00079849

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019

00079849

ΦΩΤΙΟΥ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ.
PHOTII
BIBLIOTHECA.

ΦΩΤΙΟΥ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ
Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

PHOTII
MYRIOBIBLON
SIVE BIBLIOTHECA

LIBRORVM QVOS LEGIT ET CENSVIT PHOTIVS PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANVS.

Græcè edidit DAVID HOESCHELIVS Auguſtanus, & notis illuſtrauit.

79849

Latinè verò reddidit & Scholiis auxit
ANDREAS SCHOTTVS ANTVERPIANVS.

Opus inſigne, è quo Theologi, Medici, Philoſophi, Hiſtorici, Oratores, & Philologi vberrimum fructum & iucundiſſimum capere poſſunt.

Hac vltima editione recognitum, lociſque aliquot ſuæ integritati reſtitutum.

OTHOMAGI,
DAVIDIS BERTHELIN, Fratr.

M. DC. LIII.

CONRADI RITTERSHVSII IC.

ΦΩτα φέρων πρὸς φῶς τοῦ φωτὶ παρώνυμον ἡμῖν
Αἴνων ἄσβεστον φῶς ἔχει Ἐχέλιος.

EIVSDEM.

PRætulerat Lumen qui multis PHOTIVS olim
Obrutus æternis penè fuit tenebris:
Ac propè diſcrimen ſubiit quoque nominis, abſque
HOESCHELII curâ ſi foret aſſiduâ.
At non paſſus hic eſt, vt BIBLIOTHECA lateret,
Quæ dare doctrina lumina tanta queat.
Felix HOESCHELIVS! Felix quoque PHOTIVS! ille
Iſti quod lumen fœnerat, hic recipit.

IN PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Interpretationem, à R. P. Andrea SCHOTTO de Societate IESV Latinè editam.

ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπὸ σκοτίοιο φερώνυμος ἐστὶν ὁμίχλης
ΦΩΤΙΟΣ ὡς λαμπροῦ κληδόνα φωτὸς ἔχει.
Τοῦδ᾽ ἐπεὶ καὶ ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπήγαγεν ἀχλύος αἰνῆς
Φωτικὰ λαμπρυνῶν γράμματα φωτὶ νέῳ.
(Τοῖσι παλαιγενέων σφραγίσατο ΦΩΤΙΟΣ ἀνδρῶν
Μνήματα, τιμήσας στίγμασιν ἀμφαδίοις)
Εἰ θέμις ἀξενέεσσι παναξενὲς οὔνομα θεῖναι,
Ὅς ποτε ΣΚΟΤΤΟΣ ἔην, ΦΩΤΙΟΣ ἄλλος ἔοι.

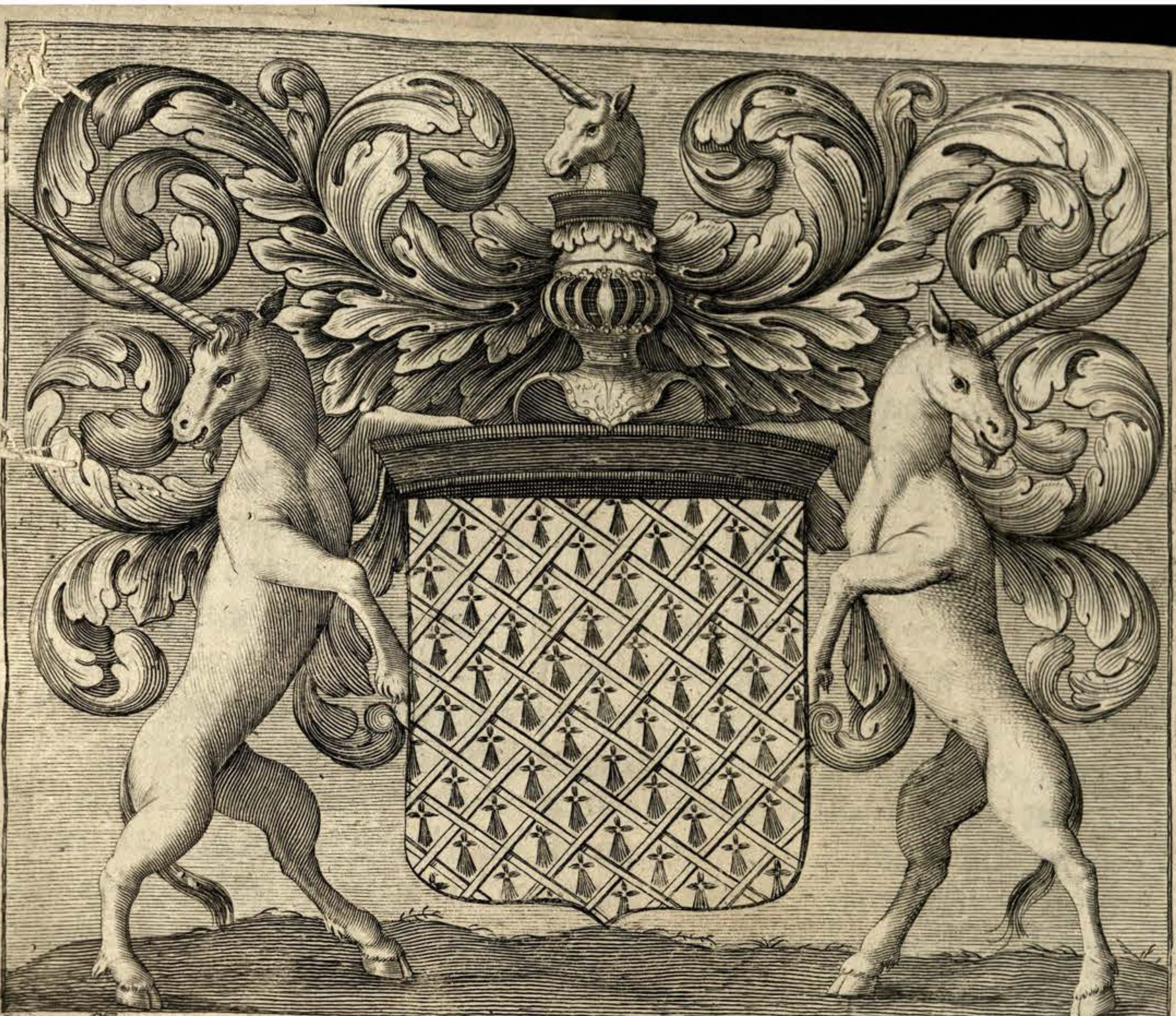
Ἄδηλον.

NOmen habes, SCOTE, à tenebris, à lumine nomen
PHOTIVS: ille librum, conficis ipſe notas.
Vmbra fit interpres lucis, quis crederet vnquam?
Hoc lucem eſt tenebris gignere, nocte diem.
Quas non diſcutiet tua lux, ô SCOTE, tenebras,
Si lucem illuſtrat nominis vmbra tui!

NOBILISS. ET AMPLISS. VIRIS
QVIRINO RECHLINGERO
MARCO VELSERO,
AVG. VINDEL. II. VIRIS
PRÆFECTIS.

VII. VIRVMQVE COLLEGIO,
Dominis, ac Patronis Plurimum obſeruandis, S. P.

PHOTIVS ILLE, OMNIVM ERVDITORVM *Tanto petitus ambitu, tanto datus*; tandem è tenebris erutus exit. Etſi enim ea ſunt noſtra tempora, quibus non iniuria dubites, plus ne commodi an incommodi Reſpubl. literaria ſibi habeat polliceri; propterea quod alibi bella, alibi eruditæ doctrinæ contemptus atque odium, ruinam aliquam minari videantur: tamen quum ab annis haud ita multis, præter expectationem, diuerſis è locis, & quidem nonnullis parum pacatis & tranquillis, complures, notæ optimæ, veterum auctorum libri in lucem prodierint, atque etiam nũc quotidiè proferantur; animum nequaquam deſpondendum dixerim. Verum id quidem eſt, ſæculum illud aureum, quod aiunt, fuiſſe ἡγεμονικὸν· alterum, θηρικὸν· quibus & ſapientiæ & fortitudinis laude homines inprimis excelluerunt: ſed neque hoc tempore, quod ἐπιθυμητικὸν indigitant, ſapientûm virorum exempla, virtutéque heroicâ præditorum, deſunt: ἀρχαῖαι δ᾽ ἀρεταὶ (vt Lyrici verbis vtar) ἀμφέροντ᾽, ἀλλασσόμεναι γενεαῖς ἀνδρῶν, σθένος. Nimirum omnibus ſæculis aliqui diuinitùs excitantur, qui diſciplinas libe... propagatum eunt, quæ ſolæ genus hominum ſaluum atque ir... conſeruant. Quo fœliciorem hanc ætatem noſtram iudico, q... Scriptores antiqui reuixerũt, tum inter cæteros ille ipſe (que omni genere doctrinarum præſtantiſſimus ſcriptor PHOTIVS lumine nomen, ita luce tandiu carendum fuiſſe, demiror, auctor è Myriobiblo Theologi, Medici, Hiſtorici, Oratores, philolo... Vberrimum fructum & iucundiſſimum capere poſſunt. ... gia docent, quæ huic Operi nũc primùm à nobis edito p... rauimus. Nam Eclogas, cum cenſuris, non ex iis duntaxat in manibus ferè omnium, PHOTIVS attulit: ſed longè

VIRO AMPLISSIMO, NATALIBVS, TITVLIS
ET OMNIBVS VIRTVTIBVS ORNATISSIMO, DOMINO

NICOLAO TVRGOTIO,

EQVITI, DOMINO DE LANTEIL,

IN SACRO REGIS CONSISTORIO PRVDENTISSIMO CONSILIARIO,
ET IN SVPREMO NORMANIÆ SENATV PRÆSIDI ΟΛΜΟΦΟΡΩ.

Fratres BERTHELINI IOANNES *&* DAVID, *Salutem vouent ſempiternam.*

VIR AMPLISSIME,

Ecce primitias Græcas Præli noſtri, & fortaſſe primum quem hactenus vnquam vlla Typographia Rothomagenſis enixa ſit authorem Græcum, jamque recens excluſum, & vix-

dum ΠΤΕΡΥΓΙΖΟΝΤΑ ad te conuolantem. Si roges, Vir Illuſtriſſime, quamobrem in ſinum tuum auſit ſe recipere, accipe ſi placet conſilij eius ſonticas rationes. Nempe vir ille doctiſſimus, doctrinæ vt ſic dicam conſanguinitate, ſe tecum conjunctiſſimum exiſtimat, & qui nominis ſui homo, verè Photius fuit, à literarum luce quibus coruſcauit, non abs re illi viſum eſt, ſi lumen illud ſuum tecum, qui ſæculi noſtri lumen es & ſingulare ornamentum, communicaret. Adde quod & muneris Ciuilis tecum ſocietas (Senator enim ille fuit nouæ Romæ, qualis tu, Vir Clariſſime, & ſub initium actuoſiſſimi apud Imperatores miniſterij) & communis ſtudiorum ratio quæ illi tecum intercedit; jure illam familiaritatem videtur auſpicari: etenim vt ille indefeſſæ fuit induſtriæ in omnigenæ eruditionis authoribus euoluendis, ſic nulla ſuperſunt eruditæ Antiquitatis monumenta, quæ non inuicta tua & ſagax ſedulitas penetrauerit: vſque adeo vt ſi aliquem poſt fata ſua Photius haberet deſignandum, quem continuandæ & locupletandæ ſuæ Bibliothecæ præficeret, te ſolum vtpote tam momentoſæ Prouinciæ parem, ad hoc Herculeum opus aggrediendum, obnixè ſollicitaret. Quid ergo mirum, Vir excellens, ſi te doctus doctiſſimum, ſi Senator te Senatorem majoris abollæ, ſi te denique ΚΑΘ' ΥΠΕΡΒΟΛΗΝ Photium, id eſt illuſtrem, Photius iſte noſter, conueniat? Sed forſan miraberis cur te purpuratũ ipſe lacer & pannoſus adire ſuſtineat poſt famoſam illam capitis diminutionem quam olim paſſus eſt, in his occiduis plagis vbi poſtquam acerrimâ cenſurâ confoſſus fuit, tandem exauthoratus & Patriarchatu Conſtantinopolitano deturbatus eſt. Verùm ſecũ indulgentiùs agendum ſperat, qui iam opportunâ tranſmutatione in hunc librum conuerſus, hac tertiâ editione, à docti viri manu & curaturâ longè terſior quàm antehac prodit; næuiſque quibuſdam expunctis fulget ſingulari ſuâ doctrinâ, cuius quod præ manibus eſt eximium opus, fons eſt inexhauſtus. Titulum quidem præ ſe fert ambitioſum, ſed qui tamen extra meritum operis non excurrit, eſt enim infinitorum Authorum cor & medulla & exquiſitioris eruditionis confertiſſima conflatura. Hinc fit, Vir excellentiſſime, vt te hoc munere ſatis opportunè adeamus: nempe tuam numeroſam Bibliothecam, hac nouâ Bibliothecâ mactam facimus, vt ſit illa deuinctiſſimæ noſtræ ſeruitutis & deuotiſſimæ obſeruantiæ immortale monumentum & vt hoc leuidenſi munuſculo quaſi tubo quodam, in nos deriuemus beneuolentiam, quâ parentem noſtrum, dum fuit ſuperſtes, proſequi non dedignatus es; cuius ſingularis Gratiæ vt ſimus ex aſſe hæredes vouemus medullitus. Inprimis verò, vt tu, Vir Doctiſſi-

me, qui algentium ſub hoc frigido Cœlo Muſarum fotor ac fautor perpetuus extitiſti, & qui curuas in terram animas (quæ fatalis eſt noſtrorum hominum plus æquo glebæ affixorum ΚΑΤΑΦΟΡΑ) ad honeſtiora ſtudia tuo exemplo identidem reſupinas; tuâ tutelâ digneris nos communire. Hoc enim patrocinio domuncula noſtra ſtabit inconcuſſa aduerſus inuidiæ procellas, & Præli noſtri non vulgaria parturientis ſtrepitus longè latéque perſonabit, milliéſque in anno Typi noſtri ingens nomen tuum effingent. Vt vt enim res deſpicabilis iſti videantur, vna tamen ſunt adminicula, quibus Viri Magni immortalitati conſecrantur, neque vlli hactenus Heroes, his niſi noſtris matricibus, euaſêre

Dias in luminis oras.

Vale æternum, Vir Illuſtriſſime, cum excellentiſſimo tuo fratre, D. IACOBO TVRGOTIO, ſummis ſuis meritis Imperij clauo admoto & altero Regni & Patriæ columine; neque enim vt eius nomen inſalutatum prætereamus, tuum religioſè colentes, patitur ſanguinis & amicitiæ quæ vos irrupta tenet copula. Ceu non fit vt quiſquam de Polluce dicat, quin Caſtoris perinde meminerit. Valete ergo iterum, Viri ſummi, par fratrum bene compoſitum, & virtutibus iuxta ac honoribus ΙΣΟΡΡΟΠΟΙ. Vigete ambo & florete

——————— *Seclis innumerabilibus,*

Et faſtorum noſtrorum vtramque implete paginam.

Datum Rothomagi, Pridie Calend. Iun. 1653.

TYPOGRAPHI, AD LECTOREM.

EN tibi, CANDIDE LECTOR, Photij Bibliothecam qualem plerique omnes olim deſiderauerunt, perpurgatam nempe mendis quibus ſcatebat typographicis innumeris. Quod vt præſtaremus accuratè, nec ſumptui nec labori pepercimus, perſpicaci enim, ſupra quam dici poteſt oculo vſi ſumus viri docti, ſane ad meliora nati, ſed qui precibus noſtris inuitatus, & boni publici intuitu, non dubitauit ſe ad hæc meri ac fidelis emendatoris vilia miniſteria demittere, bene ſecum agi exiſtimans, ſi induſtriâ ſuâ, à tanti viri ſplendidâ togâ tot ſordes abſtergerentur, quæ hactenus Doctorum cum illo virorum vſum faſtidioſum & ingratum paſſim effecerant, quippe qui cogerentur ſingulis ferme paginis, ne periodis dicam ſtylo atroci & indignante errores, qui frequentiſſimi occurrebant, & gratiſſimæ lectionis curſum interturbabant, transfigere. Fœlicius ergo poſt plurium editionum potiſſimum Auguſtanæ, cum Græco-Latina ſedulam συγκατάθεσιν, *rebus fluentibus, vtere Lector, dulciſſimâ doctiſſimi huius viri conſuetudine; nihil enim in poſterum offendes quod moleſtiam poſſit creare. Quin imo, vt vndequaque huius tanti authoris illecebræ te ſollicitent ad lectionem, nouos typos eoſque elegantiſſimos, quales tu facile deprehendes, conflari curauimus, vt vtilitas amœnitate condiatur, nec quidquam deſit ad tanti operæpretij commercium. Cæterum, Benigne Lector, ſi intellexerimus te dextrè, vt par eſt, hoc noſtrum eſſe interpretatum conſilium, longe adhuc illuſtrioribus induſtriæ noſtræ monumentis gratiam tuam conabimur demereri. Vale.*

CONRADI

monumentis ἀποσπασμάτια, qui vel temporum iniuriâ prorſus amiſſi, vel quorumdam βιβλιοτάφων inuidiâ, non niſi blattis expoſiti ſunt. Neque ex ſacris tantùm, ſed & exteris Scriptoribus. Tam enim horum prodeſt lectio, iudicium ſi adhibeatur, quàm Moyſi non obfuit Ægyptiorum, Danieli Chaldæorum, D. Paulo Græcorum diſciplinas cognouiſſe, Iſraëlitis denique vaſa ex Ægypto in Palæſtinam ſecum tranſtuliſſe. Ideò ſumma hîc fide, qui delectus haberi, vnde plus minúſve expectari poſſit, Photius oſtendit. Hoc opus variâ & multiplici tam rerum quàm verborum refertum ſupellectile, Viri Nobiliſſimi, cur A. V. conſecratum velim, multæ cauſæ ſunt. In hac enim vrbe illi renaſci, characteris elegantiâ exornari, è veſtrâ illuſtri Bibliothecâ vulnera quædam ſanari, acceſſiones denique fieri, contigit. In hac Muſæ & Gratiæ domicilium nactæ creduntur, quod ij gubernacula Reipub. teneant, qui ab ineunte ætate literis omnibus dediti hoc genus laborum & probant, & eos adiuuare geſtiunt, qui omnem in eodem operam ponunt. In hac, veſtro auſpicio, recentibus iiſque peruenuſtis typis alia atque alia vtriuſque linguæ ποιημάτια, breui temporis ſpatio, excuſa ſunt. In hac denique nunquam defuerunt viri, quorum auctoritate Codd. m. ſs. & impreſſorum Theſaurus augeretur atque ornaretur. Inter quos huic quoque Photiano Operi locum decernere A. V. méque patrocinio, quo hactenus, clementer complecti vt dignetur, oro etiam atque etiam. Bene valete, viri ampliſſimi, publicè & priuatim incolumes, ac perpetuò florentes.

Auguſtæ Vind. XII. Kal. April. A. M. DCI.

A. V. O.

DAVID HOESCHELIVS
Auguſtanus.

NOBILISSIMO

MARCO VELSERO
CÆSARIS CONSILIARIO, REIPVB. AVGVSTANÆ II. VIRO PRÆFECTO,

ANDREAS SCHOTTVS ANTVERPIANVS
De Societate Ieſu, lib. Mer. DD.

SI magnum illud militantis in terris Eccleſiæ columen B. Hieronymum Presbyterum non piguit, MARCE Duumvir, catalogum Eccleſiaſticorum texere ſcriptorum, ex Euſebio Cæſarienſi, ac ſcriptis cuiuſque, cur pudere me debeat, aut pœnitere laboris immenſi, tædiique conſtanter abſorpti in PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ interpretatione, quam tibi volens dedico conſecróque, nondum equidem animaduertere poſſum. Ille iam inde ab initio naſcentis Eccleſiæ telam orſus, altiúſq; à capite arceſſens, ſacrorum Eccleſiæ ſcriptorum ſeriem ad ſua vſque tempora perduxit; vt legitima & pura à ſpuriis, & à palea triticũ poſteri ſegregarent. Hunc dein glorioſum, publicéq; vtilem laborem, variarum gentium auctores continenter pertexendum rati, de ſuæ quiſque gentis ſcriptoribus catalogos cõſcripſit. In Iberia quidem Iſidorus & Ildefonſus ſanctiſſimi viri: in Gallia Gennadius Maſſilienſis, & Honorius Auguſtodunẽſis: in Belgio noſtro Sigebertus Gẽblacenſis: in Germaniaq; nuper Trithemius Abbas, excuſſis omnibus omniũ Bibliothecarum angulis, id præſtiterunt: in Græcia vero primis illis, vt ætate, ſic & eruditione fortaſſe æqualis PHOTIVS, hanc cum ſacrorum, tum externorum Bibliothecam concinnauit librorum, quos à ſe lectos, Taraſij fratris rogatu recenſuit, dum in Syria Conſtantinop. Imperatoris Orator verſaretur, ídque prius (vt ex opere quiſque mecum iudicabit) quã aulicâ ambitione corruptus, præcipitauit. Verum hoc vtilior quàm reliquorum in Occidente poſt Hieronymum PHOTII hic labor exſtitit, vt maius etiã longè quàm cæterorum ſimul omnium volumen excreuit, quod non recenſeat modò veterum, qui in manus inciderunt ſcripta, ſed & eclogas inde permultas, ſeu excerpta, totidem verbis, enumeratione ſola minimè contentus, tranſſcripſerit: fortè quod animo prouideret, menteq; præſagiret, fore vt temporum iniuria plerique, vt accidit, interciderẽt funditúſq; perirent, quorum certè ne nomina quidem, nedum ingenij monumenta, abſque PHOTIO eſſet, noſtrá ad ætatem perueniſſent. Quod opus ſeu theſaurum verius, pridem exoptatum ac diu multúmque fruſtra inueſtigatum, cum Tarracone Procli Chreſtomathia Latinè à me redditâ, velut ex vngue leonẽ, æſtimare cœpiſſem, nactus tandem Romæ ſum. Deſcribendũ enim arbitratu meo permiſit, quem honoris cauſa libenter nomino, Illuſtriſ. Aſcanius Columna, purpuratorum patrum ornamentũ. Poſt verò cum id diligenter ad

variorum

variorum exemplarium fidem comparatum, typographus Auguſtanus elegantibus typis euulgaſſet, efflagitarunt penè conuitio familiares, quibus multum & vellem & deberem, vt Latina donare ciuitate promptuarium eruditionis, quo ad plures emanaret vtilitas, pro virili contenderem. Ceſſi ergo amicorum precibus victus, & periculoſæ plenum opus aleæ aggreſſus, ad exitum tandem, Deo vires animumq; ſuppeditante, conſtanter adduxi. Quid ſim aſſecutus, ſecutus certè, tuum vir doctiſſime lectoriſq; non imperiti iudicium eſto. Num quid amplius? Etiam. Patrocinium adhæc laboris planè Herculei, more inſtitutoque maiorum, abs te potiſſimum iuſtis de cauſis imploro. Quod enim Græcè apud vos PHOTIVS lumen primum aſpexerit, Latinam quoq; interpretationē ſubiungendam ius fáſque cenſui: tum quod Auguſtanæ Bibliothecæ nomen commune inuitarit, quæ Bibliotheca Vindelicorum, ciuitatis Germaniæ verè Auguſtæ, cum alios alia ad ſpectandam vrbis ciuiumque elegantiam moueant, me potiſſimum, ob librorum calamo in membranis exaratorum & copiam, & vetuſtatem, in ſui admirationem rapuit detinuitque. Ad quam quidem ornandam Reſp. veſtra catalogum exemplarium quæ poſſideret, per Europam diſſeminaſſe non contenta, doctos etiam homines inuſitata & prorſus ſingulari humanitate inuitat, quo eos ipſos libros inuicem conferendo, ac veluti gladiatorum paria committendo, in hominum lucem aſpectumque commodo publico producant. Quod vtinam exemplū dynaſtæ ac Reges ſecuti, in iiſdem pedem veſtigiis ponerēt, ac libros SS. Patrum ineditos cognoſci atq; euulgari ſinerent; ne plures longè Græcarum literarum vſum interpretando reuocarent, nec ampliùs veluti muta tacerent, quæ in denſis hodie tenebris, tineas paſcendo, deliteſcunt. Sed id optare citius quàm ſperare liceat, niſi ſi VELSERORVM ſimiles exoriantur, qui concordiſſimi fratres (vos enim bona venia appello Antoni, Matthæe, ac Paule) rem literariā longè lateq. prouehitis, diſciplinarum pomœria profertis, doctiſque hominibus doctiſſimi ipſi opem re conſilioq; ferre non ceſſatis: vt iam vbique gentium non ſit *Phœbo gratior vlla,*

Quam quæ VELSERI *præſcripſit pagina nomen.*

Te te igitur MARCE quæſo obteſtorque, vt qua cœpiſti beneuolentia, noſtra complecti ne graueris; exſtétque apud poſteros pace tua, meæ in te obſeruantiæ memoriſque animi hoc qualecunque monumentum: quod locum, ſi videbitur, in Bibliotheca veſtra, ex qua cum tot aliis Græcè typis prodiit, Latinè quoque reperiat. Si quis autem ex his vigi'is fructus ad alios legendo peruenier, quod ſtudium quidem certè, ...rpretationem locis obſcuris facem ſcholiis allucendo, tibi ami... ...nagne, grata poſteritas acceptum referat. Soles enim ἀκλείστους θύρας παρέχειν σοφοῖς ἀνδράσι, quod de ſe apud Philoſtratum Veſpaſianus Aug. profitetur, cum ſis ipſe ſpirans quædam Bibliotheca. Suſcipe itaque aduerſus obtrectatorum calumnias, operis vigiliarumque noſtrarum libens volenſque tutelam. Sic tibi illuceſcant, DEVM venerans precor, ineuntis anni CIↃ. IↃCVI. Calendæ feliciter. ANTVERPIÆ.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο
ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΣ ΤΑΠΕΙΝΟΣ

ΧΥΘΗΡΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ΤΟΙΣ ΤΩΝ λόγων ἐρασταῖς, ἐν τοῖς καλοῖς ἐπίδοσιν.

ΑΛΛΟΙ μὲν ἄλλους τῶν περὶ τὴν σοφίαν περιττῶν θαυμαζόντων, καὶ ᾗ ἕκαστος ἔχει δυνάμεως, ταύτῃ πλεκέτω τούτων ἑκάστου καὶ τὰ ἐγκώμια, εἴτε τὴν ἐν λόγοις ἐπίχαρον δεινότητα, εἴτε τὸ ἀνθηρὸν καὶ κεκομψευμένον τῆς φράσεως, εἴτε τὸ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐμβριθές τε καὶ ὅλως ἐξηκριβωμένον, καὶ πάγιον· ἐμοὶ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις παντὸς ἄξιος ἐγκωμίου καὶ μάλα ὁ σοφώτατος ἐκεῖνος καὶ ἱερὸς πολλάκις ἔδοξε Φώτιος. οὐ μόνον ὅτι τοὺς τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐμπιστευθεὶς οἴακας, τὸ τοῦ χριστοῦ λογικὸν ποίμνιον εἰς νομὰς εἰσῆγε τε καὶ ἐξῆγε σωτηριώδεις, εὐσεβείᾳ τε τῇ πάνυ διατρέφων, καὶ βίου κατακαλλύνων ὀρθότητι· ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶσαν μετελθὼν παιδείαν, πάντας τοὺς ἐπ' αὐτοῦ πολλῷ τῷ μέσῳ ὑπερηκόντισε. μαρτυροῦσιν αὐτοῦ τὸ πολὺ τῆς σοφίας οἱ πανηγυρικοὶ τῶν λόγων, οἷς τηλικαύτην ἐνέθηκε τὴν χάριν καὶ τὴν γλυκύτητα, ὡς δεινὸν τίθεσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας τὴν ὁπωσοῦν ἀπὸ τούτων ἀπαλλαγήν. οὕτω τὰς τῶν ἀκουόντων καταθέλγει ψυχὰς ταῖς τῶν οἰκείων σειρήνων σωστικαῖς ἐπῳδαῖς, καὶ τῷ τῶν πίστεων ἐφελκυστικῷ τὸ τοῦ πάθους αὐταῖς ἐγγυνᾶσθαι καταναγκάζει θέλγητρον. τοιαῦται δὲ καὶ αἱ θαυμασταὶ τούτου πρὸς διαφόρους ἐπιστολαί. τὸ δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀπορειῶν λύσεις ἕτοιμον, ἄλλως τε καὶ ὅσαι ἐπὶ τὴν ἱερὰν τείνουσι φιλοσοφίαν, καὶ τὸ τῆς θείας γραφῆς, ἐν οἷς μάλιστα μυστικώτερόν τι ἐναποκέκρυπται, ἀγχίνουν τε καὶ ἑρμηνευτικόν, τίς τῷ τοῦ Ἀμφιλοχίων αὐτῷ πεπονημένῳ συγγράμματι ἐντυχὼν, οὐκ ἂν εἰκότως θαυμάσειεν; ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν περὶ τὴν ἱστορίαν ἀκρίβειαν, καὶ τὸ τῆς σοφίας ποικίλον, καὶ τὸ περὶ τὴν κρίσιν τῶν τοῖς ἄλλοις συντεθειμένων ἔντεχνόν τε ἅμα καὶ εὐκρινέστατον, ἡ μετὰ χεῖρας αὕτη βίβλος, τοῖς τοῦτ' ἂν ἐθελομένοις καταμαθεῖν, ἐπιδείξει τεχνώτατα: πολλὴν μὲν τοῖς περὶ τοὺς λόγους καὶ τὴν ἔξω φιλοσοφίαν καταγινομένοις τὴν ὠφέλειαν προξενοῦσα· τοσαύτην δὲ καὶ τοῖς τῆς ἱερᾶς ἀντεχομένοις θρησκείας χορηγοῦσα τὴν λυσιτέλειαν, ὡς πάμφορόν τινα οἷον ταύτην εἶναι χώραν, ποικίλοις μὲν κομῶσαν τοῖς καρποῖς, καὶ τοῖς ἄνθεσιν, οὐχ ἧττον δὲ τῇ γεύσει τῶν δρεπομένων τὴν αἴσθησιν κορεννῦσαν, ἢ τῇ ὄψει καὶ τῇ ὀσμῇ καθηδύνουσάν τε καὶ κατατέρπουσαν. ταύτην οὖν φιλοφρόνως δεξάμενοι, πολλὰς τῷ σοφωτάτῳ Ἑσχελίῳ τὰς χάριτας ἔχοιτε, τοῦτο καὶ μόνον ἀεὶ διὰ μελέτης ἔχοντι, ὅπως χρήσιμόν τι καὶ τῷ κοινῷ τῶν λογίων ἐπωφελὲς ἐκδιδῶται καὶ μάλιστα. ἔρρωσθε. ἐν χριστῷ σωτῆρι, μετὰ τὸ α, χ'' ἔτος τὸ σωτήριον, Ἰουλλίου τρίτη φθίνοντος.

ERVDITORVM ALIQVOT DE PHOTIO, P. C. IVDICIA.

ZONARAS ANNALIVM Tomo III.

ΠΡοχειρίζεται δὲ πατριάρχην τὸν Φώτιον, ἄνδρα τῶν ἐπισήμων πρωτοασηκρῆτις τότε τυγχάνοντα, καὶ ἐν λόγοις ὀνομαστότατον. *In eius locum ſuffecit Photium, virum inſignem, primarium à ſecretis, & eruditionis nomine celeberrimum.*

CEDRENVS.

Ὁ Βάρδας Φώτιον, ἄνδρα ἐπὶ σοφίᾳ γνώριμον, πρωτοασηκρῆτιν τηνικαῦτα ὑπάρχοντα, προχειρίζεται πατριάρχην. *Bardas ergo Photium, celebrem ſapientia virum, & ſecretariorum eo tempore principem, patriarcham creat.*

FRANCISCVS TVRRIANVS PROOEMIO in Apoſtolicas Conſtitutiones Clementis Romani.

PHotius Conſtantinopolitanus in Bibliotheca ſua, ſic enim appellat volumen ingens de libris à ſe lectis, &c.

Photius incredibilis lectionis & acris iudicij auctor.

Eruditiſsimus & incredibili lectione auctor, &c. In eo præſertim opere quod Bibliothecam de libris à ſe lectis nominauit, in quo tam accuratè, tam acri ingenio, tam conſideratè, tam doctè, tam diſtinctè, tam liberè de tanta multitudine & varietate librorum iudicium facit, vt nihil animaduerſione dignum prætermiſiſſe videatur.

Quam ſit autem graue in hoc iudicio & quantæ auctoritatis Photij teſtimonium, intelligere licet & exiſtimare &c. Tum inprimis ex Bibliotheca, ſic enim inſcripſit, vt paulo ante dixi, ingens volumen de libris omnis generis à ſe lectis, in quo ita ferè cuiuſque argumentum, & genus ſtyli ac doctrinæ diſcernit & notat, vt qui ſummas illas legat, totos libros & ingenia auctorum noſſe ſibi videatur. Quis igitur noſtræ ætatis ſe cum Photio conferre audeat, ſiue ingenium eius ſpectemus, ſiue πολυμαθίαν *&* πολυπειρίαν.

EX LITERIS IOANNIS LIVINII AD D. H.

PHotij ſcriptum vrgeri, puto vehementer è re literaria eſſe. Eſt enim varium, & omnibus ingeniis ac ſtudiis valde ſeruiens. Deinde quanti æſtimas, ſcire nos ſaltem quot bonorum ſcriptorum in omni genere doctrinæ, qui viro illi φιλολογωτάτῳ *viſi lectique, naufragium fecerimus.*

EX LITERIS IOS. SCALIGERI ad eundem.

VTinam, mi Hæſcheli, in Photij editione exornanda te iuuare poſſem. Librum quidem totum in duos tomos diſtinctum, manu Henrici Stephani ſcriptum olim legi, Opus varium, ex cuius editione incertum, maior ne redundatura ſit in te gloria, an in alios vtilitas. Certè tam egregium ſcriptum non alio editore dignum erat, quàm te, qui tot bonorum auctorum editione & eruditionem tuam & propenſum in literas animum teſtari volueris. Neque ego, neque Vulcanius noſter te iuuare in hoc poſſumus, qui nulla exemplaria eius libri habemus. Sed ſi habes, vt dicis, duo, puto te omnibus aliis æquo animo carere poſſe.

EX LITERIS ISAACI CASAVBONI ad eundem.

ANtea autem? eſſe te in eo vt Photij Bibliothecam edas? ô munus verè munificũ! ô te liberalem! facile eſt ex iis quæ ſunt edita de illius libris tanquã ex vnguibus leonẽ æſtimare.

ISAACVS CASAVBONVS DAVIDI HOESCHELIO S. P. D.

PHOTIVM tuum quanta poteram diligentia inter aulicos ſtrepitus, auidiſſimè certè percurri. Oſtendi etiam munus tuum doctis magniſque viris: quorum in hac regia vrbe numerus haud quaquam pœnitendus. Omnes tibi & præſtantiſſimo Velſero gratias agere immortales, quorum auctoritate & induſtria vtiliſſimum ſcriptorem proximo autumno ſe habituros ſperant. Principem inter huius ordinis viros locum obtinet Præſes Thuanus; quem ego virum diuinitus datum cenſeo ſæculo iſti in exemplum pietatis, integritatis, probitatis, & vt vno verbo dicam πάσης ἀρετῆς καὶ καλλονῆς ψυχῆς. Sunt & multi alij quà in aula, quà in Senatu Pariſienſi λάμποντες ἀστέρες ὡς veſtri ſtudioſiſſimi, & purioris literaturæ amantiſſimi. Omnes hi Photium veſtrum cupidiſſimè expectant, eximiè autem Franciſcus Pithœus, de quo nuper ſcripſeram, eſſe in eius manibus Photij exemplar, collaturum me tuum codicem cum illo: & excerptas inde γραφὰς διαφόρους iſthuc miſſurum. neque ab illo neque à me inſuper habita ea cura, ſed paucorum foliorum comparatione didicimus, nihil aut parum omnino auxilij ad ornandam tuam editionem à Pithœi libro eſſe expectandum. Quare aliud cenſeo agamus. Equidem ſi domi in Muſeo meo quæ ſunt à te miſſa legiſſem, aut otij pluſculum habuiſſem ad id negotium, plura & meliora in eo ſcriptore obſeruaſſem & tecum communicaſſem. Sed crede mihi feriò affirmanti, nihil occupatius, nihil à ſtudiis alienius ea vita, quam in hac aula hactenus viximus. Vt ſcires tamen etiam in ſummis hiſce occupationibus Photium tuum nobis eſſe lectum, paucula quædam illeuimus huic chartæ, quæ tum nobis in mentem venerunt. Nam grauius aliquid fruſtrà nunc à me expectaueris. Vale vir doctiſſime, & me conſtanter ama. Lutetiæ Pariſiorum V. Kalendas Iunias cIↄ Iↄc.

EX NOTIS ANDREÆ SCHOTTI, AD CHRESTOMATHIAM PROCLI.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ, lectum eſt, vel ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ, lecta ſunt. Sic de ſingulis à ſe cum iudicio lectis libris PHOTIVS Patriarcha Conſtantinopolitanus ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν ἀνεγνωσμένων αὐτοῦ βιβλίων loquitur, vt oculato teſti fides habeatur. Nec enim ex aliorum ſermone, vel obiter, & tanquam per tranſennam inſpecto Opere, vt ferè hoc ſæculo, de toto Opere iudicium ſibi ferendum exiſtimabat, ſed à capite ad calcem perlecto, liberè iudicat cenſor & Criticus grauiſſimus, ſummi & ingenij & iudicij, de ſcriptoribus ducentis amplius & ſeptuaginta, Philologis, Poëtis, Hiſtoricis, Oratoribus, Philoſophis & Theologis qui maximam partem, temporum ne iniuria, an maiorum incuria, perierunt, & quidem de ſtyli charactere, Scriptorum numero, & titulis, quæ γνήσια, quæ ψευδεπίγραφα quid laude, & imitatione, quid contra vituperatione dignum in ſingulis deprehendiſſet, ſine fuco & odio, more maiorum, pronunciat. Denique qua quiſque tempeſtate floruerit, cæteraque, longum eſſet enim ire per ſingula, audacter dijudicat.

I. LIPSIVS MARCO VELSERO S. M. D.

SENECAM noſtrum à te acceptum, & verè acceptum, id eſt gratum fuiſſe, gaudeo. An non eſſet, ſcriptor optimus viro optimo? Quod ais deſiderare quoſdam reliqua: pauca ſunt, & hodie mos obtinet reliquatores eſſe, imò conturbatores. Detur venia, aut certè mora aliqua, valetudini: & fortaſſe altera editio dabit. Sunt & in illis libris, quæ volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et ſic loqueris, iudicio, dicere debebas: & ideò nihil debere. Mihi crede, vt ſi iuratus in Senatu ſententiam dicerem, ſic dixi. Amo te iamdudum mi Velſere, ſed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed heus, eſt quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Andreæ Schotti, magni amici noſtri, PHOTIVS, Latinus iamdiu apud vos eſt, & quando ipſe lucem, nos eum videbimus? Certè inter paucos ille Scriptor meretur: qui ſolus tot clariſſimorum ingeniorum monumenta à fato eripuit: toto dico fato, & ſaltem nomina, & ſcriptorum velut membra ſeruauit. Quàm multos ille legit, &, vt ſic loquar, deflorauit, quos noſſe nobis aliter non eſſet? E ſacris, profanis, tractatoribus, hiſtoricis, oratoribus, poëtis, & nihil eſt in Græcâ omni litteraturâ, aut vt verius dicam, librariâ, quod ille vir non liberarit. Pulcherrimus mos in menſa legendi, vel audiendi: ſed iſte pulchrior vtiliórque, annotandi, cenſendi, excerpendi. PHOTIVS fecit, & qui ad nos peruenerunt, ſolus. Dauid Hœſchelius veſter, & veſtris etiam auſpiciis, Græcum primitus, & variè atque induſtriè caſtigatum, dedit: ſed noſti quò ventum ſit ignauia æui, pauci hæc legunt aut capiunt, & niſi Latina addantur, pene dicam non dediſſe. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaborauit, & Latinum totum dedit, & tibi commiſit. ecce iure te flagitamus. fac quod ſoles & natus es, rem publicam vel priuatæ tuæ damno iuua. Mi Velſere, da hanc operam, etſi quàm trepidis & penè deſperatis Europæ rebus! Pannonia, & iam Illyricum finitimum, ſollicitos nos habent:

Quo pondus iſtud verget? vbi ponet minas?

Vbicunque, ſtemus, & in Honeſto firmi, omnem Fati vim excipiamus, imò vincamus, id eſt, feramus. Vale. Louanij, poſtridiè Natalis Dominici, anno M. DC. VI.

ANDR. SCHOTTI SOCIETAT. IESV.

IN PHOTII BIBLIOTHECAM ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

QVI ſibi ſcriptores antiquos interpretandi partes olim ſumpſerunt, vt qui Platonem & Ariſtotelem Philoſophorum principes illuſtrandos Græci cenſuerunt, Alexander Aphrodiſæus, Themiſtius, Simplicius, Proclus, Olympiodorus, Ammonius, & Philoponus, ij ferè præfari ſolent copioſè, de auctore, ſcripto, argumento, modo, ac methodo, ordine, & tempore: tum de ſeipſis, ſuaque opera, & ita re flagitante, interdum de cauſis ſuſcepti operis diſſerunt. Idem mihi more inſtitutóque maiorum in præſens. etſi μετάφρασιν, non vt illi παράφρασιν afferam, viſum eſt faciendum. Equidem non ignorabam, ſimulatque arduam hanc PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Latinè interpretandæ prouinciam efflagitantibus amicis ſuſcepi, fore pleroſque qui id mihi vitio verterent, parumque me dignum exiſtimarent, cæſa inter & porrecta, quod aiunt, alienis in veſtigiis pedem ponere. Quorum autem in reprehenſionem noſter hic labor incurret, ij ferè duorum generum ſunt. Alij enim me reprehendent; plures PHOTIVM infeſti damnabunt: vtriſque, ſi potero, faciam ſatis. certè ſi id non conſequar, dabo pro virili operam, vt à legendo minimè deterreantur. Principio itaque de me, paucis tamen, & ſine fuco ac modeſtè: mox de PHOTIO videbimus. Inaudieram pridem, vnum & item alterum in Iberia Græcarum literarum peritiſſimum, PHOTII Bibliothecam è Græco in Latinum ſermonem commodo publico conuertere cœpiſſe, ſed cœpiſſe tantum, ac vix dimidia operis parte ſuperſediſſe, ſiue Græci exemplaris mendis deterritos, ſeu laboris fuga in tanta voluminis, cùm mole, tum varietate, ſeu denique vtraque de cauſa ceſſiſſe. Romæ quoque tertium perfeciſſe quidem narrabant, ſed ad edendum adduci non potuiſſe. Græcum itaque codicem magno ære nactus, conſtantiam à DEO precatus, vrgendum opus aſſiduè ad extremum, ſi qua hinc ad alios vtilitas rediret, exiſtimaui. Neque me fugiebat, ex quo interiores haſce literas tractaui, quàm difficile ſit bonum agere interpretem, alienique ſenſus metaphraſten, vt niſi par ſis in vtriuſque orationis facultate, iuſtam reprehenſionem non effugias: quóque maior hac in re de bonis Græcis Latina bona efficientium raritas, eò difficilior prouincia doctis hominibus, qui eam ipſi plerumque refugiunt, cenſeatur, vt ad hanc diem vſquequaque qui ſatisfecerint, vix ſingulos ſingulæ ætates tuliſſe videantur: cùm decem amplius Ariſtotelis Ethica Nicomachia, totidémq; Rhetorica, noſtrâ parentúmque memoria interpretari ſint conati, quod in ſingulis qui anteceſſiſſent, poſteriores aliquid deſiderarent. Quid ni igitur poſterorum de me iudicium reformidem? Elaboraui equidem, quoad eius fieri potuit, vt non ſenſa modò verbis comprehenſa ſequerer (nam aſſecutúſne ſim alij ſtatuent) & non tam verba numerarem; quàm ſenſum ex fide bona appenderem, ſed etiam, vt res ipſas, fontéſque auctorum à PHOTIO lectorum ſtudioſè inueſtigarem. Verum cum eorum plerique temporum iniuria interciderint, eo moleſtior interdum labor interpretandi extitit, vt hariolandum nonnunquam fuerit, dum, qui adhuc latent ſcriptores, PHOTII opera in apertum proferantur, quod vt cæptum nuper, ita futurum amplius doctorum hominum inueſtigatione non diffido. Diuerſorum item ſcriptorum tanta varietas, quanta eſt in omni *Philologia, Oratoria, Hiſtoria cùm ſacra, tùm profana, in Philoſophia, arte medica, ac denique ſcientiarum regina Theologia,* negotium

tium quoque faceſſiuit, quod DEO benè iuuante tandem ſuperauimus. Auxit & rei difficultatem in ſingulis auctoribus κρίσις, idque Hermogenis potiſſimum de Ideis methodo: quæ vt Ariſtotelea ac Tulliana longè ſubtilior eſt, ita admiratores quidem plurimos, ſed imitatores paucos hodie reperit. Præter Dionyſium enim Halicarnaſſeum in Rhetoricis, & Vlpianum Græcum Demoſthenis explanatorem, quotus eam quiſque hoc ſæculo tractat? Trapezuntij olim talem Rhetoricam cum ſtupore vidit Italia: duos fortaſſe Germania numerarit Sturmium & Erythræum: Gallia Iulium Scaligerum libris de Poëtica: Hiſpania vnum literis cognitum laudare poteſt Pet. Ioannem Nunneſium Rhetorem ac Philoſophum, editis Rhetoricorum libris IIII. Hermogenis quidem præceptionibus, & Aphthonij ac Theonis: ſed Tullianis exemplis. Sunt autem Hermogenis Idearum genera ſeptem Σαφήνεια, Μέγεθος, Κάλλος, Γοργότης, Ηθος, Ἀλήθεια, Δεινότης. deinde Σαφήνειαν diuidit in καθαρότητα, καὶ εὐκρίνειαν: tandem τὸ μέγεθος in ſex alias formas partitur: in σεμνότητα, Τραχύτητα, Λαμπρότητα, Σφοδρότητα, Ἀκμὴν καὶ Περιβολήν: pòſt *moratam orationem* quatuor metitur dicendi formis: τῇ Ἀφελείᾳ, Γλυκύτητι, Δριμύτητι, καὶ Ἐπιεικείᾳ: Dici etiam vix poteſt quantum hic tædij abſorbendum, cum quot quantiſque mendorum monſtris conflictandum fuerit, vix vt amplius Herculem fabuloſum illum Heroa in Augiæ ſtabulo perpurgando laboraſſe exiſtimem.

Ad ſtylum quod attinet, qui in PHOTIO pro re nata varius exſiſtit, equidem ſic temperaui, vt terſo caſtóque ſermone Latino, hoc eſt, Romanè, ſi poſſem, dicerem, ſenſáque mentis perſpicuè repræſentarem. Nam vel Tullij vmbram, ob dicendi perſpicuitatem iuxta ac ſuauitatem, libens amplector, præ horrido illo, huius æui atque obſcuro, quale Heracliti σκοτεινοῦ fuit, orationis genere. Scholia rei illuſtrandæ ad oram καὶ ταυτολογούμενα identidem appoſui, ſumpto ſubſidio à memoria lectionéque ſcriptorum veterum: & in Critico hoc genere ſimilia inuicem componendo, digitum ad fontem, quod aiunt, intendere potius, quam tranſcribere pretium operæ duxi. Interdum tamen longiora paulò Scholia adhibui, cum aut antidoto opus fuit, iique erant refellendi, qui in alia omnia diſcedunt, aut plura eiuſdem auctoris attulimus, vt eorum ex parte laborem minuerem, qui vel Eccleſiaſticos Annales magno Eccleſiæ commodo moliuntur, vel auctores ipſos longè quàm anteà auctiores melioréſque dabunt. Cum autem Enumeratio ac Cenſura PHOTIO eſſet principio duntaxat propoſita, poſt, quaſi metanœa ductus, eidem placuit Excerpta atque adeo opuſcula deſcribere, & in tomum alterum coniicere, mentis augurio, quantum coniicio, fore vt pleraque ſcripta temporum longinquitate fatiſcerent, aut funditus perirent. Nec fefellit augurium. Plerique enim auctores quà hominum incuria, quà vetuſtatis omnia vaſtantis iniuria, interciderunt. Quamobrem in excerpta illa longiora pauciores notas in extremo opere apponendas curaui, vt in Plutarchi, Ariſtidis, Memnonis, & Agatharchidæ ἀποσπασμάτια: quorum interpretes eruditos, vt non contempſi, ſic & illorum obſeruationes adhibui & illuſtraui ab ea, quæ in extremo Herodoto Typographorum στεφάνου opera circumfertur. Et verò curis ſecundis, poſterorumque induſtriæ aliquid hic fuit relinquendum. Nam quod verè togatorum ait doctiſſimus M. Varro in lege Mœnia: *Vt in bona ſegete neque nullum eſt ſpicum nequam, neque in mala non aliquod bonum; ita nemo eſt reprehenſus* (inquit VI. de lingua Latina) *qui è ſegete ad ſpicilegium reliquit ſtipulam.* Si quid autem hic peccatum, homo enim ſum, ne modicæ te

Offendant maculæ, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura.

Quæſo quoque rogóque doctiores, quibus hæc non elaboraui, vt meliora proferant: quod tantum abeſt vt laturus ſim moleſtè, vt gratiam ſim etiam habiturus maximam: noſque doceant: maledictis modò & calumniis abſtineant, ſtudiis φιλανθρωπίας nedum Chriſtiano homine indignis. Valeant verò qui tantum ſibi falſæ laudis arrogant, quantum de aliis per nefas detrahunt. Illis ego vetus illud accinam: Ἰδοὺ Ῥόδος ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα.

Habes de interpretatione: venio ad alterum, grauius tamen ac difficilius ad profligandum quæſtionis caput, de PHOTIO Conſtantinopolitano, eiuſque ſcriptis, vt hanc BIBLIOTHECAM erroris labe vacare demonſtrem. Ac primum de moribus videamus, hinc de ingenij monumentis, quæ paucis demptis, ad hanc diem in tenebris nimis diu delituerunt, nunc illuſtris iuxta ad docti Duumviri *Marci Velſeri* auſpiciis vtraque lingua exeunt, non leui prouentu fructúque, vt ſpero & opto, bona-

rum artium ac diſciplinarum, quo pauciores hoc ſæculo, cætera felicium ingeniorum feraci, interiores literas, Græcas præſertim, pertractant. Auctores eius vitæ recenſendæ laudamus, ne quid falsò commenti videamur, de Græcis antiquis, ac penè æqualibus, Zonaram, Glycam, Manaſſem, Nicetam, Curopalatam, quique hunc magnam partem transſcripſit Cedrenum, Metrophanis item & Styliani epiſtolas, acta denique Synodi octauæ legitimæ. Exſtaret! Nicephori Calliſti liber Annalium Eccleſiaſt. tertius & viceſimus, quo de PHOTIO, eiuſdem æui rebus geſtis diſertè pertractarat, non admodum laboraremus: ſed extremi illi libri temporum calamitatem, cæteris ſaluis, minimè effugerunt: niſi fortè in Græciæ, quæ libertatem ſuam, ſtudiorúmque ardorem pridem decoxit, angulo aliquo, puluere, ſitu, ac ſqualore obſiti, vt alia plurima veterum ſcripta, deliteſcant. Ab Ignatio igitur Patriarcha narrationis initium paulò altius repetamus.

Nicephori Auguſti, eius qui Irenem Auguſtam imperio expulit, ex filia Eutropia atque Michaële Imperatore cognomento Rangabe, nepos fuit Ignatius. Hunc in minori ætate, & Theophilactum fratrem maiorem natu, virilibus exſecuit, quo facto, repetendi imperij, quamuis paterni atque auiti, ſpe penitus arcebantur: præterea Ignatium Monachi ritu tondendum curauit. Timeat enim Tyrannidis vis non minus quàm metuatur neceſſe eſt, nec minus ſit ipſa ſollicita quam ſubditi. Omnino rebus commutatis, imperioque ad Theophilum Michaëlis Trauli filium deuoluto, Theodora Theophili vxor, cum viro defuncto imperium pro Michaële filio Porphyrogeneta procuraret, fama quæ de Ignatij virtutibus celebris erat, permota, & alioqui pro muliebri ingenio nobiliſſimi viri calamitatem miſerata, nulla ipſius culpa, aliena tantum prauitate contractam; Methodo Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, Ignatium ſalutis anno IↃCCCXLVII. magna bonorum omnium gratulatione, ſubſtituendum curauit. Initia ac media læta fuerunt, par ſpei fructus. Secuta eſt maior Porphyrogenetæ ætas, qua ſui compos, vitiis mancipatus, matre Theodora rerum procuratione amotâ, Bardæ ſéque & imperium regendum permiſit, nulla famæ cura, prauo homini perditus iuuenis: ſed in reliqua nequitia eam tamen laudem meruit, quod litterarum profeſſores ſtipendio de publico deſignato, Conſtantinopoli erudiendæ iuuentuti conſtituit, Leone ſcholis præfecto, magni nominis ea tempeſtate Philoſopho. Cæterum Bardam Cæſarem creatum, & acceptam poteſtatem non publica ſalute, ſed ſcelerum licentia definientem, vſque eo, vt vxore repudiata cum nuru ſua ſtupri conſuetudinem haberet, piorum cœtu Ignatius anathematis ignominia notatum expulit, ac veluti Baptiſtes alter Herodem increpauit. Magnus ſanè vir, ſed meliore ſæculo dignus. Perculit ea ſeueritas impotentem hominis animum, vt quem reuereri, atque vt medicum amare debuerat, Synodo facta, Epiſcopatu ſpoliatum in Mytilenem inſulam relegarit. Subſtituitur per nefas PHOTIVS πρωτοασηκρῆτις Zonaræ vſitata ſequiori ſæculo voce, à Commentariis & Senator vrbanus anno Chriſti IↃCCCLIX. hoc eſt, poſt vndecimum Patriarchatus Ignatij, de foro repente in Eccleſiæ præfecturam tranſlatus. Raptim omnia & perturbatè ſunt facta, neque quid legibus ſanctum eſt conſiderant, ira & ambitione peſſimis conſultoribus agitati. Nicolaus Rom. Pont. eo nomine primus, rei geſtæ nuncio commotus, Epiſcopos duos Rodoaldum & Zachariam Conſtantinopolim mittit, cum poteſtate ſacrarum imaginum hoſtes (quæ peſtis latè in Oriente graſſabatur) nouis edictis coërcendi, atque in Ignatij cauſa eius legati, vt cognitione inſtituta, viſa modo exploratáque in re præſenti renuntiarent. Adiungit litteras ad Auguſtum ſigillatim, quæ exſtant, in PHOTIVM grauiſſimas: contra fas æquumque, atque omnia vetuſtatis exempla in Eccleſiæ præfecturam irrupiſſe, ex profano repente Chriſti Paſtorem regis prodiiſſe, vero præſertim Paſtore ſuperſtite. Legati fraude inducti, ſtudióve principibus gratificandi, Ignatium iure damnatum videri præuaricando pronunciant. Nicolaus quidem atroci nuncio famáque percuſſus præuaricationis factum legatorum accuſauit. Omnino ea temeritate pronuntiandi magis Ignatij cauſa confirmari viſa eſt, prorſus vt Barda Cæſare deinceps, & Michaële Auguſto inſidiis Baſilij Macedonis ſublatis, Hadrianus II. Pont. Rom. Nicolai defuncti veſtigiis incedens, Synodo Conſtantinopoli habita CII. Epiſcoporum, anno ſalutis IↃCCCLXVIII. [quæ inter generales octaua germana eſt, Græcéque ac Latinè ſtudio Matthæi Raderi noſtræ Societatis presbyteri, poſt Anaſtaſij Bibliothecarij verſionem, lucem nuper aſpexit] PHOTIO amoto, Ignatius vt reſtitueretur perfecerit. Pontifex ſanè magni animi neque minoris conſilij, qui exacta

cta ſenem ætate, rebus quamuis gerendis inutilem, maluit Eccleſiæ gubernaculis reſtitui, quàm concedere, vt nouo ac damnato exemplo diſciplinæ labefactandæ aditus relinqueretur. Etſi Nectarius Taraſius PHOTII patruus, eiuſque ſucceſſor Nicephorus, & in Occidente Ambroſius è Laicis repentè Epiſcopi ſint creati. Hæc ille præſtitit. Ignatij verò ſubſecuta morte, noua Conſtantinopoli Synodus λῃστρικὴ PHOTIVM reſtituit anno ıↄcccLXXVII. Epiſcoporum CCCLXXXIII. in priſtinum locum, initio conſenſu Rom. Pont. Ioannis VIII. vti eius Synodi ſeſſio prima declarat, his verbis: *Quod Dominus noſter Apoſtolicus admittit Dominum* PHOTIVM *in Patriarcham, teſtatur Pontificalis ſtola à ſummo Pont. Domino noſtro Ioanne ad eum miſſa: quam propterea direxit, vt omnes intelligant, & certò ſciant, Dominum* PHOTIVM *recipi à ſummo Pontifice in Patriarcham. Cúmque hoc dixiſſet, dedit* PHOTIO *Pontificalem ſtolam, humerale indumentum, penulam, & ſandalia.* Hæc Synodus: argumento conciliatæ initio cum Ioanne Pontifice gratiæ: qui cum eo nomine, vt parum virilis, audiret malè, re maturè cognitâ, in ambonem publicum progreſſus, PHOTIVM, veteri anathemate repetito, diris iterum deuouit. Quare Eccleſiam ille præpoſterè, primum quidem occupatam, diu tenere non potuit. A Leone Auguſto cognomento Philoſopho, qui patri Baſilio ſucceſſit loco motus, in Armeniatum monaſterium anno ıↄcccLXXXVI. ad vitæ exitum (ſic arbitror) ſiue à Catholicis coactus, ſeu ſponte, incertum, ſeceſſit. Santabareni amicitia in primis fraudi illi damnoque fuit, venefici ac præſtigiatoris, multaque ſcelera alia in ficta ſanctitatis ſpecie tegentis. Sic Auguſtus putabat; alij in his ipſe Auguſti pater, in ſanctiſſimis Monachis numerare ſoliti erant. Sic ſunt hominum iudicia cum temporibus alternantia. Tametſi aliæ cauſæ affictæ ſunt, vt iure pelli videretur, illa exſtitit veriſſima: pœnis ſcelerum agentibus diuina vindicta, atque malè occupati honoris conſcientia dedére præcipitem, Stephano Auguſti fratre in eius locum ſubrogato. Is cõtrouerſiæ inter Romanos & Cõſtantinopolitanos Pontifices, nobilis cum primis atque diuturnæ, exitus fuit: Is PHOTII Pſeudopatriarchæ caſus. Adhuc, breui tamen vitæ Photianæ ſcenam ſeu Tragœdiam verius vtcunq; exhibui, qui bis Patriarchatum per nefas, repugnante Pont. Max. pulſo Ignatio, inuaſit: bis quoque abdicare coactus, priuatus tandem & inglorius ſecedens periit. Nunc elogium eius, permixtis tamen virtuti vitiis, è Niceta Paphlagone in vita B. Ignatij Patriarchæ apponam: Ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγεννῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν, σοφίᾳ τε κοσμικῇ, καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφομένων εὐδοκιμώτατος πάντων ἐνομίζετο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας, ναὶ δὴ καὶ ἰατρικῆς, καὶ πάσης, ὀλίγου δεῖν, ἐπιστήμης τῶν θύραθεν. τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φάναι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεὰν πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιοὺς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. πάντα γὰρ συνέδραμεν ἐπ' αὐτῷ ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδή, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα. πλέον δὲ πάντων, ὁ τῆς δόξης ἔρως δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄυπνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς πεφυλακότι. *Erat* PHOTIVS *homo minimè obſcurus aut ignobilis, ſed claris & illuſtribus oriundus natalibus, rerúmque ciuilium & politicarum vſu prudentiáque & ſapientia clariſſimus; Grammaticæ quoque literaturæ & carminis pangendi, dicendique laude, quin & Philoſophiæ & Medicinæ, atque omnium propè liberalium diſciplinarum externarum ſtudio, cognitionéque tantopere floruit, vt æui ſui facilè princeps haberetur: imò & cum veteribus iam poſſet componi. Omnia quippe confluxerant in illum aptitudo quædam, & naturæ vis & felicitas, opes, quibus ſibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudiſque cupido, qua flagrans, totas noctes, vt lectioni aſſiduè vacaret, inſomnes ducebat.* Idémque Nicetas graphicè eum viuiſque coloribus depingit. Ex quo ſcriptiſque Græcorum omnium, ampliſſ. Cæſar Card. Baronius, ſacræ pater hiſtoriæ tomo Annalium Eccleſiaſt. X. ſua eſt mutuatus. Equidem non ſum adeo demens, mentiſque inops, vt PHOTII vitia defendenda aut flagitia excuſanda ſuſcipiam. Iam enim iudicatus eſt. Grauis certè ira odiumque atque ambitio, hominem cetera ſæculi ſui doctiſſimum, egerunt tãdem præcipitem. Hinc illæ lacrymæ. aula nimirum, quæ multis hodiéque mentem eripit, & infatuat, PHOTIVM quoq; excœcauit, vt non iniuria vetus Poëta, neſcio quis, aula exire, qui pius eſſe volet, ſuadeat.

Illud mihi in præſentia de BIBLIOTHECA, quæ in manibus eſt, pace piorum præfari teſtarique liceat, ſcriptam à PHOTIO videri, imo effici, dum Cæſaris Legatum in Aſſyria agens, nondum Patriarchatus dignitatem per nefas ambiit. Argumenta ſunt principio de ſacrarum imaginum cultu paſſim illum Catholico ritu & ſentire & prædicare, vt in Euagrio Codice XXIX. in Synodo Sidetana Cod. LII. in Clemente Alexandrino Cod. CX. in Lucio Charino Cod. CXIV. in Pierio Cod. CXIX. in Procopio Gazeo Cod. CLX. Deinde, quod ſummos Rom. Eccleſiæ Pontifices, ſanctoſque oc-

cidentis patres B. Leonem, Irenæum, Ambroſium, Auguſtinum, cæteros, hoc in opere magnificè ſemper appellet. Tertiò quod initio ſeptem enumeret Synodos ſingularique tractatu, tomo primo Conciliorum: octauam autem veram, qua reſtitutus in Patriarchîum Ignatius Hadriani II. auctoritate, ac ne alteram quidem λῃστρικὴν, cui ipſe flagitiosè præfuit, damnataque, vt diximus, eſt & exploſa, nuſquam hic nominet; citatur tamen, etſi præpoſterè à Ioanne Zonara, Theodoro Balſamone, & Gratiano in Decretis c. 7. q. 1. c. 45. Hoc nequaquam iactaret haud dubiè, prædicarétque, vt ſuo plerumque perire ſorex indicio conſueuit, ac tegere odij flammam præcordiis hærentem quin euomeret, nequiuiſſet. Quidam tamen homines eruditi, quibus vt aſſentirer nondum mihi imperare potui, ſeceſſus opportunitate, cum iterum abdicare Patriarchatu coactus eſſet, inuitatum, ad ſcribendum acceſſiſſe arbitrantur, quo ſolatio literarum animum curis grauem ſuſtentaret, moleſtiáſque omnes in librorum lectione & ſuauitate deponeret. Mihi verò, ſalua amicitia, verior ſententia prior videatur. Tantum de ſcriptionis tempore: illud modo ἐν παρόδῳ adiiciam, centeſimo amplius anno poſt Ignatij PHOTIIQVE æuum, in eadem Byzantina ſede reſediſſe *Ioannem Xiphilinum* Trapezuntium, montis Olympi Monachum, annis XI. menſ. VII. cuius exſtant Auguſtorum vitæ è Dione Caſſio: qui Dion ea in parte epitomes operâ mutilatus intercidit, quemadmodum & T. Liuius multò maximam partem abbreuiatoris culpa, vt Iuſtini compendio Pompeium Trogum à ſtirpe amiſimus. Poſt etiam Theodoſio, cui Maximi cognomentum Niceres tribuit, Patriarcheium tenente, Euſtathius Theſſalonicenſis Epiſc. cum Manuele C. P. Imperatore contentionem ſuper Deo Mahometi habuit: cuius & in Homerum poëtarum propè Deum, & Dionyſij Afri περιήγησιν explicationes vberes, & multiplici doctrina refertas hodiéque legimus, non autem PHOTIVS, vt ætate prior. Poëtas cæteroquin, quos hoc in opere non attigit haud præteriiſſet, niſi quod fabuloſas narrationes, quæ ad hiſtoriam pertinere videantur, delibauit. Redeo à diuerticulo domum. Demus ſceleſtiſſimum mortalium PHOTIVM exſtitiſſe, turbaſſe Orientis Eccleſiam ad defectionémque in προεδρίας contentionem Græcos primum ſollicitaſſe, quandoquidem verò nullum in hoc opere eius criminis veſtigium appareat, contrà plurima occurrant, quæ ſcriptorum nemo ne attigit quidem, nedum pertractauit, quæ, obſecro, inuidia ſit repudiare omnino, ac reiicere, & ne digito quidem tangere velle, cum acerrimos fidei Chriſtianæ perduelles Porphyrium, Lucianum, Eunapium, & Zoſimum legamus. Hic verò Eccleſiæ orthodoxæ capitum Rom. Pontificum encomia reperies, Beatorum Cœleſtini, Leonis, ac Gregorij: vt & Latinorum patres Ambroſios, Auguſtinos, alios, laudari diximus. Hæreſes, ſectarioſque paſſim, vt diris deuotos execrandoſque, fugiendos PHOTIVS monet: Eunomios inquam, Nouatianos, Baſilium Cilicem, Philoſtorgium Arianum, ipſumque adeo ſceleſti Arij caput.

Offenditur quoque non nemo titulo BIBLIOTHECÆ, in ſpeciem arrogantiore. Neque enim volumen vnum Bibliothecam, vt nec mortalium vnum collegium efficere de plano pronunciat. Reprehendat alius ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ, inſcribi, ac veluti in limine quod aiunt impingat. At meminerit, vt *ſexcentos* Romanè, ſic & Græcè mille pro infinitis dicis gratiâ adhiberi. Priori verò reſpondeo, ſi veterum exempla requirat (recentium enim Bibliothecarum pleni ſunt omnes omnium plutei, plena pulpita) Apollodori Athenienſis ſe PHOTIVS ac Diodori Siculi auctoritate, qui & ſic inſcribunt, tueatur. Cæterum iuſtius titulum hunc foribus appendit: quod, cum fabuloſas Deorum hominúmque narrationes venditent, hic ſacros iuxta ac profanos ſcriptores homo Chriſtianus, iucunda quadam viciſſitudine tædium omne leuante, partim recenſeat ſigillatim, iudiciúmque ferat, partim excerpta accuratè exhibeat librorum qui temporibus interciderunt: βιβλιοθήκην iure indigitando, quod Ægypti reges librorum optimorum cumulum ΨΥΧΗΣ ΙΑΤΡΕΙΟΝ *animi medicinas*, teſte Diodoro, nominarint, & Aſinius Pollio apud Plinium Romæ Bibliothecam dedicando, ingenia hominum rem publicam fecerit. Hoc autem in genere titulorum ſudatum antiquitus, vt, quod in mercibus vinóque ſolet, edera appenſa labor commendaretur. Tironis Tullij vigiliæ, quæque exſtant prudentum in iure reſponſa, pandectæ inſcripti. Omnigenam hiſtoriam, copiæque cornu Phauorinus, Heſychius Illuſtris atque Ælianus ſua nuncupant. Ceſtum ſeu à Deæ baltheo, ſiue à pugilum armis, Iulius Africanus & Celſus, in quem ſtyli acumen Origenes ſtrinxit, ſcripta nominarunt, qui & Origenes Stromata ſcripſerat, vt Stromatea Clemens Alexandrinus ab argumento variè picto, ſtraguliſque belluati operis, quibus

Themiſtocles

Themiſtocles hominis ſermonem comparare ſolitus. B. Cyrillus Alexand. & ipſe Glaphyra ſuum in Pentateuchum; & alterum περὶ ὁμοουσίου commentarium librorum quatuordecim theſaurum nominauit (quales eſſe libros omnes Domitius Piſo ante exoptarat) Vt & nouem Muſarum nominibus Herodotus & Cephalion apud hunc ipſum PHOTIVM ſcripta diſtinxerunt. Taceo prudens, ſunt enim propè innumerabiles, reliquos, qui titulis operi additis mira varietate luſerunt, tantúmque ſibi indulgendum rati, quantum ſua quiſque miraretur ac prædicaret. Neque libris modo Bibliothecæ titulus datus, ſed hoc amplius, & hominibus, vt Dionyſium Longinum Rhetorem Eunapius Sardianus ἔμψυχον βιβλιοθήκην *ſpirantem Bibliothecam viuumque adeo Muſæum* appellare non dubitat.

Verum de veterum Græcorum Romanorumque Bibliothecis non deſcribo, ſcrinia compilans, otioque abutens, quæ nuper Belgij ocellus Lipſius noſter diſertè ad Nobiliſſimum virum Carolum Croium diſſeruit: analecta duntaxat corollarij vice damus.

Miſſis itaque Paulo Æmilio, L. Corn. Sulla & L. Lucullo librorum ſeruandorum, vt generoſos maximè homines decuit, ſemperque decebit, ſtudioſis. T. Pomponius Atticus elegans & ipſe Romanos inter & ſplendidus Bibliothecam inſtruens hermathenis, aliiſque ſtatuis atque imaginibus ornauit. Quin & de imaginibus in Bibliothecis collocari ſolitis, paucis eſt verſibus commentatus. Ad quem & animo fratris loco coniunctiſſimus M. Tullius: *Libros*, inquit, *tuos conſerua, & noli deſperare eos meos facere poſſe, quod ſi aſſequor, ſupero Craſſum diuitiis, atque omnium vicos & prata contemno.* Quid? prætereo Aſinij Pollionis illam è Dalmatarum manubiis publicatam Romæ Bibliothecam. Cæſarum quoque à C. Iulio inchoatam, perfectámque ab Auguſto Octauiam ac Palatinam ſileo, Traiani præterea Vlpiam. Hadrianus enim Imp. Pompeiano & Commodo Coſſ. cum inſignes & plurimas ædes Athenis Atticis feciſſet, & agonem inſtituiſſet, ſi faſtis Caſſiodori fides, Bibliothecam miri operis exſtruxit. Iuliani adhæc τοῦ παραβάτου cætera eruditi, in libris colligendis ſtudium exſtitit. Teſtis ipſe locuples Epiſt. ad Ecdicium Ægypti præfectum: Ἄλλοι μὲν ἵππων, ἄλλοι δὲ ὀρνέων, ἄλλοι θηρίων ἐρῶσιν· ἐμοὶ δὲ βιβλίων κτήσεως ἐκ παιδαρίου δεινὸς ἐντέτηκε πόθος. *Quidam equis, alij auibus, nonnulli feris voluptatem capiunt: ego iam inde à puero librorum cupiditate flagraui.* Huius Auguſti Bibliothecam viciſſim Iouianus, hortante coniuge, & adiuuante Theophilo Eunucho, ringentibus interim Antiochenis, vt auctor eſt Suidas, cremauit. Externa quid commemorem, Ægyptios, & Attalicos reges colligendis libris magnificos? notum Ptolemæum Philadelphum ſeptingentorum millium librorum cumulum contuliſſe, qui cumulus Alexandrino, pro dolor, tumultu conflagrauit. Ecquis adeò in literis hoſpes, qui LXX. Interpretum ſacras literas ex Hebræo eiuſdem iuſſu vertentium hiſtoriam ignoret? Tacitus tamen ſine flagitio præterire non poſſum, quantum ſtudij in conquirendis libris regio atque heroico animo idem Ptolemæus poſuerit, vt eſt à Galeno Medicorum principe lib. 1. de natura hominis, rurſumque lib. 3. Epidem. Hippocratis memoriæ proditum, Athenienſibus nimirum, frumenti inopia annonæque caritate laborantibus: non priùs frumentum conceſſiſſe, quod eſſet Ægyptus Græciæ, vt Sicilia Italiæ fertilitate ſua horreum, quam Tragicorum principum Æſchyli, Sophoclis, atque Euripidis deſcribendorum copiam feciſſent. In qua quidem re eâ fide verſatum, vt præter vectigalium immunitatem, XV. talenta iiſdem pignori dederit, quam quidem pecuniam poſt libens volenſque dono miſit, & exempla deſcripta remiſit. Nam de Ariſtotelis Peripateticæ ſcholæ principis ac Theophraſti Bibliotheca à Neleo Coriſci F. coëmta, & hæredibus, ne ab Attalicis regibus auferretur, humi defoſſa, quia nuper in Parallelis diſſeruimus, verbum non addam. Clearchi quoque Heracleæ Ponticæ primi Tyranni, eius qui Platonis & Iſocratis auditor exſtitit, Bibliotheca à Memnone apud hunc ipſum PHOTIVM mirè prædicatur, cuius laudis adorea cæteros omnes Tyrannos longo poſt ſe reliquerit interuallo. Sed vnde digreſſi paululum, eò redeamus. Tumultuarium quidem opus, ne quid taciturnitate præuaricari videar, PHOTIANAM hanc BIBLIOTHECAM exſtitiſſe hæc indicant: eadem ſæpe repetita, hiatus interdum, atque hiulca loca, neglectus ſtylus, reiecta denique in alteram operis partem, librorum, quos iam recenſuerat, excerpta longiora. Ad oram quoque nonnulla collocata: &, quod mireris, eoſdem libellos κατὰ πόδας pene repetitos, vt Dionyſij Ægei Dictyaca, Hieroclis & Himerij aliorúmque non pauca, prorſus vt credam PHOTIVM memoria ſua iuuanda potius, quam vt cæteris promiſcuè prodeſſet, hoc opus conſarcinaſſe, aut certè poſtremam manum

non adieciſſe, limâ nitidiori opere futuro. Aulicis nimirum negotiis, atque ambitione tranſuerſim raptum, mentem aliò, aliò aures diuiſiſſe.

Hactenus de PHOTII vita & BIBLIOTHECA lectorum librorum: reſtat, vt cætera eius ſcripta in vulgus edita, quo vel in hoſte virtutem miremur, recenſeam. Scripſit *in B. Pauli epiſtolas Commentarium*: vnde pleraque hauſta in Catenam ſuam Oecumenius tranſtulit, vt non contemnendum Theologum agnoſcas: quòd eo gratior doctis hominibus (qui eo ſe adiutos in Paulo explanando fateantur ingenuè) labor hic exſiſtat, quo difficiliores in iis epiſtolis nodos occurrere B. Petrus Apoſtolatus Collega pronunciauit. Exſtant & PHOTII opera *Canones Apoſtolorum, Conciliorúmque veterum leges ſacroſanctæ* in volumen vnum corpúſque collata, diſtinctáque capitibus, quod & *Nomocanona* nominauit opus ſpiſſum & varium, multæque lectionis, viſitúrque Græcè in Germaniæ Bibliothecis; quod Theodorus Balſamon illuſtrandum cenſuit, verterúntque Latinè Gentianus Heruetus homo Gallus, itemque Belga Henricus Agylæus. Qualem inter Latinos diligentiam Buchardus Vormatienſis, Iuo Carnotenſis, ac Gratianus Monachus imitati ſunt longo interuallo, haud minore operæpretio. Edidit & ſeptem Oecumenicorum Conciliorum acta, viſuntúrque principio conciliorum tomis digeſtorum, quæ Græcè in Belgicis Bibliothecis calamo exarata aſſeruantur. Epiſtolæ eius in Auguſtana Bibliotheca habentur. Encyclicam ad Patriarchales Orientis ſedes, ſiue eius eſt, ſeu Siſinnij, vt quidam putant, Apoſtolica ſedes, vt & prædatoriam eius Synodum, merito damnat. Exſtat item epiſtola ad Michaëlem Bulgarorum principem, à Franc. Turriano Societatis noſtræ eruta, Latinéque reddita, vt & *ſex diſſertationes de diuinitate & incarnatione*, leguntúrque tomo V. lectionum Antiq. Henrici Caniſij Iureconſulti clariſſ. Huc accedunt & eiuſdem PHOTII *Tractatus de voluntatibus in Chriſto*, quæ dicuntur γνωμικὰ θελήματα eodem Turriano interprete. Sed iam vela contrahamus, & PHOTIVM ſcriptores varios variè recenſentem audiamus, linguis animiſque fauete.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV, per ſuperiorem Germaniam.

HANC *Photianæ Bibliothecæ ex Græco verſionem, interprete P. Andreâ Schotto, Societatis noſtræ Sacerdote, ab aliquot Patribus Græcarum litterarum peritis viſam & probatam, ego* GEORGIVS ROSEFFIVS, *Societatis* IESV *per Germaniam ſuperiorem Prouincialis, poteſtate mihi ab admodum* R. P. N. *Generali* CLAVDIO AQVAVIVA *conceſsâ typis mandari permitto: cui rei teſtimonio manu mea ſubſcripto, & ſigillo munito, fidem facere volui. Auguſtæ, Calendis Septembris. Anno* M D CV.

Georgius Roſeffius.

INDEX AVCTORVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ, ALPHABETI SERIE ET CODICVM NVMERO EX ORA INTERIORE ASSCRIPTO.

A.

ACHilles Tatius de rebus Leucippes, & Clitophontis libri VIII. Cod. LXXXVII.
Acta diſputationis hæreticorum, coram Ioanne Patriarcha Cõſtantinopolitano, Cod. XXIV.
Adriani Iſagoge S. Scripturæ II.
Æneſidemi Ægei de Pyrrhoniis libri VIII. CCXII.
Æſchinis orationes III. & epiſtolæ nouem LXI. & CCLXIV.
Aëtij Amideni operis Medici lib. XVI. CCXXI.
Agàtharchidæ hiſtor. CCXIII. inde excerpta CCL.
Alexandri admirabilium collectio CLXXXVIII.
Amyntianus in Alexandrum M. & alia CXXXI.
Andocidæ orationes CCLXI.
Andronicianus contra Eunomianos XLV.
Anonymus contra Iudæos & quartadecimanos CXV.
Anonymi teſtimoniorum de Chriſto è gentium ſcriptis libri XV. CLXX.
Pythagoræ vita CCXLIX.
S. Gregorij vita CCLII.
Martyrium VII. puerorum ſub Decio CCLIII.
Martyrium Timothei Apoſtoli CCLIV.
Martyrium S. Demetrij CCLV.
Acta SS. Metrophanis & Alexandri CCLVI.
Vita & Martyrium Pauli Epiſc. Conſtantinop. CCLVII.
Vita & certamen magni Athanaſij CCLVIII.
Antiphontis Athenienſis Rhetoris orationes CCLIX.
Antonij Diogenis incredibilium de Thule inſula lib. XXIV. CLXVI.
Aphthonij Sophiſtæ declamationes CXXXIII.
Apologiæ de Origene & eius dogmatibus libri V. CXVII.
Apollinarius Hierapolita de pietate & veritate aduerſus gentes XIV.
Apollodori Grammatici Bibliotheca CLXXXVI.
Appiani Alexandrini hiſtoriæ Romanæ libri XXIV. LVII.
Ariſtidis oratio Panathenaica CCLVI. Eiuſdem orationes quatuor pro Rhetorica CCXLVII. Eiuſdem oratio pro IV. viris CCXLVIII.
Arriani Parthica & in Epictetum ſermones LVIII. Eiuſdem de Alexandri M. rebus geſtis lib. VII. & Indica XCI. de rebus poſt Alexandrum geſtis libri X. XCII. Eiuſdem Bithynica LVIII. & XCIII. Eiuſdem geſta Dionis ac Timoleontis in Sicilia XCIII.
Aſterij Amaſiæ Epiſc. homiliæ variæ 1. Sermo de pœnitentia 2. in Stephanum Protomart. 3. De eo qui in latrones incidit 4. de Phariſæo & Publicano 5. De Zacchæo 6. de filio prodigo 7. de Centurionis ſeruo 8. de ieiunio 9. de cœco à natiuitate 10. de Iairo, & muliere ſanguinis profluuio laborante CCLXXI.
S. Athanaſij epiſtolæ XXXII. Eiuſdem in Eccleſiaſten, & Cantica canticorum commentarius CXXXIX. Eiuſdem contra Arium libri V. CXL.
Auctoris incerti de ſacro Paſchæ feſto volum. III. CXVI.

B.

BAſilij Cilicis Eccleſ. hiſtoriæ libri III. XLII. Eiuſdem contra Ioannem Scythopolitam libri XVI. CVII.
Baſilij Magni confutationis Eunomij hæretici libri III. CXXIIX. Eiuſdem Aſcetica CXLIV. & CXCI. Eiuſdem Hexaëmeron CXLI. Item orationes ethicæ CXLII. & epiſtolæ CXLIII.
Baſilij Seleuciæ Epiſc. orationes XV. & vita primæ Martyris Theclæ CLXVIII.
Boëthi vocum Platonicarum collectanea CLIV. Eiuſdem de dubiis apud Platonem vocibus opuſculum CLV.

C.

CAius presbyter de Vniuerſo XLVIII.
Cæſaris capita eccleſiaſtica CCXX. CCX.
Candidi hiſtoriarum libri III. LXXIX.
Caſſiani Monachi regulæ Monachorum Ægypti de octo (vitioſis) cogitationibus, libellus trium collationum CXCVII.
Cephalæonis Muſæ, ſiue hiſtoriæ epitomes lib. IX. LXVIII.
L. Charini Periodi Apoſtolorum CXIV.
Choricij Sophiſtæ declamationes variæ CLX.
Chriſtianorum liber, Octoteuchi expoſitio libris XII. XXXVI.
Chryſippi Hieroſolymorum presb. hiſtoria de Gamaliele & Nicodemo CLXXI.
Chryſoſtomi: vide Ioannis.
Clementis Alexandrini presb. ſcripta, & Hypotypoſeon ſiue diſputationum libri VIII. CIX. Eiuſdem liber contra gentes, & Pædagogi libri III. CX. Eiuſdem Stromatei libri VIII. CXI.
Clementis Rom. Pontificis conſtitutiones Apoſtolorum, recognitiones & alia CXII. & CXIII. Eiuſdem epiſtolæ ad Corinthios II. CXXVII.
Cononis in Philoponum inuectiua XXIII.
Cononis narrationes L. CLXXXVI.
Cteſiæ Cnidij Perſicarum rerum libri XXIII. LXXII. Eiuſdem Fragmenta pag. Lat. 25. Eiuſdem Indicorum liber pag. 56.
B. Cyrilli Alexand. contra Neſtorium lib. V. XLIX.

& clxix. Eiuſdem theſauri cxxxvi. Epiſtolæ variæ ac Scholion de incarnatione vnigeniti clxix.

D.

DAmaſcij incredibilium libri iv. cxxx. de vita Iſidori ccxlii.
Demoſthenis orationes cclxv.
Dexippi de rebus poſt Alexandrum geſtis lib. iv. epitome hiſtorica vſque ad Claudij imperium, & Scythica lxxxii.
Diadochi Photicæ veteris Epiri Epiſc. definitiones x. & capita c. ccix.
Dinarchi orationes cclxvii.
Diodori Lexicon è decem oratoribus cl.
Diodori Siculi hiſtoriarum libri xl. lxx. indeque excerpta ccxliv.
Diodori Tarſenſis Epiſc. varia de Spiritu S. argumenta cii. Idem contra fatum ccxxiii.
Diogenis Antonij: vide Antonij.
Dionis Caſſij hiſtoriarum libri lxxx. lxxi.
Dionis Chryſoſtomi orationes lxxx. ccix.
Dionyſij Ægei Dictiaca clxxxv. & ccxi.
Dionyſij Halicarnaſſei hiſtoriarum libri xx. lxxxiii. Eiuſdem hiſtoriarum ſynopſeos libri v. lxxxiv.
Ælij Dionyſij Halicarnaſſei dictionum Atticarum libri x. clii.
Dorothei de vocibus externorum more vſurpatis libellus clvi.

E.

S. EPhraem Patriarchæ Theopolitani orationes variæ ccxxviii.
Ephraim Syri homiliæ xlix. cxcvi.
S. Epiphanij panariorum libri vii. cxxii. Eiuſdem Anchoratus cxxiii. Eiuſdem de menſuris & ponderibus liber cxxiv.
Euagrij Scholaſtici Eccleſiaſt. hiſt. lib. vii. xxix.
Eudociæ Auguſtæ metaphraſis metrica in Octateuchum clxxxiii. Eiuſdem metaphraſis metrica in Zachariam & Danielem Prophetas, & in B. Cyprianū Martyrem lib. iii. clxxxiv.
Eugenij in Philoponum inuectiua xxiii.
Eulogij Alexandrini Archiepiſc. contra Nauatianos libri v. ccviii. indeq; excerpta cclxxx. Eiuſdem contra Seuerum & Timotheum hæreticos liber ccxxv. Item contra Theodoſium & Seuerum hæreticos Acephalos liber ccxxvi. Eiuſdem oratio inuectiua in Theodoſianos & Cainitas ccxxvii. Eiuſdem orationes xi. ccxxx.
Eunapij Chronicorum poſt Dexippum libri xiv. lxxvii.
Eunomij hæretici libellus cxxxvii. Eiuſdem refutationis B. Baſilij libri iii. Item epiſtolæ xl. cxxxiix.
Euſebij declamationes cxxxiv.
Euſebij Cæſarienſis Epiſc. ſcripta pleraque ix. x. xi. xii. xiii. Eiuſdem Eccleſiaſt. hiſtoriæ libri x. xxvii. Idem contra Hieroclem xxxix. Eiuſdem Apologiæ pro Origene libri vi. cxviii. Eiuſdem de vita Conſtantini magni libri iv. cxxvii.
Euſebij Epiſcopi Theſſalonicæ contra Andream quendam incluſum lib. x. clxii.
Euſtrathij Magnæ Eccleſ. Presb. de animis vita functorum tractatus iii. clxxi.
Exemplar actorum ab occidentis Epiſcopis contra Neſtorianos & Pelagianos liv.

G.

GAlenus de ſectis medicorum clxiv.
Gelaſius Cyzicenus Cæſareæ Paleſtinæ Epiſc. Synodi primæ ſcriptor xv. Eiuſdem hiſt. Eccleſiaſt. lib. iii. lxxxviii. Eiuſdem procemium in additamentum ad Eccleſiaſt. hiſtoriam Euſebij Pamphili lxxxix. Eiuſdem liber contra Anomœos cii.
Georgius Epiſc. Alex. de vita B. Chryſoſt. xcvi.
Germani Patriarchæ C. P. Apologia pro Gregorio Nyſſeno ccxxxiii.
Gregorij Nyſſeni pro S. Baſilio fratre contra Eunomium opera duo vi. & vii.

H.

HAdriani declamationes c.
Heliodori Æthiopicōn libri x. lxxiii.
Helladij Beſantinoi Chreſtomathiæ cclxxix.
Helladij Lexicon cxlv. fortè eiuſdem.
Heracliani Epiſc. Chalcedonis contra Manichæos libri xx. lxxxv.
Hermias Sozomenus: vide Sozomenus.
Herodiani hiſtoriarum libri viii. xcix.
Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriarum lib. ix. lx.
Heſychij Illuſtris Mileſij omnigenæ atque Romanæ hiſtoriæ libri vi.
Item res à Iuſtino ſeniore Imp. geſtæ lxix.
Heſychij presb. Conſtant. in æneum ſerpentem ſermones 4. li.
Heſychij presb. Hieroſolym. Encomium in S. Thomam Apoſtolum cclxix. Item in Iacobum & Dauidem pſalmographum cclxxv.
Hieroclis de prouidentia & fato libri vii. ccxiv, Eiuſdem de prouidentia excerpta ccli.
Himerij Sophiſtæ declamationes clxv. indeque excerpta ccxliii.
Hippoliti libellus contra hæreſes cxxi.
Hippolyti Epiſc. & Mart. interpretatio Danielis, & homilia de Chriſto & Antichriſto cci.
Hyperidis orationes cclxvi.

I.

IAmblichi de rebus Rhodanis & Sinonidis lib. xvi. xciv.
Ioannis Carpathij Conſolatorius ad Indiæ Monachos centum capitum cci.
S. Ioannis Chryſoſtomi in mortem & aſcenſionem Chriſti, itemque in Pentecoſten orationes xxv. Eiuſdem epiſtolæ ad Olympiadem & alios lxxxvi. Eiuſdem homiliarū in Geneſim volumina tria clxxii. clxxiii. clxxiv. Eiuſdem oratio in S. Paulum cclxx. & in xl. Martyres cclxxiv. homiliæ, de Spiritu ſancto: in Natalem I. Chriſti: in dictum, Sufficit tibi gratia mea, &c. Si qua ergo in Chriſto noua creatura de pœnitentia cclxxvii.
Ioannis Moſchi Pratum, ſiue Hortulus nouus cxcix.
Ioannes Philoponus de Reſurrectione xxi. *idem* in Hexaëmeron xliii. indeque excer*pta* ccxl. & contra quartam Synodum lv. *Eiuſdem* libellus contra Ioannem Patriarcham C. P. cognomento Scholaſticum lxxv. Idem contra Iamblichi opus de ſimulacris ccxv.
Ioannis Presbyteri Ægeatæ Eccleſ. hiſtoriæ libri v. xli. Idem contra quartam Synodum. lv.
Ioannis Scythopolitæ contra Eutychianos lib. xii. xcv.
Ioannis Stobæi Eclogarum, Apophthegmatum, & vitæ præceptionum libri iv. clxvii.
Iobij Monachi commentarij de *verbo* incarnato

libri

libri IX. capita XLV. CCXXII.
Ioſephus & Caius Preſbyter de vniuerſo XLVIII.
Ioſephi Iudæi de bello Iudaico libri VII. XLVII. Eiuſdem antiquatum Iudaicarum libri XX. LXXVI. & excerpta CCXXXVIII.
Irenæi aduerſus hæreſes libri V. CXX.
Iſæi orationes LXIV. CCLXIII.
Iſidori vita: vide Damaſcius.
Iſocratis orationes XXI. indeque excerpta CCLX. & epiſtolæ IX. CLIX. Eiuſdem ad Archidamum epiſtola nunc primum edita ibid.
Iuliani Lexicon è decem oratoribus CL.
Iulij Africani hiſtoria & alia XXXIV.
Iuſti Tiberienſis Iudæorum regum Chronicon XXXIII.
Iuſtini Martyris Apologia pro Chriſtianis, quæſtiones, & alia CXXV.

L.

Leontij Epiſc. Arabiſſi ſermo de creatione & Lazaro rediuiuo CCLXXII.
Leſbonactis orationes Politicæ XVI. apud Themiſtium LXXIV.
Lexicon puræ ideæ, grauis ſtyli, ſermonis politici CXLVI. CXLVII. CXLVIII.
Lexica varia in decem Græc. oratores à CXLV. vſque CLIX.
Libanij ſophiſtæ orationes, & Epiſtolæ XC.
Lucij Patrenſis metamorphoſes CXXIX.
Luciani opera varia CXXIIX.
Lycurgi orationes CCLXVIII.
Lyſiæ orationes CCLXII.

M.

Malchi Sophiſtæ Byzantinæ hiſtoriæ libri VII. LXXVIII.
Marci Monachi Aſceticorum lib. VIII. & aduerſus Melchiſedecitas liber I. CC.
Martyrium: vide Anonymi.
Maximi declamationes CXXXV.
B. Maximi Monachi & confeſſoris quæſtionum è S. Scriptura CLXIV. Solutiones CXCII. Eiuſdem epiſtolæ 27. CXCIII. Eiuſdem liber Aſceticus, & centuriæ de dilectione CXCIII. Eiuſdem epiſtola ad Georgium Eparchum: Theologicorum Moraliumque capitum centuriæ ſiue libri II. & epiſtolæ V. CXCIV. Eiuſdem Epiſt. ad Marianum & Dialogus cum Pyrrho de duabus in Chriſto voluntatibus CXCV.
Memnonis hiſtorica excerpta de Heracleæ Ponticæ Tyrannis CCXXIV.
S. Methodij Epiſc. & Mart. liber de reſurrectione, CCXXXIV. Eiuſdem de creatis CCXXXV. Item de libero arbitrio CCXXXVI. de caſtitate CCXXXVII.
Metrodori calculus Paſchalis CXV.
Modeſtus Archiepiſc. Hieroſolym. in Marias vnguenta ferentes & Hypapanten CCLXXV.
Mœridis Atticiſta CLVII.

N.

S. Nicephori Patriarchæ Conſtant. hiſtorica epitome LXVI.
Nicias Monachus contra Philoponum, Seuerum, & contra gentes L.
Nicomachi Geraſini Theologiæ Arithmeticæ libri II. CLXXXVII.
Nili Monachi de oratione capita CLIII. Eiuſdem orationes in reſurrectionem & aſcenſionem Domini CCLXXVI.
Nonnoſi hiſtoria legationum III.

O.

Olympiodori hiſtoriarum libri XXII. LXXX.
In Oratores decem Græciæ Lexica varia à CXLV. vſque ad CLIX.
Oribaſij Medici opera. Galeni compendium ad Iulianum Imp. CCXVI. Eiuſdem medicinalium collectorũ ad Iulianum Imp. libri LXX. CCXVII. Eiuſdem compendium ad Euſtathium F. libri IV. CCXVII. Eiuſdem ad Eunapium libri IIII. CCXIX.
Origenis de principiis, libri IV. VIII.

P.

Palladij declamationes CXXXII.
Pamphili Martyris Apologiæ pro Origene libri V. CXVIII.
Pamphilæ hiſtoriæ Miſcellæ libri VIII. CLXXV.
Pauſaniæ Lexicon CLIII.
Philippi Sidetæ Chriſtianæ hiſtoriæ libri XXIV. XXXV.
Philonis Iudæi legum ſacrarum Allegoria & viri ciuilis vita, hoc eſt, de Ioſeph. CIII. Eiuſdem Eſſenorum & Terapeutarum viuendi ratio. CIV. Eiuſdem Caius Imp. reprehenſus & Flaccus reprehenſus, aliaque ſcripta CV.
Philoſtrati Tyrij de vita Apollonij Tyanei libri VIII. XLIV. indeq; excerpta CCXLI. Eiuſdem Lexicon è decem oratoribus CL.
Philoſtorgij Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lib. XII. XL.
Phlegontis Tralliani Olympicorum & Chronicorum collectio XCVII.
Phrynichi Arabij apparatus oratorij libri XXXVI. CLVIII.
Pierij preſb. ſcriptorum libri XII. CXIX.
Plutarchi vitæ parallelæ CCXLV. Eiuſdem vitæ decem Græciæ oratorum à Cod. CCLIX. ad CCLXIX.
Pollionis Lexicon CXLIX.
Polycarpi Mart. Epiſtola ad Philippenſes CXXVI.
Praxagoræ Athenienſis de rebus Conſtantini Magni libri duo Ionica dialecto LXII.
Procli Chreſtomathia de poëtica CCXXXIX.
Procopij Cæſarienſis Rhetoris hiſtoriarum lib. VIII. LXIII.
Procopij Gazæi Homericorum verſuum metaphraſes CLX.
Procopij Sophiſtæ Scholæ commentariorum in Octateuchum, & in libros regum ac Paralipomena CCVI. Idem in Eſaiam Prophetam CCVII.
Prouinciarum Imperij poſt Alexandri Magni obitum diuiſio à varijs facta ex Arriano, Dexippo, Iuſtino & Q. Curtio pag. Lat. 85.
Ptolemæi Hephæſtionis nouarum hiſtoriarum libri VI. CX.

R.

de Republ. libri VI. XXXVII.

S.

Sergij Confeſſoris hiſtoria LXVII. CLXI.
Socratis Eccleſ. hiſtoriæ lib. VII. XXVIII.
Sopatri excerptorum variorum lib. XII.
Sophronij pro S. Baſilio aduerſus Eunomium V.

Sophronij Patriarchæ Hieroſolym. Synodica Epiſt. ccxxxi.
Sotion de fluminibus, &c. clxxxix.
Sozomeni hiſtor. Eccleſ. libri ix. xxx.
Sthephanij Gobari Tritheitæ hæretici oppoſitarum quæſtionum liber ccxxxii.
Syneſij Cyrenæi ſcripta xxvi.
Synodus iii. iv. v. vi. vii. Codd. xvi. xvii. xviii. xix. xx.
Synodus Sidetana, aliaque contra Meſſalianos lii.
Synodus ad quercum illegitima contra B. Ioan. Chryſoſtomum lix.

T.

Themiſtij in Philoponum inuectiua xxiii. Eiuſdem orationes ciuiles 36. Cod. lxxiv. Eiuſdem Apologia pro S.Theophobio cviii.
Theodorus Tarſenſis: vide Diodorus.
Theodorus preſb. de ſcriptis S. Dionyſij Areopagitæ, I.
Theodori Antiocheni pro S. Baſilio aduerſus Eunomium lib. xxv. iv. Eiuſdem interpretatio Geneſeos xxxviii.
Theodori Monachi Alexandrini aduerſus Themiſtium libri iii. cviii.
Theodori Mopſueſtiæ de Perſarum Magia lib.3. lxxxi.
Theodoreti hiſtor. Eccleſ. libri v. xxxi. Eiuſdem contra hæreticos libri xxvii. xlvi. rurſumque quinque lvi. & Eraniſtæ libri iii. xlvi. Eiuſdem interpretatio Danielis, Octateuchi expoſitio, & in libros regum ac Paralipomenon cciv. in xii. Prophetas minores ccv. Item in S. Ioan. Chryſoſtomum libri v. cclxxiii.
Theodoſius Monachus contra Ioan. Philoponum xxii.
Theognoſti Alexandr. & ſacrorum librorum interpretis, Hypotypoſeon libri vii. cvi.
Theonis Archiatri Alexandrini Homo ccxx.
Theophanis Byzantij hiſtoriarũ lib. x. lxiv. cciii.
Theophraſtus de animalibus quæ colores mutant: De neruorum reſolutione: de animi defectione: De vertigine: Quare cruda oua conuerti non poſſint: De laſſitudine: De animantibus quæ cum copia viſuntur: De animantibus quæ inuidia laborare falsò dicuntur: De ſudoribus: De apibus cclxxviii.
Theophilacti Simocattæ hiſtoriarum libri viii. lxv.
Theopompi hiſtoriarum libri liii. clxxvi.
Timæi Lexicon vocum Platonicarum cli.

V.

Victorini Lampadij F. orationes conſulares. ci.
Vindanij Anatolij Beryti Collectaneorum de agriculturæ diſciplina libri xii. clxii.
Vitæ SS. Patrum qui Magni Antonij tempore floruerunt cxcviii.

Z.

Zoſimi Comitis hiſtoriarum libri vi. xcviii.

AVCTORVM

AVCTORVM PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ SERIES CLASSIBVS, ET ALPHABETO DISTINCTA. NVMERVS EST PAGINARVM CONTEXTVS LATINI EX INTERIORE MARGINE.

PHILOLOGI ET GRAMMATICI & Lexicographi.

APOLLODORVS Athen. 458
Boëthus 322
Diodorus 319
Ælius Dionyſius Halicarnaſſeus 322
Dorotheus 323
Helladius Beſantinous 1578
Iulianus 319
Moerides 323
Pollio 319
Pauſanias 322
Phrynichus Arabs 323
Sopater 338
Timæus 322

METRICA.

Eudociæ Centones Homerici 414
Procli Chreſtomathia 982
Procopij Gazei Homerica metaphraſis 335

ORATORES.
X. Græciæ Oratores.

1 Andocides 1458. 2 Antiphon 1451
3 Æſchines 59.1463. 4 Demoſthenes 1466
5 Dinarchus 1482. 6 Hyperides 1479
7 Iſocrates 327. 1454 8 Iſæus 1463
9 Lyſias 1459. 10 Lycurgus 1483
Aphthonius Sophiſta 311
Ariſtides 1211. 1225. 1262
Choricius Sophiſta 335
Dion Chryſoſtomus 530
Euſebius 311
Hadrianus Imper. 275
Himerius 351
Leſbonactes 163
Libanius Sophiſta 210
Lucianus Samoſatenſis 310.365
L. Malchus Sophiſta 171
Palladius 311
Victorinus Lampadius 275

HISTORICI SACRI.

27
Baſilius Cilix 291
Charinus 383
Chryſippus preſb. 18
Euagrius 11. 18. &c.
Euſebius 383
Euſtratius 251
Georgius Alex. Epiſc. 18
Hermias Sozomenus 102
Heſychius illuſtris 27
Ioan. Preſb. Ægeates 519
Ioan. Moſcnus
Fl. Ioſephus Iudæus 34.966
Metrodorus 291
Nicephorus 99
Philippus Sideta 22
Philo Iudæus 275
Philoſtorgius 26
Sergius 99
Theodoretus 19
Theophanes Byzantius 78

PROFANI.

Agatharchides 546
Alexander 467
Amyntianus 311
Antonius Diogenes 355
Appianus 47
Arrianus 211.215.234
Candidus 174
Cephalæon 102
Conon 423
Cteſias Cnidius 106
Dexippus 199
Diodorus Siculus 103.11.43
Dion Caſſius 106
Dionyſius Halicarnaſſeus 202 322
Eunapius 170
Heliodorus 158. 363
Herodianus 271
Herodotus Halicarnaſſeus 59
Iulius Africanus 19
Iuſtus Tiberienſis 19
Memnon 703
Nonnoſus 6
Olympiodorus 178
Pamphilus 387
Philoſtratus 30.319.995
Phlegon Trallianus 266
Plutarchus 1191
Praxagoras Athen. 63
Procopius Rhetor 66.335
Ptolemæus Hephæſtio 471
Theophylactus Simocatta 82
Theopompus 390

MEDICI ET PHILOSOPHI.

542
Æneſideus Ægemus 566
Aëtius Amidenus 35
Caius preſb. 311.363.407
Damaſcius 419.539
Dionyſius Ægeus 350
Galenus 1379
Hierocles 14. 46. 554
Ioan. Philoponus 366
Ioan. Stobæus 459
Nicomachus Geraſenus 555
Oribaſius.

Sotion 470.
Themiſtius 163
Theon Archiatrus 563
Theophraſtus 1566.1578
Vindalius Anatolius 350

THEOLOGI.

Adriani al. Andronichi Iſagoge 3
Andronicianus 31
Apollinarius 11
Athanaſius 19.315
Aſterius Amaſiæ Epiſc. 1490.1491.&c.
Baſilius Magnus 318.494
Baſilius Seleucienſis 375
Caſſianus 515
Cæſarius 539
Io. Chryſoſtomus CP. Epiſc. 206.386.1519.1539.1542.1551.1555.
Clemens Alexandr. 286
Clemens Rom. 290.306
Conon 15
Cyrillus Alexandr. Epiſc. 38.311.378
Diadochus Photicæ Epiſc. 523
Diodorus Tarſenſis, al. Theodorus 275
Ephraem Theopolita 774
Ephraim Syrus 511
Epiphanius 302
Eugenius 15
Eulogius 411.527.759.767.770.831.1598
Euſebius Epiſc. Theſſal. 335
Gelaſius 210.275
Germanus Patriarch. 903
Gregorius Nyſſenus 10
Heracleanus 203
Heſychij duo 38.519.1486.1523
Hippolytus Epiſc. 302.526
Hippolytus Irenæi diſcipulus 302
Iobius Monachus 578
Ioan. Carpathius 523
Ioan. Scythopolita 250
Irenæus Epiſc. Lugdun. 299
Iuſtinus Martyr 303
Leontius Epiſc. 1510
Marcus Monachus 495.506
Methodius Epiſc. 907.910.931.939.950
Modeſtus Epiſc. Hieroſol. 1526
Nicias Monachus 38
Nilus Monachus 1527.1531.1535
Origenes 10
Pamphilus Martyr 295
Pierius preſb. 299
Polycarpus Martyr 306
Procopius 527
Sophronius patriarcha Hieroſolym. 887
Stephanus Gobarus 891
Syneſius Cyrenæus Epiſc. 15
Synodi variæ 11.14.38.42.43.54
Theodorus Antioch. 7.23.199.395
Theodorus Monachus 283
Theodorus preſb. 3
Theodoſius Monachus 14
Theognoſtus 279

EROTICŌN SCRIPTORES.

Achilles Tatius Alexandr. 106.363.
Antonius Diogenes. 355
Heliodorus 158
Iamblichus 235.363
Lucius Patrenſis 310.363

S.SCRIPTVRÆ

S. SCRIPTVRÆ LOCA:

QVÆ A VARIIS THEOLOGIS IN HAC PHOTII BIBLIOTHECA

explanantur, appoſitis paginarum Gr. exemplaris numeris qui in margine ſunt interiore.

CAp. 6. Non maneat Spiritus meus in illis quia caro ſunt. pag. Lat. 1602. p.

EXODI.

Cap. 12. v. 22. Tranſibit Dominus percutiens Ægyptios 875. m

LEVITICI.

Cap. 8. 31. Comedite panes, qui poſiti ſunt in caniſtro conſecrationis 595. m

DEVTERON.

Cap. 4. 24. Deus noſter ignis conſumens eſt 607. m

32. 42. ſecundum LXX. Et adorent eum omnes Angeli Dei. 610. p

IOSVÆ.

Cap. 5. 13. Noſter es an aduerſariorum? 634. f

REGVM.

Lib. 2. cap. 24. 1. Commouit Deus Dauid connumerare populum 874. f 875. m

& verſ. 10. Quia numerauit, ei indignatus eſt 874. f 875. m

Lib. 4. cap. 13. 21. Quidam ſepelientes hominem viderunt latrunculos 1619. m Eccl. 48. 11.

IOB.

Cap. 4. 11. Tigris periit, eo quod non haberet prædam. 1615. p

PSALMI.

Pſalm. 1. v. 5. Ideo non reſurgent impij in iudicium 1619. & ſequ.

2. 7. Filius meus es tu, hodie genui te 614. f

17. 37. Eloquium Domini igni examinatum 607. m

18. 3. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam 610. m

21. 1. Deus Deus meus quare me dereliquiſti 883. m

30. 19. Muta fiant labia doloſa aduerſus iuſtum 1618. f

31. 1. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, &c. 1598. f

32. 6. Verbo Domini cœli firmati ſunt 595. p

33. 20. Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnum ex iis non confringetur 1619. p

77. 39. Spiritus vadens & non rediens 634. m

102. 20. Potentes virtute facientes verbum illius 650. p

117. 27. Deus Dominus & illuxit nobis 823. p

ISAIÆ.

Cap. 1. 1. Viſio Iſaiæ filij Amos, quam vidit ſuper Iudam & Ieruſalem 1559. f

6. 6. Volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari 607. m

14. 12. Quomodo cecidit Lucifer, qui mane oriebatur? 659. m

40. 3. Vox clamantis in deſerto, parate viam Domini 579. f

AMOS.

Cap. 3. 12. Quomodo ſi eruat Paſtor de ore Leonis &c. 1611. m

Ex Nouo Teſtamento.

MATTHÆI.

Cap. 5. 29. Si oculus dexter ſcandalizet te, &c. 1614. m

9. 5. Quid eſt facilius dicere, dimittuntur tibi peccata tua, an dicere ſurge & ambula? 626. m

ibid. v. 13. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam 639. m

10. 11. In quamcunque ciuitatem intraueritis, &c. 1607. p

12. 31. Omne peccatum remittetur hominibus; ei autem qui blaſphemauerit in Spiritum non remittetur 623. m

13. 24. Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem 1610. f

ibid. v. 32. Nemo ſcit diem illum, neque angeli, neque filius, niſi pater 882. m 899. m

& verſ. 58. Non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum 646. m

16. 19. Tibi dabo claues regni cœlorum, Cur vni Petro dictum 1599. m & ſe q.

21. 25. Baptiſmus Ioannis vide 1599. 1602. 1603.

22. 11. Parabola de vocatis ad nuptias 1618. m

MARCI.

Cap. 5. 22. Et venit quidam de archiſynagogis nomine Iairus 1506. f

& v. 25. Mulier quæ erat in profluuio ſanguinis annis duodecim ibid.

13. 32. De hora illa vel die nemo ſcit, neque filius 882. p

LVCÆ.

Cap.1.28. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris 814. m
2. 23. Omne maſculinum adaperiens vuluam ſanctum Domino vocabitur 607.p
& v. 52. Ieſus autem proficiebat ſapientia & ætate, & gratia 810. f
7. 2. Centurionis autem cuiuſdam ſeruus, &c. 1499. m
10. 30. De eo qui in latrones incidit pa.1491.m 1598. m
15. Parabola de filio prodigo 635. f 1498. m
16. 21. Canes Lazari vulnera lambebant 1618.p
18. 10. De Phariſæo & Publicano 1497. f
v. 13. Publicanus orans pectus cur percutit 1599. p
19. 1. Ecce vir nomine Zachæus 1499.m
v. 10. Venit Dominus quærere & ſaluum facere quod perierat 643. f
22. 19. Hoc facite in meam commemorationem 1610. m

IOANNIS.

Cap. 1 14. Verbum caro factum eſt 579.p 763. f
3. 16. Sic Deus dilexit mundum vt filium ſuum vnigenitum dederit pro mundi vita 587.m
4. 24. Spiritus eſt Deus, &c. 623. m
9. 1. Et præteriens Ieſus vidit hominem cæcum à natiuitate 1502.f
13. 10. Qui lotus eſt non indiget ſecundo baptiſmo 1603. p 1607.p
14. 9. Qui vidit me, videt & patrem 791.f
21. 15. Paſce oues meas 1611. f
21. 22. Si eum volo manere donec veniam, quid ad te? 799.p

B. PAVLI.

ad Rom. 6.3. An ignoratis quia quicunque ſumus, &c. 1607. f
9.3. Optabam ego ipſe anathema eſſe 1603. m
1. Corinth.2. 9. Quod oculus non vidit nec auris audiuit 894.m
Cap. 3. 2 Lac vobis potum dedi non eſcam: nondum enim poteratis 627. m
3. 15. Cuius opus arſerit detrimentum patietur: ipſe autem ſaluabitur, ſic tamen quaſi per ignem 638.f 639.p
6. 2 An neſcitis quod ſancti de mundo iudicabunt 1619.m
ibid.v.5. Angelos iudicabimus, quanto magis ſecularia? 591.m
7. 9. Melius eſt nubere quam vri 1614. m
10. 16. Calix cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? 595.f
11.31. Quod ſi noſmetipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur 1615. f
13.9. & 10. Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, &c. 603.m
2. Cor. cap. 1. v. 18. Quia ſermo noſter, qui fuit apud nos, non eſt in illo 815.m
C. 4 16. Licet is qui foris noſter homo corrumpatur; tamen is qui intus eſt renouatur de die in diem 346.f
5. 17. Si qua ergo in Chriſto noua creatura 1555.f
12. 9. Sufficit tibi gratia mea 1555. m
Galat. 3. 13. CHRISTVS maledictum pro nobis factus 882. m
3.27. Quicunq; in Chriſto baptizati eſtis Chriſtum induiſtis 875 f
4. 19. Filioli quos iterum pario, &c. 1603.m
ad Philipp. 2 Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſſe ſe æqualem Deo, &c. 826. f 827.p
1. Timot.1. 15. Ieſus Chriſtus venit in mundum peccatores ſaluare, &c. 1598.f
2. Timoth.2.13. Deus ſeipſum negare non poteſt 586.m
4.14. Reddet illi Dominus in illa die 1618. f
Hebr.1.6. Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis 610. p
Cap. 6. 20. Vbi præcurſor pro nobis introiuit Chriſtus 651. p
10. 20. Initiauit nobis viam nouam & viuentem ibid.
& v. 21. voluntariè peccantibus nobis, &c. 1610.m

PETRI.

1. Cap. 4. 6. Et iudicentur quidem carne, viuant autem Spiritu 638.m

IACOBI.

1.13. Nemo cum tentatur dicat, quod à Deo tentatur 1614.m

APOCALYPSIS.

12. 9. Et proiectus eſt draco ille magnus, ſerpens antiquus, qui vocatur diabolus 1563.m

ΦΩΤΙΟΥ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ.
PHOTII BIBLIOTHECA.

ANDREA SCHOTTO ANTVERP. de Societate IESV *Interprete.*

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ
ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΙΘΜΗΣΙΣ ΤΩΝ ἀνεγνωσμένων ἡμῖν βιβλίων, ὧν εἰς κεφαλαιώδη διάγνωσιν ὁ ἠγαπημένος ἡμῶν ἀδελφὸς Ταράσιος ἐξητήσατο. ἔστι δὲ ταῦτα εἴκοσι δεόντων ἐφ᾽ ἑνὶ, τριακόσια.

ΦΩΤΙΟΣ ΗΓΑΠΗΜΕΝΩ ΑΔΕΛΦΩ Ταρασίῳ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΠΕΙΔΗ τῷ τε κοινῷ τῆς πρεσβείας, καὶ τῇ βασιλείῳ ψήφῳ, πρεσβεύειν ἡμᾶς ἐπ᾽ Ἀσσυρίους αἱρεθέντας ᾔτησας τὰς ὑποθέσεις ἐκείνων τῶν βιβλίων, οἷς μὴ παρέτυχες ἀναγινωσκομένοις, γραφῆναί σοι, ἀδελφῶν φίλτατέ μοι Ταράσιε· ἵν᾽ ἔχοις ἅμα μὲν τῆς διαζεύξεως, ἣν βαρέως φέρεις, παραμύθιον, ἅμα δὲ καὶ ὧν οὔπω εἰς ἀκοὰς ἡμῶν ἀνέγνως, εἰ καὶ διατυπωτικήν τινα καὶ κοινοτέραν τὴν ἐπίγνωσιν (ταῦτα δέ ἐστι πεντεκαιδεκάτῳ μέρει τῶν τριακοσίων ἐφ᾽ ἑνὶ καὶ οὐ πλεῖον ἀπολείποντα· τοσαῦτα γὰρ, οἶμαι, τῆς σῆς οὐ τυχόντα παρουσίας, ἀναγνωσθῆναι συνέπεσεν:) ὀψὲ μὲν ἴσως τοῦ σοῦ διαπύρου πόθου καὶ τῆς θερμῆς αἰτήσεως· θᾶττον δὲ, ἢ ὅσα ἄν τις ἄλλος ἐλπίσειε, τυχόντες ὑπογραφέως, ὅσας αὐτῶν ἡ μνήμη διέσωζε, τῆς σὺν ὥσπερ ἀφοσιούμενοι πόθον καὶ τὴν ἀξίωσιν, ἐκδεδώκαμεν. ἔστω δὲ τάξεως αἱ ὑποθέσεις ἐπιλήπτου), ὡς ἂν ἑκάστην αὐτῶν ἡ μνήμη προβάλοι. οὐ χαλεπὸν ὂν καὶ, εἴ τις ἔλθοιτο, ἰδίᾳ μὲν τούτων, ὅσα τῆς ἱστορίας ἐστὶν, ἰδίᾳ δὲ ὅσα πρὸς ἄλλον καὶ ἄλλον σκοπὸν, ἀναγράφειν καὶ τὸ οἰκεῖον εἶδος συνεμβάλλειν. ἀλλὰ περιττῆς λοτιμίας μᾶλλον εἶναι νομίζων, ἀξιῶ τὸ ἀδιάρόν τε καὶ ποικίλον. ἐμποιεῖ γὰρ ἐν πολλοῖς καὶ λλάκις ὁρμήν τινα καὶ κόρον οὐκ οἶδε τίκτειν εἰς ἡμῖν. εἰ δέ σοί ποτε καθ᾽ αὐτὰ γινομένῳ τὰ ζίω, καὶ φιλοπονουμένῳ, τινὰ ὑποθέσεων ἐλλιἰς, ἢ οὐκ εἰς τὸ ἀκριβὲς δόξουσιν ἀπομεμνημοῦσθαι. μηδὲν θαυμάσῃς, μίαν μὲν γὰρ ἑκάστην ίβλον *ἀναλεγομένῳ, τὴν ὑπόθεσιν συλλαβεῖν, καὶ μνήμῃ καὶ γραφῇ παραδοῦναι, ἀξιόλογον ἔργον ἐστὶ τῷ βουλομένῳ. ὁμοῦ δὲ πλειόνων, καὶ *τότε χρόνου μὲν διαρρυέντος, εἰς ἀνάμνησιν μὴ τοῦ *ἀκριβοῦς ἐφικέσθαι, οὐκ οἶμαι ῥᾴδιον εἶναι. ἡμῖν δὲ

* al. τάτ.
* al. ἀκριβοῦς.

PRÆFATIO.

DESCRIPTIO ATQVE enumeratio, lectorum à Photio codicum. Quorum per ſumma ſaltem capita, cognitionem quæſiuit, chariſſimus illi frater TARASIVS. Sunt ij viginti & vno demptis trecenti.

[a] PHOTIVS, DILECTO FRATRI SVO TARASIO, in Domino ſalutem.

CVm primum ab vniuerſo Senatu, ipſoque adeo Imperatoris ſuffragio, legatus in Aſſyriam delectus ſum, eorum tibi codicum petiuiſti argumenta deſcribi, amantiſſime frater, quorum recitationi non interfuiſſes. Cupiebas enim habere tu, cum huius moleſtæ adeo tibi diſiunctionis noſtræ ſolatium aliquod, tum leuiter ſaltem efficiam ac generalem cognitionem eorum voluminum, quæ nondum apud nos præſentes audientéſque legiſſes, ea ſunt in vniuerſum, [b] vno duntaxat ſupra decimam quintam partem dempto, trecenta, tot enim, niſi fallor, te abſente legi contigit. Librarium igitur nacti, tuoque voto ac deſiderio quaſi debitum ſoluentes, edimus aliquando, quotquot horum argumentorum memoria noſtra conſeruarat: Serius id quidem forſitan, quàm ardens illud tuum deſiderium flagránſque cupiditas poſtulabat: attamen citius quàm aliorum quiſpiam ſperare poterat. Hoc autē ordine ſingula ſibi argumenta ſuccedent, quo eadem hæc memoria præoccuparit. Præſertim, cùm difficile haud quaquam ſit (ſi quis ita malit) ſeorſim omnia quæ ad Hiſtoriam faciunt, & rurſus quæ ad alium atque alium ſcopum, deſcrib.re, eaque iuxta propriam ſpeciem in vnum conijcere. Verum ſuperflua iſtud contentionis eſſe ratus, ſequor promiſcuam abſque diſcrimine varietatē. Mouet enim in pleriſq; identidem impetum deſiderij atque ad memoriam neſcit offerre faſtidiū. Quod ſi quandoq; tibi, dum ipſamet ſtudioſius tractabis volumina, breuiter videbitur, aut minus accurata quorundam argumentorum hîc eſſe facta mentio, ne id mireris velim; Nam vnum aliquem librum ſingulatim legenti, argumentum eius animo complecti, illúdq; memoriæ ac literis mādare, non pœnitēdū ei opus eſt, qui id modo velit; at cōplura ſimul, idq; poſt tēp... aliquod interuallū, accuratè meminiſſe, hoc ego non adeo arbitror eſſe facilè.

[a] *Hanc epiſt. habes ad calcem editionis Auguſt. p. gr. 892.*

[b] *Id eſt,* CCLXXIX. *Quod autem in Indice Græco* σπ. *ſeu 280. notata reperiantur, id ex eo fortaſsis accidit, quod illic vt apparet* πθ. *ſ. 89. numerus omiſſus fuerit.*

THEODOR. *Iam vero quæcunq; in lectis illis libris obuia ſunt, & neq; tuas forſitan, ob inſitã iis facilitatẽ fugerunt curas, his ne nos quidẽ tantũ ſtudij quantum cæteris adhibuimus: Sed eorum maior accuratio de induſtria eſt prætermiſſa. An autem aliud quidpiam non inutile vna cum his argumentis ſupra tuã petitionem accedat, id tu melius intelliges. Vtilia ſane tibi hæc modo edita futura ſunt, cum ſummatim eorũ tibi memoriam refricent, quæ tute per te legendo percurriſti: tũ vt citius reperias, ſi quid in iis quæras; quin etiam vt facilius adſequaris ea, quæ forte nondum intelligentia perceperis.*

καὶ * ὅσον ἐπιπολάζει τῶν ἀνεγνωσμένων, καὶ οὐδὲ τὰς σὰς διὰ τὸ πρόχειρον ἴσως διαπέφευγε μελέτας, οὐδὲ ταύταις τὴν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίαν ἐθέμεθα φροντίδα. ἀλλὰ κατὰ τὸ * ἑκούσιον τὸ ἀκριβὲς αὐτῶν ὑφείθη. εἰ δέ τι καὶ ἄλλο χρειῶδες, καὶ τῆς σῆς αἰτήσεως ἐπὶ πλέον ταῖς ὑποθέσεσι συνεισπίπτει, αὐτὸς μᾶλλον συνήσεις. χρησιμεύσει δέ σοι δηλονότι τὰ ἐκδεδομένα εἴς τε κεφαλαιώδη μνήμην καὶ ἀνάμνησιν ὧν εἴτε κατὰ σεαυτὸν ἀναλεξάμενος * ἐπῆλθες, καὶ εἰς ἑτοίμην εὕρεσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιζητουμένων· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς εὐχερεστέραν ἀνάληψιν τῶν οὔπω τὴν ἀνάγνωσιν τῆς σῆς συνέσεως ὑπελθόντων.

* al. ὅσα. * al. ἀκούσιον. * ἐπεῖδες. M. M.

I. Cod.

THEODORETVS PRESBYTER *De Scriptis S. Dionyſij Areopagitæ.*

LECTVS EST THEODORI PRESBYTERI *liber*, quo docet germanum eſſe S. DIONYSII *opus*. Soluuntur autem quatuor potiſſimum argumenta. *Primum* quidem: Si genuinus eſt, cur SS. Patrum nemo, qui poſt ſecuti ſunt, ex eo libro ſentẽtias aut teſtimonia citarit? *Alterum* verò, quomodo Euſebius Pamphili, SS. Patrum ſcripta enumerans, huius nullam fecerit mentionem. *Tertium*; quomodo Traditionum earum, quæ in Eccleſia per incrementa, & diuturni temporis ſpatia creuerunt, liber hic ſigillatim texat narrationẽ. Magnus enim Dionyſius, vt ex Actis patet, Apoſtolorum æqualis fuit; hic vero liber earum maximè Traditionũ deſcriptionem continet, quæ poſteà ſenſim in Eccleſia inualuerunt. Non igitur veriſimile videri ait, imo falſo confictum, quæ longo poſt tempore à morte magni Dionyſij in Eccleſia orta ſint, atque excreuerint, ea Dionyſium deſcribenda ſuſcepiſſe. *Quartum*; cur epiſtolam B. IGNATII hic liber citat? Dionyſius enim [vt diximus] Apoſtolorum temporibus floruit: Ignatius verò Traiano Aug. imperante, martyrij certamen certauit, & paulò ante mortem eam epiſtolam, quam hic liber citat, cõſcripſit. Quatuor his igitur argumentis controuerſa diſſoluere ſtudet Theodorus, efficítque pro virili legitimum illum eſſe magni Dionyſij partum.

Act. 17.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, ὅτι γνησία, ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος.

α'. Theodorus Presbyter de libro Dionyſii.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου πρεσβυτέρου, ὅτι γνησία ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος. διελύοντο δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἐνστάσεις τέσσαρες: μία μὲν ὅτι εἰ ἦν γνησία: πῶς οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν ἐν αὐτῇ ῥητῶν τε καὶ χρήσεών τινες τῶν μεταγενεστέρων πατέρων; δευτέρα δέ, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἀναγραφὴν ποιούμενος τῶν συγγεγραμμένων τοῖς μακαρίοις πατράσιν ἡμῶν βιβλίων, οὐδεμίαν ταύτης μνήμην ἐποιήσατο. τρίτη δέ, ὅτι πᾶς τῶν κατὰ προκοπὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου αὐξηθέντων παραδόσεων, ἡ βίβλος αὕτη λεπτομερῆ τὴν ἐξήγησιν ποιεῖται: Ὁ μὲν γὰρ μέγας Διονύσιος σύγχρονος ἦν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν πράξεων, τοῖς ἀποστόλοις: ἃ δὲ ἡ βίβλος περιέχει, τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ προκοπὴν [καὶ] ἐς ὕστερον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντων παραδόσεών ἐστιν ἀναγραφή. ἀπίθανον οὖν, φησι, μᾶλλον δὲ κακόπλαστον, τὰ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευτῆς τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντα, Διονύσιον ὑπολαμβάνειν ἀναγράψαι. τετάρτη δέ, πῶς μέμνηται τῆς τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου ἐπιστολῆς ἡ βίβλος; ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος τοῖς τῶν ἀποστόλων ἐνήκμασε χρόνοις: Ἰγνάτιος δὲ ἐπὶ Τραϊανοῦ τὸν διὰ μαρτυρίου ἤθλησεν ἀγῶνα * ὃς καὶ πρὸ βραχὺ τῆς τελευτῆς ταύτην ἐπιστολήν, ἧς ἡ βίβλος μνημονεύει, γέγραφε. ταύτας οὖν τὰς τέσσαρας ἀπορίας διαλῦσαι ἐπαγωνισάμενος, βεβαιοῖ [τό γε ἐπ' αὐτῷ] γνησίαν εἶναι τοῦ μεγάλου Διονυσίου τὴν βίβλον.

Dionyſius Areopagita. Act. 17. Ignatius. * al. ὃ καὶ πρὸς

SCOHLION. *EXSTARET vtinam Theodorus iſte, De legitimis B.* DIONYSII *Areopagitæ libris, aut quam vellem inde ἐν ἐπιτομῇ excerpta Photius, vt alibi minus fortaſſe neceſſaria, repræſentaſſet. Quoniam vero noſtræ tempeſtatis ſectarij eadem reciprocando iterant, ac veluti ab inferis reuocant, quatuor hiſce argumentis breuiter reſpondebo. Copioſius alij, vt ad Hilduini, Caroli Magni æqualis, Areopagitica Matthæus Galenus, & ad Pachymeræ paraphraſim Godofr. Tilmannus: denique Tomo II. Annalium Eccleſiaſticorum ad annum Chriſti* CIX. *Illuſtriß. Cæſar. Card. Baronius, ſanè de omni ſacra antiquitate, atque adeò militante in terris Eccleſia, Dei ſponſa, optimè meritus.* Primò igitur à SS. Patribus nunquam aduocari B. DIONYSIVM *inficiamur. Laudat enim frequenter B. Cyrillus Alexandrinus, Origenes, Damaſcenus, Agatho & Gregorius I. Pontifices, aliique Nam & Maximus Martyr, Michael Syngelus, & Georgius Pachymerius non modo defendunt à calumniis, ſed & ſcholiis eruditis illuſtrant Adde quod infra quoque in non recenti opere, ſanctis ſcriptoribus adnumeratus legatur, Cod.* CCXXXI. II. *Euſebij Pamphili ſilentium ſuſpectum merito eſſe debet, quòd Arianiſmo infectus ille, eius ſcripta recenſere idcirco cauit, quia vel vno S.* DIONYSIO *Arij cauſam jugulari poſſe videret.* III. *Cærimonias verò, ritúſque Eccleſiæ iam inde ab Apoſtolorum temporibus exortas, ac veluti per manus traditas in Eccleſiam promanaſſe, atque in hæc vſque tempora apud pios homines perduraſſe, nemo negabit, niſi qui ab Eccleſia Catholica Romana deſciſcentes in Nouatorum ... transfugerunt: docetque copioſe Franc. Turrianus noſter, itémque Baronius Card. Tomo I. Annalium, de Eſſenis agens.* IV. *Quod verò B. Ignatij Martyris epiſtolam citat, qui Traiano imperante Martyr obijt, nemini mirum videbitur, qui ex eodem illo Baronio B.* DIONYSIVM *ad ea vſque tempora perueniſſe, certò cognorit. Sed nos de his σὺν θεῷ copioſius libro de ſcriptis SS. Patrum in dubium reuocatis, ac vindicatis.*

II.

ADRIANI *Iſagoge S. Scripturæ.*

LECTA eſt ADRIANI *introductio in S. Scripturam.* Vtilis liber iis, qui ad eam primum aggrediuntur.

ΑΔΡΙΑΝΟΥ Εἰσαγωγὴ τῆς γραφῆς.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀδριανοῦ εἰσαγωγὴ τῆς γραφῆς, χρήσιμος τοῖς εἰσαγομένοις ἡ βίβλος.

NON-

Hanc Græcè nuper repertam Auguſtæ Vindelicorum, editámque video cum vitiis XII. Prophetarum minorum.

III.

ΝΟΝΝΟΣΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ.

[γ. Nonnoſi hiſt.] [* al. ὁμηρίτας.] [* γραφ. καὶ Νοννόσου.] [* ἴσ. ἀνάῤῥυσιν.] [* al. ἐπιστέλλετο] [Auxumis]

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Νοννόσου ἱστορία: ἐν ᾗ περιλαμβάνεται πρεσβεία αὐτοῦ πρός τε αἰθίοπας καὶ * ἀμερίτας καὶ σαρακηνοὺς, τὰ ἰσχυρότερα τῶν τότε ἐθνῶν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἄλλα ἀνατολικὰ ἔθνη. Ἰουστινιανὸς δὲ τηνικαῦτα τὴν ῥωμαϊκὴν περιεῖπε πολιτείαν: φύλαρχος δὲ τῶν σαρακηνῶν ἐχρημάτιζε καΐσος, ἀπόγονος ἀρέθα, καὶ αὐτοῦ φυλάρχου γεγενημένου, πρὸς ὃν ὁ * Νοννόσου πάππος ἐπρεσβεύσατο, παρὰ ἀναστασίου τότε βασιλεύοντος ἀποσταλεὶς, καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην ἐσπείσατο, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ νοννόσου, ἀβράμης δ' ἦν αὐτῷ ὄνομα, πρὸς ἀλαμούνδαρον φύλαρχον σαρακηνῶν ἐπρεσβεύσατο, καὶ δύο στρατηγοὺς ῥωμαίων, τιμόστρατον καὶ Ἰωάννην (νόμῳ πολέμου συλληφθέντας) ἀνεσώσατο· Ἰουστίνῳ δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν τῶν στρατηγῶν διηκονεῖτο * ἀνάρρυσιν. ὁ μέντοι καΐσος, πρὸς ὃν * ἐστάλλετο νόννοσος, δύο φυλῶν ἡγεῖτο, τῶν παρὰ τοῖς σαρακηνοῖς ἐπισημοτάτων, χινδηνῶν καὶ μααδηνῶν. πρὸς τοῦτον δὴ τὸν καΐσον καὶ ὁ νοννόσου πατὴρ, πρὶν ἢ νόννοσον πρεσβεύειν αἱρεθῆναι, Ἰουστινιανοῦ πέμποντος, ἀπεστάλη, καὶ εἰρηνικὰς ἔθετο σπονδάς· ὥστε καὶ τὸν υἱὸν καΐσου (Μαυίας δὲ ἐκαλεῖτο) ὅμηρα λαβεῖν, καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν ἐς βυζάντιον ἀποκομίσαι. μεθ' ὃν χρόνον ἐπρεσβεύσατο νόννοσος ἐπὶ δυσὶ τούτοις. Καΐσον, εἰ δυνατὸν, πρὸς βασιλέα ἀναγαγεῖν: καὶ πρὸς τὸν τῶν αὐξουμιτῶν ἀφικέσθαι βασιλέα [ἐλεσβαὰς δὲ τότε ἐκράτει τοῦ ἔθνους·] καὶ πρὸς τούτοις, καὶ εἰς τοὺς ὁμηρίτας παραγενέσθαι. ἡ δὲ αὔξουμις, πόλις ἐστὶ μεγίστη, καὶ οἷον μητρόπολις τῆς ὅλης αἰθιοπίας· κεῖται δὲ μεσημβρινωτέρα καὶ ἀνατολικωτέρα τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς. ὁ δὲ νόννοσος πολλὰς μὲν ἐπιβουλὰς ἐθνῶν ὑποστὰς, πολλὰς δὲ θηρείων χαλεπότητας παρὰ τὴν ὁδόν. καὶ πολλαῖς δυσχωρίαις καὶ ἀπορίαις πολλάκις περιπεσὼν, ὅμως καὶ τὰ δόξαντα ἐξετέλεσεν. καὶ σῶος τῇ πατρίδι ἀποδίδοται.

Ὅτι Καΐσος, Ἀβράμου πάλιν πρὸς αὐτὸν πρεσβεύσαντος, πρὸς τὸ βυζάντιον παραγίνεται, καὶ τὴν ἰδίαν φυλαρχίαν Ἀμβρῷ καὶ Ἰεζίδῳ τοῖς ἀδελφοῖς διανειμάμενος, αὐτὸς τὴν παλαιστινῶν ἡγεμονίαν παρὰ βασιλέως ἐδέξατο, πλῆθος πολὺ τῶν ὑποτεταγμένων αὐτῷ σὺν αὐτῷ ἐπαγόμενος.

Ὅτι τὰ σανδάλια, φησὶ, νυνὶ λεγόμενα, ἀρβύλας ἔλεγον οἱ παλαιοὶ, καὶ τὸ φακιόλιον, * φασώλιν.

Ὅτι τῶν σαρακηνῶν οἱ πλεῖστοι, οἵ τε ἐν τῷ φοινικῶνι, καὶ οἱ τοῦ φοινικῶνος, καὶ τῶν ὀνομαζομένων ταυρηνῶν ὀρῶν ἐπέκεινα ἱερόν τι χωρεῖον νομίζουσιν, τ[illegible] δὴ θεῶν ἀνειμένον, καὶ ἐνταῦθα συλλέγονται [illegible] ἐνιαυτὸν ἕκαστον, δίς. ὧν ἡ μὲν τῶν πανηγύ[illegible] αὐτῶν, μῆνα ὅλως μέχρι παρατείνουσα, σχεδὸν [illegible] τὸ μέσον τελουμένη, ὅτε τὸν ταῦρον τοῦ * ἔαρος κατὰ ἥλιος ἐπιπορεύεται. ἡ δὲ ἑτέρα πανήγυρις, δυσὶ μησὶ παρατείνεται: μετὰ θερινὰς δὲ τροπὰς ἄγουσι ταύτην. ἐν ταύταις, φησὶ, ταῖς πανηγύρεσιν, πᾶσαν ἄγουσιν εἰρήνην, οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐνδημοῦντας ἀνθρώπους. φασὶ δὲ ὅτι καὶ τὰ θη[illegible] [illegible]ὸς τοὺς ἀνθρώπους, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρὸς ἄλληλα. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ παρ[illegible], καὶ μύθων οὐδὲν διαλλάττοντα.

NONNOSI *Hiſtoria Legationum.*

LECTA eſt NONNOSI *Hiſtoria*, qua legationem ſuam complectitur ad Æthiopas; & Homeritas; atque Saracenos ſuſceptam, populos tum potentiſſimos: & ad alias item Orientis gentes. Iuſtinianus Romanum tunc imperium tenebat: Præfectus verò Saracenorum Kaiſus erat, [a] Arethæ nepos: qui & ipſe Præfectus ille fuit; ad quem Nonnoſi auus ab Anaſtaſio Imperatore legatus fuerat, & pacis fœdera ſanxerat. Quin & Nonnoſi pater, cui [b] Abramo nomen, ad Alamundarum Præfectum Saracenorum orator aliquando profectus, duos Romanorum duces, Timoſtratum, atq; Ioannem, belli iure captos, vna liberauit: Iuſtino Imperatori in ducibus his liberandis ſubſeruiens. Porro Kaiſus, ad quem Nonnoſus miſſus, duabus præerat gentibus apud Saracenos clariſſimis, Chindinis, & Maadenis. Ad quem ipſum Kaiſum Nonnoſi quoque pater antequam hæc Nonnoſo legatio mandaretur, à Iuſtiniano miſſus eſt: paciſq; fœdera ita conſtituit, vt Kaiſi filium Mauiam nomine, obſidem acceperit, & Byzantium ad Iuſtinianum adduxerit. Poſt quę duplici Nonnoſus nomine legatus miſſus eſt: Vt Kaiſum, ſi poſſet, ad Imperatorem adduceret: Et ad [c] Auxumitarum Regem (cui genti [d] Elesbaas tunc præerat) itémque ad [e] Homeritas proficiſceretur. Auxumis permagna eſt ciuitas, & quaſi Æthiopiæ totius metropolis, magis ad meridiem & orientem vergens, quam Romanum imperium. Nonnoſus verò, multis gentium ſuperatis inſidiis, ferarúmque periculis (preter viæ incommoda, multaque diſcrimina, in quæ ſæpenumero incidit) tamen quæ voluit perfecit, & ſaluus eſt patriæ redditus.

Kaiſum refert, miſſo iterum Abramo ad illum legato, Byzantium profectum eſſe, ſuámque Præfecturam Ambro & Iezido fratribus diuiſiſſe: ipſum verò Palæſtinæ Præfecturam ab Imperatore adminiſtrandam ſuſcepiſſe, infinitámque hominum ſubditorum ſecum multitudinem duxiſſe.

Quæ nunc Sandalia dicta, Arbylas appellaſſe Veteres ait: & [f] φακιόλιον, φασώλιν.

Saracenorum ait plerique, tam qui [g] in Phœnicone, quàm qui vltra Phœniconem & Taurenos, quos vocant, montes degunt, [h] locum quendam pro ſacro habent, alicui Deorum conſecratum: quo bis quotannis conueniunt. Horum conuentuum ipſorum alter, menſem durat integrum, ad medium ferè ver, quando Tauri ſignum Sol in Zodiaco tenent: alter vero in duos alteros menſes extenditur, agitúrque poſt æſtiuum ſolſtitium. In his ait conuentibus, ſumma viget tranquillitas, non ſolum inter ipſos ſed & cum omnibus aduenis. Quin etiam feras cum hominibus, non tantum inter ſe, pacate tunc degere fabulantur. Narrat & alia multa inopinata, & [i] fabulis non abſimilia.

[a De quo Procop. lib. 1. de bello Perſ. inf. Cod. LXIII. paulò ante fi. & lib. II.]

[b Hic Abrahamius (quinque ſyllabis) vir pius & presbyter nominatur in actis S. Aretha Martyris apud Sur. Tom. V. 24. Octob.]

[c De quibus Nicephor. Lib. XVII. cap. 32.]

[d Cuius mentio in S. Arethæ Actis ſup. citatis, & Niceph. lib. XVII. cap. 6.]

[e Niceph. lib. VIII. cap. 35. & XVII. cap. 32. Theophan. Byzant. inf. Cod. LXIV.]

[f Vide notas Græci exemplaris. Suidam & Notas ad Curopalat. de offic. Conſtantinop.]

[g Phœniconis vrbis Ægypti meminit inf. Olympiodorus Cod. LXXX. ſub fin. Diod. Sicul. lib. III. Locum eſſe maritimum ad ſinum Arabicum ſcribit.]

[h Non omnino diſſimile, quod narrat Cteſias in indicis inf. Cod. LXXII.]

[i Cteſiam fortaſſis imitatus, à quo nonnulla mutuari videtur.]

NONNOSVS

Adulin ſcribit ab Auxumi quindecem itinere dierum diſtare. Proficiſcenti vero Auxumin Nonnoſo cum ſuis, maximum hoc obiectum ſpectaculum, ad regionem Auen dictam, quæ media eſt inter Auxumin, & Adulin vrbes, elephantorum nimirum multitudo non modica, imò millia ferme quinque. Paſcebant hi elephanti maximo in campo, propiúſque accedere nemini incolarum facile erat, neque paſtu prohibere. Hoc illis interim ſpectaculum occurrit.

De cœli quoque conſtitutione dicere oportet, quæ eſt ab Aue ad Auxumin: contra enim æſtas illic & hyems accidit. Nam Sole Cancrum, Leonem, & Virginem obeunte, ad Auen vſque (vti & nobis) æſtas eſt, ſummáque cœli ſiccitas. At ab Aue Auxumin verſus, & reliquam Æthiopiam, hyems eſt vehemens, non integro quidem illa die, ſed quæ [a] à meridie ſemper & vbique incipiens, coactis nubibus aërem obducat, & horrendis imbribus oram illam inundet. Quo etiam tempore Nilus latè Ægyptum peruadens, maris in modum terram irrigat. Cum autem Sol Capricornum, Aquarium, & Piſces perambulat, aër vice verſa Adulitis in Auen vſque imbribus regionem inundat, iis verò qui ab Aue Auxumin, cæteramque Æthiopiam verſus iacent, æſtas eſt, & maturos iam fructus terra præbet.

[a] *Simile quid in Indicis refert Cteſias Cnidius inf. Cod. LXXII.*

Nauiganti à Pharſa Nonnoſo, & ad extremam vſque inſularum delato, tale quid occurrit, vel ipſo auditu admirandum. Incidit enim in quoſdam forma quidem & figura humana, ſed breuiſſimos, & cutem nigros, totúmque piloſos corpus. Sequebantur viros æquales fœminæ, & pueri adhuc breuiores. Nudi omnes agunt, pelle tantum breui adultiores verenda tecti, viri pariter ac fœminæ: agreſte nihil, neque efferum quid præ ſe ferentes. Quin & vox illis humana, ſed omnibus, etiam accolis, prorſus ignota lingua, multóque amplius Nonnoſi ſocijs. Viuunt marinis oſtreis, & piſcibus è mari ad inſulam proiectis. Audaces minimè ſunt, vt noſtris conſpectis hominibus, quemadmodum nos viſa ingenti fera, metu perculſi fuerint.

De Pygmæis inf. Cteſias in Indicis Cod. LXXII. Iuuenalis quoque Plinius, & Solinus. Conſule etiam Notas ad Græcum exemplar.

IV.

THEODORI ANTIOCHENI *Pro S. Baſilio aduerſus Eunomium libri XXV.*

LECTI ſunt THEODORI Antiocheni *Pro* [a] *Baſilio aduerſus Eunomium libri* [b] vigintiquinque. Eſt illi phraſis non vſquequaq; perſpicua: ſenſibus tamen & argumentis nimium quantum denſus, S. Scripuræ teſtimoniis egregiè abundat. Ad verbum ferè Eunomij rationes refellit, imperitum eum valde externarum diſciplinarum, multóque magis noſtræ Theologiæ, pluribus oſtendens. Hic verò Mopſueſtiæ, vt puto, Epiſcopus fuit.

[a] *Iam vita functo, vt doceris inf. Cod. CXXXVIII.*
[b] *Infra Cod. CLXVII. in fi. XXVIII. ſcripſiſſe commemoratur.*

SOPHRONII *De eadem re liber.*

LECTVS ſimiliter SOPHRONII *Pro Baſilio contra Eunomium liber*, Theodoro apertior, & multo doctior ac breuior. Neque enim per omnia Eunomium perſequitur:

Ὅτι διεστηκέναι φησὶ τὴν ἄδουλιν τῆς αὐξούμεως ιε΄ ἡμερῶν ὁδόν. ἀπιοῦσι δὲ εἰς τὴν αὔξουμιν Νοννόσῳ τε καὶ τοῖς μετ' *αὐτὸν, μέγιστον ἐφάνη θέαμα περὶ χωρίον Αὐὴν προσονομαζόμενον (κεῖται δὲ ἡ αὐὴ ἐν μέσῳ τῆς τε τῶν αὐξουμιτῶν καὶ τῆς τῶν ἀδουλιτῶν πόλεως·) ἐλεφάντων πλῆθος οὐκ ὀλίγον, ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον χιλιάδων πέντε. ἐνέμοντο δὲ οὗτοι οἱ ἐλέφαντες ἐν πεδίῳ μεγάλῳ· καὶ πελάζειν αὐτοῖς οὐδενὶ τῶν ἐγχωρίων ἦν εὔκολον, οὐδὲ εἴργειν τῆς νομῆς. τοῦτο μὲν οὖν μεταξὺ τὸ θέαμα αὐτοῖς περιγεγόνει.

* αὐτοῦ.

Χρὴ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς κράσεως τῶν ἀέρων εἰπεῖν, οἷα ἀπὸ τῆς αὐῆς ἐπὶ τὴν αὔξουμιν διαδέχεται. ἐναντίως γὰρ περί τε θέρος, καὶ χειμῶνα διάκειται. τοῦ γὰρ ἡλίου τὸν καρκῖνόν τε καὶ λέοντα καὶ παρθένον διερχομένου, μέχρι μὲν τῆς αὐῆς, ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν, θέρος τε καὶ ξηρότης διακρατεῖ τὸν ἀέρα· ἀπὸ δὲ τῆς αὐῆς ἐπὶ τὴν αὔξουμιν, καὶ τὴν ἄλλην αἰθιοπίαν, χειμὼν ἐπίκειται σφοδρὸς, οὐ δι' ὅλης ἡμέρας· ἀλλὰ γὰρ ἀπὸ μεσημβρίας ἀρχόμενος ἑκάστοτε, συννεφῆ τε τὸν ἀέρα ποιῶν, καὶ ὄμβροις ῥαγδαίοις τὴν χώραν ἐπικλύζων. τηνικαῦτα δὲ ἄρα καὶ ὁ νεῖλος πολὺς ἐπὶ τὴν αἴγυπτον ἐρχόμενος πελαγίζει τε καὶ καταρδεύει τὴν γῆν. ὅτε δὲ ὁ ἥλιος τὸν αἰγόκερων τε καὶ ὑδροχόον καὶ ἰχθύας ἐπιπορεύεται, ἀνάπαλιν ὁ ἀὴρ τοῖς μὲν ἀδουλίταις, μέχρι τῆς αὐῆς, ὄμβροις ἐπικλύζει τὴν χώραν· τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς αὐῆς, μέχρι αὐξούμεως καὶ τῆς ἄλλης αἰθιοπίας, θέρος τε καὶ τὰ ὡραῖα τηνικαῦτα τούτοις ἡ γῆ παραδίδωσιν.

Ὅτι ἀπὸ τῆς φαρσὰν πλέοντι τῷ Νοννόσῳ, ἐπὶ τὴν ἐσχάτην τῶν νήσων κατηντηκότι τοιόνδε τι συνέβη θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. ἐνέτυχε γάρ τισι μορφὴν μὲν καὶ ἰδέαν ἔχουσιν ἀνθρωπίνην, βραχυτάτοις δὲ τὸ μέγεθος, καὶ μέλασι τὴν χρόαν· ὑπὸ δὲ τριχῶν δεδασυμμένοις διὰ παντὸς τοῦ σώματος. εἵποντο δὲ τοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖκες παραπλήσιαι, καὶ παιδάρια ἔτι βραχύτερα, τῶν παρ' αὐτοῖς ἀνδρῶν. γυμνοὶ δὲ ἦσαν ἅπαντες· πλὴν δέρματί τινι μικρῷ τὴν αἰδῶ περικάλυπτον, οἱ προβεβηκότες ὁμοίως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ἄγριον δὲ οὐδὲν ἐπεδείκνυντο οὐδὲ ἀνήμερον· ἀλλὰ καὶ φωνὴν εἶχον μὲν ἀνθρωπίνην, ἄγνωστον δὲ παντάπασι τὴν διάλεκτον τοῖς τε περιοίκοις ἅπασι, καὶ πολλῷ πλέον τοῖς περὶ τὸν Νόννοσον. διέζων δὲ ἐκ θαλαττίων ὀστρείων, καὶ ἰχθύων, τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν νῆσον ἀπορριπτομένων· θάρσος δὲ εἶχον οὐδέν. ἀλλὰ καὶ ὁρῶντες τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπους ὑπέπτησαν, ὥσπερ ἡμεῖς τὰ μείζω τῶν θηρίων.

Pigmæi.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου, λόγοι κε΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου ἀντιοχέως ὑπὲρ βασιλείου κατὰ εὐνομίου ἐν λόγοις κε΄. ἔστι δὲ τὴν μὲν φράσιν οὐ πάνυ λαμπρὸς, ταῖς δὲ διανοίαις καὶ τοῖς ἐπιχειρήμασι λίαν πυκνὸς, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἄριστα πλουτῶν μαρτυρίαις. κατὰ λέξιν δὲ σχεδὸν τὴν εὐνομίου λόγων τὴν ἀνασκευὴν ποιεῖται, ἀμαθῆ τε λίαν τῶν τε θύραθεν μαθημάτων καὶ πολλῷ μᾶλλον τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσοφίας διὰ πολλῶν ἐπιδεικνύς. ὁ δὲ μοψουεστίας γεγονὼς ἐπίσκοπος οὗτός ἐστιν οἶμαι.

δ'
Theodorus Antiochenus.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΕΥΝΟΜΙΟΥ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ὁμοίως Σωφρονίου ὑπὲρ βασιλείου κατὰ εὐνομίου· σαφέστερος μὲν θεοδώρου, καὶ πολλῷ συνετώτερος καὶ συντομώτερος. καὶ οὐδὲ πᾶσι τοῖς εὐνομίου ἐπεξιών,

Sophronius.

ἀλλ'

ἀλλ' ἐκεῖνα γυμνάζων καὶ ἐλέγχῳ καθυποβάλλων, ἃ δοκεῖ συνεκτικὰ, καὶ κεφάλαια τῆς εὐνομίου αἱρέσεως εἶναι: ἀφοριστικῷ δὲ κέχρηται χαρακτῆρι, καὶ ὡς ἐπίπαν ἀπολυτός ἐστιν αὐτῷ καὶ ἀσυνδετος ὁ λόγος: οὐκ ἄχαρις δὲ, ἀλλὰ καὶ λογικοῖς ἐπιχειρήμασι περιηνθισμένος.

SOPHRON.

* ἀφοριστικῷ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ ΟΜΟΙΩΣ ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.

Greg. Nyſſ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Γρηγορίου Νύσσης ὁμοίως ὑπὲρ βασιλείου κατ' εὐνομίου. τὴν μὲν φράσιν [illegible]τις ἄλλος ῥητόρων, λαμπρὸς, καὶ ἡδονῆς ὠσὶν [illegible]στάζων. οὐ μὲν τῷ καθεξῆς οὐδ' αὐτὸς τὸν εὐνομίου γρ[illegible]ὴν ἐπελέγχει. διὸ καὶ συντομώτερός ἐστι θεοδώρου, σωφρονίου δὲ πλατύτερος· πλεονάζει δὲ γὰρ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ τοῖς παραδείγμασιν. ἔστι δὲ, ἀδεκάστως εἰπεῖν, ὡς ὅσον ὑπερβάλλει κάλλει τε καὶ λαμπρότητι καὶ τῷ ἡδυτάτῳ θεόδωρον: τοσοῦτον *ἐκείνου τοῦτον τὸ πλῆθος τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὸ γόνιμον εἰς τὸ περιέχειν ἐκβιάζεται.

* al. ἐκεῖνον τοῦτο.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἑτέρα πραγματεία τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου νύσσης, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ἐν ᾗ λογικώτερον Εὐνομίῳ συμπλακεὶς, κατὰ κράτος αἱρεῖ, πάντα σαθρώσας τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα. τὸ δὲ κάλλος τοῦ λόγου, καὶ ἡ σύγκρατος λαμπρότης, γλυκύτητι κἀνταῦθα διαπρεπῶς ἐπιδείκνυται.

Gregorii Nyſſeni eiuſdem argumenti opera duo.

VI

Lectvs eſt a Gregorii Niſſæ Epiſcopi ſimiliter pro Baſilio aduerſus Eunomium liber. Stylus illi, ſi cui Rhetorum, illuſtris, & iucunditatem auribus inſtillans. Sed nec ipſe quidem ordine Eunomij ſcriptum reprehendit. Quamobrem & Theodoro conciſior eſt, & Sophronio latior, abundat enim enthymematis, atque exemplis. Illud autem verè pronunciauerim, quantum Gregorius venuſtate, ſplendore, & mirifica iucunditate antecellit Theodoro, tantum etiam argumentorum copia & vbertate eundem vincere connititur.

a Extant eius Libri XIII. aduerſus Eunõ. in Biblioth. Vaticana, Boica & alibi.

VII.

Lectvm eſt alterum eiuſdem Gregorii Nyſſeni opus, de eadem ipſa re: in quo rationibus validioribus cum Eunomio manus conſerens, eum vi expugnat, omnia impietatis firmamenta labefactans. Venuſtas verò orationis, & ſplendor iucunditate mixtus, etiam in hoc opere decenter ſe oſtendit.

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ, λόγοι δ'.

η'. Origenis libri de Principiis.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ὠριγένους τὸ περὶ ἀρχῶν, λόγοι δ'. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος: ἐν ᾧ πλεῖστα βλασφημεῖ· τὸν μὲν υἱὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς πεποιῆσθαι λέγων, τὸ δὲ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ. καὶ διήκειν μὲν τὸν πατέρα διὰ πάντων τῶν ὄντων: τὸν δὲ υἱὸν μέχρι τῶν λογικῶν μόνον: τὸ δὲ πνεῦμα [illegible]χρι μόνων τῶν σεσωσμένων. Λέγει δὲ καὶ ἄ[illegible]λογώτατα καὶ δυσσεβείας πλήρη· μετεμψυχώσεις τε γὰρ ληρῳδεῖ, καὶ ἐμψύχους τοὺς ἀστέρας: καὶ ἕτερα τούτοις παραπλήσια. ἔστι δὲ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῷ *μυθολογούμενος λόγος περὶ πατρὸς, καὶ (ὡς ἐκεῖνός φησι) περὶ χριστοῦ καὶ περὶ ἁγίου πνεύματος. ἔτι καὶ περὶ λογικῶν φύσεων. ὁ δὲ δεύτερος περὶ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κτισμάτων· καὶ ἔτι, ὅτι εἷς θεὸς νόμου καὶ προφητῶν: καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης θεός: καὶ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἐνανθρωπήσεως: καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐν μωσεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις προφήταις καὶ ἁγίοις ἀποστόλοις. ἔτι περὶ ψυχῆς, περὶ ἀναστάσεως, περὶ κολάσεως, περὶ ἐπαγγελιῶν. ὁ δὲ τρίτος περὶ αὐτεξουσίου, πῶς ὁ διάβολος καὶ αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις κατὰ τὰς γραφὰς στρατεύονται τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει· ὅτι γενητὸς ὁ κόσμος καὶ φθαρτὸς ἀπὸ χρόνου ἀρξάμενος. ὁ δὲ τέταρτος περὶ τέλους: ὅτι θεῖαι αἱ γραφαί: τέλος, ὅπως δεῖ ἀναγινώσκειν καὶ νοεῖν τὰς γραφάς.

* al. μεμυθολογημένοι λόγοι.

Origenis De Principijs libri IV.

VIII.

Lecti ſunt Origenis a De Principijs libri IV. Horum Primus de Patre, & Filio, & Spiritu ſancto agit. Quo in libro plurima blaſphemè ſcribit; vt, Filium à Patre factum, Spiritum à Filio: & Patrem quidem per omnia quæ exiſtunt peruadere: Filium verò ratione duntaxat prædita: Spiritum autem ea tantum, quæ ſalua facta ſunt. Tradit & alia nimium abſurda, impietatiſque plena: animarum migrationes, & animata ſidera, pluraque id genus alia nugatus. Primo itaque libro b fabuloſe diſſerit de Patre, &(vt ipſe appellat) de Christo, & de ſancto Spiritu: inſuper & de naturis ratione præditis. Secundo vero, de Mundo, rebuſque in eo conditis: præterea vnum eundemque eſſe Deum Legis, & Prophetarum: Vnum item eſſe veteris & noui Teſtamenti Deum: De Saluatoris Incarnatione: Eundem ſpiritum in Moyſe, & aliis Prophetis, ſanctiſque Apoſtolis fuiſſe. Adhæc de Anima, de Reſurrectione, de Pœna, de Præmiis. Tertio de Arbitrij libertate: Qua ratione diabolus, contrariæque poteſtates, iuxta Scripturarum doctrinam, cum humano genere pugnent: Mundum item ortum habere, & corruptioni obnoxium eſſe, vt qui à tempore initium ſumpſerit. Quarto item libro de fine vltimo: diuinas eſſe Scripturas: de Ratione denique legendi & intelligendi Scripturas.

a Lege de his D. Baron. Card. To. V. ad A. C. 397. Extat elegans epiſtola B. Hieronymi ad Auitum de cauendis Origenis περὶ ἀρχῶν erroribus.

b μυθολογούμενος.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ἐπισκόπου.

θ'. Euſebij ſcripta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς εὐσεβίου λόγοι ιε'. ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν τὴν ἑλλήνων ματαιολογίαν ἐλέγχει, καὶ ὡς ἀσύμφωνοι

Evsebii Cæsariensis Episc. a Scripta pleraque.

IX.

Lecti ſunt Euangelicæ præparationis Evsebii libri quindecim: quibus vt plurimum inanem Gentium doctrinã vellicat, quamque

a Plura enumerat B. Hieron. in Catalogo cap. 81. & ex illo Sophron. ac Suid.

EVS. CAES.

diſſoni ipſi inter ſe perpetuò fuerint. Meminit vero initio libri decimiquinti, & in eodem extremo, alterius Operis, quod *Euangelicam Demonſtrationem* nominat, quæ poſt *Euangelicam Præparationem* conſequitur; quod hæc quidem reprehenſio fere ſit erroris gentium, illa vero confirmatio præconij Euangelici.

X. LECTI ſunt EVSEBII *Euangelicæ Demonſtrationis libri* [a] *viginti.*

XI. LECTI ſunt & EVSEBII [b] *Eccleſiaſticæ Præparationis libri*..... in quibus excerpta ſunt.

a Hodie decem duntaxat leguntur.

XII. LECTI ſunt item EVSEBII *Eccleſiaſticæ Demonſtrationis libri*.....

XIII. LECTI ſunt EVSEBII *Confutationis, & Apologiæ libri duo.* Alteri item duo, qui à prioribus duobus cum aſſertionibus quibuſdam differant, in cæteris dicendi genere, ac ſenſu iidem ſunt.

b Vtrumque hoc opus Eccleſiaſt. Præparat. ac Demonſtrat. intercidit, neque meminit B. Hieron.

Adfert verò, vt ab Ethnicis profecta, argumenta quædam aduerſus ſinceram noſtram religionem; eademque rectè, licet non per omnia, refellit. Phraſi neque iucundus vſpiam neque perſpicuus: homo tamen multæ doctrinæ eſt: tametſi mentis acumine, affectuúmque conſtantia, quantum in dogmatum accurata tractatione eſt opus, indigeat. Etenim & hic eum pluribus locis blaſphemum in Filium videas, eundemque ſecundam cauſam appellantem, ac ſummum Imperatorem; aliáque id genus Arianici furoris germina apparent. Conſtantini Magni temporibus floruiſſe clarum eſt, fuiſſeque S. Martyris *Pamphili* virtutis ardentem amatorem, vnde & *Pamphili* cognomentum adeptum eſſe quidam affirmant.

XIV.

APOLLINARIVS HIERAPOLITA *De Pietate & Veritate, aduerſus Gentes.*

LECTVS eſt [a] APOLLINARIVS *aduerſus gentes, De Pietate, itémq; De Veritate.* Hierapolita eſt ſcriptor hic, eius quæ in Aſia Hierapoleos creatus Epiſcopus: floruit vero Marci Antonini Veri Romæ imperantis temporibus. Vir ſane præſtans, & phraſi vſus non pœnitenda. Ferunt & [b] alia ipſius ſcripta commemoratu digna circumferri, ſed quæ in meas nondum manus peruenerint.

a Cuius & B. Hierôn meminit in Catalogo. Cap. XXVI. Alius ab hoc & poſterior multo fuit Laodicenus ille Syrus, de quo Suidas. Sozomen. lib. V. cap. 17. Socrat. lib. III. cap. 13.
b Vide Niceph. Lib. IV. cap. 11. & 32.

XV.

GELASIVS *Synodi primæ ſcriptor.*

LECTA & [a] *Primæ Synodi actio,* tribus comprehenſa libris. GELASII titulum [b] opus præfert: nec tam actio, quam hiſtoria eſt. Sermo vilis & humilis, niſi quod minima quæque in Synodo geſta narret.

a De ſeptem Synodis Oecumenicis Photij exſtat Libellus To. I. Concil. Qui & Græcè alibi itémque anonymi duc.
b De quo infrà copioſius Cód. LXXXVII.

XVI.

SYNODVS III.

LECTA eſt *actio tertiæ Synodi,* conſtans ferè [a] epiſtolis Diui Cyrilli ad Neſtorium, & impij huius viciſſim ad illum.

a Quarum infr. quoque mentio Cod. CLXIX. pag. 196. Ipſam verò Synodum habemus in Germania editam Græcè & Latinè Theod. Peltano interprete.

XVII.

SYNODVS IV.

LECTA eſt *actio quartæ Synodi,* variis quidem libris comprehenſa, actionibus verò quin-

αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς διετέλεσαν. μέμνηται δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ πέμπτου καὶ δεκάτου λόγου, καὶ ἐν τῷ τέλει, ἑτέρας πραγματείας, ἣν εὐαγγελικὴν ἀπόδειξιν ὀνομάζει, ἀκόλουθον οὖσαν τῇ εὐαγγελικῇ προπαρασκευῇ. ὅτι ἡ μὲν ἔλεγχός ἐστι σχεδὸν τῆς ἑλλήνων πλάνης: ἡ δὲ, βεβαίωσις τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελικοῦ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἡ εὐαγγελικὴ ἀπόδειξις ἐν βιβλίοις κ'. ι'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ προπαρασκευὴ ἐν βιβλίοις... ἐν οἷς ἐκλογαί. ια'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ ἀπόδειξις ἐν βιβλίοις. ιβ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐλέγχου καὶ ἀπολογίας λόγοι δύο. καὶ ἕτεροι δύο, οἵτινες πρὸς τοὺς προτέρους δύο ἔν τισι ῥητοῖς παραλλάσσοντες, ἐν τοῖς ἄλλοις τῇ τε λέξει καὶ τῇ διανοίᾳ οἱ αὐτοί εἰσιν. ιγ'. εἰσάγει δὲ, ὡς ἀπὸ τῶν ἑλλήνων, τινὰς ἀπορίας κατὰ τῆς ἀμωμήτου θρησκείας ἡμῶν. καὶ ταύτας καλῶς, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσιν, ἀπολύεται. τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔστιν οὐδαμοῦ, οὔτε ἡδὺς, οὔτε λαμπρότητι χαίρων. πολυμαθὴς δέ ἐστιν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὸ στάθηρον τοῦ ἤθους, ὡς παρὰ τὴν ἀκρίβειαν τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν, ἐνδεέστερος. καὶ γὰρ κἀν τούτοις ἐν πολλοῖς ἐστιν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν υἱὸν βλασφημοῦντα, καὶ δεύτερον αἴτιον καλοῦντα, καὶ ἀρχιστράτηγον, καὶ ἄλλα τινὰ τῆς ἀρειανικῆς λύσσης βλαστήματα. δῆλον δὲ ὡς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου οὗτος ἤνθησε. γέγονε δὲ καὶ τῆς παμφίλου τοῦ ἱερομάρτυρος ἀρετῆς διάπυρος ἐραστής. δι' ἣν αἰτίαν φασί τινες, αὐτὸν καὶ τῆς τοῦ Παμφίλου ἐπωνυμίας μετεσχηκέναι.

Pamphilus martyr.

ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ τῆς ἐν ἀσίᾳ ἱεροπόλεως πρὸς Ἕλληνας, καὶ περὶ εὐσεβείας καὶ ἀληθείας.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἀπολιναρίου πρὸς ἕλληνας, καὶ περὶ εὐσεβείας καὶ περὶ ἀληθείας. ιδ'. ἔστι δὲ ἱεραπολίτης ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐν ἀσίᾳ ἱεραπόλεως γεγονὼς ἐπίσκοπος. ἤνθησε δὲ ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίου βήρου βασιλέως ῥωμαίων. ἀξιόλογος δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ φράσει ἀξιολόγῳ κεχρημένος. λέγεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερα συγγράμματα ἀξιομνημόνευτα εἶναι, οἷς οὔπω ἡμεῖς ἐνετύχομεν.

Apolinarius Hierapolita.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ Συνόδου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ καὶ πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου ἐν τρισὶ τόμοις. ιε'. Γελασίου δὲ ἔφερε τὸ βιβλίον ἐπιγραφήν, οὐ μᾶλλον ὑπάρχον πρακτικὸν ἢ ἱστορικόν. εὐτελὴς δὲ καὶ ταπεινὸς τὴν φράσιν, πλήν γε λεπτομερῶς διέξεισι τὰ ἐν τῇ συνόδῳ.

Gelaſius Synodi I. ſcriptor.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ Συνόδου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου: σχεδόν τι δι' ἐπιστολῶν τοῦ τε θείου πρὸς Νεστόριον κυρίλλου, καὶ δυσσεβοῦς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν συντεθειμένον.

Synodus III.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΠΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὸν τῆς δ'. συνόδου, ἐν βιβλίοις μὲν διαφόροις, πράξεσι δὲ

ἐν αἷς Διόσκορος μὲν καθῄρηται καὶ Εὐτυχὴς· ἀναθέματι δὲ σὺν αὐτοῖς ὑπεβλήθη καὶ Νεστόριος. Φλαβιανὸς δὲ ὁ ἐν ἁγίοις καὶ μετὰ θάνατον δεδικαίωται, Εὐσέβιός τε ὁ Δορυλαίου, καὶ Θεοδώρειτος, καὶ Ἴβας, ἐπράχθη δὲ καὶ ἕτερά τινα ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ τῆς εὐσεβείας ἐκρατύνατο φρόνημα.

SYNOD. IV. decim: quibus Dioſcorus, & Eutyches damnati, anathemate cum ipſis percuſſo & Neſtorio: Sanctus verò Flauianus etiam à morte innocens iudicio declaratus eſt; vti quoque Euſebius Dorylæi Epiſcopus, & Theodoretus, & Ibas. Geſta ſunt & alia quædam ſingulatim, & pietatis doctrina confirmata.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ συνόδου.

ιη′. V. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ε. συνόδου. ἐν οἷς τὰ λεγόμενα τρία κεφάλαια ἐξεταΐσθη· τὰ περὶ Ὠριγένους, καὶ ἀνεθεματίσθη αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ· τὰ περὶ Διοδώρου Ταρσοῦ, καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας· καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἀνεθεματίσθησαν. ἀνεθεματίσθη δὲ καὶ Θεοδωρείτου τὰ κατὰ τοῦ Κυρίλλου γραφέντα κεφάλαια ιβʹ. ἐγίνοντο δὲ καὶ πρὸ ταύτης πράξεις τινὲς περί τε Ζωόρα καὶ Ἀνθίμου τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος, τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον* ἐπελθόντος, ἄλλαι τέ τινες, αἳ ταύτῃ περιέχονται.

* ὑπελθ.

Synodvs V.

XVIII. LECTÆ quoque *actiones quintæ Synodi*, quibus tractatum[a] de *Tribus*, vt vocant, *Capitulis*: de Origene, qui cum ſcriptis ſuis anathemate damnatus: de Diodoro Tarſenſi, & Theodoro Mopſueſtiæ, qui & ipſi ſimiliter excommunicati. Anathemate quoque damnata, quæ Theodoretus aduerſus Cyrillum *Capita* ſcripſit duodecim. Geſta ſunt ante hanc quædam de Zóora; & Anthimo illo, qui ex Trapezuntina Conſtantinopolitanam ſedem inuaſit: aliáque præterea, quæ hac ipſa Synodo comprehenduntur.

a *De quib. legendus Card. Baron. To. VII. Annal.*

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ συνόδου.

ιθ′. Synodus VI. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ἕκτης συνόδου, ἐν πράξεσιν... ἐν αἷς Σέργιος, Κῦρος, Πύρρος Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεθεματίσθησαν, μεθ' ὧν Ὁνώριος Ῥώμης, Πολυχρόνιος, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ εἰπεῖν τολμήσαντες· τὸ δὲ τῆς ἀληθείας δόγμα ἐβεβαίωσαν.

Synodvs VI.

XIX. LECTA ſunt *acta ſextæ Synodi*, Actionibus[a]... quibus Sergius, Cyrus, Pyrrhus Conſtantinopolitanus damnati; Honorius item Romanus, Polychronius, aliíque cum illis, vnam voluntatem, vnámque[b] operationem in CHRISTO aſſerere auſi: veritatis vero dogma[c] confirmatum.

a *XVIII. vt D. Baron. To. VIII. ad annum Chr. 680. & 681.*
b ἐνέργειαν.
c *Præſertim comperta Polychroni Presbyt. ac Monachi monothelitæ in mortuo excitando impoſtura, quam leges Actione XV. apud Baron. Card.*

SCHOLION. HONORIVS item Romanus) *Antidotum huic calumniæ veneno adhibendum. Neque enim Honorius Pontifex, à ſui ſæculi ſcriptoribus laudatus, cum Monothelitis de vna in* CHRISTO *voluntate ſenſit, vt S. Maximus Martyr, ex ore etiamnum ſuperſtitis ſcribæ Pontificij, in Dialogo cum Pyrrho teſtatum reliquit: ſed inuidia quadam adducti Græci quòd ſuos Patriarchas plurimos hac in Synodo errorum conuictos moleſtè ferrent, hanc notam Romanæ ſedi (cuius nunquam fides, promittente* CHRISTO, *defecit) per nefas inurere tentarunt. Igitur quod in pleriſque aliis ſolenne iis fuit, ac manifeſto ſæpius deprehenſum, fraude ac fide Græca etiam hanc Synodum, addendo, curtando, & mutando inquinarunt. Cuius rei idoneos laudare teſtes poſſumus, atque adeo plurimos omni exceptione maiores. En tibi vnum de multis exemplum. Theodorus Patriarcha C.P. erroris in hac ipſa Synodo conuictus, & abdicare coactus, vna cum Macario Antiocheno Patriarcha, cum primum poſt Gregorij ſibi ſuffecti mortem, edita fidei legitima profeſſione, poſt liminio reſtitutus eſt, ſuo ſublato nomine, Honorij Pont. R. ab omni hæreſi alieni nomen, parua litterarum mutatione ſubiecit, pluráque Harpyis vnguibus contaminauit. Eius rei auctorem habemus Anaſtaſium Bibliothecarium. Et quiuis actiones legens facilè deprehendat, cum alias ſæpè interlocutum ſit, hic re tam graui non excuſſa, legatos nullum pro Pontifice verbum feciſſe. Imò & Agathonis epiſtolam Synodus probando, & Honorium damnando, ſecum ipſa profectò ſtolidè nimis pugnaret. Atque his nixa fundamentis fabula, ad hæreticos vſque eo manauit, vt & Catholicos quoſdam in fraudem induxerit.*

Plura te, lector, legere cupiam, conſultis ampliſs. Cardinalib. Roberto Bellarmino To. I. Controu. III. lib. IV. cap. XI. & Cæſare Baronio Tom. VIII. Annalium Eccleſ. ad annum Chriſti 680. & 681. & Stanislao Hoſio lib. II. contra Brentium. Mitto Franc. Turrianum lib. de VI. VII. & VIII. Synodo. Albertum Pigium lib. IV. Hierarchiæ, cap. VIII. & Ioan. Heſſel. lib. de cathedræ Petri firmitate, cap. XI. & Onuphrium Panuinium ad Honorium Platinæ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ συνόδου.

Synodus VII. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ζʹ. συνόδου, ἐν πράξεσιν..., ἐν αἷς ἥ τε τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις ἐθριαμβεύθη, καὶ τῶν ὀρθοδόξων διέλαμψεν ἡ πίστις.

Synodvs VII.

XX. LECTA ſunt *Geſta ſeptimæ Synodi*, actionibus[a]... quibus de Iconomachorum hæreſi triumphus ductus, & Orthodoxorum fides inclaruit.

a *VII. vti acta teſtantur, quæ legas apud Card. Baron. To. IX.* OCTAVAM *Synodum hic non recenſeri, argumentum eſt de multis, ſcriptam hanc à Photio Bibliothecam ante exortos de Patriarchatu tumultus.*

ΙΟΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ Ο ΠΕΡΙ ἀναστάσεως λόγος.

κα′. Io. Philoponi de Reſurrectione. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Φιλοπόνου ὁ περὶ ἀναστέσεως λόγος ἐν τόμοις..., ἐν οἷς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν ἀναιρεῖ· πολλά τε ἀπερισκέπτως λέγει, ἐπιχλευάζων καὶ τοὺς Μακαρίους καὶ ἁγίους πατέρας ἡμῶν.

Ioannes Philoponvs
De Reſurrectione.

XXI. LECTVS IOANNIS PHILOPONI *De Reſurrectione liber* Tomis[a]... quibus corporum Reſurrectionem reiicit, & multa inconſiderate iactat, SS. etiam Patrum auctoritatem riſu inſectari auſus.

a *Legendus Niceph. lib. XIIX. cap. 47.*

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΜΟΝΑΖΟΝΤΟΣ κατὰ τοῦ Φιλοπόνου περὶ ἀναστάσεως λόγου.

κβ′. Theodoſius. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδοσίου μονάζοντος τῶν

Theodosivs Monachvs
Contra Philoponum.

XXII. LECTA eſt THEODOSII *Monachi* earum,

THE. MON. a χρήσεων.

quæ à Ioanne Philopono adductæ ſunt a cittationum aduerſus corporum Reſurrectionem, elaborata *Confutatio*; in qua & loca ſacræ Scripturæ, ſanctorúmque Patrum adducit; quibus Ioannis amentia refellitur.

XXIII.

CONONIS, EVGENII, & THEMISTII *In Philoponum inuectiuæ.*

a Cuius non ſemel meminit Nicephor. Caliſt. Themiſtius autem idem videtur ille, ad. uerſus quem ſcripſit Theodorus Monach. inf. Cod.CIIX. Card. porro Baron. pro Eugenio Euagrium habet Tom. VII. ad A. Ch. 535.

LECTÆ ſunt a CONONIS, EVGENII, & THEMISTII aduerſus Ioannis Philoponi de carnis Reſurrectione deliramenta *Inuectiuæ*, quibus acriter adeo ipſum inſectantur, vt etiam omnino à Chriſtiana fide abhorrere hominem affirment, licet in eo cum illo ſentirent, quod nec ipſi reciperent Chalcedonenſe Concilium.

ACTA DISPVTATIONIS HÆRETICORVM *coram Ioanne Patriarcha C. P.*

XXIV.

a Fuit hic Ioannes III. cognomento Scholaſticus ſub Iuſtino Minore, de quo etiam inf. Cod. LXXV. Baron. Card. To. VII. ad A. C. 564.
b Euagrium nominat D. Baron. Card. ad annum Chriſti 535. Tom. VII.
c Ita Philoponi ſectatores dicti, quod tres naturas in ſacroſancta Trinitate profitendas cenſuerint. Leont. Act. V. extremo Niceph. lib. XVIII. cap. 49. lege.
XXV.
d Quo nomine appellati Eutychiani atque Seueriani, qui neque palam Eutychetis errores profiteri auſi, neque ad Catholicos ſeſe adiungere, niſi prius damnatis Tribus capitulis voluerunt. Car. Baron. ſup. & Leont. Act. VI. extrema.

LECTVS liber *Acta* continens *diſputationis* initæ coram a Ioanne Regiæ vrbis Epiſcopo, Iuſtino imperante, *inter Cononem & b Eugenium* c Tritheitas, *& Paulum ac Stephanum*, qui & ipſi d hæſitantium de numero erant. Hîc viſuntur Conon, & Eugenius Philopono patrocinari. Cum enim Paulus & Stephanus ab ipſis poſtularent, vt Philopono anathema dicerent, recuſarunt.

Quin & proferunt teſtimonia, quod cum Seuero & Theodoſio ipſorum præceptoribus, eadem ſentiret. Hi quidem multas in Theologicis pias voces adhibent, vt Trinitatem conſubſtantialem eſſe, eiuſdémque naturæ, & vnum Deum, vnámque Diuinitatem; blaſphemant verò, dum aiunt Patrem & Filium & Spiritum ſanctum partiales eſſe ſubſtantias, propriáſque diuinitates, & proprias naturas. Ita ſecum ipſi, & cum veritate pugnantes, alia plura id genus deliramenta proferunt.

S. IOANNIS CHRYSOSTOMI *In mortem & aſcenſionem* CHRISTI, *itémque in Pentecoſten Orationes.*

LEGIMVS CHRYSOSTOMI nomine inſcriptum librum, *Notationes in mortem* CHRISTI. Sunt autem breues Orationes duæ & viginti. Habentur & in eodem volumine ſimiles *In aſcenſionem Domini* aliæ duæ & viginti: & *in Pentecoſten* quoque Orationes ſeptemdecim.

XXVI.

SYNESII CYRENÆI *Scripta.*

a Vt de inſomniis, Caluitie, Dono, Conſtitutione, cæteriſque à Gul. Cant. vna cum Hymnis Græcè & Latinè vulgatis. Vide Suid. & Niceph. lib. XIV. cap. 55.
b al. poëticam.
c CLX. numerat Niceph. ſupr.

LECTÆ ſunt Epiſcopi Cyrenes, cui SYNESIO nomen, *de Prouidentia, & de Regno*, aliiſque nonnullis *Orationes.* Stylus illi ſublimis quidem, & grandis, ſed qui ad b popularem ſimul dictionem aliquantum inclinet.

LECTÆ ſunt & eiuſdem c Epiſtolæ variæ, venuſtate ac dulcedine fluentes, cum ſententiarum robore ac denſitate.

Prodiit hic è Gentilium Philoſophorū ſchola, quem aiunt ad diuinam Chriſtianorum doctrinā inclinantē, alia quidem facile recepiſſe,

τοῦ φιλοπόνου Ἰωάννη παραληφθέντων χρήσεων, καὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως, ἐπασκουμένη ἀνατροπὴ, καὶ παράθεσις ῥητῶν γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν, εἰς ἔλεγχον τῆς Ἰωάννου * ματαιότητος.

Monachus contra Philop.
* ματαιότητος.

ΚΟΝΩΝΟΣ, ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΙΟΥ, καὶ Θεμιστίου κατὰ τῆς αὐτῆς τοῦ Ἰωάννου πραγματείας.

κγ´ Conon, Eugenius, Themistius
* ματαιολογίαν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου καὶ Θεμιστίου κατὰ Ἰωάννου, τὴν περὶ ἀναστάσεως αὐτοῦ * ματαιολογίαν στηλιτευόντων: ἐν οἷς πολλὴν αὐτοῦ καταδρομὴν ποιοῦνται, ὥστε καὶ ἀλλότριον λέγειν αὐτὸν παντελῶς τοῦ δόγματος τῶν χριστιανῶν. καίτοι καὶ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς αὐτῷ δόξης κοινωνοῦσιν, τὴν ἐν Χαλκηδόνι, ὡς ἐκεῖνος, οὐ παραδεχόμενοι σύνοδον.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑ Ἰωάννου Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἔχον πεπραγμένα, συστάντα παρὰ τοῦ τῆς βασιλίδος ἐπισκόπῳ Ἰωάννη, Ἰουστίνου βασιλεύοντος: ἅτινα συνέστησαν μεταξὺ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου τῶν τριθεϊτῶν: καὶ παύλου καὶ στεφάνου: καὶ αὐτῶν τῆς τῶν διακρινομένων αἱρέσεως τυγχανόντων. ἐν ᾧ φαίνονται Κόνων καὶ Εὐγένιος ἀντιποιούμενοι τοῦ φιλοπόνου. τῶν γὰρ περὶ παῦλον καὶ στέφανον ἀπαιτούντων αὐτοὺς ἀναθεματίσαι τὸν φιλόπονον, οὐκ ἠνέσχοντο: ἀλλὰ καὶ προκομίζουσι μαρτυρίας, ὡς συνῳδοῦ Σεβήρῳ καὶ Θεοδοσίῳ τοῖς ἑαυτῶν φρονεῖ διδασκάλοις. οὗτοι δὲ τὰς μὲν ἄλλας περὶ τὴν θεολογίαν λέγουσι φωνὰς εὐσεβεῖς, τριάδα ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυῆ, καὶ θεὸν ἕνα, καὶ μίαν θεότητα: βλασφημοῦσι δὲ λέγοντες μερικὰς οὐσίας, καὶ ἰδικὰς θεότητας, καὶ ἰδικὰς φύσεις, τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· ἑαυτοῖς τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι, καὶ ἄλλα ἄττα ληροῦσι παραπλήσια ταύτης τῆς ματαιότητος.

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ θάνατον, καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν, καὶ εἰς τὴν πεντηκοστήν.

* Io in aſcenſione
* σχόλιον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ χρυσοστόμου ἐπιγραφὴν ἔχον, * σχόλιον εἰς τὸν θάνατον, λόγοι μικροὶ εἴκοσι δύο. καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ παραπλήσιοι εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου κβ´. καὶ ἔτι εἰς τὴν πεντηκοστὴν ὡσαύτως λόγοι ιζ´.

ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥρήνης περὶ προνοίας καὶ βασιλείας, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν.

Syneſii
* πολιτικώτερον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐπισκόπου κυρήνης συνέσιος αὐτῷ ὄνομα· περὶ προνοίας, περὶ βασιλείας, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν· τὴν μὲν φράσιν ὑψηλὸς καὶ ὄγκον ἔχων, ἀποκλίνων δὲ καὶ πρὸς τὸ * πολιτικώτερον. ἀνεγνώσθησαν δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ διάφοροι, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀποστάζουσαι, μετὰ τῆς ἐν τοῖς νοήμασιν ἰσχύος καὶ πυκνότητος. τὴν δ᾽ ἐστὶ τῶν ἑλλήνων φιλοσοφίᾳ σχολάζων· ὅν φασι πρὸς τὸν θειασμὸν τοῦ χριστιανισμοῦ νεύσαντα, τὰ μὲν ἄλλα παραδέξασθαι εὐπειθῶς, τὸν δὲ περὶ

δὲ περὶ ἀναστάσεως (τοῦτο εἰ μὲν καὶ ἄλλοθεν, οὐκ οἶδα· τέως δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς Θεόφιλον αὐτοῦ ἐπιστολῆς ἀριδήλως καταλαμβάνεται)) οὐκ ἐθέλειν προσίεσθαι λόγον. ἀλλ' οὖν καὶ οὕτω διακείμενον ἐμύησάν τε τὰ ἡμέτερα, καὶ ἔτι καὶ ἀρχιερωσύνης ἠξίωσαν· πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς καλοκαγαθίαν καὶ τὸ καθαρὸν ἀφορῶντες τοῦ βίου· καὶ ὅτι οὐκ ἂν οὕτω βιοὺς ἄνθρωπος τὸ τῆς ἀναστάσεως οὐκ ἐλλαμφθείη φέγγος. καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐψεύσθησαν· ῥᾷστα γὰρ * αὐτῷ, ἐπεὶ ἀρχιεράτευσε, καὶ * τὸ τῆς ἀναστάσεως εἰς πίστιν ἀποκατέστη * δόγμα. ἐπεκόσμει δὲ Κυρήνην, ὅτε Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ἐπεστάτει.

* αὐτοῖς. * τῷ. * δόγματος.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία ἐν τόμοις ι.

κζ΄. Euſebij Pamphili Eccleſ. hiſtoria.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν τόμοις δέκα. ἄρχεται ἀπὸ παρουσίας Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ διέρχεται τὰ ἐν τοῖς κατὰ τοὺς τυράννων χρόνοις ἐπιμελέστερον, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας τοῦ μεγάλου, λεπτότερον ὅσα ταῖς ἐκκλησίαις ἐπὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐπρυτανεύθη ἀναγραφόμενος.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

κη΄. Socratis Eccle. hiſtoria.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωκράτους ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, ἐφεξῆς οὖσα τῆς Εὐσεβίου. ἄρχεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. ὁ δὲ συγγραφεὺς παρὰ Ἀμμωνίῳ καὶ Ἑλλαδίῳ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι γραμματικοῖς φοιτῶν, ἔτι παῖς ὢν τὰ τῆς γραμματικῆς ἐδιδάσκετο, Ἑλληνισταῖς οὖσι, καὶ διὰ στάσιν ἐκπεσοῦσι τῆς πατρίδος, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβουσιν. περιέχει δὲ ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρμ΄. ἡ δὲ πᾶσα ἱστορία ἐν τόμοις αὐτῷ συντέθειται ἑπτά· ἡ δὲ φράσις οὐδὲν ἔχει ἀξιόλογον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δόγμασιν οὐ λίαν ἐστὶν ἀκριβής.

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΙ ΕΚκλησιαστικὴ ἱστορία.

κθ΄. Evagrij ſcholaſtici Eccleſ. hiſt.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐαγρίου σχολαστικοῦ (ἀπὸ * ὑπάρχων, πόλεως δὲ Ἐπιφανείας τῆς κατὰ τὴν κοίλην Συρίαν) ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν τόμοις ἕξ· ἀρχὴν ποιουμένη τὸ τέλος τῆς Σωκράτους καὶ Θεοδωρήτου ἱστορίας, καὶ κατιοῦσα μέχρι τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ἕως δωδέκατον ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύοντος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὐκ ἄχαρις, εἰ καί πως περιττεύεσθαι ἐνίοτε δοκεῖ. ἐν τῇ δὲ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ἀκριβὴς τῶν ἄλλων μᾶλλον ἱστορικῶν. ἔχει δὲ καὶ χρήσεις περὶ εἰκόνων.

* Βεροίας μὲν.

ΣΑΛΑΜΑΝΟΥ ΕΡΜΕΙΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν λόγοις θ΄.

λ΄. Hermias Sozomenus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ * Σαλαμάνου Ἑρμείου Σωζομενοῦ, σχολαστικοῦ, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν λόγοις θ΄. προσφωνεῖ δὲ τὴν ἱστορίαν πρὸς Θεοδόσιον τὸν νέον. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ὑπατείας Κρίσπου καὶ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου καὶ κάτεισι μέχρι τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. οὗτος δὲ δίκας ἦν λέγων ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἔστι δὲ Σωκράτους ἐν τῇ φράσει βελτίων, διαφωνεῖ δὲ * αὐτῷ καὶ κατά τινας ἱστορίας.

* ἴσ. Σαλαμι-

* al. αὐτῷ.

ſed (quod equidem haud ſcio an [a] aliunde, certè ex epiſtola ipſius ad Theophilum manifeſtè deprehenditur) de Reſurrectione dogma ſuſcipere noluiſſe. Verum [b] ita ſentiens, noſtris tamen eſt dogmatibus initiatus, imò etiam ſummo ſacerdotio dignus habitus, cum ad aliam viri probitatem, pariterque actam vitam reſpectu habito, tum quod non poſſet non, qui ſic homo vitam inſtituiſſet, Reſurrectionis lumine illuſtrari. Nec ea ſpes fefellit. Facillimè enim ſimul atque Epiſcopus creatus eſt, [c] Reſurrectionis etiam doctrinam credidit. Cyrenem verò illuſtrauit, quo tempore Alexandriæ Theophilus præſidebat.

a *Epiſt. 105. quæ eſt ad Eutropium fratrē, inter alia topi niones philoſophicas Chriſtianis dogmatibus aduerſantes, Theophilo non ignorandum ſcribit, longe ſe ab eo abeſſe, vt vulgi opinionibus de reſurrectione conſentiat.*

b *Finxiſſe hāc opinionem ſanctiſſimum virū, ad effugiendum hac arte onus epiſcopale demonſtrat Baron. Card. To. V. ad A. Ch. 4.0.*

c *Eam quam ſolerter Platonica Philoſopho cuipiam perſuaſerit, docebit te Limonarij Ioan. Moſchi Euirati, cap. CXCV. lectu digniſſimum.*

EVSEBII PAMPHILI *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri X.*

XXVII.

LECTI ſunt EVSEBII *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri decem.* Auſpicatur à nato Chriſto vero Deo noſtro, & per Tyrannorum tempora accuratè progreſſus, ad Conſtantini Magni imperium pertingit, diligentius quæ in Eccleſiis ſub illo, & ab illo inſtituta, decretáque ſunt, pertractans.

SOCRATIS *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri VII.*

XXVIII.

LECTA eſt SOCRATIS *Eccleſiaſtica hiſtoria*, Euſebium proximè excipiens: ducto quidem initio à Conſtantini Imperio, & ad Theodoſij minoris tempora perducendo.

Scriptor hic *Ammonium* & *Helladium*, Alexandrinos Grammaticos frequentans, etiamnum puer Grammaticam edoctus eſt ab ethnicis doctoribus, ob ſeditionem patria profugis, & Conſtantinopoli agentibus. Continet verò hoc opus centum quadraginta annorum res geſtas, omníſque adeo hiſtoria ſeptem eſt libris comprehenſa. Stylus illi non admodum ſplendidus, ſed nec in dogmatibus valde accuratus eſt.

EVAGRII SCHOLASTICI *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri VII.*

XXIX.

LECTA EVAGRII *Scholaſtici*, Ex-præfecti, nati [a] Epiphaniæ vrbe Cœleſyriæ, *Eccleſiaſtica hiſtoria libris ſex*: inchoans à fine Socratis & Theodoreti hiſtoriarum, pertingenſque ad Mauricij annum [b] duodecimum imperij. Stylus huic non ingratus, tametſi interdum redundare quodammodo videatur: certe in doctrinæ veritate cæteris hiſtoricis accuratior eſt. Habet autem & de imaginibus quædam [c] exempla.

a *Vide Notas Græci exemplaris in extremo.*

b *Card. Baron. δέκατον legit Tom. 8. ad annum 594.*

c χρήσεις.

HERMIÆ SOZOMENI *Hiſtoria Eccleſiaſtica libri IX.*

XXX.

LECTA eſt HERMIÆ SOZOMENI *Salaminij*, Scholaſtici, *Eccleſiaſtica hiſtoria libris nouem*: quam nuncupat Theodoſio minori. Auſpicatur à conſulatu Criſpi, eiúſque patris Conſtantini, & perducit ad Theodoſij Minoris imperium. Hic Conſtantinopoli ius olim dicebat: eſtque Socrate in ſtylo præſtantior: à quo etiam in narrationibus quibuſdam diſſentit.

THEODOR.

Theodoreti *Hiſtoriæ Eccleſ. Libri V.*

XXXI. Lecta eſt Theodoreti *Hiſtoria Eccleſiaſtica.* Omnium quos proximè nominaui conuenientem magis hiſtoriæ ſtylum adhibet. Clarus enim & grandis eſt, miniméque redundans: niſi quod tranſlationibus interdum audacius, penè ineptè vtatur. Hic etiam quàm cæteri fuſius ſecundæ Synodi geſta commemorat: quæ alij tanquam in concurſu, dicis gratia, & obiter ferè narrant, quaſi de ea loqui refugiant. Veruntamen ne ipſe quidem omnia ſigillatim refert. Hiſtoriam inchoauit ab hereſi Arij, pertexuítque & ipſe ad Theodoſij Minoris tempora, & vſque ad [a] Diodori exceſſum, quando Conſtantinopoli [b] ſacrorum Antiſtes Siſinnius fuit.

a Θεοδώρου hic reponendum ex auctoritate Theodoreti lib. V. cap. vlt. b Vide inf. cod. XXXV. in Phil. Sideta.

S. Athanasii *Epiſtolæ.*

XXXII. Lectæ Athanasii *Epiſtolæ variæ* (quas inter & de eius ſeceſſu, tanquam Apologia, collocantur nonnullæ) eleganter ſimul & ſplendidè, clareque compoſitæ: perſuadendi inſuper vi, ac venuſtate floridæ, vt iucundum ſit, quam ibi Apologiam ſcribit, audire.

Ivsti Tiberiensis *Iudæorum Regum Chronicon.*

XXXIII. Lectvm eſt Ivsti Tiberiensis [a] *Chronicon*, cuius inſcriptio: Ivsti Tiberiensis *Regum Iudæorum, qui coronati fuerunt.* Hic è Tiberiade Galilææ oppido ortum, nomenque traxit. Auſpicatur hiſtoriam à Moyſe, perducítque ad exitum vſque Agrippæ, ſeptimi è familia Herodis, & Iudaicorum Regum poſtremi. Qui regnum ſub Claudio accepit: creuit ſub Nerone, ampliúſque dein ſub Veſpaſiano: obiit autem tertio Traiani anno, quo & hiſtoriæ finis ducitur. Stylus huic maximè conciſus, & pleraque relatu cum primis neceſſaria prætermittit. Communi autem Hebræorum vitio laborans, Iudæus genere cùm eſſet, Christi aduentu, déque iis quæ ipſi acciderunt, aut de miraculis ab illo patratis, nullam prorſus fecit mentionem. Parentem Hebræum quendam habuit, cui Piſto nomen: mortalium ipſe (vt Ioſephus ait) nequiſſimus, & pecuniæ cupiditati ac libidini ſeruiens. Contendit idem in Repub. cum Ioſepho, cui multas ſtruxiſſe inſidias fertur: Ioſephus tamen, etſi ſæpenumero hoſtem comprehendiſſet, verbis dumtaxat caſtigatum, impunè abire permiſit. Hiſtoriam verò, quam texuit, magnam partem confictam aiunt, eáque potiſſimum, quibus Romanorum aduerſus Iudæos bellum, & Hieroſolymorum excidium perſequitur.

a Meminit in Catalogo B. Hieron. cap. 14. Ioſephus item in vita ſua, & Stephanus περὶ πόλεων, Suid. aliique.

Ivlii Africani *Hiſtoria, & alia.*

XXXIV. Legimvs Africani illius *Hiſtoriam*, qui *Ceſtos*, vt nominant, libris quatuordecim compoſuit. Conciſus quidem eſt, nihil tamen cognitu neceſſarium omittit. Incipit à mundi creatione apud Moyſen, peruenítque ad vſque Chriſti aduentum. Succinctè quoque commemorat geſta iam inde à Chriſti ætate, vſque ad Macrini Imperat. tempora:

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑ-στικὴ ἱστορία.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδωρήτου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, πάντων τῶν εἰρημένων κατάλληλον φράσιν τῇ ἱστορίᾳ μᾶλλον οὗτος *ἐπιτέθηκε. σαφής τε γὰρ καὶ ὑψηλὸς καὶ ἀπέριττος: πλὴν ὅτι ἐνίοτε ταῖς μεταφοραῖς παραβόλως καὶ ὥσπερ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο. οὗτος καὶ πλατύτερον τῶν εἰρημένων, τὰ περὶ τῆς δευτέρας συνόδου διέλαβε: σχεδόν τι τῶν ἄλλων ὥσπερ μόνον διὰ τῆς ἐπιδρομῆς ἀφοσιωμένων, ἀλλ' οὐ βουλομένων τι περὶ αὐτῆς εἰπεῖν. πλὴν ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐ πάντα λεπτομερῶς λέγει. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Ἀρείου αἱρέσεως, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλείας, καὶ μέχρι τῆς Διοδώρου τελευτῆς ἡνίκα καὶ Κωνσταντινουπόλεως Σισίννιος ἦρχεν. — λα'. Theodoreti Eccleſ. hiſt. * al. ἀνιθηκ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀθανασίου ἐπιστολαὶ διάφοροι, ἐν αἷς ἐμφέρονται καὶ αἱ τῆς γεγενημένης αὐτοῦ φυγῆς ὥσπερ ἀπολογίαν περιέχουσαι κομψῶς τε καὶ λαμπρῶς, καὶ ἔτι σαφῶς συντεθειμέναι· καὶ τὸ πιθανὸν κατὰ τοῦ χαρίεντος ἀνθοῦσαι, *ἡδονὴν τῆς ἐκεῖθεν ἀπολογίας. — λβ'. Athanaſij epiſtolæ. * al. ἡδονῇ.

ΙΟΥΣΤΟΥ ΤΙΒΕΡΙΕΩΣ χρονικόν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰούστου Τιβεριέως χρονικὸν, οὗ ἡ ἐπιγραφή· Ἰούστου Τιβεριέως Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν. οὗτος ἀπὸ πόλεως τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ Τιβεριάδος ὡρμᾶτο. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ Μωσέως, καταλήγει δὲ ἕως τελευτῆς Ἀγρίππα, τοῦ ἑβδόμου μὲν τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας Ἡρώδου, *ὑστάτου δὲ ἐν τοῖς Ἰουδαίων βασιλεῦσιν. ὃς παρέλαβε μὲν τὴν ἀρχὴν *ἐπὶ Κλαυδίου, ηὐξήθη δὲ ἐπὶ Νέρωνος, καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ. τελευτᾷ δὲ ἔτει τρίτῳ Τραϊανοῦ: οὗ καὶ ἡ ἱστορία κατέληξεν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντομώτατός τε, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀναγκαιοτάτων παρατρέχων. ὡς δὲ τὰ Ἰουδαίων νοσῶν, Ἰουδαῖός τε καὶ αὐτὸς ὑπάρχων τὸ γένος: τῆς Χριστοῦ παρουσίας, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τελεσθέντων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τερατουργηθέντων, οὐδενὸς ὅλως μνήμην ἐποιήσατο. οὗτος παῖς μὲν ἦν Ἰουδαίου τινὸς ὄνομα Πιστοῦ, ἀνθρώπων δὲ [ὥς φησιν Ἰώσηπος] κακουργότατος, χρημάτων τε καὶ ἡδονῶν ἥττων. ἀντεπολιτεύετο δὲ Ἰωσήπῳ, καὶ πολλὰς κατ' ἐκείνου λέγεται ἐπιβουλὰς ῥάψαι. ἀλλὰ τόν γε Ἰώσηπον, καίτοι ὑπὸ χεῖρα πολλάκις λαβόντα τὸν ἐχθρὸν, λόγοις μόνοι ὀνειδίσαντα, ἀπαθῆ κακῶν ἀφεῖναι. καὶ τὴν ἱστορίαν δὲ, ἣν ἐκεῖνος ἔγραψε, πεπλασμένην τὰ πλεῖστα φασὶ τυγχάνειν, καὶ μάλιστα οἷς τὸν Ῥωμαϊκὸν πρὸς Ἰουδαίους διέξεισι πόλεμον, καὶ τὴν Ἱεροσολύμων ἅλωσιν. — λγ'. Iuſti Tiberienſ. Chronicon. * ἴσ. ὑστάτου. * ἀπό.

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀφρικανοῦ ἱστορικόν. οὗτός ἐστιν, ὁ καὶ τοὺς λεγομένους κεστοὺς ἐν λόγοις συντάξας ιδ'. ἔστι δὲ σύντομος μὲν, ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μωσαϊκῆς *κοσμογονίας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς Χριστοῦ παρουσίας. ἐπιτροχάδην δὲ διαλαμβάνει καὶ τὰ ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς Μακρίνου τῶν Ῥωμαίων βασιλέως βασιλείας. — λδ'. Aphricani hiſtoria. * γραφ. καὶ κοσμογονίας.

ὅτε

ὅτε αὐτῷ, ὥς φησι, καὶ ἡ δὲ ἡ συγγραφὴ συνετελεῖτο, ἐτῶν ὄντα ἐ͵ψκγ΄. τεύχη δὲ τοῦ βιβλίου πέντε. ἔστι δὲ καὶ πρὸς Ὠριγένην γραφεὶς περὶ τοῦ κατὰ Σωσάνναν διηγήματος, ὡς οὐκ ἦν αὐτὸ ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς ἀνεγνωσμένον· καὶ ὡς οὐκ ἀκόλουθον τῇ ἑβραϊκῇ ἐτυμολογίᾳ, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι· ἃ καὶ * ἐπιλαβόμενος Ὠριγένης ἀντέγραψε. Γράφει δὲ Ἀφρικανὸς καὶ πρὸς Ἀριστείδην, ἐν οἷς ἱκανῶς τὴν νομιζομένην διαφωνίαν παρὰ Ματθαίῳ καὶ Λουκᾷ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίας σύμφωνον ἔδειξεν.

Susanna histor. Dan. 13.

* ἐπιλυόμενος.

quo tempore, vt idem affirmat, hoc *Chronicon* abſolutum eſt, annorum ſcil. quinquies mille, ſeptingentorum & viginti trium. Opus vniuerſum voluminibus quinque continetur

Hic & ad Origenem ſcripſit [a] de Suſannæ hiſtoria, quòd in Hebræorum libris non legatur, miniméque conueniens ſit Hebraico veriloquio illud; [b] ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι. Quæ excipiens Origenes, ſcripto refellit.

Scripſit quoque Africanus ad Ariſtidem, vbi quæ de Saluatoris noſtri genealogia Matthæū inter & Lucam diſſenſio putabatur, nullam eſſe demonſtrat.

IVSTVS TIB.

a *Vide Bibliot. Sixti Senenſ. lib. 8. hæreſ. 6. Iac. Pamel. ad c. 4. Tertull. de corona milit. & Bened. Perer. noſtrum Præfat. lib. 16. comment. in Daniel. Africani epiſt. cum reſp Orig. extat in editione Pariſ. operum Origenis.*

b *Dan. 13.*

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΙΔΕΤΟΥ χριστιανικὴ ἱστορία.

λε΄. Philippi Sidetæ Chriſtiana hiſtoria.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Φιλίππου Σιδέτου, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ χριστιανικὴ ἱστορία. ἀπάρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ διέξεισι, τὰ μὲν συντέμνων, τὰ δὲ πλατύνων τὴν μωσαϊκὴν ἱστορίαν· ὅμως οὖν πολλοὺς ἐν πᾶσι λόγους ἀναλίσκων. ἡ πρώτη οὖν αὐτοῦ βίβλος περιέχει λόγους κδ΄. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι αὐτοῦ κγ΄. βίβλοι ἀνὰ * λόγων κδ΄, ἃς τέως ἡμεῖς εἴδομεν. ἔστι δὲ πολύχους τὴν λέξεσιν, οὐκ ἀστεῖος δὲ, οὐδὲ ἐπίχαρις· ἀλλὰ καὶ προσκορὴς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀηδὴς· καὶ ἐπιδεικτικὸς μᾶλλον, ἢ ὠφέλιμος· καὶ παρεντεθεὶς ὡς πλεῖστα μηδὲν πρὸς τὴν ἱστορίαν συντείνοντα. ὡς οὐδὲν μᾶλλον ἱστορίαν εἶναι, ἢ πραγμάτων ἑτέρων τὴν πραγματείαν διάληψιν· οὕτως ἀπειροκάλως ἐκκέχυται. σύγχρονος δὲ Σισιννίου καὶ Πρόκλου, οἱ Κωνσταντινουπόλεως ἐπεσκόπησαν· ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ τῆς ἱστορίας συγγραφῇ πολλὴν καταδρομὴν Σισιννίου ποιεῖται· ὅτι τὸν αὐτὸν κλῆρον ἄμφω πληρούντων, κἂν λόγοις προτεύειν Φιλίππου δοκοῦντος, Σισίννιος (φασὶν) εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἐξείλεκται.

* αἱ. λόγοις.

Siſinnius & Proclus Epiſcopi Conſtantinop.

PHILIPPI SIDETÆ *Chriſtianæ hiſtoriæ libri XXIV.*

XXXV.

LECTVM PHILIPPI SIDETÆ *Opus*, cuius titulus *Chriſtiana hiſtoria*: Ducto inde initio, *In principio creauit Deus cœlum & terram*: Et perſequitur Moſaicæ hiſtoriæ quædam ſuccinctè, quædam copioſè: multis vbique verbis vſus. Primus autem liber tomos continet quatuor & viginti: ſimiliter & reliqui tres & viginti libri, [a] quos quidem hactenus vidimus. Multum admodum verborum, ſine vlla tamen vrbanitate aut gratia profundit: quin & ſatietatem adfert, aut potiùs moleſtiam: atque oſtentationis plus habet, quàm vtilitatis. Inſeruit & plurima hiſtoriam nihil attinentia, vt non tam hiſtoriam eſſe, quàm alienorum negotiorum tractationem (adeò ineptè effunditur) dixeris. Æqualis fuit Siſinnij, & Proclis [b] Epiſcoporum Conſtantinopolis. Atque in hac quidem hiſtorica ſcriptione ſæpè [c] Siſinnium perſtringit; quod (vt ferunt) dum [d] idem munus vterque obiret, & eloquentia primas tenere Philippus videretur; Siſinnius tamen [e] in patriarchalem ſedem prælatus fuerit.

Geneſ. 1.

a *Nam xxxvj. edidiſſe auctor eſt Socrates, & ex illo Niceph.*

b *Cum quibus vt & cum Neſtorio, de ſede Conſtantinopolitana contendit. Auctores Socrates; & Nicephorus.*

c *Immò & Epiſcopos, qui ordinaſſent; & populū qui elegiſſet. Socrat. lib. 7. cap. 29.*

d *Presbyterij.*

e *Defuncto Attico.*

SCHOLION.

*V*Iſum eſt inſerere Socratis lib. 7. Eccleſ. hiſtor. cap. 27. quod huic penè geminum ſit, & ex comparatione opera-pretium ſit. PHILIPPVS Sidæ ortus fuit. Hæc quidem eſt ciuitas Pamphyliæ, in qua etiam Trophilus (Troilus melius habet Niceph.) Sophiſta natus dicitur, cui ſe Philippus cognatum eſſe gloriatus eſt. Hic Philippus cùm eſſet diaconus, Ioannis (Chryſoſtomi) Epiſcopi conſuetudine, qua multum vſus eſt, impulſus, in ſtudiis litterarum permultum operis, & laboris collocauit, multoſque & varios cuiuſque generis libros in vnum collegit, atque Aſiaticum dicendi genus ſtudioſè imitatus, multa conſcripſit. Et quo Iuliani Imp. libros refelleret, opus etiam, quod HISTORIAM CHRISTIANAM inſcribendo compoſuit, inque triginta ſex libros diſtribuit. Singuli libri tomos complures continent, adeò vt omnes ſimul propè mille numero ſint. Argumentum etiam cuiuſque tomi tomum ipſum adæquat. Nicephorum hic duo diſtinxiſſe opera, obſeruo: Opus, inquit, magnificum, in quo Iuliani contra ſacra Biblia ſcriptum euertit, reliquit. Aliud quoque volumen compoſuit, quod CHRISTIANAM HISTORIAM nominauit.*

Hoc opus non HISTORIAM ECCLESIASTICAM, ſed CHRISTIANAM inſcripſit, multáſque & varias in eo congeſſit materias: eo quidem conſilio, vt ſe doctrinæ Philoſophorum non expertem fuiſſe declararet. Quapropter præceptiones Grammaticas, Aſtronomicas, Arithmeticas, & Muſicas crebro citat. Quin etiam inſulas, montes, & alias res non magni momenti deſcribit, unde opus inflatum & plenum inanis oſtentationis factum eſt. Quare ſi quid ego iudico, neque doctis, neque indoctis prodeſſe poterit. Quippe indocti inſolentem illam, & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo eſt, animum aduertere nequeunt. Docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, quæ in illo vſurpatur, condemnabunt. Cæterum quiſque de libris illis pro arbitratu ſuo iudicium faciat. Ordinem verò temporum, quibus res gerebantur, ab eo confuſum eſſe, audeo quidem affirmare. Nam temporibus Theodoſij commemoratis, ad tempora (Magni, addit Niceph.) Athanaſij Epiſcopi recurrit, quod quidem ab illo ſæpiſſimè factum eſt.

ΒΙΒΛΙΟΝ, ΟΥ Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ, χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία εἰς τὴν ὀκτάτευχον

λϛ΄. Chriſtianorum liber Octateuchi.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ· χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία, εἰς τὴν ὀκτάτευχον· Παμφίλῳ δέ τινι προσφωνεῖ τὸ βιβλίον. ἦν δὲ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ [τῶν] ῥωμαίων βασιλέως ἡμέραις ἐνακμάζων. ἀπάρχεται μὲν οὖν * ὑπέρ τινων ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, γραφικαῖς (ὡς ἐδόκει) μαρτυρίαις ἀγωνίζεσθαι. ἔστι δὲ ταπεινὸς τὴν φράσιν, καὶ συντάξεως οὐδὲ τῆς κοινῆς μετέχων· ἀλλὰ καί τινα κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀπι-

* αἱ. ἀπό.

CHRISTIANORVM LIBER, *Octateuchi expoſitio libris XII.*

XXXVI.

LECTVS liber eſt, qui inſcribitur CHRISTIANORVM LIBER, *Octateuchi expoſitio.* Pamphilo cuidam dedicauit eum ſuus auctor, qui Iuſtini Romanorum Imperatoris temporibus floruit. Incipit ſuper Eccleſiaſticis quibuſdam dogmatibus, S. Scripturæ, vt ipſi quidem videbatur, teſtimoniis contendere.

Stylus illi humilis, & ſtructuram adhibet infra communem. Componit & incredibilia quædam, non ſatis ad hiſtoria

CHRIST. LIB.

fidé: ob quæ fabuloſus potius, quàm verus ſcriptor haberi meritò debeat. Inter illa, hæc ferè dogmata proponit: [a] Cœlum non eſſe orbiculari figura, ac neque terram: ſed illud fornicis ſimile, hanc altera parte longiorem, extremiſq; partibus cum cœli terminis copulari. Ad hæc, omnia aſtra moueri, Angelis ad motum ſubſeruientibus, & id genus alia. Facit quoque mentionem, tanquam aliud agens, libri Geneſeos, & Exodi: plurimúſque eſt in narratione & ſpeculatione tabernaculi. Percurrit & Prophetas, indidémque Apoſtolos. Solis magnitudinem eſſe ait duorum [b] climatum. Angelos in cœlo non eſſe, ſed tantùm ſuper firmamentum, & nobiſcum verſari. CHRISTVM è terra aſcendentem, inter cœlum & firmamentum perueniſſe, idque dumtaxat cœlorum regnum eſſe: aliáque his ſimilia abſurdè profert. Nuncupat priores ſex libros Pamphilo cuidam: de reliquis verò ſex (ſunt enim in vniuerſum duodecim) ſeptimum quidem Anaſtaſio, quo cœlos minimè diſſolui aſſerit: octauum dein (qui eſt in Canticum Ezechiæ, & in Solis regreſſum) Petro inſcribit: quo in libro & Cantica Canticorum explicaſſe ſe commemorat. Reliqui quatuor certo nemini dedicantur.

a Vide B. Baſilij Orat. tertiam Hexaëm. & D. Ambro.

b κλιμάτων.

XXXVII.

DE REPVBLICA *libri VI.*

LECTVS DE REPVBLICA LIBER, Menam Patricium, & Thomam Referendarium per dialogum loquentes introducens. Continet opus hoc libros ſex, quibus δικαιαρχικὸν, vt hîc appellatur, nouum politiæ genus, diuerſum ab iis, quæ [a] veteres prodiderunt, introducitur: ac Platonis reſpublica non immeritò reprehéditur. Quam verò perſonæ illæ Politiam adferunt, ex tribus Politię ſpeciebus, Regia nimirum, & optimatium, ac popularium, componi oportere aiunt: vt cùm harum quælibet, quod purum atque ſincerum habet, huc contulerit, hæc tandem verè optima reipublicæ forma conſtituatur.

a Plato, Ariſtoteles, Polybius, lib. 6. & Plutarchus ſingulari libello Heraclides quoque Ponticus, & Nicol. Damaſcenus.

XXXIIX.

THEODORI ANTIOCHENI *Interpretatio Geneſos.*

LECTVS THEODORI *Antiocheni* liber eſt cum hac inſcriptione: *Interpretatio Geneſeos*, libris ſeptem tomus primus abſoluitur. Stylus illi neque illuſtris, neque valde perſpicuus. Fugiens verò, quantum in ipſo eſt, allegorias, & hiſtoriarum dumtaxat expoſitionem tractans, putidè nimis eadem identidem repetit, & ingratus atque faſtidioſus legenti accidit. Quin & Neſtorij ſententiam, quamuis illo prior fuerit, tacitè vomit. Hic eſt Theodorus ille Mopſueſtiæ, à quo ſæpenumero [a] conſtat Ioannem Philoponum (vt ipſemet fatetur) rationem huiuſmodi interpretationis bona fide, ac ſeriò exegiſſe, in ſuo *De vniuerſi creatione* opere.

a Inf. Cod. XLIII.

XXXIX.

EVSEBIVS *contra Hieroclem.*

LECTA eſt EVSEBII PAMPHILI *Confutatio breuis* [a] librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.

a Septem eos fuiſſe colligere licet ex libello Euſebij, qui adhuc ſupereſt, hac inſcriptione Euſebij Pamphili Cæſareæ Epiſc. confutatio ſcriptorum Hieroclis, Tyaneum Chriſto ſeruatori comparantis.

θανα συντίθησι: διὸ καὶ μυθικώτερον μᾶλλον, ἢ ἀληθέστερον ἡγεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, δίκαιον. τούτων δὲ δόγματα ἔνια ἐστὶ ταῦτα. ὅτι ὁ οὐρανὸς οὐκ ἔστι σφαιρικὸς, οὐδὲ ἡ γῆ: ἀλλ' ὁ μὲν ὡσεὶ καμάρα, ἡ δὲ ἑτερομήκης· καὶ κεκόλληνται τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ, ὅτι πάντες οἱ ἀστέρες κινοῦνται, ἀγγέλων αὐτοῖς τῇ κινήσει διακονούντων· καὶ ἕτερά τινα τοιαῦτα. ποιεῖται καὶ, ὡς ἐν παρεκβάσει, μνήμην καὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἐξόδου. διατρίβει δὲ τῇ διηγήσει καὶ τῇ θεωρίᾳ ὡς ἐπίπαν τῆς σκηνῆς. ἐπιτρέχει δὲ καὶ τοὺς προφήτας, κἀκεῖθεν τοὺς ἀποστόλους. λέγει δὲ, ὅτι τὸ μέγεθος ἔχει ὁ ἥλιος δύο κλιμάτων· καὶ, ὅτι οἱ ἄγγελοι οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλὰ μόνον ὑπὲρ τὸ στερέωμα, καὶ μεθ' ἡμῶν· καὶ, ὅτι ὁ χριστὸς ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ στερεώματος εἰσῆλθε· καὶ, ὅτι τοῦτό ἐστι καὶ μόνον ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. λέγει δὲ καὶ ἄλλα τινὰ ἀλλόκοτα. προσφωνεῖ δὲ τοὺς μὲν ἓξ αὐτοῦ λόγους παμφίλῳ τινί: τῶν δὲ λοιπῶν ἓξ (οἱ γὰρ πάντες αὐτοῦ δώδεκά εἰσι) τὸν μὲν ἕβδομον ἀναστασίῳ, ἐν ᾧ ὅτι ἀκατάλυτοί εἰσιν οἱ οὐρανοί: τὸν ὄγδοον δὲ, ὅς ἐστιν εἰς τὴν ᾠδὴν ἐζεκίου, καὶ εἰς τὸν ἀναποδισμὸν τοῦ ἡλίου, πέτρῳ, προσφωνεῖ· ἐν ᾧ, ὅτι καὶ ὑπεμνημάτισε τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων, λέγει. οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες οὐ πρός τι πρόσωπον αὐτῷ συνετάγησαν.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ περὶ πολιτικῆς, ὡς ἐν διαλόγῳ μηνᾶν πατρίκιον, καὶ θωμᾶν * ῥαιφερενδάριον, τὰ διαλεγόμενα εἰσάγων πρόσωπα. περιέχει δὲ ἡ πραγματεία λόγους ἕξ, ἐν οἷς καὶ ἕτερον εἶδος πολιτείας παρὰ τὰ τοῖς παλαιοῖς εἰρημένα εἰσάγει, ὃ καὶ καλεῖ δικαιαρχικόν. ἐπιμέμφεται δὲ τῆς πλάτωνος δικαίως πολιτείας. ἣν δ' αὐτοὶ πολιτείαν εἰσάγουσιν, ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς πολιτείας, δέον αὐτὴν συγκεῖσθαί φασι, βασιλικοῦ καὶ ἀριστοκρατικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ, τὸ εἰλικρινὲς αὐτῇ ἑκάστης πολιτείας συνεισαγούσης, κἀκείνην τὴν ὡς ἀληθῶς ἀρίστην πολιτείαν ἀποτελούσης.

λζ. Libri de Rep. * al. ῥεφ.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ἑρμηνεία τῆς κτίσεως.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ θεοδώρου Ἀντιοχέως, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ ἑρμηνεία τῆς κτίσεως. ἐν τόμοις ἑπτὰ ἡ πρώτη βίβλος ἐπεραίνετο· τὴν δὲ φράσιν οὐδὲ λαμπρὸς οὐδὲ λίαν σαφής: φεύγων δὲ τὸ δυνατὸν αὐτῷ τρόπον τὰς ἀλληγορίας, καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν, τὴν ἑρμηνείαν ποιούμενος. ταυτολογεῖ δὲ τὰ πλεῖστα, καὶ ἀχαρίς πως, καὶ ἀηδὴς εἶναι δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ τὸ Νεστορίου δόγμα, εἰ καὶ πρὸ Νεστορίου ὑπῆρχεν, ὑποφερόμενος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ μοψουεστίας, ὃν καὶ πλειστάκις εὐθύνας Ιωάννης ὁ φιλόπονος, ὡς αὐτός φησι, τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας ἐν οἰκείῳ, τῷ εἰς τὴν κτίσιν πονήματι, ἐδείχθη σπουδαίως εἰς πρᾶττόμενος.

T. ib.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως Ιεροκλέους λόγους.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἀνασκευαστικὸν βιβλιδάριον πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως Ιεροκλέως λόγους.

E H

ΦΙΛΟ-

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ ἈΡΕΙΑΝΟΥ ἱστορικόν.

Philoſtorgij Ariani Eccleſ. hiſtoria.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φιλοστοργίου τοῦ ἀρειανοῦ τὴν θρησκείαν, ὡς δῆθεν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. ἱστορεῖ δὲ τἀναντία σχεδὸν ἅπασι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς. ἐξαίρει τοὺς ἀρειανίζοντας ἅπαντας, λοιδορίαις πλύνει τοὺς ὀρθοδόξους. ὡς εἶναι τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, μὴ ἱστορίαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐγκώμιον μὲν τῶν αἱρετικῶν· ψόγον δὲ γυμνὸν καὶ κατηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων. ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομψὸς καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ' οὐ κατακόρως, οὐδ' ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος. καὶ ἡ τροπὴ δὲ αὐτῷ τῷ * ἐμφατικῷ τὴν χάριν μετὰ τοῦ ἡδέως ἐφέλκεται. πλὴν ἐνίοτε παραβόλως αὐταῖς καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος, εἰς ψυχρολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. περιβέβληται δὲ αὐτῷ ποικίλως ὁ λόγος, καὶ ἐν κόρῳ: ὡς εἰς τὸ ἀσαφὲς, καὶ οὐκ ἀεὶ χαρίεν τὸν ἀκροατὴν ὑποσύρεσθαι. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ. ἱστορεῖ δὲ [τὰ] ἀπὸ τῆς ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ καταρξέως, μέχρι τῆς ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. οὗτος δὲ ὁ ἀέτιος, παρ' αὐτῶν μὲν τῶν συναιρεσιωτῶν, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβάλλεσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς οὗτος καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη. ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε, καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη. καὶ ἡ μὲν ἱστορία αὐτοῦ δι' ἑνὸς βιβλίου, τόμοις ἓξ συμπληρουμένη, μέχρι τοῦδε προέεισι τοῦ χρόνου. ἔστι δὲ ἀνὴρ ψευδολόγος τε, καὶ οὐδὲ μυθολογίας ἀπεχόμενος· ἐξαίρει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθῆραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα, τερατευόμενος: ἐν τεραστίοις δὲ καὶ βίῳ, εὐσέβιον τὸν νικομηδείας, ὃν καὶ μέγαν ἀποκαλεῖ, καὶ θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν, καὶ ἄλλους πλείονας. κατηγορεῖ δὲ ἀκακίου μάλιστα, τοῦ καισαρείας τῆς κατὰ παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος, δεινότητά τε ἀνυπέρβλητον, καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τἀναντία θρησκευόντων, καὶ ταῦτα μέν μοι ἤδη ἀνέγνωστο. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ καὶ ἕτεροι αὐτοῦ λόγοι ἕξ: ὡς συμπληροῦσθαι αὐτοῦ τὴν σύμπασαν πραγματείαν ἐν λόγοις ιβ'. ὧν αἱ ἀπαρχαὶ συντιθέμεναι, τὸ τοῦ συγγραφέως ἀπαρτίζουσι φιλοστοργίου ὄνομα. κάτεισι δὲ μέχρι τῶν θεοδοσίου τοῦ νέου χρόνων. κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον παυόμενος, καθ' ὃν οὐαλεντινιανῷ τῷ νέῳ τῷ πλακιδίας καὶ Κωνσταντίου υἱῷ, ὀνωρίου τελευτήσαντος, θεοδόσιος τὰ τῆς ῥώμης σκῆπτρα τῷ ἀδελφιδῷ ἐνεχείρισεν. οὗτος δὲ ὁ φιλοστόργιος καίτοι κατὰ τῶν ὀρθοδόξων λυσσῶν, Γρηγορίου μὲν τοῦ θεολόγου καθάψασθαι οὐκ ἐτόλμησεν: ἀλλὰ καὶ τὴν παιδείαν καὶ ἄκων συνομολογεῖ. βασιλείου δὲ τοῦ μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε. τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τὸ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας, ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας ἐβιάσθη συμφθέγξασθαι. θρασὺν δὲ αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον: ὅτι, φησὶν, ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

Aëtius. *Iulianus apoſtata.* *Acacius Cæſarea Palæſtina Epiſcopus.* *Theodoſius II.* *Valentinianus.* *Greg. Nazian.* *Baſil. M.*

* al. ἐκφαντικῷ.

PHILOSTORGII *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri XII.*

LECTA eſt [a] PHILOSTORGII Ariani veluti *Hiſtoria Eccleſiaſtica*. Narrat fere contraria omnibus Eccleſiaſticis hiſtoricis, laudibus extollens, quos nouit Arianiſmo infectos, & conuitiis orthodoxos perfundens: vt eſſe hoc eius opus non tam hiſtoria videatur, quàm hæreticorum laudatio, cum nuda & mera vituperatione atque accuſatione Catholicorum. Stylus illi comptior, & poëticis ſine tædio, miniméque ingratis vocibus vtitur. Tropi quoque, ac verba ſignificantia, gratiam ipſi cum iucunditate conciliant: niſi quod interdum temerè ipſis, vel nimium detortis vtendo, in frigidum & importunum ſermonem incidit. Ornatur ab eo variè oratio, vel ad ſatietatem; ita vt in obſcuritatem, nec eam ſemper gratam, occultè trahatur auditor: in multiſque non incommodas loquitur ſententias. Incipit autem ab Arij ſtudio in hæreſim ac primo incœpto, vſque ad [b] Aëtij impiiſſimi hominis reuocationem. Aëtius hic ab ipſis vnà ſentientibus hæreticis, quòd illos impietate ſuperaret (vt ipſe Philoſtorgius vel inuitus refert) miniſterio ſubmotus, poſtea ab impiiſſimo [c] Iuliano Imperatore reuocatus, humanitérque acceptus eſt. Et hæc quidem ipſius hiſtoria vno volumine ſex libros complexa, ad hoc vſque tempus progredietur. Ipſe verò ſcriptor mendax eſt, & fabulis minimè abſtinens, prædicátque doctrinæ maximè cauſa Aëtium, & Eunomium, quaſi ſoli repurgaſſent pietatis dogmata tempore contaminata, prodigioſè hoc ipſum mentiendo: ſignorum autem, & vitæ gratia laudat Euſebium Nicomediæ epiſcopum (quem etiam *Magnum* nominat) & Theophilum Indum, alióſque complures. Reprehendit ad hæc Acacij in primis Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopi ſeueritatem intolerandam, & inexpugnabilem [d] verſutiam: quibus artibus ait eum omnibus præualuiſſe, tam qui cum illo ſentirent, licet mutuo flagrarent odio, quam qui contrariam de religione ſententiam ſequerentur. Et hæc quidem in præſens legimus.

Poſt non diu in alio volumine ſex reliqui reperti, vt impleuiſſe totum opus duodecim libris videatur: [e] quorum librorum principes litteræ ſi connectantur, ſcriptoris Philoſtorgij nomen conficiunt. Peruenit ad Theodoſij vſque Minoris tempora: ac tum deſinit, cùm mortuo Honorio, [f] Theodoſius Romani imperij ſceptra Valentiniano Minori, Placidiæ & [g] Conſtantini filio, patrueli ſuo tradidit.

Quantumuis autem Philoſtorgius hic in orthodoxos fureret, [h] in Gregorium tamen, Theologi cognomento, incurrere non eſt auſus, cuius doctrinam vel inuitus prædicat: ſed Baſilio Magno calumniam texere conatus eſt; qua tamen clarum magis reddidit. Vim enim & venuſtatem agendi in Panegyricis ipſa rerum euidentia coactus eſt confiteri: attamen temerarium ipſum homo timidus appellare non veretur, quòd contentioſarum orationum rudis, vt ait, Eunomium ſcriptis oppugnare ſit auſus.

a *Meminit eius Suidas in Leôtio Tripolitano, allata & narratione quadam ex hac Philoſtorgij hiſtoria: rurſumque in Phlegone Tralliano. Niceph. Calliſt. lib. 1. c. 1. init.* Deo inuiſum *nominat, recitátque ex eodem de Eunomio quædam libro 12. cap. 29. fin.*

b *De quo plurima ſcitu digna non vno loco ſcripta reliquit Niceph. Calliſt. in hiſtor.*

c *Eius hac de re ad Aëtium ipſum ſcripta epiſtola, hodie exſtat, cum cæteris eiuſdem Imper. Græcè & Latinè edita Pariſiis.*

d πανουργίαν.

e *Per ἀκροστιχίδα, vt Plautinarum argumenta comœdiarum, & Niceph. Calliſti XVIII. hiſt. libri, capitáque Ethica Baſilij Maced.*

f *Lege Olympiod. inf. Cod. LXXX. in fine & Niceph. lib. XIV. c. 7.*

g *Conſtantij ex hiſtoricorum cæterorum fide leges, eundémque errorem etiam alibi in hoc Photio corriges.*

h *Lege de his, & Apollinario Laodicenſi, Philoſtorgij huius* ἀποσπασμάτιον *apud Suid. in Baſilio quid ad verbum reperies repetitum in Apolinario.*

IO. PRESB.

XLI.

IOANNIS PRESBYTERI ÆGEATÆ *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri V.*

LECTA eſt IOANNIS *Eccleſiaſtica hiſtoria:* quam à Theodoſij Minoris imperio inchoauit, atq; ab ipſa Neſtorij blaſphemia,& è ſede deturbatione: perduxitque ad Zenonem vſque & [a] Petri hæretici,qui Antiochenã ſedẽ per nefas occuparat depoſitionẽ. Huius clarus eſt & floridus ſtylus. Refert verò, ſingula excutiendo, tertiam Synodum, quæ in Epheſo eſt habita: quin & alteram ibidem coactam, λῃστρικὴν [id eſt, *prædatoriam ac latrocinantem*] appellatam, quam hic ſcriptor diuinam facit, vt & eius præſidem Dioſcorum cum aſſeclis. Narrat item Chalcedonenſe concilium, ſed non ſine probris, atque calumniis. Vnde colligere liceat Ioannem Presbyterum Aegeatem libri auctorem eſſe, qui, vti hæreticus, [b] peculiare aduerſus Chalcedonenſem ſynodum opus compoſuit. Huius hiſtoriæ libri decem ſunt, vt ille ipſe pollicetur, quorum quinque duntaxat legere mihi contigit,hiſtoriam continentes (vt iam dixi) à Neſtorij blaſphemia, vſque ad Petri hæretici è ſede deiectionem.

a Qui & Gnapheus, ſeu Fullo dictus: itemque Impius, apud Candidum hiſtoricum, inf. p. 103. diuerſus ab illo Mongo Alexandrinæ eccleſ. perturbatore, de quo ad ſeq. vide Niceph.

b De quo inf. Cod. LV.

XLII.

BASILII CILICIS *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri III.*

LECTA eſt [a] *Baſilij Cilicis hiſtoria Eccleſiaſtica.* Incipit ab interitu Simplicij vrbis Romæ Epiſcopi, qui ad Acacium Conſtantinopolitanum ſcripſit, ne cum Petro qui *Mongus* cognominatus eſt, & tunc Alexandriam corrumpebat, communicaret. Hic enim Petrus ſanctam Chalcedone habitam Synodum publicè atque in Eccleſia anathemate damnabat. Per quem & Acacius (rectè quidem initio contra ipſum permotus) poſt, quod ab illo non abhorreret, hæretici opinionem apud multos non effugit, à Romanis vero etiam ſede motus eſt, quæ res [b] ſub Zenone iterum regnante agitata fuit. Auſpicatur itaque ab his quidem temporibus, peruenitque ad Anaſtaſij Imp. exceſſum, qui ſeptem & viginti annos, menſeſque tres, vt hic ſcribit, imperauit,cuius imperium excepit Iuſtinus Thrax, vt ibidem refert. Verum ibi fere hic liber abſoluitur, à Zenone vſque ad Anaſtaſij exitum, & Iuſtini electionem pertingens. Refert item alios duos à ſe libros fuiſſe conſcriptos,primum & tertiũ: & illum quidem ab imperio Marciani ducto initio, ad Zenonem vſque perduci, vnde & ſecundum ſit auſpicatus. tertium vero huius alterius libri finem excipere, à Iuſtini temporibus incipiendo.

Eſt hic ſcriptor,ad ſtylum quod attinet, non valde accuratus, ſed & ſui interdum diſſimilis. Adfert autem maximè Epiſcoporum vltro citróque miſſas epiſtolas, quo narrationi ſuæ, vt affirmat, fidem conciliet: quæ cum immenſum reddant volumen, in magno tamen verborum aceruo vix modicam adferunt hiſtoriam, & narrationis inſuper perſpicuitas, vi atque copia eorum quæ interiiciuntur,reſcinditur.

a Meminit huius Niceph. Calliſt. lib. I. c. 1. init. Eius etiam eſt Cod. CVII. inf.

b Lege Card. Baron. Annal. Tom VI. ad A. C. 484.

XLIII.

IOAN. PHILOPONVS *In hexaëmeron.*

LEGIMVS IOANNEM PHILOPONVM [a] *In Hexaëmeron.* quo in libro purus eſt

a Huius operis excerpta inuenies inf. Cod. CXL.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ, ἱστορία.

μα'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Θεοδοσίου τοῦ * νέου βασιλείας, ἀπ' αὐτῆς που τῆς Νεστορίου βλασφημίας καὶ καθαιρέσεως· καὶ κάτεισι μέχρι Ζήνωνος καὶ τῆς καθαιρέσεως Πέτρου τοῦ αἱρετικοῦ, ὃς τὸν Ἀντιοχικὸν ὑφήρπασε θρόνον. ἔστι δὲ οὗτος τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀνθηρός. διέρχεται δὲ τὴν τρίτην σύνοδον, τὴν ἐν Ἐφέσῳ λεπτομερῶς. ἀλλὰ καὶ τὴν μετὰ ταύτην ἐν αὐτῇ συναγελασθεῖσαν, τὴν λῃστρικὴν λέγω· ἣν οὗτος θειάζει, καὶ τὸν ταύτης ἡγεμόνα Διόσκορον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. διέξεισι δὲ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον διασύρων ταύτην. ἐξ ὧν ἔστι συμβαλεῖν, Ἰωάννην εἶναι τὸν πατέρα, τοῦ βιβλίου, τὸν πρεσβύτερον τὸν Αἰγεάτην· ὃς καὶ ἰδίως ὡς αἱρετικὸς κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου βιβλίον συνέταξε. τῆς μέντοιγε ἱστορίας αὐτοῦ δέκα τυγχάνουσι τόμοι, ὡς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐπαγγέλλεται· ὧν ἡμῖν τοὺς πέντε γέγονεν ἀναγνῶναι, περιέχοντας (ὡς ἔφημεν) ἀπὸ τῆς Νεστορίου βλασφημίας μέχρι τῆς τοῦ αἱρετικοῦ Πέτρου καθαιρέσεως.

Ioannis, Presbyteri Ægeat. Eccleſiaſtica hiſtoria.

* μεγάλου.

Synodus III.

Σύνοδος λῃστρική.

Concilium Chalcedonenſe.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΙΛΙΚΟΣ ΕΚΚΛΗ- σιαστικὴ ἱστορία.

μβ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου Κίλικος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία· ἄρχεται ἀπὸ τῆς τελευτῆς Σιμπλικίου τοῦ Ῥώμης· ὃς πρὸς Ἀκάκιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν, ἀποστῆναι τῆς πρὸς Πέτρον τὸν τὴν Ἀλεξάνδρειαν λυμαινόμενον κοινωνίας, ᾧ ἐπίκλην Μογγός. οὗτος γὰρ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον δημοσίᾳ καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἀνεθεμάτιζε· δι' ὃν καὶ Ἀκάκιος καλῶς πρότερον κατ' αὐτοῦ κεκινημένος, ὕστερον οὐκ ἀποστρεφόμενος, αἱρετικοῦ δόξαν παρὰ πολλοῖς ἐκτήσατο, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις καὶ ὑπὸ καθαίρεσιν ἔπεσεν. ἐπὶ Ζήνωνος δὲ τὸ δεύτερον ταῦτα ἐπράττετο. ἄρχεται μὲν οὖν ἐκ τῶνδε τῶν χρόνων, καὶ κάτεισι μέχρι τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς εἰκοσιεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς, ὡς οὗτός φησιν, ἐν τῇ βασιλείᾳ διήρκεσεν. μεθ' ὃν Ἰουστῖνον τὸν Θρᾷκα ἀναρρηθῆναι γράφει βασιλέα. ἀλλ' ἡ μὲν βίβλος αὕτη ἐνταῦθά που τὴν γραφὴν ἵστησιν, ἀπὸ Ζήνωνος μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου καὶ τῆς Ἰουστίνου ἀναρρήσεως κατιοῦσα. λέγει δὲ οὗτος, ὡς * εἴησαν αὐτῷ καὶ ἕτεραι δύο πεπονημέναι βίβλοι, πρώτη καὶ τρίτη· ὧν τὴν μὲν ἀπὸ Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως ἀρξαμένην· καταλήγειν δὲ ἕως Ζήνωνος, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἡ δευτέρα ἐπεποίητο· τὴν δὲ τρίτην ποιεῖσθαι προοίμιον τὸ τέλος τῆς δευτέρας, καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου ἀπάρξασθαι. ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς οὐ λίαν τὴν φράσιν ἀπηκριβωμένος, ἀλλὰ καὶ ἀνωμάλως ἔχων πρὸς ἑαυτόν. κέχρηται δὲ μάλιστα ταῖς παρ' ἀλλήλων τῶν ἐπισκόπων στελλομέναις ἐπιστολαῖς, εἰς πίστιν (ὥς φησιν) ὧν αὐτὸς γράφει· αἳ καὶ πολύστιχον ποιοῦσι τὸ βιβλίον, καὶ ἐν πλήθει λόγων ὀλίγην συναγαγεῖν ἱστορίαν. δοκεῖ δὲ τὸ σαφὲς τῆς ἱστορίας τῷ πλήθει περικόπτεσθαι τῶν παρεντιθεμένων.

Baſilij Cilicis Eccleſ. hiſtor.

Anaſtaſius Dicorus Imp.

Iuſtinus Thrax.

*

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ εἰς τὴν ἕκτην ἡμέραν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν ἑξαήμερον. ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καθαρὸς καὶ σαφής,

καὶ σαφὴς, καὶ κρείττων τῇ λέξει ἑαυτοῦ· καὶ συμφωνῶν σχεδὸν ἐν τοῖς πλείστοις Βασιλείῳ τῷ μεγάλῳ. ἀντιπίπτων δὲ δι' ὅλου τῷ Μοψουεστίας Θεοδώρῳ, ὃς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐνστησάμενος, ἑρμηνείαν τῆς κτίσεως τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν· οὗ τὰς δόξας διελέγχων ὁ Φιλόπονος, τῆς ἐναντίας ἐξάπτετο.

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΕΙΣ τὸν Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι.

μδ'.

Philoſtratus in Apollonij vitam.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς, ἐπίχαρίς τε καὶ ἀφοριστικὸς, καὶ βρύων γλυκύτητος, καὶ τῷ ἀρχαϊσμῷ καὶ ταῖς καινοπρεπεστέραις τῶν συντάξεων ἐμφιλοτιμούμενος. ἱστορεῖ δὲ τὸν Ἀπολλώνιον πρός τε Ἰνδοὺς (οὓς καλεῖ καὶ Βραχμᾶνας) ἀπιέναι, ἐξ ὧν καὶ πλεῖστα τῆς παρ' αὐτοῖς θεοσοφίας ἐκμαθεῖν· καὶ πρὸς τοὺς Αἰθιόπων σοφοὺς, οὓς καὶ γυμνοὺς ὀνομάζει, ὅτι καὶ γυμνοὶ τὸν βίον ὅλον διάγουσι, μηδὲ τοῦ ἀέρος ἐνοχλοῦντος αὐτοὺς εἰς περιβολὴν ἐλθεῖν. πολλῷ δέ φησι τοὺς Ἰνδῶν τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ σοφῶν προέχειν. ὅτι τέ φησι πρὸς ἀκτῖνα οἰκοῦντες ἡλίου, μᾶλλον εἰσὶ τὴν διάνοιαν ὀξεῖς καὶ καθαροί· καὶ ὅτι καὶ χρόνῳ προήκοντες. τῷ μέντοι Ἀπολλωνίῳ οὐδὲν ὅλως φησὶ τελεσθῆναι, οἷα ὁ μυθώδης αὐτῷ χαρίζεται λόγος· φιλόσοφον δέ τινα καὶ ἐγκρατῆ βίον * ἀποσεμνύνειν αὐτὸν βιοῦντα, ἅτε καὶ Πυθαγορικὴν ἐπιδεικνύμενον φιλοσοφίαν ἔν τε ἤθεσι καὶ ἐν δόγμασι. τὸν δὲ θάνατον αὐτοῦ ἄδηλόν τε καὶ πολλοῖς διαφωνούμενον λέγει γενέσθαι, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦτο σπουδάσαντος. καὶ γὰρ καὶ ζῶντα * ἐπιλέγειν, ὡς δεῖ τὸν σοφὸν τοὺς πολλοὺς λαθόντα βιῶναι· εἰ δὲ μὴ, κἂν γοῦν ἀποβιῶναι λαθόντα. τάφον δὲ αὐτοῦ μηδαμοῦ γῆς ἐγνῶσθαι. λέγει δὲ αὐτὸν μάλιστα χρημάτων κρείττω γενέσθαι, ὡς καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τῷ τε ἰδίῳ ἀδελφῷ καὶ ἑτέροις καταλιπεῖν· καὶ παρὰ μηδενὸς τῶν ὑπ' ἐξουσίαις, καί τοι πολλὰ ἀξιούντων, λαβεῖν χρήματα. αὐτὸν τὸν ἐν Ἐφέσῳ λιμὸν καὶ προϊδεῖν, καὶ γεγονότα παῦσαι· καὶ λέοντα δὲ ἰδεῖν, καὶ εἰπεῖν· ὡς ἡ τοῦ Ἀμάσιδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως ψυχὴ ἐν τῷ θηρίῳ εἴη, ὑπέχουσα δίκην τῶν βεβιωμένων. καὶ ἔμπουσαν ἐλέγξαι, ἐν ὑποκρίσει ἑταίρας ἐρᾶν Μενίππου προσποιουμένην. καὶ κόρην ἐν Ῥώμῃ, ἄρτι τεθνάναι δοκοῦσαν, ἐπαναστρέψαι τῷ βίῳ. καὶ λῦσαι τὸ σκέλος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ὄντα δεδεμένον. καὶ ἀπολογήσασθαι μὲν πρὸς Δομετιανὸν ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ Νερούα, [illegible] Δομετιανὸν Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν· ἀφανι[illegible] δὲ μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ δικαστηρίου, καὶ [illegible]ς Δημήτριον καὶ Δάμιν, οὕτω καὶ συντεθειμένον αὐτοῖς, παραγενέσθαι· οὐ διὰ χρόνου, παραυτίκα δὲ, καίτοι ὁδὸν ἡμερῶν τινῶν * διεστηκότας. ταῦτα μὲν περὶ ἑαυτοῦ ἀναπλάττει. οὐ μέντοιγε, ὡς εἴη τελεστὴς, εἴ τινα διετελέσατο τῶν ἐνίοις διαθρυλλουμένων ὑπ' αὐτοῦ πεποιῆσθαι τελεσμάτων· φιλοσοφίᾳ δὲ καὶ βίου καθαρότητι, καὶ ἅπερ αὐτὸς ἔφησεν, ἐκεῖνον εἰσάγει διαπεπρᾶχθαι. ἀπεχθάνεσθαι δὲ μᾶλλον μάγοις καὶ φαρμακοῖς· μὴ ὅτι γε αὐτὸν τῇ μάγων προσανακεῖσθαι τέχνῃ. Περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν ὅσα τὰ πάντα παραλογώτατα καὶ ἀπιστότατα διαρραψῳδεῖ. πίθους γὰρ αὐτοῖς πλήρεις ὄμβρων καὶ ἀνέμων δοὺς, ὕειν τὴν χώραν, αὐχμηρείας * ἐπεχούσης.

Brachmanes. *Gymnoſophiſtæ.*

* ἴσ. ἐπιλέγειν. al. ἐπιλέγει.

* διεστηκότι.

* al. ἀπεχούσης.

IOAN. PH.

& clarus, ſeque ipſe dicendi modo vincit, atq; vt Baſilio Magno plurimum fere conſentit, ſic per omnia Theodoro Mopſueſtiæ repugnat, qui idem ipſe argumentum aggreſſus, [a] *Interpretationem Geneſeos*, librum inſcripſit, cuius opiniones Philoponus reprehendens, contra niſus eſt.

a *Sup. Cod.* 38.

PHILOSTRATI TYRII *De vita Apollonij Tyanei libri VIII.*

XLIV.

LEGI PHILOSTRATI *Tyrij de* [a] *vita Apollonii Tyanei* libros octo. Stylo vſus eſt aperto, gratioſo, [b] conciſo, pleno etiam dulcedine, ac cum ex priſci loquendi formis, tum ex recentioribus elegantiis laudem quærit.

Narrat Apollonium ad Indos (quos & *Brachmanas* nominat) profectum eſſe, ex quibus pleraque diuinæ eorum ſapientiæ didicerit. Profectum item ad Æthiopum ſapientes, quos & [c] Γυμνοὺς appellat, quod nudi ætatem perpetuo tranſigant, & ne cœli quidem tempeſtate atque inclementia vexati amictum induant. Indorum autem ſapientes longe ait his antecellere, tum quod Solis radiis propiores, mente ſint magis acuta, & pura, tum ex eo quoque, quod ætate ſint priores.

Ab Apollonio porro eorũ nihil omnino geſtum refert, quæ fabuloſè de ipſo narrantur: tantum philoſophicam quandam temperatámque eius vitã extollit, qua Pythagoreã ſectam, cum moribus tum doctrina expreſſerit. Mortẽ ipſius obſcuram fuiſſe, & à multis variè narratam ſcribit, ſtudioſè hoc ipſum Philoſtrato agente. Etenim & [d] viuẽtem dicere ſolitum, ſapiẽtem oportere fallere omnes, ac latere in vita, id ſi nequeat, mori ſaltem latentem debere. Sepulcrum eius nuſquam oſtendi. Addit & diuitiarum mirificum contemptorem fuiſſe, vt & ſuas ipſe poſſeſſiones germano fratri aliiſq; ſponte conceſſerit, & à nemine [e] potentiorum pecunias acceperit, quantumuis illi multa merenti obtruderent. Famem Epheſi longe ante prouidiſſe, & ortam ſuſtuliſſe. Leone forte viſo, dixiſſe, Amaſydis Ægyptiorum Regis animam, pœnas vitæ ſcelerum dantem, in feram illam cõmigraſſe. [f] Empuſam item deprehendiſſe, ſub perſona meretricis Menippi ſe amore captam fingentem. Puellam Romæ pridem exſpirare viſam, in vitam reuocaſſe. Soluiſſe compedes ſibi, dum in carcere conſtrictus teneretur. Apud Domitianum Imp. cauſam dixiſſe, pro ſe & Nerua, qui Domitiano in imperio ſucceſſit, cauſáque dicta è foro euanuiſſe, & ad Demetrium, ac Damin (ſic cum iis pacto inito) nullo temporis ſpatio, ſed momento, acceſſiſſe, licet dierum aliquot itinere diſtantes. Talia de ipſo Philoſtratus comminiſcitur. Negat tamen pro [g] Initiatore habẽdum, propterea quòd eorum operum quædam effecerit, quæ ab illo confecta à quibuſdam iactabantur: ſed per philoſophiã, ac vitæ puritatem hæc etiam, quæ ipſe mox narrauerit, ab illo profecta fingit. Quin potius exoſum Magis, ac [h] veneficis, non vero magicæ arti deditum fuiſſe.

Iam de Indis omnia iſte, maxima abſurda, fidéque indigna conſuit. Dolia enim apud iſtos ſtatuit, plena imbriũ & ventorum, quibus datum ſit regionem cõpluere in imbriũ penuria,

a *Quæ Græcè atque Lat. extant, cuius etiã excerpta leges infr. Cod. CCXLI.*

b ἀφοριστικὸς.

c *Philo, Laërtius, & Lucianus* Gymnoſophiſtas *nominant.*

d *Inf. in excerptis Cod. CCXLI.* Λάθε βιώσας, εἰ δὲ μὴ, λάθε ἀποθανών. *In quod Epicuri dictum ſingularis extat Plutar. libellus.*

e ἐπ' ἐξουσίαις *leg.*

f *De empuſa fuſius agit Lil. Gyraldus hiſt. Deor. ſyntag. XII. vide & Phauor. in Lexico.*

g τελεστὴς.

h *Lego* φαρμακοῖς.

PHILOST. iterúmque diſcuſſis imbribus ſiccare, dum alternis aquam ventúmque è doliis ſuppeditant. His ſimilia, dementiæ plena, & alia plurima prodigioſè confingit, itaque libris octo omnis ab illo vaniſſimi laboris opera conſumitur.

ἐξικμάζειν τε αὖ, καταῤῥηγνυμένων ὄμβρων, ταῖς * ἐκ πίθων ἀνὰ μέρος χορηγίαις, κυρίους ἐκάθισε. παραπλήσια τούτοις ἀνοίας μεστὰ καὶ ἕτερα πλεῖστα τερατευσάμενος. ἐν ὀκτὼ δὲ λόγοις ἡ πᾶσα αὐτῷ τῆς ματαιοπονίας σπουδὴ κατηνάλωται.

* ἐκ τύπων

ANDRONICIANVS contra Eunomianos.

XLV. LECTI ſunt ANDRONICIANI *aduerſus Eunomianos libelli duo*. Promittit quidem in prœmiis grandia, quæ tamen non præſtitit, in altero præſertim libro. Philoſophiæ hic perſtudioſus eſt, cum moribus, tum mente, atq; dicendi forma: Religione verò Chriſtianus.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΙΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΕΥνομιανοὺς λόγοι βραχεῖς δύο.

με'. Andronicianus contra Eunomianos.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἀνδρονικιανοῦ πρὸς εὐνομιανοὺς λόγοι βραχεῖς δύο. ὑπισχνεῖται μὲν οὖν ἐν προοιμίοις μεγάλα. οὐ τοιαῦτα δὲ, ἃ διέρχεται, καὶ μάλιστά γε ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. ἔστι δὲ οὗτος φιλοσοφίας ἐραστὴς, τῷ τε ἤθει, καὶ τῇ διανοίᾳ, καὶ τῷ λόγου τῷ σχήματι· χριστιανὸς δὲ τῷ σεβάσματι.

THEODORETI contra Hæreticos libri XXVII. & Eraniſtæ libri III.

XLVI. LECTI THEODORETI *Epiſcopi Cyri libri ſeptem & viginti, aduerſus varias propoſitiones. Primus liber* agit contra aſſerentes, vnius fuiſſe naturæ Deum verbum, & quod ex ſemine Dauid ſumpſit principium, itémque aduerſus eos, qui diuinitati [a] paſſiones attribuunt.

a τὰ πάθη.

Secundus liber, cum eiſdem è ſcriptura manum validius conſerit.

Tertius, de eadem re diſputat.

Quartus, ſanctorum Patrum continet doctrinam, de glorioſa Incarnatione Domini noſtri IESV Chriſti Filij DEI.

Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Chriſto duas naturas minimè agnoſcunt, & oſtendit magnam eos inter ſe affinitatem habere.

Sextus, ponit vnum eſſe Filium Dominum noſtrum IESVM Chriſtum.

Septimus, Epiſtolæ locum tenet, quibus volumen primum abſoluitur.

Octauus verò, contra eos, qui multitudine duntaxat veritatem dijudicant.

Nonus, in eos qui iactant, non oportere è ſcripturis aut loqui, aut quærere, ſed fidem ſuam ſibi ſufficere.

Ioan. I. *Decimus*, in male obiicientes illud: VERBVM caro factum eſt.

Vndecimus, aduerſus prohibentes duas capere in [b] Incarnatione naturas.

b ἐνανθρωπήσεως.

Duodecimus, in eos qui aſſerunt dicentem, Aliud eſſe verbum, Aliud eſſe Carnem, duos filios profiteri.

Decimus-tertius, Contra dicentes, quod idem ſit CHRISTVM hominem agnoſcere, atque in homine ſpem collocare.

Decimus-quartus, Aduerſus enunciantes: *Paſſus eſt ſine paſſione.*

Decimus-quintus, In eos, qui dicunt: *Paſſus eſt vti voluit.*

Decimus-ſextus, In aſſerentes, oportere voces ipſas accipere; non autem earum ſenſa, vt quæ omnium captum excedant, conſiderare.

Decimus-ſeptimus, Aduerſus dicentes: *Verbum per carnem paſſum eſt.*

Decimus-octauus, Contra aſſerentes, quales Iudæi pœnas daturi fuiſſent, ſi Deum cruci non affixiſſent.

Decimus-nonus, In affirmantes Iudæum illum eſſe, qui Deum minimè crucifixum aſſerat.

Geneſ. 18. *Viceſimus*, Contra aientes, Angelos eos, qui apud Abrahamum cibum ſumpſerunt, non continuo etiam carnis naturam attuliſſe.

Viceſimus-primus, Aduerſus eos, qui miracula ſingulatim extenuant, dum carnem negant.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κύρου λόγοι κζ'. πρὸς διαφόρους θέσεις.

μϛ'. Theodoretus contra hæreticos.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδωρήτου ἐπισκόπου κύρου λόγοι κζ'. πρὸς διαφόρους θέσεις. ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος πρὸς τοὺς λέγοντας, μίαν φύσιν γεγενῆσθαι τὸν θεὸν λόγον, καὶ τὴν ἐκ σπέρματος δαβὶδ ληφθεῖσαν ἀπαρχήν· καὶ προσάπτοντας τὰ πάθη τῇ θεότητι. ὁ δὲ δεύτερος πρὸς τοὺς αὐτοὺς γραφικώτερον συμπλεκόμενος. καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ὁ δὲ τέταρτος, διδασκαλίας τῶν ἁγίων πατέρων περιέχει περὶ τῆς ἐνδόξου οἰκονομίας τοῦ δεσπότου ἡμῶν χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ὁ μέντοι πέμπτος, αἱρετικῶν δόξας ἀθροίζει, καὶ παρατίθησιν αὐτὰς τῇ δόξῃ τῶν μὴ ὁμολογούντων ἐπὶ χριστοῦ δύο φύσεις: καὶ δείκνυσι πολλὴν πρὸς ἀλλήλους διασώζοντας τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ἕκτος διαλαμβάνει, ὅτι εἷς υἱὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ χριστός. ὁ ἕβδομος ἐπιστολῆς ἐπέχει τόπον, ἐν οἷς τὸ πρῶτον συμπληροῦται βιβλίον. ὁ δὲ ὄγδοος καὶ πρὸς τοὺς πλήθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν. ὁ ἔννατος πρὸς τοὺς λέγοντας, μὴ δεῖν ἀπὸ τῶν γραφῶν ζητεῖν ἢ λαλεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ παρ' ἑαυτοῖς πίστει. ὁ ι'. πρὸς τοὺς προβάλλοντας κακοήθως τὸ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. ὁ ια'. πρὸς τοὺς κωλύοντας δύο φύσεις ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐκλαμβάνειν. ὁ ιβ'. πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι ὁ λέγων ἄλλο μὲν τὸν λόγον, ἄλλο δὲ τὴν σάρκα, δύο υἱοὺς λέγει. ὁ ιγ'. πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι τὸ, καὶ ἄνθρωπον γινώσκειν τὸν χριστὸν, ταυτόν ἐστι τῷ καὶ εἰς ἄνθρωπον ἔχειν τὰς ἐλπίδας. ὁ ιδ'. πρὸς τοὺς λέγοντας. ἔπαθεν ἀπαθῶς. ὁ ιε'. πρ[illegible]ς λέγοντας, ἔπαθεν ὡς ἠθέλησεν. ὁ ιϛ'. πρ[illegible] τοὺς λέγοντας, ὅτι χρὴ δέχεσθαι τὰς φωνὰς, καὶ μὴ σκοπεῖν τὰ δι' αὐτῶν σημαινόμενα, ὡς πάντας ὑπερβαίνοντα. ὁ ἑπτακαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ὁ λόγος σαρκί. ὁ ὀκτωκαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, ποίαν δώσουσιν οἱ Ἰουδαῖοι δίκην, εἰ μὴ θεὸν ἐσταύρωσαν. ὁ ἐννεακαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, Ἰουδαῖός ἐστιν, ὁ μὴ θεὸν ἐσταυρῶσθαι λέγων. ὁ εἰκοστὸς, πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι οἱ ἄγγελοι ἐπὶ τοῦ Ἀβραὰμ ἐσθίοντες, οὐ πάντως σαρκὸς φύσιν ἐπιφέρονται. ὁ εἰκοστὸς πρῶτος πρὸς τοὺς σμικρύνοντας ἕκαστον θαῦμα, τῷ ἀρνεῖσθαι τὴν σάρκα.

ὁ εἰκοστὸς

ὁ εἰκοστὸς δεύτερος, πρὸς τοὺς ζημιοῦντας ἡμῶν τὸ γένος, τῷ μὴ λέγειν, ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἰλῆφθαι τὴν ἀπαρχήν. ὁ εἰκοστὸς τρίτος, πρὸς τοὺς λέγοντας, πιστεύειν ἁπλῶς* οὓς λέγουσι καὶ μὴ κατανοεῖν, τί πρέπον ἢ ἀπρεπές. ὁ εἰκοστὸς τέταρτος, πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάληψιν. ὁ εἰκοστὸς πέμπτος, ἀνακεφαλαίωσις τῶν κατὰ μέρος ῥηθέντων. ὁ εἰκοστὸς ἕκτος, περὶ τῆς ὕστερον μηνυθείσης συνθέσεως ἤτοι συνουσιώσεως. ὁ εἰκοστὸς ἕβδομος, περὶ τοῦ κατὰ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον ὑποδείγματος. δῆλον δὲ καὶ ἐκ μόνης αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, ποῖοι τῶν εἰρημένων λόγων τὸ ὀρθόδοξον κρατύνουσι φρόνημα, καὶ τίνες ἐκκλίνουσιν. ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ λόγοι τρεῖς, μείζους τῶν προειρημένων· ἐρανιστὴς ἢ πολύμορφος ἔφερον ἐπιγραφήν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ὅτι ἄτρεπτος ὁ θεὸς λόγος· ὁ δεύτερος, ὅτι ἀσύγχυτος ἡ ἕνωσις· ὁ τρίτος, ὅτι ἀπαθὴς ὁ θεὸς λόγος. ἔτι καὶ τέταρτος, ἐν ᾧ συλλογισμοῖς τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὑπεραγωνίζεται. οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς λόγοι ἐν διαλόγῳ εἰσὶν αὐτῷ διεσκευασμένοι· οἱ δὲ ἄλλοι καταλογάδην. σαφὴς δέ ἐστιν ἐν ἅπασι τὴν φράσιν, ὡς εὐκρινὴς καὶ καθαρὸς, καὶ οὐκ ἀμοιρῶν τοῦ ἡδέος· καταλλήλως τε τοῖς νοήμασιν εὐθηνούμενος.

THEODO.

Viceſimus ſecundus, Aduerſus eos, qui humano generi damnum irrogant, dum concedere nolunt ex noſtra natura principium ſumptum eſſe.

Viceſimus-tertius, Contra iactantes, Credere ſimpliciter iis, quæ dicuntur; & non attendere, quid decens ſit, aut indecens.

Viceſimus-quartus, Aduerſus tollentes naturarum differentiam, poſt Paſſionem & Aſcenſionem.

Vigeſimus-quintus, ſummatim ea repetit, quę per partes hactenus tradita ſunt.

Viceſimus-ſextus, De poſt-manifeſtata compoſitione ſeu conſubſtantiatione.

Viceſimus-ſeptimus, De eo quod ſecundum communem hominem eſt, [a] exemplo. Clarum vero vel ex ſolo argumento quinam ex ſupraſcriptis libris Orthodoxam corroborent doctrinam, quique ab ea diſcedant.

Adhuc in eodem ipſo Volumine legi tres eiuſdem libros ſuperioribus maiores. Titulum præferunt [b] ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ, ἢ Πολύμορφος (id eſt, *Sodalis*, ſeu *Multiformis*) Horum *primus*, Deum verbum immutabile eſſe docet. *Alter*, Inconfuſam, miniméque miſtam vnionem eſſe. *Tertius*, [c] Impaſſibilem ſiue imperturbabilem eſſe Deum verbum. Accedit *Quartus*, in quo ſyllogiſmis hæc eadem argumenta retexit. Atque hi quidem libri per dialogum ab ipſo conſcripti ſunt, reliqui vero continenti, ac perpetua ſerie. Stylus ei in omnibus perſpicuus (eſt enim diſtinctus ac purus) neque incunditatis expers: proportione vero ſenſibus exuberat.

[a] ὑπόδειγμα.

[b] Emendicator redditur à Gentiano Herueto ex ipſius Theodoreti Præfat. Sodalem ego voco, quaſi ſimul edalem, & eiuſdem participem ſymbolæ.

[c] ὅτι ἀπαθής.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΤΑ κατὰ Ἰουδαίους πάθη, καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἅλωσις.

μζ΄. Fl. Ioſephus de bello Iudaico.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥ τε τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἅλωσις, καὶ ἡ τῆς Μασάδας πολίχνης. περὶ δὲ τούτων, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτὸ τὸ σύνταγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετὰ εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι· πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ἐπίχαρις, κἂν ἐπὶ τἀναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ· δεξιὸς καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δὲ, ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ περιστῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος, καὶ πραῧναι δοκιμώτατος. πολλὰ δὲ σύμβολα καὶ σημεῖα λέγει προϋπάρξαι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἁλώσεως. α΄. βοῦν τε γὰρ ἐπὶ θυσίαν ἀγομένην, ἄρνα τεκεῖν. β΄. καὶ φῶς ἀναλάμψαι ἐν τῷ ναῷ. γ΄. καὶ φωνῆς ἐκεῖθεν ἐπακοῦσαι, Μεταβαίνωμεν ἐντεῦθεν. δ΄. καὶ τὰς τοῦ ἱεροῦ πύλας οὐδ' ὑπὸ ἀνδρῶν εἴκοσιν ἀνοιγομένας, αὐτομάτως ἀνεῷχθαι. ε΄. καὶ στρατὸν ἑσπέρας ἐπιφαίνεσθαι, ὅπλοις περιπεφραγμένον. ϛ΄. καὶ ἄνθρωπόν τινα, ὄνομα αὐτῷ ὁ τοῦ Ἀνανίου Ἰησοῦς, μηδὲν ἄλλο ἐπιφθέγγεσθαι ἐπὶ ἔτη ϛ΄, καὶ μῆνας γ΄. ὥσπερ βεβακχευμένον ὄντα, ἐπ'* αὐτὸ τοῦτο, ἢ τὸ αἲ αἲ τῇ Ἱερουσαλήμ. ὃς καὶ ὑπὲρ τούτου αἰκισθεὶς, πλὴν ταύτης τῆς φωνῆς, οὐδὲν ἄλλο ἀπεκρίνατο. ἐν αὐτῇ τε τῇ ἁλώσει παρὼν, καὶ ἑαυτῷ τὴν αὐτὴν φωνὴν ἐπᾴδων· λίθῳ βληθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐτελεύτησε.

* al. αὐτῷ, ἢ

XLVII.

IOSEPHI IVDÆI De libro Iudaico libri VII.

Legi IOSEPHVM IVDÆVM, *De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu.* Quo in libro extremo Hieroſolymorum excidium narrat, & Maſadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipſe Ioſephus captus: præterea Giſchalorum euerſionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum deſolationem. Sunt autem huius operis libri ſeptem. Candidus illi ſermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere poſſit. In concionibus perſuadendi vi præditus eſt, ac gratioſus, tum etiam cum ſuadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copioſè enthymematis in vtramque partem vtitur, ſententiáſque, ſi quis alius, adhibet. Orationi inſuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eoſdémq; mox leniendi, eſt peritiſſimus.

Multa vero ſigna atque prodigia Hieroſolymæ excidium præceſſiſſe commemorat. I. Bouem ad ſacrificium ductam agnum peperiſſe: II. Lucem in templo ſplenduiſſe. III. Vocem exinde auditam: *Hinc abeamus.* IV. Templi portas, quas ne viginti quidem viri aperire poterant, ſponte patuiſſe. V. Exercitum veſperi viſum armis indutum. VI. Virum, cui nomen Ieſus Ananiæ, nihil aliud annis ſex & menſibus tribus ſonuiſſe, tanquam furore percitum, quam identidem: *Væ, Væ, Hieruſalem*, eundémque cum ea de cauſa verberibus quoque cæderetur, præter hanc vnam vocem, nullam emiſiſſe aliam. Hunc item vrbis excidio cum intereſſet, eandémque apud ſe vocem ingeminaret, lapidis ictu ab hoſte occiſum eſſe.

IOSEPHVS. Atque hæc quidem ante vrbem captam ſigna monſtrata fuere, inteſtini vero belli ſeditio & hoſtes vrbem euerterunt. In zelotarum enim factionem & ſicariorum diuiſi, ſe mutuo Iudæi interfecerunt, ipſúmque adeo Reipub. corpus vulgus, ab vtriſque acerbè eſt atque crudeliter dilaniatum. Fames item ſic vrbem inuaſit, vt & ad alia flagitia homines impulſi fuerint, & mulier ſuum ipſa filium comederit. Peſtis adhæc famem excipiens, ſatis omnibus clarè oſtendit, diuinæ id iræ opus eſſe, ac Dominicæ denunciationis minarúmque, fore nimirum vt vrbs funditus euerſa periret. *Luc. 19.*

XLVIII. IOSEPHVS, vel CAIVS PRESBYTER *De Vniuerſo.*

LECTVS eſt IOSEPHVS *De Vniuerſo*; qui liber alibi inſcriptus legitur, *De Vniuerſi cauſa*: in aliis vero libris, *De Vniuerſi natura.* Súntque libelli duo, quibus ſecum pugnare Platonem docet. De anima quoque, Materia, & Reſurrectione [a] Alcinoum, vt abſurde ac falſo diſſerentem, reprehendit, ſuas vero ipſe de his theſibus opiniones opponit; docétque Iudæorum nationem longe eſſe, quàm Græcorum antiquiorem. Putat compoſitum hominem ex igne, terra, aqua, ac præterea è ſpiritu, quem *Animam* appellat. De quo ſpiritu hiſce verbis vſus eſt: Huius principem partem apprehendens, vna cum corpore formauit, & per omnia membra artúſque viam ipſi patefecit. Qui ſpiritus corpori conformatus, totúmque peruadens, eadem forma, qua corpus hoc ſpectatur, inſignitus eſt: naturam vero frigidiorem habet, ad tria illa, per quæ corpus compactum eſt. Hæc ille, non ſatis apte ad Hebræorum de hominis natura doctrinam, neque ſatis è dignitate reliquorum à ſe diſertè ſcriptorum elocutus. De mundi quoque generatione per compendium diſſerit. De CHRISTO autem vero Deo aptiſſimè loquitur, quando & ipſam CHRISTI appellationem illi attribuit, & inenarrabilem ex patre generationem citra reprehenſionem deſcribit. Quæ res ambigendi fortaſſe cuipiam cauſam præbeat, ſitne hoc Ioſephi opuſculum: etſi nihil dicendi genere à reliquis eiuſdem ſcriptis diſcedit.

[a] *Cuius de compar. Platon. & Ariſtot. libellus Græcè atque Latinè in medio eſt.*

CAIVS Presbyt. Comperi annotatum fuiſſe, non eſſe Ioſephi hoc opus, ſed *Cay* cuiuſdam Presbyteri Romæ agentis, quem & auctorem faciunt Labyrinthi: cuius etiam dialogus eſt aduerſus Proclum quendam, hæreſis Montaniſtarum defenſorem.

Cum enim ſine titulo opus relictum eſſet, alij quidem Ioſepho inſcriptum referunt, alij Iuſtino Martyri, nonnulli Irenæo: quemadmodum & Labyrinthum Origeni quidam tribuere. Alioqui *Cay* eſt opus eiuſdem reuera, qui Labyrinthum compoſuit, quando ille ipſe in extremo Labyrintho teſtatum reliquit, eſſe ſe libri *De Vniuerſi natura* auctorem. Verum hic ne liber ille ſit, de quo agitur, an alius, nondum mihi liquet.

Hunc [b] Caium Preſbyterũ Romanæ Eccleſiæ

[b] *Vide B. Hier. in Catalogo, c. LIX. & Euſeb. lib. VI. c. 14. & lib. II. cap. 24.*

τὰ μὲν οὖν προδειχθέντα τῆς ἁλώσεως σημεῖα, ταῦτα. ἡ στάσις δὲ τῶν ἐμφυλίων, ἢ οἱ πολέμιοι τὴν πόλιν ἐπόρθησαν. εἰς ζηλωτὰς γὰρ ἑαυτοὺς καὶ σικαρείους διαστήσαντες: ἀλλήλους τε ἔφθειρον, καὶ τὸ κοινὸν σῶμα ὁ δῆμος ὑπ' ἀμφοῖν πικρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς ἐσπαράττετο. λιμός τε οὕτω κατέσχεν, ὡς καὶ εἰς ἄλλα μὲν παράνομα, τοὺς ἀνθρώπους ἐκδιαιτηθῆναι, καὶ γυναῖκα δὲ τὸ οἰκεῖον τέκνον θοινήσασθαι. καὶ τῷ λιμῷ ὁ λοιμὸς συνεπιλαβόμενος, ἐδείκνυ πᾶσιν ἐμφανῶς θεομηνίας ἔργον, καὶ τῆς δεσποτικῆς προῤῥήσεως, καὶ ἀπειλῆς, τὴν τῆς πόλεως ὑπάρξαι πανωλεθρίαν καὶ ἅλωσιν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΜΑΛΛΟΝ ΔΕ Γαΐου πρεσβυτέρου, περὶ τοῦ παντός· ὃ ἐν ἄλλοις, περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας ἐπιγράφεται). οὗτος λέγεται καὶ τῶν ἐθνῶν χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου περὶ τοῦ παντός: ὃ ἐν ἄλλοις ἀνέγνων ἐπιγραφόμενον, περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, ἐν ἄλλοις δὲ περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας. ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδίοις. δείκνυσι δὲ ἐν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν στασιάζοντα πλάτωνα. ἐλέγχει δὲ καὶ περὶ ψυχῆς καὶ ὕλης καὶ ἀναστάσεως Ἀλκίνουν ἀλόγως τε καὶ ψευδῶς εἰπόντα. ἀντεισάγει δὲ τὰς οἰκείας περὶ τούτων τῶν ὑποθέσεων δόξας. δείκνυσί τε, πρεσβύτερον ἑλλήνων πολλῷ τὸ Ἰουδαίων γένος. δοξάζει δὲ συγκεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ πυρὸς, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἔτι ἐκ πνεύματος, ὃ καὶ ψυχὴν ὀνομάζει. περὶ οὗ πνεύματος αὐταῖς λέξεσιν οὕτω φησί. τούτου τὸ κυριώτερον ἀνελόμενος, ἅμα τῷ σώματι ἔπλασε: καὶ διὰ παντὸς μέλους καὶ ἄρθρου, πορείαν αὐτῷ κατεσκεύασεν: ὃ τῷ σώματι συμπλασθὲν, καὶ διὰ παντὸς διικνούμενον, τῷ αὐτῷ εἴδει τοῦ βλεπομένου σώματος τετύπωται. τὴν οὐσίαν δὲ ψυχρότερον ὑπάρχει πρὸς τὰ τρία, δι' ὧν * τὸ σῶμα συνήρμοσαι. οὕτω μὲν οὖν ἀναξίως τῆς τε τῶν Ἰουδαίων περὶ ἀνθρώπου φυσιολογίας ταῦτα εἰπὼν, καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περὶ τοὺς λόγους ἀσκήσεως: διέξεισι καὶ περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς. περὶ μέν τοι χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ὡς ἔγγιστα θεολογεῖ: κλῆσίν τε αὐτὴν ἀναφθεγγόμενος χριστοῦ, καὶ τὴν ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὃ τινὰς ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς Ἰωσήπου εἴη τὸ συνταγμάτιον, ἀναπείσειεν. οὐδὲν δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖ. εὗρον δὲ ἐν παραγραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἰωσήπου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ἐν ῥώμῃ διατρίβοντος, ὅν φασι συντάξαι καὶ τὸν Λαβύρινθον: οὗ καὶ διάλογος φέρεται πρὸς Πρόκλον τινὰ ὑπέρμαχον τῆς τῶν μοντανιστῶν αἱρέσεως. ἀνεπιγράφου δὲ καταλειφθέντος τοῦ λόγου: φασὶ τοὺς μὲν Ἰωσήπου ἐπιγράψαι, τοὺς δὲ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, ἄλλους δὲ Ειρηνέου: ὥσπερ καὶ τὸν λαβύρινθόν τινες ἐπέγραψαν Ὠριγένους. ἐπεὶ γαΐου ἐστὶ πόνημα, τῇ ἀληθείᾳ * αὐτοῦ συντεταχότος τὸν λαβύρινθον: ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ λαβυρίνθου διεμαρτύρατο, ἑαυτοῦ εἶναι τὸν περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας λόγον. εἰ δὲ ἕτερος καὶ οὐχ οὗτός ἐστιν: οὔπω μοι γέγονεν εὔδηλον. τοῦτον τὸν γάϊον πρεσβύτερόν φασι γεγενῆσθαι τῆς κατὰ ῥώμην ἐκκλησίας,

Fl. Ioſephi liber de Vniuerſo μη´.

Alcinous.

ἐκκλησίας, ἐπὶ βίκτορος καὶ ζεφυρίνου τῶν ἀρχιερέων· χειροτονηθῆναι δὲ αὐτὸν καὶ ἐθνῶν ἐπίσκοπον. συντάξαι δὲ καὶ ἕτερον λόγον ἰδίως, κατὰ τῆς ἀρτέμωνος αἱρέσεως. καὶ κατὰ Πρόκλου δὲ σπουδαστοῦ μοντανοῦ σπουδαίαν διάλεξιν συντεταχέναι, ἐν ᾗ τρεῖς καὶ δέκα μόνας ἐπιστολὰς ἀριθμεῖται παύλου, οὐκ ἐγκρίνων τὴν πρὸς ἑβραίους.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΚΥΡΙΛΛΟΥ τοῦ ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν λόγοι ε'.

μθ'. *Cyrillus Alexandrinus contra Neſtorium.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις κυρίλλου τοῦ ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν, ἐν λόγοις πέντε. φυλάττει δὲ κἂν τούτοις τῶν οἰκείων λόγων τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἰδίωμα. σαφέστερος δέ ἐστι τοῦ πρὸς ἑρμείαν, καὶ τοῦ περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας. ὁ δὲ λόγος αὐτῷ πεποιημένος, καὶ εἰς ἰδιάζουσαν ἰδέαν ἐκβεβιασμένος, καὶ οἷον λελυμένη καὶ τὸ μέτρον ὑπερορῶσα ποίησις.

ΝΙΚΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ'.

Nicias Monachus contra Philoponum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Νικίου μοναχοῦ κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ', ὧν διεμνημόνευσεν ἐν τῷ καλουμένῳ αὐτοῦ λόγῳ διαιτητής. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἁπλοῦς καὶ σύντομος καὶ ταῖς ἀντιρρήσεσιν ἱκανὸς καὶ ἀπέριττος. ἀνεγνώσθη δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ δυσεβοῦς σεβήρου· ἔτι δὲ καὶ κατὰ ἑλλήνων λόγοι δύο.

ΗΣΥΚΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, λόγοι δ'.

να'. *Heſychius Preſbyter Conſtantinop.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἡσυχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν λόγοι δ. ἔστι δὲ ὁ λόγος εἰς ἐπίδειξιν διεσκευασμένος, καὶ ἐν ἠθοποιίας εἴδει μεμελετημένος. ἐν οἷς δημηγορίαι τε διατυποῦνται τοῦ μωσέως πρὸς τὸν λαόν, καὶ αὐτῶν πάλιν κατασχηματίζονται πρὸς τὸν * μωσέα διαλαλιαί. ἔτι δὲ καὶ τοῦ θείου πρός τε μωσέα καὶ τὸν λαόν· καὶ τούτων ἐν τύπῳ δεήσεων καὶ ἀπολογίας ἐκπεποιημένοι λόγοι. ἐν οἷς καὶ ὁ πολὺς αὐτῷ κατηνάλωται τοῦ βιβλίου λόγος, πολύστιχον ὄγκον ἐμπεριειληφώς. ὁ δέ γε ἀνήρ, ὡς ἔστιν ἐκ τοῦδε αὐτοῦ τεκμηριῶσαι τοῦ συντάγματος, τῶν ὀρθοδόξων ἐστίν.

* μυσέα.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ σίδῃ κατὰ αἱρέσεως τῶν μεσαλιανῶν, ἤγουν εὐχιτῶν.

νβ'. *Synodus contra Meſſalianos, præſide Amphilochio.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ σύνοδος γενομένη ἐν σίδῃ, κατὰ τῆς αἱρέσεως τῶν μεσαλιανῶν, ἤγουν εὐχιτῶν, ἤτοι ἀδελφιανῶν. ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ ἰκονίου, συνεδρευόντων αὐτῷ καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων κε'. ἐν τῇ αὐτῇ δὲ βίβλῳ ἀνεγνώσθη τῆς αὐτῆς συνόδου πρὸς τὸν μέγαν φλαβιανὸν τὸν ἀντιοχείας ἐπιστολὴ συνοδική, τῶν πεπραγμένων ποιουμένη τὴν διδασκαλίαν. διόπερ καὶ αὐτὸς συναθροίζει σύνοδον κατὰ τῶν αὐτῶν αἱρετικῶν, συμπαρόντων μὲν αὐτῷ ἐπισκόπων τριῶν, * βίζου τοῦ σελευκείας, καὶ μαρουθᾶ τοῦ σουφαρηνῶν ἔθνους, καὶ Σάμου· πρεσβύτεροι δὲ καὶ διάκονοι συμπαρῆσαν μέχρι τριάκοντα. ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ μετάνοιαν ἐπαγγελλόμενον τὸν Ἀδελφιόν,

uiſſe affirmant, ſub Victore & Zephyrino Pontificibus, ordinatúmque & gentium Epiſcopum, ſcripſiſſe quoque peculiarem alium librum contra [a] Artemonis hæreſim, & aduerſus Proclum, Montani ſtudioſum, accuratam diſputationem, in qua tredecim duntaxat B. Pauli Epiſtolas enumeret, [b] non recepta in cenſum ea, quæ eſt ad Hebræos.

CAIVS PR.

a *De qua lege Theodoret. atque Niceph.*
b *Qua item ſententia tribuitur Hippolyto inf. Cod. CXXI.*

B. CYRILLI ALEXANDRINI *Contra Neſtorium libri V.*

XLIX.

LECTVS eſt B. CYRILLVS *Alexandriæ Epiſcopus aduerſus blaſphemias Neſtorij, libris quinque.* Seruat in his quoque ſuum dicendi characterem, & ſermonis proprietatẽ. Clarior vero eſt quam ad Hermiam ſcribens, aut in libris [a] *De adoratione in Spiritu.* Sermo illi confictus, & ad propriam dicendi formam contortus, ac veluti ſolutum numeróſque negligens metrum.

a *Exſtant hodie XVII. Dialogi* De adoratione in ſpiritu & veritate, *Romæ editi interp. Ant. Agellio Epiſc.*

NICIAS MONACHVS *Contra Philoponum, Seuerum, ac Gentes.*

L.

LECTVS NICIAS MONACHVS, *Contra Philoponi capita ſeptem*, quorum meminerat in libro quem inſcripſit ΔΙΑΙΤΗΤΗΝ, (hoc eſt, *Arbitrum*, ſeu *Cognitorem*) Stylus ipſi ſimplex atque conciſus, & reſponſionibus ſatisfaciens, miniméque redundans.

Legi eiuſdem & *contra impium Seuerum* adhuc etiam *contra gentes libros duos.*

HESYCHII PRESBYTERI CONSTANT. *In æneum ſerpentem libri IV.*

LI.

LECTI ſunt *Heſychij Presbyteri Conſtantinopolitani in æneum ſerpentem libri quatuor.* Sermo illi ad oſtentationem comparatus, & concitandis affectibus meditatus videbatur. Hic orationes finguntur Moyſis ad populum, & huius viciſſim ad Moyſen artificioſa alloquia. Dei quoque ad Moyſen & populum, & horum vtriuſque rurſum ad Deum, precationis atque excuſationis forma ſermones compoſiti. Quibus orationibus magnam libri partem conſumit, ingens mole volumen efficiens. Porro Scriptor ipſe, quantum ex hoc opere diiudicare licet, in Orthodoxis eſt numerandus.

SYNODVS SIDETANA, ALIAQVE *contra Meſſalianos.*

LII.

LECTA *Synodus Sidæ habita* aduerſus [a] hæreſim Meſſalianorum, hoc eſt, Euchetarũ, ſeu Adelphianorum. Præfuit ſynodo Amphilochius, Iconij Epiſcopus, conſidentibus & aliis viginti quinque Epiſcopis. In eodem ipſo libro lecta eſt ipſius ſynodi ad magnum Flauianum, Epiſcopum Antiochiæ, *Synodica epiſtola*, rerum geſtarum rationem reddens.

Quapropter etiam ipſe Flauianus Synodum indixit aduerſus eoſdem illos hæreticos, accedentibus tribus Epiſcopis, [b] Biza Seleuciæ, & [c] Marutha gentis Supharenorum, & Sami, ad quos ſe cum Preſbyteri, tũ diaconi ad triginta coniunxerunt. Noluit hæc Synodus Adelphiũ

a *De qua Vide Theodoret. lib. IV. hiſt. c. 10. & Niceph. lib. XI. cap. 15. & Epiph.*
b *F. Baſilio.*
c *Ille forſitan Meſopotamiæ Epiſc. in hiſt. de rebus D. Chryſoſt. valde celebratus.*

SYN. SID.

pœnitentiam profitentem, hæreſimque abiurantem admittere: quòd neque ea hæreſeos abiuratio, neque pœnitentia, vera atque ex animo facta probaretur. Hæreſis huius auctores fuêre Adelphius, quem dixi, neque monachorum, neque ſacerdotum in ordinem lectus, ſed plebeius, ac priuatus, & Sabbas, Monachorum habitum præferens, quem ex rei euentu ἀπόκοπον (hoc eſt, *Reſectum*) nominarunt: alter item Sabbas, & Euſtathius Venerandus; & Dadoes, & [a] Semeſones, dæmonis zizania, aliíque his adhærentes. Condemnatus verò Adelphius, eiúſque ſectatores: neque pœnitentiæ locum (quamuis, vt diximus, quæſierint) propterea repererunt, quod, quos anathemate tanquam Meſſalianos condemnarant, cum his veluti conſortibus ſcripto communicare deprehenſi ſunt.

Porro ſcripſit Flauianus ad Oſroinenſes epiſtolam, ea quæ geſta eſſent, edocentem, in qua etiam hæreticos punitos, & excommunicatos refert, reſponſúmque eſt, acceptis ab Epiſcopis literis, & Flauiano pro his gratiæ actæ, atque aſſenſum.

Scripſit & [b] Litoius Armeniæ Epiſcopus, de Meſſalianis interrogans, miſſúmque ad illum Synodicum de illis decretum atque ſententia.

Scripſit quoque magnus Flauianus Armenio cuidam Epiſcopo, iterum de eadem ipſa re: qua quidem altera epiſtola, etiam queritur & expoſtulat, patrocinij apud ipſum aliquid Meſſalianitas inuenire.

Scripſit & Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopis in Pamphylia exiſtentibus, vt vndique Meſſalianos veluti ſacros ac deteſtandos exturbarent. Quin & idem ad Amphilochium Sidæ præſidentem ſimiliter ſcripſit.

Siſinnius item Conſtantinopolitanus, & Theodotus Antiochenus, communem epiſtolam ad Berinianum, & Amphilochium, cæteróſque in Pamphilia Epiſcopos ſcripſere, cuius epiſtolæ hæc inſcriptio eſt: *Deo chariſſimis ſacrorum collegis, Beriniano, & Amphilochio, omnibuſque adeo in Pamphylia Epiſcopis; Siſinnius, atque Theodotus & vniuerſa ſancta Synodus, quæ Dei gratia, [c] in magna vrbe Conſtantinopolitana coacta eſt, conſecrandi gratia Deo amantiſſimi Epiſcopi Siſinnij, iuſſu & auctoritate pientiſſimi, & CHRISTO cari Imperatoris noſtri Theodoſij, ſalutem in Domino.* In ea ipſa Synodica epiſtola Neon Epiſcopus exclamauit, vt, ſi quis poſt anathematiſmum vllo tempore deprehenſus fuerit, re aut verbo, in ſuſpicionem malę huius ſectę incidiſſe, nunquam poſtea locum teneat, ne ſi millies quidem pœnitentibus conſtitutas pœnas luiturum ſe polliceatur. Pari cum hoc periculo & eum ſubiicit, qui conſentiat applaudátque, ſiue Epiſcopus, ſiue quis alius ille fuerit.

Miſſa quoque epiſtola Ioannis [d] Antiocheni ad Neſtorium, de Meſſalianitis.

Fecit item decretum (de hoc ipſo Adelphio hæretico) ſacra & œcumenica Synodus Epheſina tertia, quæ & illum cum blaſphemiis capitibúſque hereſeos, quotquot in illorum libro Aſcetico eſſent, detexit, & anathemati ſubiecit.

Scripſit & Archelaus Cęſareę Cappadocię Epiſcopus quatuor & viginti anathematiſmos capitum ipſorum.

οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ τὴν αἵρεσιν ἀπαρνούμενον προσήκαντο. οὐδὲ γὰρ ἐκ καρδίας, ἡ τῆς αἱρέσεως ἄρνησις, οὔτε ἡ μετάνοια ἐπεδείκνυτο. ἦσαν δὲ οἱ ταύτης γεννήτορες τῆς αἱρέσεως, ἀδέλφιός τις ὁ ῥηθεὶς, οὔτε μοναστῶν οὔτε ἱερέων ἐγκατειλεγμένος κλήρῳ: ἀλλ᾽ ἐν λαϊκοῖς ἐξεταζόμενος: καὶ Σάββας τὸ τῶν μοναχῶν * ὑπενδὺς σχῆμα, ὃν ἐκ τῆς πράξεως ἐκάλουν ἀπόκοπον: καὶ ἕτερος Σάββας: καὶ εὐστάθιος αἰδέσιμος: καὶ * δαδώης, καὶ σημεσώνης, τοῦ πονηροῦ τὰ ζιζάνια: καὶ ἕτεροι τούτοις συμπαραφυόμενοι. κατεκρίθη δὲ ἀδέλφιος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ: καίτοι μετανοίας τόπον (ὡς ἔφημεν) ἐπιζητοῦντες· πλὴν ταύτης, οὐκ ἔτυχον, διότι ἐγγράφως, οὓς ἀνεθεμάτισαν ὡς μεσαλιανοὺς, τούτοις ὡς ὁμόφροσιν ἐφωράθησαν κοινωνήσαντες. ἐγράφη δὲ φλαβιανοῦ πρὸς τοὺς ἐν * ῥοΐνῃ ἐπιστολὴ, τὰ περὶ αὐτοὺς πραχθέντα ἐκδιδάσκουσα: ἐν ᾗ ἐμφέρεται, ὡς οἱ αἱρετικοὶ ἐτυπήθησαν, καὶ ἀνεθεματίσθησαν. καὶ ἀντεγράφη παρὰ τῶν δεξαμένων ἐπισκόπων φλαβιανοῦ εὐχαριστία ὑπὲρ τούτων καὶ συμφωνία. ἔγραψε δὲ καὶ * λιτώϊος ὁ ἀρμενίας ἐπίσκοπος, διαπυνθανόμενος τὰ περὶ τῶν μεσαλιανιτῶν. καὶ ἐγράφη αὐτῷ ἡ περὶ αὐτῶν συνοδικὴ ψῆφος καὶ ἀπόφασις. ἔγραψε δὲ ὁ μέγας Φλαβιανὸς καὶ ἀρμενίῳ τινὶ ἐπισκόπῳ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως δεύτερον. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ καὶ ἔγκλησιν προσάγει. ὅτι προστασίας τινὸς παρ᾽ αὐτοῦ οἱ μεσαλιανῖται τυγχάνουσιν. ἔγραψε μέντοι καὶ ὁ κωνσταντινουπόλεως ἀττικὸς τοῖς ἐν παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, ἵνα πανταχόθεν τοὺς μεσαλιανοὺς ὡς ἄγη καὶ μύση ἀπελαύνωσιν: ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς ἀμφιλόχιον τὸν σίδης ὁμοίως. ἔγραψε δὲ καὶ σισίννιος ὁ κωνσταντινουπόλεως, καὶ θεόδοτος ὁ ἀντιοχείας, κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς βερινιανὸν καὶ ἀμφιλόχιον, καὶ λοιποὺς τοὺς ἐν παμφυλίᾳ ἐπισκόπους: ἧς ἡ ἐπιγραφὴ, Τοῖς θεοφιλεστάτοις συλλειτουργοῖς * βερινιανῷ καὶ ἀμφιλοχίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, σισίννιος καὶ θεόδοτος, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος, ἡ κατὰ * θείαν χάριν συγκροτηθεῖσα ἐν τῇ μεγαλοπόλει κωνσταντινουπόλει, τῆς χειροτονίας ἕνεκα τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σισιννίου, θεσπίσματι τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Θεοδοσίου, ἐν κυρίῳ χαίρειν. ἐν ταύτῃ τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ καὶ Νέων ἐπίσκοπος ἐξεφώνησεν, ὡς εἴ τις μετὰ τὸν ἀναθεματισμὸν φωραθείη τῷ χρόνῳ, ἢ διὰ ῥημάτων, ἢ διὰ πραγμάτων εἰς τὴν ὑποψίαν τῆς νόσου ταύτης ἐμπίπτων, μηκέτι λοιπὸν αὐτὸν χώραν ἔχειν, μηδ᾽ ἂν μυριάκις ἐπαγγέλληται, τὴν τάξιν ἀναπληροῦν τῶν μετανοούντων. συγκινδυνεύειν δὲ αὐτῷ καὶ τὸν συγκροτοῦντα * αὐτὸν εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε ἄλλος τις εἴη. ἐγράφη δὲ καὶ ἐπιστολὴ Ιωάννου Αντιοχείας πρὸς Νεστόριον. περὶ τῶν μεσαλιανιτῶν. ἐξήλεγξε δὲ καὶ ἱερὰ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ ἐν ἐφέσῳ τρίτη, ἀπογυμνώσασα αὐτὸν, καὶ τὰ ἐν τῷ λεγομένῳ αὐτῶν βιβλίῳ ἀσκητικῷ βλάσφημα καὶ αἱρετικὰ κεφάλαια, καὶ καθυποβαλοῦσα τῷ ἀναθέματι. ἔγραψε δὲ καὶ ἀρχέλαος ὁ καισαρείας τῆς καππαδοκῶν ἐπίσκοπος ἀναθεματισμοὺς εἰκοσιτέσσαρας τῶν κεφαλαίων αὐτῶν.

a Symeones Theodoreto atque Niceph.

b Letoius Eccleſiæ Melitinenſis Epiſc. Theodoreto lib. IV. hiſt. cap. 10. Latoius Niceph.

c ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει. Niceph. autem etiam ſola voce Μεγαλοπόλεως regiam κατ᾽ ἐξοχὴν alicubi appellat lib. XII. cap. 13.

d Patriarcha accipio, qui Theodoto ſucceſſit, atque ad Neſtorium ſcripſiſſe legitur. Niceph. lib. XIV. cap. 33.

* εἰδύς.

* Δαδώης Συμεώνης.

* ἐσροΐνη.

* al. λιτόϊος.

συνέταξε δὲ κατ᾽ αὐτῶν καὶ Ἡρακλείδας ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος ἐπιστολὰς δύο· ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ χρῆσις φέρεται τῆς ἀρχαιότητος τῶν σεπτῶν εἰκόνων. ἔγραψε δὲ χρόνῳ ὕστερον καὶ Γερόντιος, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν ἐν Γλιτίδι μοναχῶν, πρὸς Ἀλύπιον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας, ἐγκλήματα κατὰ Λαμπετίου κινῶν, ὃς καὶ πρῶτος τῆς εἰρημένης αἱρέσεως ἴσχυσεν ἐκκλέψαι τὸ τῆς ἱερωσύνης καὶ ὑπελθεῖν ἀξίωμα, βέβηλος ὢν καὶ ἀπατεών. Ἀλύπιος καὶ τὰ γραφέντα δεξάμενος, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κομάνης *Ὀρμίζην ἐπέστειλε, τὰ περὶ Λαμπετίου ἐξετάσαι λεγόμενα. καὶ ἦν τὰ ἐγκαλούμενα· ὅτι κόρην κατὰ στόμα φιλῶν ἐνηγκαλίζετο· καὶ ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ἔφη Λαμπέτιος ἐν Ἱεροσολύμοις μετά τινος διακονίσσης ἐξαμαρτεῖν· καὶ ὅτι προσελθόντων τινῶν καὶ νοσήματος ἴασιν ἐξαιτουμένων, ἔφη· φέρε μίαν κόρην πρὸς ἐμὲ καλήν, καὶ δείξω σοι ἁγιωσύνην· καὶ ὅτι τοὺς ταῖς ὥραις ψάλλοντας ἐξεμυκτήριζε καὶ διέσυρεν, ὡς ὑπὸ νόμον ἔτι τυγχάνοντας. καὶ ἄλλα ἄττα ἀθέμιτα διεβέβλητο, ἃ τοῖς Μεσσαλιανοῖς καὶ ποιεῖται καὶ λέγεται· καθάπερ καὶ ἡμεῖς, ὡς οἷόν τε ἡμῖν, τινὰς τῆς τοιαύτης πλάνης ἀπάγοντες, ἄρτι βλαστάνειν ἐκεῖθεν ἀρξαμένης, πολλὴν σηπεδόνα παθῶν καὶ κακίας τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἐπιβοσκομένην ἑωράκαμεν. ἀλλ᾽ ὅγε Λαμπέτιος *Ὀρμίζου μὲν τοῦ ἐπισκόπου δικάζοντος, Γεροντίου δὲ τοῦ πρεσβυτέρου κατηγοροῦντος· καὶ τὰ μὲν διὰ μαρτύρων ἐξελεγχθείς, τὰ δὲ τῷ οἰκείῳ στόματι περιπαρείς· ἁπάσαις ψήφοις τῆς ἱερωσύνης καθήρηται. συμψήφου γεγονότος καὶ τοῦ Καισαρείας Ἀλυπίου, ὃς καὶ τὸν δείλαιον ἐκεῖνον ἐξαπατηθεὶς εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐτύγχανε *προαγαγών. οὗτος δὲ ὁ δυσαλιτήριος Λαμπέτιος καὶ λόγον τινὰ συνέθηκεν, ὃν καὶ διαθήκην ἐπεκάλεσεν, ἐν ᾗ καί τινα τῶν τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ ἐνέσπαρται· ὃν καὶ Σευῆρος ὁ τὸν Ἀντιοχικὸν θρόνον ὑπεισδύς, ἔτι πρεσβυτέρου τάξιν ἐπέχων, ἀνέτρεψεν. Ἀλφειὸς μέντοι τις ἐπίσκοπος Ῥινοκορούρων ὑπεραπολογεῖται Λαμπετίου, ὡς μηδὲν ὧν ἐνεκλήθη ἢ εἰπόντος ἢ ποιήσαντος. ἐκθέμενος δὲ καὶ λόγον τινά, οὐδὲν ἐν αὐτῷ (ὅσον ἔστι συνιδεῖν) βλασφημεῖ· καθῃρέθη μέντοιγε, ὡς τὰ Λαμπετίου φρονῶν. καὶ Ἀλφειὸς δέ τις ἄλλος, ὁμώνυμος τῷ καθηγητῇ, χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος ὑπὸ Τιμοθέου τοῦ Ἀλεξανδρείας, διὰ τὴν αὐτὴν καθῃρέθη αἵρεσιν· ὡς ἡ τοῦ Πτολεμαίου, τοῦ *Ῥινοκορούρων ἐπισκόπου, πρὸς Τιμόθεον τὸν προειρημένον ἐκδιδάσκει ἀναφορά.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΠΕΛΑΓΙΟΥ καὶ Κελεστίου ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα.

νγ΄. Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ἡ κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου σύνοδος, ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Φαύστου ὀνωμένου τὸ τῆς ἑσπερίου βασιλείας· φρουροῦντος ἀξίωμα. ἐξῆρχε δὲ ταύτης τῆς συνόδου *Αὐρήλιος ἐπίσκοπος καὶ Δονατιανὸς τοῦ τε Πρεντεσίου τοῦ πρώτου θρόνου *Βυζακηνῆς ἐπαρχίας. οἷς συνήδρευον ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ἄνδρες διαπρέποντες ἱερωσύνῃ, τὸν ἀριθμὸν σκδ. αὕτη ἡ σύνοδος τοὺς θνητὸν πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ λέγοντας

Compoſuit aduerſus illos & Heraclidas Nyſſenus Epiſcopus duas epiſtolas: quarum in altera etiam [a] teſtimonium quoddam adfertur pro antiquitate ſacrarũ imaginum. Inſequenti vero tempore Gerontius quoque Presbyter & præfectus Monachorum in Glitide, ſcripſit ad Alypium Archiepiſcopum Cæſareæ Cappadociæ querelas varias aduerſus Lampetium, qui primus ex dicta hæreſi ſurripere furtim ſacerdotij dignitatem, ac ſubire potuit, profanus ipſe cum eſſet, atque impoſtor. Quare Alypius, acceptis litteris, ad Hormizam Comanes Epiſcopum, quæ de Lampetio ſpargerentur, excutienda miſit. Accuſationis erant capita hæc: Puellam vlnis amplexum atque exoſculatum fuiſſe. Ipſum Lampetium narraſſe, Hieroſolymis ſe cum Diaconiſſa peccaſſe: Accedentibus dein nonnullis qui morbo medicinam quærerent, adducite, dixiſſe, pulcram mihi puellam, oſtendámque tibi ſanctimoniam: Eos item, qui ſtatis horis pſallerent, fœdè irriſiſſe, & conuitiis inſectatum, tanquam legi adhuc ſeruientes: aliáque multa id genus nefaria in illo accuſata, quæ à Meſſalianis & fiunt, & dicuntur. Quemadmodum & nos, inquit, dum pro virili conamur quoſdam abducere ab hoc errore, qui nuper iſtinc pullulare cœpit, ingentem ſane putredinem perturbationum, atque improbitatis, eorum depaſcere animos deprehendimus. Verum hic Lampetius, Hormiza Epiſcopo iudice, & Gerontio Presbytero actore, partim teſtibus conuictus, partim ſua ipſe confeſſione reus, omnium calculis ſacerdotij dignitate ſubmouetur: aſſentiente etiam Alypio Cæſarienſi, qui miſerum illum (deceptus ipſe) Presbyterum ordinarat.

Idem vero ſceleratiſſimus Lampetius librum quendam compoſuit, quem *Teſtamentum* nominauit, cui impietatis ſuæ dogmata quædam inſperſit, eum librum Seuerus, qui Antiochenam inuaſit ſedem, Presbyter etiam exſiſtens refutauit.

Alphêus tamen quidam, Rhinocorurorum Epiſcopus, Lampetium Apologia defendit, quaſi nihil eorum, de quibus accuſaretur, aut dixiſſet, aut feciſſet. Etſi autem in edito quodã à ſe libro Alphêus iſte nihil, quantum cognoſcere licet, calumniatur, abdicare nihilominus tanquam ſentiens cum Lampetio, coactus eſt.

Alter Alphêus, præceptori cognominis, à Timotheo Alexandrino Presbyter ordinatus, ob eandem hæreſim ſubmouetur, vt Ptolomæi, Rhinocorurorum quoque Epiſcopi, ad eũdem ipſum Timotheum relatio teſtatur.

SYNODVS CARTHAGINENSIS & SCRIPTA QVAEDAM *Contra Pelagium, atque Celeſtium.* LII.

LECTVS liber, ſeu [a] *Synodus aduerſus Pelagium & Celeſtium*, Carthagine in ſumma æde habita, Honorio [b] Felice Occidentis imperij clauum tenente. Præſedit in ea Aurelius Epiſcopus, & Dotianus Ptenteſij primæ ſedis Byzacenæ prouinciæ: quibus adfuerunt variis è prouinciis ſacerdotio præſtantes viri, numero ducenti quatuor & viginti.

Damnat hæc ſynodus anathemate eos, qui aſſererent [c] Adamum mortalem eſſe cõditum,

SYNOD. SID.

[a] χρῆσις.

* ὁρμίζην.

* al. ὁρμίζου.

* al. προαγαγών.

ῥινοκορ. ὑ-

Synodus contra Pelagium & Celeſtinum.

* φρουροῦντος.

* Αὐρήλιος ἐπί... ...τινος ἢ δια... ...τρεντεσίου.

* Βυζακηνῆς.

[a] Cuius epiſtol. ſynodalem habes To. II. operum D. Auguſt. epiſt. 90.

[b] Φαύστου.

[c] Quam ſententiam quoque tenuiſſe dicitur Theodorus Antiochenus infr. Cod. 177.

SYN. CART. non autem præuaricationis cauſa, morte multatum. Similiter & eos, qui recens natos infantes baptiſmo minimè indigere dicerent, quòd illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios. Eos quoque qui affirmarent, medio quodam loco Paradiſum inter & inferos non baptizatos infantes beatè viuere. Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianiſtis & Celeſtianis traduntur, anathemate patres iugulant.

Scripſerunt vero & Theodoſius, & Honorius Imperatores contra eoſdem hæreticos ad Aurelium Epiſcopum. Poſt hæc etiam [a] Conſtantinus, Placidiæ coniunx, Valentiniani minoris pater, de Celeſtio hæretico in exſilium pellendo ſcripſit [b] decretum ad Voluſianum vrbis Præfectum. Qui quidem Voluſianus, ſanctæ [c] Melenæ patruus, cum gentibus quidem tunc ſentiebat: at dum eum mors Legatum Conſtantinopoli agentem inuaderet, ad Orthodoxam fidem tranſiit, [d] baptizatúſque eſt à B. Proclo Conſtantinopolitano. Quo item tempore illam ſanctam mulierem forte conuenit, cum ipſa Hieroſolymis in regiam vrbem aduenisſet.

Scripſit & *Leo* Romanorum Pont. de Pelagianiſtis conuerſis, oportere, ſi iam redeuntes recipi velint, ſcriptis tabulis errorem ſuum deteſtari.

In epiſtola quoque *Celeſtini* Roman. Pontificis ad Neſtorium, iidem hæretici reprehenduntur.

Scripſit idem & ad Galliarum Epiſcopos de fide B. Auguſtini, & contra eos, qui hæreſis licentia nimis elati inſoleſcerent.

Scripſit etiam *Hieronymus Presbyter* ad Cteſiphontem contra aſſerentes ἀπάθειαν [id eſt [e] impaſſibilitatem, vel imperturbationem] ſeu contra Pelagium. Hic autem Pelagius Monachus fuit, Celeſtium diſcipulum nactus.

a Conſtantius vt iam aliàs notatum.

b Quod apud D. Baron. legitur Tom. V. Annal. ad A. Ch. 420. initio.

c Melaniæ, cuius vita in Metaphr. vlt. Ianu. & Sur. To. I.

d φωτισθείς.

e Ita hoc loco D. Hieron. reddidit Tom. II.

LIV.

EXEMPLAR ACTORVM *ab Occidentis Epiſcopis.*

CONTRA NESTORIANOS, ET Pelagianos:

LECTVS eſt *liber contra Pelagianam, & Celeſtianam hæreſim*, cuius hæc inſcriptio: [a] EXEMPLAR ACTORVM ab Occidentis Epiſcopis aduerſus Neſtoriana dogmata. Hic refert eandem eſſe Neſtorianam & Celeſtianam hæreſim: teſtémque laudat Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum, ad Theodoſium Imp. Neſtorianam & Celeſtianam hæreſes conſpirare ſcribentem. Planum id eſt, inquit. Celeſtiani enim de corpore, ſeu membris CHRISTI, hoc eſt de Eccleſia petulanter iſta iactant: Non Deum ipſum, id eſt Spiritum Sanctum, fidem ipſis, omniáque ad vitam, pietatem, & ſalutem neceſſaria; priuatim diuidere vnicuique, prout velit, ſed conſtitutam hominis naturam (quæ per tranſgreſſionem, & peccatum beatitudine excidit, atque à Deo ſeparata, morti tradita eſt) [b] pro merito voluntatis vniuſcuiuſq; Spiritum ſanctum & appellare, & repellere, Neſtoriani vero de ipſo etiam corporis capite CHRISTO, eadem ſentire, & affirmare audent. Aſſerunt enim, quàdoquidè noſtræ CHRISTVS naturæ ſit particeps factus, & Deus omnes homines ſimiliter ſaluos fieri velit, vnumquélibet, etiam per arbitrij ſui libertatem, propriũ

a Ἴσα πεπραγμένων. Eadem forma, qua in tertia generali ſynodo, quæ Epheſi habita, paſſim occurrit. Ἴσον γράμματος. Ἴσον ἀποφορίας, Ἴσον ὑπομνήματος, pro Exemplari aut Deſcriptio.

b κατὰ τὴν προαιρέσεως ἀξίαν.

ἀλλὰ μὴ ἐκ παραβάσεως τοῦτον καταδικασθῆναι, ἀναθεματίζει· ὡσαύτως τοὺς τὰ βρέφη τὰ ἀρτίτοκα μὴ χρείαν ἔχειν βαπτίσματος, διὰ τὸ μὴ ἕλκειν αὐτὰ προγονικὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐξ Ἀδάμ, ἀναθεματίζει. καὶ τοὺς λέγοντας, μέσον τόπον κολάσεως καὶ παραδείσου, εἰς ὃν καὶ τὰ ἀβάπτιστα βρέφη μετατιθέμενα ζῆν μακαρίως: καὶ τούτους οὖν ἀναθεματίζει. ἔτι δὲ καὶ ἕτερα ἓξ ἀναθεματίζει, παραπλήσια τούτοις κεφάλαια, ἃ τοῖς πελαγιανισταῖς καὶ κελεστιανοῖς πρεσβεύεται. ἔγραψε δὲ καὶ Θεοδόσιος καὶ Ὀνώριος οἱ βασιλεῖς πρὸς * Ἀβέλιον ἐπίσκοπον, κατὰ τῶν αὐτῶν. ἔγραψε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πλακιδίας ἀνήρ, Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ μικροῦ πατήρ, περὶ τοῦ ἐξορισθῆναι Κελέστιον τὸν αἱρετικόν. ἔγραψε δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, πρὸς Οὐολουσιανὸν (οὗτος ἦν θεῖος τῆς ἁγίας Μελένης ἑλληνόφρων. ἐν δὲ τῷ ἀποθνήσκειν μεταθέμενος πρὸς τὸ ὀρθόδοξον, καὶ φωτισθεὶς παρὰ τοῦ ἁγίου Πρόκλου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως· αὐτοῦ γὰρ εὑρέθη πρέσβυς ἀποσταλείς· ὅτε καὶ τῇ ἁγίᾳ ἐνέτυχεν ἐξ Ἱεροσολύμων καταλαβούσῃ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων) ἔπαρχον πόλεως. ἔγραψε δὲ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης περὶ τῶν ἐπιστρεφόντων πελαγιανιστῶν, ὅπως ὀφείλουσιν ἐπιστρέφοντες δεχθῆναι [ὅτι] ἐγγράφως αὐτῶν τὸ φρόνημα ἀναθεματίζοντες. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Νεστόριον Κελεστίνου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἐπιστολῇ, ἡ κατ' αὐτῶν ἔγκειται διαβολή. ἔγραψε δὲ ὁ αὐτὸς τοῖς ἐν Γαλλίαις ἐπισκόποις, περί τε τῆς τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου πίστεως, καὶ κατὰ τῶν ἀλαζονευομένων ἐπὶ τῇ τῆς αἱρέσεως ἐξουσίᾳ. ἔγραψε δὲ καὶ Ἱερώνυμος πρεσβύτερος πρὸς Κτησιφῶντα, κατὰ τῶν λεγόντων ἀπάθειαν, ἤτοι κατὰ Πελαγίου. οὗτος δὲ ὁ Πελάγιος, μοναχὸς ἦν, μαθητὴν κτησάμενος τὸν Κελέστιον.

* Αὐρήλιον.

Leo Papa.

S. Auguſtinus.

D. Hieronymus.

ΕΤΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ πελαγιανῆς καὶ κελεστιανῆς αἱρέσεως.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ κατὰ τῆς πελαγιανῆς καὶ κελεστιανῆς αἱρέσεως, οὗ ἡ ἐπιγραφή. Ἴσα πεπραγμένων ἐν τοῖς δυτικοῖς ἐπισκόποις κατὰ τῶν Νεστοριανῶν δογμάτων. ἐν ᾧ γέγραπται, ὡς ἡ Νεστοριανὴ καὶ κελεστιανὴ αἵρεσις ἡ αὐτή ἐστι. φέρει δὲ καὶ μάρτυρα Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, γράφοντα πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὡς ἡ αὐτή ἐστιν αἵρεσις ἡ Νεστοριανὴ τῇ κελεστιανῇ. δῆλον δέ φησιν. οἱ μὲν γὰρ κελεστιανοὶ περὶ τοῦ σώματος, ἤτοι τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τῆς ἐκκλησίας, ἀποθρασύνονται ὅτι περ οὐχὶ ὁ Θεός, τουτέστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τήν τε πίστιν αὐτοῖς, καὶ πάντα τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν καὶ σωτηρίαν, διαιρεῖ ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται: ἀλλ' ὥσπερ ἡ κατατεταγμένη τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἡ διὰ τὴν παράβασιν καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῆς μὲν μακαριότητος ἐκπεσοῦσα, καὶ τοῦ Θεοῦ χωρισθεῖσα, τῷ δὲ θανάτῳ παραδοθεῖσα, αὕτη κατὰ τὴν τῆς προαιρέσεως ἀξίαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ προσκαλεῖται καὶ ἀπωθεῖται. οἱ δὲ Νεστοριανοὶ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν τοῦ σώματος κεφαλήν, τὸν Χριστόν, τὴν αὐτὴν διάνοιαν καὶ τόλμαν ἔχουσι. λέγουσι γάρ, ὅτι ἐπεὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως

Cyr. Alexan.

* αλει

ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ δὲ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους * ὁμοίως θέλει σωθῆναι, καὶ οἰκείᾳ προαιρέσει ἕκαστον τὸ

EXEM. ACT

ϛον τὸ ἑαυτοῦ πταῖσμα ἐπανορθώσασθαι, καὶ ἄξιον ἑαυτὸν* αὐτὸς ποιῆσαι· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁ λόγος ὁ τεχθεὶς· ἀλλ᾽* ὁ συνηθεὶς ἐκ Μαρίας, διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν, εἶχεν ἑπόμενον τὸν λόγον, μόνῃ τῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ κεκοινωνηκὼς τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος. αὕτη μέν τοι ἡ πελαγιανὴ ἤτοι κελεστιανὴ αἵρεσις, ἤκμασεν ἐν τῇ ἀνατολῇ· διεδόθη δὲ καὶ ἐν τῇ δύσει. καὶ ἐν μὲν τῇ *καρταγένῃ τῆς Ἀφρικῆς διηλέγχθη καὶ ἐφωράθη ὑπό τε *Ἀβρελίου καὶ Αὐγουστίνου· ἀπεκηρύχθη δὲ διαφόροις συνόδοις. ἐξεβεβλήθησαν δὲ καὶ οἱ οὕτω φρονοῦντες τῆς ἐκκλησίας, ὡς αἱρετικοὶ ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ *Ἰννοκεντίου ῥώμης· ὑπό τε ῥωμαίων, καὶ Ἄφρων. καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. ὁ μέν τοι πελάγιος, ἐν παλαιστίνῃ συνόδου συστάσης,* δεκατέσσαρες δὲ τὴν σύνοδον ἐπλήρουν ἀρχιερεῖς· ἠθωώθη· τὰ μὲν τῶν κεφαλαίων παντελῶς ἐξαρνησάμενος, ὡς μωρὰ, καὶ ἀναθεματίσας· τὰ δὲ εἰρηκέναι μὲν φήσας, οὐχὶ δὲ ὡς οἱ κατήγοροι ἐξειλήφασι. συμφώνως δὲ μᾶλλον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ μέν τοι κατηγοροῦντες αὐτοῦ *Νέπορες λῶ καὶ λάζαρος οἱ Γάλλοι ἐπίσκοποι· οἳ οὐδὲ παρεγένοντο ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ, διὰ τὴν κάκωσιν θατέρου αὐτῶν, τὴν παρουσίαν παραιτησάμενοι. οὕτως Αὐγουστῖνος ἐν τοῖς πρὸς *ἀβρήλιον τὸν Καρταγένης πάπαν διέξεισιν. μετὰ μέντοιγε θάνατον τοῦ ἐν ἁγίοις Αὐγουστίνου ἤρξαντό τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὸ μὲν δυσσεβὲς κρατύνειν δόγμα, κακῶς δὲ λέγειν Αὐγουστῖνον καὶ διασύρειν, ὡς ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου εἰσηγησάμενον. ἀλλὰ καὶ Κελεστῖνος ὁ ῥώμης ὑπὲρ τούτου θείου ἀνδρὸς, καὶ κατὰ τῶν ἀνακινούντων τὴν αἵρεσιν, τοῖς ἐγχωρίοις γράφων ἐπισκόποις, τὴν κινουμένην πλάνην ἔστησεν. χρόνου δὲ προϊόντος· καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, διὰ τὸ ἀναθεματίσαι τὴν οἰκείαν αἵρεσιν, τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεχθέντων· πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀρχὴν ἐλάμβανε τὸ κακόν. ἀλλὰ *Σέπτιμος ἐπίσκοπος, ἀρχομένης τῆς λύμης, ἐπέσχε τὴν φορὰν, γράψας πρὸς Λέοντα τὸν ῥώμης τηνικαῦτα προεδρεύοντα, ὃς διαπύρῳ ζήλῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας ἠγωνίσατο. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ πάλιν, ὥσπερ ἀναφύειν τῆς πικρᾶς ῥίζης ἀναισχυντούσης, ἐν * τῇ ῥώμῃ τινὲς ὑπὲρ τῆς αἱρέσεως ἐπαῤῥησιάζοντο· ἀλλὰ Πρόσπερός τις, ἄνθρωπος ὡς ἀληθῶς τοῦ θεοῦ, λιβέλλους κατ᾽ αὐτῶν ἐπιδεδωκὼς, ἀφανεῖς αὐτοὺς ἀπειργάσατο, ἔτι Λέοντος τοῦ προειρημένου τὸν ῥωμαϊκὸν θρόνον ἰθύνοντος. ἀναθεματίσθη δὲ αὕτη ἡ αἵρεσις καὶ ἐν τῇ ἐφεσίων ἁγίᾳ συνόδῳ. ἀναθεματίζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς Γελάσιον τὸν ῥώμης ἀπολογίᾳ, οὐ μόνον τὴν Πελαγιανὴν αἵρεσιν, ἀλλὰ καὶ πελάγιον καὶ Κελέστιον, καὶ ἔτι Ἰουλιανὸν, ὃς καὶ αὐτῶν ἐγνώσθη διάδοχος.

* αὐτοῦ. * ἔτι * al. χαρταγένῃ. * al. αὐρηλίου. * al. Ἰννοκεντ. * al. τεσσαρεσκαίδεκα δέ. * al. Νέπρος. * al. αὐρήλιον τὸν χαρταγένης. * Σέπτιμος. * al. αὐτῇ ῥώμῃ. Prosper.

peccatum corrigere, & Deo dignum ſe facere. Quamobrem qui ex MARIA ſit editus, non eſſe Verbum, ſed ex ea genitum,[a] ob naturalis voluntatis dignitatem, habere verbum concomitans: cum ſola iſta nobilitate, & eadem appellatione communicet cum [b] ratione filiationis.

Porro hæc quidem Pelagiana, ſeu Celeſtiana hæreſis, non in Oriente duntaxat viguit, ſed etiam Occidentem peruaſit, & Carthagine in Africa ab Aurelio atque Auguſtino deprehenſa, & conuicta, variiſque publicè conciliis damnata. Eiecti verò qui cum his ſentirent, tanquam hæretici, extra Eccleſiam, temporibus Epiſcoporum Theophili Alexandriæ, & Innocentij vrbis Romæ, tam à Romanis, quàm Africanis, cæteríſque Occidentis Epiſcopis.

Attamen Pelagius hic, in ea Synodo, [c] quæ in Palæſtina conuenit, cui quatuordecim Præſules intererant, abſolutus eſt, cum alia quidem obiectorum capitum, vt ſtulta, omnino abnegaſſet, atque damnaſſet, alia verò à ſe quidem dicta confeſſus eſſet, non eo tamen ſenſu, quo accuſatores illa interpretarentur: at prout cum Eccleſiæ Catholicæ doctrina conſpirarent. Accuſatores erant Neporus, & Lazarus, Gallici Epiſcopi, qui quæſtioni de illo habitæ non interfuere, ob alterius eorum inualetudinem veniam precati, ne ſe ſiſterent. Sic [d] Auguſtinus in iis quæ ad Aurelium Carthaginis Epiſcopum ſcripſit, refert.

Poſt ſancti Auguſtini mortem cœperunt quidam in clero impium illud dogma aſſerere; malè etiam loqui de Auguſtino, atque adeo conuitiis inceſſere, tanquam arbitrij libertatem tollendam docuiſſet. Verum Celeſtinus Pontifex Romanus, de ſancto viro, & contra eos qui hanc hæreſim reſuſcitarent, eius oræ Epiſcopis [e] ſcribens, errorem nuper reuocatum cohibuit.

Cum temporis dein progreſſu ſectæ huius homines per hæreſis ſuæ abiurationem Eccleſiæ reſtituti eſſent, iterum malum ab illis principium ſumpſit, vt Septimo Epiſcopo renaſcens eadem lues, antequam longius ſerperet, fuerit reprimenda, datis ad [f] Leonem, Romæ tum ſedem Apoſtolicam tenentem, literis, qui Leo feruenti zelo contra impios depugnauit.

Poſt non diu rurſum veluti exiſtere, atque enaſci è mala radice impudenter cum cœpiſſet, Romæ etiam quidam pro hæreſi liberè locuti ſunt; quos Proſper, homo ſanè diuinus, [g] libellis aduerſus eos in vulgus editis, facilè diſſipauit, exſtinxitque, Leone etiamnum, quem diximus, Romanam ſedem gubernante.

Hæc eadem hæreſis anathemate item damnata eſt in ſacra Epheſina Synodo. Damnauit & Ioannes Alexandrinus Epiſcopus, in Apologia ad Gelaſium vrbis Epiſcopum, non ſolum Pelagianam hæreſim, verum etiam Pelagium ipſum, atque Celeſtium, vna cum Iuliano, qui in hac ipſis ſecta ſucceſſiſſe deprehenſus eſt.

a διὰ τῶν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν. b τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος.
c *Dioſpoli V. D. Baron. Tom. V. ad An. Ch. 415.*
d *Fortè libro de geſtis Pelagij, cuius ipſe meminit lib. II. Retract. cap. 4. Verum is putatur intercidiſſe.*
e *Quæ Epiſt. extat Tom. VII. B. Auguſtin.*
f *Eius nominis primum.*
g *Quatuor, quos habes extremo Tom. VII. B. Aug.*

νέ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

Ioan. Philoponus contra IV. Synodum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ φιλοπόνου, μᾶλλον δὲ ματαιοπόνου κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου. ἐν οἷς ἐστι τὴν μὲν φράσιν

LV.

IOANNES PHILOPONVS ET IOANNES *Aegeates contra quartam Synodum.*

LECTVS eſt liber IOANNIS ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ, aut potius Ματαιοπόνου [id eſt, *laboris amantis*, ſeu potius *Amentis*,] *Aduerſus ſacram & Oecumenicam quartam Synodum.* Hic ſtylo ſui

a *Conſule D. Baron. To. V. Annal.*

IOAN. PH. similis eſt. [a] Impingere verò impudenter conatur ei ſynodo Neſtorij ſectam, atque ab illa huius anathematiſmum receptum eſſe, quòd nihil ſe putaret in hominem peccare, quando dogma[eius] ſanciatur. Quod factum etiam ipſe anathemati ſubiectus Neſtorius omnibus rebus anteponat, adametque, hoc agendo, atque prodigioſè fingendo, quod eius ingenium mentiſque inſtabilitatem deceat. Ac tales quidem hic ſcriptor nugas audacter iactitans, quatuor partibus totam comœdiam aduerſus ſynodum abſoluit, re nulla fide digna, neque adeo ſanæ mentis allata.

a Conſu.e. D. Baron. Tom. IV. Annal.

LECTVS eſt in eodem volumine & IOANNIS alterius de ſecta Neſtorij, [b] *Contra eandem ſacram quartam ſynodum liber.* cuius auctor *Aegeates* ille eſt, impius quidem homo, cæterum verborum ſplendore ac ſuauitate, cum perſpicuitate & claritate vſus.

b Meminit ſup. Cod. XLI.

LVI. THEODORETI *Contra hæreſes libri V.*

LECTVS THEODORETI *Epiſcopi Cyri liber contra hæreſes*, quotquot à Simone Mago ad ipſius vſque iam confirmatam ætatem eger minarant. Dedicat hunc Sporacio poſtulanti talia audire: & pergit porro ad Neſtorium, eiúſque hæreſim, cuius merâ fundit reprehenſionem; ad ipſam quoque Eutychianam hæreſim progrediens. In quinto vero libro (tot enim hocce conficiunt opus) diuinorum rectorúmque dogmatum epitome per comparationem cum hæreticorum fabulis facta, quam nō confuſum præ illis, ſed ſyncerū, atque irreprehenſibile Catholicum dogma ſit, demonſtrat. Stylus huic perſpicuus, minimeque redundās.

LVII. APPIANI ALEXANDRINI *Hiſtoriæ Romanæ libri XXIV.*

LECTA eſt APPIANI [a] *Romana hiſtoria*, tribus quidem voluminibus, libri vero quatuor & viginti. quorum primus de ſeptem Regibus, Romulo, Numa Pompilio, [b] Anco Hoſtilio, & altero [c] Anco Marcio Numæ nepote, Tarquinio, [d] Seruio Tullio, & Lucio Tarquinio agens, eorum opera, réſque geſtas continet. Horum Regum primus, auctor licet vrbis Romæ, ac conditor fuerit, & paterno potius animo, quàm tyrannicè imperauerit; cæſus tamen eſt, vel (vt aliis placet) diſparuit. Alter, nihilo præcedente in imperando inferior, ac fortè præſtantior, vitam exacta ætate finiuit. Tertius fulmine ictus eſt. Quartus morbo vita deceſſit. Quintus à paſtoribus iugulatus periit. Sextus ſimiliter cæſus, vitam morte commutauit. Septimus & vrbe & regno ob tyrannidem exactus eſt. Inde ſoluto regno, ad conſules imperium tranſlatum. Hæc quidem primus liber complectitur: vnde inſcriptio, ROMANORVM REGALIS.

Secundus liber habet, quæ in reliqua Italia, excepta ea, quæ ad mare Ioniū eſt, geſta ſunt: eius titulus: ROMANORVM ITALICA.

Sequens liber Romanorum bella cum Samnitibus refert (quæ gens copioſa, expugnatúq; difficilis, vt vix annis octoginta Romani bello ſubigere potuerint) quæque gentes cum illis bellum geſſerint, Inſcribitur: ROMANORVM SAMNITICA.

Quartus verò, quòd cum Gallis Romanorum bella referat, inſcribitur: ROMANORVM

a De qua & Suidas: eandémque ad verbum penè deſcriptam è Plut. Vitis obſeruarunt docti.
b Lege Tullo, ex Liuio, Dionyſ. Halicarn. & aliis.
c τὸν ἀγκύλον πεπῆρωτο, ὅθεν ἦ Ἄγκος ἐπώνυμον ἔσχηκεν. Zonaras.
d Quod ſerua natus eſſet Dionyſ. Halicarn. lib. 4.

ὅμοιος ἑαυτῷ· ὠθεῖν δὲ πειρᾶται ἀναισχύντως τὴν σύνοδον εἰς τὸ νεστορίου φρόνημα. καὶ λέγει καταδέξασθαι τὴν σύνοδον τὸν ἀναθεματισμὸν Νεστορίου, ἅτε μηδὲν ἡγουμένην εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτεῖν *ἐπὶ κυρώσει δόγματος. ὃ καὶ αὐτὸς ὁ βαλλόμενος τῷ ἀναθέματι *πάντων περιτίμια καὶ ἔστεργε, πρᾶγμα πρέπον ὢν καὶ τερατευόμενος, ὃ τῆς ἐκείνου φρενὸς καὶ τῆς ἀστηρίκτου γνώμης καθέστηκεν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν *κατ' αὐτῆς ματαιολογεῖ καὶ *θρασύνεται, ἐν τμήμασι δὲ τέσσαρσι ποιεῖται τὴν ὅλην κατ' αὐτῆς κωμῳδίαν, οὐδὲν πιθανὸν ἢ διανοίας λέγων ἐχόμενον. ἀνεγνώσθη δὲ ἐν *τῷ αὐτῷ καὶ Ἰωάννου ἄλλου, τὴν θρησκείαν Νεστοριανοῦ, κατὰ τῆς αὐτῆς ἁγίας δ'. συνόδου. οὗτός ἐστιν ὁ *Αἰγεάτης, δυσσεβὴς μὲν, καλλιεπείᾳ δὲ καὶ τῷ ἡδεῖ μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ λαμπρότητος κεχρημένος.

*al. ἐπικυρώσει. *al. μᾶλλον περιτίμια. *al. κατ' αὐτῆς. *ἀποθρασύν. *ταὐτῷ. *al. αἰγινάτης.*

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΚΥΡΟΥ ΚΑΤΑ τῶν αἱρέσεων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ θεοδωρήτου κύρου κατὰ τῶν αἱρέσεων, τῶν ἀπὸ Σίμωνος *ἀρξαμένων, καὶ μέχρις ὧν ἐκεῖνος τὴν ἀκμὴν κατείληφε *τὴν βλάστην προβαλλομένων. προσφωνεῖ ταῦτα Σποράκίῳ εἰς αἴτησιν τῆς τοιαύτης φιληκοΐας καταστάντι. κατέρχεται δὲ μέχρι Νεστορίου καὶ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ ἄκρατον αὐτοῦ καταχέων τὸν ἔλεγχον. πρόεισι δὲ καὶ μέχρι τῆς εὐτυχιανῆς αἱρέσεως. ἐν δὲ τῷ [πέμπτῳ], τοσοῦτοι δὲ ὄντες τὸ βιβλίον τυγχάνουσι, τῶν θείων καὶ ὀρθῶν δογμάτων *τὴν (δ') ἐπιτομὴν ἐν παραθέσει ποιησάμενος πρὸς τὰς αἱρετικὰς ἀδολεσχίας, τὸ *ἀσύγχυτον αὐτῆς καὶ καθαρὸν ἐπιδείκνυσι καὶ ἀμώμητον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος.

νς'. *Theodoreti contra hæreſes libri.* *al. ἀρξαμένων. *al. ἐπ. *al. τὴν ἐπίσκεψιν. *ἀσύγκριτον.

ΑΠΠΙΑΝΟΥ ΡΩΜΑΙΚΑ ΕΝ βιβλίοις κδ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, ἐν μὲν τεύχεσι τρισὶ, λόγοις δὲ κδ'. ὧν ὁ μὲν πρῶτος τόμος τῶν ἑπτὰ βασιλέων, Ῥωμύλου, Νουμᾶ πομπιλίου, Ἄγκου ὀστιλίου, καὶ Ἄγκου ἑτέρου τοῦ καὶ μαρκίου ἐπιγόνου Νουμᾶ, ταρκυνίου, σερουΐου τυλλίου, καὶ ταρκυνίου λευκίου. τούτων τὰ ἑπτὰ ἔργα τε καὶ πράξεις περιέχει. ὧν ὁ πρῶτος κτίστης τε ῥώμης καὶ οἰκιστὴς γεγονὼς, ἄρξας τε πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς, ὅμως ἐσφάγη, ἢ (ὡς ἄλλοι φασὶν,) ἠφανίσθη. ὁ δὲ δεύτερος οὐδὲν ἧττον βεβασιλευκὼς, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐτελεύτησε ζήσας. ὁ δὲ τρίτος ἐκεραυνώθη. νόσῳ δὲ τὸν βίον ὁ τέταρτος ὑπεξῆλθεν. ὁ δὲ πέμπτος ὑπὸ ποιμένων ἐσφάγη. (καὶ) ὁ ἕκτος ὁμοίως σφαγῇ *κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ ἕβδομος καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας *τυραννῶν ἐξηλάθη. ἐξ οὗ, τῆς βασιλείας καταλυθείσης, εἰς τοὺς ὑπάτους τὰ τῆς ἀρχῆς μετετέθη· ἃ μὲν ὁ πρῶτος λόγος περιέχει, ταῦτά ἐστιν. ἐπιγράφεται δὲ *Ῥωμαϊκῶν βασιλική. ὁ δὲ δεύτερος (περιέχει) τὰ εἰς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν χωρὶς τῆς παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰώνιον. οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. ὁ δὲ [τρίτος] περιέχει τὸν πρὸς τοὺς σαμνίτας ῥωμαίων πόλεμον, ἔθνος μέγα τε καὶ χαλεπὸν πολεμίοις γεγονὸς: ὅπερ ἐν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα ῥωμαῖοι πολεμοῦντες, μόλις ὑπηγάγοντο. σὺν αὐτοῖς δὲ, καὶ ὅσα αὐτοῖς συνεμάχει ἔθνη. ἐπιγράφεται δὲ ῥωμαϊκῶν σαμνιτική. ὁ δὲ τέταρτος, ἐπεὶ τὸν πρὸς τοὺς *κόλποις περιέχει ῥωμαίων πόλεμον, ἐπιγράφεται ῥωμαϊκῶν κελτική.

νζ'. *Appiani hiſtor. Romana.*

κελτική. καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ὁ μὲν πέμπτος ῥωμαϊκῶν σικελικὴ καὶ νησιωτική· ἐπεὶ πρὸς τοὺς σικελοὺς καὶ νησιώτας. ὁ δὲ ἕκτος ῥωμαϊκῶν ἰβηρική. ὁ δὲ ἕβδομος ῥωμαϊκῶν ἀννιβαϊκή· ἐπεὶ τὸν πρὸς ἀννίβαν τὸν καρχηδόνιον περιέχει πόλεμον. ὁ ὄγδοος ῥωμαϊκῶν * λυβική, καρχηδονικὴ καὶ νομαδική. ὁ δὲ θ' ῥωμαϊκῶν μακεδονική. ὁ δὲ δέκατος ῥωμαϊκῶν ἑλληνικὴ καὶ ἰωνική. ὁ δὲ ἑνδέκατος ῥωμαϊκῶν συριακὴ καὶ παρθική. ὁ δωδέκατος ῥωμαϊκῶν μιθριδάτειος. καὶ τὰ μὲν πρὸς ἀλλοφύλους ῥωμαίοις ἐπιδεδειγμένα ἔργα τε καὶ οἱ πόλεμοι ἐν τούτοις· καὶ οὕτω τυγχάνει τοῖς λόγοις ἐνταῦθα διῃρημένα. ὅσα δὲ αὐτοὶ ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν καὶ ἐπολέμησαν, αἱ ἐφεξῆς βίβλοι δηλοῦσιν, ἐπιγραφὴν δεξάμεναι ἐμφυλίων πρῶτος, ἐμφυλίων δεύτερος, καὶ ἑξῆς· μέχρι τῆς ἐμφυλίων μὲν θ'. τῆς δὲ ὅλης ἱστορίας κα'. ὁ δὲ εἰκοστὸς δεύτερος λόγος ἐπιγράφεται ἑκατονταετία. ὁ δὲ ἐφεξῆς, δακική, ὁ δὲ κδ'. * ἀῤῥάβιος. οὕτω μὲν τῆς ὅλης ἱστορίας ἡ διαίρεσις. ἐμπεριέχεται δὲ τοῖς ἐμφυλίοις πρῶτον μὲν τὰ περὶ Μάριον καὶ Σύλλαν ἀλλήλοιν ἐκπολεμησάντοιν. ἔπειτα δὲ τὰ περὶ Πομπήϊον καὶ Ἰούλιον τὸν καίσαρα, καὶ τούτοιν ἐς ἀλλήλους στασιασάντοιν, καὶ μεγάλαις μάχαις προσαραξάντοιν· ὅτε καὶ ἡ τύχη πλέον Ἰουλίῳ ῥοπὴν πα[illegible] ἐς νῶτα καὶ φυγὴν Πομπήϊον ἔτρεψεν. ἐφεξῆς δὲ τὰ περὶ * Ἀντωνῖνον καὶ ὅτι κατὰ Ἄβειον καίσαρα, τὸν καὶ αὔγουστον, πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους τοῦ προτέρου καίσαρος· καθ' ὃν καιρὸν καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ῥωμαίων, δίκης ἁπάσης χωρίς, τῷ ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν. τελευταῖον δὲ ἃ ἐς ἀλλήλους συνέπεσον, αὐτώνιόν [τέ] φημι καὶ αὔγουστον· οἳ πολέμοις κρατεροῖς ἀλλήλοις διεπολέμησαν, καὶ πολλῶν στρατοπέδων φθορὰν ἐνειργάσαντο. εἰ καὶ Αὐγούστῳ ὕστερον ἡ νίκη * ἐμβλέψασα, ἔρημον συμμάχων εἰς αἴγυπτον φυγάδα τὸν Ἀντώνιον ἤλασεν, ἐφ' ἧς καὶ αὐτοχειρίᾳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ᾧ τινι τῶν ἐμφυλίων λόγων ὄντι τελευταίῳ, καὶ αἴγυπτος δηλοῦται, ὡς ὑπὸ * ῥωμαίους ἐγένετο· καὶ τὰ ῥωμαίων ἐς μοναρχίαν καὶ Αὔγουστον ἐπανέδραμεν. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ αἰνείου τοῦ Ἀγχίσου τοῦ κάπυος· ὃς ἐν τῷ τρωϊκῷ ἤκμασε πολέμῳ, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς τροίας ἔφυγε, καὶ μετὰ μακρὰν πλάνην * καταπλεῖ ἔς τινα τῆς Ἰταλίας αἰγιαλόν, λώρεντον ἐπικαλούμενον, ἔνθα καὶ στρατόπεδον αὐτοῦ δείκνυται, καὶ τὴν ἀκτὴν ἀπ' ἐκείνου τροίαν καλοῦσιν. ἦρχε τότε ἀβοριγίνων τῶνδε τῶν Ἰταλῶν φαῦνος ὁ τοῦ ἄρεως, ὃς καὶ ζεύγνυσι γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ λαουινίαν, καὶ δίδωσι γῆν ἐκ περιόδου σταδίων * τριῶν. ὁ δὲ πόλιν τε ἔκτισε, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς λαουινίας, λαουίνιον ἐπωνόμασε. τρίτῳ δὲ ἔτει, τοῦ φαύνου τελευτήσαντος, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ αἰνείας κατὰ τὸ κῆδος· καὶ τοὺς ἀβοριγίνας ἀπὸ τοῦ κηδεστοῦ Λατίνου φαύνου λατίνους ἐπωνόμασε. Τρίτῳ δὲ ἔτει πάλιν, διὰ λαουινίαν τὴν γυναῖκα, ὑπὸ ῥουτούλων τῶν τυρρηνῶν, προμνηστευθεῖσαν αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεῖται, πολέμου νόμῳ, ὁ αἰνείας, καὶ τὴν ἀρχὴν διεδέξατο εὐρυλέων, ἀσκάνιος μετονομασθείς, ὃς ἐγεννήθη τῷ αἰνείᾳ ἐκ κρεούσης.

* al. ἀράβιος.

* Ἀντώνιον καὶ Ὀκταούιον καίσαρα.

* al. προβλέψασα.

* al. ξυμμάχων.

[illegible]ει.

[illegible]igenes

* τετρακοσίων.

APPIANVS.

CELTICA. Sic & reliqui ordine libri.

Quintus, ROMANORVM SICVLA, & INSVLARIS; quòd cum Siculis & Inſulanis geſta commemoret.

Sextus, ROMANORVM IBERICA.

Septimus, ROMANORVM HANNIBALICA; quòd cum Hanibale Punicum bellum referat.

Octauus, LIBYCA, PVNICA, & NVMIDICA.

Nonus, ROMANORVM MACEDONICA.

Decimus, ROMANORVM GRÆCA & IONICA.

Vndecimus, ROMANORVM SYRIACA, & PARTHICA.

Duodecimus, ROMANORVM MITHRIDATICA.

Et hactenus quidem quæ aduerſus exteras gentes Romanis edita facinora, bellaque geſta, narrantur; eadémque hoc ordine per libros diſtributa ſunt.

Quæ verò inter ſe Romani tumultuantes bella geſſerunt, deinceps libri commemorant. quorum inde titulus: CIVILIVM BELLORVM *Primus*, *Secundus*, *Tertius*, & ordine ad nonum vſque librum, qui in vniuerſum primus eſt & viceſimus.

Liber autem viceſimus ſecundus, inſcribitur ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑ [id eſt, annorum centuria.]

Inſequens liber, DACICA.

Viceſimus quartus, ARABICA.

Atque iſta vniuerſæ hiſtoriæ partitio eſt.

Bellorum autem ciuilium libris ea primùm continentur, quæ Marius & Sulla inter ſe belligerantes patrarunt. Deinde quæ Pompeius & Iulius Cæſar geſſerunt; poſtquam etiam hi factionibus inter ſe contendere, præliiſq; ingentibus confligere cœperunt; quando & fortuna Iulio fauens, terga dare ac fugere Pompeium adegit. Poſt ab Antonio & Octauio Cæſare, qui & *Auguſtus* dictus, geſta cum Cæſaris Iulij percuſſoribus: qua etiam tempeſtate plerique Romanorũ illuſtres, indicta cauſa, ad mortem raptabantur. Denique & quæ inter ipſos acciderunt; Antoniũ, inquam, & Auguſtũ, horrendis inuicem bellis cum multorum exercituum ſtrage confligentes: etſi ab Auguſto tandem victoria ſtetit, qua etiam à ſociis deſertus Antonius, in Ægyptum profligatus, vbi manum ſibi adferens, vitam abrupit. Quo item librorum belli ciuilis vltimo Ægyptus deſcribitur, vt in Romanorum poteſtatem venerit: vtq; res Romana in vnius Auguſti imperium reciderit.

Hiſtoriæ totius initium ducitur ab Ænea, filio Anchiſæ, filij Capyis, qui Troiano bello interfuit, Ilióque capto atque euerſo fugit, & variis iactatus erroribus, ad Italiæ quoddam litus ſe applicuit, quod Laurentum dictum; vbi & caſtra illius oſtenduntur, & ex ipſo ora illa maritima *Troiana* nominatur. Imperabat tum ibi Aboriginibus Italiæ populis Faunus, Martis filius: qui & Æneæ nuptum filiam ſuam Lauiniam dedit, [a] quadringentáque circum circa terræ ſtadia attribuit, vbi Æneas oppidum ædificauit, quod ab vxoris Lauiniæ nomine Lauinium vocauit. Tertio abhinc anno, extincto Fauno, imperium nactus Æneas eſt, iure affinitatis; & Aborigenes ob affinitatem Latini Fauni *Latinos* nominauit. Tertio iterum anno à Rutulis populis Tyrrheniæ propter Lauiniam, illorum Regi antea deſponſam, bello tollitur Æneas; imperiúmq; Euryleon ſuſcepit, Aſcanius cognominatus. Hic Æneæ ex Creuſa

a Lego ὁ, ſed τετρακοσίων.

APPIANVS. Priami filia, quam in Ilio vxorem habuerat, filius fuit: etſi alij ex Lauinia natum illi Aſcanium ferunt, regni ſucceſſorem. Mortuo dein Aſcanio, quarto poſt anno quam Albam condiderat, (etenim & hic oppidum condidit, quod Albam nominauit, atque eo ex Lauinio coloniam deduxit) Syluius regni habenas accepit: huius Syluij filium Æneam Syluium faciunt, Æneæ dein filium Latinum Syluium nominant: cuius filium Capyn, Capyis verò Capetum fuiſſe aiunt, & Capeti Tiberinum, huius rurſum Agrippam, cuius Romulum filium ferunt, fulmine ſublatum, relicto filio Auentino, ex quo Procas. Hiſce omnibus Syluij memorant additum cognomentum. Procæ duo erant liberi: natu maior[a] Nemetor, minor Amulius dictus. Cùm maior natu patris morte regnum hæreditate ſuſcepiſſet, iunior vi & per nefas illi ademit, fratriſque filium Egeſtum ſuſtulit, filiam verò Rheam Syluiam ſacerdotem, ne qua liberorum ſpes eſſet, fecit. Et Nemetorem quidem, licet frater vitæ inſidiaretur, morum comitas, multáque modeſtia periculo exemit: at Rheam, quòd contra ſacerdotij legem peperiſſet, Amulius, vt puniret, comprehendit, duos verò filios ex ea natos in vicinum fluuium, cui Tiberis nomen eſt, præcipitandos paſtoribus tradidit. Liberorum nomen[b] Romus, & Romulus, ab Ænea per matrem genus trahentes. Incertum enim parentem deteſtati, Æneæ magis nomine gloriabantur. Auſpicatur ergo, vti diximus, hiſtoriam ab Ænea, obiter ad hos vſque progreſſus, ſed à Romulo vrbis conditore accuratè ſingula perſecutus, perducit ad Auguſtum, immò, ſparſim ſaltem, & in tranſcurſu, vſque ad Traianum.

a Vulgo Numitor.

b Vulgo Remus.

Appianus hic genere Alexandrinus fuit, Romæque initio cauſas egit: mox dignus habitus qui Imperatorum nomine prouinciam adminiſtraret. Stylus illi tenuis, ac minimè redundans: ſed hiſtoriam quoad eius fieri poteſt, veram texit, & militaris diſciplinæ, ſi quis alius, enarrator eſt. Oratione deiectos militum animos erigere, & ardentiores mitigare, affectúſque exprimere, ac ſi quid aliud imitari dicendo licet, optimè nouit. Floruit autem Traiani & Adriani temporibus.

τῆς πριάμου, τῆς ἐν Ἰλίῳ γενομένης αὐτοῦ γυναικός. οἱ δὲ ἐκ τῆς Λαουϊνίας Ἀσκάνιον αὐτοῦ γεννηθῆναί φασι, τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς. Ἀσκανίου δὲ τελευτήσαντος ἔτει τετάρτῳ, μετὰ τὴν Ἄλβης οἴκησιν (καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἔκτισε πόλιν, Ἄλβην καλέσας, καὶ ἀπὸ Λαουϊνίας τὸν λαὸν μετῴκισεν) ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν Συλούϊος. καὶ Συλουΐου παῖδα Αἰνείαν Συλούϊον φασιν· Αἰνείου δὲ Λατῖνον Συλούϊον· τοῦ δὲ Κάπυν· Κάπυος δὲ Κάπετον γενέσθαι, Καπέτου δὲ Τιβερῖνον, τοῦ δὲ * Ἀγρίππαν, τοῦ δὲ Ῥωμύλον. καὶ * τὸν μὲν βληθῆναι κεραυνῷ· οὗ γενέσθαι παῖδα Ἀβεντῖνον, Ἀβεντίνου δὲ * Πρόκαν γενέσθαι. καὶ πᾶσι δὲ τὸ Συλούϊον ἐπώνυμον εἶναι. τοῦ δὲ * Πρόκα δύο ἐγενέσθην υἱώ· πρεσβύτερος μὲν Νεμέτωρ, νεώτερος δὲ Ἀμούλιος. λαβόντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου παρὰ τοῦ πατρὸς τελευτῶντος τὴν ἀρχήν, ὁ νεώτερος ὕβρει καὶ βίᾳ κατέσχεν ἀφελόμενος. καὶ τὸν μὲν παῖδα τοῦ ἀδελφοῦ Ἔγεστον κτείνει· τὴν θυγατέρα δὲ Ῥέαν * Σερουΐαν, ἱέρειαν, ἵνα ἄπαις διαμείνῃ, καθίστησι. καὶ τὸν μέντοι Νεμέτορα τῆς εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιβουλῆς, ἡ τῶν ἠθῶν * ἐξεῖλκε πρᾳότης καὶ ἡ πολλὴ ἐπιείκεια· ἀλλ' ἡ Σιλουΐα ἐκύει παρὰ τὸν νόμον. καὶ τὴν μὲν Ἀμούλιος ἐπὶ κολάσει συνελάμβανε· δύο δὲ παῖδας ἐκ ταύτης δὲ γενομένους ποιμέσιν ἔδωκεν, εἰς τὸν πλησίον ποταμὸν ἐμβαλεῖν τὰ βρέφη. * Θύβρις ἦν ὄνομα τῷ ποταμῷ. Ῥῶμος δὲ καὶ Ῥωμύλος οἱ παῖδες, ἐξ Αἰνείου ἕλκοντες μητρόθεν τὸ γένος, τὸ γὰρ τοῦ φύντος ἄδηλον βδελυττόμενοι, τούτῳ μᾶλλον ἐγκαυχώμενοι ἦσαν. ἄρχεται μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ ἱστορία ἐν ἐπιδρομῇ ἀπὸ Αἰνείου ἄχρι τῶν παίδων· ἀπὸ δὲ Ῥωμύλου τοῦ οἰκιστοῦ λεπτομερῶς ἅπαντα διεξιοῦσα, κάτεισι μέχρι τοῦ Σεβαστοῦ. σποράδην δὲ καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἕως Τραϊανοῦ. ἔστι δὲ ὁ Ἀππιανὸς τὸ μὲν γένος ἦν Ἀλεξανδρεύς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὰ πρῶτα δίκαις συνηγόρει. ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέων ἐπιτροπεύειν ἠξιώθη. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ ἰσχνός· τὴν δὲ ἱστορίαν, ὡς οἷόν τ' ἐστί, φιλαλήθης, καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μεθόδων, εἴ τις ἄλλος, ὑποφήτης· ἐπᾶραί τε λόγοις τεταπεινωμένον φρόνημα στρατοῦ, καὶ διαπραῧναι φλεγμαῖνον, καὶ πάθος δηλῶσαι, καὶ εἴ τι ἄλλο λόγοις ἐκμιμήσασθαι, ἄριστος. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ.

*al.] ἀγρόπαν. *τόνδε. *al. πρόκαν. *al. πρόκα. *Σιλουΐαν. *al. ἐξεῖλκε. *θύμβρις.

LVIII.

ARRIANI *Parthica*, *Bithynica*, *& alia*.

LECTI ſunt[a] ARRIANI *Parthicorum libri ſeptemdecim*. Hic item omnium optimè[b] res geſtas Alexandri regis Macedonum conſcripſit. Aliud item opus in gratiam Bithyniæ patriæ (hinc enim natus eſt) compoſuit, *Bithynicorum* titulo. Ediderat & ab Alanis geſta, quem librum *Alanicam* inſcripſit.

In primo illo opere bella à Parthis & Romanis geſta refert, ductu atque auſpiciis Traiani Imperatoris. Vult Parthos à Scythis originem ducere: Macedonum autem imperium excuſſiſſe, cùm pridem ſeruitutem ſeruiiſſent, Perſis vna rebellantibus, hac potiſſimum de cauſa. Arſaces, & Teridates fratres erant, Arſacidæ, ex filio Arſacæ Phriapita geniti. Hi Phereclem ab Antiocho rege (quem *Deum* cognomento appellabant)

a Nicomedienſem facit hunc ſcriptorem Suidas in Arriano quem lege.
b Libris VIII. qui hodiéque exſtant: Octauus tamen peculiari titulo INDICA inſcribitur. Vide inf. Cod. XCI.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΠΑΡΘΙΚΑ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀρριανοῦ Παρθικὰ ἐν βιβλίοις ιζʹ. ἔστι δὲ συντάττειν πάντων ἄμεινον καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα. ἔτι δὲ καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς Βιθυνίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ἐπιγράψας τὸ βιβλίον, Βιθυνιακά. συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατὰ Ἀλανούς, ἣν ἐπέγραψεν Ἀλανικήν. διέρχεται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέμους, οὓς ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι καὶ Πάρθοι· Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ὄντος Τραϊανοῦ. φησὶ δὲ τὸ Πάρθων γένος Σκυθικόν· ἀποστῆναι δὲ τῆς τῶν Μακεδόνων ἐπικρατείας, ἅμα Περσῶν καταστραφέντων· πάλαι δουλωθὲν δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἀρσάκης καὶ Τηριδάτης ἤστην ἀδελφὼ * Ἀρσακίδαι, τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φριαπίτου ἀπόγονοι. * οὗτοι Φερεκλέα, τὸν * ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, θεὸν αὐτὸν ἐπίκλην ὠνόμαζον.

Arri... Parthica, ... ca, c
*al. *al. *al.

ἀλλ' οἵγε

ἀλλ' οἵ γε Ἀρσακίδαι τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου σατράπην αὐτῆς τῆς χώρας καταστάντα Φερεκλέα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν αἰσχρῶς ἐπείρασε βιασάμενος· οὐκ ἐνεγκόντες τὴν ὕβριν, ἀνεῖλόν τε τὸν ὑβρίσαντα, καὶ ἑτέροις πέντε τὴν πρᾶξιν ἀνακοινωσάμενοι· καὶ τὸ ἔθνος τῶν Μακεδόνων ἀπέστησαν, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἦρξαν καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἤλασαν, ὡς καὶ Ῥωμαίοις ἀντιρρόπους μάχας θέσθαι, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἔχοντας τοῦ πολέμου, ἀπελθεῖν. Πάρθους δέ φησιν ἐπὶ Σεσώστριδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως, καὶ Ἰανδύσου τοῦ Σκυθῶν, ἀπὸ τῆς σφῶν χώρας Σκυθίας εἰς τὴν νῦν μετοικῆσαι. οὓς ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς κατακράτος ταπεινώσας, ὑποσπόνδους ἀφῆκεν, αὐτὸς αὐτοῖς τὸν βασιλέα καταστησάμενος. οὗτος ὁ Ἀρριανὸς, φιλόσοφος μὲν ἦν τῶν ἐπισήμων, εἷς τῶν ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Ἀδριανοῦ, καὶ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, καὶ Μάρκου τοῦ * Ἀντωνίνου ἐγνωρίζετο. ἐπωνόμαζον δὲ αὐτὸν Ξενοφῶντα νέον. διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπίσημον, ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. ἔγραψε δὲ βιβλία καὶ ἕτερα· τῶν μὲν διατριβῶν Ἐπικτήτου τοῦ διδασκάλου ὅσα ἴσμεν βιβλία ὀκτώ· τῶν δὲ ὁμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ Ἐπικτήτου βιβλία δώδεκα. ἰσχνὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ, καὶ μιμητὴς ὡς ἀληθῶς Ξενοφῶντος. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἕτερα γράψαι, ἃ οὔπω εἰς ἡμετέραν ἀφίκετο γνῶσιν. δῆλον δὲ, ὡς οὐδὲ ῥητορικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως ἀπελείπετο.

*al. Ἀντων.

Epicteti diſputationes.

eius oræ Satrapam conſtitutum, quòd altero fratrum abuti per vim fœdè conaretur, contumeliam non ferentes, necarunt; conſciis etiam aliis quinque. Gentem itaque Macedonum pellentes, imperium ipſi arripuerunt, magnámque ſunt potentiam conſecuti; vt & cum Romanis æquo ſæpe Marte contenderint, interdum etiam victoria bello potiti ſuperiores diſceſſerint. Narrat adhæc Parthos Seſoſtridis Ægyptiorum regis tempore, & Ianduſi Scytharum, ex Scythia in eum, quem nunc tenent, locum demigraſſe: quibus Traianus Romanorum Imp. per vim fractis, fœdere icto, regem conſtituit.

Hic Arrianus profeſſione Philoſophus, vnus in Epicteti familiaribus, Adriani, & Antonini Pij, & Marci Antonini Impp. temporibus viguit; & ob ſingularem doctrinam (noui Xenophontis cognomentum adeptus) cùm alios in republica magiſtratus geſſit, tum ad ipſum quoque conſulatum aliquando peruenit.

Scripſit & alia volumina: [a] *Diſſertationum Epicteti* præceptoris, quos nouimus, *libros octo*: *Sermonum* verò ipſius *Epicteti libros duodecim.* Exilis illi dicendi character, & reuera Xenophontis imitator eſt. Alia item ſcripſiſſe ferunt; quæ tamen ad manus meas nondum peruenerunt. Certum ſanè illud, Rhetoricæ nequaquam ſapientiæ ac facultatis imperitum fuiſſe.

ARRIANVS.

a Hodie quatuor duntaxat libros Arriani in Epictetum enchiridion legimus.

ΣΥΝΟΔΟΣ Η ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝ ἁγίοις Ἰωάννου παρανόμως συστᾶσα.

νθ'.

Synodus contra Ioan. Chryſo.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ συνόδου τῆς παρανόμως κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου συγκροτηθείσης. ἐν ᾗ ὑπῆρχον κατάρχοντες Θεόφιλός τε Ἀλεξανδρείας, Ἀκάκιος ὁ Βερροίας, Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαΐδος, καὶ ὁ Σευηριανὸς Γαβάλων, καὶ Κυρῖνος ὁ Χαλκηδόνος· οἱ τὰ μάλιστα δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὸν ἄνδρα· οἳ ἅμα πάντα, καὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι καὶ μάρτυρες ἦσαν. ἐν ὑπομνήμασι δὲ αὐτὰ ἐπράχθη δέκα πρὸς τοῖς τρισίν· ἀλλὰ τὰ μὲν δύο καὶ δέκα, κατὰ τοῦ ἁγίου, τὸ δὲ τρὶς καὶ δέκατον περιέχει τὰ κατὰ Ἡρακλείδου, τοῦ εἰς Ἔφεσον ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος, ὅπερ οὐδὲ τὴν καθαίρεσιν ἴσχυσαν τελειῶσαι, ἑτέρων τινῶν κωλυσάντων. ὁ δὲ κατήγορος Ἡρακλείδου, τῆς Μαγνητῶν πόλεως ἐπίσκοπος ἦν ὀνόματι Μακάριος. ὁ δὲ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου περιφανὴς ἐχθρὸς καὶ πρῶτος κατήγορος, Ἰωάννης ὁ διάκονος αὐτοῦ ἦν. κατηγορεῖ δὲ τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι τε αὐτὸν ἠδίκησεν, ἀφορίσας αὐτὸν, διότι τὸν οἰκεῖον παῖδα Εὐλάλιον ἔτυψε. δεύτερον δὲ, ὅτι Ἰωάννης τις μοναχὸς ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ Χρυσοστόμου ἐτύφθη, ὡς φησι, καὶ ἐσύρη, καὶ μετὰ τῶν δαιμονώντων ἐσιδηροφόρησε. τρίτον, ὅτι τῶν κειμηλίων πλῆθος πολὺ διέπρασε. τέταρτον, ὅτι τὰ μάρμαρα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἃ ὁ Νεκτάριος εἰς μαρμάρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἀπετέθετο, * οὗτος διέπρασε. πέμπτον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ἀτίμους καὶ διεφθαρμένους καὶ * αὐτοπαραχήτους καὶ τριωβολιμαίους ὑβρίζει. ἕκτον, ὅτι τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον λῆρον * ἀπεκάλει καὶ δαιμονιάριον. ἕβδομον, ὅτι κατὰ Σευηριανοῦ συσκευὴν ἐποιήσατο.

*al. αὐτικ.

*al. αὐτοπαραχήτους.

*al. ἐκάλει.

SYNODVS [AD [a] QVERCVM] illegitima, Contra B. Ioannem Chryſoſtomum. LIX.

LECTVM eſt illegitimè coactum aduerſus S. Ioannem Chryſoſtomum conciliabulum: cui præſides adfuerunt Theophilus Alexandriæ, [b] Acacius Berrhœæ, [c] Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, & [d] Cyrinus Chalcedonis Epiſcopi: qui infeſto in illum animo cum eſſent, ſimul omnia & iudices, & accuſatores, & teſtes erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duodecim quidem contra S. Chryſoſtomum, tertiadecima contra Heraclidem, quem Epheſiis ille ordinarat epiſcopum: huius tamen depoſitionem validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus, minimè potuerunt. Heraclidæ accuſator Macarius quidam nomine fuit, Magnetum epiſcopus; beati Ioannis verò palam hoſtis, primúſque accuſator, Ioannes eius diaconus.

Accuſat hic *primò* Chryſoſtomum actione illatæ ſibi iniuriæ; quòd ſe eieciſſet ob domeſticum puerum Eulalium pulſatum. *Alterum* erat crimen, quòd [e] Ioannes quidam monachus, iubente Chryſoſtomo verberatus eſſet, vt ait, ac raptatus, ferreáque cathena dęmoniacorum more adſtrictus. *Tertium*, quòd pretioſarum rerum magnam vim diuendidiſſet. *Quartum* crimen, quòd marmora S. Anaſtaſiæ, quæ Nectarius illi Eccleſiæ marmoribus ornandæ reliquerat, ipſe vendidiſſet. *Quintum*, quòd per contumeliam appellet clericos viles, corruptos, ſuis vſibus ſponte paratos, triobolareſque. *Sextum*, quòd S. Epiphanium delirum & paruulum dæmonium appellarit. *Septimũ*, quod [f] Seueriano calumniam ſtruxiſſet,

a Locus erat trans mare, ſic vocatus; Ruffini ſuburbium, inquit Pallad. Helenopolitanus Epiſcopus, αὐτόπτης rerum B. Chryſoſtom. primúſque deſcriptor.

b Excitatum huius in Ioannem odium refert Palladius, quod cùm veniſſet in vrbem, honeſto careret hoſpitio.

c Quorum facinora (inquit Chryſoſt. in ſua adpſeudoſynod. epiſt. apud Pallad.) ſæculi quoque theatra clamant. Vide Pallad. atque Niceph.

d Huic à Deo immiſſam poſtea pœnam, lege apud Niceph. c. 14. ſub fin.

e De iis fortaſſis vnus, qui Longos fratres accuſaturi, ab Theophilo ſubmiſſi fuerunt. De quibus Pallad.

f De quo vide Niceph. lib. 13. cap. 9. ſub fin. Et Georg. Alexand. infr. Cod. XCVI.

SYN. ILLE.

incitatis contrà eum [a] Decanis. *Octauum*, quod ſycophantiis plenum librum in clerum conſcripſit. *Nonum*, quòd totius cleri habito conuentu, tres Diaconos citarit, Acacium, Edaphium, & Ioannem; & quaſi humerale ipſius furati eſſent, accuſârit; quærens, vtrum & ad aliud illud vſum aliquem cœpiſſent: *Decimum*, quòd Antonium ſepulchrorum violatorem conuictum, Epiſcopum ordinarit. *Vndecimum*, quòd Ioannem Comitem in tumultu militari ipſe prodiderit. *Duodecimum*, quòd neque incedens ad templum, neque ingrediens, Deum precatus ſit. *Decimumtertium*, quòd ſine altari Diaconorum & Presbyterorum ordinationes fecerit. *Decimumquartum*, quòd vna ordinatione quatuor ſimul epiſcopos crearit. *Decimumquintum*, quòd [b] mulieres ſuſcipiat, ſolus cum ſolis, aliis omnibus foras emiſſis. *Decimumſextum*, quòd hæreditatem à Thecla relictam, per Theodulum vendiderit. *Decimumſeptimum*, quòd Eccleſiæ reditus nemo nouerit quo abeant. *Decimumoctauum*, quod Sarapionem [c] accuſatum, cauſámque etiam tum dicentem, Preſbyterum ordinarit. *Decimumnonum*, quod [d] communicantes cum orbe vniuerſo, ipſius voluntate incluſos, & in cuſtodia mortuos, contémpſerit, vt ne corpora quidem ipſorum ſepulturæ mandanda curarit. *Viceſimum*, quòd iniuria ſanctiſſimum Acacium affecerit, & ne ad colloquium quidem ipſum admiſerit. *Viceſimumprimum*, quod Porphyrium Presbyterum Eutropio, vt in exilium pelleret, tradiderit. *Viceſimumſecundum*, quòd item Berenium ſacerdotem contumeliis multis malè acceptum dediderit. *Viceſimumtertium*, quod illi ſoli balneum ſuccendatur, & vbi lauerit, Sarapion claudat labrum, ita vt alius nemo lauet. *Quartum & viceſimum*, quod ſine teſtibus multos ordinarit. *Quintum & viceſimum*, quod [f] ſolus edat, intemperanter Cyclopum vitam degens. *Viceſimumſextum*, quod idem ipſe accuſet, idémque teſtis ſit, ac iudex. Planum id eſſe ex illis, quæ cum Martyrio Archidiacono, & cum Proæreſio Lyciæ Epiſcopo geſta referuntur. *Viceſimumſeptimum*, quod [g] pugno contuderit Memnonem in Apoſtolorum ſacra æde, & ſanguine ex ore ipſius manante, nihilominus Euchariſtiæ obtulerit myſteria. *Viceſimumoctauum*, quod in throno exuitur & induitur, & [h] paſtillum edit. *Viceſimumnonum*, quod epiſcopis à ſe ordinatis pecunias largiatur, vt per illos laboribus clerum opprimat.

Hæc accuſationis in ſanctum virum capita ſunt: qui quidem quartùm appellatus non comparuit, citantibus [i] reſpondens: *Si apertos hoſtes iudicum ordine ſubmoueritis, præſtò*, inquit, *ſum, méque ſiſtam; vt ſi quis me accuſarit, cauſam dicam: ſin id facere detrectaueritis, quoties citabitis, nihil proficietis.* Examinarunt itaque, vt putabant, horum omnium caput primum ac ſecundum.

Hinc cœperunt in Heraclidem, & [k] Palladium Helenopolis, epiſcopos ambos, conquirere: & Ioannes monachus (cuius Ioannes diaconus [l] in ſuis beati Chryſoſtomi accuſationibus meminerat) libellum itidem porrexit, accuſans Heraclidē quod Origeniſta eſſet,

κινήσας κατ' αὐτοῦ τοὺς δεκανούς. ὄγδοον, ὅτι καὶ κατὰ τοῦ κλήρου συκοφαντικὸν βιβλίον κατεσκεύασε. ἔνατον, ὅτι συγκροτήσας συνέδριον παντὸς τοῦ κλήρου, ἔστησε τρεῖς διακόνους, Ακάκιον, Εδάφιον, Ιωάννην, κατηγορήσας ὡς τὸ ὠμοφόριον αὐτοῦ κλέψαντας, λέγων, μὴ καὶ εἰς ἄλλο τι αὐτὸ ἔλαβον. δέκατον, ὅτι Αντώνιον ἐλεγχθέντα τυμβωρύχον ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπον. ἑνδέκατον, ὅτι Ιωάννην τὸν κόμητα ἐν τῇ στάσει τῶν στρατιωτῶν αὐτὸς καταμηνύσεν. δωδέκατον, ὅτι οὔτε προϊὼν ηὔξατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὔτε εἰσιών. τρισκαιδέκατον, ὅτι ἄνευ θυσιαστηρίου χειροτονίας διακόνων καὶ πρεσβυτέρων ἐποίησε. τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι ἐν μιᾷ χειροτονίᾳ τέσσαρας ἐπισκόπους ἐποίησε. πεντεκαιδέκατον, ὅτι δέχεται γυναῖκας * μόνας πρὸς μόνας, πάντας ἐκβαλὼν ἔξω. ἑξκαιδέκατον, ὅτι τὴν κληρονομίαν τὴν ἀπὸ Θέκλας καταλειφθεῖσαν, πέπρακε διὰ Θεοδούλου. ἑπτακαιδέκατον, ὅτι τὰ προσόδια τῆς ἐκκλησίας οὐδεὶς οἶδε ποῦ ἀπῆλθεν. ὀκτωκαιδέκατον, ὅτι Σαραπίωνα, ὑπὸ ἔγκλημα ὄντα, πρεσβύτερον ἐχειροτόνησεν. ἐννεακαιδέκατον, ὅτι τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης, κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐγκλεισθέντας, καὶ τελευτήσαντας ἐν τῇ φυλακῇ ὑπερεῖδε, καὶ οὐδὲ τὰ σκηνώματα αὐτῶν προπέμψαι * ἠξίωσεν. εἰκοστὸν, ὅτι τὸν ἁγιώτατον Ακάκιον ὕβρισε, καὶ οὔτε λόγου μετέδωκεν αὐτῷ. εἰκοστὸν πρῶτον, ὅτι Πορφύριον τὸν πρεσβύτερον παρέδωκεν Ευτροπίῳ ἐξορισθῆναι. εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτι καὶ * Βερένιον πρεσβύτερον παρέδωκε μεθ' ὕβρεως πολλῆς. εἰκοστὸν τρίτον, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λουτρὸν ὑποκαίεται, καὶ μετὰ τὸ λούσασθαι αὐτὸν Σαραπίων * ἀπολύει τὴν ἔμβασιν, ὥς τε ἄλλον τινὰ μὴ λούεσθαι. εἰκοστὸν τέταρτον, ὅτι πολλοὺς ἀμαρτύρως ἐχειροτόνησεν. εἰκοστὸν πέμπτον, ὅτι μόνος ἐσθίει, ἀσώτως ζῶν κυκλώπων βίον. εἰκοστὸν ἕκτον, ὅτι αὐτὸς κατηγορεῖ, αὐτὸς μαρτυρεῖ, αὐτὸς ἀποφαίνεται. καὶ δῆλον ἐκ τῶν περὶ Μαρτύριον τὸν πρωτοδιάκονον, καὶ ἐκ τῶν περὶ Προαιρέσιόν φασι, τὸν Λυκίας ἐπίσκοπον. εἰκοστὸν ἕβδομον, ὅτι κόνδυλον ἔδωκε Μέμνονι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, καὶ ῥέοντος τοῦ αἵματος ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, προσήνεγκε τὰ μυστήρια. εἰκοστὸν ὄγδοον, ὅτι ἐν θρόνῳ ἀποδύεται καὶ ἐνδύεται, καὶ * παστίλλον τρώγει. εἰκοστὸν ἔνατον, ὅτι καὶ χρήματα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονουμένοις ἐπισκόποις δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτῶν καταπονῇ τοῦ κλήρου. τὰ μὲν οὖν κατὰ τοῦ ἁγίου κεφάλαια, ταῦτα. ἐκεῖνος δὲ τέταρτον προσκληθεὶς, οὐ παρεγένε[illegible]λοποιήσας τοῖς προσκαλουμένοις, ὅτι εἰς τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κρινόντων περιστέλλετε, ἕτοιμός εἰμι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἴ τις τί μου κατηγορεῖ. εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐ βούλεσθε, ὁσάκις ἂν ἀποστείλητε, οὐδὲν πλέον ἀνυσθήσεται. ἐξήτασαν δὲ, ὡς ἐνόμισαν, ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. εἶτα ἤρξαντο περὶ Ηρακλείδου καὶ Παλλαδίου τοῦ Ελενουπόλεως τῶν ἐπισκόπων ἐξετάζειν· καὶ ἐπιδέδωκε λίβελλον πάλιν ὁ μοναχὸς Ιωάννης. οὗ ὁ διάκονος Ιωάννης ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου κατηγορίαις ἐμνήσθη, ἐγκαλῶν κατὰ Ηρακλείδου· Ὅτι Ὠριγενιαστής ἐστι, καὶ ὅτι

a Δικάνοι δ. Epiphan. lib. 3. extremo contra hær ſ. οἱ τὰ σώματα περιστέλλοντες τῶν κοιμωμένων. Et Nouel. LIX. qui cum ἀκολούθοις, καὶ ἀσκητρίαις, καὶ κανονικαῖς κομίζουσι περὶ τὴν τῶν λειψάνων ἐκφοράν.

b Olympiadem atque Nicaretam, & alias B. Ioannis miniſtrantes intelligit.

c Vide Socratem, lib. 7.

d τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης, quos ſequentis libelli c. 15. κοινωνικοὺς τῆς Εκκλησίας, id eſt, καθολικοὺς, Iſaacius vocat. Illos nempe dicit à Theophilo ſubmiſſos Catholicæ communionis monachos, Longorum fratrum, velut Origeniſtarum accuſatores. Certum id ex Palladio, & Georg. Alex. infr. Cod. XCVI.

e Berrhæenſem epiſc.

f Cauſas adfert Georg. Alexād. in vita inf. Cod. XCVI.

g Γρονθὸν ἔδωκε, συγκαμπτομένων τῶν δακτύλων, vt deſcribit Theophylact. & vet. gloſſ. reddit pugnum.

h Poſt diuinorum myſteriorum perceptionem addit Niceph. lib. 13. cap. 9. ex Palladio & aliis. Propter ſputum nimirum. Idem que cæteris ſuaſiſſe tradunt, qui B. Chryſoſt. res ſcripſerant.

i Diſcrepat nonnihil B. Ioannis reſponſio, quæ eſt apud Niceph. lib. 13. cap. 15. ext.

k Cuius inſignis ille dialogus in manibus de B. Chryſoſt. vita.

l Supr. cap. 2.

* al. μόνη πρὸς μόνα.

* al. κατα[illegible].

* al. Βηρίνιον.

* al. ἀπολύ[illegible].

καὶ ὅτι κλέπτης ἐφωράθη ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἱμάτια τοῦ διακόνου Ἀκυλίνου κλέπτων· καὶ ὅτι αὐτόν, φησιν, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης τοιοῦτον ὄντα, εἰς Ἔφεσον ἐχειροτόνησεν. * ἐνεκάλει δὲ καὶ κατ᾽ αὐτοῦ τοῦ χρυσοστόμου, ὡς πολλὰ κακὰ παθὼν χάριν τῶν Ὠριγενιαστῶν, διὰ Σαραπίωνος, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ἐκείνου ἐπέσταλ. εἶτα τούτων ἐξετασθέντων, ἐξητάσθη πάλιν τὸ ἔννατον κεφάλαιον τῶν ἐγκλημάτων. εἶτα τὸ κζ. εἶτα πάλιν κατηγόρησεν Ἰσαάκιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἡρακλείδου, ὡς Ὠριγενιαστοῦ, καὶ ὡς μὴ *παραδεχθέντος Ἐπιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ, μήτε εἰς εὐχήν, μήτε εἰς συνεστίασιν. ἐπέδωκε δὲ ὁ αὐτὸς Ἰσαάκιος καὶ λίβελλον κατὰ τοῦ χρυσοστόμου, περιέχοντα ταῦτα. πρῶτον περὶ τοῦ πολλάκις μνημονευθέντος Ἰωάννου τοῦ μοναχοῦ, ὅτι ἐδάρη διὰ τοὺς Ὠριγενιαστάς, καὶ ὅτι ἐσιδηροφόρησε. δεύτερον, ὅτι ὁ μακάριος ἐπιφάνιος διὰ τοὺς Ὠριγενιαστάς, ἀμμώνιον, εὐθύμιον, εὐσέβειον, καὶ ἡρακλείδην, καὶ παλλάδιον, οὐκ ἠθέλησε κοινωνῆσαι. τρίτον, ὅτι τὴν φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων. τέταρτον, ὅτι ἐπ᾽ ἐκκλησίας λέγει τράπεζαν ἐριννύων πεπληρωμένην. πέμπτον, ὅτι καυχᾶται ἐπ᾽ * ἐκκλησίᾳ λέγων· ἐρῶ, μαίνομαι. ἕκτον, ὅτι ὀφείλει ἑρμηνεῦσαι, τίνες εἰσὶν ἐριννύες; καὶ τί ἐστι τὸ λέγειν· ἐρῶ, μαίνομαι. ἡ γὰρ ἐκκλησία οὐκ οἶδε ταῦτα. ἕβδομον, ὅτι ἄδειαν παρέχει τοῖς ἁμαρτάνουσι, διδάσκων· ἐὰν πάλιν ἁμάρτῃς, πάλιν μετανόησον, καὶ ὁσάκις ἂν ἁμαρτάνῃς, ἐλθὲ πρός με, καὶ ἐγώ σε θεραπεύσω. ὄγδοον, ὅτι βλασφημεῖ ἐπ᾽ ἐκκλησίας, λέγων· ὅτι ὁ χριστὸς προσευξάμενος οὐκ εἰσηκούσθη, ἐπεὶ μὴ δεόντως προσηύξατο. ἔννατον, ὅτι τοῖς λαοῖς ὑποβάλλει στασιάζειν [καὶ] κατὰ τῆς συνόδου. δέκατον, ὅτι ἕλληνας πολλὰ κακὰ τοῖς χριστιανοῖς διαθεμένους ὑπεδέξατο, καὶ ἔχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ προΐσταται αὐτῶν. ἑνδέκατον, ὅτι ἐπιβαίνει ἀλλοτρίαις ἐπαρχίαις. καὶ χειροτονεῖ ἐπισκόπους. καὶ ἑνδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἐκπιττάτοις κελεύει ἐκβληθῆναι τῆς οἰκίας αὐτοῦ. δωδέκατον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ξέναις ὕβρεσιν ὑβρίζει. τρισκαιδέκατον, ὅτι παραθήκας ἀλλοτρίας ἥρπασε βίᾳ· ιδ΄. ὅτι ἄνευ συνεδρίου καὶ παρὰ γνώμην τοῦ κλήρου ποιεῖ τὰς χειροτονίας. πέντε καὶ δέκατον, ὅτι τοὺς μὲν Ὠριγενιαστὰς *ἐδέξατο, τοὺς δὲ κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας, μετὰ συστατικῶν ἐλθόντας γραμμάτων, καὶ ἐν τῇ φυλακῇ βληθέντας οὐκ ἐξείλετο· ἀλλὰ καὶ ἀποθα[illegible]ις ἐν αὐτῇ *οὐκ ἐπεσκέψατο. ἑκκαιδέκατον, ὅτι δούλους ἀλλοτρίους μήπω ἐλευθερωθέντας, ἀλλὰ καὶ διαβεβλημένους, ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους. ἑπτακαιδέκατον, ὅτι αὐτὸν τοῦτον Ἰσαάκιον, πολλὰ παρ᾽ αὐτοῦ συνέβη κακωθῆναι. τούτων οὖν τῶν κατηγοριῶν τὸ μὲν πρῶτον, ἅτε δὴ προεξετασθέν, ὡς ἐνόμιζον, οὐκ ἔτι ἐξητάσθη· τὸ δὲ δεύτερον ἐξητάσθη καὶ τὸ ἕβδομον. εἶτα ἐξητάσθη πάλιν τὸ τρίτον τῶν ἐγκλημάτων ὑπὸ τοῦ διακόνου Ἰωάννου ἐπιδοθέντων. ἐν τούτῳ δὲ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἀρσάκιος ὁ πρωτοπρεσβύτερος, ὁ αὐτὸν τὸν χρυσόστομον διαδεξάμενος, καὶ Ἀττικὸς ὁ πρεσβύτερος, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως μαρτυρεῖσθαι ἔστησαν, καὶ τοῦ ἁγίου κατεμαρτύρησαν· καὶ Ἐλπίδιος [δὲ] ὁ πρεσβύτερος.

& Cæſareæ Paleſtinæ in furto deprehenſus fuiſſet, Aquilini diaconi veſtimenta furatus; & quamuis talis eſſet, inquit, Ioannes epiſcopus Epheſiorum eum Epiſcopum ordinauit. Accuſat præterea ipſum Chryſoſtomum, quod multa Origeniſtarum cauſa aduerſa paſſus ſit à Sarapione, quódque hunc ille à ſe miſerit. Horum itaque cognitione peracta, inquiſitum deinceps eſt in caput nonum accuſationum, mox in viceſimum ſeptimum.

Poſtea rurſum [a] Iſaacius Epiſcopus Heraclidem accuſat vt Origeniſtam, miniméque ſuſceptum à ſanctiſſimo Epiphanio, neque in precationis, neque in ciborum communionem. Protulit & idem Iſaacius libellum contra Chryſoſtomum, hæc ferè continentem. *Primum*, de Ioanne monacho ſæpius iam nominato, quod propter Origeniſtas vapulaſſet, & ferro vinctus fuiſſet. *Secundum*, quòd B. Epiphanius propter hos Origeniſtas, [b] Ammonium, Euthymium, Euſebium, Heraclidem, & Palladium, communicare cum illo noluiſſet. *Tertium*, quòd hoſpitalitatem, ſolus quotidie cibum capiens, deſereret. *Quartum*, quòd [c] in Eccleſia dicat, menſam eſſe furiarum plenam. *Quintum*, quod in Eccleſia ſe ita iactet; *Depereo, inſanio.* [d] *Sextum*, oportuiſſe illum interpretari, quænam illæ furiæ eſſent; & quid ſit, *Depereo, inſanio*: has enim Eccleſia voces ignorat. *Septimum*, quod licentiam peccantibus præbeat, ſic docens: [e] *Si iterum peccaſti, pœniteat iterum: Et quoties peccaueris, veni ad me, ego te ſanabo.* *Octauum*, quod in Eccleſia docens blaſphemet, Chriſtum orantem ideò non eſſe auditum, quod non vt oportet, oraſſet. *Nonum*, quod [f] ad ſeditionem populum concitaret, etiam aduerſus Synodum. *Decimum*, quod ex gentibus quoſdam, qui Chriſtianos valdè afflixiſſent, ſuſcepiſſet, & in Eccleſia haberet, atque defenderet. [g] *Vndecimum*, quod [h] aliorum inuadat prouincias, ordinétque ibidem Epiſcopos. [i] *Duodecimum*, quod Epiſcopos iniuria afficiat, & [k] ἐκπιδάτοις domo ſua pelli iubeat. *Decimumtertium*, quod clericos inuſitatis iniuriis contumelijſque affecerit. *Decimumquartum*, quod aliorum depoſita vi rapuerit. *Decimumquintum*, quod ſine conuentu, præterque cleri mentem, ordinet. *Decimumſextum*, quod [l] Origeniſtas receperit: [m] communicantes verò cum Eccleſia monachos, etſi commendatitias literas adferrent, in carcerem coniectos non dimiſerit: quin & in eo morientes, ne inuiſerit quidem. *Decimumſeptimum*, quod aliena mancipia nondum manumiſſa, immò & accuſata, Epiſcopos ordinarit. *Decimumoctauum*, quod ipſum hunc Iſaacium malè ſæpè multarit.

Harum accuſationum primum caput, quod id antea (vt rebantur) examinatum eſſet, excutere noluerunt; at in ſecundum & ſeptimum inquiſitum. Mox tertium quoque accuſationis à Ioanne diacono factæ caput examinatur. In eo capite Arſacius Archipreſbyter [n] qui ipſi Chryſoſtomo ſucceſſit, & [o] Atticus preſbyter, neſcio quo modo teſtes adhibiti, contra B. Chryſoſtomum teſtimonium dixerunt; vt & Elpidius preſbyter.

SYN. ILLE.

a D. Baron. ad annum Chriſti 403. tom. 5. legit hic Acacius Epiſcopum, Heraclidem, &c. Fortaſſis Iſaacius ille monachus, quem vna cum Theophilo Alexandriam veniſſe refert Niceph. lib. 13. c. 17. Pallad. eundem Syrulum circumforaneum, falſorum monachorum ducem appellat.

b Omittit fortaſſis Dioſcorum, quartum in Longis fratribus, adcenſere, quod is ante Synodum inchoatam mortuus eſſet, teſte Niceph. lib. 13. c. 15. De quibus etiam inf. C. XCVI. circa med.

c ἐπ᾽ ἐκκλησίας.

d Quædam exemp. hæc verba ſuperiori cap. 5. continenter adiungunt.

e Socrat. lib. 6. cap. 21. Vide B. Baſil. de pœnit. & S. Epiphan contra Nouat.

f Lege Niceph. lib. 13. c. 16. & 17.

g ἑνδέκατον in Græco legendū. Vide Notas Græci exempl.

h Niceph. lib. 13. cap. 9.

i Hoc cap. in Baron. Anna. lib. deſideratur.

k Repræſento vocem ignotam atque inauditā, ſi quis forſitan aliquid ex ea reſti exſculpat.

l Longos fratres intelligit.

m Ad accuſandos Longos, à Theoph. Conſtātinop. miſſos, vt ex Palladio conſtat, & Georg. Alexand. inf. Cod. XCVI.

n Nicephorus eum ſuis depingit coloribus, lib. 13. cap. 28.

o Ille puto, qui Arſacio ſucceſſit, de quo Niceph. ſupr. c. 29.

SYN. ILLE. Iidem, & cùm ipſis etiam Acacius preſbyter, in quartum criminationis caput teſtati ſunt. Poſtquam ita excuſſa fuere hæc, prædicti preſbyteri, ac præter eos Eudæmon & Oneſimus, ſententiam accelerari poſtularunt. Itaque [a] Synodi præſes Paulus Heracleæ Epiſcopus, omnes ſententiam dicere voluit, ſtatutúmque vt ipſis viſum, beatum virum ſede pellendum, incipiente Gymnaſio Epiſcopo, & finiente Theophilo Alexandrino, numero omnes quinque & quadraginta. Poſt miſſa eſt ad clerum Conſtantinopolitanum, tanquam è Synodo, epiſtola de Chryſoſtomi è throno deiectione. Relatio quoque ad Imperatores facta. Ad hæc tres oblati libelli, à [b] Gerontio, Fauſtino, & Eugnomonio, qui ſe iniuſtè à Ioanne Epiſcopatu motos querebantur. Imperatorum viciſſim ad Synodum miſſum eſt reſcriptum. Atque in his ferè duodecima actio conſumitur. nam decimatertia, vti diximus, ea continet, quæ ad Heraclidem Epheſi Epiſcopum pertinebant.

a Propterea opinor, quod Patriarcha ſoleret ab Heraclea Metropolita E. manus impoſitionem accipere quia Byzantiũ in huius Epiſcopatu olim fuit, auctore Curopalat. de offic. Conſtantinop.
b De quo Niceph. lib. 13. c. 9. initio.

οἱ αὐτοὶ δὲ κατεμαρτύρησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἀκάκιος ἐπὶ τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ. τούτων οὖν ἐξετασθέντων· αὐτοί τε οἱ προειρημένοι πρεσβύτεροι, καὶ Εὐδαίμων ἔτι καὶ Ὀνήσιμος, ᾐτοῦντο ἐπιταχῦναι τὴν ἀπόφασιν. καὶ πρῶτος τῆς συνόδου Παῦλος ὁ Ἡρακλείας, ἠξίωσεν ἅπαντας ἀποφήνασθαι. καὶ ἀπεφήναντο τὴν τοῦ ἁγίου, ὡς ἔδοξεν ἑαυτοῖς, καθαίρεσιν, ἀρξαμένου Γυμνασίου ἐπισκόπου, καὶ τελευτήσαντος Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας. οἱ πάντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα πέντε. εἶτα ἐγράφη τῷ κλήρῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δῆθεν ἀπὸ συνόδου, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου καθαιρέσεως. ἀνηνέχθη καὶ τοῖς *βασιλεύουσι. ἐπεδόθησαν ἔτι καὶ λίβελλοι τρεῖς, παρὰ Γεροντίου, παρὰ Φαυστίνου, παρὰ Εὐγνωμονίου, οἳ ἔλεγον ἑαυτοὺς ἀδίκως ὑπὸ Ἰωάννου καθῃρῆσθαι. ἐγένετο καὶ ἀντιγραφὴ βασιλικὴ πρὸς τὴν σύνοδον· ἐν οἷς καὶ δωδεκάτη πρᾶξις. ἡ δὲ τρισκαιδεκάτη, ὡς ἐρρέθη, ἔχει τὰ περὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου ἐπίσκοπον.

Gymnaſius Epiſcopus. Theophilus Alexandrinus.
* al. βασιλεῦσι.

HERODOTI HALICARNASSEI *Hiſtoriarum libri IX.*

LEGVNTVR *hiſtoriarum* HERODOTI *libri nouem*, numero & nomine totidem Muſarum. Hic Ionicæ dialecti norma eſſe queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebráſque digreſſiones, per quæ ſenſus ipſi atque ſententiæ dulcedo fluit: quanquam pro hiſtoriæ modo, proprióque ipſius, & conueniente charactere; hæc ipſa interdum obſcuritatem pariant, recuſante veritate fabulis ſuam obfuſcari accurationem, aut plus æquo à re propoſita ſcriptorem digredi.

Auſpicatur hiſtoriam à Cyri imperio, qui primus Perſarum regnum tenuit: vnde natus, quomodóque educatus creuerit, atque regnarit: & pertingit ad vſque Xerxis imperium, eiuſque contra Athenienſes expeditionem ac fugam. Quartus verò à Cyro rex fuit Xerxes: nam ſecundus Cambyſes erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus eſt Smerdes magus, his non adnumeratur, quòd tyrannus fuerit, ſibique minimè debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darij ſucceſſor, Xerxes filius fuit, in quem hiſtoria [a] deſinit. neque ad regni eius finem vſque progreſſa: quia his temporibus Herodotus ipſe floruit, vt inter cæteros & Diodorus Siculus teſtatur. Thucydidem [b] ferunt cùm adoleſcens admodum apud patrem adſtans, hunc ſuam hiſtoriam recitantem audiret, illacrymaſſe, Herodotúmque de illo ſubieciſſe: Quàm eſt tuus hic filius, Olure, ardenti ad diſcendum ingenio?

a In pugna ad Mycalen, & Seſti oppugnatione ſcribendi finem fecit, inquit Diod. lib. 11. Bibliot.
b Suid. in Thucyd. & Marcellinus in vita eiuſdem.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ λόγοι θʹ.

ξʹ. HERODOTI hiſtoriarum libri IX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι θʹ. κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν ἐστὶν ἂν εἴη, ὡς ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ διάνοιαν γλυκύτης διαρρεῖ, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας κατάληψιν, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ἐπισκοτεῖ, οὐκ ἐθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, οὐδὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι ταῖς παρεκβάσεσιν. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου περσῶν βασιλεύσαντος: ὅθεν τε ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τῶν ἀθηναίων ἐπελάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος γὰρ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ὑπελθών. Δαρείου δὲ διάδοχος, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δὲ, ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τῆς ἱστορίας, κομιδῇ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδ[illegible] ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· τὸν δὲ Ἡρόδωτον ἀποφήνασθαι, ὡς εἴη ὁ παῖς, ὦ Ὄλουρε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

LXI.

ÆSCHINIS *Orationes III. & Epiſtolæ IX.*

LEGVNTVR ÆSCHINIS *orationes tres*, *contra Timarchum*, quæ princeps eſt orationum eius, & *falſæ legationis*. Tertia verò & vltima *contra Cteſiphontem*. Tres enim duntaxat legitimas eſſe haſce ferunt: epiſtolas verò [a] nouem. Quamobrem nonnulli orationes eius *Gratias* nominarunt, cùm ob orationis gratiã tum à numero Charitum: *Muſas* vero epiſtolas

Eſt & altera Æſchinis vita inf. Cod. 264. ex Plutarchi opuſculo decem Græciæ oratorum, ſi eius modò eſt, quam cũ hac componere pretium operæ fuerit. De hoc aliiſque nominis eiuſdem Suidas quoque exſcripſit aliqua.
a Nunciæ. leguntur.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΛΟΓΟΙ γʹ, ἐπιστολαὶ θʹ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Αἰσχίνου οἱ τρεῖς λόγοι, ὁ κατὰ Τιμάρχου, ὅς ἐστι καὶ πρῶτος τῶν αὐτοῦ λόγων, καὶ ὁ παραπρεσβείας, τρίτος δὲ ὁ καὶ τελευταῖος, ὁ κατὰ Κτησιφῶντος. Τρεῖς γὰρ μόνους αὐτοῦ φασὶ γνησίους εἶναι, καὶ θʹ. ἐπιστολάς. διὸ τοὺς μὲν λόγους αὐτοῦ τινες χάριτας ὠνόμασαν, διά τε τὸ χαρίεν τοῦ λόγου, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν χαρίτων. μούσας δὲ τὰς ἐπιστολάς,

διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐννέα Μουσῶν. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλος λόγος, ὁ Δηλιακὸς νόμος. οὐκ ἐγκρίνει δὲ αὐτὸν ὁ Κικίλιος, ἀλλ' Αἰσχίνην ἄλλον σύγχρονον τοῦδε Ἀθηναῖον, τὸν πατέρα εἶναι τοῦ λόγου φησίν. Οὗτος ὁ Αἰσχίνης εἷς ἐστι τῶν δέκα ῥητόρων. κατηγορηθεὶς δὲ παραπρεσβείας ὑπὸ Δημοσθένους, οὐχ ἑάλω, ἅτε δὴ Εὐβούλου τοῦ δημαγωγοῦ, ᾧ ὑπηρέτησε συναγωνισάμενος αὐτῷ κατὰ Δημοσθένους, ἐν τῷ παρασκευάσαι τοὺς δικαστὰς ἀναστῆναι, ἔτι τοῦ Δημοσθένους λέγοντος. ὕστερον δὲ κατηγορήσας τοῦ ψηφίσματος ὡς παρανόμου. ὃ κατὰ Κτησιφῶντος ἔγραψε Δημοσθένης, καὶ ὁρίσας τὸ πρόστιμον αὐτὸς ἑαυτῷ, ἐὰν μὴ δείξῃ παράνομον· μὴ δείξας (δὲ) ὡς ὑπέσχετο: ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. καὶ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου ἐν Ἀσίᾳ στρατεύοντα φεύγειν ὁρμηθεὶς, ἐπειδὴ τὸν ἐκείνου θάνατον ἀκούσας, καὶ μεστοὺς θορύβων τοὺς ἐκείνου μαθὼν διαδόχους. εἰς Ῥόδον δὲ πλεύσας, κατέμεινε χρόνον, ἐν ᾧ τοὺς νέους ἐπαίδευε. θαυμαζόντων δὲ τῶν ἀκροατῶν, καὶ ἀπορούντων ὅπως τοσαύτην ἔχων δύναμιν τοῦ γράφειν ὑπὸ Δημοσθένους ἡττήθη; ἔφη. εἰ ἠκούσατε τοῦ θηρίου ἐκείνου (θηρίον καλῶν τὸν Δημοσθένην) οὐκ ἂν ὑμῖν τοῦτο ἠπόρητο. λέγεται δὲ οὗτος πρῶτος ἐκεῖσε σχολάζων τὰ πλάσματα καὶ τὰς λεγομένας μελέτας συνθεῖναι. γηράσας δὲ ἀπὸ Ῥόδου εἰς Σάμον, μετέστη, κἀκεῖ τελευτᾷ. ἦν δὲ πατρὸς μὲν Ἀτρομήτου, μητρὸς δὲ Γλαυκοθέας τῆς ἱερείας, ἀσήμων γονέων: ἀδελφοὺς δὲ εἶχε δύο, Ἀφόβητον καὶ Φιλόχαριν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐτριταγωνίστει, μεγαλόφωνος ὤν. ἔπειτα ἐγραμμάτευε τῇ βουλῇ, καὶ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν προῆλθε. τῆς δὲ τῶν φιλιππιζόντων ἐν Ἀθήναις μοίρας ἦν: διὸ καὶ διεπολιτεύετο Δημοσθένει. διακοῦσαι δὲ αὐτὸν Πλάτωνος, καὶ Ἀνταλκίδου φασὶ μαθητεῦσαι. καὶ* ἦν ἔτι ἑκατέρου δεῖγμα τῶν Αἰσχίνου λόγων, τὸ μέγεθος τῶν ὀνομάτων καὶ ἡ σεμνότης τῶν πλασμάτων. Διονύσιος δέ ποτε ὁ σοφιστὴς ἐντυχὼν τῷ κατὰ Τιμάρχου λόγῳ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναγνοὺς τοῦ προοιμίου, (ὡς) οὐδένα πώποτε* οὔτε γραφὴν γραψάμενος ὤφθην, οὔτε ἐν εὐθύναις λυπήσας: εἴθε πολλοὺς ἐγράψω, ἔφη: εἴθε πολλοὺς ἐλύπησας, ἵνα πλείους καταλελοίπους ἐτύγχανες λόγους. οὕτως ἥδη τῷ χαρακτῆρι τοῦ ῥήτορος. ἔστι δὲ ὁ λόγος αὐτοῦ ὥσπερ αὐτοφυὴς καὶ αὐτοσχέδιος, οὐ τοσοῦτον διδοὺς ἀποθαυμάζειν τὴν τέχνην τοῦ ἀνδρὸς, ὅσον τὴν φύσιν. καὶ γὰρ ὅσα δεινότητος ἔχεται, ταῦτά ἐστιν εὑρεῖν παρὰ τοῖς λόγοις αὐτοῦ: καὶ ἀφύσεως μᾶλλον ἐστι δείγματα. περί τε γὰρ τὴν ὀνομασίαν ἐστὶν ἀφελὴς, καὶ εὔσημος, καὶ περὶ τὴν τῶν λόγων* σύνθεσιν οὔτε ἄγαν ἄτονος, ὥσπερ Ἰσοκράτης, οὔτε πεπιεσμένος καὶ συνεσφιγμένος, ὥσπερ ὁ Λυσίας: πνεύματι δὲ καὶ τόνῳ οὐδὲν Δημοσθένους ἀπολείπει. σχήμασι δὲ κέχρηται διανοίας τε καὶ λέξεως, οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τι σὺν τέχνῃ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀναγκαιότατον τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι. διὸ καὶ ἀπανοῦργός πως ὁ λόγος εἶναι δοκεῖ, καὶ ὡς τοῖς ἐν πλήθει ῥητορείαις, καὶ τοῖς ἰδιωτικοῖς λόγοις μάλιστα ἐμπρέπων. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπιχειρήμασιν οὐδὲ ἐνθυμήμασι συνεχής τις καὶ λίαν ἐκβεβια-

* al. εἶναι τι καὶ ἑκατέρου δεῖγμα τῶν Αἰσχίνου λόγων.

* al. οὔτε γρα-

* al. συνθεσιν Isocrates.

Demoſthenes.

dixerũt, à numero nouẽ Muſarũ. Circumfertur & eius alia oratio, *Deliaca lex* inſcripta; quã tamen [a] Cicilius non recipit, ſed ad [b] alterum Æſchinem Athenienſem, eius æqualem, hanc orationem, vt partum, refert.

Æſchines hic vnus eſt in decem Græciæ oratoribus: qui accuſatus aliquando à Demoſthene malè obitæ legationis, damnatus ideò non eſt, quod Eubulus homo popularis, cui ſubſeruierat aliquando Æſchines, Demoſthenem vna oppugnans, tantum effecerit, vt antequam dicendi finem Demoſthenes feciſſet, iudices exſurgerent. Poſt verò cùm reprehendiſſet Æſchines Decretum, ac ſi contra legem ſcriptum eſſet, [d] quod ex Cteſiphontis ſententia, Demoſthenis bono ſcriptum fuerat; & multam ipſe ſibi præfiniuiſſet, ni contra legem ſcriptum eſſe oſtenderet: eo non oſtenſo, vt promiſerat, patria ceſſit. Quare [e] ad Alexandrum Philippi filium in Aſia belligerantem fugere animum induxit; ſuſtinuit tamen, audito eius obitu, & cognito plenos eſſe turbarum ſucceſſores. Ad Rhodum igitur adnauigauit, in eâq; diutius hærens inſula, pueros docuit. Mirantibus verò auditoribus, hærentibúſque, tantus orator cùm eſſet, quomodo à Demoſthene victus ceſſiſſet: [f] *Si*, inquit, *beſtiam ipſam* (Demoſthenem nimirum feram appellans) *audiſſetis, non vtique hæſitaretis*. Fertur ibi primus & fictiones, & quas ferunt declamationes, illo in otio compoſuiſſe. Senex demum è Rhodo in Samum migrauit, fatíſque conceſſit.

Obſcuris natus eſt parentibus; patre quidem Atrometo, matre verò Glaucothea [g] ſacerdote. Fratres duos habuit, Aphobetũ, & Philocharin. Initio, [h] tertiarũ partiũ hiſtrionem egit, vt erat vocalis: deinde tabellio Senatui fuit: poſt verò non diu ad rempublicam ſe contulit: fuitque Athenis Atticis Philippicarum partium ſtudioſus; qua etiam de cauſa à Demoſthene ciuili contentione diſſenſit. Platonis quoque auditorem, & [k] Antalcidæ diſcipulum fuiſſe ferunt: & ſunt vtriuſque rei indicio Æſchinis orationes, cùm verborũ granditate, tum grauitate inuentionis. Dionyſius verò ſophiſta, cùm fortè in eius orationem, quam aduerſus Timarchũ habuit, incidiſſet, lecto procemij eius hoc principio: *Equidem nulli vnquam aut in iudicio periculum creaui, aut in rationibus exigendis moleſtus fui*: dixiſſe fertur: *Vtinam multis ſæpe periculum creaſſes: Vtinam multis moleſtus fuiſſes, vt multas id genus orationes nobis reliquiſſes*. adeò eſt oratoris huius charactere delectatus.

Eſt eius oratio tanquã ſponte nata, & extemporanea; nõ tantã artis, quantam ingenij ipſius admirationem concitans. Etenim cùm grandia omnia in eius orationib. reperias, tum quæ maximè naturæ præſtantiã oſtendant. In vocibus enim ſimplex, & candibus, clarus tamen, & in orationũ compoſitione, neq; valde languidus, vt Iſocrates, neq; contractus & aſtrictus, vt Lyſias: ipſo inſuper ſpiritu ac contentione nihil Demoſthene inferior. Schematibus præterea cùm ſententiarũ, tum verborum ita vſus eſt, nõ tã vt ex arte, quàm pro ſubiectæ rei ac negotij neceſſitate, dicere videatur. Quamobrẽ & ſimplex atq; inelaborata eius apparet dictio, ac veluti populari orationi, & priuato ſermoni maximè côueniens. Non. n. vel in ratiocinationibus, vel in enthymematis multus, nimiũq; coa-

AESCHIN.

a Forte Cæcilius, *cuius oratoris meminit Plut. in vita Demoſt. & Dionyſ. Halicarn. epiſt. ad Pop. Deliacam autem hanc etiam Plutar. Æſchini abiudicat lib. de decem Orat.*

b Socraticum *cognomento, de quo & hic ſeq. pag. & Suid.*

c *Refert idem* ἀνώνυμος, *vitæ Æſchinis ſcriptor*, Ὅτι ἠδυνήθη νικῆσαι τὴν κατηγορίαν Εὐβούλου συναγωνισαμένου, &c.

d *Emendo*, ὃ κατὰ Κτησιφῶντα ἔγραφε Δημοσθένει, *vel traiecta voce*, ὃ ὑπὲρ Δημοσθένους ἔγραψε Κτησιφῶν.

e *Vide Plut. opuſcul.* 10. *orat. in Æſch.*

f *Vide Plin. hiſtor. lib.* 7. *c.* 30. *& Plin. Secund. lib.* 2. *ep.* 3. *& Auct. Vide Æſch.* ἀνώνυμον.

g ἱερείας, *alibi* τελέστρια, *quaſi* Initiatrix: *apud Suid.*

h *Cic. Diuina in Verr. ſic reddit* τὸν τριταγωνιστοῦντα, *qui rarius ad agendum regrediebatur, quàm qui ſecundarum eſſet. Idẽ* Tertiarius *quoque dictus legitur.*

i *Quod ei Demoſt. exprobrauit orat. de falſa legat.*

k *Inf. Cod.* CCLXIV. *& in Plutarchi decem oratoribus Leodamantis auditor dicitur. Suidæ verò Alcidamantis Eleatæ.*

l *Cuius vitam habes apud Laert. lib.* 2.

m *Infr. Cod.* CCLVIII.

ÆSCHINES. ctus. Ceterum [a] Æſchinem Lyſaniæ filium, quem & Socraticum nominant, cùm alij plures, tum [b] Phrynichus potiſſimum, in optimis oratoribus, vt regulam ſtatuit, eiuſque orationes poſt Attici ſermonis principes collocat.

a Cuius vitam habes apud Laert. lib. 2.
b Inf. Cod. CLVIII.

LXII. PRAXAGORÆ ATHENIENSIS *De rebus Conſtantini Magni libri II.*

LECTI ſunt PRAXAGORÆ ATHENIENSIS *de geſtis Conſtantini Magni hiſtoriarum libri duo*: quibus narrat Conſtantini patrem Conſtantium Britanniæ, & [a] Hiſpaniæ imperaſſe; [b] Maximinum Romæ, & cæteræ Italiæ, atque Siciliæ regnum tenuiſſe: alterum verò Maximinum Græciam, Macedoniam, minoremque Aſiam, ac Thraciam occupaſſe: Diocletianum autem, qui cæteros ætate anteibat, Bithyniam habuiſſe; Arabiam item, & Africam, atque Ægypti omnem oram, quam Nilus alluit. Igitur Conſtantinum pater ad Diocletianum Nicomediam erudiendum miſit. Aderat tum forte Maximinus ille, qui inferiori Aſiæ imperitabat, & inſidias adoleſcenti tendere animum inducens, ad pugnam cum fero leone ineundam compoſuit. Ille verò feram ſuperans, occidit; deprehenſiſque inſidiis, ad patrem confugit: quo vita ſimul & imperio functo, regnum filius excepit.

a Ἰβηρίας hoc loco pro Σικελίας legendum, hiſtoriæ monent.
b Maximianū, Maximinum & Licinium Imp. videtur confudere.

Eo potitus, Gallos, & Germanos, gentes finitimas ac barbaras, in poteſtatem redegit. Cognito dein impotenter ac tyrannicè ſubditis imperare Maxentium (hic poſt Maximinum Romæ dominabatur) expeditionem aduerſus eum ſuſcepit, pœnas tyrannidis in ſubditos exacturus. Mox prœlio ſuperior, in fugam tyrannum conuertit. Ille verò fugiens, quem hoſtibus per dolum interitum machinatus eſt, ipſe reperit, in foueam, quam aliis parauerat, delatus. Huius caput Romani à corpore reſectum, haſtæque impoſitum, per vrbem geſtabant: & victori Conſtantino libentes ſe ac volentes etiam huius regni incolæ dediderunt.

Audito rurſum Licinium quoque crudeliter & inhumanè ſuis abuti, cui pars illa imperij obuenerat, quam Maximinus (is qui Conſtantino per leonem inſidias ſtruxerat) tenuerat, mortémque obierat: non ferens intolerandam ciuibus vim atque iniuriam inferri, copias item contra hunc eduxit, quò tyrannidem legitimo commutaret imperio. Licinius verò, intellecta in ſe expeditione, metu perculſus, immanitatem texit, humanitatiſque ſpeciem præferens, iureiurando etiam ſe obſtrinxit, clementem deinceps ſubditis futurum, quæque fœdere icto promiſiſſet, integrè ſeruaturum. Quamobrem bello tunc Imperator abſtinuit. Poſt tamen (vt conquieſcere improbitas nequit) violati iuriſiurandi reum, atque in omne flagitiorum genus delapſum, ingentibus prœliis oppugnans, Nicomediæ incluſum, obſedit. Hinc ſupplicis habitu ad Conſtantinum fugienti, ademptum imperium eſt, & Conſtantino magno traditum. ſic, quæſito pridem digno Imperatore, ſibi tandem ille iam dicta imperia omnia vindicauit. Patrium enim regnum hæreditatis iure adiit, Romanum etiam, euerſo [c] Maximino, Græciæ quoq; ac Macedoniæ,

c Immò verius Maxentio, ex hiſtoria fide.

σμένος. τὸν μέν τοι Λυσανίου Αἰσχίνην ἄλλοι τε, καὶ Φρύνιχος μᾶλλον, ὃν καὶ σωκρατικὸν καλοῦσιν, εἰς τοὺς ἀρίστους ἐγκρίνει κανόνα: μετά γε τοὺς πρώτους ἀττικοῦ λόγου, τοὺς ἐκείνου ἀποφαινόμενος λόγους.

Phrynichus.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΤΗΣ κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας βιβλία β′.

ξβ′. Praxagoræ Athenienſis E. de rebus Conſtantini lib. II.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πραξαγόρου τοῦ Ἀθηναίου τῆς κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας βιβλία δύο. ἐν οἷς λόγοις διέξεισιν, ὅτι ὁ πατὴρ Κωνσταντίνου Κωνστάντιος βρεττανίας καὶ *Σικελίας ἐβασίλευσε. μαξιμῖνος δὲ τῆς ῥώμης καὶ τῆς ἄλλης Ἰταλίας καὶ Σικελίας. ὁ δὲ ἕτερος Μαξιμῖνος τῆς τε ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας καὶ τῆς κάτω ἀσίας καὶ θρᾴκης. Διοκλητιανὸς δὲ, ὁ καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτατος, τῆς τε βιθυνίας ἦρχε, καὶ τῆς *ἀραβίας, καὶ τῆς λιβύης, καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅσην ὁ νεῖλος ἐπερχόμενος ἄρδει. τὸν οὖν Κωνσταντῖνον ὁ πατὴρ πέμπει *πρὸς Διοκλητιανὸν εἰς Νικομήδειαν παιδευθησόμενον. παρὼν δέ, φησι, Μαξιμῖνος ὁ τῆς κάτω ἀσίας βασιλεύων, εἰς ἐπιβουλὰς ὥρμησε τοῦ νέου. καὶ πρὸς μάχην λέοντι ἀγρίῳ καθίστησι τὸν νεανίαν. ὁ δὲ τὸ μὲν θηρίον κρατήσας, ἀνεῖλε: τῆς δὲ ἐπιβουλῆς αἰσθόμενος, φεύγει πρὸς τὸν πατέρα: οὗ τὸν βίον λιπόντος, ὁ παῖς ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν. ταύτης δὲ ἐπιβὰς, κελτοὺς καὶ γερμανοὺς ἔθνη πρόσοικα καὶ βάρβαρα κατεστρέψατο. ἀσελγῶς δὲ καὶ βαρέως τῶν ὑπηκόων ἄρχειν Μαξέντιον μαθὼν (οὗτος δ᾽ ἄρα ἦν κατὰ Μαξιμῖνον τῶν ἐν ῥώμῃ καταστὰς κύριος:) ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτὸν, δίκας τῆς εἰς τοὺς ἀρχομένους παρανομίας πραττόμενος. καὶ μάχῃ νικήσας, ἐς φυγὴν ἔτρεψε. φεύγων δὲ *ἣν αὐτὸς τοῖς πολεμίοις ἐδολορράφει μηχανὴν τῆς ἀπωλείας: ταύτην εὕρατο τοῦ βίου καταστροφὴν, τῇ παρ᾽ αὐτοῦ κατασκευασθείσῃ διώρυγι περιπεσών. τὴν μέντοι τούτου κεφαλὴν τινες τῶν ῥωμαίων ἀποτεμόντες, καὶ ξύλῳ ἀρτήσαντες, τὴν πόλιν περιεπόλευον. Κωνσταντίνῳ δὲ καὶ ἥδε ἡ βασιλεία προθύμως καὶ χαίρουσα *προσεχώρησεν. ἐπεὶ δὲ καὶ λικίνιον ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως τοῖς ὑπηκόοις ἀποκεχρημένον ἐπυνθάνετο· οὗτος δὲ τῆς μοίρας ἐκείνης ἐβασίλευσεν, ἧς Μαξιμῖνος ὁ τὴν ἐπιβουλὴν Κωνσταντίνῳ διὰ τοῦ λέοντος προσενεγκὼν ἐπεστάτει, αὐτοῦ τὸν βίον λιπόντος· οὐκ ἐνεγκὼν ὁμοφύλων * ὕβριν ἀφόρητον: ἐστράτευεν ἐπ᾽ αὐτὸν, *τῆς τυραννίδος αὐτὸν εἰς τὸ βασιλικῶς ἄρχειν μεταστησάμενος. λικίνιος δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιστρατείαν ἀκούσας, καὶ δείσας: ἔκρυπτέ τε τὴν ὠμότητα τῷ τῆς φιλανθρωπίας προσχήματι καὶ ὅρκους ὑπέτεινεν, ἀγαθόν τε ἑαυτὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα παρέξεσθαι, καὶ ἀρέθετο σπονδὰς, συντηρεῖν ἀπαραβάτους· διὸ τότε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπέστη τοῦ πολεμεῖν. ὕστερον δὲ, ἐπεὶ κακία ἠρεμεῖν οὐχ οἷά τέ ἐστι, καὶ τῶν ὅρκων ἠφειδηκότα, καὶ ἐς πᾶν κακότητος ἐληλακότα, καταπολεμήσας μάχαις καρτεραῖς, καὶ ἐν τῇ νικομηδείᾳ συγκλείσας, ἐπολιόρκει. κἀκεῖθεν ἐν ἱκέτου πρὸς βασιλέα καταφυγόντα σχήματι, κατέλειπεν ἡ βασιλεία. καὶ συνέβη τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, τῆς μεγάλης ἀρχῆς τὸν ἄξιον ἐπιζητούσης, εἰς ἑαυτὸν τὰς εἰρημένας βασιλείας ἐπισπάσασθαι. τῆς τε γὰρ πατρῴας κληρονόμος ἐγένετο καὶ τῆς ῥωμαίων, καταλύσας Μαξιμῖνον: ἑλλάδος τε καὶ μακεδονίας.

* ἴσ. ἱσπανίας.
* al. ἀρραβίας.
* al. παρὰ.
* al. ἣν τοῖς πολεμίοις αὐτὸς ἀπωλείας ἐδολορράφει μηχανήν.

καὶ τῆς

καὶ τῆς κάτω Ἀσίας. καταλύσας τῆς ἀρχῆς τὸν ῥηθέντα Λικίνιον: οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης μοίρας, ἧς ἦρχε Διοκλητιανὸς, ἀνεδήσατο τὸ κράτος. ὁ γὰρ Λικίνιος καὶ ταύτην εἶχεν ὑφ' ἑαυτὸν, Μαξιμῖνον πολέμου νόμῳ ἀφελὼν, ὃς Διοκλητιανοῦ διάδοχος ἐγεγόνει. κρατυνάμενος οὖν, καὶ μίαν δείξας τὴν σύμπασαν βασιλείαν, κτίζει τὸ Βυζάντιον ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. φησὶν οὖν ὁ Πραξάγορας, καίτοι τὴν θρησκείαν Ἕλλην ὢν, ὅτι πάσῃ ἀρετῇ καὶ καλοκαγαθίᾳ, καὶ παντὶ εὐτυχήματι, πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότας ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀπεκρύψατο. ἐν οἷς αὐτοῦ καὶ οἱ δύο συμπεραίνονται λόγοι. ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας ἦγε δεύτερον καὶ εἰκοστὸν Πραξαγόρας, ὡς αὐτός φησιν, ὅτε ταῦτα συνέγραφε. συνεγράψατο δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἕτερα βιβλία δύο, περὶ τῶν Ἀθήνησι βασιλευσάντων. ἔτος ἄγων ἐννεακαιδέκατον. συνέταξε δὲ καὶ ἕτερα βιβλία ἓξ εἰς τὸν Μακεδόνων βασιλέα Ἀλέξανδρον, τριακοστὸν πρῶτον ἐλαύνων ἐνιαυτόν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής καὶ ἡδὺς, ὀλίγον δὲ τοῦ δέοντος ἀτονώτερος. κέχρηται δὲ καὶ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ.

Byzantium.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚᾺ ΒΙΒΛΊΑ Η.

ξγ'. *Procopij historiarum libri VIII.*

Ἀνεγνώσθη Προκοπίου τοῦ ῥήτορος ἱστορικὸν ἐν βιβλίοις ὀκτώ. ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνενεχθέντα πρός τε Πέρσας Ῥωμαίοις, καὶ πρὸς Βανδήλους καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος στρατηγῶν διεπράξατο μάλιστα. ᾧ καὶ τὰ πολλὰ ὁ ῥήτωρ † συνὼν τὴν ἱστορίαν ἐξ ὧν ὄψει παρείληφε, συνεγράψατο. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξεισιν ὡς ἀποβιοὺς Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῷ παιδὶ Ἰσδιγέρδην τὸν Περσῶν βασιλέα κηδεμόνα κατέλιπεν ἐν ταῖς διαθήκαις. ὁ δὲ ταύτας δεξάμενος, ἐπεφρόντισε τοῦ παιδὸς σωφρόνως, καὶ Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν διεσώσατο. εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρδην τελευτήσαντα διαδεξάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους. Ἀνατολίου δὲ τοῦ τῆς ἑώας στρατηγοῦ παρὰ Θεοδοσίου εἰς Πέρσας ἐπὶ πρεσβείᾳ σταλέντος: Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν πρεσβείαν δεξάμενος, ὑπέστρεψε σπονδὰς θέμενος. εἶτα Περόζης ὁ Περσῶν βασιλεὺς Ἰσδιγέρδην ἄλλον τὸν Οὐαραράνου παῖδα διαδεξάμενος, ἐπολέμησε πρὸς * Οὔννους, ἔθνος οὕτω καλουμένους * Ἐφθαλίτας, οὓς καὶ λευκοὺς καλοῦσι: λευκοὶ γάρ εἰσι καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ὄψεις, οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὔννοις. οὔτε γὰρ νομαδικοί εἰσιν, οὔτε ἄγριοι: ἀλλὰ πολιτείᾳ τε νομίμῳ χρῶνται, καὶ ὑπὸ σφῶν βασιλέα τάττονται. προσοικοῦσι δὲ πρὸς Βορρᾶν ἄνεμον Πέρσαις: διὸ καὶ ὁροθεσίων ἕνεκα ἐπὶ τοὺς Εὐθαλίτας Περόζης ἐστράτευσεν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον δυσχωρίαις περιπεσὼν ἐκ κακονοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰσχρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θέμενος ὑπέστρεψε. προσκυνήσας γὰρ ὡς κύριον τὸν βασιλέα τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρατεύειν ὀμοσάμενος, ἀπηλλάγη. παρασπονδήσας δὲ ὕστερον, καὶ ἐπιστρατεύσας, αἰσχρῶς ἅμα τῷ παντὶ στρατῷ διεφθάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρυξι περιπεσὼν διεσκευασμέναις. τέταρτον δὲ καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐλαύνων ἐνιαυτόν: ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρύλλητον μάργαρον, ὅσπερ ἐξ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ Περόζῃ ἀπεκρέματο, συνέβη ἀφανισθῆναι.

† al. συνιών.

PRAXAG.

minoriſque Aſiæ, exuto, vt diximus, regno Licinio. Verumtamen & alterius partis, cui Diocletianus præfuerat, imperium ſibi adiunxit. Nam etiam hanc belli iure Maximino ademptam tenebat, qui Diocletiano ſucceſſerat, Licinius. Victor itaque, & vnum ex omnibus imperium conflans, mox Byzantium cognominem ſibi ciuitatem fecit. Refert autem Praxagoras, tametſi gentium ſectæ adhærens, omni virtutum atque honeſtatis genere, omníque adeò felicitate, omnes omnino qui anteceſſerint Imperatores, facilè obſcuraſſe Conſtantinum: quibus & duo ipſius hiſtoriarum libri terminantur.

Annos natus erat duos admodum & viginti Praxagoras, vt de ſe ipſe teſtatur, cùm hæc commentaretur. Scripſerat & libris duobus *de regibus Athenarum*, annum agens vndeuiceſimum. Compoſuit quoque *hiſtoriarum libros ſex de rebus geſtis Alexandri Magni Regis Macedonum*, primo & triceſimo ætatis anno. Stylus illi apertus eſt, ac iucundus; nonnihil tamen æquo languidior. Ionica vero & ipſe vſus eſt dialecto.

PROCOPII RHETORIS *Hiſtoriarum libri VIII.*

LXIII.

LEGVNTVR [a] PROCOPII *Rhetoris hiſtoriarum libri octo*: Narrat quæ ſub Iuſtiniano Imperatore Romani cum Perſis, Vandalis ac Gotthis geſſerunt, ductu potiſſimùm Beliſſarij, belli Imperatoris: [b] cum quo Rhetor hic diu multúmque familiariter verſatus, quæ oculis ſpectauerat, memoriæ mandauit.

PRIMO itaque libro iſthæc commemorat. Arcadius Romanorum Imperator vita functus, Theodoſio filio tutorem Iſdigerdam regem Perſarum teſtamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter eduxit, regnúmque illi ſartum tectum ſeruauit. Inde Vararanes, Iſdigerda mortuo, ſuccedens, contra Romanos bellum mouit; verùm Anatolio, duce Orientis, ad Perſas in legationem à Theodoſio miſſo, Vararanes Perſarum rex legatione audita, domum icto fœdere, reuertit. Poſt hæc Perozes Perſarum rex, Iſdigerdam alterum, Vararanæ filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui [c] Ephthalitæ, & Candidi nominantur: ſunt enim albi coloris: vtque egregia ſpecie, ſic & cæteris Hũnis diſſimiles. Neque [d] Numidarum ritu vagantur, vel agreſtes ſunt; ſed ciuilem inter ipſos ſocietatem legibus tuentur, regibúſque ſuis ſubiiciuntur. Hi ad Boream Perſis finitimi ſunt; quamobrem etiam finium, terminorúmque cauſa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit: ſed Ephthalitarum vafricie, ad iniqua primum loca delatus, ignominioſè; & vix ſalutem pactus, rediit. Adorans enim, tanquam dominum, Ephthalitarum regem, & nunquam poſtea bellum ſe moturum iureiurando confirmans, euaſit. Rupto tamen ille poſtea fœdere, ductíſque iterum copiis, fœdè ſimul cum omni exercitu periit, foſſis quibuſdam ac puteis ab hoſte comparatis hauſtus, cum quartum & viceſimum regnaret annum; quando & [e] celebratus ille vnio, quem dextera geſtabat aure, periit.

[a] *Suid.* Illuſtrij *cognomentum illi tribuit, patriámque Cæſaream Palæſtin. Lege ibi plura.*

[b] *Scribam fuiſſe Beliſſarij teſtis Suid.*

[c] *Vide Notas exempl. Gr. & inf. Cod. LXIV.*

[d] *Nomades dicuntur Plin. lib. V. cap. 3. à permutandis pabulis.*

[e] τὸν πολυθρύλλητον μάργαρον.

PROCOPII PERSICA.

a *Hoc Scholion alieno loco in exempl. Græco prioris editionis collocatum, huc tãquam in ſuam ſedem retraximus.*

a *Margaritæ*, & margari, & margaridæ *dicuntur. Inuenitur enim* Margarus *hic apud* Procopium *rhctorem, alióſque claſſicos ſcriptores.* Margaridæ *eſt apud Praxagoram, Ionicum ſcriptorem, libro ſecundo hiſtoriarum de vita Conſtantini Magni, & alios item auctores.* Margaritæ *verò frequens eſt, & à multis vſurpatum.*

Dehinc poſt Perozen Cabades minimus natu filius, regnum excepit. Is violatarum legum reus factus, in cuſtodiam, cui *Lethes* nomen, ab ipſis Perſis miſſus, vxoris tandem fraude dilapſus, ad Euthalitas confugit: quorum cum ingentem collegiſſet exercitum, quem in Perſas duxit, regnum ſine pugna recuperauit: & Blaſen Perozi fratrem iam tum pro ſe regnantem, deſertum à ſuis captúmque, oleo feruenti in oculos miſſo (ſic enim Perſis ſolemne eſt) excæcauit.

Quæ inſuper Pacurium inter Perſarum regem, & Arſacen Armeniorum contigerunt, déque magorum conſilio Pacurio contra Arſacen dato, niſi fabuloſa hæc ſunt, ſcripſit auctor.

Idem ille Cabades Euthalitis ingenti ære obſtrictus, ab Anaſtaſio Imper. pecuniam mutuam poſtulauit. Quam vbi non impetrauit, nulla alia de cauſa repentina incurſione bonam Armeniæ partem vaſtauit, Amidámque obſedit. Dum verò ab ea, potiundæ ſpe amiſſa, recedit, fœdum meretricularum ſpectaculum iterandæ obſidionis cauſam præbuit. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obſidione perdurans, vrbem vi expugnat, ciuéſque ſeruos eſſe iubet. Poſtea tamen pleroſque captiuos gratis domum remiſit, quos & Anaſtaſius omni eſt beneuolentiæ genere complexus.

Cognito verò Amidam obſideri, ingentes admodum aduerſus Perſas Anaſtaſius copias miſit, creatis ducibus, Areobindo Orientis duce, qui Olybrij, eius qui paulo ante in Occidente imperauerat, gener erat: Celere item magiſtro: Patricio quoque Phryge; & Hypatio cognato patruele. Ad quatuor autem hoſce duces acceſſerunt & Iuſtinus, qui Anaſtaſij imperium excepit, aliique plurimi bello præſtantes viri. Exercitum tantum nunquam à Romanis in Perſas miſſum ferunt. At dum moram cunctando nectunt, capta ciuitas eſt. neque ſimul omnes cum Cabade, conſerta manu, conflixerunt; ſed ſeorſim ſinguli turpiter victi, multis ſuorum deſideratis, diſceſſerunt. Tandem tamen, ductis ad Amidam copiis, vrbem cinxerunt, diúque hærentes Romani, Perſas incluſos, & rerum inopia laborantes, ad ſeptem annorum inducias compulerunt, auctoribus Celere Romano, & Aſpeuede Perſa.

Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum; & Armenios ſeſe extendit, ac terram, quos vocant, Perſarmeniorum; dehinc per Albanos porrigitur, & Iberos, & quaſcunque alias ſui iuris gentes, quæ Perſis dicto audientes, iis in locis habitant. Prætergreſſo verò Iberorum fines, ſemita quædam occurrit anguſtiſſima, ſtadiis ferè b ſexaginta producta, quæ in abruptum quendam penitúſque inuium deſinit locum: vbi neque tranſitus apparet vllus, præterquam porta tanquam manu conſtructa, ibidem à natura conſtituta, quæ c *Caſpia* anti-

b al. quinquaginta.

c *De Caſpiis portis Geographi videndi, & Q. Curt. Arrianus, &c.*

Ὅτι οἱ μαργαρεῖται, καὶ μάργαροι λέγονται καὶ μαργαρεῖδαι. εὕρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρά τε Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι, καὶ ἄλλοις τε ἀξιολόγοις. τὸ δὲ μαργαρεῖδαι παρά τε Πραξαγόρᾳ, ἰωνίζοντι ἐν τῇ περὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον δευτέρᾳ ἱστορίᾳ, καὶ παρ᾽ ἄλλοις. οἱ δὲ μαργαρεῖται, συνήθες καὶ πολὺ ἐν τῇ χρήσει. εἶτα μετὰ Περόζην ὁ νεώτατος υἱὸς Καβάδης ὡς ἐβασίλευσεν. ὅπως δὲ παρανομῶν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον ὑπ᾽ αὐτῶν περσῶν ἐνετέθη: ὅπως τε λαθὼν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς ἐφθαλίτας ἀπέδρα: καὶ ὅπως ἐκεῖσε κηδεύσας, στρατῷ μεγάλῳ ἐφθαλιτῶν ἐπὶ πέρσας ἐλάσας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο: καὶ Βλάσην τὸν Περόζου ἀδελφὸν ἀντ᾽ αὐτοῦ βασιλεύσαντα, ἔρημον λαβὼν τῶν ἀμυνομένων ἐξετύφλωσε, ζέον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνεῳγμένοις ἐπεγχέας· τρόπῳ γὰρ τῷδε πέρσαι τυφλοῦσιν. *τά τε περὶ Πακουρίου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ἀρσάκου ἀρμενίων, τό τε τῶν ἐπαοιδῶν ὑποθήκης κατὰ ἀρσάκου τῷ πακουρίῳ γεγενημένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα, συνέθετο.

* al. πότε

Ὅτι Καβάδης ὁ προειρημένος ὀφλὼν ἐφθαλίταις χρήματα, Ἀναστάσιον βασιλέα ᾐτεῖτο * οἱ δανεῖσαι. τοῦ δὲ μὴ δόντος: ἀντ᾽ ἄλλης αἰτίας ἀθρόον πολλὰ τῆς ἀρμενίας κατέδραμε, καὶ Ἀμίδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δέ, ἀνεχώρει. ἀναχωροῦντι δὲ ἡ τῶν ἑταιρίδων γυναικῶν αἰσχρορρημοσύνη αἰτία τῆς ὑποστροφῆς κατέστη: καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ Καβάδης, τήν τε πόλιν κατακράτος εἷλε, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. ὕστερον δὲ πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων ἀφῆκε προῖκα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσατο.

* al. ᾐτεῖτο δανεῖσαι.

Ὅτι πολιορκουμένην Ἀμίδαν μαθὼν Ἀναστάσιος, στρατεύματος πλῆθος λίαν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγοὺς ἐπιστήσας Ἀρεόβινδόν τε τὸν ἑῴας στρατηγόν, ὃς ἦν Ὀλυμβρίου κηδεστής, τοῦ μικρῷ πρόσθεν τῆς ἑσπέρας βασιλεύσαντος: Κέλερόν τε τὸν μάγιστρον, Πατρίκιόν τε τὸν φρύγα, καὶ Ὑπάτιον τὸν οἰκεῖον ἀδελφιδοῦν. οὗτοι μὲν οὖν στρατηγοὶ τέσσαρες. συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστῖνος ὁ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεύς, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια. στράτευμα γὰρ τοιοῦτον οὔποτε ἐπὶ Πέρσας ῥωμαίοις φασὶ ξυστῆναι. ἀλλ᾽ ὑστερησάντων, ἡ πόλις ἑάλω. καὶ οὐχ ἅμα Καβάδῃ πολεμήσαντες, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντες. ὕστερον δὲ ἐς Ἀμίδαν ἀφικόμενοι, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. χρονοτριβέντων δέ, οἱ ἐντὸς πέρσαι, ἤδη δὲ καὶ ἀπορούμενοι, ἐς σπονδὰς ῥωμαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ συνέβησαν· Κέλερος μὲν ὑπὲρ ῥωμαίων, Ἀσπεβέδου καὶ ἀντὶ Περσῶν αὐτὰς ποιησαμένων.

Ὅτι τὸ κιλίκων ὄρος ὁ ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα καππαδόκας καὶ ἀρμενίους καὶ τῶν * Περσαρμενίων τὴν γῆν: εἶτα ἀλβανοὺς καὶ ἴβηρας, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ πέρσαις κατήκοα ταύτῃ ᾤκηνται. ὑπερβάντι δὲ τοὺς ἰβήρων ὅρους, ἀτραπός ἐστιν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἐπὶ σταδίους * ξ′ ἐξικνουμένη. αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς, ἐς ἀπότομόν τινα καὶ ὅλως ἄβατον τελευτᾷ χῶρον. δίοδος γὰρ οὐδεμία φαίνεται, πλήν γε δὴ ὅτι ὥσπερ τινὰ χειροποίητον πυλίδα ἐνταῦθα ἡ φύσις ἐξεῦρεν, ἡ Κασπία ἐκ

παλαιοῦ ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθένδε πεδία τέ ἐστιν ἱππήλατα, καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτεχνῶς ἔμπλεα. καὶ χώρα πολλὴ ἱπποβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία. οὗ δὴ τὰ οὔννων ἔθνη σχεδόν τι πάντα ἵδρυται ἄχρι ἐς τὴν μαιῶτιν διήκοντα λίμνην. οὗτοι δὴ ἢν μὲν διὰ τῆς πυλίδος, ἧς ἄρτι ἐμνήσθην, ἴωσιν ἐς τὰ περσῶν καὶ ῥωμαίων ἤθη, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἴενται. μόνοις γὰρ τοῖς εἰρημένοις * ἑξήκοντα σταδίοις τῆς δυσχωρίας ταλαιπωροῦνται, οἵπερ εἰς τοὺς ἰβηρίας ὅρους, ὥσπερ ἐρρήθη, διήκουσιν· ἐπ' ἄλλας δέ τινας ἐξόδους ἰόντες, πόνῳ τε πολλῷ καὶ μόλις εἰς τὰ Περσῶν καὶ ῥωμαίων ἤθη παραγίνονται. ὅπερ ἐπειδὴ ὁ φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε: πύλας τε ἐν χώρῳ τῷ εἰρημένῳ ἐτεκτήνατο, καὶ φυλακτήριον κατεστήσατο. τοῦτο ἐν ταῖς Ἀναστασίου ἡμέραις, Ἀμβαζούκης κατεῖχεν, οὖννος μὲν τὸ γένος, ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνεχείριζεν Ἀναστασίῳ τὰς πύλας. ὁ δὲ τὴν μὲν προθυμίαν ἀπεδέχετο, οὐκ ἀνεδέχετο δὲ τὴν φροντίδα. Καβάδης δὲ, τελευτήσαντος Ἀμβαζούκου, ἐβιάσατο τοὺς παῖδας, καὶ τὰς πύλας ἔσχεν. Ἀναστάσιος δὲ ἐπεὶ αἱ πρὸς Καβάδην ἐγένοντο σπονδαὶ, πόλιν ἐδείματο ἐν χωρίῳ Δαρρᾶς καὶ * Ἀγχοῦ, περσῶν οὐκ ἐθελόντων: καὶ ἑτέραν πόλιν ἐν ἀρμενίοις, ἐγγυτάτω τῶν περσαρμενίας ὁρίων, ἥτις πρὶν ἐκαλεῖτο Θεοδοσίου πόλις: ἅτε Θεοδοσίου πόλεως αὐτῇ ἀξίωμα ἀντὶ κώμης περιθεμένου.

Hunni.

*al. ῥ.

Ambazukes. Hunnus.

* al. Ἀγχοῦ.

Ὅτι Ἀναστασίου τελευτήσαντος, καί τοι πολλῶν ὄντων τῶν πρὸς γένος ἀξίων τῆς βασιλείας: πάντων ταύτης ἀπεληλαμένων, Ἰουστῖνος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο. πρὸς ὃν Καβάδης, Χοσρόῃ τῷ νεωτάτῳ παιδὶ τὴν βασιλείαν μέλλων καταλιπεῖν ἀσφαλῶς, γράμματα ἔγραψεν, υἱοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν Χοσρόην αἰτούμενος. Ἰουστῖνος δὲ * περιχαρῶς ἐδέξατο τὴν αἴτησιν. ἀλλά γε δὴ καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς ἤδη ἐπίδοξος ὢν τὴν βασιλείαν * ἐκδέξασθαι: ἀλλὰ Πρόκλου τοῦ κοιαίστορος ταῖς συμβουλαῖς μετέμελε τὰ δόξαντα, καὶ Χοσρόης εἰσποιητὸς υἱὸς Ἰουστίνου οὐκ ἐγένετο. τὸν γὰρ υἱὸν ἔφασκε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πατρῴας ἀρχῆς, νόμιμον. ἐπὶ δὲ τοὺς περὶ Χοσρόην λόγους καὶ τὴν εἰρήνην, Περσῶν μὲν Σεόσης, ὁ Καβάδην σώσας πάλαι, καὶ Βεώδης ἐστάλησαν: ῥωμαίων δὲ ῥουφῖνος καὶ Ὑπάτιος. καὶ Βεώδης μὲν Σεόσην Πέρσαις ἐνδιαβαλὼν, ἀναιρεθῆναι πεποίηκε: Ῥουφῖνος δὲ Ὑπάτιον εἰς βασιλέα διαβαλὼν παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς παρεσκεύασεν.

* περιχαρῶν.

* ἀναδέξασθαι.

Ὅτι μεταξὺ βοσπόρου καὶ χερσῶνος, αἳ διέχουσιν ἀλλήλων ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τὰ ἐν μέσῳ * οὐννικὰ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα πρότερον, Ἰουστίνῳ κατήκοα γέγονεν. ἡ δὲ Χερσῶν ἐσχάτη τῆς ῥωμαϊκῆς ὑπῆρχε γῆς. προσεχώρησαν δὲ καὶ ἴβηρες Ἰουστίνῳ ἅμα Γουργένει τῷ σφῶν ἡγεμόνι, ὑπὸ περσῶν ταλαιπωρούμενοι: καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ῥωμαίοις καὶ πέρσαις ἠρέθη πόλεμος.

* al. οὐννικά.

Ὅτι ἔτι ζῶν Ἰουστῖνος, Ἰουστινιανὸν κοινωνὸν τῆς βασιλείας ἐποιήσατο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ θείου, ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ * Σίλας δορυφόροι ἤστην, Ἰουστινιανοῦ ἔτι στρατηγοῦντος. ὑπὸ δὲ Ἰουστίνου τῶν ἐν Δαρᾶς καταλόγων Βελισάριος ἄρχων κατέστη.

*al. Σίτας & Σίττας.

quitus dicta. Vltra eam portam campi ſunt equitationi accõmodi, & natiuis aquis referti, ac regio multa equis paſcendis, & plana: vbi Hunnorum ferè gentes omnes habitant, vſque ad Mœotidem pertinentes paludem. Hi ſi quando per Caſpiam portam (cuius modo memini) in Perſarum & Romanorum [a] regionem tendunt, integris equis quàm incitatiſſimo curſu feruntur. Nam ſexaginta his duntaxat, quæ diximus, ſtadiis cum loci difficultate conflictantur, quotquot ad Iberiæ fines penetrare volunt: cum tamen per alios quoſdam exitus profecti, magno labore ægrè aliquando in Perſarum ac Romanorum [b] oram perueniant. Quod vbi Alexander Philippi filius animaduertit, portas in dicto loco exædificauit: præſidióque ibidem relicto, muniuit. Id munimentum Anaſtaſij Imperatoris temporibus Ambazuces tenuit, domo Hunnus, Romanorum & Anaſtaſij amicus, qui & portas illas eidem principi tradidit. Ille beneuolentiam quidem ſuſcepit, at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiectis per vim eius liberis, portas occupauit.

a ἤθη.

b ἤθη.

Anaſtaſius, pactis cum Cabade induciis, vrbem [*de ſuo nomine*] Perſis repugnantibus, ædificauit in regione Daras & Anchu: alteram item in Armenia, proximè ad Perſarmeniæ fines, quæ prius Theodoſiopolis dicta, quòd Theodoſius Imp. vrbis dignitatem ignobili vico attribuiſſet.

Anaſtaſio vita functo; quamuis multi generis claritate imperio digni reperirentur, ceteris repulſam paſſis, Iuſtinus ſuccedit: ad quem Cabades, quò filio natu minimo Choſroæ regnum tutò relinqueret, literas dedit, adoptari ab ipſo Choſroën poſtulans. Iuſtinus poſtulantis votum libenter accepit, vt & Iuſtinianus ſororis eius filius, qui regni heres ſperabatur. Sed Procli quæſtoris conſiliis ſententiam mutarunt, neque à Iuſtino Choſroes eſt adoptatus. Legibus enim filios bonorum patris ſucceſſores, ſubſque hæredes exſiſtere aiebat. Hinc pro Choſroë & pace, à Perſis Seoſes, qui Cabaden pridem ſeruarat, & Beodes, à Romanis verò Rufinus, & Hypatius, legati miſſi. Et Beodes quidem Seoſem apud Perſas calumniatus, vita priuandum curauit. Rufinus verò Hypatium apud Imperatorem inſimulando, magiſtratu deiecit.

c *Aliter* Mobodes, *in Procopio, Raphaele Volaterrano interprete.*

Quod inter Boſporum & Cherſonem dierum viginti medium interiacet ſpatium, Hunni incolunt: qui ſuis olim legibus degentes, in Iuſtini nuper poſtatem venerunt: vt iam Cherſon Romani terminus imperij eſſet. Acceſſerunt & Iberi Iuſtino Imper. vna cum [d] Gurgogene eorum duce, à Perſis malè tractati. Qua de cauſa Romanos inter & Perſas bellum exarſit.

d Gurgenes *eſt in Procopio Volaterrani.*

Viuens etiamnum Iuſtinus in ſocietatem imperij adſciuit Iuſtinianum, qui mortuo auunculo, ſolus imperio potitus eſt. Beliſſarius & [e] Sitas prætoriani milites fuerunt, quo tempore Iuſtinianus copias ducebat: à Iuſtino verò militibus in Daras præfectus Beliſſarius datus eſt.

e *aliter* Sittas.

PROCOPII PERSICA.

cùm & Procopius hic ſcriptor à conſiliis illi additus. Imperante poſt ſolo Iuſtiniano, dux Orientis creatus Beliſſarius in Perſas mouere iuſſus eſt. Cabades Perozen genere Perſam, dignitate Meranem, exercitui ſuo præfecit. Cùm autem vterque exercitum circa Daras haberet, Beliſſario Perozes denuntiauit, paratum ſibi in vrbe balneum haberet: lauare enim poſtero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter ſe compararunt. In acie dein vtriuſque exercitu conſtituto, Andreas quidam Byzantius, [a] gymnaſticis exercitationibus, atque palæſtræ Byzantij præfectus (qui & Buzæ, militum cum Beliſſario tribuno, domeſticus hærebat, Buzæ corpus in balneo curare ſolitus) cum ad ſingulare certamen prouocatum eſſet, ignotus omnibus, bis depugnando victor deceſſit, cœptúmque prælium finierunt. Poſt iterum commiſſo inter eos prælio, Romani longè ſuperiores euaſerunt, cum ingenti Perſarum clade. Quo factum eſt, vt cum Romanis exinde iuſto prælio dimicare detrectarint, incurſiones tamen vtrinque factæ.

Cabades alterum in Armeniam Romanis ſubditam exercitum miſit, qui ex Perſarmenis, & [b] Saunitis, & [c] Saberis conſtabat. His Merméroes copiis profectus. Dorotheus verò Armeniæ dux, & Sitas, qui & toti huic Romano exercitui præfuit, manu cum hoſte conſerta, pauci maiores longè copias ſuperarunt: vnde & domum Perſæ fugerunt. Hac occaſione Romani cum alia Perſicæ regionis occuparunt loca, tum Pharangium, quod vocant, ceperunt, vnde aurum Perſæ effodientes Regi pendunt. Zani vero, *Sauni* antiquitus appellati, liberi, & latronum ritu vicina populantes loca, Sitta duce victi, in ius noſtrum, ditionémque concedentes, Chriſtiani facti ſunt, & Romanis parent, vt etiam in horum caſtris vna permixti militarint.

Cabades, amiſſo vtroque exercitu, animi pendebat. Sed Alemundarus Perſicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac ſtrenuus, res Romanorum [d] valde infregit, annis quinquaginta. Hic Cabadi ſuggeſſit, Antiochiam præſidio nudatam, finitimáque inuaderet. Beliſſarius, re cognita, quam maturrimè occurrit, eductis Iſaurorum copiis, & Aretha Romanarum partium Saracenorum Rege, qui ſuam ipſe gentem ductabat. Alamundarus vero, & Azarethes metu percuſſus, retro domum ſe recepit. Et Beliſſarius pone ſequebatur, non tam cum hoſte manus conſerere cupidus, quam vt eum inſequi ſe fingeret: donec multis vulgi conuitiis, primum quidem clam, deinde etiam palam laceſſitus, inuitus ad pugnam deſcendit. Cadentibus initio multis vtrinque, ac cæſis, anceps diu pugna fuit: verſis dehinc in fugam Arethæ copiis, atque Iſauris, à Perſis ſumma virtute pugnantibus, victoria ſtetit: vt niſi ex equo ad pedes Beliſſarius deſiliiſſet, ac reliquis ſeſe adiungendo auxilium attuliſſet, debellatum eo die eſſet, cæſique ad vnum omnes internecione fuiſſent. Attamen Azarethes Perſarum dux, domum ad Cabaden reuerſus, victoriæ fructum non

[a] παιδοτρίβης, *magiſter exercitor, apud Plaut. Trinum.*

[b] *al.* Sauritis.

[c] *Ita quoque Hunni vocati ſunt.*

[d] ἐς γόνυ ἔκλινε.

ὅτε καὶ Προκόπιος ὁ συγγραφεὺς, σύμβουλος αὐτοῦ ᾑρέθη. μοναρχήσαντος δὲ Ἰουστινιανοῦ: Βελισάριος τῆς ἕω στρατηγὸς καταστὰς, ἐπὶ Πέρσας στρατεύειν ἐτέτακτο. Καβάδης δὲ Περόζην ἄνδρα Πέρσην, μιρράνην δὲ τὸ ἀξίωμα, τοῦ οἰκείου στρατοῦ ἡγεμόνα κατεστήσατο: καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα περὶ Δάρας ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ Περόζης Βελισαρίῳ ἐδήλου ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει βαλανεῖον ἔχειν: βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν λούσασθαι τῇ ὑστεραίᾳ ἔφη. διὸ δὴ ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολὴν καρτερῶς * ἐξηρτύοντο. παρατάξεως δὲ γινομένης ἑκατέρου στρατεύματος, ἀνδρέας τις βυζάντιος παιδοτρίβης, καὶ παλαίστρας ἐν βυζαντίῳ προεστηκὼς, ὃ δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ συστρατηγοῦντος Βελισαρίῳ οἰκείοις ἐτύγχανεν, ἅτε τοῦ Βούζου σώματος ἐν βαλανείῳ ἐπιμελούμενος. ἕως προκλήσεως ἐς μονομαχίαν γεγενημένης, λαθὼν ἅπαντας, δεύτερον μονομαχήσας, ἐνίκησε. καὶ ἀρξαμένου τοῦ πολέμου, διελύθησαν. ὕστερον δὲ πάλιν συστάντος αὐτοῖς πολέμου, πολλῷ καθυπέρτεροι ῥωμαῖοι ἐγένοντο, καὶ περσῶν * πολλοὺς ἐρρύη φόνος. καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ οὐκ ἔτι ἤθελον ἐκ τοῦ εὐθέος μάχην διενεγκεῖν ῥωμαίοις. ἔφοδοι δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέροις ἐγίνοντο.

Ὅτι Καβάδης ἄλλο στράτευμα ἐς ἀρμενίαν τὴν ῥωμαίοις κατήκοον ἔπεμψεν. ὃ δὴ στράτευμα περσαρμενίων, καὶ * σαυνιτῶν, καὶ σαβείρων ἦν. τούτῳ τῷ στρατῷ * μερμερόης ἡγεῖτο. Δωρόθεος δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγὸς καὶ * Σίττας, ὃς παντὸς ἐφεστήκει τοῦδε τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις ὀλίγοι πολὺ πλειόνων ἐκράτησαν. ἐξ οὗ δὴ καὶ ἐπ᾽ οἴκου τῇ δὲ πέρσαι ἀνεχώρησαν. τότε καὶ ἄλλα μὲν περσικὰ χωρία ῥωμαῖοι κατέσχον: κατέσχον δὲ καὶ τὸ φαράγγιον καλούμενον. ὅθεν δὴ καὶ τὸν χρυσὸν πέρσαι ὀρύσσοντες, βασιλεῖ φέρουσι. καὶ τζάνοι δὲ οἱ πάλαι σάνοι καλούμενοι, αὐτόνομοι ὄντες, καὶ λῃστρικώτερον τοῖς πλησιοχώροις καταστρέχοντες, ὑπὸ Σίττα καταστρατηγηθέντες εἰς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες, χριστιανοὶ γεγόνασι καὶ κατήκοοι ῥωμαίοις: ὡς καὶ ἐς λόγους στρατοῦ ῥωμαϊκοῦ καταστάτεσθαι.

Ὅτι Καβάδης, ἄμφω τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἡττηθέντων, ἐν ἀπορίᾳ ἦν. ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τῶν παρὰ πέρσαις σαρακηνῶν βασιλεὺς, ἀνὴρ ὢν δεινὸς τὰ πολέμια καὶ δραστήριος, ἐς γόνυ τὰ ῥωμαίων ἔκλινε πράγματα, ἔτεσι πεντήκοντα. οὗτος ὑπέθετο Καβάδῃ ἐς ἀντιόχειαν τότε ἀφύλακτον οὖσαν καὶ τὰ ταύτης χωρία ἐσβαλεῖν. γνοὺς δὲ βελισάριος: κατὰ τάχος ὑπηντίαζε, στράτευμα ἰσαύρων, καὶ ἀρέθαν τὸν τῶν παρὰ ῥωμαίοις σαρακηνῶν βασιλέα, ἅμα τῷ οἰκείῳ συνεπαγόμενος λαῷ. ἀλαμούνδαρος δὲ καὶ Ἀζαρέθης ὀρρωδήσας, ἐπ᾽ οἴκου ἀπεχώρει: καὶ βελισάριος εἵπετο. οὔτε ἐς χεῖρας ἐλθεῖν προαιρούμενος, τὴν δίωξιν δὲ σχηματιζόμενος (ἀλλὰ τό γε πλῆθος ἐλοιδορεῖτο αὐτοῦ· πρότερον μὲν οὐκ εἰς τὸ ἐμφανὲς, ἐπεὶ ἀφανῶς ἐκάκιζον) ἄκων συγκροτεῖ τὸν πόλεμον. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πιπτόντων ἑκατέρωθεν, ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἔπειτα δὲ τραπέντος τοῦ περὶ Ἀρέθαν λαοῦ, καὶ τῶν Ἰσαύρων: ἐνίκων πέρσαι κατακράτος. καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταβὰς βελισάριος τοῖς καταλελειμμένοις συνετάττετο καὶ ἠμύνετο, ἅπαντες ἂν διεφθάρησαν. ἀζαρέθης μέντοι ὁ περσῶν στρατηγὸς ὑποστρέψας εἰς Καβάδην, οὐκ ἀπώνατο τῆς

νίκης

* al. ἐξηρτύοντο

* πολὺς.

* σαυριτῶν.

* μερμερόης.

* Σίττας.

Procopius

νίκης. πολλοὺς γὰρ δὴ καὶ αὐτὸς ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ πολὺ πλείους τῶν * ἀντιπάλων διεφθάρησαν, διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτέλει.

* ἀντιμάχων.

Ὅτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον μετακαλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδάλους στρατεύσῃ, * Σίταν φυλάξοντα τὴν ἕω ἀπέστειλεν: ἐν ᾧ καὶ Πέρσαι κατὰ Ῥωμαίων ἐσβάλλουσι, καὶ Καβάδου τελευτήσαντος, ὁ παῖς Χοσρόης τὴν βασιλείαν * ἐκδέχεται. Ῥουφῖνος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, καὶ Θωμᾶς σὺν Ἑρμογένει παρὰ Χοσρόην παραγίνονται ἐπὶ πρεσβείαν. οἷς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον ἔφησε θέσθαι, δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίοις. ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι διελύθησαν· ὕστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην ἐσπείσαντο, ἕκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανοῦ ἔχοντος. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τά τε χρήματα, καὶ τὸ Φαράγγιον, καὶ Βῶλον τὸ φρούριον, Πέρσαις παρέδοσαν. Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις τά τε Λαζικῆς ὄρια καὶ Δαγάρην, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμια: ἀντ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἕτερον κεκοσμημένον οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. εὐθὺς μέν τοι ἑκατέρῳ βασιλεῖ ἐπιβουλὴν ξυνηνέχθη γενέσθαι πρὸς τῶν ὑπηκόων. καὶ Χοσρόην μὲν, ἅτε θορυβώδη καὶ ἄτακτον, ὁ Περσῶν μισήσας * λεὼς, Καβάδην τὸν Ζάμου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα βασιλέα σφίσιν ἐβουλεύσαντο στήσασθαι. ἀλλὰ γνοὺς ὁ Χοσρόης, * Ζάμον τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς, ἅμα τοῖς μετασχοῦσι τῆς βουλῆς, ἀνελὼν, τὴν στάσιν ἔπαυσε. Καβάδης δὲ ὁ * Ζάμου, κομιδῇ νέος ὢν, προνοίᾳ Χαναράγγου τοῦ Ἀδέργου * Δουβάντου, διέφυγε τὸν θάνατον· καὶ ὁ Χαναράγγης διὰ τοῦτο ὕστερον ὑπὸ Χοσρόου ἀνῄρηται. Ἰουστινιανῷ δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλεύων, Ὑπάτιον ἄκοντα τὸν Ἀναστασίου τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν, βασιλέα σφῶν ἀνηγόρευσεν, ἀρξάμενοι τῆς * ἐπιβουλῆς καὶ τῆς στάσεως, ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἱπποδρομίοις ἔριδος. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς, Βελισαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τόν τε Ὑπάτιον καθεῖλε, καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνεῖλεν. ἄχρι καὶ ἐς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντος. συνέπραττον δὲ τῷ βασιλεῖ Βοραΐδης καὶ Ἰοῦστος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ Τριβωνιανοῦ, τοῦ ἐκ Παμφιλίας ἕλκοντος τὸ γένος, διέξεισιν, ὃς τὴν τοῦ * κοιαίστωρος διεῖπεν ἀρχήν: περί τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἱμυλίας: καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπάρχου τοῦ ἐκ Καππαδόκων, τῆς τε πανουργίας καὶ ἀπληστίας καὶ μέθης, καὶ τῆς ἄλλης κακότητος. ὅπως τε Ἀντωνῖνα ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνὴ διὰ Εὐφημίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς φρεναπατήσασα Ἰωάννην ἐπίβουλον ἔδειξε βασιλέως. ὅπως τε ὕστερον, Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρεθέντος, σύνεργος ὑπονοηθεὶς τοῦ μιάσματος, ᾐκίσθη τὸ σῶμα, καὶ ἀνηλεῶς ἐξορίᾳ πικρᾷ καὶ τελευταίᾳ παρεδόθη.

* Σίτταν. * ὑποδέχεται. * λαός. * Ζάμην. * Ζαμοῦ. * Δυβάρτου. * al. βουλῆς. * [illegible] ἴσορος.

Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξεισιν, ὅπως τε Χοσρόην μελετῶντα λῦσαι τὰς σπονδὰς, διὰ τὴν Ῥωμαίων κατὰ Λιβύην ἐπικράτειαν, φθόνῳ γὰρ ἐβάλλετο· ὁ Οὐίττιγις ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς διά τινων Λιγούρων κοινολογησάμενος, μᾶλλον ἐπώτρυνεν· εἶτα καὶ Βασάκου. ὅτε ἅμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν τῶν Ῥωμαίων, καὶ Σίταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, Πέρσαις δὲ προσχωρησάντων, τὰς ἀπεράντους καλουμένας σπονδὰς λύσας Χοσρόης, πολεμεῖν ἔγνω.

tulit. Suorum enim multos in prœlio amiſerat, licet aduerſariorum plures cecidiſſent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus eſt.

Euocat Conſtantinopolim Iuſtinianus Imper. Beliſſarium, vt inde in Vandalos expeditionem ſuſcipiat: Orientique cuſtodem Sitam impoſuit. Hiſce temporibus & Perſæ cum Romanis concurrerunt, & Cabade mortuo, filius Choſroës regni habenas ſuſcepit. Miſſi ergo ad eum legati, Rufinus, Alexander, Thomas, & Hermogenes: quibus pacem velle ſe facere dixit [a] perpetuam, centenariorum nimirum centum & decem. Verum re tum infecta diſceſſerunt: nec niſi poſtea conſtituta pactaque pax illa eſt perpetua, imperante [b] ſextum iam annum Iuſtiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, & Bolum arcem Perſis reddiderunt, etſi viciſſim Romanis Laziorum in finibus oppida, & Dagarem, virum bello ſtrenuum (tradito pro eo & altero non ignobili viro) remiſerunt. Mox vtrique Imperatori ſtructæ inſidiæ à ſubditis. Choſroën quidem, vt turbulenti intemperantiſque ingenij virum, Perſæ inuiſum cum habent, Cabaden Zamæ fratris eius filium, Regem ſibi facere conſtituunt. Quo cognito, Choſroës Zamen fratrem, reliquoſque germanos; & coniurationis ſocios necat. Sic tranquillata res eſt, quieſque data. Cabades tamen, Zamæ filius, admodum adoleſcens, prudentia Chanarangi [c] Adergi-Dubantæ cædem effugit; quo nomine hic poſtea à Choſroë eſt interfectus. Iuſtiniano quoque Imper. plebs Romæ inſidias comparauit, creato Imperatore (tametſi repugnaret) Hypatio Anaſtaſij eius, qui imperarat, patruele, nata ſeditione, ortoque tumultu è contentione ludorum Circenſium. [d] Cæſar itaque Iuſtinianus, Beliſſario & Mundo ducibus vſus, Hypatium occidit, multóſque coniurationis huius ſocios ſuſtulit, planè vt ciuium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori ſuppetias adferebant Boraides, & Iuſtus Iuſtiniani fratris filius.

In eo ipſo libro narrat de Triboniano, qui è Pamphylia genus duxit, & Quæſtoris munus obiit; déque auaritia eiuſdem, ac blandiloquentia. De Ioanne item Cappadocum Præfecto prætorio, eiúſque vitiis plurimis. Vt Antonina Beliſſarij coniux per Euphemiam filiam eius callidè Ioannem circumuenerit, & inſidias Imperatori ſtruere patefecerit: vtque deinum, Euſebio Cyzici Epiſcopo ex inſidiis occiſo, impij ſceleris conſors habitus; corpore quæſtionibus cruciato; inclementer tandem; ac ſeuerè proſcriptus ſit.

Libro Secundo Rerum *Perſicarum iſta refert.* Choſroën inuidia ſtimulatum, quod Africæ ditionem Romani tenerent, paciſque propterea fœdera ſoluere parantem, Vitriges, Gotthorum Rex, per Ligures quoſdam legatos, dein & per Baſacum collocutus, magis inflammauit. Quo cum item tempore Armenij à Romanis defeciſſent, Sita duce pugnando interempto; Perſiſque ſe permiſiſſent, perpetua illa, vt vocant, pacis fœdera rumpere Choſroës, bellúmque gerere animum induxit.

a εἰρήνην ἀπέραντον.

b Septimo imperij anno *inquit Procop.*

c Adeo quadubadi, *eſt in Procopio Latine.*

d Populus vbique factione veneta, & praſina diuiſus erat *Procopius.*

PROCOPII PERSICA.

Iuſtinianus Imp. re cognita, Anaſtaſium legatum miſit hortatum, ne pacem ſolueret. Eadem tempeſtate & Vittiges à Beliſſario captus, Conſtantinopolim eſt miſſus. Choſroës nihilominus Romanorum fines inuadens Surorum oppidum cepit, Surinóſque in ſeruitutem abduxit. Sed tandem vndecim captiuorum millia ducentis aureis permutans, liberos omnes dimiſit, Candido Sergiopolis Epiſcopo pecuniam pollicito: qui cum promiſſis non ſtaret, ad iuſtam diſſolutionem adactus eſt. Choſroës dein Hierapolim obſidere cœperat, cum illi Berrhoeæ Epiſcopus [cui Magno nomen] pondo argenti duo millia promiſit. Soluit itaque obſidionem Rex, pollicitus adhæc omni adeo Orientis Romanorum ditione ſe exceſſurum, ſi mille auri pondo caperet. Interea Buzes dux Orientis, viribus ſuis diffiſus; cum Choſroë pugnare detrectans, circum circa oberrabat. Ergo Berrhœæ admoto exercitu, Choſroës pecuniarum nimium quantum poſtulauit, acceptiſque pondo argenti millibus duobus, alterum tantum exegit: quam quia ciues ſummam non pendebant, validè vrbem oppugnat. Verum accedente Magno oppidi Epiſcopo, & Choſroën deprecante, Berrhœenſes immunes liberóſque abire permiſit, quo quiſque vellet. hinc plerique etiam militum ad Choſroën ſua ſponte tranſierunt, quòd ſtipendiis eos Imperator fraudaſſet. Ab Antiochenis ſimiliter pecuniam Choſroës poſtulans, nec impetrans, arctè Antiochiam cinxit. Cúmque rex vrgeret obſidium, Theoctiſtus, & Mulatzes, vna cum iis militibus quos à Libano ſecum duxerant, clam vrbem egreſſi, fugerunt. Ita Choſroës ſine labore Antiochiam ad deditionem compulit, [a] ciuéſque in ſeruitutem redegit.

Inde legati ad illum miſſi, Ioannes Rufini filius, & Iulianus Secretorum ſcriba: multíſque vltro citróque de æquis conditionibus habitis ſermonibus, tandem conuenit: vt [b] Choſroæ ſtatim Romani quinque aureorum millia numerarent, quingentos vero aureos quotannis, tributi alterius nomine, perpetuo penderent, nihil ſe deinceps moleſtiæ allaturum promittenti: vtque miſſi iterum ab Imperatore legati, pacis conuenta firmarent. Verum etiam his ita compoſitis, Choſroës Apameam profectus, vbi Thomas Epiſcopus præſidebat, magnam ei pecuniarum vim impetrauit, ac tandem ſacra vaſa, templíſque dedicata vniuerſa ſecum auferens, diſceſſit: inter quæ circa adorandæ, ac [c] viuificæ crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equeſtres ibidem ſpectaſſe. Inde ad Chalcidem vrbem progreſſus eſt, & ducentis aureis ab incolis exactis, ſine obſidione receſſit. Venit hinc Edeſſam, & tantumdem abſtulit: ac ſignis quibuſdam diuinis deterritus, hanc quoque vrbem non obſedit. (Hæc Edeſſa illa eſt in qua [d] Augarus, quæque in illo antiquitus per Chriſtum patrata: idémque hic Augarus, qui ad Auguſtum, tunc Romanorum Imp. profectus, amico eo imprimis vſus, vt illi ad ſuos redire non niſi ſolertia quadam ſit datum.) Sic igitur Choſroës Edeſſa diſceſſit.

[a] Addit Procop. Vrbémq. præter templa incendit.

[b] Vt Choſroës in præſens quinquaginta millia nummum aureorum ac totidem quotannis perpetuo accipiat, neque eos vltra laceſſat. Sic Procop. Volater. lib. 2.

[c] ζωοποιῶν ξύλων. apparente deſuper ignis iubare.

[d] De quo D. Baron. To. I. ad an. Chr. 31. ex Damaſceno lib. IV. Orthod. fidei cap. 17. vbi Abagarus nominatur. Et lib. I. contra Iconomachos. Euſeb. lib. c. 13. Agbarus. aliis Agbarus. Vide & Sur. 16. Aug.

Ἰουστινιανὸς δὲ μαθὼν, παραίνεσιν αὐτῷ δι' Ἀναστασίου * προσῆγε, μὴ παρασπονδεῖν. ἐν τούτῳ καὶ ὁ Οὐίτιγις αἰχμάλωτος παρὰ Βελισαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὅρια καταδραμὼν, τὴν * σύρων πόλιν εἷλε, καὶ * συρηνοὺς ἠνδραποδίσατο. ὕστερον μέν τοι * εἰς χιλίους καὶ μυρίους ὄντας τοὺς αἰχμαλώτους, δυοῖν ὁμολογίᾳ κεντηναρίων ἀφῆκεν ἅπαντας, Κανδίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως ἐκτίσαι τὸ χρέος ὑποσχομένου. ὁ δὲ τῆς ὑποσχέσεως ἀλογήσας, τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἔκτισιν. Χοσρόης δὲ τὴν Ἱεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ ὁ Βεῤῥοίας αὐτῷ ἐπίσκοπος * ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια ἔθετο: ἀπέστη τῆς πολιορκίας ὁμολογήσας καὶ πάσης ἀποστῆναι τῆς ἑῴας, εἰ ι' χρυσοῦ κεντηνάρια λάβοι. Βούζης δὲ, ὁ τῆς ἑῴας στρατηγὸς, ἀξιόμαχον ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὧδε κἀκεῖσε περιεπλανᾶτο. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέῤῥοιαν στρατεύσας, ᾔτει μὲν πολλὰ χρήματα: λαβὼν δὲ δισχίλια σταθμὰ ἀργυρείου, ἄλλα τοσαῦτα προσεπεζήτει. μὴ διδόντων δὲ ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ σφῶν ἐπισκόπου παραγινομένου, Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ, καὶ Χοσρόην λιπαροῦντος: τοὺς μὲν Βεῤῥοιαίους, κακῶν ἀπαθεῖς ἀφῆκεν ἰέναι, ὅπῃ φίλον ἑκάστῳ εἴη. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ πλεῖστοι ἑκόντες εἵποντο * στρατευόμενοι Χοσρόῃ, ὅτι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν συντάξεων ἀπεστέρει. Χοσρόης δὲ, ἐπεὶ χρήματα Ἀντιοχεῖς αἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐπολιόρκει τὴν Ἀντιόχειαν. σφοδρῶς δὲ πολιορκουμένης: Θεόκτιστος καὶ Μουλάτζης, ἅμα τῶν ἑπομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Λιβάνου στρατιωτῶν, ὑπεξελθόντες ἔφυγον. καὶ οὕτω Χοσρόης ἀταλαιπώρως Ἀντιόχειαν παρεστήσατο, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. πρέσβεων δὲ παρ' αὐτὸν ἡκόντων, Ἰωάννου τε τοῦ Ῥουφίνου, καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμματέως τῶν ἀποῤῥήτων· καὶ πολλῆς δικαιολογίας ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγενημένης: τέλος ἀλλήλοις συνέβησαν, ἐφ' ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραυτίκα κεντηνάρια πεντήκοντα παρὰ Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε δὲ φερόμενον ἐπέτειον * μᾶλλον δασμὸν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι περαιτέρω κακόν. πρέσβεις τε πάλιν παρὰ βασιλέως στελλομένους, τὰς ἀμφὶ * τὴν εἰρήνην σπονδὰς ἐμβεβαιωθήσεσθαι. ἀλλὰ, καί τοι ταῦτα θέμενος Χοσρόης, περί τε τὴν Ἀπάμειαν εἴη, Θωμᾶ τότε ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα εἰσεπράττετο. τέλος τά τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαβὼν, ἀπιὼν ᾤχετο. ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ ξύλου τεθαυματούργηται. εἴρηται καὶ ὅπως Χοσρόης ἱπποδρόμιον ἐκεῖ ἐθεάσατο. ἀλλ' ἐκεῖθεν Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα * πόλιν ἐπορεύετο: ὑφ' ἧς δύο κεντηνάρια λαβὼν παρὰ τῶν οἰκούντων, ἀπολιόρκητον εἴασε. καὶ ἐπὶ Ἔδεσσαν πορευθεὶς, δύο λαβὼν κεντηνάρια, τισὶ δὲ καὶ θεοσημείαις ἀπειληθεὶς: ἀπολιόρκητον εἴασε κἀκείνην. αὕτη ἐστὶν Ἔδεσσα, ἐν ᾗ Αὔγαρός τε καὶ τὰ περὶ Αὔγαρον πάλαι πρὸς Χριστοῦ ἐπράχθη. οὗτος δὲ ὁ Αὔγαρος καὶ παρ' Αὔγουστον, τὸν τότε Ῥωμαίων αὐτοκράτορα, παραγεγονὼς, φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε, καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπάνοδον σοφίᾳ κατεπράξατο. ἀλλ' οὖν Χοσρόης ἐξ Ἐδέσσης ἀπάρας, ἐπορεύετο.

* Σύρων. * Συρινοὺς. * εἰς χιλ.

* ἀργυρίου

* συστρατευόμενοι.

τότε καὶ

τότε καὶ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέσβεσιν, ἐπιτελέσειν τὰ συντεθειμένα ὁμολογῶν. Χοσρόης δὲ ἔτι Κωνσταντιαίους χρήματα εἰσεπράττετο: καὶ ἐπὶ Δάρας ἐλθὼν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, Μαρτίνου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένου. ἀπορήσας δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ χίλια σταθμὰ * ἀργυρεῖα λαβὼν, ἐς τὰ περσῶν ἤδη ἐχώρει, καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς πάντας. πόλιν ἐν * Ἀσσυρείᾳ δειμάμενος, ὁδὸν ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσαν, Ἀντιόχειάν τε τὴν Χοσρόου καλέσας: ἐν αὐτῇ * συνῴκισε, πολλῇ φιλοφροσύνῃ καὶ χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, καὶ οὐδενὶ ὑποκεῖσθαι αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων πλὴν ἑαυτοῦ θεσπίσας, ἱπποδρομίαις τε καὶ ταῖς ἄλλαις ψυχαγωγοῖς τέρψεσιν.

* ἀργύρου
* ἀσσυρίοις.
* συνῴκησε.

Ea etiam tempeſtate legatis ſuis Iuſtinianus reſcripſit, paratum ſe pacta conuenta pacis perficere. Choſroës nihilominus Conſtantiæis pecuniam imperauit, & Daras delatus, vrbem cinxit, quam tamen, Martino duce hanc propugnante, de obſidionis ſucceſſu diffidens, non oppugnauit, ſed acceptis mille argenti pondo, in Perſidem conceſſit. Antiochenos verò in recens à ſe condita vrbe in Aſſyria (quæ diei itinere à Cteſiphonte diſtabat, & *Antiochia Choſroæ* appellabatur) [a] vna omnes habitare iuſſit, tanta beneuolentiæ ſignificatione ac gratia in eos vſus, vt Principum nemini, præterquam ſibi, parere voluerit: hippodromiis quoque, aliiſque voluptatibus illorum animos ibi oblectans.

PROCOPII PERSICA.

a legē συνῴκει.

Ὅτι Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας μετακληθεὶς στρατηγὸς, ἐπὶ Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐστάλη: καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος, ἄοπλον ὄντα σχεδόν τι τὸν στρατὸν, καὶ καταπεπληχότα τὸ περσῶν ὄνομα, ὥπλιζέ τε ἐπιμελῶς καὶ ἐπεθάρρυνε. Χοσρόης δὲ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων, ἅτε δὴ αὐτῶν τε καὶ * Γουβάζου τοῦ σφῶν ἡγεμόνος πέρσαις προσκεχωρηκότων: διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε καὶ καπηλείαν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ἐπιθαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλχοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἠπείγετο: καὶ ταύτην πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἤνυεν. ἐπεὶ δὲ βέλει τρωθεὶς τὸν τράχηλον, ἐτελεύτησε: τὴν πόλιν παρεστήσατο. τοὺς μέντοι ἐνοικοῦντας ἀπαθεῖς κακῶν ἀφῆκεν. ὁμολογίᾳ γὰρ αὐτοὺς προσελάβετο, καὶ μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοῦ μονοπωλίου αὐτοῦ συνειλεκτο, ἐληΐσατο * πολυπληθῆ ὄντα. Βελισάριος δὲ Νισίβιδος μὲν ἀποπειράσας, οὐδὲν ἴσχυσε: τὴν Σισαύρων δὲ πόλιν πολιορκήσας, καὶ βιασάμενος, ὁμολογίᾳ παρεστήσατο. Βλυσχάμην δὲ τὸν στρατηγὸν, καὶ τοὺς λογιωτάτους περσῶν ἐν αὐτῇ λαβὼν, ἐς τὸ Βυζάντιον ἔπεμψε. καὶ Ἀρέθαν ἅμα στρατῷ * πρὸς Ἀσσυρίους πέμψας, τὰ ἐκεῖσε χωρία ἐληΐζετο. ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαν περιβαλλόμενοι, οὐκ ἤθελον * ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ, τοῦ στρατοῦ νοσοῦντος, καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνοουμένων, καὶ Ῥεκιθάγγου καὶ Θεοκτίστου * ἀποπορεύεσθαι μελλόντων ἐς φυλακὴν τῶν περὶ Φοινίκην χωρίων, ἃ ὑπὸ Ἀλαμουνδάρου * κατεστρέφετο διὰ ταῦτα ἐξ ἠθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανήει, καὶ ἐς Βυζάντιον παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο.

* Γουβάζου.
* al. πολυπληθεῖς.
* ὡς ἀσσυρίους.
* ἐπιστρέφειν.
* ἀποπορεύεσθαι
* κατετρέχετο.

Beliſſarius ex Italia dux reuocatus, aduerſus Choſroën & Perſas ineunte vere miſſus, & in Meſopotamia verſans, nudum ferè ab armis exercitum, & ad Perſarum nomen trepidantem, accuratè armauit, animauítque. Choſroës verò (Lazis eum inuitantibus, qui cum ſuo duce Gunaze iam Perſis ſeſe adiunxerant, propterea quod ſordidius [b] Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret) aduerſus Petras vrbem mouit: quæ vrbs Colchidis maritima eſt, ad Pontum Euxinum ſita. Hanc dum obſidet, quamdiu quidem Ioannes ſuperſtes fuit, nihil profecit; cum verò iaculo Ioannes iugulum traiectus periit; vrbem occupauit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimiſit. Sponſione enim illos in deditionē accepit, & ſolius Ioannis bona plurima, quæ monopoliis ille quæſierat, inuaſit omnia. Beliſſarius interim, Niſibi fruſtra tentata, [c] Siſaurorum vrbem obſidens, vique oppugnans, pactis conditionibus cepit, & [d] Bleſchamen ducem, Perſarúmque viros grauiſſimos ibi captos, Conſtantinopolim miſit. Arethas quoque cum exercitu contra Aſſyrios miſſus, eam oram deprædatus eſt: vnde magna pecuniarum vi ab Arethæ ſociis parata, ad Beliſſarium redire detrectarunt. Beliſſarius ipſe (tentato morbis exercitu, & rebus ab Aretha geſtis nondum cognitis, Rhecitango inſuper, & Theoctiſto diſcedere parantibus, ad Phœnicum oram cuſtodiendam, quam Alumandarus vaſtabat) ſic è Perſarum regione domum reuertit, & Conſtantinopolim ad Iuſtinianum Auguſtum accerſitus eſt.

b Cognomento Zibus.

c τὴν Σισαύρων πόλιν, Procop. Σισαύρανον. Fortaßis idem locus Siſarbanum inf. vocatur à Theophyl. Simocatte lib. 3.

d Beleſmaches Procopio, & Bleſchamus.

SCHOLION.

DVos duntaxat *Hiſtoriarum* Procopij *libros, eóſque Perſicarum rerum,* in compendium *Photius* redegit; præte-ritis, *qui hoc eodem opere* ſequebantur, *de bello Vandalico* libris totidem cum quatuor *Gothicarum rerum,* & de ædifi..is Iuſtiniani libro ſingulari, *tametſi hic vulgo in ſex libros diducatur, fallente (vt fit) voce ambigua* λόγου, *quæ* ..ibi Narrationem *ſignificat, vt & tranſitiones oſtendunt. Sunt igitur in vniuerſum nouem huius hiſtorici operis libri; teſte Photio ac Suida, quibus tamen hic decimum adiicit* ἀνέκδοτα *vocatum.* Qui quidem hiſtoriarum libri, Græcè longè ſunt, quam Latinè editi, copioſiores, quos in liberali ſua Bibliotheca, veréque auguſta, adornantes Auguſtani nunc euulgant.

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ἱστορικοὶ λόγοι ι.

ξδʹ.

Theophanis Byzantij hiſtoriarum libri X.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοφάνους Βυζαντίου ἱστορικῶν λόγοι δέκα. ἄρχεται ὁ πρῶτος λόγος ἀπὸ τοῦ περσικοῦ πολέμου, τοῦ συστάντος μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν σπονδῶν, ἃς Ἰουστῖνος ὁ βασιλεὺς καὶ Χοσρόης ὁ Περσῶν, ἀλλήλοις ἔθεντο: ἔλυσε δὲ Χοσρόης τε αὐτὸς, καὶ Ἰουστῖνος διάδοχος Ἰουστινιανοῦ καταστὰς, δευτέρου ἔτους τῆς ἀρχῆς αὐτῷ περαιουμένου.

THEOPHANIS BYZANTII *Hiſtoriarum libri X.*

LXIV.

LECTI ſunt THEOPHANIS *Conſtantinopolitani hiſtoriarum libri decem;* quorum primus initium ducit ab illo Perſico bello, quod ruptis iam fœderibus iis exortum eſt, quæ [a] Iuſtinus Imperator & Choſroës Perſarum Rex inuicem conſtituerant. Soluerant ea Choſroës ipſe, & [b] Iuſtinus, Iuſtiniani iam ſucceſſor, exeunte altero imperij anno.

a al. Iuſtinianus ſupr. Procop. 1. de bello Perſ.

b Iuſtinus iunior.

THEOPH. BYZANT.

Hinc ergo narrationem auſpicatus, pergit porrò ad annum vſque belli decimum. Meminit verò hoc ipſo primo voluminis libro, ſcripſiſſe quoque ſe quæ ſub Iuſtiniano geſta ſunt, immò & plures eum decem hiſce ſubiunxiſſe libros, ſatis manifeſtè apparet. Narrat autem hoc libro, qua ratione pacta conuenta ſint diſſoluta, cum Iuſtinus per Comentiolum Suaniam à Chosroë repeteret, ipſe verò verbo quidem promitteret, non tamen re præſtaret. Refert & in tota Meſopotamia terram mouiſſe, initium nimirum calamitatum, quæ ſubſecutæ ſunt.

In Oriente ad Tanaim Turci degunt, qui Maſagetæ antiquitus dicti, à Perſis ſua lingua *Kermichiones* appellantur. Hi tempeſtate hac legatos cum muneribus ad Iuſtinum Imp. legarunt, ne Abaros reciperet obſecrantes. Ille munera libenter accepit, omnique adeo beneuolentiæ atque humanitatis genere complexus domum remiſit. Cúmque Abari mox acceſſiſſent (qui Pannoniam habitare, pacéque frui Romanorum precabantur) ob datam Turcis fidem, pactáſque conditiones, repulſam tulerũt.

a De his & Theophyl. Simocates libr. 7. inf. Cod. ſeq. & Procop. lib. 4. Niceph. quoq. lib. 17. cap. 32.

[a] Bombycum originem homo quidam Perſa, Iuſtiniano imperante, Conſtantinopoli oſtendit, nunquam antea Romanis cognitam. Hic Perſa è Serum regione profectus, vermium ſemen ferula incluſum, Conſtantinopolim ſaluum deportauit, ac vere ineunte, in alimentum mori foliis ſemina impoſuit: quæ foliis nutrita, & in alas ſe induerunt, & mirè cæperunt operari. Ergo Bombycum ortum, texendíque artificium cum poſt Turcis Iuſtinus Imperator oſtendiſſet, vehementer obſtupuerunt: nam Serum illi tum emporia portúſque tenebant, quæ Perſæ prius tenuerant. Ephthalanus enim Ephthalitarum rex (à quo & appellationem vniuerſum genus traxit)[b] Perozen & Perſas cũ viciſſet, ſubmoti his locis Perſæ, rerum verò potiti ſunt Ephthalitæ: quos poſt paulo Turci prælio ſuperantes, his etiam finibus pepulerũt.

b Vide ſupr. Procop. princ. Cod. LXIII.

Iuſtinus Zemarchum ad Turcos legatum miſit: qui & publicè eos epulis excipiens, omniq; adeo officij genere exceptus, Conſtantinopolim remiſſus eſt. Quamobrem etiam Chosroës in Æthiopas, amicos populi Romani (olim *Macrobios*, nunc *Homeritas* appellatos) expeditionem, ſuſcepit, Regémque Homeritarum Sanaturcen, opera Meranis Perſarum ducis, viuum cepit, vrbéque eorum direpta, incolas ſubiugauit.

Armenij à Surina malè accepti (maximè in pietatis religioníſque negotio) Surinam coniuratione facta per Vardanum (cuius fratrem Manuelem ille interfecerat) & alium quendam Verdum occiderunt; & à Perſis deficientes ad Romanos tranſiere, relictóq; oppido, quod incolebant, Dubij nomine, in Romanorum regionem commigrarunt. Atque hæc ipſa potiſſimum cauſa Perſis fuit rumpendi fœderis, induciarúmque cum Romanis. Deſciuerunt poſt hos ſtatim etiam Iberes, & Gorgone ipſos ducente, ad Romanos tranſierunt. Metropolis autem Iberorum Tiphilis tunc erat.

Marcianus Iuſtini Imp. patruelis, Orientis dux iam renũciatus, in expeditionem aduerſus Chosroën, octauo Imp. Iuſtini ann. miſſus eſt.

ἀρχόμενος δὲ ἐντεῦθεν τῆς ἱστορίας, κάτεισι μέχρι δεκάτου ἔτους αὐτοῦ τοῦ πολέμου. μέμνηται δὲ ἐν τῷδε τῷ πρώτῳ τοῦ βιβλίου λόγῳ καὶ τὰ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἱστορῆσαι. οὐ μὴν ἀλλὰ δῆλός ἐστιν, ὡς καὶ ἐφεξῆς τῶν δέκα λόγων ἑτέρους συνέταξε. διέξεισι δὲ ἐν μὲν τῷδε τῷ λόγῳ, ὅπως αἱ σπονδαὶ * συνεχύθησαν: Ἰουστίνου μὲν διὰ Κομεντιόλου Σουανίαν παρὰ Κοσρόου ἀπαιτοῦντος, αὐτοῦ δὲ ὑποτιθεμένου, οὐ μέντοι διδόντος. ὅπως τε ἡ Μεσοποταμία πᾶσα ἐσείσθη, προοίμιον τῶν ἐπελευσομένων κακῶν γινομένη. *

Ὅτι τε πρὸς εὖρον ἄνεμον τοῦ Ταναΐδος τοῦρκοι νέμονται, οἱ πάλαι μασαγέται καλούμενοι, οὓς πέρσαι οἰκείᾳ γλώσσῃ κερμιχίωνάς φασι. καὶ αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ τότε δῶρα καὶ πρέσβεις πρὸς βασιλέα Ἰουστῖνον ἔστειλαν, δεόμενοι μὴ ὑποδέξασθαι αὐτὸν τοὺς Ἀβάρους. ὁ δὲ τὰ δῶρα λαβὼν καὶ ἀντιφιλοφρονησάμενος, ἀπέλυσεν εἰς τὰ οἰκεῖα. τοῖς δὲ ἀβάροις ὕστερον ἐλθοῦσιν, καὶ παννονίαν οἰκῆσαι, καὶ εἰρήνης τυχεῖν δεομένοις, διὰ τὸν πρὸς τοὺς τούρκοις λόγον, καὶ τὰς συνθήκας, οὐκ ἐσπείσατο. Turcæ

Ὅτι τὴν τῶν σκωλήκων γένεσιν ἀνὴρ πέρσης, βασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ ἐν Βυζαντίῳ, ὑπέδειξεν, οὔπω πρότερον ἐγνωσμένην ῥωμαίοις. οὗτος δὲ ἐκ Σηρῶν ὁρμηθεὶς ὁ πέρσης, τὸ σπέρμα τῶν σκωλήκων ἐν νάρθηκι λαβών, μέχρι βυζαντίου διεσώσατο. καὶ τοῦ ἔαρος ἀρξαμένου, ἐπὶ τὴν τροφὴν τῶν συκαμίνων φύλλων ἐπαφῆκε τὰ σπέρματα. τὰ δὲ τραφέντα τοῖς φύλλοις, ἐπτεροφύησέ τε, καὶ τἆλλα εἰργάσατο, ὧν τήν τε γένεσιν καὶ τὴν ἐργασίαν ὁ βασιλεὺς Ἰουστῖνος ὕστερον τοῖς τούρκοις ὑποδείξας, ἐθάμβησαν. οἱ γὰρ τοῦρκοι τότε τά, τε σηρῶν ἐμπόρια, καὶ τοὺς λιμένας κατεῖχον: ταῦτα δὲ πρὶν μὲν Πέρσαι κατεῖχον. Ἐφθαλανοῦ δὲ τοῦ ἐφθαλιτῶν βασιλέως, ἐξ οὗ καὶ τὸ γένος ἔσχε τὴν κλῆσιν, περόζην καὶ πέρσας νικήσαντος: ἀφῃρέθησαν μὲν τούτων οἱ Πέρσαι, δεσπόται δὲ κατέστησαν ἐφθαλῖται: οὓς μικρῷ ὕστερον μάχῃ νικήσαντες τοῦρκοι, ἀφεῖλον ἐξ αὐτῶν καὶ ταῦτα. Σῆρες

Ἰουστῖνος δὲ Ζήμαρχον ἐς τοὺς τούρκους πρέσβιν ἀπέστειλεν: ὃς καὶ λαμπρῶς ἑστιάσας τε τοὺς τούρκους, καὶ ἐς τὰ μάλιστα φιλοφρονηθεὶς, ἐς τὸ βυζάντιον ἐπανήει, διὸ καὶ ὁ Χοσρόης ἐπ' Αἰθίοπας, φίλους ὄντας ῥωμαίοις, τοὺς πάλαι μὲν μακροβίους, νῦν δὲ ὁμηρίτας καλουμένους, ἐστράτευσε: καὶ τὸν βασιλέα τῶν ὁμηριτῶν Σαναττούρκην, διὰ Μηράνους τοῦ περσῶν στρατηγοῦ ἐζώγρησε. τήν τε πόλιν αὐτῶν ἐξεπόρθησε, καὶ τὸ ἔθνος παρεστήσατο. διέξεισι δὲ καὶ ὅπως ἀρμένιοι ὑπὸ * σουρήνου κακούμενοι, καὶ μάλιστα περὶ τὴν εὐσέβειαν, τόν τε Σουρῆναν ὁμοφρονήσαντες διὰ Οὐαρδάνου, οὗ τὸν ἀδελφὸν Μανουὴλ ἐτύγχανεν ἀνελὼν, καὶ δι' ἑτέρου τινὸς Οὐάρδου ἀνεῖλον καὶ περσῶν ἀποστάντες, ῥωμαίοις προσεχώρησαν, τὸ Δούβιος τὸ πόλισμα, ἐν ᾧ κατῴκουν, ἀπολιπόντες, καὶ πρὸς τὰ ῥωμαίων ἤδη γινόμενοι. καὶ τοῦτο μάλιστα γέγονε τῆς τῶν περσῶν πρὸς ῥωμαίους σπονδῶν καταλύσεως αἴτιον. ἀπέστησαν δὲ παραυτίκα καὶ ἴβηρες, καὶ προσεχώρησαν ῥωμαίοις, * Γοργόνους αὐτῶν ἡγεμονεύοντος. ἦν δὲ τῶν ἰβήρων τότε ἡ * τιφλὶς μητρόπολις.

Ὅτι Μαρκιανὸς ὁ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος, τῆς ἕω χειροτονηθεὶς στρατηγὸς, εἰς τὸν πρὸς χοσρόην πόλεμον ὀγδόῳ ἔτει τῆς Ἰουστίνου βασιλείας ἐξαποστέλλεται.

Ἰωάννης

Μιράνη.

Ἰωάννης δὲ ὁ τῆς ἀρμενίας στρατηγὸς, καὶ * Μηράνης ὁ τῶν Περσῶν, ὁ καὶ Βαραμαάνης, τὴν στρατείαν συνηθροίζον. καὶ τοῖς μὲν Ἀρμενίοις συνεμάχουν Κόλχοι, Ἀβασγοὶ, καὶ * Σαρόης ὁ ἀλανῶν βασιλεύς: τῷ δὲ Μιράνῃ, Σάβιροι καὶ Δαγάνες, καὶ τὸ * Διλμαϊνὸν ἔθνος. πολεμήσας δὲ ὁ Μαρκιανὸς τὸν Μιράνην περὶ τὴν νισιβηνῶν πόλιν: αὐτὸν μὲν ἐς φυγὴν ἔτρεψεν, ἀνεῖλε δὲ ἐν τῇ μάχῃ χιλίους καὶ διακοσίους. καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν ο΄. ῥωμαίων δὲ ἄνδρες ἀνῃρέθησαν ζ΄. ἐπολιόρκει τε ἤδη καὶ τὸ τῶν νισιβηνῶν τεῖχος. χοσρόης δὲ ταῦτα μαθὼν, τεσσαράκοντα μὲν χιλιάδας ἱππέων, πεζῶν δὲ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν συναγείρας, ἠπείγετο βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν ῥωμαίοις. ἐν τούτῳ δὲ διαβάλλεται ὁ Μαρκιανὸς τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐρῶν τυραννίδος: καὶ πεισθεὶς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, Θεόδωρον ἀντικαταστήσας τὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ παῖδα Τζίρον ἐπίκλην. ἀταξίας δὲ διὰ ταῦτα συμβάσης: τῆς τε πολιορκίας ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο, καὶ χοσρόης τὸ δαρὰς πολιορκήσας παρεστήσατο. λείπει.

Σαρώης.
Διλμανιτῶν.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΑΠΟ ΕΠΑΡχων καὶ ἀντιγραφέως, λόγοι ὀκτώ.

ξε΄. Theophilacti Simocatæ hiſtoriarum libri VIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοφυλάκτου ἀπὸ ἐπάρχων καὶ ἀντιγραφέως, ἱστοριῶν λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ οὗτος ὁ Θεοφύλακτος τῷ γένει αἰγύπτιος. ἡ μέν τοι φράσις αὐτῷ ἔχει μέν τι χάριτος: πλείων γε δὴ ἡ τῶν τροπικῶν λέξεων καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας κατακορὴς χρῆσις, εἰς ψυχρολογίαν τινὰ καὶ νεανικὴν ἀπειροκαλίαν ἀποτελευτᾷ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς γνωμολογίας οὐκ ἐν καιρῷ παρένθεσις, φιλοτιμίας ἐστὶ περιέργου καὶ περιττῆς. τὰ δ᾽ ἄλλα, οὔ τι ἐς μῶμον ἥκοι. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Φωκᾶ ἀναρρήσεως. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως ὁ Μαυρίκιος ὑπὸ Τιβερίου τοῦ βασιλέως ἀναγορεύεται βασιλεὺς, Ἰωάννου κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας προεστηκότος: ὅσα τε εἰς νουθεσίαν εἶπε Μαυρικίου, Ἰωάννῃ τῷ * κοιαίστορι χρώμενος ὑπουργῷ τῶν λόγων ὃς πρός τε αὐτὸν Μαυρίκιον, καὶ τὸν δῆμον, τὴν ἐν τῷ λόγῳ πρᾶξιν ἐτάχθη πληροῦν τοῦ βασιλέως. ὅπως τε αὐτῷ τὴν θυγατέρα * κατηγγύησεν. ὅπως τε τῇ ὑστεραίᾳ τῆς Μαυρικίου ἀναρρήσεως ἐτελεύτησε. καὶ ὡς, πρὶν ἢ τελευτῆσαι αὐτὸν, εἶδεν ὄψιν, λέγουσαν αὐτῷ: τάδε σοι, τιβέριε, τὸ τρισάγιον λέγει: οἱ τύραννοι τῆς * ἀσεβείας ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐ φοιτήσουσι χρόνοι. ἦν δ᾽ ἄρα * ἐκεῖνα τραγῳδίας τινὸς προαγόρευσις τῆς ἀνὰ τὸν παλαμναῖον Φωκᾶν ἀνοσιουργοῦ τυραννίδος. ἔτι δὲ καὶ ὡς πρὸς ἀβάρους ἤδη μικρῷ πρόσθεν τὸ Σίρμιον πολιορκήσαντας Μαυρίκιος σπονδὰς ἔθετο, ἀνὰ ἔτος ἕκαστον τοῖς βαρβάροις συνθέμενος ἐγκαταβάλλεσθαι δι᾽ ἐμπορείας ἀργύρου τε καὶ ἐσθῆτος χρυσοῦ χιλιάδας π΄. αἳ μέχρις ἐνιαυτῶν δύο διήρκεσαν, ὑπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἀπληστίας λυθεῖσαι. εἴκοσι γὰρ χιλιάδων χρυσοῦ ὁ βάρβαρος προσθήκην ἐζήτει: ἐξ οὗ λύσις γέγονε τῶν σπονδῶν· καὶ ἁλίσκεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων Σιγγηδὼν ἡ πόλις καὶ Αὐγοῦστα, καὶ τὸ Βιμινάκιον. πολιορκεῖται δὲ καὶ ἀγχίαλος πόλις, καὶ πρεσβεύονται Ἐλπίδιος καὶ Κομεντίολος ῥωμαίων πρέσβεις, πρὸς τὸν τῶν ἀβάρων * χαγάνον,

κοιαίστωρι. κατηγγύη-... εὐσεβίας. ταῦτα. χαγάνον.

THEOPH. BYZANT.

Ioannes verò Armeniæ dux & Meranes Perſarum, qui & Baramaanes, exercitum colligebāt. Et Armeniis quidem ſocios ſe coniunxerunt, Colchi, Abaſgi, & Saroës Rex Alanorum: Meranæ vero [a] Sabiri, & Daganes, & Dilmaina gens. Marcianus ad Niſibenorum vrbem, ſignis collatis, Meranem in fugam conuertit: eóque prœlio mille & ducentos cæcidit, viuos cepit ſeptuaginta, Romanis ſeptem dumtaxat deſideratis. Mox Niſibenorum mœnia obſidione cinxit. Choſroës, re maturè cognita, quadraginta equitum millia, peditum vero amplius centum conducens, auxilium ferre, & cum Romanis confligere properauit. Interea loci apud Imperatorem Marcianus affectati imperij accuſatur, & calumniæ fidem adhibens Iuſtinus, exercitus eum imperio ſubmouit, Theodorúmque Iuſtiniani filium Tziron cognomento, ſuffecit. Hinc turbatis rebus, Romani quoque obſidionem ſoluerunt, & Choſroës Daras oppugnatam vrbem vi cepit.

a Iidem forte, qui ſup. Saberi à Procop. dicti.

THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ *Hiſtoriarum libri IIX.*

LXV.

LECTI ſunt [a] THEOPHYLACTI Expræfecti, & Scribæ *octo libri hiſtoriarum.* Eſt hic Theophylactus domo Ægyptius. Dictio illius Veneris aliquid habet, niſi quod figuratis vocibus, & allegoricis ſenſibus putidè nimis ac frequenter ad ſatietatem vſus, in frigiditatem quandam, ac iuueniles ineptias dilabatur. Verumtamen & ſententiarum illa interiectio minus opportuna, diligentiam arguit & curioſam, & ſuperuacaneam. Cætera bonus, in reprehenſionem non incurrit. Auſpicatur à Mauricij imperio, pergítque dum Phocas creatus Imperator eſt.

a Suid. Θεοφύλακτος ὁ σοφιστὴς, ἐπώνυμον Σιμοκάττης.

Libro primo hæc narrat. (a) Mauricius à Tiberio tunc imperante renunciatus Imperator eſt, b Ioanne eadem tempeſtate Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſedem tenente. Præcepta quædam Imperator Mauricio dedit, Ioannis quæſtoris ad eam rem opera vſus, qui ad Mauricium ipſum, populúmque verba facere, Imperatoris loco iuſſus eſt. Filiam Mauricio Tiberius deſpondit, poſteróque die quam creatus Mauricius eſt, hic vita deceſſit. (b) Morti vicinus viſum vidit, hac edita voce *Tibi, O Tiberi, Trinitas Deus nunciat, impietatis tyrannica tempora, te imperante, minimè ventura.* Denunciabat nimirum Tragœdiam nefariæ tyrannidis à crudeli Phoca ſceleratóque occupandæ.

(a) Nicephor. Calliſtus eadem narrat lib. XIIX. Eccleſ. hiſtoriæ c. 45.
b Eius nomini IV. quem Ieiunatorem appellarunt. de quo inf. quoque lib. 7.
(b) Niceph. lib. XIIX. c. 7.

Cum Abaris, qui iam Sirmium obſidere cœperant, inducias Mauricius fecit, ea lege, vt Barbaris quotannis cum pecunia numerata, tum veſtibus, auri pondo millia octoginta penderet. quæ, cum biennium induciæ ſeruatæ fuiſſent, barbarica quadam & inexplebili cupiditate ſolutæ ſunt: viginti enim millia amplius [vt centum eſſent] additamenti vice poſtulabant. Hinc potiſſimum ruptæ induciæ: captæque à Barbaris Singedon oppidum, Auguſta item, & Viminacium: obſeſſa & Anchialos vrbs. Miſſi Romanorum legati Elpidius, & Comentiolus ad Abarorum Chaganū,

THEOPH. SIMOC. qui, quod liberius locutus apud Barbarum Comentiolus eſſet, contumelioſè accepti. Vertente anno Elpidius rurſum ad Chaganum in legationem profectus, viginti ſe millia additurum quotannis pollicetur: & Targetium quendam legatum ab Abaris accipiens, Conſtantinopolim miſit. Poſtquam vero Abari Romanorum agros, prædas magnas agentes, diripuiſſent, in Chalcidem inſulam Targetius deportatur, ſex menſium illi exſilio decreto. Comentiolus deinde [a] aduerſus Sclauos dux creatus, rem præclarè fortitérque geſſit. Pacem iterum cum Romanis Chaganus turbat. Refert Auctor de Boſcólobra mago, & de multarum vrbium Romanorū per Barbaros expugnatione.

a κατὰ Σκλαβινῶν.

Narrat porrò Perſarum Romanorúmque prælium ad Nymphium flumen. [b] Nuptias item Mauritij, & Conſtantinæ Tiberij filiæ. Refert & incendium in foro natum, ſub initium imperij Mauritij Auguſti. [c] De Paulini venefici nece, & miraculo in pelui Glyceriæ martyris. Quomodo & Ioannes patriarcha, quod Cæſaris lenior eſſet ſententia, ignibus eſſe tradendum præſtigiatorem pronunciarit, Apoſtoli etiam verbis in teſtimonium adhibitis, [*de veneficiis.*] Quare Paulinus cum filio, impietatis æquè reo, enſe percuſſi, capitis pœnas dederunt. Adhæc de præſidio Aphumorum, & Acbæ. In eodem libro Perſarum Romanorúmque pugna commemoratur. vtque Ioannis filius Barbarorum aſtu oppreſſus fuerit. [d] Magnus item ille terræ motus, qui ſub initium quoque principatus Mauritij accidit: déque eiuſdem conſulatu. [e] Vt Philippicus, Cæſaris ducta filia Gordia gener, Orientis imperij ſit dux renunciatus: reſque præclarè, ac fortiter geſſerit: déque egreſſu Romani exercitus è Media, vtque aquæ penuria vehementer Romani laborarint. Vt item Arzaninen regionem, Romanorum dux in prædam ſuis dederit, déque Romani exercitus fortitudine: & vti Perſarum dux quidquid ad Martyropolim agrorū eſt vaſtauit. Legatio etiā Perſarū vna, & item altera ad Romanos. Et hæc quidem libro I.

b Niceph. lib. XIIX. c. 8.

c Niceph. lib. XIIX. cap. 31.

Gal. 5. Apocal. 21. & 22.

d Niceph. lib. XIIX. c. 13.

e Niceph. lib. XIIX. cap. 10.

LIBRO SECVNDO, de monte [f] Izala agit: déque inſultatione atque iactantia Perſarum Cardarigæ, exercitus apud eos ducis. De pugna item Philippici, & Romanorum cum Cardariga, & Perſis ad Arzamonem pugnata: vtque Philippicus non manufactam imaginem geſtans obierit, luſtrarítque exercitum, ac victoria perilluſtris penes Romanos fuerit: & vti imago illa non manufacta, ad Simeonem Amidæ Epiſcopum cum veneratione miſſa ſit: Barbarorum agrum Romani deprædati ſunt, fugítque Cardagiras ad vrbem Daras. Dareni ab vrbe ipſum profligarunt, viribus hoſtium iam fractum. [g] De Romanis militibus è Quarto Partheorum legione vulneratis. ita vocant eos, qui Berrhœæ vrbe Syriæ, commorabantur. Romanorum expeditio in Arzaninem regionem. Maruthas & Iouius eius oræ duces ad Philippicum, & Romanos defecerunt. Priuatas copias Cardarigas, quibus Romanos ex inſidiis adoriretur, collegit.

f al. Izala.

g Vide Cedren. in Mauritio.

καὶ ἀτιμοῦται· ἅτε δὴ Χομεντιόλου παῤῥησιασαμένου πρὸς τὸν βάρβαρον. τοῦ δὲ ἐπιγινομένου ἔτους, πάλιν Ἐλπίδιος πρὸς τὸν χάγανον διαπρεσβεύεται, ἐπὶ τῷ καὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας προστεθῆναι· καὶ λαβὼν Ταργήτιόν τινα ἀπὸ τῶν ἀβάρων, ἐς βυζάντιον ἥκεν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἄβαροι πολλὰ τῶν ῥωμαίων ἐληΐζοντο· Ταργήτιος εἰς χαλκίδα νῆσον ἐξορίζεται, μηνῶν ἓξ τῇ ἐξορίᾳ διαταθέντων. στρατηγὸς δὲ * προαιρεθεὶς Κομεντίολος, κατὰ σκλαβινῶν ἠνδραγάθησε. καὶ ὅπως πάλιν ὁ χάγανος τὰς σπονδὰς συγχεῖ· καὶ περὶ Βοσκολόβρα τοῦ μάγου· πόρθησίς τε πλείστων πόλεων ῥωμαϊκῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων. εἶτα τὸν πόλεμον διέξεισι τὸν περσῶν καὶ ῥωμαίων, τὸν ἐπὶ τὸν νυμφίον ποταμόν. τόν τε γάμον Μαυρικίου καὶ Κωνσταντίνης τῆς Τιβερίου θυγατρός. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ γενομένου ἐμπρησμοῦ, ὡς ἐν τῷ φόρῳ κατὰ τὰ προοίμια τῆς Μαυρικίου βασιλείας συνέβη. καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως Παυλίνου τοῦ γόητος. καὶ περὶ τοῦ θαύματος τοῦ κατὰ τὴν κόγχην Γλυκερίας τῆς μάρτυρος. ὅπως τε Ἰωάννης ὁ πατριάρχης, φιλανθρωπότερον δοκοῦντος ἔχειν τοῦ βασιλέως, αὐτὸς πυρὶ παραδοθῆναι τὸν γόητα διϊσχυρίζετο, * παρυφαίνων τῷ λόγῳ καὶ τὴν ἀποστολικὴν ῥῆσιν. καὶ ὅτι Παυλῖνός τε καὶ ὁ παῖς, κοινωνὸς ὢν τῆς ἀσεβείας, τῷ ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν, ξίφει τὸν βίον καταστρεψάμενοι. ἔτι τε περὶ τῶν Αφκμων καὶ Ακβας τῶν φρουρίων. ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ μάχη ῥωμαίων καὶ περσῶν· καὶ ὅπως ὁ Ἰωάννου καταστρατηγεῖται ὑπὸ τῶν βαρβάρων. ἔτι δὲ καὶ ὁ μέγας σεισμὸς γενόμενος κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναγορεύσεως Μαυρικίου, καὶ περὶ τῆς ὑπατείας αὐτοῦ. ὅπως τε ὁ Φιλιππικὸς, ὁ ἐπ᾽ ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Γορδίᾳ γαμβρὸς, τῆς ἑῴας δυνάμεως προχειρίζεται στρατηγὸς, καὶ αἱ ἀνδραγαθίαι αὐτοῦ, ἀναχώρησίς τε ἐκ τῆς μηδικῆς τῶν ῥωμαίων· καὶ ὅπως ἀνυδρίᾳ τὸ ῥωμαϊκὸν ἐκινδύνευσεν. ὅπως τε τὴν ἀρζανηνὴν χώραν ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς προνομῇ παραδέδωκεν, ἀριστεία τε τῆς ῥωμαίων δυνάμεως· καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν ὁ περσῶν στρατηγὸς κατεπόρθησε. Πρεσβεία τε περσῶν πρὸς Ῥωμαίους πρώτη καὶ δευτέρα. ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

* al. αἱρεθεὶς Κομεντίολος.

* al. παρυφαίνων.

ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ ὄρους τοῦ * Ἴζαλα· περί τε τῆς κατὰ τὸν Καρδαρίγαν τὸν τῶν περσῶν στρατηγὸν ἀλαζονείας. ὅπως τε Φιλιππικοῦ τε καὶ ῥωμαίων πρὸς τὸν Καρδαρίγαν καὶ πέρσας μάχη περὶ τὸ Αρζαμὼν συνέστη. καὶ ὅπως ὁ φιλιππικὸς τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα φέρων, περιῄει καθαγιάζων τὸ στράτευμα. καὶ ὡς νίκη ἐπιφανεστάτη τότε ῥωμαίων ἐγένετο. ὅπως τε ἡ ἀχειροποίητος πρὸς Συμεώνην τὸν ἐπίσκοπον * ἀμίδης μετὰ σεβασμιότητος ἀποστέλλεται. σκυλεύεται δὲ ὑπὸ ῥωμαίων τὸ βάρβαρον· καὶ φεύγει ὁ Καρδαρίγας ἐπὶ τὸ δαράς. καὶ ὅπως οἱ δαρηνοὶ ἀπὸ τοῦ ἄστεος αὐτὸν ἀποπέμπονται, διὰ τὸ κατὰ κράτος ἡττηθῆναι. ὅπως τε ὁ ῥωμαίων στρατιώτης τὸ σῶμα κατετέτρωτο. ἦν δὲ τῆς τῶν κουαρτοπαρθῶν τάξεως, οὕτω καλουμένων τῶν ἐν βεῤῥοίᾳ πόλει τῆς συρίας τὰς διατριβὰς ποιουμένων. περί τε τῆς ἐπιστρατείας ῥωμαίων καὶ κατὰ τῆς ἀρζανηνῆς. καὶ ὅπως μαρουθᾶς καὶ Ἰώβιος οἱ ἡγεμόνες αὐτῆς αὐτομολοῦσι πρὸς φιλιππικὸν καὶ ῥωμαίους. καὶ περὶ τῆς ἰδιωτικῆς δυνάμεως, τῆς συναθροισθείσης ὑπὸ τοῦ Καρδαρίγα εἰς τὸ ἐξαπατῆσαι ῥωμαίους.

καὶ ὅπως

καὶ ὅπως Ἡράκλειος, ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατὴρ, ὑπὸ τοῦ Φιλιππικοῦ ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν πολεμίων ἀποσταλεὶς, παραδόξως διασώζεται. καὶ περὶ Ζαβέρτα τοῦ Πέρσου· καὶ ὅπως τῆς τῶν Χλωμάρων πολιορκίας ῥωμαῖοι ἀπέχοντο. ἔτι δὲ περὶ τῆς ἀθρόας καὶ ἀλόγου φυγῆς Φιλιππικοῦ, καὶ τῆς γινομένης ἀταξίας τοῖς ῥωμαϊκοῖς ἐκστρατεύμασι. περί τε τῆς ἐνεχθείσης τῷ Φιλιππικῷ νόσου: καὶ ὅτι Ἡράκλειος, ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατὴρ τὰς φροντίδας τῆς ἡγεμονίας ἀνεδέχετο. ὅπως τε τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Μηδικῆς προσβάλλει ὁ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ὑποστράτηγος. καὶ ὡς ἔαρος ὥρᾳ προσβάλλουσι ῥωμαῖοι κατὰ τῆς Περσῶν πολιτείας. διαλαμβάνει τε, ὡς Κομεντίολος κατὰ τῶν Ἀβάρων ἐκστρατεύει, ἔχων ὑποστρατήγους Μαξῖμον καὶ *Κάστον· καὶ ὡς εὐδοκιμοῦσιν οὗτοι κατὰ τῶν Ἀβάρων: ὕστερον δὲ ζωγρεῖται Κάστος. καὶ ὅτι Ἀνσιμοὺθ, τὸν ἔξαρχον τῆς πεζικῆς ῥωμαίων δυνάμεως, οἱ Ἄβαροι ζωγρίαν ἔλαβον, καὶ κατέδραμον τὰ ἀνὰ τὴν Θρᾴκην αἱ δυνάμεις αὐτῶν. καὶ Κομεντιόλου διάσκεψις, εἰ χρὴ ἐπιτίθεσθαι *τότε Ἀβάροις; καὶ δημηγορία ἐπὶ τὸ δεῖν ἐπιτίθεσθαι. καὶ ἀντιδημηγορία, ὅπως φωνὴ ἐμπεσοῦσα τῷ στρατῷ τῶν Ἀβάρων ἄπρακτον τὴν Κομεντιόλου ἐπίθεσιν τὴν κατὰ τοῦ Χαγάνου, εἰργάσατο. καὶ περὶ Βουσᾶ τοῦ στρατιώτου: ὅπως τε (καὶ) κυνηγῶν ἑάλω ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, καὶ ὅπως ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ὑπεροφθεὶς, πρῶτος διὰ τοῦτο τοὺς Ἀβάρους πολιορκητικὰ ὄργανα ἐδίδαξε κατασκευάζεσθαι. ὅπως τε ὑπὸ τοῦ Χαγάνου πολιορκεῖται Βερόη· καὶ ὅπως ἀποτυγχάνει τοῦ ἐγχειρήματος. ὅπως τε *Διοκλητιανοῦ πόλιν ὁ αὐτὸς πολιορκήσας, ἀπρακτεῖ. καὶ ὅπως ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος ὑπὸ τοῦ ἀγελαίου πλήθους τῶν Βυζαντίων ἐλοιδορεῖτο διὰ τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων συμβεβηκότα περὶ τὴν Εὐρώπην δυστυχήματα· ὅπως τε ἐκπέμπει στρατηγὸν τὸν Ἰωάννην, ὃν ἐπεκάλουν *Μυστάκωνα, ὑποστράτηγον αὐτῷ καταστησάμενος Δρόκτωνα: ὃς καὶ πολιορκουμένης ὑπὸ τῶν Ἀβάρων τῆς *Ἀνδριακουπόλεως, συμμίξας τοῖς πολεμίοις, τὴν πόλιν διεσώσατο. διαλαμβάνει δὲ καὶ, ὅπως ὁ Ἡράκλειος φρούριον περσικὸν ἐνεχείρει τοῖς ὅπλοις ἑλεῖν· καὶ περὶ τοῦ Βεϊούδαες φρουρίου. καὶ ὅπως παραδόξῳ ἀριστείᾳ Σαπήρους τοῦ στρατιώτου, εἷλον τὸ φρούριον ῥωμαῖοι. καὶ τὴν ἐνδημίαν δὲ Φιλιππικοῦ περὶ τὸ βασίλειον ἄστυ.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος διέξεισιν, ὅπως χειροτονεῖται ἀντὶ Φιλιππικοῦ στρατηγὸς ὁ Πρίσκος τῆς ἑῴας δυνάμεως· ὅπως τε Φιλιππικὸς, διαφθονούμενος Πρίσκῳ, πρὸς Ἡράκλειον ἔγραψεν ἐμφανίσαι τῷ στρατῷ τῶν σιτήσεων αὐτῶν τὴν μείωσιν. καὶ ὅτι Πρίσκος προσπελάζων τῷ στρατοπέδῳ, οὐκ ἀπέβη τῶν ἵππων κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος· καὶ οὕτως ἠσπάσατο τὸ στρατιωτικόν: διὸ καὶ τὸ στρατιωτικὸν, ὅτι τε αἱ σιτήσεις ὑπετέμνοντο, καὶ ὅτι ἠτιμοῦντο, ἐστασίαζον. καὶ Πρίσκος ἐλιφρέφα διὰ τῆς ἀχειροποιήτου δι' αὐτῆς ἐκλιπαρεῖν τὸ πλῆθος ἐπείραζεν· οἱ δὲ καὶ ταύτην λίθοις ἔβαλον. διὸ φεύγει μὲν ἐν Κωνσταντίνῃ Πρίσκος, καὶ αἱρεῖται ὑπὸ τῆς *στρατείας Γερμανὸς αὐτοῖς στρατηγὸς ἀκούσιος· καὶ ταύτης τῆς τυραννίδος κρατούσης, πολλαὶ παρὰ Περσῶν συμφοραὶ τοῖς ῥωμαίοις ἐναπετίκτοντο. διὸ καὶ βασιλεὺς παύει μὲν Πρίσκον: ἀνταποστέλλει δὲ Φιλιππικόν.

*Κάστον.
*Κάστος.
*εἰ τοῖς Ἀβάροις.
*Διοκλητιανούπολιν
*Μυστάκωνα.
*Ἀδριανουπόλεως.
*στρατιᾶς.

Heraclius (eius Heraclij, qui poſt Imperator fuit, pater) à Philippico ad hoſtem ſpeculatum emiſſus, mirificè ſeruatus eſt. De Zaberta homine Perſa hic agitur, vtque à Chlomarorum oppugnatione ceſſarint Romani. Adhuc de effuſa turpique Philippici fuga, turbatóque ordine Romani exercitus. De morbo quo Philippicus correptus eſt, & de Heraclio, Heraclij poſt Imperatoris patre, in exercitus curam aduocato, vtque in Meridianos Medos Romanorum exercitum Sub-imperator ille duxerit, & vere ineunte in Perſarum agros Romani irruperint. Complectitur & hic liber, vt contra Abaros Comentiolus expeditionem ſuſceperit, Sub-imperatores nactus Maximum & Caſtum, vtque rebus ab iis præclarè aduerſus Abaros geſtis, viuus tandem Caſtus in hoſtium venerit poteſtatem: vtque Anſimuth pedeſtrium copiarum Romanarum tributum, Abari viuum ceperint, & in Thraciam incurſionem exercitus eorum fecerit, Comentiolo interim deliberante, an Abaris occurreret: habitáque eſt in eam ſententiam concio, & altera item contra, ne ſe hoſti obiiceret. Quomodo ortus in caſtris Abarorum rumor, Comentioli aduerſus Chaganum irruptionem irritam fecerit. De Buſa milite, qui in venatione ab Abaris captus, & à ſuis neglectus, contemptúſque, Barbaros eam ob cauſam oppugnandarum vrbium machinas fabricare primus docuit. Vti Chaganus Beroën obſederit, ſed nihil profecerit. Similiter & Diocletiani vrbem oppugnarit, neque ceperit tamen. Mauricium Imperatorem Conſtantinopoli ab incondita Byzantiorum plebe conuitiis exceptum, quod ob res infeliciter cum Barbaris geſtas, Europa afflicta eſſet. Miſiſſe itaque Ioannem, cognomento [a] Myſtacôna, belli ducem, Droctone ipſi Sub-imperatore attributo: qui obſeſſam ab Abaris Adrianopolim, pugna cum hoſte commiſſa, præſens ſeruauit. Complectitur etiam hic liber, vt arcem Perſarum quādam vi capere Heraclius ſit aggreſſus: & de Beïudaës, ſic dicto caſtello, vtque incredibili Sapêris militis fortitudine, Romani præſidium occuparint. Denique vt Philippicus in regia vrbe Conſtinopoli remanſerit.

TERTIO LIBRO. In Philippici locum Orientalis militiæ dux ſuffectus Priſcus: cui Philippicus inuidens Heraclio ſcripſit, commeatum exercitui, cibariáque minueret. Priſcus quoque in caſtra profectus, non [b] ad pedes, veteri more, ex equo deſiliens milites ſalutauit. Itaque exercitus, tum quod annona acciſa eſſet, atque anguſta, [c] tum quod ſine honore eſſet ab illo habitus, militari ſeditione tumultuatus eſt. Priſcus [d] eliphrepha non manu facta illa imagine ipſis tradita, placare per eam gregarium militem tentauit: ſed illam etiam lapidibus petierunt. Igitur Conſtantinam fugit. Inuitus interim ab exercitu dux eligitur Germanus. Dum hæc per vim atq; tumultū geruntur, multis interim Romani à Perſis calamitatibus afflicti. Quare Priſco Imperator dignitatem adimit, eiúſque in locum Philippi-

THEOPH. SIMOCAT.

a παρὰ τὸν μύστακα, vide Suid.

b Vide cl. v. Iuſti Lipſii epiſtol. in notis ad exemplar. Græcum.

c Niceph. lib. XIIX. c. 11. aliam tumultus huius cauſam reddit.

d De aurea imagine accipiendam vocem barbaram ἐλφρέφα ſeu ἐλιφρίδα, quidam hîc notarunt.

THEOPH. SIMOCAT.

picũ iterum ducẽ mittit. Sed & his rurſum, turbato exercitu, tumultuatum. a Cõſtantina à Perſis obſeſſa, periculiſque, Germano ſuppetias ferente, eximitur. Prælium Romanos inter & Perſas ad Martyropolim commiſſum. Victoria illuſtris eo die penes Romanos fuit, Maruza Perſarum duce, cum tribus ſuorum millibus, ad internecionem cæſo, captis vero mille. Reconciliato, Ariſtobuli opera, cum Imperatore exercitu, ad arcem Giligerdorum virtus captiuorum militum enituit: & b Gregorius Antiochiæ Epiſcopus, ſuſcepta legatione, Philippicum reſtituit exercitui. Martyropolis, c Sittæ fraudibus à Perſis capta. Philippicus officio deiicitur, ſuffectúſque ab Imperatore Mauricio in eius locum Comentiolus, cui mandatum commiſſúmque bellum eſt Perſicum. Getæ ſiue Sclaui, ea tempeſtate, vicina Thraciæ populabantur: Roma aduerſus Longibardos arma induebat: Africa quoque d Mauruſios ſuperauit. Comentiolo duce, pugnatum iuxta e Siſarbanum, prope Niſibin, à Perſis atque Romanis. f Romani militari virtute ſuperiores euaſere, Heraclio haſtam fortiter tum vibrante. Cecidit eo prœlio Phraates ipſe Perſicarum copiarum dux, caſtriſque direptis opima ſpolia lecta.

g Baram, Turcis deuictis, magnas ex eis opes Hormiſdæ regi ſuppeditauit, & ſtricto gladio Suaniæ minatus eſt. Romani autem, ducante *Romano* quodam nomine, conſerta manu cum exercitu Barami, collatiſque inter ſe ſignis, viribus fortiores, illuſtrem retulêre victoriam. Hormiſdas ob cladem acceptam, per opprobrium, contumeliámque, Baramo veſtem miſit muliebrem. Hic contumeliam viciſſim, & iniuriam vlturus, h datis ad eum literis, inſcripſit, *Choſroes filiæ* (non filio) *Hormiſdæ.* Hoc bello & Armenij, Sabbatij perſuaſione adducti, i Ioannem ducem ſuum ſuſtulerũt, & ad Perſas deficere parabant. Comentiolus interim ab Imperatore miſſus, & militarem ſedat tumultum, & Sabbatium Conſtantinopolim ducit, qui ad beſtias ibi damnatus, Cæſaris tamen clementia morti eripitur. Hormiſdas Saramen aduerſus Baramum mittit: pugnáque victum Saramen Baramus elephantis deuorandum obiecit, & palam contra Hormiſdam arma tulit. Hic Baramus eo honoris ante defectionem fuerat euectus, vt ei à rege ſecundo nemo omnium dignitate antecelluerit. k *Curopalata* enim, vt Romanis dicitur, ſummo Magiſtratu functus eſt. Recenſentur hoc quoque libro obiter, quæ temporibus longè antiquioribus geſta fuerunt: breuitérque narrantur ea, quæ ſub Iuſtino & Tiberio Auguſtis euenerunt. Hormiſdæ quoque Perſarum Regis crudelitas exponitur, & Perſarum Regum ſeries à capite arceſſitur. Atque hæc quidem libro tertio.

QVARTVS LIBER iſta complectitur. Vti apud Perſas bellum inualuerit inteſtinum, quæque in Barami tyrãnide acciderint victoriæ, ac res ſecundæ. Cædem item Pherechani, ſucceſſúmque Zadeſpræ. l Quomodo à Bindoe regno exutus Hormiſdas, è vinculis cauſam dicere poſtularit, cauſáque dicta, concionatus ſit & Bindoes. In Hormiſdæ oculis iugulatus fi-

a Niceph. lib. XIIX. cap. 14.

b Oratio Gregorij eſt apud Niceph. lib. XIIX. cap. 15. & 16.

c De Sitta vero transfuga cap. 17. & hic inf.

d Qui à Græcis Mauruſij appellantur, eos Romani & indigenæ Mauros vocant. Strabo lib. 17.

e Siſaurorum vrbem ſup. nominare Procop. lib. 2. videtur.

f Niceph. lib. XIIX. cap. 18.

g Varamus hic eſt Niceph. lib XIIX. cap. 19.

h Niceph. lib. XIIX. cap. 19.

i Cuius & ſup. mentio lib. 1.

k Qui antea Prætorio præfectus. Latinè dictus. tu lege Pet. Fabri Semeſt. lib. 1. c. 1. & duo ſeqq.

l Niceph. lib. XIIX. c. 19.

κὰν πάλιν στρατηγόν. ἡ δὲ στρατιὰ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστασίαζε. καὶ πολιορκεῖται μὲν Κωνσταντίνα ὑπὸ περσῶν, ῥύεται δὲ τῶν κινδύνων, ἐπιστάντος αὐτῇ Γερμανοῦ. καὶ πόλεμος πέρσαις καὶ ῥωμαίοις κατὰ τὴν μαρτυρόπολιν γίνεται. καὶ νικῶσι ῥωμαῖοι λαμπρῶς, ἅτε τοῦ περσῶν στρατηγοῦ μαρούζα καὶ τρισχιλίων πεσόντων, χιλίων δὲ ζωγρηθέντων. καὶ διαλλάσσεται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα δι' Ἀριστοβούλου τὸ στρατόπεδον· γίνεταί τε κατὰ τὸ φρούριον γιλιγέρδων τῶν δεσμωτῶν ῥωμαίων ἀριστεία. καὶ Γρηγόριος ὁ ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς, Φιλιππικὸν διὰ πρεσβείας ἀποκαθίστησι τῷ στρατεύματι. ἁλίσκεται δὲ ὑπὸ περσῶν ἡ μαρτυρόπολις* διὰ Σίττα δόλῳ, καὶ ἀποχειροτονεῖται Φιλιππικὸς, καὶ Κομεντίολος ἀντ' αὐτοῦ τὸν περσικὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πιστεύεται πόλεμον. οἱ δὲ Γέται, ἤτοι Σκλάβοι, τὰ περὶ τὴν θρᾴκην ἐλυμαίνοντο: ἡ ῥώμη δὲ πρὸς τοὺς* Λογγιβάρδους ἀνθωπλίζετο: καὶ Λιβύη τῶν Μαυρουσίων περιεγίνετο. Κομεντιόλου δὲ στρατηγοῦντος, συμπλέκονται περὶ τὸ σισάρβανον, πλησίον Νίσιβος, πέρσαι καὶ ῥωμαῖοι. καὶ νικῶσι κατὰ κράτος ῥωμαῖοι, Ἡρακλείου περιφανῶς ἐνευδοκιμοῦντος τῷ δόρατι. πίπτει γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ τῶν περσῶν στρατηγὸς Φραάτης, καὶ σκυλεύεται τὸ πολέμιον. ἔτι δὲ διαλαμβάνει, ὅπως ὁ Βαρὰμ τούρκους καταπολεμήσας καὶ πολὺν πλοῦτον Ὁρμίσδᾳ τῷ βασιλεῖ ἐκεῖθεν χορηγήσας, ἦρε τὴν μάχαιραν καὶ κατὰ Σουανίας. Ῥωμαῖοι δὲ, Ῥωμανοῦ στρατηγοῦντος, συμπλέκονται. Βαρὰμ, καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν στρατῷ, καὶ κατὰ κράτος νικῶσι. καὶ ὡς διὰ τὴν ἧτταν Ὁρμίσδας τὸν Βαρὰμ ἐπονειδίζων, γυναικείαν ἔστειλεν ἐσθῆτα: ὁ δὲ ἀνθύβριζε, θυγατέρα Χοσρόου, ἀλλ' οὐχ υἱὸν Ὁρμίσδαν, τοῖς γράμμασιν ἐπιγραφόμενος. ἐν ᾧ καὶ Ἀρμένιοι ὑποθήκαις Σαββατίου (καὶ) τὸν μὲν σφῶν στρατηγὸν Ἰωάννην ἀναιροῦσι: προσχωρεῖν δὲ πέρσαις ἐγχειροῦσι. Κομεντίολος δὲ σταλεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως: τήν τε στάσιν κατευνάζει, καὶ* Συμβάτιον ἐς βυζάντιον ἄγει. ὁ δὲ θηρίοις βορὰ γενέσθαι καταδικάζεται, φιλανθρωπίᾳ δὲ βασιλικῇ τοῦ θανάτου ἀπολύεται. Ὁρμίσδας δὲ Σαράμην κατὰ Βαρὰμ ἀποστέλλει: Βαρὰμ δὲ μάχῃ νικήσας Σαράμην, ἐλεφάντων βορὰν ἐποιήσατο, καὶ ἀναφανδὸν κατὰ Ὁρμίσδα παρατάσσεται. ὁ δὲ Βαρὰμ ἐπὶ τοσοῦτον δόξης ἦν κεχωρηκὼς [πρὶν ἢ μελετῆσαι τὰ τῆς ἀποστασίας] ὡς, μετά γε βασιλέα, μηδένα τῶν πάντων μείζονα δόξαν ἔχειν αὐτοῦ. ἣν γὰρ κουροπαλάτου ῥωμαῖοι καλοῦσι, ταύτης ἀπήλαυε τῆς τιμῆς. ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἀναδρομὴ τῶν συγκυρησάντων περὶ τοὺς πρεσβυτέρους χρόνους: καὶ σύντομος ἀφήγησις τῶν κεκινημένων ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου τῶν αὐτοκρατόρων: καὶ περὶ τῆς ὠμότητος Ὁρμίσδου τοῦ περσῶν βασιλέως: καὶ τῆς περσικῆς γενεαρχίας ἀφήγησις. Ταῦτα μὲν καὶ ὁ γ'.

Ὁ δὲ τέταρτος διαλαμβάνει, ὅπως τε πέρσαις ὁ ἐμφύλιος ἐκρατύνετο πόλεμος· καὶ ὅσα* συνεκύρησε κατὰ τυραννίδα Βαρὰμ τρόπαιά τε καὶ εὐτυχήματα: καὶ ἡ τοῦ Φερεχάνους ἀναίρεσις: καὶ ἡ Ζαδέσπρα προχώρησις: ὅπως τε ὑπὸ Βινδόου καθαιρεῖται τῆς βασιλείας Ὁρμίσδας: ὅπως τε ᾔτησε, δέσμιος ὢν, δημηγορῆσαι· καὶ ὡς δημηγορεῖ, ὅπως τε Βινδόης δημηγορεῖ, καὶ κατασφάζεται ἐνώπιον Ὁρμίσδα ὁ

παῖς

*al. διὰ Σίττα

Getæ, Sclaui

*λογγ. βάρδ.

*ἴσ. Σαββάτιον

*al. συνεκύρησε

παῖς· καὶ τεμαχίζεται ἡ βασιλίς· καὶ τυφλοῦται καὶ αὐτὸς Ορμίσδας. ὅπως τε ὕστερον ὑπὸ τοῦ παιδὸς Χοσρόου, ὃν ἐστήσαντο Πέρσαι βασιλέα, ῥοπάλοις ἀναιρεῖται. ἐπικράτειά τε τῆς τυραννίδος Βαράμ· καὶ φυγὴ Χοσρόου τοῦ Περσῶν βασιλέως, ὅπως τε ἐπὶ τὸ Κιρκήσιον ὁ Περσῶν βασιλεὺς παραγίνεται, προσχωρήσας Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὅπως τε διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτόν. περὶ Βαρὰμ δὲ πάλιν, ὅπως τεχναζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀναρρηθῆναι βασιλεύς, καὶ μὴ τυχὼν, ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε βασιλέα. ὅπως ὁ βασιλεὺς Χοσρόην ἐπὶ τὴν ἱερὰν πόλιν μετάγει, βασιλικὴν αὐτῷ θεραπείαν συστησάμενος· καὶ περὶ τῶν * συγκυρησάντων Βαρὰμ καὶ Χοσρόῃ περὶ τῆς ῥωμαϊκῆς συμμαχίας· καὶ ὡς διαπρεσβευσάμενος Βαρὰμ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον, ἀποπέμπεται. διαπρεσβεύεται δὲ πάλιν Χοσρόης καὶ τυγχάνει. ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν τῆς Μελιτινῆς ἱερέα, ἅμα (τῷ) Γρηγορίῳ τῷ Ἀντιοχείας ἀρχιερεῖ, πρὸς Χοσρόην ἐξέπεμψε· περὶ τῆς δολοφονίας Βαράμ, ἣν Ζαμέρδης καὶ Ζωανάμβης συνεσκευάσαντο· καὶ περὶ τοῦ φόνου τῶν εἰς τοῦτο συμπραξαμένων· περὶ Βινδόου τοῦ Πέρσου καὶ ὅπως δραπετεύει Περσίδα, τῆς κατὰ Βαρὰμ ἐπιβουλῆς κοινωνὸς γεγονώς. ὅπως ἡ Μαρτυρόπολις ὑπὸ Χοσρόου ἀποδίδοται Ῥωμαίοις· καὶ περὶ τῆς τοῦ Σίττα διὰ πυρὸς ἀναιρέσεως· καὶ ἑορταστικὴ τοῦ ἐπισκόπου Μελιτινῆς, Δομετιανὸς ὄνομα αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τοῦ ἄστεος· (ἐν οἷς καὶ ὁ δ'. λόγος.)

* al. συγκυρούντων.

Ὁ δὲ πέμπτος διέξεισιν, ὅπως Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἀπορίᾳ τὴν ψυχὴν καταξυόμενος, ἐπρέσβευε τὸν ἐν μάρτυσι Σέργιον, ὃν καὶ τὰ λοιπὰ βάρβαρα πρεσβεύουσιν ἔθνη, λύσιν τῶν δυστυχημάτων εὑρεῖν· καὶ ὡς σταυρῷ χρυσῷ λιθοκολλήτῳ ἐτίμησεν· ἐνθεῦθεν τε Ζαδέσπρας διὰ Ῥοσᾶ δολοφονεῖται Βλησχάνου ὑποθήκαις, καὶ τἄλλα θυμήρη Χοσρόῃ συναντᾷ. περὶ τοῦ ἐκδανεισθέντος χρυσίου Χοσρόῃ τῷ Περσῶν βασιλεῖ ὑπὸ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ ὡς χειρογραφεῖ Χοσρόης τὸ δάνεισμα. πρεσβεία τε Χοσρόου, ἐφ' ᾧ ἀποστῆναι Κομεντίολον τῆς ἡγεμονίας, καὶ χειροτονία Νάρσου, ἀντὶ Κομεντιόλου· καὶ συμμαχία Ῥωμαίων κατὰ τοῦ τυράννου Βαράμ. καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν δώρων, τῶν σταλέντων Χοσρόῃ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ ὅπως τὰς κλεῖς τοῦ Δαρᾶς ὁ Χοσρόης διὰ τοῦ πρέσβεως Δόλβα παραδέδωκε τῷ βασιλεῖ. δημηγορία τοῦ Δομετιανοῦ Μελιτινῆς, προτρέπουσα τὸ ῥωμαϊκὸν συμμαχεῖν Χοσρόῃ κατὰ Βαράμ· καὶ περὶ τῶν * συγκυρησάντων εὐτυχημάτων πρὸ τῆς συμπλοκῆς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν Χοσρόῃ. καὶ ὅπως οἱ βασιλικοὶ θησαυροὶ, τά τε περσικὰ βασίλεια ἀποκαθίσταται Χοσρόῃ διὰ Βινδόου. ἕνωσις τῶν ῥωμαϊκῶν δυνάμεων Ἀρμενίας τε καὶ τῆς ἑώας, καὶ μάχη κατὰ Βαράμ· καὶ νίκη Ῥωμαίων περιφανεστάτη. ἐν ᾗ μάχῃ Νάρσου στρατηγοῦντος, καὶ Τοῦρκοι συνελήφθησαν, οἳ ἐπὶ τῶν μετώπων τὸν τύπον ἔφερον τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐπέθεντο (ὡς ἐκεῖνοι διηγοῦντο) εἰς ἐπαλλαγὴν πάλαι προσπεσούσης αὐτοῖς λοιμικῆς νόσου· τὰ κατὰ τὴν Γολινδοὺχ ἐν Περσίδι γεγονότα, καὶ οἷον ἐκείνη βίον ἀσκητικὸν ἠγωνίσατο. ἐπανάλυσίς τε Χοσρόου εἰς τὰ οἰκεῖα βασίλεια. καὶ περὶ τῶν σταλέντων δώρων παρὰ Χοσρόου Σεργίῳ τῷ μάρτυρι. πρεσβεία τε τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἅγιον, ὥστε ἐκ τῆς Ἱερὲμ παιδοποιήσασθαι. Χριστιανὴ δὲ ἐτύγχανεν αὕτη ἡ

* al. συγκυρούντων.

lius, Regina quoq; [a] in partes diſſecta: ipſe excæcatus Hormiſdas: poſt etiam à Choſroë filio ſuo, quem Perſæ regem ſibi conſtituerant, fuſtibus necatus eſt. Tyrannidis Barami potentia, & Choſroę Perſarum Regis fuga, vtque ad Circeſium delatus, ad Mauricium Imperatorem tendens, legationem ad eum miſerit. Rurſum de Baramo, vti dum aſtu ageret, vt rex ab illis crearetur, nec voti fieret compos, regem ſe ipſe pronunciarit. Quomodo Cæſar Hierapolim deduxerit Choſroën, addita etiam [b] familia rege digna. De iis, quæ geſta Choſroën inter, & Baramum, antequam cum Romanis fœdus fieret: vtque ad Mauricium Imp. legatione miſſa, Baramus repulſam tulerit, Choſroës contra impetrarit. De legatione [c] Domitiani Meletinæ Epiſcopi, & Gregorij præſulis Antiochiæ, ab Imperatore ad Choſroën miſſa. De nece Baramo per fraudem à Zamerda, & Zoanamba, parata, eorúmque cæde, qui rei conſcij fuiſſent. De Bindoë homine Perſa, vtque è Perſide fugerit, quod percuſſorum Barami ſocius eſſet. De Martyropoli à Choſroë Romanis reddita, déque Sitta [d] flammis exuſto. Oratio item [e] ſolennis publicè de recepta vrbe habita à Domitiano Melitinenſium præſule.

THEOPH. SIMOCAT.
a Vt & Roxane apud Cteſiam in Perſicis infr.
b Cum multis muneribus regiis, inquit Nicephor. lib. XIIX. c. 20.
c Mauritij cognati Niceph. ibidem.
d In crucem actum Sittam refert Niceph. lib. XIIX. c. 20. & prius etiam lapidibus obrutum Euagr. lib. VI. cap. 18.
e ἑορταστική.

QVINTVS LIBER continet, vt animi dubius, & æger Choſroës Perſarum rex, beatum Sergium martyrem veneratus ſit, quem & Barbaræ nationes honore afficere conſueuiſſent, quo malorum liberationem reperiant, [a] vtque Cruce aurea, margaritis diſtincta, eum honorarit: indéque Zadeſpræ fraudulenta per Rhoſam cædes, conſilio Bleſchanis, aliaque, quæ ex animi ſententia Choſroæ ob uenerint. De auri pecunia mutua Choſroæ Perſarum regi à Mauricio Imper. data, eiuſdémque Regis chirographo acceptæ pecuniæ. Legatio item Choſroæ vt Comentiolo exercitus præfectura adimeretur. [b] Narſen ergo Comentiolus ſucceſſorem habuit; fœderatúmque Romanorum aduerſus Baram tyrannum bellum. De regiis Choſroæ ab Imperatore miſſis muneribus, vtque claues vrbis Daras ille per Dolbam Legatum Cæſari remiſerit. Oratio Domitiani Melitinæ Epiſcopi, qua hortatur Romanos, vt belli ſocietatem fœdúſque ineant cum Choſroë contra Baram. quæ item ante congreſſum ac prælium Romanorum cum Perſis felicia Choſroi ſecundáque euenerint, vtque theſauros regios cum regia ipſa Perſica Choſroës receperit per Bindoen. Coniunctio Romanarum copiarum cum ex Armenia, tum ex Oriente. Pugna cum Baramo, victoriáque valde memoranda Romanorum. Quo in prælio, Narſis ductu, capti & Turci, [c] qui tum in fronte Crucis ſignum geſtabant, quod ſibi impreſſerant, vt ipſimet narrabant, depellendæ ſic olim luis peſtilentis cauſa. Quæ item in Perſide à [d] Golinduch acta, quamque illa [e] vitam monaſticam egerit auſterè. Choſroæ in priſtinam regiam poſtliminij reditus, quæque dona Sergio martyri miſerit. Ad eundem ſanctum virum legatio eiuſdem, vt ex Hierem, quæ religione Chriſtiana erat, liberos ſuſciperet,

a Niceph. lib. XIIX. c. 21. & lib. XVII. cap. 17.
b Niceph. lib. XIIX. cap. 20.
c Narrat eadem Niceph. XIIX. cap. 20.
d Lege vitam apud Niceph. lib. XIIX. cap. 25. à quo tamen nonnihil recedit Gr. Menolog. 11. Iul.
e βίον ἀσκητικόν.

THEOPH. S. MOCAT.

& quomodo voti compos redditus, dona iterum egregia templo eius martyris dedicarit. Choſroës tyrannidis conſortes, atque adeo Bindoën ipſum, vt qui in Regem manum armarat, mortis pœna vindicauit. [a] De iis quæ prænunciauit Choſroes, fore, vt Romani tyrannide preſſi tumultuarentur. Legatio Probi Chalcedonenſis præfecti: & de imagine Deiparæ Virginis, quæque in ea legatione acciderint. [b] Imperatoris ad Anchialum Europæ vrbem profectio, & quod ei in [c] ſue oblatum portentum; vtque domum ad palatium reuertit, cum Perſica legatio, cui Zalamban præerat, iam aduenisset.

[a] Niceph. lib. XIIX. cap. 27.
[b] Niceph. ibid. cap. 28.
[c] Georg. Cedren. canini hic partus monſtroſi meminit. An ergo κυνὶ forte an hoc loco pro ὑἲ legas.

Libro Sexto hæc inſunt: Vti exeuntem ex Vrbe Auguſtum, marina tempeſtas exceperit: [a] vtque ad Heracleam, dum ibi commoratur, monſtroſus partus natus: infans manibus, & oculis carens, adhæc & ſuperciliis ac palpebris, ad femur piſcis cauda appendente: & quomodo ſublatum hoc monſtrum. De tribus illis Sclauis, citharas importantibus, qui ex Oceani partibus ad Chaganum miſſi ferebantur, & à Mauricio Imperatore ſpectati ſunt. Legatio item Francorum ad Cæſarem, qua ſtipendio ſe illi militaturos polliciti, repulſam tulerunt. Boſſus, & Bettus legationem hanc à Theodoricho miſſi obibant. De grege ceruorum; vtque ingens quidam telo ictus in ſyluam ſe contulerit: inſequente vero haſtifero, & altero item [b] Gepæde, vt hic illum ob aurea ornamenta ex inſidiis interfecerit, & longo poſt interuallo cædis reus deprehenſus, flammis ſit traditus.

[a] Niceph. lib. XIIX. c. 35.
[b] ὑπὸ Γήπαιδος: infra Gepædes populi nominantur, ab hoc autore vt & Suid. Γήπαιδες, ſcribit Etymol. οἱ λεγόμενοι Λογγίβαρδοι, οἱονεὶ Γετίπαιδες, οἱ Γετῶν παῖδες & recentior quidam Græcus οἱ Οὖγγροι ἐλέγοντο τὸ παλαιὸν Γήπαιδες.

Abarorum contra Romanos expeditio, vrbiſque Singidonis obſidium. [c] Vti Priſcus belli dux delectus, & militiæ Europææ præfectus ſit. Vt Chaganus Driziperam delatus beati Alexandri martyris templum obſederit: & quomodo Tzurulo oppido incluſos Romanos Chaganus cinxerit: vtque Mauricius aſtu deceptum Barbarum ab obſidione auerterit. Miſſa ab Abaris ad Romanos legatio, & quæ Ardagaſtus ab exercitu Romano acceperit incommoda, præterea quæ ſub Tatimero acta. Alexandri Tribuni militum fortitudo, Romanorúmque res fortiter geſtæ, & Sclauorum interitus, horúmque viciſſim in Romanos impetus. [d] De monſtris ad regiam vrbem natis, infantes, vnus biceps, alter quadrupes. Vti Priſco imperium fuerit abrogatum, [e] quod partem prædæ è Sclauis abductæ Chagano donaſſet, vtique pro illi Petrus Europæo bello dux præficiatur. De Theodoro item legato ad Chaganum à Priſco ire iuſſo, & de eius doctrina, atque rerum gerendarum dexteritate.

[c] Niceph. hæc eadem lib. XIIX. c. 28.
[d] Niceph. lib. XIIX. c. 35.
[e] Niceph. eod. cap. 29.

Libro Septimo agitur de turbatis Romanorum ordinibus, eorundémque rebus fortiter geſtis contra Sclauos, ſiue Getas: hoc enim nomine antiquitus appellati ſunt. De iis quæ [a] in ignobili quodam Thraciæ oppido Petro & incolis occiderunt: Vtque Sclauorum Præfectus Piragaſtus ſit interfectus.

[a] ἐν ἀσήμῳ τῇ θρᾳκώᾳ πόλει.

ἐπιτυχία τε τῆς αἰτήσεως: καὶ δώρων πολυτελῶν ἀποστολὴ παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν νεὼν τοῦ μάρτυρος. ὅπως τε Χοσρόης τοὺς κεκοινωνηκότας τῇ τυραννίδι, καὶ Βινδόην αὐτὸν, ὡς κατὰ βασιλέως χεῖρας ἄραντα, θανάτῳ διώλεσε. περὶ τῶν προαγορευθέντων ὑπὸ Χοσρόου, καὶ ὡς στασιάσει τὰ ῥωμαίων πράγματα, τυράννοις δουλεύοντα. πρεσβεία τε Πρόβου, τοῦ * Χαλκηδόνος προέδρου. καὶ περὶ τῆς εἰκόνος τῆς θεομήτορος: καὶ ὅσα κατὰ τὴν πρεσβείαν ἀπήντησε. (καὶ) ἐκδημίαν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τὴν τῆς εὐρώπης ἀγχίαλον: καὶ περὶ τοῦ συναντήσαντος αὐτῷ ἐν ὑῒ φάσματος. ὅπως τε ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια ὁ αὐτοκράτωρ, πρεσβείας περσικῆς ἐπιστάτης, διὰ Ζαλαμβάν. (ἐν οἷς καὶ ὁ πέμπτος λόγος.)

* καρχηδόνος.

Ὁ δὲ ἕκτος λόγος περιέχει, ὅπως ἀπὸ τῆς πόλεως ἐξιόντι τῷ βασιλεῖ ἐνέσκηψε κλύδων θαλάττιος. ὅπως τε περὶ ἡράκλειαν, ἐκεῖσε τοῦ βασιλέως διαχωρίζοντος, τέρας ἐγεννήθη, παιδίον, μήτε χεῖρας, μήτε ὄμματα ἔχον, μήτε ὀφρῦς, μήτε βλέφαρα· πρὸς δὲ τῷ ἰσχίῳ ἰχθύος οὐρὰ ἀπεκρέματο: καὶ ὅπως τὸ τέρας ἀνῄρητο. περὶ τῶν τριῶν σκλαβινῶν, τῶν κιθάρας ἐπιφερομένων, οἳ ἐκ τῶν μερῶν τοῦ ὠκεανοῦ ἐλέγοντο πρὸς τὸν Χαγάνον ἀπεστάλθαι. οἳ καὶ ἐνεφανίσθησαν Μαυρικίῳ τῷ βασιλεῖ. πρεσβεία τε * φράγκων πρὸς τὸν βασιλέα, ἐφ' ᾧ συμμαχεῖν ἐπὶ δώροις: καὶ ἀποστροφὴ τῆς αἰτήσεως. Βόσσος, καὶ Βέττος οἱ πρέσβεις: ὁ δὲ ἀποστείλας, ὀνόματι Θεοδώριχος. περὶ τῆς ἀγέλης τῶν ἐλάφων: καὶ ὅπως ἡ μείζων βάλλεται, καὶ εἰς λόχμην τινὰ φεύγει. καὶ ὡς ἐπιδιώκεται ὑπό τινος * δορυφόρου, καὶ ἑτέρου τινὸς γήπαιδος. ὅπως τε ὁ δορυφόρος διὰ τὰ περὶ αὐτὸν χρύσια δολοφονεῖται: καὶ ὡς χρόνῳ μακρῷ ὕστερον ὁ γήπαις, δολοφονήσας φωραθεὶς, πυρὶ παραδίδοται. στρατεία Ἀβάρων κατὰ ῥωμαίων: καὶ πολιορκία Σιγγιδόνος τῆς πόλεως. χειροτονία τε Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ: καὶ ὅπως τοῦ κατὰ τὴν εὐρώπην πολέμου τοῦτον προεστήσατο. καὶ ὅπως ὁ χαγάνος εἰς Δριζιπέραν γενόμενος, τὸν νεὼν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐπολιόρκησε. καὶ ὅπως ἐν Τζουρουλῷ τῇ πόλει ῥωμαῖοι συγκλεισθέντες, ὑπὸ τοῦ χαγάνου πολιορκοῦνται. ὅπως τε δόλῳ φενακίζει τὸν βάρβαρον ὁ Μαυρίκιος, καὶ τῆς πολιορκίας ἀπάγει. πρεσβεία τε Ἀβάρων πρὸς ῥωμαίους, καὶ ὅσα τῷ Ἀρδαγάστῳ ἐκ τῆς ῥωμαίων ἀπήντησε δυνάμεως: ἔτι δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Ταπίμερον. ἀνδραγαθία τε τοῦ ῥωμαίων ταξιάρχου ἀλεξάνδρου: καὶ ἀνδραγαθία ῥωμαίων, καὶ σκλαβινῶν ἀναίρεσις. ἔφοδός τε σκλαβήνων κατὰ ῥωμαίων. περὶ τῶν τεχθέντων τεράτων πρὸ τοῦ ἄστεος τῆς βασιλίδος: ὡς τὸ μὲν ἦν τετράπουν παιδίον, τὸ δὲ δικόρυφον. ὅπως Πρίσκος ἀποχειροτονεῖται στρατηγὸς τῆς κατὰ τὴν εὐρώπην μάχης: καὶ περὶ Θεοδώρου τοῦ πρέσβεως, σταλέντος πρὸς τὸν χαγάνον ὑπὸ τοῦ Πρίσκου, τῆς τε περὶ αὐτὸν παιδείας καὶ δεξιότητος. (ἐν οἷς καὶ ὁ ἕκτος λόγος.)

Partus monſtroſus.

* al. φράγγων.

* τῶν δορυφόρων.

Partus monſtroſi.

Ὁ δὲ ἕβδομος λόγος διαλαμβάνει περὶ τῆς γεγενημένης ἀταξίας ταῖς ῥωμαίων δυνάμεσιν: ἀριστείαν τε ῥωμαίων κατὰ Σκλαβήνων, ἤτοι γετῶν, γέται γὰρ τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο. καὶ περὶ τῶν ἐν ἀσήμῳ τῇ θρᾳκώᾳ πόλει Πέτρῳ τε καὶ τοῖς πολίταις συμβεβηκότων. καὶ ὡς Πειράγαστος ὁ τῆς τῶν σκλαβινῶν δυνάμεως φύλαρχος ἀνῄρηται.

καὶ ἀ

καὶ ἀνδραγαθίᾳ ῥωμαίων. περὶ τῆς ἀνυδρίας τῆς παρακολουθήσασης ταῖς ῥωμαίων δυνάμεσι. καὶ ὅπως τοῦ πέτρου καταπολεμηθέντος ὑπὸ τῶν σκλαβινῶν, Πρίσκος αὖθις γίνεται στρατηγός. Θάνατος Ἰωάννου τοῦ νηστευτοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῶν * ἐνδανεισθέντων αὐτῷ χρημάτων ὑπὸ Μαυρικίου, καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ * χειρογραφήματος. καὶ ὅπως διὰ τιμῆς ἦγεν ὁ φιλευσεβὴς ὡς ἀληθῶς αὐτοκράτωρ τὰ εὑρεθέντα τῷ ἀρχιερεῖ μετὰ θάνατον ῥάκια. περὶ τῆς Μαυρουσίων τῶν * συστραφέντων κατὰ καρχηδόνος τῆς πόλεως· καὶ ὅπως τῇ τοῦ Γενναδίου τόλμῃ ὁ πόλεμος ἐσβέσθη: καὶ περὶ τοῦ κομήτου τοῦ φανέντος ἐπὶ ἡμέρας πολλάς. περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ γενομένου τοῖς τούρκοις: καὶ ἐν ἐκθέσει, τὰ περὶ τῆς τῶν τούρκων πολιτείας. καὶ ὡς τὸν ἐθνάρχην τῶν * ἐφθαλιτῶν ὁ χαγάνος τῶν τούρκων ἀνελὼν, τὸ ἔθνος ἐδουλώσατο. ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ἀγὰρ τὸ ἔθνος, καὶ δὴ καὶ τοὺς κόλχους, ἄχρι τριάκοντα μυριάδων διέφθειρεν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπαναστάντα αὐτῷ Τοῦρον ἀνελὼν, ἐπινίκιον ἐπιστολὴν Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι ἔστειλεν. ἐδουλώσατο δὲ καὶ Ἀβάρους. διέξεισι δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ταύγας ἐθνῶν, καὶ περὶ τοῦ * Νουκεί, ἐν οἷς οἱ ἄβαροι ἡττηθέντες διεσπάρησαν. καὶ περὶ τῶν Ουαρ καὶ Χουνὶ τῶν ἐθνῶν. ἐξ ὧν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀπόμοιρα τῶν δὲ τῶν ἐθνῶν ἐνδημεῖ τῇ εὐρώπῃ: οἳ καὶ ἀβάρους ἑαυτοὺς ἐπεφήμισαν. καὶ ὡς ἡ τούρκων χώρα σεισμοῦ καὶ λοιμοῦ * ἀπείρατος. περί τε τοῦ χρυσοῦ λεγομένου ὄρους, καὶ περὶ τῆς Ταύγας· περί τε τῶν σκωλήκων τῶν τικτόντων τὴν ἐσθῆτα τὴν σηρικὴν: καὶ ὡς πολλή ἐστι περὶ τὴν λεγομένην χουβδὰν ἡ τῆς μετάξης γένεσις, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νόμιμα. καὶ περὶ τῶν ἰνδῶν, τῶν λευκῶν τὸ σῶμα. διάλεξις πρὸς τὸν Πρίσκον Χαγάνου, περὶ ἀνδραποδισμοῦ τοῦ Σιγιδόνος: καὶ ἀντιλογία Πρίσκου πρὸς αὐτόν: καὶ ὅπως ὁ Πρίσκος Σιγιδόνα σώζει τὴν πόλιν. ὅσα τε κατὰ δαλματίαν οἱ βάρβαροι διεπράξαντο, καὶ πόλεις ἐπόρθησαν. ὅπως τε ὁ Γουνδούης, παρὰ Πρίσκου σταλεὶς κατὰ τῶν ἐν δαλματίᾳ βαρβάρων, ἠρίστευσεν. ὅτι τῷ ἐννέα καὶ δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μαυρικίου προαγορεύει μοναχός τις τὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τῶν τέκνων. ξίφος γὰρ γυμνώσας, ἀπὸ τοῦ φόρου μέχρι τῶν προαυλίων τῶν ἀνακτόρων διαδραμὼν, αὐτόν τε Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα ξίφει τεθνάναι προηγόρευσεν. ἀλλὰ καὶ Ηρωδιανός τις τῷ βασιλεῖ διεῖπε τὰ συμβησόμενα, περὶ τοῦ συμβάντος λοιμοῦ τοῖς στρατεύμασι, καὶ ὡς ὁ Χαγάνος παραδόξῳ φιλανθρωπίᾳ πενθημέρους σπονδὰς τοῖς λιμώττουσιν ἔθετο, ὡς ἂν ὁ ἐπισιτισμὸς ἀπὸ τῶν βαρβάρων τοῖς ῥωμαίοις ἀδεὴς ἔσοιτο. καὶ ὡς ἀφορμὴν ὑπὸ Πρίσκου φιλοτιμηθεὶς, ἐπὶ τὰ κατὰ μυσίαν ἐχώρησεν. ὡς συνῆψεν ὁ χαγάνος περὶ τὴν μυσίαν πρὸς Κομεντίολον μάχην: ἐπιβουλῇ δὲ Κομεντιόλου διαφθείρεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων τὸ ῥωμαϊκὸν, καὶ φεύγει Κομεντίολος. καὶ πρὸς Δριζίπεραν τὴν πόλιν παραγίνεται καὶ ἀποπέμπεται τῆς πόλεως, ὡς φυγὰς, καὶ πρὸς τὰ μακρὰ παραγίνεται τείχη. οἱ δὲ βάρβαροι κατόπιν ἰόντες, πορθοῦντες τὰ Δριζίπερα αἱροῦσι, καὶ τὸν ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐμπρήσαντες νεὼν καὶ τὸ σῶμα τῆς θήκης ἐκσύραντες, ὕβρισαν. θεία δὲ δίκη μετῆλθε τοὺς ὑβρίσαντας τὸν μάρτυρα.

*al. ἐκδανεισθέντων. * χειρογραμματείου. * συστρατευθέντων. * al. Ἀβδελῶν ἤτοι τῶν ἐφθαλιτῶν. * al. Μουκρί. * al. ἀπείρατος. bombycum.

De militum Romanorum virtute, licet aquarum ingenti penuria premerentur. Petro à Sclauis pugna ſuperato, Priſcus iterum belli Imperator delectus eſt. Obitus [a] Ioannis cognomento *Ieiunatoris* patriarchæ Conſtantinopolitani: déque mutuò à Mauricio Imperatore accepta pecunia, datóque æris accepti confeſſique chirographo: quantoque in pretio verè pius Auguſtus ille relictas à Præſule poſt mortem [b] pannoſas veſtes habuerit. De Mauruſiorum aduerſus Carthaginem expeditione, vtque Gennadij fortitudine bellum illud extinctum ſit. De Cometa, qui dies complures viſus eſt. De inteſtino apud Turcos, & ciuili bello: Acceſſit de eorundem Republic. narratio, vt [c] Turcorum Chaganus, Ephthalitarum principe interfecto, totam eam gentem ſubegerit: vt Agarenorum adhæc, & Colchorum gentem trecentarum millium ſtrage cæciderit, vtque inſurgentem aduerſus ſe Turum interfecerit, quo nomine victoriæ nunciam epiſtolam Mauricio Imp. ſcripſerit. Idem Abaros quoque ſub iugum victos miſit. [d] Refert & de gentibus, quæ Taugas incolunt, & de Nuceri, in quas deuicti Abari diſperſi ſunt. Item de Var, & Chuni, quorum pars magna iam indè à Iuſtiniani temporibus, in Europa ſedes habent, Abaróſque ſeſe nominarunt. Turcorum regionem terræ motui, ac peſti minimè obnoxiam. De monte qui Aureus ſit dictus, ac de ipſa vrbe, Taugas. [e] De bombycibus, qui ex ſe veſtes gignunt ſericas, & quod [f] ſerici ingens gignatur ad Chubdam vrbem, quam appellant, copia, quæque in illis vermibus glomerandis fieri ſolita. De indis, qui candido ſunt corpore. Diſceptatio Chagani cum Priſco, de Singidonenſibus in ſeruitutem abducendis, Priſcique contraria ſententia, vtque eam vrbem Priſcus ſeruarit. Quæ per Dalmatiam Barbari geſſerint quaſque vrbes euerterint. Quomodo Gundoës à Priſco aduerſus Barbaros in Dalmatiam miſſus, res fortiter geſſerit.

[g] Vndeuiceſimo imperij Maurici anno Monachus quidam mortem illi, liberiſque eius prædixit. Stricto enim gladio, à foro ad palatij veſtibulum procurrens, Mauricium vnà cum liberis ferro occiſum iri denunciat. [h] Quin & Herodianus quidam Imperatori euentura prænunciauit: famem ſcilicet illam, quæ poſt in caſtris orta. Vt incredibili Chaganus humanitate eſurienti exercitui quinque dierum inducias conceſſerit, quibus abſque metu Barbarorum, commeatus annonáque ferretur Romanis, vtque viciſſim à Priſco [i] donis honoratus, in proxima Myſiæ loca diſceſſerit. In Myſia Chaganus cum Comentiolo ſignis collatis conflixit, perfidiáque Comentioli Romanorū exercitus, clade accepta, cæſus à Barbaris eſt, fuga interim dilapſo Comentiolo: quem ad [k] Driziperam vrbem deletum ciues, vt transfugam repellunt: quare inde ad *Muros longos*, quos vocant, ille ſe recepit. Barbari porro poſt inſequentes Driziperam capiunt, [l] & Alexandri martyris templo incenſo, corpus capſa extrahentes contumeliis afficiunt. Verū diuina mox vltio martyris eſt violatores conſecuta.

THEOPH. SIMOCAT.

a *Quarti huius nominis, de quo legendus Baron. Card. Tom. VII. & VIII.*

b *Niceph. lib. XIIX. cap. 34. lectulum addit ligneum. Hic non rectè à quibuſdam cum Ioanne Eleemoſynario Alexandrino confunditur. Minus etiam rectè pro ſancto habitus à ſuis, teſte D. Baron. VIII. Annal. ad an. Ch. 596. ex B. Gregorij Magni auctoritate.*

c *Niceph. lib. XIIX. cap. 30.*

d Nicephor. ibid.

e *De his etiam ſupra in Theophane Byzantio, & Procop. lib. 4. & Niceph. l. XIIX. cap. 30.*

f *τῆς μετάξης, Μέταξαν ſericum eſſe crudum, nondum lotum, neque tinctum, ſed αὐτοφυές, ex qua veſtimenta ſerica conficiantur docent Lexicographi. Vide Suidam voce Σῆρες & Συρική.*

g Niceph. lib. XIIX. cap. 15.

h Niceph. ibid.

i *Lego δωρήμασι.*

k *Vide quæ notauimus ſup. ad 6. huius autoris.*

l *Niceph. lib. 18. c. 28.*

THEOPH. SIMOCAT.

Septem enim Chagani filij vna die, inguinum morbo correpti, perierunt. Comentiolus in his turbis Conſtantinopoli hæret. Barbaris interim ad *Muros longos* propius accedentibus. Vnde tantus Conſtantinopolitanos terror inuaſit, vt de Europa deſerenda, & in Aſiam tranſmittendo deliberarint. Legationem itaque extemplo Imperator per Harmatonam ad Chaganum mittendam cenſuit, ſplendidiſque muneribus, &viginti millium auri pondo acceſſione,pacem ægrè redemit:dicente illo:*Iudicet Deus Chaganum inter, & Mauritium: Romanos item inter, ac Barbaros.* [a] De monſtris humana forma in Nilo flumine viſis: déque Nili incremento atque eluuione variæ diſcrepantéſque ſententiæ. Hic verò ſcriptor [b] Agatharcidæ Gnidio aſſentitur. Quotannis enim ille ait in Æthiopiæ locis magnos continentéſque cœli imbres decidere ab æſtiuo ſolſtitio,ad vſque autumni æquinoctium. Non ſine cauſa itaque anguſtius hyeme Nilum fluere, quod ſuas dumtaxat è fontibus ſuapte natura natas vehat vndas: at æſtate, decurrentibus in Nilum ex Æthiopia imbribus, creſcere nimium quantum, atque augeri. Et hæc quidem libro ſeptimo.

a Niceph. lib. 18. c. 36. De Nilo vide Herodotum, & Melam.

b Al. Anarchida.

Octavus hæc ferè complectitur. Choſroën ob illorum Saracenorum, qui [c] Romanis parebant, incurſiones, rumpere inducias conatum; Georgij tamen legatione perſuaſum, fœdus ſartum tectum ſeruaſſe: [d] Georgium verò Cæſaris indignationem incurriſſe, quòd Choſroës dixiſſet,ſe Georgij potiſſimum gratia, non Imperatoris Mauritij cauſa,ratam pacem feciſſe. Vt Comentiolus proditionis reus actus, mox Romanorum ſibi militum animos conciliarit; atque eam ob rem dux iterum exercitus ab Imperatore creatus ſit. Romanorum pugna commemoratur & Abarorum, Priſco & Comentiolo ducibus: Comentiolo tamen neſcio quid cauſante, & à pugna abſtinente, Priſco verò copias ducente. Militum Romanorum fortitudo, & Abarorum cædes quatuor millium. Prœlium item alterum, eorundémque Abarorum millium nouem ſtrages. Tertia pugna cum quidecim millium clade Abarorum. Quartum rurſum prœlium illuſtrem Romanis victoriam conceſſit, cæſis ad internecionem Abarorum & [e] Gepædum triginta millibus. Quinta in pugna penes Romanos victoria quoque ſtetit: cæſi captique Abari, ac viui quidem in poteſtatem venêre ad tria millia, cæterorum Barbarorum quatuor; aliorum ad hæc duo millia & ducenti, & [f] Sclauorum octo millia. Poſtea tamen Chaganus, decepto Mauritio Imperatore, viuos Abaros recepit. [g] De Comentioli præfracto mœrore; vtque eius temeritate Romanorum copiæ, quas ad Philippopolim proficiſci iubebat, frigore ſint extinctæ. Quomodo Petrus iterum belli dux totius Europæ, ab Imperatore creatus ſit. [h] De nuptiis Theodoſij filij Mauritij, & filiæ Germani. [i] Vrbem regiam fame ea tempeſtate laboraſſe; precéſque in Eccleſia fundente Mauritio, plebem eſſe tumultuatam. De eius manſuetudine ac lenitate, militúmque ablegatione; vtque eodem ſint die reuocati. Petrum ab Auguſto miſſum, vt omni ope atq; opere Thracicas

c Duplicis generis Saracenos alios Perſis, Romanis alios iunctis didiciſti ex Procop. ſupra.

d Niceph. lib. 18. cap. 37.

e Vide ſup. ad 6. huius autoris.

f Σκλαβήνων lego.

g Niceph. lib. 18. c. 37.

h Niceph. lib. 18. c. 37.

i Niceph. lib. 18. c. 38.

ἑπτὰ γὰρ παῖδες τοῦ Χαγάνου ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βουβῶσι περιληφθέντες, ἐτελεύτησαν. Κομεντίολος δὲ μετὰ τῶν θορύβων ἐνδημεῖ τῇ Κωνσταντινουπόλει. οἱ δὲ βάρβαροι τοῖς μακροῖς πλησιάζουσι τείχεσι. καὶ οἱ τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τοσοῦτον ἔδεισαν: ὡς (καὶ) καταλιπεῖν Εὐρώπην, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι διεμελέτησαν. πρεσβεύεται δ' οὖν ὅμως ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Χάγανον δι' Ἁρμάτωνος: καὶ δώροις λαμπροῖς καὶ προσθήκαις χρυσοῦ χιλιάδων εἴκοσι, πείθεται μόλις τὴν εἰρήνην δέξασθαι, λέγοντα: Κρῖναι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον Χαγάνου καὶ Μαυρικίου, καὶ ἀνὰ μέσον ῥωμαίων καὶ * βαρβάρων. περὶ τῶν φανέντων ἀνθρωπομόρφων τεράτων ἐν τοῖς νειλώοις ὕδασι, καὶ περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως δόξαι διάφοροι. ὁ δὲ συγγραφεὺς * ἀναρχίδου τοῦ Κνιδίου τῇ δόξῃ προστίθεται. φησὶ δὲ ὅτι ἀνὰ ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν, μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν τῷ μετοπώρῳ γινομένης καθ' ἕκαστα. εὐλόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι, κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν ἑαυτοῦ πηγῶν: κατὰ δὲ τὸ θέρος, διὰ τοὺς ἐκεῖθεν ἐκχεομένους εἰς αὐτὸν ὄμβρους, λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ ἕβδομος.

* ἀβάρων

* ἀγαθαρχίδου.

Ὁ δὲ ὄγδοος λόγος διαλαμβάνει, ὅπως ὁ Χοσρόης διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν, τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις ταττομένων, λῦσαι τὰς σπονδὰς ἐνεχείρησε: Γεωργίου δὲ πρὸς αὐτὸν σταλέντος, αἱ σπονδαὶ μεμενήκασι· καὶ Γεώργιος ἀτιμάζεται, ὡς εἰπόντος Χοσρόου διὰ Γεώργιον αὐτοὺς τηρεῖν τὰς σπονδάς, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν βασιλέα Μαυρίκιον. ὅπως τε Κομεντίολος προδοσίας κρίνεται: καὶ διαλλαγαὶ τῶν ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων πρὸς αὐτόν. καὶ ὅπως αὖθις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος στρατηγὸς * στέλλεται. μάχη ῥωμαίων καὶ ἀβάρων, στρατηγοῦντος Πρίσκου καὶ Κομεντιόλου, μὲν ἀπομάχου, διά τινας προσποιήσεις, ὄντος: Πρίσκου δὲ τῷ στρατοπέδῳ παρόντος. ἀριστεία ῥωμαίων καὶ ἀναίρεσις τῶν ἀβάρων μέχρι τεσσάρων χιλιάδων. δευτέρα μάχη, καὶ ἀναίρεσις τῶν αὐτῶν, ἄχρι χιλιάδων θ΄. τρίτη μάχη, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄλεθρος, μέχρι πεντεκαίδεκα * χιλιάδων. τετάρτη μάχη, καὶ νίκη πάλιν ῥωμαίων λαμπρά, καὶ ἀναίρεσις * βαρβάρων ἅμα γηπαίδων χιλιάδων λ΄. πέμπτη μάχη, καὶ νίκη ῥωμαίων: καὶ ἀναίρεσις ἀβάρων, καὶ ἅλωσις. τῶν μὲν ζωγρηθέντων ἀβάρων γ΄, ἄλλων δὲ βαρβάρων δ΄. καὶ ἑτέρων δισχιλίων καὶ διακοσίων. καὶ Σαβλιώων χιλιάδων ὀκτώ. ἐξ ὧν ὁ Χαγάνος ἀπατήσας τὸν αὐτοκράτορα, τοὺς ζωγρηθέντας ἀβάρους ἀνέλαβε. περὶ τῆς Κομεντιόλου μελαγχολίας, καὶ ὅπως τῇ τούτου ἀβουλίᾳ πλῆθος ῥωμαίων πρὸς Φιλίππου πόλιν ἀπαίροντος, τῷ κρύει διώλοντο. ὡς Πέτρος αὖθις στρατηγὸς τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος προχειρίζεται. περί τε τοῦ γάμου τοῦ παιδὸς Θεοδοσίου, τοῦ παιδὸς Μαυρικίου ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Γερμανοῦ. καὶ περὶ τῆς σιτοδείας τῆς γενομένης τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων: καὶ τῆς συμβάσης ἀταξίας τῶν δήμων λιτανεύοντος τοῦ βασιλέως. καὶ περὶ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ, καὶ ἐξορίας τῶν στρατιωτῶν, καὶ μονοημέρου ἐπανόδου. ὅπως Μαυρίκιος * ἔστελλε Πέτρον, παντὶ τρόπῳ τὰς θρᾳκῴας

* συστέλλει

* al. μυριάδων

* al. ἀβάρων

* [illegible]

δυ

δυνάμεις εἰς τὸ ἀντιπέραν τοῦ Ἴστρου διαβιβάζειν. ὅπως τε θεία προσέπεσεν ὀμφὴ τῷ Πέτρῳ: καὶ ὅπως στάσις ταῖς ῥωμαϊκαῖς * εἰσείρησε δυνάμεσι, καὶ τυραννὶς συνέστη κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, Φωκᾶ τοῦ τυράννου ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀναρρηθέντος. ὅπως φεύγει Πέτρος, καὶ ὅπως ἡ στάσις διαγγέλλεται τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅπως τὰ πρῶτα διὰ τῶν δημάρχων Σεργίου καὶ Κοσμᾶ πολυπραγμονεῖ τὸ πλῆθος τῶν δήμων. καὶ εὑρίσκονται πρασίνων μὲν αφ'. Ἑνέτων δὲ τ'. καὶ ὅπως τῆς * δημιουργικῆς φιλοτιμίας παρέσχετο. πρεσβεία τε τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὰς στασιαζούσας δυνάμεις, καὶ ἀποστροφὴ τῆς πρεσβείας: ὅπως τε περιφρουρεῖ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. πρεσβεία τε τῶν στρατευμάτων πρὸς Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου υἱὸν, ἀξιοῦσα ἢ αὐτὸν, ἢ τὸν πενθερὸν Γερμανὸν βασιλέα σφῶν ἀναρρηθῆναι. γνῶσίς τε τούτων * εἰς Μαυρίκιον ἀφιγμένη: καὶ ὑπόνοια εἰς Γερμανὸν, ὡς αἴτιον τῆς τυραννίδος: καὶ ἀπειλὴ, καὶ μήνυσις τῆς βασιλικῆς ἀπειλῆς, διὰ τοῦ γαμβροῦ Θεοδοσίου: καὶ καταφυγὴ Γερμανοῦ πρὸς τὸν νεὼν τῆς θεομήτορος. τῶν Κύρου καὶ Στεφάνου τοῦ * ἡμιάρρενος, ὃς ἐπίτροπος ἐτέτακτο τοῖς βασιλέως παισὶ, πρὸς Γερμανὸν * ἀποστολὴ εἰς τὸ ἐξελθεῖν αὐτὸν τοῦ ναοῦ: καὶ ἀπραξία: καὶ ἡ διὰ ῥάβδων μαστίγωσις Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς, ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πενθερὸν καταμηνύσεως. καὶ μεταφοίτησις Γερμανοῦ ἀπὸ τοῦ νεὼ τῆς θεομήτορος ἐπὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν. καὶ πάλιν πρόσκλησις ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν, καὶ ἀπείθεια, Ἀνδρέου τινὸς, συνεχῶς φοιτῶντος ταῖς λιτανείαις, τὴν ἔξοδον κεκωλυκότος. θόρυβοί τε καὶ ἐμπρησμὸς τῆς κατὰ τὴν πόλιν οἰκίας Κωνσταντίνου τοῦ πατρικίου, ὃν Λάρδυν ἐπεκάλει τὰ πλήθη. καὶ ἀπορία Μαυρικίου καὶ ἀπόδρασις. ὅπως, κλύδωνος γεγονότος, ἐγκοπὴν πρὸς τὴν ἀπόδρασιν λαμβάνει. καὶ ἀποστολὴ Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς πρὸς Χοσρόην: καὶ ὑποστροφὴ πάλιν ἀπὸ Νικαίας τῇ ἐπιδείξει τοῦ δακτυλίου, ὃ ἦν εἰς σύνθημα τῷ παιδὶ παρὰ τοῦ πατρὸς ποιηθέν. ὅπως τε πρὸς τὸν τύραννον οἱ τοῦ ἄστεος, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἑβδομίτης, προσεχώρησαν. ὅπως τε Γερμανὸς κατασκευάζων ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν, ἀποτυγχάνει τῶν πρασίνων, ἀπειπόντων τὴν ἀνάρρησιν, διὰ τὸ τῆς αἱρέσεως αὐτὸν εἶναι, ὡς ἐκεῖνοι ἔφασκον τῶν Ἑνέτων. εἶτα ἀναγόρευσις ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῷ ἑβδόμῳ τοῦ Φωκᾶ. Κυριακὸς δὲ τηνικαῦτα τοὺς τῆς βασιλίδος ἀρχιερατικοὺς ἐγκεχείριστο νόμους. εἴσοδός τε Φωκᾶ πρὸς τὰ βασίλεια: καὶ ἀνάρρησις Λεοντίας τῆς γυναικὸς Φωκᾶ: καὶ περὶ τὴν τῶν τόπων στάσιν, τῶν δημάρχων ἔρις: καὶ ὠθισμὸς Κοσμᾶ τοῦ δημάρχου τῶν Ἑνέτων, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου: καὶ μνήμη Μαυρικίου, ὡς οὐκ ἀπέθανε, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ τυράννου πρὸς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως * πάλιν ὁρμή. ἀναίρεσίς τε τῶν τοῦ βασιλέως παίδων ἐνώπιον τοῦ πατρὸς, ἐν τοῖς Εὐτροπίου: καὶ φιλοσοφία καὶ εὐχαριστία τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτοῦ ἐκείνου διὰ Λιλίου ἀναίρεσις. καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως εὑρεθείσης διαθήκης Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἀνάγνωσις. ὅπως τε τὰ σώματα τῶν βασιλέων τῷ θαλαττίῳ ῥοθίῳ παρεδόθησαν. ἐπιτάφιός τε εἰς Μαυρίκιον: καὶ ὅπως τὰς ἀντιδόσεις τῶν παρανομηθέντων αὐταῖς εἰς Μαυρίκιον αἱ ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις, κρείσσονι προνοίας θείας, ἐλάμβανον. ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μηδένα τῶν κοινωνησάντων, τῆς τυραννίδος ἐν τοσούτου πλήθει ὑπολειφθῆναι.

* al. ἀσυνήθως.

* δημοτικῆς.

* πρὸς ἣ

* εὐνούχου.

* ἐπιστολή.

copias ad oppoſitam Iſtri ripam [a] diſtineret: déque diuinitus [b] Petrum appellante voce. [c] Tumultuantem rurſum in caſtris Romanorum, & contra Mauritium factio inſtituta, electo ab incondita multitudine Phoca. Petrus fuga interim ſalutem quærit, & ſeditionis ad imperatorem rumor defertur. Plebs autem à Sergio atque Coſma tribunis plebis primùm incitata, nouis ſtudere rebus incipit; repertique Praſinorum CIↃ. IↃ. Venetorum verò trecenti duntaxat. hinc plebeiis donatiua Mauritius præbuit. Sequitur ad tumultuantes milites eiuſdem legatio, & legationis repulſa; vtque regiam vrbem præſidio munierit. Exercitus ad Theodoſium Mauritij F. legatio; ipſum, aut ſocerum illius Germanum dari ſibi Imperatorem poſtulans. Eius rei nuncius ad Mauritij aures accidit, indéque ſuſpectio in Germanum, vt tyrannidis auctorem. Minæ, minarúmque Auguſti in Germanum per Theodoſium generum delatio: [d] & Germani in Deiparæ templum, vt in aſylum fuga. Hinc Cyrus, & Stephanus Eunuchus (qui Cæſaris liberis morum præfectus fuerat) ad Germanum miſſi, vt templo digrederetur; ſed irrita legatio fuit. [e] Fuſtibus cæſus Theodoſius à parente Mauritio, quòd ſocero ſuas minas indicaſſet. Germani è templo B. Virginis ad S. Sophiæ tranſitus, & iterata, vt inde digrediatur, hortatio; ſed quia nihil perſuadetur, Andrea quodam egreſſum diſſuadente, dum precandi gratiâ templum frequentat. [f] Turbæ iterum, incendiúmque Vrbanæ domus Conſtantini Patricij, quem Lardyn vulgò cognominabant. [g] Mauritij æſtuatio, ac fuga, vtque [h] exorta maris tempeſtas fugam ipſi interciderit. Theodoſij filij ad Choſroën miſſio, reductióque Nicæa ex indicio annuli, quem filio parens Mauritius ſigni teſſeræque loco tradiderat. Vrbanorum ad tyrannum, in quibus & Hebdomites erat, concurſus. Imperium Germanus affectans voto excidit, Praſinis ſe eum creaturos Imperatorem negantibus; quod, vt ipſi affirmabant, factionis eſſet Venetorum. [i] Ergo Phocas deinde in templo B. Ioannis, quod eſt in Septimo, Imperator renunciatur, Cyriaco regiæ vrbis patriarcha, [k] Phocæ in regiam ingreſſus, & Leontiæ eius vxoris, vt Auguſtæ conſalutatio. Tribunorum plebis ingens tum [l] de locorum ſtatione contentio atque altercatio. Coſmæ partis Venetæ tribuni plebis ab Alexandro propulſatio, & iniecta mentio, nondum obiiſſe Mauritium. Quo factum, vt impetu quodam ad Imperatoris cædem tyrannus ſe proripuerit. Hinc cædes liberorum Auguſti in parentis oculis ad [m] Eutropij. Animi ſapientia Cæſaris, actis Deo gratiis; vtque à Lilio percuſſus obierit. Legitur & teſtamentum Mauritij Heraclio imperante inuentum. Quomodo regia corpora marinis cómiſſa fluctibus; & funebris in Mauritium laudatio; [n] vtque diuinæ iudicio prouidentię, Romani milites, eorum, quę in Mauritium flagitiosè patrarunt, pœnas dederint; quòd poſt non diu, cędis, tyrannidiſque ſociorum nemo, in tanta multitudine, ſuperfuerit.

THEOPH. SIMOC.

a διακρίβειν.

b *Niceph. Chriſtum ipſum in ſomnis apparuiſſe, Mauritiumque appellaſſe narrat.*

c *Niceph. lib.* 18. *c.* 39.

d *Niceph. lib.* 18. *c.* 39.

e διὰ ῥάβδων.

f *Niceph. lib.* 18. *c.* 39.

g *Niceph. lib.* 18. *c.* 40.

h *Podagra quoque dolores Nicephor. adiungit.*

i *Niceph. ibid.*

k *Niceph. ibi.*

l περὶ προτιμήσεως τόπου ἐν τῷ ἱππικῷ *Cedren. Mauritij* XX.

m *Subaudio* Portum, *qui erat Chalcedone ex Zonar. init. Phocæ.*

n *Niceph. lib.* 18. *cap.* 41.

THEOPH. SIMOCAT.

peſte enim alij, alij cœleſti igne, ferro cæteri ad vnum omnes perierunt: atque adeò Heraclius poſt paulò rerum potitus, cum Raſate Perſa bellum geſturus, delectu habito, vix duos ex illis partium ſtudioſis relictos reperit. Ac tum demum Romani Perſis ſuperiores eſſe cœperunt, qui dum illi nefarij ſuperſtites eſſent, à Perſis victi ſemper diſceſſerant. [a] Cædes à tyranno per Alexandrum intẽtata Theodoſio, Auguſti filio; Petro item, & Comentiolo; atque Conſtantino, Lardy cognomento. Falſus etiam rumor de Theodoſio exortus eſt, quaſi is tum non fuiſſet interfectus. [b] Quomodo Alexandriæ ſtatuæ ſuis ſedibus ſponte motæ, quæ Byzantij accidiſſent, nunciarint Calligrapho cuidam (ſic fortè appellato) [c] à cœna domum reuertenti. [d] Vt Mauritius tertiam vectigalium portionem ſubditis remiſiſſe feratur: triginta quoque Byzantinis donaſſe talenta, reficiendis aquæductibus. Quo honore, præmióque diſciplinarum ſtudioſos publicè affecerit. Quæ in fluxu ſanguinis Euphemiæ martyris admiranda acciderint: [e] vtque Mauritius, rei periculo facto, quòd initio non credidiſſet, miraculum magis confirmarit. [f] Vti Phocas tyrannus Conſtantiam, Mauritij Auguſti coniugem, cum filiabus, priuatæ domui incluſerit. Phocæ ad Choſroën Perſarum regem miſſa legatio: ſed irrita. [g] Ruptæ enim induciæ ſunt, Choſroë prætexente, quòd Mauritium iuſtè vindicaret. Sic Lilius, qui legatus erat, re infecta domum retro reuertit. Cædes Alexandri rerum nouarum Phocæ ſocij, eo nomine ſuſpecti, quaſi Theodoſium, Mauritij filium, quem occidit, ſeruaſſet. Atque hic vniuerſæ finis hiſtoriæ.

[a] Niceph. lib. 18. c. 41.
[b] Niceph. ib.
[c] Ex matutina vigilia, inquit Diac.
[d] Niceph. lib. 18. c. 42.
[e] Niceph. lib. 18. c. 31.
[f] Niceph. lib. 18. c. 41.
[g] Niceph. lib. 18. c. 43.

ἀλλ᾽ οἱ μὲν λοιμῷ, οἱ δὲ πυρὶ οὐρανίῳ, οἱ δὲ καὶ σώματι διεφθάρησαν μαχαίρας. ὥστε, ἡνίκα Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς πρὸς * Ῥαζάτην τὸν Πέρσην πολεμεῖν ἔγνω, ἔκταξιν τῆς στρατείας ποιησάμενος, δύο μόνους εὗρεν ὑπολελειμμένους τοῦ φιλοτυράννου πλήθους· καὶ τότε ἤρξατο τὸ ῥωμαϊκὸν κατὰ περσῶν ἐπισχύειν. μέχρι γὰρ ἂν ἐκεῖνοι περιῆσαν, ἡ νίκη τοῖς πέρσαις ἐνηυλίζετο. ἀναίρεσις ὑπὸ τοῦ τυράννου διὰ Ἀλεξάνδρου, Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως τοῦ αὐτοκράτορος παιδός· καὶ Πέτρου, καὶ Κομεντιόλου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λαρδύ. πλάνη τε περὶ Θεοδοσίου, ὡς οὐ πεφόνευται· καὶ ὅπως κατ᾽ ἀλεξάνδρειαν τὰ ἀγάλματα τῆς οἰκείας ἕδρας ἀποφοιτῶντα * προηγόρευε τὰ γεγονότα καλλιγράφῳ τινὶ, κατὰ τὸ τυχαῖον οὕτω καλουμένου, ἀπὸ δείπνου πρὸς τὰ οἴκοι διερχομένῳ. ὅπως τε ὁ Μαυρίκιος λέγεται τρίτην μοῖραν τοῦ φόρου * συγχωρεῖν τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τριάκοντα δοῦναι τάλαντα τοῖς Βυζαντίοις εἰς νεουργίαν τῆς τῶν ὑδάτων ὁλκοῦ. καὶ ὅπως ἐφιλοτιμεῖτο λαμπρῶς τοὺς τῶν μαθημάτων ἐραστάς. καὶ περὶ τῶν γεγονότων παραδόξων τῶν τῶν αἱμάτων ῥύσεως Εὐφημίας τῆς μάρτυρος· καὶ ὡς Μαυρίκιος πειράσας, μᾶλλον τὸ θαῦμα δι᾽ ἀπιστίας ἐπίστωτο. καὶ ὅπως ὁ τύραννος Κωνσταντίνην τὴν τοῦ βασιλέως Μαυρικίου γυναῖκα, ἅμα ταῖς θυγατράσιν, ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ * ἐνέκλεισε. πρεσβεία τοῦ τυράννου πρὸς Χοσρόην τὸν περσῶν βασιλέα, καὶ ἀποτυχία. κατάλυσίς τε τῶν σπονδῶν, προφασιζομένου Χοσρόου, τὴν * ὁσίαν ἐκδικεῖν Μαυρικίου· καὶ οὕτως ὁ Λίλιος, οὗτος γὰρ ὁ πρεσβεύων ἦν, ἀνεχώρησεν ἄπρακτος. ἀναίρεσις Ἀλεξάνδρου τοῦ συνεπιτεθείσαντος τῷ Φωκᾷ δι᾽ ὑπόνοιαν, ὅτι Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου παῖδα, ὃν ἀνεῖλε, περιεποιήσατο. ἐν οἷς καὶ τῆς ὅλης ἱστορίας τὸ πέρας.

* Ῥαζάτῃ
* προηγόρευον
* συγχωρῆσαι
* al. ἐκλεῖσε
* θυσίαν

SCHOLION. EXſtant hi Theophilacti libri VIII. de vita Mauritij Imp. *Græcè compoſiti: quos nuperrimè Latinos fecit Auguſtæ Vindel. P. Iacobus Pontanus noſter, de re litteraria pridem optimè meritus. Circumferuntur & hæc eiuſdem Simocattæ, à nobis reperta.* Phyſica problemata, Legationum excerpta *ex libris illis hiſtoriarum: item* Epiſtolæ mixtæ, *ab Aldo maiore olim epiſtolarum Græcarum volumini inſertæ. Meminit huius Sophiſtæ Suidas ac Cedrenus: & hinc Nicephorum Calliſtum pleraque vitæ Mauritij ſublegiſſe obſeruando ad oram notaui.*

S. NICEPHORI PATRIAR. CONſtantinopolitani,

Hiſtorica Epitome.

LXVI.

Huius Chronologia Latinè excuſa, exſtat Græcè in Auguſtana Bibliotheca.

LECTA *Epitome hiſtorica* NICEPHORI *Conſtantinopolitanæ ſedis Antiſtitis.* A Mauritij Imp. interitu ducit initium, tenditque ad Leonis, & Irenes coniugium. Nihil ſtylus habet ſuperuacaneum, aut obſcurum: verborum delectu, orationiſque compoſitione neque nimis diſſoluta, neque contra nimis aſtricta, anxiè eſt vſus; ſed qualia adhibere poſſit rhetor quiuis, vel perfectus reuera orator. Vitat enim nouè ficta, neque antiquitate vſúque probata præterit. Iucunditas adhæc illi gratiam conciliat in dicendo. Denique, vt verbo expediam, pleroſque, qui anteceſſerunt, hiſtorica ſcriptione tranſeundo obſcurat, niſi quòd nimia breuitate non videatur omnes venuſtatis partes expleuiſſe.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἱστορικὸν σύντομον.

ξς′.

Nicephori Patriarchæ C. P. epitome hiſtorica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἱστορικὸν σύντομον Νικηφόρου τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερέως. ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς εἰς γάμον κοινωνίας Λέοντος καὶ Εἰρήνης. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σαφής· καλλιλεξίᾳ τε καὶ συνθήκῃ λόγου οὔτε λελυμένῃ, οὔτε αὖ πάλιν συμπεπιεσμένῃ, περιέργως κεχρημένος· ἀλλ᾽ οἷα ἂν χρήσαιτο ὁ ῥητορικὸς ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνήρ. τό τε γὰρ νεωτεροποιὸν * ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότροπον καὶ ἐξησκημένον οὐ παρατρέχει. ἔτι δὲ καὶ ἡδονὴ κέκραται αὐτοῦ σὺν χάριτι τοῖς λόγοις. καὶ ὅλως πολλούς ἐστι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποκρυπτόμενος τῇ δὲ τῆς ἱστορίας τῇ συγγραφῇ· εἰ μή πω τὸ λίαν συντετμημένον οὐχ ὁλόκληρον δόξει διαπεραίνειν τὴν χάριν.

* ἐκλύει

SERGII CONFESSORIS: *Hiſtoria.*

LXVII.

[a] *Ob defenſum enim cultum ſacrarum imaginum excruciatus, fortunis exutus, atque in exilij ærumnis mortuus eſt, vt docet Græcorum Menologium ad 13. Maij, idque ſub Leonis Iſaurici tyrannide.*

LECTA eſt SERGII [a] CONFESSORIS *hiſtoria*: Incipit à Michaëlis Imp. rebus geſtis,

ΣΕΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ στηλιτευτικὸν τῶν εἰκονομάχων.

ξζ′.

Sergij confeſſoris hiſtoria

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σεργίου τοῦ ὁμολογητοῦ. ἄρχεται ἀπὸ τῶν τοῦ Μιχαὴλ πράξεων,

καὶ ἀνατρέχει ἐπὶ τὰ τοῦ Κοπρωνύμου ἀθέμιτα καὶ ἐβδελυγμένα ἔργα, καὶ κάτεισιν ἐκεῖθεν, ἐφεξῆς διεξιών, μέχρι τοῦ ὀγδόου ἔτους αὐτοῦ Μιχαὴλ, τάς τε κατὰ τὴν πολιτείαν, τάς τε κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἀναγραφόμενος αὐτοῦ πράξεις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἃ κατὰ πόλεμον αὐτῷ ξυνηνέχθη, καὶ οἷος ἐτύγχανε τὴν δόξαν περὶ τὰ θεῖα: πάντα λεπτομερῶς διεξιών. ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴπέρ τις, σαφηνείᾳ καὶ τῷ ἀπεριέργῳ κοσμούμενος: ἔν τε τῷ ἐπισήμῳ τῶν λέξεων καὶ τῇ συνθήκῃ, καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ λόγου οἰκονομίᾳ· ὥς τε δοκεῖν καὶ αὐτοσχεδίᾳ πως αὐτῷ συγγεγράφθαι. ἐμφύτῳ γὰρ ὁ λόγος ἀνθῶν χάριτι, τὴν ἐκ περιεργίας οὔ τι προσήκατο μόρφωσιν. διὸ καὶ πρέπων ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῇ μάλιστα ἱστορίᾳ: ὃ καὶ βούλεται.

SERGII CONF.

ΚΕΦΑΛΑΙΩΝΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΝ ἱστορικόν.

ξη'. *Cephalaeonis historiae compendium.*

Ἀνεγνώσθη Κεφαλαίωνος σύντομον ἱστορικόν. ἄρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμεως, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου χρόνων. συμπεραίνεται δὲ αὐτῷ ἡ ἱστορία ἐν λόγοις θ' κατ' ἐπωνυμίαν τῶν θ' μουσῶν, Κλειοῦς, Θαλείας, Πολυμνείας, Μελπομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρπης, Καλλιόπης, Ἐρατοῦς, Οὐρανίας: ἐν ᾗ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν μακεδόνα διέξεισιν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντος πλέον τῇ συντομίᾳ ἀποχρώμενος. οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἄξιον θαυμάσαι καὶ ζηλῶσαι ἐνδεικνύμενος, πλὴν τῆς κατὰ τὴν ἱστορίαν μαθήσεως. ἀλλὰ τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνός φησιν, ὥσπερ Ὅμηρος ἀποσιωπᾷ· ὅτι δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἕνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται. τὸ μὲν ἀναγκαῖον πατρίδα εἰπεῖν καὶ γένος, παρείς: τὸ δὲ καὶ μικροψυχίαν ἐμφαῖνον, ἐν μνήμῃ πεποιηκώς. καὶ τὸ ἐκ ποσῶνδε καὶ τόσων συνειλέχθαι αὐτῷ τὴν ἱστορίαν, σεμνύνεσθαι: οὐ πάνυ ψυχῆς τὸ μικρολόγον τε καὶ τὴν μειρακιώδη φιλοτιμίαν ἀποσειομένης, ἀπόδειξις. φησὶ δ' ὅμως τὴν πρώτην τῆς ἱστορίας συνειλέχθαι μὲν ἐκ λόγων φό, ὧν πατέρας λ' καὶ α' ἀπομνημονεύει: τὴν δὲ δευτέραν ἐκ βιβλίων σή, συγγραφέων δὲ κέ. καὶ τὴν τρίτην δὲ, ἐκ βιβλίων χ', συγγραφέων δὲ κς'. τὴν μέν τοι τέταρτον ἐκ βιβλίων μὲν ων', συγγραφέων δὲ λς'. καὶ τὴν πέμπτον ἐκ βιβλίων μὲν σ', συγγραφέων δὲ κς'. τὴν δὲ ἕκτον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . τὴν δὲ ἕβδομον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . τὴν δὲ ὄγδοον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . καὶ τὴν ἔννατον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ τριάκοντα. ἐν οἷς καὶ ἡ Κεφαλαίωνος ἱστορία.

ΗΣΥΧΙΟΥ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟΥ καθολικὴ ἱστορία.

ξθ'. *Hesychius Illustris, Milesius.*

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ἱστορικὸν ὡς ἐν συνόψει κοσμικῆς ἱστορίας. ὁ δὲ συγγραφεὺς Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος, μιλήσιος μὲν ἐκ πατρίδος, παῖς δὲ Ἡσυχίου καὶ Σοφίας. καθ' ὃ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου, μετ' ἱστορίας ῥωμαϊκῆς τε καὶ παντοδαπῆς τυγχάνει. ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Βήλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως βασιλείας, κάτεισι δὲ μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς ῥωμαίων γέγονεν αὐτοκράτωρ.

recurritque ad impia & nefaria Copronymi facinora: à quibus porrò narrare ex ordine pergit ad octauum vſque Michaëlis annum, res ab eo partim in Republica, partim in Eccleſia geſtas. Quin & quæ militiæ geſſit, quidque de rebus diuinis ſenſerit, accuratè recenſet.

Dictio eius imprimis perſpicua, & non affectatè exornata, cùm verborum ſignificatu, atque compoſitione, tum cætera orationis diſpoſitione; vt ex tempore fuſus illi ſermo quodammodò videatur. Oratio enim natiua venuſtate florida nullam formæ mutationem ex anxia nimis accuratione admiſit. Qualis maximè dictio, quod & ſtudio illi fuit, Eccleſiaſticam hiſtoriam decet.

CEPHALÆONIS MVSÆ, SIVE *Hiſtorica epitomes libri IX.*

LXVIII.

LECTA & [a] CEPHALÆONIS *hiſtorica epitome*: cuius arceſſit initium à Nino, & Semiramide, pergitque ad Alexandri magni tempora. Libris nouem vniuerſa comprehenſa eſt hiſtoria, inditis totidem Muſarum nominibus, Clius, Thaliæ, Polymniæ, Melpomenes, Terpſichoræ, Euterpes, Calliopes, [b] Eratus, & Vraniæ. quo in opere & Alexandri regis Macedonum geſta refert.

Ionica dialecto eſt vſus; tanta quoque citra decorum breuitate adhibita, vt præter nudam geſtarum rerum narrationem, nihil mirandum, aut imitandum adferat. Genus & patriam, vt & ipſe non inficiatur, Homeri exemplo, premit ſilentio. in Sicilia tamen exſilij cauſa degentem, hiſtoriam ſcripſiſſe apparet. Quod ergo neceſſarium erat, [c] patriam & genus profiteri id omiſit, quod autem abiecti eſt animi indicium, [exſilium] memoriæ prodidit. Animi quoque nondum prorſus inanem, puerilémque gloriam repudiantis, magnum ſatis argumentum eſt, è quot quantiſque ſcriptoribus hiſtoria collecta ſit, iactare. Ait enim compoſitum librum primum è libris quingentis & ſeptuaginta, quorum auctores vnum & triginta commemorat. Librum verò ſecundum è libris ducentis & octo, ſcriptorum XXV. Tertium è libris DC. ſcriptoribus verò ſex & viginti. Quartum è XXXVI. ſcriptorum libris octingentis & quinquaginta. Quintum, è ducentis libris, quorum ſcriptores ſex & viginti. [d] Sic de reliquis. Nonum è libris . . . collectum affirmat, ſcriptoribus verò triginta. Atque hæc ferè Cephaleonis hiſtoria.

[a] Al. Cephalionis, vt infr. Cod. LXX. & Cod. CLXI. & apud Suid. qui Cephalonem *quoque dictum ſcribit, ac de Cephalone etiã conſentit Strabo lib. 13.*

[b] Qui liber inf. aduocatur Cod. CLXI.

[c] Strabo libr 13. in Troade Gergethium fuiſſe hunc Cephalonem docet vt & Suidas.

[d] Quatuor hic librorum calculus auctorum eorumdemque tomorum periit.

HESYCHII ILLVSTRIS MILESII *Hiſtoriæ omnigenæ, atque Romanæ libri VI. & res à Iuſtino ſeniore Imp. geſtæ.*

XLIX.

LECTVS & *hiſtoricus liber*, (authore [a] HESYCHIO ILLVSTRI, patria Mileſio, Heſychij & Sophiæ filio) qui veluti comprehenſio quædam eſt totius de mundo hiſtoriæ, vt inde quoque titulus *Romanæ* ſimul; & *Omnigenæ* HISTORIÆ inſcriptionem præferat. Incipit à Belo Aſſyriorum rege; & in Anaſtaſij Romanorum Imperatoris exceſſum deſinit.

[a] De quo legendus Suidas. Exſtat Græcolatina huius epitoma Catalogi virorum doctrinæ laude clarorum, *alphabeti ſerie typis Plantinianis edita.*

79849

HESYCH. ILL.

Concisus est, atque disertus. Nam & dictione vsus florida, ac significante; & ipsa orationis structura pari est ratione ab illo elaborata, dum verborum maximè gaudet proprietate. Sicubi verò dictionem significantem, etiam cum maxima emphasi, sectatur ita sua translatione auditorem oblectat, vt nihilo obscurius, quin fortè clarius, rem ob oculos ponat, quam si nulla figura vsus fuisset. Veritatis præterea se hic imprimis studiosum promittit.

Cæterum opus sex in partes diuisum. Primus liber, quæ bellum Troianum antecesserunt, refert. Secundus, ab Ilio capto ad Romam vsque conditam, gesta. Tertius, quæ ab vrbe condita sub Regibus acciderunt, donec consulibus Romæ creatis regnum esse desiit, commemorat; Olympiade circiter sexagesima octaua. Quartus, ex quo Consules Romæ præfuerunt, hoc est, à sexagesima octaua Olympiade vsque ad CLXXXII. cùm Consules, Iulio Cæsare solùm imperante, esse desierunt. Quinto libro ea narrantur, quæ à Iulij Cæsaris imperio vsque dum Byzantinæ vrbis gloria ac virtus ad summum perducta est, contigerunt; Olympiade CCLXXVII. inchoante. Sexto libro, ex quo Constantinum Constantinopolis magno suo bono nacta est Imperatorem, vsque ad Anastasij excessum gesta narrat; quem Cæsarem scriptor hic clementia, ac benignitate, [a] nescio quomodo, multis antecelluisse prędicat: cuius obitus in vndecimam incidit indictionem, Magno Consule sine collega. Temporum verò periodus, qua historia illa absoluitur, annorum est CIↃ. CXC.

a Fortasse ob Chrysargyron, tributi genus, sublatum. alioqui minimè militaris.

Legimus item eiusdem HESYCHII [b] alterum opus, Iustini Imperat. res gestas continens: quomodo Anastasio mortuo suffectus Iustinus, & huius vicissim imperium Iustinianus exceperit, aliáque annis aliquot sub eo gesta. Ne cætera scriptor memoriæ mandaret, reuocatus est morte Ioannis filij, quæ mentem hominis adeò perculit, vt commentandi scribendique conatum infregerit.

b Cuius nulla est apud Suidam mentio.

LXX. DIODORI SICULI *Historiarum libri XL.*

LEGIMUS DIODORI SICULI *historiarum libros* [a] *quadraginta*, qui vniuersam quandam mundi continent historiam. Est Cephalione longè vberior, saltem cum eadem refert; vt & Hesychio illustri. Stylo vtitur perspicuo, nec affectato, sed qui historiam maximè deceat. neque etiam, vt sic dixerim, nimium Atticissat, aut antiquarius est supra modum; neque contra ad humile dicendi genus se demittit: sed mediocri forma sermonis delectatur, figuratam orationem, aliáque vitans; nisi quod de gentium diis, & heroibus, poëtarum more, fabulatur. Ducit historiæ initium à Græcorum, Barbarorúmque fabulosis temporibus: pergítque ad inchoatum bellum, quod cum Gallis Romani gessêre: qua tempestate C. Iulius Cæsar (cui ob res gestas *Diui* cognomentum addidêre Romani) plurimas, maximéque bellicosas Gallorum nationes debellauit.

a Horum XV. duntaxat extant, cum paucis fragm. consule edit. Rhodomanni.

Triginta annos, vt de se fatetur, huic scribendæ historiæ impendit, variis interim regionibus discendi gratia peragratis, periculisque, vt fit, obitis, ac superatis.

ἔστι δὲ σύντομος καὶ καλλιεπής. λέξει τε γὰρ ἀνθηρᾷ καὶ εὐσήμῳ κέχρηται· καὶ ἡ συνθήκη τοῦ λόγου κατὰ λόγον αὐτοῦ ἡρμοσμένη, κυριολογίᾳ μὲν μάλιστα χαίρων. εἰ δέ που καὶ τέρψοιτο τοῦ τε εὐσήμου καὶ ἐμφατικωτάτου τῆς λέξεως· ἥδυνε μὲν τῇ τροπῇ τὸν ἀκροατὴν, οὐδὲν δὲ ἧττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον* σαφῶς τὸ πρᾶγμα, ἢ εἰ μὴ ἐτέτραπτο, παρεστήσατο. ὑπισχνεῖται δὲ καὶ ἀληθείας εἶναι φροντιστής. διαιρεῖται δὲ αὐτοῦ τὸ σύνδασμα εἰς τμήματα ἕξ. ὧν τὸ μὲν πρῶτον τμῆμα περιέχει τὰ πρὸ τῶν τρωϊκῶν· τὸ δὲ δεύτερον, τὰ ἀπὸ Ἰλίου ἁλώσεως, ἕως τῆς κτίσεως Ῥώμης· τὸ δὲ τρίτον, τὰ ἀπὸ τῆς κτίσεως Ῥώμης, μέχρις ὅτου Ῥωμαίοις ἡ τῶν ὑπάτων εἰσήχθη ἡγεμονία, καταλύσασι τοὺς βασιλέας, κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ ἑξηκοστὴν ὀλυμπιάδα. τὸ δὲ τέταρτον, ἐξ οὗπερ Ῥωμαίων ἡγήσαντο ὕπατοι· ἤτοι ἀπὸ τῆς ὀγδόης καὶ ἑξηκοστῆς ὀλυμπιάδος, μέχρι β΄. καὶ π΄. καὶ ρ΄. ὀλυμπιάδος. οὗ καὶ ἔληξεν ἡ τοιαύτη ἀρχὴ, Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος μοναρχήσαντος. τὸ δὲ πέμπτον τμῆμα περιέχει τὰ ἀπὸ τῆς Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος μοναρχίας, μέχρις ὅτου Βυζάντιον ἐπὶ μέγα δόξης ἰσχύος ἤρθη, ὀλυμπιάδος ἑβδόμης καὶ ο΄, καὶ διακοσιοστῆς ἱσταμένης. τὸ δὲ ἕκτον, ἐξ οὗ βασιλέα Κωνσταντινούπολις ηὐτύχησε Κωνσταντῖνον, μέχρι καὶ τῆς Ἀναστασίου τελευτῆς· ὃν οὗτος ὁ συγγραφεὺς πρᾳότητί τε καὶ ἡμερότητι οὐκ οἶδ᾽ ὅπως πολλῶν ἀποσεμνύνει διενεγκεῖν. οὗ συνέπεσεν ἡ τελευτὴ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ἰνδικτιῶνα, Μάγνου μόνου ὑπατεύοντος. ἡ δὲ περιοχὴ τῶν χρόνων χιλίων καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐν οἷς καὶ ἡ συγγραφή.

* al. κρεῖττον.

Iulius Cæsar.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δέ μοι καὶ ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ βίβλος, ἐν ᾗ περιείχετο τά τε Ἰουστίνῳ πραχθέντα· ὅπως τε Ἀναστασίου τελευτήσαντος, αὐτὸς ἀνερρήθη. εἶτα καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ μετὰ Ἰουστῖνον, ἔστιν ἀναρρήσιν κατιδεῖν. καὶ τὰς ἄλλας πράξεις μέχρις ἐτῶν τινῶν τῆς αὐτοῦ βασιλείας. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς ἐπεσχέθη, θανάτῳ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου τὴν ψυχὴν καιρίαν βληθεὶς, καὶ τῆς πρὸς τὸ γράφειν ὁρμῆς ἐκκοπείς.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ ἱστορικόν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Διοδώρου Σικελιώτου ἱστορικὸν ἐν λόγοις μ΄. οἰκουμενικὴν περιέχουσιν ἱστορίαν. ἔστι δὲ πολλῷ πλατύτερος τοῦ τε Κεφαλίωνος, ἐν οἷς τοὺς αὐτοὺς χρόνους συμβαίνει αὐτοῖς ἀναγράφειν· καὶ τοῦ Ἡσυχίου τοῦ Ἰλλουστρίου. κέχρηται δὲ φράσει σαφεῖ τε καὶ ἀκόμψῳ, καὶ ἱστορίᾳ μάλιστα πρεπούσῃ· καὶ μήτε τὰς, ὡς ἂν εἴποι τις, λίαν ὑπερηττικισμένας ἢ ἀρχαιοτρόπους διώκων συντάξεις, μήτε πρὸς τὴν* καθωμαλισμένην νεύων παντελῶς, ἀλλὰ τῷ μέσῳ τῶν λόγων χαρακτῆρι χαίρων. φεύγων τε τροπὰς καὶ τἆλλα· πλὴν τῶν παρ᾽ Ἕλλησι μυθολογουμένων θεῶν τε καὶ ἡρώων, ὅσα τὸ ποιητικὸν ἔθος νέμεται. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν μυθολογουμένων παρ᾽ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ἑξῆς διιὼν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ συστάντος πολέμου Ῥωμαίοις τε καὶ Κελτοῖς· καθ᾽ ὃν χρόνον Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ, ὃν διὰ τὰς πράξεις θεὸν ἐπίκλην ἔθεντο Ῥωμαῖοι, κατεπολέμησε τὰ πλεῖστα καὶ μαχιμώτατα τῶν Κελτῶν ἔθνη. ἐν τριάκοντα δὲ ἔτεσιν, ὡς αὐτός φησι, περὶ ταύτην ἐπόνησε τὴν ἱστορίαν· τόπους τε πολλοὺς ἀμείβων χάριν πολυμαθίας, καὶ ταλαιπωρίαις, οἷα εἰκὸς, ἐντυγχάνων.

Diodori Siculi historiarum libri XL.

* al. ἰδιωτικὴν.

Σικε.

* al. Ἀγυρίου.

DIOD. SIC.

Σικελιώτης δὲ ὤν, ἐξ Ἀγυρίου τὸ γένος ἔχει, καὶ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῶν ῥωμαίων, πολλὴν ἐμπειρίαν τῆς ῥωμαίων εἰληφὼς διαλέκτου, πάσας τὰς ἡγεμονικὰς αὐτῆς πράξεις καὶ πάθη ἀκριβῶς ἀνελάβετο. ἐν μ' δὲ βιβλίοις τὴν ὅλην συμπεραινόμενος πραγματείαν· ἐν μὲν ς' ταῖς πρώταις, τὰς πρὸ τῶν τρωϊκῶν πράξεις τε καὶ μυθολογίας ἐκτίθεται· ἐν δὲ ταῖς ἐφεξῆς ια' τὰς ἀπὸ τῶν τρωϊκῶν κοινὰς πράξεις εὑρήσεις ἀναγεγραμμένας, ἕως τῆς τελευτῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνων βασιλέως. ἐν δὲ τοῖς ὑπολοίποις κγ' βιβλίοις, αἱ λοιπαὶ τυγχάνουσι πράξεις ἀναγεγραμμέναι, μέχρις ὅτου ῥωμαίοις πρὸς Κελτοὺς ὁ πόλεμος συνερράγη. καθ' ὃν ἡγούμενος Γάϊος Ἰούλιος καῖσαρ, ἐκράτησε μὲν τῶν πλείστων καὶ μαχιμωτάτων παρὰ Κελτοῖς ἐθνῶν τῷ πολέμῳ· προεβίβασε δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς ῥώμης, μέχρι τῶν βρεττανικῶν νήσων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἱστορία τελευτᾷ.

Siculus verò fuit, Agyrio [vrbe] genus repetens; qui longo Romanorum vſu ac familiaritate, & linguam calluit, & præcipuas quaſque res ab ea gente feliciter infeliciterve geſtas, accuratè collegit.

Libris quadraginta hiſtoriam complexus eſt vniuerſam: quorum ſex prioribus, quæ ante Troiani belli tempora acciderunt, fabuloſaque commemorat: Vndecim verò inſequentibus, quæ à capto Ilio vbique gentium acciderunt, litteris conſignata reperies, vſque ad Alexandri Magni obitum. Reliquis tribus & viginti libris, quæ deinceps euenerunt, memoriæ prodita leges; dum exortum eſt Romanorum cum Gallis bellum, ductu Iulij Cæſaris geſtum; qui pleraſque & fortiſſimas eorum gentes debellauit, Romanumque prouexit imperium in Britanniam vſque: in qua expeditione hiſtoria deſinit.

οα'. Dionis Coccij hiſtoria.

LXXI.

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΚΟΚΚΙΑΝΟΥ Η κοκκηΐου Δίωνος ἱστορικοὶ λόγοι π'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον κασσιανοῦ κοκκιανοῦ ἢ κοκκηΐου Δίωνος, ἐν λόγοις π'. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς Αἰνείου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ τροίας καθόδου, καὶ τῆς κτίσεως ἄλβα πόλεως, καὶ ῥώμης· διέρχεται δὲ καθεξῆς ἀποπαυόμενος εἰς τὴν τοῦ Ἀντωνίνου, ὃν ἐλαγάβαλον ἀπεκάλουν, σφαγήν. τοῦτον δὲ καὶ τιβερῖνον καὶ σαρδανάπαλον, καὶ ψευδαντωνῖνον, καὶ ἀσσύριον, ἀπὸ τῶν αὐτοῦ πραττομένων, ἐπωνόμαζον. οὐ μόνον δέ· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν κάτεισιν ἀλεξάνδρου· ὃς Ἀντωνίνου σφαγέντος (σὺν αὐτῷ γὰρ τὸ κράτος εἶχεν) ἀναληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, μόνος τὸν ἐπ' αὐτοῦ μελετηθέντα κίνδυνον φυγών, τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται. τοῦτον, φησί, τὸν ἀλέξανδρον καὶ συνυπατεῦσαι αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς τὸ [βιβλίον] δεύτερον· καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ πρεσβῆκον ἀνάλωμα, φιλοτιμίᾳ τῇ ἐς τὸν συνύπατον, αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα ἀναλῶσαι. ἐπέστη δὲ ὁ συγγραφεὺς, περγάμου μὲν καὶ σμύρνης * Μακρίνου αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίσας ἐπεστάτησεν· ἔπειτα τῆς ἀφρικῆς ἡγεμόνευσεν. εἶτα παννονίας ἦρξε. καὶ ὑπατεύσας τὸ δεύτερον, ὡς ἐρρήθη· οἴκαδε ἀπῇρε, παρειμένος ἐπὶ τῇ τῶν ποδῶν ἀρρωστίᾳ. ἐκεῖ τὸ λοιπὸν, ὡς καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτῷ φησὶ προειπεῖν, ἐν βιθυνίᾳ διατρίβοντι, βιωσόμενος·

* λείπ. ἴσως ὅτε

ἐκ τ' ἀνδροκτασίης, ἐκ δ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ.

ἔχει δὲ πατρίδα τὴν ἐν βιθυνίᾳ νίκαιαν, ἣν κατὰ μέρη ἡ καλουμένη λίμνη ἀσκανία περιλιμνάζει. ἔστι δὲ τὴν φράσιν μεγαλοπρεπής τε καὶ ἐς ὄγκον διεσκευασμένος, ὅτι καὶ μεγάλων ἔργων ἐννοίας ἀπαγγέλλει. ἀρχαϊκῶν τε αὐτῷ συντάξεων ὁ λόγος μεστός· καὶ λέξεων πρεπουσῶν μεγέθη. περίοδοί τε μετὰ παρενθέσεων διατεταμέναι· καὶ ὑπερβατῶν εὔκαιρος χρῆσις. ῥυθμός τε καὶ ἀνάπαυσις εἰς ἐπιμέλειαν ἠσκημένα, διὰ τὸ σαφὲς οὐκ ἔστι τοῖς ἁπλῶς ἀναγινώσκουσιν ἐμφανῆ. ἐν δέ γε ταῖς ἱστορίαις καὶ δημηγορίαις καὶ μιμητὴς ἄριστος Θουκυδίδου· πλὴν εἴ τι πρὸς τὸ σαφέστερον ἀφορᾷ. σχεδὸν δὲ κἀν τοῖς ἄλλοις Θουκυδίδης ἐστὶν αὐτῷ ὁ κανών.

Dionis Caſſii *Hiſtoriarum libri* LXXX.

LEGIMVS DIONIS CASSIANI *Coccianiſeu Coccij hiſtoriarum libros* [a] *octoginta*: Hic inchoando ab Æneæ in Italiam aduentu, & Alba vrbe, ac Roma condita, tendit continenter, finiens in Antonini, eius qui [b] *Elagabalus* eſt cognominatus, cædem: quem & *Tiberinum*, & *Sardanapalum*, & *Pſeudantoninum*, atque *Aſſyrium*, à flagitiis nominarunt. Quin & ad Alexandri principatum peruenit, qui percuſſo Antonino quîcum imperarat, ab illo in ſocietatem adſcitus ſolus, periculum ſibi comparatum effugiendo, ſceptra ſuſceperat. Hunc Alexandrum conſulatum iterum ſecum geſſiſſe ſcriptor refert, ſumptúſque, quos in [c] magiſtratus adminiſtrationem Dionem impendiſſe oportuit, Imperatorem ipſum, collegam nimis honorandi cupidum, contuliſſe. Idem quoque hiſtoricus à Macrino Imperatore Pergamo ac Smyrnæ præfectus, poſt in Africa dux fuit. Pannoniam hinc adminiſtrauit; Conſúlque iterum, vt dictum eſt, creatus, reuertit domum pedibus iam æger; vitæ reliquum ibi (quod in Bithynia agenti Genius ille, vt ait; prædixerat) victurus.

Ἐκ τ' ἀνδροκτασίης, ἐκ δ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ.
Extra hominum cædem, ſine ſanguine, & abſq; tumultu.

Patria illi Nicæa Bithyniæ: quam ex parte palus, *Aſcania* dicta, circumluit. Grandis eius ſermo, & tumidus, eò quod rerum ingentium ſenſa adferat. Veteris item ipſi conſtructionis ſermo plenus, verborúmque, quæ rerum magnitudini reſpondeant. Periodi parentheſibus traiectæ, & hyperbatorum opportunus vſus. [e] Numeri porrò, & interciſio, etſi accuratè adhibita, ob orationis tamen perſpicuitatem, obiter legentibus non ſunt manifeſta. In narrationibus præterea & concionibus, Thucydidis maximè eſt æmulus; niſi quod ad perſpicuitatem magis tendit: cætera ferè Thucydides illi norma eſt, ac regula.

a *De quibus XXV. modò exſtant, & vltimorum XLV. excerpta per Ioannem Xiphilinum.*
b *Herodiano* Elæagabalus, *Eutrop. Heliogabalus. Vide quæ notata in Indice Lat. ad Dion. &c. in Germania Græcè & Lat. editis in fol.*
c *Sic & Honorius Aug. ſumptus Conſtantij collega tolerauit ex Heracliani bonis, apud Olympiodorum, infr. Cod. LXXX.*
d *Iliad.* Λ. *v.* 164.
e ῥυθμὸς καὶ ἀνάπαυσις.

οβ'. Ctesiæ Cnidij Perſica.

LXXII.

ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΤΑ ΠΕΡΣΙΚΑ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Κτησίου τοῦ κνιδίου τὰ περσικὰ, ἐν βιβλίοις κγ'· ἀλλ' ἐν μὲν

Cteſiæ Cnidii *Perſicarum rerum libri* XXIII.

LECTA CTESIÆ CNIDII *Perſica*, in libros diſtributa tres ſupra viginti. Attamen

CTESIÆ PERSICA.

prioribus ſex libris Aſſyriorum res, & quæcunque Perſicum imperium anteceſſerunt, complexus, nonniſi à ſeptimo deinceps res Perſicas narrare pergit. Ipſo itaque ſeptimo libro, octauo item ac nono, decimo, vndecimo, & duodecimo, ad tertium vſque decimum, quæ ad Cyrum, & Cambyſen, ac [a] Magum illum, itémque ad Darium & Xerxem pertinent, deſcripſit; in omnibus propemodum [b] Herodoto aduerſatus, quem (vt poſterior illo ſcripſit) mendacem in multis, & fabularum confictorem facit. De ſe verò prædicat, eorum quæ ſcribit maiorem partem coram vidiſſe; cetera, quæ videre non licuerit, ab ipſiſmet Perſis accepiſſe, atque ita ad hiſtoriam ſcribendam acceſſiſſe. At non ab Herodoti tantummodo hiſtoria diſcedit, ſed ab ipſo etiam Xenophonte Grylli F. alicubi diſſentit. Floruit illius Cyri temporibus, qui [c] Dario & Pariſatide genitus, frater fuit [d] Artaxerxis, eius ad quem Perſicum regnum deuenit.

Mox ergo refert de [e] Aſtyage, quem & Aſtyigan vocat, nulla Cyrum [f] ipſi generis propinquitate iunctum fuiſſe. Fugiſſe autem Aſtyigan à Cyri conſpectu in Ecbatana, ibique in ipſis regiarum ædium [g] criſcranis ab [h] Amyti filia, & eius viro Spitama occultatum, latuiſſe. at ſuperuenientem Cyrum: non è Spitama ſolùm, atque Amyti, ſed ex eorum quoque liberis Spitace & Megaberne, quæſtiones de Aſtyiga per tormenta exerceri imperaſſe. Ipſum igitur Aſtyigan, vt ne pueri nepotes eius cauſa torquerentur, ſeſe prodidiſſe, captúmque grauibus ab Oebara compedibus oneratum fuiſſe. Solutum tamen non ita multo poſt ab ipſo Cyro, parentíſque loco habitum, obſeruatumq; quin & Aſtyigæ ipſius filiam Amytin, pro matre primùm in honore à Cyro habitam, eidémque tandem nupſiſſe; poſt virum eius Spitamam interfectum, propterea quòd dum quæreretur Aſtyigas, ignorare ſe illum mentitus fuiſſet. Hæc de Cyro Cteſias, ab iis diuerſa quæ Herodotus commemorat.

Addit aduerſus Bactrios Cyrum bellum geſſiſſe, & æquo Marte cum ipſis prœlium commiſiſſe. Bactrios dein, intellecto Aſtyigā Cyro patrē factum, Amytin verò matrē atq; vxorem vltrò ſeſe lubéteſque Amyti ac Cyro dediſſe.

Narrat item Cyrum bellum [i] Sacis intuliſſe, regémque ipſorum Amorgen, Sparethræ reginæ maritum cœpiſſe. Hanc ergo marito capto, exercitum collegiſſe, atque aduerſus Cyrum bellum ſuſcepiſſe, eductíſque in aciem virorum trecentis, mulierum ducentis millibus, Cyrum ſuperaſſe, & viuum cum aliis plurimis, Parmyſen Amytis fratrem, ac ternos eius liberos, cepiſſe. Horum autem cauſa poſtea Amorgen liberum dimiſſum, quòd ipſi prius omnes liberati fuiſſent.

Scribit æquè Cyrum, Amorgæ adiutum ope Crœſum, atque Sardeis vrbem, bello petiuiſſe. Quomodo etiam Oebaræ conſilio [k] lignea Perſarum ſimulacra per muros exhibita, & incolis terrorem incuſſerint, & vrbis capiendæ cauſam dederint. Quo item pacto ante captam vrbem, pro obſide Crœſi filius datus fuerit, cùm Crœſus ipſe antea diuino quodam ſpectro deceptus fuiſſet. Rurſus quomodo, dolos nectente Crœſo, in parentis oculi [obſes] filius ſit interfectus; vtque mater filij cædem intuita, è muro ſeſe præcipitem egerit,

a Sphendadaten *inf. nominat. Herodot.* Smerden.

b *Qui de quatuor hiſce duntaxat ſcripſit: Cteſias verò his alios quinque adiecit.*

c Darizum *hunc non Darium, in iis quæ ſequuntur vocat.*

d *De quo inf. hic autor.*

e *De Aſtyage, Amyti, Oebare & Peteſaca (vt ibi ſcribitur) Vide ex Cteſia quæ breuiter excerpſit Ioan. Tzetzes in Chiliad b. hiſtor. 1. in fine.*

f *Cyrus hic Maior.*

g *al.* κριοκρά-νοις.

h *al.* Amyntis.

i *De Sacis & hoc Cyri bello varia ſcripſit. Strabo lib. 11.*

k Ξύλινα λέγει πρόσωπα. Σάρδεσιν ἐπιστᾶσαι, Εἰδωλοφανεῖσαι καὶ τοῖς σκηνὰς ἐνδεδυμένοις. Ioan. Tzetz. hiſt. 1.

τοῖς πρώτοις ἓξ τά τε ἀσσύρια διαλαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν περσικῶν, ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ΄, τὰ περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ΄, καὶ η΄, καὶ θ΄, καὶ ι΄, καὶ ια΄, καὶ ιβ΄, καὶ ιγ΄. διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου, καὶ τοῦ Μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου· σχεδὸν ἐν ἅπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστορῶν. ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν *ἀποκαλῶν. καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ. φησὶ δὲ αὐτὸν τῶν πλειόνων, ἃ ἱστορεῖ, αὐτόπτην γενόμενον, ἢ παρ᾽ αὐτῶν περσῶν, ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει, αὐτήκοον καταστάντα, οὕτω τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τἀναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ᾽ ἐνίων διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρταξέρξου, εἰς ὃν ἡ περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν, ἐτύγχανε. φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κῦρος πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν. τοῦτον δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυΐγαν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυΐγαν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς *κεισκεράνοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυψάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς *Ἀμυΐτιος, καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιταμᾶ. ἐπιστάντα δὲ Κῦρον, ἐπιτάξαι ἀνακρίνειν διὰ στρεβλώσεων Σπιταμᾶν τε καὶ τὴν Ἀμύτιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυΐγα. τὸν δὲ ἑαυτὸν προσαγγεῖλαι, ἵνα μὴ δι᾽ αὐτὸν στρεβλωθείησαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δέ, πέδαις παχείαις ὑπὸ Οἰβαρᾶ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ᾽ αὐτοῦ Κύρου μετ᾽ οὐ πολὺ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι: καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμύτιν πρῶτον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ, Σπιταμᾶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀνῃρημένου, ὅτι ἐψεύσατο· ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρευνώμενον Ἀστυΐγαν. ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυΐγαν μὲν πατέρα Κύρου γεγενημένον, Ἀμύτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα ἔμαθον: ἑαυτοὺς ἑκόντες Ἀμύτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κῦρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργην τῶν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης, ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ· ἀνδρῶν μὲν στράτευμα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ εἴκοσι, καὶ νικᾷ Κῦρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίαν μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων, Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι᾽ οὓς ὕστερον, καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κροῖσον· καὶ πόλιν Σάρδεις, συνεργὸν ἔχων Ἀμόργην. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ περσῶν εἴδωλα ξύλινα ἀνὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἥλω δὲ διὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε πρὸ τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε δολορραφοῦντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς ἀναιρεῖται. καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει,

* al. ἐλέγχων

* al. κριοκράνοις.

* al. Ἀμύτιος, & ſic editio H. St.

καὶ οὐ

καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει ὁ Κροῖσος, καὶ οὐ θνήσκει. καὶ ὡς τρὶς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀοράτως καίτοι σφραγίδων τῷ ἱερῷ ἐπικειμένων· καὶ τούτων τὴν φυλακὴν Οἰβάρα ἐμπεπιστευμένου. ὅπως τε οἱ συνδεδεμένοι Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνοντο, ὡς καταπροδιδόντες λυθῆναι Κροῖσον. καὶ ὅτι ἀναληφθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ περιείπετο, καὶ ἔδωκε Κῦρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων· ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. ἔτι * δὲ καὶ λαμβάνει, ὡς ἀποστέλλει Κῦρος ἐν Πέρσαις διὰ Πετισάκα τοῦ * ἡμιάῤῥενα, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἐνέγκαι ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυΐγαν. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμύτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβάρας βουλεύει * Πετισάκαν ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυΐγαν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσαι. καὶ γέγονε. δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος: Πετισάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν παρὰ Κύρου ἐξεδόθη. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀνεσταύρωσεν. Οἰβάρας δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου παραχωρήσειν: αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας, δι' ἡμερῶν δέκα ἑαυτὸν ἐξήγαγεν. Ἀστυΐγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ, ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ αὐτοῦ, φησὶ, μέχρι * Πετισάκα πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν. καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἱστῶσιν ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνὴρ * συνεμάχουν γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον. τοῦτον οὖν ὁ Ἰνδὸς πεπτωκότα Κῦρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς τὸν μηρόν: ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα ἀνελόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἧκεσαν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ, καὶ Δερβίκων ἴσοι, μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δὲ περὶ Κύρου ἀκούσας, σπουδῇ παραγίνεται, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. καὶ πολέμου συῤῥαγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ κατακράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται δὲ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς * Ἀμοραῖος καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι. Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ προσεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσην μὲν τὸν πρῶτον υἱὸν βασιλέα * καθίστη. Τανυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον * ἐπέστη δεσπότην Βακτρίων, καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διορισάμενος: τῶν δὲ Σπιτάμα παίδων, Σπιτάδην μὲν Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην: Μεγαβέρνην δὲ * Βαρκανίων· τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταττε. καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις. τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις,

* διαλαμβάνει.
* ἰσχύοντα, μεγάλως.
* Πετισάκαν.
* Πετισάκα.
* συνέμαχον Η. δ.
* al. Ἀμοῤῥαίου.
* κα[illegible]
* ἐπὶ ἐστι.
* Βαρκανίων.

CTESIÆ PERSICA.

nec tamen occubuerit. Vt poſt captam vrbem ad Apollinis, quæ ibi erat, ædem Crœſus confugerit, a perieritque. Vt tertium in templo vinctus à Cyro Crœſus, tertium etiam b fallente oculos faſcino ſolutus ſit, quamuis pluribus templum eſſet ſigillis obſignatum, OEbara ipſo ad horum cuſtodiam appoſito. Vti & illis, qui cum Crœſo vincti vnà fuerant, capita ſint amputata, quòd eorum proditione vinculis ſolutus eſſe Crœſus putaretur. Crœſum in regiam adductum, firmiúſque vinctum, cùm fulmina atque tonitrua irruiſſent, iterum fuiſſe ſolutum, ac tum demum à Cyro ægrè eſſe liberum dimiſſum. Ex eo itaque tempore Cyrum cum aliis cum humanitatis officiis proſecutum eſſe, tum vrbem ei magnam, c Barenen nomine, prope Ecbatana dediſſe, in qua quinque eſſent equitum, peltatorum verò iaculatorúmque & ſagittariorum ad decem millia.

Refert præterea Petiſacam eunuchum, magna apud Cyrum auctoritate pollentem, in Perſas amandatum, qui Aſtyigan à Barcaniis adduceret, quòd cum ipſe, tum Amytis filia parentem videre exoptaret. OEbaran autem conſilium Petiſacæ dediſſe, vt in deſerto loco aliquo Aſtyigan relictum, fame ſitique cõficeret. illúdque etiam ita factum eſſe. Verùm ſcelere per ſomnia patefacto, Petiſacã à Cyro, identidem illud expoſcenti amyti ad ſupplicium deditũ eſſe. Illam oculos primum ſemiuiro exſculpſiſſe, tum pellem detraxiſſe, ita denique in crucem egiſſe. Hinc OEbaran, ne idẽ aliquãdo pateretur, veritum (etſi certò illi affirmaret Cyrus, nihil ſe eiuſmodi vnquã permiſſurum) decem nihilominus dierũ inedia ipſum ſibi mortem conſciuiſſe. Iam ipſum Aſtyigan ſplendidè cum primis atque magnificè ſepultum fuiſſe; intactum quippe feris eius cadauer locis illis deſertis permanſiſſe, quòd illud ibi leones, dum Petiſacas reuerſus auferret, conſeruaſſent.

Cyrus in d Derbices, quorum tum rex Amoræus, exercitũ ducit: at illi ex inſidiis productis elephantis, Cyri equitatum in fugã conuertũt. Ipſus ibi Cyrus ex equo decidit, & Indus quidam (Derbicibus enim Indi opem in bello ferebant, atq; ab his illi, quos ducebant elephantos, acceperant.) Indus igitur ille Cyrum delapſũ iaculo ſub coxa in femore vulnerauit, quo ille ex vulnere poſtea moritur. Ipſum aũt tum adhuc viuũ familiares ſui ſuſtulerũt, atq; in caſtra cõceſſerunt. Occubuere hoc in prœlio Perſarũ multi, neq; Derbicũ pauciores. decẽ enim etiam horũ millia cecidere. Amorges ibi, accepto de Cyro nuntio, properè ad Perſas accedit, Sacarũ ducens equitũ viginti millia. Prœlio ergo Perſas inter ac Derbices conſerto, à Perſis atq; Sacis fortiſſimè pugnantib. victoria ſtetit. Occumbit Derbicũ rex ipſe Amoreus cum duobus filiis. Ceciderunt & Derbicũ triginta millia, Perſarum nouẽ. ita regio illa in Cyri ditionem conceſſit. Cyrus vero ſub mortis tempus filium natu maximum Cambyſen, Regẽ creat: Iuniorem dein e Tanyoxarcẽ nomine, f Bactriorum dominum ipſiúſq; regionis, necnon Choramniorũ, Parthiorúmq;, & Carmaniorũ cõſtituit, immuneſq; ſuas ſibi regiones à tributo habere iubet. E Spitamæ verò liberis, g Spitaden Derbicib. præfecit, Megabernẽ Barcaniis, eóſq; Amyti matri in omnib. parere præcipit. Datis etiã dextris, & inter ſe, & cũ Amorge amicitiam

a. *Negantem hinc particulã in præcedentem verſum perperam tranſlatam planè mihi perſuadeo. Alij omiſſa voce* Crœſus, *hæc ad eius vxorem referunt.*

b ἀοράτως.

c *Hinc forſitan Steph. Byzant.* Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. *Qui & de huius vocis ſcriptura:* Κτησίας πέμπτῳ Περσικῶν, τὰ παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ α γράφει καὶ διὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ ι. *Vide alibi plura.*

d *Derbicæ (inquit Steph. Byzant.) populus eſt Hircanis vicinus. Apollonius duplex cõſcribit. Cteſias vero* Derbices *vocat, aut Terbiſſos.*

e Smerden Cyri *perperàm Herodotus nominat.*

f *Videãtus de his Stephan. & Strabo.*

g Spitacen *ſupra.*

CTESIAE PERSICA.

inire voluit, fauſta illis omnia precatus, qui in mutua perſtarēt beneuolētia, diriſq; illos deuouens, qui priores iniuriā illaturi eſſēt. Iſta locutus, viuere deſiit, tertio ab accepto vulnere die cùm annos iam regnaſſet triginta.

Hic finis vndecimi Cteſiæ Cnidij librorum.

Dvodecimvs liber à Cambyſis regno inchoatur. Hic regnum adeptus, patris mox corpus per Bagapatē eunuchū in Perſiā ſepeliendū miſit, reliquaq; ex patris decreto adminiſtrauit. In iis autem, qui plurimū auctoritate apud Cambyſen valebant, Artaſyras erat Hircanius, atque ex eunuchis Izabates, & Aſpadates, & qui apud patrē etiam maximus fuerat, Bagapates. Hic enim poſt Petiſacæ mortem exercitum aduerſus Ægyptum, ipſúmque Ægyptiorum regē Amyrtæum ducebat, quē & ſuperauit, cùm ei Combapheus, qui apud Ægyptiorum regem multum poterat, pontes ac cæteras Ægyptiorū res prodidiſſet, quò ipſe [per Cambyſen] Ægypti præfecturam conſequeretur. id quod & obtinuit. nam hæc ita ei Cambyſes conſtituerat, per Izabaten primum Combaphei patruelem. & ſuis ipſe verbis poſtea. Viuus autem Amyrtæus cùm in Cambyſæ poteſtatem veniſſet, aliud ille nullum incommodum accepit, quàm quòd in Suſa cum ſex Ægyptiorum millibus, quos ipſemet delegiſſet, ablegatus ſit. Vniuerſa eſt itaque ſubacta Ægyptus, occiſis in prœlio Ægyptiorum millibus quinquaginta, Perſarum ſeptem, cum duobus viris.

a Smerden magum, conſtanter Herodot. vocat.

Magus interim quidam, cui a Sphendadatæ nomen erat, cùm fuiſſet ob delictum à Tanyoxarce verberibus multatus, ad Cambyſen accedit, atque apud eum Tanyoxarcen fratrem ſtruxiſſe in ipſum inſidias calumniatur. addit argumentum rebellionis: non venturum Tanyoxarcen, ſi aduocetur. Iubet igitur Cambyſes fratrem ad ſe venire. Ille, vt tum fortè alia res quæpiam manere ſuadebat, venire diſtulit. Ergo magus eum audacius ex eo criminari. Amytis interea mater, id quod erat de mago ſuſpicata, Cambyſen filium admonebat, ne quam fidem mago haberet. Et fingebat rex, nihil ſe horum credere: cùm tamen crederet maximè. Tertium igitur à Cambyſe accerſitus frater, venit tandem: & amplexatus eſt eum rex, nihilo tamen ſecius de illo interficiendo cogitans. maturat autem clam matre Amyti meditatum facinus ad exitum perducere: quod equidem pefectum eſt. Etenim magus, conſilium cum rege communicans, tale hoc ſuggeſſit. Simillimus Tanyoxarcæ magus ipſe cùm eſſet, ſuadet vt palam quidem atque in propatulo, tanquam falſo regij fratris delatori caput ſibi amputari iubeat; clam verò atque in occulto Tanyoxarcen ipſum interfici curet, & illius ſibi veſtem indui, vt ex ipſo etiam veſtitu pro Tanyoxarce haberi poſſit. atque ita factum eſt. b Taurino enim hauſto ſanguine Tanyoxarces interit, & illius indutus veſtem magus, pro Tanyoxarce agnoſcitur, diúque latet omnes, præter Artoſyran, Bagapaten, atque Izabaten. his quippe ſolis rem aperire Cambyſes auſus eſt. Rex inde Labyzum, qui inter Tanyoxarcæ eunuchos facile primus erat, & præter hunc alios ad ſe vocat: Magum in illa veſte ſedentem exhibet, & numquid hunc Tanyoxarcen agnoſcerent, interrogat. Ad quæ Labyzus: Et quem nam, inquit, alium agnoſceremus?

b Venenoſum eum eſſe docent Medici, & non alio veneno extincti Midas, Themiſtocles, alij. Vide inf. Cod. CXC. lib. 3. Ptolem. Hephæſt.

καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίαις ἀγαθὰ ηὔξατο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἄρξουσιν ἀδίκων. ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ΄. ἐν οἷς ὁ ια΄ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου. ἄρχεται δὲ ὁ ιβ΄. ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας: οὗτος βασιλεύσας, ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν διὰ Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας ταφῆναι (νεκρόν.) καὶ τἄλλα, ὡς ὁ πατὴρ ὥρισατο, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἠδύνατο Ἀρτασύρας ὁ Ὑρκάνιος: τῶν δὲ ἡμιαρρένων * Ἰζαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης. ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος ἦν. καὶ μετὰ τὸν Πετισάκα θάνατον. οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ * τῶν αἰγυπτίων τὸν βασιλέα Ἀμυρταῖον: καὶ νικᾷ Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τάς τε γεφύρας καὶ τἄλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ γένηται ὕπαρχος Αἰγύπτου, καὶ γέγονε. ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης διὰ Ἰζαβάτου τοῦ Κομβαφέως ἀνεψιοῦ συνέθετο, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο, ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσπαστον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐποιήσατο: καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ ἑπτακισχίλιοι δύο. μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἁμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐνδιαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκην, ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ. καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθείη ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν: ὁ δὲ, χρείας ἄλλης ἀπαιτούσης μένειν, ἀνεβάλλετο. παῤῥησιάζεται δὲ ταῖς διαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. Ἄμυτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἦν ὑπονοοῦσα, ἐνουθέτει Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι: ἐπείθετο δὲ μάλιστα. διαπεμψαμένου δὲ τρίτον Καμβύσου, πρὸς τὸν ἀδελφὸν παραγίνεται. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς (ἐπεὶ) οὐδὲν δὲ ἧττον ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρᾶξιν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἐσπούδαζε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις: ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῷ βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλεύει τοιοῦτον. ὅμοιος ἦν αὐτὸς ὁ μάγος κάρτα τῷ Τανυοξάρκῃ. βουλεύει τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς δῆθεν ἀδελφοῦ βασιλέως κατειπόντα, τὴν κεφαλὴν προστάξαι * ἀποτμηθῆναι. ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκην, καὶ τὴν ἐκείνου στολὴν ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον. ὥστε καὶ τῷ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοξάρκην. καὶ γίνεται ταῦτα. αἷμα τι γὰρ ταύρου ὁ ἐκπιὼν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης. ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης. καὶ λανθάνει πάντας ἐπὶ πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰζαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὴν πρᾶξιν. * Λάβυζον δὲ τὸν ἡμιαρρένων τὸν πρῶτον, οἳ ἦσαν Τανυοξάρκεω, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ὑποδείξας τὸν μάγον ὡς ἐσχημάτιστο καθεζόμενον: τοῦτον, ἔφη, νομίζετε Τανυοξάρκην, ὁ δὲ Λάβυζος θαυμάσας, καὶ τίνα ἄλλον (ἔφη) νομίζομεν;

* Ἰζαβάτης. H. S.

* τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. H. S.

τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ πράττει πάντα, ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἄμυτις τὸ δρᾶμα διὰ Τιβέθεως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ τὸν Σφενδαδάτην παρὰ Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ πιοῦσα φάρμακον τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης· καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων, αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ, καὶ ἀθυμεῖ. καὶ τίκτει αὐτῷ ἡ Ροξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ· καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι *οὐκ ἐγκαταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον. καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτὶ, ἀπειλοῦσα τῆς μιαιφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διαγωγῆς χάριν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μῦν, καὶ ἑνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι. Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσῃ, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα *Ἰξαβάτης, ἦγεν εἰς Πέρσας. τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τανυοξάρκου, ἥκων Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, καὶ θριαμβεύσας τὸν μάγον, κατέφυγεν εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς, ἀπετμήθη. ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ἐπίσημοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νορονδαβάτης, Μαρδόνιος, *Βαρίσης, Ἀταφέρνης, καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι τὸν μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν εὑρὼν τῶν πολεμικῶν ὀργάνων (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε) δίφρον χρύσεον συντρίψας, καὶ λαβὼν τὸν πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, κατακεντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτά. βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τοῦ ἵππου (καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις) *πρῶτον μηχανῇ τινι καὶ τέχνῃ, *ἐπεὶ δ' αὖ ὁ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐξῆλθε, χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφονίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος προστάσσει τάφον ἑαυτῷ κατασκευασθῆναι ἐν τῷ δισσῷ ὄρει, καὶ κατασκευάζεται. ἐπιθυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐτὸν κωλύεται ὑπό τε τῶν Χαλδαίων, καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονεῖς ἀνελθεῖν βουληθέντες, ἐπεὶ οἱ ἱερεῖς εἶδον (ὄφεις) οἱ ἀνέλκοντες αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν· καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν. καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαράκοντα οὖσαι τῶν ἀνελκόντων.

Ον ἐπιτάσσει Δαρεῖος *Ἀριάμμῃ τῷ σατράπῃ Καππαδοκίας, ἐπὶ Σκύθας διαβῆναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ διαβὰς πεντηκοντόροις λ', ᾐχμαλώτισε. συνέλαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν Μασαγέτην, ἐπὶ κακῷ δὲ εὑρὼν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον.

* καταλείψει. Al. S.

* Ἰξαβάτης.

* Βαρίσσης. H. St.

b * πρῶτος. * ἀνατείλαντος H. S.

* al. Ἀριαράμνῃ.

adeò texit magum corporis habitúſque ſimilitudo. Mittitur ergo in Bactrios, omniáq; haud aliter quàm ſi ipſemet eſſet Tanyoxarces, adminiſtrat. Poſt quintum tandem annum res tota per Tybetheum eunuchum, quem magus pulſauerat, Amyti exponitur. Poſtulat hæc ſibi Sphendadaten à Cambyſe dedi. at rex dedere noluit: quamobrem diras illi imprecata, epotoque veneno, moritur. Accidit deinde, vt ſacris operante Cambyſe, cùm victimæ iugularentur, ſanguis non flueret. quã ſanè ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam poſtea, quando ei Roxane carentem capite puerum peperit; & magi renuntiarunt, nullum ab eo regni ſucceſſorem relictum iri, hiſce monſtris portendi. Quin & adſtans noctu in ſomnis mater, minâſque ob perpetratam cædẽ intentans, longè maximè regem perculit. Cùm itaq. Babylonem veniſſet, atque ibi paruum lignum cultro poliens, quò tempus falleret, femoris muſculum percuſſiſſet, vndecimo poſt die mortem obiit, cùm annos regnaſſet duodeviginti.

Bagapates autem & Artaſyras, conſilium, antequam Cambyſes moreretur, inierunt, de regno ad magum deferendo. & verò poſt illius mortem detulere. Corpus Cambyſæ Izabates ſumptum in Perſidem auexit. Vndè aliquando reuerſus, regnantem iam ſub Tanyoxarcæ nomine magum prodere apud vniuerſum exercitum, atque infamare aggreſſus, in templum confugit; verùm inde extractus, capite pœnas luit. Hinc ſeptem inter Perſas illuſtres viri vnà aduerſus magum conſpirauere, Onophas, Idernes, Norodabates, Mardonius, Bariſes, Ataphernes, & Darius Hyſtaſpe F. Hi cùm primi inter ſe fidem dediſſent, poſt etiam Artaſyras adſumitur, & Bagapates præterea, qui claues omnes regiarum ædium in poteſtate habebat. Septem ergo illi, Bagapatæ opera, in regias ædes ingreſſi, dormientem cum Babylonia pellice magum offendunt. Quos ille, vt vidit, ſubitò proſiliit; & cùm nullum ſeſe telum bellicum offerret (clam enim omnia Bagapates ſubtraxerat) ſedile fortè aureum confregit, eiúſque arrepto pede pugnare cœpit, dum tandem à ſeptem illis viris confoſſus occubuit, ſeptimo regni aditi menſe.

Regnat deinde ex ſeptem illis viris Darius, cùm eius equus (ſic inter illos conuenerat) arte quadã adhibita, primus poſt ortũ ſolẽ hinniiſſet. Ceterũ quo die Sphẽdadates magus interfectus eſt, feſtum ex eo apud Perſas, [a] *Magophonia* dictũ, celebratur. Darius hic ſepulchrũ ſibi in [b] bicipiti mõte exſtrui imperabat, & iam exſtruebatur quod videre ipſe cùm deſideraret, à Chaldæis atq. parentibus prohibitus eſt. eo tamen parẽtes eius aſcẽdere voluerũt: ſed in præceps acti mortui conciderũt, cùm ad ſerpẽtum aſpectum funes territi remiſiſſent, qui eos ſurſum trahebãt Sacerdotes, quę res ingentẽ Dario mœrorẽ attulit, & verò capita illis quadraginta viris amputata ſunt, qui hos attraxerant.

Ariammen preterea Cappadociæ Satrapã aduerſus Scythas proficiſci, & viros inde ac fœminas captiuos abducere Darius imperat. Ille cùm triginta nauib. quinquaginta remorũ traiiciens, mãdata perfecit. Cepit inter alios regis Scytharum fratrẽ Maſageten, quẽ ob illata mala in vincula à rege fratre coniectum reperit.

a Herodotus lib. 3. & Agathias lib. 2.

b ἐν τῷ δισσῷ ὄρει. Lege Perſepoleos arcis deſcriptionem apud Diodor. Sicul. lib. 17. Biblioth. vbi βασιλικὸν ὄρος, hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus ferè ſepeliri ſolitos, multa veterum ſcriptorum teſtimonia docent.

CTESIAE PERSICA.

Ergo [a] Scytharces Scytharum rex indignatus, contumeliis plenas ad Darium litteras ſcripſit; & ſimili ad ipſum modo reſcriptum eſt. Darius tandem octingentorum millium coacto exercitu, & Boſphoro Iſtróque ponte conſtratis, aduerſus Scythas quindecim dierum itinere progreſſus eſt. Hi [b] arcus ſibi mutuo miſerunt. Sed cùm Scythicus validior eſſe deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, feſtinanter eos, antequam totus tranſiiſſet exercitus, diſſoluit. Quare factum eſt, vt qui reliqui ad octoginta millia in Europa relicti erant, à Scytharce omnes interfecti fuerint. Darius autẽ ponte tranſmiſſo, flammis [c] Chalcedonenſium domos atque templa cõbuſſit: tum quòd eos, qui apud ipſos pontes erant, reſcindere tentaſſent: tum quòd aram, quam ipſe tranſmittens, in *Iouis* [d] *diabaterij* honorem ſtatuerat, illi euertiſſent. Datis verò ex Ponto reuertens, vt [e] Ponticæ præerat claſſi, inſulas paſſim Græciámq; vaſtabat. huic apud [f] Marathonẽ Miltiades occurrens Barbaros vicit, ipſo etiam occumbente Date, cuius vel cadauer petentibus Perſis denegatũ eſt. Darius quoque ad Perſas reuerſus, poſt oblata ſacrificia, & dierum triginta morbum, vita functus eſt, cùm annos vixiſſet ante regnum XII. poſt regnum aditum triginta & vnum. Obiit item extremum vitæ diem Artaſyras. Bagates etiam cùm ſeptem ad Darij ſepulchrum reſediſſet annos.

Regnvm excipit Xerxes filius, apud quem magnam obtinet auctoritatẽ Artapanus Artaſyræ filius, æquè vt huius pater apud regis patrem olim obtinuerat. Itémq; Mardonius [g] ille priſcus. De eunuchis autem potentia præſtabat Natacas. Vxorem deinde ducit [h] Xerxes Amiſtrin Onophæ filiam: ex qua illi filius naſcitur Dariæus, & poſt duos annos alter, Hyſtaſpes nomine; itémque tertius, Artaxerxes: duæ quoque filiæ, quarum altera de auiæ nomine Amytis dicta; altera [i] Rhodogune.

Xerxes aduerſus Græcos expeditionem ſuſcepit, tum quod Chalcedonenſes diſſoluere pontem, vt modò dictum eſt, conati eſſent: tum quòd aram, quam Darius excitarat, diſturbaſſent; tum etiam quòd Datin Athenienſes occidiſſent, eiúſque cadauer tradere recuſaſſent. Verùm antea Babylonem proficiſci, & [k] Belitanæ ſepulchrum inſpicere voluit; & inſpexit, Mardonio adiuuante; ſed vrnam olei non potuit (quemadmodum ſcriptum fuerat) implere. Inde Ecbatana profecto Xerxæ, nuntius adfertur de Babyloniorum defectione, déque Zopyro, belli apud illos duce, ab eiſdem necato. Atque hunc quidem in modum de his loquitur Cteſias, aliter atque Herodotus. Quæ verò de Zopyro ille refert (hoc vno excepto quòd mula ipſius pepererit) cetera ſaltem noſter hic auctor confecta narrat per Megabyzum, qui Xerxæ gener, ducta eius filia Amyti, iam factus erat. Ita Babylon per Megabyzum capta, cui Xerxes, præter alia multa, molam donauit auream ſex talentorum pondo. quod munus apud Perſas omnium habetur regiorum munerum præſtantiſſimum. Xerxes itaque Perſico exercitu coacto, (conſtabat is, præter currus, millibus hominum octingentis, & triremibus mille) cum Abydum ponte iunxiſſet, in Græciam copias duxit. Ibi primùm Demaratus Lacedæmonius ad eum acceſſit, atque vnà traiecit,

[a] *Iancyrum nominat l Stin. lib.* 2.

[b] ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα *De arcu ab Æthiopum rege ſic ad Cambyſen miſſo, lege Herod. lib.* 3. *poſt init.*

[c] *Al.* Καρχηδονίων.

[d] *Solenne quippe gentibus fuit, tranſitus cauſa diis ſacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.*

[e] *Al.* Μηδικῦ.

[f] *Marathonia pugna nihil vnquam celebratũ magis. CCC. ad eam deſcribendam occupatis doctorum ingeniis, Plut. teſte.*

[g] ὁ παλαιὸς *quem* Maiorem *etiam dixeris.*

[h] *Xerxem & Amiſtrin Scaliger Aſſuerum & Eſtherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.*

[i] *Rhodogunes cuiuſdam Perſicæ imaginem habes apud Philoſtratum lib.* 2. *Icon.* 5.

[k] *Ælian. lib.* 13. ποικίλης *c.* 3. *legend.*

* Σκυθάρκης δὲ ὁ σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς, ἔγραψεν, ὑβρίζων Δαρεῖον· καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας. καὶ ζεύξας τὸν βόσπορον καὶ τὸν ἴστρον: διέβη ἐπὶ σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιέ. καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα. * ἐπικρατέστερον δ' ἦν τὸ τῶν σκυθῶν: διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφύρας· καὶ ἔλυσε σπεύδων πρὶν ἢ τὸ ὅλον διαβῆναι στράτευμα. καὶ ἀπέθανον ὑπὸ * σκυθάρκου οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ εὐρώπῃ μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν διαβὰς, * καρχηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτοῖς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν περσῶν Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι διαβατηρίου Διὸς, ἠφάνισαν. Δάτις δ' ἐπανιὼν ἐκ πόντου, καὶ τοῦ * ποντικοῦ στόλου ἡγεμὼν, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν ἑλλάδα. ἐν μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δ' ἐπανελθὼν εἰς πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ. ζήσας μὲν ἔτη ιβ'. πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δ' ἔτη λα'. ἀπέθανε δὲ καὶ Αρτασύρας: καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ τὸ σῆμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε. βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Αρταπάνος ὁ Αρτασύρα παῖς, γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἠμιαρρένων δὲ μέγιστον ἠδύνατο * Ναθάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ονόφα θυγατέρα * Αμιστριν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρειαῖος. καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη Υστάσπης, καὶ ἔτι Αρταξέρξης. καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν Αμυτις κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ Ροδογούνη. ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς ἕλληνας. ὅτι τε * καρχηδόνιοι λῦσαι τὴν γέφυραν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπεχείρησαν. καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον. καὶ ὅτι Δάτιν ἀθηναῖοι ἀνεῖλον, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. πρότερον δ' εἰς βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὸν Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε διὰ Μαρδονίου. καὶ τὴν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πληρῶσαι. ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις βαβυλωνίων· καὶ Ζοπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις. οὕτω καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ηρόδοτος. ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὗτος λέγει διαπράξασθαι, ὃς ἦν γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Αμυτι τοῦ Ξέρξου. οὕτω μὲν ἥλω διὰ τοῦ Μεγαβύζου βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλην χρυσῆν, ἐξ ἑλκοῦσαν τάλαντα: ὃ τιμιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ πέρσαις ἐστί. Ξέρξης * ἀγείρας * στρατείαν περσικὴν, ἄνευ τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, ζεύγνυς τὴν ἄβυδον. Δημάρατος ὁ λακεδαιμόνιος παρεγένετο ἤδη πρότερον, καὶ συνῆν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει,

* *al.* Σκυτάρβης & Σκυτάρης.

* ἐπικρατέστερα δ' ἦν τὰ τῶν *H. S.*

* *al.* Σκυθαρβέων, *ſ.* Σκυθῶν.

* *al.* χαλκηδονίων. *H. S.*

* μηδικοῦ. *H. S.*

* Ατακᾶς & Νατακᾶς.

* Αμαστριν & Αμηστριν.

* χαλκηδόνιοι.

* στρατιάν.

καὶ ἀπεῖργε τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, διὰ Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους· καὶ κατεκόπη τὸ περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων, καὶ ἡττᾶται κἀκείνων· εἶτα μαστιγοῦνται ἐπὶ τὸ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι οὐκ ἐπ' ἡττῶντο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. Θώραξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν * στρατείαν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον, καὶ τὸν Ἡγίαν τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι, εἰ μὴ κυκλωθείησαν· ἡγουμένων δὲ τῶν δύο Τραχινίων, διὰ δυσβάτου στρατὸς περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες, ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγούμενον (δὲ) αὐτοῖς Μαρδόνιον ἐπιστήσας. Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξην κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιάτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ· καὶ νικᾶται κατακράτος ἡ περσικὴ * στρατεία, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν παρὰ Ξέρξου· κἀκεῖ, φησι, θνήσκει, χαλάζης ἐπιπεσούσης παχείας. ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης δὲ ἐπ' αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει· καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα· καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν * αἱρεῖ, καὶ ἐμπιπρῶσι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως· ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες, ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκείνην συνέφλεξεν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ἐπὶ στενώτατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης προσκαλοῦνται καὶ παραγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν, ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα. Ἑλλήνων δὲ ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες· καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν δώδεκα μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος παρῃτεῖτο, ἀποστέλλεται * Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων· καὶ δὴ τοῦτο ποιήσας, πρὸς Ξέρξην ὑπέστρεφε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται· καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος (ἣ θυγάτηρ, ὡς προείρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγους ἐκίνει. καὶ ἐπιτιμᾶται Ἄμυτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπισχνεῖται σωφρονεῖν. * Ἀρτάβας δὲ μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάρρενος

* στρατιάν.

* στρατιά.

* ἀναιρεῖ.

* Ματακᾶς.

* Ἀρτάπανος. H. 5

& ne Lacedæmona Rex inuaderet, impediuit. Inde per Artapanum, decem hominum millia ducentem, conflixit Xerxes ad Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce. quo in prœlio cæſæ miſerè ſunt Perſarum copiæ, è Lacedæmoniis vix duobus aut tribus deſideratis. Viginti poſtea millia in aciem educi iubet, qui & ipſi ſuperantur. Cum autem verberibus in pugnam adacti, victi nihilominus etiam tunc fuiſſent, quinquaginta poſtridie millia educi præcepit. At cum ne hi quidem aliquid effeciſſent, pugnare vltra deſtitit. Theſſalus & Trachenienſium principes Calliades atque Timaphernes, cum exercitu aderant. His Xerxes ad ſe vocatis, vnáque Demarato, & Hegia Epheſio, nulla ratione vinci poſſe Lacedæmonios intellexit, niſi copiis cincti in orbem pugnare cogantur. Quadraginta ergo Perſarum millia, ducibus Trachenienſibus illis duobus, per inuia transgreſſi, à tergo Lacedæmonios adoriuntur, qui hoc pacto circumdati, fortiter pugnantes ad vnum omnes occubuere. Mittit rurſus exercitum Xerxes aduerſus Platæenſes centum & viginti millium; duce Mardonio. Thebani autem Regem in Platæenſes concitabant. Mardonio occurrit Pauſanias Lacedæmonius, Spartanos non niſi trecentos; accolas mille, & ex aliis vrbibus ad ſex millia ſecum ducens. Ibi Perſico exercitu ſuperato, Mardonius vulneratus aufugit. Idem hic Mardonius ad diripiendam Apollinis ædem à Xerxe miſſus, ingenti oppreſſus grandine interiit, magno admodum Regis dolore. Xerxes deinde Athenas ipſas petit cum exercitu. Verum Athenienſes, centum & decem triremibus inſtructis, ad Salaminam inſulam fugerunt. vrbem itaque vacuam cum cepiſſet, incendit; præter ſolam arcem, quam aliquot adhuc ibi relicti propugnabant. Sed cum tandem & hi noctu fugiſſent, etiam illam exuſſit. Rex inde ad anguſtiſſimum Atticæ locum, quem Heracleum appellāt, profectus, aggerē Salaminā verſus ducere cœpit, eo conſilio, vt pedeſtri ad inſulā itinere tranſire aliquādo poſſit. At ex Themiſtoclis Athenienſis & Ariſtidæ conſilio ſagittarij ex Creta acceſſuntur, & veniunt: deinde & nauali pugna Perſæ cum Græcis congrediuntur. Ducebant illi naues ſupra mille, quibus Onophas præerat, hi ſeptingentas. Vincūt tamen Græci, & quingentas Perſæ naues amittunt. Ipſe quoque Xerxes conſilio rurſus & arte Ariſtidis atque Themiſtoclis, fugam arripit, interfectis de Perſico exercitu, omnibus hiſce prœliis, non minus centum viginti millibus.

Cum autē in Aſiā Rex traieciſſet, & Sardeis pergeret, Megabyzū deſignat, qui tēplum Delphicum diriperet. ſed detrectauit ille facinus. quare Matacas eunuchus iniurias Apollini illaturus, omniaque expilaturus mittitur: qui confectis ita rebus, ad Regem reuerſus eſt. In Perſiam interim Xerxes Babylone venerat, cum Megabyzus vxorem ſuam Amytin (quæ, vt iam antea dictum, Xerxæ filia erat) adulterij inſimulat, quam ob rem illa acriter à parente increpita, ſpondet ſe caſtam eſſe. Artapanus item, qui plurimum apud Xerxen auctoritate valebat, & cum eo Spamitres eunuchus

CTESIAE PERSICA.

CTESIÆ PERSICA.

(qui ipſe quoque plurimum apud regem poterat) de Xerxe interficiendo conſilium agitant, eadémque patrant. Artaxerxę interim filio perſuadent, à Dariæo altero filio patrem eſſe necatum. Adducitur ergò ab Artapano in Artaxerxæ domum Dariæus, multo cum clamore identidem pernegans ſe parricidam eſſe, is tamen capite plexus moritur nihilominus.

a Longimanus cognomento.

a ARTAXERXES deinde Artapani opera regno potitur. Attamen etiam huius vitæ Artapanus idem inſidias tendit, & communicato cum Megabyzo conſilio, (qui iam ob ſuſpectâ adulterij vxorem ſuam Amytin, magno in mœrore verſabatur) iureiurando ſibi mutuo cauent. Verum re tota Megabyzi indicio prodita, eodem mortis genere quo Artaxerxes tollendus fuerat, Artapanus ipſe tollitur, atq; adeo quæcumque in Xerxem ac Dariæum perpetrata fuerant, patefiunt omnia. quare b Aſpamitres quoque, qui Xerxis atque Dariæi cædis conſcius fuerat, acerbo in primis ac duro c mortis genere, adhibitis per ſcapham tormentis, afficitur. Poſt Artapani mortem pugna exoritur inter cõiurationis illius ſocios, reliquóſque Perſas: qua in pugna Artapani filij cadunt, Megabyzo quoque grauiter ſaucio. Quem huius caſum Artaxerxes, itémque Amytis & Rhodogune, ipſarúmque mater Amiſtris vehementer luxerunt. tandem tamen, etſi ægrè admodum, inſigni diligentia Apollonidæ Coï medici ſeruatus eſt.

b Paulò ante Spamitres dictus.
c Habes id à Plut. deſcriptum in vita Artoxerxis, mox à principio.

Deſciſcunt ab Artaxerxe Bactra, vna cum Satrapa Artapano altero, & pugnatur æquo vtrimque Marte. Sed cum iam altero inito prœlio in Bactriorum faciem ventus ſpiraret, ſuperior Artaxerxes efficitur, atque in eius ditionem Bactria concedit vniuerſa.

Defecit & Ægyptus, Inaro Lydio, alteróque Ægyptio quodam defectionis auctoribus, & omnia bello gerendo neceſſaria comparantur. quin & Athenienſes Inaro petenti quadraginta naues ſubmittunt. Quamobrem *Artaxerxes* ipſe in hãc expeditionem proficiſci cogitabat. Verum id ei amicis diſſuadentibus, Achæmenidem fratrem cum peditum millibus quadringentis, & nauibus octoginta in Ægyptum mittit. Confligit Inarus cum Achęmenide: ſuperât Ægyptij: Achęmenides ipſe ab Inaro percuſſus moritur, corpúſque ad Artaxerxen mittitur. In mari quoque victoriam Inarus obtinuit, magnam ibi gloriam indepto Charitimide, qui quadraginta illarum nauium, quæ ab Atheniẽſibus aduenerant, præfectus erat. Nam ex quinquaginta nauib. Perſicis, viginti cum ipſis hominibus captæ ſunt, reliquæ triginta periere. Mittitur poſt hæc Megabyzus aduerſus Inarum, qui ad copias quæ reliquæ fuerant, alium ducebat exercitum ducentorum millium, cum nauibus trecentis, quibus Oriſcus præerat: vt præter naues, reliquæ copiæ quingentorum millium numerum explerent. nam cum Achæmenides cecidit, è quadringentis millibus quæ duxerat, centum vnà millia perierant. Pugnatur itaque modo acriter, ac multis vtrimque cadentibus, plures tamen Ægyptij occumbũt. Inarum tandem Megabyzus in femore vulnerat, atque in fugam vertit: & viribus Perſæ fortiores facti vincunt. Fugiens autem Inarus, Byblũ ſe recepit (vrbs hęc in Ægypto eſt admodũ munita) & cum eo Græci omnes, quicumq; vel in prælio, vel cũ Charimitide cæſi non fuerãt.

καὶ αὐτοῦ μέγα δυνάμενος, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρξην· καὶ ἀναιροῦσι· καὶ πείθουσιν Ἀρταξέρξην τὸν υἱὸν, ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται *Ἀρταξέρξης ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν *Δαρειαίου, πολλὰ βοῶν καὶ *ἀπαρνούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ πατρός. καὶ ἀποθνήσκει. καὶ βασιλεύει Ἀρταξέρξης, σπουδῇ Ἀρταπάνου· καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ Ἀμύτι, διὰ τὴν τῆς μοιχείας ὑπόληψιν. καὶ ὅρκοις ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. ἀλλὰ μηνύει πάντα Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν ἀναιρεῖν *Ἀρταξέρξην. καὶ γίνεται πάντα δῆλα τὰ εἰργασμένα ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ Δαρειαίῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς ἐπὶ τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρειαίου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ τὸν θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί. τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρταξέρξης καὶ ἡ Ἀμύτις, καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀμιστρις. καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ περισώζεται *Ἀπολλωνίου ἰατροῦ τοῦ κῴου. ἀφίσταται Ἀρταξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάβανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοπαλής. καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου. καὶ ἀνέμου κατὰ πρόσωπον Βακτρίων πνεύσαντος, νικᾷ Ἀρταξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. ἀφίσταται αἴγυπτος, Ἰνάρου λυδίου ἀνδρὸς, καὶ ἑτέρου Αἰγυπτίου τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντος· καὶ εὐτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοῦ, τεσσαράκοντα νῆας· [καὶ] μελετᾷ αὐτὸς Ἀρταξέρξης ἐκστρατεῦσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφὸν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικὸν, νῆας δὲ π᾽. συμβάλλει πόλεμον Ἰνάρος πρὸς Ἀχαιμενίδην. καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει, καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρταξέρξην. ἐνίκησεν Ἰνάρος καὶ κατὰ θάλασσαν, Χαριτιμίδου εὐδοκιμήσαντος, ὃς τὸν ἐξ ἀθηνῶν τεσσαράκοντα νηῶν *ἐχρημάτισε ναύαρχος. καὶ ν᾽ περσῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν, αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐλήφθησαν: αἱ δὲ λ᾽ διεφθάρησαν. εἶτα πέμπεται κατὰ Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολειφθέντι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ᾽. καὶ ἐπιστάτην αὐτοῖς *Ὀρίσκον. ὡς εἶναι χωρὶς τῶν νεῶν, τὸ ἄλλο πλῆθος ν᾽ μυριάδας, Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, δέκα μυριάδας αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μ᾽. συνδιεφθάρησαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερὰ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἰνάρον, καὶ τρέπεται: καὶ νικῶσι πέρσαι κατακράτος. φεύγει δὲ * πρὸς τὴν Βύβλον Ἰνάρος (πόλις δὲ ἰσχυρὰ ἐν αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ ἕλληνες δὲ μετ᾽ αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον.

* Δαρειαῖος. H. St.
* Ἀρταξέρξην. H. St.
* ἀπαρνύμενος. H. St.
* Ἀρταξέρξην. H. St.
* Ἀπολλωνίδου. H. St.
* ἐχρημάτιζε. H. St.
* Ὀρίσκον.

προσχωρεῖ

CTESIAE PERSICA.

προσχωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, σπένδεται πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας καὶ ἔτι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ᾽ ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην * Σαρτάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, παραγίνεται πρὸς Ξέρξην, καὶ εὑρίσκει λίαν κατὰ Ἰνάρου τεθυμωμένον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγονότα πάντα, Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἴληφε. καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς * αὐτοῦ σωτηρίας, καὶ λαμβάνει. καὶ ἐξάγεται τέλος τῇ * στρατιᾷ ὡς Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἄμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ * τιμωρήσαι τὸν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ταῦτα * βασιλεῖ, ὁ δὲ οὐκ ἐνδίδωσιν· εἶτα Μεγάβυζον, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱὸν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει τὸν Ἴναρον παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ἐπὶ τρισὶ σταυροῖς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς. καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ᾐτήσατο ἐπὶ Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπιέναι· ἐνταῦθα λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπεμπε, καὶ ἀπῄει· καὶ ἀφίστη βασιλέως· καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄχρι πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται * Ὄσιρις κατ᾽ αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ * Ὄσιρις, ὁ μὲν ἀκοντίῳ· καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρὸν, καὶ τιτρώσκει ἄχρι δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν τοῦ * Ὀσίριος μηρόν· εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· κἀκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ περισχὼν Μεγάβυζος, προστάσσει ἀναλαβεῖν καὶ περισῶσαι. ἔπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν, καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες, Ζώπυρος καὶ * Ἀρτίφιος· καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κραταιά. περιποιεῖται Ὄσιριν ἐπιμελῶς, καὶ ἀποπέμπει * τοῦτο αἰτησάμενον πρὸς Ἀρταξέρξην. πέμπεται δὲ κατ᾽ αὐτοῦ ἕτερα στρατιὰ καὶ Μενοστάτης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος, σατράπης μὲν ἦν Βαβυλῶνος, Ἀρταξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ Μενοστάτης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου. εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται οὐ καιρίαν. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ σπείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ, σπείσασθαι μὲν βούλεσθαι καὶ αὐτόν· οὐ μέν τοι παραγενέσθαι πρὸς βασιλέα· ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ᾧ μένειν ἐν τῇ * αὐτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ· καὶ συμβουλεύουσιν * Ἀρτόξαρής τε ὁ Παφλαγὼν [εὐνοῦχος.] ἀλλὰ καὶ ἡ Ἄμιστρις, σπουδῇ σπείσασθαι. πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτὸς, καὶ Ἄμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτόξαρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ * Ὀσίρεος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ.

Q[ua] ex re præter Byblum, Aegyptus vniuerſa ad Megabazi partes ſe adiunxit. & quoniam byblus expugnari non poſſe videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant ſupra ſex millia, fide data paciſcitur, nullum eos à rege incommodum accepturos, ac Græcos etiam,cum liberet, domum reuerſuros. Sartaman igitur cùm Ægypto præfeciſſet, adſumpto ſecum Inaro Græciſque ad Artaxerxem proficiſcitur, quem inuenit Inaro vehementer iratum, quod is Achæmenidem regis fratrem interfecerat. Porro Megabyzus,quæ geſta fuerant , omnia narrat, & quomodo fide Inaro Græciſque data Byblum ceperit:precibus dein multis apud regem inſtando, vt ſaluos eos eſſe vellet,poſtulata impetrat: tandémque ad exercitum defertur, Inarum ac Græcos nihil mali eſſe paſſuros.

Enimuerò [a] Amytis, præ dolore ex filij Achemenidæ interitu, indignam rem fore arbitrabatur, niſi cum Græcis Inarus quoque pœnas ſibi daret, quare ab rege ſibi illos popoſcit. Verum ille non tradidit. Deinde Megabyzum ipſum expoſcit, ſed æque repellitur: donec tandem, dum filio moleſta eſſe non deſinit, quod optabat confecit, quintúmque poſt annum Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Et crucibus quidem [b] tribus illum ſuffixit: de Græcis verò quinquaginta (tot enim capere potuit) capita curauit amputari.

Magno ergo Megabyzus dolore luctúque oppreſſus, vt ſibi in Syriam regionem ſuã proficiſci liceret, petiit, quò iam occulte cæteros Græcorum præmiſerat, eóque aliquãdo profectus,à rege deſciuit,magnas omnino copias colligens,ad centũ vſque & quinquaginta millia,ſeorſum equitum peditúmq;. Aduerſus eum Oſiris mittitur,cum ducentis millibus. Conſerta dein manu, mutuo ſeſe vulnerant Oſiris ac Megabyzus. Ille iaculo Megabyzi femur attingens, duos altum digitos vulnus inflixit. Hic itidem iaculo Oſiris primum femur, deinde & humerum ita percuſſit,vt etiam ex equo ceciderit. at complexus eum Megabyzus, ſublatum ſeruari iuſſit. Multi illic Perſæ ceciderunt, Zopyro atque Artiphio Megabyzi filiis ſtrenuè pugnantibus, ingentique Megabyzus potitur victoria. Oſirin autem omni cura conſeruare ſtudet; quem etiam ad Artaxerxem, ipſum repetentem, dimiſit. Mittitur deinde & alter aduerſus Megabyzum exercitus, vnáque Menoſtrates Artarij filius. erat Artarius Babylonis Satrapa,& Artaxerxæ ipſius frater. Concurrunt iterum exercitus: ſed Perſæ fugiunt, & Menoſtates in humero à Megabyzo percutitur, poſt etiam in capite, at non lethali vulnere, ſagittã excepit. fugit tamen cum ſuis omnibus,& Megabizo illuſtrem victoriam concedit. His rebus ita geſtis, monet Megabyzum per legatos Artarius, cum Rege vt paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege paratum oſtendit, non tamẽ ad eum proficiſci, ſed in ſua manere prouinciã vellet. Hæc regi nuntiantur, quem Artoxares, è Paphlagonia eunuchus, ipsáque adeò Amiſtris hortantur, properè vt paciſcatur. Ipſe itaque Artarius, & Amytis vxor, vnáque Artoxares, viceſimum iam agens annum, & Oſioros filius Petiſas, qui & Spitamæ pater, mittuntur.

Marginal notes: * Σαρτάμαν. — * αὐτῶν. — * στρατιᾷ — * al. τιμωρήσειν Ἴναρον. — * βασιλέα H. S. — * al. Ὀσιριν. — * Ὀυσιριν. — * Ὀσίριος. — * Ἀρτίφιος. — * τοῦτον H. St. — * ἑαυτοῦ H. St. — * Ἀρταξέρξης. — * al. Ὀυσίριος. — a P. Amiſtris illa Onophia filia, Artaxerxæ mater. — b Ita Plut. in Artoxerxe refert A... corpus tranſuerſum tribus ſuſfixum crucibus.

CTESIAE PERSICA.

Hi multis ſermonibus ac iuramentis ſecurum Megabyzũ reddentes, ægrè tamen perſuadent, vt ad regem proficiſcatur. Cui tandem reuerſo, rex ſignificauit, veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet, dare. Egreſſus poſt hæc aliquando ad venationem rex, à leone inuaditur, quem in ſublime ſeſe attollentem, iaculo percutiens Megabyzus interficit. Id factum grauiter tulit Artaxerxes, quod antequam ipſe feram nactus eſſet, eam Megabyzus confeciſſet, quare caput ei abſcindi imperat. Sed Amiſtris, & Amytis, & aliorum precibus, mortis ei pœna condonata, ad vrbem quandam Cyrtæ nomine, circa mare rubrũ, relagatur. Artoxares quoque eunuchus, quod ſæpius apud regem pro Megabyzo liberius locutus fuiſſet, in Armeniam mittitur exſulatum. At Megabyzus, quinque in exſilio tranſactis annis, piſagan ſeſe ſimulando, aufugit (Piſagas autem Perſis dicitur leproſus, ad quem nemini omnium accedere permittitur) domumque ad Amytin reuerſus, ægrè tandem agnitus eſt. Hinc per Amiſtrin atque Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, vti antea, ſuæ menſæ participem fecit. Verum cum ſex iam & ſeptuaginta vixiſſet annos, magno regis cum dolore mortuus eſt.

Poſt Megabyzi mortem, cum multis admodum viris Amytis conſueſcebat, vt ante eam mater quoq; Amiſtris. Apollonides ergo, Cous ille medicus, cum Amytis leuiter ægrotaret, & eius ipſe amore captus eſſet, fore dixit, vt ea in priſtinam valetudinem reſtitueretur, ſi cum viris congrederetur, nam vuluæ vexari morbo. Quæ cum illi ars ex voto ſucceſſiſſet, atque cum ea concubuiſſet, vbi fœminam contabeſcere animaduertit, abſtinuit à conſuetudine. Igitur illa, morte accedẽte, matri indixit, Apollonidẽ vt vlciſceretur. Hæc regi ipſi Artaxerxi rẽ omnẽ expoſuit, & quomodo filia velle de Apollonide ſuppliciũ ſumi, ſibi indicaſſet. Rex, quidquid matri viſum agendi fecit poteſtatem: quæ cum vinctum Apollonidem integro bimeſtri excruciaſſet, viuum poſtea defodi, eodem ipſo tempore curauit, quo Amytis diem ſuum obiit.

Zopyrus autem, Megabyzi & Amytis filius, vtroque orbatus parente, à rege deſciuit, Athenáſque profectus eſt, propterea quod mater eius Athenienſes olim beneficiis affecerat. Caunum ergo ipſe, nauibus cum aſſeclis delatus, tradi ſibi vrbem poſtulat. Caunij tradere ſe ipſi quidem vrbem paratos reſponderunt; qui vero ipſum ſequebantur Athenienſibus, nequaquam. quare in Zopyri muros ſubeuntis caput, ſaxum Alcides Caunius coniecit, ex quo ille ictu mortuus eſt. Caunium hunc Amiſtris auia cruci affixit: ac tandem ipſa quoque ſenio confecta deceſſit. Quin & Artaxerxes vita abiit, cum duos & quadraginta regnaſſet annos [Atque hic finis ſeptimi-decimi hiſtoriarum libri, inchoaturque octauus-decimus.]

Regnvm Artaxerxæ defuncti filius Xerxes excepit, ſolus legitimus è coniuge Damaſpia, quæ ipſo illo die quo Xerxes [poſtea] vita deceſſit. Bagorazus vero patris matriſque corpus in Perſiam auexit. Septemdecim huic Artaxerxæ ſpurij filij fuerunt, in quibus Secyndianus, ex Alogune Babylonia; & Ochus,

πολλοῖς οὖν *ὅρκοις καὶ λόγοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα παραγενέσθαι. καὶ βασιλεὺς τέλος, ἔπεμπε παραγενομένῳ συγγνώμην ἔχειν τῶν *ἡμαρτημένων. ἐξέρχεται βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ. μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρταξέρξης, ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε. καὶ προστάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι. Ἀμύστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῇ παραιτήσει, τοῦ μὲν θανάτου ῥύεται: ἀνάσπαστος δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθρὰν ἔν τινι πόλει, ὀνόματι Κύρται. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης [ὁ εὐνοῦχος] εἰς ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε διαξείψας [ἐν] τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς [εἰς] τὸν *Πισάγαν. Πισάγας δὲ λέγεται παρὰ πέρσαις ὁ λεπρός, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος. ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμυτιν καὶ τὸν οἶκον, καὶ μόλις ἐπιγινώσκεται. καὶ διὰ Ἀμύστριος καὶ [διὰ] Ἀμύτιος καταλλάσσεται ὁ βασιλεύς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς τὸ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε: καὶ κάρτα ἤχθέσθη βασιλεύς. τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κάρτα ἦν Ἀμυτις ἀνδράσιν ὁμιλοῦσα. καὶ πρό γε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἀμύστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ κῶος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἀμυτις, εἰ καὶ *ἀβληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς· ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη: εἰς τὴν ὑγιείαν αὐτὴν ἐπανελθεῖν, ἐὰν ἀνδράσιν ὁμιλήσῃ, τῆς γὰρ ὑστέρας εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἀνθρωπος ἐμαραίνετο: ἀπέστη τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγελε τῇ μητρὶ ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγελε πάντα Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέστη ὑβρίσας, καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγελεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ παριστάμενον αὐτῇ πράττειν ἐπιτρέπει. ἡ δὲ λαβοῦσα ἔδησε τὸν Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ κολάζουσα. ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἀμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὅ τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως· καὶ εἰς ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς καῦνον δὲ ἅμα τοῖς ἑπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον: ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις, οὐκ ἔτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος, λίθον Ἀλκίδης καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ οὕτω Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἀμιστρις δὲ ἡ μάμμη τὸν καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ (ἡ) Ἀμιστρις κάρτα γραῦς γενομένη. καὶ Ἀρταξέρξης ἀποθνήσκει μβʹ. ἔτεα βασιλεύσας. [τέλος τῆς ιζʹ ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ τῆς ιηʹ.]

Ἀρταξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἣ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπεβίω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγεν εἰς πέρσας. ἑπτακαίδεκα δὲ νόθους υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἀρταξέρξης, ἐξ ὧν ἐστὶ καὶ Σεκυνδιανὸς, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος,

καὶ

* λόγοις ἢ ὅρκοις H. St.

* ἡμαρτηκότων.

* πισαγᾶν

* βληχρῶς

καὶ Ἀρσίτης· ὁ ἐκ * γυναικὸς Μαρτιδηνῆς, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας· ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον καὶ βασιλεύει. ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρταξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. τὸν δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ, Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσποιησάμενος Φαρνακύαν [τὸν εὐνοῦχον] ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνη καὶ ἑτέρους τινὰς, μεθύοντος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου, καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτὸν, τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας διαγενομένης ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς. συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ ἀναμένουσαι καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον πορεύεσθαι. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν προθυμίᾳ ἀπῄεσαν. βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανὸς, καὶ γίνεται ἀζαβαρίτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος, καὶ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς ἔχθρα ὑπετύφετο, ὡς δῆθεν ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, τοῦ πατρὸς λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, προστάξει βασιλέως λιθόλευστος ἐγεγόνει· ἐφ' ᾧ στρατιὰ εἰς λύπην κατηνέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου· οἱ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξην ἀπέκτεινε, καὶ ὅτι Βαγόραζον. διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς προσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται μὲν, οὐ παραγίνεται δέ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος περιβάλλεται Ὦχος πολλὴν στρατιὰν, καὶ ἐπίδοξος ἦν βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ἐξ Ἀρμενίας ἧκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τὴν κίταριν, οὔτι ἑκόντι. βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυνδιανόν· πολλὰ * μὲν Οστάνους παραινοῦντος Σεκυνδιανὸν, μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μὴ δὲ σπένδεσθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται, καὶ ἀπόλλυται. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος, μῆνας ς', ἡμέρας ιε'. εὐνοῦχοι δὲ τρεῖς ἠδύναντο παρ' αὐτῷ, μέγιστον μὲν * Ἀρτοξάνης, δεύτερος δὲ * Ἀρτιβαζάνης, καὶ τρίτος Ἀθῷος. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ· ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἄμιστριν θυγατέρα, καὶ Ἀρσάκαν υἱὸν· ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρταξέρξης. τίκτει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα [τίκτει] Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι […]ων δεκατριῶν. καὶ φησιν ὁ συγγραφεὺς, αὐτὸς […]τῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. […] τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπεβίω· οἱ δὲ […]ονότες, οἵτε προῤῥηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέτ[…]ς υἱὸς, Ὀξένδρας ὠνομασμένος. ἀφίστανται […]λέως Ἀρσίτης ὁ οἰκεῖος ἀδελφὸς, ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον, καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται·

* Κισμαρτιδηνῆς.

* Μενοστάνους H. St.

* Ἀρτοξάνης H. St.

* Ἀρτιβαρζάνης H. St.

CTESIAE Persica.

atque Arſites: ille ex muliere quadam Martidene nomine, etiam ipſa Babylonia: Ochus autem hic poſt etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipſius æque liberi fuēre, Bagapæus & Paryſatis ex Andia, item Babylonia. Hæc Paryſatis Artaxerxæ poſtea Cyrique mater fuit. Ochum pater, dum adhuc in viuis eſſet, Hyrcaniorum Satrapam conſtituerat, data ei vxore cui Paryſati nomen, quæ Xerxæ filia, ipſiúſque Ochi ſoror erat.

Secyndianus vero, adſcito ſibi Pharnacyo eunucho (qui Bagorazo, & [a] Menoſtane, ac qui buſdā aliis auctoritate inferior erat) cū Xerxes die quodam feſto ebrius in regia dormiret, ingreſſi vnà eum interficiūt, quadrageſimo quinto à patris morte die. Ita euenit, vt amborum ſimul corpora in Perſiam aueherentur. quæ enim antea mulæ currum, [*cum Artaxerxæ cadauere*] protracturæ, tanquam filij quoque cadauer exſpectarent, progredi noluerant, eædem, poſtquam iſta contigerunt, magna cum alacritate ſunt iter ingreſſæ.

Ita regno potitus Secyndianus, Menoſtanem ſibi creat azabariten: reuerſúmque deinde Bagorazum, quando vetus inter eos ſimultas ardebat, prætexens quod abſque ſuo conſilio patris cadauer ibi reliquiſſet, lapidibus obrui imperauit. Quod factum exercitus moleſtè admodum tulit: neque vllis largitionibus ille efficere potuit, vt non eum tum ob Xerxæ fratris, tum ob Bagorazi cædem, vehementer odiſſent. Dimittit poſtea Secyndianus qui Ochum accerſeret. Qui ſe venturum ſæpius pollicitus, non tamen venit, donec multis tandem munitus copiis, regnum occupaturus putaretur. Et verò Arbarius equitum Secyndiani præfectus, ab eo ad Ochum deficit, poſt hunc Ægypti Satrapa Arxanes: quin & Artoxares ab ipſa vſque Armenia ad Ochum acceſſit: cui etiam [b] inuito citarim, hi impoſuere.

Ochus ergo regnum adit, mutatóque nomine [c] Dariæus appellatur. Hic dolis mox iuramentiſque, Paryſatidis monitu, Secyndianum aggreditur: ac multum licet Menoſtanes hortaretur, ne iuramentis Secyndianus crederet, neue cum fallacibus hominibus pactum vllum iniret, credit tamen: capitur itaque, & [d] in cinerem coniectus moritur, [e] cum menſes ſex, & dies xv. regnaſſet.

Solus inde regnat Ochus, qui & Dariæus; apud quem auctoritate valebant tres eunuchi: maximè quidem Artoxanes, poſt hunc Artibazanes, tertio loco Athôus. Sed vxorem potiſſimum in conſilium adhibebat: ex qua iam ante aditum regnum binos ſuſceperat liberos, Amiſtrin filiam, & filium Arſacan, qui mutato poſt nomine [f] Artaxerxes dictus. Parit autem ipſi & alterum filium iam regnans vxor, cui à ſole [g] Cyri nomen imponitur: Deinde Artoſten, alióſque deinceps ad tredecim vſque liberos. (Hæc ſcriptor hic ex ipſamet ſe audiſſe Paryſatide refert.) Verum ceteri quidem cito viuere deſierunt, ſuperſtitibus relictis iis, quos modo nominauimus, cum quarto inſuper filio, cui Oxendræ nomen fecerunt.

Defecerunt à rege germanus eius frater Arſites, eodem patre, eadémque matre prognatus, & Megabyzi filius Artyphius. Mittitur aduerſus hos Artaſyras; bellóque Artyphium inuadens, duobus è prœliis victus abiit:

a ſup. Menoſtanes.

b De Citari, ſiue cidari lege doct. Briſſonium in Perſicis lib. 1.

c Aliis Darius Nothus dictus.

d εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται.

e Sequor verſionem editam, quæ locum hunc ex hiſtoria ratione reſtituit.

f Cognomento Μνήμων.

g Cyrus hic Minor eſt.

CTESIÆ PERSICA.

tertio deinde congreſſus, Artyphium ſuperat, & quos ille ſecum habebat. Græcos, ita muneribus ad ſe pellexit, vt tandem cum tribus admodum Mileſijs relictus fuerit. quare iureiurando fideque ab Artaſia data, regi ſeſe dedidit. Paryſatis vero regi ad Artyphium interficiendum incitato, id conſilij dedit, illo ne vt tempore occideret. per eam enim fraudem etiam Arſiten ipſum ſeſe dediturum. vbi hic quoque deceptus, captúſque eſſet, tum demum tempus vtriuſque necandi. Et vero ita factum eſt, dum ei conſilio optatus reſpondit exitus, & vterque [a] in cinerem coniicitur, etſi Arſiten rex perditum noluit, quod tamen Paryſatis partim precibus, partim vi, aliquādo effecit. Pharnacyas quoque, qui cum Secyndiano Xerxem occiderat, lapidibus obrutus: & Menoſtanes ipſe ſibi mortem conſciuit, cum iam ad cædem comprehenderetur.

Deſciſcit Piſuthnes, in quem Tiſſaphernes mittitur, atque Spithradatas, & Parmiſes. Tenditque aduerſus hos Piſuthnes, Lycônen Athenienſem, cum iis Græcis quorum ille dux erat, ſecum educens, verum acceptis à regiis ducibus pecuniis, Lycon Græcíque Piſuthnē deſerunt, quem duces deinde, fide data, acceptáque ad regem perducunt. qui ipſum in cinerem coniecit, eiúſque ſatrapiam Tiſſaphernæ tradidit. Lycon interim vrbes integras ac regiones pro huiuſce proditionis mercede accepit.

Artoxares quoque, qui plurimum apud regem poterat, regnandi cupiditate adactus, inſidias regi molitur. Hic eunuchus cum eſſet, barbam ſibi myſtacáſque vt conficeret, vxori imperauit, quò vir eſſe putaretur, ab ea ipſe proditus capitur, & Paryſatidi traditus necatur.

Regis autem filius Arſaces, qui ARTAXERXÆ poſtea nomen tulit, Stateîram Idernæ filiā vxorem accipit, & huius viciſſim filius regis filiam. Hæc Amiſtris, eius ſponſus Terituchmes dicebatur, qui & in patris demortui locum Satrapa creatus eſt. Erat huic ſoror eodem patre genita, Roxane nomine, quæ cùm forma, tum ſagittandi iaculandíque peritia præſtabat. cuius amore captus Terituchmes, vſúſque conſuetudine, Amiſtrin ſcilicet oderat, vt eā tādem in ſaccū coniicere ſtatuerit, à trecentis ita viris, cū quibus ille defectionem meditabatur, confodiendam. Verum Vdiaſtes quidam, qui auctoritate apud Terituchmen pollebat, & litteras iam à rege acceperat promiſſis plenas, ſi ſua ipſi filia ſeruaretur incolumis, Terituchmen inuadit atque interficit, cum prius ipſe fortiter inuaſoribus reſiſtens, eorum multos ſtrauiſſet, ſeptem enim ſupra triginta mactaſſe traditur. Ipſius autem Vdiaſtæ filius Mithridates, qui Terituchmæ armiger erat, nec turbis hiſce interfuerat, vbi facinus intellexit, multas patri diras imprecatus eſt, captámq; Zarin vrbem, Terituchmæ filio conſeruauit. At Paryſatis matrē Terituchmæ, fratréſq; Metroſten atque Helicum, ſorores item duas, quas præter Statiram habebat, [b] viuas defodi iuſſit; & ipſam Roxanen, viuam item ſecari. Tantundem de Statira, Arſacæ filij vxore, rex coniugi imperauit.

εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Αρτύφιον, καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνονται αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. τέλος ὅρκους καὶ πίστεις λαβὼν παρὰ Αρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Αρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ, ὁρμῶντι πρὸς τὸν Αρτυβίου θάνατον, μὴ ἀνελεῖν τέως: ἔσεσθαι γὰρ τούτῳ ἀπάτην, καὶ εἰς τὴν προσχώρησιν τοῦ Αρσίτου. ἐπειδὰν δὲ κἀκεῖνος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἄμφω διαχειρήσασθαι. καὶ γέγονεν οὕτως, εὐοδωθείσης τῆς συμβουλῆς. καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὴν σποδὸν Αρτύβιος καὶ Αρσίτης. καίτοι Αρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο * ἀπολέσθαι. ἀλλ' ἡ Παρύσατις τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συνανελὼν Σεκυνδιανῷ Ξέρξην. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος. ἀφίσταται Πισούθνης: καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ Τισαφέρνης, καὶ * Σπιθαραδάτης, καὶ Παρμίσης. ἀντεπεξῄει δὲ Πισούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον, ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ * χρήματα, Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Πισούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν σποδὸν ἐνέβαλε, * Τισσαφερνίδης τὴν Πισούθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας. Αρτοξάρης δὲ, ὃς μέγα ἠδύνατο παρὰ βασιλεῖ, ἐπιβουλεύει βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεῦσαι ἐκτομίας ὑπάρχων· πώγωνα γὰρ καὶ ὑπορρίνια προσέταξεν αὐτοῦ γυναικὶ κατασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνεται, καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Αρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Αρταξέρξης, γαμεῖ τὴν Ιδέρνεω θυγατέρα Στάτειραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα ὁ τοῦ Ιδέρνεω υἱός. Αμιστρις ἦν ἡ θυγάτηρ. τῷ δὲ ταύτης νυμφίῳ [ὄνομα] * Τεριτούχμης. ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, ἀντ' αὐτοῦ σατράπης κατέστη. ἦν δὲ ὁμοπατρία αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τῷ εἴδει, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρῶν δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης, καὶ συγγινόμενος: ἐμίσει Αμιστριν. καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπόστασιν * μελετήσασα ἐβουλεύσατο. ἀλλά τις * Οὐδιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τεριτούχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα, εἰ περισωθείη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ἐπιτίθεται καὶ ἀναιρεῖ Τεριτούχμην, γενναίως ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνοντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ' φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδιάστου * Μιθριδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε: πολλὰ τῷ πατρὶ κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλασσε ταύτην τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτούχμεω. ἡ δὲ Παρύσατις, τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμεω καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην καὶ Ἥλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχῶσαι: τὴν δὲ Ῥωξάνην ζῶσαν κατατεμεῖν: καὶ ἐγένετο. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Αρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός.

ἀλλ.

a Eodem hoc mortis genere ſublatus quoque Secyndianus ſuo. & iiſ. Piſuthnes Brigſon. in Perſis. viuus exuſtus cenſet. Lycophrona ſane ſecolaſtes φ'ἐγκεκλιμένον dos exponit σποδὸν ac σποδιάν, & κόνιν. Sed numquid viuos flammis tradere licebit, ſaltem noxios, apud quos mortuum quid, aut cunum, in ignem conjicientes, morte puniebatur, vt refert Strabo lib. XV. extr. An forte in Pyratheiorum copioſo cinere, ibid. deſcripto, extinctos iſtos ſuſpicari liceat

Additio Schoti. Præter mentem meam accidit, vt hæſitatio noſtra prima de Cinerum ſupplicio hoc loco expreſſa ſit. Nam ecce tibi clariſſimè deſcripſit Valerius Max. lib. IX. cap. 2. externorum hiſtoriâ ſextâ, quo ſupplicij genere perierint, qui hic ἐμβάλλεσθαι εἰς τὴν σποδὸν dicuntur, quod etiam Ouid. in lib. in his verſiculis indicat: Vtque necatorum Darij fraude ſecundi, Sic tua ſuccenſus deuoret oſſa cinis. Diverſus & beatum Hieronymum olim hanc ipſam phraſin, alterius Machabæorum libri cap. xiij. nu. 5. legiſſe, quum de ſacrilego illo Menelao eodem hoc ſupplicij genere necato, vulgata eius verſio refert, Inde in cinerem dejici iuſſit ſacrilegū.

b Vſitato apud Perſas ſupplicio, vt ex Herod. non vno loco diſcimus.

c Quod genus ſupplicij multis etiam poſt ſeculis ap. eam gentem vſurpatum, vt quando Regina Hormiſdæ regis vxor τετεμαχίσθαι dicitur ſup.

* ἀπολέσθαι H. St.

* Σπιθραδάτης H. S.

* χρήματι H. St.

* Τισσαφέρνει δοὺς τὴν H. S.

* al. Πιριτούχμης.

* ἐμελέτησεν, H. St.

* Οὐδιάστης.

* Μιθραδάτης H. S.

ἀλλ' ὅγε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς * ἐξιλεούμενος, ἐπεὶ [δὲ] ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ὦχος ὁ Δαρειαῖος εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσειν αὐτήν. [τέλος τῆς ιη. ἱστορίας.]

Ἐν δὲ τῇ ιθ', ἱστορίᾳ διαλαμβάνει, ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀσθενήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λέ. βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης ὁ μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης, καὶ ἐκτέμνεται ὁ Οὐδιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξελκύεται ταύτην ἐξόπισθεν, καὶ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ * Μιτραδάτης, ἀντὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης. ἐπράχθη δὲ ταῦτα σπουδῇ Στατείρας: καὶ ἠνιᾶτο Παρύσατις. διαβάλλεται Κῦρος ὑπὸ Τισαφέρνους πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφὸν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κῦρος ἠτιμωμένος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. διαβάλλει Σατιβαρζάνης * Ὀρόνδην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης. καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόνδης, καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τοῦ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ κιλίκων βασιλεὺς ἄμφω συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρταξέρξῃ. ὅπως τε Κῦρος τῇ ἰδίᾳ * στρατείᾳ καὶ Ἀρταξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ παρῄνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ θετταλὸς, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἐτύγχανον. διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κῦρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. ηὐτομόλουν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρταξέρξου πρὸς Κῦρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρταξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ * Ἀρτάβαριος προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν σποδὸν ἐνεβλήθη. προσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως στρατιὰν, καὶ νίκη Κύρου. ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ: καὶ * αἰκισμὸς τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρταξέρξου. τήν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρταξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ ἕλλησι τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς ἕλληνας: ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κῦρον, καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα: καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, προστάξει βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ἐπὶ συνθήκαις παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς * ἀνεσταυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος. ὅτε καὶ τὸ πολὺ ἐπὶ Κύρῳ πένθος * αὕτη ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ Ἀρταξέρξου δέησιν.

* ἐξικετευσάμενος H. S.

* Μιθριδάτης.

* Ὀρόντην H. St.

* στρατιᾷ.

* al. Ἀρβάριος H. St. ὁ βάρβαρος.

αἰκισμοὶ St.

* ἀνεσταυρίσθη H. St.

* αὐτὴ H. St.

CTESIAE PERSICA.

At cum Arſaces multis matrem patrémque lacrymis atque planctibus mitigaſſet, poſtquam ipſa Paryſatis flexa eſt, etiam rex pœnam illi condonauit, hoc addito ad vxorem, fore aliquando, vt eam valde pœniteret.

Decimo nono deinde libro refert, vt Ochus Dariæus ex morbo mortuus ſit Babylone, cum annos regnaſſet quinque ſupra triginta.

Arsaces, idémque [a] Artaxerxes mutato nomine, regnum deinde ſuſcipit: & exacta retro [per ceruicem] lingua Vdiaſtæ exſecatur, atque ita moritur, Mithridate eius filio pro parente Satrapa creato. quæ quidem Statiræ ſtudio non ſine magno Paryſatidis dolore peracta ſunt.

Tiſſaphernes criminatur Cyrum apud Artaxerxem fratrem, mox ille ad matrem confugit, atque ab obiecto crimine abſoluitur. Hac ergo à fratre affectus ignominia Cyrus, ad Satrapiam ſuam recedit, ac de rebellione cogitat.

Criminatur Oronden Satibarzanes cum Paryſatide conſuetudinem habere, cum alioquin caſtiſſimè viueret. Morte igitur multatur Orondes, & mater regi indignatur, venenóque Teriteuchmæ filium necat.

De eo quoque fit hic mentio, qui parentem [b] contra legem per ignem ſepeliuit. Vnde etiam Hellanicus atque Herodotus mendacij arguuntur.

Deficit à fratre Cyrus, [c] Græco ſimul & barbarico collecto exercitu. porro Clearchus Græcorum dux erat. Synenneſis vero Cilicum rex vtrumque, Cyrum dico & Artaxerxem, in bello adiuuabat. Cyrus ſuum, & Artaxerxes viciſſim ſuum exercitum cohortatus eſt. Clearchus Lacedæmonius, idémque Græcorum dux, & Menon Theſſalus, quorum vterque Cyrum ſequebatur, aſſiduè inter ſe diſſidebant, propterea quod Cyrus in omnibus Clearchi conſilio vteretur, nulla Menonis habita ratione. Cum multi ab Artaxerxe ad Cyrum transfugerent, nullus tamen ab hoc ad illum tranſibat. Quam etiam ob cauſam Artabarius, cum ad Cyrum ſeſe adiungere ſtatuiſſet, eóque nomine accuſatus eſſet, in cinerem coniectus eſt.

Cyrus in regium exercitum impreſſionem facit, victoriaque potitus, dum Clearchum audire non vult, deinde occumbit. Indignis modis à fratre Artaxerxe in Cyri corpus ſæuitum. nam & caput, & manum ipſam, qua Regem hic percuſſerat, abſcidit, eamque velut in triumpho circumtulit. Recedit cum ſuis Græcis nocte Clearchus Lacedæmonius, vnámque de Paryſatidis vrbibus occupat. Ita rex fœdus cum Græcis init. Paryſatis Babylonem profecta eſt, Cyrum lugens, cuius vix tandem caput atque manum recuperare potuit; quæ illa funerum more curauit, & Suſa miſit. De Bagapate [*pergit narrare auctor*] qui regis iuſſu caput Cyri à trunco amputarat: quomodo item regis mater, cum filium in talorum luſu viciſſet, [d] Bagapaten ex pacto obtinuerit, & quomodo idem [e] detracta pelle, in crucem deinde à Paryſatide ſit actus. quo item tempore magnum illa ſuum è Cyri morte luctum compreſſit, multis ad id Artaxerxæ precibus adducta.

[a] *Mnemon cognominatus cuius vitam accuratè deſcriptã habemus apud Plut.*

[b] *Herodot. Thalia, & Strabo lib. XV.*

[c] *Cyri hanc aduerſus fratrem rebellionem perſecutus eſt diligentiſſimè Xenophon, lib. I. & II.* Ἀναβάσεως.

[d] *Plut. in Artaxer. vocat Meſabaten.*

[e] *Pari ſupplicio affectus ſup. Petiſacas.*

CTESIÆ PERSICA.

Vti Artaxerxes dona illi largitus ſit, qui Cyri tiaram attulerat: & Carem item illum honorificè exceperit, qui Cyrum à ſe vulneratum putabat, vtque illum ipſum miſerè excruciatum Paryſatis interfecerit. Vt rex petenti Paryſatidi Mithridatem quoque condonarit, qui ſe interfeciſſe Cyrum gloriatus in menſa fuerat: vtque hunc abreptum crudeliter necarit. Hæc libro XIX. atque XX. narrantur.

Viceſimo autem primo, itémque XXII. & XXIII. (qui totius etiam hiſtoriæ finis eſt) iſta continentur. Quonam pacto Tiſſaphernes Græcis inſidias ſtruxerit, adſcitóque in ſocium ſibi Menone Theſſalo, per eum dolo ac iuramentis Clearchum cæteroſque duces in ſuam redegerit poteſtatem; etſi Clearchus inſidias præuideret, atque amoliri conaretur. Sed tum vulgus per Menonem deceptum, Clearchum vel inuitum coëgit ad Tiſſaphernem accedere: tum Proxenus quoque Bœotius, iam antea dolo circumuentus, hoc eum facere hortabatur. Clearchum ille cum cæteris vinctos compedibus, Babylonem miſit ad Artaxerxen, vbi omnes ad Clearchum conſpiciendum accurrerunt. Cteſias ipſe, medicus tum Paryſatidis, multa per eam illi humanitatis officia exhibuit. Et verò vinculis virum Paryſatis exemiſſet, dimiſiſſetque, ni Statira maritum Artaxerxen ad eum interficiendum hortando compuliſſet. Necatus ergo Clearchus; ad cuius cadauer portentum hocce exſtitit, quod flante vento vehementiſſimo, magnæ altitudinis tumulus ſponte ſua ſupra illud coierit. Interfecti inſuper quotquot cum eo miſſi fuerant Græci ſolo Menone excepto.

Conuitiis Paryſatis Statiram proſcindit, quam & veneno ſuſtulit, hunc iu modum præparato. cauebat enim ſibi Statira diligenter ab eo malo, quod tamen ei aliquando contigit.[a] Cultelli alterum latus veneno illinitur, cæteris eo partibus non contactis, hoc cutello parua adinſtar oui auicula (*rhyndacen* Perſæ appellant) in duas ſecatur partes, & veneno intactam partem ſibi aſſumptam Paryſatis comedit, infectam alteram Statiræ porrexit. Hæc igitur, vt illam ipſam quæ porrexerat, ſuam vidit partem comedentem, neque ita quidquam potuiſſet mali ſuſpicari, etiam ipſa cœpit vnà mortiferum venenum comedere, Hinc matri ſuccenſet rex, miniſtrantéſque ipſi eunuchi comprehenſi torquentur atque necantur. Ginge præterea comprehenditur, quæ Paryſatidi familiaris erat, iudicioque de ipſa inſtituto, iudicum quidem ſententiis innocens abſoluitur, ſed tamen à rege damnatur, quare & hæc cruciatibus inflictis necatur, qua de cauſa & Paryſatis filio, & hic viciſſim matri ſuccenſet.

Poſt annos octo palmis obſitus Clearchi tumulus apparuit, quas ibi clam Paryſatis, quo tempore ille mortuus eſt, per inſeruientes ſibi eunuchos defoderat.

Cauſæ ob quas ab Euagora Rege Salaminis Artaxerxes diſſenſerit. Euagoræ nuntij ad Cteſiam, [b] vt ab Abulera epiſtolas acciperent: & Cteſiæ ad ipſum epiſtola de reconciliando ipſum cum Anaxagora Cypriorum rege. Nuntiorum Euagoræ aduentus in Cyprum,

[a] *Hoc ipſo circumuentum fuiſſe dolo à conſanguineo ſuo L. Verum Imp. finxerunt quidam vt refert Aurel. Victor. in hiſt. Auguſt. in Anton. Philoſopho.*

[b] ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλήτου τὰς ἐπιστολάς.

ὡς Ἀρταξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐνέγκαντι τὸν Κύρου πῖλον, καὶ ὡς τὸν * Καρα τὸν δοκέοντα βαλεῖν Κῦρον Ἀρταξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρταξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένῃ * Μιθριδάτην Παρυσάτιδι, ἐπὶ τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι [τὸν] Κῦρον: κἀκείνη λαβοῦσα, πικρῶς [αὐ] ἀνεῖλε. ταῦτα καὶ ἡ ιθ', καὶ ἡ κ' ἱστορία.

* κᾶρα H. S.

* Μιτραδάτην H. S.

Ἐν δὲ τῇ κά καὶ β', καὶ γ', ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε * διείληπται. ὡς Τισαφέρνης ἐπιβουλεύει τοῖς ἕλλησι, καὶ προσεταιρισάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον, καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο: τοῦ Κλεάρχου καὶ προειδομένου καὶ ἀποκρουομένου τὴν ἐπιβουλήν. ἀλλὰ τό, τε πλῆθος διὰ Μένωνος ἀπατηθὲν, κατηνάγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον πρὸς Τισαφέρνην παραγενέσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη προαλοὺς ἀπάτῃ, συμπαρῄνει. Ὡς εἰς βαβυλῶνα πρὸς Ἀρταξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ἐπὶ θέαν Κλεάρχου ἅπαντες συνερρύησαν· ὡς Κτησίας αὐτὸς ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι' αὐτῆς ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἂν Παρύσατις * ἔλυσε καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἄνδρα Ἀρταξέρξην ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος καὶ τέρας ἐπὶ τῷ σώματι συνέστη. αὐτομάτως γὰρ ἐπ' αὐτῷ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ἐπὶ μέγα ἠρμένος, ἐπισυνέστη. ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀναπεμφθέντες ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. λοιδορία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις διὰ φαρμάκου, τοῦτον διασκευασθέντος τὸν τρόπον· ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν, μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε. μαχαιρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος * ὅσον ὠοῦ (ῥυνδάκην Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα. καὶ τὸ μὲν καθαρεῦον τοῦ ἰοῦ ἥμισυ * αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει: τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐσθίουσαν τὴν ἐπιδοῦσαν ἑώρα τὸ ἥμισυ: μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ συνεσθίει τοῦ θανάτου τὸ φάρμακον. ὀργὴ διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν ὑπηρετούντων εὐνούχων * αὐτῇ, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἔτι σύλληψις Γίγγης, ἣ ᾠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτῇ: καὶ ἀθώωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, καταδίκη δὲ παρὰ βασιλέως. καὶ αἰκισμὸς Γίγγης, καὶ ἀναίρεσις. καὶ ὀργὴ διὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς τὸν υἱὸν, κἀκείνου πρὸς τὴν μητέρα. καὶ τὸ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου, δι' ἐτῶν ὀκτὼ, μεστὸν ἐφάνη φοινίκων, οὓς ἦν κρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, διὰ [εὐνούχων] τῶν ὑπηρετούντων αὐτῇ καταχώσασα. αἰτίαι δι' ἃς Εὐαγόρᾳ βασιλεῖ σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρταξέρξης διηνέχθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρα πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλήτου τὰς ἐπιστολάς. καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ Εὐαγόρα ἀγγέλων εἰς κύπρον ἄφιξις,

* δὴ προείληπται.

* ali ἔλασε.

* al. ἴσον.

* αὐτὴ H. St.

* αὐτῇ. H. St.

ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι· καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλεῖ παρὰ Εὐαγόρα φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς λακεδαιμονίους, ἣν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις καὶ εἰς λακεδαίμονα· καὶ κρίσις πρὸς τοὺς λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ἐν * λόγῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ ἐφέσου μέχρι βάκτρων. καὶ ἰνδικῆς ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρταξέρξου, ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

* ῥόδῳ H. St.

Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφής τε καὶ ἀφελὴς λίαν, διὸ καὶ ἡδονῇ αὐτῷ σύγκρατός ἐστιν ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίας τινὰς λέξεις. οὐδὲ πρὸς ἐκτροπὰς δέ τινας ἀκαίρους, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀπάγει τὸν λόγον. τῶν μέντοιγε μύθων, ἐν οἷς ἐκείνῳ λοιδορεῖται, οὐδ' οὗτος ἀφίσταται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις αὐτῷ ἰνδικά. ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται διασκευῇ, τὸ παθητικὸν καὶ ἀπροσδόκητον ἐχούσῃ πολύ, καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους αὐτὴν διαποικίλλειν. καὶ διαλελυμένος δέ ἐστι πλέον τι τοῦ δέοντος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τοῦ Ἡροδότου λόγος ταύτῃ τε καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἔπους δυνάμει καὶ τέχνῃ, κανών ἐστιν Ἰωνικῆς διαλέκτου.

CTESIAE PERSICA.

redditæque Euagoræ, quas ad ipſum Cteſias dederat, litteræ Cononis ad Euagoram oratio de adeundo ad regem, & Euagoræ epiſtola de honoribus, quibus ab illo fuerat affectus. Cononis ad Cteſiam epiſtola, & tributum ab Euagora Regi datum. Epiſtolas Cteſias accipit, qui de Conone cum rege collocutus, epiſtolam ad illum mittit. Traduntur Satibarzahæ munera ab Euagora miſſa, nuntiîque in Cyprum perueniunt. Cononis epiſtola ad regem ac Cteſiam, Lacedæmoniorum nuntij ad regem miſſi ab eo retenti ſunt. Regis ad Cononem ac Lacedæmonios epiſtola, quam Cteſias ipſe tulit. Conon à Pharnabazo Claſſi præfectus eſt. Cteſiæ in Cnidium patriam ſuam, deindéque Lacedæmonem aduentus. eius diſceptatio aduerſus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum, & vt Epheſo dimiſſus fuerit Bactra.

Indicæ regionis [a] manſionum, dierum, atque paraſangarum enumeratio Catalogus item regum inde à Nino & Semiramide ad vſque Artaxerxen: quibus & [b] hoc opus abſoluitur.

[a] σταθμῶν.

[b] *A Nino id & Semiramide inchoatum, ad magiſtratum vſque Ithyclis, id eſt, Olym. XCV. an. 2. deduxiſſe Cteſiam auctor eſt Diod. lib. 14. pag. 421. edit. Græc.*

Scriptoris huius Cteſiæ candidus eſt ac valdè ſimplex ſermo, quo etiam fit, ut non iniucundus accidat. Vſus verò dialecto eſt Ionica, etſi non per omnia, vt Herodotus, ſed in quibuſdam tantummodo vocibus. neque etiam in diuerticula quædam, vt ille importunè ſermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probroſè obijcere audet, ne ipſe quidem abſtinet, in eo præſertim libro, quem Indica inſcripſit. Iucunditas verò hiſtoriæ magnam illi partem in narrationum poſita eſt apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexſpectati. quanquam illa etiam rebus penè fabuloſis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo diſſoluta, vt & in idiotiſmum triuialémque ſermonem incidat. Herodoti autem ſtylus hac ipſa & ſimili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma eſt ac regula.

SEQVVNTVR ECLOGÆ VARIÆ
Scholiorvm loco.

REGVM PERSICORVM SERIES ex CTESIA.

Rex	*Vxor*	*Liberi*	*regnauit*	*Mortuus.*
I. Cyrus.	Amytis.	Cambyſes, & Tanyoxarces	annos XXX.	*ex vulnere in prælio accepto.*
II. Cambyſes.	Roxane.		annos XVIII.	*caſu ictus ſuomet cultello.*
III. Sphendadates *magus, aliis* Smerdes.			menſes VII.	*à VII. coniuratis interfectus.*
IV. Darius Hyſtaſpæ F.		Xerxes.	annos XXXI.	*poſt XXX. dierum morbum.*
V. Xerxes.	Amiſtris.	Dariæus, Hyſtaſpes, Artaxerxes, Achæmedides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII. *aliis auctoribus.*	*ab Artapano & Spamitre peremptus.*
Artapanus Xerxæ *percuſſor ab aliis*	*hic inſeritur, &*	*dicitur regnum tenuiſſe*	*menſes VII.*	*eadem morte, qua Artaxerxem ſtatuerat è medio tollere.*
VI. Artaxerxes, *Longimanus appellatus*	Damaſpia.	Xerxes, *ſolus legitimus: Spurij XVII. inter quos Secyndianus & Ochus poſtea in regnum ſucceſſerunt.*	annos XLII.	*morte naturali.*
VII. Xerxes alter.			dies XLV.	*Secyndiani & Pharnaciæ manu.*
IIX. Secyndianus, aliis *Sogdianus.*			menſ. VI. dies 15.	*in cinerem coniectus.*
IX. Ochus, qui & *Darieus,* Darius Nothus aliis.	Paryſatis.	Arſaces, Cyrus, Artoſtes, Oxendras, *& alij XIII. qui cito vita abierunt. Amiſtris filia.*	annos XXXV.	*ex morbo, Babylone.*
X. Arſaces, *idemque mutato nomine* Artaxerxes, *aliis* Mnemon *cognominatus*	Stateira.	*Aduerſus hunc Cyrus frater conſurgens,*	*in prælio occubuit.*	*Reliqua huius dabit Plutarch. in Artoxerxe.*

Quatuordecim porro Perſicorum Regum breuem tibi Catalogum exhibebit noſter P. Benedictus Pererius Comment. in Daniel. lib. XIII. initio.

E CTESIÆ PERSICIS VARIORVM Auctorum Excerpta.

Clemens Alexandrinus Stromateo I.

Aſſyriorum res multis annis Græcorum rebus antiquiores ſunt, vt ex dictis Cteſiæ conſtat.

Athenagoras legatione pro Chriſtianis.

Propter Decerto [Semiramidis matrem] & columbas, & Semiramida venerantur Syri. Quod enim fieri nequit, in columbam verſa eſt Semiramidis, vt habet fabula apud Cteſiam.

Apud Athenæum Dipnoſoph. XII.

Cteſias libro Perſicorum tertio ſcribit, omnes quidem quoquot in Aſia regnarint, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. At certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine conſpiceretur, præterquam ab eunuchis, & ſuis vxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alij Anacindaraxis, alij Anabaxaris filium fuiſſe memorant. At cum Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi ſuberant, egiſſet cum Paramei-ze, &c.

Paulo poſt de eodem Sardanapalo.

Cteſias autem narrat, ipſum ad bellum deueniſſe, & cum collecto numeroſo exercitu ab Arbace regno eiectus eſſet, mortem obiiſſe, cum ſe ipſum cremaſſet, exſtructo rogo ad quatuor iugerum altitudinem: cui impoſuerat lectos aureos CL. ac totidem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cenaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos ſtrauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres, & duas filias, cum malum rerum ſuarum videret, antea miſerat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & craſſis, quin etiam multa ligna, & ea quidem craſſa, circumpoſuerat, ita vt nullus pateret exitus: quin etiam talentorum auri impoſuerat illi mille myriades, argenti decies mille: nec non veſtes & purpuras, & omne genus eorum, quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ cum feciſſet, accendere pyram iuſſit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſè voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generoſiſſimè vitam finiuit.

Non multo poſt.

Cteſias verò Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerunt, veſte & ornatu muliebri vſum eſſe tradit. & ad eum cœnantem, cum regis ſeruus eſſet, accedere ſolitas centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres. Pſallebant autem hæ, & canebant illo cœnante.

Apud DEMETRIVM PHALEREVM *in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur.*

Stryaglius quidam Medus, cum ex equo Sacidem mulierem deieciſſet (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamque & formoſam, & ætate florentem eſſe vidiſſet, ſaluam dimiſit. At percuſſo poſtea fœdere, cum illa, quam alioqui deperibat, potiri non poſſet, ſtatuerat quidem inedia vitam finire: ſcribit tamen prius illi hanc epiſtolam, qua expoſtulat. *Ego te ſeruaui, & tu per me ſeruata es. At ego per te perij.*

Stephanus Byzantius voce Δυρβαῖοι ex Cteſia Perſicorum X.

Regio iuxta eum adiacet Dyrbæorum, beata planè gens, diues atque iuſta: nam neque iniuriam cuipiam inferunt, neque mortem. Quod ſi fortè per viam aut aurum inuenerint, aut aliud quidquam. **

Athenæus Dipnoſophiſt. X.

Amyntas quoque in libro qui Σαθμοὶ inſcribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam eſſe tradidit, vt ne ad vnguendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Cteſias commemorat in libro, quem de Aſiaticis tributis ſcripſit: qui & iuſtiſſimos eſſe illos tradit.

Apollonius hiſtor. mirab. XX.

Cteſias libro rerum Perſicarum decimo, Camelos eſſe in ea regione prodit, quarum pili mollitie lanas Mileſias æquant. Sacerdoteſque & alios proceres veſtes ex iis confectas geſtare.

Ex Steph. Byzant.

Choramnæi, Perſica agreſtium hominum natio. Cteſias Perſicorum X. Tanta verò celeritate eſt genus illud hominum aggreſtium, vt ceruos ipſos inſequendo capiat; aliaque multa de his narrat.

Apud Athenæum Dipnoſophiſt. lib. II.

Rex Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potum ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa ſuperfluit: atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At Cteſias Cnidius, narrat etiam quomodo regia hæc Choaſpis fluuij aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. additque illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Apud eundem Dipnoſoph. IV.

Rex autem Perſarum (vt ſcribunt Cteſias, & Dinon in Perſicis) cum virorum millibus

CTESIAE PERSICA.

quindecim cœnabat, & in cœnam quadraginta talenta inſumebantur.

Apud eundem libro II.

Cteſias autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo Regem vti, ait. Qui etiam in libro, quem *de Aſiaticis tributis* ſcripſit, cœnæ regiæ apparatum deſcribens, neque piperis, neque aceti meminit, quod vnum inter condimenta eſt optimum.

Et libro XI.

Verum repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur Cteſias, quemcumque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilibus poculis vtitur.

Apud eundem, Dipnoſoph. XIII.

Quin etiam Cambyſi ſuſcipiendæ in Ægyptum expeditionis (vt ſcribit Cteſias) cauſa fuit mulier. Nam cum Ægyptias mulieres in congreſſu præſtare cæteris intellexiſſet, ad Amaſim Ægypti regem miſit vnam ex eius filiabus in vxorem poſcens. At hic è ſuis quidem vnam haud miſit: ſuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ: verùm Apriæ filiam Neutetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem *in pugna* aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Neutetidis conſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit: & cum oraſſet eum, vt cædem Apriæ patris vlciſceretur, perſuadet vt bellum Ægyptiis inferat.

Eiuſdem libro X.

Cteſias autem, apud Indos regi non licere inebriari tradit. At verò apud Perſas regi conceditur inebriari die vno, in quo ſacrificant Mithræ.

Libro XIV.

Beroſus autem Babyloniacorum libro primo, decimaſexta die menſis Loi, feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Saceas dictum: per quod tempus ſolere dominos famulis parere: vnúmque ex his domui præeſſe, veſte, quæ regiæ ſimilitudinem referebat, indutum: quem & Zoganem appellari. Meminit iſtius feſti Cteſias quoque libro Perſicorum ſecundo.

Ex Xenophonte, lib. I. de expeditione Cyri.

Cùm Cyrus vnà cum his eſſet, Regem & globum qui illum circumſtabat conſpicatur. Ac ſtatim continere ſe non potuit: ſed hæc locutus, *Video hominem*, in eum inuadit, & infeſta haſta per loricam pectus verberat: vt refert Cteſias medicus, qui & vulnus illud ſe curaſſe dicit. Dum autem Regem ferit, in eum neſcio quis tragulam magno impetu iaculatur, & ſub oculo vulnerat. Hic pugnantibus Rege & Cyro, illiſque qui circa illos erant, quàm multi quidem ceciderint eorum qui Regem circumſtabant, Cteſias commemorat (apud illum enim erat:) Cyrus autem & ipſe occubuit, & octo fortiſſimi eorum qui latus eius cingebant, ſuper illo iacebant.

Ex Plutarcho in Artaxerxis vita.

Cteſiæ narratio, vt breuibus multa perſtringam, huiuſmodi eſt.

Cyrus, trucidato Artaxerxe, equum in regem permiſit, & hic in illum, ſilentio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec ſauciauit eum: Rex miſſa lancea à Cyro aberrauit, Tiſſaphernem autem fidum Cyro & fortem virum percuſſit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis iaculo, vulnus pectori illius ingeſſit, duos digitos altum. Vnde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgens, cum paucis (inter quos Cteſias) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit ſe quietum. Cyrum inter hoſtes volitantem equus ferox longè abſtulit: nec tenebris iam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardoriſque & fiduciæ plenus, per medios vehebatur hoſtes, clamans, *Cedite miſeri*. Dum hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi cùm tiara capiti eius defluxiſſet, prætercurrens adoleſcens Perſes (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo ſecundùm oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructante vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens oberrabat. ſtratum equi prolapſum capit comes illius, qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundans. Cyrum ex plaga ægrè tandem colligentem ſe aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibuſque connitentem ire, ſuſtinentes ducebant: corpore quidem, ob vulnus in capite acceptum grauem ceſpitantémque; ſed victorem arbitrantem ſe, quòd fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atque vt parceret ipſis orantes. Interea Caunij quidam homines, tenues inopéſque, qui humilium miniſteriorum gratia regis caſtra ſequebantur, confuſi fortè vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. Hi vt tandem punicea ſagula eorum aduertere (cùm regij haberent omnes candida) intellexerunt hoſtes eſſe. Ita vnus eorum auſus eſt, ignarus qui eſſet Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapſus Cyrus, tempus ſimul ſaucium ad ſaxum offendit: vnde animam exhalauit.

Apud Demetrium Phalereum libro περὶ ἑρμηνείας.

Oportet autem quæ facta ſint, non ſtatim fateri facta eſſe; ſed paulatim ſuſpenſum tenendo auditorem, & nobiſcum angi cogendo. Quod Cteſias in allato de Cyri morte nuntio facit. Nec enim nuntius, ſimul atque ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuum eſſe dicit: hæc enim eſt, quæ Scythica oratio appellatur. Sed primum quidem, victoria potitum eum nuntiauit: quæ verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt. Poſtea verò interrogat rex: At quomodo ſe nunc gerit? Tunc ille: Fugæ ſe dedit, inquit. Hîc ille ſermonem excipiens: Tiſſaphernes horum ei malorum eſt auctor, inquit. Rurſúmque interrogat; Cyrus verò vbi nunc eſt? Reſpondet nuntius: Vbi fortes viros diuerſari decet.

Ex Plutarcho in vita Artaxerxis.

Eduxerat autem Artaxerxes (vt Cteſias auctor eſt) in aciem quadringenta millia: Dinon & Xenophon multo plures fuiſſe, qui conflixere, memorant. Inito cæſorum numero Cteſias nouem millia capitum relata perhibet ad Artaxerxem: ſibi verò non minus viginti millia viſos, qui ceciderant.

Verùm

CTESIÆ PERSICA.

Verum hæc in controuerſia fuêre. Illud verò iam Cteſiæ nobile eſt mendacium, qui ſe cum Zacynthio Phayllo, & quibuſdam aliis miſſum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Cteſiam. Si quidem meminit eius, & conſtat hoſce libros eum voluiſſe. Quare nuntium eum, & tantæ legationis interpretem non præteriiſſet tacitus, qui Phayli Zacynthij mentionem faciebat. Sed mirè ſcilicet ambitioſus Cteſias. Nec ſecius Laconum & Clearchi ſtudioſus, paſſim in hiſtoria aliquas etiam ſibi ipſe attribuit partes: in quibus cùm eſt, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone.

Ex eodem Plutarcho in eadem vita.

Poſtquam autem Clearchum, alioſque duces interpoſito iureiurando circumuenit Tiſſaphernes, comprehenſoſque & vinculis adſtrictos ad regem miſit: rogatum refert ſe à Clearcho Cteſias, vt pectinis copiam ſibi faceret. Quo accepto, curaſſe eum caput, oblectatúmque pectinis vſu. Annulum item ſuum, amicitiæ mutuæ ad neceſſarios & familiares Lacedæmone ſuos inſigne, ſibi dediſſe. Inſculptas in pala fuiſſe Caryatidas ſaltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuerſa & conſumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui etiam rei adhibuiſſe ſe remedium Cteſias narrat, effeciſſéque vt copioſiora mitterentur Clearcho, ac militibus ſeparatim præberentur alia: atque hæc ſubminiſtraſſe, & ſuppeditaſſe ex beneficio & ſententia Paryſatidis. Cùm mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria, perna, oraſſe ipſum Clearchum ac ſubieciſſe, modicum pugionem vt in carnem conditum clam ſibi mitteret, neque ſineret vt Regiæ fata ſua paterent atrocitati. cæterum abnuiſſe metu ſe. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate, iureiurando annuiſſe: verùm impulſu inde Statiræ cunctos fuiſſe ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendiſſe Paryſatidem inſidias, virúſque ei concinnaſſe. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum abſurda cauſa, facinus admiſiſſe adeo nefarium, atque in periculum ſeſe præcipitauiſſe Paryſatidem Clearchi gratia, ſuſtinentem iuſtam regis coniugem, liberorúmque conſortem ad regnum educatorum, necare. Cæterùm non obſcurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandam memoriam. Etenim attexit hoc quoque, duces obtruncatos cæteros fuiſſe à canibus & alitibus laniatos Clearchi cadaueri venti procellam cumulum terræ excitaſſe, atque inieciſſe corpori, idque contexiſſe: quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuiſſe, ac locum eum inumbraſſe: itaque magna ductum pœnitentia regem, quòd virum Diis charum peremiſſet Clearchum. Paryſatis ergo (cùm odium iam inde ab initio atque æmulationem concepiſſet in Statiram, quod cerneret potentiam ſuam, nonniſi à rege ſe reuerente & honorante proficiſci, illius verò amore & fide ſtabilem firmámque eſſe) inſtruxit ei inſidias; de ſumma, vti arbitrabatur, aleam iaciens. ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipſam poterat, Gigim dictam: quam adminiſtram veneni Didon tradit fuiſſe, conſciam modò & quidem inuitam Cteſias. Illum qui venena dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Inſtituentes autem ex ſuperioribus ſuſpicionibus ac ſimultate, congredi denuò, & vnà cœnare, cum metu tamen & cautione iiſdem epulis atque ab iiſdem vtebantur paratis. Naſcitur apud Perſas exigua auis, quæ omni caret excremento, habétque inteſtina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem, atque infeciſſe alteram partem veneno; ſuam partem ſynceram & puram ori ingeſtam ipſam mandiſſe, Statiræ verò dediſſe virulentam. Dinon, non Paryſatidem, ſed melantam medicatas carnes ſecuiſſe cultro, & Statiræ appoſuiſſe. Cùm animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipſa olfecit maleficium, & ſuſpicionem regi aduerſus matrem attulit, feritatem illius, & animum implacabilem cognoſcenti. Vnde quæſtioni extemplo intentus, miniſtros matris & ſtructores corripuit, ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Paryſatis in cubiculo ſuo tenuit, depoſcentique denegauit regi. Verùm cùm poſtea oraſſet illa, vt domum nocte dimitteretur, certior factus rex, locatis inſidiis comprehendit Gigim, eámque rei capitalis damnauit.

Aelianus de animalium natura, lib. 7. cap. 1.

Suſidas boues numerandi ſcientiam tenere Cteſias ſcribit. Nam Suſis regi ſingulæ quotidie centum cados in hortos ſicciores, & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, ſiue quòd eis ſit certus & conſtitutus, ſiue etiam quia diu multúmque in eo ſe exercuerunt, promptiſſimè obeunt, nullam enim ad opus remolleſcere videres. At ſi ſupra quem diximus centenarium numerum, vel vnum cadum inſtiteris ſubuehere, nullis iam eas, inquit, vel blanditiis inducere, vel verberibus adigere ad id poteris.

Apud eundem lib. 16. cap. 42.

Porrò Cteſias Gnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Perſicam Sittacen eſt, ſerpentes abundè gigni, capite albas, reliquo corpore nigras. quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percuſſerint interimere. Interdiu eas haud quaquam videri ſolere, ſub aqua natantes: noctu verò vel aquam haurientibus, vel lintea lauantibus, perniciem afferre. multi enim huc adiguntur, aut propter aquæ deficientis neceſſitatem, aut quod negotiis impediti interdiu v[illegible]es abluere non quiuerint.

Apud Diodor. Siculum lib. 2. Biblioth. aliquoties item citatum Cteſiam reperies: vti & apud Ioan. Tzetzen in Chiliadib. & Harpocrationem in Lexico.

CTESIÆ Indica.

Cteſiæ Cnidii *Indicorum liber.*

LEGI & INDICA Cteſiæ, magis etiam Ionicè libro ſingulari deſcripta.

Refert [a] Indum fluuium, qua eſt anguſtiſſimus, quadraginta patere ſtadia; qua latiſſimus, ducenta. Indos ſolos, cæteros ferè mortales vniuerſos multitudine ſuperare. Scribit de verme quodam, qui in flumine eſt; & ſolùm quidem hunc de cæteris animalibus, in eo naſci. Vltra Indos nullos habitare homines. Per Indicam præterea regionem nunquam pluere: ſed flumen eam rigare. De [b] *Pantarba* ſigillari gemma: atque inter cætera, vt hæc LXXVII. ſigillares gemmas, lapidéſque pretioſos in flumen coniectos (erant ea Bactrij cuiuſdam inſtitoris) inuicem ſibi adhærentes retraxerit. De elephantibus, [c] qui muros diſſoluunt atque euertunt. De paruis ſimiis, quarum caudæ ad quatuor cubitos protenduntur. De [d] maximis gallis gallinaceis. De [e] Bittaco aue, humano ſermone ac voce prædita: accipitris eam eſſe magnitudine & fronte purpurea, barbámque geſtare nigram: alioqui ad collum [f] cærulei coloris eſt, ad modum cinnabaris. Hominis item in morem Indice hanc auem loqui: immo & Græcè, ſi hunc quoque ſermonem docta fuerit.

Agit de [g] fonte, qui humido quotannis auro ita impleatur, vt centum ex eo vrcei fictiles anni ſpatio hauriantur. Fictiles autem eſſe vrceos propterea oportere, quòd hauſtum mox aurum concreſcat, vt ad illud educendum vas ipſum confringere neceſſe ſit. Fontem ipſum quadratum eſſe refert, ſedecim cubitorum ambitu, vniuſque vlnæ altitudine: ſingulis porrò vrceis ſingula talenta auri extrahi. De ferro, quod in huius fontis fundo reperitur, ex quo duos ſe habuiſſe aliquando gladios ipſe Cteſias commemorat, vnum à [h] rege, alterum à Paryſatide regis ipſius matre ſibi donatum. Ferri autem huius eam eſſe vim, vt in terram depactum nebulas, & grandines, turbinéſque auertat. hoc ſemel ſe iterúmque vidiſſe, cùm rex ipſe eius rei periculum faceret.

De [i] canibus Indicis tantæ magnitudinis, vt cum ipſis quoque leonibus certamen ineant. De magnis illis montibus, ex quibus cum ſardo, tum onyches etiam, atque aliæ gemmæ effodiuntur. Ingentem illic ſæuire æſtum, ſolémque ipſum decuplo quàm in aliis regionibus maiorem videri: ac multos in ea regione mortales æſtu præfocatos exſtingui. Mare ibi nihilo minus quàm Græcum [k] flatu tumere: verùm id in ſummo, ad quatuor vſque digitorum altitudinem, feruidum eſſe; adeóque piſces iuxta calorem illum viuere nullo modo poſſe, ſed in imis degere.

Indum fluuium per campeſtria delatum, ipſos quoque montes interlabi, in iiſque locis naſci [l] calamum, quem vocant Indicum, tantæ craſſitudinis, quantam duo ſimul homines expanſis vlnis complecti poſſint, altitudinis verò, quanta eſt mali ingentis oneraiæ nauis. Eſſe tamen inter hos calamos maiores, minoréſque, quemadmodum in magno aliquo monte accidere ſolet. In marem item fœminámque eoſdem diſtingui, & illum quidem admodum eſſe validum ac firmum, ſine medulla, quam tamen habeat fœmina. De regionis illius animali ſcribit [m] *Martichora* dicto: humanum id referre vultum, leonis magnitudine, colore cinnabaris in modum rubente.

a *Hic ipſe locus aliter citatus legitur ab Arriano lib. 5. de expedit. Alexandri.* At Cteſias quidem aſſerit Indi, qua anguſtiſſimus is eſt, XL. ſtadiorum latitudine ripas inter ſe diſtare; qua verò latiſſimus etiã centum ſummum ſtadiorum ſpatium intermedium eſſe.

b *Ignem etiam extinxiſſe refert Heliod. infr. Cod. lxxiij. Vide & Philoſtrat. de vita Apollonij lib. 3.*

c *Pectore ſuo, cùm rex Indicorum iubet, iis incumbendo. Lege cap. 29. Æliani de animal. lib. 17. ubi plura de his.*

d *Hinc ſumpſiſſe videtur, quæ de iiſdem refert Ælian. de animal. lib. 16. cap. 2.*

e *Pſittacum vocant alij. Meminit inf. quoque Olympiodorus Cod. lxxx. & Æliani non ſemel*

f κυάνεον.

g *Falſa hæc eſſe ait Philoſtrat. lib. 3. de vita Apollonij.*

h *Artaxerxe* τῷ *Mnemone.*

i *Ælianum lege lib. 4. de animal. cap. 19. qui ſua hinc petiuiſſe videtur.*

k φυσᾶν *lego, pro* φυσίν.

l Harundini Indicæ arborea amplitudo, *inquit Plin. lib. 16. c. 36. quo te lector, remitto.*

m *Et hoc eſſe mendacium vult Philoſtr. Ælian. lib. 4. de animal. cap. 21. poſtquam multis de Manticora egit, penes Cteſiam fidem omnium eſſe vult. Meminit & Pauſan. huius Cteſiæ narrationis in Bœoticis. Plin. item lib. 8. cap. 21. apud quos Mantichora legitur.*

ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ τὰ Ἰνδικά.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Ἰνδικά, ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, τὸ μὲν στενὸν αὐτοῦ εὖρος μ΄. σταδίων εἶναι: τὸ δὲ πλατύτερον καὶ διακοσίων. λέγει περὶ τῶν αὐτῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. περὶ παντάρβας τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς οζ΄ σφραγῖδας ἀπορριφθείσας καὶ τιμίους λίθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅτινα ἦν τοῦ Βακτρίων καπήλου, * αὕτη ἀνείλκυσεν ἐχομένας ἀλλήλων. περὶ τῶν * τειχοκαταλυτῶν ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων, τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. περὶ τοῦ ὄρνεου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνήν· μέγεθος μὲν ὅσον ἱέραξ, πορφύρεον δὲ πρόσωπον, καὶ πώγωνα φέρει μέλανα. αὐτὸ δὲ καὶ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τράχηλον, ὥσπερ κιννάβαρι. διαλέγεται δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον, ἰνδιστὶ, ἂν δὲ ἑλληνιστὶ μάθῃ, καὶ ἑλληνιστί. περὶ τῆς κρήνης τῆς πληρουμένης ἀνὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου, ἐξ ἧς ἑκατὸν πρόχοαι ὀστράκιναι * ἀνὰ ἔτος ἀρύονται. ὀστρακίνους δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρυόμενος. καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ οὕτως ἐξάγειν αὐτόν. ἡ δὲ κρήνη, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος: τὸ δὲ βάθος, ὀργυιά. ἑκάστη δὲ πρόχοη, τάλαντον ἕλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς κρήνης σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἓν παρὰ βασιλέως, καὶ ἓν παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ, νέφους καὶ χαλάζης καὶ πρηστήρων ἐστὶν * ἀποτρόπαιος. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα, φησὶ, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. περὶ τῶν κυνῶν τῶν ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοί εἰσιν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν * ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σάρδω ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλή· καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται: καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πνίγει φθείρονται. καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι * οὐδὲν ἔλαττον τῆς ἑλληνικῆς: τὸ δὲ ἄνω αὐτῆς ἕως τεσσάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι, ὥστε μὴ ἰχθὺν ζῆν προσανελάσαντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαιτᾶσθαι. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων καὶ δι᾽ ὀρέων ῥεῖ: ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν, ὅσον δύο ἄνδρε περιωργυιωμένοι περιλάβοιεν· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ καὶ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ εἶναι. εἶναι δὲ τῶν καλάμων καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην, ἐντεριώνην οὐκ ἔχει, καὶ ἔστι κάρτα ἰσχυρός: ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ περὶ τοῦ μαρτιχόρα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου· ὡς τὸ πρόσωπον ἐοικὸς ἀνθρώπῳ, μέγεθος μέν ἐστιν ὥσπερ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς, ὡς κιννάβαρι,

Cteſia indica.

* αὐτὴ H. St.

* τῶν ἐκτα. λύτων H. St.

* ἂν H. St.

* ἀλετρόπαιον.

* ὀ. ἐων.

* al. οὐκ.

τρισ-

τρίστιχοι δὲ ὀδόντες· ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς ὁμοίους ἀνθρώπῳ. τὴν δὲ κέρκον ἔχει, οἵανπερ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾗ καὶ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω ὑπάρχουσα πήχεως. ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ᾽ ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτῳ μὲν, ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει. ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔμπροσθεν ἱστὰς τὴν οὐρὰν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὄπισθεν ἐπ᾽ εὐθείας ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρον εἰς μῆκος· καὶ πάντας, οὓς ἂν* βάλλῃ, πάντως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστι τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα: τὸ δὲ πλάτος, ὅσον σχοῖνος λεπτότατος. μαρτιχόρα δὲ ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον, ὅτι πλεῖστα ἐσθίει ἀναιρῶν ἀνθρώπους. ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν, φησὶν, ἐπειδὰν ἐκτοξευθῇ, ἀναφύεται. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ, τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν* βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιότατοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ὃ ἐπ᾽ ὀνόματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ διὰ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σάρδους τις παραγίνεται. καὶ ὅτι λε᾽ ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ, διὰ τὴν ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἄφλεκτοι αὐτὴν τελέσωσι καὶ ὑποστρέψωσιν. Ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὑετοὶ οὐκ εἰσιν ἐν τῇ Ἰνδικῇ· ἄνεμοι δὲ πολλοί· καὶ πρηστῆρες πολλοὶ καὶ ἁρπάζουσιν ὅ,τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων, τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ: τὸ δ᾽ ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἶναι γάρ, φησιν, ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων,* ἢ καὶ ἐπ᾽ ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας καὶ ἄνδρας πέντε. Ὅτι πιστοῦται τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λε᾽ ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει: λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον, τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν* ὄντα, οὐ φθείρει, φθεῖρον τὰ ἄλλα. Καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρήνας ἰχθυοφόρους εἶναι, ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ, καὶ μάλα ἡδύς. καὶ ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασήλιδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει: φορυτῷ δὲ σβέννυται. Ὅτι ἐν μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποί εἰσι μέλανες, καὶ καλοῦνται πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς· μικροὶ δέ εἰσι λίαν· οἱ μακρότατοι αὐτῶν πηχέων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ἐπὶ τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατωτέρω, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὰν οὖν τὸν πώγωνα* μέγα φύσωσιν,

* μὴ H. St.
* al. βάλλουσι.
* ἢ H. St.
* al. ὄντων.
* μέγαν. H. St.

Triplicem illi eſſe dentium ordinem, aures humanis ſimiles, & oculos æquè noſtro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem ſcorpius [a] terreſtris, in qua & aculeus, etſi alioqui illa per tranſuerſum etiam ſpinis aſpera ſit. Aculeum item in vertice gerere, vt ſcorpius, eóque accedentes ita pungere, vt nec mortem vllo pacto, quicunque percuſſus fuerit, euadere poſſit. Iam ſi quis eminus cum hoc animali pugnam ineat, non minus ab anteriori illud parte caudam prætendendo, inde velut ab arcu emiſſas ſagittas, aculeos ſuos ſpargere atque ferire, quam à poſteriore parte rectam illam protendendo, ad iugeri autem ſpatium iaculari, omnéſque quos attigerit certiſſimo interficere, vno duntaxat excepto elephante. ipſos verò aculeos pedali eſſe longitudine, tenuiſſimique funis latitudine. Addit *Martichora*, Græcis ἀνθρωποφάγον [id eſt, hominiuorum] ſignificare, quòd homines vt plurimũ interimat, voretque, etſi aliis quoque animalib. veſcatur. Vnguibus etiam hoc animal, non tantùm aculeis pugnare, atque hos iaculando emiſſos identidem renaſci. Magnam item eſſe horum animalium copiam in India, eáque telis ab hominibus confici, quæ elephantis vecti in illud contorqueant.

De ſumma Indorum iuſtitia, itémque de moribus ac ritibus eorum. De [b] loco illo ſacro, quem in tractu inhabitabili eius regionis ſub ſolis lunæque nomine venerantur: quo non niſi quindecim dierum itinere [c] à Sardus monte perueniri poſſit. Solem illic annis ſingulis per dies triginta quinque lentiùs vrendo refrigerare, ne ſcilicet dum celebrant feſtum ac reuertuntur, etiam adurantur. Nec tonitrua, nec fulgura, nec pluuias vllas in India eſſe, ſed ventos bene frequentes ac turbines, qui etiam abripiant, quidquid apprehenderint. Solem orientem in pleriſque Indiæ locis, [d] alteri diei parti frigus, alteri vehementem æſtum adferre. Non à ſole, ſed à natura Indos eſſe nigros. eſſe enim inter illos viros quoſdam ac mulieres, etſi pauciores, ſupra omnes alios candidiſſimos. Atque adeo eiuſmodi Indas duas & Indos quinque à ſe viſos auctor refert. In confirmationem porrò eius, quod ſupra de ſole dixerat, triginta eum & quinque dies in India frigidiorem auram adferre, addit: Ignem etiam illum, qui ex Ætna erumpit, [e] medium regionis tractum, quòd is iuſtorum hominum ſit, nequaquam infeſtare, cùm tamen alia circum loca infeſtet. Quin & apud Zacynthum piſcoſos inueniri fontes, ex quibus inſuper pix educatur. In Naxo quoque fontem eſſe, è quo vinum, & quidem ſuauiſſimum emanet, [ita Phaſidis [f] fluuij aquam, ſi iuſtum ipſa diem in vaſe aliquo conſeruetur, in ſuauiſſimum vinum commutari,] Ignem præterea eſſe in [g] Lycia, non procul Phaſelide, perpetuum, noctes atque dies ſine intermiſſione ardentem, & eum aqua non exſtingui, ſed magis accẽdi: fimo tamen illum exſtingui. [Hoc item modo aſſiduè in Ætna atque Pruſa ignem aſcendere.]

Narrat præter iſta, in media India [h] homines reperiri nigros, qui Pygmæi appellentur. Eadem hos, qua Indi reliqui, lingua vti, ſed valde eſſe paruos, vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius duntaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longiſſimam, ad ipſa vſque genua demiſſam, atque etiam infra, cum barba longiore, quam apud vllos hominum. quæ quidem vbi illis promiſſior eſſe cœperit,

CTESIAE INDICA.

a ὁ ἠπειρώτης.

b *Simile quid habet Nonnoſus ſupr. Cod. III.*

c ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Σάρδους.

d *Nonnoſus ſup. idem ferè narrat.*

e *Illum fortè quem* εὐσεβῶν χώραν *appellatum fuiſſe, docebit inf. Conon narrat. XLIII.*

f *E Bauarico codice iſta vncis incluſa inſeri hic, atque alibi, non ingratum fore putaui.*

g Flagrat in Phaſelide mons Chimæra, *inquit Plin. dum hunc Cteſiæ locum adfert lib. 2. c. 106.*

h *Similia Nonnoſus ſup. Et de Pygmæis Plin. videndus Solinus, ac Iuuenalis.*

CTESIAE INDICA.

nulla deinceps veſte vti; ſed capillos multò infra genua à tergo demiſſos, barbámque præter pectus ad pedes vſque defluentem, per totum corpus in orbem conſtipare & cingere, atque ita pilos ipſis ſuos veſtimenti loco eſſe. Veretrum illis eſſe craſſum & longum, quod ad ipſos quoque pedum malleolos pertingat. Pygmæos hoſce ſimis eſſe naribus, & deformes. Ipſorum item oues [a] agnorum noſtrorum inſtar eſſe; boues & aſinos, arietum ferè magnitudine, equos item mulóſque & cætera iumenta omnia nihilò eſſe noſtris arietibus maiora. Tria horum Pygmæorum millia Indorum regem in ſuo comitatu habere, quòd ſagittarij ſint peritiſſimi. Summos eſſe iuſtitiæ cultores, iiſdémque quibus Indi reliqui, legibus parere. Venari quoque lepores vulpéſque, non canibus, ſed coruis, miluis, cornicibus, aquilis [b] adhibitis. Lacum apud eos eſſe octingentorum ſtadiorum ambitu, [c] cui oleum [noſtro ſimile] ſupernatet, quoties nullus adſpirat ventus. per hunc ergò lacum paruulis nauigiis vectos, ex eius meditullio ſcaphiis oleum ad vſum haurire. Vti quidem & ex ſeſamo expreſſo oleo, vt & è nucibus: præſtantius tamen eſſe illud è lacu hauſtum. Piſces nihilominus habere hunc lacum.

Abundare quoque ſcribit hanc regionem argento, neque profundas eius eſſe fodinas, ſed Bactrias ipſas venas altiores haberi. Quin & aurum habere Indiam: non quod in fluminibus reperiatur, lauetúrque, vt fit in Pactolo flumine; ſed quod multi vaſtique montes ſuppeditent, in quibus quòd [d] gryphes habitent (aues quadrupedes, lupi magnitudine, leoninis cruribus atque vnguibus: pennis toto corpore nigris, at in pectore rubris) hinc ſcilicet, quòd ibi tanta copia ſit aurum, difficulter adeò obtineri.

Indorum oues, capráſque aſinis eſſe noſtris maiores, & plurimum quaternos, imò & ſenos, parere. Caudas verò adeò habere [e] magnas, vt fœtis amputandæ ſint, quo marem admittere poſſint. [f] Porcum item neque cicurem neque ſylueſtrem tota India reperiri. Palmas Indicas, earúmque fructus triplo eſſe quàm apud Babylonios maiores. Inſuper & fluuium ibi quendam è petra melle fluere.

Multa refert de Indorum iuſtitia, & in ſuum regem beneuolentia, déque illorum mortis contemptu. Fontem quoque apud eos eſſe ait, cuius aqua, ſimulatque hauſta fuerit, caſei in morem coaguletur. huius autem coagulati ſi cui ad tres obolos contriueris, atque in vulgari aqua bibendos dederis, indicare mox illum quæcunque admiſit. [g] eo enim die mente alienatum inſanire. Vti ergo eo regem in accuſatis, quoties certo cognoſcere velit, an obiectorum criminum affines ſint. Et ſi quidem ediderint crimen, imperare vt inedia mortem accerſant: ſi verò nihil deprehendatur, liberos dimitti.

Indorum neminem aut capitis, aut oculorum, aut dentium dolore vexari; neminem oris puſtulas, aut penitus vllum putreſcens vlcus pati.

ἐκέτι ἀμφιέννυνται ἐδὲν ἱμάτιον· ἀλλὰ τὰς τρίχας, τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὄπισθεν καθίενται πολὺ κάτω τῶν γονάτων· τὰς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκομένας· ἔπειτα περιπυκασάμενοι τὰς τρίχας, περὶ ἅπαν τὸ σῶμα ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ παχύ. αὐτοί τε σιμοί τε καὶ αἰσχροί. τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν, ὡς ἄρνες. καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, σχεδὸν ὅσον κριοί· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ οἱ ἡμίονοι, καὶ τὰ ἄλλα* πάντα ζῶα, οὐδὲν μείζω κριῶν. ἕπονται δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν ἰνδῶν, τούτων τῶν πυγμαίων ἄνδρες τρισχίλιοι. σφόδρα γάρ εἰσι τοξόται· δικαιότατοι δέ εἰσι καὶ νόμοισι χρῶνται ὥσπερ καὶ οἱ ἰνδοί. λαγωούς τε καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κόραξι καὶ ἰκτῖσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. Ὅτι λίμνη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, σταδίων ὀκτακοσίων ἡ περίμετρος, ἐν ᾗ, ἀνέμου μὴ πνέοντος, ἐπάνω τῆς λίμνης, ἔλαιον ἐφίσταται. καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι᾽ αὐτῆς, ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις τοῦ ἐλαίου ἀπαρύονται καὶ χρῶνται. χρῶνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ τῷ καρυΐνῳ δὲ χρῶνται· κρεῖσσον δὲ τὸ λιμναῖον. ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολὺς, καὶ ἀργύρεα μέταλλα, οὐ βαθέα· ἀλλὰ βαθύτερα εἶναί φασι τὰ ἐν βάκτροις. ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ινδικῇ χώρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς εὑρισκόμενος, καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ᾽ ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα· ἐν οἷς οἰκοῦσι γρῦπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος, σκέλη καὶ ὄνυχες οἷάπερ λέων· τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι πτερὰ, μέλανα· ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει. δι᾽ αὐτοὺς δὲ, ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὢν γίνεται δυσπόριστος. Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄνων εἰσὶ, καὶ τίκτουσιν ἀνὰ τέσσαρα καὶ ἕξ, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἔχουσι δὲ οὐρὰς μεγάλας· διὸ τῶν τοκάδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δύνωνται ὀχεύεσθαι. ὗς δὲ οὔτε ἥμερος, οὔτε ἄγριός ἐστιν ἐν τῇ Ινδικῇ. Οἱ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ινδοῖς, καὶ οἱ τούτων βάλανοι τριπλάσιοι τῶν ἐν βαβυλῶνι. Καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι. πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν, καὶ τῆς περὶ τὸν σφῶν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως· λέγει δὲ, ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπειδάν τις ἀρύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὥσπερ τυρός. τούτου οὖν τοῦ πηκτοῦ ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν τρίψας δῷς ἐν ὕδατι πιεῖν: ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἔπραξε· παραφρονεῖ γὰρ, καὶ μαίνεται ταύτην τὴν ἡμέραν. χρᾶται δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὧν κατηγορουμένων τἀληθὲς εὑρεῖν ἐθελήσῃ. κἂν μὲν ἐξείπῃ, προστάσσεται ἀποκαρτερῆσαι· ἂν δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίεται. Ὅτι* φησὶ τῶν Ινδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδονταλγεῖ, οὐδὲ *ἑλκοῦται τὸ στόμα, οὐδὲ σηπεδόνα οὐδεμίαν *ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν ρκ᾽, καὶ λ᾽, καὶ ν᾽, καὶ σ᾽, οἱ τὰ πλεῖστα βιοῦντες. Ἔστιν ὄφις σπιθαμιαῖος ἐν ἀ-

[h] [de Seris ferri ait, itémq; de vlterioribus Indis, immania prorſus illos habere corpora, vt cim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æquè vita [i] ducenteſimum excedat annum. Viſo ... Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami ferè cute, quam ne tela quidem perfoderent. In illa ipſa India (vt ferunt) ad intimas marinæ infuſæ partes, [k] prælongas geſtare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi ſolerent.] Serpentem apud Indos eſſe quendam memorat, ſpi-

* κτήνη πάντα οὐδὲν H. St.

* φυσὶν ὡς Ινδῶν H. St.

* al. ἑλκ.

* al. ἔχει.

[a] Ælian. lib. 16. c. 37. hiſt. animal. Pſydis Indicis totum illud puſilli pecoris genus attribuit.

[b] Quo autem modo haſce aues venari doceãt Indi, ex Cteſia tradit Ælian. lib. 4. c. 26. de nat. animal.

[c] Meminit huius loci Antigonus, mirabil. narrat. 165.

[d] De gryphibus hæc, & auri colligendi modo lege c. 27. lib. 4. Æliani de animal.

[e] Cubitum totum latas, vt hinc expreſſit Ælian. lib. 3. de animal. c. 3.

[f] Addit Æliã. lib. 16. c. 37. ex hoc Cteſiæ loco: Suilli generis vſum Indos deteſtari, & tantopere ab eo veſcendo, quàm ab humanis carnibus abhorrere.

[g] An huc fortè facit Antigoni Narrat. mirab. 160. Cteſiam ſcribere, in Æthiopia fontem aquam habere inſtar cinnabaris rubentem, quæ pota vecordes reddit.

[h] Addita & hæc è Bauarico Cod. quæ prætermittenda non duxi.

[i] De Seris Lucian. quoque proditum refert ad trecenteſimũ eos vitæ annum pertingere.

[k] Vide inf. p. ſeq.

τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ, ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλή, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδόλως ἔχει. θηρεύεται ἐκ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρδὼ ὀρύσσεται. τοῦτο δάκνει μὲν οὔ: ὅτου δ' ἂν κατεμέσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον διττόν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς κρεμάμενος, ἠλεκτροειδές, καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν ζῶντος ἀπορρεῖ: τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μέν, ὅσον σίσαμον διδόμενον, ὃ ζῶντος ἔρρευσεν, αὐτίκα φθείρει, τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος διὰ τῶν ῥινῶν ἀπορρεύσαντος. τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον εἰς φθίσιν ἀπάγει. καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις διόλλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησίν, ἐπικαλούμενον δίκαιρον, ὅπερ ἑλληνιστὶ δίκαιον σημαίνει: τὸ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ᾠόν· τοῦτο τὸν ἀπόπατον κατορύσσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. εὑρισκόμενον δὲ ἂν ποθῇ αὐτοῦ ὅσον σισάμου, ἕωθεν ὕπνος ἐπιλαμβάνει. καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δύνοντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. Καὶ ξύλον ἐστί, πάρηβον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον εὑρίσκεται κήποις: οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας κατὰ γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς, ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον σπιθαμὴ λαμβανομένη, εἰ ἂν προσαχθῇ, πάντα ἕλκει πρὸς ἑαυτήν, χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, λίθους, καὶ τ' ἄλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. ταύτῃ γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. καὶ ἐὰν βούλῃ [καὶ] ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολόν, πήξεις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως: καὶ ἕξεις τῇ χειρὶ * αὐτό, ὥσπερ κηρόν: τῇ δὲ ὑστεραίᾳ διαχεῖται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς διαρρέων διὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μέν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δύο σταδίους τὸ εὖρος: ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ ἰνδιστὶ μὲν ὕπαρχος, ἑλληνιστὶ δέ, φέρων πάντα [τὰ] ἀγαθά. οὗτος τοῦ ἐνιαυτοῦ λ' ἡμέρας, ἤλεκτρον καταρρεῖ. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἐστίν, ὅτε δάκρυα φέρει, ὥσπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ * πίτυς, ἢ ἄλλο τι δένδρον. μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμόν, καὶ πήγνυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστιν ἰνδιστὶ * σιπταχόρα. ἑλληνιστὶ σημαίνει γλυκύ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρειν δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥᾶγας ὥσπερ κάρυα τὰ ποντικά. Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν, κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν· ἐσθῆτας δὲ φορεῖσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων: φωνὴν δὲ διαλέγονται οὐδεμίαν, ἀλλ' ὠρύονται ὥσπερ κύνες· καὶ οὕτω συνιᾶσιν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνός, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως. κυ-[...] μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλοτέρους. οἰκοῦσι δὲ [...] ὄρεσι μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι [...]ιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί, οἷς [καὶ] [...]γνυνται. καὶ συνιᾶσι μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι: ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσί, καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι.

* ἄνδι H.St.

* πίτυι

* Al. σιπταχώρα, σιπταχόρα H.St.

thamæ longitudine, pulcherrimæ purpuræ ſpecie, capite candidiſſimo, nulliſque omnino dentibus: quem in æſtuoſiſſimis illis montibus, ex quibus ſardo [gemma] effoditur, venatores capiant. Hunc non mordere quidem; ſed quemcunque locum vomitu ſuo conſperſerit, eum neceſſariò putredine vitiari. Eundem per caudam ſuſpenſum duplex emittere venenum; electri ſpecie prius, & alterum nigrum; illud viuo effluere, hoc mortuo. Prius item illud, ſi ſeſami tantum grani quantitate detur, confeſtim interimere; eius qui illud ſumpſerit cerebro per nares effluente: alterum verò ſi detur, lentam tabem adducere, quæ vix anni ſpatio hominem conficiat.

CTESIAE INDICA.

[a] Auem deſcribit *δίκαιρον appellatam* (*δίκαιον*, id eſt, *iuſtum*, Græcè dixeris) perdicis ouo non maiorem. hanc ſua effodere excrementa, ne inueniri poſſint. quòd ſi de inuentis, quantum ſeſami granum eſt, quiſpiam biberit, mane ſomno corripi, ſenſuſque expertem dormire, quoad occidente ſole moriatur.

a *Plura excerpſit de hac auicula Ælian. lib. 4. c. 41. de animal.*

Eſſe & ibi lignum.[b] *Parêbum* dictum, oleę magnitudine, quod in regiis dũtaxat hortis reperiatur, neq; florem vllũ, neque fructum producens. quindecim id tantũ habere ſub terra radices; ſed eas ita craſſas, vt tenuiſſima brachij craſſitudinẽ exęquet. Huius ergo radicis ſi partem aliquã vel [c] ſpithamã longã ſumpſeris, quibuſcunque eam rebus admoueris, omnia mox ad ſe rapturam, aurũ, argentum, æs, lapides, cæteráque, præter ſolum electrũ. ſin cubitum longam partem reſecueris, iam agnos etiã [& boues, ac cætera animalia] ipſáſq; adeò aues ad ſe pertracturã. nam huius potiſſimũ auxilio maximam, quas venentur, auium partem incolas capere. Quin etiam, ſi aquæ vel congium integrum coagulare velis, obolum vnum huius radicis in aquam coniectum, eam coacturum: idem & in vino euenturum, vt manu etiam velut ceram tenere poſſis, poſtridie tamen ſolutum iri. Addit etiam cœliacis auxiliari.

b *Apud Apollonium, cùm huius loci mentionem facit, (hiſt. mirabil. 17.) πάρυβον hodie legitur.*

c *Cod. Bauaric. ὅσον σπιθαμὴ* [*ὅσον δάκτυλοι*]

Interlui quoq; Indiã flumine non ita magno lato videl. duo ferè ſtadia. [d] *ὕπαρχος* Indis eſſe fluuiò nomen, quod Græcè efferas, *φέρον πάντα τὰ ἀγαθά*, [id eſt, *adferẽs bona omnia*] Triginta diebus hunc per annos ſingulos ſuccinũ in vndis vehere. narrari enim in montibus, (qui & ipſi alluãtur aqua) exſtare ex aqua arbores, quę certo anni tẽpore, maximéq; per triginta continuos dies, amygdalæ, pinus, ſimiliſq; arboris in morẽ, lacrymis emittãt, quæ in profluentem delapſæ concreſcant. Vocari eam arborem Indica lingua [e] *Sipácora*, quæ vox Græcè ſignificet *γλυκύ*, vel *ἡδύ*, id eſt, *dulce*, *ſuaue*,] Hinc itaque ſuccinũ ſuũ Indos colligere. Vitis item inſtar racemos ferre arbores pro fructu: earúmque acinos ponticæ nucis magnitudine eſſe.

d Hypobarus legitur apud *Plin. lib. 37. c. 2. extr. vbi &* vniuerſa ferre bona *ex hoc Cteſiæ loco reſtituas.*

e *Al. Σιπταχόρας & Σιπταχώρα Pl. lib 37. cap. 2.*

[f] Degere iiſdem hiſce in montibus homines memorat canino capite, qui ferarum pellibus veſtiantur. Sermone hos nullo vti, canum tantùm more latratum edere, atque ita mutuo ſeſe intelligere. Dentes illis eſſe quàm canibus maiores, & caninos ſimiliter vngues, ſed longiores, ac rotundiores. Montes incolere ad Indum fluuiũ vſque, & colore eſſe nigro, inſignéſque iuſtitiæ cultores, cæterorum Indorum more, inter quos verſentur. Intelligere quoq; quæ ab Indis dicantur, licet ipſi loqui minimè poſſint, vt propterea latratu, manibus, atq; digitis ſigna dẽt, quẽadmodũ ferè ſurdi ac muti ſolẽt.

f *Exſcripſit hæc (vt Indicorum Cteſiæ aliáque plera que) Ælian. lib. 4. cap. 46. hiſt. animal.*

CTESIAE INDICA.

a Pro mendacio hac habet Philoſtrat. Refert ea tamen ex Cteſia Plin. lib. 7. c. 2.

a Vocari hos ab Indis *Calyſtrios*, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, id eſt, *Canicipites*, [carnibus eoſdem veſci crudis] totiúſque gentis capita numerari ad centum & viginti millia.

b Leges hac apud Aelianũ quoque lib. 4. c. 46. de animal.

Addit ad huius fluminis, [*iam proximè deſcripti*] fontes, florem naſci purpureum, ex quo purpura tingatur, Græca ipſa nihilo inferior, immò multo floridior. Ibidem & b animalia naſci ſcarabei magnitudine, inſtar cinnabaris rubentia, quæ pedes habeant longiſſimos, & vermium inſtar mollia ſint: naſci hæc in illis arboribus, quæ ſuccinum ferunt, earúmq; fructus ad eum modum depaſcere atque vitiare, quo phthires apud Græcos vites perdere ac vaſtare ſolent. Indos itaque, animalibus hiſce contritis, puniceа ſua ſaga tunicáſque, & quidquid præterea velint, inficere, tinctura longè quàm Perſica præſtantiore.

Narrat inſuper hos Cynocephalos in mõtib. habitantes nullum exercere opificium; ſed de venatione viuere, feráſque quas occiderint ad ſolem torrere. Magnam nihilominus pecoris copiam alere, caprarúmque & ouium: quarum quidem ouium lac atque oxygala pro potu illis ſit. Veſci tamen etiam Sipachoræ fructu; è qua, *vti dictum eſt arbore*, ſuccinum emanat. dulcem enim illum eſſe. Hunc item illos fructum arefactum in corbes conſtipare, ad eum modum quo vuas paſſas Græci. Eoſdem illos Cynocephalos ratem quoque extemporariam conſtruere, qua impoſitum huius fructus onus, vt & purpuræ (ſed purgato prius eius flore) itémque electri, ad ducenta & ſexaginta talenta, quotannis auehant; additis talentis totidem illius pigmenti, quo infectores puniceum colorem inducunt. Electri præterea mille talenta quotannis ad Indorum regem aduehere. Immò & alia plura deuehere ad Indos venalia, pro quibus viciſſim panes, farinam, & xylinas veſtes accipiant. Habere quoque enſes venales, quibus ipſi ad venatum vtuntur, cum arcubus & iaculis. peritiſſimos enim eſſe iaculandi atque ſagittandi: & præterea etiam, quòd montes habitent altos atque inacceſſos, bello inſuperabiles. Regem ipſis pro munere quinto quoque anno præbere trecenta arcuum, totidémque iaculorum millia; iam peltarum centum viginti, & gladiorum quinquaginta millia. Nullas item apud hos eſſe domos, ſed in antris degere. In venatione iaculis potiſſimum ferat, vel ſagittis petere; eaſdémque perſequendo, quòd curſus velocitate præſtent, etiam aſſequi. Horum vxores ſemel duntaxat per menſem, cùm menſtrua patiuntur, lauare; aliàs nunquam. Neque viros vnquam omnino lauare, ſed manus tantummodò abluere. Oleo tamen ex lacte confecto ter ſaltem menſibus ſingulis vngi, & pellibus deinde abſtergi. Veſte ad hæc vti, non villoſa, ſed è glabris maceratíſque pellibus, quàm tenuiſſimis, ipſos æquè atq. vxores. exceptis fortè ditiſſimis inter eos, & iis quidem paucis, qui lineos geſtent amictus. Nec item lectorum nouiſſe vſum eos, qui exteporaneos ſibi toros exſtruant. Hunc apud eos ditiſſimum haberi, qui plurimum habeat pecoris, ac reliquas opes his propemodum eſſe ſimiles. Caudam c inſuper habere omnes, tam viros quàm mulieres, ſupra clunes, caninæ ſimilem, niſi quòd maior ſit, & pilis denſior. Quadrupedes itē hos, canum more, cùm mulieribus cõgredi,

c Caudatorum hominum meminit quoque Plin. libr. 7. cap. 2. in fine.

καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἰνδῶν καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν ἑλληνιστὶ κυνοκέφαλοι. τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν, ἕως δώδεκα μυριάδων. παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυροῦν· ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται. οὐδὲν ἥττων τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐανθεστέρα. Ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος, ὅσον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κιννάβαρι· πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν, ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων. καὶ τὸν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς ἕλλησιν οἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρίβοντες οἱ Ινδοὶ, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται. εἰσὶ δὲ καὶ βελτίω τῶν παρὰ πέρσαις βαμμάτων. Ὅτι οἱ κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται: ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν. ὅτ' ἂν [δὲ] ἀποκτείνωσιν αὐτὰ, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ, καὶ αἶγας, καὶ * ὄϊς. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ * σιπαχόρου, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον: γλυκὺς γάρ ἐστι· καὶ ξηραίνοντες * αὐτοὺς, σπυρίδας συῤῥάπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἕλλησι τὴν σταφίδα. οἱ δὲ κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ἐπιθέντες, ἀπάγουσι φόρτον τούτου. καὶ τῆς πορφύρας τὸ ἄνθος * καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ' καὶ σ', τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ * οὗ πω τὸ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ κατάγοντες πωλοῦσι τοῖς ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ καὶ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπολέμητοι δ' εἰσὶ, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεὺς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, πελτῶν δὲ δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. τούτοις τοῖς κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι· λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐτῆς ἔλθῃ· ἄλλοτε δ' οὔ. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μὲν, τὰς δὲ χεῖρας ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ * χρῶνται τρὶς τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτρίβονται δέρμασι. τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασεῖαν, ἀλλὰ ψιλῶν τῶν μαθλημάτων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν, λινᾶ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλῖναι δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ στιβάδας ποιοῦνται. οὗτος δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλεῖστα πρόβατα ᾖ: ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, παραπλησία. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τῶν ἰσχύων, οἵανπερ κύων. μείζονα δὲ καὶ δασυτέραν. καὶ μίσγονται ταῖς γυναιξὶ τετραποδιστὶ, ὥσπερ οἱ κύνες.

* al. ὄϊας.
* al. σιπταχόρου.
* al. αὐτὸν ἐν σπυρίσιν ξυνάγουσι.
* ἀγαθόν.
* ὅτῳ H. St.
* al. χρίονται

ἄλλως

ἄλλως δὲ μιγῆναι αὐτοῖς, ἐστὶν αἰσχρόν. δίκαιοι δέ εἰσι, καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων· ζῶσι γὰρ ἔτη ρʹ καὶ ὀ. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σʹ. ὑπὲρ δὲ *τούτους ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, ἄνω τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ. *αὐτοὶ δὲ οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μέν εἰσιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ· πρόβατα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς, καὶ αἶγας, καὶ ὄις· πίνουσι δὲ τὸ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ γένηταί τινι αὐτῶν παιδίον, οὐ τέτρηται τὴν πυγήν, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, τὸ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὔ· οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐτούς φασιν οὐ πάνυ *παχύν, ἀλλὰ *θολερόν. ἐπὰν δὲ πρωῒ πίωσι τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις πίοντες, ῥίζαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν τρώγοντες, εἰς ἑσπέραν ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα εὐκόλως. Ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις καὶ μείζους· λευκοὶ δέ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ· καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ *ἔχει ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ μέγεθος. καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ἐπὶ δύο παλαιστὰς πρὸς τὸ μέτωπον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ ἐστι τοῦ κέρατος. τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων οἱ *πίνοντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) σπασμῷ, φασιν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν προπίωσιν, οὔτ' αὖ *τῷ φαρμάκῳ ἐπιπίωσιν, ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ τἆλλα μώνυχα θηρία πάντα ἀστραγάλους *οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, ἔχουσιν· αὗται δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος ἔχουσι. τὸν δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον *ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόν περ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος· τὴν δὲ χρόαν, ὥσπερ κιννάβαρι, καὶ διὰ βάθους. ταχύτατον δέ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον. οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο τι διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ τρέχον, βραδύτερον· ὅσον δ' ἂν *πλέον χρόνον τρέχῃ, ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει· ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο. ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα περιάγωσιν ἐπὶ τὴν βοτάνην, καὶ ὑπὸ ἱππείας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους· ἀλλὰ μάχονται καὶ *κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν. ἁλίσκονται δὲ καὶ αὗται, τοξευόμεναι καὶ ἀκοντιζόμενοι· *ζῶντα γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστι. θηρεύεται δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῶν Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος, οἷόν περ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι. τὸ δὲ μῆκος, *πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετῆ παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω·

*τούτων. *οὗτοι. H. St. *al. παχὺ, ἀλλὰ θολερόν. *ἔχουσιν. *πίνοντες H. St. *αὐτοῦ φαρμάκου. *οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. ὅτι δὲ H. St. *al. ὃν. *πλεῖστον H. St. *al. καὶ κέρατι καὶ λακτίσματ. *ζῶντας. H. St.

CTESIAE INDICA.

aliúmque congrediendi modum omnem pro turpi habere. Iuſtiſſimos eoſdem eſſe, vitaque reliquos inter homines longiſſimæ viuere náq; ad centeſimum vtque & ſeptuageſimũ, nonnulloſque ad ducenteſimum quoque annum.

Hos vltra ſcribit habitare alios ſupra fluuij illius fontes, reliquorum Indorum inſtar nigros, qui neque ipſi quidquam operentur. quin nec cibo eos veſci vllo, aut aquam bibere. pecoris tantùm magnam alere copiam, boũm, caprarum, ouium; horum lac bibere, ac nihil præterea. Infantes præterea, qui apud hos naſcantur, non habere perforatam corporis ſui ſedem, neque per eam excrementa eiicere: nam etſi clunes habeant, anus tamen ipſe coaluit. Itaque nihil ipſos quidem per anum excernere; ſed caſeoſum quid, illúdque non conſpiſſatum, at feculentum tantummodo, per vrinæ meatum eiicere. Quod ſi lacte mane poto, etiam in meridie adhiberint, dulcem apud eos inueniri radicem quandam, quæ lac illud in eorum ventre coagulari non ſinat. huius ergo eſu vomitum ſibi veſperi prouocare, per quem omnia facilè eiiciant.

[a] Aſinos, ſcribit, habet India ſilueſtres, equis ipſis pares, & quandoque maiores: qui totum albi corpus, caput ſolùm habent purpureum, oculóſque cæruleos. Cornu illis cubitale media procedit fronte, [cuius ſcobs in potu datur, tuetúrque à mortiferis venenis.] Eius inferior frontíque proxima pars, ad duorum palmorum ſpatium egregiè candida; ſuprema in acumen deſinens, cum ſummo rubore punicea eſt; quæ verò inter has media intercedit, nigra. Iam qui ex his bibunt (nam & in pocula tornantur ea cornua) ij neque ſpaſmo, vt ferunt, corripiuntur, nec morbo ſacro. Immò nec veneno poſſunt lædi vllo; qui modò ante vel poſt illud hauſtum, vinum, aquam, aut aliud quippiam ex hiſce poculis bibant. Ac cùm cæteri quidem ſiue manſueti, ſiue ſylueſtres aſini, aliáque quibus ſolida vngula eſt, animalia omnia, neque talos habeant, neque in iecore fel, hæc tamen vtraque in his inuenire eſt. & talum certè omnium, quos equidem viderim, pulcherrimum, bouis talo & ſpecie, & magnitudine ſimilem; ſed inſtar plumbi grauem; & minij colore ad intima vſque rubentem. Velociſſimum quoque eſt hoc animal, ac robuſtiſſimum; vt nec equus, nec aliud vllum aſſequi hoc perſequendo poſſit. Et remiſſius quidem initio currere ſolet: ſed miro quodam modo, quo diutius currit, eo incitatur magis; vt plus atque velocius currat. Quod igitur alias nunquam per venationem capi poſſet, vbi ſuos pullos adhuc paruulos ad paſcua circumducere cœpit, multo cingitur equitatu: ac dum relictis pullis fuga ſibi conſulere non vult, ſed cornu, calcibus, morſibus ita certat, vt multos cum equos, tum viros interimat, ſagittis tandem ac iaculis confoſſum (cùm viuum nequeat) capitur. Carnes ob amaritiem edi non poſſunt. Neque verò ob aliud quippiam, quàm propter ſolum cornu & talos hoc animal venantur.

Indorum in flumine [b] vermis naſcitur, ait, ſpecie quidem illi non abſimilis, qui innaſci ficui arbori ſolet: ſed cubitos ſeptem longus (etſi alius alio maior, minórq;) & ita craſſus, vt eũ decẽ annorũ puer vtroque vix brachio amplecti queat: Duos tantũmodo habet dẽtes, ſuprà vnum, alterũ infrà.

[a] *Totam hanc narrationem, mutatis dumtaxat aliquot vocabulis, retulit Ælian. in cap. 52. quarti ſui libri de animal.*

[b] *Hæc ipſa, atque alia de hoc verme plura, excerpſit ex Cteſia Ælian. lib. 5. c. 3. de animal.*

CTESIAE INDICA.

his quidquid prehenderit, deuorat. Interdiu in cœno fluminis commorans, noctu tantùm egreditur. Quod ſi tum fortè in bouem aut camelum inciderit, morſu correptum in flumen trahit, totumq; præter ſolum ventrem, vorat. Capitur grandi hamo cuius ferreis catenis hœdum ſiue agnum alligauerint. Captum [a] per dies triginta ſuſpenſum tenent, ſuppoſitis vaſis, diſtillatq; interea temporis ex eo liquoris tantum, quantum decem cotylæ Atticæ capiât. Poſt diem trigeſimum vermem ipſum abiiciunt, oleumque probè ac tutò reconditum ad ſolum Indorum regem adferunt. nam aliorum nemini aliquid huius olei apud ſe habere licet. Cuicunque autem rei hocce oleum fuerit ſuperfuſum, eam accendit; adeoque ligna ipſa atque animalia comburit: neque aliter exſtingui poteſt, quàm multi craſſique luti iniectu.

[a] Idem de eo & Philoſtratus refert.

Sunt apud Indos arbores cedro aut cupreſſo proceritate pares, palmæ foliis; paulò tamen latioribus, & abſque [b] ſinu ſiue axilla. Florem habent lauri maſculæ ſimilem, ſed fructum nullum ferunt. Nomen illis Indicè *Carpion*, Græce μυρόροδα. Diſtillant ea hac non admodum frequenti arbore, olei cuiuſdam guttæ, quas lana de trunco abſterſas in lapideos deinde alabaſtros exprimunt. modicè illud rubrum eſt, & craſſiuſculum ſuauiſſimi prorſus odoris, quem etiam ad quintum vſque ſtadium diffundi aiunt. Soli autem regi, eiuſque propinquis id habere conceditur. Ex eo cùm Indorum rex ad Perſarum regem aliquid miſiſſet, vidiſſe ſe narrat Cteſias, talémque odorem percepiſſe, qualis neque verbis exprimi, neque cum alio vllo conferri poſſet.

[b] μασχαλίς.

Caſeum item ac vinum omnium ſuauiſſimum habere hos narrat, idque ſe guſtando expertum didiciſſe.

Fons, ait, in Indiis eſt quadrata forma, quinque circiter vlnarum ambitu. huius aqua ita intra ſaxum continetur, vt à labro ad ipſam trium cubitorum ſpatium intercedat, aqua verò ipſa trium ſimiliter vlnarum altitudinem teneat. Lauant in ea (cùm purgandi corporis cauſa, tum vt morborum omne genus abarceant) Indorum ſpectatiſſimi quique, cum vxoribus ac liberis: & natant in pedes ſeſe conjicientes. nam quando inſiliunt, eiaculatur eos aqua ſurſum. Neque homines ita ſolummodo in ſublime iacit, ſed quoduis etiam animal, viuum illud ſit ſiue mortuum, in ſiccam ejicit terram: immò & [c] quæcunque in eam injiciuntur; ſi ferrum, aurum, æs, atque argentum, (quæ ſola in fundum demittit) excipias. Aqua ipſa perfrigida eſt, & potu ſuauis; quæ & ſtrepitum edit magnum, qualis in lebete bullientis. Sanat hæc vitiligine & ſcabie laborantes: vocatúrque lingua Indica *Ballade*, Græca ὠφελίμη, id eſt, *Vtilis*.

[c] *Antigonus hiſt. mirab. 155. hanc narrationem attingit, additque ἄν τι ἐμπέσῃ πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν. Vitioſè autem ibi legi, τὰ εἰς αὐτὴν ἀφιέμενα καταδέχεσθαι, omiſſa negatione pro μὴ καταδέχεσθαι ex hoc, puto, Cteſiæ loco intelliges.*

Verſatur in illis Indiæ montibus, [d] in quib. calamus Indicus naſcitur, genus hominũ quoddam ad triginta millia, quorum fœminæ ſemel duntaxat in vita pariunt fœtũ, pulcherrimè infra ſupráque dentatũ, omnibúſq; tam fœminis quàm maſculis, iam inde à natiuitate, & capitis & ſuperciliorum pili canent. Vſque ad triceſimum ergo ætatis annum, albos habet eorum quilibet totius corporis pilos, qui deinceps nigreſcere incipiunt, dum ſexageſimo demum anno omnes omnino nigri facti conſpiciantur.

[d] *Vide ſupra in pr. h. Cod. Plin. lib. 7. cap. 2.*

καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διαιτῶνται, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς * ἂν ἐντύχῃ τινὶ ἐν τῇ γῇ, βοῒ ἢ καμήλῳ, καὶ δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πάντα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοιλίας. ἀγρεύεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔριφον ἢ ἄρνα ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. ἀγρεύσαντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας * κρεμῶσιν * αὐτὸν· καὶ ἀγγεῖα * ὑποτιθέασι. καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ, ὅσον δέκα κοτύλας ἀττικὰς τὸ πλῆθος. ὅταν δὲ παρέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀπορρίπτουσι τὸν σκώληκα· καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν ἰνδῶν. ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. τοῦτο τὸ ἔλαιον, ἐφ' ὃ ἂν ἐπιχυθῇ, ἀνάπτει· καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα. καὶ ἄλλως οὐ σβέννυται, εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

* ἐάν τινι ἐντύχῃ.
* κρεμῶσιν αὐτὸ H. S.
* al. ὑποτίθενται.

Ὅτι ἐστὶ δένδρα ἐν ἰνδοῖς ὑψηλὰ, ὥσπερ κέδρος, ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα, ὥσπερ φοῖνιξ, ὀλίγον πλατύτερα· καὶ μασχαλίδας οὐκ ἔχει. ἀνθεῖ δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχον. ὀμάζεται δὲ ἰνδιστὶ μὲν, κάρπιον, ἑλληνιστὶ δὲ μυρόροδα. ἔστι δὲ σπάνια· ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἐλαίου σταγόνες· οὓς ἐρίῳ * ἀνάψαντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπέρυθρον καὶ ὑπόπαχυ. ὄζει δὲ πάντων ἥδιστον. ὄζειν δέ φασιν αὐτὸ καὶ ἐπὶ πέντε σταδίους. μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητόν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ περσῶν βασιλεῖ, καὶ * φασιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς, οἵας οὔτε εἰπεῖν ἦν, οὔτε * εἰκάσαι.

* ἀποψῶντες H. St.
* φησὶν H. S.
* al. ἀκοῦσαι.

Ὅτι τὸν τυρὸν καὶ τὸν οἶνον πάντων, φησὶ, γλυκύτατον, ὡς αὐτός (φησι) φαγὼν, διὰ πείρας ἔμαθεν. ὅτι κρήνη ἐν ἰνδοῖς, φησιν, ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ περίμετρος, * □ δέ. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ: βάθος δὲ ἐστὶ μέχρι τοῦ ὕδατος, τριῶν πηχῶν· τὸ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότατοι τῶν ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες, καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δὲ, ἐπὶ πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν [ᾖ] ζῶον, ἐκρίπτει εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός· καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ χρυσοῦ, καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ παρέχει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ ψωριῶντας. καλεῖται δὲ ἰνδιστὶ, βαλλάδη· ἑλληνιστὶ δὲ, ὠφελίμη.

* τετράγωνος.

* Εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι, τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἄχρι καὶ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· καὶ τὰ τικτόμενα, ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ κάτω πάνυ καλούς. καὶ τρίχας * ἔν τε τῇ κεφαλῇ, καὶ ταῖς ὀφρύσι * πεπολιωμένας ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα, καὶ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τριάκοντα ἐτῶν, λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας δι' ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δὲ ἐκεῖθεν μελαίνεσθαι. ἑξήκοντα δὲ ἐτῶν * γινομένους ἐστὶν ἰδεῖν αὐτοὺς πάσας ἔχοντας μελαίνας τρίχας.

* al. Ἐστὶν ἐν τοῖς, &c. ἀνθρώπων.
* τάς τε ἐν αὐ.
* πολιάς. H. S.
* γενομένους. H. St.

ἔχουσι

ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' * ἑκάστῃ χειρὶ, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ἐπὶ τοῖς ποσὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμισταὶ, καὶ βασιλεῖ τῶν ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτά φησι τηλικαῦτα ἔχειν, ὥς τε τοὺς βραχίονας αὐτῶν, ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὄπισθεν τὸν νῶτον ἅπαντα συγκαλύπτειν· τὸ δὲ οὖς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θιγγάνει. Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει τἀληθέστατα γράφειν, ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα, παραλιπεῖν, διὰ τὸ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις, ἄπιστα συγγράφειν, ἐν οἷς καὶ ταῦτα.

* ἑκατέρᾳ H. St.

ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΑΙΘΙΟΠΙΚΟΝ.

ογ'. *Heliodori Æthiopica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡλιοδώρου αἰθιοπικά. ἔστι δὲ τὸ σύνταγμα, δραματικόν· φράσει δὲ πρεπούσῃ τῇ ὑποθέσει κέχρηται. καὶ γὰρ ἀφελείᾳ καὶ γλυκύτητι πλεονάζει. καὶ πάθεσι δὲ τὰ μὲν παροῦσι, τὰ δὲ (καὶ) ἐλπιζομένοις, τὰ δὲ ἀνελπίστοις διαποικίλλεται ἡ διήγησις: καὶ παραδόξοις δὲ ἐκ συμφορῶν σωτηρίαις. λέξεσί τε εὐσήμοις καὶ καθαραῖς. καὶ εἴπου, ὡς εἰκὸς, καὶ ταῖς εἰς τροπὴν κλινούσαις ἀποχρήσαιτο: εὔσημοί τέ εἰσι, καὶ ἐναργῶς παριστῶσι τὸ προκείμενον. * περίοδοι σύμμετροι, καὶ εἰς τὸ βραχύτερον (οἷα δὴ) καὶ ἡ συνθήκη δὲ καὶ τἆλλα τῷ λόγῳ ἀνάλογα, ἔρωτα μὲν ἀνδρὸς ὑφαίνει καὶ γυναικὸς· σωφροσύνης δὲ δείκνυσι πόθον καὶ φυλακὴν ἀκριβῆ. καὶ ἔστιν αὕτη ἡ τοῦ δράματος ὑπόθεσις Χαρίκλεια καὶ * Θεαγένης, σώφρονες ἀλλήλων ἐρασταὶ: καὶ πλάνη τούτων, καὶ αἰχμαλωσία παντοδαπὴ, καὶ φυλακὴ τῆς σωφροσύνης. τὰ δὲ ἐμφερόμενα ὀνόματα, καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ τὰ πάθη, καὶ αἱ πράξεις, * ἑορτὴ ἀθηναίων. καὶ Χαρίκλεια ἱερατεύουσα, καὶ Θεαγένης σταδιοδρόμος, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔρως ἀπὸ τῆς ὄψεως· καὶ νόσος Χαρικλείας ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, καὶ ἁρπαγὴ ταύτης * ἑκούσης ἀπὸ Χαρικλέους, ὃς ἐνομίζετο αὐτῇ πατήρ· καὶ Θεαγένης δ' ἦν ὁ ἡρπακὼς διὰ Καλασίριδος. ἀπόπλους καὶ κατάπλους * ἐπὶ ζάκυνθον· καὶ ἔρως τοῦ ναυάρχου πρὸς Χαρίκλειαν. καὶ πεπλασμένη * περὶ Καλασίριδος τοῦ γάμου ὑπόσχεσις, καὶ κατάλυσις παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, τῶν περὶ Χαρίκλειαν· καὶ μήνυσις περὶ τοῦ ὑποδεξαμένου ἁλιέως. ὅτι * Τραχινὸς ὁ λῄσταρχος ἁρπαγὴν τῆς κόρης βουλεύεται· καὶ ἀπόπλους διὰ τοῦτο Καλασίριδος, καὶ τῶν περὶ Χαρίκλειαν.

* al. φράσεις.
* al. Θεαγένην.
* al. ἑορτήν.
* al. ἑκούσιος.
* al. εἰς.
* al. παρά.
* al. Τραχῖνος.

Octonos habent iſti, viri æquè vt mulieres, in vtraque manu digitos, ac totidem in ſingulis quoque pedibus. Sunt etiam ſtrenui admodum milites, vt Indorum ex his regem ſequantur quinque ſagittariorum iaculatorúmque millia. Aures vero illis tantæ ait eſſe magnitudinis, vt ad cubitum vſque dependentes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros.

CTESIAE INDICA.

[Eſt autem in Æthiopia ſtupendi prorſus roboris animal quoddam [a] *crocottas* appellatum, vulgo *cynolycus*. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idem leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, ac ferro quidem expugnari. In Eubœa quoque Chalcidica felle carere illius loci oues, carnéſque harum admodum eſſe amaras, vt ne canes quidem iis veſci queant. Aiunt & vltra Mauruſias fauces æſtate complui regionem, hyeme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem eſſe quendam, qui pro aqua oleum ſcaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtantur. In regione adhæc, cui *Metadridæ* nomen, non ita prope mare, eſſe fontem, qui media nocte vehementiſſimè exundans, magnam eiiciat piſcium copiam in terram, vt nec colligendis iis incolæ ſufficientes, maximam partem in ſicco fœtere ſinant.]

Aſſutum hoc è Cod. Bauarico, ſi fortè huc pertineat.

a *Huius etiam Diodorus Sicul. meminit lib. III. Bibl i. cap. 3. legendum Æliani cap. 22. lib. VII. De natura animali.*

Hæc dum ſcribit Cteſias atque fabulatur, vult tamen veriſſima ſcripſiſſe videri, additque, vel [b] ipſummet ſuis ſpectaſſe oculis, quæ ſcribit, vel ab oculatis certè teſtibus accepiſſe: Immò & his longe magis admiranda prætermiſiſſe, ne cui forte, qui hæc nunquam viderit, indigna fide ſcripſiſſe videatur. Hic igitur illa deſinunt.

b *contra refert Lucian. lib. 1. veræ hiſtor. Cteſiam de Indis ſcripſiſſe* ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε.

HELIODORI *Aethiopicωn libri X.*

LXXIII.

LEGIMUS HELIODORI *Aethiopica*. Opus eſt dramaticum, ea phraſi, quæ argumentum conſcriptum deceat. multa etenim eſt in eo ſine affectatione ſimplicitas, atque iucunditas. Affectibus præterea rerum partim præſentium, partim ſperatarum, aut inſperatarum, temperata narratio eſt, ſalute ſæpenumero præter opinionem in mediis calamitatibus allata. Verba quoque adhibentur ſignificantia, & pura, quæ ſi interdum, vt par eſt, in figuram deflectantur, perſpicua tamen ſunt, euidentérque propoſitam rem exhibent. Periodi etiam, pro ſubiectà re, aptæ, quippe aliquanto breuiores, contractioréſque. Compoſitio denique, vt cætera omnia, narrationi ipſi accommodata, qua viri quidem, fœminæque refertur amor, ſed qui caſtitatis præferat deſiderium, cuſtodiamque accuratam.

Dramatis huius argumentum auctori præbuere Theagenes, & Chariclea, caſtè inter ſe ac pudicè amantes, cum vltro citróque iactati errarunt, & capti etiam identidem, fidem tamen coniugalem conſtanter ſeruarunt. Ergo nomina horum adducũtur, & ſummatim quidquid paſſi ſunt, egerúntve. Athenienſium feſtus dies, quo, Chariclea ſacerdote, Theagenes curſu certat. ab oculis tunc natus inuicem amor, ortúſque ex eo morbus in Chariclea, quæ rapta, non inuita, è domo Chariclis, qui parens habebatur. Raptor verò, opera Calaſiridis, Theagenes. Abnauigatio atque appulſio in Zacynthum. Nauarcus Charicleæ amore capitur, & ficta promiſſio facta à Calaſiride coniugij. In littore Chariclea hoſpitio accepta, & indicium factum à piſcatore, qui receperat, Trachinũ quẽdam, latronum præfectũ, virginis raptũ meditari. Hinc Calaſiridis fuga & Charicleæ:

HELIODORVS.

quos Trachinus inſectatus, nauem capit, captúſque amore eſt, & Chariclea nuptias velle fingit. Expoſtulatio Theagenis vt fratris, Calaſiridis verò vt parentis, qui & voti compotes redditi. Maris hinc tempeſtate ſuborta, & naufragium vitant, & ad quandam Ægypti oram nauem appellunt. Charicleæ nuptiarum à Trachino facta mentio, & Calaſiridis ficti parentis promiſſa atque deceptio, nuptiali epulo inſtituto. Pelôris amor, incitante Calaſiride, & contentio Trachini & Pelôris ſuper Chariclea. Strages hinc tandem nata, mutuáque latronum internecio, quam ipſa quoque Chariclea mittendis in illos telis multum promouit. Luctus Charicleæ ſuper Theagene, vulneribus ſtrato. Aliorum iterum latronum incurſus, qui aſpectu Charicleæ conſternati animo, eam deinde rapiunt cum Theagene, & ad Thyamin adducunt. Is erat latronum [a] Bucolorum (ſic enim appellabantur, qui eam inſulam tenebant) præfectus. Ardet & hic Charicleam, Theageneſque frater nominatur. Impetus item in Bucolos fit, pugnáque excitata, horum oritur cædes: Thyamis fuga dilapſus, [b] Hermutis quoque, & Cnemon, atque Theagenes. Chariclea interim illo in antro [ad quod abducta fuerat] remanſit, ad cuius oſtium cæſa iacebat Thiſbe, qua viſa tanquam ſuper Chariclea ingens Theagenis dolor exſtitit, donec ex imo antro Chariclea acclamaret. De Thiſbes cæde hæſitatio, & ſuper ea Hermuthis luctus, ac fletus. [c] Abitus Cnemonis atque Hermuthis, aliáque ex parte Charicleæ atque Theagenis. Cnemon ab Hermuthi diſcedens Calaſiridi occurrit. narrant vtrinque, quæcumque acciderint: Cnemon quidem de Thiſbe, & [d] Demenete nouerca, déque exſilio per teſtularum ſuffragia, præter alia aduerſa: Calaſiris verò de Charicle & Chariclea, atque Theagene. Vtrimque complôratio ob hæc ipſa mala. Mox Cnemon lætum narrat nuncium, Theagenem & Charicleam ſuperſtites etiamnum eſſe, ſe enim cum illis in Thyami manibus fuiſſe. Nauſicles autem, apud quem & Calaſiris habitabat, Charicleam adducit, ſub Thiſbes homine. ad huius ergo nomen turbatur Cnemon, quod noſſet eam mortem obijſſe: verum mox gaudium oritur ſuper Chariclea. Inueſtigatio primum Theagenis, nuptiæque Cnemonis, & Nauſicleæ. Calaſiridis item peregrinatio cum Chariclea, vt Theagenem inueniant. Anus deprehenſa, quæ filium bello exſtinctum lamentaretur, magicíſque artibus ac ſuperſtitione filij cadauer conſuleret: aſpicientibus Calaſiride & Chariclea quæ fierent. Interrogat illa iterum diris adhibitis cadauer, alterne filius viueret, & imprecatur mortuus matri, quod vi ageret, ac per nefas; alterum ergo filium occiſum iri, ſed illam prius, eo quod iniuriam mortuo feciſſet. Vetulæ interitus, per haſtæ fragmentum inuitè morientis.

Thyamis & Theagenes cum reliqua latronum manu in Ægypti vrbem Memphim ibant, vt ſacerdotiũ ille à fratre Petóſiri natu minore occupatũ, repeteret. Hinc tumultus ad vrbẽ excitatꝰ. Arſace ad vrbẽ ſedẽs, ab armis diſcedere,

[a] Bucolorum in Ægypto meminit Strabo lib. XVII.

[b] Thermuthis eſt in libris excuſis.

[c] Lego ἀποπορεία, vti exigit Heliodori narratio.

[d] Libri editi ſecundum ſyllabam per diphthongum exprimunt, Demænete.

καὶ ἐπιδίωξις * Τραχίνου, καὶ κατάληψις τῆς νεώς· καὶ ἔρως Τραχίνου, καὶ ὑπόκρισις εἰς συγκατάθεσιν Χαρικλείας, καὶ ἐξαίτησις Θεαγένους ὡς ἀδελφοῦ, τοῦ δὲ πατρὸς Καλασίριδος· καὶ ἐκπλήρωσις τῆς αἰτήσεως, καὶ τρικυμία θαλάσσης, καὶ διαφυγὴ ναυαγίων, καὶ προσόρμησις μέρεσί τισι τῆς Αἰγύπτου· καὶ Τραχῖνος τοῦ γάμου Χαρικλείας μιμνησκόμενος, καὶ Καλάσιρις ὁ δῆθεν πατὴρ ὑπισχνούμενος. καὶ ἀπάτη, καὶ γαμήλιος εὐωχία· καὶ Πέλωρος ἔρως, Καλασίριδος παροξύνοντος. καὶ ἔρις Τραχίνου καὶ Πέλωρος, περὶ Χαρικλείας· καὶ τέλος σφαγὴ, καὶ ἀπώλεια παρ' ἀλλήλων τῶν λῃστῶν, συνεργούσης καὶ Χαρικλείας τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ τοῖς τοξεύμασι. καὶ θρῆνος Χαρικλείας ἐπὶ Θεαγένει τραύμασι κειμένῳ. λῃστῶν πάλιν ἄλλων ἔφοδος, καὶ τούτων ἐπὶ Χαρικλείᾳ ἔκπληξις. εἶτα σύλληψις αὐτῆς καὶ Θεαγένους, καὶ ἀπαγωγὴ πρὸς Θύαμιν, ὃς ἐπῆρχε τῶν βουκόλων λῃστῶν. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὄνομα, ὅσοι τὴν νῆσον ᾤκουν. ἐρᾷ πάλιν Θύαμις Χαρικλείας, καὶ (ὁ) Θεαγένης εἰς ἀδελφὸν ὀνομάζεται. ἐπιδρομὴ κατὰ τῶν βουκόλων καὶ πόλεμος· καὶ σφαγὴ τῶν βουκόλων, καὶ φυγὴ Θυάμιδος, καὶ φυγὴ Ἑρμούθιος, Κνήμωνος καὶ Θεαγένους· καὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ Χαρίκλεια, καὶ Θίσβη κατὰ τὰς εἰσόδους τοῦ σπηλαίου ἐσφαγμένη κειμένη νεκρά· καὶ Θεαγένους ὡς ἐπὶ Χαρικλείᾳ πένθος ἀφόρητον, ἕως ἔνδοθεν Χαρίκλεια ἀνεβόησε· καὶ ἀπορεία ἐπὶ τῆς Θίσβης τῆς σφαγῆς. καὶ Ἑρμούθις ἐπ' αὐτῇ ὀδυρόμενος. καὶ ἀπορεία Κνήμωνος καὶ Ἑρμούθιος, καὶ δι' ἑτέρας Χαρικλείας καὶ Θεαγένους. καὶ Κνήμων ἀπολιμπάνων Ἑρμούθιν· καὶ συνάντησις Καλασίριδος καὶ Κνήμωνος· καὶ διήγησις τῶν συμπεσόντων ἀλλήλοις, Κνήμων μὲν περὶ Θίσβης, καὶ Δημαινέτης τῆς μητρυιᾶς, καὶ τοῦ ἐξοστρακισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης δυστυχίας: Καλάσιρις δὲ περὶ Χαρικλέους καὶ περὶ Χαρικλείας καὶ Θεαγένους· κοινὸς θρῆνος ἐπὶ τούτοις. εἶτα Κνήμων εὐαγγελιζόμενος, ὅτι σώζοιτο Χαρίκλεια καὶ Θεαγένης. καὶ ὅτι Θύαμις αὐτόν τε κἀκείνους εἶχε· Ναυσικλῆς ἄγων Χαρίκλειαν, παρ' ᾧ καὶ Καλάσιρις ᾤκει ἐν τῷ ὀνόματι Θίσβης. καὶ ταραχὴ διὰ Θίσβης, Κνήμωνος· ᾔδει γὰρ αὐτὴν τεθνηκυῖαν· καὶ χαρὰ ἐπὶ Χαρικλείᾳ. ἐπιζήτησις πρῶτον Θεαγένους, καὶ γάμος Κνήμωνος καὶ Ναυσικλείας. καὶ ἀποδημία Καλασίριδος, σὺν Χαρικλείᾳ ἐπὶ τὴν Θεαγένους ζήτησιν. καὶ γραῦς καταλαμβανομένη ἐπὶ * παιδίῳ κατὰ πόλεμον πεσόντι κωκύουσα: καὶ μαγγανείαις τὸν τοῦ παιδὸς ἐπερωτῶσα νεκρόν· καὶ Χαρίκλεια καὶ Καλάσιρις ὁρῶντες καὶ τὰ ποιούμενα. ἐρώτησις πάλιν βιαία πρὸς τὸν νεκρὸν, εἰ περισωθείη * αὐτῆς ὁ ἕτερος υἱός; καὶ ἀρὰ κατὰ τῆς μητρὸς, ὅτι βιάζεται, καὶ ὅτι * πράττει * ἀθέμιτα. καὶ ὅτι ὁ ἕτερος υἱὸς σφαγιάζεται: αὐτὴ δὲ πρὸ ἐκείνου, ἀνθ' ὧν ἀθέμιτα εἰς τὸν νεκρὸν ἔδρασε καὶ σφαγὴ τῆς γραὸς, κλάσματι δόρατος ἀκούσης * περιπεσούσης. Θύαμις καὶ Θεαγένης, καὶ τὸ ἄλλο λῃστρικὸν σύνταγμα ἐπὶ πόλιν Αἰγυπτίων Μέμφιν, ἐπὶ ἀναζητήσει τῆς ἱερωσύνης, ἣν αὐτοῦ ἀφελὼν ὁ νεώτερος εἶχεν ἀδελφὸς Πετόσιρις. καὶ θόρυβος περὶ τὴν πόλιν. καὶ Ἀρσάκη προκαθημένη, καὶ παύειν ἐπιχειροῦσα τὸν πόλεμον.

* al. Τραχίνου.

* al. παιδὶ.

* al. αὐτῇ.

* al. ἀθέμιστα.

* al. περιπετούσης.

καὶ μά-

καὶ μονομαχεῖν ἀλλήλοιν τοῖν ἀδελφοῖν ἐπιτρέπουσα, καὶ τῷ νικῶντι τὴν ἱερωσύνην ἁρμόζειν δικάζουσα. μάχη τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἄκοντος Πετοσίρεως: ἄπειρος γὰρ ἦν πολέμου. Θύαμις δὲ ἐγεγόνει ἐμπειρότατος, διὸ καὶ τρέπεται τὸν ἀδελφόν· ὁ δὲ πάντα ῥίψας φεύγει, καὶ ἐπιδιώκει Θύαμις· καὶ κυκλοῦται πολλάκις ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ δρόμου· καὶ παρέπεται Θεαγένης Θυάμιδι· καὶ ἐρᾷ τούτου ἰδοῦσα Ἀρσάκη ἡ *Ὀροδάτου γυνή, καὶ καταλαμβάνει Καλάσιρις καὶ Χαρίκλεια. καὶ ὁ μὲν ἰδὼν τοὺς παῖδας κατ' ἀλλήλων φονῶντας (παῖδες γὰρ Καλασίριδι Θύαμις καὶ Πετόσιρις:) προστρέχει, ἀναβοᾷ· μόλις ἐπέσχε τὸν θάνατον, μόλις τῶν παίδων αὐτὸν ἐπεγνωκότων. ἡ δὲ Χαρίκλεια ἐπιπίπτει Θεαγένει· καὶ τοῦ πολέμου συστάντος, δέχεται Θύαμις τὴν ἱερωσύνην παρὰ πατρός. αὐτὸς δὲ τελευτᾷ. ἄλλη πάλιν ἐπιβουλὴ Ἀρσάκης κατὰ τῶν νεανιῶν Θεαγένους καὶ Χαρικλείας· καὶ Κυβέλης τῆς θεραπαινίδος αὐτῆς πρόθυμος εἰς πάντα ὑπουργία. καὶ πρόσκλησις αὐτῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Ἀρσάκης· καὶ ἔρως αὐτῆς πρὸς Θεαγένην ἀκατάσχετος· καὶ μηχαναὶ πᾶσαι καὶ μέθοδοι κακώσεών τε καὶ θεραπειῶν· καὶ ἐπιβουλὴ Κυβέλης διὰ φαρμάκου κατὰ Χαρικλείας. σωτηρία Χαρικλείας· καὶ ἀναίρεσις, δι' ὧν ἀναιρεῖν ἐμελέτησε, Κυβέλης. στρέβλωσις καὶ κάκωσις Χαρικλείας καὶ Θεαγένους. ὅτι μὴ συντίθεται πρὸς τὸν Ἀρσάκης ἔρωτα ὁ Θεαγένης· καὶ Χαρικλείας εἰς πῦρ καταδίκη, καὶ τοῦ πυρὸς διὰ τῆς παντάρβης τοῦ λίθου κατάσβεσις, καὶ τῆς Χαρικλείας τέως ἄφεσις. καὶ Ἀρσάκη μαινομένη. καὶ θάνατον ἐς αὔριον *Χαρικλείᾳ διελπίζουσα. ἀποστολὴ *Ὀροονδάτου τῆς Ἀρσάκης ἀνδρός, καὶ ἀνάληψις διὰ τῆς νυκτὸς τῶν νεανιῶν. τοῦτο γὰρ προστετάχει, ἐπεὶ ὁ παῖς [τῆς Κυβέλης] ἀποτυχὼν τοῦ πρὸς Χαρίκλειαν γάμου, πάντα ὅσα τῇ Ἀρσάκῃ διεπέπρακτο, πρὸς τὸν δεσπότην ἀπάρας ἀπήγγελεν. ἐπίθεσις τῶν Αἰθιόπων, καὶ ἁρπαγὴ Θεαγένους καὶ Χαρικλείας, καὶ πρὸς Ὑδάσπην τὸν βασιλέα τῶν Αἰθιόπων ἀπαγωγή. εἶτα ἀφιέρωσις τούτων εἰς τὸ τυθῆναι, τὴν μὲν τῇ σελήνῃ, τὸν δὲ τῷ ἡλίῳ. εἶτα ἀγῶνες καὶ θυσίαι, καὶ Σισιμίθρου τοῦ πρώτου τῶν γυμνοσοφιστῶν: καὶ αὐτῶν παρουσία, καὶ Περσίνης τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. καὶ αἴτησις Χαρικλείας, ἵνα δικαιολογηθῇ Ὑδάσπῃ. καὶ δικαιολογία, καὶ κρίσις Σισιμίθρου· καὶ μαρτυρία, ὅτι Χαρίκλεια παῖς εἴη Ὑδάσπου καὶ Περσίνης. πείθεται μόλις Ὑδάσπης: ἀλλὰ καὶ οὕτως ἄγειν ἔμελλεν εἰς θυσίαν, τιμῶν τὸν πάτριον νόμον. ὁ δὲ δῆμος ἀπηγόρευε, καὶ ἀφίεται Χαρίκλεια: καὶ χαρὰ πάντων ἐπὶ τῇ ἀφέσει. ἀγὼν πάλιν ἄλλος Χαρικλείᾳ. Θεαγένης ἔτι δέσμιος ἐπὶ τῇ θυσίᾳ· καὶ λόγοι πρὸς τὸν πατέρα περὶ αὐτοῦ πολλοὶ καὶ ποικίλοι. τοῦ δὲ πατρὸς ἀπόνευσις ἐπὶ τῇ ἀθῳώσει Θεαγένους· καὶ ἀδημονία Χαρικλείας, καὶ πρὸς τὴν μητέρα ἐξαγόρευσις πάντων, ὅσα αὐτῇ συνηνέχθη καὶ Θεαγένει. καὶ ἀριστεία Θεαγένους ἐπὶ τῷ ταύρῳ, καὶ τοῦ δήμου τέρψις. ἔτι ἀριστεία ἐν τῇ πρὸς τὸν Αἰθίοπα τὸν μέγιστον πάλῃ. καὶ νίκη λαμπρά: καὶ κρότος τοῦ δήμου.

*al. Ὀρινδάτου.
*al. Χαρικλείας.
*al. Ὀρινδάτου.

HELIOD.

duello vero fratres confligere iubet, victorem ſacerdotio dignum, idoneúmque fore iudicâs. Singulare dehinc fratrum certamen, Petoſiri inuito, vtpote armis ferendis inſueto, Thyamide contra belligerandi peritiſſimo. Fratrem hic itaque tergum vertere, abiectiſque armis ſe proripere cogit. Inſectatur Thyamis, & vrbem ſæpius curſu ambiunt. Thyamin Theagenes ſequitur, quem viſum deperit Arſace Oroondati coniux. Superueniunt Calaſiris & Chariclea. Et ille quidem liberos cognito in mutuam cædem ruere (Calaſiridis enim filij Thyamis ac Petoſiris erant) accurrit, & clamore ſublato, ægrè cædem inhibuit, quod vix parentem liberi agnoſcerent. Chariclea ibi in Theagenem incidit, [a] ac poſitis deinde armis, Sacerdotium Thyamis adeptus à patre eſt, qui mox vita deceſſit.

[a] Lego τοῦ πολέμου συσταλέντος.

En iterum inſidiæ Arſaces in Theagenem adoleſcentem, & Charicleam. Cybeles quoque ancillæ promptum ad omnia obſequium; domum Arſaces eos euocantis, huius quoque amor in Theagenem immodicus, machinis omnibus nequitiæ adhibitis, viiſque quæſitis omni delinimentorum genere. Prauum huc accedit conſilium Cybeles, quæ venenatum Charicleæ poculum miſcuit, ſoſpite tamen Chariclea, ſibi necem attulit venefica. Cruciatus atque ærumna Theagenis & Charicleæ, quòd Arſaces amorem Theagenes detrectaret. Chariclea ignis pœna condemnatur, ſed is [b] Pantarbes lapidis beneficio exſtinguitur. Sic euaſit in præſentia Chariclea. Arſace interim furibunda necem in poſterum diem machinatur Charicleæ. Oroondates, Arſaces maritus, mittit [Bogoam eunuchum] qui noctu hos iuuenes ſecum ſumpſit. Sic enim imperatum fuerat, poſtquam Cybeles filius, ſpe ſpotiundi Charicleæ nuptiis fruſtratus, quæcunque ab Arſace patrata eſſent, ad herum profectus nunciaſſet omnia.

[b] De quo vide Cteſia Indica ſupr. & Philoſtr. lib. 3. de vita Apollonij.

Æthiopum mox irruptio, raptúſque Theagenis & Charicleæ, atque ad Hydaſpen Æthiopum regem abductio narratur, & vt ille quidē Soli Deo, Chariclea vero Lunæ conſecretur victima. Hinc certamina & ſacrificia, præſentibus Siſimithro, Gymnoſophiſtarum principe, cum ſuis Gymnoſophiſtis, atque Perſina regis vxore. Poſtulat Chariclea ſui defendendi poteſtatem fieri apud Hydaſpen. Cauſa dicta eſt, iudicante Siſimithro, teſtibúſque ſuperſtitibus probantibus, Hydaſpis ac Perſinæ filiam eſſe Charicleam. Regi non ſatis perſuadetur, qui etiam ſic hoſtiam, patriæ legi moribúſque obſecutus, cædere illos parat. Populus contradicit. Sic ſurſum libera abire iuſſa Chariclea, quæ quidem liberatio incredibilem omnibus peperit lætitiam. Sed iterum Charicleæ diſcrimen creatum. Theagenes vinctus, vt hoſtia aris adhuc deſtinatur. Variæ multæque eo nomine apud parentem preces, ſed ille liberationem Theagenis, impunitatémque abnuit. Animo itaque externata Chariclea, omnia quæ ſibi & Theageni aduerſa accidiſſent, matri enarrat. Theagenes interim taurū fortiter pugnādo ſuperauit, ingenti ſpectātis plebis voluptate: Æthiopū itē maximū palæſtra vicit, illuſtriq; victoria parta, plauſu etiā populi meruit

HELIOD.

Ducitur nihilominus ad aras coronatus, vt hoſtiæ inſtar cadat Theagenes. Charicles tum forte Athenis profectus, huic ſtadio adſtabat, filiámque vti credebat ſuam ab ipſo rege poſtulat. Spondet rex daturum, ſi amiſſam repeiiſſet. Verum illam non inueniebat. Arripitur deinde, trahitúrque Theagenes ab Cha（ricle clamante : Hic meam Athenis rapuit filiam. Lata denique ſententia, qua & Theagenes tandem indemnis eſt declaratus, ipſo etiam adiudicante Siſimithro, néve poſt hac humanis victimis mortalium damno litaretur ſtatuente. Gaudio hinc cuncti atque lætitia exſultare, Theagenes etiam & Chariclea, quod tot tantiſque defuncti periculis inuicem potirentur. Sacerdotiis itaque illa quidem matris, hic ſoceri beneficio acceptis, & re diuina facta, nuptias adornant.

Hæc quidem Heliodorus Theodoſij F. domo Phœnix [a] Amindenus conſcripſit, finiuitque hiſtoriam: quem etiam [b] Epiſcopi poſt dignitate auctum ferunt.

a Emiſenus eſt in edito Heliodoro extremo. b Tricca in Theſſalia. auctores Socrat. lib. V. cap. 22. & Niceph. lib. XII. c. 34. Addit hic, Epiſcopatum deponere maluiſſe Heliodorum, quam ſua hæc ἐρωτικά, olim in adoleſcentia conſcripta, ſupprimere.

ἀλλ' ἔτι πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μετὰ τοὺς στεφανοὺς Θεαγένης ἀγόμενος. Χαρικλῆς ἀπὸ Ἀθηνῶν πρὸς αὐτὸ τὸ στάδιον *ἀφιστάμενος, καὶ τὸν βασιλέα τὴν νομιζομένην αὐτοῦ θυγατέρα αἰτούμενος. καὶ συγκατάθεσις βασιλέως διδόναι, ἂν αὐτὸς εὕρῃ. ὁ δὲ οὐχ εὑρίσκον. ἁρπαγή τε [ὑπὸ] αὐτοῦ, καὶ συρμὸς Θεαγένους, καὶ βοή· ὡς οὗτός ἐστιν ὁ τὴν ἐμὴν ἁρπάσας ἐξ Ἀθηνῶν θυγατέρα. καὶ κρίσις, καὶ τέλος ἀθῴωσις καὶ Θεαγένους Σισιμίθρου ἐπικρίναντος. καὶ μηκέτι τὴν ἐπ' ἀνθρώπων ὀλέθρῳ θυσίαν *γίνεσθαι διατυπώσαντος. εὐφροσύνη ἁπάντων καὶ θυμηδία πολλὴ (καὶ Θεαγένους) καὶ Χαρικλείας· μετὰ μυρίους κινδύνους ἀλλήλους ἀπολαμβανόντες· καὶ τὰς ἱερωσύνας ἡ μὲν παρὰ τῆς μητρὸς, ὁ δὲ παρὰ τοῦ κηδεστοῦ ἐκδεχόμενοι, καὶ θύοντες, καὶ πρὸς τοὺς γάμους εὐτρεπιζόμενοι. Ταῦτα *δὲ συνέγραψε Φοίνιξ ἀνὴρ Αμινδηνὸς Θεοδοσίου παῖς Ἡλιόδωρος, ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος. τοῦτον δὲ καὶ ἐπισκόπου τυχεῖν ἀξιώματος ὕστερόν φασιν.

* al. ἐφιστάμενος.

* al. γίνεσθαι.

LXXIV.

THEMISTII *Orationes ciuiles XXXVI.*

Lectæ ſunt *Ciuiles orationes* [a] THEMISTII *ſex & triginta.* Harum aliæ ad Conſtantinum Imper. habitæ: in Valentem quoque, & Valentinianum minorem, ſed & in Theodoſium Auguſt. laudibus eos encomiiſque celebrantes. Sermo illi apertus, ſuperuacaneis carens, ac floridus. Verbis vſus quidem eſt vulgaribus, ſed in grauitatem aliquantum flexis.

Floruit potiſſimum Valente rerum potito, vt vel orationes ipſæ loquuntur. Conſtantio imperante, iuuenis etiam num erat, à quo & in Senatum Romæ lectus eſt, quemadmodum Cæſaris de illo ad Senatum Rom. miſſa epiſtola fidem facit. Pater Themiſtio Eugenius nomine, qui & ipſe Philoſophiæ operam dedit.

Huius Themiſtij in omnia ferè Ariſtotelis ſcripta feruntur, non ſolum commentaria, ſed etiam [b] Metaphraſes, vtiliter & compendio ſcriptæ : vt Analyticorum, vt librorum de Anima, & Phyſicæ auſcultationis, ſimiliúmque operum. Platonis etiam quædam expoſuit: cætera Philoſophiæ amans in primis, ac per ſtudioſus.

a XIV. huius Orationes Græcè dedit H. St. Alias præterea ἀνεκδότους apud Petr. Pantinum V. CL. amicum ſingularem, vidimus. Legendus & D. Baron. Card. Tom. IV. Annal. Eccleſiæ. b Exſtat hodie Paraphraſis in Ariſtot. lib. VIII. φυσικῆς ἀκροάσεως Græcè atque Latinè. Item in lib. de Cælo, de Anima, paruáque (vt vocant) Naturalia. Lege Suidam.

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ λόγοι λϛ'.

οδ'. Themiſtij orationes 36.

Ἀνεγνώσθησαν Θεμιστίου λόγοι πολιτικοὶ λϛ'. ὧν εἰσὶ καὶ οἱ πρὸς Κωνστάντιον τὸν βασιλέα, καὶ εἰς Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον· ἀλλὰ καὶ εἰς Θεοδόσιον, τοὺς βασιλεῖς: ἐπαίνους αὐτῶν καὶ ἐγκώμια περιέχοντες. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος καὶ ἀνθηρὸς, καὶ λέξεσι πολιτικαῖς, καὶ εἰς τὸ σεμνόν τι ἐπικλινούσαις χρώμενος. ἤκμαζε δὲ μάλιστα ἐν τοῖς Οὐάλεντος χρόνοις, ὡς καὶ ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων δῆλον. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίου ἔτι νέος ἦν, ὑφ' οὗ καὶ ἐνετάγη τῇ τῶν ῥωμαίων γερουσίᾳ, ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν ῥώμῃ γερουσίαν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλεῖσα ἐπιστολὴ δηλοῖ. πατὴρ δὲ ἦν Θεμιστίου Εὐγένιος, καὶ αὐτὸς φιλοσοφήσας. τούτου τοῦ Θεμιστίου εἰς πάντα τὰ ἀριστοτελικὰ φέρονται ὑπομνήματα. οὐ μόνον δέ: ἀλλὰ καὶ μεταφράσεις αὐτοῦ εἰσὶ, εἰς τὸ χρήσιμον *ἐπιτετμημένας, τῶν τε ἀναλυτικῶν καὶ τῶν περὶ ψυχῆς βιβλίων, καὶ τῶν τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, καὶ ἑτέρων τοιούτων. εἰσὶ δὲ καὶ εἰς τὰ πλατωνικὰ αὐτοῦ ἐξηγητικοὶ πόνοι. καὶ ἁπλῶς, ἐραστής ἐστι καὶ σπουδαστὴς φιλοσοφίας.

* al. ἐπιτεταμένας & ἐπιτετμημένας

LESBONACTIS *Orationes politicæ XVI.*

Lectæ ſunt & [a] LESBONACTIS *Orationes Politicæ ſedecim.* Hic autem Lesbonax ***

a Leſbonactis duæ leguntur Orationes: Politica vna, De bello Corinthio. altera Protreptica ad pugnam cum Lacedæmoniis Hiſtoriam refert Thucyd. lib. VII. Antiquior hic illo Leſbonacte eſt, quem ſub Auguſto Philoſophum egiſſe ſcribit Suidas.

ΛΕΣΒΩΝΑΚΤΟΣ ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ιϛ'.

Leſbonactis orationes.

Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ Λεσβώνακτος λόγοι πολιτικοὶ δεκαέξ: οὗτος δὲ ὁ Λεσβῶναξ λείπει.

LXXV.

IOAN. PHILOPONI *Libellus contra* [a] IOANNEM *Patriarch. CP. Cognom.* Scholaſticum.

Legi IOAN. PHILOPONI *libellum* aduerſus ea, quæ pro certo dogmate, *De ſancta ac conſubſtantiali Trinitate* diuinè tradidit B. Ioannes Scholaſticus, Archiepiſcopus, Conſtantinopolitanus in oratione ſua Catechetica, quam Iuſtino [minore] imperante habuit [b] prima Indictione.

Dictionis genere ſui ſimilis eſt, perſpicuus videlicet, nihilque intenſum habens, aut graue; Verum argumentationis forma, non impius modo, ſed & putidus, atq; imbecillus eſt,

a Huius Ioannis Patriarchæ mentio eſt ſupr. Cod. XXIV. Quem ſanctum dictum puta ex formula tantum Græcorum. Vide D. Bar. Tom. VII. b ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως Gloſſarium vetus Indictionem interpretatur. Sic in Rebellis ... ἰνδικτίονε exſtulit.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

οε'. Ioan. Philoponus contra IV. Synodum

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου βιβλιδάριον κατὰ τῶν ἐνθέως δογματισθέντων, περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, ἐν τῷ κατηχητικῷ αὐτοῦ λόγῳ, ὃν εἶπεν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως, βασιλεύοντος Ἰουστίνου. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὅμοιος ἑαυτῷ, σαφής τε γὰρ καὶ οὐδὲν μετέχων τόνου ἢ σεμνότητος. τοῖς ἐπιχειρήμασι δὲ οὐ μόνον ἀσεβὴς, ἀλλὰ καὶ λίαν σαθρὸς καὶ ἀνίσχυρος.

καὶ μηδ'

καὶ μηδ' ἐπιπολαίῳ φαντασίᾳ τῆς ἀληθείας, τὰ οἰκεῖα δυνηθεὶς ἐπιχρῶσαι κατὰ τῆς εὐσεβείας σοφίσματα. φύσεις γὰρ καὶ οὐσίας, καὶ θεοὺς πλασάμενος, ἐντεῦθεν ἀθυροστόμως πᾶσαν βλασφημίαν τῆς χριστιανῶν καταχέεται πίστεως: τὸ ἓν πόσα σημαίνει, σμικρολογῶν. καὶ τῆς τεχνικῆς αὐτοῦ * προσοίεται ματαιολογίας, μᾶλλον δὲ παιδαριώδους ἀπειροκαλίας, τὴν θεολογικὴν ἡμῶν ἐξουθενεῖν ἐφρυάξατο μυσταγωγίαν. οὐ μόνον δὲ * τούτων τοῖς ἐπιχειρήμασίν ἐστιν ἀσθενὴς, καὶ ἀνόητος: ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτοῦ συντάγμασιν, ὧν ἐστιν αὐτὸς πατὴρ, ἀλλὰ μὴ ἀλλαχόθεν ἐκλέψας τὰς εὑρέσεις ὑπεβάλλετο. λίαν δέ ἐστιν ἀπῳκισμένος τῶν συνιδεῖν ἐχόντων τὸ ψεῦδος ἢ τἀληθὲς, καὶ τῶν ἐς δριμύτητα τεινόντων νοημάτων ἐφάψασθαι. ἃ δ' ἐστὶν αὐτοῦ ὑποβολιμαῖα, σώζει μὲν τῶν φύντων τὸν χαρακτῆρα. πλὴν ἔστι καὶ ἃ τῇ μοχθηρᾷ παρ' αὐτοῦ διαίτῃ καὶ διασκευῇ τοῦ λόγου τὸ γνήσιον καὶ ἀρρενωπὸν τῶν γεννησαμένων * ἀπεβάλλετο. καὶ ἔστιν ὥσπερ σύνθετα, φύσιν μὲν ἄριστα, τροφῇ δὲ καὶ διαίτῃ τὸ νόθον καὶ μοχθηρὸν ὑποφαίνοντα. πλὴν ἀλλ' ἔν γε τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ πατέρων ῥήσεις παραφέρει τοῦ τε θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, Ἀθανασίου τε τοῦ πολυάθλου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῦ συντελοῦσιν οὐδ' αὗται εἰς τὸν προκείμενον καὶ ἠσεβημένον σκοπόν.

*al. ὡς οἴεται.

*al. τούτοις.

*al. ἀπεβάλετο,

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚῆς ἀρχαιολογίας λόγοι κ'.

ος'.

Fl. Iosephi de Antiquitate Iudaica libri XX.

*al. συγγραφῇ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, ἐν λόγοις κ'. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συνᾴδων τῇ Μωσέως * γραφῇ: ἔστι δὲ ἔνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμενος. κάτεισι δὲ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πρὸς ῥωμαίους ἰουδαίων πολέμου. ἐβασίλευε δὲ τότε τῶν Ἰουδαίων Ἀγρίππας, ὁ τοῦ Ἀγρίππα τοῦ μεγάλου παῖς· ὃς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, δίδωσι Ματθίᾳ τῷ τοῦ Θεοφίλου. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, ἀφ' οὗ τοῖς Ἰουδαίοις ἀρχιερωσύνης ἐγνώσθη ἀξίωμα, εἰς ταύτην τὴν τολμηρὰν κατέστη ἐγχείρησιν. τὸν γὰρ Ονίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενοι, καὶ ἀνελόντες, εἶτα καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες, καθιστῶσιν Ἰάκιμον, γένους μὲν τοῦ * Ἀαρὼν, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. πρὸ δὲ τούτου διὰ βίου ἀρχιερατεύειν ἀπὸ Ἀαρὼν ἀρξάμενος, καὶ παῖς παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν τιμὴν διεδέχετο. τελευτήσαντος δὲ Ἰακείμου, τρισὶν ἐνιαυτοῖς ἀρχιερατεύσαντος, ἔμεινεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως. οἱ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου παίδων ἔγγονοι. ὁ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου ἔγγονος * Ματθίας, καὶ οἱ τούτου παῖδες, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ πολεμήσαντες μακεδόσιν, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστῶσιν. ἐξ ἧς γενεᾶς ἦν καὶ Ἰούδας, ὁ ἐπικληθεὶς Ἀριστόβουλος, ὃς καὶ πρῶτος διάδημα περιέθετο. ἀρχιερεὺς δὲ ὁ αὐτὸς ἅμα καὶ βασιλεὺς χρηματίσας, καὶ ἐπιβιοὺς ἐνιαυτὸν ἕνα, διάδοχον ἔσχε καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς * ἱερατικῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν, Ἀλέξανδρος αὐτῷ ὄνομα.

*al. Ἀαρῶνος.

d al. Ματαθίας.

*al. βασιλικῆς.

vt ne vmbratili quidem veritatis ſpecie, propria potuerit colorare aduerſus pios ſophiſmata. Naturas etenim atque eſſentias, Deóſque commentus, nullas inde non ore infrænato [a] in Chriſtianam fidem blaſphemias vomit, iſtud identidem [b] *Vnum quam multa ſignificat?* anxiè nimis, nimiúmque minute conſectans. Ita per ſuam artificioſam, vt illi quidem videtur, nugacitatem, vel pueriles potius ineptias, Myſtagogiam noſtram Theologicam nihili ſe facere, inſolenter iactauit. At non in hoc ſolum argumentandi genere infirmus eſt, ac demens, ſed & in aliis omnibus ſuis, quorum quidem auctor eſt, ſcriptis: excipio illa, quæ, aliorum inuenta compilans, ſibi vindicauit. Longiſſimè enim infra eos auctores eſt, qui falſum norunt à vero diiudicare, & ad ipſa ſenſorum acumina pertingere. Quæ ergo ſibi ſubditicia arrogat, ſeruant illa quidem ſcriptorum characterem: attamen ſunt in iis nonnulla, maligno improbóque orationis veluti victu quodam, atque apparatu ab ipſo corrupta, id quod germanum erat in ipſis auctoribus, ac maſculum, amiſerunt: ſuntque iis ſimilia [c] compoſitis, quæ quidem natura optima, ob cibi tamen victúſque rationem, illegitimum quid, & improbum præ ſe ferunt. Verumtamen in hoc ipſo libro ſanctorum Patrum dicta colligit: vt Gregorij cognomento Theologi, & Baſilij Magni, Athanaſij item illius variis malis exerciti, ac B. Cyrilli; quæ tamen cauſam ipſius impiam, quam habet propoſitam, minimè promoueant.

PHILOPONVS.

a *Hinc atque aliunde merito, vt à fide Christiana abhorrens traducitur à Conone, & ſociis ſup. Cod.* XXIII.

b τὸ ἓν πόσα σημαίνει, σμικρολογῶν. *Quo ferè modo apud Caſsiod. in vita B. Chryſoſt. legimus Arianos cecinisse:* Vbi ſunt, qui dicunt tria virtute vnum.

c σύνθετα

Fl. Iosephi *Antiquitatum Iudaicarum libri XX.*

LXXVI.

LEGIMVS FLAVII IOSEPHI *Iudaicæ Antiquitatis libros XX.* A mundi creatione apud Moſen initium ducit, qui cum etſi magnam partem concinit, interdum tamen diuerſus abit, pergitque vſque ad bellum cum Romanis Iudaicum. Iudæis tum rex imperabat Agrippa, Agrippæ Magni F. qui Ieſum Gamalielis F. Pontificatu deiecit, ſuffecitque Matthiam Theophili F. Quo audaciæ poſt cognitam Hebræis Sacerdotij dignitatem primus omnium Antiochus, eiuſque dux Lyſias conando progreſſus eſt. Oniam enim illi, cui *Menelao* cognomentum fuit, Pontificio ſubmouerunt, necarúntque: quin & filium paternæ dignitatis ſucceſſione priuarunt, ſubrogato [a] Iacimo, è genere quidem Aaronis, ſed alterius familiæ. Olim verò per omnem vitam Pontificatum gerere, iam inde ab Aaronis temporibus, & filium in demortui patris dignitatem ſuccedere [b] lex iubebat. Mortuo autem poſt triennij Pontificatum Iacimo, ſeptennio deinde ciuitas Pontifice caruit. Quare cum ex [c] Aſamonæi ſtirpe [d] Matthiæ huiúſque filijs gentis Iudaicæ eſſet credita præfectura, bellúmque ijdem cum Macedonibus geſſiſſent, Ionatham Pontificem creant. Ex qua ſtirpe & Iudas cognomento *Ariſtobulus* fuit, qui & diadema capiti primus impoſuit. Regis ergo idem hic iure ſimul, & ſacerdotij vſus, anno vno ſuperſtes, ſucceſſorem reliquit regni ſimul & Pontificatus fratrem, cui Alexandro nomen.

a *al.* Alcimo, *vel* Iacchimo.

b νενόμιστο *addendum.*

c *De his multa doctiſſ. Oriolanus Epiſc. Ioſeph. Stephanus in cap. 1. Machabæor.*

d *al.* Matathiæ.

IOSEPHVS.

Geſſit hic imperium annos ſeptem & viginti. Ab hoc peruenit deinceps regnum cum ſacerdotio, Aſamonæi poſteris ſeruatum, ad Hyrcanum vſque, quem Romanorum dux Pompeius, captis Hieroſolymis, regno quidem ſpoliauit, ſacerdotium tamen ſummum Iudaicæ gentis gerere permiſit. Præfuit in vniuerſum annos tres & triginta, cum ſub Pharnabazo & Pacoro Parthorum præfectis captus eſt, ſuffectúſque ab illis rex Ariſtobuli fratris filius Antigonus. Hunc ipſum, cum annos tres, totidémque menſes imperaſſet, Soſius quidem Romanorum dux, & Herodes primus (is qui Antipatri Aſcalonitæ ſacerdotis, & Cypridis Arabicæ filius fuit) debellarunt. Antonius autem Antiochiam perductum necauit. Ita finem Aſamonæa ſoboles habuit, & imperium Iudæorum à Romanis Herodes ſumpſit. Ille cuiuis Pontificatum præbens, ſucceſſoribus, vt idem auderent, caput exſtitit atque exemplum. Pertingit itaque (vt ſupra diximus) hic ſcriptor libris viginti, ab orbe condito auſpicatus, ad initium vſque belli vltimi Iudæorum cum Romanis: qua tempeſtate in Iudæa regnauit, auctoritate Romanorum, Agrippa, Agrippæ F. Syriæ verò ac Iudææ præfectus fuit Geſius Florus, is qui Albino ſucceſſit. cuius impotentem dominatum, crudelitatémque Iudæorum natio non ferens, tumultuari cœpit, melius eſſe rata multos ſimul & in libertate, quam lentè ac paulatim, & in ſeruitute extingui. Altero certè Præfecturæ Flori, Neronis verò decimo anno, bellum agitari cœptum, finiſque eſt Ioſephi hiſtoriæ: de cuius ſtylo [a] ſupra dicere memini.

Genus illi Iudaicum, & ſacerdos ipſe, patris quoque ſtirpem è ſacerdotibus longa maiorum ſerie ducebat: nam mater regij ſanguinis fuit ex Aſamonæorum illa ſobole, quæ diutiſſimè inter contribules ſacerdotio potita ſummo, & regno. Natus ergo Ioſephus ex illa matre, & Matthia, anno primo Caij Roman. Imperatoris, iam inde à teneris vnguiculis Philoſophiæ ſtudiis ſeſe dedidit. Annum deinde attingens ſextum decimum, animum quoque ad Iudæorum ſectas appulit ([b] tres autem numerantur) omnéſque magno animi ſtudio perſecutus eſt, vt omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ ferè ſectæ illæ: Phariſæi, Sadducæi, & [c] Eſſeni. Quas cum percurriſſet, in ſolitudinem ſecedit, ibique [d] viro tres annos vtitur, qui ſolitariam erat vitam auſterè pridem complexus, cui veſtimentum arborum folia, alimentum verò herbæ ſponte natæ præbebant: & frigidâ inſuper ſæpius interdiu noctúque lauabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad vndeuiceſimum ætatis annum vrbem repetiit, Phariſæorum potiſſimum hæreſim ſecutus, quam ei ferè [e] ſimilem faciunt, quæ apud gentes Stoica eſt appellata.

Annum agens poſtea triceſimum, ab Hieroſolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Iam enim turbari res cœperant Iudæorum, multiſq; ipſi agitari tumultib. Dein Galilæorum ductor creatus, Remp. bene geſſit, & multas variáſq; [f] æmulorũ in Rep. adminiſtrãda

[a] Cod. 47.

[b] De quibus copioſè D. Baron. Card. initio To. I. Annal. Eccleſiaſt. & noſter Nicol. Serrarius ſingulari ſuo Trihæreſium opuſculo.

[c] Vide Philonem Iudæum lib. Quod omnis probus liber, in med. & lib. De vita contemplatiua toto. Suid. quoque vocibus ἰεσαῖοι, & φαρισαῖοι.

[d] C. i nomen Bano, teſte Ioſepho lib. De vita ſua, initio.

[e] Hinc fortè & illa Stoica dogmata à Philone tractata ſingulis libellis. Omnes probos eſſe liberos, & omnes improbos eſſe ſeruos.

[f] in quibus Iuſtus Tiberienſis de quo ſup. Cod. 33.

ὃς ἐπεβίω τῇ ἀρχῇ ἔτη κζʹ. καὶ διέδραμεν ἡ βασιλεία μετὰ τῆς * ἀρχιερωσύνης, τοῖς ἀπὸ Ἀσαμωναίου σωζομένη, μέχρις Ὑρκανοῦ, ὃν Πομπήϊος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς πορθήσας τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν μὲν βασιλείαν ἀφείλετο, ἀρχιερατεύειν δὲ τοῦ ἔθνους κατέλιπεν. ἄρξας δὲ τὰ πάντα ἔτη τριάκοντα καὶ τρία, αἰχμάλωτος ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Πακόρου τῶν τῆς παρθυαίων δυναστῶν γίνεται· καὶ καθίσταται ὑπ' αὐτῶν ὁ τοῦ Ἀριστοβούλου ἀδελφοῦ υἱὸς Ἀντίγονος βασιλεύς: ὃν τρεῖς μῆνας καὶ τρία ἔτη ἄρξαντα, Σόσιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Ἡρώδης ὁ πρῶτος, ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίτου τοῦ ἱεροδούλου, καὶ τῆς Κύπριδος τῆς * Ἀραβίσσης παῖς ἐξεπολιόρκησαν. Ἀντώνιος δὲ εἰς ἀντιόχειαν ἀναχθέντα ἀνεῖλε, καὶ παύεται τὸ Ἀσαμωναῖον γένος, καὶ λαμβάνει τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλείαν παρὰ ῥωμαίων Ἡρώδης· ὃς τοῖς τυχοῦσι νέμων τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν καταλιπών, ἀρχὴ γέγονε καὶ παράδειγμα. κάτεισιν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς εἴκοσι βιβλίοις, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς * κοσμογονίας, μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ τελευταίου πρὸς ῥωμαίους Ἰουδαίων πολέμου. καθ' ὃν καιρὸν Ἰουδαίων μὲν ἐβασίλευεν, ὑπὸ ῥωμαίων κατασταθείς, Ἀγρίππας, ὁ τοῦ Ἀγρίππα: ἐπετρόπευε δὲ τῆς συρίας καὶ Ἰουδαίας, * Γέσιος φλῶρος Ἀλβίνου διάδοχος. οὗ τὴν κακουργίαν καὶ ὠμότητα τὸ Ἰουδαίων ἔθνος οὐ φέροντες, ἐστασίασαν. κρεῖσσον ἡγησάμενοι, ἀθρόον καὶ σὺν ἐλευθερίᾳ, ἢ κατ' ὀλίγον καὶ σὺν δουλείᾳ ἀπολέσθαι. δεύτερον * δὴ ἔτος τῆς Φλώρου ἐπιτροπῆς, δωδέκατον δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς, ὅτε ὁ πόλεμος ἐλάμβανε κίνησιν: ἐν οἷς καὶ τῆς ἱστορίας τὸ πέρας. Οἷος δὲ τὴν φράσιν ἐστίν, ἔμπροσθεν εἴρηται. ἔστι δὲ Ἰώσηπος, γένος μὲν Ἰουδαῖος, ἱερεὺς καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, καὶ ἐκ βασιλείου φυλῆς ἀπὸ τῆς μητρός, τῶν γὰρ Ἀσαμωναίου παίδων οἱ ἐπὶ μακρότατον τῶν ὁμοφύλων ἱεράτευσάν τε καὶ ἐβασίλευσαν, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γίνεται δὴ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Γαΐου ῥωμαίων ἡγεμονίας Ἰώσηπος: ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν· περὶ δὲ τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονώς, ἐπέβαλε καὶ ταῖς παρὰ Ἰουδαίοις αἱρέσεσι, τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πάσας εὐτόνως μετῄει, ὑπὲρ τοῦ πασῶν πεῖραν εἰληφότα, ἑλέσθαι τὴν ἀμείνω. εἰσὶ δ' αἱ αἱρέσεις, φαρισαῖοι, σαδδουκαῖοι, καὶ ἐσσηνοί. ἃς διελθὼν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν ἔρημον, κἀκεῖ συνδιατρίβει ἀνθρώπῳ τινὶ τὸν ἐρημικὸν ἀθλοῦντι βίον, ἐπὶ ἔτη τρία. ἦν δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν ἐκ δένδρων, καὶ τροφὴ τῶν αὐτοφυῶν αἱ βοτάναι: καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις, καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, πρὸς ἁγνείαν. ἐκεῖθεν περὶ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν, τὴν φαρισαίων αἵρεσιν στέργων, ἣν καὶ τῇ παρ' ἕλλησι φασὶν ἐοικέναι ἐπιλεγομένῃ στωϊκῇ. εἶτα περὶ τὸ λʹ ἔτος πέμπεται παρὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῶν ἐν γαλιλαίᾳ * προνοησόμενος. ἀρχὴν γὰρ ταραχῆς ἐδέχετο τὰ Ἰουδαίων, πολλαῖς ἀταξίαις ἤδη συναλλοιουμένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν γαλιλαίαν χειροτονηθείς, * εὖ τε προέστη τοῦ ἔθνους, καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ἐπιβουλὰς ὑποστάς,

πάσας

* al. ἱερωσύνης.

* al. Ἀραβίσσης.

* al. κοσμογονίας.

* al. Γέσσιος Ἀλβίνου.

* al. δ' ἦν.

* al. προνοησόμενος.

* al. εὖ ἄρ. προέστη.

* al. μέτριον. * al. ἰωταπάτοις. * ir. ζωγρίας.

πάσας διέφυγε. καὶ * μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίοις πολλάκις ἐχρήσατο. καὶ τὸν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείως διενέγκας, ἐν * Ἰαταπάτοις: ὅμως * ζωγρίαν, Οὐεσπασιανῷ ῥωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται, εἶτα τυγχάνει λίαν εὐμενοῦς, αὐτοῦ τε τότε καὶ ἐπὶ πλέον ῥωμαίων ἄρξαντος. οὐκ αὐτοῦ δὲ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων Τίτου καὶ Δομετιανοῦ * κατὰ διαδοχὴν βεβασιλευκότων: ὡς καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας, καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταστῆναι. * ἀπηρτίσθη δὲ ἡ ἱστορία, νϛʹ ἄγοντι * ἐνιαυτὸν, ῥωμαίων Δομετιανοῦ ἔτος τῆς ἀρχῆς ἔχοντος τρισκαιδέκατον.

* al. ἐκ διαδοχῆς. * al. ἀπηρτίσθη. * al. ἐνιαυτῷ.

IOSEPHVS.

inſidias euitauit. Cum inimicis etiam moderatius agendo, non rarò eos in ſuam redegit poteſtatem. Bellum item, quod aduerſus Romanos inuitus ſuſcepit, fortiter Iotapitis ſuſtinuit. Viuus tamen in Veſpaſiani, Romanorum copiis præfecti, poteſtatem venit. quem in ſe humanum ſenſit, ac perbenignum iam tum, & verò amplius poſtquam Romanum obtinuit imperium. neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos eius Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt; vt & Romana ſit ciuitate donatus, multiſque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoriæ ſcriptio ſexto & quinquageſimo ætatis anno, imperij verò Domitiani Roman. Auguſti tertio-decimo.

ΕΥΝΑΠΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟρίας τῆς μετὰ Δέξιππον, λόγοι ιϛʹ.

οζʹ. Eunapij Chronicæ poſt Dexippum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐναπίου χρονικῆς ἱστορίας, τῆς μετὰ Δέξιππον νέας ἐκδόσεως, ἐν βιβλίοις τεσσαρεσκαίδεκα. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κλαυδίου βασιλείας, ἐς ὃν Δεξίππου ἡ ἱστορία καταλήγει: ἀποτελευτᾷ δὲ εἰς τὴν Ὀνωρίου καὶ Ἀρκαδίου τῶν Θεοδοσίου παίδων βασιλείαν· ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέλος τῆς ἱστορίας ποιησάμενος, ὃν Ἀρσάκιος μὲν, τοῦ χρυσοῦ τῆς ἐκκλησίας στόματος Ἰωάννου ἀπελαθέντος, εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἀνηγμένος ἱεράτευεν. ἡ δὲ τοῦ βασιλεύοντος Ἀρκαδίου γυνὴ κατὰ γαστρὸς ἔχουσα, καὶ ἀμβλώσασα, τὸν βίον ἀπέλιπεν. οὗτος ὁ Εὐνάπιος σαρδιανὸς μὲν γένος ἐστί· τὰς γὰρ ἐν λυδίᾳ σάρδεις ἔσχε πατρίδα: δυσσεβὴς δὲ τὴν θρησκείαν ὤν, τὰ ἑλλήνων γὰρ ἐτίμα. τοὺς μὲν εὐσεβείᾳ τὴν βασιλείαν κοσμήσαντας, παντὶ τρόπῳ καὶ ἀνέδην κακίζων, διασύρει, καὶ μάλιστά γε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον. ἐξαίρει δὲ τοὺς δυσσεβεῖς, καὶ τῶν ἄλλων πλέον Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην· καὶ σχεδόν τι τὸ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου ἐγκώμιον συντεθὲν ἐξεπονήθη. ἔστι δὲ καλλιεπὴς τὴν φράσιν, εἰ περιέλοιτις αὐτοῦ τῶν λόγων τὸ ἀλεκτρυονῶδες, καὶ ἐλαφωδέστερον καὶ συωδέστερον, * καὶ δὴ καὶ τοὺς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις· καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον, καὶ τὰ ὅμοια. τούτοις γὰρ καὶ τὴν ἄλλην τῶν ὀνομάτων περιλυμαίνεται καὶ διανοθεύει εὐγένειαν. καὶ τροπαῖς μὲν κέχρηται παραβόλως, ὅπερ ὁ τῆς ἱστορίας οὐ θέλει νόμος: ἀφαιρεῖται δὲ τὸ λυποῦν ἡ τῆς λέξεως ἔμφασις τὰ πολλὰ καὶ ἀστειότης. τῇ συνθήκῃ δὲ καὶ τῷ σαφεῖ πρὸς ἱστορίαν, καὶ ταῖς περιόδοις, συμμέτρως καὶ οἰκείως ἔχει. πλὴν ἐνιαχοῦ δικανικώτερον μᾶλλον ἢ ἱστορικώτερον μεστοῖ καὶ περιβάλλει τὸν λόγον. νεωτερίζει δ' οὐκ ὀλίγα καὶ περὶ τὰς συντάξεις· πλὴν οὐκ εἰς τὸ ἄχαρι, οὐδ' εἰς τὸ ταῖς περιόδοις λαβὴν ἐπιδοῦναι. δύο δὲ πραγματείας, τὴν αὐτὴν περιεχούσας ἱστορίαν, συνεγράψατο, πρώτην καὶ δευτέραν. καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πολλὴν κατὰ τῆς καθαρᾶς ἡμῶν τῶν χριστιανῶν πίστεως καταπείρει βλασφημίαν, καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀποσεμνύνει δεισιδαιμονίαν, πολλὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καθαπτόμενος: ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἣν καὶ νέαν ἔκδοσιν ἐπιγράφει, τὴν μὲν πολλὴν ὕβριν καὶ ἀσέλγειαν, ἣν κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐσκέδαζεν, ὑποτέμνεται·

* ἢ δὴ καὶ τοὺς. Max. Marg-nius.

EVNAPII *Chronicorum poſt Dexippum libri XIV.* LXXVII.

LECTI ſunt [a] EVNAPII *Noua Chronicorum poſt Dexippum editionis libri quatuordecim.* Narrationis initium à Claudij Cæſar. imperio ducit, in quem Dexippi hiſtoria finitur, deſinitque in Honorij & Arcadij liberorum Theodoſij tempora, vt tunc hiſtoriæ ſuæ terminum ponat, quando Arſacius, Ioann. Chryſoſtomo exterminato, ſolium Epiſcopi occupauit, Arcadiíque Imperatoris vxor grauida, & mox abortiens, vita deceſſit.

Eunapius hic Sardianus genere (Sardibus enim Lydiæ natus) quod gentium dogmata ſequeretur, non parum impius fuit. Qui ergo pietate ſingulari imperium ornarunt, eos omnino largiter vellicat, atque traducit, maximéque omnium [b] Conſtantinum Magnum; Impios contra extollit, ac præ cæteris Iulianum Apoſtatam, vt ferè ad hunc laudandum hiſtoricum hocce opus elaboraſſe videatur.

Pulchra eius dictio, ſi quis iſta exceperit; Ἀλεκτρυονῶδες, καὶ ἐλαφωδέστερον, καὶ συωδέστερον, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις, καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον. id eſt, *Gallinaceoſum, magis ceruinum, magiſque ſuillum, accipitroſi, coruoſi, ſimioſi, & lacryma fluminoſa*; & id genus alia. His enim aliiſque vocibus generoſum dicendi genus corrumpit, atque adeò adulterat. Tropos ad hæc præter modum adhibet, quod hiſtoriæ lex vetat. Eximit autem moleſtiam vt plurimum dicendi vis, & vrbanitas. Compoſitione verò, & perſpicuitate, ac periodis ad hiſtoriam accommodatè ac propriè vtitur, niſi quod interdum iuridice magis, quàm hiſtoricè implet, texitque orationem. Innouat non pauca in conſtruendo, verum id non ingratè, neque vt periodis reprehendendis anſam prębeat.

Duos autem tomos, qui eandem hiſtoriam complectantur, ſcripſit, *Primum*, & *Secundum*. Ac priori quidem, multis in ſinceram Chriſtianæ noſtræ fidei doctrinam blaſphemiis cōiectis, gentium contra deteſtandū errorē magnificè commendat, multa quoq; piorū Imperatorum facta mordens. Altero verò tomo, quē & *nouam editionem* vocat, ingentem illam conuiciorum turbam, quam in Chriſtianā pietatē petulantiùs antea ſparſerat, nonnihil cōtrahit;

a *Eunapij extant* Sophiſtarum vitæ, *Græcolat. typis Plantinianis, & in Germania, additis eius* Legationum fragmentis, *ex his Chronicorū libris, quos ob maledicentiam in Chriſtianam religionem diuina quadam prouidentia intercidiſſe arbitror.*

b *Vt & Zoſimus de quo inf. Cod. XCIIX. quem D. Baron. To. III. Annal. Eccleſ. paſſim refellit.*

EVNAPIVS. ac reliquum deinde hiſtoriæ corpus vtcunque connectens, *Nouam*, (vt dixi) *editionem* inſcribit: quæ nihilominus furoris illius & rabiei; qua primum tomum compleuerat, non exiguam etiamnum partem repræſentat. Equidem incidimus in antiquos vtriuſque editionis libros, ſeorſim ab inuicem diuiſos & compactos, quibus lectis, vtriuſque diſcrimen deprehendimus. Accidit autem in *Noua editione* locos plurimos, ob dictorum facta compendia, obſcurè truncatos eſſe, tametſi perſpicuitatis rationem auctor magnam habuerit, nihilo tamen minus (quo id factum ſit modo, neſcio) non rectè, qua compendia occurrunt, connexuit orationem in noua editione. Senſum enim corrumpit eorum quæ ibi leguntur. Atque hic finis eſto.

τὸ δὲ λοιπὸν τῆς συγγραφῆς σῶμα συνείρας, νέαν ἔκδοσιν (ὡς ἔφημεν) ἐπιγράφει, ἔτι πολλὰ τῆς ἐκεῖσε λύσσης ὑποφαίνουσαν. ἀμφοῖν δὲ ταῖς ἐκδόσεσιν ἐν παλαιοῖς* ἐνετύχομεν βιβλίοις, ἰδίως ἑκατέραν ἐν ἑτέρῳ τεύχει καὶ ἑτέρῳ συντεταγμένην: ἐξ ὧν αὐτῶν καὶ τὴν διαφορὰν ἀναλεξάμενοι, ἔγνωμεν. συμβαίνει οὖν ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει πολλὰ τῶν χωρίων διὰ τὰς γεγενημένας τῶν ῥητῶν περικοπὰς ἀσαφῶς ἐκκεῖσθαι, καί τοι φροντιστὴς ὄντι τοῦ σαφοῦς: ἀλλ' ὅτῳ τρόπῳ, λέγειν οὐκ ἔχω, μὴ καλῶς κατὰ τὰς περικοπὰς ἁρμόσας τοὺς λόγους ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει. τὸν γὰρ νοῦν* ἐκλαμβάνεται τῶν ἀναγινωσκομένων· ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

* al. ἐνέτυχεν.

* ἐκλυμαίνεται.

LXXVIII. MALCHI SOPHISTÆ *Byzantinæ hiſtoriæ libri VII.*

ΜΑΛΧΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ζ.

LECTI ſunt [a] MALCHI *Sophiſtæ hiſtoriæ Byzantinæ libri ſeptem*. Auſpicatur ab eo tempore, quo morbus [b] Leonem Imp. ſeptimo decimo imperij anno extinxit. Narrat igitur Zenonis inaugurationem, atque vt idem extorris imperio atque priuatus vixerit. Vt item Baſiliſcus, illi ſuffectus, purpuram deinde poſuerit. Mox Zenonis ad imperium reditum, cædemque eius quem dixi Baſiliſci, vxore etiam ac liberis, iniqua lege, vna trucidatis. [c] Armatum quoque, qui Zenonem reduxerat, ſimilem accepiſſe mercedem, cum is ab Onulpho [d] neci datus eſt. Refert item [e] Theuderichi Otriarij F. ſeditionem: & Theuderichi Malamiri F. amicitiam, & eum illo altero Theudericho bellum: certamen etiam aduerſus Zenonem, & Marciani rebellionem, & ante hanc Berinæ ſocrus [in Zenonem] inſidias, Marcianique perpetuum exilium. Rurſum Berinæ priores Hillo paratas [f] inſidias, vtque Epidamnum Theudericus Malamiri F. fraude occuparit. Hæc vbi retulit, res quoque Romanorum attingit: finiſque ſeptimi libri mors eſt nepotis, qui Glycerium Cæſarea poteſtate exuit, Romanorúmque inuaſit imperium, & clericorum ritu illum attonſum pro Imperatore [g] Epiſcopum conſtituit; à quo demum inſidiis petitus, periit. Hi ſeptem hiſtoriarum libri, etiam [h] præcedentes plures ab eo libros fuiſſe conſcriptos, indicant, & initium libri primi de ſeptem idem oſtendit. Quin & deinceps hiſtoriam perſecuturum fuiſſe, ſi longior vitæ vſura contigiſſet, extremo libro ſeptimo ſignificat.

Philadelphenſis eſt hic ſcriptor, & ſi quis alius in hiſtoria ſcribenda præſtantiſſimus, vtpote purus, minimè redundans, non confuſus, verbis maximè floridis, ac ſignificantibus vſus, quæ ad magnitudinem ac pompam aliquam tendant, ne nouatis quidem vocibus, quando ille vehemens quid & ſonoram, aut granditatem aliquam habent, prætermiſſis. Itaque quantus-quantus eſt, norma hiſtorici ſermonis eſt, Sophiſtam verò agens, ad Rhetoricæ ſummum apicem peruenit, inter Chriſtianos religionis cultu recenſendus.

a MALCHVS Syrorum lingua deſignat Regem, teſte Eunapio de vitis Sophiſtarum in Porphyrio. De hoc porro Malcho lege Suidam, qui Byzantium eũ Sophiſtam facit.
b Seniorem, De quo huius Malchi κρίσιν habes à Suida excerptam in Leone Imp.
c al. Harmatius dicitur. vt apud Suid. vbi de ipſo plura.
d in fruſta diſſectum refert infr. Candidus. C. ſeq.
e Sic plerique vocant Græci codices, & ſcriptores, rectè, ex etymo Gothico, pro Virtutibus opulento.
f Quas refert infr. Candidus Cod. ſeq.
g Epiſcopum Portuenſem ordinauit, ait, Paulus diaconus lib. XV. hiſtor. Miſcella.
h Lege προηγούμενοι vt Suid. à Conſtantino ad Anaſtaſium vſque produxiſſe hiſtoriam eſtatur.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Μάλχου σοφιστοῦ βυζαντιακὰ ἐν βιβλίοις ἑπτά. ἄρχεται μὲν ἐξ οὗ Λέοντα τὸν βασιλέα ἡ νόσος ἐπίεζε, τούτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτος ἑπτὰ καὶ δέκατον παρετείνετο: διέρχεται δὲ τήν τε Ζήνωνος ἀνάρρησιν, καὶ τὴν ὑπερόριον τῆς βασιλείου δόξης διατριβήν· καὶ τὴν Βασιλίσκου ἀνάρρησιν, καὶ τὴν τῆς ἁλουργίδος ἀπόθεσιν, καὶ τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ πάλιν κάθοδον Ζήνωνος· τήν τε τοῦ προειρημένου Βασιλίσκου διὰ ξίφους ἀναίρεσιν, ἧς καὶ γυνὴ καὶ τέκνα παρανόμως κείσει ἐκοινώνησαν. καὶ ὅτι Ἁρμάτος, ὁ Ζήνωνα κατάγων, τοιαύτης ἀντιμισθίας ἀπώνατο, διὰ Ὀνούλφου δεξάμενος τὴν σφαγήν. διαλαμβάνει δὲ καὶ τὴν Θευδερίχου τοῦ Ὀτριαρίου στάσιν, καὶ τὴν Θευδερίχου τοῦ Μαλαμείρου φιλίαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν Ὀτριαρίου Θευδέριχον, πόλεμον. καὶ τὴν κατὰ Ζήνωνος πάλην, καὶ τὴν Μαρκιανοῦ ἐπανάστασιν, καὶ πρὸ γε τούτου τὴν τῆς πενθερᾶς Βηρίνης ἐπιβουλήν, καὶ τὴν τούτου φυγαδείαν τὴν ἀΐδιον· καὶ τὴν κατὰ Ἴλλου* πρότερον ἐπιβουλὴν Βηρίνῃ συσκευασθεῖσαν· καὶ τὴν Ἐπιδάμνου ὑπὸ Θευδερίχου τοῦ Μαλαμείρου ἐν δόλῳ κατάσχεσιν. ταῦτα διεξιὼν, διέξεισι καὶ τὰ ἐπὶ Ῥώμης. καὶ τέλος τοῦ ζ' λόγου ποιεῖται τὸν Νέπωτος θάνατον. ὃς ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς Γλυκέριον, τὴν τότε ῥωμαϊκὴν ἰσχὺν περιεβάλετο· καὶ εἰς σχῆμα κείρας κληρικοῦ, ἀντὶ βασιλέως ἀρχιερέα κατέστησεν· ὑφ' οὗ καὶ ἐπιβουλευθεὶς, ἀνήρηται. οὗτοι οἱ ζ' τῆς ἱστορίας λόγοι, καὶ προηγουμένως ὑποφαίνουσιν, αὐτῷ λόγους ἄλλους διαπεπονῆσθαι. καὶ ἡ ἀπαρχὴ δὲ τῶν ἑπτὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦτο παραδηλοῖ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑπομένους, εἰ τὸ ζῆν προσῆν τῷ συγγραφεῖ, ὡς τοῦ ἑβδόμου λόγου τὸ πέρας ἐνδείκνυσιν. ἔστι δ' ὁ συγγραφεὺς, φιλαδελφεὺς, εἴ τις ἄλλος, κατὰ συγγραφὴν ἱστορίας ἄριστος, καθαρὸς, ἀπέριττος, εὐκρινὴς, λέξεων ταῖς ἀνθηροτάταις καὶ εὐσήμοις, καὶ εἰς ὄγκον τινὰ ἀνηγμέναις, χρώμενος· καὶ οὐδὲ αἱ καινοπρεπεῖς αὐτῷ, ὅσαι τὸ ἐμφατικὸν καὶ ἔνηχον καὶ μεγαλεῖον ἔχουσι, παραβλέπονται· καὶ ὅλος κανών ἐστιν ἱστορικοῦ λόγου. σοφιστὴς δ' ἦν τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ῥητορικῆς εἰς ἄκρον ἐληλακὼς, καὶ τὴν θρησκείαν οὐκ ἔξω τοῦ χριστιανικοῦ θιάσου.

Oἱ.
Malchi ſophiſtæ hiſtor. Byzantina.

ΚΑΝΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ λόγοι γ'.

οθ'.
Candidi hiſtoriarum libri III.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Κανδίδου ἱστορίας λόγοι τρεῖς. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Λέοντος ἀναῤῥήσεως, ὃς ἦν ἐκ Δακίας μὲν τῆς ἐν Ἰλλυρίοις, στρατιωτικοῦ παραγγείλας τάγματι, καὶ τελῶν ἄρξας τῶν ἐν Σηλυμβρίᾳ· τὴν βασιλείαν δὲ σπουδῇ Ἄσπαρος ἐγχειρισθείς· ὃς ἦν Ἀλανὸς μὲν τὸ γένος, ἐκ νεαρᾶς δὲ στρατευσάμενος ἡλικίας, καὶ παιδοποιησάμενος ἐκ τριῶν γάμων Ἀρδαβούριον, Πατρίκιον, * Ἑρμινάριχον· καὶ θυγατέρας δύο. ποιεῖται μὲν ὁ συγγραφεὺς, ὡς εἴρηται, ἀρχὴν τῆς ἱστορίας, τὴν ἀρχὴν τῆς Λέοντος βασιλείας, τελευτᾷ δ' εἰς τὴν ἀναγόρευσιν Ἀναστασίου. ἔστι δὲ πατρίδος μὲν Ἰσαυρίας, ὡς αὐτός φησι, τῆς Τραχείας· ἐπιτήδευμα δὲ ἔσχεν ὑπογραφεὺς τῶν ἐν * Ἰσαύροις πλεῖστον ἰσχυσάντων, τὴν δὲ θρησκείαν Χριστιανὸς ἦν καὶ ὀρθόδοξος. τήν τε γὰρ τετάρτην σύνοδον ἐπαίνοις στέφει· καὶ τῶν κατ' αὐτῆς καινοτομούντων καθάπτεται δικαίως. τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔχει πρέπουσαν λόγῳ ἱστορικῷ. ταῖς τε γὰρ ποιητικαῖς λέξεσιν ἀπειροκάλως τε κέχρηται, καὶ μειρακιωδῶς. καὶ ἡ συνθήκη αὐτῷ εἰς τὸ τραχύτερον καὶ δύσηχον ἐκδιθυραμβοῦται· ὥσπερ αὖ πάλιν εἰς τὸ ἐκλελυμένον τε καὶ ἐκμελὲς ὑπτιάζει. νεωτερίζει δὲ καὶ ταῖς συντάξεσιν οὐκ εἰς τὸ γλαφυρὸν μᾶλλον, καὶ ἐπαφρόδιτον, ὥσπερ ἕτεροι· ἀλλ' ὥστε δυσχερὴς ἀκοῦσαι, καὶ τοῦ ἡδέος ὑστερος. πλὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ πολὺ βελτίων ἐνιαχοῦ τοῖς λόγοις πάντα γινόμενος, συμμιγῆ τὴν ἱστορίαν καὶ ἐξ ἀνομοιοτάτων ἁρμόζων ἁλίσκεται. οὗτος ἰσχυρίζεται τὴν Ἰσαυρίαν ἀπὸ τοῦ Ἡσαῦ λαβεῖν τὴν ἐπωνυμίαν. διέρχεται δὲ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν Ἄσπαρος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ δυναστείαν· τὴν ἀνάῤῥησιν διὰ τοῦ Ἄσπαρος Λέοντος· τὸν συμβάντα τῇ πόλει ἐμπρησμὸν, καὶ ὅσα Ἄσπαρι περὶ τούτου ἐπὶ τὸ κοινῇ συμφέρον διαπέπρακται. καὶ περὶ Τιτιανοῦ καὶ Βιβιανοῦ. καὶ ὡς περὶ αὐτῶν διηνέχθη Ἄσπαρ καὶ ὁ βασιλεύς. καὶ οἷα εἰς ἀλλήλους ἀπεφθέγξαντο· καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο ἠταιρίσατο τὸ τῶν Ἰσαύρων γένος, διὰ Ταρασικοδίσσα, Ῥουσουμβλαδιώτου, ὃν καὶ Ζήνωνα μετονομάσας, γαμβρὸν ἐποιήσατο, τὴν προτέραν γυναῖκα θανάτου νόμῳ ἀποβαλόντα. καὶ ὡς Ἀρδαβούριος εἰς τὸ ἐναντίον μελετῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς οἰκειοποιήσασθαι τοὺς Ἰσαύρους διενοήθη. καὶ ὅτι Μαρτῖνος, οἰκεῖος ὢν Ἀρδαβουρίου, μηνύει Ταρασικοδίσσᾳ, ἅπερ Ἀρδαβούριος κατὰ βασιλέως ἐτυρεύετο. καὶ ὡς ἐντεῦθεν ἐς τὸ τραχύτερον τῆς ἐς ἀλλήλους ὑπονοίας προϊούσης, ἀναιρεῖ Λέων ὁ βασιλεὺς Ἄσπαρα καὶ τοὺς παῖδας, Ἀρδαβούριον, καὶ Πατρίκιον τὸν καίσαρα. ἀλλ' ὁ μὲν καῖσαρ τῶν πληγῶν ἀνενεγκὼν, παραδόξως διεσώθη καὶ διέζησεν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερος τῶν παίδων Ἀρμενέριχος οὐ συμπαρὼν τῷ φύντι, τὸν φόνον τότε διέφυγε. Ταρασικοδίσσαν δὲ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ Ἀριάδνῃ * Λέων ὁ βασιλεὺς ποιεῖται, καὶ μετονομάζει Ζήνωνα, στρατηγὸν τῆς ἕω χειροτονήσας. καὶ τὰ κατὰ Ἀφρικὴν Βασιλίσκου εὐτυχήματά τε καὶ δυστυχήματα. καὶ ὡς Λέων πολλὰ βουληθεὶς καὶ διαμηχανησάμενος, Ζήνωνα τὸν γαμβρὸν ἀνειπεῖν βασιλέα, τῶν ὑπηκόων μὴ παραδεχομένων, οὐκ ἴσχυσε.

* al. Ἑρμενάριχον.
* al. ἰσαύροις.
Iſauria.
* al. λαβών.

CANDIDI *Hiſtoriarum libri III.*

LECTI ſunt CANDIDI *hiſtorici libri tres.* Inchoat hiſtoriam ab electione Leonis; qui è Dacia Illyrica oriundus, cum militari agmini [a] Selymbrianíſque cohortibus præeſſet, Aſparis ſtudio imperium adeptus eſt. Hic Aſpar genere Alanus erat, [b] à pueritia militiam ſecutus, qui ternis nuptiis totidem filios, Ardaburium, Patricium, [c] Ermenarichum, duáſque filias ſuſtulit. Incipit ergo, vti diximus, hiſtoricus ab initio Leonis Imper. deſinit verò cum Anaſtaſius Imperator renunciatus eſt.

Patria illi ea Iſauria eſt, vt ipſe fatetur, quæ *Trachea* [ſiue aſpera] dicitur. Tabellio fuit vitæ inſtituto ſub iis qui apud Iſauros poterant plurimum: religione verò Chriſtianus, & quidem orthodoxus. Quartam enim Synodum laudibus ornat, meritóque perſtringit eos, qui eam oppugnant.

Stylum habet hiſtoriæ non ſatis accommodatum. Nam & Poëtarum phraſibus ſine delectu, ac iuueniliter abutitur, & compoſitio eius durior & abſona, Dithyramborum ritu, quæ alias iterum in diſſolutum atque inconcinnum dilabitur. Conſtructiones innouat non ad ornatum maiorem ac venuſtatem, vt reliqui ſolent, ſed ita, vt auditu moleſtus fiat, omniſque adeo expers ſuauitatis. Interdum autem ſe ipſo verbis melior prorſus euadens, promiſcuam hiſtoriam, etiam ex admodum diſſimilibus, concinnare deprehenditur. Hic Iſauriam ab Eſau nomen mutuatam dicere audet.

Primo libro narrat Aſparis, liberorúmque eius potentiam, & Leonis per Aſparem electionem. De vrbis conflagratione exorta, quæque hic ab Aſpare, Reip. commodo geſta ſint. De Titiano & Viuiano, vtque de illis Aſpar cum Imperatore contenderit, & quæ ac qualia inter eos verba tum iactata ſint. Imperatorem ea ex cauſa cum Iſaurorum genere ſocietatem iniiſſe, per Taraſicodiſam Rúſumbladeoti F. quem etiam (Zenonem mutato nomine vocatum) generum ſibi adſciuit, cum is priorem coniugem, mortalium lege amiſiſſet. Ardaburium item, quo Imperatori aduerſaretur, Iſauros æquè ſuarum partium facere conſtituiſſe: atque Martinum quendam, Ardaburij familiarem, Taraſicodiſæ indicaſſe, quæcunque in Imperatorem machinaretur Ardaburius. Quomodo exinde aſperius indies creſcente mutua ſuſpicione, Leo Imp. Aſparem ſuſtulit, eiúſque liberos, Ardaburium & Patricium Cæſarem. etſi Cæſar excepta plaga inopinato ſaluus euaſit, vixitque: & alius item de Aſpari filiis [d] Armenerichus, quod abeſſet tum fortè à patre, cædem perinde effugit. Taraſicodiſam ergo ſibi generũ, data Ariadna, filia Imperator adſciuit, [e] Zenonémque nominatum, exercitus in Oriente ducem creauit. Refert deinde quæ in Africa ſecunda aduerſaque geſſerit Baſiliſcus. Leonem quoque multa volentem molientémque, quo Zenonem generum Imperatorem renunciaret, plebe repugnante, minimè id quidem efficere potuiſſet:

a τελῶν ἄρξας τῶν ἐν Σηλυμβρίᾳ. *Thraciæ vrbs eſt Selymbria, de qua Stephan. Strabo, & alij.*
b *Qui cum parente Ardaburio Valentinianum Imp. reduxit. teſte Olympiodoro infr. Cod. LXXX. in fin.*
c *al.* Hermonarichus Armenerichus *idem vocatur.*
d [illegible] richus.
e *multis de hoc Suidi.*

CANDID.

ſed paulo ante obitum, nepotem ex Ariadna & Zenone natum, creaſſe: ita poſt Leonis exceſſum à Leone filio Zenonem patrem, aſſentiente Senatu, eſſe Imperatorem coronatum. Hinc Iſaurorum ſtemma per ſeries deſcripſit auctor, atque illos eſſe Eſau poſteros ac ſobolem ſtudioſè perſuadere conatur. Vt à [a] Verina deceptus Zenon, fugerit cum vxore ac matre ex vrbe, imperióque: vtque Verina ſpe adiungendi ſibi patricium Magiſtrum, foréque vt imperaret, generum ſuum [Zenonem] fugauerit per fraudem, quæ tamen ſpes eam fefellerit, cum ij, qui in magiſtratu erant, Baſiliſcum eius fratrem Imperatorem renunciarunt. De Iſaurorum incredibili Conſtantinopolitana in vrbe cęde, vtque poſt nepotem Romanorum Imperatorem, Oreſtes pater Auguſtulum Romano præfecerit imperio. Et hæc ferè libro primo narrat Candidus.

a Duas ipſi Conſtantinopoli erectus columnas deſcripſit Suid. in Verina.

LIB. II.

Altero verò libro iſta. Patricius Magiſter, qui cum Verina conſuetudinem habebat, indignante ipſo Baſiliſco, periit. Ea propter in fratrem Verina odio concepto, ac Zenonem opibus ad recuperandum imperium adiuuans, extrema quæque à fratre pertulit, ac niſi è templo Armatus eam clam ſubduxiſſet, fortè & ipſa è medio ſublata fuiſſet. Cum Baſiliſci deinde [b] vxore adulteratus Armatus, ad ſummam peruenit potentiam, adeò vt tandem ei bellum, quod aduerſus Zenonem gerebatur, creditum fuerit, ad quem tamen certis pactis [c] Hilli opera conditionibus, defecit. Sub Zenone igitur tanti cum eſſet nominis Armatus, vt & filium Baſiliſcum Cæſarem viderit, poſt nihilominus [d] in fruſta diſcerptus eſt, & puer ipſe ex Cæſare inter lectores in Blachernis profiteri cœpit. Baſiliſcus ante hæc Marcum filium Cæſarem crearat, ac poſt etiam Imperatorem. Hillus cum Zenone conciliata amicitia, imperium eidem recuperare ſtuduit. Baſiliſcus itaque à ſeditioſis ſuperatus, cum Zenonide coniuge, ac liberis in templum ſe recepit, vnde Armati fraudibus extractus, & in Cappadociam relegatus, mox cum tota ſtirpe cæſus eſt. Cum Petrus [e] ille impius Orientis turbaret Eccleſias, miſit Zeno Imperator Calandionem, vt Anthiochenæ ſedis Epiſcopus ſacraretur. Cum item pecunia indigeret Imperator, quærendæ illi pecuniæ rationes oſtenſæ ſunt. Multi rebus nouis contra illum ſtudentes, capti pœnas dederunt. Multa Hillus Romanæ Reipublicæ contulit, cum militiæ rebus fortiter geſtis, tum domi honeſtis ſtudiis, ac iuſtitiæ cultu. Poſt interemptum Romanum Cæſarem nepotem, & eius ſucceſſorem Auguſtulum expulſum, Odoacer Italia, atque ipſa adeo vrbe potitus eſt. Rebellantibus autem huic Occidentis Gallis, & legatione ab ipſis, aliáque ab Odoacro ad Zenonem miſſa, in Odoacrum magis Zenonis animus inclinauit. Alanus quidam occidere Hillum conatus, cum eum percuſſiſſet, ab Epinicio, qui erat Verinæ domeſticus, ſubornatum ſe ad cædem ait, itaque traditus Hillo Epinicius eſt, qui data fide & obliuionis, & præmiorum, ordine cuncta enarrauit, quæ in Hillum Verina moliretur.

b Zenonide. Lege plura voce Ἁρμάτιος. Ἁρμᾶτος apud Suid.

c Zenonis hunc Magum fuiſſe ſcripſit Suid.

d Malchus ſup. ab Onulpho interfectum ait.

e Hæreticus ſupr. cognominatur, Cod. 41. alibi Fullo, Antiochenæ ſedis raptor.

καὶ ὡς πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ τὸν ἔγγονόν μὲν αὐτοῦ ἐκ Ζήνωνος φύντα τῇ Ἀριάδνῃ· καὶ ὡς μετὰ τελευτὴν Λέοντος ὁ παῖς Λέων Ζήνωνα τὸν πατέρα, συναινέσει τῆς βουλῆς, [καὶ] βασιλέα ἔστεψε. λεπτομερής τε τῆς ἰσαύρων γενεαλογίας ἀφήγησις· καὶ ὡς εἶησαν ἀπόγονοι τοῦ Ἠσαῦ, πολλὴ σπουδὴ καὶ διήγησις. ὅπως τε Ζήνων ὑπὸ Βηρίνης ἀπατηθεὶς, φεύγει γυναικὶ ἅμα καὶ μητρὶ, τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας· καὶ ὡς Βηρίνα ἐλπίδι τοῦ συναφθῆναι Πατρικίῳ τῷ μαγίστρῳ, καὶ βασιλεύειν αὐτὸν, τὸν γαμβρὸν αὐτῆς φυγαδεύσασα ἐξ ἀπάτης, καὶ* αὐτῆς τῆς ἐλπίδος ἐσφάλη, τῶν ἐν τέλει Βασιλίσκον τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν ἀνειπόντων βασιλέα. περί τε τῆς ἰσαύρων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀμυθήτου σφαγῆς. καὶ ὡς μετὰ Νέπωτα βασιλέα ῥώμης Αὐγούστουλον ὁ πατὴρ Ὀρέστης ῥώμης κατεπράξατο βασιλεύειν. ταῦτα ὁ πρῶτος λόγος.

* al. αὐτῇ.

Ὁ δὲ δεύτερος, ὅπως Πατρίκιος ὁ μάγιστρος, ὁ Βηρίνῃ συμφθειρόμενος, ἐπαγανακτήσαντος αὐτῷ Βασιλίσκου, ἀπεβίω. καὶ διὰ τοῦτο Βηρίνα δι' ἔχθρας πρὸς τὸν ἀδελφὸν καταστᾶσα, καὶ Ζήνωνι διὰ χρημάτων τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν συμπράττουσα, τὰ ἔσχατα ἔπαθεν* ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ εἰ μὴ διέκλεψεν αὐτὴν* Ἀρμάτος ἐκ τοῦ ναοῦ, τάχα ἂν καὶ διεφθάρη. καὶ ὡς* Ἀρμάτος τῇ* γυναικὶ συνδιαφθειρόμενος Βασιλίσκου, ἐπὶ μέγα δυναστείας ἤρθη· καὶ ὡς ὕστερον τὸν κατὰ Ζήνωνος πιστευθεὶς πόλεμον, ἀπέκλινεν ἐπὶ συνθήκαις δι' Ἴλλου πρὸς αὐτόν· καὶ εὐδοκιμῶν ἐπὶ Ζήνωνος, ὡς καὶ τὸν υἱὸν Βασιλίσκον καίσαρα ἰδεῖν, ὕστερον* ἐκρεουργήθη. καὶ ὁ παῖς ἀπὸ καίσαρος εἰς τοὺς ἐν Βλαχέρναις ἀναγνώστας ἐτέλεσεν. ὡς πρὸ τούτων Βασιλίσκος Μάρκον τὸν ἴδιον υἱὸν καίσαρα* ἀνεῖπεν, εἶτα καὶ βασιλέα. καὶ ὡς Ἴλλους συνέβη Ζήνωνι εἰς φιλίαν, καὶ πάλιν ἀναλαβεῖν παρεσκεύασε τὴν βασιλείαν. καὶ ὡς καταστασιασθεὶς* βασιλεὺς, σὺν τῇ γυναικὶ Ζηνωνίδι καὶ τέκνοις, καταφεύγει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κἀκεῖθεν ἀπάτῃ* Ἀρμάτου ἐκβληθεὶς, ἐξορίζεται εἰς Καππαδοκίαν. εἶτα πανοικεὶ κατασφάζεται. ὡς Πέτρου τοῦ δυσσεβοῦς τὰς τῆς ἀνατολῆς ταράσσοντος ἐκκλησίας, Καλανδίωνα Ζήνων ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἱεράσθαι Ἀντιοχείας* ἀπέσταλκε, καὶ δεόμενος χρημάτων, ἐκπορισμάτων ἐπέτυχε· καὶ πολλοὶ νεωτερίσαντες κατ' αὐτοῦ καὶ ἑαλωκότες, δίκην ἔδωσαν. ὡς Ἴλλους πολλὰ τῇ ῥωμαίων συνήνεγκε πολιτείᾳ, ταῖς τε κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς κατὰ πόλιν φιλοτιμίαις τε καὶ δικαιοπραγίαις. ὡς μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βασιλέως Νέπωτος ῥώμης, καὶ τὸν διωγμὸν τοῦ μετ' αὐτὸν Αὐγουστούλου Ὀδόακρος Ἰταλίας καὶ αὐτῆς ἐκράτησε ῥώμης. καὶ στασιασάντων αὐτῷ τῶν δυσμικῶν γαλατῶν, διαπρεσβευσαμένων τε αὐτῶν καὶ Ὀδοάκρου πρὸς Ζήνωνα: Ὀδοάκρῳ μᾶλλον ὁ Ζήνων ἀπέκλινεν. ὡς Ἀλανός τις Ἴλλουν ἀνελεῖν βουληθεὶς, καὶ πλήξας: Ἐπινίκιον, εἶπεν, ὃς ἦν οἰκεῖος Βηρίνῃ, τὴν ἀναίρεσιν ὑποθέσθαι· καὶ ὡς ἐξεδόθη Ἐπινίκιος Ἴλλῳ· καὶ ὡς ὑποσχέσει καὶ ἀμνηστείας καὶ εὐεργεσιῶν, ἐξεῖπε πάντα Ἐπινίκιος, ὅσα ἐπεβούλευε Βηρίνα κατὰ Ἴλλου·

* al. ἀπὸ

* al. Ἁρμάτιον

* al. Ἁρμάτιος

* al. γαμετῇ

* al. ἱερουργήθη

* al. εἶπεν

* al. Βασιλίσκος.

* al. Ἁρμάτου

* ἀπέστειλε.

καὶ ὡς

* al. Βηρίναν. καὶ ὡς Ζήνων* Βηρῖναν διὰ τοῦτο ἐκδίδωσιν, ὁ δὲ αὐτὴν εἰς φρούριον Κιλικίας ὑπορρίψας ἠσφαλίσατο· ὡς Παμπρεπίῳ τῷ δυσσεβεῖ* διὰ Μάρσου Ἴλλους* φιλιωθείς, ἅπαντα κατὰ μικρὸν συνέχεε τὰ αὐτοῦ. ὡς ἐμφύλιος συνέστη τῷ Ζήνωνι πόλεμος, ἐξάρχοντος Μαρκιανοῦ καὶ Προκοπίου υἱῶν τοῦ βασιλεύσαντος ῥώμης Ἀνθεμίου· καὶ κρατήσαντος Ζήνωνος δι' Ἴλλου, πρεσβύτερος μὲν Μαρκιανὸς ἐχειροτονήθη, ὁ δὲ Προκόπιος πρὸς Θεοδώριχον τὸν ἐν Θρᾴκῃ διέφυγε. καὶ ὡς ὑπερορισθεὶς Μαρκιανὸς ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ διαφυγὼν, ἐτάραξε τὴν κατ' Ἄγκυραν Γαλατίαν· εἶτα συλληφθεὶς, εἰς Ἰσαυρίαν διωκίσθη. καὶ ὡς ἡ πρὸς Ἴλλουν ἔχθρα τῷ βασιλεῖ συνέστη καὶ ηὐξήθη. οὕτω μὲν οὖν καὶ ὁ δεύτερος. Ὁ δὲ τρίτος ἄλλα τε περιέχει, καὶ ὡς εἰς τὸ ἐμφανὲς Ἴλλους ἐπαναστὰς Ζήνωνι βασιλέα Λεόντιον σὺν Βηρίνῃ ἀνεῖπεν· ὅπως τε δυσπραγήσαντες, ἐπολιορκήθησαν, καὶ ἁλόντες ἀπετμήθησαν, καὶ τἆλλα, ἕως τῆς Ζήνωνος τελευτῆς.

* al. Διαμάρσου Ἴλλους φιλωθείς.

CANDID.

Quare Zeno Verinam Hillo tradidit, qui eam in Ciliciæ caſtellum ablegauit, atque ita tutum ſeſe reddidit. Hillus Pamprepio, homini impio, Marſi opera, factus carus, paulatim omnia ipſius negotia perturbauit. Ciuile Zenoni bellum fuit, atque inteſtinum, inſurgentibus Marciano & Procopio, filiis eius qui Romæ imperauerat Anthemij. quos cum Hillus Zenonis auſpiciis deuiciſſet, Marcianus quidem natu grandior ordinatus eſt presbyter: Procopius vero ad Theuderichum in Thraciam confugit. Quin & extorris in Cappadocia Marcianus, fuga elapſus, quæ ad Ancyram pertinet Galatiam, turbauit, donec captus in Iſauriam eſt relegatus. In Hillum quoque ab Imperatore odium conceptum eſt, auctúmque. Atque hæc libro ſecundo prodita.

Tertius deinde liber cum alia continet, tum quomodo palam in Zenonem Hillus inſurrexerit, Leontiúmque Imp. cum Verina renunciauerit, vtque re infeliciter geſta, obſeſſi captique capite truncati ſint. aliáque ad [a] exitum vſque Zenonis.

a Quem lege apud Suid. in Zenone.

ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ ΙΣΤΟρίας λόγοι ή·

π'. Olympiodori hiſtoriarum libri XXII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ὀλυμπιοδώρου ἱστορικοὶ λόγοι κβ'. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Ὁνωρίου τοῦ βασιλέως ῥώμης, τῆς ὑπατείας τὸ ζ', καὶ Θεοδοσίου τοῦ δευτέρου· κατέρχεται δὲ μέχρις ὅτε Βαλεντινιανὸς, ὁ Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίου παῖς, εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ῥώμης ἀνερρήθη ἀρχήν. οὗτος ὁ συγγραφεὺς Θηβαῖος μέν ἐστιν, ἐκ τῶν πρὸς Αἴγυπτον Θηβῶν τὸ γένος ἔχων· ποιητὴς, ὡς αὐτός φησι, τὸ ἐπιτήδευμα. Ἕλλην τὴν θρησκείαν. σαφὴς μὲν τὴν φράσιν, ἄτονος δὲ καὶ ἐκλελυμένος, καὶ πρὸς τὴν πεπατημένην κατενηνεγμένος χυδαιολογίαν· ὥστε μηδ' ἄξιος εἰς συγγραφὴν ἀναγράφεσθαι ὁ λόγος. ὃ καὶ αὐτὸς ἴσως συνιδὼν, οὐ συγγραφὴν αὐτῷ ταῦτα κατασκευασθῆναι, ἀλλὰ ὕλην* συγγραφῆς ἐκπορισθῆναι διαβεβαιοῦται· οὕτως ἄμορφος καὶ ἀνείδεος, καὶ αὐτῷ τοῦ λόγου ὁ χαρακτὴρ κατεφαίνετο. καὶ γὰρ οὐδεμιᾷ τῶν ἰδεῶν καλλωπίζεται, πλὴν εἴ τις ἐν ποσὶ τῇ ἀφελείᾳ πλησιάζειν ἐκβιάσοιτο. τῷ γὰρ λίαν ταπεινῷ καὶ ἐξηυτελισμένῳ καὶ ταύτης ἐκπίπτων, εἰς ἰδιωτισμὸν ὅλως ὑπενήνεκται. ὕλην δὲ αὐτὸς ἱστορίας ταῦτα καλῶν, ὅμως καὶ λόγοις διαιρεῖ, καὶ προοιμίοις πειρᾶται κοσμεῖν. καὶ πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὃς ἀνεψιὸς ἐχρημάτιζεν Ὁνωρίου καὶ Πλακιδίας, Ἀρκαδίου δὲ παῖς, πρὸς τοῦτον τὴν ἱστορίαν ἀναφωνεῖ. διαλαμβάνει τοίνυν περὶ Στελίχωνος, ὅσην τε περιεβέβλητο δύναμιν, καταστὰς τῶν παίδων Ἀρκαδίου καὶ Ὁνωρίου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου· καὶ ὡς *Σερῆναν νόμῳ γάμου ἠγάγετο, Θεοδοσίου καὶ ταύτην αὐτῷ κατεγγυήσαντος. ὅτι τε μετὰ ταῦτα Στελίχων εἰς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Θερμαντίαν, τὸν βασιλέα Ὁνώριον γαμβρὸν ἐποιήσατο. καὶ ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἔτι μᾶλλον ἤρθη δυνάμεως, καὶ πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ ῥωμαίων πρὸς πολλὰ τῶν ἐθνῶν κατώρθωσε· καὶ ὅτι μιαιφόνῳ καὶ ἀπανθρώπῳ σπουδῇ Ὀλυμπίου, ὃν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ προσῳκείωσε, τῆς διὰ ξίφους ὑπέμεινε θάνατον.

* al. γραφῆς.

* Σερῆναν.

OLYMPIODORI *Hiſtoriarum libri XXII.*

LXXX.

LECTI ſunt OLYMPIODORI *Hiſtoriarum libri duo & viginti*, ducto initio ab Honorij Roman. Imper. Conſulatu ſeptimo, & Theodoſij ſecundo: deducítque hiſtoriam ad id vſque tempus, quo Valentinianus, Placidæ & Conſtantij filius, Romanus Imperator declaratus eſt.

Scriptor hic ortum ducit Ægyptiacis Thebis, profeſſione poëta, vt de ſe ipſe fatetur, religione vero gentium imbutus. Dictio illi clara; remiſſa tamen ac diſſoluta, & in protritam deuoluta verborum affluentiam. Oratio itaque indigna vt hiſtoriæ adnumeretur: cuius ipſe fortaſſe conſcius, non hiſtoriam hanc à ſe adornari, ſed materiam dumtaxat, ſeu Commentarium hiſtoriæ ſuppeditari contendit. adeo informis ac ſpecie carens, etiam ipſimet dictionis ſuæ character viſus eſt. Et vero nulla idea hic enitet, niſi quis eum alibi ſimplicitati accedere contendat. etſi neque hanc attingat, dum nimis humili ac vili dictionis genere vſus, in idiotiſmum plebeiúmque ſermonem prorſus delabitur. Et licet *Syluam* ſuum ipſe opus appellet, libris tamen diſtinguit, præfationibúſque ornare nititur. Hiſtoriam inſcribit Theodoſio [Minori] Imp. qui Arcadij filius, Honorij ac Placidiæ patruelis fuit.

Narrat itaque Stelichonem ad magnam perueniſſe potentiam, cum eum Theodoſius Magnus parens ipſe, ſuis liberis Arcadio atque Honorio tutorem impoſuiſſet, ac præterea vxorem Serenam duxiſſet, à Theodoſio æque ipſi deſponſam. Poſt etiam, filia ſua Thermantia nuptui Honorio Imperatori data, illum ſibi generum adſciuiſſe: indéque ad ſummam prorſus euectum potentiam. Multa pro Romanis cum variis gentibus bella geſſiſſe feliciter, donec [a] ſanguinaria immanique Olympij opera (qui per Stelichonem Imperatori familiaris factus fuerat) [b] ferro mortem excepit.

a Ita pietate inſignem virum Chriſtianum perſtringit homo Ethnicus, vt & Zoſimus lib. V. Laudat tamen binis ad eum datis literis B. Auguſtinus, epiſt. 124. 129.

b Manu Heracliani, qui huius facinoris præmium accepit Africæ Præfecturam. Eius & inf. mentio fit ab hoc autore.

OLYMPIO.

Addit Alarichum Gothorum præfectum, quem olim euocarat Stelicho, vt Honorio Illyricum armis teneret (hæc enim illi prouincia à parente Theodoſio in partitione regni obuenerat) tum ob Stelichonis cædem, tum quod promiſſum illi datum non eſſet, cinxiſſe, & cepiſſe Romam, in eaque vrbe incredibilem argenti vim præda auertiſſe. Quin & Honorij [a] Placidiam, Romæ tum agentem, captiuam habuiſſe. Ante captam verò vrbem illuſtrem tum virum, cui [b] Attalo nomen, ſummam Præfecturam gerentem, Imperatorem renunciaſſe. Atque eſſe hæc ob eas, quas diximus cauſas, & ob [c] Sarum, Gotthum item genere, ſed paucorum hominum Præfectum (vix enim ducentos, aut ſummum trecentos ductabat) cætera generoſum virum, armiſque inuictum, quem quod ſocium ſibi Romani adiunxiſſent, Alarichi infeſtum hoſtem, in perpetuum idcirco hunc renunciaſſe Sari amicitiæ. In hac vrbis obſidione mutua carne paſtos obſeſſos. Alarichum, viuente etiamnum Stelichone, militiæ mercedem centenarios quadraginta accepiſſe. Poſt Stelichonis interitum, ſuffocatam periiſſe, & [d] Serenam eius coniugem, quòd Alarichi ad vrbem aduentus cauſa extitiſſe putaretur. Interfectum antea, interempto iam Stelichone, filium eius ex Serena Eucherium. [e] *Buccellarij* vocabulum Honorij Imper. temporibus tributum militibus, non Romanis ſolùm, ſed & Gotthis quibuſdam. Eodem modo & [f] *fœderatorum* nomen attributum inconditæ, & è diuerſis conflatæ multitudini. Olympium illum, qui Stelichoni inſidiatus erat, officiorum magiſtrum factum, ea poſt dignitate excidiſſe. Dehinc iterum potitum, rurſum priuatum eſſe: tandem fuſtibus à Conſtantio, qui Placidiam vxorem duxerat, mactatum occubuiſſe, cùm ei ante eadem auriculæ reſectæ fuiſſent. Ita [g] impium illum non impunitum obiiſſe. Gotthorum, qui cum Rodogaiſo erant, [h] primarios viros, *Optimatos* appellatos ait, [i] duodecim ferè millium numero: quibus omnibus debellatis, Stelichonem cum Rodogaiſo [k] ſocietatem iniiſſe.

Alaricho morbi vi extincto, ſucceſſorem datum Adaulphum, vxoris fratrem. Panem ſiccum ſcriptor hic [l] *Buccellatum* vocari tradit, illuditque militum cognomini, vt qui hinc *Buccellarij* ſint appellati.

Conſtantinus ad imperium tyrannicè ſublatus, ad Honorium legatos mittit excuſantes, inuitum illum, & à militibus coactum, imperium ſuſcepiſſe. veniam igitur poſtulare, ſocietatémque imperij. Imperator propter impendentes moleſtias tantiſper ſuſcepit in ſocietatem. Conſtantinus hic in Britannia renunciatus fuerat, militari tumultu ad imperium adactus. Etenim ante Honorij conſulatum ſeptimum, in ſeditionem illic verſus exercitus, Marcum quendam Imperatorem crearat: quo ab ipſis ſublato, Cratianus ſuffectus eſt. Hic vbi menſes quatuor, illis iam faſtidio ductis, præterfuiſſet, interficitur. Tum Conſtantinus Augusti nomine ſalutatur.

[a] *Quæ Galla Placidia dicta.*
[b] Priſcus Attalus *vocatus eſt, teſte Sozomeno lib. IX. cap. 8.*
[c] *Idem alias* Aſurus *appellatur vt apud Zoſim inf. Cod. XCVIII.*
[d] Σερῆναν *lego.*
[e] *Buccellarij Suidæ. Gallogræciæ milites. Plura Turneb. lib. 24. cap. 16. & lib. 26. c. 15. Vide etiam Conſtant. Porphyrogennetæ libel. de Thematib. vbi ſextum deſcribit Buccellariorum fuiſſe, & præ cæteris Nicol. Rigaltij Gloſſar. τακτικόν.*
[f] φοιδεράτων. τῶν Σκυθῶν, οὓς καλοῦσι Ῥωμαῖοι τοὺς ὑποσπόνδους *inquit Suidas.*
[g] *Sic homo impie, Chriſtianum & laudatum virum appellare audes?*
[h] κεφαλαιῶται.
[i] *Vnde Zoſimi calculus de quadringentorum millium, exercitu fidem non planè excedere videtur.*
[k] *Atqui à Stelichone captum atque etiam necatum referunt Proſper, Caſſiodorus, Oroſius, & S. Auguſtinus lib. 5. de ciuitate Dei cap. 23.*
[l] *Vide ſupr. paulo.* Buccellarij *ex Turnebo.*

ὅτι Ἀλάριχος, ὁ τῶν Γότθων φύλαρχος, ὃν Στελίχων μετεκαλέσατο ἐπὶ τῷ φυλάξαι Ὁνωρίῳ τὸ Ἰλλυρικόν: τῇ γὰρ αὐτοῦ ἦν παρὰ Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς ἐγκενεμημένον βασιλείᾳ· οὗτος οὖν ὁ Ἀλάριχος, διά τε τὸν φόνον Στελίχωνος, καὶ ὅτι ἃ συνέκειτο αὐτοῦ, οὐκ ἐλάμβανε, πολιορκεῖ καὶ ἐκπορθεῖ τὴν *Ῥώμην: ἐξ ἧς χρήματά τε ἄπειρα ἐξεκόμισε, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὁνωρίου Πλακιδίαν, ἐν Ῥώμῃ διάγουσαν, ᾐχμαλώτισε. καὶ πρὸ τῆς ἁλώσεως δὲ ἕνα τινὰ τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐπιδόξων, Ἄτταλος ἦν ὄνομα αὐτῷ, τὴν ἐπαρχότητα τότε διέποντα, [εἰς] βασιλέα ἀνηγόρευσεν. ἐπράχθη δὲ αὐτῷ ταῦτα, διά τε τὰς προειρημένας αἰτίας: καὶ ὅτι Σάρον, καὶ αὐτὸν Γότθον ὄντα, καὶ πλήθους μὲν ὀλίγου ἐπάρχοντα (ἄχρι γὰρ σ' ἢ καὶ *τ', αὐτῷ ὁ λαὸς ἐξετείνετο) ἄλλως δὲ ἡρωϊκόν τινα καὶ ἐν μάχαις ἀκαταγώνιστον, τοῦτον ὅτι Ῥωμαῖοι ἠταιρίσαντο δι' ἔχθρας Ἀλαρίχῳ ὄντα, ἄσπονδον ἐχθρὸν Ἀλάριχος ἐποιήσατο. ὅτι ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ῥώμης ἀλληλοφαγία τῶν ἐνοικούντων ἐγένετο. ὅτι Ἀλάριχος, ἔτι ζῶντος Στελίχωνος, μ' κεντηνάρια μισθὸν ἔλαβε τῆς ἐκστρατείας. ὅτι μετὰ θάνατον Στελίχωνος ἀναιρεῖται ἐναποπνιγεῖσα Καισαρεῖνα ἡ τούτου γυνὴ, αἰτία νομισθεῖσα τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐφόδου Ἀλαρίχου. ἀναιρεῖται δὲ πρότερον μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Στελίχωνος, ὁ ταύτης κἀκείνου παῖς ὁ Εὐχέριος. Ὅτι τὸ Βουκελλάριος ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὁνωρίου ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν οὐ μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ Γότθων τινῶν· ὡσαύτως καὶ τὸ *φοιδεράτων, κατὰ διαφόρου καὶ συμμιγοῦς ἐφέρετο πλήθους. ὅτι Ὀλύμπιος, ὁ ἐπιβουλεύσας Στελίχωνα, μάγιστρος τῶν ὀφφικίων γέγονεν. εἶτα ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς· εἶτα πάλιν ἐπέβη ταύτης· ἔπειτα ἐξέπεσεν. εἶτα ἐκπεσὼν, ῥοπάλοις ὕστερον ὑπὸ *Κωνσταντίνου, ὃς ἠγάγετο Πλακιδίαν, παιόμενος ἀναιρεῖται, τὰς ἀκοὰς πρότερον ἐκκοπείς· καὶ ἡ δίκη τὸν ἀνοσιουργὸν εἰς τέλος οὐκ ἀφῆκεν ἀτιμώρητον. ὅτι τῶν μετὰ Ῥοδογαΐσου Γότθων οἱ *Κεφαλιῶται, ὀπτίματοι ἐκαλοῦντο εἰς δώδεκα συντείνοντες χιλιάδας, οὓς καταπολεμήσας Στελίχων, Ῥοδογαΐσου προσεταιρίσατο. ὅτι Ἀλαρίχου νόσῳ τελευτήσαντος, διάδοχος αὐτοῦ Ἀδάουλφος καθίσταται, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφός. Ὅτι τὸν ξηρὸν ἄρτον *βουκέλλατον ὁ συγγραφεὺς καλεῖσθαί φησι· καὶ χλευάζει τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐπωνυμίαν, ὡς ἐκ τούτου βουκελλαρίων ἐπικληθέντων. ὅτι Κωνσταντῖνος εἰς *τυραννίδα ἀρθεὶς, πρεσβεύεται πρὸς Ὁνώριον, ἄκων μὲν, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν βιασθεὶς, ἀπολογούμενος ἄρξαι: συγγνώμην δ' αἰτῶν, καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἀξιῶν κοινωνίαν· καὶ βασιλεὺς διὰ τὰ ἐνεστηκότα δυσχερῆ τέως καταδέχεται τὴν τῆς βασιλείας κοινωνίαν. κατὰ τὰς Βρεττανίας δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ἐτύγχανεν ἀνηγορευμένος, στασιασάντων τῶν ἐκεῖσε στρατιωτῶν εἰς ταύτην ἀνηγμένος τὴν ἀρχήν. καὶ γὰρ ἐν ταύταις ταῖς Βρεττανίαις, πρὶν ἢ Ὁνώριον τὸ ζ' ὑπατεῦσαι, εἰς στάσιν ὁρμῆσαν τὸ ἐν αὐταῖς στρατιωτικὸν, Μάρκον τινὰ ἀνεῖπον αὐτοκράτορα. τοῦ δὲ ὑπ' *αὐτῶν ἀναιρεθέντος, Γρατιανὸς αὐτοῖς ἀντικαθίσταται. ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος εἰς τετράμηνον αὐτοῖς προσκορὴς γεγονὼς, ἀπεσφάγη: Κωνσταντῖνος τότε εἰς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναβιβάζεται

* πόλιν.
* τριακοσίων.
* al. φοιδεράτης & φοιδεράτων.
* al. Κωνσταντίου.
* al. Κεφαλαιῶται.
* al. βουκέλλαστρον & βουκέλλατον.
* τὴν βασιλείαν.
* αὐτῶν.

ὅτι Ἰουστῖνον καὶ Νεοβιγάστην στρατηγοὺς προβαλλόμενος, καὶ τὰς Βρεττανίας ἐάσας, * περαιοῦται ἅμα τοῖς αὐτοῦ ἐπὶ Βονωνίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραθαλασσίαν, καὶ πρώτην ἐν τοῖς τῶν Γαλατῶν ὅροις κειμένην. ἔνθα διατρίψας, καὶ ὅλον τὸν Γάλλον καὶ * Ἀκυταρὸν στρατιώτην ἰδιοποιησάμενος κρατεῖ πάντων τῶν μερῶν τῆς Γαλλίας μέχρι τῶν Ἄλπεων τῶν μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Γαλλίας. ὅτι δύο παῖδας ἔσχε Κώνσταντα καὶ Ἰουλιανόν. ὧν τὸν μὲν Κώνσταντα καίσαρα χειροτονεῖ, εἶτα [ὕστερον] κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ τὸν Ἰουλιανὸν * νωβελίσιμον. ὅτι Ἄτταλος βασιλεύσας κατὰ Ὀνωρίου, ἐπὶ Ῥάβενναν ἐκστρατεύεται, καὶ πέμπεται πρὸς αὐτόν, ὡς ἐκ βασιλέως Ὀνωρίου πρὸς βασιλέα, Ἰωβιανὸς ἔπαρχος καὶ πατρίκιος, καὶ Οὐάλης στρατηγὸς ἑκατέρας δυνάμεως, καὶ Ποτάμιος ὁ κοιαίστωρ, καὶ Ἰουλιανὸς πριμικήριος τῶν νοταρίων: οἳ ἐδήλουν Ἀττάλῳ ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς βασιλείας ἀπεστάλθαι παρὰ Ὀνωρίου. ὁ δὲ * ἀπένευσεν. ἀλλὰ νῆσον οἰκεῖν ἢ ἕτερόν τινα τόπον, ὃν ἂν βούλοιτο συγχωρεῖν Ὀνωρίῳ, κακῶν ἀπαθῆ. ἀποκρίνεται δὲ * Ἰωβιανὸς ἡσθείς, ἐπαγγελλόμενος καὶ σινῶσαι καθ᾽ ἑνὸς μέρους, τὸν βασιλέα Ὀνώριον. ἐφ᾽ ᾧ ἐπετίμησεν Ἄτταλος Ἰωβίῳ, ὡς οὐδενὸς ἔθους ὄντος, σινοῦσθαι βασιλέα, ἑκόντι τὴν βασιλείαν ἀποτιθέμενον. ἀλλὰ * Ἰωβιανὸς μὲν πολλάκις πρεσβεύσας, καὶ μηδὲν ἀνύσας, καταμένει πρὸς Ἄτταλον πατρίκιος Ἀττάλου ὀνομασθείς. μετέρχεται δὲ κατὰ τὴν Ῥάβενναν, ἐπὶ τὸν * πρεπόσιτον Εὐσέβιον ἡ δυναστεία: ὃς μετὰ ἱκανὸν χρόνον Ἀλλοβίχου ἐπηρείᾳ καὶ ὑποθήκῃ δημοσίᾳ (καὶ) ἐπ᾽ ὄψεσι τοῦ βασιλέως, ῥάβδοις ἀναιρεῖται. χρόνος ἐρρύησεν ἱκανός, καὶ μὴ πειθόμενος Ἄτταλος Ἀλαρίχῳ, σπουδῇ δὲ μάλιστα * Ἰωβίου, ὃς τὴν Ὀνωρίου πρεσβείαν προδεδωκώς, καθαιρεῖται τῆς βασιλείας: καὶ μένει, τὸν ἰδιώτην παρὰ Ἀλαρίχῳ βίον ἀνθῃρημένος. ἔπειτα μετὰ χρόνον τινὰ βασιλεύει: εἶτα καθαιρεῖται. καὶ μετὰ ταῦτα ὕστερον ἐπὶ Ῥάβενναν παραγεγονώς, καὶ τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλους ἀκρωτηριασθεὶς ἐξορίᾳ * περιπέμπεται. ὅτι Ἀλλόβιχος μετὰ βραχύ, τὸ ἐφ᾽ ᾧ τὸν * πρεπόσιτον Εὐσέβιον ἀνεῖλε δίκην τινύς, γνώμῃ τοῦ βασιλέως κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναιρεῖται· καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τύραννος τὸν Ἀλλοβίχου θάνατον μαθών, ἐπειγόμενος πρὸς Ῥάβενναν, ὥστε * σπείσασθαι Ὀνωρίῳ, φοβηθεὶς ὑποστρέφει. ὅτι τὸ Ῥήγιον μητρόπολίς ἐστι τῆς Βρεττανίας, ἐξ οὗ, φησὶν ὁ ἱστορικός, Ἀλάριχον ἐπὶ Σικελίαν βουλόμενον περαιωθῆναι, ἐπισχεθῆναι. ἄγαλμα γάρ φησι τετελεσμένον ἱστάμενον ἐκώλυε τὴν περαίωσιν. τετέλεστο δέ, ὡς μυθολογεῖ, παρὰ τῶν ἀρχαίων ἀποτρόπαιόν τε τοῦ ἀπὸ τῆς Αἴτνης πυρός, καὶ πρὸς κώλυσιν παρόδου διὰ θαλάσσης βαρβάρων. ἐν γὰρ τῷ ἑνὶ ποδὶ πῦρ ἀκοίμητον ἐτύγχανε, καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ ὕδωρ ἀδιάφθορον. οὗ καταλυθέντος, ὕστερον ἔκ τε τοῦ αἰτναίου πυρός, καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων βλάβας ἡ Σικελία ἐδέξατο. κατέστρεψε δὲ τὸ ἄγαλμα Ἀσκληπιὸς ὁ τῶν ἐν Σικελίᾳ κτημάτων * Κωνσταντίνου καὶ Πλακιδίας διοικητὴς καταστάς. ὅτι Κωνσταντίνου τοῦ τυράννου καὶ Κώνσταντος τοῦ παιδός, ὃς πρότερον μὲν καῖσαρ, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς

* al. περαιοῦται. * al. Κύταρον. * al. νωβελλίσιμον. * ἀπένευεν. * Ἰοβιανός. * σινῶσαι. * Ἰόβιος. * al. πραιπόσιτον. * Ἰωβίου. * παραπέμπεται. * περιπέμπεται. * al. πείσασθαι. * l. Κωνσταντίου.

OLYMPIO.

Is Iuſtinum, & Neouigaſten, militarium copiarum duces creans, relicta Britannia, cum ſuis traiecit, venitque [a] Bononiam, maritimam vrbem ſic dictam, primam in Galliæ finibus poſitam. Ibi moratus, Gallum omnem, & [b] Acytarum militem ſibi adiungens, omni eſt Gallia potitus ad alpes vſque, quæ Italiam à Gallia ſeparant. Huic filij duo erant, Conſtans, & Iulianus. Illum Cæſarem conſtituit; Iulianum deinde eo ipſo tempore *nobiliſsimum* nominauit.

Attalus contra Honorium imperans, ad Rauennam caſtrametatus eſt, miſſúſque ad illum tanquam ab Honorio Imperatore ad Imperatorem [c] Iouinianus præfectus atque patricius, & Valens vtriuſque militiæ dux, & Potamius quæſtor, & Iulianus notariorum primicerius. Hi Attalo ſignificant ab Honorio ſeſe miſſos, vt cum illo de imperij ſocietate tractent. Abnuit verò ille: concedere tamen ſe, vt inſulam inhabitet malorum expers Honorius, vel alium certè quem velit locum. Reſpondet ad hæc lætabundus Iouianus, indicátque exutum iam ab Attalo vna regni parte Honorium Imperatorem. Quare Iouium Attalus increpando, nullum ferre morem dixit, vt ſpoliari dicendus ſit Imperator, qui ſponte ſua imperio abdicaret. Verùm Iouianus ſępenumero legatione obita, neque quidquam proficiens, manſit tandem apud Attalum, illiúſque Patricius eſt appellatus. Rauennæ interim delabitur ad Euſebium [d] Præpoſitum [e] poteſtas: qui pòſt non diu, [f] Allouichi violentia, ac decreto publico, in oculis Imperatoris fuſtibus eſt occiſus. Poſt etiam dum [g] Alaricho non acquieſcit Attalus, & verò maximè Iouij opera, qui Honorij legatos prodiderat, imperio deiicitur: manétque priuatam apud Alarichum vitam degens. Deinde non multò poſt iterum imperauit, ac rurſum abdicare coactus eſt. Poſt hæc tandem ad Rauennam profectus, & ſummis dexteræ manus digitis truncatus proſcribitur. Allouichus item poſt paulò, quòd Euſebium Præpoſitum ſuſtuliſſet, Imperatoris ſententia pœnas dedit, atque [h] in eius conſpectu occiditur. Conſtantinus tyrannus, cognita Allouichi morte, Rauennam accedens, [i] vt cum Honorio fœdus iniret, metu perculſus reuertit.

Rhegium metropolim eſſe [k] Bruttiorum, è qua refert hiſtoricus Alarichum, dum in Siciliam traiicere parat, retentum fuiſſe. Statua enim, inquit, inaugurata, ibi ſtans, traiectum vetabat. Fuerat verò hæc, vt fabulatur, ab antiquis inaugurata, cùm vt Æthnæ montis ignes auerteret, tum vt maris tranſitu Barbaros prohiberet. Altero enim pede perpetuum ignem, altero verò perennem aquam geſtabat. Ea igitur ſtatua confracta, [l] tandem ex Æthnæo igne, & à Barbaris detrimentum Siciliam cepiſſe. Euerſam verò ſtatuam ab Æſculapio, qui in Sicilia poſſeſſionum Conſtantij & Placidiæ curator erat.

Conſtantino tyranno, & Conſtante filio (qui primum quidem Cæſar, poſt etiam Imperator

a Burboniatur legitur apud Sozomenum lib. 9. c. 11.
b Aquitanum emenda, ex Sozom. ſupr. & Sigon. libr. 10.
c *Zoſimus lib. 5. extr.* Iouiū *hunc perpetuò vocat. Photij editio inconſtantior eſt.*
d *Sacri cubiculi. Vide Zoſimum lib. 5. & Sigon. lib. 10.*
e Δυναστεία Iouēj ἐπαρχίαν τῆς αὐλῆς *hic accipio. Hanc enim ſecundam poſt principem poteſtatis fuiſſe viri docti notarunt.*
f Ellobichum *vocat Sigon. lib. 11. hiſt. Occident. imper.* Ebodichum *Sozom. libr. 9. cap. 13.*
g *De Africana expeditione legendus Zoſimus lib. 6.*
h *Aliter hæc Sozom. libr. 9. cap. 13.*
i *Anno Chriſti 411. Car. Sigon.*
k *Omnino* Βρεττίας *legendum.*
l *Ex vana ſcilicet gentium ſuperſtitione.*

OLYMPIODORVS.

creatus fuerat (victis, fugáque dilapſis, Gerontius belli dux cum Barbaris pace libens inita, filium ſuum Maximum, qui inter [a] Domeſticos numerabatur, Cæſarem renunciat. Conſtantem deinde inſecutus, è medio ſuſtulit, & veſtigia conſectans, Conſtantinum quoque patrem perſequebatur. Dum hæc geruntur, [b] Conſtantinus & Vlphilas ab Honorio aduerſus Conſtantinum miſſi; cumque Arelatem perueniſſent, vbi Conſtantinus cum Iuliano filio agebat, hanc obſident. Conſtantinus ad templum confugiens, Sacerdos ordinatur, iureiurando de ſalute illi dato; ſic vrbis portæ obſidentibus militibus apertæ ſunt, miſſúſque eſt cum Iuliano filio Conſtantinus ad Honorium. Ille verò minimè ipſis ignoſcens, ob interfectos à Conſtantino [c] cognatos ſuos, ad triginta [d] à Rauenna milliaria, contra iuriſiurandi fidem interfici eos iubet. Gerontius dein, accedentibus Vlphila & Conſtantino, fugam capeſſit: deprehenſúſque quod impotentius exercitui præfuiſſet, ſuorum inſidiis petitus eſt. Ignem itaque ipſius ædibus iniecerunt. at ille fortiter in aduerſarios pugnat, vno adiuuante famulo, qui Alanus erat. Re tamen tandem deſperata Alanum illum, ſuámque [e] vxorem; vt ipſi poſtularant, interimit, ac denique etiam ſibi mortem conſciſcit. Maximus eius filius, re intellecta, ad fœderatos confugit Barbaros.

a De Domeſticis videndus Curopalat. libello de official. Conſtantinop. Briſſon. in Lexico, & alij.
b Idem qui Placidiam poſtea coniugem accepit.
c Verenianum ac Didymum intelligit, de quibus Zoſimus atque Sozomenus, & ex his Sigon. lib. 10.
d ad Mincium flumen. Sigon.
e Nonniohian Carol. Sigon. vocat.

Iouinius apud [f] Mundacium Germaniæ alterius vrbem, ſtudio Goaris Alani, & Guntiarij Burgundiorum Præfecti tyrannus creatus eſt. Cui vt ſeſe adiungeret, Adaulpho auctor fuit Attalus. Et verò hic cum copiis ad illum ſe confert. Iouinius tamen Adaulphi aduentu offenſus, obſcurè, & veluti per ænigmata Attalum accuſat; quòd aduentum ſuaſiſſet. [g] Sarus item ad Iouinum venturus erat; ſed Adaulphus cognita re, collectis decem millibus militum, occurrit Saro, viros octodecim aut viginti apud ſe habenti, quem geſta heroïca, & ſtupore digna edentem, [h] ſcutis adhibitis, viuum ægrè capere potuerunt, tandémque occidunt. Deſciuerat autem ab Honorio Sarus, audito Belleridem domeſticum ſuum interfectum; nullam tamen cædis rationem duxiſſe Imperatorem, nec in percuſſorem inquirendo vindicaſſe.

f Moguntiacum debebat ſcribere Olympiod.
g Al. Aſarus inf. apud Zoſimum Cod. XCVIII.
h Pro σάκκοις lego σάκοις, vel σακκίοις.

Refert item de Donato, & Hunnis, déque [i] regum eorum ſagittandi peritia. Seipſum ad illos & Donatum, oratorem miſſum ſcriptor ait; multiſque maris erroribus, periculiſque iactatum, tragicè narrat. Donatum quoque iureiurando circumuentum, contra fas iugulatum eſſe: & Charatonem inter reges primum, ob cædem ira incenſum, Imperatoris donis rurſum mitigatum, placatúmque fuiſſe. Et hæc quidem prima operis decade continentur.

i Ῥηγῶν Latina voce dixit.

Alteram verò hinc auſpicatur. Iouinus fratrem ſuum Sebaſtianum, inuito Adaulpho, imperatorem creans, in eius odium incurrit. Adaulphus itaque per internuntios

ἐκεχειροτόνητο. τούτων ἡττηθέντων καὶ πεφευγότων, Γερόντιος ὁ στρατηγὸς τὴν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀσμενίσας εἰρήνην, Μάξιμον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα, εἰς τὴν τῶν δομεστίκων τάξιν τελοῦντα, βασιλέα ἀναγορεύει. εἶτα ἐπιδιώξας Κώνσταντα, κατεπράξατο ἀναιρεθῆναι· καὶ κατὰ πόδας εἵπετο, διώκων καὶ τὸν πατέρα Κωνσταντῖνον. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Κωνστάντιος καὶ * Οὐλφίλας ἀποστέλλονται παρὰ Ὀνωρίου κατὰ Κωνσταντίνου. καὶ καταλαβόντες τὴν Ἀρήλατον, ἔνθα τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο Κωνσταντῖνος σὺν Ἰουλιανῷ τῷ παιδὶ, ταύτην πολιορκοῦσι. καὶ Κωνσταντῖνος καταφυγὼν εἰς εὐκτήριον, πρεσβύτερος τότε χειροτονεῖται, ὅρκων αὐτῷ ὑπὲρ σωτηρίας δοθέντων· καὶ τοῖς πολιορκοῦσιν αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἀναπετάννυνται. καὶ πέμπεται σὺν τῷ υἱῷ Κωνσταντῖνος πρὸς * Ὀνώριον· ὁ δὲ μνησικακῶν αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ, οὓς ἐτύγχανε Κωνσταντῖνος ἀνελὼν, πρὸ τριάκοντα τῆς Ῥαβέννης μιλίων παρὰ τοὺς ὅρκους προστάττει τούτους ἀναιρεθῆναι. Γερόντιος δὲ, παραγινομένου * Οὐλφίλα καὶ Κωνσταντίνου, φεύγει. καὶ καταληφθεὶς, ὅτι ἐγκρατῶς ἦρχε τοῦ οἰκείου στρατοῦ, ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐπιβουλεύεται. πῦρ γὰρ κατὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἀνῆψαν· ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἐπαναστάντας καρτερῶς ἐμάχετο, ἕνα συναγωνιστὴν ἔχων Ἀλανὸν τὸ γένος, εἰς δούλους αὐτοῦ ἀριθμούμενον. τέλος τόν τε Ἀλανὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, τοῦτο προθυμουμένους, ἀναιρεῖ· ἐπικατασφάζει δὲ καὶ ἑαυτόν. Μάξιμος δὲ ὁ παῖς ταῦτα μαθὼν, πρὸς τοὺς ὑποσπόνδους φεύγει βαρβάρους.

* al. Οὐλφιλᾶ.
* Ὀνώριον.
* Οὐλφιλᾶ.

Ὅτι Ἰοβῖνος ἐν Μουνδιακῷ τῆς ἑτέρας Γερμανίας κατὰ σπουδὴν Γωὰρ τοῦ Ἀλανοῦ, καὶ * Γυντιαρίου, ὃς φύλαρχος ἐχρημάτιζε τῶν Βουργουντιόνων, τύραννος ἀνηγορεύθη. πρὸς * ὃν παραγενέσθαι Ἄτταλος Ἀδάουλφον παραινεῖ. καὶ παραγίνεται ἅμα τῷ * πλήθει· καὶ Ἰοβῖνος ἀνιᾶται ἐπὶ τῇ Ἀδαούλφου παρουσίᾳ, καὶ μέμφεται δι' αἰνιγμάτων τῷ παραινέσαντι Ἀττάλῳ τὴν ἄφιξιν. καὶ Σάρος δὲ ἔμελλε πρὸς Ἰοβῖνον παραγενέσθαι· ἀλλ' Ἀδάουλφος τοῦτο μαθὼν, προϋπαντιάζει χιλιάδας δέκα συνεπαγόμενος στρατιωτῶν, ἔχοντι ἄνδρας περὶ αὐτὸν Ἀσάρῳ ὀκτωκαίδεκα ἢ καὶ εἴκοσιν· ὃν ἔργα ἡρωϊκὰ καὶ θαυμάσαι ἄξια * ἐπιδειξάμενον, μόλις * σάκκοις ἐζώγρησαν, καὶ ὕστερον ἀναιροῦσι. Σάρος δ' ἦν ἀποστὰς Ὀνωρίου, ὅτι Βελλερίδου, ὃς ἦν αὐτοῦ δομέστικος, ἀναιρεθέντος οὐδεὶς λόγος τῷ βασιλεῖ τῆς ἀναιρέσεως, οὐδὲ τοῦ φόνου * ἐγίνετο εἰσπραξις.

* Γυντιαρίου.
* οὗ.
* τοῦ πλήθους.
* ἐπιδειξάμενοι.
* σακκίοις.
* al. γίνεται.

Ὅτι διαλαμβάνει περὶ Δονάτου, καὶ περὶ τῶν Οὔννων, καὶ περὶ τῶν Ῥηγῶν αὐτῶν τῆς εὐφυεστάτης τοξείας, καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς καὶ Δονάτον ὁ ἱστορικὸς ἐπρέσβευσε· καὶ τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῦ πλάνην ἐκτραγῳδεῖ καὶ τὸν κίνδυνον. καὶ ὅπως ὅρκῳ Δονάτος ἀπατηθεὶς, ἐκθέσμως ἀποσφάζεται. καὶ ὅπως Χαράτων ὁ τῶν Ῥηγῶν πρῶτος ἐπὶ τῷ φόνῳ εἰς θυμὸν ἀνάπτεται. ὅπως τε πάλιν βασιλικοῖς δώροις διαπραΰνεται καὶ ἡσυχάζει. ἐν οἷς καὶ ἡ πρώτη τῆς ἱστορίας δεκάλογος.

Ἄρχεται δὲ καὶ δευτέρα ὧδε· ὅτι Ἰοβῖνος παρὰ γνώμην Ἀδαούλφου, τὸν ἴδιον ἀδελφὸν * Σεβαστιανὸν βασιλέα χειροτονήσας, εἰς ἔχθραν Ἀδαούλφῳ κατέστη. καὶ πέμπει Ἀδάουλφος πρὸς Ὀνώριον

* Σεβαστῖνον.

πρέσβεις ὑπισχόμενος τάς τε τῶν τυράννων κεφαλὰς, καὶ εἰρήνην ἄγειν. ὧν ὑποστρεψάντων, καὶ ὅρκων μεσιτευσάντων, Σεβαστιανοῦ μὲν πέμπεται τῷ βασιλεῖ ἡ κεφαλή· Ἰωβῖνος δὲ ὑπὸ Ἀδαούλφου πολιορκούμενος, ἑαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ πέμπεται κἀκεῖνος τῷ βασιλεῖ, ὃν αὐθεντήσας Δάρδανος ὁ ἔπαρχος ἀναιρεῖ· καὶ ἀποτίθενται ἄμφω αἱ κεφαλαὶ * Καρθαγένης ἔξωθεν. ἔνθα καὶ ἡ Κωνσταντίνου καὶ ἡ Ἰουλιανοῦ ἀπετμήθησαν πρότερον. ἥ, τε Μαξιμίνου καὶ ἡ Εὐγενίου, οἳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τυραννίδι ἐπιθέμενοι, εἰς τοῦτο τέλους κατέστρεψαν. Ἀδάουλφος δὲ Πλακιδίαν ἀπῃτεῖτο κατὰ σπουδὴν μάλιστα Κωνσταντίου. * ὃς ὕστερον αὐτῇ καὶ εἰς γάμους ἐζεύξεν. ἀλλὰ τῶν πρὸς Ἀδάουλφον ὑποσχέσεων μὴ περαινομένων, καὶ μάλιστα τῆς σιτοπομπίας: οὔτε ταύτην ἀπεδίδου, καὶ εἰς μάχην * ἀπεδίδου τὰ τῆς εἰρήνης διαλύεσθαι.

Ὅτι Ἀδάουλφος ἀπαιτούμενος Πλακιδίαν, ἀνταπῄτει τὸν ὁρισθέντα σῖτον. ἀπόρων δ' ὄντων τῶν ὑπισχομένων εἰς τὸ δοῦναι, * οὐδὲν δὲ ἧττον ὁμολογούντων, εἰ λάβοιεν, Πλακιδίαν παρασχεῖν. καὶ ὁ βάρβαρος τὰ ὅμοια ὑπεκρίνετο, καὶ πρὸς Μασσαλίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραγενόμενος, δόλῳ ταύτην λαβεῖν ἤλπιζεν. ἔνθα πληγείς, * Βονηφατίου τοῦ γενναιοτάτου * βάλλοντος, καὶ μόλις τὸν θάνατον διαφυγὼν, εἰς τὰς οἰκείας ὑπεχώρησε σκηνὰς, τὴν πόλιν ἐν εὐθυμίᾳ λιπὼν, καὶ δι' ἐπαίνων καὶ εὐφημίας ποιουμένην Βονηφάτιον.

Ὅτι Ἀδάουλφος τὸν γάμον μελετῶν Πλακιδίας, * Κωνσταντίῳ ταύτην ἀπαιτοῦντι, βαρυτέρας προύτεινεν αἰτήσεις: ἵνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν αἰτήσεων, εὔλογον δόξῃ τὴν κατάσχεσιν αὐτῆς πεποιηκέναι.

Ὅτι * διστίγματος Κωνστάντιος [πάλαι] γεγονὼς, ὕπατος κατὰ τὴν Ῥάβενναν προέρχεται, μεθ' οὗ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπατεύει Κώνστας· καὶ χρυσίον μὲν σύμμετρον καὶ ἱκανὸν πρὸς τὸ τῆς ὑπατείας ἀνάλωμα εὕρηται ἐκ τῶν τοῦ Ἡρακλειανοῦ, ὃς τυραννίδα μελετῶν * ἀνῄρηται· οὐ μὴν γε τοσοῦτον εὑρέθη, ὅσον καὶ ἠλπίζετο. χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲ μέχρι κεντηναρίων εἴκοσιν εὕρηται: ἡ δὲ * ἀκίνητος αὐτοῦ οὐσία καὶ αὕτη εἰς διχιλίας λίτρας συνέτεινε. καὶ ταύτην ἅπασαν τὴν ὑπόστασιν Κωνστάντιος ἐκ μιᾶς αἰτήσεως παρὰ Ὀνωρίου εἰλήφει. ἦν δὲ Κωνστάντιος ἐν μὲν ταῖς προόδοις κατηφὴς καὶ σκυθρωπὸς, μεγαλόφθαλμός τε καὶ μεγαλαύχην καὶ πλατυκέφαλος, νεύων δι' ὅλου ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ φέροντος αὐτὸν ἵππου. καὶ * οὕτω τῇδε κἀκεῖσε λοξὸν ἐκπέμπων τὸ ὄμμα· ὡς, τὸ τοῦ λόγου, πᾶσι φαίνεσθαι εἶδος ἄξιον τυραννίδος. ἐν δὲ δείπνοις καὶ συμποσίοις τερπνὸς καὶ πολιτικὸς, ὡς καὶ ἐρίζειν τοῖς μίμοις πολλάκις, παίζουσι πρὸ τῆς τραπέζης.

Ὅτι Ἀδαούλφῳ, σπουδῇ καὶ ὑποθήκῃ Κανδιδιανοῦ, ὁ πρὸς Πλακιδίαν συντελεῖται γάμος, μὴν ὁ Ἰανουάριος ἐνειστήκει. ἐπὶ δὲ τῆς πόλεως Νάρβωνος, ἐν οἰκίᾳ Ἰγγενίου τινὸς πρώτου τῶν ἐν τῇ πόλει· ἔνθα προκαθεσθείσης Πλακιδίας, ἐν παστάδι τε ῥωμαϊκῶς ἐσκευασμένῃ, καὶ σχήματι βασιλικῷ, συγκαθέζεται αὐτῇ καὶ Ἀδάουλφος, ἐνδεδυμένος χλανίδα καὶ τὴν ἄλλην ῥωμαίων ἐσθῆτα. ἐν οἷς μετὰ τῶν ἄλλων γαμικῶν δώρων,

* Καρταγένης.
* ἐμελλετᾶτο.
* ἧττον
* al. Βονιφ.
* Βαλόντος.
* Κωνσταντίου ταύτην ἀπαιτοῦντος.
* al. διείγματος.
* ἀνῄρητο.
* ἀκίνητος.
ἢ. οὕτω,

capita ſe tyrannorum miſſurum, pacémque initurum Honorio pollicetur. Hi domum vbi redierunt, & iuſiurandum præſtitum eſt, Sebaſtiani mox caput Imperatori mittitur. Iouinus etiã ipſe ab Adaulpho obſeſſus ſe dedidit, miſſúſque ad Imperatorem eſt: quem Dardanus Præfectus ſua manu percutiens, interimit. vtriuſque caput extra [a] Carthaginem palis infixum: vbi & Conſtantini ac Iuliani antea reſectum; Maximini item & Eugenij, qui ſub Theodoſio magno tyrannidem affectantes, eundem ſunt exitum ſortiti. Poſtulatum eſt ab Adaulpho, ſtudio maximè Conſtantij, eius qui illam poſtea vxorem duxit, Placidiam [quam apud ſe Romæ captam habebat,] Honorio fratri vt redderet. Sed quod Adaulpho promiſſa, præſertim de curanda annona, perfecta non fuiſſent, neque ipſam reddidit, & pacem bello commutaturus videbatur. Adaulphus ergo, cùm Placidia repeteretur, frumentum viciſſim ipſe promiſſum petiit. Cuius conferendi, etſi qui promiſerant copiam nullam haberent, nihilo tamen ſecius conſentiunt, ſi Placidiam reciperent, accepturum. Ad quæ ſimili ferè & ipſe Barbarus ſimulatione vtebatur. Maſſiliam interea, ſic dictam vrbem profectus, dolo eam intercipere tentauit: ſed à Bonifacio, nobiliſſimo viro vulneratus, & vix ſaluo capite fugiẽs, in ſua ſe tentoria recepit; vrbe omiſſa, quæ lætitiæ plena, laudibus, ac bonis ominibus Bonifacium eſt proſecuta.

Adaulphus idem de Placidiæ nuptiis ſatagens, Conſtantio eam poſtulanti grauiores prætexit poſtulationes: vt ſi compos illarum non fieret, illa iuſtè retenta videretur.

Conſtantius olim deſignatus, Conſul aliquando Rauennæ creatur, cum quo Conſtantinopolitanum conſulatum Conſtans gerit. Auri vis iuſta, & ſufficiens ad conſulatus [b] ſumptus tolerandos reperta in Heracliani [c] bonis, qui [d] tyrannidis affectatæ nomine eſt interemptus; etſi tamen tantum pecuniæ repertum non eſt, quantum ſperatum erat. Auri enim nondum duo millia [denariorum] inuenta, & immobilium inſuper bonorum ad bis mille libras. quas quidem facultates omnes vna poſtulatione ab Honorio Conſtantius accepit.

Erat ipſe Conſtantius, cùm prodiret, ſubtriſti vultu ac tetrico, ingentibus oculis, ſublatáque ceruice, & plano capite, inclinans ſe omnino in equi, quo vehebatur, collum; & ſic huc illuc obliquè torquens oculos, vt, quod veteri verbo dicitur, [e] *imperio digna forma* omnibus appareret. In cenis tamen atque ſympoſiis, iucundus adeò ciuiliſque fuit, vt & cum mimis interdum ad menſam ludentibus contenderit.

Adaulpho, ſtudio ac conſilio Cãdidiani, nuptiæ cum Placidia conueniunt. Ianuario menſe nuptiis dictus dies. [f] Narbone Galliæ vrbe, in domo Ingenij cuiuſdam, primarij eius vrbis viri. Hic digniore loco reſidente Placidia [g] in atrio, Romano more adornato, habitúq; regio, aſſedit ipſi & Adaulphus læna indutus, omníq; alio amictu Romano. Inter alia nuptiarũ dona,

a Rauennam arbitror legendum.

b *Quos & in Dionis Caſſij conſulatu tolleraſſe Alexand. Seuerum ſupr. retulit Cod. LXXI.*

c *in fiſcum redactis, vt patet ex l. 21. de pœn. Cod. Theod.*

d *Vide Oroſ. lib. c. 42.*

e *Eurip. in Phœniſſis.* Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.

f *Foro Cornelij ait auctor Miſcellæ Paul. Diaconus lib. 13.*

g ἐν παςάδι.

OLYMPIO.

[a] donatur Adaulphus etiam quinquaginta formoſis pueris, ſerica veſte indutis, ferentibus ſingulis vtraque manu ingentes diſcos binos: quorum alter auri plenus, alter lapillis pretioſis, vel pretij potiùs inæſtimabilis, quæ ex Romanæ vrbis direptione Gotthi deprædati fuerant. Hinc verſus canuntur epithalamij, Attalo præcinente, dein [b] Ruſtacio atque Phœbadio, nuptiiſque finis datus, luſu gaudióque ingenti Barbarorum ſimul, & Romanorum, qui cum iis erant.

[a] Δωρεῖται ν' εὐειδεῖς νεανίας Donat etiam reddere poſſis.

[b] Al. Ruſado malim tamen Ruſticio

Poſt Romam à Gotthis captam; Albinus vrbis Præfectus, quòd iam eadem ad priſtinum rediret ſtatum, ſcripſit non ſufficere præbitam populo [c] partem, multitudine iam aucta ciuitate. additque vno die numerum initum eſſe ciuium quatuordecim millium.

[c] Subaudi Frumenti publici, quod viritim publicè populo Rom. diſtribuebatur. de quo multa in Impp. reſcriptis.

Adaulphus, nato ſibi è Placidia filio, cui Theodoſio nomen dedit, Romanam amplius rempublicam amare videbatur. Verùm Conſtantio, eiuſque aſſeclis repugnantibus, eius & vxoris Placidiæ, [pacis ineundæ] conatus fruſtra fuerunt. Extinctum autem poſtea infantem vehementer vterque parens luxit, argenteaque capſa conditum, iuxta [d] Barcinonem in templo quodam ſepelierunt.

[d] Græcè eſt πρὸς τῆς Βαρκέλλωνος, vt hodie nominatur: antiquitus verò Barcino, Plinio, & Paulino.

Interficitur deinde & Adaulphus ipſe (dum equos ſuos in ſtabulo, de more, contemplatur) à Gottho quodam eius domeſtico, Dobbij nomine, cùm hanc veteris odij vindicandi occaſionem ille captaſſet; huius enim prior dominus, Gotthicæ partis rex, fuerat ab Adaulpho è medio ſublatus. exinde Dobbium receptum Adaulphus in ſuam familiam adſciuerat: qui in vltionem prioris domini, alterum hunc, iniecta manu violenta, ſuſtulit. Moriens Adaulphus fratri ſuo iniunxit, Placidia vt [Honorio] redderetur; vtque, ſi quo modo poſſent, Romanæ ſibi gentis concordiam [Gotthi] ſocietatemque conciliarent. At qui ſucceſſit Sari frater Singirichus (ſtudio potius ac vi, quàm ſucceſſione, aut lege creatus) Adaulphi è priore coniuge liberos, vi è ſinu Sigeſari Epiſcopi abreptos, occidit; atque ipſam Placidiam reginam, in Adaulphi ſcilicet contumeliam, pedibus ante equum vna cum ceteris captiuis ambulare coëgit, idque toto illo ſpatio, quod eſt ab vrbe ad duodecimum vſque lapidem. Septem ille dies cùm imperaſſet, interemptus eſt, & Gotthorum dux [e] Valias conſtituitur.

[e] Sigon. & alij, Vallia ediderunt.

Refert hic ſcriptor, audiſſe ſe è Valerio clariſſimo viro, [f] de argenteis ſtatuis ad Barbaros arcendos inauguratis. Nam Conſtantij, inquit, Imperatoris temporibus, Præfecto in Thracia Valerio, indicium factum theſauri reperiundi. Valerius verò ad locum accedens, ſacrum illum eſſe religione ex incolis cognouit, & antiquo ritu ſtatuas ibidem conſecratas. Retulit hæc ad Imperatorem, reſcriptúmque accepit, quo iubebatur indicata illa bona tollere. Igitur effoſſo loco, tres ſolidæ ex argento fabricatæ repertæ ſunt ſtatuæ, ſpecie barbarica ſitæ, & vtroque brachio anſato,

[f] Commendare conatur homo Ethnicus ſuam ſuperſtitionem.

δωρεῖται Ἀδαοῦλφος καὶ ν' εὐειδεῖς νεανίας σηρικὴν ἐνδεδυμένους ἐσθῆτα, φέροντος ἑκάστου ταῖς χερσὶν ἀνὰ δύο * μεγίστους δίσκους· ὧν ὁ μὲν χρυσίου πλήρης, ὁ δὲ τιμίων λίθων, μᾶλλον δὲ ἀτιμήτων ἐτύγχανεν· ἃ τῆς ῥώμης ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἅλωσιν τοῖς γότθοις ἀποσυληθέντα. εἶτα λέγονται καὶ ἐπιθαλάμιοι, Ἀττάλου πρῶτον εἰπόντος, εἶτα Ῥουστικίου, καὶ Φοιβαδίου· καὶ συντελεῖται ὁ γάμος, παιζόντων καὶ χαιρόντων ὁμοῦ τῶν τε βαρβάρων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ῥωμαίων.

* al. μεγ[illegible] δίσκων.

Ὅτι μετὰ τὴν ἀπὸ γότθων ἅλωσιν τῆς ῥώμης, Ἀλβῖνος ὁ τῆς ῥώμης ἔπαρχος, ἤδη ταύτης πάλιν ἀποκαθισταμένης, ἔγραψε, μὴ ἐξαρκεῖν τὸ χορηγούμενον μέρος τῷ δήμῳ· εἰς πλῆθος ἤδη τῆς πόλεως ἐπιδιδούσης. ἔγραψε δὲ καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τετάχθαι ἀριθμὸν χιλιάδων δεκατεσσάρων.

Ὅτι Ἀδαοῦλφος, τεχθέντος αὐτῷ ἐκ τῆς Πλακιδίας παιδὸς, ᾧ * ἐπέθηκε κλῆσιν Θεοδόσιον, πλέον ἠσπάζετο τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν. Κωνσταντίου δὲ καὶ τῶν περὶ Κωνστάντιον ἀντιπραττόντων, ἔμενεν ἄπρακτος ἡ τούτου καὶ τῆς Πλακιδίας ὁρμή· τελευτήσαντος δὲ τοῦ παιδὸς, πένθος μέγα ποιοῦσιν ἐπ' αὐτῷ, καὶ θάπτουσιν ἐν λάρνακι καταθέντες ἀργυρᾷ πρὸ τῆς Βαρκέλλωνος, ἔν τινι εὐκτηρίῳ. εἶτα ἀναιρεῖται καὶ Ἀδαοῦλφος, εἰς ἐπιτήρησιν τῶν οἰκείων ἵππων, ὡς εἴθιστο αὐτῷ, διατρίβων ἐν τῷ ἱππῶνι. ἀναιρεῖ δὲ αὐτὸν εἷς τῶν οἰκείων γότθων * Δόββιος τοὔνομα, ἔχθραν παλαιὰν καιροφυλακήσας. πάλαι γὰρ ἦν ὁ τούτου δεσπότης μοίρας γοτθικῆς ῥὴξ, ὑπὸ Ἀδαούλφου ἀνῃρημένος· ἐξ οὗ καὶ τὸν Δόββιον λαβὼν Ἀδαοῦλφος, ᾠκειώσατο. ὁ δὲ τῷ πρώτῳ δεσπότῃ ἀμύνων, τὸν δεύτερον * διεχρήσατο. τελευτῶν δὲ Ἀδαοῦλφος προσέταττε τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ * ἀποδοῦναι τὴν Πλακιδίαν· καὶ, εἴ τι δύναιντο, τὴν ῥωμαίων φιλίαν ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι. διάδοχος δὲ ὁ τοῦ Σάρου ἀδελφὸς Σιγέριχος, σπουδῇ μᾶλλον καὶ δυναστείᾳ, ἢ ἀκολουθίᾳ καὶ νόμῳ, γίνεται. ὃς τά τε παιδία, ἃ ἐκ τῆς προτέρας γυναικὸς ἐτύγχανεν Ἀδαούλφῳ γεγεννημένα, ἀνεῖλε, βίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου Σιγησάρου κόλπων ἀποσπάσας· καὶ τὴν βασιλίδα Πλακιδίαν, εἰς ὕβριν Ἀδαούλφου, ἐκ ποδὸς προηγήσασθαι τοῦ ἵππου ἅμα * λοιποῖς αἰχμαλώτοις ἐπέταξε. καὶ τὸ διάστημα δὲ ἦν τῆς * προπομπῆς ἐκ τῆς πόλεως μέχρι δωδεκάτου σημείου. ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἄρξας, ἀναιρεῖται: ἡγεμὼν δὲ τῶν γότθων, Οὐαλίας καθίσταται.

* Δόββιος.

* διεχρήσατο.

* ἀποδοῦναι.

* λοιπῶν αἰχμαλώτων,

* πομπῆς.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι παρὰ Οὐαλερίου τινὸς τῶν ἐπισήμων ἀκοῦσαι περὶ ἀνδριάντων ἀργυρῶν, τετελεσμένων εἰς βαρβάρων ἀποκώλυσιν. ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις, φησὶ, Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, ἐν τῇ Θρᾴκῃ Οὐαλερίου ἄρχοντος, μήνυσις γέγονεν ὡς θησαυρὸς εὑρεθείη. * Οὐαλέριος δὲ παρὰ τὸν τόπον παραγενόμενος, μανθάνει * παρὰ τῶν ἐπιχωρίων: ἱερὸν τὸν τόπον εἶναι, καὶ ἐξ ἀρχαίας τελετῆς, ἀνδριάντας ἐν αὐτῷ ἀφιερῶσθαι. εἶτα ἀναφέρει ταῦτα τῷ βασιλεῖ, καὶ δέχεται γράμμα, ἐπιτρέπον αὐτῷ ἀναλαβεῖν τὰ μηνυθέντα. ἀνορυχθέντος τοίνυν τοῦ τόπου, εὑρίσκονται τρεῖς ἀνδριάντες δι' ὅλου ἐξ ἀργύρου πεποιημένοι, ἐν σχήματι βαρβαρικῷ κατακείμενοι, καὶ διηγκωνισμένοι κατ' ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν. ἐνδεδυ-

* Al. Οὐαλλέριος.

* παρά.

ἐνδεδυμένοι δὲ βάρβαρον πεποικιλμένην ἐσθῆτα, καὶ κομῶντες τὰς κεφαλάς, νεύοντες ἐπὶ τὸ ἀρκτῷον μέρος, τουτέστι κατὰ τοῦ βαρβαρικοῦ χώρου. ὧν ἀνδριάντων ἀναληφθέντων παραυτά, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, πρῶτον μὲν τὸ τῶν Γότθων μέρος πᾶσαν ἐπιτρέχει τὴν Θρᾴκην· ἔμελλε δὲ μικρὸν ὕστερον καὶ τὸ τῶν Οὔννων καὶ τὸ τῶν Σαρματῶν καταδραμεῖσθαι, τό, τε Ἰλλυρικὸν καὶ αὐτὴν τὴν Θρᾴκην· ἐν μέσῳ γὰρ αὐτῆς τε Θρᾴκης, καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ, κατέκειτο τὰ τῆς * τελετῆς· καὶ ἐῴκει τῶν τριῶν ἀνδριάντων ὁ ἀριθμός, κατὰ παντὸς ἔθνους * τελεῖσθαι βαρβάρου.

* al. τελευτῆς.
* al. τελέσθαι.

Ὅτι ὁ ἱστορικὸς περὶ τοῦ οἰκείου διαλαμβάνων διάπλου, πολλὰ παθεῖν καὶ δυστυχῆσαί φησι. λέγει δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας καταραι, καὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ καὶ εἰς τὸν σοφιστικὸν θρόνον ἀναχθῆναι Λεόντιον οὔπω ἐθέλοντα. λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ τρίβωνος, ὡς οὐκ ἐξῆν κατὰ τὰς Ἀθήνας *περιβαλέσθαι αὐτόν τινα, καὶ μάλιστα ξένον, ᾧ μὴ ἡ τῶν σοφιστῶν γνώμη ἐπέτρεπε, καὶ αἱ κατὰ τοὺς σοφιστικοὺς νόμους τελεταὶ ἐβεβαίουν τὸ ἀξίωμα. ἦν δὲ τὰ τελούμενα τοιαῦτα. πρῶτον μὲν κατήγοντο ἐπὶ τὸ δημόσιον βαλανεῖον ὅσοι νεήλυδες ἄν τε μικροὶ ἄν τε μεγάλοι. ἐξ ὧν καὶ οἱ πρὸς τὸν τρίβωνα ἐπιτήδειοι, * ἡλικίας ἤδη καιροῦ γεγονότες, οὓς εἰς μέσον ἔβαλλον οἱ κατάγοντες σχολαστικοί. εἶτα τῶν μὲν, ἔμπροσθεν τρεχόντων, (καὶ κωλυόντων) τῶν δὲ, ὠθούντων καὶ ἐπεχόντων· πάντων δὲ τῶν κωλυόντων ταῦτα βοώντων, Στᾶ, στᾶ· οὐ * λούει· κατακρατεῖν δῆθεν τοῦ ἀγῶνος ἐδόκουν οἱ ἀντωθοῦντες εἰς τιμὴν τοῦ καταγομένου σχολαστικοῦ. ὅστις μετὰ πολλὴν ὥραν, στάσεως πολλῆς ἐπὶ τοῖς προαχθεῖσιν ἐθίμοις ῥήμασι προγενομένης, εἰσάγεται εἰς τὸν θερμὸν οἶκον καὶ * ἀπολούεται. εἶτα ἐνδυσάμενος, ἐδέχετο τὴν τοῦ τρίβωνος * ἀξίαν· καὶ αὐτόθεν μετὰ τοῦ τρίβωνος ἐκ τοῦ βαλανείου, ἐντίμῳ καὶ περιδόξῳ δορυφορούμενος πομπῇ, ἀπῄει· δαπάνας ἐπιγνοὺς φανερὰς εἰς τοὺς τῶν διατριβῶν προστάτας, τοὺς λεγομένους Ἀκρωμίτας.

* περιβάλλεσθαι ſlb.
* ἡλικίᾳ. fr. ſlb.
* al. λύει.
* ἀπολύεται.
* ἐξουσίαν.

Ὅτι οἱ Οὐάνδαλοι τοὺς Γότθους, Τρούλους καλοῦσι· διὰ τὸ λιμῷ πιεζομένους αὐτούς, τρούλαν σίτου παρὰ τῶν Οὐανδάλων ἀγοράζειν ἑνὸς * χρυσίου, ἡ δὲ τρούλα οὐδὲ τρίτον ξέστου χωρεῖ.

* χρυσίνου.

Ὅτι κατὰ τὰς Ἰσπανίας τῶν Οὐανδάλων καταδραμόντων, καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς τετειχισμένας πόλεις καταφυγόντων, τοσοῦτος αὐτῶν λιμὸς κατεκράτησεν, ὡς εἰς ἀλληλοφαγίαν ἐκβιασθῆναι. καὶ γυνὴ τέσσαρα τέκνα ἔχουσα, πάντα κατέφαγε, πρόφασιν ἐφ' ἑκάστου ποιουμένη, τὴν τῶν ὑπολοίπων τροφὴν καὶ σωτηρίαν, ἕως ἂν πάντα καταφαγοῦσα, λίθοις ὑπὸ τοῦ δήμου ἀνῃρέθη.

Ὅτι Εὐπλούτιος ὁ μαγιστριανός, πρὸς Οὐάλλιον, ὃς τῶν Γότθων ἐχρημάτιζε φύλαρχος, ἀποστέλλεται· ἐφ' ᾧ σπονδάς τε θέσθαι εἰρηνικάς, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν Πλακιδίαν· ὁ δὲ ἑτοίμως δέχεται· καὶ ἀποσταλέντος αὐτῷ σίτου ἐν μυριάσιν ἑξήκοντα, ἀποστέλλεται Πλακιδία παραδοθεῖσα Εὐπλουτίῳ πρὸς Ὁνώριον τὸν οἰκεῖον αὐτῆς ἀδελφόν.

Ὅτι ζητήματος ἐν ταῖς Ἀθήναις ἀνακύψαντος περὶ τῶν κεκολλημένων βιβλίων μαθεῖν ὅ-

OLYMPIODORVS.

veſte præterea variegata barbarico ritu indutæ; & comam capite geſtantes atque in ſeptentrionem, quæ Barbarorum regio eſt, obuerſæ. Quæ ſimulatque ſtatuæ ſublatæ ſunt, paucos poſt dies, Gotthorum primum gens vniuerſam incurrit Thraciam; futuræque poſt paulo erant Hunnorum ac Sarmatarum incurſiones in Illyricum, & ipſam Thraciam: vti Thraciam inter & Illyricum ſita ſunt hæc conſecrationis loca, & trium ſtatuarum numerus, aduerſus omnes gentes barbaras inauguratus videbatur.

De ſua ſcriptor, hic nauigatione refert, multa ſe aduerſa pertuliſſe. Athenas quoque appuliſſe tradit, ſuóque ſtudio & cura ad ſophiſticam etiam ſedem euectum Leontium; tametſi id ille nequaquam vellet. Sed & de [a] Pallio ſophiſtico memoriæ prodidit; nemini, (præſertim verò extero homini) Athenis id geſtare licuiſſe, niſi Sophiſtarum ſuffragio eius geſtatio illi conceſſa, dignitaſque iſta ſophiſtarum legum ritibus eſſet confirmata. Ritus autem, qui peragebantur, tales erant. Primùm ad publicum balneum deducebantur qui nouitij aduenissent; ſiue parui, ſiue grandiores: atque inter hos etiam ij qui per ætatem ad pallium ſumendum apti erant, quos in medium protrudebant ſcholaſtici, à quibus deducebantur, deinde aliis præcurrentibus atque prohibentibus, aliis protrudentibus, & contra tendentibus: quotquot autem prohibebant vociferantibus: *Sta, Sta, non laua*: nihilominus tamen in certamine ij videbantur obtinere, qui in honorem Scholaſtici, quem deducebant, obſiſtentes retrudebant. Tandem poſt longam moram, multámque ob illata ex more vltro citróque verba contentionem, is qui deducitur, in calidam cellam inducitur, ibíque abluitur. At poſtquam ſe induit, pallij dignitatem accipit, atque exinde cum pallio è balneo, celebri & honorifica ſtipatus pompa, digreditur, decretis luculentis ſumptibus in ſcholarum antiſtites, qui dicuntur [b] Acromitæ.

[a] *Vide B. Gregor. Nazianz. orat. 20. quæ eſt de B. Baſilio magno, poſt init. Eunap. quoque initio Proæreſis, & Io. Gorop. Becanum lib. 4. Origin.*

[b] οἱ μείζονες *Heſychio, & quaſi ſuperiores.*

Vandali Gotthos appellant *Trulos*: propterea quòd hi enecti aliquando fame, tritici trulam à Vandalis aureo vno redimerent. trula verò nondum tertiam ſextarij partem capit. Dum Vandali Hiſpanias vaſtaſſent, qui in muratas ſe vrbes Romani recepeſſent, eò inediæ adacti ſunt, vt inuicem ſe laniando edere cogerentur. Ibi mulier vna, quatuor liberorum mater, omnes deuorauit; ad ſingulos prætexens, reliquos ſe alere, ac ſaluare velle, donec omnibus abſumptis lapidibus à plebe obruta eſt.

Euplutius Magiſtrianus ad [c] Valium Gothorum Præfectum mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiámque reciperet. Ille verò commodè recepit, miſſáque frumentatione ſexcentorum millium, Placidia Euplutio tradita, ad Honorium fratrem remittitur.

[c] *Sup.* Valiam *vocauit p. 9.*

Cum Athenis inquiri cœptum eſſet, quonam modo conglutinari poſſent libri, diſcere

OLYMPIO. quærentibus modum glutinis, Philtatius, ſcriptoris huius ſocius, in re litteraria bene induſtrius, oſtendit, quare & honoris gratia ſtatuam illi ciues collocant.

De Oaſi auctor multa narrat incredibilia. De eius primum temperie: & quod ſacro ibi morbo non modo nulli laborent, ſed etiam ſi qui aliunde aduenient, eo liberentur, ob benignam aëris temperiem. De copioſa deinde quæ ibidem eſt arena, déque puteis, qui foſſione ad ducentos & trecentos, nonnunquam verò etiam ad quingentos cubitos facta, ſcaturiginis riuos per orificium effundunt: vnde per vices ij, qui communi labore opus fecerunt, hauriunt, & arua ſua rigant agricolæ. [a] Arbores perpetuò ibi poma fere, & frumentum illic natum omni frumento eſſe præſtantius, niuéque candidius. Interdum bis quotannis hordeum ibi ſeri, milium autem perpetuò ter. Rigare incolas ruſcula ſua, æſtate tertio quoque die, hyeme, ſexto, atque hinc tantam terræ fertilitatem conciliari. Nunquam ibi cœlum nubes contrahere. Ad hæc de horologiis, quæ ibidem conficiuntur. Oaſim memorat inſulam olim fuiſſe, atque à continente diuulſam; eandémque ab [b] Herodoto vocari *beatorum inſulam*: ab [c] Herodoro autem eo qui Orphei ac Muſæi conſcripſit hiſtoriam, nominari [d] *Phæacidem*. Inſulam ante fuiſſe ex eo coniecturas ducit, quòd teſtæ marinæ, & oſtrea lapidibus adhæreſcentia, in eo monte inueniantur, qui ex Thebaide in Oaſim ducit. Deinde etiam, quod perpetuò copioſa ibi arena ſcatet, tréſque Oaſes replet. Nam etiam ipſe [e] tres Oaſes eſſe tradit. duas magnas, exteriorem vnam, alteram interiorem, è regione ſibi inuicem oppoſitas, centum miliarium ſpatio interiecto, cum tertia parua, longo interſtitio ab alteris duabus ſeparata. Inſuper hoc etiam argumento inſulam fuiſſe tradit, quod ſæpenumero accidit, vt piſces ab auibus eo delati viſantur, aut certè arroſorum piſcium reliquiæ: vt inde coniectare liceat, non admodum longè abeſſe mare. [f] Ait autem & Homerum ex vicina huic Thebaide genus ducere.

Honorius Auguſtus vndecimum, & Conſtantius iterum Conſules creati, Placidiæ nuptias conciliant. Sed has ipſa nuptias cùm vehementer detrectaret, effecit vt [g] ipſius famulis indignaretur Conſtantius. Tandem nihilominus ipſo quo conſulatum iniit die, manu ipſam arreptam Honorius Imperator frater eius inuitam Conſtantio in manum tradit, nuptiæque ſplendidè celebrantur. Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt. filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui ſuperſtite etiamnum Honorio, *Nobiliſſimus* dictus, impellente fratrem Placidia. Quin & mortuo Honorio, diſiectáque Ioannis tyrannide, Romanorum idem Auguſtus creatus eſt. Conſtantius verò Honorij in Auguſtali imperio collega fit, ab illo quidem ipſo, ſed penè repugnante, conſtitutus.

[a] *Al. Zoſim. lib 5. nec arborem ibi vllam, nec domicilium eſſe. Vide Notas D. Baron. ad Martyrolog. 12. Iunij.*

[b] *Thaliâ.*

[c] *E cuius item libris τῶν κατ' Ἡρακλέα, frequentia paſſim adducuntur teſtimonia.*

[d] *Alia eſt Homeri Φαιακία: quæ cæteris* Corcyra *dicitur.*

[e] *Vt antea Strabo lib. 17. Geograph. vbi Αὔασις, vel e M.SS. Αὐάσεις legitur: Stephano Αὐάσεις.*

[f] *Ex Calaſiris quoque ſententia apud Heliod. in Æthiopicis lib. 3.*

[g] *κατ' τῶν αὐτῆς θεραπόντων.*

τοῖς ἐπιζητοῦσι τὸ μέτρον τοῦ κόλλου· Φιλλάτιος ὁ τοῦ ἱστορικοῦ ἑταῖρος, εὐφυῶς περὶ γραμματικὴν ἔχων, τοῦτο * ἀπέδειξε. καὶ εὐδοκιμήσας, τυγχάνει παρὰ τῶν πολιτῶν εἰκόνος.

Ὅτι περὶ τῆς Ὀάσεως ὁ συγγραφεὺς πολλὰ παραδοξολογεῖ, περί τε τῆς εὐκρασίας αὐτῆς, καὶ ὅτι οἱ τὴν ἱερὰν νόσον ἔχοντες, οὐ μόνον ἐκεῖσε οὐ γίνονται, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχόθεν παραγινόμενοι, ἀπαλλάττονται τοῦ νοσήματος, διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν· καὶ περὶ τῆς ψάμμου τῆς πολλῆς ἐκείνης· καὶ τῶν ὀρυσσομένων φρεάτων, ὡς εἰς διακοσίους, καὶ τ', ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ εἰς πεντακοσίους πήχεις ὀρυσσόμενα, ἀναβλύζουσι τὸ ῥεῖθρον, αὐτοῦ τοῦ στομίου προχεόμενον· ἐξ οὗ κατὰ διαδοχὴν ἀρυόμενοι, ὅσοις κοινὸν γέγονε τὸ ἔργον, καὶ τὰς οἰκείας ἀρούρας ποτίζουσιν οἱ γεωργοί. καὶ ὅτι αἱ ὀπῶραι ἀεὶ τοῖς δένδρεσι φέρονται. καὶ ὅτι ὁ σῖτος κρείσσων παντὸς σίτου, καὶ χιόνος λευκότερος. καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε δὶς τοῦ ἔτους σπείρεται ἡ κριθή· τρὶς δὲ ἀεὶ ἡ κέγχρος. ἀρδεύουσι δὲ τὰ γήδια αὐτῶν ἐν θέρει μὲν, διὰ τρίτης ἡμέρας· ἐν χειμῶνι δὲ, διὰ ἕκτης. ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐφορία γίνεται. καὶ ὅτι οὐδέποτε συννεφία γίνεται. καὶ περὶ τῶν ποιουμένων αὐτοῦ ὡρολογίων. λέγει δὲ ὅτι νῆσος τὸ παλαιὸν ἦν, καὶ ἀπεχερσώθη· καὶ ὅτι ταύτην καλεῖ Ἡρόδοτος μακάρων νῆσους· Ἡρόδωρος δὲ, ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγράψας ἱστορίαν, Φαιακίδα ταύτην καλεῖ. τεκμήριον δὲ νῆσον αὐτὴν γεγονέναι, ἔκ τε τοῦ ὄστρακα θαλάσσια, καὶ ὄστρεα * λίθοις τοῦ ὄρους * πεπλασμένα εὑρίσκεσθαι, τοῦ ἐπὶ τὴν Ὄασιν ἀπὸ τῆς Θηβαΐδος φέροντος. δεύτερον, ὅτι ψάμμαθος πολλὴ ἐπεκχεῖται ἀεὶ, καὶ τὰς τρεῖς ἀναπληροῖ Ὀάσεις. τρεῖς γάρ φησιν Ὀάσεις καὶ αὐτὸς εἶναι: δύο μεγάλας· καὶ τὴν μὲν ἐξωτέραν, τὴν δὲ ἐσωτέραν, καταντικρὺ κειμένας ἀλλήλαις, συντείνοντος εἰς ἑκατὸν σημεῖα τοῦ μεταξὺ διαστήματος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τρίτη μικρὰ, πολλῷ διαστήματι τῶν δύο κεχωρισμένη. λέγει δὲ εἰς πίστιν τοῦ νῆσον γενέσθαι, ὅτι καὶ ὑπὸ ὀρνέων ὁρᾶσθαι συμβαίνει πολλάκις ἰχθῦς φερομένους, καὶ ἰχθύων ἄλλοτε λείψανα· ὡς ἐντεῦθεν εἰκάζεσθαι, μὴ πολὺ πόρρω εἶναι τὴν θάλασσαν. * φασὶ δὲ καὶ Ὅμηρον ἐκ τῆς πρὸς ταύτῃ Θηβαΐδος ἕλκειν τὸ γένος. Ὅτι ὕπατος ὁ βασιλεὺς Ὀνώριος προελθὼν τὸ ἑνδέκατον, καὶ σὺν αὐτῷ Κωνστάντιος τὸ δεύτερον, τὸν Πλακιδίας γάμον ἐπιτελοῦσιν· ἐφ' ᾧ πολλὰ μὲν αὐτὴ ἀνανεύουσα, Κωνστάντιον παρεσκεύασε κατὰ τῶν αὐτῆς ὀργίζεσθαι θεραπόντων. τέλος ἐν τῇ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ, ἀπὸ χειρὸς ταύτην ὁ βασιλεὺς καὶ ἀδελφὸς Ὀνώριος ἄκουσαν λαβὼν, ἐγχειρίζει παραδίδους Κωνσταντίῳ. καὶ ἐπιτελεῖται εἰς τὸ λαμπρότατον ὁ γάμος. εἶτα καὶ παῖς αὐτοῖς τίκτεται, ἣν ὀνομάζουσιν Ὀνωρίαν. καὶ ἕτερος πάλιν, ᾧ κλῆσιν ἔθεντο Οὐαλεντινιανός: ὃς ζῶντος μὲν Ὀνωρίου * νοβελίσσιμος γίνεται, βιασαμένης τῆς Πλακιδίας τὸν ἀδελφόν. μετὰ δὲ θάνατον τοῦ βασιλέως, καὶ ἔτι μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυραννήσαντος Ἰωάννου, καὶ Ῥώμης βασιλεὺς ἀναδείκνυται. ὁ δὲ Κωνστάντιος * συμβασιλεύει τῷ Ὀνωρίῳ, αὐτοῦ μὲν χειροτονοῦντος, ἀλλὰ σχεδὸν ἄκοντος.

* al. Φιλτάτιος. * ἐπίδειξ. * ἐπὶ τῷ. * al. περιπεπλασμένα. * al. νωβελίσσιμος. * al. συμβασιλεύει & συμβασιλεύσας.

χειρο-

OLYMPIO.

χειροτονεῖται δὲ καὶ ἡ Πλακιδία Αὐγοῦστα, τοῦ τε ἰδίου ἀδελφοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς, χειροτονησάντων. εἶτα πέμπεται πρὸς Θεοδόσιον, ὃς ἀδελφιδοῦς ὢν Ονωρίου, τῶν πρὸς ἕω μερῶν ἐβασίλευσεν. ἡ ἀνάρρησις μηνυομένη τῆς Κωνσταντίου βασιλείας, καὶ μένει ἀπαράδεκτος. ἐφίσταται νόσος Κωνσταντίῳ, καὶ μετέμελεν αὐτῷ ἡ βασιλεία, ὅτι οὐκ ἔτι ἦν αὐτῷ ἐπ᾽ ἀδείας, ὥσπερ πρότερον, ἐξιέναι τε καὶ ἀπιέναι, ὅπη καὶ ὅπως βούλοιτο. καὶ ὅτι οὐκ ἐξῆν αὐτῷ χρῆσθαι βασιλεύοντι, οἷς ἔθος εἶχε χρῆσθαι παιγνίοις. τέλος, ἑπτὰ βασιλεύσας μῆνας, ὥσπερ αὐτῷ καὶ ὁ ὄνειρος εἶπεν, ἓξ ἤδη πεπλήρωνται: καὶ *ἄρχονται ἑπτὰ, πλευριτικῇ νόσῳ τελευτᾷ· συντελευτησάσης αὐτῷ καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀνατολὴν ὀργῆς καὶ ὁρμῆς, ἣν ὤδινεν, ὅτι τὴν ἀναγόρευσιν τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐ προσήκαντο.

* f. λεγόμενον ἑβδομ.

Ὅτι *Οὐάλη τοῦ φυλάρχου τελευτήσαντος, Θευδέριχος τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. Ὅτι κατὰ θάλασσαν πολλὰ παθὼν ὁ συγγραφεὺς, μόλις διασώζεται. καὶ περὶ ἀστέρος τινὸς τερατολογεῖ, ἐπιβρίσαντος τῷ ἱστῷ τοῦ πλοίου, μέλλειν *αὐτοὺς βυθίζεσθαι: οὐρανίαν δὲ τὸ φανὲν παρὰ τῶν ναυτῶν καλεῖσθαι. λέγει δὲ περὶ ψιττακοῦ, ᾧ εἴκοσιν ἔτεσι συνδιῆγεν; ὡς σχεδόν τι οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀμίμητον, *καταλιμπάνας. ὠρχεῖτο γὰρ καὶ ᾖδε καὶ ἐκάλει ἐξ ὀνόματος, καὶ τἄλλα ἐπραττεν.

* al. Οὐαλίς.

* αὐτῶν.

* κατελίμπανεν.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι, διατρίβοντος αὐτοῦ κατὰ Θήβας καὶ τὴν Συήνην, ἱστορίας ἕνεκα, ἐν ἐπιθυμίᾳ γενέσθαι τοὺς φυλάρχους καὶ προφήτας τῶν κατὰ τὴν Τάλμιν βαρβάρων, ἤτοι τῶν Βλεμμύων, τῆς ἐντυχίας αὐτοῦ. ἐκίνει γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο ἡ φήμη· καὶ ἔλαβόν με, φησι, μέχρις αὐτῆς τῆς Τάλμεως, ὥστε κἀκείνους τοὺς χώρους ἱστορῆσαι, διέχοντος ἀπὸ τῶν *φίλων διάστημα ἡμερῶν πέντε, μέχρι πόλεως τῆς λεγομένης *πρίμα. ἥτις τὸ παλαιὸν, πρώτη πόλις τῆς Θηβαΐδος ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ διετύγχανε. διὸ παρὰ τῶν ῥωμαίων ῥωμαΐᾳ φωνῇ πρίμα, ἤτοι πρώτη ὠνομάσθη, καὶ νῦν οὕτω καλεῖται καίτοι ἐκ πολλοῦ οἰκειωθεῖσα τοῖς βαρβάροις, μεθ᾽ ἑτέρων τεσσάρων πόλεων Φοινικῶνος, Χίριδος, Θάπιδος, Τάλμιδος, παρὰ τούτους τοὺς χώρους, φησὶ, καὶ σμαράγδου μέταλλα εἶναι μαθεῖν, ἐξ ὧν τοῖς αἰγυπτίων βασιλεῦσιν ἡ σμάραγδος ἐπλεόναζε. καὶ ταῦτα, φησιν, οἱ προφῆται τῶν βαρβάρων προὔτρεπόν με θεάσασθαι. ἀλλ᾽ οὐκ ἦν τοῦτο δυνατὸν γενέσθαι χωρὶς βασιλικῆς προστάξεως.

* ἴσ. φυλῶν.

* πρίμμα.

Ὅτι Λιβάνιόν τινα τερατολογεῖ, ἀσιανὸν τὸ γένος, κατὰ τὴν βασιλείαν Ονωρίου καὶ Κωνσταντίου ἐπὶ ῥάβενναν παραγενέσθαι. ἄκρον δὲ τοῦτον εἶναι τελεστικόν· καὶ δύνασθαι δέ φησι, καὶ ὑπισχνεῖσθαι αὐτὸν χωρὶς ὁπλιτῶν [καὶ] κατὰ βαρβάρων ἐνεργεῖν. ἤδη δὲ πεῖραν δοὺς φησιν οὗτος τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς φήμης δραμούσης, ὥστε καὶ Πλακιδίαν τὴν βασιλίδα μαθεῖν: ἀναιρεῖται ὁ τελεστής. ἠπείλει γάρ φησιν ἡ Πλακιδία Κωνσταντίῳ χωρισμὸν τοῦ γάμου, εἰ Λιβάνιος περιλίποιτο τοῖς ζῶσιν, ἀνὴρ γόης, καὶ ἄπιστος.

Ὅτι Κωνστάντιος, Ἰλλυριὸς ἦν τὸ γένος, ἀπὸ Παναίσου πόλεως τῆς Κυδίας· καὶ πολλὰς στρατείας ἀπὸ τῶν Θεοδοσίου χρόνων τοῦ μεγάλου διελθὼν, ὕστερον καὶ εἰς τὴν βασίλειον ἀρχὴν·

Placidia quoque *Augusta* à fratre & marito dicta eſt. Dein ad Theodoſium, qui fratre Honorij genitus Orientis partibus Auguſtus imperabat, de Conſtantij Imp. electione nuncius mittitur; miniméque receptus eſt. Hinc morbum Conſtantius contraxit, ſuſcepti pœnitens imperij, quòd non iam (vt antea) eundi redeundique, quo & quando vellet, libertas eſſet, neque ludicris; vt moris eius erat, operam dare iam Imperatori permitteretur. Igitur ſeptimo imperij menſe (quemadmodum & inſomnium ſic indicauerat: *Sextus abiit: Septimus inchoatur.*) pleuritide extinctus eſt. extincta ſimul cum ipſo in Occidentem ira, atque expeditione, quam quòd ad imperij ſocietatem admiſſus nõ eſſet, animo agitabat. Valia Præfecto [Gotthorum] morte abſumpto, imperium Teuderichus ſuſcepit.

Scriptor varia maritimo itinere paſſus, vix ſaluus euaſit. Vbi & prodigioſa quædam de [a] ſidere commemorat, in ipſum nauigij malũ magno cum pondere ingruente, vt iam mergendi viderentur. *Vraniam* verò meteoron illud à nautis appellatum. Refert de pſittaco, quo cum annos ipſe viginti vixerit, vt nullam ferè humanarum actionum, quam non imitaretur, omiſerit. Saltabat enim, & canebat, & ſuo quemque nomine compellabat, aliáque id genus exprimebat.

a Hiſpani nautæ Santelmo appellare ſolent.

Refert item hiſtoricus, cùm apud Thebas & [b] Soënem luſtrandorum locorum, cognoſcendique ſtudio verſaretur, fama excitatos Præfectos ac vates eorum barbarorum, qui ad Talmin incolunt, quos *Blemmyas* vocant, ipſius optaſſe congreſſum atque colloquium. Abripuerunt itaque me, ait, vt illas quoque regiones perluſtrarem, in ipſam vſque Talmin, à meis contribulibus quinque dierum interuallo diſtantem, ad vrbem quæ dicitur *Prima*. Hæc olim prima Thebaidis vrbs, proximè à barbarico ſolo aberat, eámq; ob cauſam à Romanis Latino vacabulo *Prima* nominata, quo etiam nunc nomine vocitatur, quãuis longo iam tempore barbari eam ſibi vindicarint, cũ aliis quatuor oppidis Phœnicone, Chiride, Thapide, & Talmide. In hac regione Smaragdi ſe fodinas reperiſſe ſcribit: vnde Ægyptiorum regib. olim Smaragdi illa tanta copia ſuppeditabat. Et hæc quidem barbarorum vates inſpicere inuitabant: Verùm id ſine bona regis venia non licebat.

b for. Syenem.

De Libanio quodam admiranda refert, Aſianum genere hunc Honorio & Conſtantio Imperatoribus Rauennam veniſſe, ſummúmque veneficum ac magum fuiſſe. Dicit enim profeſſum eſſe, admiranda poſſe ſe abſque armatis hominibus aduerſus barbaros patrare. At cùm deinde experimentum promiſſi dediſſet, & fama longius manans ad ipſas vſque Placidię aures rumorem detuliſſet, necatum illum eſſe, comminante Placidia coniugi Conſtantio diuortium, niſi è viuis tolleretur Libanius præſtigiator atque infidelis.

Conſtãtius genere Illyri[us] fuit, è Panæſo vrbe Cadiæ, qui multis obitis iam inde à Theodoſij magni tẽporib. militię munerib. ad ſũmũ tãdẽ,

OLYMPIODORVS

vti diximus, imperij apicem euectus eſt. Is cum cætera fuit laude dignus, tum quod auri nulla cupiditate flagraret, antequam quidem Placidiæ coniungeretur. Nam ea vxore ducta, pecuniarum auidus euaſit. Ipſo ergo mortuo, cum poſtulatis homines Rauennam vndique confluxerunt, quos bonis ille per iniuriam exuiſſet. verùm Honorij, inquit, lenitas, & Placidiæ cum eo arcta nimis familiaritas, fruſtra vt eſſent hæ quærimoniæ, omniſque adeò iuris vis ac potentia, effecit.

Honorij erga ſororem inſita affectio tanta fuit, ex quo Conſtantius eius maritus vita deceſſit, vt perditè nimis amando, & aſſiduè os eius oſculando, turpis apud multos conſuetudinis ſuſpicionem non effugerit. Sed hic amor in tantum breui vertit odium, allaborantibus [a] Spaduſa, atque Elpidia, Placidiæ nutrice, quibus illa tribuebat plurimum; adiutante item ipſas Leonteo illius [b] curatore, vt & ſeditiones Rauennæ frequenter exſiſterent (adhærebat enim ipſi adhuc barbarorum turba, cum ex Adaulphi, tum ex Conſtantij Imperatoris coniugiis) & vulnera etiam vtrinque inferrentur. Donec tandem ob eas ipſas inimicitias, & priori amori par nunc odium, Conſtantinopolim Placidia, fratre præualente, cum liberis ablegatur. Solus Bonifacius fidem illi ſeruans, cùm ex Africa, cui præerat, pecuniam, vt poterat, ſubmiſit, tum ad alia ei obſequia præſto fuit. Qui poſt etiam, vt ad imperium hæc rediret, nihil non fecit, tulitque.

a Lege Σπαδοῦσαν, dum quid certius reperiã.

b Palatii forſitan, qui Curopalates quoque appellatus. Vide & Briſſon Lexicon.

Honorius aquæ intercutis morbo correptus, [c] ante diem VI. Cal. Septemb. vitam finiit, miſſæque in Occidentem litteræ, Auguſti mortem nuntiantes. Quæ dum vltro citroque mittuntur, Ioannes quidam tyrannidem occupauit, atque eius inauguratione imperij, tanquam ab aliquo futuræ rei oraculo, iactum eſt: *Cadit, non ſtat*: quod vulgus dictum inuertens exclamabat: *Stat, non cadit.*

c Diſcrepat hic calculus ab aliis nam XIIX. Cal. Septemb. obiiſſe Honoriũ tradunt Socrates, Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus.

[d] Bonifacius vir erat heroicus, qui cum multis ſæpè gentibus barbaris ſtrenuè pugnauit, paucis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus, nonnunquam verò & ſingulari certamine: &, vt verbo dicam, barbaras multas, variaſque gentes Africa expulit. Idem iuſtitiæ vel in primis ſtudioſus, & abſtinens ac pecuniarum contemptor fuit, à quo etiam huiuſmodi aliquando patratum facinus. Ruſticus quidam præſtanti forma vxorem ſuam cum barbaro quodam è confœderatis milite conſueſcere cognouit, rogauit itaque Bonifacium, dedecus illud familiæ deplorans, vt opem ferret. Ille cognito loci interuallo, & agri nomine, vbi adulterium patraretur, hominem tum quidem dimiſit, in poſterum diem ad ſe redire iuſſum. Noctu autem, inſciis omnibus in agrum illum ſeptuaginta ſtadiis diſſitum profectus, deprehenſi cum mœcha barbari caput amputauit, eadémque domum nocte reuertit. Redeunti dein, vt mandatum fuerat, poſtridie marito, barbari caput obtulit, percunctatus an nouiſſet.

d Hic B. Auguſtino perfamiliaris fuit, vt crebræ vtriuſque litteræ oſtendunt.

ὡς ἐῤῥήθη, ὑπέδυ. ἦν δὲ τἆλλα μὲν ἐπαινετὸς, καὶ χρημάτων δὲ κρείττων, πρὶν ἢ συναφθῆναι Πλακιδίᾳ· ἐπεὶ δὲ συνέζευκτο, εἰς φιλοχρηματίαν ἐξώκειλε. μετὰ μέντοι τὸν αὐτοῦ θάνατον, δεήσεις κατ' αὐτοῦ τῶν εἰς χρημάτων ἀδικηθέντων ἐπὶ Ῥάβενναν πανταχόθεν συνέῤῥεον. ἀλλ' ἡ τοῦ Ὀνωρίου φησὶ κουφότης, καὶ ἡ τῆς Πλακιδίας πρὸς αὐτὸν οἰκειότης, ἀπράκτους αὐτῶν τὰς αἰτήσεις καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ δικαίου ἀπέφηνεν.

Ὅτι * τοσαύτη διάθεσις Ὀνωρίου πρὸς τὴν οἰκείαν ἀδελφὴν, ἐξ οὗπερ ὁ ταύτης ἀνὴρ Κωνστάντιος ἀπεβίω, παρεμπεφύκει· ὡς τὴν ἄμετρον αὐτῶν ἀγάπην, καὶ τὰ συνεχῆ κατὰ στόμα φιλήματα, * εἰς ὑπόληψιν αἰσχρὰν αὐτοὺς τοῖς πολλοῖς * ἐμβαλεῖν. ἀλλὰ τοσαύτη πάλιν αὐτοῖς ἐναπετέχθη ἔχθρα, σπουδῇ σπουδαζούσης Ἐλπιδίας (τροφὸς δ' ἦν αὕτη Πλακιδίας) ᾗς καὶ τὰ πολλὰ προσεῖχε, συμπράττοντος αὐταῖς καὶ Λεοντέως τοῦ ταύτης κουράτορος, ὥστε στάσεις μὲν πολλάκις ἐν τῇ Ῥαβέννῃ συστῆναι· περιῆν γὰρ κἀκείνῃ πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς πρὸς Ἀδαοῦλφον συναφείας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Κωνστάντιον συζυγίας· καὶ πληγὰς δὲ προσελθεῖν ἐξ ἑκατέρου μέρους. τέλος ἐκ τῆς ἀναφθείσης ἐκείνης ἔχθρας, καὶ τοῦ ἀντιῤῥόπου τῆς πρὶν φιλίας μίσους, εἰς Βυζάντιον Πλακιδία (τοῦ ἀδελφοῦ * ὑπερισχύσαντος) σὺν τοῖς * οἰκείοις παισὶν ἐξορίζεται. καὶ μόνος αὐτῇ Βονιφάτιος τὰ πιστὰ φυλάττων, ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς, ἧς ἦρχε, καὶ χρήματα ὡς ἐδύνατο * ἔπεμπε καὶ πρὸς τὴν ἄλλην αὐτὸς ἐσπούδαζε θεραπείαν. ὕστερον δὲ καὶ εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν ἅπαντα συνεβάλετο.

Ὅτι Ὀνώριος ὑδερικῷ νοσήματι ἁλοὺς, πρὸ ἓξ καλανδῶν σεπτεμβρίων τελευτᾷ· καὶ πέμπονται γράμματα εἰς τὴν ἀνατολὴν, τὸν βασιλέως θάνατον μηνύοντα. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπέμποντο, Ἰωάννης τις αὐθεντήσας τυραννεῖ. ἐφ' οὗ καὶ τῆς ἀναῤῥήσεως * γινομένης, ἐῤῥήθη ὥσπερ ἀπό τινος προῤῥήσεως προελθὸν, πίπτει, οὐ στήκει· καὶ τὸ πλῆθος ὥσπερ ἀναλύοντες * τὸ ῥῆμα, ἀναφωνοῦσι· στήκει, οὐ πίπτει.

* al. γινομ

* ἐπὶ τὸ ῥῆ ἀναφωνοῦ

Ὅτι Βονιφάτιος, ἀνὴρ ἦν ἡρωϊκὸς, καὶ κατὰ πολλῶν πολλάκις βαρβάρων ἠρίστευσεν· ἄλλοτε μὲν σὺν ὀλίγοις ἐπερχόμενος, ἄλλοτε δὲ καὶ σὺν πλείοσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ μονομαχῶν· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, παντὶ τρόπῳ πολλῶν βαρβάρων, καὶ διαφόρων ἐθνῶν, ἀπήλλαξε τὴν Ἀφρικήν. ἦν δὲ καὶ δικαιοσύνης ἐραστὴς, καὶ χρημάτων κρείττων. ἐπράχθη δὲ αὐτῷ καὶ [τι] τοιοῦτον. ἀνήρ τις ἄγροικος, ἔχων ἀνθοῦσαν γυναῖκα τὴν ὥραν, ὑπό τινος τῶν συμμάχων βαρβάρων ἔγνω αὐτὴν μοιχευομένην. δεῖται γοῦν Βονιφατίου, τὴν ὕβριν ὀλοφυρόμενος. ὁ δὲ Βονιφάτιος μαθὼν τὸ διάστημα τοῦ τόπου, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ τὰ τῆς μοιχείας ἐπράττετο, τὸν μὲν οἰκέτην τέως ἀπέπεμπε, προστάξας πάλιν τῇ ἑξῆς αὐτῷ προσελθεῖν. ὀψίας δὲ λαθὼν ἅπαντας, καὶ ἐπὶ τὸν ἀγρὸν ἐλάσας, ἑβδομήκοντα διϊστάμενον σταδίοις, καὶ εὑρὼν τὸν βάρβαρον τῇ μοιχευομένῃ συγκαθεύδοντα, τέμνει τε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, καὶ δι' αὐτῆς ὑποστρέφει νυκτός. προσελθόντι δὲ, κατὰ τὸ πρόσταγμα, εἰς τὴν αὔριον τῷ ἀνδρὶ, ἐπιδίδωσι τοῦ βαρβάρου τὴν κεφαλὴν, διαπυνθανόμενος, εἰ ἐπιγινώσκει αὐτήν.

ὁ δὲ τοῖς

OLYMPIO.

ὁ δὲ τοῖς παροῦσιν ἅμα καταπλαγεὶς, καὶ ἀμηχανήσας· ἔπειτα ἐπιγνοὺς, καὶ πολλὰ τῆς δικαιοσύνης ἀπολαχὼν εὐχαριστήσας, σὺν χαρᾷ ἀπῄει.

Ὅτι ἕκαστος τῶν μεγάλων οἴκων τῆς ῥώμης, ὥς φησιν· ἅπαντα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ, ὁπόσα πόλις σύμμετρος ἠδύνατο ἔχειν· ἱππόδρομον, καὶ φόρους, ναοὺς, καὶ πηγὰς, καὶ λουτρὰ διάφορα. διὸ καὶ ὁ συγγραφεὺς ἀπεφθέγξατο,

Εἷς δόμος ἄστυ πέλει: πόλις ἄστεα μυρία* τεύχει.

*αἰεὶ κεύθει.

ἦσαν δὲ καὶ λουτρὰ δημόσια παμμεγέθη. αἱ δὲ ἀντωνιαναὶ οὕτω καλούμεναι, εἰς χρείαν τῶν λουομένων καθέδρας* εἶχε παρακειμένας χιλίας ἑξακοσίας, ἐκ μαρμάρου κατεσκευασμένας ξεστοῦ. αἱ δὲ Διοκλητιαναὶ ἐγγὺς διπλασίους. τὸ δὲ τῆς ῥώμης τεῖχος μετρηθὲν παρὰ Ἄμμωνος τοῦ γεωμέτρου, καθ' ὃν καιρὸν Γότθοι τὴν προτέραν κατ' αὐτῆς καταδρομὴν ἐποιήσαντο, εἴκοσι καὶ ἑνὸς μιλίου διάστημα ἔχον ἀπεδείχθη.

*εἶχον.

Ὅτι πολλοὶ οἶκοι ῥωμαίων προσόδους κατ' ἐνιαυτὸν ἐδέχοντο ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῶν, ἀνὰ τεσσαράκοντα χρυσοῦ κεντηνάρια, χωρὶς τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εἰδῶν· ἃ εἰς τρίτον συνέτεινεν, εἰ ἐπιπράσκετο, τοῦ εἰσφερομένου χρυσίου. τῶν δὲ μετὰ τοὺς πρώτους δευτέρων οἴκων τῆς ῥώμης, πεντεκαίδεκα, καὶ δέκα κεντηναρίων ἡ πρόσοδος ἦν. καὶ ὅτι Πρόβος ὁ παῖς Ἀλυπίου, τελέσας τὴν οἰκείαν πραιτοῦραν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Ἰωάννου τυραννίδος, δώδεκα κεντηνάρια χρυσοῦ ἀνάλωσε. Σύμμαχος δὲ ὁ λογογράφος, συγκλητικὸς ὢν τῶν μετρίων· πρὶν ἢ τὴν* πόλιν ἁλῶναι, τοῦ παιδὸς Συμμάχου πραιτοῦραν τελοῦντος, εἴκοσι κεντηνάρια ἐδαπάνησε. Μάξιμος δὲ, εἷς τῶν εὐπόρων, εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ πραιτοῦραν, τεσσαράκοντα κατεβάλετο κεντηνάρια. ἑπτὰ δὲ ἡμέραις οἱ πραίτωρες τὰς πανηγύρεις ἐτέλουν.

*ῥώμην.

Ὅτι ὁ συγγραφεὺς τὸν Ὀδυσσεῖ τὴν πλάνην οὐ κατὰ σικελίαν φησὶ γεγενῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πέρατα τῆς Ἰταλίας· καὶ τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν ὠκεανὸν γεγενῆσθαι, ἐν ᾧ καὶ ἡ πολλὴ πλάνη. ἀγωνίζεται δὲ διὰ πολλῶν τοῦτο παραστῆσαι. ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλους διαφόρους ἀνέγνωμεν, ἐν τούτοις αὐτῷ* συμφρονοῦντας. Ὅτι ἀποστέλλεται ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως παρὰ Θεοδοσίου Πλακιδία, ἅμα παισὶ, κατὰ τοῦ τυράννου: καὶ ἐπαναλαμβάνει αὐτὴ μὲν τὸ τῆς Αὐγούστης, ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς τὸ τοῦ* νωβελισσίμου ἀξίωμα. συνεκπέμπεται δὲ αὐτοῖς καὶ στρατὸς, καὶ στρατοπεδάρχης ἑκατέρας δυνάμεως, Ἀρδαβούριος ἅμα τῷ παιδὶ Ἄσπαρι, καὶ τρίτος Κανδιδιανός. κατὰ δὲ τὴν Θεσσαλονίκην, Ἡλίων ὁ τῶν ὀφφικίων μάγιστρος παρὰ Θεοδοσίου ἀποσταλεὶς,* ἐνδύει Βαλεντινιανὸν ἐπ' αὐτῆς Θεσσαλονίκης τὴν τοῦ καίσαρος ἐσθῆτα, πέμπτον ἔτος ἄγοντα τῆς ἡλικίας. κατιόντων δὲ αὐτῶν, Ἀρδαβούριος μὲν ἁλίσκεται παρὰ τῶν τοῦ τυράννου, καὶ ἀναπέμπεται πρὸς αὐτὸν, καὶ φιλιάζει αὐτῷ: ὁ δὲ τούτου παῖς, ἅμα Πλακιδίᾳ, ἐν ἀθυμίᾳ καὶ λύπῃ ἦσαν. Κανδιδιανὸς δὲ πολλὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ εὐδοκιμῶν λαμπρῶς, τὸ λυποῦν διεσκέδασε, καὶ ἐψυχαγώγει. εἶτα σφάζεται ὁ τύραννος Ἰωάννης· καὶ Πλακιδία ἅμα καίσαρι τῷ παιδὶ, εἰσέρχεται εἰς τὴν ῥάβενναν. Ἡλίων δὲ ὁ μάγιστρος καὶ πατρίκιος, καταλαβὼν τὴν ῥώμην,

*συμμιγέντα.

*νωβελισσίμου.

Ille ſpectaculo percuſſus, & quaſi ſenſu motus, mox vbi agnouit, multis iuſtitiæ cauſa actis gratiis, domum lætus rediit.

E magnis Romanæ vrbis domibus (vt hic refert) omnia intra ſe vnaquæque habuit, quæcunque mediocris etiam vrbs habere potuit; hippodromum, fora, delubra, fontes, varia balnea. Hinc & ſcriptor ſic exclamat.

Eſt vrbs vna domus: mille oppida continet vna vrbs.

Sed & lauacra publica ingenti prorſus fuere magnitudine, è quibus, quæ *Antoninianæ* nominantur *thermæ*, ad commodiorem lauantium vſum, mille ſexcenta habuerunt ſedilia, è marmore polito fabricata: Diocletianæ, duplo ferè plura.

Romanæ verò vrbis mœnia ex Ammônis geometriæ dimenſione, quo tempore Gothi illam priore incurſione infeſtarunt, viginti & vnius milliaris ſpatium in circuitu habere comperta ſunt.

Multas Romæ familias annuos reditus è bonis accepiſſe quadraginta circiter auri centenarios, abſque frumento & vino, aliiſque eius generis, quæ tertiam æquabant auri partem, ſi venderentur. Alteras verò poſt has, decem aut quindecim centenarios in cenſu habuiſſe. Probum [a] Alypij filium in prætura, quam Ioannis tyranni temporibus geſſit, auri centenarios duodecim expendiſſe. Symmachum vero oratorem, mediocri cenſu ſenatorem, ante captam vrbem filio Symmacho præturam gerente, centenarios impendiſſe viginti. Maximum dein, ex opulentis ac beatis vnum, in filij præturam quadraginta centenarios impendiſſe. Septem autem diebus ſolemnes ludos prætores celebrabant.

Scriptor hic Vlyſſem ait, non circa Siciliam, ſed ad extremas Italiæ oras oberraſſe; & [b] traiecto Oceano ad inferos deſcendiſſe, atque in eo mari variis illis erroribus iactatum fuiſſe. Quod multis confirmare nititur. Nos & [c] alios plures legimus, in his cum illo conſentire.

Remiſſa eſt Conſtantinopoli à Theodoſio Placidia cum liberis, aduerſus [d] Ioannem tyrannum: & illa quidem Auguſtæ nomen. Valentinianus verò nobiliſſimi titulum ſuſcepit. Submiſſus quoque exercitus, bellique Imperator vtriuſque militiæ, Ardaburius nimirum cum Aſpare filio, addito & tertio Candidiano. Ad Theſſalonicam [cum ventum eſſet] Helicon officiorum magiſter à Theodoſio miſſus, Valentinianum in illa ipſa vrbe Cæſaris veſte induit, annos natum non amplius quinque. Cùm autem ad Italiam perueniſſent, Ardaburius à tyranni militibus capitur; miſſúſque ad illum [e] amicitiam cum eodem init. Eius interim filius [Aſpar] vnà cum Placidia in magna rerum deſperatione luctúque verſabantur. Sed Candidianus, multis occupatis vrbibus, partáque rebus bene geſtis nominis claritate, luctum diſſipauit, animóſque reddidit. Cæſo dein Ioanne tyranno, Placidia vnà cum Cæſare filio Rauennam iniit. Helion verò magiſter & patricius Romā inuaſit,

a Al. Olympij.

b Ex Homeri ipſius ſententia Odyſſ. λ 1. 13. ἡ δ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυρρόου Ὠκεανοῖο.

c In quibus fortè Strab. lib. 1.

d Cuius apud Suid. clementia, prudentia, atque moderatio commendatur.

e φιλιάζει αὐτῷ, cum eodem.

OLYMPIODORVS

omnibúſq; eo confluentibus, Valentinianum iam ſeptennem veſte induit Imperatoria; vbi hiſtoriæ finis eſt.

LXXXI.

THEODORI MOPSVESTIAE *De Perſarum Magia libri III.*

LECTI ſunt THEODORI *de Perſica magia, & quid hæc à pio cultu differat, libelli tres:* quos Maſtubio Armeno, & [a] Chorepiſcopum agenti, inſcribit. Ac primo quidem libro exponit nefandum Perſarum dogma, quod [b] Zaſrades induxit; ſiue de Zaruam, quem principem omnium facit, & *Fortunam* appellat. Hunc libatione oblata vt [c] Hormiſdam gigneret, & illum, & [d] Satanam præterea genuiſſe. De eorum inſuper [e] ſanguinis miſtione. Denique vbi ſimpliciter impium ac perobſcœnum dogma ad verbum propoſuit, priore illud libro refellit. Reliquis duobus de fidei pia doctrina tractat, ductóque à mundi creatione exordio, ad ipſam legem gratiæ pari modo curſim delabitur.

Hic Theodorus ille Mopſueſtias eſſe creditur. Neſtorij enim hæreſim, maximè libro tertio, confirmans citat. Quin & peccatorum in priſtinum ſtatum reſtitutionem confingit.

a Quaſi ὁ ἐν χώρῳ ἐπισκόπου ὤν. Epiſcopi vicarius, qui etiã ipſe Epiſcopus eſſet vt ex Antioc. Conc. conſtat. Eum hodie Suffraganeum vulgo appellãt.
b Sarades hic legendum docear. ab Agathia lib. 2. de bello Góth. vbi hoc item nomine Soroaſtrem Perſarum legiſlatorem vocatum monet. Gnoſticorum hæc omnia deliramenta, è conficto ab ipſis reuelationum Soroaſtris libro petita forſitan.

LXXXII.

c & d Ὡρομάζην, ſeu Ὡρομάσδην, & malum Geniũ Ἀρειμάνιον puto indicari, de quibus Plutar. libel. de Iſide & Oſiride. Vide Briſſon. Perſic. 2. & ibi laudatos.
e αἱμομιξία. Gnoſticorum intelligo, Soroaſtris diſciplinã ſectantium. Vide noſtri. Mart. Delrij magic. inquiſit. lib. 3. P. 1. Q. 4. ſect. 1. Auctoreſq; ibi citatos.

DEXIPPI *De rebus poſt Alexandrum geſtis libri IV. Epitome hiſtorica vſque ad Claudij imperium: & Scythica.*

LECTI ſunt [a] DEXIPPI *rerum poſt Alexandrun magnum geſtarum libri quatuor.* Lecta & eiuſdem altera [b] *Epitome hiſtorica, vſque ad Imperium Claudij Aug.* ſumma geſtarum rerum capita attingens. *Scythica* quoque eiuſdem legimus, quibus Romanorum & Scytharum inter ſe prœlia, réſque memoratu dignas commemorat.

Oratio eius vt nihil habet redundans, ita pompam quandam ac maieſtatem affectat. Vnde quis eum iure dixerit alterum eſſe, ſed cum perſpicuitate quadam, Thucydidem; potiſſimum verò in Scythicis illis hiſtoriis.

Rerum poſt Alexandrum geſtarum narrationem ab ipſo mox regis exceſſu inchoat, refértque porrò vt ad Alexandri fratrem [c] Aridæum, (qui ex Philine Lariſſæa Philippo natus fuerat) Macedonum regnum deuenerit; ad illum, inquam, & Alexandri filium, naſciturum ex Roxana, quæ prægnans relicta fuerat; itémque ad [d] Perdiccam & ſocios, qui Macedonum iudicio, regum nomine imperium procurabant. Narrat deinceps, vt Alexandri ſit diuiſum imperium. Aſiæ quidem hoc modo. Ptolemæo Lagi F. totius Ægypti, & Libyæ, & omnis vltra hanc regionis Ægypto adiacentis, imperium datum. Cleomenes verò ab Alexandro rege huic Satrapiæ impoſitus, vicariam Ptolemæo præſtare operam iuſſus eſt. Laomedon Mitylenæus Syriam tenuit; Philotas Ciliciam; Pithon verò Mediam; Eumenes Cappadociam, & Paphlagoniam; gentéſque ad Euxinum pontum ſitas, ad vſque Trapezuntem. Antigonus Pamphyliis & [e] Cilicibus præfectus eſt, vſque ad Phrygiam. [f] Aſandro Cares obuenerunt;

a Rhetoris Athenienſis, cui Suid. Herennij cognomentum tribuit.
b Chronicorum huius ſcriptoris 10. ac 11. librũ citauit Stephã.
c Arrianus inf. geminata littera Arridæum perpetuo profert vt & Plut. in Alexand.
d Vide Arrian. inf. Cod. XCII.
e Pro his habet inf. Lyciis Arrian. Cod. XCII.
f Caſſandrum apud Iuſtin. & Curtium leges: vt & in priore imperij Macedonici diuiſione apud Arrianũ inf. C. XCII.

ἐς, πάντων ἐκεῖσε συνδραμόντων, τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα. ἑπταετηρὸν ὄντα, ἐνδύει Βαλεντινιανόν. ἐν οἷς καὶ τὰ τῆς ἱστορίας.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ περὶ τῆς ἐν περσίδι μαγικῆς, ἐν λόγοις γʹ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Θεοδώρου, περὶ τῆς ἐν περσίδι μαγικῆς, καὶ τίς ἡ τῆς εὐσεβείας διαφορὰ ἐν λόγοις τρισί. προσφωνεῖ δὲ αὐτοὺς πρὸς Μαστούβιον ἐξ ἀρμενίας ὁρμώμενον, χωρεπίσκοπον δὲ τυγχάνοντα. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ * ἐκτίθεται τὸ μιαρὸν τῶν περσῶν δόγμα, ὃ Ζαράδης εἰσηγήσατο, ἤτοι τὸ Ζαρουάμ, ὃν ἀρχηγὸν πάντων εἰσάγει, ὃν καὶ τύχην καλεῖ· καὶ ὅτι σπένδων, ἵνα τέκῃ τὸν Ὁρμίσδαν, ἔτεκεν ἐκεῖνον, καὶ τὸν σατανᾶν· καὶ περὶ τῆς [αὐτῆς] αὐτῶν αἱμομιξίας. καὶ ἁπλῶς τὸ δυσσεβὲς καὶ * ὑπέραισχρον δόγμα κατὰ λέξιν ἐκθεὶς, ἀνασκευάζει ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δυσὶ λόγοις, τὰ περὶ τῆς εὐσεβοῦς διέρχεται πίστεως· ἀπὸ τῆς κοσμογονίας ἀρξάμενος, καὶ περὶ αὐτῆς τῆς χάριτος ὁμοίως [καὶ] ἐπιτροχάδην διελθών. οὗτος δ᾽ ὁ Θεόδωρος, ὁ μοψουεστίας εἶναι δοκεῖ. τήν τε γὰρ Νεστορίου αἵρεσιν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ ἐπικρατύνων, προσαναφωνεῖ. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀποκατάστασιν τερατεύεται.

πα΄.

Theodori de Magia libri III.

** προτίθεται & προτίθεται.*

** ὑπέραισχρον.*

ΔΕΞΙΠΠΟΥ ΤΑ ΜΕΤΑ ἈΛΕξανδρον, καὶ ἕτερον σύντομον ἱστορικὸν καὶ τὰ σκυθικά.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δεξίππου τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις τέσσαρσιν. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερον σύντομον ἱστορικὸν, μέχρι τῆς Κλαυδίου, ἐπιτρέχον τὰς κεφαλαιώδεις πράξεις, βασιλείας. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ σκυθικὰ, ἐν οἷς αἱ τῶν ῥωμαίων αὐτῶν καὶ σκυθῶν ἀναγράφονται πρὸς ἀλλήλους μάχαι καὶ ἀξιόλογοι πράξεις. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε, καὶ ὄγκῳ καὶ ἀξιώματι χαίρων, καὶ (ὡς ἄν τις εἴποι) ἄλλος μετά τινος σαφηνείας Θουκυδίδης, μάλιστά γε ἐν ταῖς σκυθικαῖς ἱστορίαις. ἄρχεται δὲ ἐν τοῖς μετὰ Ἀλέξανδρον ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς· καὶ διέξεισιν, ὅπως εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀρριδαῖον, ὃς ἦν ἐκ Φιλίνης τῆς λαρισσαίας τῷ Φιλίππῳ γεγεννημένος, ἡ τῶν μακεδόνων ἀρχὴ περιέστη, εἰς αὐτόν τε καὶ εἰς τὸν μέλλοντα Ἀλεξάνδρου παῖδα τίκτεσθαι ἐκ Ῥωξάνης, ἐν γαστρὶ γὰρ ἔχουσα καταλέλειπτο· καὶ εἰς τοὺς ἀμφὶ Περδίκκαν, οἳ κρίσει τῶν μακεδόνων ἐπετρόπευον αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. διέξεισι καὶ ὅπως ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου διενεμήθη ἀρχή. τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσίας οὕτω. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, αἰγύπτου πάσης καὶ λιβύης, καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς, ὁπόση αἰγύπτῳ συνάπτει, ἄρχειν ἐτάχθη. ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ ἐπὶ τῇ σατραπείᾳ ταύτῃ τεταγμένος Κλεομένης, ὕπαρχος Πτολεμαίῳ ἀποκατέστη. Λαομέδων δὲ ὁ μιτυληναῖος, συρίας ἡγεῖσθαι ἀπεφάνθη· καὶ Φιλώτας μὲν, κιλικίας: Πίθων δὲ, μηδίας: Εὐμένης δὲ καππαδοκίας τε καὶ παφλαγονίας, καὶ τῶν ἐπὶ τὸν εὔξεινον πόντον καθηκόντων, μέχρι καὶ ἐς τραπεζοῦντα: Ἀντίγονος δὲ παμφύλων καὶ κιλίκων, μέχρι φρυγίας· καρῶν δὲ Ἄσανδρος· Μένανδρος

πβ΄.

Dexippi de rebus poſt Alexãdrum geſtis, libri IV. & Scythica. Item Synopſis hiſtorica vſque ad Claudij imperium.

Μένανδρος δὲ Λυδῶν· Λεωννάτος δὲ τῆς ἐφ' ἑλλησπόντῳ φρυγίας. καὶ τὰ μὲν ἀσιανῶν, οὕτω. Τῶν δ' εὐρωπαίων, θρᾴκης μὲν καὶ χερρονήσου, Λυσίμαχος· Αντίπατρος δὲ ἐπὶ πᾶσι μακεδόσι καὶ ἕλλησι, καὶ Ιλλυριοῖς, καὶ Τριβαλλοῖς, καὶ ἀγριάσι καὶ ὅσα τῆς ἠπείρου * ἐξ ἔτι Αλεξάνδρου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ἐτέτακτο· τὴν δὲ κηδεμονίαν * καὶ ὅση προστασία τῆς βασιλείας, Κρατερὸς ἐπετράπη. ὃ δὴ πρῶτιστον τιμῆς τέλος παρὰ μακεδόσι. Περδίκκας δὲ τὴν Ηφαιστίωνος χιλιαρχίαν. ἦσαν δὲ ἄρχοντες Ινδῶν μὲν ἁπάντων, Πῶρος καὶ Ταξίλης. ἀλλ' ὁ μὲν Πῶρος οἱ ἐν μέσῳ ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ὑδάσπου νέμονται· Ταξίλης δὲ τῶν λοιπῶν. Πίθων δέ τις τῶν τούτοις ὁμόρων ἡγεῖτο, πλὴν παραπαμισάδων· οἱ δὲ συνάπτοντες Ινδοῖς, ὅσοι ὑπὸ * τὰ καυκάσια ὄρη νέμονται, Οξυάρτῃ τῷ βακτρίῳ, ὃς ἦν Ρωξάνης πατὴρ, εἰς ἀρχὴν ἀπενεμήθησαν. ἧς ἐτέχθη παῖς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Αλεξάνδρου θάνατον, ᾧ τὸ μακεδόνων πλῆθος τοῦ πατρὸς τὴν προσηγορίαν Αλέξανδρον ἔθεντο. * ἀραχωσίων δὲ καὶ γεδρωσίων ἐπῆρχε Σιβύρτιος, καὶ * Στασάνωρ ὁ σόλιος ἀρείων καὶ δράγγων ἡγεῖτο. Φιλίππου δὲ ἦν ἀρχὴ, σογδιανοί· καὶ Ραδαφέρνους ὑρκανίαι· καὶ Νεοπτολέμου, καρμανία· πέρσαι δὲ ὑπὸ Πευκέστῃ ἐτάχθησαν· τὴν δὲ σογδιανῶν βασιλείαν Ορώπιος εἶχεν, οὐ πάτριον ἔχων ἀρχὴν, ἀλλὰ δόντος αὐτοῦ Αλεξάνδρου. ἐπεὶ δὲ τύχη τις αὐτῷ συνέπεσεν, ἐπαναστάσεως αἰτίαν φεύγοντι παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς, τότε κοινῶς αὐτῶν τὴν ἀρχὴν εἶχε. βαβυλωνίων δὲ καὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, τῶν μὲν Σέλευκος, τῆς δὲ μεσοποταμίας Αρχέλαος ἦρχε. τόσος δὲ ἀριθμὸς ἐθνῶν τε καὶ ἔθνεσιν ἀρχόντων ἦν, ὅτε Περδίκκας μετὰ τὴν Αλεξάνδρου τελευτὴν, τὰς ἀρχὰς ἔνειμε. καὶ τὰ ἄλλα διέξεισιν ἐν πολλοῖς ὡς κἀν τούτοις Αρριανῷ κατὰ τὸ πλεῖστον σύμφωνα γράφων.

* al. ἐξ ἔτι.
* al. ὅση.
* al. ἐιοί.
* τοῖς καυκασίοις ὄρεσι.
* al. ἀραχωσίων καὶ γεδρωσίων.
* al. Στασάνωρ.

Lydi verò Menādro. Leonatus Phrygiam, quæ ad Helleſpontum eſt, obtinuit. Atque ita quidem Aſia diſtributa.

In Europa, Thracia quidem, & Cherroneſus [a] Lyſimacho ceſſit. Antipater autem vniuerſæ Macedoniæ, & Græciæ, Illyriis item, & Triballis, atque Agrianis, omnibúſque adeò iis, quibus in continente [Europæa] fuerat ab Alexandro adhuc ſuperſtite cum plena & ſumma poteſtate Imperator præfectus. Curatoris porrò officium, quæque ad regiam pertinerent tutelam, Cratero mandata. At [b] quod ſummum eſt apud Macedonas dignitatis culmē, Perdiccas Hephæſtionis Chiliarchiam tenuit.

Indorum omnium Præfecti Porus & Taxiles fuere. Ac Poro quidem, quæ Indum inter & Hydaſpen flumina iacent; Taxili verò reliqua ſunt attributa. Pithon [c] alter horum finitimis imperauit, exceptis [d] Paramiſadis. Qui verò Indis contermini ſunt, ſub Caucaſeis montibus incolentes, Oxyartæ Bactrio, Roxanes Patri, regendi obtigerunt. Huic Roxanæ filius natus, poſt Alexādri patris obitum, quem æquè parentis nomine Alexandrum Macedones appellarunt. Arachoſiis & Gedroſijs Sibyrtius præfuit. [e] Staſanor Solienſis apud Areos & Drangos regnauit. Philippus Sogdianis imperauit, vt Radapharnes Hyrcaniis, & Neoptolemus Carmaniæ. Perſæ Peuceſtæ paruerunt. Sogdianorum quippe regnum Oropius tenuerat, non à patre relictum, ſed ab Alexandro acceptum. Qui poſtquam in eam calamitatem incidit, vt perduellionis reus regno exuendus eſſet, communicatum cum [f] alio horum [Sogdianorum] imperium tenuit. Babyloniorum verò, eiúſque regionis quæ [g] media Tigrim inter & Euphratem fluuios ſita eſt, ita diſtributum imperium, vt illis quidem Seleucus, Meſopotamiæ verò Archelaus imperaret. Hic itaque gentium, earúmque Præfectorum catalogus, poſtquam Perdiccas ab Alexandri exceſſu imperia diſtribuit. In cæteris autem pleriſque narrationibus; æquè vt in his, cum Arriano plurimum Dexippus conſentit.

DEXIPPVS.

a *Horum triumuiratum conferas licet cum Arriano infr. Cod. XCII.*

b *Iungo hac cū Perdicca dignitate, ſecutus Arrianum inf. & ita exigunt res de Perdicca ſcripta.*

c *Non ille, cui ſupr. Mediam obueniſſe retulit: ſed quem Agenoris F. facit Iuſtinus, & Arrianus inf. C. XCII.*

d Parapamiſadas *leges .i. apud Arrianū Cod. XCII.*

e *al.* Stanoſor.

f. *Cum Philippo nimirum, cui iam mox Sogdiani attributi legebantur.*

g *Vnde* ſcil. Meſopotamia *dicta eſt.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ ἱστορικοὶ λόγοι κ.

DIONYSII HALICARNASSEI *Hiſtoriarum libri XX.*

LXXXIII.

Dionyſii Halicarnaſſei hiſtoriarum libri XX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Διονυσίου ἁλικαρνασέως τοῦ Αλεξάνδρου βιβλία ἱστορικῶν λόγων εἴκοσιν ἄρχεται ἀπὸ τῆς Αἰνείου, μετὰ τὴν τῆς τροίας ἅλωσιν, ἐπὶ τὴν Ιταλίαν ἀφίξεως· καὶ διέξεισιν ἐν πολλῇ λεπτολογίᾳ, τήν τε τῆς ῥώμης οἴκησιν, καὶ τὴν Ρέμου καὶ Ρωμύλου γέννησιν: καὶ ἁπλῶς ἐφεξῆς ἅπαντα, μέχρις οὗ τοῖς ῥωμαίοις ὁ πρὸς Πύρρον τὸν ἠπειρώτην πόλεμος συνέστη. διέρχεται δὲ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον, καὶ τελευτᾷ ἐς τὴν ρ' καὶ κη' ὀλυμπιάδα, ἔτους ἐνεστηκότος αὐτῆς τρίτου· ἀφ' ἧς καί φησιν ἀπάρξασθαι τὸν μεγαλοπολίτην Πολύβιον τῆς ἱστορίας. ἤκμασε δὲ οὗτος ἐπὶ τῶν αὐγούστου χρόνων, καταπλεύσας εἰς Ιταλίαν, ἅμα τῷ καταλυθῆναι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὃς αὐτῷ τε Αὐγούστῳ καὶ Αντωνίῳ ἐπολεμήθη. διατρίψας δὲ, ὥς φησιν, ἔτη δύο καὶ εἴκοσι, καὶ τὴν ῥωμαϊκὴν ἐξακριβώσας διάλεκτον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀρχαῖα ἐκμαθὼν, καὶ πάντα ὅσα πρὸς τὴν ἱστορίαν τείνει παρασκευασάμενος: οὕτως ἄρχεται τῆς πραγματείας· ἔστι δὲ τὴν φράσιν καὶ τὴν λέξιν καινοπρεπὴς, καὶ ἐς τὸ ἀνακεχωρηκὸς τῶν πολλῶν,

LEGIMVS DIONYSII *Halicarnaſſei* Alexandri F. *hiſtoriarum libros* [a] *viginti*. Incipit ab Æneæ, capta iam Troia, in Italiam aduentu, pergítque ſingulatim narrare [b] Romam conditam, Romulique & Remi ortum, & ordine deinceps vniuerſa vſque ad Romanorum cum Pyrrho Epyrotarum rege bellum (quod ipſum quoque deſcribit) definitque in Olympiadis CXXVIII. annum tertium: à quo tempore hiſtoriam inchoaſſe refert Polybium Megalopolitam.

Claruit hic ſcriptor Auguſti imperio nam finito iam inteſtino bello, quod Auguſtum inter & Antonium exarſerat, in Italiam ad nauigauit. Vbi cùm annos duos & viginti (vt ipſe ait) vixiſſet, & Latinam linguam accuratè (homo Græcus) [c] didiciſſet, omnémque adeò antiquitatem rerum Romanarum veſtigaſſet, paratis denique vniuerſis ſcribendæ hiſtoriæ neceſſariis, ad rem ipſam aggreſſus eſt.

Stylus eius atque dictio; quæ nouatorem deceat, & verò per inſuetam vulgò viam,

a *Vnde tm hodie duntaxat leguntur. Vide quæ de hoc ſcriptore toto 1. libro operarum prodidit Hen. Steph. in edit. Dionyſ. Lugdunenſi. Vide & Francofurd. edit. Græcol. t.*

b *Vt & Appian. Alexand. Cod. LVII. Et Sex. Aurelius Victor in origine gētis Rom. Dion. item Caſſius ſupr. Cod. LXXI.*

c *Idem de ſe Plut. teſtatur initio vitæ Demoſth. & de Diodoro Siculo Photius ſup. Cod. LXX.*

DIONYS. HALIC.

orationem impellit. At rerum ſingularum minuta explicatio & ſenſus, illi quandam ſimplicitatem adfert, & ne ad ingratum ſermonem atque aſperum abripiatur, vetat. Digreſſionibus vtitur non raro: quare hiſtoriæ faſtidium leuat, reficitque lectorem interdum, ac retinet. Vt autem verbo expediam, orationis elegantia rerum particularium narratione & digreſſione temperata, dictionem in aſperitatem abituram lenit.

LXXXIV.

EIVSDEM *Hiſtoriarum Synopſeos libri V.*

a De qua Henr. Steph. cap. 5. & 7. Opera ſua l. in hunc Dionyſ.

LECTA eſt eiuſdem librorum viginti hiſtoriarum [a] Synopſis, quinque ipſa libris comprehenſa: in qua, vt ſe ipſe vincere elegantia videtur, ita quoque omni exutum iucunditate putes. Quæ tamen res ad vtilitatem magis facit, dum nihil præter neceſſaria orationi interſerit. Dicas eum tanquam regem cum imperio ius dicere, & temperato conciſoque dicendi genere, ad hæc etiam compoſitione ac dictione ipſa [b] vocis quandam imaginem edere, vt durior quodammodo ex eo ad audientium aures deferatur, quod genus orationis compendio ſatis aptum, perfectæ atque integræ hiſtoriæ minime conueniat.

b ἠχώ τινα.

Illud apparet ſcriptorem hunc Dione Caſſio, & Appiano Alexandrino, Romanarum quoque rerum hiſtoricis, priorem ætate fuiſſe.

LXXXV.

HERACLIANI EPISCOPI CHALCEDONIS *Contra Manichæos libri XX.*

LECTI ſunt [a] HERACLIANI *Chalcedonenſis Epiſcopi aduerſus Manichæos libri viginti.* Oratio illi conciſa, minime redundãs, atque ſublimis, non abſque perſpicuitate, quamgranditas temperat. Atticiſmum enim cum familiari ſermone admiſcet, ac veluti puerorũ præceptor, in certamine, pluſquam Atticiſmo, vt ſic loquar, contendit.

Euertit vero id, quod [b] Manichæi appellant, *Euangelium*, & *Giganteũ librum*, atque *Theſauros*. Recenſet item eos, qui ante ſe in Manichæorum impietatem calamum ſtrinxerunt. Hegemonium nimirum, qui [c] diſputationem Archelai aduerſus ipſum [Maneten] perſcripſit: & [d] Titum, qui cum ſe putauit contra Manichæos ſcribere, in [e] Addæ magis libros ſcripſit. Ad hæc & [f] Georgium Laodicenſem, qui eadem fere, quibus vſus eſt Titus, argumenta [g] pro veritate adhibet. Præterea [h] Serapionẽ Epiſcopum Thmueos. Denique & [i] Diodorum illum, qui libris quinque & viginti cum Manichæis certauit. quorum ſeptem prioribus putat quidem [k] *Viuidum* ſe Manichæorum *Euangelium* refellere: at non aſſequitur; dum non illud, ſed quod ab Adda ſcriptum erat, & *Modium* appellatur, euertit: reliquis deinde libris ea ſacrę ſcripturę loca purè explanans atque declarãs, quæ Manichæi ad ea quę animo concepiſſent, accommodare ſolerent. Et hæc de Diodoro. Horum ergo patrum, vt eos pientiſſimus Heraclian. nominat, facta mentione, quæcunque in ipſis non ſatis firmiter pronunciata ſunt, breuiter confirmat, quæ prætermiſſa, piè ſupplet, quæ ſatis accuratè prodita, integrè citat, cum nominis honorifica appellatione, additis ſimiliter, quæ ſibi in mentem venerint.

a Cuius inf. honorifica mentio inter patres orthodoxos, C. CCXXXI.

b Horum originem, Principes & ſcripta refert B. Cyrillus Hieroſoly. Catecheſi VI. Suid. in Manes & nuper editus Pet. Siculus copioſius in hiſt. de Manich. habet.

c Cuius ſpecimen apud eund. Cyrill. ſup. B. Hieron. c. 72. Catal. legendũ.

d Boſtremum Epiſc. quẽ fortes aduerſum Manichæum ſcripſiſſe libros auctor B. Hieron. in Catal. cap. 107.

e Βαδδᾶν Cyrillus atq; Suidas appellarunt. Niceph. lib. VI. cap. 22. Addam cum hoc noſtro nominat.

f De quo Niceph. ſup. & alib.

g κατὰ τῆς ἀληθείας. Sed fort. κατὰ τῆς ἀσεβείας, totidem elementis, contra impietatem, reponendum.

h Scholaſtici cognomento, & B. Antonio charum, teſte B. Hieron. Catal. cap. 99.

i Metropolis Ciliciæ Epiſc. Niceph. libr. VI. c. 32. vbi Euſebius Phœnix etiam contra hos fertur ſcripſiſſe.

k ζῶν.

τὸν λόγον ἐκβιαζόμενος. ἡ δὲ κατὰ μέρος διήγησις μετέχειν τε τὴν κατὰ διάνοιαν ἀφελείας ποιεῖ, καὶ οὐκ ἐᾷ εἰς τὸ ἄχαρι καὶ σκληρὸν ἐπιξέπει παρασυρῆναι. κέχρηται δὲ καὶ παρεκβάσεσιν οὐκ ὀλίγῃ, τὸν ἀκροατὴν ἀπὸ τοῦ, περὶ τὴν ἱστορίαν κόρου. διαλαμβάνων ταύτῃ, καὶ ἀναπαύων καὶ ἀνακτώμενος· εἰπεῖν δὲ συντόμως, ὅτι καὶ τὸ κομψὸν τοῦ λόγου, τῇ τε κατὰ μέρος ἀφηγήσει καὶ τῇ παρεκβάσει κεκραμένον, τὴν ἐπὶ τὸ τραχύτερον ῥέπουσαν θεραπεύει συνέπειαν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ εἰρημένων ἡ λόγων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ σύνοψις τῆς τῶν ἱστορίας εἴκοσι βιβλίων, ἐν πέντε βιβλίοις. ἐν ᾗ μᾶλλον δοκεῖ ἑαυτοῦ μὲν κομψότερος, ἀφῃρημένος δὲ τὸ ἥδυνον, εἰ καὶ τῷ χρησίμῳ μᾶλλον διαπρέπει: ἅτε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων, μηδὲν τῷ λόγῳ καταμιγνύμενος. ἀλλ᾽ εἴπεν ἄν τις, ὡς ἂν ἀπὸ σκήπτρου θεμιστεύων, καὶ τῷ ἀπερίττῳ καὶ συντετμημένῳ, καὶ ἔτι τῇ τε συνθήκῃ καὶ τῇ λέξει, ἠχώ τινα πέμπων, τραχύτερός πως ἐστὶ τοῖς ἀκροαταῖς προσφερόμενος. πλὴν συνόψει μὲν ὁ λόγος οὐκ ἀνάρμοστος: τῷ δὲ τελείῳ καὶ ὁλοκλήρῳ τῆς ἱστορίας, οὐκ ἔτι πρόσφορος. δῆλον δ᾽ ὡς οὗτος ὁ συγγραφεὺς Δίωνός τε τοῦ κοκκίου, καὶ Ἀππιανοῦ τοῦ Ἀλεξανδρέως, τῶν τὰς ῥωμαϊκὰς ἱστορίας συντεταχότων, χρόνῳ καθέστηκεν ἀρχαιότερος.

Dionyſij Halicarnaſ. hiſtoriarum epitomes libri V.

ΗΡΑΚΛΕΙΑΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ χαλκηδόνος κατὰ μανιχαίων βιβλία κ΄.

πε΄. Heracliani, epiſcopi Chalcedonis contra Manichęos libri XX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡρακλειανοῦ ἐπισκόπου Χαλκηδόνος κατὰ μανιχαίων ἐν βιβλίοις εἴκοσιν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντετμημένος καὶ ἀπέριττος καὶ ὑψηλὸς, οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἐκκλίνων· ἀλλὰ σύγκρατος αὐτοῦ τῷ μεγέθει ἡ σαφήνεια: ἅτε καὶ τῷ ἀττικισμῷ τὸ καθωμιλημένον μιγνύντος· καὶ παίδων ἡγουμένου εἰς ἅμιλλαν καθισταμένου τῷ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑπεραττικισμῷ. ἀνατρέπει δὲ τὸ παρὰ τοῖς μανιχαίοις καλούμενον εὐαγγέλιον, καὶ τὴν γιγάντειον βίβλον· καὶ τοὺς θησαυροὺς καταλέγει, καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ κατὰ τῆς τοῦ μανιχαίου συνέγραψαν ἀθεότητος· Ἡγεμόνιόν τε τὸν [τὰς] Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίας ἀναγράψαντα· καὶ Τίτον, ὃς ἔδοξε μὲν κατὰ μανιχαίων γράφειν, ἔγραψε δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν * Ἀδδου συγγραμμάτων· ἔτι δὲ καὶ τὸν λαοδικέα Γεώργιον, τοῖς αὐτοῖς σχεδὸν, οἷς ὁ Τίτος· κατὰ τῆς ἀληθείας κεχρημένον ἐπιχειρήμασι· καὶ Σεραπίωνα τὸν τῆς Θμούεως ἐπίσκοπον· καὶ τὸν Διόδωρον, ἐν εἴκοσι καὶ πέντε βιβλίοις τὸν κατὰ μανιχαίων ἀγῶνα ἀγωνισάμενον. ὃς διὰ μὲν τῶν προτέρων βιβλίων ἑπτὰ, τὸ * τοῦ Μανιχαίου ζῶν εὐαγγέλιον ἀνατρέπειν· οὐ τυγχάνει δὲ ἐκείνου, ἀλλὰ ἀνατρέπει τὸ ὑπὸ Ἀδδα γεγραμμένον, ὃ καλεῖται μόδιον. διὰ δὲ τῶν ἐφεξῆς, τὰς τῶν γραφικῶν ῥητῶν, ἃ οἱ μανιχαῖοι ἐξοικειοῦνται πρὸς τὸ σφίσι βεβουλημένον, ἀνακαθαίρει χρῆσιν καὶ διασαφεῖ καὶ ὁ μὲν Διόδωρος οὕτω. τούτων δὲ τῶν, ὡς αὐτός φησιν ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς, πατέρων μνήμην πεποιηκὼς, ὅσα μὲν αὐτοῖς ἀσθενῶς εἴρηται ἐπισημαινόμενος, παραδέχεται. ὅσα δὲ ἐλλιπῶς, εὐλαβῶς ἀναπληροῖ. καὶ ὅσα ἀρκούντως, ἀδεκάστως ἀποδεχόμενος δι᾽ εὐφημίας ποιεῖται, συμπαρατιθεὶς αὐτοῖς καὶ ἅπερ αὐτῷ διενοήθη.

* Adda.

* al. τοῦ μανιχαίου.

ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ πνέων καὶ ἀπὸ * φιλοσοφίας ἰσχὺν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθημάτων πλουτῶν θεωρίαν. διὸ καὶ τὰ παραλόγως μυθολογηθέντα τοῖς Μανιχαίοις εἰς τὸ σφοδρότατον ἀνατρέπει. ἐξ αὐτῆς τε τῆς τῶν ὄντων θεωρίας τὴν περὶ τοῦ ὄντος αὐτοῖς μεμυθολογημένην ἀπελέγχων φλυαρίαν. ἐγράφη δὲ αὐτῷ ἡ εἰκοσάβιβλος αὕτη ἡ κατὰ τῶν Μανιχαίων πρὸς * Ἀχίλλιον αἰτησάμενον, ὃν καὶ πιστὸν καὶ ποθεινότατον ἀποκαλεῖ τέκνον. ὁ γὰρ Ἀχίλλιος, ὁρῶν τὴν τῶν Μανιχαίων εἰς πλάτος ἐπιδιδοῦσαν ἀσέβειαν, ᾔτησε τὴν κατ' αὐτῆς ἀναγραφῆναι στήλην· καὶ εἰς ἀπαράγραπτον ἀναγέγραπται θρίαμβον. ἦν δ' οὗτος ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς κατὰ τοὺς χρόνους λείπει.

* Ἀχίλλιον.

Spirat hic vir Philoſophicum robur, aliarum quoque artium opibus egregiè inſtructus. Igitur quæ fabuloſè nugantur Manichæi, validiſſimè euertit, atque ex ipſa etiam rerum, quæ exiſtunt, conſideratione, fabuloſas ipſorum de *Ente* nugas refutat. Scriptum eſt autem hocce aduerſus Manichæos viginti librorum opus ad Achillium quendam, qui id poſtulauerat, quem & *fidum & chariſſimum filium* appellat. Perſpecto enim Manichæorum impietatem longius ſerpere: publicis eam ſcriptis refutari Achillius flagitarat. Et certè ad æternum de hac impietate triumphum, ſcriptum eſt hoc opus. Claruit verò hic pientiſſimus Heraclianus temporibus ***.

HERACL.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἃς ὑπερορισθεὶς ἔγραψε.

πς'. Io. Chryſoſtomi epiſtolæ ad Olympiadem & alios.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἃς μετὰ τὴν ἄδικον καὶ ἀπάνθρωπον ἐξορίαν, πρὸς διαφόρους ἔγραψεν· ἐν αἷς εἰς τὸ χρειῶδες μᾶλλον συντείνουσαι, αἵ τε πρὸς τὴν εὐλαβεστάτην Ὀλυμπιάδα τὴν διάκονον αὐτοῦ γεγραμμέναι δεκαεπτὰ, καὶ αἱ πρὸς Ἰννωκέντιον τὸν Ῥώμης· ἐν αἷς καὶ ὅσα αὐτοῦ συνηνέχθη, ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἴδει, ἐξιστορεῖ. κέχρηται δὲ κἂν ταύταις ταῖς ἐπιστολαῖς τῷ συνήθει τοῦ λόγου χαρακτῆρι. λαμπρός τε γάρ ἐστι καὶ σαφὴς, καὶ ἀνθῶν, μετὰ τοῦ ἡδέος, τὴν πιθανότητα. πλὴν ὅσον ἐμμελέστερόν πως δοκοῦσιν αἱ πρὸς Ὀλυμπιάδα αὐτοῦ συγκεῖσθαι ἐπιστολαὶ, εἰ καὶ τοῦ ἐπιστολιμαίου τύπου τῶν πραγμάτων τότε εἰς τὴν ἑαυτῶν ἰσχὺν τοὺς τῶν ῥημάτων νόμους ἐκβιασαμένων, οὐ λίαν ἐγράφησαν στοχαζόμεναι.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI *Epiſtolæ quas relegatus ſcripſit.*

LXXXVI.

LECTÆ ſunt epiſtolæ S. Patris IOANNIS CHRYSOSTOMI, quas iniuſtè, atque inhumaniter relegatus ad varios miſit: in quibus vtiliſſimæ ſunt, quas ad piiſſimam Olympiadem Diaconiſſam decem & ſeptem conſcripſit, & ad Innocentium Pont. Roman. quibus etiam quæcunque pertulit, quantum per Epiſtolam licet, enarrat. Vtitur in his vſitata ſibi dicendi forma. Clarus enim eſt, atque perſpicuus, & perſuadendi vi cum iucunditate floridus, niſi quod accuratius videantur ſcriptæ ad Olympiadem litteræ. neque enim ad epiſtolicum illæ ſtylum vſquequaque accommodari potuerunt, quòd rerum iſta magnitudo ſcribendi legibus vim adferret, eáſque ad ſe pertraheret.

Exſtant m.ſ. in Bibliotu. Aug.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ Τατίου τῶν περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι η'.

πζ'. [Achi]lles Tatius de Leucippes & Clitophontis amoribus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου τῶν περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ δραματικὸν, ἔρωτάς τινας ἀτόπους ἐπεισάγον. καὶ λέξει μὲν καὶ συνθήκῃ δοκεῖ διαπρέπειν εὐσήμῳ τε γὰρ καὶ * ἐπιτροπῇ οἰκείως τετραμμένῃ, ὅτε καὶ ταύτῃ χρῷτο· ἀφοριστικαί τε καὶ σαφεῖς καὶ τὸ * ἡδὺ οὐ φέρουσαι αἱ πλεῖσται περίοδοι, καὶ τὴν ἀκοὴν τῷ ἤχῳ λεαίνουσαι. ἀλλά τό γε λίαν ὑπέραισχρον καὶ ἀκάθαρτον τῶν ἐννοιῶν, καὶ τὴν τοῦ γεγραφότος φαυλίζει γνώμην ἐν * πάσῃ σπουδῇ· καὶ τοῖς ἀναγινώσκειν ἐθέλουσι φευκτέαν τὴν ἀνάγνωσιν ποιεῖται καὶ φευκτήν. πολλὴν δὲ ὁμοιότητα ἐν τῇ διασκευῇ καὶ πλάσει τῶν διηγημάτων ἐμφαίνει, πλὴν σχεδὸν τι τῶν προσώπων τῆς ὀνομασίας, καὶ τῆς μυσαρᾶς αἰσχρότητος, πρὸς τὰ τοῦ Ἡλιοδώρου δράματα φυλάττει.

* al. ἐπιτρεπτικῶν ἰκτίων.

* ἡδύτητ φέρ-

* πάσῃ ἢ σπου-δῇ.

ACHILLES TATIVS *De rebus Leucippes & Clitophontis libri VIII.*

LXXXVII.

LEGIMVS ACHILLIS TATII *Alexandrini de rebus Leucippes, & Clitophontis* [a] *octo libros.* Eſt vero dramaticum opus, amores quoſdam continens intempeſtiuos. Et dictione quidem ac compoſitione videtur excellere. Claritudinem enim, atque aptam tranſlationem, quoties ea vtitur, adhibet. [b] Definitæ præterea, & perſpicuæ, quæque delectationem adferant, pleræque ſunt periodi, auditum quoque conſonantia quadam lenientes. Verum obſcœniſſimi eius, & nimis impuri ſenſus, cum ſcriptoris ſententiam in omni re ſeria eleuant, tum legere volentibus abominandam fugiendámque reddunt lectionem. Exceptis autem nominibus ferè perſonarum, & deteſtanda illa obſcœnitate, magnam omninò ſimilitudinem videtur in apparatu ac narrationum fictione cum Heliodori dramate habere.

a Exſtant hodie Græcolat. in Germania nuper euulgati. Hunc ipſum ſcriptorē Chriſtianis tandem ſacris initiatum Epiſcopū creatum eſſe memorat Suid.

b ἀφοριστικαὶ quales fert. à M. Tullio vocantur, certus & circumſcriptus ambitus verborum.

GELASII [CYZINI] CÆSAREÆ PALÆST. EPISC. *Hiſtoriæ Eccleſiaſt. libri III.*

LXXXVIII.

LEGIMVS hiſtoriæ forma *Res in Nicæna Synodo geſtas, libris* [a] *trib.* Refert auctor Hoſiū

a Horum duos nobis Græcè & Latinè dedit Rob. Palforeus. Tertij enim loco tres admodū Conſtātini Imp. epiſtolas exhibuit. Noſter autem Alphonſ. Piſanus ex hoc opuſculo & exēplari quodam Arabico, ſanctorumque aliquot Patrum monumentis, quatuor ſuos de hac Synodo libros contexuit. F.anc. Turrianus Canones edidit.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ Παλαιστίνην, ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ'.

πη'. Synodi N. hiſtoria.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, ὡς ἐν ἱστορίας τύπῳ, τὰ κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον πραχθέντα. τόμοι δὲ τῷ βιβλίῳ τρεῖς. λέγει δὲ τὸν μὲν ὅσιον τὸν τοῦ Κορδού-

CELASIVS.

a Βιτῶνα hunc video à Græcis appellari, quem in Latinis codicibus Victorem legimus.

b Idem ille qui in demortui Metrophanis locum ſubrogatus, primus eſt factus Conſtantinopolit. Patriarch. impietatiſque antiſtitem (Arium) oratione ſua ſuſtulit, BB. Athanaſ. & Greg. Nazianz. auctorib.

c Balforei atque ac Piſani edit. ſex menſes addit dimiſſámque Synodum ipſis Conſtantini Aug. Vicennalibus.

d Alij tres cũ ſemeſtri annos dumtaxat numerant D. Baron. Card. Tom. III. annal. Eccleſiaſt. vno anno eſſe abſolutam Nicænam pertendit.

e Decuius fraudibus plura Metaphraſt. de geſtis Nicænæ Synodi To. IV. Surij.

f Diſput. I. aduerſus Arianos ſub fin. & Epiſt. ad Serapionem tota.

g Lib. IV. Epitom. contra hæret. & lib. 1. hiſt. Eccleſ. cap. 13. & 14.

h In quibus Epiphan. & auctor vitæ Athanaſij inf. Cod. CCLVIII.

i Metaphraſtæ, orat. de geſtis Nicænæ Synodi. Tom. VI. Surij.

k Illum forte codicem putat, quem ſuprà loco 15. recenſuit.

l Illuſtriſſ. certè Baron. To. VI. ad Ann. Chri 496. init. eundem demonſtrat Gelaſium huius hiſtor. & libelli aduerſus Anomæos, ſiue Eutychen, De duabus naturis in Chriſto, auctorem eſſe. Vide inf. Cod. CII.

Gordubæ Epiſc. & [a] Bitônem atque Vincentium Romanos ſacerdotes, Siluestri Rom. Pontificis legatos, adfuiſſe, ipſum quoque Euſtathium Antiochenum Patriarcham, & Alexandrum Preſbyterum Metrophanis Conſtantinopolitani legatum. neque enim hic, ætate confectus, (centeſimum excedebat annum) adeſſe poterat. Adfuiſſe & [d] Alexandrum Alexandriæ antiſtitem, vnà cum Athanaſio, qui poſt etiam ei in epiſcopatu ſucceſſit: & præter eos Macarium Hieroſolymorum præſulem, cum magna præterea epiſcoporum ac ſacerdotum multitudine. Indictam autem Synodum memorat, anno [c] decimo ſexto imperij Conſtantini; duraſſéque actiones eius aduſque eiuſdem primum & viceſimum annum cum ſemeſtri, vt nimirum [b] ſex ipſos annos [Patres,] conſederint.

Exturbatum ibi refert Arium, & anathematis fulmine confixum, ſed inde iterum conatum impetrare admiſſionem, tentantibus id ſæpenumero Euſebio Nicomedienſi præſule, & [e] Eutocio Ariano Preſbytero ordinato, quem poſteriorem, animam agens Conſtantia Imperatoris ſoror, fratri commendarat. Verum etſi Arium iſti in eccleſiam reducere conati fuerint, non permiſiſſe tamen diuinam vltionem, hoſtem hunc eccleſiæ ſuæ templo ſanctiorique adyto inſultare, dum lata in eum ſententia, in latrinis voluit vitam terminare, eodem illo die, quo ipſe eiuſque ſectarij & aſſeclæ ſtatuerant illius reditu Dei Eccleſiam, & ſacra profanare. Accidiſſe autem hunc [impij] è vita exceſſum loco publico, quòd à foro proximè latrinæ illæ abeſſent. Conſtantinum Magnum gauiſum ſcribit, quod integerrimus iudex Deus; controuerſiam omnem ſententia lata diremiſſet, miſiſſeque mox ad varios epiſtolas, quibus iuſtam de Ario vindictam, velut cippo inſcriptam omnibus promulgaret. Ita huius ſcriptoris narratio conſentit cum [f] Athanaſio Magno, cum [g] Theodoreto, [h] aliiſque plurimis. [i] Nonnullis enim tradere viſum, non Conſtantini Magni temporibus, ſed Conſtantio filio imperante, tam fœdo Arium exitu hominem exuiſſe. Et hęc quidem liber ille continebat. In [k] alio tamen exemplari, quo eadem prorſus continebantur, hunc titulum libro inſcriptum reperi: GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISCOPI. Ipſa porro dictio ad humilem vilémque ſtylum plus æquo vergere animaduertitur.

Verum quis hic Gelaſius ſit, certò non potui cognoſcere. Trium enim hactenus Gelaſiorum (quos diſcernere nequeas) Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcoporum, vel [l] certè duorum libros legimus. Quorum quidem librorum vnus *Aduerſus Anomæos* [hæreticos] conſcriptus eſt: reliqui duo, res continent Eccleſiaſticas, alteriuſque horum iam modo eſt à nobis obiter facta mentio: cuius ſanè titulus (vbi quidem illum adſcriptum inuenimus) is eſt, quem antea diximus: GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISCOPI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIBRI TRES.

βης, καὶ Βίτωνα καὶ Βικέντιον, ῥωμαϊκοὺς ἱερέας, ἐκ προσώπου Σιλβέστρου τοῦ Ῥώμης παρεῖναι. Εὐστάθιον δὲ τὸν ἀντιοχείας, αὐτὸν ἐκεῖνον. Ἀλέξανδρον δὲ, ὃς τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίωμα εἶχεν, εἰς πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνους παρεῖναι. ἐκεῖνος γὰρ ἐκωλύετο βαθυτάτῳ γήρᾳ, ἐπεὶ αὐτῷ ὁ χρόνος τοῦ βίου ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἐξέτεινεν ἔτη. συμπαρεῖναι καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξανδρείας ἅμα Ἀθανασίῳ, ὃς ὕστερον καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου κατέστη. ἔτι δὲ παρεῖναι καὶ τὸν ἱεροσολύμων Μακάριον, καὶ ἄλλο πλῆθος ἀρχιερέων καὶ ἱερέων. συγκροτηθῆναι δέ φησι τὴν σύνοδον ἑκκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, παραταθῆναι δὲ * ζαύτης τὰς πράξεις μέχρι δευτέρου εἰκοστοῦ ἡμίσεος: ἓξ δηλονότι ἔτεσι ταύτης συγκροτουμένης. φησὶ δὲ καθαιρεθῆναι μὲν ἄρειον, καὶ ἀναθέματι καθυποβληθῆναι: εἶτα πάλιν * πειρᾶσθαι παραδεχθῆναι. καὶ τοῦτο πολλάκις ἐπιτηδευθῆναι δι' Εὐσεβίου, ὃς ἦρχε νικομηδείας, καὶ δι' Εὐτοκίου δὲ τοῦ ἀρειανοῦ, πρεσβυτέρου ἔχοντος χειροθεσίαν. ὃν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ Κωνσταντίνα, τὴν τελείαν ἡμέραν ὑπερχομένη τοῦ βίου, παρέθετο τῷ ἀδελφῷ. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἔσπευδον τὸν ἄρειον * ἀπαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ: ἡ δὲ θεία δίκη τὸν ἐχθρὸν οὐκ εἴασε κατορχήσασθαι αὐτῆς τοῦ νεὼ, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ προστάδος. ἀλλ' ἐν ἀφεδρῶσι τὸν βίον ἐδίκασε καταστρέψαι, καθ' ἣν αὐτὸς καὶ οἱ σπουδασταὶ αὐτοῦ ὥρισαν ἡμέραν, διὰ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, τὴν ἐκκλησίαν βεβηλῶσαι τοῦ θεοῦ καὶ τὰ ἅγια. καὶ ἡ καταστροφὴ δὲ * δημοσίως γίνεται. πλησίον γὰρ οἱ ἀφεδρῶνες ἐχρημάτιζον τοῦ φόρου. ἐφ' ᾧ ἡσθῆναί τε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον γράφει, ὡς τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ, οἷς ἔκρινε, λύσαντος ἀμφισβήτησιν πᾶσαν: γράψαι τε αὐτὸν πολλοῖς ἐπιστολὰς, τὴν ἔνδικον ἀρείου καταστροφὴν * στηλιτευούσας. καὶ ὁ μὲν οὕτω φησὶ, συμφωνῶν ἐν τούτῳ Ἀθανασίῳ τε τῷ μεγάλῳ, καὶ Θεοδωρήτῳ, καὶ ἄλλοις πλείοσιν. ἐνίοις δὲ γράφειν ἔδοξεν, οὐ κατὰ τοὺς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου χρόνους, ἀλλὰ Κωνσταντίου τοῦ παιδὸς βασιλεύοντος, οὕτως αἰσχρῶς τὸν ἄρειον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν τόδε τὸ βιβλίον: οὐ γὰρ ἐπεγέγραπτο αὐτῷ ἡ κλῆσις τοῦ γράψαντος. ἐν ἄλλῳ μέντοι ἔχοντι τὰ αὐτὰ, Γελασίου τοῦ ἐπισκόπου καισαρείας τῆς παλαιστίνης εὗρον τὸ βιβλίον ἐπιγραφόμενον. ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ ταπεινὸν καὶ χυδαῖον τοῦ λόγου λίαν κατενηνεγμένη. τίς ποτε δέ ἐστιν ὁ Γελάσιος οὗτος, οὐκ ἔχω σαφῶς ἐκμαθεῖν. μέχρι γὰρ νῦν τριῶν [* οὐκ ἔστιν εἰκάσαι] Γελασίων, ἐπισκόπων καισαρείας τῆς ἐν παλαιστίνῃ γενομένων, βιβλίοις ἐνετύχομεν· ἢ πάντως γε δύο· αἱ δὲ βίβλοι, αἷς ἐνετύχομεν, ἡ μὲν ἐστὶ κατὰ ἀνομοίων συντεταγμένη, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐκκλησιαστικὰς ἀναγράφουσι πράξεις. ὧν μιᾶς νῦν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἐπεμνήσθημεν. ἔχει δὲ αὕτη, ἐν οἷς αὐτὴν ἐπιγεγραμμένην εὕρομεν ἐπιγραφὴν ὥσπερ εἴρηται.

* ταύτην

* πειρᾶσθαι

* εἰσαγαγεῖν

* δημόσιος

* στηλιτεύοντα

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ἐπισκόπου καισαρείας τῆς κατὰ παλαιστίνην, ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ'.

καὶ ἀπὰρ

καὶ ἀπάρχεται δὲ οὕτω· Τὰ κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν τῶν ἐπισκόπων συναθροισθεῖσαν σύνοδον ἐκ πασῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν τοῦ ῥωμαίου κόσμου ἐπαρχιῶν, καὶ περσίδος, καὶ ἑξῆς· καὶ τελευτᾷ δὲ εἰς τὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τελευτὴν, ἐν ᾗ καὶ τὸ τῆς ἀφέσεως ἐδέξατο θεῖον λουτρὸν, τὰς ἐν βίῳ κηλῖδας, οἷα εἰκὸς ἄνθρωπον ὄντα *ἐφελκόμενον ταύτας, ἀπολουσάμενος. τυχεῖν δέ, φησι, τοῦ βαπτίσματος, ὀρθοδόξου μυσταγωγήσαντος καὶ τελέσαντος, ἀλλ' οὐχ, ὥς τισιν ἔδοξε, τῶν αἱρετικῶν τινος χειραπτήσαντος. ἡ δέ γε ἀναβολὴ αὐτῷ τοῦ βαπτίσματος παρετείνετο ὅτι δι' ἐπιθυμίας πλείστης ἦν αὐτῷ τοῖς Ἰορδάνου βαπτίσασθαι. φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐπὶ Βασιλίσκου, ὃς ἐκβαλὼν Ζήνωνα ἐτυράννησεν, ἀκμάζειν, καὶ ἀνεγνωκέναι τὰς τῆς συνόδου πράξεις ἐν παλαιαῖς μεμβράναις ἔτι κατὰ τὴν πατρῴαν οἰκίαν διατρίβοντα: ὧν τὴν μνήμην ἔχοντα, καὶ ἐξ ἑτέρων γραμμάτων, ὅσα χρήσιμα, συναγείραντα, τὴν ἱστορίαν συντάξαι. μνημονεύει δ' οὗτος καὶ ῥητῶν τινῶν Γελασίου τινὸς, Γελάσιον αὐτὸν καὶ Ῥουφῖνον *ἀνακαλῶν. λέγει δὲ αὐτοῦ καὶ πατρίδα τὴν Κύζικον, καὶ πατέρα τῶν κατ' αὐτὴν πρεσβυτέρων ἕνα τινά. καὶ οὕτω μὲν ὁ τοῦδε τοῦ βιβλίου πατὴρ, καὶ ταῦτα αὕτη ἡ βίβλος.

* ἐφελκυσάμ.

* ἀμακαλῶν.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙσαρείας Παλαιστίνης προοίμιον εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου.

πθ'.

Gelaſij Epiſcopi Cæſarienſis procemium in hiſtor. Eccleſ.

Ἡ δὲ λοιπὴ βίβλος ἐπιγραφὴν μὲν ἔχει τοιαύτην· Προοίμιον ἐπισκόπου καισαρείας παλαιστίνης εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου. ἄρχεται δὲ οὕτω· Τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ τὸ συγγράφειν ὡρμημένους, καὶ τὴν γενομένων τὰς ἱστορίας τῇ μνήμῃ παραπέμπειν ἐγνωκότας, καὶ τὰ ἑξῆς. λέγει δὲ αὐτὸν ἀνεψιὸν πρὸς μητρὸς, Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπῆναι εἰς τήνδε τὴν συγγραφήν. ἡμεῖς δὲ εὕρομεν ἀνεγνωκότες ἐν ἄλλοις, ὅτι αὐτός τε Κύριλλος καὶ Γελάσιος οὗτος τὴν Ῥουφίνου τοῦ Ῥωμαίου μετέφρασαν ἱστορίαν εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν, οὐ μέντοι ὅτι ἰδίαν συνετάξαντο ἱστορίαν. δῆλον δ' ὡς ἀρχαιότερος ἦν οὗτος τοῦ προειρημένου, εἴ γε κατὰ Κύριλλον ἤκμασε τῶν Ἱεροσολύμων. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ Γελάσιος ἐκείνου καὶ τῇ φράσει ἐπὶ τὸ λογιώτερον διαφέρει. ἑκάτερος μέντοι αὐτῶν πολὺ τοῦ κατὰ ἀνομοίων συγγεγραφότος ἐνδεέστερος ὑπάρχει. ἐπίσκοπος δ' ἄρα κἀκεῖνος τῆς αὐτῆς ἐπιγράφεται Παλαιστίνης. ἀλλ' ἐκεῖνός γε ὁ Γελάσιος τῇ τε φράσει καὶ τῇ πολυμαθίᾳ, καὶ ταῖς λογικαῖς ἐφόδοις, αἷς οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπεῖν, καὶ ἀπειροκάλως κατεχρήσατο, παρὰ πολὺ τούτους τῶν ἐν τοῖς λόγοις ἐλάττονα τάξιν ἐπέχειν διαγινωσκομένους, ἀπελαύνει. εἰ δέ τις τούτων αὐτός ἐστιν ὁ συγγράψας, καὶ ταῦτα χρόνῳ συλλέξας, καὶ συναυξήσας τὰ λείποντα: οὔπω μαθεῖν ἔχον.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΕΝ ΤΕΥΧΕΣΙ β' λόγοι καὶ ἐπιστολαί.

Libanij ſcr.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ὁ Λιβάνιος ἐν τεύχεσι δυσίν. ἔστι δὲ ἐν τοῖς πλασματικοῖς αὐτοῦ

GELASIVS.

Operis autem ipſius principium eiuſmodi eſt: *Quæ in ſancta, magna, & vniuerſali Epiſcoporum Synodo, ex omnibus, vt ſic dicam, Romani orbis prouinciis, ipſáque adeo Perſide congregata*, & reliqua. Definitque in Conſtantini Magni obitum, quando [a] diuino remiſſionis [peccatorum] lauacro ſuſcepto, vitæ huius maculas, quas communi mortalium ſorte contraxiſſe oportuerat, vna eluit. Baptiſmate vero tinctum refert ab Orthodoxo ſacerdote, ſacróque ritu, non, vt quidam prodiderunt, ab hæreticorum aliquo. Longiorem autem hanc baptiſmati obueniſſe moram, quod ipſis Iordanis fluminis aquis tingi vehementer optaſſet.

Affirmat hic ſcriptor, ſub Baſiliſco, qui Zenone pulſo [b] tyrannidem occupauit, vixiſſe ſe, ac legiſſe Concilij acta in [c] antiquis membranis conſcripta, dum adhuc paternis in ædibus verſaretur. Ex horum itaque memoria, & ex aliis præterea ſcriptis, vtilia quæque colligendo, hiſtoriam compoſuiſſe. Meminit inſuper, laudátq; dicta quædam Gelaſij cuiuſdam [d] quem ipſe Gelaſium, *Ruffinum* quoque nominat. [e] Suam porro patriam eſſe ait Cyzicum: patrémque vnum de [f] presbyteris ibidem exſtitiſſe. Sic libri huius loquitur ſcriptor, atque hæc liber ipſe commemorat.

a Euſebij errorem, à multis pridem Græcis Latiniſq; ſcriptoribus refutatis, ſequitur hic Gelaſius: & hac forſitan cauſa omiſſi in M. ſ. tertij huius hiſt. libri. Vide Bar. Card. To. III. ad A. Ch. CCCXIV.

b Ann. Chri. CCCCLXXVI.

c Quæ fuiſſent Dalmatij, Cyzacenorũ quondam Archiepiſ. cuius & Socrates meminiſſe videtur lib. VII. c. 28.

d Lib. 1. c. 7. init. Ὃν μὲν Ῥουφῖνον, ἤγουν Γελάσιον.

e Initio Præfationis.

f Ante ſacerdotium tamen in coniugio noſtrum Gelaſium eſſe genitum tibi certum ſit.

GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISCOP. *Proœmium in additamentum ad Eccleſiaſt. hiſtoriam Euſebij Pamphili.*

LXXXIX.

quem ego numerum, primum omiſſum, deinde adſcriptum, loco non ſuo, huc traducendum putaui.

IAm alter [Rerum Eccleſiaſticarum, de quo ſupra commemini] liber, hunc titulum præfert: *Proœmium Epiſcopi Cæſareæ Palæſtinæ in ea, [a] quæ ad Eccleſiaſticam hiſtoriam Euſeby Pamphili adiiciuntur.* Incipit verò hoc modo: *Cæteros quidem, qui ad ſcribendum animum appulerunt, quippe rerum geſtarum hiſtorias memoriæ prodere ſtatuerunt*, & quæ ſequuntur.

Prædicat ſe auunculum habuiſſe Cyrillum Hieroſolymorum Epiſcopum, qui & ſibi ad hæc ipſa ſcribenda auctor fuerit. Alibi autem legendo hoc quidem comperi, Cyrillum ipſum cum hoc Gelaſio Ruffini Romani hiſtoriam in Græcum vertiſſe ſermonem, non vero propriam ſuam aliquam condidiſſe. Illud certum, Gelaſium hunc, quando Cyrilli Hieroſolymitani æqualis fuit, proximo illo eſſe ætate priorem. Et hic certè Gelaſius diſertà quoque dicendi forma ab illo diſcrepat: quanquam vterque longe eſt eo, qui aduerſus Anomæos ſcripſit, inferior. Qui quidem Epiſcopus & ipſe eiuſdem Palæſtinæ inſcribitur, ſed dictione ac varia doctrina, logiciſque rationibus (quibus tamen, neſcio qui, non aptiſſimè eſt vſus) cæteros duos, qui inferiorem ordinem dicendo tenuiſſe viſi ſunt, multo interuallo reliquit. An verò horum aliquis hæc idem conſcripſerit, & opportunè collegerit, addideritque reliqua, cognoſcere nondum potui.

a A Ruffino, puta: qui ad hanc hiſtor. latinam à ſe factam, duos adieciſſe libros, decimum atque vndecimum, legitur ap. Gennad. de ſcriptoribus Eccleſ. c. 17. & ipſemet Ruffin. profitetur ad finem libr. IX. Euſebij enim X. libros in nouem contraxerat.

b Eundem hunc ſtatuo Gelaſium quem Niceph. lib. XII. cap. 11. inter laudatos epiſcopos numerat, tertium ab Euſebio Pamphili, & Acacij ſucceſſorem. Quem item egregiè laudat Theodoret. Eraniſtæ Dial. I. citata eius concione apparitionis Domini. & B. Hieron. in Catal. cap. 13. vbi Euzoio ſucceſſiſſe dicitur, quem Niceph. quod ſede pulſus fuerit, non retulit in cenſum Epiſcop.

LIBANII SOPHISTÆ *Orationes & Epiſtolæ.*

XC.

LEcti ſunt [a] LIBANII *tomi duo.* Is in fictis ſuis, quáſq; exercitationis tãtum cauſa

a De quo Suid. legend.

LIBANIVS. ſcripſit, Orationibus, ſe ipſo eſt, quam in aliis præſtantior. Nimis enim diligens ac curioſus dum eſſe vult, natiuam effuſámque ſermonis (vt ita dixerim) gratiam ac venuſtatem in illis aliis corrupit, atque in obſcuritatem delapſus eſt, multa quidem interpoſitionibus obſcuriora reddendo, quædam etiam ablatis neceſſariis. Regula eſt alioqui hoc in genere, ac norma ſermonis Attici. Clarum item habet in [a] epiſtolis ſcribendis nomen: Multáque & varia circumferuntur ab eo conſcripta.

a Laudat & has Eunapius in Libanij vita: neque trecentas fere ineditas reperimus.

ὁ γυμναστικοῖς λόγοις μᾶλλον ἐστὶν, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς ἑαυτοῦ χρησιμώτερος. τῇ γὰρ πολλῇ [παρὰ τοὺς ἄλλους] φιλοπονίᾳ τε καὶ περιεργείᾳ, τὴν τε ἔμφυτον τοῦ λόγου καὶ αὐτοσχέδιον, ὡς ἄν τις εἴποι, χάριν ἐλυμήνατο καὶ τέρψιν, καὶ εἰς τὸ ἀσαφέστερον περιέτρεψε. πολλὰ μὲν ἐπισκοτίζων παρενθήκαις, ἔνια δ' ἀφαιρέσει καὶ τοῦ ἀναγκαίου. τὰ δ' ἄλλα ἐν τούτοις κανών ἐστι καὶ στάθμη λόγου ἀττικοῦ. ἔστι δὲ δόκιμος κἀν ταῖς ἐπιστολαῖς. πολλὰ δὲ αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰ συγγράμματα φέρεται.

XCI.

ARRIANI *De Alexandri Magni rebus geſtis libri VII.*

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΑ ΚΑΤΑ ΑΛΕ- ξανδρον, ἐν λόγοις ζ'.

LEGIMVS ARRIANI *De rebus geſtis Alexandri Magni libros ſeptem.* Refert ipſum cum Athenienſibus, cæteriſque Græcis, Lacedæmoniis exceptis, fœdus iniuiſſe, ac dehinc in Aſiam traieciſſe, prœliiſque Perſas fregiſſe, & ad Granicum quidem Darij Satrapas, copias ducentes equitum viginti millia, pedites pæne totidem, omnes debellaſſe: ad Iſſum verò Darium cum exercitu fudiſſe fugaſſeque, & liberos, atque adeò vxorem cepiſſe. In Arbelis, ſiue in Gaugamelis tandem & ipſum Darium ſuperaſſe, & hunc fugientem à ſuis occiſum eſſe. Suffectum deinde ab iiſdem in Darij locum regem Beſſum, æquè poſtmodum ab Alexandro captum, & ob audacem in Darium iniuriam ludibrio affectum, vitaque priuatum. Adhæc ſepties Alexandrum inter pugnandum fuiſſe vulneratum, regiáſque in [b] Pagaſis opes ſuſtuliſſe. Cum item perſuaſum ei eſſet Philotam inſidias moliri, cum parente Parmeniône interficiendum ipſum curaſſe. Sogdianorum quoque regnorum potitum eſſe, & Aſiæ Scythas prœlio viciſſe. Clitum ab Alexandro potu correpto, interemptum, magnúmque mox eum facti, vt ad ſobrietatem redierat, mœrorem oſtendiſſe: adhunc & Alexandro etiamnum puero ſtructas fuiſſe inſidias, pœnáſque idcirco irrogatas. [c] Petram illam, quæ in Sogdiana regione eſt, occupatam eſſe, capta Oxyarti, qui regioni illi imperitabat, coniuge, vnà cum Roxana filia, quam poſt Alexander vxorem rite duxerit.

a Exſtant Græcè & Latinè ab H.S. excuſſi, cum Indica hiſtoria, quam aliqui IIX. hic librum faciunt.

b Emenda ex editis, & ex Strab. Stephano aliis, Paſagardis.

c Q. Curtius extremo lib. 8.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀρριανοῦ τὰ κατ' Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις ἑπτά: ἐν οἷς διεξέρχεται τάς τε πρὸς Ἀθηναίους σπονδὰς, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἄνευ μέντοι Λακεδαιμονίων· καὶ τὴν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν περαίωσιν· ὅπως τε μάχαις τισὶ κατεστρέψατο Πέρσας, ἐν Γρανικῷ μὲν τοὺς σατράπας Δαρείου, στρατιὰν ἄγοντας δισμυρίους μὲν ἱππεῖς, πεζοὺς δὲ * κατὰ μικρὸν ἴσους, τούτους σύμπαντας καταπολεμήσας· ἐν Ἰσσῷ δὲ αὐτόν τε Δαρεῖον, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, κατακράτος τρεψάμενος, καὶ συλλαβὼν αἰχμαλώτους, παῖδάς τε καὶ αὐτὴν γυναῖκα· ἐν Ἀρβήλοις δὲ, ἤτοι ἐν Γαυγαμήλοις, εἰς τέλος αὐτὸν ἐκνικήσας· ὅπως τε φεύγων Δαρεῖος ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνῃρέθη· ἀνερρήθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς βασιλέα Βῆσσος· ὅπως τε ὕστερον Βῆσσον Ἀλέξανδρος λαβὼν, τῆς εἰς Δαρεῖον τόλμης ἐλωβήσατό τε καὶ ἀνεῖλεν· ἔτι τε ὅπως ἐν μάχαις Ἀλέξανδρος ἑπτάκις ἐτρώθη· καὶ ὅπως εἷλε τὰ ἐν Πασαγάδαις βασίλεια χρήματα· καὶ ὅτι πεισθεὶς ὡς Φιλώτας εἴη βουλὴν κατ' αὐτοῦ μελετῶν, ἀνεῖλεν αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα Παρμενίωνα. ἐγένετο δὲ καὶ τῶν Σογδιανῶν βασιλειῶν κύριος. καὶ Σκύθας δὲ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ μάχῃ ἐκράτησεν. ὅπως τε τὸ τοῦ Κλείτου πάθημα τοῦ τῷ * ποτῷ παρενεχθέντος Ἀλεξάνδρου συνέβη, καὶ οἷον πένθος ἀναψάμενος * ἐπεδείξατο. ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐκ παίδων κατ' Ἀλεξάνδρου ἐπιβουλή· καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ κόλασις. ὅπως τε ἡ ἐν τῇ Σογδιανῇ Πέτρα ἑάλω, καὶ ἡ γυνὴ Ὀξυάρτου, ὃς ταύτης τῆς χώρας ἐβασίλευεν. ἀλλὰ καὶ ἡ θυγάτηρ Ῥωξάνη, ἣν ὕστερον Ἀλέξανδρος γάμου νόμῳ γυναῖκα ἠγάγετο· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος ἐκ Βάκτρων ἐπὶ Ἰνδοὺς ἐλάσας, μάχαις ἐκράτησε, καὶ πόλεις αὐτῶν πολιορκίᾳ πολλὰς εἷλεν· ἐν οἷς καὶ τὴν καλουμένην Ἄορνον παραλαβὼν, εἰς τὴν * Ἀσακάνων χώραν ἐμβάλλει. ἐζεύχθη δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς πλοίοις, καὶ διαβὰς, Πῶρόν τε τὸν Ἰνδῶν βασιλέα ἐνίκησε μιᾷ μάχῃ, καὶ εἷλε ζωγρείαν· εἶτα καὶ φιλοφρονησάμενος, πλειόνων ἄρχειν ἢ πρόσθεν ἔδωκε. λέγει δὲ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ποταμοὶ, καθάπερ καὶ ὁ Νεῖλος, θέρους μὲν αὔξονται, χειμῶνος δὲ μειοῦνται. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὅπως ἄλλον τινὰ Πῶρον, καὶ αὐτὸν Ἰνδῶν βασιλεύοντα, ὃν καὶ εἰς κακίαν ἐλάσαι λέγει, τοῦτον διώκων Ἀλέξανδρος τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν ἐπεραιώθη, καὶ τοὺς ταύτῃ οἰκοῦντας Ἰνδοὺς ἐχειρώσατο. καὶ πόλεις αὐτῶν μεγάλας καὶ πολυανθρώπους ἐκπολιορκήσας, ἐπὶ τὸν Ὕφασιν ποταμὸν ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ διαβαίνειν καὶ τοῦτον Ἀλέξανδρος ἔμελλεν,

lus geſtis Alexandri M.

* πεζά.

* al. ποταμῷ.

* ἐπιδείξατο.

* ἀσσακάνων.

Alexandrum ex Bactris ad Indos profectum, pugna illos ſuperaſſe, vrbéſque eorum plurimas obſidione cæpiſſe: in his & Aórno (quæ dicitur) occupata, in [d] Aſacanorum prouinciam perueniſſe. Nauibus præterea Indo flumine conſtrato, traieciſſe, & Porum Indorum regem vno deuictum prœlio, viuum cepiſſe, humanitérque complexum, latius etiam quam antea regnare iuſſiſſe. Indos fluuios, non ſecus atque Nilum æſtate augeri, hieme verò minui memorat. Refert item alium quendam Porum, Indis quoque imperantem, quem & facinoroſum fuiſſe ait. Alexandrum verò dum hunc perſequitur, [e] Hydaſpen fluuium tranſiuiſſe, eiúſque accolas Indos bello ſuperaſſe: horum quoque opida ingentia, & frequenter habitata armis cæpiſſe, tetendiſſeque porro ad [f] Hyphaſim flumen: quod dum tranſmittere Alexander

d al. Aſcanorum.

e al. Ὑδραώτην.

f al. Hypaſis, vt Plin. & Solino. Item Ptolem. Bybaſis, & Strab. Hypanis.

ἔμελλεν, ἐς στάσιν ἐκινήθη τὸ πλῆθος, οὐ φέροντες ἔτι τοῖς πόνοις, καὶ τὴν ἀπέραντον ἐκστρατείαν. καὶ τοῦτο αἴτιον Ἀλεξάνδρῳ τῆς ἀπ' Ἰνδῶν ὑποστροφῆς κατέστη. ἐν ᾧ καὶ ὁ πέμπτος τοῦ συγγραφέως ἀποπερατοῦται λόγος. ὑποστρέφοντι δὲ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς ὁ ἕκτος ὑπολαμβάνει λόγος, μάχαι τε αὐτῷ καὶ νῖκαι γίνονται λαμπραί· ἐν οἷς λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος, ἐπὶ ταῖς προτέραις πέντε πληγαῖς δεύτερον ἔτι βάλλεται· ὧν ἐπὶ τῇ ἑβδόμῃ καὶ τελευτᾶν ἐδόκει, εἰ καὶ οὐ χαλεπῶς περιεγένετο. καὶ αὐτὸς μὲν ἐξ Ἰνδῶν ὑποστρέφων, διὰ γῆς ἐποιεῖτο τὴν ἐπάνοδον, Νεάρχῳ δὲ στρατείαν παραδοὺς, ἐπέτρεψε τὴν διὰ θαλάσσης πορείαν. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις τὰ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης στρατόπεδα περὶ Καρμανίαν. ἀπὸ Καρμανίας δὲ Ἀλέξανδρος ἐς Περσίδα. Νέαρχος δὲ ἐς τὴν Σουσιανῶν γῆν ἐπετράπη ἀποπλεῖν, καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς· καὶ διαλαμβάνει τὸν τοῦ Νεάρχου περίπλουν Ἰωνικῇ φράσει, ἡ ἐπιγραφομένη αὐτῷ ἰδίως Ἰνδική. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον ἠμελημένον ἐπισκευάζει, καὶ Κάλανον τὸν γυμνοσοφιστὴν, αἰτησάμενον εἰς πῦρ εἰσελθεῖν, ὅτι νόσος αὐτὸν ἠνώχλει, παρέσχε κατὰ τὰ πάτρια τελευτῆσαι. ἐπιτελεῖ δὲ καὶ γάμους αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑτέρων λαμπρούς· αὐτὸς μὲν τὴν πρεσβυτάτην τῶν Δαρείου παίδων, Ἀρσινόη αὐτῆς ὄνομα, ἀγόμενος· καὶ τὴν νεωτάτην δὲ τῶν Ὤχου θυγατέρων, ἣ Παρυσάτις ὠνομάζετο, Ῥωξάνη γὰρ ἤδη προηγμένη ἐτύγχανε. τὴν μέντοι * Δρύπετιν, καὶ αὐτὴν θυγατέρα οὖσαν Δαρείου, Ἡφαιστίωνι δίδωσι· Κρατερῷ δὲ Ἀμαστρίνην· Πτολεμαίῳ δὲ καὶ Εὐμενεῖ τὰς Ἀρταβάζου παῖδας, Ἀρτακάναν καὶ Ἀρτώνην. Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης καὶ Μέντορος παῖδα. Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους· καὶ τοῖς ἄλλοις ἑταίροις τὰς δοκιμωτάτας τῶν Περσῶν καὶ Μήδων παῖδας, ἄχρι καὶ ἐς ὀγδοήκοντα. καὶ οἱ γάμοι δὲ νόμῳ τῷ Περσικῷ ἐποιήθησαν. πέμπει δὲ καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν Μακεδόνων εἰς Μακεδονίαν, ἄλλους ἀντ' αὐτῶν νεοσυλλέκτους ἀποφέρειν αὐτῷ προστάξας Ἀντιπάτρον. ἐν τούτῳ καὶ Ἅρπαλος βασιλικὰ λαβὼν ᾤχετο φεύγων, χρήματα. τελευτᾷ καὶ Ἡφαιστίων· ἐφ' ᾧ μέγα πένθος Ἀλεξάνδρῳ ἐποιήθη, καὶ πολυδάπανος ἡ ἐπὶ τῷ σώματι πυρὰ καὶ κηδεία· ἐν ᾧ καὶ οἱ πρέσβεις * Λιβύων τε καὶ Καρχηδονίων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ Ἰταλῶν δὲ παραγενέσθαι φησί. καὶ ὅτι τὴν * αὔξησιν τῶν Ἰταλῶν ἐς αὐτοὺς ἰδὼν, προεῖπε καὶ ἀπεφήνατο. ὁρμᾷ δὲ καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα, καὶ προλέγουσιν αὐτῷ οἱ μάντεις τὴν τελευτήν· καὶ ἐπικαθίζει τις αὐτοῦ τῷ θρόνῳ παραλόγως, ἐξ οὗ μᾶλλον ἐξοιωνίσαντο τοῖς μάντεσιν αὐτοῦ ἡ τελευτή. παρεσκευάζετο δ' αὐτῷ ὅμως τὸ ναυτικὸν, ὡς ἐπὶ Ἄρραβας τοὺς πολλοὺς, οἳ δύο μόνον σέβουσι θεοὺς, Οὐρανὸν καὶ Διόνυσον. καὶ ταῦτα παρασκευαζόμενος, καὶ τῆς νόσου ἤδη ἐπικρατούσης, καταλύει τὸν βίον. ἡ δὲ τελευτὴ αὐτοῦ ἄλλοις ἄλλως ἀναγέγραπται, καὶ πολλαὶ περὶ αὐτοῦ ἐξηνέχθησαν διαφωνίαι. ἐβίω δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαβεν ὀκτώ. ἐβασίλευσε δὲ τοὺς τε ὀκτὼ μῆνας καὶ ἔτη ιβ'. ἐπαινεῖ δὲ αὐτὸν ἐπὶ πάσαις σχεδόν τι ταῖς ἀρεταῖς ἐς τὰ μάλιστα ὁ συγγραφεύς· καὶ ὁ ἕβδομος ἀπαρτίζεται λόγος, ὃν ἐκδέχεται βιβλίον ἕν, ἡ Ἰνδική.

* μὴ ἐν ἀφρίδι.
* ἄλ. Δρύπιτιν.
* λιβύων.
* ἴσ. ἀρξ.

pararet, tumultuari militem cœpiſſe, quòd nec labores aſſiduos toleraret, nec belli quietem, finémque expeditionis videret. hac de cauſa, relicta India, reuerti coactum Alexandrum. Atque hic quintum librum ſcriptor clauſit.

Sexto itaque libro, frequentes ab Alexandro redeunte pugnas cum hoſte commiſſas, ingentéſque partas victorias commemorat. Quibus in prœliis fortiter dimicantem ad ſuperiora quinque vulnera, alia iterum duo accepiſſe, ac licet è ſeptimo moriturus videretur, commodè tamen fuiſſe curatum. Ex India reuertentem, terreſtri ipſum itinere profectum eſſe, [a] Nearcho altera exercitus parte commiſſa, ac per mare redire iuſſo. Conueniſſe vtraſque copias, cum maritimas, tum terreſtres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Perſidem Alexandrum progreſſum, imperato vt Nearchus in Suſianorum regionem curſum, & ad Tigridis fluminis oſtia inſtitueret. Hanc autem Nearchi nauigationem Ionica deſcribit dialecto Arrianus, eámque proprio titulo INDICA indigitat.

Alexander poſt hæc neglectum Cyri ſepulcrum [b] adornauit, & [c] Calanum Gymnoſophiſtam, qui flammis ſe committere vellet, quòd morbo tentaretur, [d] patrio extingui ritu permiſit. Nuptias ad hęc cum ſuas, tum aliorum ſplendidè celebrauit. [e] Ipſe quidem natu maximam Darij filiam, Arſinoën nomine, duxit, natúque minimam filiarũ Ochi, quæ Paryſatis dicta. Roxana enim iam antea ducta erat. Drupetin, Darij quoque filiam, Hephæſtioni nuptui dedit: Cratero Amaſtrinam, Ptolemæo verò & Eumeni, Artacanam & Artonem Artabazi filias tradidit: Nearcho Barſines & Meltôris filiam vxorem dedit: Seleuco Spitamenis filiam. Cæteris quoq; ſociis clariſſimas Perſarum ac Medorum filias numero fere octoginta ſtabili cõnubio iunxit, factis Perſarũ ritu ac iure nuptiis. Macedonum quoque veteranos exauctoratos in Macedoniam miſit: & Antipatrũ interim recẽs collectas copias ſibi adducere iuſſit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapſus eſt. Hephæſtion itẽ vita defungitur, cuius obitu ingenti mœrore cõſternatus Alexander eſt, atque [f] incredibiles in rogum ac iuſta faciẽda ſumptus fecit. Quo item tẽpore legati ex Africa & Carthagine ad illũ miſſi: immo ex Italia, vt hic refert. Cuius quidem [g] Italiæ incrementũ, illos intuitus, denunciando prædixit. In Babyloniam eundi cupido ipſum inceſſit, & obitũ [h] vates denuntiãt: cúmque inconſideratè quidam in throno eius conſediſſet, ex eo iam certiùs mortẽ eius augures prædixerunt. Claſſem nihilominus profectioni adornat, vt in Arabas moturus multitudine innumerabiles, qui duos duntaxat Deos, Cœlum & Bacchũ, colerẽt. Hæc dum præparat, vi morbi ſuperatus, vita deceſſit. De eius exceſſu varij variè ſcripſerunt, [i] multáq. etiã pugnantia prodiderunt. Vixit annos duos ſupra triginta, & menſes octo: quibus octo menſibus, anniſque duodecim regnauit. Laudatur mirificè ab hoc ſcriptore Alexander, ob ſingularẽ virtutũ ferè omnium præſtantiã, in quo ſeptimus deſinit liber, quem *Indica* excipit *hiſtoria*, libro ſingulari.

ARRIANVS.

a *De quo frequens apud Strab. mentio.*
b *Aperuiſſe cõmemorat Q. Curtius libro X. vid. Strab. lib. 15. ſub fin.*
c Sphingen *dictum auctor eſt Plutarch in Alexandro. A Græcis vero* Calanum *vocatum, quod Indico ſermone,* Kale, *id eſt,* ſalue, *accedentes ſalutaſſet. Plura in notis ad Græcum exemplar, quibus adde Philonis locum inſignem libello, quod omnis probus liber, & Ælian. lib. 5. Var. hiſt. cap. 6. & Claud. Guichar Funeral. lib. 3 c. 4.*
d Patrio *ait* ritu. *Apud Indos enim ſapiẽtes (inquit Curtius lib. VIII.) occupare fati diem pulcrum, & viuos ſe cremari iubent. Quibus aut ſegnis ætas, aut incommoda valetudo eſt, expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec vllus corporibus, quæ ſenectus ſoluit, honos habetur. Inquinari putant ignem, niſi qui ſpirantes recipit.*
e *De nuptiis iſta nonnihil turbata, ex VII. lib. init. reſtituenda.*
f *Decies milliũ talentorum quidam referunt: duodecies vero Diodor. lib. XVII. & Iuſtinus lib. XII.*
g *T. Liuius legendus lib. IX. ab V. C.*
h *Quamobrem deliberat apud Senecam Rhetorem Suaſor. IV. an Babyloniam intret.*
i *Vide vitas parallelas noſtras Ariſtotelis, ac Demoſthenis, & Ioſeph. Stephanum Epiſc. Oriol. Commentario ad cap. 1. Machabæorum.*

ARRIAN. XCII.

EIVSDEM ARRIANI *De rebus poſt Alexandrum geſtis libri X.*

SCripſit idem *Res poſt Alexandrum geſtas libris decem*, quibus militarem exercitus ſeditionem complectitur, electionémque ea conditione factam [a] Arridæi (quem Philippo patri Alexandri peperit Philine mulier Theſſala) vt & Alexander [infans] quem Roxana Alexandro paritura erat, ſimul regnaret. quod etiam euenit, edito in lucem infante. Igitur Arridæum regem renunciantes, Philippum cognominarunt. Tumultuati verò ſunt, & inuicem diſſenſerunt pedites, equiteſque. In quibus & equitum, & ducum principes erant. Perdiccas Oronti F. & Leonnatus Anthæi & Ptolemæus Lagi F. poſt hos Lyſimachus Agathoclis F. & Ariſtonus Piſæi F. & Pithon Crateuæ F. & Seleuchus Anthiochi F. & Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores fuere: peditum verò Meleager. Miſſæ dehinc variæ vtrinque legationes: tandémque conuenit inter pedites, qui iam antea regem nominarant, & equitum duces, vt Antipater in Europa belli imperator eſſet, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdiccas verò legionis, quam Hephæſtion duxerat, Chiliarchus (quod quidem regni totius erat procurationem illi, tutelámque committere) Meleager denique Perdiccæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque poſtea exercitum [b] luſtrare Perdiccas ſimularet, ſeditionis auctores præcipuos comprehendit, comprehenſóſque, tanquam iubente Arridæo: ipſoque inſpectante, [c] occidit. quó ex facto terror reliquos peruaſit. Poſt paulo & Meleagrum interfecit. Hinc ſuſpectus omnibus Perdiccas, cæteros quoque ipſe ſuſpectos habere cœpit: quos tamen ad præfecturas nihilo ſecius, tanquam Arridæo iubente, prouehere ſtatuit. Et verò Ptolemæus Lagi F. Ægypto & Africæ, omníque illi Arabiæ parti quæ Ægypto adiacet, imperare iuſſus eſt. Cleomenes autem, qui ab Alexandro Satrapa ibi conſtitutus fuerat, Ptolemæi vicarius præfectus fit. Syriæ deinde quæ huic ſatrapiæ ſubiacet, Laomedon impoſitus. Philotas Ciliciæ præfectus eſt, vt [d] Pithon Mediæ. Eumenes verò Cardianus Cappadociam & Paphlagoniam, quæque Ponto adiacent Euxino ſuſcepit, ad vſque Trapezuntem Sinopenſium coloniam. Pamphylis, & Lyciis, magnæque Phrygiæ Antigonus datus. Cares Caſſandro obuenerunt; Lydi Menandro: vt Leonnato illa Phrygia, [e] quæ pertinet ad Helleſpontum, quam ab ipſo Alexandro [f] Calas quidam nomine obtinebat, etſi deinde Demarcho commiſſa fuerit. Ita tunc Aſia eſt diſtributa.

Per Europam verò, Thraciæ quidem & Cherroneſo, gentibúſque Thraciæ finitimis, vſque ad mare quod Salmydeſſum Ponti Euxini vrbem attingit, Lyſimachus præfectus datus. At quæ vltra Thraciam vſque ad Illyricos, Triballos, & Agrianos pertinet; ipſaq; adeo Macedonia, & Epirus ad Ceraunios vſq; montes pertingens, cũ Græcia vniuerſa Cratero, & Antipatro obuenerũt. Ita hęc diuiſio facta: nam plurima loca, vt ab Alexandro relicta erãt, indigenis parentia pręfectis, indiuiſa permanſerunt. Interea & Roxana prægnans parit filium, quem mox regem militaris turba renuntiauit:

a *Dexippus ſup Cod. LXXXII. unica tantum canina litera* Aridæum *nominat.*

b καθᾶραι *quaſi expiare dicas. Cuius ritum notatu dignum apud Curtium legas lib. X. ſub finẽ.*

c *Quando elephantis in conſpectu exercitus obiecti trecenti, omnes belluarũ pedibus protriti ſunt. Curt. lib. X.*

d *Credo* Crateuæ *F. nam* Agenoris *F. Colonis Macedonum in Indiis præfuit.*

e *Quæ &* Phrygia minor *Iuſtino lib. 13. aliiſque.*

f *Curtius lib. 3. initio* Calam *hunc Paphlagoniæ, & Enetis ab Alexandro prepoſitum ait.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΑ ΜΕΤΑ ΑΛΕ-ΞΑΝΔΡΟΝ, ἐν λόγοις ι´.

ϛβ´. *Arrianus de quæ poſt Alexandrum geſt*

ΣΥΝΕΓΡΑΦΗ δὲ αὐτῷ καὶ τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις δέκα. ἐν οἷς διαλαμβάνει τήν τε στάσιν τῆς στρατιᾶς, καὶ τὴν ἀνάρρησιν Ἀρριδαίου, ὃς ἐκ Φιλίνης τῆς Θεσσαλῆς Φιλίππῳ τῷ Ἀλεξάνδρου πατρὶ ἐγεγέννητο, ἐφ᾽ ᾧ καὶ Ἀλέξανδρον, ὃν ἔμελλεν ἐξ Ἀλεξάνδρου τίκτειν Ῥωξάνη, συμβασιλεύειν αὐτῷ· ὃ καὶ γέγονεν, εἰς φῶς ἀχθέντος τοῦ παιδός. τὸν Ἀρριδαῖον γὰρ ἀνειπόντες, μετωνόμασαν Φίλιππον. διεφέρετο δὲ ἐς ἀλλήλους τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἱππικόν. ὧν οἱ μέγιστοι τῶν ἱππέων καὶ τῶν ἡγεμόνων Περδίκκας ὁ Ὀρόντου, καὶ Λεοννάτος ὁ Ἀντέου, καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. τῶν δὲ μετ᾽ ἐκείνους, Λυσίμαχός τε ὁ Ἀγαθοκλέους, καὶ Ἀριστόνους ὁ Πεισαίου, καὶ Πίθων ὁ τοῦ *Κρατέα, καὶ Σέλευκος ὁ Ἀντιόχου, καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανός· οὗτοι μὲν οὖν ἡγεμόνες τῶν ἱππέων. [καὶ] Μελέαγρος δὲ τῶν πεζῶν. εἶτα διεπρεσβεύοντο πρὸς ἀλλήλους πολλάκις. καὶ τέλος συμβαίνουσιν οἵ τε τὸν βασιλέα *ἀνειπόντες πεζοί, καὶ οἱ τῶν ἱππέων ἡγεμόνες· ἐφ᾽ ᾧ Ἀντίπατρον μὲν στρατηγὸν εἶναι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, Κρατερὸν δὲ προστάτην τῆς Ἀρριδαίου βασιλείας, Περδίκκαν δὲ χιλιαρχεῖν χιλιαρχίας, ἧς ἦρχεν Ἡφαιστίων· τὸ δὲ ἦν ἐπιτροπὴ τῆς *ὅλης βασιλείας· Μελέαγρον δὲ ὕπαρχον Περδίκκου. Περδίκκας δὲ τὸν στρατὸν καθάραι *σκηψάμενος, τοὺς ἐπιφανεστάτους τῆς γενομένης συνέλαβε στάσεως. καὶ συλλαβὼν ὡς ἐκ προστάξεως Ἀρριδαίου αὐτοῦ παρόντος, ἀνεῖλε δέος ἐμποιήσας τῷ λοιπῷ πλήθει. ἀναιρεῖ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Μελέαγρον. ἐξ ὧν Περδίκκας ὕποπτος ἐς πάντας ἦν, καὶ αὐτὸς ὑπώπτευεν. ὅμως ἐς σατραπείαν ἀνειπεῖν, οὓς ὑπώπτευεν ὡς Ἀρριδαίου κελεύοντος, ἔγνω. καὶ δὴ Πτολεμαῖος μὲν ὁ Λάγου, Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ ὅσα τῆς Ἀράβων γῆς ξύνορα Αἰγύπτῳ, ἄρχειν *ἐπετάχθη· Κλεομένης δὲ, ὁ ἐξ Ἀλεξάνδρου τῆς σατραπείας ταύτης ἄρχειν τεταγμένος, Πτολεμαίῳ ὕπαρχος εἶναι. τῆς δὲ ἐπ᾽ αὐτῇ Συρίας, Λαομέδων· Φιλώτας δὲ Κιλικίας, καὶ Πίθων Μηδείας· Εὐμένης δὲ ὁ Καρδιανὸς Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ ὅσα τοῦ Πόντου τοῦ Εὐξείνου σύνορα *ἔστε ἐπὶ πόλιν Τραπεζοῦντα Σινωπέων ἄποικον· Παμφύλων δὲ, καὶ Λυκίων, καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης Ἀντίγονος. Καρῶν καὶ Κάσανδρος. Λυδῶν δὲ Μένανδρος. τῆς δὲ ἐφ᾽ Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας Λεοννάτος, *ὃν ἐξ Ἀλεξάνδρου μὲν Κάλας ὄνομα κατέχει, ἔπειτα Δήμαρχος ἐπετέτραπτο. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὧδε ἐνεμήθη. τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην, Θρᾴκης μὲν καὶ Χερρονήσου, καὶ ὅσα Θρᾳξὶ σύνορα ἔθνη, ἔς τε ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἐπὶ Σαλμυδησσὸν τοῦ Εὐξείνου πόντου καθήκοντα, Λυσιμάχῳ ἡ ἀρχὴ *ἐπετέτραπτο· τὰ δὲ ἐπέκεινα τῆς Θρᾴκης, ὡς ἐπὶ Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλοὺς καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ αὐτὴ Μακεδονία καὶ Ἤπειρος *ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Κεραύνια ἀνήκουσα, καὶ οἱ Ἕλληνες *σύμπαντες, Κρατερῷ καὶ Ἀντιπάτρῳ ἐνεμήθη. καὶ ἡ μὲν νέμησις οὕτω. πολλὰ δὲ καὶ ἀδιανέμητα ἔμεινεν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων, ὡς ἐτάχθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐχόμενα. ἐν τούτῳ Ῥωξάνη κύει, καὶ τίκτει· καὶ εἰς βασιλέα τὸ τεχθὲν ἀνεῖπε τὸ πλῆθος

* Κρατεύα.
* εἰπόντες.
* ξυμπάσης.
* σκηψάμενος.
* ἐτάχθη.
* ἴσ τ…
* al. ἦν.
* ἐπιτρ…
* al. ᾗ.
* ἅπαντες

ς τιων

στάσεων δὲ, μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον, πάντα ἐπληροῦτο. καὶ πολεμεῖ Ἀντίπατρος πρός τε Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Λεωσθένους αὐτοῖς στρατηγοῦντος. καὶ τὰ πρῶτα ἡττώμενος, καὶ εἰς ἀπορίαν* συγκλειόμενος. ὕστερον ἐκράτει. ἀλλὰ πίπτει καὶ Λεοννάτος ἐπιβοηθεῖν δοκῶν Ἀντιπάτρῳ. Καὶ Λυσίμαχος δὲ Σεύθῃ τῷ Θρᾳκὶ πολεμῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς παραβόλως, σὺν ὀλίγοις γάρ, καὶ εὐδοκιμῶν· ὅμως ἀνῃρέθη. πολεμεῖ δὲ καὶ Περδίκκας Ἀριαράθῃ τῷ Καππαδοκίας, ὅτι Εὐμενεῖ, ἄρχειν ἐπιτεταγμένῳ, τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐξίστατο· καὶ δυσὶ νικήσας μάχαις καὶ συλλαβὼν, ἐκρέμασεν, Εὐμενεῖ τὴν ἀρχὴν ἀποκαταστήσας. Κρατερὸς δὲ συμμαχῶν Ἀντιπάτρῳ κατὰ τῶν Ἑλλήνων αἴτιος τῆς νίκης, ἧς ἐνίκησαν αὐτοὺς, γέγονεν. ἐξ οὗ καὶ ἅπαντα, ἅπερ ἂν αὐτοῖς Κρατερὸς ἐπέταττε καὶ Ἀντίπατρος, ἀπροφασίστως ἐπράττετο. καὶ ταῦτα μέχρι τοῦ πέμπτου βιβλίου. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ διαλαμβάνει, ὅπως οἱ ἐξ Ἀθηνῶν, οἱ ἀμφὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπερείδην, ἔφυγον. Ἀριστόνικός τε ὁ Μαραθώνιος, καὶ Ἱμεραῖος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφὸς, τὰ μὲν πρῶτα εἰς Αἴγιναν· ἐκεῖ δὲ διαγόντων, θάνατον αὐτῶν κατέγνω τὸ Ἀθηναίων πλῆθος, εἰπόντος Δημάδου· καὶ Ἀντίπατρος εἰς ἔργον ἤγαγε τὸ ψήφισμα. καὶ ὡς Ἀρχίας ὁ Θούριος εἰς τὸν θάνατον αὐτῶν ὑπουργήσας, ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ καταστρέψας, ἐτελεύτησε τὸν βίον. καὶ ὡς Δημάδης, οὐ πολλῷ ὕστερον εἰς Μακεδονίαν ἀχθεὶς, ὑπὸ Κασάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κόλποις προαποσφαγέντος. αἰτίαν δ᾽ *ἐπήνεγκε Κάσανδρος, ὅτι τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξύβρισεν, ἐν οἷς ἔγραψε Περδίκκᾳ, σώζειν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σαπροῦ καὶ παλαιοῦ στήμονος ἠρτημένους· οὕτω τὸν Ἀντίπατρον ἐπιχλευάζων. Δείναρχος δὲ ὁ Κορίνθιος, ὁ κατήγορος ἦν. ἀλλ᾽ ὅ γε Δημάδης τῆς αὐτοῦ δωροδοκίας καὶ προδοσίας, καὶ ἐς πάντα ἀπιστίας, τὴν ἀξίαν ἀπέτισε δίκην. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος Ἅρπαλον (τὸν τὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα, ζῶντος ἐκείνου, ἁρπάσαντα, καὶ φυγόντα πρὸς τὰς Ἀθήνας) τοῦτον ἐκεῖνος ἀποκτείνας, καὶ ὅσα* ἀπελίπετο λαβὼν χρήματα, πρῶτα μὲν ἐπὶ Κυδωνίαν* τὴν ἐπὶ Κρήτης ἐστάλη· ἔνθεν δὲ εἰς Κυρήνην διέβαλε μετὰ στρατιᾶς εἰς ἑξακισχιλίους συντελούσης. ἐπῆγον δὲ αὐτὸν τῶν ἐκ Κυρήνης καὶ Βαρκαίων οἱ φυγάδες. ἐν οἷς πολλαῖς μὲν μάχαις, πολλαῖς δὲ ἐπιβουλαῖς, ἄλλοτε μὲν κρατῶν, ἐνίοτε δὲ ἡττώμενος. τέλος φεύγων, ὑπὸ Λιβύων τινῶν συνωρίδας ἀγόντων συνελήφθη, καὶ παρ᾽ Ἐπικύδην ἄγεται τὸν Ὀλύνθιον εἰς Ταύχειρα, ᾧ τὴν πόλιν ἐκείνην Ὀφέλλας* ἐπετετρόφει, ἀνὴρ Μακεδὼν, ὃς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου ἐπὶ βοηθείᾳ τῶν Κυρηναίων ἐτύγχανε σταλείς. οἱ δὲ Ταυχειρῖται, *Ὀφέλλα τὴν ἐξουσίαν δόντος, ᾐκίσαντό τε τὸν Θίβρωνα, καὶ εἰς τὸν τῶν Κυρηναίων ἔπεμψαν κρεμασθῆναι λιμένα. ἔτι δὲ τῶν Κυρηναίων στασιαζόντων, Πτολεμαῖος *ἐπελθὼν, καὶ πάντα καταστησάμενος, ὀπίσω ἀπέπλευσε. Περδίκκας δὲ Ἀντιγόνῳ ἐπιβουλεύων εἰς δικαστήριον ἐκάλει· ὁ δὲ εἰδὼς ἐπιβουλεύεσθαι,

* l. κλειόμενος.
* λίπετο.
* ἐκ κρήτης
* al. ἐπιτετρόπει.
Ὀφέλλα.
* ἐπελθὼν.

ARRIANVS.

& ſeditionibus ab Alexandri exceſſu omnia replebantur. Etenim Antipater cum Athenienſibus, cæteráque Græcia, quam Leoſthenes Imperator defendebat, bellum geſſit: primúmque victus, & in anguſtias adductus, ſuperior tandem euaſit, amiſſo tamen Leonnato, qui ſuppetias Antipatro attulerat. Lyſimachus quoque cum Seutha Thrace nimis audacter conflixit pro imperio. Cum paucis enim pugnans, etſi ſtrenuè ſe gereret, tamen confectus eſt. Perdiccas item cum Ariarathe Cappadociæ præfecto conſeruit, quod Eumeni ibi imperare iuſſo non ceſſiſſet. Vno itaque hic & altero prœlio ſuperior, captum illum ſuſpendit, Eumenémque in regnum reſtituit. Craterus verò Antipatro portans aduerſus Græciam auxiliares copias, victoriæ illius auctor, qua victi Græci, exſtitit. Quamobrem vtrique dicto audientes, imperata deinceps abſque tergiuerſatione fecerunt. Et hæc quidem libris quinque complectitur.

Sextus refert Demoſthenem & Hyperidem Athenienſes fugiſſe, Ariſtonicum item Marathonium, & Himeræum Demetrij Phalerei fratrem; Æginámque primum veniſſe, vbi dum verſarentur, orante Demade, capitis ſententia ab Athenienſibus damnatos, quod decretum Antipater perficiendum curarit. Deinde vt Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam redactus inopiam atque infamiam, vita deceſſerit: vtque Demades non ita multo poſt in Macedoniam delatus, à Caſandro interfectus ſit, eius primum filio in ſinu & oculis parentis iugulato. Cauſam verò cædis Caſandrum allegare, quod parentem ſuum Demades olim iniuria affeciſſet, cum Perdiccæ ſcripſit, vt Græcos è putrido ac vetere filo pendentes ſeruare vellet; Antipatrum nimirum his verbis irridendo. [a] Dinarchum Corinthium horum indicium feciſſe, atque ita Demadem aliquando auaritię ac proditionis, & in re quaque perfidiæ, meritas dediſſe pœnas.

Refert etiam hæc. Thibro Lacedæmonius Harpalum, (qui ſuperſtite etiamnum Alexandro opes eius furatus, Athenas ſe receperat) [b] interemit, & ſublato quidquid illi pecuniarum reliquum erat, primùm quidem in Cydoniam Cretæ vrbem venit: ſed deinde in Cyrenem cum exercitu ſex millium traiecit; accerſitus ab Cyrenenſium [c] Barcenſiúmq; exſulibus. Apud quos dum variis pugnis, variiſque inſidiis, interdum vincit, interdum vincitur, in fuga tandem ab Afris quibuſdam bigas agentibus comprehenſus, ad Epicydem Olynthium [d] Teuchiram adducitur. Huic enim vrbem illam curandam commiſerat Ophellas, vir Macedo, qui à Ptolemæo Lagi F. Cyrenæis auxilio miſſus fuerat. Teucheritæ ergo, Ophella illis permittente, Tibronem flagellis cæſum, in Cyrenenſium portum de cruce ſuſpendendum mittunt. At cum Cyrenæi nihilominus in rebellione perſtarent, ipſe denique Ptolemæus acceſſit, rebúſque omnibus tranquillatis, retro domum adnauigauit.

Perdiccas inſuper Antigonũ inſidioſè in ius vocabat, verum ille, vt peti ſe inſidiis cognouit,

[a] vide inf. Cod. cclxvii. & Plutarch. lib. decem Græciæ Oratorum.

[b] Pauſanias tamen in Corinthiacis à ſeruo interfectum ſcripſit.

[c] A Barcè (quæ poſt Ptolemais dicta Geographo) Barcæi appellati Maroni Barcitæ Ptolemæo, Barcæni Syneſio. hinc etiam Barceus deriuatur. Vide Steph.

[d] Quæ Ptolemæo & Melæ Arſinoë eſt Cyrenaicæ. hæc autem regio Plinio Pentapolis Lybiæ dicitur.

parere recuſauit: atque hinc ortæ inuicem inimicitiæ. Hoc item tempore è Macedonia [a] Iollas & Archias ad Perdiccam venerunt, adducta in vxorem illi Nicæa Antipatri filia. [b] Quín & Olympias, Magni Alexandri mater, mittit ad eundem, deſpondétque Cleopatram filiam. Ibi Eumenes Cardianus Cleopatram ducere ſuadebat: Alcetæ verò fratris conſilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, cuius item ſententia peruicit. Poſt non diu [c] Cynanes cædes accidit, quam Perdiccas, eiuſque frater Alcetas intulerunt.

Hæc Cynane eundem cum Alexandro patrem Philippum habuit, ſed matrem [d] Eurydicen, atque Amyntæ illius vxor fuit, quem Alexander è medio ſuſtulit, cum in Aſiam, expeditione ſuſcepta, moueret: Idem autem ille interemptus Amyntas, Perdiccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. Nunc itaque Cynane filiam ſuam Adean, quæ poſt Eurydices cognomen tulit, Arridæo vxorem adducebat, quam & poſtea duxit, ipſo tranſigente Perdicca, quo per illas nuptias Macedonum ſedaretur ſeditio, quæ ob ſublatam Cynanem accenſa, abibat in deterius. Antigonus interim in Macedoniam ad Antipatrum, & Craterum profugit, ſibique à Perdicca ſtructas inſidias exponit, ac tãtundem eum in omnes ſtudioſè meditari affirmat. Similiter & Cynanes infortunium tragicè exaggerat. quibus ita expoſitis, ad bellum ipſos contra Perdiccam gerendum inflammat.

Arridæus quoque Alexandri apud ſe corpus ſeruans, repugnante Perdicca, ad Ptolemæum Lagi F. [e] accepto corpore proficiſcitur, à Babylone per Damaſcum (in Ægyptum iter habens. qui ſæpenumero licet à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, peruicit tamen, re ex animi ſui ſententia geſta.

Interea Eumenes Perdiccæ munera Sardeis ad Cleopatram attulit: decretúmque iam eſſe Perdiccę, Nicęa repudiata, eius in locum Cleopatram ducere, quod vbi innotuit (Menander Lydiæ Satrapa Antigono ſignificauit, & per eum Antipatro quoque & Cratero res publicata) eo etiam vehementius illi ad Perdiccam bello perſequendum incitati ſunt. Antipater itaque & Craterus è Cherroneſo Helleſpontum traiiciunt, traiectus cuſtodibus clam per legatos deceptis. Mittuntur & ab his ad Eumenem ac Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem aſſentitur, Eumenes verò minimè.

Hinc Eumeni ſuſpectus eſſe cœpit Neoptolemus, & bellum inter ſe gerunt. quo in bello viribus ſuperante Eumene, fugit cum paucis Neoptolemus ad Antipatrum Craterúmque, quibus & perſuadet, vt ſibi in bello aduerſus Eumenem ſocius Craterus daretur. Nec mora, prælio vtrique cum Eumene confligunt. Dedit verò operã omnem Eumenes, vt ignorarent ſui Craterum aduerſus ſe belligerare: ne fama adducti, vel caſtris ſuis deſertis, ad illum tranſirét, vel certè apud ſe manentes, audaciores minus eſſent. qui cum illi dolus atq; aſtus proceſſiſſet, prœlio quoque victor euaſit. Ergo Neoptolemus ipſius Eumenis ſcribæ manu cæſus cecidit.

[a] *Antipatri filius, natu minimus, qui Alexandro venenũ propinaſſe traditur ab Arriano ipſo, aliiſque.*

[b] *Iuſtin. hæc aliter paulo, aſtu vtramque quæſitam, neutram acquiſitam lib. 13.*

[c] *In edito Arriano hæc* Cyna *vocatur, Athenæo* Cynna *lib. 13. Lege de ea Polyæn. ſub fin. lib. 8.*

[d] *Athenæus lib. 13. initio ex* Audata Illyrica *ſuſceptam* Cynanam *ſcripſit.*

[e] *Moribundus enim amicis præceperat vt corpus ſuum ad Ammonis ferri iuberent. Memphim tamen à Ptolemæo trãſlatum eſt, & inde paucis poſt annis Alexandriam. Curt. lib. X.*

οὔτε ὑπήκουσε, καὶ εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις κατέστησαν. ἐν τούτῳ δὲ παρὰ τὸν Περδίκκαν ἐκ Μακεδονίας ἧκον Ἰόλλας τε καὶ Ἀρχίας, ἄγοντες αὐτῷ τὴν Ἀντιπάτρου παῖδα Νίκαιαν εἰς γυναῖκα. ἀλλά γε καὶ Ὀλυμπιάς, ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ, ἔπεμπε παρ' αὐτὸν κατεγγυωμένη τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν· καὶ ὁ μὲν Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς συνεβούλευεν ἄγειν Κλεοπάτραν. * Ἀλκετέα δὲ τῷ ἀδελφῷ εἰς Νίκαιαν ἔτεινεν ἡ συμβουλή: καὶ νικᾷ τὸ Νίκαιαν μᾶλλον ἀγαγεῖν. οὐ πολὺ δὲ ὕστερον καὶ τὸ περὶ Κυνάνην πάθος συνηνέχθη, ὃ Περδίκκας τε καὶ ὁ ἀδελφὸς * Ἀλκετέας διεπράξαντο. ἡ δὲ Κυνάνη Φίλιππον μὲν εἶχε πατέρα, ὃν καὶ Ἀλέξανδρος, ἐκ δὲ μητρὸς Εὐρυδίκης ἦν, γυνὴ δὲ Ἀμύντου, ὃν ἔφθη Ἀλέξανδρος κτεῖναι, * ὅτε εἰς τὴν ἀσίαν διέβαινεν. οὗτος δὲ Περδίκκου παῖς ἦν, ἀδελφὸς δὲ Φιλίππου Περδίκκας· ὡς εἶναι Ἀμύνταν τὸν ἀνῃρημένον Ἀλεξάνδρου ἀνεψιόν. ἦγε δὲ ἡ Κυνάνη Ἀδέαν τὴν αὐτῆς θυγατέρα, ἥτις ὕστερον Εὐρυδίκη μετωνομάσθη, τῷ Ἀρριδαίῳ εἰς γυναῖκα, ἣν καὶ ὕστερον ἠγάγετο Περδίκκα * διαπραξαμένου, ἐφ' ᾧ παῦσαι τὴν μακεδόνων στάσιν· ἥτις ἐπὶ τῷ Κυνάνης πάθει ἀναφθεῖσα, ἐπὶ μέγα κακὸν προεχώρει. Ἀντίγονος δὲ ἐς μακεδονίαν, παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν ἔφυγε, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλήν, ἣν Περδίκκας ἐβούλευε, διηγήσατο· καὶ ὡς κατὰ πάντων ἡ αὐτὴ αὐτῷ μελέτη σπουδάζεται. ἀνεδίδαξέ τε καὶ τὸ τῆς Κυνάνης ἐκτραγῳδήσας πάθος. καὶ ταῦτα διαθέμενος, εἰς πόλεμον αὐτῷ τούτους κατέστησε. καὶ Ἀρριδαῖος δὲ ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα φυλάσσων, παρὰ γνώμην αὐτὸ Περδίκκου λαβὼν, πρὸς Πτολεμαῖον παραγίνεται τὸν Λάγου, ἀπὸ βαβυλῶνος διὰ δαμασκοῦ ἐπ' αἴγυπτον ἐλαύνων. ὃς πολλὰ μὲν ὑπὸ Πολέμωνος τοῦ προσῳκειωμένου Περδίκκα κωλυθεὶς, ἐνίκησεν ὅμως [εἰς] τὸ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην εἰς ἔργον ἐξενεγκεῖν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Εὐμένης παρὰ Περδίκκου δῶρα πρὸς Κλεοπάτραν εἰς σάρδεις ἐκόμισε. καὶ ὅτι ἐγνωσμένον εἴη Περδίκκᾳ Νίκαιαν μὲν ἐκπέμπειν, ἀντ' ἐκείνης δὲ ταύτην ἄγεσθαι. οὗ μηνυθέντος· Μένανδρος δὲ ὁ λυδίας σατράπης ἐμήνυσεν Ἀντιγόνῳ, καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν δημοσιωθέντος: ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς τὰ πρὸς Περδίκκαν ἐξεπεπολέμωτο. περαιοῦνται δὲ Ἀντίπατρος καὶ Κρατερὸς ἀπὸ τῆς χερρονήσου τὸν ἑλλήσποντον, τοὺς τὸν πόρον φυλάσσοντας [καὶ] διὰ πρεσβείας ὑπαγόμενοι. πρεσβεύονται δὲ καὶ πρὸς Εὐμένη καὶ πρὸς Νεοπτόλεμον, τοὺς ὑπὸ Περδίκκαν. καὶ Νεοπτόλεμος μὲν πείθεται, Εὐμένης δὲ οὐκ ἀνέχεται. ὑποπτεύεται Εὐμένει Νεοπτόλεμος, καὶ συγκροτεῖται πρὸς ἀλλήλους πόλεμος, καὶ νικᾷ κατακράτος Εὐμένης. φεύγει δὲ Νεοπτόλεμος παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν σὺν ὀλίγοις. καὶ πείθει τούτους, ἐπὶ συμμαχίαν κατὰ Εὐμένους ἐλθεῖν αὐτῷ Κρατερόν· καὶ πολεμοῦσιν ἄμφω Εὐμένει· καὶ πάντα ποιήσας Εὐμένης, ὥς τε λαθεῖν τοὺς σὺν αὐτῷ, Κρατερὸν αὐτῷ πολεμεῖν. ἵνα μὴ τῇ περὶ αὐτοῦ ἁλόντες φήμῃ, ἢ προσχωρήσωσιν αὐτῷ· ἢ καὶ μένοντες, ἀτολμότεροι εἶεν, καὶ κρατήσας τοῖς τεχνάσμασι, κρατεῖ καὶ τῷ πολέμῳ· καὶ * πίπτει μὲν Νεοπτόλεμος τῇ αὐτοῦ Εὐμένους τοῦ γραμματέως δεξιᾷ.

ἀνὴρ

* Ἀλκίτᾳ.
* Ἀλκίτας.
* ἐπότε.
* διαταξαμένου
* πίμπτει

ἀνὴρ στρατιωτικὸς, καὶ πολέμοις ἠεισδιως Κρατερὸς δὲ ὑπό τινων Παφλαγόνων, ἀφειδῶς πρὸς πάντα μαχόμενος, καὶ χαρεφὸν, ὥς τε γνωσθῆναι. ἀλλ' ἔφθη πεσὼν μὴ γνωσθεὶς, καίτοι καὶ τὴν καυσίαν τῆς κεφαλῆς ἀφελών. ἡ μέντοι πεζὴ στρατιὰ σώα πρὸς Ἀντίπατρον ἐκ τοῦ πολέμου παρεγένετο, ὃ καὶ πολὺ τῆς ἀθυμίας ἐπεκούφισε. παραγίνεται ἀπὸ Δαμασκοῦ Περδίκκας ἐπ' Αἴγυπτον σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῇ δυνάμει, Πτολεμαίῳ πολεμῆσαι. κατηγορήσας δὲ Πτολεμαίου, κἀκείνου ἐπὶ τὸ πλῆθος ἀπολυομένου τὰς αἰτίας, καὶ δόξας μὴ δίκαια ἐπικαλεῖν· ὅμως, καὶ τοῦ πλήθους οὐχ ἑκόντος, πολεμεῖ. καὶ δὶς ἡττηθεὶς, καὶ τραχὺς * τοῖς παρὰ Πτολεμαῖον * θελήσασι χωρῆσαι λίαν καταστὰς, καὶ τὰ ἄλλα τῇ στρατιᾷ ὑπερογκότερον ἢ κατὰ στρατηγὸν προσφερόμενος· ὑπὸ τοῦ οἰκείου πλήθους τῶν ἱππέων ἀναιρεῖται, μαχόμενος καὶ αὐτός. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Περδίκκου, πρός τε τοὺς βασιλεῖς ἐπεραιώθη τὸν Νεῖλον· καὶ δώροις φιλοφρονησάμενος, καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς, ὅσοι ἐν τέλει Μακεδόνων· ὃ δὲ καὶ τοῖς Περδίκκου φίλοις συναχθόμενός τε δῆλος ἐγένετο, καὶ ὅσοις τι κινδύνου αἴτιον ἐκ Μακεδόνων ὑπελείπετο, καὶ τούτοις ἀπαλλάξαι τοῦ δέους, παντὶ τρόπῳ διεσπούδασεν. ἐφ' οἷς παραυτίκα τε, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα, εὐδοκιμῶν ἐγινώσκετο. συνεδρίου δὲ κροτηθέντος, ἄρχοντες μὲν τῆς πάσης δυνάμεως ἀντὶ Περδίκκου [καὶ] Πίθων καὶ Ἀρριδαῖος ἐν τῷ τέως ἀνερρήθησαν· τῶν δὲ περὶ Εὐμένη τε καὶ * Ἀλκιτέα, ἐς πεντήκοντα κατεγνώσθησαν· μάλιστα ἐπὶ τῇ τοῦ Κρατεροῦ * τῶν Μακεδόνων πρὸς αὐτοὺς * ἐκπολεμηθέντων. μετεκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀντίγονος ἐκ Κύπρου, καὶ Ἀντίπατρος δὲ, ἐπιταχῦναι πρὸς τοὺς βασιλέας. οὔπω δὲ καταλαβόντων· ἡ Εὐρυδίκη Πίθωνα καὶ Ἀρριδαῖον μηδὲν ἄνευ αὐτῆς ἠξίου πράττειν. οἱ δὲ τὰ πρῶτα μὲν οὐκ ἀντεῖπον· ἔπειτα δὲ μηδὲν αὐτὴν ἐπικοινωνεῖν τοῖς δημοσίοις ἀντέλεγον πράγμασιν· αὐτοῖς γὰρ, ἕως Ἀντίγονος καὶ Ἀντίπατρος παραγένωνται, μελήσειν περὶ πάντων. ὧν παραγεγονότων, εἰς Ἀντίπατρον ἡ δυναστεία περιΐσταται. καὶ ὁ στρατὸς αἰτεῖ τὰ παρὰ Ἀλεξάνδρου ὑποσχεθέντα αὐτοῖς ἐπὶ τῇ * στρατείᾳ χρήματα. καὶ Ἀντίπατρος παραυτίκα μὲν μηδὲν * ἔχειν, ἀποκρίνεται φράζειν ἀκριβές. ἐξετάσας δὲ τούς τε βασιλείους θησαυροὺς, καὶ τοὺς ὅσοι ἀλλαχόθι που κείμενοι ὦσι, τηνικαῦτα τὸν δυνατὸν τρόπον· μὴ ἂν αὐτοῖς ἐπίμεμπτος νομισθῆναι. ἐφ' * ὧν οὐχ ἡδέως ἡ στρατιὰ ἤκουσεν. Εὐρυδίκης δὲ συλλαμβανούσης ταῖς κατὰ Ἀντιπάτρου διαβολαῖς, τῷ ἀπὸ τοῦ πλήθους ἄχθει, στάσις γίνεται. καὶ δημηγορεῖ Εὐρυδίκη κατ' αὐτοῦ, τοῦ γραμματέως Ἀσκληπιοδώρου ὑπηρετησαμένου τῷ λόγῳ· καὶ Ἀττάλος δέ· καὶ ῥύεται μόλις Ἀντίπατρος τῆς σφαγῆς Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου, τῇ παρακλήσει Ἀντιπάτρου, ἀντιδημηγορησάντων ἐν τῷ πλήθει· οἳ καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ κινδύνου. ῥυσθεὶς δὲ Ἀντίπατρος τοῦ θανάτου, πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπεχώρησε στρατόπεδον. καὶ οἱ ἵππαρχοι (Ἀντιπάτρου κελεύοντος) πρὸς αὐτὸν ἧκον. καὶ μόλις τῆς στάσεως πεπαυμένης,

* πρὸς τ. ἰδ.
* θέλοντας.
* Ἀλκίταν.
* φίλιν τῷ.
* αὐτῶν πολεμηθέντων.

vir cætera militaris, & bello ſtrenuus: Craterus autem in obuium quemque intrepidè pugnans, atque ita incedens vt cognoſci potuerit, nihilo tamen ſecius à Paphlagonibus quibuſdam incognitus occiditur, tametſi ille maximè cauſiam capite deieciſſet. Attamen pedeſtres copiæ ſaluæ ad Antipatrum è prœlio redierunt; quæ res animum reddidit, metúmque minuit.

Perdiccas Damaſco profectus, aduerſus Ptolemæum Lagi F. dimicaturus, in Aegyptum cum [a] Regibus & copiis venit. Ptolemæum itaque cum accuſaſſet, atque ille obiecta crimina coram multitudine ita purgaſſet, vt iniuſtè accuſatus videretur, bellum tamen, repugnante licet militum vulgo, Perdiccas infert. Quo in bello iam iterum victus, iiſque aſperior factus qui ad Ptolemæum tranſire vellent, cætera etiam in caſtris ſuperbior, [b] quam Imperatorem deceret, à ſuis ipſe equitibus inter pugnandum occiditur. Ptolemæus verò, ſublato Perdicca, ad reges, tranſmiſſo Nilo proficiſcitur, doniſque alatis, & variis quoque obſequiis tam eos, quam cæteros Macedonum proceres, amanter complexus eſt. Immo & ipſorum Perdiccæ amicorum vicem dolere ſe palam oſtendit: & quibuſcumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eoſdem ille omni ope ac ratione metu liberare ſtuduit. Quo factum eſt, vt iam tum, atque in poſterum omnium ore laudaretur.

Habito dein conuentu, Pithon & Arridæus copiis vniuerſis, Perdiccæ loco, præfecti renunciati in præſens ſunt, & ex Eumenis atque Alcetæ ſectatoribus ad quinquaginta damnati, idque maximè ob Craterum interfectum, cum Macedones inter ſe mutuis prœliis diſſiderent. Antigonus adhæc è Cypro euocatus, quin & Antipater, ad reges feſtinare iubentur. Nondum verò aduentantibus illis, Eurydice [c] Pithonem & Arridæum nihil ſe inconſulta volebat agere. Qui à primo quidem non repugnarunt. poſt tamen, nihil illi commune cum Repub. eſſe reſponderunt: ſibi, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ rem fore publicam. Illi igitur cum acceſſiſſent, Antipatro ſumma rei commiſſa: exercitúſque ab Alexandro promiſſa militiæ præmia poſcit. Antipater, cum in præſentia nihil haberet, æquum poſtulare reſpondit: at mox, vt nec iuſtam eorum indignationem incurrere poſſit, quoad eius fieri poterit exploraturum theſauros regios, quæque alibi recondita eſſent. quæ certè ipſius oratio iucunda parum fuit exercitui. Quare cum Eurydice quoque criminationes aduerſus Antipatrum foueret, plebe indignante, ſeditio cooritur. quo tempore & ipſa in eum concionatur, Aſclepiodoro ſcriba ſermonem eius referente, & præter eam item Attalus. Plane vt vix cædi ereptus Antipater ſit, patrocinatis apud inconditam plebem Antigono & Seleuco, quorum aduocationem Antipater poſtularat: qui & ipſi propterea non parum de vita periclitati ſunt. Morti ergo ereptus Antipater ad ſuum ſe recepit exercitum, & equitum præfecti dein euocati conuenerunt, vixque tandem ſeditioni fine dato,

ARRIANVS.

a Arridæo, & Alexandro puero, Roxanes F.

b Iuſtin. lib. 13. Perdiccæ plus odium arrogantiæ, quam vires hoſtium nocebant, quam exoſi etiam ſocij ad Antipatrū gregatim profugiebant.

c Arridæi coniux, prius Adea dicta, Cyuanes filia, ſup. Quæ viri valetudine abutens, eius ſibi officia vindicabat. Iuſtin. lib. XIV.

ARRIANVS. Antipatrum rurſum, vt antea, ſummæ præeſſe rei iubent.

Ibi & ab ipſo Aſiæ facta diuiſio eſt, qua priorem illam partim ratam habuit, partim, vbi temporum neceſſitas exigeret, innouauit. Nam Aegyptum quidem & Libyam, vaſtámque vltra Africam, & quidquid præterea bello partum ad Occidentem ſolem iacet, Ptolemęi eſſe pronunciat. Laomedonti vero Mitylenæo Syriam aſſignat. [a] Philoxenus Ciliciam, quam antea prouinciam ſortitus erat, retinuit. Iam inter ſuperiores Satrapias, Meſopotamiam & Arbelum Amphimacho regis fratri attribuit: Seleucus verò Babyloniæ præficitur. Antigeni, qui primus Perdiccam inuaſerat, & Macedonum [b] Argyraſpidarum ductor erat, præfectura totius Suſianæ data. In Perſide Peuceſtes confirmatur. Carmaniæ Tlepolemus præponitur, vt Mediæ vſque ad Caſpias portas Pithon. Philippus Parthis: Arijs vero & Drangenorum regioni, Staſander præfectus venit. Bactrianæ & Sogdianæ Staſamor Solienſis, Arachotarum verò Sibyrtius euenit. Oxyartæ, Roxanes patri, Parapamiſadæ dantur: Indorum autem ea ora, quæ Parapamiſadis adiacet, Pithoni Agenoris F. tributa. De proximis deinde Satrapiis ea quæ ad Indum flumen eſt, & Patala vrbs, quæ in illa India eſt maxima, Poro regi ceſſit: at quæ ad Hydaſpen flumen pertinet, Taxilæ item Indo, attribuitur: quando non facile eſſet ipſos dimouere, qui ab Alexandro ipſo in imperio conſtituti, magnam ſatis potentiam nacti eſſent. Adhæc qui à Tauro monte ad Boream vergebant, Cappadocas Nicanori attribuit: Magnam verò Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam, & Lyciam, vt antea, Antigonus retinuit. Cariam [c] Aſander accepit. Lydia Clito data, vt Aridæo ea, quæ ad Helleſpontum iacet, Phrygia. Pecuniæ Suſis colligendæ Antigenes præficitur; cui & è Macedonibus, qui maximè tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Corporis præterea Regij cuſtodes ac ſtipatores nominauit Autolycum, Agathoclis F. & Amyntam Alexandri F. Peuceſtæ fratrem: Ptolemæum item Ptolemæi F. & Alexandrum Polyſperchontis F. Caſandrum verò ſuum filium, equitum chiliarchum; iiſdémque copiis, quibus antea Perdicca præfuerat, Antigonum præfectum conſtituit, cui etiam Regum curam cuſtodiámque mandans, bellum cum Eumene gerendum atque conficiendum volenti commiſit. Antipater ipſe, valdè ab omnibus ob res benè geſtas laudatus, domum reuertit. Atque in his nonus clauditur liber.

a Philotas eam quidem ſupra acceperat in pr. h. Cod. & apud Dexippum ſup. Cod. LXXXIII. at vero duces inter diſſidio, Philota adempta Philoxeno à Perdicca datur. Iuſti ad extremum lib. 13. Eadem ergo prouincia, ſublato Perdicca, etiam ab Antipatro hic Philoxeno confirmatur.

b Ab argenteis ita clypeis appellati quidam Alexandri M. milites, vt refert Iuſtinus, lib. XII. & Athenæus lib. XII.

c Caſander legendum ſuadent Latini, Iuſtin. & Curt. ipſéq; Arrian. ſup. in pr. h. Cod.

Decimus porro narrat Eumenem, cognito quæ Perdiccæ accidiſſent, ſeque hoſtem à Macedonibus iudicatum, quæ ad bellum eſſent neceſſaria, comparaſſe, & Alcetam Perdiccæ fratrem, fuga ſalutem ob hæc ipſa quæſiſſe. Attalum quoque, qui in ciuili ab Antipatro defectione nemini ſecundus fuerat, fugientem pariter cæteris ſeſe exſulibus miſcuiſſe, exercitúmque tandem conflaſſe, peditum decem millium, equitum octingentorum;

Ἀντίπατρον πάλιν, ὡς καὶ πρόσθεν, ἄρχειν εἵλοντο· καὶ ποιεῖται νέμησιν καὶ αὐτὸς τῆς Ἀσίας· τὰ μὲν τῆς προτέρας νεμήσεως ἐπικυρῶν, τὰ δὲ τοῦ καιροῦ βιαζομένου, νεωτερίζων. Αἴγυπτον μὲν γὰρ καὶ Λιβύην καὶ τὴν ἐπέκεινα ταύτης τὴν πολλήν, καὶ ὅ,τι περ αὖ πρὸς τούτοις δόρειον ἐπικτήσηται πρὸς δυομένου ἡλίου, * Πτολεμαίου εἶναι· Λαομέδοντι δὲ τῷ Μιτυληναίῳ Συρίαν ἐπιτετράφθαι. Φιλόξενον δὲ ἐπὶ Κιλικίας ἔταξεν, ἣν καὶ πρόσθεν εἶχεν. τῶν δὲ ἄνω σατραπειῶν, τὴν μὲν μέσην τῶν ποταμῶν γῆν, καὶ τὴν Ἀρβηλῖτιν, Ἀμφιμάχῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀδελφῷ ἔνειμε· Σελεύκῳ δὲ τὴν Βαβυλωνίαν προσέθηκεν. Ἀντιγένει δὲ τῷ πρώτῳ μὲν ἐπιθεμένῳ Περδίκκᾳ, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων Μακεδόνων ἡγουμένῳ, τῆς Σουσιανῆς συμπάσης ἄρχειν· Πευκέσταν δὲ ἐβεβαίου τὴν Περσίδα· Καρμανίαν δὲ Τληπολέμῳ ἔνειμε. καὶ Μηδείαν Πίθωνι, ἔς τ' ἐπὶ Πύλας τὰς Κασπείας· Φιλίππῳ δὲ τὴν Παρθυαίων γῆν· Ἀρείων δὲ καὶ τῆς Δραγγηνῶν χώρας, Στάσανδρον καθίστη ἡγεμόνα· τῆς δὲ Βακτριανῆς καὶ Σογδιανῆς Στασάνορα τὸν Σόλιον· Ἀραχώτων δὲ Σιβύρτιον· καὶ Παραπαμισάδας Ὀξυάρτῃ τῷ Ῥωξάνης πατρί· τῆς δὲ Ἰνδῶν γῆς τὰ μὲν σύνορα Παραπαμισάδαις, Πίθωνι τῷ Ἀγήνορος· τὰς δὲ ἐχομένας σατραπείας, τὴν μὲν παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, καὶ Πάταλα τῶν * ἐκεῖ Ἰνδῶν πόλεων τὴν μεγίστην, Πώρῳ τῷ βασιλεῖ ἐπεχώρησε· τὴν δὲ παρὰ τὸν Ὑδάσπην ποταμόν, Ταξίλῃ, καὶ τούτῳ Ἰνδῷ· ἐπεὶ μηδὲ ῥάδιον μετακινῆσαι αὐτούς, ὑπ' Ἀλεξάνδρου τε ἐπιτετραμμένους τὴν ἀρχὴν καὶ δύναμιν ἱκανὴν ἔχοντας. τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ Ταύρου ὄρους, ὡς ἐπὶ τὴν ἄρκτον φερόντων, Καππαδόκας μὲν Νικάνορι ἐπέτρεψεν· ἐπὶ δὲ Φρυγίας τῆς μεγάλης, καὶ ἐπὶ Λυκάοσί τε καὶ * Παμφυλίοις καὶ Λυκίοις, ὡς καὶ πρόσθεν, Ἀντίγονον. Καρίαν δὲ Ἀσάνδρῳ ἔνειμε, Λυδία δὲ Κλείτῳ ἐδόθη, καὶ Ἀρριδαίῳ Φρυγία ἡ πρὸς Ἑλλήσποντον. τῇ δὲ κατακομιδῇ τῶν ἐν * Σούσοις χρημάτων Ἀντιγένην ἔταξε, καὶ τούτῳ * τῶν στασιασάντων Μακεδόνων τοὺς μάλιστα τρισχιλίους παρέδωκε. σωματοφύλακας δὲ τοῦ βασιλέως, Αὐτόλυκόν τε τὸν Ἀγαθοκλέους παῖδα, καὶ Ἀμύνταν τὸν Ἀλεξάνδρου παῖδα, Πευκέστου δὲ ἀδελφόν, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Πτολεμαίου, καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Πολυσπέρχοντος, Κάσανδρόν δὲ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα χιλιάρχην τῆς ἵππου· τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρόσθεν ὑπὸ Περδίκκᾳ τεταγμένης Ἀντίγονον ἡγεμόνα ἀπέφηνε. καὶ τούτῳ τοὺς βασιλέας φρουρεῖν τε καὶ θεραπεύειν προστάξας, τὸν πόλεμον ἅμα τὸν πρὸς Εὐμένη διαπολεμῆσαι αὐτῷ αἰρουμένῳ ἐπέτρεπεν. Ἀντίπατρος δὲ αὐτὸς πολλὰ ὑπὸ πάντων, ἕνεκα πάντων ἐπαινούμενος, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρει. ἐν οἷς καὶ ὁ θ' λόγος. ὁ δὲ δέκατος διαλαμβάνει, ὡς Εὐμένης περὶ Περδίκκαν μαθών, ὅτι καὶ πολέμιος ἐψηφίσθη Μακεδόσιν, ἐπὶ πόλεμον παρεσκευάζετο· καὶ ὡς Ἀλκέτας ὁ Περδίκκου ἀδελφὸς διὰ ταῦτα ἔφυγε. καὶ Ἄτταλος ὁ τῆς κατὰ Ἀντιπάτρου στάσεως οὐδενὸς φέρων τὰ δεύτερα, καὶ αὐτὸς φυγὼν συνέμιξε καὶ τοῖς ἄλλοις φυγάσι. καὶ συνήχθη Ἀττάλῳ * στρατὸς, πεζοὶ μὲν μύριοι, ἱππεῖς δὲ, ὀκτακόσιοι.

* al. Πτολεμαίῳ.
* ἐκείνῃ.
* al. παμφύλοις.
* al. στρατιῶται.

καὶ ὡς

καὶ ὡς Ἄτταλος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐπιθέμενοι Κνίδῳ καὶ Καύνῳ καὶ Ῥοδίοις ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ Ῥοδίων καρτερῶς ἀπεκρούσθησαν, Δημαράτου ναυαρχοῦντος αὐτοῖς. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Εὐμένης, Ἀντιπάτρου ἐς Σάρδεις ἰόντος, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐγγὺς ἦν. Κλεοπάτρα δὲ ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφὴ, ἵνα μὴ ἐς τὸ τῶν Μακεδόνων πλῆθος διαβολὴ γένηται, ὡς αὐτὴ τὸν πόλεμον αὖθις ἐπάγουσα, παραινεῖ καὶ πείθει Εὐμένη ἀποχωρῆσαι τῶν Σαρδέων· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἧττον ὁ Ἀντίπατρος παραγενόμενος, αὐτὴν * ὠνείδιζε τῆς εἰς Εὐμένη καὶ Περδίκκαν φιλίας. ἡ δὲ πρός τε ταῦτα κρεῖσσον ἢ κατὰ γυναῖκα ἀπελογεῖτο, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντενεκάλει. τέλος δὲ, εἰρηνικῶς ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν. ὅτι Εὐμένης ἐπελθὼν ἀπροσδοκήτως τοῖς οὐχ ὑπ' αὐτὸν προσχώροις, καὶ λείαν πολλὴν καὶ χρήματα συλλαβὼν, τὸν οἰκεῖον στρατὸν κατεπλούτει. διαπρεσβεύεται δὲ καὶ πρὸς Ἀλκέταν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐς ταὐτὸν τὰς δυνάμεις ἀναγαγεῖν ἀξιῶν, καὶ οὕτω τοῖς κοινοῖς ἐχθροῖς μάχεσθαι. οἱ δὲ, ἄλλων ἄλλα * βουλευσαμένων, τέλος οὐ πείθονται. ὅτι Ἀντίπατρος Εὐμένει μὲν πολεμεῖν τέως οὐκ ἐθάρρει, κατὰ δὲ Ἀττάλου καὶ Ἀλκέτα πέμπει πολεμήσοντα * Ἄσανδρον. καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης * γενομένης, ἡττᾶται Ἄσανδρος. Ὅτι διαφέρεται Κάσανδρος πρὸς Ἀντίγονον, καὶ παύεται Κάσανδρος τῆς κατὰ Ἀντιγόνου ἀταξίας, Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς διακωλύσαντος. ὅμως οὖν ὁ Κάσανδρος περὶ Φρυγίαν συμβαλὼν τῷ πατρὶ, ἀναπείθει μήτε πόῤῥω τῶν βασιλέων ἀποχωρεῖν· καὶ Ἀντίγονον δι' ὑπονοίας ἔχειν. ὁ δὲ τῇ τε μετριοφροσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ, καὶ ἀρετῇ, τὸν δυνατὸν τρόπον διέλυε τὴν ὑπόνοιαν. καὶ Ἀντίπατρος ἐπικλασθεὶς, τῆς τε ξυνδιαβάσης αὐτῷ ἐς τὴν Ἀσίαν δυνάμεως, πεζοὺς μὲν ἐπιτρέπει αὐτῷ Μακεδόνας ὀκτάκις χιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἱππέας τῶν ἑταίρων ἴσους. ἐλέφαντας δὲ τῶν πάντων τοὺς ἡμίσεας ό. ὡς ῥᾷον διαπολεμήσειεν τὸν πρὸς Εὐμένη πόλεμον. καὶ Ἀντίγονος μὲν τοῦ πολέμου ἥπτετο· Ἀντίπατρος δὲ ἀναλαβὼν τοὺς βασιλεῖς, καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν, ᾔει * ὡς περαιωσόμενος τὴν Μακεδονίαν. καὶ στασιάζει πάλιν ὁ στρατὸς, αἰτῶν τὰ χρήματα. Ἀντίπατρος δὲ, ἐπειδὰν ἔλθῃ εἰς Ἄβυδον, * ὡμολόγει ποιεῖν αὐτά· καὶ δώσειν τυχὸν μὲν πάντα, ὅπῃ ἡ δωρεὰ, εἰ δὲ μὴ, τὴν τε πλείστην. καὶ ταύταις αὐτοὺς ταῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας, ἀστασιάστως τὸ λοιπὸν καταλαμβάνει τὴν Ἄβυδον. ἐκεῖ δὲ τούτοις τέχνῃ παρακρουσάμενος, νυκτὸς ἅμα τοῖς βασιλεῦσι, περαιοῦται τὸν Ἑλλήσποντον, παρὰ Λυσίμαχον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καὶ αὐτοὶ ἐπεραιώθησαν, ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως χρημάτων παραυτίκα ἡσυχάσαντες. ἐν οἷς τοῦ δεκάτου λόγου τὸ τέλος. Ἔστι μὲν οὖν ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν ἄριστα συνταξαμένων ἱστορίας δεύτερος. ἀπαγγεῖλαί τε γὰρ καὶ μετὰ συντομίας κράτιστος, καὶ παρεκτροπαῖς ἀκαίροις, οὐδὲ παρενθήκαις τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμοῦ λυμαινόμενος. καινοπρεπὴς δὲ συνθήκῃ λόγου μᾶλλον ἢ λέξει, καὶ οὕτως, ὡς τε μὴ ἂν ἄλλως,

* ἐπωνείδιζε.
* al. συμβουλευσαμένων. & βουλευσαμένων.
* Ἄσανδρον.
* γενομένης.

ARRIANVS.

ac cum his Cnidum, Caunum, & Rhodum inuadere conantem, à Rhodiis fortiter, Demarato apud eos claſſis præfecto, repulſum fuiſſe. Refert etiam parum abfuiſſe, cum Sardeis peteret Antipater, quin ad manus cum eo Eumenes venerit. At Cleopatram Alexandri ſororem (ne fortè apud Macedonum vulgus, quaſi belli ipſis cauſa foret, in crimen illa vocaretur) ſuaſiſſe ac perſuaſiſſe Eumeni, Sardibus vt abſcederet. Antipatrum tamen eam nihilominus cum aduenisſet, ob amicitiam, ſocietatémque cum Eumene atque Perdicca, non ſine probris atque conuiciis increpuiſſe: Illámque, ſupra quam ab eo ſexu expectari poterat, ſeſe defendiſſe aliaque plurima viciſſim obieciſſe, ac tandem pacatos eos diſceſſiſſe.

Eumenem nec opinatò in vicinorum eorum agrum, qui ei non parerent, irrumpentem cum prædam magnam egiſſe, tum pecuniæ magnam vim diripuiſſe, quibus ille ſuum exercitum magnoperè ditarit. Nuncios inſuper ad Alcetam eiuſque ſocios miſiſſe, qui copias omnes in vnum adducere, atque ita iunctis viribus communem hoſtem oppugnare rogarent. Illos verò aliis aliud ſuadentibus, tandem minimè eſſe aſſenſos. Antipatrum addit cum Eumene pugnare adhuc non auſum, miſiſſe tamen [a] Anſandrum, qui cum Attalo, atq; Alcêta dimicaret.

Certatum eſſe hîc æquo propemodum Marte: ſic tamen, vt inferior Aſander diſceſſerit. Caſandrum adhæc ab Antigono diſſenſiſſe, verum animi perturbationem, Antipatro patre inhibente depoſuiſſe. Apud Phrygiam deinde Caſandrum cum parente congreſſum, ne à regibus longius diſcederet, ſed Antigonum ſuſpectum haberet, hortatum eſſe. Illum verò cùm temperata ſua prudentia, tum variis obſequiis, atque virtutibus ſuſpicionem pro virili ſuſtuliſſe. Mitigatum itaque Antipatrum, de illis copiis, quas in Aſiam ſecum tranſuexerat, peditum illi [Antigono] Macedonici generis octo millia & quingentos tradidiſſe, equitum verò externorum parem numerum: elephantorum quoque dimidiam partem, id eſt ſeptuaginta; quo facilius bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonum bellum hoc adminiſtrare exorſum eſſe: Antipatrum verò, acceptis regibus, cęteriſq; copiis, tanquam in Macedoniam traiecturum abiuiſſe. Addit iterum ibi tumultuantes milites pecuniam poſtulaſſe, Antipatrúmque promiſiſſe, vbi Abydum peruenisſet, illam ſeſe curaturum, præbiturúmque fortaſſe donatiuum vniuerſum: ſin verò, maiorem certè partem accepturos. Hac ergo ſpe lactatos, abſque ſeditione deinceps Abydum vſq; perduxiſſe; vnde ipſe noctu (deceptis æſtu militibus) vnà cum regibus Helleſpontum, ad Lyſimachū traiecerit: poſtridie ergo eius diei, etiam ipſos tranſiiſſe, de pecunia poſcenda in præſens quieſcentes. Atque hoc libri decimi extremum eſt.

Eſt ſanè ſcriptor hic nemini eorum qui hiſtoriam optimè contexuerunt poſtponendus. Nam & narrationum breuitate præſtat, & importunis digreſſionibus, aut crebra parentheſi, continentem hiſtoriæ tenorem minimè lædit. Decori inſuper obſeruās, noua orationis compoſitione magis quàm vocabulis vſque eò eſt, planè vt alio nullo modo neque clarior,

[a] Cui Caria prouincia obuenerat, vt hic ait pag. 127. & Dexippus pag. 116.

ARRIANVS.

neque dilucidior fieri narratio poſſit. Dum verò ſignificantes, ſonanteſque ac teretes adhibet dictiones, æqualitate non minus, quàm granditate orationem temperat. Verborum item innouatio non eſt illi longiùs, ſed è propinquo petita, & quæ lumen orationi vel maximum addat, vt ſit vocabuli quaſi habitus quidam ac geſtus potius, quàm mutatio conſuetorum verborum. Quo fit, vt & perſpicuitas exoriatur, non in hac ſolùm parte, ſed etiam in apparatu, ordine, & narrationis maximè compoſitione: quod ipſum eſt totum perſpicuitatis artificium. Iam vſus tractatióque ſimplicium ac rectarum periodorum, vel apud indoctos, plerumque reperiatur: & verò ad ſupinum, atque humile dicendi genus orationem nimium demittit; præſertim ſi merus ille, atque impermiſtus ſit vſus. Quod hic noſter (etſi ad perſpicuitatem illud facere videatur) non admiſit vnquam. Tropis item ellipſeos, non ambitum ipſum verborum concidendo, ſed voces ſingulas ſupprimendo ita vtitur, vt ne percipiendi quidem defectus veſtigium vllum relinquat: idque adeò, vt ſi quis quod deeſt addere tentet, ſuperuacaneum potius addidiſſe, quàm defectum ſuppleuiſſe, meritò cenſeatur. Schematum etiam copia optimè orationem ſuam adornat. non enim repentè, & ſimul omnium obuium ac natiuum vſum immutat, ſed ſenſim atque ab initio ſtatim hæc commiſcet. ita neque ſatietate moleſtiam adfert, neque repentina mutatione turbat. Denique vt ſemel dicam, ſi quis poſt hunc [lectum] ad ceteros hiſtoricas ſeſe contulerit, multos etiam antiquorum humiliores deprehendat.

μήτε σαφέστερον, μήτε ἐναργέστερον τὸ διήγημα, δηλωθῆναι· εὐσήμῳ δὲ καὶ εὐήχῳ, καὶ τῇ τῶν λέξεων ἀποκεχρημένος στρογγύλῳ, καὶ τὸ λεῖον ἔχει τῷ μεγέθει συγκιρνάμενον. καὶ ἡ καινότης τῶν λέξεων οὐχὶ εἰς τὸ πόρρω νεωτερίζεται, ἀλλ' ἔγγιστά τε καὶ εἰς τὸ ἐμφαντικώτατον· ὡς σχηματισμὸν εἶναι λέξεως, ἀλλ' οὐχὶ ἐναλλαγὴν συνήθους ὀνόματος. διὸ καὶ τὸ σαφὲς * συνεφέλκεται οὐκ ἐν τούτῳ μόνον, * ἀλλ' ἐν τῇ διασκευῇ, καὶ τάξει, καὶ καταστάσει μάλιστα τοῦ διηγήματος· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῆς σαφηνείας τὸ ἔντεχνον. ἡ γάρ τοι χρῆσις, ἡ κατὰ τὰς εὐθείας τῶν περιόδων, καὶ τοῖς ἰδιώταις πρόσεστι μάλιστα, καὶ εἰς ὑπτιότητα καὶ ταπεινότητα λίαν καταβιβάζει τὸν λόγον, ἄκρατος μάλιστα γινομένη. ὅπερ οὗτος, εἰ καὶ τοῦ σαφοῦς εἶναι δοκεῖ, οὐ προσήκατο. καὶ τῷ ἐλλείποντι δὲ τῶν τρόπων οὕτω κέχρηται, οὐ κατὰ τὰς περιοδικὰς ἐλλείψεις τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ κατά γε τὰς τῶν λέξεων: ὥστε μηδ' ἐλλείπειν διδόναι συναίσθησιν. καὶ εἴ τις τὸ λεῖπον ἐπιχειροίη προσθεῖναι, εἰς τὸ παρέλκον ἂν ἐπιτεῖναι δόξαι, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐλλιποῦς ἐξευρεῖν τὴν ἀναπλήρωσιν. ἄριστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ πολυσχημάτιστον ἔχει, οὐκ ἀθρόον μεταβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αὐτοσχηματίστου χρήσεως, ἀλλ' ἠρέμα καὶ ἐξ ἀρχῆς συμπλεκόμενον: ὡς μήτε τῷ προσκορεῖ ἀνιᾶν, μήτε τῷ ἀθρόῳ ποιεῖν ἐκταράττεσθαι· καὶ ἁπλῶς, εἴ τις κατ' αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἀναχθείη λόγους, πολλοὺς καὶ τῶν ἀρχαίων ἴδοι τῆς αὐτοῦ τάξεως ἱσταμένους ταπεινότερον.

* δι[illegible]

* ἀλλὰ καὶ τῇ.

SCHOLION.

LIBVIT hîc ἐν τούτῳ ſubiicere regni Macedonici, extincto iam Alexandro, diſtributionem, ac penè dixerim ſectionem: cum vt vno aſpectu ſeſe offerat, tum vt Græcorum Arriani ac Dexippi, Latinorúmque Iuſtini, Curtij atque Oroſij diſſenſio melius appareat.

DIVISIO PROVINCIARVM IMPERII ALEXANDRI MAGNI A PERDICCA FACTA.

Apud Arrianum hîc in principio Cod. XCII.

Cùm prius ex pacto pedites inter, equitéſque,

ANTIPATER	*Exercitus dux per Europam.*
Craterus	*Tutor regni Arridai.*
Perdiccas	*Tribunus militaris pro Hephæſtione conſtituti fuiſſent.*

Ptolemæus Lagi F.		*Aegypto, Libyæ, & Arabiæ, quoad hæc Aegypti fines attingit.*
Cleomenes		*Loco Ptolemæi vicaria poteſtate.*
Laomedon		*Syriæ.*
Philotas		*Ciliciæ.*
Pithon		*Mediæ.*
Eumenes Cardianus	*imperare iuſſus*	*Cappadociæ, Paphlagoniæ, & Euxinoponto finitimis, Trapezuntem vſque.*
Antigonus		*Pamphylis, Lyciis, & Phrygiæ maiori,*
Caſander		*Caribus.*
Menander		*Lydis.*
Leonnatus		*Phrygiæ, quæ eſt ad Helleſpontum.*

Sic Aſia partita.

IN EVROPA VERO,

Lyſimachus		*Thraciæ, Cherroneſo, omnibúſque Thracibus finitimis gentibus, ad Salmydeſſum Euxini-ponti.*
Craterus	*imperare iuſſus*	*Omnibus quæ vltra Thraciam ſunt locis vſque ad Illyrios Triballos: & Agrianas ipſi quoque Macedoniæ, & Epiro ad Ceraunios vſque montes, & omnibus Græcis.*

ALTERA PROVINCIARVM DIVISIO per Antipatrum.

Ex eodem Arriano hîc in epitome libri noni.

Ptolemæus		*Aegyptum, Lybiam, & vaſtam, quæ has vltra eſt, regionem.*
Laomedon Mitylenæus		*Syriam.*
Philoxenus		*Ciliciam.*
Amphimachus		*Meſopotamiam, & Arbelen.*
Seleucus		*Babyloniam.*
Antigenes		*Suſianam Satrapiam.*
Peuceſtes		*Perſida.*
Tlepolemus		*Carmaniam.*
Pithon		*Mediam vſque ad Caſpias portas.*
Philippus	*Accepit*	*Parthyæorum regionem.*
Staſander		*Areiorum, & Drangenorum prouinciam.*
Staſanor Solienſis		*Bactrianen, & Sogdianen.*
Sibyrtius		*Arachôtos.*
Oxyartes Rhoxanes P.		*Parapamiſadas.*
Pithon Agenoris F.		*Finitimos Parapamiſadibus.*
Porus Indus		*Quæ ad Indum fluuium ſunt, & Patala vrbem.*
[illegible] Indus		*Prouinciam ad Hydaſpen fluuium.*
		Cappadocas.

Antigonus	*Accepit*	*Phrygiam maiorem, Lycaonas, Pamphylios, Lycios, vt prius.*
Aſander		*Cariam*
Clitus		*Lydiam.*
Arridæus		*Phrygiam ad Helleſpontum.*
Antigenes		*Collectionem vectigalium Suſianorum.*
Autolycus Agathoclis F. *Amyntas Alexandri F.* *Idémque Peuceſtæ frater* *Ptolemæus Ptolemæi F.* *Alexander Polyſperchontis F.*		*Regij corporis cuſtodiam.*
Caſander Antipatri F.		*Præturam equitum.*
Antigonus		*Imperium in Perdiccæ olim copias, & regum præſidium.*

DIVISIO IMPERII MACEDONICI

Perdicca diſtribuente.

Apud Dexippum ſup. Cod. LXXXII.

IN ASIA.

Ptolemæo Lagi F.	*obuenit*	*Aegyptus vniuerſa, & Lybia, & quidquid vltra Aegyptum attingit.*
Cleomeni		*Ptolemæi vicarium Præfectum agere.*
Laomedonti Mitylenæo		*Syria*
Philotæ		*Cilicia.*
Pithoni		*Media.*
Eumeni.		*Cappadocia, Paphlagonia, & quidquid ad Pontum Euxinum vergit Trapezuntem vſque.*
Antigono		*Pamphyli & Cilices vſque ad Phrygiam.*
Aſandro		*Cares.*
Menandro		*Lydi.*
Leonnato		*Phrygia ad Helleſpontum.*

IN EVROPA.

Lyſimacho	*obuenit*	*Thracia, & Cherroneſus.*
Antipatro		*Omnes Macedones, Græci, Illyrij, Triballi, Agrianes, & quæcumque in Epiro.*
Cratero		*Tutoris ac curatoris regij dignitas.*
Perdiccæ		*Chiliarchia Hephæſtionis.*

APVD INDOS.

Pero	*obuenerunt*	*Indum inter & Hydaſpen populi.*
Taxilæ		*Indi reliqui.*
Pithoni alteri		*Indorum finitimi, exceptis Paramiſadibus.*
Oxyarti Bactrio Rhoxanes patri		*Cautaſeis ſubiecti montibus populi, Indis proximi.*
Sibyrtio		*Arachoſij atque Gadroſij.*
Staſanori Solienſi		*Arei, & Drangi.*
Philippo		*Sogdiani.*
Rhadapherno		*Hyrcania.*
Neoptolemo		*Carmania.*
Peuceſtæ		*Perſæ.*
Oropio		*Sogdianorum pars.*
Seleuco		*Babylonij.*
Archelao		*Meſopotamia.*

MACEDONICARVM PROVINCIARVM PARTITIO.

Apud Iuſtinum libro XIII

Ptolemæus	*Accipiunt à Perdicca*	*Ægyptum, & Africæ, Arabiæque partem.*
Laomedon Mitylenæus		*Syriam.*
Philotas cum filio		*Ciliciam, & Illyricos.*
Acropatos		*Mediam maiorem.*
Alcetas Perdiccæ frater		*Mediam minorem.*
Synus		*Suſianam gentem.*
Antigonus Philippi F.		*Prygiam maiorem.*
Learchus		*Lyciam & Pamphyliam.*
Caſſander		*Cariam.*
Menander		*Lydiam.*
Leonnatus		*Phrygiam minorem.*
Lyſimachus		*Thraciam, & regiones Pontici maris.*
Eumenes		*Cappadociam cum Paphlagonia.*
Seleuchus Antiochi F.		*Summum caſtrorum tribunatum.*
Caſſander Antipatri F.		*Præfecturam ſtipatorum regis, ſatellitumque.*
Taxiles		*Res Indum inter, & Hydaſpen flu.*
Pithon Agenoris F.		*Colonias in Indiis conditas.*
Parapomenus		*Fines Caucaſi montis.*
Axiarches		*Dracas.*
Statanor		*Argæos.*
Amyntas		*Bactrianos.*
Scythæus		*Sogdianos.*
Nicanor		*Parthos.*
Philippus		*Hyrcanos.*
Phratafernes		*Armenios.*
Neoptolemus		*Perſas.*
Peuceſtes		*Babylonios.*
Arrous		*Pelaſgas.*
Archeſilaus		*Meſopotamiam.*

DIVISIO IMPERII MACEDONICI A PERDICCA FACTA.

Apud Q. Curtium lib. X.

Rex	*obtineret*	*Summam imperij.*
Ptolemæus		*Ægyptum & Africæ gentes, quæ in ditione erant.*
Laomedon.		*Syriam cum Phenice.*
Philotas		*Ciliciam.*
Antigonus		*Lyciam cum Pamphylia, & maiore Phrygia.*
Caſſander		*Cariam.*
Menander		*Lydiam.*
Leonnatus		*Phrygiam minorem Helleſponto adiunctam.*
Eumenes		*Cappadociam cum Paphlagonia vſque ad Trapezunta.*
Pithon		*Mediam.*
Lyſimachus		*Thraciam, appoſitáſque Thraciæ Ponticas gentes.*
Perdiccas		*Præfecturam copiarum, quæ Regem ſequebantur.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΒΙΘΥΝΙΚΑ ἐν βιβλίοις ή.

Arriani Bithynica. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ τὰ βιθυνικὰ, ἐν βιβλίοις ὀκτώ· ἐν οἷς τά τε μυθικὰ τὰ περὶ βιθυνίας, καὶ τἄλλα, ὅσα συνέση περὶ αὐτὸν, * λεπτομερῶς ἀναγράφει, τῇ πατρίδι δῶρον ἀναφέρων τὰ πάτρια. νικομήδιον γάρ τι τὸ γένος αὐτοῦ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ δηλοῖ· ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι, καὶ παιδευθῆναι, καὶ ἱερέα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς (αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνακεῖσθαί φησι) χρηματίσαι. μέμνηται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ καὶ ἑτέρων πραγματειῶν. ὧν ἡ μὲν, ὅσα Τιμολέοντι τῷ κορινθίῳ κατὰ σικελίαν ἐπεπράχθη, διαλαμβάνει

* *tis λεπτόν.*

EIVSDEM ARRIANI BITHYNICA. XCIII.

LEGI *Bithynica eiuſdem libris octo*: quibus de Bithynia fabuloſas narrationes, cæteráque ad ea pertinentia, accuratè perſcribit: patriæ nimirum patriam hiſtoriam offerens. Nicomedia enim genus ſe ducere hoc opere oſtendit; eáque in vrbe natum, altum, litteríſque imbutum, ſacerdotium Cereris, eiúſque filiæ Proſerpinæ (quibus ſacram eſſe vrbem ſcribit) geſſiſſe.

Meminit vero hoc ipſo in libro & aliorum operum: quorum alterum quidem [a] *Timoleontis Corinthij res in Sicilia geſtas* continet;

[a] *à Dionis, qui Timoleontem præceſſit, ipſiúſque etiam Timoleontis vitã habes apud Plut.*

ARRIANVS. alterum verò *res Dionis Syracuſani*, memoratu dignas refert, cùm Syracuſas hic, omnémque adeò Siciliam à Dionyſij ſecundi (qui primi filius fuit) tyrannide liberauit; inſuperque & à barbaris, quos vt tyrannidem firmaret, Dionyſius eò adduxerat. Apparet verò hoc opus, quo patriam deſcripſit, poſt Alexandri magni, Timoleontis, & Dionis rerum geſtarum hiſtorias, quarto loco confectum eſſe: & initio quidem certè, ex quo animum ad ſcribendum appulerit, hoc ſibi conſultò argumentum propoſuiſſe; & præfixiſſe; verùm quòd rebus illis huius apparatus indigeret, tardius abſoluiſſe. Hanc enim ipſemet ceſſationis, tardæque editionis cauſam adfert.

A fabuloſis ergo, vt iam diximus, narrationibus ducendum putauit initium, pergítque porrò ad exceſſum Nicomemis vltimi, qui vita decedens, Romanis regnum teſtamento reliquit: qui quidem Romani iam inde regibus parere deſierant, ex quo vrbe Roma exactus eſt Tarquinius Superbus.

ἡ δὲ τὰ Δίωνι τῷ συρακουσίῳ ὅσα ἀξιαφήγητα ἔργα ἐπετελέσθη, ἡνίκα τὰς συρακούσας καὶ πᾶσαν σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου, ὃς ἦν παῖς τοῦ προτέρου, ἠλευθέρου, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ τοῦ βεβαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο. φαίνεται δὲ τετάρτην γράφων τὴν τῆς πατρίδος ἀφήγησιν. μετά τε γὰρ τὰ περὶ Ἀλέξανδρον, καὶ Τιμολέοντα, καὶ Δίωνα, μετὰ τὰς περὶ αὐτοὺς ἱστορίας, ἥδε αὐτοῦ ἡ συγγραφὴ ἐξεπονήθη. καὶ ἐξ ἀρχῆς μὲν, ἀφ' οὗ γράφειν ἴσχυσε, ταύτην ἐνστήσασθαι καὶ συντάξαι τὴν ὑπόθεσιν βουληθέντι, τῷ δὲ παρασκευῆς τοσαύτης δεῖσθαι ἔχειν αὐτὴν παρατεινάσης τὸν χρόνον. ταύτην γὰρ αὐτὸς τῆς ἐπὶ τοῦτο βραδυτῆτος ἀποδίδωσιν αἰτίαν. ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῶν μυθικῶν τῆς ἱστορίας, ὥσπερ εἴρηται, κάτεισι δὲ μέχρι τελευτῆς τοῦ ἐσχάτου Νικομήδους· ὃς τελευτῶν τὴν βασιλείαν * ῥωμαίοις κατὰ διαθήκας ἀπέλιπεν, οὔπω * βασιλευομένοις μετὰ τὴν τοῦ Ταρκυνίου ἐξέλασιν.

* ἐ[illegible] * βασιλευομέναις.

XCIV. IAMBLICHI *De rebus Rhodanis & Sinonidis libri XVI.*

ΙΑΜΒΛΙΧΟΥ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ.

LECTA eſt IAMBLICHI [a] *Actio fictitia*, amores repræſentans. Qui etſi honeſtius paulò [b] Achille Tatio, furtorum arcana detegit longè tamen impudentius Heliodoro illo Phœnice. Hi enim [c] tres, eodem ferè ſibi propoſito ſcopo, amatorium argumentum tractarunt: attamen Heliodorus grauius atque decentius: minus verò quam ille decenter hic Iamblichus: obſcœnè verò atque inuerecundè Achilles ille, qui Leucippes ac Clitophontis amores libris octo narrauit. cuius etiam fluxa & mollis dictio eſt, ac ſi quid in eà plauſibile, non id ad firmitatem rigorémque, ſed ad titillationem quandam, vt ſic loquar, atque laſciuiam diſtortum eſt. Porrò Iamblichus, quod ad verborum, & compoſitionis præſtantiam ac narrationum ordinem attinet, dignus ſanè fuerat, qui rhetoricum ſuum artificium atque facultatem non in ludicris his fictiſque, ſed in vel maximè ſeriis rebus oſtenderet.

Perſonæ ergo dramatis inducuntur Sinonis & Rhodanes, pulchra vterque forma & coniugij lege vt copulati, ſic etiam inuicem amantes. Garmus Babyloniæ rex, amiſſa coniuge, Sinonidis captus amore, vxorem eam ducere maturabat: renuente verò Sinonide, aureo illa torque vincta eſt, & Rhodanes propterea (Damæ & Sacæ Eunuchis regiis commiſſo negotio) tollendus in crucem erat. Verùm ſtudio Sinonidis inde liberatus, effugit vterq; hic crucem, illa nuptias. Idcircò Damæ & Sacæ aures nareſque præciduntur, & ad fugitiuos inueſtigandos miſſi, duas in partes diuiſi, ſe comparant, propiúſque factum eſt nihil, quàm vt ab inſequente Dama ad pratum quoddam Rhodanes caperetur. Piſcator enim quidam paſtores indicauit, qui quæſtionibus torti, pratum illud vix tandem demonſtrant. quo in prato & aurum Rhodanes repererat, ab inſcriptione [d] columnæ, cui leo inſidebat, oſtenſum.

a *Eam Βαβυλωνιακὰ vocari ſolitam docet Suid.*

b *De quo ſup. Cod. lxxxvij. vt de Heliodoro, Codice LXXIII.*

c *Vidimus tamen & in Italicis bibliothecis Euſtathium quendam huius argumenti.*

d *De Leone in cippo lege inf. Ptolem. Hepheſt. Cod. CXC. Habes & in Æſopi vita repertum ex cippi inſcriptione theſaurum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰαμβλίχου δραματικὸν, ἔρωτας ὑποκρινόμενον. ἔστι δὲ τῇ αἰσχρολογίᾳ τοῦ μὲν Ἀχιλλέως τοῦ Τατίου ἧττον ἐκπομπεύων, ἀναιδέστερον δὲ μᾶλλον, ἢ ὁ φοίνιξ Ἡλιόδωρος, προσφερόμενος. οἱ γὰρ τρεῖς οὗτοι σχεδόν τι τὸν αὐτὸν * σκοπὸν προθέμενοι, ἐρωτικῶν δραμάτων ὑποθέσεις ὑπεκρίθησαν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡλιόδωρος σεμνότερόν τε καὶ εὐφημότερον· ἧττον δὲ αὐτοῦ ὁ Ἰάμβλιχος· αἰσχρῶς δὲ καὶ ἀναιδῶς ὁ Ἀχιλλεὺς [ὁ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα ἐρωτικὰ ἐν βιβλίοις ἡ γράψας] ἀποχρώμενος. καὶ ἥγε λέξις αὐτοῦ ῥέουσα καὶ μαλακή· καὶ ὅσον αὐτῆς ὑπόκροτον, οὐ πρὸς τόνον τινὰ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ γαργαλίζον, ὡς ἄν τις εἴποι, καὶ βλακῶδες παρακεκίνηται. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος, ὅσα γε εἰς λέξεως ἀρετὴν, καὶ συνθήκης, καὶ τῆς ἐν τοῖς διηγήμασι τάξεως, καὶ τοῖς σπουδαιοτάτοις τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐχὶ παιγνίοις καὶ πλάσμασιν, * ἄξιος τὴν τῶν λόγων τέχνην καὶ ἰσχὺν * ἐπιδείκνυσθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ πεποιημένα τοῦ δράματος πρόσωπα, * Σινωνὶς καὶ Ῥοδάνης, καλὴ καὶ καλὸς * τὴν ὄψιν, νόμῳ γάμου ἐρῶντες ἀλλήλων, καὶ δὴ καὶ ζευγνύμενοι. καὶ Γάρμος βασιλεὺς βαβυλῶνος, τῆς αὐτοῦ γυναικὸς θανούσης, εἰς ἔρωτα ἀναπτόμενος Σινωνίδος, καὶ πρὸς γάμον ἄγειν ἐπειγόμενος. ἀνάνευσις Σινωνίδος, καὶ δεσμὰ χρυσᾶ τῆς ἁλύσεως διαπεπλεγμένης· καὶ Ῥοδάνης διὰ τοῦτο, Δάμα καὶ Σάκα τῶν βασιλικῶν ἡμιαρρένων τὴν [illegible]ξιν ἐπιτραπέντων, ἐπὶ σταυροῦ ἀναρτώμενος· ἀλλ' ἐκεῖθεν καθαιρεῖται σπουδῇ Σινωνίδος. καὶ φεύγουσιν ἄμφω· ὁ μὲν τὸν σταυρὸν, ἡ δὲ τὸν γάμον. καὶ περιτέμνεται διὰ τοῦτο Δάμας καὶ Σάκας τὰ ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ ἐπὶ τὴν τούτων ἀποστέλλονται ζήτησιν. καὶ δίχα μερισθέντες, ἐπὶ τὴν ἔρευναν τρέπονται· [καὶ] καταλαμβάνεται σχεδόν τι παρά τινα λειμῶνα οἱ περὶ Ῥο[illegible] ὑπὸ τοῦ διώκοντος Δάμα· ἁλιεὺς δ' ἦν, ὃς τοὺς ποιμένας ἐμήνυσεν· οἱ στρεβλούμενοι, τὸν λειμῶνα μόλις δεικνύουσιν. ἐν ᾧ καὶ χρυσὸν Ῥοδάνης εὑρήσει, τῆς στήλης τοῦ λέοντος ὑποδηλούμενον τῷ ἐπιγράμματι. καὶ τρα-

λδ. Iamblichi drama.

* τρόπον.

καὶ τράγου τι φάσμα ἐρᾷ Σινωνίδος· ἐξ ἧς αἰτίας καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τοῦ λειμῶνος ἀπαίρουσι. Δάμας δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ λειμῶνος τῆς Σινωνίδος στέφανον εὑρὼν, πέμπει Γάρμῳ παραμύθιον. φεύγοντες δὲ οἱ περὶ Ῥοδάνην, ἐντυγχάνουσιν ἐπὶ καλύβης γραΐ τινι γυναικὶ, καὶ κρύπτονται ὑπ' ἄντρον, ὃ διαμπερὲς ἦν ὀρωρυγμένον, ἐπὶ σταδίους τριάκοντα. λόχμη δὲ τὸ στόμα ἐβέβυστο· καὶ οἱ περὶ τὸν Δάμαν ἐφίστανται, καὶ ἀνακρίνεται ἡ γραῦς· καὶ ξίφος γυμνὸν ἰδοῦσα, ἐξέψυξεν. οἱ δὲ τοῦ Ῥοδάνους ἵπποι, καὶ τῆς Σινωνίδος, οἷς ἐποχοῦντο, συλλαμβάνονται. καὶ περικάθηνται στρατὸς τὸ χωρίον, ἐν ᾧ Σινωνὶς καὶ Ῥοδάνης ἀπεκρύπτετο· καὶ καταρρήγνυταί τινος τῶν περιπόλων * ἀσπὶς ἐκ χαλκοῦ τοῦ ὀρύγματος ὕπερθεν, καὶ τῷ διακενῷ τοῦ ἤχου, τῶν κεκρυμμένων μήνυσις γίγνεται· καὶ περιορύσσεται τὸ ὄρυγμα, καὶ πάντα Δάμας βοᾷ. καὶ γίνεται τοῖς ἔνδον συναίσθησις, καὶ φεύγουσιν ὑπὸ τοὺς τοῦ ἄντρου μυχοὺς καὶ διεκπίπτουσι πρὸς τὴν ἑτέραν αὐτοῦ ὀπήν, καὶ μελισσῶν ἀγρίων σμῆνος ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ὀρύσσοντας τρέπεται. καταρρεῖ δὲ τοῦ μέλιτος καὶ ἐπὶ τοὺς φεύγοντας· αἱ δὲ μέλισσαι καὶ τὸ μέλι ἐξ ἑρπετῶν πεφαρμακευμέναι τροφῆς, αἱ μὲν κρούουσαι τοὺς ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἠκρωτηρίαζον, οὓς δὲ καὶ ἀπέκτειναν. τῷ δὲ λιμῷ κρατούμενοι οἱ περὶ Ῥοδάνην διαλιχμησάμενοι, καὶ τὰς γαστέρας * παραρρυέντες, πίπτουσι παρὰ τὴν ὁδὸν ὡσεὶ νεκροί. φεύγουσιν ὁ στρατὸς, τῷ τῶν μελισσῶν πολέμῳ πονούμενοι, καὶ τοὺς περὶ Ῥοδάνην ὅμως διώκουσι. καὶ οὓς ἐδίωκον ὁρῶντες ἐρριμμένους, παρέτρεχον, νεκρούς τινας ὡς ἀληθῶς ὑπολαμβάνοντες. ἐν τούτῳ τῷ ἄντρῳ κείρεται τοὺς πλοκάμους ἡ Σινωνὶς, δι' οὗ ὕδωρ αὐτοῖς ἀνιμήσονται. καὶ τοῦτο εὑρὼν ἐκεῖσε Δάμας, πέμπει τῷ Γάρμῳ, σύμβολον τοῦ ἐγγὺς εἶναι κἀκείνους συλλαβεῖν. ἐρριμμένων δὲ * περὶ τὴν ὁδὸν τοῦ τε Ῥοδάνους καὶ τῆς Σινωνίδος, ὁ στρατὸς παρερχόμενος ὡς ἐπὶ νεκροῖς· κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, οἱ μὲν χιτωνίσκους * ῥίπτοντες, ἐκάλυπτον· ἄλλοι δὲ ἄλλό τι τῶν * προσπόντων, καὶ κρεῶν δὲ μέρη, καὶ ἄρτου, ἐπέρριπτον. καὶ οὕτω παρῆλθεν ὁ στρατός. οἱ δὲ τῷ μέλιτι καρωθέντες μόλις ἀνίστανται. κοράκων μὲν τῶν περὶ τὰ κρέα διεριζόντων Ῥοδάνην, ἐκείνου δὲ * Σινωνίδα διαναστήσαντος. ἀναστάντες οὖν πορεύονται, τὴν ἐναντίαν τραπόμενοι τῷ στρατῷ· ἵνα μᾶλλον λάθοιεν, μὴ ὄντες οἱ διωκόμενοι. καὶ εὑρόντες ὄνους δύο, ἐπέβησάν τε, καὶ τὰ φορτία ἐπέθεντο, ἃ συνεκεκόμιστο αὐτοῖς, ἀφ' ὧν ὡσεὶ νεκροῖς ἐπέρριψεν ὁ στρατός. εἶτα καταίρουσιν εἰς πανδοχεῖον, καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν, καὶ * περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν, εἰς ἄλλον σταθμὸν καταλύουσι. καὶ γίνεται τὸ πάθος τῶν ἀδελφῶν, καὶ κατηγοροῦνται φόνου, καὶ ἀφίενται· τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὃς ἀνῃρήκει φαρμάκῳ τὸν ὕστερον, κατηγορήσαντος μὲν, * τῇ δὲ οἰκείᾳ ἀναιρέσει ἀθῳώσαντος. καὶ λανθάνει Ῥοδάνης ἀνελόμενος τὸ φάρμακον. καταίρουσιν εἰς οἴκημα λῃστοῦ, τοὺς παροδίτας λῃστεύοντος, καὶ τούτους ἑαυτῷ * ποιουμένου τράπεζαν. καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τοῦ Δάμα σταλέντων, ἐπεὶ ὁ λῃστὴς συνείληπτο, πῦρ ἐμβάλλεται εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ περιλαμβάνονται τῷ πυρὶ

* κατακύπτουσι
* προσιόντων.
* Σινωνίδα.
* ἀμπλήθουσαν ἀγοράν.
* τὴν δὲ οἰκείαν ἀναίρεσιν.
λύκοι.

IAMBLICHVS.

Hirci quoque ſpectrum quoddam Sinonica illic amare cœpit: quæ cauſa fuit, vt Rhodanes ex eo prato excederet. Damas vero, repertam ibi Sinonidis coronam ſolatio Garmo ſubmiſit. Ipſi fuga dilapſi, inciderunt in vetulam quandam in tugurio habitantem, antrúmque ſubeuntes latent, quod antrum per ſtadia omnino triginta effoſſum, fauces habebat denſis arbuſtis obſtructas. Damas hic inſtat; anúſque altercatur, ſed ſtrictum vt vidit gladium, exanimata eſt. Equi quibus vehebantur Rhodanes atque Sinonis capiuntur; locúmque exercitus cinxit, in quo ſe illi abſconderant. Diſrupto tum forte vnius, qui locum obibat, æreo clypeo, in ſuperiori defoſſi antri parte, & per vacuum reſonante echo, indicium fit latere nonnullos. Itaque foſſa circumfoditur: & Damas per omnes partes inclamat, vt qui intus erant, audierint; atque ad abditos ſpeluncæ receſſus diffugerint, & ad alterum tandem eius foramen delaberentur. Hic apum agreſtium examen fodientes [milites] inuadit; melle interea in fugitiuos defluente. Apes ipſæ ac mel, ſerpentum eſu, veneno infecta erant. inde quos illæ ad foſſam pupugerunt, partim labefactarunt, partim etiam occiderunt. Fame ad hæc Rhodanes atque ſocia coacti, cùm [huius quoque aliquid] linxiſſent, poſtquam id in ventrem defluxit, ad viam veluti mortui afflicti ſunt. Copiæ autem illæ obſidentes, cùm ab apibus illatum bellum ſuſtinere non poſſent, terga vertunt, Rhodanémque nihilominus perſequuntur: at dum proſtratos quos inſequebantur vident, curſu pertranſeunt, cadauera re vera eſſe putantes. In hoc antro crines attonſa eſt Sinonis, vt iis aqua ipſis hauriretur, quos repertos inibi Damas Garmo miſit, ſignum, quo intelligeret, in procliui eſſe vt [fugitiui] capiantur. Stratis itaque iuxta viam Rhodane & Sinonide, tanquam ad mortuos acceſſit exercitus: ac patrio more alij quidem veſtes proiicientes operiebant, alij vero aliud quid eorum, quæ ad manum erant, carnium ac panis partem obiecerunt, ſicque abſceſſerunt. Neque verò hi [a] ob mellis eſum veterno capti, niſi ægrè expergiſcebantur, dum corui pro carne inter ſe pugnantes, Rhodanem, & hic Sinonida aſſurgere cogunt. Iam itaque excitati, aliam quàm exercitus viam ingrediuntur, quò minus ij eſſe, qui quærebantur, agnoſcerentur. Inuentis deinde aſellis duobus, conſcendunt ipſi, oneráque imponunt, quæ ſecum attulerant, ex ijs rebus quas velut mortuis exercitus adiecerat. Hinc in diuerſorium ſe recipiunt, vnde tamen fugientes, iuxta plenum forum in aliud diuerſorium concedunt. Accidit interea fratrum ibi cædes, cuius accuſati, poſt etiam liberantur. Fratrum enim natu maior, qui minorem veneno ſuſtulerat, hos quidem accuſarat, ſed ſibi ipſi manus inferendo, omni rurſus crimine liberarat. Rhodanes inſcius venenum hinc ſecum aufert; ſubeuntque poſt hæc latronis domum, qui in viatores graſſabatur, quos & ſibi epulandos apponebat. Miſſi autem huc à Dama milites, poſtquam latronem comprehenderunt, ignem in eius domum iniecerunt: quo igne & illi comprehenſi,

[a] Negat tamen eam mellis eſſe vim Adrian. Turneb. lib. 28. cap. 45.

IAMBLICHVS.

ægrè admodum mortem euaſerunt, per iugulatos, & in ignem coniectos aſinos tranſitu ſibi parato. Viſi igitur à militibus noctu, qui domum accenderant, & interrogati quinam eſſent, vmbras ſe eſſe eorum, quos latro ille iugulaſſet, reſpondent: ita pallore maciéque vultus, ac vocis remiſſione militibus ſatisfecerunt, terrorémque incuſſerunt. Fugam rurſum inde capeſſentes, in puellam fortè ad ſepulchrum elatam inciderunt, atque ad ſpectandum affluenti ſe turbæ immiſcent. Hic ſenex Chaldæus propter aſtans, ſepeliri puellam vetat; ſpirare enim ac viuere etiamnum affirmans, vt res ipſa declarauit. Rhodani etiam vaticinans, prædixit aliquando regnaturum. Tumulus ergo puellæ inanis deſeritur, multa ibi veſte, quæ in ſepulchro exurenda fuerat, relicta, cum eſculentis ac poculis, quibus Rhodanes cum ſocia lautius epulati, raptis deinde indumentis quibuſdam, ſeſe in eodem ſepulchro dormituri collocant. At qui latronis domo ignem iniecerant, cùm deceptos, exorto iam Sole, ſe eſſe animaduertiſſent, veſtigia Rhodanis ac Sinonidis ſunt inſecuti, rati ſocios eſſe latronis. Igitur ad ſepulchrum per veſtigia delati, cùm eos iacere ibi viderent, nihilque moueri (quòd ſomno vinóque ſepulti eſſent) cadauera ſe videre credebant: neque attigerunt, incerti an eo ferrent veſtigia. Diſceſſit inde Rhodanes, fluuiúmque traiecit, cuius aqua dulcis ac limpida [a] regi quoque Babyloniæ potum præbebat: ac dum Sinonis ibi veſtimenta vendit, quaſi ſepulchrum expilaſſet, comprehenditur, & ad Soræchum Soræchi publicani filium, *Iuſti* cognomento, pertrahitur, qui regi Garmo mittere eam ob pulchritudinem conſtituit. Qua de cauſa fratrum illud venenum Rhodanes atque Sinonis miſcent. Mortem enim optabant potiùs, quàm Garmum videre. Soræcho interim ancilla ſignificat, quid Rhodanes, & Sinonis molirentur. Clam igitur ille mortiferum illud pharmacum abiicit, impletque ſomnifero potu calicem, quo hauſto, vt ſomno capti ſunt, vehiculis imponuntur ad regem deuehendi. Dum propius accedunt, ecce tibi Rhodanes è ſomno experrectus, inclamat, excitátque Sinonida, ac mox illa gladio pectus ſuum vulnerat. Cuncta ibi, quæ ad eos ſpectarent, percunctatus Soræchus, fide data intellexit vniuerſa, vinculiſque eos liberat: quin & Veneris oſtendit fanum in ea inſula, vbi vulnus Sinonidis ſanetur.

Narrat porrò à re propoſita nonnihil digrediens, de delubro illo, atque inſula, quam Euphrates & Tigris circumfluentes efficiant. Veneris ibi ſacerdotis fœminæ tres fuiſſe liberos Euphratem, Tigrim, & Meſopotamiam: vultu quidem hanc deformem genitam, ſed à Venere poſt donatam venuſtate [tanta,] vt de ipſa etiam lis exorta tres inter amantes fuerit, decretumque iudicium Borocho, ſiue Borycho arbitro, qui ſuo ſæculo iudicum præſtantiſſimus habebatur. Addit contendiſſe hos tres, iudiciúmque ſubiiſſe, propterea quod huic quidem Meſopotamia cyathum, vnde bibere ſolita, præbuerat; alteri deinde direptum capiti ſuo floridum ſertum circumpoſuerat;

a E ſolo Choaſpe fluuio aquâ bibere ſolitum Perſarum regem ex Herod. l. 1. & Cteſia Cnidio notauit Athenæus Dipnoſo. II. E maximis autem & longinquis fluminibus petitam cum theſauris recondere obſeruat è Dione Plut. in Alexand. Vide Briſſon. Perſ. lib. 1.

καὶ διαφεύγουσι μόλις τὸν ὄλεθρον, τῶν ὄνων σφαγέντων, καὶ τῷ πυρὶ εἰς δίοδον ἐπιτεθέντων. καθορῶνται νύκτωρ ὑπὸ τῶν τὸ πῦρ ἐμβαλόντων, καὶ ἐπερωτηθέντες, τίνες εἶεν; εἴδωλα τῶν ὑπὸ τοῦ ληστοῦ ἀναιρεθέντων, ἀποκρίνονται, καὶ τῇ ὠχρότητι καὶ λεπτότητι τῆς ὄψεως, καὶ τῇ ἀτονίᾳ τῆς φωνῆς, ἔπεισάν τε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδειμάτωσαν. καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν πάλιν, καὶ καταλαμβάνουσι κόρην, ἐπὶ ταφὴν ἀγομένην, καὶ συῤῥέουσιν ἐπὶ τὴν θέαν· καὶ Χαλδαῖος γέρων ἐπιστὰς, κωλύει τὴν ταφὴν, ἔμπνουν εἶναι τὴν κόρην ἐπιλέγων. καὶ ἐδείχθη οὕτω. χρησμῳδεῖ δὲ καὶ τῷ Ῥοδάνει, ὡς βασιλεύσοι. καταλιμπάνεται κενὸς ὁ τῆς κόρης τάφος. καὶ πολλὰ τῶν πέπλων, ἃ ἔμελλεν ἐπικαίεσθαι τῷ τάφῳ, ἔτι τε σιτία καὶ ποτά. καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τούτοις εὐωχοῦνται. καὶ λαμβάνουσί τινα καὶ τῶν ἀμφίων. καὶ καθεύδουσιν ἐν τῷ τῆς κόρης τάφῳ. οἱ δὲ τὸ πῦρ τῇ τοῦ ληστοῦ οἰκίᾳ ἐμβαλόντες, ἡμέρας ἐπιλαβούσης, ἠπατημένους ἑαυτοὺς * διεγνωκότες, ἐδίωκον κατ' ἴχνη Ῥοδάνους καὶ Σινωνίδος, συνεργοὺς αὐτοὺς εἰκάζοντες εἶναι τοῦ ληστοῦ. ἰχνηλατήσαντες δὲ μέχρι τοῦ τάφου, καὶ ἐνιδόντες αὐτοὺς ἐγκειμένους μὲν τῷ τάφῳ, ἀκινητίζοντας δὲ, ἅτε ὕπνῳ καὶ οἴνῳ πεπεδημένους· ἔδοξαν νεκροὺς ὁρᾶν, καὶ κατέλιπον ἀπορούμενοι, ὅτι ἐκεῖ τὰ ἴχνη ἔφερεν. ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν οἱ περὶ Ῥοδάνην, καὶ περῶσι τὸν ποταμὸν, γλυκύν τε ὄντα καὶ διαυγῆ, καὶ βασιλεῖ Βαβυλωνίων εἰς πόσιν ἀνακείμενον. καὶ πιπράσκει Σινωνὶς τὰ ἱμάτια. καὶ συλλαμβάνεται ὡς τάφον συλήσασα. καὶ ἀναφέρεται εἰς Σόραιχον, ὃς ἦν Σοραίχου τοῦ τελώνου υἱὸς, ἐπίκλην δὲ αὐτῷ δίκαιος. καὶ βουλεύεται πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ βασιλέα Γάρμον, διὰ τὸ κάλλος, καὶ κιρνᾶται διὰ τοῦτο τὸ τῶν ἀδελφῶν φάρμακον Ῥοδάνῃ καὶ Σινωνίδι. αἱρετώτερον γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος, ἢ Γάρμον ἰδεῖν. μηνύεται Σοραίχῳ διὰ τῆς θεραπαινίδος, ἃ εἰς ἔργον ἔμελλε χωρεῖν Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδι. καὶ λαθὼν ὁ Σόραιχος, τὸ τοῦ θανάτου μὲν φάρμακον κενοῖ· πληροῖ δὲ τὴν κύλικα ὑπνωτικοῦ φαρμάκου. καὶ * πόντας, καὶ ὑπνοῦντας λαβὼν ἐφ' ἁρμαμάξης, ἤλαυνε πρὸς βασιλέα. πλησιαζόντων δὲ, Ῥοδάνης * ἐν ὕπνῳ διεγείρεται. καὶ βοᾷ, καὶ ἐξανιστᾷ Σινωνίδα. ἡ δὲ ξίφει αὐτῆς τὸ στέρνον πλήττει. καὶ ἀναπυνθάνεται τὰ κατ' αὐτοὺς ἅπαντα * Σόραιχος. καὶ λαβόντες πίστεις ἀπαγγέλλουσι, καὶ λύει αὐτοὺς, καὶ ὑποδείκνυσι τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐν τῇ νησίδι, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ τὸ τραῦμα ἡ Σινωνὶς θεραπευθήσεσθαι. ὡς ἐν παρεκβολῇ δὲ διηγεῖται καὶ τὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς νησίδος. καὶ ὅτι ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις περιῤῥέοντες αὐτὴν ποιοῦσι νησίδα. καὶ ὅτι ἡ τῆς ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἱέρεια τρεῖς ἔσχε παῖδας, Εὐφράτην καὶ Τίγριν καὶ Μεσοποταμίαν. αἰσχρὰν τὴν ὄψιν ἀπὸ γενέσεως, ὑπὸ δὲ τῆς Ἀφροδίτης εἰς κάλλος * μετασκευασθεῖσαν. ἣν καὶ ἔρις τριῶν ἐραστῶν γίνεται, καὶ * κρίσις ἐπὶ τοῖς [Βόροχος] ἢ Βόρυχος ὁ κρίνων ἦν κριτῶν ἐκείνοις καιροῖς ἄριστος. ἐκρίνοντο δὲ καὶ ἤριζον οἱ τρεῖς, ὅτι τῷ μὲν ἡ Μεσοποταμία τὴν φιάλην ἧς ἔπινεν, ἔδωκε. τῷ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐξ ἀνθέων ἀφελομένη στέφανον

* Σέραιχος.

τὸν δὲ ἐφίλησε. καὶ τοῦ φιληθέντος κρείσσω νικήσαντος, οὐδὲν ἔλαττον αὐτοῖς ἡ ἔρις ἤκμαζεν, ἕως ἀλλήλους ἀνεῖλον, ἐρίζοντες. λέγει οὖν, ὡς ἐν παρενθήκῃ, περὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἱεροῦ· καὶ ὡς ἀνάγκη τὰς γυναῖκας ἐκεῖσε φοιτώσας ἀπαγγέλλειν δημοσίᾳ τὰ ἐν τῷ ναῷ αὐταῖς ὁρώμενα ὄνειρα. ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ * Φαρνούχου, καὶ Φαρσίριδος, καὶ Ταναΐδος· ἀφ᾽ οὗ καὶ Τάναϊς ὁ ποταμὸς λεπτομερῶς διεξέρχεται. καὶ ὅτι τὰ περὶ τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τῆς Ταναΐδος τοῖς κατοικοῦσιν Ἀφροδίτης μυστήρια, Ταναΐδος καὶ Φαρσίριδός εἰσιν· ἐν δὲ τῇ προειρημένῃ νησίδι ῥόδων ἐμφαγὼν ὁ Τίγρις τελευτᾷ. κάνθαρις γὰρ τοῖς τοῦ ῥόδου φύλλοις ἔτι * συνεπτυγμένοις οὖσιν, ὑπεκάθητο. καὶ ἡ τοῦ παιδὸς * δὴ μήτηρ ἥρωα πείθεται γενέσθαι τὸν υἱὸν ἐκμαγεύσασα. καὶ διεξέρχεται ὁ Ἰάμβλιχος μαγικῆς εἴδη, μάγον ἀκρίδων, καὶ μάγον λεόντων, καὶ μάγον μυῶν· ἐξ οὗ καλεῖσθαι καὶ τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μυῶν, πρώτην γὰρ εἶναι τὴν τῶν μυῶν * μαγικήν. καὶ μάγον δὲ λέγει χαλάζης, καὶ μάγον ὄφεων, καὶ νεκυομαντίας καὶ ἐγγαστρίμυθον. ὅν καί φησιν, ὡς Ἕλληνες μὲν, Εὐρυκλέα λέγουσι, Βαβυλώνιοι δὲ Σακχούραν ἀποκαλοῦσι. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν Βαβυλώνιον εἶναι ὁ συγγραφεὺς, καὶ μαθεῖν τὴν μαγικήν· μαθεῖν δὲ καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἀκμάζειν ἐπὶ Σοαίμου τοῦ Ἀχαιμενίδου τοῦ Ἀρσακίδου, ὃς βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων βασιλέων. γέγονε δὲ ὅμως καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐν Ῥώμῃ. καὶ ὕπατος δέ· εἶτα καὶ βασιλεὺς πάλιν τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. ἐπὶ τούτου γοῦν φησιν ἀκμάσαι ἑαυτόν. Ῥωμαίων δὲ διαλαμβάνει βασιλεύειν Ἀντωνῖνον. καὶ ὅτε Ἀντωνῖνος, φησὶν, Οὖηρον τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀδελφὸν καὶ κηδεστὴν ἔπεμψε, Βολογαίσῳ τῷ Παρθυαίῳ πολεμήσοντα· ὡς αὐτός τε προείποι καὶ τὸν πόλεμον, ὅτι γενήσεται· καὶ ὅτι * ποῖ τελευτήσει. καὶ ὅτι Βολόγαισος μὲν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν ἔφυγεν· ἡ δὲ Παρθυαίων γῆ Ῥωμαίοις ὑπήκοος κατέστη.

* al. Φ[illegible]ρχυ.
* al. συνηπτυγμένοις.
* al. ὁ μήτηρ.
* ὅποι.

tertio verò oſculum tulerat: qui ſanè tertius iudicio victor cùm eſſet, nihilominus contentionem viguiſſe, dum certantes mutuis ſe vulneribus confeciſſent. Refert igitur veluti digrediens, de Veneris fano, vtque neceſſe fuerit matronas eo accedentes publicè enuntiare, quæ in eo delubro cubantibus inſomnia viſa eſſent. Vbi & de Pharnucho, & Pharſiride, ac Tanaide (vnde etiam flumen Tanais) accuratam inſtituit narrationem. myſteriáq; Veneris circa Tanaidem habitantibus, huius eſſe Tanaidis, atque Pharſiridis. In inſula verò ſupraſcripta, roſas edentem Tigrim extinctum: quod cantharis roſæ foliis inuicem adhuc implicatis ſubſederat: additq; poſt adhibita incantamenta, matrem ipſius perſuaſum habuiſſe, Tigrim iam heroem eſſe factum.

IAMBLIC.

Hîc Iamblichus magiæ ſpecies perſequitur, magum enim eſſe locuſtarum, & magum leonum, & magum murium, (atque inde etiam τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μυῶν deriuari, cum cæterarum prima murium magia ſit) magum quoque grandinis, & magum ſerpentum, & diuinationis è mortuis, ac ventriloquum, quem inquit, vt Græci [a] Euryclea, ſic & Sacchuran Babylonij appellant.

Se quoque Babylonium hic ſcriptor facit, ac magiam didiciſſe, & Græcorum ei diſciplinas adiunxiſſe: floruiſſe verò temporibus Soæmi Achæmenidis filij, Arſacæ nepotis: qui rex regibus oriundus, creatus tamen & Romæ ſenator, immò conſul fuerit, ac deinde rex iterum maioris Armeniæ. Huius igitur ſe ætate viguiſſe affirmat, cùm Romæ imperium [b] Antoninus haberet. Qui cùm Verum Imperatorem fratrem ſimul & generum [ſuum] mitteret cum Vologæſo Parthorum rege bellum geſturum, tùm prædixiſſe, & bellum hoc eſſe oriturum, & quando debellandum eſſet. Addit Vologæſum quidem vltra Euphratem, ac Tigrim flumina victum fugiſſe: Parthorum vero regionem in Romanorum ditionem conceſſiſſe.

a Vide Photij epiſtol. 1. 2. inf. & Delrium de magia lib. 4. c. 2. quæſt. 6.

b M. Aurel. Antoninus Philoſophus.

SCHOLION.

OPPORTVNE hoc loco inſerere placuit, ac reddere Latinè repertum in antiquis Græcis codicibus hoc, neſcio cuius, ἀποσπασμάτιον.

Iamblichus hic [c] vtrumque parentem Syrum habuit, non de illis aduenis Græcis, ſed de ipſis Syriæ indigenis. Syrorum ergo & lingua eſt vſus, & moribus vixit, donec eum, qui educauit, Babylonius quidam (vt ipſemet narrat) ad ſe receptum Babylonica quoque lingua, moribúſque, ac rhetoricis inſtruxit: quarum quidem rhetoricarum exercitationum vna illa ſit, quam hic modo tractat. Captum deinde refert hunc Babylonium, quo tempore Traianus in Babyloniam irrupit, atque à prædonum mercatoribus Syro cuidam eſſe venditum, barbarica ſapientia imbuto, quique inter ſcribas regios, cum in patria degeret, meruiſſet. Ipſe itaque Iamblichus, cùm Syram linguam, quod ei patria eſſet, benè calleret, ac præter ea Babylonicam didiciſſet, etiam Græca poſt exercitatum ſe, rhetoriſque non poſtremi nomen adeptum eſſe, prædicat. Alius ergo Iamblichus hic ſit neceſſe, ab illo Porphirij auditore, & Iuliani illius impij παραβάτου familiari, item Syro, cuius liber de Pythagoræ vita Græcolatinus exſtat, quique ab Eunapio Sardiano & Suida deſcribitur.

c *Et quidem mancipum vt referri ait Suid.*

Ἀλλ᾽ ἐγὼ Τίγρις καὶ Εὐφράτης οἱ παῖδες, ἐμφερεῖς ἀλλήλοις ἦσαν· καὶ Ῥοδάνης ἀμφοτέροις. τοῦ δὲ παιδὸς, ὥσπερ ἔφημεν, τῷ ῥόδῳ τελευτηθέντος· Ῥοδάνης πρὸς τὴν νησίδα ἅμα Σινωνίδι περαιοῦται, καὶ βοᾷ ἡ μήτηρ τὸν τεθνηκότα αὐτῆς υἱὸν ἀναβιῶναι, εἰς τὸν Ῥοδάνην ὁρῶσα. καὶ * κόρην αὐτῷ * ἔθηκεν ἕπεσθαι. συνυποκρίνεται Ῥοδάνης ταῦτα, τὴν τῶν νησιωτῶν κατεξυφῶν εὐηθείας. μηνύεται Δάμας τὰ περὶ Ῥοδάνην, καὶ ὅσα Σόραιχος περὶ αὐτοὺς ἔπραξε.

* κόμην.
* ἐκέλευσεν.

Tigris & Euphrates [ſacerdotis illius] filij perſimiles inuicem erant, & Rhodanes vtroſque forma referebat. Poſt alterum igitur illum filium, per roſam, vti diximus, enectum, Rhodanes in inſulam vnà cum Sinonide traiecit: & mater Rhodanem aſpiciens, inclamat natum ſuum extinctum reuixiſſe, filiámque pone ſubſequi eum iubet. Diſſimulat hæc Rhodanes, inſulanorum ſimplicitatem ludificans. Damas interea, quæ Rhodani accidiſſent, quæque Sorechus cum illo geſſiſſet, indicio cognouit

IAMBLICHVS.

Index vero ac delator medicus ille fuit, quem Soræchus, vt Sinonidis vulnus curaret: clam ſubmiſerat. Capitur hoc nomine Soræchus, & ad Garmum adducitur. Mittitur & delator cum Damæ litteris, ad Veneris ſacerdotem, quibus Sinonida comprehendere iubetur. Medicus ergo ſacræ inſulæ flumen permeans, ſeipſum de more camelo appendit, litteráſque [iumenti] dextræ auri imponit. Verum delatore illo fluminis vndis merſo, Camelus ad Inſulam adnatauit: vbi Rhodanes rem totam didicit, ſublata è iumenti aure Damæ epiſtola. Quare fuga inde ſe proripiunt, occurrúntque Soræcho ad Garmum regem ducto, & vna in hoſpitium diuertunt. ibi noctu Rhodanes auri cupiditate iniecta. facilè perſuadet, Soræchi vt cuſtodes iugulentur. [quo facinore perpetrato,] fugit cum his Soræchus, mutuam hanc prioris ſuæ beneficentiæ mercedẽ nactus, Porro Damas comprehendit Veneris ſacerdotem, & de Sinonide quæſtionem inſtituit: atque vbi tandem ſententia condemnatus eſt ſenex, vt è ſacerdote carnifex efficiatur, mores quoque carnificis ac conſuetudines Euphrates diſcit. Pater, idémque ſacerdos, Euphratem pro Rhodane habet, appellátque. Fugit & ſoror Euphratis Meſopotamia. Dein ad Sacan Euphrates ipſe adducitur, interrogatúrque de Sinonide: pro Rhodane enim habebatur, atque examinabatur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captum eſſe Rhodanem, capiendam quoque propediem Sinonida. Euphrates enim quaſi Rhodanes eſſet, in iudicio reſpondet, Sinonida, dum ipſe caperetur, fugiſſe. coactus nimirum & ipſe Sinonida appellare ſororem ſuam Meſopotamiam.

Rhodanes interim & Sinonis vna cum Soræcho in fugã verſi agricolæ tuguriũ ſubeunt, cui filia erat eleganti forma, nuper admodum viduata viro, eiúſque deſiderio crines attonſa. Hæc torquem illam auream vendere mittitur, quam è vinculis Rhodanes atq; Sinonis attulerant. Verum ad aurifabrũ agricolæ filia vt venit, puellæ hic venuſtate, & torquis parte, quã ipſe fabricaſſet, detonſáq; coma cõſpecta, ipſam eſſe Sinonida ſuſpicatur. Mittit igitur ad Damam, aſſumptíſq; cuſtodibus, abſcedentem puellã clam obſeruat. Illa quid ageretur ſuſpicata, in deſertum ſe recipit domicilium: vbi & illa, quæ de puella quadã Trophima nomine, & de ſeruo amante, atq; homicida, itémque de mundo muliebri aureo narrantur, cõtigerunt: nefanda inſuper illa ſerui facinora, quando & manus ille ſibi intulit, vt ruſtici filia ſanguine aſperſa, metúq; percuſſa fugerit, territis æquè, & in fugam verſis cuſtodibus. Ad patrẽ itaque filia reuerſa, narrat ea quæ acciderant. Quare fugam inde capeſſit Rhodanes. Litteræ autẽ ante hæc ad Garmum ab aurifabro miſſæ fuerant de reperta Sinonide: fidémq; fecerat, cum torques empta, atq; ad eum miſſa, tũ cętera quę de ruſtici ille filia ſuſpicãdo cogitarat. Rhodanes hîc, dũ fuga ſibi cõſulturus diſcedit, oſculũ ruſtici filiæ offert. Quamobrem ira Sinonis incãduit, dum in ſuſpicionẽ primùm venit baſij,

μηνυτὴς δ' ἦν αὐτὸς ὁ ἰατρὸς, ὃν ὁ Σόραιχος κρύφα πέμψας, τὸ τῆς Σινωνίδος ἐθεράπευε τραῦμα. συλλαμβάνεται * δὲ τοῦτο Σόραιχος, καὶ ἄγεται ἐπὶ Γάρμον. ἀποστέλλεται καὶ αὐτὸς ὁ μηνυτὴς, (* διὰ τ...) γράμμα Δάμα ἐπιφερόμενος πρὸς τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, ἐφ' ᾧ συλλαβεῖν τοὺς περὶ Σινωνίδα. διαβαίνει δὲ τὸν ποταμὸν ὁ ἰατρὸς τῆς ἱερᾶς, ἑαυτὸν ὡς ἔθος ἐξαρτήσας καμήλου, τὸ δὲ γράμμα τῷ δεξιῷ παρενθεὶς τῶν ὤτων· καὶ τέλος ὁ μηνυτὴς ἐναποπνίγεται τῷ ποταμῷ. διαβαίνει δὲ πρὸς τὴν νησίδα ἡ κάμηλος· καὶ πάντα μανθάνουσιν οἱ περὶ Ροδάνην, τὸ τοῦ Δάμα γράμμα τῶν ὤτων ἀνελόμενοι τῆς καμήλου φεύγουσιν ἐκεῖθεν διὰ τοῦτο· καὶ συναντῶσιν * ἀγόμενον Σόραιχον ἐπὶ (* ἴσ. ἀγομένῳ Σοραίχῳ.) Γάρμον, καὶ καταλύουσιν ἅμα ἐν πανδοχείῳ. καὶ τῇ τοῦ χρυσίου ἐπιθυμίᾳ νύκτωρ ἀναπείθει Ροδάνης· καὶ ἀναιροῦνται οἱ Σοραίχου φύλακες· καὶ φεύγει σὺν αὐτοῖς Σόραιχος· ἀμοιβὴν εὑρὼν τῆς προϋπαρξάσης εὐεργεσίας. συλλαμβάνει Δάμας τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος. καὶ τέλος κατακρίνεται δήμιος γενέσθαι ἀντὶ ἱερέως ὁ πρεσβύτης. καὶ τὰ περὶ τὸν δήμιον ἔθη καὶ νόμιμα συλλαμβάνεται Εὐφράτης. ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἱερεὺς, ὡς Ροδάνην αὐτὸν ὑπολαβὼν, οὕτως ἐπεκάλει· καὶ φεύγει Μεσοποταμία ἡ ἀδελφὴ, καὶ πρὸς τὸν Σάκαν ἀπάγεται Εὐφράτης, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος· ὡς γὰρ Ροδάνης ἠτάζετο. καὶ ἀποστέλλει Σάκας πρὸς Γάρμον, ὅτι Ροδάνης συνείληπται, καὶ Σινωνὶς συλληφθήσεται· ὁ γὰρ Εὐφράτης ὡς Ροδάνης κρινόμενος, ἔφη, τὴν Σινωνίδα συλλαμβανομένου αὐτοῦ διαπεφευγέναι. Σινωνίδα καλεῖν κἀκεῖνος ἐκβιαζόμενος, τὴν ἀδελφὴν Μεσοποταμίαν.

Ὅτι οἱ περὶ Ροδάνην καὶ Σινωνίδα φεύγοντες ἅμα Σοραίχῳ, καταίρουσιν εἰς γεωργοῦ· τῷ δ' ἦν κόρη [θυγάτηρ] καλὴ τὴν ὄψιν, ἄρτι χηρωθεῖσα, καὶ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα εὐνοίᾳ τὰς τρίχας περικειραμένη. πέμπεται αὕτη τῆς ἁλύσεως τῆς χρυσῆς ἀπεμπολῆσαι, ἣν οἱ περὶ Ροδάνην ἐκ τῶν δεσμῶν ἐπεφέροντο. καὶ ἄπεισι πρὸς τὸν χρυσοχόον ἡ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ. καὶ ἰδὼν ἐκεῖνος τήν τε ὄψιν τῆς κόρης καλὴν, καὶ τῆς ἁλύσεως τὸ μέρος, ἧς αὐτὸς ἐργάτης ἐτύγχανε, καὶ τὴν κόμην περιῃρημένην: ὑπονοεῖ Σινωνίδα εἶναι. καὶ πέμψας πρὸς Δάμαν, καὶ * ἀνελὼν φύλακας, ἀπερχομένην ἐφύλαττε κρύφα. (* al. λαβὼν) ἡ δὲ ὑπονοήσασα τὸ πραττόμενον, φεύγει εἰς ἔρημον κατάλυμα. ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ τῆς κόρης τῆς * καλουμένης Τροφίμης, καὶ τοῦ δούλου τοῦ (* ἐπικαλουμένης) ἐραστοῦ καὶ φονέως, καὶ τοῦ κόσμου τοῦ χρυσοῦ, καὶ αἱ ἔκθεσμοι τοῦ δούλου πράξεις, καὶ τὸ ἑαυτὸν ἐπισφάξαι, καὶ τὸ αἱματωθῆναι τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα τοῖς τοῦ ἑαυτοῦ * διαχειρισαμένου αἵμασι. (* al. διαχ...σαμένου) καὶ ὁ τῆς κόρης διὰ ταῦτα φόβος, καὶ ἡ φυγὴ, καὶ ἡ ἔκστασις τῶν φυλάκων καὶ φυγὴ, καὶ ἡ πρὸς τὸν πατέρα τῆς κόρης ἄφιξις, καὶ διήγησις τῶν συγκυρησάντων, καὶ φυγὴ ἐκεῖθεν τῶν περὶ Ροδάνην· καὶ πρὸ τούτων γράμμα πρὸς Γάρμον τοῦ χρυσοχόου, ὅτι Σινωνὶς εὕρηται. καὶ ἦν πίστις ἡ διαζωνηθεῖσα ἅλυσις πεμπομένη, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ περὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα ὑπώπτευε Ροδάνης ἀπιών· ἐφ' ᾧ φεύγων φιλεῖ τὴν κόρην τοῦ γεωργοῦ· καὶ ἀνάπτεται εἰς ὀργὴν Σινωνίς· διὰ τοῦτο εἰς ὑπόνοιαν μὲν πρῶτον ἀφιγμένη τοῦ φιλήματος.

ἔπειτα

ἔπειτα καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ Ροδάνους χειλέων ἀφελομένη τὸ αἷμα. ὁ φιλήσας αὐτὴν προσκεκόλλητο εἰς ἰσχυρὰν πίστιν [καὶ] καταστᾶσα, ζητεῖ διὰ τοῦτο Σινωνὶς τὴν κόρην ἀνελεῖν, καὶ ὑποστρέφειν πρὸς αὐτὴν ἠπείγετο, καθάπερ τις ἐμμανής· καὶ συνέπεται Σόραιχος, ἐπεὶ μὴ κατασχεῖν τῆς μανιώδους ὁρμῆς ἴσχυε. καὶ καταίρουσιν εἰς πλουσίου τινὸς, τὸ ἦθος δὲ ἀκολάστου, Σήταπος αὐτῷ ὄνομα, ὃς ἐρᾷ τῆς Σινωνίδος, καὶ πειρᾷ· ἡ δὲ ἀντερᾶν ὑποκρίνεται, καὶ μεθυσθέντα τὸν Σήταπον, κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔρωτος, ἀναιρεῖ ξίφει. καὶ ἀνοῖξαι κελεύσασα τὴν αὔλιον, καὶ τὸν Σόραιχον ἀγνοοῦντα τὸ πραχθὲν καταλιποῦσα, ἐπὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ κόρην ἠλαύνετο. Σόραιχος δὲ τὴν ἔξοδον αὐτῆς μαθὼν, ἐδίωκεν ὀπίσω, καὶ καταλαμβάνει ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν Σητάπου δούλων, οὓς ἦν μισθωσάμενος, ἵνα κωλύσῃ τὴν σφαγὴν τῆς τοῦ γεωργοῦ κόρης· καταλαβὼν δὲ ἀναλαμβάνει εἰς τὴν ἁρμάμαξαν· παρεσκεύαστο γὰρ καὶ τοῦτο· καὶ ἀπελαύνει ὀπίσω. ὑποστρεφόντων δὲ αὐτῶν, οἱ τοῦ Σητάπου θεράποντες, ἐπεὶ τὸν δεσπότην ἀνῃρημένον ἐθεάσαντο, ἀπήντησαν ὠργισμένοι. καὶ συλλαβόντες Σινωνίδα καὶ δήσαντες, ἦγον ἐπὶ Γάρμον, ὡς ἀνδροφόνον κολασθησομένην. καὶ Σόραιχος ἦν ἄγγελος Ροδάνῃ τῶν κακῶν· κόνιν τε κατὰ τῆς κεφαλῆς πασάμενος, καὶ τὸν κάνδυν περιερριμμένος. καὶ Ροδάνης ἀναιρεῖν ἑαυτὸν *τολμᾷ· ἀλλ' ἐκώλυσε Σόραιχος. ὁ δὲ Γάρμος, Σάκα δεξάμενος γράμματα, ὅτιπερ Ροδάνης συνείληπται, καὶ *περὶ τοῦ χρυσοχόου, ὅτι Σινωνὶς ἔχεται: ἔχαιρέ τε καὶ ἔθυε, καὶ τοὺς γάμους ἡτοίμαζε, καὶ κήρυγμα ἡπλοῦτο πανταχοῦ, πάντας δεσμώτας λύεσθαι, καὶ ἀφίεσθαι. καὶ Σινωνὶς ὑπὸ τῶν Σητάπου θεραπόντων δέσμιος ἀγομένη, τῷ κοινῷ τοῦ κηρύγματος λύεται καὶ ἀφίεται. Δάμαν δὲ κελεύει Γάρμος παραδοθῆναι θανάτῳ· καὶ παραδίδοται δημίῳ, ὃν αὐτὸς ἀπὸ ἱερέως εἰς τὸν δήμιον μετέστησεν. ἐδυσχέραινε δὲ τῷ Δάμᾳ ὁ Γάρμος, ὅτι παρ' ἄλλοις Ροδάνης, ὡς ἐνόμιζε, καὶ Σινωνὶς συνεσχέθησαν. διάδοχος δὲ Δάμα, ὁ ἀδελφὸς καθίσταται Μονασός. διάληψις περὶ Βερενίκης, ἥτις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων, καὶ τῶν ἀγρίων αὐτῆς καὶ ἐκθέσμων ἐρώτων. καὶ ὅπως Μεσοποταμία συνεγίνετο. καὶ ὡς ὕστερον ὑπὸ Σάκα συνελήφθη Μεσοποταμία· καὶ πρὸς Γάρμον ἅμα τῷ ἀδελφῷ Εὐφράτῃ *ἀπάγεται. γράμμα δεξάμενος Γάρμος παρὰ τοῦ χρυσοχόου ὡς Σινωνὶς διαπέφευγε, προστάττει ἐκεῖνόν τε ἀναιρεθῆναι, καὶ τοὺς ἐπὶ φυλακῇ ταύτης καὶ ἀγωγῇ σταλέντας αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ζῶντας κατορυχθῆναι. Ὑρκανὸς κύων ὁ τοῦ Ροδάνους, εὑρὼν ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀποτροπαίῳ καταγωγίῳ τὰ σώματα τῆς τε δυστυχοῦς κόρης καὶ τοῦ παλαμναίου καὶ δυσέρωτος δούλου: κατέφαγε πρῶτον τὸ τοῦ δούλου, ἔπειτα κατὰ μικρὸν καὶ τὸ τῆς κόρης· καὶ ἐφίσταται τῷ τόπῳ ὁ τῆς Σινωνίδος πατήρ. καὶ τὸν κύνα ὡς εἴη Ροδάνους εἰδὼς, καὶ τὴν κόρην ἡμίβρωτον ἰδὼν: σφάζει μὲν ὡς ἐπὶ Σινωνίδι τὸν κύνα· ἀναρτᾷ δὲ καὶ ἑαυτὸν βρόχῳ· καταχώσας τὸ ὑπόλοιπον τῆς κόρης σῶμα, καὶ ἐπιγράψας αἵματι τοῦ κυνὸς, Ενθάδε κατάκειται Σινωνὶς ἡ καλή. καὶ τόν τε κύνα ἐσφαγμένον τῷ τάφῳ ἰδόντες παραγίνονται τῷ τόπῳ Σόραιχος καὶ Ροδάνης.

* al. ὁρμᾷ.

* al. παρὰ.

* καθίσταται.

quæ deinde ſuſpicio (quando ex Rhodanis labiis deterſit ſanguinem, qui puellam oſculando ei adhæſerat) magis etiam eſt confirmata. Hinc interimere vult ruſticam puellam Sinonis, retróque ad illam ſeſe contulit, furenti ſimilis. Soræchus, quia furibundum eius impetum refrænare non poſſet; inſequitur: ſuccedúntque in domum diuitis quidem hominis, ſed perditis moribus; cui *Setapo* nomen. Hic Sinonidis amore captus, pergit eam ſollicitare, & illa redamare ſe fingens, ebrium Setapum noctu, & in amoris initio, ferro conficit. domum deinde ſibi aperiri illa iubet,& rei geſtæ ignarum Soræchum ibi relinquens, ad ruſtici filiam properat.Verùm cognito Soræchus eius diſceſſu,pone ſequitur,comitéſque ſecum ducit de Setapi ſeruis aliquot,quos vt agricolæ filiæ cædē prohiberet,mercede cōduxerat. Aſſecutus igitur eam carpento imponit(nā & hoc ſibi parauerat)ac retrò reuertitur.Redeuntibus autem illis,cæteri ſerui Setapi,qui iam interfectum herum deprehenderant, furibundi accurrunt, captámque Sinonida, & vinculis colligatam, ad Garmum veluti homicidij ream; pœnáſque daturam ducunt. Soræchus ergo puluere aſperſus caput, & [a] Perſicæ inuolutus tunicæ ad Rhodanem infortunium refert. Ad quæ certè Rhodanes necem ſibi conſciuiſſet, ni Soræchus obſtitiſſet. Garmus interim, acceptis Sacæ literis de capto Rhodane,& ab aurifabro de Sinonide retenta, gaudio perfuſus ad ſacrificandum diis accedit, nuptiáſque parat. Præconis item voce vbique denunciari iubet,vt vincti omnes ſoluantur atque dimittantur. Ita Sinonis, quæ à Setapi ſeruis in vincula ducebatur, publico decreto ſoluta; ac miſſa facta eſt. Damam præterea occidi Garmus iubet, traditúrque illi ipſi carnifici, quem ipſemet ex ſacerdote carnificem fecerat. Indignabatur etenim, quod apud alios Rhodanes, vt putabat, ac Sinonis conſtricti tenerentur. Damæ ſuccedit frater eius Monaſus.

Narratio deinde inſtituitur de [b] Berenice Ægyptiorum regis filia, déque immani eius & infando amore, vtque ad huius Meſopotamia colloquium ac familiaritatem peruenerit. Capta itaque poſt hæc Meſopotamia à Saca, cum fratre ſuo Euphrate ad Garmum adducitur, qui literis aurifabri certior factus, aufugiſſe Sinonida, & illum interfici, & omnes ad hanc cuſtodiendam, atque adducendam lictores miſſos, vna cum vxoribus ac liberis, defodi viuos iubet. Canis interim Rhodanis, *Hyrcanus* appellatus, repertis in abominando illo diuerſorio miſeræ puellæ, ac perditè amantis illius atque ſicarij ſerui corporibus, hunc primùm deuorat, mox etiam paulatim puellæ viſcera mandebat, cùm pater ipſe Sinonidis ad eum quoque locum acceſſit. Agnito igitur Rhodanis cane, & puellam ſemeſam animaduertens, canem quaſi Sinonida vlturus mactauit, ſeque ipſe laqueo ſuſpendit; tumulato tamen prius, compoſitóque reliquo puellæ corpore, inſcripto & canis ſanguine titulo, Hic Sita Est Pulchra Sinonis. Acceſſerunt huc forte Soræchus & Rhodanes, viſoque ad tumulum interfectum canem,

[a] τὸν κάνδυν περιερριμμένος. Vide Polluc. Bayſ. & ante alios doctiſs. Briſſon. Perſicorum 1. & 3.

[b] Ob Berenicen illam, cōm[illegible] gratia cantatam à Callimacho atque Catullo, videtur hic nomen illud adſumptum.

IAMBLIC.

& Sinonidis parentem laqueo ſuſpenſum; lecto adhæc ſepulchri titulo, Rhodanes quidem primum vulnus ſibi inflixit, ſuóque ſanguine Sinonidis titulo adſcripſit, ET RHODANES PVLCHER: Soræchus laqueo caput inſeruit. Dum autem vltimum Rhodanes vulnus inferre ſibi parat, ecce tibi agricolæ filia ingenti clamore accurrit: Non eſt, inquiens, ô Rhodane, Sinônis quæ hîc iacet. Nec mora laqueum Soræchi diſcindit, Rhodaníque gladium eripit. Hinc narrando, quæ infelici puellæ accidiſſent, & de auro defoſſo, ad quod ipſa recipiendum veniſſet, vix tandem perſuadet. Sinônis interea vinculis expedita ad domum fugit agricolæ, furore etiamnum in eius filiam agitata; qua non reperta, parentem de ea percunctatur. Ille viam [a] monſtrat, & inſequitur ipſa ſtricto gladio. Vt verò ad Rhodanem proſtratum peruenit, illámque [ruſtici filiam] ſolam aſſidentem, & pectoris vulnus refrigerantem (Soræchus enim medicum acceſſitum ierat) furore & zelotypia magis incenſa, in puellam cum impetu ruit. At Rhodanes, collectis ad eam violentiam nonnihil à vulnere viribus, accurrit, auertítque ab illa Sinonida, & ferrum eripit. Illa igitur præ ira domicilio exſiliens, & furibunda procurrens, Rhodani tantum hoc obiiciens dixit: *Hodie te ad Garmi nuptias inuito.* Soræchus dein reuerſus, & re omni cognita, Rhodanem conſolatur; curatáque plaga, cum pecunia puellam ad parentem remittunt.

Interea Euphrates ad Garmum ducitur, quaſi Rhodanes eſſet, & pro Sinonide Meſopotamia. Ducitur & Soræchus, verúſque Rhodanes. Verum cognito Garmus Meſopotamiam non eſſe veram Sinonida, Zobaræ eam tradidit, ad Euphratem fluuium capite truncandam, ne qua, inquit, alia Sinonidis nomen, eius exemplo, falſo vſurpet. Zobaras tamen [b] Meſopotamiæ poſſeſſus amore, ſeruauit eam, & ad Berenicen Ægypti, iam patre extincto, Reginam, vnde ipſe olim abductus fuerat, adducit, & Meſopotamiæ nuptias Berenice facit. Qua etiam de cauſa bellum inuicem Garmus & Berenice minantur. Euphrates item parenti ſuo, vt carnifici, traditus atque agnitus, ſeruatur; & parentis officio fungitur, ita ſe humano nullo ſanguine pater contaminat. Poſt tamen, vt carnificis ille filia è carcere egreſſus, liber euaſit. Ibidem & de carnificis concubinà, eiúſque legibus, ac moribus, & vt ruſtici filia, poſteaquam Sinônis Regi Syriæ nupta, iræ vindicandæ poteſtatem nacta eſt, vi abrepta fuerit, atque damnata ad concumbendum cum carnifice. Septum itaque carnificum introiens, cum Euphrate congreſſa eſt: qui eius perſonam fingens, pro ipſa è ſepto egreditur, & illa viciſſim pro Euphrate lictoris munere functa eſt. Et hæc quidem ita geſta.

Soræchus autem cruci affigendus damnatur, locúſque definitur, vbi Rhodanes, & Sinônis hoſpitati primum fuerant, in prató illo,

a Pro ἔφριξε, repone ἔφραζε.

b Hinc Suidā corrigas, apud quem Μισόπτης, nato, vt ſcilet, ex compendio errore.

τόν τε πατέρα τῆς Σινωνίδος ἀνηρτημένον· τό, τε τοῦ τάφου ἐπίγραμμα· ὁ μὲν Ῥοδάνης πρώτην πληγὴν ἑαυτῷ ἐπενεγκὼν, προσέγραψε τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐπὶ τῷ τῆς Σινωνίδος ἐπιγράμματι, καὶ Ῥοδάνης ὁ καλός. ὁ δὲ Σόραιχος, βρόχῳ ἑαυτὸν ἐξῆπτεν. ἐν ᾧ δὲ καὶ τὴν τελευταίαν πληγὴν ὁ Ῥοδάνης ἐπάγειν ἤρχετο, ἡ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ ἐπιστᾶσα, μέγα ἐβόα· οὐκ ἔστι Σινωνὶς, ὦ Ῥοδάνη, ἡ κειμένη. καὶ δραμοῦσα, κόπτει τε τὸν βρόχον Σοραίχου, καὶ τὸ ξίφος ἀφαιρεῖται Ῥοδάνους. καὶ πείθει μόλις διηγησαμένη, τά τε περὶ τὴν δυστυχῆ κόρην, καὶ περὶ τοῦ χρυσίου τοῦ κατορωρυγμένου· καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ἀναλαβεῖν τοῦτο ἥκοι. ἡ δὲ Σινωνὶς ἀπολυθεῖσα τῶν δεσμῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν* ἔφυγε τοῦ γεωργοῦ, ἔτι κατὰ τῆς κόρης ἐπιμαινομένη. μὴ εὑροῦσα δὲ αὐτὴν *ἐπηρώτα τὸν πατέρα. ὁ δὲ τὴν ὁδὸν ἔφραζε. καὶ αὐτὴ ἐδίωκεν ὀπίσω, γυμνώσασα τὸ ξίφος. ὡς δὲ κατέλαβεν ἐρριμμένον μὲν τὸν Ῥοδάνην, ἐκείνην δὲ μόνην *παραμυθουμένην, καὶ τὸ τραῦμα τοῦ στήθους παραψήχουσαν· ὁ Σόραιχος γὰρ ἐπὶ ζήτησιν ἰατροῦ ἐξῄει· ὀργῆς τε καὶ ζηλοτυπίας μᾶλλον ἐμπίπλαται· καὶ ὁρμᾷ κατὰ τῆς κόρης. ὁ δὲ Ῥοδάνης ὑπὸ τῆς βίας κρείττων τοῦ τραύματος γεγονὼς ὑπήντα, καὶ ἐκώλυε τὴν Σινωνίδα, τὸ ξίφος ἁρπάσας ἀπ᾽ αὐτῆς. ἡ δὲ ὑπ᾽ ὀργῆς ἐκπηδήσασα τοῦ καταγωγίου, καὶ δρόμῳ χρωμένη μανιώδει· τοῦτο πρὸς Ῥοδάνην εἰποῦσα ἀπέρριψε μόνον· καλῶ σε σήμερον εἰς τοὺς Γάρμου γάμους. Σόραιχος δὲ παραγενόμενος, καὶ μαθὼν ἅπαντα· παρηγορεῖ μὲν Ῥοδάνην. καὶ ἰατρεύσαντες τὸ τραῦμα, ἀπολύουσι μετὰ τῶν χρημάτων τὴν κόρην πρὸς τὸν πατέρα. ἄγεται πρὸς Γάρμον Εὐφράτης, ὡς Ῥοδάνης, καὶ ὡς Σινωνὶς Μεσοποταμία· ἄγεται καὶ Σόραιχος καὶ ὁ ἀληθὴς Ῥοδάνης. καὶ διαγνοὺς ὁ Γάρμος, μὴ εἶναι Σινωνίδα τὴν Μεσοποταμίαν· δίδωσι Ζοβάρᾳ παρὰ ποταμὸν Εὐφράτην καρατομῆσαι αὐτήν· ἵνα μή, φησι, καὶ ἑτέρα τις τοῦ τῆς Σινωνίδος ἐπιβατεύσῃ ὀνόματος. ὁ δὲ Ζοβάρας ἀπὸ πηγῆς ἐρωτικῆς πιὼν, καὶ τῆς Μεσοποταμίας σχεθεὶς ἔρωτι· σώζει τε αὐτὴν, καὶ πρὸς Βερενίκην Αἰγυπτίων ἤδη, ἅτε τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, βασιλεύουσαν, ἐξ ἧς ἦν καὶ ἀφελόμενος, ἄγει· καὶ γάμους Μεσοποταμίας ἡ Βερενίκη ποιεῖται· καὶ πόλεμος δι᾽ αὐτὴν, Γάρμῳ καὶ Βερενίκῃ διαπειλεῖται. Εὐφράτης δὲ παραδίδοται τῷ πατρὶ ὡς δημίῳ. καὶ ἀναγνωσθεὶς σώζεται. καὶ πληροῖ μὲν αὐτὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα· ὁ δὲ πατὴρ οὐ μιαίνεται τοῖς ἀνθρώπων αἵμασιν. ὕστερον δὲ, ὡς τοῦ δημίου κόρη ἐξέρχεται τοῦ οἰκήματος, καὶ διασώζεται. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς συγκαθευδούσης τῷ δημίῳ, τά τε περὶ αὐτὴν ἔθιμά τε καὶ νόμιμα, καὶ περὶ τῆς τοῦ γεωργοῦ θυγατρὸς, ὅπως ἀνάσπαστος γίνεται· ἐπεὶ Σινωνὶς τῷ Συρίας βασιλεῖ γαμηθεῖσα, ἔσχεν ἰσχὺν τὴν ὀργὴν ἀντιπληρῶσαι· καὶ ὡς δημίῳ ταύτην συγκαθεύδειν κατεδίκαζε. καὶ ὅτι συγκαθευδήσειν, εἰς τὸν τῶν δημίων περίβολον εἰσελθοῦσα, τῷ Εὐφράτῃ· ὃς καὶ ἀντ᾽ αὐτῆς εἰς τὸ ἐκείνης πρόσωπον ὑποκριθεὶς, ἐξῆλθε τοῦ περιβόλου. καὶ ἐκείνη ἀντὶ τοῦ Εὐφράτου, τὸ ἔργον ἔπραττε τοῦ δημίου. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε προύβαινε. παραδίδοται δὲ Σόραιχος, ἐπὶ τῷ ἀνασταυρωθῆναι. ὁ δὲ τόπος ὥριστο, ἔνθα Ῥοδάνης καὶ Σινωνὶς τὰ πρῶτα ηὐλίσαντο. ἐν τῷ λειμῶνι

καὶ ἐν

καὶ ἐν τῇ πηγῇ. ἐν οἷς καὶ τῷ Ῥοδάνει τὸ κεκρυμμένον ἐπεφώρατο χρυσίον, ὃ καὶ ἀπαγομένῳ ἐπὶ τὸν σταυρὸν Σοραίχῳ μηνύει. καὶ Ἀλανῶν στρατὸς ἀπόμισθος Γάρμῳ γεγονὼς, καὶ ἀπεχθανόμενοι, περὶ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ Σόραιχος ἔμελλεν ἀνασταυροῦσθαι, διατρίβουσιν. οἳ καὶ ἀπελάσαντες τοὺς Σόραιχον ἄγοντας, ἔλυσαν. ὁ δὲ τὸ μηνυθὲν χρυσίον εὑρὼν, καὶ τέχνῃ τινὶ καὶ σοφίᾳ ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἀνιμώμενος, [καὶ] τοὺς Ἀλανοὺς ἔπειθεν, ὡς ὑπὸ θεῶν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκδιδάσκοιτο. καὶ κατὰ μικρὸν ἑλκύσας *εἴθισεν ὥς τε σφῶν ἡγεῖσθαι βασιλέα· καὶ πολεμεῖ στρατῷ Γάρμου, καὶ νικᾷ. ἀλλ' ὕστερον ταῦτα. ὅτε δὲ Σόραιχος ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐπέμπετο, τότε καὶ Ῥοδάνης ὑπ' αὐτοῦ Γάρμου ἐστεφανωμένου καὶ χορεύοντος, ἐπὶ τὸν πρότερον σταυρὸν πάλιν ἤγετο· καὶ ἀνεσταυροῦτο. καὶ Γάρμος, μεθύων ἅμα καὶ χορεύων περὶ τὸν σταυρὸν, σὺν ταῖς αὐλητρίσιν, ἔχαιρέ τε καὶ εὐφραίνετο. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Σάκας πρὸς Γάρμον γράμμα πέμπει, ὡς Σινωνὶς τῷ Σύρων βασιλεῖ μειρακίῳ ὄντι γαμεῖται· καὶ Ῥοδάνης ἄνωθεν ἔχαιρε. Γάρμος δὲ ἑαυτὸν ἀνελεῖν ὥρμησεν. ἐπισχὼν δὲ κατάγει Ῥοδάνην ἄκοντα τοῦ σταυροῦ· θανεῖν γὰρ μᾶλλον ᾑρεῖτο. καὶ κοσμεῖ στρατηγικῶς, καὶ πέμπει τοῦ πολέμου, ὃν πρὸς τὸν τῶν Σύρων ἀνεκίνει βασιλέα, στρατηγὸν, ὡς ἐραστὴν κατὰ τοῦ ἀντεραστοῦ. καὶ φιλοφρονεῖται ὑπούλως· καὶ γράμμα κρύφιον γράφει τοῖς ὑποστρατήγοις· εἰ νίκη γένηται καὶ συλληφθῇ Σινωνὶς, ἀναιρεθῆναι Ῥοδάνην. Ῥοδάνης δὲ καὶ νικᾷ, καὶ τὴν Σινωνίδα ἀπολαμβάνει, καὶ βασιλεύει Βαβυλωνίαν. καὶ τοῦτο χελιδὼν προεμήνυσε. ταύτην γὰρ, ὅτε παρὼν Γάρμος, καὶ συνεξέπεμπε Ῥοδάνην, ἀετὸς ἐδίωκε καὶ ἰκτῖνος. ἀλλὰ τὸν μὲν ἀετὸν διέφυγεν, ὁ δὲ ἰκτῖνος ταύτην ἥρπασεν, ἐν οἷς καὶ ἑξ καὶ δέκατος λόγος.

ἤθισεν

atque ad fontem, quibus etiam in locis antea Rhodanes auri theſaurum deprehenderat, quem nunc quoque Soræcho, ad patibulum ducto, indicauit. Alanorum tum fortè exercitus mercede à Garmo fraudatus, & hoſtiliter in eum animatus, eodem in loco, vbi cruci affingendus erat Soræchus, conſederat. hic Soræchum, pulſis iis qui eum ad mortem ducebant, liberauit. Ille verò reperto quod monſtratum erat, auro, atque arte quadam & aſtu è foſſa deducto, Alanis perſuaſit, ſe à Diis hæc atque alia edoctum ſcire. Paulatim autem eos deliniendo ita aſſuefecit, vt illum pro rege ſuo agnoſcerent, bellúmque cum Garmi exercitu geſſerit ac vicerit; ſed hæc poſt euenerunt. Verum quo tempore ad patibulum Soræchus ducebatur, eodem & Rhodanes ab ipſo Garmo coronato atque ſaltante, ad priorem illam crucem iterum ductus eſt, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius ſe ingurgitat, & choream circa crucem vna cum tibicinis mulieribus ducens, lætus ſeſe oblectat, literæ à Saca miſſæ Garmo redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adoleſcenti nuptui data.

IAMBLIC.

Quo nuncio Rhodanes pendens exhilaratus eſt: at Garmus ad inferendum ſibi necem ruebat: ſuſtinuit tamen, ac mox Rhodanem inuitum à cruce, in qua mori maluiſſet, liberum dimiſit, militaribúſque ornatum inſignibus, eius belli, quod aduerſus Syriæ regem mouebat, Imperatorem creat, tanquam amantem aduerſus riualem. Sic blandè, ſed ſimulatè, acceptus à Garmo eſt. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperauit, ſi forte victoria potiti, Sinonida viuam cepiſſent, Rhodanem vt interficerent. Vicit verò Rhodanes, & ſuam Sinonida recuperauit, ac Babyloniis imperauit. Quod & hirundinis augurium antea denunciarat. Ipſo enim præſente Garmo, cum is Rhodanem mitteret, & aquila hanc inſectatur, & miluus, at licet aquilæ vngues illa effugerit, à miluo tamen rapta eſt. Atque hic [a] ſedecim librorum finis eſt.

a Suidas λθ'. Babyloni corum huius auctoris libros numerat.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ
σχολαστικοῦ κατὰ εὐτυχιανιστῶν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ κατὰ τῶν ἀποσχιστῶν τῆς ἐκκλησίας, ἤτοι κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, καὶ τῶν τὰ ὅμοια φρονούντων, καὶ ἀθετούντων ἐν δύο φύσεσι τὸν Χριστὸν κηρύσσειν. ἀξιοῖ δὲ τὴν συγγραφὴν ἀρχιερεύς τις *ὄνομα Ἰουλιανὸς *συγγραφῆναι· ἐν τόμοις δὲ ἀπαρτίζεται δυοκαίδεκα. ἔστι δὲ τὸν λόγον ὁ συγγραφεὺς, σαφής τε καὶ καθαρὸς, καὶ λέξεσι λόγῳ συγγραφικῷ πρεπούσαις χρώμενος. καὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως οὐκ ἀσθενῶς ἐπαγωνιζόμενος, οὐδὲ ταῖς γραφικαῖς ἀποχρώμενος μαρτυρίαις, μετὰ τοῦ μηδὲ τὰς λογικὰς, ὅσαι τείνουσι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, παρατρέχειν ἐφείδετο. ὁ δέ γε τοῦ τῶν ἀποσχιστῶν γράμματος πατὴρ, καθ' οὗ καὶ ὁ σκυθοπολίτης ἐστὶ τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, τὸ οἰκεῖον ἀπέκρυψεν ὄνομα· ἐπιγραφὴν κακοῦργον ἐπιθεὶς τῷ γράμματι κατὰ Νεστορίου· ἵνα τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ συγγράμματος κλέπτειν ἔχοι τοὺς ἁπλουστέρους εἰς ἀκρόασιν. ἴσως δὲ Βασίλειός ἐστιν ὁ Κίλιξ, ὁ [καὶ] ὕστερον δραματικὸν καὶ τῆς αὐτοῦ θρησκείας ἐπάξιον κατὰ τοῦ Ἰωάννου διάλογον συμπλάσας.

Sé. ... es Scytho- ... ntra ... nos.

* τῶν μα. * συνταγῆ ι.

IOANNIS SCYTHOPOLITÆ *Contra Eutychianos libri XII.*

XCV.

LECTVS eſt [a] IOAN. SCYTHOPOLITA *Scholaſticus, Aduerſus Eccleſiæ deſertores, ſiue, contra Eutychen, & Dioſcorum, eiuſdémque ſectæ aſſeclas*, qui in duabus naturis prædicare CHRISTVM recuſabant. Rogauerat opus hoc conſcribi Patriarcha quidam, cui [b] Iuliano nomen: quod & libris duodecim abſolutum eſt. Scriptoris autem oratio clara eſt, ac pura, verbiſque vtitur hiſtorico ſtylo accommodatis. Contra hæreſim præterea neque languidè pugnat, neque ſacræ ſcripturæ abutitur teſtimoniis: ac ne logicas quidem, vbi illæ ad rem ipſam pertinent, diſputationes prætermittit. Ipſe vero auctor huius ſectariorum ſcripti, in quem Scythopolita ſcribit, nomen ſuum tegit, titulo dumtaxat hoc operi callidè præfixo: ADVERSVS NESTORIVM: vt ipſa nimirum libri inſcriptione ſimpliciores furtim ad legendum alliciat. Fortaſſe Baſilius Cilix eſt auctor, qui poſt etiam dramaticum, & dignum ſua religione dialogum contra Ioannem compoſuit.

a *Idem ille hic videtur, quem Antiochenæ parœciæ è Grammatico Presbyterum nominat Marcellinus, & Gennad. de ſcript. Eccleſ. cap. 93.*
b *Antiochenum puto, illum vult, quem impio Fullonis (Petro inquam Gnapheo) ſuffectum tradit Onuph. Panuin. in Faſtis ad An. Chr. 467. & Theo. lect. lib. 1. collect.*
ç *Cuius excerptum mox leges Cod. CVII.*

GEORGIVS. ALEXAND. XCVI.

GEORGIVS EPISC. ALEXANDRINVS
De vita B. Chryſoſtomi.

LECTVS liber GEORGII EPISC. *Alexandriæ* hac inſcriptione: [a] *Res B. Chryſoſtomi.* Qui verò hic [b] Georgius ſit, non habeo certo affirmare. Dictio certè ſimplex in humilem admodum ſtylum delabitur: neque ſaltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum, verborúmque accuratam adhibet conſtructionem. Refert autem ex Palladio [c] Epiſcopo, (qui dialogi forma pulchrè ac ſtudioſè Chryſoſtomi res conſcripſit) itémque ex [d] Socrate, aliiſque nonnullis hiſtoriam à ſe collectam.

[e] Magnus igitur Ioannes nobilibus apud Antiochiam parentibus Secundo atque Anthuſa natus eſt. Meletius verò Armenus, qui Antiochenæ tunc Eccleſiæ præerat, ſalubri hos doctrina (cum gentium antea cultum ſectarentur) informauit, & ſalutifero baptiſmatis lauacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius inſtituto, atque baptizato. Ioannes itaque ludum frequentare litterarium iuſſus. Iam inde à puero ſummam modeſtiam, animique demiſſionem præferebat. Quamobrem, neque pueros, vt ſolet, diuitiis & gloria affluentes, emolliri, neque hos ſe conſectari ſinebat, ſed neque equo vehi ſuſtinebat. Deinde Antiochiæ in Grammaticis quidem & Rhetoricis Libanio, Andragathio verò in Philoſophicis operam dedit. Mortuo verò parente, matri in luctu ſolatium alloquiis attulit, & à ludicris omnibus abſtinens, ac voluptate prorſus ſibi interdicens, diſciplinarum duntaxat ſtudio animum adiungebat.

Quare Athenas ad vberiorem ingenij cultum profectus, breui cæteris ita antecelluit omnibus, vt & Anthemius, qui tum ibi Mineruæ ſacerdos erat, illi inuideret, & ſapientes inter princeps ipſe haberetur. Ergo vrbis quoque præfectus, Demoſthenes nomine, ſapientem hunc Ioannem multo cum honore ad ſe vocabat: ad quem ille magna tamen cum animi demiſſione atque modeſtia accedebat. Ibi diſputatione forte cum Anthemio inſtituta, ſuperior Ioannes euaſit, non doctrina modo, & intelligentia, ſed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum eſt ibi patratum miraculum, quod Anthemius diuina Ioannis lingua, & precatione conuictus diſceſſerit, ab ipſomet vrbis Epiſcopo poſtea cum omni familia baptiſmo tingendus. Præfectus autem, quod pridem baptizatus eſſet, catecheſi inſtruitur, magnáque omnino hominum paganorum multitudo ad hos acceſſit. Iam ipſe quoque vrbis Epiſcopus Ioannem ordinare, & pro ſe Epiſcopum relinquere in animo habebat.

Ea re cognita, clam ille, ac celeriter in patriã adnauigauit. vbi dum iuris dicendi auctoritatem ei ciues ſui mandare vellent, ſolitariam vitam prætulit, octauum decimum, non amplius, ætatis annum agens. E condiſcipulorum adhæc turba, qui eidem præceptori operam dederãt, perſuaſit tunc Theodoro, qui poſt Mopſueſtiæ Epiſcopus fuit, & Maximo Seleuciæ quoque poſtea Epiſcopo, reiecta vita quæſtuaria, ac publica, priuatam ac ſimplicẽ vt amplecterentur.

[a] *Integras nobis Pariſiis latinè dedit Godefrid. Tilmannus, An. 1557. Eaſdem integro penè libro ſuo XII. diligenter perſecutus etiã eſt Nicephorus Calliſtus. Vide quoque Metaphraſten, & Theodoreti lib. V. c. 27. cum ſeqq. atque imprimis Illuſtriſ. Baronij Card. Annal. IV.*

[b] *Ego illum puto, qui S. Ioan Eleemoſynario ſucceſſit circa An. Chr. 620. Et verò B. Ioan. Damaſceno priorem ſatis conſtat, cum is ex hac vita (non expreſſo ſcriptoris nomine) adducat hiſtoriam de imagine S. Pauli Apoſt. Orat. I. de Imagin. ſub fin.*

[c] *Helenepolitano, quem Latinè verſum habet tom. I. operum B Chryſoſt. edit. Pariſ. cum aliis qui hoc argumentum tractarunt.*

[d] *Libro VI. ex quo Niceph. quoque ſua, quæ de B. Chriſoſt. ſcripſit, hauſiſſe conſtat.*

[e] *Niceph. lib. 13. c. 2. Socrat. lib. VI. cap. 3.*

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕξανδρείας εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, τὰ περὶ τὸν Χρυσοστόμου ἐπιγραφὴν ἔχον, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. ὅστις δὲ οὗτος ἐστὶν, οὐκ ἔχω σαφές τι παραστῆσαι. ἔστι μὲν τοι τὴν φράσιν ἁπλοῦς, καὶ εἰς πολλὴν χυδαιότητα κατενηνεγμένος· μηδὲ τοῦτο δὴ, παρὰ τοῖς γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας, τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύνταξιν, ἠκριβωμένος. λέγει δὲ ἐκ τε Παλλαδίου· ἐπίσκοπος δὲ ὁ Παλλάδιος, καὶ διαλογικῷ τύπῳ καλῶς τε καὶ ἐσπουδασμένως τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο· ἔκ τε οὖν τούτου, φησὶ, καὶ Σωκράτους, καὶ διαφόρων ἄλλων, τὴν ἱστορίαν ἀναλεξάμενος, εἰς ἓν συναθροίσασθαι. Φησὶν οὖν, τὸν μέγαν Ἰωάννην παῖδα γενέσθαι Σεκούνδου καὶ Ἀνθούσης· ἐπιφανεῖς δὲ οὗτοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ: Ἕλληνας δὲ αὐτοὺς τὴν θρησκείαν ὄντας, ὁ ἐξ Ἀρμενίας Μελέτιος, τῇ Ἀντιοχέων * συγκατασὰς ἐκκλησίᾳ, ἐμύησέ τε καὶ τοῦ σωτηριώδους μεταχεῖν βαπτίσματος * κατηξίωσε, τὸν υἱὸν πρότερον μυσταγωγήσας καὶ βαπτισάμενος. παραδίδοται τοίνυν ὁ μέγας Ἰωάννης φοιτᾶν εἰς διδασκάλου. εἰς ἄκρον δὲ ταπεινοφροσύνης ἐκ παιδὸς ἤσκει. διὸ οὐδὲ παῖδας, οἷα εἰκὸς, τοὺς πλούτῳ καὶ δόξῃ περιρρεομένους μαλακίζεσθαι· οὐ μὴν οὖν οὐδὲ τούτοις αὐτοῦ παρέπεσθαι· ἀλλ' οὐδὲ ἱππάζεσθαι ἠνείχετο. εἶτα ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰ μὲν γραμματικὰ καὶ ῥητορικὰ, * παρὰ Λιβάνιον φοιτῶν, ἐπαιδεύετο. παρὰ Ἀνδραγάθιον δὲ, τὰ φιλόσοφα. τελευτήσαντος * δὲ τοῦ πατρὸς, τοῦ πένθους ἦν τῇ μητρὶ παραμύθιον, πάντων ἀπεχόμενος παιγνίων τε καὶ ἡδονῶν, μόνοις δὲ προσανακείμενος τοῖς μαθήμασιν. ἀπαίρει γοῦν πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰ λείποντα προσλαβεῖν· καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντας ὑπερβαλλόμενος, διεφθονήθη Ἀνθεμίῳ, ὃς τηνικάδε ἱερεὺς Ἀθηνᾶς ἐχρημάτιζε, καὶ πρῶτος τῶν ἐκεῖ σοφῶν ἐνομίζετο· ὁ δὲ τῆς πόλεως ὕπαρχος, Δημοσθένης ὄνομα αὐτῷ, μετακαλεῖται πολυτελῶς τὸν σοφὸν Ἰωάννην· ὁ δὲ λίαν εὐτελῶς παραγίνεται. καὶ λόγων ῥαγέντων μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ Ἀνθεμίου, κρατεῖ ὁ Ἰωάννης τῇ τε σοφίᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ. καὶ πρῶτον αὐτῷ ἐπιτελεῖται τότε θαῦμα, τὸν Ἀνθέμιον δαιμονίῳ τε ἁλῶναι, καὶ ἀπαλλαγῆναι γλώσσῃ καὶ εὐχῇ Ἰωάννου, ὃς καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ ἐβαπτίσατο. κατηχεῖται δὲ καὶ ὁ ἔπαρχος, πάλαι γὰρ ἦν οὗτος βαπτισθείς. καὶ ἄλλο δὲ πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων προσέδραμεν. ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἔμελλε χειροτονεῖν τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀντ' αὐτοῦ καταλιμπάνειν ἐπίσκοπον. ὅπερ γνοὺς ἐκεῖνος, λάθρα καὶ σπουδῇ πρὸς τὴν πατρίδα ἀπέπλευσε. τῆς δὲ πόλεως Ἀντιοχείας ἐπὶ δικανικὴν τάξιν ἀγόντων αὐτὸν, αὐτὸς μᾶλλον πρὸς τὸν μονήρη βίον ἀπέκλινε, δέκατον καὶ ὄγδοον τῆς ἡλικίας ἔτος ἀνύων. τῶν δὲ συμφοιτησάντων αὐτῷ εἰς διδασκάλους, πείθει τότε Θεόδωρον, ὃς ὕστερον Μοψουεστίας κατέστη ἐπίσκοπος, καὶ Μάξιμον, Σελευκείας δὲ καὶ οὗτος ἐπεσκόπησε, τὸν χρηματιστικὸν διαπτύσαντας βίον, ἑλέσθαι τὸν λιτόν.

Georgius epiſcopus Alexandrinus in vita Io. Chryſoſtomi.

* ἐγκατασ.

* ἠξίωσε.

* ἀεί.

τὰ δὲ πολλὰ Βασιλείῳ συνῆν τῷ μεγάλῳ· ἀλλ' οὐχ, ὡς ἕτεροί φασιν ἑτέρῳ· ὃν καὶ διάκονον ὁ Μελέτιος χειροτονεῖ, καὶ τῶν ἄλλων πλέον ὁ Ἰωάννης εἰς φιλίαν προὔκρινεν. οὗτος προαποτάσσεται Ἰωάννου, καὶ προσκαλεῖται τὸν φίλον, ἐφ' ᾧ τῆς αὐτῆς μεταχεῖν πολιτείας· ἡ δὲ μήτηρ τέως ἐκώλυε. Ζήνων δὲ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐλθὼν ὁ ἐπίσκοπος, ἀναγνώστην Ἰωάννην τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας καθίστησι. τελευτᾷ δὲ μετ' οὐ πολὺ, καὶ ἡ μήτηρ Ἰωάννου, καὶ οὗτος καλῶς τὸν πατρῷον σκορπίσας *πλοῦτον, καὶ τὴν πόλιν λιπὼν, τοῖς ἔξω ταύτης μοναστηρίοις ἑαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ γίνεται αὐτὸς τύπος καὶ κανὼν τῶν μοναζόντων.

Ὅτι Ἡσύχιος μοναχὸς σύρος τὸ γένει, προγνώσεως ἀξιωθεὶς, θεωρεῖ ἄνδρας λευχειμονοῦντας· ὧν ὁ μὲν, κατεῖχε τόμον, ὁ δὲ ἄλλος, κλεῖς: καὶ *ἐπεδίδουν ἑκάτερος αὐτῶν ταῦτα τῷ Ἰωάννῃ· ὁ μὲν, ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὁ δὲ λέγων τὸν θεολόγον Ἰωάννην. καὶ ταῦτα ἀναγγέλλει τοῖς ἐν τῇ μονῇ, ἀσφαλισάμενος μὴ διαγνωσθῆναι τῷ Ἰωάννῃ ἵνα μὴ διὰ ταπεινοφροσύνην ἄκραν, ταύτης ἡμῶν, φησιν, ἀναχωρήσῃ τῆς μονῆς· τότε καὶ μεγάλους αὐτὸν ἀσκητικούς φασι διαπαλαῖσαι ἀγῶνας, καὶ ἀσκητικοὺς συγγράψαι λόγους.

Γίνεται δὲ καὶ θαύματα ἐν τῷ μοναστηρίῳ παρ' αὐτοῦ. Τὶς γὰρ τῶν τῆς πόλεως τὸ ἡμίκρανον τῆς κεφαλῆς ὑπεραλγῶν, ὥστε καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ἐκκρέμασθαι ὀφθαλμὸν, προσελθὼν αὐτῷ, παραχρῆμα τυγχάνει τῆς ἰάσεως, καὶ Ἀρχέλαός [τέ] τις τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ πλούτῳ περίβλεπτος, λέπραν ἐν τῷ προσώπῳ ἔχων, κελεύσαντος ἐκ τοῦ λάκκου, οὗ οἱ ἀδελφοὶ ἔπινον, λούσασθαι· ὑγιὴς γέγονεν ὃς καὶ διαδοὺς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ ἰάθη, μοναστηρίῳ ἀπετάξατο, καὶ πολλοὶ δὲ ἕτεροι. ἄλλος δέ τις ὀνόματι Εὔκλεος ἐκ δαιμονικῆς *ἐπηρείας τὸν δεξιὸν ἀπολέσας ὀφθαλμὸν, προσῆλθε μονάσαι· καὶ ἀποκειρόμενος τοῦ ἁγίου, ἀπείληφε τὸν ὀφθαλμόν. καὶ γυνὴ δέ τις αἱμόρροους ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ, ἔτυχε τῆς *ἰάσεως. καὶ λέοντα δὲ φησὶ πολλοὺς ὁδοιπόρους ἁρπάζοντα, τοῖς αἰτησαμένοις δοὺς τὸ τοῦ σταυροῦ σύμβολον, νεκρὸν ἀπέδειξεν ὑπὸ τοῦ σταυροῦ.

Ὅτι μετὰ τετραετίαν, διὰ τὸν ὄχλον τῶν προσιόντων, ἐξέρχεται τῆς μονῆς, καὶ ἔτι ἔτη δύο ἔν τινι σπηλαίῳ ἄϋπνος τὰ πολλὰ διετέλει, μὴ ἀναπεσὼν ὅλον τὸν χρόνον τῆς διετίας. ἐν ᾧ καὶ νεκρωθεὶς ὑπὸ τοῦ κρύους τὰ περὶ τὴν γαστέρα καὶ τοὺς νεφροὺς, εἰσέρχεται διὰ τὴν νόσον ἐν τῇ πόλει· ἐν ᾧ καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ Μελετίου διάκονος, καὶ ὑπηρετεῖ τῷ θυσιαστηρίῳ ἔτη πέντε. γράφει δὲ τότε καὶ τοὺς πρὸς Σταγείριον γ'. λόγους καὶ τοὺς περὶ ἱερωσύνης, καὶ τοὺς περὶ ἀκαταλήπτου. τελευτήσαντος δὲ Μελετίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀναχωρεῖ πάλιν ὁ θεῖος Ἰωάννης ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Φλαβιανὸς δὲ ἀντὶ Μελετίου καταστὰς, ἐκ θείας ἀποκαλύψεως χειροτονεῖ πρεσβύτερον, ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου εἰς τὴν πόλιν αὐτὸν *ἀγαγών· τῆς ἀποκαλύψεως καὶ Ἰωάννην χειροτονηθῆναι, καὶ Φλαβιανὸν χειροτονῆσαι ἐπιτρεπούσης. καὶ περιστερὰ δὲ ἐπιπτᾶσα, καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου στᾶσα, *ἐδήλου τι ἐπ' αὐτοῦ θείαν χάριν, ὅση ἔσται· καὶ διέτριψεν ἐν τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἱερατείῳ ἔτη ιϛ'.

Plurimum vero [a] Baſilio vſus eſt magno, (non illo altero, vt alij affirmant) quem & Meletius diaconum ordinauit, & Ioanes cæteris in amicitiá prætulit. Hic ante Ioannem mundo cum vale dixiſſet, ad idem vitæ genus amicum quoque acceſſiuit, quem matris hactenus cura impediebat. Zeno fortè tum [b] Epiſcopus Hieroſolymis profectus lectorem hunc [noſtrum] Antiochenæ Eccleſiæ conſtituit: cuius & mater poſt pauló moritur.

Patriis ergo ille opibus in egenos diſtributis, vrbéque relicta, in monaſterium extra oppidum ſe dedit, fitque ibi ſpeculum ac norma religioſorum omnium.

Heſychius quidam monachus è Syria, futurorum præſcius; duos vidit viros candidis indutos veſtibus, quorum alter librum quem tenebat, claues alter, Ioanni tradiderit. [c] Ille ſe Petrum Apoſtolum eſſe dicebat, alter Ioannem Theologum. Hæc monachis Heſychius narrauit, cauens tamen ne qua ad Ioannem perferrentur. Ne ſummam, inquit, ob humilitatem noſtrum monaſterium relinquat. Tunc quoque religioſis eum exercitationibus vehementer exercitū ferunt, & Aſceticas præterea orationes conſcripſiſſe. Sed & miracula in hoc monaſterio patrauit. Ciuis enim cuiuſdam capitis partem alteram dolor vſq; eo inuaſerat, vt & dexter oculus dependeret. ille ergo ad Ioannem accedens, ſanitatem extemplo recepit. Archelaus præterea quidam, diuitiis & auctoritate pollens, lepram in facie nactus, iuſſus in lacu, vnde fratres frigidam biberent, lauare, morbo liberatus eſt: qui & facultatib. ſuis diſtributis, in eodem illo, vbi reſtitutus erat cœnobio, rebus huius mundi valedixit: ac præter hunc alij plurimi. Quidam Euclēus nomine, dæmonis improbitate altero amiſſo oculo, monachis aggregandus venit: qui & à ſancto viro detonſus oculum recepit.

Mulier quoq; ſanguinis fluxu annos ſeptem afflicta, valetudinem recuperauit. Leo etiam, vt ferunt, viatores multos abripiebat; at cum rogatus Ioannes crucis eis ſignum impreſſiſſet, huius mox ille vi exanimatus eſt.

Poſt quadriennium deinde, ob frequentem accedentium turbam, monaſterio exceſſit, & biennium adhuc in ſpelunca quadam inſomnis plerumque, nec vnquam toto illo tempore humi ſtratus, delituit.

Emortuis autem hîc præ frigore iis corporis partibus, quæ ventrem ac renes attingunt, in vrbem hoc malo coactus reuertit; vbi à Meletio Diaconus ordinatus, altari quinque per annos miniſtrauit. Scripſit tum *ad Stagirium libros tres*, & *de* [d] *Sacerdotij dignitate*, & [e] *De Incomprehenſibili*. Verum Meletio Conſtantinopoli extincto, in monaſterium beatus Ioannes reuertit: quem Flauianus Meletij in ſede Antiochena ſucceſſor, apparitione diuina monitus, è cœnobio in vrbem reductum, [f] presbyterum creat. que ſanè viſio & Ioannem ordinari, & Flauianum ordinare mandabat. Columba item illa aduolans, quæ iam ordinandi capiti inſedit, quanta Dei gratia replendus ille eſſet, ſatis oſtendit. Antiochię itaq; ſacris operatus eſt ad annos duodecī,

GEORGIVS

a De Baſilio B. Chryſoſt. amicis remitto te ad Baron. Card. Anna. To. IV. ad A. Ch. 372. & Notas Claud. Dauſquei noſtri in Homil. B. Baſil. Seleucieus. De Baſilio autem Cæſareæ Cappadocum hic locutum Georgium, ex ipſius opere integro manifeſtiſſimum. Vide etiam inf. Cod. CLXVIII.

b Gazæ, ſiue Maiumæ Epiſc. Niceph. cap. 2.

c Eoſdem iterū viſos eſſe morienti. Niceph. lib. 13. cap. 37. retulit.

d Hos mirè prædicat Suidas.

e Addit Nicephorus libr. 13. c. 2. in fine. περὶ τῶν συνεισάκτων.

f Mirè variant hic hiſtorici. ite ſte Niceph. lib. 13. c. 2 in fine. Simeon Metaphraſtes nobiſcum facit.

*ἀπεδίδουν.

*ἐπηρείας.

*στάσ...

*εἰσαγαγών

GEORGIVS. Erat autem ob ardens probitatis ſtudium iam inde ab adoleſcentia ſeuerus atque [a] aſper, & iracundiæ potius, quam verecundiæ morem gerens. Varios rurſum Antiochiæ conſcripſit commentarios: & Epiſcopo vrgente ex tempore eſt de ſuperiore loco ad populum concionatus.

Feminæ Eucliæ nomine filius, febri ad medicorum deſperationem correptus, à Ioanne curatus eſt aqua, quam ille cruce ſignatam ad aſpergendum dederat. Mulier item quædam ſectæ Marcioniſtarum (cuius coniux ea in vrbe magiſtratum quendam gerebat) diſenteria grauiter laborans, deſperata iacebat: ſanitate verò per illum recepta, ipſa cum coniuge, omnique adeò familia, compluréſque alij Marcioniſtæ, hæreſi abiurata, ad Orthodoxos redierunt.

Nectario deinde Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, euocatur Antiochia Chryſoſtomus, multum repugnantibus Antiochenis, qui ſuum ipſi bonum amittere nolebant. Peruicit tamen Cæſaris iuſſum, ordinátque hunc [b] inuitus Theophilus Alexandriæ præſul. Timendi enim erant ei accuſationum [c] libelli, niſi ordinationi annuiſſet. At dum ille communi decreto ordinatur, à dæmoniis obſeſſus quidam eius opé liber abijt.

Magnus itaque iam ordinatus Chryſoſtomus illum continuo morem ſuſtulit, quo cœlibatum profeſſi, [d] diuerſi ſexus contubernales apud ſe alebant. In iniuſtos item, ventrique ac libidini deditos, longis inuectus eſt orationibus. Erat adhæc pauperum ita ſtudioſus, vt hinc à pleriſque *Eleemoſynarius* cognominatus ſit. Vno dicam verbo, & virtutem omnem docebat, & ab omni vitio deterrebat. Miſit autem & in Phœniciam monachos, qui idololatriæ illic etiamnum deditos ab errore in viam reduceret: per quos item Imperatoris legibus armatos, idolorum fana ſubuertit, ſubuerſionis ſumtibus piis aliquot fœminis ſuppeditantibus. [e] Celticam adhæc [militum] turbam Arianiſmo infectam, ordinatis qui eius gentis linguam callerent ſacerdotibus, orthodoxorum gremio reſtituit. Ad Iſtrum inſuper miſit, qui Nomadas ibi Scythas ad Chriſtianæ fidei veritatem volentes adduxerunt. Marcionis præterea hæreſim, [f] in Oriente tum repullulantem funditus extirpauit. Nocturnos pſalmorum hymnos auxit. [g] Solus verò cibum capere ſolebat, tum quod vino ob capitis calorem prorſus abſtineret (niſi id forte æſtate tantùm cùm [h] roſaceum biberet) tum etiam quòd ęgro ſtomacho eſſet, vt ea ferè quę ipſi apponebãtur, nõ ederet, ſed alia pro his appeteret: tertiò deniq; quod frequẽter [i] negotiis vacãs, abſque cibo diem tranſigeret. Clero autem rigidus nimis atque aſper videbatur. Et [k] Serapion eius Diaconus ingentem illi inuidiam cõflauit. Etſi multos etiam alias ob cauſas Ioannes ab Eccleſia relegauit. Conflictatus deinde Serapion etiam cum Seueriano Gabalorum Epiſcopo, ingens huius excitauit in Ioannem odium, quod ad extremũ vſque ſpiritũ retinuit. Amabatur tamen Ioannes ſingulari ſtudio à populo, ob crebras in tẽplo conciones: vt ipſe viciſſim S. Pauli Epiſtolas valde adamabat, quas & explanauit; viſúſque eſt à [l] Proclo tribus continuo

a Suidas eadem vt & Caſſiod.

b Quod Iſidoro Presbyt. Alexandrino hunc epiſcopatũ tradere ſtuderet. Niceph. lib. 13. cap. 2.

c Quos aduerſus Theophilum oblatos examinatum iri minabatur Eutropius præpoſitus palatij, vt habet Caſſiod. in vita B. Chryſoſt.

d ϲυνειϲάκτουϲ ſiue ſubintroductas, & ἀγαπητὰϲ vocabãt. de quibus D. Baron. To. 5. A. Ch. 398. & B. Greg. Nazian. carm. ad Virgin. v. 96. Gnomiſque diſtic. verſ. 13. Eiuſd. item Comment. Nicetæ in Orat. XLIII.

e Scythiam Theodoret. & Niceph. cap. 3. itémq; Caſſiod.

f Apud Oſroenos Niceph. c.

g Quo vero conſilio id ille fecerit, nemo clare dixit inquit Niceph. Plures ratione vide apud Palla. & Metaphr.

h διὰ ῥόδων, quod ῥοδίνην vocauit Dioſc. lib. V.

i ἀσχολάζων.

k De quo Niceph. cap. c. & Caſſiod. init. vitæ B. Chryſoſt. Quem etiã acerbius incuſat Leo Imp. Orat. in B. Chryſoſt. quam huius Georgij veſtigia proxime inſequendos, tantum non ad verbum hinc videtur tranſcripſiſſe.

l Chryſoſt. hic primum ſcriba, ac multo poſt tempore in epiſcopatu etiam ſucceſſor. Niceph. lib. 14. cap. 48.

ἦν δὲ διὰ ζῆλον σωφροσύνης, ἐκ νέας ἡλικίας πικρὸς· καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ χαριζόμενος. πολλὰς δὲ ἐν ἀντιοχείᾳ ἐγγραφὰς ἐποιήσατο ἐξηγήσεις. καὶ τοῦ ἐπισκόπου βιασαμένου, καὶ αὐτοσχεδίως [καὶ] καθωμίλησε τῷ λαῷ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος.

Ὅτι γυναικός τινος Εὐκλείας υἱὸς, νόσῳ πυρεκτικῇ βληθεὶς, ἀπεγνώσθη· ἔτυχε δὲ παρὰ Ἰωάννου τῆς ἰάσεως, διὰ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐκεῖνος σφραγίσας * περιρρανθῆναι ἔδωκε. καὶ γυνὴ δέ τις τῶν μαρκιανιστῶν, ἀρχάς δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει ὁ ταύτης ἐφείλεσεν ἀνὴρ, δυσεντερικῇ περιπεσοῦσα νόσῳ ἀπέγνωστο. τυχοῦσα δὲ τῆς ἰάσεως. αὐτή τε καὶ ὁ ταύτης ἀνὴρ σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπέστρεψε, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν μαρκιανιστῶν.

Ὅτι Νεκταρίου κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος, μετάπεμπτος ἀπὸ ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος γίνεται πολλὰ μὲν ἐναντιωθέντων τῶν ἀντιοχέων· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἀγαθὸν αὐτοὶ καὶ ἔχειν ἠξίουν ἐκνικησάσης δὲ ὅμως τῆς βασιλικῆς * διαπέμψεως, καὶ χειροτονεῖ τοῦτον ἄκων ὁ τῆς ἀλεξανδρείας Θεόφιλος. ἐπετείνοντο γὰρ αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς τὴν χειροτονίαν κατανεύσοι οἱ τῶν ἐγκλημάτων λίβελλοι. χειροτονεῖται γοῦν ψήφῳ κοινῇ, καὶ δαιμόνων * αὐτίκα τις παρ' αὐτοῦ τυγχάνει ἰάσεως.

Ὅτι ὁ μέγας Χρυσόστομος παραυτίκα τοὺς ἔχοντας συνεισάκτους τοῦ ἔθους ἐξέκοψε, καὶ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ γαστριμάργων, καὶ φιληδόνων, λόγους μακροὺς κατέτεινεν. ἦν δὲ καὶ ἐλεήμων σφόδρα, ἐξ οὗ παρὰ πολλοῖς ὁ τῆς ἐλεημοσύνης ἐπεκλήθη Ἰωάννης. καὶ ἁπλῶς πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ἐδίδασκε, πάσης δὲ κακίας ἀπέτρεπεν. ἀπέστειλε δὲ καὶ εἰς φοινίκην μοναχοὺς, ἐφ' ᾧ τοὺς ἔτι τῇ εἰδωλολατρείᾳ κατεχομένους ἀπαλλάξαι τῆς πλάνης. οὓς καὶ νόμοις ὁπλίσας βασιλικοῖς, τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων κατέστρεφε· τῶν ἀναλωμάτων, τῶν ἐπὶ καταστροφῇ, ἐκ τῶν εὐλαβῶν γυναικῶν παρεχομένων καὶ τὸν κελτικὸν δὲ ὅμιλον ἀρειανίζοντα, ὁμογλώσσους χειροτονήσας, κατέστρεψεν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. καὶ ἐπὶ τὸν ἴστρον πέμψας τοὺς νομάδας σκύθας, ἐπὶ τὸν χριστιανισμὸν ἑκόντας εἱλκύσατο. καὶ τὴν μαρκίωνος αἵρεσιν κατὰ τὴν ἀνατολὴν φυομένην ἐξέτεμε. καὶ τὰς νυκτερινὰς ψαλμῳδίας ἐπηύξησε. μόνος δὲ ἤσθιεν· ὅτι τε οἶνον, διὰ τὴν τῆς κεφαλῆς θέρμην οὐκ ἔπινεν, εἰ μή που ἐν τῷ θέρει τὸ διὰ ῥόδων· καὶ ὅτι κακόσιτος ὢν, οὐκ ἤρεσκε τοῖς παρακειμένοις αὐτῷ πολλάκις, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν ἄλλα ἐπεζήτει. καὶ τρίτον, ὅτι πολλάκις σχολάζων, ἄσιτος δι' ἡμέρας ἔμενεν. ἐδόκει δὲ τῷ κλήρῳ μάλιστα σκληρὸς εἶναι καὶ τραχύς· καὶ Σεραπίων δὲ ὁ διάκονος αὐτοῦ, πολλοῦ μίσους αὐτῷ γέγονεν αἴτιος. πολλοὺς δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἄλλους, δι' ἄλλας αἰτίας, τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλε. προσκρούει δὲ Σεραπίων καὶ Σευηριανῷ τῷ Γαβάλων· καὶ τίκτεται μεγάλη * αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἔχθρα, ἣν καὶ μέχρι τέλους συνετήρει. ὁ δὲ λαὸς διὰ τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λόγους σφόδρα ἠγάπα τὸν Ἰωάννην. ἠγάπα δὲ οὗτος τὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπιστολὰς λίαν, καὶ ἑρμηνεύει αὐτάς. ἐμφανίζεται δὲ Πρόκλῳ ἐπὶ τρεῖς

νύκτας

* περιρράναι.

* μεταπέμψει.

* ἐξ αὐτῆς.

νύκτας ἐμπνεόμενος ὁ μέγας Ἰωάννης ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν τῶν ἐπιστολῶν ἑρμηνείαν.

al. Θευδέ-ριχον. Ὅτι προσκρούει τῇ βασιλίδι, διὰ * Θεοδώριχον τὸν πατρίκιον. τὸν μὲν γὰρ παραλόγου εἰσπράξεως, ἣν ἐποίει ἡ βασιλὶς, μόλις ἀπαλλάσσει τὸν ἄνδρα· ὁ δὲ δίδωσι τῷ τῆς ἐκκλησίας πτωχείῳ εὐχαριστήριον τῷ θεῷ, τὸ πολὺ μέρος αὐτοῦ τῆς ὑπάρξεως· ὑφ' οὗ πρὸς κακίαν καὶ διαβολὴν ἀναφλέγεται ἡ Εὐδοξία.

Ὅτι Εὐτρόπιος νόμον εἰσάγει * τοὺς προσφυγὰς τῆς ἐκκλησίας μὴ τυγχάνειν τοῦ τῆς ἀσυλίας προνομίου· καὶ μετ' οὐ πολὺ καταφυγὼν αὐτὸς τῆς οἰκείας ἀπολαύει νομοθεσίας. οὗ ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον ἐῤῥιμμένου, λόγον ἐλεγκτικὸν διεξῆλθεν ὁ μέγας Ἰωάννης, καὶ πολλοὺς εἰς μῖσος ἐκίνησεν. ἐδόκει γὰρ ἀφιλανθρώπως λίαν ἐπιπλήττειν τὸν δυστυχοῦντα.

Ὅτι τῶν ἀρειανῶν τὰς ἐκκλησίας ἀφείλετο· καὶ τὸν βασιλέα αἰτησάμενος, τῆς πόλεως ἐξέβαλε. καὶ ἀντίφωνα ἐκείνων ἐπιτηδευσάντων εἰς ἐξαπάτην τῶν ἁπλουστέρων, αὐτὸς ὑπερέβαλε, συναιρομένης τῆς βασιλίδος, ὡς καὶ σταυροὺς ἀργυροῦς τοῖς ἀντιφώνοις περιπήγνυσθαι. ἀρχὴν δέ φασι τῶν

Ignatius. ἀντιφώνων Ἰγνάτιον γενέσθαι τὸν θεοφόρον, ἀγγέλους τὸ θεῖον ὑμνοῦντας, τοῦτον τὸν τρόπον ἐκμιμησάμενον.

Ὅτι Γαϊνᾶς ὁ ἀρειανὸς δυνατὸς ὢν ᾔτησε τῷ βασιλεῖ ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Ἰωάννης παρὼν, μετὰ πολλῆς ἐπετίμησε τῆς παῤῥησίας, καὶ τὴν αἴτησιν ἀπεκρούσατο. χρόνῳ δὲ ὕστερον, χεῖρας ἀντάραντος βασιλεῖ, μηδὲν μελήσας ὁ Ἰωάννης, ἀξιούντων τοῦτο πάντων, πρὸς αὐτὸν παραγίνεται διὰ πρεσβεύσασθαι· καὶ παύει τότε τὴν ἐπανάστασιν.

Ὅτι Εὐσέβιος ἀπὸ τοῦ Κελβιανοῦ ἐπίσκοπος

al. Οὐαλεντινοπόλεως. * Οὐαλεντιανουπόλεως κατὰ Ἀντωνίου, τοῦ ἐφεσίων, λιβέλλους ἐπιδίδωσι. περιείχετο δὲ τοῖς βιβλίοις ἐγκλήματα ἑπτὰ ἱεροσυλίας τρία. καὶ ὅτι παῖδα, φονέα γεγονότα, ἀνεπιτίμητον ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ·

τὸ κᾶν. καὶ ὅτι τὸ διαφέρον τῇ ἐκκλησίᾳ * τύπιον, ὅπερ Βασιλίνα ἡ τοῦ Ἰουλιανοῦ μήτηρ κατέλιπε, πωλήσας ἐσφετερίσατο· καὶ ὅτι τῇ γυναικὶ ἀποταξάμενος, συνῆπτετο, καὶ ἐπαιδοποίησεν ἐξ αὐτῆς· ἕβδομον δὲ, ὅτι ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖ. ἐξετάζεται δὲ ὡς βαρύτερον τὸ ἕβδομον, καὶ τῆς δίκης ἐπὶ πολὺ

πραγματευομένης. * παρατεινομένης· ἐχρηματίζετο γὰρ ἐθελοκακεῖν καὶ ὁ κατήγορος. ὁ μὲν Ἀντωνῖνος τελευτᾷ, ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης πρὸς τὴν Ἔφεσον παραγίνεται· καὶ τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθέντας συγκαταθεμένους, ἓξ ὄντας τὸν ἀριθμὸν, καθαιρεῖ. καθαιρεῖ δὲ καὶ ἑτέρους ἓξ ἐν τῇ αὐτῇ ἀσίᾳ διὰ τὴν αὐτὴν νόσον. καὶ χειροτονεῖ ἀντὶ μὲν Ἀντωνίνου Ἡρακλείδην τὸν οἰκεῖον διάκονον, ἐφ' ᾧ καὶ στάσις συμβαίνει· καὶ ἀντὶ τῶν λοιπῶν ἑτέρους, εὐλαβείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ πολὺ διαφέροντας· ἀλλ' οὗτοι πάντες, ἐξορισθέντος τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν ἐπισκοπῶν ἀπηλάθησαν, τῶν κατεγνωσμένων καὶ ἐκβεβλημένων πάλιν τοῖς θρόνοις ἐγκαταστάντων.

Ὅτι Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων μαθὼν Ἀντίοχον ἐν Κωνσταντινουπόλει παραγεγονότα, καὶ

noctibus Paulus Apoſtolus, ſuarum illi ſuggerens epiſtolarum interpretationem. GEORGIVS.

Offendit inſuper Auguſtam Ioannes propter [a] Theuderichum Patricium. Ab iniqua enim exactione, quam Auguſta exigebat, cùm ægrè hominem liberaſſet, illeque poſt facultatum maximam partem, vt gratuitum Deo donum, Eccleſiæ pauperibus attribuiſſet, in iram hinc Eudoxia inuidiámque incenſa eſt. Eutropius [b] legem ferendam curarat, ne ad Eccleſiam confugientibus ſacri immunitas loci valeret. Sed poſt non diu cùm Eutropius ipſe ad Eccleſiam perfugiſſet, legis ſuæ fructum tulit. Eo igitur ad aram proſtrato, reprehenſionis plenam orationem adhibuit Ioannes, qua plurimorum in ſe odium concitauit. Nimis enim inhumanè afflictum hominem accipere viſus eſt. Arianis ſacras Eccleſias ademit, & Imperatoris implorata ope Conſtantinopoli exegit. [c] Antiphonis item [alternis cantandis,] quibus illi compoſitis plebem circumueniebant, eoſdem ſuperauit: ita adiuuante Auguſta, vt & argenteæ cruces ad Antiphonorum cantum decorandum adhiberentur. Ceterum Antiphonorum originem ad Ignatium illum diuinum hominem referunt, laudes DEI concinentes Angelos hac in re imitantem. [d] Gainas Arianus, cum potentia valeret plurimum, templum Arianis ſuis in vrbe ab Imperatore poſtulabat. Sed Ioannes ibi tum præſens, ingenti cum libertate rem penitus improbauit, obſtititque, ne poſtulata ille obtineret ſua. Poſt igitur cùm copias idem, contra Imperatorem inſurgens, collegiſſet, Ioannes nihil veritus, reliquis omnibus id poſtulantibus, ad barbarum legationem inſtituit, ac rebellionem compreſſit.

Euſebius Valentianopolis poſt Celbianum Epiſcopus, contra [e] Antoninum Epheſiorum antiſtitem libellos obtulit, quibus ille ſeptem accuſationis capita complexus eſt: ſacrilegia [f] tria: deinde quòd puerum homicidam, quem idcirco ne reprehendiſſet quidem, apud ſe haberet: tum quòd quidquid ad Eccleſiæ vtilitatem à Baſilina Iuliani matre relictum eſſet, ipſe vendidiſſet, ſibique vindicaſſet: quòd vxore præterea, quam pietatis antea ſtudio deſeruerat, rurſus familiariter vteretur, ac ſobolem etiam ex ea ſuſtuliſſet: ſeptimum denique, quòd pecunia corruptus ordinaret. In ſeptimum autem crimen, cùm id omnium grauiſſimum videretur, inquiſitum eſt. At dum iudicium hoc in longum protenderetur (de induſtria enim improbe agere etiam ipſe accuſator dicebatur) Antoninus interim diem clauſit extremum. Quare magnus Ioannes Epheſum ipſe proficiſcitur, pecuniáque ordinatos, & crimen faſſos, ſex numero, ſedibus ſubmouit. Totidem alios in ea ipſa Aſia ob idem crimen Epiſcopatu expulit. In Antonini vero locum Heraclidem Diaconum ſuum ſuffecit, vnde & ſeditio exorta eſt. Pro ſubmotis item illis aliis, pietate, cæteriſque virtutibus longe meliores Epiſcopos creauit. Qui tamen omnes, pulſo poſt in exſilium Chryſoſtomo, epiſcopatu priuati ſunt, receptique ſuis rurſum ſedibus, qui iudicio eiecti erant. [g] Seuerianus quidam Gabalorum Epiſcopus, cognito [h] Antiochum Conſtantinopolim veniſſe, atq;

[a] Theodericū al. vide Metaphr. hic poſt cauſam Antonini, Pallad. &c.

[b] Niceph. hæc refert c. IV.

[c] Ἀντίφωνα deſcribit Niceph. Carmina, quæ alternis per reſponſionem concinuntur. Vide totum c. 8.

[d] De Gaina lege Niceph. c. 5. & 6.

[e] Qui apud Nicephor. c. 9. & ſemel hic non rectè Antonius appellatur.

[f] Quæ leges apud Pallad. & Metaphr.

[g] Ptolemaidis Syriæ Epiſcop. Niceph.

[h] Niceph. hæc cap. 5. ſub fin. Habes autem ex hoc ipſo producta teſtimonia apud Theodoret. in Eraniſta, meminitque Gennad. in Catal., cap. 21.

GEORGIVS. per dicendi gratiam rem auxiſſe familiarem, eodem & ipſe acceſſit. Huic igitur Ioannes Epheſum proficiſcens, ſuas dum abeſſet, docendi in Eccleſia vices commendauit. Hinc ergo Imperatori Seuerianus omnibúſque adeo innotuit.

A [a] Callitropa, pronaucleri cuiuſdam vidua iniquæ exigebantur multæ. Paulacius verò Alexandriæ Auguſtalis his exprimendis, quæ nummorum quingentorum ſummam conficiebant, miſeram exercebat. Confugit hæc ad Auguſtam, quæ à Paulacio auri libras centum multæ nomine exegit: è quibus tamen miſerè huic afflictæ mulierculæ ſex tantum & triginta nummi ceſſerũt. Illa igitur velut in communem tempeſtate iactatorum portum, ad magnum ſe recepit Ioannem. qui mox dicam Paulacio ſcripſit de quingentis viduæ aureis perſoluendis. Eudoxia hinc ſimultatem cum Ioanne ſuſcepit, liberum dimitti Paulacium ſatagens. neque tamen ei mos geritur: ſed iuſta nihilominus poſtulans iuſtus præſul, quod per nefas ille retinuerat, iniuria affectæ mulieri reſtituit. Qua in re & miraculum accidit. Extrahere enim Paulacium dum ſtudet Eudoxia, vel inuito Ioanne, ecce tibi haſtam ferens Angelus apparuit, qui [b] miſſos ab Auguſta ſatellites terrore percellens, ne mandata illi perſequerentur, effecit. Ex his ergo atque ſimilibus [*præclaris Beati Ioannis facinoribus*] Acacius Berrhœæ, Theophilus, Antiochus, & Seuerianus, adiuuante maximè atque præeunte Eudoxia, improba illa in Ioannem conſilia moliri cœperunt: ſubſecutis confeſtim & aliis multis, quibus ille ſuis increpationibus moleſtus fuerat.

[c] Theophilus Petrum Alexandriæ archipreſbyterum hoc nomine accuſauit, quod Manichææ mulieri Euchariſtiam tradidiſſet. Ille vero pro ſui defenſione adferebat, & conuerſam illam eſſe, & non niſi eius iuſſu myſteriorum participem factam. Qua in re fidei teſtem laudauit Iſidorum Preſbyterum, aduenis Alexandriæ recipiendis præfectum. Hic ille eſt, quem ob virtutem Theophilus antea ad Damaſum miſerat, quique [d] Flauiano amicitiam Roma ſocietatémque atulerat, cum iam viceſimum annum vtraque eccleſia ab altera diſſideret. Hic inquam Iſidorus ſecundum Petrum teſtimonium dixit. Quare Theophilus ira incenſus, Petrum extemplo eccleſia ſubmouit, in Iſidorum vero illum admirandum virum, quas impudicitiæ plenas finxerat tabulas, protulit, & puerum accuſatorem pretio ſubornauit. Quod vbi facinus deprehenſum eſt, magis etiam iracundia Theophilus excanduit: etſi illa quoque alia ex cauſa accenſa eſt. Mille enim nummos, quos inopibus diſtribuendos Theodota tribuerat, Iſidorus acceperat & diſtribuerat, nihil horum Theophilo conſcio. Seceſſit igitur deuitandæ iracundiæ in montem Nitriæ, quietémque inibi in ſolita cella quæſiuit: cum eo tempore monaſteriorum per Ægyptum præfecti eſſent Dioſcorus, Ammonius, Euthymius, & Euſebius germani fratres, quos à corporum proceritate *Longos* appellabant. Gliſcebat ea tempeſtate contentio cum Anthropomorphitis hæreticis. Verſis autem ex eo in ſeditionem, turbáſque per Ægyptum concitantibus

[a] Hoc nomine Theognoſti vidua, de qua hic inf. ſed contra Palladij & Metaphr. auctoritatem, cum quib. noſter quoque ſentit.

[b] Duos Centuriones cum ſuis cohortibus addit Leo Auguſt. in vita B. Chryſoſt.

[c] Narrat hæc Nicephor. c. 9. & 10.

[d] Antiochenus Patriarcha.

χρήματα διὰ τὴν ῥητορείαν αὐτοῦ συλλεξάμενον· καὶ αὐτὸς παραγίνεται. διδάσκειν δὲ αὐτὸν, ἀπαίρων εἰς ἔφεσον ὁ μέγας Ιωάννης, ἀντ' αὐτοῦ ἐπὶ ἐκκλησίαν ἐπιτρέπει. ἐξ οὗ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ πᾶσι γνώριμος γίνεται.

Οτι Καλλιτρόπη ἡ χήρα γυνή τινος πρωναυκλήρου ζημίας εἰσεπράττετο παραλόγους· Παυλάκιος δ' ἦν ὁ τῆς ἀλεξανδρείας αὐγουστάλιος, ὁ ταῖς ζημίαις ἐκτρίβων τὸ γύναιον. εἰς πεντακόσια δὲ νομίσματα ἐκεφαλαιοῦτο ἡ ζημία. καὶ καταφεύγει αὕτη πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ Παυλάκιος χρυσίου λίτρας ἑκατόν· τὸ δὲ ἐκτετρυχωμένον γύναιον λαμβάνει μόνα λς' νομίσματα. προστρέχει τοίνυν τῷ κοινῷ τῶν χειμαζομένων λιμένι τῷ μεγάλῳ Ιωάννη. ἄγεται παρ' αὐτοῦ ὁ Παυλάκιος ἀπαιτούμενος τὰ πεντακόσια τῆς χήρας νομίσματα. γίνεται πρὸς αὐτὸν ἡ Ευδοξία δι' ἔχθρας, ἀνεθῆναι τὸν Παυλάκιον σπεύδουσα· καὶ οὐχ ὑπακουομένη, ὅμως ἀπαιτήσας ὁ δίκαιος, δίδωσι τὸ ἀδίκημα τῇ ἠδικημένῃ. ἐν ᾧ καὶ θαῦμα γίνεται. ἀποσπάσαι γὰρ * ἐσπούδει ἡ Ευδοξία τὸν Παυλάκιον, καὶ ἄκοντος Ιωάννου. ἄγγελος δὲ λογχοφόρος φανεὶς, καὶ φοβήσας τοὺς ἀποσταλέντας, ἀπράκτους * ἐποίει. ἐκ δὲ τούτων καὶ τῶν τοιούτων Ακάκιος ὁ βεῤῥοίας, καὶ Θεόφιλος, καὶ Αντίοχος καὶ Σευηριανὸς συλλαμβανομένης Ευδοξίας καὶ προκαταρχομένης, σκαιωροῦσι τὰ κατὰ τὸν Ιωάννην· πολλῶν καὶ ἄλλων συνεπομένων, οὓς ἐλέγχων ἐλύπει.

* πέμπει.

* ἐκινοῦζει.

Οτι Θεόφιλος Πέτρον, τὸν πρωτοπρεσβύτερον ἀλεξανδρείας, ἐν αἰτίᾳ ἐποιεῖτο, ὡς γυναικὶ μανιχαίᾳ τῶν μυστηρίων μεταδόντα· ὁ δὲ ἀπελογεῖτο καὶ μετατεθεῖσθαι αὐτὴν, καὶ τῇ ἐκείνου ἐπιτροπῇ, τῶν μυστηρίων αὐτὴν ἀξιῶσαι· καὶ παρῆγε τοῦ λόγου μάρτυρα Ισίδωρον, τὸν πρεσβύτερον καὶ ξενοδόχον τῆς ἀλεξανδρείας. οὗτός [ἐστιν] ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν παρὰ Θεοφίλου πάλαι πρὸς Δαμασὸν σταλεὶς, καὶ κομίσας ἀπὸ ῥώμης Φλαβιανῷ τὴν ἀποδοχὴν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν· ἐπὶ ἔτεσιν εἴκοσι διαφερομένων τῶν δύο ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας. ὁ δὲ Ισίδωρος ἐμαρτύρει Πέτρῳ, καὶ ὠργίζετο ὁ Θεόφιλος, καὶ τὸν μὲν Πέτρον αὐτίκα τῆς ἐκκλησίας διώκει: κατὰ Ισιδώρου δὲ τοῦ θαυμασίου χάρτην ἀσελγείας συμπλάσας προκομίζει, καὶ παῖδα κατήγορον μισθοῦται. καὶ τοῦ δράματος ἐλεγχθέντος, εἰς πλείονα κακίαν ἐκκαίεται ὁ Θεόφιλος. * συνανῆπται δὲ αὐτοῦ τὸ πάθος, ὅτι καὶ χρήματα λαβὼν μέχρι χιλίων νομισμάτων πτωχοῖς διανεῖμαι, Θεοδότη δ' ἦν ἡ παρασχομένη, οὕτω καὶ ἐποίησε, μηδὲν τούτων Θεοφίλῳ προσαναθέμενος. φεύγει οὖν διὰ τὴν ἐπικειμένην ὀργὴν ἐπὶ τὸ τῆς Νιτρείας ὄρος, ἐν ᾧ καὶ πρὶν κελλίῳ ἡσύχαζε. τῶν δὲ τῆς αἰγύπτου μοναστηρίων, Διόσκορος ἡγοῦντο καὶ Αμμώνιος, καὶ Εὐθύμιος, καὶ Εὐσέβιος, ἀδελφοὶ, οὓς ἀπὸ τοῦ τοῦ σώματος ἀναδρομῆς μακροὺς ἐκάλουν. συνέβη δὲ πότε τὸ κατὰ τῶν ἀνθρωπομορφιτῶν ἐκραγῆναι φιλονίκημα. καὶ στασιαζόντων τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον μοναχῶν

μοναχῶν, ἀγραμμάτων ὄντων, καὶ ἀγροίκων τὴν πολλῶν: ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ ἐπέστησαν αὐτῷ, δεδοικὼς, ὡς ἐδόκει, κατασοφίζεται. καὶ φησὶ πρὸς αὐτοὺς Εἶδον τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ὡς πρόσωπον θεοῦ. τῶν δὲ καὶ Ὠριγένην, ὡς ἀσχημάτιστον τὸ θεῖον λέγοντα, ἀναθεματισθῆναι προσεπιζητούντων: ὑπέσχετο ποιῆσαι καὶ τοῦτο· καὶ διέφυγε τὸν θάνατον, ταύτης δραξάμενος κατὰ τῶν μακρῶν τῆς προφάσεως. οὐ γὰρ ἐβούλοντο ἔτι, ὥσπερ πρότερον, αὐτῷ συνδιαιτᾶσθαι. ὅτι δὲ τὸ θεῖον ἀσχημάτιστον, ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος, ἐπρέσβευον. διαβάλλει τούτους πρὸς τοὺς ἐν αἰγύπτῳ μοναχοὺς, καὶ κινεῖ κατ' αὐτῶν τὸ ἀγελαῖον * ἐκεῖνο πλῆθος. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοῦ προειρημένου Ισιδώρου, δι' ὃν μᾶλλον καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξεπολέμωτο. τέλος μετὰ πολλὰς κακώσεις καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ μετὰ τὸν ἐμπρησμὸν τὸν ἐκριφέντα κατὰ τῶν κελλίων αὐτῶν φεύγουσιν ἐκεῖθεν εἰς κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ συμπαθέστατος Ιωάννης ὑποδέχεται μὲν αὐτοὺς, καὶ ἄλλως φιλοφρονεῖται: οὐ μεταδίδωσι δὲ, διὰ Θεόφιλον, κοινωνίας. γράφει δὲ αὐτῷ καὶ ἐπιστολὴν, πρὸς εἰρήνην συμβιβάζων: ὁ δὲ παρακρούεται. ἐπιδιδοῦσι δὲ οἱ μακροὶ κατὰ Θεοφίλου λιβέλλους. πείθει καὶ ἐκεῖνός τινας κατ' αὐτῶν ἐπιδιδόναι. ἀλλ' ὕστερον μὲν οὗτοι μηδὲν ἀποδεικνῦντες, ἐφυλακίσθησαν: καὶ * μαστιγωθέντες ἱκανῶς, οἱ μὲν τῇ φυλακῇ ἐναπέθανον· οἱ δὲ τὴν προικόνησον οἰκεῖν ἐξορίᾳ κατεδικάσθησαν. ὁ δὲ Ιωάννης δηλοῖ Θεοφίλῳ περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ λιβέλλων. καὶ γράφει Θεόφιλος, ὀργιζόμενος. Οἶμαι μὴ ἀγνοεῖν σε τὸ διάταγμα τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων, ὅπως θεσπίζουσιν, ἐπίσκοπον ὑπερόριον μὴ κρίνειν δίκην. εἰ δὲ ἀγνοεῖς, μαθὼν ἀπόσχου τῶν καθ' ἡμῶν λιβέλλων· ἀλλὰ τότε μὲν ταῦτα γράφων ὁ Θεόφιλος, ὕστερον αὐτὸς ὑπερόριον τὴν κατ' ἐκείνου ἔκρινε δίκην· οἱ δὲ μοναχοὶ τῶν κατὰ Θεοφίλου λιβέλλων οὐκ ἀφίσταντο. καὶ ὁρίζεται παρὰ βασιλέως Θεόφιλος, ἐπὶ τὴν δίκην ἐλθεῖν. ὁ δὲ φθόνος κρατήσας, ἐπὶ τῆς δίκης αὐτὸν Ιωάννου καθίζει παραγεγονότα.

Οτι Θεογνώστου συγκλητικοῦ δημευθέντος, καὶ κατὰ τὴν ἐξορίαν τελευτήσαντος, ἡ γυνὴ τὸν ὑποληφθέντα αὐτῇ ἀγρὸν ὑπὸ τῆς βασιλίδος * ἀφαιρεῖται. ἡ δὲ ἐπὶ τὸν τῶν χηρῶν καταφεύγει πρόμαχον. ὁ δὲ πολλὰ παῤῥησιασάμενος ὑπὲρ τῆς χήρας, οὐδὲν ἤνυσεν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔχθραν ἐκίνησε τὴν * βασιλίδα. προστάσσει δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψώσεως (τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐστὶν αὕτη τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς), ἐπειδὰν ἡ ἄδικος βασιλὶς προσέρχεσθαι μέλλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποκλεισθῆναι κατ' αὐτῆς τὰς πύλας. καὶ πληροῦται τὸ πρόσταγμα. καὶ κατῃσχυμμένη, καὶ περιωργισμένη, ἀποπέμπεται ἡ βασιλὶς, καὶ ἤδη ἡ κατὰ τοῦ ἁγίου καθαίρεσις συνεκροτεῖτο παρ' αὐτῆς, καὶ ἡ ἐξορία, καὶ εἴ τι ἄλλο δεινὸν ὁ θυμὸς ὑπέβρεπεν. ὅτε δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ προσιοῦσα τὰς πύλας κατ' αὐτῆς ἀποκλεισθείσας ἐδέξατο, τότε τις τῶν σὺν αὐτῇ ξίφος κατὰ τῶν ἀποκλειόντων ἐνέτεινε, καὶ ἐξηράνθη τὴν χεῖρα. ὕστερον δὲ προσπεσὼν τῷ * θαυμασίῳ Ιωάννῃ, ὑγιὴς γέγονεν.

al. ἐκεῖνο.

al. μαστιχθέντες.

v. ἀπαιρεῖται.

βασίλισσαν.

Monachis aliquot indoctis, & agreſtibus Theophilus ab his circumſeſſus, præ metu, vt apparet, huiuſmodi eos ſophiſmate deluſit. *Sic veſtras, inquit, facies vidi, vt faciem Dei.*

At cum hi prætereà ab ipſo poſtularent, vt Origenes quoque, quòd is humana Deum forma carere aſſereret, anathemate damnaretur: facturum ſe recepit, ſicque mortem deuitauit. Hac igitur ille arrepta occaſione aduerſus Longos fratres (qui iam recuſabant diutius eius vti contubernio: quòd Deo, vt res eſt, formam eſſe humanam tribuendam negarent) apud Ægypti manachos, per calumniam eos traduxit, & imperitam illam multitudinem cum in illos concitauit, tum in Iſidorum, quem diximus: cuius etiam nomine cum illis libentius certare cœperat.

Poſt multas ergo illatas iniurias, ſtructáſque inſidias, poſt ignem quoque iniectum ipſorum cellis, fuga ſibi denique conſulentes, Conſtantinopolim veniunt. Ibi Ioannes ille benigniſſimus excepit quidem illos fratres, humaniterque complexus eſt; propter Theophilum tamen in communionem minimè admiſit, ſed eum per epiſtolam ad concordiam inuitauit. Ille nihil audit. Longi interim fratres Theophilum oblatis libellis accuſabant: & ſuaſit hic viciſſim [a] quibuſdam, vt illos accuſarent. Tandem cum nihil hi probare aduerſus Longos poſſent, in cuſtodiam miſſi, flagelliſque grauiter cæſi, partim in vinculis mortui ſunt, partim in inſulam Prœconeſum deportari iubentur. Ioannes hinc Theophilum de oblatis aduerſus eum accuſationis libellis certiorem facit. Ad quæ bile accenſus ille: *Arbitror, inquit, non ignorare te Nicæni Concilij canones, iiſque prohiberi, ne Epiſcopus de peregrino, alteriuſque diœceſis iudicium exerceat. ſi ignoras, diſce, atque ab accuſationis meæ libellis abſtineto.* Verum qui hæc tunc Theophilus ſcripſit, poſt ipſemet alienæ diœceſis hunc ipſum Ioannem, ſuo iudicio condemnauit. Monachis deinde ab accuſando Theophilo minimè ceſſantibus, decreuit Imperator, vt Theophilus iudicio ſiſteretur. at inuidia interim nimium inualeſcens, illum ipſum, vbi aduenit, qui de Ioanne ſententiam ferret, iudicem conſtituit.

Theognoſti Senatoris proſcripti & in exſilio mortui [b] vxor, agrum ſibi relictum habebat, quem Eudoxia inuitæ eripuit. Illa igitur ad viduarum propugnatorem Ioannem ſe recepit: qui pro vidua libere multa perorans, adeo nihil profecit, vt etiam Auguſtam in ſui odium concitarit. Quare mandatum dedit, vt cum feſto die exaltationis [S. Crucis,] qui in decimum-quartum Septembris incidit, in templum iniqua Imperatrix ventura eſſet, portæ illi clauderentur. Conficitur Præſulis mandatum, & pudore ſuffuſa, iráque incenſa Auguſta, domum reuertit; exindéque hæc ſancti viri è ſede depulſionem, exſilium, aliáque aduerſa, quæ indignatio ſuggerebat, machinari cœpit. At verò dum ad templum illa progreſſa fores ſibi obſeratas offendit, de comitatu eius quidam gladium in claudentes ſtringens, manum ſibi ſubito exaruiſſe ſenſit, qui tamen poſt Sancti viri genibus accidens, ſanitatem recuperauit.

GEORGIVS.

[a] Monachis ex Pallad.

[b] Callitropam vocat Niceph. cap. 14. non recte, vt indicatum ſup. pag. præced.

GEORGIVS.

a Niceph. de Epiphanio c.13.

[a] Magnus quoque Epiphanius, quem Theophilus callide deceptum in Ioannem incitarat, Conſtantinopolim veniens, eccleſiaſticum quibuſdam ſuis factis ordinem turbauit. Diaconum namque in Septimo (ſic enim locus templi S. Ioannis appellatur) contra canonem ordinarat, deindéque ſine bona Chryſoſtomi venia rem diuinam fecerat, & Origenis ſcripta ab eo damnari poſtularat. Refert vero húc ſcriptor noſter, (quod & in Epiphanij vita legitur) minimè conſenſiſſe, vt quibuſdam placuit, in Chryſoſtomi expulſionem; licet ab ipſa Auguſta eo adigeretur. Meminit idem de pronunciatis inuicem [b] vaticiniis: quibus ſignificabatur neutrum ipſorum viſurum aliquando thronum ſuum.

b Quæ & Sozomen. commemorat lib. IIX. c. 15.

Accidit prætereá, priuſquam condemnaretur Ioannes, vt cognito indignari ſibi Eudoxiam, bene longam haberet in malas feminas orationem. Hanc plebs rapiens, in Auguſtam pronunciatam interpretabatur. Mox igitur vt Theophilus Conſtantinopolim aduenit, apparatæ in magnum athletam Ioannem machinationes procedunt. Cúmque Synodo nunquam interfuiſſet, Theophilus tamen cum ſuis decretum in eum tulit, fruſtra inclamante ipſo, ac publice teſtificante, paratum eſſe ſe, & ad ſynodum venire, & ad obiecta reſpondere, modo manifeſtos ipſius hoſtes Concilio ſubducerent. Aderant tum Ioanni quadraginta adhuc Epiſcopi, aduerſus Theophilum parati pro ipſo pugnare: quos ille quiritantes, cum lacrymis obteſtando ſedabat, atque hortabatur Eccleſias ne diſcinderent. Sede ita pulſus, in Boſpori [c] Hieron ablegatur. At cum deinde terra diuinitus [d] concuteretur, Conſtantinopolim iterum reducitur, ſedíque reſtituitur inuitus. Paſtoralis enim præfecturæ curam recipere ſe velle negabat, priuſquam iniquum illud iudicium, propoſitum excuſſúmq. foret. [e] Eudoxiâ poſt non diu furore rurſum incenſâ, quòd liberius perſtricta fuiſſet, propter ſtatuã, quæ iuxta templum poſita illi fuerat (magnus enim inde ſtrepitus in templo excitabatur) iterum in beatum hominem calumniæ adornantur. Quæ ſanè res, etſi præter ſpem Theophilo accidit optatiſſima, veritus tamẽ ille ciuiũ odium, ipſe quidem nõ acceſſit (valde enim iam inuiſus eſſe cœperat, tum quòd pulſo Ioanne, cum Longis tamen fratribus, per quos illi antea inſidiabatur, cõmunicaſſet, tum quòd legere ipſe Origenis ſcripta, quo nomine Ioannem criminabatur, non deſineret) non acceſſit, inquam, odij metu: ſed pro ſe alium ſubmiſit, pronunciatum, ne in iudicium quidem vocandum Ioannem, vt qui poſt eiectionem ſacra obire munia non dubitaſſet, cum Antiochena ſynodus poſt expulſionem ſacerdotij munus adhunc obeunti, nullum defenſionis locum reliquerit. Ad quæ Ioannis ſtudioſi, Arianorum illum eſſe canonem conſeſſumque excipiebant, ad inſidias duntaxat Athanaſio ſtruendas comparatum. hinc eam ipſam Synodum patres Sardicenſis Concilij nullam eſſe cenſuiſſe, & Athanaſio non ſolum defendendi ſui poteſtatem feciſſe, verum etiam ſacerdotium vna cum Marcello adminiſtrare permiſiſſe.

c Ἱερὸν στόμα, quaſi ſacrum os ſiue oſtium. vt Caſſiod. vertit. Oppidum ei, ſtatio nauiũ in oſtio Ponti Theodoreto lib. V. c.34. & Niceph. c.16. Vnde profectus, vt Pallad. ait, agellos ad Bithyniæ Prenetum occupat.

d Et cubilis ex eo imperatorij pars corruiſſet, vt eſt Auctor Leo Imper. in vita Chryſoſt.

e Niceph. c. 18. Socrat. lib. VI. c. 18. Sozom. lib. IIX. c. 20.

Igitur prohibent, Chryſoſtomus ſacris ne operetur, néve omnino ad Eccleſiam veniat. [f] CHRISTI tum Natalium feſtus dies inſtabat,

f Pridie Paſche ipſo magno ſabbatho, hæc cum ſumma perturbatione confecta eſſe Pallad. tradit, & ipſe Gerr. editus à Tilmanno.

Ὅτι Ἐπιφάνιος ὁ μέγας, ὃν ὁ Θεόφιλος κατὰ Ἰωάννου ἐξηπάτησε, παραγινόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀταξίας ἐποίησε. διάκονον γὰρ ἐν τῷ * ἐκδόμῳ (οὕτω γὰρ καλεῖται ὁ τόπος τῆς τοῦ * ἑβδόμῳ.
ἁγίου Ἰωάννου ἐκκλησίας) παρὰ τὸν κανόνα ἐχειροτόνησε, καὶ χωρὶς τοῦ Χρυσοστόμου γνώμης ἐλειτούργει. κατῄτει αὐτὸν τὰ Ὠριγένους ἀναθεματίσαι. φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς, ὥσπερ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ λέγει, μὴ συνδιδοκῆσαι, καθὼς ἑτέροις ἔδοξε λέγειν ἐπὶ τῇ τοῦ Χρυσοστόμου καθαιρέσει, καίτοι τῆς βασιλίδος ἐκβιαζομένης. μνημονεύει δ' οὖν ὅμως καὶ ἀπὸ τῶν ἀμοιβαίων ἀλλήλοις προφητειῶν, ἐν αἷς ἐδηλοῦτο, μηδ' ἕτερον αὐτῶν τὸν οἰκεῖον ὄψεσθαι θρόνον. περὶ δὴ τῆς αὐτοῦ καταδίκης πυνθανόμενος ὀργᾶν τὴν Εὐδοξίαν· λόγον διεξέρχεται μακρὸν κατὰ γυναικῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἥρπασε, τὸ ῥηθὲν ἐκλαμβάνοντες εἰς τὴν βασιλίδα. καὶ τοῦ Θεοφίλου παραγεγονότος, ἀρτύεται τὰ κατὰ τοῦ μεγάλου ἀθλητοῦ. καὶ μὴ παρουσιάσαντος αὐτοῦ τῇ συνόδῳ, τὴν ψῆφον οἱ περὶ Θεόφιλον ἤνεγκαν· καίτοι βοῶντος αὐτοῦ, καὶ διαμαρτυρομένου, ἕτοιμον εἶναι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἰ τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς τοῦ συνεδρίου ἐκστήσουσι· συνῆσαν δὲ αὐτῷ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι, καὶ τοῖς περὶ Θεόφιλον ἀπεμάχοντο· ὁ δὲ τούτους ποτνιωμένους παρεμυθεῖτο, καὶ παρῄνει τῆς ἐκκλησίας μὴ σχίζεσθαι. καθαιρεθεὶς δὲ, ἐκπέμπεται εἰς τὸ τοῦ βοσπόρου
ἱερόν. καὶ σεισμοῦ * θεηλάτου γινομένου, πά- * θαλασσίου.
λιν ἐπὶ τὴν πόλιν κατάγεται, καὶ ἄκων εἰς τὸν θρόνον ἀνάγεται. οὐ γὰρ ἔφασκεν ἐθέλειν τῆς ποιμαντικῆς ἀρχῆς ἀπάρχεσθαι, πρὶν ἂν εἰς ἐξέτασιν αὐτοῦ, τὴν ἄδικον προτεθῆναι κρίσιν. τῆς δὲ Εὐδοξίας μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀναφλε-
χθείσης, ὅτι ἐπετίμα αὐτῇ μετὰ * παῤῥησίας * πολλῆς.
διὰ τὸν ἀνδριάντα, ὃς πλησίον τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ ἀνεγήγερτο· θόρυβος γὰρ ἐκεῖθεν πολὺς τῇ
ἐκκλησίᾳ ἐτίκτετο: πάλιν τὰ κατὰ * τὸν μέγαν * τοῦ μεγάλου Ἰωάννου.
Ἰωάννην συσκευάζεται. ὁ δὲ Θεόφιλος ταύτῃ ἑρμαίῳ τῇ πράξει περιτυχὼν, αὐτὸς μὲν τὸ τῆς πόλεως μῖσος * δεδοικὼς, οὐ παραγίνεται· ἐμισήθη γὰρ λίαν, ὅτι μετὰ τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν καὶ τοῖς μακροῖς, δι' οὓς ἐκείνῳ ἐπεβούλευεν, ἐκοινώνησε. καὶ τῶν Ὠριγενείων ἀναγνωσμάτων, ἐν οἷς ἐκεῖνον διέβαλλεν, οὐκ ἀπείχετο. οὐ παραγίνεται οὖν διὰ τὸ μῖσος, πέμπει δ' ἀντ' αὐτοῦ μηδ' εἰς κρίσιν ἔτι καλεῖν ἀποθεσπίζων Ἰωάννην, ὡς μετὰ τὴν καθαίρεσιν τολμήσαντα * ἱεράσασθαι. * τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ συνόδου τῷ μετὰ καθαίρεσιν ἑαυτοῦ τὴν ἱερωσύνην ἐκδικήσαντι οὐδὲ τόπον ὑπολιπούσης ἀπολογίας. οἱ δέ γε περὶ Ἰωάννην, ἀρειανῶν ἔλεγον εἶναι καὶ τὸν κανόνα καὶ τὴν σύνοδον, ἐπὶ συσκευῇ Ἀθανασίου * ἐκτεθειμένου, ἣν οἱ ἐν σαρδικῇ ἀπεφήναντο ἄκυρον, Ἀθανάσιον οὐκ εἰς ἀπολογίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωσύνην ἅμα Μαρκέλλῳ παραδεξάμενοι. κωλύεται μὲν οὖν τότε ὁ Χρυσόστομος ἱερᾶσθαι, καὶ ὅλως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κατέρχεσθαι. ἡ δὲ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων ἑορτὴ ἐνειστήκει,

καὶ ἔμεινε

καὶ ἔμεινε μέχρι τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς, καὶ ἔτι πρὸς ἡμέρας πέντε σχολάζων, καὶ μηδὲν ὅλως ἐκκλησιαστικὸν διαπραττόμενος. τότε δὲ τελείως καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως ἐξεβλήθη, καὶ ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσόν, ὅτε καὶ τὸ πῦρ ἀναφθὲν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἄμβωνος, πολλὰ τῶν πέριξ κατενεμήσατο. καὶ πολλοὶ δὲ τῶν κατὰ τοῦ ἁγίου παρεδειγματίσθησαν, ἢ νόσοις ἐξαισίοις ἢ συμφοραῖς θεηλάτοις τὸν βίον ἀπορρήξαντες. ἐξορισθεὶς δὲ εἰς Κουκουσόν, ὡς οὗτός φησι, καὶ ἐδίδασκε, καὶ ἐχειροτόνει πολλοὺς μὲν ἐπισκόπους, πλείους δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. ἀπετέλει δὲ καὶ πολλὰ σημεῖα ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ζῶν τε καὶ μετὰ θάνατον. τελευτᾷ δὲ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, τοῦ ἐπισκόπου Κομάνων, καὶ μάρτυρος Βασιλίσκου, τὴν τελευτὴν αὐτοῦ προμηνύσαντος, καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ μάρτυρος λάρνακι. κατέκριναν δὲ οἱ περὶ Θεόφιλον καὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου, ἀπόντα. καὶ Σεραπίωνα δὲ πολλαῖς ὑποβαλόντες τιμωρίαις, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἡρακλείας, ἐν ᾗ αὐτὸν μετὰ τὴν πρώτην τῆς ἐξορίας ἐπάνοδον ἐτύγχανεν ὁ μέγας Ἰωάννης χειροτονήσας, καθεῖλον. χειροτονοῦσι δὲ ἀντὶ Ἡρακλείδου, τὸν τοῦ τριβούνου Βίκτορος [εὐνοῦχον] ἄνδρα ὑπαίσχρον. καὶ ἄλλους δὲ ἐπισκόπους, ἐγγὺς τῶν εἴκοσι, κακώσαντες, ἀπήλασαν καὶ τῶν ἐπισκοπῶν· πρεσβυτέρους δὲ καὶ διακόνους πολλούς, καὶ λαϊκοὺς πλείους, ὅσοι προσκεῖσθαι Ἰωάννῃ διεβάλλοντο· καὶ γυναῖκας δὲ τῶν εὐλαβῶν, ὧν αἱ ἐπίσημοι Ὀλυμπιὰς καὶ Πενταδία, καὶ Πρόκλη, καὶ * Σιλβανή. ὁ δὲ Ῥώμης Ἰννοκέντιος πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ἠγωνίσατο, εἰ καὶ ἄπρακτος [αὐτοῦ] γέγονεν ἡ σπουδή. καὶ γὰρ καὶ ἀποκρισιαρίους ἔπεμψεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κακῶς ἀπεπέμφθησαν· καὶ γράμματα ἔγραφεν, ἀλλ' οὐδὲν ὧν ἐσπούδαζεν ἤνυεν. ὕστερον δὲ * Ἀρσάκιος μόλις ἐντάσσει αὐτοῦ τοῖς διπτύχοις τὸ ὄνομα· καὶ Πρόκλος δὲ χρόνῳ ὕστερον εἰσάγει αὐτοῦ τῇ πόλει τὸ λείψανον. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε. ὁ δὲ συγγραφεὺς ἔοικεν οὐκ ὀλίγα φαίνεσθαι παριστορῶν: ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρορᾶν.

Marg.: * Σιλουανὴ & Σιλβανή. — * Ἀττικός.

ΦΛΕΓΟΝΤΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ
Ὀλυμπιακῶν καὶ χρονικῶν συναγωγή.

Marg.: ϞΖ. Phlegontis Trallia͂ O'ympicoru & Chronicorum ſynage.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, ἀπελευθέρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, [ὀλ]υμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγή. προσφωνεῖ [τὸ σ]ύνταγμα πρός Ἀλκιβιάδην τινά, ὃς εἷς ἦν [...] εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανοῦ. [ἄρ]χεται δὲ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῆς πρώτης [ὀ]λυμπιάδος. διότι τὰ πρότερα, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι σχεδόν τι πάντες φασίν, οὐκ ἔτυχεν ὑπό τινος ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀναγραφῆς: ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλως τῶν ἐπιτυχόντων καὶ οὐ συμφώνως ἔγραψαν, ὅσοις καὶ γράψαι περιλήψιμον. τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ ἔφημεν, ἀπὸ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος ποιεῖται· κάτεισι δέ, ὡς αὐτός φησι, μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων. ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ΡΟΖ, Ὀλυμπιάδος, ἐν ᾗ ἐνίκα Ἑκατόμνως μιλήσιος στάδιον καὶ δίαυλον, καὶ ὁπλίτην τρὶς Ὑψικλῆς σικυώνιος, δόλιχον Γάϊος Ῥωμαῖος,

manſitque ad feſtum Pentecoſtes & dies inſuper quinque ceſſans, & ab omni Eccleſiaſtico abſtinens officio. Tum enim omninò & Eccleſia pulſus & vrbe, Cucuſum exſulatum miſſus eſt. [a] Quo item tempore & ignis templi primum ſuggeſtum corripiens, multa quoque circum circa flammis abſumpſit. [b] Plerique etiam inimicorum Ioannis exempla dederunt, partim fœdis morbis, partim diuinitus immiſſa clade vita exuti. [c] Cucuſum ergo deportatus Ioannes (vt hîc quidem perhibet ſcriptor) & docuit ibi pro concione, & ordinauit multos Epiſcopos, ac plures etiam ſacerdotes, atque Diaconos. Multa item miracula in eo exſilio cum viuus, tum mortuus edidit.

Obiit verò nón multo poſt, [d] cum Epiſcopus Comanorum [e] Baſiliſcus, idémque martyr, finem ei ſecundum quietem prædixiſſet: conditúſque eſt in eiuſdem martyris tumulo.

Theophilus autem cum ſuis condemnarunt Heraclidem, Epheſi Epiſcopum abſentem, & Serapionem, multa affectum iniuria, Heracleæ Epiſcopatu, in quo ipſum magnus Ioannes poſt prius exſilium reuerſus ordinarat, eiiciunt. Heraclidæ deinde ſufficiunt [f] Victoris tribuni eunuchum, hominem fœdiſſimum. Alios item Epiſcopos numero fere viginti vexatos ſedibus ſubmouerunt ſuis: Preſbyteros quoq; ac Diaconos plurimos, & plures etiam laicos, quotquot Ioanni addicti eſſe deferebantur: immo pias etiam matronas, quarum fama celebres fuere [g] Olympias, Pentadia, Procla, & Syluana.

Innocentius interim vrbis Romæ Epiſcopus [h] valde pro beato Ioanne laborauit, etſi fruſtra conſumptus labor eſt. Miſit enim hoc nomine Apocriſiarios, quos hi contumelioſè remiſerunt. Litteras item ſcripſit, quibus tamen nihil eorum, quæ ſtudioſè conabatur perfecit: vix vt tandem [i] Arſacius Ioannis nomen in diptycha retulerit. Donec Proclus multo poſt eius in vrbem corpus attulit. Hæc hactenus.

Scriptor ipſe quidem præter hiſtoriæ fidem narraſſe quædam viſus eſt. verum quid prohibet vtilia lectorem ſeligere; cætera præterire?

Marg.: GEORGIVS.

a *Caſſiod. laudis ſtudioſos eccleſiam incendiſſe refert, & plures, quos refellit Illuſtriſſ. Baro. Annal. V. ad An. Chr.* CCCCIV

b *Niceph. cap. 22. & Pallad.*

c *Niceph. cap. 26.*

d *Niceph. 37. poſt med. Sozô. lib. IIX. c. vlt.*

e *Leo Imper. etiam S. Lucianum martyrij olim ibi B. Baſiliſco ſocium, apparuiſſe vna tradit.*

f *Niceph. cap. 29. extr. Monſtri autem illius flagitia indicabit Pallad.*

g *De qua Niceph. cap. 24. Nebridij quondam præfecti ſponſa Pallad. apud quem de eadem plura.*

h *Nicephor. c. 33. & 34.*

i *Niceph. lib. 14. cap. extr. Zonar. Tom. III. & ipſa Georgij edit. Latina, non Arſacio, ſed Attico relatum nomen D. Ioan. in diptycha tribuunt. Caſſiod. item & reliqui.*

PHLEGONTIS TRALLIANI *Olympicorum & Chronicorum collectio.* XCVII.

LECTA mihi PHLEGONTIS TRALLIANI, eius qui Hadriani Auguſti libertus fuit, *olympicorum & Chronicorum collectio.* Opus inſcribitur Alcibiadi cuidam, qui vnus è corporis cuſtodibus Hadriani Imp. fuit: Auſpicatur verò à [a] prima Olympiade: quod priora, vt & alij fere omnes affirmant, nullum hactenus accuratum verúmque ſcriptorem ſint nacta, ſed [b] aliter atque aliter ea, in quæ fortè inciderunt: neque inter ſe conuenientia ſcripſerint, etiam ij, qui ex hac ſcriptione gloriam quæſiiſſent. Initium igitur operis à prima, vti diximus, ducit Olympiade, pertexítque, vt ipſe ait, [c] ad Hadriani vſque tempora.

Equidem legi vſque ad CLXXVII. Olympiada, qua victor fuit Hecatomnus Mileſius, [d] ſtadij curſu & recurſu; armato vero curſu ter vicit Hypſicles Sicyonius, dolicho Caius Romanus,

a *Suid.* Ἐτίθη δὲ πρώτη Ὀλυμπιὰς ἐπὶ Σ[...]ομῶντος τὶς ἑορτὴν κοσμικὴν τοῦ Δ[ιὸ]ς.

b *Vnde merito tempus illud* μυθικὸν *Varro, Cenſorin. Euſeb. Auguſt. & alij appellarunt.*

c *& Olymp.* CCXXIX. *Suid. auct. cuius anno 2. mortuus Adrian. Imp.*

d *Olympica* ἀγωνίσματα *e Pauſan. Eliac. priore libro colligere licet, & deſcripſit Bud. prioribus in Pandect. Comment.*

PHLEGON. & Aritonymias Cous, pentathlo Iſidorus Alexandrinus, lucta Aptôtus, periodo Atyanas Hippocratis Atramitêi F. pugillatu Sphodrias Sicyonius, pancratio Soſigenes Aſianus. Iam puerorum ſtadio vicit Apollophanes Cypariſſius, lucta Soterichus Eleus, pugillatu Calas Eleûs, vti pancratio & armato curſu Hecatomnus Mileſius. Ter hic eodem ipſo die coronatus eſt, ſtadio eiúſque recurſu, & armato curſu, Ariſtolochus Eleus quadriga victor, equo verò ſingulari Agémon Eleûs. Hellanico Eléo biga ceſſit, & equuleorum quadriga. Cletiæ Elei equuleorum biga fuit, & Callippi Pelêi ſingularis equuleus.

a Amiſum emenda ex caeterorum hiſtoricorum fide.

Lucullus eo tempore [a] Aminſum obſidebat; ſed Murena in obſidione cum duabus legionibus relicto, ipſe cum tribus aliis aduerſus Caburos duxit, & in hibernis ibidem caſtra locauit. Idem Hadrianum cum Mithridate confligere iubet, quo etiam prœlio ſuperior fuit. Romæ quoque terra mouit, multáque afflixit, & alia præterea plurima hac ipſa Olympiade contigerunt. Nam anno tertio cenſæ ſunt Romæ [b] myriades nonaginta & vna. [c] Sinatruce Parthorum rege extincto, ſucceſſit Phraates cognomento DEVS; & Phædrum Epicureum mortuum, Patron excepit. Virgilius item Maro [d] hoc ipſo anno Idibus Octobris natus eſt. Quarto verò huius Olympiadis anno Tigranes & Mithridates, collectis [e] peditum quadraginta millibus, equitum triginta, inſtructáque Romanorum more acie, cum Lucullo dimicantes victi ſunt: cæſis è Tigranis copiis quinque millibus, & his pluribus captis, præter [f] cæteram hominum colluuiem. Capitolium Romæ Catulus dedicauit: & ad [g] Creticum bellum profectus cum triginta legionibus Metellus, inſulam eam tenuit: vbi & manu cum Laoſthene conſerta, victor Imperator eſt appellatus, Cretenſibus intra oppida muróſque compulſis. Athenodorus pirata Deli incolas captiuos abducens, Deorum, qui vocantur, ſigna deſtruxit; at Caius quidam Triarius vrbis ruta cæſa inſtaurans, Delum muro cinxit. Ad hanc itaque Olympiadem vſque libros quinque perlegimus.

b Id eſt, decem millia ſupra nongenta millia.
c Sanatrucen, huic vt videtur cognominem. Armeniorum quendam regem citat Suid.
d Cn. Pompeio & M. Craſſo Coſſ. vt ait Donatus in eius vita, anno V. C. 684.
e Errorem hic irrepſiſſe in cat. eulum ex caeteris hiſtoricis, negantibus parem vnquam à ſole viſam pugnam, manifeſtiſſimè conſtat. Vide vel Plut. Lucullo.
f συγκλυδῶ ὄχλου ad miniſteria deſtinatos (quorum ad XXXV. millia fuiſſe refert Plut.) calones accipio.
g De quo L. Florus lib. III. cap. 7.

Auctoris ſtylus neque omnino humi ſerpit, neque Atticum vſquequaque characterem ſeruat. Alioquin illa nimis putida ipſius accuratio atque diligentia in Olympiadibus percenſendis, ſingulorúmque certaminum nominibus, & rebus geſtis, atque ipſis etiam oraculis referendis, non tædium modo lectori adfert, dum per eam reliqua omnia in hoc libro obteguntur, neque apparere ſinuntur: verumetiam iniucundum propemodum reddit ſermonem, quique gratiæ nihil habere iudicetur. & vero omnis generis Deorum reſponſa ſine modo inculcat.

δόλιχον * Ἀειτωνυμίας κῷος, πένταθλον Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεύς, πάλιν Ἄπτωτος, περίοδον Ἀτυανας Ἱπποκράτους Ἀδραμυττείου παῖς, πὺξ Σφοδρίας σικυώνιος, παγκράτιον Σωσιγένης ἀσιανός, παίδων στάδιον Ἀπολλοφάνης κυπαρισσιεύς, παίδων πάλιν Σωτήριχος ἠλεῖος, παίδων πὺξ Κάλας * ἠλεῖος, παίδων παγκράτιον Ἑκατόμνως μιλήσιος καὶ ὁπλίτην. οὗτος ἐν τῇ αὐτῇ τὰ τρία ἐστεφανώθη, στάδιον, δίαυλον, ὁπλίτην. Ἀριστόλοχος * ὁ ἠλεῖος τέθριππον· Ἀγήμων ἠλεῖος, κέλης· Ἑλλανίκου ἠλείου συνωρίς τε καὶ αὐτοῦ πωλικὸν τέθριππον. * Κλητεία ἠλείου πωλικὴ συνωρίς· Καλλίππου πηλείου πωλικὸς κέλης· Λεύκολλος δὲ ἀμινσὸν ἐπολιόρκει, καὶ Μουρήναν ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν μετὰ δυοῖν ταγμάτοιν, αὐτὸς μετὰ τριῶν ἄλλων προῆγεν ἐπὶ καβήρους, ὅπου διεχείμαζε. καὶ Ἀδριανὸν ἐπέταξε πολεμῆσαι Μιθριδάτῃ· καὶ πολεμήσας ἐνίκησε καὶ σεισμοῦ ἐν ῥώμῃ γενομένου, πολλὰ ταύτης συνέπεσε· καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα ἐν ταύτῃ ξυνηνέχθη τῇ ὀλυμπιάδι. καὶ ῥωμαίων τῷ τρίτῳ αὐτῆς ἔτει * ἀπετιμήθησαν μυριάδες ἐνενήκοντα καὶ μία. καὶ Σιναζούκην τὸν πάρθων βασιλέα τελευτήσαντα, διεδέξατο Φραάτης ὁ ἐπικληθεὶς θεός. καὶ Φαῖδρον τὸν ἐπικούρειον διεδέξατο Πάτρων. καὶ * Οὐίργιλιος μάρων ὁ ποιητὴς ἐγεννήθη τούτῳ τῷ ἔτει, εἰδοῖς ὀκτωβρίαις. τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει Τιγράνης καὶ Μιθριδάτης ἀθροίσαντες πεζοὺς μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἱππέων δὲ τρεῖς, καὶ τὸν ἰταλικὸν αὐτοὺς τάξαντες τρόπον, ἐπολέμησαν * Λευκόλλῳ· καὶ νικᾷ * Λεύκολλος. καὶ πεντακισχίλιοι μὲν τῶν μετὰ Τιγράνους ἔπεσον, πλείους δὲ τούτων ᾐχμαλωτίσθησαν, χωρὶς τοῦ ἄλλου * συγκλύδου ὄχλου. καὶ τὸ καπιτώλιον ἐν ῥώμῃ Κάτλος καθιέρωσε. καὶ Μέτελλος ἐπὶ τὸν κρητικὸν πόλεμον ὁρμήσας, τρία τάγματα ἔχων, ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον. καὶ μάχῃ νικήσας τὸν Λαοσθένην, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη. καὶ τειχήρεις κατέστησε τοὺς κρῆτας. καὶ Ἀθηνόδωρος πειρατὴς ἐξανδραποδισάμενος δηλίους, τὰ τῶν λεγομένων θεῶν ξόανα διελυμήνατο. Γάϊος δὲ Τριάριος τὰ λελωβημένα τῆς πόλεως ἐπισκευάσας, ἐτείχισε τὴν Δῆλον. μέχρι μὲν οὖν ταύτης μοι τῆς ὀλυμπιάδος, ἐν λόγοις πέντε ἡ ἀνάγνωσις γέγονεν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὔτε λίαν χαμαιπετής, οὔτε τὸ ἀττικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διασώζων χαρακτῆρα. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ περὶ τὰς ὀλυμπιάδας, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τῶν ἀγωνισμάτων ὀνόματα, καὶ τὰς πράξεις, καὶ ἡ περὶ τοὺς χρησμοὺς ἄκαιρος φιλοπονία τε καὶ φιλοτιμία, εἰς κόρον ἄγουσα τὸν ἀκροατήν, καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐν λόγῳ προκύπτειν συγχωροῦσα, ἀηδῆ τε σχεδὸν τὸν λόγον δεικνύει, καὶ χάριτος οὐδὲν ἔχειν παραπέμπει. χρησμοῖς δὲ παντοίοις ἐς ὑπερβολὴν ἐστὶ κεχρημένος.

** Ἀριτωνυμίας.*
** ἠλεῖος.*
** ἠλεῖος.*
** Κλητία.*
** ἀπετιμήθησαν.*
** Οὐιργίλιος.*
** Λευκόλλῳ.*
** Λεύκολλος.*
** i. e. συγκλύδου πεντεχιλίων.*

SCHOLION.

Suidas huius PHLEGONTIS *(vt quidem ille inflectit) catalogum texit, libróſque Olympiadum ſedecim attribuit. E quorum primo libro, hoc quod damus fragmentum, in Germania Græcolat. euulgatum, excerptum videtur. Ex XIV. verò libro illuſtre adfert teſtimonium Euſebius in Chronico, quod hic etiam apponere placuit.*

Exponenda *mihi videtur cauſa, ob quam Olympia inſtitui contigit. Eſt autem hæc. Poſt Piſum, Pelopem, atque Herculem, qui primi ſolemnem conuentum ac certamen Olympicum inſtituerant, cum Peloponeſij eam feſtiuitatem aliquandiu intermiſiſſent, per id ſcilicet tempus quod ab Iphito ad Coroe- pbum vſque Eleum, duodetriginta Olympiadum numeratur, certaménque neglexiſſent, ſeditio in Peloponneſo fuit coorta. Ibi Lycurgus Spartanus, Prytanei filius, Europi nepos Soſi pronepos (qui Soſus patrem habuit Procleum, auum Ariſtodemum, proauum Ariſtomachum: fuit autem hic Cledoei filius, cuius pater Hyllus, Hercule & Deïanita fuit natus) & Iphitus Hæmonis, aut (vt alij perhibent) Praxonidæ F. ab Hercule prognati, Eleus domo, ac Cleoſthenes Cleonici F. Piſæus, vt populum ad concordiam pacémque reducerent, cum Olympicam feſtiuitatem ſtatuerunt ad priſtinam formam redigere, tum certamen gymnicum edere. Itaque Delphos miſerunt, qui Deum percunctarentur, an hoc eorum probet conſilium. Is reſpondit, bona euentura, ſi id exequantur: iuſsitque ferias indici vrbibus, quæ certaminis eſſe vellent participes. quo oraculo in Græcia renunciato, diſcus eius conſcriptus eſt à Græcorum iudicibus, quos ipſi Hellanodicas vocant, formam agendorum Olympiorum indicans. Cæterum Peloponneſios non admodum id certamen gratum habentes, moleſtéque id ferentes, peſtis inuaſit, frugúmque pernicies afflixit. Itaque ij qui ante à ſocietate iſtorum ludorum deſciuerant, denuo Lycurgum peſtis amolitionem ac remedium popoſcerunt. Pythia verò ſic reſpondit:*

O qui telluris famoſam totius arcem
Mortales inter natuque & laude ſupremi
Incolitis, quæ fata Dei cano diſcite iuſsi.
Neglecta altitonans iraſcitur ob ſacra vobis
Iuppiter, immenſo qui maximus imperat orbi.
Cuius Olympia vos cultu ſpoliaſtis auito:
Quæ princeps Iouis vt Piſus celebraret honorem
Inſtituit: poſt húncque Pelops, quo Græcia rege
Floruit, vnanimeſque habuerunt mœnia ciues;
Oenomao inſtituit certamina lumine caſſo.
Tertius hæc Pelopi ſatus Amphitruone dicauit
Tantalidæ, grati ſeruans pia iura nepotis.
Hæc ſacra, & ludos abolere hos Iuppiter auſis
Iratus peſtem immiſit dirámque, famémque:
Verùm inſtauratis ceſſabunt hæc mala ſacris.

Peloponneſij, vbi hoc eis renuntiatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuò communi de ſententia miſerunt ipſi, qui accuratius Deum de oraculo interrogorarent. Pythia autem hæc retulit:

O Peloponneſi ciues, altaria circum
Ite, ſacris factiſque animis aduertite dicta
Vatum, qui leges & iura paterna ſequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto, Peloponneſij conceſſerunt Eleis, vt certamen Olympicum inſtituerent, & ferias vrbibus denuntiarent. Porrò autem poſtea temporis Elei cùm opitulari vellent Lacedæmoniis, Elos vrbem oppugnantibus, Delphos conſultum miſerunt: & reſpondit Pythia in hanc ſententiam:

Exſortes belli, patriam defendite veſtram,
Et pacis Græcos communia iura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bello abſtinuerunt, & Olympia curauerunt. Quinque Olympiades ita ſunt exactæ; vt coronaretur nemo. Sextum placuit oraculum ſcitari, an victoribus coronæ eſſent imponendæ, eámque ob rem miſſus ad fanum Dei rex Iphitus: Deus ſic eſt fatus:

Iphite, victorem malo donare caueto:
Verùm; ſylueſtris fructu redimito oliuæ;
Quem circum teneris incluſit aranea filis.

Cùm ergo veniſſet Olympiam, inque loco multi eſſent oleaſtri, vnum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit: atque ex ea arbore corona data eſt victoribus. Primus coronatus eſt Daicles Meſſenius, Olympiade 7. ſtadio victor.

Euſebius porrò iſta refert. Bithynia terræ motu concuſſa, & in vrbe Nicæna ædes plurimæ corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in paſſione Saluatoris acciderunt. Scripſit ſuper his & Phegon [Phlegon *emenda*] *qui Olympiadcrum egregius ſupputator eſt, in XIV. libro ita dicens: Quarto autem anno CCII. Olympiadis, magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis eſt facta: dies hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus, vt ſtellæ cælo viſæ ſint, terræque motus in Bithynia Nicenæ vrbis multas ædes ſubuertit. Hæc ſupradictus vir.*

Exſtat eiuſdem Phlegontis libellus ἀκέφαλος *de mirabilibus & longæuis, cum Anton. liberalis Metamorphoſibus & aliis libellis in Germania vulgatus.*

ΖΩΣΙΜΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ λόγοι ϛ'.

ϞΗ'. Zoſimi Comitis hiſtoriarum libri VI.

Ἀνεγνώσθη ἱστορικὸν λόγοις ἓξ Ζωσίμου κόμητος ἀπὸ φισκοσυνηγόρου. ἔστι τὴν θρησκείαν ἀσεβὴς, καὶ πολλάκις ἐν πολλοῖς ὑλακτῶν κατὰ τῶν εὐσεβῶν· σύντομος δέ ἐστι, καὶ τὴν φράσιν

Zosimi Comitis *Hiſtoriarum libri VI.* XCVIII.

Legitvr *hiſtoricum opus libris ſex* Zosimi Comitis, & Ex aduocato Fiſci. Impiã hic paganorũ ſecutus religionẽ, in plurib. aduerſus pios ſæpius latrat. Alioqui breuis eſt, dictione

ZOSIMVS.

perſpicuus ac purus, nec ſuauitatis expers. Incipiens autem hiſtoriam iam inde, fermè dixerim, ab Auguſto, & Imperatores omnes ad Diocletianum vſque percurrens, nudam quaſi deſignationem ſucceſſionémque eorum commemorat: dum latius tandem à Diocletiano, de iis qui imperio potiti ſint, libris quinque tractare pergit. Primus enim liber Imperatores ab Auguſto ad Diocletianum vſque recenſet, ſextique finis in iis deſinit temporibus, quibus [a] Alarichus Romam iterum obſidens, ciuibus ad inopiam redactis obſidionem ſoluit, eiſque Imperatorem dedit Attalum, quem tamen deinde rurſus abdicauit imperio, quod regnum ſibi traditum minus rectè videretur adminiſtrare: atque ad Honorium Auguſtum Rauennæ tum agentem fœdus cum eo initurum miſit. [b] Aſarus verò, Gothus & ipſe, ſimultates aduerſus Alarichum exercens, cum trecentis quibus præerat, Honorianis partibus adiunctus, bellique ſocietatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum obiecit. Atque hunc ſexti hiſtoriarum libri finem facit.

Dixerit autem aliquis hunc non ſuam hiſtoriam ſcripſiſſe, ſed Eunapianam deſcripſiſſe, & partim breuitate duntaxat ab illa differre, partim etiam quòd Zoſimus non, vt ille, Steliconem conuitiis proſcindat. Cetera propemodum idem eſt in hiſtoria, pios præſertim Imperatores criminando. Arbitror autem duas hunc quoque, ſicut & illum, editiones inſtituiſſe: etſi priorem huius editionem non vidi: coniicere tamen ex [c] *editionis nouæ*, quam nos legimus, inſcriptione licet, etiam alteram hunc, ſicut & Eunapium, publicaſſe. Verùm magis hic planus eſt, & breuior, vti diximus, quam Eunapius, figuriſque nonniſi raró vtitur.

[a] *De his lege Olympiodorum. ſupr. Cod. LXXX. in pr.*

[b] *Olympiod. ſupr. Cod. LXXX. in princ. Sarum perpetuò nominat.*

[c] *Aliam huius epigraphes hanc rationem notauit quidam ad Zoſimum: quaſi veterum Dionis & Herodiani hiſtoriæ attexuiſſet.*

XCIX. HERODIANI *Hiſtoriarum libri VIII.*

LEGIMVS HERODIANI *hiſtoriarum libros octo.* Incipit à Marci [Aurelij Antonini Philoſophi] Rom. Imperatoris exceſſu, pergitque porrò narrare, vt Cōmodus Marci F. imperium adeptus, à paternis moribus, aſſentantium opera, degenerarit; tandémque à Marcia pellice, & Leto atque Electo, paratis inſidiis exſtinctus ſit. Pertinax hinc imperium tenuit, grandæuus iam, honeſtiſque moribus. Quem milites, modeſtiæ nomine exoſum, in curiam eius irrumpentes obtruncant. Hinc Iulianus à militibus non diu poſt emptum pecunia imperium, ipſorum iugulatus manibus, amiſit.

Lib. 2.

Niger autem, mitis quantum apparebat vir, ſuperſtite etiamnum Iuliano ad imperium euectus eſt. Hunc Seuerus, vir ſolers tolerandiſque laboribus exercitus, & alioquin aſtutus, imperij nactus habenas, pugna victum ſuſtulit, & obſtantia quæque partim validis præliis, partim callidis artibus ſuperauit. Verùm in ſubditos inſolentior redditus eſt, & morbo extinctus, dum Britannos bello aggreditur. Antoninus inde filiorum eius natu maior, fœdere cum his inito reuertit, ſociúmque imperij vel inuitus ſumſit Getam fratrem:

Lib. 3.

Lib. 4.

εὐκρινής τε καὶ καθαρὸς. οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπῳκισμένος. ἄρχεται μὲν τὰς ἱστορίας, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀπὸ Αὐγούστου· ἐπιτρέχει δὲ πάντας τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ, ψιλὴν ὥσπερ τὴν ἀνάρρησιν καὶ τὴν διαδοχὴν αὐτῶν ἀφηγούμενος. ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ, πλατύτερον περὶ τῶν βεβασιλευκότων διαλαμβάνει, ἐν βιβλίοις πέντε. τὸ γὰρ πρῶτον τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ ἀπὸ Αὐγούστου ἀριθμεῖται, καὶ πληροῖ τὴν ἕκτην βίβλον, ἐν ἐκείνοις ἀπαρτιζομένην τοῖς χρόνοις, ἐν οἷς * Αλάριχος τὴν ῥώμην τὸ δεύτερον πολιορκῶν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἀπορουμένων, λύει τὴν πολιορκίαν, βασιλέα τούτοις Ἄτταλον * ἀνειπών. εἶτα δὲ καὶ τῆς βασιλείας τοῦτον παραλύσας, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν εὖ διατίθεσθαι τὰ τῆς ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ βασιλείας· πρὸς Ὀνώριον τὸν βασιλέα κατὰ τὴν ῥάβενναν διατρίβοντα, ἐφ᾽ ᾧ * πείσασθαι εἴετο. ἀλλ᾽ Ἄσαρος, γότθος καὶ αὐτὸς, διάφορος ὢν Ἀλαρίχῳ, ἔχων τε ὑπ᾽ αὐτὸν ἄχρι τριακοσίων, καὶ προστεθεὶς Ὀνωρίῳ, καὶ συμπολεμεῖν αὐτῷ κατὰ Ἀλαρίχου διατεινόμενος· ἐμποδὼν ἐστη. καὶ ἡ μὲν ἕκτη αὐτῷ ἱστορία ὧδε τελευτᾷ. εἴποι δ᾽ ἄν τις, οὐ γράψαι αὐτὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ μεταγράψαι τὴν Εὐναπίου, τῷ συντόμῳ μόνον διαφέρουσαν. καὶ ὅτι οὐχ, ὥσπερ ἐκεῖνος, οὕτω καὶ οὗτος Στελίχωνα διασύρει. τὰ δ᾽ ἄλλα κατὰ τὴν ἱστορίαν σχεδόν τι ὁ αὐτὸς, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων διαβολαῖς. δοκεῖ δέ μοι καὶ οὗτος δύο ἐκδόσεις, ὥσπερ κἀκεῖνος, πεποιηκέναι. ἀλλὰ τούτου μὲν τὴν προτέραν οὐκ εἶδον· ἐξ ὧν δὲ, ἣν ἀνέγνωμεν, ἐπέγραφε νέας ἐκδόσεως· συμβαλεῖν ἦν καὶ ἑτέραν αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τῷ Εὐναπίῳ, ἐκδεδόσθαι. σαφὴς δὲ μᾶλλον οὗτος καὶ συντομώτερος, ὥσπερ ἔφημεν, Εὐναπίου καὶ ταῖς τροπαῖς, εἰ μὴ σπάνιον, οὐ κεχρημένος.

* Αλλάριχος

* εἰπών.

* σπείσασθαι, ἵετο.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ λόγοι η´

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἡρωδιανοῦ ἱστορικοὶ λόγοι ὀκτώ. ἄρχεται δὲ ἐξ οὗ Μάρκος ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς ἐτελεύτησε, καὶ διέξεισιν ὅπως τε Κόμοδος ὁ Μάρκου υἱὸς ἐβασίλευσεν, ὅπως τε τῶν πατρῴων ἠθῶν ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκδιαιτηθεὶς, ὕστερον ὑπὸ Μαρκίας τῆς αὐτοῦ παλλακῆς καὶ Λαίτου καὶ Ἐκλέκτου συσκευασθεὶς, ἀνῃρέθη. καὶ βασιλεύει Περτίναξ πρεσβύτης καὶ καλὸς τὰ ἤθη· ὃν οἱ στρατιῶται, ἀπεχθανόμενοι τὸ σῶφρον, εἰσδραμόντες ἐν τῇ βασιλικῇ κτείνουσιν * οἰκείᾳ. καὶ ὅπως Ἰουλιανὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, χρήμασι λαβὼν τὴν ἀρχὴν, μετ᾽ οὐ πολὺ ταῖς αὐτῶν ἀνῃρέθη χερσίν. ὅπως τε Νίγρος, ἀνὴρ ἐπιεικὴς εἶναι δοκῶν, ζῶντος ἔτι Ἰουλιανοῦ, εἰς μοναρχίαν ἤρθη. καὶ Σευῆρος δὲ, ἀνὴρ ἀγχίνοις τε καὶ πόνοις δεινὸς ἐγκαρτερεῖν, καὶ βαθυγνώμων ἄλλως, ἀνῆλθέ τε εἰς τὴν βασίλειον ἀρχὴν, καὶ Νίγρον μάχῃ νικᾷ, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ πᾶν τὸ ἀντιστατοῦν, ἢ μάχαις βιαίοις ἢ τέχναις δυσδιαφύκτοις ὑπηγάγετο· καὶ τῶν ὑπηκόων ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον ἦρξε προϊών· καὶ τελευτᾷ νόσῳ τὸν πρὸς * βρεταννοὺς δια[...]ίζων πόλεμον. καὶ Ἀντωνῖνος ὁ τῶν αὐτοῦ παίδων πρεσβύτερος σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς θέμενος, ἀναχωρεῖ· καὶ συμβασιλεύοντα καὶ ἄκων λαμβάνει τὸν ἀδελφὸν Γέταν·

καὶ μετ' οὐ πολὺ Ιουλίας τῆς αὐτοῦ μητρὸς πρὸς τοῖς κόλποις τοῦτον ἀναιρεῖ. καὶ εἰς ὠμότητα καὶ αἰσχρότητα ὑπερβαλέσθαι πάντας φιλονεικήσας, περὶ συρίαν διάγων ἐπιβουλεύεται. Μακρῖνος δ' ἦν ὁ τὴν ἐπιβουλὴν *παρασπουδάζων, δεδιὼς καὶ αὐτὸς θάνατον, καὶ προλαμβάνειν ἀγωνισάμενος. ἐπεὶ δὲ ἀνῄρητο Ἀντωνῖνος, βασιλεύει Μακρῖνος, ἀνὴρ πρεσβύτης καὶ μελλητὴς, καὶ οὐδ' ἐγκράτειαν ἀσκῶν· τὰ δ' ἄλλα δοκῶν ἐπιεικής. τῆς δὲ Μέσης, ἥτις ἦν Ιουλίας ἀδελφὴ, δύο θυγατέρας ἐχούσης, Σοαιμίδα καὶ *Μαμαίαν· καὶ τῆς μὲν *ἐχούσης παῖδα *ὀνόματι Βασιανὸν, τῆς δὲ Ἀλεξῖνον· οἳ ἐξ Ἀντωνίνου λαθραίαις μίξεσιν ἐλέγοντο *γεγεννῆσθαι: τὸ στρατιωτικὸν, μικρᾶς λαβόμενοι προφάσεως, ἐν τῷ σφῶν ἀναγορεύουσι στρατοπέδῳ τὸν Βασιανὸν, μετονομάσαντες αὐτὸν Ἀντωνῖνον· καὶ μάχαις ἡττηθεὶς Μακρῖνος, καὶ φεύγων ἐκ τῶν μεθορίων φοινίκης τε καὶ συρίας, τὴν χαλκηδόνα κατέλαβε, πρὸς τὴν ῥώμην ἐκεῖθεν ἀφικέσθαι διανοούμενος. ἀλλ' ἐπικαταλαβόντες οἱ τοῦ Ἀντωνίνου, ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένοι, τέμνουσί τε τὴν κεφαλὴν, καὶ ὀπίσω ἀποκομίζουσιν. Ἀντωνῖνος δὲ, ἕως μὲν ἐπείθετο τῇ μάμμῃ, ἐσωφρόνει, καὶ ποιεῖται καὶ τὸν *Ἀλεξῖνον, υἱόν τε ἅμα καὶ καίσαρα, εἰς Ἀλέξανδρον μετακληθέντα. ἐπεὶ δὲ τοῖς κόλαξιν ἑαυτὸν ἐξέδωκεν, οὐδεμίαν αἰσχρότητος καὶ ἀκρασίας ὑπερβολὴν ἀπέλιπεν. ἐπιβουλεύειν δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ ἐπιχειρήσας, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεκόπη· ὁ δὲ τούτους τιμωρήσασθαι διανοηθεὶς, ὑπ' αὐτῶν ἀνῃρέθη. ἐβασίλευσέ τε Ἀλέξανδρος ὁ Μαμμαίας ἔτη ιδʹ· καὶ τό γε ἐπ' αὐτῷ καλῶς τε καὶ ἐπιεικῶς ἄρξας, καὶ χωρὶς αἱμάτων ὅλως. τῆς δὲ μητρὸς Μαμμαίας, ὥς φησιν, ἥ τε φιλοχρηματία καὶ τὸ μικρολόγον, εἰς σφαγὴν αὐτὸν τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν σὺν αὐτῇ, Μαξιμίνου ἀναῤῥηθέντος, ἀπήνεγκεν. ἦρχε δὲ Μαξιμῖνος ἐπὶ ἔτη τρία ἐμβριθῶς καὶ τυραννικῶς, ἀνὴρ ὑπερμεγέθης, καὶ τὸ ἦθος ὠμός. διόπερ τὸν λιβύης ὑπάρχοντα ὑπ' αὐτοῦ καταστάντα, καὶ ὅμοιον ὄντα τοῖς τρόποις, οἱ ἐκεῖσε στασιάσαντες καὶ ἀνελθόντες, Γορδιανὸν ἀνθύπατον γεγονότα, καὶ ὀγδοηκοστὸν ἄγοντα ἔτος, χειροτονοῦσι καὶ ἄκοντα βασιλέα. καὶ ἡ ῥώμη περιχαρῶς αὐτοῦ τὴν ἀνάῤῥησιν δεξαμένη, πάσας τοῦ Μαξιμίνου τιμὰς καθεῖλε. συνανεῖπον δὲ αὐτῷ καὶ υἱὸν Γορδιανοῦ Γορδιανὸν βασιλέα. Μαξιμίνου δὲ παρασπουδαζομένου πρὸς πόλεμον: καὶ Γορδιανὸς ἅμα τῷ υἱῷ τὴν χαρκηδόνα καταλαβὼν, καὶ ἐν ἀπογνώσει τῶν ὅλων γεγονὼς, βρόχῳ ἀνεπαύσατο τοῦ βίου. ὁ δὲ παῖς τῆς πρὸς Μαξιμῖνον μάχης *κροτουμένης ἀναιρεθεὶς, ἠφανίσθη. οἱ δὲ ῥωμαῖοι τῷ πάθει τούτων ὑπεραλγήσαντες, καὶ δεδιότες, καὶ μισοῦντες Μαξιμῖνον: ἀναγορεύουσιν ἐν ῥώμῃ Βαλβῖνον τε καὶ Μάξιμον. καθ' ὧν στάσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεγειρομένης, *συμβασιλεύει τούτοις καὶ Γορδιανὸς, ἀπόγονος Γορδιανοῦ τοῦ προτέρου, κομιδῇ παῖς, θυγατρὸς υἱός. καὶ Μαξίμου ἐξιόντος κατὰ Μαξιμίνου, ἀναιρεῖται Μαξιμῖνος ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ κομίζεται πρὸς Μάξιμον ἡ κεφαλὴ, εἶτα καὶ πρὸς αὐτὴν ῥώμην. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ οἱ στρατιῶται στασιάσαντες, ἐξάγουσι τῶν βασιλείων Βαλβῖνον καὶ *Μάξιμον·

*...σκευάζων. *Μαμμαίαν. *ἐσχάτης. *ὄνομα. *γεννηθῆναι. *al. Ἀλεξίανον. *Maximinus.

quem poſt paulò in Iuliæ vtriuſque matris ſinu interemit. Hic crudelitate, omnique turpitudine vincere omnes contendens, dum circa Syriam verſatur, inſidiis petitur, quas illi Macrinus cædem veritus, & præuertere conatus, comparauit. Sublato igitur Antonino, regnat Macrinus, vir ætate quoque grandæuus, ignauus, miniméque continens; cetera verò lenis ac mitis. Iam [a] Meſa, quæ Iuliæ ſoror erat, duas habebat filias, Soæmida, & Mammæam: quarum maiori quidem filius erat Baſſiani nomine: alteri verò Alexinus: furtiuò vterque concubitu ex Antonino, vt ferebatur, geniti. Exercitus autem, minima capta occaſione, Baſſianum in caſtris Imperatorem renuntiat, addito [b] Antonini cognomento, victuſque dein prœlio Macrinus, ac fugiens è Phœniciæ atque Syriæ finitimis, Chalcedonem ſe recepit, Romam inde cogitans. Sed qui ex Antonini ſtudioſis ad hoc miſſi fuerant, anteuertunt, capútq; reſectũ reuertentes aſportarunt. Atque ipſe quidem Antoninus dum matri paret, modeſtè ſatis imperauit, & [c] Alexinum in filium adoptatũ Cæſarem creauit, impoſito ei Alexandri nomine. Verùm poſtquam adulatoribus ſe commiſit, nullum turpitudinis atque intemperantiæ genus prætermiſit. Quin & Alexandro inſidiari cùm cœpiſſet, à militari manu prohibetur, quos ipſe punire propterea meditatus, ab iiſdẽ interficitur. Alexãder ergo Mammææ F. annos imperauit quatuordecim: rectè ſanè atque clementer, quantũ quidẽ in ipſo fuit, & ſine vllo omnino ſanguine. Sed matris Mammææ, vt hic refert, pecuniarum cupiditate, ac ſordibus factum eſt, vt vterque, Maximo electo, militari ſeditione necatus ſit.

Maximinus poſt hunc annos ferè tres ferociter ac tyrannicè imperauit, homo faſtuoſus, moribúſque ſæuus. Quamobrem Africæ Præfectum à ſe conſtitutum, moribus ſimilem, milites ibi tumultuantes, atque in Imperatorem inſurgentes, Gordianum olim Proconſulem, iam octogenarium, Imperatorem creant, vel inuitum. cuius mox Roma libentibus electionem animis accepit, honoréſque omnes Maximino ademit: Gordiano inſuper Gordiani F. in Cæſarem illi adlecto. At dum Maximinus bellum adornat, videns Gordianus, (qui iam vnà cum filio [d] Carthaginem occuparat) in ſummam rerum omnium deſperationem ſe adductum, laqueo vitam abrupit. Filius verò commiſſa dein cum Maximo pugna, interfectus periit. Romani hic incredibili dolore ex horum interitu percuſſi, ſimul metuentes, atque odio Maximinum proſequentes, imperatores Romæ renuntiant Balbinum, & Maximum. In quos vt rurſum militaris excitata ſeditio eſt, imperauit vna cum eis & Gordianus, Gordiani maioris ex filia nepos, admodum adhuc puer. Maximo poſt aduerſus Maximinum profecto, interfectus à ſuis militibus Maximinus eſt, allatúmque caput eius ad Maximum, & inde Romam. Nec longo interiecto tempore, tumultuantes denuo milites, palatio educentes Balbinum, & Maximum,

HERODIANVS.

Lib. 5.

a Μαισά, rectius.

b Quem Elagabalum, à nouo quem colendum ſuſceperat Deo, agnominarunt.

Lib. 6.

c Melius Alexianum.

Lib. 7.

d Non rectè Χαλκηδόνα hic legitur in textu Græco.

Lib. 8.

HERODIANVS. omnibus contumeliis cruciatibúſque affectos interimunt, & vni Gordiano tredecim circiter annos nato imperium mandant. Hoc libri octaui extremum eſt.

Scriptoris huius dictio clara eſt, atque perſpicua, quin & iucunda: vocibus autem vtitur temperatis, neque ſupra modum Atticis, quibus natiua illa communis ſermonisgratia quodammodo violetur: nec rurſus in humilitatem quandam ita demiſſis, vt artem omnem illæ fugiſſe videantur. Ad hæc nec ſuperuacaneis tumet, neque neceſſarium quid omittit: ſed, vt vno verbo abſoluam, omnibus hiſtoriæ virtutibus paucis ſanè cedit.

C.

Hadriani *Declamationes.*

Lectae ſunt [a] Hadriani *Auguſti* variæ *Declamationes*, dicendi moderatione temperatæ, nec iniucundæ.

a Lege plura apud Suid. & Xiphilinum. Exſtant eius & ſententiæ quædam, ſiue ἀποφθέγματα responſa in vet. Gloſſar.

CI.

Victorini Lampadii F. *Orationes conſulares.*

Lectae ſunt Victorini Lampadii F. *Antiocheni Orationes conſulares variæ, ſimul & Imperatoriæ* in Zenonis Auguſti laudem: quo imperante, ad extremam hic peruenerat ſenectutem. Dictionem eius, in qua nihil redundans, perſpicuitas, vſitatúſque loquendi modus exornant.

CII.

Gelasii Caesareae Palaestinae Episcopi, *Liber contra Anomæos.* Et Diodori Tarsensis *de Spiritu ſancto argumenta.*

Lectvs eſt [a] *liber ſingularis* Gelasii *Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopi aduerſus* [b] *Anomæos.* Huius oratio minimè ſuperflua, ſed grauis ac vehemens, Atticis permiſta vocibus, & axiomatis accuratius inſtructa, ne ratiocinationibus quidem indigens, per omnia denique inſignis eſt. tantum putidè nimis ac pueriliter, quaſi nuper dialecticorum libros inſpexiſſet, logicæ artis regulis, ipſiſque adeò vocibus abutitur: etſi excuſationem intempeſtiui huius ſermonis ſcripto ſuo annectat. Verùm id, quod excuſatione poſt nouerat indigere, nec iam inde à principio ſuſcipiendum illi fuerat. Quanquam neque ipſe libri ordo reprehenſione caret.

Continebantur autem hoc eodem libello [c] varia etiam argumenta Diodori Tarsensis *de ſancto Spiritu*: quibus & Neſtorij labe ſe iam inde contaminatum oſtendit.

a Exſtant hodiéque ſitulo de duabus naturis in Chriſto, ſed falſo Gelaſio Pontif. Rom. adſcriptus, vt docet Illuſtriſſ. Baron. Card. tom. 6. ad A. Chr. 495. init.

b Non illos Eunomianos, apud Niceph. lib. 11. c. 11. ſed integro penè ſaculo poſterius exortos Eutychianos: Sic fortaſſe ab aliquibus dictos, quòd negarent Chriſtum habuiſſe corpus ὁμοούσιον nobis. qua etiam ratione apud DD. Athanaſ. atque Chryſoſt. dicti Anomæi Ariani, qui Chriſtum Patri inæqualem, & aliqui diſſimilis quoque ſubſtantiæ faciebant.

CIII.

Philonis Ivdaei *Legum ſacrarum allegoria, & viri ciuilis vita.*

Lectvs eſt Philonis Ivdaei *ſacrarum legum Allegoria, & de vita viri ciuilis.*

CIV.

Eivsdem *Eſſenorum & Therapeutarum viuendi ratio.*

Lecta & eorum viuendi ratio, qui philoſophicũ vitæ genus apud Iudæos ſiue contemplando, ſiue agendo ſectati ſunt. Hi Eſſeni, illi Therapeutæ appellabantur. Ac proximi quidem non monaſteria tantùm, atque σεμνεῖα (has ipſas ille voces adhibet) ædificarunt, ſed etiam viuendi normam iis, qui nunc ſolitariam degunt vitam præſcripſerunt.

c Quorum miseris nullam fieri mentionem apud Suidam, in accurato illo huius viri Operum catalogo.

καὶ πᾶσαν αὐτοῖς αἰκίαν αἰκισάμενοι, ἀναιροῦσι, μόνον ἀπολιπόντες βασιλέα Γορδιανὸν, περὶ ἔτη τρισκαίδεκα γεγονότα· ἐν οἷς καὶ ὁ ὄγδοος τελευτᾷ λόγος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ λαμπρὸς καὶ ἡδὺς, καὶ λέξει χρώμενος σώφρονι, μήτε ὑπεραττικιζούσῃ καὶ τὴν ἔμφυτον ἐξυβριζούσῃ χάριν τοῦ συνήθους, μήτε πρὸς τὸ ταπεινὸν ἐκλελυμένῃ, καὶ τὴν ἔντεχνον ὑπερορώσῃ γνῶσιν· οὔτε δὲ περιττολογίαις ἐστὶν σεμνυνόμενος, οὔτε τι τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνων: καὶ ἁπλῶς ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀρεταῖς οὐ πολλῶν ἐστι δεύτερος.

ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ μελέται διάφοροι.

ρ'. *Adriani declamation.*

Ἀνεγνώσθη Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως μελέται διάφοροι εἰς τὸ μέτριον τοῦ λόγου ἀνηγμέναι καὶ οὐκ ἀηδεῖς.

ΒΙΚΤΩΡΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΜΠΑΔΙΟΥ ὑπατικοὶ λόγοι.

ρα'. *Victoriani Lampadij orationes conſulares.*

Ἀνεγνώσθησαν Βικτωρίνου τοῦ Λαμπαδίου, Ἀντιοχεὺς δὲ οὗτος, ὑπατικοὶ λόγοι διάφοροι καὶ βασιλικοὶ δὲ εἰς Ζήνωνα τὸν βασιλέα. ἐφ' οὗ καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἦν ἐληλακώς. τὴν δὲ φράσιν τό τε σαφὲς, καὶ τὸ ἀπέριττον, καὶ τὸ συνηθὲς ἐπικοσμεῖ.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙσαρείας τῆς παλαιστίνης κατὰ ἀνομοίων. καὶ Διοδώρου ταρσοῦ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα.

ρβ'. *Gelaſij Epiſc. Cæſar. Palæſt. liber contra Eunomianos.*

Ἀνεγνώσθη ἐν μονοβίβλῳ Γελασίου, ἐπισκόπου καισαρείας τῆς παλαιστίνης, κατὰ ἀνομοίων. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπερίττος τε καὶ σύντονος, καὶ ἐξηττικισμέναις λέξεσι κεχρημένος, καὶ ἀξιώμασιν ἀπηκριβωμένος, καὶ οὐδὲ τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἄπορος, καὶ πάντα καλὸς· εἰ μὴ ὅτι κακοζήλως καὶ * μειρακιωδῶς, ὡς ἄρτι παρακύπτων εἰς τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους, τοῖς τῆς λογικῆς τέχνης [καὶ] κανόσι καὶ αὐταῖς ἀπεχρήσατο λέξεσιν: εἰ καὶ ἀπολογίαν τῆς τοιαύτης ἀκαιρολογίας ἐνυφαίνει τῷ συγγράμματι. ὅπερ γὰρ εἰς ἀπολογίαν αὐτὸν καθιστάνειν ἔγνω, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐχρῆν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι. καὶ ἡ τάξις δὲ τοῦ λόγου οὐκ ἀνεπίμωμος. ἐμπεριείχετο δὲ τῇ δέλτῳ καὶ Διοδώρου ταρσοῦ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα· ἐν οἷς καὶ τὴν Νεστορίου νόσον αὐτὸς ἐπιδείκνυται προηρρωστηκώς.

** μειρακιωδῶς.*

Diodorus Tarſ.

ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΝΟΜΩΝ ἱερῶν ἀλληγορίαι, καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ.

ργ'. *Philonis legum ſacr. allegoriæ, & de vita politica.*

Ἀνεγνώσθη Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου νόμων ἱερῶν ἀλληγορία, καὶ περὶ βίου πολιτικοῦ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ Ἰουδαίοις φιλοσοφησάντων.

ρδ'. *Eiuſdem liber de Eſſæis.*

Ἀνεγνώσθησαν δὲ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις φιλοσοφησάντων τήν τε θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν βίοι· ὧν οἱ μὲν Ἐσσηνοὶ, οἱ δὲ θεραπευταὶ ἐκαλοῦντο. οἱ καὶ μοναστήρια καὶ σεμνεῖα, ὡς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ἐπήγνυντο, καὶ τὴν νῦν μοναζόντων τὴν πολιτείαν προϋπέγραφον.

PHILO.

SCHOLION.

ESSENI) Hos Philo ipſe Eſſæos appellat, a à ſanctitate, vt ait, nomine deriuato, lib. Quòd omnis probus liber. Quo medio libello totam Eſſæorum viuendi rationem exponit. Et Chryſoſtomus Homil. 44. in Act. Eſſeni, qui etiam ὅσιοι dicuntur. (Latinè Sancti) hoc enim vult nomen Eſſenorum à vitæ honeſtate.

Therapeutæ autem diſtinctum Eſſenorum genus, (contra atque aliqui ſentiunt) vt apertè conſtat Philonis illum locum attentius cum libello de vita theoretica comparanti. Et verò ne longius abeam, in limine ſtatim diſiungi videas inf. Ἐσσαίων πέρι διαλεχθείς, οἳ τὸν πρακτικὸν ἐζήλωσαν καὶ διεπόνησαν βίον, &c. αὐτίκα καὶ περὶ τῶν θεωρίαν ἀσπασαμένων, ἀκολουθίᾳ τῆς πραγματείας ἑπόμενος, τὰ προσήκοντα λέξω. Subdit poſt paulo nominis etymon, quod ita Latinè redditur: Vocantur enim Therapeutæ b Therapeutidéſque (hoc eſt, curatores & curatrices, ſiue cultores & cultrices) vero nomine: Vel quia profitentur medicinam præſtantiorem iſta, per omnia oppida vulgata. nam hæc medetur ſolis corporibus: illa & animas liberat morbis grauibus, & aduerſus medelas contumacibus, quos inflixerunt voluptates, concupiſcentiæ, dolores, timores, auaritiæ, inſipientiæ, iniuſtitiæ, & cætera perturbationes, vitiorúmque agmen innumerabile. Vel quia didicerunt à natura, & à ſacris legibus, illud Ens colere, quod & bono melius, & vno ſincerius, & vnitate in generando antiquius eſt.

Σεμνεῖον quoque quid fuerit, ex eodem accipe Philone inf. Ἑκάστῳ δὲ [τῶν θεραπευτῶν] ἐστὶν οἴκημα ἱερόν, ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται, &c. Latinè verſus: Therapeutarum verò quilibet ædiculam habet ſacram, quam Semneon atque monaſterium vocant: in qua ſolitarij ipſi ſeuerioris vitæ myſteriis nauant operam: nihil huc inferentes, non potum, non cibum, non aliud ad neceſſariam corporis ſuſtentationem ſpectans: ſed legem ſolam, & diuinitus edita Prophetarum oracula, cum hymnis, cæteriſque quibus tum ſcientia, tum pietas augeri, ac perfici poßit.

a Suid. ἀπὸ τοῦ θεωρίας vocari vult ἐσσαίους, hoc eſt θεωρητικούς, quam recte, ipſe viderit. Cætera de Eſſenis diligentiſsime nuper poſuit omnia Nic. Serarius noſter, tertio ſuo Trihæreſium libro.

b Suid. ac m. ſ. θεραπευτρίδες

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΓΑΙΟΣ ΨΕΓΟΜΕνος, καὶ φλάκκος ψεγόμενος.

ρε'. Eiuſdem contra Caium & Flaccum.

Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ λόγος, οὗ ἡ ἐπιγραφή· Γάϊος ψεγόμενος, καὶ Φλάκκος ἢ φλάκκων ψεγόμενος. ἐν οἷς λόγοις μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἥτε κατὰ τὴν ῥητορείαν ῥώμη, καὶ τὸ κάλλος *φαίνεται αὐτοῦ τῶν λόγων· ἁμαρτάνει δὲ ἐν πολλοῖς, ἰδέας τε *ὑποτιθέμενος, καὶ ἀλλάττα τῆς Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας ἀλλότρια συγγραφόμενος. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἤκμασε Γαΐου τοῦ καίσαρος, πρὸς ὃν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔθνους γράφει πρεσβεῦσαι, Ἀγρίππα τῆς Ἰουδαίας βασιλεύοντος. φέρεται δὲ αὐτοῦ πολλὰ καὶ ποικίλα συντάγματα, ἠθικοὺς λόγους περιέχοντα καὶ τῆς παλαιᾶς ὑπομνήματα, τὰ πλεῖστα πρὸς ἀλληγορίαν τοῦ *γράμματος ἐκβιαζόμενα· ἐξ οὗ οἶμαι καὶ πᾶς ὁ ἀλληγορικὸς τῆς γραφῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λόγος ἔσχεν ἀρχὴν εἰσρυῆναι. λέγεται δέ, αὐτὸν καὶ τὰ χριστιανῶν μυηθέντα, ὕστερον τούτων διά τινα λύπην καὶ ὀργὴν ἐκπεσεῖν, ἀλλὰ πρότερόν γε αὐτόν, φασιν, ἐπὶ Κλαυδίου τὴν ῥώμην καταλαβόντα, Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων ἐντυχεῖν, καὶ φιλίως διατεθῆναι· ἐξ οὗ καὶ *τῶν μαθητῶν Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ (ἀκροατὴς δ᾽ ὁ Μάρκος Πέτρου) μνήμης καὶ εὐφημίας ἀξιῶσαι. ἐκείνους γὰρ λέγειν *φησὶ παρὰ Ἰουδαίοις πεφιλοσοφηκέναι. ὧν καὶ τὰς διατριβὰς μοναστήριά τε καλεῖ, καὶ τὸν ἀσκητικὸν διανύειν αὐτοὺς ἀνακηρύττει βίον, νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ ἀκτησίᾳ προσανέχοντας. ἦν δὲ τὸ γένος ἐξ ἱερέων καταγόμενος, ἀλεξανδρεὺς δὲ τὴν πατρίδα. τοσοῦτον δ᾽ αὐτὸν τοῖς ἑλληνισταῖς περιέχειν θαῦμα τῆς ἐν τοῖς λόγοις δυνάμεως, ὡς καὶ λέγειν αὐτούς· ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει.

* ἐπιφαίνεται. * ὑποτιθέμενοι. * πράγματι. * τοὺς μαθητὰς. * αὐτο[illegible]

EIVSDEM Caius (Imp.) reprehenſus, & Flaccus reprehenſus.

CV.

LEGITVR eiuſdem liber, cui titulus CAIVS reprehenſus, aliúſque FLACCVS reprehenſus. Quibus in libris magis, quàm in aliis, dicendi vis eius, ac venuſtas apparet. Peccat tamen non rarò ideis transmutandis, cæteriſque à Iudaica ſecta alienis deſcribendis.

Floruit Caij Cæſaris temporibus, ad quem & pro ſua gente [Hebræa] legationem ſe ſuſcepiſſe ſcribit, regnante in Iudæa Agrippa.

Circumferuntur eiuſdem alia quoque a varia opuſcula, quibus diſputationes ferè de moribus continentur, veteriſque Teſtamenti explanationes, ad allegoriam vt plurimum ipſa litera aptata. Et verò ab hoc arbitror, b omnem allegoricum ſacræ ſcripturæ ſermonem in Eccleſiam promanaſſe. Ferunt eundem Chriſtianis etiam ſacris initiatum, ab his tandem dolore quodam atque iracundia deſciuiſſe. Verùm antea Claudio Auguſt. imperante adita Roma, in B. Petrum Apoſtolorum principem incidiſſe, eóque vſum familiariter: atque hinc etiam factum eſſe, vt & diſcipulorum B. Marci Euangeliſtæ, S. Petri auditoris, mentionem laudationémque poſuerit. Hos enim (aiunt) apud Iudæos philoſophicam duxiſſe vitam, iſte commemorat: horum domicilia, monaſteria appellat, eoſdémque meditationi deditam vitam ieiunio, atque precatione degere, nihil interim opum poſſidendo, prædicat.

Duxit autem Philo genus à Sacerdotibus, patria Alexandrinus, tantámque ſibi apud Græcos artis dicendi peritia celebritatem peperit, vt vulgo etiam ſermone illud vſurparetur: Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat.

a Innumera, inquit, B. Hieronym. Suidas, ἄπειρα.

b Per Origenē & Cyrillum Alexandr. vt inter Latinos B. Ambroſius pleraque à Philone mutuatus eſt.

SCHOLION.

BEATVM Petrum Apoſtolum innotuiſſe Philoni Euſebius lib. 2. hiſt. Eccleſiaſt. narrat: Φίλωνα λόγος ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν Πέτρῳ τοῖς ἐκεῖσε τότε κηρύττοντι. Tum B. quoque Hieronymus in Catalogo: Aiunt hunc, cùm ſecunda vice veniſſet ad Claudium, in eadem vrbe [Roma] locutum eſſe cum Apoſtolo Petro, eiúſque habuiſſe amicitiam: & ob hanc cauſam etiam Marci, diſcipuli Petri, apud Alexandriam ſectatores, ornaſſe laudibus. Quæ totidem verbis Suidas, ex Hieronymi metaphraſte Sophronio fortaſſe, deſcripſit: Λέγουσι δὲ τοῦτον, ὅτε τὸ δεύτερον ἦλθε πρὸς Κλαύδιον ἐν τῇ αὐτῇ πόλει [Ῥώμῃ] συλλαλῆσαι τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ τούτους ἐσχηκέναι φιλίαν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς σπουδαστὰς Μάρκου, μαθητοῦ Πέτρου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπαίνοις κεκοσμηκέναι.

THEOGNOSTVS. CV.

THEOGNOSTI ALEXANDRINI, *Hypotypoſeon libri VII.*

LECTI ſunt THEOGNOSTI Alexandrini libri ſeptem, hac inſcriptione: BEATI THEOGNOSTI *Alexandrini*, *&* [a] *ſacrorum librorum interpretis Hypotypoſes.* Primo libro de Patre agit, eúmque eſſe rerum opificem oſtendere nititur: etiam contra eos, qui [b] materiam DEO coæternam faciunt. Libro verò ſecundo argumenta quidem ponit, quibus effici ait neceſſariò Patrem habere Filium. At cùm Filium dicit, creaturam eſſe ipſum demonſtrat, & ratione præditis tantum præeſſe. Ac plura id genus alia, vnà cum [c] Origene Filio adſcribit, ſiue eadem impietate ductus; ſiue, vt quis dixerit, illius defendendi ſtudio, exercitationis iſthæc gratia, & non ex ſua ſententia proponens, ſiue à veritate nonnihil abduci ſinens, ob imbecillitatem, captúmque auditoris, qui nulla fortaſſe fidei Chriſtianæ cognitione imbutus, minus poterat accuratiorem de religione cognitionem admittere, vt Filij propterea qualemcumque cognitionem auditori vtiliorem exiſtimarit eſſe, quàm ſi omnino nec agnitus ille ſit, nec auditus. Verùm vt maximè in diſputatione hoc pacto rectam ſententiam declinare, ab eáque recedere non omnino abſurdum, aut reprehenſione dignum videatur: (nam ibi pleraque ex eius, qui contra diſputat, ſententia & opinione, ac quaſi vi fiunt:) In ſcripta tamen oratione, quæ legis inſtar omnibus in communi proponenda ſit, ſi quis hanc ſui purgandi cauſa, blaſphemiæ conſcriptæ defenſionem adferat, is ſanè ad imbecillum confugiet patrocinium. Iam vt ſecundo libro, ita & tertio, de Spiritu ſancto tractans, argumenta quidem adhibet, quibus Spiritum ſanctum eſſe conatur oſtendere; verùm cætera, ad modum Origenis libro de principiis, etiam hic nugando delirat. Quarto dein libro de Angelis, & dæmonibus inania æquè, vt ille, iactitans, exilia ipſis corpora induxit. Quinto verò & ſexto perrtactat vt Deus hominem induerit, tentátque ſuo more demonſtrare, incarnationem Filij fieri potuiſſe. Multa & hîc nugatur, maximéque dum illud aſſerere audet, imaginatione quidem noſtra Filium aliis atque aliis locis circumſcribi, re tamen atque actu ipſo non eſſe circumſcriptum. Septimo denique libro, quem *de* DEI *creatione* inſcripſit, aliquanto piè, magis cùm de aliis tractat, tum præſertim de Filio in extrema operis parte.

Dictio eius plena eſt, & nihil habet redundans. vocibus item vt in Attica, miniméque affectata oratione, ita vtitur venuſtè, vt nec in compoſitione quidem à conſueto loquendi modo recedat: immò nec perſpicuitatis, & accurationis cauſa à magnitudine deflectat. Floruit verò ***

[a] Ἐξηγητοῦ.

[b] Vt Philoſophi quidam veteres, & poſt Seleuciani ſiue Hermiani, de quibus Auguſt. de hæreſib. cap. 59.

[c] Sup. Cod. VIII.

ΘΕΟΓΝΩΣΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ λόγοι ζ.

Theognoſti Alexandrini orationes VII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Θεογνώστου ἀλεξανδρέως λόγοι ἑπτά· ὧν ἡ ἐπιγραφὴ, τοῦ μακαρίου Θεογνώστου ἀλεξανδρέως καὶ ἐξηγητοῦ ὑποτυπώσεις. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ἐστὶ δημιουργὸς, ἐπιχειρῶν δεικνύναι, καὶ κατὰ τῶν ὑποτιθέντων συναΐδιον ὕλην τῷ θεῷ. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα, δι' ὧν δεῖν φησι τὸν πατέρα ἔχειν υἱόν· υἱὸν δὲ λέγων, κτίσμα αὐτὸν ἀποφαίνει, καὶ τῶν λογικῶν μόνον ἐπιστατεῖν. καὶ ἄλλ' ἄττα, ὥσπερ Ὠριγένης, ἐπιφέρει τῷ υἱῷ. εἴτε ὁμοίως ἐκείνῳ δυσσεβείᾳ ἑαλωκὼς, εἴτε (ὡς ἄν τις εἴποι) ἐκβιασάμενος τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίαν, ἐν γυμνασίας λόγῳ καὶ οὐ δόξης ταῦτα * προτιθεὶς ἢ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ἕξιν καὶ ἀσθένειαν, ἀμυήτου παντελῶς, εἰ τύχοι, ὄντος τοῦ τῶν χριστιανῶν θειασμοῦ, καὶ μὴ δυναμένου δέξασθαι τὴν τῆς θρησκείας ἀκρίβειαν, ὑποκαταβαινόμενος τῆς ἀληθείας· καὶ τὴν ὅπως δήποτε γνῶσιν υἱοῦ τῆς παντελοῦς ἀνηκοΐας καὶ ἀγνωσίας εἶναι νομίζων λυσιτελεστέραν ἀκροατῇ. ἀλλὰ διαλέξει μὲν ἡ τοιαύτη καταφυγὴ τοῦ μὴ λέγειν ὀρθῶς, καὶ ἀναχώρησις, οὐκ ἂν ἀπίθανος δόξῃ, οὐδὲ ἐχομένη ψόγου· τὰ πολλὰ γὰρ τῇ τοῦ προσδιαλεγομένου γνώμῃ καὶ δόξῃ καὶ ἰσχύϊ διαπράττεται. ἐγγράφου δὲ λόγου καὶ κοινοῦ προκεῖσθαι μέλλοντος νόμου τοῖς πᾶσιν, εἴ τις τῆς ἐν αὐτῷ βλασφημίας τὴν προειρημένην εἰς ἀθῴωσιν ἐπιφέρει ἀπολογίαν, εἰς ἀσθενῆ κατέδραμε συνηγορίαν. ὥσπερ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διαλαμβάνων, τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος δεικνύειν ὕπαρξιν ἀποπειρώμενος· τὰ δ' ἄλλα, ὥσπερ Ὠριγένης ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα παραληρεῖ. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ περὶ ἀγγέλων καὶ δαιμόνων ὁμοίως ἐκείνῳ, καινολογεῖ *, καὶ σώματα αὐτοῖς λεπτὰ ἀμφιέννυσιν. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ σωτῆρος διαλαμβάνων, ἐπιχειρεῖ μὲν (ὡς ἔθος αὐτῷ) τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ υἱοῦ * δυνατὴν εἶναι δεικνύναι: πολλὰ δὲ ἐν αὐτοῖς κενοφωνεῖ· καὶ μάλιστα, ὅταν ἀποτολμᾷ λέγειν, ὅτι τὸν υἱὸν φανταζόμεθα ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τόποις περιγραφόμενον, μόνῃ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ μὴ περιγραφόμενον. ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ, ὃ καὶ περὶ θεοῦ δημιουργίας ἐπιγράφει, εὐσεβέστερόν πως περί τε τῶν ἄλλων διαλαμβάνει, καὶ μάλιστα πρὸς τῷ τέλει τοῦ λόγου, περὶ τοῦ υἱοῦ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ βαθὺς, καλλιλεξίᾳ τε ὡς ἐν ἀττικοῖς καὶ συνήθει χρώμενος λόγῳ, καὶ τοῦ συνήθους οὐδ' ἐν ταῖς συντάξεσιν ἀνακεχωρηκώς. τοῦ μέν τοι μεγέθους, διὰ ἐνάργειαν καὶ ἀκρίβειαν, τῶν ῥημάτων οὐ καταφέρεται. ἤκμασε δὲ *

* al. προτιθεὶς.

* κενολογεῖ.

SCHOLION.

POST Origenem, vt hic indicat Photius, & ex B. Athanaſio colligas, qui vtriuſque adhibens teſtimonium, liber in illud Euang. Quicunque dixerit verbum contra Filium hominis &c. Origeni hunc continenter ſubiungit, & priſcum, admirandum, per quam ſtudioſum appellat, allatis duobus ex eo fragment. Alibi etiam diſertum virum, quando eius librum 2. Hypotyp ſeon in Arrianos aduocat. Itaque non abſimile vero fuerit his ipſis libris, quod Clementis item Hypotypoſibus accidiſſe auctor eſt in Origenis Apologia Ruffinus, vt ab hæreticis interpolati, contaminati fuerint. Dolo certè malo præterit. .. ab Euſebio maximi huius viri mentionem, docet illuſtriß. Baron. Card. Annal. 2. ad A. Ch. 609.

BASIL. CILIC. CVII.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ Κιλικίας κατὰ Ἰωάννου σκυθοπολίτου λόγοι ιϛ´.

ρζ´. Baſilij Cilicis contra Ioannem Scythopolitam.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου, πρεσβυτέρου κίλικος, κατὰ Ἰωάννου τοῦ σκυθοπολίτου, ὃν καὶ δικολόγον λέγει, καὶ μυρία ἄλλα αὐτοῦ καταγράφει. ὅτι τε ἐν ὑπονοίᾳ γέγονεν μανιχαϊσμοῦ. καὶ ὅτι τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν εἰς τρεῖς ἑβδομάδας συστέλλων, οὐδὲ ἐν ταύταις τῆς τῶν πτηνῶν κρεοφαγίας ἀπείχετο, καὶ ὡς ἑλληνικαῖς τελεταῖς συνήγετο· καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν ὑπὸ γαστριμαργίας ἐλαυνόμενος, οὐδέποτε ἐκοινώνει τῆς ἱερουργίας τελουμένης· ἀλλὰ μετὰ τὸ εὐαγγέλιον, παισὶν ἅμα τῶν μυστηρίων μετελάμβανε, καὶ παραυτίκα πρὸς τὴν τράπεζαν ἀπέτρεχε. ταῦτα κατὰ τοῦ ἀνδρὸς σχεδόντι δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς βίβλου κατασπείρων ἐνασελγαίνει. τὸ δὲ σύγγραμμα δραματικὸν ἤδη ποιεῖται. προσφωνεῖ δὲ αὐτὸ πρός τινα Λεόντιον αἰτησάμενον. τὰ δὲ τοῦ δράματος εἰσάγει πρόσωπα, Λαμπάδιον μὲν ὑπερμαχοῦντα αὐτοῦ, Μαρῖνον δέ τινα φήσας, ὡς δῆθεν ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου ἀγωνιζόμενον. ὃς καὶ μετά τινας διαλέξεις εἰσάγεται αὐτῷ, καταγινώσκων μὲν, οὗ ἐδόκει προσώπου ὑπερασπίζεσθαι. Λαμπαδίῳ δὲ προστιθέμενος, μεθ' ὃν Ταράσιόν τινα τὸν ἀγῶνα ὑπεισελθεῖν ὑποκρίνεται. ἐκεῖνα δὴ τούτοις καὶ ἐρωτᾶν καταχηματίζων καὶ ἀποκρίνεσθαι, ἃ συνοίσειν μὲν ἑαυτῷ, μῶμον δὲ καὶ ἀπορίαν τῷ συνηγορουμένῳ δῆθεν ἑώρα κατασκευάζοντα. ἑξκαίδεκα δὲ λόγοις τὸ σύγγραμμα διαιρεῖ. καὶ ἐν μὲν τοῖς τρισὶ καὶ δέκα, τὸν διαλογικὸν εἰσάγει τύπον, κατὰ τοῦ πρώτου μόνου τῶν Ἰωάννου λόγων, τοσαύτην σπουδὴν καὶ πόνον εἰσενεγκάμενος. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς τρισὶ, καταδρομὴν ποιεῖται τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ λόγῳ ῥηθέντων τῷ Ἰωάννῃ. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὸν πρόλογον ἀπαρτίσας, κατὰ δύο κεφαλαίων ἵσταται. καθ' ἑνὸς μὲν τοῦ ὅτι λόγος ἔπαθε σαρκί. καθ' ἑτέρου δὲ, τοῦ, ὅτι ταὐτόν ἐστι τὸ λέγειν χριστὸν, τῷ λέγειν θεόν. ἐν δὲ τῷ β´. λόγῳ ὅτι τε μάτην ἐλοιδορῆσθαι πειρᾶται δεικνύναι, καὶ ὅτι τὸ ἀναβήσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης ἰεσσαὶ, κακῶς ὁ σκυθοπολίτης Ἰωάννης ἐξελάβετο. ἐν δὲ τῷ γ´· ὡς δῆθεν συζητεῖ, ὅπως δεῖ νοεῖν, τὸ, νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ῥητοῦ. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ, πῶς λέγεται εἶναι ἴδιον τοῦ θεοῦ τὸ σῶμα. καὶ περὶ ἑνώσεως· καὶ περὶ τοῦ ἔχρισέ σε ὁ θεός σου. καὶ περὶ τοῦ ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν. ἐν ᾧ λόγῳ καὶ Μαρῖνος τῆς ὡς δῆθεν ἀποστὰς ἀντιλογίας, * τῷ συντίθεται. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἔνθα καὶ ὁ Ταράσιος ἀναδέχεσθαι τὸν ἀγῶνα ἀντὶ Μαρίνου ὑποκρίνεται, τὰς κατὰ τοῦ Ἰωάννου κατηγορίας ἀναλαμβάνει πικρότερον, καὶ ὁ λόγος αὐτῷ σχεδόντι ἐν ταύταις καταναλίσκεται. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ δριμύτερόν πως κατατρέχει τῆς κατὰ χριστὸν τὸν σωτῆρα ἡμῶν ἑνώσεως. καὶ περὶ τοῦ, ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου· καὶ ὅπως ἡ κατ' αὐτὸν ἐκκλησία περὶ τοῦ ἐσαρκώθη δοξάζει. ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ περὶ τοῦ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, εἰς ἀτοπίας πολλὰς ἐκτραχηλίζεται. καὶ περὶ τοῦ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.

* τούτῳ τε' τῷ Λαμπαδίῳ.

BASILII CILICIS *Contra Ioannem Scythopolitam libri XVI.*

De Ioanne Scythopolita ſup. C. XCV. De Baſilio C. XCVI. & XLII.

LECTVS eſt liber BASILII presbyteri Cilicis, aduerſus Ioannem Scythopolitam, cui & Cauſidici nomen, & alia ſexcenta impingit: vt, in ſuſpicionem Manichææ Sectæ veniſſe: ſacrum Quadrageſimæ tempus ad tres tãtùm hebdomadas reuocaſſe, iiſdemque nec ab auium carnibus abſtinuiſſe: ad gentium ſacra acceſſiſſe: vt plurimum præterea ventri plus ſatis deditum, non abſoluto iam ſacro communicaſſe, ſed poſt Euangelium vna cum pueris myſteria ſumpſiſſe, ſtatimque ad menſam aduolaſſe. Talia ferè toto libro ſparſa ac diſſeminata, petulanter in virum illum iactat. Opus ipſum dramaticum eſt, Leontio cuidam id efflagitanti inſcriptum. Perſonas fingit hic Lampadium quendam, qui pro Baſilio certet, cum Marino, qui Ioannis partes tuendas ſuſceperit. Hunc poſt diſſertationes aliquot, damnato eo, quem defendendum ſuſceperat, ad Lampadium ſeſe adiungentem inducit, ac poſt eum victum Taraſium quendam iterum certamen redintegrantem. Vbi illa hos & interrogare, & reſpondere comminiſcitur, quæ cum ſibi conductura, tum patrocinanti aduerſario reprehenſionem, ac perplexitatem paritura viderentur. In ſedecim autem libros opus vniuerſum diuiſit: quorum tredecim priores dialogi forma ſunt ab eo, contra primum duntaxat Ioannis librum, tanto cum ſtudio ac diligentia conſcripti: reliquis verò tribus ea oppugnat, quæ in ſecundo ſuo & tertio libro Ioannes aſſeruerat.

Primo igitur libro, poſt præfationem abſolutam, duobus capitibus oppugnandis inſiſtit. Primum quidem illud: *Verbum*[a] *paſſum eſt in carne.* Alterum verò: Idem eſt dicere CHRISTVM, atque dicere DEVM. Iam ſecundo libro temerè ſe affectum iniuria oſtendere conatur: & illud, *Egredietur*[b] *virga de radice Ieſſæ*, malè à Scythopolita Ioanne intellectum eſſe. Tertio deinde libro, de illo ſcil. quærit loco, quomodo intelligendus: [c] *Nunc clarificatus eſt filius hominis, & DEVS clarificatus eſt in illo,* & quæ ibi ſequuntur. Quarto libro, quomodo dicatur proprium eſſe DEI corpus: tum de vnitate: & de illo: *Vnxit*[d] *te Deus tuus*: & de illo: *Ego*[e] *ſanctifico meipſum.* Quo in libro Marinus contradicendi partes relinquens ſcilicet, cum Lampadio conſentit. Quinto vero libro, vbi & Taraſius certamen ſubire Marini loco fingitur, accuſationes Ioannis acerbius ſuſcipit, totúſque adeò liber in iis ferè conſumitur. Sexto tum libro vehementius etiam inuehitur in vnionem Chriſti ſeruatoris noſtri. De illo quoque diſputat: *Vnxit*[f] *te Deus, Deus tuus.* docétque quid ipſius eccleſia cenſeat de illo: *Caro factum eſt.* Libro octauo in varias abſurditates præcipitat, dum de illo agit: *Verbum*[g] *caro factum eſt*: itémque de illo: *Nemo aſcendit*[h] *in cælum, niſi qui de cœlo deſcendit, filius hominis, qui eſt in cœlo.*

a 1. Pet. 4.
b Iſa. 7.
c Ioan. 13.
d Pſal. 44.
e Ioan. 17.
f Pſal. 44.
g Ioan. 1.
h Ioan. 3.

Nono libro de illo agit : *Petra* [a] *autem erat Chriſtus* : & de illo : *Ecce* [b] *vita veſtra ſuſpenſa eſt in oculis veſtris.* rurſum de illo : *Porta* [c] *hæc clauſa erit.* quæ omnia impiè interpretatur. Decimo verò libro de illo : *Vobis* [d] *verbum ſalutis miſſum eſt.* déque eo : *Qui* [e] *filio ſuo non pepercit.* Et, *De* [f] *verbo vitæ, quod manus veſtræ contrectauerunt.* iterum de illo : *Sic Deus* [g] *dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret*, & quæ ſequuntur. In vndecimo libro de illo tractat loco : *Hic* [h] *Deus noſter : non reputabitur alius coram ipſo. Deinde* [i] *in terra viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.* Rurſum ſuper illo: *Exſurge* [k] *Deus, iudica terram.* Déque altero loco : *Qui* [l] *videt me, videt & Patrem.* Tum aduerſus eos, qui dicerent, non poſſe Apoſtolos propter imbecillitatem audientium verum docere. Duodecimo libro docet vnum è Trinitate paſſum. Et de illo item : *Si enim* [m] *cognouiſſent, non ipſum Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Vbi & quod non dicamus duos Chriſtos, infirma maláque ratione defendit : ad ſuam ipſe voluntatem nimirum ſenſúmque defenſionem accommodans. Tertiodecimo denique libro quærit; quomodo non ſint duo filij. Et verò ex iis quibus defenſionem inſtituit, duos eſſe filios dicere neceſſe ſit. Qua in re Taraſius veluti iam victus ſilentium tenet. Deſinit & Baſilius, ſiue Lampadius ſtudioſè interrogare ac reſpondere. Libri porrò tres, quartus decimus, quintusdecimus, & ſextusdecimus, perpetua contexti oratione, in ſecundum & tertium librum aſſertionum Ioannis Scythopolitæ incurrunt.

a 1. Corin. 10. b Deut. 28. c Ezec. 46. d Act. 13. e Rom 8. f 1. Ioan. 1. g Ioan. 3. h Deuter. 32. & 33. & 1. Paral. 12. i Baruch. 3. k Pſal. 81. l Ioan. 14. m 1. Corin. 2.

Fuit hic Baſilius Preſbyter, vt de ſe ipſe affirmat, Antiochenæ Eccleſiæ, quo tempore thronum ibi tenebat [n] Flauianus, Romaníque clauum imperij moderabatur Anaſtaſius. Dictio eius in dialogis potiſſimum humilis eſt, vt nec à vocibus è triuio ſumtis ſibi temperet. Sed & in compoſitione parum accuratus, peccare non raro, atque ſolœciſmum facere deprehenditur. Verùm vti perſpicuus in his eſſe laborauit, ita quoque in ſuis aduerſus pios argumentis vehemens ſanè eſt, atque vſu tritus, vt omnem planè vitam in hoc vano contra pietatem ſtudio conſumpſiſſe videatur. Etſi verò [o] Neſtoriana hæreſi infectus eſt, Neſtorium tamen ſibi nequaquam vindicat, ſed [p] Diodorum atque Theodorum patres laudat. Et contra diuinum quidem Cyrillum non tam impudenter in eos blaſphemat. attamen Ioannem hunc, in quem ſtylum ſtrinxit, alij præterea nulli rei, præterquam Cyrilli duodecim capitibus inniti refert; ac duodecimo, ait, maximè, quo DEVM ille paſſum ſubintroducit. Atque in his finem accipit fruſtrà ille ab eo ſuſceptus labor. Opus verò, vt ſuprà dicere memini, Leontio dedicat cuidam, quem ſanctiſſimum, Deóque cariſſimum, & Patrem magnificè prædicat.

n Eius nominis ſecundus, circa A. Ch. 500.

o Neſtorianum hic [illegible] ſanè cum ſup. C. XCV. pro Eutychianis ſcripſiſſe hunc aduerſus Neſtorium videatur, ipſumque Scythopolitam contra illos ſcripſiſſe conſtet.

p Hic Tarſenſis, ſequens Mopſueſtiæ Epiſcopus fuit.

CVIII. THEODORI MONACHI ALEXANDRINI *Aduerſus Themiſtium liber.*

THEMISTII *Apologia pro ſancto Theophobio.*

LECTVS eſt THEODORI *Alexandrini monachi aduerſus Themiſtium liber*, cuius hæc inſcriptio : CONFVTATIO *breuis, qua ſuperioris temporis denuò repetita illa Themiſtij contra Patres temeraria maximéque abſurda contentio refellitur : à nobis nunc elaborata, occaſione*

ἐν δὲ τῷ ἐννάτῳ περὶ τοῦ, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ χριστός· καὶ περὶ τοῦ, ὄψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν· καὶ περὶ τοῦ, ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσαι, πάντα ταῦτα δυσσεβῶς ἐκλαμβάνεται. ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ περὶ τοῦ, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπεστάλη· καὶ περὶ τοῦ, ὃς τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο· καὶ περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, ὅτι αἱ χεῖρες ὑμῶν ἐψηλάφησαν· καὶ περὶ τοῦ, οὕτως ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ περὶ τοῦ, οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτὸν, εἶτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. καὶ περὶ τοῦ, ἀνάστα ὁ θεὸς κρῖνον τὴν γῆν. καὶ περὶ τοῦ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας, μὴ δύνασθαι τοὺς ἀποστόλους διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀκουόντων, διδάσκειν τἀληθές. ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ, ὅτι εἷς τῆς τριάδος ὁ παθών· καὶ περὶ τοῦ, εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. καὶ ὅπως οὐ λέγομεν δύο χριστοὺς, ἀσθενῶς καὶ κακοτρόπως ἀπολογεῖται· πρὸς τὸ οἰκεῖον μέντοι συμβαίνουσαν βούλημα τὴν ἀπολογίαν περάγει. ἐν δὲ τῷ ιγʹ περὶ τοῦ, πῶς οὐ δύο υἱοί; καί τοι ἐξ ὧν δοκεῖ ἀπολογεῖσθαι, ἀνάγκη λέγειν δύο υἱούς. ἐν ᾧ καὶ ὁ Ταράσιος ὡς δῆθεν ἐκνενικημένος σιωπᾷ, καὶ παύεται καὶ ὁ Βασίλειος ἤτοι ὁ Λαμπάδιος τὴν κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν σπουδῆς τὴν σχολὴν, καὶ ποιεῖται τὸν ιδʹ. πεντεκαιδέκατόν τε καὶ ἑξκαιδέκατον λόγον, διεξωδικωτέρῳ λόγῳ, καὶ κατατρέχει τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ βιβλίῳ εἰρημένων τῷ Ιωάννῃ. ἦν δ' οὗτος ὁ Βασίλειος πρεσβύτερος, ὡς αὐτός φησι, τῆς κατὰ * ἀντιόχειαν ἐκκλησίας, ἀρχιερατεύοντος μὲν τῆς ἐκεῖσε Φλαβιανοῦ· Ρωμαίων δὲ Ἀναστασίου βασιλεύοντος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν χυδαῖος, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς * διαλογικοῖς, οὐδὲ τῶν ἐκ τριόδου ῥημάτων ἀπέχεται· ἀλλ' οὐδὲ τὴν σύνταξιν ἀκριβὴς, ὥστε καὶ μέχρι τοῦ σφάλλειν, καὶ σολοικισμοῖς κεχρῆσθαι πολλάκις ἐξάγεται· καὶ τὸ σαφὲς * ἐν τούτοις ἐπετήδευσε, τοῖς μέντοι κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐπιχειρήμασι δριμύς τε ἐστὶν καὶ ἐντριβής· καὶ τὸν ὅλον βίον τούτοις ὡς ἔοικε τοῖς ματαίοις κατὰ τῆς εὐσεβείας πόνοις, ἐγκαταναπνεύσας· καὶ τὴν * αἵρεσιν δὲ νεστορίου νοσῶν, νεστόριον μὲν οὐκ οἰκειοῦται· Διόδωρον δὲ καὶ Θεόδωρον ἐπιγράφεται πατέρας. καὶ κατὰ μὲν τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου εἰς πρόσωπον οὕτως ἀναισχύντως οὐ βλασφημεῖ· τὸν μέντοι γε Ιωάννην, καθ' οὗ τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ τοῖς Κυρίλλου φησὶν ἐπερείδεσθαι δώδεκα κεφαλαίοις· καὶ τῷ δωδεκάτῳ φησὶ μάλιστα ὁ παρεισάγει τὴν θεοπάθειαν· ἐν οἷς αὐτῷ καὶ τῆς ματαιοπονίας τὸ τέλος. τὸ δὲ σύνταγμα αὐτοῦ πρὸς Λεόντιον ὡς ἔφημεν ἐποιήθη, ὃν ὁσιώτατον καὶ θεοφιλέστατον καὶ πατέρα ἀποσεμνεύει.

* ἀντιοχείας. * διαλογισμοῖς * ὡς ἐν τούτοις

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΝΑΖΟΝΤΟΣ Ἀλεξανδρέως κατὰ θεμιστίου λόγος. καὶ θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις θεοφοβίου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου μονάζοντος ἀλεξανδρέως κατὰ Θεμιστίου. οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Ἔλεγχος ὡς ἐν συντόμῳ τῆς ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς Θεμιστίου κατὰ τῶν πατέρων προπετοῦς καὶ ἀλογωτάτης ἐνστάσεως, ἐκ παραφράσεως νῦν ἡμῖν* πεπονημένος.

τῶν

τῶν προβεβλημένων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀληθείας ζητημάτων τε καὶ προτάσεων, καὶ σαφὴς διάκρινησις τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφὴ τοιαύτη· βιβλίον μᾶλλον, ἢ ἐπιγραφὴ βιβλίου τυγχάνουσα. ἄμφω δὲ ὅ, τε Θεόδωρος καὶ Θεμίστιος αἱρετικοὶ καὶ τῆς τῶν θεοπασχιτῶν μερίδος ὑπάρχουσι, Σεβήρῳ δὲ προσανακείμενοι. ὁ μέντοι Θεμίστιος ἢ Καλώνυμος (ἐξονομάζει γὰρ καὶ οὕτως αὐτὸς ἑαυτὸν) καὶ τῆς τῶν ἀγνοϊτῶν προστάτης ἐστὶν αἱρέσεως. καὶ λόγον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης νόσου συνέγραψεν, ὃν ἐπέγραψε. * Καλωνύμου τοῦ καὶ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφοβίου· ἐν ᾧ καὶ Σεβήρου, ᾧ προσανάκειται (τοιοῦτον γὰρ τὸ ψεῦδος, καὶ οἱ ἐρασταὶ τοῦ ψεύδους) καθάπτεται. ἀθλίως δὲ ἐν τῷδε τῷ λόγῳ * περὶ Θεοδώρου εἰσπράττεται. τὰ γάρ τοι τοῦ Θεμιστίου ἐπιχειρήματα δ΄ μὲν ὄντα, τὴν ἄγνοιαν δὲ ὡς ᾤετο ἐπὶ Χριστοῦ κατασκευάζοντα, * καθ' ἓν ὁ Θεόδωρος ἐξετασάμενος, ἕκαστον μυρίαις ἀτοπίαις ἐχόμενον δείκνυσιν. εἶτα πάλιν ὁ Θεμίστιος ὥσπερ τὴν ἧτταν ἀνακαλούμενος, κατὰ Θεοδώρου μονόβιβλον ἔγραψε. καὶ ὁ Θεόδωρος πάλιν ἐν * τρισὶ τόμοις τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐλέγχους ἀποσκευασάμενος, τὴν οἰκείαν * ἐν τούτῳ δόξαν ἀληθῆ παρεστήσατο. ἔστι δὲ τούτων ἑκάτερος τοῦ τε συγγράφειν οὐκ ἄπειρος ἔχων, καὶ τὸ σαφὲς μετὰ τοῦ συντόνου καὶ τοῦ καθεστηκότος διώκων ἐν λόγοις.

μεγαλωνύμου

* παρά.

* καθ' ἓν.

* δυσὶ.

* ἐπὶ τούτῳ.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ πρεσβυτέρου βιβλία.

ρθ΄. Clementis Alex. Hypotypoſes, Stromateus, & Pædagogus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως πρεσβυτέρου, τεύχη βιβλίων τρία. ὧν τὸ μὲν ἐπιγραφὴν ἔλαχεν, ὑποτυπώσεις· τὸ δὲ στρωματεύς, τὸ δὲ παιδαγωγός.

ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΟΜΟΙ ΟΚΤΩ.

Αἱ μὲν οὖν ὑποτυπώσεις διαλαμβάνουσι περὶ ῥητῶν τινῶν τῆς τε παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς· ὧν καὶ κεφαλαιωδῶς, ὡς δῆθεν, ἐξήγησίν τε καὶ ἑρμηνείαν ποιεῖται. καὶ ἐν τισὶ μὲν αὐτῶν ὀρθῶς δοκεῖ λέγειν· ἐν τισὶ δὲ παντελῶς εἰς ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους ἐκφέρεται. ὕλην τε γὰρ ἄχρονον καὶ ἰδέας ὥς ἀπό τινων ῥητῶν εἰσαγομένας δοξάζει, καὶ τὸν υἱὸν εἰς κτίσμα κατάγει. ἔτι δὲ μετεμψυχώσεις, καὶ πολλοὺς πρὸ τοῦ Ἀδὰμ κόσμους τερατεύεται. καὶ ἐκ τοῦ Ἀδὰμ τὴν Εὔαν, οὐχ ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος βούλεται, ἀλλ' αἰσχρῶς τε καὶ ἀθέως ἀποφαίνεται· μίγνυσθαί τε τοὺς ἀγγέλους γυναιξὶ, καὶ παιδοποιεῖν ἐξ αὐτῶν ὀνειροπολεῖ. καὶ μὴ σαρκωθῆναι τὸν λόγον, ἀλλὰ δόξαι. λόγους τε τοῦ πατρὸς δύο τερατολογῶν ἀπελέγχεται· ὧν τὸν ἥττονα* τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφανῆναι. μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖνον. φησὶ γὰρ, [λέγεται μὲν καὶ ὁ υἱὸς λόγος, ὁμωνύμως τῷ πατρικῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ σὰρξ γενόμενος. οὐ δὲ μὴν ὁ πατρῷος λόγος, ἀλλὰ δύναμίς τις τοῦ θεοῦ οἷον ἀπόρροια τοῦ λόγου αὐτοῦ, νοῦς γενόμενος, τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας διαπεφοίτηκε] καὶ ταῦτα πάντα ἀπὸ ῥητῶν τινῶν πειρᾶται κατασκευάζειν τῆς γραφῆς. καὶ ἄλλα δὲ μυρία βλασφημεῖ καὶ φλυαρεῖ, εἴτε αὐτὸς, εἴτε τις ἕτερος, τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ὑποκριθείς. ἐποιήθησαν δὲ αὐτῷ αἱ βλάσφημοι αὗται τερατολογίαι ἐν τόμοις ὀκτώ. λέγει δὲ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, καὶ σποράδην καὶ συγκεχυμένως

*al. Παττανία

obiectarum ab ipſo contra veritatem quæſtionum, atque enunciationum, cum dilucida explicatione obiecti argumenti. Talis hic igitur libri titulus, vt liber potius, quàm titulus libri videatur. Vterque verò Theodorus æquè ac Themiſtius, hæretici & partium ſtudioſi fuerunt, eorum qui [a] diuinitatem paſſam eſſe aſſeuerant, Seuero nimirum addicti. Cæterum Themiſtius, ſiue Calonymus (hoc enim ſibi cognomentum quoque addidit) etiam [b] Agnoëtarum ſectæ caput fuit: de qua & librum conſcripſit, affixo titulo *Calonymi ſeu Themiſtij apologia pro ſancto Theophobio.* Quo in libro ipſum quoque Seuerum, cui tamen addictus erat (tanta eſt vis falſitatis, tales & mendacij amantes) perſtringens, dictorum à Theodoro rationes exigit. Themiſtij enim quatuor argumenta illa, quibus ſe inſcitiam in CHRISTO probaſſe arbitrabatur, Theodorus ſingulatim expendens atque æſtimans, ſingula ſexcenta continere abſurda oſtendit. Hinc rurſum Themiſtius; acceptam veluti cladem reparans, ſingularem librum in Theodorum conſcripſit. Theodorus autem tribus viciſſim libris, & quæ ille reprehenderat, refutat, & ſuam de hac re veram opinionem exponit.

Vterque ſcribendi non imperitus, perſpicuitatem ſolida cum vehementia in dicendo ſectatus eſt.

THEODORUS.

a Theopaſchitæ à Græcis appellati. Vide Niceph. lib. 18. hiſtoria Eccleſiaſt. ca. 51.
b Niceph. lib. 18. Eccle. hiſt. c. 50. non Themiſtius ille ſub Valente Philoſophus, Sed potius Cononis ille in oppugnãdo Philopono ſocius videtur, cuius ſup. mentio Cod. 23. A quo Agnoetæ primum, poſt Themiſtiani dicti, vt ait B. Damaſc. lib. de hæreſibus.

CLEMENTIS ALEXANDRINI PRESBYTERI *Scripta.*

LECTA ſunt [a] CLEMENTIS *Alexandrini Presbyteri tria librorum volumina*: quorum vnius inſcriptio eſt, *Hypotypoſes*: alterius *Stromateus*: tertij verò *Pædagogus*.

CIX.
a Lege Barõn. Card. Annal. tom. 2. & edit. Lati. Gentiani Herueti, Notáſque in Germanicam edit. Græcam.

Hypotypoſeon, ſiue Diſpoſitionum libri VIII.

HYPOTYPOSES quidem diſceptationem continent locorum aliquot veteris nouique teſtamenti, quæ etiam ſummatim explicat, & interpretatur. Etſi autem rectè in quibuſdam ſentire viſus eſt, in aliis rurſus impiè omnino fabuloſéque diſſerit. Aſſerit enim materiam æternam eſſe, & ideas veluti certis decretis induci fingit. Filium quoque in rebus creatis numerat. Adhæc animarum migrationes, multóſque ante Adamum mundos prodigioſè comminiſcitur. Euam præterea, ex Adamo, non vt ſacri libri tradunt, ſed obſcœnè atque impiè educit. Angelos quoque cum fœminis congreſſos, liberos inde ſuſtuliſſe ſomniat. Quin & Verbum carnem non eſſe factum, ſed ita viſum duntaxat. Duo ad hæc Patris Verba finxiſſe deprehenditur, quorum minus mortalibus ſit viſum, immò ne hoc quidem. Sic enim ſcribit: *Dicitur quidem & Filius Verbum æquiuocè cum Patrio Verbo. Verum* [a] *neque hoc illud Verbum eſt, quod caro factum eſt, neque etiam Patrium illud Verbum: ſed vis quædam ac poteſtas Dei, tanquam à Verbo ipſo profluens, mens effecta, hominum animos peruaſit.* Quæ quidem omnia S. Scripturæ teſtimoniis aliquot aſtruere nititur. Quamquam & alia id genus ſexcenta blaſphema voce nugatur, ſeu ipſe, ſiue [b] quis alius, eius perſonam indutus; planè vt octo ipſos libros hiſce blaſphemiarum portentis, de iiſdem identidem diſſerendo, ac ſparſim atque confu-

a Pro οὖν lego οὐδὲ, eo quòd hic præceſſerint: μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖνον.
b quod verò ſimilius videatur: Arrianos enim pleroſque (vt hæretici ſolent) Clementis ſcripta inquinaſſe docet Ruffinus Apologia pro Origene. Adde & reliqua eius ſcripta ſanæ eſſe doctrinæ ac purioris ſtyli.

CLEMENS. ſe, veluti ſtupore percuſſus Scripturas producendo, repleuerit. Vniuerſi autem operis ſcopus fuiſſe videtur Geneſeos, Exodi, Pſalmorum Epiſtolarum B. Pauli, & Catholicarum, ac denique Eccleſiaſtici interpretatio. Hoc interim fatetur ipſe, diſcipulum ſe fuiſſe Pantæni. Sed de Hypotypoſibus hactenus.

CX. EIVSDEM *Pædagogi libri III.*

IAM *Pædagogus tribus libris* conſcriptus, vitam moréſque informat: quibus & alium quendam præmittit, adiungitq; ſingularem librum, quò [a] gentium refellit impietatem. Nihil autem ſimile habent hi omnes cum Hypotypoſibus, quando & ſtolidis illis ac blaſphemis opinionibus omnino vacant, & dictio ipſa in his floridior ad temperatam quandam grauitatem non ſine iucunditate adſurgit, & varia illa, quæ in iis eſt, rerum cognitio, nihil habet minus conueniens. Extremo verò libro etiam de [b] imaginibus commeminit.

a *Qui hodie nomine* Protreptici ad gentes, *notior exſtat.*
b *Facit libenter Photius, vt quæ in piis reperit ſcriptoribus pro imaginum cultu annotet, quod vigeret tunc, cùm hæc ſcriberet, Iconomachorum hæreſis vide s. C. XXIX. & infr. in Pierio Cod. CXIX.*

CXI. EIVSDEM *Stromatei libri VIII.*

STromateon autem *libri* quoque *octo ſunt*, aduerſus Paganos atque hæreſes pugnam inſtituentes: in quibus item ſparſim, & non ordine capita recenſentur. Cuius quaſi rationem reddere in extremo libro ſeptimo hiſce fere verbis videtur. *Hæc cum à nobis iam antea pertractata ſint, &* [a] *morum illa rudior formula per ſumma velut capita, quantum polliciti ſumus, ſparſim deſcripta: iis, quæ ad veram excitant cognitionem, dogmatibus ita hic illic inſperſis, vt res illas ſacras nactus quiſpiam, qui myſteriis noſtris initiatus non ſit, haud facilè comperiat*, & quæ ſequuntur. Hæc igitur, vt ipſe fatetur, cauſa fuit, cur iſta ſine ordine congeſſerit.

Reperi autem in peruetere exemplari hoc opus non ſolum Stromateon nomine inſcriptum, ſed integrè ad hunc modum: [b] TITI FLAVII CLEMENTIS *Presbyteri Alexandrini* [c] *gnoſticarum ſecundum veram Philoſophiam commentationum Stromateus* I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Ac primi quidem ſeptem eundem præferunt titulum, iidémque prorſus ſunt in omnibus codicibus. Verum octauus, cum inſcriptione, tum rei ſubiectæ materia, variat. In quibuſdam enim inſcribitur: [d] *Quis diues ſaluetur*, eiuſque principium eſt: *Qui laudatorias orationes*, & reliqua. In aliis verò, *Stromateus octauus*, vt & reliqui ſeptem libri, inſcribitur, & incipit: *Sed neque Philoſophi antiquiſſimi*, quæque ſequuntur. Stromateon autem liber hic alicubi non ſana tradit; non tamen vt Hypotypoſes. nam multa etiam quæ ibi dicta fuerunt, oppugnat.

Feruntur autem ab eodem alia non pauca conſcripta. & vero etiam [e] alij compoſuiſſe teſtantur *de Paſchate, de ieiunio, de obtrectatione, de canonibus Eccleſiaſticis, & aduerſus eos, qui Iudæorum errorem ſequuntur*, quem Alexandro Hieroſolymorum Epiſcopo nuncupaſſe videtur. Claruit vero Seuero, & [f] Antonino eius filio Romæ imperantibus.

a τοῦ ἠθικοῦ τύπου, *pro quo alij* τόπου *legunt.*
b *Quem titulũ totidem clemẽtis apud Euſeb. lego Eccleſ. hiſtor. lib. 6. c. 2. ex ipſius Clementis libb. I. III. & V. extremis verbis, alibi non ſemel repetitis.*
c Cognitione refertarum, *ſiue etiam* cognitionem facientium *per me dixeris.*
d *Euſeb. ſupr. ſingularem hunc libellum facit: & in editis omnibus illud alterum de antiquiſſimis Philoſophis initiũ legitur.*
e *Diuus Hieronymus libr. de Eccleſiaſticis ſcriptoribus c. 38. Quibus addo ab ipſomet citata* De reſurrectione, De nuptiis, De continentia. *& ab Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. VI. cap. 13.* De patientia ad recẽs baptizatos.
f *Cognomento* Caracalla.

νως, ὥσπερ ἐμπληκτος, παράγει τὰ ῥητά. ὁ δὲ ὅλος σκοπὸς, ὡσανεὶ ἑρμηνεῖαι τυγχάνουσι τῆς γενέσεως, τῆς ἐξόδου, τῶν ψαλμῶν, τοῦ θείου Παύλου τῶν ἐπιστολῶν, καὶ τῶν καθολικῶν, καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ. μαθητὴς δὲ, ὡς καὶ αὐτός φησι, γέγονε *Πανταίνου, [* al.] ἀλλὰ ταῦτα μὲν αἱ ὑποτυπώσεις.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ἐν τόμοις γʹ.

Ο δὲ παιδαγωγὸς, ἐν τρισὶ τόμοις ἐστὶν αὐτῷ διαπεπονημένος, ἤθους καὶ βίου κατορθωτικός. ἔχει δὲ τούτων καὶ προηγούμενον καὶ συντεταγμένον λόγον ἕτερον, ἐν ᾧ τὴν ἑλλήνων διελέγχει ἀθεότητα. οὐδὲν δὲ ὅμοιον ἔχουσι πρὸς τὰς ὑποτυπώσεις οὗτοι οἱ λόγοι. τῶν τε γὰρ ματαίων καὶ βλασφήμων ἀπηλλαγμένοι δοξῶν καθεστήκασι, καὶ ἡ φράσις ἀνθηρὰ, καὶ εἰς ὄγκον ἠρμένη σύμμετρον μετὰ τοῦ ἡδέος, καὶ ἡ πολυμάθεια ἐμπρέπουσα. μνημονεύει δὲ πρὸς τῷ τέλει καὶ περὶ εἰκόνων.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ο ΣΤΡΟΜΑΤΕΥΣ ἐν τόμοις ηʹ.

ΟΙ δὲ στρωματεῖς εἰσὶ μὲν καὶ αὐτοὶ ἐν ὀκτὼ λόγοις καθ᾽ ἑλλήνων καὶ αἱρέσεων τὸν ἀγῶνα εἰσενηνεγμένοι· σποράδην δὲ καὶ ὥσπερ οὐκ ἐν τάξει τὴν τῶν κεφαλαίων διάθεσιν κἀνταῦθα ποιεῖται, καὶ τὴν αἰτίαν ὥσπερ ἀποδιδοὺς ἐν τῷ τέλει τοῦ ἑβδόμου λόγου, αὐταῖς λέξεσιν οὕτως λέγει. τούτων ἡμῖν προδιηνυσμένων, καὶ τοῦ ἠθικοῦ τόπου ὡς ἐν κεφαλαίοις ὑπογράφοντος σποράδην τέως ὑπεσχήμεθα καὶ διερριμμένως τὰ ζώπυρα τῆς ἀληθοῦς γνώσεως ἐγκατασπείραντες μαθήματα, ὡς μὴ ῥᾳδίαν εἶναι τῷ περιτυχόντι τῶν ἀμυήτων τὴν τῶν ἁγίων εὕρεσιν, καὶ τὰ ἑξῆς. ἡ μὲν οὖν διερριμμένως αὐτὰ καταταξαι αὐτῷ αἰτία *[* al. inſcrit.] ὡς φησι γέγονεν. εὗρον μέντοιγε ἔν τινι παλαιῷ βιβλίῳ τὴν αὐτὴν πραγματείαν οὐχὶ στρωματεῖς μόνον ἐπιγραφομένην, ἀλλ᾽ ὁλοκλήρως οὕτως. Τίτου Φλαβίου Κλήμεντος, πρεσβυτέρου ἀλεξανδρείας, τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματέων αʹ. βʹ. γʹ. δʹ. εʹ. ςʹ. ζʹ. καὶ ηʹ. ἀλλ᾽ ὁ μὲν *. ὄγδοος μέχρι τοῦ ἑβδόμου, τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ἐπιγραφὴν καὶ ἐνιαῖοι τυγχάνουσιν ἐν ἅπασι τοῖς βιβλίοις. ὁ μέντοι ὄγδοος, διάφορός τέ ἐστι καὶ τῇ ἐπιγραφῇ καὶ τῷ ἐδάφει. ἐν τισι μὲν γὰρ, τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος, ἐπιγράφεται, καὶ ἄρχεται οὕτως, Οἱ μὲν τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς λόγους, καὶ ἑξῆς. ἐν τισι δὲ στρωματεὺς ὄγδοος, ὥσπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἑπτὰ, ἐπιγράφεται, καὶ ἀπάρχεται. Ἀλλ᾽ οὐδὲ οἱ παλαίτατοι τῶν φιλοσόφων, καὶ τὰ ἑξῆς. αὕτη δὲ ἡ τῶν στρωματέων βίβλος ἐνιαχοῦ οὐχ ὑγιῶς διαλαμβάνει, οὐ μέντοιγε ὥσπερ αἱ ὑποτυπώσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἐκεῖ διαμάχεται. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα πεποιηκὼς αὐτῷ συγγράμματα οὐκ ὀλίγα: καί γε καὶ ὑφ᾽ ἑτέρων πεποιηκέναι μεμαρτύρηται περί τε τοῦ πάσχα καὶ περὶ νηστείας, καὶ περὶ κακολογίας, περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ιουδαίων πλάνῃ, ὃν Ἀλεξάνδρῳ Ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ προσφωνεῖν ἔδοξεν. ἤκμασε δὲ *Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου υἱοῦ αὐτοῦ, ῥώμης βασιλευόντων.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΡΩΜΗΣ διαταγαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀναγνωρισμοὶ, καὶ τἄλλα.

ρ ιβ'.
ρ ιγ'.

Clementis Romani constitutiones Apostolorum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κλήμεντος τοῦ ῥώμης τεύχη βιβλίων δύο· ὧν τὸ μὲν ἐπιγράφεται Διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων, διὰ Κλήμεντος: ἐν ᾧ καὶ οἱ τῶν συνοδικῶν κανόνων τῷ ἀθροίσματι τῶν ἀποστόλων κανόνες ἐπιγραφόμενοι περιέχονται. τὸ δὲ τὴν προσφώνησιν, ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἴδει, πρὸς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον ποιεῖται. ἐν ᾧ αἵ τε λεγόμεναι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου πράξεις, καὶ αἱ πρὸς Σίμωνα τὸν μάγον διαλέξεις, καὶ ἔτι ὁ ἀναγνωρισμὸς Κλήμεντος καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν. διὸ καὶ ἔν τισι τῶν βιβλίων ἡ ἐπιγραφὴ, Κλήμεντος τοῦ ῥωμαίου ἀναγνωρισμὸς ἐπιγράφεται: ἐν τισὶ δὲ, ὡς ἔφημεν, ἐπιστολὴ προτάττεται, ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον· καὶ αὕτη δὲ, οὐχ ἡ αὐτὴ, οὐδὲ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προγεγραμμένη· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τινων βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπεσταλμένη. ἐφ' ἑτέρων δὲ, ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, ἄλλη καὶ ἄλλη, καθὼς προείπομεν. καὶ ἡ μὲν δηλοῖ, Πέτρον τὰς οἰκείας συγγράψαι πράξεις, καὶ πρὸς Ἰάκωβον αἰτησάμενον ταύτας ἀποστεῖλαι· ἡ δὲ διαλαμβάνει, ὡς Κλήμης ταύτας κατὰ πρόσταγμα Πέτρου συγγράψειε κἀκείνου πρὸς τὴν ἀγήρω μεταστάντος, ἀποστείλοι Κλήμης πρὸς Ἰάκωβον. ἔστιν οὖν εἰκασμῷ διαλαβεῖν, ὡς δύο μὲν εἴησαν τῶν Πέτρου πράξεων ἐκδόσεις γεγενημέναι: τῷ δὲ χρόνῳ, τῆς ἑτέρας διαῤῥυείσης, ἐπεκράτησεν ἡ τοῦ Κλήμεντος. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς βιβλίοις, ἃ εἴδομεν, καίτοι οὐκ ὀλίγων ὄντων, μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολὰς καὶ ἐπιγραφὰς, τὴν αὐτὴν εὕρομεν ἀπαραλλάκτως πραγματείαν ἀρχομένην· ἐγὼ Κλήμης, καὶ τὰ ἑξῆς ἐντατόμενα μυρίων δὲ ἀποπημάτων ἡ πραγματεία γέμει αὕτη, καὶ τῆς εἰς τὸν υἱὸν βλασφημίας κατὰ τὴν ἀρείου δόξαν ἐστὶν ἀνάπλεως. αἱ δέ γε διαταγαὶ τρισὶ μόνοις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι. κακοπλαστίᾳ, ἣν οὐ χαλεπὸν ἀποσκευάσασθαι· καὶ ὅτι κατὰ τοῦ δευτερονομίου ὕβρεις τινὰς ἐπαφίησιν* ἃ καὶ ῥᾷστον διαλύσασθαι· καὶ ἔτι ἀρειανισμῷ, ὅπερ ἄν τις καὶ βιαίως διακρούσαιτο. ἡ μέντοιγε τῶν τοῦ Πέτρου πράξεων βίβλος τῷ τε λαμπρῷ καὶ τῇ σεμνότητι, καὶ ἔτι τῷ καθαρῷ καὶ συντόνῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ τοῦ λόγου, καὶ πολυμαθείᾳ τοσοῦτο ἔχει πρὸς τὰς διαταγὰς τὸ παραλλάττον, ὡς μηδὲ συγκρίσει τῇ κατὰ τοὺς λόγους πρὸς ἀλλήλας παραβάλλεσθαι τὰς βίβλους. οὗτός ἐστιν ὁ Κλήμης, περὶ οὗ φησὶν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ, μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. τούτου καὶ ἐπιστολὴ ἀξιόλογον πρὸς κορινθίους φέρει, ἥτις παρὰ πολλοῖς ἀποδοχῆς ἠξιώθη, ὡς καὶ δημοσίᾳ ἀναγινώσκεσθαι. ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται, ὥσπερ ἐπιγραφόμενος ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πέτρου καὶ Ἀππίωνος πολύστιχος διάλογος. τοῦτόν φασιν οἱ μὲν δεύτερον μετὰ Πέτρον ἐπισκοπῆσαι ῥώμης, οἱ δὲ τέταρτον. Λῖνον γὰρ καὶ Ἀνάκλητον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ Πέτρου ῥώμης ἐπισκόπους διαγεγονέναι. τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν τρίτῳ ἔτει Τραϊανοῦ.

Clem. Romani epiſtola ad Corinthios.

CLEMENTIS ROMANI PONT. *Conſtitutiones Apoſtolorum, Recognitiones, & alia.*

CLEMENS.

CXII.
CXIII.

LEGIMVS CLEMENTIS Romani Pont. librorum volumina duo. Horum alteri hic eſt titulus: *Conſtitutiones Apoſtolorum per Clementem*, continétque Synodicos canones illos, qui Apoſtolorum cœtui adſcribuntur. Alterum [a] autem volumen epiſtolæ forma Iacobo fratri domini dedicatur. Habet hoc *Acta*, quæ dicuntur, *Petri Apoſtoli, & cum Simone Mago diſſertationes: Recognitionem* adhæc *Clementis, eiúſque parentis, tum aliorum fratrum.* Quamobrem etiam in quibuſdam codicibus hæc ei inſcriptio tribuitur: *Clementis Romani recognitio*, in aliis tamen, vti diximus, epiſtola præfigitur tanquam ad fratrem domini Iacobum; & hæc neque eadem, neque vt ab eodem profecta, ſed in libris nonnullis, veluti à Petro Apoſtolo ad Iacobum miſſa, in aliis rurſus tanquam à Clemente ad Iacobum, alia atque alia, vt modo diximus. Harum prior oſtendit ipſummet Petrum res à ſe geſtas conſcripſiſſe, & Iacobo eas poſtulanti miſiſſe: altera vero refert Clementem Petri iuſſu eaſdem res geſtas litteris proditas, poſtquam ille iam ad immortalem commigraſſet vitam, Iacobo tranſmiſiſſe. Ex quo coiectura capitur, [b] bis fuiſſe res geſtas S. Petri editas, ac cum temporis longinquitate periiſſet altera, illam Clementis tandem ſolam perduraſſe. In omnibus enim libris, quos quidem videre mihi contigit (non paucos illos certè) poſt diuerſas illas epiſtolas atque inſcriptiones, idem omnino ſine variatione hoc operis initium reperi: EGO CLEMENS, & quæ ordine deinceps ſequuntur. Refertum autem hoc opus abſurdis nugis, nō ſine plurimis ex Arij opinione in Filium blaſphemiis. Conſtitutiones porro [c] tribus ex capitibus duntaxat reprehenſioni videntur obnoxiæ. Ex mala nimirum fictione, quam depellere non eſt admodum difficile: deinde quod contra Deuteronomium criminationes quaſdam adducant, quæ & ipſæ dilui facillimè poſſunt: denique ex Arianiſmo, quem item acerius paulo inſtando, refellere queas. Liber attamen Actorum Petri [*qui de Recognitionibus inſcriptus eſt*] perſpicuitate ac grauitate, adhæc puritate & vehementia, aliiſque orationis dotibus, rerum item variarum doctrina, tantum Conſtitutiones ipſas ſuperat, nulla vt hos inter comparatio, ad ſermonem quod attinet, fieri debeat.

Hic [d] Clemens ille eſt, de quo B. Paulus in ea quæ eſt ad Philippenſes epiſtola: *Cum Clemente & reliquis cooperatoribus meis, quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ.*

Scripſit idem magni faciendam ad Corinthios [e] epiſtolam, quæ à pleriſque tanto in pretio eſt habita, adeóque laudata, vt etiam publicè legi ſoleret. At quæ ſecunda dicitur ad eoſdem, vt ſpuria reiicitur. Quemadmodum & longa illa diſputatio, Beati Petri & Appionis nomen falſo præferens. Hunc Clementem [f] alterum à Petro vrbis Romæ Epiſcopum fuiſſe quidam autumant, alij verò quartum. Linum enim & Anacletum inter vtrumque Pontifices interceſſiſſe, ac tertio demum Traiani Imperatoris anno [g] vitam finiiſſe.

[a] Earum octo libros Græcè primum, deinde & Latinè doctiſſimè explanatos, firmiſſiméque defenſos edidit Franc. Turrianus noſter. Eoſdem itē cum X. Recognitionum libris ex Ruffini interpretatione, additis & ceteris quæ tum reperiri potuerunt B. Clement. Operib. dederunt Latinè Colonienſ. an. 1599.

[b] Recognitionum duo fuiſſe volumina, in aliquibus inter ſe diuerſa, teſtatur etiam Ruffinus Præf. ad Gaudent.

[c] Franciſcus Turrianus Soc. Ieſu in Clementis Conſtitutiones Apoſt. Prolegomenis hæc eadem ſoluit.

[d] Lege B. Hiero. cap. 15. Catal. Philip. 4.

[e] Vide Hieronymum de ſcriptis Eccleſiaſt. cap. 15. & inf. C. 126.

[f] Vide D. Baron. Tom. 1. ad annum Chriſti 95.

[g] Martyrio coronatum vt docet D. Car. Bar. Tom. II. ad annum Chriſti 102.

LVCIVS CHARIN. CXIV.

Lvcii Charini *Periodi Apoſtolorum.*

Lectvs liber eſt hoc titulo: *Apoſtolorum Periodi.* Complectitur Acta Petri, Ioannis, Andreæ, Thomæ, & Pauli, auctore, vt liber ipſe oſtendit, Lucio Charino. Dictio eius omnino inæqualis ac varia: conſtructione vero ac vocibus vtitur interdum quidem non abiectis, vt plurimum tamen forenſibus, ac protritis: nec vllum in eo æqualis, & ſubitariæ dictionis, ac natiuæ, quæ hinc exſiſtere ſolet gratiæ (quo modo Euangelicus & Apoſtolicus ſermo conformatus eſt) veſtigium apparet. Scatet item ſtultis, & ſecum pugnantibus narrationibus. Alium enim Iudæorum Deum, eúmq; malum eſſe aſſerit, cuius Simon Magus miniſter fuerit, alium rurſus eſſe Chriſtum, quem bonum facit. Omnia ergo inquinans atque confundens, eundem illum & Patrem vocat, & Filium. Iactat verò, neque reuera hominem factum, ſed tantum apparuiſſe. Varia item forma ſæpe diſcipulis viſum, nunc iuuenem, mox iterum ſenem, rurſumque puerum; nunc maiorem, nunc minorem, interdum & maximum, vertice etiam cœlum attingentem. Multas etiam ſuper cruce nugas fingit atque ineptias, neque Christvm fuiſſe cruci affixum, ſed alium pro eo, & hinc illum eos, qui in crucem egerant, irridentem facit. Coniugia inſuper legitima reijcit, omnémque adeo generationem malam eſſe, & à malo aſſerit, aliámque dæmonum formationem comminiſcitur. Mortuorum adhæc hominum, boum, ac iumentorum abſurdas, puerileſque reſurrectiones prodigioſè fingit. In actis quoque B. Ioannis imaginum vſum cum Iconomachis vituperare videtur. Vis verbo dicam? quantus eſt liber, puerilia continet ſine numero, & inopinata, malignéque conficta, ac falſa, immo ſtulta, & inter ſe pugnantia, impia denique, & deteſtanda tot, vt qui eum omnis hæreſis fontem atque auctorem dixerit, non ille à veritate vel minimum diſceſſerit.

ΛΕΥΚΙΟΥ ΧΑΡΙΝΟΥ ΑΙ ΤΩΝ ἀποστόλων περίοδοι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, αἱ λεγόμεναι τῶν ἀποστόλων περίοδοι. ἐν αἷς περιείχοντο πράξεις Πέτρου, Ἰωάννου, Ἀνδρέου, Θωμᾶ, Παύλου. ριδ´ Lucij Charini periodi Apoſtolorum.
Γράφει δὲ αὐτὰς, ὡς δηλοῖ τὸ αὐτὸ βιβλίον, Λεύκιος Χαρῖνος. ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ παντελὲς ἀνώμαλός τε καὶ παρηλλαγμένη. καὶ συντάξεσι γὰρ καὶ λέξεσι κέχρηται ἐνίοτε μὲν οὐκ ἠμελημέναις, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον ἀγοραίοις καὶ πεπατημέναις· καὶ οὐδὲν τῆς ὁμαλῆς καὶ αὐτοσχεδίου φράσεως, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐμφύτου χάριτος, καθ' ἣν ὁ εὐαγγελικός τε καὶ ἀποστολικὸς διαμεμόρφωται λόγος, οὐδ' ἴχνος ἐμφαίνων. γέμει δὲ καὶ μωρίας πολλῆς, καὶ τῆς πρὸς ἑαυτὴν μάχης καὶ ἐναντιώσεως. φησὶ γὰρ ἄλλον εἶναι τὸν τῶν Ἰουδαίων θεὸν καὶ κακὸν, οὗ καὶ σίμωνα τὸν μάγον ὑπηρέτην καθεστάναι: ἄλλον δὲ τὸν χριστὸν, ὃν φησιν ἀγαθόν· καὶ φύρων ἅπαντα καὶ συγχέων, καλεῖ αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ υἱόν. λέγει δὲ, μηδ' ἐνανθρωπῆσαι ἀληθῶς, ἀλλὰ δόξαι. καὶ πολλὰ πολλάκις φανῆναι τοῖς μαθηταῖς, νέον καὶ πρεσβύτην πάλιν, καὶ πάλιν παῖδα, καὶ μείζονα καὶ ἐλάττονα, καὶ μέγιστον, ὥς τε τὴν κορυφὴν διήκειν ἔσθ' ὅτε μέχρις οὐρανοῦ. πολλὰς δὲ καὶ περὶ τοῦ σταυροῦ κενολογίας καὶ ἀτοπίας ἀναπλάττει· καὶ τὸν χριστὸν μὴ σταυρωθῆναι, ἀλλ' ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ. καὶ καταγελᾶν διὰ τοῦτο τῶν σταυρούντων. Γάμους δὲ νομίμους ἀθετεῖ, καὶ πᾶσαν γένεσιν πονηράν τε καὶ τοῦ πονηροῦ λέγει. καὶ πλάστην τῶν δαιμόνων ἄλλον ἐκκληροῖ. νεκρῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ βοῶν καὶ κτηνῶν παραλογωτάτας καὶ μειρακιώδεις τερατεύεται ἀναστάσεις. δοκεῖ δὲ καὶ κατ' εἰκόνων τοῖς εἰκονομάχοις ἐν ταῖς Ἰωάννου πράξεσι δογματίζειν. καὶ ἁπλῶς αὕτη ἡ βίβλος, μυρία παιδαριώδη καὶ ἀπίθανα, καὶ κακόπλαστα, καὶ ψευδῆ καὶ μωρὰ, καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα, καὶ ἀσεβῆ καὶ ἄθεα περιέχει. ἣν εἰπών τις πάσης αἱρέσεως πηγὴν καὶ μητέρα, οὐκ ἂν ἀποσφαλείη τοῦ εἰκότος.

CXV.

Liber Anonymvs *Contra Iudæos & Quartadecimanos*, itémque Metrodori *Calculus Paſchalis.*

Legi incerti auctoris librum, qui titulum præfert: *Diſputatio aduerſus Iudæos, vnáque ſentientes* [a] *hæreticos*, [b] *& Quartadecimanos, vt, vocant qui primo Hebræorum menſe ſanctum Paſchæ feſtum non celebrant.* Huius oratio vehemens eſt, neque redundans, faſtu iactantiaque non vacans. Aſſerit verò ſacra quinta [die] legale non ediſſe Paſcha Dominum noſtrum Iesvm Chriſtum (neque enim illum eius edendi ſtatutum fuiſſe diem) ſed ſequenti. Ac neque tum, quæ ederit, ex legis præſcripto ediſſe. nam neque agnum, neque azyma, neque aliud quidpiam eorum feciſſe, quæ legale ſeruantes Paſcha, more rituque maiorum obſeruant. Itaque priuatam tantum, myſticam illam tamen, vult cœnam ediſſe, atque ex ea diſcipulis panem, & calicem porrexiſſe.

a *Montaniſtas, Nouatianos, Blaſtum & ſimiles.*

b Τεσσαρεσκαιδεκατίτας: *qui non Lunæ curſum, more Iudaico, ſed Solis ſequebantur, teſte Sozom. lib. VII. c. 18. 19. & à Victore Papa damnati ſunt. Legendus D. Baron. To. II. ad an. Chr. 198. & Theodoret. atque Epiphan. Euſeb. quoque lib. V. ſub fin.*

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ καὶ τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν λόγος. Καὶ Μητροδώρου περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἑορτῆς.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἀνώνυμον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, λόγος πρὸς Ἰουδαίους, καὶ τοὺς μετὰ τούτων αἱρετικοὺς, καὶ τοὺς καλουμένους τεσσαρεσκαιδεκατίτας, μὴ τῷ πρώτῳ καθ' ἑβραίους μηνὶ ἐπιτελοῦντας τοῦ ἁγίου πάσχα τὴν ἑορτήν. An cent & cad
ἔστι μὲν ὁ λόγος σύντονος καὶ ἀπέριττος καὶ κόμπου μετέχων· λέγει μέντοι τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ μὴ τὸ νομικὸν φαγεῖν πάσχα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· μηδὲ γὰρ εἶναι τότε τὸν καιρόν: ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ. καὶ ὅτι οὐδὲ νομικῶς τελῶν, [ἔφαγεν] εἰς τὴν ἐπιοῦσαν· οὔτε γὰρ ἀρνὸν, οὔτε ἄζυμα, οὔτε ἄλλο τι πράττων, ὅσα οἱ τὸ νομικὸν τελοῦντες πάσχα, ἔθος ἔχουσι διαφυλάττειν: ἀλλ' ἴδιον μυστικὸν φησι δεῖπνον φαγεῖν, ἐξ οὗ καὶ τοῖς μαθηταῖς, ἄρτου καὶ ποτηρίου μεταδοῦναι·

ἐνεφέρετο δὲ λόγος· ἕτερος Μητροδώρου τινός, ψῆφος ἐννεακαιδεκαετηρίδων εἰκοσιοκτὼ εἰς ἑαυτὴν ἀνακυκλουμένη, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου πάσχα ἑορτῆς. οὗτος ὁ Μητρόδωρος, ὅστις ποτέ ἐστιν, οὐ γὰρ ἄλλο τι ἔγνων εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἀρξάμενος φλγʹ, ἐτῶν συνήγαγε κατὰ τὴν λεγομένην ἀκριβῆ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ψηφοφορίαν ἡμέρας* ὅσα τὸ δοκεῖν, ἑορταστικάς· καὶ γὰρ οὔτε νῦν ἡ ἐκκλησία, οὔτε ἡ παλαιὰ παράδοσις ταύταις φαίνεται κεχρημένη.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ τοῦ Πάσχα ἑορτῆς λόγοι γʹ.

ριϛʹ. *Computus magnus incerti auctoris.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, ὅσον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ συντεταχότος ἀνεπίγραφον. ἐπὶ τήνγε βίβλῳ ἐπεγέγραπτο, περὶ τῆς ἁγίας τοῦ πάσχα ἑορτῆς λόγος τρίτος, ἐν τόμοις ὀκτώ. αὕτη ἡ βίβλος ἁπλῇ μὲν καὶ σαφεστάτῃ συγγέγραπται φράσει· πολλὰ δὲ καὶ καλὰ περιέχει νοήματα. οὗτος ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ καὶ κατὰ Μητροδώρου ποιεῖται ἐλέγχους, καὶ ταῖς γραφικαῖς δὲ μαρτυρίαις ὀχυροῦται· καὶ πολλὰ τῶν εἰς τὴν ἑξαήμερον χρησίμων, ὡς ἐν ἑρμηνείας τύπῳ, κατὰ τούς δε τοὺς περὶ τοῦ πάσχα λόγους συνυφαίνει. προσφωνεῖ δὲ Θεοδώρῳ τὸν λόγον, ὃν ἀγαπητόν τε καὶ ἀδελφὸν* ὑπαγορεύει. πεποίηκε δὲ καὶ ἑτέρας περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως βίβλους· ἀλλ' αὕτη πλατυτέρα καὶ χρησιμωτάτη, ὡς ἐπὶ λεπτῷ πάντα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν χρήσιμα διεξιοῦσα. περί τε γὰρ* βισέξτου καὶ ἐμβολίμου μηνός, καὶ ἐπακτῶν ἡλίου, καὶ ἐπακτῶν σελήνης, καὶ ἐννεακαιδεκαετηρίδων, καὶ μεθόδου τῆς εὑρέσεως αὐτῶν, λεπτομερῶς καὶ σαφῶς διαλαμβάνει. καὶ περὶ μηνῶν καὶ νεομηνίας καὶ ἑβδομάδος, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἡμερῶν· τίνες τε κύκλιοι ἐνιαυτοὶ* προσαγορεύονται, καὶ τίνες ἐμβόλιμοι ἐνιαυτοί· περὶ ὀκτωκαιεικοσαετηρίδος ἡλίου, καὶ ἐννεακαιδεκαετηρίδος σελήνης, καὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης αὐτῆς, καὶ περὶ μηνῶν σεληνιακῶν καὶ μηνῶν ἡλιακῶν, καὶ νουμηνίας σεληνιακοῦ μηνὸς καὶ ἡλιακοῦ· μηνός τε ὁμαλοῦ τῆς σελήνης, καὶ μηνὸς ἀκριβοῦς. καὶ ἀπαριθμήσεως τῶν ἐτῶν κόσμου. φησὶ δὲ οὗτος, ὅτι κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνιαυτοὺς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν ὁ Χριστός, τὸ νομικὸν ἐπετέλει πάσχα· καθ' ὃν δὲ παρεδόθη, οὐκ ἔτι· καὶ σκοπεῖν χρή. ὁ γὰρ Χρυσόστομος καὶ ἡ ἐκκλησία, τότε φησὶν αὐτὸν ἐπιτελέσαι τὸ νομικόν, πρὸ τοῦ μυστικοῦ δείπνου.

*ἀναγορεύει. *βισέξτου. *ὀνομάζονται.

ΥΠΕΡ ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ αὐτοῦ δογμάτων τόμοι πέντε.

ριζʹ. *Apologia Origenis & eius dogmatum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ὑπὲρ Ὠριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ θεοστυγῶν δογμάτων, ἐν τόμοις πέντε. ἀνεπίγραφον δὲ τὴν ὀνομασίαν ἐτύγχανε τοῦ συντεταχότος. τὴν δὲ φράσιν οὔτε σαφές, οὔτε καθαρόν, οὔτε ἄλλο τι ἀξιόλογον ἀνενηνεγμένην ἔχον. ὁ δὲ τοῦ συγγράμματος πατήρ, μάρτυρας ὑπὲρ Ὠριγένους τε καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων, Διονύσιον προκομίζει τὸν Ἀλεξανδρείας, Δημήτριόν τε καὶ Κλήμεντα, καὶ ἑτέρους πλείους.* μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων Παμφίλῳ τε τῷ μάρτυρι ἐπερείδεται, καὶ τῷ Εὐσεβίῳ, ὃς τῆς κατὰ Παλαιστίνην Καισαρείας ἐπεσκόπησεν.

*μάλιστα.

COMPVTVS MAGNVS.

Alius item liber coniunctus erat *Metrodori* cuiuſdam, *Calculus* nimirum *de ſacro Paſchæ feſto celebrando* [a] nouen-decennalium cyclorum viginti octo in ſeipſum quaſi in orbem reductus. Hic autem Metrodorus, quicunque tandem eſt (nihil enim aliud de illo dicere ſtatui) à Diocletiano, inchoando quingentorum triginta trium annorum dies feſtos collegit, idque (quantum videtur) ſecundum accuratam illam, quam vocant, quartæ-decimæ Lunæ computationem. Etenim neq; nunc Eccleſia, neque vetus traditio dies illos ſeruaſſe videntur.

[a] ἐννεακαιδεκαετηρίδων: *quarum auctorem Euſebium facit S. Hieronym in Hippolyto, libr. de ſcript. Eccleſiaſt. & Beda de tempore, cap. 42.*

AVCTORIS INCERTI *De ſacro Paſchæ feſto volumen III.* CXVI.

LECTVS quoque liber eſt, qui ſcriptoris non expreſſo nomine inſcribitur: *De ſacro Paſchæ feſto volumen tertium libris octo.*

Simplici dictione, ſtylóque apertiſſimo ſcriptum opus, multa ſane atque præclara ſenſa continet. Scriptor hic libro quarto Metrodorum ſæpe reprehendit, ac dum ſacris ſeſe ſcripturæ teſtimoniis communit, non pauca, explanatoris fere methodo, in ſex dierum opus vtilia hiſce de Paſchate libris intexuit. Dedicat vero Theodoro, quem dilectum fratrémque appellat. Scripſit eadem de re alios quoque libros, verum hic vberior eſt atque vtilior; vt qui in re tenui vtilia quæque ad rem pertinentia adferat. Nam de Biſſexto, & menſe intercalari, Soliſque ac Lunæ epactis, & Enneacædecaëteridibus, & de ratione ac via hæc inueſtigandi, ſingula excutiendo dilucidè tradit. De menſibus item, & Neomenia, & hebdomade, eiúſque diebus, & quinam [a] communes anni appellantur, quique interiecti anni. De curriculo præterea Solis octo & viginti annorum, & nouendecim annorum Lunæ, ac quarto-decimo eiuſdem die. Rurſum de menſibus Lunaribus ac Solaribus, & Neomenia menſis cum lunaris tum ſolaris, qui lunari ſit par, deque menſe exacto ac iuſto: de annorum denique mundi ſupputatione. Refert idem ſecundum illos alios aduentus ſui annos, CHRISTVM Dominum ac Deum noſtrum lege præſcriptum Paſcha celebraſſe, non item eo, quo proditum eſt. quod cõſideratione ſane dignũ, cùm Chryſoſtomus & Eccleſia tunc ipſum doceant legitimum Paſcha perfeciſſe, antequam myſticam inſtitueret cœnam.

APOLOGIÆ *De Origene, & eius dogmatibus libri V.* CXVII.

LEGIMVS librum pro Origene, eiúſque Deo inuiſis dogmatibus. Libris quinque opus abſoluitur, quod nec ſcriptoris nomen in titulo exhibet. Dictio neque clara eſt, neque pura, nec laudandum quid præferens. Scriptor autem ipſe pro Origene, eiúſque ſententiis hos fere teſtes laudat, Dionyſium Alexandrinum, Demetrium quoque & [a] Clementem, alióſque plurimos. Præ cæteris vero Pamphilo Martyri innititur, atque Euſebio Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopo.

[a] *Vtrumque etiam Alexandrinum.*

APOLOG.

Cæterum hæc Apologia non ſolutio eſt vt plurimum eorum quæ Origeni obiiciuntur, ſed accuſationis potius adſtipulatio. Adeò hic à blaſphemis illius opinionibus liber omnino non eſt. Itaque & animas ante corpora exiſtere fatetur, ſacræ quoque Scripturæ, ac ſanctorum patrum teſtimoniis ad hunc errorem ſtabiliendum, vt putat, adhibitis: & corporum quoque aliam fingit reſumptionem. verum de S. Trinitate nihil erratorum adfert. Quin etiam hoc aſſerit de Origene, nihil eum, quod quidem ad dogma de Trinitate attinet, errasſe: pugnantem tantum cum [a] Sabellij hæreſi, cuius tum improbitas magnopere ſeſe efferebat, & perſonarum Triadem, manifeſtam maximè, multiſque modis differentem, demonſtrare conantem, à recto atque officio etiam in contrariam partem abreptum fuiſſe videretur. Enimuerò pro aliis eius dogmatibus, quibus neque ſatis ſpecioſè aſſentiri audet, neque putat poſſe prædictam cauſam aptari, pro huiuſmodi inquam dogmatibus, multam adhibet operam, vt demonſtret, vel exercitationis duntaxat cauſa hæc ab eo eſſe dicta, vel certè ab aliis, qui diuerſa ſentirent, eius ſcriptis inſerta fuiſſe. Teſtem huius laudat eum [b] ipſum hoc clamantem, atque contendentem, cum viuentem etiamnum ipſum talem deprehendiſſe fallaciam refert. Ipſa dein capita, ob quæ falſo illum accuſari aſſerit, quindecim in vniuerſum numerat; eademque meras eſſe calumnias, ex ipſiuſmet ſcriptis allatis argumentis, libro quarto conuincit: ad quæ item refellenda vbi ad quintum venit librum, cæterorum quoque pro ipſo adfert teſtimonia. Ipſa vero capita hæc ſunt: Aiunt illum docere 1. *Filium non eſſe inuocandum.* 2. *neque eſſe ipſum abſolutè bonum.* 3. *neque Patrem cognoſcere, vt ſe ipſum.* 4. *Rationales naturas in brutorum corpora ingredi.* 5. *eſſe in diuerſas corporum ſpecies migrationem.* 6. CHRISTI *Seruatoris animam non aliam quam ipſiuſmet Adami fuiſſe.* 7. *non eſſe pœnam delictorum ſempiternam.* 8. *neque carnis reſurrectionem.* 9. *Adhæc Magiam malam non eſſe.* 10. *Aſtronomiam eorum, quæ fiunt cauſam eſſe.* 11. *Vnigenitum præterea regnum nullum obtinere.* 12. *Sanctos [Angelos] de apſos in mundum veniſſe, non ad aliorum obſequium.* 13. *Deum Patrem ne à Filio quidem videri poſſe.* 14. *Cherubim Filij eſſe* [c] *cognita.* 15. *Rurſum, quod Dei imago, relata ad illum cuius eſt imago, quatenus eſt imago, veritas non eſt.* Hæc ferè depellit, vti diximus, quaſi falſo Origeni obiecta, omníque ope eccleſiaſticum eſſe virum, & Orthodoxum oſtendere nititur. At non, bone vir ſi quis oſtenſus eſt haud omnibus omnino modis impius eſſe, mox etiam in quibus manifeſtæ blaſphemiæ tenetur, pœnam effugiet.

[a] Q. à perſonarum in trinitate numerum ac differentiam confundebat.

[b] Epiſtola quā adfert B. Hieron. Apolog. libr. II.

[c] ἐπίνοιαι.

Ἡ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογία οὐκ ἔστι λύσις τῶν ἐγκλημάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ συνηγορία τῆς κατηγορίας. οὕτως οὐδ' αὐτὸς ἀπήλλακτο τῶν ἐκείνου βλασφήμων δοξῶν τελείως. ψυχῶν τε γὰρ προΰπαρξιν συνομολογεῖ, γραφικαῖς καὶ πατρικαῖς φωναῖς (ὡς οἴεται) τὸν λῆρον τοῦτον ἐπισυγκροτῶν· καὶ σωμάτων ἄλλων εἰσάγει ἀνάληψιν. περὶ μέντοι τῆς ἁγίας τριάδος οὐδὲ αὐτὸς τῶν ἐσφαλμένων λέγει. φησὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ Ὠριγένους, μηδὲν αὐτὸν κατὰ δόξαν ἐσφάλθαι περὶ τῆς τριάδος· ἀντιφερόμενον δὲ τῇ αἱρέσει Σαβελλίου, εἰς μέγα * κακοῦ ἠρμένῃ τότε· καὶ τὴν τῶν προσώπων τριάδα, ἐναργεστάτην καὶ πολλοῖς τρόποις διαφέρουσαν ἀγωνιζόμενον παραστῆσαι παρὰ τοῦ προσήκοντος καὶ εἰς τοὐναντίον ἀπενεχθῆναι. ἐξ οὗ δόξαι καὶ τῷ ἀρχαίῳ ἀρρασήματι ἑαλωκέναι. ὑπὲρ μέντοι γε τῶν ἄλλων αὐτοῦ δογμάτων, ὅσοις μήτε συγκατατίθεσθαι, τοῦ θαρρεῖν πρόφασιν ἔχει, μήτε τὴν προειρημένην αἰτίαν πορίσασθαι δυνατὸν οἶδε, πολλὴν εἰσάγει σπουδὴν ἀποφῆναι: ἢ γυμνασίας αὐτοῦ χάριν εἰρῆσθαι, ἢ ὑπό τινων ἑτεροδόξων τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι παρεμβεβλῆσθαι. καὶ προάγει καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τοῦτο βοῶντα καὶ διατεινόμενον. φωρᾶσαι γὰρ αὐτόν, φησὶ καὶ ἔτι ζῶντα, ταύτην κατ' αὐτοῦ τὴν ῥᾳδιουργίαν. ἔστι δὲ ἃ λέγει μάτην αὐτοῦ κατηγορηθῆναι κεφάλαια ιε', ἅπερ καὶ διελέγχει διαβολὰς εἶναι, ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐκείνου συγγραμμάτων ποιούμενος τοὺς ἐλέγχους, ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ: κατὰ δὲ τὸν πέμπτον γινόμενος καὶ ἑτέρων ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίαις ἀπορραπίζων ταῦτα. τὰ δὲ κεφάλαιά ἐστι ταῦτα: φασὶν αὐτὸν παραγγέλλειν, μὴ * εὔχεσθαι τῷ υἱῷ. καὶ μὴ εἶναι αὐτὸν ἁπλῶς ἀγαθόν· καὶ μὴ γινώσκειν τὸν πατέρα, ὡς αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ τὰς λογικὰς φύσεις εἰς ἀλόγων εἰσκρίνεσθαι σώματα· καὶ εἶναι μετενσωματώσιν. καὶ ὅτι ἡ τοῦ σωτῆρος ψυχὴ, ἡ τοῦ ἀδὰμ ἦν· καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν αἰώνιος κόλασις, οὐδὲ σαρκὸς ἀνάστασις· καὶ ὅτι οὐ κακὸν ἡ μαγία. καὶ ὅτι ποιητικὴ τῶν πραττομένων ἡ ἀστρονομία. καὶ ὅτι παύεται ὁ μονογενὴς τῆς βασιλείας. καὶ ὅτι ἐκ καταπτώσεως ἦλθον οἱ ἅγιοι εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐ δι' ἑτέρων θεραπείαν. καὶ ὅτι ὁ πατὴρ καὶ τῷ υἱῷ ἀόρατος. καὶ ὅτι τὰ χερουβὶμ, ἐπίνοιαι τοῦ υἱοῦ εἰσίν· καὶ ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ θεοῦ, ὡς πρὸς ἐκεῖνον, οὗ ἐστιν εἰκὼν, καθ' ὃ εἰκὼν, οὐκ ἔστιν ἀλήθεια. ταῦτα ἀπελέγχει, ὡς προείρηται, ψευδῶς εἰρῆσθαι κατὰ Ὠριγένους· καὶ, τό γε ἐπὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ, ἐκκλησιαστικὸν καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἀποφαίνεται τὸν ἄνδρα. ἀλλ' οὐκ εἴτις, ὦ βέλτιστε, μὴ πάντας τοὺς τρόπους ἐδείχθη δυσσεβῶν· οὐδ', οἷς προφανῶς βλασφημεῖ, τὴν δίκην διαδιδράσκων ὀφθήσεται.

CXVIII.

PAMPHILI MARTYRIS, *ſimul & EVSEBII, Apologiæ pro Origene libri VI.*

LECTI ſunt PAMPHILI MARTYRIS, & EVSEBII *pro Origene libri ſex*: quorum quinque ſunt à Pamphilo in carcere, [a] præſente etiam Euſebio, elaborati: ſextus verò, poſtquam iam martyr ferro priuatus vita, ad vnicè deſideratū Deū migrarat, ab Euſebio eſt abſolutus.

[a] Communi opera elucubratam hanc Apologiā aſſerit ipſe Euſeb. lib. VI. Eccleſ. hiſt. c. 20. vide Car. Baron. Annal. To. II. ad A. Chr. 256.

ΠΑΜΦΙΛΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὠριγένους τόμοι ϛ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Παμφίλου τοῦ μάρτυρος, καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὠριγένους. τόμοι δὲ τὸ βιβλίον ἕξ. ὧν οἱ μὲν πέντε, Παμφίλῳ τὸ δεσμωτήριον οἰκοῦντι, συμπαρόντος καὶ Εὐσεβίου διεξεπονήθησαν. ὁ δὲ ἕκτος, ἐπεὶ ὁ μάρτυς ξίφει τοῦ ζῆν ἀπαχθεὶς, ἀνέλυσε πρὸς ὃν ἐπόθει θεὸν, Εὐσεβίῳ λοιπὸν ἀπαρτίζεται

Pa- ty- bii Or- sia

καὶ ἄλλοι

καὶ ἄλλοι δὲ πλεῖστοι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ ἀξιολογώτατοι, ἀπολογίας ὑπὲρ αὐτοῦ συνετάξαντο. φασὶ δὲ τὸν Ὠριγένην ἐν τοῖς κατὰ Σεβῆρον διωγμοῖς γράψαι Λεωνίδῃ πατρὶ, ἐπαλείφοντα πρὸς τὸν τοῦ μαρτυρίου δρόμον, ὃν καὶ καλῶς δραμόντι τῶν βραβείων τυχεῖν ἐξεγένετο· καὶ αὐτὸν δὲ ἀποδύσασθαι σπεύδειν πρὸς τὸ τῶν ἀγωνισμάτων στάδιον, τὴν δὲ μητέρα καὶ ἄκοντα δυνηθῆναι τῆς ὁρμῆς ἐπισχεῖν. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ οἰκείᾳ ἐπισημαίνεται. φασὶ δὲ αὐτὸν, ὅ,τε Πάμφυλος μάρτυς, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι, οἵτινες ἀπ' αὐτῶν τῶν ἑωρακότων Ὠριγένην τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἠκριβώσαντο, διαβοήτῳ μαρτυρίῳ τοῦ βίου ἐξεληλυθέναι, ἐπ' αὐτῆς τῆς καισαρείας Δεκίου τὴν κατὰ τῶν χριστιανῶν ὠμότητα πνέοντος. οἱ δὲ φασὶν αὐτὸν ἕως Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ διαρκέσαντα, καὶ ἑξηκοστὸν ἔνατον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγοντα, ἐν Τύρῳ καὶ τελευτῆσαι καὶ ταφῇ παραδοθῆναι. ἔστι δὲ μᾶλλον οὗτος ὁ λόγος ἀληθὴς, εἴγε αἱ φερόμεναι αὐτοῦ μετὰ τὸν διωγμὸν Δεκίου ἐπιστολαὶ οὐκ ἔχουσι τὸ πλαστόν. παντὸς δὲ μαθήματος ἰδέαν αὐτόν φασι καὶ μετελθεῖν καὶ διδάσκειν. τοῦτον τοίνυν τὸν Ὠριγένην, ὃν καὶ ἀδαμάντιον ἐπονομάζεσθαί φασιν, ὅτι ἀδαμαντίνοις δεσμοῖς ἐῴκεσαν οὓς ἂν δήσειε λόγους, ἀκροατὴν καὶ διάδοχον λέγουσι γενέσθαι Κλήμεντος τοῦ στρωματέως, καὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιαστικοῦ διδασκαλείου. Κλήμεντα δὲ Πανταίνου γενέσθαι λέγουσι καὶ ἀκροατὴν, καὶ τοῦ διδασκαλείου διάδοχον. Πάνταινον δὲ, τῶν τε τοὺς ἀποστόλους ἑωρακότων ἀκροάσασθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καί τινων αὐτῶν ἐκείνων διακοῦσαι. τὰς δὲ κατὰ Ὠριγένους κινήσεις ἐκεῖθεν λέγουσιν ἐκρυῆναι. Δημήτριος Ἀλεξανδρείας ἐπεσκόπει, ὃς Ὠριγένην δι' ἐπαίνων εἶχε, καὶ ἐς τοὺς φιλτάτους συνέταττεν. ἀλλ' Ὠριγένης ἀπαίρειν εἰς Ἀθήνας χωρὶς τῆς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου, εἰς πρεσβύτερον οὐ δέον ὂν ἀναβιβάζεται. Θεότεκνος δ' ἦν ὁ κατὰ καισάρειαν τὴν ἐν Παλαιστίνῃ τὸν ἀρχιερατικὸν χειρίζων νόμον ὁ τῆς Ὠριγένους αὐτουργὸς χειροτονίας, ἔχων συνδοκοῦντα καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρον. τρέπεται διὰ τοῦτο Δημητρίῳ εἰς μῖσος, τὸ φίλτρον. καὶ οἱ ἔπαινοι, πρὸς τοὺς ψόγους. καὶ σύνοδος ἀθροίζεται ἐπισκόπων, καί τινων πρεσβυτέρων, κατὰ Ὠριγένους. ἣ δὲ ὡς ὁ Πάμφιλός φησι ψηφίζεται, μεταστῆναι μὲν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τὸν Ὠριγένην. καὶ μήτε διατρίβειν ἐν αὐτῇ, μήτε διδάσκειν. τῆς μέντοι τοῦ πρεσβυτερίου τιμῆς οὐδαμῶς ἀποκεκινῆσθαι· ἀλλ' ὅγε Δημήτριος ἅμα τισὶν ἐπισκόποις αἰγυπτίοις, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀπεκήρυξε, συνυπογραψάντων καὶ τῇ ἀποφάσει τῶν συμψήφων αὐτῷ γεγενημένων: φυγαδευθέντα δὲ τὸν Ὠριγένην τῆς Ἀλεξανδρείας, Θεότεκνος ὁ Παλαιστίνης, ἀσμένως τε διάγειν ἐν καισαρείᾳ ὑπεδέξατο, καὶ τοῦ διδάσκειν πᾶσαν ἐξουσίαν ἐνεχείρισε. καὶ τὰς μὲν αἰτίας ἐξ ὧν συνέβη τὰς διαβολὰς ἐκραγῆναι τῷ Ὠριγένει, ταύτας φησί. τὴν δὲ ὑπὲρ Ὠριγένους ἀπολογίαν, ὡς εἴρηται, ὁ Πάμφιλος σὺν Εὐσεβίῳ καθειργμένος τῷ οἰκήματι συνεγράψατο. καὶ ταύτην πρὸς τοὺς ἐν μετάλλοις διὰ Χριστὸν ταλαιπωρουμένους

PAMPHILUS.

Quamquam alij quoque plurimi eo ipſo tempore magni nominis viri Apologiis Origenem defendendum ſuſceperunt.

Aiunt igitur Origenem Seueri Imp. perſecutione Leonidæ patri ſcriptum miſiſſe, quo ad Martyrij curriculum eum exacueret: & ſane ſtadium fortiter decurrens ille brauium [a] accepit. [b] Addunt ipſum-met Origenem ſummo ſtudio idem certamen ſuſcipere conatum fuiſſe, ſed matrem impetum vel ipſo inuito refrænaſſe. quod ipſum item epiſtola quadam ſua teſtatum reliquit. Quin Pamphilus martyr, & alij cum eo plurimi, res Origenis ex illis ipſis, qui hominem viderant, accuratius perſcrutati, narrant, eum celebri Martyrio tum vita deceſſiſſe, cum Cæſareæ Decius ſuam in Chriſtianos crudelitatem effunderet. [c] Alij tamen volũt ad Galli ac Voluſiani vſque tempora perduraſſe, & ſexageſimum nonum ætatis annum agentem Tyri mortuum, in eadémque vrbe ſepultum. Quæ quidem verior narratio eſt: ſi modo germanæ ſunt, quæ feruntur, epiſtolæ illius poſt Decij perſecutionem conſcriptæ. Omnes autem omnino diſciplinas ipſum & percepiſſe, & docuiſſe ferunt. Hunc item Origenem (quem etiam Adamantium cognominatum ex eo [d] tradunt, quod rationes, quas colligaret, adamantinis quibuſdam quaſi vinculis non abſimiles viderentur) auditorem fuiſſe Clementis eius qui *Stromateus* dictus eſt, eiuſdémq; in Catechetica ſchola quæ Alexandriæ erat, ſucceſſorem. Clementem porro Pantæni fuiſſe diſcipulum, ſcholæque ſucceſſorem: & Pantænum rurſum iis vſum magiſtris, qui Apoſtolos vidiſſent: quin & illorum nonnullos audiiſſe.

Cæterum hinc in Origenem excitatam omnem tempeſtatem commemorant. Demetrius Alexandriæ præſul Origenem multum laudans, in paucis cariſſimum habebat. At cum hic abſque bona Epiſcopi venia Athenas profecturus eſſet, [e] Theotecnus Cæſareæ Palæſtinæ tum archiepiſcopus, ſecus eum quam oporteret, preſbyterum ordinauit, non improbante factum hoc Alexandro Hieroſolymorum Epiſcopo. Hinc Demetrio amor in odium vertit, laudéſque mox cum vituperatione commutatæ. Synodus inſuper Epiſcoporum coacta, & Preſbyterorum quorundam contra Origenem: quæ, vt Pamphilus refert, decretum fecit, Alexandria quidem pellendum Origenem, neque in ea verſari aut docere permittendum; Sacerdotij tamen dignitate nequaquam ſubmouendum. Verum Demetrius vna cum Ægypti Epiſcopis aliquot, ſacerdotio quoque illum abiudicat, ſubſcribentibus etiam edicto huic, quotquot antea ſuffragati ei fuiſſent. Ita igitur Alexandria in exſilium pulſum Origenem, Theotecnus Palæſtinæ Epiſcopus libenter Cæſareæ & degere iuſſit, & de ſuperiore loco docendi poteſtatem fecit. Has ille cauſas adfert, ex quibus omnes illæ calumniæ in Origenem eruperint.

Eius porro Apologiam, vt diximus, Pamphilus vna cum Euſebio, communi carcere incluſi, cõſcripſerũt, eadémq; ad eos, qui pro CHRISTI nomine ad metalla damnati exercebantur,

a *Capite truncatus, vt refert Euſeb. lib. 6 c. 1.*
b *Ibid. Euſeb. cap. 3.*
c *S. Hieron. De Script. Eccleſ. cap. 54.*
d *S. Epiphan. & alij.*
e *Theoctiſtum vocat S. Hieron. lib. de Scriptor. Eccleſ. c. 54. & Euſeb. lib. VI. hiſtor. eccleſ. cap. 7.*

PAMPHIL.

consolationi miſerunt, quorum princeps erat [a] Patermuthius, qui poſt Pamphili per martyrium emigrationem, breui interiecto tempore, flammis & ipſe cum aliis vita pulſus eſt. Pamphili præceptor Pierius, fuit ipſe quoque ſcholę Alexandrinæ magiſter, Martyrq; idem, vna cum fratre Iſidoro certaminis coronam adeptus eſt: quibus etiam templum, domúſque à piis hominibus conſtructa [b] referunt. Beatus autem Pamphilus preſbyter erat, & Origenis eum pleraque, quibus ſacram explanauit ſcriptutam, ſua manu exaraſſe [c] ſcribunt.

a *Alius hic videtur. Patermuthius ab eo, qui in Græcorum Menologio, & Rom. Martyrologio IX. Iulij ſub Iuliano Apoſtata paſſus dicitur.*
b *Epiphan. inter cæteros, hæreſ. 69.*
c *In his & S. Hieronym. de Eccleſ. Script. cap. LXXV. vbi hæc addit:* Sed & in duodecim Prophetas xxv. ἐξηγήσεων Origenis volumina manu eius exarata reperi, quæ tanto amplector & ſeruo gaudio, vt Crœſi opes habere me credam.

CXIX.

PIERII PRESBYTERI *Scriptorum libri XII.*

LECTVM eſt PIERII *Presbyteri* (quem vna cum Iſidoro fratre germano martyrij pro CHRISTI nomine certamen ſubiiſſe, Pamphili quoque Martyris in ſacrarum litterarum ſtudio doctorem, atque Alexandrinæ ſcholæ præfectum fuiſſe ferunt) *Volumen librorum duodecim.*

Stylus illi clarus, ac perſpicuus, & quaſi ſponte fluens, nihil exquiſitum præ ſe fert, ſed velut ex tempore fuſus, placidè ac leniter, ſenſimque decurrit. Enthymematis autem, ſi quis alius, maximè abundat. Plurima quoq; præter ea quę in Eccleſia hodie obtinent, veteri fortaſſis more, tradit. De Patre tamen & Filio piè credit, niſi quod ſubſtantias duas, totidémque naturas eſſe dicit: ſubſtantię & naturæ nomine, (quantum ex iis, quæ hunc locum antecedunt & conſequuntur, colligitur) pro Hypoſtaſi vſus; non ita verò, vt qui Ario adhærent. Veruntamen de Spiritu ſancto periculosè nimis, atque parum piè docet: dum hunc inferioris eſſe gloriæ, quam ſit Pater, & Filius, affirmat. Habet item teſtimonium quoddam in eo libro qui inſcribitur in Euangelium Lucæ, ex quo demonſtrare licet, imaginis honorem & irreuerentiam, prototypi eſſe honorē, ſiue irreuerētiam. Obſcurius deinde etiam hic, ſecundum Origenis nugas, indicat animas præexiſtere. In eo vero libro, quem [a] in Paſcha, & Oſeam Prophetam ſcripſit, agit quoque de [b] Cherubim à Moſe factis, & [c] de Iacobi lapide, vbi factos quidem illos fatetur, at diuinæ tantum prouidentiæ ratione fuiſſe conceſſos nugatur: quaſi aut nihil fuerint, aut aliud quidpiam fuerint, aut aliud [ſaltem illa fuerint] quę facta ſunt. neque enim, [inquit,] veſtigium aliud præferebant alicuius formæ, ſed alarum dumtaxat ſpeciem fabulatur illos ferre.

[Hic [d] Pierius preſbyter fuit Eccleſiæ Alexandrinæ, cum Theonas illi Patriarcha præeſſet, Carúſque ac Diocletianus Romanum tenerent imperium. Quem eo aſſiduus labor, atque ingenij felicitas prouexit, cum magnam inſuper non abſque vtilitate voluptatem in ſuis ad plebem concionibus adferret, vt Origenes alter cognominaretur: Erat quippe tunc eorum in numero, qui maximo in pretio haberentur, Origenes. Addunt in Dialecticis, atque Rhetoricis verſatum, Temperantiæ quoque & vltro ſuſceptæ paupertatis amatorem fuiſſe. Nec deſunt, qui eum martyrio vitam finiiſſe tradant, etſi [e] alij poſt perſecutionem reliquum vitæ Romæ tranſegiſſe malint.]

a *Huius, inquit B. Hieron. eſt longiſſimus Tractatus de Propheta Oſee, quem in peruigilio Paſchæ habitum ſermo ipſe demonſtrat.*
b *Exod. 37.*
c *Geneſ. 28.*
Quæ autē deinceps ſequuntur, ex ſupplemento, quod in Græci exemplaris Notationibus exſtabat, tranſlata ſunt.
d *Laudatur & à Niceph. lib. 6. cap. 35. hiſt. Eccl.*
e *B. Hieron. c. 76. Catalogi, ex quo etiam hic locus conformatus videtur. Et Rom. Martyrologium 4. Nouemb.*

διεπέμψατο. ὧν ἦν τὸ ἀκροθίνιον, Πατερμούθιος· ὁ μετὰ βραχὺ τῆς Παμφίλου ἀναλύσεως, διὰ πυρὸς καὶ αὐτὸς σὺν ἑτέροις τὸν βίον τελειωθείς. ἦν δὲ Παμφίλου διδάσκαλος ὁ Πιέριος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ αὐτὸς προεστηκὼς διδασκαλείου. μάρτυς δὲ καὶ ὁ Πιέριος ἅμα τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τῶν ἀθλητικῶν ἀξιωθέντες στεφάνων, οἷς ὥς φασι καὶ νεὼς καὶ οἶκοι ὑπὸ τῶν εὐσεβούντων ἱδρύνθησαν. ὁ δὲ θεῖος Πάμφιλος πρεσβύτερος ἦν. καὶ πολλὰ δὲ τῶν Ὠριγένους εἰς τὴν θείαν γραφὴν ἐξηγήσεων ἰδίᾳ χειρὶ λέγουσιν αὐτὸν γεγραφέναι.

ΠΙΕΡΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ λόγοι διάφοροι.

ριθ'. *Pierij presbyteri liber.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Πιερίου πρεσβυτέρου, ὃν καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνίσασθαί φασιν ἀγῶνα· Παμφίλου τε τοῦ μάρτυρος ὑφηγητὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν γενέσθαι μαθημάτων. καὶ τοῦ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἡγήσασθαι παιδευτηρίου. λόγους δὲ τὸ βιβλίον περιεῖχε δώδεκα. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής τε καὶ λαμπρὸς, ὥσπερ ῥέων τῷ λόγῳ, μηδέν τε ἐπιμελὲς ἐνδεικνύμενος. ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοσχεδίου ὁμαλῶς τε καὶ λείως καὶ ἠρέμα φερόμενος. τοῖς δὲ ἐνθυμήμασιν, εἴπερ τις ἄλλος, γονιμώτατος. πολλὰ δὲ ἔξω τῶν νῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθεστηκότων, ἀρχαιοτρόπως ἴσως, ἀποφαίνεται· ἀλλὰ περὶ μὲν πατρὸς καὶ υἱοῦ εὐσεβῶς πρεσβεύει. πλὴν ὅτι οὐσίας δύο, καὶ φύσεις δύο λέγει: τῷ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ὀνόματι, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν ἑπομένων καὶ προηγουμένων τοῦ χωρίου, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, καὶ οὐχ ὡς Ἀρείῳ προσανακείμενοι, χρώμενος. περὶ μέντοι τοῦ πνεύματος ἐπισφαλῶς λίαν καὶ δυσσεβῶς δογματίζει. ὑποβεβηκέναι γὰρ αὐτὸ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποφάσκει δόξης. ἔχει δὲ χρῆσιν εἰς τὸν λόγον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν, δι' ἧς ἐστὶ παραστᾶν· ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ καὶ ἀτιμία, τοῦ πρωτοτύπου ἐστὶ τιμὴ ἢ πάλιν ἀτιμία. ὑπαινίττεται δὲ ἔτι, κατὰ τὸν Ὠριγένους ὕθλον, καὶ προΰπαρξιν ψυχῶν. ἔχει δὲ καὶ ἐν τῷ εἰς τὸ πάσχα καὶ τὸν Ὠσηὲ λόγῳ περί τε τῶν ποιηθέντων χερουβὶμ τῷ Μωσεῖ· καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι ματαιολογεῖ, ὡς οὐδὲν ἦσαν ὡς ἕτερα τὰ γεγενημένα ὡς οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερύγων κενολογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα. ***

ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ λόγοι πέντε.

ρκ'. *Irenæi lib. V.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων, ἐν Κελτοῖς δὲ τὰ Λούγδουνα, λόγοι πέντε. οὗ ἡ ἐπιγραφή· ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, τοῦτο δέ ἐστι κατὰ αἱρέσεων. ὧν ὁ πρῶτος, διαλαμβάνων περὶ Οὐα-

CXX.

IRENÆI *Aduerſus hæreſes libri V.*

LEGIMVS ſcriptorū [a] IRENÆI Epiſcopi Lugdunenſis (eſt aūt Galliæ Celticæ vrbs Lugdunum) libros quinq; ſic inſcriptos: *Elenchus atq; Confutatio falſæ doctrinæ ſiue contra hæreſes.* Quorū [b] primus de Va-

a *Quem Græcè ſcripſiſſe allatis ex Euſebio, Theodoreto & Epiphanio fragmentis, euincit doctiſſ. Briſſon. ad L. Dominicam Cod. Theodoſ. Eoque longè vberius Franc. Feuardentius: cuius Irenæum vide.*
b *Huius libri primi magnam partem inuenies apud Epiphan. hæreſi 31.*

λεντίνου, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀθέου πλάνης ἀπάρχεται, ὥσπερ ἀναποδίζων καὶ ἄνωθεν διεξιὼν ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου ἄχρι Τατιανοῦ. ὃς τὰ πρῶτα μαθητὴς Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος χρηματίσας, ὕστερον εἰς πλάνην μετεκυλίσθη αἱρέσεως. ἔτι δὲ διαλαμβάνει περὶ τῶν ἰδίως γνωστικῶν λεγομένων, καὶ τῶν καϊνῶν, τὰ βδελυρὰ αὐτῶν ἐκτιθεὶς δόγματα, ἐν οἷς καὶ πρῶτος λόγος. ὁ δὲ δεύτερος ἀνατροπὴν περιέχει τῶν τοῖς αἱρεσιώταις ἀσεβῶς δογματιζομένων. ὁ δὲ τρίτος καὶ γραφικὰς κατ' αὐτῶν προκομίζει παντοδαπὰς μαρτυρίας. ὁ δὲ τέταρτος, τὰς παρὰ τῶν αἱρετικῶν προτεινομένας ἀπορίας διαλύει. καὶ ὁ πέμπτος δὲ, ὅσα διὰ παραβολῶν ἐλέχθη τε καὶ ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ κυρίου ἐκ τῶν ὑπολοίπων τῆς σωτηριωδοῦς αὐτοῦ διδασκαλίας, καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν, ταῖς αἱρετικαῖς τερθρείαις εἰς ἔλεγχον ἁρμόζειν παρίστησι. πολλὰ δὲ τοῦ θεσπεσίου Εἰρηναίου καὶ παντοδαπὰ καὶ ἕτερα συγγράμματα καὶ ἐπιστολαὶ φέρονται. εἰ καὶ ἔν τισιν αὐτῶν ἡ τῶν κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα ἀληθείας ἀκρίβεια νόθοις λογισμοῖς κιβδηλεύεται, ἃ χρὴ παρασημαίνεσθαι. τοῦτον φασὶ γενέσθαι Πολυκάρπου μὲν τοῦ ἱερομάρτυρος σμύρνης ἐπισκόπου μαθητὴν, πρεσβύτερον δὲ Ποθεινοῦ. οὗ καὶ τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Λουγδούνων διάδοχος κατέστη. Βίκτωρ δὲ ἄρα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ῥώμης ἐπεσκόπει, πρὸς ὃν καὶ πολλάκις γράφει, παραιτῶν· μὴ ἕνεκα τῆς περὶ τοῦ πάσχα διαφωνίας τινὰς τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύττειν.

lentino agens atque ab impio eius errore ducens initium, rurſum quaſi relato pede, altiúſq; origine repetita, narrat porro à Simone Mago vſq; ad Tatianum, qui Iuſtini Martyris primum diſcipulus, in errorem tandem hæreſis præcipitauit. Diſſerit præterea de iis, qui propriè Gnoſtici appellantur, itémque de [a] Cainis, execranda illorum dogmata exponens. Et hæc quidem libro primo. nam ſecundo, ea refellit quæ ab hæreticis impiè aſſeruntur. Tertius varia aduerſus illos adfert S. Scripturæ teſtimonia. Quartus autem ab hæreticis obiectas quæſtiones diluit. Quintus tandem, quæcumque per parabolas à CHRISTO dicta factáue fuerint, cum ex reliqua eiuſdem ſalutifera doctrina, tum ex Apoſtolorum epiſtolis, hæreticorum impoſturis refellendis aptiſſima eſſe demonſtrat. [b] Plura vero eiuſdem S. Irenæi, ac varia ſcripta, & epiſtolæ circumferuntur; etſi in aliquibus eccleſiaſticorū dogmatum certa veritas ſpuriis rationibus fucari videtur, quæ obſeruaſſe conuenit.

[c] Aiunt hunc, Polycarpi eius qui S. Martyr, & Smyrnæ Epiſcopus fuit, diſcipulum fuiſſe, Preſbyterum vero Pothini, cui & in Lugdunenſi epiſcopatu ſucceſſit. Victor ea tempeſtate Romæ Pontificium tenuit: quem crebris litteris hortatus eſt Irenæus, ne ob Paſchatis diſſenſionem ab Eccleſia [d] aliquos abdicaret.

IRENÆVS.

a A Caïn dictis, commodiore forma, quam ſi cum aliis Caïanos voces.
b Quæ recenſet B. Hier. 35. c. Catalogi, & Euſeb. lib. 5. cap. 25.
c Euſeb. lib. 5. cap. 5. & in Catalogo B. Hieron.
d Epiſcopos Aſianos, vt ait B. Hieron. vbi ſupr. & Euſeb. lib. 5. cap. 24.

ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ βιβλιδάριον.

HIPPOLYTI *Libellus contra hæreſes.*

CXXI.

ρκα'. *Hippolytus cõtra hæreſes.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Ἱππολύτου. μαθητὴς δὲ Εἰρηναίου ὁ Ἱππόλυτος, ἦν δὲ τὸ σύνταγμα κατὰ αἱρέσεων λβ'. ἀρχὴν ποιούμενον Δοσιθεανοὺς, καὶ μέχρι Νοητοῦ καὶ νοητιανῶν διαλαμβανόμενον. ταύτας δέ φησιν ἐλέγχοις ὑποβληθῆναι ὁμιλοῦντος Εἰρηναίου· ὧν καὶ σύνοψιν ὁ Ἱππόλυτος ποιούμενος, τόδε τὸ βιβλίον φησὶ συντεταχέναι. τὴν δὲ φράσιν σαφής ἐστι καὶ ὑπόσεμνος, καὶ ἀπέριττος, εἰ καὶ πρὸς τὸν ἀττικὸν οὐκ ἐπιστρέφεται λόγον. λέγει δὲ ἄλλα τέ τινα τῆς ἀκριβείας λειπόμενα, καὶ ὅτι ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ οὐκ ἔστι τοῦ ἀποστόλου Παύλου. λέγεται δὲ καὶ οὗτος προσομιλεῖν τῷ λαῷ κατὰ μίμησιν Ὠριγένους, οὗ καὶ συνήθης μάλιστα καὶ ἐραστὴς τῶν λόγων ὑπῆρχεν, ὡς καὶ προτρέψασθαι αὐτὸν, τὴν θείαν ὑπομνηματίσαι γραφὴν· ἰδιοκαταστήσας αὐτῷ καὶ ὑπογραφέας ἑπτὰ ταχυγράφους· καὶ ἑτέρους τοσούτους γράφοντας εἰς κάλλος, ὧν ἦν καὶ τῆς δαπάνης αὐτὸς χορηγός. καὶ ταῦτα, ὧν ἦν καὶ τῆς δαπάνης αὐτὸς χορηγός. καὶ τοῦτο ὑπηρετούμενος αὐτῷ, ἀπαιτεῖν αὐτὸν ἀπαραιτήτως τὸ ἔργον. ἐξ οὗ καὶ ἐργοδιώκτην ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν παρὰ Ὠριγένους κληθῆναι. πλεῖστα δὲ καὶ οὗτος λέγεται συγγεγραφέναι.

LEGI libellum [a] HIPPOLYTI (qui Irenæi diſcipulus fuit) contra duas & triginta hæreſes. Auſpicatus à [b] Doſitheanis vſque ad [c] Noëti & Noëtianorum hæreſes: quas refert, Irenæo diſſerente, argumentis profligatas: horúmque argumentorum ſummam colligentem ſe, libellum hunc conſcripſiſſe. Oratio eius clara eſt, ac nonnihil grauis, minimeque redundans, etſi ad Atticum ſermonem non tendat. Refert autem cum alia non omnino proba, tum [d] epiſtolam ad Hebræos non eſſe Pauli Apoſtoli. Ferunt item hunc conciones ad populum, Origenis imitatione, habuiſſe, illóque familiariſſimè vtentem, tantum eſſe factum ſcriptorum, eiuſdem admiratorem, vt [e] ad diuinam ſcripturam Commentario illuſtrandam hortando impulerit: additis etiam illi ſuo ſumptu ſeptem notariis, qui dictata celeriter exciperent, totidémque librariis, qui accuratè deſcriberent. Hæc igitur subminiſtrantem Hippolytum, ſine remiſſione ſolitum exigere opus, quod elaboraſſet Origenes: atque hinc etiam [f] operis exactorem epiſtola quadam ab eo nominari. [g] Commemorant autem & hunc alia præterea plurima ſcripſiſſe.

a Antea Arabiæ Metropolitanæ, poſt cum Romam veniſſet à Calliſto Pont. Portuenſis Epiſc. creati, vnáque martyrio coronati: de quo D. Baron. Tom. II. ad annum Chr. 229. & Nicephor. Calliſt. lib. IV. c. 31.
b De Doſitheo Samaritanorum principe meminit B. Hieron. contra Luciferian. & Philaſtrius in Catalogo Hæreſeon. Egeſippū quoque vide, & Epiphan. lib. I. Panar.
c Præceptoris Sabellij, de quo vide Epiphan. hæreſ. 57. & Theodoret. lib. III. contra hæreſ. Noëtianos autem eoſdem videri cum Sabellianis, auctor eſt B. Auguſt. de hæreſ. cap. 4.
d Diſcuſſam hanc controuerſiam leges apud duos Illuſtriſſ. Cardd. Bellar. Tomo I. contr. I. lib. I. c. 17. & Baron. Tom. I. Annal. ad annū Chr. 69.
e Euſebius tamen libr. VI. & ex eo B. Hieron. cap. 61. De ſcript. Eccleſ. & Suidas, Ambroſio tribuunt, illi quem de Marcionis hæreſi Origenes conuerterat: idque potiſſimum æmulatione huius Hippolyti factum.
f ἐργοδιώκτην.
g Euſeb. libr. 6. c. 16. hiſtor. Eccleſ. & plura B. Hieron. in Hippolyto, itémque Nicep. Calliſt. libr. IV. cap. 31.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κύπρου τὰ πανάρια, λόγοι ζ.

S. EPIPHANII *Panariorum libri VII.*

CXXII.

ρκβ'. *Epiph. Panaria.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἐπιφανίου, τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου, τὰ πανάρια, ἐν τεύχεσι μὲν τρισί· τόμοις δὲ ἑπτὰ κατὰ αἱρέσεων δὲ ὀγδοήκοντα. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ βαρβαρισμοῦ,

LEGIMVS ſanctiſſimi Epiſcopi EPIPHANII aduerſus octoginta hæreſes *Panaria voluminibus tribus in libros ſeptem diſtributa.* Ducto igitur à Barbariſmo initio,

EPIPHANIVS.

tendit inde vſque ad [a] Meſſalianos: cæteris, [b] qui ante ipſum contra hæreſes ſcripſerunt, copioſior atque vtilior: propterea quod quæ reliqui vtilia continebant, hic nequaquam prætermiſit: ſed quæcumque præter illa ſtudioſè reperire potuit, adiunxit.

Dictio eius humilis, ac plane talis, qualem eius eſſe oportuit, qui Atticæ elegantiæ rationem nullam duceret. Infirmus verò vt plurimum eſt in conflictibus aduerſus impias hæreſes ſuſceptis. Eſt tamen vbi fortiter aggreditur, atque irruit, quamuis neque verborum ipſius, neque conſtructionis proprietas vlla ex parte præſtantior efficiatur.

[a] De quibus ſup. Cod. LII. [b] Iuſtino Martyre, Irenæo, Hippolyto, Theodoreto quoque.

CXXIII. EIVSDEM *Ancoratus*.

LEGIMVS *eiuſdem* [a] *Ancoratum*, quæ quaſi comprehenſio quædam breuior eſt Panariorum.

[a] al. Ancyrotum.

CXXIV. EIVSDEM (*De Menſuris, & Ponderibus liber.*)

LEGIMVS *eiuſdem* [*de* [a] *Menſuris & Ponderibus libellum.*]

[a] Cuius quædam illuſtrat Georg. Agricola in ſuo de Menſuris opere.

CXXV. IVSTINI MARTYRIS *Apologia pro Chriſtianis, Quæſtiones, & alia.*

LECTA eſt [a] IVSTINI *Martyris Apologia pro Chriſtianis*, cum aduerſus gentes, tum aduerſus Iudæos. & præterea alter eius *Tractatus contra primum & ſecundum librum Phyſicæ auſcultationis*, ſiue contra Formam, Materiam, & Priuationem, rationibus epicherematicis, ac violentis, quod ex vſu eſt inferens: itidémque *Contra quintum illud Corpus, Motúmque ſempiternum*, quem rationum ſuarum vi Ariſtoteles peperit. *Quæſtionum* denique *contra* [*Chriſtianam*] *religionem ſummariæ ſolutiones.*

[a] De quo vide B. Hieron. ca. 23. De ſcriptoribus Eccleſ. & D. Baron. Card. To. II. Annal.

Eſt autem vir ille ad Philoſophiæ tum noſtræ, tum potiſſimum profanæ ſummum euectus faſtigium, multiplicíſque eruditionis, & hiſtoriarum copia circumfluens. Sed Rhetorico artificio, natiuam Philoſophiæ ſuæ pulchritudinem colorare haud ſtudio habuit. Quamobrem etiam oratio eius, pollens alioqui ac valida, ſcientificúmque ſeruans ſtylum, Rhetoricæ illa condimenta non ſpirat, nec illecebris & blandimentis vulgus auditorum attrahit. Porro quatuor aduerſus gentes compoſuit tractatus: quorum Primum Antonino cognomento Pio, filiiſque ipſius, ac Senatui obtulit. Alterum ſimiliter [b] ipſius ſucceſſoribus: in Tertio autem de dæmonum natura diſſeruit. Quartus denique liber & ipſe contra gentes, *Elenchus*, [ſiue *Refutatio*] inſcribitur. *De Dei* inſuper *monarchia* conſcriptus ab eo liber eſt, & alius, cui titulus *Pſaltes*; tum etiam *contra Marcionem* libri ſunt lectu neceſſarij, & *contra omnes hæreſes* vtile opus.

[b] Hoc eſt M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo, ait B. Hieronymus in Catalogo.

Fuit ipſe Priſci Bacchij filius: patriámque habuit Neapolim, Palæſtinæ, prouinciæ. Romæ autem cõmoratus, ſermonibus ibidem ac vita, pariter vt habitu Philoſophum egit. itaque ferueti cũ eſſet pietatis amore ac ſtudio inceſus,

κάτεισι δὲ μέχρι τῶν μεσσαλιανῶν. πάντων δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ κατὰ αἱρέσεων καταβεβληκότων πόνους πλατύτερος τε καὶ χρησιμώτερος. ὅτι ἅπερ τοῖς ἐκείνοις ἐρρήθη τὸ χρήσιμον ἔχοντα, τούτων οὐ παραλέλοιπε· καὶ εἴ τι προσεξευρεῖν ἠδυνήθη, προσέθηκε. τῇ δὲ φράσιν ταπεινός τε καὶ οἷα εἰκὸς ἀττικῆς παιδείας ἀμελέτητον τυγχάνειν. ἀσθενὴς δὲ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐν ταῖς κατὰ τῶν δυσσεβῶν αἱρέσεων συμπλοκαῖς. ἐνιαχοῦ μέν τοι ἀριστεύει ταῖς ἐπιβολαῖς, εἰ καὶ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς συντάξεως οὐδὲν τὸ ἰδίωμα συμβελτιοῦται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ο ΑΓΚΥΡΩΤΟΣ.

ρκγ'. Eiuſdem Ancyrotus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ὁ Αγκυρωτὸς, σύνοψις ὥσπερ τῶν παναρείων ὑπάρχουσα.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ [ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ καὶ σταθμῶν.]

ρκδ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ [λείπει ἴσως περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.]*

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ἀπολογία ὑπὲρ χριστιανῶν ἀπορίαι, καὶ ἕτερά τινα.

ρκε'. Iuſtini Martyris apologia pro Chriſtianis, & quæſtiones.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ιουστίνου τοῦ μάρτυρος ἀπολογία ὑπὲρ χριστιανῶν, καὶ κατὰ ἑλλήνων, καὶ κατὰ Ιουδαίων. καὶ ἔτι ἑτέρα αὐτοῦ πραγματεία κατὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, ἤτοι κατὰ εἴδους καὶ ὕλης καὶ στερήσεως ἐπιχειρηματικοὶ καὶ βίαιοι καὶ χρειώδεις λόγοι, καὶ κατὰ τοῦ πέμπτου σώματος ὁμοίως, καὶ κατὰ τῆς ἀϊδίου κινήσεως, ἣν Αριστοτέλης δεινότητι λογισμῶν * ἐναπέτεκεν· ἔτι τε ἀποριῶν κατὰ τῆς εὐσεβείας κεφαλαιώδεις ἐπιλύσεις. ἔστι δὲ φιλοσοφίας μὲν ὁ ἀνὴρ τῆς τε καθ' ἡμᾶς, καὶ μάλιστά γε τῆς θύραθεν εἰς ἄκρον ἀνηγμένος, πολυμαθείᾳ τε καὶ ἱστοριῶν περιῤῥεόμενος πλούτῳ· ῥητορικαῖς δὲ τέχναις οὐκ ἔχε σπουδὴν ἐπιχρῶσαι τὸ ἔμφυτον αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας κάλλος. διὸ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἄλλως ὄντες δυνατοὶ, καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν διασώζοντες, τῶν ἐκεῖθεν οὐκ εἰσὶν ἀποστάζοντες ἡδυσμάτων, οὐδὲ τῷ ἐπαγωγῷ καὶ θελκτηρίῳ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκροατῶν ἐφελκόμενοι. Τέσσαρας δὲ πραγματείας κατὰ τῶν ἐθνῶν συνέταξεν. ὧν τὴν μὲν πρώτην Αντωνίνῳ, τῷ ἐπίκλην Πίῳ, καὶ τοῖς υἱέσι, τῇ τε συγκλήτῳ* ἐπέθηκε. τὴν δὲ δευτέραν ὁμοίως τοῖς ἐκείνου διαδόχοις. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ περὶ φύσεως δαιμόνων διείλεκται. ὁ δὲ τέταρτος αὐτοῦ λόγος, ὁμοίως κατὰ τῶν ἐθνῶν συγκείμενος, Ελεγχος ἐπιγραφὴν ἔχει. ἔστι δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ περὶ θεοῦ μοναρχίας; καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος Ψάλτης, καὶ μὴν καὶ κατὰ Μαρκίωνος, ἀναγκαῖοι λόγοι, καὶ ἡ κατὰ πασῶν αἱρέσεων χρήσιμος πραγματεία. Οὗτος, υἱὸς μὲν ἔφυ Πρίσκου Βακχείου· πατρίδα δὲ εἶχε Νεάπολιν, τὴν ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τελοῦσαν Παλαιστίνης. ἐν ῥώμῃ δὲ τὰς διατριβὰς ἔχε, φιλοσοφῶν καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τῷ βίῳ, καὶ τῷ σχήματι. διάπυρος δὲ τῆς εὐσεβείας ὢν ἐραστὴς,

* ἐναπέτεκεν.

* Κρίσκην τινα.

ἔσχε * Κρίσκην ἕνα τινὰ τῶν καλουμένων κυνικῶν ἀντιπολιτευόμενον αὐτῷ, καὶ τῷ βίῳ καὶ τῇ θρησκείᾳ. ὑφ' οὗ καὶ συκοφαντηθεὶς, ἀξίως τῆς ὅλης τοῦ βίου προαιρέσεως, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν * συνέθηκε. μαρτυρεῖν γὰρ ταύτην ὑπόθεσιν ἐνστησάμενος, λαμπρῶς καὶ χαίρων τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ἀνεδέξατο.

* συνδιέθηκε.

IVSTINVS.

Creſcentem quendam ex iis qui Cynici vocitantur, aduerſarium habuit, cum ipſi, tum vitæ cultuíque, ac religioni eius obnitentem: à quo tandem inſidioſè accuſatus, ita vt toto ipſius vitæ inſtituto dignum erat, inſidias iſtas pertulit. Martyrij namque hac anſa captata, ſplendidè lætóque animo pro CHRISTO mortem oppetiit.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ πρὸς Κορινθίους β'. καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους.

ρκς'. Clementis epiſtolæ ad Corinthios.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, ἐν ᾧ Κλήμεντος ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους δύο ἐνεφέροντο· ὧν ἡ πρώτη δι' αἰτίας αὐτοὺς ἄγει, στάσεσι καὶ ταραχαῖς καὶ σχίσμασι τὴν * πρέπουσαν αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἐμπολιτεύεσθαι, λύσαντας, καὶ παραινεῖ, παύσασθαι τοῦ κακοῦ. ἁπλοῖς δὲ κατὰ τὴν φράσιν καὶ σαφής ἐστιν, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἀπεριέργου χαρακτῆρος. αἰτιάσαιτο δ' ἄν τις αὐτὸν ἐν ταύταις· ὅτι τε τοῦ ὠκεανοῦ ἔξω κόσμους τινὰς ὑποτίθεται εἶναι· καὶ δεύτερον ἴσως, ὅτι ὡς παναληθεστάτῳ τῷ κατὰ τὸν φοίνικα τὸ ὄρνεον ὑποδείγματι κέχρηται. καὶ τρίτον, ὅτι ἀρχιερέα καὶ προστάτην τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτέρας ἀφῆκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. οὐ μὴν οὐδ' ἀπαρακαλύπτως αὐτὸν οὐδαμῇ ἐν τούτοις βλασφημεῖ. ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτὴ, νουθεσίαν καὶ παραίνεσιν κρείττονος εἰσάγει βίου, καὶ ἐν ἀρχῇ Χριστὸν τὸν θεὸν κηρύσσει. πλὴν ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει. ὧν οὐδ' ἡ πρώτη ἀπήλλακτο παντελῶς. καὶ ἑρμηνείας δὲ ῥητῶν τινῶν ἀλλοκότους ἔχει· ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ ἐν αὐταῖς νοήματα ἐρριμμένα πως, καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν ὑπῆρχε φυλάττοντα.

CXXVI.

CLEMENTIS *Epiſtola ad Corinthios II.* & S. POLYCARPI *Epiſtola ad Philippenſes.*

LEGI libellum, quo CLEMENTIS [a] *Epiſtolæ duæ ad Corinthios* continebantur. Quarum prima ipſos accuſat, quod ſeditionibus, turbis, ac ſchiſmatis violarint, quam inter eos ſeruari oportuerat, pacem concordiámque: hortatúrque ab hoc malo temperare.

a De quibus ſup. quoque Photius c. 113. & B. Hieron. cap. 14.

Simplex eius oratio eſt ac perſpicua, ad eccleſiaſticam & inelaboratam accedens dicendi formam. Reprehendat vero hoc in illis quiſpiam, quod extra Oceanum mundos aliquos collocet. Deinde forte & illud, quod Phœnicem auem vnicam tanquam [b] pro veriſſimo adhibet argumento. Tertio, quod ſummum ſacerdotem Præſidémque Dominum noſtrum IESVM Chriſtum appellans, ne illas quidem Deo conuenientes, & ſublimiores de eo voces pronunciet, tametſi nec aperte ipſum vllibi in his blaſphemet. Altera vero epiſtola & ipſa inſtitutionem, admonitionémque vitæ continet melioris: atque ipſo mox initio CHRISTVM Deum prædicat, etſi dicta quædam peregrina velut è ſacra ſcriptura ſubinducit, quibus ne prima quidem epiſtola omnino vacat. Interpretationes præterea locorum quorundam alieniores profert. Alioquin ipſa quæ in his epiſtolis inſunt ſenſa, nonnihil abiecta, continentem quoque ſeriem ac conſequentiam non ſeruant.

SCHOLION.

b PRo veriſsimo adhibet argumento] *Adhibent tamen pro carnis reſurrectione Patrũ plurimi: Tertull. lib. de reſurrect. cap 13. vbi etiam illud Pſalm XCI.* δίκαιος ὡς φοίνιξ ἀνθήσει, *reddere auſus eſt,* velut Phœnix florebit. *B. Ambroſ. lib. 6. in Hexamer. cap. 23. iterumque lib. de fide reſurrect. S. Greg. Nazianz. Carm. ad virgin. S. Epiphan. Ancorato: atque ex ipſius B. Clem. Conſtit. lib. 5. c. 6. B. Cyrill. Catecheſ. 18. meminitque huius auis Euſeb. lib. 4. de Conſtant. vita. cui adde gentium ſcriptorum turbam: Lucian. in ſectis, Plin. lib. 10. c. II. Tacitum Annal. V. Aurel. Victor. hiſtor. Auguſta, Pomp. Melam. lib. 3. cap. 9. Solin. cap. 36. Claudian. & Auct. Carm de Phœnice apud Lactant. Et de Græcis Xiphilin. in Tiberio, Herodot. lib. II. Horapol. lib. I. cap. 35. & alibi. Aelian. de animal. nat. lib. 6. cap. 58. Etſi ante Photium dubitando de hac aue locuti ſint, B. Clem. ſupra, cum B. Greg. Naz. Orat. de Spiritu S. quæ eſt XXXVII. B. vero Maximus martyr etiam logica diſſertatione eandem planiſſimè negauit, ibi ad Petrum Illuſtrem contra Seueri dogmata, quem ipſum hic tibi locum è Notis Græcis, ſed Latinè, appendere placuit. Quod ſi, ait, auis eſt Phœnix, etiam animal ſit, omnino neceſſe eſt. Quod ſi animal eum eſſe concedis; Primum, non omnino poteſt illud eſſe ſingulare, quantum ſaltem animal eſt, nullum enim ſolum animal; Deinde, ſi animal eſt, vtique corpus, animatum ſimul & ſenſu præditum. Iam ſi corpus eſt animatum & ſenſu præditum; certè etiam generationi atque corruptioni obnoxium erit. Ipſos, ſi libet ſapientes conſule, rerum quæ exſiſtunt inſpectores; fieri ne poſſit, vt generationi quod obnoxium eſt, atque corruptioni corpus, animatum item ac ſenſu præditum, ſingularis eſſe naturæ (ad exſiſtentiam quod attinet) poſſit: cum aliorum in his ex aliis ſucceſſio, euidentiſſimum ſit exſiſtendi indicium, certiſſimúſque terminus. Quemadmodum id Scriptura ipſa ſacra teſtatur iuſto illi Noëmo huius rei certitudinem exhibens, vbi Geneſ. 7. ait:* Ingredere tu, & omnis &c. *Itemque* ex omnibus volatilibus, &c. *in quibus ſi Phœnix, quod alatum ille ſit animal, numerandus eſt, ſane ſingularis, quoad exſiſtentiam, naturâ non eſt, vt Deus ipſe pronunciauit.*

Polycarpi epiſtola ad Philippenſes.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ βιβλιδαρίῳ ἀνεγνώσθη καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, γέμουσα πολλῆς νουθεσίας μετὰ σαφηνείας καὶ ἁπλότητος, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἑρμηνείας τύπον. λέγει δὲ καὶ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου ἀπεσταλκέναι, καὶ αἰτεῖται ἀναδιδαχθῆναι παρ' αὐτῶν, εἴ τι περὶ ἐκείνου διακούσαιεν.

Legebatur autem in eodem libello & [c] Polycarpi epiſtola ad Philippenſes, multis referta admonitionibus, cum perſpicuitate, ac ſimplicitate, eccleſiaſtici more interpretis. Refert quoque [d] diuini Ignatij litteras ad illos ſe miſiſſe, poſtulátque certior viciſſim fieri, ſi quid forte de eo inaudierint.

c Exſtat ea hodie, vel ex hic indiciatis ſignis nobilis, Latinè cum operibus B. Clementis Rom. Coloniæ excuſa.

d Θεοφόρου.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ ἡ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα τετράβιβλος.

ρκζ'. Euſebij Pamphili de vita Conſtantini libri.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, ἡ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα ἐγκω-

CXXVII.

EVSEBII PAMPHILI *De Vita Conſtantini M. libri IV.*

LEGVNTVR EVSEBII PAMPHILI *De vita Conſtantini Magni Auguſt. laudatorij libri*

EVSEBIVS.

quattuor. Continent autem huius viri cum cæteram viuendi formam, iam inde à pueritia inchoando, tum quæcumq; ad eccleſiaſticam pertinentia hiſtoriam ille geſſit, ad extremum vſq; finem, hoc eſt, quatuor & ſexaginta annorum ſpatio.

Eſt porro etiam in hoc opere ſui ſatis in dictione ſimilis, niſi quod nonnihil ad ſplendorem magis trahitur oratio, vocéſque ad floridum alicubi genus tendunt: etſi iucunditatis, & gratiæ in explicando modicum adhibere, vt in aliis quoque libris, videtur. Adferuntur vero loca plurima in his quatuor libris ex vniuerſa eius decem librorum eccleſiaſtica hiſtoria.

a Supr. Cod. LXXXVIII. & ibi Scholion in fine.

Refert ergo hic Nicomediæ baptizatum Magnum Conſtantinum, a hactenúſque lauacrum diſtuliſſe, quod in votis haberet in Iordane baptiſmo tingi: quis vero baptizarit, ſilentio præterit. De Ariani inſuper hæreſi prorſus nihil manifeſtè commemorat, neque an Conſtantinus illi aliquando adhæſerit, neque an eam abiecerit, ſed neque an rectè, aut ſecus ſenſerit Arius: tametſi neceſſitas eum compelleret horum meminiſſe, quando & magna pars fuit Synodus rerum à Magno Conſtantino geſtarum, & alioquin illa ipſa viciſſim poſtularet exactiſſimam his de rebus hiſtoriam. Itaque diſſenſionem quidem ortam Arium inter & Alexandrum commemorat (ſic nimirum hæreſim appellare ac tegere videtur) ac diſſidij huius gratia valde indolentem pientiſſimum Imperatorem allaboraſſe, cum per epiſtolam, tum per Hoſium Cordubenſis Eccleſiæ Epiſcopum, vt miſſa contentione illa mutua, & huiuſmodi quæſtionibus, ad amicitiam concordiámque diſſidentes adigeret: atque vbi non perſuaſit, Synodum vndique conuocaſſe, & natam contentionem pace permutaſſe. Quę tamen neque accuratè, neque perſpicuè ab eo ſcribuntur. Quare præ pudore videtur hic Arium, & à Synodo factum contra illum decretum, publicare noluiſſe, vt nec eius erroris ſocios, aut ſimul expulſorum iuſtam vltionem, quin neque illam, quam diuinitus ſumtam omnis oculus vidit, b iuſtam Arij vindictam: quando horum nihil in lucem proferens, Synodi ipſius, rerumque in ea geſtarum hiſtoriam obiter tantum percurrit. Quo etiam fit, vt de c diuino Euſtathio narraturus, ne nominis quidem meminit; tantum abeſt, vt d quæ in ipſum audaciſſimè machinati ſunt, réque ipſa præſtiterunt, recenſuerit. Igitur ad diſſenſionem dumtaxat atque tumultum ea referens, tranquillitatem rurſum commemorat Epiſcoporum eorum, qui cùm Antiochiam Imperatoris ſtudio atque opera conueniſſent, ſeditionem turbámque pace commutarunt. Similiter vbi narrationem inſtituit de iis quæ in magnum illum athletam e Athanaſium improbè comparata fuerunt: ſeditione quidem ac tumultu impletam iterum Alexandriam refert: ſed eam Epiſcoporum, qui Imperatoris auctoritate niterentur, præſentia placatam fuiſſe. Neque interim quis ſeditionem concitarit, aut quænam illa fuerit, neque quo pacto contentionem alij ſedarint, omnino manifeſtè oſtendit.

b Eam legas ſupr. Cod. LXXXVIII. circa medium.

c Antiocheno Epiſc. quo de Baron. Card. tom. 3. ad A. Ch. 340.

d Theodoretus ea refert l. b. 1. hiſt. Eccleſ. c. 21.

e Cuius vitam infr. lege Cod. CCLVIII.

μιαστικὴ τετράβιβλος· ἐν ᾗ περιέχεται ἥ τε τοῦ ἀνδρὸς ἄλλη πολιτεία ἐξ αὐτῆς πρώτης ἡλικίας ἀρχομένη, καὶ ὅσαι πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν. συντελοῦσι πράξεις· μέχρις οὗ τὸν βίον ἀπέλιπεν, εἰς ἑξηκοστὸν καὶ τέταρτον παραταθέντα χρόνον. ἔστι μὲν οὖν κἀνταῦθα τὴν φράσιν ὅμοιος ἑαυτοῦ, πλὴν μικρόν τι πρὸς τὸ λαμπρότερον ἐκβεβίασται αὐτοῦ ὁ λόγος, καὶ λέξεις εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἐνιαχοῦ συνελήφθησαν. τὸ μέντοι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἡδονῆς καὶ χάριτος οὐδὲν μέγα, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐμφαίνεται. καταστρώννυσι δὲ ἐν ταύτῃ αὐτοῦ τῇ τετραβίβλῳ πάμπολλα χωρία ἐξ ὁλοκλήρου τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ δεκαλόγου ἱστορίας. λέγει μὲν οὖν καὶ αὐτὸς, ἐν νικομηδείᾳ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον βαπτίσασθαι, μέχρι τότε τὸ λουτρὸν ἀναβαλλόμενον. ἅτε δὴ ἐν ἐπιθυμίᾳ ποιούμενον, τοῖς Ἰορδάνου τὸ λουτρὸν ὑποδέξασθαι. τίς δὲ ὁ βαπτίσας, οὐδὲν διασαφεῖ. περὶ μέντοιγε τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγέλλει, οὐδ' εἰ τῆς δόξης ἐκείνης εἴχετο, οὐδ' ὅτι μεταβέβληται, ἀλλ' οὐδ' ὅτι φαύλως ἢ ὀρθῶς ἐδόξαζεν ἄρειος. καίπερ ἀνάγκην ἔχων ἐν μνήμῃ ταῦτα ποιήσασθαι ἅτε δὴ μέγα μέρος ἐπεχούσης τῆς συνόδου τῶν τοῦ μεγάλου πράξεων Κωνσταντίνου. κἀκείνης πάλιν ἐξαπαιτούσης τὴν περὶ τούτων λεπτομερεστάτην ἱστορίαν. ἀλλὰ στάσιν μὲν ἐμπεσεῖν μεταξὺ ἀρείου καὶ Ἀλεξάνδρου, τὴν αἵρεσιν δ' οὕτω λέγων καὶ ὑποκρυπτόμενος ἀποφαίνεται, ἐπί τε τῇ στάσει λίαν ἀλγῆσαι τὸν θεοφιλῆ βασιλέα, καὶ ἀγωνίσασθαι διά τε ἐπιστολῶν διά τε τοῦ Ὁσίου, ὃς * κουδρόβης ἐπεσκόπει, εἰς φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν συζεῦξαι τὸ στασιάζον, τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος ἀφεμένους, καὶ τῶν τοιούτων ζητήσεων. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, σύνοδον πανταχόθεν ἀθροῖσαι, καὶ τὴν ἐμπεσοῦσαν ἔριν εἰς εἰρήνην διαλύσασθαι. οὐ μὴν εἰς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐπίδηλον ἀναγράφεται. οὗτος οὖν ὥσπερ αἰσχυνομένῳ ἐοικὼς, καὶ μὴ βουλομένῳ δημοσιεύειν ἄρειον, τήν τε τῆς συνόδου ἐξενηνεγμένην κατ' αὐτοῦ ψῆφον, καὶ τῶν συνασεβησάντων αὐτοῦ, καὶ συνεξωσθέντων τὴν δικαίαν εἰσπραξιν. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ἣν θεόθεν πᾶς ὀφθαλμὸς εἶδεν ἔνδικον ἀρείου καταστροφὴν, οὐδὲν τούτων ἄγων εἰς φῶς, τήν τε περὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἱστορίαν παρέδραμε. διὸ καὶ περὶ τοῦ θεσπεσίου Εὐσταθίου μέλλων διηγεῖσθαι, οὔτε τοῦ ὀνόματος μέμνηται, οὐδ' ὅσα περὶ αὐτὸν ἐτολμήθη καὶ εἰς ἔργον ἀποβέβηκεν. ἀλλ' εἰς στάσιν καὶ ταραχὴν ἀνάγων καὶ ταῦτα, γαλήνης καὶ πάλιν ἐπιλέγει ἐπισκόπων, κατὰ τὴν ἀντιόχειαν συνδεδραμηκότων, σπουδῇ βασιλέως καὶ συνεργίᾳ, καὶ τὸ στασιάζον καὶ ταραττόμενον εἰς τὸ εἰρηναῖον μεταβεβληκότων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν οἷς ὁ πολύαθλος ἐστηλιτεύθη Ἀθανάσιος, εἰς ταῦτα τὴν ἱστορίαν ὁρμήσας ἐπαφεῖναι, στάσεως μὲν ἐμπλησθῆναι πάλιν καὶ ταραχῆς τὴν Ἀλεξάνδρειαν λέγεται, καὶ ταύτην πραϋνθῆναι ἐπισκόπων παρουσίᾳ τὴν βασιλικὴν ἐχόντων συμμαχίαν. οὔτε δὲ τίς στασιάζων. οὐδ' ἥτις ἡ στάσις· ἢ τί καὶ πράξαντες τὴν ἔριν ἐπράϋναν, οὐδ' ὅλως ποιεῖται ἐπίδηλον.

* Κουδρούβης.

καὶ

καὶ σχεδὸν, ἐν οἷς ἐπισκόπων πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίαι περὶ δογμάτων, ἢ περί τινων ἄλλων διαφωνίαι γεγόνασι, τὸν αὐτὸν τῆς ἐπικρύψεως ἐν τῇ διηγήσει τύπον διαφυλάττει.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΔΙΑΦΟΡΟΙ λόγοι.

ρκη'. Luciani opera varia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Λουκιανοῦ ὑπὲρ Φαλάριδος, καὶ νεκρικοὶ καὶ ἑταιρικοὶ διάλογοι διάφοροι, καὶ ἕτεροι διαφόρων ὑποθέσεων λόγοι. ἐν οἷς σχεδὸν ἅπασι τὰ Ἑλλήνων κωμῳδεῖ, τήν τε τῆς θεοπλασίας αὐτῶν πλάνην καὶ μωρίαν καὶ τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἄσχετον ὁρμὴν καὶ ἀκρασίαν, καὶ τῶν ποιητῶν αὐτῶν τὰς τερατώδεις δόξας καὶ ἀναπλάσεις, καὶ τὸν ἐντεῦθεν πλάνον τῆς πολιτείας, καὶ τοῦ ἄλλου βίου τὴν ἀνώμαλον περιφορὰν, καὶ τὰς περιπτώσεις, καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τὸ φιλόκομπον ἦθος, καὶ μηδὲν ἄλλο, πλὴν ὑποκρίσεως καὶ κενῶν δοξασμάτων μεστὸν, καὶ ἁπλῶς, ὡς ἔφημεν, κωμῳδία τῶν Ἑλλήνων ἐστὶν αὐτοῦ ἡ σπουδὴ ἐν λόγῳ πεζῷ. ἔοικε δὲ αὐτὸς τῶν μηδὲν ὅλως πρεσβευόντων εἶναι. τὰς γὰρ ἄλλων κωμῳδῶν καὶ διαπαίζων δόξας, αὐτὸς ἣν θειάζει οὐ τίθησι· πλὴν εἴ τις αὐτοῦ δόξαν ἐρεῖ, τὸ μηδὲν δοξάζειν. τὴν μέντοι φράσιν ἐστὶν ἄριστος, λέξει εὐσήμῳ τε καὶ κυρίᾳ, καὶ τῷ ἐμφατικῷ διαπρεπούσῃ κεχρημένος· εὐκρινείας τε καὶ καθαρότητος, μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ συμμέτρου μεγέθους, εἴ τις ἄλλος, ἐραστής. συνθήκη τε αὐτοῦ οὕτως ἥρμοσται, ὥστε δοκεῖν τὸν ἀναγινώσκοντα, μὴ λόγους λέγειν, ἀλλὰ * μέρος τι τερπνὸν χωρὶς ἐμφανοῦς ᾠδῆς τοῖς ὠσὶν ἐναποστάζειν τῶν ἀκροατῶν. καὶ ὅλως, ὥσπερ ἔφημεν, ἄριστος ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ οὐ πρέπων ὑποθέσεσιν, ἃς αὐτὸς ἔγνω σὺν τῷ γελοίῳ * διαπαῖξαι. ὅτι δὲ αὐτὸς τῶν μηδὲν ἦν ὅλως δοξαζόντων, καὶ τὸ τῆς βίβλου ἐπίγραμμα δίδωσιν ὑπολαμβάνειν, ἔχει γὰρ ὧδε·

* μέλος.

* διαπράξαι.

Λουκιανὸς τάδ' ἔγραψα παλαιά τε μωρά τε εἰδώς·
  Μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδὸν ἐστι νόημα :
  Ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

ΛΟΥΚΙΟΥ ΠΑΤΡΕΩΣ ΜΕΤΑ-μορφώσεων λόγοι.

ρκθ'. Lucij Patrenſis Metamorphoſes

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Λουκίου πατρέως μεταμορφώσεως λόγοι διάφοροι ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής τε καὶ καθαρὸς, καὶ φίλος γλυκύτητος· φεύγων δὲ τὴν ἐν λόγοις καινοτομίαν, εἰς ὑπερβολὴν διώκει τὴν ἐν τοῖς διηγήμασι τερατείαν· καὶ, ὡς ἄν τις εἴποι, ἄλλος ἐστὶ Λουκιανός. οἱ δέ γε πρῶτοι αὐτοῦ δύο λόγοι μονονοὺ μετεγράφησαν Λουκίῳ ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ λόγου· ὃς ἐπιγέγραπται Λούκιος ἢ ὄνος, ἢ ἐκ τῶν Λουκίου λόγων Λουκιανῷ. ἔοικε δὲ μᾶλλον ὁ Λουκιανὸς μεταγράφοντι, ὅσον εἰκάζειν. τίς γὰρ χρόνῳ πρεσβύτερος, οὔπω ἔχομεν γνῶναι. καὶ γὰρ ὥσπερ ἀπὸ πλάτους τῶν Λουκίου λόγων ὁ Λουκιανὸς ἀπολεπτύνας καὶ περιελὼν, ὅσα μὴ ἐδόκει αὐτῷ πρὸς τὸν οἰκεῖον χρήσιμα σκοπόν· αὐταῖς τε λέξεσι καὶ συντάξεσι εἰς ἕνα τὰ λοιπὰ συναρμόσας λόγον, * Λούκιος ἢ ὄνος ἐπέγραψε τὸ ἐκεῖθεν ὑποσυληθέν.

Quin ferè quotieſcunque Epiſcoporum inter ipſos de fidei capitibus contentiones, vel aliæ denique diſſenſiones fuerunt, eundem ſeruat in narrando celandi modum. EVSEBIVS.

LVCIANI Opera Varia.

CXXIIX.

LEguntur [a] Luciani *pro Phalaride orationes duæ & mortuorum, amantiúmque dialogi varij*: alij item diuerſis de rebus libelli, in quibus ferè ſingulis gentium res comice irridet: vt in Diis fingendis errorem illorum, atque amentiam: in libidinem præterea immoderatum impetum, atque intemperantiam: Poëtarum item apud ipſos prodigioſas opiniones, ac fictiones, indéque natum in republ. errorem; reliquæ etiam vitæ inconſtantem curſum, atque caſus: Philoſophorum ad hæc ipſorum faſtu plenos mores, qui nonniſi fictarum, inaniúmque opinionum referti ſint: denique Gentes tanquam per comœdiam, vti diximus, pedeſtri, numeriſque ſoluta oratione irridere ſtudio illi fuit. Ex eorum autem numero eſſe videtur, qui nihil omnino [b] certi pronuntiant. Aliorum enim perſtringens atque irridens opiniones, ipſe quid ſentiat tacet: niſi quis hanc illius fuiſſe certam opinionem contendat, nihil eſſe certò de rebus vllis ſtatuendum.

a Videndus de hoc ſcriptore Suidas aliique.

b Quales Pyrrhonij, & Academici, vtrique hinc & σκεπτικοὶ & ἀπορητικοὶ appellati. Videndus Agellius lib. 11. cap. 5. & Diog. Laert. in Pyrrhone. Sex. quoque Empyricus in Hypotipoſibus Pyrrhoneijs.

Ad ſtylum quod attinet, longè optimus: dictione vſus ſignificante ac propria, quæque efficax dicendi genus deceat. Diſtinctionis adhæc, atque puritatis, æquè vt perſpicuitatis, & aptæ magnitudinis, ſi quis alius perſtudioſus eſt. Compoſitionem quoque adeò commodè concinnat, vt lector credat non ſe orationes legere, ſed iucundum aliquod carmen, ſine manifeſto cantu, audientium auribus inſtillari. Vno verbo, vt repetam, venuſtiſſima eius oratio eſt, nec ſatis ſubiectæ rei decens, quam ille voluit ridendo ludere. Quod autem de iis vnus ipſe fuerit, qui nihil certo aſſererent, vel libro inſcriptum hoc epigramma ſatis oſtendit.

Scripſi hæc Lucianus priſci ſtultique peritus:
  Stulta etenim, vulgo credita docta tamen.
Ergo nil hominum certò mens concipit vnquam:
  Aſt quod miraris, ridiculum eſt aliis.

LVCII PATRENSIS *Metamorphoſes.*

CXXIX.

LEctae ſunt LVCII PATRENSIS *transformationum narrationes variæ.* Dictio eius clara, pura, & dulcedine delectans: fugiens verò orationis nouitatem, ſupra modum prodigioſas conſectatur narrationes, vt iure dixeris alterum eum eſſe Lucianum. Priores certè duo ipſius libri, tantùm non deſcripti ſunt à Lucio ex Luciani libro, qui inſcriptus eſt LVCIVS, vel ASINVS: niſi contra ex Lucij libris à Luciano ille tranſcriptus eſt. Ac ſi coniectare licet (neque enim vter tempore prior fuerit, cognoſcere hactenus potui) Lucianus potius tranſcripſiſſe videtur. Nam quaſi copioſiores Lucij libros, reſecatis quæ ad proprium pertinere ſcopum minimè videbantur, Lucianus accidiſſet, iiſdémque verbis & compoſitionibus cetera vni aptaſſet narrationi, *Luciū, ſeu Aſinū,* quem inde furto compilauit, librum [a] inſcripſit.

a Vt ex Luciano viciſſim D. Apuleius Madaurenſis fabulæ Mileſia Aſinum aureum. Vide eius interpretes.

LVCIVS. PATREN. Fabuloſarum autem fictionum, ac nefandæ turpitudinis pleni ſunt vtriuſque libri, hoc ſolo diſcrimine, quod Lucianus, vt cæteros ſuos libros omnes, ad irridendum atque perſtringendum gentium ſuperſtitioſum deorum cultum, hunc quoque compoſuerit: Lucius verò ſeriò agens, & certus ratus hominum in alios transformationes & brutorum rationis expertium in homines, ac vice verſa, aliáſque antiquarum fabularum ineptias, ac nugas his litteris prodiderit, atque contexuerit.

γέμει δὲ ὁ ἑκατέρου λόγος, πλασμάτων μὲν μυθικῶν, ἀρρητοποιίας δὲ *αἰσχρᾶς. πλὴν ὁ μὲν Λουκιανὸς, σκώπτων καὶ διασύρων τὴν ἑλληνικὴν δεισιδαιμονίαν, ὥσπερ κἀν τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦτον συνέταττεν. ὁ δὲ Λούκιος σπουδάζων τε, καὶ πιστὰς νομίζων τὰς ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀλλήλους μεταμορφώσεις, τάς τε ἐξ ἀλόγων εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἀνάπαλιν· καὶ τὸν ἄλλον τῶν παλαιῶν μύθων ὕθλον καὶ φλήναφον γραφῇ παρεδίδου ταῦτα, καὶ συνύφαινεν. * αἰσχρᾶς...

CXXX. DAMASCII *Incredibilium libri IV.*

LECTI ſunt [a] DAMASCII *libri quatuor:* quorum quidem primus ſic inſcribitur, *De incredibilibus fictionibus capita CCCLII.* Alter deinde: *Incredibilium de dæmoniis narrationum capita LII.* Tertius porrò, *De animis à morte apparentibus incredibilium narrationum capita LXIII.* [b] Quatus denique, *Naturarum etiam incredibilium capita CV.* In quibus omnibus plurima reperies, quæ neque fieri, neque credi poſſint, malè conficta, & ſtulta mendaciorum portenta, impio atque atheo Damaſcio verè digna: qui dum Euangelij lumen orbem terrarum illuſtraret vniuerſum, ipſe in denſiſſima idololatriæ caligine immerſus iacuit. Breuis ac velut compendiaria hîc eius eſt oratio, non incompta tamen, neque perſpicuitatem, vt in talibus narrationibus ſolet, negligens.

a Damaſcij ſiue huius, ſiue alterius, philoſophica quædam extant ἀνέκδοτα in Vaticana Pontificis bibliotheca. Habes item ex eius Iſidori vita excerpta inf. capita CCXLII. & de eadem κρίσεις cap. CLXXXI. Plura Suid.
b In Græca leg. παραδόξ. διηγημ. κεφάλαια ξγ. ὁ δὲ τέταρτος, καὶ παραδόξων φύσεων κεφάλαια ρέ.

ΔΑΜΑΣΚΙΟΥ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ λόγοι δ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δαμασκίου λόγοι τέσσαρες, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπιγραφὴν ἔχει περὶ παραδόξων ποιημάτων κεφάλαια τνβ΄. ὁ δὲ δεύτερος, παραδόξων περὶ δαιμονίων διηγημάτων κεφάλαια νβ΄. ὁ δὲ τρίτος, περὶ τῶν μετὰ θάνατον ἐπιφαινομένων ψυχῶν, παραδόξων διηγημάτων κεφάλαια [ξγ΄, ὁ δὲ τέταρτος καὶ παραδόξων φύσεων κεφάλαια] ρε΄. ἐν οἷς ἅπασιν ἀδύνατά τε καὶ ἀπίθανα, καὶ κακόπλαστα τερατολογήματα, καὶ μωρὰ, καὶ ὡς ἀληθῶς ἄξια τῆς ἀθεότητος καὶ δυσσεβείας Δαμασκίου· ὃς καὶ, τοῦ φωτὸς τῆς εὐσεβείας τὸν κόσμον πληρώσαντος, αὐτὸς ὑπὸ βαθεῖ σκότῳ τῆς εἰδωλολατρείας ἐκάθευδε. κεφαλαιώδης δὲ αὐτῷ ἐν τούτοις ὁ λόγος, καὶ οὔτε ἄκομψος, οὔτε τὸ σαφὲς ὑπερορῶν, ὡς ἐν διηγήμασι τοιούτοις.

ρλ΄. Damaſcij libri IV.

CXXXI. AMYNTIANVS *In Alexandrum magnum, & alia.*

LECTVS eſt AMYNTIANI *de Alexandri laudibus liber.* Dedicat eum Marco Antonino Romanorum Imperatori: prædicátque ſe ſtylo res Alexandri geſtas æquaturum. At deprehenſus eſt in orationis progreſſu calidus quidem, & audax promiſſor, in promiſſo verò implendo, frigidus atque imbecillus. Multò enim in dicendo iis etiam inferior eſt, qui ante ipſum de Alexandro ſcripſerunt.

Tenui atque elumbi vſus eſt dicendi genere. Etſi autem perſpicuitate non caret, plurima tamen neceſſaria prætermittit.

Scripſit idem, cum alios non vnius generis libros, tum *vitas* inuicem *comparatas*: vt Dionyſij & Domitiani, libris duobus: Philippi quoque Macedonum regis & Auguſti, libris totidem. Fertur eiuſdem & *de olympiadis*, Alexandri matris *vita* liber ſingularis.

ΑΜΥΝΤΙΑΝΟΥ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ τὸν βασιλέα, καὶ ἕτερά τινα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀμυντιανοῦ εἰς Ἀλέξανδρον· προσφωνεῖ δὲ τὸν λόγον τῷ αὐτοκράτορι ῥωμαίων Μάρκῳ. καὶ ἐπαγγέλλεται μὲν ἀξίως εἰπεῖν τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεων, ἐδείχθη δὲ προϊὼν ὡς ἐπαγγεῖλαι μὲν ἐστὶν ἔνθερμος καὶ τολμητὴς, πληρῶσαι δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ψυχρὸς καὶ δειλός. πολὺ γὰρ καταδεέστερον καὶ τῶν ἔμπροσθεν εἰρηκότων λέγει περὶ αὐτοῦ. ἀτόνῳ δὲ καὶ ἐκλύτῳ χαρακτῆρι κέχρηται τοῦ μέν τοι σαφοῦς οὐ διαπίπτει, πολλὰ δὲ τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνει. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἑτέρους λόγους ἔγραψε διαφόρους· καὶ παραλλήλους συνέθηκε βίους: ὥσπερ Διονυσίου καὶ Δομετιανοῦ, ἐν δυσὶ λόγοις· Φιλίππου τε μακεδόνων καὶ Αὐγούστου, ἐν ἑτέροις δυσίν. ἔτι δὲ καὶ περὶ Ὀλυμπιάδος τῆς Ἀλεξάνδρου μητρὸς λόγον ἔγραψε.

ρλα΄. Amyntianus in Alexandrum.

CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. CXXXV. PALLADII, APHTHONII, EVSEBII, ET MAXIMI, *Declamationes.*

LECTÆ ſunt [a] PALLADII *Sophiſtæ declamationes variæ*, [b] APHTHONII quoque, & [c] EVSEBII Sophiſtarum, item MAXIMI Sophiſtæ Alexandrini. Verùm cæteros Palladius omni dicendi artificio multis partibus ſuperauit.

a Suidas inſpiciendus.
b Cuius exſtant Progymnaſ. & fabulæ Græcolat. in Germã. edit. ibi plura.
c An hic ille Arab. quem ἀντισοφιστεῦσαι Vltimo legimus apud Suidam

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ, Ἀφθονίου, Εὐσεβίου, καὶ Μαξίμου μελέται.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Παλλαδίου σοφιστοῦ μελέται διάφοροι, καὶ Ἀφθονίου, καὶ Εὐσεβίου σοφιστοῦ, καὶ Μαξίμου σοφιστοῦ Ἀλεξανδρέως. ἀλλὰ τῶν ἄλλων ὁ Παλλάδιος κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν τὴν ἐν λόγοις ἐπὶ πλεῖστον διενήνοχε.

ρλβ΄. ρλγ΄. ρλδ΄. ρλε΄. Declamationes Aphthonij, Euſebij, Maximi, Palladij.

CXXXVI. CYRILLI *Theſauri.*

LEGVNTVR CYRILLI *Theſauri.* Epichérematis refertus eſt liber, pugnátque

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Κυρίλλου οἱ θησαυροί. ἐπιχειρηματικὸν δὲ ἐστὶ τὸ βιβλίον,

ρλϛ΄. Cyrilli theſ...

κατὰ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λύσσης γενναίως καὶ πολυτρόπως ἀγωνιζόμενον. καὶ γὰρ καὶ λογικαῖς ἐφόδοις ἐπιστημόνως αὐτῶν ἀπελέγχει τὴν ἄνοιαν, καὶ γραφικὰς αὐταῖς συμπλέκων καὶ συνυφαίνων χρήσεις, πανταχόθεν τὸ σαθρὸν αὐτῶν * στηλιτεύει τοῦ δόγματος. τίθησι δὲ καὶ μαρτυρίας ἁπλῶς τῆς γραφῆς ὁ θεσπέσιος Κύριλλος, εἰς ἀμηχανίαν αὐτῶν διὰ πάντων συγκλείων τὸ φρύαγμα. ἔστι δὲ τῶν ἑαυτοῦ λόγων ἐνταῦθα, καὶ μάλιστα τοῖς ἔννοιαν λαβοῦσι τῶν λογικῶν ἐφόδων, σαφέστατος.

* στηλιτεύει.

validè, ac variè cum Arij & Eunomij furibunda rabie. Etenim & logicis argumentis ſapienter illorum deſtruit amentiam, quibus dum S. Scripturæ adnectit adtexitque teſtimonia, quàm ſit illa doctrina futilis omni ex parte diuulgat. Adhibet idem nuda quoque S.Scripturæ teſtimonia, vt quo ſe faſtuoſi vertant, obſepti vndique atque concluſi non habeant. Eſt autem inter omnia eius ſcripta liber hic maximè perſpicuus, iis potiſſimum, qui logicorum argumentorum ſenſum capere poſſunt.

CYRILL.

ΕΥΝΟΜΙΟΥ ΤΟΥ ΔΥΣΣΕβοῦς βιβλιδάριον.

ρ΄ϛ΄. *Eunomij hæretici liber.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Εὐνομίου, τῆς οἰκείας δυσσεβείας ἔκθεσις· οὗ ἡ ἐπιγραφή. ** τοῦτο τὸ βιβλιδάριον ἐπεὶ τοῖς συναιρεσιώταις Εὐνομίου διὰ θαύματος μὲν ἦγετο, κρύφιον δὲ καὶ ἀνέκφορον τοῖς ἄλλοις εἶναι διεσπούδαστο: μόλις ποτὲ ὁ μέγας Βασίλειος ἐπὶ χεῖρας λαβεῖν δυνηθεὶς, γενναίως τε καὶ λαμπρῶς καὶ εἴ τις ἀρετὴ λόγων καὶ ἰσχὺς διὰ πασῶν ἐλθὼν, ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀνεσκεύασεν· ὥσπερ τι νήπιον Βαβυλώνιον τῇ στερρᾷ τῆς * πίστεως προσαράξας πέτρᾳ, καὶ θνησιμαῖον καὶ γέλωτα δείξας τό ποτε θαυμαζόμενον.

* ἀληθείας.

EVNOMII HÆRETICI *Libellus.*

CXXXVII.

LEGI *libellum* [a] EVNOMII, quo ſuam ipſe prodit impietatem, cuius hic titulus: ** Libellum hunc, quòd Eunomianis in admiratione eſſet, de induſtria, ne ad alios perueniret, occultatum vix tandem nactus Baſilius magnus; fortiter eum, ac ſplendidè, omnémque adeò dicendo vim ac facultatem peruadens, euertit, ac iugulauit. Diceres eum [b] Babylonicum infantem ad firmam fidei petram allidendo contudiſſe, ac putidi cadaueris inſtar riſu dignum oſtendiſſe, quòd tantam antea ſibi admirationem aliis concitarat.

a *Vide Suid.*

b *Pſal. 136.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΑγματείας τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐν ᾗ δυσσεβὲς αὐτοῦ ἀνέτρεπε δόγμα: καὶ ἐπιστολαὶ μ΄.

ρλη΄. *Alius eiuſdem Eunomij liber.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ δυσσεβοῦς Εὐνομίου βιβλίον, ἐν λόγοις τρισὶν, ὡς δῆθεν τῶν ἀποδεδειγμένων κατὰ τῆς βλασφημίας αὐτοῦ τῷ θείῳ Βασιλείῳ ἀτόπων, ἔλεγχος. ταύτην τὴν βίβλον ὠδίνοντα, πολλάς φασιν αὐτὸν ἐτῶν ὀλυμπιάδας * κατατρίψαι, ἐν οἰκίσκῳ ἑαυτὸν καθειργνύντα, καὶ λαθραίαις μίξεσι τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο τέρας κύοντα, μόλις εἰς φῶς δι' ἐτῶν ἀμβλωθρίδιον ἐκφανῶσαι. θάλπειν τε ἐκεῖθεν, καὶ μόλις καὶ αὐτοῖς τοῖς συμμύσταις ἐπιδεικνύναι τὸ κύημα· δεδιότα μάλιστα, μή πως καὶ αὐτὸ ταῖς Βασιλείου χερσὶν ἐμπεσὸν, πρὶν ἢ πῆξιν λαβεῖν, διασπασθῇ· καὶ πρὸ τοῦ ἀνθῆσαι ξηρανθῇ ἄωρον ἀποφθαρέν. διόπερ ἐπιμελῶς, καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος τὸ γέννημα καταπιὼν, ἔκρυπτέ τε καὶ συνεκάλυπτε: μέχρις ἂν ἡ Βασιλείου ζωὴ τῷ ἐπικήρῳ παρατεινομένη βίῳ τὸν φόβον ἐπέσειεν. ἐπεὶ δὲ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ τὴν * παροικίαν λιπὼν, εἰς τὸν οἰκεῖον καὶ οὐράνιον κλῆρον ἀνέδραμε: τοῦ πολλοῦ λυθέντος δέους, * ὅτε τοῦ καιροῦ τὸ δημοσιεύειν ὑπῆρχεν, οὐδὲ τότε πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς φίλοις ἐθάῤῥησεν. ᾧ περιτυχόντες Θεόδωρος καὶ Γρηγόριος Νύσσης, καὶ Σωφρόνιος, ὧν ἐμνήσθημεν ἄνωθεν, πολλαῖς αἰκίαις λόγων λωβησάμενοι, οὐδὲν ἧττον τοῦ προτέρου, νεκρὸν καὶ πάσης ἀπόζον ἀκαθαρσίας τῷ γεγεννηκότι ἀπέῤῥιψαν. τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσεβείας οὕτως ἔδωκε δίκην. ὁ δὲ τοῦ λόγου χαρακτὴρ, χάριτος μὲν καὶ ἡδονῆς οὐδ' εἴ τίς ἐστιν * ἐγγὺς γέγονε τοῦ εἰδέναι. κόμπον δέ τινα τερατώδη καὶ δύσηχον ἦχον φιλοτιμεῖται ψοφεῖν τῶν τε συμφώνων τῇ ἐπαλληλίᾳ,

* διατρίψαι.

* παρουσίαν.

* ἰδὲ.

EIVSDEM EVNOMII *Refutationis B. Baſilij magni libri III. Item Epiſtolæ XL.*

CXXXIIX.

LECTVM eiuſdem impij hominis tres libros continens *Volumen*, quod velut confutatio eſt illarum ineptiarum, quas in ipſius reperiri blaſphemiis S.Baſilius demonſtrarat. Hoc in opere parturiendo, multas eum annorum Olympiadas ædiculæ incluſum ſuæ abſumpſiſſe ferunt; ac vix tandem poſt multorum annorum interuallum, abortiendo improbum illum ac prodigioſum, quem furtiuis congreſſibus conceperat, fœtum in lucem eieciſſe. Quin tunc etiam miſerum illic fouendo partum, ipſis quoque ſectæ aſſeclis non temerè exhibuiſſe, veritum nimirum maximè, ne quando & hoc opus in Baſilij manus prius veniens, quàm coaleſceret, diſſiparetur; & antequam floreret, præmaturè corruptum marceſceret. Igitur ſtudioſè, velut alter in fabulis Saturnus, natum deuorando texit atque abſcondit, quamdiu quidem Baſilius in fluxa iſta vita degens metum incuteret. Poſtquam verò vir ille diuinus peregrina habitatione relicta, in ſuam, hoc eſt, in cœleſtem cómigrauit hæreditatem, & ingenti illo metu diſcuſſo, vix tandem ſerò edendi aduenit occaſio, ne tunc quidem omnibus, ſed amicis duntaxat [euulgare] auſus eſt. In quem incidentes [a] Theodorus, & Gregorius Nyſſenus, atque Sophronius (quorum [b] ſupra eſt à me habita mentio) multis verborum plagis, non ſecus quàm priorem [illum eiuſdem libellum] Baſilius, conficientes, iugulatum iam, & præ impuritate olidum, in auctorem ſuum coniecerunt. Has itaque tum impietas pœnas dedit.

a *Antiochenus, idémque Mopſueſtiæ Epiſc.*

b *Cod. IV. V. VI.*

Ad ſtylum quod attinet, tantùm is ab omni & gratia, & iucunditate remotus eſt, vt ne cognouiſſe quidem, an tale quid exſtaret, videatur. Iactantiam tantummodo quandam prodigioſè oſtentat, ſonúmq; diſſonum ſtridendo edere affectat, tum conſonantium alterna vi-

EVNOMIVS. ciſſitudine, tum vocibus pronunciatu difficilibus, & quæ multis abundent conſonantibus; ídque poëtico more, vel, vt verius dicam, dithyrambico potius ritu. Compoſitio ipſius coacta eſt, & vi compreſſa, atque extuſa, vt neceſſe habeat illius ſcripta legens, aërem vehementer labiis verberare, ſi modò apertè pronuntiare velit, quæ fortè nanciſcens atque contorquens, aut collidens etiam, ac temerè interiiciens, immò & truncans, vix tandem ille coniunxit. Longas quoque interdum, & immodicè productas periodos facit: obſcuritatem inſuper atque incertitudinem per omne opus offundens, cum vt vulgò videatur ipſa ſuæ eloquentiæ vi eorum longè captum excedere; tum vt, quod in eius ſenſis atque cogitatis imbecillum eſt (vt eſt ſanè plurimum) hac ipſa obſcuritate, & intelligendi difficultate obtegere, ſententiæque celare vitium poſſit. Videtur verò & logicis inniti argumentis, dum partim alios hoc nomine inſectatur, partim ipſe libentiſſimè iis vtitur, tametſi frequenter (cùm ſerò hoc ſtudium arripuerit, neq; ad eius intima penetrarit) in multis ſæpè meritò erroris notatur.

Eiuſdem quoque *Epiſtolæ ad varios* lectæ numero quadraginta. At dum in his item eandem dicendi formam ſubtiliter affectat, qui omnino epiſtolicæ dictionis nec leges audiuerat vnquam, nec in iiſdem ſe exercuerat, publicam per ea infamiæ notam incurrit.

καὶ τῶν λέξεων τῶν * δυσεκφράστοις καὶ πολυσυμφώνοις, καὶ τοῦ ποιητικοῦ τύπου, ἢ μᾶλλον ἀκριβέστερον εἰπεῖν, τοῦ διθυραμβικοῦ εἴδους τυγχανούσαις. συνθήκη τε αὐτῷ ἐκβεβιασμένη καὶ συμπεπιεσμένη καὶ ἔκκροτος· ὡς ἀνάγκην εἶναι τῷ ἀναγινώσκοντι τὰ ἐκείνου, τύπτειν σφοδρῶς τὸν ἀέρα τοῖς χείλεσιν, εἰ μέλλοι σαφῶς ἀπαγγέλλειν ἃ περιτυγχάνων καὶ συστρέφων, συνθλίβων τε καὶ παρεμβάλλων καὶ ἀκρωτηριάζων ἐκεῖνος μόλις συνέταττε. μακραί τε ἐνίοτε εἰς ἀμετρίαν περίοδοι ἐκτεινόμεναι, καὶ τὸ σκοτεινόν τε καὶ ἄδηλον, δι' ὅλου κεχυμένον τοῦ συγγράμματος: ἵνα δοκῇ τε τοῖς πολλοῖς δυνάμει δεινότητος ἐκφεύγειν αὐτῶν τὴν κατάληψιν. καὶ ὅσον ἀσθενὲς τῶν νοηθέντων, καὶ γάρ ἐστι πολὺ, τῷ ἀσαφεῖ καὶ δυσκαταλήπτῳ ἐπισκιάζειν ἔχῃ καὶ κρύπτειν τῆς διανοίας τὰ ἀρρωστήματα. δοκεῖ δὲ καὶ ταῖς λογικαῖς ἐπερείδεσθαι μεθόδοις· ἄλλους τε διασύρων ἐπὶ τούτῳ, καὶ αὐτὸς προθυμούμενος μὲν ἀποκεχρῆσθαι τούτοις ὅτι μάλιστα. ὀψιμαθὴς δὲ κἂν τούτοις, καὶ οὐδ' εἰς τὸ βάθος αὐτῶν ἐλθὼν, ἐν πολλοῖς πολλάκις ἐλεγχόμενος. ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους, μέχρι τεσσαράκοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταύταις τὸ αὐτὸ τῶν λόγων εἶδος λεπτουργῶν, παντελῶς τοὺς τῶν ἐπιστολῶν χαρακτῆρας οὐδὲ τοὺς νόμους ἀκούσας, μή τί γε τριβεὶς ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ στηλιτευθῆναι διέπεσεν.

CXXXIX. BEATI ATHANASII *In Eccleſiaſten, & Cantica Canticorum commentarius.*

LEGI MAGNI ATHANASII *in Eccleſiaſten, & Cantica Canticorum commentarium.* Dilucidè dicit, vt in omnibus ſuis ſcriptis. Ad earum tamen [a] epiſtolarum gratiam & venuſtatem, quibus receſſum excuſat ſuum, quæque ad exſilium pertinent exponit, neque hic liber, neque alius eius, (qui quidem in meas inciderit manus) attingit.

[a] *Lectæ ſunt ſup. Codic. XXXII.*

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν. καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων.

ρλθ'. *Athanaſij commentarius in Eccleſiaſten & Cantica Canticorum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ὑπόμνημα εἰς τὸν ἐκκλησιαστὴν, καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων. καὶ σαφὴς μέν ἐστιν, ὥσπερ πανταχοῦ τῶν λόγων αὐτοῦ. εἰς μέντοι τὴν χάριν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐπιστολῶν αἷς τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ τῆς φυγῆς καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐξεργάζεται, οὔτε τόδε τὸ βιβλίον, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο τι, ὅσα ἐμὲ τῶν αὐτοῦ εἰδέναι, οὐδὲν * ἄρα φέρεται.

CXL. EIVSDEM *Contra Arium libri V.*

LECTI ſunt *eiuſdem* ſancti viri *contra Arium, eiúſque dogmata libri quinque.*

Huius dictio perſpicua, vt & in ceteris eius omnibus, ſobria item & candida, vehemén ſque ac profunda, & argumenta validè torquens: eius verò vbertas in his, ac fœcunditas admodum ſanè fuit mirabilis. Dialecticis adhæc vſus eſt argumentis, non illis nudè propoſitis, & ipſiſmet ex ea arte petitis vocibus, (quod pueri, recentioréſque diſcipuli, iuueniliter ſeſe, ac glorioſè oſtentantes, ſolent) verùm Philoſophorum more, magnificéque prolatis, ac per nudas dumtaxat notiones, & has quidem benè ornatas. Sacræ quoque ſcripturæ teſtimoniis, ac demonſtrationibus validè communitur: & vt vno verbo abſoluam, ſolus hic liber ad Arianiſmum vniuerſum refellendum ſufficere queat. Immò qui Gregorium Theologum, ſanctúmq; Baſiliū dixerit, ex hoc tanquam fonte hauſtos egregios illos,

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥ Ἀρείου δογμάτων ἡ πεντάβιβλος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἡ κατὰ Ἀρείου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων πεντάβιβλος, τὴν μὲν ἐν φράσιν σαφής τε ἐστιν, ὡς καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἀπέριττος καὶ ἀφελὴς, δριμὺς καὶ βαθὺς, καὶ λίαν τοῖς ἐπιχειρήμασιν εὔτονος. καὶ τὸ γόνιμον δὲ αὐτοῦ ἐν τούτοις ἡλίκον, ὅσον καὶ θαυμάσιον. λογικαῖς τε μεθόδοις, οὔτε γυμνῶς καὶ ἀπὸ ἐκεῖθεν λέξεων, ὥσπερ οἱ παῖδες καὶ ἀρτιμαθεῖς μειρακιώδη φιλοτιμίαν ἐπιδεικνύμενοι πράττουσιν. ἀλλ' ἐμφιλοσόφως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς καὶ ταῖς ἐννοίαις μόναις καὶ ταύταις διεσχηματισμέναις ἀποκέχρηται· γραφικαῖς τε μαρτυρίαις καὶ ἀποδείξεσιν εἰς τὸ καρτερὸν κατωχύρωται. καὶ ἁπλῶς ἀρκεῖ τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ πάσης ἀρειανῆς παρατάξεως. καὶ εἴ τις τὸν θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν θεῖον Βασίλειον ἐκ ταύτης ὥσπερ πηγῆς ἀρυσαμένους φαίη τῆς βίβλου τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ διαύλους.

καὶ διειδεῖς τῶν οἰκείων λόγων κατὰ τῆς πλάνης ῥεῦσαι ποταμοὺς· οὐκ ἂν οἶμαι σφαλείη τοῦ παραδείγματος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ εἰς τὴν ἑξαήμερον.

ρμα'. Baſilij M. in Hexaemerum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου τὰ εἰς τὴν ἑξαήμερον. ἄριστος δὲ ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ μέγας Βασίλειος. λέξει τε γὰρ καθαρᾷ καὶ εὐσήμῳ καὶ κυρίᾳ, καὶ ὅλως πολιτικῇ καὶ πανηγυρικῇ δεινός, εἴ τις ἄλλος, χρήσασθαι. νοημάτων τε τάξει καὶ καθαρότητι πρῶτος, ἀλλ' οὐδενὸς δεύτερος, πιθανότητος δὲ καὶ γλυκύτητος καί γε λαμπρότητος ἐραστής, καὶ ῥέων τῷ λόγῳ, καὶ ὥσπερ ἐξ αὐτοσχεδίου πηγάζων τὸ ῥεῖθρον. καὶ τῷ πιθανῷ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἧκεν ἀποκεχρημένος, ὡς εἴ τις πολιτικοῦ λόγου τοὺς αὐτοῦ λόγους παράδειγμα ἑαυτῷ θείη ἔπειτα τούτους ἐκμελετῴη· μηδὲ τῶν εἰς τοῦτο συντελούντων δηλονότι νόμων ἄπειρος ὑπάρχων, καὶ οὐδενὸς αὐτὸν ἑτέρου δεήσεσθαι, οἶμαι, οὔτε Πλάτωνος, οὔτε Δημοσθένους. οἷς οἱ παλαιοὶ ἐνδιατρίβειν προτρέπονται, εἰς τὸ πολιτικόν τε καὶ πανηγυρικὸν ῥήτορα γενέσθαι.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΗΘΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ.

ρμβ'. Eiuſdem orationes ethicæ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ αὐτοῦ καὶ οἱ λεγόμενοι ἠθικοὶ λόγοι: ἐν οἷς ἅπασιν ἡ προειρημένη ἀρετὴ τῶν λόγων μάλιστα διαφαίνεται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ρμγ'. Eiuſdem Baſ. M. epiſtolæ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαί· αἵ τε κανονικαί, καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος, ἃς διαφόροις ἐπέστειλεν. ἐξ ὧν τό, τε ἦθός ἐστι τοῦ ἀνδρός, ὁποῖον ἦν ἀξιάγαστον, χαρακτηρίσαι, καὶ κανόνα λαβεῖν, ἂν ἄλλος τις μὴ ἔχῃ ἐπιστολιμαίους χαρακτῆρας.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΣΚΗΤΙΚΑ.

ρμδ'. Eiuſdem Aſcetica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ καὶ τὰ ἀσκητικά, ἤγουν ἀσκητικῆς πολιτείας ὑποθῆκαι, καθ' ἅς τις βιοὺς τῆς οὐρανίου οἰκήσει βασιλείας· ἐν μέν τοι παρηλλαγμένον ἐστὶν ἰδεῖν, τὸ κεχρῆσθαι αὐτὸν ἐμφάσεσιν ἐν πολλοῖς κεφαλαίοις.

ΕΛΛΑΔΙΟΥ ΛΕΞΙΚΟΝ.

ρμε'. Helladij Lexicon.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον Ἑλλαδίου, ὧν ἴσμεν λεξικῶν πολυστιχώτατον. οὐ λέξεων δὲ μόνον ἡ συναγωγή, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ κομματικῶν τινων χαριεστάτων λόγων, καὶ εἰς κῶλα πολλάκις σύνθεσιν ἀπαρτιζομένων. πεζοῦ δὲ λόγου ἐστὶ τὸ πλεῖστον τῶν λέξεων, ἀλλ' οὐχὶ ποιητικοῦ, ὥσπερ ἡ Διογενιανοῦ ἐκτεθεῖσα συλλογή. οὐδὲ κατὰ πάσας τὰς συλλαβὰς τὴν τοῦ στοιχείου τάξιν φυλάττει, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν ἄρχουσαν. πολύστιχος δὲ οὕτως ἡ συλλογή, ὥστε μηδ' εἰς πέντε σύμμετρα τεύχη τὴν ὅλην πραγματείαν ἀπαρτίζεσθαι. ἡμεῖς δὲ ἐν ἑπτὰ τεύχεσιν αὐτῇ ἐνετύχομεν.

& limpidos librorum ſuorum riuos contra eundem errorem profudiſſe, ſanè à ſcopo nimimè aberrarit. ATHANAS.

BASILIVS MAGNVS *In Hexaëmeron*. CXLI.

LEGIMVS B. BASILII[a] *in opus ſex dierum*, [ſeu de mundi fabrica.] Præſtantiſſimus eſt in libris omnibus. Pura enim dictione, ſignificante, propria, & omnino ciuili ac panegyrica, ſi quis alius, vti nouit: ſenſuúmque ordine ac puritate primus, & nemini ſecundus apparet. Iam perſuadendi quoque vim, ac iucunditatem cum perſpicuitate amat, atque ita eius fluit oratio, quaſi vltro, tanquam è fonte riuulus, ſcaturiret. Veriſimilitudine autem vſque eo eſt vſus, vt ſi quis eius ſermones pro ciuilis orationis exemplo ſibi propoſuerit, in iiſque ſeſe exercuerit (modo ne eorum, quæ huc conferunt, præceptionum rudis ſit) nullum alium præterea, quantum quidem exiſtimo, deſideraturus eſſe videatur; non ipſum quoque Platonem, ſiue Demoſthenem, quos tamen verſandos antiqui præcipiunt iis, qui in oratores ciuiles, ac panegyricos euadere cupiant.

a Plutarchi libellorum de animantium natura magnam partem amulam. Sicut viceſſim B. Ambroſius de opere ſex dierum, tractatum ab hoc Baſilio eſt mutuatus.

EIVSDEM *Orationes Ethicæ*. CXLII.

LEGIMVS eiuſdem & *morales orationes*: in quibus omnibus ſupradicta dicendi virtus maximè eluceſcit.

EIVSDEM *Epiſtolæ*. CXLIII.

LEGVNTVR eiuſdem *Epiſtolæ cum canonicæ, tum reliquæ*, ſanè multæ, ad varios miſſæ. Ex his & viri mores, quam admirandi fuerint, facilè apparet, & norma eſſe queant, (ſi alia nulla ſuppetat) conſcribendarum epiſtolarum.

EIVSDEM *Aſcetica*. CXLIV.

LEGIMVS &[a] *Aſcetica*, hoc eſt, *monaſticæ vitæ præceptiones*: ex quarum quidem præcepto qui vixerit, cœleſti certè regno, aliquando potiatur. Hîc vnum illud inſolitum videas, quòd in pleriſque capitibus[b] indicationibus ſit vſus.

a Quæ à multis Euſtathio Sebaſtienſi Epiſcopo tribui, refert Niceph. lib. 9. c. 16. & rurſus libr. 13. cap. 29.
b ἐμφάσεσι, quæ ſumma quædam capita ſunt quæſtionū breuius aut fuſius tractandarum.

HELLADII *Lexicon*. CXLV.

LEGI[a] *Lexicon* HELLADII alphabeti ſerie conſcriptum, maximum eorum, quæ nouimus, Lexicorum, non verborum duntaxat in eo facta collectione, ſed interdum etiam inciſorum quàm elegantiſſimorum, quæ & perfecta cola non raro adæquent. Voces autem ipſæ maximam partem è ſoluta ſunt oratione, non euincta numeris, quales habet[b] Diogeniani collectio. Nec item hic ordinem alphabeti per ſingulas ſeruauit ſyllabas, ſed in ipſo duntaxat vocabuli principio. In immenſum planè creuit hæc cogeries, vt nec quinq; iuſtis voluminibus opus integrum contineri queat. nos illud in ſeptē diuiſum partes nacti ſumus.

a Eiuſdē Helladij Χρηστομαθειῶν librorum quatuor excerpta habes inf. Cod. CCLXXIX. quem ſcriptorem forſitan indicatum voluit Stephan. in Βηρυτός. Plura de eo Suid.
b Libros huic V. redactis in compendium CCCC. & V. Pamphili cuiuſdam de vocabulis opere, tribuit Suid.

HELLADI. Scribentibus ſanè perutilis liber, quique variam rerum cognitionem conſectantur. Nam & oratorum adhibet teſtimonia, & eorum præterea, qui in poëtica magnam ſunt laudem conſecuti.

Lexicon *Puræ Ideæ.*

CXLVI. LExicon legi *Ideæ puræ* litterarum ordine. Magnus & hic liber, vt multi potius, quàm vnus eſſe videatur. Vtilis autem, ſi quis alius, iis eſt, qui hanc ideam tractant.

Lexicon *Grauis ſtyli.*

CXLVII. LEgi *Ideæ grauioris Lexicon*, quod ipſum quoque in immenſum creuit, vt legentibus aptius fore arbitrer, ſi in duos opus illud, aut tres tomos diſtribuatur. Digeſtum item eſt literarum ordine, patétque vtile eſſe iis, qui ſublimi tumidóque dicendi genere excellere ſtudio habent.

Lexicon *Sermonis politici.*

CXLVIII. VIdimus *Lexicon ciuilis ſermonis* ſeorſim, tribus voluminibus, ingens plane opus, ac vaſtum. Vtiliſſimum; ſi quod aliud, ad præclarè rem ſuam agendam, & [a] ex quo facillimè obiectiones ſuppetant. Non enim nunc ediſcere, ſed annotare tantùm hîc voces, quibus indigeat; legentem oportet: qui quidem non omnino in antiquis ſcriptoribus legendis hoſpes ſit. Alphabeti ordine hoc item opus contextum eſt.

a ῥᾴστη εἰς ἀντίληψιν.

Pollionis *Lexicon.*

CXLIX. LEgimvs & [a] Pollionis *Lexicon* alphabeticum. Plurimas quidem voces poëticas continet: pauciores tamen quàm Diogenianus, cuius duplo maius opus.

a *Alexandrini illius philoſophi, cuius mentio apud Suidam ſuo loco, & in Diodoro Valerio.*

Ivliani, Philostrati Tyrii, et Diodori *Lexicon è decem oratoribus.*

CL. LEgi Ivliani *Lexicon*, vocum è decem Græciæ oratoribus alphabeti ſerie collectarum. Immenſus verò hic item liber, qui cum voces omnium, [a] quæ apud Athenienſes certa atque conſtituta habebantur, explicat, tum quidquid ad priuatam ipſorum hiſtoriam pertinens rhetores hi adhibuerunt, ſiue patrio aliquo more vſurparunt. Illud certè manifeſtum, ad oratorias conciones legendas hoc opus plurimum conferre poſſe.

Incidimus autem, & in [b] *Philoſtrati Tyrij* eiuſdem argumenti non ignobile opus: etſi præſtantior tamen hîc Iuliani labor.

Iuliano præterea in nullo inferior [c] *Diodorus* quoque idem argumentum tractauit, niſi quòd teſtimonia plerũque Iulianus aduocat. Vter vero tempore prior ſit (alter enim alterum deſcripſiſſe, & non ab vtroque ſeparatim collectum opus videtur) vter inquam, ab altero mutuatus ſit, non habeo dicere.

a τῶν παρ' Ἀθηναίοις ῥητόρων.

b *Huius etiam hiſtoriam de vita Apollonij Tyanei habes ſupr. Cod. XLIV. & excerpta infr. Cod. CCXLI. Suidas tamen τὰ ζητούμενα παρὰ τοῖς ῥήτορσι Philoſtrati Lemnio tribuit.*

c *Cognomento* Valerius, *Pollionis F. de quibus videndus Suidas.*

χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς συγγράφουσι, καὶ τοῖς ἄλλως πολυμάθειαν τιμῶσιν. ἔχει γὰρ καὶ μαρτυρίας ῥητόρων τε καὶ τῶν εἰς ποιητικὴν μέγα κλέος ἐχόντων.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΑΣ ΙΔΕΑΣ.

ρμϛ'. *Lexicon puræ ideæ.* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον καθαρᾶς ἰδέας. μέγα καὶ πολύστιχον τὸ βιβλίον· μᾶλλον δὲ πολύβιβλος ἡ πραγματεία. καὶ χρήσιμον, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς τὸν χαρακτῆρα μεταχειριζομένοις τῆς τοιαύτης ἰδέας.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΣΕΜΝΗΣ ΙΔΕΑΣ.

ρμζ'. *Lexicon grauis ſtyli.* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν σεμνῆς ἰδέας. εἰς μέγεθος ἐξετείνετο τὸ τεῦχος, ὡς ἄμεινον εἶναι δυσὶ μᾶλλον τεύχεσιν ἢ τρισὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι τὸ φιλοπόνημα περιέχεσθαι. κατὰ στοιχεῖον δὲ ἡ πραγματεία. καὶ δῆλον ὡς χρησίμη τοῖς εἰς μέγεθος καὶ ὄγκον ἐπαίρειν τοὺς λόγους αὐτῶν ἐν ταῖς συγγραφαῖς ἐθέλουσιν.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.

ρμη'. *Lexicon ſermonis politici.* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν ἰδίως λόγου πολιτικοῦ. ἐν τρισὶ τεύχεσι πολυστίχοις· αὕτη ἡ πραγματεία πλήθει μὲν ἐστὶ πολλή, κατορθωθῆναι δὲ χρησιμωτάτη, καὶ ῥάστη δὲ εἰς ἀντίληψιν, εἴ τις ἄλλη. οὐ γὰρ νῦν μανθάνειν, ἀλλὰ μόνον ἀποσημειώσασθαι τὰς ἐν αὐτῇ λέξεις τὸν ἀναγινώσκοντα δεήσει, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀνήκοος παλαιῶν ἀναγνωσμάτων. κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ ὁ πόνος οὗτος.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΠΩΛΛΙΩΝΟΣ.

ρμθ'. *Lexicon Pollionis.* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πωλλίωνος λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον. ἔχει πλείστας μὲν ποιητικὰς λέξεις, ἧττον δὲ Διογενιανοῦ· εἰς τὸ διπλάσιον δὲ αὐτῷ τῆς ἐκείνου πραγματείας τὸ φιλοπόνημα παρατείνεται.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ δέκα ῥήτορσι κεχρημένων τοῦ Ἰουλιανοῦ, καὶ Φιλοστράτου Τυρίου, καὶ Διοδώρου.

ρν'. *Iuliani Lexicon è decem oratorib.* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν Ἰουλιανοῦ τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι λέξεων κατὰ στοιχεῖον. πολύστιχον δὲ καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον, καὶ τῶν τε παρ' Ἀθηναίοις ῥητόρων ἑρμηνεῦον τὰ ὀνόματα καὶ εἴ τι καθ' ἱστορίαν ἰδιάζουσαν αὐτοῖς οἱ ῥήτορες παρειλήφασιν, ἢ κατά τι πάτριον ἔθος ἀπεχρήσαντο. δῆλον δ' ὅτι εἰς τὰς τῶν ῥητορικῶν λόγων συναναγνώσεις τὰ μέγιστα ἡ πραγματεία συμβάλλοιτ' ἄν. ἐνετύχομεν δὲ καὶ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν οὐκ ἀδοκίμῳ σπουδάσματι· ἀλλ' ἄμεινον ὁ Ἰουλιανὸς διεπόνησεν. οὐδὲν δὲ ἧττον Ἰουλιανοῦ καὶ Διόδωρος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διεπραγματεύσατο· πλὴν Ἰουλιανῷ ἡ τῶν μαρτυριῶν χρῆσις ἐπὶ πλέον παρατίθεται. ὅς τις δὲ χρόνῳ τῶν δύο πρεσβύτερος, δοκεῖ γὰρ ὥσπερ μεταγραφὴ θατέρῳ τὸ σπούδασμα, ἀλλ' οὐχ ἰδίᾳ ἑκατέρῳ συνειλέχθαι· ἀλλὰ τίς ἐξ ἄλλου μετέγραφε, πέως οὐκ ἔχω λέγειν.

Philoſt. Tyrij, & Diodori.

ΤΙΜΑΙΟΥ ΛΕΞΙΚΩΝ ΠΕΡΙ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων.

ρνα'. *Timæi Lexicon dictionum Platonicarum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Τιμαίου πρὸς Γεντιανὸν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων κατὰ στοιχεῖον βραχὺ πονημάτιον ἐν ἑνὶ λόγῳ.

ΑΙΛΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙΚΑΡνασέως ἀττικῶν ὀνομάτων λόγοι.

ρνβ'. *Ælij Dionyſij Halicarnaſ. dictionum Atticarum libri.*

ΠΕΡΙΕΙΧΟΝΤΟ δὲ τῷ τεύχει καὶ Αἰλίου Διονυσίου ἁλικαρνασέως ἀττικῶν ὀνομάτων τῆς προτέρας ἐκδόσεως λόγοι πέντε, ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω, τὰς ἀττικὰς λέξεις κατὰ στοιχεῖον ἀναγράφοντος. Σκύμνῳ δὲ τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ. χρησιμώτατος δ' ὁ πόνος οὗτος τοῖς τε ἀττικίζειν ἔχουσι φροντίδα, καὶ τοῖς τῶν ἀττικῶν συγγράμμασιν ἐνομιλεῖν προαιρουμένοις. ὅσαι τε γὰρ ἐπιχωριάζουσι λέξεις τοῖς ἀθηναίοις περί τε τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς δίκας, ἐντεῦθέν ἐστιν ἐκμαθεῖν· καὶ εἴ τι ἄλλο ἰδιοτρόπως αὐτοῖς λέγεται, οὐ χαλεπὸν εὑρεῖν. μάλιστα εἴ τις μὴ τοὺς τῆς προτέρας ἐκδόσεως μόνου τόμους διερευνῴη, ἀλλὰ καὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως, καὶ αὐτοὺς πέντε τόμους ὄντας, καὶ ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω, τὰς ἀττικὰς λέξεις περιέχοντας, ὅσαι τε τῇ* προτεραίᾳ οὐ συμπεριελήφθησαν· ἢ περιελήφθησαν μὲν, μαρτυρίαις δὲ ταῖς οὔσαις οὐκ ἐβεβαιώθησαν. ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει πλατύτερον καὶ ἀφθονώτερον αἱ μαρτυρίαι παρατέθειναι. ὧν εἴ τις τὰς δύο πραγματείας εἰς ἓν σύνταγμα συναγαγεῖν βουληθείη, χρησιμώτερόν τε τὸ φιλοτέχνημα ἐπιδείξει, καὶ μετὰ ῥᾳστώνης ἐκτελέσει.

* προτέρᾳ.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΛΕΞΙΚΟΝ.

ρνγ'. *Pauſaniæ Lexicon.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει Παυσανίου λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον, οὐδὲν ἔλαττον τῶν προειρημένων εἰς τὰς ἀττικὰς συναναγνώσεις χρήσιμον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον. εἰ γὰρ καὶ ταῖς μαρτυρίαις ἐνδεέστερον ἔχει· ἀλλ' οὖν ἔν τισι τῶν στοιχείων πολὺ ταῖς λέξεσι πλεονάζει· ὡς ἀμφοτέραις ἅμα ταῖς Αἰλίου Διονυσίου ἁλικαρνασέως πραγματείαις τὴν μίαν ταύτην, καὶ ὅτι τῶν χρήσεων ἐπ' ἔλαττον (ὡς ἔφημεν) ἀπηωρημένην, ἐξισάζεσθαι τῷ τῆς γραφῆς ὄγκῳ. εἰ δέ τις ἐκείναις ταῖς δυσὶν ἐκδόσεσιν καὶ τὴν Παυσανίου ἐγκατατάξας ἓν ἀπεργάσαιτο σύνταγμα, ῥᾷστον δὲ τῷ βουλομένῳ· οὗτος ἂν εἴη τὸ κάλλιστον καὶ χρησιμώτατον τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰς ἀττικὰς βίβλους σπούδασμα εἰσενηνεγμένος.

ΒΟΗΘΟΥ ΛΕΞΕΩΝ ΠΛΑΤΩνικῶν συναγωγή.

ρνδ'. *Boethi vocum Platonicarum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει καὶ Βοηθοῦ λέξεων πλατωνικῶν συναγωγὴ κατὰ στοιχεῖον, πολλῷ Τιμαίου συναγωγῆς χρησιμώτερον· προσφωνεῖ δὲ Μελάντᾳ τινὶ τὸ συνταγμάτιον.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων.

ρνε'. *Lexicon Platonicum aliud eiuſdem.*

ΣΥΝΕΤΑΓΗ δὲ αὐτῷ καὶ ἕτερόν τι Αθηναγόρᾳ προσπεφωνημένον σπουδασμάτιον, ὃ περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων ἐπιγράφει. ὧν εἴ τις τὰς λέξεις εἰς ἓν συναγάγοι, συναρτίσας καὶ τὰς συνηγμένας Τιμαίῳ, ἀπηρτισμένην τοῖς τὰ Πλάτωνος ἀναγινώσκειν ἐθέλουσιν, σμικρόν τι ... ἀγάγοιτο τὴν ὠφέλειαν.

ᾳ χρήσιμο.

TIMÆI *Lexicon vocum Platonicarum.*

TIMÆVS. CLI.

LECTVM eſt TIMÆI ad Gentianum *de vocibus apud Platonem* alphabeti ſerie, breue opuſculum libri vnius.

ÆLII DIONYSII HALICARNASSEI *Dictionum Atticarum libri X.*

CLII.

CONTINEBAT idem volumen & [a] ÆLII DIONYSII Halicarnaſſei Atticorum verborum primæ editionis libros quinque: in quibus à prima litera ad vltimam vſque Atticas voces elementorum ſerie collegit. Dedicat opus illud Scymno, labórque hic iis perutilis exiſtit, qui Atticæ linguæ ſtudio tenentur, & in Atticis verſantur ſcriptoribus. Quæcunque enim Athenienſibus patrio more vocabula cum in feſtis, tum in foro vſitata ſunt, hinc haurire licet: immò & ſi quid aliud propriè illi vſurpant: facilè hîc reperias. Idque adeò maximè, ſi quis non primæ editionis tantùm tomos ſcrutetur: ſed & ſecundæ, quæ & ipſa libros quinque continet, & ab A vſque ad Ω Attica nomina complectitur, quæ prima editio non continebat, vel continebat quidem: ſed aptis ea ſcriptorum teſtimoniis non confirmabat. Copioſius enim in ſecunda editione, vberiúſque veterum loca laudata adhibentur. Quare ſi quis ex vtraque editione vnam fabrefecerit, næ ille vtiliſſimum opus nullo negotio exhibuerit.

[a] *Quem ſæpius adducat Euſtat. in Hom.*

PAVSANIÆ *Lexicon.*

CLIII.

LEGI in hoc ipſo volumine Lexicon [a] PAVSANIÆ, litterarum ſerie concinnatum, nihilo illis prioribus minus Atticæ linguæ ſtudioſis vtile futurum, immò & magis. Etſi enim teſtimoniorum minus adferat: in quibuſdam tamen alphabeti litteris plures habet voces. Vt cum vtroque Ælij Dionyſij Halicarnaſſei opere vnum hoc (etſi teſtimoniorum minus, vt diximus, adhibeat) mole ſaltem ipſa adæquare liceat. Si verò quis Ælij duabus illis editionibus Pauſaniæ quoq; librum adiiciens vnum corpus effecerit (& facile conanti fuerit) pulcherrimum hîc opus, & vtiliſſimum ſcriptores Atticos verſanti, elaborauerit.

[a] *Citatur identidem ab Euſtath.*

BOETHI *Vocum Platonicarum Collectanea.*

CLIV.

LEGIMVS in eo ipſo codice, & Boëthi *vocum Platonicarum collectanea*, ſerie litterarum. Vtilius longè hoc opus Timæi collectione, Melantæ cuidam inſcriptum.

EIVSDEM *opuſculum de dubiis apud Platonem vocibus.*

CLV.

CONSCRIPSIT & alterum *opuſculum* Athenagoræ nuncupatum, cui titulus: *De dubiis apud Platonem vocibus.* Horum libellorum ſi quis vocabula in vnum conferens coniunctis ponat, compoſitáſque Timæo addiderit, is ſanè magnam Platonis lectoribus vtilitatem attulerit.

DOROTH.

CLVI.

DOROTHEI *De vocibus externorum more vſurpatis libellus.*

LECTVS ibidem DOROTHEVS *de externorum more vſurpatis vocibus.* Alphabethi ordine, quod item vtiliſſimum eſſe ſtudioſis opus apparet.

CLVII.

MOERIDIS *Atticiſta.*

LECTVS ad hæc etiam [a] MOERIDIS Atticiſta: qui libellus & ipſe litterarum ſerie decurrit.

[a] Exſtare fertur in Vaticana Pontificis Bibliotheca.

CLVIII.

PHRYNICHI ARABII *Apparatus oratorij libri XXXVI.*

LEGI [a] PHRYNICHI ARABII *oratorij apparatus libros ſex & triginta.* Collectio eſt vocum atque inciſorum. etſi ex his aliqua, quæ nimirum venuſtè, & cum nouitate non indecenter dicta atque compoſita fuêre, ad membra etiam integra extendantur. Horum pleraque & in Helladij collectaneis reperias licet: ſed ea paſſim ibi in vaſta illa congerie diſperſa iacent; hîc verò ſimul id genus collecta. quando & Phrynicho talia congerere propoſitum fuit, & Helladius, ſi quid huiuſmodi, dum vocabula ſimpliciter accumulat, in communem vocabulorum librum retulit, id tantùm cum cæteris vna incluſum, ibique relictum voluit. Alphabeti autem hæc etiam ordine digeruntur.

[a] Lege Petri Nunneſij Præfat. ad huius Phrynici Atticiſtæ Epitomen, & Suid.

Floruit hic ſcriptor, imperante Romæ Marco Antonino Aug. eiúſque filio Commodo, cui etiam operis initium ita inſcribit: COMMODO CÆSARI PHRYNICHVS SALVTEM. Commodo itaque librum dedicans, dum in ſua ad eum præfatione ad diſcendi ſtudium hortatur, & opus hoc verbis extollit, ſeptem ſeſe ait, ſupra triginta in illum vſque diem compoſuiſſe libros; quos & imperatori obtulerit, ſeque alios totidem præter hos editurum promittit, ſi longior vitæ vſura daretur. Horum nos [b] ſex tantùm & triginta, vti dictum eſt, legimus, à prima littera ad extremam vſque deductos.

[b] Suidas ſeptem & quadraginta numerat: quædã etiã LXXIV. retuliſſe.

Etſi verò Imperatori eos libros ſe offerre ait, variis tamen eoſdem nuncupaſſe conſtat. Confeſtim enim primum illorum Ariſtocli cuidam mittit, eúmque velut ludum quendam [c] natali Ariſtoclis die accommodum fieri exoptat, quo ille ſe oblectet. Similiter & alterum librum, immò & tertium eidem inſcribit. Quartum dein Iuliano cuidam ciui ſuo, atque amico: addens id eo factum, quod Ariſtocli quidem ab initio opus exhibere deſtinaſſet; at poſtquam Cæſaris decreto Romæ in intimum conſilium adſcitus eſſet, hunc ſibi pro illo amicum ſociúmque honeſti laboris adoptaſſe, quo & iudice, & cognitore ſuorum ſcriptorum eſſet vſurus. Verùm iſta locutus, atque pollicitus, quintum tamen ſubinde librum Menodoro cuidam amico, & erudito viro exhibet: qui & reprehenderat, quod parcius antea illam de nominum inflexione quæſtionem agitaſſet.

[c] Quæ de mittendorum munerum natali die Alexand. ab Alex. lib. 2. Genial. c. 22. & ibi Tiraquel. Gul. Stuckius lib. 1 Conuiuial. c. 15. noster Mart. de Roa Cord. ſingulari libello.

ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΣ εἰρημένων λέξεων.

ρνϛ'. Dorothei Lexicon.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Δωροθέου περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων κατὰ στοιχεῖον. δῆλον δὲ ὡς οὐκ ἄχρηστον τοῖς φιλοπόνοις τὸ σύνταγμα.

ΜΟΙΡΙΔΟΣ ΑΤΤΙΚΙΣΤΗΣ.

ρνζ'. Mœriaa Atticiſtæ.

ΕΤΙ δὲ καὶ Μοίριδος ἀττικιστής: κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ τοῦτο τὸ πονημάτιον.

ΦΡΥΝΙΚΟΥ ΑΡΡΑΒΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΙΚΗΣ παρασκευῆς λόγοι λϛ'.

ρνη'. Phrynichi Lexicon, & Helladij.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Φρυνίχου ἀρραβίου σοφιστικῆς παρασκευῆς λόγοι λϛ'. ἔστι δὲ τὸ βιβλίον λέξεών τε συναγωγὴ, καὶ λόγων κομματικῶν. ἐνίων δὲ καὶ εἰς κῶλα παρατεινομένων τῶν χαριέντως τε καὶ καινοπρεπῶς εἰρημένων τε καὶ συντεταγμένων· πολλὰ δὲ αὐτῶν ἔστι καὶ ἐν τῇ Ἑλλαδίου τῶν λέξεων εὑρεῖν συλλογῇ. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διεσπαρμένα ἐν τῷ πλήθει τῆς συναγωγῆς: ἐνταῦθα δὲ ὁμοῦ τὰ τοιαῦτα συνηγμένα. ἐπεὶ καὶ Φρυνίχῳ μὲν τὰ τοιαῦτα συναγαγεῖν γέγονε σκοπός. Ἑλλάδιος δὲ λέξεις ἀθροίζων ἁπλῶς, καὶ εἴ τι τῶν τοιούτων συνέταξε τῷ κοινῷ λόγῳ τῶν λέξεων, καὶ ταῦτα συμπεριειληφὼς ἐναπέθετο. κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ αὕτη ἡ συναγωγή. ἤκμασε δὲ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου βασιλέως ῥωμαίων, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Κομμόδου, πρὸς ὃν καὶ τὴν* ἀρχὴν τοῦ συντάγματος ποιεῖται: ἐπιγράφων, Κομμόδῳ καίσαρι Φρύνιχος χαίρειν. ἀλλὰ Κομμόδῳ τὸ βιβλίον προσφωνῶν, κἀκείνῳ προοιμιαζόμενος, καὶ παραίνεσιν φιλομαθείας κατατιθέμενος, καὶ ἐξαίρων τῷ λόγῳ τὸ βιβλίον· ἐν οἷς λέγει λζ' αὐτῷ μέχρι τοῦ τότε καιροῦ συντετάχθαι λόγους, οὓς καὶ* ἀναθέσθαι λέγει τῷ βασιλεῖ: ἐπαγγέλλεται καὶ ἄλλους τοσούτους φιλοπονήσασθαι, τῆς ζωῆς αὐτὸν οὐ καταλιμπανούσης. ἡμεῖς δὲ (ὡς ἔφημεν) ἓξ καὶ τριάκοντα μόνους* ἀνέγνωμεν ἀπὸ τοῦ ἄλφα περιλαμβάνοντας μέχρι τοῦ ω. ἀλλ' εἰ καὶ τῷ βασιλεῖ φησι τοὺς λόγους ἀναθεῖναι: ὅμως διαφόροις αὐτοὺς φαίνεται προσπεφωνηκώς. καὶ αὐτίκα τὸν πρῶτον αὐτῶν τούτων λόγον Ἀριστοκλεῖ τινι γράφει, παιδιάν τινα τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ τοῦ Ἀριστοκλέους ἁρμόττουσαν φιλοτιμούμενος γενέσθαι τὴν γραφὴν, καὶ* συμπαίκτην ὑπάρχειν αὐτόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν δεύτερον λόγον αὐτῷ προσφωνεῖ, καὶ δὴ καὶ τὸν τρίτον. τὸν δὲ τέταρτον Ἰουλιανῷ τινι συμπολίτῃ καὶ φίλῳ προσφωνεῖ· καί φησιν, ὅτι Ἀριστοκλεῖ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἄριστον ἡ πραγματεία προσχειρισθῆναι· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος βασιλικῷ δόγματι τῆς ἐν Ῥώμῃ μεγάλης βουλῆς ἐγίνετο κοινωνὸς, τοῦτον ἀντ' ἐκείνου φίλον καὶ συνουσιαστὴν τῶν καλῶν λαβεῖν, καὶ αὐτῷ καὶ κριτῇ καὶ ἐπιγνώμονι χρῆσθαι τῶν συγγραφομένων, ἀλλ' οὕτως εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος, τὸν πέμπτον ὅμως λόγον Μηνοδώρῳ τινὶ φίλῳ τε καὶ πεπαιδευμένῳ ἀνδρὶ προσφωνεῖ, ὃς καὶ αἰτίαν ἐπήνεγκεν αὐτῷ τῆς ἐνδεῶς εἰρῆσθαι τὸ πρὸ τούτου περὶ κλήσεως ὀνομάτων πρόβλημα.

* ἀπαρχὴν τοῦ συγγράμματος.

* al. ἀναθεῖναι.

* [illegible]

* συμπαίστην.

ἐπι-

ἐπιτάξαντος δὲ Μηνοδώρου λέγειν, τὸν λόγον συντάττειν: ὑστερῆσαι δὲ, ὅτι τρία νοσήματα αὐτῷ συμπεσεῖν συνέβη, τὸ σύντροφον τῷ γήρᾳ στραγγουρίαν, καὶ διωλύγιόν τινα καὶ μακρὰν φρενῖτιν, καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ῥύσιν, καὶ ἔτι δὲ καὶ ἕτερα πλεῖστα τῶν ἀρρωστημάτων. εἰ μέντοι τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγεὶς ἐπιβιῴη, καὶ τὸ νῦν ἐπίταγμα εἰς πέρας ἀγαγεῖν ὑπισχνεῖται· καὶ εἴ τι ἄλλο προστάττοι, φιλοκαλίας τε καὶ πολυμαθείας καὶ καινότητος ἐχόμενον. ἀλλὰ καὶ τὸν ἕκτον λόγον τῆς σοφιστικῆς ταύτης παρασκευῆς ἄλλῳ τινὶ πάλιν Τιβερίνῳ προσφωνεῖ. καὶ δὴ καὶ τὸν ἕβδομον ἑτέρῳ Μηνοφίλῳ, ὃν καί φησι παιδείας εἰς ἄκρον ἥκοντα, καὶ ῥήσεις ὁλοκλήρους πρὸς τὰς ἀποδείξεις συντελούσας τοῦ ἕκτου λόγου τῆς σοφιστικῆς παρασκευῆς παραθεῖναι· καὶ προτρέπει καὶ αὐτὸν, ἐπὶ πλεῖστον ταύτας ἀθροίζειν τοῖς συγγράμμασι. τὸν μέντοι ὄγδοον πάλιν Ἰουλιανῷ ἀνατίθησι, καὶ αἰτεῖται αὐτὸν, εἴ τι ἀτελῶς εἴρηται (ἅτε δὴ καὶ μετὰ* νόσου γράφοντι) ταῦτα διαθεῖναι πρὸς διόρθωσιν, τὸν δὲ θ'. Ῥουφίνῳ. φάσκων, αἴτιον μὲν τοῦ ἀπάρξασθαι τῆς γραφῆς Ἀριστοκλέα γενέσθαι· τοῦ δὲ ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν, αὐτὸν αἴτιον ἔσεσθαι: ὅτι ἐντυχὼν τοῖς γεγραμμένοις, τό, τε χρήσιμον συνιδεῖν ἔχει, καὶ ἐπαινέσειε τὸν πόνον. τὸν δὲ δέκατον πάλιν ἐπαναστραφεὶς πρὸς Ἀριστοκλέα, συντάττει. ὁ δὲ ἐφεξῆς Μηνοδώρῳ προσπεφώνηται πάλιν, ἐν ᾧ καὶ Ἀριστείδου τοῖς λόγοις, ὥς φησιν, ἐντυχὼν, ἄρτι τό, τε ἀκμάζοντος, πολὺν τοῦ ἀνδρὸς ἔπαινον ποιεῖται. καὶ Μαρκιανόν φησι, τὸν κριτικὸν συγγραφέα ὑπερορᾶν μὲν Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, τὰς δὲ Βρούτου τοῦ Ἰταλοῦ ἐπιστολὰς προκρίνειν, καὶ κανόνα τῆς ἐν λόγῳ ἀρετῆς ἀποφαίνειν. ταῦτα δὲ οὗτός φησιν, οὐχ τὴν τοιαύτην κρίσιν ἀποδεχόμενος, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ θαυμάζειν, εἴ τινες καὶ τῆς Ἀριστείδου δόξης ἐλάττονα τὸν ἄνδρα νομίζουσιν, οὕτω κλέους τοῦ ἐν λόγοις εἰς ἄκρον ἐλάσαντα. ἥψατο γὰρ ὁ φθόνος ὑπ' ἐνίων πεμπόμενος καὶ Ἀριστείδου, ὥσπερ καὶ ἄλλων πολλῶν παιδείᾳ διενεγκότων. ἀλλ' ὁ μὲν ἑνδέκατος Μηνοδώρῳ ἐπιπεφώνηται: τῶν δὲ ἐφεξῆς, ἵνα [μὴ] καὶ ἡμεῖς κατ' ἐκεῖνον πολυλογίας αἰτίαν λάβοιμεν, ὁ μὲν Ῥηγίνῳ, ὁ δὲ πάλιν Ἀριστοκλεῖ, ὁ δὲ Βασιλείδῃ τῷ Μιλησίῳ σοφιστῇ προσπεφώνηται. ἐν ᾧ φησιν αὐτίκα τοῦ ἀνακύψαι τῆς νόσου, ποιήσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν γραφὴν, καὶ αἰτεῖται τῶν διὰ τὴν νόσον, ὡς εἰκὸς, αὐτῷ ἐν τῷ γράμματι παρασφαλέντων ἐπιθεῖναι τὴν διόρθωσιν. οἱ δὲ λοιποὶ σύμπαντες λόγοι, οὓς ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, τῷ Μηνοφίλῳ πάλιν, μέχρι τοῦ ω ἀνετέθησαν. χρήσιμον δὲ δηλονότι τὸ βιβλίον τοῖς τε συγγράφειν καὶ ῥητορεύειν ἐθέλουσιν: αὐτὸς δὲ διακρίνεσθαί φησι τὰς συνειλεγμένας αὐτῷ φωνὰς τοῦτον τὸν τρόπον. τὰς μὲν γὰρ αὐτῶν ῥήτορσιν * ἀποδίδοσθαι, τὰς δὲ τοῖς συγγραφεῦσι, τὰς δὲ συνουσίαις ἐφαρμόζειν, ἐνίας δὲ καὶ εἰς τὰς σκωπτικὰς ὑπάγεσθαι λαλιὰς, ἢ καὶ εἰς ἐρωτικοὺς ἐκφέρεσθαι τρόπους. εἰλικρινοῦς δὲ καὶ καθαροῦ καὶ ἀττικοῦ λόγου κανόνας καὶ στάθμας, καὶ παράδειγμά φησιν ἄριστον Πλάτωνά τε καὶ Δημοσθένην μετὰ τοῦ ῥητορικοῦ τῶν ἐννέα χοροῦ, Θουκυδίδην τε καὶ Ξενοφῶντα, καὶ Αἰσχίνην τὸν Λυσανίου τὸν Σωκρατικόν.

* νόσῳ

Bruti piſtolæ

* ἀποδίδοσθαι

PHRYNIC.

Iubente ergo Menodoro ſententiam dicere, hunc ſe ait librum conſcripſiſſe. Serius autem id præſtitiſſe, quòd in tria morborum genera incidiſſet, in vrinæ nimirum ſtillicidium, ſenectutis comitem, in diuturnum grauéque mentis delirium, & ſanguis è ventre fluxum, morbóſque alios quamplurimos. Si quidem autem his aliquando liberatus ſupereſſet, & hóc opus ad exitum adducturum ſe pollicetur, & ſi quid forte aliud ipſe iubeat ab honeſta doctáq; nouitate non alienum. At ſextum nihilominus librum *rhetorici* huius *apparatus*, iterum alij cuidam Tiberino dedicat.

Vt & ſeptimum alteri Menophilo, quem ad ſummum eruditionis culmen perueniſſe ait, & integras etiam loquendi formulas ſuppeditaſſe; non parum profuturas ad ea comprobanda, quæ ſexto huius *oratorij apparatus* libro traduntur. Exhortari ergo etiam hunc ad voces huiuſmodi quamplurimas ſcriptis amplificandas. Octauum rurſum Iuliano dedicat, rogátque ſi quid minus perfectum exciderit morbo laboranti, corrigere ne grauetur. Nonum Ruffino inſcribens, Ariſtoclem ait huic anſam ſcriptioni dediſſe: quod autem ad finem eadem deducta ſit, ipſum auctorem futurum: propterea quòd nactus ea quæ hactenus erant edita, & vtilitatem eorum agnouerit, & laborem probauerit. Decimum porrò, gradu iterum reducto, ad Ariſtoclem refert. Sequens quoque Menodoro rurſum offertur: Vbi & in Ariſtidæ etiam tum vigentis [a] orationes ſe ſe incidiſſe affirmat, ac virum laudibus in cœlum tollit. Refert & Marcianum eum qui *Critica* conſcripſit, Platone atque Demoſthene deſpecto, Bruti Romani [b] epiſtolas cæteris anteponere, atque hunc pro norma omnis in dicendo virtutis ſtatuere. Quæ quidem à Phrynicho allata ſunt, non quod hoc iudicium ipſe probaret; at ne quis miretur, ſi quidam Ariſtidis gloria ſuperatum exiſtiment hunc virum, qui ad ſummum in orationibus gloriæ decus perueniſſet. Læſit enim nonnullorum inuidia ipſum quoque Ariſtidem, vt & alios plurimos doctrina excellentes viros. Vndecimus quoque idem dicatur Menodoro. Sequentium verò (ne & nos hîc loquacitatis nimiæ cum illo incuſemur) alius quidem liber Rhigino, alius Ariſtocli, rurſum alius Baſilidi Mileſio Sophiſtæ nuncupatur: in quo ait, ſimul vt à morbo recreatus eſſet, hunc ſe ad illum ſcripſiſſe: poſtulátque errata, quæ morbi vitio, vt fit, accidiſſent, lima ſua emendet.

Reliquos omnes libros, quos quidem nos vidimus, Menophilo rurſum vſque ad Ω obtulit.

Vtile ſanè hoc opus eſſe conſtat, cùm ſcribendi, tum bene dicendi ſtudioſis. Collectas autem à ſe voces ad hunc modum diſcernere ſe ait, vt aliæ oratoribus tribuantur, aliæ hiſtoricis adiudicantur, aliæ familiari aptentur ſermoni: non nulla etiam vocabula conuitiis ſubſeruiant, ad hæc & in amatoriis adhibeantur. Sinceri deinde puri & Attici ſermonis regulam, normam atque exemplum eſſe præſtantiſſimum vult, Platonem atque Demoſthenem, cum reliquo nouem Græciæ oratorum choro. Thucydidem quoque & Xenophontem, & [c] Æſchinem illum Lyſanij F. *Socraticum* appellatum.

[a] De quibus infr. Cod. CCXLVI. & ſeq.

[b] Quas à breuitate commẽdatas refert Plutarch. in eius vita inſit, exſtántque LXX. à Mithridate olim collectæ, & nuper Græcè ac Latinè euulgatæ in Germania.

[c] De quo item ſup. Cod. LXI.

PHRYNIC.

a Veteris Comœdiæ ſcriptoribus.

Critiam item Calæſchri F. & Antiſthenem cum germanis eius orationibus duabus de Cyri & Vlyſſis laudibus. E comicis Ariſtophanem cum [a] ſuis; vbi quidem Atticos imitentur. De tragicis Æſchylum illum maximè grandiloquum ac Sophoclem ſuauem, & vſquequaq; ſapientem Euripidem. Hos cæteris omnibus anteponit ſiue oratoribus, ſiue hiſtoricis, ſiue poëtis. Ex his tamen rurſum cæteris præfert, quos (ait) ne ipſe quidem Momus reprehenderit, aut omnino acceſſerit; non etiam ſi maximè DEVS ille, quem [b] *Corycæum* fabulæ indigitant, illis inhiaſſet. Platonem indicat, Demoſthenem, & Lyſanij F. Æſchinem, propter huius [c] ſeptem dialogorum excellentiam: quos etiam quidam ſcriptis eius eximentes, ad Socratem referunt. Sed hæc hactenus.

b Vide Suidã & Adagia.

c Quot in eius vita Laert. Biogenes enumerat. In quibus & Axiochus, ſeu de morte, ab Harpocratione quoque eidem tributus: etſi hodie, ſed falſo, Platoni adſcribitur. Vide & Suidam in Æſchine.

Scriptor hic, ſi quis alius, varia tinctus eſt doctrina, verboſus alioqui, & modum excedendo redundans. Enimuerò ipſum hoc opus, nihil neceſſariorum omittendo, quinta totius parte potuit abſoluiſſe, cùm interim illud ipſe, intempeſtiua ſua verborum profuſione, inutilem extenderit in vaſtitatem. Ita dum elegantis ac venuſtæ orationis ſiluam aliis accumulat, ne illa quidem ipſa, de qua cæteris præcepta tradit, rectè ſatis Phrynichus eſt vſus.

Κριτίαν τε τὸν Καλαίσχρου, καὶ Ἀντισθένην μετὰ τῶν γνησίων αὐτοῦ δύο λόγων, τοῦ περὶ Κύρου καὶ τοῦ περὶ *Ὀδυσσέως. τῶν μέντοι κωμῳδῶν Ἀριστοφάνην μετὰ τῶν οἰκείων, ἐν οἷς ἀττικίζουσι χοροῦ, καὶ τῶν τραγικῶν Αἰσχύλον τὸν μεγαλοφωνότατον, καὶ Σοφοκλέα τὸν γλυκύν, καὶ τὸν πάνσοφον Εὐριπίδην. τούτους προκρίνων τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων καὶ ποιητῶν: ἐξ αὐτῶν πάλιν προτάττει, οὓς ἂν φησιν οὐδ' αὐτὸς ὁ μῶμος καταμέμψαιτο, οὐδ' εἴ τις δαίμων ὁ μυθολογούμενος κωρυκαῖος εἰ ἐπετύγχανοι, *χωρήσειεν. ἔστι δ' εἰσὶ Πλάτων καὶ Δημοσθένης, καὶ ὁ τοῦ Λυσανίου Αἰσχίνης διὰ ἀρετὴν τῶν ἑπτὰ διαλόγων· ἃ καὶ ἀφαιρούμενοί τινες τῶν συγγραμμάτων Σωκράτει προσνέμουσιν. ἀλλ' ἐν τοσούτῳ περὶ τούτων. Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεύς, εἴ τις, πολυμαθέστατος· ἄλλως δὲ λάλος καὶ περιττός. καὶ γὰρ καὶ ταύτην τὴν πραγματείαν, μετὰ τοῦ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων παραλιπεῖν, ἐνὸν μηδ' εἰς *πέμπτον μέρος τοῦ ὅλου συγγράμματος ἀπαρτίσαι, αὐτὸς ἀκαιρολογῶν, εἰς πλῆθος ἐξέτεινε δύσχρηστον. καὶ καλοῦ καὶ ὡραίου λόγου ὕλην ἄλλοις συναθροίζων, αὐτὸς οὐ λίαν τοιούτῳ περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλων ἐχρήσατο ὁ Φρύνιχος.

* ὀδυσσείας.

* χαρήσειεν χαιρήσειεν.

* εἰς.

CLIX.

ISOCRATIS *Orationes XXI.*
& Epiſtolæ IX.

a Huius non eſſe hanc Parænesin, ſed alterius cuiuſdam Iſocratis, diſputat M. Ant. Muretus lib. I. Variarum lect. & alij.

b Immò Thebanis, pene nulla Græcorum elementorum mutatione κατὰ θηβαίων, hic reſtituendo.

c De quo videndus Diod. Siculus lib. I. cap. 2. extremo.

d Cic. de ſenectute & Lucia: Εἰ μακρόβιοι.

LEGIMVS ISOCRATIS *Oratoris vnam ſupra viginti orationes, & Epiſtolas nouem.* Deliberatiui quidẽ generis Orationes habet [a] *ad Demonicum & ad Nicoclem*, quæ admonitiones continent perutiles; & *alteram item ad Nicoclem, vnámque de Pace. Panegyrico* autem etſi illa propoſita deliberatio videatur, qua Græcis, concordia inter ipſos inita, ſociali bello barbaros eſſe oppugnandos perſuadeatur, longè tamen maxima illius Orationis pars in Athenienſium laudibus recenſendis conſumpta eſt. *Areopagiticus* quoque in ſuaſoriarum numero, Athenienſes ad virtutem incitat, cùm à maiorum laudibus, tum eorum reprehenſione, qui adhuc ſuperſtites eſſent. *Plataïcus* item deliberatio eſt, vti & *Archidamus* qui inſcribitur, Lacedæmonios ad bellum cum [b] Athenienſibus ſuper Meſſeniis gerendum hortatur. At oratio illa *Contra Sophiſtas* inſcripta, eoſdem à ſe diſſidentes accuſat. Sequens deinde, quod titulus ipſe præfert, [c] *Buſiridem* laudat. Vndecima *Encomium* eſt *Helenæ.* Duodecima vero Euagoræ laus, vnde & *Euagoras* inſcribitur, Nicocli eiuſdem filio dedicata. Oratio ſequens, cui *Philippi* titulus eſt, ſuaſorij rurſum generis, Philippum adhortatur, vt & Græcorum ſtudeat concordiæ, & de communi aduerſus barbaras Aſiæ gentes expeditione adiuuanda cogitet. *Panathenaïcus* laudatio eſt vrbis Athenarum, maiorúmque eius illuſtrium: quam ſe [d] ſcribere cœpiſſe ait, annos iam natum quatuor & nonaginta: morbo autem graui triennium vexante, tertio demum ante centeſimum ætatis annum ad exitum eam adduxiſſe. Oratio vero, cui *de permutatione* titulus, iudicialis eſſe videtur, continétque purgationem eorum, quibus Iſocratẽ Lyſimachus eſſet calumniatus.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΤΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ
λόγοι κά, καὶ ἐπιστολαὶ θ'.

ρνθ'.

Iſocratis orationes XXI. & Epiſtolæ IX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος λόγοι κά. καὶ ἐπιστολαὶ θ'. συμβουλευτικοὶ μὲν τῶν αὐτοῦ λόγων εἰσὶν ὅ, τε πρὸς Δημόνικον καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα, χρησίμους παραινέσεις περιέχοντες, καὶ ἔτι ὁ δεύτερος πρὸς Νικοκλέα, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ ὁ πανηγυρικὸς δὲ σκοπὸν ἔχειν ὑποτίθεται τὴν συμβουλήν, δι' ἧς ὁμόνοιά τε πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἕλλησι, καὶ κοινὸς ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους καταπραχθείη πόλεμος. τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λόγου εἰς τὰ τῶν ἀθηναίων ἐγκώμια κατατρίβεται. καὶ ὁ ἀρεοπαγιτικὸς δὲ τῶν συμβουλευτικῶν ἐστι, προτρέπων τοὺς ἀθηναίους ἐπ' ἀρετήν, ἐξ ἐπαίνου μὲν τῶν προγεγονότων, καταδρομῆς δὲ τῶν *ἔτι τῶν βιβλίῳ περιόντων. καὶ ὁ πλαταϊκὸς δέ, συμβουλευτικός ἐστι. καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος δὲ ἀρχίδαμος, συμβουλευτικός ἐστι, καὶ παρακαλεῖ λακεδαιμονίους ἐπὶ τὸν κατ' ἀθηναίων πόλεμον, ὑπὲρ μεσσηνίων. ὁ δὲ κατὰ τῶν σοφιστῶν ἐπιγραφόμενος, κατηγορία τῶν ἀντιπολιτευομένων αὐτῷ ἐστι σοφιστῶν. ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος, Βουσίριδος αὐτῷ ἐστιν ἐγκώμιον, ὥσπερ καὶ ἐπιγέγραπται. ὁ δὲ ἑνδέκατος, Ἑλένης ἐγκώμιον. δωδέκατος, Εὐαγόρου ἐγκώμιον, ὃς Εὐα[illegible] ἐπιγράφεται, προσπεφωνημένος Νικοκλεῖ τῷ υἱεῖ. ὁ δὲ ἐπιγραφόμενος Φίλιππος, συμβουλευτικός ἐστι, Φιλίππῳ συμβουλεύων τῆς τε τῶν ἑλλήνων φροντίζειν ὁμονοίας, καὶ τῆς κατὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ βαρβάρων στρατείας. ὁ δὲ παναθηναϊκός, ἐγκώμιόν ἐστι τῆς ἀθηναίων πόλεως καὶ τῶν προγόνων. ὃν ἀπάρξασθαι μὲν φησι συγγράφειν ἐννενήκοντα καὶ τέτταρα ἔτη ἄγων ἡλικίαν: νόσου δὲ χαλεπῆς τριετίαν κατασχούσης ἐν τῷ ἐννενηκοστῷ ἑβδόμῳ εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸν λόγον. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀντιδόσεως ἐπιγραφόμενος λόγος, δικανικός τις εἶναι δοκεῖ, καὶ ἀπολογίαν ἔχων ὧν Λυσίμαχος κακῶς εἶπεν Ἰσοκράτ[illegible].

δύο δὲ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ὄντι ἔτος αὐτὸς μέγιστος ὢν τῶν ἄλλων λόγος συνετάγη. ἔστι δ' ὁ λόγος σύμμικτος καὶ ποικίλος μᾶλλον, ἢ οἱ ἄλλοι. παρατίθεται δὲ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων περικοπάς τινας· ἐξ ὧν οὐ φθείρειν τοὺς νέους, ἀλλ' ὠφελεῖν τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυσιν ἑαυτόν. δικανικὸς δὲ καὶ ὁ πρὸς Καλλίμαχον· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ * Αἰγινητικὸς ὑπὲρ κλήρου ἀγωνιζόμενος, τῶν δικανικῶν δὲ καὶ ὁ πρὸς Εὐθύνουν * ὑπὲρ Νικίου, καὶ ὁ τραπεζιτικός, καὶ ὁ πρὸς Λοχίτην, ὕβρεως καὶ πληγῶν δίκην ἀπαιτῶν. οὕτω μὲν καὶ τοσούτους ἔγνωμεν Ἰσοκράτους λόγους, ἕνα καὶ εἴκοσιν ὄντας, τῶν δὲ ἐννέα ἐπιστολῶν αὐτοῦ μία μέν ἐστι πρὸς Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον· ἑτέρα δὲ πρὸς Ἀρχίδαμον καὶ πρὸς Φίλιππον δύο· μία δὲ πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς Ἀντίπατρον, ἄλλη. καὶ δὴ καὶ πρὸς Τιμόθεον, καὶ πρὸς τοὺς Μιτυληναίων ἄρχοντας, θ'. εἵλετο μὲν οὖν ὁ ῥήτωρ σοφιστεύειν μᾶλλον, ἢ τῶν κοινῶν προστατεῖν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐννέα ῥήτορες, ὧν καὶ Δημοσθένης ἦν, εἵλετο· καίτοι καὶ πρὸ ἐκείνων τοῖς τῆς ῥητορικῆς ἀκμάζων λόγοις, καὶ κατ' ἐκείνους τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν οὐκ ἐλαττούμενος. κέχρηται δὲ μάλιστα μέν, ὡς αὐτίκα τοῖς ἀναγινώσκουσι δῆλον, εὐκρινείᾳ καὶ καθαρότητι· πολλήν τε ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐργασίαν τῶν λόγων ἐπιδείκνυται· ὥστε καὶ εἰς περιττόν πω διεκπίπτειν τὸν κόσμον, καὶ τὸ ἐπιμελές, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τῆς ἐργασίας πλεονάζον παρ' αὐτοῦ οὐ τὸ γόνιμον μᾶλλον τῶν ἐπιχειρημάτων, ἢ τὸ ἀπειρόκαλον παρίστα. ἦθος δὲ καὶ ἀλήθεια καὶ γοργότης οὐδὲ μέτεστι παρ' αὐτοῦ. μεγέθους δὲ αὐτοῦ, ὅσον εἰς τὸν πολιτικὸν ἐναρμόζει λόγον, ἄριστα καὶ παραπλησίως κέκραται τῇ σαφηνείᾳ. ἄτονος δὲ πλέον τοῦ δέοντος ὁ λόγος, οὐχ ἥκιστα δὲ αὐτοῦ σμικρολογίαν καὶ τὸ πρόσκορες τῶν παρισώσεων αἰτιᾶται. ἀλλὰ ταῦτά φαμεν πρὸς τὴν ἐν λόγοις αὐτοῦ ἀρετὴν τὸ * ἐμπίπτον ἐκείνης καὶ ἀνόμοιον ἐνδεικνύμενοι. ἐπεὶ * πρός γε ἐνίων γράφειν λόγους ἐπαιρομένων, ἀρεταὶ ἂν δόξωσι καὶ τὰ ἐκείνου ἐλαττώματα.

* al. αἰγινικὸς. * al. ὑπερνικίου. * ἐκπίπτον * πρὸς ἄλλ. τῶν

hanc anno ætatis octogeſimo ſecundo, orationum [a] cæterarum maximam conſcripſit, & miſtam quidem eam magiſq; variam, quã è reliquis vllã, inſertis inſuper [b] aliarũ eius orationum ſegmentis, quibus non corrumpere ſe iuuentutem, ſed rem iuuare publicam oſtendit. Forenſis æque eſt & illa *contra Callimachum*: ſimiliter & *Aeginetica*, de hæreditate contendens. Iudiciorum quoque ſunt, oratio [c] *aduerſus Euthynum pro Nitia*, & *Tapezitica*, & *aduerſus Lochitem*, iniuriarum plagarúmque pœnam repoſcens. Has quidem Iſocratis orationes [d] vnam & viginti legimus.

Iam è nouem ipſius epiſtolis, vna eſt ad Dionyſium Siciliæ Tyrannum, altera ad Archidamum, duæ ad Philippum, vna ad Alexandrum, alia ad Antipatrum. Quin & ad Timotheum, & ad Mitylenæorum Magiſtratus nona.

Cæterum Orator iſte Rhetoricæ artis præceptiones diſcipulis tradere maluit, quam vt reliqui nouem Græciæ Oratores [quos inter & Demoſthenes) Remp. gerere: tametſi vt ante horum tempora dicendi laude clarebat, ita nec eorum temporibus vlli gloria cederet. Maxima eſt in eo, vt cuiuis legenti ſtatim patet, orationis diſtinctio ac puritas; tantámque in eadem elaboranda accurationem præfert, [e] vt in ſuperuacaneum quoque incidat ornatum diligentiámque. Quin operoſus nimis hic eius conatus, non tam argumentis fœcundum, quam decoris ſeruandi parum ſtudioſum eum declarat. Iam neque lenior ſaltem affectus vllus, neque ſimulatione carens ſinceritas, neque incitatior paulo dicendi vlla vis in eo deprehenditur. Granditatis dumtaxat tantum, quantum ad ciuilem orationem ſatis eſt, non male, & pari fere cum perſpicuitate ab eo adhibetur. etſi iuſto languidior eius ſit oratio, nec parum illa membrorum æqualium ad faſtidium vſque copia, minutam eius anxiámque diligentiam arguat. Verum hæc aduerſus eius in dicendo præſtantiam dicta ſint, ad ea tantummodo indicanda, in quibus lapſá, ſibique diſſimilis eius virtus fuit. nam cum quibuſdam certe, qui orationes ſcribere inſtituunt, comparatus, etiam vitia ipſius in virtutibus numerari queant.

ISOCRAT.

a *Intellige Iudicialium. Alioquin omniũ longiſſima Panathenaica, & hinc Panegyrica.*

b *Præſertim Panegyrica, & de pace.*

c *Quæ & Ἀμάρτυρος vulgo inſcribitur.*

d *Vna tamen hic ſiue Auctori ſiue Librario excidit.* περὶ ζεύγους, De bigis, *& vna item Epiſtola.*

e In compoſitione adeò diligens, *ait Quintil. libr.* 10. vt cura eius reprehẽdatur.

SCHOLION.

Habes ſyllabum ISOCRATIS *Orationum, & Epiſtolarum. Intercidiſſe autem quædam, idoneos teſtes habeo. Orationes enim quatuor deſiderat Dionyſius Halicarnaſſeus, Cæcilius Romanus ſeptem, undecim Suidas. Epiſtolarum verò vnam ad Antipatrum legit Photius, nos quærimus. Nam ad Archidamum, quæ hactenus latuit è Cod. Ful. Vrſini Rom. hominis doctiſſimi deſcriptam, & iam Latinè vtcumque loquentem, volentes damus. Duas autem ad Philippum; & ad Iaſonis liberos alteram, inuiſas Photio, vulgatas obſeruo.*

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΑΡΧΙΔΑΜΩ, Λακεδαιμονίων βασιλεῖ.

ΕΙΔΩΣ, ὦ Ἀρχίδαμε, πολλοὺς ὡρμημένους ἐγκωμιάζειν σε, καὶ τὸν πατέρα, καὶ τὸ γένος ὑμῶν· εἱλόμην τοῦτον μὲν τὸν λόγον, ἐπειδὴ λίαν ῥᾴδιος ἦν ἐκείνοις παραλιπεῖν. αὐτὸς δέ σε διενοούμην παρακαλεῖν ἐπὶ στρατηγίας καὶ στρατείας οὐδὲν ὁμοίας ταῖς νῦν ἐνεστηκυίαις· ἀλλ' ἐξ ὧν μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιος γενήσῃ καὶ τῇ πόλει τῇ σαυτοῦ, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι.

ISOCRATES ARCHIDAMO *Lacedæmoniorum Regi.*

COGNITO, Archidame, quam multi te, [a] parentémque tuum, cum [b] veſtro genere vniuerſo, laudib. ornare aggreſſi eſſent: eam ipſis dicendi materiam, cum facilis admodum eſſet & obuia, relinquendam putaui. Illud enim mihi in animo eſt, hortari te, non ad eiuſmodi expeditionem aliquam, quales hoc tempore ſuſcipiuntur: ſed ad ea, ex quibus ciuitati non minus tuæ, quam Græciæ plane vniuerſæ commodorum maximorum auctor futurus ſis.

a *Ageſilaum de cuius vita Xenoph. & Plutar.*

b *Heraclidarum.*

ISOCRAT. Neque vero iſtud ſcribendi argumentum delegi, quod neſcirem, quidnam eſſet ad pertractandum facilius: ſed ex eo potius, quod certo ſcirem, quam arduum foret parúmque obuium adinuenire tibi, quas geras res, præclaras, magnas, vtiles, cum tamen virtutes veſtras laudare non ita magna cum difficultate potuiſſem. Neque enim de meo adferre, quæ de his dicerentur, opus fuiſſet: quando ex ipſis per vos geſtis rebus, talis mihi ac tanta dabatur laudandi facultas, vt quæ de aliis prædicantur laudes, ne vel tantillum cum ea conferri poſſint, qua vos celebrati eſtis. Quiſnam enim aliquando vel ab Hercule Iouéque ipſo genus ducentium nobilitatem ſuperet, quam omnes æquè conſentiunt in vobis ſolis inueniri: vel virtutem eorum, qui Doricas in Peloponeſo vrbes condiderunt, atque hanc regionem vniuerſam tenuerunt: vel illam prœliorum trophæorúmque multitudinem, quæ veſtro ductu atque auſpiciis facta ſtatutáque ſunt? Quînam etiam dicendi materia deeſſe poſſit ei, qui velit cum fortitudinem ac temperantiam totius ciuitatis, tum à veſtris maioribus inſtitutum Reip. ſtatum percenſere? Quam item non licuiſſet adhibere orationem ad explicandam cum parentis tui prudentiam, tum eius in aduerſis rei gerendæ rationem, tum illud, quod eo regnante in ipſa vrbe commiſſum eſt prœlium? In quo tunc quidem prœlio, poſtquam Dux tu ipſe creatus cum paucis aduerſus multos pugnando omnibus antecelluiſti, vrbem ſimul ipſam ſeruaſti. Quo quid præclarius ab vllo adferri poſſit? Neque enim vel vrbes expugnare, vel hoſtium magnum numerum interimere magnum adeo eſt, aut honorificum, vt fuit è tantis periculis liberare patriam; non illam vulgarem aliquam, ſed quæ tantopere virtutis cauſa emineret. De quibus nemo non dico cum oſtentatione, ſed plane narrando diſſeruerit, neque cum verborum ornatu, ſed enumerando duntaxat, & ſine diſcrimine quiduis effundendo dixerit; qui non ex eo magnam ſibi laudem parauerit.

Ego itaque, qui vel de his poteram ſatis multa dicere, illud quoque ſentio: Facilius in primis eſſe de præteritis copioſè diſſerere, quam de futuris admonendo, verba facere. Omnes deinde homines maiorem habere gratiam ſuis laudatoribus, quam conſilia ſuggerentibus, quando illos vt ſui ſtudioſos libenter excipiunt, hos vero, ſi forte iniuſſi admonent, pro turbatoribus habent.

Quæ etſi omnia ſatis prouidi antea, nihilo tamen ſecius ab his, quæ ad gratiam ineundam dicenda eſſent, abſtinere volui; de iis tantummodo dicturus, quæ nemo alius auſit. ratus decere eos, qui de æquitate atque prudentia cum æqualibus certant, nequaquam illa ſibi deligere, quæ ipſi facillimè oratione perſequi poſſint, ſed quæ difficillimè perſuaderi queant: neque rurſum ea, quæ auditu ſint iucundiſſima; ſed ex quibus emolumenti plurimum adferant, cum ciuitatibus ſuis, tum Græcis omnibus, quorum ego modo cauſa ad te acceſſi.

Magnam autem hîc mihi admirationem concitant cæteri, quibus vel agendi eſt, vel dicendi aliqua facultas, quod nulla vnquam de communibus rebus illorũ animos cogitatio ſubeat, neq; infelicis Græciæ cõmiſeratione ducãtur, cuius iã ſtatus miſerandũ in modũ adeo deformatus eſt.

ταύτην δ' ἐποιησάμην τὴν αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶν τὸν λόγον τὸν εὐμεταχειριστότερον· ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς, ὅτι πράξεις μὲν εὑρεῖν καλὰς καὶ μεγάλας καὶ συμφερούσας χαλεπὸν καὶ σπάνιόν ἐστιν· ἐπαινέσαι δὲ τὰς ἀρετὰς τὰς ὑμετέρας ῥᾳδίως οἷός ἂν ἐγενόμην. οὐ γὰρ ἔδει με παρ' ἐμαυτοῦ πορίζεσθαι τὰ λεχθησόμενα περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἐκ τῶν ὑμῖν πεπραγμένων τοσαύτας ἂν καὶ τοιαύτας ἀφορμὰς ἔλαβον, ὥστε τὰς περὶ τῶν ἄλλων εὐλογίας μηδὲ κατὰ μικρὸν ἐναμίλλους γενέσθαι τῇ περὶ ὑμᾶς ῥηθείσῃ. πῶς γὰρ ἄν τις ἢ τὴν εὐγένειαν ὑπερεβάλλετο τῶν γεγονότων ἀφ' Ἡρακλέους καὶ Διὸς, ἣν πάντες ἴσασι μόνοις ὑμῖν ὁμολογουμένως ὑπάρχουσαν; ἢ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τὰς Δωρικὰς πόλεις κτισάντων, καὶ τὴν χώραν ταύτην κατασχόντων· ἢ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων καὶ τῶν τροπαίων, τῶν διὰ τὴν ὑμετέραν ἡγεμονίαν καὶ βασιλείαν σταθέντων; τίς δ' ἂν ἠπόρησε διεξιέναι βουληθεὶς τὴν ἀνδρείαν ὅλην τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνην καὶ πολιτείαν τὴν ὑπὸ προγόνων τῶν ὑμετέρων συνταχθεῖσαν; πρὸς οἷς δὴ ἂν λόγοις ἐξεγένετο χρήσασθαι περὶ τῆς φρονήσεως τοῦ σοῦ πατρὸς, καὶ τῆς ἐν ταῖς συμφοραῖς διοικήσεως, καὶ τὴν μάχην τὴν ἐν τῇ πόλει γενομένην· ἧς καὶ ἡγεμὼν σὺ καταστὰς, καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς κινδυνεύσας, καὶ πάντων διενεγκὼν, αἴτιος ἐγένου τῇ πόλει τῆς σωτηρίας. οὗ κάλλιον ἔργον οὐδεὶς ἂν ἐπιδείξειεν. οὔτε γὰρ πόλεις ἑλεῖν, οὔτε πολλοὺς ἀποκτεῖναι τῶν πολεμίων, οὕτω μέγα καὶ σεμνόν ἐστιν ὡς εἴη, τῶν τοιούτων κινδύνων σῶσαι τὴν πατρίδα μὴ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν τοσοῦτον ἐπ' ἀρετῇ διενεγκοῦσαν. περὶ ὧν μὴ κομψῶς, ἀλλ' ἁπλῶς διελθὼν, μηδὲ τῇ λέξει κοσμήσας μόνον, ἀλλ' ἐξαριθμήσας καὶ χύδην εἰπών· οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν εὐδοκιμήσειεν. ἐγὼ τοίνυν δυνηθεὶς ἂν καὶ περὶ τούτων ἐξαρκούντως διαλεχθῆναι, κἀκεῖνο γινώσκω· πρῶτον μὲν, ὅτι ῥᾷόν ἐστι περὶ τῶν γεγενημένων εὐπόρως ἐπιδραμεῖν, ἢ περὶ τῶν μελλόντων νουνεχόντως εἰπεῖν. ἔπειθ', ὅτι πάντες ἄνθρωποι πλείω χάριν ἔχουσι τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἢ τοῖς συμβουλεύουσι. τοὺς μὲν γὰρ ὡς εὔνους ἀποδέχονται· τοὺς δ' ἂν μὴ κελευσθέντες παραινῶσιν, ἐνοχλεῖν νομίζουσιν. ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ταῦτα προειδὼς, τῶν μὲν πρὸς χάριν ἂν ῥηθησομένων ἀπεσχόμην· περὶ δὲ τοιούτων μέλλω λέγειν, περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν ἄλλος τολμήσειεν. ἡγούμην γὰρ δεῖν τοὺς [περὶ] ἐπιεικείας καὶ φρονήσεως ἀμφισβητοῦντας, μὴ τοὺς ῥᾴστους προαιρεῖσθαι τῶν λόγων· ἀλλὰ τοὺς ἐργωδεστάτους· μηδὲ τοὺς ἡδίστους τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλ' ἐξ ὧν ὠφελήσουσι καὶ τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἐφ' ὅπερ ἐγὼ τυγχάνω νῦν ἐφεστηκώς. θαυμάζω δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν πράττειν ἢ λέγειν δυναμένων, εἰ μηδὲ πώποτ' αὐτοῖς ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, μηδ' ἐλεῆσαι τὰς τῆς Ἑλλάδος δυστυχίας οὕτως αἰσχρῶς καὶ δεινῶς διατιθεμένης.

ἧς οὐδεὶς παραλέλειπται τόπος, ὃς οὐ γέμει καὶ μεστός ἐστι πολέμου καὶ στάσεων καὶ σφαγῶν καὶ κακῶν ἀναριθμήτων. ὧν πλεῖστον μέρος μετειλήφασιν οἱ τῆς ἀσίας τὴν παραλίαν οἰκοῦντες. οὓς ἐν ταῖς συνθήκαις ἅπαντες ἐκδεδώκαμεν οὐ μόνον τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑλλήνων τοῖς τῆς μὲν φωνῆς τῆς ἡμετέρας κοινωνοῦσι, τῷ δὲ τρόπῳ τῷ τῶν βαρβάρων χρωμένοις. οὕς, εἰ νοῦν εἴχομεν, οὐκ ἂν περιεωρῶμεν ἀθροιζομένους, οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν τυχόντων στρατηγουμένους, οὐδὲ μείζους καὶ κρείττους συντάξεις στρατοπέδων γιγνομένας ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ πολιτευομένων. οἳ τῆς μὲν βασιλέως χώρας μικρὸν μέρος λυμαίνονται, τὰς δὲ πόλεις τὰς ἑλληνίδας εἰς ἣν ἂν εἰσέλθωσιν, ἀναστάτους ποιοῦσιν. τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δὲ φυγαδεύοντες, τῶν δὲ τὰς οὐσίας διαρπάζοντες. ἔτι δὲ παῖδας καὶ γυναῖκας ὑβρίζοντες· καὶ τὰς μὲν εὐπρεπεστάτας καταισχύνοντες, τῶν δ᾽ ἄλλων, ἃ περὶ τοῖς σώμασιν ἔχουσι περισπῶντες. ὥστε, ἃς πρότερον οὐδὲ κεκοσμημένας ἦν ἰδεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις, ταύτας ὑπὸ πολλῶν ὁρᾶσθαι γυμνάς· ἐνίας δ᾽ αὐτῶν ἐν ῥάκεσι περιφθειρομένας, δι᾽ ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων. ὑπὲρ ὧν πολλοῦ ἤδη χρόνου γιγνομένων οὔτε πόλις οὐδεμία τῶν προεστάναι τῶν ἑλλήνων ἀξιουσῶν ἠγανάκτησεν· οὔτ᾽ ἀνὴρ τῶν πρωτευόντων οὐδεὶς βαρέως ἤνεγκε, πλὴν ὁ σὸς πατήρ. μόνος γὰρ Ἀγησίλαος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπιθυμῶν ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσε τοὺς μὲν ἕλληνας ἐλευθερῶσαι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους πόλεμον ἐξενεγκεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνος ἑνὸς πράγματος διήμαρτε· καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πρὸς σὲ διαλεγόμενος μνησθήσομαι τῶν οὐκ ὀρθῶς ὑπ᾽ αὐτοῦ γνωσθέντων· εἴθισμαί τε γὰρ μετὰ παρρησίας ἀεὶ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. καὶ δεξαίμην ἂν δικαίως ἐπιτιμήσας ἀπεχθέσθαι μᾶλλον, ἢ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπαινέσας χαρίσασθαι. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν οὕτως ἔχον ἐστίν. ἐκεῖνος δ᾽ ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις διενεγκών, καὶ γενόμενος ἐγκρατέστατος, καὶ δικαιότατος, καὶ πολιτικώτατος, διττὰς ἔσχεν ἐπιθυμίας. χωρὶς μὲν ἑκατέραν καλὴν εἶναι δοκοῦσαν, οὐ συμφωνούσας δ᾽ ἀλλήλαις, οὐδ᾽ ἅμα πράττεσθαι δυναμένας· ἠβούλετο γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν, καὶ τῶν φίλων τοὺς φεύγοντας εἰς τὰς πόλεις καταγαγεῖν, καὶ κυρίους καταστῆσαι τῶν πραγμάτων. συνέβαινεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας, τῆς ὑπὲρ τῶν ἑτέρων, ἐν κακοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς ἕλληνας. διὰ δὲ τὴν ταραχήν, τὴν ἐνθάδε γιγνομένην, μὴ σχολὴν ἄγειν, μηδὲ δύνασθαι πολεμεῖν τοῖς βαρβάροις. ὡς ἐκ τῆς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ῥᾴδιον καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ πρότερον ἐκφέρειν πρὸς βασιλέα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τις τοὺς ἕλληνας, καὶ παύσῃ τῆς μανίας καὶ τῆς φιλονεικίας ἡμᾶς. περὶ ἧς ἐγὼ καὶ πρότερον εἴρηκα, καὶ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους. καίτοι τινὲς τῶν μηδεμιᾶς μὲν παιδείας μετεσχηκότων, δύνασθαι δὲ παιδεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνουμένων, καὶ ψέγειν με τὰ ἐμὰ τολμώντων, μιμεῖσθαι δὲ γλιχομένων· τάχα ἂν μανίαν εἶναι φήσαιεν τὸ μέλειν ἐμοὶ τῶν τῆς ἑλλάδος συμφορῶν, ὥσπερ παρὰ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἢ βέλτιον ἢ χεῖρον αὐτὴν πράξουσαν.

vt angulus in ea nullus reperiatur, qui non bellorum, ſeditionum, cædium, & infinitorum malorum plenus ſit. Quorum quidem partem longè maximam ſuſtinent ij, qui Aſiæ maritima incolunt, & à nobis omnibus fœderibus excluſi, non barbaris tantummodo gentibus permiſſi ſunt, ſed iis item Græcis, qui etſi lingua nobiſcum vtantur eadem, à moribus certè barbarorum nihil diſcrepant. Quos equidem, ſi quidquam in nobis eſſet mentis reliquum, nequaquam ſineremus per tantam noſtram negligentiam coire, à quibuſuis in expeditionem educi, maioráque & validiora colligi agmina è vagis, quam legitimo imperio gubernatis hominibus. Qui cum exiguam admodum regionis eius partem, quæ regi paret, damno afficiant, Græcas potius, ad quaſcumque acceſſerint ciuitates, deuaſtant, dum in his alios interficiunt, alios ſuis ſedibus pellunt, alios bonis exuunt. Taceo puerorum ac mulierum iniurias; & forma in his maximè præſtantes violari, cæteras etiam iis, quibus corpora ſua tegunt, exui, vt nudæ iam à multis conſpiciantur, quas in peregrina veſte antea nunquam ne ornatus quidem gratia vidiſſes, præterquã quod aliquæ in vilibus præ inopia pannis pereuntes obeant. Quæ cum tanto hactenus tempore mala durent, nulla tamen hæc vel ciuitas, ex iis quæ Græcos inter principatum obtinet, vel vir de principibus aliquis moleſtius tulit: vnum excipio parentem tuum. Solus enim Ageſilaus, quod nouerimus, in magno ſemper vixit deſiderio, tum Græcos in libertatem vindicandi, tum belli barbaris inferendi. Qui tamen & ipſe vna ſaltem adhuc in re aberraſſe viſus eſt. Neque mireris velim, ſi tecum ego diſſerens, mentionem faciam eorum, quæ minus ille rectè ſenſit. Nam & liberè ſemper animi ſenſa proferre ſoleo, & malim ob iuſtam reprehenſionẽ inuidiam ſuſtinere, quam per immeritam laudem gratificari. Me igitur quæ attingunt, hoc ſeſe modo habent.

Verum ille, qui in cæteris alios ſuperabat omnes, cum eſſet maximè temperans, idémque iuſtiſſimus, ac Reip. ſtudioſiſſimus, duplicem præ ſe tulit cupiditatem, præclaram illam quidem vtramque per ſe, vt apparebat; ſed ita inuicem diſſidentes, nunquam vt ſimul ambæ confici poſſent. Cupiebat itaque & cum rege [Perſarum] bellum gerere, & amicos, qui ad ſe confugiſſent, in ciuitates ſuas reducere, ac negotiis ibi publicis ſumma cum poteſtate præficere. Ergo illud inde ſequebatur, vt & ob ſtudium erga alios, in bellis ac calamitatibus Græci verſarentur, & propter exortam inde rerum perturbationem, neque otij ſatis, neque virium ad laceſſendos bello barbaros inuenirent. Quare vel ex iis, quæ tunc temporis contigerunt, non eſt difficile intelligere, non expedire (vbi recta ſaltem obtineant conſilia) bellum inferre regi prius, quàm Græcos quiſpiam inter ſe conciliatos ab hoc contendendi furore abduxerit. Qua de re, vt alias diſſerui, ita neque modo ſuperſedebo. Tametſi maximè quidam ex iis, qui alios docere ſe poſſe pollicentur, cum ſint ipſi doctrinæ omnis expertes, & mea carpere audent, quæ tamen imitari deſiderant, amentis forſitan eſſe dicant, quod Græciæ me calamitatum cura tangat aliquã, quaſi mea oratione melius cum illa agi deinceps poſſit aut deterius;

ISOCRAT.

ISOCRAT. Quos merito ſanè puſilli nimis, ac parum virilis animi omnes æquè cenſeant; quod ſe Philoſophos jactitantes, non ſolum ipſi paruis è rebus gloriolam aliquam venentur, ſed aliis quoque, qui de maioribus conſilia ſuggerere poſſint, non deſinant inuidere. Atque illi quidem, imbecillitati & ignauiæ obſequentes ſuæ, talia forſan dicturi ſunt: ego veró, quáquam octogeſimum iam natus annum penitus defeci, magnifice tamen adeo de me adhuc ſentio, vt putem non tantum mei vel in primis fuiſſe muneris de his dicere, ſed etiam tecum agendo præclara ſuggeſſiſſe conſilia; ac fortaſſe per hæc aliqua rectè eſſe gerenda. Quin & cæteros ego Græcos exiſtimo, ſi ex omni ſuorum numero deligendi ipſis eſſent, cùm qui Græcos poſſet optimè oratione ſua incitare ad inuadendos bello barbaros, tum qui celerrimè conficere poſſet, quæ vtiliter gerenda viderentur, nullos omnino alios nobis præpoſituros. Et vero quomodo non alioqui turpem prorſus rem committeremus, cum honorifica forent adeo illa, quibus nos omnium iudicio ornaremur? Etſi à me quod proficiſci poteſt, minoris id ſane momenti eſt; cum non ita ſoleat eſſe arduum, ſuam de re quapiam ſententiam proferre. Cum tuum ſit ad ea animum, quæ modo indicauimus, aduertentem diſpicere, Græciæ ne res negligendæ tibi ſint, eo quod paulo ante dixi genere nato, Lacedæmoniorum duci, regi quoque declarato, & maximum inter Græcos nomen ſuſtinenti, an potius præſentia ſint omittenda negotia, quo his maiora ſuſcipias. De quibus ſane ego illud ſentio, in hæc duo potiſſimum, cæteris omnibus prætermiſſis, eſſe tibi incumbendum, vt Græcos hiſce bellis, ac miſeriis, quibus cum hodie conflictantur, liberes: vtque barbarorum coërceas inſolentiam, qui iam pluribus, quam par ſit, bonis abundant. Id autem confieri poſſe, meas eſſe partes duxi commonefacere.

ὧν δικαίως ἂν ἅπαντες πολλὴν ἀνανδρείαν καὶ μικροψυχίαν καταγνοῖεν, ὅτι προσποιούμενοι φιλοσοφεῖν, αὐτοὶ μὲν ἐπὶ μικροῖς φιλοτιμοῦνται, τοῖς δὲ δυναμένοις περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν φθονοῦντες διατελοῦσιν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν βοηθοῦντες ταῖς αὑτῶν ἀσθενείαις καὶ ῥαθυμίαις, ἴσως τοιαῦτ' ἐροῦσιν. ἐγὼ δὲ οὕτως ἐπ' ἐμαυτῷ μέγα φρονῶ, καίπερ ἔτη γεγονὼς ὀγδοήκοντα, καὶ παντάπασιν ἀπειρηκώς, ὥστε οἶμαι καὶ λέγειν ἐμοὶ προσήκειν μάλιστα περὶ τούτων, καὶ καλῶς βεβουλεῦσθαι πρός σε ποιούμενον τοὺς λόγους· καὶ τυχὸν ὑπ' αὐτῶν γνώσεσθαί τι τῶν δεόντων. ἡγοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, εἰ δεήσειεν αὐτοὺς ἐξ ἁπάντων ἐκλέξασθαι τόν τε τῷ λόγῳ κάλλιστα δυνηθέντα παρακαλέσαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν, καὶ τὸν τάχιστα μέλλοντα τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν τὰς συμφέρειν δοξάσας, οὐκ ἂν ἄλλους ἀνθ' ἡμῶν προκριθῆναι. καί τοι πῶς οὐκ ἂν αἰσχρὸν ποιήσαιμεν, οὕτως ἐντίμων ὄντων, ὧν ἅπαντες ἂν ἡμᾶς ἀξιώσειαν; τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ἔλαττόν ἐστιν· ἀποφήνασθαι γὰρ ἃ γινώσκει τις, οὐ πάνυ τῶν χαλεπῶν πέφυκε. σοὶ δὲ προσήκει προσέχοντι τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις βουλεύσασθαι, πότερον ὀλιγωρητέον ἐστὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, γεγονότι μὲν ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον ἐγὼ δῆλον, ἡγεμόνι δὲ Λακεδαιμονίων ὄντι, βασιλεῖ δὲ προσαγορευομένῳ, μεγίστην δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔχοντι δόξαν· ἢ τῶν μὲν ἐνεστώτων πραγμάτων ὑπεροπτέον, μείζοσι δ' ἐπιχειρητέον. ἐγὼ μὲν γάρ φημι χρῆναί σε πάντων ἀφέμενον τῶν ἄλλων, δυοῖν τούτοιν προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως τοὺς μὲν Ἕλληνας ἀπαλλάξῃς τῶν πολέμων, καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, τῶν νῦν αὐτοῖς παρόντων· τοὺς δὲ βαρβάρους παύσῃς ὑβρίζοντας, πλείω κεκτημένους ἀγαθὰ τοῦ προσήκοντος. ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα δυνατά, ἐμὸν ἔργον διδάξαι περὶ αὐτῶν ἐστίν.

CLX. CHORICII SOPHISTÆ *Declamationes variæ, &* PROCOPII GAZÆI *Hemericorum verſuum Metaphraſes.*

ΧΟΡΙΚΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΙ διάφοροι, καὶ Προκοπίου σοφιστοῦ Γάζης στίχων ὁμηρικῶν μεταφράσεις.

a συντάξεις, quales mox quinque numerantur.

b τῇ περιβολῇ.

LECTÆ ſunt CHORICII SOPHISTÆ GAZÆI *Declamationes, Orationúmque Claſſes* a *variæ*. Gaudet hic accurata diſtinctione atque puritate: ac ſi quando vtilitatis alicuius gratia etiam b circumductione vtitur, tam eam opportunè adhibet, in periodi longitudinem nequaquam excurrēdo, nihil vt perſpicuitatem lædat. Mitior item affectus apud ipſum egregiè candore temperatur, neque tamen ideo à docta recedit diligentia. Selectis vtitur plerumque vocibus, etſi non ſemper genuinum illæ ſuum ſeruent vſum. Interdum enim ob nudam figurarum deflexionem in frigidam incidit dictionem: & eſt vbi ad Poeticum potius ſtylum delabitur. Vincit autem ſeipſum, præſtantiórque eſt, dum in deſcriptionibus ac laudationibus verſatur. Religionis item amans, Chriſtianorum ſacra ritúſque veneratur. niſi quod neſcio qua negligentia, & ſine vlla cauſa, cum minimè decet, fabulas, hiſtoriáſq; Gentilium ſcriptis ſuis admiſceat:

ρξʹ. Choricij ſophiſtæ Declamationes.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Χορικίου σοφιστοῦ Γάζης, μελέται καὶ συντάξεις λόγων διάφοροι. χαίρει μὲν εὐκρινείᾳ καὶ καθαρότητι, εἰς τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τῇ περιβολῇ κεχρημένος, τῷ τε εὐκαίρῳ, καὶ τῷ μὴ εἰς μῆκος περιόδου ταύτην παρατείνειν, οὐδὲν τῇ σαφηνείᾳ λυμαίνεται. ἤθει τε καὶ ἀληθείᾳ συγκέκραται, οὐδὲ τῆς γνωμονικῆς ἀηδὴς ἀστοχῶν. ἡ δέ γε λέξις αὐτῷ τῶν λογάδων οὖσα ἐν πολλοῖς, οὐκ ἀεὶ τὸ γνήσιον διώκει. ἔσθ' ὅτε γάρ, διὰ τὴν ἄκρατον τῆς * προτροπῆς ἐκτροπήν, εἰς ψυχρολογίαν ἐκπίπτοι. καὶ πρὸς τὸ ποιητικώτερον δέ ἐστιν οὗ παρασύρεται. χρήσιμος δέ ἐστιν αὐτὸς ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἐκφράσεις καὶ ἐγκώμια διεξερχόμενος. ἔστι δὲ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐραστής, τὰ χριστιανῶν ὄργια καὶ τεμένη τιμῶν. πλὴν οὐκ οἶδ' ὅπως ὀλιγώρως καὶ λόγῳ σὺν οὐδενὶ μύθους καὶ ἱστορίας ἑλληνικάς, οὐ δέον ὄν, ἐγκαταμίγνυσι τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασιν·

* al. τρυφῆς

ἔστιν

ἔστιν ὅτε καὶ ἱερολογῶν. ποικίλα δὲ αὐτοῦ καὶ πολλὰ συγγράμματα φέρεται. πλασματικοῖς τε γὰρ καὶ πανηγυρικοῖς, καὶ μονῳδίαις, καὶ ἐπιθαλαμίοις, καὶ ἀντιρρητικοῖς ἔστιν αὐτοῦ λόγοις ἐντυχεῖν, καὶ τοιούτοις ἑτέροις. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς Ἰουστινιανοῦ χρόνοις. γέγονε δὲ μαθητὴς Προκοπίου ῥήτορος, ἑνὸς τῶν ἀρίστων (οὐ τοῦ Καισαρέως δὲ) ὃς εἰς μέγα κτῆμα καὶ ὄφελος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰς γραφὰς συντάξας, ἀείμνηστον αὐτοῦ κλέος τοῖς σπουδαιοτέροις καταλέλοιπεν. ἑτέρῳ δέ τινι προσωμίλησεν, ἐν τῇ αὐτῇ πατρίδι, καὶ αὐτῷ λαχόντι σοφιστεύειν. ὃς καὶ εἰς γήρας ἐλάσας, ἡδέως εἶχεν, ὁρᾶν ἀνθ' ἑαυτοῦ τὸν ὁμιλητὴν τῆς σχολῆς ἐξηγούμενον. τούτου λόγοι πολλοί τε καὶ παντοδαποὶ φέρονται, ἄξιον ζήλου καὶ μιμήσεως χρῆμα. καὶ δὴ καὶ βιβλίον ὅλον, στίχων Ὁμηρικῶν μεταφράσεις, εἰς ποικίλας λόγων ἰδέας ἐκμεμορφωμένας: αἳ μάλιστα τὴν τοῦ ἀνδρὸς περὶ ῥητορικὴν δύναμιν καὶ μελέτην ἱκαναὶ πεφύκασιν ἀπαγγέλλειν. οὗ τινος, ὡς ἔστι δυνατὸν μαθητῇ, Χορίκιος μιμητὴς κατὰ τοὺς λόγους γέγονεν. ἄμφω δὲ ἤστην εὐσεβέε· καὶ πολλαχοῦ τοῖς λόγοις αὐτῶν, οὐδὲ παρέργως, περὶ τῆς ἱερᾶς εἰκονουργίας διαλαμβάνουσιν. γέγονε δὲ Χορικίῳ καὶ ἡ τοῦ διδασκάλου τελευτή, ἐπιταφίου ὑπόθεσις.

Procopius ſophiſta.

interdum etiam cum de rebus ſacris diſſerit. Varia autem plurimáque ab illo litterarum monumentis prodita in manibus verſantur. Reperias enim eius [a] Fictorum argumentorum Orationes *Panegyricas*, [b] *Lamentabiles*, *Nuptiales*, *Refutationes*, & id genus alia.

CHORIC.

Æqualis fuit Iuſtiniani Auguſti, diſcipulus verò Procopij Rhetoris (non illius [c] Cæſarienſis tamen) vnius è ſummis viris: qui temporibus illis multa & vtilia [d] ſcribendo, perpetuam ſui memoriam hominibus paululum modo humanioribus reliquit.

[e] Altero item in ea ipſa ſua patria doctore vſus eſt, perinde Rhetore, cui iam ætate affecta gratiſſimum accidit diſcipulum ſuum videre docendi pro ſe munus occupantem. Huius quoque [f] libri multi, variæque doctrinæ circumferuntur, lectu atque imitatione digni.

Eſt item liber eius integer [g] *Homericorum verſuum Metaphraſes*, variis dicendi formis commutatæ, quæ ſummam viri cum dicendi facultatem, tum declamitandi vim ſatis per ſe queant oſtendere, quam virtutem, quoad eius à diſcipulo fieri poteſt, in Orationibus Choricius expreſſit. Vterque pius eſt, ac ſæpenumero in ſuis orationibus, neque abs re, de ſacro faciendarum imaginum vſu diſſerunt. Ex Procopij vero præceptoris obitu epitaphij argumentum Choricio eſt oblatum.

[a] Πλασματικοῖς λόγοις.
[b] Μονῳδίας, quas deſcribit Suidas, aliique.
[c] Quem Illuſtrem Suidas nominat.
[d] Vt hiſtoriarum libros, de quibus ſup. C. LXIII.
[e] Procopio Gazæo; ex Max. Margunij ſcholio.
[f] Quos habes infr. Codd. CCVI. & CCVII.
[g] Quale ſcripſiſſe Dorionem meminit Seneca Rhetor Suaſor. I. ad quem locum plures notauimus.

ΣΩΠΑΤΡΟΥ ΕΚΛΟΓΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ἐν βιβλίοις ιβ'.

ρξα'. *Sopatri eclogarum lib. XII.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκλογαὶ διάφοροι ἐν βιβλίοις δυοκαίδεκα Σωπάτρου σοφιστοῦ. συνείλεκται δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἱστοριῶν καὶ γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον περὶ τῶν παρ' Ἕλλησι μυθολογουμένων θεῶν διαλαμβάνει: ὃ συνείλεκται ἐκ τῶν Ἀπολλοδώρου περὶ θεῶν γ' λόγου. Ἀθηναῖος δὲ ὁ Ἀπολλόδωρος, καὶ γραμματικὸς τὴν τέχνην. οὐκ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ μόνον ἡ ἐκλογὴ αὐτῷ πεποίηται, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ δ', καὶ ε', καὶ θ'. τοῦ τε α', πάλιν καὶ ιβ', καὶ ιε', τε καὶ ις', μέχρι τοῦ κδ'. ἐν ᾗ συλλογῇ τά τε μυθικῶς περὶ* θεῶν διαπεπλασμένα, καὶ εἴ τι καθ' ἱστορίαν εἴρηται, περιείληφε. περὶ τε τῶν παρ' αὐτοῖς ἡρώων καὶ Διοσκούρων. καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου· καὶ ὅσα παραπλήσια. ἔτι [δὲ καὶ] συνείλεκται αὐτῷ ἡ βίβλος καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ περὶ γραφικῆς* Ἰόβα, καὶ μὴν καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίου τοῦ Ναυκρατίτου δειπνοσοφιστῶν. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λόγος ἐκ τούτων ἠθροίσθη, καὶ τάδε περιλαμβάνει. ὁ δὲ δεύτερος ἔκ τε τῶν Σωτηρίδα Παμφίλης ἐπιτομῶν πρώτου λόγου, καὶ καθεξῆς, μέχρι τοῦ δεκάτου. καὶ ἐκ τῶν Ἀρτέμωνος τοῦ Μάγνητος τῶν κατ' ἀρετὴν γυναιξὶ πεπραγματευμένων διηγημάτων. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν Διογένους τοῦ κυνικοῦ ἀποφθεγμάτων, καὶ μὴν καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων. ἀλλά γε καὶ ἀπὸ ὀγδόου βίβλου τῶν Σαπφοῦς: ἐν οἷς καὶ ἡ δευτέρα βίβλος τῶν συλλογῶν. ὁ δὲ τρίτος λόγος συλλέγεται αὐτῷ ἐκ τῆς Φαβωρίνου παντοδαπῆς* ὕλης, ἔκ τε τοῦ ν', καὶ ξ', καὶ καθεξῆς: πλὴν τοῦ ταῦ, μέχρι τοῦ ω. ἐν οἷς διάφοροι ἱστορίαι, καὶ τῶν κατὰ τὰ ὀνόματα θέσεων αἰτιολογίαι, καὶ τοιαῦτα ἕτερα: εἰς ἃ καὶ ὁ τρίτος αὐτῷ συμπεραίνεται λόγος. ὁ δὲ τέταρτος αὐτῷ λόγος ἔκ τε ἀνεπιγράφου αὐτῷ βιβλίου συνηθροίσθη, θαυμάτων δὲ μόνον ἐπιγέγραπται συναγωγὴ τὸ

* *alt. inſerit.* αὐτῶν.

SOPATRI *Excerptorum variorum libri XII.*

CLXI.

LECTÆ ſunt *Eclogæ variæ doctrinæ* libris duodecim [a] SOPATRI SOPHISTÆ. Collegit autem hoc Opus è multis & diuerſis hiſtoricis, atque ſcriptoribus. *Primus* itaque liber de fabuloſis Gentium Diis agit. Electa hæc ex [b] Apollodori libro tertio de Diis, qui patria Athenienſis Grammaticam docuit. Nec vero è tertio duntaxat libro hæc ſelegit: ſed & è quarto, quinto, ac nono. Itemè primo, duodecimo, decimoquinto, & decimoſexto, vſque ad quartum & viceſimum. Quibus collectaneis, quæ de Diis fabuloſè ficta ſunt, quæque hiſtoricè narrantur, complectitur vniuerſa, vt & de Heroibus, ac [c] Dioſcûris. De iis item, qui apud inferos degunt, aliáque id genus plurima. Colligit hæc quoque è ſecundo libro [d] Iubæ *De pictura*, & vero etiam ex Athenæi Naucratitæ F. *Dipnoſophiſtis*. Et ex his quidem primus liber compoſitus, tantundémque comprehendit.

Alter deinde liber è [e] Pamphiles Soteridæ F. *Epitomarum* libro primo, ac deinceps ad decimum vſque, & ex Artemônis Magnetis F. *Narrationibus*, *de rectè factis mulierum*. Ad hæc etiam è Diogenis Cynici *Apophthegmatis*, aliiſque diuerſis. Quin & ex octauo libro Sapphus. Quæ ſecundi libri collectanea ſunt. *Tertius* tum liber legitur ex omnigena [f] Fauorini *Sylua*, ex eius, inquam, N, Ξ, & ordine ſequentibus, vno excepto T, vſque ad Ω. Variæ hic adferuntur hiſtoriæ, & impoſitorum nominum rationes, atque id genus alia, in quæ tertius definit liber. *Quartus* autem ex incerti auctoris libro concinnatus, cuius titulus eſt: *Admirandorum*

[a] Quem Suid. Apamenſem, ſiue Alexandrinum potius putat.
[b] Eſt huius mentio infr. C. CLXXXVI. in fine, & in prolegomenis Bened. Ægij ad eiuſdem Apollodori Bibliothecam.
[c] Caſtore, & Polluce.
[d] Lege Suidam de hoc Regum doctiſſimo, & multis erudiťiſſimè ſcriptis libris clariſſimo.
[e] De qua etiam infr. Cod. CLXXV. & Suid.
[f] Videndus de hoc Suidas; & frequens eius apud A. Gell. mentio.

SOPATER.

b Quem vel ex Suida noueris.

collectanea, & ex [a] Ariſtoxeni *Miſcellaneorum commentariis*, ac ne iis quidem omnibus, ſed à decimo-ſexto duntaxat libro, atque ex octauo libro Rufi, *Dramaticæ hiſtoriæ*. Hic incredibilia atque inopinata maximè repetias, & cum Tragœdorum, tum Comœdorum varia geſta, ſermones, vitæque inſtituta, & ſimilia; ex quibus quartus liber conficitur. *Quintus* verò collectus, è Rufi *Muſicæ hiſtoriæ* libris primo, ſecundo, & tertio. vbi Tragicorum, ac Comicorum variam inuenies hiſtoriam. Quin & Dithyrambos ſcribentium, & Aulœdorum ac Citharœdorum, Epithalamiorúmque carminum, & hymenæorum, atque cantilenarum in chorea enumerationem. Item de ſaltatoribus, aliiſque in Græcorum theatris vſitatis certaminibus. Vnde item, & quo genere nati fuerint, qui apud ipſos viri ſiue fœminæ, ad ſummum in his decus peruenerunt. Quinam etiam ſingulorum auctores ac principes ſtudiorum extiterint: & qui horum Regibus aut Imperatoribus in deliciis, & amici fuerint.

Hoc amplius, qui ludi, & vnde, in quibus artem quiſque ſuam oſtendit. De feſtis quoque diebus, qui à toto Athenienſi populo celebrantur. Hæc igitur omnia, & ſi quid his forte ſimile, legentibus quintus liber, exhibet. *Sextus* ab illo collectus liber, ex eiuſdem Rufi *Muſicæ hiſtoriæ* libro quarto, & quinto. Tibicinum verò, & carminum, quæ vel à viris, vel à fœminis ad tibiam cantata fuere, narratio inſtituitur. Homerus item, Heſiodus, & Antimachus Poëtæ, aliíque plurimi ex hoc poëtarum genere, magnam huius narrationis partem efficiunt. Addit verò & de fœminis vaticinandi arte claris. Quæ item, & vnde dictæ Sibyllæ. Atque hæc quidem à Ruſo mutuatur. Sumit & è ſecundo libro [b] *Halieuticon* Damoſtrati. Quin & ex Diogenis Laërtij *De Philoſophorum vita*, libro primo, quinto, nono, & decimo. Vbi Philoſophorum res exponit. Vnde nimirum nata primum diuina illa res Philoſophia, vtque viguerit: qui quarum ſectarum auctores ac principes extiterint, quos quiſque ſui ſtudioſos, aut artis forſitan æmulos habuerit, quos ſinguli mores præ ſe tulerint, vnde genus duxerint; quale ab initio vitæ genus ſectati ſint, quibúſque temporibus floruerint.

b Qui & à Suida referuntur. Meminit item Ælian. hiſt. animal. lib. 13. et 21.

Hinc de Rhetoribus, rebúſque ad artem dicendi pertinentibus, ex hoc cognoſcas libro licet. Idem etiam ex [c] Ælij Dionyſij ſcriptis *de Alexandria vrbe* decerptus liber, & ex Hellanici *Aegyptiacis*. E quibus vbi fabuloſa & fictitia multa cum aliorum item magna varietate collegeris, in ſexti tandem libri extremum incides. *Septimus* poſteà liber ex Herodoti hiſtoria velut è floribus eleganter ac variè contextus eſt. *Octauus* autem liber excerpta continet è veteri quodam codice, [d] qui ille ipſe, cui colligentis haud eſt adſcriptum nomen. Fœminas hic recenſet, quarum illuſtris gloria, famáque eſſet: virorum item quorūdam præclarè geſta, & ab his inſtituta dicendi artis gratiâ colloquia. Amicitiæ quoque vim, & proborum hominum apophthegmata refert.

c Αἰλίου Διονυσίου emendo cuius ſup. Lexicon Atticarum vocum legas CCLII.

d Superiore pag. forſitan indicatus.

βιβλίον· καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοξένου συμμίκτων ὑπομνημάτων· οὐκ ἐκ πάντων δὲ, ἀλλ᾽ ἔκ γε τοῦ ἑκκαιδεκάτου λόγου μόνου, καὶ ἐκ τοῦ * ὀγδόου λόγου, τῆς τοῦ Ῥούφου δραματικῆς ἱστορίας· οἷς παράδοξά τε καὶ ἀπίθανά ἐστιν εὑρεῖν, καὶ τραγῳδῶν καὶ κωμῳδῶν πράξεις τε καὶ λόγους καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ τοιαῦθ᾽ ἕτερα. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ τέταρτος. ὁ δὲ πέμπτος σύγκειται αὐτῷ ἔκ τε τῆς Ῥούφου μουσικῆς ἱστορίας πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου. ἐν ᾧ τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν ποικίλην ἱστορίαν εὑρήσεις. οὐ * μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ διθυραμβοποιῶν τε καὶ αὐλητῶν, καὶ κιθαρῳδῶν, ἐπιθαλαμίων τε ᾠδῶν καὶ ὑμεναίων, καὶ ὑπορχημάτων ἀφήγησιν· περί τε ὀρχηστῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς θεάτροις ἀγωνιζομένων· ὅθεν τε καὶ ὅπως οἱ τούτων ἐπὶ μέγα κλέος παρ᾽ αὐτοῖς ἀναδραμόντες γεγόνασιν, εἴ τε ἄρρενες, εἴ τε καὶ τὴν θήλειαν φύσιν διεκληρώσαντο; τίνες τε τίνων ἐπιτηδευμάτων ἀρχηγοὶ διεγνώσθησαν, καὶ τούτων δὲ τίνες τυράννων ἢ βασιλέων ἐρασταὶ καὶ φίλοι γεγόνασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τίνες τε ἀγῶνες, καὶ ὅθεν; ἐν οἷς ἕκαστος τὰ τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο. καὶ περὶ ἑορτῶν δὲ, ὅσαι πάνδημοι τοῖς Ἀθηναίοις. ταῦτα δὴ πάντα, καὶ εἴ τι ὅμοιον, ὁ πέμπτος ἀναγινώσκοντί σοι παραστήσει λόγος. ὁ δὲ ἕκτος αὐτῷ συνελέγη λόγος ἔκ τε τῆς αὐτῆς Ῥούφου μουσικῆς βίβλου πέμπτης καὶ τετάρτης. αὐλητῶν δὲ καὶ αὐλημάτων ἀφήγησιν ἔχει, ἄνδρες τε ὅσοι ηὔλησαν, καὶ δὴ καὶ γυναῖκες. καὶ Ὅμηρος δὲ αὐτῷ, καὶ Ἡσίοδος, καὶ Ἀντίμαχος οἱ ποιηταὶ, τῆς διηγήσεως μέρος καὶ τῶν ἄλλων πλεῖστοι, τῶν εἰς τοῦτο τὸ γένος τῶν ποιητῶν ἀναγομένων. ἔτι δὲ καὶ περὶ γυναικῶν μαντικῶν ἀναγραφὴ, τίνες τε καὶ ὅθεν αἱ καλούμεναι σιβύλλαι. καὶ ταῦτα μὲν, ὡς ἀπὸ τῶν Ῥούφου. σύγκειται δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τῶν Δαμοστράτου ἁλιευτικῶν. καὶ ἐκ τῶν Λαερτίου Διογένους φιλοσόφων βίων, βιβλίου πρώτου καὶ πέμπτου, ἐννάτου τε καὶ δεκάτου· ἐν οἷς τὰ περὶ τῶν φιλοσόφων διέξεισιν· ὅθεν τε τὸ φιλοσοφίας ἱερὸν χρῆμα τὴν ἀρχὴν ἔφυ, καὶ ὅπως ἤκμασε; τίνες τε τίνων αἱρέσεων ἀρχηγοὶ καὶ προστάται κατέστησαν; τίνας τε ἔσχον ἐραστὰς· καὶ τίνας ἀντιτέχνους τίνες. ποῖόν τε ἕκαστος αὐτῶν ἐπεδείκνυτο ἦθος, καὶ πόθεν εἷλκε τὸ γένος, καὶ οἷον τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπιτήδευμα, καὶ πότε καιροῦ ἤκμασε; καὶ περὶ ῥητόρων δὲ καὶ ῥητορικῆς τὰ παραπλήσιά σοί ἐστιν ἐκεῖθεν ἀναλαμβάνειν. ἔτι μὲν σύγκειται ὁ αὐτὸς λόγος [καὶ] ἐκ τῶν Αἰλίου, δι᾽ οὗ περὶ ἀλεξανδρείας· καὶ ἐκ τῶν αἰγυπτιακῶν ἑλλανίκου· δι᾽ ὧν μυθικά τε καὶ πλασματικὰ πολλὰ συλλέξας, καὶ διάφορα ἕτερα, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἕκτου λόγου καταντήσεις. ὁ δὲ ἕβδομος αὐτῷ λόγος ἤνθισται ἐκ τῆς Ἡροδότου ἱστορίας. ὁ δὲ ὄγδοος ἐκ τόμου τινὸς ἀρχαίου ἐκλογαὶ, καὶ αὐτὸ τυγχάνει τὸ βιβλίον οὐκ ἔχον ἐπιγραφόμενον τὸν συνηθροικότα· ἐν οἷς τὰς εἰς μέγα δόξης καὶ ὄνομα λαμπρὸν ἀρθείσας γυναῖκας καταλέγει, καὶ ἀνδρῶν ἐνίων ἔργα, καὶ ἐπὶ παιδείᾳ λόγων συνουσίας. ἀρετήν τε αὖ φιλίας, καὶ τῶν σπουδαίων ἀποφθέγματα.

* δευτέρου.

σύγκειται

Plutarchi opuſcula.

σύγκειται δὲ αὐτῷ ὁ ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ τοῦ, πῶς δεῖ τὸν νέον ἀκούειν ποιημάτων· περί τε φύσεως καὶ πόνων· ὅπως τε πολλοὶ πολλάκις πόνῳ τὴν φύσιν οὐκ εὖ φερομένην ὤρθωσαν: ἕτεροι δὲ καλῶς ἔχουσαν, ἐξ ἀμελείας διέφθειραν. ὅπως τε ἔνιοι ἐν μὲν νέοις, βραδεῖς ἐνωρῶντο πᾶσι καὶ ἀσύνετοι: ἀκμασάντων δὲ, εἰς τὸ ταχὺ καὶ συνετὸν αὐτοῖς ἡ φύσις ἐξέλαμψε· καὶ ἐκ τοῦ περὶ δυσωπίας δὲ λόγου, καὶ περὶ ἀδολεσχίας, καὶ περὶ ὀργῆς· καὶ ἐκ τοῦ, πῶς ἄν τις ὑπὸ ἐχθρῶν ὠφελοῖτο; καὶ περὶ εὐθυμίας δὲ, καὶ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ παραγγελμάτων: περί τε πλούτου: καὶ ὅπως ἄν τις συναίσθοιτο ἑαυτοῦ πρὸς ἀρετὴν ἐπιδόντος. ἔκ τε τῶν ὑγιεινῶν αὐτοῦ καὶ γαμικῶν παραγγελμάτων. ἐν οἷς ἔστιν εὑρεῖν πλεῖστα καὶ ἀξιομνημόνευτα ἐν λόγοις ἔργα, καὶ πρὸς πολλά σοι χρησιμεύοντα. ταῦτα μὲν καὶ ἐκ τούτων ὁ ὄγδοος λόγος. καὶ δὴ καὶ ὁ ἔννατος αὐτῷ ὁμοίως ἐκ τῶν Πλουτάρχου συνετμήθη ἔκ τε τοῦ, ὅτι βράδιον θεοὶ τιμωροῦνται, ὁ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βίου Δημητρίου καὶ Βρούτου τοῦ ῥωμαίου, καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὃς ἐπιγέγραπται αὐτῷ Ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα. ἔκ τε τοῦ περὶ * ποταμῶν: καὶ πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου; καὶ μὴν καὶ ἐκ τοῦ Κράτητος βίου Δαϊφάντου καὶ Πινδάρου. καὶ ἐκ τοῦ βιβλίου δὲ ὃ ἐπιγέγραπται αὐτῷ Βασιλέων καὶ στρατηγῶν ἀποφθέγματα. σὺν οἷς καὶ ἐκ τῶν συμποσιακῶν αὐτοῦ, ἀπό τε τοῦ πρώτου καὶ ἐφεξῆς, μέχρι τοῦ ὀγδόου. καὶ ἀπὸ μὲν τῶν Πλουτάρχου ἐκ τούτων. συνείλεκται δὲ καὶ ἐκ τῆς Ῥούφου ῥωμαϊκῆς ἱστορίας πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου καὶ τετάρτου: ἐν οἷς ἔστι περιτυχεῖν πολλοῖς ἀξιολόγοις, εἰ καὶ ἔνια αὐτῶν εἰς μύθους καὶ μακρὸν ἐπιπίπτουσι λῆρον. ἀλλ' ὧδε μὲν καὶ ὁ ἔννατος. ὁ δέκατος δὲ συνηθροίσθη ἔκ τε τοῦ Κεφαλίωνος Ἐρατοῦς, διαλαμβανούσης τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον. καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου τοῦ στωϊκοῦ, ὅσαι γυναῖκες ἐφιλοσόφησαν, ἢ καὶ ἄλλως τι ἐπίδοξον διεπράξαντο, καὶ δι' ἃς * οἰκείας εἰς εὔνοιαν συνεκράθησαν. καὶ ἐκ τῶν Θεαγένους δὲ μακεδονικῶν * πατρίων· ἔκ τε τῶν Πλουτάρχου περὶ βίων Νικίου καὶ Ἀλκιβιάδου, Θεμιστοκλέους τε καὶ Θησέως, καὶ Λυκούργου, Σόλωνός τε καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου· ἔκ τε τῶν βίων Κύμωνος καὶ Λυσάνδρου, Δημοσθένους τε καὶ Περικλέους, καὶ Πελοπίδου, καὶ Φωκίωνος, καὶ Ἀριστείδου. ὧν τὰ πλεῖστα ἀξιάγαστά τε καὶ ἀξιομνημόνευτα. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ δέκατος. ὁ δὲ ἑνδέκατος ἔχει τὴν συναγωγὴν ὁμοίως, ἐξ ὧν Πλούταρχος συνέταξε βίων, Ἐπαμεινώνδου καὶ Δίωνος, καὶ Ἀγησιλάου καὶ Ἄγιδος, καὶ Κλεομένους· Εὐμένους τοῦ καρδιανοῦ, καὶ Φιλοποίμενος, καὶ Τιμολέοντος, ὁ Ἀράτου ὃς δημαγωγὸς καταστὰς τῶν ἀχαιῶν, ἑπτακαιδεκάκις ἐν αὐτοῖς ἐστρατήγησε καὶ μεγάλα πράξας στρατηγῶν ἔργα. καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βίου Πύρρου τοῦ ἠπειρώτου. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ γραμματικοῦ περὶ ζώων βιβλίου πρώτου καὶ δευτέρου· καὶ ἐκ τοῦ τῆς Ἰόβα τοῦ βασιλέως θεατρικῆς ἱστορίας ἑπτακαιδεκάτου λόγου. οὕτω μὲν καὶ ὁ ἑνδέκατος. ὁ δὲ δωδέκατος αὐτῷ λόγος συνήθροισται ἐξ ἄλλων τε διαφόρων, καὶ ἐκ τῆς Καλλιξένου τῶν ζωγράφων τε καὶ ἀνδριαντοποιῶν ἀναγραφῆς. καὶ ἐκ τῶν Ἀριστονίκου περὶ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μουσείου, καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους πολιτειῶν, θετταλῶν τέ φημι, καὶ ἀχαιῶν, καὶ παρίων

* al. ποταμῶ.

Ruſi hiſtoria

Cephalionis Erato.

* οἰκίαι.

* πατρίων

Iubæ regis hiſtoria theatrica.

SOPATER.

Sublegit æquè hæc Plutarchi a opuſcula: *Quomodo adoleſcentem audire deceat Poëtas*: * *De natura & laboribus.* Vt nimirum multi ſæpenumero labore vitioſam naturam correxerint: alij contra bonam ignauia corruperint: vtque in multis, qui in pueritia tardi omnibus videbantur, atque inepti, florente poſt ætate acrius ingenium ac perſpicacius emicuerit. Librum item *De inutili verecundia. De garrulitate. De iracundia. Quomodo quis ex inimicis vtilitatem capiat. De animi tranquillitate. Politicas ipſius præceptiones.* * *De diuitiis. Quomodo ſe quis in virtute proficere ſentiat.* Rurſum *Valetudinis tuendæ*, & *Coniugales eiuſdem præceptiones.* In quibus plurima reperias cum geſta prædicatione digna, tum ad multa tibi perutilia. Hæc fere octauus liber complectitur. Iam *Nonus* ex eiuſdem ſimiliter Plutarchi libellis compendio factus. Vt ex opuſculo *De ſera Numinis vindicta*, è vita *Demetrij* ac *Bruti Romani*; ex libro, cuius index eſt *Clarorum virorum Apophthegmata.* Ex libello b *De fluminibus. Quomodo aſſentatorem ab amico diſcernas.* * Rurſum ex *Cratetis vita*, * *Daïphantique*, & * *Pindari*: & ex Opuſculo, quod *Regum atque Imperatorum Apophthegmata* inſcripſit. atque ex *Conuiualium eius ſermonum libris, à primo ad octauum vſque.* Hæc fere Plutarchus ſuppeditauit. Allata verò nonnulla è Rufi *hiſtoriæ Romanæ* libris, primo, ſecundo, tertio, & quarto: in quibus occurrent pleraque memoratu non indigna, tametſi horum quædam in fabulas incidant, & prolixiores nugas. Ita ſe nonus habet liber.

Decimus verò coaluit è c Cephalionis Erato, quo libro Alexandri geſta referuntur. Item ex Apollonij Stoici libris, quæ ſint vnquam mulieres philoſophatæ, quidve aliud præclarè geſſerint, & per quas familiæ aliquando in concordiam redactæ. Ex Theagenis quoque *Macedonicis patriis.* Rurſum è Plutarchi vitis *Niciæ, Alcibiadis, Themiſtoclis, Theſei, Lycurgi, Solonis, & Alexandri Philippi* F. Item è vitis *Cymonis*, ac *Lyſandri, Demoſthenis, Periclis, Pelopidæ, Phocionis*, & *Ariſtidæ*: quorum pleraque memoranda, admiratioṅeque digna. Atque hic decimus liber eſt.

Vndecimus perinde è Plutarchi vitis ſelecta continet, puta * *Epaminondæ, Dionis, Ageſilai, Agidis, Cleomenis, Eumenis Cardiani, Philopœmenis, Timoleontis*, & *Arati*, qui Achæorum creatus Tribunus plebis decieſſepties copias eorum duxit, multa in eo imperio præclarè gerens. Rurſum è vita *Pyrrhi Epirotarum Regis.* Quin & ex d Ariſtophanis Grammatici, *De animalibus* libro primo, & ſecundo, atque ex e *hiſtoria theatricæ* Iubæ regis libro decimo ſeptimo. Atque his quidem vndecimus liber conſtat.

Duodecimus denique coaceruatus eſt à varriis: vt è Callixeni *pictorum ac ſtatuariorum relatione*: Ex Ariſtonico *De Muſæo Alexandrino*: Ex Ariſtotelis *Politiis*, Theſſalorum, inquam, Achæorum, Pariorum,

a Quorum omnium Catalogum texuit Lamprias à Suida laudatus & nuper euulgatus. Quæ autem ex his intercidebunt, ea tibi aſteriſco indicanda putaui.

b Et montibus: extatque hodie, ſed alterius eſſe Plutarchi Critici iudicant.

c Quem hoc eſt Muſarum appellatione hiſtoricam Epitomen ſcripſiſſe ſupr. retulit Photius Cod. 68. Vnum autem hinc elementum à fugiſſe ſuſpiceris, cùm κεφαλαίων ibi dictus ſit, niſi apud Suid. κεφαλίων ἢ κεφάλων legeretur.

d Cuius apud Suidam mentio.

e Huius operis librum 4. ab Athenæo laudatum reperies lib. 4.

SOPATER. Lyciorum, Ciorum, atque adeò [a] omnium, quos ille ſuis in Politicis commemorat, quorum non vulgarem eſſe vſum conſtat. Qua in re Sopatri labor hoc duodecimo eius libro conſumitur.

a Quorum nomina aliquot collegit diligenter Iſ. Caſ. ad Laertij lib. 5.

Magnam ſane vtilitatem hæc legentibus lucubratio adfert. etſi enim fabulis, prodigiis, mendaciis, atque incredibilibus, vt ſæpius à me dictum, non caret: ex his ipſis tamen, quæ ad variam veluti è penu aliquo promendam doctrinam faciunt, etiam ad virtutem atq; honeſtatem facientia decerpere quam plurima licet. Ad bene dicendi verò facultatem, vt ipſemet [b] ad amicos præfatur, non modicum eadem adferunt emolumentum, inſignémque vtilitatem legenti pariunt. Dictio eius varia, neque vnius formæ, tametſi perſpicuitatem in omnibus ſeruarit.

b τοῖς ἑταίροις ergo.

CLXII. EVSEBII EPISCOPI [THESSALONICÆ] *Contra Andream quendam libri X.*

LECTI ſunt EVSEBII cuiuſdam, vt dignitate [a] Epiſcopi, ſic & fide Orthodoxi, decem libri aduerſus Andream quendam [b] incluſum, qui horum illi ſcribendorum cauſam dedit. Scripſerat enim hic ad Euſebium epiſtolá, quam [c] παραναγνωστικὸν nominarat, iureiurando ipſum ad eam legendam adigens. Qua lecta, Euſebius primum quidem hominem increpat, [d] imperitiam iuxta eius, atque audaciam reprehendens, oſtendendo in ipſis etiam ſyllabis lapſum; & cùm verſum nullum potuerit ſine ſolœciſmo facere, ad ſcribendum tamen ſeſe extuliſſe, inſtituti ſui, ſimul & quietis oblitum.

Hæreticam dein illius ſententiam pluribus refellere aggreditur. Erat enim ille ex eorum numero, qui ab improba quam tenebant opinione, [e] *Aphthartodocetæ* ſunt dicti. Primum itaque oſtendit illi rationem eſſe reddendam, cur in vna duntaxat ſignificatione *corruptionis* vocabulo accepto, de ſolo id peccato dici arbitretur: cum ſuo vocabulorum vſu ſancti Patres tradiderint, ad varias omninò res hanc vocem extendi.

Secundo, quod immortale, & impatibile, & incorruptibile ex ipſa vnitione corpus CHRISTI Domini dixerit, quemadmodum & [f] Iulianus auſus eſt aſſerere, cum tamen in eadem hac affirmet epiſtola contra Seuerum & Iulianum, hunc à ſe ſuſceptum eſſe laborem, vt qui duas naturas, vel ſubſtantias duas in CHRISTO dicere non ſuſtineant, neq; duas proprietates, neque actiones duas. Tertiò quòd Adami corpus aſſerat ante lapſum, neque mortale eſſe conditum, neque ſuapte natura corruptibile, vt nimirum ex hoc, pro ipſius opinione, illud item ſequeretur, CHRISTVM Dominum ex ipſa coniunctione incorruptibile corpus, atque impatibile aſſumpſiſſe. Vbi ſentiendum ipſi fuerat, atq; dicendum, Adami corpus mortale quidem natura ſua fuiſſe, ac patibile, verum diuina gratia immortale atque impatibile cuſtoditum, donec eum præuaricatio cuſtodiâ illâ priuauit. Hęc enim concors eſt ſanctorum Patrum ſententia. Quarto, quòd hunc mundum incorruptibilem, interitúſque expertem aſſerat; cum tenendum ſit corruptibilem eum eſſe, atque mutabilem. Plura id genus alia capita, prima hac repóſione Epiſcopus, partim obſcurè, partim blaſphemè dicta reprehendens, corrigere hæc eadem Andream cohortatus eſt.

a Theſſalonica, vt te docebit B. Gregor. Mag. epiſt. 69. lib. 9.
b Monachum ad S. Paulum Romæ, vt ibi B. Greg.
c Quaſi iuxta legendú ſcriptum dicas, quod ex aduerſo & altrinſecus eum aliorum ſcriptis legatur, vt ea inter ſe componantur.
d Imperitum litterarũ, & diuinæ ſcripturæ neſcium appellat B. Greg. ſup.
e Quaſi dicas Incorruptionis aſſertores. De quibus legendus Niceph. lib. 17. c. 29.
f Epiſc. Halicarnaſſenſis. qui cum Seuero Chalcedonenſe conciliũ prædicare abnuens, à Iuſtiniano Imp. ſede pulſus eſt, vt ait liberatus in Breuiario cap. 19.

λυκίων τε καὶ κίων, καὶ ὧν ἐκεῖνος ἁπλῶς ἐν τοῖς πολιτικοῖς αὐτοῦ διαλαμβάνει. ὧν τὸ χρήσιμον οὐκ ἄδηλον. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν Σωπάτρῳ καὶ ὁ δωδέκατος τῶν συλλογῶν πόνος, πολλὴν δὲ τὴν χρείαν τοῦτο δὴ τὸ φιλοπόνημα τοῖς ἀναγινώσκουσι παρέχεται. εἰ γὰρ καὶ μύθων καὶ τεράτων, ψευδῶν τε καὶ ἀπιθάνων, ὥς μοι καὶ πολλάκις εἴρηται, οὐ καθαρεύει· ἀλλ' οὖν ἐν οἷς τε εἰς πολυμάθειαν ἐκ τοῦ ἑτοίμου συντελεῖ, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ καλοκαγαθίαν πλεῖστά ἐστιν αὐτῶν ἀπανθίσασθαι. πρός τε τὸ ῥητορεύειν καὶ σοφιστεύειν, ὡς καὶ αὐτὸς τοῖς ἑταίροις γράφων προοιμιάζεται, οὐκ ἐλαχίστην φέρει ῥοπὴν, καὶ ἱκανὸν εἰς χρείαν καθέστηκεν. ἡ δὲ φράσις αὐτῷ ποικίλη καὶ οὐ μίαν τὴν ἰδέαν, εἰ καὶ διὰ πάσης τὸ σαφὲς ὥδευεν.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΤΑ Ἀνδρέου τινὸς λόγοι ι. ρξβ'.

Euſebij Epiſcopi contra Andream quendam libri X.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Εὐσεβίου τινὸς, ἐπίσκοπος οὗτος ἦν τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν πίστιν ὀρθόδοξος, τούτῳ λόγοι δέκα κατὰ Ἀνδρέου τινὸς ἐγκλείστου συνεγράφησαν, τὴν αἰτίαν λαβόντες ἐκ τοῦ εἰρημένου ἐγκλείστου. οὗτος γὰρ ἔγραψεν ἐπιστολὴν Εὐσεβίῳ, παραναγνωστικὸν δὲ καλεῖ τὴν ἐπιστολὴν, ὅρκοις αὐτὸν εἰς τὴν ταύτης ἀνάγνωσιν ἐγκαλούμενος. ἣν Εὐσέβιος ἀναγνοὺς, πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐπιτιμᾷ, ἀμαθίαν ἅμα καὶ θράσος ἐπικαλῶν· καὶ δεικνὺς καὶ περὶ αὐτὰς πταίοντα τὰς συλλαβὰς, καὶ ὅτι μηδένα στίχον ἀσόλοικον εἰπεῖν δεδυνημένος· ὁ δὲ καὶ ἐπὶ τὸ συγγράφειν ἤρθη, τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἐν ἀσκήσει ἡσυχίας ἐπιλελησμένος. εἶτα τὸ αἱρετικὸν αὐτοῦ φρόνημα διὰ πολλῶν ἀπελέγχει. ἦν δὲ ἄρα τῶν λεγομένων ἀπὸ τῆς φαύλης δόξης τῶν ἐχόντων * ἀφθαρτοδοκητῶν. καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσιν αὐτὸν εὐθύνας ὑπέχοντα, ὅτι μονοσήμαντον τὸ τῆς φθορᾶς ἐξειληφὼς ὄνομα, ἐπὶ μόνης ἁμαρτίας οἴεται τάττεσθαι· τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, δι' ὧν ταῖς φωναῖς ἀπεχρήσαντο κατὰ διαφόρων πραγμάτων, τοῦτο τὸ ὄνομα φέρεσθαι παραδεδωκότων. β', ὅτι ἀθάνατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἄφθαρτον ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως τὸ σῶμα τοῦ κυρίου διεῖπεν· ὥσπερ ὁ Ἰουλιανὸς ἐτόλμησεν ἀποφήνασθαι, διατεινόμενος ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι, κατὰ Σευήρου καὶ Ἰουλιανοῦ, τὸν τοιοῦτον αὐτῷ * διαπεπονῆσθαι πόνον. ἅτε δύο φύσεις ἢ δύο οὐσίας ἐπὶ Χριστοῦ εἰπεῖν ἐκείνων οὐκ ἀνεχομένων, οὐδὲ δύο ἰδιότητας, οὐδὲ δύο ἐνεργείας. γ', ὅτι πρὸ τῆς παραβάσεως, τὸ τοῦ Ἀδὰμ σῶμα οὔτε θνητὸν λέγει διαπεπλάσθαι, οὔτε φθαρτὸν φύσει· ἵν' ἐκ τούτου καθ' ὁδὸν * αὐτοῦ χωρήσῃ τὸ, καὶ τὸν Χριστὸν ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως σῶμα ἄφθαρτον ἀνειληφέναι καὶ ἀπαθές. δέον καὶ νοεῖν καὶ λέγειν, ὡς τὸ τοῦ Ἀδὰμ σῶμα θνητὸν ἦν φύσει καὶ παθητόν· θείᾳ δὲ χάριτι ἀθάνατον διεφυλάττετο καὶ ἀπαθὲς, μέχρις ἂν * αὐτὸ ἡ παράβασις τῆς φυλακῆς ἀπεγύμνωσεν. οὕτω γὰρ καὶ ὁ τῶν ἁγίων χορὸς ἀποφαίνεται. δ', ὅτι τὸν παρόντα κόσμον, ἄφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον λέγει· δέον εἰδέναι ὅτι φθαρτός ἐστι, καὶ ἀλλοιωτός. καὶ ἕτερα δὲ σὺν τούτοις κεφάλαια κατὰ τὴν πρώτην ἀντιγραφὴν ὁ ἐπίσκοπος, τὰ μὲν ἀσαφῶς, τὰ δὲ καὶ βλασφήμως ἀπελέγξας ἔχοντα, διορθωθῆναι παρηγγύησε τὸν Ἀνδρέαν.

* al. ἀφθαρτοδοκητῶν.
* διαπ
* ἀντ'
* ἀντὶ

ὁ δὲ δεξάμενος τὴν ἐπὶ τῇ διορθώσει παραίνεσιν, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀπέκλινε. καὶ βιβλίον δεύτερον συνέταξεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ προγεγραμμένα αὐτοῦ πλατύτερον, καὶ (ὡς οἴεται) δι' ἀποδείξεως συγκροτεῖ, καθ' οὗ δὴ καὶ τὴν εἰρημένην δεκάλογον ὁ εὐσεβὴς Εὐσέβιος συντάττει. δι' ἧς λέγει μὲν αὐτὸν, ὡς μὴ ἀρεσθέντα τοῖς τῆς πίστεως ὅροις, οὓς αἱ ἅγιαι ἐξέθεντο σύνοδοι, ἰδίαν δέ τινα τολμηρῶς συνταξάμενον ἔκθεσιν πίστεως. εἶτα δὲ καὶ ὅτι πολλὰ τῶν * ἰδίων ἀποσπαράξας ῥητὰ, καὶ παραποιησάμενος εἰς τὴν ἰδίαν ὑπόληψιν * παρεβιάσατο. καὶ ὅτι ἐναντιοῦται τῇ τε παλαιᾷ καὶ νέᾳ γραφῇ, καὶ τοῖς ἁγίοις ἡμῶν πατράσιν, ἄφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον τὸν κόσμον δοξάζων. ἔτι δὲ καὶ ὅτι τὴν ἀλλοίωσιν καὶ μεταστοιχείωσιν καὶ ῥεῦσιν, ἐνδιάβλητα εἶναι λέγει, ὥσπερ τὰ ἀπὸ κακίας πάθη. ὃ δὴ καὶ διὰ τοῦτο τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν ἀναλλοίωτον, καὶ ἀπαθὲς, καὶ ἄφθαρτον, καὶ ἄρρευστον ἀναλαβεῖν σῶμα. καὶ πάλιν εἰπόντα διελέγχει, ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀγένητον τὸν κόσμον. τὴν δὲ λεγομένην πρὸς τὸ ἀΐδιον αὐτοῦ μεταστοιχείωσιν μὴ παραδεχόμενον, ἅτε καὶ αὐτῆς τῶν ἐνδιαβλήτων παθῶν παρ' * αὐτοῦ δογματιζομένης. καὶ ὅτι τοῦ Ἀδὰμ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον κατὰ φύσιν, καὶ ἀπαθὲς διαπλασθῆναι λέγει τὸ σῶμα. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ χοῦς ἄφθαρτος ἦν, ἐξ οὗ τὸ σῶμα διεπλάσθη. πάλιν ἐλέγχει αὐτὸν, μονοσήμαντον τὸ τῆς φθορᾶς ὄνομα ἐξειληφότα. ἐν ᾧ καὶ δείκνυσιν, ὅτι οὔτε φθορᾶς, οὔτε θανάτου, οὔτε τοῦ κατὰ κακίαν πάθους, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἁμαρτητικῶν λογισμῶν οὐδενὸς τούτων δημιουργὸς ὑπάρχει ὁ θεός· εἰ καὶ τῶν φθαρτῶν καὶ θνητῶν οὐσιῶν καθέστηκε δημιουργός. ἐκεῖνα γὰρ τῶν ἀνυπάρκτων ἐστὶ, καὶ καθ' ἑαυτὰ μὴ ἐχόντων ἀπόστασιν. ἔτι δὲ διελέγχει αὐτὸν, τὸ κυριακὸν σῶμα ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως ἀπαθὲς καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον ἀποφαινόμενον. ὅπερ ἵνα συστήσῃ, ὡς ἐνόμισε, δείκνυσιν αὐτὸν καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν περί τε τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἀδὰμ ἀποφθέγξασθαι. δείκνυσι δὲ ἐν αὐτῷ ὁ Εὐσέβιος καὶ τὸ τῆς φθορᾶς καὶ καταφθορᾶς, καὶ δὴ καὶ τῆς διαφθορᾶς ὄνομα ἐπὶ τίνων καὶ πόσων σημαινομένων ἡ θεία γραφὴ ἀποδέχεται. καί φησιν· ὅτι φέρεται μὲν ἐπὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν, καὶ ἐπί τε τῶν ἀπὸ κόπου καὶ καμάτου καὶ γήρως. καὶ γὰρ φθορὰ μὲν τὸ γῆρας, νεότητος· καὶ οἱ κόποι δὲ καὶ κάματοι, τοῦ σωματικοῦ τόνου. ἔτι δὲ ὃ ἐπὶ τῆς τοῦ σώματος ἐν ἀσκήσει καὶ πνευματικοῖς ἀγῶσι ταπεινώσεως. καὶ γάρ φησιν ὁ ἀπόστολος· Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος φθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται, καὶ τὰ ἑξῆς. φέρεσθαι δέ φησι καὶ ἐπὶ τῆς ἐγγινομένης τῷ σώματι ταπεινώσεως, ἤτοι τηκεδόνος ἀπό τινων αἰκιῶν καὶ κολάσεων· ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βλάβης τῆς ἐγγινομένης τοῖς ζώοις καὶ σπέρμασι καὶ φυτοῖς, τῆς τε μερικῆς καὶ τῆς καθόλου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸ ὄνομα φέρεσθαι. καὶ ἔτι χωρὶς τῶν εἰρημένων ὃ ἐπὶ τῆς διαλύσεως καὶ ῥεύσεως τῶν σωμάτων, τῆς ἐν τοῖς τάφοις συμβαινούσης, ἀλλὰ καὶ * περὶ ταῦτα, ἐπὶ τοῦ κατὰ κακίαν πάθους, ἤτοι τῶν * ἁμαρτημάτων. τοσαυταχῶς τῆς φθορᾶς καὶ καταφθορᾶς καὶ διαφθορᾶς λαμβάνεσθαι δυναμένης·

* ἁγίων.

* ἐξεβιάσατο.

* αὐτοῦ.

EVSEBIVS.

Verum ille, accepta de emendandis ſuis admonitione, in ſiniſtram inclinauit, & [a] deteriora arripuit. Alterum enim mox librum ſcripſit, quo planius ea, quæ priùs aſſeruerat, & (vt arbitratur) demonſtratione quadam aſtruit. In quem librum decem hos, vti diximus; pius ille Euſebius conſcripſit: quibus probat ipſum non contentum illis fidei terminis, quos ſacra Concilia ſtatuiſſent, peculiarem quandam fidei expoſitionem audacter compoſuiſſe: multa quoque Sanctorum Partum dicta decerpta atque adulterata, vi in ſuam detorſiſſe ſententiam. Veteri adhæc, & nouo Teſtamento, SS. Patribus eum aduerſari, dum incorruptibilem & expertem interitus mundum aſſerit.

[a] *Quære nec multo poſt dãnatus in Concil. Rom vt refert Card. Baron. ad A. Chr. 601. ſub fin.*

Mutationem præterea illum, transformationem, ac fluxum: reprehendenda eſſe dicere, non minus quam illæ, quæ ex vitioſitate ortum, habent perpeſſiones: ac Christvm propterea Dominum noſtrum immutabile corpus; atque impatibile, & incorruptum, minimeque fluxum aſſumpſiſſe. Rurſum autem eum reprehendit, dum affirmat mundum hunc æternum eſſe, & ingenerabilem atque incorruptibilem; neque tamen elementorum illam tranſmutationem recipit, quæ ad æternitatem illius conſtituendam adfertur, vtpote quod hæc etiam inter illas paſſiones ſit, quas reprehenſibiles illæ eſſe certò docet. Deinde quod Adamum incorrupto & immortali ſuapte vi, & impatibili corpore effictum dicat: hoc amplius addito, ipſum quoque terræ lutum, ex quo formatum corpus erat, corruptionis expers fuiſſe. Reprehendit eundem iterum, quod *corruptionis* vocabulo, vnicam dumtaxat ſubeſſe notionem aſſeruerit. Vbi etiam illud demonſtrat, neque corruptionis, neque mortis, neque vitioſæ alicuius paſſionis, ſed neque culpandarũ quidem cogitationum auctorem eſſe Devm; tametſi corruptibilium ac mortalium ſubſtantiarum auctor exiſtat: quod illa de non exiſtentium numero ſint, & per ſe ipſa ſubſiſtentiam nullam habeant. Carpit item Andream, quod Christi Domini corpus ex ipſa verbi vnitione impatibile, incorruptibile, & incommutabile dixerit: oſtendítque ipſum ad hoc ſtabiliendum, vt quidem putabat, reliqua illa de mundo, & Adamo abſurdè tradidiſſe.

Demonſtrat autem eodem hoc in opere Euſebius, quot quantíſque notionibus corruptionis vocabula in ſacris litteris vſurpentur. Etenim dici ait de naturalibus, minimeque reprehendendis affectionibus; & de labore, morbo; atque ſenectute vſurpari. Nam & adoleſcentiæ corruptio ſenectus eſt: vt & labores, fatigationéſque robur corporis deſtruunt. Dicitur inſuper de corporis afflictione in Aſceticis, ac ſpiritali certamine. Sic enim loqui Apoſtolum: *Licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur; tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diem*: & quæ ſequuntur. Adhiberi quoque affirmat in illata corpori afflictione, ſiue in tabe & plagis, atque punitione. Dici verò & de noxa ſiue partis ſiue totius in animantibus, ſemine ac ſtirpibus: immo & de morte ipſa. Adhæc de diſſolutione vſurpari, ac de fluxu corporũ, quæ humi cõditis accidere ſolet. Præterea de vitioſa quoq; in malũ affectione, ſiue de peccatis. Tot igitur modis *corruptionis* nomẽ adhiberi cũ poſſit,

2. Cor. 4. 16.

EVSEBIVS.

lapſum eſſe meritò Andream oſtendit, qui vnam duntaxat his vocibus ſubeſſe ſignificationem tradiderit.

Confirmat deinde haſce ſuas Reprehenſiones è libris S. Scripturæ, veteris iuxta, ac noui inſtrumenti. Patrum item lectiſſimorum ſententiis, Athanaſij, & trium Gregoriorum. admirandorum inquam. illius patratoris, & Gregorij Theologi, ac B. Nyſſeni Epiſcopi. Baſilij ſimiliter Cæſareæ antiſtitis, & Ioannis Chryſoſtomi, Cyrilli Alexandriæ, & Conſtantinopolitanæ ſedis præſulis [a] Procli, ſancti adhæc Martyris [b] Methodij, & [c] Codrati. Quorumdam enim ex his dicta quædam Andreas auulſerat, ac peruerterat, [d] ſimúlque malitioſè, aut imperitè interpretando, errorem ſuum ex illis, vt ſibi quidem perſuaſit, confirmarat. Verum ob hæc omnia, quæ modo dixi, iuſtas Euſebio pœnas dedit, [e] ob adulteratione, inquam SS. Patrum, & improbitatem, atque inſcitiam: quódque hæreticorum dicta quædam compilans, ſanctis ea patribus attribuere ſit auſus. Oſtendit poſtea ex iis, quæ ineptiendo proferebat, ſtatuere illum certò, nihil CHRISTVM Dominum reſurgendo mutatum de corruptione in incorruptionem, æque eſſe impatibilem in humanitate, vt in diuinitate: auſúmque blaſphemos appellare cæteros, qui ſentirent ac dicerent, mortali ac patibili corpore verſatum in terris CHRISTVM Dominum, cum ipſe non erubeſceret, etiam poſt ſuperatos cruciatus, & mortem ac corruptionem ſublatam, patibile eſſe Domini corpus prodigioſo mendacio aſſerere, nihil interim aduertens, dum Orthodoxos [f] Phthartolatras, per iniuriam appellat, ſuis ipſum verbis [g] Pathetolatram ſe reuera probare.

Addit dein iterum SS. Patrum ſententias, oſtendítque patibile ac mortale, & quod hinc ſequitur, corruptibile CHRISTI corpus fuiſſe, vſque ad glorioſam eius reſurrectionem: inde vero immortale atque impatibile per ipſam eſſe redditum. Vanum item eſſe Andream indicat, qui Orthodoxis probroſum Phthartolatrarum obiiciat cognomentum. In Arium enim, Aëtium, Eunomium, Apollinarium atque Neſtorium, non in pios, hanc quadrare appellationem. Illud quoque docet Euſebius, Dominum Deúmque noſtrum, vt naturales, miniméque reprehendendas perpeſſiones, tanquam Naturæ opifex atque architectus aſſumpſit (quæ [h] non paſſiones propriè, ſed opera naturæ magis propriè appellentur) ſic propriè dictas paſſiones, ſiue à vitioſitate profectas, omnino ſuſcipere non potuiſſe. non item quo ante Reſurrectionem ederat ac biberat modo, etiam poſt Reſurrectionem, cum diſcipulis vna ediſſe ac bibiſſe: ſed prius illud quidem ex naturæ legibus feciſſe, fluxam carnem cibo ac potu reuera reparando atque corroborando, hoc vero ſupra naturæ ordinem procurandæ ſalutis noſtræ gratia geſſiſſe, vt diſcipuli crederent, & per illos fideles omnes, idem omninò corpus, quod cruciatibus excarnificatum, atque in Crucem actum fuiſſet, à mortuis ſurrexiſſe: neque aliud eſſe ab illo, quantumuis iam ad incorruptionem & indolentiam transformatum eſſet. Hæc vbi Euſebius diuinè docuit, decimum tandem librum abſoluit. Stylus ei clarus eſt, & ſimplex puróque dicendi genere vtitur, atque vbi opus eſt, etiam bene diſtincto.

[a] De quo Baron. Card. To. V. & Notis ad Martyrol. 24. Octobr.
[b] Cuius meminit B. Hieron. in Catalogo S. Epiphan. hæreſ. 64. Suidas Tabulæ Martyrũ ſacræ XVIII. Septemb. & infr. Phot.
[c] pro Quadrati, vt Latini V. B. Hiero. in Catal. Euſeb. lib. IV. hiſt. Eccl. c. 3. & alibi & Martyrol. Rom. 26. Maij. De his omnibus lege Niceph.
[d] lege ἅμα δὲ καί.
[e] Sicut & Euſebij huius apud ſe depoſitã ad B. Greg. Epiſtolam corrupit & ſermones errorũ plenos eiuſdem Pontif. nomine falſò inſcripſit, vt propterea damnatum in Synodo Romana Greg. anno XII. è ſuperiore diſcas Epiſt.
[f] Quaſi dicas Corruptibilicolas.
[g] Pari forma Patibilicolam dixeris.
[h] Theologi noſtri in ſcholis hodie Propaſſiones nominant.

εἰκότως, διεσφάλθαι δεικνύει τὸν Ἀνδρέαν ὡς μονοσήμοις ἀποκεχρημένον ταῖς λέξεσι. παρατίθησι δὲ τὰς κατὰ τοὺς ἐλέγχους ἀποδείξεις ἔκ τε τῆς γραφῆς, παλαιᾶς τε καὶ νέας, καὶ ἐκ τῶν λογάδων πατέρων, Ἀθανασίου καὶ τῶν τριῶν Γρηγορίων, τοῦ τε θαυματουργοῦ λέγω, καὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ τοῦ θεσπεσίου νύσσης, Βασιλείου τε τοῦ καισαρείας, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Κυρίλλου τοῦ ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ κωνσταντινουπόλεως Πρόκλου· ἀλλὰ δὴ καὶ Μεθοδίου τοῦ ἱερομάρτυρος, καὶ Κοδράτου. ὧν ἐνίων καὶ ῥήσεις τινὰς ὁ Ἀνδρέας ἀποσπαράξας καὶ παραπλασάμενος, ἃ δὲ καὶ κακούργως ἢ καὶ ἀνοήτως ἐξειληφὼς ἐκεῖθεν, ὡς ᾤετο, τὴν οἰκείαν πλάνην ἐκράτυνεν. ἀλλὰ πάντων ἕνεκεν τῶν εἰρημένων Εὐσεβίῳ δίδωσι δίκας, τῆς τε παραποιήσεώς φημι, καὶ κακουργίας ἢ καὶ ἀνοίας. καὶ ὅτι αἱρετικῶν ῥητά τινα παραλεξάμενος, τοῖς ἁγίοις ἡμῶν πατράσιν ἐτόλμησεν ἀναθεῖναι ταῦτα. ἐπὶ τούτοις δείκνυσιν αὐτὸν, ἐξ ὧν ἐματαιολόγει, δοξάζοντα, ὅτι μὴ ἀλλοιωθεὶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς ἀναστάσεως ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, ὡσαύτως ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὥσπερ ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ τὴν θεότητα. καὶ ὅτι ἐτόλμησε βλασφήμους ἀποκαλέσαι τοὺς φρονοῦντας καὶ λέγοντας, θνητῷ καὶ παθητῷ σώματι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ κόσμῳ * πολιτεύσασθαι: αὐτὸς οὐκ ἐρυθριῶν μετὰ νίκην παθῶν, καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἀναίρεσιν, παθητὸν τὸ κυριακὸν τερατολογεῖν σῶμα. καὶ φθαρτολάτρας ἐνυβρίζων τοὺς ὀρθοδόξους, λέληθεν * ἑαυτὸν δι' ὧν λέγει, παθητολάτρης ἀληθῶς ἀπελεγχόμενος. ἐντεῦθέν τε πάλιν παρατίθησι φωνὰς πατρικὰς, καὶ παρίστησι παθητὸν καὶ θνητὸν, καὶ κατὰ τοῦτο φθαρτὸν τὸ κυριακὸν σῶμα, ἕως τῆς αὐτοῦ ἐνδόξου ἀναστάσεως· ἐκεῖθεν δὲ δι' αὐτῆς μεταβληθὲν εἰς ἀθανασίαν καὶ ἀπάθειαν. λέγει δὲ ὡς ματαιολογεῖ, φθαρτολάτρας ὁ Ἀνδρέας ἐπιφημίζων τοὺς ὀρθοδόξους. Ἀρείῳ γὰρ καὶ Ἀετίῳ καὶ Εὐνομίῳ, Ἀπολλιναρίῳ τε καὶ Νεστορίῳ, ἀλλ' οὐ τοῖς εὐσεβέσι κατάλληλος καὶ οἰκεία ἡ τοιαύτη κλῆσις. δογματίζει δὲ καὶ τοῦτο, ὡς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν τὰ φυσικὰ μὲν καὶ ἀδιάβλητα πάθη, ὡς τῆς φύσεως δημιουργὸς, ἀνεδέξατο: ἃ οὐ δὲ κυρίως πάθη, ἀλλ' ἔργα ἂν οἰκειότερον καλοῖτο τῆς φύσεως· τῶν δὲ κυρίως παθῶν, ἤτοι τῶν ἀπὸ κακίας, παντελῶς ἀνεπίδεκτος ἦν. καὶ ὅτι οὐχ, ὡς πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἤσθιε καὶ ἔπινεν, οὕτω καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγε καὶ συνέπιε τοῖς μαθηταῖς: ἀλλὰ τὸ μὲν ἔπραττε νόμῳ φύσεως, τὴν ῥέουσαν σάρκα βρώσει καὶ πόσει ὡς ἀληθῶς ἀναρτεόμενος, καὶ περικρατῶν· τὸ δὲ ἐτέλεσεν ὑπερφυῶς δι' οἰκονομίαν: ἵνα τοῖς μαθηταῖς πιστώσηται, καὶ δι' αὐτῶν πᾶσι πιστοῖς, ὡς αὐτὸ τὸ πεπονθὸς καὶ σταυρωθὲν ἀνέστη σῶμα, ἀλλ' οὐχ ἕτερον παρ' ἐκεῖνο, εἰ καὶ πρὸς ἀφθαρσίαν καὶ ἀπάθειαν μετεστοιχειώθη. ταῦτα φιλοθέως * ἐπιδογματισάμενος, τέλος ἐπιτίθησι τῷ δεκαλόγῳ. ἔστι δὲ σαφὴς, καὶ ἁπλοῦς τὴν φράσιν, καθαρότητι χρώμενος καί, εἴ που δέοι, καὶ εὐκρινείᾳ.

* alii πολιτεύεσθαι.
* αὐτὸν

OYIN-

VINDAN. CLXIII.

ΟΥΙΝΔΑΝΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΟΥ

βηρυτοῦ συναγωγὴ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων ἐν τόμοις ιβʹ.

ρξγʹ. *Vindanij Anatolij Beryti liber de re rustica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Οὐϊνδανίου Ανατολίου Βηρύτου συναγωγὴ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων. συνοίθειςαι δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἔκ τε τῶν Δημοκρίτου, Αφρικανοῦ τε καὶ Ταραντίνου, καὶ Απουληΐου, καὶ Φλωρεντίου, καὶ Οὐάλεντος, καὶ Λέοντος, καὶ Παμφίλου, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Διοφάνους παραδόξων· τόμοι δέ εἰσι τὸ βιβλίον δεκαδύο. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον ὡς καὶ διὰ πείρας αὐτῆς ἐπὶ πολλῶν εἴδομεν, πρὸς τὰς κατὰ γῆν ἐργασίας, καὶ τοὺς γεωργικοὺς πόνους, καὶ σχεδόν τι χρησιμώτερον τῶν ἄλλων· ὅσοι τῆς αὐτῆς αὐτῷ πραγματείας ἥψαντο. ἔχει δ' ὅμως ἔνια καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα καὶ τῆς ἑλληνικῆς πλάνης ὑπόπλεα. ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γηπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγραψαμένων, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι ἀποφαίνονται· οὐκ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν. ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασιν, ἡ τοῦ Λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πεῖρα.

VINDANII ANATOLII BERYTI *Collectaneorum de agricultura diſciplina libri XII.*

LEGI VINDANII ANATOLII *Beryti de agricultura diſciplina collectanea.* Conflatus autem hic ab eo liber eſt è Democriti & Africani atque Tarantini ſcriptis, Apuleij quoque & Florentij, Valentis, Leonis [a] Pamphili; tum vel maximè ex Diophanis Paradoxis. Opus duodecim abſoluitur libris, vtile ſane, vt ipſa nos experientia in multis docuit, ad terram excolendam, laboreſque rusticos. quin fere cæteris vtilior hic liber, quotquot in ea ipſa re elaborarunt. Continet tamen nonnulla prodigiis ſimilia, fidémque excedentia; & Græcis referta fabulis, quæ præterire pium decet agricolam, cætera quæ vſui futura ſint, arripientem. Et verò alij omnes, qui de re ruſtica ſcripſerunt, eadem ferè de iiſdem, quantum videre potui, prodiderunt, neque in multis adeo diſſentiunt. Quibus autem inter ſe diſſident, in his Leonis experimenta cæteris anteponuntur omnibus.

[a] *Tres huic Georgicorum libros tribuit Suidas.*

CLXIV.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.

ρξδʹ. *Galenus de ſectis medicorum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Γαληνοῦ περὶ αἱρέσεων. περὶ αἱρέσεων δὲ τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν τὴν σύστασιν ἐσχηκυιῶν διαλαμβάνει καί φησι. τρεῖς κατ' ἰατρικὴν καθολικὰς αἱρέσεις συστῆναι, τήν τε καλουμένην λογικὴν, ἣν καὶ δογματικὴν ἐπονομάζει, ἔτι δὲ καὶ ἀναλογιστικήν. δευτέραν δὲ τὴν καλουμένην ἐμπειρικὴν, ἥτις καὶ τηρητικὴ καὶ μνημονευτικὴ ἐπικαλεῖται. τρίτην δὲ τὴν μεθοδικήν. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων αὗται, ἄλλοις τε, καὶ τῷ τρόπῳ τῆς εὑρέσεως. ὁ μὲν γὰρ δογματικὸς λόγῳ κεχρημένος, καὶ τὰς μεθόδους τῆς ἰατρείας εὑρίσκων τὴν τέχνην συνίστησιν: ὁ δὲ ἐμπειρικὸς οὐκ ἔτι τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῇ πείρᾳ καὶ τῇ τηρήσει: ὁ δὲ μεθοδικὸς ἐπαγγελλόμενος καὶ λόγῳ καὶ πείρᾳ κεχρῆσθαι, ἀκριβῶς δὲ μηδετέρῳ χρώμενος, εἰκότως ἀμφοῖν διοίσει. εἰς τρία δὲ τμήματα διαιρεῖται τὸ παρὸν βιβλίον. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὴν σύστασιν τῆς ἐμπειρικῆς καὶ δογματικῆς ἀναγράφει. ἐν ᾧ καὶ, ὁποία ἡ ἑκάστης οὐσία, διδάσκει. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, εἰσάγει τὰς δύο διαφιλονεικούσας αἱρέσεις ἀλλήλαις, καὶ περὶ τῶν πρωτείων, ἀμφισβητούσας. ἐν δὲ τῷ γʹ τμήματι, τὴν καλουμένην εἰσάγει μεθοδικὴν, ταῖς προειρημέναις δυσὶ μαχομένην κἀκείνην, πρὸς ταύτην ἑκάστης τῶν τριῶν τὰ οἰκεῖα προβαλλομένης δίκαια. καὶ σπευδούσης εἰς τὴν κατὰ τῶν ὑπολοίπων νίκην. ἐν οἷς καὶ τὸ τρίτον ἀπαρτίζεται τμῆμα. δῆλον δ' ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο, τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἀναγνωσμάτων πάντων προτάττεσθαι ὀφείλει· εἴπερ δεῖ μαθεῖν, ποία πασῶν ἀρίστη αἵρεσις, εἶθ' οὕτω ταύτῃ κεχρῆσθαι. εἴη δ' ἂν οὐδὲ κυρίως ἰατρικὸν τὸ βιβλίον, ἀλλὰ προοιμίου τόπον ἐπέχον, καὶ φιλοσοφίᾳ μᾶλλον ἀνακείμενον. δῆλον δὲ, ὅτι ἔστι γε ἐπὶ τῇ λέξει καὶ συντάξει, καθαρόν ἐστι καὶ εὐκρινές· τούτων γάρ ἐστιν ἐν πᾶσιν ὁ Γαληνὸς φροντιστής· εἰ καὶ ἐν πολλοῖς αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων, ἀκαιρολογίαις καὶ παρεκτροπαῖς

GALENVS *De ſectis Medicorum.*

LEGIMVS GALENI *librum de ſectis.* Diſſerit autem de ſectis, quæ in arte medica inter ſe conſpirarunt. Eas tres ait eſſe potiſſimas. Vnam *Logicam* appellatam, quam & *Dogmaticam* agnominat, & *Analogiſticam.* Alteram vero *Empiricam* dictam. hanc *obſeruatricem* quoque, ac *Memorialem* nominat. Tertiam denique *Methodicam.* Differunt autem inter ſe cum aliis rebus, tum inuentionis modo. Dogmaticus enim medicus, ex eo quod ratiocinando curandi Methodos reperiat, artem ſuam conſtituit. Empiricus vero non ratiocinatione, ſed experimento, atque obſeruatione artem colligit. Iam Methodicus, qui & rationē vſum ſe, & experimento profitetur, etſi horum neutro ſatis accuratè vtatur, ab vtriſque illis merito diſtinctus cenſebitur.

Liber hic tres in partes ſecatur: quarum in prima quidem Empiricam atque dogmaticam graphicè deſcribit: vbi etiam, qualis vtriuſque natura ſit, oſtendit. Altera verò parte duas inuicem ſectas valde contendentes, & de principatu certantes componit. Tertia denique Methodicam producit, & quidem cum aliis ſupraſcriptis duabus pugnantem, qualibet è tribus ſectis ſua iura proferente, & reliquas vincere ſatagente. Atque hic tertij libri finis eſt. Illud clarum, opus hoc inter cætera artis medicæ ſcripta omnibus præferri oportere. ſiquidem diſcere conuenit, quæ ſecta inter omnes optima ſit, vt eam deinde ſecteris. Videtur autem non proprie medicus habendus liber hic, ſed procemij vicem præbere, atque ad Philoſophiam potius pertinere.

Certum item illud, ad dictionem quod attinet, atque compoſitionem, purum eum eſſe, ac venuſtum. Harum enim vbique formarum ſtudioſus imprimis Galenus exſtitit, tametſi in pleriſque ſcriptis intempeſtiuis ſuis ſermonibus ac digreſſionibus,

GALENVS.
ἀφεστίζων lego.

prælongiſque periodis [a] non ſine moleſtia libros commiſceat, dictorum ſenſum obſcuret, & orationis ſeriem quodammodo abrumpat, lectorem etiam ipſum longioribus hiſce deliramentis in negligentiam abducens: quibus ſaltem vitiis vacat hoc de ſectis opus.

HIMERII SOPHISTÆ *Declamationes.*

CLXV.

LECTÆ ſunt [a] HIMERII SOPHISTÆ [b] Declamationes, ſeu orationes variæ. Suaſoriæ duæ, Iudiciales tres: quarum etiam edit [c] argumenta. Et ſuaſoriarum quidem primam Hyperidi affingit, quaſi ſuper Demoſthene deliberatio ſit. Alteram verò ipſi Demoſtheni, conſultationem ſuper Æſchine efformanti. Trium reliquarum prima contra Epicurum, velut impietatis reum inſtituitur. Altera aduerſus diuitem, qui pauperis integram domum ſceleſtis ſuis facinoribus exhauſerat, ipſúmque adeò pauperem inducit cauſam hanc perorantem. Tertia Themiſtoclem facit aduerſus Perſarum Regem ſententiam dicentem, quando hic ad amoliendum bellum promiſſa pacis adferebat.

Hæ autem ab eo ſunt orationes conſcriptæ, vt in iis quodammodo plus quàm in cæteris, dicendi vim ſuam, ſententiarúmque florem [d] pro viribus exhiberet. Ad imitationem enim Demoſthenis [e] circumductionibus abundat, ac multis ſchematis variè diſtinguitur. Ideis item pulchrè orationes temperat, ſublimi ſe dicendi genere magis efferens. Verbis ad hæc vtitur, quæ (ad formam ſaltem quod attinet) neque ob propriam ſuam notionem, neque ob emphaſim à perſpicuitate recedunt: etſi, quia [f] nominum diſſolutiones vt plurimum ſunt, aures quidem cum iucunditate peregrino ſuo ſono feriunt: ſed non æquè à vulgo intelliguntur. Clarus quoque eſt earum rerum obſeruatione, quæ ad diſtinctam orationem propriè pertinent. Vtitur etiam, vt diximus, complexione cum alibi, tum vbi rei alicuius rationem reddit. Dum verò incitatis ſchematibus ſuam redditionem apponit, ſimul etiam omnem, quæ ex illis orta fuerat, obſcuritatem tollit. Hyperbatum præterea, ac tropum, etſi rarius quàm complexionem, frequenter tamen hic & ſcitè adhibet, non ſine contentione atque velocitate, cùm quidem ita opus eſt. Talem igitur ſe in iis, quas enumeraui, orationibus exhibet. Subiicit iis Polemarchicum [vt vocat:] quæ quidem oratio eorum, qui pro patriæ libertate cum Perſis fortiter pugnando ceciderunt, laudatio eſt, & belli ſimul breuem laudem continet. Hanc excipit Areopagitica, ſiue pro libertate Rufini filij, quæ fictitia non eſt, vt neque ſequens in eundem filium recens vita functum Monodia. Dehinc Epithalamius ſermo in ſeuerum ſocium. qui nec ipſe fictitius eſt, & iterum argumentum præfixum habet. Deinceps Diogenes, ſeu [g] Propempticus. Hæc quoque argumento ornatur ac dialogorum more fictis perſonis conformata eſt. Hinc ad ſocios [h] Syntacterius, quando Corinthum proficiſcebatur. Propempterius alter ad Flauianum Aſiæ conſulem factum. Deinde in [i] Piſonem aduenam. Rurſum Protreptica, quæ & Diogenes inſcribitur. Hinc [k] Schedium, ob contentionem in

[a] Vide Suidam
[b] Earum excerpta quædam inf. reperies Cod. CCXLIII
[c] *προθεωρίας*, quaſi Præfationes ad ea, quæ dicentur.
[d] *καθ' ἧκον εἰς δύναμιν* lego.
[e] *περιβολαῖς*. de quibus Hermogenes lib. I. Idearum.
[f] *λύσεις ὀνομάτων*, quas Demetrius Phalareus fieri ſcripſit *λυθέντος ὀνόματος εἰς λόγον οἷον σίτου πομπὴ, ἀντὶ σιτοπομπίας*. Vide ibi doctiſſ. P. Victorij comment. & Ariſtot. rhetor lib. III.
[g] Quis fauſti ominis cauſa ad hominem mox profecturum habetur.
[h] Idem qui *ἀποτακτήριος*, vt docet doctiſſ. Billius ad S. Ioan. Damaſceni orat. de fidelib. defunct ſchol. 45. & S. Greg. Nazian. orat. XXXII. deſcribitur. ὁ ἐν ἐξόδοις τῶν πόλεων ἐπὶ τῶν ἀρχόντων ἀποχαιρετισμός. Vide de hoc, aliiſque apud Himerium orationum generibus: Menandrum Sophiſtam in Epidicticis.
[i] Hæc illa forſitan eſt, quæ inter excerpta, In aduenam Ægyptium inſcribitur, inf. Cod: CCXLIII
[k] Ex tempore dictum reddit Gloſſar. vetus inf *αὐτοσχέδιον* vocat.

καὶ ταῖς τῶν περιόδων σχοινοτενεῖ, φροντίζων τὰ βιβλία συγχεῖ, καὶ σκοτοῖ τῶν γεγραμμένων τὸν νοῦν, τήν τε σύμφρασιν οἱονεὶ διακόπτων, καὶ εἰς ἀκηδίαν ἄγων, διὰ τοῦ μακροῦ λήρου, τὸν ἀκροατήν· ὧν τέως τὸ παρὸν βιβλίον ἀπήλλακται.

ΙΜΕΡΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΙ διάφοροι.

ρξέ.
Himerij ſophiſtæ Declamationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἱμερίου σοφιστοῦ μελέται, καὶ ἄλλως λόγοι διάφοροι. συμβουλευτικαὶ μὲν δύο, δικανικαὶ δὲ μελέται τρεῖς. τούτων δὲ καὶ προθεωρίας ἐκτίθεται. καὶ τῶν συμβουλευτικῶν μὲν τὴν πρώτην εἰς Ὑπερίδην *ἐκτυποῖ δῆθεν ὑπὲρ Δημοσθένους συμβουλεύσαν. τὴν δὲ εἰς Δημοσθένην αὐτὸν ὑπὲρ Αἰσχίνου τὴν συμβουλὴν σχηματίζοντα. οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς, ὁ μὲν κατ' Ἐπικούρου διαπλάττεται ἀσεβείας γραφὴν, ὡσανεὶ φεύγοντος. ὁ δὲ κατὰ πλουσίου πένητος ἀνδρὸς οἰκίαν ὅλην μυσαροῖς κενώσαντος δράμασι, καὶ αὐτὸν εἰσάγει τὸν πένητα διαγωνιζόμενον. ὁ δὲ τρίτος Θεμιστοκλέα παράγει, βασιλεῖ Περσῶν ἀντιλέγοντα, ἐπειδὰν ὑποσχέσεις ἐκεῖνος *προτείνειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ πολέμου καταλύσεως. οὗτοι *δὴ αὐτοῦ οἱ λόγοι τήν τε ἐν λόγοις ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ τῶν νοημάτων τὸ ἀνθηρὸν καὶ ἧκον εἰς δύναμιν, μᾶλλον τῶν ἄλλων δεικνύειν πως ἐμελετήθησαν. περιβολαῖς τε γὰρ κατὰ ζῆλον Δημοσθένους πλεονάζει, καὶ τῷ πολυσχηματίστῳ ποικίλλεται, καὶ ταῖς ἰδέαις καλῶς τοὺς λόγους κεράννυσι, τῷ *μεγαλείῳ μᾶλλον ὑψούμενος. καὶ λέξει δὲ χρῆται, ὅσον μὲν εἰς τύπον, καὶ τῇ καθ' ἑαυτὴν σημασίᾳ καὶ ἐμφάσει, οὐδὲ τοῦ σαφοῦς λειπομένῃ. τὸ δὲ λύσεις αὐτὰς ὀνομάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι, ξενίζει μὲν μετὰ τοῦ ἡδέος τὴν ἀκοὴν, οὐ μέντοι τοῖς πολλοῖς ἐπίσης παρέχεται τὴν κατάληψιν. σαφὴς δὲ καὶ τοῖς τῆς εὐκρινείας ἰδιώμασι. χρώμενος δὲ, ὡς ἔφην, περιβολῇ τῇ τε κατ' αἰτιολογίαν, καὶ ἄλλως [κεχρημένος] φαίνεται· γοργοῖς μέντοι τοῖς σχήμασιν, ἀποδιδοὺς τὴν [τε] ἐντεῦθεν ἀσάφειαν ἐκκαθαίρει· καὶ ὑπερβατῷ δὲ καὶ τροπῇ, εἰ καὶ τῆς περιβολῆς ἐπ' ἔλαττον, ὅμως ἐνταῦθα πολλῇ καὶ εὐφυῶς χρῆται. καὶ σύντονος ἐν τούτοις καὶ γοργὸς, ὅπου *δέησοι. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς εἰρημένοις λόγοις τοιοῦτος. ἐφεξῆς δὲ τούτων τάττεται τὸ πολεμαρχικὸν, ὃς ἐγκώμιόν ἐστι τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας πρὸς Πέρσας ἐν μάχῃ πεσόντων, καὶ πολέμου ἔπαινος. μεθ' ὃν ἐστιν ὁ ἀρεοπαγιτικὸς, ἢ καὶ ἐλευθερωτικὸς Ῥουφίνου τοῦ οἰκείου υἱοῦ. ἔστι *ὁ πλασματικὸς, οὐδ' ὁ ἐφεξῆς, ἡ εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν τελευτήσαντα μονῳδία. εἶτα ἐπιθαλάμιος εἰς ἑταῖρον Σευῆρον. *ἔστι δὲ δηλονότι τῶν πλασματικῶν. τούτου δὲ πάλιν *καὶ θεωρίαν προκαθίστησιν. *ἐφ' οἷς Διογένης ἢ προπεμπτικός. σεμνύνεται δὲ καὶ ἔστι προθεωρία, καί γε καὶ ὡς διαλόγῳ τυποῦται πλαττόμενος. εἶτα πρὸς τοὺς ἑταίρους συντακτήριος, ὅτε ἐξῄει εἰς Κόρινθον. πάλιν εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτήριος, προαχθέντα τῆς Ἀσίας ὕπατον. ἐφεξῆς εἰς τοὺς περὶ Πείσωνα νεήλυδας. πάλιν *προτρεπτικὸς, ἢ Διογένης. καὶ σχέδιον ἐφεξῆς ἐπὶ τῇ γινομένῃ στάσει ἐν

* διατυποῖ. H. St.
* al. προὔτεινεν.
* δὲ H. St.
* al. μεγάλῳ.
* al. δέοι
* οὐ H. St.
* οὐδ' ἔστι H. St.
* προσθεωρί H. St.
* ἐν οἷς, H
* [illegible] H. S.

τῇ διατριβῇ, εἰς τε τὴν [τῶν] Κυπρίων ἐπιδημίαν, καὶ εἰς τὸν πρῶτον ἐκ Καππαδοκίας αὐτοῦ ἀκροασάμενον. εἶτα ἐπίδειξις, ὅτε ἀναβαλλόμενος εἰπεῖν ἀξιούμενος, εἰς αὐτὸ τοῦτο διείλεκται, Ὅτι σπάνια τὰ καλά. καὶ εἰς Μουσώνιον δὲ τὸν ἀνθύπατον Ἑλλάδος, καὶ εἰς Σεβῆρον νέηλυν ἐπιστάντα Συμπληγάσι. εἶτα λαλιά. καὶ εἰς τὸν κόμιτα Οὐρσάκιον, καὶ εἰς Σεβῆρον * ἑταῖρον, καὶ εἰς *Σκυλάκιον ἀνθύπατον Ἑλλάδος, καὶ εἰς νέηλυδας Ἐφεσίους καὶ Μυσοὺς, καὶ πολίτας τοῦ Λέοντος. εἶτα εἰς τοὺς ἐκ πατρίδος ἑταίρους, καὶ εἰς Ἀθηναῖον κόμιτα, καὶ εἰς Πριβάτον Ῥωμαῖον παιδεύοντα τὸν παῖδα Ἀμπελίου τοῦ ἀνθυπάτου· καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀνθυπάτου παῖδα Φοῖβον, καὶ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἰατρὸν καὶ κόμιτα. καὶ προπεμπτήριος εἰς τοὺς προσελθόντας ἑταίρους. προπεμπτικός τε εἰς Φλαβιανόν, καὶ ἐπιθαλάμιος ῥηθεὶς εἰς Παναθήναιον. εἶτα λαλιά. ἑτέρα λαλιά. καὶ διάλεξις ἐν Φιλίπποις, ὅτε ἀπῄει παρὰ Ἰουλιανοῦ βασιλέως καλούμενος. εἶτα ῥηθεὶς ἐν * τῇ πόλει εἰς αὐτήν τε τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ Ἰουλιανὸν τὸν βασιλέα, καὶ εἰς τὴν Μίθρου τελετήν. διάλεξις εἰς * Σαλούστιον ἔπαρχον ἧς ἐστι καὶ θεωρία. εἰς Φλαβιανὸν πάλιν τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὴν γενέθλιον τοῦ ἑταίρου. καὶ λαλιὰ εἰς τὸ ὑγιαίνειν τὸν ἑταῖρον. ἔτι δὲ εἰς τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον Βασίλειον, καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν Βασίλειον. εἰς Ἑρμογένην τε τὸν τῆς Ἑλλάδος ἀνθύπατον, καὶ εἰς Πλωτιανὸν τὸν ἀνθύπατον. πάλιν εἰς Ἀμπέλιον τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον τῆς Ἑλλάδος πραιτεξτάτον, καὶ τοὺς * ἑτέρους. εἶτα πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν ἀπαίρειν μέλλων. εἶτα ἐν Νικομηδείᾳ, προτραπεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε ἄρχοντος Πομπηϊανοῦ. μεθ' ὃν [ὁ] εἰς νέηλυδας. εἶτα εἰς νέηλυν. ἐπὶ τούτοις ὁ εἰς Ζήνωνα τὸν ἑταῖρον. καὶ μετὰ τοῦτον, εἰς Ἀφοβῖνον νέηλυν, καὶ εἰς τὸν ἐκ τοῦ χρησμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος φοιτήσαντα, εἰς τε τοὺς ἀπὸ Ἰωνίας ἐπιδημήσαντας, καὶ εἰς τοὺς ξένους Ἴωνας. καὶ εἰς τοὺς ἑταίρους σχέδιον ῥηθέν. καὶ ἣν ἐξέδωκεν ἑταίρῳ Κωνσταντινουπολίτῃ. διάλεξίς τε ἐν τοῖς ἑταίροις μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς πατρίδος ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ διατριβὴν, ἐξ αὐτοσχεδίου διάλεξις. καὶ ἐπίπληξις τοῖς ῥαθύμως ἀκροωμένοις τῶν λόγων. καὶ σχέδιον εἴς τινας τῶν φοιτώντων δόξαντας ἀφηνιάζειν. καὶ εἰς τοὺς περὶ Κυτιανὸν ἀπάκτως ἀκούσαντας, ὅτε τὸ σχέδιον εἶπε. καὶ προτροπὴ πρὸς τὸ χρῆναι τὴν ἐν λόγοις ποικιλίαν ἀσπάζεσθαι. καὶ ἡ μετὰ τὴν τοῦ τραύματος θεραπείαν διάλεξις. εἶτα ὁ μετὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἐπάνοδον, εἰς τε τὸ γραφεῖον, καὶ τοὺς ἑταίρους, καὶ εἰς τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν, ὅτε ὀνείρατι πειθόμενος, τῷ Ἀμυκλαίῳ θεῷ ἐφοίτησεν εὔξασθαι. καὶ ὅτι οὐ δεῖ πάντως δημοσίᾳ τὰς ἀκροάσεις ἀπαγγέλλειν. καὶ λαλιὰ ὅτι δεῖ ἐν γυμνασίοις εἶναι. καὶ λαλιὰ ἐν Κορίνθῳ ἐκδεδομένη. τούτους (οἶμαι) τοὺς λόγους [μόνους] τοῦ σοφιστοῦ Ἱμερίου περί που ἑβδομήκοντα ὄντας, κατὰ πρόσωπον ἡμῶν τὴν σὴν φιλοπονίαν ἀνεγνωκέναι. ἐν οἷς ἐστι πᾶσι τὸν μὲν τῆς λέξεως τύπον καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα φυλάττων, τῇ τε περιβολῇ καὶ τῇ τροπῇ χρώμενος· εἰ καὶ τὸν κόρον οὐκ ἔτεκεν ἡ μετ' εὐφυΐας χρῆσις καὶ οἰκείωσις τῆς τροπῆς. καὶ, κατά γε ἐμὴν

† al. ἑταῖρον.

* al. Σκυλλάκιον. Μυλλάκιον. H. St.

* Κωνσταντινουπόλει H. St.

* al. Σαλούστιον.

* ἑταίρους. H. S.

ſchola exortam. In Cyprorum aduentum. In primum ſuum è Cappadocia auditorem.

Mox [a] ingenij quoddam ſpecimen, quando vt diceret rogatus recuſauit primum: de quo tamen ipſo poſtea diſſeruit, Pulchra omnia etiam eſſe rara. In [b] Muſonium Græciæ Proconſulem. In Seuerum quoque aduenam, Symplegadæ præfectum. Hinc [c] Sermocinatio. In Vrſacium Comitem. In Seuerum ſodalem. In Scylacium Græciæ Proconſulem. In Epheſios hoſpites, ac Myſos, Leoníſque ciues. In ſodales è patria. In Athenæum Comitem. In Priuatum Romanum, qui Ampelij Proconſulis filium inſtituebat. In reditum Corintho. In Phœbum Alexandri Proconſulis filium. In Arcadium medicum & comitem. Oratio quoque Propemptica in amicos, qui nuper venerant. Altera item in Flauianum. Epithalamium quoque dictum in Panathenæum. Hinc Sermocinatio vna, & item altera. Diſputatio habita Philippis, cùm euocatus à Iuliano Imper. iter illac haberet. Poſt oratio habita in vrbe, in ipſius Conſtantinopolis laudem, ac Iuliani Cæſaris. In ſacrificium [d] Mythræ. Diſſertatio in Saluſtium Præfectum, cui & argumentum annexum. Iterum in Flauianum Proconſulem. In ſodalis ſui natalem diem. Sermocinatio quoque in ſanitatem ſocij. In inſidiantes. In Baſilium Proconſulem. In eundem rurſum. In Hermogenem pariter, qui Græciæ proconſulatum gerebat. In Plotianum itidem proconſulem. Iterúmque [e] in Ampelium Procoſs. In Græciæ proconſulem prætextatum, atque ſodales. Hinc ad Iulianum Imp. diſceſſum adornans. Deinde Nicomediæ habita oratio hortatu Prætoris Pompeiani. Mox in aduenas. Rurſum in aduenam. Deinde in Zenonem ſocium. Et in Aphobinum aduenam. In eum qui à Neptuni oraculo reuerterat. In eos pariter, qui ex Ionia aduentaſſent. In Ionas hoſpites. Ex tempore quoque in ſociorum laudem recitatum. Oratio, quam amico Conſtantinopolitano tradidit. Sermo quoque inter amicos poſt reditum è patria. De ſuo docendi munere extemporalis Diſputatio. Obiurgatio eorum, qui negligenter orationes audirent. Schedium in quoſdam ad ſe ventitantes diſcipulos, qui reſpuere frænos videbantur. In Cytianum cum ſociis, qui cum petulantia eum audierant, dum ſchedium ſuum recitaret. Adhortatio quoque ad rerum varietatem in dicendo ſectandam. Diſſertatio poſt vulneris medelam. Dein oratio poſt reditum Corintho. In Stylum ac ſocios. In vrbem Lacedæmoniorum, quando ſomnio obſequens, [f] Amiclæum Deum precaturus acceſſit: & non oportere recitationes omnes publicè pronuntiare. Sermocinatio, oportere in gymnaſio verſari. Altera Corinthi edita.

Has, puto, nec plures orationes Himerij ſophiſtæ [g] ferè ſeptuaginta, me præſente, [h] ſtudioſè legiſti. In quibus omnibus eadem dictionis forma, eadémque figura ſeruata, circumductionem ita ac tropum adhibet, tædium vt nullum pariat ingenioſus, & quaſi familiaris redditus troporum vſus. Immò nemo

HIMERIVS.

a ἐπίδειξις

b *De quo Suidas.*

c λαλιά: *de qua multa legas apud Menandrum Sophiſt. in Epidicticis.*

d *Quem Perſæ Solem putant. Lege Suid. Briſſon. & alios: qui hanc vocem per* ἰῶτα *ferè ſcripſerunt.*

e *Propemptica ad Ampelium inf.*

f *Apollinem, qui Amyclis Laconicis colebatur. Nam quæ prouerbio celebrantur Amyclæ, eæ in Latio fuerunt.*

g *Vnam ſupra ſeptuaginta hic numero. Excerpta verò duarum, hoc loco prætermiſſarum, inf. Cod. 243. collige. Ex* Propemptico. *Et ex oratione in* Anatolium *Coſſ.*

h *Taraſium fratrem alloquitur.*

HIMERIVS. hactenus, mea quidem ſententia, aut venuſtius, aut iucundius tropis vſus eſt. Exemplis porrò ex hiſtoria, fabuliſque omnigenis ſcripta eius referta ſunt, vel ad demonſtrationem, vel ſimilitudinem, vel voluptatem, & pulchritudinem rei, qua de agitur: quibus orationem ſuam & emendatiorem efficit, & variè exornat. Quin & exordia interdum ipſa, atque epilogi, & quæ quaſi [a] contentiones (vocant,) his ab eo rebus exornantur: non rarò inſuper iis antea delineatis quæ poſt tractaturus eſt.

[a] Vulgo Confirmationes.

Verùm in dicendo talis tantúſque cùm eſſet, impiè tamen de religione ſenſiſſe perſpicuum eſt, latentérque mordentes imitatus canes, Chriſtianos allatrauit. Vixit Conſtantio, & impiiſſimo Iuliano Impp. atque Athenis eloquentiæ ludo doctor præfuit.

CLXVI. ANTONII DIOGENIS incredibilium de Thule inſula libri XXIV.

LECTI ſunt ANTONII DIOGENIS incredibilium de [a] Thule inſula libri quatuor & viginti. Dramatici ſunt: & dictio ipſa ita clara, ita pura, vt minus egeat perſpicuitate. Per narrationum quoque diuerticula iucunditatis plurimum ſenſis ineſt: quando & ad fabulas propius accedit elocutio, & incredibilium narrationum ſyluam, cum veriſimili tamen fictione atque apparatu ſibi ſuppeditat.

[a] Adi Geographos de hac veritate narraturos, & inprimis Procop. Gotthic. ſecundo, Ortelij Iſlandiã in theatro, Petrach. lib. 3. epiſt. 1. Gul. Camdẽ. de inſulis Britan. & alios.

Inducitur itaque Dinias quidam nomine, vt exigebat hiſtoria, vnà cum filio Demochare patria profugus, qui per Pontum, & à Caſpio atque Hyrcanio mari ad Riphæos, vt vocantur montes, & Tanaïs fluminis oſtia primùm delati: ingentibus deinde adacti rigoribus ad Scythicum conuerſi Oceanum, atque hinc ad Orientalem tendentes, ad ſolis orientis partes venerunt: vnde circulo facto, exterius mare longo tempore, variiſque erroribus circumiere. Errorum ſocij fiunt Carmanes, Meniſcus & Azulis: atque in Thule denique inſula ſtationem interim errorum quandam conſtituerunt. In hac ipſa inſula cum Dercyllide quadam Dinias conſuetudinem habuit: quæ genere Tyria, & claris in ea vrbe natalibus orta, cum [b] fratre Mantinia hoc in loco verſabatur. Cum illa igitur Dinias conſueſcens, eius audit fratriſque iactationes, & quanta mala [c] Paaſtius quidam, Ægyptius ſacrificulus, intulerit. Hic enim cùm vaſtata eius patria, Tyrum migraſſet, & hoſpitio acceptus à parentibus horum fratrum, Mantiniæ atque Dercyllidis, beneuolus primùm in bene de ſe meritos, familiámque adeò vniuerſam eſſe videretur: ingentibus poſtea malis domum, hóſque, & eorum parentes affecit. Refert deinde quomodo in Rhodum, poſt tantas familiæ calamitates, cum fratre abducta ſit, indéque in Cretam errore delata fuerit, mox ad Tyrrhenos, & ruſum inde ad Cimmerios, quos nominant, vtque apud hos inferos ſpectarit, & eorum multa, quæ ibidem ſunt, didicerit: Myrto Magiſtra vſa, ſua quadam pediſequa, quæ olim vita abierat, & à morte dominam docebat.

[b] ἀδελφῷ legendum docent ſequentia.

[c] Qui Paapis deinceps perpetuo nominatur.

εἴδησιν, οὐδεὶς * οὔπω (οἶμαι) χρησάμενος τῇ ξο-φῇ, καλῶς οὕτω καὶ ἡδέως ἀπήλλαξε. παρα-δείγμασι δὲ ἐξ ἱστορίας τε καὶ ἐκ μύθων παντο-δαπῶν μεστὰ αὐτοῦ τυγχάνει τὰ γράμματα, ἢ πρὸς ἀπόδειξιν, ἢ πρὸς ὁμοιότητα, ἢ πρὸς ἡδο-νὴν καὶ κάλλος ὧν λέγει: τούτοις ἀπολαμπρύνων τὸν λόγον καὶ ποικιλλόμενος. καὶ τὰ προοίμια δὲ καὶ οἱ ἐπίλογοι, ἔστι δὲ οὗ καὶ οἱ οἷον ἀγῶνες ἀπὸ τούτων αὐ-τῷ διασκευάζονται. πολλῇ δὲ κέχρηται καὶ τῇ προ-διατυπώσει. ἀλλὰ τοιοῦτος ὢν ἐν τοῖς λόγοις, ἀσε-βὴς (ὡς δῆλόν ἐστι) τὴν θρησκείαν· εἰ καὶ τοὺς λα-θραίους μιμεῖται τῶν κυνῶν, καθ' ἡμῶν ὑλακτῶν. ἤκμασε δὲ ἐπὶ * Κωνσταντίου καὶ τοῦ δυσσεβεστά-του Ἰουλιανοῦ, καὶ τοῦ ἐν Ἀθήνησι κατὰ ῥητορείαν πρού-στη διδασκαλείου.

* Οὕτως. H. St.

* Κωνσταντίνου. H. St.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων λόγοι δ' καὶ κ'.

ρξς'. Antonij Diogenis de Thule inſula libri XXIV.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀντωνίου Διογένους τῶν ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων λόγοι κδ'. δραματικὸν οἱ λόγοι, σαφὴς ἡ φράσις, καὶ οὕτω καθαρὰ, ὡς * ἐπ' ἔλαττον εὐκρινείας δεῖσθαι. καὶ τότε κατὰ τὰς ἐκτροπὰς τῶν διηγημάτων ταῖς διανοίαις πλεῖστον ἔχει τοῦ ἡδέος: ἅτε μύθων ἐγγὺς, καὶ ἀπίστων ἐν πιθανωτάτῃ πλάσει καὶ διασκευῇ ὕλην ἑαυτῇ διηγημάτων ποιουμένη. εἰσάγεται τοίνυν ὄνομα Δεινίας κατὰ ζήτησιν ἱστορίας ἅμα τῷ παιδὶ Δημοχάρῃ ἀποπλανηθεὶς τῆς πατρίδος, καὶ διὰ τοῦ πόντου καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ Κασπίαν καὶ Ὑρκανίαν θαλάσσης, πρὸς τὰ Ῥίπαια καλούμενα ὄρη, καὶ τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς ἀφιγμένοι, εἶτα διὰ τὸ πολὺ τοῦ ψύχους, ἐπὶ τὸν Σκυθικὸν ἐπιστραφέντες ὠκεανὸν, καὶ δὴ καὶ εἰς τὸν ἑῷον ἐμβαλόντες, καὶ πρὸς ταῖς τοῦ ἡλίου ἀνατολαῖς γεγονότες. ἐντεῦθέν τε κύκλῳ τὴν ἐκτὸς περιελθόντες θάλασσαν ἐν χρόνοις μακροῖς καὶ ποικίλαις πλάναις. οἷς συνεφάπτονται τῆς πλάνης Καρμάνης καὶ Μηνίσκος καὶ Ἀζουλίς. γίνονται δὲ καὶ ἐν Θούλῃ τῇ νήσῳ, ἐνταῦθα τέως * στάθμιον ὥσπερ τῆς πλάνης τινὰ ποιούμενα. ἐν ταύτῃ τῇ Θούλῃ Δεινίας κατ' ἔρωτος νόμον ὁμιλεῖ Δερκυλλίδι τινὶ καλουμένῃ, ἥτις γένει μὲν ὑπῆρχε Τυρία τῶν κατὰ τὴν πόλιν εὐπατριδῶν, * ἀδελφῇ δὲ συνῆν ὄνομα Μαντινίᾳ. ταύτῃ Δεινίας ὁμιλῶν, ἀναμανθάνει τήν τε τῶν ἀδελφῶν πλάνην, καὶ ὅσα Παάσιός τις ἱερεὺς αἰγύπτιος, τῆς πατρίδος αὐτοῦ ληηλατηθείσης, καὶ παροικήσας Τύρον, καὶ φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τῶν τεκόντων τοὺς ἀδελφοὺς Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν, καὶ δόξας τὰ πρῶτα εὔνους εἶναι τοῖς εὐεργέταις καὶ ὅλῳ τῷ οἴκῳ, μετὰ ταῦτα ὅσα κακὰ τόν τε οἶκον, καὶ αὐτοὺς, καὶ αὐτῶν γονέας, εἰργάσατο. ὅπως εἰς Ῥόδον ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν οἶκον συμφορᾶς σὺν τῷ ἀδελφῷ ἀπήχθη, κἀκεῖθεν εἰς Κρήτην ἐπλανήθη, εἶτα εἰς Τυρρηνοὺς, κἀντεῦθεν εἰς Κιμμερίους οὕτω καλουμένους. καὶ ὡς τὰ ἐν ᾅδου παρ' αὐτοῖς ἴδοι, καὶ πολλὰ τῶν ἐκεῖσε μάθοι, διδασκάλῳ χρωμένη * Μύρτῳ θεραπαινίδι οἰκείᾳ, πάλαι τὸν βίον ἀπολιπούσῃ, καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν τὴν δέσποιναν ἀναδιδασκούσῃ.

* alt. ὑπ'.

* καὶ σταθμόν.

* ἀδελφῷ.

* Μύρτῳ.

Ταῦτα

ταῦτα τοίνυν ἀπάρχεται Δεινίας διηγεῖσθαι Κύμβᾳ τινὶ ὀνόματι ἐξ Ἀρκαδίας πατρίδος, ὃν στείλειε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων ἐς Τύρον, αἰτούμενοι Δεινίαν πρὸς αὐτούς τε καὶ πατρίδα ἐπαναζεῦξαι. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν τὸ βάρος τοῦ γήρως ἐκώλυεν· εἰσάγεται διηγούμενος ἅπερ τε αὐτὸς κατὰ τὴν πλάνην θεάσοιτο, ἢ καὶ ἄλλων θεασαμένων ἀκήκοε· καὶ ἃ Δερκυλλίδος ἐν Θούλῃ διηγουμένης ἀνέμαθε· λέγω δὴ τὴν προειρημένην πλάνην αὐτῆς, καὶ ὅπως μετὰ τὴν ἐξ ᾅδου αὐτῆς ἀναχώρησιν σὺν Κηρύλλῳ καὶ Ἀστραίῳ, ἤδη τοῦ ἀδελφοῦ διασπασθεῖσα, ἐπὶ τὸν Σειρῆνος ἀφίκοιντο τάφον· καὶ ὅσα πάλιν αὐτὴ ἐξ Ἀστραίου λέγοντος ἤκουσε περί τε Πυθαγόρου φημὶ καὶ Μνησάρχου. οἷά τε φιλώτιδος αὐτὸς Ἀστραῖος ἤκουσε, καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μυθῶδες θέαμα· καὶ ὅσα αὖθις Δερκυλλὶς ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐπανιοῦσα πλάνην ἀπήγγελεν· ὡς περιπέσοι ἀνθρώπων πόλει κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, οἳ ἑώρων μὲν ἐν νυκτὶ, τυφλοὶ δὲ ὑπὸ ἡμέραν ἑκάστην ἐτύγχανον. καὶ ὅσα ἐκεῖ Ἀστραῖος αὐλῶν τοῖς πολεμίοις ἐκείνων εἰργάσατο. καὶ ὡς ἀφεθέντες εὐμενῶς ἐκεῖθεν, περιπεπτώκασι τοῖς Κελτοῖς, ἔθνει ὠμῷ καὶ ἠλιθίῳ, ἵπποις τε αὐτοὺς ἐξέφυγον, καὶ ὅσα αὐτοῖς περὶ τῆς κατὰ τὴν χροιὰν τῶν ἵππων ἐναλλαγῆς ἐγεγόνει. ὅπως τε κατὰ τοὺς Ἀκυτανοὺς ἐγένοντο, καὶ οἵας ἐκεῖ τιμῆς ἀπήλαυσαν Δερκυλλίς τε καὶ Κήρυλλος· καὶ ἔτι μᾶλλον Ἀστραῖος τῇ περὶ τοὺς οἰκείους ὀφθαλμοὺς αὐξομειώσει, τὰς σεληνιακὰς σημαίνων αὐξομειώσεις. καὶ λύων ἔριδος τοὺς ἐκεῖσε περὶ τῆς ἀρχῆς βασιλεῖς, οἳ δύο ὄντες, κατὰ τὰ τοιαῦτα τῆς σελήνης πάθη, ἀλλήλων ἀντικαθίσαντο διάδοχοι. δι᾽ ἃ καὶ ὁ ἐκεῖσε δῆμος τοῖς περὶ Ἀστραῖον ἔχαιρον. ἐντεῦθεν ἐπιμυθεύεται, ὅπως τά τε ἄλλα Δερκυλλὶς εἶδέ τε καὶ ὑπήνεγκε. καὶ ὡς ἐν Ἀρτάβροις ἤχθη. οὗ γυναῖκες μὲν πολεμοῦσιν, ἄνδρες δὲ οἰκουροῦσι, καὶ τὰ γυναικῶν ἐπιμελοῦνται. ἐπὶ τούτοις, οἷα κατὰ τοὺς Ἀστύρους τὸ ἔθνος αὐτῇ τε καὶ Κηρύλλῳ συνεκύρησε, καὶ ἔτι ὅσα ἰδίως Ἀστραίῳ συνηνέχθη, καὶ ὡς παρ᾽ ἐλπίδας πάσας τοὺς ἐν Ἀστύροις συχνοὺς κινδύνους ἐκπεφευγότες, Κήρυλλος σὺν Δερκυλλίδι τὴν δίκην ὅμως, ἣν ἀδικήματος παλαιοῦ ὠφληκὼς ἐτύγχανεν, οὐκ ἀπέφυγεν· ἀλλὰ * περὶ δόξαν πᾶσαν ὡς ἐσώθη τῶν κινδύνων, οὕτω καὶ ἐκρεουργήθη. μετὰ ταῦτα, οἷα κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πλανωμένη ἐθεάσατο· καὶ ὡς ἐν Ἔρυκι, γενομένη πόλει Σικελίας, συλλαμβάνεται, καὶ πρὸς Σαινισίδημον (ἐτυράννει δὲ τότε Λεοντίνων οὗτος) ἀπάγεται. ἐν ᾧ πάλιν Παάπιδι τῷ ἀλιτηρίῳ περιπίπτει τῷ τυραννοῦντι συνόντι, καὶ τῆς ἀπροσδοκήτου συμφορᾶς ἀνέλπιστον εὑρίσκει παραμυθίαν, τὸν ἀδελφὸν Μαντινίαν. ὃς πολλὰ πλανηθεὶς, καὶ πολλῶν ἀπιστοτάτων θεαμάτων περί τε ἀνθρώποις καὶ ἕτερα ζῷα, περί τε αὐτὸν ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ φυτὰ καὶ νήσους μάλιστα ἐξηγητὴς αὐτῇ καταστὰς, ὕλην ἄφθονον παρέσχε μυθοποιίας ἀπαγγέλλειν ὕστερον τῷ Δεινίᾳ. ἅπερ αὐτὸς συνείρων, εἰσάγεται διηγούμενος τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ. ἔπειτα ὡς λαβόντες Μαντινίας, καὶ Δερκυλλὶς ἐκ * Λεοντίνων τὸ Παάπιδος πηρίδιον, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ βιβλίων, καὶ τῶν βοτανῶν

* γρ. παρά.

* Λεοντίν.

Hæc itaque narrare incipit Dinias Cymbæ cuidam nomine, domo Arcadia, quem commune Arcadum legatum miſerat Tyrum, Diniam ibi rogantes, vt ad ipſos in patriam ſuam rediret. At quoniam ipſum iam grauis ſenij ætas prohibebat, fingitur hic referre, tum ea quæ ipſemet erroribus iactatus viderat, tum quæ ab aliis conſpecta acceperat, quæque à Dercyllide in Thule narrata didicerat: ſupradictum, inquam, eius errorem, vtque poſt ſuum illa reditum ab inferis, cum Ceryllo & Aſtræo (iam enim à fratre ſegregata erat) ad Sirenes venerit ſepulchrum: & quæ rurſum ipſa ex Aſtræi ſermone cognouerit de Pythagora, & Mneſarcho: qualia viciſſim Aſtræus ex Philotide didicerit, & in fratribus ipſius ſpectrum, viſúmque planè fabuloſum: & quæcunque rurſum Dercyllis ad ſuos reuerſa errores retulit, vt in hominum ciuitatem inciderit in Iberia, qui noctu quidem viderent: interdiu autem quotidie cæcutirent. Quæ item ibi Aſtræus tibia canens, hoſtibus eorum fecerit, vtque beneuoli inde dimiſſi in Celtas inciderint, gentem immanem ac ſtolidam, quos in equis ipſi effugerint, quæque in mutato equorum colore acciderint: vt hinc ad Aquitanos penetrarint, quantóſque honores ibi adepti ſint Dercyllis atque Ceryllus; & hoc amplius Aſtræus, quòd oculorum ſuorum incremento atque decremento, Lunæ quoque deſignaret alternationes, quódque contentionem dirimeret, duos inter reges de principatu contendentes, qui iuxta tales Lunæ viciſſitudines inuicem ſuccedebant in imperio, vt ob iſta etiam populo illi Aſtræus charus, acceptúſque fuerit.

Narrat præter hæc Dinias, Dercyllida cum alia vidiſſe atque pertuliſſe, tum vt ad [a] Artabros peruenerit, vbi fœminæ bella gerunt, viri autem domum cuſtodiunt, ac muliebria quæque obeunt officia: quæ item apud Aſturum gentem, ipſi Ceryllóque contigerint, & quæ Aſtræo quoque priuatim acciderint: vtque præter omnem ſpem frequentia apud Aſturos pericula cum effugiſſent Ceryllus cum Dercyllide, pœnam tamen ille, quam improbitatis olim cauſa commeritus eſſet, non effugerit, ſed vt inopinatò pericula hæc euaſerit, ita etiam tandem excarnificatum fuiſſe. Refert poſtea quænam per Italiam, Siciliámque oberrans illa viderit. Vt in Eryce Siciliæ ciuitate comprehenſa, ad Sæniſidemum, qui tunc Leontinis imperabat, adducta fuerit: vbi rurſum in Paapidem, ſceleratiſſimum illum hominem, apud Regem agentem incidit, reperitque nec opinatò calamitatis ingentis ſolatium, Mantiniam fratrem, qui diu multúmque iactatus, varia quoque, & incredibilia, quæ cum in hominibus, ac cæteris animantibus, tum circa Solem ipſum & Lunam, plantáſque, & inſulas potiſſimum ſpectarat, ſorori commemorauit, vberémque admodum præbuit fabularum materiam, quas Diniæ poſtmodum illa referret, quæ hic omnia ipſe connexuiſſe, & Cymbæ Arcadi retuliſſe fingitur.

Addit dehinc, vt Mantinias cum Dercyllide (Paapidis pera cum libris, herbarúmque

[a] *Hodie* Cabo de finis terræ, *nautarum vulgo apud Ortel. in Theſauro. Meminere Plin. Strabo, Mela, & alij.*

ANT. DIO.

arcula ſublata) Rhegium è Leontinis traiecerint, indéque Metapontium, vbi eos Aſtræus aſſecutus, Paapin veſtigia eorum ſubſequi ſignificarit, vtque Aſtræum hi in Thraciam, & Maſſagetas ad [a] Zamolxin ſocium proficiſcentem ſecuti ſint. Quid item ille hac in profectione conſpexerit, ac quomodo in Zamolxida inciderit, apud Getas iam tum pro Deo cultum: quæque dicere, ac poſtulare pro ſe Aſtræum iuſſerint Dercyllis atque Mantinias: vt ibi oraculum illis datum ſit, in Thulen inſulam deferri fatis eſſe deſtinatum: tandem tamen in patriam redituros; ſed cum alia prius aduerſa paſſuros, tum [b] impietatis in parentes (tametſi deliquiſſent inuiti) pœnas daturos: vitam nimirum ipſis cum morte alternis vicibus commutatum iri, & [c] noctu quidem victuros, interdiu verò ſemper mortuos futuros. Refert inſuper, vt hoc audito vaticinio, inde diſceſſerint, Aſtræo cum Zamolxide ſumma apud Getas in exiſtimatione relictis: quæ item ad Boream videre admiranda atque audire ipſis contigerit. Hæc cùm omnia Dinias in Thule Dercyllide narrante audiſſet, eadem nunc referre pergit Cymbæ Arcadi. Ad hæc etiam, vt Paapis Dercyllidis veſtigia inſecutus, in ea inſula ipſis ſuperuenerit, & arte ſua magica hoc effecerit, vt interdiu morerentur, nocte verò accedente reuiuiſcerent, hoc tantùm ritu ad illud efficiendum vſus, quòd publicè in illorum faciem conſpueret. Thruſcanum item quendam, Thule oriundum, Dercyllidis amore captum, viſo amatam ſuam Paapidis malis artibus in eum morbum incidiſſe, ingentem adeò ex eo cepiſſe dolorem, vt ſubito Paapida inuadens gladio percuſſerit, atque interfecerit. Hunc vix tandem Tyrios malorum reperiſſe exitum. Thuſcanum tamen poſtquam Dercyllida mortuæ ſimilem iacere conſpexit, mortem ſibi quoque conſciuiſſe. Hæc igitur omnia, & alia id genus plurima, vt eorum ſepulturam, & è tumulo reditum, amores Mantiniæ, quæque hinc illis acciderunt, & eius farinæ multa cùm Dinias in Thule inſula, Dercyllide referente, cognouiſſet, inducitur nunc eadem Cymbæ Arcadi commemorans. Atque hic tandem finis eſt tertij & vigeſimi libri, Antonij Diogenis *incredibilium de Thule* inſcripti, cum nihil pene, ac niſi pauca tantum ab initio huius Operis de hac inſula memoriæ prodiderit.

Quartus verò & viceſimus liber inducit Azulin narrantem, atque inde etiam Diniam ad ea, quæ anteà Cymbæ retuliſſet, Azulidis geſta cumulantem. Quo modo nimirum præſtigiarum illarum rationem deprehenderit, quibus Paapis Dercyllida, & Mantiniam ludificarat, nocte quidem vt viuentes apparerent, interdiu verò mortui: vtque malum illud depulerit, cùm modum ac rationem huius cruciatus, eiuſque curandi viam didiciſſet ex perula Paapidis, quam ſecum Mantinias atque Dercyllis attulerant. Neque hoc ſolum, ſed & illud reperit, quomodo Dercyllis & Mantinias parentes iacentes ingenti malo liberare poſſent. hos enim illi ex Paapidis præſcripto,

[a] Plura de hoc apud Strab. lib. 7. Suidam & Herodot. Melpomene.

[b] De qua ſeq. pag.

[c] Qua ratione noctes vixiſſe LX. ſupra ſeptingentas ſepulchrales docebunt inſcriptiones inf. in fine h. Cod.

τὸ κιβώτιον, ἀπαίρουσιν εἰς ῥήγιον. κἀκεῖθεν εἰς μεταπόντιον. ἐν ᾧ αὐτοὺς Ἀστραῖος ἐπικαταλαβὼν, μηνύει κατὰ πόδας διώκειν Παάπιν. καὶ ὡς συναπαίρουσιν αὐτῷ ἐπὶ Θρᾴκας καὶ μασαγέτας, πρὸς Ζάμολξιν τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ ἀπιόντι. ὅσα τε κατὰ ταύτην τὴν ὁδοιπορείαν ἴδοι. καὶ πως ἐντύχοι Ἀστραῖος Ζαμόλξιδι, παρὰ Γέταις ἤδη θεῷ νομιζομένῳ· καὶ ὅσα εἰπεῖν αὐτῷ καὶ δεηθῆναι Δερκυλλίς τε καὶ Μαντινίας Ἀστραῖον ὑπὲρ αὐτῶν ἠξίωσαν. καὶ ὡς χρησμὸς αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐξέπεσεν, ἐπὶ Θούλην εἶναι πεπρωμένον ἐλθεῖν· καὶ ὡς ἐς ὕστερον καὶ πατρίδα ὄψονται, πρότερον ἄλλα τε ἐνταλαιπωρήσαντες, καὶ δίκην τῆς ἐς τοὺς τοκέας ἀνοσιότητος (εἰ καὶ ἄκοντες ἥμαρτον) τίννυντες, τῷ τὸν βίον αὐτοῖς εἰς ζωὴν καὶ θάνατον διαμερισθῆναι. καὶ ζῆν μὲν ἐν νυκτὶ, νεκροὺς δὲ ἐν ἑκάστῃ εἶναι ἡμέρᾳ. εἶτα ὡς τοιούτους χρησμοὺς λαβόντες ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν, τὸν Ἀστραῖον σὺν * Ζαμόλξι λιπόντες ὑπὸ Γετῶν * δοξαζόμενον. καὶ ὅσα περὶ Βορρᾶν αὐτοῖς τεράστια ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι συνηνέχθη. ταῦτα πάντα Δεινίας κατὰ Θούλην ἀκούσας, διηγουμένης Δερκυλλίδος, εἰσάγεται νῦν ἀπαγγέλλων τῷ ἀρκάδι Κύμβᾳ. ἐπὶ τούτοις καὶ ὡς Παάπις διώκων μετ' ἴχνια τοὺς περὶ Δερκυλλίδα, ἐπέστη αὐτοῖς ἐν τῇ νήσῳ· καὶ τὸ πάθος ἐκεῖνος τέχνῃ μαγικῇ ἐπέθηκε, θνήσκειν μὲν ἡμέρας, ἀναβιώσκειν δὲ νυκτὸς * ἐπιγινομένης. καὶ τὸ πάθος αὐτοῖς ἐνέθηκεν, ἐμπτύσας αὐτῶν κατὰ τὸ ἐμφανὲς * τὸ πρόσωπον. καὶ ὡς Θρουσκανός τις θουλίτης ἐραστὴς διάπυρος Δερκυλλίδος, ἰδὼν πεσοῦσαν τῷ ἐκ Παάπιδος πάθει τὴν ἐρωμένην, καὶ ὑπεραλγήσας: ἀθρόον ἐπιστὰς, παίει ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τὸν Παάπιν, καὶ ἀναιρεῖ. * τούτου μόνου τῶν τυρίων κακῶν τέλος εὑραμένων. καὶ ὡς Θρουσκανὸς, ἐπεὶ Δερκυλλὶς ἔκειτο δοκοῦσα νεκρὰ, ἑαυτὸν ἐπικατασφάττει. ταῦτα πάντα, καὶ τούτων ἕτερα πολλὰ παραπλήσια, τήν τε ταφὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκεῖθεν ὑπαναχώρησιν, καὶ τοὺς ἔρωτας * Μαντίου, καὶ ὅσα διὰ τοῦτο συνέβη, καὶ ἕτερα ὅμοια κατὰ Θούλην τὴν νῆσον Δεινίας μαθὼν, μυθολογούσης Δερκυλλίδος, εἰσάγεται νῦν συνυφαίνων τῷ ἀρκάδι Κύμβᾳ. καὶ συμπληροῦται Ἀντωνίῳ Διογένει ὁ εἰκοστὸς τρίτος λόγος τῶν ὑπὲρ Θούλην ἐπιγραφομένων ἀπίστων. καί τοι μηδὲν ἢ βραχέα κατ' ἀρχὰς περὶ Θούλης τῆς συγγραφῆς ὑποδηλωσάσης.

Ὁ δὲ εἰκοστὸς τέταρτος λόγος, εἰσάγει Ἀζοῦλιν διηγούμενον, κἀκεῖθεν Δεινίαν τοῖς ἔμπροσθεν αὐτῷ μυθολογηθεῖσι πρὸς Κύμβαν συνείροντα τὰ Ἀζούλιδος: ὡς κατανοήσοι τῆς γοητείας τὸν τρόπον, καθ' ὃν Παάπις ἐγοήτευσε Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν, νυκτὶ μὲν ζῶντας, * ἡμέρας δὲ νεκροὺς εἶναι. καὶ ὡς ἀπήλλαξεν αὐτοὺς τοῦ πάθους· τόν τε τρόπον τῆς τιμωρείας ταύτης, καὶ δὴ καὶ τῆς ἰάσεως, ἐκ τοῦ πηριδίου ἀνευρὼν τοῦ Παάπιδος, * ὃ συνεπεφέροντο Μαντινίας καὶ Δερκυλλίς. οὐ μόνον δέ: ἀλλ' * εὗρε καὶ * πῶς Δερκυλλὶς καὶ Μαντινίας ἀπαλλάξειαν μεγάλου κακοῦ τοὺς τοκέας κειμένους, οὓς ὑποθήκαις Παάπιδος,

Zamolxis.

* Σαμόλξῃ.

* δοξαζομένων.

* ἴσ. ἐπιγινομένοις.

* τοῖν προσώποιν.

* al. τοῦτο μόνον τ. τ. κακῶν τέλος εὑραμένων.

* Μαντινίου.

ὡς ἂν ἐπὶ τῷ ἐκείνων συμφέροντι, αὐτοὶ ἐλυμήναντο, ἴσα κεῖσθαι νεκροῖς μακρὸν χρόνον κατεργασάμενοι. εἶτα ὡς ἐκεῖθεν Δερκυλλὶς, ἅμα Μαντινίᾳ, ἐπὶ τὴν πατρίδα ἔσπευδον, ἐπὶ τῇ τῶν τεκόντων ἀναβιώσει καὶ σωτηρίᾳ. Δεινίας δὲ, ἅμα Καρμάνῃ καὶ Μηνίσκῳ, ἀποχωρισθέντος αὐτοῖς Ἀζούλιδος, πρὸς τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην τὴν πλάνην ἐξέτεινον· καθ' ἣν πλάνην τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην ἄπιστα θεάσασθαι, νῦν ἀπαγγέλλων εἰσάγεται Κύμβᾳ. ἐκεῖνα λέγων ἰδεῖν, ἃ καὶ οἱ τῆς ἀστροθεάμονος τέχνης σπουδάσαι ὑποτίθενται. οἷον, ὡς ἔστιν ἐνίοις δυνατὸν κατὰ κορυφὴν τὴν ἄρκτον εἶναι, καὶ τὴν νύκτα μηνιαίαν· καὶ ἔλαττον δὲ, καὶ πλέον, καὶ ἑξαμηνιαίαν δὲ, καὶ τὸ ἔσχατον, ἐνιαυσιαίαν. οὐ μόνον δὲ τὴν νύκτα ἐπὶ τοσοῦτον παρατείνεσθαι: ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν ταύταις συμβαίνειν ἀνάλογον· καὶ ἕτερα δὲ * ἀπαγγέλλει ἰδεῖν ὅμοια. καὶ ἀνθρώπους δὲ ἰδεῖν, καὶ ἕτερά τινα τερατεύεται, ἃ μηδεὶς μήτε ἰδεῖν, ἔφη, μήτε ἀκοῦσαι, ἀλλὰ μηδὲ φαντασίαις ἀνετυπώσατο. καὶ, τὸ πάντων ἀπιστότατον, ὅτι πορευόμενοι πρὸς βορρᾶν ἐπὶ σελήνην, ὡς ἐπί τινα γῆν καθαρωτάτην, πλησίον ἐγένοντο. ἐκεῖ τε γενόμενοι, ἴδοιεν ἃ εἰκὸς ἦν ἰδεῖν τὸν τοιαύτην ὑπερβολὴν πλασμάτων προαναπλάσαντα. εἶτα καὶ ὡς ἡ Σίβυλλα τὴν μαντικὴν ἀπὸ Καρμάνου ἀνέλαβε· μετὰ δὲ ταῦτα ὅτι εὐχὰς ἰδίας ἕκαστος ηὔξατο, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἑκάστῳ συνέπεσεν, ὥσπερ ηὔξαντο: αὐτὸν δέ φησιν ἐκεῖθεν ἀφυπνώσαντα, εἰς Τύρον, εἰς τὸν τοῦ Ἡρακλέους νεὼν, εὑρεθῆναι· ἐκεῖθέν τε ἀναστάντα, τήν τε Δερκυλλίδα καὶ τὸν Μαντινίαν ἀνευρεῖν εὖ πεπραχότας. καὶ τούς τε γονεῖς τοῦ μακροῦ ἀπαλλάξαντας ὕπνου, μᾶλλον δὲ ὀλέθρου, καὶ τὰ ἄλλα εὐδαιμονοῦντας. ταῦτα Κύμβᾳ Δεινίας διεμυθολόγησε. καὶ κυπαριττίνας δέλτους προσενεγκὼν, ἐγγράψαι ταύτας τὸν Ἀθηναῖον Ἐρασινίδην συνεπόμενον τῷ Κύμβᾳ, ἦν γὰρ τεχνίτης λόγων, παρεκελεύσατο. ὑπέδειξε δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν Δερκυλλίδα· αὕτη γὰρ καὶ τὰς κυπαριττίνας δέλτους ἤνεγκε· προσέταξέ τε τῷ Κύμβᾳ δίχα ταῦτα τὰ διαμυθολογηθέντα ἀναγράψασθαι: καὶ θατέραν μὲν τῶν δέλτων αὐτὸν ἔχειν, τὴν ἑτέραν δὲ, καθ' ὃν ἀποβιῴη καιρὸν, τὴν Δερκυλλίδα πλησίον τοῦ τάφου κιβωτίῳ ἐμβαλοῦσαν καταθεῖναι. ὁ * γοῦν Διογένης, ὁ καὶ Ἀντώνιος, ταῦτα πάντα Δεινίαν εἰσαγαγὼν πρὸς Κύμβαν τερατευσάμενον, ὅμως γράφει Φαυστίνῳ, ὅτι τε συντάττει περὶ τῶν ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων, καὶ ὅτι τῇ ἀδελφῇ Ἰσιδώρᾳ, φιλομαθῶς ἐχούσῃ, τὰ δράματα προσφωνεῖ. λέγει δὲ ἑαυτὸν, ὅτι ποιητής ἐστι κωμῳδίας παλαιᾶς, καὶ ὅτι εἰ καὶ ἄπιστα καὶ ψευδῆ πλάττοι· ἀλλ' οὖν ἔχοι περὶ τῶν [πλείστων] μυθολογηθέντων αὐτῷ ἀρχαιοτέρων μαρτυρίας, ἐξ ὧν σὺν καμάτῳ ταῦτα συναθροίσε. προτάττει δὲ καὶ ἑκάστου βιβλίου τοὺς ἄνδρας, οἳ τὰ τοιαῦτα προαπεφήναντο, ὡς μὴ δοκεῖν μαρτυρίας χηρεύειν τὰ ἄπιστα. ἐπιστολὴν μὲν κατ' ἀρχὰς τοῦ βιβλίου γράφει πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἰσιδώραν. δι' ἧς εἰ καὶ τὴν προσφώνησιν αὐτῇ τῶν συγγραμμάτων δείκνυται πεποιημένος. ἀλλ' οὖν εἰσάγει Βάλαγρον

* al. ἀπαγγέλλει.

Sibylla.

* al. γὰρ.

quaſi hoc ſibi profuturum eſſet; graui affecerant incommodo, cùm longo eos tempore mortuorum inſtar iacere feciſſent. Accedit huc, vti Dercyllis, & Mantinias in patriam properarint, parentibus vt vitam ſalutémque redderent.

Dinias interim vnà cum Carmane; & Meniſco, ſeparato ab ipſis Azulide, vltra ipſam Thulen etiam oberrauit. quo quidem in errore quæ ſupra Thulen incredibilia viderit, hunc inducitur referre Cymbæ: ea nimirum à ſe conſpecta eſſe dicens, quæ & aſtrorum ſtudioſi docere ſolent. Qualia ſunt iſta: Habitare quoſdam poſſe ſub polo arctico, & noctem inueniri vnius menſis, aliámque qua breuiorem, qua longiorem, vt ſex etiam menſium, & ſummum anni vnius ſpatium teneat. Neque verò noctem ſolùm eo vſque produci, ſed diem etiam ipſum noctibus his proportione reſpondere: aliaque id genus à ſe viſa nuntiat. Homines item conſpexiſſe ſe, & quædam alia fabulatur, qualia mortalium nemo vidit, nec audiuit, ſed ne mente quidem effinxit. Hoc autem omnium maximè omnem excedit fidem, quòd Boream verſus profecti ad Lunam propius, tanquam ad puriſſimam quandam [a] tellurem, acceſſerint, indidémque cernere potuerint ea; quæ vidiſſe par eſt eum, qui nugas huiuſmodi, ſupra fidem confinxerit. Adhæc & Sybillam vaticinandi artem à Carmane didiciſſe tradit, ac vota poſt iſta quemque ſua & preces concepiſſe, atque vt optarant, res dein ſingulis ceciſſe: hinc enim è ſomno ait excitatum ſe Tyri in templo [b] Herculis repertum: vnde cùm ſurrexiſſet, ipſam quoque Dercyllida & Mantiniam reperiſſe, cum cætera bellè hactenus egiſſe, tum parentes ſuos è longo illo ſiue ſomnio, ſiue interitu potius, [c] feliciter excitaſſe, beatámque modò in omnibus vitam ducere. Hæc Cymbæ Dinias fabuloſè retulit, prolatíſque cupreſſinis tabulis, inſcribere eas iubet Eraſinidem Athenienſem, Cymbæ comitem, litterarum non imperitum. Oſtendit etiam ipſis Dercyllida (hæc enim cupreſſinas illas tabulas attulit) Cymbæque negotium dedit, vt duplici exemplo eis hactenus narrata inſcriberentur: & alteram quidem tabellarum ille penes ſe haberet: alteram verò Dercyllida cùm è vita deceſſiſſet, ſuo in tumulo capſulæ impoſitam collocaturam.

Diogenes igitur, idémque Antonius, qui haſce omnes prodigiis ſimiles fabulas Diniam facit Cymbæ narrantem, Fauſtino tamen ſcribit: *De incredibilibus ſe, quæ vltra Thulen eſſent*, ſcribere, & Iſidoræ ſorori, litteris cum primis deditæ, hæc ipſa dedicare. Veteris præterea comœdiæ Poëtam ſe profitetur: ac licet falſa, eáque incredibilia finxerit; habere tamen de his ipſis fabulis teſtes longè antiquiores, è quorum ſcriptis ſummo hæc labore contulerit. Singulis deinde libris auctores laudat, qui eadem antea in litteras miſerint, ne teſte ſcilicet idoneo carere etiam incredibilia illa viderentur.

Ipſo igitur Operis initio epiſtolam ad Iſidoram ſororem ſcribit, qua licet hoc illi volumen inſcriptum eſſe oſtendat, Balagrũ nihilò

a *Habitari in Luna, eámque eſſe terrã multarum vrbium & montium dixit olim Xenophanes, vt refert Cic. Acad. quæſt. 4.*

b *Vide Arrian. Curt. Greg. Gyrald. de hoc Hercule.*

c *Herbis etiam homines ad vitam reuocatos fabulatur Pli. lib. 25. c. 2. & Apollod. lib. 3. Bibliot. Glaucum Minois F. ſic quoque vitæ reſtitutum refert.*

ANT. DIOGENES.

ſecius quemdam ibi vxori ſuæ, Philæ nomine, Antipatri filiæ, ſcribentem, narrantémque facit, cum ab Alexandro Macedonum rege Tyrus caperetur, & ignis plurima deuaſtaret, veniſſe ad Alexandrum militem, qui ſe peregrinum quid, prætérque opinionem indicandum habere diceret. Eſſe enim quid extra oppidum ſpectatu dignum. Regem itaque adſumptis vnà ſecum Hephæſtione, & Parmenione ſociis, militem ſecutum ad tumulos è lapide ſubterraneos quoſdam perueniſſe, quorum alius ſic eſſet inſcriptus: LYSILLA VIXIT ANNOS XXXV. Alter verò ſic MNASON MANTINIÆ F. VIXIT ANNOS LXVI. [a] POST LXXI. Alius verò titulus erat: ARISTION PHILOCLIS F. VIXIT ANNOS XLVII. [a] POST LII. Alius rurſum ſic inſcriptus lapis: MANTINIAS MNASONIS F. ANNOS VIXIT XLII. NOCTESQVE LX. ET IↃCC. Item alius: DERCYLLIS MNASONIS FILIA ANNOS VIXIT XXXIX. NOCTESQVE LX. ET IↃCC. Sextus verò tumulus hoc epigrammate: DINIAS ARCAS VIXIT ANNOS C. ET XXV. His lectis dum animi pendent (præterquam in primo tumulo, cuius clarior erat titulus) ad parietem inciderunt in arculam è cupreſſo fabricatam, cui ſic inſcriptum.

a Iacuerunt enim mortui toto eo tempore quo Mantinias atque Dercyllis in Thulen vſque aberrarunt, denec poſt ad horum reditum reuixerant, vt fabulatur ſup.

HOSPES QVISQVIS ES
APERI
VT DISCAS QVÆ
ADMIRARIS.

Aperto igitur ab Alexandri ſociis ſcriniolo, cypariſſinas inueniunt tabellas, quas, vt apparet, Dercyllis ibi Diniæ mandato collocarat. Hæc ferè vxori ſcribentem Balagrum inducit, quódque cypariſſinas iſtas tabulas tranſcribens, eidem coniugi tranſmiſerit. Ab hac occaſione fertur deinceps oratio ad cupreſſinarum lectionem, ſcriptionémque tabularum, & Dinias quoque adeſt narrans, quæ prædiximus Cymbæ. Ad hunc ergo modum, ac de his ferè rebus dramatis eſt fictio ab Antonio Diogene compoſita.

Videtur autem ipſe tempore prior eſſe iis, [b] qui talia ſtudioſè confinxerunt, vt [c] Luciano, Lucio, [d] Iamblicho, [e] Achille Tatio, [f] Heliodoro, atque [g] Damaſcio. Nam & *verarum* Luciani *narrationum & transformationum* Lucij fontem hunc & radicem dixeris. Quin & eorum, quæ de Sinonide ac Rodane, de Leucippe ac Clitophonte, de Chariclea ac Theagene, déque fictis eorum rebus, erroribus, amoribus quoque & raptu atque periculis compoſita ſunt, Dercyllis, Ceryllus, Thruſcanus, ac Dinias exemplum præbuiſſe meritò cēſeri queant.

b De quibus ſu. c CCCXXIII. d Cod. XCIV. e Codice XXCII. f C. LXXIII. g C. CXXX.

Qua verò tempeſtate fabularum hic auctor, Diogenes ille Antonius vixerit, non habeo certò affirmare. Illud tantum conīicere liceat, non ita diu poſt Alexandri magni tempora floruiſſe. Meminit item Antiphanis cuiuſdam ſe antiquioris, quem id genus prodigioſis narrationibus ſimillima conſcripſiſſe ait. Ex ipſis vero potiſſimum, vt & è cæteris huius farinæ fictis narrationibus duplex parari, eáque non modica vtilitas pòteſt. Primum quidem, quod hinc, etſi qui iniuſtè quidpiam admiſerunt, effugere ſæpius videantur, tandem tamen meritas dare pœnas, diſcas. Inſontes deinde multos, ingentibus vicinos periculis, præter ſpem omnem ſæpenumero ſeruari.

πρὸς τὴν οἰκείαν γυναῖκα, Φίλαν τοὔνομα, γράφοντα, θυγάτηρ δὲ ἦν Ἀντιπάτρου αὕτη· ὅτι τῆς Τύρου ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων εἰς ἅλωσιν ἐλθούσης, καὶ πυρὶ τὰ πλεῖστα δαπανηθείσης, στρατιώτης ἧκεν* ὡς Ἀλέξανδρον, ξένον τι καὶ παράδοξον λέγων μηνύειν. εἶναι δὲ τὸ θέαμα τῆς πόλεως ἔξω. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡφαιστίωνα καὶ Παρμενίωνα συμπαραλαβὼν, εἵποντο τῷ στρατιώτῃ, καὶ καταλαμβάνουσιν ὑπογείοις λιθίνους σορούς· ὧν ἡ μὲν ἐπεγέγραπτο, Λυσίλλα ἐβίω ἔτη πέντε καὶ τριάκοντα· ἡ δὲ, Μνάσων Μαντινίου ἐβίω ἔτη ἓξ καὶ ἑξήκοντα ἀπὸ ἑνὸς καὶ οα'· ἡ δὲ Ἀριστίων Φιλοκλέους ἐβίω ἔτη ζ' καὶ μ', ἀπὸ β' καὶ ν'. ἄλλη δὲ Μαντινίας Μνάσωνος ἔτι ἐβίω β' καὶ μ', καὶ νύκτας ξ' καὶ ψ'. ἑτέρα δὲ Δερκυλλὶς ἐβίω Μνάσωνος ἔτη θ' καὶ λ', καὶ νύκτας ξ' καὶ ψ'. ἡ δὲ ἕκτη σορὸς, Δεινίας Ἀρκὰς ἐβίω ἔτη ε' καὶ κ' καὶ ρ'. τούτοις διαποροῦντες, πλὴν τῆς πρώτης σοροῦ (σαφὲς γὰρ τὸ ἐκείνης ἦν ἐπίγραμμα) ἐντυγχάνουσι παρὰ τοῖχον κιβωτίῳ μικρῷ κυπαριττίνου πεποιημένῳ, ᾧ ἐνεγέγραπτο· Ὦ ξένε, ὅστις εἶ, ἄνοιξον· ἵνα μάθῃς, ἃ θαυμάζεις. ἀνοίξαντες οὖν οἱ περὶ Ἀλέξανδρον τὸ κιβώτιον, εὑρίσκουσι τὰς* κυπαριττίνας δέλτους, ἃς (ὡς ἔοικε) κατέθηκε Δερκυλλὶς κατὰ τὰς ἐντολὰς Δεινίου. ταῦτα* Βάλαγρον εἰσάγει τῇ γυναικὶ γράφοντα, καὶ ὅτι τὰς κυπαριττίνους δέλτους μεταγραψάμενος, διαπέμψειε τῇ γυναικί. καὶ λοιπὸν ἐμβάλλει ἐντεῦθεν ὁ λόγος εἰς τὴν τῶν κυπαριττίνων δέλτων ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, καὶ πάρεστι Δεινίας Κύμβᾳ διηγούμενος ἅπερ προείρηται. οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ τῶν δραμάτων πλάσις τῷ Ἀντωνίῳ Διογένει ἐσχημάτισται. Ἔστι δ', ὡς ἔοικεν, οὗτος χρόνῳ πρεσβύτερος τῶν τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων διαπλάσαι, οἷον Λουκιανοῦ, Λουκίου, Ἰαμβλίχου, Ἀχιλλέως Τατίου, Ἡλιοδώρου τε καὶ Δαμασκίου. καὶ γὰρ τοῦ περὶ ἀληθῶν διηγημάτων Λουκιανοῦ, καὶ τοῦ περὶ μεταμορφώσεων Λουκίου, πηγὴ καὶ ῥίζα ἔοικεν εἶναι τοῦτο. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ Σινωνίδα καὶ Ῥοδάνην, Λευκίππην τε καὶ Κλειτοφῶντα, καὶ Χαρίκλειαν καὶ Θεαγένην, τῶν τε περὶ αὐτοὺς πλασμάτων καὶ τῆς πλάνης, ἐρώτων τε καὶ ἁρπαγῆς καὶ κινδύνων, ἡ Δερκυλλὶς καὶ Κήρυλλος καὶ Θρουσκάνος καὶ Δεινίας ἐοίκασι παράδειγμα γεγονέναι. τὸν χρόνον δὲ, καθ' ὃν ἤκμασεν ὁ τῶν τηλικούτων* πλασμάτων πατὴρ Διογένης ὁ Ἀντώνιος· οὔπω τι σαφὲς ἔχομεν λέγειν. πλὴν ἔστιν ὑπολογίσασθαι, ὡς οὐ λίαν πόῤῥω τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου. μνημονεύει δ' οὗτος ἀρχαιοτέρου τινὸς Ἀντιφάνους, ὃν φησι περὶ τοιαῦτά τινα τερατολογήματα κατεσχολακέναι. ἔστι δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ μάλιστα, ὡς ἐν τηλικούτοις* πλάσμασί τε καὶ μυθεύμασι, δύο τινὰ θεωρῆσαι χρησιμώτατα· ἓν μὲν, ὅτι τὸν ἀδικήσαντά τι, κἂν μυριάκις ἐκφυγεῖν δόξῃ, εἰσάγει πάντως δίκην δεδωκέναι. καὶ δεύτερον, ὅτι πολλοὺς ἀναιτίους, ἐγγὺς μεγάλου γεγονότας κινδύνου, παρ' ἐλπίδα δείκνυσι πολλάκις διασωθέντας.

** κυπαριττίνους*

al. Κάλαγρον.*

Lucianus. Lucius. Iamblicus. Achilles Tatius. Heliodorus. Damaſcius.

** δραγμά*

** *πλάσ. τε καὶ μ ματα.*

ρξζ΄. *Io. Stobæi Eclogarum, &c. libri IV.*

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΩΒΑΙΟΥ ΕΚΛΟΓΑΙ ἀποφθεγμάτων ὑποθετικῶν βιβλία δ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Στοβαίου ἐκλογαὶ ἀποφθεγμάτων, καὶ ὑποθηκῶν, βιβλία τέσσαρα ἐν τεύχεσι δυσί. προσφωνεῖ δὲ ταῦτα, δι' ὃν καὶ τὴν συνάθροισιν φιλοπονῆσαι λέγει, *Σεπτιμίῳ ἰδίῳ υἱῷ. ἡ δὲ συναγωγὴ αὐτῷ ἔκ τε ποιητῶν καὶ ῥητόρων, καὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας λαμπρῶς βεβιωκότων ἐγένετο. ὧν, ὥς καὶ αὐτός φησι, τῶν μὲν τὰς ἐκλογάς, τῶν δὲ τὰ ἀποφθέγματα, καί τινων ὑποθήκας συλλεξάμενος, ἐπὶ τῷ ῥυθμίσαι καὶ βελτιῶσαι τοῦ παιδὸς τὴν φύσιν, ἀμαυρότερον ἔχουσαν, πρὸς τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων στήλην στείλειεν. Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον, φυσικόν· τοῦ δὲ δευτέρου τὸ μέν τι κατ' ἀρχὰς μέρος λογικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ *πολιτικὸν καὶ ἠθικόν· καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον, πλὴν ὀλιγίστων, ἠθικὰ καὶ πολιτικά. καὶ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἔχει μὲν κεφάλαια ξ΄, οἷς καὶ τὰς τῶν παλαιῶν ἁρμόζει ῥήσεις καὶ χρείας· ταῦτα δέ εἰσι μετὰ τὸ περὶ θεοῦ διαλαβεῖν, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων, καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λόγῳ. δεύτερον, περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν, καὶ ἑπομένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις. εἶτα περὶ δίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τεταγμένης ἐποπτεύειν τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τιμωρητοῦσαν τῶν ἁμαρτανόντων· καὶ περὶ ἀνάγκης θείας, καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γίνεται βούλησιν· περί τε εἱμαρμένης, καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας· περὶ τύχης ἢ ταὐτομάτου· καὶ ὅτι ἀλόγιστος ἡ φορὰ τῆς τύχης: περὶ τε χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν, καὶ πόσων εἴη αἴτιος: καὶ περὶ ἀφροδίτης οὐρανίας, καὶ ἔρωτος θείου. δέκατον, περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων, καὶ τοῦ παντός. εἶτα περὶ ὕλης. περὶ ἰδέας. περὶ αἰτιῶν. περὶ σωμάτων; καὶ περὶ τῆς τούτων τομῆς, καὶ περὶ ἐλαχίστου. περὶ σχημάτων. περὶ χρωμάτων. περὶ μίξεως καὶ κράσεως· περὶ *κενοῦ καὶ τόπου, καὶ χώρας· περὶ κινήσεως. εἰκοστὸν δὲ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. περὶ κόσμου, καὶ εἰ ἔμψυχος, καὶ προνοίᾳ διοικούμενος; καὶ ποῦ *ἔχει τὸ ἡγεμονικόν, καὶ πόθεν τρέφεται; περὶ τάξεως τοῦ κόσμου. εἰ ἓν τὸ πᾶν; περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως· περὶ οὐσίας ἄστρων καὶ σχημάτων, κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας· περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους, σχήματός τε καὶ τροπῶν, καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων, καὶ κινήσεως· περὶ σελήνης οὐσίας, μεγέθους καὶ σχήματος, φωτισμῶν τε, καὶ περὶ ἐκλείψεως, καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων· περὶ γάλακτος· περὶ κομητῶν, καὶ διαπεττόντων, καὶ τῶν τοιούτων· περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφώνων. τριακοστὸν δὲ, περὶ ἴριδος, περὶ ἅλω, καὶ παρηλίου, καὶ ῥάβδων. καὶ δὴ καὶ περὶ νεφῶν, ὁμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης· περὶ ἀνέμων. περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη. καὶ *περὶ ποίου μεγέθους, καὶ περὶ θέσεως αὐτῆς, καὶ περὶ σχήματος αὐτῆς τῆς γῆς. καὶ πότερα μένει ἡ γῆ, ἢ κινεῖται; περί τε *σεισμοῦ γῆς. καὶ περὶ θαλάσσης, πῶς ἀμπώτεις καὶ πλημμύραι γίνονται. περὶ ὑδάτων. περὶ τοῦ παντός. περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων. περὶ τῆς τῶν ζώων γενέσεως, καὶ τὰ ἑξῆς.

* Σεπτιμίῳ.
* πλείστων
* καιροῦ.
* ἔχει.
* ἰσ. ποίου.
* σεισμῶν.

IO. STOB. CLXVII.

IOANNIS STOBAEI *Eclogarum, Apophthegmatum, & vitæ præceptionum libri IV.*

LEGIMVS IOANNIS STOBAEI *Eclogarum, Apophthegmatum, & præceptionum vitæ libros quatuor*, voluminibus duobus. Dedicat eas, cuius maximè gratia collectos affirmat, [a] Seſtimio filio ſuo. Collegit autem (vt ipſemet indicat) è [philoſophis] poëtis, oratoribus, atque ex iis, qui in omni repub. rebus geſtis claruerunt, partim eclogas, partim apophthegmata, partim denique inſtituendæ vitæ præcepta, quæ inſtar columnæ alicuius erigere voluit, quo ad hanc rerum lectarum ſtelen dubium nonnihil filij ingenium componeret, meliúſque redderet. Primus autem liber totus eſt phyſicus: alter deinde [b] aliqua ſui parte ad ſermonem ab initio pertinet: cetera verò, & longè maxima, ethicus eſt. Tertius denique & quartus, pauca ſi demas, ethica rurſum & politica [c] continent.

Primus itaque liber capita complectitur [d] LX. ad quæ veterum ſententias celebriáque dicta redegit. Sunt autem iſta:

Poſtquam de Deo diſſeruit, [e] cunctorum eum opificem eſſe, & prouidentia ſua gubernare vniuerſum.

Secundum caput de iis agit, qui prouidentiam tollunt, diuináſque facultates eas, quæ illam ipſam ad vniuerſum adminiſtrandum conſequuntur. 3 Deinde de conſtituta à Deo iuſtitia ad hominum facta inſpicienda, & peccata punienda. 4 De diuina neceſſitate, qua neceſſariò cuncta quæ ex Dei voluntate ſunt, fiunt.

5 De fato, & apto eorum quæ fiunt ordine.

6 De fortuna ſiue caſu. 7 Temere huc illuc fortunam ferri. 8 De temporis natura ac partibus, & [f] quot quantarúmque rerum cauſa ſit.

9 De Venere cœleſti, & diuino amore. 10 De principiis, & elementis, atque vniuerſo. 11 Hinc de materia. 12 De idea. 13 De cauſis. 14 De corporibus, eorúmque ſectione, & de minimo.

15 De figuris. 16 De coloribus. 17 De miſtione, & temperamento. 18 De vacuo, loco, & ſpatio. 19 De motu. 20 De ortu atque interitu.

21 De mundo: &, Animatúſne ſit ac prouidentia regatur, atque vbi principatum habeat, & vnde nutriatur? 22 De mundi ordine: &, An vnum ſit vniuerſum. 23 De cœli natura ac diuiſione. 24 De ſiderum natura, figura, motu, ſignificatione. 25 De Solis natura, magnitudine, figura, conuerſionibus, defectu, ſignis, & motu. 26 De lunæ natura, magnitudine, figura, & illuſtratione, déque eclipſi, eiuſdem [g] interuallo, ac ſignis. 27 De lactea via. 28 De cómetis, tranſuolantibus ſtellis, ac ſimilibus.

29 De tonitruis, fulguribus, fulminibus, [h] igneis turbinibus, & typhonibus. 30 De iride, de corona, parelio, ac virgis. 31 Item de nubibus, nebula, pluuiis, rore, niue, pruina, & grandine. 32 De ventis. 33 De terra: ſitne vna, & finita. 34 Quantæ magnitudinis terra ſit, déque eius ſitu. 35 De figura ipſius terræ. 36 Fixáne terra ſit atque immota, an mobilis; 37 De terræ motu. 38 De mari: quónam pacto æſtus eius modò recedat, modò accedat. 39 De aquis.

40 De vniuerſo. 41 De natura, cauſiſque ex ea ortis. 42 De animantium generatione, [i] ceteríſque.

a Suidas Ἐπίμιον *vocat (puto legend. vtrobique* Ἐπτίμιον) *qui & ipſe quatuor Stobæi libros numerat, quorũ vix tres hodie integri circũferantur.*

b Sex prima capita, quæ & interciderunt.

c Quin & œconomica quædam.

d Habet ea omnia, aut penè omnia, Græcè & Latinè à Gul. Cantero pridem edita, ſed aliter alicubi diſtincta, & nonnuſquam perturbata, aut variè ſine titulis diſperſa, præterquã quod multis in locis corrupta ſint ac mutila.

e Quod hic intercedit in Canteri editione de numeris caput, è prolegomenis huc malè traiectũ docet Phot. pag. ſeq. & noſtra fragmenta ἀνέκδοτα. *Conſtat idem ex Cod. m. ſ. Bibliotheca Auguſtana.*

f Emenda hinc in Canteri edit. καὶ πόσων εἴη αἴτιος.

g Addit Cant. liber Faciem: *de qua Plutarchi in opuſculis libellus.*

h περὶ πρηστήρων *Vide Plin. lib. 2. cap. 48. & ſeq.*

i Cuiuſmodi illa, quæ apud Gul. Canterum inſcribuntur, de cauſis ſimilitudinis parentum &

IO. STOB.

43 Quot ſint animantium genera: &, An omnia ratione ſenſúque prædita? 44 De ſomno & morte. 45 De [a] ſtirpibus. 46 De animantium nutrimento, edendíque appetitu.

47 De natura hominis. 48 De mente.

49 De [b] anima. 50 De ſenſibus, & ſenſuum obiectis: &, An etiam veræ ſint ſenſiones? 51 Quot ſint ſenſus, cuiúſque naturæ ſinguli, atque efficaciæ. 52 De viſu, & ſpeciebus viſibilibus. 53 De auditu. 54 De odoratu. 55 De guſtatu. 56 De tactu.

57 De voce: &, An corporis expers, ac quid ſit in ea præcipuum. 58 De imaginatione, ac diiudicandi facultate.

Nonũ verò & quinquageſimum: De opinione.

Sexageſimum denique: De reſpiratione atque [eius] affectionibus.

Et hæc quidem libri primi capita ſunt, taliáque continent, ad naturam nimirum pertinentia, paucis dumtaxat initio exceptis, quæ ad Metaphyſica quiſpiam rectius retulerit. Per hæc ergo capita, vt diximus, veterum ſententias, ſiue conſentientes, ſiue repugnantes legendas Stobæus appoſuit. Hoc ipſo tamen libro, antequam ea, quæ modò recenſui, aggrediatur capita, de aliis duobus diſſerit. Quorum primum Philoſophiæ laudatio eſt, & ea quidem ex variis congeſta ſcriptoribus. Alterum verò de ſectis, quæ in ea conſpirarunt. Vbi pariter veterum opiniones de Geometria, Muſica, & Arithmetica deſcribit.

Alter dein liber [c] ſex & quadraginta abſoluitur capitibus.

Primũ quidem de ſacrorum interpretibus, & quòd à mortalibus ſpiritualium vera natura comprehendi nequeat.

2 Hinc de arte diſſerendi. 3 De bene dicendi facultate. 4 De oratione, ac [d] litteris.

5 De arte poëtica. 6 De charactere, ſeu forma orationis. 7 De [e] morum Philoſophia. 8 De iis, quæ in noſtra ſunt poteſtate.

9 Neminem ſponte eſſe improbum.

10 Qualem deceat eſſe Philoſophum.

11 Pietatem erga DEVM colendam eſſe.

12 Piis ac iuſtis [f] numen auxilio eſſe.

13 De vaticinio. 14 Sapientum conſuetudinem magni eſſe faciendam: fugiendos verò, ac declinandos improbos atque imperitos.

15 De eo quod videtur tantum, & de eo quod verè eſt. 16 Non è verbis, ſed moribus de homine eſſe iudicandum.

17 Eos qui aliis inſidientur, ſeipſos potius imprudentes lædere. 18 De nominis gloria. 19 De fama. 20 Modum eſſe optimum. 21 Virtutem ægrè parari: Vitium contra facilè acquiri. 22 Non oportere ſtultorum iudicij rationem habere.

23 Fictionem ſiue hypocriſin, quæ non iis tantum, apud quos exercetur, ſed ipſis quoque fingentibus nocet, ex animo eſſe pellendam.

24 [g] Curioſitatem eſſe vitandam: præbere enim anſam inuidiæ, atq; [h] calumniæ. 25 Optimum eſſe reſipiſcere, in quib. ipſe deliqueris.

26 Conuitium minimè eſſe bonum. 27 In conuitiando conſiderandum, ne in eadem ipſi quandoque errata inciderimus. 28 De vitæ neceſſitate. 29 Opportunè res agi debere.

30 De voluntate: non eſſe eam temerè differendam. 31 Aduerſis affligi ſummæ ſæpenumero vtilitati eſſe: maximè verò imprudentibus.

32 De educatione, atque inſtitutione. 33 Optimum bonorum omnium eſſe amicitiam,

a Huc refero Canteri illud: Quomodo ſtirpes alantur & animalia.

b De qua duodecim tractaſſe Stobæum indicat Cant. Codex.

c De quibus vix tria hæc, primum, ſeptimũ. & octauum: vtcunque integrá poſteriore Eclogarum libro à Cant. edito legas: quinque inter hæc mediis capitib. partim turbatis partim alio reiectis. Reliqua porrò XXXIIX. huius libri alterius capita, magno ſanè damno publicò periiſſe, vel ſolæ inſcriptiones hæ teſtantur.

d Huc planè pertinent, quæ ſerm. 80. 81. & 82. in Conradi edit. hodiéque leguntur.

e Cui rurſum capita quinque ſubiicit Cant. codex: quorum tamẽ vltimum illud eſt, quod octauum hic locum obtinet.

f τὸ κρεῖττον.

g Vide Plutarchum libello de curioſitate.

h Lege Luciani libell. Non eſſe calumniæ credendum.

πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα λογικὰ καὶ αἰσθητά; περὶ ὕπνου καὶ θανάτου. περὶ φυτῶν. περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζώων. περὶ φύσεως ἀνθρώπων· περὶ νοῦ, περὶ ψυχῆς· περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν, καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις; πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἑκάστη; περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων· περὶ ἀκοῆς, περὶ ὀσφρήσεως, περὶ γεύσεως, περὶ ἁφῆς· περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν; περὶ φαντασίας, καὶ κριτηρίου. νθʹ, περὶ δόξης. καὶ ξʹ, περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν. καὶ τὰ μὲν τοῦ πρώτου βιβλίου κεφάλαια τοσαῦτα, καὶ περὶ τούτων· καὶ δηλονότι φυσικὰ, πλὴν ἐνίων τῶν ἐν ἀρχῇ, ἃ μᾶλλον ἄν τις εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ ἀνάξοι. τούτοις δὲ, ὡς ἔφημεν, τὰς τῶν παλαιῶν δόξας, εἴτε συμφώνους οὔσας, εἴτε καὶ διαφώνους, παρατίθησιν. ἐν μέντοι τούτῳ τῷ βιβλίῳ, πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις * ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει. ὧν τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ τοῦτο ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρανισμένος· τὸ δὲ περὶ τῶν * κατὰ ταύτην συνεστηκυιῶν αἱρέσεων. ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας, καὶ μουσικῆς, καὶ ἀριθμητικῆς, δόξας παλαιὰς συναναγράφει.

* ἐπιλαβεῖν.

* κατὰ ἰστιν.

Τὸ δὲ δεύτερον βιβλίον συμπληροῦται μὲν κεφαλαίοις ϛʹ, καὶ μʹ. διαλαμβάνει δὲ πρῶτον μὲν περὶ τῶν τὰ θεῖα ἑρμηνευόντων, καὶ ὡς εἴη ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια. εἶτα περὶ διαλεκτικῆς, καὶ περὶ ῥητορικῆς, καὶ περὶ λόγου καὶ γραμμάτων, περὶ ποιητικῆς, περὶ χαρακτῆρος, περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἴδους τῆς φιλοσοφίας, περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός· ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον· ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον· ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ δικαίοις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον· περὶ μαντικῆς. ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν σοφῶν συνουσίας. ἐκκλίνειν δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀπαιδεύτους· περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι· καὶ ὅτι οὐ τῷ λόγῳ χρὴ κρίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ. ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλεύοντες, ἑαυτοὺς λανθάνουσι καταβλάπτοντες· περὶ εὐδοξίας· περὶ φήμης· ὅτι μέτρον ἄριστον· ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετὴ, εὐμεταχείριστον δὲ ἡ κακία. ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖσθαι περὶ τῆς τῶν ἀσυνέτων δοκιμασίας. ὅτι τὴν ὑπόκρισιν, τοῖς κεχρημένοις ἐπιβλαβῆ οὖσαν, καὶ πρὸς οὓς γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκβλητέον. ὅτι οὐ χρὴ πολυπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολῆς αἴτιον γίνεται τὸ τοιοῦτον. ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις τὸ μεταμελεῖσθαι κάλλιστον. περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθόν. ὅτι ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν, μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεπτώκαμεν ἐλαττώμασι. περὶ ἀνάγκης τῆς κατὰ τὸν βίον· ὅτι εὐκαίρως δεῖ πράττειν. περὶ τοῦ βούλεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι. ὅτι τὸ δυστυχῆσαι πολλάκις ἐπωφελὲς γίνεται, καὶ μάλιστα τοῖς ἄφροσι· περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας. ὅτι κάλλιστον ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν·

ὅτι

ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται. ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ περιορᾶν τοὺς φίλους. ὅτι οὐ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις. περὶ γνησίων καὶ ἀβεβαίων φίλων. ὅτι χρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τοὺς φίλους διαλλαγάς, τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ῥᾷον φέροντας, μετὰ τῆς ἀμνηστείας. ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τοὺς γνησίους τῶν φίλων διαγινώσκομεν. φιλικὰ παραγγέλματα· περὶ ἔχθρας, καὶ τοῦ, ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ πρὸς τοὺς ἐχθρούς. περὶ τοῦ πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι. περὶ τοῦ εὐεργετεῖν· ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα. περὶ τοῦ ἀντευεργετεῖν. ὅτι τοὺς πονηροὺς οὐ χρὴ εὖ ποιεῖν, οὐδὲ παρ' αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι. καὶ τὸ τελευταῖον περὶ εὐχαριστίας. ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια.

Ἐν δὲ τῷ γ' περιέχεται κεφάλαια μβ'. πρῶτον περὶ ἀρετῆς. εἶτα περὶ κακίας· περὶ φρονήσεως. περὶ ἀφροσύνης· περὶ σωφροσύνης. περὶ ἀκολασίας· περὶ ἀνδρίας· περὶ δειλίας· περὶ δικαιοσύνης. περὶ πλεονεξίας καὶ ἀδικίας· περὶ ἀληθείας. περὶ ψεύδους· περὶ παῤῥησίας. περὶ κολακείας· περὶ ἀσωτείας. περὶ φειδωλίας. περὶ ἐγκρατείας. περὶ ἀκρασίας. περὶ ἀνεξικακίας· περὶ ὀργῆς. περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν· περὶ ὑπεροψίας. περὶ φιλαυτίας· περὶ τοῦ συνειδότος· περὶ μνήμης. περὶ λήθης. περὶ ὅρκου. περὶ ἐπιορκίας· περὶ φιλοπονίας. περὶ ἀργίας· περὶ αἰδοῦς. περὶ ἀναιδείας· περὶ σιγῆς. περὶ τοῦ εὐκαίρως λέγειν· περὶ βραχυλογίας. περὶ ἀδολεσχίας. περὶ χρηστότητος. περὶ φθόνου. περὶ πατρίδος. περὶ ξένης. περὶ ἀποῤῥήτων. καὶ μβ' περὶ διαβολῆς.

Τὰ δὲ τοῦ τετάρτου βιβλίου ἐστὶ ταῦτα· πρῶτον περὶ πολιτείας, δεύτερον περὶ νόμων καὶ *ἐθῶν· περὶ δήμου. περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυναστῶν· περὶ ἀρχῆς, καὶ περὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα· ὅτι κάλλιστον ἡ μοναρχία. ὑποθῆκαι περὶ βασιλείας. ψόγος τυραννίδος. περὶ πολέμου. περὶ τόλμης· περὶ νεότητος. περὶ στρατηγῶν, καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρειῶν ὑποθῆκαι· περὶ εἰρήνης· περὶ γεωργίας. περὶ ἡσυχίας· περὶ ναυτιλίας· περὶ τεχνῶν· περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων· περὶ ἀφροδίτης πανδήμου. περὶ ἔρωτος τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἡδονῶν. περὶ κάλλους· περὶ γάμου, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. γαμικὰ παραγγέλματα. καὶ περὶ παίδων, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. καὶ ὅτι χρὴ τοὺς γονεῖς τῆς καθηκούσης τιμῆς καταξιοῦσθαι παρὰ τῶν τέκνων. ὁποίους χρὴ εἶναι τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα· ὅτι κάλλιστον ἡ φιλαδελφία καὶ ἡ περὶ τοὺς συγγενεῖς διάθεσις. οἰκονομικός· περὶ εὐγενείας, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ δυσγενείας. περὶ πλούτου, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ πενίας· σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου. ὅτι ὁ βίος βραχύς, καὶ φροντίδων ἀνάμεστος.

ἠθῶν.

34 Morum ſimilitudinem amicitiam conciliare. 35 In aduerſis ſuis atque periculis, non eſſe negligendos amicos. 36 Non eſſe amicos iuuandos, cùm quid iniuſtè faciendum ſuſcipiunt. 37 De fidis atque infidis amicis: 38 Citò eſſe cum amicis in gratiam redeundum, eorúmque vitia ferenda, cum erratorum obliuione. 39 In aduerſis fidos explorari amicos. 40 Præcepta amicitiæ. 41 De inimicitiis, &, quo ſe quis modo cum hoſte gerat. 42 Qua ratione [a] ex inimicis capi poſſit vtilitas. 43 De benemerendi ſtudio: 44 Maius eſſe beneficium quod in tempore confertur. 45 De remunerandis beneficiis. 46 Non eſſe benigne faciendum improbis, neque ab iis beneficium vllum accipiendum. [b] Denique de Gratitudine. Atque hæc ſumma Capitum ſecundi libri.

Tertius dehinc Capita continet CXLII.

Primum de Virtute. Alterum de Vitio. 3 De Prudentia. 4 De Imprudentia. 5 De Temperantia. 6 De Intemperantia. 7 De Fortitudine. 8 De Timiditate. 9 De Iuſtitia. 10 De habendi Cupiditate, atque Iniuſtitia. 11 De Veritate. 12 De Mendacio. 13 De loquendi libertate. 14 De Aſſentatione. 15 De Prodigalitate. 16 De Parſimonia, [ſeu Tenacitate.] 17 De Continentia. 18 De Incontinentia. 19 De Patientia, [ſeu Malorum tolerantia.] 20 De Iracundia. 21 De cognoſcendo ſe ipſum. 22 De Faſtu. 23 De cæco ſui amore. 24 De Conſcientia. 25 De Memoria. 26 De Obliuione. 27 De Iureiurando. 28 De Periurio. 29 De laboris ſtudio. 30 De Ignauia. 31 De Pudore. 32 De Impudentia. 33 De Silentio. 34 De tempeſtiua oratione. 35 De dicendi breuitate. 36 De [d] Garrulitate. 37 De Benignitate. 38 De Inuidia. 39 De Patria. 40 De peregrina terra. 41 De Arcanis. Et 42 de Calumnia.

Quarti denique libri Capita hæc ſunt.

[e] Primum de Repub. Alterum de legibus, & conſuetudinibus. 3 [f] De Plebe. 4 De potentibus in ciuitate. 5 De Principatu, &, Qualem eſſe principem, ac Magiſtratum deceat. 6 Optimum eſſe vnius imperium. 7 Regni adminiſtrandi præceptiones. 8 Vituperatio Tyrannidis. 9 De bello. 10 [g] * De Audacia. 11 [h] De Iuuentute. 12 De belli Imperatoribus: &, De iis, quæ militiæ vſui eſſe poſſint præcepta. 13 De Pace. 14 De* Agrigultura. 15 De Tranquillitate. 16 De Nauigatione, (& naufragio.) 17 De* Artibus. 18 De Dominis, & ſeruis. 19 De Venere vulgari, ([i] quæ generationis humanæ cauſam fouet.) 20 De [k] amore voluptatum corporis. 21 De* Pulchritudine. 22 De Nuptiis; & eius capitis [l] cætera. 23 Connubialia præcepta. 24 De Liberis, [m] & eius generis reliqua. 25 Debito parentes honore à liberis eſſe afficiendos, [&, An per omnia eis obedire conueniat.] 26 [n] Quales deceat eſſe parentes erga liberos, [& quod vtrinque naturali quadam neceſſitate mutuo afficiantur.) 27 Fraternum amorem, & animi affectum, erga cognatos eſſe honeſtiſſimum, [quodque hi neceſſarij ſint.] 28. De rei familiaris tuendæ ratione. 29 De nobilitate [nobiles illos eſſe, qui ex virtutis præſcripto viuant, tametſi nec bonis moribus præditis parentibus orti ſint] & [o] reliqua eiuſdem argumenti. 30 De Ignobilitate. 31 De* Diuitiis, & huius generis [p] cæteris. 32 De* Inopia. 33 Diuitiarum paupertatiſque comparatio. 34 Vitam eſſe perbreuem, curarúmque plenam.

IO. STOBÆVS

[a] De quo & Plutarch. libellus.

[b] Vnica in monade à ſuperiore calculo aberrauimus. quem facile errorem corriget, qui olim hunc librum nobis integrum in lucem dabit.

[c] Quæ totidem & iiſdem inſcriptionibus Sermonum nomine, vnà cum quarto libro edita fuere ſæpius. Græcè Venetiis; Græcolat. Tiguri non ſemel ac denique Francofurdi cum Ant. Meliſſa, aliiſque Gnomologiis.

[d] De qua Plutarch. etiam.

[e] Hodie in Stobæo vulgata ſermo eſt XLIII.

[f] Qui ſermo in libris editis non exſtat.

[g] Hoc ſigno notauimus, quæ in editis diſtincta in laudem ac vituperationem reperimus.

[h] In Stobæo eſt hic de Militia & viribus corporis.

[i] E vulgatis libris hoc additum.

[k] In editis legitur præcedenti capiti & ſubauditur Vituperatio Veneris, & quod malus ſit amor, ac multorũ malorum auctor.

[l] De quibus ſex habent capita libri editi.

[m] Quæ libri editi per tria diſtributa capita exhibent.

[n] Tres hic inſertos Sermones 80. 81. 82. in libros aliunde irrepſiſſe, iam ſup. indicauimus.

[o] Tribus explicata capitibus in libris editis.

[p] Quæ in duo capita diſtrahunt alij.

IO. STOB.

35 De Triſtitia, eiúſque moleſtia. 36 De morbo & medelis. 37 De Valetudine, eiúſque permanſione. 38 De Medicis, & medicina. 39 De Felicitate. 40. De Infelicitate. 41 Inſtabilem eſſe mortalium proſperitatem. 42 De his qui præter meritum felices ſunt. 43 De his qui præter meritum infelices ſunt. 44 Quæcumque accidunt, conſtanter eſſe ferenda [hominibus, quorum eſt ex virtute vitam inſtituere.]

45 [a] Secundas res oſtendi, aduerſas contra tegi oportere, [& rebus præſtantibus rectè vtendum.] 46 De ſpe. 47 De inſperatis euentibus. 48 De aliorum infortunio gaudendum non eſſe. 49 Infelices indigere condolentibus. 50 [b] De Senectute, [c] aliáque huc ſpectantia. 51 De Morte, [& eam euitari non poſſe.] 52 De Vita. 53 [d] Vita & mors inuicem comparata. 54 De Luctu.

55 De Sepultura. 56 Conſolatoria.

57 In vita functos non eſſe exercendam contumeliam. 58 Plurimorum à morte memoriam cito euaneſcere.

Hæc quarti libri LVIII. Capita ſunt: cum quattuor ipſorum librorum in vniuerſum [e] octo ſint ſupra ducenta: quibus, vti diximus, ſententias, teſtimonia, & Chreîas ex Eclogis, & Apophthegmatis, ac vitæ præceptis Stobæus proponit.

a Inſerunt hoc loco vulgati libri caput De Puſillanimitate.

b Diuulſa hinc videntur, quæ in editis libris diſti ctū cap. faciunt: Facilius eſſe aliū admonere, quamſeipſum.

c Libri editi ſingulari cap. proponunt: Quod ſenectutis moleſtiam prudentia tollat, ipſámque multa reuerentia dignam effici.

d Addunt hic typis excuſi caput De laude mortis.

e Atqui ſex tantum ſupra ducenta ſingulorum librorū calculi collecti conficiunt. Erroris anſa fortaſsis ex numerorum notis obiecta. Cæterum ex his XXIIX. ſecūdi libri, quæ interciderunt, capita deſideramus.

PHILOSOPHI *autem, ex quibus iſta collegit, hi fere ſunt:*

[a] Ægimæus. Æſchines Socraticus. Albinus. Amelius. Anacharſis. Anaxagoras. Anaxarchus. Anaximander. Anaximenes. Antipater Iſtiæus. Antiſthenes. Apelles. Apollodorus. Apollonius. Apollophanes. Arceſilaus. Archænetus. Archedemus Hecatæus. Archelaus. Archimedes. Archytas. Arianus. Ariſtagoras. Ariſtander. Ariſtarchus. Ariſtippus. Ariſtobrotus. Ariſton. Ariſtonymus. Ariſtoteles. Ariſtoxenus. Aſclepiades Ariſtæi F. Atticus. Beronice. Beroſus. Bias. Bion. Boëthus. Brotinus.

Callicratides. Callimachus. Carneades. Cebes. Charondas. Chilon. Chion. Chryſippus. Cleanthes. Cleobulus. Clineas. Clitomachus. Coriſcus. Crantor. Critias. Critolaus. Criton.

Damarmenes. Damippus. Demetrius. [Democritus.] Demonax. Didimus. Diocles. Diodorus. Diogenes. [Dion.] Diotimus. Dius.

Ecphantus. Ecpôlus. Empedocles. Epandrides. Epicharmus. Epictetus. Epicurus * Gargitius. Epicurus Athenienſis. Epidicus. Epigenes. Eraſiſtratus. Eratoſthenes. [b] Eryſus. Euclydes. Eudoxus. Euenius. Euphrates. Euryphamus. Euriſtratus. Euſebius. Glauton.

Harpocration. Heraclides. Heraclitus. Hermes. Herophilus. Hierax. Hierocles. Hieronymus. Hippalus. Hippias. Hippodamus. Hippônus. Hypſæus. Iamblichus. Ion. Iuncus.

Leophanes. Leucippus. Longinus. Lucius. Lycus. Lyncon. Lyſis (Epaminondæ Præceptor)

Maximus. Meliſſus. Melon. Menechmus. Menedemus. Metôpus. Metrocles. Metrodorus. Moderatus. Mneſarchus. Muſonius. Naucratus. Naumachius. Nicolaus. Nicoſtratus. Nictus. Numenius. Ocellus. Onatus. Onêtor. Panacæus. Panætius. Parmenides. Pémpe-

a Commodum tibi fore, lector, arbitratus ſum, ſi neglectum alicubi elementorum ordinem accuratè reſtituerem.

** Ex C. H. St.*

** Nimis ſane liberaliter Photius duos nobis offert Epicuros, cum vnus idémq. ab vrbe Athenienſis dicatur, qui à pago Gargetius eſt, vt docet Laert. lib. X init.*

b Euryſus alij.

περὶ λύπης, ὅτι λίαν μοχθηρά. περὶ νόσου καὶ ἰάσεων· περὶ ὑγιείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς· περὶ ἰατρῶν. περὶ εὐδαιμονίας. περὶ κακοδαιμονίας. ὅτι ἀβέβαιος ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐπραξία. περὶ τῶν παρὰ ἀξίαν εὐτυχούντων. περὶ τῶν παρὰ ἀξίαν δυστυχούντων. ὅτι δεῖ γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα. ὅτι δεῖ τὰς εὐτυχίας προφαίνειν, τὰς δὲ ἀτυχίας κρύπτειν. περὶ ἐλπίδος. περὶ τῶν παρ' ἐλπίδα. ὅτι οὐ χρὴ ἐπιχαίρειν τοῖς ἀτυχοῦσιν. ὅτι οἱ ἀτυχοῦντες χρήζουσι τῶν συμπασχόντων. περὶ γήρως, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου· περὶ θανάτου· περὶ ζωῆς. σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου. περὶ πένθους· περὶ ταφῆς. παρηγορικά. ὅτι οὐ χρὴ παροινεῖν εἰς τοὺς τετελευτηκότας. ὅτι τῶν πλείστων μετὰ θάνατον ἡ μνήμη διαρρεῖ ταχέως ὁμοῦ. τὰ κεφάλαια τοῦ τετάρτου νη. τῶν δὲ τεσσάρων βιβλίων, σή. οἷς παρατίθησιν, ὡς ἔφημεν, Ιωάννης ἔκ τε τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων, καὶ τῶν ὑποθηκῶν, δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρείας. ἀγείρει δὲ ταύτας ἀπὸ μὲν φιλοσόφων, ἀπό τε Αἰσχίνου τοῦ σωκρατικοῦ, καὶ Αναξάρχου, καὶ Αναχάρσιδος, Αριστωνύμου, καὶ Απολλωνίου, Αντισθένους καὶ Αριστίππου, Αρίστωνος καὶ Αριστοξένου, καὶ Αρχύτου, Αριστοτέλους, Αναξιμάνδρου, Αναξιμένους, Αρχελάου, Αναξαγόρα, Αρχαινέτου, Αρκεσιλάου, Αρειανοῦ, Αντιπάτρου Ισταίου, Αρχεδήμου Εκαταίου, Απολλοφάνους * αἰγιμαίου, Απολλοδώρου, Αριστάρχου Ασκληπιάδου ἀρισταίου, Αττικοῦ, Αμελίου, Αλβίνου, Αριστάνδρου, Αρποκρατίωνος, Απελλοῦς, Αρισταγόρου, Αριστοβρότου, Αρχιμήδους. Βοηθοῦ, Βίαντος, Βηρώσου, Βερονίκης, Βροτίνου, Βίωνος. Γλαυτίωνος. Δημώνακτος, Δημητρίου, Δαμίππου, Διογένους, Διοδώρου, Διοτίμου, Διοκλέους, Δαμαρμένους, Διδύμου, Δίου· Εὐκλείδου, Εὐφράτου, Επιχάρμου, Επανδρίδου, Ερασιστράτου, Εκπώλου, Επικούρου γαργιτίου, Επικτήτου, Ερμοῦ, Εμπεδοκλέους, Επικούρου ἀθηναίου. Εὐσεβίου, Ερύσου, Ερατοσθένους, Εὐρυστράτου, Εκφάντου, Επιδίκου, Εὐδόξου, Επιγένους, Εὐηνίου, * Εὐρυφάμου· Ζαλεύκου, Ζήωνος, Ζωροάστρου· Ηρακλείδου, Ηρακλείτου, Ηροφίλου. Θεμιστίου, * Θεοβούλου, Θεαγένους, Θεάγους, Θεοφράστου, Θεοδώρου, Θάλητος, Θεοκρίτου, Θρασύλλου, Ιερωνύμου, Ιππίου, Ιαμβλίχου, Ιεροκλέους· Ιππάλου, Ιωνος, Ιππώνου, Ιέρακος, Ιπποδάμου, Ιππάσου, Ιούγκου· Χείλωνος, Κλεοβούλου, Κέβητος, Κορίσκου, Κλειτομάχου, * Κριτολάου, Κλινέου, Καρνεάδου, Κλεάνθους, Καλλιμάχου, Κριτίου, Κράντορος, Καλλικρατίδου· Λευκίππου, Λευκίου, Λύσιδος, Λύκου, Λύγκωνος, Λεωφάνους, Λογγίνου. Μενέχμου, Μητροκλέους, Μετώπου. * Μενεδήμου, Μουσωνίου, Μνησάρχου, Μελίσσου, Μητροδώρου, Μήλωνος, * Μοδεράτου, Μαξίμου· Νικολάου, Νουμηνίου, Ναυμαχίου, Ναυκράτους, Νίκτου, Νικοστράτου. Ξενοκράτους, Ξενοφάνους· Ονάτου, Οκέλλου, Ωνήτορος· Ταναγαίου, Πιττακοῦ, Περιάνδρου, Πυθαγό-

** αἰγιμαί.*

** Ευρυφάντ.*

** Θιβόλκ.*

** Κ.*

***

Πυθαγόρου, Πλουτάρχου, Πεμπέλου, Πλάτωνος, Παναιτίου, Ποσειδωνίου, * Περικτιόνης, Πορφυρίου, Παρμενίδου, Πολέμωνος, Πυθέου, Πώρου, Πολυβίου, Πλωτίνου, Πρωταγόρου, Πυθιάδου, Πύρρωνος. Ῥούφου, Ῥηγίνου. Σόλωνος, Σοτίωνος, Σωσιάδου, Σερήνου, Σωκράτους, * Στίλπωνος, Σπευσίππου, Στράτωνος, Σκυθίνου, Σφαίρου, Σελεύκου, Σευήρου, Σερήνου. Τίμωνος, Τιμαίου, Ταύρου, Τιμαγόρου, Τέλητος· Ὑψαίου. Φιλοξένου, Φιλολάου, Φερεκύδου, Φαβωρίνου, Φίντιος· Χίονος. Χρυσίππου, Χαρώνδου, Χίλωνος. καὶ κυνικῶν δέ. Ἀντισθένους, Διογένους, Κράτητος, Ἡγησιάνακτος, Ὀνησικρίτου, Μενάνδρου, Μονίμου, Πολυζήλου, Ξανθίππου, Θεομνήστου. καὶ τῶν μὲν φιλοσόφων τὴν συλλογὴν ἐποιήσατο. οὗτοι ποιηταὶ δὲ Ἀθηνόδωρος, Ἀναξίλλης, Ἄρχιππος, Ἀπολλωνίδης, Ἀλκιδάμας, Ἀρισταῖος, Ἀντίμαχος, Ἀντιφάνης, Ἀρίσταρχος, Ἀρχίλοχος, Ἀχαιός, Αἰσχύλος, Ἀγάθων, Ἄλεξις, Ἀριστοκράτης, Ἄμφις, Ἀλκαῖος, Ἄρατος, Ἀστυδάμας, Ἀνδρόνικος, Ἀναξανδρίδης, Ἀριστοφάνης, Ἀράλοχος, Ἀπολλόδωρος, Ἀλέξανδρος, Ἀνακρέων, Ἀξίνικος, Ἀριστοφῶν· Βακχυλίδης, Βίων, Βίοτος, Βάθων· Δίφιλος, Διονύσιος, Δημήτριος, Δικαιογένης, Διόδωρος, Δικτύς· Εὐθύδαμος, Εὔπολις, Εὔφρων, Ἐρατοσθένης, Ἐπίχαρμος, Εὔηνος, Εὐφορίων, Ἑρμόλοχος, Εὐριπίδης. Ζήνων, Ζηνόδοτος, Ζώπυρος. Ἡσίοδος, Ἡρώδης, Ἡνίοχος, Ἡλιόδωρος. *Θεόδοτος, Θέσπις, Θέογνις, Θεόκριτος, * Θελέρεφος· Ἰοφῶν, Ἱππόθοος, Ἱππῶναξ, Ἰσίδωρος, Ἱπποθόων, Ἰούλιος, Ἴων· Κλεάνθης, Κλεβίνετος, Καλλίμαχος, Κλιτίας, Κλεόβουλος, Κρατῖνος, Καρκῖνος, Κερκίδας, Καλλίνικος, Κλεινίας, Κράντωρ, Κλειτόμαχος. Λῖνος, Λικύμνιος, Λυκόφρων, Λεωνίδης, Λάων. Μένανδρος, Μοσχίων, Μύρων, Μένιππος, Μόσχος, Μίμνερμος, Μελινώ, Μητρόδωρος, Μηνόφιλος. Νικόστρατος, Νικόλαος, Νικόμαχος, Νεόφρων, Ναυμάχιος, Νεοπτόλεμος. Ξενοφάνης, Ξέναρχος. Ὅμηρος, Ὀρφεύς, Ὀλυμπιάς. Πίνδαρος, Παρμενίδης, Ποσείδιππος, Παυσανίας, Πολυείδης, Πατροκλῆς, Πείσανδρος, Πανύασις, Πειρίνθους, Πομπήϊος. Ῥιανός· Σοφοκλῆς, Σωτάδης, Σιμωνίδης, Σωσιφάνης, Σίμυλος, Σωσίθεος, Σκλήριος, Σαπφώ, Σαραπίων, Σωσικράτης, * Στάγιος, Σώπατρος, Σθενίδης, Σουσάριον, Στησίχορος. Τιμόστρατος, Τιμοκλῆς, Τυρταῖος, * Τελεσίλλα. Ὑποβολιμαῖος, Ὑψαῖος. Φιλίτας, Φιλόξενος, Φιλιππίδης, Φρύνιχος, Φιλωνίδης, Φιλήμων, Φωκυλλίδης, Φίλιππος, Φοινικίδης, Φιλίσκος, Φερεκράτης, Φανοκλῆς, Φίντυς, Φιλαῖος. Χαιρήμων, Χοίριλος, Χάρης. ἀλλὰ καὶ ποιηταί, ὧν χρήσεις παρέθηκε τοῖς κεφαλαίοις, οὗτοι. Ῥήτορες δὲ καὶ ἱστοριογράφοι, βασιλεῖς τε καὶ στρατηγοί, καὶ γὰρ καὶ ἐκ τούτων μαρτυρίας συνήθροισεν, οἵδε. Ἀριστείδης, Ἀριστοκλῆς, Αἰλιανός, Αἰσχίνης, Ἀγάθων, Ἀντιφῶν, Ἀρχέλαος. Γάϊος, Γοργίας. Δημοσθένης, Δημάδης, Δημάρατος. Ἔφορος. Ζώπυρος. Ἡγησιάδης, Ἡγήσιος. Θουκυδίδης, Θησεύς, Θεόδωρος, Θράσυλλος, Θεόπομπος. Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος. Κορνηλιανός, Καλλισθένης, Κλειτοφῶν, Κτησίας. Λυσίας. Νικίας. Ξενοφῶν. Ὄμβριμος.

* al. περικτιόνης.
* Στίλπωνος.
* Θεόδεκτος.
* Θελέφορος. ἐ Θελέφρων.
* Στάγιος. ἐ Σταγῖνος.
* Τελεσίλλα.

IO. STOB.

lus. Periander. Perictiones. Phauorinus. Pherecydes. Philolaus. Philoxenus. Phintis. Pittacus. Plato. Platinus. Plutarchus. Polemon. Polybius. Porphirius. Porus. Poſidonius. Protagoras. Pyrrhon. Pytagoras. Pytheas. Pythiades. Reginus. Rufus. Scythinus. Seleucus. Serenus. Seuerus. Socrates. Solon. Soſiades. Sotion. Speuſippus. Sphærus. Stilpon. Straton. Taurus. Teles. Timæus. Timagoras. Timon. * Thales. Theagenes. Theages. Themiſtius. Theobulus. Theocritus. Theodorus. Theophraſtus. Thraſillus. Xenocrates. Xenophanes. Zaleucus. Zeno. Zoroaſter.

* al. Theagnes.

Hi verò ex Cynicorum ſecta: Antiſthenes. Crates. Diogenes. Hegeſianax. Menander. Monimus. Oneſicritus. Polyzelus. Theomneſtus. Xanthippus.

Igitur Philoſophi, ex quibus hanc collectionem fecit, iſti ſunt. Poëtæ autem hi:

Achæus. Æſchylus. Agathon. Alcæus. Alcidamas. Alexander. Alexis. Amphis. Anacreon. Anaxandrides. Anaxilles. Andronicus. Antimachus. Antiphanes. Apollodorus. Apollonides. Aralochus. Aratus. Archilochus. Archippus. Ariſtæus. Ariſtarchus. Ariſtocrates. Ariſtophanes. Ariſtophon. Aſtydamas. Athenodorus. Axinicus. Bacchyllides. Bathon. Bion. Biotus. Callimachus. Callinicus. Carcinus. Cercidas. Chæremon. Chares. Chœrilus. Cleanthes. Clebinetus. Cleobulus. Clinias. Clitias. Clitomachus. Crantor. Cratinus. Demetrius. Dicæogenes. Dictys. Diodorus. Dionyſius. Diphylus. Epicharmus. Eratoſthenes. Euenus. Euphorion. Euphron. Eupolis. Euripides. Euthydamus. Heliodorus. Heniochus. Hermolochus. Herodes. Heſiodus. Hipponax. Hippothoon. Hippothous. Homerus. Hyppobolimæus. Hypſæus. Ion. Iophon. Iſidorus. Iulius. Laon. Leonides. Licymnius. Linus. Lycophron. Melino. Menander. Menippus. Menophilus. Metrodorus. Mimnermus. Moſchion. Moſchus. Myron. Naumachius. Neophron. Neoptolemus. Nicolaus. Nicomachus. Nicoſtratus. Olympias. Orpheus. Panyaſis. Parmenides. Patrocles. Pauſanias. Phanocles. Pherecrates. Philæus. Philetas. Philemon. Philippides. Philippus. Philiſcus. Philonides. Philoxenus. Phintys. Phocylides. Phœnicides. Phrynichus. Pindarus. Piſander. Polyides. Pompeius. Poſidippus. Rhianus. Sappho. Serapion. Selerius. Simonides. Simylus. Sopater. Sophocles. Soſicrates. Soſiphanes. Soſitheus. Sotades. Staginus. Steſichorus. Sthenides. Suſaron. Teleſſilla. Therelephus. Theocritus. Theognis. Theſpis. Timocles. Timoſtratus. Tyrtæus. Xenarchus. Xenophanes. Zeno. Zenodotus. Zopyrus.

Verum Poëtæ, quorum ſententias his capitibus eſt perſecutus, iſti fuerunt. Rhetores deinde & Hiſtorici, Regéſque, ac Duces, quando horum quoque teſtimonia collegit, hi ſunt:

Ælianus. Æſchines. Agathon. Antiphon. Archelaus. Ariſtides. Ariſtocles. Caius. Calliſthenes. Chryſermus. Clitophon. Cornelianus. Cteſias. Demades. Demaratus. Demoſthenes. Ephorus. Gorgias. Hegeſiades. Hegeſius. [Herodotus.] Hyperides. Iſæus. Iſocrates. Lyſias. Nicias. Ombrinus. al. Obrimus.

IO. STOB.

Philoſtratus. Polyænus [Prodicus.] Protagoras. Soſtratus. Theodorus. Theopompus. Theſeus. Thraſillus. Thucydides. Timagoras. Trophimus. Xenophon. Zopyrus. [¶ *Reges & Imp.*] Agathocles. Ageſilaus. Agis. Agrippinous. Alexander. Anaxilaus. Antigonus. Archidamus. Chares. Charias. (al. Chabrias.) Charillus. Clitarchus. Cotys. Darius. Dionyſius. Epaminondas. Eudamidas. Hipparchus. Iphicrates. Lamachus. Leonides. Lycurgus. Mallius. Pericles. Phalaris. Philippus. Phocion. Ptolemæus. Pyrrhus. Scipio. Scyllurus. Semiramis. Themiſtocles. Timotheus. [¶ *Medici, Philoſophi, & alij.*] Æſopus. Alcmæon Medicus. Antigenidas. Antyllus Medicus. Apelles. Arimneſtus. Ariſtides Iuſtus. Ariſtophanes. Ariſtoteles. Braſſon. Cato. Cephiſidorus. Cleoſtratus. Clitomachus. Dicæarchus. Diocles Medicus Dion. Dionyſius. Eraſiſtratus. Medicus. Eratoſthenes. Eubulus. Euphranias. Euryphron Medicus. Euryximachus. Euxitheus. Galenus Medicus. Glaucon. Hermarchus. Hermippus. Hippocrates Medicus. Licymnius. Metrocles. Metrodorus. Myſſon. Nicoſtratus. Prauſion. Seriphius. Simonides. Soſtratus. Sotion. Speuſippus. Theocritus. Theopompus. Tymarides. Thynon.

Tot illa Capita, in quæ veterum dicta Ioannes contulit Stobæus, & ex his potiſſimum Philoſophis, Poëtis, Oratoribus, Regibus, atque Imperatoribus, hæc eadem collegit.

Cæterum vtile hoc opus, cum iis, qui horum ſcripta operaque a legerunt, vt eorum per hæc memoria renouetur, tum iis in primis, qui non legerunt, quod aſſiduo ſe ſe in his exercendo, breui admodum tempore pulchra multa & varia, ſummatim comprehenſa, mente recondere cum fructu queant. Communis autem vtriſque hæc vtilitas accedet, quod quæ inueſtigabunt abſque labore, & breui, vt apparet, inuenturi ſint, qui ſe à capitibus his ad fuſiorem pertractationem conferre volent. Immo & quibuſvis dicere, & ſcribere volentibus perutile hoc opus futurum ſit.

a *Sequor* τὸ ἀπεγνωκόσι.

*Πολύαινος, Πρωταγόρας. *Σώστρατος. Τιμαγόρας, Τρόφιμος. Τυδείδης. Φιλόστρατος. Χρύσερμος. Ἀλέξανδρος, Ἀγησίλαος, Ἀγαθοκλῆς, Ἀντίγονος, Ἆγις, *Ἀγριππῖνος, Ἀναξίλαος, Ἀρχίδαμος. Διονύσιος, Δαρεῖος. Ἐπαμεινώνδας, Εὐδαμίδας. Θεμιστοκλῆς. Ἰφικράτης, Ἵππαρχος. Κότυς, Κλείταρχος. Λυκοῦργος, Λεωνίδης, Λάμαχος. Μαλλίας. Περικλῆς, Πύῤῥος, Πτολεμαῖος, Σεμίραμις, Σκηπίων, Σκύλλουρος. Τιμόθεος. Φίλιππος, Φωκίων, Φάλαρις. Χάριλλος, Χαρίας, Χάρης. Ἀριστοφάνης, Αἴσωπος, Ἀντιγενίδας, Ἀριστοτέλης, Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, Ἀλκμαίων ἰατρὸς, Ἄντυλλος ἰατρὸς, Ἀρίμνηστος, Ἀπελλῆς *Βράσσων. Γλαύκων, Γαληνὸς ἰατρός. Δικαίαρχος, Δίων, Διονύσιος, Διοκλῆς ἰατρός. Εὐξίθεος, Ἕρμαρχος, Ἕρμιππος, Εὐρυξίμαρχος, Εὐφρανίας, Ἐρασίστρατος ἰατρὸς, Εὐρύφρων ἰατρός. Ἐρατοσθένης, Εὔβουλος. Θεόπομπος, Θεόκριτος, Θυμαρίδης. Θύνων. Ἱπποκράτης ἰατρός. Κάτων, Κηφισόδωρος, Κλεόστρατος, Κλειτόμαχος. Λικύμνιος. Μύσσων, Μητρόδωρος, Μητροκλῆς. Νικόστρατος. Πραυσίων. Σιμωνίδης, Σερίφιος, Σωτίων, Σώστρατος, Σπεύσιππος. ἀλλὰ τὰ μὲν κεφάλαια, οἷς τὰς τῶν παλαιοτέρων ῥήσεις ἥρμοσεν Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος, καὶ ἐξ ὧν ἀνδρῶν φιλοσόφων τε καὶ ποιητῶν, ῥητόρων τε καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, ταύτας συνήθροισε: τοσαῦτα καὶ ἐκ τοσούτων. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς μὲν ἀναγνώσκουσιν αὐτὰ τὰ συγγράμματα τῶν ἀνδρῶν καὶ συντάγματα, πρὸς ἀνάμνησιν: τοῖς δ᾽ οὐκ εἰληφόσι πεῖραν ἐκείνων, ὅτι διὰ συνεχοῦς αὐτῶν μελέτης, οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ ποικίλων νοημάτων, εἰς κεφαλαιώδη μνήμην καρπώσονται. κοινὸν δ᾽ ἀμφοτέροις ἡ τῶν ζητουμένων, ὡς εἰκὸς, ἀταλαίπωρος καὶ σύντομος εὕρεσις, ἐπειδάν τις ἀπὸ τῶν κεφαλαίων εἰς αὐτὰ τὰ πλάτη ἀναδραμεῖν ἐθελήσειε. καὶ πρὸς ἄλλα δὲ τοῖς ῥητορεύειν καὶ γράφειν σπουδάζουσιν, οὐκ ἄχρηστοι τὸ βιβλίον.

* Πολύδαιμος.
* Συμπιάτης.
* Ἀγριππῖνος.
* Βρύσσων.

SCHOLION.

PRæſagit animus, (quid enim vetat ominari?) fore vt ope Photianæ Bibliothecæ, quæ latent, eruantur non pauca. & quemadmodum nunc exiuerunt Hadrianus, Gelaſius, Theophilactus Simocatta, ac quædam etiam Diodori Siculi ſic quoque ſpes eſt, Stobæi Eclogas omnes, capite truncas, alibi vitioſas, turbatas, mutilas, primo maximè & ſecundo libro, Philoſophi alicuius opera atque Philologi in integrum reſtitutum iri, vt apto illo colligentis ordine ſeruato, maiore cum Reip. commodo appareant. Et tibi, quod omnium primum, œconomiam librorum, ac ſingulorum cuiuſque capitum ſeriem, & argumentum Photius accuratè deſignet: dein Auguſtanæ Bibliothecæ (cuius multa iam exſtant in rem litterariam beneficia) codex calamo exaratus, vt & noſtræ neque pauca, neque contemnenda fragmenta, quæ ex Ant. Auguſtini V. C. libro deſcripſimus, magna ſane ad id, quod ſuggerimus, adferent adiumenta. Nunc quoniam in medio palma eſt, huc Græcæ ac ſolitæ Philoſophiæ ſtudioſos inuito.

CXLVIII.

B. BASILII SELEVCIÆ EPISC. *Orationes XV.*

LECTÆ ſunt S. BASILII *Epiſcopi Seleuciæ Orationes* a *quindecim.* Prima in illud: *In principio fecit Deus cœlum & terram.* Poſt hanc in Ioſeph, in Adamum, in Cain & Abel, in Abrahamum, in Moyſen, Eliam, & Ionam. Item nona in Centurionem. Decima in illud: b *Nauigabant diſcipuli cum* IESV, & quæ ſequuntur.

a *Longe plures exſtant hodie Græcè in Germania euulgata, quas nuper Latinas fecit noſter Claudius Dauſqueius.*
b *Luc 8. 23.*

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ *σελευκείας ἐπισκόπου λόγοι ιε΄.*

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ μακαρίου Βασιλείου ἐπισκόπου Σελευκείας λόγοι πεντεκαίδεκα: πρῶτος μὲν εἰς τὸ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· εἶτα εἰς τὸν Ἰωσὴφ, εἰς τὸν Ἀδὰμ, εἰς τὸν Κάϊν καὶ Ἄβελ, εἰς τὸν Ἀβραὰμ εἰς τὸν Μωϋσῆν, εἰς τὸν Ἠλίαν, εἰς τὸν Ἰωνᾶν. ἔννατος, εἰς τὸν ἑκατοντάρχην· δέκατος εἰς τὸ, συνέπλεον οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς.

εἶτα εἰς τὸ, δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ τὰ ἑξῆς· κἄπειτα εἰς τὸν τελώνην καὶ τὸν φαρισαῖον. καὶ εἰς τὸ, εἰπὲ, ἵνα οἱ δύο μου υἱοὶ καθίσωσιν, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων· καὶ εἰς τὸ, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἑκκαιδέκατος δὲ εἰς τὸ, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν. Εν τούτοις οὖν αὐτοῦ τοῖς λόγοις, τὸ μὲν τερπνικὸν καὶ γοργὸν, καὶ τὸ πάρισον, εἴπερ ποτέ τινι καὶ ἄλλῳ, ἐστὶν ἰδεῖν αὐτοῦ δημιουργούμενον. καὶ τὸ
* διατρέχει. σαφὲς δὲ καὶ ἡδὺ * διαφέρει. τὸ δὲ λίαν περισκορὲς τῆς τροπῆς καὶ τῶν γοργείων σχημάτων,
* ἀδιάσπαστον. μᾶλλον δὲ τὸ συνεχὲς, καὶ ἄκρατον, καὶ * ἀδιάπαυστον, εἰς ἀηδίαν καὶ διαβολὴν τὸν ἀκροατὴν διεγείρει, καὶ ψόγον κινεῖ τοῦ συγγραφέως οὐκ ἔχοντος (ὡς ἔοικε) τέχνῃ τὴν φύσιν ῥυθμίσαι, καὶ κανόνι τὸ ἄτακτον διατάξαι· πλεονάζων δ' ὅμως ταῖς τροπαῖς, καὶ αὐτὸ τῆς τροπολογίας πηγάζων τὸ εἶδος, οὔτε εἰς ψυχρολογίαν, εἰ μὴ εἰς
* ἀσαφείαις. ἐλάχιστον ἐκφέρεται· οὔτε * ἀσαφείᾳ σκοτίζει τὸ
* ἐκφράσει, & c διαιρεῖται. H, C. νόημα, ἀλλὰ τῇ ταχύτητι τῶν κώλων καὶ τῶν περιόδων, καὶ τῇ * ἐμφάσει τῶν λέξεων, τῆς τροπολογίας περιαιρεῖται τὸ δύσληπτον. ἀλλ' οὖν, ὅπερ ἔφην, ὁ κόρος τὴν χάριν ἀμβλύνει· καὶ τὸ ἄκρατον τῆς τροπῆς, τοὺς νόμους τῆς τέχνης οὐκ ἐᾷ παρρησιάσασθαι. ἔοικε δὲ οὗτος μᾶλλον εἶναι, ἢ ὁ Καισαρείας μέγας Βασίλειος, ὁ τῷ τρισμακαρί-
Io. Chrisostom. lib. de Sacerdotio. στῳ Ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ φίλος γεγονὼς καὶ ὁμωρόφιος· πρὸς ὃν καὶ περὶ [τῆς] Ἱερωσύνης λόγος συντέτακται. πολλὰ γὰρ ἴχνη τῶν ἐκείνου λόγων καὶ νοημάτων, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, ἐν τοῖς τοῦ Βασιλείου λόγοις ἐπιφαίνεται· ὡς ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς τῶν μαθημάτων ἀρυσαμένων ἄμφω τὰ πρόσφορα. καὶ τῆς τροπῆς δὲ ἡ κατ' ἔμφασιν καὶ οἰκείωσιν μεταχείρισις, τῆς Ἰωάννου συνουσίας καὶ συναναγνώσεως οὐκ ἐλάχιστον ὑπάρχει τεκμήριον. κέχρηται γὰρ ταύτῃ καὶ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ εἰ καὶ κεκραμένῃ, καὶ λίαν ἐπικαίρως· καὶ τῇ ἀφελείᾳ τὸν ἐκεῖθεν ὄγκον μιγνύεται. διαλεαίνων εὐφυῶς καὶ τὸν [ὅλον] λόγον * πο-
* πολιτικῶς. H. C. λιτικοῦ ποιούμενος λόγου εἰκόνα. Ἐστι δὲ Βασίλειος
* ἐκτείνας. H. C. οὗτος, ὁ καὶ μέτροις * ἐντείνας τὰ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλης ἔργα καὶ ἆθλα καὶ νικητήρια· καὶ ἄλλα καὶ αὐτοῦ συγγράμματα φέρεται.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν τόμοι ε'. ἐπιστολαὶ καὶ σχόλιον περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς.

ρξθ'.
Cyrillus contra Nestorij blaſphemias lib. V. & epiſtolæ. item Scholion de Incarnatione Vnigeniti.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν, τόμοι πέντε. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀνατρέπει τῆς Νεστορίου βλασφημίας κεφάλαια δέκα· ὁ δὲ δεύτερος κεφάλαια ιδ'. ὁ δὲ τρίτος, ἕξ. ὁ δὲ τέταρτος, ἑπτά· ὁ δὲ πέμπτος καὶ αὐτὸς ἑπτά. ἔστι δὲ τὸ τῆς ἑρμηνείας αὐτοῦ εἶδος, κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῦ τῶν λόγων ἰδέαν ἐκμεμορφωμένον, βραχὺ δέ τι πρὸς τὸ ταπεινότερον ὑπενηνεγμένον.

Deinde in illud: [a] *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*, &c. IO. STOB. [a] Matth. 11. 28.
Tum in Publicanum, & Phariſæum. Itémque in illud: [b] *Dic vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & alter ad ſiniſtram.* Et in illud: [c] *Quem dicunt homines eſſe Filium hominis.* Decimaquinta in illud: [d] *Tu es qui venturus eſt, an alium exſpectamus?* [b] Matth. 20. 21. [c] Matth. 16. 13. [d] Matth. 11. 3.

In quibus quidem eius Orationibus hoc obſeruare licet, magnum eum eſſe, ſi quis vnquam alius fuit, figuratæ atque incitatæ orationis, pariúmque artificem. Perſpicuitatem nihilominus, ac ſuauitatem retinet. Verum quia nimius in tropis & ſchematis incitatis, ſatietatem parit, ſiue potius, quia tam aſſiduus in his eſt ac totus, nihil vt aliud ſine modo occurrat, auditori faſtidium & calumniandi anſam præbet, atque ad ſcriptoris ipſius vituperationem incitat, quaſi neque naturam arte moderari, neque regula, quod inordinatum erat, digerere poſſit. Etſi autem tropis hoc modo abundet, ipſúmque adeo tropologicum dicendi genus fontis in morem effundat, nunquam tamen ideo vel in frigidum ſermonem, niſi perraro delabitur, vel obſcuritate aliqua ſenſum obumbrat: ſed ſi quid ob tropologiam intelligi minus commodè poterat, id cum [e] accelerata membra atque periodi, tum dictionum ipſarum ſignificantia facilè tollit. Cæterum, vt iam dixi, ſatietas gratiam omnem hebetat, & purorum illa troporum affluentia artificij legibus nullam dicendi libertatem concedit.

[e] τῇ ταχύτητι lego.

Hic autem potius Baſilius, quam [f] Magnus ille Cæſareæ Epiſcopus videtur Beatiſſimi Chriſoſtomi amicus ille, & contubernalis fuiſſe, ad quem etiam librum de Sacerdotio ſcriptum miſerit. Multa enim in huius Baſilij Orationibus veſtigia apparent [g] Orationum ac ſenſuum illius, eorum præſertim, quibus ſacram explanat Scripturam: vt vterque ſibi vtilia ex eodem fonte hauſiſſe videatur. Et verò figurarum ille cum ſignificantia tam familiaris vſus, permagnum eſt ſingularis cum Ioanne conſuetudinis, lectorúmque librorum eius argumentum. Vtitur enim iiſdem & diuinus ille vir, licet moderatè & opportunè, atque ita, vt & tumorem, qui ex illis naſcitur, ſimplicitate temperet ingenioſéque molliat, & orationem ſuam vniuerſam ciuili ſermoni perſimilem efficiat.

[f] Quod putauit Georg. Alexã. Cod. XCVI ex Socrat. lib VI. cap. 3. & alij Cum Photio tamen ſentit Suidas calamo exaratus Bibliothecæ noſtræ ſociet. Antuerp. Verum D. Baron. Card. To. IV. Annal. Eccl. ad ann. Chriſti CCCLXXXII. tertium quendam Baſilium quærit. Vide quæ notauit noſter Claud. Dauſqueius ad B. Baſilij Seleuc. quas vertit, Orationes initio.

[g] Quamobrem etiamnum hodie Orationes quædam promiſcuè vtrique tribuuntur, vt XXXIX. ac tres ſeqq. in libris editis.

Idem verò hic Baſilius ille eſt, qui primæ martyris Theclæ præclarè [h] geſta, & certamina, atque victorias metris perſequitur: cuius item alia ſcripta [præter iſta] circumferuntur.

[h] Eſt in Bibliothecis hæc vita Græcè Baſilio inſcripta, ſed ſoluta oratione non metro: edétque in lucẽ Petr. Pantinus V. Cl. Porro B. Theclam templum habuiſſe celebre admodum Seleuciæ teſtatur B. Gregor. Naz. in Carm de vita ſua & Nicephor. lib. XVI. c. 8.

B. CYRILLI *Contra Neſtorij blaſphemias libri V. Epiſtolæ variæ, & Scholion de Incarnatione Vnigeniti.*

CLXIX.

LECTI ſunt S. CYRILLI *aduerſus Neſtorij blaſphemias libri quinque.* quorum primus quidem calumniarum Neſtorij capita decem refellit. Alter deinde quatuordecim. Tertius verò ſex. Quartus denique ac quintus ſinguli ſeptem. Elocutionem autem ipſam hîc ad peculiarem illum ſuum, quem in orationibus ſequitur, dicendi modum ita conformauit, paululum vt magis ad humile dicendi genus tendat.

CYRILL. Erat in eodem volumine ad ipſum quoque Neſtorium epiſtola, qua in viam illum reducere, & amicè corrigere nititur. Quin & Neſtorij ad Cyrillum reſponſio, qua capita illa, quæ ſua hic epiſtola complexus fuerat, damnanda eſſe cenſet. Altera item Cyrilli epiſtola [ibi legebatur] ex Alexandrina Synodo ad Neſtorium miſſa, quæ duodecim eum capitum errores abiurare iubebat. Tertia quoque ad Valerium Epiſcopum aduerſus Neſtorium, eiúſque dogmata. Item ad Acacium Melitinæ Epiſcopum dogmatica epiſtola, vel apologia potius vnionis atque concordiæ cum Joanne Antiochiæ Patriarcha: aliæque variæ eiuſdem argumenti litteræ, quarum binæ diuinam quoque Nicænæ Synodi doctrinam explanant. In quibus quidem omnibus, contentiúſne agat, an remiſſius, propriam vbique dicendi formam tenet.

Erat & hîc epiſtola ad Acacium Epiſcopum Scythopolitanum, de [a] emiſſario capro.

[a] *euiat emiſſio atque ceremonia Leuit. 16. præſcripta.*

Alter item liber ſic inſcriptus: *Scholion de vnigeniti incarnatione*: quo hæc ferè exponuntur. Quid eſt CHRISTVS? Qua ratione intelligendus Emmanuel? Quid eſt IESVS Chriſtus? Iuxta quid Dei Verbum dictum eſt homo? Iuxta quid euacuatum eſſe Dei Verbum dicitur? Quomodo item Chriſtus vnus eſt? Quomodo etiam vnus eſt Emmanuel? Quamnam dicimus eſſe [b] exinanitionem? Item de ignito carbone viſo ab [c] Eſaia, aliaque præterea, his tamen affinia, capita decem. Permagnam verò legentibus vtilitatem liber hic adferre poteſt.

[b] *Al.* Vnionem.
[c] *Eſaiæ* 6. 6.

CLXX. ANONYMI *Teſtimoniorum de* CHRISTO *è gentium ſcriptis libri XV.*

LEGI Opus multorum verſuum, vel librorum potius (libros enim quindecim quinque voluminibus continebat) in quibus teſtimonia, locáque integrorum etiam librorum, non modo Græca, verum etiam Perſica, Thracica, Ægyptia, Babylonica, Chaldaica, quin & Italica, ex iis qui apud ſingulas harum gentium doctrina clari haberentur: quæ quidem hic ſcriptor ſanctæ, cœleſti, atque diuinæ Chriſtianorum religioni non inutilia eſſe, conatur oſtendere. Cuiuſmodi affert, de ipſa quoque ſanctiſſima & conſubſtantiali Trinitate; quomodo nimirum per eoſdem illos prædicetur, atque enuntietur. Item de Verbi in carne aduentu, ſignîſque diuinis, & de Cruce, cruciatibus, ac ſepultura, de reſurrectione, atque aſcenſione, & de ſanctiſſimi Spiritus ignitis linguis in diſcipulos inexplicabili modo ſuperueniente gratia: nec non de tremendo CHRISTI Domini noſtri ſecundo aduentu, mortuorúmque reſurrectione ac iudicio, & remuneratione eorum quæ in vita quiſque geſſerit. Ad hæc de vniuerſi fabrica, de prouidentia, de Paradiſo, déque ſimilibus. Quin & de virtute Chriſtianorum propria, & ſi quid huic finitimum eſt. De his omnibus Græcos, Ægyptios, Chaldæos, & quos nominaui cæteros

ἐμπεριείχετο δὲ τῇ βίβλῳ καὶ πρὸς αὐτὸν Νεστόριον ἐπιστολή, ἐπιχειροῦσα δῆθεν αὐτὸν μεταπείθειν καὶ φιλικῶς διορθοῦσθαι. ἀλλὰ καὶ Νεστορίου πρὸς Κύριλλον ἀντιγράφοντα ἐν τῇ ἐπιστολῇ κεφάλαια ἐμφερόμενα, καὶ ποιούμενον ἐν εὐθύναις. καὶ δὴ ἑτέρα ἐπιστολὴ Κυρίλλου, ὡς ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνόδου πρὸς Νεστόριον ἀποσταλεῖσα· ἥτις ἀναθεματίσαι αὐτὸν ἠξίου ἀναθεματισμοὺς δυοκαίδεκα κεφαλαίων. ἔτι δὲ καὶ ἑτέρα πρὸς * Οὐαλέριον ἐπίσκοπον, κατὰ Νεστορίου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων· καὶ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Μελιτινῆς δογματική, μᾶλλον δὲ ἀπολογίαν περιέχουσα τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας ἑνώσεως καὶ ὁμονοίας. καὶ ἕτεραι διάφοροι, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ὧν ἐν δυσὶ, καὶ τὸ ἐν Νικαίᾳ διερμηνεύει θεόσοφον μάθημα. ἐν οἷς ἅπασι τὸν οἰκεῖον λόγων τὸν χαρακτῆρα ἐπιτείνων, ἢ ἀνιεὶς· ὅμως διαφυλάττει. συμπεριείχετο δὲ καὶ ἡ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, περὶ τοῦ ἀποπομπαίου. καὶ ἔτι ἕτερος λόγος, ἐπιγραφόμενος Σχόλιον περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς· ἐν ᾧ διασαφεῖται ταῦτα. Τί ἐστι Χριστός; τίνα δὲ τρόπον προσήκει νοεῖσθαι τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ τί ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός; καὶ κατὰ τί εἴρηται ἄνθρωπος, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος; εἶτα κατὰ τί κεκενῶσθαι λέγεται ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, καὶ πῶς εἷς ὁ Χριστός; καὶ πῶς εἷς ὁ Ἐμμανουήλ; καὶ τίνα λεγόμενον εἴη τὴν * κένωσιν; καὶ περὶ τοῦ ἄνθρακος, ὃν εἶδεν Ἡσαΐας· καὶ ἕτερα παραπλήσια τούτοις δέκα κεφάλαια. πολὺ δὲ τὸ χρήσιμον οὗτος ὁ λόγος ἔχει.

* Οὐαλέριον.
* ἕνωσιν.

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝ ᾧ χρήσεις ἑλληνικαὶ καὶ βάρβαροι τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως, ἐν λόγοις ιε΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον πολύστιχον, μᾶλλον δὲ πολύβιβλον, ἐν λόγοις μὲν ιε΄, τεύχεσι δὲ ε΄. ἐν οἷς μαρτυρίαι δῆθεν καὶ χρήσεις ὁλοκλήρων λόγων, οὐχ ἑλληνικαὶ μόναι, ἀλλὰ καὶ περσικαὶ, καὶ θράκιοι, καὶ αἰγύπτιοι, καὶ βαβυλωνικαὶ, καὶ χαλδαϊκαὶ, καὶ δὴ καὶ ἰταλοὶ, ἐκ τῶν παρ' ἑκάστοις δοκούντων λογίων κατεστρώθησαν. ἃς ὁ συγγραφεὺς συμφερομένας πειρᾶται δεικνύειν τῇ τῶν Χριστιανῶν ἀχράντῳ καὶ ὑπερφυεῖ καὶ θειοτάτῃ θρησκείᾳ. περί τε αὐτῆς τῆς ὑπερουσίου καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, ὡς καὶ ὑπ' ἐκείνων κηρύττεται καὶ καταγγέλλεται. περί τε τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ λόγου παρουσίας· τῶν τε θεοσημείων, καὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ πάθους, καὶ τῆς ταφῆς, καὶ τῆς ἀναστάσεως· τῆς τε ἀναλήψεως, καὶ τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος πυρίναις γλώσσαις ἐπιχορηγηθείσης τοῖς μαθηταῖς ὑπὲρ λόγον χάριτος· καὶ δὴ καὶ τῆς φοβερᾶς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δευτέρας παρουσίας. καὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως, καὶ κρίσεως, καὶ ἀμοιβῆς ὧν ἕκαστος ἐν βίῳ διεπράξατο. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ παντὸς δημιουργίας καὶ προνοίας, παραδείσου τε, καὶ τῶν συστοίχων τούτοις. καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς τῆς παρὰ Χριστιανοῖς ἀσκουμένης· καὶ εἴ τι ταύτης παραπλήσιον, περὶ τούτων πάντων Ἕλλησί τε καὶ Αἰγυπτίοις, καὶ Χαλδαίοις, καὶ τοῖς προειρημένοις

Opus anonymi gentium teſtimonia de Chriſto continens.

πεφιλο-

πεφιλοσοφῆσθαί τε καὶ διακεκηρύχθαι ἐν ἰδίοις [αὐτῶν] πειρᾶται δεικνῦσαι συγγράμμασιν. οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τῶν προειρημένων ἀγείρει καὶ συντίθησι τὰς μαρτυρίας· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν χειμευτικῶν Ζωσίμου λόγων. Θηβαῖος δ' ἦν οὗτος πανωπολίτης, ὃς οὐκ ἐφείσατο τὰ αὐτὰ κατασκευάζειν, ἐν οἷς καὶ ἑβραϊκῶν * λόγων ἐκτίθεται σημασίας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἕκαστος ἔνθα τὸ σωτήριον ἐκήρυξε * μάθημα, καὶ ἐν ᾧ τόπῳ τῶν ἀνθρωπίνων πόνων ἀνεπαύσατο. ἐπὶ τέλει δὲ τῶν λόγων, καὶ παραίνεσιν ἰδίαν κατατίθεται, γνωμολογίαις τε τῶν ἔξω καὶ γραφικοῖς λογίοις ταύτην συνυφαίνων καὶ διαπιστούμενος· ἐν ᾗ μάλιστα τὸ φιλάρετον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ εἰς εὐσέβειαν ἀδιάβλητόν ἐστιν ἐπιγνῶναι. ἡ δὲ * τῶν λόγων αὐτοῦ ἰδέα, οὐκ ἀφέστηκε τοῦ μηδὲ ἰδέα εἶναι. ἥ τε γὰρ συνθήκη ἐν πολλοῖς αὐτῷ ἠμέληται, καὶ ἡ λέξις ἐπὶ τοσοῦτον· ὥστε μηδὲ τῶν [ἐκ] τριόδου ῥημάτων ἐνίοτε φείδεσθαι. καὶ ὁ νοῦς δὲ τῶν γραφομένων αὐτῷ πολλάκις οὐδὲν ἀμείνων. καὶ τὸν μὲν τοῦ ἀνδρὸς πόνον, καὶ τὸν σκοπὸν, οὐκ ἄν τις εὐγνωμονῶν ἐπιμέμφοιτο· οὐκ ἔτι δ' ὁμοίως καὶ τὸ ἔργον. οὐ ῥητὰ γὰρ μόνον ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀνάρμοστα τοῖς ἡμετέροις θείοις δόγμασιν ἐφαρμόζειν ἐκβιάζεται· ἀλλὰ καὶ μύθους καὶ ὀνείρους, τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν τεκόντων γελωμένους ἂν εἴγε σωφρονεῖν ἔμελλον. ὃ δὲ οὐδὲ τούτους λέγειν παραιτεῖται τῇ ἡμετέρᾳ θεοσοφίᾳ συμφέρεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἀποδίδει τὴν ἐν τοῖς μύθοις καὶ ὀνείροις ἀλλόκοτον ἔννοιαν εἰς τὰς ἀληθεῖς καὶ θεοπρεπεῖς καὶ οὐ παραγράπτους καὶ καθαρὰς ἐννοίας τοῦ θείου δόγματος ἀνατίθεσθαι. ἐξ ὧν κέρδος μὲν οὐδ' ὁτιοῦν τῇ εὐσεβείᾳ· ἀφορμὰς δὲ λάβοις κατ' αὐτῆς τοῖς φιλαιτίοις οὐκ ἂν * ἀλόγως δόξῃ πορίζεσθαι. εἴγε καὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα, ἀλλὰ καὶ ὡς πλεῖστον ἀπεμφαίνοντα ἐπιχειροῦντας τινὰς τῶν ἡμετέρων ἔξουσι δεικνύειν εἰς σύστασιν τῆς ἀπροσδεοῦς καὶ μόνης καθαρᾶς καὶ ἀληθοῦς λατρείας ἡμῶν, τὰ ἐκείνων ἐκβιαζομένους καὶ ἐπιχειροῦντας εἰς συμφωνίαν ἄγειν· ἃ πλέον πρὸς τὰ ἡμέτερα, ἢ τὸ σκότος πρὸς τὸ φῶς διέστηκεν. ὑπέδυ δὲ τὸν πολύμοχθον τοῦτον ὁ ἄνθρωπος πόνον, ὡς αὐτὸς πολλάκις ἐδήλωσεν, ἵνα δείξας τὸ χριστιανῶν δόγμα ἐν πᾶσιν * ἔθνεσι προκαταγγελθὲν παρὰ τῶν ἐν ἑκάστοις λογίων, καὶ προκηρυττόμενον ἀναπολογήτους ἐλέγξῃ τοὺς ἐξ ἐθνῶν, ὅσοι μὴ τῷ θείῳ προσῆλθον κηρύγματι. καὶ ὁ μὲν σκοπὸς ἐπαινετός. οὐκ ἔδει δὲ, δι' ὧν ἦν ἄπορόν τε καὶ ἀπίθανον. ἀλλὰ δι' ὧν ἐνεχώρει καὶ ἡ πίστις συνείπετο τοῦτον περαίνεσθαι. τὸ μέν τοι ὄνομα τοῦ συντεταχότος τὰ τεύχη μέχρι νῦν οὐκ ἔχομεν εἰδέναι· οὐ γὰρ ἐνεφέρετο τοῖς βιβλίοις, ὅσα εἴδομεν· πλήν γε δὴ, ὅτι κωνσταντινούπολιν ᾤκει, γυναικί τε νόμῳ γάμου συνῴκει, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ παισί· καὶ ὅτι μετὰ τοὺς Ἡρακλείου χρόνους τὸν βίον διήνυεν.

* λέξεων. * πάθημα. * τοῦ λέγειν. * ἄλογον. * ἴδιοις.

philoſophatos, eadémque ſuis ipſorum ſcriptis diuulgaſſe, oſtendere nititur. Neque verò horum tantummodo teſtimonia congeſta laudat, atque aduocat, ſed & è frigidis [a] Zoſimi libris petita.

[a] De Cuius hiſtoria Phot. ſup. Cod. XCIIX.

Thebanus fuit hic Panopolita, qui neque argumentis eadem probare neglexit, in quibus & Hebraicarum vocum ſignificationes exponit, & ſinguli vbinam locorum Apoſtoli ſalutarem doctrinam prædicarint, quáque ratione humanis curis ac laboribus ſint defuncti. Donec ad finem tandem horum librorum, ſuam quoque adfert admonitionem, quam gentium ſententiis, ac ſcripturæ locis contexit, atque confirmat: in qua potiſſimum hominis illius cum virtutis ſtudium, tum nulli obnoxiam calumniæ pietatem licet agnoſcere.

Ad orationis verò eius ideam quod attinet, ea nulla eſſe poſſe videtur. Nam & compoſitio ita in pleriſque neglecta eſt, ipſæque adeò dictiones, vt nec à triuialibus interdum verbis abſtineat: & eorum item quæ ſcribit ſententia nihilo his aliquando melior euadit. Quare etſi laborem viri, ac ſcopum cordatus nemo meritò reprehendat, ipſum tamen opus non perinde ſe habet. Non ſolum enim diſſentanea ſæpè in multis dicta diuinæ noſtræ fidei accommodare nititur; verum etiam fabulas ac ſomnia, quæ vel ab ipſiſmet, qui prodiderunt ſcriptoribus, ſi quid ſaperent, irrideantur: quæ tamen illæ Chriſtianæ noſtræ fidei conducere adeò affirmare non veretur, vt ſtudioſè quoque fabularum & ſomniorum alienum ſenſum in veros, pios, puróſque ac ſinceros diuini dogmatis ſenſus traducat: vnde vt emolumentum omnino nullum veræ religioni attuliſſe, ita criminandi occaſionem cauillantibus præbuiſſe, non iniuria videatur. Oſtendere ſiquidem deinceps gentes poterunt è noſtris quoſdam, qui ad commendandam religionem noſtram (quæ ſola pura eſt ac vera, neque vlla præterea re opus habet) eiuſmodi adhibeant, quæ nihil ad rem pertineant, quin maximam potius partem prorſus aliena ſint, quia res illorum conciliare cum noſtris conentur, à quibus tamen nihilominus, quam à lumine tenebræ, diſiunctæ ſint. Subiit verò ille ingentem hunc laborem, quod ipſe identidem teſtatur, vt oſtenſo, Chriſtianorum doctrinam in omnibus gentibus prænuntiatam fuiſſe, & ab eloquentiſſimis quibuſque in ſingulis nationibus prædicatam, inexcuſabiles eos omnes inter gentes eſſe conuinceret, qui diuinæ non ſint aſſenſi doctrinæ. Qui quidem ſcopus laudandus ſanè eſt, etſi non oportebat eum per dubia & incredibilia confici, ſed per ea tantùm, quorum & facultas eiuſmodi eſſet, & quæ fidem inuenirent.

Eius autem qui hæc volumina collegit, nomen cognoſcere ad hanc diem non potui. (Nec enim libri, quos vidimus, id præferebant) illud tantum Conſtantinopoli ſe cum vxore ac liberis ex ea ſuſceptis habitare, atque poſt Heraclij tempora vixiſſe oſtendit.

EVSTRAT.

Evstratii Magnæ Eccles. Presb. *De vita functorum animis, tractatus III.*

CLXXI.

Chrysippi Hierosolymorvm Presb. *Hiſtoria de Gamaliele & Nicodemo.*

Legimvs librum Evstratii magnæ Eccleſiæ Presbyteri, qui oratione quidem vſus eſt minime laudabili, ſed argumentis non admodum culpādis: & dictio ipſa perſpicua eſt. Tria potiſſimum illi propoſita. Primū quidem, beatorum animas, mox vt corpore ſolutæ ſint, operari. nec beatorum dumtaxat, ſed & omnino, prout quiſque meritus ſit, omnium hominum. Animas illas, quæ multis ſæpenumero ſeſe, variiſque modis conſpiciendas offerunt, in ſua quamque natura apparere, nequaquam verò diuinam virtutem in formas ſanctarum animarum traductam operationes illas exhibere. Quid enim fingere attinet ſeu formas, ſeu figuras, cùm promptius ea poſſint [à] ſanctis illis animis, quæ numini viſa ſunt, perfici. Quod quidem vtrumque caput cùm veteris ac noui Teſtamenti locis, tum verò diuerſorum Patrum teſtimoniis confirmare nititur. Tertium denique caput hoc ſtudioſè perſequitur, [a] oblata pro iis, qui in fide obierant à ſacerdotibus ſacrificia, atque donaria, vel preces alioquin, ſupplicationéſque, & eleemoſynas, pro iiſdem factas ad fidelium ſalutem, ac delictorum remiſſionem iis valere omnino, pro quibus hæc offerantur. In his autem tertia offerre ſacra refert, qui dominicæ ac triduanæ reſurrectionis myſterium in precationis ſubſidium atque auxilium adſumant. Nouendialia ſimiliter, quòd poſt octauum à reſurrectione diem viſus iterum eſt à diſcipulis Christvs. Præterea quadraginta, quòd poſt dies totidem à diſcipulis poſtremum viſus, in cœlos cum humana noſtra natura aſcendit.

a Antiquum hic mihi morem nota, vita functos ſacrificiis, precibus, atque eleemoſynis iuuandi. De quo & S. Ioann. Damaſceni extat oratio in qua etiam tria hæc ſacrificandi interualla obſeruari olim ſolita videbis.

Chrysippi historia.

Reperi quoque in eodem illo codice, Pauli in lege magiſtrum Gamalielem, & credidiſſe, & baptizatum fuiſſe. Nicodemum item nocturnum (quondam) amicum, diurnum etiam redditum, martyrióq; coronatum, quem & Gamalielis patruelem hæc teſtatur hiſtoria. Baptizatum verò vtrumque à Ioanne, & Petro, vnà cum Gamalielis filio, cui Abibo nomen. Beatum igitur Nicodemum à Iudæis, cùm baptizatum eum inaudiſſet, plagis multis percuſſum; quas cùm fortiter ipſe toleraſſet, è vita poſt non diu deceſſiſſe. Hanc codex iſte continebat hiſtoriam, eámque *Chryſippo* adſcribebat, Hieroſolymorum Presbytero, qui in laudatione Theodori Martyris, quaſi aliud agens, Luciani cuiuſdam meminit, eiuſdem æquè Eccleſiæ Presbyteri, quo tempore Ioannes Præſul eam ſedem tenuit.

Hic [b] Lucianus nocte quadam, hora ferè tertia, reuera non in ſomnis, dicitur ea quæ diximus, didiciſſe. Hæc enim aſtantem ipſi Gamalielem omnia reuelaſſe: verum nimirum eſſe ſe Gamalielem, à ſupradictis Apoſtolis, vnà cum Abibo filio baptizatū, & in eadē capſa collocatū,

b Cuius & de hac ipſa re epiſtola extat encyclica. Vide Sur. tom. 4. & D. Baron. tom. 5. ad annum Chriſti 415. & Mot. Martyr. III. Auguſti.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ *μεγάλης ἐκκλησίας, περὶ τριῶν τινῶν κεφαλαίων διάληψις.*

ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ Ἱεροσολύμων περὶ τοῦ Γαμαλιὴλ καὶ Νικοδήμου.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Εὐστρατίου πρεσβυτέρου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, φράσει μὲν συγκείμενον οὐκ ἐπαινετῇ, λογισμοῖς δὲ οὐ λίαν ψεκτοῖς. σαφὴς δ' ὁ λόγος. ἡ δὲ πρόθεσις τῷ ἀνδρὶ τρία ταῦτα* συστῆσαι. ἓν μὲν ὅτι μετὰ τὴν* ἀπαλλαγὴν τοῦ σώματος, αὐτίκα ἐνεργοῦσιν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαί. οὐ μόνον δὲ τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς κατὰ τὴν οἰκείαν ἑκάστη ἀξίωσιν, πᾶσα ἀνθρωπίνη ψυχή. καὶ ὅτι ἐπιφαινόμεναι πολλοῖς πολλάκις καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους αἱ ψυχαί, αὐταὶ κατ' ἰδίαν ὕπαρξιν ἐπιφαίνονται· ἀλλ' οὐχὶ δύναμις θεία, εἰς τύπους σχηματιζομένη τῶν ἁγίων ψυχῶν, τὰς ἐνεργείας ἐπιδείκνυσι. τί γὰρ ὑποκρίσεως δεῖ, καὶ σχημάτων καὶ τύπων; ἐνὸν ἑτοιμότερον ἐκείνων τῶν ἁγίων ψυχῶν τὰ δεδογμένα τῷ κρείττονι ἐπιτελεῖσθαι. πειρᾶται δὲ ἑκάτερον τῶν εἰρημένων κατασκευάζειν, ἔκ τε χρήσεων τῆς παλαιᾶς γραφῆς καὶ τῆς νέας, καὶ δὴ καὶ μαρτυρίαις διαφόρων πατέρων. τρίτον δὲ αὐτῷ κεφάλαιον σπουδάζεται, ὅτι πάντως αἱ ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει τελευτώντων τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτελούμεναι θυσίαι καὶ προσφοραὶ, ἢ ἄλλως δεήσεις καὶ ἱκεσίαι καὶ ἐλεημοσύναι ὑπὲρ αὐτῶν, περὶ τὴν πιστῶν ἐλευθερίαν καὶ πταισμάτων ἄφεσιν καταπράττονται τοῖς ὑπὲρ ὧν ἐπιτελεῖται ταῦτα. ἐν οἷς καὶ τὰ τρίτα μὲν ἐπιτελεῖσθαί φησι, λαμβάνοντας τὸ μυστήριον τῆς δεσποτικῆς καὶ τριημέρου ἐγέρσεως, εἰς συνεργίαν καὶ ἐπιβοήθειαν τῆς ἱκεσίας. τὰ δὲ ἔνατα, ὡσαύτως* καθ' ἡμέρας ὀκτὼ τῆς ἐγέρσεως ὤφθη τοῖς μαθηταῖς ὁ δεσπότης τὸ δεύτερον, τὰ δὲ* τεσσαράκοντα ὁμοίως, ὅτι μετὰ τοσαύτας ἡμέρας τὸ τελευταῖον τοῖς μαθηταῖς ὁραθεὶς, μετὰ τοῦ ἡμετέρου φυράματος ἀνελήφθη.

Εὗρον δὲ ἐν τῷ δὲ τῷ βιβλίῳ καὶ τὸν τοῦ Παύλου κατὰ τὸν νόμον διδάσκαλον Γαμαλιὴλ, καὶ πιστεύσαντα, καὶ βαπτισθέντα. καὶ Νικόδημον τὸν νυκτερινὸν φίλον καὶ ἡμερινὸν γεγονότα, καὶ μαρτυρίῳ τελειωθέντα: ὃν καὶ ἀνεψιὸν γενέσθαι τοῦ Γαμαλιὴλ, ἡ ἱστορία διδάσκει. βαπτισθῆναι δὲ ἑκάτερον ὑπὸ Ἰωάννου καὶ Πέτρου· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν Γαμαλιὴλ παῖδα, Ἄβιβος ὄνομα αὐτῷ. τὸν γοῦν μακάριον Νικόδημον, ἐπεὶ* ἐπύθοντο Ἰουδαῖοι βαπτίσασθαι, διὰ τοῦτο πληγαῖς πολλαῖς ὑπέβαλον. αἷς στερρῶς ἐναθλήσας, μετ' ὀλίγον ἐτελειώθη. ταύτην τὴν ἱστορίαν περιεῖχε τὸ βιβλίον. Χρυσίππῳ δὲ αὐτὴν ἀνετίθει. πρεσβύτερος δ' ὁ Χρύσιππος Ἱεροσολύμων: ὃς γράφων ἐγκώμιον εἰς τὸν μάρτυρα Θεόδωρον, ὡς ἐν παρεκβάσει Λουκιανοῦ τινος μέμνηται, καὶ αὐτοῦ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, Ἱεροσολύμων χρηματίσαντος πρεσβυτέρου, ὅτε Ἰωάννης τῆς ἐκεῖσε ἀρχιερωσύνης προειστήκει.

Οὗτος δ' ὁ Λουκιανὸς ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν, περὶ τρίτην ὥραν, καθ' ὕπαρ, ἀλλ' οὐκ ὄναρ, λέγεται τὰ προειρημένα μυηθῆναι. ἐπιστάντα γὰρ αὐτῷ τὸν Γαμαλιὴλ, ταῦτα ἐμφανίσαι. ὡς εἴη μὲν αὐτὸς Γαμαλιὴλ: καὶ ὡς ἐβαπτίσατο, καὶ ὑφ' ὧν: εἴη δὲ καὶ Ἄβιβος ὁ παῖς καὶ ὡς θήκῃ μὲν μιᾷ ἐναποτέθεινται.

Eustratij magnæ eccleſiæ presbyteri liber. ἐρα.

* συστῆναι. * ἀπαρχήν.

* μεθ' ἡμέρας.

* τεσσαρακοστά.

Gamaliel. Nicodemus.

* ἐπείσθησαν.

Lucianus Presbyter Hieroſ.

ἐστὶ δὲ

ἔστι δὲ καὶ Στέφανος ὁ πρῶτος μάρτυρ, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν τεθησαυρισμένος θήκην· οὗ παρὰ τοὺς πόδας ἐν ἑτέρᾳ θήκῃ Νικόδημος. ὅσα τε πάθοι, καὶ ἐφ' οἷς, καὶ ὑπὸ τίνων. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα θήκη, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ παιδὸς ἐστι. ταῦτα εἰπόντα τὸν Γαμαλιὴλ, ἐπισκῆψαι τῷ Λουκιανῷ, μὴ ἀμελεῖν ἐπὶ τῶν λειψάνων· μηδὲ ἐᾶν ἡλίῳ καὶ ὄμβροις διαφθείρεσθαι. σεισμόν τε γενέσθαι σύνδρομον τῇ ὀπτασίᾳ, καὶ πολλὰς πολλῶν νοσημάτων ἰάσεις ἐπιτελεσθῆναι· τοῦ πρωτομάρτυρος μάλιστα τῆς θήκης τὰ ἰάματα προσεχούσης.

CHRYSIPPI. HIST.

Eſſe & Stephanum protomartyrem in theca Orientem verſus conditum, atque ad eius pedes in altero ſcriniolo Nicodemum iacere, quæ item per quos, & ſub quibus paſſus eſſet, indicauit: thecámque poſt hæc proximam ſuum ac filij corpus continere. His dictis Gamalielem præcepiſſe Luciano, ne poſthac reliquias illas in Sole, & pluuia corrumpi per negligentiam ſineret. Terræ motum inſuper ad hoc viſum exortum, multáque plurimorum genera morborum hic curata eſſe, Protomartyris maximè theca medelam adferente.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟμου ὁμιλίαι εἰς τὴν γένεσιν ξα´, ἐν τεύχεσι τρισίν.

ροβ´. ρογ´. ροδ´.

Io. Chryſoſtomi homilia LXI. in Geneſin.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ Χρυσοστόμου ὁμιλίαι εἰς τὴν γένεσιν ἑξήκοντα καὶ μία, ἐν τεύχεσι τρισίν. ὧν τὸ μὲν πρῶτον ὁμιλίας περιεῖχεν εἴκοσι, τὸ δεύτερον δὲ ἑκκαίδεκα, καὶ τὸ τρίτον κε´. ἐμφαίνεται δὲ ἐν τῷ πρώτῳ, ὡς ἀπ' ἀρχῆς τῆς τεσσαρακοστῆς ἀρξάμενος ὁμιλεῖν, μήπω συναπαρτισθείσης αὐτῆς, τούς τε εἴκοσι λόγους τούτους, καὶ ἄλλους τινὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας, μεταξὺ τῶν εἰς τὴν γένεσιν λόγων, χρείας (ὡς εἰκὸς) παρεμπεσούσης τῷ λαῷ προσωμίλησεν. ἔνεστι δὲ συνιδεῖν, ὡς εἰ καὶ λόγοι ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν τὸ βιβλίον· οὕτω γὰρ εὗρον ἐν οἷς ἀνέγνων· ἀλλὰ μᾶλλον ἐοίκασιν ὁμιλίαις, τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι ἐν πολλοῖς πολλάκις ὡς παρόντας [καὶ] ὁρῶν τοὺς ἀκροατὰς, οὕτω πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνεται, καὶ ἐρωτᾷ, καὶ ἀποκρίνεται καὶ ὑπισχνεῖται: δυναμένου μὲν, καὶ ἄλλως ἔχοντος τοῦ λόγου, καὶ οὐ καθ' ὁμιλίαν, τὰ τοιαῦτα σχηματίζειν καὶ ἐνδείκνυσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ συνεχῶς καὶ ἐπιμόνως τοῦτο ποιεῖν, καὶ οὐχὶ σὺν οἰκονομίᾳ τινὶ παρίστησιν ὁμιλίας αὐτὰς εἶναι. ὡμίλει δὲ ταύτας τῷ πλήθει, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐξ αὐτῶν τούτων· πολλάκις μὲν καθ' ἑκάστην, ἔσθ', ὅτε δὲ καὶ παρ' ἡμέραν. οὕτω μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον, ἐν ᾧ καὶ κ´, ὁμιλίαι. τὸ δ' ἕτερον βιβλίον, ἔχον ἑκκαίδεκα λόγους, τοὺς μὲν πρώτους ἑπτὰ ἔτι τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνισταμένης ὑποδείκνυσι καθομιληθῆναι· ὡς εἶναι τοὺς δι' ὅλης αὐτῷ τῆς τεσσαρακοστῆς, μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος, τῶν εἰς τὴν γένεσιν, λόγους κζ´. οἱ δὲ ὑπόλοιποι λόγοι ἐννέα τοῦ δευτέρου βιβλίου, καὶ οἱ λοιποὶ κε´ τοῦ τρίτου, οὐκ εὐθὺς ὡμιλήθησαν, οὐδὲ συνεχῶς μετὰ τὸ πάσχα. μετὰ γὰρ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ τετράδι ὁμιλίαν, ἥτις ἦν τῶν εἰς τὴν γένεσιν κζ´, ὡμίληται τῇ ἐφεξῆς εἰς τὸν σταυρὸν, εἶτα εἰς τὴν προδοσίαν, καὶ λοιπὸν ἐφεξῆς, κατὰ τὰς ἀνακυπτούσας τῶν ἡμερῶν πανηγύρεις τε καὶ ὑποθέσεις ἀνάλογος αἱ ὁμιλίαι *ἐγίνοντο. καὶ μετὰ τὰς περὶ ἀναστάσεως ὁμιλίας, ὡμίλησεν εἰς τὰς πράξεις συνεχῶς· ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ἀρχόμενος τοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου λόγου τῶν εἰς τὴν γένεσιν ἐπισημαίνεται ὄν, ὡς δῆλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολὺν χρόνον προσωμίλησεν. αἱ γὰρ εἰς τὰς πράξεις ὁμιλίαι πεντήκοντα μέν εἰσι, σχεδὸν δὲ δι' ὅλου αὐτῷ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐρρήθησαν. οὐ γὰρ καθ' ἡμέραν ταύτας, ἀλλὰ καὶ παρὰ πέντε καὶ παρ' ἑπτὰ

*ἐγίνετο.

Io. Chryſoſtomi homilia L. in Acta.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI *Homiliarum in Geneſim, volumina III.*

CLXXII. CLXXIII. CLXXIV.

LEGIMVS CHRISOSTOMI *in Geneſim Homilias vnam & ſexaginta: in tria diſtributas volumina*: quorum primum quidem viginti alterum deinde ſexdecim: Tertium quinque & viginti continebat. Significat autem in horum primo, Quadrageſimæ ſtatim initio concionari cœpiſſe, atque ante ieiunij tempus illud decurſum, viginti hos ſermones vnà cum aliis item tribus quatuorve, in medio concionum in Geneſim (vſu ita, vt apparet, veniente) interiectis, ad populum declamitaſſe. Animaduertas quoque, etſi *Orationum* nomen præferant hi libri (ſic enim in iis reperi exemplaribus, quæ legi) homiliis tamen ſimiles magis eſſe, cum cæteris rebus, tum quòd ſæpenumero tanquam præſentes reſpiciens auditores, ſermonem ad eos conuertit, interrogat, reſpondet, ac pollicitationibus vtitur. Et vt poſſit maximè alio in dicendi genere, quàm homiliarum iſto, ſimilia formare atque exhibere, quia tamen illud aſſiduè conſtanterque ſine vllo diſpoſitionis ordine ſeruat, homilias illas eſſe ſatis ſuperque declarat. Habuit autem eas ad populum, vt ex ſingulis deprehendas, ſæpe quotidiè, interdum alternis. Ita ſe primum hoc viginti homiliarum volumen habet. Alterum deinde ſedecim orationes complectitur, quarum priores ſeptem durante adhuc Quadrageſima habitas apparet, vt totius Quadrageſimæ tempore vſque ad hebdomadis ſanctæ feriam quartam, viginti ſeptem in Geneſim orationes habuiſſe conſtet. Neque verò ſecundi voluminis ſermones reliqui nouem, & Tertij viginti quinque, ſtatim atque continenter poſt Paſcha habiti. Nam poſt Homiliam feria quarta maioris hebdomadis habitam, quæ in Geneſim ſeptima eſt atque viceſima, concionatus eſt deinceps de Sancta Cruce, hinc de proditione Iudæ: atque ita ordine prout feſti dies, ſiue argumenta inciderunt, homiliæ quoque aptatæ ſunt. Iam poſt reſurrectionis homilias in Apoſtolorum acta continenter verba fecit, quemadmodum ipſe octauam ſupra viceſimam, quæ ſequitur in Geneſim orationem auſpicatus oſtendit, quam vt apparet, cum reliquis [huius argumenti] longo poſt tempore habuit. Quinquaginta enim illis in Acta homiliis recitandis vnum fermè annum inſumpſit, cum non quotidie vnam, ſed quinto tantum aut ſeptimo die,

CHRYSOST. & aliquando rarius etiam eas recitarit: & quidem, vt ipſemet tradit, cum tertium iam annum præſul eſſet. Quas verò in Geneſim ſcripſit, quo ſint tempore habitæ, non potui cognoſcere. Tantum ſi illas à ſe habitas homilias ſermone illo XXVIII meminit, quas tertio epiſcopatus anno compoſuit: neque de aliis quàm in Acta ſcriptis, ibi mentionem facit (quod equidem hactenus non potui deprehendere) Præſul nimirum cùm eſſet, etiam has contexuerit: viginti quidem & ſeptem ſecundi anni Quadrageſima, cæteras dein triginta quatuor, anno quarto.

Dictio hic illius de more perſpicua & pura, ſplendida inſuper, ac fluens apparet, multam interim cum ſenſuum varietatem, tum gratiſſimorum exemplorum copiam exhibens. In humile tamen hic dicendi genus dictio pronior tanto eſt eâ, quâ in homiliis in Acta Apoſtolorum vtitur, inferior, quanto hæc à commentariis in Apoſtolum ac Pſalmos ſuperatur. Cum enim vbique orationem puram, illuſtrem ac benè diſpoſitam non ſine voluptate artificioſè contexat: in his maximè ſcriptis virtutibus illis, exemplorúmque vbertate, atque enthymematum copia, & cum ita opus eſt, etiam grauitate excellit. Quin, vt ſemel dicam, verbis hæc monumenta, compoſitione, methodo, ſenſibus, & id genus apparatu, præſtantiſſimè exornata edidit.

Cæterum quænam in Apoſtoli epiſtolas Antiochiæ dum ageret, elaborauerit, & accuratiora quidem illa, quæ item Præſul conſcripſerit, ex illis ipſis facilè poteſt dignoſci. Quæ autem ad hiſtoriam Commentariorum in Pſalmos pertinent, cognoſcere nondum licuit, niſi quis fortè vim, aliáſque dicendi virtutes ſuſpiciens, otioſum illa potius, quàm publicis immerſum negotiis, elaboraſſe affirmet.

Quod ſicubi ſententiarum aliquæ, ſeu interpretationis, ſeu profundioris indagationis indigebant, neque tamen diligenter ſatis eas explanauit, mirum id minimè videri debet. Quæcunque enim auditorum captui accommodata eſſent, atque ad eorum ſalutem & vtilitatem pertinerent, ea neutiquam ille prætermittebat. Quamobrem neque admirari ſanctiſſimum virum ſatis vnquam poſſum, quòd perpetuò in omnibus ſuis ſcriptis auditorum ita vtilitatem, tanquam ſcopum præfixiſſe ſibi videatur, vt cætera vel omnino neglexerit, vel leuiſſimè attigerit. Sed & illud penitus præ auditorum vtilitate contempſit, quod alicui vel ſenſus aliquos ignoraſſe, vel ad profundiora quædam penetrare refugiſſe, vel id genus alia præteriiſſe, videri poſſet.

καὶ πλείω καθωμίλει. ὡς δῆλον αὐτὸς ποιεῖ, ὅτι ἀρχιερατεύων κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ὡμίλησε. τὰς δὲ εἰς τὴν γένεσιν οὐκ ἔχομεν γνῶναι, ὁπότε ὡμιλήσατο. πλὴν εἰ ἐκείνων μέμνηται τῶν ὁμιλιῶν ἐν τῷ κη΄ λόγῳ ὁμιλῆσαι, ὡς διὰ τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ ἐξειργάσατο. ἀλλὰ μὴ ἑτέρων τινῶν * περὶ ταύτας· οὔπω γὰρ τοῦτο ἔγνων· δηλονότι καὶ ταύτας ἀρχιερατεύων * κατεσκεύασε. Τὰς μὲν κζ΄, τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ δευτέρου ἔτους: τὰς δὲ λοιπὰς λδ΄. ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει. Ἡ δὲ φράσις * αὐτοῦ μετὰ τῆς συνήθους σαφηνείας καὶ καθαρότητος καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ εὔρουν ἐνδείκνυται, τὸ πολύχουν τῶν νοημάτων, καὶ τὴν τῶν παραδειγμάτων * προσφυεστάτην εὐπορίαν συνυποφαίνουσα. ἠλάττωται δὲ ὅμως τῆς ἐν ταῖς πράξεσι φράσεως ἐπὶ τὸ ταπεινότερον ἀπενηνεγμένη· ὅσον τῶν εἰς τὸν ἀπόστολον ἑρμηνειῶν· καὶ ἔτι τῶν εἰς τὸν ψαλτῆρα ὑπομνημάτων ἡ ἐν ταῖς πράξεσιν ὑπολείπεται. πανταχοῦ γὰρ τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ καθαρὸν καὶ λαμπρὸν, καὶ εὐκρινὲς, μετὰ τοῦ ἡδέος τεχνουργῶν, τούτοις τε ἐνταῦθα μάλιστα διαπρέπει καὶ τῇ τῶν παραδειγμάτων εὐπορίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων ἀφθονίᾳ, καὶ (εἴ που δέοι) καὶ δεινότητι· καὶ ἁπλῶς ἔν τε λέξει, καὶ συνθήκῃ, καὶ μεθόδῳ, καὶ νοήμασι, καὶ τῇ * ἄλλῃ κατασκευῇ, ἄριστα τὰς δὲ τὰς συγγραφὰς ὑπεστήσατο. ἀλλὰ τὰς μὲν εἰς τὸν ἀπόστολον ἐστὶν ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἐπιγνῶναι, ποῖαί τε αὐτῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβοντι ἐξεπονήθησαν, αἳ καὶ μᾶλλον διηκρίβωνται: καὶ ποῖαι ἀρχιερατεύοντι ἐποιήθησαν. Τὰς δὲ εἰς τοὺς ψαλμοὺς, οὔπω ἔχομεν [ὅσον] καθ᾽ ἱστορίαν γνῶναι· πλὴν εἴτις τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν τοῦ λόγου θαυμάζων, σχολάζοντα αὐτὸν μᾶλλον, ἀλλ᾽ οὐ πράγμασι κοινοῖς ἐνστρεφόμενον ταύτας φαίη ἐξεργάσασθαι. εἰ δέ τινα τῶν ῥητῶν, ἢ ἑρμηνείας, ἢ βαθυτέρας θεωρίας δεόμενα, οὐκ ἐπιμελῶς ἐπεξῆλθεν: οὐ δεῖ θαυμάζειν. ὅσα γὰρ ἡ τῶν ἀκροατῶν ἐχώρει δύναμις, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων συνέτεινε σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν, οὐδὲν οὐδαμοῦ παρῆκε. διό μοι καὶ ἀεὶ θαυμάζειν ἔπεισι τὸν τρισμακάριστον ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅτι ἀεὶ καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις τοῦτο σκοπὸν ἐποιεῖτο, τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀκροατῶν: τῶν δ᾽ ἄλλων ἢ οὐδ᾽ ὅλως ἐφρόντιζεν, ἢ ὡς ἐλάχιστον. ἀλλὰ καὶ τοῦ δόξαι λαθεῖν αὐτὸν ἔνια τῶν νοημάτων, καὶ τοῦ πρὸς τὰ βαθύτερα μὴ παρεᾶσθαι παρεισδυόειν, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ὑπὲρ τῆς τῶν ἀκροωμένων ὠφελείας παντάπασιν ὠλιγώρει.

* παρά. * αὐτοῦ. * προσφιλεστάτην. * ὅλῃ.

Io. Chryſoſtomi Commentarius in epiſtolas D. Pauli & Pſalmos.

PAMPHILÆ *Hiſtoriæ Miſcellæ libri VIII.*

ΠΑΜΦΙΛΗΣ ΣΥΜΜΙΚΤΩΝ ἱστορικῶν ὑπομνημάτων λόγοι η΄.

LECTI ſunt [a] PAMPHILÆ *miſtarum hiſtoriarum libri commentarij* [b] *octo*. Vixit hæc [c] viro nuptui data, vt ipſa operis initio præfatur: cum quo coniuge annos ipſos tredecim à pubertate coniuncta fuit, & hoc opus meditari cœpit atque conſcribere.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Παμφίλης συμμίκτων ἱστορικῶν ὑπομνημάτων λόγοι ὀκτώ. αὕτη ἀνδρὶ μὲν συνῴκει, ὡς καὶ * αὐτὴ τῶν ὑπομνημάτων προοιμιαζομένη ἐπισημαίνεται· ᾧ καὶ τρισκαίδεκα ἔτη ἐκ παιδὸς συμβιοῦσα ἤδη, τῶν ὑπομνηματικῆς ταύτης συγγραφῆς λέγει ἀπάρξασθαι.

συγγράψαι

[a] Pamphiles huius (ſed eam Epidauriam dicens) ſcripta refert Suidas, & Agell. lib. 15. c. 17. Commentarium Pamphilæ 29. laudat. Supráque Cod. 161. Epitomarum eius libri decē referuntur.

CLXXV.

[b] Suidas XXXIII. numerat.

[c] Soeratida vt teſtatur Suid. in Pamphile: ſiue Soterida, vt idem in hac voce ſcripſit.

συγγράψαι δὲ ἅ τε παρὰ τοῦ ἀνδρὸς μάθοι, τὰ τρισκαίδεκα ἔτη συνεχῶς αὐτῷ συνοῦσα, καὶ μηδ' ἡμέραν μηδ' ὥραν ἀπολειπομένη· καὶ ἃ παρ' ἄλλου τινὸς ἀκοῦσαι συνέβη, τῶν παρ' αὐτὸν ἀφικνουμένων, * πολλῶν ὄντων, καὶ ὄνομα καὶ δόξαν ἐχόντων ἐπὶ παιδείᾳ, καὶ δὴ καὶ ὅσα βιβλίων αὐτὴ ἀνελέξατο. ταῦτα δὲ πάντα καὶ μνήμης αὐτῇ ἄξια ἐδόκει, εἰς ὑπομνήματα συμμιγῆ, καὶ οὐ πρὸς τὰς ἰδίας ὑποθέσεις διακεκριμένον ἕκαστον διελεῖν, ἀλλ' οὕτως εἰκῇ καὶ ὡς ἕκαστον ἐπῆλθεν ἀναγράψαι· ὡς οὐχὶ χαλεπὸν ἐχοῦσα φησι τὸ κατ' εἶδος αὐτὰ διελεῖν, ἐπιτερπέστερον δὲ καὶ χαριέστερον, τὸ ἀναμεμιγμένον, καὶ τὴν ποικιλίαν τοῦ μονοειδοῦς νομίζουσα. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον εἰς πολυμάθειαν. εὕροι γὰρ ἄν τις καὶ τῶν ἱστορικῶν οὐκ ὀλίγα ἀναγκαῖα, καὶ δὴ καὶ ἀποφθεγμάτων, καὶ ῥητορικῆς [καὶ] διατριβῆς ἔνια, καὶ φιλοσόφου θεωρίας, καὶ ποιητικῆς ἰδέας, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἐμπέσοι. αἰγυπτία δὲ τὸ γένος ἡ Παμφίλη. ἤκμασε δὲ, καθ' οὓς χρόνους [ὁ] Νέρων ὁ ῥωμαίων ἤκμασεν αὐτοκράτωρ. ἡ δὲ φράσις (ὡς ἔστιν ἐκ τῶν προοιμίων συλλαβεῖν, καὶ ἐν οἷς ἀλλοθί που ἴδιόν τι λέγει, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν διάνοιαν, οἷα δὴ γυναικὸς ἔκγονον οὖσα) τῆς ἀφελοῦς ἐστιν ἰδέας, οὐδὲ τῇ λέξει πρὸς τὴν ἰδέαν ἀλλοτριουμένη. ἐν οἷς δὲ τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀπομνημονεύουσα λέγει, ποικιλώτερον αὐτῇ, καὶ οὐ καθ' ἓν εἶδος σύγκειται ὁ λόγος.

*al. πολλοὺς δὲ φοιτᾷ ἔχοντα.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ ΛΟΓΟΙ
ἱστορικοὶ γ καὶ ν.

ροϛ'. Theopompi hiſtoria.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Θεοπόμπου λόγοι ἱστορικοί. πεντήκοντα δὲ καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ σωζόμενοι αὐτοῦ τῶν ἱστορικῶν λόγοι. διαπεπτωκέναι δὲ καὶ τῶν παλαιῶν τινες ἔφησαν τήν τε ἕκτην καὶ ἑβδόμην, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν, καὶ τὴν τριακοστήν. ἀλλὰ ταύτας μὲν οὐδ' ἡμεῖς εἴδομεν. Μηνοφάνης δέ τις τὰ περὶ Θεόπομπον διεξιών· ἀρχαῖος δὲ καὶ οὐκ εὐκαταφρόνητος ὁ ἀνήρ· καὶ τὴν δωδεκάτην συνδιαπεπτωκέναι λέγει. καίτοι αὐτὴν ἡμεῖς ταῖς ἄλλαις συνανέγνωμεν. καὶ περιέχει ὁ δωδέκατος λόγος περί τε Πακώριος τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως, ὡς πρός τε τοὺς * βαρκαίους ἐσπείσατο, καὶ ὑπὲρ Εὐαγόρου ἔπραττε τοῦ κυπρίου, ἐναντία πράττων τοῖς Πέρσαις· ὅν τε τρόπον * παράδοξον Εὐαγόρας τῆς κυπρίων ἀρχῆς ἐπέβη, Αὐδύμονα καταχὼν τὸν κιτιέα, ταύτης ἐπάρχοντα. τίνα δὲ τρόπον ἕλληνες οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι τὴν κύπρον κατέσχον, ἀπελάσαντες τοὺς μετὰ Κινύρου, ὧν εἰσιν ὑπόλοιποι Ἀμαθούσιοι. ὅπως τε ὁ βασιλεὺς Εὐαγόρᾳ συνεπείσθη πολεμῆσαι, στρατηγὸν ἐπιστήσας Αὐτοφραδάτην τὸν λυδίας ἐξατράπην, ναύαρχον δὲ Ἑκατόμνων. καὶ περὶ τῆς εἰρήνης, ἣν αὐτὸς τοῖς ἕλλησιν ἐβράβευσεν· ὅπως τε πρὸς Εὐαγόραν ἐπικρατέστερον ἐπολέμει· καὶ περὶ τῆς ἐν κύπρῳ ναυμαχίας. καὶ ὡς ἀθηναίων ἡ πόλις ταῖς πρὸς βασιλέα συνθήκαις ἐπειρᾶτο ἐμμένειν· λακεδαιμόνιοι δὲ ὑπέρογκα φρονοῦντες, παρέβαινον τὰς συνθήκας. τίνα τε τρόπον τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου ἔθεντο εἰρήνην, καὶ ὡς * Τιρίβαζος ἐπολέμησεν· ὅπως τε Εὐαγόρᾳ ἐπεβούλευσεν· ὅπως τε αὐτὸν Εὐαγόρας πρὸς βασιλέα διαβαλὼν, συνέβαλε μετ' * Ὀρόντου.

*al. βαρβάρους.
*παρὰ δόξαν.
*Πιρίβαζος.
*Ὀρρόντα.

Scripſit autem, tum quæ ex viro didicit, cum quo tredecim, vt diximus, annos coniunctiſſimè vixit, nullo interim die aut hora otioſè tranſacta: tum ea quæ ab aliis accepiſſet, qui mariti domum plurimi frequentarent, nomine & doctrinæ gloria claris: tum deniq; quidquid legendo ipſa obſeruaſſet. Hæc omnia, & quæcunque memoria digna viſa ſunt, in Commentarium per ſaturam retulit, & non per proprios ſingula locos diſtribuit, ſed vt quódque viſum eſt, vtque occurrebat, congeſſit. non quòd difficile futurum ipſi eſſet in ſuas quæque claſſes diuidere, ſed quod iucundius longeque gratius miſcellaneum hoc ſcriptum, varietatémque, quam generis vnius opus exiſtimaret. Vtilis ſanè liber hic omnigenæ doctrinę. Reperias enim in eo hiſtorica non pauca bene neceſſaria, immò & ſcitè dicta. Rhetorica etiam ac philoſophicæ contemplationis quædam, & poëticæ facultatis formas, & ſi quid huiuſmodi fortè ſe offerat. PAMPHILA.

Ægyptia genere Pamphila hæc fuit, floruitque ea tempeſtate, cùm Nero Romanorum imperium Cæſar tenuit. Dictio verò (quantum ex procemio colligere licet, cúmque proprium quid affert, & maximè in ſenſu) vt mulieris propria, ſimplicis eſt formæ, ac ne verbis quidem ipſis ab idea ſit alienior. At quoties veterum dicta commemoranda colligit, varia eius oratio eſt, neque vni formæ accommodata.

CLXXVI.

THEOPOMPI *Hiſtoriarum libri LIII.*

LEGIMVS [a] THEOPOMPI *opus hiſtoricum librorum trium & quinquaginta*: qui [b] reliqui ſunt. Intercidiſſe verò ſextum, ſeptimum, & nonum, viceſimum, atque triceſimum, etiam veteres quidam affirmarunt: neque ſanè mihi videre hoſce contigit. Menophanes autem, vetus & ipſe, miniméque contemnendus auctor, vbi de Theopompo diſſerit, duodecimum quoque periiſſe ſcribit, quem tamen nos cum aliis legimus.

Narrat duodecimus hic liber res geſtas [c] Pacoridis Ægyptiorum regis, vt cum Barcæis fœdus inierit, & pro Euagora Cyprio aduerſus Perſas ſteterit. Qua ratione inopinato Cypriorum imperio potitus ſit Euagoras, [d] Audymone Citieo, qui eam tenebat, capto. Qua arte Græci Agamemnonem ſecuti Cyprum occuparint, Cinnyra cum ſuis eiecto, quorum poſteri reliqui ſunt Amathuſij. Vt rex cum Euagora bellum gerere animum induxerit, Imperatore creato Autophradate Lydiæ Satrapa, Nauarcho verò [e] Hecatomno: & de pace quam palmarij vice Græcis donauit, vtque acrius cum Euagora dimicarit, ac de [f] nauali ad Cyprum pugna. Vt Athenienſium Ciuitas in fœdere cum rege inito perſeuerare ſtuduerit. Lacedæmonij verò, ſecundis rebus elati, pacta conuenta ruperint. Quomodo item ſub Antalcida pacis fœdus percuſſerint. Vt Teribazus bellum geſſerit, & Euagoræ inſidias ſtruxerit, vtque apud regem [g] Euagoras illum accuſarit, ac cum Oronte tranſegerit.

a De Theopompo legendus Halicarnaſſ. in Criticis, & Suidas
b Suidas LXXVI. ſtatuit.
c Ἄκωρις Diodoro lib. 15. vt item hic mox Ἄκωρις.
d Ἀβδύμονα Θύρειον vocat Diodorus lib. 14. Bibliot. vbi etiam plura de Euagora, & in Iſocratis Euagora.
e Caria Præfecto apud Diodorum ſup. qui & ſolus ibi bello præfuiſſe dicitur.
f Quam refert Diodori lib. 15. initio.
g Ab Oronte accuſatum refert Diodorus ſup.

THEOPOM.

a Νεκτανεβὼς. Diodoro libr. 15. extremo.

b Ab hoc Cypri tyranno memorat Laert. lib. 9. Anaxarchum Philoſophum necatum.

c Pythagoras, Diodoro ſup. Iſocrati verò Protagoras.

Vt à [a] Nectenibi occupato Ægyptiorum regno, ad Lacedæmonios Euagoras legatos miſerit, quaque ratione Cyprium bellum confecerit. De [b] Nicocreonte, qui inſidias locarat, quomodo nec opinato deprehenſus ſit, effugeritque. Quomodo cum eius filia virgine relicta, & Euagoras, & huius filius [c] Prytagoras, clam alterutro concubuerint, Thraſidæo Eunucho (qui genere Eleus erat) viciſſim illis ſubſeruiente ad puellæ amorem: vtque hæc ipſis interitus cauſa fuerit, Thraſydæo necem illis procurante.

d De quo & Strabo lib. 14. ad Colophonem Ioniæ, aliiſque ſæpe.

Refert dein, qua ratione Acôris Ægyptius cum Piſidis belli ſocietatem inierit, deque ipſorum regione, & de Aſpendiis. De medicis quoque Cois, & Cnidiis, quòd Aſclepiadæ ſint: quodque è Syrno poſteri Podalirij primi acceſſerint. De [d] Mopſo vate, eiúſque filiabus Rhode, Meliade, ac Pamphylia. Ab his Mopſueſtiam, & in Lycia Rhodiam, Pamphiliámque regionem nomen accepiſſe. Vt à Græcis habitari Pamphilia cœpta, mutuo bello arſerit: & quomodo Lycij cum Telmiſſiis, belli duce Pericle eorum rege, pugnarint: nec manus conſerere deſierint, donec ipſos intra muros compulſos ad concordiam adegerunt. Hæc duodecimo illo libro, quem Menophanes non vidit, continentur.

e Damaſiſtratum Suidas nominat.

Theopompus hic Chius genere fuit, genitus patre [e] Damoſtrate. Patria verò cum parente exceſſiſſe fertur, cum Laconum ille rebus ſtudere conuictus fuiſſet, quo mortuo patriæ reſtitutum aiunt, Alexandro Macedonum rege per epiſtolam ad Chienſes reditum ipſi impetrante, ætatis Theopompi anno quinto & quadrageſimo. Verum mortuo dein Alexandro, vndique exſulantem in Ægyptum veniſſe narrant, ibíque regem Ptolemæum non ſolùm hominem non excepiſſe, ſed etiam velut nimis curioſum tollere de medio voluiſſe, niſi amicorum precibus ſeruatus fuiſſet. [f] Æquales ſuos ipſemet nominat: [g] Iſocratem Athenienſem, Theodectem Phaſelitem, & Naucratem Erythræum, quos & ſecum in dicendi facultate principatum in Græcia tenuiſſe refert. Sed Iſocratem quidem rei familiaris anguſtia, vti & Theodecten, pretio orationes conſcripſiſſe, ac ludo aperto adoleſcentes informaſſe, indéque lucrum reportaſſe: ſe verò cum Naucrate, quòd vitam tueri honeſtè poſſent, aſſiduè in his, in Philoſophia, inquam, ac dicendi facultate exercitum. Neque verò temerè ſe, aut præter rationem primas ſibi vindicare, cùm demonſtratiui generis orationes non pauciores, quàm viginti millium verſuum conſcripſerit: quin & ſupra quindecim verſuum myriadas, in quibus Græcorum, ac Barbarorum res geſtas hactenus narratas legere liceat. Ad hæc verò nullam eſſe ait Græciæ alicuius pretij locum vrbémve, quo non ipſe peruenerit, publicéque perorans magnum decus, ac virtutis in dicendo ſuæ monumentum reliquerit.

f De quibus vide Dionyſ. Halicarn.

g Quo & præceptore vſus teſte Cicer. Dionyſ. atque Plutarchi. legendus autem de his Suidas.

καὶ ὡς Νεκτενίβιος παρειληφότος τὴν* αἰγυπτίων βασιλείαν, πρὸς λακεδαιμονίους πρέσβεις ἀπέστειλεν Εὐαγόρας. τίνα τε τρόπον ὁ περὶ κύπρον αὐτῷ πόλεμος διελύθη· καὶ περὶ Νικοκρέοντος, ὡς ἐπεβούλευσεν, ὡς παραδόξως ἐφωράθη, ὡς ἔφυγε· καὶ ὡς τῇ ἐκείνου παιδὶ καταλειφθείσῃ κόρῃ, Εὐαγόρας τε καὶ ὁ τούτου παῖς* Πνυταγόρας, λανθάνοντες ἀλλήλους, συνεκάθευδον· Θρασυδαίου τοῦ ἡμιάρρενος (ὃς ἦν ἠλεῖος τὸ γένος) αὐτοῖς παρὰ μέρος ὑπηρετουμένου τῇ πρὸς τὴν κόρην ἀκολασίᾳ· καὶ ὡς τοῦτο αὐτοῖς αἴτιον ὀλέθρου γέγονε, Θρασυδαίου τὴν ἐκείνων ἀναίρεσιν κατεργασαμένου. εἶτα τίνα τρόπον Ἀκωρις ὁ αἰγύπτιος πρὸς τοὺς πισίδας ἐποιήσατο συμμαχίαν· περί τε τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τῶν ἀσπενδίων· περί τε τῶν ἐν κῷ καὶ κνίδῳ ἰατρῶν, ὡς Ἀσκληπιάδαι. καὶ ὡς ἐκ σύρνου οἱ πρῶτοι ἀφίκοντο ἀπόγονοι Ποδαλειρίου· καὶ περὶ Μόψου τοῦ μάντεως, καὶ τῶν θυγατέρων Ῥόδης, καὶ Μηλιάδος καὶ Παμφυλίας· ἐξ ὧν ἥ τε Μοψουεστία, καὶ ἡ ἐν λυκίᾳ Ῥοδία, καὶ ἡ Παμφυλία χώρα τὰς ἐπωνυμίας ἔλαβον. τίνα τε τρόπον ὑφ' ἑλλήνων ἡ Παμφυλία κατῳκίσθη· καὶ ὁ πρὸς ἀλλήλους συνέστη πόλεμος· καὶ ὡς λύκιοι πρὸς τελμισσεῖς, ἡγουμένου αὐτοῖς τοῦ σφῶν βασιλέως Περικλέους, ἐπολέμησαν: καὶ οὐκ ἀνῆκαν πολεμοῦντες, ἕως αὐτοὺς τειχήρεις ποιήσαντες, καθ' ὁμολογίαν παρεστήσαντο. ἃ μὲν οὖν ὁ Μηνοφάνει δωδέκατος λόγος ἠφανισμένος περιέχει, ταῦτά ἐστιν.

* al. αἰγύπτου.

* al. Πρυταγόρας.

Mopſueſtia. Rhodia. Pamphilia.

Ἔστι δὲ Θεόπομπος, χῖος μὲν τὸ γένος, υἱὸς Δαμοστράτου. φυγεῖν δὲ λέγεται τῆς πατρίδος ἅμα τῷ πατρί, ἐπὶ λακωνισμῷ τοῦ πατρὸς ἁλόντος· ἀνασωθῆναι δὲ τῇ πατρίδι, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρός. τὴν δὲ κάθοδον Ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνων βασιλέως δι' ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τοὺς χίους καταπραξαμένου· ἐτῶν δὲ εἶναι [τότε] τὸν Θεόπομπον πέντε καὶ τεσσαράκοντα. μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον πανταχόθεν ἐκπεσόντα, εἰς αἴγυπτον ἀφικέσθαι· Πτολεμαῖον δὲ, τὸν ταύτης βασιλέα, οὐ προσίεσθαι τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ ὡς πολυπράγμονα ἀνελεῖν ἐθελῆσαι, εἰ μή τινες τῶν φίλων παραιτησάμενοι διεσώσαντο. συνακμάσαι δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν λέγει Ἰσοκράτει τε, τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ Θεοδέκτῃ, τῷ φασηλίτῃ, καὶ Ναυκράτῃ τῷ ἐρυθραίῳ: καὶ τούτους ἅμα αὐτῷ τὰ πρωτεῖα τῆς ἐν λόγοις παιδείας ἔχειν ἐν τοῖς ἕλλησιν. ἀλλὰ Ἰσοκράτην μὲν δι' ἀπορίαν βίου, καὶ Θεοδέκτην, μισθοῦ λόγους γράφειν καὶ σοφιστεύειν, ἐκπαιδεύοντας τοὺς νέους, κἀκεῖθεν καρπουμένους τὰς ὠφελείας· αὐτὸν δὲ καὶ Ναυκράτην, αὐτάρκως ἔχοντας, ἐν τούτοις ἀεὶ τὴν διατριβὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν καὶ φιλομαθεῖν ποιεῖσθαι. καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ παράλογον, ἀντιποιουμένῳ τῶν πρωτείων, οὐκ ἐλαττόνων μὲν ἢ δυσμυρίων ἐπῶν, τοὺς ἐπιδεικτικοὺς τῶν λόγων συγγραψαμένῳ: πλείους δὲ ἢ πεντεκαίδεκα μυριάδας, ἐν οἷς τάς τε τῶν ἑλλήνων καὶ βαρβάρων πράξεις μέχρι νῦν ἀπαγγελλομένας [ἔστι] λαβεῖν. ἔτι δὲ καὶ, διότι οὐδείς ἐστι τόπος κοινὸς τῶν ἑλλήνων, οὐδὲ πόλις ἀξιόχρεως, εἰς οὓς αὐτὸς οὐκ ἐπιδημήσας, καὶ τὰς τῶν λόγων ἐπιδείξεις ποιούμενος, οὐχὶ μέγα κλέος καὶ ὑπόμνημα τῆς ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέλιπεν ἀρετῆς.

Iſocrates Athenienſis. Theodectes. Naucrates.

Ταῦτα

Ταῦτα αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λέγων, τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔχοντας ἐν λόγοις τὸ πρωτεύειν, πολὺ καταδεεστέρους ἀποφαίνεται τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν, καὶ οὐδὲ τῆς δευτέρας τάξεως * ἀξιουμένους. καὶ τοῦτο δῆλον εἶναί φησι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν παρ᾽ ἑκατέροις ἐκπεπονημένων καὶ καταλελειμμένων λόγων. * πολλὴν γὰρ τὴν τοιαύτην παίδευσιν ἐπίδοσιν λαβεῖν φησι, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἡλικίαν. ἀλλὰ τίνας λέγει τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις οὐκ ἔχω σαφῶς συμβαλεῖν. οὐ γὰρ δήγε τολμῆσαι αὐτὸν ὑπολαμβάνω εἰς Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην ἀποτείνεσθαι, πολὺ καὶ αὐτοῦ ἐν πολλοῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἐλαττουμένου. ἢ τάχα πρὸς Ἑλλάνικον καὶ Φίλιστον ἀφορᾷ τοὺς ἱστορικούς· ἢ Γοργίαν καὶ Λυσίαν, καὶ τοὺς τοιούτοις, ἐγγὺς τῆς αὐτοῦ ἡλικίας προγεγονότας, αἰνίττεται· οὐδ᾽ ἐκείνων τοσοῦτον ἐνδεέστερον ἐχόντων πρὸς τοὺς λόγους. ἀλλὰ Θεόπομπος μὲν ταῦτα. φασὶ δὲ αὐτόν τε καὶ Ἔφορον, Ἰσοκράτους γενέσθαι μαθητάς. δῆλον δὲ τοῦτο ποιοῦσι καὶ οἱ λόγοι. πολὺ γὰρ ἐν τοῖς Θεοπόμπου ἡ κατὰ μίμησιν ἰδέα τῶν παρ᾽ Ἰσοκράτει, εἰ καὶ λείπεται τῆς κατὰ τὴν ἐργασίαν ἀκριβείας, καὶ τὰς ἱστορικὰς δὲ ὑποθέσεις τὸν διδάσκοντα αὐτοῖς προβαλεῖν· τὰς μὲν ἄνω τῶν χρόνων Ἐφόρῳ, Θεοπόμπῳ δὲ τὰς μετὰ Θουκυδίδην ἑλληνικὰς πρὸς τὴν ἑκατέρου φύσιν, καὶ τὸ ἔργον ἁρμοσάμενον. διὸ καὶ τὰ προοίμια * αὐτοῖς τῶν ἱστοριῶν, τῇ τε διανοίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ὁμοιότατα, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀφετηρίας * ἐνδραμόντων ἑκατέρου πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἱστορίας· πλείσταις μὲν οὖν παρεκβάσεσι παντοδαπῆς ἱστορίας, τοὺς ἱστορικοὺς αὐτοῦ λόγους Θεόπομπος παρατείνει· διὸ καὶ Φίλιππος ὁ πρὸς Ῥωμαίους πολεμήσας, ἐξελὼν ταύτας, καὶ τὰς Φιλίππου συνταξάμενος πράξεις, αἳ σκοπός εἰσι Θεοπόμπῳ εἰς ἑκκαίδεκα βίβλους μόνας: μηδὲν παρ᾽ ἑαυτοῦ προσθεὶς ἢ ἀφελὼν, πλὴν (ὡς εἴρηται) τῶν παρεκβάσεων τὰς πάσας ἀπήρτισε. Δοῦρις μὲν οὖν ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν αὐτοῦ ἱστοριῶν οὕτω φησίν· Ἔφορος δὲ καὶ Θεόπομπος τῶν γενομένων πλεῖστον ἀπελείφθησαν: οὔτε γὰρ μιμήσεως μετέλαβον οὐδεμιᾶς, οὔτε ἡδονῆς ἐν τῷ φράσαι· αὐτοῦ δὲ τοῦ γράφειν μόνον ἐπεμελήθησαν. καίτοι Δοῦρις καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς τούτοις οἰκονομίας, οἷς αἰτιᾶται, πολλὰ τῶν ἀνδρῶν λειπόμενος. ἀλλ᾽ εἰ μὲν πρὸς τὸν ὑπερήφανον ἐκεῖνον Θεοπόμπου λόγον, ὃς τοὺς ἀρχαιοτέρους οὐδὲ τῶν δευτερείων ἠξίου, τοῦτο ἀπέρριψεν: οὐκ ἔχω λέγειν. πλὴν ὅτι οὐδέτερος αὐτῶν προσηκόντως ἐπελάβετο· καὶ μάλιστα ἂν διισχυρισαίμην. Κλεοχάρης δὲ ὁ Σμυρλεανὸς, ὑπὲρ τῶν Ἰσοκρατικῶν ἁπάντων οἶμαι λέγων, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ [ἐν] πρὸς τὸν Δημοσθένην συγκρίσει μὴ τὰ πόρρω αὐτοῖς παραχεῖν, φησι: τοὺς μὲν Δημοσθενικοὺς λόγους τοῖς τῶν στρατιωτῶν ἐοικέναι μάλιστα σώμασι, τοὺς δὲ Ἰσοκρατικοὺς τοῖς τῶν ἀθλητῶν. δῆλον δὲ, ὡς Θεόπομπος οὐδενὸς τῶν Ἰσοκρατικῶν εἰς τοὺς λόγους ἀτιμότερος. τὸ μὲν οὖν Θεοπόμπου γένος, καὶ ἡ παίδευσις, καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ συνακμάσαντες, καὶ οἱ λόγοι, καὶ ἡ πολιτείας καὶ ἡ ἐν τοῖς λόγοις ἰδέας καὶ προαίρεσις, κατὰ κεφαλαιώδη ἀπαρίθμησιν, καὶ ὁ καθ᾽ ὃν ἤκμασε χρόνος, καὶ ὅσα αὐτῷ συνεκύρησε κατὰ τὸν βίον ἐπὶ τοσοῦτον.

* ἀξιούμενον.

* πάλιν.

Hellanicus. Philiſtius. Gorgias. Lyſias.

* al. αὐτῶν & αὐτῆς.

* ἐκδραμόντων.

Duris Hiſtoricis.

Cleochares.

Demoſthenis cum Iſocrate comparatio.

Hæc de ſe ipſis pronuntians, eos qui apud ſæculum prius dicendo claruerunt, [a] ætatis ſuæ oratoribus longè poſtponit, ac ne in ſecundis quidem ſubſiſtere poſſe affirmat, clarumque id eſſe vel è ſcriptis vtrorumque, & orationibus ad poſteros tranſmiſſis. Creuiſſe namque immenſum quantùm ſua ætate, hanc ipſam dicendi facultatem. Verùm quos ætate priores nominet, equidem apertè non capio. Non enim credo perſtringere audeat Herodotum atque Thucydidem, quibus ille viris longè facundia inferior eſt. Niſi fortaſſe [b] Hellanicum, aut Philiſtum hiſtoricos innuit, vel Gorgiam, & Lyſiam, ceteróſque ætati ſuæ viciniores, obſcurè ſignificat. quanquam ne hi quidem adeò dicendi inopes fuerunt. Ita Theopompus iudicat.

Ferunt eum vnà cum Ephoro Iſocratis fuiſſe auditorem, vt & libri ipſi ſatis declarant. Frequens enim eſt in Theopompi ſcriptis Iſocraticæ formæ imitatio, tametſi in operis accuratione longè à tergo hæreat. Et verò narrandi argumenta præceptorem vtrique præbuiſſe volunt, [c] ſuperioris quidem ætatis Ephoro, Theopompo autem [d] poſt Thucydidem res Græcorum, pro vtriuſque ſcilicet captu, etiam re ipſa accommodata. Hinc & hiſtoriarum procemia vtriſque cum ſenſibus tum aliis rebus eſſe ſimillima, velut ab iiſdem ſtadij carceribus, ad calcem vſque hiſtoria decurrente. Digreſſionibus itaque variæ hiſtoriæ quàmplurimis, hiſtoricos ſuos implet libros Theopompus. Quamobrem & [e] Philippus, ille qui cum Romanis bellum geſſit, digreſſionibus hiſce ſublatis, & [f] Philippi rebus geſtis, [g] quas Theopompus ſcribendas potiſſimum ſuſceperat, collectis, in ſedecim eas dumtaxat libros (nihil de ſuo addens, aut præter digreſſiones, vt diximus, detrahens) redegit.

Duris autem Samius libro primo hiſtoriarum ſic de illo ſcribit: Ephorus & Theopompus ſuperioribus longè ſunt inferiores. Imitationis enim gratia deſtituuntur, carentque dicendi venuſtate, de ſcribendo tantum ſolliciti. Etſi Duris ipſe in eadem illa diſpoſitione longo poſt hos, quos carpit viros, interuallo relinquitur. Verùm an huic arroganti Theopompi cenſuræ (qua veteribus ſecundas quidem tribuebat) hoc obiecerit, non habeo dicere. hoc tantum vel maximè contenderim, neutrum ipſorum iuſtè ſatis reprehendendum fuiſſe. Cleochares verò Smyrleanus de Iſocraticis, opinor, omnibus loquens (hoc enim illi eſt, in comparatione cum Demoſthene non poſtremas illis dare) ait: [h] *Demoſthenis quidem orationes militum corpori ſimiles maximè videri, Iſocratis verò athletarum.* Illud clarum, Theopompum nemine eſſe Iſocratis diſcipulorum in dicendo inferiorem.

Ceterùm Theopompi genus, inſtitutionem, præceptorem, æquales, libros, ciuilem vitam, orationum formam, atque inſtitutum ſingulatim adnumerando, quibus denique temporibus viguerit, quæ item illi in vita contigerint, hactenus expoſuerimus.

THEOPOMPVS

[a] *Simile tractat argumentum ſiue Fabius, ſiue Tacitus,* Cur æui ſui oratores veteribus concedant.

[b] *Vide Dionyſ. Halicarn. Critica, & Cicer.*

[c] *Cumanus Ephorus (inquit Diodorus lib. 16. Biblioth. ad annum Philippi XX.) hiſtoriã ſuam, cùm ad Perinthi oppugnationẽ perueniſſet, deſinit. Is in ſcribenda ea ab Heraclidarum reditu exorſus, Græcorum & Barbarorum res geſtas annorum fermè DCCL. libris XXX. deſcribit.*

[d] *Scriptor ille (de Theopompo refert Diod. lib. 14. Biblioth.) à prælio ad Cynoſſema exorſus, ad quod Thucydides negotium deſtituerat, ſedecim annorum tempus perſcripſit.*

[e] *Demetrii filius, & Macedonicorum regum penultimus.*

[f] *Amyntæ F. patris Alexãdri M.*

[g] *Quod & Diodorus teſtatur lib. XVI. Bibliot. ad annum Philippi XVIII.*

[h] *Philippo regi Macedonum hoc dictum tribuit Plutarchus.*

THEODOR. ANTIOCH. CLXXVII.

THEODORI ANTIOCHENI *Contra aſſerentes peccare homines natura, non voluntate, libri V.*

LECTVM eſt opus THEODORI ANTIOCHENI (qui Mopſueſtus ille Epiſcopus eſt, vt ex eius quibuſdam epiſtolis colligimus) hoc titulo: *Contra aſſerentes peccare homines naturâ, non voluntate.* Ea diſputatio quinque libris abſoluitur, quos aduerſus Occidentales hac labe infectos ſcripſit. Inde enim oriundum hæreſis huius auctorem in Orientis modo regionibus verſari, libróſque de recens ab ſe excogitata hæreſi compoſitos ad populares ſuos in patriam tranſmittere narrat, vt iam ibi multos per hanc artem in ſuam pertraxerit ſententiam, integráſque adeò Eccleſias abſurdis illis imbuerit opinionibus. *Aram* verò illorum librorum auctorem ſiue nomine, ſiue [a] cognomine, incertum appellat. Hunc etiam quintum Euangelium confinxiſſe, illúdque ſe in Euſebij Palæſtini Bibliothecis reperiſſe ait. Reiecta præterea diuini ac veteris Teſtamenti verſione; quam ſeptuaginta interpretes ſimul conuenientes ediderunt, vt & Symmachi, & Aquilæ, aliorúmque interpretatione, propriam quandam ſuam nouámque conficere auſum: cùm neque Hebraicæ linguæ, vt illi, à puero aſſueuiſſet, neque mentem S. Scripturæ didiciſſet: Hebræis tantummodo quibuſdam abiectæ ſortis in diſciplinam ſe tradidiſſe, atque hinc propriam ſibi editionem conſcribere aggreſſum.

[a] *Ab infauſta forſitan* τῶ ἀρᾶ *ſignificatione.*

Sectæ verò illius ſumma capita hæc ferè ſunt. Homines naturâ, non voluntate peccare. Naturâ, inquam, non eâ, qua præditus ab initio conditúſque eſt Adam, (illam enim bonam, & boni DEI opus eſſe aſſerunt) ſed eâ quam poſt peccatum adeptus ſit; quando per præuaricationem atque peccatum malam pro bona, mortalémque pro immortali commutauit. Hac quippe ratione natura quoque improbos effectos, qui antea naturâ boni fuiſſent, in natura iam, & non in voluntate peccatum ſibi acquiſiuiſſe. Alterum deinde caput ex illo deductum. Infantes, tametſi recens natos, peccati immunes non eſſe, cùm ob Adæ præuaricationem, naturâ in peccatis conſtitutâ, ad omnes eius poſteros peccatrix (vt ipſi loquuntur) natura propagetur. Adferre autem ipſos & illud ait: *Ecce in iniquitatibus conceptus ſum*, & ſi quæ ſunt generis eiuſdem, Sanctum adhæc baptiſma, ſacrique corporis communionem in peccatorum remiſſionem. quia etiam ipſis infantibus allata hæc præbere, ad propriæ opinionis confirmationem. Neminem præterea mortalium eſſe iuſtum. quod ipſum item ex eo, quod initio poſuerunt, conſequitur: *Non enim iuſtificabitur*, inquit Propheta, *in conſpectu tuo omnis* [b] *caro*, & his ſimilia.

Pſal. 50. 7.

Pſal. 142. 2.

[b] πᾶσα σάρξ. *in vulgata edit.* πᾶς ζῶν. omnis viuẽs,

Quartum (ô blaſphemas voces & impias!) Ne CHRISTVM quidem DEVM, adſumpta nimirum peccatis infecta natura, ſceleris purum eſſe. Quanquam & in aliis ipſorum blaſphemiis obſeruare licet, inquit ille, non verè hos & natura, ſed figurâ duntaxat humanam ipſi naturam attribuere.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ΠΡΟΣ τοὺς λέγοντας φύσει, καὶ οὐ γνώμῃ, πταίειν τοὺς ἀνθρώπους.

Theodori Antiocheni liber de lapſu hominum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Θεοδώρου Ἀντιοχέως, ὁ Μοψουεστίας δέ ἐστιν, ὡς ἀπό τινων ἐπιστολῶν ἐμάθομεν, πρὸς τοὺς λέγοντας φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους. διαπεραίνεται μὲν αὐτῷ ὁ πρὸς αὐτοὺς ἀγὼν ἐν λόγοις πέντε. πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦτο τὸ νόσημα νενοσηκότας γράφει τὸ βιβλίον. ὧν καὶ τῆς αἱρέσεως ἀρχηγὸν λέγει γενέσθαι, ἐκεῖθεν μὲν ὁρμώμενον, τοῖς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπιχωριάζοντα τόποις, καὶ συντάττοντα λόγους ὑπὲρ τῆς καινοποιηθείσης αὐτῷ αἱρέσεως, διαπέμπειν τοῖς τὸ πατρῷον ἔδαφος οἰκοῦσιν, ὑφ᾽ ὧν καὶ πολλοὺς ἐκεῖσε πρὸς τὸ οἰκεῖον φρόνημα ἑλκύσαι, ὡς καὶ ἐκκλησίας ὅλας τοῦ ἀτοπήματος πληρωθῆναι. Ἀρὰμ δὲ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν, οὐ γὰρ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε ὀνομάζει, εἴτε ἐπονομάζει. τοῦτον καὶ πέμπτον εὐαγγέλιον προσαναπλάσαι λέγει ἐν ταῖς Εὐσεβίου τοῦ Παλαιστίνου βιβλιοθήκαις ὑποπλαττόμενον εὑρεῖν· καὶ ἀπώσασθαι μὲν τῆς θείας καὶ παλαιᾶς γραφῆς, ἣν οἱ ἑβδομήκοντα συνεληλυθότες ἐκδεδώκασι μετάφρασιν, καὶ δὴ καὶ τῆς Συμμάχου καὶ Ἀκύλα, καὶ τῶν ἄλλων· ἰδίαν δέ τινα καὶ καινὴν ἐπαρθῆναι συντάξαι· μήτε τῆς ἑβραίων, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἐκ παιδὸς ἀσκηθέντα, μήτε τὸν τῆς θείας γραφῆς νοῦν ἐκδιδαχθέντα, ἑβραίων δέ τισι τῶν χαμαιπετῶν ἑαυτὸν ἐκδεδωκότα, ἐκεῖθεν θαρρῆσαι ἰδίαν ἔκδοσιν ἀναγράφειν. ἔστι δὲ τὰ τῆς αἱρέσεως αὐτῆς, ὡς ἐν κεφαλαίῳ φάναι, ταῦτα. φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους: φύσει δὲ, οὐ κατ᾽ ἐκείνην, ἐν ᾗ κατὰ * πρώτας δημιουργηθεὶς ὑπέστη ὁ Ἀδάμ. ἐκείνην γὰρ ἀγαθὴν, ἀγαθοῦ θεοῦ ποίημα οὖσαν φασιν: ἀλλὰ κατ᾽ ἐκείνην, ἣν ὕστερον ἁμαρτήσας ἐκληρώσατο, τῇ περὶ τὸ κακὸν πράξει, καὶ ἁμαρτίᾳ, κακήν τε ἀντ᾽ ἀγαθῆς ἑαυτῷ, καὶ θνητὴν ἀντὶ τῆς ἀθανάτου ἀλλαξάμενος. ταύτῃ τοι καὶ φύσει γεγονότας κακοὺς, ἐκ τοῦ ὑποστῆναι φύσει πρότερον ἀγαθοὺς, ἐν τῇ φύσει, καὶ οὐκ ἐν τῇ προαιρέσει κεκτῆσθαι τὴν ἁμαρτίαν. δεύτερον ἀκόλουθον αὐτοῖς λέγειν, μηδὲ τὰ παιδία, κἂν ἀρτιγέννητα ᾖ, μὴ ἀπηλλάχθαι ἁμαρτίας, ἅτε ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδὰμ παραβάσεως, τῆς φύσεως ἐν ἁμαρτίαις ὑποστάσης, καὶ εἰς πᾶν τὸ ἐξ ἐκείνου γένος, τῆς ἁμαρτωλῆς (ὡς εἴποιεν ἂν ἐκεῖνοι) φύσεως παρατεινομένης. φέρειν τε αὐτοὺς τὸ ἐν ἁμαρτίαις ἐγεννήθην, καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ αὐτὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ τὴν τοῦ ἀχράντου σώματος κοινωνίαν, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ τοῖς βρέφεσιν ἐπιφερόμενα ταῦτα προκομίζειν, ἐπὶ βεβαίωσιν τῆς οἰκείας νομίσεως. ἔτι δὲ καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις ἐστὶ δίκαιος. ἀκόλουθον δὲ καὶ τοῦτο δηλονότι τῆς ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτῶν θέσεως: οὐ δικαιωθήσεται γὰρ ἐνώπιόν σου, φησὶ, πᾶσα σὰρξ, καὶ τὰ τοιαῦτα. τέταρτον, (ὢ βλασφήμων καὶ δυσσεβῶν στομάτων) ὅτι οὐδ᾽ ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς ἡμῶν, ἅτε τὴν ἡμαρτημένην φύσιν προσειληφὼς, οὐδ᾽ αὐτὸς * ἐκαθάρευεν ἀπὸ ἁμαρτίας. καίτοι ἀλλαχοῦ τῆς βλασφημίας αὐτῶν ἐστιν αὐτοὺς ἰδεῖν, ὡς φησιν, οὐδ᾽ ἀληθείᾳ καὶ φύσει, σχήματι δὲ μόνῳ * διδόντας αὐτῷ τὴν ἐνανθρώπησιν.

Aram.

LXX. interpretes. Symmachus. Aquila.

* τὸ πρῶτον.

πέμπτον.

πέμπτον, ὅτι τὸν γάμον, ἤτοι τὴν τῆς μίξεως ὄρεξιν, καὶ τὴν τοῦ σπέρματος καταβολήν, καὶ πάντα δὴ τὰ τοιαῦτα, ἀφ' ὧν περ κατὰ διαδοχὴν τὸ ἡμέτερον γένος αὔξεται, τῆς μοχθηρᾶς ἔργα φασὶ φύσεως, εἰς ἣν διὰ τῆς ἁμαρτίας πεσὼν ὁ Ἀδὰμ, τῇ τῆς φύσεως κακίᾳ τὸν ἑσμὸν ἐδέξατο τῶν κακῶν. ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν αἱρετιζόντων τοιαῦτα. ὁ δὲ Θεόδωρος, οὗτος, εὖ μὲν ποιεῖ ἀποπεμπόμενος αὐτά, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἄριστα αὐτῶν σὺν ἰσχύϊ τὸ ἀλλόκοτον καὶ βλάσφημον τῶν ὑπολήψεων ἐπιρραπίζει, καὶ ταῖς γραφικαῖς φωναῖς, ἃς ἐκεῖνοι κακῶς ἐξελάμβανον, τὰς καταλλήλους ἐννοίας ἁρμόζων, ἀμαθεῖς αὐτοὺς τελείως ἐξελέγχει. οὐκ ἀεὶ δέ· ἀλλὰ τήν τε Νεστορίου αἵρεσιν ὠδίνων ἡμῖν ἐν πολλοῖς ὦπται, καὶ τὴν Ὠριγένους κατά γε τὸ τέλος ὑποφωνεῖν τῆς κολάσεως. ἔτι δὲ οὐδὲ τὸ λέγειν αὐτὸν, ἀπ' ἀρχῆς μὲν θνητὸν πεπλάσθαι τὸν Ἀδὰμ, ἐνδείξει δὲ μόνον: ἵνα μισήσωμεν τὴν ἁμαρτίαν, σχηματίσαι οὕτω τὸν Θεόν· ὡς διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀντὶ τιμωρίας ἐπιτέθειται ὁ θάνατος. οὐ μὲν οὖν οὐδὲ τοῦ τόμου δοκοῦν εἰς ὀρθοὺς ἀναφέρειν λογισμοὺς, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑπέχειν τὰς εὐθύνας, εἴ τις ἀπαιτεῖν ἐθέλοι· κἂν, ὡς ἐκεῖνος εἴποι, ἱκανῶς ἡ τοιαύτη δόξα πρὸς τοὺς αἱρεσιώτας *ἀπομάχηται. οὐ γὰρ εἴ τι διαμάχεται τῷ χείρονι ἀγαθόν: καὶ γὰρ καὶ ἑαυτῷ μάχεται τὸ κακόν: ἀλλ' εἴ τι σύμφωνον ὀρθῷ λογισμῷ, καὶ γνώριμον ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῦτο ἀπόδεκτον. κἂν οὐδεμία αἵρεσις μάχεσθαι τολμᾷ πρὸς αὐτό. ἔτι δὲ κἀκεῖνο οὐκ ἐγκρίνω ἔγωγε τοῖς ἀληθείας δόγμασι, περιέργως τε εἰρημένον, καὶ οὐδὲ γνώριμον* τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, τὸ δύο ἀφέσεις ἁμαρτιῶν εἶναι λέγειν· τὴν μὲν τῶν [τε] πεπραγμένων, τὴν δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως εἴποι τις ἂν καὶ ἄφεσιν ὡς ἐκεῖνος λέγει, αὐτὴν τὴν ἀναμαρτησίαν, ἤτοι τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν. δεῖ γὰρ ἡμῖν, ὡς ἔοικε, καὶ πλειόνων σαφηνιστικῶν λέξεων. ἵνα τὴν καινὴν ἐκείνην ὑποδηλώσωμεν τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσιν: ὅπερ ὁ μὲν ὀρθὸς λόγος ἀναμαρτησίαν οἶδεν, οὗτος δὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν τελείαν καὶ κυριωτάτην, καὶ ἀναίρεσιν καλεῖ ἁμαρτίας παντελῆ· τίς οὖν ἡ τοιαύτη ἁμαρτιῶν ἄφεσις, καὶ ποῦ διδομένη, καὶ πόθεν ἀρξαμένη: ἤρξατο μὲν ἐμφανίζεσθαι ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν δεσπότην Χριστὸν οἰκονομίας, καὶ ἐν ἀρραβῶνος ἡμῖν δίδοσθαι τάξει. δίδοται δὲ τελείως, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἔργοις καὶ ἐν τῇ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποκαταστάσει. ὑπὲρ ἧς ἵνα τύχωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη βαπτιζόμεθα. ἀλλὰ τὰ μὲν μέχρι τούτου ὡς σεμνὰ, καὶ κεχηνέναι μονονουχὶ πρὸς τὸ πέρας ἅπαντας παρασκευάζοντα. εἰπὲ δὴ λοιπὸν καὶ τί τοῦτο; ὀρθὰ γάρ σοι παρεχόμεθα τὰ ὦτα. τίς ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσις ἡ παντελὴς ἐκείνη; οὐκ ἔτι φησὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἁμαρτησόμεθα. ἀλλὰ γὰρ ὡς ἐξ οἵων ἡμᾶς κατέσπασας τῶν ἐλπίδων! ἵνα γὰρ νῦν ἐάσω ζητεῖν ὅπως ἔστι λέγειν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· τοῦτο ἐκεῖνο συντόμως ἐρῶ· τί οὖν διὰ ταῦτά σοι Χριστὸς ἐσαρκώθη καὶ ἐσταυρώθη, ἵνα μὴ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἁμαρτήσῃς;

* al. ἀγωμάχεται.

* al. τῆς ἐκκλησίας.

THEODOR. ANTIOCH.

Quintum, matrimonium, vel certè congrediendi cupiditatem, & ſeminis miſſionem, omniáque ſimilia, quibus ſucceſſione genus humanum propagatur, peruerſæ naturæ opera eſſe aſſerunt: in quam quidem per peccatum lapſus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in ſe ſuſceperit. Hæc ſectariorum dogmata ſunt.

Porrò Theodorus hic rectè quidem facit, quòd hæc ipſa deteſtetur ac reiiciat, interdúmque optimè ac validè ipſorum abſurdas & blaſphemas opiniones refellat; nec non ſacræ ſcripturæ locis, quibus illi abuſi ſunt, proprios ſenſus adaptando, vt omnino imperitos redarguat. Verùm hoc ei perpetuum non eſt: nam & Neſtorij ſectam in multis parturire nobis viſus eſt, & Origenis, ſaltem de fine ſuppliciorum, muſſitare ſententiam.

Quòd autem aſſerit prætereà (Iam inde ab initio quidem formatum eſſe mortalem Adam, ſed DEVM, vt ſcilicet peccatum odiſſemus, ita tantùm ſimulaſſe; quaſi pro peccato pœnæ loco mors impoſita fuerit) mihi ſanè rectam ſententiam nullam adferre, ſed multis potiùs obiectum eſſe criminationibus, ſi quis rationes exigere velit, Videtur? quantumuis, vt ipſe dixerit, ſatis acriter huiuſmodi opinio aduerſus hæreticos pugnet. Non enim, ſi quid cum deteriori pugnet, continuò bonum eſt: etenim malum quoque ſecum ipſum pugnat: ſed ſi quid rectæ rationi conſentaneum, manifeſtúmque ſit ſacris litteris, illud demum recipiendum, tametſi nulla hæreſis ei ſententiæ reſiſtere audeat.

Nec illud item ego curioſè dictum, & Eccleſiæ DEI inauditum, in veritatis dogmatibus numerauerim, cùm duas eſſe peccatorum remiſſiones aſſerit. Alteram quidem de commiſſis: alteram verò (quam neſcio qui remiſſionem quiſpiam, vt ille loquitur, appellare poſſit) [a] impeccantiam ipſam, ſiue non amplius peccare. Oportet enim nos, vt apparet, pluribus explanantibus vocabulis vti, vt nouam illam peccatorum remiſſionem declaremus. Quod enim recta loquendi ratio *impeccantiam* nominat, ille peccatorum veniam perfectam, & maximè ratam, integrúmque appellat peccati interitum.

[a] *Ità cum B. Hieron. proœmio comment. 4. in Ierem. redde ἀναμαρτησίαν.*

Ecquænam igitur hæc peccatorum remiſſio, & vbi facta, vndéque originem duxit? Cœpit quidem illa manifeſtare ſe, ait, ex quo CHRISTVS Dominus carnem induit, & arrabonis nobis loco tradi: perfectè verò datur, cùm pro bonis operibus, tum in illa inſtauratione, quæ poſt carnis reſurrectionem futura eſt, qua vt potiamur, tam nos, quàm recens nati infantes baptizamur. Satis quidem illa, quæ dicta ſunt hactenus, præclara, & quæ tantum non inhiare fini omnes iubeant. Dic ergo deinceps, Et quid hoc rei? aures enim tibi arrectas præbemus. Quænam, inquam, hæc eſt peccatorum perfecta remiſſio? Non amplius, inquis, poſt reſurrectionem peccabimus. Quàm ſanè ab ingenti ſpe nos deturbaſti! vt enim nunc quærere omittam, Quonam modo dicere liceat, peccatorum remiſſionem; illud tantum breuiter rogabo: Quid ais? Propterea ne CHRISTVS tibi homo factus eſt, & cruci affixus, ne tu ibi poſt reſurrectionem iterum pecces?

THEODOR. ANTIOCH.

Peccabantne igitur illic, qui vita prius abierunt, quàm in mundum CHRISTVS veniret? Et ſi forte non baptizemur, peccabimus ibi adhuc [tuo iudicio] & nos, & infantes? Quid? Infideles omnes, rurſumne futuro ſæculo, & furabuntur, & fornicabuntur, impiéque agent, ac latrocinabuntur, omnémque adeò ſui deſiderij nequitiam adimplebunt? Non enim iuſtas ſatis vel eorum, quæ hîc commiſerunt, quantumuis grauiſſimas pœnas, reperias. En tibi ex quibus iſtam ipſius peccatorum remiſſionem probare non poſſim, iam oſtendi.

Sed fortaſſe ne ipſe quidem volens huc deductus eſt, tantúmque vt dubios ſic quærentium nodos diſſoluat: Quare pueri ſanctiſſimis myſteriis communicant? Cur baptiſmate digni iudicantur? niſi quia & ipſi peccatis abundant, inſito iam in naturam ipſam peccato? In peccatorum enim hæc remiſſionem conferuntur. Verùm oportebat & illam dubitationem, multas alioqui habentem diſſoluendi vias, alio modo diſſoluere, abſurdíſque illis, quæ ad ipſius peccatorum remiſſionem conſequuntur, conſideratis, nihil eiuſmodi prodigioſè confingere.

Idem hic Theodorus ille eſt, qui aduerſus Eunomium libris [a] octo & viginti non ſegniter depugnauit, & ſancti Baſilij, vel ipſiuſmet potius veritatis, ſententiam confirmauit. Etenim neque voces, neque vocum compoſitio, neque dogmatum mens, neque varia illa & fuſa refutandi ratio, nec id genus alia quidpiam differunt. etſi autem dictionibus vtatur non inuſitatis, obſcurus tamen eſt. quia enim cathenatas vt plurimum adhibet periodos, & interpoſitiones crebras, per quas etiam ſenſus quàm longiſſimè à re propoſita recedit: rurſum quia nominum obliquis ac participiis redundat, & res eaſdem frequenter (neque id ſatis ornatè) reuoluit, ac repetit: quia denique repetitiones illius pluribus, quàm narrationes ipſæ (quod omnino ſine methodo fit) circumſtantiis refertæ ſunt, ſimilibúſque ex cauſis non parum obſcuritatis ſcriptis ſuis aſpergit. Apparet autem ſtudioſius verſatum fuiſſe in ſacra noſtra diuina ſcriptura, etſi in pleriſque à veritate aberret.

a Sup. Cod. IV. XXV. duntaxat referuntur.

ἡμάρτανον δὲ ἄρα ἐκεῖθεν οἱ προκαταλύσαντες τὸν βίον, πρὶν ἢ Χριστὸς ἐπιδημήσῃ; ἂν δὲ μὴ βαπτιζόμεθα, ἁμαρτίας ἔτι διαπραξόμεθά σοι ἐκεῖ καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη; τί δ' οἱ ἄπιστοι πάντες πάλιν κἂν τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ κλέψουσι, καὶ πορνεύσουσι, καὶ δυσσεβήσουσι, καὶ λῃστεύσουσι, καὶ πᾶσαν αὐτῶν μοχθηρὰν ἐπιθυμίαν πληρώσουσιν; οὐ γὰρ δικαίας γε αὐτοῖς τῶν ἐνταῦθα πεπλημμελημένων καὶ βαρυτάτας ἐξεῦρες τὰς τιμωρίας. ἀλλ' * ἑξῆς μοι οὐκ ἐγχειρητέον αὐτοῦ τὴν τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσιν ἐνεδειξάμην. τάχα δ' οὐδ' αὐτὸς ἑκὼν ἐπὶ τοῦτο ἦλθεν: ἀλλ' ἵνα λύσῃ τὴν ἀπορίαν τῶν λεγόντων, διὰ τί τὰ βρέφη κοινωνεῖ τῶν ἀχράντων μυστηρίων; διὰ τί τοῦ βαπτίσματος ἀξιοῦται; εἰ μὴ καὶ αὐτὰ γέμει ἁμαρτιῶν, ἐν τῇ φύσει τῆς ἁμαρτίας κατεσπαρμένης. καὶ γὰρ καὶ εἰς ἄφεσιν ταῦτα δίδοται ἁμαρτιῶν. ἀλλ' ἐχρῆν καὶ τὴν ἀπορίαν, πολλὰς ἔχουσαν λύσεων ἀφορμὰς, ἑτέρωθεν ἐπιλύσασθαι, καὶ τὰ ἑπόμενα τῇ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ἄτοπα ἐπισκοπήσαντα, μηδὲν τερατεύσασθαι τοιοῦτον. ἔστι μὲν οὗτος ὁ Θεόδωρος, ὁ καὶ κατ' Εὐνομίου ἐν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ λόγοις οὐκ ἀργῶς ἀγωνισάμενος. καὶ τὴν Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου, μᾶλλον δὲ τῆς ἀληθείας, κρατύνων δόξαν. ἥ τε γὰρ λέξις, καὶ τῶν λέξεων ἡ συνθήκη, καὶ ὁ νοῦς τῶν δογμάτων, καὶ τὸ πολύχουν τῆς ἀνατροπῆς, καὶ τἄλλα κατ' οὐδὲν διαλλάσσει: ἀσαφὴς δέ ἐστι, καίτοι λέξει οὐ ξενιζούσῃ χρώμενος. ἀλλὰ τὸ κοινοτενέσι χρῆσθαι ἐν τοῖς ἐπὶ πλεῖστον περιόδοις, καὶ παρεμβολαῖς ἀλλεπαλλήλοις, δι' ὧν καὶ εἰς μήκιστον ὁ νοῦς ἀποτείνεται τῶν προκειμένων, ταῖς τε τῶν ὀνομάτων πλαγίαις, καὶ ταῖς μετοχικαῖς λέξεσι πλεονάζειν· τὰ αὐτά τε πολλάκις, καὶ οὐδὲ σὺν κόσμῳ ἐπανακυκλεῖν, καὶ τὰς ἐπαναλήψεις πλέον τῶν διηγήσεων (ὅπερ ἀμέθοδον παντελῶς) τῶν περιστάσεσι μεμεστῶσθαι, καὶ τοῖς τοιούτοις: οὐκ ὀλίγον ζόφον τῶν αὐτοῦ γραμμάτων κατασκευάζει. ἔοικε δὲ φιλοπονώτερον περὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ θείαν γραφὴν διατεθῆναι, εἰ καὶ ἐν πολλοῖς παρασύρεται τῆς ἀληθείας.

* ἑξῆς μοι.

Theodori Antiocheni contra Eunomium libri.

CLXXIIX.

DIOSCORIDIS *De materia medica libri VII.*

ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ ΠΕΡΙ ΥΛΗΣ λόγοι ζ'.

LEGIMVS Dioscoridis de *materia* [a] [*medica*] volumen ſeptem diſtinctum libris. Quorum in prioribus quinque agit de herbis, ſtirpibus, aromatibus, confectionéque olei & vnguenti. Item de animantibus, & de partium illorum vtilitate. De arboribus quoque, & ſuccis, ac lachrymis. Præterea de melle, & lacte, atque adipe: déque iis, quæ frumentacea & oleracea vocantur. Adhęc de radicibus, plantis, arbuſtis, herbis, & quæcumque ex his vel liquorem vel fructum ad medicam facultatem vtilem habent. Quin & de vini generibus, ac de metallicis quæ nominantur, abundè tractat & plurimorum, de quibus dicere inſtituerat, figuram, naturam, ortus locum, quo inveſtigata citius cognoſcantur, accuratè deſcribit. Parcius dumtaxat vſum rei cuiuſque, minúſque accuratè hiſtoriam adſcribit. Vinorum item varium in his prodit apparatum.

a Vt libri editi repræſentant.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Διοσκορίδου περὶ ὕλης βιβλίον, ἑπτὰ λόγοις διῃρημένον. ἐν μὲν οὖν τοῖς πέντε περί τε βοτανῶν καὶ φυτῶν διαλαμβάνει, ἀρωμάτων τε, καὶ σκευασίας ἐλαίων καὶ μύρων, καὶ δὴ καὶ ζώων, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων ὠφελείας, ἀλλὰ καὶ δένδρων, καὶ ὀπῶν, καὶ δακρύων, ἔτι δὲ μέλιτος καὶ γάλακτος καὶ στέατος, καὶ τῶν καλουμένων σιτηρῶν καὶ λαχανικῶν, ῥιζῶν τε καὶ φυτῶν, καὶ θάμνων, καὶ βοτανῶν. ὅσα τε αὐτῶν τὸ χύλισμα εἰς ἰατρικὴν χρείαν συντελοῦν ἔχει ἢ τὸν καρπόν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ οἴνων, καὶ τῶν καλουμένων μεταλλικῶν, ἐφ' ἱκανὸν διαλαμβάνει, καὶ τῶν γε πλείστων, ὧν προύθετο λέγειν εἶδος τε καὶ φύσιν, καὶ τόπον γενέσεως, ἐς τὸ ἀκριβὲς πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ ζητουμένου ἀναγράφει. ἐπ' ἔλαττον δὲ, τὴν χρείαν μόνην, ἢ οὐκ ἀκριβῆ τὴν ἱστορίαν ὑπογράφει· οἴνων δὲ διαφόρους παραδίδωσιν ἐν τούτοις διασκευασίας.

pon Dioſcori

X ἐν μὲν

ἐν μὲν τοι τῷ ἕκτῳ, περὶ φαρμάκων διέξεισιν, ὅσα τέ ἐστι τῶν δηλητηρίων, καὶ ὅσα τῶν ἀλεξικάκων. ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ καὶ τῆς ὅλης προθέσεως τελευταίῳ, περὶ τῶν ἰοβόλων ζώων τὴν ἱστορίαν ποιεῖται, οἷς τε οἱ περιπεπτωκότες τινὶ τούτων τὴν δυνατὴν παραμυθίαν, ἢ καὶ τελείαν εὑρήσουσι θεραπείαν. ὁ μὲν οὖν σύμπας τοῦ βιβλίου σκοπὸς οὗτος. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον οὐ πρὸς ἰατρικὴν* φιλοσοφίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐμφιλόσοφον καὶ φυσικὴν θεωρίαν. καὶ ὅσοι δὲ μετ' αὐτὸν περὶ ἁπλῶν φαρμάκων ἔδοξαν γράφειν, οἱ μὲν μετέγραψαν μόνον τὸ βιβλίον: οἱ δὲ οὐδὲ κἂν* τῇ γραφῇ διασῶσαι τὸ ἀκριβὲς* πεφρονήκασιν, ἀλλὰ κατέτεμον τὸ ὁλόκληρον τῆς περὶ ἑκάστου διδασκαλίας· χωρὶς μὲν εἶδος καὶ φύσιν καὶ γένεσιν τῶν ἁπλῶν συναγείροντες, χωρὶς δὲ καὶ μεμερισμένως τὴν χρείαν καὶ ὠφέλειαν διαγράφοντες. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Παῦλος, καὶ Αέτιος, καὶ οἱ τοιοῦτοι, οὐδὲ τοῦ εἴδους λόγον ἔθεντο, μόνην δὲ τὴν χρείαν ἀκρωτηριάσαντες, τοῖς ἰδίοις συντάγμασιν ἐνατέθεντο: εἰ καὶ Παύλῳ οὐ μόνον οὐδὲν, ὧν Διοσκορίδης εἶπε, τῆς χρείας παρεῖται. ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκεῖνος οὐκ ἐμνήσθη, οὐκ* ὀλίγων ἡ χρεία καὶ τὸ ὠφέλιμον* συνηθροῖσθαι. Αέτιος δὲ μετὰ τοῦ μηδὲν προσθεῖναι, καὶ πολλὰ ὧν Διοσκορίδης ἔγραψεν, οὐκ οἶδα ἀνθ' ὅτου παρῆλθεν. ἀλλ' οὐδ' ὁ τούτων δοκῶν εἶναι πλατυντικώτερος Ὀρειβάσιος, ἅπαντα, ὅσων μνήμην ἔχει Διοσκορίδης, ἐν ταῖς ἰδίαις συναγωγαῖς ἀνεγράψατο: ἀλλὰ καὶ τὴν χρείαν τοῦ εἴδους καὶ τῆς φύσεως ἔτεμεν. καὶ Γαληνὸς μετὰ τοῦ πλεῖστα τῶν βοτανῶν παραλιπεῖν, μόνην τὴν δύναμιν, ἢ τοι τὴν χρῆσιν καὶ ὧν ἐμνημόνευσεν, ἔγραφε ψυχρὰν αἰτίαν τοῦ παραλιπεῖν, εἶδός τε καὶ φύσιν αὐτῶν ἀποδεδωκώς· καί τοι περὶ τῶν μεταλλικῶν διαλαμβάνων, καὶ περιεργότερον ἢ κατὰ Διοσκορίδην διέλαβεν, οὐκ ἐλαχίστῳ μέρει, οὐδὲ τοῦ χρησίμου ἐν τούτοις τὸν ἄνδρα παραδεδοκιμασμένος. οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ, ἐφ' ὅσον περὶ τῶν βοτανῶν, λόγῳ ὁρᾶται τούτου ἀπολειπόμενος. ὥστε, ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι, εἰς ἐπίγνωσιν εἴδους τε καὶ φύσεως καὶ γενέσεως, οὐκ ἄν τις χρειωδεστέρου, ἢ Διοσκουρίδου τύχοι. ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ Γαληνὸς ἐπιμαρτύρεται, ἀναζαρβεύς. ἐγὼ δὲ ἐνέτυχόν ποτε, οἳ * Πεδάνιον ἅμα καὶ ἀναβαρζέα ταῖς ἐπιγραφαῖς ἐπεκάλουν. πολλῶν δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν συγγεγραφότων, ἀκριβέστερος ἁπάντων καὶ χρειωδέστερος πείρᾳ γνώσκεται.

* φιλοσοφίαν.
* τῇ μεταγραφῇ.
* πεφροντίκασι.
Alexand. Trallianus.
Paul. Ægin.
Aetius.
* ὀλίγη.
* συνήθροισαι.
Oribaſius.
Galenus.
* ἴσ. Πεδάνιον τὸν Ἀναζαρβέα.

Sexto autem libro de iis medicamentis diſſerit, quæ aut noxia ſunt, aut ſalutaria. Septimo denique & [a] huius operis vltimo, venenatorum animantium hiſtoriam ſcribit, ac per quænam qui in horum aliquod inciderint, aut perfectam medicinam, aut quidquid ſaltem ſolatij adferri poſſit, reperiant. Atque hic operi huic ſcopus præfigitur. quod vtiliſſimum ſanè eſt, non medicæ tantùm facultati deditis, verum etiam philoſophicæ ac phyſicæ ſpeculationi intentis.

Iam quotquot poſt illum de ſimplicibus medicamentis ſcripſiſſe viſi ſunt, alij librum hunc dumtaxat tranſcripſerunt, aliis ne in ipſa quidem ſua ſcriptione accuratio curæ fuit; ſed vniuerſam de ſingulis doctrinam diſcerpſerunt, dum formam, naturam, & ortum ſimplicium ſeorſim colligunt, ſeorſimque rurſum ac diuiſim vſum, & vtilitatem perſcribunt. [b] Alexander verò, [c] Paulus, Aëtius, ſimiléſque ne formæ quidem rationem habuerunt: ſed ſolius vſus ſumma dumtaxat veluti capita libantes, ſuis ea ſcriptis inſeruerunt. Quanquam Paulus non ſolum eorum, quæ Dioſcorides tradidit, vſum minimè omiſit, ſed & multorum, quorum ille non meminit, vſum, vtilitatémque accumulat. Aëtius verò præterquam quod nihil ipſe addat, multa inſuper, quæ Dioſcorides ſcripſerat, neſcio quo conſilio prætermiſit. At neque Oribaſius, qui his omnibus vberior eſſe videatur, omnia quorum Dioſcorides meminit, in ſua retulit collectanea; ſed vſum à forma naturáque diſiunxit. Galenus item cum herbarum multa genera omiſerit, facultatem dumtaxat, aut vſum earum, quarum quidem meminit, deſcripſit, frigida ſanè cauſa, cur harum & figuram, & naturam prætermiſerit, allata. Etſi de metallicis curioſius ſanè quam Dioſcorides egit, non minima ex parte, & quidem vtili, virum illum ſuperans, non adeo tamen, quantum herbarum ab illo cauſa vinci viciſſim videtur.

Quamobrem mea quidem ſententia, ad figuræ, naturæ, atque ortus intelligentiam, Dioſcoride nemo facile vtilior inueniatur.

Scriptor hic, vt & [d] Galenus teſtificatur, Anazarbenſis eſt. Incidi tamen aliquando in eos libros, qui [e] Pedacij ſimul, & Anazarbei nomen in titulo præferrent. Omnibus autem, qui ante illum multi ea de re ſcripſerunt, accuratione atque vtilitate antecellere videri [f] ſtudet.

DIOSCOR.
a Ipſe Dioſcorides libri VI. proœmio ſextum ipſum diſertè ſtatuit τῆς ὅλης πραγματείας τελευταῖον. Septimum autẽ hunc in duos modo diſtractum libros in vulgatis exemplaribus videmus.
b Aphrodiſienſis.
c Æginetæ.
d Libr. VI. ſimpl. medicam. Proœmio.
e Quo modo in vulgatis hodie legimus Πεδακίου Διοσκορίδου Ἀναζαρβέως περὶ ὕλης ἰατρικῆς.
f Libri primi Proœmio.

CLXXIX.

ΑΓΑΠΙΟΥ ΛΟΓΟΙ γʹ καὶ κʹ.

AGAPII libri XXIII.

ροθʹ.
Ἀγαπίου libri.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μισοθέου καὶ δυσσεβοῦς Ἀγαπίου βιβλίον, λογύδρια περιέχον τρία καὶ εἴκοσι, καὶ ἕτερα κεφάλαια δῆθεν δύο καὶ ἑκατόν. ἐν οἷς ἅπασι δείκνυσι μὲν ἑαυτὸν ὑποκρινόμενον ὄνομα τὸ χριστιανῶν, οὐδεὶς δ' οὕτω δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐλέγχεται μισόχριστος ὤν. προσφωνεῖ δὲ ταῦτα Οὐρανίᾳ τινὶ τοὔνομα γυναικὶ, συμφιλόσοφον ἀποσεμνύνων αὐτήν. πάντα γοῦν τἀναντία δογματίζων καὶ κηρύττων χριστιανοῖς

LEGI AGAPII, odio digni atque impij hominis, *Opus trium & viginti libellorum*, & alia præterea *Capita duo ſupra centum*. Quibus omnibus ſatis oſtendit, falſo eum ſibi Chriſtiani nomen vindicare, cum tantus nemo omnium CHRISTI oſor, quantus Agapius vel ex his ipſis libellis, deprehendatur: quod Vraniæ cuidam fœminæ ſectæ ſuæ ſtudiique ſociæ, vti iactat, inſcribit. Cum igitur nullum dogma introducat atque confirmet, quod nõ Chriſtianæ doctrinæ aduerſetur,

AGAPIVS.

Principium quoddam malum per ſe ſubſiſtens, ab æterno eſſe Deo oppoſitum vult, quod interdum *Naturam*, *Materiam* nonnunquam, alias etiam *Sathanam*, *Diabolum mundi Principem*, *ſeculi huius Deum*, aliiſque ſexcentis appellat nominibus. Tradit adhæc, neceſſario, atque inuitos peccare homines: Et corpus deterioris eſſe partis, diuinæ verò auræ particulam eſſe animam, atque (ô ingentem amentiam) eiuſdem cum Deo naturæ. Vetus dein Teſtamentum irridet, ac Moyſen ipſum cum Prophetis; quin & Domini præcurſorem miſerrimus ille ſubſannat. Hos autem ipſos, & veteris Teſtamenti dicta factaque omnia, (ô impietatem ſummam) malo illi, & cum Deo pugnanti Principio adſcribit. Paradiſi quoque arborem illam CHRISTVM eſſe fabulatur, quem etſi ore quidem venerari ſe fingit, factis tamen ipſis & opinionibus, quantum exprimi verbis haud poteſt, blaſphemat. Trinitatem inſuper conſubſtantialem fateri ſe dicere audet execrandus ille, ſed hoc impiè ac malitioſè, tantúmque vt pietatis hiſce vocabulis decipiat, ſimplicius ac minus circumſpectè ad eum accedentes, vtque peſtilente dogmatis veneno, hac quaſi dulcedine quadam temperata, atque commiſta, huius illos noxæ confeſtim adimpleat. Sic & corpus ſe CHRISTI honorare ac prædicare ait, & CHRISTVM Cruci affixum, immo ipſam crucem, baptiſmum, ſepulturam, atque reſurrectionem eius, mortuorúmque adeo omnium reſurrectionem ac iudicium; &, vt ſemel dicam, omnia ferè pietatis ac Chriſtianæ religionis vocabula ad alios, vel abſurdos atque abominandos, vel alienos ac ſtultos, vel ineptos & incongruos ſenſus transferens atque traducens, ſuam ita nititur confirmare impietatem. Tantam verò dolo miſtam impietatem meditatus eſt, vt cum intolerabile odium, bellúmque implacabile, cooperante illi diabolo, cum ſemper Virgine MARIA, ac matre CHRISTI Dei noſtri gerat; MARIÆ tamen nomen per ſimulationem vſurpare, eámque matrem CHRISTI mendaciter appellare, nec Dei, nec vllius omnino pudoris metu vereatur. Quamobrem & venerandam ſalutiferámque CHRISTI Crucem mille conuiciis lacerans, atque ad Iudæos propulſandos telum per blaſphemiam appellans, dicere nihilominus impudenter audet, honore dignam ſe, ac veneratione CHRISTI Dei crucem ducere, aliis nimirum appellationibus res peruerſè enuncians. Sic & corpus, & ſanguinem CHRISTI fabulatur, non illud, quod Chriſtiani agnoſcimus, ſed quod rabida ipſius ac furioſa mens confinxit: Voces quidem piorum admittendo, res verò ipſas allatrando. De ſole præterea, & luna ſine pudore veluti de Diis diſſerit, eiuſdémque cum Deo eſſe naturæ prædicat: neque ſenſu horum lucem percipi, ſed ſola mente poſſe intelligi, mentitur homo ſenſu carens communi. Hinc & incorporea, formæque ac coloris expertia hymnis celebrans, cultum illis maieſtatémque attribuit. Abſtinentiam verò à carnibus, atque à re vxoria, tanquam à rebus deteſtandis, maximè ipſe deteſtandus, ſimulat. Vinum quoque velut ebrietatis cauſam auerſatur, non conſiderans vino id vitium minime, ſed immoderato indecentíque vſui tribuendũ, vt & ciborũ omniũ, imo & ipſius aquæ immodicus vſus nocet.

ἀρχὴν πονηρὰν αὐθυπόστατον ἀντανίστησιν ἐξ ἀϊδίου τῷ θεῷ, ἣν ποτὲ μὲν φύσιν, ἄλλοτε δ' ὕλην, καὶ ἄλλοτε [δὲ] σατανᾶν καὶ διάβολον καὶ ἄρχοντα τοῦ κόσμου, καὶ θεὸν τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ *μυρίοις ἄλλοις ἀποκαλεῖ. ἀνάγκῃ τε καὶ ἄκοντας τοὺς ἀνθρώπους πταίειν διατείνεται. καὶ τὸ σῶμα τῆς φαύλης μοίρας εἶναι. τῆς θείας δὲ τὴν ψυχὴν, καὶ ὁμοούσιον (φεῦ τῆς μανίας) τῷ θεῷ. τὴν δὲ παλαιὰν γραφὴν κωμῳδεῖ, Μωσέα τε αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας, καὶ δὴ καὶ τὸν πρόδρομον ὁ ἐπισφαλὴς ἐκεῖνος... θλιος δυσφημῶν. ἀνάπτει τε τούτους, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ λελεγμένα τε καὶ πεπραγμένα (ὢ τῆς ἀθεότητος) τῇ χείρονι καὶ ἀντικειμένῃ τῷ θεῷ ἀρχῇ. καὶ τὸ ἐν παραδείσῳ φυτὸν, τὸν Χριστὸν εἶναι τερατολογεῖ: ὃν καὶ χείλεσι μὲν τιμᾶν ὁμολογεῖ, ἔργοις δὲ καὶ δόξαις, οὐδ' ἔστι λόγοις παραστῆσαι, ὅσον βλασφημεῖ. καὶ τριάδα δὲ ὁμοούσιον ὁ κατάρατος λέγει μὲν ὁμολογεῖν, ἀλλὰ δυσσεβῶς καὶ κακούργως· ἵνα μόνον κλέψῃ τῆς εὐσεβείας τοῖς ῥήμασι τοὺς ἁπλουστέρους αὐτῷ ἢ ἀμαθεστέρους προσιόντας, καὶ τὸν ὀλέθριον τοῦ δόγματος ἰὸν τούτοις οἷον γλυκάνας καὶ κερασάμενος, ἀθρόον τῆς αὐτοῦ πληρώσῃ λύμης. οὕτω δὴ καὶ σῶμα λέγει τιμᾶν καὶ κηρύττειν Χριστοῦ, καὶ Χριστὸν ἐσταυρωμένον, καὶ σταυρὸν καὶ βάπτισμα, καὶ ταφὴν Χριστοῦ, καὶ ἀνάστασιν, καὶ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν· καὶ ἁπλῶς σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς εὐσεβείας καὶ παρὰ χριστιανοῖς ὀνόματα, ἐπ' ἄλλας ἢ ἐκτόποις καὶ βδελυκτοῖς, ἢ ἀλλοκότοις καὶ μωραῖς, ἢ ἀναρμόστοις καὶ ἀνακολούθοις ἐννοίαις, μεταφέρων καὶ περιτιθεὶς, οὕτω τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν πειρᾶται κρατύνειν. καὶ τοσοῦτον αὐτῷ τὸ ἄθεον μετὰ τοῦ δολίου μεμελέτηται, ὥστε μῖσος ἄσχετον καὶ πόλεμον ἄσπονδον ἔχοντι κατὰ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ μητρὸς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, συνεργοῦντος αὐτῷ τοῦ διαβόλου: ὅμως συμπλάττεται αὐτῷ καὶ Μαρίας ὄνομα· καὶ μητέρα Χριστοῦ τερατολογεῖν αὐτοῦ, οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ, οὐδέ τις ὅλως αἰσχύνη. διὸ καὶ τὸν τίμιον καὶ *σωτήριον τοῦ Χριστοῦ σταυρὸν, μυρίαις ὕβρεσι βάλλων, καὶ ἀμυντήριον Ἰουδαίων δυσφημῶν, ὅμως ἀναισχυντεῖ, λέγων τιμῆς ἀξιοῦν καὶ σεβασμιότητος τὸν σταυρὸν τοῦ θεοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ πράγματα ἑτέροις ὀνόμασι κακούργως ὑποδηλῶν. οὕτω καὶ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, οὐχ ὃ ἴσμεν χριστιανοὶ, ἀλλ' ὃ ἡ λυσσώδης αὐτοῦ καὶ μανικὴ διάνοια ἀνεπλάσατο, μυθολογεῖ· τὰς μὲν τῶν εὐσεβῶν λέξεις συνομολογῶν, κατὰ δὲ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑλακτῶν. Ἥλιον δὲ καὶ Σελήνην, ἀναισχύντως θεολογεῖ, καὶ ὁμοούσια κηρύττει θεῷ. οὐκ αἰσθητὸν αὐτῶν τὸ φῶς, ἀλλὰ νοητὸν ὁ ἀναίσθητος τερατευόμενος. διὸ καὶ ἀσώματα, καὶ ἀσχημάτιστα, καὶ ἀχρωμάτιστα αὐτὰ ἐξυμνῶν, τὸ σέβας αὐτοῖς ἀνάπτει. νηστείαν δὲ κρεῶν, καὶ γάμων ἀποχὴν ὡς βδελυρῶν, ὁ βδελυρώτατος ὑποκρίνεται. καὶ τὸν οἶνον οἷα δὴ μεθυστικὸν ἀποστρέφεται· οὐ συνορῶν, ὡς οὐχ ὁ οἶνός ἐστι μεθυστικὸς, ἀλλ' ἡ ἄμετρος καὶ παρὰ τὸ πρέπον χρῆσις· ὥσπερ καὶ τροφῆς ἁπάσης, καὶ ὕδατος ἡ παρὰ τὸ μέτρον χρῆσις βλαβερόν.

θεολογεῖ

* al. μυρίοις ἄλλοις.

* ζ κυ

θεολογεῖ δὲ ὁ δύστηνος καὶ τὸν ἀέρα, κίονα αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον ἐξυμνῶν. τὸ πῦρ δὲ μυσάττεται καὶ τὴν γῆν, εἰς τὴν χείρονα μοῖραν συντάττων αὐτά, καὶ ἄλλους λήρους καὶ φλυάρους πολλούς, ἔκ τε τῆς ἑλληνικῆς ἐρανισάμενος δεισιδαιμονίας, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας ἀναπλασάμενος τερατείας, φορυτὸν κακῶν, καὶ ἀσεβείας ἔσχατον τὸ οἰκεῖον παρίστησι δόγμα. ἀποσπαράσσων δὲ ῥητά τινα τοῦ θείου εὐαγγελίου, καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ θείου Παύλου, πειρᾶται στρεβλοῦν αὐτά, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν δυσσέβειαν ἕλκειν. καὶ ταῖς λεγομέναις δὲ πράξεσι τῶν δώδεκα ἀποστόλων, καὶ μάλιστα Ἀνδρέου, οὐ μόνον οὐ συντίθεται, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ἔχει τὸ φρόνημα ἠρτημένον. κρατύνει δὲ καὶ τὰς μετεμψυχώσεις, τοὺς μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἐληλακότας, εἰς θεὸν ἀναλύων· τοὺς δ᾽ εἰς ἄκρον κακίας, πυρὶ διδοὺς καὶ σκότῳ· τοὺς δὲ μέσως πως πολιτευσαμένους, πάλιν εἰς σώματα κατάγων. κέχρηται δὲ μάρτυσιν ἀπηρυθριασμένως καὶ τοῖς τὴν ἑλληνικὴν θρησκείαν ἠγαπηκόσι, μάλιστα δὲ Πλάτωνι, πρὸς σύστασιν τῆς ἰδίας θεομαχίας, θείους αὐτοὺς καὶ ἱεροὺς, ὥσπερ καὶ τὸν παρ᾽ αὐτῷ Χριστὸν καὶ σωτῆρα, ἀποκαλῶν. καὶ ἄλλα δὲ πολλῆς ἀνοίας καὶ δόλου καὶ ἀθεότητος ἔμπλεα. μάχεσθαι δὲ δοκεῖ πρὸς τὴν Εὐνομίου κακοδοξίαν, αὐτὸς, οὐδ᾽ ἔστιν εἰπεῖν, ὅσον ἐκείνου ἀθεώτερον βλασφημῶν. Ἔστι δὲ τὴν λέξιν καὶ φράσιν ἐνιαχοῦ μὲν οὐκ ἀδόκιμος, καὶ μάλιστα ἔκφρασίν τινος εἴπου μελετῴη. ἐν δέ τισιν εὐτελὴς, καὶ οὐδὲν διενηνοχὼς τῶν ἐκ τριόδου. μετεῖχε δὲ φιλοσόφων τινῶν ὁ ἄθλιος μαθημάτων, οὐδ᾽ ἐκείνοις τὸ ἀνόθευτον καὶ γνήσιον διασώζων, ἀλλὰ πάντα κινῶν, καὶ συμφύρων. καὶ κακουργῆσαι μὲν τἀληθὲς καὶ εὐθὺ, οὐ πόῤῥω τοῦ δραστηρίου καὶ δεινότητος, ἐξευρεῖν δὲ καὶ κατανοῆσαι, παντελῶς εὐήθης καὶ ἠλίθιος. χρησιμεύει δὲ τὸ ἀθεώτατον αὐτοῦ καὶ ἀχρηστότατον σύνταγμα εἰς ἔλεγχον μόνον καὶ αἰσχύνην τῶν τῇ δυσσεβεστάτῃ καὶ ἀθέῳ δόξῃ τῶν μανιχαίων καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ προσανακειμένων.

AGAPIVS.

De aëre item infelix ille tanquam de Deo quopiam diſputat, vt columnam eum, & hominem hymnis celebrans. Ignem tamen aſpernatur, terrámque, & peiori hæc parte collocat. Sic aliis quoque deliramentis nugiſque multis, cum è Græcorum ſuperſtitione emendicatis, tum prodigioſè è ſuo confictis cerebro, malorum colluuiem, atque impietatis apicem, ſuam ſtabilit ſectam. Diuellit & dicta quædam à ſacro Euangelio, epiſtoliſque B. Pauli, quæ & ipſa detorquere molitur, atque ad ſuum trahere impium dogma.

Actis item illis, quæ duodecim Apoſtolorum vocantur, & Andreæ maximè, non ſolum aſſentitur, ſed etiam inde ſuperbia extollitur. Probat inſuper animarum migrationes: alios quidem, qui ad ſummum virtutis culmen peruenerunt, in Deum reſoluendo: alios vero, qui ſummum improbitatis attigerunt, igni tradendo ac tenebris; alios denique, qui medio quodam modo vitam inſtituerunt, in corpora iterum reuocando. Teſtibus præterea ſine verecundia, etiam iis ad ſuam ſtabiliendam impietatem vtitur, qui Gentium religionem fuerunt amplexi, maximéque Platone, diuinos illos ac ſacros (quibus æquè nominibus CHRISTVM Seruatorem afficit) appellans. Alia quoque adfert ingentis amentiæ, fraudis, atque impietatis pleniſſima. In Eunomij item errorem inuehi videtur, cum ipſe, quantum vix credi poteſt, impiè magis quam ille blaſphemet.

Dictio eius & phraſis interdum quidem non contemnenda, præſertim ſi quid aut deſcribere, aut explicare ſatagit; in quibuſdam rurſus vilis, nihilque à triuialibus differens. Attingit & Philoſophica quædam dogmata miſer ille, in quibus tamen germanum nihil aut genuinum retinet, ſed omnia miſcet, atque confundit. Ad deprauandum etenim verum rectúmque non parum in agendo ſtrenuus, vel in dicendo ſolers, ad inueniendum atque excogitandum ſimplex omnino ac ſtolidus deprehenditur. Prodeſt autem impium illius, atque ineptiſſimum Opus, ad reprehendendum dumtaxat, pudorémq; incutiendum, cum Manichæorum impiiſſimam doctrinam, tum hunc ipſum ſectantibus.

Act. Andreæ. — *a De quibus ediſſere D. Baron. To. I. ad annũ Chriſti 44.*

ΙΟΑΝΝΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΦΙ-λαδελφέως τοῦ Λυδοῦ, πραγματεῖαι γ´.

ρπ´. Ioan. Laurentij Philadelp. Lydi tractatus III.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἰωάννου Λαυρεντίου φιλαδελφέως τοῦ λυδοῦ, πραγματεῖαι τρεῖς· περὶ διοσημειῶν, περὶ μηνῶν, περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν. ἀλλ᾽ ἡ μὲν περὶ διοσημειῶν, ὅσα γε κατ᾽ ἐμὴν κρίσιν καὶ πεῖραν, οὐδὲν ἢ ἐπ᾽ ὀλίγον διενήνοχε μύθων. ἡ δὲ περὶ μηνῶν: εἰ καὶ πολὺ τὸ ἄχρηστον ἔχει, ἀλλ᾽ οὖν πρὸς τὴν τῆς ἀρχαιότητος μάθησιν ἐπίχαρί τε καὶ λίαν χρειῶδες. ἡ δὲ περὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα μάλιστα φιλοτιμουμένοις, οὐκ ἄκομψον παρέχεται τὴν ἱστορίαν. κέχρηται δ᾽ οὗτος ὁ συγγραφεὺς τροπαῖς κατακόρως. καὶ πολλαχοῦ μὲν ψυχρῶς ἄγαν καὶ παραβόλως, ἔστι δ᾽ ἔνθα οἰκείως καὶ ἐπαφροδίτως· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ, πολλὴν νοσεῖ τὴν ἀνωμαλίαν, † ὑπερόπτης ἐν οἷς οὐ δεῖ, καὶ κατεπτηχὼς πάλιν ἐν οἷς μὴ δεῖ· κόλαξ τε τῶν περιόντων ἀπροφάσιστος.

ὑψιρίπτης.

CLXXX.

IOANNIS LAVRENTII *Philadelphenſis Lydi Tractatus tres.*

LEGI IOANNIS LAVRENTII *Philadelphenſis Lydi Tractatus tres: De Prodigiis, de Menſibus, & de Politicis Magiſtratibus.* At ille de Prodigiis, mea quidem ſententia, atque iudicio, parum aut nihil à fabulis differt. Alter verò de Menſibus, etſi inutilia multa continet, ad antiquitatis tamen gratam atque iucundam cognitionem vehementer prodeſſe poteſt. Denique de Magiſtratibus politicis liber, iis potiſſimum, qui eiuſmodi ambiunt, non inelegantem adfert hiſtoriam.

Vtitur autem hic ſcriptor verborum immutationibus ad ſatietatem, & plerumque frigidè nimis atque audacter, etſi interdum quoque propriè ac venuſte. In aliis item inæqualitate laborat, dum faſtuoſum agit, vbi nõ oportet; & contra abiectus eſt, vbi & hoc minimè decet. Adulator adhęc ſuperſtitũ inexcuſabilis,

IO. LAVR. in mortuorum vero & à quibus vindictã non timeret, reprehenſiones, immodicè effuſus. Dictione præterea vtitur interdum quidem ſelecta, atque Atticorum more ſublimi: & eſt rurſum, vbi ea repat humi, atque neglecta ſit, nihilque ſupra triuialem adferat. Verum in libris de Prodigiis ac Menſibus nemo fortaſſis idcirco ipſum admodum reprehenderit: quando tamen de Politicis agens Magiſtratibus, &c. hiſtoricas referens narrationes, aut aliquos laudandos ſuſcipiens, eandem retinet dicendi inæquabilitatem, cum in dictionibus atque ſenſibus, tum in compoſitione ſcriptorum, nullam ego veniam deinceps eiuſmodi vitia mereri video.

Militauit hic vir ſub præfectis annum agens vigeſimum primum. Ætatis verò quadrageſimo cauſas egit, deinde & [a] Matricularius fuit, poſt quæ tempora & Tractatus illos ſe conſcripſiſſe refert, Imperatoris iudicio palatio dignum eſſe habitum. De tempore quo vixit: Anaſtaſij imperium attigit, & Iuſtini tranſegit, gubernantis inſuper poſt illum Iuſtiniani emetiens. Religione vero ſuperſtitioſior videtur. Gentilium enim ſectam colit ſimul, & fidem noſtram, ſic tamen, vt lector non facilè colligat, vtrum ſic verè ſentiat, an potius veluti in ſcena ludat.

a *Fiſci, fori, an militiæ tabulis hic præfuit? Indices enim & catalogos iuriſperiti matrices ac per diminutionem matriculas appellare ſoliti.*

καὶ τῶν ἀποιχομένων, καὶ παρ' ὧν οὐ νομίζει δίκην ὕβρεως πράττεσθαι, εἰς τὸ φορτικώτατον τοὺς μώμους καταχέων. καὶ λέξει μέν ἐστιν οὗ κέχρηται λογάδι τε καὶ εἰς τὸ ἠττικισμένον ἀνηγμένῃ, ἔστι δ' ὅπου χαμαιπετεῖ τε καὶ παρεωραμένῃ, καὶ μηδὲν ἐχούσῃ τῆς ἐκ τριόδου πλέον. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ περὶ διοσημειῶν καὶ περὶ μηνῶν συγγραφῇ, τούτου γε ἕνεκα, οὐ μάλιστα αὐτίς ἴσως αὐτὸν νεμεσήσῃ. ὅτε δὲ καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ἀναγράφων, καὶ δὴ καὶ ἱστορικοὺς διεξιὼν λόγους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐνίων ἐγκώμια καθιεὶς ἑαυτὸν, τῆς αὐτῆς ἐστὶ φίλος ἀνωμαλίας, περί τε τὴν λέξιν καὶ τὸν νοῦν, καὶ τὴν σύνταξιν τῶν γεγραμμένων, εἰς οὐδεμίαν λοιπὸν συγγνώμην ὁρῶ τὴν τοιαύτην πλημμέλειαν ἀναφερομένην. ἐστρατεύσατο δ' οὗτος ὁ ἀνὴρ ὑπὸ τοῖς ὑπάρχοις, ἄγων ἡλικίας κά. ἔτη δὲ μ' δικολόγος ὤν, εἶτα καὶ ματρικουλάριος· μεθ' ὃν χρόνον καὶ τὰς εἰρημένας λέγει συγγράψαι πραγματείας, καὶ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ψήφῳ βασιλέως ἀξιωθῆναι. χρόνος δὲ, καθ' ὃν οὗτος ἐβίω, Ἀναστασίου ἥπτετο τῆς βασιλείας, καὶ τὴν Ἰουστίνου ἐπέραιε, μετρῶν καὶ τοῦ μετ' ἐκεῖνον Ἰουστινιανοῦ. τὴν δὲ θρησκείαν ὁ ἀνὴρ ἔοικε δεισιδαίμων εἶναι. σέβεται μὲν τὰ ἑλλήνων καὶ θειάζει. θειάζει δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα, μὴ διδοὺς τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐκ τοῦ ῥᾴστου συμβαλεῖν, πότερον οὕτω νομίζων θειάζει, ἢ ὡς ἐπὶ σκηνῆς.

CLXXXI. DAMASCII DAMASCENI *liber, De Iſidori Philoſophi Vita.*

LECTVS eſt DAMASCIVS *Damaſcenus de Iſidori Philoſophi* [a] *Vita*. Liber eſt multorum verſuum, in [b] capita ferè ſexaginta diuiſus. Iſidori autem vitam ſcribere inſtituens, Theodoræ cuidam fœminæ opus inſcribit, Ethnicorum æquè cultum ſectanti, & Philoſophicæ doctrinæ, omniúmque ſiue ad Poeticam, ſiue ad Grammaticam facultatem ſpectantium non imperitæ, immo & ad Geometricam, atque Arithmeticam ſpeculationem euectæ; quam vna cum iunioribus ſororibus Iſidorus ipſe, atque Damaſcius variis docuerant temporibus. Filia hæc fuit Cyrinæ, atque Diogenis, Euſebij F. Flauiani Nep. qui genus duxit à Sampſigeramo, & Monimo, à quibus & Iamblichus originem repetit, viris qui primas in Idololatrica ſuperſtitione tulerunt. Igitur Damaſcius Iſidori vitam huic dedicat, cuius etiam petitio, accedentibus & aliis quibuſdam cauſis, auctorem ad ſcribendum impulit, vt teſtatum ipſe reliquit. Neque tamen Iſidori magis vitam, quam multorum aliorum, qui vel eadem cum eo, vel præcedente ætate floruerunt, vna deſcribit: actis quoque eorum, ac narrationibus cum digreſſionibus plurimis ad ſatietatem adiunctis.

Ad religionem porro quod attinet, ſummè is impius fuit, & nouis atque anilibus fabellis [c] animum ſimul ac ſermonem refertum gerens. Quare & ſãctam fidẽ noſtram, tametſi timidè, tectaq; maleuolentia, non raro tamen allatrat.

a *Excerpta inde inf. reperias cap. 242.*

b *Qua etiam diſtinctione vſus dicitur ſup. cap. 130.*

c *Quem aperuiſſe videtur quatuor illis Paradoxων libris ſup. cap. 130.*

ΔΑΜΑΣΚΙΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον.

ρπα. *Damaſcius Damaſcenus de Iſidori vita.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δαμασκίου Δαμασκηνοῦ εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον. ἔστι μὲν οὖν τὸ βιβλίον πολύστιχον, οἱονεὶ δὲ κεφαλαίοις ἑξήκοντα ἀπαρτίζεται. γράφειν δὲ τὸν Ἰσιδώρου βίον προθέμενος, Θεοδώρᾳ τινὶ τὸ σύνταγμα προσπεφώνηκεν, ἑλληνίδι μὲν καὶ αὐτῇ θρησκείαν τιμώσῃ, μαθημάτων δὲ τῶν τε κατὰ φιλοσοφίαν, καὶ ὅσα περὶ ποιητάς τε καὶ γραμματικὴν στρέφεται ἐμπειρίαν, οὐκ ἀπείρως ἐχούσῃ· ἀλλά γε καὶ πρὸς γεωμετρικήν τε καὶ ἀριθμητικὴν ἀνηγμένῃ θεωρίαν· αὐτοῦ τε Ἰσιδώρου καὶ Δαμασκίου τὴν διδασκαλίαν αὐτῇ τε καὶ ταῖς νεωτέραις ἀδελφαῖς κατὰ διαφόρους χρόνους πεποιημένων. αὕτη θυγάτηρ ἐγεγόνει Κυρίνας. καὶ Διογένους τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Φλαβιανοῦ, ὃς εἷλκε τὸ γένος ἀπὸ Σαμψιγεράμου τε καὶ * Μονίμου, εἰς οὓς ἀνάγεται καὶ Ἰάμβλιχος, ἄνδρας τὰ πρῶτα τῆς εἰδωλολατρούσης ἀσεβείας ἀπενηνεγμένους. τὴν μὲν οὖν βιογραφίαν Ἰσιδώρου Δαμάσκιος ταύτῃ προσφωνεῖ, ἧς καὶ ἡ ἀξίωσις, καὶ ἄλλων τινῶν συναιτίων γεγονημένων, τῆς προτροπῆς αἰτία κατέστη τῷ συγγραφεῖ, καθάπερ αὐτὸς ἐπιμαρτύρεται, τῆς σπουδῆς. οὐ μήν γε μᾶλλον Ἰσιδώρου βίον, ἢ πολλῶν ἄλλων, τῶν μὲν συνηκμακότων τἀνδρὶ, τῶν δὲ καὶ προγεγονότων, συναναγράφει· πράξεις τε καὶ διηγήματα τούτων συνδιατιθεὶς, καὶ πλείστῃ χρώμενος καὶ κατὰ κόρον τῇ παρεκδρομῇ. Ἔστι δὲ τὴν μὲν περὶ τὰ θεῖα δόξαν εἰς ἄκρον δυσσεβὴς, καινῶν δὲ καὶ γραοπρεπῶν μυθαρίων, αὐτόν τε τὸν νοῦν καὶ τοὺς λόγους πεπληρωμένος. διὸ καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν εἰ καὶ δειλιώσῃ καὶ λαθραιοτέρᾳ κακοφροσύνῃ, ὅμως οὐκ ὀλιγάκις καθυλακτῶν δυσσεβείας·

* *al.* Μ *Iambli*

πάντων

πάντων δ' ὅσους ἐξαίρει τοῖς λόγοις, ὡς κρείττους ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν θειάζει γεγονέναι, ἢ τῶν ἐπιστημῶν τελεωτάταις θεωρίαις, καὶ τῷ τάχει τῆς διανοίας, τούτων ἑκάστου κριτὴν ἑαυτὸν ἀποκαθιστῶν, οὐκ ἔστιν ὅτου μὴ καθήψατο, ἐφ' ἑκάστου τῶν θαυμαζομένων μὴ ἐνδεέστερον ἔχειν· τοῦ μὲν εἰς ἀγχίνοιαν ἐξηρημένου, ὅτι μὴ πάντα ἀγχίνους· τοῦ δ' εἰς ἐπιστήμας ἀπαραβλήτου, ὅτι μὴ πάντα ἐπιστήμων· καὶ δὴ καὶ τοῦ εἰς ἀρετὴν ἐγγίζοντος θεῷ, ὅτι πολλῶν ἐνδεής. οὕτως ἐκείνων ἕκαστον, οὓς ἄνω φέρων ἐξῄρει κατασύρων, καὶ ῥίπτων χαμαί, τὸ κράτος ἑαυτῷ κατὰ πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσι λεληθότως ἀνάπτει. διὸ καὶ Ἰσίδωρον οὐχ ἧττον ἐπαινῶν, ἢ ψόγοις περιβάλλων διατελεῖ. καί τοι γε ἐξ ὧν ἀλλοτρίας τε λογικὰς ἀπορίας καὶ λύσεις, ὡς δὴ θαυμασίους, προκομίζει, καὶ ἃς αὐτὸς ἐπὶ τάχει νοῦ καὶ ἀκριβείᾳ ἐπιστήμης, μέγα φρονῶν, εἰς μέσον προάγει· οὔτε τι τῶν περὶ φιλοσοφίαν συνήθων ὑψηλότερόν ἐστιν εὑρεῖν τὸν ἄνθρωπον κατωρθωκότα· οὔτε μὴν εἰς δεινότητα καὶ ἀγχίστροφον διανοίας τάχος, ὅσον γε ἀνθρωπίνη, μὴ ὅτι γε δαιμονία, ἀνηγμένον· ἀλλ' οὐδέ τινα τῶν μετρίως πως περὶ φιλοσοφίαν ἐχόντων, μή τί γε δι' ἀκριβείας ἐντελοῦς ἠγμένων, οἷς ἐκεῖνος ἐλλαμπρύνεται, σεμνυνόμενον. τὴν μέντοι φράσιν ὁ ἀνήρ, κατά γε τὸ πλεῖστον αὐτοῦ τῶν λέξεων, οὐ πόρρω τείνει τοῦ σαφοῦς. ἔχει δέ τι καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν, ὅσαι χαρακτηρίζονται λέξεσι, τήν τε τραχεῖαν, φημί, δι' ἧς τραχύνεται ἡ ἠχώ, καὶ δὴ καὶ ὅση πλατύνει τὴν φωνήν, καὶ τὴν εἰς τὸ ποιητικώτερον, εἰ καὶ σπανιάκις, ἐλευθεριάζουσαν. καὶ αἱ τροπικαὶ δὲ διαμορφοῦσιν αὐτοῦ τοὺς λόγους οὐκ εἰς ἄμουσον ψυχρολογίαν, ἢ τροπὰς ἀποτόμους ἐκφερόμεναι· ἀλλ' ἔκ γε τοῦ ἐπὶ πλεῖστον, τὸ γλυκύ τε καὶ χαρίεν τὸ καθ' ἑαυτὰς παρεχόμεναι. ἀλλὰ σαφὴς ὢν τῷ πλείστῳ τῶν λέξεων μέρει, οὐκ ἔτι καὶ τῇ ὅλῃ τοῦ λόγου οἰκονομίᾳ τοιοῦτος καθέστηκεν. ἥ τε γὰρ συνθήκη, οὐ συνθήκη μᾶλλον, ἢ καινοπρέπεια. καὶ ἡ περιβολὴ κόρον ἐμποιοῦσα συχνόν, τό τε εἰς σαφήνειαν ἐπηλυγάζει προσγινόμενον, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν τοῦ λόγου σπουδήν. διὸ καὶ χαρίεις ἂν ἄλλως ὁ λόγος εἶναι δυνάμενος, τὴν ὅσην ἂν δυνατὸς ἦν κεκολασμένων τούτων χάριν παρασχεῖν τοῖς εἰρημένοις ἀφῄρηται. καὶ αἱ περιβολαὶ δὲ οὔτι γε δριμείας διανοίας, οὐδ' ἐπαφρόδιτοι, οὐδὲ τὸ γοργὸν ὑπερέχουσαι, αἷς ἄν τις κατὰ τρόπον καὶ καλλωπίσαιτο. ἀλλὰ τούτων δὴ τῶν κοινῶν καὶ ἐπιπολαίων, καὶ οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον τῇ χρήσει καὶ ταῖς περιστάσεσιν ἀναφαίνονται βλαστήματα. τὰ δὲ σχήματα εἰ μὴ κατὰ τὸ πλεονάζον ἐπὶ μήκιστον ταῖς περιόδοις ἐξετείνετο, οὔτ' ἂν αὐτὰ τὸ μὴ κατὰ τὸ μᾶλλον μεγεθύνεσθαι, οὔτε τὸ μὴ τὸ ποικίλον ἀπενέγκασθαι, οὐκ ἂν αὐτὰ τῆς συμμέτρου κράσεως καὶ τὸ πρέπον ἐχούσης, ἰσχὺν εἶχεν ἀπάγειν. τὸ μέντοι ἔντονον καὶ πικρὸν περίεστι τῶν λόγων· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολλάκις ἐκλύεται, οὐ μίξει καὶ κράσει τῶν ἰδεῶν, ὅπερ ἄριστον· ἀλλ' ἐπιλείψει κατὰ τὸ βιαζόμενον τῶν τεινόντων τὴν φράσιν καὶ διογκούντων λέξεών τε καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς τοιαύτης ἰσχύος.

Quotquot autem verbis extollit, & qua ob doctrinæ excellentiam, qua ob ingenij ſolertiam ſupra humanam conditionem, vt diuinos celebrat, horum cuiuſque iudicem ſeipſum conſtituens, nullum non perſtringit; in ſingulis etiam quos laudarat, aliquid deſiderans. in acri ingenio prædito, quod non per omnia æquè ſolers ſit: in eo qui incomparabili eſt ſcientia, quod non ſciat, immò & in eo, qui virtute Deo proximus videatur, quod adhuc multa ei deſint. Ita ſingulos eorum, quos in Cœlum antea ſuſtulerat, rurſum detrahendo, humóque allidendo, imperium ſibi in omnes, & de omnibus latenter arrogat. Quambrem Iſidorum quoque aſſiduè non magis laudat, quam vituperiis onerat. Neque verò ex logicis cum quæſtionibus, tum ſolutionibus, quas vel ex aliis ille pro admirandis, vel de ſuo pectore (ob celerem mētis agitationem & accuratiorem ſcientiam arroganter ſeſe efferens) in medium producit, quidquam ſupra eos, qui in philoſophia verſari vulgo ſolent, ab hoc homine paulo felicius confectum reperias; aut rurſum ad acumen eum, & volubilem mentis agitationem, quantum ſaltem homini fas eſt, nedum quantum Deo, perueniſſe, ſed neque alia oſtentare, quæ vel medioeria in rebus Philoſophicis ſinē mitto quæ per ſummam accurationem deducantur, quibus tamen ille nominibus clarus illuſtríſque habetur.

Ad ſtylum quod attinet, pleraque eius verba non procul à perſpicuitate diſcedunt. Habet item aliquid aliarum formarum; quæ verbis deſignantur: aſperitatem, inquam, qua pronunciatio aſperior, ac vox quaſi planior redditur; & in Poëticum præterea vſum, raram quidem, ſed liberiorem euagationem. Tropi verò ita eius efformant orationem vt in imperitam quandam, ac frigidam elocutionem, aut duriorem aliquam immutationem nequaquam deferantur, ſed ſuauitatem vt plurimum & gratiam, ex ſeipſis ſaltem, concilient. Verum vt perſpicuus ſit, maximam vocum partem, vniuerſa tamen orationis ſerie, non item. Nam & compoſitio eius, non tam compoſitio, quam innouatio quædam eſt. & ipſa porro circumductio aſſiduam adferens ſatietatem, non perſpicuitatis modo factam ſpem, verum etiam omnē omnino in oratione poſitum ſtudium obſcurat. Quare cum iucunda poſſet alias oratio eſſe, omni illa gratia, quam his expolitis habere poterat, per ea quæ diximus ſpoliata eſt. Circumductiones adhæc, neque acriorem ſenſum aliquem, neque venuſtatem, neque velocitatem vel obiter attingunt; quibus tamen rebus non inepte quiſpiam glorietur: verum communium horum, atque leuium ornamentorum, ne ea quidem hic apparent germina, quæ ad neceſſarium vſum atque circumſtantias pertineant. Iam figuræ, niſi longiſſimè cum redundantia per ambitus extenderentur, nunquam eas vires haberent, quibus à medio decorúmque ſeruante temperamento abducerent. Vehementia item atque amarities abunde his ineſt ſcriptis: quāquam & illa ſępenumero langueſcit, non miſtione ac temperamento idearū, quod foret optimū, ſed defectione dictionum, & earum partium, quæ eam vim habēt, vt phraſim valētiorē reddāt, ac turgidiorē.

DAMASCIVS.

quod multis quidem, eiuſmodi peculiarem aliquam loquendi formam conſectantibus, contingit: non tamen hoc cum laude iis ſaltem euenit, qui ſuſtinere ſupra vires ſuſceptum onus non potuerunt. Hoc igitur eſto, vt ſimpliciter dicam, de eius dictione iudicium: nam in eo, qui vitam conſcribit, fuerint & alia fortaſſe plura aduertenda. Quid enim opus ipſi erat granditatis vti forma? Legiſlatoris enim, ac præſcribentis orationi hoc proprium. Quid dein contentio, tantáque circumductio, & compoſitionis inuſitata ratio? ſed hæc hactenus.

Damaſcius autem in dicendi arte tres ipſos annos Theoni operam dedit, præfuitque Rhetoricis exercitationibus annos fere nouem. Geometriæ, & Arithmeticæ cæterarúmque artium doctorem habuit [a] Marinum Athenis Procli ſucceſſorem. In Philoſophicis diſciplinis, Zenodoro Athenis vſus eſt magiſtro, qui & ipſe poſt Marinum Proclo ſucceſſit; Ammonio verò [b] Hermiæ F. Alexandriæ, quem non parum cæteris ſuæ ætatis Philoſophis antecellere ſcribit, & maximè in Mathematicis. Huius in Platonicis ſe auditorem fuiſſe Damaſcius ſcribit, vt & Ptolemæi magnæ Aſtronomicorum ſyntaxeos. Dialecticæ tamen exercitationis vim vſu ſe ac familiaritate Iſidori conſecutum contendit, quem & in hac ipſa diſſerendi facultate omnes quotquot illud ſæculum tulit, doctos homines obſcuraſſe commemorat.

a Cuius libellus de Procli Diadochi vita in manibus eſt Lege Suid.
b Ad diſtinctionem huius ab altero antiquiore Ammonio Sacca de quo Suidas.

CLXXXII. B. EVLOGII ARCHIEPISC. ALEXANDRINI
Contra Nauatum libri VI.

LECTI ſunt B. EVLOGII Alexandrini Archiepiſcopi contra [a] Nauatum & de [b] adminiſtratione [Eccleſiaſtica] [c] libri quinque. Hominis dictio ad verba quod attinet, fere mediocriter eſt accurata: verum conſtructione non procul ſæpe à ſolœciſmo abſcedit. Diuinarum adhæc ſcripturarum non eſt imperitus, quarum teſtimonia feliciter atque appoſitè cum aduerſus Nauatianos, tum in aliis quibuſdam rebus adhibet. Perſuadet item, vt eius dicendi genius eſt, docétque ac placet.

[d] Refert autem Nauatum, Cornelio Pontifice, Romanæ eſſe Eccleſiæ Archidiaconum creatum, ad quem ipſum Pontificium, pro eius temporis more, decedente è vita Pontifice, deferebatur. Archidiaconum enim ſuccedere ſummo ſacerdoti ſtatutum erat. Verum hunc (ait Eulogius) ſuperbia laborantem Cornelius, & in ſuam mortem imminentem cum cognouiſſet, presbyterum ordinat, omnes ſic illi ad ſupremam cathedram perueniendi ſpes præcidens.

Ille verò intentus in occaſionem, poſtquam Cornelius è variis peccatis ad pœnitentiam quoſdam recepit, & qua par erat pœna multatos ad immaculatorum Myſteriorum communionem admiſit; hac anſa [miſer] arrepta, diuiſus eſt ab Eccleſia, exprobrans Cornelio quod peccatorum eſſet receptator, ſeque ipſum hæreſis propriæ declarauit auctorem: *Catharos* quidem ſectæ ſocios nominans, *Cornelianos* autem vniuerſæ cœtum Eccleſiæ.

a Nouatianum hunc fuiſſe, ſed à Nouato quodam B. Cypriani Presb. ſeductum (quæ Græcis forte anſa confundendi horum nomina) diſces ex BB. Cornelii, Cypr. Hieron. & aliorum Latinorũ ſcriptis. Vide Epiphanium hæreſi 59. Theodore hæret. fab. lib. 3. & Annal. 2. Baron. Card. Nicephorum item Calliſt. & Suid.
b Περὶ οἰκονομίας. Intelligo poteſtatem Eccleſiæ in recipiendis lapſis. De οἰκονομίᾳ idem inf. quoque Codice CCXXVII.
c De quibus iterum, ſed breuius, inf. C. CCIIX. Eorum porro excerpta, quæ quidẽ ad ſacrarum Scripturarum expoſitionem facerent, habes inf. Codice CCXXX. Sextus autem qui fictas de Nauato fabulas confutat, contra ipſos potius eius ſectatores ſcriptus videtur.
d Vide inf. c. CCLXXX.

ὃ πολλοῖς μὲν τῶν γε τὴν τοιαύτην ἰδιοτροπίαν ἐπιτετηδευκότων συνέβη· οὐ μὴν πρὸς ἔπαινόν γε τοῖς μὴ διασεσωκόσι τὸν ὑπὲρ ἰσχὺν ἠρμένον φόρτον ἀποβαίνει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κρίσις ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς γε λόγου. τῷ δὲ βίον γράφοντι, τάχα ἂν εἴη καὶ ἕτερα πλείονα. τί γὰρ αὐτῷ δέησει μορφὴ διὰ μεγέθους ἤκουσα; νομοθέτου γὰρ καὶ προστάττοντος τοῦτο λόγου. τί δὲ τόνος καὶ περιβολὴ τοσαύτη καὶ τῆς συνθήκης τὸ ἀηθές; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον.

Ὁ δὲ Δαμάσκιος τήν τε ῥητορεύουσαν τέχνην ὑπὸ Θέωνι τρία ἔτη ὅλα διεπόνησε. καὶ προύστη διατριβῶν ῥητορικῶν ἐπὶ ἔτη ἐννέα. Γεωμετρίας δὲ καὶ ἀριθμητικῆς, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, Μαρῖνον τὸν διάδοχον Πρόκλου ἐν ἀθήναις ἔσχε διδάσκαλον. τῆς δὲ φιλοσόφου θεωρίας ὅ, τε Ζηνόδοτος αὐτῷ καθηγεμὼν ἀθήνησι καὶ αὐτὸς ἐγεγόνει· διάδοχος δὲ καὶ οὗτος Πρόκλου, τὰ δεύτερα Μαρίνου φέρων· καὶ Ἀμμώνιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ Ἑρμείου· ὃν οὐ μικρῷ μέτρῳ τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ φησὶ διαφέρειν, καὶ μάλιστα τοῖς μαθήμασι. τοῦτον καὶ τῶν πλατωνικῶν ἐξηγητὴν αὐτῷ γεγονέναι Δαμάσκιος ἀναγράφει, καὶ τῆς συντάξεως τῶν ἀστρονομικῶν Πτολεμαίου βιβλίων. τῆς μέντοι διαλεκτικῆς τριβῆς τὰς Ἰσιδώρου συνουσίας τὴν ἰσχὺν αὐτῷ διατείνεται παρασχεῖν, ὃν καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τῶν λόγων δυνάμει πάντας ἀνθρώπους, ὅσους ὁ κατ᾽ ἐκείνην τὴν γενεὰν ἤνεγκε χρόνος, ἀποκρύψασθαί φησι.

Theon. Marinus, Proclus. Zenodotus. Ammonius. Ptolemæi aſtronomia.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ἀλεξανδρείας, κατὰ Ναυάτου, λόγοι ϛ΄.

ρπβ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐλογίου τοῦ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυάτου, καὶ περὶ οἰκονομίας, λόγοι πέντε. ἔστι τὴν φράσιν ὁ ἀνήρ, ὅσα μὲν εἰς λέξιν ἥκει, τοῦ μετρίου πως ἐπ᾽ ἔλαττον ἠκριβωμένος: ὅσα δὲ εἰς συντάξεις, ἐγγὺς πολλάκις τῶν σολοικιζόντων ἀφιγμένος. τῶν δὲ θείων οὐκ ἀμελέτητος γραφῶν, ἀλλὰ καὶ εὐστόχως αὐταῖς κατὰ Ναυατιανῶν καὶ ἐπ᾽ ἄλλων τινῶν κεχρημένος· πιθανὸς δέ, ὡς ἐν τοιαύτῃ φράσει, διδασκαλικός τε, καὶ οὐδ᾽ ἄχαρις. λέγει δὲ τὸν * Ναυάτον ὑπὸ Κορνηλίου ποτὲ πάπα ῥώμης ἀρχιδιάκονον τῆς ῥωμαίων καθεστάναι ἐκκλησίας, εἰς ὃν ὁ τηνικάδε τύπος κρατῶν, τελευτῶντος τοῦ Πάπα, τὸν ἀρχιερατικὸν κλῆρον ἔφερε: τὸν γὰρ ἀρχιδιάκονον ἐνενόμιστο διάδοχον τοῦ ἀρχιερατεύοντος καθίστασθαι. ἀλλὰ * τάφον τε νοσοῦντα Κορνήλιός φησι· καὶ τῷ οἰκείῳ ἐφεδρεύοντα * θανάτῳ μαθών, πρεσβύτερον χειροτονεῖ, πάσας τὰς εἰς ἀρχιερατικὸν θρόνον φερούσας αὐτοῦ περικόψας ἐλπίδας. ὁ δὲ καιροφυλακῶν, ἐπεὶ Κορνήλιος ἐπὶ διαφόροις πταίσμασί τινας δεξάμενος εἰς μετάνοιαν, καὶ τοῖς ἀνήκουσιν ἐπιτιμίοις ὑποβαλών, τῆς τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίας ἠξίωσε· ταύτην πρόφασιν ἁρπασάμενος, ῥήγνυταί τε τῆς ἐκκλησίας, ἐπικαλῶν Κορνηλίῳ τὴν τῶν ἡμαρτηκότων παραδοχήν, καὶ ἰδίας αἱρέσεως ἀρχηγὸν ἀναδείκνυσιν ἑαυτόν. καθαροὺς μὲν τοὺς συναποστάτας ἐπονομάσας, Κορνηλιανοὺς δέ, τὸ σύμπαν τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα.

Eulogius Alexandriæ Archiepiſcopus contra Nou... * al.

ἐν μὲν οὖν τοῖς τέσσαρσι λόγοις κατὰ τῆς αἱρέσεως Ναυάτου κοινῶς ἀγωνίζεται ὁ συγγραφεὺς, γραφικοῖς αὐτὸν αἰκιζόμενος ῥήμασιν. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἰδίως, περὶ τοῦ δεῖν τιμᾷν τὰ τῶν μαρτύρων λείψανα, ἐπαγωνίζεται. ὃ μὴ ἀνέχεσθαι προάττειν φησὶ τοὺς ἀνὰ τὴν ἀλεξάνδρειαν διασπαρέντας ναυατιανούς· εἴτε τούτων μόνον καὶ τὴν τοιαύτην νόσον προενενοσηκότων, εἴτε κοινῶς τῆς αἱρέσεως τοῦτο διαπρεσβευούσης. ἐν δὲ ἕκτῳ, ἀνατρέπει τὰ παρὰ τοῖς ναυατιανοῖς λεγόμενα ὑπομνήματα, καὶ τὴν ψευδεπίγραφον ἄθλησιν Ναυάτου ἐπισκόπου· ἐπίσκοπον γὰρ ῥώμης τὸν αἱρεσιάρχην ἀποσεμνύουσιν. Ἔστι δὲ τὰ ὑπομνήματα ταῦτα, εἰς ἔσχατον χυδαιότητος, λέξει τε καὶ διανοίᾳ, καὶ συνθήκῃ καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὸν λόγον θεωρουμένοις ἐλαύνοντα. ὑπόθεσιν δ' ἔχει, ὅτι βασιλεύοντος ῥωμαίων Δεκίου καὶ Οὐαλεριανοῦ, Περέννιος δουκηνάριος πρόσταγμα λαβὼν παρ' αὐτῶν, πάντας τοὺς ἀνὰ τὴν ῥώμην καὶ τὰς πέριξ ἐπαρχίας χριστιανοὺς βαρυτάταις βασάνοις καὶ πικραῖς τιμωρίαις εἰδωλολατρεῖν ἐβιάζετο. καὶ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐνεδίδουν τῇ βίᾳ. καὶ δὴ καὶ Μακεδόνιος ἐπίσκοπος ὢν τηνικάδε ῥώμης, ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν * πρεσβυτέρους ἐννέα, ὧν εἷς Ναυάτος ἦν. ἀλλ' ὅ γε Μακεδόνιος σὺν τοῖς ὀκτὼ ἐπιτέθυκε, μόνου Ναυάτου τὸν ὄλεθρον τὸν ψυχικὸν διαφυγόντος. τὰ μὲν ὑπομνήματα τοῦτο λέγει, καὶ τὴν ἄθλησιν Ναυάτου ἐν ἀλλοκότοις ἐρωτήσεσι Περεννίου καὶ μωροτέραις ἀποκρίσεσι Ναυάτου περιγράφει. φησὶ δὲ, ὅτι σὺν Ναυάτου Μάρκελλός τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐπίσκοποι Ἀκυληΐας, καὶ Ἀγαμέμνων ἐπίσκοπος τιβέρεως, καὶ ἕτεροί τινες τῶν χριστιανῶν, ἀπαρεγχείρητον τὴν πίστιν διασωσάμενοι, ἅμα συνῴκουν, οἰκίσκον τινὰ ἑαυτοῖς * δομησάμενοι· οἳ καὶ τοῖς ἐπιτεθυκόσι συνιέναι καὶ συνιερᾶσθαι οὐκ ἠνέχοντο. τοὺς δὲ περὶ ἀλεξάνδρειαν ἐπισκόπους τηνικαῦτά φησι καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας Ναυάτῳ περιθεῖναι. καὶ ἡ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπόθεσις τῆς ἀθλήσεως Ναυάτου, τοιαύτη. ἐλέγχει δὲ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ πέμπτῳ (ὡς εἴρηται) λόγῳ, κακόπλαστα, καὶ ψευδῆ, καὶ ἀπίθανα, ἐξ αὐτῶν δεικνύων τῶν γεγραμμένων. ὁ μὲν οὖν τῶν πέντε λόγων τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου σκοπὸς οὗτος· ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὴν αἵρεσιν ἐλέγχοις διὰ τῶν γραφικῶν ῥητῶν προϊὼν, καὶ ἑρμηνείας αὐτοῖς συνυφαίνει, ἐνίας αὐτῶν πολὺ τὸ χρειῶδες παρεχομένας, οὐδὲ τῶν ἄλλων τῇ εὐσεβεῖ δόξῃ μαχομένων, ἀλλὰ προτρόπως πρὸς τὸν αἱρέσεως ἔλεγχον παρειλημμένων.

Macedonius.

* ὑπὸ ἑαυτὸν.

Marcellus. Alexander. Agamemnon Episcop.

* ἐπιμήκεις.

EVLOGIVS.

In his igitur libris quatuor cum Nauati ſecta in genere ſcriptor hic pugnans, S. ſcripturæ locis ipſum miſerè flagellat: dum quinto ſingulatim libro martyrum eſſe reliquias venerandas contendit, quod detrectare per Alexandriam diſperſos Nauatianos ait: ſiue hi ſoli eo morbo laborarint, ſiue communiter illud hæreſis tota profiteretur.

At in ſexto euertit, qui de Nauatiana ſecta feruntur commentarios, & falſo inſcriptum *Nauati Epiſcopi certamen*: [a] Epiſcopum enim vrbis Romæ fuiſſe hæreſiarcham hunc arroganter iactitant. Sunt autem hi commentarij extremæ vilitatis, tum dictionibus ac ſenſu, tum etiam compoſitione, omnibúſque adeo quæ in ſermone ſpectantur. Eorum illud eſt argumentum: Imperantibus Romæ Decio & Valeriano, Perennium [b] Ducenarium, accepto ab ipſis mandato, omnes Romanæ vrbis, & circumcirca ditionis Chriſtianos, exquiſitis cruciatibus, pœniſque acerbis ad Idolorum cultum per vim compuliſſe: & multos quidem alios tormentis ceſſiſſe; in his autem & [c] Macedonium, qui tum vrbis Romæ Epiſcopus nouem ſibi ſubditos [d] preſbyteros habebat, in quibus Nauatus vnus erat. Macedonium ergo hunc cum illis octo ſacrificaſſe, vno Nauato animæ mortem effugiente. Hæc commentarij illi referunt, pugnamque Nauati per ineptas Perennij interrogationes, ſtultioreſque Nauati reſponſiones deſcribunt. Addunt cum Nauato Marcellum, & Alexandrum Aquileiæ, Epiſcopos, Agamemnonem quoque [e] Tiberis Epiſcopum, cæterorúmque Chriſtianorum quoſdam, fide inuiolata ſeruata, vna habitaſſe ædiculam ab ipſis exſtructam; quod iis, qui idolis immolaſſent, vti, ſimúlque ſacris operari recuſarent. Refertur & [f] Alexandrinos Epiſcopos, ea tempeſtate ſummum vrbis Romæ præſulatum Nauato attribuiſſe. Atque id quidem commentariorum de certamine Nauati eſt argumentum. Refellit autem hæc libro [g] quinto Eulogius, vt diximus, mendacia eſſe eadem illa falſóque conficta, atque incredibilia ex ipſiſmet quæ ſcripta eſſent, oſtendens. Librorum igitur quinque B. Eulogij hic ſcopus eſt. Qui in confutanda illa ſecta per S. ſcripturæ loca progreſſus, explanationes quaſdam perutiles attexit, quanquam neque cætera ipſius cum aliorum pia ſententia pugnent, ſed accommodatè ad ſectæ illius refutationem, aſſumpta ſint.

[a] Per ſchiſma, cuius hic in Rom. Eccleſia primus auctor aduerſus Cornelium Pontificem inſurrexit.

[b] Ita dicti, inſtituti ab Auguſto Iudices (Suet. Aug. c. 32.) quod ducena ſeſtertia poßiderent. Vide Cl. V. Leuini Torrentij Comment. in Sueton. Claud. c. 24. & Iac. Pamel. in B. Cypr. epiſt. 68. Briſſon item in Lexico. Eſt & militiæ nomen apud Veget. libr. 2. cap. 8.

[c] At nullus hoc nomine vnquam Rom. Epiſcop. Quare ſuſpicetur quiſpiam Macedonij Conſtantinop. odioſè hic ab imperito mendaciorum figulo nomen eſſe vſurpatū, quod crudelitatis illius in Nauatianos recentior eſſet memoria.

[d] Al. Epiſcopos, non rectè. Docent quæ ſ. pag. vlt. & ipſa huius fabulæ ſeries.

[e] Minus rectè pro Tibyris.

[f] Inf pag. vlt. tres hic nominatas manus, Nauato impoſuiſſe, ſummique Pontif. dignitatem in eum contuliſſe, refert Phot. Et exſtat Dionyſ. tunc Alexand. Archiepiſc. Nauatum reprehendentis epiſt. apud Euſeb lib. 6. c. 37. & alios

[g] Immo ſexto. Ex præcedenti proximè enumeratione & manifeſtiſſimè ex pag. vlt.

ΕΥΔΟΚΙΑΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ μετάφρασις τῆς Ὀκτατεύχου.

EVDOCIÆ AVGVSTÆ *Metaphraſis metrica in Octateuchum.*

CLXXXIII.

ρπγ´.

Eudocia metaphraſis in Octateuchum metrica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ μετάφρασις τῆς Ὀκτατεύχου. ἡρῷον δὲ αὐτὴν μέτρον μετεποίει, Εὐδοκίας δὲ τῆς βασιλίδος ἐν ἐπιγραφαῖς, πόνον ἔλεγεν ἡ βίβλος τὸ μέτρον· λόγοι δ' ἦσαν ὀκτὼ κατὰ ἀριθμὸν καὶ τομὴν τῶν ἀμειφθέντων, ὅπερ ὅτι καὶ γυναικὸς, καὶ βασιλείᾳ τρυφώσης· καὶ οὕτω καλὸν, ἄξιον θαυμάσαι· σαφὴς μὲν γὰρ ὁ πόνος ὡς ἐν ἡρῴῳ μέτρῳ, εἴπου τις ἄλλος.

LECTA eſt METAPHRASIS *Octateuchi*, heroico carmine condita *libris octo*, pro translatorum ſcilicet numero ac diuiſione librorum. Inſcriptio autem codicis ab [a] Eudocia Auguſta elaboratum hoc carmen adfirmabat, quod, tum quia mulieris, & quidem in imperio deliciis affluentis, tum quia præclarum adeo eſt, admiratione ſanè dignum iudicatur. Etenim illuſtris eſt hic labor, vt in heroico carmine, ſi quis vnquam alius.

[a] De qua multa Niceph. Calliſt. lib. 14. c. 23 & alibi Zonaras etiam Centones Homericos Patricij cuiuſdam opus imperfectum, ab eadem abſolutum ſcribit: & hodie Græcè pleriq. exſtant, vt & Latinè redditi, Tom. VIII. Bibliothecæ S. Patrum.

EVDOCIA. At dum artis legibus altius immergitur, in hoc vno (maximo tamen illo ad eorum laudem, qui propius libros vertendos cenſent) ab arte deficit. quod neque Poëticæ libertate, veritatem in fabulas commutando, adoleſcentum aures demulcere ſtudeat, neque rurſum digreſſionibus auditorem à re propoſita abducat, ſed ad verbum adeo veteribus illis ſcriptis ſuum metrum adaptet, vt iis nihil, qui hæc verſet, indigere videatur. Nam & ſenſuũ, nihil quidquam aut diffundendo, aut contrahendo, proprietatem ſeruat aſſiduè: & in verbis, quoad eius fieri poteſt, proxima quæque atque ſimillima confirmat. Quando porro liber hic eam, quæ ex arte verſibus orationem ſtruxiſſet, indicabat, ſic ferè loquebatur.

a δευτερίαν βίβλον.

Scripſit diuinâ [a] *deductum hoc lege volumen*
Eudocia, illuſtri Regina è ſtirpe Leonti.

Et vero Ieſu Naue, Iudicúmque libri inſcriptiones iis, quæ iam dicta ſunt, teſtimonium præbent.

CLXXXIV. Eivsdem Evdociæ *Metaphraſis metrica, In Zachariam, & Danielem Prophetas, & In B. Cyprianum Martyrem libri III.*

LEgi eodem carminis genere atque idiomate, *Metaphraſim* propheticorum librorum *B. Zachariæ, & inclyti Danielis.* Eadem autem artificij venuſtas hæc quoque exornabat.

Hoc ipſo item volumine continebantur, ſimili verſuum forma conſcripti, *libri tres in laudem* [a] *B. Cypriani Martyris*: oſtendebántque vel ipſa carmina, vt liberi matrem ſolent, hunc quoque Auguſtæ partum eſſe legitimum. *Primus* horum liber res B. Iuſtinæ martyris perſequitur, vt in Chriſtianorum illa numerum adoptata, parentes quoque ſuos ab idolorum ad veri Dei cultum tranſtulerit: vtque amore quidam eius captus, fruſtra illa ſollicitata, ad Cyprianum magicis deditum artibus ſe contulerit, rogans perditè amanti ſuccurrat, ac puellam ſibi obſequentem reddat. Addit Cyprianum omnes magicæ artis rationes incaſſum tentantem, violentiſſimos quoſque ac pernicioſiſſimos dæmones oppugnandæ virginis caſtitati immiſiſſe: hos verò pudore ſuffuſos, victóſque ſacroſanctæ crucis ſigno, reiectos fuiſſe, vt ex illis ipſis cognorit. Quare propenſum ſuum in improbos illos ſpiritus animum depoſuiſſe, omnéſque adeò magicos libros flammis tradidiſſe. Chriſtiana denique fide imbutum, mox etiam baptizatum eſſe, ac templi [b] ianitorem conſtitutum. Quin & chariſmatum dona à Deo accepiſſe, itaque morbis alios, alios dæmonibus liberaſſe, donec tandem Archiepiſcopi quoque dignitate ornaretur. Et hæc quidem liber habet primus. *Secundus* deinde, dum à capite paulò altius res Cypriani arceſſit, ipſummet narrantem inducit, ſuum iam inde à pueritia in idola ſtudium, cultúmque dæmonum, & diſcendæ magicæ artis cupiditatem atque conatum. Quænam dehinc alia de herbarum variarum ſtirpium, atque animantium natura didicerit, vtque varia etiam dæmonum ludibria viderit. Quomodo item Athenis Argos, indéque in Phrygiam profectus, dæmonibus vbique ſacrificus conſtitutus fuerit,

a *De vtriſque his Martyribus Martyrolog. Rom. XXVI. Septemb. & Græc. Menolog. II. Octob. Item D. Gregorius Nazianz. orat. in B. Cyprian. qui duos Cyprianos confundere videtur, vt & Prudentius Hymn. XIII.* περὶ στεφάν. *ac Metaphraſtes.*

b *B. Gregor. Nazianz. orat. in B. Cyprianum* Νεωκόρον *facit.*

ϗ νόμοις ᾗ τέχνης βαθύνεται, ἐκεῖνο μόνον ταύτης ἐλλείπων, ὃ μέγιστόν ἐστιν εἰς ἔπαινον τῶν ἐγγὺς ἀμείβειν λόγους ἀξιούντων. οὔτε γὰρ ἐξουσίᾳ ποιητικῇ, μύθοις τὴν ἀλήθειαν τρέπων ἡδύνειν σπουδάζει μειράκια ὦτα: οὔτε ταῖς ἐκβολαῖς τὸν ἀκροατὴν διαπλανᾷ τοῦ προκειμένου. ἀλλ᾽ οὕτω περὶ πόδα τὸ μέτρον ἔθετο τοῖς ἀρχαίοις, ὡς μηδὲν ἐκείνων δεῖσθαι τὸν τούτοις ἐνομιλοῦντα. τὰς μὲν γὰρ διανοίας οὔτε παρατείνων, οὔτε συστέλλων ἀεὶ φυλάσσει κυρίας. καὶ ταῖς λέξεσι δέ, ὅπου δυνατὸν, τὴν ἐγγύτητα καὶ ὁμοιότητα συνδιαφυλάσσει. οἷς δ᾽ ἔλεγεν ἡ βίβλος τὴν τὰ μέτρα τοῖς λόγοις τεχνησαμένην, ἔλεγεν ὧδε.

Δευτερίην καὶ τήνδε θεοῦ θέμιδος κάμε βίβλον
Εὐδοκίη βασίλεια Λεοντιὰς εὐπατέρεια.

Καὶ τοῦ Ἰησοῦ δὲ τοῦ Ναυῆ καὶ τῶν κριτῶν αἱ ἐπιγραφαί, συνεπιμαρτύρονται τοῖς εἰρημένοις.

ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ τοῦ τε θεσπεσίου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ προφήτου Δανιήλ· καὶ λόγοι γ´ εἰς τὸν ἅγιον Κυπριανόν.

ρπδ´. *Eiuſdem Eudociæ metaphraſis in Zachariam & Danielem, & Orationes IIII. in Cyprianum Martyrem.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τῷ αὐτῷ μέτρῳ καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης μετάφρασις προφητικῶν λόγων, τοῦ τε θεσπεσίου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ κλεινοῦ Δανιήλ. ἡ αὐτὴ δὲ χάρις τοῦ τεχνίτου διέπρεπε κἀν τούτοις. ἐμπεριείχοντο δὲ τῷ τεύχει, τῷ αὐτῷ τοῦ μέτρου χαρακτῆρι, λόγοι τρεῖς εἰς μάρτυρα τὸν Κυπριανόν. ἐδήλου δὲ ἄρα τὰ σπουδάσματα, ὡς παῖδες μητέρα, τὴν τῆς βασιλίδος καὶ ταῦτα ὠδίνων ἔκγονα εἶναι. ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος, τά τε περὶ τὴν μάρτυρος διέξεισιν Ἰουστίνης, ὅπως τε αὐτὴ εἰς χριστιανοὺς μετετάξατο, καὶ οἱ τεκόντες δι᾽ αὐτῆς ἤλλαξαντο εὐσέβειαν εἰδωλολατρείας. ὅπως τέ τις ἐραστὴς περιέρασας, καὶ κακῶς ἀπαλλάξας, προσέρχεται Κυπριανῷ μάγον τέχνην ἠσκηκότι. ἀμῦναί τε δεῖται δυσερῶντι, καὶ τὴν κόρην αὐτῷ πειθήνιον παρασκευάσαι. καὶ ὡς Κυπριανὸς πάσας τε καὶ μεθόδους μάγου τέχνης κινήσας, τοὺς τε βιαιοτάτους καὶ χαλεπωτάτους τῶν δαιμόνων πέμψας ἐπὶ τὴν παρθένον· καὶ ᾐσχυμμένους καὶ νενικημένους τοῦ σταυροῦ τῷ τύπῳ, ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἀναμαθὼν: ἀφίσταταί τε τῆς πρὸς ἐκείνους εὐνοίας, καὶ τὰς μαγικὰς ἁπάσας βίβλους κατακαίει. καὶ τέλος τὰ χριστιανῶν μυεῖται, καὶ βαπτίζεται, καὶ θύρας τῆς ἐκκλησίας πιστεύεται. καὶ ἀξιωθεὶς χαρισμάτων, πολλοὺς μὲν νόσων, πολλοὺς δὲ δαιμόνων ἐκάθηρε. καὶ λοιπὸν καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος ἀξιοῦται. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος τοιαῦτα. Ὁ δὲ δεύτερος ἀπάρχεται μὲν τὴν ἐκ νέας ἡλικίας Κυπριανοῦ περί τε τὰ εἴδωλα σπουδὴν, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων θεραπείαν, διηγεῖται: τόν τε περὶ τὰς μαγείας πόθον καὶ τὴν μελέτην, αὐτὸν ἐκεῖνον εἰσάγων ἐξηγητήν· καὶ ὅσα ἄλλα μάθοι περί τε βοτανῶν καὶ φυτῶν, καὶ ζώων φύσεως παντοδαπῶν. καὶ ὅτι ποικίλων δαιμονίων φασμάτων θεατὴς γένοιτο. καὶ ὅπως ἐξ ἀθηνῶν εἰς ἄργος, κἀκεῖθεν εἰς φρυγίαν ἀφίκοιτο· ἱερουργὸς δὲ τῶν δαιμονίων ἁπανταχοῦ καθιστάμενος, καὶ πολλὴν

Iuſtina.

καὶ πολλὴν συνάσκησιν τῆς μαγικῆς ἀθροιζόμενος· εἶτα περιιὼν, ὡς Αἰγύπτου τε ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπέβη, καὶ Ἰνδοὺς ἐπῆλθεν. ὅσα τ' ἐκεῖ παράδοξα καὶ δεινῶς ἄτοπα ἄλλα τε, καὶ εἴδωλα εἶδέ τε καὶ ἐξέμαθε. καὶ εἰς τριακονταετίαν αὐτῷ τῆς ἡλικίας τελούσης, ἐπὶ Χαλδαίους ἦλθε· καὶ τὰ ἐκείνων πάντα μυηθεὶς, ἀστρολογίαν τε ἠκρίβωσε, καὶ εἴ τι ἄλλο φιλόσοφον νομίζεται παρ' αὐτοῖς. καὶ ὅτι ταῦτα πάντα εἶδεν ἐληλεγμένα. καὶ μάταιον μᾶλλον καὶ ψυχώλεθρον πόνον προσβαλὼν ταῖς τέχναις, τῇ μάρτυρι Ἰουστίνῃ ἀπεκρούσθη. διέξεισί τε ἐν τούτοις ἔνια, ὧν αὐτός τε ἑαυτὸν ταῖς μαγείαις, ἄλλοις ἄλλον ἐφάντασεν ἄλλοτε, καὶ ὧν ἑτέροις ἐμόρφωσεν. ὅπως τε τῆς δαιμονίων πλάνης ἀποστὰς, τὸν πονηρὸν ἀπειλοῦντα ἔσχε, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν ἐκδειμαίνοντα. καὶ ὡς ἐλύθη τούτων τῆς δειλίας, ἐντυχὼν ἀνδρὶ θεοσεβεῖ, ὄνομα Τιμοθέῳ. ἐπ' Ἀντιοχείας τε εἰς ἐπήκοον πολλῶν ὡς ἐξήγγειλεν ἔργα πολλὰ ἀθέμιτα καὶ τεράστια διαπράξασθαι, οἷς ἐβουκόλει τὸ ἀνθρώπινον, καὶ θεὸν αὐτὸν τίθεσθαι. ὅπως τε δάκρυσι καὶ θρήνοις ἐρραίνετο, καὶ ἡ μνήμη τῶν ἀθεμίτων ἔργων εἰς ἀνελπιστίαν σωτηρίας αὐτὸν πάλιν ἔρριπτεν, εἰ μή τις Εὐσέβιος εὐσεβείας ἄριστος καὶ μετανοίας ὑφηγητὴς τοῖς τε θείοις λόγοις, καὶ ταῖς ἱεραῖς ἱστορίαις λύσας τὸ τῆς ἀπογνώσεως νέφος, ηὔγασε λαμπρὸν ἐλπίδων ἀκτῖσι· καὶ τροφῆς ἔπεισε μεταλαχεῖν, εἰς οἶκον ἀγαγὼν, ὅλας τρεῖς ἡμέρας ἄσιτον διαγεγονότα. ὅπως τε εἰς τὸν θεῖον ἀγάγει νεὼν· καὶ ὅπως αὐτὸς ὁ τεχνίτης τὰς μαγικὰς ἐνώπιον πολλῶν βίβλους πυρὶ δίδωσι φέρων· τόν τε πλοῦτον πένησι νέμει, καὶ τῆς χριστιανῶν ἀγέλης ἀξιοῦται ἱερωσύνης δ' ὁ Εὐσέβιος ἀξίωμα περιέκειτο. καὶ ὡς Ἀγλαΐδας ὁ τῆς Ἰουστίνης δεινὸς ἐραστὴς, ἀποτυχὼν ὧν ἐσπούδαζε, τότε δὴ καὶ αὐτὸς τὸν πλοῦτον πένησι διανέμει, καὶ τῶν δαιμόνων ὡς ἀπατηλῶν ἀλογήσας, τὰ χριστιανῶν ἀντηλλάξατο. οὕτω καὶ ὁ δεύτερος λόγος. Ὁ δὲ τρίτος, τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, καὶ Ἰουστίνης τῆς καλλιπαρθένου μερίζει, οἳ ἐμαρτύρησαν, Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ἐχόντων. συνελήφθησαν δὲ ἐπὶ τὸ μαρτύριον, ὁ μὲν ἐξ Ἀντιοχείας, ἧς καὶ μετὰ Ἄνθιμον, τὸν ἀρχιερατικὸν ἴθυνε θεσμὸν, τὴν αὐτὴν καὶ πατρίδα λαχών· ἡ δὲ ἐκ Δαμασκοῦ. ἐκεῖ γὰρ τῆς Ἀντιόχου μεταστᾶσα (αὕτη δὲ καὶ τῇ παρθένῳ ἐχρημάτιζε πατρὶς) τὸν Χριστὸν ἐκήρυσσε λαμπρῶς. * συλληφθέντες δὲ, ὁ μὲν μὴ πειθόμενος τοῖς τοῦ δυσσεβοῦντος λόγοις, μετέωρος δεσμοῖς αἴρεται, καὶ τὰς πλευρὰς ξέεται. ἡ δὲ βουνεύροις τύπτεται. ὡς δὲ οὐδεμία ἔνδοσις ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τυραννοῦντος ἑωρᾶτο: φυλακαῖς μὲν τότε κεχωρισμένοις καθειργνύει, εἶτα μετακαλεσάμενος, ἐπεὶ λόγοις πειρῶν πάλιν ἀπετύγχανεν: ἐν χαλκῷ τηγάνῳ μετὰ πίσσης καὶ στέατος καὶ κηροῦ βληθέντων, καὶ πολλῆς φλογὸς ἀναφθείσης, ἐμβάλλει τοὺς μάρτυρας κυρίου. ἐγκαρτερούντων δὲ τῶν ἀθλητῶν τῇ βασάνῳ, μᾶλλον δ' ὡς ἐν δρόσῳ φαιδρῶς θεὸν ὑπὲρ οὗ κρείσσους ὀδυνῶν ἐγίνοντο δοξαζόντων;

Timotheus. Euſebius. Aglaidas. Anthimus. ἀναφθέντες.

EVDOCIA.

ac multam magicæ artis exercitationem collegerit. Pergit adhæc narrare, vt in Ægyptum eorumdem cauſa venerit, atque ad Indos acceſſerit, quæque ibi inopinata, & valde abſurda, cum alia, tum ſimulacra viderit atque obſeruarit. Addit ſe, cum tricesſimum iam ætatis annum attingeret, ad Chaldæos veniſſe, eorúmque litteris inſtitutum, Aſtrologiam accuratè perdidiciſſe, quæque alia cognitu digna apud illos viderentur. Omnia tandem hæc vidiſſe refutata, quando ſtulto ſeu potius animis pernicioſo labore hiſce artibus impenſo, à Iuſtina martyre repulſus eſt. Commemorat item hic nonnulla, quibus alium ſe ipſe interdum magicis artibus exhibuit, alióſque interdum transformauit: vtque à dæmonum cultu diſcedens, cacodæmonem minitantem, & ad deſperationem vſque territantem ſenſerit, ac quomodo horum ſit metu liberatus, cùm in pium virum incidiſſet, cui Timotheo nomen. Quomodo præterea Antiochiæ apud frequens auditorium narrauerit, nefanda multa ſe ac prodigioſa effeciſſe, quibus homines ita decipiebat, vt pro Deo ipſum haberent. Lacrymis itaque ac luctu genas ob hæc humectantem, ex memoria improborum facinorum in ſalutis deſperationem iterum delapſurum fuiſſe, niſi Euſebius quidam optimus ad pietatem & pœnitentiam dux, ſacræ ſcripturę alloquiis, ſacríſque narrationibus, deſperationis nebulam diſſipans, claræ ſpei radiis eum illuſtraſſet, & in domum ſuam deductum cibum capere iuſſiſſet, trium dierum inedia iam maceratum. Refert item, vt in ſacrum ab illo templum fuerit adductus, & ſua ipſe manu coram multitudine magicæ artis ſuæ libros allatos flammis tradiderit, ac bona inſuper ſua pauperibus diſtribuerit, atque ad Chriſtianorum inde cœtū aggregatus ſit. Euſebius autem hic, ait, ſacerdotij dignitate exornatus erat. Accedit quomodo Aglaidas, grauis ille Iuſtinæ procus, cum voti compos factus non eſſet, bona quoque Fortunæ pauperibus omnia erogauerit, & dæmonibus tamquam deceptoribus nuncio remiſſo, Chriſtianis ſeſe ſacris addixerit: In quo ſecundi libri finis eſt.

Tertius denique martyrium complectitur B. Cypriani, & claræ virginis Iuſtinæ, qui Diocletiano & Maximino Romæ imperantibus, morte teſtimonium dixerunt Fidei. Vna enim ad martyrij lauream abrepti ſunt; Cyprianus quidem ex patria & vrbe Antiochia, cuius etiam archiepiſcopatum poſt Anthimum adminiſtrarat: Iuſtina verò Damaſco: ibi enim illa, poſtquam Antiochia migrarat (quæ & ipſa virginis patria erat) palam CHRISTVM profeſſa eſt. His ita captis, cum impij ille hominis ſermonibus nihil mouerentur, vinculis in ſublime rapti latera raduntur; hæc autem boum neruis cæditur. Verum vbi nihil illi de conſtantia remittere tyranno videntur, in cuſtodiam eos ſeorſum reductos compingit. Vnde poſt euocatos, cum verbis fruſtra tentaſſet, in æream ſartaginem (pice, adipe, ac cera in eadem ſimul miſtis, multóque igne accenſo) martyres Dei coniecit. Ibi cum athletæ illi fortiter in cruciatibus perdurarent, ac potius velut in rore Deum, quod tormentis ſuperiores euaſiſſent, læti laudarent,

EVDOCIA.

Athanaſius quidam miſer, dæmonum ſacerdos, B. Cypriano antea perfamiliaris, & aſſeſſor, tum forte iudicis tormenta inferentis, mentis cæcitate correptus, auſus eſt, Deos ſuos familiares inuocans, in ignem quoque ingredi, ſed dum miraculum extenuare nititur, ſi & ipſe ſine noxa ibidem perduraret, magis illud auxit. Confeſtim enim ab igne abſumptus in cinerem verſus eſt. Hæſitans ergo iudex, decreuit martyres ad Diocletianum mittere, & ad eum, tum quæ pertuliſſent tormenta, tum quemadmodum pœnis eſſent omnibus ſuperiores, perſcribere. Quæ cum Imperator Nicomediæ intellexiſſet, præcepit martyres ad vicinum vrbi flumen, cui Gallo nomen, capite truncari. cum his, & eadem ipſa hora [a] Theoctiſtus martyrij palmam accepit, pietatis ſuæ hoc ſolo dato indicio, quod martyrem CHRISTI ſalutaſſet. Reliquias iſtorum Sanctorum nautæ quidam Roma eo nuper delati, quibus & Theoctiſtus martyr vſus fuerat familiariter, clam cuſtodibus abſtulerunt, Romámque vexerunt, vbi & pulchrum ipſis templum Claudij foro proximum excitatum, opera Rufinæ piæ matronæ, quæ generis ſtirpem à Claudio Imperatore repetebat. Et hæc quidém libro tertio.

[a] *Cuius neque in Rom. Martyrol. aut Græco Menolog. neque apud D. Nazianz. vlla mentio. Eudociam tamen ſecutus eſt Sim. Metaphraſt.*

Ἀθανάσιός τις ἄθλιος, δαιμόνων ἱερεὺς, καὶ τῷ θείῳ πρότερον συνήθης Κυπριανῷ, σύνεδρός τε τηνικάδε τῷ κολάζοντι χρηματίζων, ἀπονοίᾳ ληφθεὶς, ἐτόλμα βαίνειν ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τοὺς οἰκείους ἐπικαλούμενος θεούς· καὶ σμικρύνειν τὸ θαῦμα, ἐν τῷ μηδ᾽ αὐτόν τι παθεῖν διατεινόμενος. τὸ δὲ πλέον ηὔξετο· αὐτίκα γὰρ αὐτὸς πυρὸς δαπάνη καὶ τέφρα ἐδείκνυτο. διαπορήσας δὲ ὁ κολάζων, ἀναπέμπειν ἔγνω τοὺς μάρτυρας πρὸς Διοκλητιανὸν, γράψας καὶ ἅτε πάθοιεν, καὶ ὡς κρείττους πασῶν εἰσὶ βασάνων. ὁ δὲ ταῦτα ἐν τῇ Νικομηδείᾳ διαγνοὺς, προστάσσει πρὸς τῷ παρακειμένῳ τῇ πόλει ποταμῷ, γάλλος δ᾽ ὠνόμαστο, τὰς κεφαλὰς τοὺς μάρτυρας ἀποτμηθῆναι. σὺν οἷς καὶ Θεόκτιστος αὐθωρὸν ὤφθη μάρτυς, ἔλεγχον εὑρὼν τῆς εὐσεβείας τὸ προσφθέγξασθαι τῷ μάρτυρι κυρίου. τὰ δὲ λείψανα τῶν ἁγίων, ναῦταί τινες ἀπὸ ῥώμης ἐπιδεδημηκότες ἄρτι, ὧν ἦν ἑταῖρος καὶ ὁ μάρτυς Θεόκτιστος, οὗτοι λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνείλοντο καὶ εἰς ῥώμην ἀπεκόμισαν. ἐν ᾗ καὶ ναὸς αὐτοῖς περικαλλὴς, ἐγγίζων τῷ Κλαυδίου φόρῳ, ἀνηγέρθη, ἔργον Ῥουφίνης εὐσεβόφρονος, ἧς τὸ γένος εἰς τὸ Κλαυδίου διέβαινεν αἷμα. ταῦτα καὶ τρίτος λόγος.

Gallus fl.

Theoctiſtus martyr.

CLXXXV.

DIONYSII ÆGEI *Dictyaca.*

LEGI libellum *Dionyſij Ægei*, cui *Dictyaca* titulus eſt, [a] Capita centum comprehendentem.

Primum eſt ab vtroque parente ſemen emitti, gignique animal.

Secundum, id non ab vtroque fieri.

III. E toto corpore ſeminis fieri excretionem. IV. Non è toto corpore, ſed è teſtibus. V. Concoctionem per calorem fieri. VI. Concoctionem non fieri per calorem. VII. Per attritum ſiue ſubactionem [alimenti] concoctionem fieri. VIII. Non fieri. IX. Proprio ſpiritus [calore] concoctio fit X. Id negat. XI. Putreactione concoctionem fieri. XII. Negat hoc. XIII. [b] Caloris proprietate concoctionem eſſe. XIV. * Non ſuccorum proprietate concoctionem fieri. XV. Calorem natiuum ad qualitatem pertinere. XVI. Calorem illum ad hanc non pertinere. XVII. Per calorem fieri ciborum digeſtionem. XVIII. Idem negat. XIX. Digeſtionem [c] ex eo fieri, quod calor ad ſe trahat. XX. Non attrahere calorem. XXI. Spiritu fieri digeſtionem. XXII. Idem negat. XXIII. Arteriarum applicatione digeſtionem fieri. XXIV. Id negat.

XXV. Quod per defectum, qui cum vacuitate eſt, digeſtio fiat. XXVI. Non per defectum incertum ſiue quemcumque digeſtionem fieri. XXVII. Glaucedinem ex eo oriri, quod meatus viſualis alimento deſtituatur. XXVIII. Negat id. XXIX. Per ſanguinis illapſum in viſualem meatum, glaucedinem fieri. XXX. Negat id. XXXI. Craſſitie humorum atque exhalatione glaucedinem fieri. XXXII. Caput idem inficiatur.

[a] *Omnia hæc capita totidem pene verbis addita dumtaxat cenſura breuiſſima, repetuntur infr. Cod. CCXI.*

[b] *Cod. CCXI. inf. vtriuſque horum capitum aduerſa diſputatio indicatur.*

[c] *Ex Cod. CCXI. lego hic τῷ ἕλκειν.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΕΩΣ ΔΙΚΤΥΑΚΩΝ κεφάλαια ρʹ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Διονυσίου αἰγέως, ᾧ δικτυακῶν ἐπιγραφὴ ἔχον· ἐν ᾧ κεφάλαια περιείληπτο τὸν ἀριθμὸν ἑκατόν. πρῶτον, ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἡ τοῦ σπέρματος καταβολὴ καὶ ζωογονία. δεύτερον, ὅτι οὐκ ἐξ ἀμφοτέρων. τρίτον, ὅτι ἀφ᾽ ὅλου τοῦ σώματος ἡ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις γίνεται. τέταρτον, ὅτι οὐκ ἀφ᾽ ὅλου, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν διδύμων. πέμπτον, ὅτι ἡ πέψις θερμασίᾳ γίνεται. ἕκτον, ὅτι καὶ ἡ πέψις οὐ γίνεται θερμασίᾳ. ἕβδομον, ὅτι τρίψει ἡ πέψις. ὄγδοον καὶ ὅτι οὐ τρίψει ἡ πέψις. ἔννατον, ὅτι ἰδιότητι πνεύματος ἡ πέψις. δέκατον, καὶ ὅτι οὐκ ἰδιότητι πνεύματος ἡ πέψις. ιαʹ, ὅτι σήψει ἡ πέψις. ιβʹ, καὶ ὅτι οὐ σήψει ἡ πέψις. ιγʹ, ὅτι θερμασίας ἰδιότητι ἡ πέψις. ιδʹ, καὶ ὅτι οὐ χυμῶν ἰδιότητι ἡ πέψις. ιεʹ, ὅτι διαφέρει τὸ θερμὸν ποιότητι. ιϛʹ, ὅτι οὐ διαφέρει τὸ θερμὸν ποιότητι. ιζʹ, ὅτι θερμασίᾳ ἡ ἀνάδοσις. ιηʹ, καὶ ὅτι οὐ θερμασίᾳ. ιθʹ, ὅτι ἡ ἀνάδοσις, τὸ τὴν θερμασίαν ἐφ᾽ ἑαυτὴν ἕλκειν. κʹ, καὶ ὅτι οὐκ ἐφέλκεται τὸ θερμόν. καʹ, ὅτι τῷ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις. κβʹ, καὶ ὅτι οὐ τῷ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις. κγʹ, ὅτι τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις. κδʹ, καὶ ὅτι οὐ τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις. κεʹ, ὅτι τῇ κατὰ τὸ κενὸν ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις. κϛʹ, καὶ ὅτι οὐ κατὰ τὸ ἄδηλον ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις. κζʹ, ὅτι δι᾽ ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. κηʹ, καὶ ὅτι οὐ δι᾽ ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. κθʹ, ὅτι κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λʹ, καὶ ὅτι κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λαʹ, ὅτι καθ᾽ ὑγρῶν πάχος διαπνοὴν, ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λβʹ, καὶ ὅτι οὐ καθ᾽ ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται.

ρπεʹ. *Dionyſii Ægei Dictyaca.*

λγ΄, ὅτι ἡ φρενῖτις κατὰ διάστασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορὰν τοῦ αἵματος γίνεται. λδ΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ ταύτην ἡ φρενῖτις γίνεται. λε΄, ὅτι κατὰ θερμασίας πλεονασμὸν ἡ φρενῖτις συμβαίνει. λς΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ τοῦτο. λζ΄, ὅτι διὰ φλεγμονὴν ἡ φρενῖτις συμβαίνει. λη΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ φλεγμονήν. λθ΄, ὅτι ὁ λήθαργος κατὰ φλεγμονὴν γίνεται. μ΄, καὶ ὅτι ὁ λήθαργος οὐ γίνεται κατὰ φλεγμονήν. μα΄, ὅτι κατὰ διάστασιν οἱ ληθαργικοὶ καὶ φθοράν. μβ΄, ὅτι ληθαργικὸς, οὐ παρὰ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τὴν ποιότητα τῶν διαπνεομένων συμβαίνει. μγ΄, ὅτι περὶ ὅλον τὸ σῶμα ἡ ὄρεξις τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὑπάρχει. μδ΄, καὶ ὅτι οὐ περὶ ὅλον, ἀλλὰ περὶ τὸν στόμαχον. με΄, ὅτι ἡ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις, περὶ διάνοιάν ἐστι. μς΄, ὅτι καθ᾽ ὑγρῶν ἔνδειαν γίνεται τὸ δίψος. μζ΄, καὶ ὅτι οὐχ ὑγρῶν ἐλλείψει γίνεται τὸ δίψος. μη΄, ὅτι περὶ τὸν στόμαχόν ἐστί τις διπλῆ ἐνέργεια. μθ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι διπλῆ τις ἐνέργεια περὶ τὸν στόμαχον. ν΄, ὅτι ἡ ἐκτὸς μήνιγξ, ἡ ἐν τῷ κοιλώματι ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστί. να΄, ὅτι οὐχ ἡ ἐκτὸς μήνιγξ, ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστί. νβ΄, ὅτι ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα καθαίρει. νγ΄, ὅτι οὐκ ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρόσπτωσιν καθαίρει. νδ΄, ὅτι χρηστέον τοῖς καθαρτικοῖς. νε΄, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον. νς΄, ὅτι φλεβοτομία χρηστέον. νζ΄, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον. νη΄, ὅτι οἴνου δόσις, οὐ χρησίμη ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων. νθ΄, καὶ ὅτι οἶνος δοτέος τοῖς πυρέσσουσι. ξ΄, ὅτι τὸ λουτρὸν τοῖς πυρέσσουσιν ἐπακτέον. ξα΄, καὶ ὅτι οὐκ ἐπακτέον. ξβ΄, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἐπιτάσεσι κλύζειν. ξγ΄, καὶ ὅτι οὐ δεῖ. ξδ΄, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐπαλείψει χρῆσθαι. ξε΄, καὶ ὅτι οὐ δεῖ. ξς΄, ὅτι οὐ δεῖ καταπλάσσειν τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ τοῖς ὀσφραντοῖς μόνοις χρῆσθαι. ξζ΄, καὶ ὅτι οὐ δεῖ χρῆσθαι καταπλάσμασιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. ξη΄, ὅτι ἐμετοποιία συμφέρει. ξθ΄, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον ἐμετοποιία. ο΄, ὅτι οὐκ ἐπιπέμπει ἡ καρδία αἷμα. οα΄, καὶ ὅτι ἐπιπέμπει. οβ΄, ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, ἀλλ᾽ αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσιν. ογ΄, καὶ ὅτι ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, καὶ οὐχὶ αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσιν. οδ΄, ὅτι ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται. οε΄, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται. ος΄, ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὑπάρχει. οζ΄, ὅτι οὐχ αἵματος ἀγγεῖον αἱ ἀρτηρίαι. οη΄, ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ὄγκῳ ἁπλᾶ ἐστίν. οθ΄, καὶ ὅτι ἐστὶ τὰ ἀγγεῖα πλέγματα. π΄, ὅτι διὰ τῶν νεύρων αἴσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται. πα΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ τῶν νεύρων ἡ αἴσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται. πβ΄, ὅτι ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία. πγ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία. πδ΄, ὅτι ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν. πε΄, καὶ ὅτι οὐχ ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν. πς΄, ὅτι κοιλία φλεβῶν ἀρχή. πζ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἡ κοιλία. πη΄, ὅτι πάντων τῶν ἀγγείων ἀρχὴ μήνιγξ. πθ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ πάντων τῶν ἀγγείων ἡ μήνιγξ. κ΄, ὅτι πνεύμων ἀρτηριῶν ἀρχή. κα΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρτηριῶν ὁ πνεύμων ἀρχή. κβ΄, ὅτι ἡ περὶ τὴν ῥάχιν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχή. κγ΄, καὶ ὅτι οὐχ ἡ περὶ τὴν ῥάχιν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχή. κδ΄, ὅτι καρδία ἀρτηριῶν ἀρχή. κε΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχὴ ἀρτηριῶν ἡ

XXXIII. Phrenitidem per meningis diſtenſionem, ſanguiniſque corruptionem fieri. XXXIV. Capite, Phrenitidem ita fieri negatur. XXXV. Et caloris nimia abundantia Phrenitidem accidere. XXXVI. quod ſequitur caput idem negat. XXXVII. Contingere Phrenitidem ex inflammatione. XXXIIX. Negatur. XXXIX. Lethargum inflammatione gigni. XL. Mox idem negat. XLI. Lethargicum morbum diſtentione fieri, & corruptione. XLII. Lethargicum non ob multitudinem, ſed ob qualitatem eorum, quæ exhalantur accidere. XLIII. Edendi bibendique appetitum toto corpore diffundi. XLIV. Non in toto corpore hunc eſſe appetitum; ſed in ſtomacho. XLV. Edendi bibendiqe appetitum in imaginatione eſſe. XLVI. Sitim naſci ex humorum indigentia. XLVII. Non in humidorum defectu ſitim eſſe. XLVIII. Duplicem quandam eſſe in ſtomacho operationem. XLIX. Hoc negat. L. Exteriorem illam cerebri pelliculam, quæ in cauo eſt, principium eſſe neruorum. LI. Capite hoc idem negatur. LII. Pharmaca cum per corpus ſparguntur, purgare. LIII. Non cum diffunduntur, ſed ipſo adlapſu ſuo purgare aſſerit. LIV. Pharmacis vtendum eſſe purgatiuis. LV. Deinde id negat. LVI. [a] Venam eſſe incidendam. LVII. Non eſſe ait. LVIII. Febricitantibus non vtiliter porrigi vinum aſſerit. LIX. Recte iis præberi vinum. LX. Febricitantibus eſſe balneum adhibendum. LXI. Sequens idem negat. LXII. Oportere in morborum incrementis clyſtere vti. LXIII. Negat id. LXIV. Vtendum eſſe inunctionibus in principiis. LXV. Idem negat. LXVI. Non eſſe caput cataplaſmatis curandum, ſed olfactoria dumtaxat adhibenda. LXVII. Vtendum eſſe in capite cataplaſmatis. LXVIII. Quæ vomitum prouocent iuuare. LXIX. Non eſſe vtendum iis quæ vomitum cient. LXX. Cor ſanguinem non emittere. LXXI. tamen caput id aſſerit. LXXII. Cor ſpiritum non emittere, ſed arterias illum attrahere. LXXIII. Cor ſpiritum emittere, neque ab arteriis attrahi. LXXIX. Cor per ſe moueri. LXXV. Idem inficiatur. LXXVI. Arterias ex natura ſanguinem continere. LXXVII. Arterias non eſſe ſanguinis receptaculum. LXXIIX. Omnia vaſa vbi prominent ac turgent, ſimpla eſſe. LXXIX. Receptacula eſſe texta inuolucra. XXC. Per neruos ſenſum ac motum perfici. XXCI. Id ita fieri negat. XXCII. Venarum principium cor eſſe. XXCIII. Idem ſtatim negat. XXCIV. Iecur eſſe venarum principium. XXCV. Mox id inficiatur. XXCVI. Venarum principium eſſe ventriculum. XXCVII. Id mox inficias ire non dubitat. XXCVIII. Receptaculorum omnium originem eſſe meninga. XXCIX. Negat hoc. XC. Arteriarum principium eſſe pulmonem. XCI. Sequens mox caput id inficiatur. XCII. Arteriam illam, quæ iuxta dorſi ſpinam eſt, arteriarum eſſe originem. XCIII. Statim id refellit. XCIV. Cor arteriarum eſſe principium. XCV. Id

[a] *Abſunt hæc duo capita ſ. Cod. CCXI. quorum loco 13. & 14. capitis aduerſa ſententia illic proponitur. Ita capitum vtrobique numerus idem efficitur.*

DIONYSIUS.

negat. XCVI. Non cor eſſe principium neruorum, ſed membranulam, qua cerebrũ continetur. XCVII. Membranulam illam non eſſe principium neruorum. XCIIX. Non in corde, ſed capite intelligẽdi vim ſitam eſſe XCIX. Inſequens vero contra, non capite nos, ſed corde intelligere vult. C. Intelligendi vim in cerebri ventriculo ſedem habere.

Hæc quidem omnia Dionyſius libello Dictyacorum diſſeruit: Neque is ſane infructuoſus eſt labor Dialecticæ exercitationi, neque ad opinionum quarũdam intelligentiam, quæ Medicæ ſunt ſpeculationis propriæ. Videtur autem & iudicium de his opinionibus ferre, non per omnia tamen ſancte, incorruptéque iudicat.

CLXXXVI.

CONONIS *Narrationes L.* & APOLLODORI GRAMMATICI *Bibliotheca.*

LECTVS eſt *libellus narrationum* CONONIS, quod quidem opuſculum Archelao Philopatori Regi inſcriptum, è variis Veterum ſcriptis collectas continet Narrationes quinquaquinta.

PRIMA eſt de Mida, & Brigibus, vt in theſaurum ille incidens, ingentes ſubitò ſit nactus opes, vt poſt Orpheum in Pieria monte auditum, variis artibus Brigibus imperarit. Quomodo item Silenus iuxta Brimium montem Mida regnante, ſit viſus, ad quem montem gens illa frequenter habitabat, & quomodo [a] adductum ſit illud animans peregrina & inuſitata forma, cùm tamen humanam naturam atque indolem referret. Quomodo etiam omnia, quæ pro cibis apponebantur, [b] in aurum illi ſint conuerſa, vtque per hoc perſuaſis ſubditis ex Europa in Helleſpontum traiicere, vltra Myſiam incoluerit, Phrygibus pro [c] Brigibus parua vocis immutatione ſuis appellatis. Porrò Midas, quòd [d] multos haberet internuntios eorum quæ & dicerentur à ſubditis & gererentur, atque ita tutus ab inſidiis vſque in extremam ætatem imperium adminiſtraret, [e] longas habere aures dictus eſt: quas etiam paulatim fama in aſininas commutauit. Ita è ioco initio ſumpto, verum eſſe tandem, quod dicebatur, creditum eſt.

ALTERA narratio de Byblide inſtituitur. [f] Filia hæc fuit Mileti, fratrem habens Caunum. Habitarunt verò [g] Miletum [h] Aſiæ, quam poſt quidem Iones illi, qui Athenis cum [i] Neleo profecti erant, tenuerunt, [k] tunc autem Cares eam incolebant; populus frequens, ac vicatim habitans. [l] Caunus hic impotenti correptus amore Byblidis ſororis, cùm ea potiri non poſſet, multa licet mouiſſet, terram illam deſeruit. Qui vbi non comparuit, doloribus plurimis affecta Byblis, paternam & ipſa domum reliquit, & per deſerta diu oberrans, atque ob fruſtratos amores animo fracta, nexo de zona laqueo, ex nuce ſeipſam ſuſpendit. Inde flente illa lachrymæ fluxerunt, fonſque hinc enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Caunus ipſe vagus interim oberrans, in Lyciam tandem peruenit. Illic ipſi Pronoë, vna è Naiadibus, flumine emergens, quæ Byblidi accidiſſent narrat, vt que amore ſit coacta mori. Suadet inſuper ſibi vt connubio iungatur, quo eius oræ regnum occupet, quod in eam iam collatum fuerat.

a Colloquium quoddam Sileniecum Midæ, confictum à Theopompo excripſit Ælian. lib. 3. var. hiſt. cap. 18. Capti Sileni meminit & Tuſcul. 1. ext.
b Max. Tyrius orat. 31. Lucian. in votis Philoſtrat. lib. 1. imag. Adagia, Ouid. Metamor. 11.
c Herod. lib. 7. Strabo lib. 7. Cic. de orat. Stephan.
d Vide Suid. voce Midas, & ibi multas huius de auribus famæ opiniones.
e Lucian. de non cred. calum.
f Ita quoque Steph. Byzant. de vrbibus in voce Βύβλος.
g De quo Strab. lib. 14. initio.
h Nam & alia Cretica fuit, è qua in hanc cũ colonis traductum nomen. Strabo ibid.
i Vide Ælian. lib. 8 cap. 5.
k Lego hic τότε δὲ
l Vide Caunius amor, apud Suid. & in Adag. Parthen quoque ἐρωτικῶν cap. 11.

καρδία. ϟϛʹ, ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἀρχὴ νεύρων, ἀλλ' ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ. ϟζʹ, καὶ ὅτι οὐχ ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ ἀρχὴ νεύρων. ϟηʹ, ὅτι οὐ περὶ καρδίαν τὸ διανοητικὸν, ἀλλὰ περὶ κεφαλήν. ϟθʹ, καὶ ὅτι οὐ περὶ κεφαλὴν, ἀλλὰ περὶ καρδίαν τὸ διανοητικόν. ρʹ, ὅτι τὸ διανοητικὸν ἐστι περὶ κοιλίαν ἐγκεφάλου. Ταῦτα μὲν τὸ βιβλιδάριον τῶν Διονυσίου δικτυακῶν διελέγετο. οὐκ ἄχρηστον δὲ πρός τε γυμνασίαν διαλεκτικὴν, καὶ δοξῶν εἴδησιν ἐνίων, ἰατρικῇ θεωρίᾳ οἰκείων. δοκεῖ δὲ καὶ * δοξάζειν τὰς δόξας. πλὴν οὐκ ἐν ἁπάσαις ἐκφέρεται πρὸς τὸ πανάγιον καὶ ἀνεύθυνον. * al. δοκάζει

ΚΟΝΩΝΟΣ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ Νʹ. ΚΑΙ Ἀπολλοδώρου γραμματικοῦ ἡ λεγομένη βιβλιοθήκη.

ρπϛʹ. Cononis narrationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, Κόνωνος διηγήσεις· προσφωνεῖ μὲν τὸ πονημάτιον Ἀρχελάῳ Φιλοπάτορι βασιλεῖ, περιέχεται δὲ αὐτῷ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων συνειλεγμένα πεντήκοντα διηγήματα. ὧν πρῶτον τὰ περὶ Μίδα καὶ Βρίγων. ὅπως τε θησαυρῷ περιτυχὼν, ἀθρόον τε εἰς πλοῦτον ἤρθη· καὶ Ὀρφέως κατὰ Πιέρειαν τὸ ὄρος ἀκροατὴς γενόμενος, πολλαῖς τέχναις Βρίγων βασιλεύει. καὶ ὡς Σιληνὸς παρὰ τὸ Βρέμιον ὄρος Μίδου βασιλεύοντος ὤφθη, ὑφ' ᾧ καὶ τὸ ἔθνος ᾤκει πολυανθρωπότατον ὄν. καὶ ὡς ἤχθη τὸ ζῶον ἐξηλλαγμένον τὴν ἰδέαν, ὡς ἐν ἀνθρώπου φύσει. καὶ ὅπως αὐτῷ χρυσὸς ἐγίνετο, τὰ εἰς τροφὴν * παρατιθέμενα ἅπαντα· καὶ ὡς διὰ τοῦτο πείσας τὸ ὑπήκοον ἀπ' Εὐρώπης διαβῆναι τὸν Ἑλλήσποντον, ὑπὲρ Μυσίαν ᾤκησε, Φρύγας ἀντὶ Βρίγων, βραχύ τι παραλλαγείσης τῆς λέξεως, μετονομασθέντας. Μίδας δὲ πολλοὺς ἔχων ἀπαγγέλλοντας αὐτῷ, τὰ ὦτα ἐλέγετό τε καὶ ἐπράττετο τοῖς ὑπηκόοις, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀνεπιβουλεύτῳ τὴν βασιλείαν ἔχων, καὶ εἰς γῆρας ἐλθὼν, μακρὰ ὦτα ἔχειν ἐλέχθη, καὶ κατ' ὀλίγον ἡ φήμη, ὄνου ὦτα τὰ μακρὰ μετεποίει· καὶ ἀπὸ τοῦ σκῶψαι τὴν ἀρχὴν, ὁ λόγος ἔργον εἶναι ἐπιστεύθη.

α. Midas. Silenus. * al. ἐκπραχθέμενα. Phryges olim Briges dicti.

Δεύτερον τὰ περὶ Βύβλιδος· Ὡς παῖς ἦν Μιλήτου, ἔχων ἐξ αὐτῆς ἀδελφὸν Καῦνον. ᾤκουν δὲ Μίλητον τῆς Ἀσίας, ἣν ὕστερον μὲν Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν μετὰ Νηλέως ὁρμηθέντες ᾤκησαν. τὸ δ' ἐνέμοντο Κᾶρες, ἔθνος μέγα κωμηδὸν οἰκοῦντες. Καύνῳ δ' ἔρως ἐγείρεται ἀμήχανος τῆς ἀδελφῆς Βύβλιδος, ὡς δ' ἀπετύγχανε πολλὰ κινήσας, ἔξεισι τῆς γῆς ἐκείνης. καὶ ἀφανισθέντος, μυρίῳ ἄχει κατεχομένη ἡ Βύβλις, ἐκλείπει καὶ αὐτὴ τὴν πατρῴαν οἰκίαν· καὶ πολλὴν ἐρημίαν πλανηθεῖσα, καὶ πρὸς τοὺς ἀτελεῖς ἱμέρους ἀπαγορεύουσα, βρόχον τὴν ζώνην τινὸς καρύας καθάψασα, ἑαυτὴν ἀνήρτησεν. ἔνθα, κλαιούσης αὐτῆς, ἐρρύη τὰ δάκρυα· καὶ κρήνην ἀνῆκε, Βύβλιδα τοῖς ἐπιχωρίοις ὄνομα. Καῦνος δὲ πλανώμενος εἰς Λυκίαν φθάνει, καὶ τούτῳ Προνόη, ναῒς δ' ἦν αὐτὴ, ἀναδῦσα τοῦ ποταμοῦ, τά τε συνενεχθέντα τῇ Βύβλιδι λέγει, καὶ ὡς ἐχρήσατο τῷ ἔρωτι δικαστῇ· καὶ πείθει αὐτὸν αὐτῇ ἐπὶ τὸ τῆς χώρας λαβεῖν τὴν βασιλείαν: καὶ γὰρ εἰς αὐτὴν ἀνῆπτο, συνοικῆσαι.

β. Byblis. Caunus. Caria. Prinu

ὁ δὲ Καῦνος

Aegialus.

ὁ δὲ Καῦνος ἐκ τῆς Προνόης τίκτει Αἰγιαλὸν· ὃς καὶ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἐτελεύτησεν, ἤθροισέ τε τὸν λαὸν σποράδην οἰκοῦντα, καὶ πόλιν ἔκτισεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, Καῦνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐπονομάσας.

γ. Scheria inſula. Phaeaces.

Τρίτον, Ἡ παρὰ τὸν ἰόνιον πόντον Σχερία νῆσος, (οὐχ ἑκὰς οὖσα τῆς ἠπείρου, καὶ τῶν κεραυνείων ὀρῶν, λέγεται). αὕτη Φαίακας ἔσχεν οἰκήτορας, τὸ πρότερον αὐτόχθονας, ἔθνος λαχὸν τὴν ἐπωνυμίαν ἀπό τινος τῶν ἐπιχωρείων βασιλέως· ὕστερον δ' ἐπῴκησαν αὐτὴν μοῖρα κορινθίων, καὶ τότε ὄνομα εἰς Κορκύραν μετέβαλε· καὶ τῆς περὶ ἐκεῖνα θαλάσσης ἦρξε. Φαίακος δὲ [τοῦ] τῆς νήσου βασιλεύοντος, τελευτήσαντος, οἱ υἱεῖς Ἀλκίνους καὶ Λοκρὸς στασιάσαντες, συνέβησαν πάλιν ἐφ' ᾧ βασιλεύειν Ἀλκίνουν μὲν τῆς φαιακίδος, Λοκρὸν δὲ κειμήλια καὶ μοῖραν λαβόντα τοῦ ἔθνους, ἀποικίζεσθαι τῆς χώρας. ὃς καὶ ἐπὶ Ἰταλίας πλεύσας, ξενίζεται παρὰ Λατίνῳ, ἰταλῶν βασιλεῖ, δύντι πρὸς γάμον καὶ τὴν θυγατέρα Λαυρίνην, διὰ ταῦτα ὡς συγγενεῖς φαίακες λοκροὺς τοὺς ἐν ἰταλίᾳ προσεποιοῦντο. ὁ δὲ Ἡρακλῆς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰς τοῦ Γηρυόνου περικαλλεῖς ὅσαι βόες οὔσας ἐξ ἐρυθίας ἐλαύνων, εἰς Ἰταλίαν ἀφικνεῖται, καὶ ξενίζεται φιλοφρόνως παρὰ τῷ Λοκρῷ· ὁ δὲ Λατῖνος πρὸς τὴν θυγατέρα ἐλθὼν, καὶ τὰς βοῦς ἰδὼν, ἠράσθη τε καὶ ἤλαυνεν. ὅπερ ἀναμαθὼν Ἡρακλῆς, ἐκεῖνον τόξῳ βαλὼν, ἀνεῖλε· τὰς δὲ βοῦς ἀνεκόμισε. Λοκρὸς δὲ δεδιὼς περὶ τῷ Ἡρακλεῖ, μή τι δεινὸν ὑπὸ Λατίνου πάθῃ (ἦν γὰρ Λατῖνος σώματι γενναῖος καὶ ψυχῇ.) ἐξελαύνει ἐπὶ βοηθείᾳ τοῦ ξενωθέντος, ἀμειψάμενος καὶ στολήν. Ἡρακλῆς δ' ἰδὼν αὐτὸν θέοντα, καὶ νομίσας τινὰ εἶναι ἄλλον, πρὸς ἐπικουρίαν σπεύδοντα Λατίνου, βαλὼν ἄτρακτον κτείνει. ὕστερον δὲ μαθὼν, ἀπωλοφύρατο μὲν, καὶ τὰ ὅσια αὐτῷ* ἐπετέλεσε· καὶ μεταστὰς δ' ἐξ ἀνθρώπων, ἔχρησε, φάσματι φανεὶς τῷ λαῷ, πόλιν οἰκίζειν ἐπ' ἰταλίας. ἐν ᾧ ἦν τὸ σῆμα τοῦ Λοκροῦ. καὶ διαμένει τῇ πόλει τοὔνομα τιμῶσι τῇ κλήσει τὸν Λοκρόν. οὕτω μὲν καὶ ἡ τρίτη διήγησις. ἀλλὰ τί μοι δεῖ μικροῦ μεταγράφειν ταύτας, δέον πολλῷ κεφαλαιωδέστερον ἐπελθεῖν;

Alcinous. Locrus. Latinus. Hercules. *al. ἐκτέλισι.

Ita Caunus è Pronoë Ægialum ſuſtulit, qui & ipſe regnum, patre defuncto, tenuit: collectóque populo ſparſim habitante, vrbem flumini impoſitam exædificauit magnam atque opulentam, quam de patris nomine [a] Caunum appellauit.

Tertia. Ad Ionium mare Scheria inſula non procul ab Epiro, & Ceraunijs montibus ſita dicitur. Hæc Phæaças incolas tenuit, qui initio quidem indigenæ fuerunt, impoſito huic nationi nomine à quodam eius regionis rege, donec poſt [b] Corinthiorum pars eo commigrauit, noménque exinde commutauit, vt [c] Corcyra diceretur, [d] quæ & maris ibidem imperium habuit. Phæace autem inſulæ rege mortuo, liberi eius Alcinous & Locrus inter ſe diſſidentes, ita tandem conuenerunt, vt Alcinous quidem Phæacidi imperaret. Locrus verò pretioſas opes mobiles, partémque populi auferens, regione excederet, in Italiam igitur hic adnauigans, à Latino Italorum rege hoſpitio acceptus eſt, qui filiam quoque ſuam Laurinam eidem nuptui dedit. qua etiam ex cauſa Phæaces Italicos hoſce Locrenſes in cognatos adſciuerunt. Accidit deinde vt Hercules eadem tempeſtate elegantes Geryonis boues ex Erythia abigens, in Italiam adueniret, atque à Locro humaniter hoſpitio exciperetur. Has itaque Latinus boues cùm filiam inuiſens fortè aſpexiſſet, cupiditate ductus, & ipſe abegit. Qua re cognita, Hercules telo ipſum traiectum occidit, bouéſque recepit. Locrus ibi Herculi metuens, ne quid grauius forſitan à Latino pateretur (qui excellente erat & animo, & corpore) mutata veſte in hoſpitis auxilium egreſſus eſt. Hercules verò currentem ipſum intuitus, aliúmque eſſe ratus, qui ſubſidium ferre Latino maturaret, miſſo iaculo interimit. Vbi tamen poſtea rem cognouit, amicum luxit, ac iuſta illi perſoluit, vitáque cùm deceſſiſſet, populo apparens, vrbem in Italiâ condere eodem loco iuſſit, vbi Locri ſepulchrum fuit. Hinc nomen vrbi manet, quæ vel ipſo ſui nominis vocabulo Locrum honorat. Sic quidem tertia refert narratio. Sed quid ego has ad verbum penè tranſcribo, cùm multo ſint illæ breuius mihi percurrendæ?

a Ita quoque Stephanus de vrb. ſimúlque obſerua ibi dici refugientem Caunum à Byblide fuiſſe adamatum. Quod & Ouidius teſtari videtur.

b Lege Strab. lib. 6.

c Ab Aſopi filia huiuſce eiuſdem nominis Pauſan. Corinth.

d Ita quoque Thucyd. lib. 1. & in excerpt. ex lib. 7. Strab.

δ. Strymon. Brangas. Rheſus. Olynthus.

Ἡ τοίνυν, τετάρτη διήγησις, τὰ περὶ Ὀλύνθου τῆς πόλεως, καὶ Στρυμόνος τοῦ θρακῶν βασιλεύσαντος, ἀπαγγέλλει. οὗ καὶ ὁ πάλαι Ἠωνεὺς ποταμὸς ἐπώνυμος. καὶ ὅτι παῖδες αὐτῷ τρεῖς γεγόνασι Βράγγας καὶ Ῥῆσος, καὶ Ὄλυνθος. καὶ Ῥῆσος μὲν ἐπὶ τροίαν Πριάμῳ συστρατεύσας, ἀναιρεῖται χειρὶ Διομήδους: Ὄλυνθος δὲ λέοντι συστὰς ἑκούσιος, ἔν τινι κυνηγεσίῳ θνήσκει· καὶ Βράγγας ὁ ἀδελφὸς πολλὰ κατολοφυρόμενος τὴν συμφορὰν, Ὄλυνθον ᾧπερ ἐτελεύτησε τόπῳ θάπτει· εἰς Σιθωνίαν δὲ ἀφικόμενος, πόλιν ἔκτισεν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην, Ὄλυνθον αὐτὴν ἀπὸ τοῦ παιδὸς ὀνομάσας.

Quarta narrat de [e] Olyntho oppido, & Strymone Thracum rege: quo item nomine fluuius ille appellatus, qui olim Eoneus dicebatur. Huic tres referuntur nati eſſe filij, Brangas, Rheſus, & Olynthus. In his Rheſus, pro Priamo ad Ilium militans, Diomedis manu cæſus occubuit. Olynthus vltrò cum leone in venatione congreſſus periit, quem Brangas frater infelicem caſum vehementer deplorans, eodem, quo cecidit loco ſepeliendum curauit. In Sithoniam verò delatus ipſe, vrbem ibi condidit, felicem ſanè ac magnam, quam Olynthum pueri de nomine nuncupauit.

e Olynthus Thraciæ ciuitas apud Sithoniam, Macedoniæ, ab Olyntho Herculis filio Steph. Byzant.

Rheginus. Eunomus.

Ἡ πέμπτη τὰ περὶ Ῥηγίνου καὶ Εὐνόμου τοῦ Λοκροῦ, τῶν κιθαρῳδῶν τὴν ἱστορίαν ποιεῖται καὶ ὡς εἰς Δελφοὺς ἀφίκοντο. καὶ ὅτι ποταμῷ διορειζόμενοι ῥηγῖνοί τε καὶ λοκροὶ (ἄληξ ὄνομα τῷ ποταμῷ) οἱ μὲν ἀφώνους, οἱ δὲ λοκροὶ ᾄδοντας ἔχει τοὺς τέττιγας. καὶ ὡς ἐρίζων Εὔνομος τῷ Ῥηγίνῳ,

Qvinta [f] de Rhegino quodam, & Eunomo Locrenſi citharœdis. Refert hos veniſſe [g] Delphos: Rheginos autem atque Locrenſes flumine, cui nomen Alex, ſeparari: & illos quidem mutas, Locrenſes verò vocales habere cicadas. Cum Rhegino item contendêtem Eunomum,

f Arꝛponem hunc Rheginũ citharœdum fuiſſe appellatum, leges cum fabula hac tota apud Strabon. lib. 6. ſub finem Italiæ. Et apud Antigonũ mirab. narrat. 1. Vide & Clem. Alexand. ipſo mox initio Protrep. & lib. 4. Epigr. Græc. Pauſan. Eliac. poſter. atque Adagia.

g Certamen apud Delphos antiquitus fuiſſe citharœdorum, teſtis Strabo lib. 9. in Phocide.

CONON.

cicadæ cantantis auxilio viciſſe aduerſarium. Cùm enim ſeptem fidibus cithara eſſet inſtructa, vnaque chordarum rupta diſſiluiſſet, citharæ aduolans cicada reliquum cantus ſuppleuit.

τέττιγος ᾠδῇ κρατεῖ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ. ἑπταχόρδου γὰρ τότε τῆς ἁρμονίας οὔσης, καὶ μιᾶς ῥαγείσης τῶν χορδῶν· τέττιξ ἐπιπτὰς τῇ κιθάρᾳ, τὸ λεῖπον ἀνεπλήρωσε τῆς ᾠδῆς.

SCHOLION.

* Græcam epiſtol. habes in notis Hæſch. huius loci.

VSVS eſt hac fabula Photius in quadam ſua epiſtola ad Ioannem Patricium, exercitus in Græcia Ducem, quam ſi hic tibi appoſuero, non ingratum fore putaui.*

Eunomius, vt aiunt, Locrius de cantu gloriabatur. Et mulcebat ſanè, oblectabátque auditorem. Accidit autem, vt chordarum eius vnâ [inter canendum] fractâ, cicada mox citharæ iugo inſidens, ruptæ chordæ ſonum ſuppleret. quare potuit Eunomius iterum, vt antea, ſuauiter canere. At verò tu, ſi iam nobis pro cicada & peregrino cantu, abruptum neſcio quo pacto, amicitiæ tuæ neruum denuò reſtitutum intenderis: fortaßis ad priſtinam integritatem vita noſtra reuocata, optimóque concentu repetito, ſuaue aliquod atque iucundum melos de hac Tragœdia in felicitatem verſa, concinet. Quin & pro citharœdo Eunomo cum cicada cantatrice, veteris fabulæ figmento, Dei Patriarcha, diuinúſque eius ac laudandus amicus, magnum ſatis exemplum a celebréque dictum poſteris dabunt.

ἀπαροιμίαν.

SEXTA narratio de Mopſo. [b] Mantus hic atque Apollinis F. matre extincta, pro ſorte velut hæreditaria Clarium Apollinis oraculum obtinet. Eadem autem tempeſtate Calchas Colophonem venit, qua Mopſus oraculum tenens vaticinabatur, poſt Troiæ excidium errando iactatus. Cùm igitur diu multúmq; inter ſe contenderent, Amphimachus tandem Lyciorum rex litem diremit. Mopſus enim ad bellum exeuntem prohibuit, victum iri denuntians: Calchas contra victoriam pollicés, ad exeundum hortabatur. At victo deinde Amphimacho, Mopſus maiori eſt honore affectus, Calchas ſeipſum occidit.

b Emendo Μάντους. Strab. lib. 14. Cilic. extrem. Vide quoque eiuſdem Ioniã extrem. lib. 13. & Heſiodum, lycoph. aliôſque.

SEPTIMA, refert Philammonem Philonidis filium, eius quæ Boſporo & Cleobœa in Atticæ Thorico nata eſt, excellenti corporis pulchritudine fuiſſe. Nympharum itaque [c] vnam adoleſcentis amore captam, vterum etiam ex illo geſtaſſe, ac præ verecundia è Peloponneſo digreſſam, & littori [aduerſo] appulſam [d] Thamyrin peperiſſe. Qui cùm ex Ephebis exceſſit, eam eſt fidibus canendo laudem conſecutus, vt regem eum ſibi, tametſi peregrinus eſſet, Scythæ crearint. Cantu verò cum ipſis Muſis contendens, præmiíſque victori propoſitis, illi quidem Muſarum coniugium: Muſis verò, quód eius cumque delegiſſent; canendo ſuperatus, [e] oculorum luminibus orbatus eſt.

c Argiopam quidam dixere cũ Apollod. lib. I.

d Vide Euſtat. in Hom. Il. B. Lil. Gyrald. Dial. 2. Natal. Comit. Mythol. & Diod. Sicul. lib. 3. cap. 5.

e Apud Euſtath. etiam loquendi facultate priuatus legitur.

OCTAVA, de Proteo Ægyptio vate narrat, cuius filia Theonoë Canobi (is [f] Menelai illius Troiani nauclerus erat) amore capta, voto fruſtratur. Addit quomodo Canobus formoſus adoleſcens, abeuntibus ex Ægypto, qui ad eam appulerunt, Menelao atque Helena, à [g] vipera morſus, tibia tabefacta, poſt non diu interierit, & à Menelao atque Helena, in Ægypto ſepultus ſit: vbi nunc quoque cognominis ei ciuitas condita eſt. Quin & vltimum Nili fluminis oſtiorum *Canobus*, vel *Canobicum* à Nauclero illo nomen trahit.

f Strabo libr. 17. Ægypto.

g Lege Nicand. Theriac. in Hæmorrhoo: à quo ipſe percuſſum Canobum refert. Helenámque propterea huic ſerpẽti lumbos fregiſſe. Nicandri narrationem exhibet Ælian. libr. 14. de animal. cap. 13.

NONA, de [h] Semiramide narratio eſt. Hanc non vxorem, vt alij prodiderũt, ſed filiam fuiſſe Nini tradit: & vt breuiter dicam, quæcunque alij [i] Attoſæ Aſſyriæ attribuunt, hic ad Semiramidem omnia retulit: haud ſcio, an quia duobus eam nominibus appellatam cenſuit: an eorum quæ de Semiramide narrantur, peritior non fuerit. Refert item Semiramidem clam primum, & ignaram cum filio ſuo cõcubuiſſe:

h Iuſtinus lib. 1. Diod. Sicul. lib. 4. Herod. Ælianus, aliique de ea pluribus.

i Herodotus forte & Ælianus, cum multis hiſtoricis.

Ϛ. Mopſus vates.

Ἡ ἕκτη· ὡς Μόψος ὁ μάντις, καὶ Ἀπόλλωνος, τῆς μητρὸς τελευτησάσης, ἐκδέχεται κλῆρον τὸ ἐν Κλάρῳ Ἀπόλλωνος μαντεῖον. κατ᾽ ἐκεῖνο δὲ καιροῦ ἀφικνεῖται Κάλχας εἰς Κολοφῶνα, ἐν ᾧ Μόψος

Calchas.

ἔχων μαντεῖον, ἐχρᾶτο μετὰ Τροίας πλανώμενος ἅλωσιν. ἤριζον οὖν ἐπὶ πολὺ ἀλλήλοις, καὶ Ἀμφίμαχος ὁ Λυκίων βασιλεὺς λύει τὴν ἔριν. ἐπὶ πόλεμον γὰρ ἐξιόντα Μόψος μὲν ἐκώλυσεν, ἧτταν προαπαγγέλλων: Κάλχας δὲ ἐπέτρεπε νίκην σημαίνων, καὶ ἡττᾶται. καὶ Μόψος μὲν ἐπὶ μᾶλλον ἐτιμήθη, Κάλχας δ᾽ ἑαυτὸν διεχρήσατο.

Ζ. Philammon.

Ἡ ἑβδόμη διηγεῖται, ὡς Φιλάμμων παῖς Φιλωνίδος, ἣ γέγονεν ἐξ Ἑωσφόρου καὶ Κλεοβοίας, ἐν Θωρίκῳ τῆς Ἀττικῆς. οὗτος ὁ * Φιλάμμων ὑποφυὴς τὸ κάλλος ἐγένετο. μία δὲ τῶν νυμφῶν ἐρᾷ τοῦ νεανίου, καὶ ἐγκύμων γίνεται. αἰδουμένη δ᾽ ἀπαίρει Πελοποννήσου. καὶ εἰς τὴν ἀκτὴν παραγενομένη, τίκτει κοῦρον Θάμυριν· ὃς ἡβήσας, ἐπὶ τοσοῦτον ἧκε κιθαρῳδίας, ὡς καὶ βασιλέα σφῶν, καίπερ ἐπήλυτον ὄντα, Σκύθας ποιήσασθαι. ἐρίσας δὲ ταῖς Μούσαις περὶ ᾠδῆς, καὶ ἄθλων τῷ νικήσαντι τεθέντων· ἐκείνῳ μὲν τοὺς Μουσῶν γάμους, ἐκείναις δὲ ὃ ἕλοιντο τῶν αὐτοῦ: ἐξεκόπη τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡττηθείς.

* al. Φλάμμων.

Thamyris.

Η. Proteus. Theonoe.

Καὶ ἡ ὀγδόη διηγεῖται τὰ περὶ Πρωτέως τοῦ Αἰγυπτίου μάντεως· οὗ ἡ θυγάτηρ Θεονόη ἐρασθεῖσα Κανώβου (ἦν δ᾽ οὗτος κυβερνήτης Μενελάου τοῦ Τρωὸς) ἀποτυγχάνει· καὶ ὡς ὁ Κάνωβος καλὸς καὶ νέος, ἀπαίροντος Μενελάου ἀπ᾽ Αἰγύπτου καὶ Ἑλένης, καὶ προσορμησαμένων τῇ γῇ, ὑπὸ ἐχίδνης δαχθεὶς, καὶ σαπεὶς τὸ σκέλος μετ᾽ οὐ πολὺ θνήσκει· καὶ Μενέλαος καὶ Ἑλένη θάπτουσιν αὐτὸν ἐπ᾽ Αἰγύπτου, οὗ νῦν ἐπώνυμος ᾤκισται πόλις. καὶ τῶν Νείλου στομάτων τὸ τελευταῖον ὁ Κάνωβος, ἢ Κανωβικὸν, ἐκ τοῦ κυβερνήτου τὴν ὀνομασίαν ἕλκει.

Canobus.

Θ. Semiramis Nini F.

Ἡ ἐννάτη τὰ περὶ Σεμιράμεως λέγει· καὶ Σεμίραμιν οὐχὶ γυναῖκα κατὰ τοὺς ἄλλους φησὶ Νίνου γενέσθαι, ἀλλὰ θυγατέρα· καὶ λόγῳ ἑνὶ, ὅσα οἱ ἄλλοι περὶ Ἀττόσης Ἀσσυρίας ἀναγράφουσι, ταῦθ᾽ οὗτος εἰς Σεμίραμιν ἀναφέρει. οὐκ ἔχω δὲ λέγειν, εἴτε δυσὶν ὀνόμασι τὴν αὐτὴν νομίζων καλεῖσθαι, ἢ τὰ περὶ Σεμιράμεως ἄλλως οὐκ εἰδώς. λέγει δ᾽ ὡς ἡ Σεμίραμις αὕτη τῷ υἱῷ λάθρα καὶ ἀγνοοῦσα, μιγεῖσα,

Attoſa.

εἶτα γνοῦσαι, ἄνδρα ἐν τῷ φανερῷ ἔσχε· καὶ ἐξ ἐκείνου, πρότερον βδελυκτὸν ὄν, Μήδοις καὶ Πέρσαις καλὸν καὶ νόμιμον ἔδοξε μητράσι μίγνυσθαι.

Oethon. Pallene. Mendeis nympha.

Η δεκάτη δὲ, ὡς Οἴθων ὁ Ποσειδῶνος καὶ Ὄσσης ὁ τῆς Θρᾳκίας χερρονήσου βασιλεὺς, γεννᾷ θυγατέρα Παλλήνην ἐκ Μενδηΐδος νύμφης· ἣν πολλῶν μνηστευομένων, ἆθλον ἔκειτο τῷ μάχῃ κρατήσαντι Οἴθωνος, καὶ τὴν κόρην ἔχειν καὶ τὴν βασιλείαν. ἀναιρεῖται οὖν ὑπὲρ τοῦ γάμου δι' ἄθλων

Merops. Periphetes.

Μέροψ ὁ Ἀνθεμουσίας βασιλεὺς, καὶ Περιφήτης ὁ Μυγδονίας. ἔπειτα Οἴθων ὁρίζει, μὴ πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους διαμάχεσθαι τοὺς μνηστῆρας. καὶ τῷ νικήσαντι τὸ αὐτὸ ἆθλον εἶναι. διαγωνίζονται τοίνυν Δρύας καὶ Κλῖτος· καὶ πίπτει

Dryas. Clytus.

Δρύας δόλῳ Παλλήνης. οὗ διαγνωσθέντος Οἴθωνι: ἔμελλε δίκην* θανάτου Παλλήνη διδόναι, εἰ μὴ Ἀφροδίτη νυκτὸς ἐπιφοιτήσασα πᾶσι τοῖς πολίταις, τὴν κόρην ἥρπασε θανάτου. καὶ τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς, Παλλήνη καὶ Κλῖτος τὴν βασιλείαν ἐκδέχονται, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἡ χώρα Παλλήνη ἔλαβεν ὄνομα.

** θανάτου.*

ια'.

Lindij Herculë diris deuenent.

Η ἑνδεκάτη τὰ περὶ τῆς Ἡρακλέος θυσίας, ἣν Λίνδιοι μετ' ἀρᾶς θύουσιν αὐτῷ, διέξεισι· καὶ ὡς τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἀπό τινος ἀροτῆρος Λινδίου, ὃς, ἐπεὶ τροφὰς ᾔτει Ἡρακλῆς ὑπὲρ Ὕλλου τοῦ παιδὸς, ὃν κομιδῇ νέον κατὰ τὴν ὁδὸν συνεπήγετο: ἀντὶ τοῦ μὴ παρασχεῖν, καὶ προσύβρισεν. Ἡρακλῆς δὲ χαλεπήνας, ἕνα τῶν βοῶν καταςφάξας, αὐτός τε θοινᾶται, καὶ τῷ παιδὶ δίδωσιν. ἠρᾶτο δὲ πόρρωθεν ὁ ἀροτήρ. καὶ ὁ Ἡρακλῆς γέλωτι διδοὺς τὰς ἀρὰς, οὐδέποτε ἀπεφθέγξατο θοίνης ἡδίονος ἀπολαῦσαι, ἢ τῆς μετὰ τῶν ἀρῶν.

ιβ'.

Tres Erichthonij F. Dardani N. Assaracus. Ilus. Ganymedes.

Η δωδεκάτη τὰ περὶ Τρωὸς τοῦ Ἐριχθονίου τοῦ Δαρδάνου διαλαμβάνει, ὃς ἐβασίλευσε τῶν περὶ τὴν Ἴδην χωρίων: καὶ γεννᾷ ἐκ Καλιρρόης τῆς Σκαμάνδρου, Ἶλον (ἐξ οὗ τὸ Ἴλιον) καὶ Ἀσσάρακον καὶ Γανυμήδην, ὃν ἥρπασε Ζεύς. Ἀσσάρακος δὲ σὺν τῷ πατρὶ Δαρδανίας ἐβασίλευσε, καὶ ἦν τοῦτο τῶν Τρώων βασίλειον. Ἶλος δὲ, ὃς κτίζει τὸ Ἴλιον, κρατεῖ μάχῃ Βεβρύκων βασιλέως Βύζου

Ilus. Byzas.

ὄνομα, καὶ ἐπὶ μέγα τὸ Ἴλιον αἴρει.

ιγ'.

Aethilla.

Η δὲ τρισκαιδεκάτη, τὰ περὶ Αἰθίλλας διέξεισιν, ἥτις ἦν θυγάτηρ μὲν Λαομέδοντος, ἀδελφὴ δὲ Πριάμου. ταύτην Πρωτεσίλαος ἐξ Ἰλίου μετὰ τῶν ἄλλων νηυσὶν ἄγων αἰχμαλώτων, εἰς τὸν μεταξὺ Μένδης καὶ Σκιώνης μετὰ πολλοὺς χειμῶνας μόλις ὁρμίζονται. καὶ πρὸς ὑδρείαν τῶν περὶ Πρωτεσίλαον ἁπάντων τοῦ αἰγιαλοῦ ἄνωθεν πρὸς τὴν χώραν ἀναδραμόντων: ἄλλα τε ἡ Αἰθίλλα ταῖς συναιχμαλώτισιν εἰποῦσα, καὶ ὡς, εἰ ἀφίκοιντο σὺν τοῖς Ἕλλησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, χρυσὸς ἂν αὐταῖς δόξειε τὰ τῆς Τροίας κακά· πείθει πῦρ ἐνεῖναι ταῖς ναυσὶ, καὶ καταμένουσι σὺν αὐταῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἄκοντες οἱ Ἕλληνες, καὶ πόλιν κτίζουσι Σκιώνην, καὶ συνοικίζουσιν.

ιδ'.

Endymion.

Η τεσσαρεσκαιδεκάτη, τὰ περὶ Ἐνδυμίωνος ἱστορεῖ· ὅτι τε παῖς ἦν Ἀεθλίου τοῦ Διὸς, καὶ Πρωτογενείας τῆς Δευκαλίωνος· καὶ ὡς δύο τέκοι παῖδας Εὐρύπυλον καὶ Αἰτωλόν· ὃς ἐκ Πελοποννήσου τὴν πατρῴαν λιπὼν ἀρχὴν, εἰς τὴν ἀντιπέρα ταύτης γῆν μετὰ τῆς ἑπομένης μοίρας Κούρητας ἐκβαλὼν, ᾤκησε, καὶ ἀντὶ Κουρήτιδος Αἰτωλίδα καλεῖσθαι δίδωσι.

ſed deinde cognita re, viri etiam loco publicè habuiſſe. Ex eo itaque tempore, quod prius execrandum habebatur, Medis ac Perſis ius fáſque viſum, [a] matribus commiſceri.

Decima narratio: [b] Oetho Neptuni & Oſſæ filius, Cherroneſi Thraciæ rex, filiam ex Mendeide Nympha ſuſtulit Pallenen: quam cùm multi ambirent, præmium ei poſitum eſt, qui Oethonem pugnando ſuperaſſet, vt & filia, & regno potiretur. Igitur interfecti pro nuptiis hiſce certantes, Merops Anthemuſiæ & Periphetes Mygdoniæ reges. Hinc decretum ab Oethone, ne ſecum amplius, ſed inter ſe proci dimicarent, idemque victori præmiū fore. Depugnarunt ergo Dryas & Clitus, cæſúſque Pallenes fraude Dryas. Id vbi reſciuit Oethon, pœnas Pallene morte dediſſet, niſi Venus nocte ciues omnes appellans, puellam morti eripuiſſet. Parente verò fatis extincto, Pallene & Clitus regnum adepti, & à Pallene [c] regio nomen eſt mutuata.

XI. De Herculis ſacrificio commemorat, quòd [d] Lindij cum execratione ipſi immolant, vtque originem hoc ab aratore quodam Lindio duxerit: qui, cùm Hercules alimenta pro Hyllo puero poſtularet (quem admodum adhuc iuuenem in via ſibi adiunxerat) non tantùm cibum non præbuerit, ſed etiam conuitiis inceſſerit. Qua Hercules indignatus re, alterum boum eius mactans, cœpit ipſe epulari, & puero porrigere: agricola interim eminùs ei imprecante. Verùm Hercules imprecationes irridens, nunquam ſe ſuauiores affirmabat guſtaſſe epulas, quàm quæ imprecationibus conditæ fuiſſent.

XII. Quædam continet de [e] Troe Erichthonij filio, & Dardani nepote qui in regione Idæ [monti] vicina regnauit: genuitque ex Callirrhoë Scamandri filia Ilum (à quo Ilium nominatum) & Aſſaracum, & Ganymedem, quem Iuppiter rapuit. Aſſaracus hic vnà cum patre Dardaniæ imperauit, quæ erat Troum regia. Ilus autem Ilium exædificauit, vicitque pugna regem Bebrycum, cui Byzæ nomen, & Ilium in immenſum auxit.

XIII. Refert de Æthilla, quæ filia Laomedontis, & Priami ſoror fuit. Hanc Proteſilaus cum aliis captiuis ex Ilio nauibus auehens, Mendem inter & Sciônem poſt varias tempeſtates vix naues appellit: cumque aquatum Proteſilaus cum ſuis omnibus longiùs à littore ad interiora regionis loca procurreret, tum inter cetera Æthilla reliquas allocuta captiuas: Si, inquit, cùm Græcis in Græciam abducimur, aurea nobis, quæ ad Troiani pertulimus aduerſa, videantur. [f] Perſuaſit itaque nauibus ignes immittere. Hinc vel inuiti cùm ipſis Græci in eadem illa regione remanent, vrbémque Scionem ibi conditam vnà habuerunt.

XIV. Eſt de Endymione, qui [g] Aëthno Iouis filio, & Protogeneîa Deucalionis filia natus, binos ſuſcepit liberos, [h] Eurypylen, & Ætolum. Hic è Peloponneſo patria ditione [i] excedens in oppoſitam regionem cùm ſequentium turba, [k] pulſis Curetibus, commigrauit: & pro Curetide, Ætolida nominari fecit,

[a] Non matres quidem vxores ducunt Perſæ: ſed à genitricibus abſtinentes, cum nouercis etiamnum conſuetudinem habent, vt narrant Perſicarum rerum periti. Cod. mſſ hic ad marg. Clemens tamen lib. 3. Stromat. è Xantho in Magicis, Magos matribus, filiabus, ſororibus commiſceri ſolitos eſſe refert Catull. Nam magus ex matre & gnato naſcatur oportet, Si vera eſt Perſarum impia religio. Plura colligit Cælius Rhodiginus cap. 18. lib. 10.

[b] Stephan. Byzan. voce Pallene Σίθωνα vocat, Parthen. Σίθονα cap. 6. ἐρωτικῶν, vbi hanc fabul. fuſius paulo refert.

[c] De qua in Excerpt. ex fine li. 7. Strab.

[d] Conſule Girald. ſyntag. 10. Hiſt. Deorum, vel potius Lactantij lib. 1. Inſtitut. extrem. cuius & in Adagiis habes deſcripta verba ad illud: Λίνδιοι τὴν θυσίαν.

[e] Vide Diodori Siculi cap. 12. lib. 4. & Apollod. lib. 3. Bibliot.

[f] Stephan. Byzant. eadem in Σκιώνη.

[g] Pauſan. lib. 1. Eliac. & Apollodor. in Biblioth. Aëtlium vocant.

[h] Pauſan. Eurycyden.

[i] Steph. à Salmoneo Piſſa pulſum refert in Ætol. Lege & Pauſan. ſup.

[k] Strabo l. X.

CONON.

Eurypiles verò, & Neptuni filius [a] Elis, mortuo auo materno [b] Endymione, regnum ſuſcepit, conditámque ab Endymione vrbem, Elim nominauit.

XV. [c] De Pheneatenſibus, & Cerere, atque Proſerpina, quam Pluto raptam matre inſcia ad infera regna abduxit, vtq; Pheneatenſibus Ceres, quòd ipſi locum oſtendiſſent, qua deſcenderetur (erat is hiatus in [d] Cylina) cum alia bona ſit largita, tum quòd nunquam permiſſura eſſet, vt centum Pheneatenſes in bello caderent.

[e] XVI. De Promacho & Leucocoma Gnoſſiis: vrbs autem Cretæ [f] Gnoſſus eſt. Quomodo Promachus, pulchrum Leucocomã adoleſcentem adamarit: & quomodo labores atque certamina illi magna, & periculorum plena propoſuerit, quæ omnia Promachus potiundi ſpe ſuperarit. Qui vbi ne per hæc quidem voti compos euaſit, Leucocomam viciſſim moleſtia affecit, quando vltimum ſuum præmium (galea autem erat fama celebrata) alteri cuidam pulchro iuueni, Leucocoma ſpectante, impoſuit. Hinc enim zelotypia victus hic, ferro ſe ipſe interemit.

XVII. Dicæus & Syleus fratres, Neptuni filij, ad Peleum Theſſaliæ montem habitabant. In his [g] Dicæus quidem erat, quod nomen quoque prefert, iuſtus: Syleum verò [h] iniuriam aliis inferentem Hercules interfecit. A Dicæo deinde hoſpitio exceptus, & amore [i] filiæ Sylei, quam apud illum educari viderat, captus, vxorem eam duxit. Illa interim peregrè agentis Herculis deſiderio amoréque ſaucia, interiit. Ibi Hercules cùm recens mortuæ funeri fortè rediens interueniſſet, in ignem vna cremandum ſe conieciſſet, niſi qui aderant exequiis, ægrè tandem diſſuadendo, prohibuiſſent. Vicini porrò, Hercule iam profecto, puellæ ſepulchrum ædificio cinxerunt, ac pro monumẽto fanũ Herculis effecerũt.

XIIX. Locri pugnantes, quòd gentis eiuſdem Aiax fuerit, in acie inſtructa vacuum illi locum relinquere ſolent, perinde ac ſi in eo ordine conſtitiſſet. Ita ergo cùm ordinati ſtarent in eo prœlio quod ipſis cum Crotoniatis fuit, voluit Autoleon Crotoniates per vacuam illam partem erumpere, hoſtéſque cingere. Verùm à ſpectro vulneratus in femore, fugit atque contabeſcere cœpit, donec ex oraculo in inſulam Ponti Achilleûm, (quæ Iſtrum prętemauigãti ſupra Tauricam ſita eſt) delatus, cum alios ibi heroas, tum verò maximè Aiacis Locrenſis manes placando, ſanatus eſt. Decedenti autem inde Helena negotium dedit, [k] Steſichoro vt nunciaret, ſi oculos aſpectúmque amaret, palinodiam eorum caneret, quæ in ſe conſpexiſſet. Steſichorus igitur confeſtim hymnos in Helenæ laudem compoſuit, oculorúmque lumen recuperauit.

XIX. [l] Pſamathe Crotopi filia ex Apolline grauida peperit, patrémque verita infantem expoſuit, Lini nomine indito. Paſtor repertum pro ſuo educauit, ſed gregis canes infantem fortè lacerarunt. Illa verò cum dolore ex eo valdè commoueretur, deprehenditur à patre, qui corruptã eam, & falsò in Apollinem vitiũ referre arbitratus, capitis damnat. Quare Apollo, ob Amatæ cædem ira cõmotus,

[a] Pauſan. Eleiu.
[b] Pauſan. Euſtath.
[c] Steph. Pheneum in Arcadia ponit, & quidem ſub Cyllene monte.
[d] Cyllenẽ Arcadiæ montem ex Strab. & Stephan. intelligo: apud quẽ Stygis aqua, Euſtat & alii.
[e] Attingere videntur hanc fabulam Strabo lib. 10. ex Theophraſto de amore, & Plut. ἐρωτικῷ: apud quos Euxitheus pro hoc Promacho inducitur.
[f] Minois regia Hom. & alii. Vide Strab. ſup.
[g] Dicæam Thraciæ vrbem ab hoc nomen traxiſſe Steph. tradit in ea voce.
[h] Peregrinos per Aulidem iter facientes, terram fodere compuliſſe refert Apollod. lib. 2. Bibliot.
[i] Xenodicen tamen Sylei filiam vna cũ patre occiſam ſcribit Apollod. ſup.
[k] Vidè Iſocratis encomion Helenæ Suid. & Gyrald. hiſt. poët. Diõ. Chryſoſt. orat. vndecima & alios. Falsò autem hanc narrationem referre vult Ptolom. Hephæſt. inf. Cod. CXC.
[l] Narrationem hanc cum Pauſan. in Attic. comparare pretium operæ fuerit.

ὁ δὲ Εὐρυπύλης καὶ Ποσειδῶνος παῖς Ἦλις, τελευτήσαντος τοῦ μητροπάτορος Ἐνδυμίωνος, τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται, καὶ τῇ κτισθείσῃ πόλει ὑπὸ Ἐνδυμίωνος Ἦλιν ἐπώνυμον ἔθετο.

ιε΄. Proſerpina raptus. Pheneatæ.

Ἡ πεντεκαιδεκάτη, περὶ Φενεατῶν καὶ Δήμητρος καὶ κόρης, ἣν Πλούτων ἁρπάσας, καὶ λαθὼν τὴν μητέρα, εἰς τὰ κάτω βασίλεια ἤγαγε· καὶ ὡς Φενεάταις μηνύσασι Δήμητρι τὸ χωρίον, δι᾽ οὗ ἡ κάθοδος (ἦν δέ τι χάσμα ἐν Κυλίνῃ) ἄλλα τε ἀγαθὰ ἐχαρίσατο, καὶ μηδέποτε ὑπεριδεῖν ἄνδρας ἑκατὸν Φενεατῶν ἐν πολέμῳ πεσεῖν.

ιϛ΄. Promachus. Leucocomas.

Ἡ ἑξ καὶ δεκάτη, τὰ περὶ Προμάχου καὶ Λευκοκόμα τῶν Κνωσσίων (πόλις δὲ Κρήτης ἡ Κνωσσὸς) διέξεισιν. ὡς ἤρα Πρόμαχος νεανίου καλοῦ τοῦ Λευκοκόμα. ὡς ἆθλα αὐτῷ μεγάλα προὔτεινε καὶ κινδύνων μεστά· ὡς πάντα ὑπέστη Πρόμαχος, ἐλπίδι τοῦ τυχεῖν. ὡς δ᾽ οὐδ᾽ ἐπιτυγχάνει, καὶ ἀντιλυπεῖ Λευκοκόμαν, τὸ τελευταῖον τῶν ἄθλων (κράνος δ᾽ ἦν περιβόητον) ἐν ἑτέρῳ καλῷ νεανίᾳ ὁρῶντος περιθεὶς τοῦ Λευκοκόμα· καὶ ὡς οὐκ ἐνεγκὼν τὴν ζηλοτυπίαν, ξίφει ἑαυτὸν διεχρήσατο.

ιζ΄. Dicæus. Syleus ab Hercule interficitur.

Ἡ ἑπτακαιδεκάτη, Δίκαιος καὶ Συλεὺς ἀδελφοί, Ποσειδῶνος υἱοί, περὶ τὸ Πήλιον ὄρος Θεσσαλίαν ᾤκουν. καὶ ἦν ὁ μὲν Δίκαιος, καὶ ὡς ὀνομάζετο, οὕτω καὶ ἦν· Συλέα δὲ, ὑβριστὴν ὄντα, Ἡρακλῆς ἀναιρεῖ. ξενίζεται δ᾽ ὑπὸ Δικαίου, καὶ ἐρᾷ τῆς Συλέως θυγατρὸς, ἰδὼν αὐτὴν παρ᾽ αὐτῷ τρεφομένην, καὶ ἄγεται εἰς γυναῖκα. ἡ δὲ, ἀποδημήσαντος Ἡρακλέος, τῷ περὶ αὐτὸν ἔρωτι καὶ πόθῳ βαλλομένη θνήσκει. καὶ ἐπὶ προσφάτῳ τῇ κηδείᾳ ἐπανιὼν Ἡρακλῆς, ἔμελλεν αὐτὸν τῇ πυρᾷ συγκατακαίειν, εἰ μὴ οἱ παρόντες λόγοις παρηγοροῦσι μόλις ἐκώλυσαν. καὶ ἀπελθόντος Ἡρακλέος, τὸ σῆμα τῆς κόρης οἱ πρόσοικοι περιεδείμαντο, καὶ ἀντὶ μνήματος, ἱερὸν Ἡρακλέος ἀπέφηναν.

ιη΄. Locri. Autoleon Crotoniata. Aiax Locr. Steſichori palinodia. καὶ ἀναβλέψις.

Ἡ ὀκτωκαιδεκάτη, Λοκροὶ μαχόμενοι, ἐπεὶ συγγενὴς αὐτοῖς Αἴας ἦν, ἐν τῇ παρατάξει χώραν κενὴν ἐῶσιν· ὡς δῆθεν Αἴας ἐν ᾗ παρατάττοιτο. παρατεταγμένων οὖν ἐν τῇ πρὸς Κροτωνιάτας μάχῃ, Αὐτολέων Κροτωνιάτης ἠβουλήθη διὰ τοῦ διαλείποντος ἐκπεσεῖν μέρους, καὶ κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους. τρωθεὶς δὲ ὑπὸ φάσματος τὸν μηρὸν, ἀπετράπη, καὶ ἐσφακέλιζεν, ἕως ἂν κατὰ χρησμὸν εἰς τὴν ἐν πόντῳ Ἀχίλλειον νῆσον (ἔστι δὲ αὕτη παραπλεύσαντι τὸν Ἴστρον ὑπὲρ τῆς Ταυρικῆς) ἐκεῖσε παραγεγονὼς, καὶ τούς τε ἄλλους ἥρωας ἐκμειλιξάμενος, μάλιστα δὲ τὴν Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ ψυχὴν, ἰάθη. κἀκεῖθεν ἐξιόντα ἀπαγγέλλειν αὐτὸν Στησιχόρῳ Ἑλένη κελεύει τὴν εἰς αὐτὴν ᾄδειν, εἰ φιλεῖ τὰς ὄψεις, παλινῳδίαν. Στησίχορος δ᾽ αὐτίκα ὕμνους Ἑλένης συντάττει, καὶ τὴν ὄψιν ἀνακομίζεται.

ιθ΄. Pſamathe Crotopi F. Linus.

Ἡ ιθ΄, Ὡς Ψαμάθη ἡ Κροτώπου, ἐξ Ἀπόλλωνος κύει· καὶ τεκοῦσα, ἐπεὶ τὸν πατέρα ἐδεδοίκει, ἐκτίθεται, Λῖνον ὀνομάσασα. καὶ ὁ δεξάμενος ποιμὴν, ὡς ἴδιον ἀνέτρεφε· καί ποτε οἱ τῆς ποίμνης κύνες διέσπασαν αὐτόν. ἡ δὲ ὑπερπαθήσασα, κατάφωρος γίνεται τῷ πατρὶ, καὶ δικάζει αὐτῇ θάνατον, * πεπορνεῦσθαι καὶ καταψεύδεσθαι αὐτὴν Ἀπόλλωνος οἰηθείς. Ἀπόλλων δὲ τῷ τῆς ἐρωμένης φόνῳ χολωθεὶς,

* al. πορνεῦ.

λοιμῷ

λοιμῷ κολάζει τοὺς ἀργείους. καὶ χρωμένοις ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς, Ψαμάθην ἀνεῖλε καὶ Λίνον ἱλάσκεσθαι. οἱ δὲ τά τε ἄλλα ἐτίμησαν αὐτοὺς· καὶ γύναια ἅμα κόραις ἔπεμπον θρηνεῖν Λίνον. αἱ δὲ θρήνους ἀντιβολίαις μιγνῦσαι, τάς τε ἐκείνων, καὶ τὰς σφετέρας ἀνέκλαιον τύχας. καὶ οὕτως ἦν ἐκπρεπὴς ὁ ἐπὶ Λίνῳ θρῆνος, ὡς ἀπ' ἐκείνων καὶ τοῖς ἔπειτα ποιηταῖς, παντὸς πάθους παρενθήκη Λῖνος ᾄδεται. μῆνά τε ὠνόμασαν ἀρνεῖον, ὅτι ἀρνάσι Λῖνος *συνανετράφη· καὶ θυσίαν ἄγουσι, καὶ ἑορτὴν ἀρνίδα, κτείνοντες ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ κυνῶν ὅσους ἂν εὕρωσι. καὶ οὐδ' οὕτως ἐλώφα τὸ κακὸν, ἕως Κροτωπὸς κατὰ χρησμὸν ἔλιπε τὸ ἄργος, καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῇ μεγαρίδι καὶ τριποδίσκιον ἐπικαλέσας, κατῴκησεν.

*al. συνετράφη.

Η εἰκοστὴ, Ὡς Θεόκλος ὁ *Χαλκιδεὺς αἰχμάλωτος ὑπὸ βισαλτῶν γεγονώς. οἱ δὲ βισάλται, θρᾳκικὸν ἔθνος, ἀντιπέρα Παλλήνης οἰκοῦντες. οὗτος Χαλκίδης μεταπεμψάμενος λάθρα προδίδωσι βισάλτας· καὶ αὐτοὶ πρῶτον μὲν τῇ αἰφνιδίῳ ἐτάραξαν βισάλτας· εἶτα τειχήρεις ποιήσαντες, Βουκόλῳ καὶ Δόλῳ αἰχμαλώτῳ παρ' αὐτῶν γεγενημένῳ αἱροῦσι τὴν πόλιν, ἐκδιώξαντες τοὺς βισάλτας. τὸν δὲ προδότην βουκόλον, παραβάντες τὰς συνθήκας, κτείνουσι. καὶ μῆνις αὐτοῖς διὰ τοῦτο θεόθεν *ἐπέσκηψε. καὶ κατὰ χρησμὸν τάφον περικαλλῆ χώσαντες τῷ βουκόλῳ, καὶ ὡς ἥρωι θύοντες, τοῦ κακοῦ ἀπηλλάγησαν.

κ'. Theoclus Chalcide. *Χαλκιδεύς. Biſalta. *ἐνέσκηψε.

Η κα', Δάρδανος καὶ Ἰάσων παῖδες ἦσαν Διὸς ἐξ Ἠλέκτρας τῆς ἀτλαντίδος, καὶ ᾤκουν σαμοθρᾴκην τὴν νῆσον. ἀλλ' ὁ μὲν Ἰάσων φάσμα Δήμητρος αἰσχῦναι βουληθεὶς, ἐκεραυνώθη. Δάρδανος δὲ ἐπὶ τἀδελφῷ συγχυθεὶς, εἰς τὴν ἀντιπέρα γῆν, ἐν ᾗ καὶ πεδιὰς πολλὴ, καὶ τὸ ὄρος ἡ Ἴδη, σχεδίαις (πλοίων γὰρ χρῆσις οὐδέπω ἦν) διαβαίνει. εἶχε δὲ τὸ κράτος τότε τῆς χώρας, ὁ Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ καὶ νύμφης Τεῦκρος. ἐξ οὗ Τεῦκροί τε οἱ οἰκήτορες, καὶ Τευκρία ἡ γῆ. ᾧ κατὰ λόγους συνελθὼν Δάρδανος, λαμβάνει τὴν ἡμίσειαν· καὶ πόλιν, ἐν ᾧ τῆς σχεδίας ἀπέβη, κτίζει Δαρδανίαν. ὕστερον δὲ τελευτήσαντος Τεύκρου, ἡ πᾶσα τῆς χώρας εἰς αὐτὸν ἀρχὴ περιῆλθεν.

κα'. Dardanus & Iaſon. Teucer Scamandri fl. & nympha F.

Η εἰκοστὴ δευτέρα, μειρακίῳ κρητὶ γέννημα δράκοντος ἐραστὴς δωρεῖται. ὁ δὲ ἔτρεφέ τε καὶ ἐπεμελεῖτο, ἕως ηὐξήθη· καὶ φόβον ἐνεποίει ὁ δράκων τοῖς ἐπιχωρίοις. οὗτοι γὰρ τότε ἠνάγκασαν τὸ μειράκιον, ἐκθεῖναι τὸ θηρίον ἐπὶ τῆς ἐρημίας· καὶ πολλὰ κλαῖον, ἐξέθετο. ὕστερον δὲ ἐπὶ θήραν ἐξελθόντος τοῦ μειρακίου, καὶ λῃσταῖς περιπεσόντος, καὶ ἀνακαλουμένου τοὺς βοηθήσαντας: ἀναγνωρίσας ὁ δράκων τὴν φωνὴν, τοὺς μὲν λῃστὰς διέφθειρεν, ἑκάστῳ περιπλεχθείς· σημεῖα δὲ τῷ παιδὶ παλαιᾶς αἰσθήσεως ἐνδειξάμενος, ἀπαλλάσσει τῆς ἐπιβουλῆς.

κβ'. Dr. adoleſcen Cretenſi a ſuis.

Η κγ', Ὡς Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος καὶ Οἰνώνης, ἣν ἐγήματο, πρὶν ἢ τὴν Ἑλένην ἁρπάσαι, παῖς Κόρυθος γίνεται, κάλλει νικῶν τὸν πατέρα. τοῦτον ἡ μήτηρ Ἑλένῃ προσέπεμπε, ζηλοτυπίαν τε κινοῦσα Ἀλεξάνδρῳ, καὶ κακόν τι διαμηχανωμένη Ἑλένῃ. ὡς δὲ συνήθης ὁ Κόρυθος πρὸς Ἑλένην ἐγένετο: Ἀλέξανδρός ποτε παρελθὼν εἰς τὸν θάλαμον,

κγ'. Alexander Paris. Oenone. Corythus. Helena.

peſte Argiuos vexauit, conſultúſque de auerruncando malo, Pſamathen, & Linum placandos reſpondit. Illi verò præter ceteros honores illis exhibitos, fœminas etiam cum virginibus ad Linum deplorandum miſerunt. quæ cum deplorationes obteſtationibus miſcerent, non illorum ſolùm, ſed ſua etiam infortunia deplorabant. Adeò autem decenter Linum illæ luxerunt, vt ex eo [a] à Poëtis, qui deinceps ſecuti ſunt, in omni penè lamentationum genere Linus decantatus inſeratur. Quin & menſem [b] *Arneum* appellarunt, quòd inter agnos Linus educatus fuiſſet. Immò ſacrificium eidem, feſtúmque diem, *Arnida* vtrumque nominatum, inſtituerunt, mactantes eo die, quotquot vſpiã reperire canes potuiſſent. At ne ſic quidem ceſſauit malùm, donec [c] Cropus ipſe Argos ex oraculo reliquit, conditámque vrbem in Megaride Tripodiſcium nomine inhabitauit.

a *Quod præter Homerum etiã Heſiodus docet apud Euſtath. ad verſ. 570. Iliad. Σ Vbi plura, de Lino, déque appellato ab eo carmine, quod & Αἴλινον eſt nominatum. Heſychius quoque Λίνον ᾠδῆς ὄνομα κατὰ μέν τινας ἀπὸ τοῦ κλαυστοῦ λίνου, notauit. Vide & Theſ. ling. Græca H. St.*

b *Euſtat. quoque teſte.*

c *Pauſan. Corœbo hæc tribuit.*

d *Lego* Χαλκιδεύς.

VICESIMA. Theoclus Chalcidenſis captus à Biſaltis (Thraciæ hi populi ſunt, ex aduerſum Pallenes habentes) [d] Chalcidenſes occultè accerſens, Biſaltas prodidit. Turbarunt itaque primum illi ſubita ſua irruptione Biſaltas, poſt etiam intra mœnia compulſos, & Bucoli ac Doli apud eos captiuorum opera vrbem capientes, Biſaltas eiiciunt. Bucolum tamen proditorem rupta fide iam data cùm occidiſſent, diuina propterea in eos ira irruit, donec ex oraculo pulchrum Bucolo illi monumentum ponentes, & tanquam heroi ſacrificantes, malum tandem auerterunt.

XXI. [e] Dardanus & Iaſon Iouis erant filij ex Electra Atlantis filia, habitabántque Samothraciam inſulam. Verùm Iaſon [f] apparens Cereris ſpectrum fœdare ſtupro conatus, fulmine ictus interiit. Dardanus autem fratris exemplo conterritus, in oppoſitam terram, vbi agri multi, mónſque Ida fuit, ratibus (nondum enim nauigiorum vſus erat) profectus eſt. Ea verò tempeſtate regionem illam tenebat Teucer Scamandri fluminis, & nymphæ [[g] Idææ] filius; à quo Teucri incolæ dicti, & Teucria regio. Cum illo Dardanus ſermone habito dimidiam regionis partem accipit: vrbémque, vbi ratibus appulſus exſcenderat, Dardaniam nomine, ædificauit. Teucro deinde vita functo, omnis ea ora in Dardani ditionem conceſſit.

e *Lege Steph. voce Dardanus & Strab. lib. 7. extremo de Samothrace. Apollod. quoq. libr. 3. ex quo hæc penè ad verbum deſcripta narratio: vbi & Iaſion, legi obſeruandum puto.*

f Φάσμα.

g *Id nymphæ nomen, quod hinc fortè fugerat ex Apollodoro, & Diod. Siculo lib. 4. reuocare viſum.*

XXII. Cretenſi puero [h] tanquam pro amaſio datus eſt draconis fœtus. Hunc eo vſque educauit ille, ſtudioſéque curauit, dum grandior factus metum etiam incolis iniiceret. Coëgerunt itaque puerum in ſolitudinem draconem deferre. Et paruit ille, multum plorans. Tandem verò cùm ad venationem aliquando adoleſcens egreſſus in latrones incidiſſet, opémque inclamaſſet: agnita voce draco, & corporibus ſeſe implicans, prædones occidit, atque adoleſcentem, veteris ſigna neceſſitudinis oſtendens, periculo eripuit.

h *Refert hanc etiam Ælianus varia hiſtor. libr. 13. cap. 46.*

XXIII. Alexandri ſeu Paridis & [i] Oenones (quam vxorem priuſquam Helenam raperet, domũ duxerat) filius fuit Corythus, pulchritudine patrem ſuperãs. Hunc mater ad Helenã miſit, cùm vt Alexandrũ ad zelotypiam prouocaret, tũ vt Helenæ malũ machinaretur. Vt ergo Corythus Helenę familiarior eſſe cœpit, ſuperueniẽs aliquando in thalamum Alexander,

i *Lege Parthen.* ἐρωτικῶν *cap. 4. & 34. & Lycophron. Caſſan. eiúſque interpp.*

CONON.

& cum Helena filium ſedentem conſpicatus, ira incenſus, ſuſpectum gnatum occidit. Oenone, & ob hanc iniuriam, & ob filij interitum, multa Alexandro imprecata, hoc inſuper adiecit (vt erat [a] vaticinandi perita, [b] legendarúmque herbarum gnara) (vulneratum eum aliquando ab Achiuis, neque medelam reperientem, ſe etiam obſecraturum, atque ita domum diſceſſit. [c] Poſt igitur Paris in pugna pro Troia aduerſus Achiuos à Philoctete vulneratus, grauitérque ſaucius, ad Idam curru vehebatur, præmiſſoque nuntio, Oenonem deprecatus eſt. Hæc contumelioſè valde nuntio reiecto, ad Helenam ire Paridem per conuitium iuſſit. Ille interim per viam ex vulnere diem clauſit extremum. Antequam tamē de illius interitu quidquam Oenone inaudiſſet, pœnitentia graui ducta eſt, herbíſque lectis, curriculo feſtinabat præuertere. At vbi mortuū eſſe iam, & quidem ab ea necatum, nuntius retulit: hunc primum lapide in caput impacto, ob illatam [exprobrando] iniuriam occidit: cadauer verò Paridis amplexa, & communem vtriuſque fortunam diu queſta, zona ſeipſam ſtrangulauit.

XXIV. In Bœotiæ ciuitate Theſpeia quæ non longè ab Helicone ſita eſt, puer natus Narciſſus, pulcher admodum, ſed amoris amatorúmque contemptor. Quare alij quidem [d] deſpondere animum amātes cœperunt: Aminiáſque tantum aſſiduus erat, & pertinax precator. At cum neque hunc audiret ille, ſed gladium inſuper mitteret, ſe ipſe pro Narciſſi foribus occidit, Deum vehementer precatus, vltor ſibi vt fieret. [e] Narciſſus igitur vultum aliquando ſuum contemplatus, formæque ſimulacrum in aqua fontis apparens, & ſolus & primus incipit cæco ſui amore flagrare. Ergo conſilij tandem inops, & iuſtas ſeſe dare pœnas arbitratus, quod Aminiam amatorem iniuria læſiſſet, mortem ſibi conſciuit. Ex eo, reſponſo dato, vt amor magis honoraretur, coleretúrque, præter communem cultum, priuatim quoque ſacrificare decreuerunt. Ea autem incolarum [f] opinio eſt, primum ex illa terra exſtitiſſe Narciſſum florem, in quam effuſus Narciſſi ſanguis fuiſſet.

XXV. Minos Iouis & Europæ filius Cretam rex tenuit, [g] Dædalúmque quæſiturus claſſe inſtructa nauigabit in Sicaniam (quæ hodie *Sicilia* dicitur) vbi à Cocali oræ illius regis filiabus eſt interfectus. Natio hinc Cretenſium, regis ſui cædem vltura, bellum aduerſus Siculos ſuſcepit. Sed victi Cretes cùm domūm redeunt, [h] ad Iapygas ſunt tempeſtate delati: ibique tum ſedes fixerunt, Iapyges pro Cretenſibus facti. Poſt, horum pars quædam per ſeditionem inde expulſa, oraculi reſpōſum illud conſulentes acceperunt, vbi quis ipſis terram & aquam præberet, ibi vt habitarent. atque ita Bottiæorum terram incoluerunt. Ibi enim pueri panis cæterorúmque condimentorum varia genera per ludum & iocum ex luto fingentes, petentibus ipſis panis loco diſtribuerunt luteos panes: & illi impletum eſſe oraculum interpretati, ſedem à Macedonum rege poſtulantes, Bottiæorum oram habitandam acceperunt,

[a] A Rhea edocta, vt vult Apollod. lib 3. vbi & plura de his.

[b] Dono Apollonis, vt ipſa ſua docet epiſtola ad Paridem apud Ouid. in fin.

[c] Hæc Q. Calaber poſteriore parte libri ſui X. paulo aliter deſcribit: Vult enim fato decretum fuiſſe, vt non niſi ab Oenone Paris curari poſſet, & ipſam ſe in rogum mariti coniecisse, &c.

[d] Sequor τὸ ἀπηγόρευσαν.

[e] Pauſan. Bœotic. legendus, & Ouid. Metam. 3.

[f] Sed vanâ, vt docet Pauſan. Bœotic.

[g] Lege Pauſan. Achaic. initio.

[h] Vide Strab. lib. 6.

καὶ θεασάμενος τὸν Κόρυθον τῇ Ἑλένῃ παρεζόμενον, καὶ ἀναφλεχθεὶς ἐξ ὑποψίας εὐθὺς ἀναιρεῖ. καὶ Οἰνώνη τῆς τε εἰς αὐτὴν ὕβρεως, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀναιρέσεως, πολλὰ Ἀλέξανδρον ἀρασαμένη, καὶ ἐπειποῦσα (καὶ γὰρ ἦν ἐπίπνους μαντείας, καὶ τομῆς φαρμάκων ἐπιστήμων) ὡς τρωθείς ποτε ὑπ᾽ Ἀχαιῶν, καὶ μὴ τυγχάνων θεραπείας, δεήσεται αὐτῆς, οἴκαδε ᾔει. ὕστερον δ᾽ Ἀλέξανδρος ἐν τῇ πρὸς Ἀχαιοὺς ὑπὲρ Τροίας μάχῃ τρωθεὶς ὑπὸ Φιλοκτήτου, καὶ δεινῶς ἔχων δι᾽ ἀπήνης ἐκομίζετο πρὸς τὴν Ἴδην. καὶ προεκπέμψας κήρυκα, ἐδεῖτο Οἰνώνης· ἡ δὲ ὑβριστικῶς μάλα τὸν κήρυκα διωσαμένη, πρὸς Ἑλένην ἰέναι Ἀλέξανδρον διωνείδιζε. καὶ Ἀλέξανδρος μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ τραύματος τελευτᾷ· τὴν δὲ μήπω πεπυσμένην τὴν τελευτήν, μετάμελος ὅμως δεινῶς εἶχε. καὶ δρεψαμένη τῆς πόας, ἔθει φθάσαι ἐπειγομένη. ὡς δ᾽ ἔμαθε παρὰ τοῦ κήρυκος ὅτι τεθνήκοι, καὶ ὅτι αὐτὴ αὐτὸν ἀνῄρηκεν: ἐκεῖνον μὲν ἀντὶ τῆς ὕβρεως, λίθῳ τὴν κεφαλὴν πατάξασα, ἀναιρεῖ· τῷ δ᾽ Ἀλεξάνδρου νεκρῷ περιχυθεῖσα, καὶ πολλὰ τὸν κοινὸν ἀμφοῖν καταμεμψαμένη δαίμονα, ἑαυτὴν ἀνήρτησε τῇ ζώνῃ.

Η κδ᾽, Ἐν Θεσπείᾳ τῆς Βοιωτίας (ἔστι δ᾽ ἡ πόλις οὐχ ἑκὰς τοῦ Ἑλικῶνος) παῖς ἔφυ Νάρκισσος πάνυ καλός, καὶ ὑπερόπτης ἔρωτός τε καὶ ἐραστῶν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἐραστῶν, ἐρῶντες ἀπηγόρευσαν. Ἀμεινίας δὲ πολὺς ἦν ἐπιμένων καὶ δεόμενος. ὡς δ᾽ οὐ προσίετο, ἀλλὰ καὶ ξίφος προσέπεμψεν: ἑαυτὸν πρὸ τῶν θυρῶν Ναρκίσσου διαχειρίζεται, πολλὰ καθικετεύσας τιμωρόν οἱ γενέσθαι τὸν θεόν. ὁ δὲ Νάρκισσος ἰδὼν αὑτοῦ τὴν ὄψιν, καὶ τὴν μορφὴν ἐπὶ κρήνης ἰνδαλλομένην τῷ ὕδατι: καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἑαυτοῦ γίνεται ἄτοπος ἐραστής. τέλος ἀμηχανῶν, καὶ δίκαια πάσχειν οἰηθείς, ἀνθ᾽ ὧν Ἀμεινίου ἐξύβρισε τοὺς ἔρωτας, ἑαυτὸν διαχρῆται. καὶ ἐξ ἐκείνου θεσπίσας, μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν ἔρωτα· πρὸς ταῖς κοιναῖς θεραπείαις, καὶ ἰδίᾳ θύειν ἔγνωσαν. δοκοῦσι δ᾽ οἱ ἐπιχώριοι τὸν Νάρκισσον τὸ ἄνθος ἐξ ἐκείνης πρῶτον τῆς γῆς ἀνασχεῖν, εἰς ἣν ἐξεχύθη τὸ τοῦ Ναρκίσσου αἷμα.

Η κε᾽, Ὡς Μίνως υἱὸς Διὸς καὶ Εὐρώπης, ὁ βασιλεύων Κρήτης, κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου στόλῳ πλεύσας εἰς Σικανίαν (αὕτη δ᾽ ἐστὶν ἡ νῦν Σικελία) ὑπὸ τῶν Κωκάλου θυγατέρων, ἐβασίλευε δ᾽ [ἔθνους]* Σικελῶν, ἀναιρεῖται. καὶ τὸ Κρητικὸν πολεμεῖ Σικελοῖς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, καὶ ἡττᾶται· καὶ ἐπανιόντες, ὑπὸ χειμῶνος ἐξέπεσον εἰς Ἰάπυγας· καὶ αὐτόθι τότε ἱδρύσαντο, ἀντὶ Κρητῶν γεγόνοτες Ἰάπυγες. χρόνῳ δὲ ὕστερον μοῖρά τις κατὰ στάσιν ἐκπεσόντες τῆς χώρας, χρησμὸν ἔλαβον, ἔνθα ἄν τις αὐτοῖς γῆν καὶ ὕδωρ ὀρέξῃ, ἐνταῦθα οἰκίζεσθαι. καὶ ᾤκισαν τὴν Βοττιαίων. ἐκεῖ γὰρ παῖδες ἄρτων εἴδη, καὶ ἄλλων ὄψων: παίζοντες ἀπὸ πηλοῦ καὶ πλάττοντες, αἰτουμένοις ἐπέδωκαν αὐτοῖς ἀντὶ ἄρτων, τοὺς πηλίνους ἄρτους· καὶ οἵ γε τὸν χρησμὸν τετελέσθαι νομίσαντες, ᾐτήσαντο τὸν βασιλέα Μακεδόνων: καὶ ἔλαβον οἰκεῖν τὴν Βοττιαίων,

κδ᾽. Narciſſus.

Amenias.

κε᾽. Minos Iou. Europæ f.

* ἴσ. ἐπ.

Cretenſes Iapyges.

Bottiæi.

καὶ Βοττιαῖοι μὲν τρίτον γένος ἀπὸ κρητῶν ἀμείψαντες, μοῖρα νῦν εἰσι Μακεδόνων.

κϛʹ. *Carnus. Heraclidæ.*

Η κϛʹ, διέξεισιν, ὡς φάσμα Ἀπόλλωνος, ὄνομα Κάρνος, Δωριεῦσιν ἑπόμενον, ἱππότης τις τῶν ἀφ' Ἡρακλέους ἀναιρεῖ, ὅτε κατῄεσαν εἰς πελοπόννησον ἡρακλεῖδαι. καὶ λοιμοῦ τούτοις προσπεσόντος, χρησμὸν λαβόντες, ἤλασαν τὸν ἱππότην τοῦ στρατοπέδου. μάντις δ' ἦν τὸ φάντασμα τοῖς Δωριεῦσιν. Ἡρακλείδαις μὲν κάθοδος εἰς πελοπόννησον ἐγένετο: ὁ δ' ἱππότης ἀλώμενος, τίκτει παῖδα, ἐκ τοῦ πράγματος ἀλήτην καλέσας· ὃς ἀνδρωθεὶς, καὶ μοῖραν τοῦ δωρικοῦ συλλέξας, καὶ Σισυφίδας ἐκβαλὼν Κορίνθου βασιλέας ὄντας, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Ἴωνας· ἀνοικίζει τὴν πόλιν καὶ ἐπῄει κατὰ τῆς ἀττικῆς. ὅτε καὶ χρησμὸν λαμβάνει νικήσειν, εἰ ἀπόσχοιντο τοῦ βασιλέως ἀθηναίων. καὶ τοῦ χρησμοῦ γνωσθέντος ἀθηναίοις, πείθουσι

Codrus.

Κόδρον ἑβδομηκοντούτην ὄντα, ἑκόντα δοῦναι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. καὶ ἀμειψάμενος τὴν στολὴν, ὡς εἷς τῶν ξυλοφόρων ὑφ' ἑνὸς τῶν Δωριέων ἀναιρεῖται. καὶ γνόντες ὕστερον Δωριεῖς, καὶ ἀπογνόντες τὴν νίκην, ἐσπείσαντο ἀθηναίοις.

Η κζʹ, τὰ περὶ Δευκαλίωνος ἀπαγγέλλει, ὃς ἐβασίλευσε τῆς φθιώτιδος. καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν τῆς ἑλλάδος κατακλυσμοῦ· καὶ περὶ Ἕλληνος τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, ὃν ἔνιοι τοῦ Διὸς παῖδα εἶναί φασιν, ὃς καὶ

Deucalion.

διεδέξατο τὴν βασιλείαν, τελευτήσαντος Δευκαλίωνος, καὶ τίκτει παῖδας τρεῖς. ὧν Αἴολον μὲν τὸν

Aeolus.

πρεσβύτατον βασιλεύειν ἐδικαίωσεν, ἧς ἦρχε γῆς Ἀσωπῷ καὶ Ἐνιπεῖ δυσὶ ποταμοῖς τὴν ἀρχὴν διορισάμενος, ἐξ οὗ τὸ αἰολικὸν κατάγεται γένος. Δω-

Dorus.

ρος δ' ὁ δεύτερος, μοῖραν τοῦ λαοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀποικίζεται, καὶ ὑπὸ τὸν παρνασὸν τὸ ὄρος κτίζει πόλεις, Βοιὸν, * Κτίνιον, Ἐρινεὸν, ἐξ οὗ Δωριεῖς. ὁ δὲ νεώτατος ἀθήναζεν ἀφικόμενος, κτίζει

** κυτίνιον.*

τετράπολιν καλουμένην τῆς Ἀττικῆς, καὶ γαμεῖ

Creüſa Erecthei F.

Κρέουσαν τὴν Ἐρεχθέως, καὶ τίκτει ἐξ αὐτῆς Ἀχαιὸν καὶ Ἴωνα. καὶ ὁ μὲν Ἀχαιὸς ἀκούσιον φόνον ἐργασάμενος, ἠλάθη. καὶ εἰς πελοπόννησον ἐλθὼν, ἀχαΐαν κτίζει τετράπολιν, ἐξ οὗ ἀχαιοί. Ἴων δὲ, θανόντος τοῦ

Iones. Athenienſes.

μητροπάτορος, διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀξίωσιν αἱρεθεὶς, βασιλεύει ἀθηναίων, ἐξ οὗ Ἴωνες οἵ τε ἀθηναῖοι ἤρξαντο καλεῖσθαι, καὶ τὸ ἄλλο πᾶν ἰωνικόν.

κηʹ. *Cygnus.*

Η κηʹ, Ὡς Τέννης καὶ Ἡμιθέα παῖδες ἦσαν Κύκνῳ βασιλεῖ Τρῳάδος. Κύκνος δὲ ἀποθανούσης αὐτῷ τῆς γυναικὸς, ἑτέραν ἐπεισάγεται· ἡ δ' ἐπιμανεῖσα Τέννῃ, καὶ μὴ τυγχάνουσα, καταψεύδεται τοῦ παιδὸς τὰ ἑαυτῆς· καὶ ὁ πατὴρ ἀκρίτως

**al. ἐν λάρν.*

* λάρνακι Τέννην κατακλείει, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἡμιθέαν περιαλγοῦσαν ἀδελφοῦ, καὶ ἀφίησι τῇ θαλάσσῃ. Ἡ δὲ εἰς νῆσον ἐκφέρεται, καὶ οἱ ἐπιχώριοι τὴν λάρνακα ἀνακομίζονται, καὶ τὸ κράτος τῆς γῆς

**al. ἐπέχουσι. Tenedos.*

ἐκείνης * ἴσχουσι Τέννης καὶ Ἡμιθέα. καὶ ἡ νῆσος, Τένεδος ἀντὶ λευκόφρυος ὠνομάσθη. ὁ δὲ Κύκνος μεταγνοὺς, καὶ ὁρμισάμενος πρὸς τὴν νῆσον, ἐδεῖτο τοῦ παιδὸς ἀπὸ τῆς νεὼς ἀμνηστίαν ἔχειν. ὁ δὲ, ὡς μὴ ἐπιβαίη τῆς νήσου, πέλεκυν ἐράμενος, τὰ πείσματα τῆς νεὼς διακόπτει.

& Cretenſium nomen iam tertio cum Bottiæorum commutantes, portio nunc ſunt Macedonum.

XXVI. Narrat Apollinis ſpectrum, cui [a] Carno nomen, Dorienſes ſequi ſolitum, ab [b] Hippota quodam è ſtirpe Herculis tum eſſe interfectum, cum in Peloponneſum Heraclidę redirent. Cùm ergo propterea peſte grauiter laborarent, oraculo accepto è caſtris Hippoten expulerunt. Erat autem ſpectrum hoc Dorienſibus vatis loco. Et Heraclidæ quidem tum in Peloponneſum traiecerunt: Hippotes verò ille oberrans, filium genuit, cui ex re [c] Aletæ nomen dedit. [d] Hic vbi ad ætatem virilem peruenit, Dorici populi parte collecta, pulſiſque Siſyphidis, qui tum Corinthi reges erant, cum ipſorum ſociis Ionibus, vrbem illam denuò incolis replet, pergebátque aduerſus Atticam, cum oraculi reſponſum eidem datum, victorem fore, ſi ab Athenienſium rege abſtineret. Hoc oraculo ab Athenienſibus cognito, Codro ſeptuagenario perſuadent, libens ſe pro patria vt deuoueat. Ille veſte mutata, quaſi lignatorum vnus eſſet, à Dorienſi quodam interficitur. Dorienſes re poſtea cognita, de victoria deſperantes, cum Athenienſibus pacis fœdera inierunt.

a Hæc de Carno aliter aliquanto refert Pauſan. l. in Laconic.

b Quem Phylantu F. facit Pauſan. cum Apollod. libr. 2. Bibliot. qui hanc ad Naupactum patratam cædem tradit.

c Quaſi Erronem *à parentis erroribus dixeris.*

d Pauſan. init. Corinthiac.

XXVII. Refert de rebus Deucalionis, qui in Phthiotide regnauit, deque Græciæ inundatione eius temporibus: ac de Hellene filio eius (quidam Iouis eſſe dicunt) qui & Deucaleone mortuo, in regno ſucceſſit, habuitque filios tres. Ex his Æolum natu maximum, meritò voluit eius regionis ſceptrum tenere, cui ipſemet antea imperauerat, quámque Aſopo, & Enipeo fluuiis diſterminauerat. Atque hinc Æolicum genus deriuatur. Alter deinde Dorus, accepta à parente populi parte, coloniam alio traduxit, condiditque has ad Parnaſſi montis radicem vrbes, Bœum, Crinium, & Erineum. Ab hoc Dores dicti. [e] Natu denique minimus cum Athenas peruenit, [f] Atticæ quam vocant tetrapolim ædificauit, duxítque vxorem Creuſam Erechthei filiam, è qua Achæum & [g] Iona ſuſtulit. Achæus hic, cum cædem imprudens patraſſet, pulſus, in Peloponneſum venit, condiditque Achaiam tetrapolim. A quo etiam Achæi originem ducunt. Ion verò, mortuo auo materno Erechtheo, cum virtutis, tum reliquæ dignitatis ergo creatus rex, Athenienſibus imperauit. Vnde & Iones appellari cœperunt Athenienſes, omniſque adeò regio Ionia dicta.

e Strabo libr. 8. initio Achaia Xuthum *nominat, vbi hanc leges hiſtoriam.*

f Oenoën, Probalinthum, Tricorithum, & Marathona, vt refert Steph. & Strabo ſup.

g Steph. in Ionia *facit eum ex Athenienſ. opinione Apollinis & Creüſæ F.*

XXIIX. Tennes & Hemithea liberi erant Cygni regis [h] Troadis. Cygnus autem mortua coniuge duxit [i] alteram, quæ inſano Tennæ priuigni amore capta, cùm potiri non poſſet, ſuum crimen falsò illi imponens accuſauit. Parens igitur indicta cauſa Tennem filium arculæ incluſit, quin & vna Hemitheam, fratris infortunio immodicè dolentem, atque ita mari commiſit. Hæc arcula in inſulam quandam delata, atque ab incolis ſublata eſt, & totius regionis imperio potiuntur Tenes atque Hemithea: ipſa verò inſula Tenedos pro Leucophry dici cœpta. Cygnus poſtea facti pœnitens, & ad inſulam profectus, filium precabatur è naui, præteritarũ rerũ vt obliuiſceretur. Ille autem, ne ad inſulã appelleret pacrés, ſecurim arripiẽs nauis retinacula diſſecuit,

h Strabo libr. 13. Colonarum hunc regem facit, in Troade tamen. Vide Lycophr. interp. & Seruium, ac Pauſan. in Phocicis Diodor. quoque Sicul. extremo lib. 5.

i Philonomen vocat Steph. in Tenedos*; quem fuſius hæc tractantem lege, & Adag. opus.*

CONON.

Vnde dici cœptum in omni abrupto atque præciſo negotio, Tennæ [a] bipennem fuiſſe adhibitam.

[a] *Suidas etiam* Τενέδιος ἄνθρωπος *&* Τενέδιος ξυνήγορος παροιμιώδῶς. *dici refert.*

XXIX. Magnetes, qui Magneſiam Aſiæ nunc incolunt, antea ad Peneum flumen, montémque Pelium habitarunt, & aduerſus Troiam ductu atque auſpiciis Prothoi militantes, Magnetes item dicti ſunt. Ille poſtea hos, decimam Troia reportantes, Delphis ex voto collocauit. Poſt tamen relicto fano, nauibúſque conſcenſis, in Cretam tranſmiſerunt. Inde quoque vi repulſi Cretam deſerunt, & in Aſiam adnauigantes, malis afflictam nuper conditam Ioniam atque Æolidem liberant, pugnantes vnà cum his aduerſus eos, qui mala illa inferebant. Hinc denique eodem quo nunc ſunt loco perueniunt, vrbémque condunt, quam veteri de nomine patriæ *Magneſiam* item nuncuparunt.

TRICESIMA de [b] Pithenio Apolloniate, qui oues Soli ſacras paſcens, cùm ſua incuria ſexaginta de grege oues lupi diſcerpſiſſent, oculis à ciuibus eſt orbatus, quare tellus, irato Deo, fructus Apolloniatis non protulit, donec aſtu, & ſuburbanis prædiis duobus Pithenium placantes, & vna inſuper domo, quam ipſemet elegiſſet, ſterilitatem effugerunt. Erat autem Pithenius illuſtris genere, ſicut & quotquot alij eius ſucceſſores ſacrarum curam ouium geſſerunt. Ipſa verò [c] Apollonia Græca ciuitas eſt in Illyrica regione mari adiacens, quam [d] Lous fluuius, qui in Ionium mare exit, mediam diuidit.

[b] *Euenium nominat Herodot. Calliope ſub fin. vbi integra hæc narratio legitur.*

[c] *De qua Strabo libr. 7. in Illyride.*

[d] *Ἀῶυς Stra. & Liu.*

XXXI. [e] Tereus, Thracum rex, eorum qui ad Dauliam, cæterámque Phocida pertinent, vxorem duxit Procnen, Pandionis Athenarum regis filiam. Hic poſtquam inſano captus amore, per vim conſtuprauit inuitam Philomelam, Procnes ſororem, linguam quoque eius exſecuit, veritus nimirum ne factum proderet. At illa peplum texens, dolorem ei ſuum filis inſcripſit. Procne, re cognita, & facinus vlciſci cupiens, filium [f] marito ſuum epulandum in cœna appoſuit. Tum Tereus, vbi vel ex ipſa Procne execrandum conuiuium didicit, & hanc, & ſororem veluti facti conſciam gladio percuſſurus inſequitur. Illis verò per fabulam inde ſublatis, Procne quidem in [g] luſciniam, Philomela verò in hirundinem vertitur, canúntque perpetuò ſuas illas calamitates. Sed & Tereus in vpupam auem, vt fabulæ referunt, mutatus: aiúntque hos, ne aues quidem factos, iram depoſuiſſe, quando vpupæ perpetuò hirundines atque luſcinias inſectantur.

[e] *Pauſan. in Atticis, & Mythologi omnes. Vide quoque Ælian. varia hiſt. lib. 12. cap. 20.*

[f] *Ityn.*

[g] *Cum hoc ſentit Ariſtoph. in auibus, Apollod. libr. 3. Biblioth. & alij plures.*

XXXII. De [h] Europa [i] Phœnicis filia è conſpectu ſublata, vtque filios pater ad ſororem inueſtigandam dimiſerit. In his etiam Cadmus fuit, qui cum vnà & Proteus, Buſiridis tyrannidem veritus, ex Ægypto traiicit. Addit quomodo poſt varios errores nihil inuenientes, in Pallenam venerint, vtque Proteus, hoſpitalibus muneribus Clito oblatis, amicitia que inita (erat Clitus hic, rex prudens & iuſtus Sithónum Thraciæ populorum) filiam eius Chryſonoën vxorem duxerit.

[h] *Vide Nat. Comit. & cæteros Mythologos.*

[i] *Apollodorus lib. 3. Biblior. init. Agenoris fuiſſe mauult: vbi & alia quadam aliter quam hic narrata legas.*

καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ παντὸς ἀποτόμου πράγματος, τὸν Τέννου πέλεκυν ἐπιλέγουσιν.

κθ'. *Magnetes.*

Η εἰκοστὴ ἐννάτη, ὡς Μάγνητες οἱ Μαγνησίαν τὴν ἐν ἀσίᾳ νῦν οἰκοῦντες, τὸ πρότερον περὶ πηνειὸν ποταμὸν καὶ τὸ πήλιον ὄρος ᾤκησαν. συνεστράτευσαν δὲ ἀχαιοῖς κατὰ Τροίας, ἡγουμένου αὐτῶν Προθόου, καὶ ἐκαλοῦντο Μάγνητες. εἶτα δεκάτην Μαγνήτων ἀνακομιζομένων [αὐτῶν] ἀπὸ Τροίας, οἰκίζει κατ' εὐχὰς εἰς δελφούς. μετὰ χρόνον δὲ ἀναστάντες τοῦ ἱεροῦ, καὶ καπιόντες ἐπὶ θάλασσαν, ἐπεραιώθησαν εἰς Κρήτην. ὕστερον δὲ βιασθέντες, ἀνέστησαν ἐκ Κρήτης. καὶ πλεύσαντες εἰς τὴν ἀσίαν, ἐρρύοντο κακῶν νεόκτιστον οὖσαν τὴν * Ἰωνίαν καὶ τὴν αἰολίδα· συμμαχοῦντες αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων. ἐκεῖθεν ἀφικνοῦνται, ἐν ᾧ νῦν εἰσὶ, καὶ κτίζουσι πόλιν, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος Μαγνησίαν αὐτὴν ἐπικαλέσαντες.

* *Ionin.* *Magneſia.*

λ'. *Pithenius Apolloniata.*

Η τριακοστὴ, τὰ περὶ Πειθηνίου τοῦ Ἀπολλωνιάτου, ὃς τὰ ἱερὰ τοῦ ἡλίου νέμων πρόβατα· ἐπεὶ, ἀμελήσαντος τούτου αὐτῶν, ἑξήκοντα λύκοι διεσπάραξαν, τὰς ὄψεις ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐκκόπτεται. καὶ ἡ γῆ καρπὸν Ἀπολλωνιάταις, μηνίσαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐδίδου. ἕως τέχνῃ καὶ προαστείοις δυσὶν ἱλασάμενοι Πειθήνιον, καὶ οἰκίᾳ * μιᾷ ὧν αὐτὸς ἠρετίσατο, τὴν ἀκαρπίαν διέφυγον. τῶν δ' ἐπιφανῶν ἦν ὁ Πειθήνιος, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ διαδοχῆς τῶν ἱερῶν εἶχον προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν. καὶ ἡ Ἀπολλωνία, πόλις ἑλλὰς ἐστὶν ἐν τῇ * ἰλλυρείων γῇ· κεῖται δ' ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ποταμὸς Λῶος διὰ μέσης αὐτῆς ῥέων, καὶ οὗτος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰώνιον πέλαγος.

* *al.* ἣν. *Apollonia.* * *al.* Ἰλλυρικῇ.

λα'. *Tereus. Progne Pandionis F. Philomela.*

Η τριακοστὴ πρώτη, ὡς Τηρεὺς, βασιλεὺς θρᾳκῶν τῶν περὶ Δαυλίαν καὶ τὴν ἄλλην φωκίδα, ἄγεται Πρόκνην γυναῖκα τὴν Πανδίονος βασιλεύοντος ἀθηνῶν. καὶ ὡς ἐπεμάνη καὶ ἐμίγη ἀκούσῃ Φιλομήλᾳ τῇ ἀδελφῇ Πρόκνης· καὶ τέμνοι τὴν αὐτῆς γλῶσσαν, δεδιὼς τὸν ἐκλόγων θρίαμβον. ἡ δὲ πέπλον ὑφαίνουσα, γράφει τὰ πάθη τοῖς νήμασι. καὶ ἡ Πρόκνη μαθοῦσα καὶ ἀμυνομένη, παρατίθησιν αὐτῷ δεῖπνον τὰ αὐτοῦ γεννήματα. ὁ δὲ Τηρεὺς, μαθὼν τοῦ δείπνου τὸ μῦσος ὑπ' αὐτῆς Πρόκνης, ἐδίωκεν αὐτήν τε καὶ τὴν ἀδελφὴν ὡς συνεργὸν ξίφει ἀνελεῖν. τὰς δὲ (ὡς μῦθος) λαβὼν ἐντεῦθεν, Πρόκνην μὲν ἀηδόνα ποιεῖ, Φιλομήλαν δὲ χελιδόνα· καὶ ᾄδουσι διὰ παντὸς τὰς τότε συμφοράς. ἀλλὰ καὶ ὁ Τηρεὺς εἰς ἔποπα ἔπτη τῷ μύθῳ· καὶ οὐδ' ἐν ὄρνισιν αὐταῖς φασὶ πεπαῦσθαι τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἔποπες ἀεὶ χελιδόνας καὶ ἀηδόνας διώκουσιν.

λβ'. *Europa nicis F.* *Cadmus. Protheus.*

Η τριακοστὴ δευτέρα, τὰ περὶ Εὐρώπης τῆς Φοίνικος θυγατρὸς ἀφανοῦς γεγενημένης· καὶ ὡς πέμψειε τοὺς υἱεῖς ὁ πατὴρ κατὰ ζήτησιν τῆς ἀδελφῆς· ὧν ἦν καὶ Κάδμος· μεθ' οὗ συναπαίρει καὶ Πρωτεὺς ἐξ αἰγύπτου, τὴν Βουσίριδος δεδιὼς βασιλείαν. καὶ ὡς μετὰ πολλὴν πλάνην, μηδὲν εὑρόντες, κατέσχον εἰς Παλλήνην. καὶ ὡς Πρωτεὺς ξένια δοὺς Κλίτῳ, καὶ λαβὼν φιλίαν (βασιλεὺς δ' ἦν ὁ Κλῖτος σώφρων καὶ δίκαιος σιθώνων θρᾳκίου ἔθνους) ἄγεται Πρωτεὺς γυναῖκα, τὴν θυγατέρα Χρυσονόην,

Clitus. *Chryſono*

καὶ βί-

CONON.

καὶ Βισαλτῶν ἀπελαθέντων τῆς οἰκείας γῆς τῷ πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, ὃν ἐπολέμησε Κλῖτος καὶ Πρωτεύς, βασιλεύει τῆς χώρας Πρωτεύς, καὶ τίκτει παῖδας, οὐχ ὁμοίους αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὠμοὺς καὶ παρανόμους· οὓς Ἡρακλῆς, μισοπόνηρος ὤν, ἀναιρεῖ. καὶ αὐτοῖς ὁ πατὴρ χῶμα ἔχωσεν· Ἡρακλέα δὲ (ἦν γὰρ ἐναγὴς) καθῆρε τοῦ φόνου.

λγ'. Democlus. Smicrus.

Η λγ'. Ὡς Δήμοκλος ὁ Δελφὸς γεννᾷ παῖδα ἐκπρεπῆ Σμικρὸς ὄνομα· καὶ ὡς πλεῖ κατὰ χρησμὸν ἐπὶ Μιλήτου, ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ τὸν παῖδα ἐν ἡλικίᾳ. καὶ ὡς καταλιμπάνει τοῦτον σπουδῇ τοῦ ἐκπλεῦσαι καὶ ἀγνοίᾳ, τρισκαιδέκατον ἔχοντα ἔτος. καὶ ὡς παῖς Ἐριθάρσου αἰπόλος καταλαμβάνει τὸν Σμικρὸν ἀθυμοῦντα, καὶ ἄγει πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὁ Ἐριθάρσης οὐκ ἔλαττον τοῦ ἰδίου παιδὸς, μαθὼν τὰς τύχας καὶ τὸ γένος τοῦ Σμικροῦ, τοῦτον περιεῖπε. καὶ περὶ τοῦ Κύκνου τοῦ συλληφθέντος ἄμφω τοῖς παισὶ, καὶ τῆς ἔριδος, καὶ τοῦ τῆς Λευκοθέας φάσματος. καὶ ὡς εἴποι τε τοῖς παισὶ, πρὸς Μιλησίους φάναι τιμᾶν αὐτὴν, καὶ παίδων ἀγῶνα γυμνικὸν τελεῖν αὐτῇ· ἥδεσθαι γὰρ αὐτὴν τῇ ἔριδι τῶν παίδων. καὶ ὡς ὁ Σμικρὸς, τινὸς τῶν ἐν Μιλησίοις ἐνδόξων θυγατέρα γαμεῖ. καὶ αὕτη τίκτουσα, ὁρᾷ ὄψιν αὐτῇ τὸν ἥλιον διὰ τοῦ στόματος εἰσδύντα, διὰ τῆς γαστρὸς δὲ καὶ τῶν αἰδοίων διεξελθεῖν. καὶ ἦν τὸ ὅραμα τοῖς μάντεσιν ἀγαθόν· καὶ ἔτεκε κόρον, Βράγχον ἀπὸ τοῦ ὀνείρου καλέσασα· ὅτι ὁ ἥλιος αὐτῆς διὰ τοῦ βράγχου *ἐξῆλθε. καὶ ἦν ὁ παῖς κάλλιστος ἀνθρώπων. καὶ αὐτὸν ἐφίλησεν ἐρασθεὶς Ἀπόλλων, εὑρὼν ποιμαίνοντα, ἔνθα βωμὸς Ἀπόλλωνος φιλίου ἵδρυται. ὁ δὲ Βράγχος ἐξ Ἀπόλλωνος ἐπίπνους μαντικῆς γεγονὼς, ἐν Διδύμοις τῷ χωρίῳ ἔχρα. καὶ μέχρι τοῦ νῦν χρηστηρίων ἑλληνικῶν, ὧν ἴσμεν μετὰ Δελφοὺς, κράτιστον ὁμολογεῖται τὸ τῶν Βραγχιδῶν.

Eritharſes. Cycnus. A. Branchus. * εἰσῆλθε. Branchidarum oracula.

λδ'. Helenus & Deiphobus.

Η λδ'. Ὡς μετὰ τελευτὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος, οἱ Πριάμου παῖδες Ἕλενος καὶ Δηίφοβος ἤριζον ὑπὲρ τῶν Ἑλένης γάμων. καὶ κρατεῖ βίᾳ καὶ θεραπείᾳ τῶν δυνατῶν Δηίφοβος, νεώτερος ὢν Ἑλένου. Ἕλενος δὲ τὴν ὕβριν οὐ φέρων, εἰς τὴν Ἴδην ἀποχωρήσας, ἡσύχαζε. καὶ κατὰ συμβουλὴν Κάλχαντος, οἱ πολιορκοῦντες Τροίαν Ἕλληνες, λόχῳ τὸν Ἕλενον συλλαμβάνουσι· καὶ τὰ μὲν ἀπειλαῖς, τὰ δὲ δώροις, πλέον δὲ τῇ πρὸς Τρῶας ὀργῇ, ἀποκαλύπτει αὐτοῖς Ἕλενος, ὡς ξυλίνῳ ἵππῳ πεπρωμένον ἐστὶν Ἴλιον ἁλῶναι. καὶ τὸ τελευταῖον, ἐπειδὰν Ἀχαιοὶ λάβωσι τὸ διοπετὲς Ἀθηνᾶς Παλλάδιον, πολλῶν ὄντων τὸ σμικρότατον. στέλλονται οὖν ἐπὶ τῇ κλοπῇ τοῦ Παλλαδίου Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς. καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ τεῖχος Διομήδης· ἐπιβὰς τῶν ὤμων Ὀδυσσέως. ὁ δὲ οὐκ ἀνελκύσας Ὀδυσσέα, καίτοι τὰς χεῖρας ὀρέγοντα, ᾔει τὴν ἐπὶ τὸ Παλλάδιον. καὶ ἀφελόμενος αὐτὸ, πρὸς Ὀδυσσέα ἔχων ὑπέστρεφε. καὶ διὰ τοῦ πεδίου κατιόντων, πυνθανομένῳ ἕκαστα τῷ Ὀδυσσεῖ, Διομήδης τὸ δόλιον τοῦ ἀνδρὸς εἰδὼς, οὐχ ὅπερ ἔφησεν Ἕλενος Παλλάδιον λαβεῖν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἀντ᾽ ἐκείνου ἕτερον, ἀποκρίνεται· κινηθέντος δὲ τοῦ Παλλαδίου, κατά τινα δαίμονα· γνοὺς Ὀδυσσεὺς αὐτὸ ἐκεῖνο εἶναι· καὶ κατόπιν γεγονὼς, σπᾶται τὸ ξίφος, ἐκεῖνον μὲν ἀνελεῖν βουληθεὶς·

Equus Troianus. Palladium. Diomedes. Vlyſſes.

Biſaltis deinde patria ſua eo bello pulſis, quod ipſis à Clito & Proteo illatum eſt, regioni illi Proteus imperauit, genuitque patris longè diſſimiles liberos, crudeles admodum atque iniuſtos, qui poſt ab Hercule, quòd improbos valde odiſſet, occiſi ſunt. Et parens ipſe tumulum ſuis effodit, Herculémque cæde pollutum expiauit.

XXXIII. Democlus Delphus filium genuit inſigni forma, cui [a] *Smicro* nomen, nauigauitque Miletum ad conſulendum oraculo, ducto ſecum filio annorum tredecim: quem, nimis feſtinato nauigandi ſtudio, atque imprudens, ibi reliquit. Inuentum itaque triſtem Smicrum, caprarius quidam, Eritharſi filius, ad patrem adducit: qui non ſecus atque ſuum filium, cognita pueri & conditione & ſtirpe, honeſtè eum apud ſe habuit. Narrat & de Cycno cum duobus filiis capto, deque contentione, ac de Leucotheæ ſpectro. Quomodo hæc pueris dixerit, Mileſios vt admonerent, ipſam honorandam, & puerorum certamen gymnicum ipſi exhibendum: lætari enim ſe puerorum contentione. Addit etiam, vt Smicrus, clari cuiuſdam apud Mileſios viri filiam vxorem duxerit, quæ pariens ſecundùm quietem videre viſa ſit, Solem per os ipſam ſubire, & per ventrem atque verenda egredi. Quod viſum bonum eſſe omen vates interpretati, peperit illa filium, Branchúmque à ſomnio nominauit, eò quòd per fauces ex ipſa Sol [b] egreſſus eſſet. Hic mortalium formoſiſſimus puer, ab Apolline eſt adamatus, cùm oues paſcentem repeririſſet. Vbi & ara *Apollinis amantis* conſecrata. Branchus verò, Apollinis dono vaticinandi arte donatus, Didymis oracula reddidit, hodiéque, inter omnia quæ nouimus, Græca oracula, [c] Branchidarum oraculum poſt Delphicum maximum prædicatur.

XXXIV. Paride mortuo, Helenus & Deiphobus Priami filij ſuper Helenæ nuptiis contenderunt, vicitque per vim & potentium opem Deiphobus, ætate licet minor. Helenus ergo iniuriæ impatiens, in Idam ſecedens otium egit: vbi Calchantis ſuaſu, qui Troiam obſidebant Græci ex inſidiis eum capiunt: ille partim minis, partim donis, vel potius odio Troiæ, Græcis indicauit, ligneo equo Troiam capiendam, fato eſſe deſignatum. Immò & hoc denique, cùm Achiui cœpiſſent [d] cœlo delapſum illud Mineruæ [e] Palladium, quod inter multa erat minimum. Igitur miſſi ad Palladium furto auferendum, Diomedes & Vlyſſes: euaditque in murum per Vlyſſis humeros conſcendens Diomedes, neque tamen manus tendentem ſocium attraxit, ſed ad Palladium abiit, eóque ablato, ad Vlyſſem reuertit. Ita cùm per plana redirent, interroganti ſingulatim omnia Vlyſſi, hominis aſtutiam non ignorans, reſpondit, non quod Helenus Palladium indicaſſet ſe accepiſſe: ſed pro eo aliud quoddam. Verùm moto forte fortuna Palladio, agnouit Vlyſſes illud ipſum eſſe. Quare à tergo ſe ſtatuens Diomedis, interfecturus illum, gladium ſtrinxit,

a Simerum vocat Lactantius ad verſ. 198. lib. 8. Thebai. Stat. Papin. Vbi plura ex Varrone.

b εἰσῆλθε potius legendum videtur.

c De quo Strabo, & Pauſan. non ſemel.

d Διοπετὲς. De qua voce lege Suidam.

e Vide Suid. & interp. Virg. Apollod. item lib. 3. Bibliot. ac dictyn. Cretenſ. lib. 5. init.

CONON.

quò ipſemet Achiuis Palladium adferret. At dum plagam inflicturus eſſet, vidit Diomedes, ſplendente tum forte Luna, enſis vibrati lucem. Ita Vlyſſes à cæde abſtinuit, ſtringente viciſſim gladium Diomede, qui & timiditatem illi exprobrans, & gladij lamina, quod antecedere nollet, humeros verberans, eundem ante ſe egit. Vnde [a] prouerbium natum: *Diomedeia neceſſitas*, adhiberi ſolitum, in eo, qui aliquid faciat inuitus.

XXXV. Duos inducit paſtores ad Lyſſum Epheſini agri montem paſcentes: qui apum examen in profundo quodam atque ad deſcendendum perdifficili antro cùm vidiſſent, alter ſportulam ad deſcendendum ingreſſus eſt, alter eam è fune ſuſpenſam demittebat. Cùm autem qui deſcenderat, mellis atque auri ingentem copiam reperiſſet, impoſitum ſportulæ onus tertiò attrahere ſurſum iuſſit. Auro dein deficiente, ſeipſum deinceps ſportam ingredi acclamauit. At poſtquam inſidiarum ipſi ſuſpicio cum verbo illo in mentem venit, lapidem pro ſe ſportæ impoſuit, iuſſitque attrahere. Alter itaque, vt iam penè ad oram vſque ſpeluncæ onus attraxit, ratus ſe ſocium occidere, confeſtim per præcipitium quoddam ſportam præcipitauit, auróque humi defoſſo, veriſimiles de paſtore qui deſiderabatur, cauſas interrogantibus commentus eſt. Hinc cùm alter ille in ſpelunca paſtor nullam ſalutis viam reperiret, Apollo in ſomnis iuſſit, vt acuto lapide ſibi corpore lacerato, quietus iaceret. Paruit ille monenti, & vultures tanquam ad cadauer aduolantes, vnguéſque alij comæ, alij veſtibus infigentes, in ſublime hominem ſuſtulerunt, auexerúntque illæſum in ſubiectam vallem. Inde profectus in curiam, cuncta magiſtratui expoſuit. Quare Epheſij inſidiatorem illum conuictum, aurúmque defoſſum vel inuitum oſtendere coactum [pro meritis] multarunt: iniuria verò affecto, auri dimidium attribuentes, alterum dimidium Apollini ac Dianæ obtulerunt. Seruatus ergo paſtor ille, auróque donatus, ad ſummas peruenit diuitias, & aram in ſummo montis vertice Apollini, [b] *Vulturij* nomine, in rei geſtæ memoriam ſempiternam dedicauit.

XXXVI. [c] Philonomus Lacedæmonius, Sparta Dorienſibus prodita, Amyclas mercedis loco accepit, in eámque ex Imbro atque Lemno incolas coëgit. Qui cùm tertia dein ætate ſeditionem aduerſus Dorienſes excitaſſent, Amyclis pulſi ſunt. Adſumptis itaque ſecum è Spartiatis quibuſdam, ducibúſque vſi Polide & Delpho, in Cretam adnauigarunt. Sed dum claſſis prætermauigat, Apodaſmus [d] Melum habitatoribus inſtruit, indéque Pelieorum genus Spartanos ſibi conciliat. Cæteri omnes Gortynam, repugnante nemine, occupantes, vnà cum Cretenſium accolis eam incoluerunt.

XXXVII. A Thaſo [e] Cadmi fratre Thaſum inſulam appellatam refert. Ibi enim illum frater, data exercitus parte, reliquit. [f] Cadmus hic à Phœnicum rege, magnæ alioquin & ipſe apud Phœnicas auctoritatis, in Europam miſſus eſt. Quippe Phœnices eo tempore

a Quod ipſum alia etiam ratione adfert Suidas.

b Γυπαιέως.

c Meminit Strabo libr. 8. initio Laconicæ.

d Cycladum vna Steph. cum eiuſdem nominis vrbe.

e Apollod. Thaſum Neptuni filium facit, lib. 3. ini. Stephan. Thaſſus geminato ſibilo profert.

f De Cadmo Pauſan. legendus in Bœotic.

αὐτὸς δ' Ἀχαιοῖς τὸ παλλάδιον κομίζειν. καὶ αὐτοῦ μέλλοντος πληγὴν ἐμβαλεῖν (ἦν γὰρ σελήνη) ὁρᾷ Διομήδης τὴν αὐγὴν τοῦ ξίφους· Ὀδυσσεὺς δ' ἀναιρεῖν μὲν ἀπέσχετο: ἀντισπασαμένου κἀκείνου ξίφος, δειλίαν δ' ὀνειδίσας, πλατεῖ τῷ ξίφει οὐκ ἐθέλοντα προϊέναι τύπτων τὰ νῶτα ἤλαυνεν. ἐξ οὗ ἡ παροιμία· ἡ Διομήδειος ἀνάγκη, ἐπὶ παντὸς ἀκουσίου λεγομένη.

Diomedea neceſſitas.

Η λέ, δύο ποιμένας ὑπὸ Λυσσὸν τὸ ὄρος τῆς Ἐφεσίας γῆς εἰσάγει νέμοντας· οἱ μελισσῶν ἐσμὸν ἔν τινι βαθεῖ καὶ δυσκαθόδῳ θεασάμενοι σπηλαίῳ, ὁ μὲν εἰς φορμίδα κατιέναι ἐνέβη, ὁ δὲ καθίει, κάλῳ ἀρτησάμενος· ὁ κατελθὼν δὲ μέλι καὶ χρυσὸν πολὺν εὗρεν, καὶ τῇ φορμίδι ἕως τρὶς ἐμβαλὼν, ἀνιμᾶν ἐκέλευσεν· ἐπιλείψαντος * καὶ τοῦ χρυσοῦ, ἑαυτὸν ἐμβαίνειν λοιπὸν προσβοήσας· ἐπειδ' ἐπιβουλῆς ἔννοια αὐτῷ ἅμα τῷ ῥήματι συνεισῆει, λίθον ἀνθ' αὑτοῦ τῇ φορμίδι βαλὼν, ἐκέλευσεν ἀνιμᾶν. ὡς δ' ἐγγὺς τῆς στεφάνης ὁ ἀνιμῶν ἀπῃωρήσατο: αὐτίκα, ὡς διαφθείρων τὸν ἕτερον, ἀφίησι κατά τινος φάραγγος, καὶ τὸ χρυσίον κατορύξας, πιθανὰς ὑπὲρ τοῦ ἀφανοῦς ποιμένος ἐπλάττετο τοῖς πυνθανομένοις τὰς προφάσεις. ὡς δ' ἦν ἄπορα πανταχόθεν τῷ ἐν τῷ σπηλαίῳ ποιμένι τὰ τῆς σωτηρίας: Ἀπόλλων ὄναρ κελεύει, ὀξεῖ λίθῳ τὸ σῶμα ἀμύξαντα, κεῖσθαι ἠρέμα. τοῦ δὲ πράξαντος τὸ προσταχθὲν: γῦπες ὡς ἐπὶ νεκρὸν ἐφιπτάμενοι, καὶ τοὺς ὄνυχας οἱ μὲν εἰς τὴν χαίτην οἱ δ' εἰς τὴν ἐσθῆτα πηξάμενοι: ἐκούφιζον, καὶ κατέφερον αὐτὸν κακῶν ἀπαθῆ ἐπὶ τὸν ὑποκείμενον αὐλῶνα. ἐλθὼν δ' ἐπὶ τὸ ἀρχεῖον, ἅπαντα φράζει. καὶ τὸν μὲν ἐπιβουλεύσαντα οἱ Ἐφέσιοι ἐλεγχθέντα, καὶ τὸν χρυσὸν κατορυσμένον καὶ ἄκοντα ἐπιδείξαντα, τιμωροῦνται: τῷ δ' ἠδικημένῳ τὴν ἡμίσειαν τοῦ χρυσοῦ νείμαντες, τὴν ἑτέραν ἡμίσειαν ἱερὰν ἀπέφηναν Ἀρτέμιδι καὶ Ἀπόλλωνι. ὁ δὲ διασωθεὶς, καὶ τῷ χρυσίῳ τιμηθεὶς, ποιμὴν τῶν τε πάνυ πλουσίων ἐγένετο· καὶ βωμὸν ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἀπόλλωνος * εἵσατο, Γυπαιέως εἰς μνημεῖον τῶν συνενεχθέντων ὀνομάσας.

λέ. Apollo Gypæus.

* al. δὲ τοῦ.

* ἱδρυμένου

Η λϛ', Ὡς Φιλόνομος ὁ Σπαρτιάτης προδοὺς Λακεδαίμονα Δωριεῦσι, δῶρον ἔχει Ἀμύκλας, καὶ συνοικίζει ταύτην ἐξ Ἴμβρου καὶ Λήμνου. Τρίτη δὲ γενεᾷ, στασιάσαντες πρὸς Δωριέας, μετανίστανται Ἀμυκλῶν· συμπαραλαβόντες δὲ καί τινας Σπαρτιατῶν, ἡγουμένων αὐτοῖ Πόλιδος καὶ Δελφοῦ, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Κρήτης. ἐν τῷ παράπλῳ δὲ τοῦ στόλου, Μῆλον Ἀπόδασμος οἰκίζει. καὶ τὸ τῶν Πηλιέων γένος ἐνθάδε οἰκεῖ) * Σπαρτιάται. οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες Γόρτυναν, μηδενὸς εἴργοντος, λαβόντες, ταύτην ἅμα τοῖς περιοίκοις Κρησὶ συνοικίζουσιν.

λϛ'. Philonomus.

Polis. Delphus. Apodaſmus

* σπαρτοί

Η λζ', Ὡς ἀπὸ Θάσου τοῦ Κάδμου ἀδελφοῦ, Θάσος ἡ νῆσος ὠνομάσθη· ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, δοὺς τοῦ στρατοῦ μοῖραν, ἀπολείπει. καὶ ὡς Κάδμος ὑπὸ τοῦ Φοινίκων βασιλέως (μέγα καὶ αὐτὸς δυνάμενος παρὰ Φοίνιξιν), ἐπὶ τὴν Εὐρώπην σταλείη. οἱ δὲ Φοίνικες τότε

λζ'. Cadmus. Thaſeus.

Phœnic.

μέγα

μέγα τε (ὡς λόγος) ἴσχυον. καὶ πολλὴν τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι, τὸ βασίλειον ἐν Θήβαις ταῖς αἰγυπτίαις εἶχον. σταλῆναι δὲ Κάδμον, οὐχ, ὡς Ἕλληνές φασι, κατὰ ζήτησιν Εὐρώπης, ἣν παῖδα Φοίνικος οὖσαν ἥρπασε Ζεὺς ἐν σχήματι ταύρου: ἀλλ᾽ ἀρχὴν μὲν ἰδίαν ἐν Εὐρώπῃ μηχανώμενον πλάττεσθαι ἀδελφῆς ἡρπασμένης ποιεῖσθαι ζήτησιν. ἐξ οὗ καὶ ὁ τῆς Εὐρώπης μῦθος ἧκεν εἰς Ἕλληνας. περιπλέων δὲ τὴν Εὐρώπην, τὸν μὲν ἀδελφὸν Θάσον, ὡς εἴρηται τῇ νήσῳ λείπει. αὐτὸς δὲ εἰς Βοιωτίαν πλεύσας, * ἄνεισι καὶ τὰς νῦν καλουμένας Θήβας· καὶ σὺν τῇ δυνάμει περιτειχίσας τὸ χωρίον, Θήβας ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐπωνόμασε πατρίδος. τῶν δὲ Βοιωτῶν εἰς μάχην αὐτοῖς συμπλακέντων: ἡττῶνται Φοίνικες. εἶτα κρατοῦσιν, ἐνέδραις καὶ προλοχισμοῖς, καὶ τῇ ἀήθει τῶν ὅπλων ὄψει. κράνος γὰρ καὶ ἀσπὶς οὔπω αὐτοῖς ἐγνωστο. καὶ κρατεῖ Κάδμος τῆς Βοιωτῶν γῆς. καὶ φυγόντων τῶν διασωθέντων ἐπὶ τὰς οἰκείας πόλεις, οἰκίζει Φοίνικας ἐν Θήβαις. καὶ τὴν Ἄρεος καὶ Ἀφροδίτης Ἁρμονίαν γαμεῖ. Βοιωτοῖς δὲ πρὸς τὴν ἔκπληξιν τῶν ὅπλων καὶ τῶν προλοχισμῶν, καὶ τῆς ἐνέδρας, δόξα παρέστη, αὐτοῖς ὅπλοις ἀνεῖναι τῆς γῆς τοὺς ἄνδρας· καὶ σπαρτοὺς, ὡς ἐκ τοῦ χωρίου φυώτας αὐτοὺς, ἐκάλεσαν. περὶ μὲν οὖν Κάδμου καὶ Θηβῶν οἰκίσεως, οὗτος ὁ ἀληθὴς λόγος: τὸ δ᾽ ἄλλο μῦθος καὶ γοητεία ἀκοῆς.

Η λη'. Ὡς Μιλήσιός τις ἀνὴρ, τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὑπὸ Ἁρπάγου τοῦ Κύρου ἐν κινδύνῳ οὔσης, εἰς τὸ ἐν Σικελίᾳ Ταυρομένιον ἀπῄει, κἀκεῖ φίλῳ τινὶ τραπεζίτῃ παραθέμενος τὸ χρυσίον, οἴκαδ᾽ ἔπλει. εἶτα δεδούλωτο μὲν Μίλητος Κύρῳ· δεινὸν δ᾽ οὐδὲν ἄλλο, ὧν ὑφωρᾶτο, ἐπεπόνθει. καὶ ὁ Μιλήσιος ἧκεν εἰς Ταυρομένιον, ἀνακομισάμενος τὴν παρακαταθήκην. ὁ δὲ λαβὼν, ὁμολογεῖ μὲν λαβεῖν, διετείνετο δ᾽ ἀποδεδωκέναι. ὡς δὲ μετὰ πολλὴν ἔριν καὶ λογομαχίαν ὁ Μιλήσιος εἰς ὅρκον τὸν ἀδικοῦντα προὐκαλεῖτο: ὁ τραπεζίτης μηχανᾶται τοιόνδε. νάρθηκα κοιλάνας, καθάπερ αὐλὸν, καὶ συντήξας τὴν παρακαταθήκην τῷ νάρθηκι, ἐγχεῖ καὶ ἀσφαλίζεται. ἐπὶ δὲ τὸν ὅρκον ἰὼν, καὶ κατέχων ὡς βακτηρίαν: προφάσει τῆς τῶν ποδῶν ἀσθενείας, τῷ νάρθηκι ἐπηρείδετο. μέλλων δ᾽ ὀμνύειν, πλησίον ἑστῶτι τῷ Μιλησίῳ, ὡς αὐτίκα πάλιν ἀναληψόμενος τὸν νάρθηκα ἐπιδίδωσιν. ὡς δὲ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν κατώμνυτο τὴν παρακαταθήκην ἀποδοῦναι τῷ παραθεμένῳ: περιπαθήσας ὁ Μιλήσιος, ῥίπτει τὸν νάρθηκα, ἔρρειν ἅμα ἀνακραγὼν τὴν ἐν ἀνθρώποις πίστιν. καὶ ὁ νάρθηξ ἐρρήγνυτο, καὶ περιφανὲς ἦν πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ χρυσίου τὸ σόφισμα τῆς ψευδορκίας. καὶ ὁ μὲν Μιλήσιος τὸ ἴδιον εἶχεν: ὁ δὲ τραπεζίτης ὑπ᾽ αἰδοῦς καὶ τοῦ κακίζεσθαι πρὸς ἁπάντων, βρόχῳ τοῦ ζῆν ἑαυτὸν ἐξάγει.

Η λθ'. Ὡς Μέλανθος γένος μὲν ἦν τῶν Νηλίδων, οἳ Πύλου καὶ Μεσσήνης ἀπὸ Ποσειδῶνος ἐβασίλευον. τούτων ἀναστήσαντες Ἡρακλεῖδαι, πολέμῳ τὴν γῆν ἔσχον· ὁ δὲ κατὰ χρησμοὺς Ἀθήναζε ἀφικνεῖται, καὶ πολίτης γίνεται, καὶ ἦν τῶν τιμωμένων. Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς πόλεμος ὑπὲρ Οἰνόης συνίσταται.

viribus plurimum ac potentia, vt ferunt valebant, magnáque Aſiæ parte in poteſtatem redacta, regiam ſedem Thebis Ægyptiis conſtituerant. Miſſus ergo Cadmus non (vt Græci fabulantur) Europam quæſiturus, quam Phœnicis filiam, tauri mentitus formam Iuppiter rapuiſſet, ſed proprium ſibi in Europa imperium conſtituere molitus, raptæ ſororis inueſtigationem prætexuit. Atque hinc illa de Europa fabula ad Græcos prodiit. Europam igitur circum-nauigans ille, Thaſum fratrem, vt diximus, in ea inſula reliquit, ipſe in Bœotiam tendens, Thebas illas, quæ nunc appellantur, ædificauit, muróque comitum opera cinctum locum, à patriis ita Thebis appellauit. Bœotis autem pugna concurrentibus, victi primum Phœnices, per inſidias mox, ac ſtrategemata, & inuſitatum armorum aſpectum, ſuperiores euaſerunt: neque enim galea & ſcutum fuerant vnquam Græcis ad eam diem cognita. Ita Cadmus Bœotorum potitus regione, fugientibus qui cladi ſupererant in ſuas quiſque vrbes, Thebis. Phœnicas, qui incolerent, collocat, ipſe Harmoniam Martis ac Veneris filiam vxorem ducit. Bœotorum interim animis ob armorum illum, atque inſidiarum metum hæc opinio inſedit, cum armis ipſis viros illos è terra extitiſſe, vt inde etiam [a] *Spartas*, velut ex eo ipſo loco ſatos, nominarint. Igitur de Cadmo, Thebarúmque inhabitatione vera hæc narratio eſt: altera illa, fabula, auriúmque præſtigiæ.

XXXIIX. Mileſius quidam periclitante ſub Harpago Cyri F. patria, Tauromenium, Siciliæ vrbem adnauigauit, ibidémque apud notum quendam trapezitam auro depoſito, domum rediit. Cyrus poſt hæc Miletum in poteſtatem redegit, nihilque in eam grauius, vt metuerant conſtituit. Rediit itaque Mileſius Tauromenium, vt depoſitum illud ſuum reciperet. Ibi menſarius quidem depoſitum accepiſſe non abnegabat, ſed reddidiſſe contendebat. Vt verò Mileſius poſt multas tandem rixas atque contentiones, ad iuſiurandum hominem adegit, trapezita tale quid machinatus eſt. Ferulam tibiæ inſtar excauans, in eáque depoſitum liquefactum infundens, probè obturat. Accedens igitur ad iurandum, ferénſque pro ſcipione ferulam, quaſi pedibus æger ea fulciebatur. Antequam tamen iuraret, Mileſio ſibi aſtanti, veluti mox repetiturus, arundinem tradidit. Ita dum manibus ſublatis deierat, ſe depoſitum eidem, à quo accepiſſet, reddidiſſe, Mileſius indignans arundinem proiecit, ſimul etiam hominum fidem defeciſſe clamãs. Tum fracta arundine oculis etiam patuit compoſitum illud auri cauſa periurium. Mileſius itaque aurum ſibi ſuum vindicauit: trapezita verò præ verecundia, & quòd improbus coram omnibus deprehenderetur, laqueo vitam ſibi abrupit.

XXXIX. Melanthus ex genere fuit Elidarum, qui Pylo & Meſſanæ iam inde à Neptuno imperarunt. Hunc cum Heraclidæ expuliſſent, armis regione potiti ſunt. Ille Athenas verſus ex oraculo diſceſſit, ciuitateque donatus, claruit ibi in paucis. Accidit autẽ vt Athenienſes cum Bœotis ſuper [b] Oenoë bellum gererent,

Europa.

*ℓ. ἀνίσησι.

Thebæ.

Bœotii.

Harmonia Martis & Veneris F.

[a] Pauſan. initio Bœotic. & alibi.

λη'.

Mileſius aurum apud Trapezitam, patria periclitante, deponens.

Trapezitæ dolus.

[b] περὶ Κεναίων Suid. & Polyæn.

CONON.

placuitque ſingulari regum certamine litem dirimi. Ibi [a] Thymœtes, qui tum Athenis regnabat, duellum formidans, regno etiam ceſſit ei, quicumque cum Xantho Bœotorum rege dimicare vellet. Melanthus itaque regni præmio inuitatus, pugnandi conditionem accipit, & pacta conficiuntur. Vbi ad manus ventum eſt, vidit Melanthus viſum quoddam imberbis viri ſpecie Xanthum ſequi. Vt verò iniuſtè fieri ille exclamauit, quod contra pacta auxiliatorem adduxiſſet, Xanthus falſo ſermone turbatus, vertit ſe: atque ita illico Melanthus lancea traiectum transfodit. Sic vno certamine Oenoën Athenienſibus, ſibi regnum acquiſiuit. Certè Erechtidarum genus ad Melanthidas, quo in numero & Codrus erat, ab hoc traductum eſt. Athenienſes verò poſtea *Baccho* [b] *Melanthidæ* ex oraculo fanum dedicarunt, & quotannis rem diuinam fecerunt: *Ioui* inſuper *deceptori* ſacras litantes victimas, quòd in pugna dolo fuiſſent vſi.

a Oxinthe F. qui poſtremus ae Theſidis regnauit. Pauſan. Corinth. Attingit quoque hanc hiſtoriam Strabo lib. 9. init. & maxime Suid. ἀπατουρία. Interp. Ariſtoph. Polian. lib. I. Stratagem. Frontin. lib. 2. cap. 5.

b Suidas voce ἀπατουρία Dionyſium hunc μελαναίγιδα vocat, ex eo quod τραγῆν ἐνημμένος μέλαιναν viſus ille poſt Xanthum apparuerit. Huius tamen Bacchi ædem Pauſan. in Corinthiac. apud Træzenios ſtatuit.

QVADRAGESIMA hiſtoria [c] de Andromeda ſecus narrat, quàm Græci fabulantur. Duos fratres fuiſſe refert Cephea, & Phinea: ac Cephei quidem regnum, Phœnices poſtea nomen induiſſe, cum ad eum diem [d] Ioppe à maritima ciuitate appellatum fuiſſet, habuiſſeque imperij terminos à mari noſtro ad eam vſque Arabiam, quæ ad Erythræum mare pertinet. Fuiſſe item Cepheo inſigni pulchritudine filiam Andromedam, quam proci ambirent, Phœnix quidam, & ipſe Cephei frater Phineus. At Cepheum poſtquam varia de vtroque ſecum ipſe conſideraſſet, Phœnici tandem deſpondere filiam ſtatuiſſe, ac per filiæ raptum conſentientem ſuam voluntatem obtegere. Abreptam igitur fuiſſe ex deſerta quadam inſula Andromedam, in quam ſoleret Veneri ſacrificia oblatura ſecedere. Ita cùm Phœnicis huius rapientis naui (quæ Cetus dicta eſt, ſiue à piſcis illius ſimilitudine, ſiue caſu aliquo) Andromeda tanquam inſciente patre auueheretur, miſerè eam eiulaſſe, opémque cum lachrymis inuocaſſe. Ad ea [e] Perſeum Danaës filium, fortè fortuna prænauigantem, curſum inhibuiſſe: primoque mox puellæ aſpectu, pietate ſimul, & amore captum: tum nauigium illud Ceti nomine expugnaſſe, & vectores tantùm non in lapides præ metu verſos, occidiſſe. Atque hunc illum eſſe Græcæ fabulæ Cetum, hos homines, [f] Gorgonis viſo capite, in ſaxa mutatos. Perſeum igitur Andromedam vxorem accepiſſe, ſecumque in Græciam nauigio vexiſſe, atque Argos ſub illius imperio habitari cœptum.

c Vide Hyginum Apollodorum, & interpret. Apollon. Arati, atque Lycophr. Ouid. 5. Metamorph.

d Strabo hanc item ſententiã adfert lib. I. & iterũ XVI. Plinius quoque Pauſan. ac plerique omnes.

e Perſei huius imaginem inſpice apud Philoſtr. lib. I. Icon. antepenult.

f Strabo lib. X. extrem. Vide Ouid. & Mytholog.

XLI. Antandrum habitarunt Pelaſgi. Verùm (vt quidam narrant) ex eo, quod hanc ipſis Aſcanius pro redemptionis ſuæ pretio donaſſet, cum ex inſidiis captus ab his, dimiſſuſque fuiſſet: hinc enim *Antandri* nomine vrbem dixiſſe, quam ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς [*pro vno viro*] accepiſſent. Aſcanius autem hic Æneæ filius, fuit, qui capta iam Troia in Ida regnauit. Alij hinc potius referunt Pelaſgos Antandrum incoluiſſe. Ex Apolline, aiunt, atque Creüſa gignitur Anius, & ex hoc Andrus, qui vnam inſularum inhabitans, [g] nomen quoque ſuum inſulæ reliquit.

g Antandrus, inquit Stephan. ab Antandro Aeolenſium Stratego.

καὶ ἐδόκει ἐν τῇ τῶν βασιλέων μονομαχίᾳ τὴν κρίσιν εἶναι. Θυμοίτης μὲν οὖν βασιλεύων Ἀθηναίων, ἐδεδοίκει τὸν ἀγῶνα, καὶ ἐξίσατο τῆς βασιλείας, τῷ βουλομένῳ διακινδυνεῦσαι πρὸς Ξάνθον, ὃς ἐβασίλευσε Βοιωτῶν. καὶ Μέλανθος ἐπ᾽ ἄθλῳ τῆς βασιλείας, ὑπέρχεται τὸν ἀγῶνα, καὶ περαίνουσιν αἱ συνθῆκαι. ἐπειδὴ δ᾽ εἰς μάχην ἧκον, καθορᾷ ὁ Μέλανθος φάσμα τι τῷ Ξάνθῳ ἄνδρα ἑπόμενον ἀγένειον. ὡς δ᾽ ἀνεβόησε μὴ δίκαια ποιεῖν, παρὰ τὰς συνθήκας ἐπαγόμενον βοηθόν· μετεστράφη ὁ Ξάνθος, πρὸς τὸ ἄπιστον τοῦ λόγου ἐκπλαγείς· καὶ αὐτὸν εὐθὺς ὁ Μέλανθος τῷ δόρατι βαλὼν, κτείνει. καὶ τήν τε Οἰνόην Ἀθηναίοις, καὶ ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν, ἑνὶ περιεποιήσατο ἀγωνίσματι. τὸ μὲν δὴ τῶν * Ερεχθέντων γένος, εἰς τοὺς Μελανθίδας, ὧν ἦν καὶ Κόδρος, ἀπὸ τούτου μετέστη. Ἀθηναῖοι δ᾽ ὕστερον Διονύσῳ Μελανθίδῃ κατὰ χρησμὸν ἱερὸν ἱδρυσάμενοι, θύουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ τῷ Ἀπατουρίῳ Διῒ ἱερὰ ἀνάπτοντες, ὅτι αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀπάτης ἀγώνισμα ἐγένετο.

Thymœtes. Xanthus. * al. Ἐρεχθιδῶν. Codrus.

Η τεσσαρακοστὴ ἱστορία, τὰ περὶ * Ἀνδρομέδας ἱστορεῖ ἑτέρως, ἢ ὡς ὁ Ἑλλήνων μῦθος. ἀδελφοὺς μὲν γὰρ δύο γενέσθαι [φασὶ] Κηφέα καὶ Φινέα, καὶ εἶναι τὴν τοῦ Κηφέως βασιλείαν τότε ἐν τῇ μετονομασθείσῃ μὲν ὕστερον Φοινίκῃ, τηνικαῦτα * δὲ ὄπα ἀπὸ Ἰόπης τῆς ἐπιθαλασσιδίου πόλεως τοὔνομα λαβούσῃ. καὶ ἦν τὰ τῆς ἀρχῆς ὅρια ἀπὸ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς θαλάσσης μέχρι Ἀράβων τῶν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ᾠκημένων. εἶναι δὲ τῷ Κηφεῖ καὶ θυγατέρα πάνυ καλὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ αὐτὴν μνᾶσθαι Φοίνικά τε, καὶ τὸν ἀδελφὸν Κηφέως Φινέα. Κηφεὺς δὲ μετὰ πολλοὺς τοὺς ἐφ᾽ ἑκατέρῳ λογισμοὺς, ἔγνω δοῦναι μὲν Φοίνικι. ἁρπαγῇ δὲ τοῦ μνηστῆρος τὸ αὐτοῦ ἑκούσιον ἀποκρύπτειν· καὶ ἁρπάζεται ἀπό τινος * νησίδος ἐρήμου ἡ Ἀνδρομέδα. ἐν ᾧ εἰώθει ἀπιοῦσα θυσίας τῇ Ἀφροδίτῃ θύειν. Φοίνικος δ᾽ ἁρπάσαντος νηῒ (κῆτος δ᾽ αὐτὴ ἐκαλεῖτο, ἢ μίμησιν ἔχουσα τοῦ ζώου, ἢ καὶ κατὰ τύχην) ἡ Ἀνδρομέδα, ὡς κατὰ ἄγνοιαν τοῦ πατρὸς ἁρπαζομένη, ἀνωλοφύρατό τε καὶ μετ᾽ οἰμωγῆς τοὺς βοηθήσοντας ἀνεκαλεῖτο. Περσεὺς δ᾽ ὁ Δανάης κατὰ δαίμονα παραπλέων κατίσχει· καὶ πρὸς τὴν πρώτην ὄψιν τῆς κόρης, οἴκτῳ καὶ ἔρωτι συσχεθεὶς, τό, τε πλοῖον, τὸ κῆτος, διαφθείρει· καὶ τοὺς * ἐμπεσόντας ὑπὸ ἐκπλήξεως μονονουχὶ λιθωθέντας, ἀναιρεῖ. καὶ τοῦτο Ἕλλησι τὸ τοῦ μύθου κῆτος, καὶ οἱ παγέντες ἐς λίθους ἄνθρωποι Γοργόνος τῇ κεφαλῇ. ἄγεται δ᾽ οὖν γυναῖκα τὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ οἴχεται αὐτὴ συμπλέουσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ Περσεῖ, καὶ βασιλεύοντος τὸ Ἄργος οἰκεῖται.

μ´. Andromeda. Cepheus. Phineus. * δ᾽ Ἰόππα. Phœnix. * al. νησῖδος. Perſeus Danaes F. * ἐμπλέοντα.

Η μα´. Ως Ἄντανδρον ᾤκησαν Πελασγοί· ἀλλ᾽ ὡς μὲν ἔνιοί φασι, δόντος αὐτοῖς Ἀσκανίου λύτρον ἀνθ᾽ αὑτοῦ· ἐπεὶ ἐνέδρᾳ συνελήφθη ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἀπολυθέντος· διὸ καὶ Ἄντανδρος, ὅτι ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ἔλαβον πόλιν. * ὡς δ᾽ Ἀσκάνιος υἱὸς μὲν ἦν Αἰνείου· μετὰ δὲ Τροίας ἅλωσιν, ἐβασίλευσεν Ἴδης. οἱ δέ φασιν ἐντεῦθεν οἰκῆσαι Πελασγοὺς Ἄντανδρον. Ἀπόλλωνος καὶ Κρεούσης Ἄνιος γίνεται, * παρὰ τοῦδε Ἄνδρος, ὃς μίαν οἰκήσας τῶν νήσων, τὸ ὄνομα λείπει τῇ νήσῳ.

μα´. Aſcanius. * ὅθ. * al. καὶ

κατὰ

κατὰ στάσιν δ' ἐκεῖθεν ἐκπεσὼν, καὶ χωρίον ἰδὼν ὑπὸ τὴν Ἴδην παραπλήσιον Ἄνδρῳ· πολίζει τὸ χωρίον, καὶ Ἄντανδρον πρὸς τὴν ὁμοιότητα ὀνομάζει. τὴν δ' Ἄνδρον ἔρημον οὖσαν λαὸς πελασγῶν εἰσῳκήσατο. καὶ ἡ Κύζικος δὲ πελασγοὺς ἔσχεν οἰκήτορας, καὶ γὰρ Κύζικος ὁ Ἀπόλλωνος, πελασγῶν τῶν ἐν θεσσαλίᾳ βασιλεύων, ὑπὸ αἰολέων μετὰ πελασγῶν ἐκπεσὼν, τὴν χερρόνησον τῆς Ἀσίας πολίζει, δοὺς αὐτῇ καὶ τοὔνομα· καὶ ηὐξήθη ἐκ ταπεινῆς Κυζίκῳ εἰς μέγα ἡ ἀρχή. ἀφ' οὗ Κλείτην τὴν Μέροπος, ὃς τῶν περὶ ῥυνδακὸν χωρίων ἐβασίλευε, γυναῖκα ἠγάγετο· * οἱ δὲ, Ἰάσονος ἐπὶ τὸ δέρας ἰόντες, κατίσχουσι πρὸς τὴν Κύζικον τῇ ἀργοῖ, καὶ μαθόντες οἱ πελασγοὶ θεσσαλίδα τὴν ναῦν, κατὰ μῆνιν τῆς ἐκβολῆς, νυκτὸς ἐμάχοντο τῇ ἀργοῖ. Κύζικον δὲ λῦσαι τὴν μάχην ἐπιστάντα, ἀγνοῶν Ἰάσων κτείνει, πεσόντων καὶ ἄλλων πελασγῶν. καὶ ἡ μὲν ἀργὼ ἔπλει ἐπὶ Κόλχους· οἱ δὲ τότε μὲν ὑπερηχθέσθησαν ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως τελευτῇ, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς δυνατοῖς τὰ τῆς πόλεως ἐνεχείρισαν, οὐδὲ γὰρ ἦν παῖς Κυζίκῳ διάδοχος. ὕστερον δὲ ὑπὸ τυῤῥήνων Κυζίκου μετανέστησαν· καὶ τυῤῥηνοὶ τὴν χερρόνησον ἔσχον, καὶ τούτους Μιλησίων μοῖρα μάχῃ νικήσαντες, αὐτοὶ Κύζικον ᾤκησαν.

Andrus. Antandrus.

* οἱ δὲ μετὰ Ἰάσονος.

μβ'.

Gelo tyrannidem affectans.

* ὥρμητο.

Steſichori Apologus de equo & cerua.

* al. κοίνην.

* al. διαθέουσα.

Η μβ', Ὡς Γέλων ὁ σικελιώτης τυραννίδι ἐπιθέσθαι διανοούμενος, Ἱμεραίων ἐθεράπευε τὸν δῆμον, καὶ κατὰ τῶν δυνατῶν ὑπερεμάχει, καὶ αὐτὸν ἠγάπα τὸ πλῆθος, καὶ φυλακὴν τοῦ σώματος αἰτοῦντι * ὡρμᾶτο διδόναι. Στησίχορος δ' ὁ Ἱμεραῖος ποιητὴς ὑποτοπήσας ἐπιχειρεῖν αὐτὸν τυραννίδι, στὰς αἶνον ἔλεξεν εἰς τὸ πλῆθος, εἰκόνα τοῦ μέλλοντος πάθους. Ἵππος φησὶ νεμόμενος, ἐφοίτα πιόμενος ἐπὶ * κρήνην. ἔλαφος δὲ τὸ πεδίον * διελθοῦσα, τήν τε πόαν κατέστειβε, καὶ τὸ νᾶμα ἐτάραττε. καὶ ὁ ἵππος ποθῶν τὴν ἀδικοῦσαν τιμωρῆσαι, τάχει δὲ ποδῶν λειπόμενος, ἄνδρα κυνηγέτην βοηθὸν ἐκάλει. ὁ δὲ εἰ χαλινὸν δέξοιτο καὶ ἀναβάτην, ῥᾷστα ἀμύνειν αὐτῷ ὑπισχνεῖτο. καὶ ἐγίνετο οὕτω. καὶ ἡ μὲν ἔλαφος ἀκοντίοις ἔκειτο βληθεῖσα: ὁ δ' ἵππος ᾔσθετο δεδουλωμένος τῷ κυνηγέτῃ. τοῦτ', ἔφη, δέδοικα αὐτὸς, ὦ ἱμεραῖοι, μὴ νῦν δῆμος ὄντες, τῶν ἐχθρῶν μὲν διὰ Γέλωνος περιγένησθε: αὐτοὶ δ' ὕστερον Γέλωνι δουλεύητε. φίλην γὰρ ἅπασαν τὴν δύναμιν τῷ λαβόντι ἐπὶ τὸν δόντα εἶναι, ὅταν ὥσπερ δοῦναι αὐτὴν μηκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου κομίσαι ἔχῃ.

μγ'.

Ætna crateres ignis.

Catanæi.

Anapias. Amphinomus.

* φυγον.

Η μγ', Οἱ τῆς Αἴτνης τοῦ πυρὸς κρατῆρες ἀνέβλυσάν ποτε, ποταμοῦ δίκην, φλόγα κατὰ τῆς χώρας, καὶ Καταναίοις (πόλις δ' ἑλλὰς ἐν σικελίᾳ ἡ Κατάνη) ἔδοξε παντελὴς ἔσεσθαι φθορὰ τῆς πόλεως. καὶ ἀπὸ ταύτης φεύγοντες ὡς εἶχον τάχους, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον ἔφερον, οἱ δὲ ὅ,τι ἄν τις βούλοιτο ἐπικούρημα τῆς φυγῆς. Ἀναπίας δὲ καὶ Ἀμφίνομος ἀντὶ πάντων τοὺς γονεῖς γηραιοὺς ὄντας ἐπὶ τοὺς ὤμους ἀναθέμενοι * ἔφερον, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἡ φλὸξ ἐπικαταλαβοῦσα, ἔφθειρεν: αὐτοὺς δὲ περιεσχίσθη τὸ πῦρ, καὶ ὥσπερ νῆσος ἐν τῇ φλογὶ πᾶς ὁ περὶ αὐτοὺς χῶρος ἐγένετο. διὰ ταῦτα οἱ σικελιῶται τὸν χῶρον ἐκεῖνον, εὐσεβῶν χῶρον ἐκάλεσαν.

Sed exortis deinde ſeditionibus hinc exactus, locum quendam contemplatus eſt ſub Ida, Andro vicinum, in quo vrbem ædificauit, quam ob ſimilitudinem *Antandrum* nominauit. Andrum interim deſertam Pelaſgorum gens inhabitauit. Ita Cyzicus quoque incolas habuit Pelaſgos. Etenim Cyzicus Apollinis filius, Pelaſgis, qui in Theſſalia erant, imperans, ab Æolenſibus cum ſuis Pelaſgis eiectus, [a] in Cherroneſo Aſiæ vrbem de ſuo nomine exſtruxit, ibique ex humili magnam in potentiam creuit, poſtquam Cliten filiam Meropis, qui vicina [b] Ryndaco loca rex tenuit, connubio ſibi junxit, [c] Iaſonis poſtea comites, qui cum illo ad vellus aureum proficiſcebantur, Argo naui ad Cyzicum appulerunt, quam vt Pelaſgi Theſſalicam eſſe nauim didicerunt, ex veteri illo odio, quod ab his olim expulſi fuiſſent, noctu Argo oppugnant. Cyzicum ibi pugnam dirimere conantem Iaſon occidit imprudens, cæſis cum illo & aliis aliquot Pelaſgis: ipſa verò Argo in Colchida vela fecit. Itaque Pelaſgi de regis ſui interitu admodum mœſti, tùc quidem optimatibus ſuis, quòd Cyzicus hæredem nullum reliquiſſet, Remp. commiſerunt: donec poſtmodum Cyzico pulſi à Tyrrhenis, qui Cherroneſo occupata, & his, qui Mileſiorum pars erant, pugna ſuperatis, ipſimet Cyzicum incoluerunt.

XLII. Gelon Siculus tyrannidem inuadere ſtudens, [d] Himeræorum populum colebat, ac pro eo aduerſus potentiores pugnabat. Vnde ipſum plebs adeò adamabat, vt petenti ſibi dari corporis cuſtodes, promptiſſimè eos conceſſerit. [e] Steſichorus tamen Himeræus poëta; ſuſpicatus regnum affectare illum velle, apologum hunc populo recitauit, imaginem eorum, quæ poſt acciderent malorum. [f] Equus, inquit, forte paſcens ad fontem bibiturus accedebat, cum cerua interim per agrum illum tranſiens, & herbam proculcauit, & aquam turbauit. Equus itaque, vindictæ admodum cupidus, ſed pedum celeritate inferior, venatoris opem implorauit. Ille, ſi frenum ore acciperet, & tergo ſedere pateretur, facillimè ſe huius iniuriam vlturum pollicetur. Quod vbi ſic factum eſt, cerua quidem telis confoſſa iacuit, ſed equus etiam à venatore ſubiugatum ſe ſenſit. Idem, inquit, ego vereor, ô Himeræi, ne nunc cum in populari ſtatu ſitis, hoſtibus quidem per Gelonem ſuperiores reddamini, ſed tandem adhuc eidem Gelonis ſeruiatis. Grata enim omnis potentia, aduerſus eum qui dederit, accipienti eſt, quando hanc ille non amplius tam facilè auferre poteſt, quàm antea contulit.

XLIII. Ignis Ætnæi [g] crateres tantas aliquando, fluminis inſtar, flammas per eam regionem effuderunt, vt Catanæis (vrbs autem Græca Siciliæ Catana eſt) extremum vrbi interitum certiſſimo allaturæ viderentur. Ex ea igitur ciues quàm citiſſimè fugientes, aurum alij, alij argentum efferebant, alij verò quæcunque ſubſidium in exſilio allatura videbantur. [h] Anapias tantùm, & Amphinomus, præ omnibus parentes ſenio confectos, humeris impoſitos fugientes extulerunt. Ceteros interim flamma adurens extinxit, quæ in horum circuitu ita diffindi viſa eſt, vt inſulæ in modum circumcirca locus igne liber fieret. Quare Siculi *Piorum regionem* locum eum appellarunt.

a *Strabo lib. 12. extrem. Cyzicum facit inſulam, vt Apollon. Argonautic. 1. Vide Scholiaſtas. Plin. vult olim inſulam ab Alexandro continenti iunctam.*

b *Ryndacus Strab. lib. 12. extr. in Cyzico, fluuius eſt in Propontidem exiens: Stephano etiam vrbs Phrygiam inter & Helleſpontum.*

c *De quibus Apollon. lib. 1. Argonaut. & Valer. Facc.*

d *Polyæn. lib. 1. Strateg. Syracuſan. tyrannum hunc factum ſcribit, aliaque vſum fraude.*

e *Ariſtot. 2. Rhetor. refert hæc Steſichorū in Phalaridem recitaſſe.*

f *Eadem vſus fabula Horat. lib. 1. epiſt. 10.*

g *Ita vocant Ætnæ montis fauces illas & ora (vt vertit Lucret. libr. 6.) per quæ ignis cinisque euomitur. Vide Ariſt. de mundo, Pauſan. in Phocicis, Plin. lib. 3. cap. 8. Strab. 6. Sicil. extr. Val. Max. lib. 5. c. 4. Aelianum Solinum cap. 11. Claudianum, aliosque: apud quos etiam variari horum fratrum nomina deprehēdes. Porrò de Aetnæ incendiis, crateribus, ſitu, & aliis eò pertinentibus, lege planè admiranda in libello Ant. Philothei de Homodeis inter Scriptores Ita[illegible] illuſtrata.*

h *Strabo lib. 6. Sicil. in Catana. Seneca de benefic. lib. 3. c. 37. Silius lib. 14. & auctor Aetnæ in Catalect. Virgil.*

CONON.

& lapideas in horum virorum monumento ſtatuas, diuinorum ſimul illorum atque humanorum factorum teſtes, collocarunt.

XLIV. Hiſtoria refert quomodo Leodamas & Phitres de Mileſiorum regno contenderint, regia vterque ſtirpe oriundi. Plebs ergò cum per horum contentionem malis vexaretur, poſt multa tandem incommoda finem rixæ impoſuit, facto decreto, vt qui de Mileſiis melius mereretur, is demum regnaret. Erant ipſis duo tunc hoſtes Caryſtij & Melienſes. Aduerſus Melum, Phitres (huic enim ſorte bellum illud obuenerat) expeditione ſuſcepta, re infecta rediit. Leodamas verò, re contra Caryſtios nauiter ac præclarè geſta, vrbéque eorum vi expugnata, atque in ſeruitutem redacta, Miletum victor reuerſus, ſecundùm pacta conuenta regnauit. Quare ex oraculo præſcripto Caryſtiam fœminam captiuam infantem vberibus lactantem, cum aliis plurimis donariis, manubiarum decimis, ad Branchidas miſit. Ipſe verò tunc [a] Branchus & templo & oraculo præerat, qui captiuam mulierem [b] magna curâ nutriuit, eiuſque filium adoptauit. Puer ipſe non tam hominum vſitato modo, quàm diuina quadam fortuna creuit, & ſupra ætatem prudens euaſit. Fit igitur à Brancho oraculorum nuncius, *Euangelus* appellatus. Hic iam adulta ætate in oraculo Brancho ſucceſſit, principiúmque fuit, & caput Euangelidarum apud Mileſios.

a *De quo ſupra narrat. 33.*
b *Lego* ἐκόμισε.

XLV. [c] Orpheus Oeagri F. atque Calliopes, quæ vna in nouem Muſis numeratur, Macedonum rex fuit, & [d] Odryſidis. Muſicam hic artem exercuit, maximéque citharisticam (etenim Thracum illud & Macedonum genus Muſicæ ſtudioſum eſt, vel imprimis) plebi per eam ſupra modum gratus. Fama autem fuit, ad inferos ipſum amore Eurydices coniugis adductum, deſcendiſſe: ibique Plutonem ac Proſerpinam cantu ſic conciliaſſe, vt dono vxorem caperet. Verùm hac gratia frui, qua ad vitam illa reuocata eſt, non potuit, quod quæ de ipſa mandata eſſent, [e] non ſeruaſſet. Adeò autem oblectare, cantibuſque demulcere peritus erat, vt & feræ, & aues, atque adeò ligna ac lapides, cum ipſo vna præ iucunditate oberrarent. Interfectus autem eſt lacerantibus ipſum Threſſis ac Macedonicis fœminis, quod Orgia cum illis non communicaret: ac forſitan etiam aliis de cauſis. Aiunt enim illum de vxore infelicem, muliebrem omnem ſexum odiſſe. Igitur cùm ſtatis diebus Thracum ac Macedonum vulgus armis tectum Libethris conueniret in domum magnificè exſtructam, & ad rem diuinam comparatam, ibique Orgia celebraturi domum ingreſſi ad portam arma deponerent. Obſeruaſſe hoc mulieres, correptíſque armis illis magna ira inflammatas, quod contemnerentur, cùm cæteros ibi procumbentes interfeciſſe, tum Orphea ipſum membratim diſſectum, in mare paſſim proieciſſe. Peſtilentia deinde regionem illam vaſtante, eò quod de fœminis minimè ſumptū eſſet ſupplicium, rogantes incolas luem depelli, reſpoſum è tripode accepiſſe, Si [f] Orphei caput repertum humi conderent, fore vt contagio deſineret. Ita vix tandem illud ad oſtia Melêtis fluminis à piſcatore quodam eſſe inuentum, etiamtunc canês,

c *de Orphea leges multa præter hac apud Pauſan. in Bœotic. & apud Mythologos, ac Suidam.*
d *Quam ad Thraciam referunt Strabo, & ex eo Stephan.*
e *Virgil. 4. Georg. Apollodor. lib. 1. init. Diod. Sicul. lib. 4.*
f *Lucian. aduerſus Indoct.*

αὐτὴν περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέλητος, δ'

καὶ λιθίνας εἰκόνας ἐν αὐτῷ τῶν ἀνδρῶν τῷ μνημείῳ, θείων τε ἅμα καὶ ἀνθρωπίνων ἔργων, ἀνέθεσαν.

Η μδʹ, ἱστορία φησὶν, Ὡς Λεωδάμας καὶ Φίτρης ἤρισαν ὑπὲρ τῆς Μιλησίων βασιλείας, γένους ἄμφω ὄντες βασιλείου. τὸ κοινὸν δὲ τῇ ἐκείνων κακούμενοι στάσει: τῆς μὲν φιλονεικίας μετὰ πολλὰ πάθη ἔπαυσαν. ἐκεῖνον δ' ἐκεῖνον βασιλεύειν, ὃς Μιλησίους πλείω ἀγαθὰ ἐργάσοιτο. ἦσαν δ' αὐτοῖς τότε δύο πόλεμοι Καρυστίοις καὶ Μηλιεῦσι. καὶ πρὸς μὲν Μῆλον (αὐτῷ γὰρ ὁ κλῆρος τοῦτον ἐδίδου τὸν πόλεμον) Φίτρης στρατεύσας, ἄπρακτος ἀναστρέφει. Λεωδάμας δὲ λαμπρῶς κατὰ Καρυστίων ἀνδραγαθήσας, καὶ κατὰ κράτος ἑλὼν τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδισάμενος· Μίλητον ἐπανιὼν, κατὰ τὰ συγκείμενα βασιλεύει. αἰχμάλωτον δὲ κατὰ χρησμὸν γυναῖκα Καρυστίαν, παῖδα φέρουσαν ὑπομάζιον, μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων ἀναθημάτων, ἃ δεκάτη τῶν λαφύρων ἐτύγχανον, ἀνέπεμψεν ἐν Βραγχίδαις. αὐτὸς δὲ τότε Βράγχος προὐστήκει τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου, ὃς τήν τε αἰχμάλωτον γυναῖκα ἐνόμισε, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς ἔθετο. ηὔξανε δ' ὁ παῖς οὐ κατὰ λόγον, ἀλλὰ θείᾳ τινὶ τύχῃ: καὶ πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἀπήντα τὸ συνετόν. ποιεῖται δ' αὐτὸν ὁ Βράγχος καὶ ἄγγελον τῶν μαντευμάτων, Εὐάγγελον ὀνομάσας. οὗτος ἡβήσας, τὸ Βράγχου μαντεῖον διεδέξατο, καὶ ἀρχὴ γένους Εὐαγγελιδῶν παρὰ Μιλησίοις ἐγένετο.

μδʹ. *Leodamas. Phitrei.*

Branchus.

Η μεʹ, Ὡς Ὀρφεὺς, ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης μιᾶς τῶν μουσῶν, ἐβασίλευε Μακεδόνων καὶ τῆς Ὀδρυσίδος. ἐπετήδευε δὲ μουσικὴν, καὶ μάλιστα κιθαρῳδίαν. καὶ φιλόμουσον γὰρ τὸ Θρακῶν καὶ Μακεδόνων γένος. ἤρεσκεν ἐν τούτοις διαφερόντως τῷ πλήθει. κατεῖχε δὲ δόξα, ὡς εἰς ᾅδου καταβαίη, ἔρωτι τῆς γυναικὸς Εὐρυδίκης, καὶ ὡς τὸν Πλούτωνα, καὶ τὴν Κόρην ᾠδαῖς γοητεύσας, δῶρον λάβοι τὴν γυναῖκα· ἀλλ' οὐ γὰρ ὄναιτο τῆς χάριτος ἀναβιωσκομένης, λαθόμενον τῶν περὶ αὐτῆς ἐντολῶν. οὕτω δὲ θέλγειν καὶ κατακηλεῖν αὐτὸν ᾠδαῖς εἶναι σοφὸν, ὡς καὶ θηρία καὶ οἰωνοὺς, καὶ δὴ καὶ ξύλα καὶ λίθους συμπερινοστεῖν ὑφ' ἡδονῆς. τελευτᾷ δὲ, διασπασαμένων αὐτὸν τῶν Θρακίων καὶ Μακεδόνων γυναικῶν, ὅτι οὐ μετεδίδου αὐταῖς τῶν ὀργίων, τάχα μὲν καὶ κατ' ἄλλας προφάσεις. Φασὶ δ' οὖν αὐτὸν δυστυχήσαντα περὶ γυναῖκα, πᾶν ἐχθῆραι τὸ γένος. ἐφοίτα μὲν οὖν τακταῖς ἡμέραις ὡπλισμένον πλῆθος Θρακῶν καὶ Μακεδόνων ἐν Λιβήθροις, εἰς οἴκημα συνερχόμενον μέγα τε καὶ πρὸς τελετὰς εὖ πεποιημένον. * ὁπότε δ' ὀργιάζειν εἰσίασι, πρὸ τῶν πυλῶν ἀπετίθεσαν τὰ ὅπλα· ὃ αἱ γυναῖκες ἐπιτηρήσασαι, καὶ τὰ ὅπλα ἁρπασάμεναι, ὑπ' ὀργῆς τῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν, τούς τε προσπίπτοντας κατειργάσαντο, καὶ τὸν Ὀρφέα κατὰ μέλη ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν σποράδην. λοιμοῦ δὲ τὴν χώραν, ὅτι μὴ ἀπῃτήθησαν δίκην αἱ γυναῖκες, κακουμένης: δεόμενοι λωφῆσαι τὸ δεινὸν, ἔλαβον χρησμὸν, τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀρφέως, ἣν ἂν εὑρόντες θάψωσι, τυχεῖν ἀπαλλαγῆς. καὶ μόλις ἁλιέως ἀνεῦρον ποταμοῦ, καὶ τότε ᾄδουσαν,

μεʹ. *Orpheus Oeagri & Calliopes F. Citharœdus.*

Eurydice.

* *al.* εἰπεῖν, *διόπερ τε κᾀλλ' ὅπῃ*

καὶ μηδὲν παθοῦσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μηδέ τι ἄλλο τῶν ὅσα κῆρες ἀνθρώπιναι νεκρῶν αἴσχη φέρουσιν, ἀλλ' ἐπακμάζουσαν αὐτὴν, καὶ ζωϊκῷ αἵματι μετὰ πολὺν χρόνον ἐπανθοῦσαν. λαβόντες οὖν, ὑπὸ σήματι μεγάλῳ θάπτουσι. τέμενος αὐτῷ περιείρξαντες· ὃ τέως μὲν ἡρῷον ἦν, ὕστερον δ' ἐξενίκησεν ἱερὸν εἶναι. θυσίαις τε γὰρ, καὶ ὅσοις ἄλλοις θεοὶ τιμῶνται, γεραίρεται. ἔστι δὲ γυναιξὶ παντελῶς ἄβατον.

* καὶ τότε.

μς'.

Η μς': Ως Τροίας πορθουμένης, ὑπεκτίθεται Πρίαμος εἰς Λυδίαν δύο παῖδας Ἕκτορος, Ὀξυνίον καὶ Σκάμανδρον. ἐπεὶ δὲ τὸ Ἴλιον ἥλω: Αἰνείας ὁ Ἀγχίσου καὶ Ἀφροδίτης, διαφυγὼν τοὺς ἀχαιοὺς, τὸ μὲν πρῶτον ᾤκει τὴν Ἴδην. Ὀξυνίου δὲ καὶ Σκαμάνδρου ἐπανελθόντων ἀπὸ Λυδίας, καὶ ὡς πατρῴας λήξεως μεταποιουμένων τῶν περὶ τὸ Ἴλιον τόπων: ἀναλαβὼν Ἀγχίσην τὸν πατέρα, καὶ ὅσους δύναιτο τῶν συμφυγάδων, πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, ᾤχετο κατ' Ἀφροδίτης ἐπίσκηψιν. διαβὰς οὖν τὸν ἑλλήσποντον, καὶ ἀφικόμενος εἰς θερμὸν καλούμενον κόλπον: Ἀγχίσην μὲν ἀποθανόντα θάπτει· αὐτὸς δὲ, τῶν ἐπιχωρίων δεομένων, ὥστε βασιλεύειν αὐτῶν, οὐκ ἐδέξατο. εἶτα εἰς τὴν βρουσιάδα γῆν ἔρχεται, πᾶσι δ' ἦν ἱμερος, οἷς ἐντυγχάνοι, κατὰ χάριν τῆς Ἀφροδίτης· ἐνταῦθα μυκησαμένης τῆς συνεπομένης αὐτῷ βοὸς ἐξ Ἴδης (τοῦτο γὰρ Ἀφροδίτη ἐπέσκηψε) λαμβάνει τὸ κράτος τῆς γῆς, διδόντων τῶν ἐπιχωρίων. καὶ βοῦν θύει Ἀφροδίτῃ, καὶ κτίζει πόλιν: ἣ τότε μὲν Αἰνεία ἀπὸ τοῦ μὲν κτίσαντος, ὕστερον δὲ παρενεγκόντος τοῦ ὀνόματος, Αἶνος ἐκλήθη. λόγος μὲν οὖν εἷς οὗτος, ὑπὸ ἑλλήνων ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις λέγεται: ὁ δὲ τὸ ῥωμαῖον γένος εἰς αὐτὸν ἀναφέρων, καὶ οἰκιστὴν ποιῶν Ἄλβας, καὶ τὸ χρηστήριον, ὃ κατοικεῖν ἐπέτρεπε, ὁπότ' ἂν αὐτὸς ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ θύσας, μετὰ τῶν σιτίων καταφάγοι καὶ τὰς τραπέζας, οὗτος κατημάξευται.

Æneas Anchiſa & Veneris F.

Ænaia vrbs.

Η μζ', Ως Ἀλθαιμένης, τοῦ ἡρακλειδῶν γένους τρίτη γενεὰ ἀπὸ Τημένους, στασιάζει πρὸς τοὺς ἀδελφούς. νεώτατος δ' ἦν, καὶ μετανίσταται Πελοποννήσου, στρατὸν Δωριέων ἔχων, καί τινας Πελασγῶν. ἔστελλον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τότε τὴν σὺν [...]ηλέω τε καὶ τοῖς Κοδρίδαις ἀποικίαν· ὁμοίως δὲ [...]θ' ἑαυτοὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν Φιλονόμου λαὸν ἀπῴκιζον. ὧν ἡγεῖτο Δελφὸς ὄνομα καὶ Πόλις. καὶ ἑκάτεροι παρεκάλουν Ἀλθαιμένην συμμετέχειν αὐτοῖς τοῦ ἔργου, οἵ τε Δωριεῖς τοῦ ἐπὶ κρήτην πλοῦ, ἅτε καὶ αὐτὸν δωριέα ὄντα. οἵ τε Ἴωνες εἰς τὴν ἀσίαν μετὰ σφῶν περαιωθῆναι. τῷ δ' οὐδ' ἑτέροις ἐδόκει συμπλεῖν· ἀλλὰ κατὰ τὸν δοθέντα αὐτῷ χρησμὸν, ἐπὶ Δία καὶ Ἥλιον κομίζεσθαι, καὶ παρ' αὐτῶν αἰτεῖν εἰς κατοίκησιν γῆν. εἶναι δὲ Διὸς μὲν Κρήτην: Ἡλίου δὲ, Ῥόδον. ἀναγόμενος οὖν ἐκ Πελοποννήσου, προσίσχει πρὸς τὴν κρήτην: καὶ μέρος τοῦ λαοῦ τοὺς βουλομένους αὐτόθι οἰκεῖν, καταλείπει· αὐτὸς δὲ τοὺς πλείους ἔχων δωριέων, ἔπλει ἐπὶ Ῥόδον. τὴν δὲ Ῥόδον τὸ μὲν ἀρχαῖον λαὸς αὐτόχθων ἐνέμοντο, ὧν ἦρχε τὸ ἰλιάδων γένος, οὓς φοίνικες ἀνέστησαν, καὶ τὴν νῆσον ἔσχον,

nihilque à marinis fluctibus deformatum, nec quicquam eorum paſſum, quæ ſolita ſunt per mortale fatum in hominum cadaueribus fœda exoriri; ſed elegans potius ipſum, natiuóque ſanguine imbutum tanto poſt tempore viguiſſe. Caput ergo iſtud acceptum ingenti tumulo mandaſſe, monumentúmque ipſi heroicum ab initio circumdediſſe, donec id poſtmodum obtinuit, vt pro diuino fano haberetur. Sacrificiis enim, aliiſque rebus, quibuſcunque dij honorari ſolent, etiam ipſe colitur. Fœminis interim omnino inacceſſum templũ illud eſt.

XLVI. Dum Troia expugnaretur, emiſit Priamus in Lydiam duos Hectoris filios, Oxynium & Scamandrum. Capto dein Ilio, Æneas Anchiſæ ac Veneris filius, Græcos fugiens, Idam primò incoluit: ſed cùm reuerſi è Lydia Oxynius & Scamander, omnia circum Ilium loca ex paterna velut hereditate relicta, ſibi vindicaret: adſumpto Æneas patre Anchiſe, & quotquot potuit è profugis, Solem verſus [a] Orientem de Veneris matris mandato tetendit. Traiecto igitur Helleſponto, venit ad ſinum, qui Thermus eſt nominatus, vbi Anchiſen vita functum ſepelit, ipſeque oblatum ab incolis regnum recuſat. Hinc in [b] Bruſiadem regionem profectus eſt, vbi omnibus, quibuſcunque vteretur, expetitus gratúſque fuit, ob morum nimirum à Venere inditam ſuauitatem. Ibi mugiente, quæ ipſum ex Ida ſequebatur, boue (ſic enim Venus antea mandarat) eius oræ imperium donantibus incolis ſuſcepit, bouémque matri mactauit. Ad hæc vrbem condidit, quæ tunc quidem à conditore [c] *Aeneia*, poſt inflexo nonnihil nomine [d] *Aenus* dicta. Hæc igitur vna narratio præter alia multa, refertur à Græcis. Altera tamen illa, quæ Romanæ gentis originem ab ipſo repetit, & Albæ conditorem facit, ſimul etiam oraculum, quo incolere iubebatur, vbi ipſe cum ſociis ſacris operatus, [e] menſam quoque abſumpſiſſet, hæc inquam narratio, valde iam trita eſt.

XLVII. [f] Althæmenes, Heraclidarum generis ſoboles [g] à Temene tertia, fratribus diſſentiens tumultuabatur. Natu ergo minimus cùm eſſet, Peloponneſo diſcedit, Dorienſium ſecum copias, & Pelaſgorum quoſdam ducens. Miſerunt tum quoque Athenienſes coloniam cum [h] Neleo, & Codri poſteris. Similiter verò & Lacedæmonij eo ipſo tempore [i] Philonomi populum alio habitatum miſerunt, quem duxit Delphus quidam nomine, & Polis. Vtrique Althæmenem in operis ſocietatem vocarunt. Dores quidem, vt in Cretam vna nauigaret, quòd & ipſe Dorienſis eſſet. Iones verò, vt in Aſiam ſecum traiiceret, inuitabant. Verùm Althæmeni cum neutris ſeſe coniũgere placuit, maluitque ex oraculi reſponſo quod acceperat, ad Iouem & Solem proficiſci, atque ab his habitandi locum poſtulare. Cretam autem eſſe Iouis, Solis Rhodum. Euectus igitur è Peloponneſo, in Cretam appulit, populique partem, quæ reſidere ibi vellet, reliquit. Ipſe plurimos ſecum habens Dorienſes in Rhodum adnauigauit: quam quidem inſulam antiquitus incolæ ibidem nati tenuerat, Iliadum ipſis gente præpoſita, quos tamen Phœniſces poſt euerterant, & inſulam occuparant;

a ἀνίσχοντα errore geographico pro καταδύντα.

b An Bruſis forte an hæc, illæ Macedoniæ pars, quam ab Emathij F. Bruſo nomen habere docet Steph. Byzant.

c Apud Steph. etiam Æneadas dictam obſeruo, ibique ſepultum Anchiſen. Lege Virg. 3. Aeneid. init. & ibi Seruium, caeteróſque interpretes.

d Ita Plinius & Pomp. Mela lib. 2. eam quoque appellant: & Pauſan. Eliacis, Aur. victor etiam in orig. gent. Rom.

e Aur. Victor de orig. gentis Rom.

f Meminit Stephan. Byzant. voce κρηνυλα. & Strabo lib. 14. Rhodo.

g De quo multa Pauſan.

h Vide Aelian. lib 8. cap. 5. var. hiſtor.

i Vide ſup. narrat. XXXVI.

CONON.

Phœnicibus quoque aliquando eiectis, Cares ſucceſſerant: qua tempeſtate & alias maris Ægæi inſulas incoluerunt. Ad hos ergo adnauigantes Dorienſes, armis Cares pepulerunt, tréſque vrbes condiderunt, Lindum, Iëlyſum, & Camirum. Igitur Dorienſes, ducta ab Althæmene origine, ad hanc vſque ætatem deſcenderunt. Tria verò illa oppida in vnam magnam, opibúſque potentem vrbem coaluerunt, cui & inſulæ Rhodi nomen indiderunt.

XLIIX. De [a] Romo & Romulo narrat. nonnihil à reliquis diuerſa. Amulius inquit, Numitori fratri necem ex inſidiis intulit, filiámque eius Iliam, ne pareret, neve cum viro conſueſceret, Veſtæ ſacerdotem fecit. Hæc tamen à Marte compreſſa eſt, qui poſt congreſſum, & quis eſſet declarauit, & geminos parituram prædixit, bono eam animo eſſe iubens. Verùm partu liberatam, Amulius patruus in vincula miſſam compegit: fœtum autem fido cuidam paſtori necandum tradidit. Quem vt accepit, patrare ille ſuis manibus ſcelus noluit, ſed alueo per Tiberim deportandos impoſuit. Alueus autem poſt multam iactationem tandem circa prominentem ripam caprifici cuiuſdam, quæ ingens ibi excreuerat, radicibus inhæſit, atque inde pueros in ripam, molli & arenoſo ſolo, eiecit. Ibi lupa, quæ recens pepererat, in puerulos fortè incidit, & circumgreſſa, vagientibus, manúſque tendentibus mammas præbuit. Ita illi alebantur ſolo ſuo caſu indignantem lupam compeſcentes. Hoc vbi vidit Fauſtulus paſtor, diuinum quid latere ratus, pueros tollit, & pro ſuis educat. Longo poſt tempore in eum forte Fauſtulus paſtorem incidit, qui expoſuerat, réque omni de pueris cognita, narrat iam adultis, regio illos eſſe ſtemmate natos, Martíſque ſobolem, quæque cum matri, tum auo materno acciderant. Erant autem egregia forma, & corporis robore inuicti, inſignitáque audacia. Extemplo igitur pugiones arreptos veſtibus tegunt, Albámque accedunt. Hic quod inexſpectatum eſſet eorum inceptum, Amulium ſine corporis cuſtodibus reperiunt, pœnáſque exigentes ferro confodiunt, & matrem è cuſtodia educunt. Plebs quoque dextras iungit, regnántque Albæ, & finitimis in locis. Ingenti deinde hominum multitudine ad eos confluente, relicta Alba, vrbem nouam ædificant, *Romámque* appellant, quæ nunc, vt ſic dicam, mortalium tenet imperium. In eorum porrò, quæ tunc acciderunt, fidem oſtenditur in Romano foro ſacra caprificus, æneis Curiæ cancellis circumdata. Tugurium item in Iouis templo (argumentum illius viuendi formæ, quam Fauſtulus tenuit) è quiſquiliis & tenerioribus virgultis ſtructum, conſeruant.

[a] Sic quoque Appianus ſup. C. LVII. hunc nominat, quem Latini Remum.

XLIX. In [b] Anaphe inſula, quæ ſupra Theram iacet non procul Lacedæmone, templum erat Apollini [c] Ægletæ ſacrum, in quo ſacrificabant inſulani cum irriſione, tali ferè de cauſa Iaſonem, è Colchide rapta Medea domum redeuntem, valida oppreſſit tempeſtas, réque omni deſperata, Argiui in naui ad preces votáq; confugiunt. Apollo igitur arcum ipſis obtendés, mala omnia auertit.

[b] De qua Steph. Byzant. Totã porrò fabulam leges apud Apollon. Rhodiũ extremo lib. 4. Argonaut.

[c] Æglæo ſcribit Apollod. lib. 1. qui tibi legendus hic.

Phœnices. Cares. Dores.

Φοινίκων δ' ἐκπεσόντων, Κᾶρες ἔσχον· ὅτε καὶ τὰς ἄλλας νήσους τὰς περὶ τὸ Αἰγαῖον ᾤκησαν. οἷς ἐπιπλεύσαντες οἱ Δωριεῖς, πολέμῳ τὸ Καρικὸν καταστρεψάμενοι, τρεῖς πόλεις ἔκτισαν, Λίνδον, Ἰήλυσον καὶ Κάμειρον. Οἱ μὲν οὖν Δωριεῖς ἀπὸ Ἀλθαιμένους ἀρξάμενοι, μέχρι καὶ δεῦρο καταβεβήκασιν. αἱ δὲ τρεῖς πόλεις εἰς μίαν ἀποκλεισθεῖσαι μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ταυτὸν ὄνομα τῇ νήσῳ *Rhodus.* Ῥόδον ἔδοσαν καλεῖσθαι.

μη'. Amulius. Numitor. Ilia.

Η μη', τὰ περὶ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου διηγεῖται, παραλλάσσουσα πρὸς τοὺς ἄλλους ἔν τισι. φησὶ δὲ ὡς Ἀμόλιος ἐπιβουλεύσας Νεμέτορα τὸν ἀδελφὸν κτείνει, καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἰλίαν, ἵνα μὴ τέκοι, μηδ' ἀνδρωθείη, τῆς Ἑστίας ἱέρειαν ἀπέφηνε. ταύτῃ μιχθεὶς Ἄρης, ἀπολυόμενος τῆς ὁμιλίας: ὅστις τε ἦν ἐδήλωσε, καὶ ὅτι δύο κόρους τέξεται ἐξ αὐτοῦ, καὶ χρὴ θαρρεῖν. ἀλλὰ τεκοῦσαν αὐτὴν μὲν Ἀμόλιος εἰς δεσμωτήριον ἔζευξε βαλών: *Amulius.* τινὶ δὲ ποιμένι τῶν αὐτοῦ πιστῶν διαφθεῖραι δίδωσι. ὁ δὲ λαβών, τὸ μὲν μίασμα χερσὶν ἰδίαις πρᾶξαι οὐ προσίετο: εἰς σκάφην δὲ μεθῆκε κατὰ τοῦ * Θύμβρεως φέρεσθαι. αὕτη δὲ μετὰ πολλὴν φορὰν περὶ τρέχουσαν ἠόνα κατίσχεται ῥίζαις ἐρινεοῦ, ὃς μέγας ἐκεῖσε πεφύκει. καὶ ἡ σκάφη ἐκεῖθεν τὰ παιδία πρὸς τὴν ἠόνα ἐκβάλλει, ἐπὶ μαλακῆς καὶ ψαμμώδους γῆς. λύκος δὲ νεοτόκος ἐπιτυγχάνει τοῖς παιδίοις καὶ ἀμφιβᾶσα κλαυθμυριζομένοις, καὶ χεῖρας ὀρέγουσι, παρεῖχε τὰς θηλάς. τὰ δὲ ἐτρέφετο βαρυνομένην ἀναπαύοντα ἐκ τῆς συντυχίας τὴν λύκον. Φαιστύλος δέ τις τῶν ποιμένων *Faustulus.* τοῦτο ἰδών, καὶ θεῖον νομίσας· ἀναλαμβάνεται, καὶ ὡς ἑαυτοῦ τρέφει τὰ παιδία. *Romulus & Remus.* Χρόνῳ δ' ὕστερον περιτυγχάνει τῷ ἐκθεμένῳ ποιμένι. καὶ ἅπαντα παρ' αὐτοῦ μαθὼν τὰ περὶ τῶν παίδων, ἀπαγγέλλει τούτοις ἡβήσασιν ἤδη, ὡς εἶησαν βασιλεῖς τε γένους, καὶ Ἄρεως γοναί· καὶ ὅσα ἡ μήτηρ καὶ ὁ μητροπάτωρ πάθοι. οἱ δὲ ἦσαν καλοί τε ὄψεις, καὶ ῥώμην ἄμαχοι, καὶ τόλμαν γενναῖοι. καὶ αὐτίκα ἐγχειρίδια ἀναλαβόμενοι καὶ κρύψαντες, ἐπὶ τὴν Ἄλβαν ἐχώρουν καὶ ἐπιτυχόντες Ἀμολίῳ, διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐπιβουλῆς ἀφυλάκτῳ: ἐπάγουσι τὴν τιμωρίαν, ξίφεσιν ἀνελόντες· καὶ τὴν μητέρα λύουσι τῶν δεσμῶν. τό, τε πλῆθος δεξ[illegible]ται, καὶ βασιλεύουσιν Ἄλβας καὶ τῶν περὶ αὐ[illegible]τήν. πολλοῦ δὲ αὐτοῖς * προσρυέντος πλήθους: μεταστάντες Ἄλβας, κτίζουσι πόλιν, Ῥώμην ἐπονομάσαντες, ἣ νῦν (ὡς εἰπεῖν) τὸ ἀνθρώπων ἔχει κράτος. δείκνυται δὲ μαρτύρια τῶν τότε παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐρινεὸς ἱερὰ κ. τῷ βουλευτηρίῳ κιγκλίσι χαλκαῖς περιφραττομένη, καὶ καλύβη τις ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ γνώρισμα τῆς Φαιστύλου διαίτης, ἣν ἐκ φορυτῶν καὶ νέων φρυγάνων συνιστῶντες διασώζουσιν.

** al. Θύμβριος.*

μθ'. Anaphe. Apollo Ægletes. Medea rapta.

Η μθ', Ὡς ἐν Ἀνάφῃ τῇ νήσῳ (αὕτη δ' ἐστὶν ὑπὲρ νήσου Θήρας, οὐχ ἑκὰς τῆς Λακεδαιμονίων) ἱερὸν Ἀπόλλωνος Αἰγλήτου ἵδρυται, ἐν ᾧ σὺν τωθασμῷ οἱ ἐπιχώριοι θύουσι, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ὅτε Ἰάσων ἐκ Κόλχων Μήδειαν ἁρπάσας, οἴκαδ' ἔπλει, χειμὼν αὐτοὺς ἄφατος περιέσχε, καὶ ἀμηχανία πᾶσα. εὐχομένων δὲ, καὶ πολλὰ τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ δεομένων: Ἀπόλλων, τόξον αὐτῶν ὑπερσταχὼν, τὰ δεινὰ διέλυσεν ἅπαντα.

CONON.

καὶ σέλαος ἐξ οὐρανοῦ διαΐξαντος, νῆσον ἀνέσχεν ἡ γῆ ἐκ τοῦ βυθοῦ. εἰς ἣν ὁρμισάμενοι, ὡς πρῶτον ὀφθεῖσαν ὑφ' ἡλίου τότε, Ἀνάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας ἐκάλεσαν. καὶ ὡς ἱερὸν Ἀπόλλωνος Αἰγλήτου ἱδρύσαντο· καὶ εὐφραίνοντο τῆς ἀνελπίστου τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς, καὶ ταῖς ἄλλαις εὐωχίαις. Μήδεια δὲ σὺν ταῖς ἀμφ' αὐτὴν γυναιξὶν, αἳ δῶρον ἦσαν γάμων τῶν Ἰάσωνος, παίζουσαι μετὰ μέθην, ἔσκωπτον τοὺς ἥρωας ἐν τῇ παννυχίδι· οἱ δὲ ἀντετώθαζον τὰς γυναῖκας. ἐκ τούτου σιγαροῦν καὶ Ἀνάφης ὁ λαὸς (ᾠκίσθη γὰρ ἡ νῆσος) ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἀπόλλωνι αἰγλήτῃ κερτομοῦντες ἀλλήλους, καὶ ἑορτὴν κατὰ μίμησιν ἐκείνων ἄγουσι.

> ν.
>
> Alexander Pheraeus. Thebe Iaſonis f.

Η πεντηκοστὴ, Ὡς Ἀλέξανδρον τὸν τύραννον Θήβη ἀναιρεῖ ἡ αὐτοῦ γυνή· αὕτη δ' ἦν Ἰάσονος μὲν θυγάτηρ, τοῦ ποτε Θεσσαλίαν τυραννήσαντος· ἀδελφοὺς δ' εἶχε τρεῖς, Τισίφονον καὶ Λυκόφρονα καὶ Πυθόλαον. ὁμομήτριοι δ' ἦσαν. πατὴρ δ' αὐτῶν * Εὐλαβὴς ἦν. τούτους Ἀλέξανδρος ὁ * Φεραῖος, δι' ὑποψίας ἔχων, ἐμελέτα ἀνελεῖν. εἰδὼς δ' ὡς οὐκ ἀνάσχοιτο Θήβη περιιδεῖν τοὺς ὁμομητρίους ἀναιρουμένους ἀδελφοὺς καὶ αὐτὴν ἐπενόει συνανελεῖν. καὶ νήφων μὲν ἔκρυπτε τὸ βούλευμα· μεθύων δὲ, ἦν γὰρ ἥττων οἴνου, παρεγύμνου τε καὶ ἀπεκάλυπτε. Θήβη δὲ τὸ βούλευμα μαθοῦσα, τοῖς μὲν ἀδελφοῖς ἐγχειρίδια δοῦσα, παρασκευάζεσθαι πρὸς τὴν σφαγὴν παρεκάλει· οἴνῳ δὲ πολλῷ Ἀλέξανδρον βαπτίσασα καὶ κατευνάσασα, ἐκπέμπει τοὺς τοῦ θαλάμου φύλακας, προφάσει ὡς λουτροῖς χρησομένη. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ ἔργον ἐκάλει. οἱ δὲ ἀπεδειλίων. καὶ μάλιστα αὐτῶν ὁ νεώτερος. ἡ δὲ τά τε ἄλλα διαπειλησαμένη, καὶ ὡς τὸν Ἀλέξανδρον αὐτίκα τε ἀνεγερεῖ, καὶ κατηγορήσει αὐτῶν τὸν φόνον: θαῤῥεῖν αὐτοὺς ἐβιάσατο· καὶ κτείνουσι κοιμώμενον τὸν Ἀλέξανδρον. Θήβη δὲ τοὺς ἡγεμόνας τῶν φυλάκων εἰσκαλεσαμένη, καὶ τὰ μὲν ἀπειλαῖς, τὰ δ' ἐπαγγελίαις * ὑπελθοῦσα: πείθει συγκατασκευάσειν αὐτῇ τὴν τυραννίδα. καὶ οἱ μὲν ἐπέτρεπον. καὶ αὐτὴ τὴν μὲν ἰσχὺν δέχεται· τοὔνομα δὲ, καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος, Τισιφόνῳ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν δίδωσι. Ταῦτα μὲν τῶν Κόνωνος πεντήκοντα διηγήσεων. Ἀττικὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ, ταῖς τε συνθήκαις καὶ ταῖς λέξεσι χαρίεις τε καὶ ἐπαφρόδιτος, ἔχων τι καὶ τοῦ συνεστραμμένου καὶ ἀνακεχωρηκότος τοῖς πολλοῖς.

> * al. εὐαλκὴς.
>
> * ἴσ. Φερῶν ὁ [illegible]
>
> * ἢ μετιοῦσα
>
> Tiſiphono.

> Apollodori Grammatici bibliotheca.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τεύχει καὶ Ἀπολλοδώρου γραμματικοῦ βιβλιδάριον ἀνεγνώσθη μοι, Βιβλιοθήκη αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή. περιεῖχε τὰ παλαιότατα τῶν Ἑλλήνων, ὅσα τε περὶ θεῶν καὶ ἡρώων ὁ χρόνος αὐτοῖς δοξάζειν ἔδωκεν, ὀνομασίας ποταμῶν καὶ χωρῶν καὶ ἐθνῶν, καὶ πόλεων. ὅθεν καὶ τὰ πολλὰ ὅσα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέχει, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ἀνδρῶν τινων πρὸς ἀλλήλους μάχας καὶ ἔργα ἐπιτρέχων. καὶ τῶν ἀπὸ Τροίας πλάνας τινάς· μάλιστα δ' Ὀδυσσέως, εἰς ὃν αὐτῷ καὶ ἡ ἀρχαιολογία καταλήγει. σύνοψις δ' ἐστὶ τὰ πολλὰ τοῦ βιβλίου, καὶ οὐκ ἄχρηστος τοῖς τὰ παλαιὰ ἐπὶ μνήμης ἔχειν λόγων μεταποιουμένοις. ἔχει δὲ καὶ ἐπίγραμμα τὸ βιβλιδάριον οὐκ ἄκομψον τόδε.

& fulgure è cœlo erumpente, inſulam ſubito terra ex imo maris gurgite emiſit, in quam deſilientes, quod primum eam Sol tunc aſpexiſſet, *Anaphen* ab euentu nominarunt, & tanquam ſacram ædem Apollini Ægletæ ſtatuerunt, feſtúmque diem hilare egerunt cum epulis, eò quod incredibile effugiſſent malum. Medea interim cum ſuis ancillis, quas ad contractas cum Iaſone nuptias [a] dono acceperat, poſt vini potū ludens, ſcommatis Heroas peruigilio excipiebat. Illi verò conuitia viciſſim mulieribus regerebant. Vnde nata conſuetudo, vt inſulani iſti (habitata enim poſt Anaphe eſt) anniuerſario ritu Apollini Ægletæ inuicem conuitiantes, feſtum diem ad illorum imitationem celebrarent.

> a Al. arete Alcinoi Phaeacenſium regis vxore, duodecim numero, vt narrat Apollod. lib. 1.

QVINQVAGESIMA narratio: [b] Alexander tyrannus à Thebe coniuge interfectus eſt. Hæc Iaſonis eius, qui in Theſſalia quondam regnarat, filia fuit, fratréſque vterinos tres, patre [c] Eulabe genitos, habuit, Tiſiphonum, Lycophrona, & Pytholaum. Hos Alexander ille Pheræorum ſuſpectos habens, è medio tollere ſtudebat. Cognito autem Theben nequaquam æquo laturam animo vterinorum ſuorum fratrum cædem, ipſam quoque interimere decreuit. Sobrius igitur facilè conſilium tegebat: at vino captus (ebrioſus enim erat) rem aperiebat. Vt ergo Thebe conſilium illud intellexit, dato ſingulis fratribus pugione ad cædem faciendam, vt ſe compararent, hortatur. Ipſa Alexandrum mero implens & ſopiens, dimiſſis è conclaui cuſtodibus, quæſito colore, quaſi in balneo lauare vellet, fratres mox ad facinus incitat. Qui cum timidiùs agerent, & maximè natu minimus, inter alia comminata eſt, ſe & Alexandrum confeſtim excitaturam, & vt cædis reos accuſaturam. Sic vi illi ad audendum adacti, dormientem Alexandrum iugulant. Nec mora Thebe, corporis cuſtodum Præfectis ad ſe accerſitis, & quà minis, quà pollicitationibus vſa, perſuadet, ſibi vt in acquirendo regno adſint. Illi poſtulata concedunt, atque ipſa imperium quidem ſibi ſumpſit, nomen verò titulúmque regni Tiſiphono fratrum natu maximo conceſſit.

> b Videndus Cicero offic. 2. epiſt. Valer. Max. lib. 9. c. 13. Plutarch. Pelopida extremo.
>
> c Al. Eualce.

Hactenus ex quinquaginta illis Cononis narrationibus. Attico vtitur ſermone: compoſitione verò ac vocibus gratioſus eſt, & venuſtus: habet tamen alicubi contortum quid, atque à vulgi cognitione remotum.

In eodem item volumine legi APOLLODORI *Grammatici* libellum, cui [d] *Bibliotheca* titulus erat. Continebat antiquiſſimas quaſque Græcorum hiſtorias, & quæ ſiue de Diis, ſiue de Heroibus temporis ratio dedit opinanda, cum appellationibus fluminum, regionum, gentium, & vrbium. Hinc & pleraque antiqua, ad ipſa vſque Troiana tempora deſcendens refert. Virorum quoque nonnullorum inter ſe pugnas, reſque geſtas commemorat, & capta iam Troia, errores quorundam, præcipuè Vlyſſis, in quem eius priſcarum rerum narratio terminatur. Compendioſa quædam narratio eſt maxima huius libelli pars, iis non inutilis, qui vetera complecti memoria volunt. Adſcriptum item erat lepidum iſtud epigramma:

> d Eius partem in tres diuiſam libros Bened. Ægius Spolet. edit. Romæ, vbi & de variis Apollodoris diſſeritur à Scip. Tettio. porro librum XXIV. Apollod. huius περὶ θεῶν citat ſibi Sopater ſupr. Cod. CLXI. in princ.

APOLLODORVS.

Sæclorum ſeriem noſtra ſi legeris arte,
Antiqua hinc fiet fabula nota tibi.
Meonidæ ne volue volumina, ne ve Elegeian,
Ne Tragicam Muſam, ne melicos numeros.
Multiſonos Cyclicûm verſus ne quære: quòd in me
Inuenias, quidquid maximus orbis habet.

CLXXXVII.

NICOMACHI GERASENI *Arithmeticorum Theologicorum libri II.*

LEGI NICOMACHI *Geraſeni de Arithmetica ad res diuinas applicata libros duos.* Quæ quidem inſcriptio magnam admirationem, vehementémque amorem concitare queat: cùm opus tamē ipſum (ne id ratiocinationes vanas, perditique otij occupationem eſſe dicam) longè à titulo ſuo receſſerit. Neq; enim hîc de numeris ab vnitate vſque ad denarium diſſerens (quod in [a] Arithmetica ſua, eique præmiſſa Iſagoge præſtitit) illa pertractat, quæ numeris ſuapte natura inſunt, vtilémque habent contemplationem: ſed ea plurimum, quæ noxij ſunt ingenij figmenta: & eius quidem ingenij, quod res ipſas ad ſuam potius ſpeculationem contentioſè aptare ſtudeat, quàm quod ad rerum naturam mentis ſuæ cogitata dirigere conetur. Cæterum quod vir ille rerum, quæ ſubſiſtunt, naturam ad numerorum eſſentiam referre, & huic pariter includere aggreſſus ſit, reſecando, addendo, permutando, ac diuellendo, interdum quidem res ipſas, nonnunquam etiam illos amicos adeò ſibi numeros ac Deos, idque vel alteram tantummodo partem, vel certè vtramque obeundo: etſi huius rei multæ eſſent ipſi reddendæ rationes, in medio tamen id relinquatur. De eo tantū [loquor] quòd Deos & Deas videre numeros exoptans, idque ipſis ſolum attribuens, ſecundum propriam cuiuſque, definitámque quantitatem: hanc tamen ipſam non ſeruet integram, dum in Deorum ordinē numeros refert, ſed (vt antea iam diximus) ſecādo, augendo, vel omnino etiam diſſipando, ſic tandem ipſos vt plurimū pro Diis adoret; deſtruens interim eam quæ ab initio aderat quantitatem, vt per hanc Deus [aliquis] fiat, & hac [ipſa rurſum] eundem illum ſpolians. Neque verò aut ineffabilis, aut operta huiuſmodi Theologia eſt. Sed hæc eius ſapientior, & amari dignior pars videtur, quod oporteat ingreſſurū in hanc admirabilē Theologiam, altiúſque in abſcōdita eius penetraturum, Geometriæ imprimis rudem non eſſe, ſed numerandi quoque rationem accuratè tenere: neque item aſtrorū inſpectionem obiter didiciſſe, quin potius & in Muſicis ſpeculationibus, atque adeò illius inſtrumentis eſſe exercitatū. Vt enim è numeris Deos efficiat, eoſdemque omnis eſſentiæ rerū ſubſiſtentium auctores ac cauſas effingat, è ſingulis iam nominatis diſciplinis theoremata quædam huic Deorum effictioni intexit; quorū ſcilicet ignoratio tantò ſit ad huiuſmodi myſtagogiā impedimento futura, vt fruſtra ſuam ad diſcendum alacritatē præ ſe ferat ille, quicumq; ſupradictis diſciplinis iam antea imbutus non fuerit. Quare oporteat, vt apparet, ætatē vniuerſam iis diſciplinis diligenter incumbendo cōtriuiſſe, atque conſumpſiſſe, antequam ad hæc Theologica circa numeros, & prodigioſa cōmenta veniatur, quo delirare tandem penitus tibi concedatur. Tale quid igitur ſummatim, vel de ſolo potius titulo loquēdo, Nicomachi Geraſeni Theologia eſt.

[a] *Cuius libri duo Græcè editi Pariſiis an.* CIↃIↃXXXVIII.

Αἰῶνος σπείρημα ἀφυσσάμενος ἀπ' ἐμεῖο
παιδείης, μύθους γνῶθι παλαιγενέας.
Μηδ' ἐς Ὁμηρείην σελίδ' ἔμβλεπε, μηδ' ἐλεγείην,
μὴ τραγικὴν μοῦσαν, μηδὲ μελογραφίην.
Μὴ κυκλίων ζήτει πολύθρουν στίχον· ἔς με γὰρ ἀθρῶν,
εὑρήσεις ἐν ἐμοὶ πάνθ' ὅσα κόσμος ἔχει.

ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ ΓΕΡΑΣΗΝΟΥ ἀριθμητικῶν θεολογουμένων βιβλία β΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Νικομάχου Γερασηνοῦ ἀριθμητικῶν θεολογουμένων βιβλία δύο· ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφὴ ἔστω θαυμάσαι, καὶ δριμὺν ἔρωτα κινῆσαι, ἀξία· ὁ δὲ πόνος, ἵνα μὴ λέγω λογισμῶν κενεμβατούντων καὶ ματαιοσχόλων ἔργον, πόρρω τῆς ἐπιγραφῆς διερριμμένος. διαλαμβάνει μὲν γὰρ περὶ τῶν ἀπὸ μονάδος μέχρι δεκάδος ἀριθμῶν, οὐχ ὥσπερ ἐν τῇ ἀριθμητικῇ αὐτοῦ καὶ πρὸ ταύτης εἰσαγωγῇ, ὅσα τοῖς ἀριθμοῖς φύσει πρόσεστι, καὶ θεωρίας ἔχεται σπουδαίας, διεξιών: ἀλλὰ τὰ πλεῖστα διανοίας οὐ καθαρευούσης βλάβης ἀναπλάσματα· καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν τοὺς λογισμοὺς ἰθυνούσης, τὰ δὲ πράγματα πρὸς τὰς ἰδίας φαντασίας μεταμείβειν φιλονεικούσης. ἀλλ' ὅσα μὲν ὁ ἀνὴρ τὴν τῶν ὄντων φύσιν εἰς τὴν τῶν ἀριθμῶν ὑπόστασιν ἀναφέρειν τε καὶ συγκατακλείειν διανέστη, περικόπτων, προστιθείς, ἀμείβων, διασπῶν· ποτὲ μὲν τὰ πράγματα, ποτὲ δὲ τοὺς φίλους ἀριθμοὺς καὶ θεούς, καὶ τοῦτο ἢ περὶ μέρος ἑκάτερον, ἢ καὶ δι' ἀμφοῖν ἰών, καίτοι μεγάλας ὑπέχων εὐθύνας, ὅμως ἐάσθω τοῦτο· ἀλλ' ὅτι θεούς τε καὶ θεὰς ἐπιθυμήσας ἰδεῖν τοὺς ἀριθμούς, καὶ τοῦτο διδοὺς αὐτοῖς διὰ μόνην τὴν ἰδιάζουσαν καὶ ὡρισμένην ἑκάστου ποσότητα· οὐ φυλάττει ταύτην ἀκέραιον εἰς τὸ θεῶν γένος ἀναφέρων αὐτούς· ἀλλ', ὡς καὶ προείπομεν, τέμνων, αὔξων, παντοίως κεραΐζων, οὕτως αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον θεοὺς προσκυνεῖ. τὴν μὲν ἐξ ἀρχῆς φθείρων ποσότητα, ἵνα θεὸς ᾖ διὰ ταύτην· ταύτης δ' αὐτὸν ἀποστερῶν. οὐ γὰρ ἀπόρρητος καὶ σκεπτὴ ἡ τηλικαύτη θεολογία. τὸ δὲ σοφώτερον καὶ στέργεσθαι δίκαιον, δεῖ τῷ μέλλοντι τῇ θαυμασίᾳ ταύτῃ ἐμβαθῦναι θεολογίᾳ, καὶ τῆς κρυφιότητος εἴσω διεισδῦναι, γεωμετρίας μὲν οὐκ ἀμαθῶς ἔχειν· ἐλάσαι δὲ καὶ πρὸς ἀριθμητικὴν ἀκριβολογίαν, οὐδὲ τῆς ἀστροθεάμονος σοφίας ἐν τῷ παρέργῳ τὴν μάθησιν πεποιῆσθαι· καὶ μὴν ἐν τοῖς μουσικοῖς θεωρήμασι, καὶ δὴ καὶ ὀργάνοις ἐγγεγυμνάσθαι. Ἵνα γὰρ τοὺς ἀριθμοὺς θεοποιήσῃ, καὶ τῶν ὄντων τῆς οὐσιώσεως αἰτίας ἀναπλάσῃ: ἀφ' ἑκάστης τῶν εἰρημένων ἐπιστημῶν ἔνιά τινα τῶν θεωρημάτων τῇ πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς ἐνυφαίνει θεοπλαστίᾳ· ὧν ἡ ἄγνοια ἐμποδὼν ἂν σταίη πρὸς τὴν τῶν τηλικούτων μυσταγωγίαν, καὶ μάτην τὸ πρόθυμον ἐπιδείξεται ὁ ταῖς εἰρημέναις μὴ προτελεσθεὶς ἐπιστήμαις. καὶ δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, βίον ἀνθρώπου κατατρῖψαι, καὶ προαναλῶσαι τῆς θεολόγου ταύτης τῶν ἀριθμῶν τερατείας, καὶ φιλοσοφῆσαι τοῖς μαθήμασι σπουδαίως, ἵν' ἐξῇ καὶ ματαιολογῆσαι τελείως, ὡς μὲν οὖν ἐν κεφαλαίῳ, μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν φάναι, τοιοῦτον ἡ τοῦ Γερασηνοῦ Νικομάχου θεολογία.

ρπζ΄. *Nicomachi Geraſeni Theologiæ arithmeticæ libri II.*

Μονάς.

Λέγει δὲ τὴν μονάδα, ἄλλά τε οὐκ ὀλίγα τῶν πλασμάτων τῇ περὶ αὐτὴν ἀληθείᾳ καὶ τοῖς προσοῦσι φυσικοῖς ἰδιώμασι καταμιγνὺς· καὶ ὡς νοῦς τε εἴη, εἶτα καὶ ἀρσενόθηλυς, καὶ θεὸς, καὶ ὕλη δέ πως· πάντα χρήματα μιγνὺς ὡς ἀληθῶς, καὶ πανδοχεὺς λοιπὸν, καὶ χωρητικὴ, καὶ χάος, σύγχυσις, σύγκρασις, ἀλαμπία, σκοτωδία, χάσμα, τάρταρος· καὶ στύγα δὲ αὐτὴν τερατολογοῦσι, καὶ φρικωδίαν καὶ ἀμιξίαν, καὶ βάραθρον ὑποχθόνιον, καὶ λήθην, καὶ στιφρὰν παρθένον, καὶ Ἄτλαντα· ἄξων τέ ἐστιν αὐτοῖς, καὶ ἥλιος, καὶ πυράλιος· καὶ μορφὼ δὲ, καὶ Ζανὸς πύργος, καὶ* σπερματίτης λόγος· Ἀπόλλων τε καὶ προφήτης, καὶ λόγιος. ἡ δὲ τῶν ὀνομάτων αἰτία, ἡ μὲν φρενὸς ἀστάτου καὶ δεισιδαιμονούσης: ἡ δὲ οὐδὲ τῆς παιδαριώδους ἀνατυπώσεως ἀπηλλαγμένη. ἀλλ' ἡ μὲν μονὰς οὕτω Νικομάχῳ, καὶ τοῖς αὐτοῦ διδασκάλοις θεολογεῖταί τε ἅμα καὶ βάλλεται ὕβρει.

* ἀ. σπερματικός.

Δυάς.

Ἡ δὲ δυὰς τόλμα τέ ἐστιν αὐτοῖς, καὶ ὕλη, καὶ τῶν ἀνομοίων αἰτία, καὶ μεταίχμιον πλήθους καὶ μονάδος. ἐκ συνθέσεώς τε καὶ κατακράσεως μόνη ἴσον ποιεῖ, διὸ καὶ ἴση. ἀλλὰ καὶ ἄνισος, καὶ ἔλλειψις, καὶ πλεονασμὸς, καὶ μόνη ἀσχημάτιστος, καὶ ἀόριστος, καὶ ἄπειρος. ἀρχή τε ἀρτίου μόνη, καὶ οὐκ ἄρτιος· οὐ μὴν οὐδ' ἀρτιάκις ἀρτία, οὐδὲ περισσάρτιος, οὐδ' ἀρτιοπέριττος: ἀλλὰ τούτων μὲν τὰ πλείω ἐγγύς ἐστι τῇ δυάδος φυσικῇ ἰδιότητι. ἃ δὲ τῆς τερατείας, πηγή ἐστι πάσης συμφωνίας καὶ μουσῶν ἡ Ἐρατὼ, καὶ ἁρμονία, καὶ τλημοσύνη, καὶ ῥίζα, οὐ κατ' ἐνέργειάν πω, καὶ δύναμις, καὶ πόδες πολυπίδακος Ἴδης, καὶ κορυφαὶ, καὶ Φάνης. ἀλλὰ καὶ ἴσον [Δία,] διὰ τὴν δυάδα, ἡ μυθοπλαστία θεολογεῖ, καὶ δίκην, καὶ Ἶσιν, καὶ φύσιν, καὶ Ῥέαν, καὶ διομάτερα, καὶ πηγὴν διανομῆς· ἔστι δ' αὐτοῖς ὡς Ῥέα καὶ Φρυγία, καὶ Λυδία· καὶ Δινδυμήνη, καὶ Δημήτρα, καὶ Ἐλευσινία, καὶ Ἄρτεμις, καὶ Ἵμερος, καὶ Δίκτυννα, καὶ Ἀερία, καὶ Ἀστερία, καὶ Δίσαμος καὶ Ἑστώ· καὶ μὴν καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Διώνη καὶ Μυχαία, καὶ Κυθέρεια καὶ ἄγνοια, καὶ ἀγνωσία, καὶ ψεῦδος, καὶ ἀδιορισία, καὶ ἑτερότης, καὶ νεῖκος, καὶ διχοστασία, καὶ μόρος, καὶ θάνατος. τοιαῦτα μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ δυὰς θεολογεῖται.

Τριάς.

Ἡ δὲ τριὰς, ἐστὶ μὲν πρῶτος περισσὸς κατ' ἐνέργειαν, καὶ τέλειος πρῶτος, καὶ μεσότης, καὶ ἀναλογία· τήν τε τῆς μονάδος δύναμιν εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐπέκτασιν προχωρεῖν ποιεῖ. ἀλλὰ καὶ πρώτη, καὶ κυρίως μονάδων σύστημα. εἶτα λοιπὸν ἐντεῦθεν αὐτοῖς πρὸς τὸ φυσιολογικὸν αἴρεται ὁ ἀριθμός· αἰτία τε γὰρ τοῦ τριχῇ διαστατοῦ, καὶ περατωτικὴ τῆς ἀπειρίας τῆς ἐν ἀριθμοῖς, καὶ ὅμοιον, καὶ ταὐτὸν, καὶ ὁμόλογον, καὶ ὡρισμένον. ἀλλ' οὔπω ταῦτα φορτικά· τὰ δ' οὐχ ὅμοια· καὶ νοῦς τις ἡ τριὰς, καὶ εὐβουλίας καὶ συνέσεως αἰτία, καὶ γνῶσις ἀριθμοῦ τὸ κυριώτατον, μουσικῆς τε πάσης κυρία, καὶ σύστασις· καί γε καὶ γεωμετρίας ὅτι μάλιστα· καὶ μὴν καὶ τῶν κατ' ἀστρονομίαν καὶ οὐρανίων φύσιν τε καὶ γνῶσιν αὕτη τὸ κράτος ἔχει καὶ συνέχει, καὶ εἰς οὐσίωσιν ἄγει. καὶ ἡ ἀρετὴ δὲ πᾶσα ταύτης ἐξῆπται, καὶ ἐκ ταύτης προέρχεται· εἶτα λοιπὸν τὰ μυθώδη.

De *Vnitate* ergo (præter alia figmenta non pauca, quæ rebus de ea veris, naturalibuſque proprietatibus in eam quadrantibus admiſcet) etiam illud refert: Mentem hanc eſſe, deinde & [a] viro fœminam, ac Deum, & materiam quodammodo. Eandem res omnes reuera miſcere, & deinceps omnium receptricem eſſe atque capacem, chaos, confuſionem, contemperationem, obſcuritatem, tenebras, hiatum, Tartarum inſuper hanc, immò Styga eſſe nugantur, & horrorem, atque impermiſtionem: barathrũ quoque ſubterraneum, Lethen, [b] rigidam virginem, & Atlantem. Axis præterea ipſis eſt, & Sol, & Pyralius, [c] Morpho, Iouis arx, ac ſeminalis ratio. Apollo ad hæc & Propheta, & fatidicus. Nominum verò horum ratio, partim à mente eſt inſtabili, ac ſuperſtitioſa; partim ne à pueriili quidem receſſit imaginatione. Ceterum vnitas hoc pacto à Nicomacho, eiúſque præceptoribus ſimul in Deos refertur, & contumelia afficitur.

Dyas deinde, ſeu *Binarius*, audacia ipſis eſt ac materia, diſſimiliúmque cauſſa, & vnitatem inter ac multitudinem interſtitium. Ex compoſitione atque permiſtione ſolus hic æqualitatem efficit: quare etiam æqualis eſt, ſed & inæqualis eſt, defectúſque & abundantia: ſolus item informis, & indefinitus, caréſque termino. Solus paritatis principium: nec tamen par, neque rurſum pariter par, neq; impariter par; neque pariter impar. Verum horum plurima affinia ſunt naturali binarij ipſius proprietati. Quæ verò ad prodigioſa commenta pertinent, hæc ferè ſunt. Fons eſt omnis concentus, & inter Muſas erato, itémque Harmonia. Tolerantia ad hęc, radíxque, etſi non actu quodammodo, poteſtas præterea, & pedes [d] fontibus-abundantis Idæ, ac vertices, & [e] Phanes. Quin & à Binario æquum eſſe Iouem, fabularum hæc figlina theologicè diſputat [f] Iuſtitiam ad hæc eſſe Dyada, & Iſin, Naturam, ac Rheam; & [g] Iouis matrem, fontémque diſtributionis. Eſt inſuper ipſis tanquam Rhea tam Phrygia, quàm Lydia atque [h] Dindymene. [i] Demetra quoque & Eleuſinia, Diana; Appetitus, [k] Dictynna, Aëria, Aſteria, Diſamus, & [l] Veſta. Quin etiam Venus, [m] Dione, [n] Mychæa, Cythereia. Ignorantia item atque imprudentia, falſum, [o] permiſtio, ſimultas; contentio, diſſidium, fatum deniqne; & mors. Sic ferè de Binario ab ipſis eſt theologicè diſputatum.

Ternarius verò primus omnium actu impar eſt, primúſque perfectus numerus, & medietas, ac proportio: qui vnitatis vim in actum atque exporrectionem procedere facit. Idē prima eſt omnium, & quidem propria, vnitatum coagmentatio. Hinc porrò ad Phyſiologiam numerum hunc traducunt: Cauſſa enim eſt rei tripliciter ſeparabilis, & infinitatem numerorũ definiens: ſimile quoque, & idem, & eiuſdem proportionis, ac determinatũ. Verùm hæc nõdum adeò ſtolida, quibus iſtæc nequaquam ſimilia. Mens quædam Ternarius eſt, & ſapientiæ atque intelligentiæ cauſſa: cognitio ad hæc, quæ numeri eſt pars maximè propria. Muſicæ quoque vniuerſæ poteſtas; ac compoſitio: & verò Geometriæ vel maximè. Quin etiam hic rerum ad Aſtronomiam, ſiue ad cœleſtium naturam ac ſcientiam pertinentium vim omnem habet ac continet, eámque ad ſubſtantiæ productionem impellit. Virtutes quoque omnes ab hoc numero dependent, atque ab eo proficiſcuntur. Deinceps quæ ad fabulas ſpectant refert.

NICOMAC. GERASEN.

a ἀρσενόθηλυς. Quod de Minerua Orpheus quoque hymno cecinit Ἄρσην μὲν καὶ θῆλυς ἔφυς.

b στιφρὰν παρθένον. Ita Seneca, Medea, Dianam dixit aſperam virginem.

c Veneris id apud Lacedæmonios cognomentum, de qua Pauſan. Laconic.

d Homero quoque nota πολυπίδαξ Ἴδη.

e Sol hic quibuſdam, aliis Amor. Vide Suidam & Gyrald. de Phane Thebæo quodam meminit Pauſan. in Corinthiac.

f Δίκην, de qua Mythologi.

g Διομάτερα.

h De Dindymene matre Pauſan. & Gyrald. Syntagm. IV.

i Suida quoque ὀνομασθεῖσα.

k Vide Pauſan. & Gyrald. Syntagm. XII. & reliquos Mytholog.

l Ἑστώ. Niſi hic Εὐεστὼ legendum malis. De qua Diogen. Laert. in Democrit. Clemens Alexand. II. Strom. Heſyc. & Suid.

m Διωναία; inquit Suid. ἡ Ἀφροδίτη, καὶ Διώνη ἡ αὐτή.

n Μυχαία, ἡ Ἀφροδίτη Suid. à μυχῷ forſitan.

o ἀδιορισία. ἀδιόριστον, Suida, ἀσταχύριτον, Heſych. etiam ἀναμιξ.

Hinc Trias ipſis Saturnia eſt, & Latona, Amaltheiæ cornu.[a] Ophionia item eã eſſe nugantur ac Thetin, & Harmoniã. Hecaten quoque, & [b] Eranam & [c] Charidã, atque è Muſarum choro Polymniam, Plutonémq; & Loxiam Vrſam præterea, & Helicen, atque eam,[d] quæ æquore non mergitur, Damatramen, [e] Dioſcoriam, [f] Metin, Trigeminã, Tritona, Mariſpræſidem, Tritogeneiam, Acheloã, Habitatricem, Truncipedẽ [g] Curetida,[h] Cratæida, Harmoniã, Symbeniam, Gamum, Gorgoniam, Phorciam, Triſamum, & [i] Lydium. Talis ipſis Ternarius eſt, atque in tam multos eorum Deos refingitur.

Quaternarius item magno ipſis miraculo eſt, nouus Deus, & quidem multiplex, vel potius omnideus. Fons. n. ipſis eſt naturaliũ effectuũ, atq; naturæ clauiger. Sed & ſuã hic diſciplinis conſtitutionẽ ac permãſionem adfert, atq; conciliat: immò natura ipſa eſt & varietas. Idẽ quoque iis Hercules, & impetus ac maximũ robur, virilis potẽtia, nihilque habẽs fœmineũ. Mercurius itẽ & Vulcanus, Bacchus, Soritas, Maiadeus, vel Maiades. Eſt enim Maiæ filius, hoc eſt Binarij, Quaternarius.[k] Eriunius adhæc, & Socus, atque [l] Dioſcorus. [m] Baſſareus inſuper, & Bimater (matrẽ nactus Binariũ) fœminea forma, virilis viriliáq; patrãs, bacchari faciẽs. Item Harmonita ſeu Harmonia, & in Muſis Vrania. Ad hũc ferè modũ de Quaternario nugãdo philoſophãtur, vbi & primi libri Theologicè expoſitorũ à Nicomacho numerorũ termin⁹ eſt.

Altero igitur libro mox à prooemio res illi cũ *Quinario* numero eſt. Hic enim primus medietatem optimã, maximeque naturalem deſignat per diſiunctionem ab vtraque extremitate numeri naturalis: cùm interim vnitati quidẽ tanquã principio, denario verò tanquã fini coagmentetur: comprehendere ſimul potens ea omnia, quæ in mundi natura apparent. Per vnitatem etenim mundus tanquã fixis radicibus ſtabilitus eſt: per denariũ verò perfectus, atque in lucem productus. Sed id non niſi ad extremam denarij partem [conficitur] cùm vniuerſi elementa per Quinariũ [perficiantur, atque in lucem producantur.] nam etiã æthera ad quatuor illa adiicit. etſi hanc additionem nunquam admitteret, ſi vel in Quaternarij, vel multorum ſimiliũ laude verſaretur. Sed nondũ hæc elegantia, aut ſcita, quæ conſequuntur, conſideranda ſunt. Quinarius enim ſiue Pentas [n] quies eſt à rixis, & alteratio, iubar quoq; ac iuſtitia, minimáque extremitas facultatis viuendi. Nemeſis adhæc, & [o] Bubaſtia, Iuriſdictio, Venus, [p] Gamelia,[q] Androgynia, Cythereia: [r] Zonæa, Circulorum præſes, Semidea, arx Iouis, Didymæa, & axis ſtabilis. Hanc etiã diuinã eſſe ſublimibus verbis prædicant, & Pallada, & [ſ] Credeaten, [t] Ductricem, [u] Acreotin, æquilibrem, expertẽ iugi,[x] Orthiatin, atq; inter Muſas Melpomenem, [y] pulchráque voce reſpondentem, mediorúmque medium, & [z] fœcundorum culmen. Et ſic quidem ille Quinariũ extollit.

Senarius ab illo formæ forma, ratione reddita, dicitur, & ſolus inter numeros animæ accommodus, atque vniuerſi articulatio, animi effector, & qui vitalem appetitum indere ſolet. Vnde etiam Senarius Harmonia.

διὰ ταῦτα αὐτοῖς ἡ τριὰς, Κρονία καὶ Λατὼ, καὶ ἀμαλθείας κέρας, Ὀφίονά τε αὐτὴν τερατολογοῦσι, καὶ Θέτιν, καὶ Ἁρμονίαν, Ἑκάταν τε καὶ Ἐράναν καὶ Χαριτίαν καὶ μουσῶν Πολύμνειαν, Ἅιδαν τε καὶ λοξίαν· ἄρκτον, ἕλικα, καὶ ποτὶ βυθὸν οὐ δυομένην, Δαματράμην τε καὶ Διοσκορίαν, καὶ μῆτιν, καὶ τριδύμην, τρίτωνα, θαλασσοῦχον, τριτογένειαν, ἀχελῶον, ναέτιν, καὶ ἀγυιόπεζαν κουρητίδα, * κραταινίδα, ἁρμονίαν, συμβιωνίαν, γάμον, γοργονίαν, φορκίαν, τρίσαμον καὶ λύδιον. * ὅσῳ μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τριὰς, καὶ εἰς τοσούτους αὐτὴν θεοὺς ἀναπλάττε(ται).

Ἡ δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιστον, ἀλλὰ θεὸς πολύθεος, μᾶλλον δὲ πάνθεος. ἔστι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ, καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως. ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὰ μαθήματα συστάσεώς τε καὶ διαμονῆς αὕτη προσαγωγὸς καὶ αἰτία. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις καὶ αἰόλα· ἔστιν αὐτοῖς καὶ Ἡρακλῆς, καὶ ἔξορμα, καὶ ἀλκιμωτάτη, καὶ ἀῤῥενική, καὶ ἀθήλυντος, Ἑρμῆς τε καὶ Ἥφαιστος καὶ Διόνυσος, καὶ Σωρίτας· καὶ μαιαδεὺς, ἢ μαιάδης· τῆς γὰρ μαίας υἱὸς, ἤτοι τῆς δυάδος ἡ τετράς· καὶ Ἐριούνιος, καὶ Σῶκος, καὶ Διόσκορος, καὶ Βασσαρεὺς, καὶ διμάτωρ, μητρὸς τετυχὼς δυάδος· θηλύμορφός τε καὶ ἔπανδρος καὶ ἀῤῥενουργὸς, καὶ βακχασμὸν ἀνεγείρων· καὶ ἁρμονία, καὶ τῶν μουσῶν ἡ Οὐρανία. ἀλλ᾽ οὕτω μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τετρὰς τερατολογουμένη θεολογεῖται, καὶ τὸ πρῶτον τῶν θεολογουμένων ἀριθμῶν Νικομάχῳ συναπαρτίζεται βιβλίον. Τετράς.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μετὰ τὸ προοίμιον ἡ πεντὰς αὐτῷ πληροῖ τὸν ἀγῶνα. ἡ γὰρ πεντὰς πρώτη μεσότητος τῆς ἀρίστης καὶ φυσικωτάτης * ἐμφατικὴ κατὰ διάζευξιν ἀμφοτέροις πέρασι τοῦ φυσικοῦ ἀριθμοῦ· μονάδι μὲν, ὡς ἀρχῇ, δεκάδι δὲ ὡς τέλει συνεζευγμένη· καὶ συλληπτικὴ τῶν ἐν τῇ κοσμικῇ φύσει φαινομένων· καὶ γὰρ κατὰ μὲν τὴν μονάδα ὁ κόσμος ἐῤῥίζωται, ἤνυσται δὲ καὶ πέφανται κατὰ τὴν δεκάδα. ἀλλὰ καὶ ὅτι πρὸς ἔσχατον καὶ μόνον μέρος τῆς δεκάδος, καὶ τὰ στοιχεῖα δὲ τοῦ παντὸς κατὰ τὴν πεντάδα. προστίθησι γὰρ τοῖς τέσσαρσι καὶ τὸν αἰθέρα. ὃ * οὐκ ἂν ἀνέξοιτο ὑμνῶν τὴν τετράδα καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἀλλ᾽ οὔπω ταῦτα κομψὰ καὶ σοφά. τὰ δ᾽ ἐφεξῆς σκόπει. ἀνεικία γὰρ ἡ πεντὰς καὶ ἀλλοίωσις, καὶ φάος, καὶ δικαιοσύνη, καὶ ἐλαχίστη ἀκρότης τῆς ζωότητος, καὶ Νέμεσις, καὶ Βουβάστια, καὶ δίκησις καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Γαμηλία καὶ Ἀνδρογυνία [καὶ Ζανὸς πύργος] καὶ Κυθέρεια, καὶ ζωναία, καὶ κυκλιοῦχος, καὶ ἡμίθεος, καὶ ζανὸς πύργος, καὶ διδυμαία. καὶ ἄξων ἑδραία. ἀμβροτόν τε ὑψηλολογοῦσι καὶ Παλλάδα, καὶ * κρεδεάτιν, καὶ ἀγεμονίαν, καὶ ἀκρεῶτιν, καὶ ἀτάλαντον, καὶ ἄζυγα, καὶ Ὀρθιάτιν, καὶ μουσῶν Μελπομένην, καὶ ἀμειβομένην * ὀπὶ καλῇ, καὶ μέσων μέσην, καὶ ἀκρότητα γονίμων. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν σεμνύνει καὶ τὴν πεντάδα. Πεντάς.

Ἡ δὲ ἑξὰς, εἶδος εἰδοῖς αὐτῷ αἰτιολογεῖται, καὶ τῇ ψυχῇ μόνος ἀριθμῶν ἁρμόζων, καὶ διάρθρωσις [τοῦ παντὸς,] ψυχοποιὸς καὶ τῆς ζωτικῆς * ὀρέξεως ἐμποιητική· παρὸ καὶ ἑξὰς, καὶ ἁρμονία,

Marginalia (right): * al. κραταιΐδα. * οὕτω. * ἐμφαντική. * al. ὃ χεῖ. * al. κραδιάτιν. * ἔπι καλῇ. * [ἑξάς] * ἕξεως.

NICOMAC. GERASEN.

a Ophioneus Meſſeniorum vates celebratur apud Pauſan. in Meſſenic.
b Erganam forte legendum D: hac enim Minerua multa Pauſan. & illius etiam hic mentio ſeq. pa.
c Χαριτία Suidæ ἡ χαρμονή.
d F Vrſ. maior, de qua Hom. Iliad. Σ Οἴη δ᾽ ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο.
D. H.
e Διὸς κούρη Minerua Poëtis dicitur.
f Mineruæ matrẽ eam facit. Heſiod. Theogn. Vide & Apollod. & Gyrald. Syntagm. XI.
g An Empuſam forſitan intelligit? Porro de Curetibus Φεσλοι ὑμῶν. multa Strabo lib. X & Pauſan. lege & Gyrald. ſyntag. 3. de Iunone Cureti.
h Κραταιΐς Scylles mater Heſychio.
i Quo nomine Bacchũ Nonnus ornat.
k Mercurij epitheta. Lege Notas exemplaris Græci, & Euſtat. in Hom.
l Quaſi Iouis filius dicas, quo modo Apollo i. Antholog. Διόκτιτος dicitur.
m Bacchi cognomenta.
n ἀνεικία, quæ vox etiã alias admittit expoſitiones.
o Bubaſtin ab Ægyptiis dictam eſſe Dianam docet Herod. Euterpe, & alij.
p De Iunone Gamelia ſiue Nuptiali vide Gyrald. ſyntag. 3.
q An biformẽ barbatámque illã Venerem indicat, quam à Roman. mulieribus erectã deſcribit Suid.
r Απατουρίαν forſitan illam Mineruam innuit, cui Trœzeniorũ virgines zonas ante nuptias dicare ſolitas ſcripſit Pauſan. Corinthiac. Eſt & λυσίζωνη Diana apud Apollon. & alios. vt Cinxia Iuno apud Feſtum.

ſ Κεδρεᾶτιν ἀπὸ τῆς κέδρου malim cũ Pauſan. Arcadic. t. Vnde Ἡγεμόνης nomine Diana coli cœpta, docebit Pauſan. Arcadic. v. ἀκρία. ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ ἡ Ἀφροδίτη, Heſych. quod ἐπ᾽ ἄκρῳ colerentur. x De Orthia Diana multa Pauſan. y Periphraſis eſt Calliopes, quam hic, alibi nuſquam nominat. z ἀκρότητα γονίμων: forte & genitalium extremitatem indicare voluit.

καὶ οὐλομέλεια, καὶ κυρίως αὐτὴ μᾶλλον Ἀφροδίτη, ζυγία τε καὶ γαμηλία, καὶ ἀνδρογυναία θεολογεῖται. ἀλλὰ καὶ ζυγῖτις, φιλοτησία, καὶ εἰρήνη, καὶ φιλία, καὶ ὑγεία, ἄκμων τε καὶ ἀλήθεια· καὶ μοιρῶν δὲ Λάχεσιν αὐτὴν ποιοῦσι, καὶ ἀρχὴν, καὶ ἥμισυ παντὸς, καὶ ἑκατηβελέτιν, καὶ τριοδῖτιν, καὶ διχρονίαν, καὶ περσείαν, καὶ τρίμορφον, καὶ Ἀμφιτρίτην, καὶ ἀγχιδίκαν, καὶ μουσῶν Θάλειαν, καὶ πανάκειαν. οὕτω μὲν οὐδ' ἡ ἑξὰς αὐτοῖς θεὸς εἶναι καὶ θεὰ διέφυγε φιλοτιμεῖσθαι.

Ἑπτάς. Ἡ δὲ ἑβδομὰς τί αὖθις καὶ εἴποι; εὐθὺς μὲν γάρ ἐστι σεπτάς· κἂν τὸ Σ φθείρῃ ἡ συνήθεια, ἕλκει τοῦτο ῥᾷστα ἐκ διπλοῦ τοῦ Ξ. ὅπερ τῷ περὶ αὐτοῦ ἀριθμῷ ἡ φύσις πρὸς τῷ τέλει ἀπεκλήρωσεν· ἵν' ᾖ τοῦτο ἐπικούρημα τῷ σεβαστῷ ἀριθμῷ πρὸς τὴν ἐπιβουλὴν τὴν ἀπὸ τῶν πολλῶν. τοιαύτη μὲν ἡ ἀπόδειξις θαυμαστὴ, ὡς ἔστιν οὕτω σεπτὰς, καὶ σεβασμοῦ ἄξιος ὁ ἑπτά. πάλιν δὲ καὶ αὐτὴ μεσότης μονάδος καὶ δεκάδος, τύχη καὶ καιρὸς, Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρης, καὶ *ἀκρέωσις, καὶ ἀγελία, καὶ ἀτρυτώνη, φυλακῖτις, ὀβριμοπάτρα, τριτογένεια, γλαυκῶπις, Ἀλαλκομένεια, Παντευχία, ἐργάνη, πολυαρήτη, *οὐλομέλεια, ἀμαλθείας γένος, αἰγὶς, Ὄσιρις, ὄνειρος, φωνὴ, αὐδὴ, καὶ μουσῶν ἡ Κλειώ. εἰ βούλει δὲ καὶ κρίσις καὶ Ἀδράστεια, καὶ πολυφλύαρος τοιοῦτος. οὕτω μὲν ἡ πάνσεπτος αὐτοῖς ἑπτὰς, μακροτέρῳ πόνῳ, μέγας καὶ πολὺς θεὸς ἀνυμνεῖται.

*ἀκρεῶτις. *ὀλομέλεια.

Ὀκτάς. Ἡ δὲ ὀκτὰς, εἰ καὶ μὴ τοῖς ἴσοις μηδ' ὀγδόῳ μέρει, ἀλλ' οὖν τῷ θεὸς αὐτοῖς εἶναι, οὐδ' αὐτὴ τοῦ θρόνου ἀπερρίφη· παναρμονίαν γὰρ αὐτὴν προσκυνοῦσι, καὶ *Καδμείας μητέρα, καὶ Ῥέαν, καὶ θηλυποιὸν, καὶ Κυβέλην, Κυβήβην τε καὶ Δινδυμήνην, καὶ πολιοῦχον, ἔρωτά τε καὶ φιλίαν, μῆτιν, ἐπίνοιαν, ὀρείαν, Θέμιν, νόμον, ἠλιτόμηνον, καὶ τῶν μουσῶν τὴν Εὐτέρπην.

*al. Καδμείην

Ἐννάς. Καὶ ἡ ἐννεὰς δὲ ὑστερεῖ μὲν καὶ τῆς θειότητος καὶ τῆς μακρᾶς συγγραφῆς, ἧς ἡ ἑβδομὰς ὑπερῆρτο· πλὴν τῆς ὀκτάδος ἐγγὺς θεολογεῖται. ὠκεανὸς γὰρ αὐτοῖς αὐτὴ *περιρρεῖται, καὶ ὁρίζων ἀνυμνεῖται. Προμηθέα τε αὐτὴν, καὶ ὁμόνοιαν, καὶ περσείαν, καὶ ἥλιον ἱερολογοῦσιν, ἀνεικίαν, ὁμοίωσιν, Ἥφαιστον, Ἥραν, Διὸς ἀδελφὴν καὶ σύνευνον, ἑκάεργον, παιᾶνα, νυσηίδα, ἀγυιέα, ἐνυάλιον, ἀγελίαν, τριτογένειαν, ὁμόνοιαν, Πειθὼ, κουρῆτιδά τε καὶ Κόρην, καὶ Ὑπερίονα, καὶ μουσῶν Τερψιχόρην.

*al. περιέρρεῖται

Δεκάς. Ἡ μέντοι δεκὰς αὐτὴ ἐστὶν αὐτοῖς τὸ πᾶν, θεὸς ὑπέρθεος, καὶ θεὸς θεῶν· ὅτι δέκα χειρῶν καὶ δέκα ποδῶν δάκτυλοι, καὶ δέκα κατηγορίαι, καὶ τοῦ λόγου δέκα μέρη. ἵνα γὰρ ᾖ αὐτοῖς πάντα ἡ δεκὰς, προστιθέασι τοῖς τοῦ λόγου μέρεσι προσηγορίαν καὶ παραπλήρωμα. τί δεῖ λέγειν; ὡς ἐν αὐτῇ περιλαμβάνουσι τὰ στερεὰ καὶ τὰ ἐπίπεδα, ἄρτια, περισσὰ, ἀρτιοπέρισσα, *τέλα, πρῶτα καὶ ἀσύνθετα, ἰσότητα, ἀνισότητα, τὰς δέκα σχέσεις, τὰ σφαιρικὰ, τὰ κυκλικὰ, γεννητικὰ, τελεστικὰ, ἐναρμόνια τοιαῦτα. ἀλλ' ὅπως αὐτοῖς κόσμος ἡ δεκὰς, καὶ οὐρανὸς, εἱμαρμένη, αἰὼν, κράτος, πίστις, ἀνάγκη,

*al. τέλεια

atque vniuerſa natura; & magis propriè ipſamet Venus, cum Iuga, tum nuptialis, & Androgynæa theologicè ab eo conſtituitur. Iugalis adhæc & illecebra: Pax quoque, amicitia, ſanitas, & [a] Acmon, ac veritas. Hexada inſuper volunt hi Parcas inter Lacheſin eſſe, principiúmque ac dimidium totius, & [b] longè iaculantem, ac Triuiam, [c] Dichroniam, [d] Perſeiam, Triformem, Amphitriten, [e] Anchidica, & de Muſarum numero Thaleiam, ac Panaceiam. Ita neque Senarius ab ipſis præteritus eſt, quin Deus Deáque eſſe omni ſtudio probaretur.

Iam *Hebdomas* (quid dicas?) confeſtim ſit [f] σεπτάς. vbi ſi conſuetudo [g] Σ forte exterat; trahit hoc facile ex duplici littera Ξ, quam ipſa natura [h] ad præcedentis numeri finem veluti ſorte attribuit, vt hæc adminiculo aduerſus vulgi inſidias auguſto illi numero eſſet. Atque hæc admiranda illa demonſtratio eſt, qua ita exiſtere docet [vocem] σεπτάς, & cultu dignum numerum ἑπτά. At rurſum [i] etiam hic vnitatis eſt ac denarij medietas. Fortuna item, & Occaſio, Minerua, Mars, Acreotis, [k] Agelia, Atrytone, & [l] Capta eadémque [m] valido patre nata, Tritogeneia, cæſios habens oculos, [n] Alalcomeneia, [o] Panteuchia, [p] Ergana, & multis precibus expetita, integritas naturæ, Amaltheiæ ſtirps, Ægis, Oſiris, ſomnus, vox, ſonus, & de Muſarum numero Clio. Si libet, etiam Iudicium, & Adraſteia, & eiuſmodi ineptiæ multæ. Sic planè ille adorandus Septenarius, ingenti longóque labore, vt magnus, multiplexque Deus ab ipſis laudibus celebratur.

Octonarius deinde, etſi nequaquam tantam laudem (ne octaua quidem ex parte) obtinuit: quando tamen pro Deo etiam hic ipſis eſt, è ſede ſua nō excidit. Adorant enim ipſum quaſi ſummā Harmoniam, & [q] Cadmeiam matrem, ac Rheam [r] mulierificam, Cybelen, Cybeben Dindymen, vrbíſque cuſtodem, velut amorem item, atque amicitiam, prudentiam, intelligentiam, [s] Oreiam, [t] Themin, legem, [u] natum ante exactos menſes, & Muſarum Euterpen.

Nouenarius item poſthabetur, & in Deitate, & in longa deſcriptione, qua Septenarius in altum nimium quantum euectus fuerat: at proximum ſaltem in diuinitate gradum cum Octonario obtinet. Circumfunditur enim ab ipſis tanquam Oceanus, atque vt viſum finiens circulus [Horizonta Græci vocant] celebratur. Promethea quoque ipſum faciunt, & Concordiam. Perſeiam, & Solem indigitant. Quietem quoque à rixis, & ſimilitudinem, Vulcanum, Iunonem, Iouis ſororem & coniugem, [x] eminus operantem, Pæana, Nyſſeida, [y] Agyiea, [z] Enyalium, Ageliam, Tritogeneian, Concordiam, Suadam, Curetidem, Proſerpinam, & Hyperionem, Muſarum denique Terpſichoren.

Denarius denique ipſis eſt vniuerſum, Deus ſummus, & Deorum Deus, quod manuum pedúmque decem ſint digiti, decémque [vt Logici vocant] prædicamenta, & orationis partes decem. Omnia enim ipſis Decas vt ſit, allocutionem ceteris orationis partibus apponunt & ſupplementum. Quid attinet dicere, complecti illos hîc ſolida, plana, paria, imparia, pariter imparia, perfecta, prima, ſimplicia, æqualia, inæqualia, decem ipſas habitudines, ſphærica, circularia, ad genituras atque imitationes ſpectantia, & his conſentientia. Vt itidem ipſis decas ſit mundus, cœlum, fatum, æuum, potentia, fides, neceſſitas,

NICOMAC. GERASEN.

[a] *Euſtatio Oceanus, & Saturni pater. Cōſulem & Varini Lexicon.*
[b] ἑκατηβελέτις *Dianæ epithet.*
[c] Biteporeeam *Latina forma dicas.*
[d] *Hecates à patre Perſeo epith. apud Valer. Flac. lib. 6. ex Apol. lib. 3. & Orphæo.*
[e] *Quaſi* vicina Iuſtitia, & *quæ ad manum ſit.*
[f] Septenio La*tina formatione. De ſeptenario aūt multa quoque Philo ſcripſit lib. de creatione mundi, in quibus aliqua his non abſimilia M. Varron. Hebdomadum librī interciderunt, quales nuper Fabius Paulinus Venetiis dedit.*
[g] ἑπτὰ *enim vulgo dicimus.*
[h] τὸ ξ *intelligit.*
[i] *vt ſupra Quinarius.*
[k] *Lege Euſtat. in Hom. & Gyrald. ſyntag. XI. voce* ἀλαλκομένηις Ἀθηνᾶ.
[l] Φυλακῖτις. *Ouid. inſpiciēdus 3. Faſt.*
[m] ὀβριμοπάτρα *rationem nominis docet Euſtat.*
[n] *Gyrald. ſup.*
[o] *Quod omni armorum genere inſtructa eſſet.*
[p] *Multis à Pauſan. celebrata.*
[q] *Semelen, puto, vult.*
[r] θηλυποιόν, *id emaſculatos Gallos.*
[s] ἐν ὄρεσι ἀναστρεφομένην. *Suid.*
[t] *De qua copioſè Steph. Pighius libello ſingulari.*
[u] ἠλιτόμηνα. *Bacchum accipio.*
[x] ἑκάεργον, *id eſt,* Apollinē.
[y] *Apollinis epitheton apud Macrob. libr. 1. Saturnal. & Vide Pauſan. & Gyrald. ſyntag. 7.*
[z] *Vide H. St. Theſaur. linguæ Græc.*

NICOMAC. GERASEN.

Atlas, [a] indefeſſus Deus, Phanes, Sol, Vrania, Memoria, Mnemoſyne. Et verò omnia, opinor, prædicta Deorum nomina decadi attribuiſſent: niſi his ipſis antea occupatis, propria iam illa aliis feciſſent, & continenter eadem de ſingulis dicere piguiſſet. Quando enim [b] ſuperdeus ipſius denarius eſt, qui etiam omnem eius diuinitatis vim, quæ in numeris inuenitur, obtineat: propterea quoque fuſus adeò Nicomachus in hoc deſcribendo eſſe voluit. quamquam multo adhuc longior ſit in Monade atque Septenario. Verùm id ita in Monade accidit, quod de reliquis item numeris non modica ibi diſputat, & præfationibus inſuper extenditur. Vbi & hoc obſeruo, libentius eum ſermoni de decade, dum de vtroque illo numero diſputat, inhærere: quod idem in Quinario facit, de quo æquè penè multis atque de Septenario diſſerit.

[a] ἀκάμας θεός. Quomodo ἀκάμαντα ἠέλιον non ſemel dixit Homerus.
[b] ὑπέρθεος. quemadmodum ὑφ' ἓν legendum cenſet Seruius illud Virg. ſemperdeus, aliàque alij.

En tibi, chariſſime frater, per ſumma capita recenſitam Nicomachi illam celebrem, repertúque difficilem in numeris Theologiam. quæ tamen herclè ob inacceſſa penè ſua, præceptúque difficilia ſenſa, nequaquam perſpicax veſtrum ingenium atque diligentiam extra humanam propemodum conditionem remouere potuit: quandoquidè iam Geometrica, Arithmetica, ceteráſque mathematicas diſciplinas (vt & tu ſcis) plerique nobis non ignoti nihilo negligentius, opinor, tractant, quam Hermeiæ [quondam] filius: (neque enim ignoras Ammonij in his artibus dexteritatem) planè vt nullum ipſos latere poſſit eorũ theorematum, quæ numerorum huic ſtudio Nicomachus innexuit. Verùm vnde hæc defecerunt? Tempus, opinor, & quod ne vtilibus quidem parcatur, dum inutilia quæque facillimè labefactantur, validam inuexit conſuetudinem inuictámque vim, per quam etiam id commodi acceperit illud Nicomachi ſtudium, quod penè cum multis vtilibus cenſeretur periiſſe. quamquam hodiéque adtonſum atque acciſum vt eſt, non exiguam (quemadmodum & modò vides, & poſt etiam, ſcio, clarius videbis) gloriam parit.

CLXXXIIX. ALEXANDRI *Admirabilium Collectio, &* PROTAGORÆ *Geometriæ vniuerſi orbis libri VI.*

LECTA eſt *Admirabilium* [a] ALEXANDRI *Collectio.* Qui multa quidem prodigioſa hoc volumine atque incredibilia commemorat, ſed alios non incelebres laudat auctores, qui eadem prius narrarint. Scribit autem de animalibus, de plantis, de regionibus nonnullis, de fluminibus, de fontibus & herbis. atque id genus aliis. Clara eius eſt dictio, ſummatímque cũ narret, non omnino iucunditatis expers eſt.

[a] Polyhiſtoris illius Mileſij, de quo Suid. & Athenæus.

In hoc eodem volumine PROTAGORÆ quoque *Geometriæ*, quæ *vniuerſi orbis* titulum præ ſe ferebat, *libri ſex* continebantur. Horum quinque, etſi non ſtudioſam, neque (vt poſtea fecit) accuratam, Aſiæ tamen, & Africæ, quin & Europæ ſitus deſcriptionem complectuntur. Sextus verò liber Alexandri quodammodo Collectioni reſpondet. Deſcribit enim, quæ in mundo vniuerſo paradoxa referuntur: quorum pleraque veteribus accepta refert ſcriptoribus: plurima etiam à ſe viſa narrat, non minus omnium opinioni, quàm ſuperiora illa aduerſantia. Perſpicua & huius dictio eſt, ac breuis narratio, hoc ſexto libro maximè.

Ατλας, ἀκάμας, θεὸς, φάνης, ἥλιος, οὐρανία, μνήμη, μνημοσύνη, καὶ πάντα ἂν οἶμαι τὰ προειρημένα τῶν θεῶν αὐτῶν ὀνόματα τῇ δεκάδι ἀνήψαντο ἂν, εἰ μὴ* προλαβόντες [ἐκεῖνοι ταῦτα] ἰδιοποιήσαντο, καὶ συνεχῶς τὰ αὐτὰ κατὰ πάντων λέγειν ἔστιν ἀπώκνησαν. ἐπεὶ ὑπέρθεός γε αὐτοῖς ἡ δεκὰς, καὶ τὸ κράτος τὸ ἐν ἀριθμοῖς ἔχουσα θεότητος. διὰ τοῦτο Νικομάχῳ καὶ πολύστιχος ὁ περὶ αὐτὴν πόνος. εἰ γὰρ καὶ πολλῷ μακροστιχώτερος, οὔτε τῆς μονάδος καὶ ἑβδομάδος· ἀλλ' ὁ μὲν τῆς μονάδος, ὅτι καὶ περὶ τῶν ἑξῆς ἀριθμῶν οὐκ ὀλίγα διεξέρχεται, καὶ προοιμίοις πλατύνεται. πλὴν ἐν ἐν ἀμφοῖν πολλὰ, καὶ περὶ τῆς δεκάδος ἐμφιλοχωρεῖ· ὥσπερ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς πεντάδος λόγῳ μικροῦ πρὸς τὸν τῆς ἑβδομάδος παρισούμενῳ κατὰ τὸ μῆκος. ἀλλὰ γὰρ αὕτη* σοὶ, ὦ φίλτατε ἀδελφῶν, καὶ τῶν Νικομάχου ἀριθμῶν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἡ πολυθρύλλητος καὶ δυσεύρετος θεολογία, οὐ μάτην ὑμῶν ἀγχίνοιαν καὶ φιλοπονίαν, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ δυσέμβατόν τε καὶ δυσκατάληπτον, μακροῦ τῶν ἀνθρώπων ἀνακεχωρηκυῖα. ἐπεὶ νῦν τά τε γεωμετρικὰ καὶ ἀριθμητικὰ, καὶ τἆλλα τῶν μαθημάτων, ὡς καὶ [σὺ] συνεπίστασαι, πολλοὶ τῶν ἡμᾶς ἐγνωκότων οὐκ ἔλαττον οἶμαι τοῦ παιδὸς Ερμείου (οἶδας γὰρ πάντως τὴν περὶ ταῦτα δεξιότητα τοῦ Αμμωνίου) διαμελετῶσι, καὶ οὐδὲν αὐτοὺς λάθοι ἂν τῶν θεωρημάτων, ἃ συνεπεισκυκλεῖ Νικόμαχος τῷ περὶ ἀριθμῶν πόνῳ. ἀλλὰ πόθεν ἐσπάνισεν; ὁ χρόνος, οἶμαι, καὶ τὸ μὴ φείδεσθαι τῶν χρησίμων, ἐκ τοῦ ῥᾷστα τὰ ἄχρηστα φθείρειν, ἔθος ἔλαβε μέγα καὶ ἄμαχον κράτος, καὶ ἐκέρδανεν ἂν καὶ ἡ Νικομάχου σπουδὴ, τὸ μετὰ πολλῶν χρησίμων μικροῦ νομίζεσθαι διεφθάρθαι. ἀλλ' ἔστι καὶ πράττεται οὐκ ὀλίγην δόξαν, ὡς ὁρᾷς, καὶ οἶδα ὄψει σαφέστερον ἀποκειραμένη.

* al. προλαβόντες.
* al. οὖν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ συναγωγή. καὶ Πρωταγόρου γεωμετρίας τῆς οἰκουμένης λόγοι ἕξ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Αλεξάνδρου θαυμασίων συναγωγή. λέγει μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ πολλὰ τερατώδη καὶ ἄπιστα, πλὴν ἄλλους τῶν οὐκ ἀφανῶν εἰσάγει ταῦτα προϊστορήσαντας. λέγει δὲ περί τε ζώων, καὶ φυτῶν, καὶ χωρῶν τινῶν, καὶ ποταμῶν, καὶ κρηνῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ τῶν τοιούτων. σαφὴς δὲ τὴν φράσιν καὶ κεφαλαιώδης ἐστὶ, καὶ οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπεστερημένος. ἐν ταὐτῷ γε [δὲ] καὶ Πρωταγόρου γεωμετρίας, τῆς οἰκουμένης ἐπιγραφὴν ἔχον, λόγοι ἕξ. ὧν τὰ μὲν πέντε εἰ καὶ μὴ σπουδαίως, καὶ ὡς ὕστερον ἀκριβῶς: ἀλλ' οὖν τὴν τῆς Ασίας τε καὶ Λιβύης, ἀλλὰ καὶ Ευρώπης περιήγησιν ποιεῖται. τὸ δὲ ἕκτον, σύστοιχόν πώς ἐστι τῇ Αλεξάνδρου συναγωγῇ. τῶν γὰρ κατὰ τὴν οἰκουμένην παραδοξολογουμένων ἀναγράφει τὴν ἱστορίαν. ὧν τὰ μὲν εἰς ἀρχαιοτέρους ἀναφέρει, πολλὰ δὲ καὶ εἰς αὐτοψίαν ἕλκει, οὐκ ἔλαττον τῶν ἄλλων προβαλλόμενα τὸ παράδοξον. σαφὴς δὲ καὶ οὗτος καὶ κεφαλαιώδης, κατὰ τὸ ἕκτον, τὴν φράσιν μάλιστα.

ρπη'. Alexandri admirabilium collectio.

ΣΩΤΙ-

ΣΩΤΙΩΝΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΡΑΔΗΝ περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ ἐθῶν συναγωγή.

ΑΚΕΣΤΟΡΙΔΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑ πόλιν μυθικῶν λόγοι δ'.

ρπθ'. *Sotion de fluminibus, &c.*

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωτίωνος τῶν σποράδην περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων. σύστοιχον καὶ τοῦτο τὸ βιβλιδάριον τῷ ἕκτῳ τε τῶν Πρωταγόρου, καὶ τῇ Ἀλεξάνδρου συναγωγῇ. πλὴν ὅτι ἐνταῦθα τὰ περὶ κρηνῶν * μόνων καὶ λιμνῶν παραδοξολογούμενα ἱστορεῖται· ἐν ἐκείνοις δὲ, καὶ πλειόνων ἄλλων. ἡ δὲ φράσις παραπλήσιος ἐκείνοις. ἐν ταὐτῷ δὲ συνανεγνώσθη καὶ Νικολάου λόγος Ἡρώδῃ τῷ Ἰουδαίων βασιλεῖ προσπεφωνημένος, ἐν ᾧ παραδόξων ἐθῶν ἐστι συναγωγή. καὶ συμβαίνει μὲν ἐνίοις τῶν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου παραδόξων συνειλεγμένων, καὶ περὶ ὧν δὲ Κόνων συνέταξεν, οὐκ ὀλίγα * προσανέγραψε. πλὴν ἔν τισι παραλλάσσει ταῖς ἱστορίαις, ἑτεροτρόπως αὐτὰ διεξιών. τὴν δὲ φράσιν μὲν καὶ αὐτὸς κεφαλαιώδης, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀνακεχωρηκώς, μετέχων δέ πως καὶ τῶν προειρημένων μᾶλλον συστροφῆς τε καὶ δεινότητος. λέγει δὲ ἔνια μὲν πολλοῖς, εἰ καὶ ξενίζοντα εἴη, ὅμως ὁμολογούμενα· τινὰ δ' ἀγνοούμενα μὲν, οὐ μὴν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πρὸς μάχην τῷ πιθανῷ καθιστάμενα. ἔθη γὰρ ἐθνῶν ἰδιότροπα, τὰ πολλὰ περιαγγέλλει, εὑρεῖν δέ ἐστιν ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ἀπίθανον περιεχόμενα. ὁ ἐκ Δαμασκοῦ δ' ἐστιν οὗτος οἶμαι Νικόλαος, ὁ ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων ἀκμάσας, καὶ φίλος αὐτῷ χρηματίσας· ἐξ οὗ καὶ πλακούντων τι εἶδος, ἃ διέπεμπε Καίσαρι εἰς τιμὴν τοῦ ἐξισουμένου· νικολάους ὁ Καῖσαρ ἐκάλεσεν. οὗτος καὶ Ἀσσυριακὴν ἱστορίαν ἐν πολυστίχῳ βιβλίῳ, ὅσα παλαιὰν μνήμην ἀναγνωσμάτων ἔχομεν, καταλέλοιπεν. ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει συνανεγνώσθη ἐν λόγοις τέσσαρσιν Ἀκεστορίδου τῶν κατὰ πόλιν * μυθικῶν. ἔοικε μὲν οὖν οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐκ ὀλίγων εὐστοχώτερον τῇ ἐπιγραφῇ κεχρῆσθαι. ἃ γὰρ ἕτεροι, ἢ οἵ γε μετριώτεροι, μηδὲν ἐπισημηνάμενοι, ἢ ἔνιοι καὶ ὡς ἀληθῆ * δικαιολογήσαντες ἀνεγράψαντο· ταῦθ' οὗτος σὺν τῷ φιλαλήθει μύθους καλέσας. τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν ἢ μυθολογίαν, ὡς καὶ αὐτὸς χαίρει λέγων, συνετάξατο. πολλὰ μὲν οὖν ἐστιν ἐν τούτοις εὑρεῖν, ἅ τε συνείλεκται Κόνωνι, καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ αὐτοῦ εἶπε βιβλιοθήκῃ, καὶ Ἀλέξανδρος ἤθροισε, καὶ Νικόλαος προσεφώνησε, καὶ Πρωταγόρας προὔλαβε. ἔστι δ' Ἀκεστορίδῃ τούτῳ καὶ πολλὰ μὲν τῶν ἐκείνοις ἀφειμένων ἀναγεγραμμένα· πλὴν καὶ ἐν πολλοῖς, περὶ ὧν οὗτός τε κἀκεῖνοι διεξέρχονται, ἀσύμβατόν ἐστιν αὐτῶν θεάσασθαι τὴν ἀφήγησιν. πολλὰ μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ, καὶ ἱστορίαις ἐπιδόξοις μαρτυρούμενα, ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἀναγράφει· ἔστι δ' ἃ καὶ ταῖς ἐναργείαις τὸ πλεῖστον ἐνδείκνυσθαι δεδυνημένα. καὶ ἔοικε μᾶλλον τὸ μυθικὸν, οὐκ ἐπὶ διαβολῇ τῶν συντεταγμένων αὐτῷ ἐπειρῆσθαι· ἀλλὰ τὸ χαρίεν καὶ ψυχαγωγὸν αὐτῶν ἐνδεικνύμενος.

* μόνον.

* al. προσεγράφη.

Nicolaus Damaſcenus, philoſophus peripateticus.

Aceſtorides. * al. μυθῶν.

* συνδικαιολογήσαντες.

Conon. Apollodori Bibliotheca. Protagoras.

SOTION. CLXXXIX.

SOTION *De fluminibus, fontibus, ac lacubus.*

NICOLAI DAMASCENI *Morum incredibilium Collectanea.*

ACESTORIDÆ *Mythologiæ politicæ libri IV.*

LEGI quæ [a] SOTION ſparſim inopinata de fluuiis, fontibus, ac lacubus referri ſcripſit. Reſpondet & hic libellus, conuenitque cum Protagoræ ſexto, & Alexandri collectaneis, niſi quod hic de fontibus tantum & lacubus incredibilia commemoret, cum illi eiuſmodi de aliis etiam plurimis ſcribant. Sermo autem non longè ab illorum dictione receſſit.

In hoc item volumine lectus eſt NICOLAI liber, [b] Herodi Iudæorum regi inſcriptus, quo *Incredibilium morum Collectio* continebatur. Incidit autem interdum in eadem inopinata, quæ ab Alexandro collecta fuerunt, adſcriptis etiam non paucis ex [c] Cononis narrationibus. Attamen in quibuſdam hiſtoriis, aliter inſtituta narratione, diſſentit. Huius quoque oratio ſummis quaſi capitibus abſoluitur, nec à perſpicuitate vnquam diſcedit: adhibita interim frequentiore, quàm prædicti, inuerſione ac grauitate. Refert item nonnulla, quæ licet ſua nouitate turbent, multis tamen in confeſſo ſunt: & rurſum incognita multa, ſed quæ manifeſto tamen cum veritate non pugnent. Gentium enim mores vnicuique proprios, vt plurimum commemorat. Quamquàm & in his reperias, quæ mox nullam mereri fidem indicent. Damaſcenus autem hic, vti ego exiſtimo, Nicolaus ille eſt, qui Auguſti temporibus floruit, eòque eſt vſus [d] familiari. [e] A quo & placentarum genus *Nicolaos* Cæſar nominabat, quas ideò ad hunc ille honoris gratia mittere ſolebat, quod parem ſibi familiaritate reddidiſſet. Hic idem ingenti volumine [f] Aſſyriam hiſtoriam, quantum potuit ex antiqua memoria legendo aſſequi, reliquit.

Eo ipſo in codice legimus ACESTORIDÆ *Politicarum fabularum* [g] *libros quatuor.* Videtur autem hic ſcriptor maiore ſolertia in libri ſui titulo vſus eſſe, quam plerique alij. Quæ enim cæteri in ſuis ſcriptis, partim moderatiores cum eſſent, ne indicarunt quidem, partim pro veris etiam venditare voluerunt, eadem hic veritatis ſtudio Fabulas nominauit, & earum rerum hiſtoriam, ſeu mythologiam (quomodo libenter ipſe appellat) compoſuit. Multa igitur in his reperias, quæ & Conon collegit, & Apollodorus in ſuam retulit bibliothecam, congeſſitque Alexander, & Nicolaus [h] dedicauit, occupauitque Protagoras. Aceſtorides porrò plurima quoque ab illis prætérita, memoriæ mandauit: etſi in pleriſque, quæ & hic & illi narrant, diſcrepantem videas ipſorum hiſtoriam. Plurima igitur hic ſcriptor, certis confirmata hiſtoriis, ſuos in libros retulit: & verò nonnulla, quæ euidenter vt plurimum demonſtrari queant, vt fabularum vocabulum non tam ad calumnianda eius ſcripta, quàm ad eorum gratiam iucunditatémque indicandam additu eſſe videatur.

[a] *An hic ille forſitan Alexandrinus, qui ab Athenæo laudatur?*

[b] *Huius enim* ὑπογραφία *fuiſſe Nicolaū ſcribit quoque Conſtantinus Porphyrogen. libello de Thematibus Oriēt.*

[c] *De quo ſupra Cod. CXXCVII.*

[d] ἑταῖρος *habet Athenæus lib. 14 qui palmulæ miſiſſe Nicolaum refert: vt & Plutarch. Conuiual. lib. 8. cap. 4.*

[e] *Teſte Heſychio illuſtri in* Nicolao, *& Suida, qui de hoc multa meminit eiuſdem non ſemel & Fl. Ioſeph.*

[f] *Monet Suidas, aliique* ἱστορίας *ſed* καθολικῆς, *octogeſimum expleſſe librum: Ioſephus verò etiam ad CXXIV. nos ablegat.*

[g] *Pro* μυθικῶν *hic, cum M.SS aliquot* μυθικῶν *lego: & infr. Cod. ſeq. libr. 5. Ptolo. Hephæſt. Anthiochi cuiuſdam* τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ *laudata video.*

[h] *Herodi ſub.*

ACESTORIDES.

At verò me iudice, æquus hic rerum æſtimator haberi mereatur, quod falſa multa rebus verè geſtis additurus, ambiguo tamen titulo reprehenſioni ſatisfecerit. Ad ſtylum verò quod attinet, etiam hic ſimilis eſt præcedentium.

πλὴν ἀλλ᾽ ἔμοιγε κριτὴς εὐγνώμων ἂν ἀπενέγκοι δόξαν· ὅτι πολλὰ ψευδῆ τοῖς γεγενημένοις συναναγράφειν μέλλων, ἀμφιβόλῳ ῥήματι τῆς ἐπιγραφῆς, ἀφοσιοῦται τὴν μέμψιν. παραπλήσιος δὲ τὴν φράσιν καὶ οὗτος.

CXC.

Ptolemæi Hephæſtionis *Nouæ ad variam eruditionem hiſtoriæ libri VII.*

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΙΩΝΟΣ περὶ τῆς εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας λόγοι ϛʹ.

ρϛʹ. *Ptolemai Hephæſtionis hiſtoriarum nouarum libri VII.*

a *Suidas etiam* Χέννον *agnominatum tradit. Lege apud eum plura: & obſerua hic lautiſſimum* τοῖς φιλομύθοις ματαιοπόνοις *campum aperiri, dum è tot falſis mendaciores fabulæ procuduntur.*

Legi [a] Ptolemæi Hephæſtionis *nouæ ad variam parandam eruditionem hiſtoriæ libros ſeptem.* Operæpretium ſanè hoc opus iis attulerit, qui in multiiugæ lectione hiſtoriæ horas collocare ſatagunt. Breui enim tempore eiuſmodi collecta ſimul cognoſcenda ſuppeditat, quæ nonniſi longo temporis interuallo quiſpiam per libros paſſim diſperſa laborioſè comportare poſſit. Continent autem prodigioſa multa, & falsò conficta: quódque abſurdum magis, quarundam etiam fabellarum cauſas, ob quas verè eueniſſe putandæ ſint, reddere conatur. Ipſe tamen earum collector ſubinanis eſt, & in arrogantiam procliuis, neque ſatis vrbanus eius ſermo. Dedicat ſuum opus Tertullæ cuidam; quam non dominam ſolùm nominat, ſed eam inſuper litteris variæque doctrinæ deditam prædicat. Nonnullos interim reprehendit eorum, qui ante ſe hoc argumentum non rectè tractaſſent. Etſi pleraque ab ipſo enarrata (illa maximè, quæ nec improbabilia ſint, nec fide indigna) variam, & cognitu non ingratam ſcientiam ſuggerunt.

Ἀνεγνώσθησαν Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος περὶ τῆς εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας, λόγοι ἕξ. χρήσιμον ὡς ἀληθῶς τὸ βιβλίον τοῖς περὶ τὴν ἱστορικὴν πολυμάθειαν πονεῖν ὡρμημένοις· ἔχει γὰρ δοῦναι βραχεῖ χρόνῳ συνειλεγμένα εἰδέναι, ἃ σποράδην τις τῶν βιβλίων ἀναλέγειν πόνον δεδεγμένος, μακρὸν κατατρίψει* χρόνον. ἔχει δὲ πολλὰ καὶ τερατώδη καὶ κακόπλαστα, καὶ τὸ ἀλογώτερον, ὅτι καὶ ἐνίων μυθαρίων αἰτίας, δι᾽ ἃς ὑπέστησαν, ἀποδιδόναι πειρᾶται. ὁ μέν τοι τούτων συναγωγεὺς, ὑπόκενός τε ἐστὶ, καὶ πρὸς ἀλαζονείαν ἐπτοημένος, καὶ οὐδ᾽ ἀστεῖος τὴν λέξιν. προσφωνεῖ δὲ τὸ σύνταγμα Τερτύλλᾳ τινὶ, ἣν καὶ δέσποιναν ἀνυμνεῖ, καὶ τὸ φιλόλογον αὐτῇ καὶ πολυμαθὲς ἐπιφημίζει. διαβάλλει δ᾽ ἐνίους καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, οὐχ ὑγιῶς ἐπιβαλόντας τῇ ὑποθέσει. τά γε μὴν πλεῖστα τῶν ἱστορουμένων ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὅσα τοῦ ἀπιθάνου καὶ ἀπίστου καθαρεύει, παρηλλαγμένην ὅμως καὶ οὐκ ἄχαρι εἰδέναι τὴν μάθησιν ἐμπαρέχει.

* Βίον.

Tertylla.

Primo igitur libro, Sophoclis mortem enarrat, præmiſſa etiam Proteſilai. Dein quoque de Hercule ſcribit, vt igne vitam ſibi abſtulerit, quòd arcum ſuum intendere non poſſet, annos iam natus quinquaginta. De Crœſo ſeruato in rogo: de Achillis interitu, de Laide meretrice [b] oſſis oliuæ hauſtu extincta. Quæ vbi ſingulatim retulit, eadem non rectè ab aliis antea fuiſſe tractata docet. Deinceps verò de Alexandro rege commemorat, dum Epheſi [c] Palamedem per dolum occiſum in tabula ſpectaret, turbatum animo fuiſſe, quod illi per fraudem interempto ſimilis eſſet Ariſtoneicus Alexandri in pilæ luſu ſocius. Tanta nimirum erat Alexandri animi manſuetudo, tantúmque amicorum ſtudium. Illud deinde apud [d] Euphorionem in Hyacintho ignoratum:

b *Vt acino vuæ paſſæ Anacreon, teſte Plinio lib. 7. c. 7.*

c *De quo plurima Philoſt. Heroic. Suid. & Pauſan. Phocic.*

d *Ab Athenæo iſte adductus nō ſemel.*

Κωκυτὸς μοῦνος τὸν ἀφήνεα νίψεν Ἄδωνιν.

[e] *Solus Cocytus ſua vulnera lauit Adonim:*

e *Sic & Propert. Eleg. vlt. lib. 1.* mortuus inferna vulnera lauit aqua.

hoc [ait] ſignificat: Cocytus quidam nomine, Chyronis in re medica diſcipulus. Adonim curauit ab apro ſauciatum. Refert item illum, qui apud Herodotum libro 1. hiſtoriarum ab Adraſto Gordij filio interfectus dicitur, Agathonem fuiſſe appellatum, & de coturnice quidem contendentem occubuiſſe. Cadmum quoque & Harmoniam in [f] leones eſſe transformatos. Tireſiam ad hæc [g] formam ſuam ſepties mutaſſe, & cur apud Cretas ipſe Phorbantis ſit filia dictus. Erymanthum Apollinis filium excæcatum, quod poſt congreſſum cum Adonide lauantem Venerem vidiſſet, & Apollinem indignatum, apri forma induta, dentibus vulneratum necaſſe Adonim.

f *in angues cōuerſos fingit Ouid. Metamorphoſ. 4.*

g *Lege Euſtat. ad Odyſſ. K.*

h πελιάδες: *Vide Euſtath. ad verſum 63. Odyſſ. M.*

Περιέχει μὲν οὖν τὸ πρῶτον βιβλίον περὶ Σοφοκλέους τῆς τελευτῆς, καὶ πρὸ αὐτοῦ περὶ τοῦ Πρωτεσιλάου· εἶτα καὶ περὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὡς πυρὶ αὑτὸν ἀνεῖλε, μὴ δυνηθεὶς τὸ οἰκεῖον ἐντεῖναι τόξον, πεντηκοντούτης γενόμενος· περί τε τοῦ Κροίσου ἐν τῇ πυρᾷ σωτηρίας· περί τε τῆς Ἀχιλλέως τελευτῆς, καὶ περὶ Λαΐδος τῆς ἑταίρας, ὡς τελευτήσοιεν ὀστοῦν ἐλαίας καταπιοῦσα. τούτων ἕκαστον διεξιὼν, ἀποφαίνεται τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐσφαλμένως τὰ περὶ τούτων ὑπολαβεῖν τε καὶ ἀναγράψαι. ἐφεξῆς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως φησὶν, ὡς ἐν Ἐφέσῳ θεασάμενος Παλαμήδην δολοφονούμενον ἐν πίνακι, ἐθορυβήθη· διότι ἐῴκει τῷ δολοφονουμένῳ Ἀριστόνικος ὁ σφαιριστὴς Ἀλεξάνδρου· τοιοῦτος γὰρ ἦν Ἀλέξανδρος τὸ ἦθος ἐπιεικὴς καὶ φιλέταιρος. εἶτα ὅτι τὸ παρ᾽ Εὐφορίωνι ἐν Ὑακίνθῳ ἀπορούμενον,

Palamedes.

Κωκυτὸς μοῦνος* τὸν ἀφήνεα νίψεν Ἄδωνιν.

Τοιοῦτόν ἐστι· Κωκυτὸς ὄνομα, Χείρωνος ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ μαθητὴς, ἐθεράπευσε τὸν Ἄδωνιν ὑπὸ τοῦ συὸς τρωθέντα. λέγει δ᾽ ὅτι ὁ παρ᾽ Ἡροδότῳ, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν, ὑπὸ Ἀδράστου τοῦ Γορδίου ἀνῃρημένος, Ἀγάθων ἐκαλεῖτο, καὶ ἀναιρεθῆναι αὐτὸν περὶ ὄρτυγος φιλονεικοῦντα. καὶ ὡς Κάδμος καὶ Ἁρμονία εἰς λέοντας μετεμορφώθησαν. καὶ ὡς Τειρεσίας ἑπτάκις μετεμορφώθη. διὰ τί τε ὑπὸ Κρητῶν οὗτος Φόρβαντος κόρη ἐκαλεῖτο. ὅτι Ἐρύμανθος ὁ παῖς Ἀπόλλωνος ἐτυφλώθη, διότι ἴδοι λουομένην Ἀφροδίτην, ἀπὸ τῆς Ἀδώνιδος μίξεως· καὶ Ἀπόλλων μηνίσας, ἑαυτὸν εἰς σύαγρον μετεμόρφωσε, καὶ τοῖς ὀδοῦσι πλήξας, ἀνεῖλε τὸν Ἄδωνιν.

Cocytus. Chiron. Adonis ab apro caſus.

Agatho.

Cadmus.

Tireſias. Erymanthus Apollinis F.

Διὰ

Διὰ τί ὁ ποιητὴς πελειάδας ἐποίησε τῆς τροφῆς τῶν θεῶν διακόνους· καὶ τίνα Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀριστοτέλης εἰς τοῦτο εἶπον. καὶ περὶ Ὁμήρου καὶ πελειάδων. ὅτι Ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς ἀπ' Ἀχιλλέως τοῦ Πηλέως εἷλκε τὸ γένος. ὅτι Πάτροκλον ἐξόχως Ὅμηρος ἱππέα καλεῖ ὥσπερ Ποσειδῶνος ἐραστοῦ γεγονότος, μαθόντα τὴν ἡνιοχικήν. ὅτι Ὀδυσσεὺς, διό τι ὦτα μεγάλα εἶχεν, Οὖτις πρότερον ἐκαλεῖτο. ὑετοῦ δέ φησι γινομένου, μὴ ἀντισχοῦσαν τὴν μητέρα ἔγκυον οὖσαν, κατὰ τὴν ὁδὸν τεκεῖν, καὶ τὸν Ὀδυσσέα διὰ τοῦτο οὕτως ὀνομασθῆναι. ὅτι * Περιτετανός τις ὄνομα Ἀρκὰς, Ἑλένην συνοῦσαν Ἀλεξάνδρῳ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐμοίχευσεν· Ἀλέξανδρος δ' αὐτὸν ποινὴν τῆς μοιχείας εἰσπραττόμενος, * τὰ παιδογόνα ἀπέτεμε. καὶ ἐξ ἐκείνου Ἀρκάδες * τοὺς οὕτω παθόντας καὶ ἐκτετμημένους περιτάνους λέγουσιν. Ὡς Ἀχιλλέα μὲν Ἀριστόνικος ὁ Ταραντῖνος, διατρίβοντα ἐν ταῖς παρθένοις παρὰ Λυκομήδει, Κερκυσέραν καλεῖσθαί φησιν. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἴσσα καὶ Πύρρα, καὶ Ἀσπετος καὶ Προμηθεύς. ὅτι Βότρυας ὁ Μύνδιος τῆς Νιόβης παῖδας πάντας ὑπὸ Ἀπόλλωνός φησιν ἀναιρεθῆναι. ὅτι Ὀδυσσεῖ ἐπέδωκε δίδωσιν ὁ πατὴρ μνημόσυνα Μυΐσκον τοὔνομα Κεφαλλῆνα· εἵπετο καὶ Ἀχιλλεῖ μνήμων τοὔνομα Νοήμων, γένει καρχηδόνιος, καὶ Πατρόκλῳ Εὔδωρος. Ἀντίπατρος δέ φησιν ὁ Ἀκάνθιος, Δάρητα πρὸ Ὁμήρου γράψαντα τὴν Ἰλιάδα, μνήμονα γενέσθαι Ἕκτορος, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνελεῖν ἑταῖρον Ἀχιλλέως. καὶ Πρωτεσιλάου δέ φησι Δάρδανον γενέσθαι, γένος Θεσσαλόν· καὶ Ἀντιλόχῳ δὲ Χάλκωνα ὑπασπιστὴν καὶ μνήμονα ὑπὸ Νέστορος συνεζεῦχθαι τοῦ πατρός. ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τὰ κεφάλαια.

Ἡ δὲ δευτέρα περὶ Ἡρακλέος, ὡς καὶ τὴν μανίαν ἐλλεβόρῳ καθαρθείη ὑπὸ Ἀντικυρέως, τοῦ καὶ τὸ φάρμακον εὑρόντος τὸ ἐν Ἀντικύρᾳ τῆς Φωκίδος πλεονάζον * κἂν ἄλλοι ἄλλως αὐτόν φασι καθαρθῆναι. ὅτι Νέστορα * φασὶν ἐρώμενον Ἡρακλέους γενέσθαι. ὅτι οὐ Φιλοκτήτης, φησὶν, ἀλλὰ Μόρσιμος ὁ Τραχίνιος ὑφῆψεν Ἡρακλεῖ τὴν πυράν. ὅτι Ἡρακλῆς, ἀποβρωθέντος αὐτῷ τῶν δακτύλων ἑνὸς ὑπὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος, ἐννεαδάκτυλος γέγονε καὶ ἔστι τάφος τοῦ ἐκκεκομμένου δακτύλου. οἱ δὲ κέντρῳ τρυγόνος ἀποβαλεῖν τὸν δάκτυλον ἔφασαν. λέοντα δ' ἐστὶν ἰδεῖν τῷ τοῦ δακτύλου τάφῳ ἐφεστῶτα λίθινον ἐν Λακεδαίμονι, σύμβολον τῆς τοῦ Ἡρακλέους ἀλκῆς. ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ τοῖς ἄλλων τάφοις λιθίνους * ἐφεστῶσι λέοντας. ἄλλοι δ' ἄλλως περὶ τοῦ τοῦ λέοντος ἀναστηλώσεώς φασιν· ὡς ἐκ τῆς Ἡρακλέους πυρᾶς ἀκρίδων πλῆθος ἀνήφθησαν, καὶ λοιμοῦ δίκην τὴν χώραν ἐσίνοντο· καὶ ὡς ἀνῃρέθησαν. Ὡς Ἀφροδίτη δι' Ἄδωνιν τὸν αὐτῆς τι καὶ Ἡρακλέους ἐρώμενον, Νέσσον τὸν Κένταυρον διδάξειε τὴν κατὰ Ἡρακλέους ἐνέδραν· Ὡς Νηρεὺς ὁ Συμαῖος, Ἡρακλέους ἦν ἐρώμενος, καὶ συγκατειργάσατο τὸν Ἑλικώνιον λέοντα. οἱ δὲ υἱὸν Ἡρακλέους τὸν Νιρέα φασί. Τίνες αἱ παρὰ τῷ ποιητῇ χάριτες, αἷς παραβάλλει τὰς Εὐφόρβου κόμας. ὅτι Νεῖλος ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ γενέσεώς φασιν ἐκαλεῖτο. ἐπεὶ δ' Ἥραν ἔσωσεν, ἐπερχόμενον αὐτῇ ἀνελὼν τὸν Ἀνώνυμον καὶ Πειρίπνοον γίγαντας,

Quare poëta [a] columbas cibi Deorum miniſtras fecerit, & quid Alexander rex, atque adeo Ariſtoteles ſuper hac re cenſuerit: & de Homero ipſo atque columbis. Epicharmum poëtam ab Achille Pelei filio genus ducere. Patroclum per excellentiam *Equitem* ab Homero nominari, quaſi à Neptuno aurigandi artem didicerit, cum illius hic amator fuit. Vlyſſem, quod magnas aures haberet, *Outin* initio appellatum. At quia pluuia aliquando exorta, cum amplius partum geſtare mater grauida non poſſet, in via pepererat, Odyſſea inde eſſe nominatum. Arcas quidam Peritetanus nomine Helenam apud Paridem in Arcadia agentem adulterarat: quare Paris adulterij pœnam irrogans, genitalia illi exſecuit. Vnde factum, vt Arcades ſic affectos atque exſectos περιτάνους vocent. Achillem Ariſtonicus Tarentinus cum virginibus apud Lycomedem verſantem *Cercyſeram* appellatum eſſe ſcribit. *Iſſan* quoque *Pyrrham Aſpetum*, atque *Promethea*. Botryas item Myndius Niobes liberos omnes ab Apolline interemptos tradit. Vlyſſi [ait] [b] monitorem parens addidit Myiſcum nomine, ex inſula Cephalenia. Sequebatur & Achillem monitor [c] [Phœnix] nomine, prudens, [d] Calydonius genere: vt & Patroclum Eudorus. Ceterùm Antipater Acanthius refert [e] Daretem, qui ante Homerum Iliadem conſcripſit, monitorem fuiſſe Hectoris, auctoremque ne Achillis ſocium interimeret. Sic Proteſilao docet Dardanum adfuiſſe, origine Theſſalum: & Antilocho Chalconem Armigerum ſimul, & monitorem à Neſtore patre datum. Hæc primi libri capita.

Altero deinde libro de Hercule agit, vt à dementia elleboro ſit liberatus ab Anticyreo, qui hoc remedium [f] Anticyræ Phocidis valde frequens, primus reperit: etſi alij aliter purgatum memoriæ prodiderunt. A Neſtore quoque Herculem adamatum narrat. Item non Philoctetem, ſed Morſimum Trachinium pyram Herculi incendiſſe. Herculem præterea, deuorato à Nemeæo leone digito vno, nouem dumtaxat digitos habuiſſe, exſtareque tumulum digiti auulſi. Alij tamen [g] paſtinacæ piſcis aculeo digitum amiſſum ferunt. Leonem verò ex lapide Lacedæmone videre eſt digiti tumulo impoſitum, ſymbolum nimirum Herculei roboris. Vnde mos inoleuit in reliquorum quoque ſepulchris, lapideos ſtatuere leones. Verùm alij aliter de leone in cippo monumentis impoſito tradunt. Ex Herculis rogo magnam locuſtarum vim enatam, quæ regionem veluti peſte vaſtauit; & quo modo ea lues extincta fuerit. Vt Venus propter Adonidem, ſuum & Herculis amaſium, Neſſum, Centaurum, quas Herculi inſidias strueret, edocuerit. Vt Nireus, Symæus, Herculis amaſius, contra Heliconium leonem vna pugnarit: quidam tamen Herculis filium Nirea faciunt. Quænam ſint illæ apud poëtam gratiæ, [h] cum quibus Euphorbi crines componit. Herculem à natali Nilum fuiſſe appellatum aſſerit: at poſt ſeruatam Iunonem, interfectis qui illam inuadebant Anonymo & Peripnoo gigantibus,

Left margin notes: * Περιτάνος τις. — * ἐξεμοίχευσεν. * τῆς ἀτυχίας. — Dares ante Homerum ſcripſit Iliada. — * al. ἕξ. * φασιν. — * al. ἐφεστῶσι. — Iliad. p.

Right margin notes:

PTOLEM. Hephæſtion.

a Vide Euſtat. ad verſum 63. Odyſſ. M.

b Μνήμονα. Pædagogorum id, ſiue potius conſiliariorum intimorum genus, Herôibus addi ſolitum, maximè iunioribus. Quales ferè hodie Gubernatores, maioris poteſtatis ſignificatu appellamus. Quomodo etiā dixit Stat. Indomiti Phœnix moderator alumni. Syl. 5. Epiced. in puerum. Similem huic pædagogorum catalogum (in quo & Phœnix Achilli tributus) lego apud Clem. Alexan. lib. 1. Pædagogi, c. 8. & Plutarh. in præcept. politic.

c Auſus ſum celebratiſſimū apud omnes nomen hic inſerere: nihil dubitans, quin τὸ γνώμων prudentiſſimi viri epitheton fuerit.

d Sic enim hîc malo legere quam καρχηδόνιος: etſi non ignorem, Scepſium apud Strab libr. 9. Theſſal. Ormenium Phœnicis patriam facere.

e Dares etiam, quidam Sacerdos Troianus ab Homero laudatus Iliad. E. Atque dein manibus ſum de bello Troiano poëma, Daretis falsò ſuppoſitum cenſent eruditi.

f Vide Prouerbia.

g De paſtinacæ incurabili morſu Ælian. variis locis, & alij multi.

h Iliad. p. verſ. 51. De Euphorbo multa Philoſtr. Heroic.

PTOLEM. Hephæſtion.

exinde (quod bellum à Iunone profligaſſet) nomen mutaſſe. Auderus Herculis amaſius, cùm de huius rogo Theſeo nuntiaſſet, ab eodem eſt interemptus. Dimidium Hydræ caput aureum fuiſſe, auctor eſt Ariſtonicus Tarentinus. Alexander verò Myndius refert, Draconem terra genitum vna cum Hercule pugnaſſe, aduerſus Nemeæum leonem: quem & [a] enutritum ab Hercule, Thebáſque ductum in huius tentorio manſiſſe, eundémque illum eſſe, qui [b] pullos paſſeris cùm deuoraſſet, in lapidem conuerſus fuerit. Argo nauem in Oſſa Theſſaliæ monte Hercules quidem extruxit: nomen verò ipſi inditum ab Argo Iaſonis filio, qui ipſi in delitiis erat, propter quem etiam ille vnà cum Iaſone ad Scythas adnauigauit. Iunonem cum Geryone pugnantem ab Hercule vulnus accepiſſe ſecundum dexterum vber, & quæ inde conſecuta ſint. Corythus, genere Iberus atque Herculis amaſius, galeam primus fabricauit. Hinc & his armis nomen id primum datum. Sepulchrum illud in Creta, quod Iouis appellatur, Olympi illius Cretenſis eſſe, qui ereptum Saturno Iouem educauit, religionémque docuit. Verùm enim verò nutritorem doctorémque ſuum Iuppiter fulmine, inquit, percuſſit, quòd gigantes regnum eius inuadere velle ſuſpicaretur. At cùm Iouem poſtea icti cadauer iam habentem facti pœnituiſſet, neque poſſet aliter dolorem lenire, ſuum ſaltem nomen interempti ſepulchro indidit. Cuius ſit hoc dictum ab Alexandro Philippi filio vſurpatum.

[a] De χειροήθει dracone Aiacis Locrij legendus Philoſtratus Heroic. in Aiace Locr. De aliorū draconibus, alij. Heroibus enim ſacros fuiſſe dracones à multis obſeruatum.
[b] De quibus Homer. Iliad. B. v. 331. & ſeqq. Tu ibi Euſtath. lege.

[c] Πρωτέα, τῆ, πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.

Protea, cape, bibas vinum humana carne refectus.

& rurſum Proteæ: *Quali conſueuit cantione vti Alexander? & Cuius id fuit Poëma?* In quemnam Epicediū idem ille Philippi F. Alexander conſcripſit? Atque hæc ſecundi libri capita.

[c] Odyſſ. ρ. verſ. 347.

Tertiò verò libro de Hyllo Herculis filio commemorat, cornu eum paruum ad læuam capitis partem adnatum habuiſſe, quod Epopeus Sicyonius, cùm in pugna illum occidiſſet, acceperit, tuleritque in eo [d] Stygis aquam, & regnum oræ illius occupauerit. De Stygis aqua in Arcadia ita narrari, cum Cererem filiæ raptum lugentem eo ipſo mœroris tempore Neptunus ſollicitaret, in equam illa ſeſe præ indignatione transformauit. Delata itaque ad fontem, vbi formam hanc ſuam conſpexit, exhorruit, ipſámque aquam nigram reddidit. De [e] Hecale, & quam multis illud nomen commune fuerit. Alexandri patrem non Philippum fuiſſe, ſed Arcadem quendam genere, cui Draconi nomen. Atque hinc illam de Dracone fabulam manaſſe. De Ptolomæi cane, qui pro hero depugnarit: vtque à morte ſectus habere inuentus ſit [f] cor pilis obſitum. Erat autem genere Moloſſus, Briarei nomine. De Polydamante. Quid ſit apud poëtam:

[d] Quo vero vaſe teneri poſſet aqua ſtygia docuimus vitis comparatis ad Olymp. CXIV. an. 1.

[e] Ouidius lib. 2. de remed. Hecalen fœminam pauperem adducit. Suidæ ἡ ἡρωΐς ἡ παρὰ Καλλιμάχῳ, ἡ πρὸς ἑαυτὴν καλέσασα. &c. Poltiani miſcellaru cap. 24. lege.
[f] Vide inf. in excerptis ex lib. 7. Hephæſt.

[g] Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδών.

Vt cum Pandarei ſoboles Chloreis aëdon.

& quæ ſequuntur. De [h] Palladio, à duobus, id eſt, Diomede & Vlyſſe, furto fuiſſe ſublatum. [i] De calamo ſic ſonante:

Auriculas aſini Midas habet.

De auibus Aceſtaliis apud Steſichorum quæſitis. De lapide Gigonio iuxta Oceanum, quodque ſolo aſphodelo moueatur, cum vi nulla alia cieri aut moueri queat.

[g] Hom. odyſſ. T. v. 518.
[h] Vide ſupr. Conon. narra. 34.
[i] Vide Ouid. Metamorph. 11. Perſij Sat. 1. & Scholiaſt. Ariſtoph. in Plutum.

ἐκεῖθεν διὰ τὸ ἀπαλλάττειν τῆς Ἥρας τὸ πόλεμον, μετέβαλε τὴν κλῆσιν. ὅτι Αὔδηρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος τὰ περὶ τῆς πυρᾶς αὐτοῦ Θησεῖ ἀναγγείλας, ὑπ' αὐτοῦ ἀναιρεῖται. ὅτι τὴν μέσην κεφαλὴν τῆς ὕδρας Ἀριστόνικός φησιν ὁ Ταραντῖνος χρυσοῦν εἶναι. ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ * Μύνδιός φησι δράκοντα γηγενῆ συμμαχῆσαι Ἡρακλεῖ πρὸς τὸν Νεμεαῖον λέοντα, ὃν καὶ ἀνατραφῆναι ὑπὸ Ἡρακλέους: καὶ συνακολουθήσαντα αὐτῷ ἐς Θήβας, ἐν αὐλίδι μεῖναι καὶ τοῦτον εἶναι τὸν τοὺς νεοττοὺς καταφαγόντα τῆς στρουθοῦ, καὶ ἀπολιθωθέντα. Ὡς τὴν Ἀργὼ ἐν Ὄσσῃ τῆς Θεσσαλίας Ἡρακλῆς μὲν κατασκευάζει, ὄνομα δ' αὐτῇ τίθησιν ἀπὸ Ἄργου τοῦ Ἰάσονος, ὃς ἦν ἐρώμενος αὐτοῦ, δι' ὃν καὶ Ἰάσονι τὸν ἐπὶ Σκυθίας συνήρατο πλοῦν. Ὡς Ἥρα συμμαχοῦσα τῷ Γηρυόνῃ, τιτρώσκεται ὑφ' Ἡρακλέους κατὰ τὸν δεξιὸν μαζόν, καὶ ὅσα ἐξ ἐκείνου τελεῖται. Ὡς Κόρυθος, Ἴβηρ τὸ γένος ὤν, καὶ Ἡρακλέους ἐρώμενος, πρῶτος κόρυθα κατεσκεύασεν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν λαβεῖν φησι τὸ ὅπλον. Ὡς ἐν Κρήτῃ λεγόμενος τάφος τοῦ Διὸς, Ὀλύμπου τοῦ Κρητός ἐστιν· ὃς παρὰ τοῦ Κρόνου λαβὼν τὸν Δία, ἔτρεφέ τε καὶ ἐπαίδευε τὰ θεῖα. ἀλλὰ γὰρ βάλλει (φησὶν) ὁ Ζεὺς τὸν τροφέα καὶ διδάσκαλον κεραυνῷ, ὅτι δὴ τοὺς γίγαντας αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ ἐπιθέσθαι ὑπετίθετο. ἀλλὰ βαλὼν καὶ νεκρὸν ἔχων, μετεμελεῖτο· μὴ ἔχων δ' ἄλλως τὸ πάθος ἐκκλῖναι, δίδωσι τὸ ἴδιον ὄνομα τῷ τάφῳ τοῦ ἀνῃρημένου. Τίνος ἐστὶ τὸ ὑπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου εἰρημένον.

* al. Μάνδιος.

Corythus.

Πρωτέα, τῆ, πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.

Καὶ πάλιν Πρωτέως, ποίαν ᾠδὴν εἶχεν ἐν συνηθείᾳ Ἀλέξανδρος; καὶ τίνος ἦν ποίημα; εἰς τίνα ἔγραψεν ἐπικήδειον ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου; ταῦτα καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια βιβλίου.

Τὸ δὲ τρίτον περὶ Ὕλλου τοῦ Ἡρακλέους υἱοῦ, ὡς κέρας εἶχε περὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς κεφαλῆς ἐκπεφυκὸς μικρόν· καὶ τοῦτο λάβοι ὁ Σικυώνιος Ἐπωπεὺς, ἐκ μονομαχίας ἀνελὼν αὐτὸν, καὶ κομίσοι ἐν τῷ κέρατι τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ βασιλεύσοι τῆς χώρας. ὅτι περὶ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Στυγὸς ὕδατος, οὕτω φασὶν, ὡς Δημήτηρ πενθοῦσα τὴν θυγατέρα, ἐπεὶ Ποσειδῶν αὐτῆς ἐν κατηφείᾳ οὔσης ἐπήρα, εἰς ἵππον ἑαυτὴν μετεμόρφωσε, χαλεπήνασα: ἐλθοῦσα δ' ἐπὶ τὴν * γῆν, καὶ θεασαμένη τὴν μορφὴν· ἐστύγησέ τε, καὶ τὸ ὕδωρ μέλαν ἐποίησε περὶ Ἑκάλης. καὶ * πόσαις γέγονεν ἐπώνυμον τοὔνομα. ὅτι Ἀλεξάνδρου πατὴρ, οὐχ ὁ Φίλιππος γένοιτο, ἀλλά τις τοὔνομα Δράκων, γένος Ἀρκάς, ἐξ οὗ καὶ τὸν περὶ τοῦ δράκοντος μῦθον ῥυῆναι. περὶ τοῦ Πτολεμαίου κυνός, καὶ ὡς συνεμάχει τῷ δεσπότῃ· καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἀνασχισθεὶς, τὴν καρδίαν εὑρέθη ἔχων τετριχωμένην. ἦν δὲ τὸ γένος Μολοττὸς, ὄνομα Βριαρέως. περὶ Πολυδάμαντος. τί ἐστι [τὸ] παρὰ τῷ ποιητῇ

Hyllus Herculis F.

* πηγήν.

* al. πόσοι Alexandri Dracones eadem ut F.

Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδών.

Odyſſ.

Καὶ τὰ ἑξῆς. περὶ τοῦ Παλλαδίου, ὅτι δύο κλέψαιεν Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς. περὶ τοῦ καλάμου, τοῦ εἰπόντος, ὅτι Μίδας ὄνου ἔχει ὦτα. περὶ τῶν παρὰ Στησιχόρῳ ζητουμένων ἀκεσταλίων ὀρνίθων. περὶ τῆς περὶ τὸν ὠκεανὸν γιγωνίας πέτρας καὶ ὅτι μόνῳ ἀσφοδέλῳ κινεῖται, πρὸς πᾶσαν βίαν ἀμετακίνητος οὖσα.

ὅτι Ῥόπαλος υἱὸς Ἡρακλέους ὢν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καὶ ὡς ἥρωϊ τῷ πατρὶ ἐνήγισε, καὶ ὡς θεῷ θύσειεν. ὅτι Ἀμφιάραος ἐκλήθη, ἐπεὶ ἄμφω οἱ τῆς μητρὸς γονεῖς ἠράσαντο αὐτὴν ἄνευ τεκεῖν μόγου. Τίνος ἐστὶν ὁ ὕμνος ὁ ᾀδόμενος ἐν Θηβαίοις εἰς Ἡρακλῆ, ἐν ᾧ λέγεται· Διὸς καὶ Ἥρας υἱός· ἔνθα περὶ τῶν κατὰ πόλεις τοὺς ὕμνους ποιησάντων. καὶ ὡς Φιλοστέφανος ὁ μαντινεὺς ὁ ποιητὴς, ἐκ γενετῆς ἱματίῳ οὐκ ἐχρήσατο. καὶ ὡς Μάτρις ὁ Θηβαῖος ὑμνογράφος, μυρσίνας παρ' ὅλον τὸν βίον ἐσιτεῖτο. καὶ ὡς Εὐπόμπου τοῦ Σαμίου, ὃς δράκοντα θηρίον τέρας ἔτρεφεν, ἄπιστον καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι, τούτου τοῦ Εὐπόμπου παῖδα Δράκοντα τοὔνομα, ὀξυωπέστατον γενέσθαι φασίν, ὡς διὰ σταδίων εἴκοσι θεωρεῖν ῥᾳδίως· ὃν καὶ Ξέρξης ἐπὶ χιλίοις μισθωσάμενον ταλάντοις, καὶ συγκαθεζόμενον ὑπὸ τῇ χρυσῇ πλατάνῳ διηγεῖσθαι βλέποντα τὴν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ναυμαχίαν· καὶ τὴν Ἀρτεμισίας ἀνδρίαν. καὶ ὡς Πλησίρροος ὁ Θεσσαλὸς ὁ ὑμνογράφος, ἐρώμενος γεγονὼς Ἡροδότου, καὶ κληρονόμος τῶν αὐτοῦ, οὗτος ποιήσειε τὸ προοίμιον τῆς πρώτης ἱστορίας Ἡροδότου Ἁλικαρνασσέως· τὴν γὰρ κατὰ φύσιν εἶναι τῶν Ἡροδότου ἱστοριῶν ἀρχήν· Περσέων οἱ λόγιοι, Φοίνικας αἰτίους γενέσθαι φασὶ τῆς διαφορῆς. καὶ ὡς Κυρηναῖος ὁ Πολύζηλος οὐ δέ ποτε γελάσειεν· ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπώνυμον αὐτῷ ὁ Ἀγέλαστος. καὶ ὡς ἐπὶ θεοσεβείᾳ πάντων διενεγκεῖν, οἱ μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἐφέσιον, οἱ δὲ Λύκιον τὸν Ἑρμιονέα, οὗ καὶ Θεόφραστος ἐν ἐπιστολαῖς μνημονεύει, φασίν. καὶ ὡς Ἀχιλλέως καὶ Δηϊδαμείας δύο γενέσθαι παῖδες Νεοπτόλεμος καὶ Ὄνειρος· καὶ ἀναιρεῖται κατ' ἄγνοιαν ὑπὸ Ὀρέστου ἐν Φωκίδι ὁ Ὄνειρος, περὶ σκηνοπηγίας αὐτῷ μαχεσάμενος. εἶτα διαλαμβάνει περὶ συνεκπτώσεως ἱστορικῆς, ὡς Ἀμύκου τῷ τάφῳ ῥοδοδάφνη ἔφυ, καὶ οἱ φαγόντες αὐτῆς, ἐπεθύμουν πυκτικῆς· καὶ ὡς Ἀντόδωρος φαγὼν αὐτῆς, δεκατρεῖς στεφάνους ἀνείλετο. πλὴν ὑπὸ Διοσκόρου τοῦ Θηραίου ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἀγωνίᾳ ἡττήθη, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄμυκος λέγεται ὑφ' ἑνὸς τῶν Διοσκούρων καταπαλαισθῆναι. καὶ τὸν Κροῖσον γεννηθῆναι ἐν ἑορτῇ Ἀφροδίτης, καθ' ἣν Λυδοὶ τὸν ἅπαντα πλοῦτον περιτιθέντες αὐτῇ πομπεύουσι. Καὶ ταῦρον θύοντι τῷ πατρὶ ἀπήγγελται τεχθῆναι Θεμιστοκλῆς, καὶ ταύρου πιὼν αἷμα ἀπεβίω. ὡς ὁ Ὑστάσπου Δαρεῖος ἐκτεθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἵππου θηλαῖς ἀνετράφη ὑπὸ Σπαργαπίσῃ τῷ ἱπποφορβῷ· καὶ ἵππου χρεμετισμῷ βασιλεύει. καὶ ὡς Ἰβύκου τοῦ μελοποιοῦ θεράπων, τοὔνομα* Ἡρακλῆς, ζῶν ἐκαύθη, συναράμενος τοῖς λῃσταῖς κατὰ τοῦ δεσπότου. ὡς Ὀρέστης κατὰ τὴν ἑορτὴν τεχθείη τῆς Δήμητρος, τῆς καλουμένης Ἐριννύος. ὡς Φίλιππος ἔτι παῖς ὢν τοὺς ἀφαλλομένους τῆς κινήσεως ὡς ἀστέρας, ἐπειρᾶτο καθ' ἑσπέραν τοξεύειν, καὶ Διόγνητον μὲν εἰπεῖν τὸν μάντιν, ἐγκρατῆ πολλῶν τὸ παιδάριον ἔσεσθαι. Ἀστὴρ δ' ἦν ὄνομα καὶ τῷ ἐκκόψαντι αὐτοῦ βέλει τὸν ὀφθαλμόν. ὡς Μαρσύας ὁ αὐλητὴς, ὃς ἐξεδάρη, ἐν ἑορτῇ Ἀπόλλωνος ἐτέχθη ἐν ᾗ πάντων τῶν θυομένων ζώων τὰ δέρματα αὐτῷ ἐκδερόμενα ἀνατίθεται. περὶ

Prœmium hiſtoriarum Herodoti.

* Ὀιακλῆς.

Ropalum Herculis filium fuiſſe, & hunc vna eadémque die patri vt Heroi parentaſſe, & vt Deo ſacrificaſſe. Amphiaraum ſic appellatum, quòd vterque matris parens precatus ſit, vt filiæ ſine labore parere concederetur. Cuius ſit hymnus, qui apud Thebanos in Herculis honorem canebatur, dicebatque ei: *Iouis ac Iunonis fili.* ibidémque de iis qui hymnos per ſingulas vrbes cani ſolitos compoſuerunt. Philoſtephanum vatem ac poëtam iam inde à natali die veſte nunquam eſſe vſum. Matrin quoque [a] Thebanum hymnorum ſcriptorem per omnem vitam myrti baccis, aſſiduè victitaſſe. Eupompum Samium (qui, quod viſu auditúque incredibile eſt, ferum admodum monſtrum [id eſt] draconem alebat) filium habuiſſe Draconem nomine, acutiſſimi viſus, planè vt per [b] viginti ſtadia commodè cerneret. Hunc igitur mille talentis conductum, & Xerxi ſub aurea platano aſſidentem, narraſſe quam videret Græcorum ac Barbarorum naualem pugnam, & [c] Artemiſiæ fortitudinem. Pleſirrhoum Theſſalum hymnorum ſcriptorem ab Herodoto adamatum, bonorúmque hæredem inſtitutum fuiſſe: eundem etiam exordium libri primi hiſtoriarum Herodoti Halicarnaſſei feciſſe: Principium enim hiſtoriarum Herodoti proprium hoc fuiſſe: *Perſarum doctiores memorant, diſſenſionum auctores extitiſſe Phœnicas.* Polyzelum Cyrenæum [d] riſiſſe nunquam: indéque *Agelaſti* cognomentum illi datum. Deorum cultu cæteros omnes ſuperaſſe ferunt, alij quidem Antigonum Epheſium alij Lucium Hermionium, cuius & Theophraſtus in epiſtolis meminit. Achilli atque Deïdameiæ natos filios duos, Neoptolemum & Oneirum: occiſúmque ab imprudente Oreſte Oneirum in Phocide, cùm hic de figendis tentoriis aduerſus illum certare cœpiſſet. Diſſerit deinde & de hiſtoricis quibuſdam caſibus. Amyci ſepulchro [e] Rhododaphnem innatam ait, quam qui guſtaſſent, pugilatus ſtudio capi ſolitos. Antodorum itaque, cùm ex ea lauro ediſſet, victorem tredecies coronam retuliſſe: eundem tamen à Dioſcoro Theræo in quartodecimo certamine victũ, quemadmodum & ipſe Amycus dicitur ab altero Dioſcurorum lucta ſuperatus. Crœſum quoque feſto Veneris die natum: quo item die Lydi omnes diuitias pompæ nomine illi Deæ apponunt. Taurum aliquando ſacrificanti patri nuntiatum, natum ipſi eſſe Themiſtoclem, & [f] verò hauſto idem taurino ſanguine periit. Darius Hyſtaſpis F. à matre expoſitus, equæ vberibus lactatus eſt, ab Spargapiza equorum paſtore: idémque poſtea hinnitu equi rex creatur. Ibyci poëtæ melici ſeruus [g] Hercules nomine, viuus exuſtus, quòd cum latronibus in dominum conſpiraſſet. Oreſtes Cereris illius feſto die, quæ Erinnys dicta, natus eſt. Philippus puer etiam num illas [h] quaſi ſtellas, quas ſuo decurſu deſilire aduertebat, veſperi ſagittis petere conabatur: & Diognetum vatem prędixiſſe ferũt, dominaturum multis adoleſcentem. Et ſanè [i] Aſter illi nomen fuit, qui eidem oculum ſagitta eruit. Marſyas tibicen, ille [k] qui pelle exutus eſt, auram vitalẽ haurire cœpit eo feſto Apollinis, quo die omnium quę ſacrificarentur animantium pelles dereptæ illi dedicabantur. De Tityo, qui Alexãdro ſtruxit inſidias. Τιτύου τοῦ ἐπιβουλεύσαντος Ἀλεξάνδρῳ·

PTOLEM. Hephæſtion.

a Athen. Dipnoſophiſt. 2. Athenienſem facit: is ergo videndus.

b Ita Strabo quidam Lynceus per CXXXV. millia paſſuum perſpexit, vt ex Varrone narrant Plin. lib. 7. cap. 21 Val. Max. libr. 1. cap. 8. Solin. c. 6. Vide & quæ narrantur inf. de Candauli coniuge in excerptis ex lib. 5. Hephæſtionis.

c Quam habes deſcriptam apud Herodot.

d Idem de Anaxagora Clazomenio refert Ælian. τῆς ποικίλης 8. cap. 13. & de M. Craſſo Solin. cap. 4. Cicero ſemel dumtaxat riſiſſe, de finibus V. & Plin. lib. 7. cap. 19.

e Deſcribit eã Plin. lib. 16. c. 20. Apulæio roſea laurea dicitur.

f Vide Cteſ. Perſic. ſupr. in exſerpt. ex lib. 12. Perſic.

g al. Heracles.

h ὡς ἀστέρας.

i Lege Suid. in Κάρανος: & vitas à nobis comparatas Ariſt. & Demoſt.

k Ab ipſo Apolline, vt refert Xenoph. lib. 1. de expedit. Cyri.

PTOLEM. Hephæſtion.

Claudium Imper. grauida geſtans mater, boletum fungorum deſiderio capta comedit, [a] & Claudius fungos veneno infectos deuorans periit. De Centauro Lamiæ F. vt adulterans captus ſit, quem alij à Peîrithoo eunucho: alij à Theſeo interfectum aiunt. Tales varij in iſtis hiſtoriis caſus atque euenta referuntur, quibus etiam liber tertius tandem abſoluitur.

a Narrat & Dion. lib. LX. extremo, addens propterea Senecam libellum de huius morte ἀποκολοκύντωσιν inſcripſiſſe.

Libro autem quarto hæc narrâtur: Helenam primum excogitaſſe digitis micando ſortitionem, & cum Alexandro ſortientem viciſſe, fuiſſeque Veneris filiam. Helena adhæc & Achille filium in Beatorum inſulis cum alis natum, quem ob regionis fertilitatem Euphorionem appellarint. eius autem amore captum Iouem, & minime potientem, fulmine in Melo inſula percuſſiſſe fugitârem, nympháſque, quod eum terræ mandaſſent, in ranas commutaſſe. Helenam quoſdam referre ait venantem in virginali monte raptam à paride, & huius pulchritudine captam tanquam Deum eſſe ſecutam: De [b] zona acu picta quam à Venere acceptam Iuno dederit Helenæ, à qua rurſum ancilla Aſtyanaſſa furto ſuſtulerit, donec eam Venus & huic abſtulit. Quid ſit illud ab Homero de Helena ſic dictum.

b Legendus Homer. Iliad. Ξ. & eius interpr.

[c] Γαύτων Ἀργείων φωνὴν ἴσκευ' ἀλόχοισιν.

Argiuûm vxores imitata eſt vocibus omnes.

Dictum Solis & Ledæ filiam fuiſſe Helenam, vocatámque Leontem: raptam autem fuiſſe ob iratam Menelao Venerem, quod hecatomben pro nuptiis pollicitus, voti reus Deæ non ſoluiſſet. De [d] Heleneio herba, quæ in Rhodo naſcitur, ab Helena nomen hanc ſumpſiſſe. Viſam enim ad eandem naſci quercum, ex qua ſe Helena ſtrangularit; quin & eam qui ederint ad rixam omnino concitari. Adamatum prius ab Helena Menelaum, ſic tandem eam vxorem duxiſſe. Addit narrare quoſdam, in Tauros Scythiæ profectam cum Menelao Helenam ad inueſtigandum Oreſtem, immolatam ibi hanc Dianæ vnà cum Menelao fuiſſe ab Iphigeneia. Velle tamen alios à Theti, marini forma vituli induta, ſublatam illam, dum Græci nauibus domum redirent, Ferunt, ait, Echo proprium Helenæ nomen inditum, quod aliorum illa vocem imitari egregiè poſſet: Helenam verò dictam, quod eam Leda ἐν ἕλει [in palude] ediderit. Lacedæmone locum quendam *Sandalium* appellatum ab Helenæ ſandalio, quòd illic exciderit, dum illam Alexander perſequitur. Suſtuliſſe Alexandrum ex Helena filiam, ortâque de nomine contentione, illum quidem Alexandram, hanc autem Helenam nominari voluiſſe. Viciſſe tandem Helenam talorum iactu ſuperiorem, atque ita filiam matri cognominem factam: quam ab Hecuba, capto iam Ilio, interemptam ferunt. Ab Iliacis vſque temporibus, ait, Helenæ multæ nomen ſunt mutuatæ: vt Ægiſti & Clytemneſtræ filia, ab Oreſte interfecta: Veneris item in congreſſu cum Adonide miniſtra, Epidamnij filia, & ab Epidauniis Veneris figura culta, diuitias inhiantibus largiens: Fauſtuli præterea illius filia, qui Romum & Romulum educandum curauit: vt & illa eſt Helena appellata, quæ ternos edebat quotidie hœdos. Dicæarchi quoque Teleſini ſoror,

c Homerus Odyſſ. Δ. verſ. 279.

d Deſcribit Plinius lib 21. cap. 10. & 21.

ὡς Κλαύδιον κύουσα ἡ μήτηρ, * βωλήτων τοὺς μύκητας ἐπιθυμήσασα φάγοι· καὶ Κλαύδιος μύκητας πεφαρμακευμένους φαγὼν, ἀποβιῴη. περὶ Κενταύρου τοῦ Λαμίας, ὡς μοιχεύων ληφθεὶς, οἱ μὲν ὑπὸ Πειρίθου τοῦ * ἡμιάρρενος· οἱ δ' ὑπὸ Θησέως ἀναιρεθῆναι. οὕτω πολλὰ ταῖς ἱστορίαις τῶν συνεμπτώσεων ἕπεται. ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον ἐν τούτοις βιβλίον.

* al. βουλητῶν.

* εὐνούχου.

Τὸ δὲ τέταρτον διεξέρχεται, ὡς Ἑλένη πρώτη ἐπενόησε τὸν διὰ δακτύλων κλῆρον, καὶ Ἀλεξάνδρῳ λαχοῦσα ἐνίκησε. καὶ ὡς Ἀφροδίτης εἴη θυγάτηρ. καὶ ὡς Ἑλένης καὶ Ἀχιλλέως ἐν μακάρων νήσοις παῖς πτερωτὸς γεγόνει, ὃν διὰ τὸ τῆς χώρας εὔφορον, Εὐφορίωνα ὠνόμασαν. καὶ ὡς ἐρᾷ τούτου Ζεὺς, καὶ ἀποτυχὼν κεραυνοῖ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ καταλαβὼν διωκόμενον. καὶ τὰς νύμφας, ὅτι θάψειαν αὐτὸν, εἰς βατράχους μετέβαλε. καὶ ὡς κυνηγοῦσαν Ἑλένην ἔνιοί φασιν ἐν τῷ παρθενίῳ ὄρει ἁρπασθῆναι ὑπ' Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐκπλαγεῖσαν τὸ κάλλος, ἀκολουθῆσαι ὡς θεῷ. περὶ τοῦ κεστοῦ ἱμάντος, ὡς λάβοι μὲν αὐτὸν ἡ Ἥρα παρὰ Ἀφροδίτης, δοίη δ' Ἑλένῃ, κλέψοι δ' αὐτὸν ἡ Ἑλένης θεράπαινα Ἀστυάνασσα, ἀφέλοι δ' αὐτὸν ἐξ αὐτῆς πάλιν Ἀφροδίτη. τί ἐστι τὸ παρ' Ὁμήρου περὶ τῆς Ἑλένης εἰρημένον,

Γαύτων Ἀργείων φωνὴν ἴσκευ' ἀλόχοισιν.

Ὡς Ἡλίου θυγάτηρ καὶ Λήδας Ἑλένη, ἐκαλεῖτο δὲ Λεοντή. καὶ ὡς κατ' ὀργὴν Ἀφροδίτης τὴν πρὸς Μενέλαον, τὴν ἁρπαγὴν λέγουσιν Ἑλένης γενέσθαι: ἐπεὶ ὑποσχόμενος Ἀφροδίτῃ ἑκατόμβην ὑπὲρ τοῦ γάμου, οὐκ ἀπέδωκε. περὶ τῆς Ἑλενείου βοτάνης, ἣ ἐν Ῥόδῳ φύεται: ὅτι τε ἀπὸ τῆς Ἑλένης ἐπωνομάσθη· παρὰ γὰρ τὴν δρῦν ὤφθη φυεῖσα, ἀφ' ἧς ἑαυτὴν ἀπῆγξεν Ἑλένη. καὶ ὡς οἱ φαγόντες αὐτῆς πάντως εἰς ἔριν καθίστανται. ὡς Μενελάου ἠράσθη Ἑλένη, καὶ οὕτως ἔγημεν * αὐτήν. Ὡς ἔνιοί φασι, τὴν Ἑλένην παραγενομένην εἰς Ταύρους τῆς Σκυθίας σὺν Μενελάῳ ἐπὶ τὴν Ὀρέστου ζήτησιν, σφαγιασθῆναι ὑπὸ Ἰφιγενείας τῇ Ἀρτέμιδι σὺν Μενελάῳ. οἱ δέ φασιν, ὡς Θέτις αὐτὴν ἀνέλοι, ἐν τῷ ἀπόπλῳ τῶν Ἑλλήνων, ἀπεικασθεῖσα φώκῃ. φασὶ δ' Ἠχὼ μὲν τὴν Ἑλένην τὸ κύριον κληθῆναι, διὰ τὸ φωνόμιμον αὐτὴν γενέσθαι: Ἑλένην δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν ἕλει ὑπὸ Λήδας τεχθῆναι. ὅτι ἐν Λακεδαίμονι τόπος τὸ Σανδάλιον, ἀπὸ τοῦ τῆς Ἑλένης σανδαλίου ἐκπεσόντος, αὐτῆς ἐν αὐτῷ διωκομένης ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἕλκει τὴν κλῆσιν. Ὡς γένοιτο παῖς θήλεια ἐξ Ἀλεξάνδρου Ἑλένῃ: διαφιλονεικησάντων δὲ περὶ τῆς κλήσεως· ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξάνδραν, ἡ δὲ Ἑλένην ὀνομάζειν ἠξίου: νικᾷ Ἑλένη, ἀστραγάλοις λαβοῦσα τὸ κῦρος, καὶ ἡ παῖς τῇ μητρὶ ὁμώνυμος ἐγεγόνει. ταύτην ἀναιρεθῆναί φασιν ὑπὸ Ἑκάβης ἐν τῇ Ἰλίου ἁλώσει. ὅτι ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ὀνομασταὶ γεγόνασιν Ἑλέναι, ἡ Αἰγίσθου καὶ Κλυταιμνήστρας θυγάτηρ, ἣν ἀνεῖλεν Ὀρέστης· καὶ ἡ διακονήσασα Ἀφροδίτῃ ἐν τῇ πρὸς Ἄδωνιν ὁμιλίᾳ, ἡ * Ἐπιδαμνίου θυγάτηρ, ἣν Ἐπιδαύνιοι ἐν Ἀφροδίτης σχήματι τιμῶσι, χρήματα λιμώττουσιν ἐπιδιδοῦσαν· καὶ ἡ Φαιστύλου θυγάτηρ τοῦ ἀναθρεψαμένου Ῥῶμον καὶ Ῥώμυλον. καὶ ἡ τρεῖς ἐρίφους ἐσθίουσα καθ' ἡμέραν, Ἑλένη ἐκαλεῖτο· καὶ Δικαιάρχου τοῦ * Τελεσίνου ἀδελφὴ

* al. αὐτήν.

Echô.

* al. Ἐπιδαμνίου.

* τελεσίνου

καὶ ἕτεραι ὀκτωκαίδεκα, ὧν καὶ ἡ πρὸ Ὁμήρου Ἑλένη, ἡ τὸν Ἰλιακὸν συγγραψαμένη πόλεμον, Μουσαίου τοῦ Ἀθηναίου θυγάτηρ γενομένη· παρ' ἧς καὶ Ὅμηρον λέγεται λαβεῖν ὑπόθεσιν, καὶ κτήσασθαι τὸ δίγλωσσον ἀρνίον, καὶ ἡ Τιτύρου τοῦ Αἰτωλοῦ θυγάτηρ, ἥτις εἰς μονομαχίαν Ἀχιλλέα * μετακαλεσαμένη, ἐκεῖνον μὲν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐγγὺς θανάτου τραυματίαν ἔτρωσεν· αὐτὴ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀνῄρηται. καὶ ἡ ζωγράφος Ἑλένη τοῦ καταλόγου ἐστὶ τούτου, Τίμωνος τοῦ Αἰγυπτίου θυγάτηρ, ἥτις τὴν ἐν Ἰσσῷ μάχην, ἐκείνοις ἀκμάζουσαν τοῖς χρόνοις, ἔγραψε· καὶ ἐν τῷ τῆς Εἰρήνης τεμένει ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ἀνέκειτο ἡ γραφή. Ἀρχέλαος δὲ ὁ Κύπριος, Στησιχόρου φησὶ τοῦ ποιητοῦ Ἑλένην ἱμερταίαν ἐρωμένην γενέσθαι Μικύθου θυγατέρα· ἀποστᾶσαν δὲ Στησιχόρου, καὶ πρὸς Βούπαλον προσελθεῖσαν, ἀμυνόμενον τῆς ὑπεροψίας τὸν ποιητὴν γράψαι, Ἑλένη ἑκοῦσα ἀπῆρε. ψευδῆ δὲ τὸν περὶ τῆς πηρώσεως εἶναι λόγον. Περὶ τοῦ παρ' Ὁμήρῳ μώλυος τῆς βοτάνης, ἣν ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν τῇ Κίρκης νήσῳ γίγαντος λέγουσι φῦναι, ἣ καὶ τὸ ἄνθος ἔχει λευκόν· ὅτι ὁ συμμαχῶν τῇ Κίρκῃ, καὶ ἀνελὼν τὸν γίγαντα, ὁ Ἥλιος ἦν· μῶλος δ' ἡ μάχη, ἐξ οὗ καὶ ἡ βοτάνη. ὡς Διόνυσος ἐρώμενος Χείρωνος, ἐξ οὗ καὶ μάθοι τούς τε κώμους, καὶ τὰς βακχείας, καὶ τὰς τελετάς. περὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ταραξίππου τῶν Μυρτίλλων πατρὸς καὶ παιδός. ὅτι τὸν ὑπὸ * Φημονόης χρησμὸν μόνον Νεοπτόλεμον τὸν μακιώτην παρὰ Αἴθου τινὸς τῶν ἀδελφῶν ἀκοῦσαί φασι. περὶ τούτου δὲ τοῦ Αἴθου καὶ Ἡρόδοτός φησιν ἐν πρώτῃ ἱστοριῶν· ὅτι εἰδὼς αὐτοῦ τὸ ὄνομα οὐκ ἐπιμνησθήσομαι. περὶ τῆς παρ' Ὁμήρῳ διωνυμίας παρὰ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. καὶ ὅτι Ξάνθος μόνος ποταμῶν Διὸς υἱός. περὶ ἄλλων διωνύμων. καὶ ὡς ἐν Τυρρηνίᾳ φασὶν εἶναι Ἁλὸς πύργον καλούμενον· ὀνομασθῆναι δὲ ἀπὸ Ἁλὸς Τυρρηνῆς φαρμακίδος, ἣ Κίρκης θεράπαινα γενομένη, διέδρα τῆς δεσποίνης. πρὸς ταύτην δέ φησι * παραγενόμενον τὸν Ὀδυσσέα, εἰς ἵππον μετέβαλε τοῖς φαρμάκοις, καὶ ἔτρεφε παρ' αὐτῇ ἕως γηράσας ἐτελεύτησεν. ἐκ ταύτης δὲ ἱστορίας λύεται καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ ἀπορούμενον,

θάνατος δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.

ἐν τούτοις μὲν καὶ τὸ τέταρτον βιβλίον.

Ἡ δὲ πέμπτη βίβλος, ὡς μετὰ Ἀμύκου φασὶν Ἰάσων, ἀλλ' οὐχὶ Πολυδεύκης ἐμαχέσατο. καὶ ὁ χῶρος μαρτυρεῖ, Ἰασόνιος αἰχμὴ καλούμενος· καὶ πηγὴ ἀνατέλλει ἀγχοῦ * Ἑλένην καλουμένην. ἐκ τούτου λύεται καὶ τὸ Κριναγόρου ἐπίγραμμα. ὅτι τὸ,

Καὶ Προκλέους ἵπποι χλωρὰν ψαλάκανθαν ἔχουσιν.

ἠγνοηθὲν Καλλιμάχῳ, Εὐβούλου ἐστὶ τοῦ κωμικοῦ εἰς Διόνυσον κωμῳδία· καὶ περὶ τῆς παρῳδήσεως τοῦ στίχου. ἡ δὲ ψαλάκανθα βοτάνη ἐστὶν Αἰγυπτία, ἥτις ἵπποις περιαπτομένη, νίκην παρέχει καὶ εὐδαιμονίαν. φασὶ δὲ ὡς ἡ Ψαλάκανθα νύμφη ἐγένετο ἐν Ἰκαρίᾳ τῇ νήσῳ, ἥτις ἐρασθεῖσα Διονύσου, συνέπραξεν αὐτῷ τὴν πρὸς Ἀριάδνην ὁμιλίαν· ἐφ' ᾧ καὶ αὐτῇ συγγένοιτο. καὶ ὡς Διόνυσος μὲν οὐκ ἐβουλήθη

* προκαλεσαμένη.

* Φημονῆς.

* γενομένην ἰωσίας.

* al. Ἐλένην καλουμένην.

Ψαλάκανθα.

PTOLEM. Hephæſtion.

aliæque octodecim, in quibus & ea Homero antiquior Helena eſt, quæ bellum Troianum conſcripſit, Muſæi Athenienſis filia: à qua & [a] Homerus accepiſſe argumentum creditur, & bilinguem agnum poſſediſſe. Tityri inſuper Ætoli filia, quæ ſingulari Achillem certamine prouocans, læſit quidem illum, inflicto mortali penè ſecundum caput vulnere, ſed ipſa occubuit.

Helena quoque in hunc cenſum refertur illa pingendi perita, Timonis Ægyptij filia, quæ ſuis temporibus geſtum Iſſicum bellum penicillo pinxit, & in Pacis templo à Veſpaſiano imperatore collocata pictura eſt. Archelaus porrò Cyprius, Steſichori poëtæ amicam vnicè dilectam fuiſſe ait Helenam quandam, Micythi filiam: & diſceſſiſſe hanc à Steſichoro, atque ad Bupalum ſe contuliſſe: iratum ergo hinc ſui contemptu poëtam ſcripſiſſe [carmen] *Helena volens diſceſſit*. Falſam autem eſſe vult narrationem illam de [b] Steſichoro excæcato. De [c] Moly deinde herba apud Homerum agit, quam è ſanguine interfecti in Circes inſula gigantis enatam ferunt, habereque candidum florem: Circes autem in pugna ſocium Solem, etiam gigantem interemiſſe, atque inde, quòd μῶλος pugnam ſignificet, inditum herbæ nomen. Refert quoque Dionyſium fuiſſe Chironis amaſium, & ab eodem comeſſationes, bacchationeſque ac ſacrificia didiciſſe. De [d] Myrtillorum patris ac filij Taraxippo in Olympia. Solum item Neoptolemum Maciotem [e] oraculum Phemonoes ab Aetho, vno è fratribus audiuiſſe aiunt: ac de hoc Aetho libro primo hiſtoriarum Herodotum dicere: *Etſi nomen eius mihi notum, non tamen memorabo.* De duplici apud Homerum appellatione, altera apud Deos, altera homines, quodque Xanthus ſolus inter flumina fuerit Iouis filius. De aliis item duplici præditis nomine. Eſſe ac hæc in Tyrrhenia Halis turrim, quæ vocatur, ſumpto nomine ab Hali, Tyrrhena venefica, quæ Circes famula cùm eſſet, ex heræ ædibus aufugit. Ad hanc autem delatum Vlyſſem, in equum incantationibus commutatum, atque apud eam educatum, donec ſenio confectus obiit. Ex hac igitur hiſtoria etiam nodum illum apud Homerum diſſolui, cùm ait:

——θάνατος [f] δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.

Qui finis Quarti libri eſt.

QVINTVS poſt hæc liber iſta commemorat. Pugnauit, aiunt, Iaſon cum Amyco, non autem Pollux. Teſtatur id regio *Iaſonia cuſpis* dicta, & fons iuxta manans *Helena* appellatus. Ex hoc etiam illud Crinagoræ ſoluitur epigramma:

Καὶ Προκλέους ἵπποι χλωρὰν [g] ψαλάκανθαν ἔχουσιν.

Et Procli equi viridem pſalacantham habent.

Quod ignorauit Callimachus; cùm ſit [h] Eubuli Comici, in Bacchum comœdia. Agit & de parodia verſus illius. Pſalacantha autem herba eſt Ægyptia, quæ equis circumligata victoriam præbet & felicitatem. Ferunt, addit, alij Pſalacantham Nympham fuiſſe in Icaria inſula, quæ Bacchum adamans allaborarit ipſi ad potiendum Ariadna, quòd & cum ipſa poſtea congrederetur, quod vbi Bacchus recuſaſſet,

a *Similem leges narrat. inf. in excerptis ex lib. 5. Hephæſt.*

b *Sup. narrat. 18. Conon. Plato in Phædro, & alij.*

c *Hom. Odyſſ. K. v. 304. & eius ibi interpret.*

d *Lege Pauſan. Eliac. II. pag. 199. edit. German.*

e *De hac vate Pauſan. Phocicis non ſemel.*

f *Odyſſ.* Λ *v.*

g Ἀδέσποτον *hoc quibuſdam videri vocabulum notauit Heſych.*

h *De quo multa Gyrald. Dialog. 7. hiſt. poët. Meminit & Suid.*

PTOLEM. Hephæſtion.

Ariadnæ hanc eſſe inſidiatam, atque illum indignatum, conuertiſſe eam in herbam: pœnitentia tamen poſtea ductum, honoris ergo plantam illam Ariadnæ coronæ, quæ cœleſtia iam inter ſidera tranſlata erat, circumpoſuiſſe. Herbam ipſam alios Artemiſiæ, Meliloto alios ſimilem facere.

Athenodorus [inquit] Eretrienſis, octauo libro memorabilium refert, Thetin & Medeam de pulchritudine in Theſſalia certaſſe, arbitrúmque adhibitum Idomenea Thetidi victoriam adiudicaſſe. Medeam ergò indignabundam illud protuliſſe: [a] *Cretenſes ſemper mendaces*: eidémque imprecatam, ne verum vnquam diceret, vt ne in hac quidem ſententia dixiſſet. Hinc factum ſcribit, vt mendaces habeantur Cretenſes: adducítque hoc idem narrantem [b] Antiochum lib. II. ciuilium fabularum. Ilus, vt narrant, Laomedontis pater, equinis ſetis comante galea vtebatur, vt & è Priami liberis Melanippus & Idæus. Achillis item equi, Xanthus & Balius appellati, gigantes primum fuêre, ſolique gigantum pro Diis pugnarunt aduerſus fratres. Ad [c] Thylas Siciliæ naufragium paſſo Vlyſſe, [d] Achillis ſcutum ad Aiacis monumentum emerſit, & ſepulchro appoſitum poſtridie fulmine eſt ictum. Herculem non Nemeæi leonis pellem geſtaſſe ait, ſed Leonis cuiuſdam è gigantum numero; ob prouocatum ad ſingulare certamen Herculem ab eodem interemptum: & aurea mala cuſtodiens Draco, ait, fratrem habuit leonem illum Nemeæum. Irus apud Homerum Bœotius fuit. Candaulæ coniugem, cuius [e] Herodotus nomen reticet, dictam eſſe *Nyßiam*. Eam & duplici pupilla, & [f] acutiſſimi viſus fuiſſe, quod dracontitem lapidem geſtaret; vt per ipſas etiam fores Gygen, [g] ad inquirendum egreſſum, viderit. Quidam tamen ipſam *Tudum* dictam volunt, alij *Cl*[illegible]*iam*. Abas autem *Abro* nunc[illegible] tradit. Ideò verò eius fœmin[illegible]omen ab Herodoto ſilentio preſſ[illegible]uit, quod cùm eius amaſius Pleſirrhous Nyſſiam nomine amicam haberet, Halicarnaſſeam genere, nec ea potiri, repulſam paſſus, potuiſſet, de ſuperiori loco vitam ſibi laqueo abruperit. Hinc velut odioſum, eius vbique nomen refugiſſe Herodotum. Centauros Herculem fugientes per Tyrſeniam fame periiſſe, ſuaui [h] Sirenarum cantu deceptos. Abdêrum Herculis amaſium, Patrocli fratrem fuiſſe. Epipolam Caryſtiam, Trachionis filiam, muliebrem ſexum diſſimulantem cum Græcis militaſſe, ſed per Palamedem tandem detectam, à Græcis obrutam eſſe lapidibus. Quo tempore Alexander Helenam rapiebat, Menelaum Gortynæ, quod Cretenſium oppidum eſt, Ioui Hecatomben immolaſſe. Palamedem pro Agamemnone Græcis imperaſſe. Cùm enim in Aulidem delatus Agamemnon agreſtem capram, Dianæ ſacram, telo confixiſſet, atque hinc Græcis nauigatione prohibitis Calchas vates reſpōdiſſet, placari numen, expiarique malum poſſe, ſi [i] Iphigeneiam filiam Neptuno immolaret Agamemnon: detrectanti id facere indignati Græci imperiũ ademerunt, & Palamedem regem crearunt.

[a] *Vide Prouerb. cuius aliam alij cauſam cōmenti ſunt.*

[b] *Vide ſupr. notas ad Cod. CLXXXIX. Aceſtorida τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ lecta vidimus.*

[c] Mylas *repo- nam ego, ex Geographorum ſententia.*

[d] *Vide Alciati emblema 28.*

[e] *Libr. 1. vbi omnem pene de Gyge hiſtoriam legas.*

[f] *Vide ſupr. in excerpt. ex lib. 3.*

[g] ἐπὶ ζήτησιν

[h] *Vide & ſeq. pag.*

[i] *Tragœdiam hanc docuit Eurip.*

Ψαλάκανθα δ' ἐπεβούλευσεν Ἀριάδνῃ. ὁ δ' ὀργισθεὶς μετεμόρφωσεν αὐτὴν εἰς τὴν πόαν· μεταγνοὺς δὲ ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ φυτοῦ, τῷ Ἀριάδνης αὐτὸ περιέθηκε στεφάνῳ, τῷ κατηστερισμένῳ ἐν οὐρανῷ. τὴν δὲ πόαν, οἱ μὲν Ἀρτεμισίᾳ ἐοικέναι, οἱ δὲ μελιλώτῳ. ὡς Ἀθηνόδωρος ὁ Ἐρετριεὺς ἐν ὀγδόῳ ὑπομνημάτων φησὶ Θέτιν καὶ Μήδειαν ἐρίσαι περὶ κάλλους ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ κριτὴν γενέσθαι Ἰδομενέα, καὶ προσνεῖμαι Θέτιδι τὴν νίκην· Μήδειαν δ' ὀργισθεῖσαν, εἰπεῖν· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται. καὶ ἐπαράσασθαι αὐτῷ, μηδέ ποτε ἀλήθειαν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κρίσεως ἐποίησε. καὶ ἐκ τούτου φησὶ τοὺς κρῆτας, ψεύστας νομισθῆναι. παρατίθεται δὲ τοῦτο ἱστοροῦντα τοῦτο ὁ Ἀθηνόδωρος Ἀντίοχον ἐν δευτέρῳ τῶν κατὰ πόλιν μυθικῶν. ὅτι Ἶλος φασὶν ὁ Λαομέδοντος πατὴρ ἱππουριν εἶχε. καὶ τῶν Πριάμου παίδων Μελάνιππος καὶ Ἰδαῖος, ὡς Ξάνθος καὶ Βαλίος οἱ Ἀχιλλέως ἵπποι, πρότερον γίγαντες ἦσαν· καὶ μόνοι γιγάντων συνεμάχησαν τοῖς θεοῖς κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Ὡς περὶ τὰς Θύλας τῆς Σικελίας ναυαγήσαντος Ὀδυσσέως, ἡ Ἀχιλλέως ἀσπὶς ἐξεβράσθη περὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Αἴαντος· καὶ ἀνατεθεῖσα τῷ τάφῳ τῇ ἐπαύριον ἐκεραυνώθη. Ὡς οὐχ Ἡρακλῆς εἶχε τὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος δέρας ἠμπίσχετο, ἀλλὰ λέοντός τινος ἑνὸς τῶν γιγάντων ἐπὶ μονομαχίας προσκλήσεις ὑφ' Ἡρακλέους ἀνῃρημένου. Ὡς ὁ φυλάσσων τὰ χρυσᾶ μῆλα δράκων, ἀδελφὸς ἦν τοῦ Νεμεαίου λέοντος. ὡς ὁ παρ' Ὁμήρῳ Ἶρος Βοιωτὸς ἦν. ὡς ἡ Κανδαύλου γυνὴ, ἧς Ἡρόδοτος οὐ λέγει τοὔνομα, * Μυσία ἐκαλεῖτο. ἣν καὶ δίκορον καὶ ὀξυωπεστάτην φασὶ γενέσθαι, τὸν δρακοντίτην κτησαμένην λίθον, διὸ καὶ αἰσθέσθαι τὸν Γύγην ἐξιόντα εἰς ζήτησιν διὰ τῶν θυρῶν· ἄλλοι Τοῦδον αὐτὴν καλεῖσθαι, οἱ δὲ Κλυτίαν, Ἄβας δὲ Ἀβρὼ ταύτην καλεῖσθαι. σιγῆσαι δὲ τοὔνομα φασι τῆς γυναικὸς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεὶ ὁ ἐρώμενος Ἡροδότου Πλησίρροος, Νυσσίας ὀνόματι ἐρασθεὶς, Ἁλικαρνασσίας τὸ γένος, ἐπεὶ μὴ τύχοι τῆς ἑταίρας οὐκ * ἀνεχομένης, ὑψόθεν βρόχῳ ἑαυτὸν ἀνήρτησε. διὸ καὶ φυλάξασθαι ὡς * ἀπεχθέον εἰπεῖν τὸ τῆς Νυσσίας ὄνομα Ἡρόδοτον. Ὡς οἱ κένταυροι φεύγοντες Ἡρακλέα διὰ * τυρσηνίας, λιμῷ διεφθάρησαν, θελχθέντες ὑπὸ τῆς σειρήνων ἡδυφωνίας. ὡς Ἄβδηρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος, ἀδελφὸς ἦν Πατρόκλου. ὡς Ἐπιπολὴ ἡ καρυστία, ἡ Τραχῶνος θυγάτηρ, κρύπτουσα τὴν γυναικείαν φύσιν, συνεστρατεύετο τοῖς Ἕλλησι· μηνυθεῖσα δ' ὑπὸ Παλαμήδους, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατελεύσθη. ὡς Ἀλεξάνδρου Ἑλένην ἁρπάζοντος, Μενέλαος ἐν Γορτύνῃ τῆς κρήτης ἑκατόμβην ἔθυε τῷ Διί. ὡς Παλαμήδης ἀντ' Ἀγαμέμνονος Ἑλλήνων βασιλεύοι. ἐν Αὐλίδι γὰρ παραγενόμενος Ἀγαμέμνων, αἶγα ἀγρίαν ἱερὰν Ἀρτέμιδος κατετόξευσεν. ἀπλοίας δὲ γενομένης τοῖς Ἕλλησι, κιχρᾷ Κάλχας, λυθῆναι τὸ δεινὸν, εἰ θύσει τὴν θυγατέρα Ἰφιγένειαν Ἀγαμέμνων Ποσειδῶνι. τοῦ δὲ μὴ ἀναχομένου, ὀργισθέντες οἱ Ἕλληνες, ἀφείλοντο αὐτοῦ τὸ κράτος, καὶ κατέστησαν βασιλέα Παλαμήδην.

* ἴσ. Νυσία.

ὡς Φιλό

ὡς Φιλοκτήτης ὑπὸ ὄφεως πληγεὶς, ἀνῃρέθη· καὶ Ἀλέξανδρος ὑπὸ Μενελάου δόρατι τὸν μηρὸν πληγεὶς, πίπτει. ὅτι τελευτήσαντος Δημητρίου τοῦ Σκηψίου, τὸ βιβλίον Τέλλιδος πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ εὑρέθη· τὰς δὲ κολυμβώσας Ἀλκμᾶνος πρὸς τῇ κεφαλῇ * Τιτωνύχου τοῦ χαλκιδέως φασὶν εὑρεθῆναι· τὰς δ' ὑβριστοδίκας Εὐπόλιδος πρὸς τῇ Ἐφιάλτου. τοὺς δὲ εὐνίδας Κρατίνου, πρὸς τῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως μακεδόνων. τὰ δ' ἔργα καὶ τὰς ἡμέρας Ἡσιόδου, πρὸς τῇ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος κεφαλῇ. ὁ μέν τοι νομοθέτης ἀρκάδων Κερκίδας, συνταφῆναι αὐτῷ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῆς Ἰλιάδος κελεύσειεν. ὁ δὲ Πομπήϊος ὁ Μάγνος, οὐδ' εἰς πόλεμον προῄει [ἢ] πρὶν ἂν τὸ πρῶτον τῆς ἰλιάδος ἀναγνώσῃ ζηλωτὴς ὢν Ἀγαμέμνονος. ὁ δὲ ῥωμαῖος Κικέρων, μήδειαν Εὐριπίδου ἀναγινώσκων, ἐν φορείῳ φερόμενος, ἀποτμηθεὶς τὴν κεφαλήν. ὡς Διόγνητος ὁ κρὴς, ὁ πύκτης νικήσας, οὐ λάβοι τὸν στέφανον ἀλλὰ καὶ ἐλαθείη ὑπὸ ἠλείων· διότι ὁ νικηθεὶς καὶ ἀναιρεθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, Ἡρακλῆς ἐκαλεῖτο ὁ μώνυμος τῷ * ἥρωϊ. τοῦτον τὸν Διόγνητον, ὡς ἥρωα [οἱ] κρῆτες τιμῶσιν. ὅτι τὸ ὁμηρικὸν τιτρώσκειν μέλλοντος,

*al. Τυτωνύχου ἢ Τιτρωνύχου.

Pompeius M.

Ciceronis mors.

*al. ἥρῳ.

Οὐδὲ σέθεν Μενέλαε θεοὶ μάκαρες * λελάθοντο.

*al. λελάθοντο.

τοῦτον τὸν στίχον παρώδησεν ὁ πύθιος Μενέδημε [καὶ θεοῦ] ἀντὶ τοῦ Μενέλαε. * προετάθη δὲ τὸ ζήτημα παρὰ δεῖπνον Αὐγούστου τοῦ βασιλέως, ποῖον στίχον παρώδησεν ὁ χρησμὸς· καὶ τίς ἐστιν ὁ ἐν τῷ χρησμῷ ἱστορούμενος. καὶ ὡς Μενέδημος ἠλεῖος, Βουνέα * υἱὸν ὑπέδειξεν Ἡρακλεῖ περὶ τῆς καθάρσεως τοῦ Αὐγαίου κόπρου, ὥστε ἀποστρέψαι τὸν ποταμόν· ὃν καὶ συμμαχῆσαι Ἡρακλεῖ ἐν τῷ πρὸς Αὐγέαν πολέμῳ φασί· καὶ ἀναιρεθέντα ταφῆναι ἐν Λεπρέῳ παρὰ * λεύκῃ δένδρῳ. ἀγῶνα δὲ θεὶς ἐπ' αὐτῷ Ἡρακλῆς ἐπάλαισε Θησεῖ. ἰσοπαλοῦς δὲ τοῦ ἀγῶνος γενομένου, ἐρρέθη παρὰ τῶν θεατῶν περὶ τοῦ Θησέως, ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς. ὅτι Φαντασία τις μεμφῖτις Νικάρχου θυγάτηρ συνέταξε πρὸ Ὁμήρου τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον, καὶ τὴν περὶ Ὀδυσσείας διήγησιν· καὶ ἀποκεῖσθαί φασι τὰς βίβλους ἐν μέμφιδι. Ὅμηρον δὲ παραγενόμενον, καὶ τὰ ἀντίγραφα λαβόντα παρὰ Φανίτου τοῦ ἱερογραμματέως, συντάξαι ἐκείνοις ἀκολούθως. ὡς Ἄδωνις ἀνδρόγυνος γενόμενος, τὰ μὲν * ἄνδρα πρὸς Ἀφροδίτην ἐπράσσειν ἐλέγετο· τὰ * θήλεα δὲ πρὸς Ἀπόλλωνα. ὡς Ἀλφειῷ τῷ ποταμῷ γέρας δωρούμενος Ἡρακλῆς, νικήσας ἐν ὀλυμπίᾳ, ἀπ' αὐτοῦ ἐκάλεσε τὸ ἄλφα, καὶ προέταξε τῶν στοιχείων. ὅτι φλυαρῶν οὗτος ὁ μυθογράφος Μωσῆς [φησιν] ὁ τῶν ἑβραίων νομοθέτης, Ἄλφα ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ ἀλφοὺς ἔχειν ἐπὶ τοῦ σώματος. Γαλέριος δὲ Κράσσος ὁ χιλίαρχος, ὁ ἐπὶ Τιβερίου καίσαρος χιλίαρχος, Βῆτα ἐκαλεῖτο, ἡδέως σεύτλῳ χρώμενος, ὃ δὴ βητάκιον καλοῦσι ῥωμαῖοι. καὶ Ὀρπυλλὶς δὲ ἡ κυζικηνὴ ἑταίρα, Γάμμα. Ἀντήνωρ δὲ, ὁ τὰς κρητικὰς γράψας ἱστορίας, Δέλτα, διὰ τὸ ἀγαθὸς εἶναι καὶ φιλόπολις. τοὺς γὰρ κρῆτας, τὸ ἀγαθὸν δέλτον καλεῖν φασιν. Ἀπολλώνιος δ' ἐν τοῖς τοῦ Φιλοπάτορος χρόνοις ἐπ' ἀστρονομίᾳ περιβόητος γεγονὼς, Ἔψιλον ἐκαλεῖτο, διότι τὸ σχῆμα τοῦ ε

*al. προετέθη.

*al. Αὐγε.

*al. πεύκῃ

ALTER HERCVLES

*al. ἀνδρεῖα.

*al. θηλυκά.

Moſes.

Addit Philoctetem à ſerpente percuſſum periiſſe: & Paridem à Menelao femur haſta ictum, interemptum. Demetrio [inquit] Sceſpſio mortuo, Tellidis librum ad caput eius repertum ferunt: vt & Alcmanis [a] natantes [fœminas] ad ceruical Titonychi Chalcidenſis: & [b] Eupolidis [c] Hybriſtodicas ad Ephialti caput. Cratiníque [d] Eunidas apud Alexandrum Macedonum regem. Ita Heſiodi opera & dies Seleucus Nicatoris filius ad caput ſemper admouit. Quin & Arcadum legiſlator Cercidas tumulo ſuo primum & ſecundum Iliados librum inferri iuſſit. Pompeius quoque Magnus non prius in expeditiones tendebat, quam primum Iliados librũ perlegiſſet, quòd æmulus eſſet, imitatórque Agamemnonis. Cicero item Romanus Euripidis Medeam euoluens, in lectica, qua geſtabatur, capite truncatus eſt. Diognetus Cretenſis [ait] pugilatu victor, coronam non ſolùm non accepit, ſed etiam ab Eleenſibus pulſus fuit, propterea quòd victus, cæſúſque ab illo, communi cum heroë nomine Hercules appellatus eſt. Hunc autem Diognetum vt Heroa Cretenſes colunt. Homericum illum verſum de iamiam vulnerando, [Menelao:]

PTOLEM. Hephæſtion.

a τὰς κολυμβώσας: quarum etiam Suidas meminit voce Alcman.

b Eius vitam collegit Lil. Gyraldus Dial. 6. vt & Cratini.

c Ὑβριστοδίκαι, οἱ μηβουλόμενοι τὰς δίκας εἰσαγαγεῖν, apud Pollu. & Heſych. vide Sigon. de Magiſt. Athen.

d Εὐνεῖδαι, γένος τι Ἀθήνῃσι κιθαριστῶν. Vide Heſych. ac Suid. & citãtur ab Athen.

[e] Οὐδὲ σέθεν Μενέλαε θεοὶ μάκαρες λελάθοντο.

Nec Menelade tui ducere oblivia Diui.

e Iliad. Δ v. 127.

hunc [inquam] verſum per parodiam Pythius, mutato Menelai nomine in Menedemi, vſurpauit. Poſita autem fuit quæſtio in cœna Auguſti Imperator. qualem verſum oraculum per parodiam enuntiaſſet, & quis oraculo referretur. Menedemum Eleenſem Buneæ filium ferunt Herculi oſtendiſſe expurgandi ſtabuli Augæi rationem, atque adeo flumen auertiſſe. Eundem, vna cum Hercule bello Augæam oppugnaſſe, interfectum humo eſſe conditum in Lepreo, propter piceam arborem. Inſtituto autem eius cauſſa certamine, Herculem ibi cum Theſeo certaſſe, cúmque viribus pares eſſent, iactatum à ſpectatoribus de Theſeo: [f] *Alter hic Hercules.* Phantaſiam aiunt quandam Memphitida, Nicarchi filiam ante [g] Homerum Iliacum bellum & narrationem de Vlyſſe compoſuiſſe, depoſitúmque opus Memphide. Homerum ergò profectum eò, à Phanite ſacro ſcriba commodato illud accepiſſe, eiúſque eſſe ordinem inſecutum. Adonis [narrant] Androgynus cum eſſet, vt vir cum Venere, vt mulier cum Apolline congreſſus eſt.

f Vide prouerb. & Plut. Theſeum init.

g Supr. in excerpt. ex lib. 4. ſimilem narrat. retulit.

Alpheo item flumini remuneraturus in Olympicis victor Hercules, Alpha ab eo litteram nominauit, primámque omnium collocauit. [h] Nugatur etiam fabularum hic ſcriptor, dum ait, [i] Moyſem Hebræorum legiſlatorem *Alpha* idcirco fuiſſe appellatum, quòd ἀλφοῖς [hoc eſt vitiligine] corpus infectum haberet. Galerius Craſſus, imperante Tiberio Cæſare tribunus militum, *Beta* eſt appellatus, quod illa libentius herba vteretur, quæ à Romanis Beta nominatur. Orpyllis verò, Cyzicenum ſcortum *Gamma* dicebatur. Antenor, is qui Cretenſium hiſtoriam conſcripſit, *Delta* cognominatus eſt, quòd bonus eſſet, & ciuitatis amans. Cretenſibus enim *bonum* δέλτον ſignificare affirmant. Sic Apollonius, Philopatoris temporibus Aſtronomia clarus, Ε ψιλὸν dictus eſt à figura litteræ Ε,

h Vt cæteri quoque gentiles hiſtorici.

i Lege quæ ad Philon. περὶ τῶν μετονομαζομένων notatá extant.

PTOLEM. Hephæſtion.

quæ circumagitur cum Luna, in quam ille multum ſtudij contulerat. Satyrus item Ariſtarchi familiaris Ζῆτα eſt nuncupatus, ab inueſtigandi rerum cauſſas ſtudio. Narrant & Æſopum ab Idmone hero ſuo Θῆτα appellatum, quod ſeruili eſſet indole ac verſipellis. Nam Θῆτες ſeruos ſignificat. Cupſeli adhæc mater, quod pedibus valga eſſet, Λάμβδα vocata Apollini Pythio. Pythagoram inſuper eum, qui numeros omnes deſcripſit, refert Democydes à tertia cognominatum eſſe littera. Et hæc quidem quintus continet liber.

Sextus poſtea liber capita hæc complectitur. Occiſum à Pentheſilea Achillem, Thetidis matris precibus in vitam reuocatum, & Pentheſilea interempta, rurſum ad Orcum rediiſſe. Lycophronem in Alexandra poëmate dicentem:

Ποία δ' ἀηδὼν στεῖρα κενταυροκτόνος.

Qualis Lucinia ſterilis Centauricida.

[a] Sirenas ibi *centauricidas* ſignificaſſe. Helenum Priami filium, dilectum ab Apolline, munerique accepiſſe arcum eburneum, quo Achillem ſecundùm manum feriret, Priamum cum Andromacha, ſuiſque liberis ſupplicem acceſſiſſe ad Achillem pro Hectoris oſſibus. [b] Thetin ſex numero liberos è Peleo ſuſceptos latenti igne ſuſtuliſſe, tandémque Achillem eſſe aggreſſam. Peleum ergo re cognita, vi hunc eripuiſſe, talo tantùm dexteri pedis aduſto, & apud Chironem collocaſſe, qui effoſſo Damyſi gigantis corpore, in Palene ſito (hic gigantum omnium velociſſimus fuerat) ſublatóque eius talo, Achillis aptauit pedi, & medicamentis firmauit. Hunc poſtea talum excidiſſe refert, inſequente ipſum Apolline, & collapſum ſic eſſe interemptum. Ferunt autem & ab Homero [c] ποδάρκην appellari, quod Arces alas infanti nato Thetis addiderit: vt ſit ποδάρκης, quaſi in pedibus Arces alas tenens. Arce hæc, aiunt, Thaumantis erat filia, & Iridis ſoror, quæ vtræque alas habuerunt. Bello verò Deorum cum Titanibus, deſciſcens à Diis Arce ad Titanas transfugit: quare profligato iam bello, partáque victoria, Iuppiter ei in Tartarum detruſæ alas ademit. Ad Pelei deinde & Thetidis nuptias accedens, muneri alas iſtas Thetidi obtulit, ſicut Peleo in nuptiis donaſſe aiunt Vulcanum enſem: Venerem ſcyphum aureum, qui inſculptum habebat Cupidinem: Neptunum equos duos, Xanthum & Balium, Iunonem pallium, Mineruam tibias, Nerea denique *ſalem*, quem vocant *diuinum* in arcula, qui ſal incredibilem habeat virtutem ad iuuandam edacitatem, edendíque appetitum, & ciborum concoctionem. Atque hinc locum illum clarum euadere:

[d] *Πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο.*

Sale aſperſit ſacro.

Agit tum de Achille terra genito, & quot poſt Iliaca tempora fama clari Achilles fuerint. Hic terræ filius Iunonem, Iouis congreſſum fugientem, antro ſuo recepit, perſuaſitque ad Iouem redire: & hæc prima fuit, vt ferūt, Iouis & Iunonis coitio. Quamobrem Iuppiter quoque Achilli pollicitus eſt, facturum ſe, vt quotquot

a Item indicatum ſuperiore pag.

b Vide quæ hic referuntur aliter pleraque narrata apud Apollod. lib. 3. Bibliothec.

c ὡς ἐξάρκεντα τοῖς ποσὶ, καὶ ἐπιπολὺ θεῖν δυνάμενον, notauit Euſtath.

d Iliad. I. v. 214.

συμπεριφέρεται τῇ τῆς Σελήνης, περὶ ἣν ἐκεῖνος μάλιστα ἠκρίβωτο. Σάτυρος δ', ὁ Ἀριστάρχου γνώριμος, Ζ ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ ζητητικὸν αὐτοῦ. καὶ Αἴσωπον δέ φασιν, ὡς ὑπὸ Ἴδμονος τοῦ δεσπότου Θῆτα ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ δουλικός [τις] εἶναι καὶ πολύτροπος· θῆτες γὰρ οἱ δοῦλοι. ἡ * Κυψέλου δὲ μήτηρ, χωλὴ οὖσα, Λάμβδα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ πυθίου. Δημοκύδης δὲ Πυθαγόραν, φησὶ, καταγράψαντα πάντας τοὺς ἀριθμοὺς, τῷ τρίτῳ στοιχείῳ κληθῆναι. τοσαῦτα καὶ τὸ πέμπτον βιβλίον.

Τὸ δὲ ἕκτον βιβλίον κεφάλαια περιέχει τάδε, ὡς Ἀχιλλεὺς ὑπὸ Πενθεσιλείας ἀναιρεθεὶς, δεηθείσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς Θέτιδος, ἀναβιοῖ· καὶ ἀνελὼν Πενθεσίλειαν, εἰς ἅδου πάλιν ὑποστρέφει. ὡς ἐν τῇ Ἀλεξάνδρᾳ Λυκόφρων * εἶπε ποία δ' ἀηδὼν στεῖρα κενταυροκτόνος, τὰς σειρῆνας κενταυροκτόνους εἶπεν. ὡς Ἕλενος ὁ Πριάμου, ἐρώμενος Ἀπόλλωνος γένοιτο. καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ δῶρον, τόξον ἐλεφάντινον, ᾧ Ἀχιλλέα τοξεῦσε κατὰ τῆς χειρός. ὅτι μετ' Ἀνδρομάχης καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Πρίαμος ὑπὲρ τῶν Ἕκτορος ὀστῶν ἱκέτης ἀφίκετο πρὸς Ἀχιλλέα. ὡς Θέτις τοὺς ἐκ Πηλέως αὐτῇ γινομένους παῖδας πυρὶ λαθραίῳ κατηνάλου, ἓξ γεγονότας. ὡς δὲ καὶ Ἀχιλλέα ἐπεχείρησε· γνοὺς Πηλεὺς, ἐξείλετο τὸν ἀστράγαλον μόνον τοῦ δεξιοῦ ποδὸς κεκαυμένον, καὶ Χείρωνι παρατίθησιν. ὁ δὲ ἀνορύξας τὸ Δαμύσου τοῦ γίγαντος σῶμα, ἐν Παλλήνῃ κείμενον (ταχύτατος δ' ἦν ὁ Δάμυσος πάντων γιγάντων) καὶ ἀνελόμενος αὐτοῦ τὸν ἀστράγαλον, ἐναρμόζει τῷ Ἀχιλλέως ποδὶ, καὶ φαρμάκοις αὐτὸν στοματοποιεῖ. τοῦτον δὲ τὸν ἀστράγαλον ἀποπεσεῖν, διωκομένου αὐτοῦ ὑπὸ Ἀπόλλωνος, καὶ οὕτως αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, καταπεσόντα. φασὶ δὲ ποδάρκην αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λέγεσθαι, ὅτι φασὶ τῆς Ἄρκης τὰ πτερὰ τὴν Θέτιν παραθεῖναι τῷ παιδὶ γεννηθέντι. καὶ εἶναι τὸ ποδάρκης * ἀντὶ τοῦ ὁ ἐν τοῖς ποσὶ τὰ τῆς Ἄρκης πτερὰ ἔχων. ἡ δὲ Ἄρκη, Θαύμαντος ἦν θυγάτηρ· ἧς ἡ ἀδελφὴ, Ἶρις· πτερὰ δ' εἶχεν ἑκατέρα. ἐν δὲ τῷ πρὸς Τιτᾶνας τῶν θεῶν πολέμῳ, ἀποπτᾶσα τῶν θεῶν ἡ Ἄρκη πρὸς τοὺς Τιτᾶνας ἦλθε. μετὰ δὲ τὴν νίκην ὁ Ζεὺς τὰ μὲν πτερὰ αὐτῆς ἀφείλετο, αὐτὴν ταρταρώσας· παραγενόμενος δὲ καὶ ἐπὶ τῷ Πηλέως καὶ Θέτιδος γάμῳ, δῶρον τὰ πτερὰ τῇ Θέτιδι προσάγει. ὡς Πηλεῖ ἐπὶ τῷ γάμῳ φασὶ δωρήσασθαι Ἥφαιστον μὲν μάχαιραν· Ἀφροδίτην δὲ, φιάλην ἐγγεγλυμμένην ἔρωτα χρυσῆν. Ποσειδῶνα δὲ, ἵππους, Ξάνθον καὶ Βαλίον· Ἥραν δὲ χλαμύδα, καὶ Ἀθηνᾶν αὐλοὺς, Νηρέα δὲ τοὺς θείους ἅλας κολουμένους ἐν κοίτιδι. τούτοις δὲ δύναμιν ἔχειν ἀμήχανον πρὸς πολυφαγίαν καὶ ὄρεξιν καὶ πέψιν, ἐξ οὗ λύεταί σοι καὶ τὸ πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο. περὶ Ἀχιλλέως τοῦ γηγενοῦς· καὶ ὅσοι [ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν] ἐγένοντο Ἀχιλλεῖς περιώνυμοι. καὶ οὗτος ὁ γηγενὴς φεύγουσαν τὴν Ἥραν ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς μίξεως, ὑπεδέξατο ἐν τῷ αὐτοῦ ἄντρῳ· καὶ ἀνέπεισε συνελθεῖν τῷ Διΐ· καὶ πρώτην μίξιν Ἥρας, καὶ Διὸς ταύτην γενέσθαι φασίν. ὁ δὲ Ζεὺς ἐπηγγείλατο Ἀχιλλεῖ, πάντας τοὺς τῷ ὀνόματι

* al. Κυψέλλου.

* ἴσ. εἰπών

νόματι αὐτοῦ κληθῆναι προθύμους, περιωνύμους ποιῆσαι. διὰ τοῦτο καὶ Ἀχιλλεὺς περιώνυμος, ὁ τῆς Θέτιδος. καὶ ὁ Χείρωνος δὲ διδάσκαλος, Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Πηλέως ἐκλήθη ὑπὸ Χείρωνος. καὶ ὁ τὸν ὀστρακισμὸν ἐπινοήσας Ἀθήνησιν, Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο, υἱὸς Λύσωνος. καὶ Διὸς καὶ Λαμίας Ἀχιλλέα γενέσθαι φασὶ τὸ κάλλος ἀμήχανον· ὃν καὶ ἐρίσαντα περὶ κάλλους, νικῆσαι, τοῦ Πανὸς κρίναντος. καὶ διὰ τοῦτο Ἀφροδίτην * μισήσασαν, ἐμβαλεῖν Πανὶ τὸν Ἠχοῦς ἔρωτα· καὶ μὴν καὶ κατειργάσατο καὶ εἰς τὴν ἰδέαν αὐτόν, ὅπως ἐκ τῆς μορφῆς αἰσχρὸς καὶ ἀνέραστος φαίνοιτο. καὶ Γαλάτου τινὸς υἱός, Ἀχιλλεὺς ἐκλήθη, ὃν ἐκ γενετῆς πολιὸν γενέσθαι φησί. καὶ ἕτεροι Ἀχιλλεῖς ἐπιφανεῖς γεγόνασι νδʹ, ὧν οἱ δύο, κύνες ἦσαν, καὶ θαυμάσιοι τὰ κυνῶν ἔργα. ὅτι Πρίαμος, Διὸς ἐρώμενος γένοιτο, καὶ λάβοι παρ' αὐτοῦ τὴν χρυσῆν ἄμπελον, ἣν δῶρον Εὐρυπύλῳ τῷ Τηλέφου, ὑπὲρ συμμαχίας δίδωσιν. ὡς Αἴσωπος ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Δελφῶν, ἀνεβίωσε. καὶ * συνεμάχει τοῖς Ἕλλησι, περὶ θερμοπύλης. ὡς Φιλοκτήτην ἐν Λήμνῳ * Πήλιος ἰάτρευσεν υἱὸς Ἡφαίστου, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ τὴν τοξικήν. ὡς Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ υἱὸς Μῆλος γένοιτο καλὸς τὴν ὥραν, περὶ οὗ ἐρίσαι φασὶν Ἥραν τε καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην, τίνος γένοιτο ἱερεύς· Ἀλέξανδρον δὲ κρῖναι νικᾶν Ἀφροδίτην. ἐκ ταύτης γοῦν τῆς ἱστορίας ὁ περὶ τοῦ μήλου λόγος διεδόθη. ὑπερμένης ἐν τῷ περὶ Χίου, Ὁμήρου φησὶ γενέσθαι θεράποντα Σκινδαψὸν ὀνόματι· καὶ τοῦτον ζημιωθῆναι ὑπὸ Χίων χιλίας δραχμάς, διὰ τὸ μὴ καῦσαι τελευτήσαντα τὸν δεσπότην. ὁ δὲ τὸ ὄργανον εὑρὼν τὸ οὕτω καλούμενον σκινδαψόν, Ἐρετριεὺς ἦν, Ποικίλης τῆς αὐλητρίδος υἱός. ταῦτα καὶ τὸ ἕκτον βιβλίον.

* al. νεμεσῆσαι & ἐμίσησαν.

* al. συνεμάχησε.

* al. Πύλιος.

Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ περιέχεται, ὡς Θεόδωρος ὁ Σαμόθραξ τὸν Δία φησὶ γεννηθέντα, ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἀκατάπαυστον γελάσαι, καὶ διὰ τοῦτο τέλειος ἐνομίσθη ὁ ἕβδομος ἀριθμός. ὡς Ἀχιλλεὺς διὰ μὲν τὸ ἐκ πυρὸς αὐτὸν σωθῆναι καιόμενον ὑπὸ τῆς μητρός, Πυρίσοος ἐκαλεῖτο. διότι δὲ ἓν τῶν αὐτοῦ χειλέων κατακαυθείη, Ἀχιλλεὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὠνομάσθη. ὅτι Τηλέμαχον Ὀδυσσέως υἱὸν μαθοῦσαι εἶναι, ἀνεῖλον αἱ Σειρῆνες. ὡς Ὀδυσσεὺς ἐν Τυρρηνίᾳ ἠγωνίσατο αὐλητικήν, καὶ ἐνίκησεν. ηὔλησε δὲ Δημοδόκου ποίημα, Ἰλίου ἅλωσιν. ὡς Στίχιος ὁ Αἰτωλός, ἐρώμενος ὢν Ἡρακλέους, εὑρέθη ἀνασχισθείς, τετριχωμένην ἔχων τὴν καρδίαν· ἀνῃρέθη δ' ὑπ' αὐτοῦ Ἡρακλέους, ὅτε μανεὶς καὶ τοὺς ἰδίους ἀνεῖλε παῖδας. καὶ ἐπὶ τούτῳ μόνῳ φασὶ θρηνῆσαι τὸν Ἥρω. καὶ ὡς Ἑρμῆς Πολυδεύκους ἑνὸς τῶν * Διοσκουρείδων γεγονὼς ἐραστής, ἐδωρήσατο αὐτῷ δῶρα τὸν Θεσσαλὸν ἵππον. ὅτι Ἀπόλλωνος ἐπιτελοῦντος ἐπιτάφιον Πύθωνι, * παλαίοι Ἑρμῆς καὶ Ἀφροδίτη: καὶ κρατήσασα, ἆθλον ἔλαβε κιθάραν. ἣν καὶ ἐδωρήσατο Ἀλεξάνδρῳ· περὶ ἧς καὶ Ὅμηρος, οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις. καὶ τὰ ἑξῆς.

* al. Διοσκουριδῶν.

* al. παλαίει.

PTOLEM. Hephæſtion.

eius nomen ſortirentur, clari exſtiterent. Propterea & Achilles ille Thetidis filius, illuſtris exſtitit. Chironis quoque præceptor Achilles nominatus: vnde Pelei filius per Chironem ſic appellatus. Adhæc; qui primus [a] oſtraciſmum Athenis excogitauit, Achilles dictus, filius Lyſonis. Ioui quoque & Lamiæ Achilles quidam natus, aiunt, præſtantiſſima planè forma, vt etiam de pulchritudine contendens, Pane Deo iudice, vicerit. Ea ergo de cauſa Venerem indignatam, Pani Echûs amorem immiſiſſe: & certè ſic deformaſſe, vt ipſa dumtaxat ſpecie turpis & amabilis nemini videretur. Inſuper & Galati cuiuſdam filius Achilles vocatus, quem ab ipſa natiuitate canum fuiſſe refert. Fuere & alij fama illuſtres quinquaginta quatuor Achilles: quorum duo canum inſtar impudentes, nefandis quoque operibus admirandi. Priamus, inquit, Iouis amaſius factus, auream ab eo accepit vitem, quam ille poſt Eurypylo Telephi F. quòd bello auxilium portaſſet, muneri dedit. Æſopus quoque Delphis interfectus vitam recepit, & ad Thermopylas vnà cum Græcis militauit. Philoctetem in Lemno inſula Pylius Vulcani F. medendo ſanauit, iaculandi artem viciſſim ab eo edoctus. Scamandro flumini natum aiunt filium Melum, inſigni corporis forma, eiuſque cauſa contendiſſe aiunt Iunonem, Palladem, & Venerem, cuius potiſſimum ſacerdos eſſet; Paridem ergo iudicando ſecundum venerem ſententiam dixiſſe, atque [b] ex ea hiſtoria fabulam eſſe de malo ortam. Hypermenes adhæc in ſua de Chio narratione, Homeri famulum fuiſſe refert *Scindapſum* nomine, huncq; mille dragmis à Chiis multatum, quòd herum mortuum non exuſſiſſet. At qui σκινδαψὸν ab eo nominatum [c] inſtrumentum lyricum reperit, Eretrius fuit, & Pœciles tibicinæ filius. Hæc fere libri ſexti ſumma eſt.

[a] *Quem explicat Diod. Siculi lib. 11. & Suid. ſæpius Plut.*

[b] *Præter vulgarem ſententiam Hygini Fab. XCII. & aliorum.*

[c] *Athen. deſcribit lib. 4. & Euſtath.*

SEPTIMO denique libro de his agit: Theodorus Samothrax narrat Iouem natum, [d] ſeptem continuos dies riſiſſe, indéque ſeptenarium numerum pro perfecto æſtimatum.

Achillem, quòd ex igne ſeruatus ſit, cùm illum mater adureret, Pyriſſoum [quaſi *ab igne ſeruatum*] prius eſſe dictum. At quia labrum ipſius alterum aduſtum erat, propterea eum pater Achillem appellauit. Sirenes Telemachum, cùm eum Vlyſſis filium eſſe didiciſſent, interfecerunt. Vlyſſes in Tyrrhenia tibia certauit, ac vicit. Cecinit autem [e] Demodoci poëma de Troiæ excidio. Inuentus eſt Stichius Ætolus, Herculis amaſius, cùm ſecaretur, [f] hirſutum cor habere. Interfectus verò eſt ab ipſo Hercule, dum furore correptus hic; ſuos quoque liberos occidit: addúntque propter ſolum hunc heroëm illum luxiſſe. Mercurius Pollucis, vnius gemellorum, amore captus, Theſſalico eum equo muneris loco donauit. Cùm Apollo funebres ederet ludos Pythoni, certauit ibi Mercurius ac Venus, & victrix illa, præmij loco citharam accepit, quã poſt donauit Paridem, cuius & Homerus ſic meminit,

[g] Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις.

Non tibi profuerit cithara; & quæ [h] ſequuntur.

[d] *Vnum Zoroaſtrem eodem quo genitus eſſet die, riſiſſe pro valde inſolito adfert Plin. lib. 7. cap. 16.*

[e] *Vide Suidam in ἀοιδός.*

[f] *Idem de Ariſtomene Meſſenio Pli. lib. 11. c. 37. & Valer. Max. lib. 1. c. vlt. aliiquede Hermogene Rhet. Leonida, Lyſandro, cane Alexandri. Vide Rhodiginum lib. 4. cap. 16.*

[g] *Iliad. Γ vs 54.*

[h] *τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης.*

PTOLEM. Hephæſtion.

[a] De qua Strabo lib. X. & Gyrald. Dial. IX. poët.
[b] Iliad. Δ. v. 491.

Apud Bacchylidem quid ſit, quod tanquam à Sileno dictum refert, & cui hoc carmen pronuntiatum. [a] Leucas petra, inquit, à Leuco Vlyſſis ſocio nomen ſumpſit, qui genere Zacynthius, interfectus eſt (vt refert [b] Homerus) ab Antipho. Hunc quoque dedicaſſe ferunt templum Apollini Leucatæ. Eos igitur, qui hoc ſaliant ſaxo amore liberari: atque hanc eſſe cauſſam. Poſt interfectum Adonidem, obambulaſſe narrant, atque eum inueſtigaſſe Venerem, repertúmque Argi, Cypri ciuitate, in Apollinis Erithij fano, corpus ſecum auexiſſe, ſermone etiam cùm Apolline de Adonidis amore collato. Hunc ergo eam in Leucada petram adduxiſſe, & præcipitem inde dare ſeſe iuſſiſſe: & vero ſaxo ſalientem, amoris æſtu liberatam. Interrogante porrò Dea cauſſam, reſpondiſſe ferunt Apollinem, quod vates cùm eſſet, ſciuerit Iouem quoque ſemper Iunonis amore captum, ad ſaxum hoc acceſſiſſe, atque ei inſidendo amoris impotentiam ſedaſſe, complureſque alios vtriuſque ſexus mortales amore ardentes, eodem liberatos, ex hoc ſaxo deſilientes. Sic Artemiſiam illam Lygdamidis filiam, quæ Perſæ militauit, amore captam Dardani Abydeni, dormientis oculos, cùm is eam contempſiſſet, eruiſſe: Amore verò illius Deorum ira creſcente, ex oraculo ad Leucadem profectam ſeipſam præcipitaſſe, & interfectam ibidem eſſe ſepultam. Hippomedonta quoque Epidamnium, adoleſcentis cuiuſdam oræ illius amore poſſeſſum: cúmque repulſam pateretur, quod alteri ille ſe applicaret, eundem occidiſſe. Verum ad Leucadem profectum, ſeſe ex alto præcipitantem periiſſe. Nicoſtratum item comicum Tettigidæam Myrrhinæam amantem, indéque ſe deiicientem, amore ſolutum ferunt. Macetà autem Buthrotium aiunt *Leucopetram* cognominatum eſſe, quod quater inde ſe demittens, amoris ſit impotentia liberatus. Magnam quoque hominum copiam ita liberatam prædicant. Sic enim Bulagoram Pharagoritem, Diodorum Auleten perditè amantem, indéque ſe præcipitantem, in ſenecta periiſſe. Periiſſe quoque Rhodopen Amiſſenam, dum ſe inde præcipitat, geminorum duorum, qui Antiochi regis corporis cuſtodes erant, amore captam, quibus nomina erant Cyri & Antiphontis. Charinus quoque Iamborum ſcriptor, Eunuchum quemdam Erota, Eupatoris pincernam, perditè amauit, fabulæque de petra illa fidem habens, præcipitauit & ille. At cùm ex lapſu crure fracto, doloris iam vi exſpiraret, hos verſus Iambicos effudit:

Fallax peri, peri mala, ô Leucas petra:
Charinon, heu, heu, me poëtam Iambicum
Spei adußiſti inanibus quæ fabulis.
In tantum Erota, ô! Eupator ſi diligat.

Nereus inſuper Catanæus Palladis Atticæ amore poſſeſſus, ſaxo accedens ſe præcipitauit, & liberatus eſt moleſtia. Igitur illapſus in piſcatoris rete ſubiectum, quo vnà cum auri plena ciſtula extractus eſt, piſcatori etiam de auri capſula litem intendit. Verùm Apollo ſecundùm quietem viſus, à litigando minis deterruit. Oportere enim ob ſolutum amorem gratum eſſe, non autem alienum aurum appetere.

τί ἐστι τὸ παρὰ Βακχυλίδῃ ὡς ἀπὸ Σειληνοῦ εἰρημένον, καὶ πρὸς τίνα εἶπε τὸ ἔπος. ὡς ἡ λευκὰς πέτρα ἀπὸ Λευκοῦ τοῦ Ὀδυσσέως ἑταίρου τὴν κλῆσιν ἔλαβεν· ὃς Ζακύνθιος μὲν γένος ἦν, ἀνῃρέθη δ᾽ (ὥς φησιν ὁ ποιητὴς) ὑπ᾽ Ἀντίφου. τοῦτον ἱδρύσασθαί φασι καὶ ἱερὸν λευκάτου Ἀπόλλωνος. τοὺς μὲν οὖν καθαλλομένους ἀπὸ τῆς πέτρας, παύεσθαί φασι τοῦ ἔρωτος· καὶ ἡ αἰτία· μετὰ τὸν Ἀδώνιδος φησὶ θάνατον περιερχομένη, καὶ ζητοῦσα ἡ Ἀφροδίτη, εὗρεν αὐτὸν ἐν Ἄργει πόλει τῆς κύπρου, ἐν τῷ ἐριθίου Ἀπόλλωνος ἱερῷ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἀνακοινωσαμένη Ἀπόλλωνι καὶ τὸν περὶ Ἀδώνιδος ἔρωτα. ὁ δ᾽ Ἀπόλλων ἀγαγὼν αὐτὴν ἐπὶ τὴν λευκάδα πέτραν, προσέταξε ῥίψαι κατὰ τῆς πέτρας. ἡ δὲ ἑαυτὴν ῥίψασα, ἐπαύσατο τοῦ ἔρωτος. ζητούσης δὲ τὴν αἰτίαν: εἰπεῖν λέγεται τὸν Ἀπόλλωνα, ὡς μάντις ὢν ἐγνώκει, διότι ὁ Ζεὺς ἀεὶ ἐρῶν Ἥρας, ἐρχόμενος ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ἐκαθίζετο, καὶ ἀνεπαύετο τοῦ ἔρωτος. καὶ πολλοὶ δὲ ἄλλοι καὶ πολλαὶ ἔρωτι κάμνουσαι ἀπηλλάγησαν τοῦ ἔρωτος, ἐπεὶ τῆς πέτρας καθήλαντο. Ὡς καὶ Ἀρτεμισία ἡ Λυγδάμιδος ἡ τῷ Πέρσῃ συστρατεύσασα, ἐρασθεῖσα Δαρδάνου ἀβυδηνοῦ καὶ ὑπερορωμένη, ἐκκόψειε τοὺς ὀφθαλμοὺς κοιμωμένου· τῆς δ᾽ ἐπιθυμίας κατὰ θεῶν μῆνιν ἐπιταθείσης, πορευθεῖσα κατὰ χρησμὸν εἰς Λευκάδα, ἔρριψεν ἑαυτὴν κατὰ τῆς πέτρας· καὶ ἀναιρεθεῖσα, ἐτάφη· καὶ Ἱππομέδοντά φασιν ἐπιδάμνιον παιδὸς ἐγχωρίου ἐρασθέντα, καὶ μὴ τυγχάνοντα· ὅτι πρὸς ἕτερον κλίνειεν, ἀνελεῖν· εἰς δὲ τὴν Λευκάδα παραγενόμενον, καὶ ῥίψαντα ἑαυτὸν ἀποθανεῖν. καὶ Νικόστρατον δὲ τὸν κωμικὸν Τεττιγιδαίας τῆς μυρριναίας ἐρασθέντα, ῥίψαι ἑαυτὸν, καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ ἔρωτος. Μάκητα δέ φασι τὸν Βουθρώτιον λευκοπέτραν ἐπικληθῆναι, διότι τετράκις αὑτὸν καταβαλὼν, τῶν ἐρωτικῶν κακώσεων ἀπαλλάττοιτο. καὶ πλῆθος ἄλλο οὕτως ἀπαλλαγῆναι λέγεται. καὶ Βουλαγόραν δὲ τὸν * Φαραγορείτην, ἐρασθέντα Διοδώρου τοῦ αὐλητοῦ, καταβαλόντα αὑτὸν, ἀναιρεθῆναι γηραιὸν ἤδη ὄντα. ἀναιρεθῆναι καὶ * Ῥόπιν ἀμισηνὴν, καταβαλοῦσαν ἑαυτὴν, διδύμων παίδων σωματοφυλάκων Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως ἐρασθεῖσαν, οἷς ὀνόματα Ἀντιφῶν καὶ Κῦρος. Χαρῖνος δὲ ἰαμβογράφος ἠράσθη Ἔρωτος * ἡμιάρρενος τοῦ Εὐπάτορος οἰνοχόου: καὶ πιστεύσας τῷ περὶ τῆς πέτρας λόγῳ, κατέβαλεν ἑαυτόν. ἐπεὶ δὲ καταβαλὼν, τὸ σκέλος κατεάγη, καὶ ὑπὸ ὀδύνης ἐτελεύτα: ἀπέρριψε τάδε τὰ ἰάμβεια.

* al. Φαραρίτην & Φαργρίτην.
* al. Ῥοδ.
* al. εὐνού.

Ἔρροις πλανῆτι καὶ κακὴ πέτρη λευκάς,
Χαρῖνον, αἶ αἶ, τὴν ἰαμβικὴν μοῦσαν,
κατῃθάλωσας ἐλπίδος κενοῖς μύθοις,
τοιαῦτ᾽ Ἔρωτος Εὐπάτωρ ἐρασθείη.

Νηρεὺς δὲ Καταναῖος ἠράσθη τῆς ἀττικῆς Ἀθηναίας, καὶ ἐλθὼν κατέβαλεν ἑαυτὸν ὑπὸ τῆς πέτρας, καὶ ἀπελύθη τοῦ ἐνοχλοῦντος· πεσὼν δ᾽ οὖν εἰς δίκτυον ἐνέπεσεν ἁλιέως, ἐν ᾧ ἀνειλκύσθη σὺν κιβωτῷ χρυσίου. ἐπεδικάζετο δὲ πρὸς τὸν ἁλιέα περὶ τοῦ χρυσίου. ἀλλ᾽ ὁ Ἀπόλλων νυκτερινῇ ὄψει ἀπέστησεν αὐτὸν τοῦ ἐπιδικάζεσθαι, δέον εὐχαριστεῖν ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἀπειλησάμενος, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀλλότριον περιεργάζεσθαι χρυσίον.

Πᾶνα

Πᾶνα δέ φησιν ἰχθὺν εἶναι θαλάσσιον κητώδη, ὅμοιον τῷ Πανὶ κατὰ τὴν ὄψιν· ἐν τούτῳ λίθον εὑρίσκεσθαι τὸν ἀστερίτην, ὃν εἰς ἥλιον τεθέντα, ἀνάπτεσθαι. ποιεῖν δὲ καὶ πρὸς φίλτρον. τοῦτον δὴ τὸν λίθον εἶχεν Ἑλένη, γλυφὴν ἔχοντα, αὐτὸν τὸν ἰχθὺν τὸν Πᾶνα, καὶ ταύτῃ ἐκέχρητο τῇ σφραγῖδι. ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ ἑβδόμου τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας τὰ κεφάλαια.

Pana piſcem ait eſſe marinum, Balenæ magnitudine, forma Pani non abſimilem. In hoc piſce lapidem reperiri aſteriten, quem Soli oppoſitum incendi ferant: valere etiam ad philtrum: adeoque hunc Helenam lapidem habuiſſe, inſculpta Panis piſcis imagine, quo & in obſignando ſit vſa. Hæc ſunt ergo capita libri ſeptimi nouæ Ptolemæi Hephæſtionis ad variam eruditionem hiſtoriæ.

BASILIVS.

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ τὰ ἀσκητικά.

ρϟα΄. *Baſilij M. aſcetica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Βασιλείου, ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, τὰ λεγόμενα ἀσκητικὰ, ἐν δυσὶ λόγοις. χρήσιμον μὲν τὸ βιβλίον, εἴπερ τι ἄλλο, ἑκάστῳ τῶν εὐσεβεῖν αἱρουμένων, καὶ τυχεῖν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. μάλιστα δὲ τοῖς ἐν κοινοβίῳ τὸν ἀσκητικὸν διαθλοῦσιν ἀγῶνα. ἔχει δὲ καὶ ἀπορημάτων πολλῶν γραφικῶν, ὅσα συνεπικοσμεῖ τὸ ἦθος, ἐν συνόψει λύσεις τε καὶ σαφηνισμόν. ἐν μὲν οὖν τοῖς λόγοις τὸ συνῆθες αὐτοῦ ἦθος διαπρέπει, καὶ τῆς σαφηνείας τὸ καθαρὸν· πλὴν ἐπ' ἐνίοις τῶν ζητημάτων ἐστί πως αὐτῷ παρεσπαρμένον καὶ τὸ ἐμφατικόν· οὐ τῆς λέξεως εἰς γλῶτταν νεανιευούσης, οὐδὲ τῆς συνθήκης περιβολαῖς ἐπηλυγαζομένης, οὐ μὲν οὐδ' ἄλλῃ τινὶ ξενιζούσῃ, καὶ ἀνακεχωρηκυίᾳ ἢ τοῦ ἰδίου τρόπου, ἢ τοῦ πολιτικοῦ λόγου, περιεργίᾳ καὶ δεινότητι· ἀλλὰ ταῦτα φυλάττων, ὡς ἔθος, τὸ ἐμφατικὸν ὥσπερ ἐναπορρίπτει, μηδεμίαν ἐναφιεὶς ἐπιτηδεύματος ἔννοιαν. πλὴν ὅσα γε τῇ συντομίᾳ προβάλλει αὐτὸ, τὸ μέν τι εὐκρινὲς, ἅτε δὴ κεφαλαιώδη προβεβλημένος τὸν λόγον, καιρὸν οὐκ ὀρθὸν εὑρίσκειν, οὐδ' ἐχρήσατο τὰ πολλά. διήκει δ' αὐτοῦ καὶ τὸ δριμὺ μετὰ τοῦ πιθανοῦ πολλαχοῦ τῶν ζητημάτων ταῖς λύσεσι. πανταχοῦ δὲ τὸ ψυχωφελὲς καὶ σωτήριον. οὐ μέν τοι τῇ συντομίᾳ μόνῃ παραθραύεται τὸ σαφές· οὐδὲν δ' ἔλαττον, καὶ μὴ τοὺς τὴν λύσιν ἐπιζητοῦντας λόγους εἰς τὸ συμπερασματικὸν ἀπαρτίζεσθαι σχῆμα· ἀλλ' ἐν τῷ διερριμμένῳ μὲν τῶν προτάσεων, ἀνεπιφόρῳ δὲ καὶ οὐ συνειλημμένῳ τῶν ἀποδείξεων, τὴν διάνοιαν περιπλανᾶσθαι. ἡ δὲ τούτων αἰτία εἰς ποικίλην περιχίζεται μέθοδον προνοίας, ἣν ἀφίημι τὸ συνετόν σου περισκοπεῖν. οὐκ ἐν τοῖς δυσὶ δὲ λόγοις τὸ ἐμφατικὸν ἐπιτρέχει· αὐτίκα ὁ πρῶτος οὐδὲν ἐπιδείκνυσι τοιοῦτον. πλὴν ἅπαξ που τῇ ἀποσιωπήσει τὸ δύσφημον οἰκονομῶν· ἐπεὶ τά γε ἄλλα, πολὺ μὲν ἐστὶ τὸ ἀσφαλές· ἴσος δὲ τὸ καθαρὸν ἀλλὰ καὶ τὸ εὐκρινές· διὰ μέν τοι τῶν δύο αὐτοῦ διήκει τὸ ἁπλούστερον καὶ καθωμιλημένον τῶν τε λέξεων καὶ τῆς συνθήκης, πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἀκοὴν διατυπούμενόν τε καὶ ταπεινούμενον, καὶ μόνης τῆς τῶν ἀκροατῶν σωτηρίας καταστοχαζόμενον. ὁ μὲν οὖν πρῶτος αὐτοῦ λόγος διεξέρχεται, τίς ἡ αἰτία καὶ ὁ κίνδυνος τῆς τοσαύτης τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, καὶ ἑκάστου πρὸς τὸν ἕτερον διαφωνίας τε καὶ διαστάσεως· δεύτερον, ὅτι πάσης ἐντολῆς θεοῦ παράβασις σφοδρῶς καὶ φοβερῶς ἐκδικεῖται· καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐκ τῶν γραφῶν.

S. BASILII MAGNI *Aſcetica.* CXCI.

LEGIMVS B. BASILII *Epiſcopi Caſareæ Cappadociæ*, qui vocantur [a] *Aſceticorum libros duos.* Vtile ſanè hoc opus, ſi quod aliud, pietatis ſtudioſis, quique æterna illa bona conſectantur: maximè verò iis, qui in monaſteriis ad pietatem veram exercentur. Continet autem cùm è S. Scriptura, variarum quæſtionum, quæ ad mores componendos faciant, breuiarium: tum his ſolutiones additas atque explanationes. [b] Eminet porrò huius in libris egregie, non ille modo ſolemnis adeò ipſi affectus lenior, ſed pura etiam perſpicuitas. niſi quod in quæſtionibus quibuſdam emphaſeos aliquid ab eo aſperſum appareat: non id adeò vocabulis minus vſitatis iuueniliter adhibitis, neque compoſitione per circumductiones obſcurata: quin neque aliqua peregrina, & à priuato vſu ciuilique ſermone remotiore curioſitate, aut acrimonia: ſed quòd hiſce de more ſeruatis, emphaſim veluti interiiciat: nullo interim [lectori] indito inſtituti ſui ſenſu. quamquam ea quæ breuiter propoſuit, plurimum non pertractat, eo quòd ſumma capita dumtaxat oratione perſequi propoſitum habens, clarioris explicationis opportunitatem nullam reperiat.

Et adhibet ille quidem ſuum ad perſuadendum accommodatum acumen multis quæſtionum ſolutionibus, ſed animæ ſalus atque vtilitas plane vbique ſpectatur. Quanquam non ſola breuitate violetur apud eum perſpicuitas: verum & ex eo, quod ſolutionis indigentem orationem claudat, nulla concludendi forma adhibita: vt inter disiectas propoſitiones, & inferendi & concludendi vi deſtitutas probationes, mens aberret.

Harum autem rerum cauſa in variam prouidentiæ methodum diſſecatur, quam ſapientiæ [c] tuæ conſiderandam permitto. In his [tamen] duobus libris non ſemper ad emphaſim recurrit. Statim enim primus liber nihil præ ſe fert tale, niſi quod ſemel alicubi per Reticentiam malum omen auertat. Nam ad cætera quod attinet, valde ibi eſt firmus, & æque purus atque dilucidus; perque duos hoſce libros decurrit ſimplicior quidam & perfamiliaris ſermo ac compoſitio, ad vulgi aures comparata atque demiſſa, & ad ſolam demum auditorum ſalutem intenta.

Igitur primus eius liber [d] continet. Quæ ſit cauſa, quantúmque periculum huiuſmodi cum Eccleſiarum Dei, tum ſingulorum hominum inter ipſos diſſentionis atque diſſidij. Deinde, quod omnis præcepti diuini tranſgreſſio vehementer ac terribiliter punitur, idq; è ſcripturis ſacris demonſtratum.

[a] *Similia iterum lecta referuntur ſup. Cod. CXLIV.*

[b] *Iterum de B. Baſilij ſtylo iudicium tulit ſupr. Cod. CXLI.*

[c] *Taraſium fratrem compellat.*

[d] *Leguntur hæc hodie aliter diſtributa. Nam neque in libros diuiduntur Aſcetica, & ſeptem ſaltem Lemmata tres haſce I. Libri partes antecedunt, prima etiam hic & ſecunda parte in vnum ibi caput De iudicio Dei coempacta.*

BASILIVS MAGNVS.

Tertio, de Fide noſtra Catholica, ſiue de pura noſtra & ſincera confeſſione ſanctiſſimæ Trinitatis.

Liber verò ſecundus, Chriſtiani hominis quandam veluti [a] deſcriptionem per ſumma capita breuitérque proponit: ſimilémque rurſum deſcriptionem eorum, qui docendo Euangelio præfecti ſunt. Deinde quaſi regulas quaſdam aſceticas interrogando ac reſpondendo propoſitas exponit, numero quinquaginta quinque: iterúmque breuiores [b] alias trecentas tredecim.

a Vtraque hæc deſcriptio nunc Ethicorum ſiue Moralium nomine vulgo notior, contine[n]turque Regula LXXX.
b His etiam ἐπιτιμίας, ſiue transgredientium pœnas pro virginibus in libris editis ſubiunctas lege.

CXCII.

B. MAXIMI Monachi & Confeſſoris
Quæſtionum è S. Scriptura Solutiones CLXIV.

LEGIMVS B. [a] MAXIMI MONACHI ſimul & CONFESSORIS Thalaſſio Presbytero ſanctiſſimo atque Præfecto inſcriptum *Opus, quo Quæſtionum è S. Scriptura ſolutiones* [b] *CLXIV. continentur.* Cæterum in præfatione diſputat de ortu humanarum perturbationum: aſſeritque peccatum cum nihil ſit omnino ſubſiſtens (non qualitas, non quantitas, non habitus, non perturbatio denique ipſa naturaliter ſaltem in exiſtentium aliquo conſiderata:) tantum inſitarum nobis à natura facultatum eſſe defectionem ſuæ actionis à fine, vt ſit hoc modo naturalium facultatum ex errante iudicio inconſideratus quidam motus, ad aliud quam ad ſuum finem tendens. Finem vero illum modo dico, quem naturaliter quidem omnia appetunt, ſed quem iam deceptus à ſerpente Adamus non agnouit, totum in ſenſum pronus, iumentiſque ſimilis factus. Immo quantum ſtudij ponebat in cognitione, quæ per ſenſum adducitur, tantum à diuina cognitione recedebat. Rurſum quantum in hac receſſione perſeuerabat, tantum etiam rerum cognitarum fruitioni quaſi aſſidebatur, vnàque cum iis præceps ferebatur. Quantum item his inhærebat, tantum quoque in eo noxius ille amor ſui accendebatur. Quam denique firmiter amori adhærebat ſui, tam etiam ſtudioſe multas variaſque voluptatis rationes comminiſcebatur. Hæc enim amoris ſui ſoboles eſt. Quoniam vero malitia omnis cum iis vna rebus interit, quæ illam crearant, ipſeque experimento diſcebat voluptatis omnino comitem eſſe dolorem, illam vel ſupra vires retinere conatus, cum dolore acriter pugnabat, fieri poſſe arbitratus (quod nullo modo poterat) vt ab inuicem hiſce diuulſis, & ſola voluptate perfrueretur, & ſui amorem huic voluptati permiſtum retineret. Hinc [ergo ait] omnis perturbationum multitudo. Nam voluptatem præ amore noſtri conſectantes, doloremq; fugientes, inexplicabiles illos perniciosarum paſſionum ortus mente concipimus. Et quatenus quidem in amore proprio voluptatem conſectamur, ex eo gulam gignimus, ſuperbiam, auaritiam, & quæcumque pro re nata voluptatem pariunt. ſin ex amore proprio dolorem fugimus, iram mox, inuidiam, odium, deſperationem parimus, & alias id genus, quæ carent affectione dolorem concitare. Ex vtriuſq; porro miſtione naſcitur ſimulatio, aſſentatio, dolus, & ſi quæ omnino alia improbitatis genera, mixtæ ſūt verſutiæ ægritudines.

a Lege res ab eo geſtas ſiue ſcriptas apud Baron. Card. To. IIX.
b Irrepſiſſe hic notulam P. conſtat cum non niſi 64. Quæſtiones poſt enumeret Phot. Exſtat Opus hoc cum aliis pluribus eiuſdem Sancti Maximi tum in Vaticana, tum in Auguſt. illa nobiliſſ. Biblioth.

τρίτον, περὶ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως ἡμῶν, ἤτοι τῆς εἰς τὴν ὑπεραγίαν τριάδα καθαρᾶς ἡμῶν καὶ εἰλικρινοῦς ὁμολογίας. ὁ δεύτερος οἷον χαρακτῆρα χριστιανοῦ κεφαλαιώδη καὶ σύντομον παρατίθεται, καὶ χαρακτῆρα πάλιν παραπλήσιον τῶν προεστώτων τοῦ λόγου. εἶτα οἷον ὅρους τινὰς ἀσκητικοὺς, ὡς ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει προηγμένους, ἐκτίθεται τὸν ἀριθμὸν πεντήκοντα [πέντε] καὶ πάλιν συντομώτερον ἑτέρους ὅρους * πγ΄.

* al. τιγ΄.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΜΑΞΙΜΟΥ
τοῦ ὁμολογητοῦ, ἀπορηματικῶν γραφικῶν κεφάλαια ρξδ΄.

ρϟβ΄.

Maximi Monachi Confeſſoris liber ad Thalaſſium Presbyterum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου μοναχοῦ, τοῦ καὶ ὁμολογητοῦ πρὸς Θαλάσσιον ὁσιώτατον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον προσπεφωνημένον βιβλίον, ἐν ᾧ γραφικῶν ἀπορημάτων ρξδ΄, ἀναγράφει λύσεις. ἐν μέν τοι τῷ προοιμίῳ διαλαμβάνει περὶ τῆς γενέσεως τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, καί φησιν: ὡς τὸ κακὸν μηδὲν μηδ᾽ ὅλως τῶν ὄντων ὑπάρχον, μὴ ποιότης, μὴ ποσότης, μὴ σχέσις: ἀλλὰ μηδὲ τὸ πάθος φυσικῶς τινι τῶν ὄντων ἐνθεωρούμενον, καὶ εἴη αὖ ἔλλειψις τῆς πρὸς τὸ τέλος ἐνεργείας τῶν ἐγκειμένων τῇ φύσει δυνάμεων, καὶ ἔτι τῶν φυσικῶν δυνάμεων κατ᾽ ἐσφαλμένην κρίσιν ἐπ᾽ ἄλλο παρὰ τὸ τέλος ἀλόγιστος κίνησις. αἰτίαν δέ φημι νῦν, ἧς πάντα φυσικῶς ἐφίεται, ἣν ὁ Ἀδὰμ, ἀπάτην τοῦ πονηροῦ νοσήσας, ἠγνόησε, πρὸς ὅλην δὲ κατεσύρη τὴν αἴσθησιν, παρασυμβληθεὶς τοῖς κτήνεσι· καὶ ὅσον τῆς πρὸς αἴσθησιν * ἐπετελεῖτο γνώσεως, τοσοῦτον τῆς θείας ἐξέπιπτε· καὶ ὅσον ἐκπίπτων διέμενε, τοσοῦτον τῇ ἀπολαύσει τῶν * γνωσθέντων προσηλοῦτο καὶ συγκατεφέρετο· ὅσον δὲ τούτοις ἐνέκειτο, τοσοῦτον ἐπιβλαβοῦς φιλαυτίας ἐξῆπτε τὸν ἔρωτα: ὅσον δ᾽ εἴχετο τῆς φιλαυτίας, τοσοῦτον ἐπενόει τῆς ἡδονῆς ποικίλους καὶ πολλοὺς τρόπους. γεννήματα γὰρ τῆς φιλαυτίας ταῦτα. καὶ ἐπειδὴ πᾶσα κακία τοῖς συνεστῶσιν αὐτὴν συνδιαφθείρεται, εὑρίσκων ἐξ αὐτῆς πείρας, τῆς ἡδονῆς πάντως διάδοχον τὴν ὀδύνην: τῆς μὲν ὑπὲρ δύναμιν ἀντείχετο: τῆς ὀδύνης δὲ σφοδρῶς κατηγωνίζετο οἰόμενος, ὅπερ ἦν ἀμήχανον, διαστῆσαι ταύτας ἀλλήλων, καὶ μόνῃ τῇ ἡδονῇ ἐντρυφᾶν καὶ τὴν φιλαυτίαν ταύτῃ συνημμένην ἔχειν. ἐντεῦθεν ὁ πᾶς ὄχλος τῶν παθῶν. ἡδονῆς γὰρ διὰ τὴν φιλαυτίαν ἀντιποιούμενοι, καὶ ὀδύνην ἀποφεύγοντες, τὰς ἀμυθήτους τῶν φθοροποιῶν παθῶν ἐπινοοῦμεν γενέσεις· καὶ οἷον εἰ μὲν τῆς ἐν φιλαυτίᾳ ἡδονῆς ἀντιποιούμεθα, γεννῶμεν τὴν γαστριμαργίαν, τὴν ὑπερηφανίαν, τὴν φιλαργυρίαν, καὶ ὅσα τὸν τυχόντα τρόπον πορίζει ἡδονήν. [εἰ δὲ τὴν ἐν φιλαυτίᾳ * φεύγομεν * ὀδύνην: γεννῶμεν τὸν θυμὸν, τὸν φθόνον, τὸ μῖσος, τὴν ἀπόγνωσιν, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς * ὀδυνούσης ἐστέρηται διαθέσεως. ἐκ δὲ τῆς ἀμφοῖν μίξεως τίκτεται ἡ ὑπόκρισις, ἡ κολακεία, ὁ δόλος, καὶ ἁπλῶς ὅσα ἄλλα μοχθηρίας εἴδη, τῆς μικτῆς ἐστι πανουργίας * ἐπινοήματα.

ἀλλ᾽

MAXIMVS Monachus

ἀλλ', ὃ καὶ προείρηται, τῆς θείας ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς ἀπάτης, καταπεσὼν γνώσεως, καὶ πρὸς τὴν αἴσθησιν ὅλως ἐπιστραφεὶς· τὴν φαινομένην κτίσιν εἰς θεὸν παρεγνώρισε, διὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς τοῦ σώματος χρείαν, τῇ κτίσει λατρεύων παρὰ τὸν κτίσαντα. καθ' ὃ σῶμα τὴν φθοροποιὸν ἐπιτελῶν λατρείαν, ἡδονὴν εἶχεν ἀεὶ καὶ ὀδύνην ἐνεργουμένην, ἐσθίων ἀεὶ ξύλου τῆς παρακοῆς τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διὰ τῆς * πορείας αὐτῆς, καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν παρέχων γνῶσιν. καὶ τάχα ξύλον εἶναι καλοῦ καὶ πονηροῦ τὴν φαινομένην εἰπὼν κτίσιν τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ἀληθείας. ἡδονῆς γὰρ καὶ λύπης ποιητικὴν ἔχει φυσικῶς τὴν * μετάληψιν. ἢ πάλιν, ἐπειδὴ καὶ λόγους ἔχει πνευματικοὺς ἡ ὁρωμένη κτίσις νοῦν τρέφοντας, καὶ δύναμιν πάλιν φυσικήν· τὴν μὲν αἴσθησιν τέρπουσαν, τὸν δὲ νοῦν διαστρέφουσαν· διὰ τοῦτο ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ κακοῦ προσηγορεύθη. παθῶν γὰρ γίνεται διδάσκαλος τοῖς σωματικῶς αὐτῆς μεταλαμβάνουσι. διὸ τυχὸν καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὴν μετάληψιν αὐτῆς ὁ θεὸς ἀπηγόρευσέ πως· ἵνα πρότερον, ὥσπερ ἦν δίκαιον, διὰ τῆς ἐν χάριτι μετοχῆς τὴν οἰκείαν ἐπιγνοὺς αἰτίαν, καὶ τὴν χάριτι δοθεῖσαν ἀθανασίαν· διὰ τῆς τοιαύτης μεταλήψεως πρὸς ἀπάθειαν καὶ ἀτρεψίαν στομώσας, ὡς θεὸς ἤδη τῇ θεώσει γενόμενος, μετὰ θεοῦ τὰ τοῦ θεοῦ διασκέψηται κτίσματα, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν παραβλαπτόμενος, καὶ τὴν αὐτῶν ἀναλήψηται γνῶσιν, ὡς χάριτι θεὸς καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν προοιμίοις φιλοσοφήσας, καὶ ἐπαγγελλόμενος, ὡς ἐν ἑτέροις τελειότερόν τε καὶ ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν ἐπισκέψοιτο, καὶ ἰδίᾳ πραγματείᾳ τὴν περὶ αὐτῶν ἀφορίσει πραγματείαν· ἐφεξῆς τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων ἅπτεται. ὧν πρῶτον ζήτημα, περὶ τοῦ τί σημαίνει ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται. δεύτερον δὲ περὶ τοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ κεράμιον τοῦ ὕδατος βαστάζοντος. τρίτον, περὶ τοῦ, μὴ κτήσησθε δύο χιτῶνας. τέταρτον, περὶ τῆς καταραθείσης γῆς ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀδάμ. πέμπτον περὶ τοῦ, ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ. ἕκτον, περὶ τοῦ, τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη. ἕβδομον, περὶ τοῦ, ὁ θεὸς φῶς ἐστίν. ὄγδοον, περὶ τοῦ, πῶς ἐσμὲν τέκνα θεοῦ, καὶ πῶς μετὰ ταῦτα ἐσόμεθα. ἔννατον, περὶ τοῦ, ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. δέκατον, περὶ τοῦ, τίς ἡ ἀρχὴ τῶν μὴ * τηρησάντων αὐτὴν ἀγγέλων, καὶ ὅσα αὐτοῖς ἀπόκειται. ἑνδέκατον, τίς ὁ ἀπὸ τῆς σαρκὸς * ἐσπιλωμένος χιτών. δωδέκατον, τί ἐστι, τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς κτίσμασι νοούμενα καθορᾶται. ιγ'. τί ἐστι, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. ιδ'. περὶ τοῦ, τὸ γὰρ ἄφθαρτον πνεῦμά σου ἐστὶν ἐν πᾶσι. ιε'. περὶ τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ χωνευθέντος μόσχου. ις'. περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἀπειλήσαντος θάνατον τῷ Μωσεῖ ἐν τῇ ὁδῷ αἰγύπτου. ιζ'. περὶ τοῦ, εἰ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται, πῶς οἱ ἐν νόμῳ δικαιούμενοι, τῆς χάριτος ἐκπίπτουσιν;

* al. πύρας.

* al. μετάνοιαν.

al. τηρήσαντων.

* al. ἐσπιλωμένος.

At poſtquam (vt iam paulo ante diximus) per deceptionem homo à diuina excidit cognitione, & ad ſenſum ſeſe penitus conuertit, creaturam, quæ ſub aſpectum cadit, pro Deo cœpit peruersè agnoſcere, ob vtilitatem ſcilicet, quam ex ea corpus percipiebat, [a] creaturæ potius quàm creatori ſeruiens. Quo quidem corpore perniciosum illud præſtando obſequium, voluptatem aſſiduè ſentiebat, vehementémque dolorem; re ipſa ſemper inobedientiæ illud lignum boni & mali comedens, & ſenſilem ſibi cognitionem adferens. Quare fortaſſe, qui lignum boni & mali dixerit, creaturam eſſe viſibilem, à vero non aberrabit. Naturâ enim ipſâ ita comparatum eſt, vt vſus eius voluptatis doloríſque efficiendi vim habeat. vel rurſum: quia & ſpirituales habet rationes aſpectabilis creatura, quæ mentem nutriunt: & [b] iterum vim quandam naturalem, quæ ſenſum quidem delectat, ſed mentem peruertit, propterea lignum ſcientiæ boni & mali hæc eſt appellata. Paſſionum enim magiſtra fit iis, qui eius partem aliquam corporeo modo accipiunt. Hinc forte & homini Deus, ne huius fieret particeps antea interdixit: vt prius (quod par erat) per gratiæ participationem proprio ipſe cognito auctore, vna cum gratis impartita immortalitate, per hanc participationem ad indolentiam & immutabilitatem firmatus, ac velut Deus iam per Deificationem factus, cum Deo contemplaretur Dei creaturas, nullóque ab iis accepto detrimento earum cognitionem conſequeretur; quaſi Deus nimirum aliquis per gratiam, non homo effectus. Hæc & alia conſimilia in proœmio philoſophatus atque pollicitus; (quaſi eſſet alibi perfectius accuratiúſque de iis acturus, ac proprium ei negotio Tractatum deſtinaturus) Interrogationes deinceps Reſponſionéſque aggreditur: quarum

a Rom. 1. 25.

b Expungo, quæ hoc loco in textu Græco vitiosè repetuntur, voces pauculas.

Prima quæſtio eſt, quid illud ſignificet: *Pater meus vſque modo operatur.* (Ioan. 5. 17.) Altera de illo, qui in Euangelio amphoram aquæ baiulat. (Marc. 14. 13. Luc. 22. 10.) Tertia de illo: *Nolite poſſidere duas tunicas.* (Matt. 10. 10. Luc. 9. 3.) IV. De maledicta terra in operibus Adam. (Geneſ. 3. 17.) V. de illo: *Qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit.* (1. Ioan. 3. 9.) VI. De illo: *Hoc enim & mortuis euangelizatum eſt.* (1. Pet. 4. 6.) VII. De illo: *Deus lux eſt.* (1. Ioan. 1. 5.) IIX. De illo: Quomodo [*nunc*] *ſumus filij Dei*, & quomodo poſt hæc erimus? (1. Ioan. 3. 2. IX. De illo: *Qui timet, non eſt perfectus in dilectione.* (1. Ioan. 4. 18.) &, *Non eſt inopia timentibus eum.* (Pſal. 33. 9.) X. Quis ille principatus fuerit, quem non ſeruarint angeli, & quæ illis reſeruantur. (Iudæ ver. 6.) XI. Quæ ſit illa per carnem commaculata tunica. (Iudæ v. 23.) XII. Quid illud: *Inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi, per ea quæ creata ſunt intellecta conſpiciuntur.* (Rom. 1. 20.) XIII. Quid illud ibidem: *Coluerunt & ſeruierunt creaturæ potius, quam creatori.* (ibid. v. 25.) XIV. De illo: [c] *Nam incorruptibilis ſpiritus tuus eſt in omnibus.* (Sapient. 12. 1.) XV. De vitulo quem in deſerto conflarunt. (Exod. 32. 4.) XVI. De angelo mortem minitantem Moſi in itinere Ægypti. (Exodi 4. 24.) XVII. De illo: *Si factores legis iuſtificabuntur.* (Rom. 2. 13.) quomodo [d] qui in lege iuſtificantur, gratia excidunt.

c Secundum τῶν L X X. verſ. nam vulg. O quam bonus & ſuauis eſt Domine, ſpiritus tuus.

d Galat. 5. 4. Euacuati eſtis à Chriſto, qui in lege iuſtificamini.

MAXIMVS. Monachus.

XIIX. Quid eſt: *Quicumque ſine lege peccauerunt, ſine lege etiam peribunt.* (Rom. 2. 12.) XIX. Quid in Euangelio ſit ficus areſacta, & quæ ad eam ſpectant. (Matt. 21. 19. Marc. 11. 20.) XX. De illo: *Exſpolians principatus & poteſtates*, & reliqua. (Coloſ. 2. 15.) & quomodo exuitur, qui nequaquam induit? XXI. Si [demum] ſæculis venturis Deus oſtendet diuitias bonitatis ſuæ. (Rom. 2. 3.) quomodo in nos ſæculorũ fines peruenerunt? (1. Cor. 10. 11.) XXII. De illo dicto: *Dabit illi Deus domum Dauid patris ſui.* (Lucæ 1. 32.) Quomodo dare poteſt, cum regnũ Dauid ad eas deuenerit gentes, quæ natum ex eo [a] non cognouerũt? XXIII. Quid eſt: *Tranſeuntes primam & ſecundam cuſtodiam*: & quæ illa porta ferrea? (Actor. 12. 10.) XXIV. De illo: *Omnis viri caput Chriſtus eſt*, & quæ ſequuntur. (1. Corinth. 11. 3.) XXV. De Rege Babylonis, & Iuda, & Gentium. XXVI. De reuelatione Petro ſuper Cornelio facta, vtq; Cornelij cauſa quidam aduerſus Petrum diſceptarint, (Act. 10.) XXVII. ad quos dictum ſit: *Venite, & deſcendamus, & confundamus ipſorum linguas.* (Geneſ. 11. 7.) XXVIII. Quid ſit in actis Apoſtolorum: *qui per ſpiritum Paulo dixerunt, ne aſcenderet Hieroſolymam.* (21. 4.) XXIX. Quodnam ſit poculi & baptiſmatis diſcrimen. (Marc. 10. v. 38.) XXX. De illo: *Si non in manu factis templis habitat Deus.* (Act. 17. 24.) quomodo in Iudæorum templo habitare dictus? XXXI. De illo: *Si fortè attrectent, aut inueniant Deum.* (Actor. 17. 27.) XXXII. De illo dicto: *Amen dico vobis, quicumque dixerit huic monti*, & reliqua. (Marc. 11. 23. Math. 17. 20.) XXXIII. De illo: *Quæcumque orantes petitis, credite quod accipiatis*, & quæ ſequuntur. (Marc. 11. 24. Matt. 21. 22.) XXXIV. De illo, Quod iubemur comedere carnem, & bibere ſanguinem; non tamen comminuere oſſa. (Ioan. 6. & 19. 33. Exodi 12. 9. Numer. 9. 6.) XXXV. Quæ fuerint Iſraëlitis animantium, quæ immolabantur, corpora? XXXVI. De Vipera, quæ Pauli manum comprehendit. (Act. 28. 3.) XXXVII. De Saducæorum quæſtione, qua ſeptem viros vni mulieri iunctos fingebant. (Matth. 22. 25. Marc. 12. 20. Lucæ 20. 29.) XXXVIII. Quid tres dies illi ſignificant, quibus in deſerto turba manſit cum Chriſto? (Matth. 15. 32. Marc. 8. 2.) XXXIX. Quid ſibi vult numerus ſex hydriarum in nuptiis Canæ Galileæ. (Ioan. 2. 6.) XL. Quid ſibi vult numerus quinque virorum Samaritanæ, & ſexti qui vir eius non erat? (Ioan. 4. 18.) XLI. Quomodo dicimus, Nos peccatum & facere, & ſcire: Chriſtum autem factum eſſe peccatum, non ſcire tamen? (2. Corinth. 5. 21.) XLII. De ligno vitæ ac ligno inobedientiæ. (Geneſ. 2. 6.) XLIII. Ad quemnam dixit: [Deus:] *Ecce Adam factus eſt quaſi vnus ex nobis.* (Geneſ. 3. 22.) Si enim ad filium, quomodo Adam cum filio comparatur? Si verò ad Angelos, quomodo rurſum Angelum, ſecum componit? XLIV. Quid deſignet pectuſculum [b] oblationis, & armus ſeparationis. (Leuit. 10. 14.) XLV. Quid differat ab ænigmate ſpeculum. (1. Corinth. 13. 2.) XLVI. Quid eſt illud: *Vox clamantis in deſerto*, & reliqua? Iſa. 40. 3. Matth. 3. 3.) XLVII. De ciſternis & turribus ab Ozia Rege Iuda ædificatis. (2. Paral. 26. 10.) XLVIII. Quid ſit rurſum in eodem Paralipomenon libro: *& vidit Ezechias, quod venerat Senacherib*. & reliqua (32. 2.)

a Sequor τὸ ἀπογόνῳ.

b Pro ἐπιθέματος legitur hodie in textu τῶν LXX. ἀφαιρέματος. Vulg. tamen edit. cum B. Maximi lectione conſentit.

ιη. τί ἐστιν, ὅσοι ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται; ιθ'. τί ἐστιν ἡ ξηρανθεῖσα ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συκῆ, καὶ ὅσα περὶ αὐτήν. κ. περὶ τοῦ, τί ἐστιν ἐκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πῶς ὁ μηδόλως ἐνδυσάμενος ἐκδύεται; κα'. εἰ ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις ὁ θεὸς δείξει τὸν πλοῦτον τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, πῶς εἰς ἡμᾶς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν; κβ'. περὶ τοῦ· δώσει αὐτῷ ὁ θεὸς τὸν οἶκον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πῶς δίδωσι, τῆς βασιλείας Δαβὶδ εἰς τὰ ἐπιγνόντα ἔθνη τὸν ἐξ αὐτοῦ μεταπεσούσης; κγ'. τί ἐστι, διελθόντες πρώτην καὶ δευτέραν φυλακήν, καὶ τίς ἡ σιδηρᾶ πύλη; κδ'. περὶ τοῦ, παντὸς ἀνδρὸς κεφαλὴ ὁ χριστός ἐστι, καὶ τὰ ἑξῆς. κε'. περὶ τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ Ἰούδα καὶ τῶν ἐθνῶν. κς'. περὶ τῆς ἀποκαλύψεως Πέτρου τῆς ἐπὶ τῷ Κορνηλίῳ, καὶ πῶς διεκρίνοντό τινες πρὸς Πέτρον, διὰ τὸν Κορνήλιον. κζ'. τὸ, δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν τὰς γλώσσας, πρὸς τίνας εἴρηται. κη'. τί ἐστι τὸ ἐν ταῖς πράξεσιν, οἵ τινες διὰ τοῦ πνεύματος ἔλεγον τῷ Παύλῳ, μὴ ἀναβῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα. κθ'. τίς ἡ διαφορὰ ποτηρίου καὶ βαπτίσματος. λ'. περὶ τοῦ, εἰ οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς ὁ θεὸς κατοικεῖ, πῶς ἐν τῷ τῶν Ἰουδαίων ναῷ ἐλέγετο οἰκεῖν. λα'. περὶ τοῦ, εἰ ἄρα ψηλαφήσειαν καὶ εὕροιεν θεόν; λβ'. περὶ τοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. λγ'. περὶ τοῦ ὅσα ἂν προσευχόμενοι * αἰτῆσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ τὰ ἑξῆς. * αἰτήσητε λδ'. περὶ τοῦ, ὅτι κελευόμεθα τρώγειν τὴν σάρκα καὶ πίνειν τὸ αἷμα, μὴ συντρίβειν δὲ τὰ ὀστᾶ. λε'. περὶ τοῦ, τίνα ἐστὶ τὰ τῶν θυομένων ζώων σώματα τοῖς Ἰσραηλίταις. λς'. περὶ τῆς ἐχίδνης, ἣ καθήψατο τῆς χειρὸς Παύλου. λζ'. περὶ τῆς ἐρωτήσεως τῶν σαδδουκαίων, ἥτις ἑπτὰ ἄνδρας ἀνέπλαττε * συνεζεῦχθαι τῇ γυναικί. * τῇ μιᾷ λη'. τί εἰσιν αἱ τρεῖς ἡμέραι, ἃς προσμένουσιν οἱ ὄχλοι τῷ χριστῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ. λθ'. τί σημαίνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἓξ ὑδριῶν τῶν ἐν τῷ γάμῳ τῷ ἐν τῇ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας. μ'. τίς ὁ λόγος τῶν πέντε ἀνδρῶν τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τοῦ ἕκτου μὴ ὄντος ἀνδρός; μα'. πῶς ἡμεῖς [μὲν] λέγομεν τὴν ἁμαρτίαν [καὶ] ποιεῖν καὶ εἰδέναι· ὁ δὲ κύριος γενέσθαι μὲν ἁμαρτία, μὴ γνῶναι δὲ αὐτήν. μβ'. περὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς. μγ'. πρὸς τίνα εἶπεν, ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν υἱόν, καὶ πῶς συγκρίνεται ὁ Ἀδὰμ τῷ υἱῷ; εἰ δὲ πρὸς ἀγγέλους; πῶς πάλιν τὸν ἄγγελον ἑαυτῷ συγκρίνει. μδ'. τί σημαίνει τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ὁ βραχίων τοῦ ἀφαιρέματος; με'. τίς ἡ διαφορὰ τοῦ ἐσόπτρου πρὸς τὸ αἴνιγμα. μς'. τί ἐστι φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. μζ'. περὶ τῶν Ὀζίου τοῦ βασιλέως Ἰούδα λάκκων καὶ πύργων ἃ ᾠκοδόμησε. μη'. τί ἐστι πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ τῶν παραλειπομένων, Καὶ εἶδεν Ἐζεκίας ὅτι ἥκει Σενναχηρεὶμ, καὶ τὰ ἑξῆς.

μθ'. τί

κθ΄. τί ἐστι πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, καὶ προσηύξατο Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, καὶ Ἡσαΐας υἱὸς Ἀμὼς, καὶ τὰ ἑξῆς. ν΄. τί ἐστι, καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ κυρίῳ, καὶ δόματα Ἐζεκίᾳ τῷ βασιλεῖ Ἰούδα. να΄. περὶ τοῦ, ὅτι τὸ ἀνταπόδομα ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἀνταπέδωκεν Ἐζεκίας, καὶ τὰ ἑξῆς. νβ΄. περὶ Ἐζεκίου πάλιν, ὅτι ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ἀναβάσει υἱῶν Δαυὶδ, καὶ τὰ ἑξῆς. νγ΄. περὶ τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ Ἔσδρα, ὅτι γέγραπται περὶ Ζοροβάβελ, ἦρε τὸ πρόσωπον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον Ἰσραὴλ, καὶ περὶ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ. νδ΄. περὶ τοῦ, οἱ δὲ πάντες ἦσαν ἐξ Ἰσραὴλ ἀπὸ δωδεκαετοῦς, χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν, μυριάδες * δγ΄ τξ΄, καὶ τὰ ἑξῆς. νε΄. περὶ τοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ Ἔσδρα γεγραμμένου, καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐχθροὶ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν, ἐληλύθασιν ἐπιγνῶναι τίς ἡ φωνὴ τῶν σαλπίγγων, καὶ τὰ ἑξῆς. νϛ΄. τί ἐστι πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. νζ΄. περὶ τοῦ, ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ λυπηθέντας ἡμᾶς· καὶ ἑξῆς, πῶς τις λυπούμενος ἐν * πειρασμοῖς δύναται ἀγαλλιᾶσθαι. νη΄. περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται. νθ΄. περὶ τοῦ ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ προεγνωσμένου, ὑπὸ τίνος προεγνωσμένου; ξ΄. τί ἐστιν, ὅτι καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. ξα΄. περὶ τοῦ δρεπάνου, ὃ εἶδε πετόμενον ὁ Ζαχαρίας. ξβ΄. περὶ τῆς χρυσῆς λυχνίας, ἣν εἶδεν ὁ αὐτὸς προφήτης. ξγ΄. τί ἐστιν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν ἢ ἀριστεράν. τίνες οἱ ἄνδρες, καὶ τίς ἡ δεξιὰ καὶ ἀριστερά; ξδ΄. διὰ τί μετὰ θάνατον Σαοὺλ τοῦ ἀδικήσαντος τοὺς Γαβαωνίτας, ὁ μηδὲν ἀδικήσας Δαυὶδ ἀπῃτήθη δίκας, λιμῷ τῆς χώρας αὐτοῦ κακουμένης, ἕως ἔδωκε τοὺς ἐκ τοῦ σπέρματος Σαοὺλ ἑπτὰ ἄνδρας τοῖς Γαβαωνίταις.

* τέσσαρες, χιλιάδες τρεῖς.

* πειρασμῷ.

Τούτων οὖν τὰς λύσεις ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ καὶ γενναῖος ὁμολογητὴς ἀποδιδόναι, ὑπέρχεται πόνον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σχοινοτενής τε ταῖς περιόδοις, καὶ χαίρων ὑπερβατοῖς, ἐνακμάζων τε ταῖς περιβολαῖς, καὶ κυριολογεῖν οὐκ ἐσπουδασμένος. ἐξ ὧν αὐτοῦ τῇ συγγραφῇ καὶ τὸ ἀσαφὲς καὶ * δυσεπίκτητον διατρέχει. τῷ τραχεῖ δὲ τοῦ ὄγκου, ὅσα περὶ σύνθηκην καὶ ἀναπαύσεις, τὸν λόγον ὑποβάλλων, οὐδ' ἡδὺς εἶναι σπουδάζει τῇ ἀκοῇ. καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ τῶν λέξεων οὐκ εἰς τὸ χαρίεν καὶ γοητευόμενον περιήνθισται, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ ἀπεριμερίμνως παραλαμβάνεται. ὁ δ' ἔργοις καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀποκναίει ἐσπουδακότας, πόρρω τοῦ γράμματος καὶ τῆς ἐγνωσμένης ἱστορίας, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἠπορημένου αἱ λύσεις αὐτῷ περινοοῦνται. πλὴν εἴ τινι φίλον ἀναγωγαῖς καὶ θεωρίαις τὸν νοῦν ἀνελίσσειν, οὐκ ἂν ποικιλωτέραις οὐδ' ἐσπουδασμέναις μᾶλλον ἢ ταύταις περιτύχοι. συλλέγει μὲν γὰρ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ εἰς ἔνια τῶν ἠπορημένων εἰρημένα. ἐπισυνάπτει δὲ καὶ τὸ οἴκοθεν φιλοπονίας οὐδὲν ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸ γλαφυρόν τε καὶ περινενοημένον προβεβλημένα.

* [illegible]

MAXIMVS

XLIX. Quid iterum in eodem ipſo libro: *Et orauit Ezechias Rex, & Eſaias filius Amos*, & quæ ſequuntur? (32. 20.) L. Quid eſt: *Et multi offerebant munera Domino, & dona Ezechiæ Regi Iuda.* (Ibid. V. 23.) LI. De illo: *Et non iuxta retributionem, quam* [a] *reddidit ipſi Deus, reddidit Ezechias*, & reliqua (ibid. v. 25.) LII. De Ezechia iterum: *Sepelierunt eum ſupra ſepulchra filiorum Dauid*, & quæ ſequuntur. (ibid. v. 33.) LIII. De eo, quod libro primo Eſdræ de Zorobabel ſcriptum eſt: *Suſtulit faciem in cælum contra Iſraël.* & de oratione eius. (1. Eſdræ 9. 6.) LIV. De illo: [b] *Omnes erant ex Iſraël ab anno duodecimo (exceptis pueris ac fœminis) myriades quatuor, tria millia, trecenti & ſexaginta*, & quæ ſequuntur. (3. Eſdræ 5. 41. qui eſt in Græco primus.) LV. De illo, quod libro ſecundo Eſdræ ſcriptum: *Et audierunt inimici tribus Iuda & Beniamin, & venerunt ſcire, quæ eſſet vox tubarum*, & quæ ſequuntur. (ibid. v. 66. In Græco item non habentur hæc libro ſecundo, ſed primo, cap. 5. ſub fin.) LVI. Quid eſt: *Multum valet deprecatio iuſti efficax.* (Iacobi 5. 16.) LVII. De illo; *In quo exſultatis modicum nunc, ſi opus eſt contriſtatos vos*, & reliqua. (1. Pet. 1. 6.) quomodo contriſtatus quis in tentationibus exultare queat. LVIII. De qua ſalute exquiſierunt atque ſcrutati ſunt Prophetæ (ibid. v. 10.) LIX. De illo: *Quaſi immaculati & incontaminati Chriſti, præcogniti quidem ante conſtitutionem mundi.* (1. Petri 1. 19.) ſed à quo præcogniti? LX. Quid eſt: *Quoniam tempus incipi iudicium à domo Dei*, & reliqua? (1. Pet. 4. 17.) LXI. De [c] falce, quam volantem vidit Zacharias, (Zach. 5. 1.) LXII. De candelabro aureo, quod idem vates cōſpexit. (Zach. 4. 2.) LXIII. Quid eſt: *In qua habitant plures quam centum viginti millia virorum, qui non cognouerunt dextram ſuam aut ſiniſtram?* (Ionæ 4. 11.) Quinam hi viri ſunt, quæque dextra & ſiniſtra? LXIV. Quare poſt mortem Saul, qui Gabaonitas iniuria affecerat, ab innoxio Dauide pœna exacta fuerit, fame eius regione vexata, donec traderet ex ſemine Saul ſeptem viros Gabaonitis. (2. Regum 21. 1.) Has igitur ſoluere quæſtiones diuinus ille vir & Confeſſor egregius allaborauit.

a Melius hic τῶν LXX. Interp. Rom. edit. ἔδωκεν.

b Hæc paulò aliter cum in Græca, tum in Lat. edit. leguntur.

c In vulgatâ editione legitur volumen volans.

Oratio eius comprehenſionibus continenter producitur, gaudétque hyperbatis, circumductionibus quoque inualeſcens: etſi propriè loqui minime ſatagit. Ex quibus per ſcriptum hoc eius, & obſcuritas, & difficultas illud comprehendendi paſſim decurrit. Aſperitatem deinde tumidioris dictionis, (quantum ad compoſitionem ceſſationéſque) ſua in oratione ſectatus, ne auditu quidem eſſe iucundus ſtudet. Verborum inſuper tranſlatio; nequaquam ad gratiam colligendam lectorémque pelliciendum floride compoſita eſt; ſed ſimpliciter atque incurioſè aſſumitur. Idem præterea ſui ſtudioſos propemodum obtundit: [d] adeo procul à littera & nota hiſtoria, ſiue potius ab eo ipſo, quod petitum erat, ſolutiones ipſius recedunt. Tantum ſi cui forte gratum Anagogicis ac contemplationibus mentem implicare, nunquam is ſane reperiat hiſce aut magis varia, aut diligentius elaborata. Etenim cum aliorum colligit ſententias in dubiis quibuſdam pronunciatas, tum & adiicit, quæ ipſius diligentiæ nihilo his minore, ſi non maiorem, præferunt venuſtatem atque ſolertiam;

d Huc ego particulam οὕτως commodiore ordine è ſuperiore verſu retraho.

MAXIMVS Monachus. Vbique autem viri pietas, & purum germanúmque Chriſti deſiderium elucet.

CXCII. * Diſtinguendi gratia hic nota fuit ad repetitum male numerum adiicienda.

EIVSDEM B. MAXIMI Epiſtolæ XVII.

LECTÆ adhæc *variæ eiuſdem epiſtolæ* de rebus neceſſariis, & animo vtilibus, iis (maxime) qui mores ſuos corrigere, mentémque in pietate excitatam conſeruare ſtudent, numero viginti ſeptem. Harum erat vna bene longa ad Ioannem Philoſophum miſſa: cuius hæc fere [a] capita, Primum, Increpatio eorum, qui hæreticorum ſectatores, ac potiſſimum Seueri, defendendos ſuſceperunt. Alterum deinde, Oportere omni ratione traditam nobis incorruptam ſeruare Religionem. Tertium, De differentia, quáque ratione confiteri piè liceat, duas in CHRISTO poſt vnionem naturas. Quartum eſt, Numerum neque diuidere, neque diuidi, nec diuiſionem in vniuerſum vllam ſecundum propriam rationem adferre iis, quibus additur. Quintum, Quomodo piè numerus ad indicandam differentiam adhibeatur.

a Quæ pene omnia repetita leges ad Petrū illuſtrem inf. Cod. ſeq.

Sextum, Quomodo B. Cyrilli dictum epiſtola ad Succenſum ſit accipiendum. Non etiam pugnare hanc vocem *in duabus*, cum iis, qui dicunt vnam Verbi naturam carnem eſſe factam, niſi ex opinione Neſtorij impiè ſumatur. Septimum, Rerum ſiue [b] Subſtantiarum in CHRISTO, eſſe differentiam, non qualitatum; omnémque adeo differentiam neceſſitate quadam adducere ſecum eorum, quorum eſt, quantitatem: quemadmodum rurſum quantitas (ſiue continua illa ſit, ſiue diſcreta) numerum ſe exprimentem adducit. VIII. Impiè dici, Chriſtum vnam eſſe compoſitam naturam: illúdque cum veritate pugnare. IX. De hypoſtaſi compoſita, & breuis expoſitio receptarum de fide vocum, quæ rectè de Chriſto ex vſu Eccleſiæ catholicæ proferuntur. X. De Hypoſtaſi compoſita magis naturalis diſputatio, vna cum accurata demonſtratione, quod in eadem nequaquam incidant, qui Chriſtum profitentur vnam compoſitam hypoſtaſin, cum iis, qui vnam eum dicunt eſſe compoſitam naturam. XI. Per aſſumptionem factam eſſe ſolam illam Verbi cum carne vnionem, tamquam præexiſtentis, & ad vnionem carnis vniri volentis: quod in alio omnino compoſito minime obſeruetur. In aliis enim, non per alterutrius aſſumptionem fit vnio, ſed ambobus, ex eo quod non eſt, ad compoſiti perfectionem atque conſtitutionem concurrentibus. Hæc ergo eſt ad Ioannem epiſtola, & eius illa capita.

b Naturarum quoque vertas, vt notū Theologis.

Reliquarum deinde tres datæ ad Thalaſſium Presbyterum ac Præfectum: duæ ad Ioannem Cubicularium, totidem ad Sophronium monachum cognomento Eucratam: vna ad Ioannem Sophiſtam, & altera ad Ianiam Præfectam. Iterum vna Thalaſſio præfecto ac presbytero miſſa, altera Iordanæ presbytero, Stephanóque præfecto ac presbytero. Vna quoq; Cyriſicio Epiſcopo, rurſúmque altera Ioanni Cubiculario, ſimiliter & Stephano Præfecto,

πανταχοῦ δὲ τὸ εὐσεβὲς αὐτοῦ καὶ τοῦ εἰς Χριστὸν πόθου τὸ καθαρὸν καὶ γνήσιον διαλάμπει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ρϟϛ. Eiuſdem Maximi Epiſtola.

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ περὶ διαφόρων ὑποθέσεων, ἀναγκαίων τε καὶ ψυχωφελῶν τοῖς ὀρθοῦν τε τὰ ἤθη, καὶ τὸν νοῦν ἐγρηγορότα συντηρεῖν πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἐσπουδακόσι, τὸν ἀριθμὸν ζʹ καὶ κʹ. ὧν ἡ μὲν μία πολύστιχος, καὶ ἡ πρός τινα φιλόσοφον Ἰωάννην. ἧς εἰσι τὰ κεφάλαια· πρῶτον ἐπιτίμησις τοῖς ἐκδικοῦσι τοὺς αἱρετίζοντας, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Σευήρου. δεύτερον, ὅτι δεῖ παντὶ *τρόπῳ τὴν παραδεδομένην ἀπαράτρωτον εὐσέβειαν διαφυλάττειν. τρίτον περὶ διαφορᾶς, καὶ πῶς ἐστιν εὐσεβῶς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖν. τέταρτον, ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὔτε διαιρεῖ, οὔτε διαιρεῖται, οὔτε διαίρεσιν εἰσάγει κατὰ τὸν ἴδιον λόγον τὸ σύνολον, οἷς ἐπιλέγεται. πέμπτον, πῶς εὐσεβῶς ὁ ἀριθμὸς πρὸς δήλωσιν τῆς διαφορᾶς παραλαμβάνεται. ἕκτον, πῶς χρὴ νοεῖν τὴν κειμένην ῥῆσιν ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καὶ ὅτι οὐ μάχεται ἡ ἐν δύο φωνὴ τοῖς λέγουσι μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, εἰ μὴ κατὰ τὸ τοῦ Νεστορίου δοκοῦν, ἀσεβῶς λαμβανομένη. ἕβδομον, ὅτι πραγμάτων, ἤγουν οὐσιῶν ἐπὶ Χριστοῦ ἡ διαφορά, ἀλλ' οὐ ποιοτήτων· καὶ ὅτι πᾶσα διαφορὰ ἐξ ἀνάγκης συνεισάγει ἑαυτῇ τὴν ὧν ἐστι ποσότητα· καὶ ἡ ποσότης πάλιν τὸν ἑαυτῆς σημαντικὸν ἀριθμόν, κἄντε συνεχὴς ἐστι κἄντε διῃρημένη. ὄγδοον, ὅτι ἀσεβές ἐστι τὸ λέγειν μίαν σύνθετον φύσιν τὸν Χριστόν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον. ἔνατον, περὶ ὑποστάσεως συνθέτου, καὶ ἔκθεσις σύντομος τῆς ἐκδοχῆς τῶν ὀρθῶς ἐπὶ Χριστοῦ κατὰ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ὁμολογουμένων τῆς πίστεως φωνῶν. δέκατον, περὶ ὑποστάσεως συνθέτου φυσικωτέρα διάληψις· καὶ ἀπόδειξις ἀκριβής, τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν τοὺς ὁμολογοῦντας μίαν σύνθετον ὑπόστασιν τὸν Χριστόν, τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν. ἑνδέκατον, ὅτι κατὰ πρόσληψιν ἡ πρὸς τὴν σάρκα μόνη τοῦ λόγου γέγονεν ἕνωσις, ὡς προόντος, καὶ πρὸς ἕνωσιν σαρκὸς ἑνωθῆναι θελήσαντος· ὅπερ οὐκ ἔστιν ὅλως ἐπ' ἄλλου τῶν συνθέτων ἰδεῖν. ἐπὶ γὰρ τῶν ἄλλων, οὐ κατὰ πρόσληψιν θατέρου ἡ ἕνωσις γίνεται, ἀλλ' ἄμφω *συνιόντων ἐκ τοῦ μὴ ὄντος * εἰς τὴν τοῦ συνθέτου συμπλήρωσιν καὶ σύστασιν. ἡ μὲν οὖν πρὸς Ἰωάννην ἐπιστολὴ αὕτη, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κεφάλαια.

* al. τόπῳ

S. Cyrilli epiſtola ad Succenſum.

Τῶν δ' ἄλλων ἐπιστολῶν τρεῖς μέν εἰσι πρὸς Θαλάσσιον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον, δύο δὲ πρὸς Ἰωάννην Κουβικουλάριον, δύο δὲ πρὸς Σωφρόνιον μονάζοντα τὸν ἐπίκλην Εὐκρατᾶν· καὶ μία πρὸς Ἰωάννην σοφιστήν, καὶ μία πρὸς Ἰανίαν ἡγουμένην· καὶ μία Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία Ἰορδάνῃ πρεσβυτέρῳ, καὶ Στεφάνῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία Κυρισικίῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μία ἑτέρα Ἰωάννῃ Κουβικουλαρίῳ, ὁμοίως καὶ Στεφάνῳ* ἡγουμένῳ, καὶ μία

καὶ μία Κόνωνι πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ· ἔτι Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ δύο Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ. ἔτι Ἰωάννῃ Κουβικουλαρείῳ περὶ τῆς κατὰ θεὸν λύπης· καὶ Κωνσταντίνῳ Ἰλλουστρίῳ καὶ ἀπὸ σακελλαρείων, δύο· καὶ τῷ ἀββᾷ Πολυχρονίῳ τρεῖς· καὶ πρὸς Ἰουλιανὸν ἀλεξανδρέα, ἀπὸ τῆς τῶν ἀκεφάλων αἱρέσεως ἐπιστραφέντα, μία. καὶ ὡς ἀπὸ Γεωργίου ἐπάρχου ἀφρικῆς πρὸς μοναστρίας ἀποκοινωνησάσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μία. ἐν ταύταις οὖν ἁπάσαις ταῖς ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἐπιστολαῖς, ὁ μὲν ἄλλος χαρακτὴρ αὐτοῦ τῶν λόγων καὶ ἡ εὐσέβεια μάλιστα διασώζεται: τὸ δ' ἀσαφὲς, εὖγε τοῦ ἀνδρὸς ποιοῦντος, καὶ τιμῶντος ἐπιστολῆς κατὰ τοῦτο νόμους, οὐκ ἔχει τὸ ἀνοικονόμητον. δῆλον δ' ὅτι καὶ ἃ τὴν ἀσάφειαν ἐποίει, τὰ μὲν ἔρριπται, τὰ δὲ κεκόλασται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ: καὶ ἑτέρα πραγματεία περὶ ἀγάπης, ἐν υ' κεφαλαίοις.

ρϟγ'. *Eiuſdem Maximi liber Aſceticus; & centuria de Dilectione.*

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Μαξίμου λόγος ἀσκητικὸς, εἰς πεῦσιν ἐσχηματισμένος καὶ ἀπόκρισιν. καὶ χρήσιμος μὲν ἅπασιν ὁ λόγος, μάλιστα δ' οἷς ἄσκησις ἡ πολιτεία. ἠθῶν γὰρ, δι' ὧν ἄν τις οὐρανοπολίτης γένοιτο, ἐστὶ διδάσκαλος καὶ γεωργός· μάλιστα δὲ τῆς ἀγάπης καὶ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐργασίαν πολλὰς ἐνδίδωσιν ἐπελθεῖν ἀφορμάς. συνετέτακτο δὲ καὶ ἑτέρα πραγματεία, εἰς τετρακόσια κεφάλαια πληθυνομένη, ἣ καὶ προσεπεφώνητο Ἐλπιδίῳ τινὶ, ὁσιότητι καθωσιωμένῳ. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ συγγραφεὺς περὶ ἀγάπης τὸν πόνον ἐπιγέγραφεν ἴσως, ὅτι ταύτην τε ἀρχὴν γράμματι ὑποβάλλεται, καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις περὶ αὐτῆς καταβάλλεται λόγον. οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πολλῶν προβλημάτων τε καὶ θεωρημάτων, οἷς θεολογία κρατύνεται, καὶ ἃ τὸν ὅσιον βίον καὶ καθαρὸν ποιεῖ, ἱκανήν ἐστιν ἐν αὐτοῖς τοῖς* φιλοπόνως αὐτὰ μετιοῦσι καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ λόγου, εἰς τὸ λευκόν τε καὶ ἔντορνον, ἤπερ οἱ ἄλλοι, διατυποῦται, καὶ οὐδὲν παρέχει ὃ ἄν τις περιεργασάμενος μωμήσασθαι. πλὴν ἔσθ' ὅπη τὴν ἀττικὴν τῆς ἄλλης φωνῆς οὐ προκρίνει.

* al. φιλοπόνης.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΝ Επαρχον ἐπιστολή· καὶ λόγοι β', ἐν οἷς Θεολογικὰ, καὶ ἠθικὰ κεφάλαια σ'. καὶ ἐπιστολαὶ ε'.

ρϟδ'. *Eiuſdem Maximi epiſtola ad Georgium parechum.*

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἀνδρὸς πρὸς Γεώργιον ἔπαρχον ἐπιστολὴ, πολλῆς ὠφελείας καὶ κατανύξεως γέμουσα· καὶ τὸ τῆς φράσεως αὐτῆς εἰς τὸ σαφές τε καὶ ἠθικὸν, ἀνεπιτήδευτον, πρὸς τὰ τετρακόσια κεφάλαια τὴν συγγένειαν ἀνόθευτον δείκνυσιν ὅτι διασώζει. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τεύχει συνανεγνώσθη λόγος, κεφαλαίοις ἑκατὸν διειλημμένος. καὶ ἕτερος ὁμοίως τοῖς ἴσοις ἀπηρτισμένος. ἐν οἷς θεολογία τε διαλάμπει, καὶ ἠθῶν διακόσμησις διαπρέπει. καὶ οὐκ ἂν ἐν οὐδενὶ τὸ ὁμοφυὲς αὐτοῖς πρὸς τὰ τετρακόσια κεφάλαια ἐνοθεύετο, εἰ μὴ τὸ ἀλληγορικὸν ἐν πολλοῖς ὑποβαλλόμενον, καὶ ὁμόφυλά πως αὐτὰ παρασχήσας ἦν τῇ συντάξει.

cum vna ad Cononem Preſbyterum ac præfectum. iterum Thalaſſio præfecto ac Preſbytero, & duæ ad Ioannem Epiſcopum. Rurſum Ioanni Cubiculario, De eo, qui ſecundum Deum eſt dolore, & Conſtantino Illuſtri ac Sacellario duæ. Abbati quoque Polychronio tres, & ad Iulianum Alexandrinum, ab Acephalorum hæreſi conuerſum, Epiſtola vna, alteráq; [a] Georgij Africæ Præfecti nomine ad Monachas excommunicatas Alexandriæ.

MAXIMVS.

[a] *Idem alicubi* Gregorius *appellatus legitur.*

In his omnibus viginti ſeptem epiſtolis, cum alia eiuſdem dicendi forma & pietas potiſſimum enitet, tum obſcuritas (euge virum, qui hac in parte ſaltem epiſtolæ colat leges atque obſeruet) nuſquã temerè adhibita fuit. Liquet verò, quędam, quę obſcuritatem [b] adferebant, partim hic eſſe reiecta, partim caſtigata.

[b] *In cæteris B. Maximi ſcriptis.*

EIVSDEM B. MAXIMI *Liber Aſceticus, & Centuriæ de Dilectione.*

CXCIII.

LEGEBATVR etiam eiuſdem S. MAXIMI *Liber Aſceticus*, per interrogationem reſponſionémque conformatus. Vtilis ſane omnibus, tum vero iis maximè, qui pietatis ſtudio deditam ducunt vitam. Eorum enim morum Magiſter eſt, & cultor, quibus cœli ciuis quis euadat: maximéque charitatis, partim notitiam, partim exercitationem conſequendi, variam ſane opportunitatem præbet.

Erat in eodem volumine [a] *Opus quadringentorum capitum*, Elpidio cuidam ſanctitatis ſtudioſo inſcriptum, cui titulum ipſemet ſcriptor indidit *De Charitate.* Idcirco fortaſſe, quod inde exordium ſumpſerit, & alibi frequenter de eadem diſſerat. Quamquam & è multis ibidem Problematis ac Theorematis (quibus cum Theologia firmatur, tum ſanctior ac purior hominis vita redditur) copioſum ſane colligere fructum queant ij, qui hæc diligenter perlegant.

[a] *Græce olim & Latine in Germaniã editum.*

Dictionis genus candidum præ cæteris atque tornatum hic inſtituitur: nec quidquam ibi adfert, quod reprehendẽdi cauſa quiſpiam excutere poſſit. tantum alicubi voces Atticas cæteris non anteponit.

EIVSDEM B. MAXIMI *Epiſtola ad Georgium Eparchum.*

CXCIV.

Theologicorum, Moraliúmque Capitum Centuriæ, ſiue libri II. Epiſtolæ V.

LECTA præterea eſt eiuſdem ſancti viri *Epiſtola ad Georgium Eparchum*, perutilis ſane & compunctionis plena. Dictio vero eius in perſpicuitatem & lenitatem excurrens, minimè ſpuriam ſeſe retinere cum quadringentis illis capitibus quaſi cognationem ſatis declarat.

In eo ipſo volumine lectus [a] *Liber centum cõſtans capitibus, & Alter item totidem capitibus abſolutus*, in quibus non ſolùm diuinarũ rerum ſcientia elucet, ſed moribus quoq; exornandis apta doctrina excellit. Quorũ quidẽ nulla in re cũ quadringẽtis illis capitib. ſimilis geni⁹ adulteraretur, ſi non ſuppoſitæ pleriſque allegoriæ, affinia hæc ei ſcripto quodámodo efficerent,

[a] *Huius argumenti Centur. ſeptem in Biblioth. Vatic. exſtare adfirmat Card. Baronius Tom. VIII. Annal. vt & Auguſtani in Sud.*

MAXIMVS.

quod diligentem illam Dubiorum ac Solutionum è ſacra ſcriptura explanationem perſequitur, Thalaſſio Preſbytero ac Præfecto dedicatum. Quanquam horum etiam librorum cum illis capitibus cognatio, per affinitatem cum hoc ſcripto [confirmata,] omnes repellat cauſas [ſuſpicandi] ſuppoſitum eum eſſe fœtũ.

In eodem ſimul volumine legebantur Duæ *eiuſdem Epiſtolæ:* quarum prima ad Petrum Illuſtrem. Eius titulus: *Oratio breuis de myſterio Chriſti Domini, & aduerſus Seueri dogmata.* [a] Capita hæc. De Numero è natura magis petita tractatio. De Differentia & Qualitate accuratius, déque horum orthodoxa profeſſione. Pro blaſphemia habendum, ſi quis ita ſimpliciter dicat, Chriſtum vnam eſſe naturam. De compoſita natura, eiuſque ratione: & impiè à quibuſdam dici, Chriſtum vnam eſſe compoſitam naturam. Qui dixerit Chriſtum Deum & hominem poſt vnionem, is ſimul cum ipſis nominibus confitetur naturas neceſſario poſt vnionem eſſe; rectè, vt apparet, & conſequenter iis quæ dixit, credere volens. De voce *In duabus.* Recta confeſſio vnius naturæ Verbi ex Patrum ſententia, & reiectio vnius compoſitæ naturæ.

a Supra quoque CCXCII. ad Ioannem Philoſophum præſcripta.

De hypoſtaſi compoſita magis naturalis diſputatio. Demonſtratio item, Non in eadem incidere abſurda, qui Chriſtum eſſe vnam cõpoſitam hypoſtaſin confitentur, cum iis, qui ipſum eſſe aſſerũt vnam compoſitam naturam. Per ſolam aſſumptionem factam eſſe illam ſecundum carnem vnionem [verbi] tanquam præexiſtentis & voluntate [b] vnionem cum carne operantis. Hæc ad Petrum Illuſtrem.

b vnionem emendo ex epiſtola ad Petrum Illuſtrem ſupr.

Altera deinde ad Coſmam diaconum Alexandrinum ſcribitur, De Communi & Proprio, ſiue De Eſſentia & Subſiſtentia. Huius Caput primum è natura præcipuè petita probatio eſt: Nihil videlicet eorum quæ ſunt, idem etiam ſecundum eſſentiam & ſubſiſtentiam cum altero eſſe, propterea quod idem nequaquam ſit eſſentia atque ſubſiſtentia, adeo vt quæ eſſentia eadem ſunt, ſubſiſtẽtia [ſaltem] diſtinguantur; & [contra] quæ ſubſiſtentia eadem, eſſentia ſint atque natura diuerſa. Secundum caput iſta exponit. Chriſtus rationibus quidem communibus ſecundum eſſentiam propriarum partium cum extremis vnitus, ſaluam in reliquis partium diſtinctionem retinebat: at verò proprietatibus harum partium veluti totum quoddam ambarum commune, Hypoſtaſin exhibebat. Tertium. Quæ ſecundum hypoſtaſin communes erant rationes partium, totum ipſum, id eſt Chriſtum, diſtinguebant ab extremis: quæ vero ſecundum eſſentiam erant communia partium ad extrema, Chriſtum veluti totum eſſentialiter cum extremis iungebant.

Quartum. Cum Chriſtus Deus perfectus eſſet, idemque homo perfectus, [ſimul &] quod commune his erat habebat, & quod proprium; quibus & extremorum ad ſeipſum vnionem efficiebat, ac diſcretionem. Per vnionem quidem extremorum, ſecum ſaluas in ſeipſo naturas, ex quibus compoſitus eſt, teſtatum faciens, ſed diſcretione extremorum à ſe, propriȩ hypoſtaſeos exhibens vnitatem. Quintum. Breuis de Differentia diſputatio, qua oſtẽditur eſſentialem vnitorum quantitatem ſaluam retineri. Sextum. Fuſior magiſque Philoſophica tractatio de Differentia (&) Quantitate, ac de Numero, qui harum index eſt.

ἢ τῆς * γραφικῶν ἀπορημάτων καὶ λύσεων ἔκθεσιν σπουδάζει, καὶ Θαλασσίῳ ἐστὶ πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ προσπεφωνημένη. καὶ τὸ πρὸς ταῦτα δὲ συγγενὲς διὰ τῆς πρὸς ἐκείνην οἰκειώσεως * ὑπερβολιμαῖον εἶναι, λογισμοὺς ἀναρριπίζει. Ἐν ταὐτῷ δὲ συνανεγνώσθησαν τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ διάφοροι. ὧν προτέρα μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλλούστριον, ἧς ἡ ἐπιγραφὴ μὲν, περὶ τοῦ κατὰ χριστὸν μυστηρίου λόγος ἐπίτομος, καὶ κατὰ τῶν Σευήρου δογμάτων: κεφάλαια δὲ τάδε· περὶ ἀριθμοῦ φυσικωτέρα διάληψις. περὶ διαφορᾶς καὶ ποιότητος ἀκριβέστερον· καὶ τῆς αὐτῶν εὐσεβοῦς ὁμολογίας. ὅτι βλάσφημον τὸ λέγειν οὕτως ἁπλῶς, τὸν χριστὸν μίαν φύσιν. περὶ συνθέτου φύσεως, καὶ τοῦ κατ᾽ αὐτὴν λόγου· καὶ ὡς ἀσεβοῦσιν οἱ λέγοντες, τὸν χριστὸν σύνθετον μίαν φύσιν. ὅτι ὁ λέγων τὸν χριστὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον μετὰ τὴν ἕνωσιν, συνομολογεῖ τοῖς ὀνόμασι τὰς φύσεις ἐξ ἀνάγκης μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὀρθῶς δηλονότι καὶ ἀκολούθως οἷς λέγει, πιστεύειν ᾑρημένος. περὶ τῆς, ἐν δύο, φωνῆς. περὶ τῆς μιᾶς τοῦ λόγου φύσεως εὐσεβὴς ὁμολογία κατὰ τοὺς πατέρας, καὶ ἀθέτησις τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως. περὶ ὑποστάσεως συνθέτου, φυσικωτέρα διάληψις, καὶ ἀπόδειξις, ὡς οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς ἀτόποις περιπίπτουσιν οἱ μίαν σύνθετον ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες τὸν χριστὸν, τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν. ὅτι κατὰ πρόσληψιν μόνην ἡ κατὰ σάρκα γέγονεν ἕνωσις, ὡς προόντος, καὶ θελήματι τὴν πρὸς σάρκα διαπραξαμένου κένωσιν. ἀλλ᾽ ἡ μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλλούστριον.

Ἑτέρα δὲ πρὸς Κοσμᾶν διάκονον Ἀλεξανδρείας, περὶ κοινοῦ καὶ ἰδίου, τουτέστιν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. ἧς κεφάλαιον, κατασκευὴ φυσικωτέρα, ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων ἑτέρῳ τινὶ ταὐτόν ἐστι κατ᾽ οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, διὰ τὸ μὴ ταὐτὸν εἶναι οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν: ἀλλὰ τὰ μὲν κατ᾽ οὐσίαν ταὐτὰ, ταῖς ὑποστάσεσιν ἕτερα· ἃ δὲ * ταὐτὰ κατὰ τὴν ὑπόστασιν, κατ᾽ οὐσίαν καὶ φύσιν διάφορα. δεύτερον, ὅτι ὁ χριστὸς ταῖς μὲν κατ᾽ οὐσίαν τῶν οἰκείων μερῶν πρὸς τὰ * ἄκρα κοινότησιν ἑνούμενος, τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν σωζομένην εἶχε διαφοράν· ταῖς δὲ τῶν μερῶν ἰδιότησι τὸ καθ᾽ ὑπόστασιν δεδείκνυ ὡς ὅλον κοινὸν ἀμφοτέρων. τρίτον, ὅτι τὰ μὲν καθ᾽ ὑπόστασιν κοινὰ τῶν μερῶν, τὸ ὅλον, ἤγουν * ἀφώριζον τῶν ἄκρων. τὰ δὲ κατ᾽ οὐσίαν πρὸς τὰ ἄκρα κοινὰ τῶν μερῶν, ὡς ὅλον συνῆπτε τοῖς ἄκροις οὐσιωδῶς τὸν χριστόν. τέταρτον, ὅτι θεὸς ὑπάρχων τέλειος ὁ χριστὸς, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτὸς, εἶχε τὸ κοινὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἴδιον· οἷς πρὸς ἑαυτὸν ἐποιεῖτο τὴν τῶν ἄκρων ἕνωσιν καὶ διάκρισιν· τῇ μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἑνώσει τῶν ἄκρων, ἐν ἑαυτῷ σωζομένας τὰς ἐξ ὧν συνετέθη φύσεις πιστούμενος· τῇ δὲ πρὸς ἑαυτὸν διακρίσει τῶν ἄκρων, τὸ μοναδικὸν τῆς οἰκείας * παριστὰς ὑποστάσεως. πέμπτον, περὶ διαφορᾶς διάληψις σύντομος: δι᾽ ἧς δείκνυται τὸ κατ᾽ οὐσίαν ποσὸν τῶν ἡνωμένων σωζόμενον. ἕκτον, κατασκευὴ πλατυτέρα καὶ φυσικωτέρα περὶ διαφορᾶς ποσότητος, καὶ τοῦ δηλοῦντος αὐτὰς ἀριθμοῦ.

* al. συγγραφικῶν

* al. ὑποβολιμαῖον.

τὰ κατὰ τοῦ Σιβήρου κεφάλαια.

* al. ταὐτά

* al. ἄκυρα καινότησιν

* τὸν χριστὸν ἠφόριζον

ζʹ, ὅτι ὁ μὴ ταὐτὸν εἰδὼς φύσιν καὶ ὑπόστασιν, εὐσεβῶς ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζει τὴν ἕνωσιν καὶ τὴν διαφοράν. ὧν τὸ μὲν ὁρᾶται κατὰ τὴν ὑπόστασιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν φύσιν. ηʹ, ὅτι Σευῆρος ταὐτὸν εἶναι βιαζόμενος φύσιν καὶ ὑπόστασιν, συγχεῖ τὴν ἕνωσιν, καὶ ποιεῖ διαίρεσιν τὴν διαφοράν: καθ᾽ ἣν δείκνυται καὶ τὸν τῆς τριάδος εἰς τετράδα διασκεδάζων λόγον, καὶ τὸ τῆς μιᾶς θεότητος κατατέμνων εἰς δυάδα μυστήριον, καὶ πάσης τὸν Χριστὸν ὑπερορίζων* οὐσιώδους ὑπάρξεως. θʹ ἔκθεσις σύντομος μετὰ τῆς ὀρθῆς συνηγορίας τῆς ἀληθοῦς τῶν πατέρων ὁμολογίας. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ αὕτη. καὶ δῆλον καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν κεφαλαίων τὸ εἰς εὐσέβειαν χρήσιμον. καὶ ἡ φράσις δὲ ὡς ἐν τοιαύτῃ τὸ σαφὲς διώκει καὶ οὐκ ἄκομψον.

* οὐσιώδους.

Ἔτι δὲ πρὸς Πύρρον [ἔτι] βαθμὸν πρεσβυτέρου ἔχοντα, καὶ οὔπω τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιβάντα καθέδρας. θειάζει δ᾽ ἐν αὐτῇ τὸν Πύρρον, καὶ εὐσεβῆ γνῶσιν αὐτοῦ καὶ ὁσιότητα ἐπιμαρτύρεται. ἀλλὰ καὶ περί τινων, ὡς ἔοικεν, ἀξιώσαντος αὐτοῦ γράφειν: ὁ σοφὸς Μάξιμος οὐ μόνον παραιτεῖται, ἰσχνόφωνον ἑαυτὸν, καὶ βραδύγλωσσον ἀποκαλῶν· ἀλλὰ ἀνταξιοῖ αὐτὸν γράμματι μᾶλλον διδάξαι, τίς ἡ ἐνέργεια, καὶ ὁσαχῶς; καὶ τί παρὰ ταύτην ἐστὶ τὸ ἐνέργημα; καὶ τί τούτων διενήνοχεν ἡ πρᾶξις καὶ τὸ ἔργον; καὶ πῶς ἐστι λέγειν ἢ ἐννοεῖν τὴν μίαν ἐνέργειαν. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ πρὸς Πύρρον.

Γράφει δὲ καὶ πρὸς Θωμᾶν τινα, αἰτησάμενον ῥητῶν τινῶν ἀπορουμένων ἐπιλύσεις. τὰ δὲ ῥητὰ τοῦ θεολόγου τέ ἐστι Γρηγορίου, καὶ τοῦ θείου Διονυσίου. ἐκ μὲν τοῦ περὶ υἱοῦ, εἰς τὸ· διὰ τοῦτο μονὰς ἀπ᾽ ἀρχῆς κινηθεῖσα, καὶ τὰ ἑξῆς καὶ μονάδος μὲν κινηθείσης, διὰ τὸ πλούσιον, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ δευτέρου εἰρηνικοῦ. βʹ. εἰς τὸ, ἑνὶ δὲ κεφαλαίῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. τρίτον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ, οὗτος γὰρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. τέταρτον, ὡς μὲν γὰρ λόγος οὔτε ὑπήκοος ἦν, οὔτε ἀνήκοος, καὶ τὰ ἑξῆς. τὸ δέ γε θεσπεσίου Διονυσίου, εἰς τὸ, πῶς φὴς Ἰησοῦς ὁ πάντων ἐπέκεινα, πᾶσίν ἐστιν ἀνθρώποις οὐσιωδῶς συντεταγμένος, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ εἰς ἕτερα διάφορα. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρὸς Θωμᾶν προτέρᾳ ἐπιστολῇ. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, οἷον ἐπανάληψιν ἐνίων ῥητῶν τῶν προσαφηνισθέντων ἐκ τῆς θεολογικῆς συντάξεως ποιεῖται, καὶ πρός γε τὸ διὰ μέσου νοὸς ὁμιλήσας σαρκὶ ἕως τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαντος, ὁμοίως ἑρμηνεύει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

VII. Qui ſcit, non eſſe idem naturam & hypoſtaſin, is piè in Chriſto tradit vnitionem ac differentiam: ex quibus illa quidem ſpectatur ſecundum hypoſtaſin; hęc verò ſecundum naturam. VIII. Seuerus dum per vim idem eſſe cogit naturam atque hypoſtaſin, & vnionem confundit, & diuiſionem facit ex differentia: vnde conuincitur, & Trinitatis rationem in quaternitatem diffundere, & vnius myſterium Diuinitatis in duo ſecare, & ab omni ſimul ſubſtantiali ſubſiſtentia Chriſtum extorrem facere. IX. Breuis eſt expoſitio, cum recta defenſione veræ SS. Patrum confeſſionis. In his ergo illa verſatur Epiſtola; vt ex ipſis mox Capitibus pateat eius ad pietatis ſtudium promouendum vtilitas. Dictio porro, vt in re tali, perſpicuitatem ſectatur, neque eſt inelegans.

MAXIMVS.

Scribit præterea Pyrrho, dignitate tum temporis Preſbytero, & cathedram ſummam nondum adepto. Qua in epiſtola diuinum eum prædicat, & orthodoxam fidem ipſi ac ſanctimoniam ſuo teſtimonio tribuit. Qui & de quibuſdam, vt apparet, ſcribere Maximum cum rogaſſet, ſapiens hic vir non ſolum tergiuerſatur, [a] balbum ſe & infantem appellans: verum contra obteſtatur, vt per litteras ſe potius doceat, Quid operatio, & quotuplex? & quid præter hanc ſit effectus? quidque ab his differant actio & opus? & quanam poſſit ratione dici ſentirive, vnam eſſe in Chriſto operationem? Atque hæc quidem in epiſtola ad Pyrrhum.

Ad [b] Thomam inſuper quendam ſcribit, qui ambiguorum quorundam locorum ſolutiones poſtularat. Erant autem quædam Gregorij Theologi, & diuini Dionyſij aſſertiones. Ex illius quidem Oratione [c] de filio, illa: *Propterea vnitas à principio mota.* & quæ ſequuntur, &, *Vnitate quidem ob diuitias mota*: quod eſt ex Oratione ipſius [d] altera De pace. Altera hæc: *Vni vero capiti*, & reliqua. Tertia, ex [e] ea ipſa Oratione, illa: *Hic enim qui nunc à te contemnitur*, & quæ ſequuntur. Quarta: [f] *Vt verbum enim, neque obediens erat, neque inobediens*, & cætera. Diuini vero Dionyſij illud explicat: [g] *Quomodo dicis,* IESVS, *qui eſt ſupra omnia, cum omnibus eſt hominibus ſubſtantialiter coordinatus, &* reliqua: & alia item varia loca. Quæ quidem epiſtola illa ad Thomam prima continentur: Nam in altera veluti repetitionem quandam ex opere Theologico nonnullorum in eo iam antea expoſitorum inſtituit: atque illud inſuper eodem modo interpretatur: *Per medium mens carni conſueſcens, donec quod fortius eſt victoriam reportarit*, Sed hæc ibi.

a Moſis exemplo Exodi 4.

b Conſtantinopolitan. forſitan Patriarc.

c Et quidem prima (quæ eſt in Billij edit. 35.) ipſo mox init.

d Decimatertia numero, apud Billium in ipſo med.

e Prima de Filio ſub fin.

f Leguntur hæc Orat. altera de Filio aliquanto poſt princip.

g Initium hoc eſt epiſt. IV. B. Dionyſ. ad Caium.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ Μαριανὸν· καὶ διάλογος περὶ τῶν δύο θελημάτων, καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ ἐνεργειῶν.

EIVSDEM S. MAXIMI *Epiſtola ad Marianum, & dialogus cum Pyrrho De duabus in Chriſto voluntatibus & operationibus.*

CXCV.

ρϞεʹ.

Eiuſdem Maximi epiſtola ad Marianum.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ἐπιστολή, ἥτις Μαριανῷ πρεσβυτέρῳ προσπεφώνηται. ἐν ᾗ περί τε φυσικοῦ θελήματος, ἤτοι θελήσεως, διέξεισι καὶ βουλήσεως· καὶ βουλῆς ἤτοι βουλεύσεως· περί τε προαιρέσεως, καὶ περὶ τίνων βουλευόμεθα· καὶ περὶ γνώμης, καὶ ἐξουσίας καὶ δόξης· καὶ περὶ φρονήματος, εἴτουν φρονήσεως· καὶ ὡς οὐ κατὰ πάντα τρόπον ἓν ἔσται μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὸ θέλημα πρὸς ἀλλήλους τῶν ἁγίων καὶ τοῦ θεοῦ, καὶ

Lecta eſt eiuſdem S. MAXIMI Epiſtola; quæ Mariano preſbytero inſcribitur: Hîc de naturali voluntate, ſiue appetitione agit, & de conſilio ſeu deliberatione. Item de præelectione, & de quibuſnam conſultemus. De ſententia præterea, & poteſtate libera, & opinione. Adhæc de prudentia, hoc eſt, prouidentia: & quomodo non per omnia poſt Reſurrectionem vna erit ac mutua voluntas Sanctorum, atque Dei, nec

MAXIMVS.

vna res, quàm velint omnes, vt quidam aſſerunt. quibus vndecimum accedit caput, Non poſſe vnam Chriſto attribui voluntatem, ſiue naturalem dixeris, ſiue electiuam, vt quibuſdam viſum eſt. Hæc illa epiſtola: quæ non ad rectam modo religionem multum adfert momenti, ſed etiam ad alias multas, pulchráſque contemplationes vtilis eſt.

Lectus quoque in eodem ipſo volumine [a] *Dialogus de duplici in* CHRISTO *&* *voluntate, & operatione.* Perſonæ autem inducuntur Pyrrhus & Maximus: quorum hic quidem orthodoxam tuetur ſententiam: ille verò, etſi hæreticorum propugnat opinionem, tamen quaſi conſentiens cum orthodoxis, enthymemata ac dogmata pro recta ſententia adfert: falſus ingenuè ſe initio non rectè ſenſiſſe. Ipſa porrò oratio [b] Romæ eum indicat ad hanc deſcendiſſe diſputationem: poſteaquam nimirum ipſe [Pyrrhus] exilio ſibi indicto Conſtantinopolitana ſede excidit.

Verumtamen dialogus hic humiliore eſt conſcriptus ſtylo, ſiue quod ſinceritatem ſermonis ex tempore habiti ſeruare auctor ſtuduit, ſiue quid aliud inſtituit, cùm ne Dialecticæ quidem leges ſatis ſeruarit. Quamquam etiam ita vtilis ſit piis hominibus hæc diſputatio.

a *Græcolatinum edidit Card. Baron. tom. 8. interp. Franc. Turriano noſtro.*

b *Immò in Africa, vt docet Baron. tom. 8. ad An. Chr. 645.*

ἓν τὸ θεληθὲν ἅπασιν, ὥς τινες λέγουσι. καὶ ἑνδέκατον ἐπὶ τούτοις κεφάλαιον, ὅτιπερ ἓν θέλημα οὐ δύναται ἐπὶ χριστοῦ λέγεσθαι, εἴτε φυσικὸν, εἴτε προαιρετικὸν λεχθῇ, ὥς τισιν ἔδοξεν. αὕτη μὲν ἡ ἐπιστολή· οὐ μόνον δ' εἰς εὐσέβειαν πολὺ τὸ χρειῶδες παρέχεται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς καὶ καλὰς θεωρίας.

Ἀνεγνώσθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει, διάλογος περὶ τῶν δύο θελημάτων, καὶ τῶν δύο ἐπὶ χριστοῦ ἐνεργειῶν. καὶ τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου, Πύῤῥος καὶ Μάξιμος. ὧν ὁ μὲν τῆς ὀρθοδοξούσης προΐσταται γνώμης: Πύῤῥος δὲ τοῦ αἱρετίζοντος ἀντεχόμενος φρονήματος. ὅμως ὥσπερ συνεχόμενός τε καὶ συνελαυνόμενος τοῖς ὀρθοδοξοῦσιν* ἐνθυμήματά τε καὶ δόγματα τίθεται τῇ εὐσεβείᾳ, ἀνομολογῶν ἑαυτὸν οὐκ ὀρθῶς πεφρονηκέναι τὰ πρότερον. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ αὐτὸν ὁ λόγος δείκνυσιν ἀφικέσθαι πρὸς τὴν διάλεξιν· μεθ' οὗ ἣν αὐτὸς ἑαυτῷ φυγὴν ἐπιβαλὼν, ὅτε* τοῦ κωνσταντινουπόλεως ἐξέπεσε θρόνου. ὁ μέντοι διάλογος εἰς τὸ ταπεινότερόν ἐστι διεσκευασμένος: εἴτε τὸ αὐτοσχέδιον τῶν* διειλημμένων διασώζειν ἀκέραιον βουλομένου τοῦ συγγεγραφότος, εἴτε καὶ ἕτερόν τι διοικονομοῦντος, δι' ἅπερ οὐδ' οἱ* διαλεκτικοὶ αὐτῷ νόμοι ἀκριβῶς θέλουσιν ἔχειν· πλὴν καὶ οὕτω χρειῶδες τοῖς εὐσεβέσι τὸ ἀγώνισμα.

Dialogus eiuſdem Maximi.

* al. ἐνθυμήμασι καὶ δόγμασι.

* al. τῆς.

* al. διειλεγμένων.

* al. διαλεκτικῆς.

CCXCVI.

ΕPHRAIM *Homiliæ XLIX.*

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ λόγοι μθ'.

LEGIMVS [a] S. EPHRAIM *ſermones vndequinquaginta.* Quorum [b] primus deplorantem ipſum inducit, quæ admiſerat in vita, & ſequentium deinceps admonitionum Prologi vicem præbet. Secundus [c] fratribus in cœnobio degentibus adhortatio eſt. Tertius [d] ad pietatem inuitat. Quartus [e] eos, qui ad Monachos primum adducuntur, informat: vt etiam quintus, ſextus, ſeptimus, & octauus: quibus & decimus quodammodo conſentit atque vndecimus. Duodecimus ſimiliter introductorius eſt, & XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. vſque ad viceſimum tertium. Nam qui deinceps ſequitur, communem continet admonitionem. At XXV. [f] non oportere locum mutare hortatur. [g] XXVIII. [h] Non oportere docet cœnobij deſertorem redeuntem ac pœnitentem repudiare. XXIX. [i] Ex hiſtoria geſta refert, quam ſit pernitioſum præſidentibus non obedire: [k] oportere quoque Chriſtianum iram differre, & iniuriarum obliuiſci. Triceſimus: [l] de perturbationibus animi fugiendis. XXXI. [m] Abiecto animo qui ſint, eſſe conſolatione erigendos. XXXII. [n] Per contradictionem [qua diabolo quendam repugnantem inducit] temperantiæ & caſtitati robur viréſque addit. XXXIII. De [o] caſtitate præcepta dat. XXXIV. Quietem atque ſilentium iis commendat, qui degere vna volunt. XXXV. [p] Non eſſe oculis vagandũ docet. Quędam etiã quaſi ad interrogationẽ factã inſtitutio. An ciborum abſtinentia fornicationis frangatur cogitatio, & qua re alia. XXXVI. [q] De manſuetudine. XXXVII. Habitus ſermo eſt [r] ad inobſequentes: quos etiam (ſi non ad extremum interitus præcipitarint) cum Dei metu, tum iuſto iudicio futuro compeſcit.

a *De quo multa Sozomenus lib. 3. cap. 15.*
b *Cuius argumenti tres habes in nuper editis huius S. Patris operibus ſermones, tom. 1. num. 34. Altero item tomo num. 1. & 3. denique num. 6. Plerique autem horum 49. ſermonum ad illud quinquaginta Paraneſeon opus ſpectant, quod pene ſecundum editorum tomum conficit.*
c *Tom. 2. n. 35.*
d *Videtur ad tom. 1. num. 35. tractatus in editis. 41.*
e *Tom. II. n. 37.*
f *In editis tomi II. num. 62.*
g *XXVI. & XXVII. prætermiſſi ſunt.*
h *num. 63.*
i *num. 64.*
k *num. 68.*
l *num. 70. & eodem argumẽto alter tom. 1. n. 13.*
m *num. 71.*
n Antirrhetici *nomine extat in edit. tom. 1. num. 50.*
o *Tom. 1. num. 51.*
p *num. 73.*
q *num. 74.*
r *num. 75.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραὶμ λόγοι ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα. ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἑαυτόν τε ποιεῖ ἀπολοφυρόμενον οἷς ἐβίω, καὶ τόπον ἐπέχει προλόγου τῶν ἐφεξῆς παραινέσεων. ὁ δὲ δεύτερος, τοῖς ἐν κοινοβίῳ ἀδελφοῖς παραίνεσίν ἐστιν εἰσηγούμενος. προτρέπεται πρὸς εὐσέβειαν ὁ τρίτος. ὁ δὲ τέταρτος τοὺς τῶν μοναχῶν εἰσαγομένους στοιχειοῖ· καὶ ὁ πέμπτος, καὶ ὁ ϛ', καὶ ὁ ζ', καὶ ὁ η, καὶ ὁ θ'. *ἐπίκοινοι δέ πως ὁ δέκατος, καὶ ὁ ια. καὶ ὁ ιβ' ὁμοίως εἰσαγωγικὸς, καὶ ὁ ιγ' καὶ ὁ ιδ', ὅ, τε ιε, καὶ ιϛ', καὶ ιζ'. καὶ ὁ ιη, καὶ ὁ ιθ', ἕως τοῦ κγ'. εἶτα ὁ ἑξῆς κοινὴν παραίνεσιν ἀπογράφει. ὁ δὲ κε, ὅτι μὴ δεῖ τόπους ἀμείβειν, τὴν παραίνεσιν ποιεῖται. ὁ δὲ κη, ὅτι μὴ δεῖ τὸν ἀποστάντα τοῦ κοινοβίου, ὑποστρέφοντα καὶ μεταβαλλόμενον, ἀπωθεῖσθαι. ὁ δὲ κθ', ἐξ ἱστορίας γεγενημένης, οἷόν ἐστι κακὸν ἀρχιστεῦσιν ἡ παρακοή· καὶ ὅτι δεῖ τὸν Χριστιανὸν μακρόθυμον, καὶ μνησικακίας κρείττω εἶναι. ὁ λ', περὶ παθῶν, ὅτι δεῖ φεύγειν αὐτά. ὁ λα, ὅτι δεῖ τοὺς ὀλιγωροῦντας παρακαλεῖν. ὁ λβ', ὡς ἐν ἀντιλογίᾳ τῇ σωφροσύνῃ καὶ ἁγνείᾳ τὸ κράτος καὶ τὴν ἰσχὺν βεβαιοῖ. καὶ ὁ λγ', περὶ ἁγνείας παραινεῖ. ὁ λδ', τὴν ἡσυχίαν προξενεῖ, τοῖς ἐθέλουσι συνιέναι. καὶ ὁ λε, περὶ τοῦ μὴ ῥέμβεσθαι διαλαμβάνει τοῖς ὀφθαλμοῖς. καὶ ὡς δι' ἐρωτήσεως διδασκαλία, εἰ δι' ἀποχῆς βρωμάτων ὁ τῆς πορνείας καταργεῖται λογισμὸς, καὶ τίνι ἄλλῳ. *καὶ ὁ λϛ', περὶ πραϋπαθείας. ὁ δὲ λζ, πρὸς ἀνυποτάκτους ἐστίν· οὓς καὶ καταστέλλει μὴ πρὸς τὸ ἔσχατον τῆς ἀπωλείας ἐκτραχηλισθέντας, τῷ ἐκ θεοῦ φόβῳ καὶ τῷ τοῦ μέλλοντος δικαιωτηρίου κρίματι.

ρϞϛ'.
Ephraimi homiliæ XLIX.

ὁ δὲ

ὁ δὲ λη´, τὴν καλὴν εὐλάβειαν ἐκδιδάσκει. ὁ δὲ λθ´, πρὸς τοὺς ἐξ οἰκείας ἐκπίπτοντας ἀμελείας, καὶ προφασιζομένους προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. ὁ δὲ μ´, πρὸς ἀδελφόν ἐστιν ἐκπεσόντα, καὶ περὶ μετανοίας. ὁ δὲ μα´, ὡς οὐ δεῖ ὀμνύειν οὐδὲ δυσφημεῖν, παραινεῖ. ὁ δὲ μβ´, συνίστησιν, ὡς δίκαια πέπονθεν Ἠλεὶ ὁ ἐν τῷ νόμῳ ἱερεὺς, πρὸς τὸν περὶ αὐτοῦ τοῦτο ἐπιδιστάζοντα. περὶ δὲ φόβου θεοῦ ὁ μγ´. καὶ περὶ ἀγάπης ὁ μδ´. ὁ δὲ με´, πρὸς Εὐλόγιον μὲν αἰτήσαντα γράφεται: * πλειόνως δὲ κατορθωμάτων παραινέσεις, καὶ διδασκαλίαν ἀναπτύσσει. ὁ δὲ μς´, καὶ μὲν πρὸς ἀκηδιαστήν ἐστι μοναχὸν συντεθειμένος, πολλαῖς καὶ καλαῖς ὑποθήκαις ἀπάγων αὐτὸν τῆς πρὸς τὸν βίον ἐπανόδου. ὁ δὲ μζ´, καταδρομὴν ποιεῖται τῆς κακοηθείας. ὁ δὲ μη´, ὅσον διενήνοχεν ὁ μοναδικὸς βίος τῆς ἐν κόσμῳ πολιτείας, ἐπιδείκνυσι. ὁ δὲ μθ´, τὴν δευτέραν τοῦ κυρίου διατυποῖ παρουσίαν, καὶ παρακαλεῖ πρὸς μετάνοιαν τοὺς ἀνθρώπους. ἐν τούτοις τοῖς παραινετικοῖς λόγοις τοῦ ἁγίου, θαυμάσειεν ἄν τις, ὅσον μὲν ἐμβαθύνεται τὸ πεῖθον, ὅσον δ᾽ αὐτῶν ἀποστάζει τὸ ἥδυνον, καὶ ὅλως εἰς ὅσον βρύει τὸ ἦθος. ἡ δὲ λέξις καὶ τὰ σχήματα, οὐ θαυμαστὸν εἰ πρὸς τὸ κοινότερον τῆς ὁμιλίας καὶ ἠμελημένον νένευκεν. οὐ γὰρ εἰς τὸν γεννήτορα τῶν νοημάτων, ἀλλ᾽ εἰς τὸν ταῦτα μεταφρασάμενον, ἡ αἰτία * διαλαμβάνει. ἐπεὶ οἵ γε τῆς Σύρας φωνῆς τὴν ἀκρίβειαν ἠσκημένοι, ἐπὶ τοσοῦτον ταῖς λέξεσι καὶ τοῖς σχήμασιν αὐτὸν ἴσασιν εὐδοκιμῆσαι, ὡς ἀμφήριστον εἶναι, πότερον διὰ ταῦτα, ἢ διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς νοῦν, ἡ τοσαύτη χάρις καὶ δύναμις τῶν ἐκείνου πρόσεισι λόγων. οὐ θαυμαστὸν οὖν ἡ τῆς φράσεως ταπεινότης· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο θαυμαστὸν, ὡς καὶ διὰ χυδαιότητος τοιαύτης ῥημάτων τηλικαύτη σωτηρία καὶ ὠφέλεια τοῖς προσέχουσι προχεῖται. τῆς δ᾽ αὐτῆς ἐστιν ἠρτημένος καὶ χάριτος καὶ δυνάμεως καὶ ὁ περὶ ταπεινοφροσύνης λόγος, κεφαλαίοις ἑκατὸν ἐκπληρωμένος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λόγος, ὁ περὶ τοῦ ὅτι μὴ χρὴ γελᾶν καὶ μετεωρίζεσθαι, ἀλλ᾽ ἐν πένθει μᾶλλον διατελεῖν· οὐ ψεύδεται τὴν πρὸς ἀλλήλους συγγένειαν. ὡσαύτως οὐδ᾽ ὁ πρὸς * μετεβίνους μοναχοὺς αὐτῷ * διειλημμένος· ὃς πραότητα μὲν ἐκδιδάσκει, πονηρίαν δ᾽ ἀποτρέπει· καὶ πρὸς μὲν μακροθυμίαν ἄγει, ὀξύχολον δὲ διελέγχει· καὶ τὴν μὲν ὑπομονὴν μακαρισμοῦ πρόξενον δεικνύει, τοῦ δ᾽ ὀλιγώρου τὸ ἄθλιον στηλιτεύει· καὶ τὸν μὲν θεῖον φόβον, τῆς ἀϊδίου εὐφροσύνης χορηγὸν κατασκευάζει, τὸν δὲ καταφρονητὴν δίκαις ὑποβάλλει· καὶ τὴν μὲν ἀγάπην, πρὸς θεὸν ἀνάγειν, τὸ δὲ μῖσος, τῷ διαβόλῳ φαίνεται συνάπτειν· καὶ ὡς ἡ ἀλήθεια πολλῶν ἐστὶ μήτηρ κατορθωμάτων, φθορὰ δὲ τούτων τὸ ψεῦδος· ὡσαύτως ἡ ὑπακοὴ ὅτι μακαρίους τοὺς χρωμένους ἀποφαίνει, τὸ δ᾽ ἀνυπότακτον, κατάρας καὶ πολλῆς ἄλλης αἰσχύνης ποιεῖ κληρονόμους· καὶ τὸ καθαρεὺς εἶναι φθόνου καὶ ζήλου, ἀγάπην ἐστὶ καταπεπλουτῆσθαι· ἐνέχεσθαι δὲ τοὺς ἐνισχημένους τῷ πάθει, τοῖς τοῦ διαβόλου κρίμασιν, ὥσπερ καὶ τοὺς λοιδορίαις ἑαλωκότας. καὶ περὶ ἐγκρατείας δὲ καὶ ἀκρασίας, κατὰ τὸ ἀνάλογον διαλαμβάνει. ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς * μετεβίνους λόγος ἐπὶ τούτοις διαπεραιοῦται.

* al. πλειόνων.
* al. διαβαίνει.
* μετεβινῆ.
* διειλεγμένος.

EPHRAIM.

XXXVIII. [a] Rectam pietatem edocet. XXXIX. [b] Ad eos, qui ſua negligentia labuntur, & excuſationes deinde excuſant in peccatis. Quadrageſimus [c] ad fratrem lapſum habitus eſt, & agit de pœnitentia. XLI. [d] Suadet à iuramento ac maledicẽtia abſtinendum. XLII. [e] Colligit iuſtè punitum Heli ſacerdotem legis: ad eum qui hac ipſa de re dubitabat. [f] De timore porrò Dei Quadrageſimo tertio ſermone diſſerit: vt & de dilectione qua drageſimoquarto. XLV. Multarum virtutum admonitiones ac doctrinam [g] ad Eulogium, qui hæc poſtularat, explicat. XLVI. [h] Ad negligentem & ignauum monachum habitus, argumentis pulcris ac variis à reditu ad [ſæcularem] vitam reuocare illum ſtudens. XLVII. [i] Reprehenſio eſt prauorum morum. XLVIII. [k] Quantum differat ſolitaria vita à ſæculari, ob oculos ponit. IL. [l] Secundum Christi aduentum deſcribit, & ad pœnitentiam homines hortatur.

a num. 76.
b num. 77. Pſal. 140.
c num. 78.
d num. 79.
e Hic eſt tomi I. num. 3.
f Tom. II. num. 80.
g num. 82.
h num. 83.
i num. 84.
k num. 85.
l num. 93. Cui non abſimilis alter tom. 5. n. 80.

In his admonitoriis ſancti viri ſermonibus, iure quis admiretur, quàm altè penetret perſuadendi vis, quantumque ab his fluat iucunditatis, quàm denique affectuum copia referti ſint. Oratio tamen eius, ac figuræ nihil mirum, ſi ad conſuetum homiliarum vſum, & inelaboratum dicendi genus vergant. Non enim in auctorem ſenſuum, ſed in horum interpretem ea conferenda culpa. Qui namque Syriacæ ſunt linguæ benè periti, verbis adeò ac tropis excellere norunt, vt ambiguum ſit, ab hiſne an à ſenſu recondito, tanta eius dicendi vis atque elegantia proficiſcatur. Quamobrem non tam dictionis humilitas admiranda, quàm illud ſuſpiciendum, quomodo per tantam verborum vilitatem, tanta ſalus atque vtilitas in legentes velut effundatur.

Eadem eſt refertus dicendi vi & gratia eiuſdẽ [m] de humilitate ſuique deſpectione ſermo, in centum productus capita. Vt nec illa mutuam cum ſuperioribus affinitatem ac ſimilitudinem falsò indicat oratio, qua [n] ridere atque extolli negat oportere, ſed in mœrore potius degendum eſſe.

m Habes eum in recens editis libris tom. II. num. 87.
n Tom. I. num 44.

Ad eundem modum & illa ad [o] Metebinos monachos ab ipſo habita oratio; quæ vt lenitatem ac manſuetudinem docet: ita malitiam fugiendam ſuadet, ducítque ad longanimitatem, iracundia reprehenſa. Sic patientia cœlum parari ac beatitudinem oſtendit; animi ſimul abiecti prolatam miſeriam expones. Timorem inſuper Dei, qui ſapientiæ æternæ auctor eſt ac principium, inducit, cõtemptorémque [Dei hominem] pœnis damnat. Ad hæc caritatem ad Deum ducere: odium verò dæmoni ſimiles efficere compertum [ait] habetur. Quem item ad modum veritas multorum eſt rectè factorum parẽs, quibus mendacium perniciem adferat: ita obedientia beatos reddit, & inobedientia Dei maledictionem multáque præter eam dedecora acquirit. Puros præterea ab inuidia & æmulatione caritate diuites fieri [oſtendit: [Obnoxios contra diaboli iudicio effici, qui hoc morbo laborent, non minus quàm qui conuitiis iaciendis dediti ſint. De temperantia denique atque intemperantia pari modo agit. Atque hæc ferè oratio illa ad Metebinos Monachos continet.

o Al. Metebonos: quam inſcriptionem non videtur reperiſſe recentior interpres, cum hunc ipſũ tractatum cum epigraphe, de virtutibus & vitiis per oppoſitionem, retulit in tom. I. num. 16. & vndecim ſequentium capitum ordine plerumque mutato.

EPHRAIM.

a E quibus ſupra centum, præter iam enumerata Latinè reddita protulit Gerard. Voſſius Romæ & Coloniæ edit.

quamquam [a] alia quoque plurima ſancti viri in Græcam conuerſa linguam opuſcula circumferuntur, dicendi vi ac vetuſtate referta. Syri verò affirmant orationes ſupra mille ſcripſiſſe: quibus etiam teſtimonium reddit (cuius grauis eſt in hiſtoria, non item in dogmatibus fides) Euſebius ille Pamphili cognomento.

καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα τοῦ ἀνδρὸς, μεταβληθέντα πρὸς τὴν ἑλλάδα, συντάγματα φέρεται πλήρη χάριτος καὶ δυνάμεως. Σύροι δὲ παῖδές φασιν, ὑπὲρ τὰς χιλιάδας λόγους αὐτὸν ἀναγράψαι. οἷς καὶ ὁ περὶ τὴν ἱστορίαν οὐκ ἀναξιόπιστος, εἰ καὶ μὴ τὰ δόγματα Εὐσέβιος, ὁ τὸ Παμφίλου ἐπώνυμον φέρων, ἐπιμαρτύρεται.

CXCVII.

Cassiani Monachi *libri aſcetici tres.*

a An quià inter Latinos Maſſiliæ vixit? Nam Scytham natione fuiſſe Gennadius auctor in Catal. cap 61.

b Libellis quatuor, qui paſſim exſtant Latinè & Græcè in Biblioth. Auguſt.

c Totidem libellis editus Latinè, qui Græcè ſunt in Biblioth. Auguſt.

LECTUS libellus, quo CASSIANI *Monachi*, [a] patria Romani, *libri duo* continebantur. Eorum alter Caſtori cuidam epiſcopo nuncupatur, qui hunc ab illo ſcribi poſtularat. [b] Formas autem ac regulas præſcribit, ex quarum præſcripto viuant in Ægypto monachi per cœtus illos diſtributi, quos ex vocis origine petita ratione, *Cœnobia* nominant. Alter quoque liber eidem inſcriptus, ab [c] octo illis [vitioſis] cogitationibus titulum mutuatur, quibus gulam, luxuriam, auaritiam, iram, inuidiam, acediam, inanem gloriam atque ſuperbiam attribuit. Vtiliſſima verò, ſi quæ alia, hæc iis ſunt pronunciata, qui religioſam inire vitam cupiunt. Et verò tanta iis vis ineſt, ac quaſi diuinitas, vt & in hunc vſque diem, ſi quis Monachorum conuentus hac ex forma & hiſce præceptionibus gubernetur, reuera tantiſper floreat, cæteriſque prælucens virtutum eſſe officina cernatur, cum qui hæc repudiarit cœtus: paruis quibuſdam virtutum reliquis [inſtructus,] veluti in fluctibus iactetur, vel etiam naufragium faciat. Quare expedit nihil eorum quæ ibi traduntur contemnere. Nam Dominicæ hæc legis ſunt atque Euangelicæ diſciplinæ expoſitio & explanatio.

Cæterum ſenſibus ipſa quoque apud eum reſpondet elocutio, vt quæ non perſpicuitatem ſolùm ſecum adferat, ſed ea inſuper ſit facultate prædita, vt facilè ac ſine vlla vi hominum animis imprimatur: quin & eoſdem perſuadere, atque ad inſtitutum ſuum attrahere queat. Immò ſapienter adeò ſunt omnia & dextrè temperata atque efformata, vt nec Tropologiis liber ſecundus deſtituatur: ſed multa contineat, quæ demulceant atque alliciant: ac plura etiam, quæ cum metum ac terrorem incutiant, tum homines ad pœnitentiam commouendi vim habeant.

Tertium adiunctum his libellum legimus, quem à Caſtoris Epiſcopi morte inſcripſit Cœnobij illius moderatori, cuius cœnobij cauſa, & regulæ illæ [prius] miſſæ fuerant. Qui quidem libellus iis, quos iam enumerauimus, adſimilis eſt. [d] Docet enim imprimis quid diſcretio ſit: deindeque maiorem eam eſſe ceteris virtutibus, tum vnde gignatur, ac quomodo hæc eadem cœlitus plerumque donetur: donec tandem [e] Scripturæ teſtimoniis probat, ſuum cuique animum ſeniori eſſe indicandum. Addit præterea quis [f] ſcopus ac finis eorum eſſe debeat, qui Religioſorum exercitationibus probantur. Hæc Moſen quendam virtutibus admirandum virum ita docentem inducit, vt ipſis quoque operibus ob oculos propemodum ſtatutis dogmata ſua confirmet. Poſt quæ [g] Serenum quemdam, vitæ genere nihilo inferiorem, & pari quidem illum doctrina vtentem, in medium producit.

d Quinque iſta capita exſtant Collat. II.

e 1. Reg. 3. Act. 9. 6. Gal. 2. 2.

f Quod primæ Collationis eſt in hodie editis argumentum.

g Serenum *hic emendo: qui Collat. 7. apud Caſſianum hæc declamitat.*

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟΓΟΙ ἀσκητικοὶ γʹ.

ρϟζʹ. *Caſſiani monachi aſcetica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, ἐν ᾧ Κασσιανοῦ μοναχοῦ, Ῥώμην λαχόντος πατρίδα, περιῆσαν λόγοι δύο. ὧν ὁ μὲν Κάστορι ἐπισκόπῳ ἀνεγέγραπτο, αὐτῷ τὴν τῶν γεγραμμένων αἴτησιν πεποιημένῳ. τύπους δ' οὗτος καὶ κανόνας ἀπαγγέλλει, καθ' οὓς ἐβίου τὸ ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ συστήματα μοναχικόν. κοινόβια δὲ αὐτὰ ὁ ἐκ τῆς ἐτυμότητος ὀνομάζει λόγος. καὶ ὁ δεύτερος δὲ, τῷ αὐτῷ προσπεφωνημένος ἐστί· περὶ τῶν ὀκτὼ δὲ λογισμῶν τὴν ἐπιγραφὴν φέρει, οἷς γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν, λύπην, καὶ ἀκηδίαν, κενοδοξίαν τε καὶ ὑπερηφανίαν ἐξάπτει. χρήσιμα δὲ, εἴπερ τι ἄλλο, τὰ λόγια ταῦτα τοῖς αἱρουμένοις τὸν ἀσκητικὸν ἀναδέχεσθαι ἀγῶνα. καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τὸ δυνατὸν αὐτοῖς καὶ θεῖον πρόσεστιν, ὥστε καὶ μέχρι νῦν, εἴ τι κατὰ τοὺς τύπους τούτους καὶ τὰ διατάγματα μοναχικὸν σύστημα πολιτεύοιτο, ἀνθεῖ τε τέως ἀληθῶς, καὶ τῶν ἄλλων περιλάμπει, καὶ τῶν ἀρετῶν ὁρᾶται ἐργαστήριον. ὃς δὲ τούτους * διεγράψατο, ἐπὶ μικροῖς τισι λειψάνοις τῶν ἀρετῶν σαλεύει, ἢ καὶ, ναυαγίῳ περιδύεται. διὸ χρεὼν ἐστι μηδὲν τῶν ἐν αὐτοῖς παραδεδομένων παρορᾶν. δεσποτικῆς γὰρ ταῦτα νομοθεσίας, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἐστιν * ἀνάπτυξίς τε καὶ ἐξάπλωσις πολιτείας. ἔστι δὲ αὐτῷ οἰκεῖα τοῖς διανοήμασι καὶ τὰ ῥήματα, τό, τε σαφὲς ἀποστίλβοντα, καὶ τὸ ῥᾳδίως καὶ ἀνεπαχθῶς ἐγχαράττεσθαι ταῖς ψυχαῖς, τὴν χάριν κληρωσάμενα, ἀμφὶ καὶ τὸ συμπείθειν καὶ ἕλκειν αὐτὰς πρὸς τὸ σπουδαζόμενον. καὶ οὕτω πάντα σοφῶς τε καὶ δεξιῶς κέκραται καὶ διαμεμόρφωται, ὥστε καὶ τροπολογίας ὁ δεύτερος λόγος ὑποβαλλόμενος, καὶ πολὺ ἔχων τὸ θελκτήριόν τε καὶ ἐπαγωγὸν, πλέον παρέχεται τὸ φοβοῦν τε καὶ καταπληκτικὸν, καὶ δυνατὸν ἐπιστρέφειν πρὸς μετάνοιαν. καὶ τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις λογίδιον συνανεγνώσθη, ὃ μετὰ τελευτὴν Κάστορος τοῦ ἐπισκόπου, τῷ διαδεξαμένῳ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μονῆς, δι' ἣν καὶ οἱ κανόνες ἐστάλησαν, προσπεφώνηται. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο συγγενὲς τοῖς προειρημένοις· διδάσκει δὲ τί τε ἐστὶ διάκρισις, καὶ ὅτι μείζων αὕτη τῶν ἄλλων ἀρετῶν· καὶ ὅθεν τίκτεται· καὶ ὡς τὸ πλέον τῆς ἄνωθέν ἐστι δωρεᾶς. καὶ περὶ ἐξαγγελίας γραφικαῖς πίστεσιν, ὡς δεῖ ταύτην πράττειν, κατασκευάζει. καὶ τίς ὁ σκοπὸς, καὶ τί τὸ τέλος τῶν ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς ἀγῶσιν ἐξεταζομένων. ταῦτα Μωσέα τινὰ θαυμαστὸν ταῖς ἀρεταῖς εἰσάγει διδάσκοντα, καὶ πράγμασιν αὐτοῖς, μικροῦ κειμένοις * ὑπ' ὄψιν, τὰ ῥήματα βεβαιούμενον. εἶτα Σερῖνον, οὐ δεύτερον τῇ πολιτείᾳ, καὶ τῇ ὁμοίᾳ χρώμενον διδασκαλίᾳ, παρίστησιν·

Cœnobia.

* παρεγράψατο.

* al. ἀνάπτυξις.

ὡς τῇ

ὡς τὸ μὲν μὴ παρενοχλεῖσθαι τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῶν δαιμονίων, ἀδύνατον ἐστί· τὸ δὲ συνωθεῖσθαι καὶ ἀναγκάζεσθαι καταπίπτειν πρὸς τὰ φαῦλα οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἡμέτερον καὶ τὸ διωθεῖσθαι τὴν ὄχλησιν, καὶ τὸ παραδέχεσθαι αὐτήν. καὶ ὡς οὐ χωροῦντα διὰ τῆς ψυχῆς τὰ δαιμόνια τοὺς ἀνθρωπίνους οἶδε λογισμούς, ἀλλ' ἀπό τινων τεκμηρίων ἔξωθεν θηρᾷ τούτους. μόνης γὰρ εἶναι τῆς ἁγίας τριάδος, τὸ διὰ ψυχῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων χωρεῖν. καὶ ὡς διάφορα φῦλα δαιμονίων· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἄγρια καὶ κακωτικὰ λίαν, ἃ δ' ἧττον, καὶ ἄλλα εὐτράπελα. οἷς καὶ ὁ τρίτος συμπληροῦται λόγος, ἐπαγγελλομένου διαλαβεῖν τοῦ Σερήνου ἐν καιρῷ, καὶ περὶ τοῦ * ἠρωτημένου, ὅπερ ἦν, οὐ γάρ ἐστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, καὶ τὰ ἑξῆς. Λεόντιος δ' ἦν ᾧ τουτὶ τὸ τρίτον λόγιον προσεφωνήθη.

ὅπως τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν ἴσασι τὰ δαιμόνια.

* ἀλ. ἠρωτικοῦ.

fieri nimirum non poſſe, quin turbetur à dæmonibus mens humana, quamquam compelli, atque neceſſariò cogi, vt in malum incidat, nũquam queat. noſtrum enim eſſe turbam illam motúmque vel depellere, vel admittere. Rurſum non peruadentes animum dæmones humanas cogitationes cognoſcere, ſed ex argumentis quibuſdam externis eas rimari. Solius enim eſſe S. Trinitatis, animum cæteráque omnia peruadere. Varia item eſſe dæmonum genera: ferocia quidem alia, & valde noxia: alia verò minus: rurſúmque alia iocoſa. Atque hic tertij finis eſt libri. Sereno interim promittente, [a] expoſiturum ſe opportuno tempore quod quæſitum fuerat: illud nimirum: [b] *Non eſt enim nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem*, & quæ ſequuntur. [c] Leontio autem tertius hic libellus dedicatur.

CASSIANVS Monachus

a *Quod & præſtitiſſe indicat quæ de hoc argumento exſtat Collat. 7.*
b *Epheſ. 6.*
c *Vnà cum Helladio, vt in editis planum.*

ΑΝΔΡΩΝ ΑΓΙΩΝ ΒΙΒΛΟΣ, Η βίοι τῶν περὶ Αντώνιον τὸν μέγαν ἁγίων.

SANCTORVM VIRORVM LIBER, SEV *Vitæ Sanctorum, qui Magni Antonij tempore floruerunt.*

CXCVIII.

ρϟη'.

Vitæ Sanctorum qui Antonij M. tempore floruerunt.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἀνδρῶν ἁγίων βίβλος, πολιτείας τε αὐτῶν καὶ κατορθώματα πρὸς ψυχικὴν προκοπὴν καὶ ὠφέλειαν ἀπαγγέλλουσα. συγκεφαλαίωσις δ' ἦν, ὡς ἔοικε, καὶ σύνοψις τοῦ μεγάλου καλουμένου λειμωναρίου, ὃ ἀπαγγέλλει τοὺς βίους καὶ τὰ ἔργα τῶν περὶ Αντώνιον τὸν μέγαν, καὶ τοὺς ἑξῆς ἀκμασάντων. ὥσπερ γὰρ τὸ καλούμενον νέον παράδεισον, τὰς τῶν ἔτι νεωτέρων μέχρις Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, καὶ μικρὸν ἔτι προσωτέρω πολιτείας καὶ τοὺς ἀσκητικοὺς ἀγῶνας ἀναγράφει. ἀλλ' οὖν τὸ προκείμενον βιβλίον εἰς δύο καὶ εἴκοσι συγκεφαλαιούμενον ὑποθέσεις, ἑκάστης αὐτῶν καὶ τὸ χρήσιμον καὶ τὴν κτῆσιν διαφόροις διηγήμασιν ἐμφανίζει. ὧν τὸ μὲν πρῶτον κεφάλαιον, παραίνεσιν εἰς προκοπὴν τελειότητος ἐκ διαφόρων προσώπων περιέχει. τὸ δεύτερον δὲ, τὸ ἀπὸ τῆς ἡσυχίας δείκνυσι κέρδος. τὸ τρίτον, περὶ ἐγκρατείας διαλαμβάνει, καὶ ὡς δεῖ τὴν ἐγκράτειαν, μὴ * βρώμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ψυχῆς κινημάτων ὁμοίως ποιεῖσθαι. τὸ δὲ τέταρτον, πῶς δεῖ ἀσφαλίζεσθαι ἡμᾶς πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς πορνείας ἐπανισταμένους ἡμῖν πολέμους. τὸ δὲ πέμπτον, περὶ ἀκτημοσύνης, καὶ ὡς δεῖ καὶ τὴν πλεονεξίαν φυλάττεσθαι. περὶ ὑπομονῆς δὲ καὶ ἀνδρείας τὸ ἕκτον. καὶ τὸ ἕβδομον, ὅτι δεῖ μηδὲν πρὸς ἐπίδειξιν ποιεῖν. καὶ τὸ ὄγδοον, ὅτι οὐ δεῖ τινὰ κρίνειν. περὶ διακρίσεως δὲ τὸ θ'. τὸ δὲ δέκατον περὶ τοῦ δεῖν ἀεὶ νήφειν. καὶ τὸ ἑνδέκατον, ὅτι δεῖ ἀδιαλείπτως καὶ ἐν νήψει προσεύχεσθαι. καὶ τὸ δωδέκατον, ὡς φιλοξενεῖν δεῖ καὶ ἐλεεῖν ἐν ἱλαρότητι. περὶ ὑπακοῆς * ἐκδιδάσκει τὸ τρισκαιδέκατον. τὸ δὲ τεσσαρεσκαιδέκατον, περὶ ταπεινοφροσύνης. καὶ τὸ πέντε καὶ δέκατον, περὶ ἀνεξικακίας. περὶ ἀγάπης δὲ τὸ ἑξκαιδέκατον. τὸ μέντοι ἑπτακαιδέκατον, περὶ διορατικῶν. καὶ τὸ ὀκτωκαιδέκατον, περὶ σημειοφόρων γερόντων. τὸ δὲ ιθ', περὶ πολιτείας θεοφιλοῦς διαφόρων πατέρων· καὶ λοιπὸν τὸ εἰκοστὸν, ἀποφθέγματα τῶν ἐν ἀσκήσει γηρασάντων. εἶτα τὸ πρῶτον καὶ εἰκοστὸν, διαλέξεις εἰσάγει γερόντων περὶ λογισμῶν πρὸς ἀλλήλους. καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσι δεύτερον καὶ εἰκοστὸν,

* al. βρωμάτων.

* al. ἢ διδασκαλίας.

LEGIMVS *Sanctorum virorum librum*, qui ipſorum vitas & rectè facta narrabat, ad ſpiritualem [vtique legentium] profectum atque vtilitatem. Epitoma autem erat, vt apparet, & comprehenſio *Magni*, quem nominant, *Limonarij* [ſeu *prati ſpiritualis*] quo & vitæ opera narrantur, eorum qui magni Antonij & æqualium, tum eorum qui poſt eos floruerunt. Quemadmodum, & qui dictus eſt [a] *Hortulus nouus* his recentiorum ad ætatem vſque Heraclij, & paulo etiam viciniorum vitas religioſaſque exercitationes deſcribit. Verùm hic liber in [b] duo & viginti contractus argumenta, eorum cuiuſque vtilitatem, & obtinendi rationem, variis narrationibus expoſitam exhibet.

Horum igitur caput primum admonitio eſt ad perfectionis profectum, & à variis quidem illa inſtituta perſonis. II. Tranquillæ vitæ ac ſolitariæ fructum oſtendit. [c] III. De continentia agit, quam non in victu dumtaxat, ſed & in reliquis animi motibus ſimiliter exercendam docet. IV. Vt ſe munire quiſque debeat aduerſus inſurgentes à fornicatione pugnas. V. De paupertate, vtque vitare auaritiam oporteat. VI. De patientia ac fortitudine. VII. Nihil eſſe per oſtentationem agendum. VIII. Non oportere quemquam iudicare. IX. De diſcretione. X. Sobrium (ſiue circumſpectum) ſemper eſſe oportere. XI. Aſſiduè eſſe, & cum attentione precandum. XII. Hoſpitalitatem eſſe ac miſericordiam cum hilaritate exercendam. XIII. Obedientiam docet. XIV. De humilitate. XV. De malorum tolerantia. XVI. De dilectione. XVII. [d] De iis qui viſiones viderunt. XVIII. De ſenibus [e] qui miracula patrarunt. XIX. De variorum ſanctorum Patrum vita Deo grata. XX. [f] Aliquot eorum qui in monaſtica exercitatione conſenuerant, ſcitè dicta. XXI. [g] Collationes continet ſenum inter ipſos de ſuis conſiderationibus. Ad hæc omnia. XXII. & vltimum caput,

a *Pag. ſeq.*

b *Quæ omnia Heſychij dumtaxat ſententiis exceptis, leguntur in vitis Patrum, parte II. poſt* Adhortationes SS Patrũ profeſſioneſque monachorum, *vt ibi editum.*

c *Præteritum hic, quod* de compunctione *tertio loco in libris editis legitur.*

d περὶ διορατικῶν. *Emendanda hic editorum librorum* ἐπιγραφή.

e σημειοφόρων

f *Huc ſeptem capitula Moyſis ad Pymenium, & quæ ibi ſequuntur, refero.*

g *Hoc illud eſſe cap. exiſtimo, quod in libris editis IV. partis vlt.* de meditationibus XII. Anachoretarum, *inſcribitur, idemque quod in Auguſt. Biblioth. catalogo Cod. LXVIII. num. 21.*

SS. VIRCR. LIBER.

a Ducenta hodie ad Theodulum exſtant, poſt opuſcula Marci Anachor. Lutetiæ vulgata à Ioan. Pico A. Ch. 1563.

a ſententias continet Heſychij presbyteri Hieroſolymitani: quibus & liber hic totus abſoluitur, vtiliſſimus profectò iis, ſi quis alius, qui ad cœleſtem hæreditatem parandam vitam ſuam componunt. Adhibet idem, quam promiſerat, perſpicuitatem quoque: alioqui cætera talis, qualis iis aptus ſit viris, qui non de verbis laborent, ſed omnem operam atque conatum in operibus exercendis ponant.

CIC.

IOANNIS MOSCHI *Pratum*, ſiue *hortulus nouus*.

LECTVS eſt *liber quatuor & trecentis conſtans narrationibus*. Hic quoque monaſticæ potiſſimum vitæ conducit, eadémque ferè cum ſuperiore pertractat, niſi quod eorum virorum, dicta factáque imitatione digna colligit, qui poſt inſecuti ſunt. Vitas etenim narrat eorum, qui iam inde vſque ad Heraclij imperium, & deinceps virtute magis claruerunt.

PRATVM autem titulum libro indidit auctor, quem & *Hortulum nouum* quidam appellant. Scriptor eius Ioannes quidam, *Moſchi* cognomento, qui in B. Theodoſij primum monaſterio ſæculum valere iubens, cum iis deinde Monachis conuixit, qui in deſerto ad Iordanem exercebantur, quíque noua in Laura magni Sabbæ certabant. Vnde rurſum ad Antiochiæ oras, & Alexandri vrbem, proximámque eremum, & ad Oaſin vſque delatus, multorum magnorúmque virorum res præclarè geſtas aggregauit, quas partim oculis ipſe ſpectauit, partim recenti tunc auditione didicit. Eadē porrò de cauſa cùm etiam inſulas Romam verſus nauigans luſtraſſet, hiſce ſimilibus ibi quoque conquiſitis, & cognitis, hoc opus conſcripſit, quod dedicat Sophronio, ſeu Sophronæ diſcipulo ſuo, eidémque hoc ipſum offert, cùm iam animo præciperet, inſtare vitæ huius in meliorem commutationem.

a Hodie in CCXIX. capita dumtaxat diſtincta leguntur.

Operis autem huius dictio, magis quàm præcedentis, ad humiliorem ac rudiorem vergit ſtylum. Narrationum adhæc non eundem ſeruatum numerum in omnibus libris deprehendas, cùm in quibuſdam ad a duo & quadraginta ſupra trecentas ſeſe extendant, idque vel ex capitum quorumdam diuiſione, vel certè aliorum interiectione, adaucto numero. Cæterum ex his omnibus induſtrius quiſque & Dei amans, fructum capiens, nunquam huius ſcripti nimiam prolixitatem accuſarit.

CC.

a Exſtant Pariſiis Latinè excuſſi, & in Biblioth. SS. Patr. Margarini To. IV. Alios eiuſdem præterea XXXII. aſceticos ad ſua perueniſſe tempora indicat Niceph. lib. 14. cap. 54. qui hunc virū cum Nilo B. Chryſoſt. Diſcipulum facit.

MARCI MONACHI *Aſceticorum libri IIX. & aduerſus Melchiſedecitas liber I.*

LEGEBANTVR MARCI MONACHI a *libri octo*: quorum primus titulum præfert de lege ſpiritali, vtiliſq; exiſtit iis, qui religioſam agere vitam aggreſſi ſunt, quemadmodum & ſequens eos, Qui ex operibus iuſtificari ſe putant, in vanam incidere opinionem docet: immò id vel in primis pernicioſum eſſe demonſtrat.

Hesychij presbyteri Hierosolymitani gnomæ.

Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων γνώμας περιέχει. ἐν οἷς καὶ ὁ σύμπας τοῦ βιβλίου ἀπαρτίζεται λόγος· χρειωδέστατος καθεστώς, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς ἐπὶ τῷ κλήρῳ τῶν οὐρανῶν τὸν βίον ἀσκουμένοις. ἔχει δὲ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ τὸ σαφές· καὶ τἆλλα τοιοῦτος, οἷος ἂν γένοιτο ἀνδράσιν ἁρμόζων πρὸς μὲν τὸν κατὰ λόγους ἀγῶνα, μηδ᾽ ἐπεστραμμένοις, πάντα δὲ τὸν πόνον καὶ τὴν σπουδὴν εἰς τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἄσκησιν ἀναδεδεγμένοις.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΜΟΣΧΟΥ ΤΟ νέον λεγόμενον λειμωνάριον.

ρνθ΄.

Ioannis Moſchi viridarium id eſt, Vitæ ſanctorum qui ſub Heraclio & ante floruerunt.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, τέσσαρσι καὶ τριακοσίοις διηγήμασι περιειλημμένον. πρὸς τὴν ἀσκητικὴν δὲ καὶ τοῦτο τὰ μάλιστα συντελοῦν ἐστι πολιτείαν, τὰ αὐτά πως πραγματευόμενον τῷ προειρημένῳ· πλὴν ὅτι τῶν μεταγενεστέρων ἀνδρῶν ἔργα τε καὶ πράξεις ἀξιοζηλώτους ἀναγράφει. καὶ γὰρ ἐκεῖθεν τῶν μέχρι τῆς Ἡρακλείου ἀρχῆς καὶ ἐπιπλέον διαπρεψάντων ἀρεταῖς, ἐπέρχεται τοὺς βίους. λειμῶνα δὲ καλεῖσθαι δίδωσιν ὁ συνταξάμενος ὄνομα τὸ βιβλίον· τινὲς δὲ αὐτὸ καὶ νέον ὀνομάζουσι παράδεισον. ὁ δὲ συντεταχὼς, Ἰωάννης μὲν ὄνομα αὐτῷ, ἐξ ἐπικλήσεως δὲ ἐλέγετο ὁ τοῦ μόσχου. ὃς ἀπετάξατο μὲν ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου μονῇ, εἶτα συνδιέτριψε τοῖς τε κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἀνὰ τὴν ἔρημον ἀσκουμένοις, καὶ τοῖς ἐν τῇ νέᾳ λαύρᾳ τοῦ * μεγάλου σάββα διαθλοῦσιν. ἐντεῦθεν δὲ τά τε τῆς Ἀντιοχείας κλίματα, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἔρημον, καὶ μέχρις * ἄσεως ἐπελθὼν, καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἀριστείας συναγηοχὼς· τοῦτο μὲν ὄψει, τοῦτο δὲ καὶ νεαζούσῃ ἀκοῇ. διὰ τὴν αὐτὴν δ᾽ αἰτίαν καὶ νήσοις ἱστορησάμενος, ἐν τῷ πρὸς τὴν Ῥώμην διάπλῳ ἐκεῖσέ τε τὰ παραπλήσια διερευνησάμενος, καὶ μαθὼν· τὸ παρὸν σύνταγμα γράφει, καὶ προσφωνεῖ Σωφρονίῳ ἢ Σωφρονᾷ τῷ οἰκείῳ μαθητῇ, καὶ ἐγχειρίζει αὐτῷ τοῦτο, τὴν τοῦ βίου μέλλουσαν ἐφίστασθαι πρὸς τὰ ἀμείνονα προτεθεαμένος μεταβολήν. ἡ δὲ τοῦ λόγου ἑρμηνεία εἰς τὸ ταπεινότερον τοῦ προτέρου καὶ ἀμαθέστερον ἀποκλίνει. καὶ τὰ διηγήματα δὲ οὐ κατὰ τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐν πᾶσιν εὕροις τοῖς βιβλίοις διασεσωσμένα: ἀλλ᾽ ἔν τισι καὶ εἰς δύο καὶ τεσσαράκοντα, καὶ τριακοσίοις διηπλωμένα· τοῦτο μὲν ἐνίων κεφαλαίων ἐπὶ διαιρέσει τοῦ ἀριθμοῦ συναυξομένου· τοῦτο δὲ καὶ διηγημάτων ἐστὶν ὧν παρενθήκῃ. πλὴν ἐξ ἁπάντων τὸ χρήσιμον ὁ συνετὸς καὶ θεοφιλὴς ἀνὴρ δρεπόμενος, οὐκ ἂν τῶν συντεταγμένων κόρον καταγνοίη.

* al. μεγάλου.

* al. Ὀάσεως.

ΜΑΡΚΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟΓΟΙ ἀσκητικοὶ η΄: καὶ πρὸς Μελχισεδεκίτας λόγος α΄.

Marci mon. aſceticorum liber.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Μάρκου μοναχοῦ ἐν λόγοις ὀκτώ· ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἐπιγραφὴν ἔλαχε περὶ νόμου πνευματικοῦ· καὶ χρήσιμος τοῖς τὸν ἀσκητικὸν ἐπανῃρημένοις βίον. ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς τοὺς ἐξ ἔργων οἰομένους δικαιοῦσθαι, εἰς μάταιον διαπίπτειν φησὶ λογισμόν· μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ὅτι μάλιστα σφαλερῶν τοῦτο ἐπιδεικνύμενος.

ἐν οἷς,

ἐν οἷς καὶ ἕτεραι συνυφαίνονται παραινέσεις, εἰς τὸν πνεύματι ζῶν καὶ αὗται συνανήκουσαι βίον καὶ νόμον. καὶ ὁ τρίτος δὲ, περὶ μετανοίας τῆς πάντοτε προσηκούσης ἀπευθυνόμενος τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν αὐτὸν τῆς ὠφελείας βαθμὸν ἀναφέρεται. σαφὴς μὲν οὖν ἐστιν, ὅσον ἐπὶ τῇ κοινότητι τῶν λέξεων, καὶ τῷ κεφαλαιωδῶς ἐξενηνέχθαι ἡ φράσις, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν ἀττικὴν ἀπηκρίβωται τὰ ὅλα γλῶσσαν. εἰ δέ που τὸ ἀσαφὲς ἐνορᾶται, τῷ διὰ πράξεως αὐτὰ πεφυκέναι μᾶλλον κατανοεῖσθαι, ἀναχωρεῖ τῆς διὰ λόγων ἑρμηνείας, οὐχὶ τῷ δυσκόλως εἰρῆσθαι. τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἐν τοῖς εἰρημένοις μόνον ἀναφαίνεται λόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς. καὶ οὐχὶ μόνῳ τῷ δὲ τῷ ἀνδρὶ· ἀλλὰ καὶ μικροῦ πᾶσιν, οἷς ἀσκητικοὺς νόμους καὶ πάθη καὶ διαθέσεις δι' ἔργων χωρούσας ἀπαγγέλλειν γέγονε σπουδὴ, ὁ τῆς τοιαύτης ἀσαφείας ἐνιαχοῦ συμπαρέθεισι τρόπος· τῆς δ' ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπιγνώσεως, οὔ τι μάλα στεργούσης τὰς διὰ τῶν ῥημάτων ἐπιδηλώσεις. ἀλλ' οὕτω μὲν περὶ τούτου. ὅ γε μὴν τέταρτος λόγος εἰς τύπον ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ἐσχηματισμένος, δείκνυσι, ὡς τὸ σωτήριον βάπτισμα τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτημάτων μυστικῶς ἐχαρίσατο ἡμῖν, καὶ τὴν χάριν τοῦ παναγίου ἐνῴκισε πνεύματος, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. ὁ δὲ πέμπτος, διαπλάττει τὸν νοῦν πρὸς τὴν οἰκείαν ψυχὴν, συμβουλὴν οἷον ἀνακοινούμενον, δι' ἧς οὐκ ἄλλους αἰτίους, ἀλλ' αὐτοὺς ἡμᾶς τῶν ἁμαρτανομένων ἀποφαίνεται. καὶ ὁ ἕκτος δὲ εἰς διάλογον σχηματίζεται, σχολαστικόν εἰσάγων τινὰ, πρὸς Μάρκον αὐτὸν διαλεγόμενον. ὧν τὰ κεφάλαια· ὅτι δεῖ ἀδικούμενον μὴ ἀμύνεσθαι, μηδὲ κατακρίνειν τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλ' * ἰδίων ἁμαρτημάτων εἰς πράξεις ἡγεῖσθαι, τὰς ἐξ ἑτέρων ἐπιφερομένας ἡμῖν ἐπηρείας· καὶ ὅτι χαλεπὸν ἡ ἀνθρωπαρεσκία· καὶ ὡς δεῖ παντὸς σωματικοῦ ἔργου πολλῷ τῷ μέσῳ τὴν προσευχὴν προτάττειν· καὶ τί ἐστι τὸ θέλημα τῆς σαρκός. ὁ δὲ ἕβδομος, [οὐκ εἰς τὰ τῶν ῥημάτων ἀμείβοντα διατυπούμενος] περὶ νηστείας διαλαμβάνει. ὁ δὲ ὄγδοος, Νικολάῳ τινὶ μοναχῷ γεγραμμένος, τίσι κοιμίζεται μάλιστα θυμὸς καὶ ὀργὴ, ἢ καὶ τέλεον καταργεῖται, ἀναδιδάσκει· καὶ τίσιν ἡ σαρκικὴ ἐπιθυμία. ταῦτα μὲν εἰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφέρονται, ὅμως εἰς τὴν πρακτικὴν χειραγωγεῖ φιλοσοφίαν τὰ ὀκτὼ τῶν λογίων. ὁ δὲ θ', κατὰ Μελχισεδεκιτῶν ἀγωνιζόμενος, οὐδὲν ἔλαττον τὸν γεννησάμενον αὐτὸν αἱρέσεως ἔνοχον οὐ μετριωτέρας στηλιτεύει. πλὴν τῷ γε θηρᾶν πανταχόθεν ἐφιεμένῳ τὸ χρήσιμον, οὐκ ἀσυντελὴς αὐτῷ οὐδ' ἡ ἐκ τούτου ἀνάγνωσις ἔσται. τὴν δὲ τῶν εἰρημένων * λόγων τάξιν, οὐ πάντα τὰ ἀντίγραφα τὴν αὐτὴν διασώζει: ἀλλὰ ἔνια μὲν προτάττει, ἄλλα δὲ ὑποτάττει, ὡς τινα καὶ τὴν ἐσχάτην τοῖς πρώτοις ἀπονέμειν χώραν.

Baptiſmatis myſterium.

* ἰδίων.

* al. λογίων.

MARCVS. Monachus.

Adduntur & alia ibi ſalutaria præcepta, quæ ad ſpiritalem æquè vitam & inſtitutum conducant. Tertius verò liber de pœnitétia, quod hæc vbique deceat, docere pro ſcopo ſibi proponens, ad eundem prorſus vtilitatis gradum tendit.

Perſpicua igitur eius eſt dictio, quatenus verbis vtitur communibus, & ſumma capita percurrit oratio: etſi quod ad Atticum ſermonem non ſatis accuratè linguam componat. ſicubi verò in his obſcuritas aliqua cernitur, ideò nimirum ab ea, quæ per verba fit [clara] explicatione recedit, quòd hæc eiuſmodi ſint, vt per actionem ipſam potiſſimum percipi debeant, non quod difficulter eadem exprimi oratione poſſint. Quod non in hiſce ſolum libris vſu venit, ſed & in aliis deinceps ſequentibus. Quin neque in hoc dumtaxat ſcriptore, verùm etiam in omnibus fermè iis, qui de aſceticis inſtitutis, & de perturbationibus atque affectionibus, quæ per ipſa produ- cuntur opera, docere aliquid ſtuduerunt, eiuſmodi obſcuritatis vitium alicubi inuenitur: quæ enim ex ipſis eſt operibus percepta cognitio, non vſque adeò verbis explicari contenta eſt. Sed hæc hactenus.

Quartus porrò liber interrogantis atque reſpondentis forma compoſitus, docet ſalutiferum baptiſma, cum liberationem expiationémque criminum myſticè nobis contuliſſe, tum S. Spiritus gratiam infudiſſe: & id genus alia. Quintus deinde mentis velut conſultationem, cum ſua ipſius anima ita inducit, vt nos ipſos auctores eſſe peccatorum, non verò in alios culpam conferendam, demonſtret. Sextus autem dialogi forma conſcriptus, quo cauſſidicus quidam cum Marco ipſo diſſerens inducitur, tractántque hæc ferè capita. Qui iniuriam acceperit, vlciſci non debere, nec adeò illos damnare, qui iniuriam fecerint, cùm pœnarum ſit potius de peccatis noſtris reputanda exactio, quæ ab aliis nobis inferantur iniuriæ. Difficile quoque eſſe hominibus placere. Precationem dehinc cuicumque corporali operi longo eſſe interuallo præponendam: & quæ ſit denique carnis voluntas. Septimus liber [non per dialogum ſcriptus] de ieiunio agit. Octauus tandem Nicolao cuidam monacho inſcriptus, quibus potiſſimum ira ac furor animi ſopiatur, vel etiam penitus tollatur, & quibus etiam carnis exſtinguatur concupiſcentia, edocet. Qui quidem octo libri, etſi plus minuſve ſint inter ſe diuerſi, omnes tamen ad operantem ſapientiam quaſi manu ducunt. Acceſſit & nonus liber, quo dum aduerſus[a] Melchiſedecitas depugnat, nihilo interim minus in ipſum parentem ſuum, hæreſis huius labe contaminatum, vehementer inuehitur. qui tamen vtilitatem vndique inueſtigare deſideret, ille ne in hoc quidem legendo operam ludet. Ordo verò iſtorum librorum non idem in omnibus eſt codicibus: alia enim quidam præponunt, alia ſubiiciunt, vt primis etiam aliqui extremum tribuant locum.

[a] De quibus ex veterum ſcriptis plura Cardin. Baronius tomo 2. ad An. Chriſti 196.

DIADOCH.

CCI.

Diadochi Photicæ veteris Epiri Epiſc. *Definitiones X. & Capita C.*

Nili Monachi *De Oratione capita CLIII.*

Ioannis Carpathii *Conſolatorius.*

a *Et exſtat à noſtro Franc. Turriana Latinè verſus, & typis Plantinianis olim excuſus.*

Legi [a] libellum in quo poſt decem admodum prooemij capita, centum ſequuntur alia, quibus totus abſoluitur. Illorum primum fidei eſt definitio: Conceptus [nimirum] mentis de Deo affectionis expers. Alterum dein definitio ſpei: Egreſſio mentis ad ea, quæ ſperantur. Tertium, patientiæ definitio: Mentis oculis [Deum] inuiſibilem, perinde ac ſi viſibilis eſſet intuendo, ita indeſinenter durare. Quartum, definitio affectionis minimè auaræ. Tam eſſe animatum ad non habendum quàm alius quiſpiam ad habendum. Quintum, definitio cognitionis: Seipſum neſcire, extra ſe poſitum in Deo. Sextum, humilitatis definitio: Continua obliuio ſuorum rectè factorum. Septimum, definitio vacuitatis iræ: vehemens deſiderium non iraſcendi. Octauum, caſtimoniæ: Senſus ſemper Deo affixus. Nonum, charitatis: Amoris incrementum erga eos, qui iniuriam inferunt. Decimum, perfectæ immutationis: Mortis horrorem pro gaudio reputare in Dei oblectatione. Decem ergo hiſce definitionibus centum illa capita ſubiecta ſunt. Hic autem liber iis vel maximè commodus, qui ſe [ad perfectionem] exercent, immò & qui in ipſis actionibus perficientibus iam exercitati ſunt: nihil interim paulò obſcurius adferens: ſcientia enim per experientiam percepta, facilè ſe verbis doceri patitur. Auctorem eius inſcriptio ipſa facit Diadochum, Photices illius quæ eſt in vetere Epiro, Epiſcopum.

b *CXLIIX. duntaxat exhibet libri euulgati à F. Franc. Turriano.*

c *Vt, De nihil poſſidendo, περὶ ἀκτημοσύνης. De Philoſophia Chriſtiana, de virtutibus & vitiis, de comparatione vitæ Monachorum qui in ſolitudine, & qui in ciuitate degunt de cæde SS. Martyrum Monachorum in monte Sina. Liber item epiſtolarum, quæ in Italiæ Bibliothecis exſtant. Hæc noſter Turrianus recenſet ad ſuum Nilum. Niceph. lib. 14. cap. 54. addit ad Græcæ ſuperſtitionis ſectatores, ſcripſiſſe, & ad Eulogium quædam. At cum plures enumerentur Nili, forſitan non eiuſdem ſunt omnia.*

In eodem volumine lectus item eſt *Nili Monachi* liber in [b] centum & quinquaginta tria capita diuiſus: quibus precandi formam vir ille diuinus expoſuit. Feruntur eiuſdem & [c] alia plurima, lectu digna diuerſi argumenti opuſcula, partim epiſtolæ, partim hiſtoriæ forma conſcripta, quæ non operum tantum perfectionem inſignem, ſed in dicendo quoque facultatem eius teſtantur. Verùm etſi diffuſus æquè Diadochus non eſt: quæ tamen ab ipſo conſcripta ſunt centum capita, nullam partem inferiore gradu collocantur, quam quæ modo retuli. Nam & dictio ita compoſita eſt, vt reprehendi nequeat, & ſenſus ex actionibus natam ſapientiam præfert. Cæterum Marci librum cum vtraque [quam dixi] forma præcedat, alicubi inſuper ſententiis antecellit. Dederit verò & ille ad finem cuiuſque capitis anſam iis qui incorruptè pronuntiant, quod ſiue acceſſione alicuius adulteratus, ſiue aliàs hallucinatione aliqua abreptus iſta dixerit. Vellem enim, ne verè confirmare poſſem, opinionem ſaltem eius damnatam fuiſſe. Valde autem in iis, quæ paulò antè recenſui, etiam antecellit [d] *Ioannem* illum *Carpathium*, qui hunc operi ſuo titulum indidit: *Ad Indiæ Monachos, quem poſtularant, Conſolatorius.* Porrò centum & hic capitibus librum ſuum abſoluit.

d *Huius περὶ ἀσκήσεως exſtare feruntur in Italia, & Bibliotheca regia & Auguſtana.*

ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ ΕΝ ΤΗ *παλαιᾷ ἠπείρῳ ἐπισκόπου ὅροι ι. καὶ ἀσκητικὰ κεφάλαια ρ΄.*

ΝΕΙΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟΓΟΣ *ἐν κεφαλαίοις ρνγ΄.*

ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΡΠΑ*θίου παρακλητικός.*

σα΄.

Diadochi, Photicæ veteris Epiri episcopi definitiones X. & capita illuminantia C.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τοῖς ἑπομένοις μὲν κεφαλαίοις ἑκατὸν ἀπαρτιζόμενον, τοῖς ἐν προοιμίῳ δὲ τὸν δέκα οὐχ ὑπερβαίνουσιν. ὧν πρῶτόν ἐστιν, ὡς πρῶτος ὅρος τῆς πίστεως, ἔννοια περὶ θεοῦ ἀπαθής. β΄, ὡς δεύτερος ὅρος τῆς ἐλπίδος, ἐκδημία τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα. τρίτον, ὅρος τῆς ὑπομονῆς, τὸν ἀόρατον ὡς ὁρατὸν ὁρῶντα τοῖς τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς ἀδιαλείπτως καρτερεῖν. δ΄, ὅρος τῆς ἀφιλαργυρείας, οὕτως ἔχειν τὸ μὴ ἔχειν, ὡς θέλει τις τὸ ἔχειν. πέμπτον, ὅρος τῆς ἐπιγνώσεως, ἀγνοεῖν ἑαυτὸν, ἐν τῷ ἐκστῆναι * θεῷ. ἕκτον, ὅρος τῆς ταπεινοφροσύνης, λήθη τῶν κατορθωμένων προσεχής. ζ΄. ὅρος τῆς ἀοργησίας, ἐπιθυμία πολλὴ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι. η΄. ὅρος τῆς ἁγνείας, αἴσθησις ἀεὶ κεκολλημένη τῷ θεῷ. θ΄. ὅρος τῆς ἀγάπης, αὔξησις φιλίας πρὸς τοὺς ὑβρίζοντας. ι΄. ὅρος τῆς τελείας ἀλλοιώσεως, ἐν τρυφῇ θεοῦ, χαρὰν ἡγεῖσθαι τὸ στυγνὸν τοῦ θανάτου. τούτοις οὖν τοῖς δέκα, τὰ ἑκατὸν ὑποτέτακται. καὶ ἔστιν οὗτος ὁ λόγος εἰς τὸ ἄριστον τοῖς ἀσκουμένοις συγκείμενος, καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς ἐγγεγυμνασμένοις ταῖς τελειοποιοῖς πράξεσιν, οὐδ᾽ ἀσαφές τι ἐμπαρεχόμενος. ἡ γὰρ διὰ πείρας γνῶσις, εὐχερῶς τῇ διὰ λόγων ἐμβατεύει διδασκαλίᾳ. πατέρα δὲ τοῦ λόγου Διάδοχον ἡ ἐπιγραφὴ λέγει, φωτικῆς τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ ἠπείρῳ ἐπίσκοπον.

* ἐκστῆναι

Nili Monachi capita CLIII.

* λόγοι γ΄ ων.

Ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει καὶ Νείλου μοναχοῦ * λόγος ἀνεγνώσθη, τρισὶ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν κεφαλαίοις διαιρούμενος. τὸ τῆς προσευχῆς δὲ ἐν τούτοις ὁ θεῖος ἀνὴρ ἀναπτύσσει τύπον. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα αὐτοῦ ἀξιόλογα ποικίλας ὑποθέσεις ὑποβαλλόμενα, εἴς τε τὸν ἐπιστολιμαῖον τρόπον, καὶ εἰς τὸ συγγραφικὸν ἀνηγμένα συντάγματα φέρεται· τήν τε κατὰ τὰ ἔργα τελειότητα, καὶ τὴν ἐν λόγοις μαρτυρούμενα δύναμιν. πλὴν, εἰ καὶ μὴ πολύχους ὁμοίως ὁ Διάδοχος, ἀλλὰ τά γε ἀναγεγραμμένα αὐτῷ ἑκατὸν κεφάλαια οὐκ εἰς ἐλάττονα βαθμὸν ἐν οὐδετέρῳ μέρει τῶν εἰρημένων τίθησιν. ὅ, τε γὰρ λόγος αὐτοῦ εἰς τὸ ἀμώμητον σύγκειται, καὶ ὁ νοῦς τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων σοφίαν προβάλλεται. τοῦ μέντοι Μάρκου δι᾽ ἑκατέρας προέχων ἰδέας, καὶ ἐνιαχοῦ ταῖς γνώμαις ἀντιφέρεται. δοίη δ᾽ ἂν καὶ αὐτὸς λαβὴν τοῖς ἀδεκάστως ἀκριβολογουμένοις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἑκάστου κεφαλαίου, εἴτε παρενθήκῃ τινὸς νοθευόμενος, εἴτε ἄλλως τινὶ συναρπαθεὶς παροράματι, ταῦτα εἴρηκε. τὸ γὰρ κατὰ δόξαν ἁλῶναι, εὐξαίμην ἂν μὴ ἐπαληθεύειν. κρατεῖ δ᾽ οὖν ἐν ταῖς πρὸ ὀλίγου εἰρημένοις πολλῷ καὶ Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου, ὃς ἐπιγραφὴν αὐτοῦ τῷ πονήματι δίδωσι πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰνδίας προτρεψάντας μοναχοὺς παρακλητικός. ἑκατὸν δὲ καὶ οὗτος κεφαλαίοις περαιοῖ αὐτό.

Marchus

Ioannis Carpathij capita C.

ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ μάρτυρος, εἰς τὸν Δανιὴλ ἑρμηνεία· καὶ λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστου.

σβ΄. Hippolytus martyr in Danielem.

Ἀνεγνώσθη Ἱππολύτου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ. κατὰ λέξιν μὲν οὐ ποιεῖται τὴν ἀνάπτυξιν, πλὴν τὸν νοῦν γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ παρατρέχει. πολλὰ μέντοι ἀρχαιοτρόπως, καὶ οὐκ εἰς τὸ ὕστερον διηκριβωμένον καταλέγει· ἀλλ' ἐκείνων οὐκ ἂν εἴη δίκαιος λόγον ὑπέχειν. τοῖς γὰρ ἀρχὴν θεωρίας καταβαλλομένοις, οὐ δίκας ἀπαιτεῖν τῶν παρειμένων, ἀλλ' ἀγαπᾶν μάλιστα αὐτῆς τε τῆς ἐπιβολῆς, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν καταλήψεως τῶν διασκοπουμένων προχωροίη. τὸ δὲ τὴν τοῦ ἀντιχρίστου παρουσίαν, καθ' ἣν καὶ ἡ τοῦ αἰσθητοῦ * κόσμου τοῦδε συντέλεια ἵσταται, μηδὲ τοῖς μαθηταῖς δεομένοις τοῦ * σωτῆρος ἀποκαλύψαντος, εἶτα αὐτὸν ταύτην πεντακοσίοις ἔτεσιν ἀπὸ Χριστοῦ ὑπαχθέντα περιγράψασθαι, ὡσανεὶ τῶν ἀπὸ πρώτης τοῦ κόσμου καταβολῆς ἑξακισχιλίων ἐτῶν συντελουμένων, καὶ τὴν διάλυσιν αὐτοῦ ἐφεστάναι: τοῦτο καὶ θερμοτέρας ἂν εἴη τοῦ προσήκοντος γνώμης. καὶ ἡ ἀπόφασις ἀνθρωπίνης ἀγνοίας, ἀλλ' οὐκ ἐπιπνοίας τῆς ἄνωθεν διελέγχει. ἡ φράσις * αὐτοῦ τὸ σαφὲς ὅτι μάλιστα οἰκειουμένη πρέποι ἂν * ἑρμηνείας εἰ καὶ τοὺς ἀττικοὺς * ὄντι μάλα θερμοὺς δυσωπεῖ). Συνανεγνώσθη αὐτοῦ καὶ ἕτερος λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστου, ἐν ᾧ ἥ τε αὐτὴ τῶν λόγων ἰδέα διαπρέπει καὶ τὸ τῶν νοημάτων ἁπλούστερόν τε καὶ ἀρχαιότροπον.

* al. τοῦδε κόσμου.
* al. σταυροῦ.
* αὐτοῦ.
* ἑρμηνείᾳ.
* ἔτι μαλαθ[illegible]

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ἐπισκόπου Κύρου ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ.

σγ΄. Theodoretus in Danielem.

Ἀνεγνώσθη τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύρου, ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ. μακρῷ μὲν οὗτος ὁ σοφὸς ἀνὴρ οὐχ Ἱππολύτου μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων τῇ τῶν προφητικῶν ῥημάτων ἀναπτύξει τε καὶ διακαθάρσει κρατεῖ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴ τις ἄλλος, ἑρμηνείαις πρέπων. τῷ τε καθαρῷ καὶ εὐσήμῳ τῶν ῥημάτων ἀνακαλύπτων τὰ συνεσκιασμένα· καὶ τῷ ἡδύνοντι, ἅτε δὴ * διαγλυκαίνοντι, προθυμοτέρους πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν παρασκευάζων· καὶ * μὴν καὶ τῷ πρὸς μηδεμίαν ἐκτροπὴν καὶ παρέκβασιν ἀποφέρεσθαι τοῦ προκειμένου· κόρον τε ἀφαιρούμενος πάντα, καὶ τὴν μάθησιν τῶν ζητουμένων ἀσύγχυτόν τε, καὶ ἀδιασκέδαστον καὶ εὐχερῆ τοῖς ἀναλεγομένοις αὐτοῦ τὸν πόνον ἐμποιῶν. καὶ ἡ λέξις δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ συνθήκη τῆς ἀττικῆς εὐγλωττίας οὐ φεύγει τὰς γονάς. πλὴν εἴ τι περιεργότερον * αὐτοῦ ἐστι, καὶ τὸ ὡς φάναι πολλῶν ἀκοῖς ἀνακεχωρηκός. τοῦτο δὲ ὅτι * μηδὲ προσῆκον ἑρμηνεία, ἀποκλίνει· καὶ ὅλως εἰς τὸ ἄριστον ἐστὶ τῶν ἐξηγητῶν, καὶ οὐκ ἔχων ῥᾳδίως τὸν ἄμεινον διασαφοῦντα, ἀνηγμένος. ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἄλλοις τὸ καθαρῶς εἰπεῖν καὶ ἀνιχνεῦσαι τὸν νοῦν τῶν θεωρουμένων: τὸ δ' ἅμα τε σαφῶς εἰπεῖν, καὶ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἐν τῷ συντόμῳ * παραλιπεῖν, μηδὲ πρὸς ἐκδρομὰς ἢ ἐπιδεικτικὰς σοφίας χωρεῖν ἢ ἄλλως μὲν οὐκ ἀχρήστους ποιεῖν, παρασύροντα δὲ τοῦ προκειμένου μὴ ἀπᾴδειν, εἴ τι ἄλλο καὶ τῷ χριστῷ Θεοδωρήτῳ ἔνεστιν ἐσπουδασμένον,

* διαγλυκαίνων.
* al. δή.
* αὐτοῖς.
* μή.
* [illegible]

B. HIPPOLYTI EPISC. ET MART. *Interpretatio Danielis, & Homilia de Chriſto & Antichriſto.*

B. HIPPOLYTUS. CCII.

LEGI [a] HIPPOLYTI *Epiſcopi ac Martyris interpretationem Danielis*: quem etſi ad verbum non explicat, nullum tamen ſenſum, vt verum dicam, prætermittit. Pleraque porrò veteri more, non vt poſtea fuêre accuratius excuſſa, recenſet quanquam eorum ipſum reddere rationem æquum non eſt. Decet enim ab iis, qui principium ſcientiæ alicuius ſtatuerunt non repoſcere rationem eorum, quæ præterierunt: ſed contentum eſſe potius conatu ipſo, & iis, quæ quatenus licuit, è conſiderandis aſſecuti ſunt. Cæterum, quod Antichriſti aduentum (quando etiam mundi huius aſpectabilis interitus ſequetur) quem ne diſcipulus quidem rogantibus manifeſtauit Chriſtus, Hippolytus hic quingenteſimo poſt Chriſtum anno adſcribere auſus ſit, quaſi à prima mundi conſtitutione ſex millibus annorum tum decurſis eius interitus inſtaret; hoc ſanè calidioris, quàm par ſit, animi eſt. Verùm hæc eius aſſertio humanam ignorantiam potius, quàm cœleſtem aliquam inſpirationem arguit.

Genus eius dicendi clarum inprimis ac perſpicuum, interpretem ſatis decet, etſi Atticas reuera leges valde repudiat.

Legimus vnà eiuſdem [b] Homiliam de CHRISTO & Antichriſto: in qua eadem dicendi forma ſeruata, & ſenſuum ſimplicitas maior eſt ac vetuſtas.

[a] Vide B. Hieronym. in Catal. cap. 61.

[b] Ea Græcè & Latinè typis eulgata exſtat.

THEODORETI CYRENSIS EPISC. *Interpretatio Danielis.*

CCIII.

LEGIMUS THEODORETI Epiſcopi Cyri *interpretationem Danielis*. Vir ſanè doctus, non Hippolyto modo, verum etiam aliis multis propheticorum ſermonum interpretatione atque explanatione longè antecellit. Dictio eius, commentationi (ſi cuiuſquam alius) aptiſſima. Nam & puris ſignantibúſque verbis abdita quæque & obſcura reuelat, & iucunditate quadam quaſi delinimento, ſuauique lepore ad ſui lectionem inuitat. Quin & ex eo quod ad ambages nullas digreſſionéſque à propoſito argumento recedat, ſatietatem non modò nullam adfert, ſed ea inſuper, quæ in dubium vocantur, ſine vlla vel confuſione vel diſſipatione facile, & commoda ratione lectores ſuos docet. Vocum item eius delectus, atque ipſa compoſitio ab Atticæ elegantiæ origine non refugit, niſi quid fortè curioſius illic occurrat, quod quis multorum auribus inſolitum dicat. Hoc conſtat, nihil eum, quod ad interpretandum faciat, declinare; adeoque in ſummum euaſiſſe optimorum interpretum culmen, vt non facilè ſis aliquem reperturus, qui illo melius obſcura explicet. Sunt quidem & alij pure loquentes, qui propoſitarum ſibi rerum ſenſum haud ſegniter inueſtigent: at ſimul & perſpicuè dicere, & nihil interim cognitu neceſſarium (vel breuitatis cauſa) prætermittere: non item ad diuerticula; vel ad doctrinæ oſtentationem digredi (niſi hæc forſitan, non ſine vtilitate, ſic adhibeantur, vt percipi nequeat, quod à re propoſita diſcedatur.) hoc certè præ cæteris rebus omnibus à bono Theodoreto ſtudioſè curatum eſt,

THEODOR.

non in hoc ſolum opere, ſed ferè dixerim in omnibus eius ſcriptis, quæ multa ſanè reliquit, quibus S. Scripturarum induſtria ſua mirificè illuſtrauit. Igitur in aliquibus quidem illi in hac diuini Danielis expoſitione cum Hippolyto Martyre conuenit, ſed plura in quibus diſſentit: quorum [a] hæc illuſtriora ſunt * * *

a Deſiderari hic ea, argumento eſt vacuum in quibuſdam codicibus relictum ſpatium.

οὐκ ἐν ταύτῃ μόνον τῇ πραγματείᾳ, ἀλλὰ μικροῦ δέω φάναι, καὶ ἐν πάσαις. πολλαὶ δὲ αὗται, ἐν αἷς τῶν ἱερῶν γραμμάτων αὐτοῦ ἡ διασάφησις φιλοπονεῖται. ἔστι μὲν οὖν ἐν τῇ περὶ τὸν θεσπέσιον Δανιὴλ ἀναπτύξει καὶ κατ' ἔνια τῷ μάρτυρι συμφερόμενος Ἱππολύτῳ· πλείω δὲ πρὸς ἃ φέρεται, τὴν ἑτέραν, ὧν τὰ ἐπιφανέστερα ταῦτα.

CCIV.

EIVSDEM Octateuchi expoſitio, & In libros Regum, ac Paralipomenon.

LEGI eiuſdem diuini viri explanationem Octateuchi, quæ inſcriptionem certè operi egregiè congruentem, nacta eſt, [a] In impedita ſacra ſcripturæ loca: in quibus & ad libros Regum ac Paralipomena. Vtiliſſimum in primis hoc opus, quódque cum ipſis quaſi natalibus parentis mox genium lectorum oculis ſubiiciat. Præterquam autem quod hîc conſueta ipſi dicendi forma egregiè eluceat: habet quoque (ſi ad maiorem perſpicuitatem & comprehendendi facilitatem reſpicias) cum aliud quoddam commodum, tum quod in ſumma veluti capita per quæſtiones ſolutionéſque liber diſtinctus ſit.

a Εἰς τὰ ἄπορα τῆς γραφῆς. Addunt editi libri κατ' ἐκλογήν. Vnde interpretes fecerunt: De ſelectis ſcripturæ S. quæſtionibus ambiguis. Quæ autem hoc loco, è Cod. Bauar. deſcripta, exhibentur in Notis exemplaris Græci, eadem, & plura, vidit atque conuertit olim Gent. Heruetus.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΚΤΑτευχον, καὶ τὰ βασιλείας, καὶ τὰ παραλειπόμενα.

σδ'. Theodoreti in Octateuchum expoſitio.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ θεσπεσίου ἀνδρὸς ἐξήγησις εἰς τὴν ὀκτάτευχον· ἐπιγραφὴν δὲ ἔλαχε συμβαίνουσαν τῷ ἔργῳ· εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς· ἐν οἷς ἐστι καὶ εἰς τὰ τῶν βασιλειῶν, καὶ εἰς τὰ παραλειπόμενα. χρήσιμον δὲ ἐς τὰ μάλιστα τὸ βιβλίον καὶ αὐταῖς γοναῖς τοῖς ἐντυγχάνουσι, τὸ γνήσιον ἐπιδεικνύμενον αὐτίκα τοῦ γεγεννηκότος. τῆς δὲ συνήθους αὐτοῦ ἰδέας διαπρεπούσης, ἔχει τι πρὸς τὸ σαφέστερον ὁρᾶν καὶ εὐκατάληπτον, καὶ ἕτερον πλεονέκτημα, καὶ τὸ ὡς ἐν κεφαλαίῳ κατὰ τὸ ἀπορούμενον καὶ ἐπιλυόμενον τὸ βιβλίον διατετυπῶσθαι.

CCV.

IDEM In XII. Prophetas.

LEGIMVS eiuſdem in duodecim Prophetas eadem dictionis ac ſententiæ venuſtate adornatum librum.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΩδεκα προφήτας.

σε'. Theodoretus in XII. Prophetas.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς δώδεκα προφήτας ἐν τῇ αὐτῇ τῶν λόγων καλλονῇ τῆς διανοίας διεσκευασμένον βιβλίον.

CCVI.

PROCOPII SOPHISTÆ Scholæ commentariorum in Octateuchum, & In libros Regum ac Paralipomena.

LECTÆ ſunt PROCOPII Sophiſtæ Scholæ commentariorum in Octateuchum veteris Teſtamenti, & in Regna ac Paralipomena. Diffuſus autem eſt interpres hic atque prolixus: non quidem propterea, quòd in ſuperuacaneas, quæque ad rem nihil pertineant egreſſiones diuertat, ſed quod opinionum eadem de re diuerſitates ſæpenumero commemoret. Et verò etiam præfatur hoc à ſe opus magnam in molem eſſe aggeſtum: quod item maximè ad Theodoreti breuitatem venuſtatémque aſſurgit. vt aptiſſimum illud planè ſit, atque vtiliſſimum, ſi poſt illum lectum, ad huius etiam viri labores legendos otium contingat. Dictio ab eo eſt optimè quidem exculta, ſed comptior aliquanto, quam commentarij rudiorem formam deceat.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ εἰς τὴν Ὀκτάτευχον, καὶ τὰ τῶν βασιλειῶν, καὶ τὰ παραλειπόμενα ἐξηγητικαὶ σχολαί.

σς'. Procopius in Octateuchum, libros Regum, & Paralip.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Προκοπίου σοφιστοῦ ἐξηγητικαὶ σχολαὶ εἴς τε τὴν ὀκτάτευχον τῶν παλαιῶν γραμμάτων, καὶ εἰς τὰς βασιλείας, καὶ δὴ καὶ τὰ παραλειπόμενα. πολύχους μὲν οὖν καὶ πολύστιχος ὁ ἐξηγητής· πλὴν οὐκ εἰς περιττάς τινας καὶ ἐξαγωνίους ἀποδιατρίβων παρεκδρομάς, ἀλλὰ τῶν διαφόρων δοξῶν περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως * ὑπογραφὴν πολλάκις. τοῦτο δὲ καὶ προοιμιάζεται εἰς ὄγκον αὐτοῦ διαπλαττόμενον, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν Θεοδωρήτου συνόψιν τε καὶ φιλοκαλίαν τὸ σύνταγμα αἴρεσθαι. καὶ εἴη ἂν οἰκειότατόν τε καὶ χρειωδέστατον, εἰ μετὰ τὸ [ἐν] ἐκείνοις τριβῆναι ἡ περὶ ταῦτα τοῦ ἀνδρὸς τὰ σπουδάσματα σχολὴ διαδέχοιτο. καὶ ἡ φράσις δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ἄριστον ἤσκηται, εἰ καὶ ἐξηγητικῆς διατυπώσεως ἔχει τι καὶ κομψότερον.

CCVII.

IDEM In Eſaiam Prophetam.

LEGIMVS eiuſdem perſtudioſi hominis [a] in Eſaiam Prophetam opus: quod ſimilem ſupraſcriptis ſeruat commentandi rationem, eandémque dicendi vim præfert, pari cum lectoris (vt conſtat) vtilitate.

a Quod cum Latina ſua inſigni interpretatione, & ſacri Prophetæ textu edidit Pariſiis doctiſſ. Ioan. Curterius. an. 1580.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΣΑΙΑΝ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ φιλοπόνου ἀνδρὸς εἰς τὸν προφήτην Ἠσαΐαν· τήν τε ὁμοίαν τοῖς προειρημένοις διάθεσιν φυλαττόμενον, καὶ τὴν αὐτὴν τῶν λόγων ἐπιδεικνύμενον δύναμιν· καὶ δῆλον, ὅτι καὶ τὸ λυσιτελοῦν παραπλήσιον.

CCVIII.

EVLOGII ALEXANDRINI ARCHIEPISC. Contra Nauatianos libri V.

LEGI B. EVLOGII Archiepiſcopi Alexandrini aduerſus Nauatianos [a] libros quinque. Qui etſi ſcriptor dicendi elegantia nomen ſibi

a De iiſdem pluribus ſup. Cod. clxxxij.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυατιανῶν λόγοι ε.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυατιανῶν, ἐν λόγοις πέντε. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ὄνομα μὲν

λιπεῖν

λιπεῖν ἐπὶ δεξιότητι λόγων, οὐδ' ὅ, τιοῦν προσεμέλησε. τὰ δὲ Ναυάτου σοφισματώδη προβλήματά τε καὶ δελεάσματα διελέγξαι καὶ αἰσχῦναι, οὐδὲν τὸ ἀπαράσκευον τοῦ κατὰ τοὺς λόγους μελέτης ἐμποδὼν ἐστί. τοῖς γὰρ γραφικοῖς πλουτῶν νοήμασί τε καὶ θεωρίαις, ὅσα ἐκεῖνος ἀποσπαράσσων τῆς ἰδίας αἱρέσεως πρόβλημα καὶ συνηγορίαν ἐποιεῖτο, ταῦτα αὐτὸς ἀναπτύσσων, καὶ τὸ περὶ αὐτὰ κακοῦργον τῆς αἱρέσεως ἐπιδεικνὺς, ἀφαιρεῖται αὐτοῦ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τῶν γραφῶν ῥήμασι τὸ ἀπονενοημένον αὐτοῦ καὶ ἀσύγγνωστον, καὶ ἀλλόφυλον τῆς αἱρέσεως στηλιτεύει. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τῶν λόγων, καὶ τὸ νόθον καὶ κακόπλαστον, ὃ εἰς Ναυάτον ἀναφέρουσιν οἱ αὐτοῦ σπουδασταὶ, μαρτύριον διελέγχει. ἔστι μὲν οὖν καὶ αὐτὸ τοῦτο ὁ κατὰ Ναυάτου ἔλεγχος, τὸ χρήσιμον ἔχων. πλὴν καὶ γραφικῶν οὐκ ὀλίγων ἐνθεωρεῖται τούτοις πολλαχοῦ τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν ἐξηγητῶν συμφερομένη ἑρμηνεία. ἀλλὰ καὶ τὸ πιθανόν τε καὶ ἥδιον ὡς ἐν τοιούτῳ λόγων χαρακτῆρι οὐκ ἄν τις ἀγασθεὶς καταγνοίη.

EVLOGIVS.

quærere nullo modo curarit: nihil tamen, quo minus Nauati ſophiſmatum plenæ aſſertiones captioneſque refellantur, atque ignominia notentur, ſermonis neglecti incuria impedimento fuerit. Sacræ enim Scripturæ commentationibus ac contemplationibus abundè inſtructus, quæ hinc ad ſuam hæreſim aſſerendam atque propugnandam ille diſcerpſerat, eadem hic interpretando, & vnà hæreſis in iis fraudes detegendo, Nauato eripit ac tollit. Quamquam & aliis ſcripturarum locis, ipſius venia indignam amentiam, ac peregrinam hæreſim, velut cippo eam inſcribendo, diuulgat. [a] Extremo denique libro falſum illud & improbè confictum, quod Nauato eius ſtudioſi attribuunt, martyrium, exagitat. Eſt igitur hæc Nauati confutatio legentibus vtilis: præterquam quòd hic [b] non paucorum ſcripturæ locorum paſſim ſeſe offerat explicatio, ipſis etiam interpretum principibus profutura. [c] Sed & illius perſuadendi vim ac iucunditatem, vt in hoc charactere, nemo qui eum veneretur, contemnendam ducat.

a Qui ſextus numeratur C. CLXXXII. verúmque C. CCLXXX.

b Quæ excerpta leges j. C. CCXXX.

c Eadem planè κρίσι. etiam ſupra Codice CLXXXII.

ΔΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΙ π'.

σθ'. Dionis Chryſoſtomi orationes LXXX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δίωνος βιβλίον ἐν λόγοις ὀγδοήκοντα. οὗτος ἐστὶ μὲν τὴν πατρίδα Προυσαεὺς· φυγὰς δ' ἐγεγόνει, τὴν τῆς τυραννίδος ἐκκλίνων δουλείαν, καὶ πολλὴν ἐπῆλθε πλανώμενος γῆν. δεξιὸς δὲ περὶ τοὺς λόγους ἔδοξεν εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ὅσοι ῥυθμίζειν συμβουλεύουσι τὰ ἤθη. ἤκμασε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ, καὶ πλεῖστον διέτριψε χρόνον παρ' αὐτῷ, καὶ τὸ ὅτι μάλιστα τιμῆς καὶ δεξιώσεως ἔτυχεν, ὡς καὶ συγκαθέζεσθαι αὐτὸν τῷ βασιλείῳ ὀχήματι. παῖς μὲν ἦν οὗτος Πασικράτους, σοφιστὴς δὲ καὶ φιλόσοφος τὸ ἐπιτήδευμα. ἐπὶ τοσοῦτον δ' αὐτὸν τὸ κατὰ τὸ σχῆμά φασι σεμνότητος ἀντιποιεῖσθαι, ὡς καὶ λεοντῆν πολλάκις ἐνημμένον ποιεῖσθαι τὴν πρόοδον. φωνὴν δ' ἠρεμαίαν ἠφίει καὶ σταθεράν. καὶ σχολαῖον μὲν, ἀλλ' οὐκ ἀναβεβλημένον βάδισμα. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τῶν κινημάτων οὐκ ἀσύμφωνα. ἰσχνός τε ἦν, καὶ οὐδὲ μέγας τὸ σῶμα. τοῦτον πολλοὺς φασὶ καὶ ποικίλους γράψαι λόγους· οἱ δ' εἰς ἡμετέραν φθάσαντες γνῶσιν, τὸν ὀγδοήκοντα ἐπλήρουν ἀριθμόν. Χρυσόστομον δ' αὐτὸν οἱ λόγοι τῇ κατ' αὐτὸν γενεᾷ δεδώκασιν ἐπονομάζειν. ἔστι μὲν οὖν, ὅπερ ἔφην, τὸ πλεῖστον αὐτοῦ τῶν λόγων, οὓς ἡμεῖς ἴσμεν, συμβουλευτικόν. οἷα δ' εἰκὸς καὶ τῷ συμβουλευτικῷ παραπλεκόμενον τὸ οἷον δικανικὸν, παραπλήσιον τὴν ἀρετὴν κἀν τῷ μέρει τῷδε τοῦ λόγου δεικνύει, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ὁ Ῥοδιακός. δριμύς τε γάρ ἐστι τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ τὸ συνεστραμμένον, πρός γε τὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα τῶν λόγων ἔχων, καὶ τὸ ἔντονον μετὰ τοῦ γονίμου πλουτῶν. ἄριστος δὲ τοῖς παραδείγμασι, καὶ πολὺς ἐστὶ πανταχοῦ, καὶ ποικίλης ὕλης λαμβάνων αὐτὰ, καὶ προσφυῶς ἁρμοζόμενος. χαίρει δὲ μάλιστα καὶ μυθολογήμασι τὰς παραινέσεις συνδιαπλέκειν, διὸ καὶ τὸ * ἀφελὲς διώκειν δοκεῖ. σπάνιον γὰρ εἴ τις εὕροι κατὰ τὸν πλατωνικὸν ζῆλον τοῖς διάρμα καὶ ὄγκον ἐνεργαζομένοις τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἐν τῷ Βορυσθενικῷ, μύθοις αὐτὸν ἀποχρώμενον.

Rhodiaca oratio.

* al. ἀσφαλὲς.

Boryſthenitica.

DIONIS CHRYSOSTOMI *orationes LXXX.*

CCIX.

LECTVS eſt [a] DIONIS [b] *orationum octoginta* liber. Patria hic fuit Pruſenſis, [c] ſed tyrannidis dum fugit ſeruitutem, exſul factus, varias oberrando peragrauit regiones. Idem in dicendi arte acutus ac ſolers eſt habitus, præſertim ſi de componendis moribus dandum eſſet cōſilium. Viguit Traiano Romæ imperante, cum quo diu multúmque vixit, & in ea exiſtimatione atque honore, vt & cum Augusto communi interdum carpento veheretur. Patrem habuit Paſicratem, Rhetor ipſe inſtituto atque Philoſophus. Tantam autem morum ſeueritatem affectaſſe ferunt, vt leonina ſæpe indutus pelle in publicum prodiret. Vocem mittebat placidam, & firmam inceſſus minimè quidem incitatus, ſed non ideò ſegnis aut fractus, à quo nec reliqui corporis motus diſcrepabant. Gracilis adhæc erat, & corpore haudquaquam vaſto. Orationes conſcripſiſſe plurimas referunt, quarum octoginta in meas inciderunt manus: quæ quidem orationes *Chryſoſtomi* [hoc eſt *aurei oris*] cognomentum illi apud eius ætatis homines pepererunt. Cæterum pleræque, vt dicebam, orationum eius quas quidem nouerim, Suaſoriæ. Sed quando æquum eſt deliberatiuo generi quiddam etiam iudiciale permiſceri, parem ipſe virtutem in hoc quoque orationis genere oſtendit: & inter omnes quidem maximè *Rhodiaca*. Nam & acriùs enthymematis inſtat, & breuem atque contortam orationem (quod ſaltem ad charactérem) adhibet, & vehementia cum vbertate abundat. Exemplis inſuper maximè præſtat, quæ vbique multa è variis petita rebus, aptiſſimè ad propoſitum argumentum accommodat. Libentiſſimè quoque fabuloſas narrationes aliquas monitionibus intexit, vt eam etiam ob rem ſimplex dicendi genus conſectatus videri poſſit. Rarius enim Platonis exemplo eiuſmodi eum fabulas adferentem videas, quæ (vt in Boryſthenica) elationem aliquam granditatémque orationi addant,

a De quo lege interpretis Latinè præfationem & Suidam.

b Quæ hodie omnes exſtant Pariſiis nupertime cum Notis Græcè & Latine editæ.

c A cuius mentione XIII. orat. quam de exſilio Athenis habuit, inchoatam videas.

DIO. CHRYSOſtomus.

Simplici igitur idea plurimū eſt vſus (vt paulò ante diximus) in ſenſibus, vocabulis item familiaribus, & paſſim obuiis, nihilque compoſitio habet aut ſublimitatis oſtētādę, aut captādę iucūditatis gratia innouatū. Et verò in verbis ſaltē, nominūmq; cōiunctione, perſpicuū dicendi genus ſcriptorē hūc propoſitū habuiſſe exiſtimes: ſed dū lōgius ſententię redditionē producit, digreſſionibúſq; vt plurimū orationē intertexit, non parum ab hoc inſtituto deflectit. Quāquā hæc quidē varietas quædā ideæ, characteris proprietas, nō pro vitij indicio haberi forſitā poſſint. At quod exordia, aut quæ exordiorū inſtar ſunt, lōgiſſimè producat, id iā palā facit, & eū nequaquā familiariū cōgreſſibus accōmodatam dicendi formā pro ciuili & hiſtorica vſurpare, & maius quaſi caput, quam reliquum ſit orationis corpus, effingere.

Orationum igitur eius quatuor priores, de Regno dictæ ſunt. Quinta dein, quæ *Libyca* vocatur, & ab illis etiamnum dependet, fabulam Libyn refert. Eam excipit ſexta, quæ de tyrannide commemorat: vt de virtute ſeptima. Octaua, *Diogenis*, ſiue *Iſthmica* titulum præferens, facta quædam dictaque Diogenis in Iſthmicis narrat. Nona, *Diogenes* quoque dicitur, ſeu *de ſeruis*. Hortatur ſingulatim vniuerſos, ſatagere quoſque, ac ſollicitos eſſe ſui, neglectis quæ extrinſecus adueniant. Non expedire inſuper fugitiuum ſeruum inſequi: Abſurdum enim eſſe, ſi vel illi, cùm improbi ſint, ſperent abſque dominis melius ſibi fore, vel heri illorum nequitiæ velut ignari, non iudicent melius ſecum agendum, ſi nec obiter vllum è fugitiuorum ſeruorum ſtoliditate damnum ferant. Decima oratio *Troica* inſcribitur, de eo ſtudioſè elaborata, quòd Ilium non fuerit captum. Homero igitur aſperius aduerſatur, iiſque omnibus contraria deſcribit, quæ ſunt ab illo in Iliade compoſita. *Olympica*, ſeu *de prima Dei cognitione* (quæ idem illud demonſtrare conatur) Vndecima eſt. Duodecima *Athenis de exſilio habita* titulum præfert. Et habita verè ibidem eſt, docétque exſilium nihil habere moleſtiarum: diuitias item & gloriam atque imperium citius à poſſidentibus ad eos qui minimè ſperabant, transferri: ſapientiæ verò ſtudium, ac virtutis exercitationem, & perpetuas in hac vita conſtantéſque diuitias eſſe, & hinc etiam emigrantes comitari. XIII. *Euboica*, ſeu *Venatoria* inſcribitur. Inducit autem quoſdam hanc in Eubœa vitam ducentes: per quos docet vitam priuatam, etſi pauperior ſit, longè iucundiorem eſſe, & vtiliorem, quàm eorum, qui in vrbibus turbas iuxta ac delitias experiuntur. XIV. *Rhodiaca* nominatur. Abſurdum hac oratione morem, qui tum Rhodi inualeſcebat, reprehendit. Quos enim ſtatuis honorandos cenſuerant, his nullas ſtatuebant, ſed earum, que priſcis fuerant collocatæ, vel inſcriptiones in eorum, qui venturi eſſent nomina mutātes: vel ſi temporis iniuria non apparerēt tituli, nouos inſculpentes, ſimul vita functorū gloriam (quantū in ipſis erat) fœdabant, ſimul quos honorare decreuerāt, alienis, & quę nihil ſimilitudinis haberēt, imaginibus dedecore potius afficiebāt.

ἀφελὴς μὲν οὖν ἐστι τὰ πολλὰ, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ταῖς ἐννοίαις. καὶ τῶν τε καθωμιλημένων αὐτοῦ καὶ ἐπιπολαζόντων αἱ λέξεις. καὶ οὐδὲν οὐδ' ἡ σύνταξις οὐδ' ἐπὶ τὸ βαθύτερον, οὐδ' ἐπὶ τὸ καθηδυνόμενον, ἐκνεωτερίζει. καὶ τό γε ἐπὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τῇ συμπλοκῇ τῶν ὀνομάτων, τοῦ σαφοῦς ἄν τις ἐλπίσειε τὸν συγγραφέα κατεστοχάσθαι. ἀλλὰ τό γε διὰ μακροῦ τὴν τῆς διανοίας ἀπόδοσιν προΐεσθαι, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον τὸν λόγον διαπεπλέχθαι, οὐκ ἐπὶ μικρὸν τῆς τοιαύτης αὐτὸν ἐκκλείει ἰδέας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν * παραλλαγὴ ἰδέας, καὶ χαρακτῆρος ἰδίωμα, ἀλλ' οὐκ αἰτίας ἴσως ἔνδειξιν ἔχει. τὸ δ' ἐπὶ μακρότατον ἀποτείνειν τὰ προοίμια ἢ τὰ οἷον προοίμια, οὐκ ἔτι ἀφίησιν αὐτὸν τὸ μὴ αὐτὶ οὐχὶ πολιτικοῦ καὶ συγγραφικοῦ τύπου τὸν ἐπὶ ταῖς συνουσίαις ἀλλάξασθαι * παραδεδυκότα, καὶ μείζω τὴν κεφαλὴν τὴν ὡς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ λοιποῦ σώματος διαπλάττειν. τῶν τοίνυν λόγων αὐτοῦ τέσσαρες, περὶ βασιλείας μέν εἰσιν εἰρημένοι. καὶ ὁ πέμπτος δὲ, λιβυκὸς ἐπιγραφόμενος, μῦθον μὲν λίβυν ἀπαγγέλλει, ἐκείνων δ' ἐστὶν ἐξημμένος. ὁ δ' ἕκτος, καὶ περὶ τυραννίδος δίεισι, καὶ περὶ ἀρετῆς ὁ ἐπὶ τούτῳ. ὁ δὲ ὄγδοος, Διογένης μὲν ἢ Ισθμικὸς ἐπιγραφὴν ἔχει, πράξεις δέ τινα καὶ λόγους * Διογένους κατὰ τὰ ἴσθμια διαγγέλλει. καὶ ὁ θ', * Διογένης, ἢ περὶ οἰκετῶν. καὶ παραινεῖ μὲν ἅπαντας δι' ἑνὸς προσώπου [αὐτοῦ] ἕκαστον μὲν πολλὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι αὐτοῦ, ὀλίγην δὲ τῶν ἔξωθεν συμπιπτόντων· καὶ μὴ χρῆναι φεύγοντα διώκειν οἰκέτην. ἄτοπον γὰρ ἐκείνους μὲν κακοὺς ὄντας ἐλπίζειν ἄνευ τῶν δεσποτῶν ἄμεινον βιώσεσθαι, τοὺς δεσπότας δὲ μὴ * ἀξιοῦντες φαύλους εἶναι, μὴ νομίζειν ἄμεινον διάξειν, εἰ μὴ παραπολαύοιεν τῆς τῶν δραπετῶν σκαιότητος. ὁ δὲ δέκατος, τρωϊκὸς μὲν ἕλκει τὴν ἐπιγραφὴν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἁλῶναι δὲ τὸ Ιλιον διεσπουδάσται· Ομήρῳ τε κατὰ τὸ τραχύτερον προσφέρεται. καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν Ιλιάδα αὐτοῦ πεποίηται, τἀναντία τούτοις πραγματεύεται. ὁ δὲ * ὀλυμπικὸς, ἢ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας, αὐτὸ τοῦτο πειρώμενος ἐπιδεικνύειν, ἑνδέκατός ἐστιν. ὁ δὲ δωδέκατος ἐν Αθήναις περὶ φυγῆς ἐπιγραφὴν ἔχων, εἴρηται μὲν ἐν αὐταῖς, δίεισι δὲ ὡς οὐδὲν ἡ φυγὴ χαλεπὸν: καὶ ὅτι πλοῦτος μὲν καὶ δόξα καὶ δυναστεία, θᾶττον ἀπὸ τῶν ἐχόντων ἐπὶ τοὺς μηδ' ἐλπίσαντας μεταῤῥεῖ. τὸ δὲ φιλοσοφεῖν, καὶ * τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, διὰ βίου τε κτῆμα διαμένει ἀγαθὸν, καὶ ἀποιχομένοις συνέπεται. ὁ δὲ τεσσαρεσκαιδέκατος εὐβοεικὸς ἢ κυνηγετικὸς ἔλαχεν ἐπιγραφήν. εἰσάγει δέ τινας ἐν εὐβοίᾳ τοιοῦτον βίον βιοῦντας. δι' ὧν κατασκευάζει, ὡς ὁ ἀπράγμων βίος, εἰ καὶ πενόμενος εἴη, πολλῷ τῶν ἐν ἄστει θορυβουμένων τε καὶ τρυφώντων ἡδίων τε καὶ λυσιτελέστερος· ῥοδιακὸς δὲ ὁ ιδ', ἐπιγράφεται. ἐν τούτῳ ἔθος ἄλογον παρὰ ῥοδίοις ἐπιτιμᾷ * ἐπιπολάζον. τὸ δ' ἦν οὓς ἐβούλοντο τιμᾶν ἀνδριάσι, τούτοις μὲν ἀνδριάντα ἀνίστασαν οὐδένα: τοὺς δὲ τοῖς πάλαι ἀνεστηκότας, τούτων ἄρα ἢ τὰς ἐπιγραφὰς μεταξέοντες, εἰς τὰ τῶν μελλόντων τιμηθῆναι ὀνόματα· ἢ τῷ χρόνῳ μηδὲ φαινομένων ἐπιγράφοντες, τῶν τε οἰχομένων, τήν γε ἐπ' αὐτοῖς τιμὴν ἐλυμαίνοντο· καὶ οὓς τιμᾶν ὑπεπλάττοντο, ἀλλοτρίαις καὶ κατ' οὐδὲν ἐοικυίαις εἰκόσιν ἐνύβριζον.

ἐν τῷδε

* παραλλαγῆς
* παραδεδυκότα M.
* al. Διογένης.
* al. Διογένους.
* ἀξιοῦντας.
* al. ἡ
* τὸ
* ἦν

ἐν τῷ δὲ τῷ λόγῳ μεγάλη τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἀνασκευαστικῆς ἰσχὺς διαφαίνεται. ὁ δὲ πεντεκαιδέκατος πρὸς ἀλεξανδρεῖς μὲν ἐπιγέγραπται, δήμου δὲ φύσιν ἀναπτύσσων, ταύτης καταδρέχει· καὶ ὅτι μὴ χρὴ τὸν ἀλεξανδρέων δῆμον, ἴδια πολλὰ, τὰ πρὸς ἀρετὴν παρακαλοῦντα ἔχοντα, τῆς ἐν τῷ κοινῷ ἐπιπολαζούσης ταραχῆς καὶ ἀταξίας καὶ αὐτὸν εἶναι ἀνδράποδον· μάλιστα δὲ παραφυλάττεσθαι τὸ ἁμάρτημα, κατὰ τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις καὶ τὰ θέατρα. ταρσικοὶ δὲ δύο ἐφεξῆς ἐπιγραφῆς ἔτυχον. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔπαινόν τινα τῆς πόλεως ἐπιτρέχων, οὐκ εὐδαίμονας ἐκείνας ἀποφαίνει τῶν πόλεων, ὅσαι κρήνας καὶ ποταμοὺς καὶ κάλλη στοῶν, καὶ οἰκοδομημάτων, καὶ καρπῶν ἀφθονίαν, καὶ τὰ παραπλήσια προβάλλονται: ἀλλ' ἐν ὅσαις τάξις καὶ ἀρετὴ τῶν πολιτευομένων διαδείκνυται. οὗτος ὁ λόγος καὶ παράλογόν τι καὶ ἐφύβριστον ἔθος κατὰ φωνῆς ἀπήχησιν τοῖς ἀλεξανδρεῦσι πραττόμενον εὐθύναις ὑπάγει, παραινῶν * ἀπέχεσθαι τοὺς χρωμένους, ἢ μᾶλλον αὐτὸς πληκτικώτερον καθαπτόμενος. ὁ δὲ δεύτερος παραινεῖ, μὴ συκοφαντικῶς πρὸς τοὺς ἄρχοντας διακεῖσθαι, μήδ' ἐπὶ τοῖς βραχέσι τῶν παραλυπούντων, εὐθὺς ἀνερεθίζεσθαι, καὶ ἐπαιτιᾶσθαι τούτους. ὁ δὲ ιη', ὃς οὐκ ἐπιγέγραπται, ἐν κελεναῖς ἐρρήθη τῆς φρυγίας. διαλαμβάνει δὲ, ὡς οὐκ ἀρετῆς εἴη σημεῖον τὸ κομᾶν, ὥσπερ οὐδ' ἄλλό τι τῶν σχημάτων [τῶν] περὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τούτων τὰ ἐναντία. διαπλέκεται δ' αὐτῷ καὶ τῆς πόλεως ἔπαινος. ὁ δὲ ιθ', μηνύει ἡ ἐπιγραφὴ, ῥηθῆναι μὲν ἐν τῷ βορυσθένει, ἀναγνωσθῆναι δὲ ἐν τῇ πατρίδι: ἐν ᾧ ἄλλα τε λέγει ὁ συγγραφεὺς, καὶ κατὰ τὸν πλατωνικὸν συνομολογεῖ ζῆλον περὶ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων τοῖς βορυσθενίταις διειλέχθαι, τῆς τε τοῦ παντὸς διακοσμήσεως καὶ κινήσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων. ἔχεται δέ τινος λαμπρότητος καὶ σεμνότητος οὗτος παρὰ τοὺς ἄλλους ὁ λόγος. καὶ ὁ Κορινθιακὸς δὲ κ' ὢν, ἐν κορίνθῳ μὲν ἐρρήθη, ἐπιτίμησιν δ' αὐτῶν διαπεραίνει· ἀνθ' ὧν εἰκόνι τὰ πρῶτα τιμήσαντες αὐτὸν, ὕστερον ἀποδημήσαντος, ἐκ διαβολῆς οὐ δικαίας περιείλοντο τὸ γέρας. ἐγγὺς δ' ἐστὶ τοῦ ῥοδιακοῦ, κατὰ τὴν ἐν λόγοις ῥώμην καὶ ἀρετὴν οὗτος. ἡ δὲ τοῦ οἷον προοιμίου παράτασις κἀνταῦθα, ὡς καὶ παρὰ μικρὸν πανταχοῦ, τῆς ἀρετῆς οὐ μετέχει. τοῦ δὲ εἰκοστοῦ πρώτου ἡ ἐπιγραφὴ περὶ τῆς πρὸς νικαεῖς ὁμονοίας τῶν νικομηδέων ἐστὶ· καὶ τοῦτον ὑπέρχεται τὸν ἀγῶνα ὁ λόγος, εὐκαίρως διὰ τῆς ἡδονῆς προεγγινεσμένος, μᾶλλον γὰρ οὕτω ταῖς ψυχαῖς τὸ πιθανὸν ἐθέλει διαδύειν. τὸν δὲ δεύτερον καὶ εἰκοστὸν ἐν νικαίᾳ εἰρῆσθαι ἡ ἐπιγραφὴ δηλοῖ περὶ ὁμονοίας, πεπαυμένης τῆς στάσεως· αὐτὸ δὲ τοῦτο διατίθησιν ὁ ἀνὴρ, ἔπαινον τοῦ γεγονότος. ὁ δὲ κγ', περὶ τῆς πρὸς ἀπαμεῖς ὁμονοίας εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι· αὐτὸ δὲ διαπραγματεύεται τοῦτο. καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ περὶ ὁμονοίας πρὸς τοὺς προυσαεῖς παρακαλεῖ τοὺς ἀπαμέας· ὁ δὲ κε', διάλεξίς ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι. ἄγνοιαν δὲ ὑποπλάττεται τῆς αἰτίας ὁ διαλεγόμενος, δι' ἣν μηδὲν χρήσιμον αὐτοῦ τῶν λόγων περιβεβλημένων, ἡδέως καὶ ποθοῦντες ἀκούουσι. πολιτικὸς δέ ἐστι τῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ ἡ ἐπιγραφὴ: [καὶ] εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι. ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς φιλοφρονητικὸς ὑπάρχων αὐτῇ, ἀνθ' ὧν τιμαῖς φιλοφρονούμενον ἐδεξιοῦτο.

*ἀπέχεσθαι.

DIO. CHRYSOSTOMVS.

Qua quidem in oratione ingens Dionis refutandi alios vis atque facultas inſigniter eluceſcit. XV. *Ad Alexandrinos habita*, inſcribitur. Vulgi in ea ingenium moreſque exponit, ac perſtringit. Nequaquam inſuper decere; vt etiam populus Alexandrinus, qui propria tot haberet virtutis incitamenta, exortorum in republ. tumultuum ac ſeditionum velut mancipium fiat. Præſertim verò illum errorem cauendum eſſe monet, qui in publicis conuentibus ac theatris committebatur. *Tarſicarum*, quæ duæ ſequuntur, appellationem nactæ ſunt. Harum prior poſt vrbem illam curſim laudatam, nunquam ciuitatum felicitatem metiendam docet à fontibus, fluminibus; venuſtis porticibus aut ædificiis, fructuumque abundantia, quæque his ſimilia laudantur, ſed eas vrbes commendari, in quibus diſciplina ac virtus ciuium clareſceret. Hæc quoque oratio abſurdũ quendã ac probroſũ caſtigat morẽ in vocis emiſſione quadam [laſciua] ex Alexandrinorũ cõſuetudine petita, monẽs ei adſuetos vt abſtineant, vel potius acerbius ipſe in eos incurrens. Altera vero hortatur, ne calũnijs magiſtratus perſequantur; neue paruis offenſionibus ſtatim irritentur, atque illos temere accuſent. XIIX. cui nullus præfixus titulus, *Calenis* Phrygię vrbe *habita* eſt. Diſſerit autem non eſſe virtutis indicium comam illam promiſſiorem, vt nec alia, quæ ad corporis cultum pertinent, ac ne horum quidem contraria. Huic & ipſius vrbis laudatio adiungitur. XIX. Ipſo mox [a] titulo indicat, habitam quidem primum Borysthene, ſed recitatam poſtea in patria. In ea cum alia refert Auctor, tum Platonis imitatione prædicat de vniuerſitatis opifice apud Boryſthenitas ſe diſſeruiſſe, ac de mundi totius ornatu motúque, & elementis eiuſdem. Eſt autem illuſtrior hæc grauiórque præ cæteris Orationibus. *Corinthiaca* autem numero viceſima, Corinthi habita, ciues ibi obiurgat, quod ſtatua ſe prius honoraſſent, quam tamẽ poſt ipſius profectionẽ, falſa quadam calumnia adducti, iterum ſuſtuliſſent. Proxima eſt hæc dicendi vi ac virtute Rhodiacæ orationi. quanquam eius quod exordij loco ſtatuit longitudo, hîc, perinde atque alibi fere vbique, virtute vacat. XXI. inſcribitur *De Nicomedienſium concordia cum Nicaenſibus*. Quam quidem potiſſimum contendit efficere hæc oratio, quæ non ſine iucunditatis ex ea re commemoratione, opportune profertur. Sic enim melius perſuadendi vis hominũ ſeſe animis inſinuare ſolet. XXII. Nicææ pronũciatã titulus ſignificat: *De cõcordia, ſeditione iam exſtincta*. Hoc autem eſt hic viri inſtitutũ, rem ibi tũ geſtam laudibus celebrare. XXIII. in patria recitata eſt, *De cõcordia cum Apamenſibus*: quod ipſum ibi pertractat; vt & proxime ſequenti Apamenſes hortatur ad concordiam cum Pruſenſibus ineundam. XXV. *Diſputatio eſt in patriam*. Ignorare verò ſe fingit cauſam ipſe qui diſputat, cur libenter eum & cupide audiant, cùm nihil vtile ipſius orationes proponant. *Politica* dehinc inſcripta eſt viceſima ſexta oratio, recitata in patria: quemadmodum & quæ proximè ſequitur; *Beneuolentiæ teſtificatio in patriam*, quod ſe beneuolo eam animo proſequentem honorificè excepiſſet.

[a] à Boriſthenica quam in patria recitauit.

DIO. CHRYSOSTOMUS.

Succedit his *Apologia*, ſeu *Defenſio*, de ſuo in patriam amore. XXIX. *Ante Philoſophiæ ſtudium in patria habita* inſcribitur. Eos autem qui lapidibus ipſum cum alio quodam obruere aggreſſi eſſent, ac poſt etiam eius domum igni cremandam tradere, clementer obiurgans, melius ob ciuiles turbas eſſe confirmat peregrè vagari, quam domi degere. Ciuium vero ſuorum erga ſe indignationem hinc ortam ait, quod ruens iam ædificium quoddam inſtauraſſet. Triceſima deinde *Concio in patria* inſcribitur, idémque reſpicit argumentum. XXXI. in patria habita, *Politica in concione* titulum præfert: ſuadétque vt poſthac iniuriis inuicem ac probroſis contumeliis valere iuſſis, ſeditionem in concordiam vertant. Similiter & ea quæ ſequitur habita eſt in patria, inſcribitúrque ex eo quod palam indicat: *Recuſatio magiſtratus in Senatu*. Magiſtratum enim ſcriptor, ad quem ſuffragio delectus erat, repudiat. XXXIII. *De adminiſtrationibus in Senatu*, inſcriptionem præfert. In ea poſt breuem Senatus laudem, de iis ſe purgat Dion, ob quæ in ſuſpicionem venerat: nimirum à paterno non eſſe profecta conſilio, quæ in adminiſtranda ciuitate filius egiſſet. Proxima *ad Diodorum* inſcripta oratio, & ad virtutem hortatur, & [a] ſe laudare ciuitatem ait, quando qui eam laudarat Diodorum laudibus ornat. XXXV. *De Aeſchylo, Sophocle, & Euripide*: ſeu, *De Philoctetæ arcu & ſagittis*, inſcripta eſt. [b] Philocteten hæc dolo deceptum facit, quo Vlyſſes vſus, cum illius arcu & ſagittis abierit. Sextæ porrò & triceſimæ titulus eſt. *De Homero*: cuius Poëtæ laudes prædicat: quemadmodum & Socratis illa, quæ huius Philoſophi nomen præfert. Hinc illa *de Homero & Socrate*. XXXVIII. Oratio, Homeri æmulum fuiſſe Socratem oſtendit, ac diſcipulum. Ab hoc item Philoſophum non illam tantum familiarem adeo ſibi exemplorum tractationem hauſiſſe, ſed reliquam inſuper dicendi vim omnem ac venuſtatem imbibiſſe. XXXIX. *Agamemnon*, ſeu *De rege* inſcribitur: docétque oportere Regem optimis vſum conſiliariis, iiſdem parere, neque ſuum arbitrium peruicaciter ſequi. Proxima vero quæ inſcribitur, *Neſtor*: quanam ratione Reges admonendi ſint inſtruit. Mox *Achilles* ſequitur: qui Chironi non acquieſcens, [c] monenti prudentia potius atque arte, quam audacia aut corporis viribus res bellicas geri, tandem neglecti conſilij pœnas dedit. Quæ vero *Philoctetes* poſt hanc inſcripta, fuſius eius infortunia commemorat. Poſt quas *Neſſus & Deïanira* [quæ vocatur oratio] abſurdius de iis obſequij cuiuſdam cauſa conficta, in ſeriem quandam atque ordinem meliorem videtur reformare. *Chryſeïs* [item dicta oratio] laudatio Chryſeidis eſt. *De regno* vero *& Tyrannide* oratio, de his ipſis diſſerit: vt tres deinceps ſequentes, *De Fortuna* gratas ſimul ac Philoſophicas meditationes exhibent. Ad eundem modum, quæ has excipiunt, totidem *de Gloria* orationes, ſuadent & monent contemnendam eſſe vulgi gloriam. vbi pulchræ ſimul & vtiles conſiderationes inter hortandum miſcentur.

a *Immo contra Photi dixit Dio: laudaſſe ſe Diodorum, cum quæ hunc prædicarat laudauit ciuitatem.*

b *Lege Sophoclis Philoctetem. Nam Aeſchyli atque Euripidis intercidere, & huius mox noſtri Philoctetæ. Meminit quoque M. Tullius Tuſ. IV. & ibi Beroald.*

c *Heſiodum Chironis ad Achillem inſtituendum Præceptionem ſcripſiſſe ex aliquorum ſententia refert Pauſan. Bœotic.*

ἀπολογισμὸς δέ ἐστιν ὁ μετ' αὐτούς, ὅπως διέκειτο πρὸς τὴν πατρίδα. ὁ δὲ κθ', περὶ τοῦ φιλοσοφεῖν μὲν ἐν τῇ πατρίδι ἐπιγράφεται, τοὺς δ' ἐπιχειρήσαντας *καταλεύειν αὐτόν τε καὶ σὺν αὐτῷ ἕτερον. εἶτα δὲ καὶ περὶ τὴν οἰκίαν δοῦναι. τούτους ἠρέμα πως ἐπιτιμῶν, τὸ πλανᾶσθαι ἐπὶ τῆς ξένης, τῆς οἴκοι *διατριβῆς [διὰ]. τὰς ἐν πόλει ἀταξίας ἄμεινον κατασκευάζει. ἣ δὲ τῶν πολιτῶν ὀργὴ κατ' αὐτοῦ, διότι φησὶ καταῤῥέουσαν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀνέλαβε τὴν οἰκίαν. καὶ ὁ λ' δὲ δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι τὴν ἐπιγραφὴν φέρων, εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀποβλέπει. καὶ ὁ πρῶτος καὶ τριακοστὸς ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη, πολιτικὸς δ' ἐπιγέγραπται ἐν ἐκκλησίᾳ. καὶ συμβουλεύει τῶν εἰς ἀλλήλους ὕβρεων ἀποχομένους καὶ προπηλακισμῶν, τὴν στάσιν εἰς ὁμόνοιαν διαλύειν. ὡσαύτως ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη καὶ ὁ ἐφεξῆς. ὁ δὲ ἐπιγέγραπται, παραίτησις ἀρχῆς ἐν τῇ βουλῇ, τοῦτο καὶ ἐνδείκνυται. ἐκ ψηφίσματος γὰρ ἀρχὴν ὁ συγγραφεὺς ᾑρημένος παραιτεῖται. ὁ δὲ λγ', περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ τὴν ἐπιγραφὴν παρέχων, ἔπαινον μέν τινα τῆς βουλῆς ἐπεξέρχεται, ἀπολογεῖται δὲ ὑπὲρ ὧν *ὁ Δίων ὑπενοεῖτο, ὡς μὴ τὰ τοῦ παιδὸς ἔργα καὶ αἱ πράξεις αἱ κατὰ τὴν πόλιν *πνευματικῆς εἰσι βουλῆς ἐξημμέναι. ὁ ἐφεξῆς δὲ πρὸς Διόδωρον ἐπιγραφόμενος προτροπήν μέν τινα ἐπ' ἀρετὴν εἰσάγει. ἐπαινεῖν δὲ τὴν πόλιν φησί, δι' ὧν τὸν ἐγκωμιάσαντα Διόδωρον ἐπαίνοις περιβάλλει. ὁ δὲ λε', περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους, καὶ Εὐριπίδου, ἢ περὶ τῶν Επικτήτου τόξων ἐπιγεγραμμένος, τὸν τοῦ Φιλοκτήτου πλάττει ἐξαπάτην, ἣν περιβεβλημένος Ὀδυσσεὺς, λαβὼν ᾤχετο τὰ τόξα. τῷ δὲ ϛ' καὶ λ' λόγῳ ἡ μὲν ἐπιγραφὴ περὶ Ὁμήρου λέγει, ἔπαινός τις δὲ τοῦ ποιητοῦ διυφαίνεται, ὥσπερ καὶ τῷ περὶ Σωκράτους ἐπιγραφομένῳ τοῦ φιλοσόφου. ὁ δὲ περὶ Ὁμήρου καὶ Σωκράτους λη', λόγος ὢν, ζηλωτὴν Ὁμήρου Σωκράτην καὶ μαθητὴν *ἐπιδείκνυσι. καὶ τό, τε οἰκεῖον τῆς * [τῶν παραδειγμάτων] μεταχρήσεως ἐκεῖθεν ἀναμαθεῖν τὸν φιλόσοφον ἐπιδείκνυσι, καὶ τὴν ἄλλην τοῦ λόγου χάριν καὶ δύναμιν ἐναπομάξασθαι. ὁ δὲ λθ', Ἀγαμέμνων ἢ περὶ βασιλέως ἐπιγραφόμενος, διέξεισιν ὡς δεῖ συμβούλων τοῖς ἀρίστοις τὸν βασιλέα κεχρημένον, ἐκείνοις τε πείθεσθαι, καὶ μὴ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐθαδιάζειν. καὶ ᾧ δὲ Νέστωρ ἡ ἐπιγραφὴ, ὅπως κεχρῆσθαι προσήκει τῇ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παραινέσει περιλαμβάνεται. ὁ δὲ ἐφεξῆς, Ἀχιλλεὺς οὐ πειθόμενος τῷ Χείρωνι, προνοίᾳ καὶ τέχνῃ, ἀλλὰ μὴ θράσει καὶ χειρῶν ἰσχύϊ συμβουλεύοντι μεταχειρίζεσθαι πόλεμον, ὕστερον ἐκ ἀπώνατο τῆς ἀπειθείας. καὶ ὁ Φιλοκτήτης δὲ, παράφρασίς ἐστι τοῦ κατ' αὐτὸν ἀτυχήματος, ἐφ' οἷς ὁ *Νέσος καὶ * ἡ Δηϊάνειρα τῶν ἀπιθανῶς περὶ αὐτοὺς πεπλασμένων διά τινος θεραπείας, εἰς εἱρμόν τινα καὶ τάξιν δοκεῖ τὸ ἀπίθανον μεταῤῥυθμίζειν. καὶ ὁ Χρυσηΐς, ἔπαινός ἐστι Χρυσηΐδος. ὁ δὲ περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος, περὶ αὐτῶν τούτων διαλαμβάνει. καὶ οἱ ἐφεξῆς δὲ τρεῖς περὶ τύχης λόγοι, χαρίεντά τινα καὶ φιλοσοφίας ἅμα ἐχόμενα θεωρήματα διατυποῦσιν. ὡσαύτως καὶ οἱ μετὰ τούτους περὶ δόξης τρεῖς λόγοι, συμβουλεύουσι καὶ παραινοῦσι, μηδένα λόγον τῆς τῶν πολλῶν δόξης ποιεῖσθαι καλὰ δὲ καὶ ὠφέλιμα τῇ παραινέσει* συνδιαπλέκε(ι) θεωρήματα.

* κελεύειν. M. M.

* διατριβῆς τὰς ἐν πόλει εὐταξ.

* ὧν δ' ὑπ. M. M.

* al. τῆς πατρικῆς

ὁ δὲ νβ', περὶ ἀρετῆς καὶ ἐπιγράφεται καὶ διέισι. περὶ φιλοσοφίας δέ ἐστι ὁ νγ'. καὶ ὁ μὲν νδ', περὶ τοῦ φιλοσόφου· ὁ δὲ νε', περὶ τοῦ σχήματος ἐπιγεγραμμένος, δείκνυσιν, ὡς οὐ χιτῶνι καὶ ὑποδήματι φιλοσόφων, *οὐ κατεσχηματισμένῳ εἴδει, φιλόσοφός ἐστιν. ὁ δὲ νς', περὶ πίστεως ἐπιγραφῆς τυχὼν, καὶ ὁ ἐφεξῆς περὶ ἀπιστίας, προτρέπονται φυλάττεσθαι τὸ θαῤῥεῖν καὶ καταπιστεύειν καὶ τοῖς μάλιστα φιλεῖν δοκοῦσι. πολλοῖς γὰρ πιστεύσασι μὲν, μεγάλη ἀπήντησε συμφορά· ἀπιστίᾳ δὲ προσεξαμένοις λαμπρὰ περιγέγονε σωτηρία. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ περὶ ἀπιστίας λόγος. ὁ δὲ πρὸ αὐτοῦ διέξεισιν, ὡς καὶ τὸ πιστεύεσθαι ὡς ἐπίπαν, μεγάλα τοὺς πιστευομένους ἐζημίωσεν. ἡ δ' ὑπόθεσις τοῦ νη' λόγου, ὥσπερ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ, περὶ νόμου ἐστίν· ὡς καὶ ἡ τοῦ νθ' περὶ ἔθους· ὃ πράττειν μὲν ὅσα ὁ νόμος, ἀποδείκνυσι: μεθ' ἡδονῆς δὲ καὶ πειθοῦς μᾶλλον, ἢ βίας, καὶ ἀσφαλέστερον. δύο δὲ οἱ ἐφεξῆς περὶ φθόνου διαλαμβάνουσι. καὶ ὁ ξβ' περὶ πλούτου, τὸ ὀχληρὸν αὐτοῦ καὶ ἐπίβουλον στηλιτεύων, καὶ πολλῷ λυσιτελεστέραν αὐτοῦ παριστῶν τὴν μετὰ δικαιοσύνης πενίαν. ὁ δὲ ξγ', ἐπιγράφεται, τῶν ἐν Κιλικίᾳ περὶ ἐλευθερίας. ἐκεῖνον δὲ ἐλεύθερον παριστᾷ, ὃς τῶν ἐν αὐτῷ κύριος εἴη παθῶν, κἂν μυρίοι ἔξωθεν αὐτοῦ τοῦ σώματος ὦσι δεσπόται. καὶ δοῦλον ἐκεῖνον, ὃς ἀνδράποδόν ἐστι παθῶν, εἰ καὶ *πάσης ἄρχειν τῆς οἰκουμένης δοκεῖ. εἰς τὴν αὐτὴν *δ' ἀναφέρεται διάνοιαν καὶ ὁ ἐφεξῆς, περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας ἐπιγραφὴν ἔχων· ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς δεύτερος περὶ δούλων ὤν. καὶ ὁ μετ' αὐτὸν δὲ περὶ λύπης, ὡς οὐ χρὴ παρεγγυᾶται τὸν γενναῖον καὶ νοῦν ἔχοντα ἄνδρα, *ὑποκατακλίνεσθαι τοῖς πάθεσι, περιορᾶν δὲ μᾶλλον, καὶ ἀποτρίβεσθαι. καὶ ὁ ξζ', περὶ πλεονεξίας ὢν, ἀποτρέπεσθαι ταύτην παρεγγυᾷ. καὶ ὁ ξη', ὥσπερ ἐπιγέγραπται περὶ λόγου καὶ ἀσκήσεως, τοιαύτην καὶ ὑπόθεσιν ὑποβάλλει. περὶ δὲ τῆς αὐτοῦ φιληκοΐας ὁ ξθ', καὶ ἐπιγράφεται καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ ο', ἐπιγραφῆς μὲν περὶ ἀναχωρήσεως τυγχάνει: κατασκευάζει δὲ, ὡς οὐχὶ τὸ τὰς ἐρήμους διώκειν, ἀναχώρησίς ἐστι παθῶν καὶ τῶν ἐν βίῳ θορύβων. ἀλλὰ τὸ εἰς ἑαυτὸν ἐπεστράφθαι, καὶ σπεύδειν γνῶναι ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ τῶν ἄλλων κακίας *φορολίγον ἔχοντα λόγον. περὶ κάλλους δὲ ὁ μετὰ τοῦτον λόγος, ὃν ἐπιγέγραπται τρόπον, τὸν αὐτὸν καὶ περὶ νεανίσκου διέξεισιν: ἐν ᾧ ὡς οὐ παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι καὶ βαρβάροις τὸ αὐτὸ νομίζεται κάλλος, ἄλλο δὲ παρ' ἄλλοις νικᾷ. ὁ δὲ οβ', περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου, τήν τε ἐπιγραφὴν προβάλλεται, καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ ογ', ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός. καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ περὶ εὐδαιμονίας. ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις, περὶ τοῦ δαίμονος· δαίμονας δὲ καλεῖ, τοὺς ὅσοι λαχόντες ἀρχὴν ἑτέρων, ἄμεινον πράττειν τοὺς ἀγομένους ἢ καὶ χεῖρον μετεσκεύασαν· περὶ δὲ τοῦ *βουλεύεσθαι ὁ ος' διαλαμβάνει. ὁ δὲ οζ', διατρίβει περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ τὴν ἐπιγραφὴν πεποιημένος, τινὰ τῶν ἐν αὐτῷ διέξεισι συμπίπτοντα· καὶ ὡς ὁ πολὺς ἄνθρωπος τηνικαῦτα πρὸς φιλοσοφίαν ὁρᾶν εἴωθεν, ἡνίκα αὐτοῦ ὁ βίος ἀνίαις περιῤῥεῖται. ὁ δὲ οη', καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Μελαγκόμας, ἃ καὶ β' ἐπιγεγραμμένοι, ἐπαινοῦντε διαγράφουσι τὸν νεανίσκον καὶ μνήμην ἐπὶ χρηστοῖς τελευτήσαντος καὶ λύπην. ὁ δὲ π', Χαρίδημος μὲν αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή·

* al. οὐδὲ

* al. συμπάσης

* διαφέρεται.

* al. κατακλίνεσθαι.

* al. σύμφορον ὀλίγον

* al. βουλεύεσθαι.

DIO CHRYſoſtomus.

LII. *De virtute* & inſcribitur, & diſſerit. LIII. Agit *De Philoſophia*, vt LIV. *De Philoſopho*. At LV. *De habitu cultúque corporis* inſcripta, docet non ob tunicam mox & calceos Philoſophorum, neque ob externam cultus ſpeciem Philoſophum quemquam eſſe iudicandum. LVI. *De Fiducia* titulum ſortitur; vt contra huic proxima *De diffidentia*. Suadent hæ cauendum ne cui fidas, aut te credas; ne iis quidem, qui vel maximè amare videntur. Multos enim aliis confiſos in magnam incidiſſe calamitatem: cum diffidentia munitis manifeſta contigerit ſalus. Sed hæc quidem illa de Diffidentia oratio. Præcedens enim edifferit, Fiduciam magna vt plurimum damna confidentibus attuliſſe. Argumentum deinde Orationis LVIII. Quod docet inſcriptio, *De lege* eſt, vt & inſequentis LIX. *De conſuetudine*: quam quidem tantumdem præſtare, quantum lex ſolet, oſtendit, ſed cum voluptate id potius atque inductione, quam vi, multóque ſecurius. Duæ verò Orationes, quæ ſequuntur, *De inuidia* agunt. vt LXII. *De diuitiis*; quarum moleſtias atque inſidias ita omnibus notas facit, vt vtiliorem longe eſſe ſtatuat iuſtitia comitatam paupertatem. LXIII. Inter Cilicas orationes *De Libertate* habita inſcribitur. [a] Illum autem liberum pronunciat, qui ſuarum ſit dominus perturbationum, affectionúmque animi, tametſi mille eius corpori imperent domini; illum contra ſeruum, qui malis ſuis parens affectionibus ſeruitutem ſeruiat, licet mundi totius imperium tenere videatur. Quam in ſententiam ſubſequens quoque diſſerit, *De ſeruitute & libertate* inſcripta: vt & ſequens, quæ *De ſeruis* altera eſt. Hinc *De ægritudine*, hortatur non oportere virum generoſum ac prudentem vinci aut perturbationi ſuccumbere, ſed contemnere potius, atque obterere. LXVII. *De auaritia* inſcripta, vitare hoc malum iubet. LXVIII. Oratio titulum præfert *De benedicendi exercitio*, atque hoc idem argumentum ſuggerit. Mox LXIX. agit, inſcribitúrque *De ſua [alios] audiendi cupiditate*. Septuageſimæ titulus eſt, *De ſeceſſu*; docétque non loca ſola ſectando, mox etiam vitioſas animi affectiones, ac vitæ tumultus vitari, ſed ad ſeipſum ſeſe conuertendo, & ad ſui cognitionem contendendo, aliunde accedentis mali [b] exigua interim habita ratione. Proxima vt eſt *De pulchritudine* inſcripta, ſic & de adoleſcente diſſerit. Ibidem nec apud omnes gentes, etiam barbaras, idem pulchrum videri ait, ſed aliud apud alios obtinere. LXXII. *De pace belloque* & agit, & titulum geſtat. LXXIII. *Sapientem etiam felicem* prædicat: & ſequens *De felicitate* diſputat. Hinc *De genio* agitur. *Genios* autem nominat, qui aliorum ita ſortiantur imperium, vt per eos aut melius cum ſubditis agatur, aut peius. LXXVI. eſt *De conſultando*. LXXVII. titulus eſt *Diſputatio de iis, quæ in ſympoſiis accidere ſolent*; eorumque nonnulla etiam narrat; ac mortalium pleroſque tunc ad Philoſophiam reſpectum habere conſueuiſſe, cum rebus triſtibus vita infeſtatur. LXXVIII. & altera inſequens *Melancomas prima & ſecunda* inſcripta, cum laudem adoleſcentis illius continent, tum memoriam mœrorémque in ſecundarum rerum affluentia vita functi. Vltima & octogeſima, quæ *Charidemi* nomen præfert,

[a] Cicero in Paradoxis, & Philo Iudæus atque Horatius.

[b] Infrequens quidem illud φορολίγον, ſed quod vel ex ſuo ἀναστρόφῳ τῷ ὀλιγόφορον facile percipiatur.

DIO. CHRYſoſtomus.

laudationem ſimul ac luctum exſtincti iuuenis commiſcet.

ἔπαινον δὲ καὶ πένθος ἐπὶ πλουτήσαντι συνδιαπλέκει τῷ νέῳ.

CCX.

Cæsarii *Capita Eccleſiaſtica* CCXX.

a *An hæc iam in quatuor illos Dialogos diſtributa legimus quod ad finem operum D. Gregorius Nazianzeni Iac. Billius edidit.*

LEGI CÆSARII Librum, [a] *Capita* continentem *Eccleſiaſtica* ccxx. quibus partim enunciata quædam explicantur, partim quæſtiones ſoluuntur. Dicas autem hunc ſcriptorem, & ætate etiamnum florere, & cum Rhetoricæ quaſi fœtura, tum externæ non minus quam noſtræ Philoſophiæ eruditione turgere. Quamquam non minima deeſſe videntur, vt verbo dicam, quo motus illi atque impetus decore careant. Attamen clara eius dictio eſt (crebro licet ad poëticas voces iuueniliter deflectat, atque ab vſitata conſtructione, non ſine defectu aliquo, recedat) & ad ſummam dogmatum accurationem parum ſane ei deeſt. Per Quæſtiones porrò & Reſponſiones, ſuppoſitis quoque perſonis [interloquentibus,] compoſita illi oratio eſt, & quidem Gregorij, vt aiunt, [b] cuius hunc Auctorem eſſe fratrem *Theologi* cognomentum indicat.

b *Negat id Iac. Billius argumento in Orationem X. B. Greg. Nazianz.*

ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ κεφάλαια σκ'.

σκ'. *Caſaris capita Eccleſiaſtica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Καισαρίου βίβλος· ἐν ᾗ κεφάλαια περιείχετο ἐκκλησιαστικὰ τοῦτο μὲν ῥητῶν ἀναπτύξεις, τοῦτο δὲ συζητήσεων ἐπιλύσεις κ' καὶ σ'. ὁ μὲν ἀνὴρ ἔοικε νεάζειν τε, καὶ πρὸς γοναῖς μὲν λόγων, μαθήσει τε θύραθεν σοφίας καὶ τῆς ἡμετέρας σφριγᾶν· δεῖται δ' ὅμως οὐκ ἐλαχίστως, ἵνα συντόμως εἴπω, εἰς τὸ μὴ καταισχύνειν τὰς ὁρμάς. πλὴν σαφής τέ ἐστι τὴν φράσιν, εἰ καὶ πρὸς ποιητικὰς ἐκνεωτερίζει λέξεις πολλάκις, καὶ τὸ κοινὸν τῆς συντάξεως μετιών ἐστιν, ὅπου ἐπ' ἔλαττον φέρεται καὶ τούτου, καὶ πρὸς τὴν τῶν δογμάτων ἀκρίβειαν, ὀλίγων αὐτῷ δεῖ. εἰς ἐρωτήσεις δὲ καὶ ἀποκρίσεις μὲν ὑποβολῆς προσώπων, τὸ τοῦ λόγου σχῆμα πεποίηται. ἦν δέ φασι Γρηγορίου· οὗ τὸ θεολόγος ἐπώνυμον τὸν συγγραφέα ἀδελφὸν δηλοποιεῖ.

CCXI.

Dionysii Ægei *Dictyacorum Capita* C.

a *Sui vt videtur Oblitus Photius, propoſitum ſemel anteà Opus (ſup. Cod. CLXXXV.) hic denuo repetit, commiſſis tantum ἀντιῤῥητικοῖς Capitibus & breuiſſima κρίσει adiecta.*

LECTA DIONYSII ÆGEI [a] *Dictyaca*, quæ inſcribuntur. Libellus erat centum abſolutus capitibus, quorum quinquaginta ſuam ſingula ſententiam aſſerebant: totidem verò ſuam quodlibet adſtructam anteà hypotheſin, euertere conabantur; ita vt ſua cuique aſſertioni refutatio ſtatim opponeretur. Ipſa porrò elocutio neque admodum exornatur, neque tamen ſine venuſtate negligitur: præſertim cum non ad oſtentationem aliquam, ſed ad diſputationem potius Opus hoc comparatum ſit à ſuo Auctore, cui tenue dicendi genus & cognatarum rerum ſeries curæ fuit. Vtilis autem liber iis eſt, qui in Dialecticis exercentur, atque iſta ferè ſuo argumento comprehenſa.

I. Ab vtroque parente mitti ſemen, animantiáque gigni; & contra, non ab ytroque. II. Ex vniuerſo corpore ſemen excerni: contra vero à teſticulis. III. Concoctionem calore fieri: contra vero non item. IV. Attritu concoctionem fieri: & attritu minimè fieri. V. Putrefactione fieri concoctionem: contra verò minimè. VI. Proprietate Spiritus concoctionem fieri: contra non item. VII. Succorum proprietate concoctio fit; vel minimè. VIII. Proprietate caloris fit concoctio: & non item. IX. Calore digeſtionem fieri: & non item. X. Ciborum diſtributionem per caloris ad ſe attractionem fieri; vel minimè. XI. Spiritu fit digeſtio: aut non item. XII. Arteriarum applicatione digeſtio fit: minimè vero ſic. XIII. Digeſtio fit per abſentiam cum vacuitate: & quod per incertam ſiue quamcumque abſentiam fieri ſoleat digeſtio. XIV. Ex eo glaucedo naſcitur, quod alimento ſuo viſualis porus deſtituatur: & non item. XV. Sanguinis illapſu in viſionis porum glaucedo fit oculorum: & non item. XVI. Humidorum craſſitie, atque exhalatione fit glaucedo: & non fit.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΕΩΣ ΔΙΚΤΥΑΚΩΝ βιβλιδάριον κεφάλ. ρ'.

σια'. *Dionyſij Ægei Dictyaca.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Διονυσίου αἰγέως, δικτυακῶν ἔφερε τὴν ἐπιγραφήν. ἦν δὲ ἄρα τὸ βιβλιδάριον κεφαλαίοις ἀπαρτιζόμενον ρ'. ὧν τὰ μὲν ἰδίαν ἑκάστην ὑπόθεσιν κατεσκεύαζε, πεντήκοντα δὲ ταῦτα ἦν. τὰ δὲ λοιπὰ πεντήκοντα, ἀνασκευὴν ἕκαστον πρὸς ἑκάστην τῶν κατεσκευασμένων ἐσπούδαζεν, ἑκάστῃ κατασκευῇ ἀντιπαρατιθεμένης παραυτίκα, καὶ κατὰ συνέχειαν, τῆς ἀνασκευῆς. καὶ ἡ μὲν ἑρμηνεία τοῦ λόγου οὔτε ἐξωραΐζεται, οὔτε ἔρριπται τοῦ κάλλους. ἄλλως τε καὶ * ὅτι οὐδ' ἐπιδεικτικῶς, ἀλλ' ἐς τὸ γυμνάσιον τῷ συγγραφεῖ τὸ σπούδασμα διατείνει, καὶ ἰσχνότητος αὐτῷ καὶ τῶν συστοίχων μέλει. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς τὴν διαλεκτικὴν τριβὴν ἀσκουμένοις. ἡ δὲ ὑπόθεσις λέγει ταῦτα. ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἡ καταβολὴ τοῦ σπέρματος, καὶ ζωογονία γίνεται, καὶ τοὐναντίον οὐκ ἐξ ἀμφοτέρων. δεύτερον, ὅτι ἀφ' ὅλου τοῦ σώματος ἡ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις, καὶ τοὐναντίον ὅτι ἀπὸ τῶν διδύμων. τρίτον, ὅτι ἡ πέψις θερμασίᾳ γίνεται. καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. τέταρτον, ὅτι τρίψει ἡ πέψις γίνεται, καὶ ὅτι οὐ τρίψει. πέμπτον, ὅτι σήψει ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐ σήψει. ἕκτον, ὅτι τοῦ πνεύματος ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ἕβδομον, ὅτι χυμῶν ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ὄγδοον, ὅτι θερμασίας ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ἔννατον, ὅτι θερμασίᾳ ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. δέκατον, ὅτι ἡ ἀνάδοσις τῷ τὴν θερμασίαν ἐφ' ἑαυτὴν ἕλκειν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ια', ὅτι τῷ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιβ', ὅτι τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιγ', ὅτι τῇ κατὰ κενὸν ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐ κατὰ τὸ ἄδηλον ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις· ιδ', ὅτι δι' ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις συμβαίνει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιε', ὅτι παρέμπτωσις αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον, ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ις', ὅτι καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιζ', ὅτι

* οὐκ

al. καταδι-

ιζ΄, ὅτι ἡ φρενῖτις, * κατὰ διάτασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορὰν τοῦ αἵματος γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιη΄, ὅτι κατὰ θερμασίας πλεονασμὸν ἡ φρενῖτις συμβαίνει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιθ΄, ὅτι διὰ φλεγμονὴν ἡ φρενῖτις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κ΄, ὅτι ὁ λήθαργος διὰ φλεγμονὴν γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κα΄, ὅτι κατὰ διάτασιν οἱ ληθαργικοὶ καὶ φθορὰν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κβ΄, ὅτι οὐ περὶ ὅλον τὸ σῶμα ἡ τοῦ πιεῖν καὶ φαγεῖν συνίσταται ὄρεξις, καὶ ὅτι περὶ μόνον τὸν στόμαχον. κγ΄, ὅτι ἡ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις περὶ διάνοιαν. κδ΄, ὅτι καθ᾽ ὑγρῶν ἔνδειαν τὸ δίψος, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κε΄, ὅτι περὶ τὸν στόμαχον διπλῆ τις ὁρᾶται ἐνέργεια, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. κς΄, ὅτι ἡ ἐντὸς μήνιγξ ἐν τῷ κοιλώματι, ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω, ἀλλ᾽ ἡ ἐκτός. κζ΄, ὅτι ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα καθαίρει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρόσπτωσιν. κη΄, ὅτι οὐ χρηστέον τοῖς καθαρτικοῖς, καὶ ὅτι χρηστέον. κθ΄, ὅτι οἴνου δόσει χρηστέον ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων· καὶ τοὐναντίον, ὅτι ἀσύμφορον. λ΄, ὅτι λουτρὸν τοὺς πυρέσσοντας λυσιτελεῖ, καὶ ὅτι ἀσύμφορον. λα΄, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἐπιτάσεσι τῶν νόσων κλύζειν, καὶ ὅτι οὐ προσήκει. λβ΄, ὅτι οὐ δεῖ κατ᾽ ἀρχὰς ὑπαλείψει χρῆσθαι, καὶ ὅτι συμφέρον. λγ΄, ὅτι δεῖ καταπλάττειν τὴν κεφαλὴν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ· τοῖς δ᾽ ὀσφραντοῖς μόνον χρῆσθαι. λδ΄, ὅτι ἐμετοποιΐα ἀσύμφορον, καὶ ὅτι συμφέρον. λε΄, ὅτι οὐκ ἐπιπέμπει ἡ καρδία αἷμα, καὶ ὅτι ἐπιπέμπει. λς΄, ὅτι οὐχ ἡ καρδία τὸ * πνεῦμα ἐπιπέμπει, ἀλλ᾽ αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσι, καὶ ὅτι ἔμπαλιν. λζ΄, ὅτι ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῆς. λη΄, ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ἀρτηρίαις ὑπάρχει, καὶ ὅτι οὐχ αἵματος αἱ ἀρτηρίαι ἀγγεῖον. λθ΄, ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ὄγκῳ ἁπλᾶ ἐστι, καὶ ὅτι πλέγματά ἐστιν. μ΄, ὅτι διὰ τῶν νεύρων ἡ αἴσθησις καὶ ἡ κίνησις τοῦ ζώου, καὶ ὅτι οὐκ οὕτω. μα΄, ὅτι ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μβ΄, ὅτι ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μγ΄, ὅτι ἡ κοιλία φλεβῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μδ΄, ὅτι πάντων τῶν ἀγγείων ἀρχὴ, μήνιγξ ἐστι, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. με΄, ὅτι πνεῦμα ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχή. μς΄, ὅτι ἡ παρὰ τὴν * ἀρχὴν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μζ΄, ὅτι ἡ καρδία ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μη΄, ὅτι οὐχὶ ἡ καρδία, ἀρχὴ νεύρων, ἀλλ᾽ ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μήνιγξ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μθ΄, ὅτι οὐ περὶ καρδίαν, τὸ διανοητικὸν, ἀλλὰ περὶ κεφαλὴν, καὶ ὅτι ἀνάπαλιν. ν΄, ὅτι τὸ διανοητικὸν, ἐστὶ περὶ τὴν μέσην τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίαν· καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ταῦτα καὶ ἡ ὑπόθεσις διατείνεται.

al. ἐπιπ᾽

* al. ῥάχιν.

ΑΙΝΗΣΙΔΗΜΟΥ ΠΥΡΡΩΝΙΩΝ λόγοι η΄.

σιβ΄.
Æneſidemi de Pyrrhoniis libri VIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Αἰνησιδήμου πυῤῥωνίων λόγοι ὀκτώ. ἡ μὲν ὅλη πρόθεσις τοῦ βιβλίου, βεβαιῶσαι, ὅτι οὐδὲν βέβαιον εἰς κατάληψιν, οὔτε δι᾽ αἰσθήσεως· ἀλλ᾽ οὔτε μὴν διὰ νοήσεως: διὸ οὔτε τοὺς πυῤῥωνίους, οὔτε τοὺς ἄλλους εἰδέναι τὴν ἐν τοῖς οὖσιν ἀλήθειαν· ἀλλὰ τοὺς μὲν κατ᾽ ἄλλην αἵρεσιν φιλοσοφοῦντας, ἀγνοεῖν τε τἆλλα, καὶ ἑαυτοὺς μάτην κατατρίβειν καὶ δαπανᾶν συνεχέσιν ἀνίαις·

DIONYSIVS. Ægæus.

XVII. Phrenitidem fieri per diſtenſionem meningis, ſanguiniſque corruptionem: & non ita fieri. XVIII. Ex caloris exceſſu naſci phrenitidem: & non item. XIX. Per inflãmationem phrenitidem naſci: & non item. XX. Lethargum ex inflammatione fieri: & non ita. XXI. Per diſtenſionem corruptionemque lethargicos fieri: & non item. XXII. Per vniuerſum corpus diffundi appetitum edendi atque bidenbi: & tantum in ſtomacho exſiſtere. XXIII. Edendi atque bibendi appetitum in imaginatione ſitum eſſe. XXIV. Ex humorum inopia ſitim naſci: & non item. XXV. In ſtomacho duplicem ſpectari efficiendi vim: & verò minime. XXVI. a Inferior cerebri pellicula in concauitate principium eſt neruorum: & vero minime, ſed exterior. XXVII. Pharmaca diffuſa per corpus purgare; & non item, ſed ipſo adlapſu. XXVIII. Non eſſe vtendum purgantibus medicamentis: immo eſſe. XXIX. Vini hauſtum febricitantibus eſſe concedendũ: & non eſſe, cũ pernicioſus ſit. XXX. Balnea febricitantibus vtilia eſſe: immo noxia eſſe. XXXI. In morborum incrementis clyſtere vtendum: & non vtendum. XXXII. Non eſſe morborum initio vnctionibus vtendum: immo id perutile eſſe. XXXIII. Caput cataplaſmatis curandum: & non item, ſed olfactoriis dumtaxat vtendum. XXXIV. Vomitus prouocationem nihil prodeſſe: immo vtilem eſſe. XXXV. Cor emittere ſanguinem: & contra non emittere. XXXVI. Cor non emittere ſpiritum, ſed arterias potius ipſum attrahere: & contra: XXXVII. Cor à ſeipſo moueri: immo non à ſeipſo. XXXVIII. Sanguinem naturâ in arteriis exſiſtere: & arterias non eſſe ſanguinis receptaculum. XXXIX. Vaſa omnia in ſummo ſimpla eſſe: immo plicata eſſe atque inuoluta. XL. Per neruos ſenſum eſſe & motum animantis: & non eſſe. XLI. Venarum cor eſſe principium: & non eſſe principium. XLII. Iecur venarum eſſe principium; & rurſum non eſſe. XLIII. E ventriculo venas naſci: & non naſci. XLIV. Omniũ vaſorum principium eſſe meninga, ſeu cerebri tunicam: & non eſſe. XLV. Spiritum eſſe arteriarum originem: & contra non eſſe. XLVI. Arteria illa, quæ iuxta dorſi ſpinam ſita, principium arteriarum eſt: & non eſt. XLVII. Cor eſſe arteriarum principium: & non eſſe. XLIIX. Neque cor neruorum principium eſt, ſed cerebrum ambiens pellicula: & non eſt. XLIX. In corde non eſſe intelligendi vim, ſed in capite: & contra. L. Intelligendi vim in medio eſſe cerebri ventriculo: & non eſſe. Hæc igitur opus illud [efficere] contendit.

a Sup. Cap. 85. ἡ ἐκτός.

ÆNESIDEMI *De Pyrrhoniis Libri IIX.* CCXII.

LEGI a ÆNESIDEMI *Pyrrhoniorum libros octo*. Cuius quidem Operis ſcopus eſt, hoc vnum probare, Nihil certo comprehendi aut ſenſu, aut ipſa etiam intelligentia poſſe. Quare neque Pyrrhonios, neque cæteros, quæ in rebus ipſis lateat, veritatem ſcire. Reliquarum ergo ſectarum philoſophos cum alia ignorare multa, tum quod fruſtra ſeſe aſſiduis moleſtiis torqueant, atque abſumant,

a *Alibi minus rectè Oneſidemus legitur.*

AENESIDEMVS.

quin & hoc ipſum ignorare, quod nihil eorum comprehenderint, quæ iam opinentur ſe comprehẽdiſſe. At qui ex [a] Pyrrhonis inſtituto [ait] philoſophatur, cætera felix, in eo quoque ſapit, quod vel in primis intelligat, nihil à ſe certo comprehenſum eſſe. immo & hoc ſtudioſe agat, ne cui eorum, quæ cognorit, affirmando potius, quam negando aſſentiatur.

a Eius vitam ac placita deſcripſit Diog. Laert. qui frequenter huius Æneſidemi meminit.

Porro tota huius Operis Commentatio quid propoſitum habeat, iam dictum. Libros ipſos Academico cuidam ſodali Lucio [b] Tuberoni inſcripſit, domo Roma, & claris ibi natalibus orto, quique magiſtratus geſſerit ciuiles non vulgares.

b al. Neroni.

PRIMO igitur Libro [c] Pyrrhoniorum & Academicorum diſcrimen referens, tantum non emiſſa voce iſta dicit: Academicos dogmata cõſtituere, & alia certa atque indubitata ponere, alia rurſum ſine vlla dubitatione tollere: Pyrrhonios autem dubios hærere, & ab omni dogmate liberos atque ſolutos eſſe; vt eorum etiam nemo omnino, aut comprehendi omnia poſſe aut non poſſe dixerit, ſed nihilo magis talia, quam talia eſſe, aut tunc quidem talia, aliàs vero non talia, vel vni quidem huiuſmodi, alij vero non huiuſmodi, tertio etiam plane non eſſe. Neque rurſum omnia eſſe communiter eiuſmodi, vt aſſequi illa quiſpiam poſſit, vel quędam ſaltem horum aſſequi non poſſit, ſed non magis fieri poſſe, vt quis ea aſſequatur, quam vt non aſſequatur: vel nunc quidem aſſequi poſſit, tunc verò non item. Immo neque verũ, neque falſum, neque probabile, neque ens, neque non ens, ſed idem, vt ſic dicatur, non potius verum eſſe, quàm falſum: aut probabile potius, quam improbabile: aut ens, quàm non ens, aut tum quidem tale, alias vero aliuſmodi: aut vni tale, mox alteri etiam non tale. Nihil enim in vniuerſum Pyrrhonios definire, ne hoc quidem ipſum, quod nihil definiatur. Verum cum non ſuppetat, vt aiunt, quo ſenſa mentis efferamus, ſic loqui ſolemus. At qui ad Academiam, maximéque ad hanc nouam pertinent, inquit, cum Stoicis interdum opinionibus conſentiunt, & (ſi verum fateri volumus) Stoici ipſi, ſed qui cũ Stoicis pugnent, videntur. Deinde & de multis decreta ſtatuunt. Virtutem enim atque amentiam inducunt: bonum quoque, & malum velut principia ponunt: verum item, & falſum, rurſum probabile, & improbabile, ens dein, & nõ ens, aliáque non pauca certo definiunt: ambigere ſe tantum dicentes de comprehenſiua imaginatione. Quamobrem Pyrrhonij, dum nihil definiunt, omnino irreprehenſi permanent: verum Academicis, ait, pares cum aliis Philoſophis rationes reddendæ. Illud porro maximũ: Quod illi de re qualibet ſibi oblata dubitantes, non tantum eundem perpetuo teneant ordinem, ſed nunquam etiam ſecum ipſi pugnent, cum hi ſecum pugnare ſe, ne ſentiant quidem. Simul enim ponere quidpiam, & rurſum indubitanter tollere, ſimul item dicere communiter aliqua eſſe comprehenſibilia, & non eſſe, manifeſtam vtique pugnam adfert. Alioquin quomodo fieri poſſit, vt qui cognorit hoc eſſe verum, illud falſum, adhunc dubitet, atque ambigat: & non certo prius illud amplectatur, alterumque declinet? Nam ſi ignoratur hoc bonum eſſe, aut malũ: vel hoc verum, illud falſum: & hoc exiſtere, illud vero minime: omnino fatendum horum ſingula comprehendi non poſſe;

c A Gell. lib. XI. cap. 5. legend. & Sexti Pyrrhonij Hypotyp. lib. 1. cap. 33.

καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀγνοεῖν, ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς τῶν δοξάντων εἰς κατάληψιν ἐληλυθέναι, κατείληπται. ὁ δὲ κατὰ Πύῤῥωνα φιλοσοφῶν, τά τε ἄλλα εὐδαιμονεῖ, καὶ σοφός ἐστι τοῦ μάλιστα εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ βεβαίως κατείληπται. ἃ δὲ καὶ εἰδείη, οὐδὲν μᾶλλον αὐτῶν τῇ καταφάσει, ἢ τῇ ἀποφάσει γενναῖός ἐστι συγκατατίθεσθαι. ἡ μὲν οὖν ὅλη τοῦ βιβλίου διάληψις, ὃ βούλεται, εἴρηται. γράφει δὲ τοὺς λόγους Αἰνησίδημος προσφωνῶν αὐτοὺς τῶν ἐξ ἀκαδημίας τινὶ συναιρεσιώτῃ Λουκίῳ * Νέρωνι, γένος μὲν ῥωμαίῳ, δόξῃ δὲ λαμπρῷ ἐκ προγόνων, καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς οὐ τὰς τυχούσας μετιόντι. Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαφορὰν τῶν τε πυῤῥωνίων καὶ τῶν ἀκαδημαϊκῶν εἰσάγων, μικροῦ γλώσσῃ αὐτῇ ταῦτά φησιν: ὡς οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας, δογματικοί τε εἰσι· καὶ τὰ μὲν τίθενται ἀδιστάκτως, τὰ δὲ αἱροῦσιν ἀναμφιβόλως. οἱ δ' ὑπὸ Πύῤῥωνος ἀπορητικοί τέ εἰσι καὶ παντὸς ἀπολελυμένοι δόγματος· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν τὸ παράπαν, οὔτε ἀκατάληπτα πάντα εἴρηκεν, οὔτε καταληπτὰ: ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον τοιάδε ἢ τοιάδε· ἢ τότε μὲν τοῖα, τότε δὲ οὐ τοῖα· ἢ ᾧ μὲν τοιαῦτα, ᾧ δὲ οὐ τοιαῦτα· ᾧ δὲ οὐδόλως ὄντα· οὔτε μὴν ἐφικτὰ πάντα κοινῶς, ἤ τινα τούτων οὐκ ἐφικτὰ, ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον ἐφικτὰ· ἢ οὐκ ἐφικτὰ· ἢ τότε μὲν ἐφικτὰ, τότε δὲ οὐκ ἐφικτά. καὶ μὴν οὐδ' ἀληθινὸν, οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ πιθανὸν, οὐδ' ὂν, οὐδὲ μὴ ὂν· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ, ὡς εἰπεῖν, οὐ μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, ἢ πιθανὸν ἢ ἀπίθανον· ἢ ὂν, ἢ οὐκ ὄν· ἢ τότε μὲν τοῖον, τότε δὲ τοῖον: ἢ ᾧ μὲν τοιονδὶ, ᾧ δὲ καὶ οὐ τοιονδί. καθόλου γὰρ οὐδὲν ὁ πυῤῥώνιος ὁρίζει. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι οὐδὲν ὁρίζεται· ἀλλ' οὐκ ἔχοντές, φασιν, ὅπως τὸ νοούμενον ἐκλαλήσωμεν, οὕτω φράζομεν. οἱ δ' ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας φησὶ μάλιστα τῆς νῦν, καὶ στωϊκαῖς συμφέρονται ἐνίοτε δόξαις, καὶ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, στωϊκοὶ φαίνονται μαχόμενοι στωϊκοῖς. δεύτερον, καὶ περὶ πολλῶν δογματίζουσιν. ἀρετήν τε γὰρ καὶ ἀφροσύνην εἰσάγουσι, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὑποτίθενται, καὶ ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος, καὶ δὴ καὶ πιθανὸν καὶ ἀπίθανον, καὶ ὂν καὶ μὴ ὄν· ἄλλα τε πολλὰ βεβαίως ὁρίζουσι. διαμφισβητεῖν δέ φασι περὶ μόνης τῆς καταληπτικῆς φαντασίας. διὸ οἱ μὲν ἀπὸ Πύῤῥωνος, ἐν τῷ μηδὲν ὁρίζειν, ἀνεπίληπτοι τὸ παράπαν διαμένουσιν: οἱ δὲ ἐξ ἀκαδημίας * φησὶν ὁμοίας τὰς εὐθύνας τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις ὑπέχουσι. τὸ δὲ μέγιστον, οἱ μὲν περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος διαποροῦντες, τό, τε σύστοιχον διατηροῦσι, καὶ ἑαυτοῖς οὐ μάχονται. οἱ δὲ * μαχομένοις ἑαυτοῖς [οὐ] συνίσασι. τὸ γὰρ ἅμα τιθέναι τι καὶ αἱρεῖν ἀναμφιβόλως, ἅμα τε φάναι κοινῶς * ὑπάρχειν καταληπτὰ, μάχην ὁμολογουμένην εἰσάγει· ἐπεὶ πῶς οἷόν τε γινώσκοντα, τόδε μὲν εἶναι ἀληθὲς, τόδε δὲ ψεῦδος, ἔτι διαπορεῖν καὶ διστάσαι· καὶ οὐ σαφῶς τὸ μὲν ἑλέσθαι, τὸ δὲ περιστῆναι; εἰ μὲν ἀγνοεῖται, ὅτι τόδε ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακόν. ἢ τόδε μὲν ἀληθὲς, τόδε δὲ ψεῦδος. καὶ τόδε μὲν ὂν, τόδε δὲ μὴ ὄν: πάντως ὁμολογητέον ἕκαστον ἀκατάληπτον εἶναι.

** al. Τυβέρωνι.*

Academici.

Pyrrhonij.

εἰ δ'

εἰ δ' ἐναργῶς κατ' αἴσθησιν ἢ κατὰ νόησιν καταλαμβάνεται: καταληπτὸν ἕκαστον φατέον. ταῦτα μὲν ἀρχόμενος τῶν λόγων, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, τὴν διαφορὰν τῶν πυῤῥωνίων καὶ ἀκαδημαϊκῶν ὑποδεικνὺς, ἀναγράφει ὁ Αἰνησίδημος ὁ ἐξ Αἰγῶν. ἐφεξῆς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρῶτον, καὶ τὴν ὅλην ἀγωγὴν ὡς τύπῳ καὶ κεφαλαιωδῶς τῶν πυῤῥωνίων παραδίδωσι λόγων. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κατὰ μέρος ἤδη ἀρχόμενος ἐπεξιέναι τὰ ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα, περί τε ἀληθῶν καὶ αἰτιῶν διαλαμβάνει, καὶ παθῶν, καὶ κινήσεως, γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς, καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων, κατὰ πάντων αὐτῶν τὸ ἄπορον καὶ ἀκατάληπτον πυκνοῖς, ὡς οἴεται, ἐπιλογισμοῖς ὑποδεικνύς. καὶ ὁ τρίτος δὲ αὐτῷ λόγος περὶ κινήσεως, καὶ αἰσθήσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὰς ἰδιωμάτων, τὰς ὁμοίας περιεργαζόμενος ἐναντιολογίας, εἰς τὸ ἀνέφικτον καὶ ἀκατάληπτον ὑποφέρει καὶ αὐτά. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ σημεῖα μὲν ὥσπερ τὰ φανερὰ φαμὲν τῶν ἀφανῶν, * οὐδόλως εἶναί φασιν, ἠπατῆσθαι δὲ κενῇ προσπαθείᾳ τοὺς οἰομένους· ἐγείρει δὲ τὰς ἐξ ἔθους ἐφεξῆς ἀπορίας, περί τε ὅλης τῆς φύσεως καὶ κόσμου καὶ θεῶν, οὐδὲν τούτων εἰς κατάληψιν πεσεῖν ἐντεινόμενος. προβάλλεται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ πέμπτος λόγος, τὰς κατὰ τῶν αἰτίων ἀπορητικὰς λαβὰς, μηδὲν μὲν μηδενὸς αἴτιον ἐνδιδοὺς εἶναι· ἠπατῆσθαι δὲ καὶ τοὺς αἰτιολογοῦντας, φάσκων καὶ τρόπους ἀριθμῶν, καθ' οὓς οἴεται αὐτοὺς αἰτιολογεῖν, ὑπαχθέντας εἰς τὴν τοιαύτην περιενεχθῆναι πλάνην. καὶ ὁ ἕκτος δὲ, τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ μὴν καὶ τὰ αἱρετὰ καὶ φευκτά· ἔτι * προηγούμενά τε καὶ ἀποπροηγούμενα, εἰς τὰς αὐτὰς ἐρεσχελίας ἄγει· τό γε ἐπ' αὐτῷ, καὶ ταῦτα τῆς καταλήψεως ἡμῶν καὶ γνώσεως ἀποκλείων. τὸν μέντοι ἕβδομον, κατὰ τῶν ἀρετῶν ὁπλίζει, διακενῆς λέγων τοὺς * φιλοσοφοῦντας περὶ αὐτῶν ἀναπλάσαι δόξας, καὶ αὐτοὺς ἀποβουκολεῖν, ὡς εἰς τὴν τούτων εἴησαν πρᾶξίν τε καὶ θεωρίαν ἀφιγμένοι. ὁ δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι, καὶ ὄγδοος, κατὰ τοῦ τέλους ἐνίσταται, μήτε τὴν εὐδαιμονίαν, μήτε τὴν ἡδονὴν, μήτε τὴν φρόνησιν, μήτ' ἄλλο τι τέλος * ἐπιχωρεῖν εἶναι, ὅπερ ἄν τις τῶν κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεων δοξάσειεν· ἀλλ' ἁπλῶς οὐκ εἶναι τέλος τὸ πᾶσιν ὑμνούμενον. οἱ μὲν οὖν τοῦ Αἰνησιδήμου λόγοι πρὸς τοιοῦτον ἀγῶνα κανονίζονται. ὅτι δὲ ματαιότης * αὐτῶν, καὶ πολλὴ λέγη ἡ σπουδὴ, Πλάτωνί τε καὶ πολλοῖς ἄλλοις τῶν πρὸ ἡμῶν, τὸν ἔλεγχον ἔδοσαν, καὶ ὅτι μηδὲν εἰς δόγμα συντελεῖ: καὶ τοῦτο κατάδηλον· ὅπου γε καὶ τὰς ἐνούσας δογματικὰς θεωρίας ἐλαύνειν ἡμῶν τῆς διανοίας ἐπεχείρησαν. τοῖς μέντοι κατὰ διαλεκτικὴν μελέτην πονουμένοις, ἂν μὴ τὸ ἀστήρικτον αὐτῶν τοῖς * λόγοις ἐνεδρεύῃ, καὶ ἡ κρίσις πρὸς ἀγχίνοιαν οὐ νενοθευμένη, τὸ βιβλίον οὐκ ἄχρηστον.

* al. οὐδ' ἄλλως εἶναι φησίν.

* al. προηγμένα καὶ ἀποπροηγμένα.

* al. φιλοσοφοῦντας.

* al. ἐπὶ χωρεῖ ὁ χάριν.

* αὐτῷ.

* al. λογισμοῖς.

ſin euidenter ſenſu vel intelligentia horum quidque percipiatur, comprehenſibile iam horum eſſe quodlibet dicendum eſt. Hæc, aliáque id genus, ab ipſo mox librorum initio diſcrimen Pyrrhonios inter & Academicos oſtendens; hic Æneſidemus Ægeus pertractat, vniuerſum deinceps Pyrrhoniarum rationum inſtitutum eodem hoc priore libro paucis ac ſummatim traditurus.

ÆNESIDEMVS.

Secvndo deinde libro ſingulatim iam, quæ vniuerſè dixerat, tractare incipiens, de Veris & Cauſis diſputat, deque affectionibus, de motu item, & generatione atque corruptione, ac de horum contrariis; aduerſus hæc omnia dubia illa eſſe atque incomprehenſibilia, validis, vt putat, ratiocinationibus ante oculos ponens.

Tertivs poſthæc liber de motu & ſenſu, eorúmque proprietatibus, ſimiles contradictiones curioſius inueſtigando; ad ea quæ nemo aſſequi aut comprehendere poſſit, hæc quoque abripere conatur.

Qvarto autem libro ſigna rerum obſcurarum, quæ nos manifeſtas haſce res eſſe dicimus, ne eſſe quidem vult: ſed decipi inani affectione eos, qui hæc opinentur. Mouet & ex more alias deinde quæſtiones de vniuerſa natura, de mundo, de Diis, nihil horum percipi poſſe contendens.

Proponit ipſis & Qvintvs liber dubitandi aduerſus cauſas occaſiones, nihil nullius eſſe cauſam tradens: & falli, qui cauſas adferre conentur: numerans etiam modos, quibus Cauſas reddere ſtudeant, qui coacti iam in hoc errore verſentur.

Sextvs vero bona & mala, quæque expetenda & quæ fugienda, a præpoſita adhæc atque reiecta in eandem ludificatoriam diſputationem adducit: quæ quantum in ipſo eſt, à noſtra quoque comprehenſione atque cognitione excludit.

Septimvm aduerſus virtutes inſtruit, referens varias de iis opiniones ne quidquam commentos eſſe Philoſophos, ſeipſos decipientes, quaſi iam ad earum actionem contemplationémque perueniſſent.

a προηγμένα τε καὶ ἀποπροηγμένα quæ dicuntur apud Stoicos, docebit te Cicero III. de Finibus, & clarius Sextus Empiric. lib. III. Pyrrho. Hypot. ca. 24. init.

Qui ad hos omnes Octávvs accedit liber, contra [bonorum] Finem diſputat; neque beatitudinem illum eſſe, neque voluptatem, neque prudentiam, neque aliud eorum quidpiam quod cuiuſcunque Philoſophorum familiæ ſectator opinando aſſerere queat: ſed omnino Finem non eſſe, ab omnibus licet decantetur.

Igitur ad huiuſmodi concertationem diriguntur Æneſidemi libri, qui Platoni, aliiſque ante nos pluribus ſatis indicarunt, ſtultitiæ plenum ac nugarum illius Opus eſſe. nihil item ipſum ad aliquod dogma [confirmandum] prodeſſe, æque eſt manifeſtum, vbi ſaltem ipſas quoque inhærentes noſtræ menti dogmaticas contemplationes expellere aggreſſus eſt. Si qui tamen in Dialecticis exercetur, non inutilis hic liber: modo ne horum parum adhuc cõfirmata mens, hiſce ratiocinationibus inhæreſcat, iudiciique perſpicacitas vitiata non ſit.

ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

CCXIII.

Agatharchidæ *Hiſtorica.*

σιγ'. *Agatharchidis hiſtorica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀγαθαρχίδου ἱστορικόν. ἔνιοι δὲ αὐτὸν, Ἀγάθαρχον ὀνομάζουσι. οὗτος πατρὶς

Legi Agatharchidæ, quẽ Agatharchum quidam nominant, *Opus hiſtoricũ.* Hic patria

AGATHARCHIDES.

Cnidius, inſtituto Grammaticus fuit. ſcribam tamen atque anagnoſten inſuper fuiſſe, præſtitum his functionibus Heraclidæ Lembro miniſterium, indicium fecit. Fuit & alumnus Cinnæi.

Scripſiſſe autem Aſiaticas res libris decem, & de Europæ rebus [a] libris quadraginta nouem hiſtoriam pertexuiſſe, didicimus. Eius autem [b] libri quinque rubrum mare, quæque ad illud pertinent, exponunt. Et hæc quidem omnia ipſemet extremo libro quinto commemorat. Vbi & ob alias certas cauſas à ſcribendo ſe ceſſaſſe ait, quodque exacta iam ætas in ſenium vergeret. Sunt qui præter hæc alia ab illo conſcripta tradunt, quæ mihi videre nunquam contigit. Nam & Compendium aiunt vno libro reliquiſſe eorum, quæ de rubro mari ſcripſiſſet: item de Troglodytis libros quinque: ſed & Epithomen Lydes ab Antimacho ſcriptæ: Rurſum aliud Breuiarium eorum, quæ de collectione admirabilium ventorum ſcripta exſtarent. Hiſtoriarum adhæc Excerpta compoſuiſſe, atque De amicorum inter ipſos conſuetudine.

a *Quos citat non ſemel Athenæus, vt & Lucian. in Macrobiis IX. Aſiaticor.*
b *Quorum primi & quinti Excerpta occurrent poſtea Cod. CCL.*

Eſt autem hic vir, quantum eius libris legendis cognoſcere potui, grandiloquus, & ſententiis abundans. Qui orationis magnitudine ac dignitate præ cæteris quidem gaudet, ſed verbis ſelectioribus non admodum videtur addictus. neque tamen dum vſitatas per omnia conſuetáſque voces non adhibet, nouas ipſe format: niſi forte vſurpandorum vocabulorum artifex quiſpiam, nouam quandam ſpeciem præferentem phraſim de non nouis vocabulis effecerit. Quod quidem artificium ingenioſe adeo tibi ſubiicit, vt nec innouatum quidquam videatur, nec minor ſit, quam ſi vſitatas attuliſſet voces perſpicuitas. Vtitur etiam ſententiis, quæ eius prudentiam non minus, quam induſtriam manifeſtè declarant. Ad verborum item immutationem rectius adſumendam, egregie præ cæteris comparatus eſt. Iucunditatem porro, quódque animum demulcere, aut diffundere queat, occulte paſſim ac latenter per totum Opus diſſeminat. Ad tropos quoque vbi ſe applicarit, ſine vllo moleſtiæ ſenſu illos adhibet. Quod quidem in eo efficit non verborum ipſa per ſe commutatio, ſed ingenioſa quædam & ſuauis ad res alias tranſitio atque conuerſio. Etenim nomen pro verbo adſumere, rurſúmque verbum in nomen commutare, voces quoque in orationem diffundere, & orationem in nominis quaſi formam cogere, nemo eſt omnium, quos nouimus, hoc ipſo peritior. Idem Thucydidem in concionibus apparatu & vbertate imitatus, magnitudine orationis æquat, perſpicuitate autem etiam vincit. Talis omnino vir iſte eſt, ab ipſa quoque Grammatica gloriam aſſecutus. Cui etſi Rhetoris cognomentum improuidum aliorum iudicium non conceſſit, mea certè ſententia non Grammaticorum ſolum, ſed ne Rhetorum quidem vlli ſecundus cum docendo, tum ſcribendo videtur.

CCXIV.

HIEROCLIS *De Prouidentia & Fato libri VII.*

LECTVS [a] eſt HIEROCLIS [b] *Liber de Prouidentia & Fato*, atque de arbitrij noſtri cum

a *De quo Suid. & Liban. lib. 1. ep. ad Acacium.*
b *Vnde impreſſa Lutetiæ, quædam excerpta, apud Fed. Morell.*

μὲν ἡ Κνίδος ἦν, ἡ δὲ τέχνη γραμματικὸν ἐπεδείκνυτο. ὑπογραφέα δὲ καὶ ἀναγνώστην ὁ τοῦ Λέμβου Ἡρακλείδης, δι' ὧν αὐτῷ ἐξυπηρετεῖτο, παρέχει γνωρίζεσθαι. ἦν δὲ καὶ θρεπτὸς Κινναίου. γράψαι δὲ τὸν ἄνδρα τοῦτον τὰ κατὰ τὴν ἀσίαν *ἐγνωσμένα, ἐν βιβλίοις ι΄. καὶ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην εἰς θ΄ καὶ μ΄ παρατείνεται αὐτῷ ἡ ἱστορία. ἀλλὰ καὶ ε΄ βιβλία τὴν ἐρυθρὰν αὐτῷ πᾶσαν, καὶ τὰ περὶ ταύτην ἐξιστοροῦσι. τὴν οὖν εἰρημένην ἅπασαν συγγραφὴν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ πέμπτου λόγου εἰς μνήμην ἀνάγει. ἐν ᾧ καὶ πεπαῦσθαι τοῦ γράφειν διά τινάς τε αἰτίας ἄλλας, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας *ἀποκλίνοι πρὸς τὸ ἔξωρον. πλείω γέ εἰσιν οἵ φασιν αὐτὸν καὶ ἑτέρας συγγεγραφέναι πραγματείας, ὧν ἡμεῖς οὐδένα οὐδέπω ἴσμεν. ἐπιτομὴν δὲ αὐτόν φασι τῶν περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναγεγραμμένων ἐν ἑνὶ συντάξαι βιβλίῳ. καὶ μὴν καὶ περὶ Τρωγλοδυτῶν, βιβλία ε΄. ἀλλὰ καὶ ἐπιτομὴν τῆς Ἀντιμάχου Λύδης. καὶ πάλιν ἄλλην ἐπιτομὴν τῶν συγγεγραφότων περὶ συναγωγῆς θαυμασίων ἀνέμων. ἐκλογάς τε ἱστοριῶν συντάξαι αὐτὸν, καὶ περὶ τῆς πρὸς φίλους ὁμιλίας. ἔστι δὲ, ἐξ ὧν τὸν ἄνδρα τοῖς λόγοις αὐτοῦ διελθόντες ἐπέγνωμεν, μεγαλοπρεπής τε καὶ γνωμολογικός. καὶ τῷ μὲν τοῦ λόγου μεγέθει καὶ ἀξιώματι, τῶν ἄλλων μᾶλλον χαίρων: λέξεσι μέντοι λογάσιν οὐ πάνυ προστεθειμένος. οὐδὲ διὰ τῶν ἐθίμων [δὲ] διὰ παντὸς πορευόμενος, γεννῶν δὲ αὐτὸς οὐ λέξεις, ἀλλ' εἴτις δημιουργὸς τῆς περὶ τὰς λέξεις χρήσεως, καινήν τινα μὴ καιναῖς κεχρημένος λέξεσι φαντασίαν *πρέπουσαν ἀποτελεῖ τὴν φράσιν. οὕτω δὲ προσφυῶς ὑποβάλλεται τὴν πρᾶξιν, ὡς τήν τε καινοτομίαν μὴ δοκεῖν εἶναι καινοτομίαν, καὶ τὸ σαφὲς οὐκ ἔλαττον τῶν ἐξ ἔθους λέξεων παρέχειν. κέχρηται δὲ καὶ γνώμαις, τὸ νουνεχὲς καὶ δραστήριον ἐπιδηλούσαις. τροπὰς δὲ ὑπελθεῖν, εἴ τις ἄλλος, ἄριστα παρεσκευασμένος. τὸ μὲν ἡδὺ καὶ κηλοῦν, καὶ τὴν ψυχὴν διαχέον, λεληθότως δι' ὅλου κατασπείρει τοῦ * γράμματος. εἰς τροπὴν δὲ* ὅτι παρενήνεκται, οὐδεμίαν λύπην δηλοῦσαν ἀφίησι. ποιεῖ δὲ αὐτῷ τοῦτο μάλιστα, οὐχὶ ἡ τῶν λέξεων αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μεταβολὴ, ἀλλ' ἡ ἀπὸ πραγμάτων ἑτέρων εἰς ἕτερα, μετά τινος σοφῆς καὶ ἠρεμαίας μεταχειρίσεως, μετάβασίς τε καὶ μεταστροπή. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀντιλαβεῖν μὲν ὄνομα ῥήματος, ἀμεῖψαι δὲ τὸ ῥῆμα εἰς ὄνομα· καὶ λῦσαι μὲν λέξεις εἰς λόγους, συναγαγεῖν δὲ λόγον εἰς τύπον ὀνόματος, οὐδενὸς ἀνεπιτηδειότερος ὧν ἴσμεν. καὶ ζηλωτὴς μὲν ἐστι Θουκυδίδου, ἔν τε τῇ τῶν δημηγοριῶν διασκευῇ καὶ δαψιλείᾳ. τῷ μεγαλείῳ δὲ μὴ δευτερεύων τοῦ λόγου, τῷ σαφεῖ παρελαύνει τὸν ἄνδρα. ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ τοιοῦτος, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ἔχων κλέος. εἰ δὲ καὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐπώνυμον αὐτῷ ἡ μὴ νήφουσα ψῆφος οὐκ ἐπέθετο· ἀλλὰ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲν ἐλάττων τῶν γραμματικῶν, οὐ δεύτερος ἢ τῶν ῥητόρων, δι' ὧν καὶ διδάσκει καὶ γράφει, καταφαίνεσθαι.

* al. ἐγνωμένα.
* al. ἀποκλίνῃ.
* πέμπουσαν.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ καὶ εἱμαρμένης βιβλία ζ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Ἱεροκλέους, περὶ προνοίας καὶ εἱμαρμένης καὶ τῆς τοῦ ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν θείαν

θείαν ἡγεμονίαν συντάξεως. ἔστι μὲν οὖν τὴν προαίρεσιν φιλόσοφος ὁ ἀνὴρ, ἡ δὲ συγγραφὴ αὐτοῦ Ὀλυμπιόδωρον κριτὴν προκαθίζει· ὃν καὶ παρασχεῖν τοῦ λόγου τὰς ἀφορμὰς ὑποτίθεται, καὶ αὐτὸν ἔχοντα τοῦ φιλοσοφεῖν ἔρωτα, οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολιτικῆς σοφίας ἄπειρον. ἐμπρέψαι τε γὰρ ῥωμαϊκαῖς πρεσβείαις, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα τῶν βαρβάρων ἐθνῶν τῇ ῥωμαϊκῇ συνάψαι λήξει, αἵ τινες αὐτῷ καὶ τῶν μεγίστων παρ' αὐτοῖς τιμῶν κατέστησαν * αἴτιαι. ὁ μὲν οὖν Ὀλυμπιόδωρος, πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοιοῦτος· ᾧ δὴ καὶ παραμυθικοὺς λόγους ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τέλει τοῦ πρώτου βιβλίου, ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς ἀποβολῇ πολιουμένῳ, περιαλγεῖ τε ὄντι καὶ σκυθρωπάζοντι, προσενήνοχεν. ἡ δ' ἐπαγγελία τῆς παρούσης σκέψεως περὶ προνοίας ἐστὶ διαλαβεῖν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους συνδιατιθεμένῳ, συνάπτειν γὰρ βούλεται τοὺς ἄνδρας τῇ δόξαις. οὐ κατὰ τοὺς λόγους τῆς προνοίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὴν ψυχὴν φρονοῦσιν ἀθάνατον, καὶ εἴ τι περὶ οὐρανοῦ καὶ κόσμου τούτοις πεφιλοσόφηται. ὅσοι δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς διαφωνίαν ἔστησαν, τούτους εἰς τὰ μάλιστα πεπλανῆσθαί τε τῆς τῶν ἀνδρῶν προθέσεως, καὶ ἐκπεσεῖν τοῦ ἀληθοῦς ἀποτείνεται· τοὺς μὲν ἑκόντας ἔριδι καὶ ἀπονοίᾳ σφᾶς αὐτοὺς προσαναθέντας, τοὺς δὲ καὶ προλήψει καὶ ἀμαθίᾳ δεδουλωμένους. καὶ πολὺν τὸν ἐμπροσθεν στῆσαι χορόν, μέχρις ὅτου ἡ Ἀμμωνίου σοφία διέλαμψεν, ὃν καὶ θεοδίδακτον ἐπικαλεῖσθαι ὑμνεῖ. τοῦτον γὰρ τὰς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν διακαθάραντα δόξας, καὶ τοὺς ἑκατέρωθεν ἀναφυομένους ἀποσκορακισάμενον λήρους, σύμφωνον ἐν τοῖς ἐπικαίροις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις τῶν δογμάτων Πλάτωνός τε καὶ Ἀριστοτέλους τὴν γνώμην ἀποφῆναι. ταῦτα διὰ τῆς γραφῆς ὁ Ἱεροκλέους λόγος σπουδάζων, κατασκευάζει μὲν ἃ ἐκείνους φιλοτιμεῖται δοξάζειν: ἀνταγωνίζεται δὲ πρὸς τοὺς ἐσπουδακότας τἀναντία, Ἐπικουρείους τε φημὶ καὶ στωϊκούς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύονται καὶ Ἀριστοτέλην, οὐκ ὀρθῶς δὲ τὰ ἐκείνων εἰσηγοῦνται· καὶ μὴν ὅσοις ὁ τῆς γενεθλιαλογίας ἀνηρτήσατο πόνος διελέγχων ἄγει, σφαλερὰν αὐτῶν τὴν περὶ τῆς εἱμαρμένης ἐπιδεικνὺς δόξαν. καὶ τοὺς τὴν πρόνοιαν δὲ τῶν ὄντων ἀποσκευάζειν τολμῶντας μηχαναῖς τισιν ἢ γοητείαις, ταῖς ὁμοίαις τῶν λόγων ὑποβάλλει βασάνοις. καὶ καθόλου φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίσταται πάσας, ὅσαι τὴν θείαν οὐκ εἶναι πρόνοιαν· ἢ εἶναι μέν, φαύλην δὲ τοὺς ἀμαθεστέρους * πείθουσι νομίζειν. καὶ κατὰ Πλάτωνα θεὸν αὐτῇ προϋφίστησιν ἡ σκέψις, πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς δημιουργὸν διακοσμήσεως, ἣν ἐκ μηδενός φησιν ὑποκειμένου προαγαγεῖν τὸν τεχνίτην· ἀρκεῖν γὰρ αὐτοῦ εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων τὸ βούλημα. τῆς δὲ σωματικῆς οὐσιώσεως τῇ ἀσωμάτῳ συντεταγμένης δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν τελεώτατον, διπλοῦν τε ἅμα καὶ ἕνα συστῆναι: ἐν ᾧ ἄκρα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα, τὴν κοσμοποιὸν σοφίαν κατὰ φύσιν διακεῖναι· ὧν τὰ μὲν πρῶτα λογικά, οὐράνιά τε καὶ θεοὺς καλεῖσθαι. ἃ δὲ ἡ μετ' ἐκεῖνο τὸ σύστημα ἔχειν ἔλαχε χώρα λογικά, αἰθέριά τε καὶ ἀγαθοὺς δαίμονας ὀνομάζει,

* αἴτιοι

Ammonius.

* al. ἐνδιδάσι

diuina gubernatione congruentia. Auctor hic profeſſione Philoſophus, cui liber ipſe Olympiodorum quendam veluti cenſorem conſtituit, qui eius ſcribendi cauſam dederit, cum Philoſophiæ non vulgaris adamator, ne ciuilis quidem ſapientiæ rudis eſſet. Clarum enim legationibus Romanis fuiſſe, multáſq; , ac magnas è barbaris gentibus Romano adiunxiſſe imperio, quæ ipſi quoque ad magnos apud illas magiſtratus acquirendos viam ſtrauerint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem inſuper libro primo extremo adiunxit Auctor conſolationem, cum ille adoptiui filij amiſſionem ſupra modum lugens, non dolenti tantum eſſet animo, ſed etiã vultu triſtiore. Ipſe autem commentarius *De Prouidentia*, diſputationem præfert, eius qui erga Platonis non aliter, quam erga Ariſtotelis ſententiam animo affectus eſſet. Conciliare enim horum Philoſophorum inter ſe opiniones ſtudet, non ſolum in iis, quæ de Prouidentia diſputãt, verum etiam vbi animos docent eſſe immortales, aut de cœlo quidpiam ac mundo iidem philoſophantur. Quotquot autem hos inter ſe diſſentire ac pugnare arbitrati ſunt, eos longiſſime ab eorum ſententia abductos, à veritate omnino aberraſſe contendit, alios ſua ſponte contendendi ſtudio atque veſaniæ ſeſe addicẽtes, alios præoccupata opinione atque imperitia ſubactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuiſſe numerum refert, donec Ammonij aliquando ſapientia orbi illuxit, quem etiam *Diuinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philoſophorũ opinionibus perpurgatis, & reſectis quæ vtrinque excreuerant nugis, in præcipuis quibuſq; & maximè neceſſariis dogmatibus, concordem eſſe Platonis & Ariſtotelis ſententiam, demonſtraſſe. Huc igitur Hieroclis ſcriptio magno ſtudio connitẽs, & argumentis illa aſtruit, quæ ipſos ſenſiſſe contendit. & acriter cum iis certat, qui contrariam tueri partem conati ſunt. Epicureos dico, ac Stoicos, & quotquot forte Platonem atq; Ariſtotelem colunt quidẽ, ſed eorum ſenſa minus rectè explicant. Eos item, qui in Genethliaca deſudant arte, redarguit, dum fallacem eorum eſſe ac lubricam de Fato opinionẽ oſtendit. Immo & qui Prouidentiam rerum creatarum cõmentis quibuſdam aut præſtigiis tollere audent, iiſdem prorſus rationum quaſi quæſtionibus explorandos ſubiicit. Vt autẽ ſimul omnia dicã, aduerſus omnes illas opiniones inſurgit, quæ indoctiores eo adducunt, vt diuinam Prouidentiam vel omnino non eſſe, vel nullius eſſe momenti ac deſpicatui ducendam putent.

Ex Platonis igitur ſententia ſupponit hæc diſputatio, Deum natura ante illam [prouidentiam] eſſe, velut vniuerſæ ſimul aſpectabilis & inſpectabilis huius molitionis opificem, quam ex nulla re ſubiecta vult à ſuo artifice productam: vt cui ſola ſufficeret voluntas, quo rerum natura ſubſiſteret. Cæterum corporea ſubſtantia per creationem cum incorporea coniuncta, mundum ex vtraque natura perfectiſſimum, duplicem ſimul & vnum, conſtitutum eſſe: in quo ſumma, media, & ima mũdi opifex ſapientia iuxta cuiuſq. naturam decreuerit. Horum prima *Ratione prædita cæleſtia, & Deos* vocari ait: Quæ verò proximæ post hunc ordinem regioni attributa ſunt, ea cum *Ratione prædita æthérea*, tum *Dæmonas bonos* appellat,

HIEROCL.

HIEROCL. bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimum tenere locum, eóſque *Terrena animantia*, & *Humanas animas*, atque (vt Plato diceret) *Mortales homines* appellari tradit. Hæc porrò tria genera in vno velut animante, vel choro atque concentu ita eſſe aptata inuicem atque connexa, vt naturalis eorum diſtinctio per vnionem illam, ac nexum mutuum minime confuſa conſeruetur. Ac præeſſe quidem præſtantiora inferioribus: omnibus tamen omnino imperare ipſorum Patrem atque conditorem Deum. Hoc ergo eius tanquam à patre denominatum regnum, & videri, & vere eſſe Prouidentiam, quæ quod cuique generi conuenit, hoc illi diſtribuat: At vero Iuſtitiam illam, quæ Dei prouidentiam comitatur, vocari *Fatum*. Vno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui nouitate gaudent, diſtracto, non aliud tamen Fatum ſibi videri, quam id quod Ariſtotelem & Platonem crediſſe tradit. Neque enim illam temere poſitam Genethliacorum neceſſitatem vllo modo admittit, nec Stoicam item vim, neque illud etiam Fatum, quod Alexander Aphrodiſienſis ſtatuit, eóque tandem deducit, vt idem prorſus cum natura corporum Platonicorum efficiat: ſed nec eam, quæ carminibus magicis aut ſacrificiis à conſueto naturæ ordine deflectatur, Geneſin: ſed illud tantummodo Fatum, vti diximus, extollit, quod cum ſuis Plato vult: Rerum ſcilicet euenientium ſecundum Prouidentiæ leges iudicialem quandam Numinis operationem, bono ordine ac ſerie res noſtras dirigentem in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo propoſito feruntur. At enim iſthæc huius viri ſcripto cum cõtineri videas, frequẽs nihilominus ipſi & magnum certamen eſt de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora tranſmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta tranſfuſionem non recipiens, at verò hominum in hominem tranſitum ſtudioſè defendens, periculoſam hanc atque ineptam opinionem ſurſum deorſum verſat. Per illam quidem, vt credit, diuinam prouidentiam corroborans: Per hanc, liberum arbitrium, liberúmque ſuiipſius dominatum adſtruens; Fato certe tam ei grato auxilium ferens: idque non abſurdis tantum commentis incitatus, ſed etiam exminime cohærentibus argumentationibus ſuas, quas putat, probationes producens: cum interim, per quæ reuera prouidentiæ dogma conſtitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Immo vero, ſi quis huic homini veritatem anteponere ſtudeat, quibus illam argumentis adſtruere nititur, his ipſis eandem omnino euertit. Nam qui infirmum argumentum ſemel veritati ſubſtrauit (vt alibi, cum res ita poſtularet, copioſius oſtendimus) is in contrariam facile partem conuerti illam poſſe, quin & nequaquam ſubſiſtere, ſimul demonſtrauit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora tranſmigratione (quam ipſe baſim ac fundamentum Prouidentiæ, liberóque arbitrio, ac Fato illi ſubiicit) omnino inter abſurda & impoſſibilia per veritatem ablegata, nimirum vna cum illo, qui per iſta hæc molitur efficere, etiam Prouidẽtia, & liberum arbitrium & Fatum euertitur, atque in nugas operoſa illa machinatio abit.

τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλοις γενομένοις. τὸ δὲ ἀνθρώπειον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, οἷς περίγειά τε ζῶα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, καὶ (ὡς ἂν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτοις ὀνομάζεσθαι ἀνθρώποις. τὰ δὲ τρία ταῦτα γένη ὡς ἐν ἑνὶ ζώῳ ἢ χορῷ καὶ συμφωνίᾳ συνηρτῆσθαι μὲν ἀλλήλοις, ἀσύγχυτον δὲ τῇ ἑνώσει καὶ ἀλληλουχίᾳ τὴν κατὰ φύσιν αὐτῶν διάκρισιν συντηρεῖσθαι. καὶ ἡγεῖσθαι μὲν τῶν καταδεεστέρων τὰ προτεταγμένα, πάντων δὲ αὐτῶν βασιλεύειν τὸν πατέρα θεὸν καὶ δημιουργόν. καὶ ταύτην τὴν πατρωνυμικὴν αὐτοῦ βασιλείαν, πρόνοιαν καὶ νομίζεσθαι καὶ εἶναι, ἥτις ἑκάστῳ γένει τὰ προσήκοντα διανέμει. τὴν μέντοιγε τῇ προνοίᾳ συνεπομένην δίκην εἱμαρμένην καλεῖσθαι. εἰς ἑνὸς γὰρ πλείω σημαινόμενα τοῦ τῆς εἱμαρμένης ὀνόματος ὑπὸ τῶν χαιρόντων ταῖς καινοτομίαις κατασκεδασθέντος, οὐκ ἄλλην νομίζειν αὐτὸν εἱμαρμένην, ἀλλ᾽ ἣν Ἀριστοτέλει καὶ Πλάτωνι νομίζειν δίδωσι. τήν τε γὰρ τῶν γενεθλιαλόγων ἀλόγιστον ἀνάγκην οὐδ᾽ ὅλως προσίεται, οὐδὲ τὴν στωϊκὴν βίαν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἣν ὁ ἐξ Ἀφροδισιάδος δοξάζει Ἀλέξανδρος, τῇ Πλατωνικῇ τῶν σωμάτων φύσει εἰς ταὐτὸ τὴν περιάγων ταύτην. ἀλλ᾽ οὐδὲ τὴν ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις παρατρεπομένην γένεσιν. ἐκείνην δὲ, καθὼς ἔφημεν, πρεσβεύει, ἣν οἱ περὶ Πλάτωνα βούλονται· ἡ τις τῶν ἐκβαινόντων κατὰ τὸν τῆς προνοίας θεσμὸν δικαστικὴ τοῦ θείου ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αὐτεξουσίων ἔργων ἐπανορθουμένη τὰ καθ᾽ ἡμᾶς. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ἔστιν ἰδεῖν τῷ τοῦ ἀνδρὸς * ἐμφερομένῳ γράμματι. ὁ πλεῖστος δ᾽ αὐτῷ καὶ μέγας ἀγὼν, ἡ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἐστι προβιωτὴ καὶ μετενσωμάτωσις. τὴν γὰρ ἐξ ἀλόγων ζώων, ἢ εἰς ἄλογα μεταγγισμὸν οὐκ ἀναδεχόμενος, τὴν δὲ ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους μεταβολὴν σπουδαιολογούμενος. ταύτην δὲ τὴν ἐπισφαλῆ καὶ ματαίαν ὑπόληψιν ἄνω καὶ κάτω περιστρέφει. δι᾽ αὐτῆς μὲν, ὡς οἴεται, τὴν τοῦ θείου πρόνοιαν κρατύνων, δι᾽ αὐτῆς δὲ τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν καὶ αὐτοδέσποτον κατασκευάζων· ναὶ δὴ καὶ τὴν φίλην αὐτῷ ἐπικουρῶν εἱμαρμένην, ἐξ ἀλλοκότων μὲν ἐπινοιῶν ὁρμώμενος, * ἀσυστάτων δὲ τῶν ἐπιχειρημάτων τὰς νομιζομένας κατασκευὰς προάγων. ἐξ ὧν δ᾽ ὡς ἀληθῶς τὸ τῆς προνοίας ἂν παρασταίη δόγμα, * ὁ δ᾽ ἐπὶ νοῦν βαλλόμενος. μᾶλλον δὲ εἴ τις τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀλήθειαν προτιμᾶν ἐθέλοι, δι᾽ ὧν ταύτην ἀγωνίζεται κατασκευάζειν, παντελῶς αὐτῆς τὴν ἀναίρεσιν συνείσαγει. σαθρὰν γὰρ αὐτῇ βάθραν ὑποθεὶς, ὡς ἐν ἄλλοις τῆς ὑποθέσεως ἀπαιτούσης πλατύτερον ὑπεδείξαμεν, * ἀπερίτρεπτον αὐτὴν πρὸς τοὐναντίον καὶ ἀνυπόστατον συναπέφηνεν. τῆς γὰρ τῶν ψυχῶν προβιωτῆς καὶ μετενσωματώσεως, ἣν αὐτὸς ἔρεισμα καὶ θεμέλιον τῆς προνοίας ὑποβάλλει, καὶ τοῦ αὐτεξουσίου καὶ τῆς εἱμαρμένης ταύτης παντελῶς, εἰς τὸ ἄλογόν τε καὶ ἀδύνατον ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἐξοστρακιζομένης, δηλονότι συγκαταστρέφεται τῷ δι᾽ ἐκείνων ταῦτα πραγματευομένῳ καὶ ἡ πρόνοια, καὶ τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν, καὶ ἡ εἱμαρμένη, καὶ εἰς λῆρον αὐτοῦ τὸ πολύμοχθον διαλύεται σπούδασμα.

ἐπεὶ

* ἐμφ[…]
* ἀσυ[…]
* ἰδί[…]
* ἐμ[…] τα.

Ἑπτὰ δὲ λόγοι αὐτῷ ἐπιμερίζονται τὴν σπουδήν. καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἰς ἔκθεσιν διατυποῦται, ὧν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ περὶ προνοίας καὶ δίκης, καὶ τῆς κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων εἰς ἡμᾶς κατιούσης κρίσεως συνεγυμνάσατό τε καὶ διεσκέψατο. ὁ δεύτερος δὲ τὰς πλατωνικὰς συλλέγων δόξας, τὴν πίστιν ἐξ αὐτῶν ὧν Πλάτων ἔγραψεν ἐπιτίθησιν. ὁ δὲ τρίτος, τὰς ὑποφορὰς, αἷς ἄν τις χρήσαιτο πρὸς ἐναντίωσιν τῶν δεδογμένων παρατιθεὶς, διαλύειν αὐτῶν τὴν ἐπίβουλον πραγματεύεται. ὁ δὲ τέταρτος, τὰ λεγόμενα λόγια καὶ τοῖς ἱερατικοῖς θεσμοῖς, εἰς συμφωνίαν συνάγειν, οἷς Πλάτων ἐδογμάτισε, βούλεται. ὁ δὲ πέμπτος εἰς Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ τῆς Πλάτωνος ἐπιφανείας ἐγνωρίζοντο, τὴν πλατωνικὴν περὶ τῶν προειρημένων φιλοσοφίαν ἀνάπτει. ὁ δὲ ϛʹ, τοὺς μετὰ Πλάτωνα πάντας αὐτῶν Ἀριστοτέλην κορυφαῖον λαβὼν, μέχρις Ἀμμωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως, οὗ τῶν γνωρίμων οἱ ἐπιφανέστατοι Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης· τοὺς οὖν μετὰ Πλάτωνα μέχρι τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοις ἐπὶ σοφίᾳ γέγονεν ὄνομα λιπεῖν, τούτους ἅπαντας ὁμοδοξεῖν τῇ Πλάτωνος κατασκευάζει κρίσει. καὶ ὅσοι διϊστᾶν τῆς ὁμοδοξίας Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην ἐπεχείρησαν, τῶν φαύλων τε καὶ ἀποβλήτων τίθησι, πολλά τε νοθεύσαντας τῶν πλατωνικῶν λόγων, καίτοι Πλάτωνα διδάσκαλον * ἐπιγραφόμενος. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν Ἀριστοτελικῶν γραμμάτων, τοὺς τὴν ἐκείνου μερίδα τιμᾶν ὁμολογοῦντας· καὶ δι' οὐδὲν ἕτερον τούτοις τὰ τοιαῦτα μεμηχανῆσθαι, ἢ ἵν' ἔχοιεν συγκρούειν τὸν Σταγειρίτην πρὸς τὸν Ἀρίστωνος. ὁ δὲ ζʹ λόγος ἀρχὴν ἰδίαν ὑποστησάμενος, περὶ τῆς διατριβῆς τοῦ προειρημένου Ἀμμωνίου τὴν σπουδὴν ἀναλαμβάνει· καὶ ὡς Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης, καὶ μὴν καὶ Πορφύριος καὶ Ἰάμβλιχος, καὶ οἱ ἐφεξῆς, ὅσοι τῆς ἱερᾶς (ὥς αὐτός φησι) γενεᾶς ἔτυχον φύντες, ἕως Πλουτάρχου τοῦ Ἀθηναίου· ὃν καὶ καθηγητὴν αὐτὸς τῶν τοιούτων ἀναγράφει δογμάτων· οὗτοι πάντες τῇ Πλάτωνος διακεκαθαρμένῃ συνᾴδουσι φιλοσοφίᾳ. ἔστι δὲ ἡ φράσις τῷ ἀνδρὶ σαφὴς μὲν καὶ καθαρὰ, καὶ σπουδῇ φιλοσόφῳ πρέπουσα· οὐ μήν γε τοῖς κεκαλλωπισμένοις καὶ περιττοῖς ἐξωραϊζομένη χρώμασί τε καὶ ποικίλμασι τῆς ῥητορείας.

Ammonius. Plotinus. Origenes.

* ἐπιγρα[...]ομένους.

Porphirius. Iamblichus.

Plutarchus Athenienſis.

Porro in [a] ſeptem libros vniuerſum Opus diuiditur: quorum Primvs quidem exponere inſtituit ea, quæ ipſe apud ſe de Prouidentia, de Iuſtitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus eſſet. Secvndvs dein Platonicas colligens opiniones, ſuas cuique probationes ex ipſis Platonis Operibus apponit. Tertivs obiectiones proponens, quibus vti quiſpiam aduerſus ea, quæ tradita ſunt, queat, diſſoluere harum cauillationes conatur. Qvartvs Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & Platonis dogmata inuicem conciliare ſtudet. Qvintvs Orpheo, Homero, & cæteris qui ante Platonem celebrabantur, Platonicam de modo dictis doctrinam tribuit. Sextvs omnes, qui poſt Platonem fuêre, ipſo quoque Ariſtotele principe aſſumpto, vſque ad Ammonium Alexandrinum, cuius in familiaribus celeberrimi Plotinus & Origenes, ad hos, inquam, vſque Platonis poſteros, qui quidem aliquod ſibi nomen ſapientiæ pepererunt, eiuſdem ad vnum omnes cum Platone eſſe ſententiæ, argumentis probat. Quod ſi qui conſentientes Platonis & Ariſtotelis opiniones dirimere aggreſſi fuerint, eos & nihili homines, & fugiendos ſtatuit. Multa inſuper Platonicorum ſcriptorum adulteraſſe eos etiam, qui hunc ſibi præceptorem adſcriberent; vt & Ariſtotelicorum Operum eos, qui ſe huius partem maximi facere profiterentur: non aliam id vtique ob cauſam, quam vt committere inter ſe Stagiriten atque Ariſtonis F. poſſent.

Septimvs Liber proprio ſibi ſumpto argumento, de Ammonij ſuprascripti Diſputatione ſtudioſe diſſerit, vtque Plotinus & Origenes, immo & Porphyrius atque Iamblichus, & deinceps ordine cæteri, qui diuina (quemadmodum ipſe quidem loquitur) generatione ſunt editi, vſque ad Plutarchum Athenienſem, quem etiam auctorem talium ipſe nominat dogmatum, vt, inquam, hi omnes purgatæ Platonis Philoſophiæ addicti ſint.

Ipſa vero huius Auctoris dictio perſpicua eſt ac pura, & Philoſophicum decens ſtudium: tametſi fucatis & ſuperuacaneis coloribus, aut benedicendi varietate non exornetur.

HIEROCLES *[a] E quorum tribus primis excerpta quædam afferuntur infr. Cod. CCLI.*

ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ ΚΑΤΑ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου περὶ τῶν ἀγαλμάτων.

Ioannes Philoponvs *Contra Iamblichi Opus de Simulacris.*

CCXV.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου κατὰ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου ἣν ἐπέγραψε περὶ ἀγαλμάτων. ἔστι μὲν οὖν ὁ σκοπὸς Ἰαμβλίχῳ θεῖά τε δεῖξαι τὰ εἴδωλα (ταῦτα γὰρ ὑποβάλλει τῷ ὀνόματι τοῦ ἀγάλματος) καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλεα· οὐ μόνον ὅσα χεῖρες ἀνθρώπων κρυφίᾳ πράξει τεχνησάμεναι, διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ τεχνίτου διοπετῆ ἐπωνόμασαν· ταῦτα γὰρ οὐρανίας τε φύσεως εἶναι, κἀκεῖθεν ἐπὶ γῆς πεσεῖν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν φέρειν συνεστήσαντο· ἀλλὰ καὶ ὅσα τέχνη χαλκευτική τε καὶ λαξευτική, καὶ ἡ τεκτόνων ἐπὶ δήλῳ μισθῷ καὶ ἐργασίᾳ διεμορφώσαντο. τούτων οὖν ἁπάντων ἔργα τε ὑπερφυῆ καὶ δόξης ἀνθρωπίνης κρείττονα γράφει ὁ Ἰάμβλιχος.

ὅτι. Ioannes Philoponus contra Iamblichum.

Legi Ioannis cognomento *Philoponi Librum aduerſus Iamblichi Opus, quod de Simulacris* inſcripſit. Scopus autem Iamblicho propoſitus eſt, oſtendere, cum diuina eſſe idola, (nam iſta etiam ſimulacri nomine complectitur) tum præſentia numinis referta: non ſolum quæ hominum manibus occulta quadam arte fabricata, ob incognitum nimirum artificem cœlo delapſa nominentur (hæc enim & cœleſtis eſſe naturæ, & inde in terram decidiſſe, vnde etiam ſint merita nomen accipere) verum etiam quæcumque fundendi arte, & ſculpendi atque fabrili certa ſimul mercede & opera [ab artificibus] conformata eſſent. Horũ igitur omnium opera naturam excedere, & hominum opinione maiora eſſe Iablichus ſcribit;

IOANNES Philoponus.

multa partim incredibilia è fabulis narrando: partim in obſcuras cauſas referendo; partim etiam contra atque oculis cernantur: ſcribere nihil metuendo. Opus integrum duas in partes ſecat, *Maiorémque* alteram, alteram *Minorem* nominat. Vtramque Philoponus oppugnat, conſueto orationis genere vſus, quin & compoſitionem ad ſolitam ſibi formam adaptans. A puro enim & dilucido non recedit: neque tamen elegantia & Attica phraſi exornatus nitet. Rationum præterea Iamblichi reprehenſiones ſanè generoſas, & per ipſas quoque penetrantes cauſas frequenter tibi exhibet; quas interdum ſuperficie tenus tantum refellentes, & ad ſola nomina relatas, longiúſque à re controuerſa recedentes [adfert;] etiam cum hæc redarguenti valde eſt obnoxia, & per ſe imbecillitatem ſuam prodit.

CCXVI.

ORIBASII MEDICI *Opera*.

LEGI Volumina quatuor, quibus medicam artem [a] ORIBASIVS à ſe compoſitam complexus eſt: aliáque præterea ſeptem, eadem pene forma ab eodem edita.

[a] De hoc Eunap. & Suid. meminere.

ORIBASII MEDICI *Galeni Compendium ad Iulianum Imp.*

PRiore ergo volumine, quæ Galenus Medicus conſcripſerat, ea hic in compendium redigit. Iuliano autem, Chriſtianæ religionis deſertori, hunc laborem inſcripſit, hoc ferè vſus principio.

[Iuſſus à te, Diue Iuliane Imperator, Galeni hominis admirandi perutiles de re Medica libros ad pauciora redigere, libenter ſane voluntati tuæ ſum obſecutus. Iis enim, qui ad hác ſeſe artem applicare volent (vt ipſe ait) & natura forſitan deſtituuntur, neque aptam ſunt nacti ætatem, ne prioribus quidem ſæpenumero diſciplinis initiati (vt ob eas cauſas libros illos fuſiores ediſcere nequeant) ſufficient quæ iam ſcribentur: cùm & tempore egeant ad ediſcendum breuiore, & ſenſum habitura ſint faciliorem; quando in pauca verba hoc compendium vitata interim obſcuritate, redigetur. His verò qui præcedentibus Medicinam ſcientiis exculti, neque per naturam, neque per ætatem prohibentur perfectioribus hic imbui præceptis, hæc quoque Synopſis conueniet: cùm maximè neceſſaria quæque breuiter iis ſuggerentur tunc, quando in ipſo curandi opere vrgebit neceſſitas.]

Sic igitur Oribaſius in hoc opere præfatus, illa ſolum pollicetur collecturum ſe, quæ Galeno placuiſſent, quæque ad Medicam artem, & eius tractationem facerent. Abſoluit autem illud opus libris * * *

CCXVII.

EIVSDEM [a] *Medicinalium collectorum libri LXX.*

[a] Ita hic titulus in editis legitur libris.

ALTERVM quoque *Opus* eidem Iuliano dedicatum *ſeptuaginta libris* abſoluitur: nihilo interim minorem, quàm illud prius, ſed maiorem potius vtilitatem ſua mole adferens. Eius autem proloquium hunc in modum inſtituitur:

πολλὰ μὲν ἀπίθανα μυθολογῶν, πολλὰ δὲ εἰς *ἀδήλως φέρων αἰτίας, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ὁρ[ωμέ]νοις ἐναντία γράφειν οὐκ αἰσχυνόμενος. εἰς δύο δὲ ὅλην τὴν πραγματείαν διατέμνει, τὴν μὲν μείζονα καλῶν, τὴν δὲ ἐλάττονα. καθ' ἑκατέρας δὲ τούτων καὶ ὁ Φιλόπονος ἵσταται, λέξει μὲν κεχρημένος ἧπερ εἰώθει· καὶ τὴν συνθήκην δὲ εἰς τὸν ὅμοιον ἑαυτῷ *τύπον ἁρμοζόμενος. τοῦ μὲν γὰρ καθαροῦ καὶ εὐκρινοῦς οὐκ ἀποκλίνει· οὐ μέντοι γε τῇ λογάδι καὶ ἀττικιζούσῃ φράσει καλλωπίζεται. καὶ τοὺς ἐλέγχους δὲ τῶν Ἰαμβλίχου λόγων, πολλαχοῦ μὲν γενναίους τε καὶ δι' αὐτῶν ἐρχομένους τῶν πραγμάτων ἐπιδείκνυσιν· ἐνίοτε δὲ *ἐπιπόλαιον τὴν ἀνασκευὴν φέροντας, καὶ πρὸς ὄνομα *γινομένους, καὶ πόρρω τῆς ἀπ' εὐθείας τῶν εὐθυνομένων φερομένους· καίτοι ῥᾴδιον κἀκείνων πρὸς ἔλεγχον ἐγκειμένων, καὶ ἐξ ἑαυτῶν προβαλλομένων τὸ ἀνίσχυρον.

* ἀδήλους. al. M.
* τρόπον. M M.
* al. ἐπιπολαίοι
* al. γινομένου.

σιϛʹ.

ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΥ ΒΙΒΛΙΑ.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ βιβλία δʹ, ἃ τὴν πραγματείαν ἰατρικὴν Ὀρειβασίῳ συντεταγμένην περιεῖχε. καὶ ἔτι ἕτερα ζʹ, ἀνδρός τε τοῦ αὐτοῦ, καὶ εἰς παραπλήσιον ἐξενηνεγμένα τύπον.

Oribaſij medici ad Iulianum apoſtatam libri.

ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΥ ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΟΥ Γαληνοῦ πρὸς Ἰουλιανόν.

Ἡ μὲν οὖν προτέρα σπουδὴ τῷ ἀνδρί, ἃ Γαληνὸς μὲν ἔγραψεν ὁ ἰατρὸς συντέμνει· Ἰουλιανῷ δὲ τῷ τῆς εὐσεβείας ἀποστάτῃ ἀναγράφει ἣ καὶ ἀπάρχεται οὕτω·

[Κελεύσαντί σοι, θειότατε αὐτοκράτορ Ἰουλιανέ, τοὺς τοῦ θαυμασίου Γαληνοῦ χρησίμους εἰς τὴν ἰατρικὴν τέχνην γεγραμμένους λόγους *συντελεῖν εἰς ἔλαττον, προθύμως ὑπήκουσα. τοῖς τε γὰρ μετιέναι τὴν τέχνην ταύτην προαιρουμένοις, ὡς αὐτός φησιν, οὔτε δὲ φύσεως ἐπιτηδείως, οὔθ' ἡλικίας ἁρμοζούσης τετυχηκόσι, πολλάκις δὲ οὐδὲ τῶν πρώτων μαθημάτων ἀρξαμένοις, καὶ διὰ ταῦτα ἀδυνάτως ἔχουσι τοὺς κατὰ διέξοδον λόγους ἐκμανθάνειν· ἀρκέσει τὰ νῦν γραφησόμενα, χρόνου τε βραχυτέρου πρὸς τὴν ἐκμάθησιν χρῄζοντα, καὶ τὴν νόησιν *εὐπρεπεστέραν ἕξοντα τῷ τὴν συναίρεσιν εἰς βραχυλογίαν οὐκ ἀσαφῆ γενήσεσθαι. τοῖς δὲ ἐν προπαιδείᾳ γεγενημένοις, καὶ μήτε ὑπὸ φύσεως, μήτε ἡλικίας κωλυθεῖσι τελείαις χρήσεσθαι ταῖς διδασκαλίαις, ἁρμόζοι ἂν ἡ ταύτη σύνοψις. ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων τῆς μὲν χρείας ἐπειγούσης, ἐν βραχεῖ δὲ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἀναγκαιοτάτων γινομένης.]

* συντεμεῖν. M.M.
* εὐπετῆ

Οὕτω μὲν ὁ Ὀρειβάσιος ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ προοιμιάζεται, ὑποσχόμενος ἐκεῖνα μόνα συναγαγεῖν, ἃ τῶν ἀρεσκόντων ἐστὶ τῷ ἀνδρί, καὶ πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἀφορᾷ τέχνην τε καὶ τῆς τέχνης μεταχείρισιν. πεπόνηται δὲ αὐτῷ ἡ τοιαύτη σπουδὴ ἐν λόγοις.....

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ἐν λόγοις ἑβδομήκοντα.

Ἡ δὲ δευτέρα πραγματεία Ἰουλιανῷ μὲν καὶ αὐτὴ τὴν προσφώνησιν ποιεῖται, ἐν ἑβδομήκοντα δὲ περαίνεται λόγοις· καὶ τὸ χρήσιμον οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ ἡ προτέρα τοῦ πολυστίχου παρέχεται. προοιμιάζεται δὲ καὶ αὕτη τοῦτον τὸν τρόπον.

[Ταῖ

ORIBASIVS.

[Τὰς προσταχθείσας ἐπιτομὰς παρὰ τῆς σῆς θειότητος, αὐτοκράτορ Ἰουλιανὲ, πρότερον, ἡνίκα διετρίβομεν ἐν Γαλατίᾳ τῇ πρὸς ἑσπέραν, εἰς τέλος ἤγαγον, καθὼς ἠβουλήθης, ἅς τινας ἐκ μόνων τῶν ὑπὸ Γαληνοῦ γραφέντων ἐποιησάμην. ἐπειδὴ δὲ ἐπαινέσας ταύτας δευτέραν ἐπέταξας πρᾶξιν, πάντων τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν ἀναζητήσαντά με τὰ καιριώτατα συνάγειν, καὶ πάντα ὅσα χρησιμεύει πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος τῆς ἰατρικῆς· καὶ τοῦτο πράττειν ὡς οἷός τέ εἰμι προθύμως διέγνωκα. περιττὸν δὲ νομίσας εἶναι καὶ παντελῶς εὔηθες, τὸ ἐγγράφειν τὰ αὐτὰ πολλάκις, καὶ τῶν ἄριστα συγγραψάντων, καὶ τῶν μὴ ὁμοίως τὸ ἀκριβὲς *ἐργασαμένων· μόνα τὰ τῶν ἄμεινον εἰπόντων συνάξω, *μηδὲν ὧν Γαληνὸς εἶπε παραλιπών· καθότι τῶν συγγραψάντων ἁπάντων εἰς τὰς αὐτὰς ὑποθέσεις αὐτὸς κρατεῖ, μεθόδοις καὶ διορισμοῖς τοῖς ἀκριβεστάτοις χρώμενος, ἅτε ταῖς ἱπποκρατείοις ἀρχαῖς καὶ δόξαις ἐξακολουθῶν. χρήσομαι δὲ κἀνταῦθα τοιαύτῃ τάξει. πρῶτον μὲν συνάξω τὰ τοῦ ὑλικοῦ μέρους, εἶτα ὅσα περὶ φύσεως καὶ κατασκευῆς εἴρηται ἀνθρώπου. μεθ' ἃ τὰ τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἀναληπτικῆς πραγματείας· μετὰ ταῦτα ὅσα τῆς διαγνωστικῆς καὶ προγνωστικῆς ἔχεται θεωρίας. ἐφ' οἷς τὰ περὶ νοσημάτων καὶ συμπτωμάτων· καὶ ὅλως τῆς τῶν παρὰ φύσιν ἐπανορθώσεως.]

* al. ἐξείργας.
* μηδὲ.

Ἐς τοιοῦτον μὲν τύπον καὶ ἡ δευτέρα προοιμιάζεται πραγματεία, ἀπ' ἐκείνης ἀρχομένη τῆς ὑποθέσεως, καθάπερ καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς, ἥ τις τὰς ἐν τροφαῖς δυνάμεις ἀναδιδάσκει.

Ἐν ο΄ δὲ λόγοις διέξεισιν ἃ ἐπαγγέλλεται. καὶ δευτέρα μὲν ἐστὶ τῷ χρόνῳ, προτέρα δέ ἐστι τῇ χρείᾳ· ἅτε μὴ μόνα ὅσα Γαληνὸς ὀρθῶς ἔγραψε περιέχουσα, ἀλλὰ καὶ ὅσα αὐτῷ μὲν παρεῖται, ἄλλοις δὲ εἰς διδασκαλίαν προτέθειται. καί γέ μοι δοκῶ χρησιμεύειν τὴν σπουδὴν ταύτην, ἵνα μὴ λέγω πασῶν τῶν ἄλλων, ὅσαι εἰς ἰατρικὴν χρείαν τε καὶ θεωρίαν κατεβλήθησαν πραγματεῖαι. ἀλλὰ πάντως γε τῶν πλειόνων τῷ τε σαφὲς ἀπηγγέλθαι τὰ ἀπηγγελμένα, καὶ τῷ μηδὲν παραλιπεῖν, καὶ τῷ φωναῖς διαφόροις τὰ πλείω τῶν συντεταγμένων ῥηθῆναι· ἐξ ὧν καὶ εἴ τι ἀσαφὲς ἐν τούτοις συνέβη τινὶ ῥηθῆναι, διὰ τῆς ἄλλων ἀναπτύξεως σαφηνίζεται· καὶ τῷ γε ἰατρικὴν μετιόντι, κατὰ ταύτην ἔγωγε παραινέσαιμι ἂν πραγματείαν τὴν διατριβὴν ὅτι μάλιστα ποιεῖσθαι. ἀλλὰ τοιαύτη μὲν καὶ ἡ δευτέρα Ὀρειβασίῳ τῆς ἰατρικῆς μεταχειρήσεώς τε καὶ θεωρίας συναγωγή.

σιη΄.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΝΤΟΜΙΑ ΤΗΣ δευτέρας πραγματείας πρὸς Εὐστάθιον υἱὸν, ἐν λόγοις θ΄.

Oribaſij ad Euſtathium F. libri IX.

Τρίτη δὲ αὐτῷ διεσπούδασται, ὡς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος προοιμιαζόμενός λέγει, συντομίαν αὐτῷ τῆς δευτέρας περιέχουσα πραγματείας. Εὐσταθίῳ δὲ τῷ υἱῷ τὸ βιβλίον ἀναφωνεῖ, θ΄ διῃρημένον λόγοις. ἐν οἷς ἐστὶ τῶν παθῶν ἰάματα, ὅσα τὸ εὐπόριστον καὶ πρόχειρον ὑποτίθεται. τὸ μέν τι χειρουργικὸν εἶδος παντελῶς αὐτῷ κατὰ ταύτην τὴν συναγωγὴν παρεῖται.

[Epitomas, quas tu olim, Diue Iuliane Cæſar, mihi conficiendas mandaueras, iam pridem (cùm in Occidua Gallia verſaremur) ad finem, quemadmodum tu voluiſti, perduximus: & eas quidem ex ijs ſolis confectas, quæ Galenus conſcripſiſſet. Verùm vbi tu, iis laudatis, alterum mihi laborem adiunxiſti, vt perquiſitis omnibus quæ Medici præſtantiſſimi maximè opportuna dixiſſent, & quæcumque ad eundem hunc Medicinæ finem pertinerent, vnum in volumen redigerem. Id quoque ego pro virili parte, & prompto animo facere decreui. Superuacaneum igitur, & omnino ineptum arbitratus eadem ſæpe ſcribere, ſiue quæ ab optimis Medicis, ſiue quæ ab ijs, qui nō ita diligenter res tractauerunt, ſcripta fuerint: ea ſolùm colligam, quæ nobis reliquerunt ij, qui ceteris præſtiterunt, nihil eorum omittendo, quæ Galenus dixerit: Siquidem cæteris, qui eaſdem res pertractauerunt, optima ipſe, & via ac ratione, & diſtinctione adhibita, omnibus antecellit, vt qui principia & ſententias Hippocratis aſſiduè conſectetur. Ego verò hîc huiuſmodi vtar ordine. Imprimis colligam ea, quæ ad partem materialem ſpectant: deinde quæ de hominis natura atque fabrica dicta ſunt: tum de tuenda ſanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis, addam, quæ ad dignotionem & prænotionem pertinent: ad hæc, quæ de morbis, déque ſymptomatis ſunt accedent: & denique ea, quæ valent ad corrigendum ea, quæ præter naturam ſunt, adhibebuntur.]

Hoc igitur proloquium ſecundi operis, cuius (perinde ac præcedentis) ab eo argumento ducitur initium, quod alimentorum nobis facultates exponit. Septuaginta[a] verò libris, quæ receperat, pertractat. Opus equidem, vt tempore poſterius, ita vtilitate prius. Neque enim ea ſolùm, quæ Galenus rectè litterarum monumentis prodiderat, continet, ſed etiam, quæ ab ipſo prætermiſſa alij diſcenda propoſuerunt. Ac mihi quidem ſanè vtilis hic labor videtur, ſi non cæteris omnibus, quotquot in Medicæ artis vſum atque contemplationem hactenus collati ſunt: at certè præ plurimis: idque vel eo nomine, quod non perſpicuè tantùm ſua tradat, nihilque prætermittat: ſed eorum etiam quæ congeſſit pleraque variis vocibus efferantur. Vnde ſi quid forte obſcurius hîc eſt ab aliquo prolatum, id mox per aliorum explicationem declaratur. Quare ad Medicinæ ſtudium ſeſe applicantibus auctor ego ſim, vt hoc potiſſimum opus aſſiduè verſent. Atque huiuſmodi quidem Oribaſij altera illa eſt medicæ tractationis & contemplationis collectio.

a Quorum hodie ſeptemdecim tantum Latinè exſtant, primo quoque eo volumine, vt opinor, amiſſo.

CCXVIII.

EIVSDEM *Compendij ad Euſtathium F. libri X.*

TERTIVM item ab eodem eſt elaboratum *opus*, vt ipſemet in prooemio teſtatur. *Secundi* illius *compendium*, Euſtathio filio inſcriptum, ac *libris nouem* diſtinctum, quibus ea morborum medicamenta proponuntur, quæ parari facile poſſint, in promptúque ſint. Cæterum chirurgiæ ſpeciem omnem hiſce collectaneis penitus prætermiſit.

ORIBASIVS. Itaque liber hic memoriam excitando iis, qui in Medicæ artis exercitatione ac ſpeculatione iam verſati ſunt, non modicam adfert aut parum promptam vtilitatem. Iis item, qui primùm ad artis huius cognitionem hoc compendio peruenire ſe poſſe ſperant, dicerem breui tempore non modicum allaturum vtilitatis: niſi ex eo quod methodo careat, & nihil definitè pronuntiet; quoſdam parua rerum harum inſtructos experientia, & æquo tamen promptius ad curationes aggredientes, in ipſo vidiſſem opere compelli ad maximas noxas tum ægris, tum interdum etiam ſanis inferendas. Verum nouem hiſce libris illorum ſeptuaginta compendium includit.

a Is in XXXV. hodie capita diſſectus.

[a] PRIMO ergo libro diſſerit de cautione in corporis exercitationibus adhibenda, & de ipſis exercitationibus, de euacuationibus cùm vniuerſè, tum ſingulatim: & iis, vel per ea quæ ingenio ſunt excogitata, vel per ea, quorum domina natura eſt. De aëre adhæc, & balneis tam natiuis, quàm artificioſis. Item de ſudoribus & cataplaſmatis: de olei meri, & olei aqua diluti labro. [De iis denique] quæ cutem rodendo, aut ſaltem diſſoluendo, illam diuturnorum morborum curationem efficiunt, quam *Metaſyncriticam* Methodici appellant.

b Huius vnum & LX. capita.
c Quænam ea ſint, docebit Gorræus in definit.

[b] SECVNDO libro de ſimplicium medicamentorum facultate tractat, eorúmque delectu: de apparatu, cum [c] ἀκόπων quæ nominantur vnguentorum, tum emplaſtrorum. Poſthæc de ponderibus: de latis emplaſtris, quæ κοπτὰ [ſiue contuſa] appellant, déque coctione medicamentorum, quæ ad emplaſtri confectionem commiſcentur.

TERTIO libro compoſitiones medicamentorum omnis generis perſequitur.

d Capita ei tributa in editis XLI.

[d] QVARTVS de alimentorum facultate, déque horum apparatu, conſcriptus: de mulſo item, cæteriſque potionis generibus, quæ quidem ægrotantibus vtilia ſint. De lactis inſuper potu, ac denique de aquis.

e Sectus in capita LIII.

[e] QVINTVS liber, quæ grauidis ac prægnantibus accidant, tradit, earúmque victum, & quales nutrices eligendæ. De infantis educatione, quæque ei ætati accidere ſolent. De laſſitudine cum ab exercitatione nata, tum ea cuius cauſa exterius minimè apparet: itémque de cutis aſtrictione. Senum quoque victum hic reperias, & quæcumque corpori extrinſecus aduenientia deformitatem conciliant, horúmque depulſionem & curationem. Dentium præterea cuſtodiam, & quæ audiendi difficultatem, atque oculorum caliginem reſtituunt: damni adhæc à ſaturitate illati curationem, & negotioſæ vitæ victum. De iis etiam, quibus alimenta corrumpuntur: & iter agentibus ac nauigantibus victus rationem præſcribit. Diſſerit & de carnis extenuatione atq; nutritione, poſt quæ temperamenti cognitionem, & eius euerſi curationem tradit.

f Continet nunc capita XLVII.

[f] In SEXTVM librum ea ſunt conjecta, quæ ſigna ſunt ad rectè tutóque de morbis iudicandum. Curatio item, ac prænotio febrium atque ſymptomatum: adiunctis & febrium generibus earúmque remediis. De fame, de animi defectione ac ſyncopa, atque de dolore, & ſingultu agit. Item de canina appetentia, & contra de proſtrato appetitu, & curatione immeſæ famis.

Ἔστι δὲ τὸ παρὸν βιβλίον πρὸς μὲν ἀνάμνησιν τοῖς κατὰ τὰς ἰατρικὰς πράξεις τε καὶ θεωρίας συνησκημένοις οὐ φαύλην παρέχον τὴν χρείαν, καὶ μᾶλλον προέχειεν. τοῖς δ᾽ ἐκ πρώτων εἰς μάθησιν τῆς τέχνης, διὰ τῆς δὲ τῆς συνόψεως ἐλθεῖν ἠλπικόσιν, εἶπον ἄν, ὡς ἐπ᾽ ὀλίγον εἴη τὸ λυσιτελὲς παρέχον, εἰ μὴ τὸ κατ᾽ αὐτὴν ἀμέθοδον καὶ ἀπροσδιόριστον τοὺς ἀπειροτέρως περὶ ταῦτα διακειμένους, καὶ ἑτοιμότερον πρὸς τὰς θεραπείας χωροῦντας, εἰς τὰς μεγίστας βλάβας τῶν καμνόντων, ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ τῶν ὑγιαινόντων, ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων εἶδον συνωθουμένους. πλὴν ἀλλ᾽ ἔν γε τοῖς εἰρημένοις λόγοις θ΄. τῶν ο΄ βιβλίων τὴν σύνοψιν περιγράφει.

Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διαλαμβάνει περί τε τῆς κατὰ τὰ γυμνάσια προφυλακῆς, καὶ αὐτῶν γυμνασίων, κενώσεών τε καθόλου καὶ ἐπὶ μέρους· τῶν τε δι᾽ ἐπινοίας, καὶ ὅσων ἡ φύσις κυρία. περί τε ἀέρος καὶ λουτρῶν, αὐτοφυῶν τε, καὶ τῶν ἐκ τέχνης. καὶ περὶ ἱδρώτων.* καὶ δὴ καὶ περὶ καταπλασμάτων. περί τε τῆς εἰς ἔλαιον καὶ ὑδρέλαιον ἐμβάσεως. καὶ ὅσα τὸ δέρμα δάκνοντα, ἢ ἄλλως διαφοροῦντα τῶν χρονιζόντων παθῶν τὴν μετασυγκριτικὴν, ὡς ἂν * μεθοδικῶς φαίη ἀνὴρ ἀπεργάζεται θεραπείαν.

* al. καὶ
* al. μεθοδικὸν

β΄.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περί τε τῆς δυνάμεως τῶν ἁπλῶν διαλαμβάνει φαρμάκων, καὶ περὶ τῆς τούτων ἐκλογῆς, καὶ περὶ κατασκευῆς, τῶν τε ἀκόπων καλουμένων χρισμάτων καὶ ἐμπλάστρων· καὶ περὶ σταθμῶν· περί τε τῶν κοπτῶν καλουμένων πλατυσμάτων· καὶ περὶ ἑψήσεως τῶν ἐμβαλλομένων εἰς τὰς ἐμπλάστρους φαρμάκων. τὸ δὲ τρίτον, συνθέσεις αὐτῷ φαρμάκων παντοδαπῶν περιέχει. τὸ δὲ τέταρτον, περὶ τροφῶν ἐστιν αὐτῷ συντεταγμένον δυνάμεως, καὶ περὶ τῆς τούτων σκευασίας· περί τε μελικράτου, καὶ πομάτων ἄλλων, ὅσα χρήσιμα τοῖς ἀρρωστοῦσι. περί τε γαλακτοποσίας. καὶ ἔτι περὶ ὑδάτων. τὸ δὲ πέμπτον, ὅσα ταῖς κυούσαις συμβαίνει διδάσκει, δίαιτάν τε αὐτῶν, καὶ ὁποῖαι αἱ τίτθαι. περί τε κομιδῆς παιδίου· καὶ ὅσα εἴωθε συμβαίνειν τῷ παιδί. περί τε κόπων, οὓς ποιεῖται γυμνάσια, καὶ ὧν οὐκ ἔστι λαβεῖν ἐκ τοῦ φαινομένου τὸ αἴτιον καὶ περὶ στεγνώσεως δέρματος. γερόντων τε δίαιταν εὑρήσεις ἐν τούτῳ, καὶ ὅσα τοῦ σώματος κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν συμπεσόντα ἀχαρῆ τὴν ὄψιν ποιεῖ. τούτων ἀπαλλαγὴν καὶ τῆς παρατροπῆς ἐπανόρθωσιν. ὀδόντων τε φυλακὴν, καὶ βαρυηκοΐας, καὶ ἀχλύος ὀμμάτων διόρθωσιν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς πλησμονῆς βλάβης θεραπείαν, ἀσχόλου τε βίου δίαιταν· περί τε τῶν διαφθειρόντων τὰ σιτία· ὁδοιποροῦσί τε καὶ πλοϊζομένοις ἐκτίθεται δίαιταν. καὶ περὶ καθαιρέσεως σαρκῶν διαλαμβάνει, ἀναθρέψεώς τε καὶ διαγνώσιν κράσεως, καὶ περὶ ἐκτραπείσης αὐτῆς θεραπείαν.

Ἐν δὲ τῷ ϛ΄ συντέτακται αὐτῷ ὅσα εἰς σημείωσιν ἀσφαλῆ τείνει καὶ κρίσιν ὀρθήν. θεραπεῖαί τε καὶ προγνώσεις πυρετῶν, καὶ συμπτωμάτων. τά τε εἴδη τῶν πυρετῶν, καὶ ταῖς ἰάσεις· περί τε λοιμῶν· λειποθυμίας τε καὶ συγκοπῆς, καὶ ὀδύνης, καὶ λυγμοῦ διαλαμβάνει, κυνώδους τε ὀρέξεως, καὶ ἀνορεξίας, καὶ βουλίμου θεραπείας.

ἔτι δὲ

ἔτι δὲ περὶ ναυτίας, καὶ ἐμέτων, ἀγρυπνίας τε καὶ καταφορᾶς, καὶ συντήξεως, καὶ δίψους, καὶ ἑλκωθέντος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ θεραπεία.

Κατὰ δὲ τὸ ἕβδομον, ἑλκῶν μὲν ἁπάντων, τῶν τε λεγομένων ἁπλῶν, καὶ τῶν κοίλων, καί γε καὶ τῶν οὐλῆς δεομένων, καὶ ὑπερσαρκούντων ἐκδιδάσκει. πρός τε τὰ πυρίκαυστα θεραπείας εἰσάγει. καὶ περὶ ἐξανθημάτων, καὶ κνησμῶν, καὶ φλυκταινῶν, ἀναρρηγνυμένων τε ἑλκῶν, καὶ κακοήθων· πρὸς ἄνθρακάς τε καὶ καρκίνους ἰάσεις ἀναγράφει. σπασμῶν τε καὶ στρεμμάτων καὶ θλασμάτων· * οἷοίς τε ἂν ἀκὶς ἢ κάλαμος, ἢ ἄκανθα, ἢ σκόλοψ ἐμπαγέντα σαρκὶ ἀποσπασθείη. περί τε παρωνυχιῶν, καὶ τῶν ἐν ἄρθροις ἑλκῶν, αἱμορραγίας τε καὶ νευροτρώτων, καὶ περὶ κεχαλασμένων ἄρθρων· περί τε φλεγμονῆς, καὶ ῥευματικῆς διαθέσεως. περί τε γαγγραίνης, καὶ σφακελισμοῦ, καὶ περὶ ἀποστημάτων, καὶ συρίγγων, ἐρυσιπέλατός τε καὶ ἕρπητος, καὶ περὶ σκίρρων, καὶ οἰδημάτων, τερμίνθου τε καὶ ἐπινυκτίδος· περί τε διατμηθέντων συνδέσμων, καὶ θύμου καὶ συκῶν, καὶ δοθιήνων, ἀκροχορδόνων τε, καὶ μυρμηκιῶν, καὶ τῶν συστοίχων. πρός τε τὰ λεγόμενα γάγγλια, καὶ χέμεθλα, καὶ ῥαγάδας, ἐκτίθεται ἰάσεις, καὶ πρὸς τὰ ἡλκωμένα τῶν αἰδοίων. περί τε λεύκης, καὶ ἀλφῶν, καὶ λέπρας, καὶ ψώρας, καὶ λειχήνων διαλαμβάνει· καὶ περὶ ἐμφυσημάτων. καὶ ὡς ἡ τῶν ἐχιδνῶν ἐδωδή, ἄριστον βοήθημα τοῖς ἐλεφαντιῶσι. ταῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ἕβδομον.

Κατὰ δὲ τὸ ὄγδοον περὶ τῆς κατὰ τὴν μνήμην ἀπωλείας, καὶ τῶν ἄλλως ἀγρυπνητικῶν ἢ καταφορικῶν διαλαμβάνει. τίς τε ὁ ἐφιάλτης, καὶ ἡ ἐπιληψία, καὶ τὸ σκοτωματικὸν πάθος· ἀποπληξία τε καὶ μελαγχολία. [καὶ μανία] καὶ ἔρως ὀξύς, καὶ τίς ἡ λυκανθρωπία, καὶ τούτων ἰάσεις· περί τε τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον παθῶν, καὶ περὶ λυσσοδήκτων· καὶ περὶ παραλύσεως, καὶ ἀνεκθερμάντου ῥίγους· περί τε σπασμῶν, καὶ τετάνου· καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν παθῶν. πρὸς [τε] τὰ σειριῶντα παιδία, πρός τε δυσωδίας ῥινός, καὶ πρὸς ὑπώπια, καὶ * προσεκχυμώματα κεχρονισμένα. περί τε χειλέων ῥαγάδος, καὶ πρὸς ἔφηλιν· καὶ σπίλους, καὶ φακοὺς καὶ ἴονθους, καὶ τὰς ἐν τῷ γενείῳ συκώδεις ἐπαναστάσεις· περί τε μασχαλῶν δυσωδίας. καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παθῶν· περί τε φθειριάσεως, καὶ ἐμφράξεως μυκτήρων· καὶ περὶ τῶν ἀπαγχομένων, ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ η' λόγος.

Ὁ δὲ θ'. αὐτοῦ ὅσα πάθη περί τε θώρακα, καὶ σπλάγχνα συνίσταται. καὶ ἕως αἰδοίων διήκει, διαλαμβάνει. τά τε γυναικεῖα καταλέγει πάθη καὶ περὶ ποδάγρας, καὶ ἀρθρίτιδος, καὶ ἰσχιάδος θεραπείας ἀναγράφει. τοιαύτη καὶ ἡ τρίτη τοῦ Ὀρειβασίου συντεταγμένη πραγματεία.

Præterea de nauſea & vomitu, & de inſomnia torpore, colliquatione, ſiti, atque exulcerati oſſis ſacri medicina. ORIBASIVS.

[a] SEPTIMO verò libro de vlceribus vniuerſis, tam quæ ſimplicia, quam quæ caua dicuntur: immo & de iis, quibus cicatrice eſt opus, atque de carne abundantibus agit: vbi & igne ambuſtis remedium adfert. Item de papulis, de pruritu, de puſtulis, quæ phlyctænæ vocantur, & de vlceribus diruptis ac malignis. Ad carbunculos quoque & cancros curationes adſcribit: conuulſorum item ac luxatorum & ruptorum: quibus ad hæc rebus cuſpis, arundo, ſpina, aut ſudes carni infixa euellantur. De reduuiis, articulorum vlceribus, ſanguinis eruptione. De neruis vulneratis, & articulis luxatis: de inflammatione, & de affectione, quæ ex defluxionibus fit: de gãgræna, & ſphaceliſmo: de apoſtematis ſeu abſceſſibus & fiſtulis: de eryſipelate & herpéte. Item de ſcirrhis, œdematis, terminthо, epinyctide. De diſſectis ligamentis, & thymo, ficis atque furunculis. De verrucis & myrmecijs, atque ſimilibus. Ad gãglia, quæ appellantur, ad perniones, ac fiſſuras edit medicamenta: & ad vlcerata pudenda. De leuce præterea, alpho, lepra, ſcabie, impetigine tractat, & de inflationibus: vtque theriaca è viperis magno ſit elephantiacis adiumento. Et hæc quidem ſeptimo continentur libro.

[a] Vno & L. capitibus.

* al. ἀκίς.

INSEQVENTI verò de memoriæ iactura, déque iis, qui nimia vigilia, vel graui ſomnolentia torquentur, [b] agit Oribaſius. tum quid ephialtes ſit, morbúſque comitialis, & vertigo, apoplexia, atra bilis, inſania, vehemens amor, ac lycanthropia: horúmque remedia. De cerebri adhæc morbis, & rabidi canis morſu. De paralyſi, ſeu neruorum reſolutione, & rigore, qui calefieri nequeat. De conuulſionibus ac diſtentione, déque capitis doloribus. Ad puerorum inſuper aduſtiones, ad fœdum narium odorem, ad ſugillationes ſub oculos, & ad [c] echymomata inueterata. Item de labiorum fiſſione. Ad ephelidem quoque ac faciei næuos, oculorúmque nigras maculas, & varos, ac ficoſas menti eminentias. De fœdo alarum odore: de variis oculorum doloribus, de pediculari morbo, de narium obſtructione & de ſtrangulatis. Atque hic octauus liber eſt.

η'.

[b] Capitibus LVII.

[c] Vitiosè legi hic ἐχύματα docent libri editi.

* l. πρὸς ἐχύματα.

[d] NONVS autem & vltimus, illud morborum genus complectitur, quod circa thoracem ac viſcera conſiſtit, & ad verenda vſque pertingit. muliebres etiam morbos recenſet, atque aduerſus podagram, articularem morbum, & iſchiadẽ remedia præſcribit. quod quidem tertium eſt ab Oribaſio ſcriptũ de re medica opus.

[d] Per capita LXII.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΕΥΝΑΠΙΟΝ λόγοι δ'.

EIVSDEM *ad Eunapium libri IV.* CCXIX.

σιθ'.

Oribaſij ad Eunapium libri IV.

Ἡ δὲ τετάρτη, συνοψίαν μὲν καὶ αὐτὴ βούλεται αὐτοῦ τῆς τέχνης· ἐν δ' δὲ ἀπαρτίζεται λόγοις. καὶ τὸν Εὐνάπιον ὑποβάλλει, ὃν καὶ λογιώτατον ὑμνεῖ, αἴτιον αὐτῷ τοῦ συντάγματος γεγενημένον. τὰ δ' εὐπόριστα δὲ αὐτοῦ τῶν ἰαμάτων κἀνταῦθα γνώμην συναγαγεῖν εἰσάγει. ὧν καὶ τὴν διδασκαλίαν τρισὶ διέρχεται τρόποις. ἑνὶ μὲν τάς τε καθόλου δυνάμεις, καὶ τὰς ἐπὶ μέρους χρήσεις ἑκάστου τῶν ἁπλῶν εἰπών.

QVARTVM item *opus eiuſdem* eſſe *artis compendium*, Oribaſius vult, quatuor illud libris abſoluens. cuius quidem componendi Eunapium (quem & eloquentiſſimum prædicat) auctorem ſibi fuiſſe commemorat. Remedia verò, quæ facilè parantur, tradere ſibi propoſitum ait: quam etiam doctrinam triplici ferè modo conficit. Primum enim ſimplicium facultates vniuerſè, & ſingulatim vſum cuiúſque recenſet.

ORIBASIVS. Deinde morbi cuiuſque curationem docet. Tertiò præter partis affectæ cognitionem, etiam medicandi rationem exponit. Quarto denique loco illud argumentum tractat, quod ad ſanitatem curandam ſpectat: quod & cæteris iam enumeratis præmittit. Mox ergo cum natura ab infantis educatione auſpicatur.

Cæterum hic ad Eunapium labor idem ferè ac geminus eſt cum eo opere, quod ad filium ſcripſit. Neutrum enim Chirurgiæ rationem ducit: & verò in cæteris quoque conſpirant, niſi quod ordinem aliqua eundem vel ſimilem non ſeruant. In quibuſdam item alterum altero nonnihil præſtat, vt in pleriſque locorum morbis, & quantum ad ſimplicium medicamẽtorum cognitionem illud, quod ad Eunapium ſcribitur, opus. Et habet viciſſim alibi quidpiã ad Euſtathium liber, de quo præ illo gloriari poſſit. verùm [a] pro vtroque ſuſcepto labore habenda homini gratia eſt. Quod enim in ſcriptore fuit, non incommodi cuiuſpiam, ſed emolumenti potius [b] cauſa vtrumque (vt & quæ antea ſcripſerat) elaborauit.

a Emendo, ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν αὐτῶν, aut ἑκατέρου τῶν πόνων

b ἕνεκα repono pro ἑκατέρα.

Quod autem ad dicendi characterem attinet, dubium eſſe ac ſuperuacaneum videatur, quidquam iudicare. Nam & è variis atque omnigenis hæc ſunt ab eo collecta volumina, & vir medicus non ſermonis elegantiæ peritiæque reddere rationem prudentibus debet, ſed ſi quam fortè medicarum functionum minus rectè aut reddidit, aut demonſtrauit.

Vidi ego alterum eiuſdem auctoris opus, totidem libris diſtinctum, inſcriptúmque [c] *Paratu-facilia*. Id ad Eugenium quendam argumentum ſuum referebat, quem & diſertum nominat. Vtilem quoque ſcriptionem fore ruſticantibus additur, iterque agentibus, & vbicumque locorum medici copia non ſuppeteret. veruntamen hic liber etſi titulo, & appoſita dedicationi perſona, nonnihil differat: cætera tamen nonniſi deſcriptum eſſe operis ad Eunapium ſatis manifeſtè apparet. Quare in eam cogitando ſentẽtiam veni, non eſſe id vnquam ab Oribaſio factum: ſed vel errorem eius, qui ab initio miſſum ad Eunapium librum deſcribendo, titulum quidem in *Paratufacilia* commutarit, pro Eunapio verò Eugenium ſubiecerit: vel alium certè quempiam gloriam ſibi ex dedicatione quærentem, ad hoc confugiſſe commentum, vt pro Eunapio Eugenium, & pro ſcripto ibi titulo *Paratufacilia* ſcriberet.

c *Qui titulus modo librorum ad Eunapium in excuſſis exẽplaribus.*

δευτέρῳ δέ, πάθους ἑκάστου τὰ ἰάματα συντάττων. ἐφ' οἷς τήν τε κατανόησιν τοῦ πεπονθότος μορίου, καὶ τὴν διήγησιν ἐξ ὧν ἂν θεραπευθείη. τετάρτην δὲ ὑπόθεσιν μεταχειρίζεται, ἣν καὶ τῶν εἰρημένων προτάττει τοῦ ὑγιεινοῦ τυγχάνουσαν μέρους. καὶ ἄρχεται δὲ αὐτίκα ἐξ ὧν καὶ ἡ φύσις, περὶ παιδίου λέγω τροφῆς. ἔστι μὲν οὖν ἡ πρὸς Εὐνάπιον αὐτοῦ συντεταγμένη σπουδὴ σχεδὸν ἡ αὐτὴ τῇ γεγραμμένῃ πρὸς τὸν υἱόν. τὸν τε γὰρ χειρουργουμένων οὐδετέρα λόγον ἔχει, κἂν τοῖς ἄλλοις δὲ συμφέρεται, πλὴν ὅσα τὴν τάξιν οὐ τὴν ἴσην καὶ ὁμοίαν διασώζει. ἐπ' ἐνίοις δὲ μικρόν τι καὶ ἑτέρα τῆς ἑτέρας πλεονεκτεῖ. ὥσπερ ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ τοὺς τόπους παθῶν ἡ πρὸς Εὐνάπιον, καὶ εἰς τὴν τῶν ἁπλῶν φαρμάκων διάγνωσιν. ἔστι δὲ οὗ καὶ ἡ πρὸς Εὐστάθιον ἔχει τι ταύτης πλέον σεμνολογήσασθαι. ἀλλά γε χάρις ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν πόνων τῷ ἀνδρί. τὸ γὰρ αὐτοῦ μέρος οὐ βλάβης οὐδενὶ, ἀλλ' ὠφελείας ἑκατέρα, ὥσπερ δὴ καὶ τὰς πρὸ τούτων συνέταξεν. φράσεως δὲ χαρακτῆρα λέγειν τοῦ λόγου ἅμα τε ἄπορον, καὶ περιττὸν εἶναι δοκεῖ. ἔκ γε γὰρ διαφόρων καὶ παντοδαπῶν αὐτοῦ τὰ συντάγματα συνήθροισται. καὶ ἰατρὸς ἀνὴρ οὐ τοῦ ἐν λόγῳ κάλλους καὶ τῆς σοφίας εὐθύνας ἄν τινι τῶν σωφρονούντων παράσχοι. ἀλλ' εἴ τι τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἔργων οὐκ ὀρθῶς διῆλθεν, οὐδ' ἐπεδείξατο. εἶδον δὲ ἔγωγε τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἑτέραν πραγματείαν ἐν δ' λόγοις συντεθειμένην. εὐπόριστα δὲ ἐπεγράφετο τὸ βιβλίον, καὶ τὸν Εὐγένιον ὑπόθεσιν τοῦ συντάγματος ἐποιεῖτο. λογιώτατον δὲ καὶ τὸν Εὐγένιον ὀνομάζει. καὶ χρησιμεύειν τὴν πραγματείαν κατά τε ἀγρούς, καὶ ὁδοιπορίας, καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπη παρουσία ἰατροῦ οὐκ ἐπιχωριάζει. ἀλλὰ τοῦτο τὸ βιβλίον κατὰ μὲν τὴν ἐπιγραφήν, καὶ τὸ ὑποβαλλόμενον, εἰς τὴν προσφώνησιν προσώπων διαφορὰν ἔχει· τὰ δ' ἄλλα μάλα περιφανῶς μεταγραφὴ μόνη ἐστὶ τῆς πρὸς Εὐνάπιον πραγματείας· ὥστε ἔγωγε καὶ εἰς λογισμοὺς ἀφικόμην, ὡς ἄρα μήποτε οὐκ εἴη τοῦτο Ὀρειβασίῳ διαπεπραγμένον, ἀλλ' ἢ ἁμάρτημα τοῦ ἀπ' ἀρχῆς γράψαντος τὸ πρὸς Εὐνάπιον βιβλίον, ὅς τήν τε ἐπιγραφὴν εἰς τὰ εὐπόριστα μετετάξατο, καὶ ἀντὶ Εὐναπίου Εὐγένιον ὑπεβάλετο· ἢ ἕτερόν τινα δόξαν ἑαυτοῦ ἐκ τῆς προσφωνήσεως μνώμενον, εἰς τὴν τοιαύτην παρενεχθῆναι ἐπίνοιαν, καὶ ἀμεῖψαι τόν τε Εὐνάπιον εἰς Εὐγένιον, καὶ τὴν κειμένην ἐπιγραφὴν εἰς εὐπόριστα.

CCXX. THEONIS ARCHIATRI *HOMO*.

LEGI THEONIS *Archiatri Alexandrini* librum medicum, qui HOMO inſcribitur, & Theoctiſto dedicatur. Curationes autem auſpicatur ab hominis capite vſque ad pedes, affectorum omnium humani corporis partium morbis remedia quædam adferens. Non tamen aut morbi naturam, niſi in paucis fortè, explicat, aut ſatis diſtinctè illas res tradit: de quibus diſſerere proponit. Deſcriptis verò iam eorum morborum remediis, qui pedes atque articulos inuadere ſolent, de purgantibus deinde medicamentis ſimplicibus agit, conatúrque & cauſas quaſdam reddere

ΘΕΩΝΟΣ ΑΡΧΙΑΤΡΟΥ ὁ Ἄνθρωπος.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Θέωνος ἀρχιάτρου Ἀλεξανδρέως ἰατρικὸν βιβλίον, ὃ ἐπιγράφει Ἄνθρωπον. Θεοκτίστῳ μὲν τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ· ἄρχεται δὲ τῆς θεραπείας ἀπὸ κεφαλῆς, καὶ διήκει μέχρι ποδῶν, πάντων τῶν πεπονθότων μορίων τοῦ σώματος θεραπείας τινὰς ἀναγράφων. οὔτε δὲ τὴν τοῦ νοσήματος φύσιν, πλὴν ἐπὶ βραχέων ἐκδιδάσκει, οὔτε τοῖς πρέπουσι τοῖς * διορισμοῖς, περὶ ὧν προάγεται λέγειν, τὴν διδασκαλίαν ὑπάγει. μετὰ δὲ τὸ γράψαι καὶ τῶν ποδαγρικῶν καὶ ἀρθριτικῶν παθῶν ἰάματα, διέξεισι μὲν περὶ τῶν ἁπλῶν καθαρτικῶν φαρμάκων, πειρᾶται δὲ καὶ αἰτίας τινὰς ἀποδοῦναι,

* al. [illegible]

οὐκ

οὐκ, ἔμοιγε δοκοῦν, ὀρθῶς, οὐδὲ τῆς ἀληθείας ἐξημμένος, δι' ἃς τὴν καθαρτικὴν δύναμιν ἡ τῶν φαρμάκων ἐπιδείκνυσι φύσις. εἶτα περὶ συνθέσεως παντοδαπῶν διαλαμβάνει φαρμάκων, ὅσα τε αὐτῷ πρὸς τὰ προειρημένα τῶν νοσημάτων ἱκανὴν παρέχεται τὴν χρείαν, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ σώματος πάθη, ἃ παρῆκε, τῶν κατὰ τὰ πεπονθότα μόρια θεραπείαν ἀναγράφων. ἐμπλάστρους τε καὶ ἄκοπα, καὶ κολλύρια, καὶ ἀντιδότους διαφόρους ἐκ διαφόρων ἀνδρῶν κατεσκευασμένας ἀναγράφει. καὶ ἐν τούτοις * αὐτῷ ἡ τοιαύτη συμπεραίνεται πραγματεία. ἔστι μέν τοι τὴν χρείαν τὸ βιβλίον ταῖς τοῦ Ὀριβασίου συνόψεσι παρεχόμενον παραπλησίαν.

* al. αὐτοῦ.

ΑΕΤΙΟΥ ΑΜΙΔΗΝΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΙ λόγοι ιϛ'.

σκα'. Aetij libri XVII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀετίου Ἀμιδηνοῦ βιβλίον ἰατρικὸν ἐν λόγοις ἑκκαίδεκα. ἔστι μὲν οὖν αὐτῷ πᾶσα ἡ πραγματεία συντεταγμένη ἔκ τε ὧν Ὀριβάσιος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔγραψε, πρός τε Εὐστάθιον καὶ Εὐνάπιον· ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν θεραπευτικῶν βιβλίων Γαληνοῦ, καὶ μὴν καὶ Ἀρχιγένους καὶ Ῥούφου· ἔτι δὲ Διοσκορίδου, καὶ Ἡροδότου, καὶ Σωρανοῦ· Φιλαγρίου τε καὶ Φιλουμένου, καὶ Ποσειδωνίου, καὶ ἑτέρων τινῶν τῶν ἐπὶ τῇ τέχνῃ τῆς ἰατρικῆς ὄνομα λιπόντων. καὶ ἀπάρχεται μὲν ἀπὸ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων τε καὶ τροφῶν δυνάμεως Γαληνοῦ, ἐν συνόψει ταῦτα διεξιών· συμπεραίνεται δὲ * αὐτῷ τὸ βιβλίον εἰς τὸν ιϛ' λόγον, περὶ γυναικείων τὴν διδασκαλίαν ποιούμενον παθῶν. οἷς καὶ ἕτερά τινα * συντάττει κεφάλαια, σμήγματά τε ὄψεως παραδιδούς, καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος· σκευασίας τε οἰνανθαρίων, καὶ ἕτερά τινα τοιουτότροπα. ἡ μὲν οὖν ὅλη αὐτῷ πραγματεία ἐξ ὧν τε ἄρχεται, εἴρηται, καὶ ἐν οἷς τὸ πέρας ἀπολαμβάνει. κατὰ μέρος δὲ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῷ βιβλίον τῶν ἁπλῶν τροφῶν, καὶ τῶν φαρμάκων ἐν συνόψει τὰς δυνάμεις καταλέγει. ὁ δὲ δεύτερος τὰς τῶν μεταλλικῶν δυνάμεις καὶ χρήσεις, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ζώων ὅλων τε καὶ μορίων ὠφελείας ἐν συνόψει παρατίθεται. εἴη δὲ καὶ τοῦτο τῆς περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων πραγματείας μέρος οὐκ ἐλάχιστον.

* l. αὐτό.

* συνάπτει.

Ὁ δὲ τρίτος αὐτῷ λόγος περί τε γυμνασίων παντοδαπῶν διαλαμβάνει, καὶ ὅσα παρασκευάζει τὸ γυμνάσιον. εἶτα μετὰ τὰς κενώσεις, ἢ τὰς διαφορήσεις ταύτας τὰς οὐκ ἐπιδήλους, περὶ φλεβοτομίας διαλαμβάνει, τρόπους τε τῆς τομῆς διακρινῶν, καὶ μεγέθους καὶ σχημάτων, καὶ καιροῦ καὶ μέτρου κενώσεως ἀναγράφει· περί τε ἀρτηριοτομίας, καὶ ἀρτηριακοῦ ἰσχαίμου, καὶ σικύας, καὶ ἐγχαράξεως, καὶ βδελλῶν ἐκλογῆς, καὶ διαίτης, καὶ χρήσεως· περί τε καθαιρόντων φαρμάκων, καὶ οἴνων καθαρτικῶν διαφόρου σκευασίας, καὶ οἰνομέλιτος καθαρτικοῦ, καὶ κονδίτου, καὶ ἀψινθάτου, καὶ ῥοσάτου, καὶ ῥοδομέλιτος, καὶ ὀξυμέλιτος, γάρου τε καθαρτικοῦ, καὶ μέλιτος, καὶ οἰνομέλιτος, καὶ ὀξυγάρου, ζωμοῦ τε μαλακτικοῦ καὶ γάλακτος, καὶ ἐλαιῶν καθαρτικῶν· περὶ τούτων ἁπάντων τὴν διδασκαλίαν παράγει. ἔτι δὲ καὶ περὶ συνθέτων ὀξυπορίων καὶ καθαρτηρίων διαφόρων, καὶ πασίλλων καὶ βουκελλάτων καθαρτικῶν· * ἀλοηδάριά τε καθαρτικὰ ἀναγράφει, καὶ ἅλατα ὁμοίως, καὶ τὰς ε' ἱεράς.

* ἀλοηδάρ.

ídque, vt mihi quidem videtur, non rectè, neque veritatem ſecutus) cur purgandi facultatem pharmacorum natura exerat. Hinc medicamentorum omnis generis compoſitionem pertractat, quæ ſufficientem ad ſupranominatos morbos, cæteráſque humani corporis affectiones vſum præbeant, ſingulis morboſis partibus, quas omiſerat, remedia adſcribens. Emplaſtra inſuper, & aduerſus laſſitudinem remedia, collyria item, ac varias antidotos à variis præſcriptas Medicis adfert. Qua in opus illud conſumitur. Liber autem hic eandem ferè vtilitatem, quam Oribaſij ſynopſis, adferat.

THEON. MEDICVS.

Aetii Amideni *Operis medici libri XVI.*

CCXXI.

Legimvs Aetii *Amideni de re medica libros* [a] *ſedecim.* Collegit autem totum hocce opus non ex iis tantum ſcriptoribus, è quibus Oribaſius ſuos ſiue ad Iulianum Imp. ſiue ad Euſtáthium & Eunapium libros, ſed ex Therapeuticis præterea Galeni libris, atque ex Archigene, & Rufo. Adhæc è Dioſcoride, Herodoto, Sorano, Philagrio, Philomene, Poſidonio, aliiſque nonnullis, qui medendi arte nomen ſibi gloriámque pepererunt. A facultatibus autem ſimplicium medicamentorum, ac ciborum è Galeno breuiter hæc commemorans, initium ducit, finitúrque opus libro ſexto decimo, qui de mulierum morbis præcepta tradit: quibus cum alia adnectit capita, tum tergendæ faciei; reliquíque corporis rationem docet, œnanthariorum inſuper præparatione, & id genus aliis quibuſdam adiectis. Sic, vti diximus, opus vniuerſum & incipit & deſinit. Singulatim autem; Primvs liber ſimplicium alimentorum ac medicamentorum facultates breuiter perſtringit.

[a] *Quorum priores IIX. Græcè pridem Venetiis excuſi.*

Alter dein metallicorum facultatem & vſum, animantiúmque vel integrorum vel partium eorum vtilitatem paucis in medium adfert: poſſit autem totius de ſimplicibus medicamentis tractationis pars hæc non modica cenſeri.

Tertivs eius liber agit de omnis generis exercitationibus, quæque exercitationem parent. Hinc poſt euacuationes, ſeu humorum eductiones illas occultas, devenæ ſectione pertractat, non ſectionis tantùm modos diſcernens, ſed etiam magnitudinis, formarum, temporis opportuni, atque euacuandi menſuræ deſcribens. Mox de arteriæ ſectione, & de ſanguinem ſiſtente arteriarum medicamento, de cucurbita, ſcarificatione, & hirudinum delectu. De victus ratione & vſu. De purgantibus medicamentis, & vinorum purgantium vario apparatu. De purgante vino mulſo, condito, abſinthiato, roſato, melle roſaceo, aceto mulſo, itémque de garo purgante. De melle, vino mulſo, oxygaro, ac iuſculo molliente: de lacte, atque oliuis purgantibus. De quibus quidem omnibus præceptiones tradit. Præterea & de compoſitis oxyporis, ac variis purgatoriis, déque paſtillis, & buccellatis, purgantibus. Aloëdaria quoque purgantia deſcribit, ſimiliáque è ſale, & illas quinque celebratas hieras,

AETIVS.

Auxiliantia quoque iis quos purgans medicamentum non purgauit, aut qui ſupra modum, euacuati ſunt. De vomitu, & quibus dandum ſit veratrum, quid illud poſſit, ac qui ad ſumendum apti. De exploratione veratri, & præparatione bibituri. De vario ellebori ſeu veratri vſu atque exhibitione, & de cura eorum, qui illud biberunt. De epithematis purgantibus proſequitur, & quæcunque in nobis partes purgentur, puta oculos, aures, & reliquas. De ſuffimento ad eundem effectum pertinente, & de iis quæ tenuia inteſtina, ſemáſque iecoris partes, & his ſimilia euacuant. De aëre, ventis, ac ſtellarum ſignificationibus. De aquis item & balneis, partim artificio paratis, partim natura productis. De frigida lotione, déque inſeſſu ſolij ex oleo, & de faciei aſperſione, de perfuſione, inſeſſionibus, humectatione, & ſicco fomento. De variis cataplaſmatum generibus. De dropace, picatione, ſinapiſmo, rubricatione, & in quibus ſit metaſyncriticis, ſiue humores ex alto euocantibus auxiliis, vtendum. Et hæc quidem libro tertio continentur.

QVARTVS liber, quæ ad tuendam valetudinem pertinent, colligit. Auſpicatus ergo ab infantium educatione, horum cum morbos, tum remedia exponit. Agit & de omnium ætatum ac conditionum victus ratione. De carnium item diminutione, & gracilium inſtauratione. De laſſitudine ab exercitationibus, déque huius differentiis: de ea item, quæ ex Venere oritur, & cuius cauſa ignoratur, quam *ſpontaneam* nominant. Qua cura ad conctioctionem vtendum ſit, & de denſatæ cutis curatione, atque de æſtuoſo ardore & frictione opportuna. De cruditate, ac crapula, & æquali temperatura. Optimi præterea temperamenti dinotionem, & calidi aliorúmque, cum ſimplicium, tum compoſitorum temperamentorum notas (idque non modo corporis totius, ſed & capitis, cerebri, ventris, cordis, iecoris, ac teſticulorũ,) edocet: horúmq; omnium, ſi fortè à naturali ſtatu deflexerint, remedia ponit.

QVINTVS Aëtij liber de morbis, & in primis de febribus diſputat, quorum ſigna, prænotiones, dinotiones, curationes diligenter ſanè pertractat, & quæcunque præterea ad hanc medicam contẽplationem ſpectant: quodnam morbi principium ſit iudicandum, trifariámque illud dici. quæ item acceſſio morbi, quæque remiſſio: vigor item atque declinatio, cum partialis morbi acceſſione, tum corporis vniuerſi. Quæ ſint ſanitatis ſigna, vel mortis in ægrotante: & quænam horum tardius aut citius vel medio modo, ad ſanitatem vel interitum pertinere indicentur. De pulſuum ſignis & vrinarum dinotione: ac quid hæc deſignent. De excrementorum notis, vomitúſque prænotione ac ſignificatione. De ſanguinis è naribus eruptione, & muliebri purgatione. De notis criticis ſudorum atq; abſceſſuum: & de indicio è ſputo. Medicum præterea bene peritũ cogniturum, morbúſne perfectè ſolutus ſit, an non, etiam ſi forte ſolutus videatur: diem etiam atque adeò horam, qua ſit ægrotus moriturus.

βοηθήματά τε τοῖς λαβοῦσι τὸ καθαρτήριον [καὶ] οὐ καθαιρομένοις, καὶ τοῖς ὑπὲρ μέτρον κενωθεῖσι· περί τε ἐμέτων, καὶ τίσι δοτέον τὸν ἐλλέβορον, καὶ τί δύναται, καὶ τίνες πρὸς αὐτὸν ἐπιτήδειοι, δοκιμασίας τε ἐλλεβόρου, καὶ παρασκευὰς τοῦ *μέλλοντος αὐτὸν πίνειν· * al. μέλιτος. τάς τε διαφορὰς τῆς τοῦ ἐλλεβόρου χρήσεως, καὶ τὴν περὶ τοὺς πιόντας αὐτὸν ἐπιμέλειαν. περί τε ἐπιθεμάτων καθαρτικῶν διαλαμβάνει· καὶ ὅσα τῶν ἐν ἡμῖν μορίων ἐστὶ καθαρτικά, ὀφθαλμῶν λέγω καὶ ὤτων, καὶ τῶν ἐφεξῆς· περί τε ὑποκαπνισμοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν συντελοῦντος· καὶ περὶ κενωτικῶν, λεπτῶν τε ἐντέρων, καὶ τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος, καὶ τῶν παραπλησίων· περί τε ἀέρων καὶ ἀνέμων καὶ ἐπισημασιῶν· ὑδάτων τε καὶ λουτρῶν, τῶν τε ἐκ τέχνης, καὶ ὅσα ἡ φύσις προήγαγε. ψυχρολουσίας τε καὶ τῆς εἰς ἔλαιον ἐμβάσεως· καὶ περὶ τῶν τοῦ προσώπου κλυσμάτων, καταιονήσεώς τε καὶ ἐγκαθίσματος, καὶ ἐμβροχῆς καὶ πυριάσεως· καὶ περὶ διαφόρων καταπλασμάτων· δρωπάκων τε καὶ πιττώσεως, καὶ *σιναπισμοῦ, καὶ φοινιγμοῦ· καὶ ἐπὶ τίσι χρηστέον τοῖς * al. σταστισμοῦ. μετασυγκριτικοῖς βοηθήμασι· ταῦτα μὲν καὶ ὁ τρίτος αὐτῷ συντάττεται λόγος.

Ὁ δὲ τέταρτος συναγωγήν τε τῶν ὑγιεινῶν περιέχει, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς τοῦ βρέφους διαίτης, τά τε περὶ τὸ βρέφος πάθη, καὶ τὰς θεραπείας διέξεισι, καὶ περὶ διαίτης πασῶν τῶν ἡλικιῶν, καὶ τῶν διαφόρων βίων· σαρκῶν τε καθαιρέσεως, καὶ ἐνδεῶς ἐχόντων ἀναλήψεως· περί τε κόπων τῶν ἐπὶ γυμνασίοις, καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν· καὶ τοῦ ἐξ ἀφροδισίων κόπου, καὶ τῶν ἄδηλον ἐχόντων τὴν αἰτίαν κόπων, οὓς λέγουσιν αὐτομάτους. ποία τε ἐπιμέλεια πρὸς τὰς πέψεις χρησίμη· καὶ τοῦ πυκνωθέντος δέρματος θεραπεία. καὶ περὶ ἐγκαύσεως, καὶ περὶ τρίψεως εὐκαίρου. ἀπεψίας τε καὶ κραιπάλης, καὶ ὁμαλοῦς δυσκρασίας· ἀρίστης τε κράσεως ἐκδιδάσκει διάγνωσιν, καὶ θερμῆς γνωρίσματα· καὶ τῶν ἄλλων ἁπλουστέρων τε καὶ συνθέτων κράσεων, οὐχ ὅλου μόνον σώματος, ἀλλὰ καὶ κεφαλῆς καὶ ἐγκεφάλου, καὶ γαστρὸς καὶ πνεύμονος, καὶ καρδίας καὶ ἥπατος, καὶ ὄρχεων, καὶ τῶν τούτων ἁπάντων ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν παρατροπῆς ἰάματα.

Ὁ δὲ πέμπτος αὐτῷ λόγος περὶ νοσημάτων διαλαμβάνει, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων περὶ πυρετωδῶν νοσημάτων· τάς τε σημειώσεις αὐτῶν, καὶ προγνώσεις, καὶ διαγνώσεις, καὶ θεραπείας οὐ παρέργως ἐπεξιών, καὶ ὅσα πρὸς τὴν ἰατρικὴν ταύτην θεωρίαν συντελεῖ· τίνα τε δεῖ τοῦ νοσήματος ἀρχὴν λέγειν, καὶ ὅτι τριχῶς λέγεται· καὶ τίς ὁ παροξυσμός, καὶ τίς ἡ ἄνεσις, καὶ ἡ ἀκμή, καὶ ἡ παρακμή, τοῦ τε μερικοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ὅλου τοῦ σώματος. τίνα τε σημεῖα σωτήρια τοῦ νοσοῦντος, καὶ τίνα ὀλέθρια, ποῖά τε αὐτῶν βράδιον, ἢ τάχιον, ἢ διὰ τοῦ μέσου κρίνεται πρὸς τὴν ὑγείαν, ἢ καὶ πρὸς τὸν θάνατον. περί τε σφυγμῶν σημειώσεως, καὶ οὔρων διαγνώσεως· καὶ τί δηλοῦσι ταῦτα· καὶ περὶ διαχωρημάτων σημειώσεως, ἐμέτων τε προγνώσεως, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν σημειώσεως· αἱμορραγίας τε ἐκ ῥινῶν· καὶ τῆς γυναικείας καθάρσεως· περί τε τῶν κριτικῶν σημείων τῶν κατὰ τοὺς ἱδρῶτας, καὶ τὰς ἀποστάσεις, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν πτυέλων τεκμηριώσεως· καὶ ὅτι ὁ ἄριστος ἰατρὸς εἴσεται, εἰ βεβαίως τὸ νόσημα λέλυται, καὶ εἰ μὴ λέλυται, κἂν *δοκεῖν, τήν τε ἡμέραν καὶ ὥραν, ἐν ᾗ ὁ νοσῶν τὸν βίον ἀπολείψει.

περί τε

περί τε πανδήμων καὶ ἐπιδήμων, καὶ λοιμωδῶν νοσημάτων ἔκθεσιν ποιεῖται. καὶ περὶ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας συγκοπτομένων· καὶ περὶ τῆς κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐπισυμβαινούσης τῷ ζώῳ λειποθυμίας· περί τε τῆς ἐν πυρετοῖς κεφαλαλγίας, καὶ ἀγρυπνίας, καὶ ὠταλγίας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ ἀμαυρώσεως, καὶ ἐφ' ὧν αἵματος ῥύσις ἐν πυρετοῖς συμβαίνει τῆς τούτων ἀποθεραπείας, ὅπως τε προνοητέον κατὰ τοὺς πυρέττους. κύστεώς τε καὶ δυσουρίας, καὶ τῶν περὶ ὀσφὺν ἀλγημάτων, ἑλκωθέντος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, καὶ ὀρχέων, ἢ δακτυλίου. καὶ περὶ ἐξανθημάτων καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ἢ καὶ κατὰ μέρος συμβαινόντων, καὶ περὶ τρόμων καὶ σπασμῶν, οἷς πόματα ἡδέα κατὰ τοὺς πυρετοὺς μάλιστα χρησιμεύοντα συντάττει. ἐν τούτῳ μὲν καὶ ὁ πέμπτος λόγος.

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ λόγῳ περὶ τῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἐγκεφάλου παντοίων διέξεισι παθῶν· ταῦτά τε ἀναδιδάσκων, καὶ τὰς θεραπείας αὐτῶν. διέξεισι δὲ καὶ περὶ *λυσσοδήκτων, καὶ περὶ ἀποπληξίας, καὶ παραλύσεως, παρέσεώς τε ὀφρύος, ἢ βλεφάρων, καὶ γλώσσης, καὶ τοῦ φωνητικοῦ ὀργάνου, καὶ καταπόσεως τῶν αὐτῷ κατασχεθέντων πάθει· καὶ περὶ τῆς τούτων θεραπείας· περί τε κυνικοῦ σπασμοῦ, καὶ περὶ θεραπείας κύστεως παρεθείσης, καυλοῦ τε καὶ ἀπευθυσμένου· καὶ σκέλους, καὶ ἑτέρου τινὸς κώλου· καὶ περὶ τετάνου, καὶ περὶ διαφόρων κεφαλαλγιῶν, ἐκ διαφόρων αἰτιῶν συμβαινουσῶν· περί τε κεφαλαίας, καὶ ἡμικραίρας, ἀλωπεκιῶν τε θεραπείας ἀναγράφει, καὶ τριχῶν ῥεουσῶν, καὶ ὀφρύων λειποτριχουσῶν· τριχῶν τε βάμματα, καὶ τούτων οὐλοποιά· ἀφανιστικά τε τριχῶν, καὶ ἀφανιζομένων βοηθήματα, καὶ ψίλωθρα, καὶ λεπτυντικὰ τριχῶν· περί τε πιτυριάσεως καὶ φθειριάσεως, ἀχώρων τε, καὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ συμβαινόντων ἄνευ προφανοῦς αἰτίας ἐξανθημάτων· καὶ τούτων ἁπάντων καὶ τῶν παραπλησίων διέρχεται θεραπείας. καὶ τῶν ἐν ὠσὶ διαφόρων τε καὶ ἐκ διαφόρου αἰτίας συμπιπτόντων παθῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐξ αὐτῶν αἱμορραγίας, καὶ περὶ παρωτίδων· καὶ ὅσα κατὰ τὴν ῥῖνα συνίσταται πάθη· περί τε πταρμικῶν, καὶ ἐξ ὧν ἐστι τούτους πλεονάζοντας παῦσαι. περὶ τούτων ἁπάντων ἰάματα καὶ θεραπείας ἐν τῷ ἕκτῳ καταλέγει λόγῳ.

*al. λυσσοδήκτων.

Κατὰ δὲ τὸν ἕβδομον, ἐπεὶ καὶ ὁ ἕκτος αὐτῷ τὰ ἀπὸ κεφαλῆς πάθη μέχρι ὤτων καὶ ῥινὸς, καὶ τὰς τούτων ἰάσεις διεξιὼν ἵσταται, περὶ φύσεως ἀπάρχεται ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν συνισταμένων περὶ αὐτοὺς παντοδαπῶν παθῶν· ἔσωθέν τε τὴν αἰτίαν προβαλλομένων, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνει καὶ ἀποτίκτεται· περί τε ἀρτηριοτομίας διδάσκει, καὶ περὶ σκυθισμοῦ, καὶ ὑποσπαθισμοῦ, καὶ ἀγγειολογίας· ἐν οἷς ἐπιχρίσματά τε καὶ καταπλάσματα, καὶ διάφορα κολλύρια, δι' ὧν τὰ τῶν ὀφθαλμῶν θεραπεύεται πάθη, συντάττει. ταῦτα μὲν κατὰ τὸν ἕβδομον αὐτῷ λόγον φιλοπονεῖται.

De popularibus & communibus ac peſtiferis morbis tractatio, & de iis, qui variis ex cauſis ſyncope corripiuntur, deque animi deliquio, quod variis item ex cauſis animanti obuenit. De febricitantium capitis, aurium, atque oculorum dolore, inſomnia, luminis hebetatione, ac de eorum curatione quibus ſanguinem per nares in febribus effluere contingit, & quomodo ſit prouidendum febricitantibus. De veſica, vrinæ difficultate, lumborum doloribus, de vlcerato iam oſſe ſacro; ac teſtibus, & ano. De puſtulis per totum corpus diffuſis, vel in corporis parte natis, ac de tremoribus, & conuulſionibus. Quibus item dulces potiones in febribus maximè vtiles ſint, præſcribit: ibique liber quintus deſinit.

Sexto porrò libro de capitis & cerebri morbis agit vniuerſis, non hos ſolum edocens, ſed remedia quoque ipſorum. Agit & de commorſis à rabido cane, & de apoplexia atque paralyſi. De ſupercilij aut palpebrarum reſolutione, itemque de lingua, & vocali inſtrumento, ac gula, dum hoc ipſo malo infeſtantur, & de horum curatione. De canina conuulſione, & curatione reſolutæ veſicæ, penis, & inteſtini recti. De cruris, alterius ve cuiuſcumque membri medicina, ac de tetano ſeu diſtentione. De capitis variis doloribus è diuerſis cauſis ortum ducentibus, ac de cephalæa & hemicrania. Deſcribit & curationes alopeciarum, capillorum defluentium, & depilium ſuperciliorum. Quæ item capillos tingant, criſpent, exſtirpent, delabentes iuuent, attenuent, vnáque horum pſilotra. De furfuribus, morbo pediculari, achoribus, quæque capiti accidunt ſine cauſa manifeſta puſtulis, & horum omnium atque ſimilium incidentium morborum medicina. Item quæ auribus varia variiſque de cauſſis mala accidunt, & aduerſus ſanguinis ex ipſis eruptiones: ac de parotidibus. De affectionibus inſuper, quæ naribus contingunt, & de ſternutatoriis, ac quibus potiſſimum remediis redundantes ſternutationes ſedari poſſint. Horum omnium medelas & curationes libro ſexto recenſet.

Septimo poſt hæc libro (quod ſexto capitis affectiones & morbos ad aures vſque & nares, earundemque partium curationes eſſet perſecutus) de oculorum nunc natura orditur, & omnigenis morbis, qui circa ipſos oculos concitantur, ſiue cauſam aliquam interiorem illi prætendant, ſiue ab externis proueniant atque gignantur. De arteriarum quoque ſectione præcepta tradit, & de ſcythiſmo, ac de frontis per ſubmiſſum ſcalpellum excoriatione, venarúmque delectu. vbi & illitiones, cataplaſmata, varia collyriorum genera, quibus oculorum morbi curantur, præſcribit. Quæ quidem libro ſeptimo cum cura tractat.

Octavo autem libro refert ab initio quædam de his, quæ ſupercilia exornent: quid ſuggillatio ſub oculo ſit: quáq; hæc ratione & fiat, & curetur. Quomodo à Sole & vẽto non aduratur facies, ac per quę hæc eadẽ ſine rugis conſeruari; atrum colorem exuere, aut alia ratione nitidior

η'. Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ λέγει μέν τι κατ' ἀρχὰς περὶ διακοσμήσεως ὀφρύων, τί τε ἐστὶ, καὶ ὅπως γίνεται τὰ ὑπώπια, καὶ ὅπως αὐτὰ θεραπευτέον. ὅπως τε ὑπὸ ἡλίου ἢ ἀνέμου μὴ *ἐπικαίοιτο τὸ πρόσωπον· καὶ δι' ὧν ἐστὶν ἀρρυτίδωτον αὐτὸ συντηρεῖν, καὶ μελανίας ἀπαλλάττειν, καὶ ἄλλως ἐπικο-

*al. ἐπικηροῖτο

Aetius.

reddi, corporiſq; ipſius cutis odora effici poſſit. Hinc de omnibus his morbis, qui ad faciem & os atque tonſillas excitantur, pertractat, ſiue illi ab intrinſeco accepta cauſa prodeant, ſiue ab extrinſecis euenire ſoleant. Dentium ergo hîc varia continentur incommoda, eorúmque curatio: vt & linguæ, gurgulionis, ac cæterorũ omnium, quæ oris termino definiuntur. quo in numero cenſentur [a] Cynanche atque Synanche in faucibus conſiſtentes morbi: immò & tonſillarum tumores ſuprascriptis accedunt. Docet item qua ratione ſtrangulati, nondum tamen mortui, refocillari poſſint, tum de arteriarum affectionibus ac remediis diſputat. De catharro quoque ac tuſſi agens, pharmaca ſimul tuſſis dolorem leuantia, deſcribit, cum ſuffitionibus & epithematis. De orthopnoicis poſthæc, & anheloſis, ægréque ſpiritum ducentibus diſſerit, ac de palpitationibus circa cor. De pulmonis denique ac pectoris morbis poſt quam tractauit, librum tandem claudunt præceptiones de pleuritide, tam quæ verè adeſt, quàm quæ adeſſe putatur, vtriuſque harum deſcriptione, quæq; ad eas curãdas faciũt, adiectis.

[a] Diſtinctæ ſunt Anginæ ſpecies.

Nono libro incipit de cardiacis morbis; pergitq; porrò de his agere, quibus atra bile ſtomachus perturbatur: aut ſi qui præterea morbi ventriculi os infeſtant. Cataplaſmata iis atque auxilia, qui variis ſtomachi malis torquentur, enumerás. Ibidem de iis quoq; agit, qui à ſtomacho epilepticorum more conuelluntur: itéque de inappetentia: de canino appetitu, cruditate, & horum curatione. Docet adhæc qua ratione crapula laborantibus opitulandum ſit, & alui adſtrictæ curam præſcripſit. Agit inſuper de inflatione, & voluulo, ſeu gracilioris inteſtini obſtructione, ac denique de omnibus, qui colicis doloribus cruciãtur. De ventris fluxione, atq; de cœliaca, quam vocant, affectione. De colliquatione: de lumbricis cum rotondis, tum latis: de iis quæ aſcarides nominantur, déque inteſtinorum paſſionibus. Eorum quoque remedia deſcribit, qui aurũ, qui æs, vel tale quid deglutiuerunt: dyſentericis item quæ vel ſupernè vel infernè immittantur, remedia commemorat: paſtillos, ſuppoſita, vnguenta, epithemata, donec tandem in ſermone de lienteria librum finiat.

Decimum librum auſpicatur ab imbecillitate iecoris, indéque de omnibus hepatis morbis, & per quæ horũ fieri medicina queat, tradit. Hinc ad ſplenis pergit affectiones, eiuſque variam intemperiem cum curandi modis refert: [tales] inflationes, inflammationes, ſcirrhi, tumores præter naturam atque durities. De ictero tum agit, ſeu morbo arquato, & de mala corporis habitudine: itémq; de hydrope, ſiue aqua inter cutem: vnde ſinguli hi morbi naſcantur, & quomodo curari poſſint via ac ratione tradit: quo libri decimi labor terminatur.

Vndecimo libro de diabete (hoc eſt vrinæ profluuio) tractat, & de renum imbecillitate cruentam vrinam excernentium. Hinc de calculoſis renibus, calculoſa veſica, ac de renum inflãmatione, duritia, ſuppuratione. De dyſuria quoque & ſtranguria, atq; iſchuria. De reſoluta veſica, de his, qui ſe in ſomnis permin-

σμεῖν, καὶ τῆς τοῦ στόματος χεῖρα πρὸς εὐωδίαν μεταβάλλειν. ἐντεῦθεν περὶ πάντων τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ παρίσθμια. συνισταμένων διαλαμβάνει παθῶν· ὅσα τε προφέρουσι τὴν αἰτίαν ἔσωθεν λαβόντα, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνειν* εἴωθεν. ὀδόντων τε περιέχεται ποικίλα πάθη· καὶ θεραπεία, καὶ γλώσσης, καὶ γαργαρεῶνος, καὶ ἁπλῶς ὅσα τῇ περιγραφῇ συμπεραίνεται τοῦ στόματος. ὧν ἐστὶ καὶ ἡ κυνάγχη, καὶ συνάγχη, περὶ τὸν φάρυγγα συνιστάμενα πάθη· καὶ αἱ* ἄντιδες. δὲ τοῖς εἰρημένοις συμπεριέχονται· πῶς τέ ἐστι δυνατὸν ἀνακαλέσασθαι τοὺς ἀπαγχομένους, μήπω τῷ θανάτῳ παραδεδομένους; περί τε ἀρτηριακῶν παθῶν, καὶ φαρμάκων, ἀναγραφὴν ποιεῖται, καὶ περὶ κατάρρου, καὶ βηχὸς· καὶ ἀνώδυνα βηχικὰ φάρμακα* γράφει, ὑποκαπνισμούς τε καὶ ἐπιθέματα. περὶ ὀρθοπνοϊκῶν τε καὶ ἀσθματικῶν, καὶ δυσπνοϊκῶν διαλαμβάνει· περί τε παλμῶν τῶν κατὰ τὴν καρδίαν· καὶ ἔτι περί τε τῶν τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος παθῶν διεξιὼν, συμπεραίνει τὸν λόγον. εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πλευρίτιδος, τῆς τε οὔσης καὶ τῆς νομιζομένης,* τίς τε ἑκατέρα τούτων, ὑπογράφων, καὶ ὅσα εἰς θεραπείαν αὐτῶν συντελεῖ.

* al. ἐπισυμβαίνει, κ.τ.λ.

* ἀντιάδες.

* al. ἀναγράφει.

* al. τῆς τε ἑκατέρας,

Κατὰ δὲ τὸν ἔνατον λόγον, ἄρχεται μὲν περὶ καρδιακῶν, διαλαμβάνει δὲ ἐφεξῆς περί τε τῶν ὑπὸ μελαίνης χολῆς ἐνοχλουμένων στόμαχον, καὶ ἁπλῶς ὅσα πάθη κατὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας συνίσταται. καταπλάσματά τε καὶ βοηθήματα τοῖς κατὰ διάφορα πάθη τὸν στόμαχον κεκακωμένοις συναριθμεῖ. ἐν οἷς καὶ περὶ τῶν ἀπὸ στομάχου ἐπιληπτικῶς σπωμένων διέξεισιν, ἀνορεξίας τε καὶ κυνώδους ὀρέξεως, καὶ ἀπεψίας, καὶ θεραπείας τούτων. διδάσκει δὲ καὶ ὅπως βοηθητέον τοῖς κραιπαλῶσιν. *ἐπεχομένῃ τε γαστρὶ διατάττει ἐπιμέλειαν. περί τε ἐμπνευματώσεως καὶ ἰλεοῦ, καὶ ἁπλῶς περὶ τῶν ὀδυνωμένων τὸ κῶλον· καὶ περὶ κοιλίας ῥευματιζομένης, τῆς τε κοιλιακῆς λεγομένης διαθέσεως, καὶ περὶ συντήξεως, περί τε ἑλμίνθων, τῶν τε στρογγύλων, καὶ τῶν πλατείας, καὶ ἀσκαρίδων λεγομένων. περί τε τῶν κατὰ τὰ ἔντερα συνισταμένων παθῶν. καὶ ὅσοις χρυσὸς, ἢ χαλκὸς, ἤ τι τοιοῦτον ἐπόθη. τούτων τε βοηθήματα ἀναγράφει· καὶ δυσεντερικοῖς τὰ λεγόμενα ἀνωτερικὰ καὶ κατωτερικὰ ἐνέματα* λέγει. τροχίσκοις τε καὶ ὑπόθετα, καὶ ἐπιχρίσματα, καὶ ἐπιθέματα, καὶ λοιπὸν εἰς τὸν περὶ λειεντερίας καταλήγει λόγον.

* ἰσχομένῃ M. M.

* κατα[illegible]

Ὁ δὲ δέκατος αὐτοῦ λόγος ἀπάρχεται μὲν περὶ ἥπατος ἀτονίας, κἀκεῖθεν περὶ πάντων αὐτοῦ τῶν παθῶν, καὶ δι' ὧν ἂν θεραπευθείη ταῦτα, διαλαμβάνει. εἶτα μεταβαίνει πρὸς τὰς ἐν σπληνὶ διαθέσεις, δυσκρασίας τε αὐτοῦ καὶ θεραπείας διεξιών· ἐμπνευματώσεις, καὶ φλεγμονὰς καὶ σκίρρους, καὶ τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους, καὶ τὰς σκληρίας· περί τε ἰκτέρου, καὶ καχεξίας, καὶ περὶ ὑδέρου, ὅθεν τε τούτων συνίσταται ἕκαστον, καὶ πῶς ἂν θεραπευθείη, μεθόδους παραδιδοὺς ἐν οἷς αὐτοῦ καὶ ὁ δέκατος συμπεραίνεται πόνος.

Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ περί τε διαβήτου διαλαμβάνει, καὶ ἀτονίας νεφρῶν, αἵματός τε ἐξουρήσεως, καὶ περὶ λιθιώντων νεφρῶν· καὶ λιθιώσης κύστεως, φλεγμονῆς τε νεφρῶν, καὶ σκληρίας, καὶ διαπυήσεως, δυσουρίας τε καὶ στραγγουρίας καὶ ἰσχουρίας· περί τε παραλυθείσης κύστεως, καὶ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους οὐ* κατεχόντων οὖρον·

ρεῖν· περί τε κύστεως φλεγμαινούσης, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν αἱμορραγίας, καὶ τῶν συνισταμένων ἐν αὐτῇ θρόμβων τε καὶ φυμάτων, καὶ ἑλκῶν· καὶ περὶ ῥευματιζομένης καὶ ψωριώσης κύστεως· περί τε σατυριάσεως, καὶ πριαπισμοῦ, καὶ γονορροίας καὶ ὀνειρώξεως· τούτων ἁπάντων τῶν εἰρημένων παθῶν τάς τε αἰτίας, ὡς οἷόν τέ ἐστι, καταλέγει, καὶ τὰς προφυλακὰς καὶ θεραπείας αὐτῶν. κατ' αὐτὸ δὲ τὸ τέλος τοῦ λόγου, καὶ περὶ τῶν μὴ δυναμένων χρήσασθαι ἀφροδισίοις, γυμνασίας τε αὐτῶν καὶ θεραπείας διατάττει.

ιβ'. Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ, περὶ ἰσχιάδος, καὶ περὶ ποδάγρας, καὶ ἀρθρίτιδος διαλαμβάνει. αἰτίας τε καθολικὰς τῶν παθῶν τούτων καταλέγων, καὶ ὅσαι ἐπὶ μέρους, καὶ παντοδαπὰς θεραπείας αὐτῶν τε, καὶ ὅσα κατ' αὐτὰ ἐπισυμβαίνει νοσήματα ἕτερα. κενώσεις τε αὐτῶν διαφόρους, καὶ χρίσματα, καὶ μαλάγματα, καὶ συγχρίσματα, καὶ ἄκοπα, καὶ ἀλείμματα συντάττων, καθαρτικά τε ἁρμόζοντα τούτοις, καὶ ἀντιδότους· καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τὴν τῶν εἰρημένων νοσημάτων βοήθειαν ἀφορᾷ.

Ἐν δὲ τῷ ιγ' λόγῳ περὶ δακετῶν διαλαμβάνει ζώων, ἃς ποιοῦσι διαθέσεις καὶ πάθη περὶ τοὺς δηχθέντας, καὶ τὰς τούτων ἰάσεις ἐκδιηγούμενος. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἰοβόλων θηρίων τὴν ὁμοίαν ποιεῖται διδασκαλίαν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὅσα τῶν φυτῶν ἢ βοτανῶν δηλητήρια γίνεται τοῖς χρωμένοις, * τὴν ἴσην δείκνυται σπουδήν· καὶ περὶ μυκήτων δὲ καὶ αἵματος ταυρείου, καὶ θρομβωθέντος ἐν τῇ γαστρὶ γάλακτος παραπλήσιον διαλαμβάνει. ὅσα τε τῶν μεταλλικῶν φθαρτικὰ τῷ ζώῳ γίνεται κατὰ γαστέρα ληφθέντα· καὶ περὶ αὐτῶν ἔκθεσιν ποιεῖται. καὶ περὶ ψυχροποσίας * ἢ οἰνοποσίας ἐπιβλαβοῦς τῷ ζώῳ γεγενημένης· περί τε τῶν ἀπαγχομένων, καὶ ὅσοι ἐν ὕδασι κινδυνεύουσιν ἀποπνιγῆναι· καὶ τῶν ἀπὸ μετεώρου τινὸς πεπτωκότων, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν προφυλακτικῶν καὶ προγνωστικῶν ζώων, τῶν κατὰ τὰς οἰκίας τρεφομένων· ἐπὶ τούτοις περὶ τῆς ἐχιδνῶν θηριακῆς Ἀνδρομάχου διαλαμβάνει, τήν τε κατασκευὴν αὐτῆς καὶ τὴν χρῆσιν, καὶ τὸν τῆς χρήσεως χρόνον, δοκιμασίας τε καὶ μέτρου δόσεως, καὶ τίσιν ἁρμόζει τῶν νοσημάτων, ἀναγράφων. περί τε ἄλλων θηριακῶν, καὶ τῆς * μιθριδατείου ἀντιδότου, κατασκευῆς τε καὶ χρήσεως, καὶ ἐφ' ὧν χρησιμεύει· ἑτέρας τε διαφόρους ἀντιδότους καταλέγει· καὶ περὶ τῶν δύο κύφεων, καὶ δὴ καὶ περὶ ἐλεφαντιάσεως, καὶ κνησμωδῶν ἐξανθημάτων· καὶ περὶ ψυδράκων καὶ ἱδρωτίδων, καὶ περὶ τῶν ἐν ταῖς κνήμαις ἑλκωδῶν ἐκβρασμάτων· καὶ περὶ τῶν οὐλῶν, αἳ ἐκ τῶν ἑλκῶν μελαίνουσι τὸ σῶμα. ἐπὶ τούτοις περὶ τῶν δύο εἰδῶν τοῦ ἀλφοῦ διαλαμβάνει, καὶ περὶ λεύκης· καὶ τὸ τελευταῖον περὶ λέπρας· γενέσεις τε αὐτῶν καὶ αἰτίας, δι' ἃς συμβαίνουσι καταλέγων, καὶ τὰς τούτων θεραπείας. τοῦτο μὲν καὶ ὁ ιγ' λόγος.

* δηλῶσαι σπουδὴν ποιεῖται

* al. καὶ.

* al. ἐκ θριδατίου

Ἐν δὲ τῷ ιδ' περί τε τῶν ἐν ἕδρᾳ φιλοπονεῖται παντοδαπῶν παθῶν, καὶ περὶ τῶν ἐν αἰδοίοις θύμων τε καὶ ῥαγάδων, καὶ φλεγμονῆς, καὶ νομῆς, καὶ ἀνθράκων, καὶ τῶν κατὰ τὴν οὐρήθραν ἑλκῶν· περί τε ψωριῶντος ὀσχέου, καὶ φλεγμονῆς αὐτοῦ τε καὶ ὄρχεων· καὶ περὶ τῶν τῆς κήλης εἰδῶν· περί τε συνθέσεως ἐμπλάστρων, καὶ τρόπου τῶν ἐμβαλλομένων ἑψήσεως· ἔτι δὲ περὶ τῶν τὰ νεῦρα τρωθέντων ἢ θλασθέντων, καὶ περὶ βουβώνων, καὶ φλεγμονῆς καθόλου. περί τε ἀποστημάτων, καὶ κοίλων ἑλκῶν· τί τέ ἐστιν ἕκαστον τῶν εἰρημένων, καὶ θεραπείας αὐτῶν ἐκτιθείς.

AETIVS

guntióde inflammata veſica, ac de ſanguinis per eam eruptione, déque exiſtentibus in ea grumis, tuberculis, vlceribus: itémque de veſicæ fluxione ac ſcabie. De ſatyriaſi, priapiſmo, ſeminis fluxu, ac in ſomnis profluuio. Horum omnium morborum cauſſas, quoad eius fieri poteſt, explicat, & cautiones curationéſque eorum. Extremo verò libro iis quoque, qui Venere vti nequeant, exercitia curationéſque ſtatuit.

DVODECIMO libro de iſchiade & podagra atq; arthritide ſiue articulari morbo agit: horũ ſimul cauſas cum generales, tum ſingulares exponẽs, vnà cum variis curationibus, & ſi qui ad hos accedere alij morbi ſolent. Varias item horum euacuationes, vnctiones, malagmata, perunctiones, acopa, vnguenta præſcribit: purgantia quoq. illis accõmodata & antidotos, aliáque plurima, quæ opẽ illis morbis adferre poſsint.

XIII. libro de morſu infeſtis animantibus agẽs, ſimul quas hæc morſis vel affectiones, vel morbos afferant, ſingulorúmq. medelas exponit. Hinc & de feris venenum eiaculantibus ſimilem doctrinam tradit. Quin & plantas atque herbas, quæ venena ſint, & vtentibus noxia, pari ſtudio demonſtrat. De fungis etiam, ac ſanguine taurino, déque lacte in ventre coacto ingrumos amplius docet. Quæ item metallica animanti noxia ſi in ventrẽ mittãtur, & horũ explanatio. Adhæc de frigidæ vel vini potu, qui homini noceat. De ſtrangulatis, & qui in aquis à ſuffocatione periclitantur, aut ex edito loco præcipitarunt. De præſeruantibus ac præſagis animantibus, præſertim domeſticis. Hinc de Andromachi theriaca ex viperis, quomodo apparetur, quis vſus, quando vtẽdum, quomodo exploranda, quã mẽſura exhibenda, quibus denique morbis potiſſimum conueniat, deſcribit. De aliis item theriacis, agit vero de antidoto [a] Mithridatica, eiúſque præparatione, vſu, atque in quibus proſit: cui etiam alias Antidoti ſpecies ſubiungit. de duobus inde Cyphi generibus ſcribit. Hinc de elephantiaſi, de pruriginoſis eruptionibus, de pſydracis puſtulis, atque è ſudore ſubortis papulis, de tibiarum vlceroſis eruptionibus, & de cicatricibus, quæ ex vlceribus relictæ corpus denigrant, de duobus vitiliginis ſeu alphi generibus agit, & de leuce, ac tandem de lepra, earum ortum & cauſſas, vnde originem trahant, curationémque referens. Atque hæc decimus tertius liber docet.

[a] vide Gell. lib. 17. cap. 16.

XIV. libro de ſedis variis morbis diligenter diſſerit, & de thymis in pudendis, de rimis atque inflammatione, de noma & carbunculis, & de vlceribus vrinarum meatum occupantibus. De ſcabioſo ac pruriginoſo ſcroto, eiúſque & teſtium inflammatione, atque de herniæ ſpeciebus. De emplaſtrorum confectione, & eorum coquendi modo, quæ his iniiciuntur. Ad hæc de neruis ſauciatis ac contuſis: & de glandulis inguinis, déque inflammatione generatim. De apoſtematis item, & cauis vlceribus: quid prædictorum vnum quodque ſit, ſubiectis ſingulorum remediis, exponendo.

AETIVS. Præter hæc verò etiam, aduerſus vermes in vlceribus enatos, & ad nomas ac putredines vlcerum, itémque ad ſanguinis eruptionem remedia apponit. Scribit & de ſinibus, fiſtulis, gangręna, ſphacelo, tumoribus canceratis, carbunculis, eryſipelate, erpete, epinyctide, terminthо, & papulis ſiue puſtulis, horum ortus ſimul & apta remedia recenſens. Medelam adiicit igne aut aqua ambuſtorum, flagris cæſorum, abraſionum, intertriginum, carnis contuſæ, vel ruptæ, conuulſionis, contorſionis, & de luxatis articulis, ac pernionibus. Item de digitorum pterygiis, de paronychiis, de vnguibus contuſis, ſubcruentis, non fixis, ſcabris ac leproſis: quibus etiam remediis effici poſſit, vt pro delapſis vnguibus, alij ſubnaſcantur. De annulis quos aliquando contingit digitis infigi. De clauis & pedum rimis, ſeu fiſſuris, & de varicibus. Quæ poſtquam vtiliter omnia, atque ex medendi artis legibus præcepit, in illam tandem medicæ doctrinæ partem deſinit, quæ de brachiorum ac crurum dracunculis agit: atque ibi, XIV. libro finem imponit.

XV. libro pertractat de tumoribus laxis. De inflationibus, de tumoribus duris, atheromatis, ſtrumis, bronchocelis, meliceridibus, ſteatomatibus, gangliis, aneuryſmate, fauis, & hydrocephalis: horum quoque origines, cauſas, chirurgiam, aliáſque curationes exponendo, vnà cum multorum variíque generis emplaſtrorum præparatione.

Libro XVI. & vltimo, de veteri ſitu, magnitudine, forma ſcribit. Tempus item quo purgari, ac ſeminare fœmina ſolet. De conceptus earum tempore, & indicio cum fœcunditatis, tum an iam conceperint, déque aliis prægnantium affectionibus. De cura item ac ſolicitudine iis adhibenda, tum quæ magis ad pariendum aptæ, quæ ineptæ: de ægro partu, & quæ præter naturam naſcuntur: de infantis exſectione, & defectu ſecundæ, ſeu ſecundarij inuolucri. Quibus item de cauſis vir aut fœmina ſteriles ſint. Horum omnium prædictorum remedia hoc libro recenſentur, vt potiones, peſſi, & ſuffitus ad concipiendum. Hinc de vberum, mammarúmque morbis omnibus conuenienti huic arti ſcientia pertractat, eorúmque conſtitutiones, ortus, chirurgiā, aliáſque curationes attexit. Mox de variis agit cauſis, cur in fœminis menſtrua ſiſtatur purgatio. De nimia quoque mēſium purgatione, & muliebri fluxu partim rubro, partim albo: tum de vteri ſtrangulatione, de ſeminis fluxu: admodum bona his ſtatuta curatione. Ad alias quoque matricis varias pergit affectiones, puta apoſtemata, tumorem, molam, hydropem, vlcera, & id genus alia: vbi de vtero obſtructo, non perforato, aliiſque ſimilibus locutus, medicinas quoque adiicit. Item de nymphæ ſectione, cauda, varicoſa hernia, thymis, ſimilibúſque agit, & eadem iis methodo remedia præſcribit. His faciei, cæterarúmque corporis partium ſmegmata iungit, & ſuffitum com-

ἔτι δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν ἕλκεσι σκώληκας, καὶ πρὸς νομὰς, καὶ τὰ σηπεδονώδη τῶν ἑλκῶν, καὶ πρὸς αἱμορραγίας ἰάσεις συγκατατάττει. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ κόλπων, καὶ συρίγγων, γαγγραίνης τε καὶ σφακέλου, καὶ περὶ ὄγκων καρκινωδῶν, καὶ ἀνθράκων, *καὶ ἐρυσιπέλατος, ἕρπητός τε καὶ ἐπινυκτίδος, καὶ τερμίνθου, καὶ φλυκταινῶν· τάς τε γενέσεις αὐτῶν διεξιὼν, καὶ ὅσαι τούτοις ἁρμόζουσαι θεραπεῖαι· ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐκ πυρὸς ἢ ὕδατος κατακαέντων, καὶ θεραπείας τῶν μαστιγωθέντων, καὶ τῶν ἀποσυρμάτων, τῶν τε παρατριμμάτων, καὶ σαρκὸς θλασθείσης, ἢ ῥαγείσης, καὶ σπάσματος, καὶ στρέμματος, καὶ περὶ κεχαλασμένων ἄρθρων, καὶ χιμέθλων· *πτερυγίων τε τῶν ἐν δακτύλοις, καὶ παρωνυχίας καὶ περὶ τεθλασμένων ὀνύχων, καὶ ὑφαίμων, καὶ σαλευομένων, καὶ ψωριώντων, ἢ λεπριώντων· καὶ δι' ὧν ἔστι παρασκευάσαι ἀντὶ τῶν ἐκπεσόντων ὀνύχων ἄλλους ἀναφῦναι· περί τε τῶν συμβαινόντων ἐσφηνῶσθαι δακτυλίων περὶ τοῖς δακτύλοις· καὶ περὶ ἥλων καὶ ῥαγάδων τῶν κατὰ τοὺς πόδας, καὶ περὶ κιρσῶν· ταῦτα πάντα ὠφελίμως καὶ κατὰ τοὺς ἰατρικοὺς νόμους διεξιὼν, τελευτᾷ εἰς τὴν περὶ τῶν ἐν σκέλεσι καὶ βραχίοσι δρακοντείων ἰατρικὴν διδασκαλίαν· ἐν οἷς καὶ ὁ ιδʹ συμπεραίνεται λόγος. *al. πρὸς. *al. ἢ πτε- γον.

Κατὰ δὲ τὸν πεντεκαιδέκατον διαλαμβάνει λόγον, περὶ οἰδημάτων τε καὶ ἐμφυσημάτων, σκίρρων τε καὶ χοιράδων, βρογχοκηλῶν τε καὶ ἀθερωμάτων, καὶ μελικηρίδων καὶ στεατωμάτων, καὶ *γαγγλίων, ἀνευρύσματος τε καὶ κηρίων, καὶ ὑδροκεφάλων. γενέσεις τε αὐτῶν ἐκτιθέμενος, καὶ αἰτίας τῆς γενέσεως, χειρουργίας τε καὶ τὰς ἄλλας θεραπείας· καὶ ἐμπλάστρων ποικίλων τε καὶ διαφόρων σκευασίας. *al. σαγγ.

Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τε καὶ ιϛʹ λόγῳ περὶ μήτρας θέσεώς τε καὶ μεγέθους, καὶ τῆς ἄλλης διαπλάσεως ἀναγράφει, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὅν τε καθαίρεσθαι καὶ σπερμαίνειν ταῖς γυναιξὶ συμβαίνει. περί τε κυοφορίας αὐτῶν, καὶ σημειώσεως τῶν πεφυκυιῶν συλλαβεῖν· καὶ εἰ ἤδη συνέλαβον· καὶ ὅσα ἄλλα ταῖς κυοφορούσαις πάθη ἐπιγίνεται· ἥ τε περὶ αὐτὰς ἐπιμέλεια, καὶ ποῖαι μᾶλλον ἐπιτήδειοι πρὸς τόκον, ποῖαι δὲ ἀνεπιτήδειοι, καὶ περὶ δυστοκίας· καὶ ὅσα παρὰ φύσιν τίκτεται. περί τε ἐμβρυοτομίας, καὶ ἐκλείψεως χορίου καὶ κατὰ πόσας αἰτίας ἀνὴρ καὶ γυνὴ τῆς παιδοποιίας στερίσκονται. πάντων δὲ θεραπεῖαι τῶν εἰρημένων ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καταλέγονται, καὶ πόματα, καὶ πεσσοὶ, καὶ ὑποθυμιάματα συλληπτικά. ἐκεῖθεν τε περὶ τῶν ἐν τοῖς μαστοῖς παθῶν ἁπάντων, μετὰ τῆς πρεπούσης τῇ τέχνῃ σοφίας διέρχεται· συστάσεις τε τούτων καὶ γενέσεις, καὶ χειρουργίας, καὶ τὴν ἄλλην συνυφαίνων θεραπείαν. μεθ' *ὃ περὶ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐπεχομένων ταῖς γυναιξὶν ἐμμήνων καθάρσεων· περί τε ὑπερκαθάρσεως καὶ γυναικείου ῥοῦ, τοῦ τε ἐρυθροῦ καὶ τοῦ λευκοῦ· περί τε ὑστερικῆς πνιγὸς, καὶ περὶ γονορροίας διαλαμβάνει, τὴν τούτων δὲ μάλα διατεθεὶς θεραπείαν· καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῆς μήτρας παντοδαπῶν παθῶν, ἀποστημάτων λέγω, καὶ οἰδήματος, καὶ μύλης, καὶ ὕδρωπος, καὶ ἕλκους, καὶ τῶν παραπλησίων· ἐν οἷς περί τε φιμώσεως μήτρας, καὶ ἀτρήτου ὑστέρας, καὶ τῶν παραπλησίων ἐπεξιὼν, γράφει τούτων θεραπείας. περί τε νυμφοτομίας, καὶ περὶ κερκώσεως, κιρσοκήλης τε, καὶ θύμων, καὶ τῶν ὁμοίων, κατὰ τὴν ἴσην μέθοδον τὰς ἰάσεις ἀναγράφει. οἷς σμήγματά τε ὄψεως καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, καὶ θυμιαμάτων σκευα-

σίας

σίας συντάττεται. τὸ ὅλον ἐνταῦθα τῆς σπουδασθείσης αὐτῷ ἰατρικῆς πραγματείας συμπεραινόμενον βιβλίον. καὶ ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι ὁ προκείμενος τοῦ ἀνδρὸς πόνος τῶν μὲν Ὀρειβασίου συνόψεων, ἥν τε πρὸς Εὐστάθιον, καὶ ἣν πρὸς Εὐνάπιον ἔγραψε τοῖς πᾶσι κρατεῖ. αἰτιολογίαις τε γὰρ προέχει, καὶ διαγνώσεσι, καὶ προγνώσεσι, καὶ προσδιορισμοῖς καὶ τῷ τῆς θεραπείας πλάτει. οὐ τούτων δὲ μόνον ἐν ὑπεροχῇ ὁρᾶται· ἀλλὰ καὶ ἥ τις αὐτῷ τῶν Γαληνοῦ βιβλίων σύνοψις ἐφιλοπονήθη, καὶ ταύτης ἐπικρατεῖ· τῷ τε εἰς ἐλάττονα ὄγκον ταύτην συνεστάλθαι, καὶ τῷ σαφεστέραν παρέχειν τὴν διδασκαλίαν, κἂν τῷ περὶ πλειόνων παθῶν διαλαμβάνειν ταύτην μᾶλλον ἢ ἐκείνην. τῆς δὲ τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ εἰς ο' βιβλία συντεταγμένης τὴν ἅμιλλαν οὐκ εὐλαβουμένης ἴσως ἂν ἐλαττωθείη. οἷς τε τὰ τῆς ἀνατομικῆς ἐγχειρήσεως μὴ παραδραμούσης ἐκείνης αὕτη παρατρέχει· καὶ τὴν θεωρίαν τῆς τῶν μορίων χρείας, φιλοσόφου μᾶλλον οὖσαν σπουδῆς, ἢ θεραπείας ἔργον, ὡσαύτως παρῆλθε. τοῖς αὐτοῖς δὲ τούτοις καὶ τῆς προειρημένης τῶν Γαληνείων συνόψεως τοῦ κρατεῖν ἂν ὑπαναχωροῦσα εἴη. ἀλλὰ γὰρ ἔγωγε φαίην ἂν, ὡς κατὰ τὴν παροῦσαν τῶν ἀνθρώπων ῥᾳθυμίαν, καὶ τὴν περὶ τὰ ἄλλα μᾶλλον ὁρμὴν, ἢ περὶ ὧν ἡ θεραπεία κατορθωθείη τοῖς κάμνουσι, ταύτην ἐκμελετᾶν τὴν συναγωγὴν τῶν ἄλλων μᾶλλον σπουδασμάτων χρή. μάλιστά γε ὅσοις μὴ πρὸς τὸ βάθος τῆς ἰατρικῆς θεωρίας ἐλάσαι, καὶ τὴν κατὰ φυσιολογίαν σοφίαν τε καὶ ἀλήθειαν σκοπός ἐστιν ἀνευρεῖν. πρὸς μόνην δὲ τὴν τῶν σωμάτων θεραπείαν ἡ πρόθεσις ἀφορᾷ, καὶ μηδὲν τῶν περὶ αὐτὴν ἐπὶ τῆς χρείας ὑστερεῖν. τοῖς γὰρ τὰς ἰάσεις νόσων ἀπελάσεις ἑλομένοις ἐμφανίζειν δι' ἔργων, τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπιμελῶς μεταχειρίζεσθαι δεῖ, καὶ τὴν σχολὴν εἰς αὐτὸ συντεταγμένην ἔχειν· καὶ ὅ γε πεισθεὶς τῇ παραινέσει, ἐν αὐτῇ τῇ πείρᾳ τὸ κέρδος εὑρήσει.

ΙΩΒΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
λόγοι θ'.

σκβ'. *Iobij monachi Oeconomiæ, ſiue de Redemptionis myſterio, libri IX. cap. XLV.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Ἰωβίου μοναχοῦ ἐν λόγοις μὲν θ', κεφαλαίοις δὲ μ' καὶ ε'. οἷς συνυποβάλλεται καί τινα ἕτερα. τὴν δὲ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφὴν, οἰκονομικὴν ἐπέγραψεν ὁ συντάξας πραγματείαν. διότι φησὶν ἐν αὐτῷ πολλὰ τῶν περὶ τῆς οἰκονομίας περιέχεται ζητημάτων. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἀπορίαις καθόλου φανῇ ὁ συγγραφεὺς οὐκ ἀγεννής ἐστιν, οὔτε ἄτονος. οὐχ ὁμοίως δὲ διὰ τῶν λύσεων πρόεισιν· ἀλλ' ἐν πολλοῖς μὲν ἰχνηλατῶν τυγχάνει τῆς λύσεως. ἔστι δ' ἐφ' ὧν τοῖς φαινομένοις ἀρκεῖται, περαιτέρω μηδὲν πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας *ἐμβαθύνων ἀκρίβειαν. τάχα δ' ἄν τις ἕτερος εἴποι, καὶ τοῦ φαινομένου πολλάκις τὴν αὐτοῦ σπουδὴν καθυφιέσθαι. τῆς μέντοι γε εὐσεβείας, ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι, ἔν τε τῷ παρόντι λόγῳ, [καὶ ἐν] τῇ κατὰ *Σεβήρου πραγματείᾳ, ἐραστής τέ ἐστιν ἀξιέπαινος, καὶ τὸ φιλόπονον οὐκ ἀδόκιμος, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν γραφῶν μελέτης οὐκ ἄπειρος. ἐξ ἐπιτάγματος μὲν οὖν τινος τῶν ἐπ' ἀρετῇ γνωρίμων τὸν προκείμενον ὑπελθεῖν πόνον διηγεῖται. Πρώτην δὲ τίθησι τῶν λόγων αὐτοῦ ἀπορίαν, διὰ τί ὁ υἱὸς,

*ἐμβαθύνειν.

*al. Σευήρ.

poſitiones. Atque hîc vniuerſum medicæ facultatis opus ſuum Aëtius abſoluit. AETIVS.

Qui quidem huius viri labor (quantum ego cognoſcere potui) Oribaſij ſynopſes, ſiue quam Euſtathio, ſiue quam Eunapio inſcripſit, in omnibus ſuperat. Neque enim eo ſolum præcedit, quod cauſas reddat, quodque dinotiones, pernotiones, ac definitiones adferat: verùm eo etiam, quòd curationes copioſius tradat. Neq; rurſum hos modo tractatus cōſpicitur ſuperare: ſed & quæcūque è Galeno ille in epitomen accuratè redegit: tùm quod maiore cùm perſpicuitate ſuam doctrinā proponat, tum etiam quod de pluribus agat morbis. At cum Oribaſij collectione, quæ ſeptuaginta libros complectitur, committere ſe auſus Aëtij labor, inferior fortaſſe iudicetur: tum quod tractationē de Anatomia prætereat, quam illa explicauit: tum quod cōſiderationem de vſu partium, quæ Philoſophi potius erat, quam Medici curantis opus, ſimiliter hic prætermiſit. Quin & eaſdem forſitan ob cauſas nonnihil cedat, vt minus illam è Galeni ſcriptis collectam epitomam vincat. Verum dixerim equidē (animaduerſa quæ nunc eſt hominum negligentià, & inclinatione maiore in alia omnia, quam in ea, quibus ægrorum curatio perficiatur) hanc Collectionem præ aliis ſcriptis in vſum deducenda: iis præſertim, quibus abſtruſiorem medicinam ſcrutari, aut phyſiologiæ ſubſidio cognitionem & veritatem conſequi, propoſitum non eſt, ſed ad ſolam corporum medicinam reſpectum habere, nullóque quod ad eius vſum pertineat deſtitui. Qui enim reipſa demōſtrare volent curationibus morbos depelli, eos hunc librum manibus diligenter terere, eidémque operam ac ſtudium nauare oportebit. Cui admonitioni quiſquis parebit, næ ille mox experiundo laboris ſui fructum referet.

IOBII MONACHI *Commentarij libri IX.* CCXXII.

LECTVM IOBII Monachi opus libris nouem, capitibus verò quinque quidem illis ſupra quadraginta, ſed quibus alia nonnulla interiiciantur: Ipſe auctor titulum libro dedit, DE VERBO INCARNATO COMMENTARIVS: Propterea nimirum, quod (vt ait) multas hîc de Filio DEI homine quæſtiones pertractet. In tractandis igitur controuerſiis (ſi generatim loquaris) non pœnitendus quidem ille eſt, aut remiſſus: at non ita etiam rectè in ſolutionibus procedit. Nam vt maximè ſolutionem in plerisque veſtiget: in quibuſdam interim ſola illi, quæ apparet, ſpecies ſatisfacit, vt nihil altius ad certiorem veritatem penetret: quin & hoc fortaſſis alius quiſpiam dixerit, ipſi etiam ſeſe offerenti ſpeciei conatum eius cedere. Etſi cùm in hoc opere, tum in eo quod contra Seuerum ſcripſit, & rectæ religionis eſt (quod quidem obſeruauerim) amans, laudéque dignus, & diligentiæ non contemnendæ atq; in ſacrarum præterea ſcripturarum commentatione inſigniter exercitatus. Iuſſu autem viri cuiuſdam virtute clari ad hunc ſeſe laborem aggreſſum refert.

LIBER I. & II.

CAPVT I. Primam itaque librorum ſuorum quæſtionem proponit, *Cur Dei filius*

Cur Dei filius non Pater, aut Spiritus Sanctus factus.

IOBIVS. *& non Pater, neque Spiritus S. humanam formam induerit*: Cuius eſſe quæſtionis ſolutionem hanc arbitratur. Quando filius Verbum eſt & homo Verbo atque imagine Dei olim cohoneſtatus, hiſce poſtea excidit, [a] *comparatúſque eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt ipſis*: propterea nimirum Verbum ad eos, qui in irrationabilitatem lapſi erant acceſſit, ruinam noſtram reparans, ac nos in priſtinam dignitatem poſtliminio reuocans. *Verbum* [b] *enim*, inquit, *caro factum eſt* (id eſt, naturam noſtram in irrationabilitatem prolapſam, & nihil iam intelligentiæ habentem, ſed totam ad ea, quæ carnis ſunt, inclinatam, aſſumpſit) *& habitauit in nobis*.

a Pſal. 48. 13.

b Ioan. 1. 14.

II. Nam hanc etiam ob cauſam, ait, virgineos recens ſinus egreſſum Verbum excepit præſepium, brutorum menſa, bobus atque aſinis alimentum præbens. Bobus quidem, quod puri cùm ſint, veteris populi Iſraëlis ſymbolum præferant: aſinis verò, quod ob impuritatem gentium cœtum repræſentent: quos vtroſque iam opere atque opinionibus in irrationabilitatem illapſos, Verbum reuocauit. Quemadmodum & alicubi Propheta [c] Eſaias prædixit: *In medio duorum animalium dum clamaueris, memoraberis: cum appropinquarint anni, cognoſceris.*

c Non hæc apud Eſaiam hodie ſed Abacus 3. 2. leguntur, & non nihil aliter. Vide quæ notata ſunt ad Vetus Teſtamentũ Græci τῶν LXX. Rom. edit.

III. Sagenam quoque in Euangelica parabola teſtimonium eſſe affirmat extremæ irrationabilitatis, in quam delatum ſit humanum genus, vt vel à piſcibus maximè mutis, & irrationabilibus nihil differat, quos ſagena, quam à Verbo iactam eſſe conſtat, inde eduxit, & rationis donum eo deſtitutis reſtituit.

IV. Illud item Verbi mandatum, quo recepto Petrus, & piſcis ore aperto, ſtaterem inuenerit, argumentum eſſe liberati per Verbum humani generis ab irrationabilitate. Staterem enim indicaſſe aſſerit regale numiſma, vel certè dominica oracula. *Eloquia enim Domini argentum igne examinatum.* quod autem in piſcis ore ſtater abſconditus latuit, confuſam atque defoſſam ratiocinandi vim & gratiam in iis, qui piſcium inſtar bruti euaſerant, [ſignificaſſe:] quorum Petrus donum, à Verbo vtique confirmatus, aperto piſcis ore, tollit, conſpicuum exhibet, & in medium productum munus vt exſequeretur ſuum efficit.

Pſal. 11. 7.

V. Idem & ex eo ſignificari ait, quod Verbum incarnatum aſinæ ac pullo inſederit.

Matth. 21. 7.

VI. Quin imò & ex illo piſce, qui poſt reſurrectionem prunis impoſitus torrebatur. Id enim quod prius erat irrationabile, dum à verbo velut ab igne torretur, non irrationabilitatem ſolum amittere, ſed ſpiritalem etiam Verbi cibum manifeſte fieri.

Ioan. 21. 9.

VII. Linguarum inſuper illud Apoſtolis donatum munus, nihil indicare aliud, quam Apoſtolicæ ordinationis decretum, vt ſcilicet vel ex ipſa figura diſcerent, propterea ſe illud eſſe donum conſecutos, quò verbis Verbi mandata ſubminiſtrarent.

VIII. Præcurſorem etiam illum, *vocem* vtique *clamantem Verbi*, quem ſacræ litteræ prædicant, nihil aliud per ea quæ dixit, indicare, quam quod Verbum ad curandum irrationabilitatis morbum acceſſerit. Hoc & Dauidem ipſum pronunciare: *Miſit Verbum ſuum, & ſanauit eos.*

Iſa. 40. 3.

Pſal. 105. 20.

καὶ μὴ ὁ πατὴρ, μηδὲ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὴν ἡμετέραν μορφὴν ὑπέδυ. καὶ τούτου τοῦ ἀπορήματος λύσις αὐτῷ νομίζεται, ὅτι ἐπειδὴ λόγος ὁ υἱός, ὁ δὲ ἄνθρωπος λόγῳ καὶ εἰκόνι θεοῦ τιμηθεὶς, τούτων τε διαπέπτωκε, καὶ παρεσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς: διὰ τοῦτο ὁ λόγος τοῖς εἰς ἀλογίαν πεσοῦσιν ἐπεδήμησεν· τό, τε ὀλίσθημα ἡμῶν διορθωσάμενος, καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνέλκων ἀξίωμα. ὁ λόγος γάρ φησι, σὰρξ ἐγένετο, τουτέστι, τὴν εἰς ἀλογίαν καταπεσοῦσαν φύσιν ἡμῶν, καὶ μηδὲν πρὸς τὸ νοερὸν, ὅλην δὲ πρὸς τὸ σαρκικὸν ἀπονεύσασαν, ἀνελάβετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Διά τοι γάρ φησι τοῦτο καὶ τῶν παρθενικῶν κόλπων ἄρτι προελθόντα τὸν λόγον φάτνη ὑποδέχεται, ἡ τῶν ἀλόγων τράπεζα, καὶ βοῶν τε καὶ ὄνων τροφός· τῶν μὲν, ἅτε δὴ καθαρῶν σύμβολα φερόντων τοῦ παλαιοῦ Ἰσραήλ: τῶν δὲ, διὰ τὸ ἀκάθαρτον, τὸ ἐκ τῶν ἐθνῶν σύστημα· ὧν ἑκάτερον ἔργοις τε καὶ δόγμασιν εἰς ἀλογίαν ἀπενεχθὲν, ὁ λόγος ἀνεκαλέσατο. ὥς που καὶ ὁ προφήτης * Ἡσαΐας προεμήνυσεν, ἐν μέσῳ δύο ζώων διακεκραγὼς μνησθήσῃ· ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ. Καὶ τὴν σαγήνην δὲ τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ φησὶ μαρτύριον εἶναι τῆς ἐσχάτης ἀλογίας, εἰς ἣν κατηνέχθη τὸ ἀνθρώπινον, ὥστε καὶ ἰχθύων τῶν ἀφωνοτάτων τε καὶ ἀλογωτάτων μηδὲν διενηνοχέναι· οὓς ἡ σαγήνη, δῆλον δὲ ὡς παρὰ τοῦ λόγου βληθεῖσα, ἐκεῖθέν τε ἀνήγαγεν, καὶ τὸ λογικὸν δῶρον τοῖς ἐστερημένοις ἀποκατέστησεν. Καὶ τὸ πρόσταγμα δὲ τοῦ λόγου, ὃ ὁ Πέτρος λαβὼν, καὶ τὸ τοῦ ἰχθύος διανοίξας στόμα εὗρε στατῆρα, σύμβολον εἶναι τοῦ ὑπὸ τοῦ λόγου τῆς ἀλογίας ἀπολυθῆναι τὸν ἄνθρωπον. τὸν μὲν γὰρ στατῆρα *συμβάλλειν φησὶ τὸ βασιλικὸν νόμισμα, ἤτοι τὰ δεσποτικὰ λόγια. τὰ λόγια γὰρ κυρίου ἀργύριον πεπυρωμένον. τὸ δὲ ἐν τῷ στόματι κεκρύφθαι τὸν στατῆρα τοῦ ἰχθύος, τὸ συγκεχῶσθαι καὶ κατορωρύχθαι τὴν λογικὴν δύναμιν καὶ χάριν ἐν τοῖς ἰχθύων δίκην ἐξαλογωθεῖσιν. ὧν ὑπὸ τοῦ λόγου ῥωσθεὶς ὁ Πέτρος, καὶ διανοίξας τὸ στόμα· ἀνακαθαίρει τε τὸ δῶρον, καὶ ἐμφανίζει. καὶ εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν τὴν οἰκείαν χρῆσιν, εἰς πρᾶξιν προενεγκεῖν συνειργάσατο.

διὰ τί μὴ ὁ πατὴρ ἢ τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐσαρκώθη.

* al. Ἀββακοὺμ.

* al. συμβαλεῖν.

Καὶ τὸ ἐπὶ ὄνον δὲ καὶ πῶλον καθίσαι τὸν σεσαρκωμένον λόγον, τὸ αὐτὸ *φησιν ὑπαινίττεσθαι.

* al. φ...

Ναὶ δὴ καὶ τὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ τῆς ἀνθρακιᾶς ὀπτώμενον ἰχθύν. Τὸ γὰρ πρὶν ἄλογον ὑπὸ τοῦ λόγου πυρούμενον, τῆς τε ἀλογίας ἐξίστασθαι, καὶ βρῶμα νοερὸν τοῦ λόγου καθορᾶσθαι γινόμενον.

Ἔτι δὲ καὶ τὴν γλωσσῶν τὴν χάριν τοῖς ἀποστόλοις διδομένην, τῆς ἀποστολικῆς αὐτῶν χειροτονίας μηνύειν τὸ ψήφισμα· ὡς ἂν καὶ τῷ σχήματι μάθοιεν, ὡς τῷ λόγῳ τὰ τοῦ λόγου ὑπηρετήσοντες, ἀπήλαυσαν τοῦ τοιούτου χαρίσματος.

Καὶ τὸν πρόδρομον δὲ, φωνὴν βοῶσαν τοῦ λόγου παρὰ τῶν ἱερῶν κηρυττόμενον γραμμάτων, οὐκ ἄλλο τι παρὰ τὰ εἰρημένα δηλοῦν, ἀλλ' ὅτι τὸ τῆς ἀλογίας ἀρρώστημα ὁ λόγος ἐπεδήμησεν ἐξιάσασθαι. ὃ καὶ τὸν Δαυὶδ λέγειν· ἐξαπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς.

ταῦτα

ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς δυσὶ προτέροις διεξέρχεται, ἐν ἀγῶνι προαγωνιστῇ νεανιευσάμενος καὶ τῶν λεγόντων, διὰ τοῦτο τὸν υἱὸν ἄνθρωπον γενέσθαι, καὶ σωτῆρα παραγενέσθαι, διότι τοῖς πρὸς υἱοθεσίαν καλουμένοις τὸν υἱὸν ἔδει, ἀλλὰ μὴ ἄλλον τινὰ, καθηγεμόνα καὶ ἀνακαινιστὴν τῆς υἱοθεσίας καὶ γενέσθαι καὶ κηρύττεσθαι.

διὰ τί ὁ υἱὸς σεσάρκωται.

Ἐν δὲ τῷ γʹ καὶ βʹ λόγῳ αἰτίαν ὑπέχει, δι' ἣν ὁ υἱὸς σεσάρκωται, καί φησιν· ὡς ἔχρην τὸν δημιουργὸν καὶ πλάστην, αὐτὸν καὶ ἀναπλάσαι καὶ ἀνακαινίσαι συντριβὲν τὸ δημιούργημα. εἰ γὰρ καὶ ὁ πατὴρ ὡσαύτως δημιουργὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; πλὴν ἀλλὰ πάντα δι' υἱοῦ γεγενῆσθαι τὸ ἱερὸν συνεχῶς ἐπιμαρτύρεται γράμμα. ἔδει τοίνυν τὸν πλαστουργὸν, διαρρυέντος τοῦ πλάσματος, αὐτό τε εἰς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν, καὶ ἀνασῶσαι δι' ἀναπλάσεως. τί δὲ τὰ ἱερὰ λόγια; πάντα, φησὶ, δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν· καὶ ἐξ αὐτοῦ, φησὶ, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· καὶ δι' οὗ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. Ναὶ δὴ καὶ ὁ ἐκεῖθεν φυεὶς τῶν πατέρων ἡμῶν χορὸς, διὰ τοῦ υἱοῦ τὰ πάντα τὸν πατέρα πράττειν, θεοπρεπῶς * ἀνεδίδαξεν. οὕτω τὴν λύσιν τῆς προκειμένης ἀποδοὺς ἀπορίας, ἐφ' ἑτέραν φυομένην ἐξ αὐτῆς διαβαίνει. καὶ ζητεῖ διὰ τί μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, καὶ δόξης, καὶ ἰσχύος, ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος θεωρουμένης καὶ ὑμνουμένης, συνεχῶς καὶ τὰ λόγια καὶ οἱ πατέρες, διὰ μὲν τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα πάντα πεποιηκέναι φασὶν, οὐ μὴν τὸν υἱὸν διὰ τοῦ πατρός. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτω δριμέως διαπλέκει. ἡ δὲ λύσις αὐτῷ, κοινὰ μὲν εἶναι λέγει, ὅσα θεοπρεπῆ πατρός τε καὶ υἱοῦ· ἐπὶ μέν τοι τὸν πατέρα ἀνάγεσθαι, καὶ ὅσα λέγεται περὶ τοῦ υἱοῦ, εἴπερ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς οὐκοῦν οὐκ ἐξίστησι τῶν ἔργων τὸν πατέρα, ἃ λέγεται πράττειν ὁ υἱός· συνεισάγει δὲ μᾶλλον, καὶ συνανυμνεῖ. ἔτι δὲ [καὶ] ἐπεὶ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ λόγος, καὶ δύναμις· ὁ δὲ πατὴρ τούτων οὐδὲν εἶναι λέγεται τοῦ υἱοῦ: εἰκότως διὰ μὲν τοῦ υἱοῦ πάντα ποιεῖν ὁ πατὴρ ῥηθείη ἄν· ἐπεὶ καὶ ἐφ' ἡμῶν ἡ αὐτὴ θεωρεῖται τάξις. οὐ μὴν ἀνάπαλιν ὁ υἱὸς διὰ τοῦ πατρός. ἐπάγει δὲ καὶ ἑτέραν αἰτίαν, οὐ τῆς νῦν εἰρημένης ἀπορίας, τῆς δὲ πρὸ βραχέος οὐκ ἐμοὶ δοκοῦσαν τὸ ἀκόλουθον σώζειν. λέγει γὰρ, ὡς ἐπεὶ πάντα διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι λέγεται, εἰ μὴ καὶ ἡ σάρκωσις δι' αὐτοῦ προῆλθε: ψεύδους ἂν ὁ λόγος ἔλεγχον ἐδίδου. οὐ γὰρ, ἐπειδὰν λέγῃ διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι πάντα, αὐτὸν τὴν ἐκείνων φύσιν ὑποδραμεῖν λέγοι, μὴ γένοιτο: ἀλλ' ὅτι αὐτοῦ δημιουργήματα γέγονεν. εἶτα σοφῶς δὲ τήν τε δημιουργίαν καὶ τὴν ἀνάπλασιν δι' αὐτοῦ φησι προελθεῖν, ἔλεγχον γὰρ εἶναι τοῦτον σαφῆ τῶν ἀπὸ τοῦ Μάνεντος μανίας. εἰ γὰρ καὶ δι' αὐτοῦ ἑκάτερον τῆς ἱερᾶς γραφῆς γεγενῆσθαι βοώσης, ὅμως τὴν τοῦ παντὸς δημιουργίαν εἰς ἀντικείμενόν τινα τῷ υἱῷ, τὸ δυσσεβὲς ἐκεῖνο σίρος ἀναφέρουσι πρὸς τίνα ἂν δυσφημίαν οὐκ ἤλασαν, εἰ δι' ἑτέρου μὲν τὴν πλάσιν, δι' ἑτέρου δὲ τὴν ἀνάπλασιν, τὰ ἱερὰ ἡμῖν ἐχρησμῴδει λόγια. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ποιεῖται ιαʹ, ὡς

* αἰ. ἀνέδειξεν.

IOBIVS.

Hæc igitur duobus primis libris ſic exequitur, vt altero certamine præluſorio iuueniliter egerit contra aduerſarios, dicentes: Propterea Dei Filium hominem factum, atque ſaluatorem aduenìſſe, eo quod in adoptionem vocatis, non alium aliquem præter ipſum Filium oporteret ducem atque inſtauratorem adoptionis & eſſe, & appellari.

LIBER III.

Cur Dei filius ſit homo factus.

CAp. IX. Tertio vero libro cauſam reddit, *Cur Dei Filius homo factus*. Ipſum ergo ait, oportuiſſe creatorem ac formatorem corruptam creaturam reformare atque innouare. Etſi autem Pater quoque ipſe perinde creator eſt, vt & Spiritus ſanctus, nihilo tamen minus omnia per Filium facta eſſe ſacræ litteræ perpetuò docent. Quare plaſmatorem oportebat lapſam creaturam ad ſe recipere, & per reformationem ſeruare. Quid vero de his ſacræ litteræ? *Omnia*, inquit, *per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil.* Et: *Ex ipſo*, ait, *& per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.* Itemque: *Per quem fecit & ſæcula.* Certe qui inde natus eſt patrum noſtrorum chorus, per Filium omnia Patrem facere, diuinitus tradiderunt. Sic illa quæſtione profligatâ, mox ad alteram huic adnatam accedit.

Ioan. 1. 3. Rom. 11. 36.

Hebr. 1. 2.

X. Quærit, *Quamobrem, cum vna atque eadem efficacia, gloria, potentia in ſancta Trinitate conſideretur ac celebretur: perpetuo tamen cum ſacra Scriptura, tum SS. Patres, per Filium quidem Patrem omnia feciſſe affirment, non autem Filium per Patrem?* Adeo ibi acriter hanc quæſtionem texit. Cæterum ipſa ſolutio Communia eſſe dicit, quæcumque ſiue in Patre, ſiue in Filio diuinam decent maieſtatem; & vero Patri etiam attribui, quæcumque de Filio prædicantur, ſiquidem ipſe Filius non repellit Patrem ab ijs operibus, quæ dicitur facere Filius: quin vna potius inducit atque collaudat. Quando item [a] Dextera Patris eſt Filius, & Brachium, & [b] Sapientia, & [c] Verbum, & Potentia; Pater, nihil horum eſſe dicitur Filij: merito per Filium omnia facere Pater dici poſſit, (cum & in nobis eadem cernatur ratio) non è diuerſo Filius per Patrem.

a Pſal. 43. 4. b 1. Cor. 1. 24. c Ioan. 1. & Pſal. 32. 6.

Adfert & aliam cauſam (non iam allatæ controuerſiæ, ſed proximè præcedentis) non ſatis illam, vt mihi videtur, conſentaneam. Aſſerit enim, Quandoquidem omnia per Filium facta eſſe dicuntur, niſi etiam incarnatio per illum proceſſiſſet, falſitatis vtique argumentum hanc ſententiam fuiſſe daturam. At nō qui dicat per Filium facta eſſe omnia, ipſum mox omnium naturas ſubijſſe dixerit: abſit. Sed [hoc ſolum] ipſius hæc fuiſſe creaturas.

Sapienter deinde mundum ab eodem creatum & recreatum aſſerit. argumentum enim hoc eſſe euidens, quo qui Manetis inſaniæ adhæreant, redargui poſſint. Nam ſi impia illa Manichæorum turba, cum ab eodem vtrumque S. Scriptura perfectum clamat, tamen vniuerſi opificium Filij aduerſario neſcio cui attribuit: ad quæ non [putas] maledicta confugiſſent, ſi ab altero factum mundum, ab altero refectum ſacræ litteræ pronunciaſſent.

XI. Ad ea quæ modo retulimus Capita vndecimum illud adijcit. Cum, inquit Iobius,

IOBIVS. Scriptura filium per excellentiam quandam Creatorem vocare ſoleat, iuſta ſimul diſtributione, & ex conſequenti cum iudicandi, tum leges ferendi poteſtatem priuatim ipſi decernit, ac multo etiam magis (quando hæc deformata erat) creaturæ renouandæ facultatem. Conditoris etenim eſt creaturam noſſe, & vbi nouerit, pro ſuſcipientium conditione leges ferre. Legiſlatoris vero eſt iudicium ferre, cum in eos qui legem ſpreuerint, tum in eos, qui ſecundum illam vixerint. [a] *Quare*, inquit, *Pater non iudicat quemquam, ſed omne iudicium dedit Filio.* Et iterum: *Pater* [b] *diligit Filium, & omnia dedit in manu eius.* qui creaturam per ſemet refingens, & primus leges implens, [c] exemplum nobis degendæ vitæ ſeipſum præſcribit: quam vitam facile eſt, recte inſtituere, ſi modo in Principem, & manu ducentem reſpiciamus. Optimus quippe legiſlator ille, qui non verbis modo quid agendum, ſed actione potius ipſa præit, quam etiam ob rem dicitur: [d] *Quæ cœpit* IESVS *facere, & docere.*

a Ioan. 5. 22.
b Ioan. 3. 35.
c 1. Petr. 2. 21.
d Act. 1. 1.

XII. Quærit deinde, *Quare non per hominem ſit facta ſalutatio?* aut: *Quare non Angelus quiſpiam carnem induerit?* Reſpondet, Tentatam quidem hominum ſalutem per homines non ſemel, per Moſem nimirum, & Prophetas: ſed nunquam vel vnam aliquam gentem, totam Iudæorum puta, ab illo communi morbo conualuiſſe. quo modo igitur humanum genus vniuerſum, morbo correptum, ſanaſſent, aut [e] fortem ligaſſent, atque eius arma abſtuliſſent. Quomodo vero purus homo eiuſdem ſecum naturæ hominem expurgaſſet, earumdem ipſe particeps ſordium? [f] *Nemo enim à ſorde mundus.* Neque ruſſus Angeli vllius erat, ſi illi commiſſa fuiſſet Incarnatio, [g] Principatus & poteſtates in triumphum ducere, ac palam traducere. Quomodo etiam ſeruus potuiſſet dominica ac regia præcepta, Legis inquam, in melius illud Euangelicum inſtitutum (per quod nobis [ſolum] in cœlum aſcenſus datur) immutato ordine reformare, quod Saluator fecit, cum diceret: [h] *dicta ſunt hæc in lege, At ego dico vobis.* Quo modo item iubente conſeruo, dæmonia eorúmque princeps in tenebras mitterentur; quandoquidem, [i] Michaël Archangelus pro ſolo Moſis, & quidem iuſti, corpore, cum diabolo diſputans, per ſe non eſt auſus iudicium ei inferre blaſphemiæ? Quomodo ſeruus ipſe nos ad ordinem adoptiuorum euehere potuiſſet? aut quomodo vt nunc per Filium, cognitum fuiſſet genus noſtrum vna conſidendi in patrio throno poteſtatem eſſe nactum?

e Luc. 11. 22.
f Iob. 14. 4.
g Coloſſ. 2. 15.
h Matt. 5. 22.
i Epiſt. Iudæ 9.

Hæc vbi diſſeruit, cauſam reddit, cur Iordanes & mare rubrum, [k] Moſe quidem atque [l] Elia & Eliſæo tranſeuntibus, diuidantur; tunc præceptum Domini, quod in ipſis erat, reuerita (Naturæ quippe opus eſt, pondere illapſo, aquam ſcindi ac diſcedere; ſic vt per miraculum ab illis patratum nihilo fuerit natura præſtantior effecta) Domini vero pede calcante, non iam amplius pelagus naturæ ſuæ ſeruiens diuidatur; ſed ſupra naturam, ſui continuatione ſeruata, ſubſeruiat Domino, ſeipſo validius effectum. Igitur mare imbecillitatis ſuæ oblitum, naturam quidem non abnegat;

k Exod. 14. 21.
l 4. Reg. 2. 8. & 14.

συνήθως ἡ γραφὴ κατ' ἐξαίρετον, δημιουργὸν καλοῦσα τὸν υἱὸν οἰκονομικῶς, αὐτῷ κατὰ τὸ ἀκόλουθον καὶ τὴν κρίσιν καὶ τὴν νομοθεσίαν * ἐξαίρει· πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ τὴν (ἐπεὶ συνέβη) τοῦ πλάσματος ἀνανέωσιν. δημιουργοῦ μὲν γὰρ, εἰδέναι τὴν φύσιν· εἰδότα δὲ κατὰ λόγον τῶν δεχομένων τοὺς νόμους εἰσφέρειν. νομοθέτου δὲ, καὶ τὴν κρίσιν ἔχειν τῶν τοὺς νόμους ὑπεριδόντων, καὶ ὅσοι κατ' αὐτοὺς ἐπολιτεύσαντο. διὸ καὶ ὁ πατὴρ, φησὶ, κρίνει οὐδένα· ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ. καὶ πάλιν· ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὃς ἀναπλάττων τὸ πλάσμα δι' ἑαυτοῦ, καὶ πρῶτος τοὺς νόμους ἐκπληρῶν, ὑπογραμμὸν ἡμῖν ἑαυτὸν προτάττει πολιτείας· ἣν οὐ κατορθῶσαι χαλεπὸν, πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἀφορῶντας καὶ χειραγωγόν. ἄριστος δὲ νομοθέτης, ὃς μὴ λόγῳ μόνον τὸ πρακτέον [ἔργοις δὲ] μᾶλλον νομοθετεῖ. διὸ καί φησιν· ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. ἐφεξῆς δὲ ζητεῖ, διὰ τί μὴ δι' ἀνθρώπου ἡ σωτηρία; ἢ διὰ τί μὴ ἄγγελος ἐνηνθρώπησε; καί φησιν· ὡς πεπραγμάτευται μὲν πολλάκις δι' ἀνθρώπων τῶν ὁμογενῶν ἡ σωτηρία, ὥσπερ διὰ Μωσέως, καὶ διὰ τῶν προφητῶν. ἀλλ' οὐδὲ ἓν ὁλόκληρον ἔθνος τῶν Ἰουδαίων λέγω, τοῦ κοινοῦ ἀνεῤῥώσθη νοσήματος. πῶς δὲ καὶ ἀνθρώπου, τὸ ὅλον φύραμα νενοσηκὸς ἐξιάσασθαι, ἢ τὸν ἰσχυρὸν δῆσαι, καὶ τούτου διαρπάσαι τὰ σκεύη; πῶς δὲ καὶ ψιλὸς ἄνθρωπος τὸ ὁμογενὲς ἐξεκάθηρεν, αὐτὸς μέτοχος ὢν τοῦ ῥυπάσματος· οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ῥύπου καθαρός. οὐδ' ἀγγέλου δέ τινος ἦν, εἰ τὴν σάρκωσιν ἐπετέτραπτο, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας θριαμβεῦσαί τε καὶ παραδειγματίσαι. πῶς δ' ἂν δοῦλος ὢν τὰ δεσποτικὰ καὶ βασιλικὰ τοῦ νόμου λέγω προστάγματα, πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν, δι' ἧς ἡμῖν ἡ πρὸς οὐρανοὺς ἄνοδος, μετεῤῥύθμιζέ τε καὶ μετέταττεν, ὥσπερ ὁ σωτὴρ· ἐῤῥέθη, λέγων, τῷ νόμῳ τάδε: ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν τάδε. πῶς δ' ἂν ὁμοδούλου κελεύοντος, τὰ δαιμόνια, καὶ ὁ τούτων ἄρχων, εἰς τὸ σκότος ἀπεπέμπετο. ὅπου γε ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ, περὶ ἑνὸς σώματος τοῦ Μωσέως, καὶ ταῦτα δικαίου, τῷ διαβόλῳ διαφερόμενος, οὐκ ἐτόλμησε παρ' ἑαυτοῦ βλάσφημον ἐξενεγκεῖν κατ' αὐτοῦ κρίσιν. πρὸς υἱοθεσίαν δὲ, πῶς ἂν αὐτὸς ἡμᾶς δοῦλος ὢν * ἀνήγαγεν; ἢ πῶς ἂν σύνεδρον τῷ πατρικῷ θρόνῳ τὸ ἡμέτερον, ὡς νῦν διὰ τοῦ υἱοῦ ἐγνωρίζετο, φύραμα.

*al. ἐξαιρεῖ.

Ταῦτα διελθὼν αἰτιολογεῖ, ὡς ὁ Ἰορδάνης, καὶ ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, Μωσεῖ μὲν καὶ Ἠλίᾳ καὶ Ἐλισσαίῳ διαβαίνουσι σχίζονται, καὶ τότε ἐν αὐτοῖς πρόσταγμα τοῦ δεσπότου δυσωπούμενα: ἔργον δὲ φύσεως τὸ, βάρους ἐμπεσόντος τῷ ὕδατι, διασχίζεσθαί τε καὶ διΐστασθαι· ὥστε τὸ ὑπερφυὲς δι' αὐτῶν οὐ βεβηκυίας ἐτελεῖτο τῆς φύσεως. δεσποτικῷ δὲ ποδὶ ἐπιβαίνοντι, οὐκ ἔτι μὲν ἡ θάλασσα τῇ φύσει δουλεύουσα σχίζεται, ὑπερφυῶς δὲ συντηροῦσα τὴν συνέχειαν, ὑπηρετεῖται τῷ δεσπότῃ πρὸς τὸ κρεῖττον, ἑαυτῆς διακεκριμένη. διὸ καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἀγνοοῦσα πάθος, τὴν φύσιν μὲν οὐκ ἀρνεῖται,

τῷ δ'

IOBIVS.

τῷ δ' ὑπερφυεῖ τῆς συνεχείας τὴν δεσποτικὴν σαλπίζει πορείαν. συμβάλοι δ' ἄν τις φησὶν οὐκ ἀπεικότως, τὸ μὲν ἄτμητον τῆς δεσποτικῆς κατὰ τοῦ ὑγροῦ πεζοπορείας, τὸ τῆς θεότητος ἀδιαίρετον· τὸ δὲ διαιρεθὲν, ὡς ἐπὶ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων, τὴν ἀνθρωπίνην παχύτητα· καὶ ὅτι ἡμῶν ἐκ δύο ἡ σύνθεσις, ὕλης τε καὶ εἴδους, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄλλα σώματα. ταῦτα εἰπὼν, ἐπὶ τὸ ιγʹ κεφάλαιον μέτεισιν· ἐν ᾧ ζητεῖ, διὰ τί μὴ γυμνῇ τῇ θεότητι ὁ λόγος τὸ ἀνθρώπινον ἔσωσε; καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὡς εἰ καὶ τοῦτο ἤνυστο, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσε τοὺς ματαιολόγους, καὶ πάντα τολμῶντας, εἴπερ ἐκ παντὸς τὸ θεῖον οἱ παραπλῆγες λογοθετεῖν ἐφρυάττοντο· πάλιν ἄλλον τρόπον ἐπιζητεῖν σωτηρίας, τὸ γεγενημένον οὐ στέργοντας, καὶ πάλιν, ἄλλου δοθέντος, τὸ μὲν μωμεῖσθαι, ζητεῖν δὲ ὅπερ μὴ δέδοται.

Ἔπειτα τίνα λείπει μανίας ὑπερβολὴν, ἑαυτοὺς νομίζειν τὸ συμφέρον εἰδέναι μᾶλλον τοῦ πάντα ἐν σοφίᾳ καὶ * παραγαγόντος καὶ συνέχοντος. ἐπιλύεται δὲ καὶ πῶς μὲν αἵ τε κοιναὶ ἔννοιαι τὸ θεῖον γράμμα παντοδύναμον ἀνυμνοῦσι τὸν θεὸν, ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλός φησι, διότι ὁ θεὸς ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται. ἀλλὰ καὶ ἄλλα εἶναι μυρία, ἃ μὴ δύνασθαι λέγειν πρέπον ἐστὶ τὸν θεὸν, οἷς τὸ μὴ δύνασθαι τῆς ἀγαθότητος ἐκπεσεῖν, μηδὲ τροπὴν ὑποστῆναι. καὶ ὅσα παραπλήσια. ἀλλ' ἀπορεῖ μὲν οὕτως. ἐπιλύεται δὲ, ὡς ἃ φαμὲν μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον, ταῦτα τῶν μήτε ὄντων ἐστὶ, μήτε δυνατῶν ὅλως ὑφεστάναι. ποῦ γὰρ ὑφέστηκε τὸ ἀρνήσασθαι τὸν θεὸν ἑαυτὸν, ἢ ἡ τροπὴ, ἢ ἡ τῆς ἀγαθότητος ἔκπτωσις, ἢ τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος γενέσθαι; παντοδύναμος δὲ ὑμνεῖται καὶ λέγεται, ὡς τά τε πρέποντα αὐτῷ καὶ σωτήρια τῶν δημιουργημάτων πάντα δυνάμενος, ὅτε βούλεται. ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ λέγειν μὴ δύνασθαι ἃ μὴ πρέπον αὐτῷ, δυνάμεως [ἐστὶν] ὡς ἀληθῶς. εἰ γὰρ ἐκεῖνα πάντα στέρησις καὶ ἀσθένεια· τὸ τούτων ἁπάντων ἀπείρῳ μέτρῳ ὑπεριδρῦσθαι, πῶς οὐ τῆς ἀκροτάτης καὶ πανσθενεστάτης δυνάμεως; τάχα δ' ἄν τις οὐκ ἔξω τῆς ὀρθότητος προσθείη τοῖς εἰρημένοις, ὡς ὁ λόγος οὐκ ἐπὶ τοῦ θείου μόνον τὸ παντοδύναμον περιτρέπειν πειρᾶται, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς πάντων τῶν ὄντων τὴν φύσιν συγχεῖν τε καὶ μετασκευάζειν βιάζεται. εἰ γὰρ ἡ δικαιοσύνη οὐ δύναται ἅπερ ἡ ἀδικία· οὐ γὰρ ἂν ἀδικήσειεν ἡ δικαιοσύνη· ἐπικρατεστέρα ἄρα τῇ δυνάμει τῆς ἀρετῆς ἡ κακία. καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος οὐ δύναται λίθος εἶναι· μᾶλλον ἂν εἴη δυνατὸς ὁ λίθος, ἢ τὸ λογικὸν ζῶον. καὶ τοίγε ταῦτα πάλιν ἀναστρέψασιν οὐδὲν ἧττον ὀφθείη, ἃ πρὸς τὴν δύναμιν ἐνομίσθη ἀμείνω· ἀσθενέστερα πάλιν ὧν ἐκράτουν τῇ δυνάμει. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἁπάντων· οὕτω παίγνιόν ἐστιν ὁ τοιοῦτος λόγος, καὶ σοφιστικῆς ἄθυρμα λέσχης· ἐπιρραπισθείη δ' ἂν τῶν τοιούτων τὸ κακοῦργον, ἢ ἡ ἄγνοια, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἢ οὐ βούλονται διττὸν εἶναι τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα. τὸ μὲν γὰρ σημαίνειν τὴν κυρίως δύναμιν, καθ' ὃ καὶ τὸ θεῖον λέγεται παντοδύναμον· καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων κατὰ τὴν ἔμφυτον καὶ οἰκείαν δύναμιν τὰ κατὰ φύσιν πράττειν.

* ἄλ. προσαγαγόντος.

ὅτι διττὸν τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα.

verum miraculo retentæ continuationis Domini, per illud ambulationem clare ſatis prædicat. Quare non abſurde, ait, conijciat aliquis indiuiſibilitatem illam in Domini per aquam ambulatione, Deitatis indiuiſibilitatem: diuiſionem vero, quæ Moſis, & aliorum temporibus accidit, humanam craſſitudinem ſignificare; quódque nos è duobus ſimus cõpoſiti, materia & forma, è quibus & omnia conſtãt corpora.

XIII. His dictis, ad tertium decimum tranſit caput, quo quærit, *Cur hominum genus nudam per diuinitatem Verbum non redemerit.* Ac primum quidẽ dicit: Etiamſi maxime hoc ita factũ fuiſſet, nihil tamen impediret, quo minus ſtultiloqui, & omnia audẽtes (ſiquidem ex re qualibet veſani illi homines rationem à Deo repoſcere inſolenter audeant) alium rurſus modum ſalutis requirant, eo qui fuiſſet nõ cõtenti, rurſumque alio dato, & eum reprehendant, & alium inconceſſum inquirant. Deinde. Quæ hac maior eſſe dementia poſſit, quam id exiſtimare, ſe quod conferat, noſſe præ Deo, qui vt vniuerſa in ſapientia produxit, ita etiam conſeruat?

Soluitur vero etiam illud hîc: Quomodo Deum tum communis ſenſus, tum diuina Scriptura omnipotentem celebret; diuinus vero Paulus dicat: [a] *Deus ſeipſum negare non poteſt.* Quin alia inſuper ſexcenta ſuppetere, quæ Deũ non poſſe æquum ſit dicere: vt Non poſſe bonitatem amittere, neque [b] mutationi obnoxium eſſe, & alia id genus. Cui quidem dubitationi ſolutio mox iſta ſubijcitur: Quæ Deum non poſſe dicimus, ea neque ſunt, neque in rerum naturam cadere omnino poſſunt. Vbi enim proditum eſt vnquam, vt Deus vel negaret ſeipſum, vel mutaretur, vel bonitate excideret, aut quod verum erat, falſum fieret? Omnipotens vero & dicitur, & prædicatur, quod quæ ipſum decent, & ſalutaria ſunt rebus creatis, ea facere poſſit omnia, cum vult. Alioquin hoc ipſum dicere, Non poſſe Deum, quæ non decent ipſum, ad potentiam pertinet reuera. Si enim hæc omnia priuatio atque impotentia quædam ſunt; quomodo non ſummæ hoc erit potentiæ ac fortitudinis, infinito quodam ſpatio ſupra hæc omnia collocatum eſſe? Quanquam nec ille forſitan à recto diſcedat, qui iſtud quoque ijs quæ iam dicta, adijciat, nempe ratiocinationem hanc non diuinum ſolum numen oppugnando, conari eius omnipotentiam euertere, ſed illud etiam omni penitus vi moliri, vt omnium rerum naturam confundat atque in aliam formam tranſmutet. Nam ſi iuſtitia non poteſt quod iniuſtitia (nunquam enim iniuriam fecerit) vitium vtique plus poterit, quam virtus. eadémque ratione, ſi homo lapis eſſe non poteſt, lapis potentior ſit, quàm rationis particeps animans. Atqui ſi hæc iterum inuertas, nihilominus quæ viribus potiora iudicabantur, rurſum imbecilliora videbuntur ijs, quę poteſtate vincebãt: & de cæteris omnibus ad eũdẽ modũ. Ita ludicrũ quid huiuſmodi ratiocinatio eſt, & nugationis Sophiſticę ludibrium. Refellatur igitur horũ vel nequitia, certe noſſe nolint, duplex eſſe põtẽtiæ nomẽ. Alias enim proprie ſignificare potentiã, qua & Deus omnipotens appelletur, & omnia quæ exſiſtant ex innata ſibi ac propria vi, quæ ad naturam ſuam pertinent, operari dicantur.

a 2. Tim. 2.13
Lege quæ de hac quæſtione diſputat B. Ambroſ. Epi. XXXVII.
b *Iac.* 1. 17. *Malach.* 3. 6.

IOBIVS. Aliàs verò dumtaxat, quod decorum & conueniens ſit, adſignificare. Cum itaque dicimus, *Non poſſe Deum ſeipſum negare*, hoc dicimus, *Neque decens eſſe Deo, neque conuenire, propriam naturam inficiari!* Similiter cum dicimus: *Non poſſe vllam mutationem admittere, vel à bonitate excidere*: Non decere ipſum dicimus, neque conuenire, vt aliqua illi vel mutatio, vel alteratio attribuatur. quod non modo nullam mutationis ſignificationem habet, ſed omnipotentiæ potius firmiſſimum eſt teſtimonium; eadémque in cæteris ratio. Sed hæc [illis argumentis] obiter interpoſita ſunto.

XIV. Iam verò probus ſane noſter hic Auctor, quartum decimum huius Operis caput illud ſtatuit, quod maioris eſſe & præſtantiæ, & ſapientiæ docet creaturæ reformationem, quã formationem; cum cæteris de cauſis, tum quod per ſolum verbum formatio confecta ſit, reformatio autem non niſi per ipſiuſmet Creatoris operationem. Paulum igitur Sapientiæ magnitudinem efferendo, iſta loqui ait: [a] *Vt innoteſcat Principibus & poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam multiformis ſapientia Dei, quam fecit in Chriſto* IESV. Eum item, qui inſeparabilem Dei erga nos amorem oſtendere conatur, non hoc commemorare, quod ab initio hominem formauerit; neque quod ſuam ad imaginem hunc effinxerit, vt nec quod magnũ aliquod aut admirandum opus ſuſceperit; Quid igitur? Filij ipſius per carnem aduentum refert, per quem vtique noſtra eſt patrata reformatio. [b] *Sic enim*, inquit, *Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum dederit pro mundi vita.* Nam quantæ, obſecro, dilectionis fuerit, non dico vnigenitum ſuum pro nobis morti addicere, ſed vel hoc ipſum, complacuiſſe omnino, vt Filius, cum mundi dominus eſſet, formam ſerui acciperet: eo quod nõ poſſe nuda deitas vel in hominum ſe conſpectum dare, vel per corporeas actiones & opera, eam inſtituendæ vitæ rationem præmonſtrare, quam ille prædicaret, ac per quam nobis ſalus quærenda eſſet; vel nos ad educatum nobiſcum vna diſciplinæ exemplar componere atque moderari. Atque hoc illud ipſum eſſe ait, quod [c] relictis ouibus nonaginta nouem, ad vnam illam errantem acceſſerit, quam & in humeros ſuſtulerit. Neque enim communi illa & vſitata ratione, qua vniuerſum creauit, verbo quoque naturam noſtram reformauit: ſed quod pro re nulla alia ſuſtinuit, non pro angelis, non pro vlla alia natura, hoc ad hominum tolerauit ſalutem, ſeruus pro domino factus. Merito igitur, quod modo referebam, reliquiſſe eum oues nonaginta dici: Parabola nimirum ænigmaticè indicante, non tantum ad inopinatum magis opus, magiſque admirabile, quam ſit creatio, eum receſſiſſe atque tranſiuiſſe, ſed ipſam etiam conſuetudinem innouaſſe, cum nõ eo modo, quo, initio hoc vniuerſum condidit, ſed nouo quodam, quique nulla oratione exprimi poſſit, renouationem noſtram perfecerit.

XV. Addit inſuper, iuſta cum ratione ac neceſſario Verbum nobis per carnem ſalutem eſſe operatum. Quando enim iam antea omni alia via ac ratione fruſtra adhibita, (etenim & Prophetæ, & populi duces, & mirifica prodigia, & beneficia, minæque, ac pœnæ,

a Epheſ. 3. 10.

b Iohn. 3. 16.

c Luc. 15. 4.

τὸ δὲ τὸ πρέπον καὶ καθῆκον ὑποσημαίνειν. ὅταν [μὲν] οὖν φαμὲν, μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν: μὴ πρέπειν φαμὲν, μηδὲ καθῆκον εἶναι [τῷ] θεῷ, ἔξαρνον τῆς ἰδίας οὐσίας γίνεσθαι. ὡσαύτως καὶ ὅταν μὴ δύνασθαι τροπὴν ὑφεστάναι, ἢ τῆς ἀγαθότητος ἐκστῆναι· τὸ μὴ πρέπειν αὐτῷ, μηδὲ καθῆκον εἶναι τὰ τῆς τροπῆς, ἢ τῆς ἀλλοιώσεως προσάπτειν. ὅπερ οὐ μόνον οὐδαμῶς οὐδὲ μιᾶς ἀδυναμίας ἔμφασιν ἔχει, ἀλλὰ καὶ παντοδυνάμου δυνάμεως ἀπαραγραπτος μαρτυρία. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρενθήκης μέρει. Ὁ δὲ σπουδαῖος οὗτος συγγραφεὺς τοῦ παρόντος β* κεφαλαίου ποιεῖται ιδʹ. ὃ μείζονος εἶναι καὶ τιμῆς καὶ σοφίας κατασκευάζει τῆς πλάσεως τὴν ἀνάπλασιν· τάτε ἄλλα, καὶ ὅτι ἡ μὲν πλάσις λόγῳ περιήχθη· αὐτουργία δὲ τοῦ δημιουργοῦ ἡ ἀνάπλασις. καὶ Παῦλον δέ φησι λέγειν, ἐξαίροντα τὸ τῆς σοφίας μέγεθος, ἵνα γνωρισθῇ [νῦν] ταῖς ἀρχαῖς, καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ἣν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. καὶ τὸ τῆς ἀγάπης δὲ τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀνυπέρβλητον ἐνδεικνύμενον, οὐχ ὅτι κατ᾽ ἀρχὰς τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε φάναι, οὐδ᾽ ὅτι κατὰ τὴν αὐτοῦ εἰκόνα ἐπλαστούργησεν· οὐδ᾽ ὅτι ἄλλο τι τῶν μεγάλων καὶ θαυμαστῶν ἔργων ὑπέστησεν: ἀλλὰ τί; τὴν ἔνσαρκον παρουσίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, δι᾽ οὗ ἡμῖν ἡ ἀνάπλασις. οὕτω γάρ φησιν ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀγάπης εἴη, οὐ λέγω τὸ δοῦναι τὸν μονογενῆ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς θάνατον· ἀλλὰ καὶ αὐτό γε τοῦτο, τὸ εὐδοκῆσαι τὸν υἱὸν, δεσπότην ἁπάντων ὄντα, μορφὴν λαβεῖν δούλου· ὅτι μήδ᾽ ἦν γυμνῇ τῇ θεότητι, οὔτε εἰς ὅρασιν ἀνθρώπου ἐλθεῖν, οὔτε διὰ τῶν σωματικῶν ἔργων τε καὶ πράξεων τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ κηρυττομένην πολιτείαν, δι᾽ ἧς ἡμῖν ἡ σωτηρία, ὑποδειχθῆναι, καὶ πρὸς μάθησιν ὑμᾶς καταστῆναι σύντροφον. καί γέ φησι τοῦτο εἶναι τὸ, καταλείψαντα τὰ ϞΘʹ πρόβατα, ἐφ᾽ ἓν ἐλθεῖν τὸ πλανώμενον, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἦρε. καὶ γὰρ οὐ κατὰ τὴν κοινὴν καὶ συνήθη τῶν ὅλων δημιουργίαν, λόγῳ καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀνέπλασεν: ἀλλ᾽ ὅπερ ἐπ᾽ οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἠνέσχετο, οὐκ ἐπ᾽ ἀγγέλων, οὐκ ἐπ᾽ ἄλλης τινὸς φύσεως, τοῦτο ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων ὑπέστη σωτηρίᾳ, ἀντὶ δεσπότου δοῦλος χρηματίσας, εἰκότως καὶ καταλιπεῖν, ὡς ἔφην, τὰ ϞΘʹ πρόβατα λέγεσθαι· τὴν εἰς ἄλλο παραδοξότερον καὶ θαυμασιώτερον τῆς δημιουργίας ἀναχώρησίν τε καὶ μετάστασιν, καὶ τὴν τῆς συνηθείας καινοτομίαν, τῆς παραβολῆς αἰνιγματιζούσης, καὶ ὡς οὐ καθ᾽ ὃν τρόπον τὸ πᾶν ἐξ ἀρχῆς συνεστήσατο, ἀλλὰ καινοπρεπῆ τε καὶ ὑπὲρ πάντα λόγον τὸν ἡμέτερον ἀνακαινισμὸν ἐξειργάσατο.

Εἶτά φησιν εὐλόγως τε καὶ ἀναγκαίως τὴν διὰ σαρκὸς σωτηρίαν τὸν λόγον ἡμῖν πραγματεύσασθαι. πάσης γὰρ ἄλλης μεθόδου προκαταλυθείσης (καὶ γὰρ καὶ προφῆται, καὶ δημαγωγοὶ καὶ ὑπερφυῆ τέρατα, εὐεργεσίαι τε καὶ ἀπει[λαὶ], καὶ τιμωρίαι,

τούτῳ

*al. κεφαλ.

Luca 15.

τοῦτο μὲν ἐπὶ μέρους, τοῦτο δὲ καὶ παγκόσμιοι) ἐπεὶ τὸ ἀνθρώπινον τὴν πρὸς τὰ κρείττω μεταβολὴν οὐκ ἠσπάσατο, τὸ δὲ νόσημα πρὸς τὸ ἀνίατον μᾶλλον ἐχώρει· κατὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἀκόλουθον, μᾶλλον δὲ ἀῤῥήτῳ φιλανθρωπίας πλούτῳ ἑαυτὸν ὁ λόγος, σάρκα προσλαβὼν, καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον, καὶ ἀνακαινιστὴν, εὐδοκίᾳ πατρὸς, καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰσηγήσατο. ὃ καὶ αἴτιον τοῖς φιλοθεάμοσιν ὁρᾶται, τοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς, εἰς σάρκα τὸν λόγον κενωθῆναι· ἀλλὰ πάσης σπουδῆς καὶ προνοίας ἡγησαμένης, εἶτα ταύτην οὐ προσδεχομένων τῶν προνοουμένων· οὕτω λοιπὸν καιροῖς ἐσχάτοις δι' αὐτοῦ τὴν ἡμῶν οὐσίαν ἀνασώσασθαι. τούτοις ἀπορίαν συνάπτει ὡς ἐξ ἀνθυποφορᾶς προτεινομένην· ἀλλ' ἔδει, φασὶ, τὸν ἄνθρωπον ἀπ' ἀρχῆς καλόν τε καὶ ἀγαθὸν ὑφεστάναι, ἵνα μή τε πράγματα τοσαῦτα παρεῖχε, ῥέων τε συνεχῶς πρὸς τὰ χείρω, καὶ διὰ τοῦτο πολυτρόπου [τε] καὶ ποικίλης οἰκονομίας εἰς τὸ ἀνασωθῆναι δεόμενος. μήτε τὸ ἅπαξ κατ' εἰκόνα θεοῦ δημιουργηθὲν ἐνυβρίζοιτο. ἀλλ' ἡ μὲν ἀντίθεσις, τοιαύτη. ἀκούεσθαι δὲ ἄρα φησὶ τοὺς τοιούτους παρὰ τῆς ἀληθείας, ὡς αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε· διότι * κακὰ αἰτεῖσθε. ἀλλὰ καὶ ἕτερον αὐτοῖς * τόπον ἕπεσθαι, τὸ μὴ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν κρίσιν τὴν θείαν στέργειν· αὐτοῖς δ' ἀπαιτεῖν τὸν πλάστην ταῖς ἐκείνων βουλαῖς τε καὶ γνώμαις τυποῦσθαί τε καὶ μεθαρμόζεσθαι, καὶ κατὰ τὰς ἐκείνων ψήφους, κἂν εἰς αὐγὰς οὔπω ἥκασιν ἡλίου, τὴν δημιουργίαν κατευθύνεσθαι. ἔτι δὲ ἅμα τε οἱ αὐτοὶ, καλὸν καὶ φαῦλον δεῖ εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀποφαίνουσι. τὸ γὰρ καλὸν μὲν εἶναι ζητεῖν, ἀνάγκην δὲ τὸ τοιοῦτον εἶναι προσαπαιτεῖν, τό τε αὐτεξούσιόν ἐστιν ἀφελεῖν, καὶ μηδὲν ὧν πράττουσιν ἄνθρωποι, μήτε γέρας εἶναι, μήτε ἀντίδοσιν· τὸ γὰρ ἀκούσιον, οὔτε ἔμμισθον, οὔτε ὑπεύθυνον. ἀλλὰ ναί φησι, τί γὰρ ἐκώλυε, καθάπερ τοὺς ἀγγέλους, οὕτω καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκτίσθαι; καὶ μὴν κἀπὶ τῶν ἀγγέλων ἡ γνώμη κρατεῖ, καὶ οὐδὲν κατ' ἀνάγκην αὐτοῖς πράττεται· καὶ μάρτυς ὁ ἐκπεσὼν ἑωσφόρος, καὶ ὅσον αὐτῷ συναπέστη φῦλον δαιμόνιον. πῶς δὲ καὶ ἄμεινον, κατ' ἀγγέλους παραχθῆναι, ὅπου τὸ μὲν ἁμαρτάνειν ἐν * αὐτοῖς ἀμετανόητον, καὶ διὰ τοῦτο πάσης συγγνώμης ἀλλότριον· τὸ δὲ ἡμέτερον γένος, καὶ πίπτοντες διὰ μετανοίας πάλιν ἀνίστανται. ἔστι μέντοι γε μετὰ τὴν δεσποτικὴν ἐπιδημίαν, καὶ ἐν ἀνθρώποις ἔργα μείζω καθορᾶν, ἢ ὅσα πράττουσιν ἄγγελοι. ἰδὲ γὰρ ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὡς εἰ καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν, παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ πάλιν, ὁ μὲν Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ. οὐκ ἐτόλμησε ἐξενεγκεῖν βλάσφημον κρίσιν κατὰ τοῦ διαβόλου. ἡμεῖς δὲ τὴν ἐξουσίαν ἐλάβομεν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων, καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. καὶ ἀγγέλων μὲν οὐδεὶς οὐδένα, οὔτε αὐτὸς ἑαυτὸν θεὸν, ἢ θεοῦ υἱὸν εἰπεῖν ἂν τολμήσειε·

* al. κακῶς.

* ἴσ. ἄτοπον M.M.

* αὐτοῖς.

vel ex parte vel etiam in vniuerſum [præceſſerant] humanum tamen genus in melius mutationem nullam admiſit, morbúſque inſanabilis potius factus eſt: ex neceſſitate ſcilicet tum, atque conſequentia, vel potius ex ineffabili bonitatis abundantia, Verbum (aſſumpta carne) ducem ſe ac præceptorem, atque inſtauratorem bona cum Patris voluntate, Sancto etiam Spiritu cooperante, præbuit. quam etiam eſſe cauſam contemplationis amantes obſeruant, cur nouiſſimis demum temporibus, non ab initio, ad carnem vſque Verbum fuerit exinanitum. Cum enim præcedentem omnem curam atque prouidentiam non admitterent ij, quibus hæc impendebatur, tum denique nouiſſimis temporibus per ſeipſum noſtram reparaſſe naturam.

His aliam quandam annectit quæſtionem; quæ contra obiici poſſe videatur. Sed oportebat, aiunt, hominem ab ipſomet principio probum ac bonum conſtitui; quo neque moleſtiarum tantum faceſſeret, cum ad deteriora continenter defluendo, multiformi adeo ac varia gubernantis Dei cura ad ſalutem recuperandam indigeret: neque per iniuriam aliquam violaretur, quod ſemel ad Dei imaginem conditum fuiſſet. Obiici hæc quidem ait: verum audire huiuſmodi homines ab ipſa veritate: [a] *Petitis, & non accipitis, eo quod mala petatis.* Quin & illud inſuper ex his abſurdum conſequi: quod Dei neque prouidentia, neque iudicio vllo modo contenti, ipſum conditorem velint ex ſuo conſilio atque voluntate & formari, & reconcinnari, ipſamque adeo mundi molitionem ſuo ex decreto, etiamſi tunc lucem nondum aſpexiſſent, dirigi. Idem [addit] illud quoque clare demonſtrant, probum ſimul & improbum eſſe hominem oportere. Dum enim probum quidem illum eſſe volunt, & ſimul neceſſario talem eſſe poſtulant, non liberum ſolum hoc pacto tollunt arbitrium, ſed nullum quoque eorum, quæ ab hominibus gerantur præmium eſſe vel remunerationem ſtatuunt. Inuoluntarium enim quod eſt, id neque præmium meretur, neque pœnæ vlli obnoxium.

a Iacob. 4. 3.

At certè nihil prohibebat, inquit, eadem homines conditione qua Angelos, condi. Enimuero in angelis voluntas libera dominatur, & nihil ab illis neceſſario agitur. Teſtis eſt delapſus Lucifer, & quotquot cum ipſo Dæmones defecerunt.

Verum quomodo nobis expedire magis poſſit angelorum conditione produci, quando peccatum ipſorum pœnitentiam non recipit, & propterea omni quoque venia careat: noſtrum autem mortale genus, etiam peccans per pœnitentiam rurſum reſurgat? Et certe poſt Chriſti Domini aduentum, etiam in hominibus maiora opera videre licet, quam quæcumque ab angelis fiunt, [b] *Ecce ego dico vobis,* (inquit Paulus) *licet angelus de cælo euangelizet vobis, præter id, quod accepiſtis, anathema ſit.* Et iterum: [c] *Michael quidem Archangelus non eſt auſus iudicium inferre blaſphemiæ diabolo:* nos vero accepimus poteſtatem [d] calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici. Neque angelorum quiſquam ſe vel alium auſus eſt Deum, aut Dei Filium appellare:

b Gal. 1. 8. & 9.

c Iuda v. 9.

d Luc. 10. 19.

TOBIVS.

hominum vero genus,[a] & *Dij* & *Filij Dei* nominamur. Cum item dixiſſet, qui inter illos Lucifer vocabatur, [b] ſimilem ſe futurum altiſſimo, ſoliúmque ſupra cœlum collocaturum, illis ipſis, quæ tum poſſidebat, bonis amiſſis, in ſæcula ludibrio eſt, atque condemnatus manet: nobis tamen veritatis decretum poteſtatem illam fecit, vt ſimiles Patri efficeremur, vnáque cum eius Filio in thronis conſideremus. Illud amplius: [c] *Conreſuſcitauit, & conſedere nos fecit in cœleſtibus in Chriſto* IESV: & [d] *Si ſuſtinebimus, etiam conregnabimus.* Et [e] *Scimus* (alius iterum Apoſtolus teſtatur) *quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus.* Itaque his ipſis, qui Angelorum honorem tantopere ambiunt, iam conceſſus ille eſt.

a Pſal. 81. 6.
b Eſa. 14. 14.
c Epheſ. 2. 6.
d 2. Tim. 2. 12.
e 1. Ioan. 3. 2.

Atqui peccamus, inquit, promptius. [Verum.] Sed quanto id promptius, tanto etiam citius reſurgimus; ſi modo volumus. Mille enim vias pœnitendi, nóſque ſaluandi ſapientiſſimus patronus donauit. At heus tu Angelicæ cognationis amator: maiore etiam munere dignus es habitus. Nam cognati iam Chriſti per carnem effecti ſumus. Quod item ab illis peccatum eſt, tametſi forſitan minus eſt noſtro, maiori tamen pœna punitur. [f] *Potentes enim potenter tormenta patientur.* Rurſus quod illis grauiſſimam adfert pœnam, non parem nobis in pari delicto pœnæ adducit grauitatem. Quin etiam in nobis citius deletur, cum illis ſemel infuſum peccatum, maneat indelebile. Et nobis quidem noſtra cum corpore coniunctio, veniæ cauſam præbet; illis vero, quanto corpore præſtantiores habentur, tanto etiam minus deprecabilis caſtigatio infligitur. Quamobrem & vas electionis ait: [g] *Angeles iudicabimus, quanto magis ſæcularia.* Et, *Sancti mundum iudicabunt.* Nimirum craſſæ huic carni alligati, ſed quæ meliora ſunt, recte peragentes, liberos illos à corporeis vinculis, ſed qui aut non paria noſtris, aut peiora etiam patrant, iudicamus, atque compeſcimus, minore cum poteſtate, quod melius erat, perficientes, præ iis, qui maiorem facultatem obtinebant. Nobis inſuper peccantibus tota eſt vita ad pœnitentiam atque emendationem propoſita, cum Angelos ſemel lapſos pœna mox conſecuta ſit.

f Sapient. 6. 7.
g 1. Cor. 6. 3.

[h] *Caligini enim*, inquit, *inferni immerſos tradidit in iudicium cuſtodiendos ſeruare.* Alij ſexcentis argumentis ſapientiſſima Dei erga nos prouidentia perſpicitur, & eorum qui nos Angelos potius quàm homines conditos volunt, dementia atque inſania palam exponitur. Quamquam, ſi ſecundum angelorum naturam hominem fabricaſſet [Deus,] ne ſic quidem reprehendendi ſtudium repreſſum foret; ſed aliam rurſus naturam quæreret; quæ angelicum vinceret ſtatum. Interim tu & hoc mihi conſidera: Si ad imaginem Dei conditus Adam angelorum par fuiſſet, & neque nos angelorum gloria caruiſſemus, ille tamen paulo infra angelos effectus, ob mentem ſcilicet elatam, minimè quod acceperat, conſeruaſſet, quo [quæſo te] pacto, ſi maiorem nactus eſſet prærogatiuam, non etiam grauiore lapſu corruiſſet?

h 2. Petr. 2. 4. Aliter hæc leguntur in Vulg. Rudentibus inferni detractos, in tartarum, tradidit cruciandos in iudicium reſeruari.

Neque illud omiſeris. Quæ per neceſſitatẽ fit actio, ea non ratione præditorum eſt, ſed ad irrationabilem atq; inanimam naturã pertinet.

τὸ δὲ ἡμέτερον γένος, καὶ θεοὶ καὶ υἱοὶ ὑψίστου κεκλήμεθα· καὶ ὁ μὲν ἐν ἐκείνοις ἑωσφόρος ὀνομαζόμενος, εἰπὼν, ὅμοιος ἔσεσθαι τῷ ὑψίστῳ, καὶ τὸν θρόνον ὑπεράνωθεν θεῖναι τῶν οὐρανῶν, καὶ ὧν εἶχε καλῶν ἐκπεσὼν τὸν αἰῶνα γελᾶται καὶ κατακρίνεται. ἡμᾶς δὲ ὁμοίους εἶναι τοῦ πατρὸς, καὶ συνθρόνους γενέσθαι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἡ τῆς ἀληθείας ψῆφος τὴν ἄδειαν ἔδωκε. καὶ τὸ μεῖζον συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· καὶ εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν. καὶ οἴδαμεν, πάλιν ἄλλος τῶν μαθητῶν διαμαρτύρεται, ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα. ὥστε τοῖς βουλομένοις ἔχειν καὶ τὴν ἀγγέλων τιμὴν, ἤδη κεχάρισται. ἀλλ᾽ ἁμαρτάνομεν φησὶν εὐχερέστερον. ἀλλ᾽ ὅσον συνεχῶς, τοσοῦτον θᾶττον, ἂν ἄρα θέλωμεν, ἀνιστάμεθα. μυρίας ὁδοὺς τῆς μεταμελείας καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὁ ὑπέρσοφος κηδεμὼν ἐχαρίσατο. ἀλλ᾽ ἐραστὴς σὺ τῆς πρὸς ἀγγέλους συγγενείας, καὶ μὴν καὶ * ἠξίωσαι μείζονος· τοῦ γὰρ δεσπότου συγγενεῖς κατὰ σάρκα γεγόναμεν. ἔτι δὲ τὸ μὲν παρ᾽ ἐκείνων ἁμάρτημα, κἂν ἔλαττόν ἐστι τῶν παρ᾽ ἡμῖν, κολάσει καθυποβάλλεται μείζονι· δυνατοὶ γὰρ δυνατῶς ἐτασθήσονται. ὃ δὲ ἐκείνοις ἐπάγει τὴν βαρυτάτην κόλασιν, οὐχ ὁμοίαν ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις τῆς ποινῆς ἐπάγει τὴν βαρύτητα· ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν θᾶττον ἀπαλείφεται, ἐκείνοις δὲ ἅπαξ ἐντακὲν, διαμένει ἀνεξάλειπτον· καὶ ἡμῖν μὲν ἡ πρὸς τὸ σῶμα συνάφεια συγγνώμης αἰτίαν χαρίζεται, τοῖς δὲ ὅσῳ κρείττοις δοκοῦσι τοῦ σώματος, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαραίτητον ἡ τιμωρία περιΐσταται. διὸ καὶ τὸ ἐκλογῆς σκεῦος ἔλεγεν· ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτι γε βιωτικά, καὶ οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν. οἷον σαρκὸς παχύτητι συνδεθέντες, καὶ κατορθοῦντες τὰ κρείττονα, τοὺς ἐλευθέρους μὲν τῆς σωματικῆς πέδης, μὴ τὰ ἴσα δὲ ἢ καὶ τὰ χείρω πράττοντας, κατακρίνομέν τε καὶ ἐπιστομίζομεν, ἐλάττονι δυνάμει τῶν ἐχόντων τὴν μείζω μᾶλλον τὸ ἄμεινον κατορθώσαντες. ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν ὅλος ὁ βίος ἁμαρτάνουσιν, εἰς διόρθωσίν τε καὶ μεταμέλειαν πρόκειται. ἀγγέλων δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας εὐθὺς ἡ τιμωρὸς ἔλαβε δίκη. ζόφῳ γάρ φησι ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν φυλαττομένους τηρεῖν. καὶ μυρίοις ἄλλοις ἥτε πάνσοφος τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς γνωρίζεται πρόνοια, καὶ τῶν * ἀγγέλων μᾶλλον βουλομένους ἡμᾶς, ἤπερ ἀνθρώποις γεγενῆσθαι, τὸ παράφρον καὶ ἐμμανὲς στηλιτεύεται. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀγγέλων φύσιν τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν· οὐδ᾽ οὕτως ἂν ἐπεσχέθη τὸ φιλόμωμον, ἀλλὰ φύσιν πάλιν ἄλλην ἐπεζήτει τὴν ἀγγελικὴν κρατοῦσαν φύσιν. σὺ δέ μοι κἀκεῖνο σκόπει· κατ᾽ εἰκόνα πλασθεὶς ὁ Ἀδὰμ, εἰ μὲν εἶχε τὸ ἰσάγγελον, τῆς ἀγγέλων δόξης ἐστερήμεθα· εἰ δὲ βραχὺ παρ᾽ ἀγγέλους γεγονὼς, ὅμως ὑπερήρθη τὸν νοῦν καὶ οὐδ᾽ ὅπερ ἔλαβε διεσώσατο· πῶς ἂν εἰ μειζόνων προνομιῶν ἔτυχεν, οὐχὶ μᾶλλον πρὸς χαλεπώτερον τῶν πτωμάτων κατηνέχθη; μὴ δ᾽ ἐκεῖνο δὲ παρέλθῃς, ἡ ἐξ ἀνάγκης πρᾶξις οὐ τῶν λογικῶν ἐστι, τῆς δ᾽ ἀλόγου τε καὶ ἀψύχου φύσεως.

* al. ἀξίωσαι.
* al. ἀγγέλους μᾶλλον βουλομένους.

ὥστε

Liberum arbitrium.

ὥστε ὁ τὸ αὐτεξούσιον λόγος ἀφαιρῶν ἀνθρώποις, ἀντικαταλλάττεται τοῦ λογικοῦ ζώου τὸν ἵππον, ἢ τὸν βοῦν, ἢ τοὺς ἰχθῦς, ἢ ὅσα φυτῶν ἀνέχεται φύσιν· εἰ δ' ὅτι τοιαῦτα οὗτος διανοεῖται, τοιοῦτον αὐτῷ τὸ τίμημα ὀφείλει: οὐκ ἀδίκως μὲν εἰς κρίσιν. εὗρε γὰρ ἀξίαν τῷ πλημμελήματι τὴν ποινήν· αὐτὸς δὲ δι' ἑαυτοῦ τὸ βδελυκτὸν τοῦ δοξάσματος ἐλέγχει. τοιαῦτά τινα διεξελθὼν ὁ τῶν προκειμένων ὑποθέσεων ὑφηγητὴς, εἰς ἔπαινον τοῦ αὐτεξουσίου τὸ ιε' κεφάλαιον διαπεραίνει.

Τὸ δὲ ιϛ' τῶν κεφαλαίων, οὐ τῶν ἀγεννῶν ἐστὶ ζητημάτων· πολυπραγμονεῖ γὰρ, διὰ τί ὁ ἄνθρωπος ἐκ δύο πολὺ τῇ φύσει διεστώτων * συνετέθη; καὶ λύσει μὲν ὑπάγειν τὸ ζήτημα πειρᾶται, ἐνδεέστερον δὲ τῆς ἀπορίας φέρεται. καὶ πρῶτον μὲν πατρικὰ ὑποβάλλεται ῥήματα· δεύτερον δέ φησιν, ὡς ἔδει τῷ λόγῳ διακοσμεῖσθαι τὸ περίγειον, ὥσπερ ταῖς οὐρανίοις δυνάμεσι τὰ οὐράνια: καὶ διὰ τοῦτο σύνθετον ζῶον ἐπὶ γῆς παρῆλθεν ὁ ἄνθρωπος. ταῦτα δὴ καὶ ἕτερα τοιαῦτα συνυφηνάμενος, ἀπαρτίζει τὸ κεφάλαιον.

[* συνέστη.]

τίς ἡ χρεία τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως.

Εἶτα ζητεῖ, διὰ τί σαρκοῦται ὁ θεὸς λόγος; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα· καθ' ἓν μὲν, ἵνα φησὶν ἡμῖν ὑπόγραμμον ἀρετῆς καταλίπῃ, δι' οὗ τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ παραγίνεται ἡμῖν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ μίμησιν περιπατῆσαι. ἔπειτα δὲ τὸ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου τίθησι ῥητόν· σάρκα γὰρ φορεῖ, φησὶ, διὰ τὴν ἐμὴν σάρκα, καὶ ψυχῇ νοερᾷ διὰ τὴν ἐμὴν ψυχὴν μίγνυται, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀνακαθαίρων. καὶ ἔτι, ἵνα τὸ λογικὸν ὑπὸ τοῦ ἀλόγου καταδουλωθὲν, αὐτὸς λόγος ὢν ἐλευθερώσῃ ἀνακαλεσάμενος. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἐπεὶ ὁ Ἀδὰμ νικηθεὶς, τὸ ἐν αὐτῷ θεοειδὲς τοῖς τῆς σαρκὸς μυρίοις κατέχωσε πάθεσι, καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ βλάβην διέδωκε: διὰ τοῦτο σαρκοῦται ὁ κύριος, καὶ τῷ πελάγει τῆς ἰδίας θεότητος, τὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ὑποδέχεται σταγόνα· ὡς ἂν τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς καταποθῇ, καὶ εἰς τὸ γένος ὅλον διαπέμψῃ τὸ δῶρον· καὶ ἵνα τὸ ἄφατον πέλαγος τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς φιλανθρωπίας ἐνδείξηται. καὶ ὅτι τὸν δημιουργὸν αὐτὸν ἔδει καὶ τοῦ οἰκείου πλάσματος διαῤῥυέντος γενέσθαι ἀνακαινιστήν. ἐπάγει δὲ, ὡς καί τινα τῶν ἐπὶ τῆς τριάδος κοινῶς λεγομένων, πολλάκις τὸ ἱερὸν γράμμα ὡς * κατεξαίρετον φέρουσιν, ἐφ' ἑνὸς τῶν σεβασμίων ὑποστάσεων. ταύτῃ τοι τὸ δημιουργικὸν καὶ ἐπὶ πατρὸς καὶ πνεύματος ἁγίου ὁμοτίμως ταττόμενον, ὅμως οἰκονομικῶς τῷ υἱῷ πάλιν ὡς ἐξαίρετον ἀφορίζεται, οὕτω καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ἣν ὁ λόγος εἰργάσατο, ἐστιν εὑρεῖν ἀναφερομένην εἰς τὸν πατέρα. ἐλάλησε γὰρ ἡμῖν (φησιν) ἐν τῷ υἱῷ, καὶ ἵνα γνωρισθῇ ἡ πολυποίκιλος τοῦ θεοῦ σοφία, ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ. καὶ αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς· ποίημα καὶ κτίσμα δηλονότι τὴν ἀνάπλασιν τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς καλούσης. καὶ πάλιν γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ μυρία ἄλλα.

[* κατ' ἐξαίρετον.]

IOBIVS.

Quare quæ liberum arbitrium homini adimit ratiocinatio, hæc equum nobis aut bonum, aut piſcem, aut quæ ſtirpium naturam habent, pro ratione prædito animali, inducit. Quod ſi autem is, qui talia ſentit, huiuſmodi ſibi pœnam irrogat, hoc neque iniuſto iudicio fit (inuenit enim parem delicto pœnam) & ipſe per ſe execrandam ſuam opinionem arguit.

Talia igitur quædam vbi diſſeruit, qui propoſita modo argumenta exponit [Iobius] in liberi Arbitrij laude quintumdecimum Caput concludit.

XVI. verò Caput non vulgarem continet quæſtionem. Quærit enim admodum curioſe, *Cur homo è duobus plurimum natura diſtantibus compoſitus ſit?*

Ac profligare quidem & ſoluere quæſtionem nititur, ſed ipſam dubitationem non ſatis attingit. Primum ergo Patrum verba ſubiicit; deinde oportuiſſe ait ratione adornari terrenam portionem, perinde vt cœleſtibus virtutibus cœli ornati fuerint, proptereaque compoſitum animal in terris hominem prodiiſſe. Hæc & id genus alia contexens, Caput hoc abſoluit.

XVII. Quærit hinc, *Cur Deus Verbum homo ſit factus?*

Soluitque dubitationem. Partim quidem, inquit, [a] vt nobis exemplar virtutis relinqueret, per quod nobis ea facultas adſit, qua non neceſſario, ſed liberè ac ſponte eum imitando, eiuſdem veſtigiis inſiſtamus. Vbi mox Gregorij cognomento Theologi [b] verba apponit, *Carnem enim geſtat* (inquit ille) *propter meam carnem, & animo intelligente propter meam animam miſcetur, ſimili ſimile repurgans.* Præterea vt rationalem partem ab irrationabili in ſeruitutem redactam, ipſe Rationale verbum exiſtens repararet, atque in libertatem reſtitueret. Adhæc, quandoquidem Adam victus, Dei in ſe imaginem innumeris carnis paſſionibus obruit, & ad poſteros noxam tranſmiſit, ideo carnem Dominus induit, & in mari Deitatis ſuæ noſtræ conditionis guttam ſuſcepit, cum vt mortale à vita abſorberetur, atque in vniuerſum genus beneficium effunderet, tum vt inexplicabile pelagus bonitatis ſuæ erga nos oſtenderet, tum etiam quia opificem ipſum oportebat ſuæ creaturæ, quæ iam diffluxerat, inſtauratorem fieri.

Addit inſuper, vt eorum aliqua, quæ communiter de Trinitate dici ſolent, ſæpenumero S. Scriptura ad vnam peculiariter venerabilium perſonarum referat. Ita ſanè creandi vis Patri ex æquo ac S. Spiritui attributa, certa nihilominus ratione Filio rurſus vt excellens quid adſignatur. Sic & humani generis redemptionem, quam Verbum perfecit, reperias in Patrem referri. [c] *Locutus eſt enim*, inquit, *nobis in Filio.* & : [d] *Vt innoteſceret multiformis ſapientia Dei, quam fecit in Chriſto.* & : [e] *Ipſius enim ſumus factura, creati in Chriſto* IESV *in operibus bonis : facturam videlicet*, & *opus* reformationem vocat Apoſtolus. Et rurſum: [f] *Cum notum feciſſet nunc nobis ſacramentum voluntatis ſuæ, ſecundum beneplacitum ſuum, quod propoſuit in eo, ad inſtaurandum omnia in Chriſto.* aliáque id genus plurima.

a 1. Pet. 2. 21.

b *Homil. de natal. Chriſti.*

d Heb. 1. 2.

d Epheſ. 3. 10. & 11.

e *Epheſ.* 2. 10.

f Epheſ. 1. 9. *Vt notum faceret Vulg.*

IOBIVS.

Si enim per Filium omnia eſſe condita credimus: neceſſarium certe Patrem quoque creatorem confiteri, ſaltem propter idem velle, poſſe, ac facere. Similiter & Spiritum ſanctum. Quippe quod iam reformati ſanctimoniam conſequantur, atque in reformatione perſeuerent, id Sancti Spiritus creantis atque conſeruantis præcipue opus eſt. [a] *Spiritu* quoque [de] rebus creatis ait Dauid, *omnis virtus eorum*. Et vero clarum, quod dum Propheta ibidem dicit: *Verbo Domini cæli firmati ſunt*. *Verbum* vt opificem celebrat. *Firmationem* enim vocat primam illam coagmentationem productionémque. Vt & quod efficiendi perficiendíque potentiam ſpiritui tribuat, per ea quæ adiunxit: *Et ſpiritu oris omnis virtus eorum*. [b] Gregorius quoque diuino ſuo ore dicit: *Primum Angelicas poteſtates cogitat, atque illa cogitatio erat opus, quod Verbo complebatur, & Spiritu perficiebatur*. aliáque ſexcenta. Vtiliter ergo, & ad inſtitutionem atque introductionem ſatis accommodate diuinæ cognitionis præconium proceſſit. Etenim in veteri Teſtamento, velut [c] vniuerſorum cauſa primaria primum prædicatur Pater: Deinde Filius tanquam operatrix cauſa declaratur: Tertio denique, vt cauſa perficiens, Spiritus Sanctus. Quæ enim perficiendi vim habent, ea pro ſuo que à fine habent nomine, è profectu & incremento rerum temporúmq; manifeſtantur, coronæ videlicet illius inſtar, quæ ob athleticos ſudores in fine renunciato [victori] adaptatur. quamobrem etiam poſtquam hominem primũ formauit Deus, vt eundem deinde perficeret: inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ.

XIIX. Hæc aliáque ſimilia, quibus Spiritum ſanctum perficientem eſſe doceat, vbi laborioſus hic homo ſtudioſè collegit, Propterea, inquit, illuminati catechumeni diebus ſeptem candidati incedunt. Quæ item cauſa fuit, cur vetus inſtrumentum, quod vmbratilem baptiſmi typum gerebat, hoc idem obſeruaret: [d] *Comedite quoque* (ait) *panes, qui poſiti ſunt in caniſtro conſecrationis*. [e] *De oſtio quoque tabernaculi teſtimonij non exhibitis ſeptem diebus*. Et non dierum dumtaxat numerum deſcripſit olim vetus Teſtamentum, ſed & quæcumque alia hîc conſequuntur.

Primo etenim nunc baptizamur, deinde vnguento vngimur, inde pretioſo ſanguine dignamur. ſic prorſus & Moſes hæc adumbrans; abluit primo aqua eos qui conſecrabatur, mox induit & cingit, deinde confert olei vnctionem, & tum ſanguine aſpergit, atque ad panis ſumptionem adducit. quapropter & [f] B. Lucas in Euangelio primum, ait, benedici Dominici ſanguinis calici, & fideles participes fieri, atque ita demum panem ſumere. quamquam diuinus Apoſtolus calicis benedictionem alicubi prætermittit, interdum vero corporis dominici benedictioni ſubiicit. Ait enim: [g] *Calix cui benedicimus, nónne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? & panis quem frangimus?* Et rurſum: [h] *Non poteſtis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum: & non poteſtis menſæ Domini participes eſſe*. [i] Alibi verò dicit: *In qua nocte tradebatur* (de Domino loquens) *accepit panem* ac dein de calice diſſerit.

a Pſal. 32. 6.

b Homil. 38. quæ eſt in natiuitate Chriſti.

c Quæ & B. Baſilij doctrina eſt lib. de Sp. S. cap. 15. itémq; Greg. Nyſſ. Homil. in S. Baptiſma.

d Leuit. 8. 31.

e Ibid. v. 32.

f Luc. 22. 17.

g 1. Cor. 10. 16.

h Ibid. v. 20.

i 1. Cor. 11. 24.

εἰ γὰρ καὶ δι' υἱοῦ τὰ πάντα γενέσθαι πιστεύομεν· ἀλλ' οὖν ἀνάγκη καὶ τὸν πατέρα δημιουργὸν ὁμολογεῖν, καὶ διὰ τὸ ταὐτὸν τῆς τε βουλῆς καὶ ἐνεργείας, καὶ δυνάμεως. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μάλιστά γε τὸ ἀπολαύειν τοὺς ἀναπλασθέντας τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ διαμένειν ἐν τῇ ἀναπλάσει, τῆς τοῦ παναγίου πνεύματός ἐστι δημιουργίας τε καὶ συνοχῆς. καὶ τῷ πνεύματι δὲ τῶν παραχθέντων φησὶν ὁ Δαβίδ, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. καὶ δῆλον ὡς δι' ὧν μὲν ὁ προφήτης λέγει, τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, ποιητὴν τὸν λόγον ὑμνεῖ. στερέωσιν γὰρ, τὴν πρώτην πῆξιν καὶ γένεσιν καλεῖ: τελειωτικὸν δὲ καὶ δυναμοποιὸν τὸ πνεῦμα, δι' ὧν ἐπήγαγε· καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. καὶ ἡ γρηγόριος δὲ καὶ θεία γλῶσσά φησι, πρῶτον ἐννοεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἦν λόγῳ συμπληρούμενον, καὶ πνεύματι τελειούμενον· καὶ μυρία ἄλλα. ὠφελίμως δὲ καὶ παιδαγωγίας καὶ εἰσαγωγῆς οἰκείως τὸ τῆς θεογνωσίας παρελήλυθε κήρυγμα. καὶ γὰρ διὰ μὲν τῆς παλαιᾶς, ὡς προκαταρτικὸν τῶν ὅλων αἴτιον ὁ πατὴρ πρώτως κηρύττεται· καὶ δεύτερος δὲ ὁ υἱός, ὡς [*] δημιουργὸν αἴτιον ἐμφανίζεται· καὶ τρίτως, ὡς τελειωτικὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὰ τελειωτικὰ γὰρ τῷ τέλει φερωνύμως ἀναφαίνεται, τῇ προκοπῇ καὶ αὐξήσει τῶν πραγμάτων καὶ τῶν χρόνων οἷα στέφανος ἀναρρήσεως ἐπὶ τοῖς ἀθλητικοῖς ἱδρῶσι κατὰ τὸ τέλος ἐναρμοζόμενος. διὸ καὶ τὸν ἄνθρωπον πλάσας ὁ θεὸς πρῶτον, εἶτα [*] τελεῖ, ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνεῦμα ζωῆς. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα, περὶ τοῦ ὅτι τὸ πανάγιον πνεῦμα τελειωτικόν ἐστι, διηγωνισμένος ὁ Φιλόπονος ἀνὴρ, διὰ τοῦτό φησιν, οἱ φωτιζόμενοι ἑπτὰ ἡμέρας λαμπροφοροῦσι: διότι καὶ ἡ παλαιὰ, σκιᾶς ἐπέχουσα πρὸς τὸ βάπτισμα τύπον, τοῦτο ἐφύλαττε· καὶ φάγεσθε, γάρ φησι, τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ τῆς τελειώσεως· καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ οὐ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἡ παλαιὰ μόνον προϋπέγραφεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ἀκολουθίαν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν βαπτιζόμεθα, εἶτα τῷ μύρῳ χριόμεθα, ἐκεῖθεν τοῦ τιμίου ἀξιούμεθα αἵματος. οὕτω δὴ καὶ Μωσῆς σκιογραφῶν ταῦτα, λούει πρῶτον τοὺς τελειουμένους τῷ ὕδατι, εἶτα ἐνδιδύσκει καὶ περιζωννύει, εἶθ' οὕτως ἐπιφέρει τὴν τοῦ ἐλαίου χρῖσιν· καὶ οὕτω ῥαίνει τῷ αἵματι, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἄρτων ἄγει μετάληψιν. διὸ καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, πρῶτόν φησιν εὐλογεῖσθαι τοῦ δεσποτικοῦ αἵματος τὸ ποτήριον, καὶ τοὺς πιστοὺς μετέχειν· καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τοῦ ἄρτου. ὁ μὲν τοι θεῖος ἀπόστολος τὴν εὐλογίαν τοῦ ποτηρίου ποτὲ μὲν προτάττει, ποτὲ δὲ τοῦ δεσποτικοῦ σώματος ὑποτάττει. καὶ γάρ φησι, τὸ ποτήριον ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ χριστοῦ ἐστὶν· εἶτα, τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν· καὶ πάλιν, οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν, καὶ ποτήριον δαιμονίων. καὶ οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν. ἀλλαχοῦ δέ φησιν, τῇ νυκτὶ, ᾗ παρεδίδοτο (περὶ τοῦ δεσπότου λέγων) ἔλαβε τὸν ἄρτον· εἶτα ἑξῆς καὶ περὶ τοῦ ποτηρίου διαλαμβάνει.

* δημιουργικόν.

* al. τελειοῖ

περὶ

Περὶ τοίνυν τούτων διαλαβὼν, πειρᾶται αἰτίαν ἀποδιδόναι τῆς εἰρημένης διαφόρου τάξεως· καί φησιν, ὡς ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν πρῶτον τὸ αἷμα συνίσταται, εἶτα μεταβάλλεται εἰς σάρκα: φυσικῶς ἡ γραφὴ κινουμένη, τὴν τάξιν ταύτην καὶ κατὰ τὴν τῶν μυστηρίων διήγησιν ἐφύλαξεν. ἡ δὲ ἀνάπαλιν τάξις, τῆς κοινῆς τραπέζης μιμεῖται τὴν τάξιν. πρῶτον γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄρτος προτίθεται, εἶτα ὁ οἶνος ἐπιφέρεται. τὴν δὲ κοινὴν ταύτην τράπεζαν μιμεῖσθαι πάλιν τὴν πλάσιν ἡμῶν. ἐπειδὴ γὰρ, ὡς δοκεῖ τῷ Ἰὼβ, ἐκ πηλοῦ διεπλάσθημεν, ὁ δὲ πηλὸς ἐκ γῆς ἐστὶ καὶ ὕδατος· πλάσις δέ ἐστι τρόπον τινὰ καὶ ἡ τροφὴ, ἀναπληροῦσα καὶ ἀναπλάττουσα τὸ ἀποῤῥέον: διὰ τοῦτο ὥσπερ ἐν τῇ παρὰ θεοῦ πλάσει τὸ ξηρὸν προείληπται τοῦ ὑγροῦ, οὕτω καὶ ἐν τῇ μιμήσει τῆς παρ' ἡμῖν πλάσεως ὁ ἄρτος τοῦ οἴνου προλαμβάνεται. καὶ αὐτὸς μὲν τοιαῦτά τινα περὶ τῆς τάξεως φυσιολογεῖ, εἰ καὶ θειοτέρας θεωρίας ταπεινότερον.

Hæc igitur vbi retulit, cauſam huius varij ordinis reddere conatur, dum ait: Quandoquidem in nobis primus ſanguis conſtituitur, qui hinc in carnem conuertitur, naturali via Scriptura procedens, hunc etiam ordinem in myſteriorum narratione retinuit. Porro contrarius huic ordo, communis menſæ ritum imitatur. Primo enim in ipſa panis apponitur, ac tum vinum infertur. Communem autem illam menſam, rurſum reſpondere noſtræ formationi [addit.] Poſtquam enim (Vt vult [a] Iob) de luto formati ſumus (quod è terra & aqua temperatur) Nutritio autem quædam quaſi formatio eſt, replens ac reficiens, quod defluxerat: idcirco quemadmodum in ea quam Deus fecit formatione, aridum ante humidum ſumptum eſt, ſic & in ea, quam nos huius imitatione facimus formatione, panis ante vinum ſumitur. Huiuſmodi ille fere de ordine ex natura philoſophatur; etſi id non ſatis pro dignitate Theologiæ.

IOBIVS.

[a] Iob. 33. 6.

περὶ τῆς τῶν βαπτιζομένων λαμπροφορίας

De baptizandorum candidi habitus geſtatione.

Τὸ μέν τοι λαμπροφορεῖν φησὶ τοὺς βαπτιζομένους, τῆς τῶν ἀγγέλων ἐστὶ σύμβολον λαμπρότητος, τὸ καθαρὸν ἐκείνοις τοῦ νοῦ, καὶ ἀμιγὲς τῆς ὕλης καὶ τῶν παθῶν, διατυπούσης. ὧν χρὴ καὶ τὸν φωτισθέντα ἐν μεθέξει τῆς χάριτος γεγονότα, ἐν τοῖς λαμπρότητος χαρίσμασι συντηρεῖν ἑαυτόν. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ τὸ ιη' κεφάλαιον εἰς πέρας ἦλθε.

Quod autem candidam, qui baptizantur, veſtem gerant, inquit, ſignum illud eſt angelici ſplendoris, qui puritatem mentis illis, ſine mixtione materiæ ac paſſionum, exhibet, quorum quidem gratiæ cum illuminatus ſit particeps effectus, in nitoris accepti donis ſeipſum conſeruare debet. Atque in his decimooctauo capiti ab eo finis imponitur.

διὰ τί ὁ Μωσῆς οὐκ ἀπ' ἀγγέλων τῆς κοσμογονίας ἤρξατο.

Ἐννεακαιδέκατον δὲ κεφάλαιον πραγματεύεται αἰτίας διερχόμενον, δι' ἃς τῆς κοσμογονίας ὁ Μωσῆς οὐκ ἐξ ἀγγέλων ἤρξατο. καί φησιν, ὅτι Μωσῆς νομοθετεῖν μέλλων ἀνθρώποις, καὶ ἀγαθῶν μὲν ἐπαγγελίαν τοῖς κατορθοῦσιν, ἀπειλὰς δὲ καὶ τιμωρίαν παρὰ θεοῦ τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν ἐπανατεινόμενος, εἰκότως, ὡς ἐν ἱστορίας τρόπῳ, καὶ τὴν δημιουργίαν ἐκείνων * πάντων εἰσάγει· ὧν ἡ χρεία πρός τε εὐεργεσίαν, καὶ ἀπειλὴν τῶν νενουθετημένων συντελεῖ. ἔσται γάρ, φησιν, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ σιδηρᾶ, καὶ ὅσα ἄλλα διὰ τῶν κτισμάτων τοιαῦτα ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν κατορθούντων, ἢ πρὸς κόλασιν τῶν ἁμαρτανόντων ἀναγέγραπται. ἐπεὶ οὖν σκοπὸς ἦν τῷ νομοθέτῃ, καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει σωτηριώδεις νόμους εἰσαγαγεῖν, καὶ τῶν νομοθετηθέντων ἀσφάλειαν διά τε τῆς τῶν χαλεπῶν ἀπειλῆς, καὶ τῆς τῶν βελτιόνων ὑποσχέσεως περιποιήσασθαι· ἑκάτερον δὲ τούτων ἐκ τῶν κτισμάτων παραλαμβάνειν: διὰ τοῦτο ὅσα μὲν συντελεῖ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τούτων καὶ ἱστορίαν τῆς γενέσεως ἀνετάξατο· ὅσα δὲ πως οὐ κατήπειγεν, ὑπερτίθεται. δεύτερον διὰ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου ὡς δι' εἰκόνος ὁ Μωσῆς τὸν τεχνίτην αὐτοῦ καὶ δημιουργὸν ἐβούλετο τοῖς νομοθετουμένοις ὑποδεικνύναι· ἅτε δὴ παχυτέροις οὖσι τηνικαῦτα, καὶ μόλις ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ συντρόφων αὐτοῖς δυναμένοις κατανοεῖν τὸν δημιουργὸν καὶ τεχνίτην τῶν ὁρωμένων. τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς περὶ ἀγγέλους διηγήσεως οὐκ ἐνῆν κατορθοῦν· ἐξ ἀδήλων γὰρ καὶ οὐκ ἐκ φαινομένων τοῦ ἀδήλου τὴν γνῶσιν παρέχειν, ἀσύμφορόν τε καὶ λίαν ἀσθενές. ἄλλως τε δὲ καὶ θεὸν μὲν, εἰ καὶ μὴ ὀρθῶς, ἀλλ' οὐκ ἀμυήτως τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πρὸ τῆς νομοθεσίας ἐδόξαζεν:

* πάντως.

XIX. Capite cauſas recenſet, *Cur in mundi fabrica referenda, Moſes ab angelorum creatione initium non duxerit.* Moſem ergo leges hominibus laturum, cum recte quidem agentibus bonorum promiſsionem, minas vero à Deo & pœnam ſceleratis intenderet, merito, ait, pro hiſtoriarum more illorum etiam omnium creationem adducere, quorum vſus vel ad beneficentiam, vel admoniti fuere, vel ad terrorem incutiendum valeret. *Erit* enim, inquit, *cœlum æneum, & terra ferrea*, & quæcumque aliæ huiuſmodi creaturæ eorum vel ad vſum recte agentium, vel ad correptionem peccantium deſcriptæ ſunt. Cum igitur Legiſlatori propoſitum fuerit, & mortali generi leges ferre ſalutares, & ipſis legibus latis præſidium, ſuppliciorum minis, ac præmiorum promiſſione, quærere, vtrumque horum ex creaturis deſumendo: propterea quæcunque ad hunc ſcopum conducunt, horum etiam creationis hiſtoriam pertexuit; iis quæ eo non pertinebant reiectis.

Deut. 28. 23.

Deinde per ſenſibilem mundum, tanquam per imaginem, voluit Moſes artificem eius, & creatorem, iis quibus legem ferebat exhibere: qui cum tunc adhuc craſſiores eſſent, & vix è ſenſilibus atque cognatis rebus, eorum quæ videntur creatorem poſſent cognoſcere; recte illud confici non potuit, cœpta ab Angelis narratione. Ex ignotis enim, non autem ex apparentibus notitiam ignoti parare velle, inutilis ſane conatus eſt, valdeque infirmus. Alioqui Deum ſi non recte, at aliquo ſaltem modo Iudaica gens, etiam ante legem latam, glorificauit:

IOBIVS.

cum angelorum ne appellationem quidem nouiſſet vno forſitan & item altero excepto, quibus id S. Spiritus gratia reuelarat. Confirmat quæ dicimus hoc, [a] quòd etiamnum Sadducæi Deum quidem exſiſtere, & architectum eſſe mundi fatentur, cum tamen angelos vllos eſſe pertinaciter negent. Angelorum vero natura atq; appellatio à principio ignota, inde primū in notionem venit, ex quo Abrahæ in Deum pietas cognoſci cœpit: vnde aucta atq; amplificata, in omnes deinde pios deriuata eſt. Quāquam hos etiam Moſes in fine ſuæ hiſtoriæ cum alia creatura coniungens: [b] *Lætamini*, inquit, *cæli, & adorent eum omnes angeli eius.*

[a] Act. 23. 3. Sadducæi non credunt eſſe angelos.

[b] Deuter 32. 42, ſecundum LXX.

Tertium illud addit Iobius, ſi viſibilia nobis viciniora; atque ad cognoſcendum aptiora, quam inuiſibilia ſunt, rectè ſenſibilium tradens ortum Moſes, maiora tantiſper rudibus tradere ob inacceſſam difficultatem, & quæ multa indigeret inſtructione omittit. Tu porrò hic vna mecum cōſidera, vnum eſſe admodum de ſenſibilibus docendum illud, quod à Deo producta ſint: cum de intelligibilibus duo hæc docenda veniant, & quod ſint, & quod ſuam ex Deo ſubſiſtentiam acceperint. Propterea quoq; Angelorum non meminit Moſes, dum mundi creationem narrare primum incipit; ne qui forte fidem latius extendere cupiunt, atq; inſtabiles ſunt, ipſum quoque Vniuerſum ab Angelis conditum eſſe opinarentur. Si enim cum nullam huiuſce cauſam Moſes ſcribendo dederit, Hebræorum tamen non pauci, & quibus horum placet error, mundum ab Angelis, quæque mundo continentur, creata eſſe nugantur; quanto vtique auctior erat futurus morbus, ſi quid tale ab ipſo Legiſlatore Moſe ſcriptum fuiſſet.

Nunc vide mihi ratiocinationis huius accurationem. Ab Adami præuaricatione aduſque Noë generationem, Angelorum natura in hominum cognitionem minimè venit. quæ prima omnium ætas fuerit. Ac ne in ſecunda quidem ætate, quæ in audacem illam turris ædificationem deſinit. Sed nec tertia ſe poteſt ætas Angelorum cognitione iactare, quæ vſque dum Abraham Deum cognoſcere cœpit, vt manifeſtum eſt, extenditur. At poſtquam Abrahæ promiſſiones illæ, quæ Dominicam incarnationem veluti fundabant, ac præordinabant, factæ ſunt, humanæque mentis oculi veritatis luce colluſtrari magis cœpere, & animi fluctuatio ſtabili religionis fide confirmari; tunc certè Angelus vnus introducitur ancillæ Abrahæ Agar miniſtrans, qui illam animi pendentem ac deficientem ſolaretur. Tantum non hanc vocem mittente hiſtoria, magnum eſſe diſcrimen inter miniſterium & creationem, interque creatorem, & res creatas.

Geneſ. 21. 17.

Illud enim dominationis eſt atque imperij; hoc vero obedientiæ ac ſeruitutis. Quamobrem & Paulus præter cæteros Legis benè peritus: *Nonne omnes ſunt adminiſtratorij Spiritus, in miniſterium miſſi?* exclamauit. Hac igitur de cauſa, vt diximus, Angelorum creationem initio hiſtoria non attigit. Quæ quidem vbi retulit Auctor, aliáque adiunxit, quæ (mihi ſaltem) nequaquam ea videntur ad rem propoſitam adferre, quæ neceſſaria erant, tertium tandem librum finit.

Hebr. 1. 14.

ἀγγέλων δὲ οὐδὲ προσηγορίαν ἠπίστατο χωρὶς ἑνός, ἢ καὶ δευτέρου, οἷς ἡ τοῦ πνεύματος ἀπεκάλυψε χάρις. μαρτυρεῖ δὲ τὸ λεγόμενον, ὅτι καὶ μέχρι νῦν τὸ σαδδουκαίων ἔθνος, θεὸν μὲν εἶναι καὶ δημιουργὸν ὁμολογεῖ, ἀγγέλους δὲ μηδαμῶς ὑπάρχειν ἀπαυθαδίζεται. ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων φύσις καὶ κλῆσις κατ᾽ ἀρχὰς ἀγνοουμένη, ἐκεῖθεν εἰς γνῶσιν κατέστη, ἀφ᾽ οὗ τὸ θεοσεβὲς τοῦ Ἀβραὰμ ἐγνωρίσθη· ἐντεῦθεν αὐξομένη, καὶ προκοπὴν εἰς πᾶν τὸ τῶν εὐσεβῶν διεδόθη γένος· πλήν γε καὶ ὁ Μωσῆς ἐπὶ τέλει τῆς καθ᾽ αὑτὸν ἱστορίας, τούτους τῇ ἄλλῃ συνταττόμενος κτίσει, εὐφράνθητε οὐρανοί, φησι, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. τρίτον ἐκεῖνό φησιν εἰ τῶν ἀοράτων τὰ ὁρατὰ ἐγγυτέρω * πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς γνῶσιν ἐπιτηδειότερα· εὐλόγως τὴν αἰσθητὴν παραδιδοὺς τὴν γένεσιν ὁ Μωσῆς, τὰ μείζω τέως τοῖς εἰσαγομένοις, διὰ τὸ δυσέφικτον, καὶ πολλῆς παιδαγωγίας δεόμενον, παρατρέχει. κἀκεῖνο δέ μοι συνεπιθεώρει· μιᾶς δέονται τῆς διδασκαλίας τὰ αἰσθητά, ὅτι παρήχθησαν ἐκ θεοῦ· τὰ δὲ νοητὰ διττὴν ἀπαιτεῖ, ὅτι τέ εἰσι, καὶ ὡς ἡ τούτων οὐσίωσις ἐκ θεοῦ. ἔτι δὲ ἀγγέλων οὐκ ἐμνήσθη, τῆς κοσμογονίας ἀπαρχόμενος· ἵνα μή τινες τῶν εὐριπίστων τε καὶ εὐμεταβόλων, δι᾽ ἀγγέλων τὸ πᾶν ὑποστῆναί τε καὶ δημιουργηθῆναι δοξάσωσιν. εἰ γὰρ καὶ μηδεμίαν ἀφορμὴν Μωσέως κατὰ τὴν συγγραφὴν * παρατυχόντος, ὅμως ἑβραίων τε οὐκ ὀλίγοι, καὶ οἷς φίλον ἡ ἐκείνων ἀπάτη, δι᾽ ἀγγέλων τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, δημιουργηθῆναι παραληροῦσιν· ἐπὶ πόσον ἂν οὐκ ἐπενεμήθη τὸ νόσημα, εἴ τι τοιοῦτον τῷ νομοθέτῃ ἀνεγέγραπτο. καὶ ὅρα μοι τὴν τοῦ λόγου ἀκρίβειαν. ἀπὸ τοίνυν τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, μέχρι τῆς Νῶε γενεᾶς, ἀγγέλων φύσις εἰς ἀνθρώπων γνῶσιν οὐκ ἀφίκετο. περίοδος δὲ ἂν εἴη αὕτη τοῦ χρόνου πρώτη. οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, ἥτις εἰς τὴν πυργοποιίας ἀπολήγει τόλμαν. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἡ τρίτη τοῦ χρόνου περίοδος τῇ τῶν ἀγγέλων ἔχει γνώσει σεμνύνεσθαι, ἥτις μέχρι τῆς τοῦ Ἀβραὰμ θεογνωσίας, ὡς δῆλον, παρατείνεται. ἐπεὶ δὲ τῷ Ἀβραὰμ αἱ συνθῆκαι τὴν δεσποτικὴν ἐπιδημίαν οἱονεὶ θεμελιοῦσαί τε καὶ * διοικονομοῦσαι γεγόνασι, καὶ ἤρξατο μᾶλλον τὸ ἀνθρώπινον τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμοὺς ἐναυγάζεσθαι, καὶ τὸ παλίρροιον τῆς γνώμης εἰς στάσιμον εὐσεβείας πίστιν διαπήγνυσθαι· τότε δὴ τότε τῶν ἀγγέλων ἕνα διοικονομεῖται τῇ παιδίσκῃ τοῦ Ἀβραὰμ Ἄγαρ * διακονεῖν, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ καταπραΰνειν δυσπορημένον τε καὶ ἄθυμον. μονονουχὶ φωνὴν ἀφιείσης τῆς ἱστορίας, ὡς πολὺ μέν ἐστι τὸ μέσον διακονίας καὶ δημιουργίας, καὶ δημιουργοῦ καὶ δημιουργουμένων· τὸ μὲν γὰρ κυριότητος καὶ δεσποτείας, τὸ δὲ ὑπακοῆς καὶ δουλείας. διὸ καὶ Παῦλος, εἴ τις ἄλλος νομομαθὴς ὤν, οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, διακέκραγεν, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα. διὰ ταύτην μὲν οὖν τὴν αἰτίαν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἀγγέλων κατ᾽ ἀρχὰς ἡ ἱστορία γένεσιν οὐκ ἀναγράφει. καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ συγγραφεύς, καὶ ἕτερα συνάψας τούτοις, οὐκ ἔμοιγε δοκοῦντα τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν φέρειν προσβάλλεσθαι, τὸν τρίτον ἀποπερατοῖ λόγον.

ὅτι σαδδουκαῖοι ἀγγέλους εἶναι οὐ πιστεύουσι.

* τι ἡμῶν ἢ ὁδός.

* ἴσ. παρασχόντος.

* al. προοικονομ.

* al. διακ.

διὰ τί ὁ υἱὸς ἐσαρκώθη.

Ὁ δὲ δ' αὐτοῦ καὶ ὁ τοῦ β' λόγος, ἐν δυσὶ κεφαλαίοις περιγραφόμενος, οὐδὲν ἕτερον διαλαμβάνει, ἢ ὅτι τῶν πρεπωδεστάτων ἦν, τὴν ἀπαράλλακτον καὶ φυσικὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἡμᾶς τοὺς κατ' εἰκόνα μὲν γεγονότας, τὸν δὲ χαρακτῆρα κιβδηλώσαντας, ταύτην ἡμᾶς ἀποκαθᾶραί τε τῶν κηλιδωμάτων, καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀναμορφώσασθαι· καὶ ὡς ἔδει τὴν ἀληθῆ καὶ ἐνυπόστατον τοῦ θεοῦ σοφίαν, τοὺς εἰς ἀλογίαν παρεξαπέντας, καὶ πρὸς τὸν κτηνώδη βίον ἀπονεύσαντας, ἀπαλλάξαι τε τῆς ἀλογίας, καὶ πρὸς τὸ νοερὸν ἐπαναγαγεῖν ἀξίωμα.

διὰ τί δημιουργὸς καὶ κριτὴς ὁ υἱός.

Ὁ δὲ ἕκτος αὐτοῦ λόγος, κεφάλαιον προβάλλεται πρῶτον, διὰ τί δημιουργὸς ὁ υἱὸς λέγεται τῆς τε πρώτης ἡμῶν ὑποστάσεως, καὶ τῆς ἐπὶ τέλει τῶν αἰώνων ἀναπλάσεως· εἶτα καὶ κριτὴς ἁπάντων ἐν τῷ καιρῷ τῆς καινῆς ἀναστάσεως; ἐχομένων γὰρ τῶν τριῶν τούτων καταστάσεων ἀλλήλοις, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν δεσπότην καὶ τεχνίτην ἀναφερομένων, καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἀλληλουχεῖται καὶ συνυφαίνεται ζήτησίς τε καὶ ἐπίλυσις. ἐπεὶ γὰρ ἔκτισε, δικαίως καὶ διαλυθέντας ἀνακτίζει. καὶ ἐπεὶ τοῦτο, ἀκολούθως τῷ οἰκείῳ πλάσματι καὶ νομοθετεῖ. * νομοθετεῖ δὲ δῆλον ὅτι καὶ τὴν κρίσιν, τοῖς τε νομοφυλακοῦσι καὶ τοῖς τὸ παράνομον προελομένοις αὐτὸς ἀδέκαστον τὸ προνόμιον ἔχει διανέμειν. προηγουμένης οὖν τῆς ζητήσεως, διὰ τί, μηδεμιᾶς οὔσης ἐν τῇ τριάδι διαφορᾶς, καθ' ὑπεροχὴν λέγω καὶ ἔλλειψιν, ὁ υἱὸς μᾶλλον δημιουργός τε καὶ πλάστης ἀνακηρύττεται; καὶ ταύτης τὴν λύσιν ἤδη λαμβανούσης, φανερὸν ὡς καὶ τὰ ἐφεξῆς τῶν ζητημάτων συνδιαλύεται. φησὶν οὖν, ὡς καλῶς καὶ εὐλόγως ἡ δημιουργία τοῦ παντὸς κατ' ἐξαίρετον τῷ υἱῷ ἀναφέρεται. καὶ γὰρ τοῦ λόγου μετὰ σαρκὸς ἐπιδημήσαντος, αἱ μείζους καὶ πλείους περὶ τὴν δημιουργίαν αἱρέσεις προεγένοντο. καὶ οἱ μὲν τὸν ἕνα καὶ ὡς ἀληθῶς δημιουργὸν ἀγνοήσαντες, εἰς πολλὰς αἰτίας τὴν τῶν ὄντων ἀνῆψαν ὑπόστασιν. ἔνιοι δ' οὖν οὐκ εἰς πλῆθος μόνον θεῶν ἐξεχύθησαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγαθῷ πονηρὸν ἀνταγωνιστοῦντες, τὴν τῶν ὅλων ἀμέριστον ἐπιστασίαν εἰς ἀντικειμένας προνοίας διέσχισαν. τινὲς δὲ καὶ τῆς ἀμεροῦς καὶ διὰ πάντων τὸ ἴσον ἐχούσης θεότητος, μεριστὰς πικροὺς καὶ ἀδίκους σφᾶς αὐτοὺς προκαθίσαντες, ὅλον τὸ θεοπρεπὲς τῷ πατρὶ περικλείσαντες, τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς φύσεως ἀπώσαντο· προφάσεως [ὡς] ἐνόμιζεν τῶν τὸ ἀσύνετον περιδρασσόμενοι· ὅτι δὴ τὸν ἕνα, ὃν καὶ πατέρα ὑμνεῖ τὰ παλαιὰ νόμιμα, ἀνακηρύττουσι, καὶ τόλμης ἐστὶν ἀγούσης εἰς παρανομίαν θεὸν τὸν υἱὸν ἢ τὸ πνεῦμα συνομολογεῖν. τούτων δ' ἂν εἶεν ἀγνοιαν μὲν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ἐνοσήσαντες, ὅσας τὸ Ἰουδαϊκόν τε καὶ ἑλληνικὸν ἐνέτακη φρόνημα. οἱ δὲ γνῶσιν μὲν, ἐπισφαλῆ δὲ κτισάμενοι, ὥσπερ Ἄρειος καὶ οἱ κατὰ Μακεδόνιον, οἱ συναρίθμουν ἀθέως τῇ κτίσει τὸν κτίσαντα. ὅσα οὖν τῆς τοιαύτης πλάνης οὕτως ἐπιπολάζειν κατισχυούσης, εἰ καὶ τὸ τῆς δημιουργίας τῶν ὅλων ἀξίωμα ἀφωρισμένως προσανετέθη τῷ πατρί. εἶτα καὶ ἡ ἀνάπλασις καὶ ἡ κρίσις, ποία μανίας οὐκ ἂν διεπλάττετο τοῖς ἀσεβέσι πρόφασις;

* νομοθετῶν.

LIBER IV. & V.

Cur Filius Dei homo factus.

QVARTVS vero & quintus liber duobus capitibus abſoluitur, neque aliud quid attingit, quam [CAP. XX.] decenteſimum fuiſſe, vt immutabilis natiuáque Patris imago nos ad eandem conditos (ſed qui formam illam iam corruperamus) à ſordibus mundaret, & priſtino decori reſtitueret: [CAP. XXI.] vtque oportuerit veram & Hypoſtaticam Sapientiam Dei conuerſos in inſipientiam, & iumentis ſimiles redditos à ſtultitia liberare, & ad rationabilis creaturæ dignitatem reducere.

LIBER VI.

Cur Creator & Iudex Dei Filius.

SEXTVS Liber primum illud [XXII.] Caput proponit: *Quare Dei Filius opifex dicatur, cum primæ noſtræ exſiſtentiæ, tum reformationis in fine ſæculorum, tum etiam Iudex omnium, nouæ reſurrectionis tempore?* His enim tribus inter ſe connexis, & ad eundem dominum artificémque relatis, ipſa quoque quæſtio & ſolutio connexam atque cohærentem rationem habent. Poſtquam enim creauit, merito perditos reparat. Quod cum ita ſit, conſequenter etiam ſuæ creaturæ legem fert. Vnde & illud planum efficitur, ipſius eſſe ſententiam incorruptam ferre, tam in legem ſeruantes, quam in eam ſponte violantes. Præmiſſa igitur quæſtione, *Cur cum nulla ſit in Trinitate gradus ſuperioris aut inferioris differentia, Filius tamen potius opifex atque formator prædicatur*: manifeſtum eſt hac vna ſoluta, reliquas quoque ex ea deinceps ortas quæſtiones diſſolui. Quare affirmat recte ac merito Vniuerſi creationem ad Filium per excellentiam referri. Cum etenim Verbum in carne ad nos veniſſet, plures ac maiores hæreſes de creatione proceſſerunt. In his aliqui verum atque vnicum creatorem ignorantes, in varias cauſas mūdi creationem retulerunt. Vnde non in multitudinem ſolum Deorum quidam ſeſe effuderunt, ſed & bono malum opponentes, Vniuerſi gubernationem indiuiſibilem in contrarias Prouidentias diſtraxerunt. quidam rurſum indiuiduæ & per omnia æqualis Diuinitatis diuiſores amaros atque iniuſtos ſe conſtituentes, tota Dei maieſtate Patri attributa, Filium ac Spiritum ſanctum ab eiuſdem naturæ participatione repulerunt. Hoc pro ſua dementia prætextu arrepto, quod & DEVM vnum (quem etiam Patrem prædicat vetus Lex) celebrarent, & noxam adducentis audaciæ eſſet, Filium vel Spiritum Deum confiteri. Ex his vero fuerint tum qui ignorantia Filij & Spiritus laborarunt; quotquot nimirum Iudæorum atque gentilium tabefecit error; tum qui ſcientia quidem, ſed fallaci præditi (vt Arius atque Macedoniani) ipſum creatorem impiè rebus creatis adnumerauerunt. Vide igitur, quando hic error longe adeo lateque inualeſcere potuit; ſi etiam creationis Vniuerſi dignitas definite Patri eſſet attributa, prætereáque redemptio atque iudicium, quis nom impiis dementiæ color, ac prætextus confingeretur,

IOBIVS. quo Filium ac Spiritum ſanctum, vel nullo modo ſubſiſtere, vel ſubſiſtentem in creaturarum ordinem redigere auderent? Propterea igitur Pater Filio iuſta de cauſa cedit, cum creationis dignitate ab initio, tum reformationis, tum etiam iudicij. Veruntamen non ſi in eorum aliquo, quæ modo diximus, Filio ceſſit Pater, mox etiam in omnibus ceſſit. Neque enim hoc diſponentis omnia ſapienter Prouidentiæ fuerit, quandoquidem tali nulla penitus apparente occaſione, multi impiorum duo Teſtamenta contrariis Legiſlatoribus aſſignarunt. Quare conuenienti prorſus, quæque Deum deceat ratione, & ſapientiæ plena diſpenſatione, Filio non formatio ſolum atque reformatio, ſed iudicium quoque (etſi tribus perſonis communia hæc ſint) per excellentiam attribuuntur. Sic igitur obiectam quæſtionem Dei amans Scriptor hic diſſoluit: cui & alia accedunt, quæ parem nequaquam cum ſupraſcriptis vtilitatem habent.

Interim præſenti dubitationi aliud quiddam inueſtigatione dignum admiſcet. Quærit enim, *Cur Filio Pater præponatur, ac dehinc tertius Spiritus ſanctus conſtituatur?* Reſpondetque certum eſſe, Diuinam naturam (cum nec verbis exprimi, nec mente comprehẽdi queat) neque ratione, neque oratione hoc ipſum quod eſt, euulgari vel nominari poſſe: Quibus vero per ineffabilem diſpenſationem cognoſcenda obijcitur, non ſicuti eſt, ſed vt fas atque vtile eſt iis, quibus apparet, ſic pulchritudinis ſuæ ſplẽdorem immittere infixius in ſe intuentes, & vtcumque fruendam dare. quapropter vt profundius, & magis Theologice loquamur, ſiue Trinitatem, ſiue vnitatem, ſiue Patrem, ſiue Filium, ſiue Spiritum ſanctum, ſiue Deitatem, ſiue aliud quidpiam incomprehenſibilem illam & ineffabilem naturam cogitemus, vel nominemus, non hæc illa, ſed ſupra hæc eſt. Quamobrem etiam ineffabilium enarrator clamat:[a] *Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, Cum autem venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt.* Huiuſque germanus diſcipulus, ſapiens ille Dionyſius, hæc ipſa iiſdem propemodum teſtata verbis reliquit: maximè vbi [b] de perfecto atque vno agit. Quando igitur plurima eorum, quæ de Deo dicuntur, non id quod eſt, ſignificant, ſed potius manu ducunt, & pro captu noſtro per cognatas nobis res atque voces, mentem noſtram ſupra nos attollunt: perſpicuum eſt tale quid illud eſſe, quod primo loco inter loquendum proferatur Pater, deinde Filius, ac poſt hunc Spiritus ſanctus. Quemadmodum alicubi etiam ipſe Dominus, nos inſtruens, diſcipulis ait: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Quoniam ipſa ſecundum ſe diuina natura, neque præponi, neque ſubiici apta eſt, ſed ſupra omnem tam numeri, quam ſingularitatis notionem collocatur. Numerus ſiquidem, & vnitas de ſubſtantia dicuntur: diuinitas verò ſubſtantiam ſuperat vniuerſam. Quemadmodum igitur DEVS omnia quæ in tempore exiſtunt, ſine tempore cognoſcit, & indiuiſè, quæ diuiſibilia, vt & fluxa, ſine vllo fluxu:

[a] 1. Cor. 13. 9. & 10.

[b] Cap. XIII. lib. de diuin. nominibus.

Matt. 28.29.

εἰς τὸ τὸν μὲν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἢ μηδόλως ὑφεστάναι, ἢ καὶ ὑφεστῶτα εἰς τὴν τῶν κτισμάτων χώραν ἀπελαύνειν καταθρασύνεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ οἰκονομικῶς ὑπεξίσταται, τῆς τε κατ' ἀρχὰς δημιουργίας, καὶ τῆς ἀναπλάσεως, εἶτα καὶ τῆς κρίσεως. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν εἰρημένων μέν τινος ὁ πατὴρ ὑπεξέστη τῷ υἱῷ, μὴ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων: οὐδὲ τοῦτο ἂν ἦν τῆς πάντα σοφῶς οἰκονομούσης προνοίας· ὅπου γε μηδὲ τῆς τοιαύτης ὅλως ὑποφαινομένης ἀφορμῆς, πολλοὶ τῶν ἀσεβῶν τὰς δύο διαθήκας ἐναντίοις νομοθέταις διενείμαντο. ὥστε ἐναρμονίῳ τε καὶ θεοπρεπεῖ λόγῳ καὶ οἰκονομίᾳ πεπληρωμένῃ σοφίας τῷ υἱῷ καὶ ἡ πλάσις, καὶ ἡ ἀνάπλασις, καὶ ἡ κρίσις, * καὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων εἴη ταῦτα κοινά, κατ' ἐξαίρετον ἀναφέρεται. οὕτω μὲν οὖν τὴν προκειμένην ἀπορίαν, ὁ * φιλόθεος συγγραφεὺς ἐπιλύεται. * συνυποβάλλεται καὶ ἕτερά τινα, οὐχ ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις τὸ χρήσιμον παρεχόμενα. μεταξὺ δὲ τοῦ προκειμένου ζητήματος, καὶ ἕτερόν τι αὐτοῦ ἄξιον ἐξετάσεως συνδιαπλέκεται· ζητεῖ γὰρ διὰ τί προτέτακται ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ; εἶτα τὸ πνεῦμα τρίτον συντάττεται; καί φησιν, ὡς ἡ θεία φύσις ἄρρητος οὖσα καὶ ἀκατάληπτος, δῆλον ὡς οὔτε λογισμῷ τινι, οὔτε ῥήματι, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἐκκαλύπτεται, ἢ ὀνομάζεται. οἷς δ' αὖ καὶ πρὸς ἐμφάνειαν δι' οἰκονομίαν ἄφατον καταστῇ οὐχ ὡς ἔστιν, ἀλλ' ὡς ἑκάστῳ τῶν ἐμφανιζομένων δυνατόν τε καὶ συμφέρον; οὕτως αὐτῆς τοῦ κάλλους τὰς μαρμαρυγὰς ἐνίησί τε τοῖς εἰς ταύτην ἀτενίζουσι, καὶ παραπολαύειν παρέχεται. διὸ βαθύτερόν τε καὶ θεολογικώτερον φάναι, κἂν τριάδα, κἂν μονάδα, κἂν πατέρα καὶ υἱὸν, καὶ πνεῦμα: κἂν θεότητα, κἂν ἕτερόν τι τὴν ἄληπτον ἐκείνην καὶ ἄφατον ἐννοήσωμεν, ἢ ὀνομάσωμεν φύσιν· οὐχὶ ταῦτα, ἀλλ' ὑπὲρ ταῦτά ἐστι. διὸ καὶ ὁ τῶν ἀπορρήτων μυσταγωγὸς, ἐκ μέρους βοᾷ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. καὶ ὁ γνήσιος δὲ τούτου μαθητὴς, ὁ σοφὸς Διονύσιος, τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς μικροῦ διαμαρτύρεται ῥήμασι, καὶ μάλιστά γε ἐν τοῖς περὶ τελείου καὶ ἑνός. οὐκοῦν ἐπεὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θεοῦ, οὐχ ὅπερ ἐστὶ παραδηλοῖ, χειραγωγία δὲ μᾶλλον τίς ἐστι καὶ συγκατάβασις, διὰ τῶν συντρόφων ἡμῖν καὶ πραγμάτων καὶ ὀνομάτων, τὸν νοῦν ἡμῶν πρὸς τὰ ὑπὲρ ἡ[illegible] ἀναφέρουσα: δῆλον, ὅτι τοιοῦτόν ἐστι κα[illegible] προτετάχθαι τὸν πατέρα κατὰ τὴν ἐκφών[illegible] εἶτα τὸν υἱὸν, καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὥς που καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης παιδαγωγῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς μαθητάς φησι· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐπεί γε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ θεία φύσις οὔτε προτέτακται, οὔτε ὑποτέτακται. ἀλλὰ καὶ πάσης ὑπερίδρυται καὶ ἀριθμήσεως καὶ μοναδικῆς ἐπινοήσεως. εἴπερ καὶ ὁ ἀριθμὸς, καὶ ἡ μονὰς περὶ οὐσίαν, τὸ δὲ θεῖον ὑπερούσιον. ὥσπερ οὖν τὸ θεῖον τὰ ἐν χρόνῳ πάντα ἀχρόνως ἐπίσταται, καὶ ἀμερίστως τὰ μεριστὰ, καὶ ἀρρεύστως τὰ ῥέοντα:

* al. κἂν.

* al. θεόφιλος.

* al. συνυποβάλλων.

οὕτω πᾶσα γεννητὴ φύσις καὶ τὸ ὑπέρχρονον ἐν χρόνῳ νοεῖ, καὶ μεμερισμένως τὸ ἀμέριστον, καὶ τὸ ἄφθεγκτον, διὰ συντρόφου φωνῆς ὀνόμασι διαμεμορφωμένης καὶ ῥήμασιν.

Εἶτα ἐφεξῆς ἐξετάζει, τίνος ἕνεκεν ὁ μὲν υἱὸς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν μέσος παραλαμβάνεται, ἄκρα δὲ ὁ πατὴρ, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; καί φησιν, ὡς ἐπειδὴ δικαιοσύνης ζυγὸς λέγεται ὁ Θεὸς, ἀναλόγως τῷ παρ' ἡμῖν ζυγῷ, καὶ ἡ ἐν τῇ θείᾳ φύσει τάξις ἐπινενόηται· ὥστε τὸν υἱὸν, τὴν μέσην χώραν ἀναπληροῦντα, τὴν ἄκραν ἰσότητα πρὸς τὰ ἄκρα συντηρεῖν· αὐτὸς γὰρ τήν τε κατ' ἀρχὰς δημιουργίαν καὶ τὴν ὕστερον τοῦ γένους ἀνάπλασιν ἀπειργάσατο. καὶ τὸ παράδειγμα δὲ [τοῦ ζυγοῦ] τὸ ἰσόρροπόν τε καὶ ἰσοδύναμον τῆς ἀπειροδυνάμου τριάδος αἰνίττεται· μηδεμιᾶς τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἀναφερομένης τε πλέον, ἢ πρὸς τὴν κάτω ῥοπὴν ἀποκλινούσης· ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ τε καὶ ὁμοτίμῳ καὶ ἀδιαφόρῳ τῆς δόξης καὶ τῆς οὐσίας ζυγοστατουμένης τε καὶ θεολογουμένης. ἐξ οὗ καὶ ἐν τοῖς γεννητοῖς ἡ ἰσότης δίδοται, καὶ τὸ δίκαιον ταλαντεύεται. τοιαῦτα μὲν οὖν αὐτῷ κατά τε τὸ κβ' κεφάλαιον τοῦ ἕκτου βιβλίου, καὶ τὸ τρίτον καὶ κ', συνυφαίνεται. μετὰ τοῦτο δέ φησιν ἀναλογίαν τινὰ διασώζειν, τὴν ἐν ταῖς πτέρυξι τῶν σεραφὶμ θεωρουμένην διπλῆν τριάδα· καὶ τὸ μὲν μέσον ἀναλογεῖν τῷ πατρὶ, τὰ δ' ἄκρα τῷ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματι· καὶ τὴν τριαδικὴν τῆς ἁγιότητος ἐκφώνησιν ἀπαράλλακτον οὖσαν πάντη, πρὸς ἑαυτὴν τὸ ἀπαράλλακτον κατ' οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τῶν τριῶν αἰνιγματίζειν ὑποστάσεων. καὶ ἐπισφραγίζειν δὲ καὶ ἐπισυνάπτειν τὸ ὁμοούσιον καὶ ἑνιαῖον τῶν τριῶν τὴν ἐπαγωγὴν καὶ ἐπιφορὰν τοῦ ἑνὸς κύριος. δηλοῦν δὲ καὶ τῶν πτερῶν τὴν διπλόην, πᾶσαν τὴν εἰς ἡμᾶς δι' αὐτῶν κατιοῦσαν γνῶσιν, εἰ καὶ διὰ τῶν ἀΰλων διακονεῖται πνευμάτων, οὐχ ἁπλῆν, ἀλλ' ὑλικὴν κατιέναι, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τύπων τε καὶ σχημάτων τοῖς συνθέτοις σύνθετον ἁρμοζομένην· δηλοῦν δὲ τὸ ὑλικὸν ἅπαν ἐξ ὕλης συγκείμενον καὶ εἴδους. ἔτι δὲ καὶ τὰς νοερὰς δυνάμεις ἐξ ἁγιασμοῦ καὶ οὐσίας, ὃ τὸ διττὸν αἰνίττεται τῶν πτερύγων, συγκεῖσθαί φασι. δῆλον δὲ ὡς καὶ ἡ τούτων γνῶσις τῆς ὁλοτελοῦς καὶ ὑπὲρ ἁπλότητα γνώσεως, ἥτις μόνη τῇ δημιουργικῇ τριάδι ἀφώρισται, ἐλαττουμένη, καὶ τὸ ἀτελὲς ἔχουσα, οὐκ εἴη πάσης διπλόης τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. παραδηλοῦν δὲ καὶ τὴν ἅγιος φωνὴν, ἄνευ συνθήκης προφερομένην, καὶ μηδὲ μεσολαβοῦντος ἑτέρου προσρήματος, τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον καὶ ἐξῃρημένον καὶ ἀβέβηλον τῆς θείας φύσεως, πρὸς πᾶσαν ἄλλην φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν. τοῦτο δὲ τὸ ἅγιος τῶν ἁγίων αἰνίττεσθαι τὸ ὑπεριδρυμένον καὶ ἀσύγκριτον πρὸς πᾶσαν ἄλλην ὀνομαζομένην ἁγιότητα. καὶ γὰρ καὶ ὅσοι διὰ τὸ θεῖον ἅγιοι λέγονται, βέβηλοί τε ἂν κριθείησαν, καὶ ἀκάθαρτοι, παραβαλλόμενοι θεῷ. ὥσπερ καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς δοῦλοι, καὶ μὴ ὄντα τὰ ὄντα, πρὸς τὸν ὄντως ὄντα ἐξεταζόμενα. τὸ ἐξαίρετον τοίνυν, ὡς εἴρηται, καὶ μεμονωμένον, καὶ πάσης ἄλλης ὑπέρτερον φύσεως ἐπὶ θεοῦ καταγγέλλει τὸ, ἅγιος.

ſic omnis creata natura, id quod tempus excedit, in tempore cognoſcit, & diuiſe, quod diuidi non poteſt, quódque ineffabile eſt; per cognatam nominibúſque & verbis efformatam vocem. Ioh. 17.

XXIII. Quærit deinceps, *Cur Filius, cum loquimur, medius aſſumatur, extremiſque locis Pater, & Spiritus ſanctus?* Reſpondet: Quoniam iuſtitiæ trutina dicitur Deus, proportione quadam cum trutina noſtra, ideò quoque in natura diuina ordo eiuſmodi excogitatus eſt, vt filius medio occupato loco, exactam æqualitatem cum extremis teneat. Ipſe enim & à principio creationem, & ad poſtremum generis [noſtri] inſtaurationem perfecit. Quin etiam trutinæ exemplum, infinitè potentis Trinitatis æqualem omnino ác parem poteſtatem ſubindicat, cum nulla trium perſonarum, vel plus altera aſſurgat, vel ad ima magis vergat, ſed in æquali & pari, nullóque modò differente gloria, & eſſentia trutinetur, ac theologicè expendatur. Vnde & in rebus generatis æqualitas datur, & iuſtum æquis ponderibus libratur. Hæc ferè in viceſimo ſecundo capite ſexti libri, itémque viceſimo tertio ab eo contexuntur.

XXIV. & XXV. Poſt hæc analogiam quandam ſeruari aſſerit à duplici illa Trinitate, quę Iſaia 6. a.
in alis Seraphim conſideratur. Et medium quidem Patri reſpondere, extréma verò Filio, ac Spiritui ſancto. Triplicem quoque illam & omnino inuariatam in ſe vocis SANCTVS exclamationem: trium perſonarum immutabilitatem, quo ad eſſentiam, potentiam, & facultatem ſubindicare. Quin & illorum trium conſubſtantialitatem atque vnitatem velut ſigillo obſignari ac coaptari, dum vnum dumtaxat poſtea [per vocem] DOMINVS inducitur & infertur. Alarum item geminationem, ſignificare cognitionem illam omnem, quæ per hos in homines deriuatur (etſi per immateriales ſpiritus ſubminiſtretur) non ſimplicem, ſed materiatam deferri: ex noſtris nimirum figuris ac formis, velut compoſitum quoddam, compoſitis adaptatam, cum duplex ſit materiatum omne; ex materia conflatum & forma. Quanquam & intelligibiles poteſtates, ex ſanctificatione & ſubſtantia, quod duplicibus alis ſignificetur, conflari volunt. Certum verò quod horum cognitio, perfectiſſimâ illâ, & quæ omnẽ cognitionis ſimplicitatem ſuperat, vt quæ ſoli creatrici Trinitati adſcribatur, inferior atque imperfectior exſiſtens, non ab omni ſit compoſitione libera. Adhæc vocem SANCTVS ſine vlla coagmentatione prolatam, & nullo omnino alio intercedente prouocabulo, indicare ſimplicem, minimè compoſitum, excellentem ac ſacroſanctum diuinæ naturæ ſtatum, cum omni alia natura & ſubſiſtentia comparatæ. Illud verò SANCTVS SANCTORVM, eiuſmodi ſignificare ſanctimoniam, quæ ſit ſupra omnem aliã, quæ nominari poſſit, collocata: minimé que cũ illa componenda. Quotquot enim ob diuinam gratiam SANCTI dicuntur, profani alioqui atque impuri meritò iudicari queãt, ſi cum Deo componantur. Vt & omnes reges, ſerui, & exſiſtentia, non exſiſtentia, ad eum qui reuera exſiſtit collata. Excellentiam igitur, vt dictum eſt, ac ſingulare quid, & ſupra reliquæ creaturæ terminos de Deo nuntiat verbum illud SANCTVS.

IOBIVS.

Sanctum enim hîc dicas, non quod ab omni ſorde, quæ corpus aut animam inquinat, purum eſt, nequaquam. Quænam enim illa Dei laus, aut potius quomodo non extrema eius vituperatio ſit, ſi id laudationis loco vſurpetur, quod Deus ab affectionibus noſtris liber exſiſtat? Sed diſtinctam [Dei naturam vox illa] & cæteris omnibus antecellentem, atque ab iis ſeiunctam prædicat. Neque verò inſolita ſacris litteris eiuſmodi huius vocabuli ſignificatio, vt ibi: *Omne maſculinum adaperiens vuluam, ſanctum Domino vocabitur*, hoc eſt, ſelectum. Et [a] rurſum Iudicum libro: *Paries filium, & non aſcendet ferrum ſuper caput eius, quia ſanctificatus eſt puer.* Aliaque ſexcenta. Sic ſanè ſanctificari locum, vel panem, vel vinum dicimus, quæ Deo ſecernuntur, & ad nullum communem vſum referuntur. Fidem verò vt faciat his (quod materiæ expertes ſpiritus materialiter nobis materiatis res cœleſtes adferant) [b] forcipem illam adducere pergit, quam vnus è Seraphim ad Prophetam miſſus attulit, carbonem complexam. Palàm enim eſt corporalibus in Symbolis incorpoream illam poteſtatem incorporeorum quorumdam, atque intelligibilium myſteria ſignificare apud Prophetam voluiſſe, docente nos S. ſcriptura: quemadmodum ſine intermedio aliquo, & abſque craſſiore materia ignis capi non poteſt: ſic nec rerum diuinarum quidquam percipi poſſe ſine materialibus ſymbolis, cæteriſque rebus, iis qui ſuſciperent accommodatis. Eſt autem forceps materiam deſignans, quemadmodum & carbo diuinum numen denotat. *Deus* [c] *enim noſter ignis conſumens eſt.* Et: *Eloquia Domini* [d] *igne examinata.* Ipſa quoque vox forcipis tactum ſignificat, qui ſcilicet in ſolis apparet ſenſibilibus: fortaſſe verò & Verbi incarnationem, noſtri cauſa factam, obſcurè deſignari prædictis ſymbolis probabiliter dicatur. Ignis enim diuinus, carnis noſtræ craſſitie [interiecta] nobiſcum conuerſatus eſt. Fieri etiam poteſt, ait, vt forceps legalem vmbram deſignet: carbo verò nouum Teſtamentum, cùm per legalia ſymbola noui myſteria Teſtamenti oſtendantur, ac bene ſentientibus tradantur. Addit inſuper: Cùm corpus dominicum in ſacra menſa propoſitum eſt: ideò qui ab vtroque latere ſacris operantibus [adſtant] in eorum, quæ ſex alas geſtant ſymbolum, [e] confecta ex alis flabella ſupra oblata ibi horrenda myſteria agitare, vt ne ſinant initiatos rebus viſis inhærere, ſed eos mentis oculis ſupra omne id, quod cum materia coniunctum eſt ſublatos, faciant per ea quæ videntur, ad inuiſibilem contemplationem, & inexplicabilem illam pulchritudinem aſcendere. Nam tum etiam cùm corporaliter Dominus præſens eſſet, cum timore ac tremore Seraphim ei inſeruiebant: huiuſque timoris & tremoris ſpecimen obſcurum eſſe, alarum illam agitationem, quam miniſtrantes adhibet. Si vero Seraphim etiam incarnato iam Verbo miniſtrare declarantur, vt nihil ob eius in terram deſcenſum de ſeruitute, quæ in cœlo erat, diminuant: clarum quod & alter incorporeorum ſpirituum ordo Incarnatum cultu latriæ adorabat.

Luc. 2. 23.

a Iudic. 13. 5. In vulg. & LXX. Nazaræus legitur, qua vox Hebræis ſanctum, vel ſanctificatum ſignificat, vt apud B. Hieronym. videas.

b Iſa. 6. 6.

c Deut. 4. 24.

d Pſal. 17. 37.

e Qui mos in Hiſpania hodieque ſpectatur, ad æſtum ardente Canicula depellendum.

ἅγιον γὰρ ἐνταῦθα, οὐχὶ τὸ ῥύπου τινὸς καθαρὸν εἶναι διὰ σώματος ἢ ψυχῆς διαβαίνοντος, ἄπαγε. ποῦ γὰρ ἐγκώμιον θεοῦ, μᾶλλον δὲ πῶς οὐκ ἔσχατος ψόγος εἰς ὕμνον παραλαμβάνειν τὸ παθῶν ἀπηλλάχθαι τὸ θεῖον λέγειν τῶν * ἡμετέρων, ἀλλὰ τὸ ἀφωρισμένον καὶ ὑπερϊδρυμένον τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ἀνακεχωρηκὸς ἀνυμνεῖ. σύνηθες δὲ τῇ θείᾳ γραφῇ τὸ τοιοῦτον τῆς λέξεως σημαινόμενον, ὡς τὸ πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, τουτέστιν, ἀφωρισμένον. καὶ πάλιν ἐν τοῖς Κριταῖς, τέξῃ υἱόν, καὶ οὐκ ἀναβήσεται σίδηρος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ἡγιασμένον ἐστὶ τὸ παιδάριον. καὶ μυρία ἄλλα. οὕτω δὴ καὶ ἁγιάζεσθαι τὸν τόπον, ἢ τὸν ἄρτον, ἢ τὸν οἶνον, ἃ τῷ θεῷ φαμὲν ἀφορίζεσθαι, καὶ πρὸς μηδεμίαν κοινὴν * ὑποφέρεσθαι χρῆσιν. εἰς πίστιν δὲ παράγειν ἐπιχειρεῖ, ὅτι περ αἱ ἄϋλοι δυνάμεις ὑλικῶς τοῖς ὑλικοῖς τὰ ἄνωθεν διαπορθμεύουσι, τὴν λαβίδα, ἣν ἓν τῶν σεραφὶμ πρὸς τὸν προφήτην ἀποστελλόμενον ἔφερε, τὸν ἄνθρακα φέρουσαν. δῆλον γὰρ ὡς ἐν σωματικοῖς συμβόλοις, ἀσωμάτων τινῶν καὶ νοητῶν ἡ ἀσώματος δύναμις ὑπεδήλου τῷ προφήτῃ μυστήρια, διδασκούσης ἡμᾶς τῆς ἱερᾶς γραφῆς, ὅτι καθάπερ οὐκ ἔστιν ἄνευ μεσότητος, εἴτε ὕλης παχυτέρας τὸ τοῦ πυρὸς λαβέσθαι: οὕτω καὶ τῶν θείων οὐδὲν ἐστὶ λαβεῖν ἄνευ συμβόλων ὑλικῶν τε καὶ προσφόρων τοῖς δεχομένοις. ἔστι δὲ καὶ ἡ λαβὶς τυποῦσα τὴν ὕλην, ὥσπερ ὁ ἄνθραξ τὸ θεῖον. ὁ γὰρ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον· καὶ τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φωνὴ τῆς λαβίδος τὴν ἁφὴν ἀπαγγέλλει, ἥτις δηλονότι ἐπὶ μόνων ὁρᾶται τῶν αἰσθητῶν. ἴσως δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν τοῦ λόγου αἰνιγματικῶς εἶναι διὰ τῶν εἰρημένων συμβόλων, φάναι οὐδὲν ἀπεικός. τὸ γὰρ θεῖον πῦρ παχύτητι τῆς καθ' ἡμᾶς σαρκὸς προσωμίλησεν ἡμῖν. δυνατὸν δέ φησι καὶ τὴν μὲν λαβίδα τὴν νομικὴν εἰκονίζειν σκιάν, τὸν ἄνθρακα δὲ τὴν νέαν διαθήκην. καὶ γὰρ διὰ τῶν συμβόλων τῶν νομικῶν τὰ τῆς νέας μυστήρια παραδηλοῦσθαί τε καὶ τοῖς * εὐγνώμοσι παραδίδοσθαι. λέγει δὲ καὶ τοῦ κυριακοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης προτεθέντος, διὰ τοῦτο τοὺς παρ' ἑκάτερα τῶν τὰ ἱερὰ ὑπηρετουμένων, ῥιπίδας πτερῶν πεποιημένας, τοῖς προκειμένοις φρικτοῖς ἐπικινεῖν τῶν ἑξαπτερύγων φέροντας σύμβολα· ὡς ἂν μὴ ἐῶσι τοὺς τελουμένους τοῖς ὁρωμένοις ἐναπομένειν, ἀλλὰ παντὸς τοῦ προσύλου ὑπεράνω γινομένους νοεροῖς ὀφθαλμοῖς, διὰ τῶν ὁρωμένων ἐπὶ τὴν ἀόρατον θέαν καὶ τὸ ἀμήχανον ἐκεῖνο κάλλος παρασκευάζουσιν ἀναδραμεῖν. καὶ γὰρ καὶ σωματικῶς τῷ δεσπότῃ παρόντι, φόβῳ καὶ τρόμῳ τὰ σεραφὶμ ὑπηρετεῖ· οὗ τινος φόβου καὶ τρόμου αἴνιγμα εἶναι, καὶ τὴν γινομένην διὰ τῶν πτερῶν κίνησιν, ἣν τὸ ὑπηρετοῦμενον ἐνεργεῖ. εἰ δὲ τὰ σεραφὶμ ὑπηρετοῦντα δηλοῦται καὶ σαρκωθέντι τῷ λόγῳ, καὶ οὐδὲν διὰ τὴν κάτω τοῦ λόγου διαγωγὴν τῆς ἄνω καθυφίησι δουλείας: δηλονότι καὶ ἡ ἄλλη τῶν ἀσωμάτων διακόσμησις νόων, τὸν μετὰ σαρκὸς παραγεγονότα λατρεύουσα προσεκύνει.

* al. ἱερωμένων.

* ὑπερφαίνεσθαι.

* al. ἁγίοις

ἡ γὰρ

ἡ γὰρ ἐν τούτοις πρωτεύουσα τάξις, τὴν δουλείαν οὐ καινοτομοῦσα, καὶ τὴν μετ' αὐτὴν τὴν ἴσην ὑπηρεσίαν βεβαιοῦται. γέγραπται γὰρ, ὡς καὶ ἄγγελοι προσελθόντες διηκόνουν αὐτῷ. τὸ δὲ τοῦ ἀγγέλου ὄνομα, ὡς οἱ τὰ θεῖα ἴσασι σοφοὶ, κοινόν ἐστι πάσαις ταῖς νοεραῖς δυνάμεσιν ὄνομα. καὶ πάλιν περὶ τοῦ εἰς τὴν οἰκουμένην εἰσαγομένου πρωτοτόκου, τὸ * ἱερὸν γράμμα φησὶν, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. διά τοι τοῦτο, καὶ ἅμα τῷ πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἰσιέναι τοὺς ἱερεῖς, ὁ ἱεροψάλτης ἄνωθεν ἀναβοᾷ τὸ· ἅγιος ὁ θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος. ἥν τινα ὑμνολογίαν συγκεῖσθαί φησιν ἐκ τῆς τῶν σεραφὶμ φρικτῆς ὁμολογίας. φησὶ δὲ ὡς οὐδ' οἴκοθεν πρὸς ταύτην ἦλθε τὴν ἔννοιαν: ἀλλ' * ἐξ ἰουδαίων τις τὸν τῆς ἀληθείας λόγον κατηχηθεὶς, καὶ ἄλλους κατηχεῖν παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἀξίωμα λαβὼν, σοφός τε τὰ ἄλλα, καὶ βίῳ λαμπρὸς, ἐκεῖνος αὐτῷ τῆς προκειμένης μαθήσεως καθηγήσατο, ἐξ ὧν ἡ * ἱερολογία συνετέθη ἀναδιδαξάμενος. διδάσκειν οὖν αὐτόν φησιν ἔκ τε τῆς χερουβικῆς ὑμνολογίας, καὶ τοῦ μα' ψαλμοῦ τῶν ἱεροψαλτῶν συντεθεῖσθαι τὸ μελῴδημα. ᾄδεσθαι μὲν γὰρ ἐν τῷ ψαλμῷ τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. μεταληφθῆναι δὲ τὸν μὲν ζῶντα εἰς ἰσοδύναμον τὸ ἀθάνατον· αὐτολεξεὶ δὲ διατηρηθῆναι τὸν ἰσχυρὸν, καὶ οὕτω συνυφανθῆναι τὸ μελῴδημα τὸ ἱερόν. ἀποδεδόσθαι μέν τοιγε τὸ μὲν θεὸς, καὶ τὸ ἅγιος, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν εἰδωλικῶν σεβασμάτων, ἃ γεώδη τέ ἐστι καὶ χειρῶν τῶν ἀνθρώπων ἔργα, καὶ βδελύγματα ὡς ἀληθῶς: τὸ δὲ ἰσχυρὸς πρὸς τὸ ἐκείνων ἄφωνον καὶ ἀκίνητον, καὶ ἀσθενές: τὸ δὲ ἀθάνατος, πρὸς τὸ ἄπνουν ἐκείνων καὶ ἀνενέργητον, καὶ οὐδ' ὁπωσοῦν ζωῆς μετασχόν. λέγει δὲ τὸν αὐτὸν ἱερὸν ἄνδρα, καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐκδιδάξασθαι, καθὰ καὶ ἑτέροις * ἐξιστόρηται, ὡς τῷ μακαρίῳ Πρόκλῳ (Κωνσταντινουπόλεως δὲ πρόεδρος ἦν) ἡ τοῦ εἰρημένου μελῳδήματος δι' ἀποκαλύψεως [ἐμυήθη] σύνθεσις· ἀγγέλων μὲν τὴν ἱερολογίαν ταύτην ἀναμελπόντων, ἐκείνου δὲ τὴν μύησιν πρώτου [ἐκεῖθεν] ἐνδεξαμένου. τοιοῦτον μὲν ἀγῶνα, καὶ τὸ τέταρτον καὶ κ' ἅμα τοῦ ἐφεξῆς ἑ κεφαλαίου ὑποδύεται. Ἐν δὲ τῷ κς' κεφαλαίῳ * λέγεται ἐν τῇ κοσμογενείᾳ κατ' ἀρχὰς τῶν ς' ἡμερῶν ἀριθμὸν τύπον εἶναι τῆς * τριαδικῆς θεογνωσίας, καὶ τοῦτο δηλοῦν σὺν * καί τισιν ἑτέροις· καὶ τὸ, ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα· καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν· ἀλλὰ καὶ τὸ, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, ὅσοις γέγονεν εἰς τὰς * ἀρχικὰς ἐκείνας ἓξ ἡμέρας ἐκλαβεῖν, οὐδὲν τῶν ἀπεμφαινόντων διανοηθῆναι. κεφαλὴ γὰρ καὶ ἀρχὴ βιβλίου, τουτέστι, πάσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, ἡ ἑξαήμερος, ἐν αἷς ἡ κτίσις συνετελέσθη· ὧν ἐκ μεγέθους καὶ καλλονῆς ὁ δημιουργὸς καταλαμβανόμενος ἀνυμνεῖται. εἰκονίζειν δὲ τὴν τριάδα, καὶ πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μυστηρίου συντελεῖν τὰς αὐτὰς ἓξ ἡμέρας φησὶν, ὥσπερ καὶ τὴν ἐκ τῶν χερουβικῶν πτερύγων τὴν συμβολικὴν ἱερολογίαν. ἡ δὲ ἄρα ἐμυσταγώγει τῆς δημιουργοῦ τριάδος τὴν γνῶσιν δι' ὑλικῆς παραγίνεσθαι καὶ συνθέτου. καὶ μὴν καὶ αὐτῆς τῆς ἁπλῆς καὶ ἀσυνθέτου οὐσίας, διὰ τῆς ἐνύλου καὶ συντεθειμένης, τὴν τριαδικὴν ὑπαινίττεσθαι κυριότητα.

*al. γεγρό. *al. ὀχλέξ. *al. ἱερουργία. *al. ἐξιστόρηται. *al. λέγει τὸν *al. τριάδος. *al. ς'. *al. ἀρχάς.

Cùm enim qui in his primum ordinem tenent, cultum non immutant, mox etiam par à ſubſequentibus miniſterium exhiberi confirmant. Scriptum [a] eſt enim, quod etiam Angeli accedentes miniſterium ei. *Angeli* verò appellatio, vt rerum diuinarum periti norunt, commune eſt intelligibilium ſpirituum nomen. Et iterum de primogenito in orbem terræ introducto S. Scriptura loquitur: *Et* [b] *adorent eum omnes Angeli Dei.* Propterea etiam ſimulatque ad altare ſacerdotes accedunt, Cantor ſacer de ſuperiore loco ſic clamat: *Sanctus* [c] *Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis.* Quem hymnum ex veneranda ac tremenda Seraphinorum profeſſione cõpoſitum aſſerit. non tamen de ſuo habere hoc inuentum, ſed è Iudæorum gente quendam veritatis doctrina imbutum, qui alios quoque docendi auctoritatem ab Eccleſia accepiſſet, virum cætera ſapientem, vitáque illuſtrem, huius doctrinæ Iobio auctorem fuiſſe, cùm vnde cõpoſitus eſſet ſacer ille hymnus, exponeret. Docere verò ipſum [d] ex Cherubinorum hymno, & Pſalmo XLI. ſacrorum cantorum canticum illud conflatum eſſe. Celebrari enim in hoc Pſalmo *Deum fortem viuum*: ac mutatam quidem eſſe vocem *viuum* in æquipollens vocabulum *immortalis*, ipſa voce *fortis* retenta. ita ſacrum illud canticum contextum eſſe. Porrò exprimi voces DEVS & SANCTVS, vt diſtinctio fiat ab idolorum ſimulacris, quæ terreſtria ſunt, humanarum manuum opus, & veræ abominationes. *Fortis* verò aduerſus muta, immobilia, & imbecilla idola. *Immortalis* denique, quòd idola nec ſpirent, nec vllam efficiendi vim habeãt: ſed nec tantillam quidem vitæ partem acceperint. Narrat hoc etiam, eundem illum ſacrum virum ſeſe docuiſſe, quemadmodum ab aliis quoque ſcriptoribus refertur, vt [e] B. Proclus (Conſtantinopoleos is præſul erat) prædicti hymni conſtructionem, per reuelationem edoctus ſit, cum Angelis ſacrum hûc hymnum canentibus, primus ille eandem deinde doctrinam hauſit. Tali diſputatione viceſimum quartum & quintum clauditur caput.

XXVI. Capite refertur, ſex dierum numerum in principio typum eſſe agnoſcendæ Trinitatis, illúdque cùm ex aliis manifeſtum euadere, tum ex illo: *Dies* [f] *diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam.* Quin & ex illo: *In* [g] *capite libri ſcriptum eſt de me*: quibus [ſaltem] contigiſſet percipere ſex illis initialibus diebus nihil eſſe intelligendum eorum, quæ apparerent. Caput enim & principium libri, ſiue omnis à Deo inſpiratæ Scripturæ, eſt opus ſex dierum, quibus mundi creatio perfecta eſt: cuius ex magnitudine ac pulchritudine creator ipſe agnitus canitur. Imaginem verò referre Trinitatis, & ad myſterij cognitionem conducere eoſdem illos ſex dies aſſerit, non minus quàm de ſex alis Cherubin ſymbolica & ſacra oratio. quæ certè docebat Trinitatis creatricis notitiam per materialem atque compoſitam cognitionem aduenire: quin imò ſimplicis ipſius, & incompoſitæ ſubſtãtiæ trinam proprietatem, per materialem ac compoſitã ænigmaticè denotari:

IOBIVS.

a *Matth. 4.*

b *Deut. 32. 43 ſecundum LXX. & Pſal. 96. 7.*

c *Hebr. 1. 6.*

d *Idem docet Niceph. Cabaſilas expoſit. Liturg. cap. XX.*

e *Georgius Cedrenus hiſtor. compend. anno XXX. Theodoſij.*

f *Pſal. 18. 3.*

g *Pſal. 39. 8. & Hebr. 10. 7.*

IOBIVS. atque hinc etiam per duplicem Trinitatem illius, omnem ſimplicitatem excedentis Trinitatis cognitionem reuelari. fidem verò aſtruens rebus viſis, ſeptimum diem ait eſſe figuram illius temporis, in quo nobis requies erit à corporeis & grauioribus laboribus, vt [a] alibi etiam Paulus affirmat, relinqui ſabbatiſmum populo Dei. Qui enim ingreſſus eſt in requiem ſuam, etiam ipſe requieuit ab operibus ſuis, ſicut à ſuis Deus. Si verò figura eſt ſeptimus dies requietis à noſtris materialibus operibus, quando [b] ſecundum eundem diuinum Paulum cum perfectiore cognitione imperfectiorem commutabimus, meritò & ſex dierum opus figuram eſſe materialis cognitionis meditando perſpeximus, ſecundùm quam ex parte & in ænigmate Deus à nobis cognoſcitur. His addit Gregorij [c] Theologi ſententiam, qua vſque ad tres perſonas diuinitatis myſterium nobis manifeſtatum dicit [Vnitate mota, ait, ob diuitias; binario verò ſuperato propter materiam & formam, ex quibus corpora: Trinitate verò propter definitam perfectionem (prima enim [in numeris] trias binarij excedit compoſitionem) vt neque anguſtis terminis diuinitas contineatur, neque in infinitum diffundatur.] Addit huic & aliam cauſam, cur ad Trinitatem vſque diuinitas progreſſa ſit, & ait: Quia ſolus numerorum ternarius libræ figura eſt manifeſtiſſima. Libra vero æqualitatem efficit, ſimul ac ſignificat. Vnde & in numeris ſolus ternarius medium occupat locum inter vtraque extrema parem atque incommutabilem, ſic vt nulla omnino in tribus animaduertatur compoſitio, in quibus ſextus ſpeculatiuo huic homini liber abſoluitur.

a Hebr. 4. 9.

b 1. Cor. 13. 9.

c Orat. 11. de pace num. 17.

LIBER VII.

LIBRO ſeptimo [cap. XXVII.] aſſerit tres politiarum mutationes à ſacra repræſentari Scriptura, quas & [d] TERRÆMOTVS nominat. Primam quidem ab idolorum cultu in legalem reipub. ordinationem, in qua ſolus Pater manifeſtiſſimè prædicatur. Filius autem & Spiritus ſymbolis duntaxat & ænigmatis indicantur. Alteram vero ex hac in Euangelium qua magis perſpicuè Filius & Spiritus ſanctus manifeſtantur. Tertiam denique illam materiæ magis expertem & diuiniorem ſortem, in qua penitus Trinitatis vniformitas, & indiuiſibilitas, & omnipotentia, quantum natura creata aſſequi poteſt, in hominum indubitatam peruenit cognitionem.

d σεισμοὺς.

Primum autem terræ-motum prædicat diuinus ille Dauid, his verbis: [e] *A facie Domini mota eſt terra, à facie Dei Iacob.* addit enim: [f] *Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.* Rurſúmque cum dicit; [g] *Afferte Domino patriæ gentium & intrate in atria eius.* Sed non in Iudaicum, & vnum tantum atrium: adiungit enim mox: *Commoueatur à facie eius vniuerſa terra, dicite in gentibus quia Dominus regnauit.* Et iterum: [h] *Dominus regnauit, exultet terra; lætentur inſulæ multæ.* Ac deinceps: *Apparuerunt fulgura tua orbi terræ, vidit, & commota eſt terra.* multáque id genus apud eundem.

e Pſal. 113. 7.

f Ibid. v. 13.

g Pſal. 95. 7. & 9.

h Pſal. 96. 1. & 4.

ὅθεν καὶ διὰ διπλῆς τριάδος τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἁπλότητα τριάδος τὴν γνῶσιν ἀνακαλύπτεσθαι. πίστιν δὲ τοῖς * τεθεωρημένοις ἐπιτιθεὶς, τὴν ζ´ φησὶ τύπον εἶναι τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἐν ᾧ τῶν παχυτέρων καὶ σωματικῶν ἡμῖν ἔργων ἡ κατάπαυσις· ὥς που καὶ ὁ Παῦλός φησιν· ὡς ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. ὁ γὰρ ἐλθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. εἰ δὲ τύπος ἡ ζ´ τῆς καταπαύσεως τῶν παρ' ἡμῖν ἔργων * τῶν ὑλικῶν, ὅτε κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον, καὶ τὸ τέλειον τῆς γνώσεως τῆς ἐπὶ μέρους σοφίας ἀνταλλασσόμεθα· εὐλόγως καὶ τὴν ἑξαήμερον αὐτῶν τύπον εἶναι τῆς ὑλικῆς τεθεωρήκαμεν γνώσεως· καθ' ἣν ἐκ μέρους, καὶ ἐν αἰνίγμασιν ἡ περὶ τὸ θεῖον ἡμῖν ὑπόληψις περιγέγονε. τούτοις ἐπάγει καὶ τὴν τοῦ θεολόγου Γρηγορίου φωνὴν, ἥτις μέχρι τριῶν ἡμῖν ὑποστάσεων τὸ τῆς θεότητος μυστήριον ἀνακαλυφθῆναι λέγει. μονάδος μὲν κινηθείσης, φησὶ, διὰ τὸ πλούσιον, δυάδος δὲ ὑπερβαθείσης διὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ἐξ ὧν τὰ σώματα· τριάδος δὲ ὁρισθείσης διὰ τὸ τέλειον· πρώτη γὰρ ἡ τριὰς δυάδος ὑπερβαίνει σύνθεσιν, ἵνα μήτε στενὴ μένοι * θεότης, μήτε εἰς ἄπειρον χέηται. συνάπτει δὲ τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ καὶ ἑτέραν, τῆς μέχρι τριάδος θεϊκῆς προόδου· καί φησι, διότι καὶ μόνος ἀριθμῶν ὁ τρεῖς, ζυγοῦ τύπος ἐστὶ σαφέστατος, ὁ δὲ ζυγὸς ἰσότητος ἔργον ἅμα καὶ σύμβολον· ὅθεν καὶ ἐν ἀριθμοῖς ὁ τριαδικὸς μόνος ἁπάντων φέρει τὸ μέσον πρὸς τὰ ἑκατέρωθεν ἄκρα ἴσον τε καὶ ἀπαράλλακτον, οὐδεμιᾶς τοῖς τρισὶν ἐνορωμένης ὅλως συνθέσεως· ἐν οἷς καὶ ὁ ς´ τῷ φιλοθεάμονι ἀνδρὶ συμπεραίνεται λόγος.

* al. θεωρουμένοις.

* al. αὐτῶν.

* al. διέτητι.

Εν δὲ τῷ ζ´ βιβλίῳ διαλαμβάνει, ὅτι τρεῖς μεταθέσεις πολιτειῶν τὸ ἱερὸν ἀναγράφει γράμμα, ἃς καὶ σεισμοὺς ὀνομάζει. πρώτην μὲν, τὴν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπὶ τὴν νομικὴν πολιτείαν μετάθεσιν· ἐν ᾗ μόνος μὲν ὁ πατὴρ ἐμφανέστατα * κηρύττεται· ὁ δὲ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἐν συμβόλοις * μόνον παραδηλοῦται καὶ αἰνίγμασι· δευτέραν δὲ, τὴν ἀπὸ ταύτης πρὸς τὸ εὐαγγέλιον, ἐν ᾗ φανώτερον ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἀποκαλύπτεται. καὶ τρίτην λοιπὸν τὴν αὐλοτέραν τε καὶ θειοτέραν λῆξιν, ἐν ᾗ διαπρυσίως πᾶσι τὸ τῆς τριάδος ἑνοειδὲς, καὶ ἀμέριστον καὶ παντοκρατορικὸν, ὡς γενητῇ φύσει δυνατὸν, εἰς ἀνθρώπων ἀδίστακτον γνῶσιν ἀφικνεῖται. ἀπαγγέλλει δὲ τὸν μὲν πρῶτον σεισμὸν ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ, διὰ τῶν ῥημάτων τούτων, ἀπὸ προσώπου κυρίου, Εσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ιακώβ. ἐπάγει γὰρ τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸν δεύτερον δὲ, ἐν τῷ λέγειν. Ενέγκατε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν καὶ μίαν αὐλήν. συνάπτει γὰρ αὐτίκα· σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ· εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι κύριος ἐβασίλευσε. καὶ πάλιν, ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. εἶτα, ἔφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ· εἶδε, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. καὶ πολλὰ τοιαῦτά ἐστι παρ' αὐτοῦ.

* al. κηρύττεται.

* al. μᾶλλον.

καὶ ὁ Ἡσαΐας φησὶν, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν. ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλος ἅμα τόν τε δεύτερον καὶ τὸν τρίτον ἀναγράφει σεισμὸν, ἐν τῷ τὰ τοῦ Προφήτου Ἀγγαίου ἀναβοᾶν, οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε· νῦν δὲ *ἔτι ἐγὼ ἅπαξ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. ταῦτα δὲ καὶ τὸν θεολόγον ἀναγράφειν εἰσάγει Γρηγόριον. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα εἰπὼν, ἐμβαθύνει ζητεῖν· διὰ τί ὁ πατὴρ κηρύττεται πρῶτος; καὶ ἡ λύσις· ὅτι περ ἡ περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ πρόνοια οἰκονομικῶς τοῦτο διεπράξατο, πανσόφῳ μεθόδῳ τῆς πολυθεΐας ἀπάγουσα. ἀμέθοδον γὰρ ἦν καὶ *ἀνοικονόμητον πολυθεΐας *ἀπαλλάττουσα, τὸ τριαδικὸν τῆς θεότητος ψυχαῖς καταπιστεύειν· μακρῷ *διεπτοημέναις χρόνῳ περὶ τὸ πολύθεον. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ τοῦ πατρὸς ἔννοια σιωπώσῃ καὶ ἀνεκφωνήτῳ ψήφῳ, τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ὕπαρξιν ἐκύρου, καὶ τὴν γνῶσιν συνῆγεν· οὐ πλήττουσα μὲν τοὺς ἀσθενεῖς, τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας μυστικῶς κρατύωμα διαγράφουσα. ὅ, τε γὰρ πατὴρ υἱοῦ πάντως ἐστὶ πατὴρ, καὶ τὸ πνεῦμα ἑτέρου τινὸς λέγοιτ' ἄν. ὁ μὲν οὖν πατὴρ, μηδενὶ μηδεμίαν παρέχων πολυθεΐας λαβὴν, ἠδύνατο δημοσιευθῆναι τῷ πλήθει· ἔθους γε μάλιστα ὄντος παρά τε ἑβραίοις καὶ ἕλλησι, καὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πατέρα καλεῖν τὸν θεόν. συνεσκιάζετο γὰρ τῷ ἔθει ἡ ὑπερφυὴς τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα συνάφειά τε καὶ συνύπαρξις, καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους προαιώνιος σχέσις. πατέρα μέν τοι καλεῖν τὸν θεὸν, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τιμίων τὸ ἀνθρώπινον ἀνεμάθομεν. οὐδὲν γὰρ τῶν παρ' ἡμῖν τῆς πατρικῆς προσηγορίας οὔτε ἥδυτερον, οὔτε τιμιώτερον, οὔτε μὴν αἰδεσιμώτερον, ἀλλ' οὐδ' οἰκειότερον, οὔτε πρὸς εὐεργεσίαν ἐγγύτερον. καὶ παράγει γὰρ ὁ πατὴρ ἐκ μὴ ὄντων, καὶ τρέφει, καὶ τῆς ζωῆς κήδεται τῶν τέκνων. ἃ μᾶλλον μέν ἐστι καὶ κατὰ πρώτην αἰτίαν τοῦ θεοῦ. ἐκεῖθεν δὲ καὶ κατὰ μετοχὴν, ἐπὶ τοῦ φύοντος πατρὸς, ἐξ οὗ καὶ τὸ καλεῖν πατέρα τὸν θεὸν, τὸ γηγενὲς ἐπαιδαγωγήθημεν. πνεῦμα δὲ καλεῖν τὸ θεῖον ἢ υἱὸν, οὐχ οὕτω δὲ ἐξ ἡμῶν ἀφορμαὶ ἀναφύονται. οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολυθεΐας ἡ τούτων τῷ πατρὶ συναρίθμησις *οὕτως ἀφανίζει, κἂν τῶν δυσσεβεῖν ἐσπουδακότων τῆς πολυθεΐας τὴν πρόφασιν, ὡς ἡ τοῦ πατρὸς καθ' ἑαυτὸν ἀνακήρυξις. οὐκ οὖν συμφερόντως τε καὶ προνοητικῶς, μόνος ὁ πατὴρ διά τε νόμου καὶ προφητῶν ἐμφανῶς ἐκηρύττετο, μή τε πρόσκομμα τοῖς παχυτέροις παρέχοντος τοῦ κηρύγματος, καὶ τοῖς θεωρητικωτέροις τὴν τοῦ υἱοῦ ἔννοιάν τε καὶ ὁμολογίαν συνεισάγοντος· εἰ δὲ πρῶτος ὁ υἱὸς ἐκηρύττετο, οὐκ ἂν τὸ σοφὸν τῆς οἰκονομίας ὁμοίως προέβαινεν. ἀλλ' οὐδ' εἰ τὸ πανάγιον καὶ ζωοποιὸν πνεῦμα. τῆς ὁμοίας τοίνυν ἔχεται προνοίας καὶ θεωρίας, καὶ τὸ μὴ τὸν πατέρα σαρκωθῆναι. πῶς γὰρ ἀνεκτὸν ἀντὶ τοῦ υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, πρὸς τὸν σαρκωθέντα λέγειν· πατήρ μου εἶ σὺ, σήμερον γεγέννηκάς με. τί γὰρ οὐκ ἂν *πρὸς ἀπόνοιαν ἔπραξε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, μετὰ τοῦ καταφυγὴν εὑρίσκειν τῆς τόλμης τὸ τοῦ πράγματος δυσπαράδεκτόν τε καὶ ἀνακόλουθον, εἰ ὁ σαρκωθεὶς ἔλεγε· πατὴρ εἰμὶ τοῦ θεοῦ·

*al. ἔτι. *al. ἀνοικοδόμητον ἀπαλλάττοντα. *al. [illegible] *al. [illegible] *al. εἰς.

[a] Eſaias quoque dixit: *Cum reſurrexerit conterere terram.* Diuinus verò Paulus ſecundum ſimul & tertium terræ-motum deſcribit, dum Aggæi Prophetæ verba inclamat: [b] *Cuius vox terram mouit tunc: nunc autem denuntiauit dicens:* [c] *Adhuc ego ſemel moueo non ſolum terram, ſed & cælum.* Eadem & [d] Gregorium cognomento Theologum ſcribere affirmat.

[XXIIX. & XXIX.] Hæc locutus profundius mox inquirere pergit, Cur primus Pater prædicetur? Reſpondet Dei prouidentiam circa nos pro illo rerum ſtatu id feciſſe, dum hac ſapientiſſima ratione [homines] à Deorum multitudine abducere ſtudet. Abſurdum enim fuiſſet atque inordinatum eum, qui à Deorum multitudine auocare vellet, diuinitatis Trinitatem iis animis, qui longo temporum curriculo Deorum multitudinem attoniti ſuſpexiſſent, committere. Præſertim cùm Patris notio ſilenti & muto quaſi ſuffragio Filium ac Spiritum ſanctum exſiſtere confirmaret, eorúmque cognitionem colligeret, non lædendo quidem imbecillos, ſed religionis firmamenta myſticè delineando. Nam Pater Filij omnino Pater eſt, & Spiritus quoque alicuius eſſe dicatur. Pater igitur nulli vllam multitudinis Deorum anſam præbendo, potuit populo publicari, maximè cùm & apud Hebræos: & apud gentes in more poſitum eſſet, vt ipſorum etiam hominum Pater Deus vocaretur. Mos enim ille inumbrabat ſupernaturalem Filij cum Patre coniunctionem, eoſdémque ſimul exſiſtere, & mutuam ante ſæcula inter eos habitudinem eſſe. Quod autem Deus vocetur *Pater*, ex iis quæ nobis pro hominum more chara eſſe ſolent, dicimus. Nihil enim eſt omnium apud nos paterna appellatione aut iucundius, aut honorificentius, aut magis venerandum, ſed neque familiarius quidquam, vel ad beneficentiam propinquius. Nam & producit Pater antea non exſiſtentes, & alit, & de liberorum victu ſatagit: quæ quidem, & magis etiam, pro primæ cauſæ conditione, ad Deum ſpectant, vnde per participationem ad generantem quoque Patrem pertinent, ex quo Deum vocare Patrem terrigenûm more edocti ſumus. Porrò *Spiritum*, aut *Filium* vt vocemus Deum, pares è nobis ipſis cauſas non habemus. Neque verò Deorum multitudinem [e] horum cum Patre enumeratio ſic funditus aboleuiſſet, aut impietati deditis multiplicandorum Deorum occaſionem eripuiſſet, vt Patris ſolitariè ſumpti prædicatio. Vtiliter igitur ac prouidè ſolus Pater per leges & Prophetas, clarè prædicabatur, cum ſic nec prædicationis offendiculum aliquod craſſioribus præberetur, & magis ſpeculatiuis Filij ſimul notio atque confeſſio ingereretur. Vbi ſi Filius prior prædicaretur, non perinde diuinæ prouidentiæ ſapientia procederet, vt neque ſi ſanctiſſimus ac viuificus Spiritus.

Ad eandem vtique hoc etiam prouidentiam & cognitionem pertinet, quod Pater non ſit incarnatus. Quomodo enim tolerari poſſet, ſi pro illo, [f] *Filius meus es tu, ego hodie genui te*, ad incarnatum diceret, Pater meus es tu, hodie genuiſti me? Quid enim non per dementiam deſignaſſet Iudæorũ gens, inuẽto ex re vix credibili ac minimè rationi cõſentaneã audaciæ ſuę perfugio, ſi incarnatus diceret: Pater ſum Dei?

IOBIVS.
[a] Eſaia 2. 21. vbi percutere habet vulg.
[b] Hebr. 12. 26.
[c] Agg. 2. 7.
[d] Orat. de Spiritu S. quæ eſt XXXVII. ad ſchol. 58. vide & ſchol. 32. ad orat. 21. apud Bill.
[e] Filij & Spiritus ſancti.
[f] Pſal. 2. 7.

IOBIVS. Quomodo item hæc non videretur fabula, ſi aliqua de cœlo vox diceretur appellare incarnatum: hic eſt Pater meus dilectus, in quo mihi complacitum eſt, vel ipſemet diceret: Filius miſit me, & maior me eſt, & quæcumque ſunt alia generis eiuſdem? Eadémque hæc dici poſſint de Spiritu ſancto.

Quamquam de hoc planius etiam Scriptura ſacra, quàm de Filio diſſerat. De Filio enim di-
a Pſal. 117. 17. cit: *Dextera*[a] *Domini fecit virtutem.* Et: *Verbo*
b Pſal. 32. 6. *Domini*[b] *cœli firmati ſunt*: & ſimilia alibi, quæ intelligentia quidem quadrant, & conſentiunt Filij ſignificationi, ſed non ſine vocum abuſione. Iam vide expreſſum & non detortum Spiritus ſancti vocabulum: *Spiritus*[c] *oris eius*
c Ibid. 7.
d Sap. 1. 7. *omnis virtus eorum.* Et: *Spiritus*[d] *Domini reple-*
e Pſal. 142. 10. *uit orbem terrarum.* Et: *Spiritus*[e] *tuus bonus deducet me in terram rectam*, item: *Spiritus*[f] *Do-*
f Iſa. 61. 1.
g Iob. 33. 4. *mini ſuper me.* Sic: *Spiritus*[g] *Domini fecit me.* &
h Pſal. 103. 30. alibi: *Emittes*[h] *Spiritum tuum, & creabuntur*: aliáque multa. Vbi & hoc ab ineffabili vtique Dei ſapientia profectum obſerues, Filium aliis vocibus in Theologia, Spiritum verò ſanctum ſuo tantùm nomine appellari. *Filij* enim vocabulum prolatum, ſtatim per ſe exiſtens, ſuppoſitum adducit, quod errore in Deorum multitudine laborantibus occaſionem præbuiſſet, ad illum ipſum errorem recurrendi, quem fugere docebantur. Spiritus verò, etſi à piis ſimiliter ſuppoſitum per ſe agnoſcitur, vulgò tamen poteſt & craſſioribus ita tegi, quaſi non aliam inducat perſonam, atque nihilominus etiam dum profertur: monarchiæ prærogatiuam firmare. Vt enim dum dicitur: *Anxiatus*
i Pſal. 142. 4. [i] *eſt ſpiritus meus*, non duas id affert perſonas, ſed vnitatem peræquè retinet perſonæ: Sic & *Spiritus Dei*, dum ab antiquis audiretur pinguiore modo, & ad eum quo in nobis eſt, nullius hoc idololatriæ ſcandalum dabat. Propterea itaque Spiritus planè in veteri Teſtamento prædicatur. Filius non item, ſed per huiuſmodi nomina, quæ & ipſa nequeant vnitatem hypoſtaſeos diuidere, vt illud: *Dei manus, brachium, ſapientia, potentia, dextera, Verbum*, & quæ ſunt generis eiuſdem. Iſta etenim nec in mortalium natura ipſam vnitatem in duo diuidunt, aut perſonam diſtingunt. Sicubi verò etiam Filij vocabulum adfertur (quando mox vt dicitur *Filius*, differentia ſi-
k Pſal. 2. 7. gnificatur perſonarum: vt in illo: *Filius*[k] *meus*
l Ibid. 9. *es tu*:) adumbratum hoc & obtectum adducitur. Adiungitur enim: *Hodie*[l] *genui te*, &, *Poſtu-*
m ἀφαρμόζοντα legendum. *la à me.* Quæ humana cùm ſint, & diuinæ[m] minus apta naturæ, Filij appellationem tegunt, & adumbrant. atque in ſimilibus ad eundem modum.

At, cur tandem etiam *Dextra* & *Verbum*, & *Poteſtas Patris*, & ſimilia dicitur Filius, non contra Pater Filij? An quia Pater non è Filio, ſed Filius è Patre? Adhæc, Manus quidem, Brachiúmque ac Sapientia, & Verbum, hominis eſſe dicuntur, cùm homo dexteræ, vel ſapientiæ, vel ſimilium nemo dixerit; quemadmodum non rami arborem, ſed ramum arboris
Exod. 8. 19.
Luca 11. 20. eſſe dicimus.

Spiritus item ſanctus *Dei digitus* appellatur.

πῶς δ' οὐκ ἂν ἐδόκει μῦθος, εἰ τὸν σαρκωθέντα φωνή τις οὐρανόθεν ἐλέγετο καλεῖν, οὗτός ἐστιν ὁ πατήρ μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα. ἢ τὸ λέγειν αὐτὸν, ὁ υἱὸς ἀπέστειλέ με· καὶ μείζων μου ἐστὶ, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. τὰ αὐτὰ δ' ἂν εἴη λέγειν καὶ ἐπὶ τοῦ παναγίου πνεύματος. καί τοί γε τὸ πανάγιον πνεῦμα καὶ γυμνότερον, ἢ τὸν υἱὸν, τὸ ἱερὸν γράμμα θεολογεῖ. καὶ γάρ φησι περὶ μὲν τοῦ υἱοῦ, δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν καί, τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον· ἃ νοήματι μὲν συμβαίνει, καὶ συνομολογεῖ τῇ σημασίᾳ τοῦ υἱοῦ, τῆς δὲ κατὰ τὴν φωνὴν οὐκ ἐξίσταται παραλλαγῆς. ὅρα δὲ τὸ ξανὸν καὶ ἀπαράλλακτον τῆς κατὰ τὸ ἅγιον πνεῦμα φωνῆς. τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν· καί, πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην· καί, τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ· καί, πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ καί, πνεῦμα θεῖον τὸ ποιῆσάν με· καί, ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμα καὶ κτισθήσονται· καὶ μυρία ἄλλα. τῆς ἀρρήτου δὲ καὶ τοῦτο τοῦ θεοῦ σοφίας, τὸ τὸν μὲν υἱὸν ἑτεροφώνοις λέξεσι θεολογεῖσθαι, τὸ δὲ πνεῦμα διὰ τῆς οἰκείας ὀνομασίας. ὁ μὲν γὰρ υἱὸς ῥηθεὶς, αὐτίκα τὸ αὐθυπόστατον εἰσῆγεν, ὃ τοῖς τὴν πολυθεΐαν νενοσηκόσι πρόφασις ἂν ἐγεγόνει τοῦ δραμεῖν πρὸς αὐτὴν, ἣν * φυγεῖν ἐδιδάσκετο. τὸ δὲ πνεῦ- * al. φυγὴν.
μα εἰ καὶ τοῖς εὐσεβοῦσι ὁμοίως αὐθυπόστατον γινώσκεται. ἀλλ' οὖν δύναται τοῖς πολλοῖς καὶ * παχυτέροις παρακαλύπτεσθαι ὡς οὐχ ἑτέραν *al. ταχυτέροις
εἰσάγον ὑπόστασιν, καὶ οὐδὲν ἧττον λεγόμενον τὸ τῆς μοναρχίας κρατύνειν * προνόμιον. ὥσπερ * al. προοίμ
γὰρ τὸ λέγειν, ἠκηδίασε τὸ πνεῦμά μου, οὐ δύο * συνεισάγει πρόσωπα, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τὸ ἑνιαῖον διαφυλάττει τῆς ὑποστάσεως: οὕτω καὶ πνεῦμα θεοῦ τοῖς παλαιοῖς παχυτέρως, καὶ ὡς ἐφ' ἡμῶν ἀκουόμενον, οὐδεμιᾶς πολυθεΐας ἐνεδίδου σκάνδαλον. διὰ τοῦτο τοίνυν τὸ μὲν πνεῦμα ῥητῶς παρὰ τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ κηρύττεται: ὁ δὲ υἱὸς οὐκέτι, ἀλλὰ δι' ὀνομάτων τοιούτων, ἃ καὶ αὐτὰ δύναται τὸ ἑνιαῖον μὴ διαιρεῖν τῆς ὑποστάσεως. ὡς τὸ, χεὶρ θεοῦ, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ δύναμις, καὶ δεξιὰ, καὶ λόγος, καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ταῦτα τὸ ἑνιαῖον οὐκ εἰς δύο διαλύει, οὐδὲ διαιρεῖ τὴν ὑπόστασιν· εἰ δέ που καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ φωνῆς ἐμνήσθη, ἐπειδὴ εὐθὺς ὁ υἱὸς ῥηθεὶς διαφορὰν μηνύει τῶν ὑποστάσεων· ὡς τὸ, υἱός μου εἶ σύ: ἐπισκιαζόμενον καὶ περικαλυπτόμενον τοῦτο προάγει. ἐπάγει γὰρ, σήμερον γεγέννηκά σε. καί, αἴτησαι παρ' ἐμοῦ. ἅπερ ἀνθρώπινα ὄντα, καὶ τῇ θείᾳ ἐφαρμόζοντα φύσει, τὴν τοῦ υἱοῦ προσηγορίαν παρεκάλυπτέ τε καὶ συνεσκίαζε. καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ὡσαύτως. τί δήποτε δὲ δεξιὰ καὶ λόγος καὶ δύναμις, καὶ ὅσα ἄλλα, τοῦ πατρὸς μὲν ὁ υἱὸς λέγεται, ἀλλ' οὐκ ἔμπαλιν ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ; ἢ διότι ὁ πατὴρ μὲν οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρός. ἔτι δὲ χεὶρ μὲν, καὶ βραχίων, καὶ σοφία καὶ λόγος, τοῦ δὲ ἀνθρώπου λέγεται. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τῆς δεξιᾶς, ἢ τῆς σοφίας, ἢ τῶν ὁμοίων οὐκ ἂν μὴ ῥηθείη: ὥσπερ οὐδὲ τοῦ κλάδου φαμὲν τὸ δένδρον, ἀλλὰ τὸν κλάδον τοῦ δένδρου. καὶ τὸ πνεῦμα δὲ δάκτυλος ὀνομάζεται θεοῦ

IOBIVS.

καὶ ἐπεὶ ὁ δάκτυλος τῆς χειρὸς, εὐλόγως οὐ μόνον τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ, ἥτις ἐστὶν ἡ πατρικὴ δεξιὰ, λέγεται. ἀλλ' οὐ τὸ ἀνάπαλιν, ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος· οὐδὲ γὰρ ἡ χεὶρ ῥηθείη ἂν τοῦ δακτύλου. οὐκ ἦν δὲ ἄρα οὐδὲ διὰ ταῦτα, ἀντὶ τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν, ἢ τὸ πνεῦμα, κατ' ἀρχὰς συμφέρον καταγγέλλεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἀνθρώπων πατὴρ ὁ θεὸς, ὡς προέφημεν, ἐλέγετο· υἱὸς δὲ ἢ πνεῦμα ἡμῶν ὁ θεὸς, τῶν ἀμηχάνων τε καὶ ἀνακολούθων ἐκεῖνο λέγεσθαι. διὸ καὶ ὁ πατὴρ μὲν κηρυττόμενος διὰ τὴν ἐν τῇ συνηθείᾳ κατάχρησιν, ἓν παρεδήλου τότε τοῖς πολλοῖς καὶ ὑπεδείκνυε πρόσωπον. εἰ δὲ ὁ υἱὸς ἢ τὸ πνεῦμα κατήγγελτο, πάντως ἂν τὸ δυαδικὸν συνωμολογεῖτο τῶν ὑποστάσεων. ὁ γὰρ ἀκούων υἱὸν, εὐθὺς πρὸς τὸν πατέρα ἀνήγετο· καὶ τὸ πνεῦμα ὁμοίως. οὗ γὰρ ἦν πνεῦμα, ἐπεζήτει ἡ διάνοια, οἷς ἡ νόσος τὸ πολύθεον ἀπὸ τῆς σωζούσης θεολογίας ἐλάμβανε τὸ ἀνίατον. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, οὐδὲ δυνατὸν ἦν καθάπερ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, οὕτω καὶ τὸ τοῦ πατρὸς σοφαῖς μεθόδοις περικαλύπτεσθαι πρόσωπον. πνεῦμα μὲν γὰρ θεοῦ ῥηθὲν, καὶ δεξιὰ, καὶ σοφία, καὶ δύναμις, οἶδεν ἐκφεύγειν τὸ τῆς πολυθείας παλίμφημον· λανθάνει γὰρ τοὺς πολλοὺς διαφορὰν προσώπων συνεπαγόμενον. πατὴρ δὲ θεοῦ κηρυχθεὶς, κἂν τὸν γεννηθέντα *λάβοις, καὶ τὸ ἐκπορευθὲν οὐκ ἔτι μὲν λαθεῖν ἔχοι τὸ διάφορον εἰσάγων τῶν ὑποστάσεων, οὐδ' ὅμοιον τοῖς τὸ πολύθεον νοσοῦσι προσφέρειν τὸ ἴαμα. οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' οὐδ' εἴπερ ὁ πατὴρ κατὰ τὸ ἔμπαλιν χεὶρ τοῦ υἱοῦ ἢ τοῦ πνεύματος ὠνομάζετο, *ὑποκρύπτειν ἑαυτὸν, καὶ τὸ δυαδικὸν περικαλύπτειν τῶν προσώπων ἠδύνατο· ἵνα μὴ λέγω, ὡς οὐδὲ ῥηθῆναι παντελῶς τὰ εἰρημένα, οὔτε νοῦν, οὔτε φύσιν ἔχειν, οὐδεὶς ἂν *ὑπόθοιτο. διὰ τί δ' οὖν κατ' ἀρχὰς ἡ τριὰς οὐχ ἅμα κατήγγελτο; ὅτι καθάπερ τοῖς ὀφθαλμιῶσι τὸ λαμπρὸν φῶς, καίτοι σωτήριον ὄν, ἀθρόον ἐπιβλαβέστατον· οὕτω καὶ τοῖς εἰς τὸ πολύθεον ἀποτυφλωθεῖσιν ἡ τριαδικὴ θεολογία βλαβερὸν ὑπῆρχε καὶ ἐπιζήμιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ φιλοθέῳ συγγραφεῖ καὶ ὁ τῶν λόγων ζʹ ἐν τρισὶ φιλοπονεῖται κεφαλαίοις, ἃ μετὰ τὸ κϛʹ τὸν ἀκόλουθον ἀριθμὸν ἀναδέχεται.

*λάβῃς, κἂν.
*al. ἀποκρύπτειν.
*al. ἀπίθοιτο.

Τὸ δὲ τριακοστὸν αὐτῷ κεφάλαιον διέξεισιν, ὡς ὁ πρῶτος σεισμὸς θεμέλιος τοῦ βʹ γεγένηται, καὶ οὐ μόνον τοῖς κατὰ Μωσέα συνήνεγκε θεὸν τὸν πατέρα κηρύξας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χάριτι. ἐξ ὧν γὰρ τὸν θεὸν πατέρα τῶν ἀνθρώπων νομίζεσθαι ἔδωκεν, *ἕκαστοι τῶν γνησίως προσανεχόντων θεῷ, υἱὸς θεοῦ εἰκότως ἐλέγετο· ἐκ δὲ τούτου θύρα καὶ ὁδὸς τῇ διὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ ὑπανοίγνυται. διὸ καὶ τὸν υἱὸν ὁ βʹ κηρύττων σεισμὸς, ὡς ἤδη συνήθους οὔσης τῆς φωνῆς καὶ ἐπὶ ψιλῶν ἀνθρώπων τίθεσθαι, οὐχ οὕτω τοὺς ἀκούοντας ἐξετάραττεν, ἐκ τῆς χρήσεως τῆς προτέρας διαθήκης καταλεανθέντας τὰς ἀκοὰς καὶ οὐκ ἔτι πρὸς τὴν φωνὴν οὔπω ἐμεμήνεσαν, ὥσπερ ἐμαίνοντο ἄν, εἰ μὴ συνήθης αὐτοῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐγεγόνει διαθήκης. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῆς νομικῆς πολιτείας τὸ κηρύττεσθαι τὸν υἱὸν λαμπρῶς, ἢ τὸ πνεῦμα, δι' ἃς αἰτίας προείπομεν, βλαβερὸν ἐδόκει τοῖς ἔτι τὰς οὐλὰς τῆς πολυθείας πληγῆς ἐν ἑαυτοῖς φέρουσιν·

*al. ἕκαστοι.

quando autem digitus manus eſſe dicitur, conuenienter non ſolum Patris, ſed & Filij, quæ paterna èſt dextera, eſſe dicitur. Verùm non ſic viciſsim Filius ſancti Spiritus. Neque enim manus digiti rectè dicatur.

Neque verò vel ob hæc ſolùm ab initio expediebat pro Patre Filium, aut Spiritum ſanctum enuntiari. Etenim hominum Pater Deus, vt modò referebam, dictus eſt: *Filium* verò *noſtrum* aut *Spiritum* dici Deum, abſurdum ſanè ac minimè conſentaneum iudicatum fuiſſet. Quamobrem etiam Pater tunc prædicatus, ob familiarem ſcilicet vocis vſum, vnam vulgo innuebat, oſtendebátq; perſonam. [Quo tempore] ſi Filius aut Spiritus ſanctus prædicatus fuiſſet, omnino perſonarum dualitas ſimul probabatur. Qui enim Filium audiſſet, ſtatim ad Patrem retuliſſet, & Spiritum ſanctum ſimiliter: Cuius enim eſſet Spiritus, quæreret mens: [ac] quos multorum Deorum morbus teneret, incurabiles ex ipſa ſalutari Theologia redderentur.

Adde iam dictis, fieri non potuiſſe, vt quem admodum Filij, ac Spiritus ſancti, ſic etiam Patris perſona prudenti aliqua ratione abſconderetur. Nam quod Spiritus Dei dictus ſit *Dextra, Sapientia, Poteſtas*, id multiplicatorum Deorum inſaniam [non difficulter] effugere potuit. Non enim percipit hîc vulgus perſonarum ſimul differentiam induci. Cùm ſi *Pater Dei* enuntiatum ſit, ſiue genitum intellexeris, ſiue eum qui proceſsit, nequaquam iam id, quin perſonarum diſcrimen adferat, ignorari amplius poſsit, neque ſimile remedium idololatriæ labe infectis adferri. Itaque ne tum quidem, ſi Pater è contrario *Filij*, vel *Spiritus ſancti manus* nominaretur, ſeipſum abſcondere, & dualitatem perſonarum contegere poſſet: ne hoc dicam, neminem vnquam cenſere potuiſſe, vt quæ nunc commemorauimus, vel omnino dicerentur, aut ſenſum aliquem, aut genium habere iudicarentur. Quare igitur Trinitas ab initio non euulgata eſt? Quia, quemadmodum laborantibus ex oculis ſplendidum lucis iubar, etſi ſalutiferum, maximè noxium eſt, ita & multorũ Deorum cultu occæcatis noxia erat Trinitatis Theologiæ, ac pernicioſa futura. Verùm hæc quidem Dei amans ſcriptor ſeptimo libro tribus illis gnauiter pertractat capitibus, quæ poſt ſextum & viceſimum ordine conſequũtur.

Tricesimvm verò caput perſequitur, vt primus motus-terræ fundamentum alterius fuerit, vtq; non ſolum iis qui ſub Moſe vixerunt, Deũ Patrem prædicando profuerit, ſed & qui tempore Gratiæ. Poſtquam enim effecit, vt Deus hominum Pater crederetur: mox etiam quicumque in Deo fiduciam collocaret, meritò *Dei filius* appellatur. Vnde patefacta ianua, & via aperta eſt ad incarnationem cognoſcendam. Quam etiam ob cauſſam dum Filium ſecundus ille terræ-motus prædicaret (quod iam conſuetum eſſet hanc vocem de meris quoque hominibus vſurpare) non ſic auditores turbabat prioris Teſtamenti vſu mitigatis auribus, vt non amplius ſic vocis huius occaſione inſaniuerint; quemadmodum inſaniuiſſent, niſi vſitata illis per vetus Teſtamentum eſſe cœpiſſet. Quem enim ad modum ſub lege Filij aut Spiritus aperta promulgatio, ob eas, quas antea cauſſas diximus, noxiafore videbatur iis, qui adhuc cicatrices inflicti à Deorum multitudine vulneris gerebant,

IOBIVS.

Sic certè Patrem vel Spiritum ſanctum incarnari, vmbráque tegi, & latendi accipere facultatem (vt in Filio factum) impoſſibile fuiſſet. Nam ſi tum quoque, cùm Filij appellatio communis eſſet, atque vſu trita, ipſum tamen Filium carne indutum, quia *Dei Filium* (quod erat) ſeipſum dixit,[a] ex editiori loco præcipitare, & [b] alapis excipere, ac tandem cruci furioſè affigere aggreſſi ſunt, quod non feciſſent & ipſi, & diſcipuli, [ſolam] ſerui videntes formam, ſi incarnatus dixiſſet, *Ego ſum Pater*, vel *Spiritus ſanctus?* Ergo diuinitus, & ſupra quam dici ac cogitari poſſit, vniuerſa mundi gubernatio vnà cum hominum ſalute procurata eſt.

a Luc. 4. 29.
b Marc. 14. 65. & Ioan. 19. 3.

Attamen mox ab initio Verbum incarnatum non eſt, cùm aliis de cauſis, tùm idcirco quòd non oporteret ſtatim maximum medicamentum morbidis adferre, ſed quæ vim haberent paulatim morbum abigendi. Adhæc, ab initio Verbum incarnatum, non modo quantam in fine temporum, aduentu ſuo vtilitatem [non] præbuiſſet, ſed incitamentum potius idololatris ad errorem iudicatum fuiſſet. Nam ſi, cùm Græci rerum potirentur, ſimilibus affectionibus obnoxios homines tam facile in Dei euehebant dignitatem, quomodo ſcientes in carne Verbum apparens, tanquam Deum celebrari, non ſtatim inde fictorum à ſe Deorum exempla peterent, iiſque, qui conarentur ab hoc errore auellere, non promptiſſimè exprobrarent, illos ipſos, qui reprehenderent, hominem æquè pro Deo prędicare ac venerari. Propterea enim quo tempore Græci Deos fabricarent, Patris quoque vnitas prædicata eſt. [[c] Ne item dicerent: Si, diſtuliſſet, ſuis ſe viribus humanum genus ſaluare potuiſſet, atque ita ſumma gratia, fuiſſet ingratis ſummum ingrati animi vitium. Et ſi nihil etiam ab initio vetuiſſet, ſalutis loco contentionum amantes homines, ſic rurſum dubitare: *Cur non in fine*: ſed in principio? aut, cur non in medio temporum curſu, *ſed in principio Verbum incarnatum eſt.* Ita in ſe mutuo quæſtiones ſecundùm triplicem temporum differentiam torquentes.] Oportebat itaque primum illa euacuari, & ea quidem prædicatione, quæ Patrem ſolum annuntiaret: Deindéque Deorum effingendorum errore è memoria ſublato, verum Deum in carne manifeſtari. Sic igitur ſe habet hæc de Verbi in temporis plenitudine incarnatione ratiocinatio. Et quemadmodum primus ille terræmotus per contrarias rationes Deorum multitudini medicinam fecit, dum perſonarum diſcrimen texit, ita in nouiſſimis quoque temporibus, cùm Iudaica opinio, in vnam perſonam lege ac tempore corroborata, Deorum multitudinem profligaſſet, & diuinitus tunc DEI Filius ac benignè carnem aſſumpſit, & Trinitatis myſterium paulatim detexit.

c Hæc vncis incluſa verba in duobus dumtaxat M.SS. legebantur.

[XXXI.] Addit iſtis ſapienter omnino Saluatorem, verbis quidem humilibus vtendo, diuinitatis abſcondiſſe radium, ſed per illius opera effeciſſe, vt omnipotentis virtutis maieſtas effulgeret, ac per hæc eadem prædicari videretur. Atq; hinc etiam ait, dicebat: *Verba quæ ego loquor, à me ipſo non loquor. Pater autem in me manens, ipſe facit opera.* [d] *Credite mihi, quia ego in Patre,*

Ioan 14. 10.
d Vulg. Non creditis?

οὕτω δὴ καὶ τὸ σαρκωθῆναι μὲν τὸν πατέρα ἢ τὸ πνεῦμα, συνεσκιάσθαι δὲ καὶ λαβεῖν ἰσχὺν εἰς τὸ λαθεῖν, ὃν τρόπον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ, ἀδύνατον ἦν. εἰ γὰρ καὶ κοινῆς οὔσης καὶ τετριμμένης τῆς τοῦ υἱοῦ προσηγορίας, ὅμως τὸν υἱὸν σάρκα λαβόντα, ὅτι θεοῦ υἱὸν (ὅπερ ἦν) ἔλεγεν ἑαυτὸν, καὶ κρημνοῖς ἐξῶσαι καὶ ῥαπίσμασι λαβεῖν, καὶ τὸ τελευταῖον σταυρῷ ἀναρτῆσαι ἐξεμάνησαν: τί οὐκ ἂν ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μαθηταὶ, δούλου μορφὴν ὁρῶντες, εἰ ὁ σαρκωθεὶς ἔλεγεν, ἐγώ εἰμι ὁ πατὴρ, ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὥστε τὸ πᾶν τῆς οἰκονομίας θεοπρεπῶς τε καὶ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν διεπραγματεύθη, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀπειργάσατο.

Κατ᾽ ἀρχὰς μέντοι ὁ λόγος οὐ σεσάρκωται, καὶ δι᾽ ἄλλας μὲν αἰτίας, καὶ διότι οὐκ ἔδει εὐθὺς τὸ μέγιστον τῶν φαρμάκων τοῖς νοσοῦσι προσενεγκεῖν, ἀλλὰ τὰ ἐπ᾽ ἔλαττον ἐλαύνειν τὴν νόσον δύναμιν ἔχοντα. ἔτι δὲ καὶ ὅτι κατ᾽ ἀρχὰς * σαρκωθεὶς ὁ λόγος οὐ μόνον παρεῖχεν ἴσην ὥσπερ ἐπὶ τέλει παραγεγονὼς τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ παράκλησις μᾶλλον τοῖς εἰδωλολατροῦσι πρὸς τὴν πλάνην ἐνομίζετο. εἰ γὰρ, ὅτε παῖδες ἑλλήνων ἐπέστησαν, τοὺς ὁμοιοπαθεῖς ἀνθρώποις, εἰς τὸ τοῦ θεοῦ ῥαδίως ἀνεβίβαζον ἀξίωμα: πῶς ἂν εἰδότες σαρκὶ τὸν λόγον φαινόμενον, καὶ θεὸν ὑμνούμενον, οὐχὶ τῶν παρ᾽ αὐτοῖς πεπλασμένων θεῶν, ἐκεῖθεν εἷλκον τὰ παραδείγματα. καὶ τοὺς μέλλοντας αὐτοὺς τῆς πλάνης ἀποσπᾶν εὐχερῶς, οὐκ ἂν ἀντωνείδιζον, ἄνθρωπον καὶ αὐτοὺς τοὺς αἰτιωμένους θεόν τε ὑμνεῖν καὶ σέβεσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ τότε τῶν ἑλλήνων ἀνθρώπους θεοποιούντων, καὶ ἡ τοῦ πατρὸς μονὰς ἐκηρύττετο. [καὶ ἵνα μὴ λέγοιεν, εἰ ἀνέμεινεν αὐτὸ ἂν ἑαυτὸ τὸ ἀνθρώπινον ἀνεσώσατο, καὶ ἦν ἂν ἡ ἀνυπέρβλητος χάρις τοῖς ἀγνώμοσιν ὑπερβαλλούσης ἀχαριστίας ὑπόθεσις. καὶ εἰ καὶ κατ᾽ ἀρχὰς οὐδὲν ἐκώλυε τοῖς ἀντὶ σωτηρίας τὸ φιλόνεικον ζητοῦσι πάλιν διαπορεῖν· διὰ τί μὴ κατὰ τὸ τέλος, ἀλλὰ κατ᾽ ἀρχὰς, ἢ διὰ τί μὴ κατὰ τὸ μέσον, ἀλλ᾽ ἐν ἀρχῇ ἐσαρκώθη, καὶ κατ᾽ ἀλλήλων τρέπειν τὰς ἀπορίας ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν χρόνον τριττῆς διαφορᾶς.] ἐχρῆν ἔδει μὲν ἐκεῖνα πρῶτον ἀργῆσαι, ἔδει καταργηθῆναι διὰ τοῦ κηρύγματος, ὃ τὸν πατέρα μόνον κατήγγελλεν: εἶθ᾽ οὕτω λήθῃ δοθείσης τῆς θεοποιοῦ πλάνης, τὸν ἀληθῆ θεὸν ἐν σαρκὶ φανερωθῆναι. οὕτω μὲν οὖν ὁ λόγος τῆς ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τοῦ λόγου σαρκώσεως. καὶ καθάπερ ὁ πρῶτος σεισμὸς διὰ τῶν ἐναντίων ἰάσατο τὸ πολύθεον, ἐπικρυψάμενος τῶν ὑποστάσεων τὸ διάφορον: οὕτω καὶ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς, τῆς Ἰουδαϊκῆς δόξης εἰς ἓν πρόσωπον νόμῳ καὶ χρόνῳ κρατυνθείσης, καὶ περιελούσης τὸ πολύθεον, ὁ υἱὸς τηνικαῦτα θεοπρεπῶς τε καὶ φιλανθρώπως καὶ σάρκα λαμβάνει, καὶ τὸ τῆς τριάδος κατὰ μικρὸν ἀνακαλύπτει μυστήριον. ἐπάγει δὲ τούτοις, ὡς πανσόφως ὁ σωτὴρ τοῖς μὲν ῥήμασιν ἐταπεινολογεῖτο, καὶ τὴν τῆς θεότητος συνέστελλεν αὐγήν· τοῖς ἔργοις δὲ ταύτης παρεσκεύαζεν ἀστράπτειν, καὶ δι᾽ αὐτῶν ἐδόκει κηρύττεσθαι τῆς παντοκρατορικῆς δυνάμεως τὸ ἀξίωμα. διὸ καὶ ἔλεγε· τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα· πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ,

* al. ὁ σα… θεὶς λόγος.

καὶ

καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι· διὰ δύο δὲ ταύτας αἰτίας τὸ ταπεινὸν τῶν ῥημάτων ὑπήρχετο· μίαν μέν, τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων καταπραΰνων φλεγμαίνοντα· δευτέραν δέ, καὶ ἡμῖν ὑπογραμμὸν ταπεινοφροσύνης ἔργῳ διατυπῶν· καὶ τρίτην, ὅτι ἡ τῶν ῥημάτων λαμπρότης οὐ πάντως ποιεῖ συνεξαστράπτειν καὶ τὰ πράγματα, ἡ δὲ τῶν ἔργων ὑπερφυὴς καὶ θεοπρεπὴς ἐπίδειξις καὶ τῶν ῥημάτων συνανυψοῖ τὴν εὐτέλειαν. ἐνταῦθα δὲ καὶ ῥητοῦ τινος * εὐαγγελικὴν ἀναπτύσσει διάνοιαν τοῦ λέγοντος, τί ἐστιν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ ἔγειρε καὶ περιπάτει; εὐκοπώτερον δέ φησιν εἶναι τὸ πρότερον, ὅτι τὸ μὲν ἀφέωνται, οὐκ ἔχει τὴν τῶν ῥημάτων προφορὰν, ὡς ἐξ ἰδίας ἐξουσίας προφερομένην καὶ προστάγματος. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τὸν μὴ ὄντα τῆς ἀφέσεως κύριον, εὐαγγελίσασθαι ταύτην; τὸ δὲ ἔγειρε καὶ περιπάτει, δεσποτικῆς ὅλον προστάξεως * ἤρτηται· ἄλλως τε δὲ καὶ ὅτι τὸ ἔγειρε καὶ περιπάτει, ἀδιάβλητον φέρον ἔργοις τὴν αὐθεντίαν, καὶ τὴν ἄφεσιν συμπεριεῖχεν. ὁ γὰρ δοὺς τὴν χάριν τοῦ βαδίζειν, δηλονότι καὶ τῶν, ὑφ' ὧν κατείχετο τῇ νόσῳ, πλημμελημάτων τὴν ἄφεσιν συναπεδίδου. δεσπότου δὲ φιλανθρώπου, καὶ τὴν μάστιγα τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπαφεῖναι, καὶ τῆς πληγῆς μετὰ τοῦ πταίσματος, τὸν πληγέντα ἀπαλλάξαι. εἰδὼς δὲ τὸ ἔργον, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων * πιστούμενον, καὶ τὴν δεσποτείαν τοῦ ἀφιέντος ἐπιδεικνύμενον: ἐπάγει [δὲ] ἵνα δὲ ἴδητε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἑξῆς· ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ ἐπισκιάζεσθαι τὸ μυστήριον τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως, διά τε τὸ γενέσθαι τοῖς ἀκροωμένοις εὐπαράδεκτον, καὶ ἵνα τοῦ σκότους τὸν ἄρχοντα λάθῃ. φησὶ γὰρ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, τρία λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρθενίαν Μαρίας, τὴν σύλληψιν τοῦ κυρίου, καὶ τὴν σταύρωσιν. λέγει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς εἰ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. Ταῦτα εἰπὼν, ἐπιφέρει, ὡς ἡ μὲν ἀΐδιος καὶ ὑπεράρχιος τριὰς ἀεί ἐστι καὶ ὡσαύτως τριὰς, πατὴρ, υἱὸς, καὶ πνεῦμα ἅγιον· ἀλλ' ὑπὲρ ὃ νοούμενον, ἢ λαλούμενον. πᾶν γὰρ ὃ λεγόμενον περὶ θεοῦ, ἢ νοούμενον; ἐν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων τε καὶ ῥημάτων, τὰ περὶ αὐτῆς ἀναλόγως ἐστὶ λεγόμενον, καὶ νοούμενον. ἰσότιμος δὲ καὶ ἰσοσθενὴς ἡ παναγία τριὰς, πάντα πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομοῦσα, καὶ ὅσα θεολογεῖν αὐτὴν * δυνάμεθα, αὐτὴ ταῦτα φιλανθρώπως ἡμῖν χαριζομένη πάλιν προσίεται. διὸ κατ' ἀρχὰς μέν, ὡς εἴρηται, διὰ τὸ πολύθεον ἡ θεία γραφὴ συγκαταβαίνουσα, οὐχ ὡς ἔχει φύσεως ἢ τάξεως ἡ τριὰς, ἀλλ' ὡς ἡμῖν εὐπαράδεκτον παραδιδοῦσα, τὸν πατέρα λαμπρῶς καταγγέλλει. εἶτα τὸν υἱὸν κατὰ τὸν δεύτερον σεισμὸν, ἐν ᾧ καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ πνεύματος συμπαραλαμβανόμεθα, οὐ μὴν τήν γε τελείαν· αὐτὴ γὰρ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ τῷ τελευταίῳ σεισμῷ παραγίνεται, τῆς τριάδος ὅλης φανώτερον ἡμῖν

* al. εὐαγγελικῶς.
* al. εἴρηται.
* al. πιστευόμενον.
* [illegible]

IOBIVS.

& Pater in me eſt : alioquin propter opera ipſa credite. Duas autem has ob cauſſas verborum humilitatem adhibuit. Primum quidem ad Iudæorum efferueſcentem inuidiam mitigandam. Deinde verò, vt nobis quoque humilitatis exemplum ipſomet facto exprimeret. Tertiò etiam, quia verborum ſplendor non omnino actiones ſimul emicare facit, cùm tamen naturam excedentium & diuinorum operum patratio, verborum vnà ſecum humilitatem extollat.

Porrò hoc loco dicti cuiuſdam Euangelici ſenſum exponit : *Quid eſt facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua : an dicere, Surge & ambula.* Facilius autem primum eſſe dicit; quoniam illud, *Dimittuntur*, non eam habet verborum pronuntiationem, quaſi ex propria auctoritate proprióque imperio proferretur. Nihil enim prohibet ab illo etiam, qui eius nequaquam ſit dominus, remiſſionem annuntiari. At : *Surge & ambula* : totum à Dominico pendet imperio. Præſertim cum illud *Surge & ambula*, irreprehenſibilem rebus ipſis adferendo auctoritatem, ipſam quoque remiſſionem complecteretur. qui enim ambulandi gratiam donabat, idem nimirum peccatorum etiam, ob quæ morbo ille tenebatur, remiſſionem conferebat. perhumani enim Domini eſt, & flagellum peccatoribus inferre, & flagellatum tam à plaga, quàm ab ipſomet peccato liberare. Sciens autem opus hoc non remiſſionem tantum delictorum confirmaturum, ſed poteſtatem quoque dimittentis oſtenſurum, addit : *Vt autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata, &c.* Ceterum neceſſe erat incarnationis dominicæ myſterium velut vmbra tegi : cùm vt ab audientibus cupidius acciperetur, tum vt id tenebrarum princeps ignoraret. Nam tria diuinus [a] Ignatius ſæculi huius principem latuiſſe commemorat : Virginitatem MARIÆ, Conceptionem Domini, & cruci affixionem CHRISTI. Affirmat quippe D. Paulus de principibus ſæculi huius : *Si cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.*

Matth. 9. 5.

a Epiſt. 5.

1. Cor. 2. 8.

[XXXII.] Hæc vbi dixit, infert ſempiternam ac ſummam Trinitatem ſemper eſſe, & similiter Trinitatem, Patrem nimirum, & Filium, & Spiritum ſanctum, ſed ſupra omne, quod aut cogitamus, aut loquimur. Quandocumque enim de DEO loquimur aut cogitamus; ex noſtris verbis ac rebus ea quæ ad ipſam Triadem ſpectant, proportione quadam & dicimus & cogitamus. Sanctiſſima etenim Trinitas, dignitate ac potentia æqualis, omnia quæ ad noſtram ſalutem faciunt prouidè operata eſt: quæq; Theologicè de ipſa ſpeculari poſſimus, hæc illa nobis benignè gratificans identidē admittit. Propterea quidem à principio, vt diximus (ob Deorum ſcilicet multitudinem) S. Scriptura nobis condeſcendens, non vt natura aut dignitas Trinitatis ſe habet, ſed quatenus à nobis facilius capi poteſt eam tradēdo: perſpicuè Patrē indicat. In altero deinde terræmotu Filiū, in quo & Spiritus ſancti cognitionem, etſi minus perfectā, ſimul accipimus. Hæc enim in futuro ſæculo, & vltimo illo accedit terræmotu, quo tota nobis Trinitas manifeſtius

IOBIVS.

apparebit, ac reuelabitur. Etſi enim Spiritus arrham habemus, vt [a] vas electionis teſtatur: nondum tamen ad perfectionem ſpiritalis ſtatus peruenimus. Ipſum etenim arrhæ nomen ſignum quidem perfecti doni eſt: at non ipſum donum. Idem etiam [b] alibi pignus futuræ hæreditatis eſſe Spiritum prædicat, & primitias æternorum bonorum. Quare perfectionem Spiritus nonniſi poſt redemptionem corporis ſuſcipimus.

a 2. Cor. 1. 22.
b Epheſ. 1. 14. Rom. 8. 23.

Iam quando qui apud homines cùm *Pater*, tum *Filius* dicitur, per coniugij ſocietatem declaratur atque cognoſcitur: propterea præſentis vitæ duos terræ-motus, alterum pertinere ad Patrem: alterum ad Filium, vaticinia tradunt. Rurſus cùm Spiritus ſanctus, etiam vt apud nos eſt, corporum tranſcendat craſſitudinem, meritò vbi ceſſauerint coniugia, excelſior illa & illuſtrior vita (vita hæc reſurrectionis eſt, *In reſurrectione enim* [c] *neque nubent, neque nubentur*,) propriè attribuatur Spiritui. Illius autem vitæ tempore, in qua patres filios progenerant, Deum Patrem ordine Filio præpoſitum cognoſci oportebat, non quod Trinitas ordinem aliquem exigeret: (Quis enim ibi ordo ſit, vbi æqualitas immutabilis viget?) ſed quod per eum ordinem, qui in ipſa ex apta diſpoſitione eſt, à liberis parentes honorari hortaretur. Spiritus quoque dignitatem ſacra Scriptura extollens, vniuerſam Trinitatem *Spiritus* nomine appellat. Quale illud: [d] *Spiritus eſt Deus: & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Hoc item: *Omne* [e] *peccatum remittetur hominibus: ei autem qui blaſphemauerit in Spiritum ſanctum, non remittetur*: de tota diuinitate acceptum, cum prædicto ſcopo quadrat. Illa quoque per ſpeculum & in ænigmate cognitio ſupernaturalis in Triade deitatis, per Spiritum nobis in futuro perficitur. Sic enim hic motus ad Spiritum ſanctum, quemadmodum duorum præcedentium alter ad Patrem, alter ad Filium refertur. Qui autem ordine primus eſt terræ-motus, extremus idem dignitate & vtilitatis magnitudine eſt. Manifeſtum enim gratiam multò eſſe lege [antiqua] maiorem & vtiliorem. Verùm & ſecundus minor eſt tertio. Si quidem *nunc* [f] *videmus per ſpeculum & in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* Quare etiam, [g] *cùm venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt.* Et conſidera [quæſo] diuina operantis prouidentiæ ſapientiſſimam & æqualem trutinam. Videbatur Pater priſcis illis præcipuam dignitatem obtinere: rurſúmque Filius in noua lege quibuſdam minorem, at multis æqualem: Spiritus verò ſanctus multis minorem, paucis æqualem. Vt igitur ex hominum opinione orta inæqualitas ad æqualitatem reduceretur, primus ille terræ-motus, qui Patri attributus eſt, minorem dignitatem habuit: ſecundus dein, qui filij erat, illo maiorem: tertiúſque Spiritus ſancti, vtroque excellentiorem. Ita clarè perſpicias, quomodo quæ in hominum eſt opinione inæqualitas, per trium temporum inæqualitatem, in admirandam ac ſtabilem æqualitatem coierit.

c Matth. 22. 30.
d Ioan. 4. 24.
e Matth. 12. 31. Marc. 3. 29. Luc. 12. 10.
f 1. Cor. 13. 12.
g Ibid. v. 10.

ἐμφανιζομένης τε καὶ ἀνακαλυπτομένης. εἰ γὰρ καὶ τοῦ πνεύματος τὸν ἀρραβῶνα, ὡς τῆς ἐκλογῆς ἐπιμαρτύρεται τὸ σκεῦος, ἔχομεν: ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τελειότητα τῆς πνευματικῆς ἐφθάσαμεν καταστάσεως. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀρραβῶνος ὄνομα, σύμβολον μέν ἐστι τοῦ τελείου δώρου, οὐ μὴν αὐτόγε τὸ δῶρον. καὶ πολλαχοῦ ἀρραβῶνα τῆς μελλούσης κληρονομίας τὸ πνεῦμα ὑμνεῖ, καὶ ἀπαρχὴν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. ὥστε τὴν τελειότητα τοῦ πνεύματος, μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος, ὑποδεχόμεθα. ἐπειδὴ δὲ ὁ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος λεγόμενος καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς, κοινωνίᾳ γάμου ἀναφαίνεται καὶ γνωρίζεται: διὰ τοῦτο τοῦ παρόντος βίου τοὺς δύο σεισμοὺς, τὸν μὲν πρότερον ἀνήκειν τῷ πατρὶ, τῷ υἱῷ δὲ τὸν δεύτερον, τὰ λόγια παραδίδωσι. πάλιν ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ παρ' ἡμῖν σωμάτων ὑπερβαίνει παχύτητα, εἰκότως ὁ τῶν γάμων πεπαυμένων ἀνακύπτων τε καὶ ἀναλάμπων βίος (οὗτος δὲ ὁ τῆς ἀναστάσεως ἂν εἴη: ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε * γαμίσκονται) οἰκείως ἂν ἀφορισθείη τῷ πνεύματι. ἔδει δὲ τὸν βίον, ἐν ᾧ πατέρες παῖδας φύουσι, τὸν θεὸν καὶ πατέρα προτεταγμένον γινώσκεσθαι τοῦ υἱοῦ, οὐ τῆς τριάδος τὴν τάξιν ἀπαιτούσης. ποῦ γὰρ τάξις, ἔνθα τὸ ἴσον ἀπαράλλακτον; ἀλλὰ διὰ τῆς ἐν αὐτῇ κατ' οἰκονομίαν τάξεως τοὺς πατέρας τιμᾶσθαι παρὰ τῶν παίδων παραινούσης. καὶ τὸ ἀξίωμα δὲ τοῦ πνεύματος ἡ ἱερὰ ἐπαίρουσα γραφὴ, ὅλην τὴν τριάδα τῇ τοῦ πνεύματος ἐξονομάζει φωνῇ. ὡς τὸ, πνεῦμα ὁ θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. καὶ τὸ, πᾶσα ἁμαρτία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, τῷ δὲ βλασφημοῦντι εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἀφεθήσεται· ἐπὶ τῆς θεότητος ὅλης ἐκληφθὲν, σύμφωνον ἂν εἴη τῷ προειρημένῳ σκοπῷ. καὶ ἡ ἐν ἐσόπτρῳ δὲ γνῶσις, καὶ ἡ ἐν * αἰνίγματι τῆς ὑπερφυοῦς ἐν τριάδι θεότητος, εἰς τὸ τέλειον διὰ τοῦ πνεύματος ἡμῖν ἀποκαθίσταται κατὰ τὸν μέλλοντα. καὶ γὰρ * οὕτως τῷ παναγίῳ πνεύματι, ὥσπερ τῶν πρὸ αὐτοῦ δύο σεισμῶν, ὁ μὲν τῷ πατρὶ, ὁ δὲ τῷ υἱῷ ἀναφέρεται. ἔστι δὲ δηλονότι ὁ μὲν τῇ τάξει πρῶτος σεισμὸς, ἔσχατος τῷ τε ἀξιώματι, καὶ τῷ τῆς ὠφελείας μεγέθει. δῆλον γὰρ ὡς ἡ χάρις πολλῷ τοῦ νόμου μείζων τε καὶ λυσιτελεστέρα: ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος ἐλάττων τοῦ τρίτου. εἴγε νῦν μὲν ἐν ἐσόπτρῳ βλέπομεν καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. διὸ καὶ ὅταν ἔλθῃ τὸ τέλειον, καταργηθήσεται τὸ ἐκ μέρους. καὶ σκόπει τῆς θεουργοῦ προνοίας τὸν πάνσοφόν τε καὶ ἀρρεπῆ ζυγόν. ὁ πατὴρ ἐδόκει τοῖς πάλαι τὸ μεῖζον ἔχειν: ὁ υἱὸς δὲ πάλιν κατὰ τὴν νέαν * ἐνίοις μὲν τὸ ἔλαττον, τοῖς πολλοῖς δὲ τὸ ἴσον· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα τοῖς πολλοῖς μὲν τὸ ἔλαττον, ὀλίγοις δὲ τὸ ἴσον. ἵνα οὖν τὸ ἄνισον τὸ ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὑπολήψεως εἰς ἰσότητα ἐπαναχθῇ: ὁ μὲν πρῶτος σεισμὸς, ὃς ἀφώριστο τῷ πατρὶ, τὸ ἔλαττον ἔσχεν: ὁ δὲ δεύτερος, ὃς ἦν τῷ υἱῷ, τὸ ἐκείνου μεῖζον, καὶ ὁ τοῦ πνεύματος ἀμφοῖν ὑπερέχον. καὶ ὅρα σαφῶς, ὅπως ἡ ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων δόξαις ἀνισότης, * καὶ τῆς τῶν τριῶν καιρῶν ἀνισότητος εἰς * ἀρρεπεστάτην τε καὶ θαυμασίαν συνεβιβάσθη ἰσότητα.

* al. ἐκγαμίζονται.
* al. αἰνίγματι.
* al. οὕτω.
* al. ἐκείνοις.
* al. δὲ
* al. ἀρρεπεστάτην.

τῆς τρια-

τῆς τριαδικῆς θεαρχίας, ὥσπερ αὐγήν τινα παραδεξαμένην καὶ ἐλλάμψιν. ὅτι δὲ ἡ ἐν τριάδι τάξις τὴν τῶν πολλῶν οἰκονομίαν στοχάζεται, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς ὑπερφυοῦς ἐκείνης καὶ ἀρρήτου βλαστάνει φύσεως: ὁ τῶν ἀπορρήτων μύστης διδάσκει, ὃς καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα θεόληπτον μύησιν ἔχειν, ἐνίοτε τοῦ πατρὸς προτάττειν· διαιρέσεις γὰρ χαρισμάτων εἰσὶ, καὶ τὸ αὐτό, φησι, πνεῦμα: διαιρέσεις δὲ διακονιῶν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων, καὶ ὁ αὐτὸς θεός. καὶ πρὸς Γαλάτας, Παῦλος ὁ ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρός. ὥστε τὸ προτάττεσθαι καὶ ὑποτάττεσθαι τῆς θεαρχικῆς τριάδος, καὶ πᾶσαν τάξιν καὶ πάντα λόγον ὑπερεχούσης, ὀνόματα, οὐχ εἱρμόν τινα φυσικὸν διασώζει τάξεως, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν ἀκροατῶν σωτηρίαν οἰκονομεῖται καὶ διαποικίλλεται. ταῦτα μὲν ὁ κλεινός τε καὶ τῶν θείων μαθημάτων διάπυρος ἐραστής, κατὰ τὸ τριακοστὸν πρῶτον καὶ δεύτερον κεφάλαιον φιλοπονησάμενος, ἐπραγματεύσατο. ἐν δὲ τῷ ἑξῆς κεφαλαίῳ αἰτίας τίθησι, δι' ἃς ἡ παλαιὰ καὶ νέα διαθήκη τῷ δυσλήπτῳ τε καὶ δυσερμηνεύτῳ ποικίλλεται. εἰ καὶ μᾶλλον μὲν ἡ παλαιά, ἧττον δὲ τὰ τῆς χάριτος. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ μωσαϊκοῦ γράμματός φησιν, ὅτι ἐπεὶ τύπος ἦν καὶ σκιὰ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, εἰκότως ὡς ἐν σκιᾷ τε καὶ τύπῳ καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ *ῥήματα, καὶ τὴν τῶν ῥημάτων συνθήκην προβάλλεται, δι' ὧν κρατεῖ ἡ ἀσάφεια. πλήν γε καὶ τὰς διπλᾶς τῆς νομοθεσίας πλάκας διπλῆν καὶ τὴν χρείαν παρέχεται: τοῖς μὲν ἀναβεβηκόσι τὸν νοῦν, τὴν αἴγλην ἔσωθεν ἀποστράπτοντα τὴν τοῦ πνεύματος, τοὺς δὲ παχυτέρους ψυχαγωγοῦντα τῇ σκιαγραφίᾳ τοῦ γράμματος. ἐκέκρυπτο δὲ τὰ μέλλοντα ἀγαθά, ὧν ἡ τῆς τριάδος γνῶσις τὸ κεφάλαιον, δι' ἃς αἰτίας πολλάκις ἀποδεδώκαμεν· λέγω δὴ διά τε τῶν ἀκροατῶν τὸ ἀσθενές, καὶ διὰ τὸ λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους, καὶ τρίτον, ἵνα ἐκ μέσου παντελῶς ἀρθῇ τὸ πολύθεον, μηδεμιᾶς προφάσεως τοῖς πεπλανημένοις τε καὶ ἀμαθεστέροις ἐκ τοῦ τὴν τριάδα κηρύττεσθαι σαφῶς, καὶ χωρὶς παρακαλυμμάτων, ὑπολειπομένης πρὸς πλάνησιν. καὶ ἔοικε τὰ ἱερὰ γράμματα χρυσίτιδι γῇ, ἥτις οὐ πᾶσιν, οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς φιλοπόνως καὶ ἐπιστημόνως μεταλλεύουσι, τό, τε χρυσίον δόκιμον, καὶ τὸ κέρδος τῶν πόνων μεῖζον παρέχεται. ὥσπερ οὖν πενίας οὐκ ἀπαλλάττεται, ὁ τὴν μεταλλικὴν ψάμμον ἐν ὡραϊσμῷ, ἢ παιδιᾷ, ἢ καὶ μυκτηρισμὸν ἐπαφώμενος, οὐδὲν δὲ φιλοπονῶν, οὐδ' ἀνιχνεύων τὸ ὑπὸ ταύτης κρυπτόμενον: οὕτως οὐκ ἂν ἀγνοίας ἀπαλλαγείη, *οὐδὲ τῆς ἐχούσης τοὺς ῥαθύμους αἰτιάσεως, ὁ τῷ γράμματι μόνῳ προσφυόμενος, τὸν δὲ ἐν αὐτῷ θησαυρὸν οὐκ ἀνερευνῶν, οὐδὲ τὸ ἐν βάθει κέρδος τῶν νοημάτων ἀναλεγόμενος. καί τοι καὶ αὐτὸ τὸ κεκρύφθαι τὰ θεῖα νοήματα, τὸ τιμιώτατον αὐτοῖς καὶ ὑψηλὸν ἐπιμαρτύρεται· καὶ πόθον ἐγκεντρίζει μᾶλλον ζητήσεως ταῖς ψυχαῖς, ὅσαι περὶ τῆς ῥᾳστώνης τὸ θεοφιλές τε καὶ φιλόπονον ἔμπροσθεν ἄγουσι.

* ἴσ. πράγματα, M. M.

* al. οὐδὲν.

IOBIVS.

Trinitatis maieſtate veluti ſplendorem quendam ac lucem accipiente. Quod verò qui in Trinitate eſt ordo, vulgi dumtaxat ordinationem ſpectet, non autem ex ineffabili & ſupernaturali natura promanet, arcanorum ille myſtã docet, qui diuinitus eam inſtitutionem accepit, vt Filium & Spiritum quandoque ante Patrem locaret. [a] *Diuiſiones enim gratiarum ſunt*, inquit, *idem autem Spiritus: Diuiſiones miniſtrationum, & idem Dominus: & diuiſiones operationum, idémque Deus*: Ad Galatas quoque ſcribens: [b] *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, neque per homines, ſed per* IESVM CHRISTVM, *& Deum Patrem.* Quare quod diuinæ Trinitatis, quæ omnem & ordinem & ſermonem excedit, nomina modo præponantur, modo poſtponantur: non id ſeriem aliquam naturalem tuetur, ſed ad auditorum ſalutem variè accommodatur. Hæc verò inclytus ardénſque diuinarum diſciplinarum amator triceſimo primo capite & altero ſtudioſè laborando pertractauit.

a 1. Cor. 12. 4.

b Galat. 1. 1.

XXXIII. Proximo dehinc capite cauſſas reddit, cur tam nouum quàm vetus Teſtamentum intellectu atque explanatu difficilibus locis intertextum ſit. Etſi vetus Teſtamentum plus, minus verò nouum huiuſmodi difficultatum habeat. Et ſuper Moſaico quidem ſcripto affirmat, quandoquidem typus illa erant & vmbra futurorum bonorum, merito vt in typo atque vmbra cum verba tum verborum compoſitionem eiuſmodi proferre, per quæ creſceret obſcuritas. Quanquam hæc in duplicibus legis tabulis, geminam quoque vtilitatem præbeant, cum & iis qui mente altius aſcenderunt, interius ſuum ſpiritus lumen veluti effulminant, & craſſiores litteræ obumbratione delectant.

Abſcondebantur autem futura bona, in quibus cognitio Trinitatis caput eſt; ob eas [maximè] cauſſas, quas iam ſæpenumero tradidimus. Propter audientium imbecillitatem, inquam, vtque tenebrarum principem laterent: multorum Deorum cultus, cùm nullus [deinceps] errantibus atque imperitioribus erroris ſui prætextus relinqueretur ex clara & minimè velata Trinitatis prædicatione. Vt ſacræ litteræ non diſſimiles aureæ terræ videantur, quæ non omnibus neque vulgaribus, ſed laborioſè tantùm ac ſcienter perſcrutantibus, aurum probatum, & lucrum labore maius præbet. Quemadmodum itaque paupertatem non euadit, qui foſſilem arenam ornamẽti, ludi, aut ioci cauſſa tractans, nullum interea ſtudium adhibet, vt quod ſub ea abſconditum latet inueſtiget: ſic neque ignorantiam, neque negligentiæ reprehenſionem euadere queat, qui ſoli litteræ adhæreſcens, theſaurum in ipſa reconditum non ſcrutetur, neque latentẽ in eius fundo ſenſuum vtilitatem colligere ſtudeat. Et certè hoc ipſum quod diuini ſenſus abditi lateant, pretium eorum maximum & ſublimitatem indicat: ac maius ſimul inquirendi deſiderium iis infigit animis, qui Dei & laboris amorem inertiæ anteponunt.

IOBIVS. Iudæorum inſuper improbitas, & in rebus quæ minimè attingendę eſſent audacia, obſcuritatis eſt in veteri Teſtamento nonnulla cauſa. Ne enim quæ manifeſta eſſent de Chriſto atque aperta Scripturarum teſtimonia circumciderent & obliterarent, ideò adumbratè ea promuntur. Tertiò etiam ne diuinarum præceptionum conteptrix Iudæorum natio, ſi clarè didiciſſent vniuerſam aliquando legem præterfluxuram: atque in aliam reipubl. formam, quæ apud ipſos in honore ac pretio erant, tranſitura: magis etiam ad contemptum præceptorum Dei, ex ipſa hac clara cognitione traherentur. Quid enim amare attinet me, quod mox diſſoluetur, & cuius non ita multo poſt nulla erit vtilitas? Propterea nimirum hæc obſcuritate atque percipiendi difficultate inuoluuntur. Nam ſi abſque vlla cauſa millies à præceptis Dei deſciuerunt Iudæi, cùm neque de eorum mutatione quidquam cognitum haberent, vt neque quod imperfecta & alterius politiæ figura eſſent atque vmbræ: quid tandem [putas] non egiſſent, ſi tradita ipſis mandata tandem ſoluenda atque mutanda è Scripturis clarius cognouiſſent? Alioquin & illa diſciplinas tradendi lex vbique obtinebat, vt qui recenter primis elementis imbuerentur, ad perfectionis vſque tempus perfectiora quæque celarentur: ſed rudioribus dumtaxat præceptis diſcipuli ad perfectiorum cognitionem percipiendam præpararentur.

Præter hæc autem etiam naturam ita gubernari, & opera ſua regere videmus. Prima enim ſementis atq; ſemina perfectam in ſe ſpeciem clarè nequaquam oſtendunt: ſed eius tantùm rationes abditas continent: vt granum ſpica non eſt, etſi in ſe ſpicæ rationem tegit. Eadem naturæ ſeries in aliis quoque fructibus ac ſeminibus cognoſcitur. Qualem & lex vetus ferè rationem cum gratia ſeruat. Nam quæ gratia perficit, iacti per legem ſeminis ſeges habetur. Quibus igitur de cauſis obſcuritatem aſſumpſerit lex Moſaïca, vtcumque iam dictum.

Nunc quod gratiæ quoque lex obſcurior, & non ita cuilibet perſpicua ſit, auditorum recens adhuc inſtructio, mentiſque imbecillitas in cauſa eſt. Vnde & vas electionis: a *Lac*, inquit, *vobis potum dedi, non eſcam: nondum enim poteratis.* Quemadmodum autem minus conueniens cibus omnis accipienti noxius: ſic & ſcientia, tametſi veriſſima proponat, nullam imperfectis vtilitatem affert. Etſi enim nouum quàm vetus Teſtamentum clarius fidei myſterium exponat: cùm tamen principij aliquam ac ſeminis rationem obtineat, etiam hac ratione ad eam quæ nunc innouata eſt reipubl. formam, non ſtatim initiatis, ſed ſenſim ac iuxta proficientium gradus, quæ perfectiora ſunt, manifeſtat. Canibus præterea (hoc eſt, aduerſariis & oblatrantibus, ne temerè ac ſine ratione proijcias ſancta, aut b *margaritas ante porcos*, quibus nimirum vita voluptatum cœnum, Dominicum, & quod docendi regulam ſtatuat, præceptum eſt. Sanctificans item ſacrificium *Myſterium* dici ſolet: myſterium autem commune non eſt, neq; facile profanis adeundum.

a 1. Cor. 3. 2.

b Matth. 7. 6.

καὶ τὸ κακοῦργον δὲ τῶν ἰουδαίων, καὶ τολμηρὸν περὶ τὰ ἀτόλμητα, τῆς κατὰ τὴν παλαιὰν ἀσαφείας αἴτιον. ἵνα γὰρ μὴ τὰς περὶ χριστοῦ μαρτυρίας τὸ περιφανὲς καὶ κατάδηλον ἐχούσας τῶν γραφῶν περικόψωσιν καὶ ἐξαφανίσωσι, διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ συνεσκιασμένου ταῦτα προάγεται. καὶ τρίτον, ὅτι ὀλίγωρος ὢν καὶ τῶν θείων προσταγμάτων καταφρονητὴς ὁ τῶν ἰουδαίων λαός· ἵνα μὴ μαθόντες σαφῶς, ὡς τὰ τοῦ νόμου πάντα ῥυήσεται, εἰς ἑτέραν δὲ πολιτείαν, ἃ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ τίμιά τε καὶ σπουδαζόμενα, μεταστήσεται· ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐμφανοῦς ἐπιγνώσεως, πλέον τε πρὸς τὴν ὑπεροψίαν ὑπαχθῇ τῶν προσταγμάτων. τί γάρ με δεῖ στέργειν ἃ μετὰ μικρὸν λυθήσεται, καὶ ὧν οὐ μετὰ βραχὺ τὸ ἀνόνητον; διὰ τοῦτο τῇ ἀσαφείᾳ ταῦτα καὶ τῷ δυσλήπτῳ περικαλύπτεται. εἰ γὰρ καὶ χωρὶς προφάσεως μυριάκις τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων ἀπέστησαν, μήτε μετάστασιν αὐτῶν ἐγνωκότες, μήτε ὅτι τὸ ἀτελὲς ἔχουσι, μή τε ὅτι πολιτείας ἑτέρας εἰσὶ τύποι καὶ σκιάσματα: τί οὐκ ἂν ἔδρασαν, εἰ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων σαφῶς τὴν οἰκείαν λύσιν καὶ μετάθεσιν * ἐμάνθανον; ἄλλως τε δὲ καὶ νόμος πανταχοῦ κρατῶν διδασκαλίας, τοῖς ἄρτι στοιχειουμένοις τὰ τελεώτερα μέχρι καιροῦ τῆς τελειώσεως συγκαλύπτεσθαι, εἰσαγωγικοῖς δὲ παιδεύμασι τὸν μαθητὴν προπαρασκευάζειν, πρὸς τὴν τῶν τελεωτέρων κατανόησιν. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις, καὶ τὴν φύσιν οὕτως οἰακιζομένην τε, καὶ τὰ οἰκεῖα ἔργα ῥυθμίζουσαν, ὁρῶμεν. αἱ γὰρ πρῶται καταβολαὶ, καὶ τὰ σπέρματα, τὸ μὲν τέλειον εἶδος ἐν ἑαυτοῖς ἐμφανῶς οὐ δεικνύουσι: τούτου δὲ τοὺς λόγους ἐγκεκρυμμένους φέρουσιν· οἷον, ὁ κόκκος στάχυς μὲν οὐκ ἔστιν· ἐν ἑαυτῷ δὲ κρύπτει τὸν λόγον τοῦ στάχυος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ καρπῶν καὶ σπερμάτων, ὁ αὐτὸς τῆς φύσεως εἱρμὸς ἐπιγινώσκεται. τοιοῦτον δή τινα καὶ ὁ νόμος πρὸς τὴν χάριν διασώζει λόγον. ἃ γὰρ ἡ χάρις ἐτελείωσε, τῶν νομικῶν σπερμάτων ἐστὶ τῆς καταβολῆς τὰ γεώργια. δι' ἃ μὲν οὖν τὴν ἀσάφειαν ἡ μωσαϊκὴ νομοθεσία ὑπέδυ, μετρίως εἴρηται. καὶ τὸ χάριτος δὲ τὸ ἀσαφὲς καὶ οὐ πᾶσιν ἐπίδηλον * τὸ νεοκατήχητον αἴτιον ἔχει τῶν ἀκροατῶν, καὶ τῆς διανοίας τὴν ἀσθένειαν. διὸ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, γάλα, φησὶν, ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα: οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. ὥσπερ δὲ πᾶσα τροφὴ ἀκατάλληλος, βλαβερὰ τῷ μετέχοντι: οὕτω καὶ γνῶσις, κἂν τὸ παναληθέστατον εἴη, προβάλλουσα, τοῖς ἀτελέσιν ἀσύμφορος. εἰ γὰρ καὶ τῆς παλαιᾶς ἡ νέα τηλαυγέστερον ἐκδιηγεῖται τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον: ἀλλ' οὖν ὡς ἀρχῆς καὶ σπέρματος λόγον ἐπέχουσα, καὶ αὐτὴ πρὸς τὴν ἤδη πολιτείαν ἐγκαινιζομένην, οὐκ εὐθὺς τοῖς μυουμένοις, ἀλλὰ κατὰ προκοπὴν ἀποκαλύπτει τὰ τέλεια. ἔτι δὲ καὶ τοῖς κυσὶ, τουτέστι, τοῖς ἀντικειμένοις καὶ καθυλακτοῦσιν, οὐχὶ προπετῶς καὶ ἀφιλοσόφως ῥίπτειν τὰ ἅγια, οὐδὲ τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, οἷς ὁ βίος ὁ τῶν ἡδονῶν βόρβορος, δεσποτικὸν ὑπάρχει καὶ τὴν διδασκαλίαν κατευθῦνον παράγγελμα. αὐτὸ δὲ τῶν εἰρημένων: καὶ ἡ ἁγιοποιὸς θυσία, μυστήριον ὀνομάζεται: τὸ δὲ μυστήριον οὐ κοινὸν, οὐδὲ τοῖς βεβήλοις εὐεπίβατον.

* al. ἀπεμάνθανον

* al. τὴν ἐγ. τίκτει

ἔτι

IOBIVS.

ἔτι μὴν καὶ τὰ ἅγια νοερῶς μὲν τοῖς τε σεραφὶμ καὶ χερουβὶμ, ὑλικῶς δὲ καταπετάσμασι, καὶ πτεροῖς, καὶ πύλαις, καὶ κλεῖθροις περιστοιχίζεται. οὕτω γοῦν χρὴ καὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν γραφὴν τοῖς μὲν βεβήλοις περικαλύπτεσθαι, ἵνα μὴ τὰ ἅγια ἐξυβρίζοιτο: τοῖς δὲ μεμυημένοις καὶ πιστοῖς ἀνακαλύπτεσθαι. ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ ῥᾷον εἰς χρῆσιν, οὐχ ὥσπερ τὸ πόνῳ * κτηθὲν περισπούδαστον· εὐλόγως τὸ ἱερὸν γράμμα τοῖς μὲν ῥαθύμοις τὸν θησαυρὸν ἀποκρύπτεται, τοῖς δὲ φιλοπονοῦσι χαρίζεται. ἀλλὰ καὶ ἱδρῶσι πᾶν τὸ τίμιον, καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς κτῆσιν ἀφικνεῖται καὶ ἀπόλαυσιν· ἡ δὲ κακία ῥᾷόν τε καὶ πᾶσι πρόχειρον. καὶ τὸ μὲν πόνῳ κατορθωθὲν, μᾶλλον ποθεῖται: ὃ δὲ ῥᾳδίως λαμβάνεται, καὶ ῥᾳδίως ἀποβάλλεται, καὶ πρὸς τὸ παρεωραμένον μᾶλλον ἀντὶ τοῦ ποθεῖσθαι κατασύρεται. διὸ καὶ ὁ Ἀδὰμ ἄνευ ἄθλων καὶ καμάτων ὁμιλίας, ἀξιούμενος θείας, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν: ῥᾳδίως ὧν ἀπήλαυεν ἐξωλίσθησε· καὶ ἐπειδὴ τὸν ἄλυπον καὶ ἄμοχθον βίον, βαράθρου πρόξενον ἑαυτῷ κατεσκεύασεν· ὁ πάνσοφος ἰατρὸς τοῖς ἐναντίοις φαρμάκοις ἐξιᾶται τὸ νόσημα, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου καὶ τὸν σωματικὸν ἄρτον φαγεῖν νόμον τιθέμενος, καὶ ὅσοις ὁ πνευματικὸς ἔρως πνευματικὴν παρατίθησι τράπεζαν. ἄνευ δὲ τῶν εἰρημένων, εἰ παντὸς ἦν καὶ χωρὶς καμάτων τῆς κατὰ τὴν γραφὴν θεωρίας ἡ κατάληψις: ποῦ τῶν ἐπαγρυπνούντων ταύτῃ καὶ ἐπαγωνιζομένων τὰ ἔπαθλα; ἢ τίς ἂν προσανεῖχε τῇ ταύτης φιλοπονίᾳ, οὐδὲν ἔλαττον ἐχόντων τῶν ῥαθύμως αὐτῆς ἁπτομένων; ὥστε διὰ τῶν εἰρημένων δίκαιόν τε ἅμα καὶ λυσιτελὲς ἀνεφάνη, τὸ μὴ ἀνηπλῶσθαι μᾶλλον, μηδ᾽ ἀπαραφυλάκτως ἐρρίφθαι, ἢ τὰ κοινὰ προκεῖσθαι πᾶσι, καὶ τοῖς ἀναξίοις, τῆς γραφῆς τὰ νοήματα. παρὰ μέν τοι τὰ εἰρημένα, τῶν μὲν φιλοπόνων, καὶ ἀξίων τοῦ κατὰ γνῶσιν πνευματικοῦ χαρίσματος, οὐκ ἄν τις αἰτιάσαιτο τῆς γραφῆς τὴν ἀσάφειαν: ὁ δὲ ῥᾴθυμος, καὶ ἀναπεπτωκὼς, τί δή ποτε μὴ καταλαμβάνων δυσχεραίνοι ἄν; εἰ μὲν γὰρ σπουδῆς ἀξίαν τὴν τῶν θείων γνῶσιν ἡγεῖται, τί μὴ σπουδάζει περὶ τὰ τίμια; εἰ δὲ πρὸς ἀρετὴν μηδὲν ἀναγκαῖον παρέχουσαν, τί καὶ δυσχεραίνει μηδὲν ζημιούμενος; τί δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀσαφείας παραλαβεῖν τις ζητῶν μαθεῖν τὴν διάνοιαν; ἔστι γὰρ ἔστι τοῖς βουλομένοις ἃ μὴ ζητοῦσιν οὐ χαλεπὸν μαθεῖν. πολλῶν γὰρ ἀνδρῶν ἱερῶν πόνοι ἀναπτύσσουσί τε καὶ ἐξαπλοῦσι τὰ θεσπέσια λόγια, οἷς ἐμφιλοχωρεῖν τις προαιρούμενος, οὐκ ἂν ἀτυχήσῃ τοῦ βουλήματος. ὃς δ᾽ οὐχ αἱρεῖται, δῆλον ὡς εἰ καὶ πάντων εἴη σαφέστερα, οὐκ ἂν αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφίκοιτο. ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ ῥηθὲν, εἰσὶν οἱ μηδὲ ἁπλῶς αὐτὰ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν ψιλὰ γινώσκουσι τὰ ὀνόματα. ἀλλ᾽ οὐδὲ τῶν προφητῶν, ἢ τῶν ἄλλων ἱερῶν βίβλων, ὅσα τῆς παλαιᾶς, καὶ ὅσα τῆς χάριτος· οὐδ᾽ αὐτὸν τὸν κατάλογον διὰ φωνῆς προαγαγεῖν ἐπίστανται. καί τοι τί σκοτεινὸν, τί δ᾽ ἀσαφὲς, τί δὲ χαλεπὸν ὀνομάτων εἰδέναι κατάλογον: ποίας δὲ μελέτης δεῖται; ἀλλὰ τοῖς γε μὴ βουλομένοις οὐδὲν ἧττον ταῦτα

al. κτισθέν.

Quin etiam Sancta, ſpiritualiter quidem à Seraphim atq; Cherubim, materialiter vero velamentis, alis, portis, ac repagulis vndique ambiuntur. Sic igitur ſacram quo que Scripturam noſtram oportet profanis hominibus adſcondi (vt ne ſacra iniuria aliqua afficiantur) ac ſolis initiatis atque fidelibus reuelari. Alioqui, quando etiam illud, cuius vſus facile obtineri poteſt, nunquam tam amatur, atque id quod labore multo acquiſitum eſt, merito ſacræ Scripturæ theſaurum illum negligentibus abſcondunt, quem laborioſis concedunt. Sed & ſudantibus honeſta omnia, virtutiſque non poſſeſſio dumtaxat, ſed fructus inſuper obtingit, cum vitium facile paretur, & omnibus in promptu ſit. Quicquid item cum labore feliciter confectum eſt, maius longe ſui excitat deſiderium: Quod autem facile obtinetur, facile etiam reijcitur, propiúſque eſt vt contemnatur, quam vt expetatur. Propterea etiam Adã, qui ſine certaminibus aut laboribus diuino alloquio cæteriſque bonis dignus erat habitus, citius ea quibus vtebatur amiſit. At poſtquam doloris ac laboris expertem vitam præcipitij ſibi cauſam fecit, contrarijs vtique medicamentis ſapientiſſimus medicus morbum curat, lata lege, vt [a] in ſudore vultus, non corporalis tantum cibus ſumeretur, verum & quibus Spiritalis amor ſpiritalem adornat menſam. Adhæc vero, ſi quiuis, nullo etiam labore adhibito, S. Scripturæ ſenſum percipere poſſet, vbinam eorum, qui in hac non ſine vigilijs atque laboribus verſantur, præmia manerent? Aut quis vnquam huius ſeſe ſtudio addicere velit, ſi minus nihil conſequantur ij, qui negligenter eam attingerent? Ex ijs igitur, quæ hactenus commemorata ſunt, æquum ſimul & vtile appareat, quod non explicata magis Scripturæ ſenſa neque incautius abiecta, vel in cõmuni omnibus, etiam indignis, propoſita fuerint.

a Gen. 3. 19.

Verum ob hæc, quæ iam diximus, nemo eorum, qui aut laboris amantes ſunt, aut ſpiritali intellectus gratia digni, S. Scripturæ obſcuritatem accuſarit. At negligens & remiſſus, cur tandem indignetur, ſi non capiat? Nam ſi diuinarum rerum cognitionem labore aliquo dignam iudicat, cur ijs non ſtudet rebus quæ habet in pretio? Sin ad virtutem hanc nihil eſſe neceſſariam putat, cur nullo affectus damno moleſtiam capit? quid vero ex ipſa quoque obſcuritate; ſenſum qui quærat, adſequi poſſit. Licet enim licet cuicunque colenti quæſita facile addiſcere. Multorum enim Sanctorum virorum labores explicant & elucidant diuinas litteras, quibus inhærere ſi quis libenter velit, is à propoſito minime aberrabit: Quod ſi facere recuſet, manifeſtum [eiuſmodi hominem] numquam in illarum cognitionem peruenire poſſe; non, etiamſi omnium eſſent apertiſſimæ. Verum autem eſſe quod diximus patet, quia ſunt qui omnino ne nuda quidem nomina Epiſtolarum Apoſtolicarum nouerint: Sed neque Prophetarum, vel aliorum ſacrorum Librorum (ſiue illi antiquæ Legis ſint, ſiue nouæ) vel nudum Catalogum voce poſſint recenſere. Et certe quæ obſcuritas, vel quæ tenebræ, quæue difficultas, nominum indicem cognoſcere? quanto vero id ſtudio indiget? Cæterum nolentibus, hæc non minus,

IOBIVS.

quàm Scripturâ ipſa, incognita manent. Quare non eloquiorum Dei obſcuritas vulgo ignorantiæ cauſa eſt: ſed horum incuria ac negligentia etiam clariſſima quæque ignorari fecit. Apud quos clari atque obſcuri, vt demonſtratum eſt, nullum diſcrimen: cum ſtudioſos hæc obſcuritas, præterquam quod ſinceram ex ſe vtilitatem præbeat, ſapientes ac virtute præditos efficiat. Quicumque ad hæc Scripturæ ſacræ ſententiam illuſtrari optat, ſi quidem humanam gloriam quærit, meritò à diuinæ ſapientiæ veſtibulo arcetur: ſin virtutis dumtaxat, & ſupernæ remunerationis gratiam, quantum laboribus ac ſudoribus ipſa proceſſerit, tanta eáque certa retributionis aſſecutio allaborantibus relinquetur. Sed iſtud quoque ad ſapientiæ illius inexplicabilis prouidentiam pertinet, quod tollens mox ab initio Deus omnem de ſorte noſtra querimoniam, expertes ærumnarum delicias nobis in paradiſo donat, donec deprehenſo ex factis noſtris, inutilem hominibus eſſe labore ac miſeria carentem vitam, laborum ac miſeriarum pondus vitæ [noſtræ] tanquam pro remedio admiſcuit: hoc veluti ſtadium nobis ac palæſtram conſtituens, quæ magnum poſſet quæſtum ac [multa] præmia conciliare. His auctor triceſimum tertium Caput, ſimul & ſeptimum librum abſoluit.

LIBER IIX.

OCTAVVS Liber de duobus certamen inſtituit. [Cap. XXXIV.] Horum primum ſolutio cuiuſdam dubitationis eſt, quæ rem ſeriam ſane nec inelegantem continet. Refert autem eam dubitationem ortam ex adſtructione ratiocinationis cuiuſdam, per quam Deum habere Filium probatur; Auctorémque huius adſtructionis eſſe Gregorium Nyſſenum. Argumentatio ipſa ita ſe habet. Quiſquis non irrationalem eſſe Deum confitetur, is etiam omnino Verbum habere concedit, quod immortali immortale eſt: immortale autem Verbum, præter eum quem Filium ſtatuimus, nihil eſſe queat aliud. Illa igitur argumentatio, quæ oportere adſtruit, vt Deus Filium habeat, huiuſmodi eſt. Deinde aduerſus hæc obiectionem amici cuiuſdam adducit, quem vt reuerendiſſimum celebrat. Obiectio vero eſt, Nihil prohibere, quin eadem de Filio quoque ac de Spiritu ſancto aſſumantur. Deus enim horum vterque eſt. Atque ita non in Trinitatem tantum, ſed in infinitas Perſonas ex huius argumenti vt myſterium procedet. Hanc itaque obiectionem, acrem ſane, atque implexam variis quidem ſoluere rationibus aggreditur, non tamen (quantum ego iudico) ſatis accuratè. tametſi multum hac in re laborando deſudet, tredecim non minus argumentis allatis. Ac pro pietatis quidem cultoribus, eorum quæ ibi dicta ſunt aliqua non inepta ſint, ſed quæ contentioſo alicui homini, non modo nihil ad pietatem impellens adferant, vt ridendi potius occaſiones præbeant.

Dixerit vero quiſpiam, conciſa ac minimè ſuperflua vſus oratione, aduerſus eum, qui hac obiectione pugnet inſolentius. Si quis patre primum poſito, de ipſo deinde interroget, Vtrum rationis particeps an expers ſit; atque ex illo conficiat Patri oportere Filiũ accedere,

ἢ τὰ τῶν γραφῶν μὲν ἀνεπίγνωστα. ὥστε οὐχὶ τῶν λογίων ἀσάφεια τῆς τῶν πολλῶν ἀγνοίας τὸ αἴτιον· τὸ δὲ τούτων ἠμελημένον καὶ ῥᾴθυμον, καὶ τὰ σαφέστατα πάντων ἀγνοεῖν παρεσκεύασε. παρὰ μὲν τοῖς τοιούτοις οὐδὲν τοῦ σαφοῦς τὸ ἀσαφὲς, ὡς δέδεικται, διενήνοχε· τοῖς δὲ σπουδαίοις ἡ ἀσάφεια μετὰ τοῦ παρέχειν ἀκαπήλευτον τὸ οἴκοθεν κέρδος, καὶ σοφούς τε καὶ σπουδαίους τὴν ἀρετὴν ἐπιδείκνυσιν. ἔτι δὲ ὁ μὲν τῆς ἱερᾶς γραφῆς τὸν νοῦν ἐλλαμφθῆναι ἀξιῶν, εἰ μὲν ἀνθρωπίνην δόξαν ζητῶν ἐστὶ, δικαίως τῶν τῆς θείας σοφίας προπυλαίων ἀπελαύνεται· εἰ δὲ τῆς ἀρετῆς χάριν καὶ τῆς ἄνωθεν ἀντιδόσεως, ὅσον διὰ πόνων καὶ ἱδρώτων αὕτη πρόσεισιν, τοσοῦτον ἀδίστακτος τῆς ἀμοιβῆς ἡ ἀπόλαυσις τοῖς ἀγωνισταῖς περιγίνεται. ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦτο σοφίας ἐστὶ τῆς ἀνεκδιηγήτου πρόνοια.* ἐκκόπτων μὲν γὰρ κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς τὸ μεμψίμοιρον, δίδωσιν ἡμῖν ἀταλαίπωρον τὴν ἐν παραδείσῳ τρυφήν. διελέγξας δὲ οἷς ἐπράξαμεν, ὡς ἀσύμφορον ἀνθρώποις ὁ ἄμοχθος βίος καὶ ἀταλαίπωρος· ὥσπερ τι φάρμακον τῶν καμάτων καὶ μόχθων τοῦ βίου τὴν βαρύτητα συνεκέρασε· στάδιον ὥσπερ καὶ ἀγωνιστήριον τοῦτον ἡμῖν προτιθεὶς, καὶ μεγάλου κέρδους καὶ ἐπάθλων πρόξενον. ἐν τούτοις μὲν τῷ συγγραφεῖ τὸ, τριακοστὸν κεφάλαιον τρίτον καὶ ὁ ἕβδομος ἀπαρτίζεται λόγος.

Ὁ δὲ η' περὶ δύο τινῶν τὸν ἀγῶνα ὑποδύεται. ὧν ἓν μὲν λύσις ἐστὶν αὐτῷ ἀπορίας τινὸς οὐκ ἄκομψον σπουδὴν ἐχούσης. ταύτην δὲ βλάστημα εἶναι κατασκευῆς λόγου τινὸς, δι' οὗ τὸν θεὸν υἱὸν ἔχειν κατασκευάζεται· τὸν δὲ πατέρα τῆς κατασκευῆς τὸν Νύσσης εἶναι Γρηγόριον. λέγει δὲ τὸ ἐπιχείρημα, ὡς ὅστις μὴ ἄλογον εἶναι διομολογεῖ τὸν θεὸν, πάντως λόγον ἔχειν συγκατατίθεται· ὁ δὲ τοῦ ἀκηράτου λόγος ἀκήρατος· ὁ δὲ ἀκήρατος λόγος, παρ' ὃν δοξάζομεν υἱὸν, οὐδὲν ἂν εἴη ἕτερον. ἡ μὲν οὖν ἐπιχείρησις, τοῦ δεῖν υἱὸν ἔχειν τὸν θεὸν, τοιαύτη. εἶτα πρὸς ταύτην ἀνθυποφέροντά τινα τῶν φίλων εἰσάγει, ὃν καὶ τιμιώτατον ὑμνεῖ. ἡ δὲ ἀνθυποφορὰ, ὅτιπερ οὐδὲν κωλύει τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ περὶ τοῦ πνεύματος διαλαβεῖν. θεὸς γὰρ τούτων ἑκάτερον. καὶ οὕτω οὐκ εἰς τριάδα, ἀλλ' εἰς μυριάδα ὑποστάσεων, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐπιχειρήματος προελεύσεται τὸ μυστήριον. ταύτην τὴν ἀνθυποφορὰν, δριμεῖάν τε καὶ συνεστραμμένην οὖσαν, διαφόροις μὲν ἐπιχειρεῖ λόγοις ἀνασκευάζειν, οὐ μὴν (κατά γε ἐμὲ) τῆς ἀκριβείας ἐφικνεῖται, καίτοι πολὺς αὐτῷ περιρρεῖται τῆς ἐπὶ τούτῳ σπουδῆς ὁ ἱδρώς. μέχρι γὰρ καὶ ιγ' ἐπιχειρήματος τὸν πόνον παρατείνει. ἀλλὰ πρὸς μὲν τοὺς τὴν εὐσέβειαν τιμῶντάς ἐστιν ἃ τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων οὐκ ἀφυῶς ἔχει· ἀνδρὶ δὲ διαμαχομένῳ οὐ μόνον οὐδὲν ἐπαγωγὸν πρὸς εὐσέβειαν παρέξει, ἀλλὰ καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸν γέλωτα. φαίη δ' ἄν τις ἴσως συντετμημένῳ τε καὶ ἀπερίττῳ λόγῳ, πρὸς τὸν τῇ ἀνθυποφορᾷ γαυρούμενον· ὡς εἰ μέν τις τὸν πατέρα προτίθησιν, εἶτα περὶ αὐτοῦ διερωτᾷ, πότερον ἄλογον ἢ λογικὸν κἀκεῖθεν κατασκευάζει, τῷ πατρὶ δεῖν προσεῖναι τὸν υἱόν·

τῆς ἀν

τῆς ἀνθυποφορᾶς τὸ περίεργον ἴσως ἔχει παρέδον καὶ ἰσχύν. εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ (οὔτε γὰρ δεῖ, οὔτε ὁ θαυμάσιος Γρηγόριος οὕτω τὸν λόγον προήνεγκεν) αὐτὸ δὲ τὸ θεὸς προβαλλόμενος, ὃ κοινόν ἐστι καὶ ἀμέριστον τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων ὄνομα, ἐπ᾽ αὐτοῦ δὴ καὶ τὸν λόγον, ἢ τὸ γόνιμον, εἰ βούλει δὲ καὶ τὸ ἔμπνουν ἐπερωτᾷ. κατασκευάσει μὲν τὸ τῆς τριάδος μυστήριον ὅσον, οὐ μέντοι χώραν ἐνδώσει τῷ βουλομένῳ τὴν κατασκευὴν περιεργάζεσθαι. ποῦ γὰρ ἴσον ἢ ἐγγὺς ὅμοιον, ἀντὶ τῆς ὁλικῆς θεότητος μίαν ὑπόστασιν διαλαβεῖν, καὶ περὶ ταύτης φιλοπραγμονεῖν, ἃ καλῶς εἶχε περὶ ὅλης θεολογεῖν τῆς θεότητος. τὸν γὰρ οὕτω εἰς ἀλογίαν ἐκφερόμενον, οὐδὲν κωλύει καὶ ἄνευ τινὸς περινοίας παραληρεῖν. ὡς ἐπείπερ ὑμῖν ἐν τριάδι ὁ θεός, ἀνάγκη καὶ ἕκαστον τῆς τριάδος εἰς ἑτέραν τριάδα πληθύνεσθαι. πρὸς δὲ τοιοῦτον λῆρον οὐδεὶς ἂν οἶμαι σώφρων ἔλεγχος ἐπιστραφείη. ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν λύσις τῆς ἀνθυποφορᾶς τοιαύτη τις ἂν εἴη, καὶ ὅσαι ἄλλαι τὴν αὐτὴν ἵενται. τὸ μὲν οὖν πρῶτον τοῦ ὀγδόου βιβλίου κεφάλαιον τοιοῦτον. δεύτερον δὲ ζητεῖ, διὰ τί τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ὁμοτίμως ἐκ τοῦ πατρὸς προϊόντων, ὁ μὲν λέγεται υἱός, τὸ δὲ πνεῦμα, καὶ οὐκ ἄμφω τῆς υἱότητος διασώζουσι κλῆσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν σχέσιν· καὶ οὕτω διαπορήσας, ἐπάγει τὴν λύσιν· ὡς ἅπαξ ἡ θεολογία * ἐν τῶν γνωρίμων ἡμῖν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐν τριάδι γνήσιον καὶ ὁμότιμον λογογραφοῦσα, διὰ τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὸ ἄρρητόν τε καὶ ἀκατονόμαστον τῆς θεότητος ὄνομα συνήθεσιν ἡμῖν καὶ συντρόφοις προσηγορίαις ὑπέβαλεν. καὶ ἐπειδὴ συνῆθες, ἐπὶ μὲν τῶν καθ᾽ ἡμᾶς υἱῶν καὶ προσφορον λέγειν τὴν γέννησιν, ἐπὶ δὲ τοῦ πνεύματος τὴν ἐκπόρευσιν· πνεῦμα γάρ φησι πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον· καὶ, διελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· καὶ, ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει. ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τῷ μὲν υἱῷ τὴν γέννησιν ἐφαρμόζομεν, τῷ πνεύματι δὲ τὴν ἐκπόρευσιν ἀναλόγως καὶ ἐπὶ τῆς ἀρρήτου καὶ ὑπερφυοῦς φύσεως, τὸν μὲν υἱὸν γεγεννῆσθαι διδασκόμεθα, ἐκπορεύεσθαι δὲ τὸ πνεῦμα, θεοπρεπῶς ἐμυήθημεν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πνεῦμα μὲν τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ ἅγιον πνεῦμα εἴρηται· ἐπεὶ καὶ παρ᾽ ἡμῖν ἑκατέρου τούτων πνεῦμα λέγεται, πατὴρ δὲ, ἢ υἱός, τοῦ πνεύματος οὐκ ἔτι· οὐδὲ γὰρ παρ᾽ ἡμῖν. ὅτι δὲ τὸ θεῖον τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἄρρητόν ἐστι καὶ ἀνεπινόητον, πᾶσα μὲν κοινὴ ἀνομολογεῖ ἔννοια· πολλαχοῦ δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἀνακηρύσσεται· καὶ τῶν σοφῶν πατέρων ἡμῶν μικροῦ πᾶς ὁ χορὸς συνεπιμαρτύρεται, ὧν οὐδὲ τὰς φωνὰς, ὡς οὐκ ἀδήλους, ἀνάγκη ἐπισημήνασθαι. ταῦτα μὲν ἐν τῷ ὀγδόῳ διέξεισιν.

Ἐν δὲ τῷ θ᾽ μετά τινα διάπλασιν προοιμίων, ἐν ᾧ τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν φασιν ἐπερωτᾶν τὸν ἀρχιστράτηγον, ἡμέτερος εἶ, ἢ τῶν ὑπεναντίων; οὐκ εἴ τις ἐστὶ τῶν αἰσθητῶν πολεμίων, ἀλλὰ τῶν νοητῶν, τὴν ἐρώτησιν ποιεῖσθαι. πολλὰ γὰρ αὐτὸν ἀνεδίδασκε, μήτε τῆς παρατάξεως ἐκείνων εἶναι, ἀλλὰ μηδέ τινα τῆς οἰκείας στρατιᾶς. τό, τε γὰρ ἀθρόον τῆς ἐπιστασίας,

obiectionis huius curioſitatem aliquod forſitan ſpecimen ac robur habere. Sin hoc omiſſo (neque enim expedit, neque admirandus Gregorius ſic orationem hanc protulit) ipſam vocem DEVS proponat, quod commune eſt atque indiuiſibile trium diuinarum Perſonarum nomen, ac de eius tum ſiue Verbo ſiue gignendi vi, immo & afflatu, ſi voles, interroget, hic & Triadis myſterium adſtruet, & locum ei nullum dabit, qui velit adſtructionem ipſam curioſius excutere. Vbi enim æquale vel prope ſimile ſit, pro tota diuinitate vnam aliquam hypoſtaſin accipere, & de hac contentioſius illa diſputare, quæ recte poterant, de tota Deitate theologice dici? Eum enim qui in tantam abſurditatem delabitur, nihil prohibet ſine vlla ſolertia nugando hinc concludere, quandoquidem Trinum confitetur Deum, neceſſarium quoque eſſe, ſingulas Triadis perſonas in aliam Triadem multiplicari. Aduerſus qualia deliramenta, nulla, opinor, ſapiens confutatio intorqueri poſſit. Verũ tamen ſolutio huius obiectionis talis fuerit, aut ſi quæ aliæ eadem progrediantur via. Hoc igitur primum eſt octaui libri Caput.

XXXV. Alterum deinde quærit, Cur, cum Filius ac Spiritus ſanctus ex Patre pariter procedant, hic Filius, ille Spiritus dicatur, & non ambo filiationis appellationem ſeruent, quemadmodum neque habitudinem: Hoc ergo vbi dubitauit modò, ſolutionem adhibet, Omnino [inquit] Theologia ex cognitis nobis rebus germanam atque æqualem diuinæ naturæ Trinitatem verbis deſcribens, per Patrem, Filium & Spiritum ſanctum, ineffabile, quodque denominari nequit diuinitatis nomen, conſuetis nobis cognatiſque appellationibus ſuggeſſit. Quando autem conſuetum eſt atque conueniens de filijs noſtris dicere generationem, de ſpiritu vero proceſſionem,[a] (*Spiritus enim inquit, vadens & non rediens.* Et, [b] *Exibit Spiritus eius.* Itemque, [c] *Quoniam Spiritus pertranſiuit in illo, & non ſubſiſtet.*) quando igitur in humano genere filio generationem adaptamus, Spiritui vero proceſſionem: pari quoque ratione in natura ineffabili, ac ſupernaturali, & Filium genitum, & Spiritum ſanctum procedere, diuinitus edocti ſumus. Propterea enim Spiritus, Patris æque ac Filij, Spiritus ſanctus dicitur: quia etiam apud nos vtriuſque horum ſpiritus [eſſe recte] dicitur. Pater vero & Filius Spiritus ſancti non item, quia neque apud nos. Ceterum quod Deus ſuapte natura neque dici à nobis, neque cogitari poſſit, communis omnium ſenſus admittit: & vero paſſim in ſacris litteris prædicatur, ſanctorúmque Patrum noſtrorum cœtus pæne vniuerſus idem teſtificatur, quorum ne verba quidem (cum minimè dubia ſint) deſignare neceſſe. Atque hæc libro octauo Iobius perſequitur.

a Pſal. 77. 39.
b Pſal. 145. 4.
c Pſal. 102. 16.

LIBER IX.

Libro Nono modice præfatus, dum Ioſue filius Naue dicitur exercitus Principem illum interrogare: *Noſter es, an aduerſariorum?* non idem petere diſputat Iobius aliquiſne eſſet ſenſibilium hoſtium, ſed an ſpiritualium? Multa enim Ioſue docebant, neque aliquem eſſe hunc ex hoſtili acie, ac neque ex proprio exercitu, vt, quod ſubitò aſtitiſſet,

Ioſ. 5. 13.

IOBIVS.

quodque nemo aduerſariorum auderet, vel per medias hoſtium copias tranſire, vel in conſpectum Imperatoris venire, quin &, quod tanta vſus audacia, nihil omnino hoſtile feciſſet. Alioqui ne ſapientiſſimi Imperatoris fuerat ignorare, qualis contribulium eſſet habitus atque apparatus, qualis item alienigenarum. Verum nouerat quidem Ioſue viſum illud vnum intelligentium ſpirituum eſſe, ſed hoc cognoſcere auebat, vtrum quod apparuiſſet ex hoſtibus eſſet, an de illo exercitu, qui protegebat Iſraël. De hoc ergo in procemio agit.

XXXVI. Quærit poſtea, quomodo vtraque hæc concedi queant, nos & adeptos eſſe gratiam angelica dignitate maiorem, & Angelis æquales in reſurrectione apparituros? Quæ quæſtio ita diſſoluitur. Primum, nihil prohibet, eandem rem ſecundum aliud honorem quendam paulo maiorem conſequi, ſecundum aliud vero inferioris eſſe conditionis. In quantum enim noſtro corpore aſſumpto Dominus id ſibi coniunxit, & ſupra omnes Principatus ac poteſtates euectum ad dextram Patris conſedere fecit, Angelicæ ſcilicet dignitati noſtra natura antepoſita eſt. Quatenus item [a] innotuit *Principatibus & poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam* (quæ eſt in Chriſtum credens populus) *multiformis ſapientia Dei, quam exhibuit in Chriſto* IESV, eatenus etiam genus humanum primas retulit. Tertio quod illo inſuper munere ex munificentia donati ſimus, vt iis fruamur rebus, [b] in quas deſiderant Angeli proſpicere. Quatenus etiam vtriſque lapſis Adamo & Angelorum ordinibus, illius, (non item horum) aſſumpta natura, ſalutem attulit. Atque hinc clarum eſt, maiori honore dignam eſſe habitam naturam noſtram. Quod autem in [c] reſurrectione ſicut angeli erunt homines, non id vtriuſque generis æqualitatem edocet, ſed adſimile duntaxat vitæ genus atteſtatur. Tunc enim, quemadmodum angeli non indigent, ſic neque genus humanum nuptiis aut corporum congreſſu indigebit.

a Epheſ. 3. 10.

b 1. Petri 1. 12.

c Matt. 22. 30. Luc. 20. 36.

Præter iſta, nihil prohibet homines angelis æquales, vel [d] paulo minus ab illis diminutos maius aliquod conſequi munus, quandoquidem illi, qui corporis expertem naturam conſecuti ſunt, vbi ſemel è proprio honore & gloria exciderunt, in ſuo deinceps caſu ſine pœnitentia remanent: nos vero, cum inferiorem illis conditionem ex ipſamet origine noſtra (propter corporis coniunctionem) acceperimus, præceptum deinde tranſgreſſi, in peccatis hęrere nolumus, ſed illorum qui exciderunt ſortem, per pœnitentiam recuperare ſtudemus. Et vero per exſuperantiam [diuinæ] munificentiæ, cœlum ac Dei regnum pro Paradiſo hæreditate cernimus.

d Pſal. 8. 6. Hebr. 2. 7.

XXXVII. His illa profligata quæſtione, ad explanationem parabolæ aggreditur, quæ iuniorem ac prodigum filium, & ſeniorem ſimul cum patre inducit, & eorum hiſtoriam ita digerit. In ſeniore ait Filio oſtendi angelicas potentias (nam & tempore & modo, noſtro generi dignitate præſtant) in prodigo vero humanum genus: in patre Creatorem Vniuerſi ac Dominū repræſentari

Luc. 15. De filio prodigo.

καὶ τὸ μηδένα τολμᾶν τῶν ἐναντίων μήτε διὰ μέσου στρατοπέδου πολεμίου διελθεῖν, μήτε εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ καὶ * τοσαῦτα τολμήσαντα μηδὲν ὅλως * πολέμιον δρᾶσαι. ἄλλως τε δὲ οὐδὲ τοῦ σοφωτάτου τῶν στρατηγῶν ἦν, μὴ εἰδέναι ὁποῖόν τι τῶν ὁμοφύλων τὸ σχῆμα καὶ ἡ κατασκευὴ, καὶ οἷον τὸ ἀλλόφυλον. ἀλλ' ᾔδει μὲν τὴν παροῦσαν ὄψιν ἕν τι τῶν νοερῶν πνευμάτων εἶναι: ἐζήτει δὲ μαθεῖν, πότερον τὸ φαινόμενον τῆς ἐναντίας εἴη, ἢ τῆς ὑπερασπιζούσης δυνάμεως * τὸν Ἰσραήλ. καὶ μὲν τὸ προοίμιον περὶ τούτου διαλαμβάνει.

** al. τὸ ταῦτα*

** al. τόλμημα.*

** al. τοῦ.*

Μετὰ δὲ τοῦτο ζητεῖ, πῶς ἂν ἀμφότερα συγχωρηθείη, καὶ τὸ τυχεῖν ἡμᾶς χαρίσματος κρείττονος τοῦ ἀγγελικοῦ ἀξιώματος, καὶ * τὸ ἰσαγγέλους ἐν τῇ ἀναστάσει ὀφθήσεσθαι; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα, πρῶτον μὲν, ὡς οὐδὲν κωλύει, τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλο μὲν ἑτέρας τινὸς μείζονος τιμῆς ἀπολαύειν, κατ' ἄλλο δὲ λήξεως εἶναι τῆς ἥττονος. καθὸ μὲν γὰρ τὸ ἡμέτερον ἀναλαβὼν φύραμα, συνῆψεν ὁ δεσπότης ἐν ἑαυτῷ, καὶ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἀναγαγὼν, ἐν δεξιᾷ συνεκάθισε τοῦ πατρὸς, δηλονότι τῆς ἀγγελικῆς ἀξίας ἡ ἡμετέρα φύσις προτετίμηται. καὶ καθὸ ἐγνωρίσθη ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐστὶν ὁ εἰς χριστὸν πεπιστευκὼς λαὸς, ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ἣν ἔδειξεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἡμέτερον γένος, τὸ πρεσβεῖον ἀπενήνεκται. τρίτον δὲ, ὅτι περ ἐκείνων τὴν ἀπόλαυσιν ἐφιλοτιμήθημεν ἡμεῖς, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι· καὶ καθὸ ἀμφοτέρων παραπεπτωκότων, τοῦ τε Ἀδὰμ καὶ τῆς ἀγγελικῆς τάξεως τοῦ μὲν τὴν φύσιν λαβὼν ἀνεσώσατο, τῶν δὲ οὐκ ἔτι. κἀντεῦθεν δῆλον, ὡς φιλοτιμίας μείζονος ἡ ἡμετέρα φύσις κατηξίωται. τὸ δὲ ἐν τῇ ἀναστάσει ὡς ἀγγέλους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, οὐκ ἰσοτιμίαν ἑκατέρου γένους διδάσκει, ἀλλὰ πολιτείαν ὁμοιότροπον μαρτυρεῖ. τηνικαῦτα γὰρ ὥσπερ οὐδ' οἱ ἄγγελοι, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος γάμου καὶ σωματικῆς ὁμιλίας δεήσονται. ἔτι δὲ οὐδὲν κωλύει καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἰσαγγέλους ὄντας, ἢ βραχύ τι παρ' αὐτοὺς ἠλαττωμένους μείζονος ἀπολαύειν δώρου: ὅταν οἱ μὲν ἀσωμάτου φύσεως τυχόντες, καὶ τῆς οἰκείας ἀποστατήσαντες δόξης καὶ ἀξίας, ἀμεταμέλητον συντηροῦσι τὴν πτῶσιν· ἡμεῖς δὲ τὸ ἔλαττον ἐκείνων ἐξ αὐτῆς τῆς πλάσεως λαβόντες διὰ τὴν πρὸς τὸ σῶμα συνάφειαν, εἶτα τῆς ἐντολῆς παραρρυέντες, οὐ φιλοῦμεν μένειν ἐν τῷ πτώματι, διὰ μετανοίας δὲ ἐκείνων τῶν ἐκπεσόντων τὴν λῆξιν καταλαβεῖν σπεύδομεν. καί γε δι' ὑπερβολὴν φιλοτιμίας, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βασιλείαν ἀντὶ τοῦ παραδείσου κατακληρονομούμεθα.

Τούτοις ἐπιλυσάμενος τὸ ζητούμενον, εἰς ἀνάπτυξιν πρόεισι τῆς παραβολῆς, ἥτις τὸν νεώτερον καὶ ἄσωτον υἱὸν, καὶ τὸν πρεσβύτερον, ἅμα τοῦ πατρὸς, εἰσάγει, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διατίθεται, καί φησι· τὸν μὲν πρεσβύτερον υἱὸν τὰς ἀγγελικὰς παραδειγματίζειν δυνάμεις. χρόνῳ γὰρ καὶ τρόπῳ τοῦ ἡμετέρου γένους τὸ πρεσβεῖον αὗται φέρονται· τὸν δὲ ἄσωτον τὸ ἀνθρώπινον γένος· πατέρα δὲ τὸν δημιουργὸν καὶ δεσπότην πάντων.

al. τῶν ἀ

τὸ δὲ

τὸ δὲ ἀποδυσπετεῖν τὸν πρεσβύτερον υἱὸν ἐπὶ τῇ ἀνακλήσει καὶ δεξιώσει τοῦ νεωτέρου, μὴ τῆς ἀγγελικῆς μὲν εἶναι γνώμης τοῦτο ἢ διαθέσεως, κατασχηματίζειν δὲ τὴν παραβολὴν ταῦτα, τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας ἐπιδεικνυμένην, ὅτι τοσαύτης μετὰ τοσαύτην ἀσωτίαν ἀπήλαυσε τῆς φιλοτιμίας ὁ ἄσωτος υἱός. ὅτι καὶ αὐτὴ ἂν ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις, εἴπερ ἦν ἐν τῇ τούτων φύσει, τὸ ἐπιβασκαίνειν ἐδυσχέραναν ἄν, καὶ οὐκ ἀνεκτὴν ἡγήσαντο τὴν τῆς φιλοτιμίας ὑπερβολήν. ποῦ γὰρ ὅμοιον τοὺς αὐτούς τε χαίρειν ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, καὶ βασκαίνειν πάλιν πατρικῶν ἀξιουμένῳ σπλάγχνων; ἀλλὰ γὰρ τοιοῦτον ἡ διάπλασις τῶν παραβολῶν. οὐ γὰρ τὰ γεγονότα μόνον ἢ γενησόμενα διαλαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἃ ἄν τις συνυφηνάμενος ἐναργέστερον αὐτῶν τὸ καταπληκτικόν, ἢ τὸ ἡδύνον, ἢ τὸ ἀκόλουθον, ἢ ἁπλῶς τὸ * εὐπάροδον παραστήσει καὶ ὠφέλιμον. καὶ τῶν ρ΄ δὲ προβάτων τὴν παραβολὴν εἴς τε τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναφέρει φύσιν. μνημονεύει δὲ περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου, καὶ ἑτέρων τινῶν ἀναπτύξεων· ὧν τὴν προειρημένην ἁπασῶν προκρίνει, πολλοῖς αὐτὴν συγκροτῶν ἀγωνίσμασιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ καὶ τὸ ζ΄ καὶ λ΄ σπουδάζει κεφάλαιον. τὸ δὲ λη΄ ζητεῖ, πῶς ὑπὲρ πάντων ἀποθανεῖν λέγεται ὁ Χριστὸς πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, ἀφ' οὗ μυρίων γένος ἀνθρώπων ἔφυ τε καὶ κατέδυ τῷ θανάτῳ, τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα γεγενημένης οἰκονομίας; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα, ὡς πολλαχοῦ διαμαρτύρεται ἡ γραφή, ὃν τρόπον τοῖς τηνικάδε ζῶσι, τὸν αὐτὸν καὶ τοῖς ἐν ᾅδου διὰ Χριστοῦ τὴν ἀπολύτρωσιν παραγενέσθαι. λέγει γὰρ ὁ τῶν μαθητῶν κορυφαῖος, εἰς τοῦτο γὰρ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. καὶ πάλιν, τοῖς ἐν φυλακῇ πορευθεὶς ἐκήρυξε πνεύμασιν, ἵνα κριθῶσι μὲν σαρκί, ζῶσι δὲ πνεύματι. τουτέστιν, ὅπως οἱ μὲν ἄπιστοι καὶ διὰ τοῦτο ἁμαρτωλοὶ μεμενηκότες κατακριθῶσιν, ἅτε δὴ ὁλοκλήρως σὰρξ γεγονότες, καὶ διχοτομηθέντες τοῦ πνεύματος. ὅσοι δὲ κἂν ἐν ᾅδου Χριστῷ τῇ δικαιοσύνῃ πεπιστεύκασι, τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης * ἀπολαύουσιν. τὸ οὖν, ἵνα κριθῶσι σαρκί, περὶ τῶν ἀπιστησάντων εἰρῆσθαί φησι· τὸ δὲ ζῶσι πνεύματι, περὶ τῶν πεπιστευκότων. ὡς περὶ ἑνὸς δὲ φαντασίαν παρεχόμενον προφέρει τὸν λόγον, ὅτι κἂν διάφορος ἑκατέρα μερίς, τῶν τε πεπιστευκότων καὶ τῶν ἀπιστησάντων· ἀλλ' οὖν εἰς ἓν * κεφαλαιοῦται τὸ τῶν καταχθονίων τάγμα. οὕτω γοῦν καὶ περὶ σώματος ἑνός, νοσεῖν τὸ αὐτὸ καὶ ὑγιαίνειν, λέγειν δυνάμεθα, κατ' ἄλλο μέρος καὶ ἄλλο τοῦ σώματος. ὥσπερ δὲ φαμὲν τὸν δεῖνα πυρὶ κριθῆναι καὶ κολασθῆναι: οὕτω λέγει καὶ τὸ ἱερὸν γράμμα, ἵνα κριθῶσι σαρκί. μεγίστη γὰρ κόλασις, καὶ μάλιστά γε κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρόν, ἡνίκα τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον εὐφροσύνην εὐφρῶσιν οἱ δίκαιοι, καὶ πνεύματι ζῶσι, τότε τὸ τῶν ἁμαρτωλῶν πλῆθος σαρκὶ ψιλῇ, καὶ πάσης πνευματικῆς κεχωρισμένον χάριτος, τὸν βίον δι' αἰῶνος ἐξαναλίσκειν καὶ κατατρίβεσθαι. ἔστι μέν τοι καὶ ἑτέραν ἀποδοῦναι τοῦ ῥητοῦ διασάφησιν. ὁ θεῖός φησι Παῦλος, εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται·

* εὐπαράδετον
* ἀπολαύουσι
* al. συγκεφαλαιοῦνται

IOBIVS.

Indignatum vero ſeniorem filium reuocatione & benigna tractatione iunioris, non hoc angelicæ eſſe mentis aut affectionis: ſed parabolam iſta, quo beneficij magnitudinem declaret, ita effingere. Quoniam tantum poſt tam inſignem intemperantiam prodigus ille filius expertus eſt benignitatem, vt ipſe quoque Angelorum ordo, ſi inuidentia in horum naturam caderet, indignatus vtique fuiſſet, neque tolerabilem putaſſet tantam beneuolentiæ magnitudinem. Quomodo enim alioqui conſentaneum ſit, [a] lætari eoſdem ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, & rurſum inuidere, quod amantiſſimi patris amplexibus dignatus eſſet? Sed enim talis parabolarum fictio eſſe ſolet. nec enim ea ſolum, quæ aut facta aut futura ſunt complectuntur: ſed & illa, quæ curioſius quiſpiam eorum commouendi vim, aut iucunditatem, aut conſequentiam, aut denique adipiſcendi facilitatem atque vtilitatem contexendo, adiungeret.

[a] Luc. 10. 15.

Parabolam quoque centum ouium ad Angelorum & hominum naturam refert. Meminit aliarum etiam parabolæ de filio prodigo explicationum, ſed quibus omnibus prædictam anteponit, quam varia ingenij oſtentatione concinnare ſtudet. Hæc ſeptimum ipſius & triceſimum Caput ſtudioſè tractat.

XXXIIX. porro quærit, *Quomodo pro omnibus mortuus eſſe Chriſtus dicatur: cum non niſi multis ætatibus poſt quam infinita hominum progenies & nata, & rurſum morte deleta eſſet, Redemptoris incarnatio euenerit?* Nodus autem ſic diſſoluitur: multis in locis S. Scripturam teſtificari, quo modo tunc viuentibus, eodem etiam iis, qui apud inferos erant, per Chriſtum redemptionem veniſſe. Nam princeps Apoſtolorum ait. [b] *In hoc enim mortuus eſt, & reſurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur.* Et rurſus: [c] *His qui in carcere erant ſpiritibus veniens prædicauit,* [d] *vt iudicentur quidem carne, viuant autem Spiritu.* hoc eſt: Vt fideles, qui propter infidelitatem ſuam peccatores remanſerunt, damnentur; quaſi plane caro facti; & diuulſi à Spiritu: Quotquot autem etiam apud inferos, Chriſto (qui ipſa erat iuſtitia) crediderunt, ſpiritali lætitia perfruantur. Illud igitur, *vt iudicentur carne,* de incredulis dictum affirmat: at illud: *viuant Spiritu,* de credentibus. Porro ita ſermonem inſtituit, vt quaſi de vno aliquo loqui videatur; quia, etiamſi non eadem ſit credentium & incredulorum conditio, in vnum tamen inferorum ordinem colliguntur. Atque ita etiam de vno eodémque corpore ægrotare idem & valere dicere poſſumus, ſecūdum aliam nimirum atque aliam ſui partem. Quemadmodum autem aliquem igne damnari atque puniri dicimus, ſic & ſacra Scriptura dicit: *Vt iudicentur carne.* Grauiſſima enim pœna eſt (maximè reſurrectionis tempore) quando ea delectatione perfruuntur iuſti, quæ humanam omnem ſuperat, & Spiritu viuunt, peccantium tunc multitudinem in nuda carne, & ſine vlla ſpiritali gratia, vitam ſuam in æternum tranſigere atq; conterere. Verum & aliam licet huic dicto dare explanationem. Ait enim [e] Diuinus Paulus: *Cuius opus arſerit, detrimentum patietur:*

[b] Rom. 14. 9.
[c] 1. Petr. 3. 19.
[d] Ibid. 4. 6.
[e] 1. Cor. 3. 15.

IOBIVS. *ipſe autem ſaluabitur, ſic tamen quaſi per ignem.*
a Ibid. v. 13. [a] *Et vniuſcuiuſque opus, quale ſit, ignis probabit.* Et ne quis exiſtimet, quemadmodum peccatum, ſic & peccantem concremandum atque conſumendum, propterea addit: vt ſi opera ardeant atque diſpareant, non tamen ipſum peccatorem vna diſpariturum. *Saluabitur vero*, hoc eſt, perpetuæ manebit pœnæ reſeruatus. At ne illud: *Saluabitur*, videatur dicere ſectariis, quaſi peccato expenſo, peccatorum quilibet ad iuſtorum atque ſaluatorum cœtum adiungendus eſſet (ceſſante nimirum pœna, ac communi omnibus libertate propoſita) poſt illud *Saluabitur* addit, quod eorum ſententiam manifeſtius euertit: *Sic tamen quaſi per ignem*, id eſt, ab ignis pœna non liberatus. Affine igitur & illud eſt, quod de iis diximus, qui apud inferos Chriſto credere noluerunt. Hoc enim, *vt iudicentur carne*, & quæ ſequuntur, indicare videtur: Iudicatos quidem ipſos eſſe ad eadem, ad quæ caro iudicari ac condemnari ſolet; ſed viuere nihilominus, non tanquam corruptibilis caro, & quæ pœnarum grauitate ſoluatur; verum ita, vt cum expertes interitus per ſancti Spiritus potentiam conſeruentur, incorruptibiles in perpetua pœna, carentem fine & laborioſam vitam degunt. Sic huius loci explanatio tanquam per digreſſionem tractatur. Præcipuus enim ſcopus erat oſtendere, non ſuper viuis dumtaxat, verum & ſuper olim mortuis Adami poſteris communem Dominum ac Saluatorem ſubiiſſe mortem, ſalutémque per ipſum omnibus & prædicari, & velut certaminis præmium conferri. Illud ergo primum eorum argumentorum, per quæ probari hæc ſententia poteſt.

Secundo igitur loco ſic argumentatur: Si virtutis præmia ac coronas Reſurrectio conciliat, Crux vero Reſurrectionem, qua ſine nihil boni conſequi quiſpiam poteſt: certum eſt Chriſtum pro ſalute omnium noſtrum morti ſeipſum tradidiſſe.

Poſt hæc illam Domini ſententiam, rationem repoſcendo, explanat, quæ dicit:
b Matt. 9. 13. [b] *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam*: negátque hæc ita eſſe a Saluatore pronunciata, quaſi vniuerſam hominum multitudinem in peccatores, & iuſtos diſtinguere voluiſſet. Pugnat enim [inquit] huiuſmodi ſenſus, non cum ſacris tantum literis, ſed cum ipſa quoque rerum natura. Nam in primis communis Saluator omnes, non aliquos tantum, præmiſſis cæteris, & appellabat, & redemptione perfrui concedebat, doctrinámque [ſuam] omnibus eſſe communem volebat. Euangelium quoque prædicatum eſſe in toto terrarum orbe, peccatorum illam à iuſtis diſcretionem penitus euertit.
b Rom. 12. 5. & Gal. 3. 28. Paulus item ait: [c] *Omnes vnum ſumus in Chriſto.*
d Matt. 13. 47. Immo & parabola [d] de Sagena communem captorum conditionem denunciat. neque enim hæc alios quidem complectitur, alios vero non perſequitur: ſed omnes
e Act. 10. 11. prorſus quotquot incidunt, irretit. [e] Sic & Petro oſtenſum linteum communiter omnes appellatos deſignat, non impuros ſolos, excluſis
f Rom. 10. 4. puris: [f] *Finis quoque legis Chriſtus: ad iuſtitiam omni credenti*, non peccatoribus tantum. Verum idem rurſum ait:

αὐτὸς δὲ σωθήσεται. * οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. καὶ ἵνα μή τις νομίσῃ, ὥσπερ τὴν ἁμαρτίαν, οὕτω καὶ τὸν ἐξαμαρτήσαντα κατακαίεσθαι, καὶ εἰς ἀφανισμὸν χωρεῖν· ἐπάγει, ὡς εἰ καὶ τὰ ἔργα κατακαήσεται καὶ ἀφανισθήσεται, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς ἁμαρτίας ἐργάτης οὐ συναφανισθήσεται· σωθήσεται δὲ τουτέστι, διαμενεῖ τῇ διηνεκεῖ κολάσει συντηρούμενος· ἵνα δὲ τὸ σωθήσεται μὴ δόξῃ λέγειν τοῖς αἱρετίζουσιν, ὡς τῆς ἁμαρτίας δαπανωμένης, καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἕκαστος τοῦ χοροῦ τῶν δικαίων καὶ τῶν σωζομένων γενήσεται· τῆς μὲν κολάσεως παυομένης, τῆς δὲ * ἀπολαύσεως κοινῆς ἅπασι προτιθεμένης· μετὰ τὸ σωθήσεται, ἐπάγει τὴν γνώμην αὐτῶν ἐμφανῶς καταστρέφων. * οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός, τουτέστι, τῆς διὰ πυρὸς τιμωρίας οὐκ ἀπολυόμενος. παραπλήσιον τοίνυν ἐστὶ καὶ ὅπερ εἴρηται περὶ τῶν ἐν ᾅδου μὴ π[illegible]ντων τῷ Χριστῷ. βούλεται γὰρ δηλοῦν τὸ [illegible]θῶσι σαρκὶ καὶ ἑξῆς, τὸ κριθῆναι μὲν αὐτοῖς το[illegible]τα, οἷα πέφυκε κρίνεσθαι σάρξ· ζῆν δὲ ὅμως οὐχ οἷα φθειρομένη σάρξ, καὶ τῇ βαρύτητι λυομένη τῶν κολάσεων, αἰωλέθροις δὲ τῇ δυνάμει συνεχομένοις τοῦ * θείου πνεύματος, καὶ ἀφθάρτοις ἀφθάρτῳ κολάσει τὴν ἀτελεύτητον καὶ ἐπίπονον ζωὴν διανύοντας. ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ ῥητοῦ διασάφησις, ὡς ἐν παρεκβάσει. ὁ δὲ σκοπὸς ἦν, παραστῆσαι ὡς καὶ ὑπὲρ ζώντων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐξ Ἀδὰμ πάλαι τεθνεώτων ὁ κοινὸς δεσπότης καὶ σωτὴρ ἡμῶν ὑπέστη τὸν θάνατον, καὶ δι' αὐτοῦ ἡ σωτηρία [καὶ] κηρύττεται πᾶσι καὶ βραβεύεται. ἀλλὰ δι' ὧν μὲν αὐτῷ κατασκευάζεται τὸ προκείμενον, τὸ πρῶτον εἴρηται τῶν ἐπιχειρημάτων.

Δεύτερον δέ φησιν, ὡς εἰ τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς μισθοὺς καὶ στεφάνους ἡ ἀνάστασις προξενεῖ, ὁ δὲ σταυρὸς τὴν ἀνάστασιν, καὶ χωρὶς αὐτῆς οὐκ ἔστιν αὐτῶν οὐδένα τῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· δῆλον ὡς ὑπὲρ πάντων ἡμῶν τῆς σωτηρίας ὁ Χριστὸς τῷ θανάτῳ παρέδωκεν ἑαυτόν. ταῦτα εἰπὼν λογοθετεῖ; καὶ διαπλοῖ τὴν δεσποτικὴν φωνήν, τὴν λέγουσαν· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καί φησιν, ὡς οὐχὶ διαιρῶν εἰς ἁμαρτωλοὺς καὶ δικαίους τὸ τῶν ἀνθρώπων πλῆθος ὁ σωτὴρ τοῦτο ἐφθέγξατο. μάχεται γὰρ ἡ τοιαύτη διάνοια καὶ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, καὶ αὐτῇ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει. καὶ γὰρ πρῶτον μὲν ἅπαντας ὁ κοινὸς σωτήρ, καὶ οὐχὶ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὐκ ἐκάλει τε, καὶ τῆς σωτηρίας ἀπολαύειν ἐδίδου· ἀλλὰ καὶ * κοινὴν τὴν διδασκαλίαν ἐποιεῖτο. καὶ τὸ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, τὴν διαστολὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπὸ τῶν δικαίων ἀναιρεῖ. καὶ ὁ Παῦλός φησι, πάντες εἷς ἐσμὲν ἐν Χριστῷ. καὶ τῆς σαγήνης ἡ παραβολὴ τὸ κοινὸν τῶν εἰς θήραν συλλαμβανομένων κηρύττει. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐκείνη τὰ μὲν θηρεύει, τὰ δὲ οὐ μεταδιώκει· ἀλλ' ὁμοῦ πάντα τὰ προσπίπτοντα σαγηνεύει. καὶ ἡ σινδὼν, ἡ τῷ Πέτρῳ ὑποδειχθεῖσα, τὴν κοινὴν κλῆσιν ἁπάντων ὑπογράφει· ἀλλ' οὐ τῶν ἀκαθάρτων μόνον, τῶν δὲ καθαρῶν οὐκέτι. καὶ τέλος νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. οὐχὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς μόνοις. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πάλιν φησί,

* οὕτως.
* al. ἀπολύσεως
* al. οὕτως.
* al. ἁγίου
* κοινῶ.

κηρύσσειν

κηρύσσειν τοῖς κλητοῖς ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν. πάλιν δὲ πῶς οὐ δόξῃ μάχεσθαι τὸ, εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν σαμαρειτῶν μὴ εἰσέρχησθε. πορεύεσθε δὲ πρὸς τὰ πρόβατα, τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ὅσον γὰρ ἂν ἀπολώλει τὰ πρόβατα, δικαιοσύνης μᾶλλον καὶ ἀρετῆς ἐγγύτερα πάντως τῶν σαμαρειτῶν καὶ ἑλλήνων ἐτύγχανον. πῶς δὲ καὶ τέκνα δεῖν [τὸ] χορτασθῆναι πρότερον διεμαρτύρατο, καὶ τὰ περιττὰ τοῖς κυναρίοις ὑπολείπεσθαι. ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς διατάττων, εἰς ἣν ἂν φησι πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε, τίς ἐστιν ἐν αὐτῇ ἄξιος· οὐχὶ τίς ἐστιν ἁμαρτωλός· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἐξέλθητε ἐκεῖθεν· ὃ καὶ ἡ πορφυρόπωλις εἰδυῖα, τοῖς περὶ Βαρνάβαν καὶ Παῦλον ἔλεγεν, εἰ πιστήν με κεκρίκατε τῷ κυρίῳ, μείνατε πρός με. καὶ τὸ λέγειν μὲν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, οἵ τινες ἀρετῆς ὑπῆρχον κανόνες, ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται: δηλονότι τοῖς ἀναξίοις. τούτοις οὖν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι πῶς οὐκ ἀντιπεσεῖται λαμπρῶς τὸ, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ᾽ ἁμαρτωλούς· εἴ τις ἐπιμερίζων τὸν ἄνθρωπον εἰς ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων * τάγμα, οὕτω τὴν τοῦ ῥητοῦ διάνοιαν ἐκλαμβάνει. ἔτι δὲ εἰ τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ οὐ προσέρχονται· πᾶς γὰρ ὁ τὰ φαῦλα πράττων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ πονηρά· καὶ ποσάκις ἠθέλησα συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθέλησας. εἰ οὖν τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τὸ ἀποσκιρτᾶν τοῦ προσιέναι, καθάπερ εἴρηται, προτετιμήκασι: τίσιν ἐκηρύχθη τὸ κήρυγμα; σὺ δέ μοι καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν πραγμάτων σκόπει· ἔδει μητέρα θεοῦ ἐπὶ γῆς γενέσθαι, τὴν πασῶν πάσαις ἀρεταῖς ὑπερανελθοῦσαν ἐκάλεσεν. ἔδει πατέρα καὶ ἀδελφοὺς ἐπὶ γῆς ὀνομάσαι τὸν ἀπάτορα· οὐκ ἐκ τῶν λῃστῶν καὶ * πορνῶν τούτους ἐξελέξατο, ἀλλὰ τοὺς ἐν δικαιοσύνῃ διαλάμποντας. τοιοῦτος γὰρ Ἰωσήφ, καὶ οἱ τούτου παῖδες. ὁ δὲ Ἰάκωβος ἐφ᾽ ὅσον ἀρετῆς ὕψος ἀνῆλθε, καὶ τίνα παρεῖχεν ὑπόληψιν τῷ τῶν ἰουδαίων λαῷ, καὶ ἡ κλῆσις ἀναβοᾷ. * ὠβλίαν γὰρ αὐτὸν τὸ πλῆθος, διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον παῤῥησίαν, τουτέστι, περιοχὴν καὶ σκέπην τοῦ λαοῦ, κατωνόμαζον. πάλιν ἔδει προδραμεῖν τοῦ λόγου πρόδρομον, ὁ μείζων προφητῶν καὶ πάντων ἀνθρώπων προτρέχει. ἔδει μάρτυρα τῆς αὐτοῦ προβάλλεσθαι δόξης, τὸν συμεὼν καὶ τὴν Ἄνναν ἐκάλεσεν· ἔδει μαθητὰς προσλαβεῖν, τοὺς ἀρίστους λογάδας τίθεται. οἶδα γάρ φησιν, οὓς ἐξελεξάμην. [ἔδει] νεκρὸν ἐγεῖραι [τὸν ἐκ Βηθανίας] Λάζαρον· ἀλλ᾽ ἐξ εὐσεβούσης οἰκίας, ἐν ᾗ Μάρθα καὶ Μαρία, ἃς τὴν ἀγαθὴν ἐκλέξασθαι μερίδα, τὸ θεῖον ἀπέφηνε ψήφισμα· ἐξ ἐθνῶν ἔδει κληθῆναι, ἀπαρχὴ τῶν ἄλλων ὁ Κορνήλιος καλεῖται· ὅσος δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος, τὸ ἱερὸν ἀνακηρύττει γράμμα· σταυροῦνται δύο λῃσταί: ἀλλ᾽ ὁ μὲν εὐγνώμων ἀνοίγει τὸν παράδεισον,

al. τάγματα

al. πονηρῶν.

al. Ἰακὼβ. / ὠβλίαν.

[a] *Prædicare ſe vocatis Iudæis atque Græcis, Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam.* Iterumque, Quomodo non pugnare illa videantur? [b] *In viam gentium ne abieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis? ſed potius ite ad oues quæ perierunt domus Iſraël.* Quatenus enim, qui perierant, oues erant, iuſtitiæ omnino & virtuti viciniores erant, quam Samaritani atque gentes. [c] Quomodo item filios antea eſſe ſatiandos edocet, ac tum quæ ſuperſunt canibus relinqui? Sed & diſcipulos colligens; [d] *In quamcumque*, ait, *ciuitatem aut caſtellum intraueritis interrogate, quis in ea dignus ſit* (non quis ſit peccator) *& ibi manete, donec inde exeatis.* Hoc item purpuraria illa mulier non ignorans, Barnabæ ac Paulo dixit: [e] *Si iudicaſtis me fidelem, manete apud me.* Et dictum illud Apoſtolis, qui virtutis erant norma: [f] *Vobis datum eſt noſſe myſteria, illis autem non eſt datum:* nimirum indignis. His igitur omnibus iam dictis, quomodo non repugnabit clare illud: *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* ſi quis de hominum diuiſione in Iuſtos & Iniuſtos huius loci ſententiam accipiat. Adhæc vero, ſi iuſtos non vocauit, peccatores autem non accedunt. [g] (*Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem.* Et, [h] *Malus homo de cordis ſui malo theſauro profert mala.* Item, [i] *Quoties volui congregare filios tuos, & noluiſti.*) Si, inquam, iuſtos non vocauit, peccatores autem reſilire, quam accedere, (quemadmodum diximus) maluerunt? quibuſnam prædicatum eſt Euangelium? Atque idem mihi iam è factis quoque ipſis obſerua. Oportebat Dei matrem in terra eſſe; eam vocauit, quæ omnibus virtutibus alias omnes ſuperaret. Patrem oportebat, & fratres ſuper terram nominare eum, qui ſine patre eſſet. Non è latronibus hos, & meretricibus, deligendos putauit; ſed qui iuſtitia collucerent. Talis Ioſeph, & tales & eius liberi. Iacobus vero in quantum virtutis gradum aſcendiſſet, quantámque de ſe opinionem apud Iudæorum populum excitaſſet, vel ſola eius appellatio clamat. Ipſum enim populus propter virtutis magnitudinem, atque agendi cum Deo libertatem [k] OBILAM, hoc eſt, *Populi præſidium, & protectionem* vocabant. Rurſum, Verbo præcurrere oportuit Præcurſorem: & [l] qui prophetis, omnibúſque adeo hominibus maior eſſet, præcurrit. Oportuit & teſtem offerri, qui eius gloriam teſtaretur. [m] Simeonem itaque & Annam vocauit. Diſcipulóſne legiſſe oportuit? optimos vtique delegit: [n] *Scio enim*, inquit, *quos elegerim.* [Oportebat] mortuum reſuſcitare [Bethanienſem] [o] Lazarum. Sed eum non niſi ex pia domo, in qua Martha & Maria, quam [p] bonam elegiſſe partem diuina pronuntiauit ſententia. Ex gentibus quoque vocari aliquos oportuit: primus omnium [q] Cornelius vocatur, qui quantus virtute (etiam ante baptiſmum) fuerit, ſacræ loquuntur literæ. [r] Cruci affiguntur duo latrones: ſed cur mens melior, paradiſum ſibi aperit;

IOBIVS.

a 1. Cor. 1. 24.

b Matth. 10. 5. & 6.

c Matt. 15. 26.

d Matth. 10. 11.

e Act. 16. 15.

f Matt. 13. 11.

g Ioan. 3. 20.

h Matt. 12. 35.

i Idem 23. 37.

k Confirmat Euſeb. lib. II. cap. 22. ex Heg[e]ſippo. vitiatū ergo hic exemplar Græcum corrige.

l Luc. 7. 28.

m Luc. 2. 25 & 36.

n Ioan. 13. 8.

o Ioan. 11.

p Luc. 10. 42.

q Act. 10.

r Luc. 23. 39. & ſeq.

IOBIVS. blaſphemus contra, & peccati indelebilia geſtans vulnera, ex pœna in damnationem mittitur.

Sic in omni etiam natione, tùm familia & vitæ genere, qui ex virtute viuerent videmus vocari, accurrere, vocantémque ſequi potius, quàm qui contrariis eſſent dediti ſtudiis. Quod ſi tu proſtibulum mihi aut publicanum aliquem adduxeris, etiam illo è numero ſcias atque ordine ad vocantem Saluatorem accedere qui exiguam ſaltem humanæ nobilitatis ſcintillam retinerent, vt merito præ multitudine non accedentium ad Deum, digni habeantur atque dicantur. Vbi eſt igitur peccatorum vocatio, quando è meretricibus, publicanis & latronibus hoſce ſolos diuinam eſſe vocationem amplexatos videmus; qui inter conſortes (quamquam ingenti in malorum barathro) cæteris tamen meliorum rerum ſtudio præſtabant.

a Matth. 25. Neque vero illud prætерire fas eſt. [a] Decem erat admodum virginum cœtus. ſed non niſi quinque prudentes ſponſali thalamo fruuntur, quinque fatuæ repelluntur. Sic ille [b] qui nuptialem veſtem non attulerat, cæteris ſuum quiſque locum tenentibus, ſolus eiicitur. Quinam vero ab Angelo [c] in extremo iudicij die in occurſum Domini aſſumuntur? Nonne iuſti & non peccatores? Quid igitur ſibi vult illud: [d] *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* hoc eſt; Quod ab integra atque perfecta iuſtitia exciderat humanum genus, vocatum veni, & in eam ſortem, educturus, quam amiſerat. Etſi enim vitæ genere valde inter ſe homines illi differant, qui indecentius vixerint, quique continentius, nemo tamen eſt ſine peccato. Conſonat huic menti, etiam ipſa ſententiæ enunciatio, ſine articulo relatiuo prolata. Nam ſi dixiſſet: [e] *Non veni vocare iuſtos, ſed ipſos peccatores.* Forſitan illa opinio locum habere poterat, quæ peccatores vocatum veniſſe, non autem iuſtos, opinatur. At cum vox hæc abſolute ſine relatione prolata ſit, omnino periculoſam ac fallacem hanc eſſe opinionem demonſtrat. Hoc autem & diuinus ille Paulus confirmat, cum ait; [f] *Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere: quorum primus ego ſum.* Et rurſum: [g] *Cauſati ſumus Iudæos & gentes omnes, ſub peccato eſſe, ſicut ſcriptum eſt:* [h] *Non eſt iuſtus quiſquam, non eſt intelligens, non eſt requirens Deum.* [i] *Omnes enim peccauerunt, & egent gloria DEI.* Illúdque: [k] *Venit Dominus quærere, & ſaluum facere quod perierat;* de toto nimirum hominum genere dicitur, quod etiam ſupplementum illius centenarij rationabilium ouium deſignat: quemadmodum & [l] drachma illa vna è decem ſordibus obruta. Huic etenim [generi] [m] mors imperauit, iuxta eundem B. Paulum, non quibuſdam tantum, & quibuſdam non, ſed ab Adamo vſque ad Moſem, in quibus fuerunt Abel, atque Enos, & reliqua ſub lege Iuſtorum ac Prophetarum multitudo. Ac rurſum idem caritatis præco, & incenſus amator: [n] *diligentibus Deum,* inquit, *omnia cooperantur in bonum, iis qui ſecundum propoſitum vocati ſunt.* Et poſt hæc: *quos præſciuit, etiam prædeſtinauit:*

Marginal references: b Matth. 22. — c Theſ. 4. 16. — d Matth. 9. 13. — e Matt. 9. 13. — f Tim. 1. 15. — g Rom. 3. 10. — h Pſal. 13. 10. & 52. 4. — i Rom. 3. 23. — k Luc. 19. 10. — l Luc. 15. 4. 8. — m Rom. 5. 14. — n Rom. 8. 18. & ſeq.

ὁ δὲ βλασφημῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνεξάλειπτα φέρων τὰ στίγματα, εἰς δίκην ἐκ τιμωρίας * πέμπεται. οὕτω κατὰ πᾶν ἔθνος, καὶ γένος, καὶ πολιτείας ἰδίωμα, τοὺς κατ' ἀρετὴν ἐστὶ μᾶλλον βιοῦντας ὁρᾶν, ἢ τοὺς τἀναντία σπουδάζοντας, καὶ κληθέντας, καὶ προσδραμόντας, καὶ ἀκολουθήσαντας τῷ καλέσαντι. εἰ δὲ σὺ πόρνην καὶ τελώνην εἴπης, κἀκείνων ἴσθι τῶν διατριβῶν καὶ πολιτευμάτων, τοὺς βραχύν σπινθῆρά τινα τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας διασώζοντας * προσρηθεῖν καλοῦντι τῷ σωτῆρι, καὶ δικαίους πρός γε τὸ πλῆθος τῶν μὴ προσελθόντων ἀξίους καὶ νομίζεσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι. ποῦ τοίνυν τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ κλῆσις, ὅτε πόρναι καὶ τελῶναι καὶ λησταὶ ὁρῶνται, ἐκεῖνοι μόνον ἀσπασάμενοι τὴν σωτήριον κλῆσιν, οἱ τῶν ὁμοτεχνῶν, ὡς ἐν τοσούτῳ κακῶν βάθει, ὅμως προσεῖχον ἐν τοῖς ἀμείνοσιν. οὐδὲ ἐκεῖνο δὲ παρελθεῖν δίκαιον· τὸ τάγμα τῶν παρθένων ἡ δεκὰς διελάμβανεν: ἀλλ' αἱ μὲν φρόνιμοι τοῦ νυμφῶνος ἀπολαύουσιν· αἱ δὲ μωραὶ ἀπελαύνονται. καὶ ὁ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου μὴ φορῶν, τῶν ἄλλων μενόντων ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει, αὐτὸς ἐκβάλλεται μόνος. τίνες δὲ καὶ ὑπ' ἀγγέλων ἐν τῇ τελευταίᾳ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου παραλαμβάνονται; ἢ δῆλον ὡς οἱ δίκαιοι, ἀλλ' οὐχὶ ἁμαρτωλοί; τί οὖν ἐστι τὸ, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς; τουτέστι, τὸ ἀνθρώπινον γένος τῆς ἀκριβοῦς καὶ τελείας διαμαρτόντας δικαιοσύνης, ἦλθον καλέσαι, καὶ ἐπαναγαγεῖν πρὸς ἐκείνην τὴν λῆξιν, ἧς κατωλίσθησαν. εἰ γὰρ καὶ διαφορὰν πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν πολιτείαν τὸ γένος ἡμῶν ἔχουσιν, οἱ μὲν ἐκτοπώτερα βεβιωκότες, οἱ δὲ ἀνεκτότερα· ὅμως οὐδεὶς χωρὶς ἁμαρτίας. συνᾴδει δὲ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ, καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ ῥητοῦ προφορὰ, ἄνευ τοῦ ἀναφορικοῦ ἄρθρου προφερομένη. εἰ γὰρ ἔλεγεν, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ [τοὺς] ἁμαρτωλοὺς· τάχα ἂν εἶχεν ἡ ὑπόνοια χώραν, ἢ τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὲν καλέσαι νομίζουσα, οὐκέτι δὲ τοὺς δικαίους· τὸ δὲ ἀπόλυτον τῆς φωνῆς, καὶ χωρὶς ἀναφορᾶς προσρηθεῖν, παντελῶς ἀποφαίνει τὴν ὑπόνοιαν σφαλεράν. τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπισφραγίζει, λέγων: χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. καὶ πάλιν προῃτιασάμεθα ἰουδαίους καὶ ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται, οὐκ ἔστι δίκαιος, οὐδὲ εἷς· οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν· πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ ὁ κύριος ἦλθε ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς, δηλονότι περὶ ὅλου τοῦ ἀνθρωπείου γένους εἴρηται· ὃ καὶ ἀναπλήρωμα τῆς τῶν λογικῶν προβάτων ἑκατοντάδος νοεῖται· ὥσπερ καὶ ἡ καταχωσθεῖσα δραχμὴ, μία οὖσα τῶν δέκα δραχμῶν. καὶ γὰρ ταύτης ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον. οὐ τινῶν μὲν, τινῶν δὲ οὔ: ἀλλὰ ἀπὸ Ἀδὰμ [καὶ] μέχρι Μωϋσέως, ὧν ἦν Ἄβελ καὶ Ἐνὼς, καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἐν τῷ νόμῳ δικαίων καὶ προφητῶν χορός. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς τῆς ἀγάπης κῆρυξ καὶ διάπυρος ἐραστὴς, τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν, φησὶ, πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθὸν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. εἶτα, οὓς προέγνω, καὶ προώρισε·

* al. παραπέμπεται.

* al. προσελθεῖν.

καὶ οὓς

καὶ οὓς προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, καὶ ἐδικαίωσε, καὶ ἐδόξασε· καὶ, ἐξελέξατο ἡμᾶς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν· καὶ ἡ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν. καὶ ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων μάλιστα πιστῶν. καὶ ἀδιεξόδευτον ἂν εἴη τὰ τοιαῦτα * al. φιλόπονος. φέρειν εἰς ἀριθμὸν ταῦτα φιλοτιμότερον ὁ * φιλότιμος οὗτος συγγραφεὺς ἐπελθὼν, καὶ τῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ πέρας ἐπιτίθησι κεφαλαίῳ.

Ἐν δὲ τῷ λθ´ τὴν δοκοῦσαν ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις διαφωνίαν πολυπραγμονεῖ καὶ διευθύνει. ἐπαπορεῖ γάρ, πῶς ὁ μὲν κύριος ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι σημεῖα ποιεῖν οὐκ ἠδύνατο, διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν ἐν αὐτῇ; καὶ πάλιν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, ὅτι οἱ μαθηταὶ οὐκ ἐξέβαλον τὸ δαιμόνιον, τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας ἀναφέρων ἔφη, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ὁ δέ γε τούτου γνήσιος μαθητὴς Παῦλος, τἀναντία λέγει. Τὰ γὰρ σημεῖα, φησι, τοῖς ἀπίστοις, οὐ τοῖς πιστεύουσι. καὶ ἐπιλύεται τὸ ἀπόρημα, λέγων· ὡς καθολικῷ μὲν καὶ κοινῷ λόγῳ τὰ σημεῖα διὰ τοὺς ἀπίστους τερατουργεῖται, ἄγειν αὐτοὺς εἰς σωτήριον πειθὼ τοῦ θαυματουργοῦντος προνοουμένου· ἐκείνοις μέντοι ταῦτα προβάλλεσθαι, οἳ τὸ ἐπιτήδειον τῆς ὑπακοῆς ἀντιπαρέχονται, καὶ τὴν ἀπ᾽ αὐτῶν ὠφέλειαν εἰσοικίζονται: ὅσους δὲ τῶν ἀπίστων ἑκουσίως πρὸς τὰ τῶν ἔργων ὑπερφυῆ τυφλώττοντας ἐπιστά- * al. τοῦ σημείου. μεθα, τούτοις ἡ * τῶν σημείων προβολὴ ἀπρονόητόν τε καὶ μάταιον. ὥστε καὶ τοῖς ἀπίστοις τὰ σημεῖα προβάλλεται. καὶ πρὸς τὸ μὴ δεῖν αὐτοῖς ταῦτα προβάλλειν, σύμφωνόν τε καὶ ἐναρμόνιον: τὸ μὲν, ὅτι δι᾽ αὐτῶν τὴν σωτηρίαν κερδαίνουσι· τὸ δὲ, διότι * al. καταδύντες. πρὸς βάθος * καταδύντες τῆς ἀπωλείας, ἐξ ὧν ἄλλοι μέγα κέρδος συλλέγουσιν, αὐτοὶ κακουργοῦντες πρὸς τὰ χείρω κατασύρονται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τῷδε τῷ κεφαλαίῳ.

Ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς ἐρεύνῃ φιλοθεάμονι ἐμβατεύων αἰτιολογεῖ, διὰ τί μὴ ὑπὲρ ἀγγέλων πεσόντων, ὥσπερ ὑπὲρ ἀνθρώπων γέγονεν ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἄγγελος; καὶ πρώτην μὲν ἀποδίδωσιν αἰτίαν, ὅτι περ ἐπειδὴ ἐκ πάσης τῆς λογικῆς φύσεως μό- * al. ὕλαις. νος ὁ ἄνθρωπος σαρκὶ καὶ * ὕλῃ συνεδέθη, εὔοιμη δὲ πρὸς ὄλισθον ἡ ὕλη· ἔτι δυσὶ φύσεσι μαχομέναις συντεθεὶς ὁ ἄνθρωπος, ἑκατέρας πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπειγομένης διασπᾶσθαι φιλεῖ τὸ ζῶον καὶ διαμερίζεσθαι (τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ὡς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιμαρτύρεται, τῷ νόμῳ * al. μόνον. τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται:) διὰ ταῦτα ὡς * μόνος τῶν λογικῶν ὁ ἄνθρωπος τοιαύταις σωματικαῖς συντεθεὶς πέδαις, εἶτα καὶ τὴν μετάνοιαν οἴκοθεν τοῦ ὀλισθήματος προβαλλόμενος, εἰκότως καὶ προνοίας εἰς τὸ ἀναστῆναι πλείονός τε καὶ μείζονος δεῖται, καὶ τῆς θείας δαψιλέστερον ἀπολαύει βοηθείας. καὶ ὁ * al. ἀπέφαινε. κατ᾽ ἀρχὰς ἔλαττον τῶν ἄλλων λογικῶν * ἀποφήνας ἡμᾶς, τοῦτο μεγάλης ἡμῖν σωτηρίας ἀφορμὴν ὁ δίκαιος ἀνέδειξε κριτής. ὃς καὶ συνέδησε μὲν τῷ * σαρκίῳ κολάζων τὴν ἔπαρσιν, δι᾽ ἧς καὶ ἀγγέ- * al. σαρκί. λων τέλη ἐκτραχηλισθέντα, ἀνίατον ἔσχε τὸ παράπτωμα. εἶτα δὲ καὶ ἀφορμὴν τῆς ὑπὲρ νοῦν εὐεργεσίας τὸν νομισθέντα δεσμὸν, τῆς ὕλης ὑπέθετο. τί γὰρ ἂν εἴη μεῖζον καὶ ὑψηλότερον εἰς εὐεργεσίαν,

& quos prædeſtinauit, hos & vocauit; & quos vocauit, etiam iuſtificauit, atque glorificauit. IOBIVS.
Item: [a] *Elegit nos ante mundi conſtitutionem.* a Epheſ. 1. 4.
Non ſolum ex Iudæis, ſed etiam ex gentibus. Rurſum: [b] *Electio conſecuta eſt: cæteri vero excæcati ſunt.* Et, [c] *Qui eſt Saluator omnium hominum, maximè fidelium.* b Rom. 11. 7. c 1. Tim. 4. 10.
vt infinitum fuerit talia vel numerando recenſere. Hæc vbi ſtudioſus ille ſcriptor honorificentius diſcernit, & triceſimo octauo Capiti finem imponit.

XXXIX. eam, quæ in ſacris ſcripturis videbatur eſſe diſſenſio, curioſè inquirit, atque perſcrutatur. Dubitat enim, Quomodo Dominus in ſua patria ſigna facere non poſſet, [d] *propter incredulitatem illorum*, rurſúmque ad d Matt. 13. 58.
incuſantes quod diſcipuli dæmonium non eieciſſent, culpam in accuſantes regerendo dixerit: [e] *Propter incredulitatem veſtram.* e Eiuſd. 17. 19
Cum germanus huius diſcipulus Paulus contradicat: [f] *Signa enim*, inquit, *infidelibus, non autem fidelibus.* f 1. Cor. 14. 22.
Nodus ab illo ſic diſſoluitur, vt dicat Vniuersè quidem & communiter propter infideles prodigioſa ſigna fieri, quo hæc ipſos eo adducant, vt ſalubriter acquieſcant ei, qui & admiranda illa patrat, & mente iam antea ab illis præceptus eſt. Illis tamen ſolis hæc offerri, qui cum obtemperandi ſtudium ſua ex parte adferant, etiam naſcentem ex his vtilitatem in ſe admittant. Nam quos ex incredulis ſponte ſua cæcos ad ſupernaturalia opera nouimus, his ſigna ſine vlla numinis prouidentia, & vane oblata videntur. Itaque & incredulis illa proponi, & eadem rurſus non proponi oportere, conſentaneum congruúmque [videtur.] Illud quidem, quia ſalutem per hæc conſequuntur: hoc verò, quia in profundum interitus demerſi, vnde alij magnum lucrum colligunt, ipſi malefici ad deteriora abripiuntur. Atque iſta hoc Capite Iobius.

Sequentibus vero, XL. & XLI. curioſam ingreſſus ſpeculationem, cauſas reddit, *Quare non pro Angelis lapſis ſit factus Angelus* [Dei Filius] *quemadmodum pro hominibus homo factus eſt.*

Primam ergo iſtam cauſam adfert. Quandoquidem ex omni rationali natura, ſolus homo carne & materia compactus eſt (materia vero ad caſum prona) atque ex duabus inſuper pugnantibus naturis compoſitus, dum vtraque ad ſuam eum conditionem impellit; diuelli debet animal, ac diuidi ([g] *Sapientia enim* g Rom. 8. 7.
carnis, vt diuinus ait Paulus, *Legi Dei non eſt ſubiecta*) propterea ſolus homo inter ratione prædita, iſtiuſmodi corporalibus vinculis innexus, deindeque lapſus ſui reſipiſcentiam à ſeipſo offerens, merito & prouidentia ad ſurgendum ampliore atque maiore indiget, & diuino copioſius fruitur auxilio. Ita quod ab initio infra reliquas ratione præditas creaturas nos eſſe oſtendit, hoc magnæ nobis ſalutis cauſam attuliſſe iuſtus iudex declarauit, qui nos colligauit quidem carni ad coërcendam ſuperbiam, per quam ipſi angelorũ ordines irreparabili lapſu in præceps acti ſunt; ſed ſtatutũ illud materiæ vinculũ in infinitæ poſtea beneficentiæ occaſionem vertit. Quænam enim aut maior, aut præſtantior beneficentia eſſe poſſit,

IOBIVS.

quam ad dexteram Dei Patris videre ſedentem noſtram conditionem; & rebellantem quondam naturam obedientem iam ac pacificam, & vniuerſorum parenti conciliatam contueri? Quod poſt hanc aſſumptam, per ſuam primitiarum oblationem, Verbum perfeci. Atque hanc mihi pacem mundo per Apoſtolos velut pignoris loco relinquendo, dicere videtur: [a] *Pacem meam do vobis.* Et, *Non quomodo mundus dat pacem.* Cui etiam concinit germanus eius diſcipulus, [b] *Pax*, inquit, *Dei, quæ exſuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra.* Et, [c] *Iuſtificati ex fide pacem habemus ad Deum, per Dominum noſtrum* Iesvm *Chriſtum, per quem & acceſſum habuimus.* Non enim profectò è bello pacem natam mutuam illam inter nos hic intelligere oportet: ſed quam habet vnuſquiſque ſecum, ac per eandem etiam cum eius largitore, & imperturbabilis ſalutis ſuppeditatore, quæ & corda noſtra cuſtodit, & omnem excedit ſenſum, & quam mundus dare non poteſt. Quare cum his non pugnat illud: [d] *Non veni mittere pacem, ſed gladium.* Mundi enim pacem, inquit, non veni mittere. Rurſum: [e] *Eritis odio omnibus*, & id genus plurima. Piorum enim cum Deo affinitas, ad odium, inuidiam, & metum impios concitauit. Venit igitur Saluator pacem mittere, quæ cum animo ea conſentire, quæ corporis ſunt, facit, quodque deterius eſt, melioris arbitrio ſubiicit. Quam quidem nobis præbuit, cum rebelli noſtræ naturæ pacificam deitatem copulauit. quod & diuinus Paulus docuit, cùm ait: [f] *Nam quod impoſſibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne.* vt iam aptè de eadem redicatur: [g] *Vbi enim abundauit delictum, ſuperabundauit gratia.* quamobrem & redemptionis noſtræ perfectum à Verbo opus, *iuſtitiam Dei*, & *iudicium*, & *miſericordiam* ſacra Scriptura prædicat. vt iuſto iudicio Dei, qui inter rationales creaturas ſoli è luto fabricati ſunt, ſoli etiam tanto honore, & ineffabili miſericordia digni habiti ſint. Indicabat idem & per Oſeam dicens: [h] *Sponſabo te mihi in iuſtitia, in miſericordia, & in miſerationibus.* Mille item alij ſacræ ſcripturæ loci clamant, ob carnis vincula commiſeratione dignum eſſe habitum humanum genus, & pro annexa nobis materia, incarnationem ſuam, cæteraque ex ea profecta bona viciſſim nobis Dominum donaſſe. [i] *Recordatus eſt*, inquit Dauid, *quoniam puluis ſumus.* Et, [k] *Quoniam caro ſumus.* Et Iob: [l] *Memento quod ſicut lutum feceris me.*

Alteram deinde tam egregiè humano generi proſpicientis curæ hanc fuiſſe cauſam dixeris, quod nequaquam à principio Conditor naturam perfectam, quemadmodum angelis, ita & hominibus tribuerit: ſed modicis progreſſibus perfectionem tandem conſequi voluerit. quamobrem & pro virtutis præmio, & pro moleſtiis toleratis perfectionem rependit:

a Ioan. 14. 27.
b Philip. 4. 7.
c Rom. 5. 1.
d Matth. 10. 34.
e Marc. 13. 13.
f Rom. 8. 3.
g Rom. 5. 20.
h Oſ. 2. 19.
i Pſal. 102. 14.
k Pſal. 77. 14.
l Iob. 10. 9.

ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ὁρᾷν τὸ ἡμέτερον ἱδρυμένον φύραμα· καὶ τὴν ποτε στασιώδη φύσιν, ὑπήκοόν τε καὶ εἰρηναίαν, καὶ τῷ πατρὶ τῶν ὅλων *διηλλαγμένην; ὃ διὰ τῆς ἀπαρχῆς ὁ ταύτην προσλαβὼν λόγος ἀπειργάσατο. Ταύτην μοι δοκεῖ τὴν εἰρήνην τῷ κόσμῳ καὶ διὰ τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν ἀρραβῶνος λόγῳ, καταλιμπάνων λέγειν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀφίημι ὑμῖν, καὶ οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν εἰρήνην. οἷς συνᾴδων καὶ ὁ γνήσιος μαθητὴς, ἡ εἰρήνη (φησὶ) τοῦ θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν. καὶ, δικαιωθέντες ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν. Οὐ γὰρ δὴ τὴν ἐκ τῶν πολέμων εἰρήνην, ἢ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνταῦθα νοεῖν δεῖ: ἀλλὰ δηλονότι τὴν ἑκάστου πρὸς ἑαυτὸν, καὶ διὰ ταύτης πρὸς τὸν δοτῆρα ταύτης, καὶ τῆς ἀστασιάστου σωτηρίας ἡμῶν χορηγὸν, ἥτις καὶ φρουρεῖ τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ὑπερέχει πάντα νοῦν, καὶ ἣν ὁ κόσμος διδόναι οὐ δύναται. διὸ οὐδὲ μάχεται τὸ, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. τὴν γὰρ κοσμικόν φησιν εἰρήνην οὐκ ἦλθον βαλεῖν. πάλιν, ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἡ γὰρ εἰς θεὸν τῶν εὐσεβούντων συνάφεια, εἰς μῖσος καὶ φθόνον, καὶ φόβον, τοὺς ἀσεβεῖς διεκύμαινεν. ἦλθεν οὖν ὁ σωτὴρ εἰρήνην βαλεῖν, ἥτις *σύμφωνα τῇ ψυχῇ τὰ τοῦ σώματος ἀποτελεῖ, καὶ ὑποτάσσει τὸ χεῖρον τοῖς τοῦ κρείττονος *βουλεύμασι. καὶ παρέσχε ταύτην, ἑνώσας ἡμῶν τῇ στασιώδει φύσει τὴν εἰρήναρχον θεότητα. τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐκδιδάσκει λέγων· τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκὸς, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας, ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί. ὡς ἁρμόζειν ἐπ' αὐτῆς λέγεσθαι τὸ, οὗ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. διὸ καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ λόγου οἰκονομίαν, δικαιοσύνην θεοῦ καὶ κρίσιν, καὶ ἔλεον, τὸ ἱερὸν ἀνακηρύττει γράμμα· ὡς δικαίᾳ κρίσει τοῦ θεοῦ μόνους τῶν λογικῶν τῷ πηλῷ συνδεθέντας, μόνους καὶ τῆς τοσαύτης ἀξιωθῆναι φιλοτιμίας καὶ τοῦ ἀνεκφράστου ἐλέους. ἐδήλου δὲ καὶ διὰ τοῦ Ὠσηὲ· μνηστεύσομαί σε ἐν αὐτῷ λέγων ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν ἐλέῳ, καὶ οἰκτιρμοῖς. καὶ μυρίοι λόγοι ἄλλοι *ἱεροὶ διακεκράγασιν, ὅτι διὰ τῶν δεσμῶν τῆς σαρκὸς συμπαθείας τὸ ἀνθρώπινον ἠξιώθη γένος, καὶ ἀντὶ ταύτης τῆς συναφθείσης ἡμῖν ὕλης, τὴν ἐνανθρώπησιν αὐτοῦ, καὶ τὰ δι' αὐτῆς ἀγαθὰ ἀντιδέδωκεν ἡμῖν ὁ κύριος. ἐμνήσθη γάρ, φησιν ὁ Δαυὶδ, ὅτι χοῦς ἐσμεν, καὶ ὅτι σάρξ ἐσμεν. καὶ ὁ Ἰὼβ, μνήσθητι ὅτι πηλόν με ἔπλασας. δευτέραν δ' ἄν τις αἰτίαν φαίη τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον τοσαύτης προνοίας, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ὁ πλάστης οὐκ αὐτοτελῆ τὴν φύσιν, καθάπερ ἀγγέλοις, οὕτω καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει παρέσχετο: ἀλλὰ ταῖς κατὰ μικρὸν προκοπαῖς τοῦ τελείου τυχάνειν *εὐδόκησεν. διὸ καὶ ἀρετῆς ἆθλον, καὶ κακοπαθείας ἀντάμειψιν τὴν τελειότητα δίδωσι·

* al. διηλλαγμένην.
* al. σύμφωνα
* al. βουλήμασι.
* al. ἱεροί.
* al. εὐδό

καὶ δὴ

καὶ δὴ καὶ μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας αὐτὸν ἔθετο, τῆς πρὸς ἑκάτερον αἱρέσεως ἀναφήνας κύριον· ἄγγελοι δὲ, καὶ εἴ τι ἄλλο λογικὸν καὶ ἀσώματον, ἐξ αὐτῆς προόδου τὸ ἐν τῇ φύσει τέλειον ἐκληρώσαντο. διὸ καὶ ὁ Δαβίδ φησι, δυνατοὶ ἰσχύϊ ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τουτέστιν, οἷα μηδενὶ τῶν ὑλικῶν, καθάπερ ἡμεῖς, καθελκόμενοί τε καὶ συμποδιζόμενοι, οὕτω διὰ ταχέων, καὶ χωρίς τινος μελλήσεως πληροῦσι τὸ κελευόμενον. τῆς οὖν ἀρρήτου δικαιοκρισίας ἦν τοῦ θεοῦ, τοῖς μὲν ἀτελέσι, καθ' ὃν ἐδοκίμαζε καιρὸν, τὸ λεῖπον ἀναπληρῶσαι· οὓς δ' ἀπ' ἀρχῆς τελείους ὑπέστησε, μὴ τῆς ὁμοίας προνοίας ἀξιῶσαι· ἀλλὰ τοὺς μὲν οἷς προέλαβον ἀρκεῖσθαι, τοὺς δὲ ὧν ἐστερήθησαν ἀναπληρωθῆναι τὸ ὑστέρημα δικαιῶσαι. καὶ τῶν ἀγγέλων δὲ ὅσοι πεπτώκασιν, οὐ τῆς ὕλης κατασπώσης, οὐδὲ τοῦ σαρκίου μεθέλκοντος, τῆς προαιρέσεως δὲ τὸ φαῦλον ἑλομένης, τῆς οἰκείας δόξης κατηνέχθησαν. ἡμεῖς δὲ τοῦ τε σαρκίου διοχλοῦντος, καὶ τῶν ἐκεῖθεν παθῶν ὑπογαργαλιζόντων, πρὸς τὰ πλείω τῶν ἁμαρτημάτων οὔ τι γε ἑκούσιοι, εἰ καὶ μὴ τὸ ὅλον ἀκούσιον, καταπίπτομεν. καὶ γὰρ τὸ δαιμόνιον φῦλον, εἰ καὶ τοῖς αἵμασιν ἥδεται, καὶ τοῖς διὰ σαρκὸς χαίρει πάθεσιν· ἀλλ' οὖν οὐδὲν τούτων οὐ μόνον αὐτουργεῖν φύσιν οὐκ ἔλαχεν, ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν οἴκοθεν ἔχει, πρὸς ἃ μὴ θέμις ὑποσύρουσαν. οὔτε γὰρ ξίφος ὠθεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς πρὸς τὴν σφαγὴν, οὔτε γάμους αὐτὸς ὁμιλῶν τῇ μοιχαλίδι τοὺς ἀνθρωπίνους διορύσσει. ἀλλ' οὐδὲ θυμὸς αὐτὸν κολάζειν ἀδίκημα πρὸς τὴν σφαγὴν συνωθεῖ, οὐ μὴν οὐδὲ σωματικῆς ἔρως μίξεως. ἡμεῖς δὲ πολλάκις καὶ ὧν τὴν αἵρεσιν βδελυττόμεθα, τῇ ῥοπῇ τῆς ὕλης νικηθέντες ἐργαζόμεθα· καὶ βραχύ τι πρὸς τὸν τοῦ νήφειν τόνον ὑπενδόντες, τοῖς πάθεσιν ἀνδραποδιζόμεθα. ὅθεν καὶ Παῦλος ἐβόα, οἶδα ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ τουτέστιν ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, καὶ ἑξῆς. καὶ πάλιν, οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω, τοῦτο πράσσω· εἰκότως οὖν καὶ πλείω τῶν δαιμόνων, φησὶν, ἁμαρτάνοντες, συγγνώμης ἡμεῖς, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι τυγχάνουσιν. ἔτι δὲ οὐδ' εἴ τις δοίη, φησὶ, φύσιν ἀγγέλων ἀναλαβεῖν τὸν ἡμῶν σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν ἐπὶ τῇ τούτων σωτηρίᾳ, οὐδὲν αὖ κέρδος ἐκ τῆς συναφείας αὐτοῖς ἀπήντα. ἀνάγκη μὲν γὰρ οὐκ αὖ αὐτοὺς μετῆγεν, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ πτώματος ἐπὶ τὸ κρεῖττον· τὸν δὲ θεοφιλῆ καὶ ἄριστον βίον, πρᾶξις ἀρίστη καὶ νεῦσις εἰς θεὸν, ὅπερ ἐστὶ πίστις ἀκηλίδωτος, κατασκευάζει. ὧν ἡμῖν εἰσηγητὴς καὶ διδάσκαλος ὁ σαρκωθεὶς ἐχρημάτισε λόγος. τούτων δὲ οὐδέτερον πρὸς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν, ᾔδεσαν γὰρ σαφῶς ἑκάτερον, παρὰ τῶν ἀγγέλων συνετελεῖτο· ἐξ αὐτῆς γὰρ παραγωγῆς τὴν τούτων *εἶχον γνῶσιν. οὐ γὰρ, ὥσπερ ἡμεῖς, τῶν τοιούτων ἐπιδεὲς τὸ ἀσώματον. καὶ γὰρ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ σαρκὶ παρόντα, δαίμονες ἐπεγίνωσκον· καὶ κριτὴν, καὶ βασανιστὴν, καὶ δεσπότην ἀνεκήρυττον. καὶ τὸ ἱερὸν γράμμα μαρτυρεῖ λέγον· σὺ πιστεύεις ὅτι θεός ἐστι, καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι.

IOBIVS.

quin & medium mortem inter atque immortalitatem ipſum conſtituit; alterutrius eligendi facta poteſtate; cum interim angeli, & ſi quid aliud ratione præditum & incorporeum [vſpiam exſiſtit] ex ipſo mox ortu naturæ perfectionem adepti ſint. Vnde & Dauid ait: [a] *Potentes virtute, facientes verbum illius*, hoc eſt, Quemadmodum eos nihil materiatum, vti nos, vel deorſum trahit, vel impedit: ita cito, & abſque mora iuſſa perficiunt. Exigebat ergo ineffabile Dei iuſtumque iudicium, vt imperfectis quidem (quo tempore placitum eſſet) quod deerat ſuppleret, quos vero ab initio perfectos reddidiſſet, non ſimili his cura prouideret: ſed ex æquitate iudicaret, cum hos contentos illis [rebus] eſſe debere, quas ipſimet occupaſſent, tum illis earum rerum defectus ſupplendos, quibus aliquando priuati fuiſſent. Enimuero quotquot ex Angelis lapſi ſunt, non ij materia diuellente, neque carne retrahente, ſed arbitrio id quod malum erat eligente, de ſua gloria deturbati ſunt. Nos contra & carne interturbante, & natis ex ea affectionibus titillantibus, ad pleraque delicta non ſponte volentes, ſed nec omnino inuiti, delabimur. Dæmonum enim genus, tametſi ſanguine delectetur, & carnis gaudeat affectionibus: non modo tamen eam naturam non accepit, vt quidquam horum perficere per ſe poſſit, ſed neque vllam ex ſe proficiſcentem cauſam habet quæ ad nefas trahat. Neque enim gladium dextra vibrat ad cædem, neque nuptias humanas cum adultera conſueſcens violat. Sed nec iracundia ipſum impellit, cæde vt acceptam iniuriam vindicet, neque corporeæ commixtionis amor. Nos vero ſæpe, materiæ pondere incitati, ea quoque perpetramus, quæ ſponte deteſtemur eligere, atque ad breue admodum tempus ſobrietatis contentioni cedentes, rurſus ab affectibus noſtris captiui abducimur. Vnde & Paulus clamabat: [b] *Scio quia non habitat in me, hoc eſt, in carne mea, bonum. nam velle adiacet mihi*, & quæ ſequuntur: Iterumque: [c] *Non enim quod volo bonum, hoc facio, ſed quod nolo [malum] hoc ago.* Merito igitur, etſi plura quam dęmones, inquit, peccemus, nos veniam conſequemur, non ipſi.

Amplius vero, neque ſi conceſſerit quiſpiam, inquit, noſtrum Saluatorem ac Redemptorem Angelorum naturam pro illorum ſalute ſuſcepiſſe, commodum ipſis vllum ex hac affinitate obueniat. Non enim neceſſitas ipſos, vt neque homines, à lapſu ad meliorē ſtatum trans ferat: ſed optima quæque operatio, atque propenſus in Deū animus, quod eſt fides immaculata, gratam Deo vitam probámque efficit, quorum nobis dux & præceptor Verbum incarnatum fuit, cum eorum tamen neutrum ad Angelici generis (cui hæc ipſa ſatis erant cognita) inſtructionē atque doctrinam conduceret; vt qui ab ipſa ſui productione horum ſcientiam habuiſſent. Neque enim, vt nos, talibus incorporei indigent. Etenim Dei Filium in carne pręſentem dęmones agnoſcebant, & [d] Iudicem eum pœnam inferentem, ac Dominum prædicabant. Et ſacrę hoc teſtatę litterę aiunt: [e] *Tu credis quoniam Deus eſt, etiam dæmones credunt, & contremiſcunt.*

[a] Pſal. 102. 20.
[b] Rom. 7. 18.
[c] Ibid. v. 19.
[d] Matt. 8. 29.
[e] Iac. 2. 19.

IOBIVS. Iterúmque alibi: [a] IESVM *noui, & Paulum*
a Act. 19. 15. *ſcio: tu vero qui es?* Vnde ſatis patet, dæmonum nationem non ſolum ſcire Deum, eumque metuere, & venerari, ſed & germanos eius cultores.

Porro ineffabilis in homines amoris Dei cauſam & hanc adiungit: Nobis [inquit] inacceſſum antea, neminique adhuc viſum cœlum quod *cælorum* puto *regnum* appellat) aperit. Nam ſecundum B. Paulum: [b] *Initiauit nobis viam nouam, & viuentem.* Et: [c] *Non in manufacta ſancta introiuit, ſed in ipſum cælum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Et, [d] *Vbi præcurſor pro nobis introiuit Christus.* Hanc igitur viam reuelauit, ad quam vt nobis præiret, iuſtitiæ exemplar fuit, quo aliquando edocti, deſiderio accenderemur, eóque accenſi ad rem deſideratam præpararemur. Angelis vero cœlum iam inde à principio notum fuit, atque teſtatum. Noſtræ præterea coniunctus naturæ reſurrectionem nobis, & incorruptionem atque immortalitatem per ſuam reſurrectionem donauit. Incorporeum vero genus, cum ſit immortale, hac non indiget gratia: Noſtra inſuper cauſa in carne peregrinatus, à diaboli, qua tenebamur, tyrannide nos liberauit, [e] de Principatibus triumphans & Poteſtatibus in Cruce, [f] data item nobis poteſtate calcandi omnem virtutem inimici. Vbi ſi horum ſubijſſet naturam, [g] quoſnam deſtruxiſſet? De quibus triumphaſſet? Qualem item quibuſdam poteſtatem dediſſet, aut in quos?

b Hebr. 10. 20.
c Ibid. 9. 24.
d Ibid. 6. 20.
e Coloſſ. 2. 15.
f Luc. 10. 19.
g 1. Cor. 2. 6.

Adhæc vero, cum nos lapſi ſumus, nullum reliquum fuit exemplar, quod eandem naturam integram retineret. At lapſis dæmonibus innumerabiles nihilominus incorporeorum acies inuariatè conſiſtunt, quæ & diuinæ ordinationis exemplum, & nunquam flexæ rectitudinis ſpecimen exhiberent. Quapropter qui omnia ſapienter, & ſupra quam dici poteſt, prouidet ac facit Deus noſter, Deique Verbum, cum iam humana natura prolapſa eſſet, non hanc ſolum ex infinita ſua in homines amoris vi aſſumit, ſed per eam quoque omnibus, qui eiuſdem naturæ eſſent, correctionem, incorruptionem, & alia iſta innumerabilia bona largitur: cum dæmonis tamen genus aſſumere neque iuſtum, neque vtile eſſe iudicet. Sic [XL.] & quod ſequitur Caput ab ſpeculatiuo & ſtudioſo ſcriptore clauditur.

XLII. inueſtigat, Vnde nobis è deteriore in melius, & contra ad deterius è meliori mutatio tam frequens, varia, ac pæne continua exſiſtat: incorporeis vero, aliis bonum ſit immutabile, aliis vitium? Cauſam reddit, quod in nobis cum animi inclinatio in alterutram partem connitatur, ob ſubiectæ materiæ fluxum atque vacillationem, illa aliquando rationem ſuperet, interdum etiam ſuperetur: in illis, ad quos nequaquam materia irrepere poteſt, ratio ſola in actiones omnes imperium obtineat. Quamobrem illorum quidem caſus, qui ſponte & imperantis re vera more ad deterius delapſi ſunt, fit immedicabilis, cùm nihil quidquam in ſe validius habeant, quod ſui iuris mentem, iam ex ſe fluentem, ad id quod deterius eſt, reuocet: quemadmodum aliis contra, qui ſponte ac liberè amore honeſti acceperũt,

καὶ ἀλλαχοῦ, τὸν μὲν Χριστὸν οἶδα, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· σὺ δὲ τίς εἶ; ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι τὸ δαιμόνιον φῦλον οὐ μόνον ᾔδει τε τὸν * θεὸν, καὶ ἐδεδοίκει, καὶ ἐσέβεν· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου γνησίους θεραπευτάς. αἰτίαν δὲ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας ἐπισυνάπτει καὶ ταύτην. ἡμῖν μὲν ἀνοίγει τὸν οὐρανὸν, οὔπω γεγονότα βατὸν, οὐδὲ θεατὸν· ὃς καὶ οὐρανῶν οἶμαι βασιλεία προσαγορεύεται. κατὰ γὰρ τὸν θεῖον Παῦλον ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν· καὶ οὐκ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· καὶ, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός. ταύτην οὖν τὴν ὁδὸν ἡμῖν ἀνεκάλυψε. καὶ ταύτης ἡμῖν καθηγήσασθαι δικαιοσύνης ἀπόδειξις ἦν, ὡς ἂν μαθόντες ἐπιποθήσωμεν· ποθήσαντες δὲ, πρὸς τὸ ποθούμενον παρασκευαζώμεθα, τοῖς δὲ ἀγγέλοις γνώριμος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ εἰς γνῶσιν ἡγμένος ὁ οὐρανός. ἔτι δὲ καὶ ἡμῖν μὲν τὴν ἀνάστασιν, ἑνωθεὶς, καὶ τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον διὰ τῆς οἰκείας χαρίζεται ἀναστάσεως. τὸ δὲ ἀσώματον γένος, ἀθάνατον ὂν, τῆς τοιαύτης ἀνενδεὲς χάριτος. καὶ δι' ἡμᾶς μὲν ἐπιδημήσας σαρκὶ, τῆς κατεχούσης τοῦ διαβόλου τυραννίδος ἠλευθέρωσε, τὰς ἀρχὰς θριαμβεύσας καὶ τὰς ἐξουσίας ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ δύναμιν ἡμῖν χαρισάμενος, πᾶσαν τὴν τοῦ ἐχθροῦ δύναμιν καταπατεῖν. εἰ δὲ τὴν ἐκείνων ὑπέδυ φύσιν, τίνας ἂν κατήργησε; κατὰ τίνων δ' ἂν ἐθριάμβευσε; ποίαν δὲ τὴν ἐξουσίαν τισὶν ἐδίδου, καὶ κατὰ τίνων; χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, ἡμῖν μὲν πεσοῦσιν οὐδεὶς ἦν ὑπογραμμὸς, τὴν αὐτὴν λαχὼν φύσιν διορθώσεως· τοῖς δὲ πεπτωκόσι τῶν δαιμόνων, μυρία τάγματα τῶν ἀσωμάτων ἀτρέπτως ἑστηκότα πρόκειται, καὶ πολιτείας ἐνθέου παράδειγμα ὄντα, καὶ διορθώσεως ἀκλινοῦς ὑποτύπωσις. διόπερ ὁ πάντα σοφῶς καὶ ὑπὲρ λόγον προνοούμενος καὶ πράττων θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, τὸ μὲν ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ ὄλισθον ὑποστάσης, καὶ προσλαμβάνεται ταύτην ἀῤῥήτῳ φιλανθρωπίας μέτρῳ, καὶ δι' αὐτῆς πᾶσι τοῖς ὁμοφυέσι τήν τε διόρθωσιν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὰ μυρία χαρίζεται ἀγαθά· τοῦ δὲ δαιμονίου φύλου οὐ μὲν οὖν οὔτε δικαίαν οὔτε συμφέρουσαν κρίνει τὴν πρόσληψιν. οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ τῷ φιλοθεάμονι καὶ σπουδαιολόγῳ ἀνδρὶ διανύεται κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ μβ' ζητεῖ, πόθεν ἡμῖν μὲν ἔκ τε τοῦ χείρονος εἰς τὸ κρεῖττον, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἡ μεταβολὴ καὶ πολλὴ καὶ διάφορος, καὶ μικροῦ συνεχής· τῶν δὲ ἀσωμάτων γενῶν, τοῖς μὲν τὸ καλὸν ἀμετάβλητον, τοῖς δὲ τὸ φαῦλον; καὶ τίθησιν αἰτίαν. ἡμῖν μὲν τῆς ἐφ' ἑκάτερα στασιαζούσης ῥοπῆς, τῆς ὑποβεβλημένης ὕλης τὸ ῥοῶδες τε καὶ διάφορον, ποτὲ μὲν τοῦ λογισμοῦ κρατοῦσαν, ποτὲ δὲ κρατουμένην. ἐν ἐκείνοις δὲ μηδαμῶς τῆς ὕλης παρείσδυσιν λαβούσης, ὁ λογισμὸς μόνος τῶν πράξεων ἔχει τὸ κράτος. διὸ τῶν μὲν ἑκουσίως καὶ ὡς ἀληθῶς αὐτοκρατορικῶς πρὸς τὸ χεῖρον ἀπενεχθέντων, ἡ πτῶσις ἀνίατος γίνεται· οὐκ ἐχόντων ἕτερόν τι κρεῖττον ἐν ἑαυτοῖς, ὃ τὴν αὐτοδέσποτον γνώμην αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς ῥεύσασαν πρὸς τὸ χεῖρον πάλιν ἀνακαλέσαιτο. ὥσπερ * αὖ πάλιν τοῖς ἑκουσίως καὶ αὐτονόμως τὸν ἔρωτα τοῦ ἀγαθοῦ λαβοῦσιν

* Χριστὸν

ἀπαρά-

*ἀκλινῶς.

ἀπαράτρεπτος ὁ πόθος *ὑπὸ μηδεμιᾶς ῥοῆς ἐνοχλούμενος διασώζεται. ἡμεῖς δὲ ὥσπερ διπλοῖ τινές ἐσμεν, διὸ καὶ μεταμεληθέντες οἷς ἡμαρτάνομεν, ὡς ἑτέροις ἑαυτοῖς ἐπιμεμφόμεθα. δύο δὲ μαχομένων, καὶ τούτων ἀνὰ μέρος κρατούντων τε καὶ κρατουμένων, πῶς ἂν ἢ τὰ τῆς νίκης, ἢ τὰ τοῦ πτώματος σχοίη τὸ ἀμετάβλητον: οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν πράξεων, αἳ τὸ ἐπαινετὸν ἢ τὸ ψεκτὸν φέρουσιν, ἐφ' ἡμῶν ἡ μεταβολὴ, καὶ ἡ παλίρροια τὸ κράτος οὐκ ἔχει ἀνανταγώνιστον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἐνεργειῶν καὶ παθημάτων. οὔτε γὰρ διὰ παντὸς καθῆσθαι, οὔτε ἵστασθαι δυνάμεθα, ἀτονίας εὐθὺς τῆς κατὰ τὴν φύσιν ἑκατέρου τῇ ὑπερβολῇ συνεπομένης. καὶ δῆλον τοῦτο, ὡς διὰ τὴν ἐν ἡμῖν τῶν στοιχείων διαφοράν τε καὶ μάχην συμβαίνει. καὶ γὰρ τὸ μὲν θερμὸν τὴν ἄνω χώραν διώκει, τὸ δὲ γεῶδες βρίθει τε καὶ συγκαθέλκει πρὸς τὴν γῆν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν παραπλησίων ὡσαύτως, ἃ ἐπὶ τῆς *αὐτομάτου οὐκ ἔχει χώραν φύσεως. ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἡμῖν τὸ ποικίλον καὶ πολύμορφον, οὕτως ἐν ἐκείνοις τὸ ἀποίκιλον καὶ μονοειδὲς ἐγκαθίδρυται. ὅθεν τοῖς ἁπλοῖς μὲν καὶ μονοειδέσιν ἀκολουθεῖ τὸ δυσαλλοίωτόν τε καὶ δυσμετάβλητον· τοῖς δὲ συνθέτοις ἡ μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις. τὸ δὲ μὴ πάντη πάντως τὸ ἀμετάβλητον καὶ ἀναλλοίωτον, μηδὲ ἐν ταῖς ἀσωμάτοις οὐσίαις ὁρᾶσθαι· καὶ γὰρ μετεβλήθη τὸ δαιμόνιον ἀπὸ τοῦ κρείττονος εἰς τὸ χεῖρον: ἐκεῖνο ἄν τις ἴσως προφασίσαιτο, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἀσώματον ἐκτροπῆς τε καὶ ἀλλοιώσεως ἤρξατο. ἐκ μὴ ὄντων γὰρ εἰς τὸ εἶναι καὶ αὐτὸ παρήχθη, κἂν τὴν κατὰ τὴν ὕλην συμπλοκῆς ἐλευθέραν ἔχῃ τὴν ὕπαρξιν. τάχα δ' ἂν καὶ διὰ τὴν μίαν ταύτην ἐκτροπὴν, μίαν καὶ αὐτοὶ τὴν πρὸς τὸ φαῦλον τῆς γνώμης ἀλλοίωσιν ἐπεδείξαντο. ταῦτα εἰπὼν ὁ θεοσεβὴς οὗτος καὶ φροντίσιν ἱεραῖς ἀνειμένος οὗτος ὁ ἀνὴρ, ἐπιρραπίζει τὴν Ὠριγένους περὶ δαιμόνων, καὶ ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀστέρων, καὶ τῆς ἄλλης ὁρωμένης κτίσεως, δυσσεβῆ τε καὶ ἀνόητον καὶ πολυπλανῆ φλυαρίαν, καὶ τέλος ἐπιτίθησι καὶ τῷ δευτέρῳ καὶ μ' κεφαλαίῳ.

*αἰ ἀσωμάτου.

Εν δὲ τῷ ἑξῆς δύο ταῦτα ζητεῖ, ἓν μὲν διὰ τί αἱ ἅγιαι καὶ νοεραὶ δυνάμεις, ὅσα γε ἡμῶν εἰς γνῶσιν ἥκει, καὶ οἱ χρησμοὶ ἐξεπαίδευσαν, τὸ καλὸν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμετάβλητον σώζουσιν, ὥσπερ αἱ πονηραὶ τὴν κακίαν; καὶ διὰ τί πολλῶν ἀνθρώπων μελλόντων κολάζεσθαι, τὸ πῦρ ἔφησεν ὁ σωτὴρ ἡτοιμάσθαι τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ; Καὶ πρὸς μὲν τὴν πρώτην ζήτησιν ἐφ' ἑκατέρας μερίδος, τῆς τε ἀγγελικῆς φημι καὶ τῆς δαιμονίας, τὸ ἁπλοῦν αἰτιᾶται, καὶ ἀσύνθετον καὶ ἀποίκιλον· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς μεταβολῆς ἐνυπάρχειν αὐτοῖς τὸ ἀπαράδεκτον. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ζήτησιν, ὅτι διὰ τοῦτο τὸ πῦρ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἡτοιμάσθαι γέγραπται. ἀλλ' οὐχὶ τοῖς ἀνθρώποις: ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν μὲν οὐκ *ἀδόκητος ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἡ μεταβολή· ἐκεῖνοι δὲ γνώμῃ παρέσχοντο τὸ ἀνέλπιστον. τὴν εἰρημένην δὲ τοῦ σωτῆρος φωνὴν, ἅμα τε λύσιν ἐπάγει τῆς δευτέρας ἀπορίας, καὶ δεύτερον ἐπιχείρημα.

IOBIVS.

nullo fluxu turbatum illud eorum deſiderium conſeruatur. cum nos interim veluti duplices quidam, ac propterea etiam malè admiſſorum pœnitentia ducti, nos ipſos tanquam alienos incuſemus. Duo verò vbi pugnant, & hi partim vincentes, partim victi: quomodo in his aut victoria, aut lapſus immutabilis ſit? Neque verò ſolùm in actionibus iis quæ laudem aut vituperationem merentur, mutatio & refluxus in nobis imperium ſine repugnantia non habet: ſed in alijs quoque noſtris operationibus atque affectionibus. Nam neque ſemper ſedere, neque rurſum ſtare poſſumus, cum mox iuxta alterutrius naturam virium remiſſio[in his]exceſſum conſequatur. Quod per elementorum in nobis varietatem & pugnam contingere conſtat. Calor enim ad ſupera impellit: Terrenum verò quod eſt, deorſum vergit, atque ad terram detrahit. atque in ſimilibus aliis ad eundem modum quæ ſanè in incorporeis naturis locum non obtinent. Sed quemadmodum in nobis varietas, multiplexque forma: ſic in ipſis nihil varium, at vna perpetua forma reſidet. Vnde ſimplices hos atque vniformes illud conſequitur, vt alterari atque mutari nonniſi difficulter poſſint: compoſita verò comitatur mutatio atque alterario. Quod autem non omnis omnino immutabilitas ne ab incorporeis quidem naturis abeſſe videatur (dæmon enim ex bono in malum mutatus eſt) illud fortè aliquis prætexat, quod ipſa quoque incorporea natura ex mutatione atque alteratione initium ſumpſerit. nam è non exſiſtentibus & ipſa producta eſt, tametſi à materiæ commiſtione liberam habet ſubſiſtentiam. Ac forſitan etiam ob vnicam mutationem, vnam quoque ipſi mentis illam in malum mutationem oſtenderunt. Hæc vbi pius ille, & ſacris vir ſtudiis deditus retulit, Origenis de dæmoniis, Angelis, hominibus, aſtris, aliiſque ſub aſpectum cadentibus conditis rebus impias, ſtolidas, & erroris plenas nugas refellit: ſicque finem quadrageſimo ſecundo capiti imponit.

XLIII. In ſequenti deinde capite de his duobus quærit. Primum, cur ſanctæ & intelligibiles poteſtates (quod quidem nouerimus, atque è ſacris litteris didicerimus) ſic virtutem ab initio ad extremum vſque immutabilem retineat, quemadmodum improbitatem malignæ? Quam item ob cauſſam, cùm multi eſſent homines puniendi, *Ignem*, dicat Saluator *Diabolo & angelis eius paratum*. Matth. 25.

Atque ad primam quidem quæſtionem, vtraque in parte (Angelorum, inquam, & Dæmonum) [naturæ] ſimplicitatem, quæ neque compoſita neque varia ſit, in cauſſa eſſe ponit: ac per hoc eam quoque vim iis ineſſe, vt oppoſitas mutationis rationes ſuſcipere nequeant. Ad alteram porrò quæſtionem reſpondet: Idcirco ignem Diabolo eiúſque angelis, non autem hominibus præparatum, ſcribi, quoniam in nobis non inopinata ſit è malo in melius mutatio, cùm illi confirmata ſua voluntate, nullam de ſe ſpem reliquam fecerint. Prædictam ergo Saluatoris ſententiam ſimul pro ſolutione dubitationis ſecundæ affert, & ſimul pro altero argumento,

TOBIVS quo dæmonum naturam è malo non mutari poſſe oſtendatur.

XLIV. Poſt hæc capite excutitur, qua de cauſa qui regenerationis lauacro tingendi accedunt, Satanæ & operibus eius nuntium remittant: non item hominibus improbis, eorúmque actionibus? Enimuerò ſi non Dæmonum naturæ, ſed operibus dumtaxat eorum, tanquam malis, renunciemus, pari ratione oportebat hominum non naturæ quidem, at certè operibus renuntiare. Non enim quod maiora, difficiliora, ac ſupra naturam noſtram dæmonum opera ſint, rectè quiſpiam pro dubitationis ſolutione dixerit. Nam contrarium potius hoc ipſum dubium auge.. ſi quidē illa quiſpiam ne admittat, deprecetur, non quæ facere nullo modo poſſit, ſed ad quæ agenda propēdet. Ipſam igitur dubitationē ſic ferè inſtituit: cuius hanc ſubiicit ſolutionem.

Primam quidem, quod dæmones reſipiſcere non poſſint. quod vtique longè grauius atque abominandum magis eſt, quàm alia multò grauiora peccata: ſed quæ ab hominibus, qui per pœnitentiam in viam reduci poſſunt, committuntur.

Alteram deinde, quòd ab initio Saluator, & ſecuritatis noſtræ curator, terminum inimicitiarum immobilem dæmonem inter & homines præfixerit, vt aduerſus ipſum odium immortale inter ſeipſos ſeruantes, nunquam amplius oblatam ab ipſo fraudem excipiamus. quemadmodū etiam ſinguli qui baptizantur, tanquam fateantur ſe ad id vſque tempus cum primo ſuo parente Adamo deceptos fuiſſe, rectè ac ſapienter in poſterum deceptoris amicitiæ renunciāt. de hominibus autem, tametſi improbè viuant, nihil tale Dominus, quin potius contrarium penitus præcepit. Ac de ſexcentis id genus aliis, quæ hîc cōmemorare poteram, vnum illud è maximè neceſſariis, quòd charitati mutuæ proſpiciens Eccleſiæ lex (quam mille modis improbus dæmon diſcindere conatur) omni eam via ac ſapientia componere ac conſeruare iubet. quare neque ipſos improbos, a Proximi cùm ſint, pro execrandis habere, atq; odio eſſe permittit: ſed contra, quoad eius fieri poteſt, amare iubet atque diligere. Immò verò de purganda curandáque malitia cogitare, illóſque ad ſe ſumere, nullo autem modo repellere, præcipit. Idémque Paulus inter alia monet, b qui Iudæis tanquam Iudæus, & omnibus omnia factus eſt, vt omnino aliquos ſaluos faceret.

a Matth. 5.

b 1. Cor. 9. 20.

Quod ſi à peccatoribus iuſtorum cœtus inde ab initio in hunc vſque diem abſtinuiſſet, quis ſaluus eſſet? Quomodo mundus ſagena captus eſſet: ſi, cùm peccatores nihil inuicem vtilitatis afferant, iuſti inſuper illos execrarentur ac reiicerent? Sed & quod c Petro viſum eſt linteum, puris atque impuris animantibus plenum, ad conſuetudinem potius malos aſſumendos, quàm repellendos deſignat.

c Actor. 10.

Iam ſi tum etiam, quando charitatem adeò Dei Verbum vbique imperat, & d omnibus aliis virtutibus maiorem per ſuos ſectatores clamitat, hoſtili tamen alij in alios animo ſumus, & fere vnuſquiſque proximum, tametſi optimus ſit, per inuidiam lædimus, atque interdum etiā ei inſidias paramus:

d 1. Cor. 13.

δι' οὗ τὸ ἀμετάβλητον ἀπὸ κακίας τῆς δαιμονίας ἐπιδείκνυται φύσεως.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐν τῷ μδʹ κεφαλαίῳ διερευνᾶται, τίνος χάριν οἱ τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας προσερχόμενοι τῷ μὲν σατανᾷ καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀποτάσσονται, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τοῖς πονηροῖς ἀνθρώποις καὶ ταῖς τούτων πράξεσι; καί τοιγε, εἰ μὴ τῇ τῶν δαιμόνων οὐσίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις αὐτῶν ὡς φαύλοις ἀποτασσόμεθα· ἐχρῆν καὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων μὲν οὐσίᾳ μὴ ἀποτάσσεσθαι, τοῖς ἔργοις δ' αὐτῶν ἀποτάσσεσθαι. οὐ γὰρ ὅτι μείζονα καὶ χαλεπώτερα, καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμῶν φύσιν, τὰ τῶν δαιμόνων ἔργα· τοῦτο ἄν τις λύσιν θείη τοῦ ἀπορήματος. τοὐναντίον γὰρ μᾶλλον αὐξάνει τὸ ἄπορον, εἴπερ ἐκεῖνά τις ἁμαρτάνειν ἀπεύχεται, οὐχ ἃ μηδὲ πράττειν πέφυκεν, ἀλλ' ὧν εἰς τὴν πρᾶξιν καταφέρεται. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτω συγκροτεῖ. λύσιν δὲ ἐπάγει, * πρῶτον μὲν τὸ τῶν * δαιμόνων ἀμετανόητον, ὅπερ ἐστὶ καὶ τῶν πολὺ μὲν χαλεπωτέρων ἁμαρτημάτων· ἀνθρώποις δὲ πραττομένων, ἅτε δὴ μετανοίᾳ μεθοδεύεσθαι δυναμένων, λίαν βαρύτερόν τε καὶ βδελυκτότερον. δευτέραν δὲ, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ὁ σωτὴρ, καὶ τῆς ἀσφαλείας ἡμῶν προνοητὴς, ὅρον ἔχθρας ἀμετακίνητον μεταξὺ τοῦ τε διαβόλου καὶ ἡμῶν ἐπήξατο, ὡς ἂν τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν ἀκήρατον ἐν ἑαυτοῖς διασώζοντες, μηκέτι παρ' αὐτοῦ προσαγομένην τὴν ἀπάτην εἰσδεξόμεθα. διὸ καὶ τῶν φωτιζομένων ἕκαστος, ὥσπερ ὁμολογῶν τῇ τοῦ προπάτορος ἀπάτῃ μέχρι τότε συνέχεσθαι, καλῶς τε καὶ θεοσόφως. τὸ λοιπὸν τῇ πρὸς ἐκεῖνον ἀποτάσσεται φιλίᾳ. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων, κἂν πονηρίᾳ συζῶσιν, οὐδὲν τοιοῦτον, ἵνα μὴ λέγω πᾶν τοὐναντίον ὁ δεσπότης * ἐκάλεσε. *al. ἐκέλευσε καὶ μυρία μέν ἐστιν εἰπεῖν καὶ ἄλλα· ἓν δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων, ὡς τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης, ὁ τῆς ἐκκλησίας θεσμὸς προνοούμενος, ἣν μυριοτρόπως ὁ πονηρὸς διασπᾷν ἐπείγεται, πάσῃ μεθόδῳ καὶ σοφίᾳ συγκροτεῖν τε ταύτην καὶ συνέχειν νομοθετεῖ. διὸ οὐδὲ αὐτοὺς τοὺς φαύλους ὁμοφύλους ὄντας βδελύττεσθαι καὶ μισεῖν ἐᾷ· τὸ ἀνάπαλιν δὲ στέργειν τε καὶ φιλεῖν, ὅση δύναμις. * καὶ δὴ κάθαρσίν με τῆς πονηρίας καὶ θεραπείαν ἐπινοεῖν, *al. καί προσλαμβάνεσθαι δὲ, ἀλλ' οὐκ ἀπωθεῖσθαι. καὶ τοῦτο Παῦλος μετὰ τῶν ἄλλων παραινεῖ, ὃς καὶ τοῖς ἰουδαίοις ὡς ἰουδαῖος, καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ἐγένετο, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ. εἰ δὲ τοῖς ἁμαρτωλοῖς ὁ τῶν δικαίων χορὸς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι νῦν ἀπετάσσετο τίς ἂν ἐσώθη; πῶς δ' ἂν κόσμος ἐσαγηνεύθη, τῶν μὲν φαύλων ἀλλήλοις οὐδὲν * ὠφελούντων, τῶν δ' ἀγαθῶν τούτους *al. ὠφελ... βδελυσσομένων τε καὶ ἀποπεμπόντων. ἀλλὰ καὶ ἡ τῷ Πέτρῳ σινδὼν ὀφθεῖσα, καὶ πλήρης καθαρῶν τε καὶ ἀκαθάρτων ζώων ὑπάρχουσα, τὴν συναναστροφὴν μᾶλλον καὶ πρόσληψιν τῶν φαύλων, ἀλλ' οὐ τὴν ἀποστροφὴν ὑπηνίττετο. εἰ δὲ τὴν ἀγάπην οὕτω πανταχοῦ τοῦ θεοῦ λόγου νομοθετοῦντος, καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς ὑπερέχουσαν διὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀναβοῶντος, ὅμως πολεμίως πρὸς ἑαυτοὺς διακείμεθα, καὶ κατὰ τοῦ πλησίον ἕκαστος, κἂν ἄριστος ᾖ, φθόνῳ κακίζομεν· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐπιβουλεύομεν; εἰ τοιαύ-

εἰ τοιαύτης ἀφορμῆς ἐδραξάμεθα, λέγω δὴ τῆς τοῖς πονηροῖς ἐκ νομοθεσίας τε καὶ ὁμολογίας ἀποτάσσεσθαι· ἐγὼ μὲν ἐξ ὧν ὁρῶ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τοὺς εὐεργέτας φημὶ, ἐπεὶ τούς γε τι παραλυποῦντας, κἂν δικαίως τοῦτο πράττωσι, πάντως ἂν ἐκτόπως ἐμισοῦμεν τε καὶ ἀπεστρεφόμεθα, ἅτε δὴ παρακάλυμμα τῆς φθονερᾶς γνώμης, καὶ τῆς πολλῆς ἐφ' οἷς μισοῦμεν ἀλλήλους αἰσχύνης, τὴν θείαν ἐντολὴν προβαλλόμενοι καὶ συνήγορον ἔχοντες. καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ μέχρι θανάτου τὴν πρὸς τοὺς τοιούτους ἔχθραν διελυόμεθα, κἂν τὸν ἥλιον μὴ ἐπιδύειν ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν, τῆς δεσποτικῆς νομοθετούσης ἀγαθότητος, καὶ τοῦ πατρὸς μιμητὰς ἀποφαίνοντος, ἐν τῷ πᾶσι καὶ τοῖς μισοῦσι χρηστοὺς εἶναι, ὃς βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐφ' ἑκατέραν ὁμοίως μερίδα. εἰ δὲ ἦν νενομισμένον τοῖς πονηροῖς τῶν ἀνθρώπων τοὺς φωτιζομένους ἀποτάσσεσθαι· καὶ γυνὴ ἂν ταύτης τῆς ἀφορμῆς λαβομένη τοῦ ἀνδρὸς διεχωρίζετο, καὶ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, πατρός τε ὁ υἱὸς, καὶ μητρὸς ἡ θυγάτηρ, καὶ δοῦλος δεσπότου. ἐστηρίζετο γὰρ ἂν ἕκαστος τούτων τῇ πρὸς θεὸν οἰκείᾳ ὁμολογίᾳ, καὶ νόμον ἐτίθετο τοῦτον ἀπαράβατον τῷ οἰκείῳ θελήματι βεβαιούμενον. διὰ ταῦτα τοίνυν τῷ διαβόλῳ μόνον καὶ τοῖς δαιμονίοις, καὶ τοῖς τούτων ἔργοις, φεύγειν τε, καὶ βδελύττεσθαι, καὶ ἀποτάττεσθαι προστετάγμεθα· ἀμέτοχοι τῆς ἐκείνων γνώμης διαπαντὸς συντηρηθῆναι, ὁμολογοῦντές τε καὶ εὐχόμενοι, διὰ τὴν αὐτῶν πρὸς τὰ φαῦλα ἀκλινῆ τε καὶ ἀμετάθετον ῥοπὴν, καὶ διὰ τὸ κόρον τῶν ἁμαρτημάτων μὴ δέχεσθαι. ἀλλήλοις δὲ, κἂν ἀνθρώπινον ᾖ, κἂν εἰς τὸ θεῖον διαβαίνῃ τὸ ἁμάρτημα, οὐκ ὀξεῖαν καὶ ἀπότομον τὴν κρίσιν φέρειν ὀφείλομεν. λυμαντικόν τε γὰρ τοῦτο τῆς ἐμφύτου πρὸς ἀλλήλους στοργῆς, διά τε τὴν συνηρτημένην ὕλην τῇ φύσει, καὶ ὅτι πεσοῦσιν ἐλπὶς διορθώσεως ἀπολείπεται. διὸ καὶ ἄν τις μὲν λέγῃ, οὐκ εἰμὶ καθ' ἕνα τῶν δαιμόνων, ἐπείπερ ἀλήθειάν φησιν, οὐκ ἀπόβλητος. ὁ δὲ κατὰ τὸν φαρισαῖον ἀλαζονευόμενος, καὶ ὡς ὁ τελώνης μὴ εἶναι μεγαλαυχῶν, κατακρίνεται. οὔτε γὰρ αὐτὸς ὁ ἱστάμενος, εἰ μὴ πέσοι δῆλον, οὔτε ὁ πεπτωκὼς εἰ μὴ στήσεται. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, κἀκεῖνο θεωρητέον, ὡς ἐπειδὴ τὸ μὲν δαιμόνιον φῦλον ἀμετανόητον, ἡμεῖς δὲ διὰ μετανοίας τῷ βαπτίσματι προσίμεν· δι' ὧν τοῖς ἀμετανοήτως ἔχουσιν ἀποτασσόμεθα, τὴν μετάνοιαν πάντως θεῷ καθομολογοῦντες δεικνύμεθα. καὶ ὁ τοῖς δαιμονίοις διὰ * τὸ σφῶν ἀμετάθετον ἀποταξάμενος, πῶς οὐχὶ τῷ ἀμεταθέτῳ πρῶτος αὐτὸς ἀπετάξατο. καὶ ὁ τῆς προτέρας αὐτοῦ πονηρίας καὶ ἀσεβείας συγγνώμην αἰτῶν, πῶς ἂν τοῖς ὁμοιοπαθέσιν ἀνθρώποις, ὃν αὐτὸς διὰ μετανοίας ἔσχεν ἀποκλείσειεν ἔλεον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ· ἐν οἷς καί φησιν, ὡς ἐν τῇ ἀναστάσει τὸν ἀγγελικὸν βιωσόμεθα βίον, μηκέτι πρός τι τῶν φαύλων ἐκκλίνοντες, ἀλλ' ἐν τῷ ἀτρέπτῳ στηριζόμενοι οὐ φύσει τοῦτο κτησάμενοι, τῇ δὲ τοῦ πνεύματος δυνάμει, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ τῶν ἀγγέλων σύστημα. ταύτῃ τοί φησι καὶ τὸ, ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου.

hac oblata occaſione (vt ſcilicet improbis, ex lege atque pacto nuntius remittendus ſit) equidem quantum hominum mores perſpicio, ipſos quoque beneficos in nos, qui modo aliquam moleſtiam, etiam iuſtè afferrent, abſurdè vtique & indecenter odiſſemus atque auerſaremur (velamentum nimirum noxiæ huius voluntatis, & probroſi illius quo inuicem proſequimur odij diuinum præceptum obiicientes, & tanquam pro aduocato habentes) ac neque ad extremum vſque ſpiritum odium in tales vnquam deponeremus, etiamſi [a] Solem non occidere ſuper iracundiam noſtram Domini bonitas præcipiat, atque per benignitatem erga omnes, etiam inimicos, patris ſui imitatores fore declaret, *qui pluit ſuper iuſtos & iniuſtos, & Solem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos.* Et verò ſi lege decretum foret, vt baptizandi malos homines omnino valere iuberent: iam & vxor hoc colore à viro diſcederet, & vir ab vxore, filius à patre, à matre filia, à domino ſeruus. Confirmaret enim horum quilibet ſe ſuo cum Deo inito pacto, legemque hanc ſibi propria voluntate corroboratam nunquam tranſgrediendam ſtatueret. Has igitur ob cauſas ſolum diabolum atque dæmonia, & eorum opera iubemur fugere, execrari, repellere, ac nos per omnia liberos, ne cum iis ſentiamus, conſeruare, profitentes atque optantes, propter eorum ad malum immutabilem & irreuocabilem inclinationem, & quia peccatis non ſatiantur, eoſdem nos minimè admittere. In nos mutuo verò, ſiue in hominem ſiue in Deum admiſſum peccatum ſit, celerem & abruptam ferre ſententiam non debemus, (noxium enim illud innato nobis amori mutuò eſſe ſolet) tum quod genus vniuerſum à materia dependeat, tum etiam quia lapſis ſpes reſtitutionis adhuc reliqua eſt. Vnde ſi quis dixerit: Egóne vel vnum dæmonem imitando ſequor: ſi quidem verum dicit, non eſt reiiciendus, ſin, vt [b] ille Phariſæus, ſeſe iactitet, & publicano non eſſe ſimilem ſuperbius glorietur, is vtique damnatur. Neque enim conſtat, an ille qui ſtabat iam non deciderit: neque an non ſit ſurrecturus, qui ceciderat. Præter ea verò, quæ iam dicta ſunt, etiam illud conſiderandum, quoniam pœnitentia duci dæmones non poſſunt: nos verò per pœnitentiam ad baptiſmum accedimus, ex eo quod impœnitentibus renuntiamus, pœnitentiam omnino Deo ſpondere nos apparet. Et verò qui dæmonibus ob id quod non reſipiſcant, renuntiauit, quomodo is non impœnitentiæ primum renuntiauit? Qui etiam prioris ſuæ nequitiæ atque impietatis veniam petit, quomodo is hominibus, qui iiſdem obnoxij ſunt paſſionibus, eandem quam per pœnitentiam conſecutus eſt miſericordiam, ſecluſerit? Atque iſta quidem hoc capite complexus eſt. Inter quæ illud etiam ait, nos in reſurrectione Angelicam vitam acturos, non iam amplius ad malum vllum pronos, ſed in conſtanti ſtatu confirmatos: non id quidem ex natura conſecuti; ſed, vt & Angelorum ordo, virtute S. Spiritus. Eadem, inquit, ratione etiam illud dicit: *Qui* [c] *minor eſt in regno cælorum, maior eſt Ioanne Baptiſta,*

IOBIVS.

a Epheſ. 4. 26.

Matth. 5. 45.

b Luc. 18.

c Matth. 11. 11.

IOBIVS. quia ſcilicet præ abundantia gratiæ ſpiritalis mutari amplius nequit. Quando enim maiorem Ioannem inter natos mulierum appellauit, qui in Spiritus ſancti donis Veritas eſt, conditor ac Dominus noſter, cùm huius & futuræ vitæ differentiam oſtenderet: Etſi nunc, ait, ſpiritalibus donis maior eſt præcurſor: tanta tamen erit in futura vita harum rerum in melius commutatio, tantáque Spiritus copia, vt qui illis minor eſt, ampliora dona conſecututus ſit, quàm qui hìc maiora acceperunt. Qui enim hìc degebat, etiamſi maius quid eſſet conſecutus, nondum tamen habebat immutabilitatem; qui vero in cœlorum regno minor, quiſquis tandem ille fuerit, quod tulit bonum, id ſimul ſtabile & nunquam adimendum tulit, nulli mutationis infirmitati obnoxius.

QVINTO ET QVADRAGESIMO capite in eam venit quæſtionem, Quomodo illi duo, qui primi in vtroque [rationalis creaturæ] genere conditi fuêre, diabolus & Adam, ſtatim à creatione ceciderunt? Et Adamum quidem omnium ſui generis primum eſſe conditum, nemini dubium. Quod verò & diabolus, tanquam dux anteſignanus ceciderit, apud Iob, inquit, [legitur] [a] *Hoc eſt principium creationis Domini, factum, vt illuderetur ab Angelis eius.* Et Propheta: [b] *Quomodo cecidit Lucifer, qui manè oriebatur?* Lucifer enim, cum motu quodam ſuo propinquior ſit cæteris ſtellis, primus eſt auroræ nuntius. quod proportione quadam olim in diabolum, reſpectu ſpiritalis iuſtitiæ Solis conueniſſe, obſcurius Scriptura indicat. Sed quod iam agitur: Etſi, inquit, minimè iucundum creaturæ vtriuſque, tam intelligibilis, quàm quæ ſenſuum particeps eſt, primogenitos in interitum ruiſſe: poſteris tamen omnibus illorum lapſus in communiter vtile exemplar proponitur, præconis more exclamans, magnum vt incolumitatis ſuæ curam gerant, ne aut cum iſtis in eadem incidant mala, aut talium certè rerum amore teneantur, per quas in perniciem aliquis ruat: Sed omni modo, omníque vi inobedientiam, quódque per illam committitur peccatum execrentur: quando ipſa quoque creationis veluti fundamenta ac baſes, dum quantum oportuerat ſibi non attendunt, tam turpiter lapſæ ſunt. Nam & propterea ſapiens hominum formator atque curator ad totius poſteritatis emendationem ſtatim, & quodammodo ante tempus vtrique pœnam infligit, alterum quidem morte damnando: alteri vero locum permutando, & pro ſupera beatáque vita, tenebras rependendo ac Tartarum, vtrique vitio quod conueniat, mixto pharmaco. Deum enim aliquem fore ſe Adam arbitratus, apertóſque geſtaturum oculos, & boni inſuper ac mali cognitione ditandum: mortalis [ſubitò] & variis paſſionibus obnoxius eſſe demonſtratus eſt, occæcatam fermè ac varia ignorantia plenam naturam ſortitus. Qui vero animo iam thronum in cœlo collocarat, ipſi quoque altiſſimo ſimilis factus, meritò ſub terram deiectus Tartareas cauernas ſubiit. Ita hi per inſatiabilem cupiditatem, ab eo in quo erant bonorum temperamento exciderunt: Medici vero ſapientis fuit, contrariis opponere contraria medicamenta.

a Iob. 40. 14. ſecundum LXX.
b Eſai. 14. 12.

τουτέστι* τῇ πρὸς τὸ ἄτρεπτον* διαψιλείᾳ τοῦ πνεύματος. ἐπειδὴ γὰρ μείζονα τὸν Ἰωάννην ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος ἡ ἀλήθεια χαρίσμασιν ὁ κοινὸς δημιουργὸς καὶ δεσπότης ἐφήσε, δεικνὺς τὸ διάφορον τῆς μελλούσης πρὸς τὴν παροῦσαν ζωὴν καταστάσεως· φησὶν, ὡς εἰ καὶ νῦν τοῖς πνευματικοῖς χαρίσμασι μείζων ἐστὶν ὁ πρόδρομος· ἀλλ' οὖν τοσαύτη τις ἔσται κατὰ τὸ μέλλον ἡ τῶν παρόντων μεταβολὴ πρὸς τὸ ἄμεινον, καὶ ἡ διαψιλεία τοῦ πνεύματος, ὡς καὶ τὸν ἐκεῖσε μικρότερον, τῶν ἐνταῦθα τὸ μεῖζον ἐχόντων μεγαλοπρεπεστέρας τυχεῖν δωρεᾶς. καὶ γὰρ ὁ μὲν ἐνταῦθα κἂν τὸ μεῖζον εἶχεν, οὐκ εἶχε τὸ ἄτρεπτον· ὁ δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μικρότερος, ὅστις ποτ' ἂν ᾖ, ὅπερ ἂν ἔφερεν ἀγαθὸν, ἀναφαίρετον συνεπεφέρετο, μηδαμῶς ἀρρωστίᾳ τροπῆς* ὑποκείμενος.

*al. τῆς.
*al. διαψιλείας.
*al. ὑποκει...

Ἐν δὲ τῷ με' κεφαλαίῳ εἰς ἐξέτασιν ἄγει, πῶς οἱ δύο ἐν ἑκατέρῳ γένει πρωτόπλαστοι, ὅ, τε διάβολος καὶ ὁ Ἀδὰμ, εὐθέως κτισθέντες ἐξέπεσον; ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ Ἀδὰμ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει πρωτόπλαστος, δῆλον. ὅτι δὲ καὶ ὁ διάβολος· ἐν τῷ Ἰὼβ φησὶν, ὥσπερ ὁ στρατηγὸς προστάτης πεπτωκὼς, τοῦτό ἐστιν ἀρχὴ κυρίου πλάσματος πεποιημένον εἰς τὸ καταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. καὶ ὁ προφήτης· πῶς ἔπεσεν ὁ ἑωσφόρος, ὁ πρωῒ ἀνατέλλων; ὁ γὰρ ἑωσφόρος, ἅτε δὴ πλησιάζων κατά τινα πορείαν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀστέρων, πρῶτός ἐστιν ἡλίου κῆρυξ. ὃ ἀναλόγως ἔχειν ποτὲ τὸν διάβολον, αἰνιττόμενον τὸ λόγιον, πρὸς τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιόν φησιν. ἀλλ' ὅπερ πρόκειται, εἰ καὶ λυπηρόν φησι τὸ ἑκατέρας κτίσεως, τῆς τε νοητῆς καὶ τῆς μετεχούσης τῶν αἰσθήσεων, τοὺς πρωτογενεῖς εἰς ὄλισθον ἐκπεσεῖν· ἀλλ' οὖν τοῖς ἑξῆς ἅπασι τὸ ἐκείνων πτῶμα κοινωφελὲς παράδειγμα πρόκειται, κήρυκος δίκην ἀναφωνοῦν, πολλῆς ἀσφαλείας ἔχειν πρόνοιαν, μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, μηδὲ στέργειν, δι' ὧν ἄν τις ὀλισθήσειεν· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ δυνάμει τὴν παρακοὴν, καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἁμαρτίαν βδελύττεσθαι. εἴ γε καὶ αὐτὰ τῆς δημιουργίας τὰ οἱονεὶ βάθρα καὶ θεμέλια, μὴ τῆς δεούσης ἑαυτοὺς ἀξιώσαντες* προσοχῆς ἐπὶ τοσοῦτο ὠλίσθησαν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ σοφὸς ἡμῶν πλάστης καὶ προνοητὴς, πρὸς σωφρονισμὸν τῶν μετὰ ταῦτα πάντων παραυτίκα, καὶ πρὸ καιροῦ τρόπον τινὰ, ἑκατέρῳ προσάγει τὴν κόλασιν· τὸν μὲν τῷ θνητῷ καταδικάσας· τῷ δὲ τὴν χώραν ἀμείψας, καὶ ἀντὶ τῆς ἄνω καὶ μακαρίας διαγωγῆς τὸ σκότος ἀντιδοὺς καὶ τὸν τάρταρον, ἑκατέρῳ πάθει κατάλληλον κεράσας τὸ φάρμακον. ὁ μὲν γὰρ Ἀδὰμ θεὸς ἔσεσθαι νομίσας, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρειν ἀνεῳγμένους, καὶ γνῶσιν πλουτίσαι τοῦ καλοῦ τε καὶ τοῦ πονηροῦ· θνητός τε ἐδείχθη καὶ πολυπαθὴς, καὶ μικροῦ τυφλώττουσαν καὶ παντοδαπῆς ἀγνοίας μεστὴν φύσιν ἠνέγκατο· ὁ δὲ τὸν θρόνον εἰς οὐρανὸν τῇ φαντασίᾳ τιθεὶς, καὶ ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ γενόμενος, ὑπὸ γῆν τε δικαίως ἐρρίφη, καὶ τοὺς ταρταρείους ὑπέδυ μυχούς. καὶ γέγονεν αὐτοῖς ἡ ἀπληστία, καὶ τῆς ἐν οἷς ὑπῆρχον συμμετρίας ἀπόπτωσις. ἰατρικῆς δὲ σοφίας καὶ τὸ προσφέρει τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία ἰάματα.

*al. ἐμψυχ...

ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν τῷ ἱερομαθεῖ τε καὶ φιλοθεάμονι τὸ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν τὸ πέρας ἀποφέρεται κεφάλαιον.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ταρσοῦ κατὰ εἱμαρμένης.

σκγ᾽. *Theodorus Episcopus Tarsi contra Fatum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταρσοῦ, κατὰ εἱμαρμένης ἐν λόγοις μὲν η᾽, κεφαλαίοις δὲ εἰσὶ καὶ πεντήκοντα. ἔστι μὲν οὖν ἐν τούτοις εὐσεβῶν ὁ ἀνὴρ, καὶ οὐδὲ περὶ τὴν δόξαν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἣν ἡ τοῦ νεστορείου λύσσα διασπαράττει σφαλλόμενος. τοῖς δὲ ἐπιχειρήμασιν, ἔστι μὲν οἷς ὀρθῶς τε καὶ εὐφυῶς ἐπιβάλλει, διελέγχων τοὺς τὴν εἱμαρμένην δοξάζοντας. ἔστι δὲ ὅπου πρὸς μόνον τὸ φαινόμενον τὸν ἀγῶνα φέρει, καὶ μηδὲ σαφῶς τὸ τῶν ἐναντίων ἐξακριβῶν δόγμα. ὅθεν πολλάκις οὐκ ἐκείνοις, πρὸς οὓς ὁ πόλεμος, ἀλλ᾽ ἑτέροις μᾶλλον δόξειεν ἂν διαμάχεσθαι. πλὴν ὅ γε εὐγνώμων κριτὴς, οὐχ ὑπὲρ ὧν οὐκ εὐστόχως ἐνιαχοῦ φέρεται μωμήσαιτο ἄν: ὑπὲρ ὧν δὲ σπουδάζει τὴν εἱμαρμένης πλάνην κατενεγκεῖν· καὶ ὡς οὐκ ἐν ὀλίγοις κατ᾽ αὐτῆς εὐδοκιμεῖ, τὸν ἄνδρα τιμῆς καὶ χάριτος ἄξιον ἀνομολογεῖν, ἐστὶ δίκαιον. ἐν μὲν τοίγε τῷ α᾽ καὶ ν᾽ κεφαλαίῳ, ἅμα τε τὴν τῆς εἱμαρμένης κατασείων δόξαν, καὶ τὴν Βαρδισάνου συνεπιρραπίζει. αὕτη δὲ ἡμιμανής τίς ἐστι καὶ ἡμίτομος· τὴν μὲν γὰρ ψυχὴν εἱμαρμένης τε καὶ τῆς λεγομένης γενεθλιαλογίας ἐλευθέραν ἀπολύει, συντηρῶν αὐτῇ τὸ αὐτεξούσιον. ὑποτάττει δὲ τῇ ταύτης διοικήσει τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα· πλοῦτον δέ φημι, καὶ πενίαν, καὶ νόσον, καὶ ζωὴν, καὶ θάνατον, καὶ ὅσα οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν· καὶ ταῦτα πάντα τῆς εἱμαρμένης ἔργα δογματίζει. ὧν ὁ φιλομαθὴς καὶ σπουδαῖος Διόδωρος σαφῶς τε καὶ γενναίως διελέγχει, λόγῳ μὲν ἡμίτομον τὴν τῆς εἱμαρμένης πλάνην κηρύττειν, ἔργῳ δὲ συγκροτεῖν τὴν ὅλην· εἴπερ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν σωματικῶν παθῶν τε καὶ ἔργων διὰ τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας τε καὶ συνεργείας * καὶ δὴ καὶ συμπαθείας εἰώθεν ἐπισυμβαίνειν καὶ ἀποτελεῖσθαι.

* al. καὶ

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ ἄλλα τέ τινα περὶ εἱμαρμένης εἰρηκὼν, καὶ ὅθεν ἔσχε τὴν τόλμαν ἡ πλάνη παρρησιάσασθαι, καὶ κατὰ τῆς λεγούσης δόξης * τόδε τὸ πᾶν ἀγένητον εἶναι διανιστάμενος. (οἴεται γὰρ ἐκ τῆς ὑπολήψεως, τῆς τὸν κόσμον ἀγένητον ποιούσης, ἐκεῖθεν καὶ τὸ τῆς εἱμαρμένης συγκροτεῖσθαι πλάσμα.) περατοῖ τὸν πρῶτον λόγον· καὶ ἐν τῷ β᾽ τοῦ αὐτοῦ μὴ ἀφιστάμενος ἀγωνίσματος. διὸ καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ κεφαλαίῳ * γενητὸν εἶναι τόν τε κόσμον, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἄνθρωπον ἐπιδεικνὺς· ὧδέ πως εἰσβάλλει πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν· Ἐπεί φησι τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ἕκαστος φθαρτός ἐστι καὶ * γενητὸς, δῆλον ὡς καὶ ἡ τούτων φύσις εἰς τὴν ὁμοίαν ἄγεται λύσιν, ἐν μόναις ταῖς ἐξ ἀλλήλων διαδοχαῖς διαμένουσα. τὸ γὰρ ἀγέννητον οὐκ ἂν διαδοχαῖς ἐπινοούμενον ἔχει τὸ ἄφθαρτον, ἀλλὰ καθ᾽ ἑαυτὸ καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν. ὅτι δὲ ὁ κόσμος * γενητὸς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ * γενητὰ, πῦρ καὶ ὕδωρ, καὶ γῆ καὶ ἀήρ· καὶ γὰρ ταῦτα παρὰ μέρος καθ᾽ ἑκάστην καὶ φθείρεται καὶ γίνεται.

* ἀντίτου · * al. γεννητὸν · * al. γεν. · * al. γεννητὸς · * al. γεννητὰ

IOBIVS.

Verùm in his ſacrarum ille rerum peritus, & contemplationis amans ſcriptor quintum & quadrageſimum caput abſoluit.

DIODORVS TARSI EPISCOPVS contra Fatum.

CCXXIII.

LECTVM eſt [a] DIODORI *Epiſcopi Tarſenſis opus aduerſus Fatum*, libris octo, ac tribus ſupra quinquaginta capitibus diſtinctum. Quibus in libris pius quidem eſt hic ſcriptor, neque in eam [b] ſectam de Dei Filio, quem impia Neſtorij rabies diſſecuit, aberrando deflectit. Verùm in argumentis, etſi quædam rectè ſatis ac dexterę adhibet, dũ Fati laudatores oppugnat: aliâs tamẽ neq; ſatis clarè, neq; ſatis accuratè aduerſariorũ dogma perſecutus, ea oppugnare aggreditur, quę ſpeciem dũtaxat dogmatis præ ſe ferant. inde ſæpenumero non cum illis, quibuſcum certamen ſuſcepit, ſed cum aliis potius quibuſdam pugnare cẽſeatur. Quãquam benè ſentiens arbiter, nõ ob id quod minus feliciter alicubi hanc rem agat, reprehenſum eum velit: cùm ex eo ſaltem honor illi & gratia meritò debeatur, quod non ſine ſua in multis laude [noxium] de Fato errorem opprimere moliatur. In primo quidem certè & quinquageſimo capite, ſimul dum Fati opinionem cõuellit, etiã [c] Bardiſanis ſententiã refellit: quę ipſa vt è dimidio ab illa reſecta, ita ſemi-inſana etiãnum remanſit. Nam etſi animam quidem à Fato, & à natalitia notatione quæ dicitur, liberam dimittit, arbitrij libertatem illi conſeruando: corpus tamẽ, & quęcunq; ad corpus ſpectant, Fato gubernãda ſubiicit. Diuitias, inquã, egeſtatem, morbum, vitam, mortem, & quæ in noſtra non ſunt poteſtate: eaq; omnia Fati eſſe affecta tradit. Ergo hũc ſtudioſus ille & ſciendi cupidus Diodorus clarè ac validè conuincit, verbo quidem mediam dumtaxat erroris partem prædicare, re autem ipſa totum confirmare: quandoquidem pluri mæ corporis ſiue affectiones per animæ operationem, cooperationem, aut etiam naturę conſenſum, accidere ſolent ac perfici.

PRIMO igitur libro poſt alia de Fato relata, tum vnde tam liberè agendi audaciam error ſumpſerit, aduerſus eam inſurgit opinionẽ, quæ vniuerſum hoc ortu carere aſſerit (putat enim ex hac opinione illud quoq; de Fato figmentũ cõflari) libróq; huic ita finem imponit, vt ne in altero quidẽ ab eadem pugna deſiſtat.

QVAMOBREM decimo poſt hæc capite, tam mundum ipſum, quàm in eo degentẽ hominem ortum habere demonſtrans, hoc ferè modo ad argumentationem aggreditur. Quandoquidem, ait, ſingulatim hominũ ſinguli corruptioni atque generationi obnoxij ſunt, manifeſtum ſanè ipſam quoque horum naturam ad ſimilem redigi diſſolutionem, & nonniſi in ſolis ex ſe mutuò ſucceſſionibus perdurare. neque enim quod ortu caret, inde ſuam habere incorruptibilitatem poteſt, quod vnum in alterius locum identidem ſuccedere cogitemus: ſed quod id per ſeipſum, atque ex ſuamet ſubſiſtentia, tale ſit. Porrò mundum quoque ipſum habere ortum, ex iis eſt manifeſtum, quod quæ in ipſo ſunt, ignis, aqua, terra, aër, ortum habeant. Hæc enim quotidie particulatim & corrumpuntur, & gignuntur.

[a] Diodorum *potius quam* Theodorum *appellare placuit: cum quod poſt paulo à Photio ſic nominetur, tum quod Suidas Tarſenſi huic Epiſcopo* κατὰ ἀστρονόμων καὶ ἀστρολόγων καὶ εἱμαρμένης *opus attribuat. Idem tractant argumentum B. Chryſoſtomus VI. Homiliis de Fato. & Hom. I. in caput 1. ad Timot. Euſeb. toto libro VI. de præparat. Euangel. Cicero de diuinat. & de Fato. Alexander Aphrodiſicus Fauorinus apud Agel. XIV. cap. 1.*

[b] *Ob quam malè audiuiſſe ſupra indicat Photius Cod. CII.*

[c] *Habes eam apud Euſeb. lib. VI. de præparat. Euang. cap. 8. De ipſa porro Bardiſane legendus Euſeb. lib. IV. hiſt. cap. 28. B. Hieron. in catalogo cap. 43. Niceph. lib. 4. cap. 21 & lib. 5. cap. 16. B. Auguſtinus hæreſi 35. S. Epiphan. hæreſi 10. Theodoret. lib. 1. hæret. fabul.*

DIODOR. Epiſc. Tarſ.

Rurſum autem quod terra corruptibilis ſit, ex iis perſpicuum euadit, quod ſiue homo, ſiue alia animalia corrumpantur, in terram conuertantur. Nam quod hæc in illam corrumpantur, argumento vtique eſt, ex illa ipſa corrupta ortum ſuum initio accepiſſe. Adde quod etiamnum animantia pleraque ex hac verſa atque corrupta gignantur, & fiant. Quod autem conuertitur, etiam ſi forte minus fuerit manifeſta eius corruptio, quomodo id ortu carere poſſit? quoniam omnis mutatio eius quod antea ſua natura exſiſtebat, vel maxime in cauſa eſſe ſolet, cur id ortu non careat. Iam ſi ortus omnis expers fuiſſet hominis natura, quomodo eam aut Geneſis aut Fatum diſpenſaret? Nam quod ortu caret, alterius nequaquam indiget, vt ſubſiſtat.

Si quis autem ipſa rerum euidentia coactus, forſitan fateatur, orta quidem eſſe cum terreſtria, tum aquatica & aërea: ſed illam tamen Geneſim, per quam hæc perficiantur, curſu ſuo continuam quandam, & ortus expertem corruptionem efficere, illáque, quæ iam diximus, omnia perpetuò & ſine ortu operari: hic ſuamet ipſius ſententia redarguitur. Non enim fieri poteſt, vt hæc eadem & orta, & non ſempiterna ſint, & tamen ſempiternam admittant diſpenſationem. Nam ea quidem quæ exſiſtunt tueri quiſpiam ac diſpenſare poteſt: quæ verò non exiſtunt, primum facit, ac tum demum gubernat atque diſpenſat: non autem prius, quæ non ſunt, diſpenſat atque gubernat, ac deinde eadem creat.

Ortum autem habere etiam elementa, vel ex eo docet, quod mutuo hæc quotidie ſubſidio egere videamus. quoniã quod ortu caret, idem quoque immutabile eſt, & nullius indigens. Porro indigent mutuo elementa, non ſolum vt ipſa ſeruentur, verùm etiam vt animantia, quæ in ipſis degunt, conſeruent. Mundum adhæc totum habere ortum apparet ex eo, quod hunc coagmentationem quandam eſſe percipimus, è cœlo, terra, eorúmque quæ in horum medio ſunt conſtantem. Et vero ſi, vt oculus vel caput in reliquo corpore, ſic & cœlum inter mundi partes digniſſimum: omnino, quemadmodum caput & oculus, etſi digniſſima præ cæteris mẽbra, iiſdem cum reliquo corpore permotionibus ſubiiciuntur, ſic etiam cœlum (quod iiſdem motibus cum terra, aqua, aëre, & omnibus quæ in eo ſunt corruptibilibus obnoxium eſt) communem nequaquam effugit corruptionem: Etenim quomodo, quæ à Geneſis diſpenſatione pendent, ortu careant, vel quomodo, quæ ad exſiſtendum aliorum non indiguerunt, iam alienæ, & quidem non bonæ diſpenſationis cœperunt indigere? Quid vero ex hac diſpenſatione emolumenti capient, ſi iam antea ortu carebant? Omnis quippe naturæ ortu carentis mutatio, corruptio eſt, atque amiſſio illius exſiſtentiæ, quæ principio carebat. Quomodo item poſuit ea, quæ ortu carent à Geneſis diſpenſatione pendere, non vt eis [a] donetur illa ortus expers natura, ſed vt conſeruetur [duntaxat.]

Si quis vero dixerit eorum mutationem ortu carere, etiam hoc infert, quod minime omnium fieri poteſt. Mutatio enim eiuſmodi quædam affectio eſt, quæ principium habet, & nullus vnquam dixerit mutationem eſſe ſine principio. Quin imò, vt breuiter dicam, & elementorum, & quæ ipſis fiunt cum animantium, tum corporum ſapientiſſima mutatio, figurarum adhæc atque colorum, & reliquarum qualitatum varia differentia, tantum non clamat, ne aut ortu carere mundum, aut naturæ ſponte exſiſtere atque ſine prouidentia eſſe putemus.

a φυλαχθῆναι lege pro σωθῆναι.

ὅτι δὲ πάλιν ἡ γῆ φθαρτὴ, δῆλον ἐξ ὧν εἰς γῆν καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων φθειρόμενα μεταβάλλεται· τὸ γὰρ εἰς ταύτην φθείρεσθαι, ἀπόδειξίς ἐστι τὸ ἐκ ταύτης φθαρείσης κατ' ἀρχὰς ταῦτα γενέσθαι. πλὴν καὶ νῦν ἔτι τὰ πολλὰ τῶν ζώων ταύτης τρεπομένης καὶ φθειρομένης γίνεταί τε καὶ συνίσταται. τὸ δὲ τρεπόμενον εἰ καὶ μὴ πρόδηλον εἶχε τὴν φθορὰν, πῶς ἂν εἴη *ἀγένητον. τροπὴ γὰρ πᾶσα τοῦ κατὰ φύσιν προϋπάρχοντος, καὶ μάλιστα τῆς *ἀγενησίας καθέστηκεν ἔκπτωσις. εἰ δὲ ἦν ἀγένητος ἄνθρωπος, πῶς ὑπὸ τῆς γενέσεως ἤτοι τῆς εἱμαρμένης διοικεῖτ' ἄν; τὸ γὰρ *ἀγένητον οὐ δεῖταί τινος ἀλλοτρίου πρὸς τὴν ἰδίαν σύστασιν. εἰ δέ τις ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας βιαζόμενος, ὁμολογεῖ γενητὰ μὲν εἶναι τὰ ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης, καὶ τὰ ἐν ἀέρι: τὴν δὲ ταῦτα ἀποτελοῦσαν γένεσιν τρέχουσαν, διηνεκῆ φθορὰν καὶ ἀγέννητον ἐνεργεῖν, καὶ ἐργάζεσθαι τὰ προειρημένα πάντα ἀϊδίως καὶ ἀγέννητον: αὐτόθεν ἔχει τὸν ἔλεγχον. οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὰ μὲν εἶναι γενητὰ καὶ οὐκ ἀΐδια: ἀΐδιον δὲ αὐτῶν τὴν διοίκησιν. τὰ γὰρ ὄντα τις συγκρατεῖ καὶ διοικεῖ: τὰ δὲ οὐκ ὄντα, πρότερον ποιεῖ μὲν, εἶτα κυβερνᾷ καὶ διοικεῖ· οὐ μὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι διοικεῖ καὶ κυβερνᾷ τὰ μὴ ὄντα, εἶτα δημιουργεῖ. γενητὰ δέ φησι τὰ στοιχεῖα, καὶ ἐξ ὧν ὁρᾶται καθ' ἑκάστην ἀλλήλων δεόμενα· τὸ γὰρ ἀγέννητον καὶ ἄτρεπτον, καὶ ἀνενδεές. δεῖται δὲ τὰ στοιχεῖα ἀλλήλων καὶ εἰς τὸ σώζεσθαι, καὶ εἰς τὸ σώζειν τὰ ἐν αὐτοῖς ζῷα. ὁ δὲ κόσμος ὅλος γενητός, ἐξ ὧν καὶ σύνθεσις ὁρᾶται, ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν μέσῳ συγκείμενος. εἰ γὰρ καὶ ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἢ κεφαλὴ τοῦ λοιποῦ σώματος, οὕτως ὁ οὐρανὸς τῶν κοσμικῶν στοιχείων τὸ τιμιώτατον· ἀλλ' οὖν ὥσπερ κεφαλὴ καὶ ὀφθαλμὸς, κἂν τιμιώτατον, ὁμοιοπαθεῖ τῷ λοιπῷ σώματι· οὕτω καὶ οὐρανὸς γῇ, καὶ ὕδατι, καὶ ἀέρι, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ φθαρτοῖς ἅπασιν ὁμοιοπαθὴς ὑπάρχων, τὴν κοινὴν φθορὰν οὐ διέφυγεν. ἀλλὰ γὰρ πῶς τὰ διοικούμενα ὑπὸ γενέσεως ἀγέννητα: ἢ πῶς τὰ εἰς τὸ εἶναι ἑτέρων μὴ δεηθέντα εἰς χρείαν ἦλθεν ἀλλοτρίας διοικήσεως, καὶ ταύτης οὐκ ἀγαθῆς· τί δὲ ἀπὸ τοῦ διοικεῖσθαι κρεῖττον ἕξει προσούσης αὐτοῖς ἀγενησίας; καίτοι τροπὴ πᾶσα φύσεως ἀγενήτου, φθορὰ καὶ ἔκστασις οὐσίας ἀνάρχου. καὶ πῶς ἤνεγκε τὰ ἀγέννητα ὑπὸ *γεννήσεως διοικεῖσθαι, οὐκ ἐπὶ τὸ σωθῆναι αὐτοῖς τὸ ἀγέννητον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ φυλαχθῆναι. εἰ δέ τις *ἀγέννητον λέγοι αὐτῶν τροπὴν, τὸ πάντων ἀδυνατώτερον εἰσάγει. *τροπὴ γὰρ πάθος ἐστὶν ἀρχόμενον. καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι τροπὴν ἄναρχον. καὶ συντόμως εἰπεῖν, τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ζώων τε καὶ σωμάτων ἡ πάνσοφος τροπὴ, καὶ τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων, καὶ τῶν ἄλλων ποιοτήτων, ἡ ποικίλη διαφορὰ μόνον οὐ φωνὴν ἀφίησι, μήτε ἀγέννητον, μήτε αὐτόματον νομίζειν τὸν κόσμον, μήτ' *αὖ ἀπρονόητον.

*al. ἀγέννητον.
*al. ἀγεννησίας.
*al. ἀγέννητοι.
*a. γενν[illegible]
*al. [illegible]
* [illegible]

*al. μὴ παραχόμενον.

θεὸν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ εὖ εἶναι *παρεχόμενον σαφῶς εἰδέναι, καὶ ἀδιστάκτως ἐπίστασθαι. τάχα δὲ γενητὰ μὲν τὰ ἄλλα φήσουσι, μόνην δὲ τὴν τῶν ἄστρων φύσιν καὶ θέσιν ἀγένητον. ἀλλὰ πρότερον μὲν τίνος ἦν ἡ γένεσις πρὶν γενέσθαι ταῦτα; τίς δὲ ὁ τὰ στοιχεῖα δημιουργήσας; ἢ ἕτερος μὲν οὐδεὶς, αὐτὰ δὲ ἑαυτά. τὸ δὲ ἀγένητον, οὔτε τροπὴν αὐθαίρετον ὑποσταίη· πᾶσι μὲν γὰρ φίλον τὸ κατὰ φύσιν, μάλιστα δὲ τῇ ἀγενήτῳ φύσει. οὔτε ὑφ᾽ ἑτέρου μὴ βουλόμενον πάθοι· ἀβίαστον γὰρ τὸ κρεῖττον, κρεῖττον δὲ ἀγενήτου οὐσίας οὐδέν. πῶς δ᾽ ἂν τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς *γένοιτο δίχα τοῦ ποιοῦντος; πῶς δὲ τὸν θεὸν ταύτην τὴν ἰσχὺν ἀφαιροῦντες, αὐτοῖς ἑαυτὰ παράγειν ἐκ μὴ ὄντων περιάπτουσι τὸ κράτος. εἰ δὲ καὶ αὐτὰ παραγαγεῖν ἴσχυσεν ἑαυτὰ, διὰ τί μὴ καὶ τὸ διοικεῖσθαι οἴκοθεν παρέχειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρου κηδεμονίας ἐδεήθη; τὸ γὰρ γενέσθαι τοῦ διαμένειν γενόμενον πολλῷ δυσχερέστερον. πῶς οὖν ὃ μὲν ἦν δυσχερέστερον εἰς πρᾶξιν ᾠκείωσεν. ὃ δὲ ῥᾷον οὐκ ἂν ἔχοι μὴ παρ᾽ ἑτέρου λαβών; πῶς δὲ καὶ ἡ γένεσις γῆν τε καὶ ἀέρα, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ μὴ πεποίηκε διοικεῖ; ἔργον γὰρ τοῦ πεποιηκότος καὶ τὸ διοικεῖν, ὅτι καὶ μόνος τῶν ἑαυτοῦ δημιουργημάτων τὴν φύσιν οἶδε, καὶ ὅπως μὲν κρατοῖτο. πόθεν δὲ συγχέοιτο καὶ διαφθείροιτο. εἰ δὲ τολμήσαιεν καὶ τὴν τῶν στοιχείων τὴν δημιουργίαν ἀνάπτειν τῇ εἱμαρμένῃ· λεγέτωσαν ἡμῖν, ποῖος μὲν ἀστὴρ εἰς τόδε τὸ ζώδιον εἰσελθὼν, ἀπετέλεσε τὴν γῆν; ποῖος δὲ τὸν ἀέρα, ἢ τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ; ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοιεν λέγειν, εἰ καὶ πλέον ληρεῖν μελετήσωσιν. ἄλλως τε δὲ [εἰ] οὐχ ἅπαξ ποιεῖ ὃ ποιεῖ ἡ γένεσις· πολλάκις δὲ αὐτὰ κατά τινας *χρόνων περιόδους· δεικνύτωσαν ἡμῖν πολλάκις μὲν γεγενημένας πολλὰς ὁλότητας γαιῶν, πολλὰς δὲ ὑδάτων, πολλὰς δὲ θαλασσῶν, ἐξ ὧν καὶ κόσμους ἀπείρους συνιστῶσιν. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τοῦτο· ἀδύνατον ἄρα καὶ τὸ ἅπαξ τὴν γένεσιν ἕν τι τῶν στοιχείων παραγαγεῖν. εἰ δὲ ἐκ μανίας εἰς μανίαν μεταπίπτοντες, ὑπὸ θεοῦ μὲν δημιουργηθῆναι φαῖεν τὰ στοιχεῖα, ὑπὸ δὲ τῆς γενέσεως ἀγενήτου καὶ αὐτῆς ὥσπερ τὸ θεῖον οὔσης διοικεῖσθαι· ἐκδηλότερον αὐτῶν τὴν ἄνοιαν στηλιτεύουσι. διὰ τί γὰρ τὸ θεῖον ἀτάκτῳ γενέσει τὸ οἰκεῖον ὑπέβαλε δημιούργημα; ἆρ᾽ ὡς αὐτὸς οὐκ ἔχων τὴν τοῦ προνοεῖν σοφίαν; καὶ τίς ἂν ἀνέξοι τὸ δύσφημον, τίς δὲ τὸ ἄνοιον; δημιουργίας μὲν κράτος ἔχειν, προνοίας δὲ μηδ᾽ ὅσον ἡ ἄτακτος πᾶσα γένεσις. καὶ μυρίος ἄλλος ἑσμὸς ἀτοπημάτων ἕπεται. εἰ δ᾽ ὥσπερ ἀγαθότητι ἐποίησεν ὁ θεὸς, οὕτω καὶ προνοεῖ· περιττὴ καὶ ματαία ἡ ἐπίνοια τῆς εἱμαρμένης ἤτοι τῆς γενέσεως. πῶς δὲ ἀγένητος ὁ οὐρανὸς, τοῦ συνθέτου κόσμου μέρος ὑπάρχων καὶ περιοχή; τὸ γὰρ *ἀγένητον, οὔτε περιοχή τις, οὔτε τόπος ἑτέρων ἂν εἴη· καθαρεύει δὲ τῶν τοιούτων τε καὶ παθῶν ἁπάντων. ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς αὐτῶν πλαττομένης ὑποθέσεως δῆλον, ὡς οὔτε ὁ οὐρανὸς, οὔτε οἱ ἀστέρες ἀγένητοι. καὶ γὰρ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀγαθοποιοὺς, τοὺς δὲ κακοποιοὺς λέγουσι·

*al. γένοιντο.

*al. χρόνων.

*al. ἀγένητον

DIODORVS Epiſc. Tarſ.

ſed illud clarè ſciamus, & indubitate teneamus, Deum hiſce omnibus & eſſe, & bene eſſe largiri. Verùm illud forſitan dicent, Cætera quidẽ ortum habere omnia, ſed ſolam ſtellarum ſiue naturam, ſiue poſitionẽ ortu carere. At primò, Cuiuſnam ſit Geneſis illa, priuſquam aliquid factum eſſet? Quis verò elementa creaſſet? an alius nemo, ſed hæc ipſa? Verùm quod ortu careat, nunquam ſponte ſua mutationem vllã ſubeat. Nam cum omnibus illud gratum eſſe ſolet, quod ſecũdum eius naturam eſt, tum illi maximè naturæ, quæ ortu careat. Neque verò hæc, ſi nolit, ab alio quopiam pati res vlla poſſit. quoniã quod validius eſt, vi nulla [minore] cogi queat, & ſanè nihil illa natura validius, quæ ortum nullum habet. Quomodo item, quæ nullo prorſus modo ſunt, ſine opifice fieri poſſint? aut quomodo Deo hanc vim auferentes, ſibi vindicare facultatem eam poſſunt, vt ſe ipſa producant, quæ antea non exſiſtebant? Si vero ſemetipſa producere potuerũt, quin item à ſeipſis diſpenſandi ſui facultatem acceperũt, ſed aliena cura opus habuerunt? Multo enim factu difficilius eſt, primum aliquid fieri, quam poſtquam factum fuerit permanere. Quomodo igitur quod erat difficilius [à ſeſe habuerunt,] quod autem facilius, non haberent, niſi ab alio accepiſſent? Et quomodo Geneſis terram, aërem, & alia quæ non fecit, diſpenſat? Conditoris enim munus eſt etiam diſpenſatio, cùm non ſolùm omnium quæ ab ipſo condita ſunt naturam norit, verum etiam qua potiſſimum ratione conſeruari, & vnde rurſus confundi queant, atque corrumpi. Si qui porrò audeant, elementorum quoque creationem Fato tribuere, dicant velim nobis, qualenam aſtrum, ad ſuum in Zodiacum circulum ingreſſum, terram perfecerit? Quale etiam aërem, vel ignem, vel aquam? Verùm id nunquam dixerint, etiã ſi maximè amplius nugari velint. Præterea ſi, quod facit Geneſis, non ſemel facit, ſed eadem ſæpius poſt temporum aliquot curricula repetit, oſtendant nobis ſæpius eſſe factas multas integras terras, multas integras aquas, multa integra maria, vnde etiam mundos infinitos conſtituant. Ac quemadmodum hoc fieri non poteſt, ita nec illud, vt vel ſemel Geneſis vnum aliquod elementum produxerit. Iam ſi de inſania in inſaniam delabentes, à Deo quidem creata eſſe dixerint elementa, verum hæc ab ea Geneſi diſpenſari, quæ æquè ac Deus ipſe ortus expers ſit, multò etiam manifeſtius amentiam ſuam produnt: Quorſum enim Deus ordinem nullum ſeruanti Geneſi creatum à ſe opus ſubiiciat? An quod eam ipſe ſapientiam non habeat, qua illi prouideat? At quis hanc tulerit blaſphemiam? quis amentiam? creandi quidem potentiam habere Deum, prouidentiæ non habere tantum, quantum inordinata illa Geneſis ſibi rapuerit? Quin & infinitum præter hæc abſurdorum examen conſequitur. Verum ſi, quemadmodum bonitate ſua [creaturas] fecit Deus, ſic & prouidet: ſuperuacaneum certe ac ſtultum eſt hoc de Fato ſiue Geneſi commentum. Quomodo item ſine ortu cœlum eſſe poſſit, quandoquidem compoſiti mundi, quem vndique cingit, pars eſt? at quod ortum nullum habet, id neque cingere quidquam neque aliorum locus eſſe poſſit, ſed cùm ab his, tum ab aliis affectionibus omnibus liberum eſt. Quin vel ex ipſa eorum quam confingunt hypotheſi, ſatis apparet, omnino neque cœlum, neque ſtellas ortu carere. Etenim quaſdam earum eſſe beneficas volunt, quaſdam rurſus maleficas faciunt,

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

domóſque aliis alias attribuunt, in quibus dum verſentur, aliæ vel maligniores fiant, vel certè ex benignis malignæ euadant, aliæ contra vel ad beneficentiam (malæ cum ſint) delabantur, vel benigniores quàm anteà reddantur. Quomodo ergo de his vel mente concipi poſſit, perturbationis ea eſſe expertia, aut ſimplicia, aut incompoſita, aut ſine ortu, aliáque propè infinita? Vbi demum ſecundus liber abſoluitur, vnáque [a] decem illa capita, quæ à decimo initio ducto in viceſimum vſque pertingunt.

[a] ἐνδέκα legendum, vt calculus quadret: niſi libro ſequenti viceſimum caput Photius omiſerit.

TERTIO deinde libro conatur quidem viceſimo primo, ſecundo, tertio, & quarto capitibus reprehendere eos, qui cœlum eſſe globoſum ſtatuunt, ſed eiuſmodi nequaquam argumentis adhibitis, quæ redarguendi vim habeant. Globoſam verò formam cœlo concedere propterea recuſat, quod Fatum ex tali poſitione induci putet: quamquam nulla id demonſtratio extorquet. Non enim, ſi cœlum globoſum ſit, mox etiam Fatum neceſſariò ponitur. Porrò viceſimum quintum & ſextum caput pias continet rationes, ſed quæ ad reprehenſionem ſubiectæ hypotheſis robur non adeò magnum præferant. Septimo dehinc & viceſimo de cœlo, déque eius ſtellis, opinionibus (quas Aſtrologorum eſſe ait) allatis, & non ſatis ipſas ſincerè adducit, & quæ contra eaſdem profert argumenta, ea neque demonſtrandi vim habere, neq; ſaltem veris ſimilia proponere videntur. Iam viceſimum octauum caput aduerſus eaſdem opiniones inſurgens, per ſimilem quidem demonſtrandi rationem delabitur, ſed non ita etiam illud à veriſimili aberrat.

Proximo autem refert [Aſtrologos] terram vniuerſam in duodecim æquas partes pro pari ſignorum cœleſtium numero partientes, ſingulas terræ ſectiones, vnà cum earum incolis, ita definitè cuique ſigno attribuere, vt terræ partibus ſubiectis ſingula Zodiaci ſigna incumbant, atque inſtar nebulæ ſupra definitam terræ partem deuehantur. At cùm etiam ex illorum ſententia, perpetuo cœlum motu feratur vnáque cum ipſo & duodecim ſigna circumagantur: fieri nullo modo poſſe [docet] vt eandem illa terræ ſectionem perpetuò obtineant; ſed pertranſibit, ait, iuxta cœli progreſſum omnes terræ ſectiones ſignū quodlibet, dum aliâs ad ortum, aliâs ad occaſum Solis, aliâſque ad meridiem vnà cum cœleſti motu circuagitur, & nunquam in vna aliqua ſectione fixum manet. Vnde fit, vt ſingula ſigna non minus illam ſibi definitam terræ ſectionem regant, quàm alienam. Adde, ſi ſecundùm eorum opinionem terra centri ac puncti rationem habet ad cœlum, & quodlibet Zodiacum ſignum cum latitudine, tum longitudine multis partibus eſt, quàm illa, maius: qui fieri omnino poteſt, vt quælibet duodenatum illarum terræ partium ſignorum cuilibet ex æquo reſpondeat, atque coextendatur, ac propterea etiam affinitatem illam cum eo habeat? præſertim cùm neque terra vniuerſa ſit habitabilis, ſed pro maxima parte, præ nimio partim calore, partim frigore, habitari ab hominibus nequeat, ab cęteris item terræ partibus iam inde à principio penitus diſtincta. Quod ſi non ratione ſitus ſingulis terræ ſectionibus ſigna imperare dixerint, neque ratione corporeæ magnitudinis, quaſi terræ nimirum habeant amplitudinem,

καὶ οἴκους ἄλλοις ἀφορίζουσιν· ἐν οἷς γινόμενοι ἄλλοι μὲν κακιοῦνται ἢ πλέον, ἢ καὶ ἐξ ἀγαθότητος τραπέντες εἰς κάκωσιν· οἱ δὲ τοὐναντίον ἢ πρὸς ἀγαθότητα (κακοὶ ὄντες) μετεβλήθησαν· ἢ πλέον τῆς προτέρας ἠγαθύνθησαν ἀγαθότητος. καὶ πῶς ἂν ἐν τούτοις νοηθῇ ἢ τὸ ἀπαθὲς, ἢ τὸ ἁπλοῦν, ἢ τὸ ἀσύνθετον, ἢ τὸ * ἀγέννητον, καὶ μυρία ἄλλα. ἐν οἷς καὶ ὁ δεύτερος αὐτῷ συναπαρτίζεται λόγος· καὶ τὰ δέκα κεφάλαια, τελευτήσαντα μὲν εἰς τὸ κ΄ ἀρχὴν δὲ τὸ ι΄ ποιησάμενα. * ἀγέννητα.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ πειρᾶται μὲν διά τε τοῦ κα΄ κεφαλαίου καὶ τοῦ κβ΄, καὶ μὴν καὶ τοῦ τρίτου καὶ εἰκοστοῦ καὶ κ΄ καὶ δ΄ ἐλέγχειν τοὺς τὸν οὐρανὸν σφαιρικὸν ὑποτιθεμένους, οὐ μέν τοι γε διὰ τῶν ἰσχὺν ἐχόντων οἱ ἔλεγχοι πρόεισι. τὸ σφαιρικὸν δὲ οὐ βούλεται συγχωρεῖν τῷ οὐρανῷ· διότι νομίζει τὴν εἱμαρμένην ἐκ τῆς τοιαύτης εἰσάγεσθαι θέσεως· καί τοι οὐδεμία τοῦτο ἀπόδειξις ἐκβιάζεται. οὐ γὰρ, εἴγε σφαιρικὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ τὸ τῆς εἱμαρμένης ἐξ ἀνάγκης συνίσταται. τὸ δὲ κε΄ καὶ ϛ΄ κεφάλαιον εὐσεβεῖς μὲν προβάλλεται λόγους, πρὸς ἔλεγχον δὲ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὴν ἰσχὺν οὐ λίαν ἐπιδεικνυμένους. ἐν δὲ τῷ κζ΄, δόξας προθέμενος περί τε οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀστέρων, ἃς λέγει τῶν ἀστρολογούντων εἶναι, οὔτε ταύτας ἀκιβδήλως προάγει· καὶ τὰς κατ' * αὐτῶν ἐπιχειρήσεις οὔτε ἀποδεικτικὰς, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τοῦ πιθανοῦ δεικνῦσι προϊούσας. τὸ δὲ κη΄ πρὸς τὰς αὐτὰς ἐνιστάμενον δόξας, δι' ἴσου μὲν τῶν ἀποδείξεων διαπίπτει, οὐ μέν τοι γε καὶ τοῦ πιθανοῦ διαμαρτάνει. ἐν δὲ τῷ κθ΄ φησὶ, πῶς τὴν ὅλην γῆν εἰς ἴσα μέρη τοῖς δώδεκα καταμερίζοντες ζωδίοις, τὰ μὲν τμήματα τῆς γῆς, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς δῆλον οἰκοῦντας, εἰς ἕκαστον ἀφωρισμένως ἀναφέρουσι τῶν ζωδίων· καὶ ὑποκεῖσθαι μὲν τὰ τῆς γῆς μέρη, ἐπικεῖσθαι δὲ τῶν ζωδίων ἕκαστον δίκην νεφέλης τῇ ἀφωρισμένῃ μοίρᾳ, τῆς γῆς ἐποχούμενον. ἐν κινήσει γὰρ κατ' αὐτοὺς διηνεκεῖ τοῦ οὐρανίου πόλου φερομένου, καὶ συμπεριαγομένων αὐτῷ τῶν ιβ΄ ζωδίων, ἀδύνατον τὸ αὐτὸ τῆς γῆς διὰ παντὸς ἐπέχειν τμῆμα· ἀλλὰ παραλλάξει μὲν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ πόλου ἕκαστον ζώδιον, πάντα τὰ τμήματα τῆς γῆς, ἄλλοτε μὲν ἐπ' ἀνατολῆς, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ δύσιν, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν τῇ οὐρανίᾳ κινήσει συμπεριδινούμενον, καὶ οὐκ ἐφ' ἑνί τινι στηριζόμενον. ἐξ οὗ συμβαίνει τῶν ζωδίων ἕκαστον οὐδὲν ἧττον τὸ ἀφωρισμένον τῆς γῆς ἐπέχειν τμῆμα ἢ τὸ ἀλλότριον. ἄλλως τε δὲ εἰ κατ' αὐτοὺς ἡ γῆ κέντρου καὶ σημείου λόγον ἐπέχει πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶν ζωδίων ἓν ὁποῖον οὖν τῷ τε πλάτει καὶ μήκει πολλαπλάσιόν ἐστιν αὐτῆς: πῶς οἷόν τέ ἐστιν, ἕκαστον τῶν δωδεκατημορίων τῆς γῆς ἑκάστῳ τῶν ζωδίων ἰσομοιρεῖν τε καὶ συμπαρεκτείνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν οἰκείωσιν ἔχειν πρὸς αὐτό; καὶ ταῦτα οὐδ' αὐτῆς ὅλης οἰκουμένης τῆς γῆς, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον, τὸ μὲν διὰ καύματος, τὸ δὲ διὰ ψύχους ὑπερβολὴν ἀνθρώποις οὔσης ἀοικήτου, καὶ παντελῶς ἀπ' ἀρχῆς ἀφωρισμένης. εἰ δὲ μὴ τοπικῶς τῶν τῆς γῆς τμημάτων τὰ ζώδια κρατεῖν λέγοιεν, μηδὲ σωματικῷ μεγέθει κατὰ τὸ ἐκεῖν' αὐτῆς τὸ πλάτος, * al. αὐτήν.

ἀλλὰ μηδὲ φυσικῶς χαίρειν ἕκαστον τῶν ζωδίων ἑκάστῳ μέρει τῆς γῆς, περιττῶς πρὸς τὰ σχήματα τῶν ζωδίων, καὶ γῆς τόπους ἀπονέμουσι· ταῖς μὲν τοῦ καρκίνου χηλαῖς ἐξοχάς τινας καὶ ἐκτάσεις ἐκτὸς τοῦ ὅλου μεγέθους· τοῖς δὲ τοῦ ταύρου κέρασι, καὶ τοῖς ποσὶν, ἑτέρους τῷ τῆς φύσεως σχήματι παραπλησίους. ἔτι δὲ [εἰ] χαίρει τῶν ζωδίων ἕκαστον φυσικῶς ἑκάστῳ μέρει τῆς γῆς, καὶ βλάπτει μὲν αὐτῆς τὰ μέρη καὶ ἀφανίζει ἢ σεισμοῖς, ἢ πολέμοις, ἢ πυρπολήσεσιν, ἢ ἀφορίαις κακοποιοῦ φανέντος [τοῦ] ἀστέρος, ὠφελεῖ δὲ τὰ μέγιστα, τῶν ἀγαθοποιῶν τινος εἰς αὐτὸ ἐρχομένου, γεωπονίαις, οἰκοδομαῖς, εὐφορίαις: πῶς εἰσὶ τόποι, διὰ κρύους ἢ θάλπους ὑπερβολὴν, διὰ παντὸς πάντων ἔρημοι· καὶ οὔτε ἀγαθοποιὸς αὐτοῖς ἀφεῖλε τὴν ἐρημίαν, παρέσχε δὲ τὴν * ἀκρασίαν· οὔτε τοὺς οἰκησίμους τόπους, κακοποιὸς οὐδεὶς * ἐπεμβαίνων τῶν ζωδίων, εἰς παντελῆ ἐρημίαν καὶ ἀφανισμὸν μετεσκεύασεν; εἰ γὰρ καὶ γένοιντο κατακλυσμοὶ, ἢ χαλάζης ἢ κεραυνῶν βολαὶ, τὰ ἐν αὐτοῖς ἀφανίζοντες· ἀλλ' ἡ συμμετρία πάλιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν εὔφορον αὐτοὺς * ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ ἐρήμους τόπους οὔπω τις ὠφέλησεν ἀγαθοποιὸς ἀστὴρ: ἀλλ' ἡ φύσις κρατεῖ, καὶ ἐν ἐρημίαις καὶ πανταχοῦ παρὰ θεοῦ τοῖς οὖσι διαφόρως δοθεῖσα· καὶ οὔτ' ἂν ὑετὸς κατενεχθείη, ὅπου μὴ πέφυκεν, οὔτ' αὖ νιφετῶν ἀπαλλαγείη τὰ διὰ παντὸς φέροντα κρυμοὺς ἀγρίους. εἰ δὲ αὐτὸ τὸ τῶν τόπων φύσεως τὸ ἀμετάβλητον δεῖγμα λαμβάνουσι τοῦ χαίρειν ἕκαστον ζῴδιον ἑκάστῳ μέρει γῆς· αἱ ἀπὸ εὐφοριῶν εἰς ἀφορίας μεταβολαὶ, καὶ οἱ σεισμοὶ, τὸ λεγόμενον αὐτοῖς ἀσθενὲς διελέγχουσι. τῶν μὲν γὰρ ἀγαθῶν τόπων πολλάκις ἠφανίσθη τὸ εὔκρατον, τῶν δὲ ἐρήμων οὐδεπώποτε μετεβλήθη τὸ ἄγριον καὶ ἀοίκητον. τῶν μὲν οὖν ἐν τῷ. λ' κεφαλαίῳ, ὅσα τὸ ἀκόλουθόν πως μετὰ τοῦ πιθανοῦ εἶχε, ταῦτά ἐστι. τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν τοῖς προλαβοῦσι κεφαλαίοις προείρηται, τὰ δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον μᾶλλον καὶ ἐπιπόλαιον διεσκεύασται.

Ἐν δὲ τῷ λα' διαπορεῖ, τὴν τῶν ἀστρολόγων δόξαν διασείων, καὶ φησι: διὰ τί γὰρ τὰ ζῴδια οἴκους τῶν πλανητῶν καλοῦσιν; ἆρ' οὖν ὅτι πεπήγασιν ἐν τῷ οὐρανῷ; καὶ πάντες ἄρα οἱ ὁμοίως πεπηγότες οἶκοι ἂν αὐτῶν εἴησαν εἰκότως. ἀλλ' ὅτι τῶν ἀπλανῶν ἕκαστος χαίρει τῷ πλανήτῃ. διὰ τί οὖν μὴ καὶ οἱ πλανῆτες οἶκοι τῶν * ζωδίων; πῶς δὲ [μὴ] ἀλλήλων οἶκοι πάλιν οἱ ἀγαθοποιοὶ πλανῆτες, καὶ οἱ κακοποιοὶ, καὶ ἔτι τὰ ἀλλήλοις τῶν ζωδίων. εἰ δ' ὅτι τὰ μὲν ζῴδια σύγκειται ἐκ πολλῶν, ἕκαστος δὲ τῶν πλανητῶν μονοειδὴς, καὶ ἑκάστην σύνθεσιν τῶν ἀπλανῶν οἶκον ὀφείλουσι ποιεῖν τῶν πλανητῶν· πολλὰς γὰρ ἄν τις εὕροι συνθέσεις, βουληθεὶς ζητεῖν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπλανῶν. εἰ δὲ ὅτι μόνα τὰ ζῴδια τοῖς πλανήσιν εἰς τὰ ἀποτελέσματα συνεργεῖ· διὰ τί μὴ καὶ οἱ πλανῆτες οἶκοι τῶν ζωδίων συνεργοῦντες αὐτοῖς; εἰ δὲ, διότι τὰς τῶν ζωδίων ἐνεργείας καὶ ἀκύρους καὶ ἐνεργεῖς δύνανται ποιεῖν:

* al. ἐργασίαν.

* al. ὑπεμβαίνων.

* al. ἐπανήγαγε.

* al. ζῳδίων.

sed neque ratione naturæ gaudere ſingulas ſigniferi partes ſingulis terræ partibus, fruſtra omnino iuxta figuras ſignorum, etiam terræ loca diſtribuunt. vt cum cancri chelis ſiue forcipibus eminentes quaſdam atque exporrectas extra totius molem partes attribuunt: & Tauri rurſum cornibus ac pedibus alia quædam loca, quæ propius ad naturalem horum figuram accedant.

THEODOR. Epiſc. Tar.

Adhæc [ſi] ſingula ſigniferi ſigna ſingulis terræ ſectionibus, ita naturę ratione gaudeant, vt & lædant eius partes ac vitient, vel terræ motibus, vel bellis, vel ignis vaſtationibus, vel ſterilitate, quoties malignum aliquod ſidus apparet, & contra iuuent maximè, agricultura, ædificatione, vbertate, dum benignum aliquod ſidus ad eas defertur; quomodo adhæc loca quædam reperiuntur, quæ ob nimium ſiue frigus, ſiue calorem omnino deſerta perpetuò remanent: neque vel beneficum aliquod aſtrum ſublata ſolitudine temperiem hiſce attulit, vel ad habitabiles locos malignum ſignum aſcendens, in meram eos ſolitudinem ac vaſtitatem redegit? Etſi enim hic contigerint aliquando eluuiones, vel grandinum aut fulminum ictus, quibus ea quæ in ipſis ſunt, perirent: attamen συμμετρία rurſus hæc loca ad naturalem vbertatem reduxit: cum illis deſertis nunquam aliquod hactenus felix aſtrum profuerit. Sed natura nimirum obtinet, cum in ſolitudinibus, tum vbicumque, non eadem illa rebus omnibus à Deo indita, vt neque pluuia ibi decidat vbi per naturam non ſolet, neque niuibus vnquam illa careant, quæcumque immania pari frigora conſueuerunt. Quod ſi qui forſitan immutabilem hunc in locorum natura ordinem pro indicio atque argumento aſſumant, quod ſingula ſigniferi ſigna ſingulis terræ partibus gaudeant: certè fertilitatis in ſterilitatem commutationes, terræque ipſius motus, imbecillum eſſe horum argumentum ſatis arguunt. nam etſi fœlicium locorum temperamentum perſæpe perierit, ſolitudinum tamen inhabitabilis aſperitas nunquam immutata eſt. Hæc igitur illa ſunt quæ triceſimo capite ita tractantur, vt conſequentiam aliquam & probabilitatem habeant; cætera vero, partim capitibus dicta ſunt præcedentibus, partim in ſpeciem dumtaxat exteriorem inſtructa videntur.

At primo & triceſimo capite Aſtrologorum opinionem labefactans; ita quærit; Cur Zodiaci ſigna errantium ſtellarum domos appellant? An quia hæc in cœlo fixa ſunt? Ergo quotquot ſimiliter fixa manent aſtra, ipſorum æque domus fuerint. Non: ſed quia non errantium ſtellarum quælibet gaudet errante. Quin igitur & Planetæ ſignorum Zodiaci domus appellantur? Quo modo non item domus inuicem ſunt benefici proſperique Planetæ, & malefici: immò & quæ ſibi mutuò familiaria ſunt Zodiaci ſigna. Si verò propterea, quòd ſigna è multis componatur ſtellis, cum ſinguli Planetæ vnius generis ſint: mox etiam quamlibet fixarum ſtellarum compoſitionem Planetarum conſtituere domum Aſtrologi coguntur. Multas enim, qui inueſtigare velit, etiam aliarum fixarum compoſitiones reperiat. Sin quod nullæ præter Zodiaci ſigna vnà cum Planetis effectus fatales operentur: Cur non & Planetæ domus ſunt ſignorum cœleſtium, quemadmodum cum illis vna operantur? Sin forte propterea quòd ſignorum cœleſtium operationes poſſint Planetæ aut irritas, aut efficaces facere,

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

quomodo non etiam aliorum alij domus ſunt, quemadmodum mutuos effectus, vt illi fatentur, & ratos & irritos reddere queunt? Quomodo item ſola Signiferi ſigna Planetis cooperantur? Num ſuperuacaneus eſt reliquus fixarum cœtus? Quomodo adhæc Planetas aut benignè facere, aut nocere poſſe aſſerunt? an propter motum? Nullum igitur è XII. illis Zodiaci ſignis proſperum erit vel aduerſum: ſed neque alia vlla non-errans ſtella. Sin ideò, inquit, quod per illa gradiantur Planetæ, iam multò potius ſiue zonæ, ſiue aëris illa loca, per quæ iſti gradiuntur, hanc benè aut malè agendi poteſtatem habebunt. Neque enim hæc Planetarum cœlum, cùm multò ſint (vt aiunt) inferiora, contingunt. Quorſum tandem Luna minui atque augeri poteſt: & cùm cæterorum Planetarum progreſſus, ſtatus fixos, ac retrogreſſiones adducant, Solem tamen & Lunam ab hoc retrogrado errore liberos ſinunt? Et ſi paruus qui videtur Saturnus, aliis tamen (vt aiunt) maior eſt Planetis, eò quod per altiorem orbem obambulet; cur maior Luna quàm Sol, qui quarto ſupra illam orbe decurrit? oportebat enim ipſum multò illa minorem apparere. Quare omnia falſa ſunt atque confiɛta, quæ Aſtrologorum ſcriptis adſtruuntur. Sic quidem primum & triceſimum caput abſoluitur. Alterum verò ſupra triceſimum nihil ad refutandos aduerſarios adfert, quod veri ſpeciem habeat. Sed quàm pius in ſuis ratiocinationibus apparet hic vir, tam etiam (quod ſaltem ad erroris refutationem attinet) languidum eundem videas. Iam tertium & triceſimum caput eiuſdem eſt, quoad efficaciam formæ. Quæ enim ibi ad refutandum cœlum eſſe rotundum adfert, communes eſſe difficultates queant aduerſus eos, qui hemiſphæricum illud eſſe ſtatuunt, vel fornicis in modum cauum, vel ſimilem ei aliquam formam tribuunt. Vbi & tertius liber deſinit.

QVARTO dehinc libro, capite verò triceſimo quarto, quinto, & ſexto, hæc ferè tractat. E diuerſitate, quæ cùm inter habitabilem orbis partem atq; inhabitabilem, tum inter ipſa inuicem climata reperitur, refutare Geneſin ſiue Fatum aggreditur. Quiſnam enim aſtrorũ ille motus eſt, interrogat, quo fit, vt altera quidem terræ pars ob frigus nimium, altera ob intolerabilem calorẽ habitari omnino nequeat? rurſúmque alia vel perpetuò liqueſcens calore, vel aſſiduis percuſſa niuibus, & frigoris aſperitate velut efferata, nonniſi difficulter incoli poſſit? Cur non & in his aëris conſtitutionem immutat perpetua illa Geneſis, quæ tot ſemper in aliis climatibus mutationes producit? Certum igitur illud, neq; Planetarum curſum, neq; ſignorum cœleſtium compoſitionem ſed vnà Solis naturã pro interuallo locorúmq; ſitu eas, quas iam diximus, varietates efficere. Cur item, cũ reliqua vbiq; terra imbribus irrigetur, ſolam Ægyptum Nilus, dum certis anni temporibus exundat, atque in illam ſe effundit, fertilem frugibus reddit? Cur adhæc Thebaidos interiorem regionem, quam Oaſin nominant, neq; fluuius, neq; imber vllus irrigat, ſed fontium dumtaxat fluxus lætificant, qui magno inquilinorum labore exſiſtunt, non ſponte ſua, neque imbribus in terram delabentibus,

πῶς οὐχὶ καὶ ἀλλήλων οἶκοί εἰσι, τοῖς ἀλλήλων ἀποτελέσμασι, καὶ κῦρος καὶ κατάλυσιν ἐπάγειν, ὥς φασιν, ἰσχύοντες; πῶς δὲ μόνα τὰ ζώδια τοῖς πλάνησι συνεργεῖ; ἆρα ματαιός ἐστιν ὁ λοιπὸς τῶν ἀπλανῶν χορός; πῶς δὲ πλάνητας ἀγαθοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν ὅλως δύνασθαι φασὶν, ἆρα διὰ τὸ κινεῖσθαι; οὐκοῦν τῶν ιβ´ ζωδίων οὐδὲν οὔτε ἀγαθοποιήσει, οὔτε κακοποιήσει· ἀλλ᾽ οὐδέ τις ἄλλος τῶν ἀπλανῶν. εἰ δὲ, διότι (φησὶ) δι᾽ αὐτῶν πορεύονται οἱ πλάνητες, πολλῷ μᾶλλον αἱ ζῶναι, καὶ οἱ τοῦ ἀέρος τόποι, δι᾽ ὧν ὁδεύουσι, τοῦ καλοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν δύναμιν ἕξουσιν· οὐρανοῦ γὰρ, ἐν ᾧ οἱ πλάνητες, οὐ μὲν οὖν (ὥς φασι) πολλῷ κατωτέρω ὄντες οὐχ ἅπτονται. τί δὲ δή ποτε σελήνη μὲν τὸ μειοῦσθαι καὶ αὔξεσθαι ὑπομένει· τῶν δὲ ἄλλων πλανήτων προποδισμοὺς, καὶ στηριγμοὺς, καὶ ἀναποδισμοὺς εἰσάγοντες, ἥλιον καὶ σελήνην, τῆς τοιαύτης πάλιν τροπῆς πλάνης ἐλευθέρους ἐῶσιν; καὶ εἰ μικροφανὴς ὁ Κρόνος, μείζων ὥς φασι τῶν ἄλλων ὑπάρχων πλανήτων, ὅτι τὸν ἀνώτερον διεξέρχει κύκλον: διὰ τί μείζων ὁ ἥλιος τῆς σελήνης, τετάρτην ἀπ᾽ αὐτῆς ζώνην ἐλαύνων; ἐχρῆν γὰρ αὐτὸν πολλῷ ταύτης μικρότερον φαίνεσθαι. ὥστε πάντα ψευδῆ καὶ πεπλασμένα, ἃ τῆς ἀστρολογίας οἱ πόνοι κρατύνουσιν. οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ λα´ κεφάλαιον. τὸ δὲ *δεύτερον, οὐδὲν τῶν ἀληθῶν πρὸς ἀνατροπὴν, οὐδ᾽ ὅσον εἰς τὸ φαινόμενον, ἀναγράφει: ἀλλ᾽ ὅσον ὁρᾶται κἀν τούτῳ τοῖς λογισμοῖς εὐσεβῶν ὁ ἀνὴρ, τοσοῦτον ἔχει τὸ ἄτονον, ὅσα γε πρὸς τὴν ἀνασκευὴν τῆς πλάνης. καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τριακοστὸν τῆς αὐτῆς ἐστι κατὰ τὴν δύναμιν ἰδέας. ἃ γὰρ εἰς ἀνατροπὴν προβάλλεται τοῦ μὴ σφαῖραν εἶναι τὸν οὐρανὸν, κοινὰ ἂν ἀπορήματα εἴη καὶ πρὸς τοὺς ἡμισφαίριον *αὐτὸν τιθέντας, ἢ καμάραν, ἤ τι ἄλλο τῶν παραπλησίων σχημάτων. ἐν οἷς καὶ ὁ τρίτος λόγος. * al. λδ´. * al. εἶναι

Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ μὲν λόγῳ, τριακοστῷ δὲ δ´ κεφαλαίῳ, καὶ πέμπτῳ, καὶ ἕκτῳ διέξεισι ταῦτα, ἀπὸ τῆς διαφορᾶς ἣν ἔχει τὸ οἰκούμενον πρὸς τὸ ἀοίκητον, καὶ ἣν πρὸς ἄλληλα τὰ κλίματα ἔχουσι, τὴν ἀνατροπὴν τῆς γενέσεως ἤτοι τῆς εἱμαρμένης *ποιεῖται. φησὶ γὰρ, ποία τῶν ἀστέρων ἐργάζεται κίνησις, τὴν μὲν ἀοίκητον εἶναι δι᾽ ὑπερβολὴν ψύχους, τὴν δὲ δι᾽ ὑπερβολὴν καύματος; καὶ τὴν μὲν διὰ παντὸς μόλις οἰκεῖσθαι τηκομένην τῷ καύματι· τὴν δὲ δυσχερῶς ὁμοίως οἰκουμένην, ἅτε δὴ συνεχῶς νιφομένην, καὶ τῇ τοῦ κρύους ἐκθηριουμένην ἀγριότητι. διὰ τί δὲ αὐτῆς οὐ μεταβάλλει τὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν ἡ γένεσις συνεχὴς, τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖς ἄλλοις παρέχουσα κλίμασιν; ἢ δῆλον, ὡς οὔτε πλανήτων δρόμος, οὔτε σύνθεσις ζωδίων, μόνη [δὲ] τοῦ ἡλίου ἡ φύσις πρὸς τὰ διαστήματα, καὶ τῶν τόπων τὰς θέσεις, τὰς προειρημένας ἐργάζεται διαφοράς. διὰ τί ἢ πάλιν, τῆς γῆς ὑετοῖς ἀρδευομένης ἁπανταχοῦ, μόνην τὴν Αἴγυπτον πλημμυρῶν ὁ Νεῖλος, κατά τινα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἀναχεόμενος εἰς αὐτὴν, καρποφόρον ἐργάζεται. Διὰ τί δὲ τὴν ἐνδοτέρω Θηβαΐδος χώραν, ἣν ὀνομάζουσιν Ὄασιν, οὔτε ποταμὸς οὔτε ὑετὸς ἄρδει: ἀλλὰ πηγῶν εὐφραίνει ῥεύματα πολυχειρίᾳ τῶν οἰκητόρων, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτομάτως ἀναδιδομένων· οὐδὲ ὑετῶν φορᾶς ἐπὶ γῆς ἐρχομένης, * al. τὴν Ὄασιν ποταμὸς, οὔτε ὑετὸς ... * al. πο

καὶ διὰ

καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτῇ φλεβῶν ἀναδιδομένης, ὅπερ γίνεται παρ' ἡμῖν. καὶ τούτου σημεῖον, τὸ τὰς μὲν ὑπωρείας περιέχεσθαι πηγὰς ποταμοὺς ἐργαζομένας διειδεῖς τε καὶ γλυκεῖς· τὰ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἡπλωμένα πεδία, καὶ τῶν ὀρῶν ἐγγύτητος οὐ μετέχοντα, καὶ μάλιστα ἰσόπεδα, μὴ ἔχειν ὕδωρ, ἢ σφόδρα βραχὺ, καὶ τοῦτο βαρὺ καὶ ἁλμυρῶδες, οὐ πηγάζον ἀλλ' ἐν ὀρύγμασιν εὑρισκόμενον οὐδὲ διόλου τοῦ θέρους ἀρκεῖν δυνάμενον. Εἰ πάντα διοικεῖται τῇ γενέσει, πῶς πλάνητος εἰσιόντος εἰς ὑγρὸν ζώδιον, ᾧ χαίρει, οὐ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν γῆν πληροῖ ὑετός· ἀλλ' ἡ μὲν ὑδάτων πλήθει καὶ διεφθάρη πολλάκις, ἡ δὲ ἀνομβρείαις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καίτοι γε οὐδὲ πολὺ πόῤῥω διεστώσων ἀλλήλων; τἀναντία δ' οὖν πάλιν εἰς καιρὸν ἕτερον ταύταις ὁρᾶται συμβαίνοντα. τάχα τοῦ *ἔθνους ἰδιάζουσά τις γένεσις, ὡς ἂν *αὐτοὶ πλάσαιντο, ἤ τι παρανατέλλον ἰδίως ζώδιον τὰ κοινὰ τῆς γενέσεως ἀποτελέσματα διέλυσε, καὶ μάταιόν ἐστι τὸ τῆς γενέσεως καθολικὸν, ἂν μὴ συντρέχῃ καὶ ἡ μερική. οὐκοῦν αἱ τῶν τῆς γῆς μερῶν γενέσεις τὸν ἀέρα κινοῦσι, καὶ οὐδὲν ἀνύσει τὸ ὑγρὸν ζώδιον κατὰ τοῦ οἰκείου πλάνητος, τῆς μερικῆς εἱμαρμένης ἀντιπιπτούσης. καὶ διὰ τί ἐν τισὶ μὲν τόποις σπανίζει τὸ πότιμον ὕδωρ, ἐν τισὶ δὲ καὶ τοῦτο πληθύει· καὶ θερμῶν ὑδάτων ἀπολαύουσιν αὐτομάτως ἀναδιδομένων. Σικελίας δὲ καὶ Γαλλίας καὶ Λυκίας, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν οὐκ ὀλίγων ὄρη μέγιστα, πῦρ ἀέναον ἐκδιδόασι τοσοῦτον, ὡς καὶ τοῖς ἐν νυκτὶ φαίνεσθαι πόῤῥωθεν, μήτε ὑπὸ κρύους ἐλαττούμενον, μήτε ὑπὸ ὄμβρους σβεννύμενον, μήτε τοῖς τῆς γῆς βλαστήμασι λυμαινόμενον τῶν παρακειμένων *αὐτοῖς· μή τέ τι τοιοῦτο παχόντων, μή τε ἐπιδεικνύντων, τί τοσαύτην τόπων, ἀέρων, ὑδάτων, πεδίων, ὀρῶν δέδωκε διαφορὰν, οὐ δώδεκα τὰ ζώδια καὶ οἱ πλάνητες ζ'. διὰ τί οὖν οὐ πανταχοῦ τὰ αὐτὰ ἐνεργοῦσι καὶ μὴν πένητας καὶ πλουσίους, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, νοσοῦντας καὶ ὑγιαίνοντας, καὶ τὰ ἑξῆς, εὕροις ἂν ἁπανταχοῦ. πῶς οὖν οὐ πανταχοῦ καὶ ὑετοὶ, καὶ αὐχμοὶ, καὶ ὅσα προειρήκαμεν. χρυσοῦ δὲ μέταλλον, ἢ ἀργύρου, ἢ χαλκοῦ, ἢ κασσιτέρου, ἢ μολίβδου, ἢ τῶν ἄλλων μεταλλικῶν ἀπὸ ποίας γενέσεως ἡ φύσις εὑρίσκεται; θεὸν μὲν οὖν τοσαύτην διαφορὰν καὶ μυρίαν ἄλλην κεχαρίσθαι τῇ γῇ δι' ἡμᾶς, ὁμολογοῦντες εὐσεβοῦμεν· εἱμαρμένην δὲ διὰ τοῦτο τεχνίτας πλάττειν, ἵνα χρήσωνται ταῖς ὕλαις, οὔτ' ἂν ἡμεῖς εἴποιμεν, οὔτε ἕτερος εὖ φρονῶν; ἔτι δὲ εἰ κλίμα ἕκαστον διαμένει μυρίαις ταῖς πρὸς ἄλληλα διαφοραῖς, ἀπὸ καταβολῆς κτίσεως *κοσμούμενον, καὶ ἀκίνητον ἀπ' αἰῶνος ἕστηκεν ἀπὸ τῆς γενέσεως μεταβολῶν οὐ βλαπτόμενον· οὔτε γὰρ παλίῤῥοιαι θαλάσσης ἐπαύθησαν, οὐ πυρὸς ἄσβεστοι πηγαὶ, οὐ ζώων ἑκάστου κλίματος διαφοραὶ, οὐ μυρίων ἄλλων ἑτερότητες, ἀμεταβλήτων τοσούτων πραγμάτων τῆς παρ' αὐτῆς γενέσεως ἀπηλλαγμένων: πῶς οὐδὲν ἄνευ ταύτης οὔτε γίνεσθαι λέγουσιν, οὔτε διαμένειν, οὔτε διοικεῖσθαι. πυθοίμην δ' ἂν αὐτῶν ἡδέως, ποία δρόμου κίνησις εἰς τὸ εἶναι τὴν ἀρχὴν παρέσχε ταῖς βοτάναις, τοῖς φυτοῖς, τοῖς ζώοις; δεῖ γὰρ ἑκάστου τούτων φαίνεσθαι τὴν τῆς γενέσεως ὥραν, ὅτε ἀπὸ γῆς ἐπλάττοντο·

*al. ἔθνους.
*al. αὐτοῖς.
*al. αὐτῷ.
*al. κοσμούμενον.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

iiſdémque rurſus per illius venas redditis, vt apud nos contingit. Cuius quidem rei illud ſignum eſto, quod quæ montibus ſubiecta ſunt loca, eiuſmodi fontes emittant, qui integra etiam flumina non minus limpida quàm dulcia producant, cum interim patentiſſimi quique campi à montibus remotiores, maximéque plani, vel nullam habeant aquam, vel nonniſi modicam eámque grauem & ſalſam, nec ſcaturientem illam, ſed in foſſis inuentam, ac neque tota æſtate ſiti ſufficientem. Quod ſi omnia per Geneſim adminiſtrantur, qui fit quod in humidum aliquod ſignum ſibique familiare Planeta ingreſſo, non omnem ſimul terram impleat pluuia, ſed alibi nihilominus aquarum abundantia, alibi pluuiarum inopia, eodé prorſus tempore, neque magno admodũ locorum interuallo, terra vitietur? quanquam & contraria iterum in his alio tẽpore cõtingere videas, niſi forte vel peculiaris quædam ſit illius populi Geneſis, vt ipſi fingunt, vel in propinquo alicubi ſingulari quodam modo exoriens ſignũ communes illas Geneſeos effectiones euertat, inanisq; ſit vniuerſalis Geneſeos vis, ſi non & particularis Geneſis concurrat. Singularum igitur terræ partium Geneſes aërem mouent, neque ſignum humidum [a] vnà cum ſibi affini Planeta quidquam efficere poterit, particulari Fato reſiſtente. Quare præterea in locis quibuſdam rarior eſt potabilis aqua, in quibuſdã vero abundat, & calidis inſuper potiuntur aquis incolę ſponte productis? Siciliæ quoque, Galliæ, Lyciæ, aliarúmque gentium non minimarum, maximi montes, perennem ignem ſic emittunt, vt etiam longè poſitis noctu appareat, neque vel frigoribus imminuatur, vel imbribus extinguatur, vel terræ germinibus noceat: cum qui his ipſis populi adiacent, tale nihil patiantur; neque oſtendere [illi] poſſint, quid tantam locorum, aëris, aquarum, camporum, montium, differentiam dederit. Nam ſi duodecim ſigna Zodiaci, & ſeptem Planetæ [id præſtent] quare igitur non eadem vbique operantur? inopes præterea & diuites, imperantes & ſubditos, ægros atque ſanos, & cætera vbiq; reperias: quin ergo etiam vbiq; pluuię & ariditates, & quæcunque antea commemorauimus? Iam auri metallum, argenti, æris, ſtanni, plũbi, vel cæterorum metallicorum natura, à quali tãdem Geneſi orta reperitur? Itaque DEUM quidem & hanc tantam, & alias innumerabiles varietates noſtra potiſſimum cauſa terræ impertiiſſe piè fatemur: à Fato verò propterea fabros artifices creari, quo mundi huius rebus vti poſſint, id neq; nos dixerimus, neq; alius rectè ſentiés quiſquam. Præter iſta, ſi ſingula climata permanent, ſexcentis inter ſe differentiis iam inde à cõdito orbe exornata, & nihil à Geneſeos mutationibus læſa, immobilia prorſus ab æterno cõſtituerũt (nõ enim aut alterni fluxus maris, aut ignis inexſtincti fontes, aut animaliũ in ſingulis climatibus differẽtię, aut aliæ innumerabiles, ſed immutabiles rerum alterationes vnquam ceſſarunt: tot interim rebus per ipſã Geneſim immutatis) quomodo ſine hac aut fieri quidquam aut permanere, aut gubernari poſſe negant? Libenter autem ab eis quæſierim: qualiſnam forte curriculi motus herbis, plantis & animantibus exiſtentibus principiũ dederit: demonſtranda enim Genituræ horum cuiuſque hora, quâ è terra formabatur:

[a] μετὰ lego non κτ.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

& aliam quidem eſſe palmæ, aliam ficus, canis item ſuam eſſe propriam, ſimiliterque cameli, neque eandem illam eſſe equi, columbæ, aut hominum, & id genus aliorum. Si ergo poſſunt dicere, cur non & nunc è terra Geneſis formet prædicta, doceant nos. nihil enim, quod ſemel dumtaxat per Geneſeos ambitum perficiatur, ſed idem etiam ſæpe efficit? Cur inſuper ab initio quidem non eſſent quæ producta ſunt, niſi è terra formata fuiſſent: poſt autem nihil horum è terra germinare poſſit, ſed per mutuam debeat ſucceſſionem conſeruari? Aut quomodo cum, quæ propria maximéque neceſſaria ſunt, Geneſis non habeat (vim illam puto formandi è terra omnia) conſeruandi [tamen] perficiendi, atque deſtruendi potens ſit? Præterea ex accurata illa horæ cognitione, ſingulis quæ gignuntur euentura referunt, homini, inquam, & boui, aui atque naui, vrbi item & cæteris omnibus, quorum præcognitionem habere ſe aſſerunt: [at] qua ratione cum terræ, maris, aëris genituræ tempora non nouerint, horum affectiones, ac motiones, mutationéſque denunciare ſe promittunt? Quomodo quis iſtis credat, aut qua ratione immoderatam ipſorum arrogantiam non auerſetur? nunquam enim ſingulatim omnium exhibere proprias genituras poterũt. Et vero etiam conſequens eſt, tot eſſe geniturarũ differentias, quot ſunt eorum quæ producuntur genera. Nam quomodo eadem curriculi Geneſis canem & leonem producat, hominem item & equum tantopere inter ſe diſcrepantes? quomodo item colorum, figurarum, qualitatum varietas ſit, niſi varia quoque Geneſis hæc omnia efficeret, vt aiunt? Cum vero non vna ſit omnium ſiue actio, ſiue affectio, non equorum omnium vel porcorum eadem magnitudo, celeritas, fortitudo, vox non vnum etiam cogentur, vt conſtat, genituræ momentum fateri, ſed tot plane, quot erunt eorum quę ab ea perficiuntur differentiæ, non terreſtrium modo animalium puta & volantium, atque aquatilium, ſed & plantarum, & herbarum, & ſi quid aliud in terra naſcatur. Et quomodo immenſam adeo temporis momentorum multitudinem forment? Nunquam ſane poterunt, non ſi decem dierum millibus annus ipſis conſtet. Ita vero maximè horum mendacium proſternitur, ſi quis animalia frequenter parientia conſiderat, vt canes, porcos, gallinas, & potiſſimum quæ iam plurimos ſimul gignunt fœtus. Nam porci, piſces, canes, multis pariẽdis etiam diei [integri] ſpatium abſumunt. & vero piſcis (quantum ego puto) multos quoque dies, eo quod ouorum illa multitudo in myriadas piſcium ex ordine transformetur, qui deinde ſinguli pariuntur. quibus quidem diebus fieri nullo modo poteſt, quin volatilia vel terreſtria in toto mundo, vel natatilia in toto mari & fluuiis & ſtagnis gignantur.

Verum hinc etiam, quod volo, certius quis diſcat. quando ver bene temperatum incipit, omnis floret herba & parturit, omniſque lignorũ ſpecies, ſed & multa ſiue volucrium, ſiue animantium, ſiue piſciũ genera miſta inuicem concipiũt. infinita quoq; [plantarum] genera eodem tẽpore perfecta ferunt ſemina, infinitæque arbores ſuos fructus, non vno quidẽ momẽto, ſed multis diebus, dum in eadem plãta alij etiãnũ florẽt, alij creſcũt, alij matureſcũt.

καὶ ἑτέραν μὲν εἶναι φοίνικος, ἄλλην δὲ συκῆς, καὶ κυνὸς ἰδιάζουσαν, καὶ καμήλου· οὐ τὴν αὐτὴν ἵππου, περιστερᾶς, *ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ἂν μὲν οὖν ἔχωσι λέγειν, διὰ τί μὴ καὶ νῦν ἀπὸ [τῆς] γῆς ἡ γένεσις πλάττει τὰ προειρημένα; διδασκέτωσαν· οὐδὲν γὰρ ἅπαξ ὁ τῆς γενέσεως κύκλος ἀποτελέσει, τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖ πολλάκις. διὰ τί δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν οὐκ ἂν ἦν ἃ προήχθη, μὴ ἀπὸ γῆς πλασθέντα. μετὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἂν αὐτῶν ἀπὸ γῆς βλαστήσειε, διὰ δὲ τῆς ἐξ ἀλλήλων διαδοχῆς σώζεται; ἢ πῶς τὸ κυριώτατον καὶ ἀναγκαιότατον ἡ γένεσις οὐκ ἔχουσα, *λέγω δὴ τὸ ἀπὸ γῆς πλάσαι τὰ πάντα, τοῦ συντηρεῖν καὶ ἀποτελεῖν καὶ ἀφανίζειν ἐστὶ κυρία; ἔτι δὲ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὥραν ἀκριβοῦς ἐπιγνώσεως ἑκάστῳ τῶν γινομένων τὰ συμβησόμενα λέγουσιν, ἀνθρώπῳ φημὶ καὶ βοΐ, καὶ ὀρνέῳ, καὶ πλοίῳ, καὶ πόλει, καὶ πάντων ὧν τὴν πρόγνωσιν ἔχειν ἰσχυρίζονται. πῶς γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ τοῦ ἀέρος, οὐκ εἰδότες *τῆς γενέσεως τοὺς καιροὺς, τὰ παθήματα καὶ τὰς κινήσεις, καὶ τὰς μεταβολὰς ἐπαγγέλλονται λέγειν; καὶ πῶς οὐκ ἄν τις αὐτοῖς ἀπιστήσειε, πῶς δὲ οὐκ ἂν αὐτῶν ἀποστραφείη τὴν ἄμετρον ἀλαζονείαν; οὐδὲ γὰρ τὴν κατὰ μέρος ἁπάντων ἰδιαζούσας παρέξουσι τὰς γενέσεις. καὶ μὴν ἀκόλουθον τοσαύτας εἶναι γενέσεων διαφορὰς, ὅσα τὰ γένη τῶν προαγομένων. πῶς γὰρ ἂν ἡ αὐτὴ τοῦ δρόμου γένεσις, κύνα καὶ λέοντα εἰργάσατο, καὶ ἄνθρωπον καὶ ἵππον, τοὺς τοσοῦτον ἀλλήλων διαλλάττοντας; πῶς δ' ἂν εἴη ποικιλία χρωμάτων, σχημάτων, ποιοτήτων, μὴ πάντα ποικίλης γενέσεως ἀποτελούσης, ὥς φασιν· οὐ μίαν δὲ ἐχόντων πρᾶξιν, ἢ πάθος ἐν τῶν ἁπάντων, ἢ ἵππων ὅλων, ἢ χοίρων, οὐ μέγεθος, οὐ τάχος, οὐκ ἰσχὺν, οὐ φωνὴν; δῆλον ὡς οὐχὶ μίαν γενέσεως ῥοπὴν, ἀλλὰ τοσαύτας ἀναγκασθήσονται λέγειν, ὅση καὶ τῶν ἀποτελουμένων ἡ διαφορὰ, οὐ μόνον ζώων χερσαίων, καὶ πτηνῶν, καὶ ἐνύδρων, ἀλλὰ καὶ φυτῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν κόσμῳ φύεται· καὶ πῶς ἂν τοσοῦτον ἄπειρον πλῆθος τῶν καιρῶν ἀναπλάσουσιν, ἀλλ' οὐχ ἕξουσι. οὐδ' εἰ μυριάδες ἡμερῶν αὐτοῖς *τὸν ἐνιαυτὸν ἐπλήρουν. μάλιστα δὲ αὐτῶν τὸ ψεῦδος κατάφορον γίνεται, εἰ τὰ συνεχῶς τίκτοντα σκοπήσειέ τις, κύνας, ἢ χοίρους, ἢ ὄρνεις, καὶ οὐχ ἥκιστα τὰ πολυγονώτατα. χοῖροι γὰρ καὶ ἰχθύες καὶ κύνες, πολλὰ τίκτοντες τὸν τῆς ἡμέρας ἀναλίσκουσι καιρόν. ὁ δ' ἰχθὺς οἶμαι καὶ πολλὰς ἡμέρας, τοῦ τῶν ᾠῶν πλήθους ἐν τάξει μορφουμένης εἰς μυριάδας ἰχθύων κατὰ μέρος τικτομένων, ἐν αἷς ἀμήχανον μὴ γενέσθαι πτηνὰ, ἢ χερσαῖα, ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ· ἢ νηκτὰ ἐν ὅλῃ θαλάσσῃ, καὶ ποταμοῖς καὶ λίμναις. ἔτι δὲ ἀκριβέστερον ἄν τις ἐντεῦθεν ὃ λέγω καταμάθοι· ἡνίκα *τὸ ἔαρ εὔκρατον ἐπιστῇ, πᾶσα μὲν ἀνθεῖ βοτάνη καὶ κυοφορεῖ, πᾶσα δὲ ξύλων φύσις, πολλὰ δὲ πτηνῶν, καὶ χερσαίων, καὶ ἐναλίων γένη μιγνύμενα κύει. καὶ μυρία μὲν γένη κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τελεσφορεῖ τὰ σπέρματα, μυρία δὲ τῶν ξύλων τοὺς καρποὺς, οὐκ ἐν μιᾷ ῥοπῇ, ἀλλ' ἐν πλείσταις ἡμέραις· τῶν μὲν ἀνθούντων ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ φυτῷ, ἑτέρων δὲ αὐξομένων, καὶ ἄλλων πεπαινομένων.

*al. [illegible]
*al. λέγω δὴ τὸ
*al. τῆς γενέσεως
*al. τῶν [illegible]
*al. τι.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

ἡ αὐτὴ δὲ ἀναλογία τοῦ τόκου, καὶ τῆς κυήσεως, καὶ ἐπὶ τῶν ζώων πάντων. ὧν οὐχ οἷόν τε τὴν αὐτὴν τῆς γενέσεως ἔχειν ῥοπήν. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἐνιαυτὸν κυοφορεῖ, τὰ δὲ μῆνας δέκα, τὰ δὲ ἡμέρας μ΄, καὶ μυρία ἄλλη διαφορά. ποῖος οὖν ἀστὴρ εἰς ποῖον ζῴδιον εἰσιὼν, μεμερισμένον ἑκάστῳ γένει τὸν τῆς κυοφορίας ἀφορίζει χρόνον; διὰ τί δὲ τῶν κατὰ τὸ γένος ζώων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος οὐκ ἴσος ὢν, τὴν κύησιν ἴσην ἔχει; εἰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἀπὸ γενέσεως: λεγέτωσαν, ἵνα *πλέον ὀφλήσωσι γέλωτα. εἰ δὲ σιγῇ τὴν αἰσχύνην ἀποκλίνουσι, πῶς οὐδὲν ἄνευ γενέσεως εἶναι λέγουσι. καὶ οὔπω λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τικτομένων. τὰ μὲν γὰρ ὅμοια τῶν γεννώντων ἐστὶν, ὡς ἄνθρωποι, καὶ ἵπποι, καὶ λέοντες: τὰ δὲ οὐχ οὕτως, ὡς ἄρκτοι, καὶ σφῆκες, καὶ μέλιτται, ὅσα διὰ τῶν ὠῶν πρόεισι. καί τινα μὲν καὶ δίχα μίξεως τίκτεται, τινὰ δὲ χωρὶς ταύτης οὐδαμῶς. καὶ τίς ἂν ἀπαριθμήσειε τὰς ἐν τούτοις ἀναριθμήτους διαφορὰς, οὐ τῶν ζώων μόνον, ἀλλὰ καὶ φυτῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ τῶν παραπλησίων. ὧν ἁπάντων τὰς αἰτίας παρὰ τῶν τῆς εἱμαρμένης πατέρων ζητεῖν δίκαιον, εἴπερ πάντα τῆς γενέσεως κατ' αὐτοὺς ἤρτηται, καὶ τὸ εἶναι, καὶ ὁ τοῦ εἶναι τρόπος, κυοφορεῖσθαί τε καὶ πάσχειν, καὶ δρᾶν, καὶ ἀποθνήσκειν, ἢ κατὰ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων αὐτοῖς μόνον ἠκριβολογήθη τὰ τῆς γενέσεως· ἵνα τὸ πᾶν τῶν καλλίστων ἐν ἡμῖν τὸ αὐθαίρετον ἀγνοηθῇ, καὶ θεὸς μὴ εὐχαριστηθῇ, οἷς τὸ γένος εὐηργέτησε. πῶς δὲ πάλιν ἡ γένεσις ἀκαίρους μὲν προσθήκας δίδωσι, τετρακέφαλα καθ' αὐτοὺς ἀποτελοῦσα, καὶ χεῖρας πλείους, καὶ πόδας τῶν κατὰ φύσιν: τοῖς δὲ ἑρπετοῖς οὐ δίδωσι πόδας, οἳ παρέξουσιν αὐτοῖς τὸ ἐν τῇ βαδίσει χρήσιμον, οὐκ ὀφθαλμοὺς τοῖς ἀσπάλαξιν, οὐδ' ἄλλοις ὧν δέονται. εἶτα ζῆν μὲν οἷς τὰς ἀκαίρους προσθήκας ἔδωκεν, οὐκ ἐᾷ: πάντα γὰρ βραχύβια τὰ τερατόμορφα, καὶ τῇ προσθήκῃ τὴν ὅλην ἀφανίζει φύσιν· ὧν δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀφεῖλε χεῖρας ἢ πόδας ἢ ὀφθαλμοὺς, ταῦτα ζῆν ἐᾷ, τὴν σωματικὴν πήρωσιν ἀπαραμύθητον ἔχοντα. εἰ μὲν οὖν τις εἰς εἱμαρμένην ἀναφέρει ταῦτα, *αὐτῆς σὺν αὐτῇ τῆς ἀτοπίας ὁ αἴτιος. εἰ δὲ τῆς φύσεως οἶδε τὸ διαμαρτάνειν, ἐξαίρει τὸ θεῖον τῆς κατηγορίας. ὥσπερ γὰρ *αὐτὴν τρέχειν οἰκείοις νόμοις διώρισεν, οὕτω καὶ θνητὴν συνεχώρησε κατά τινα συμφέροντα λόγον. αὕτη δὲ σώζουσα μὲν τὰ οἰκεῖα μέτρα, οὐδὲν ὑβρισμένον φέρει· ἐξοκείλασα δὲ πρὸς ἀμετρίας, ἢ ἐνδείας, ἢ φόβους, ἢ πάθη· καὶ τοὺς δοθέντας παραχαράξασα νόμους· οὐδὲ ἐν τοῖς τικτομένοις τὸ ἀκίβδηλον σώζει. διὰ τί δέ τινα τῶν ζώων οὐ τρέφει τὰ γεννήματα, ὥσπερ πτηνῶν γῦπες, καὶ κόρακες, ἰχθύες δὲ μικροῦ σύμπαντες· τὰ δὲ καὶ γηροτροφεῖ τοὺς τεκόντας. καὶ τὰ μὲν καὶ νόθον ὑποβάλλεται γονὴν, καὶ τρέφει, τὰ πλεῖστα δὲ οὔ; καὶ τίς ἂν τὰς ἀναριθμήτους τῶν ὄντων διαφορὰς καταλέξειεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ.

Ἐν δὲ τῷ ε΄ λόγῳ, ἄλλα τε διέξεισι, καὶ περὶ αὐτῶν ὁμοίως κατὰ τῆς εἱμαρμένης τοῦτο. εἰ τοῖς γονεῦσι

* al. πλεῖον

* al. αὐτοῖς.

* al. αὐτό.

Nec diſſimilis eſt in animalibus omnibus, partus conceptúſque proportio: quæ idem omnino genituræ momentum habere nullo modo poſſunt. adde quod alia per annum integrum fœtum vtero geſtant, quædam menſibus decem, quædam diebus quadraginta, aliáque in his plurima reperitur differentia. Quale igitur aſtrum, in quale Signum ingrediens dimenſum vnicuique generi fœtum ferendi tempus determinat? Cur autem, cum animantium in genere vitæ tempus æquale non ſit, æqualem tamen illa vteri geſtationem habent? Dicant igitur, an hæc etiam à Geneſi proficiſcantur? vt magis irrideantur. Sin per ſilentium dedecus ſuum declinent: quomodo aliquid ſine Geneſi fieri negant? Neque tamen hîc fœtuum differentias affero: quorum alij genitoribus ſimiles ſunt, vt homines, equi, leones; alij non item, vt vrſæ, veſpæ, apes, & quæcumque ex ouis prodeunt. pars rurſum ſine coitu generantur: pars abſque eo nequaquam. Et quis innumeras: quæ in his reperiuntur, differentias enumerauerit, non animantium modo, verumetiam ſtirpium & herbarum, aliorúmque ſimilium? quorum omnium cauſas ab his Fati auctoribus quærere iuſtum eſt: ſi quidem omnia ſecundum horum ſententiam ex Geneſi pendent, & quod exſiſtant, & modus quo exiſtunt, & geſtari vtero, & pati, & agere, & mori. An forte aduerſus miſeros mortales duntaxat tam accuratus de Geneſi ſermo ab ipſis inſtitutus eſt: vt, quod in nobis omnium eſt honeſtiſſimum, libertas arbitrij, ignoretur? Deóque pro collatis in genus humanum beneficiis, gratiæ non agantur? At quomodo rurſum Geneſis intempeſtiua illa additamenta adiicit, dum quadricipites fœtus ſecundum hos, aut plures quam natura exigit, ſiue manus ſiue pedes perficiat: cum neque reptilibus pedes tribuat, qui illis ad ambulandum ſint vſui, neque oculos talpis, neque aliis ea quibus indigent. Adde quod ea quidem, quibus intempeſtiua illa additamenta dedit, non ſinit viuere (quæcumque enim prodigioſæ formæ ſunt, breuis quoq; æui eſſe ſolent) & additione ſua totam ſimul horum naturam abolet, quibus vero à natura debita ſiue pedes, ſiue manus, ſiue oculos abſtulit, ea ita viuere permittit, vt mutilati corporis ſolatium nullum habeant. Si quis hæc igitur ad Fatum referat, is abſurditatis auctor non minus quam illud efficitur. Sin naturæ eſſe peccatum agnoſcit, omnem accuſandi Numinis occaſionem tollit. Quemadmodum enim ipſam ſuis quibuſdam currere legibus ſtatuit, ſic & eádem, ratione quadam vtili, iuxta mortalium conditionem ferri conceſſit. Ipſa igitur ſuum modum ſeruans, nihil quod vlla ſit affectum iniuria profert. at ſi in nimietatem vel defectum, in pauorem, vel vehementes affectiones delapſa, aduerſus latas ſibi leges quidpiam admittat, mox neque in iis quæ gignuntur, ſinceritatem ſeruat.

Cur inſuper quædam animantia ſuos fœtus non nutriunt, quemadmodum in volatilibus vultures, corui, piſcéſque ferè omnes? quædam vero etiam parentes in ſenio alunt? Item alia etiam illegitimum ſibi ſuppoſitum fœtum nutriunt, pleraque vero minimè? At quis innumerabiles rerum omnium differentias recenſeat? Igitur, hæc quidem libro quarto continentur.

Libro QVINTO cum alia perſequitur, tum ante hæc de Fato ſimiliter iſta. Si quod parentes

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

gignant, ait, à Geneſi contingit, manifeſtum eſt à parentum Geneſi & filiorum Geneſim, & huius horam definitam eſſe: Sin minus, ergo gignentium Geneſis eos qui gignuntur non perficit, fruſtráque longus de Fato ſermo habetur. Si enim quod fœtus ſeminetur, geſtetur, perfectúſque vel imperfectus proueniat, à parentum Geneſi exſiſtit, clarum quod horum quoque hora ab eadem proficiſcatur. Sin minus hæc, ergo nec illa. Iam ſi Geneſes aliæ ex alijs ſunt, ipſúmque naſcendi momentum ab eorum qui genuerunt Fato proficiſcitur, facile ſit huius amatoribus vnam aliquam hominis capere Geneſim, atque ex ipſa tum patrum, tum auorum, immo & maiorum Geneſim indicare, horúmque omnium tam animi quam corporis affectiones actionéſque, ac ſimul figuras, colores, & magnitudines. Nec hoc ſolum, ſed etiam ex hac ipſa & illius vnius Geneſi licebit quinam generandi ſint prædicere, omnémque adeo futuram ex ordine cognationem, cum ſuis actionibus, & quæcumque alia ſupradicta ſunt: vt neque præteritorum, neque futurorum quiſquam ignoretur. Quod & ipſimet irriſerint. At tu mihi illud quoque inſpice: Filiorum, aiunt, Geneſis infelices reddit parentes, etiamſi forte à propria Geneſi felicitas ipſis attributa ſit. Interdum etiam tollit & vincit patrum Geneſim ipſa filiorum, quoties videlicet hæc fatalis illius effectus eſt: ſed & patrum Geneſis infelices reddit liberos & fratrum fratres, eundémque in modum etiam coniugum; quantumuis forte aliam alter habeat Geneſim, & aliunde natus ſit. Et quod his omnibus magis deplorandum, Geneſis cogit generantes odium ſuſcipere pro amore erga liberos: liberos item parentibus, atque inter ſe fratres, coniugéſque infeſtos reddit, & ad cædes prouocat, itaque aduerſus inuicem armat naturam, vt totam turbet cognationem. Et ille quidem lamentatur, quod laboret filius, vel mortua ſit vxor, aut maritus, ignarus interim quod horum cuiuſque Geneſis, & amorem inuicem neceſſaria conciliarit, & infortunia, dum eorum qui amabantur exitu dolores acerbos obiicit. Hæccine ſapiens quiſquam ferat? Rurſum infelices ſeruos eſſe per dominorum Geneſim prodigioſe iidem referunt: itemque caprarum, boum, & aliorum animantium greges, per Geneſim poſſeſſoris; vt & integros exercitus per Geneſim Regis. ita innumerabiles Geneſes per vnicam illam vnius tantum hominis, ſiue ad meliora, ſiue ad deteriora auertuntur: & quidem tam felicium quam infelicium, quæ ob vnius Geneſim infinitas habent varietates ætatum, annorum, menſium, dierum, horarum, patrum, matrum, cognatorum: immo & idem quandoque mortis genus ſiue gladio, ſiue mari, ſiue ſimili aliquo caſu ſubeunt. Attamen inuenio ego & ſeruorum atque militum Geneſim, quomodo ipſi loquuntur, heros Regéſque ſuperantem. Fallaciis enim hi aut lenocinio interdum dominos vel alia quapiam ratione aggrediuntur, ſua illos Geneſi in Dominos armante. Quod ſi forte patris familias Geneſim hanc ſeruis dare nocendi potentiam dixerint, magis etiam difficultatem augebunt.

φασὶ τὸ τίκτειν ἀπὸ γενέσεως ὑπάρχει, δῆλον ὡς ἀπὸ τῆς τῶν πατέρων γενέσεως καὶ ἡ τῶν υἱῶν γένεσις, καὶ ἡ ταύτης ὥρα διωρίσθη. εἰ δὲ μὴ, οὐ τῶν γεννησάντων ἡ γένεσις ἀποτελεῖ τοὺς τικτομένους, καὶ μάτην ὁ πολὺς τῆς εἱμαρμένης λόγος. εἰ γὰρ τὸ σπαρῆναι καὶ κυοφορηθῆναι, καὶ τέλειον προελθεῖν ἢ ἀτελὲς, τῆς γενέσεως ἔργον ἐστὶ τῶν τικτόντων: δῆλον ὅτι καὶ ἡ τούτων ὥρα. εἰ δὲ μὴ αὕτη, οὐδὲ ἐκεῖνα· εἰ δὲ αἱ γενέσεις ἐξ ἑτέρων εἰσὶ γενέσεων, καὶ ὁ τοῦ γεννᾶσθαι καιρὸς ἀπὸ τῆς τῶν γεγεννηκότων εἱμαρμένης: ῥᾴδιον ἂν εἴη τοῖς ταύτης ἐρασταῖς, μίαν μὲν ἀνθρώπου λαβεῖν γένεσιν, ἐξ αὐτῆς δὲ τήν τε τῶν πατέρων εἰπεῖν, καὶ τῶν πάππων, καὶ τῶν ἔτι προπατόρων, καὶ τούτων ἁπάντων τά τε πάθη, καὶ τὰς πράξεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τά τε σχήματα καὶ χρώματα, καὶ μεγέθη. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ τοῦ ἑνὸς γενέσεως, τίνες οἱ τεχθησόμενοι προειπεῖν, καὶ πᾶσαν τὴν ἐσομένην ἐκ τῆς διαδοχῆς συγγένειαν, καὶ ταύτης τὰς πράξεις, καὶ ὅσα ἄλλα προείρηται. καὶ μήτε τοὺς παρελθόντας ἀγνοεῖν, μήτε τῶν ἐσομένων μηδένα. ὃ καὶ αὐτοὶ ἂν διαγελάσαιεν. ὅρα δὲ κἀκεῖνο, τῶν παίδων φασὶν ἡ γένεσις κακοδαίμονας ποιεῖ τοὺς πατέρας, κἂν ἀπὸ τῆς ἰδίας γενέσεως τὸ εὔδαιμον αὐτοῖς ἐβραβεύετο. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀναιρεῖ, καὶ νικᾷ τὴν τῶν πατέρων γένεσιν ἡ τῶν τέκνων γένεσις, ἀποτέλεσμα ἐκείνης οὖσα. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν πατέρων γένεσις τοὺς παῖδας κακοδαίμονας ποιεῖ, καὶ ἀδελφοὺς ἡ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν γεγαμηκότων ὁμοίως, κἂν ἄλλης τινὸς εἴη γενέσεως, * κἂν ἑτέρωθεν ἔφυ. καὶ, τὸ πάντων ἀνιαρώτερον, μῖσος ἡ γένεσις βιάζεται τοὺς φύντας εἰς τοὺς * φυομένους ἀντὶ τῆς στοργῆς ἔχειν· καὶ τέκνα τοῖς γεγεννηκόσι, καὶ ἀδελφοὺς πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοὺς γεγαμηκότας ποιεῖ πολεμίους, καὶ πρὸς ἀναιρέσεις ἐρεθίζει, καὶ κατ' ἀλλήλων ὁπλίζει τὴν φύσιν, ὅλην ταράσσουσα τὴν συγγένειαν. καὶ ὁ μὲν ὀδύρεται, διότι νοσεῖ ὁ παῖς, ἢ τέθνηκεν ἡ γυνὴ, ἢ ὁ ἀνήρ· ἀγνοεῖ δὲ, ὅτι ἡ τούτων ἑνὸς ἑκάστου γένεσις, καὶ ἀγαπᾶν ἀλλήλους ἠνάγκασε, καὶ κακοδαιμονεῖν, δριμείαις ὀδύναις περιβάλλουσα, ταῖς τελευταῖς τῶν στεργομένων. ταῦτα ἀνέξοιτ' ἄν τις νοῦν ἔχων; πάλιν δούλους κακοδαιμονεῖν, ὑπὸ τῆς τοῦ δεσπότου γενέσεως τερατεύονται, καὶ αἰγῶν ἀγέλας καὶ βοῶν, ἢ τῶν ἄλλων ζώων ὑπὸ τῆς τοῦ κεκτημένου· καὶ στρατόπεδα πάλιν διὰ τὴν τοῦ βασιλέως. καὶ τοσαῦται μυριάδες γενέσεων ἀνατρέπονται διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς ἢ πρὸς τὸ χεῖρον, ἢ πρὸς τὸ ἄμεινον. καί τοι γε τῶν εὐτυχούντων ἢ δυσπραγούντων, διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς γένεσιν μυρίας ἐχόντων διαφορὰς ἡλικιῶν, ἐνιαυτῶν, μηνῶν, ἡμερῶν, ὡρῶν, πατέρων, μητέρων, συγγενῶν· καὶ τὸν αὐτὸν ἔσθ' ὅτε τοῦ θανάτου τρόπον ὑποφερομένων, ἢ διὰ σιδήρου ἢ θαλάσσης, ἤ τινος παραπλησίου συμπτώματος. εὑρίσκω δὲ ἔγωγε καὶ τὴν τῶν οἰκετῶν, ἢ στρατιωτῶν γένεσιν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, κρατοῦσαν τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ βασιλέως. ἀπατῶσι γὰρ ἢ φαρματτουσιν ἔσθ' ὅτε τοὺς δεσπότας, ἢ καὶ ἄλλως ἐπιτήδειοι· τῆς γενέσεως αὐτοῖς κατὰ τῶν κυρίων ὁπλιζούσης. εἰ δὲ λέγοιεν, τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου γένεσιν τοῖς δούλοις διδόναι τὴν ἰσχὺν τοῦ κακοποιῆσαι: πλείονα ποιοῦσι τὴν ἀπορίαν.

* al. ἢ

* al. φυομένους

ὁ ἀλλ

THEODOR Epiſc. Tarſ.

οὐ γὰρ μόνον ἡ τῶν πᾶσι τοὺς ὑπηκόους ἠνάγκασε τῆς βασιλέως ἡ γένεσις, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν κρατεῖν, οὗ ἐστι γένεσις. καὶ τοὺς οὐκ ἂν ἀπὸ οἰκείας εἱμαρμένης τοῦτο τολμήσαντας, ἡ τοῦ βασιλέως ἐγείρει κατ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ οἷόν τε τοσούτων ὁμοῦ στρατιωτῶν γενέσεις εἰς τὸν κατὰ τοῦ δεσπότου θάνατον συμφωνεῖν. κρατεῖ δὲ καὶ ἡ τῆς πόλεως ἡ γένεσις τοῦ πλήθους τῶν ἐνοικούντων. καταπίπτουσα γὰρ ἡλικιῶν μυρίας διαφορὰς, μυρίαις γενέσεσι διοικουμένας· ἀναιρεῖ δὲ φθορᾷ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ διαφθείρουσα. καὶ ὁ ἀὴρ ὁμοίως, καὶ κατακλυσμὸς ὡσαύτως ὁλόκληρον ἔθνος ἀφανίζων. οὐ γὰρ οἷόν τε τοσαύτας γενέσεις μίαν ἔχειν ἰδέαν θανάτου. εἰ δέ τις καὶ τὸ ἀδύνατον τοῦτο συγχωροίη· πάλιν ἢ τῆς πόλεως [γένεσις] ἢ τοῦ ἀέρος ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν ἀνατέτραπται, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ τὰς τῶν πολλῶν ἀκυρῶσαι τὴν μίαν, ἢ ταύτην τῇ τῶν πολλῶν ἀκολουθῆσαι τῆς οἰκείας ἀποστερουμένην ἐνεργείας. τὰ δ' αὐτὰ λέγειν ἂν εἴη, καὶ περὶ ξύλων, καὶ χόρτων, καὶ βοτανῶν, καὶ ζώων ἁπάντων. εἰ τοίνυν αἱ γενέσεις ὑπ' ἀλλήλων ἀνατρέπονται, καὶ αἱ μὲν τῶν παίδων τὰς τῶν πατέρων, αἱ δὲ τούτων τὰς ἐκείνων ἀναιροῦσι, καὶ αἱ τῶν συζυγιῶν τὰς ἀλλήλων, καὶ αἱ τῶν οἰκιῶν τοὺς ἐνοικοῦντας, ἢ αἱ τούτων τὰς τῶν οἰκημάτων· καὶ ἁπλῶς ὅσα περιείρηται πανταχόθεν ἡ γένεσις ἑαυτὴν ἀνέτρεψε καὶ διέλυσεν. ἀλλ' οὕτω μὲν τὸ β' καὶ μ' κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ γ' καὶ μ' φησὶν, ὅτι ποικίλαις μὲν πράξεσι καὶ πάθεσιν, ἢ φυσικαῖς, ἢ αὐθαιρέτοις τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν ἀέρι καὶ ἐν θαλάττῃ, καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν ὑποκεῖσθαι· τὸ δὲ ἀνάγκην εἱμαρμένην πάντων αἰτίαν εἶναι, καὶ ἐκτρεπόμεθα καὶ διελέγχομεν, ἀπὸ τῶν ἀψύχων ἀρχόμενοι, καὶ εἰς τὰ ἄλογα ζῷα μεταβαίνοντες, ἐκεῖθεν εἰς τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους τὸν λόγον διαβιβάζοντες. Μάγνης γοῦν ὁ λίθος σίδηρον ἁρπάζει, καὶ οὐχ ἁρπάζει μόνον, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησιν ἕτερον ἁρπάσαι, κἀκεῖνος πάλιν ἄλλον μέχρι πλειόνων. Δίκταμος ἡ βοτάνη, πάλιν τοῖς ἰοβόλοις ἐστὶ πολέμιος· καὶ γὰρ καὶ μόνης τῆς ὀσμῆς ἀντιλαμβανόμενα, εἰς τὸ ἀνενέργητον μεταβάλλει. καὶ βοτανῶν ἀγλαοφῶτις, μόνη τοσοῦτον ἐν νυκτὶ λάμπει, ὅσον ἡ προσηγορία δηλοῖ, καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα λαβεῖν φεύγει. καὶ ταῦτα ἐρριζωμένη τόπον ἐκ τόπου παρὰ φύσιν μεταβαίνουσα· οὐ γὰρ πρόσεστι τοῖς ἐρριζωμένοις κίνησις ἡ μεταβατική. χαμαιλέων τὸ ζῷον εἰς πολλὰ χρώματα τὸ σῶμα μεταβάλλει, καὶ τοῖος φαίνεται, οἷον τὸ πλησιάζον καὶ ὑποκείμενον αὐτῷ, κἂν ξύλον, κἂν λίθος, κἂν ὅ,τι δήποτε ᾖ. πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνου χροιὰν* ἁρμολογεῖ τὴν ἑαυτοῦ. καὶ ἡ σελευκὶς τὸ πτηνὸν, οὕτως ἐστὶν ἀκρίσιν ὀλέθριον, ὥστε καὶ ὅσαι ἂν τῇ σκιᾷ ταύτης καταληφθεῖεν, φθείρονται. ἄλλοις πάλιν ἡ νὺξ, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ φῶς ἐστι τῇ ὄψει ἁρμόδιον. καὶ τροφὴ πάλιν ἄλλοις ἡ ἑτέρα θανάσιμος. ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὸν οὐ πᾶσι τοῖς ζῴοις χρήσιμον. τὸ δὲ οὐρεῖν τετραπόδων μὲν ἐνίοις οὐ πρόσεστι, πτηνῶν δ' οὐδενί. καὶ τί δεῖ λέγειν κατὰ μέρος τὰς ἐν τοῖς ζῴοις τροφῆς τε καὶ πότου [καὶ] διαπλάσεων, καὶ ᾠδῆς, καὶ σιγῆς, καὶ μονῆς, καὶ ἀποδημίας, καὶ ἐπανόδου, καὶ ὑπηρεσίας, καὶ ἐλευθερίας,

* al. ἁρμόττει.

Non ſolum enim [non] inferiores eſſe ſubditos coëgit dominorum Geneſis, ſed præterea illum ipſum vincere, cuius eſt Geneſis; atque eos qui pro ſuo Fato nunquam tantùm auſi fuiſſent, Regis illa Geneſis in ipſummet prouocat. Nam fieri omnino nequit, vt tot ſimul militum Geneſes in domini mortem conſpirent. Ciuitatis item Geneſis in vniuerſam incolarum multitudinem imperium obtinet. Quando enim hæc decidit, infinitas ætatum varietates pluribus Geneſibus diſtinctas è medio tollit, vno hoc eodemque excidio euertens. Ad eundem quoque modum & aër [corruptus] & diluuium totam ſæpe gentem delet. neque enim poſſunt tot Geneſes vnum mortis genus nanciſci. Si quis porro illud etſi impoſſibile ſit, admittat tamen rurſum, [dicam] ciuitatis vel aëris Geneſis à multitudinis Geneſi vertitur, atque è duobus alterum [concedendum] vel multorum Geneſim ab illa vna irritam reddi, vel certe hanc, propria exutam efficacia, ab illa multorum abripi. Eademque dicere quis poſſet de lignis, graminibus, herbis, & omnibus animalibus. Si igitur Geneſes aliæ ab aliis inuicem euertantur, ita vt filiorum Geneſes parentum Geneſim, & horum rurſus illorum deſtruant, & ſimiliter coniugum inter ſe, vt & domorum Geneſis illas habitantium, vel contra horum ipſam domorum Geneſim, atque, vt ſemel dicam, ea fiant, quæ iam dicta ſunt, ipſamet ſeſe Geneſis vndique euertit & diſſoluit. Sic quidem Capite quadrageſimo ſecundo diſputat.

Proximo deinde Capite, variis actionibus atque affectionibus, iiſque vel naturalibus, vel liberis ſubiici tam quæ in terra, quam quæ in aëre & mari exſiſtunt, etiam nos, inquit, fatemur: at neceſſitatem fatalem horum omnium cauſam eſſe, id vero & auerſamur, & redarguimus, ducto ab inanimis initio ad rationis expertia animantia deſcendentes, indéque ad hominem ratione præditum ſermonem conuertentes. Magnes igitur lapis ferrum ad ſe rapit, nec ipſe rapit tantummodo, ſed & huic aliquid ad ſe ferrum rapiendi vim tribuit, & huic rurſum aliud, ad plura vſque. Dictamus quoque herba venenatis animalibus adeo inimica eſt, vt vel ſolo odoratu recepta, nocendi vim omnem eripiat. Sola item inter herbas a Aglaophotis ita noctu lucet, vt nominis veriloquium indicat, & carpere conantem refugit; idque radicata cum ſit, locum ex loco contra naturam mutans: neque enim quæ radicibus hærent tranſitiuo motu prædita ſunt: Chamæleon adhæc animal in multos colores corpus mutat; taliſque omnino apparet, quale quod illi adiunctum atque ſubiectum eſt ſiue lignum, ſiue lapis, ſeu quid aliud fuerit. ad illius enim colorem etiam ſuum aptat. Seleucis inſuper auis vſq; adeo locuſtis eſt inimica, vt quotquot eius vmbram ſubeunt, intereat. Aliis rurſum nox eſt ad videndū quam dies accōmodatior. aliis etiam alimentum illud eſt, quod alteri lethale ſit, ſed & potus non omnibus conuenit animantibus. Quædam adhæc in quadrupedibus, volatilia vero omnia, vrinam reddendi facultate deſtituūtur. Et quid attinet ſigillatim animātium infinitas differētias tū in cibo, tū in potu, in figura, in cātu & ſilētio, in māſione & migratione ac reditu, in obſequio & libertate,

a Lege Plinii lib. XXIV. cap. 17. & Ælian. de animal. lib. 14. cap. 27.

THEODOR. Episc. Tars.

in temperantia & libidine, in labore & otio, in audacia & timiditate, atque in aliis infinitis recenſere? Qualis ergo curriculi fatalis motus talis vt eſſet, genus quodlibet effecit? cur vero vniuerſum genus eiuſmodi eſt, vt neque lepus audeat, neque leo paueat, neque aliud vllum animal innatam ſuo generi operationem vitare conetur: ſed vnumquodque genus totum informe ſit, ſolúſque homo mutationibus varietur? Quod ſi per Geneſim vnum quodque genus in proprio naturæ more vbique conſeruatur, quomodo contrarium in hominibus reperitur. Etenim in eo timiditas & audacia, iracundia & manſuetudo, improbitas & probitas, omniáque adeo contraria. Vbi eſt igitur ille Geneſeos curſus? vbi ſeptem Planetæ, & duodecim Zodiaci ſigna? Quid tandem hominibus tantam præbet affectionum ſtudiorúmque varietatem, cæteris non item? aſinus enim vbique onera geſtat, pardalis rapax eſt, cæteráque ſpeciei ſuæ ordinem ſeruant. Eodem prorſus modo & quæ brutis animantibus ſecundum cuiuſque ſpeciem ineſt natura, cum Geneſim, tum circiter eam exorientes ſtellas, omnémque illam longam domorum ſortionem vincit. Vbi enim Mars? cuiuſnam bruti animantis dexteram gladio armauit, vel corpus lorica texit, vel galea caput tutatus eſt, aut crura aut pedes? Nec enim lupum in lupum armauit, neque leonum vnquam acies inter ſe commiſit. Quis autem commemorare ſtudeat, quæ recenſere queat nemo? Si enim nihil extra Geneſim fit, quomodo nullum ſidus, non errans ſtella, non iuxta alicubi exoriens, non ſigniferi ſignum hæc congenitis brutis præbet, quæ cum homine communicauit? non textoriam artem, non ferrariam: neque alios quidem Magiſtros alijs qui ab eiuſdem ſpeciei ſocijs diſcerent conſtituit? Si quis fortè à nobis doceri animalia contendat, primum quidem pauca eiuſmodi oſtendet, & cur non etiam omnia doceantur, difficilius erit demonſtrare. Deinde nunquam mente aut intelligentia, quemadmodum homo; ſed fraude vel timore animalia docentur. quemadmodum canis, vel ſimia, vel equus, ſi verberibus coërceatur, ea quæ oſtenſa illi ſunt obſeruat: non quod hæc domino vtilia fore exiſtimet, ſed quod cædatur, ni faciat. Pſittacus quoque aſtu deceptus [humanam vocem] imitatur, quando per ſpeculum appoſitum non animaduertit quem imitetur. Clanculo enim poſt ſpeculum quod obiectum eſt loquuntur, quæ diſcere ipſos cupiunt: Pſittacus vero, ratus ſe alium Pſittacum videre, voces illas exprimere conatur, nihil interim quæ dicuntur intelligens, cum omnia articulate didicerit. Et vero ſolus pſittacus, non autem aquila, neque aliud vllum animal ſic docetur. At quomodo non illud rurſum contra Geneſis legem, quod cum hæc cetera animalia ratione deſtituta producat, eorum tamen aliqua ab hominibus doceantur, ſuperétque Geneſeos terminos is, qui nunquam huius legibus ſoluitur. Si vero etiam apes ab inuicem doceri dixerint, in his quoque falſum tuentur: A natura enim, non ab arte operatur apis. Quamquam ſic etiam difficultas augeatur. Cur enim neque alia in ſuo quæque genere inter ſe aut docent, aut docentur? Quis enim coruos aut vultures volare docuit, quos ne parentes quidem alere ſolẽt?

σωφροσύνης τε καὶ πολυγαμίας, καὶ ἐργασίας καὶ ἀργίας, θρασύτητός τε καὶ δειλίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀναριθμήτων διαφορᾶς. ποία τοίνυν δρόμου κίνησις ἕκαστον * γένος τοιοῦτον ὑπέστησε; διὰ τί δὲ τὸ ὅλον γένος τοιοῦτον· καὶ οὔτε λαγωὸς θρασυνθῇ, οὔτε λέων δειλιάσειε, οὐδ' ἄλλο τι τῶν κατὰ γένος καὶ προσηκούσης αὐτῷ ἐνεργείας, τὴν φυγὴν μελετήσειεν: ἀλλ' ἕκαστον γένος ὅλον ὅμοιον μόναις δὲ ταῖς μεταβολαῖς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ποικίλλεται; εἰ δ' ἡ γένεσις ἕκαστον γένος ἐν τῷ οἰκείῳ τῆς φύσεως ἤθει πανταχοῦ διασώζει: πῶς ἐν ἀνθρώποις τοὐναντίον εὑρίσκεται; καὶ γὰρ δειλία καὶ θρασύτης, θυμὸς καὶ πραότης, κακουργία καὶ χρηστότης, καὶ τἀναντία πάντα. ποῦ οὖν ὁ τῆς γενέσεως δρόμος; ποῦ οἱ ἑπτὰ οἱ πλάνητες, καὶ τὰ ζώδια δώδεκα. τί δήποτ' οὖν τοῖς ἀνθρώποις παρέχει παθῶν τε τοσαύτην καὶ ἐπιτηδευμάτων διαφορὰν, τοῖς δὲ λοιποῖς οὐκ ἔτι; ἀλλὰ πανταχοῦ μὲν ὄνος ἀχθοφορεῖ, πάρδαλις δὲ ἁρπάζει καὶ τὰ ἄλλα τοῦ εἴδους τὸν εἱρμὸν συντηρεῖ· ὁμοίως καὶ νικᾷ τῶν ἀλόγων ζώων ἡ κατ' εἶδος φύσις, τήν τε γένεσιν καὶ τοὺς * παρανατέλλοντας, καὶ πάντα τὸν μακρὸν ἐκεῖνον κλῆρον. ποῦ γὰρ ὁ Ἄρης; τίνος τῶν ἀλόγων ὥπλισε ξίφει δεξιὰν, ἢ θώρακι τὸ σῶμα, ἢ κράνει τὴν κεφαλὴν ἠσφαλίσατο, ἢ κνήμας, ἢ πόδας; οὐ γὰρ λύκοις ὥπλισε κατὰ λύκων, οὐδὲ λεόντων συνεκρότησε φάλαγγας. ἀλλὰ τίς διεξιέναι φιλονεικοίει τὰ ἀδιεξίτητα; εἰ γὰρ οὐδὲν ἐκτὸς γενέσεως, πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ, οὐ πλάνης, οὐ παρανατέλλων, οὐ ζώδιον ταῦτα τοῖς ὁμοφυέσιν ἀλόγοις παρέχει, οἷς τὸν ἄνθρωπον κατεμέρισεν· οὐχ ὑφαντικὴν, οὐ χαλκευτικήν· οὐ τῶν μὲν εἰς διδασκάλους, τοὺς δὲ παρὰ τῶν ὁμοειδῶν μανθάνειν συνέστησεν. εἰ δέ τις παρ' ἡμῶν διδάσκεσθαι ταῦτα ἐρεῖ. πρῶτον μὲν ὀλίγα δείξει, καὶ διὰ τί μὴ πάντα πλέον ἀπορήσει. δεύτερον οὐχὶ νῷ καὶ ἐπιστήμῃ, ὥσπερ ἄνθρωπος. ἀλλ' ἀπάτῃ, ἢ φόβῳ διδάσκεται: ὥσπερ κύων τυπτόμενος, ἢ πίθηκος, ἢ ἵππος τηρεῖ τὰ δεικνύμενα· οὐχ ὅτι ταῦτα τῷ δεσπότῃ χρήσιμα νοῶν, ἀλλ' ὅτι μὴ ποιῶν τύπτεται. καὶ ψιττακὸς ἀπατώμενος μιμεῖται· ἐσόπτρῳ γὰρ παρακειμένῳ τὴν μίμησιν κλέπτεται. λανθάνοντες γὰρ ὄπισθεν λαλοῦσι τοῦ παρατεθέντος ἐσόπτρου, ἃ μανθάνειν * ἐκείνους βούλονται. ὁ δὲ ψιττακὸς ἄλλον δοκῶν ὁρᾶν ψιττακὸν, ἀποδίδωσι πρὸς μίμησιν τῶν ἐκείνου φωνῶν· οὐ τῶν λεγομένων ἔχων νόησιν, πάντα γὰρ ἐνάρθρως ἔμαθε. καὶ μὴν καὶ ψιττακὸς μόνος, ἀλλ' οὐκ ἀετὸς, οὐδὲ τὰ ἄλλα τῶν ζώων τὰ ἐκείνου διδάσκεται. ἀλλὰ καὶ πῶς οὐκ αὐτὸ πάλιν παρὰ τὸν τῆς γενέσεως νόμον· ἄλογα γὰρ ἐκείνη τὰ ἄλλα ζῶα ποιεῖ. διδάσκει δὲ αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος ἔνια, καὶ νικᾷ τῆς γενέσεως τοὺς ὅρους, ὁ μηδέ ποτε τούτων ἀπολυόμενος. εἰ δὲ καὶ τὰς μελίττας διδάσκειν ἀλλήλας φαῖεν: κἀνταῦθα τὸ ψεῦδος ἐτίμησαν· ἐκ φύσεως γὰρ, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τέχνης ἐργάζεται μέλισσα. πλὴν καὶ οὕτω τὸ ἄπορον αὔξεται. διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα κατὰ γένος ἄλληλα καὶ διδάσκει καὶ διδάσκεται; τίς δὲ κόρακας καὶ γῦπας ἐδίδαξεν ἵπτασθαι, * οὓς οὐδὲ τρέφειν οἱ γεγεννηκότες πεφύκασι;

* al. ζῶν τοιοῦτον.

* al. παρανίσχοντας.

* al. ἐκεῖνοι

* τετοκότες

THEODOR. Episc. Tarſ.

πῶς δ᾽ * ἂν αὐτοῖς ἀπεῖπεν ἡ βασιλέας ποιοῦσα καὶ ἄρχοντας γένεσις; οὔτε γὰρ ὄνος ὄνων, οὔτε λύκων ἐβασίλευσε λύκος· οὐδ᾽ ὁ μὲν αὐτῶν πένεται, ὁ δὲ πλουτεῖ· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν, οἷς τὸ ἀνθρώπινον γένος καταμερίζεται. ποῦ οὖν οἱ παρανατέλλοντες, καὶ ἡ γένεσις, καὶ τὸ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῖς πλῆθος; ἢ κατὰ μόνον τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων τὸ κράτος ἥρπασαν; καί τοι τῶν ἄλλων ζώων κράτιστον ἄνθρωπος. καὶ γὰρ καὶ τῶν δυνατωτέρων συνέσει κρατεῖ, καὶ τῶν ἱπταμένων ἐπὶ γῆς βαδίζων κύριος γίνεται. καὶ τὰ εἰς βυθὸν ἀγρεύει νηχόμενα· καὶ ἁπλῶς πάντων ἐστὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ συνέσει κραταιότερος. πῶς οὖν ἡ γένεσις τοῦ μὲν κρατοῦντος πάντων κρατεῖ, τῶν δὲ ὑπ᾽ * ἐκείνοις κρατουμένων ἀρχὴν οὐκ ἴσχυσεν; ἀλλ᾽, ὡς ἔοικε, κατὰ ἀνθρώπων αὕτη παρὰ τοῦ πονηροῦ προβέβληται ἡ μηχανή· ἵνα τὸ εὐσεβεῖν καὶ δικαιοπραγεῖν ἀνάγκης ἔργον νομίσαντες, ἀλλοτριωθῶσι θεοῦ· καὶ τὸ τἀναντία πράττειν τῆς αὐτῆς αἰτίας πειθόμενοι, οὐδὲν ἀποκνοῦσι πρὸς τὰ ἁμαρτήματα. οὐκ οὖν οὐκ ἔστιν ἡ γένεσις, πλάττεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας, κατὰ τῆς ἀληθείας, ὥσπερ ὑπὸ τῶν ταύτης ἐλέγχεται φίλων. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀλογίαν εὕροι τις ἂν ἀκριβολογούμενος αἰτίαν τοῦ μὴ μανθάνειν τὰ ζῶα, ὅσα καὶ ἄνθρωπος, ὥσπερ οὐδὲ τὸ λογικὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῶν μυρίων ἐπιτηδευμάτων αἴτιον. πόσους γὰρ κατ᾽ αὐτοὺς ἡ γένεσις ἐργάζεται κωφούς, ἀφώνους, μωρούς, ἀτέχνους, ἀφυεῖς. τί οὖν ὠφέλησε τὸ λογικὸν τὸν ἐκ μήτρας προελθόντα τυφλὸν καὶ κωφόν, ἢ τοὺς τοιούτους; καὶ πόσων ἀλόγων οὐκ εἰσὶ χείρους, καὶ πρὸς βίον, καὶ πρὸς μάθησιν; τί δὲ μέλιτταν ἔβλαψεν, ἢ ἀράχνην, ἢ μύρμηκα ἡ ἀλογία, εἰ πράττει ἃ ἕκαστον ἀκωλύτως κατὰ φύσιν αὐτοῖς ἐπιτηδεύεται. τί δὲ τὰ ἄλλα τῶν ζώων παρέβλαψε πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἀντὶ τοῦ λογικοῦ λαβόντα τὸ ἄλογον. μὴ τοῖς πτεροῖς ᾄδειν τὸν κύκνον ἡ ἀλογία συνέστειλεν, ἢ τοὺς τέττιγας; ἀλλ᾽ ἄρα δύναται καὶ φύσει ποιεῖν ἡ γένεσις μουσικούς, καὶ πῶς οὐχὶ καὶ ῥήτορας καὶ σοφιστὰς ἀπετέλεσε, διὰ τί δὲ * καθὰ γινώσκει τὰ ἄλογα, μὴ καὶ ἡμεῖς ἴσμεν χωρὶς τοῦ μανθάνειν; ἀλλὰ τὰ τῶν λογικῶν διὰ τὸ ἄλογον οὐ δύναται μανθάνειν τὰ ἄλογα. καὶ πῶς τὰ ἀλλήλων διὰ τὴν κοινὴν ἀλογίαν οὐ διδάσκονται, γέρανοι τὰ κύκνων, ὄνοι τὰ κυνῶν, καὶ τὰ μελίττης ἀράχνη, καὶ ἕκαστον τὸ ἀλλότριον. οὐκ ἄρα διὰ τὴν ἀλογίαν ἡ τῶν ἀνθρώπων μάθησις ἀλόγοις ἀπαράδεκτος, ἀλλὰ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ παραχθείσης φύσεως. τίς δὲ ἀστὴρ τόδε καταλαβὼν τὸ ζῴδιον, τὸ γένος ἔπλασε τῶν θηρίων ἀπὸ τῆς γῆς, ἢ τῶν κτηνῶν· ἢ ἀπὸ θαλάσσης τῶν νηκτῶν; καὶ διὰ τί μὴ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ διαπράττεται; ἡ δὲ τοὺς ἀώρους θανάτους ἐπάγουσα γένεσις πῶς οὐχὶ καὶ δέκα ἐτῶν ἄνθρωπον ἔδειξε γέροντα, ἢ παρὰ τοῖς ἰούλοις τὸ πρόσωπον στεφανούμενον; καὶ εἰ τοῦ χρόνου τὸ μῆκος τῆς ἑκάστου ζωῆς εἰς πέντε καὶ ἕξ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀσύγκριτον κατὰ τὸ ἔλαττον ἔτεμε:

* ἐκείνου.

* al. καταγινώσκει.

Quomodo item Geneſis, quæ Reges ac Principes conſtituere ſolet, hos eis negauit? nam neque aſinus aſinorum, neque lupus luporum Rex eſt, neque inter hos alius pauper eſt, alius diues, neque aliorum ibi quidquam, quibus humanum genus obnoxium eſt. Vbi igitur vna orientes ſtellæ? vbi ipſorum Geneſis, atque illa apoteleſmatum multitudo? An hæc in ſolos miſeros mortales tantam abripuere potentiam? Atqui vi cæterorum omnium animantium potentiſſimus homo. Etenim & fortioribus intellectu præſtat, & ſuper terram gradiens volatilium tamen dominus eſt, & in mari natantia captat, & vt ſimul dicam, omnibus animantibus ratione atque intelligendi facultate antecellit. Quomodo igitur Geneſis in eum habet imperium, qui cæteris imperat omnibus, iis vero imperare nequit, quæ huius imperio continentur? Verum, vt apparet, hæc aduerſus homines à malo dæmone inſtructa machina eſt, vt & piè viuere iuſteque agere neceſſitatis eſſe effectum rati, alieni à Deo efficerentur; & quæ his contraria committerentur, ab eadem proficiſci cauſa perſuaſi, nullum omnino peccatum prætermitterent. Nulla eſt, igitur prorſus Geneſis, ſed à veritatis hoſtibus contra veritatem fingitur, quemadmodum ab huius amicis demonſtratur.

Neque enim quod animalia ratione careant, in cauſa eſſe diligens rerum perſcrutator deprehendet, quo minus bruta diſcant eadem, quæ homines ſolent, vt neque rationem in homine efficere, quod diſciplinas prope infinitas comprehendat. Quam multos enim ex illorum ſententia Geneſes efficit ſurdos, mutos, ſtultos, inertes, ineptos? Quid igitur ratio profuit ex vtero prodeunti cæco ſurdo aut ſimili alicui? Et quibus animantibus inferiores non ſunt, ſiue ad victum quærendum, ſiue ad diſcendum? Quid vero apiculæ nocuit, vel araneæ, vel formicæ, quod rationis expers ſit, ſi horum quodlibet facit id, quod ei ſecundum naturam conuenit? Quid denique aliis obſuit animantibus ad ſuum cuiuſque opus, quod rationis expertia ſint? Nunquid propterea quod ratione carerent, impediti fuere ſiue cygni, ſiue cicadæ, quo minus alis ſuis cantum ederent? Sed quæ ex ipſa natura canendi peritos producere Geneſis poteſt, quomodo non eloquentes ac diſertos eadem reddidit? Cur bruta damnas? Nunquid nos aliquid niſi diſcamus, nouimus? Verum bruta animantia cum ratione deſtituantur, eorum quæ ad rationem ſpectant, diſcere nihil poſſunt. Quin ergo, cum perinde omnia ratione careant, non ea ſaltem diſcunt, quæ ad cætera bruta pertinent; vt grues quæ ad olores, aſini, quæ ad canes, & ad apes aranea, & ſic deinceps quodlibet, quod ad alterum ſpectat? Non certe quia ratione deſtituitur, propterea humanæ inſtitutionis brutum capax non eſt, ſed ob naturæ, quam conditor produxit, differentiam. Quodnam vero illud aſtrum eſt, quod hocce ſigniferi occupato ſigno ferarum atque iumentorum genus è terra, aut ex mari natalitium formauit? Et cur idem nunc quoque non efficit? Iam quæ immaturam mortem adducit Geneſis, cur non vel decennem aliquem fecit eſſe ſenem, vel lanugine ſaltem faciem veſtiuit? Et ſi vitæ ſpatium cuiuſque noſtrum ad quinum & ſexageſimum annum, & nonnunquam etiam longiſſimè infra eum terminum reſecuit,

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

qui fit, quod nunquam illud in quintuplum aut decuplum? at quid dico quintuplum, immo vel in triplum aut in duplum extendit? Quæ vbi vir ille dixit, mox Climacteris deſcriptionem ſubiecit, vt & aſtrologicorum nominum ac ſchematum, accuratius horum expoſitionem perſequendo. Addit deinde, ſi per ſtellarum curſum atque ſchemata omnia animalia gubernantur, quomodo nullum vnquam aſtrum aut ſchema, aut vicini ſideris exortus vel patrem eſſe mulum fecit, vel matrem mulam, cum tamen hi fœcundis non raro animalibus miſceantur? Natura nimirum huius vim elidit, & vbique eam vincit: in temporis productione, in corporum congreſſu, in geſtandi fœtus varietate, in ætatum immutatione, in cæteris, quæ ſecundum naturam fiunt omnibus quorum illa nihil poteſt immutare. Cur enim equus nullus vel aſinus hominum effugit flagellum, cum cætera animantia horum ictum non ferant. At ſi qua, quæ tamen rara ſunt, ſuſtinent, ne ſic quidem difficultas ſoluitur. Cur enim non & cætera omnia ſuſtineant numero multo plura? Deinde inter ea, quæ flagris cæduntur, libera ſunt bruta, dum adoleuerint: nam mox vt onera ferre cœperint, etiam verberari incipiunt. at homo potiſſimum in pueritia flagellatur: cum autem ad virilem ætatem creuerit, aut nunquam, aut ſaltem raro cæditur. Quare adhæc fibris, ſuibus, gallis gallinaceis, hominibus, equis, & quibuſdam forte aliis, genitalia exſecantur, ferrúmque ipſos pro fœcundis ſteriles reddit: cum cætera tamen animantia non modo ab aſtrorum neceſſitate nihil lædantur, ſed eam etiam irridendam proponant?

Cur tandem eadem ſtellarum poſitura eundem curſum tenente, ſi plantæ amputentur, rurſum ramos emittunt, & circumtonſa herba æque vt antea, quin etiam altius erigitur, cum in animalibus, ſi quod forte membrum diſſectum fuerit, oculus, vel naſus, vel digitus, nihil plane Fatum ad huius membri reſtaurationem adiuuat, etſi hoc ipſum præbere illa quæ ſic abſtulit, cenſent? At non naturæ proprietas, ſed aſtrorum motus quidam atque conſtitutio illud partim beſtiis, partim hominibus diſtribuit. Iam vero quis ſues, gallos gallinaceos, capras, boues, & ſi quid his ſimile eſt, ad mortem per gladium ſubeundam adiudicauit, cum plurima animantia hoc mortis genere non pereant? Olim præterea, cum idolis ſacrificandi ritus vigeret, innumerabilis horum quæ iugulantur, multitudo vna ſæpe immolabatur hora. Hoc vero more ceſſante, non perinde iam hæc animalia gladio ſubiiciuntur, ſiderum tamen conſtitutio, vt illi loquerentur, conſtanter eundem curſum tenent, inæqualiter adeo horum animalium conditionem immutauit, quæ cæterorum priſcum viuendi modum inuariatum reliquit. Quod ſi forte alia quoque nonnulla ad hunc fere modum immutata ſunt, quando id neque in omnibus, neque in plurimis accidit, æquabilis nihilominus aſtrorum curſus, & inſuper incommutabilis illa neceſſitas ludibrio expoſita eſt. Et hoc quidem Libri V. Capitiſque quadrageſimi tertij extremum eſt.

πῶς οὐδέποτε πενταπλάσιον ἢ δεκαπλάσιον; καὶ τί λέγω πενταπλάσιον, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ τριπλάσιον ἢ διπλάσιον παρεξέτεινε; ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀνὴρ, καὶ κλιμακτῆρος καταγραφὴν ὑπήχθη ποιεῖν, καὶ τινῶν * ἀστρολογικῶν ὀνομάτων καὶ σχημάτων τὴν τούτων ἀκριβολογούμενος ἔκθεσιν. ἐπάγει δὲ * ὡς εἰ τῷ δρόμῳ τῶν ἀστέρων, καὶ τοῖς σχήμασι πάντα διοικεῖται τὰ ζῶα: πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ, οὐδὲ σχῆμα, οὐδὲ παρανατέλλων, ἡμίονον πατέρα ἢ μητέρα, καίτοι καὶ τοῖς γονίμοις πολλάκις μιγνυμένους, οὐδέποτε ἀπειργάσατο; ἀλλ' ἡ φύσις τὸ ἐκείνης λύει κράτος, καὶ πανταχοῦ ταύτην νικᾷ· ἐν παρατάσει χρόνων, ἐν ὁμιλίᾳ σωμάτων, ἐν κυοφοριῶν διαφοραῖς, ἐν ἐξαλλαγαῖς ἡλικιῶν, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι, τοῖς κατὰ φύσιν, ὧν οὐδὲν ἐκείνη ἐξαλλάττειν δύναται. διὰ τί γὰρ ὄνων μὲν καὶ ἵππων οὐδεὶς τὰς ἐξ ἀνθρώπων διαφεύγει μάστιγας, τἄλλα δὲ τῶν ἀλόγων ζώων τὴν ἀπὸ τούτων πληγὴν οὐχ ὑπέμεινεν; εἰ δέ που καὶ σπανία, τὸ ἄπορον οὐκ ἀνίεται. διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα πολὺ πλείω τυγχάνοντα; εἶτα καὶ αὐτῶν μαστιζομένων, τὰ μὲν ἄλογα, ἕως ἂν ἀνδρωθῇ, μαστίγων ἐλεύθερα: ἀχθοφορεῖν δὲ ἀρχόμενα, προσλαμβάνει καὶ τὸ τύπτεσθαι. ἄνθρωπος δὲ ἐν παισὶ μὲν ὢν, μᾶλλον μαστίζεται: ἄνδρα δὲ τῆς ἡλικίας αὐτὸν δεικνύσης, ἢ οὐδαμῶς, ἢ ἐπ' ἔλαττον ὑπὸ μάστιγας ἄγεται. διὰ τί δὲ κάστορες μὲν, καὶ ὕες, καὶ ἀλεκτρυόνες, καὶ ἄνθρωποι, καὶ ἵπποι, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόλοιπον, τὸ γνησιουργὸν ὑπ' ἀνθρώπων ἀποτέμνεται· καὶ σίδηρος αὐτοῖς ἀντὶ παιδογονίας δικάζει τὸ ἄγονον, τὰ δ' ἄλλα τῶν ζώων τὴν ἀπὸ τῶν ἄστρων ἀνάγκην ἀντὶ τοῦ σπουδῆς γελωμένην καταλείπουσι. τί δήποτε δὲ τῆς αὐτῆς ἀστροθεσίας τὸν αὐτὸν δρόμον ἐχούσης, φυτὰ μὲν περιτεμνόμενα πάλιν αὔξει κλάδους, καὶ περικειρομένη βοτάνη ἀνίσχει τὴν ἴσην ἢ καὶ πλείονα: τῶν δὲ ζώων εἴ τι τῶν μελῶν περικοπῇ, ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, ἢ δάκτυλον, οὐδὲν ἡ εἱμαρμένη πρὸς τὴν τοῦ μέλους ἀνάφυσιν συλλαμβάνεται, καίτοι ταύτην καθίζουσιν ἐκείνοις χαριζομένην ἅπερ ἀφεῖλεν; ἀλλ' οὐχὶ τῆς φύσεως τὸ ἰδίωμα: αὐτὸ δὲ τοῦτο τῆς ἀστέρων κίνησις καὶ σχῆμα, τὰ μὲν εἰς ἀλόγους, τὰ δὲ εἰς λογικοὺς διεκλήρωσε. τίς δὲ ὑσὶ μὲν καὶ ἀλεκτρυόσι, καὶ αἰξὶ, καὶ βουσὶ, καὶ εἴ τι τούτοις ὅμοιον, τὸν διὰ μαχαίρας ἐδικαίωσε θάνατον; τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἄλλων ζώων τὴν τοιαύτην οὐκ εἶδεν ἐπήρειαν; ἀλλὰ καὶ τούτων ἀναιρουμένων, πάλαι μὲν τῆς εἰδωλοθυσίας ἐπικρατούσης ἄπειρον ἐν ὥρᾳ μιᾷ κατεθύετο πλῆθος: νῦν δὲ παυθείσης ἐκείνης, οὐχ ὁμοίως τὸ ξίφος ὑπέρχονται. καὶ τῶν ἀστέρων ὁ σχηματισμὸς, ὡς ἂν ἐκεῖνοι φαῖεν, ἀναλλοίωτος τὸν αὐτὸν ἐξομαλίζων δρόμον. οὕτω μὲν τὰ περὶ τούτων ἀνωμάλως ἐξηλλοίωσε, τῶν δ' ἄλλων ζώων τὸν τρόπον τῆς ἀρχαίας ζωῆς οὐ μετέβαλεν· εἰ δὲ καί τινα παραπλησίως τούτων μεταβέβληκεν: ἀλλ' ὅτι μὴ πάντα, μηδὲ τὰ πλεῖστα, οὐδὲν ἧττον ὁ τῶν ἀστέρων ὁμαλὸς δρόμος, καὶ πρὸς ἀπαράβατον * ἀνάγκην διεχλεύασται. ἀλλ' εἰς τοῦτον μὲν πέρας ὁ ε' λόγος, καὶ τὸ * τρίτον καὶ μ' κεφάλαιον καταλήγει.

* al. ἀποτελεσματικῶν. * al. ὡσεί. * al. ὡς. * al. ῥᾳδία

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ μὲν λόγῳ, τετάρτῳ δὲ καὶ μʹ κεφαλαίῳ, ταῦτα ὑποβάλλει. εἰ τῆς γενέσεώς φησιν ὁ δρόμος ἀπὸ γῆς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων ἀπετέλεσε· πῶς νυνὶ χωρὶς γάμου, οὔτε ἄνθρωπον, οὔτε τὰ μυρία εἴδη τῶν ζώων οὐδαμῶς προσάγουσα δείκνυται. εἰ δέ τινα τούτων καὶ νυνὶ προσάγει, ὥσπερ καὶ σκώληκας, καὶ τὰ τοιαῦτα ἔνια· πῶς μὴ καὶ πάντα ὅσα ὁμοίως ἀπ' ἀρχῆς τῆς γῆς ἔδειξε φυόμενα. ἀλλ' εἰ καὶ δρόμος ἀστέρων τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ γῆς κατ' ἀρχὰς ἔπλασε, πῶς οὐχὶ καὶ τεχνίτας αὐτίκα συμπροήγαγεν; ἀλλὰ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τεκτονικὴ καὶ ὑφαντικὴ καὶ ἱστορικὴ, γεωμετρία τε καὶ ῥητορικὴ, καὶ μυρίαι τέχναι ἄλλαι λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις εὑρέθησάν τε καὶ ἐπεγένοντο; εἰ δὲ καὶ προελθεῖν ἀπὸ γῆς ἐπιστήμονας τοὺς ἀνθρώπους τερατεύονται, πῶς τότε μὲν ἄνευ μαθήσεως ἐπιστήμονες ἀνεφύοντο· νυνὶ δὲ πόνοις καὶ μελέταις μόλις κατορθοῦσι τὴν μάθησιν; ποῦ δ' οὖν οἴχεται δρόμος ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς, ὁ τοὺς ἅμα τῇ προόδῳ [τοὺς] σοφοὺς ἀναπλάττων; καὶ πόθεν τὰ νῦν αὖ ἀνέστη ὁ τοὺς αὐτοφυεῖς ἐπιστήμονας πόνοις προβιβάζων καὶ * μακρᾷ μελέτῃ. τί δ' οὖν ὁ μιαιφόνος ἔπραττεν Ἄρης, τότε τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀλλήλων οὐχ ὁπλιζομένων; ποῦ δ' ὁ βασιλέας καὶ ἄρχοντας ποιῶν τῶν ἀστέρων δρόμος πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, καὶ τὸ κατὰ κώμας οἰκεῖν; μή τί γε πόλιν ἢ ἀρχὴν εἰδέναι ἐπινοησάντων. διὰ τί δὲ πάλαι μὲν ἄνθρωποι τεχνῶν ἐχρημάτιζον εὑρεταὶ, νῦν δὲ ταῖς ἐξευρημέναις ἀρκούμενοι, περαιτέρω προελθεῖν οὐκ ἐπινοοῦσιν ἢ δῆλον, ὅτι ὁ παρὰ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δοθεὶς νοῦς, χρόνῳ καὶ πόνῳ καὶ πρό γε τούτων τῇ ἄνωθεν συνεργίᾳ τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα ἐξευρὼν, ἔστη τοῦ πορρωτέρω καὶ μάτην ἐνταλαιπωρεῖσθαι ταῖς ἐπινοίαις. πῶς δὲ τοῦ αὐτοῦ γένους ἔθνος μὲν ὁλόκληρον κομᾷ, ἄλλο δὲ κείρεται; καὶ ἄλλο μὲν μητρογαμεῖ, τὰ πλείω δὲ μυσαρὰν τὴν πρᾶξιν ἡγοῦνται; καὶ μυρίαις ἄλλαις * κατατέμνεται διαφοραῖς νόμων, βίων, ἐθῶν; καὶ οὐδεὶς ἀστέρων δρόμος οὔτε τοὺς κομήτας κείρει, οὔτε τοὺς κειρομένους κομᾶν ἐκβιάζεται· οὐδὲ τὰ ἄλλα πράττειν ἄλλους, ὅσα τοῖς παρὰ σφίσι νόμοις οὐκ * ἔμαθον. καὶ τὰ μὲν τοῦ παρόντος κεφαλαίου τοιαῦτα. ἐν δὲ τῷ ἐξῆς ἐπάγει, ὡς εἰ καὶ δόξαιεν καταφεύγειν οἱ τῆς εἱμαρμένης ἐρασταὶ ἐπὶ τοὺς παρανατέλλοντας, οἱ τῶν ζῳδίων καὶ τῶν πλανητῶν εἰσιν ἕτεροι· καὶ οὔτε τοῖς τῆς γενέσεως ἀποτελέσμασι χαίρουσιν, οὔτε ἀλλήλοις συνᾴδουσιν· ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς, ἕκαστος αὐτῶν τὰ οἰκεῖα χορηγεῖ ἀποτελέσματα. εἰπάτωσαν ἡμῖν, ποῦ τὸ τῆς γενέσεως βέβαιον, καὶ ἀπαράλλακτον. ἕκαστος γὰρ τούτων ἰδίαις ἐνεργείαις τὰ ταύτης ἀνακόπτων, ἐξ ὧν, φασιν, ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. καί τοι οὐδὲ πάντες τὸ αὐτὸ τῆς γῆς ἔχουσι μέρος. οἷον ἡ Περσῶν καὶ Ἰβήρων μοῖρα ἢ ἡ Λαζῶν καὶ Ῥωμαίων, ἢ τῶν ἄλλων. πῶς οὖν τόδε τι ἔθνος * πρὸς τόδε ἀντικειμένοις καὶ βίῳ καὶ νόμοις, καὶ ἤθεσι διοικεῖται; δεύτερον δὲ πῶς τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς ἰδίας γῆς ὅροις ἱδρυμένα εἰς τὰ τῶν Ῥωμαίων μετέβαλεν ἤθη.

* al. μικρᾷ.

* al. κατατέμνηται.

* al. ἱμαθον.

* al. ἐν.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

SEXTO autem Libro & Capite quadrageſimo quarto hæc ſubiicit. ſi Geneſeos curſus ait è terra hominem cæteraque animalia produxit: quomodo nunc ſine coniugio nequaquam vel hominem, vel varias illas animantium ſpecies, producere deprehenditur? Quod ſi & nunc quædam eorum ſic producit, vermes puta & id genus nonnulla, quomodo non etiam omnia alia quæcumque eodem modo è terra ab initio prognata exhibuit? At ſi forte ſtellarum curſus homines è terra initio formauit, cur non eos ita produxit, vt ſimul artibus inſtructi prodirent? ſed longo poſt tempore & fabrilis ars atque textoria, & hiſtorica, Geometria, Rhetorica, aliæque innumeræ artes humano ſunt ingenio primum excogitatæ atque inductæ? Si vero proueniſſe homines olim ſcientia inſtructos è terra nugentur: quomodo tunc ſine diſciplina docti ſunt nati, qui nunc vix multis laboribus atque exercitationibus doctrinam parant? Quo nunc igitur vetus ille curſus receſſit, qui ab ipſo ortu ſapientes homines fingebat? aut vnde hic noſter prodiit, qui natura ſua peritos non niſi per labores ac longam exercitationem prouehit?

Quid igitur crudelis Mars tum faciebat, cum homines in mutuam cædem non armarentur? Vbi aſtrorum curſus ille Regum & Principum multis poſt ſæculis, vt & pagos habitandi auctor, cum neque mente quidem vrbem vllam aut imperium homines excogitaſſent? Cur adhæc olim homines artium inuentores erant, nunc vero inuentis contenti longius progredi non ſtudent? Manifeſtum certe datam à Deo hominibus intelligendi vim, poſt inuenta cum tempore & labore, ac potiſſimum cum cœleſti auxilio ea quæ ad vitam tuendam erant vtilia, iam conſtitiſſe, neque vltra quidquam fruſtra comminiſcendis nouis allaborare. Quomodo item eiuſdem Prouinciæ tota natio aliqua comam nutrit, alia tondetur? Et quædam gens matribus miſcetur, plures vero hunc execrandum eſſe morem ducunt? Etſi aliis inſuper innumerabilibus differentiis legum, vitæ, ac conſuetudinum diſtinguuntur. neque tamen vllus ſiderum curſus aut comatos tondet, aut attonſos comam alere cogit, aut alia alios facere, quæ ſuis ipſi legibus docti non ſunt. Hæc autem ipſo capite continentur.

Proximo vero illud adducit, Si etiam Fati amatores illi fugiendum putent ad vicinatum ſtellarum exortus (quæ à Signis atque Planetis diuerſæ, fatalibus Geneſeos euentis affines non ſunt, neque inter ſe conſentiunt, ſed pro climatum differentiis, ſingulæ ſuos ſuppeditant euentus) dicant velim nobis, vbinam ſit Geneſeos inconcuſſa illa firmitas atque conſtantia? Ex iis enim quæ ipſi referunt ſatis apparet, propriis viribus harum ſingulas illius effectus reſcindere. Quanquam non omnes idem terræ ſpatium obtinent. qualis ſit Perſarum atque Iberorum portio, vel Lazorum atque Romanorum, ſeu aliorum quorumcumque. Quomodo igitur hæc gens oppoſitis adeo illius gentis viuendi normis, legibus, ac moribus gubernatur? Deinde quomodo pleræque gentes ſuos quæque fines incolentes, in Romanorum terminos irruerunt?

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

Tertio verò, migrauit olim populus Iudaicus in Ægyptum, neque tamen à patriis legibus receſſit: ex Ægypto deinde idem iterum demigrans, Palæſtinam & Arabiam inhabitauit, idololatris prius bello pulſis. nec à moſaica ideo lege deſciuit, vt neque tunc, cum in captiuitatem Babylonem deductus eſt, ſed nec poſtea per totamterram diſperſus patrias leges deſeruit. Nullius enim extra Zodiacum poſitæ ſtellæ ortus, ac neque Geneſis ipſa, circumciſionis illos aut ſabbathi præceptum ſoluere coegit. Quin & noſtrum genus, Chriſtianorum, inquam, quadringētis abhinc annis exortum, ſubito Orbem, qua patet, occupauit, à ſuis gente qualibet ritibus abducta, atque ad ducendam ex pietatis præſcripto vitam tralata. non id patriam mutando, ſed in eadem, vt ſolebant, habitando; atque ita vetuſta illa ſtellarum harum Apoteleſmata imbecilla & riſu digna relinquendo. Itaque ab hominibus indoctis prolata doctrina, hæc ipſa manifeſte euertit, quibus pudibunda cedebat imbellis Geneſis. Etenim paruit quidem olim Aſſyriis ſubactus orbis, hinc Babylon imperauit, deinde Medi imperium exceperunt, & poſt illos Perſæ, donec id tandem ad Macedonas tranſiit: attamen quæque gens ſuos retinebat mores, & à ſuis regebatur Regibus, ac ſaltem communem illum, qui omnibus imperabat, agnoſcebat Dominum. Nunc vero, quemadmodum vna duntaxat eſt religio, ſic & regium imperium vnus tenet, trecentiſque gentibus aut amplius, non niſi vna legitima imperij Romanorum maieſtas præeſt, quemadmodum & Religio non niſi vna eſt. neque tamen aliquem hoc tempore cogit Geneſis vel idola colere, aut matribus miſceri, aut alia quædam patrare, quibus metuendæ gentes illæ non inter ſe tantummodo diſcrepabant, ſed etiam ab oppoſitis ſibi inuicem nationibus diſtinguebantur. Illud ergo nobis explicent, quomodo Religionis atque doctrinarum mutationem Fatum inducat, neque tamen cætera mutandi vim vllam habeat? Neminem enim vnquam aut ſuadendo, aut vi cogendo eo adduxiſſe videtur, vt eum ignominiæ, paupertatis, inualetudinis, ſeruitutis, iniuriæ, aut alicuius ex infinitis aliis horum ſimilibus deſiderium caperet. Sed quemadmodum vbique viſa eſt natura potentior quam fatales effectiones, ſic & ratio, propriæ libertatis dignitate ſeruata, manifeſtè ſatis in iis, quæ voluntariè operatur, nugas iſtas vincere demonſtratur.

Verumtamen ſi piè aut impiè agere à Geneſi proficiſcitur, explicent velim nobis, quæ Geneſis Stoicum reddat? quæ Epicureum? Peripateticum item qualis, aut Platonicum? quæ immolare Baccho, aut Cereri, Solíve aut Lunæ? Quæ Ægyptium pecus adorare, vel canem felemve? quæ Manichæum reddat? quæ Valentinos? Quod ſi indicare nequiuerint, ne quoque vltra ſeſe efferāt, moneo. In nobis igitur ſitum non in Geneſeos operatione, ſic vel ſic Numen colere. Si vero hoc: vtique & colere ſimpliciter: & [omnino] nō colere: è patribus enim totum conſtat. Quomodo autem non abſurdiſſimum illud ſit, improbum per Geneſim fieri, & eidē tamen improbitatis nomine odio eſſe?

ἀλλὰ καὶ τρίτον, μετῴκισε μὲν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος εἰς Αἴγυπτον, τῶν δὲ πατρῴων νόμων οὐ μετέβη. Αἰγύπτου δὲ πάλιν * ἀπαναστάντες, Παλαιστίνην μὲν καὶ Ἀραβίαν ἐποικοῦσι, τοὺς πρὶν οἰκοῦντας εἰδωλολάτρας πολέμοις ὠσάμενοι· καὶ τῶν μωσαϊκῶν οὐ παρεξέπεσαν νόμων, ἀλλ' οὐδ' ὅτε * πρὸς Βαβυλῶνα δορυάλωτον τὸ ἔθνος ἀπήχθη, καὶ μετὰ χρόνους εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διεσκεδάσθη, καὶ τῶν πατρῴων οὐκ ἀπεστάτησε νόμων. καὶ οὔτε τις τῶν παρανατελλόντων, οὔτε ἡ γένεσις κατηνάγκασεν αὐτοὺς, ἢ τῆς περιτομῆς ἢ τοῦ σαββάτου τὸ παράγγελμα λῦσαι. τὸ δέ γε ἡμέτερον γένος, τὸ τῶν χριστιανῶν λέγω, πρὸ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν τὴν ἀρχὴν ἔσχεν, ἀθρόον δὲ πᾶσαν ἔλαβε τὴν οἰκουμένην. καὶ τῶν μὲν οἰκείων ἐθῶν ἕκαστον ἀπέστησεν ἔθνος, εἰς δὲ τὸν τῆς εὐσεβείας μετερρύθμισε βίον. οὐ τῆς πατρίδος μεθισταμένους, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὡς καὶ πρότερον οἰκοῦντας· καὶ * τῶν παρανατελλόντων ἀποτελέσματα πολυχρόνια σαθρὰ καὶ γελᾶσθαι κατέλιπεν ἄξια. καὶ πρὸς ἃ ἡ γένεσις ἰσχὺν οὐκ ἔχουσα κατεδύετο, ταῦτα περιφανῶς τὸ τῶν ἀγραμμάτων κατέλυσε κήρυγμα. ἐδούλευσε μὲν οὖν Ἀσσυρίοις ὁ κόσμος πάλαι, εἶτα Βαβυλὼν ἐκράτει, καὶ Μῆδοι τὴν ἀρχὴν * διεδέξαντο, καὶ μετ' ἐκείνους Πέρσαι, καὶ πρὸς Μακεδόνας ὕστερον τὸ κράτος ὅλον μετέβαλεν. ἀλλ' ἕκαστον ἔθνος τοῖς οἰκείοις * ἔμενεν ἔθεσι, καὶ βασιλεῦσιν ἰδίοις ἐπολιτεύοντο, εἰ καὶ μὴ τὸν πάντων κρατοῦντα κοινὸν δεσπότην ἐπεγίνωσκον. νυνὶ δὲ ὥσπερ ἡ εὐσέβεια μία, οὕτω καὶ ὁ τὸ βασίλειον κράτος ἔχων εἷς, καὶ τριακοσίων ἐθνῶν ἢ καὶ πλειόνων, μία τις ἔννομος τῶν Ῥωμαίων, ὥσπερ καὶ ἡ εὐσέβεια, ἐπάρχει ἀρχή· καὶ οὐδένα βιάζεται ἡ γένεσις νῦν, οὔτε εἰδωλολατρεῖν, οὔτε μητρογαμεῖν, οὐδὲ τὰ ἄλλα, ὅσοις τὰ φοβερὰ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἐξήλλαττε μόνον ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἀντικείμενα κατετέμνετο. ἐκεῖνο δὲ ἡμῖν λεγέτωσαν, πῶς ὥσπερ εἱμαρμένη μεταβολὰς ποιεῖ θρησκείας καὶ δογμάτων, οὐχὶ καὶ τὰ ἄλλα ἰσχὺν οὐδεμίαν μεταβαλεῖν ἔχει: οὐδένα γὰρ ἐφάνη πείσασα, οὐδὲ βιασαμένη ἀδοξίας, ἢ πτωχείας, ἢ ἀρρωστίας, ἢ δουλείας, ἢ κολάσεως, ἢ ὕβρεως, οὐδὲ μυρίων ἄλλων τοιούτων πόθον λαβεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ φύσις κρείττων ὤφθη πανταχοῦ τῶν τῆς γενέσεως ἀποτελεσμάτων, οὕτω καὶ ὁ λογισμὸς τὸ οἰκεῖον τῆς ἐλευθερίας ἀξίωμα διασώζων, ἐν οἷς αὐθαιρέτως πράττει, τῆς ἐκεῖθεν δείκνυται κατεξουσιάζων λήρου. ἀλλὰ γὰρ εἰς τὸ εὐσεβεῖν καὶ δυσσεβεῖν ἀπὸ γενέσεως λεγέτωσαν ἡμῖν, τίς γένεσις στωϊκὸν ποιεῖ: τίς δὲ ἐπικούρειον, περιπατητικὸν δὲ ποία: ἢ πλατωνικόν: τίς λατρεύειν Διόνυσον, ἢ Δήμητραν, ἢ Σελήνην, ἢ Ἥλιον: ἢ τὸν αἰγύπτιον συνελαύνει λατρεύειν τὸ πρόβατον, ἢ τὸν κύνα, ἢ τὸν αἴλουρον: τίς δὲ μανιχαῖον ἀποτελεῖ, τίς οὐαλεντινίους: εἰ δὲ οὐκ ἂν φαῖεν, οὐδὲ ἂν πλέον θρασυνθεῖεν. ἐν ἡμῖν ἄρα, καὶ οὐ τῆς γενέσεως ἔργον, τὸ τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε σέβειν. εἰ δὲ τοῦτο: καὶ τὸ σέβειν ἁπλῶς, καὶ τὸ μὴ σέβειν. ἐκ τῶν μερῶν γὰρ τὸ ὅλον συνίσταται. πῶς δὲ οὐκ ἀλογώτατον, πονηρὸν γενέσθαι ἀπὸ γενέσεως, καὶ μισεῖσθαι ὑπὸ τῆς αὐτῆς διὰ τὴν πονηρίαν:

* al. ἀπαναστάντες.
* al. ὡς.
* al. τὰ
* al. ἐξεδέξαντο.
* al. ἐμμένει.

ὁμοίως

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

ὁμοίως καὶ ἀγαθὸν γίνεσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μοιχὸν ὁμοίως ἢ φονέα, καὶ δρᾶν ὑπ' αὐτῆς τὰ ἄτοπα βιαζόμενον, καὶ διὰ τοῦτο κολαζόμενον; νομοθέτας καθίζειν, κολάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ ἑτέροις συνωθεῖν καὶ ἄκοντας πρὸς τὰ ἁμαρτήματα καὶ ὅσων ἄλλων τοιούτων μεστὸς ὁ βίος ὁρᾶται. ἅπερ εἰ μὲν ἐν ἡμῖν, ἡμέτερον καὶ τὸ ἔγκλημα τῶν ἐργαζομένων· εἰ δὲ τῆς γενέσεως τὸ κράτος, ἡ μέμψις ἐκείνης, ἢ τοῦ ταύτην πεποιηκότος. οὕτω πανταχόθεν τὸ τῆς εἱμαρμένης μετὰ τοῦ ἀσυστάτου *ἀσεβές τε καὶ παλίμφημον. ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις καὶ τῶν λόγων ὁ ἕκτος καὶ τὸ ε καὶ μ' ἐπερατώθη κεφάλαιον.

* al. ἀσεβέστατον.

Ἐν δὲ τῷ ζ'. *λόγῳ ἀπορίαν τινὰ δῆθεν ὑπὸ τῶν ἀστρολόγων προαγομένην διατιθεὶς, ἐπάγει καὶ τὴν λύσιν. λέγουσι γάρ φησιν, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς εἱμαρμένης, πόθεν τὰ κακά; οἷς καὶ ἀποκρίνεται. *ὡς εἰ μὲν ἃ διατιθέαμεν ἀλλήλοις τὰ κακὰ μαθεῖν ἐθέλοιτε, πόθεν, τοὺς δρῶντας ὁρῶντες, μάτην αἰτίαν ἄλλην ζητεῖτε; εἰ δὲ ἃ πάσχομεν ἄκοντες, [καὶ] τούτων φανερὰν ἔχει τὴν λύσιν, ἐθολώσαμεν παντοδαπῆς κακίας θυέλλῃ τὸν βίον, πράττομεν ἃ μισεῖ καὶ ἀποστρέφει θεός· διὰ τοῦτο πάσχομεν ἃ μὴ θέλομεν, ἵνα μηκέτι πρὸς τὸ πταίειν ἐκφερώμεθα. ἢ ἐχρῆν ὑπευθύνως οὕτω βιοῦντας εὐδαιμονίας ἀπολαύειν, ἵνα τε πλέον θεὸς ἠγνοήθη, καὶ προθυμότερον πρὸς τὰ πάθη καταφερώμεθα. εἰ δὲ πράττειν τὰ ἄτοπα διὰ τῆς εἱμαρμένης ὁ θεὸς ἡμᾶς κατηνάγκαζε· πῶς πάλιν κολάζει ὡς πταίσαντας; ἕτερον δέ ἐστιν, ὡς δῆλον, τὸ συγχωρεῖν *χρῆσθαι τῷ αὐτεξουσίῳ, καὶ αἱρεῖσθαι ἕκαστον ὃ βούλεται· καὶ τὸ καταναγκάζειν πράττειν τὰ ἄτοπα. πῶς δὲ ὑμῖν, φησιν, ἐπῆλθε τῶν τοῦ θεοῦ οἰκονομιῶν ἀγνοοῦσι τὸ βάθος, εἰς τὸ τῆς γενέσεως ἀποστραφῆναι πλάσμα; καὶ ὅτι μὴ ἐπὶ γῆς ἕρποντες εἰς τὸ τοῦ δημιουργοῦ τῶν κριμάτων ὕψος ἀνέβητε, διὰ τοῦτο ἐπ' ἀστέρας καὶ σελήνην καὶ ἥλιον τὰς αἰτίας ἀνάπτειν παρήχθητε τῶν παρ' ἡμῖν πραττομένων. καὶ ἃ μὲν ἑαυτοὺς ὁρῶμεν ἐργαζομένους, οὐχ ἡμέτερα εἶναι τερατεύεσθαι· ἃ δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν τοὺς ἀστέρας πράττοντας, ἐκείνων εἶναι τὸ ἔργον καταψεύδεσθαι. κἀγὼ δέ φησι ταῦτα γράφων, ὑπὸ γενέσεως καθ' ὑμᾶς ἠναγκάσθην γράφειν τοὺς κατ' αὐτῆς ἐλέγχους· ὥστε καὶ οὕτως αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πλέον τῶν ἔξωθεν αὐτῇ μαχομένων ἐπανίσταται. Τί δὲ καὶ ὄφελος, τὸ μανθάνειν τὰ ἀπὸ γενέσεως προσδοκώμενα; εἰ μὲν γὰρ ἔστι φυγεῖν τοὺς μαθόντας ἃ ἐπέκλωσε, λῆρος ἡ πρόρρησις. κρατεῖ γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν τῆς γενέσεως· μάλιστα δὲ τοῖς τῆς εἱμαρμένης ἐπιστήμοσι τὸ λύειν αὐτῆς τὸν εἱρμὸν συμβήσεται. οὗτοι γὰρ τῶν ἄλλων μᾶλλον τὸ ἀπὸ γενέσεως αὐτοῖς ἐπιστάμενοι, οὐδὲν τῶν ἀπὸ ταύτης [αὐτοῖς] ἀπειλουμένων συμπεσεῖν παραχωρήσουσιν. εἶτα, ἀλλ' οὐκ ἐκτός φασι γενέσεως τὸ *μανθάνον ἀπαλλάττεσθαι. οὐκοῦν ἡ γένεσις εἰς τὰ ἀντικείμενα τέμνεται· καὶ τὸ μὲν αὐτῆς προλέγει, τὸ δὲ καταγελᾷ τῆς προρρήσεως. καὶ τί ἂν [εἴη] γελοιότερον; πολλὴ δὲ πάλιν καὶ ἄλλως ἀδικία καὶ ἀνωμαλία. διὰ τί γὰρ μὴ πάντας ἔπεισε μανθάνειν, ἵνα πάντες τῶν τοσούτων ἀπαλλάττοιντο;

* al. κεφαλαίῳ.
* al. ὅτι εἰ μὲν.
* al. χρῆσθαι.
* al. μανθάνοντας.

ſimiliter & bonum fieri, atque admirationi eſſe, & ſimiliter adulterum, aut homicidam? Ab eadem item per vim coactum mala perpetrare, & rurſum ob illud ipſum puniri? Legiſlatores conſtituere, ſceleratos punire, & nihilominus alios vel inuitos impellere ad peccandum, ſeu ad alia quibus referta eſt hominum vita? Quæ ſiquidem in noſtra ſunt poteſtate, nobis quoque eorum quæ fiunt culpa ſuſtinenda: Sin Geneſis ſummam poteſtatem obtinet: aut hæc culpanda, aut is certe, qui hanc condidit. Ita vndique Fatum non conſiſtere tantum nullo modo poſſe, ſed impium inſuper eſſe, atque probroſum [oſtenditur.] Verum his & Liber ſextus & quintum ac quadrageſimum Caput abſoluitur.

Septimo autem Libro quæſtionem ab Aſtrologis proponi ſolitam diſſoluit. Dicunt enim, ait, Vnde exſiſtunt mala, ſi non à Fato proficiſcuntur? Quibus ſic reſpondet: Si quæ nobis mutuo mala ſtruimus, diſcere velitis vnde exſiſtant, dum eorum patratores veſtris oculis conſpicitis, fruſtra cauſam aliam quæritis: Sin ea mala, quæ inuiti patimur, etiam huius ſolutio ad oculum patet. Perturbauimus omnigenæ improbitatis turbine ipſam vitam, facimus quæ odit & auerſatur Deus: Ideo patimur quæ nolumus, vt ne deinceps in vitia prolabamur. Niſi forte oportuit ita criminibus obnoxios felicitate inſuper potiri, quo Deus amplius etiam ignoretur, & nos pronius in mala feramur. At ſi perpetrare mala per Fatum Deus nos cogit, quomodo rurſum velut peccantes caſtigat? Aliud autem eſt, vt clarum, permittere quemlibet libero arbitrio vti, & quod velit eligere: aliud ad committenda mala impellere. Quomodo vero vobis, ait, diuinæ gubernationis profunditatem ignorantibus, in mentem venit ad Geneſeos illud figmentum conuerti? & quæ nos ipſos efficere videmus, ea non eſſe noſtra nugari; quæque aſtra efficere nullo modo poſſunt, hæc tamen per illa fieri mendaciter fingere? Quia per terram reptantes vos ad Conditoris ipſius iudiciorum altitudinem nequaquam aſcendiſtis, propterea in ſtellas, Lunam, Solémque, eorum quæ à nobis fiunt, cauſas referre conati eſtis. Quin ego ipſe, inquit, dum hæc ſcribo, à Geneſi, ſecundũ vos, coactus ſum has eius ſcribere reprehenſiones: vt ita etiam ipſamet acrius aduerſus ſe ipſam, quam vllus alius extrinſecus eam oppugnans hoſtis inſurgat. At vero quid iuuat ea diſcere, quæ à Geneſi exſpectantur? Nam ſi quidẽ vitare cognoſcentibus conceditur, quæ Fato deſtinata ſunt, inepta eſt prædictio. Vincit enim quæ in nobis eſt facultas Geneſim: & maxime, quibus Fatum non ignotũ, ſoluere ipſius ſeriem poterunt, cum hi magis quã cæteri, quæ à Geneſi ordinata ſunt cognoſcentes, nihil eorum quę ipſa minitatur, accidere ſibi patientur. At hæc hoc, iterum illi aiunt, extra Geneſeos ſeriem eſt, quod qui hæc cognouerint, eripiantur. Igitur Geneſis in contraria diuiditur, partimque prædictionem adhibet, partim eam ipſam irridet: quo quid magis ridiculum eſſe queat? Quanquam & alia rurſus ex parte multa eſt in ea iniuſtitia atque inæqualitas. Cur enim non omnibus hoc perſuaſit, vt euentura ſibi diſcerent, quo item omnes ex his eriperentur?

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

Quod ſi vero ei qui iſta cognouerit, effugere tamen non licet; quid fruſtra cognoſcere iuuat, curiſque ante tempus conſumi, percelli ante ictum, & ante morte grauius quam morte ipſa affligi? Hoc porro omnibus perſpicuum, eos, qui Fatum aſſerunt, & proborum laudes atque coronas è medio tollere, & improbis contra iniuſtam denunciare pœnam atque correctionem. Nam ſi neceſſitate adductus eſt vter libet ad ea, quæ agit, iam [a] neque virtuti merces vlla eſt, neque ſcelerum pœnam exigere licet. quod non poteſt non penitus noſtram vitam confundere atque inuertere, & omnibus in Deum linguam ſuam acuentibus eſſe impudentius. Non ſufficiebat nimirum miſeris, ſi cogerentur mala cogitare, dicere, facere: ſed cum eorũ miſereri oporteret, odium inſuper adiicitur & pœna. Vbi ſi quis dixerit, noſtrum non eſſe ſcire, cur Deus talem condiderit Geneſim; is dum modeſte agere ſe fingit, pietatem perſtringit, ac per ea ipſa etiam magis fit impius, per quæ moderatè loqui videtur. Si enim vere bona Geneſis eſt, quæ nobis mala apparet, & id quidem per ipſam Geneſim: non iam hoc meum erratum eſt, ſi malam puto, quæ mala nõ eſt; ſed eius potius, qui tale per Geneſim iudicium cogitatis noſtris inſeruit. Nam ſi meum erratum eſt, aliena erunt vtique à Geneſi, quæcumque ad cogitata pertinent, quæ & ſermo & operatio ſequuntur. fruſtráque fuerit Geneſis. Vera igitur moderatio cautáque hic circumſpectio non ſit, malam finxiſſe Geneſim, deindeque Deo malorum cogitationem concedere; neque item illud, affirmare eundem & ad malum impellere, & quos eo per Geneſim impulerit, nihilominus punire. non ſunt hæc modeſtè loquentis, ſed ipſa demiſſionis ſpecie in grauem errorem inducentis. At vero pietatem colens ſoboles, nullam Deo iniuriam per illa eadem facit, per quæ ipſum colere ſe arbitratur: neque eius tollit bonitatem, malorum ipſi poteſtatem attribuendo: iniuriam enim facere neque modo nouit, neque vnquam poterit diuina potentia. non, quem hæc homicidam fecit, poſtea caſtigat: nõ ita prohibet labi, vt deinde & cogat nõ obtẽperare præcepto, & puniat negligentem. Hæc neque in Deum cadunt, neque à pia mente admittuntur. Nos autem quæ conſentanea ſunt mente agitantes, perfectè Deum omnia quæ in mundo fiunt, comprehendere fatemur; at non etiam ipſi cõprehendere hæc contendimus, certi nos nunquam comprehenſuros. Cæterum hanc eſſe veram Dei potentiam agnoſcimus, quod neque à malis aliquando ſuperetur, & quod in rerum conditarum vtilitatem bonitate vtatur. At tu mihi etiam illud conſidera. Solent in venationibus tauri ſtimulis excitari, atque ad pugnandum proritari, dolorem quoque dominis ſentientibus, ſi forte minus excandeſcant. Verum aſtrorum ille curſus morte remuneratur eos, qui ipſius fatalibus decretis obſecutus fuerit. Seruos adhæc noſtros immorigeros caſtigamus, obſequentes præmio afficimus. At illa quæ hæc cogitare ac facere cogit Geneſis, & labi iubet, & perſuaſos cruciatibus ſubiicit. Eadem item nos quidem iuſtos in ſubditos interdum facit, cum ipſa interim iniuſtiſſima in nos committere non erubeſcat. An non igitur extremæ dementiæ hæc ſtatuere? Atque hæc quinto & quadrageſimo Capite diſſerit.

[a] Extero hic vocculam γὰρ, ex præcedente forſitan verſu illapſam.

εἰ δὲ καὶ μαθόντα μὴ δυνατόν ἐστι φυγεῖν· τί χρὴ μανθάνειν μάτην, καὶ ταῖς φροντίσι προδαπανᾶσθαι, καὶ πλήττεσθαι πρὸ τῆς πληγῆς, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου χεῖρον τῶν τεθνεώτων κολάζεσθαι; ἐκεῖνο δὲ πᾶσι καταφανὲς, ὡς ὁ τὴν εἱμαρμένην εἰσάγων, καὶ τῶν σπουδαίων ἀφαιρεῖται τοὺς ἐπαίνους καὶ τοὺς στεφάνους· καὶ τῶν κακούργων ἄδικον ἀνακηρύσσει τὴν ποινὴν καὶ τὰς εὐθύνας. εἰ γὰρ ἑκάτερος ἐξ ἀνάγκης ἦλθεν εἰς τὸ πράττειν ἃ πράττοι· οὔτε [γὰρ] τῆς ἀγαθοεργίας ἐστὶ μισθὸς, οὔτε τῆς κακουργίας ποινῆς εἰσπραξις· ὢ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὅλως ἡμῶν * συγχέων καὶ ἀνατρέπων τὸν βίον, καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ τὴν γλῶσσαν πάντων ὀξύνοντος ἀναιδέστερον; οὐκ ἤρκει δὲ τοῖς δυστυχέσι, τὰ κακὰ νοεῖν τε καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἀναγκάζεσθαι· ἀλλὰ δέον ἐλεεῖσθαι, καὶ τὸ μισεῖσθαι προστίθεται, καὶ τὸ κολάζεσθαι. εἰ δὲ λέγοι τις, ὡς οὐχ ἡμῶν ἐστιν εἰδέναι, διὰ τί τοιαύτην ὁ θεὸς ἐδημιούργησε γένεσιν, ἐν προσποιήσει τοῦ μετριάζειν ἐπισφίγγει τὴν δυσσέβειαν καὶ δι' ὧν δοκεῖ μετριάζειν, μεῖζον ἀσεβεῖ. εἰ γὰρ καλὴ μὲν ἡ γένεσις, ἡμῖν δὲ φαίνεται κακὴ καὶ τοῦτο δὲ ἀπὸ γενέσεως· οὐκ ἐμὸν τὸ σφάλμα, φαύλην οἴεσθαι τὴν οὐ φαύλην. τοῦ δὲ τοιαύτην κρίσιν διὰ τῆς γενέσεως καταθεμένου ἡμῶν τοῖς λογισμοῖς· εἰ δὲ ἐμὸν τὸ σφάλμα· ἐκτὸς ἄρα γενέσεως τὰ τῶν λογισμῶν· οἷς ἀκολουθεῖ καὶ λόγος καὶ πρᾶξις· καὶ μάτην ἡ γένεσις. ἀληθὴς τοίνυν μετριότης καὶ εὐλάβεια, οὐ τὸ κακὴν πλάσαι γένεσιν, εἶτα παραχωρεῖν θεῷ τῶν κακῶν τὴν γνῶσιν· οὐδὲ τὸν αὐτὸν λέγειν ὠθεῖν εἰς τὰ κακὰ, καὶ κολάζειν οὓς διὰ τῆς γενέσεως ὤθησεν. οὐκ ἔστι ταῦτα μετριάζοντος, ἀλλ' ἐν σχήματι ταπεινοφροσύνης χαλεπὴν ἀπάτην εἰσάγοντος. τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας γένος οὐχ ὑβρίζει θεὸν, δι' ὧν δοκεῖ τιμᾶν· οὐδὲ τὴν αὐτοῦ ἀναιρεῖ ἀγαθότητα, τῶν κακῶν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν * παρέχον. ἀδικεῖν γὰρ οὔτε οἶδεν, οὔτε δυνήσεται ἡ τοῦ θεοῦ ἐξουσία· οὐ ποιεῖ φονέα, καὶ κολάζει· οὐδ' ἀπαγορεύει πταίειν, καὶ βιάζεται παρακούειν, καὶ παρακούσαντα τιμωρεῖται. ταῦτα οὔτε πρέπει θεῷ, οὔτε εὐσεβὴς οὐδεὶς δέχεται λογισμός. τὰ δὲ πρέποντα νοοῦμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ γινομένων τὴν παντελῆ κατάληψιν αὐτῷ παραχωροῦμεν· καὶ καταλαβεῖν οὐ φιλονεικοῦμεν, εἰδότες ὡς οὐ καταληψόμεθα. ἀληθῆ δὲ θεοῦ ἐξουσίαν ἴσμεν, τὸ μήτε πονηρῶν ἡττᾶσθαι, καὶ πρὸς τὸ τῶν δημιουργημάτων συμφέρον κεχρῆσθαι τῇ ἀγαθότητι. σκόπει δὲ κἀκεῖνο, ἐν κυνηγεσίοις παροξύνουσι ταύρους, πρὸς μάχην ἐρεθίζοντες· κἂν μὴ ἐξάπτωνται τοῖς θυμοῖς, ἀγανακτοῦσιν οἱ δεσπόται. ὁ δὲ τῶν ἀστέρων δρόμος τοὺς πειθομένους τοῖς αὐτοῦ ἀποτελέσμασι, θανάτοις * ἀμείβεται. δούλους πάλιν ἡμεῖς ἀπειθοῦντας κολάζομεν, τιμῶμεν δὲ ὑπακούοντας· ἡ δὲ ταῦτα νοεῖν τε καὶ πράττειν ἀναγκάζουσα γένεσις, καὶ πταίειν παρακελεύει, καὶ τιμωρίαις ὑπάγει τοὺς πεισθέντας. καὶ ἡμᾶς μὲν δικαίους πρὸς τοὺς ὑπὸ χεῖρα ἔσθ' ὅτε ποιεῖ· αὐτὴ δὲ τὰ * ἀδικώτατα δρῶσα εἰς ἡμᾶς, οὐκ αἰσχύνεται. ἆρ' οὐκ ἐσχάτη μανία ταῦτα νομίζειν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τὸ μ' καὶ ε' διαλαμβάνει κεφάλαιον.

* al. συγχέων

* ἀ

* τὰ

Ἐν δὲ τῷ μϛʹ φησὶν, ὡς ὑπὸ τῆς γενεθλιαλογίας οἱ ἐκμανέντες, καὶ δημιουργὸν τῶν ἁπάντων ὑποτάττουσι ταύτῃ. φασὶ γὰρ ὥσπερ τὸ δικαιοπραγεῖν ἀπὸ γενέσεως, οὕτω καὶ τὸ προσευχόμενον εἰσακούεσθαι, καὶ τὸ πληροῦσθαι θεοῦ παρουσίας, καὶ τὸ καταξιοῦσθαι θειοτέρων ἀποκαλύψεων. ὥστε ἐξ ὧν τολμῶσι λέγειν, τὸν θεὸν ὑπηρέτην ἀποφαίνουσι τῆς γενέσεως· κἀκείνων εὐεργέτην, οἷς ἂν ὁ δρόμος ταύτης τὸ πάσχειν εὖ ἐχαρίσατο. οὗ τί ἂν εἴη ἀθεώτερον ἢ δυσσεβέστερον; εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς εἱμαρμένης ἀφαιροῦσι, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἀποτέμνοντες: μόνης δεσπόζειν πονηρίας ἀναγράφουσιν. ἀλλὰ καὶ πλείστους ἔδειξεν ὁ μακρὸς χρόνος ἐξ ἀρετῆς εἰς κακίαν μεταβαλόντας: ὥστε πάλιν κρατεῖ ὧν οὐκ ἐκράτει, τοὺς ἀγαθοὺς εἰς φαύλους μετακινήσασα. οὕτως ἡ ταύτης ὑπόθεσις πάντα συγχεῖ καὶ ταράττει, καὶ πρὸ πάντων ἑαυτὴν καταβάλλει τε καὶ περιτρέπει. λέγει δὲ κατὰ τὸ ἑξῆς κεφάλαιον, ζʹ δὲ τοῦτό ἐστι καὶ μʹ, ὡς καὶ τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσοφησάντων τὰ τοιαῦτά τινες ἐπινοούμενοι, τῆς γενέσεως ἐμυσάχθησάν τε καὶ κατεγέλασαν πλάσμα. καί τοι τόν τε οὐρανὸν σφαιρικὸν οὐδὲν ἧττον ἢ οὗτοι ἐδόξαζον· καὶ μὴν καὶ τὴν τῶν ζωδίων σύνθεσιν, καὶ τὴν τῶν πλανήτων κίνησιν οὐκ ἄλλως ἐνόμιζον. τίς οὖν αὐτοῖς ἡ γνώμη, τοῦτο μὲν δέχεσθαι, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσίεσθαι; ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης συμβαινόντων, ἐν ἀέρι τε καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις, προσημαντικὸν μὲν εἶναι νομίζουσι τὸν τῶν ἀστέρων δρόμον· ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικὸν ἢ ποιητικόν: μηνύειν δὲ τοῦτον τὰ ἐσόμενα, ὥσπερ καὶ τὴν μαντικὴν καὶ τὴν οἰωνιστικὴν, καὶ ὅσαι αὐταῖς παραπλήσιοι. καὶ οὐκ ἐπειδὴ * προλέγει γίνεται: ἀλλ' ἐπειδὴ γίνεται, προλέγει. καὶ οὐκ ἀνάγκη τῇ ἀπ' αὐτῆς διοικεῖσθαι τὰ ἐνταῦθα, προσημαίνειν δὲ μόνον τὰ ἐσόμενα. ἀλλ' οἱ ταῦτα μὲν νομίζοντες, τὴν πολλὴν τῶν ἀστρονόμων δυσσέβειαν * ἀπεσείσαντο, πρὸς δὲ τὸ τῆς ἀληθείας ἀκριβὲς οὐκ ἀφίκοντο. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ τοῦ ἑβδόμου λόγου τὸ πέρας.

* al. λέγει.

* al. ἐπεσείσαντο.

Quadrageſimo ſexto Capite aſſerit illos à Genethlialogia dementatos, omnium quoque architectum Deum eidem ſubijcere. ita enim loquuntur, ait, quemadmodum iuſte viuere à Geneſi proficiſcitur, ſic & orantem exaudiri, & Dei præſentia impleri, & diuinis dignari apparitionibus. Per ea igitur quæ aſſerere ipſi audent, Deum eſſe Geneſeos miniſtrum declarant, atque in eos ſolos eſſe beneficum, quibus huius curſus beneficium accipere benignè conceſſerit. Quo quid eſſe poſſit impium magis? Sin hæc atque his ſimilia adimunt, iam maximis ab eo bonis diuulſis, in vnam duntaxat dominari malitiam ſcripſerint. Attamen tempus docuit quam plurimos è bonis malos euaſiſſe; ita vt probos in improbos commutando, in eos rurſum poteſtatem obtineat, qui ab eius potentia liberi erant. Adeo dum hæc ſtatuitur, omnia confunduntur atque conturbantur, & vel ipſa ſeſe ante omnia proſternit, ac circumagendo euertit.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

Proximum deinde Caput (ſeptimum id eſt & quadrageſimum) aſſerit, Græcos aliquot Philoſophos hęc animo cõſiderantes, illud de Geneſi figmentum deteſtatos eſſe atque irriſiſſe. Quanquam & cœlum ipſum non ſecus atque illi globoſum aſſererent: & nõ aliter de Signorum compoſitione, déque errantium ſtellarum motu ſtatuerent. Quęnam igitur horum ſentẽtia eſt, quod hæc quidem admittant, illud vero nequaquam? Ea quæ terra marique, vel in aëre & cæteris elementis accidunt præſignificandi, etſi non cogendi aut efficiendi vim habere aſtrorum curſum arbitrantur. hũc enim ad eum fere modum futura denunciare, quo diuinandi, aruſpicandi, aut ſimilis ars quæpiam ſolet. vt non propterea hæc eueniant, quod prænunciẽtur, ſed ideo prænuncientur, quod eueniãt. neque enim aſtra per vim gubernare hęc inferiora, ſed dumtaxat quæ poſt euentura ſint denunciare. Verum etſi qui ſic ſentiunt, magnam illã Aſtrologorum impietatem à ſe repulerint, ad perfectam tamen veritatem non peruenerunt. Ita ſeptimus liber abſoluitur.

Ὁ δὲ ὄγδοος λόγος κατὰ τὸ ηʹ καὶ μʹ ἀπαρχόμενος κεφάλαιον, δύο μὲν οὐρανοὺς λέγει γεγενῆσθαι, ἕνα μὲν τοῦ ὁρωμένου ἀνώτερον, ὃν καὶ συνυφεστάναι τῇ γῇ· θάτερον δὲ τὸν ὁρώμενον· δύο δὲ ὄντων, τὸν μὲν ὀροφῆς ἐπέχειν λόγον· τὸν δὲ πρὸς μὲν τὴν γῆν ὀροφῆς ὡσαύτως, ἐδάφους δὲ καὶ βάσεως πρὸς τὸν ὑπερέχοντα. καὶ γῆν δὲ μίαν. καὶ τὰ μὲν οὐράνια ταῖς κρείττοσιν ὑπονενεμῆσθαι * δυνάμεσι, τοῖς ὁρωμένοις δὲ τὰ ὑπουράνια. μὴ σφαῖραν δὲ τὸν οὐρανὸν εἶναι, ἀλλὰ σκηνῆς καὶ καμάρας διασώζειν σχῆμα. καὶ ταύτης τῆς ὑπολήψεως γραφικὰς, ὡς οἴεται, προβάλλει μαρτυρίας· οὐ μόνον περὶ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ περὶ δύσεως καὶ ἀνατολῆς ἡλίου. αἰτιολογεῖ δὲ καὶ τὴν τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν αὐξομείωσιν. καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα πολυπραγμονεῖ, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ ἀναγκαῖον οὐκ ἔχοντα, εἰ καὶ τοῖς ἱεροῖς λογίοις προσφύεται. ἐξ οὗ εὐσεβοῦντα μὲν τὸν ἄνδρα, ~~οἷς πέχρη~~), θείη ἄν τις: ἀκρίβεια δὲ λογισμῶν τὴν τῶν γραφικῶν μαρτυρίαν προτείνειν οὐκ ἔτι ὁμοίως φαίη. ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ μʹ καὶ θʹ μεταβαίνων κεφάλαιον, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν γραφῆς τοὺς νόμους

* al. διανενέμηνται.

Octauus porro Liber à quadrageſimo octauo inchoatus Capite, duos creatos dicit cœlos, vnum quidem aſpectabili iſto ſuperius, quod vna cum terra ſubſtiterit, alterum vero hoc quod videmus. Horum ergo duorum alterum tecti quaſi locum tenere, alterum terræ quidem tecti vicem ſimiliter præbere, ſed altiori illi cœlo ſoli inſtar eſſe ac fundamenti. terram adhæc vnam eſſe. cœleſtia item poteſtatibus maioribus eſſe ſubiecta, vt & viſibilibus [a] ea quæ ſub cœlo ſunt. Cœlum inſuper non eſſe rotundum; ſed tentorij ac fornicis formam præferre. Pro quã quidem opinione Scripturæ, vt putat, teſtimonia profert: non ea ſolum de figura, ſed & de occaſu atque ortu Solis. Reddit & cauſam incrementi ac decrementi dierum ac noctium: aliáque id genus curioſè inueſtigat, mea quidem ſententia, quæ neceſſaria non ſunt, etſi cum ſacris oraculis connexionem quandam habent. Vnde pium quidem hunc virum, ex iis quæ refert, iudices, at non ita etiam accurata cum ratiocinatione ſacrarum ſcripturarum teſtimonia producere dixeris.

[a] ὑπουράνια hic lego pro ὑπερουράνια

Inde ad nonum & quadrageſimum Caput tranſitione facta, ſacræ nobis ſcripturæ leges,

THEODOR Epiſt. Tarſ.

admonitioneſque, & magnum illud redemptionis noſtræ myſterium (nec immeritò ſanè) prædicat: vbi & aſtrologiam, ex iiſdem illis diuinis libris egregiè perſtringit.

Hinc ad quinquageſimum caput gradu facto, eundem illum errorem nihilo ſegnius oppugnat, præter alia etiam iſta referens. Et ſi quid, ait, ab illis prædictum euenire fortè videatur, non id mox quoniam [prædictum fuit] euenit. multa ſiquidem & nobis eorum quæ cogitauetamus, acciderunt: & negotij alicuius vel motiiam, vel breui mouendi expectatione ſuſpenſi, illud ipſum tale habuiſſe principium vel finem poſtea deprehendimus, qualem ſperaueramus: neque tamen propterea nos in Prophetarum ordinem referimus, ſed caſus eſſe hunc euentum, atque coniecturæ agnoſcimus. Enimuero ſi quid alienum ab humana vita prędicerent, ac deinde inſolitum illud, non dico ſæpius, ſed ſemel admodum eueniſſet, merito admirati licebat. At cùm ea, quæ plerumque accidere ſolent prædicere videantur, quid mirum, ſi rectè coniiciant? non enim facilè eſt tam multa dicentem aberrare. Quin illud potius mirandum ſit, ſemper ſi aberrarent. Iam ſi etiam dæmones habeant adiutores, quemadmodum ſanè habent, qui ipſorum prædictionem confirmant, non ampliùs tum mirer, ſi rectè coniectent, ſed multò magis, ſi non rectè coniiciant. Adiuuant enim eos dæmones, in Aſtrologorum ſcriptis maximè verſati, omni adhæc perficienda contentione adhibita, quo nimirum illo de Fato errore nimis credulis infuſo, contemptum inſuper Dei his ipſis perſuadeant. Prædicunt autem huiuſmodi libri diuitias, paupertatem, & quæcunque contingere in hac vita ſolent, ad quæ ſanè dæmones ſuam opem afferre non difficulter poſſunt. Etenim etiam nos horũ non pauca in alios, ſi modò velimus, vel perſuadendo, vel decipiendo, vel vim adhibendo, conferamus. Et verò peccatores in ſua tenet poteſtate dæmonum turba, obſequenteſque ducit atque agit quo vult. Velint autem ad Aſtrologorum fallacias noſtram componi vitam: vt euentus quidem, cum Aſtrologorum prædictionibus conſentire animaduertentes, ſed eorum auctores non obſeruantes, non ſolùm aſtrorum curſu decepti fallamur: verùm etiam pietatis ac iuſtitiæ nulla habita ratione, in impietatis abyſſum incidamus. Et hoc quidem ipſum, quod illam, quam diximus, compoſitam aduerſus homines machinationem hi non animaduertant, dæmonum vtique opus fuerit, peccato ſimul atque impietate adſcitis, per quę prohibeantur [miſeri] & horum molitionem, & diuinorum ſimiliter iudiciorum profunditatem intelligere. Quomodo enim Deus aut dæmonum inſidias, aut ſuæ prouidentiæ myſteria manifeſtet iis, quibus ſtudio eſt eius deſpicere præcepta? Etenim quæ iniqua eſſe ſcimus, perpetramus: neque tamen ea conſectamur, quæ laudanda nouimus; & adhuc ſperamus nos ignota percepturos? Vbi ea feceris, quæ didiciſti, atque per virtutem teipſum dignum reddideris, ad plura præter ea quæ ante cognoueris percipienda, tum demum mireris, ſi quæ perfectiora ſunt, diſcere nequiueris. At quandiu perturbationibus refertus es, Deúmq; contemnis, quomodo tu aut eius prouidentiæ myſteria diſces, vel cõtra te dęmonũ impetum?

καὶ τὰς παραινέσεις, καὶ τὸ μέγα τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον, καὶ μάλα δικαίως ἐξυμνεῖ. ἐν ᾧ καὶ τῆς ἀστρολογίας ἐκ τῶν αὐτῶν θεοχρήστων λογίων ἁρμοδίως καθάπτεται. ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ ν' ἀνιὼν κεφάλαιον, τῆς αὐτῆς πλάνης οὐδὲν ἧττον καταγωνίζεται, λέγων μετὰ τῶν ἄλλων· ὡς εἰ καί τι τῶν προλεγομένων *αὐτοῖς δοκεῖ ἐκβαίνειν, οὐκ ἐπειδὴ τὴν ἔκβασιν ἔσχηκε. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἡμῖν ἐννοουμένοις τῶν ἐννοηθέντων ἀπήντησε· καὶ πρᾶγμα κεκινημένον ἢ κινηθησόμενον προσδοκήσαντες, οἵαν ἠλπίσαμεν ἀρχὴν λαβεῖν ἢ τέλος, τοιοῦτον ἀπολαβεῖν κατελάβομεν. καὶ οὐ διὰ τοῦτο χειροτονίαν ἑαυτοῖς προφητείας ἐπιφερόμεθα· ἀλλὰ συντυχίας [ἢ] καὶ στοχασμοῦ, τὴν ἀπόβασιν ἔργον γινώσκομεν. εἰ μὲν γάρ τι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀλλότριον προεκήρυττον, εἶτα τὸ ξένον ἐξέβη, οὐ λέγω πολλάκις, ἀλλ' ἅπαξ θαυμάζειν εἰκὸς ἦν. εἰ δέ γε τὰ φιλοῦντα συμβαίνειν δοκοῦσι προλέγειν· τί θαυμαστὸν, εἰ τυγχάνουσιν; οὐ γάρ ἐστι ῥᾳδίως ἀποτυχεῖν ἐν πλήθει βάλλοντα τοὺς λόγους· θαυμαστὸν δὲ ἦν μᾶλλον, εἰ διὰ παντὸς ἀπετύγχανον. εἰ δὲ καὶ δαίμονας ἔχουσι συνεργοὺς, ὥσπερ οὖν ἔχουσιν ἐπικρατύνοντας αὐτῶν τὴν πρόρρησιν: οὐκ ἔτ' ἂν εἰ ἐπιτυγχάνοιεν ἀπορήσαιμι. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον εἰ μὴ ἐπιτυγχάνοιεν. συνεργοῦσι δὲ τούτοις οἱ δαίμονες, εἰδότες μὲν τὰ παρὰ τοῖς ἀστρολόγοις γεγραμμένα: πληροῦσι δὲ ταῦτα, ἀγῶνα πάντα καταβαλλόμενοι· ἵνα τὴν τῆς εἱμαρμένης πλάνην τοῖς πειθομένοις ἐντήξαντες, τοῦ θείου καταλιγωρεῖν ἀναπείσωσι. προλέγει δὲ τὰ βιβλία πλοῦτον καὶ πενίαν καὶ ὅσα ἐν βίῳ. ἐπὶ δὲ ταῦτα τοὺς δαίμονας συνεργεῖν, οὐ χαλεπόν. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀλλήλους πολλὰ τούτων ἂν βουληθέντες διαθείημεν, ἢ πείθοντες, ἢ ἀπατῶντες, ἢ καταναγκάζοντες. κατισχύουσι δὲ ἁμαρτανόντων τὸ δαιμόνιον φῦλον, ἄγουσί τε καὶ φέρουσι τοὺς πειθομένους ὅποι ἂν βούλοιντο. βούλοιντο δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀστρολόγων ἀπάτας τὸν ἡμέτερον ἁρμόζειν βίον· ἵνα τὰς μὲν ἐκβάσεις ὁρῶντες τοῖς ἀστρολόγοις συμφώνους, τοὺς δὲ ταῦτα πράττοντας μὴ συνορῶντες: τοῦ *τε δρόμου τῶν ἀστέρων οἱ ἠπατημένοι *καταψεύδοιντο, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἀμελήσαντες, εἰς τὸν τῆς ἀσεβείας βυθὸν ὀλισθήσωσι. καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο, τὸ μὴ συνορᾶν αὐτοὺς τὸ ῥηθὲν κατὰ τῶν ἀνθρώπων δραματούργημα, τῶν δαιμόνων ἔργον ἂν εἴη, τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀσεβείας συναιρομένης αὐτοῖς· καὶ τό, τε αὐτῶν μηχάνημα συνιέναι διακωλυούσης, καὶ τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων ὡσαύτως τὸ βάθος. πῶς γὰρ ἀποκαλύψει τὸ θεῖον ἢ τὰς τῶν δαιμόνων ἐνέδρας, ἢ τὰς αὐτοῦ οἰκονομίας, οἷς παρορᾶν αὐτοῦ σπουδάζεται τὰ προστάγματα; καὶ γὰρ ἅπερ ἴσμεν ἄδικα, ταῦτα πράττομεν: οὐχ ὧν ἐπαίνους ἴσμεν ταῦτα μεταδιώκομεν. καὶ πῶς ἅπερ ἀγνοοῦμεν, μαθησόμεθα; ἔπραξας ἃ ἔμαθες, παρεσκεύασας ἑαυτὸν, δι' ἀρετῆς τοῦ μαθεῖν, πλέον ὧν ἐπίστασαι ἄξιον. θαύμαζε, εἰ μὴ μαθεῖν ἔχεις τὰ τελεώτερα. εἰ δὲ πάθεσι βρύεις, καὶ θεοῦ καταφρονεῖς: πῶς μαθήσῃ τὰς οἰκονομίας αὐτοῦ, ἢ τὴν κατά σου τῶν *δαιμονίων ἐπήρειαν.

πῶς

* al. αὐτοῖς. * al. δι. * al. χαταψά…

πῶς δὲ οὐ κρατήσαιεν δαίμονες εὐχερῶς, ὧν οὐκ ἔστι τὸ θεῖον ὑπέρμαχον; πρὸς ἐκεῖνα τούτοις κατασύροντες, ἃ τῶν ἀστρολόγων αἱ βίβλοι προλέγουσιν. ὡς ἂν τὸ τῆς εἱμαρμένης ἐν αὐτοῖς βεβαιώσαντες πλάσμα, πλέον θεοῦ ἀποστατήσωσιν. εἰ μέν τοι γε ὅσην περὶ τὰ κακὰ σπουδὴν εἴχομεν, τοσαύτην περὶ τὰ καλά: οὐκ ἂν ἠγνοήσαμεν ὅσον ὑπὸ θεοῦ τετιμήμεθα, οὐδ᾽ ὅσον κατὰ δαιμόνων ἰσχύομεν. πανταχοῦ γὰρ θεός, ἐγγίζει δὲ μᾶλλον τοῖς δι᾽ ἔργων ἀγαπῶσιν αὐτόν· ὅπου δὲ θεός: τίς ὁ λανθάνων τὴν ἐπιβουλήν, ἢ ὁ ἐπιβουλεύων ὅλως. ταῦτα διαλαβὼν τὰ ἱερὰ λόγια πάλιν κατὰ τῆς εἱμαρμένης ὁπλίζει, παραινῶν τοὺς ἀνθρώπους ἀπαλλάττεσθαι τῆς τοιαύτης πλάνης. διὰ δὲ τοῦ λέγειν, εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ ἐνιαυτοὺς γενέσθαι παρὰ θεοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας: τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ γεγενημένα δηλοῦσθαί φησι, καὶ τὰ ἐπὶ Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ν' κεφάλαιον διελθών, μέτεισιν ἐπὶ τὸ α' καὶ ν'. ἐν ᾧ τοὺς ἀπὸ Βαρδισάνους αἱρετικοὺς διελέγχει, δέχεσθαι [μὲν] προσποιουμένους τοὺς προφήτας, καὶ τὰς μὲν ψυχὰς γενέσεως *ἐλευθέρας καὶ αὐτεξουσίους ὁμολογοῦντας: τὸ σῶμα δὲ τῇ ταύτης ὑποτάττοντας διοικήσει. πλοῦτον γὰρ καὶ πενίαν, καὶ νόσον, καὶ ὑγίειαν, καὶ ζωήν, καὶ θάνατον. καὶ ὅσα οὐκ ἐν ἡμῖν ἔργον εἶναι λέγουσι τῆς εἱμαρμένης. εἰ δὲ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν οὐκ ἴσασιν οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ τὰ μέλλοντα· καὶ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν, ματαία ἐστὶν ἡ περὶ ταύτην σπουδή: πῶς οὗτοι δέχεσθαι μέν φασι τοὺς προφήτας. τὸ σῶμα δὲ δοῦλον ποιοῦσι τῆς εἱμαρμένης; καὶ γὰρ ὁ θεὸς τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὰς ἀπειλάς, καὶ τὰ πάθη σωματικὰ ἐπαφίει. τοιαύτας δὲ καὶ τὰς εὐεργεσίας, ὧν ἄγνοιαν ἔχειν τοὺς ἀστρολόγους, διὰ τοῦ Ἡσαΐου κατεψηφίσατο. πῶς οὖν ἐγχωρεῖ καὶ τοῖς προφήταις πείθεσθαι, καὶ τῶν σωματικῶν κακώσεων καὶ εὐεργεσιῶν, τῇ εἱμαρμένῃ τὸ κράτος χαρίζεσθαι· καὶ προλέγειν τοὺς περὶ αὐτὴν ἐπτοημένους τὰ ἐσόμενα. εἰ μὴ ἄρα μεμηνότες εἴποιεν, τὰ μὲν ἀγαθὰ τοῖς εὐσεβοῦσι, νέμειν δὲ τἀναντία τοῖς δυσσεβοῦσι, καὶ τὸ θεῖον ἐξυπηρετούμενον τῇ εἱμαρμένῃ. καὶ πῶς ψυχαὶ γενέσει οὐχ ὑπόκεινται, θεοῦ τοῦ πάντων δημιουργοῦ συνεργοῦντος *αὐτοῖς, καὶ ὑπηρετουμένου τοῖς ἀποτελέσμασιν. εἰ δὲ οὔτε τὰ δι᾽ ἀγγέλων καὶ προφητῶν οἰκονομηθέντα, πάλαι γενέσεως ἔργον ἦν, οὐδ᾽ ἅπερ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ σώματος φανεὶς εἰργάσατο, μυριάδας ἀνθρωπείων ἰασάμενος σωμάτων: πῶς οἴονται τὸ σῶμα λέγειν γενέσει διοικεῖσθαι; ἢ γὰρ τὸ ἀπειλεῖν τὸ θεῖον τοῖς *παρακούουσιν: εὐεργετεῖν δὲ τοὺς πειθομένους, εἰς ψεῦδος ἀπάξουσιν: ἢ, εἰ τὸ πρῶτον ἀληθές: πλάσμα τὸ δεύτερον. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, πῶς οἷόν τε, σώματος ὑποκειμένου γενέσει, τὰς ψυχὰς ταύτης ἀπηλλάχθαι. εἰ γὰρ ἀπὸ γενέσεως εὕρεσις θησαυροῦ, καὶ οἴκου κτῆσις, ἢ ἑτέρων τινῶν σωματικῶν πρόσληψις ἢ ἀποβολή. καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν πορνευόντων ἢ τῶν μοιχευόντων ποινή, ἀνάγκη τὴν ψυχὴν ἐλαύνεσθαι μὲν πρὸς εὕρεσιν θησαυροῦ, πρὸς μάθησιν δὲ τεκτονικῆς, διὰ τὸν οἶκον, ἢ ὑφαντικῆς διὰ τὸ ἱμάτιον.

* ἐλευθεροῦται.

* al. αὐτῇ.

* al. παρακούουσιν.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

Et quomodo non facilè vincant dæmones eos, quibus non eſt Deus propugnator? ad illa nimirum hos attrahentes, quæ Aſtrologorũ libri prædicunt: vt Fati in eis figmento corroborato, amplius etiam à Deo deficiant. Atqui, ſi quanto ad malum ſtudio contendimus, tanto item ad honeſtatem incumberemus, non ignoraremus quàm Deo chari ſimus, neque quantum virium contra dæmonem habeamus. Etſi enim vbique Deus, ad eos tamen propius accedit, qui per opera ipſum diligunt. Vbi autem Deus eſt, quænam illic inſidiæ lateant, aut quis omnino adſit inſidiator? Quæ vbi diſſeruit, diuinis rurſum eloquiis aduerſus Fatum inſtructus, homines adhortatur, vt ſe illo errore liberent. Quod autem in [a] ſigna & tempora, & annos factum eſſe à Deo Solem cum Luna & ſtellis dicitur, his ea ſignificari vult, quæ [b] ſub Ieſu filio Naue & [c] Ezechia rege, itémque in [d] Chriſti paſſione contigerunt.

His igitur quinquageſimo capite pertractatis, ad LI. deinceps tranſit, quo à Bardiſane ortos hæreticos redarguit, quod cùm profiteantur ſe Prophetas admittere, animas quidem à Geneſi liberas & ſui iuris confiteantur, ſed corpus nihilominus huius gubernationi ſubiiciant. nam diuitias, paupertatem, morbum, ſanitatem, vitam, mortem & quæcunque in noſtra non ſunt poteſtate, per Fati vim effici affirmant. At ſi ſecundùm [e] Eſaiam ignorant cœli Aſtrologi quæ futura ſint, & ex [f] Ieremiæ ſententia, vanum hoc omne ſtudium eſt, quomodo hi ſuſcipere ſe dicunt Prophetas, qui corpus Fati ſeruituti ſubiiciunt? Etenim Deus Iudæis ſiue minas ſiue pœnas nonniſi corporeas intendit, ſimiliáque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere Aſtrologos per Eſaiam pronuntiauit. Quonam igitur pacto fieri poteſt, vt & Prophetis fides adhibeatur, & corporeorum cùm malorum tum bonorum poteſtas omnis Fato concedatur, & huic nimium addicti futura prędicant: niſi fortè per inſaniam dixerint, bona quidem piis, mala verò impiis diſtribuere, & ipſum inſuper Numen Fato deſeruire. At qui animæ Geneſi non ſubiiciantur, quando Deus ipſe, rerum omnium conditor, vnà cũ hac operatur, fatalibúſque effectis ſubſeruit? Si verò quæ per Angelos olim ac Prophetas adminiſtrata ſunt, ea Geneſis non efficit, vt nec ea quæ Dominus noſter IESVS CHRISTVS in carne apparens operatus eſt, dum innumerabilem humanorum corporum multitudinem ſanauit, quorſum adhuc volunt affirmare corpus à Geneſi adminiſtrari? nam aut illud falſum reddent, quod Deus immorigeris pœnas minitetur, obtemperantibúſq; benignè faciat: aut certè, ſi primum illud verum, ſecundum fabula eſt. Ad hæc quî fieri poteſt, vt Geneſi corpora ſubiecta cùm ſint, animæ tamen eius imperio ſubducantur? Si enim à Geneſi accidat inuentio theſauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum ſiue adſumptio, ſiue abiectio, immò & adulterantium atque mœchantium pœna, neceſſarium vtique animam impelli ad inuentionem theſauri [propter ipſum theſaurum,] atque ad diſcendam vel architecturam propter domum, vel textoriam propter veſtem.

a Gen. 1. 14.
b Ioſ. 10. 13.
c 4. Reg. 20. 9.
d Matt. 27. 45.
e Eſa. 47. 13.
f Ier. 10. 2.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

Quin à muliebri amore vinci hanc oportet vt ferat corpus proprij pœnas delicti: immò etiam ad cædem incitari propter Geneſim, quæ mortis ſententiam tulit: & ſic de aliis. Vix enim corporeum quidquam fiet, niſi anima obediat atque adiuuet, vt neceſſe ſit Bardiſanæ ſectatores, vel animum ſubiicere Geneſi, vel ſi hoc non audeant, etiam corpus ab huius imperio liberum pronuntiare. Ita ſecundum & quinquageſimum caput finitur.

Proximo verò extremam illam impietatem confutat eorum, qui ipſum quoque Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM Geneſi ſubiicere audent, ſumpta de oſtenſa Magis ſtella occaſione. Hanc ergo amentiam bene & ſapienter refellit, multis illos confodiens argumentis, cùm alibi, tum vbi oſtendit viſam ſtellam non vnam è multis in cœlo fuiſſe, [a] ſed vim quandam diuiniorem in aſtrum conformatam, quæ omnium Domini natiuitatem denuntiaret. Porrò Magos refert à Chaldæis ita accepiſſe, ſtellam quandam olim fore, quæ natum in carne communem Seruatorem nuntiaret. hoc illis vaticinium, tanquam eiuſdem artis ſtudioſis, enarraſſe Balaamum illum, qui vel inuitus imprecationis loco bene precando Iſraëli, [b] benedictioni ſuæ naſcituri regis ortum, & huius præconem ſtellam admiſcuiſſet. Dum autem ſeſe videndum obtulit Dominus, præ cæteris nationibus Perſis potiſſimum iam natus apparuit, quòd quibuſcumque eam expetentibus, ſiue Magis ſiue incantatoribus, per ipſum gratia & redemptio donaretur. His ergo atque aliis horum ſimilibus pertractatis, vltimo tandem capite repetitionem prædictorum omnium inſtituit, ſimúlque quinquageſimum tertium caput, & octauum librum abſoluit.

[a] Eadem Baſil. & Niſſeni ſententia. Homil. de natiuit. Domini.

[b] Num. 24.

Eſt autem in loquendo purus atque diſtinctus, eiuſmodi enthymematis atque epichirematis efformatis, qualia ex parte iam in his illius operis excerptis indicauimus.

δεῖ δὲ καὶ γυναικὸς ἡττᾶσθαι διὰ τὸ παθεῖν τὸ σῶμα ἅπερ αὐτὸ ἥμαρτεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς φόνον ὠθεῖσθαι διὰ τὴν καταψηφισαμένην τὸν θάνατον γένεσιν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. οὐδὲν γὰρ σχεδὸν τῶν σωματικῶν, τῆς ψυχῆς μὴ ὑπακουούσης, καὶ συλλαμβανούσης, γενήσεται. καὶ ἀνάγκη τοὺς ἐκ Βαρδισάνους, ἢ καὶ τὴν ψυχὴν ὑποτάξαι γενέσει· ἢ τοῦτο μὴ τολμῶντας, καὶ τὸ σῶμα ταύτης ἀποφαίνειν ἐλεύθερον· οὕτω μὲν καὶ τὸ β' καὶ ν'. ἀπαρτίζεται κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς τὴν ἐσχάτην ἀσέβειαν διελέγχει τῶν γενέσει τολμώντων ὑποβάλλειν, καὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν φανέντα πρόφασιν ποιουμένων ἀστέρα, καὶ ταύτην εὖ τε καὶ σοφῶς τὴν ἀπόνοιαν καταβάλλει, πολλοῖς αὐτοὺς κατατιτρώσκων τοῖς ἐπιχειρήμασι, τά τε ἄλλα, καὶ δι᾽ ὧν δείκνυσι τὸν φανέντα ἀστέρα, μὴ ἕνα τῶν πολλῶν καὶ κατ᾽ οὐρανὸν εἶναι· ἀλλὰ δύναμίν τινα θειοτέραν, εἰς ἀστέρα μὲν σχηματιζομένην, τὴν δὲ τοῦ κοινοῦ δεσπότου κηρύττουσαν γένεσιν. λέγει δὲ τοὺς μάγους παραλαβεῖν μὲν παρὰ χαλδαίων, ὡς ἀστὴρ ἔσται τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ κοινοῦ σωτῆρος μηνυτής: ἐκείνοις δὲ ὡς ὁμοτέχνοις ἀναθεῖναι τὴν πρόρρησιν τὸν Βαλαὰμ ἐκεῖνον· ὃς καὶ ἄκων ἀντὶ κατάρας εὐλογήσας τὸν Ἰσραὴλ, τῇ εὐλογίᾳ συμπεριέλαβε καὶ τὴν τοῦ τεχθησομένου γένεσιν βασιλέως, καὶ τὸν ταύτης κήρυκα ἀστέρα. ἐμφανίζεται δὲ τεχθεὶς, πέρσαις πρὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὁ δεσπότης ἑαυτὸν δεικνὺς: ὅτι καὶ μάγων καὶ γοήτων τοῖς ἐθέλουσιν ἡ δι᾽ αὐτοῦ παρέχεται χάρις καὶ σωτηρία. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτερα διαπερανάμενος, τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ἀνακεφαλαίωσιν τῶν εἰρημένων ποιεῖται· καὶ ἅμα τὸ τρίτον καὶ ν', καὶ τὸν ὄγδοον τούτοις ἀπαρτίζει λόγον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν καθαρός τε καὶ εὐκρινὴς ὁ ἀνήρ: τοῖς δὲ ἐνθυμήμασι καὶ τῇ τῶν ἐπιχειρημάτων διαπλάσει, οἷον αὐτὸν κατὰ μέρος ἐν τῇ τῶν λόγων αὐτοῦ ὑπεδείξαμεν ἐκλογῇ.

MEMNONIS HISTORIARVM LIBRI.

CCXXIV.

[De Heracleæ Ponticæ tyrannis.]

[Latinitate donati Laur. Rhodomanno interprete.]

CAPVT I. *Summa hiſtoriæ ſequentis de Heraclea Pontica.*

MEMNONIS hiſtoria, à libro V. vſque ad XVI. quæ circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim operis inſtitutum eſt) exponit: tum vrbis tyrannos, & res horum geſtas moréſque, tum aliorum etiam vitam & exitum, & quæcunque eo pertinent, recenſet.

CAPVT II. *Clearchi tyranni I. eruditio, & crudelitas.*

CLEARCHVS (ait) primus tyrannidem in hanc ſibi vrbem vindicauit, diſciplinæ philoſophicæ haud equidem rudis (è Platonis enim diſcipulis vnus fuit, & quadriennium Iſocrati oratori operam dedit) at enimuero crudelem, ſi quiſquam alius, ciuibus ſe exhibuit & cruentum; & ad ſummum vſque inſolentiæ proceſſit, vt & Iouis ſe filium nominaret. Nec colore genuino, quo natura faciem eius tinxerat, contentus, ſubinde aliis atque aliis eam fucis illinebat, vt nitida & rubicunda intuentibus videretur. Quin & veſtes ad terrores & delicias permutabat.

Eius inſolentia.

ΜΕΜΝΟΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

σκδ'. *Memnonis hiſtoria.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Μέμνονος ἱστορικὸν, ἀπὸ τοῦ ε' λόγου ἕως ἕκτου καὶ δεκάτου. ἡ δὲ πραγματεία, ὅσα περὶ τὴν ποντικὴν ἡράκλειαν συνηνέχθη, σκοπὸν ἀναγράψαι προτίθεται, τοὺς ἐν αὐτῇ τυραννήσαντας ἀναλεγομένη, καὶ πράξεις αὐτῶν, καὶ ἤθη. καὶ τοὺς ἄλλων βίους, καὶ τὰ τέλη οἷς ἐχρήσαντο, καὶ ὅσα τῶν εἰρημένων ἐξήρτηται. Κλέαρχον μὲν οὖν ἐπιθέσθαι πρῶτον τυραννίδι κατὰ τῆς πόλεως ἀναγράφει. φησὶ δὲ, παιδείας μὲν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν, οὐκ ἀγύμναστον, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνος τῶν ἀκροατῶν ἕνα γεγονέναι, καὶ Ἰσοκράτους δὲ τοῦ ῥήτορος τετραετίαν ἀκροάσασθαι· ὠμὸν δὲ τοῖς ὑπηκόοις καὶ μιαιφόνον, εἴπερ τινὰ ἄλλον, ἐπιδειχθῆναι, καὶ εἰς ἄκρον ἀλαζονείας ἐλάσαι, ὡς καὶ Διὸς υἱὸν ἑαυτὸν ἀνειπεῖν· καὶ τὸ πρόσωπον μὴ ἀνέχεσθαι ταῖς ἐκ φύσεως χρωματίζεσθαι βαφαῖς, ἄλλαις δὲ καὶ ἄλλαις ἰδέαις ποικιλλόμενον, ἐπὶ τὸ στιλπνόν τε καὶ ἐρυθρὸν τοῖς ὁρῶσιν ἐπιφαίνεσθαι. ἐξαλλάττειν δὲ καὶ τοὺς χιτῶνας ἐπὶ τὸ φοβερόν τε καὶ ἁβρότερον.

Clearchus.

οὐ ταῦτα δὲ μόνον γενέσθαι κακὸν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἀχάριστον, καὶ πάντα βίαιόν τε καὶ τὰ ἄτοπα τολμηρόν· φῦναι δὲ καὶ δραστήριον τὸ παλαμναῖον οἷς ἂν *ἐπιβάλοιεν, οὐ κατὰ τῶν ὁμοφύλων μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴ τι ἐν ἀλλοφύλοις ἐφρόνει πολέμιον. βιβλιοθήκην μέν τοι κατασκευάσαι πρὸ τῶν ἄλλων, οὓς ἡ τυραννὶς ἀπέδειξεν ὀνομάζεσθαι. τοῦτον δὲ ἐπιβουλὰς μὲν πολλὰς πολλάκις διὰ τὸ μιαιφόνον καὶ μισάνθρωπον καὶ ὑβριστικὸν κατ᾽ αὐτοῦ συστάσας διαφυγεῖν· ὀψὲ δὲ καὶ μόλις ὑπὸ *Χίωνος τοῦ Μάτριος, ἀνδρὸς μεγαλόφρονος, καὶ κοινωνίαν πρὸς αὐτὸν τὴν ἐξ αἵματος ἔχοντος, καὶ Λέοντος καὶ Εὐξένωνος καὶ ἑτέρων οὐκ ὀλίγων, συσκευασθεῖσαι, πληγὴν καιρίαν ἐνεγκεῖν, καὶ τελευτῆσαι πικρῶς ἀπὸ τοῦ τραύματος. ἔθυε μὲν γὰρ δημοτελῆ θυσίαν ὁ τύραννος· οἱ δὲ περὶ τὸν Χίωνα ἐπιτήδειον εἶναι τὸν καιρὸν τῇ πράξει νομίσαντες, τῇ τοῦ Χίωνος χειρὶ τὸ ξίφος διὰ τῶν τοῦ κοινοῦ πολεμίου λαγόνων ἐλαύνουσιν. ὁ δὲ πολλῶν αὐτὸν καὶ πικρῶν ἀλγηδόνων κατατεινόντων, καὶ τοσούτων φασμάτων ἐκδειματούντων (εἴδωλα δὲ τὰ φάσματα ἦν, ὧν ἐκεῖνος μιαιφόνως ἀνῃρήκει) ἐπὶ δευτεραῖος τὸν βίον κατέστρεψε· ζήσας μὲν ἔτη ηʹ καὶ νʹ, τούτων δὲ τυραννήσας δυοκαίδεκα. εἶχε δὲ τὴν Περσῶν ἀρχὴν Ἀρταξέρξης τότε, εἶτα καὶ Ὦχος ὁ ταύτην ἐκ πατρὸς ἐκδεξάμενος· πρὸς οὓς καὶ πολλάκις ἔτι ζῶν ὁ Κλέαρχος διεπρεσβεύσατο. οἱ μέντοιγε ἀνῃρηκότες τὸν τύραννον, μικροῦ πάντες οἱ μὲν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων, κατ᾽ αὐτὸν τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρὸν, οὐκ ἀγεννῶς ἀνδρισάμενοι, κατεκόπησαν· οἱ δὲ καὶ ὕστερον συλληφθέντες, καὶ πικραῖς τιμωρίαις ἐγκαρτερήσαντες ἀνῃρέθησαν.

Σάτυρος δὲ ὁ τοῦ τυράννου ἀδελφὸς, οἷα δὴ ἐπίτροπος καταλειφθεὶς τῶν παίδων Τιμοθέου καὶ Διονυσίου, τὴν ἀρχὴν ὑποδέχεται· ὃς ὠμότητι μὲν οὐ Κλέαρχον, ἀλλὰ καὶ πάντας τυράννους ὑπερέβαλεν. οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἐπιβεβουλευκότας τῷ ἀδελφῷ ἐτιμωρήσατο, ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων, ἃ μηδὲν συνῄδει τοῖς γεγεννηκόσιν, οὐδὲν ἀνεκτότερον ἐδηλήσατο· καὶ πολλοὺς ἀναιτίους, κακούργων δίκας ἀπῄτησε. τοῦτον δὲ καὶ μαθημάτων τῶν τε κατὰ φιλοσοφίαν καὶ τῶν παντὸς ἐλευθερίου [ἄλλον] ἄλλου παντελῶς ὑπάρξαι ἀπαράδεκτον· καὶ νοῦν δὲ πρὸς τὰς μιαιφονίας μόνον ὀξύρροπον ἔχοντα, φιλάνθρωπον μηδὲν μηδὲ ἥμερον μήτε μαθεῖν ἐθελῆσαι, μήτε φῦναι ἐπιτήδειον. ἀλλὰ πάντα μὲν ἦν οὗτος κάκιστος, εἰ καὶ χρόνος αὐτὸν κόρον λαβεῖν τῶν ἐμφυλίων αἱμάτων καὶ τῆς μιαιφονίας ὑπεξέλυεν· ἐπὶ δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὸ πρωτεῖον ἠνέγκατο. τὴν γὰρ ἀρχὴν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισὶν ἀνεπηρέαστον συντηρῶν, ἐπὶ τοσοῦτον τῆς *αὐτῶν κηδεμονίας [τὸν] λόγον ἐτίθετο, ὡς καὶ γυναικὶ συνὼν, καὶ τότε λίαν στεργομένῃ, μὴ *ἀνασχέσθαι παιδοποιῆσαι· ἀλλὰ μηχανῇ πάσῃ γονῆς στέρησιν ἑαυτῷ δικάσαι, ὡς ἂν μηδόλως ὑπολίποι τινὰ ἐφεδρεύοντα τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισίν.

* ἐπιβάλοι, H. St.

* al. χίονος

Σάτυρος

* al. αὐτῆς.

* al. ἀνασχέσθαι.

MEMNON.

Nec verò in his tantum improbus erat, ſed etiam in benefactores ingratus:& in omnibus violentus,ad res nefarias audax. Natura induſtrius ad cædes eorum quos impeteret, non tantum ſi quid hoſtile meditaretur contra populares,ſed etiam in exteros.Bibliothecam tamen ſibi comparauit,cuius laude antegreditur alios quos tyrannis famoſos reddit. Hic inſidias crebrò multas,propter cædes, immanitatem & iniurias ſibi ſtructas,effugit:ſed vix tandem à Chione Matris filio (qui vir erat magnanimus, & neceſſitudine ſanguinis tyranno deuinctus)& Leone & Euxenone, cæteriſque non paucis,coniuratione inita, vulnus lethale accepit:cuius dolore acerbiſſimo eſt exſtinctus. Cõmune enim populi ſacrum agebat tyrannus. Oportunam igitur occaſionem ſe adeptos rati qui cum Chione conſpirauerant, manu Chionis enſem trans ilia communis patriæ hoſtis adigunt. Qui inter multos & ſæuiſſimos cruciatus magis magiſque ingraueſcentes, & pauores à ſpectris incuſſos (erant autem ſimulacra eorum quos crudelem in modum necauerat,) altero die poſt vitam cum morte commutauit: quum annos exegiſſet in vita LIIX. & XII. tyrannicum imperium tenuiſſet. Apud Perſas tunc regno præerat Artaxerxes,& exinde Ochus,patris in imperio ſucceſſor.Ad quos ſæpenumerò Clearchus,dum vita fruitur,legatos miſit.Qui verò necis auctores tyranno fuerant,prope omnes,partim à ſatellitibus,in ipſo aggreſſionis articulo(vbi tamen ſtrenuos ſe viros gerebant) conciſi, partim aliquanto poſt capti,& atrocibus ſuppliciis(quæ fortiter tolerarunt) adfecti, occubuêre.

Clearchi ſtudiorum.

Inſidiæ in Clearchum.

Clearchi mors tragica.

Coniuratorum exitus.

SATYRVS autem, tyranni germanus, & curator puerorum Timothei & Dionyſij relictus, imperium ſuſcipit, qui non Clearchum ſolummodo, verum cunctos etiam tyrannos, crudelitate ſuperauit. Non enim de inſidiatoribus fratris tantum vindictam ſumpſit, ſed & in liberos eorum qui etiam rei perpetratæ conſcij non eſſent, non minus ſæuiit. Atque ita à multis inſontibus maleficorum pœnas exegit. Fit hic omnis doctrinæ philoſophicæ & artiũ ingenuarum omnino expers, ingenio tantum ad ſæuitiam propẽſo,Nec voluntas ei erat,humanum aliquid & moderatum diſcendi, nec à natura indita facultas:ſed per omnia erat peſſimus, etiamſi tempus ipſum infringebat hominem, vt ciuilis tandem ſanguinis & cædis eum ſatietas caperet.Amoris tamen fraterni primas tulit. Nam, vt dominatum fratris filiis integrũ ab iniuriis conſeruaret, adeo eius rationem habuit,vt licet cõiugali vxoris,quàm vnicè amabat,conſuetudine vteretur,liberos tamen ex ea procreare nollet, ſed omni arte hanc orbitatis & nón gignendæ ſobolis ceu pœnam ſibi irrogaret:ne quem omnino inſidiatorem fratris filiis relinqueret.Superſtes adhuc,ſed ſenio grauatus,Timotheo,qui de filiis fratris ætate præceſſit, rerum ſummam tradit:nec multo tẽpore poſt difficillimo corripitur morbo & ĩmedicabili.Cãcer.n.inter inguẽ&ſcrotũ enatus ad interiora paſcẽdo ſubinde acerbius proſerpebat:

Satyri tyranni II. immanitas, crudelitas.

Satyri tyranni philoſtorgia in fratrem.

Satyri tyranni mors atrox.

Ἔτι δὲ ζῶν καὶ γήρᾳ βαρυνόμενος, Τιμοθέῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων τοῦ ἀδελφοῦ ἐγχειρίζει τὴν ἀρχὴν, καὶ μετὰ χρόνον οὐ πολὺν, ἀνιάτῳ πάθει καὶ χαλεπωτάτῳ συσχεθείς. καρκίνωμα γὰρ μεταξὺ βουβῶνός τε καὶ ὄρχεως ὑποφυὲν, τὴν νομὴν πρὸς τὰ ἔνδον ἐπεδίδου πικρότερον

MEMNON.

ex quo carne laxata, ſanies, grauiſſimos & intolerabiles exſpirans odores, profluebat, vt nec miniſtri nec medici virulentiſſimum putredinis fœtorem ſuſtinerent ac perferrent. Continentes autem & acerrimi dolores totum eius corpus excarnificabant: quorum vigiliis & conuulſionibus eouſque mali contagio adaugeſcebat, donec ad ipſa viſcera ſe inſinuans, vitam tyranno abrupit.

Vindicta diuina, etiam in hac vita.

Quare hic, non minus quàm Clearchus, animaduertentibus conſiderandum exhibuit, pœnas tandem exigi illorum quæ contra diuina & humana iura immaniter in ciues admiſiſſet. Sæpe enim inter morbi torturas precatus dicitur, vt quamprimum ſe mors obrueret, voti tamen compos non ante factus, quàm morbi vi & acerbitate conſumptus, eo modo fatis debitum exſoluit: poſtquam LXV. in vita, in tyrannide VII. annos compleuerat. Et tempeſtate illa regnum apud Lacedæmonios Ageſilaus adminiſtrabat.

CAP. IV. Timotheus filius Clearchi, princeps III. Eius merita in rempubl. & priuatos.

TIMOTHEVS igitur, imperium adeptus, ita ad moderationem, & quàm potuit maximè popularem ſtatum, illud reduxit, vt non vltrà tyrannus, ſed benefactor & ſeruator ob præclarè merita nuncuparetur. Nam de ſuo nomina creditoribus expediuit, & inopia laborantibus ſine fœnore ad negotiationes, & alios vitæ vſus, pecunias ſuppeditauit. nec modò inſontes, ſed & veris criminibus obnoxios, carceribus exſoluit. Iudex quidem accuratus & ſeuerus, cæteroqui tamen humanus & benignus. In rebus fidei ſuæ credendis minimè ſuſpectus. idcirco & fratrem Dionyſium cum in aliis paterno amore & ſtudio complexus eſt, tum ſtatim imperij cõſortem adſciuit, & ſucceſſorem ſibi deſtinauit. Sed enimuerò ad res bellicas alacri, & qui virum decet, animo ferebatur.

Eius heroica in bellis virtus.

Magno enim ſpiritu, & generoſo corporis & animi robore erat præditus. Quin & ad controuerſias bellorum dirimendas & componendas æquum bonúmque ſe præbebat, nec difficilem. Ad perſpiciendum res idoneus, & ad exſequẽdũ bene conſideratas ſtrenuus. Ingenio & moribus clemens, miſericors & beneficus. In periculis quidem adeundis ferox: at in cætera vita per quam humanus & comis. Ideò, quandiu ſalua ei vita mãſit, hoſtibus quam maximè formidabilem (vt omnes quibuſcum inimicitias ſuſceperat, eum expaueſcerent) ſed ciuibus ſuauem & mitem ſeſe præſtitit.

Eius mors immatura.

Hinc accidit vt ad vitæ exitum vocatus, ingens ſui deſiderium faceret reliquum, & parem deſiderio luctum excitaret.

Habitus ei à Fratre honos poſt mortem.

Germanus autem eius Dionyſius magnificis cadauer ſumptibus rogo tradit, & è ſuis fratri palpebris lachrymas, ſeu libans effundit, éque propriis viſceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam equeſtres, & præter hos, gymnicos & thymelicos & ſcenicos: alios ſtatim, alios poſtea, qui magnificentiores eſſent, peregit.

Hæc IX. & X. libro (quatenus curſim iſta perſtringimus) hiſtoria Memnonis deſcribit.

CAP. VI. Dionyſius princeps IV. Rex fortunatiſſimus Imperij augendi occaſiones non neglegit.

DIONYSIVS, gubernaculis imperij acceptis, in augendo eo non vanam collocauit operam. Alexander enim, Perſis ad Granicum profligatis, ſecuram amplificandi ditiones ſuas occaſionem patefecerat his, qui vellent: cum, quæ hactenus impedimento fuerat, Perſarum potentia labefactaretur.

Aduerſam fortunam ſtudio & fato ſuperat.

Sed varias deinceps fortunæ vices expertus eſt, maximè quũ Heracleę exules miſſitãdis ad

δι᾽ οὗ ἰχῶρες, ἀνασομωθείσης τῆς σαρκός, διέρρεον βαρὺ καὶ δύσοιστον πνέουσαι, ὡς μηκέτι μήτε τὸ ὑπηρετούμενον, μήτε τοὺς ἰατροὺς τὸ τῆς σηπεδόνος * στέργειν δυσῶδες [καὶ] ἀνυπόστατον. καὶ συνεχεῖς δὲ ὀδύναι καὶ δριμεῖαι ὅλον τὸ σῶμα κατέτεινον· ὑφ᾽ ὧν ἀγρυπνίαις τε καὶ σπασμοῖς διεδίδοτο, ἕως προκόψασα μέχρις αὐτῶν τῶν σπλάγχνων τοῦ πάθους ἡ νομή, τοῦ βίου ἀπέρρηξεν. ἐδίδου μὲν καὶ οὗτος, ὥσπερ καὶ Κλέαρχος, τελευτῶν τοῖς ὁρῶσιν ἐννοεῖν, δίκας ἀπαιτεῖσθαι ὧν ὠμῶς τε καὶ παρανόμως τοὺς πολίτας διέθεσαν. πολλάκις γὰρ αὐτόν φασιν ἐν τῇ νόσῳ τὸν θάνατον ἐπελθεῖν αὐτῷ κατευχόμενον, μὴ τυχεῖν: ἀλλὰ συχναῖς ἡμέραις τῇ πικρᾷ καὶ βαρείᾳ καταδαπανώμενον νόσῳ, οὕτως ἀποτίσαι τὸ χρεών· ἔτη μὲν βιώσαντα πέντε καὶ ἑξήκοντα. ὧν ἡ τυραννὶς εἶχεν ζ´. Ἀγησίλαος δὲ τηνικαῦτα Λακεδαιμονίων * ἐβασίλευσεν.

* al. στέγειν.

* ἐβασίλευεν.

Timotheus.

Ὁ δὲ Τιμόθεος παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, οὕτω ταύτην ἐπὶ τὸ πρᾳότερον καὶ δημοκρατικώτατον μετερρύθμιζεν, ὡς μηκέτι τύραννον, ἀλλ᾽ εὐεργέτην αὐτόν, οἷς ἔπραττε, καὶ σωτῆρα ὀνομάζεσθαι· τά τε γὰρ χρέα τοῖς δανεισταῖς παρ᾽ ἑαυτοῦ διελύσατο, καὶ τοῖς χρήζουσι πρὸς τὰς ἐμπορίας καὶ τὸν ἄλλον βίον τόκων ἄνευ ἐπήρκεσε. καὶ τῶν δεσμωτηρίων οὐ τοὺς ἀνευθύνους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν αἰτίαις ἠφίει· καὶ δικαστὴς ἀκριβὴς ἦν ὅμως καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα χρηστός· καὶ τὰς ὑποθέσεις οὐκ ἀπιστούμενος. * ἐν οἷς καὶ τὸν ἀδελφὸν Διονύσιον τά τε ἄλλα πατρικῶς περιεῖπε, καὶ κοινωνὸν μὲν εἶχεν αὐτίκα τῆς ἀρχῆς, ἐχομένως δὲ καὶ διάδοχον. οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς τῶν πράξεων ἀνδρείως ἐφέρετο. μεγαλόφρων δὲ ἦν, καὶ γενναῖος σῶμα καὶ ψυχήν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῆς μάχης διαλύσεις εὐγνώμων τε καὶ οὐκ ἄγριος· πράγματα μὲν συνιδεῖν ἱκανός, ἐξικέσθαι δὲ πρὸς τὰ συνεωραμένα δραστήριος· οἰκτίρμων τε τὸ ἦθος καὶ χρηστός· καὶ τῇ μὲν εὐτολμίᾳ δεινῶς ἀπότομος, τῇ δὲ μετριότητι φιλάνθρωπός τε καὶ μείλιχος. διὸ σφόδρα μὲν περιὼν τοῖς πολεμίοις φοβερὸς ἦν, καὶ πάντες αὐτὸν κατερρώδουν ἐπειδὰν ἀπεχθάνοιτο, τοῖς δ᾽ ἀρχομένοις γλυκύς τε καὶ ἥμερος. ἔνθεν καὶ τελευτῶν, πόθον αὐτοῦ κατέλιπε πολύν, καὶ πένθος ἤγειρε τῷ πόθῳ ἐνάμιλλον. ὁ δὲ τούτου ἀδελφὸς Διονύσιος * καίει μὲν τὸ σῶμα πολυτελῶς, ἀπένδει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ βλεφάρων δάκρυα, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν σπλάγχνων οἰμωγάς· ἐπιτελεῖ δὲ καὶ ἀγῶνας ἱππικούς· οὐχ ἱππικοὺς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ σκηνικοὺς καὶ θυμελικούς, καὶ γυμνικούς· τοὺς μὲν αὐτίκα, τοὺς δὲ λαμπροτέρους καὶ ὕστερον· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ θ´ καὶ ι´ τοῦ Μέμνονος, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ φάναι, διαγράφει ἱστορία.

* ὑφ᾽ H. St.

Τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Διονύσιος ηὔξησε ταύτην, Πέρσας ἐπὶ Γρανικῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου μάχῃ καταγωνισαμένου, καὶ παρασχόντος ἄδεια τοῖς βουλομένοις αὔξειν τὰ ἑαυτῶν, τῆς τέως ἐμποδὼν πᾶσιν ἱσταμένης περσικῆς ἰσχύος ὑποσειλωμένης. ὕστερον δὲ ποικίλας ὑπέστη περιστάσεις, μάλιστά γε τῶν τῆς Ἡρακλείας φυγάδων πρὸς

Ἀλέξ.

Ἀλέξανδρον, περιφανῶς ἤδη τῆς Ἀσίας κρατοῦντα, διαπρεσβευομένων, καὶ κάθοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως πάτριον * δημοκρατίαν ἐξαιτουμένων. δι' ἅπερ ἐγγὺς μὲν κατέστη τοῦ ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐξέπεσεν ἄν, εἰ μὴ συνέσει πολλῇ καὶ ἀγχινοίᾳ καὶ τῇ τῶν ὑπηκόων εὐνοίᾳ, καὶ θεραπείᾳ Κλεοπάτρας, τοὺς ἀπειληθέντας αὐτῷ πολέμους διέφυγε· τὰ μὲν ὑπείκων, καὶ τὴν ὀργὴν ἐκλύων, καὶ μεθοδεύων ταῖς ἀναβολαῖς. τὰ δέ, ἀντιπαρασκευαζόμενος. ἐπεὶ δὲ ἢ θανάτῳ ἢ νόσῳ κατὰ Βαβυλῶνα γεγονὼς Ἀλέξανδρος τὸν βίον διέδραμεν: εὐθυμίας μὲν ὁ Διονύσιος ἄγαλμα, τὴν ἀγγελίαν ἀκούσας, ἱδρύσατο· παθὼν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τῆς φήμης ὑπὸ τῆς πολλῆς χαρᾶς, ὅσα ἂν ἡ σφόδρα λύπη δράσειε. μικροῦ γὰρ περιτραπεὶς, εἰς τὸ πεσεῖν ὑπήχθη, καὶ ἄνους ὤφθη γενόμενος. Περδίκκα δὲ τῶν ὅλων ἐπιστάντος, οἱ μὲν τῆς Ἡρακλείας φυγάδες, πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ τοῦτον παρώξυνον: Διονύσιος δὲ ταῖς ὁμοίαις μεθόδοις χρώμενος, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, πολλοὺς κινδύνους κατ' αὐτοῦ συστάντας πάντας διέδρασεν. ἀλλ' ὁ μὲν Περδίκκας ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, μοχθηρὸς γεγονώς, ἀνῄρηται. καὶ αἱ τῶν φυγάδων ἐλπίδες ἐσβέννυντο· Διονυσίῳ δὲ πανταχόθεν τὰ πράγματα πρὸς τὸ εὐδαιμονέστερον μετεβάλλοντο. ἡ δὲ πλείστη ῥοπὴ τῆς εὐδαιμονίας ὁ δεύτερος αὐτῷ κατέστη γάμος. ἠγάγετο μὲν γὰρ Ἄμαστριν, αὕτη δὲ [ἦν] Ὀξάθρου θυγάτηρ. ἀδελφὸς δὲ ἦν οὗτος Δαρείου. ὃν καθελὼν Ἀλέξανδρος, Στάτειραν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, γυναῖκα ἠγάγετο. ὡς εἶναι τὰς γυναῖκας ἀλλήλαις ἀνεψιάς, ἔχειν δέ τι πρὸς * ἑαυτὸν καὶ φίλτρον ἐξαίρετον, ὃ τὸ συντρόφοις ὑπάρξαι * ταύταις ἐνέφυσεν. ἀλλὰ ταύτην τὴν Ἄμαστριν Ἀλέξανδρος, ὅτε Στατείρᾳ συνήπτετο, Κρατερῷ (τῶν φιλουμένων ἦν οὗτος [ὡς] μάλιστα) * ἁρμόζει. Ἀλεξάνδρου δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀποπτάντος, [καὶ] Κρατεροῦ πρὸς Φίλαν τὴν Ἀντιπάτρου ἀποκλίναντος, γνώμῃ τοῦ λιπόντος, Διονυσίῳ ἡ Ἄμαστρις συνοικίζεται. ἐξ οὗ ἐπὶ μέγα ἡ ἀρχὴ αὐτῷ διήρθη, πλούτου τε προσβολῇ τῇ διὰ τῆς ἐπιγαμίας προστεθείσῃ καὶ ἰδίᾳ φιλοκαλίᾳ. καὶ γὰρ καὶ τὴν τοῦ Διονυσίου πᾶσαν ἐπισκευὴν τοῦ Σικελίας τυραννήσαντος, αὐτὸν ἐπῆλθεν ἐξωνήσασθαι, τῆς ἀρχῆς ἐκείνου διαφθαρείσης. οὐ ταῦτα δὲ μόνον αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ἐπεκράτυνεν, ἀλλὰ καὶ * εὐπραγία καὶ εὔνοια τῶν ὑπηκόων. καὶ πολλῶν ὧν οὐκ ἐκράτει πρότερον, ἡ κυριότης. καὶ Ἀντιγόνῳ δὲ τὴν Ἀσίαν κατέχοντι λαμπρῶς συμμαχήσας, ὁπότε τὴν Κύπρον ἐπολιόρκει, τὸν ἀδελφιδοῦν Πτολεμαῖον (στρατηγὸς δὲ οὗτος ἦν τῶν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον) φιλοτιμίας ἀμοιβὴν εὕρατο παρ' Ἀντιγόνῳ, γαμβρὸν λαβεῖν ἐπὶ θυγατρί. ἡ δὲ παῖς ἐκ προτέρων ἦν αὐτῷ * γεγαμημένη γάμων. οὕτω γοῦν εἰς μέγα δόξης αὐξηθεὶς, καὶ τὸν τύραννον ἀπαξιώσας, τὸ βασιλέως ἀντέλαβεν ὄνομα. φόβων δὲ καὶ φροντίδων ἐλευθερώσας, καὶ ταῖς καθημεριναῖς τρυφαῖς ἐκδιαιτηθεὶς, ἐξωγκώθη τε τὸ σῶμα, καὶ τοῦ κατὰ φύσιν πολὺ πλέον ἐλιπάνθη. ὑφ' ὧν οὐ μόνον περὶ τὴν ἀρχὴν ῥαθύμως εἶχεν: ἀλλὰ καὶ, ἐπειδὰν ἀφυπνώσειε, βελόναις μακραῖς τὸ σῶμα * διαπειρόμενος,

* al. δημοκρατίας.
* al. ἑαυτάς.
* al. ταύτας.
* al. συναρμόζει.
* al. εὐπραγίᾳ καὶ εὐνοίᾳ.
* γεγαμημένη. II. ct.

MEMNON.

Alexandrum legatis, iam haud dubie Aſia potitum, de reditu & patria reipublicæ adminiſtratione ſolicitarent. Quare non multum abfuit quin excidiſſet imperio. Et excidiſſet ſane, niſi prudentia & ſagacitate mentis, & ſtudiis ciuium, & ſuis erga Cleopatram obſequiis, bella, cum minis ſibi denuntiata, effugiſſet: dum qua cedit, irámque mitigat & dilationibus coercet, qua etiam ſe munit, & contra præparat. At poſteaquam Alexander, dum Babylone agit, vitæ curſum abſoluit, vel nece violenta vel morbo exſtinctus, quam primùm accepit nuntium Dionyſius, LÆTITIÆ ſtatuam conſecrauit: & ad primum famæ aduentum, eo affectus eſt modo præ exuberanti gaudio, quo repentina hominem conſternatio adfecerit. Nam prope erat vt vertigine correptus prolaberetur, & à ſana mente conſpiceretur alienus. Hinc, vbi Perdicca ſummi imperij negotia procurabat, Heracleæ exſules ad petita ab Alexandro etiam hunc inſtigarunt. Dionyſius igitur eodem vtens compendio, quamuis in acie nouaculæ prope conſiſteret, pericula tamen complura ſibi intentata deuitauit. verùm Perdiccas, quòd improbè ſe gereret, ab iis quibus prǽerat, interimitur: & ſimul feruida illa ſpes exſulum exſtinguitur. Proinde res Dionyſio in ſtatum feliciorem conuertuntur. Ad felicitatem verò plurimum ei attulit momenti ſecundum matrimonium. Amaſtrin enim duxit, filiá Oxathræ. Frater is erat Darij, quem Alexander imperio exuit, eiúſque filiam Statiram vxorem ſibi adiunxit. Patrueles igitur erant hæ fœminæ, amore inter ſe eximio deuinctæ, qui à communi educatione & conuictu in animis ipſarum radices egerat. Amaſtrin hanc Alexander, cùm Statiram feciſſet vxorem, Cratero (qui inter chariſſimos ei fuit) nuptum dederat. At cùm, Alexandro rebus mortalium properè exempto, Craterus ad Philam, Antipatro natam, animum adiiceret, Amaſtris, deſertore non inuito, domum à Dionyſio ducitur. Ex quo ad magnum ei augmentum dominatus ſeſe extulit, tum opum è recẽtibus nuptiis acceſſione, tum ipſius etiam principis ſtudio & magnificentia. Nam & Dionyſij, qui Siciliæ tyrannum egerat, omnem ei ſupellectilẽ facultas emendi contigit, quando de imperio illius actum fuit. Nec verò his tantùm roborabatur ei poteſtas, ſed etiam eo, quòd proſpero ſucceſſu & fauore ciuium vtebatur, & imperium vſurpabat in multos antea non ſubiectos. Antigono etiam, iam magnificè Aſiam tenenti, ſuppetias tulit, quando Cyprum oppugnauit, & Ptolemæum, illius fratre natum, (cui Helleſponti ſatrapiam commiſerat) quaſi præmium ſtudij ſui apud Antigonum inuenit, vt generum illum haberet, filia quæ ex priore fuerat ſuſcepta coniugio, in matrimonium ei elocata. Itaque ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur, & regis aſſumit. Iámque metu & curis liberatus, cùm in quotidianis vitam delitiis ageret, in craſſam corporis molem excreuit, pinguedine ſupra naturæ modum adauctus. Vnde euenit vt non modò negligenter regnum adminiſtraret, ſed etiam ſomno oppreſſus, aciculis, licet oblongis, in corpore fixis

Lætitiæ ambitioſa exceſſus.
Arte, declinat periculum.
Matrimonium felix, è fortuna Amaſtris.
Mira viciſſitudo.
Imperij amplificati ratio. Factum. Humana diligentia. Societas.
Affinitas.
Summus felicitatis gradus. Ignauia.

MEMNON.

(id enim ſolùm veterni & ſtuporis ſupererat remedium) vix tamen à ſoporis grauedine exſuſcitaretur. Tribus autem ex Amaſtri liberis ſibi procreatis, Clearcho, Oxathre, & filia eiuſdem cum matre nominis, iam morti propinquus, vxori adminiſtrationem cunctam, & liberorum, qui adhuc teneræ admodum ætatis erant, tutelam (adiunctis quibuſdam aliis) relinquit: cum vixiſſet annos LV: in imperio autem conſpicuus fuiſſet XXX. in quo ſe mitiſſimum (quod dixi) geſſit: ita vt cognomentum benigni ex moribus referret: magnúmque ciuibus deſiderium & luctum poſt ſe reliquit. Nihilo tamen minus, poſt eius à mortalibus diſceſſum, res ciuitatis in ſecundo fortunæ caſu permanebant, Antigono filiorum Dionyſij & ciuium non obiter curam gerente. Qui vbi ad alia ſtudium auertit, Lyſimachus in curationem Heracleenſium & puerorum ſucceſſit. Qui & Amaſtrin vxorem ſibi adſciuit, & initio mirificè amauit: ſed gliſcentibus negotiis illam Heracleæ relinquit, ipſeque rebus vrgentibus occupatur. Nec longo interuallo poſt, cùm à laborum diſtractione quietem ageret, Sardes illam accerſitam pari amore complectitur: poſtquam verò ad Ptolomæi Philadelphi natam, cui nomen Arſinoë, amorem tranſtuliſſet, cauſam Amaſtri præbuit diſiunctionis, vtque deſerto illo Heracleam occuparet. Quo reuerſa, Amaſtrin vrbem erexit, & colonis frequentauit.

Mors & legata. — *Benigni cognomentum ex moribus retulit.* — *Curatores filiorum Dionyſij.* — *Amaſtris Lyſimacho nupta.*

CAP. VI. *Clearchus princeps IV. Eius virtus bellica.*

CLEARCHVS autem, ad virilem tunc ætatem progreſſus, & ciuitati Heracleæ præfuit, & in bellis non paucis, quæ vel ope ſua propulſaret ab aliis, vel illata ſibi defenderet, ſpecimen præclarum edidit. Inter quæ etiam, dum Lyſimacho contra Getas belligeranti operam nauat, captus eſt cum rege: eóque ex captiuitate ſoluto, ipſe etiam prudentia Lyſimachi poſtea eſt dimiſſus.

Fortuna mutabilis.

Clearchus itaque & frater in regno paterno ſucceſſores, lenitate & beneficentia erga ſubditos patre longè inferiores euaſerunt. Quid quòd ad nefarium & exſecrabile facinus ſunt delapſi? Matrem enim, quæ nihil in eos grande peccauerat, cum naui ſe commiſiſſet, inſigni commento & flagitio, mari ſuffocandam curarunt.

Degeneratio. — *Parricidium & eius vltio.*

CAP. VII. *Lyſimachus VI. dominus externus & benignus.*

QVAM ob cauſam Lyſimachus, ſæpius in hiſtoria iſta memoratus (in Macedonia autem tunc rerum potiebatur) etſi propter Arſinoës conſuetudinem Amaſtrin à ſe abalienarat, cum tamen priſtini in ſe amoris ſeu igniculum ferret, & immane atque deteſtabile hoc ſcelus non tolerandum duceret: animi quidem apud ſe decreta quàm arctiſſime continuit, antiquæ interim neceſſitudinis ſtudium Clearcho oſtentans: ſed tamen arte multa, & ſtrategematis ad fallendum compoſitis, (occultare enim quæ vellet, mortalium ingenioſiſſimus perhibetur) Heracleam, ceu publico recipientium commodo id fiat, ingreditur: & dum intimam patris affectionem larua quadam Clearcho eique addictis præ ſe fert, parricidas illos è medio tollit, primò Clearchum, deinde etiam Oxathren: & ſic iuſtas maternæ cædis pœnas exigit.

Ἐχεμυθία: echemythiar

(τοῦτο γὰρ ἄκος μόνον τοῦ κάρου καὶ τῆς ἀναισθησίας ὑπελίπετο) μόλις τῆς κατὰ τὸν ὕπνον καταφορᾶς ἐξανίστατο. τεκνωσάμενος δὲ τρεῖς παῖδας ἐκ τῆς * Ἀμάστριος, Κλέαρχον, Ὀξάθρην, καὶ θυγατέρα ὁμώνυμον τῇ μητρί: μέλλων τελευτᾶν, ταύτην [τε] τῶν ὅλων δέσποιναν καταλιμπάνει καὶ τῶν παίδων κομιδῇ νηπίων ὄντων, σὺν τισιν ἑτέροις ἐπίτροπον, βιοὺς μὲν ἔτη ε΄ καὶ ν΄. ὧν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τριάκοντα ἐγνωρίζετο. πρᾳότατος ἐν αὐτῇ, ὡς εἴρηται, γεγονὼς καὶ τὸ Χρηστὸς ἐπίκλησιν ἐκ τῶν ἠθῶν ἐνεγκάμενος, καὶ πολὺν πόθον τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ πένθος λιπών. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου ἐξ ἀνθρώπων ἀναχώρησιν, τὰ τῆς πόλεως πρὸς εὐδαιμονίαν ἐφέρετο, Ἀντιγόνου τῶν τε παίδων Διονυσίου καὶ τῶν πολιτῶν οὐ παρέργως προνοουμένου. ἐκείνου δὲ πρὸς ἑτέρας τὰς φροντίδας τρεψαμένου *, Λυσίμαχος πάλιν τῶν περὶ Ἡράκλειαν καὶ τῶν παίδων ἐπεμελεῖτο, ὃς καὶ Ἄμαστριν ποιεῖται γυναῖκα. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν λίαν ἔστερξε: πραγμάτων δὲ αὐτὸν περιστάντων, αὐτὴν μὲν ἐν Ἡρακλείᾳ λείπει, αὐτὸς δ' εἴχετο τῶν ἐπειγόντων. εἰς Σάρδεις δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τῶν πολλῶν πόνων ῥᾳΐσας, μετεπέμψατο ταύτην, καὶ ἔστεργεν ὁμοίως. ὕστερον δὲ πρὸς τὴν θυγατέρα Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (Ἀρσινόη δὲ ἦν τὸ ὄνομα) τὸν ἔρωτα μεταθεὶς, διαζυγῆναι τὴν Ἄμαστριν αὐτοῦ * παρέσχεν αἰτίαν· καὶ καταλιποῦσαν τοῦτον καταλαβεῖν τὴν Ἡράκλειαν. ἐγείρει δὲ αὕτη διαγλιχομένη καὶ συνοικίζει πόλιν Ἄμαστριν. Κλέαρχος δὲ ἀνδρωθεὶς ἤδη, τῆς τε πόλεως ἦρχε, καὶ πολέμοις οὐκ ὀλίγοις (τὰ μὲν συμμαχῶν * ἀλλήλοις, τὰ δὲ καὶ τοῖς * ἐπιφερομένοις αὐτῷ) ἐξητάζετο. ἐν οἷς καὶ κατά γε τῶν Λυσιμάχου στρατευόμενος, ἑάλω τε σὺν αὐτῷ, καὶ ἀνεθέντος τῆς αἰχμαλωσίας ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ὕστερον τῇ Λυσιμάχου προνοίᾳ ἀφίετο. οὗτος ὁ Κλέαρχος ἅμα τῷ ἀδελφῷ τῆς ἀρχῆς καταστάντες διάδοχοι, πρὸς μὲν ἡμερότητα καὶ χρηστότητα πολὺ τοῦ πατρὸς ἐλάττους τοῖς ὑπηκόοις ἀπέβησαν· εἰς ἔκθεσμον δὲ καὶ μιαρώτατον ἔργον ἐξέπεσον. τὴν γὰρ μητέρα μηδὲν περὶ αὐτοὺς μέγα πλημμελήσασαν, μηχανῇ δεινῇ καὶ κακουργίᾳ ἐπιβᾶσαν νηὸς, θαλάσσῃ ἀποπνιγῆναι κατειργάσαντο. δι' ἣν αἰτίαν καὶ Λυσίμαχος ὁ πολλάκις ῥηθεὶς, Μακεδονίας δὲ ἐβασίλευσεν, εἰ καὶ τὴν Ἄμαστριν διά τε [τὴν] συνάφειαν Ἀρσινόης λιπεῖν * αὐτὸν παρεσκευάσατο· ἀλλ' οὖν τοῦ τε προτέρου πόθου φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐμπύρευμα, καὶ τὸ μυσαρὸν καὶ ὠμὸν τῆς πράξεως οὐκ ἀνασχετὸν ποιούμενος, στεγανώτατα μὲν τὴν αὐτοῦ κατεῖχεν ἔνδον γνώμην· τὴν ἀρχαίαν δὲ φιλίαν πρὸς τοὺς περὶ Κλέαρχον τῷ σχήματι ἐπιδεικνὺς διὰ πολλῶν τε μηχανῶν καὶ τῶν τοῦ λανθάνειν στρατηγημάτων (κρύψαι γὰρ τὸ * βουλόμενον δεινότατος ἀνθρώπων γεγονέναι λέγεται) Ἡρακλείᾳ μὲν ὡς ἐπὶ τῷ τῶν δεχομένων συνοίσοντι παραγίνεται· πατρὸς δὲ στοργὴν τῷ προσωπείῳ τοῖς περὶ Κλέαρχον περιβαλλόμενος, ἀναιρεῖ μὲν τοὺς μητροκτόνους, πρῶτον μὲν * Κλέαρχον, εἶτα καὶ Ὀξάθρην, μητρικῆς ἀπαιτήσας μιαιφονίας δίκας.

* Ἀμάστριος. — * παρεῖχε, H. St. — * ἄλλ. H. St. — * al. μένοις

καὶ τὴν πόλιν ποιησάμενος ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ πολλὰ δὲ λαφυραγωγήσας, ὧν ἡ τυραννὶς ἠθροίκει χρημάτων, ἄδειάν τε δοὺς δημοκρατεῖσθαι τοὺς πολίτας, οὗ ἐφίεντο· πρὸς τὴν ἰδίαν βασιλείαν ἐστέλλετο. Λυσίμαχος δὲ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καταλαβὼν, δι' ἐπαίνων μὲν τὴν Ἄμαστριν εἶχεν, ἐθαύμαζε δὲ αὐτῆς * τοῖς τε τρόποις καὶ τὴν ἀρχὴν, πρὸς ὄγκον καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ὡς ἐκρατύνατο· ἐξαίρετον μὲν τὴν Ἡράκλειαν, μέρος δὲ τῶν ἐπαίνων καὶ τὴν Τῖον, καὶ τὴν Ἄμαστριν, ἣν ἐπώνυμον ἤγειρεν ἐκείνη, ποιούμενος. καὶ ταῦτα μὲν λέγων, τὴν Ἀρσινόην ἠρέθιζε, δεσπότιν τῶν * ἐπαίνων γενέσθαι. ἡ δὲ ἐδεῖτο τυχεῖν ὧν ἐπόθει· καὶ ὁ Λυσίμαχος σεμνύνων τὸ δῶρον, κατ' ἀρχὰς μὲν οὐ προσίετο· ἐκλιπαρηθεὶς δὲ χρόνῳ παρέσχεν. ἦν γὰρ δεινὴ περιελθεῖν ἡ Ἀρσινόη, καὶ τὸ γῆρας ἤδη Λυσίμαχον εἶχεν εὐεπιχείρητον. δεξαμένη δ' οὖν ἡ Ἀρσινόη τῆς Ἡρακλείας τὴν ἀρχὴν, πέμπει τὸν Κυμαῖον Ἡράκλειτον, ἄνδρα μὲν εὔνουν αὐτῇ, ἀπότομον δὲ ἄλλως, καὶ δεινὸν ἐν βουλευμάτων ἐνεργείᾳ καὶ ὀξύτητι. ὁ δὲ, τῆς Ἡρακλείας ἐπιβὰς, τά τε ἄλλα σφόδρα ἐπιστρόφως τῶν πραγμάτων ἐξηγεῖτο, καὶ πολλοὺς αἰτίαις ὑποβάλλων τῶν πολιτῶν, οὐκ ἐλάττους ἐτιμωρεῖτο· ὡς πάλιν * ἀποβαλεῖν αὐτοὺς τὴν μόλις ἐπιφανεῖσαν εὐδαιμονίαν. ὁ μέν τοι Λυσίμαχος περιδρομῇ Ἀρσινόης, τὸν ἄριστον τῶν παίδων καὶ πρεσβύτερον Ἀγαθοκλέα (ἐκ προτέρου δὲ φὺς ἦν αὐτῷ γάμου) κατ' ἀρχὰς μὲν, λανθάνοντι * φαρμάκῳ· ἐκείνου δὲ κατὰ πρόνοιαν ἐξεμεθέντος, ἀναιδεστάτῃ διαχειρίζεται γνώμῃ· δεσμωτηρίῳ ἐμβαλὼν κελεύει κατακοπῆναι, ἐπιβουλὴν αὐτοῦ * καταψευδόμενος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὃς αὐτόχειρ τοῦ μιάσματος ἐγεγόνει, ἀδελφὸς ἦν Ἀρσινόης, καὶ ἐπώνυμον διὰ τὴν σκαιότητα καὶ [ἀπόνοιαν] τὸν κεραυνὸν ἔφερεν. ὁ τοίνυν Λυσίμαχος διὰ τὴν παιδοκτονίαν μῖσός τε δίκαιον παρὰ τῶν ὑπηκόων ἐλάμβανε, καὶ Σέλευκος ταῦτα πυθόμενος, καὶ ὡς εὐχερὲς εἴη τοῦτον παραλῦσαι τῆς ἀρχῆς, τῶν πόλεων ἀφισταμένων αὐτοῦ· μάχην συνάπτει πρὸς αὐτόν· καὶ πίπτει ἐν τῷ πολέμῳ ὁ Λυσίμαχος παλτῷ βληθείς. ὁ δὲ βαλὼν, ἀνὴρ Ἡρακλεώτης ἦν, ὄνομα Μαλάκων, ὑπὸ Σελεύκῳ ταττόμενος. πεσόντος δὲ, ἡ τούτου ἀρχὴ προσχωρήσασα τῇ τοῦ Σελεύκου μέρος κατέστη. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν καὶ τὸ ιβ' τῆς Μέμνονος ἱστορίας λήγει.

Εν δὲ τῷ ιγ', τοὺς Ἡρακλεώτας λέγει, πυθομένους τὴν ἀναίρεσιν * Λυσιμάχου, καὶ ὡς εἴη ὁ τοῦτον ἀπεκτονὼς Ἡρακλεώτης, τάς τε γνώμας ἀναρρώννυσθαι, καὶ πρὸς τὸν τῆς ἐλευθερίας ἀνδραγαθίζεσθαι πόθον· ἣν δ' καὶ π' ἔτεσιν ὑπό τε τῶν ἐμφυλίων τυράννων, καὶ μετ' ἐκείνους ὑπὸ Λυσιμάχου ἀφῄρηντο, προσῆλθον οὖν πρότερον Ἡρακλείδῃ, πείθοντες αὐτὸν μὲν ἐκχωρεῖν τῆς πόλεως, οὐκ ἀπαθῆ κακῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ λαμπροῖς δώροις ἐφοδιαζόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνοις ἀναλαβεῖν. ὡς δὲ οὐ μόνον οὐκ ἔπειθον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀργὴν ἐκπεσόντα εἶδον, καί τινας αὐτῶν καὶ τιμωρίαις ὑπάγοντα·

* ...όντι τρόπῳ, H. St.

* ἐπαινουμένων, H. St.

* al. ἀπολαβεῖν

* al. φαρμάκῳ

* καταψευσά-... H. St.

* al. Σελεύκου

MEMNON.

Hinc, vbi redacta in clientelam ſuam ciuitate, opes tyrannorum dominatu collectas in prædam ſuam vertiſſet, & (quod diu exſpectauerant) liberam ciuibus rempublicam reſtituiſſet, in proprium ſe regnum recepit.

CAP. VIII. *Heraclitus tyrannus VII.*

REVERSVS igitur ad ſua, Amaſtrin laudibus extollere, eiuſq; mores & imperium demirari, vt hoc ad id magnitudinis, potentiæ & maieſtatis elatum corroboraſſet, vniceque prædicare Heracleam: ſed vt in partem laudis venirent etiam Tius & Amaſtris, quam nomine ſuo celebrem illa condidiſſet. Hæc crebrò habens in ore, Arſinoën exſtimulauit vt vrbiū tantopere celebratarum dominum affectaret, quæq; affectabat ſibi donari peteret. At is grauitatem muneris prætendēs, initio preces non admittebat, ſed tamen, progreſſu temporis exoratus, conceſſit. Ingenioſa enim ad circumueniendum fuit Arſinoë, & iam ſenectus ipſa manſuefactum dederat Lyſimachum. Potita igitur Heracleæ, dominatu Arſinoë, Heraclitū eò Cymæum mittit, virum illius obſeruantem & ſtudioſum, ſed alioqui præfractum, & in conſiliis dandis & exſequendis perquam induſtrium & acrem. Hic præfectus Heracleæ, cùm alias res nimis rigidè adminiſtrat, tum multos ciuium criminibus onerat, nec pauciores ſupplicio afficit: & ſic felicitatem vix dum exortam ciues denuò amittebant.

Muliebris impotentia.

CAP. IX. *De Lyſimachi parricidio in filium Agathoclem, conſilio nouercæ eiuſque interitu.*

CÆTERVM Lyſimachus, fraude Arſinoës, natu maximum & optimum filiorum Agathoclem, è priore ſibi coniuge natum, primò quidem veneno clancularió, ſed poſtea hoc per vomitum reiecto, ſententia impudentiſſima damnatum, necat. In carcerem enim compactum trucidari iubet, inſidias patri ſtructas falsò criminatus. Ptolemæus autem, qui ſua manu ſcelus id perpetrauit, frater erat Arſinoës, & Cerauni, *id eſt fulminis*, cognomentum, ab importunitate morum & vecordia retulit. Lyſimachus igitur propter filij cædem in odio erat ſubditorum. Et Seleucus, his cognitis, & quòd facile ſit regno hominem excutere, ciuitatibus ab eo deficientibus, prælium cum eo conſerit, in quo Lyſimachus, dum fortiter dimicat, pilo traiectus occubat. Traiecit autem vir Heraclienſis, nomine Malacon, Seleuco militans, ſubuerſóque eo, regnum ad Seleuci ditionem (vt pars) acceſſit. Et hîc XII. Memnonis liber hiſtoricus deſinit. In XIII. deinceps hæc commemorat.

Vindicta diuina

CAP. X. *Heraclienſes, expulſo tyranno ſe in libertatem aſſerunt.*

HERACLIENSES, audito Lyſimachi interitu, & quod à populari ſuo nex ei illata eſſet, animos confirmant, & pro libertatis recuperandæ deſiderio fortes ſe viros declarant, quam per annos LXXV. tyranni domeſtici, & poſt eos Lyſimachus, ereptam tenuerant. Quare Heraclitum conueniunt, & vt non tantum ſaluus & incolumis, ſed etiam ſplendido munerum viatico inſtructus excedat, priſtinam modo libertatem obtineant, ſuadent. At eum tam procul abfuit, vt perſuaderent; vt etiam ira tyrannum inflammari, & nonnullos de ſuis ad ſupplicia rapi ab eo viderent.

Peruicacia.

MEMNON.

pacto cum præſidij præfectis inito, vt æquali in repub. iure vterentur, & quibus fraudati eſſent ſtipendia reciperent, Heraclidem in vincula coniectum ad tempus cuſtodiunt. Metu dehinc ſoluti, mœnia arcis ad fundamenta vſque diruunt, & miſſa ad Seleucum legatione, Phocritum ciuitatis principem & curatorem faciunt.

CAP. XI. *Zipœtes Bithynus Heracl. infeſtat.*

AT Zipœtes, Bithyniæ regulus, Heracleotis infenſus antea Lyſimachi, tunc etiam Seleuci, cauſa: (nam cum vtroque ſimultates habebat) excurſionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abſtinuit. Exercitus tamen eius, dum huic negotio incumbit, cladium non expers eſt, ſed non multo mitiores, quam infert, recipit.

CAP. XII. *Seleuci ab Heracl. alienatio. exſulum reditus & reipub. inſtauratio.*

SVB hæc Seleucus, Aphrodiſium procuratorem in oppida Phrygiæ, quæ adiacent Ponto, mittit. Hic, rebus, quarum cauſa venerat confectis, poſt reditum, in aliarum quidem ciuitatum laude prolixus erat: Heraclienſes autem criminabatur vt Seleuco parum addictos. Seleucus ergo, hoc irritatus, legatos ad ſe profectos faſtidit, & minis increpitans terret. Quorum tamen vnus Chamæleon nihil his perculſus, ita regem compellat: Hercules carron Seleuce: (καῤῥων autem Dorienſibus eum ſignificat qui eſt fortior.) Quam vocem cùm rex non intelligeret, concepta in ira perſiſtens, ſe auertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæ pretium videbatur. Quæ cum Heraclienſibus renunciarentur, tum cæteris ſe muniunt, tum copias auxiliares colligunt, & per legatos Mithridatem, Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferenda ſollicitant. At exſules ab Heraclea qui ſupererant, ita tandem conueniunt. Nymphidius, quidam ex eorum numero, reditum eis ſuadet: nec difficilem hunc eſſe demonſtrat, ſi nihil eorum quæ maiores amiſiſſent moleſtè viderentur & turbulentè repoſcere. & quam minimo negotio perſuaſit. Quare cùm eo quo conſuluerat modo felicem inueniret ſucceſſum reditus, tum reducti, tum quæ recepit illos patria in communi & æqua verſabantur lætitia & voluptate. Nam & humaniſſimè eos ciues tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ ſuſtentationem conducunt, deſieri patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus ſeſe vindicarunt.

CAP. XIII. *Seleucus in expedit. Macedon. à Ptol. Cerauno trucidatur.*

AT SELEVCVS, ſucceſſu contra Lyſimachum elatus, tranſitum in Macedoniam inſtituit: (impulit enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iuerat) ibique reliquum vitæ tempus conficere deſtinans (nam ſenio confectus erat) Aſiam filio Antigono commendauit. Ptolemæus autem Ceraunus, Lyſimachi regno ſub arbitrium Seleuci redacto, & ipſe ſub eo viuebat: nec tamen, ceu captiui loco, neglectim, ſed vt regia ſoboles, in honore & accuratione habitus, immò magnificis etiam promiſſis ornatus à Seleuco, fore vt defuncto parente in paternum Ægypti regnum deduceretur.

συνθήκας θέμενοι πρὸς τοὺς φρουράρχους οἱ πολῖται, οἳ τήν τε ἰσοπολιτείαν αὐτοῖς ἔνεμον, καὶ τοὺς μισθοὺς λαβεῖν ὧν ἐστέρηντο ἤλπιζον, συλλαμβάνουσι τὸν Ἡρακλείδην, καὶ φυλαττόμενον εἶχον ἐπὶ χρόνον· ἐκεῖθεν λαμπρᾶς ἀδείας λαβόντες, τῆς τε ἀκροπόλεως, μέχρις ἐδάφους, τὰ τείχη * κατέβαλον, καὶ πρὸς Σέλευκον διεπρεσβεύοντο, τῆς πόλεως ἐπιμελητὴν προεστησάμενοι Φώκριτον. Ζιποίτης δὲ ὁ Βιθυνῶν ἐπάρχων, ἐχθρῶς ἔχων Ἡρακλεώταις, πρότερον μὲν διὰ Λυσίμαχον, τότε δὲ διὰ Σέλευκον (διάφορος γὰρ ἦν ἑκατέρῳ) τὴν κατ' αὐτῶν ἐπιδρομὴν, ἔργα κακώσεως ἀποδεικνὺς, ἐποιεῖτο. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ αὐτοῦ στράτευμα, κακῶν ἀπαθὲς, ἔπραττον ἅπερ ἔπραττον· ἔπασχον δὲ καὶ αὐτοὶ ὧν ἔδρων οὐ κατὰ πολὺ * ἀνεκτότερον. Ἐν τούτῳ δὲ Σέλευκος Ἀφροδίσιον πέμπει διοικητὴν εἴς τε τὰς ἐν Φρυγίᾳ πόλεις, καὶ τὰς ὑπερκειμένας τοῦ Πόντου. ὁ δὲ, διαπραξάμενος ἃ ἐβούλετο, καὶ ἐπανιὼν: τῶν μὲν ἄλλων πόλεων ἐν ἐπαίνοις ἦν, Ἡρακλεωτῶν δὲ κατηγόρει, μὴ εὐνοϊκῶς ἔχειν τοῖς τοῦ Σελεύκου πράγμασιν, ὑφ' οὗ Σέλευκος παροξυνθεὶς, τούς τε πρὸς αὐτὸν ἀφικομένους πρέσβεις ἀπειλητικοῖς ἐξεφαύλιζε λόγοις, καὶ κατέπληττεν· ἑνὸς τῶν, Χαμαιλέοντος, οὐδὲν ὀρρωδήσαντος τὰς ἀπειλὰς, ἀλλὰ φαμένου, Ἡρακλεῖς * καῤῥων Σέλευκε (καῤῥων δὲ ὁ ἰσχυρότερος, παρὰ Δωριεῦσιν,) ὁ δὲ οὖν Σέλευκος, τὸ μὲν ῥηθὲν οὐ συνῆκεν, ὀργῆς δὲ ὡς εἶχε, καὶ ἀπετρέπετο. τοῖς δὲ οὔτε τὸ ἀναχωρεῖν οἴκαδε, οὔτε τὸ προσμένειν, λυσιτελὲς ἐδόκει. ταῦτα δὲ Ἡρακλεῶται πυθόμενοι, τά τε ἄλλα παρεσκευάζοντο, καὶ συμμάχους ἤθροιζον, πρός τε Μιθριδάτην τὸν Πόντου βασιλέα διαπρεσβευόμενοι, καὶ πρὸς Βυζαντίους, καὶ Χαλκηδονίους. οἱ δὲ περιλειπόμενοι τῶν ἀπὸ Ἡρακλείας φυγάδων, Νυμφίδιος, καὶ αὐτοῦ ἑνὸς ὑπάρχοντος τούτων, κάθοδον βουλεύσαντος αὐτοῖς, καὶ ῥᾳδίαν εἶναι ταύτην ἐπιδεικνύντος, εἰ * μὴ δὲ ὧν οἱ πρόγονοι * ἀπεστέρηντο, αὐτοὶ φανεῖεν διοχλοῦντες ἀναλήψεως· ἔπεισέ τε σὺν τῷ ῥᾷστῳ, καὶ τῆς καθόδου ὃν ἐβούλευσε τρόπον γεγενημένης. οἵ τε κατελθόντες καὶ ἡ δεξαμένη πόλις ἐν ὁμοίαις ἡδοναῖς καὶ εὐφροσύναις ἀνεστρέφοντο, φιλοφρόνως τῶν ἐν τῇ πόλει τούτους δεξιωσαμένων, καὶ μηδὲν τῶν εἰς αὐτάρκειαν αὐτοῖς συντελούντων παραλελοιπότων. καὶ οἱ Ἡρακλεῶται τὸν εἰρημένον τρόπον τῆς παλαιᾶς εὐγενείας τε καὶ πολιτείας ἐπελαμβάνοντο. Σέλευκος δὲ τοῖς κατορθωμένοις μετὰ Λυσιμάχου ἐπαρθεὶς, εἰς τὴν Μακεδονίαν διαβαίνειν ὥρμητο, πόθον ἔχων τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς σὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐστράτευτο· κἀκεῖ τοῦ βίου τὸ λεῖπον διανύσαι, γηραιὸς ἤδη ὢν, διανοούμενος, τὴν δὲ Ἀσίαν Ἀντιγόνῳ παραθέμενος τῷ παιδί. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Κεραυνὸς, τῶν Λυσιμάχου πραγμάτων ὑπὸ Σελεύκῳ γεγενημένων, καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτὸν ἐτέλει, οὐχ ὡς αἰχμάλωτος παρορώμενος, ἀλλ' οἷα δὴ παῖς βασιλέως τιμῆς τε καὶ προνοίας ἀξιούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑποσχέσεσι λαμπρυνόμενος, ὡς αὐτῷ Σέλευκος προὔτεινεν, εἰ τελευτήσειεν ὁ γεινάμενος, τὴν Αἴγυπτον, πατρῴαν οὖσαν ἀρχὴν, καταγαγεῖν.

* ἀνεῖλον
* ἀνεκτότερα
* ἴσ. καῤῥων
* μηδὲν. H. St.
* ἀπεστέρηντο

ἀλλ'

ἀλλ' ὁ μὲν τοιαύτης κηδεμονίας ἠξίωτο. κακὸν δὲ ἄρα αἱ εὐεργεσίαι οὐδὲν * ἐπετέλουν. ἐπιβουλὴν γὰρ συστήσας, προσπεσὼν τὸν εὐεργέτην ἀναιρεῖ, καὶ ἵππου ἐπιβὰς πρὸς Λυσιμαχίαν φεύγει· ἐν ᾗ διάδημα περιθέμενος, μετὰ λαμπρᾶς δορυφορίας κατέβαινεν εἰς τὸ στράτευμα, δεχομένων αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ βασιλέα καλούντων, οἱ πρότερον Σελεύκῳ ὑπήκουον. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου, τὰ συνενεχθέντα μαθὼν, ἐπὶ Μακεδονίαν διαβαίνειν ἐπεχείρει· πεζῷ καὶ νηΐτῃ στρατεύματι προφθάσαι σπεύδων τὸν Πτολεμαῖον. ὁ δὲ Πτολεμαῖος τὰς Λυσιμάχου νῆας ἔχων, ἀπήντα καὶ ἀντιπαρετάττετο. ἦσαν δ' ἐν αὐταῖς ἄλλαι τε καὶ τῆς Ἡρακλείας αἱ μετάπεμπτοι, ἑξήρεις τε καὶ πεντήρεις, καὶ ἄφρακτοι, καὶ ὀκτήρης μία ἡ λεοντοφόρος καλουμένη, ἣ μεγέθους ἕνεκα καὶ κάλλους ἥκουσα εἰς θαῦμα. ἐν ταύτῃ γὰρ ἑκατὸν μὲν ἄνδρες ἑκατόστοιχον ἤρεττον, ὡς ὦ ἐκ θατέρου μέρους γίνεσθαι, ἐξ ἑκατέρου δὲ χιλίους [καὶ] ἑξακοσίους· οἱ δὲ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχησόμενοι, χίλιοι καὶ διακόσιοι, καὶ κυβερνῆται δύο. τῆς οὖν συμβολῆς γινομένης, κρατεῖ Πτολεμαῖος, τὸ ναυτικὸν τρεψάμενος τοῦ Ἀντιγόνου, ἀνδρειότερον τῶν ἄλλων * ἀγωνισαμένων, αἳ ἦσαν ἐξ Ἡρακλεώτιδος. αὐτῶν δὲ τῶν Ἡρακλεωτίδων τὸ ἐξαίρετον ἔφερεν ἡ λεοντοφόρος ὀκτήρης. οὕτω κακῶς Ἀντίγονος τῷ στόλῳ πράξας, εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀνεχώρησε. Πτολεμαῖος δὲ ἐπὶ Μακεδονίαν διέβη, καὶ βεβαίως εἶχε τὴν ἀρχήν. αὐτίκα γοῦν τὴν οἰκείαν μᾶλλον ἐμφαίνων σκαιότητα, Ἀρσινόην μὲν, ὡς πάτριον τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις, τὴν ἀδελφὴν γαμεῖ. τοὺς ἐκ Λυσιμάχου δὲ παῖδας αὐτῇ γεγενημένους ἀναιρεῖ· μεθ' οὓς κἀκείνην τῆς βασιλείας ἐξεκήρυξε. καὶ πολλὰ καὶ παράνομα ἐν δυσὶ διαπραξάμενος ἔτεσι, Γαλατικοῦ μέρους τῆς πατρίδος * διαναστάντος διὰ λιμὸν, καὶ Μακεδονίαν καταλαβόντων, καὶ εἰς μάχην αὐτῷ συναψάντων, ἀξίως τῆς ὠμότητος καταστρέφει τὸν βίον, διασπαραχθεὶς ὑπὸ τῶν Γαλατῶν. ζῶν γὰρ ἐλήφθη, τοῦ ἐλέφαντος, ἐν ᾧ ὠχεῖτο, τρωθέντος καὶ καταβαλόντος αὐτόν. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου * ἡττηθεὶς τῷ ναυτικῷ, Πτολεμαίου ἀνῃρημένου, τὴν Μακεδόνων λαμβάνει ἀρχήν. ὁ δὲ Σελεύκου Ἀντίοχος πολλοῖς πολέμοις, εἰ καὶ μόλις καὶ οὐδὲ πᾶσαν ὅμως ἀνασωσάμενος τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, πέμπει στρατηγὸν Πατροκλέα σὺν ἐκστρατεύματι εἰς τὴν * ἐπιτάδε τοῦ Ταύρου· ὁ δὲ * Ἑρμογένης προσαιρεῖται τὸ γένος Ἀσπένδιον, ὃς ἐπί τε πόλεις ἄλλας καὶ ἐπὶ τὴν Ἡράκλειαν ὥρμητο εἰσβαλεῖν. τῶν δὲ Ἡρακλεωτῶν πρὸς αὐτὸν διαπρεσβευσαμένων, τῆς χώρας ἀναχωρεῖ, καὶ φιλίαν συντίθεται ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν διὰ τῆς Φρυγίας τραπόμενος. ἐνεδρευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν διεφθάρη τε αὐτὸς καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, ἀνδρὸς ἔργα τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς * πολέμους ἐπιδειξάμενος. διὰ ταῦτα δὴ ἐπιστρατεύειν ἐγνωκότος Ἀντιόχου κατὰ Βιθυνῶν, ὁ τούτων βασιλεὺς Νικομήδης διαπρεσβεύεται πρὸς Ἡράκλειαν, συμμαχίαν αἰτῶν· καὶ τυγχάνει ταύτης, ἐν ὁμοίοις καιροῖς καὶ χρείαις τὴν ἀμοιβὴν ὑποσχόμενος. ἐν τούτῳ δὲ Ἡρακλεῶται τήν τε Κίερον καὶ τὴν Τῖον ἀνεσώσαντο, καὶ τὴν Θυνίδα γῆν

ita ſanè liberaliter & honorificè ille tractabatur. At hominem improbum benè merita nihilo meliorem fecere. Nam benefactorem inſidiis oppreſſum trucidat, & equi curſu adiutus Lyſimachiam profugit: vbi impoſito ſibi diademate, cum ſatellitum manu ſpecioſiſſima ad exercitum tendit. Ibi neceſſitate compulſi eum recipiunt, & regem ſalutant, qui paulò ante Seleuco ſacramenti religione adſtricti erant.

CAP. XIV. *Antigoni expeditio in Ceraunum, Heracliens. auxilio instructum.*

ANTIGONVS autem Demetrij filius, hoc intellecto caſu, expeditionem ſuſcepit in Macedoniam, pedeſtribus & nauticis copiis Ptolemæum anteuenire properans. At Ptolemæus expeditas habēs Lyſimachi naues, inſtructa acie occurrit: inter quas erant tū aliæ, tum ab Heraclea accerſitæ hexeres & penteres, & quibus Aphractis eſt nomē: & vna octeris, leonis feræ nomine inſignis, quæ magnitudine & elegantia in admirationem veniebat. in hac enim C. viri, ſuæ quiq; centuriæ ordine, remos ducebant, vt ex altera parte ↄↄↄↄ. ex vtraque autem ↀↀↀ. numero eſſent: qui verò de foris pugnarent, ↀↀ. Et duo inerant gubernatores. Poſtquam in aciem deſcenſum eſt, ſuperior euadit Ptolemæus, in fugam verſa Antigoni claſſe. Vbi fortius cæteris pugnarunt naues ex Heracleotide, & palmam inter has tulit octoremis leonifera. Siniſtram itaq; fortunam claſſis expertus Antigonus, in Bœotiam ſe recepit: & Ptolemæus, tranſitu in Macedoniam facto, iam firmiter regnum tenebat.

Antigoni fuga.

CAP. XV. *Pt. Ceraunі flagitia & interitus.*

STATIM igitur, vt improbitas eius eo magis in oculos hominum incurrat, Arſinoën ſororem, quòd patrium hoc ſit Ægyptiis prætendens, matrimonij fœdere ſibi adſtringit, & natos ei ex Lyſimacho trucidat: quin mox etiam ipſam, non citra contumeliam, regno expellit. Cúmq; plurima contra Deûm hominúmq; leges intra biennium perpetraſſet, accidit vt pars quædam Gallorū, fame ex patria migrare coacta, Macedoniam inuaderet, à quibus, conſerto prœlio, Rex viuus capitur, elephanto, quo vehebatur, ſauciato excuſſus, & ab hoſtibus diſcerptus, dignum crudelitate ſua exitum inuenit. Antigonus autem Demetrij, qui pugna (quod dictum eſt) nauali ſuccubuerat, iam hoſte ſublato, Macedoniæ regnum occupat.

Antigoni in regno Macedonia ſucceſsio.

CAP. XVI. *Patrocles Antiochi præfectus à Bithyn. cum exercitu cæditur.*

ANTIOCHVS interim, Seleuci filius, cùm vixtandē multis bellis, nec vniuerſum tamen patris regnum recuperaſſet, expeditā manum in vlteriora Tauri mittit, Patrocle duce; qui Hermogenem, Aſpendium genere, legatū ſibi adoptat. Hic cum alias vrbes, tum Heracleā quoque infeſtare conſtituerat: verùm Heracliensium legatione placatus, è finibus eorum excedit, & percuſſo amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe conuertit. Exceptus verò Bithyniorum inſidiis, vnà cum exercitu internecione cæditur, cùm ſtrenui viri facinora, ſuo loco, in hoſtes edidiſſet.

CAP. XVII. *Heracliensium cum Nicomede ſocietas & vrbium recuperatio.*

HAC de cauſa Antiocho in Bythinos expeditionem inſtituente, Rex horum Nicomedes per legatos ſubſidium ab Heraclienſibus petit, & impetrat: gratiam ſe relaturū, vbi in ſimili neceſſitate tempus flagitet, pollicitus. Hac occaſione Cierū, & Tiū, & Thinidē terrā,

Margin notes: * ἐβιώτιον H. St. — * ἀγωνισαμένων H. St. — * διαναστάντος — * ἡττηθεὶς — * ἐπιτάδε H. St. — * Ἑρμογένης — * πολεμίους

MEMNON.

multis expenſis ad ſe reduxerunt. Amaſtrin interea (quæ & ipſa cum aliis adempta fuerat) tam bello quàm pretio recuperare dum percupiunt, ſucceſſu carent felice; propterea quòd qui illam tenebat Eumenes, Ariobazani, Mithridatis filio, gratis eam tradere, quam pecunia reuendere Heraclienſibus mallet, væſania iræ ſubactus.

CAP. XVIII. *Heracl. cum Zipœta bellum, clades & victoria.*

SVB tempus illud, bellum aduerſus Zipœten Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienſes excepit. Quo in bello, Heracleotarum bona pars, fortiter dimicando, cæſa fuit. Et victoria quidem ſumma vi potitur Zipœtes: ſed vbi ſociorum auxilia ſuperuenerant Heracleotis, fuga illam dehoneſtat. Ergo qui modo ſuccubuerant, cadauera ſuorum aſſerunt, & cremant ſecurè: & exinde ſub arbitrium ſuum redigunt: de quibus bello diſceptabatur, & oſſa interfectorum in vrbem relata, magnificè in præclarè meritorum de patria monimento conducunt.

CAP. XIX. *Antiochi cum Antig. & Nicomede bellum & Heracl. auxilia.*

CIRCA hæc tempora, inter Antiochum Seleuci & Antigonum Demetrij, ingens mouetur bellum: & dum magnos vtrinque apparatus faciunt in copias militares, tempus ſatis longum conſumitur. Alteri Nicomedes Bithyniæ Rex operam nauabat, Antiocho complures alij. Nec dum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, cùm bellum aduerſus Nicomedem inſtituit. Hic igitur Nicomedes & aliunde auxilia colligit, & de belli ſocietate Heracleam miſſis legatis, XIII. in ſubſidium triremes accipit, & tum demum claſſem ſuam Antiochi claſſi opponit. Etſi autem aduerſas aliquandiu tenebant acies, neutri tamen pugnæ initium faciunt, ſed abſque effectu tandem diuelluntur.

CAP. XX. *Gallorum in Aſiam tranſmigratio, & ſedes diſtincta.*

POSTQVAM verò Galli ad Byzantium delati, maximam ditionis partem depopularentur, fracti bello Byzantini, ſociorum, huc illuc miſſitantes, auxilia implorant, & quiſque pro virium modo ſuppeditat. Heraclienſes etiam aureos mille (tantum enim legati petierant) ſubminiſtrant. Nec longum in medio ſpatium, cum Nicomedes Gallis, qui incurſatis adhuc Byzantinorum finibus, tametſi ſæpenumero in Aſiam traiicere conati, toties ab incepto deſiſtere, aduerſantibus Byzantinis, coacti eſſent, certis tamen conditionibus tranſitum conciliauit. Conditionum formula hæc erat: *Vt barbari Nicomedi eiuſque poſteris perpetuò amicitiæ fœdere coniuncti manerent. Abſque Nicomedis ſententia & voluntate nemini, à quo per legatos ſollicitarentur, in bellis opem ferrent: ſed amicis huius amici, & inimicis hoſtes forent. A Byzantinis etiam ſtarent, ſi qua neceſſitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heraclienſibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis qui alias ſub iuriſdictione gentes haberent.* His pactorum legibus Nicomedes Gallorum multitudinem in Aſiam tranſmiſit. Horum principes in imperio illuſtres XVII. fuêre, inter quos præcipui & ſummi, Leonorius & Lutarius.

Al. Galatis.

Al. Galatarum.

πολλὰ τῶν χρημάτων δαπανήσαντες. τὴν δὲ Ἄμαστριν (ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἀφῃρημένη) καὶ πολέμῳ καὶ χρήμασι βουληθέντες τέως ἀναλαβεῖν αὐτὴν, οὐ κατώρθωσαν· τοῦ κατέχοντος αὐτὴν Εὐμένους, Ἀριοβαρζάνῃ τῷ Μιθριδάτου παιδὶ προῖκα μᾶλλον παραδοῦναι ταύτην, ἢ παρέχουσι χρήματα τοῖς Ἡρακλεώταις, διὰ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπαχθέντος ἀλόγιστον. ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐκδέχεται τοὺς Ἡρακλεώτας ὁ πρὸς Ζιποίτην τὸν Βιθυνὸν πόλεμος, ὃς τῆς * Θυνιακῆς ἐπῆρχε Θρᾴκης. ἐν ᾧ πολέμῳ πολλοὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν γενναίως ἀνδρισάμενοι κατεκόπησαν· καὶ νικᾷ μὲν * ἀνὰ κράτος ὁ Ζιποίτης· συμμαχίδος δὲ δυνάμεως τοῖς Ἡρακλεώταις ἐπελθούσης, φυγῇ τὴν νίκην καταισχύνει. οἱ δὲ ἡττημένοι, τοὺς σφετέρους νεκροὺς ἀδεῶς ἀναλαβόντες καὶ καύσαντες, εἶτα καὶ πάντων κύριοι, περὶ ὧν ἦν ὁ πόλεμος, καταστάντες, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ᾑρημένων ἀνακομίσαντες εἰς τὴν πόλιν, ἐπιφανῶς ἐν τῷ τῶν ἀριστέων ἔθαψαν μνήματι.

* Βιθυνιακῆς ὑπῆρχε.

* κατὰ.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου καὶ Ἀντιγόνῳ τῷ Δημητρίου μεγάλων ἑκατέρωθεν στρατευμάτων ἀντιπαραταττομένων, κινεῖται ὁ πόλεμος, καὶ χρόνον συχνὸν κατέτριψε. συνεμάχει δὲ τῷ μὲν ὁ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς Νικομήδης, Ἀντιόχῳ δὲ πολλοὶ ἕτεροι. οὔπω δὲ συρραγεὶς Ἀντίοχος Ἀντιγόνῳ, τὸν πρὸς Νικομήδην χειρίζεται πόλεμον. ὁ δὲ Νικομήδης ἀλλαχόθεν τε δυνάμεις ἀθροίζει· καὶ συμμαχεῖν πρὸς Ἡρακλεώτας διαπρεσβευσάμενος, τριήρεις τρισκαίδεκα συμμάχους λαμβάνει· καὶ λοιπὸν ἀντικαθίσταται τῷ τοῦ Ἀντιόχου στόλῳ. ἐπὶ χρόνον δέ τινα ἀντικαταστάντες ἀλλήλοις, οὐδέτεροι μάχης ἦρξαν, ἀλλ' * ἀπαράδεκτοι διελύθησαν. ἐπεὶ δὲ γαλάται πρὸς τὸ βυζάντιον ἧκον, καὶ τὴν πλείστην αὐτῆς ἐδῄωσαν: τῷ πολέμῳ ταπεινωθέντες οἱ ἐν βυζαντίῳ, πέμπουσι πρὸς τοὺς συμμάχους δεόμενοι ὠφελείας. καὶ παρέσχον μὲν πάντες, ὡς εἶχον ἰσχύος, παρέσχον δὲ καὶ οἱ τῆς ἡρακλείας· τοῦτον γὰρ ἡ πρεσβεία ᾔτει, χρυσοῦς * τετρακισχιλίους. μετ' οὐ πολὺ δὲ Νικομήδης τοὺς γαλάτας, οἷς ἡ καταδρομὴ τῶν βυζαντίων ἐγεγόνει, πολλάκις μὲν ἐπιχειρήσαντας τὴν ἀσίαν περαιωθῆναι, τοσαυτάκις δὲ ἀποτυχόντας, οὐκ ἀνεχομένων τὴν πρᾶξιν βυζαντίων, ἐπὶ συνθήκαις ὅμως προσπουδάζει περαιωθῆναι. αἱ δὲ συνθῆκαι· Νικομήδει μὲν καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἀεὶ φίλα φρονεῖν τοὺς βαρβάρους, καὶ τῆς γνώμης τοῦ Νικομήδους χωρὶς, μηδενὶ συμμαχεῖν τῶν πρὸς αὐτοὺς διαπρεσβευομένων· ἀλλ' εἶναι φίλους μὲν τοῖς φίλοις, πολεμίους δὲ τοῖς οὐ φιλοῦσι. συμμαχεῖν δὲ καὶ βυζαντίοις, εἴ που δέησοι· καὶ Τιανοῖς δὲ καὶ Ἡρακλεώταις, καὶ Καλχηδονίοις, καὶ Κιερανοῖς, καί τισιν ἑτέροις ἐθνῶν ἄρχουσιν. ἐπὶ ταύταις μὲν ταῖς συνθήκαις Νικομήδης τὸ γαλατικὸν πλῆθος εἰς ἀσίαν διαβιβάζει· ὧν ἐπιφανεῖς μὲν ἐπὶ τὸ ἀρχεῖν, ἑπτακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ἦσαν· οἱ δὲ καὶ αὐτῶν τούτων προεκκεκριμένοι καὶ κορυφαῖοι * Λεωννόριος ἤτην καὶ Λυτάριος.

* ἄπρακτοι H. St.

αὕτη τοίνυν τῶν γαλατῶν ἡ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διάβασις, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ κακῷ τῶν οἰκητόρων προελθεῖν ἐνομίσθη, τὸ δὲ τέλος ἔδειξεν ἀποκριθὲν πρὸς τὸ συμφέρον. τῶν γὰρ βασιλέων τὴν τῶν πόλεων δημοκρατίαν ἀφελεῖν σπουδαζόντων, αὐτοὶ μᾶλλον * αὐτὴν ἐβεβαίουν, ἀντικαθιστάμενοι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. Νικομήδης δὲ κατὰ βιθυνῶν (πρῶτον συμμαχούντων αὐτῷ) καὶ τῶν ἐξ ἡρακλείας τοὺς βαρβάρους ἐξοπλίσας, τῆς τε χώρας ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας * κατέκοψε, τὴν ἄλλην λείαν τῶν γαλατῶν ἑαυτοῖς διανειμαμένων. οὗτοι δὲ πολλὴν ἐπελθόντες χώραν, αὖθις ἀνεχώρησαν, καὶ τῆς αἱρεθείσης αὐτοῖς ἀπετέμοντο, τὴν νῦν γαλατίαν καλουμένην, εἰς τρεῖς μοίρας ταύτην διανείμαντες. καὶ τοὺς μὲν, τρωγμοὺς ὀνομάσαντες, τοὺς δὲ, τολοσοβογίους, τοὺς δὲ, τεκτόσαγας· ἐδείμαντο δὲ πόλεις, τρωγμοὶ μὲν ἄγκυραν· τολοσοβόγιοι δὲ, ταβίαν· τεκτόσαγες δὲ, πισινοῦντα. ὁ δὲ Νικομήδης εἰς λαμπρὰν εὐδαιμονίαν ἀρθεὶς, πόλιν ἑαυτοῦ ὁμώνυμον ἀνεγείρει ἀντικρὺ ἀστακοῦ. τὴν ἀστακὸν δὲ μεγαρέων ᾤκησαν ἄποικοι, ὀλυμπιάδος ἱσταμένης ιζ΄, ἀστακὸν ἐπίκλην κατὰ χρησμὸν θέμενοι, ἀπό τινος τῶν λεγομένων σπαρτῶν καὶ γηγενῶν τῶν ἀπογόνων τῶν ἐν θήβαις, Ἀστακοῦ τὴν κλῆσιν, ἀνδρὸς γενναίου καὶ μεγαλόφρονος. αὕτη πολλὰς ἐπιθέσεις παρά τε τῶν ὁμορούντων ὑποστᾶσα, καὶ πολέμοις πολλάκις ἐκτρυχωθεῖσα, ἀθηναίων αὐτὴν μετὰ μεγαρέας ἐποικησάντων· ἔληξέ τε τῶν συμφορῶν, καὶ ἐπὶ μέγα δόξης καὶ ἰσχύος ἐγένετο, Δυδαλσοῦ τηνικαῦτα τὴν βιθυνῶν ἀρχὴν ἔχοντος· οὗ τελευτήσαντος, ἄρχει Βοτείρας ζήσας ς΄ καὶ ο΄ ἔτη. Τοῦτον διαδέχεται Βᾶς ὁ υἱὸς ὃς καὶ * Κάλαν τὸν Ἀλεξάνδρου στρατηγὸν, καίτοιγε λίαν παρεσκευασμένον πρὸς τὴν μάχην, κατηγωνίσατο, καὶ τῆς βιθυνίας παρεσκεύασε τοὺς μακεδόνας ἀποσχέσθαι. Τούτου βίος μὲν ἐγεγόνει [ἐτῶν] α΄ καὶ ο΄. ὧν ἐβασίλευσε ν΄. οὗ παῖς, τῆς ἀρχῆς διάδοχος, Ζιποίτης, λαμπρὸς ἐν πολέμοις γεγονὼς, καὶ τοὺς Λυσιμάχου στρατηγοὺς, τὸν μὲν ἀνελὼν, τὸν δὲ ἐπὶ μήκιστον τῆς οἰκείας ἀπελάσας ἀρχῆς. ἀλλὰ καὶ * αὐτοῦ Λυσιμάχου· εἶτα καὶ * Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς Σελεύκου ἐπικρατέστερος γεγονὼς, τοῦ τε τῆς Ἀσίας βασιλεύοντος καὶ τοῦ μακεδόνων· κτίζει πόλιν ὑπὸ τῷ * λυπέρῳ ὄρει, τῇ * αὐτοῦ κλήσει ἐπώνυμον. οὗτος βιοὺς μὲν ἔτη ς΄ καὶ ο΄, κρατήσας δὲ τῆς ἀρχῆς η΄ καὶ μ΄. καταλείπει παῖδας δ΄. τούτων ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων Νικομήδης διαδέχεται, τοῖς ἀδελφοῖς οὐκ ἀδελφὸς, ἀλλὰ δήμιος γεγονώς. ἐκρατύνατο μέντοι καὶ οὗτος τὴν βιθυνῶν ἀρχήν· μάλιστά γε τοὺς γαλάτας ἐπὶ τὴν Ἀσίαν * διαπεραιωθῆναι συναράμενος· καὶ πόλιν, ὡς προείρηται, τὴν * αὐτοῦ προσηγορίαν ἀνέστησε φέρουσαν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον χρόνῳ πόλεμος ἀνερράγη βυζαντίοις πρὸς καλατιανοὺς (ἄποικοι δὲ οὗτοι Ἡρακλεωτῶν ἦσαν) καὶ πρὸς ἰστριανοὺς, * περὶ τόμεας τὸ ἐμπορεῖον, ὃ τοῖς καλατιανοῖς ὅμορον ἦν· μονοπώλιον τοῦτο διανοουμένων κατασκευάσαι τῶν Καλατιανῶν. διεπρεσβεύοντο οὖν πρὸς Ἡρακλεώτας ἐπὶ * συμμαχίαν ἑκάτεροι. οἱ δὲ πολεμικὴν μὲν ῥοπὴν οὐδετέρῳ ἔνεμον μέρει, διαλλακτῆρας δὲ ἄνδρας ἑκατέροις ἀπέστελλον· κἂν ἄπρακτος αὐτῶν ἡ σπουδὴ τότε γέγονε.

*ταύτην H.St.
* κατέκοψε.
* Κάλαντ.
*αὐτὸν Λυσίμαχον H. St.
* Ἀντιόχῳ, H. St.
* λυπείῳ.
* αὐτοῦ.
* διαβεβοηθῆναι.
* αὐτοῦ H. St.
* περιτίμιως.

ΜΕΜΝΟΝ.

Hæc igitur Gallorum in Aſiam transmigratio, primò quidem, ad incolarum detrimentum progreſſura exiſtimabatur: ſed exitus, commodis ipſorum deſtinatum hoc oſtendit. Dum enim Reges popularem ciuitatibus ſtatum abrogare ſatagunt, Galli, hæc molientibus obſiſtendo, magis illam corroborant. Nicomedes igitur contra Bithynos primum, illorum auxilio & quos ex Heraclea armaſſet barbarorum, & prouinciam ſubegit, & concidit incolas: quod alioquin erat prædæ, inter ſe diſpertiti ſunt Galatæ. Hi enim longè latéque terram depopulati retro demum ceſſerunt: & de ſubacta id ſibi amputarunt, quod nunc Galatię nomen habet, in tres partes diſtributum. Alios enim Trogmos nomināt: alios, Toliſtobogios, alios, Tectoſages. Vrbes etiam condiderunt: Trogmi Ancyram, Toliſtobogij Tabiam, Tectoſages Peſinuntem.

al. Galatarum.
al Galatæ.
Vid. lib. II. Rer. Boic. Marci Velſert. p. 71.

CAP. XXI. De Aſtaco & Nicomede a vrbibus.

NICOMEDES autem, in conſpicuo felicitatis gradu poſitus, de nomine ſuo exſtruxit vrbem è regione Aſtaci. Quam Megarenſium colonia, ſub initium Olympiadis XVII. frequentarat, Aſtacum oraculi iuſſu denominatam, ab Aſtaco quodam generoſo & cordato viro, ex eorum proſapia qui Sparti & terrigenę olim Thebis vocabantur. Hæc multum à finitimis appetita, & crebris acciſa bellis, Atheniēſium colonis poſtmodum adiectis, vexationum finem, & incrementa gloriæ & potentiæ non mediocria adepta eſt, Dydalſo tunc inter Bithynos rerum potiente.

Quo defuncto, Botiras regnat, ad LXXV. annos ætate producta. Ei filius Bas ſuccedit: qui etiam Calantum, Alexandri copiarum præfectum, licet optimè ad pugnam inſtructum, profligauit acie, & vt Macedones à Bithynia abſtinerent effecit Vixit hic LXXI. annos, & de ijs, L. regnum tenuit, filiúmque habuit ſucceſſorem Zipœten, qui clarus bellis, è Lyſimachi præfectis alium occidit, alium quàm longiſſimè à finibus ſuis depulit. Quin & ipſum Lyſimachum repreſſit. Poſthac Antiocho Seleuci, qui Aſiam tamen & Macedones imperio coërcebat, ſuperior factus, vrbem condit ad Lyperum montem, nomine ſuo inſignem. Hic vbi vitam in LXXVI. & adminiſtrationem regni in XLVII. annos extenderat, IV. filios reliquit. Eúmque in regno Nicomedes natu maximus excepit, fratribus non frater, ſed lictor factus. Confirmauit tamen etiam hic Bithyniæ regnum, maximè eò, quod Galatas ſedes in Aſiam transferentes adiuuit, vrbémque vt iam indicatum eſt, ſui nominis eduxit.

Bithyn. principum ſeries. I. II. III. IV.

CAP XXII. Byzantin. bellum cum Calatianis Heracl. colonia.

INTERlapſo hinc tempore aliquo, Byzantinis bellum aduerſus Calatianos, (Heracleotarum colonia hæc eſt) & Iſtrianos, erupit: propter Tomin, emporium Calatianis vicinum, quod Monopolium ex eo facere animo conceperant Calatiani. Propterea vtrinque ad Heracliēſes de belli ſocietate mittitur legatio. At hi neutri parti bellicam opē tribuūt, ſed legāt ad vtroſque, qui pacificè cōtrouerſiā tranſigāt. tametſi abſq; effectu hoc ipſis ſtudiū exiuit.

MEMNON.

Multis igitur detrimentis affecti Calatidis incolæ, ad pacis demum conditiones deſcenderunt. Nec quicquam ferè ab iſta calamitate virium potuerunt recipere.

CAP. XXIII. Teſtamentum Nicomedis, & Zeilæ excluſi bellum cum Bithynis, ope Galatarum.

NEc multum temporis effluxit, cum rex Bithynorum Nicomedes (poſtquam è priore ei natus coniugio Zeilas ad Armeniorum regem profugiſſet, expulſus nouercæ Etazetæ machinis (cuius liberi adhuc in tenera ætate erant) morte iam imminente, ex altera natos vxore, hæredes regni ſcripſit: & curatores, Ptolemæum cum Antigono & populo Byzantinorum, nec non Heraclienſium Cianorúmque, deſignauit. Zeilas autem cum inſtructa manu, cui è Galatis Toliſtobogij animos augebant, in regnum paternum redit. At Bithyni, dum conſeruare dominatum paruulis ſatagunt, matrem horum Nicomedis fratri in matrimonium elocant, & ipſi accepto à curatoribus exercitu Zeilam opperiuntur. Et crebris vtrobique præliis & viribus vſi, pacem ad extremum ineunt: cum Heraclienſes in pugnis illis excelluiſſent, & in compoſitione belli egiſſent quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam, vt inimicam, inuaſerunt, ad Calletem vſque fluuium: multáque ditati præda, domum repetierunt.

Galatæ Heracl. depopulantur.

CAP. XXIV. Heracl. pacificatio inter Antiochum & Byzant.

SVB hæc, Byzantinis inferente bellum Antiocho, XL. triremibus Heracleotæ auxiliãtur: & horum factum eſt opera vt ad minas tantummodo progreſſum haberet bellum.

CAP. XXV. Heracl. Mithridati auxiliantur contra Gallos. ſed caro.

NEc longè poſt è vita mortalium eximitur Ariobarzanes, filiúmque relinquit Mithridatem: cui lites cum Galatis interceſſere. Quam ob cauſam hi, contenta pueri ætate, regnum eius diuexant. Cúmque inopia rerum laborarent regij, Heraclienſes eos ſuſtentãt, frumento Amiſum aduecto, vnde facilior eſſet Mithridáticis victus copia, & egeſtatis medela. Propter hæc iterum hoſtiles in Heracleotidem copias mittunt, eámque depopulãtur: vſque dum ab Heraclienſibus per legatos mitigantur. Princeps autem legatus erat Nymphis, hiſtoriæ ſcriptor: qui cum exercitũ in cõmune aureis ıɔɔ. ducéſque ſeorſum cc. deliniuiſſet, vt à finibus diſcederent, effecit.

Nymphis hiſtoricus.

CAP. XXVI. Ptolemæi liberalitas in Heracl.

PTOLEMÆVS autem Rex Ægypti, altiſſimum benignæ fortunæ gradum aſſecutus, magnificentiſſimis ciuitates muneribus demereri conſtituerat. Itaque etiam Heraclienſibus ıɔ. artabas (*ſic Perſæ medimnum vocant*) tritici miſit, & templum Herculis è Proconneſio ſaxo in arce eis exſtruxit.

CAP. XXVII. Summa narrationum de Romæ initiis & incrementis, regno, conſulibus, imperatoribus, bellis cum Pyrrho, Annibale, Perſeo, Antiocho.

HVc auctor progreſſus, ad imperium Rom. excurſionem fecit: quo genere orti, quomodo hæc Italiæ loca inſederint: quæque ante vrbem conditam euenerint & geſta ſint. Quos etiam principes habuerint, perſtringit. quæ cum aliis bella geſſerint: quid condito regno acciderit: & vt tandem regia poteſtas in cõſulare mutata fuerit imperium; vtque à Gallis Romani deuicti, capta propemodũ arce cũ vrbe, niſi maturo ſuperueniẽs auxilio Camillus

πολλὰ δὲ οἱ τῆς Καλατίδος ὑπὸ τῶν πολεμίων παθόντες, ὕστερον εἰς διαλύσεις ἦλθον, ἀπὸ ταύτης τῆς συμφορᾶς οὐκ ἔτι σχεδὸν ἀναλαβεῖν αὐτοὺς δυνηθέντες. οὐ πολλοῦ δὲ πάνυ ῥυέντος χρόνου, ὁ τῶν Βιθυνῶν βασιλεὺς Νικομήδης, ἐπεὶ ὁ μὲν ἐκ προτέρου αὐτῷ γάμων γεγονὼς παῖς Ζήλας φυγὰς ἦν πρὸς τὸν τῶν Ἀρμενίων βασιλέα, τῆς τῆς μητρυιᾶς * Εταζετας μηχαναῖς ἐλαθείς· οἱ δὲ ἐκ ταύτης αὐτῷ γεγονότες ἐνηπίαζον· πρὸς τὸ τελευτᾶν γεγονώς, κληρονόμους μὲν τοὺς ἐκ τῆς δευτέρας γυναικὸς γράφει παῖδας, ἐπιτρόπους δὲ Πτολεμαῖον καὶ Ἀντίγονον, καὶ τὸν δῆμον τῶν Βυζαντίων, καὶ δὴ καὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν, καὶ τὸν τῶν Κιανῶν ἐφίστησιν. ὁ μέν τοι Ζήλας μετὰ δυνάμεως ἣν αὐτῷ τῶν Γαλατῶν οἱ Τολοστοβόγιοι θάρσους ἐπλήρουν, ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατῄει. Βιθυνοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν σώζειν τοῖς νηπίοις σπουδάζοντες, τὴν μὲν τούτων μητέρα ἀδελφῷ συνοικίζουσι τῷ Νικομήδους· αὐτοὶ δὲ στράτευμα παρὰ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων λαβόντες, ὑπέμενον τὸν Ζήλαν. συχναῖς δὲ μάχαις καὶ μεταβολαῖς ἑκάτεροι ἀποχρησάμενοι, τὸ τελευταῖον κατέστησαν εἰς διαλύσεις· Ἡρακλεωτῶν ἐν ταῖς μάχαις ἀριστευόντων, κἀν ταῖς συμβάσεσι τὸ συμφέρον κατασπραττόντων. διὸ Γαλάται ὡς ἐχθρὰν τὴν Ἡράκλειαν κατέδραμον, ἕως Κάλλητος ποταμοῦ· καὶ πολλῆς κύριοι γεγονότες λείας, οἴκαδε ἀνεχώρησαν. Βυζαντίους δὲ Ἀντιόχου πολεμοῦντος τριήρεσι συνεμάχησαν μ΄ οἱ Ἡρακλεῶται, καὶ τὸν πόλεμον * κατεσκεύασαν μέχρις ἀπειλῶν προκόψαι. συνέβη δὲ μετ᾽ οὐ πολὺ ἐξ ἀνθρώπων Ἀριοβαρζάνην χωρισθῆναι, παῖδα Μιθριδάτην καταλιπόντα, καὶ ἐν διαφορᾷ πρὸς τοὺς Γαλάτας γεγονότα. δι᾽ ἣν αἰτίαν καταφρονήσαντες τοῦ παιδὸς ἔτι, τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐσίνοντο. καὶ ἀπορίας αὐτοὺς καταλαβούσης, ἀνελάμβανον οἱ ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας, σῖτον εἰς Ἀμισὸν πέμποντες, ἐξ ἧς ῥᾷον ἦν τοὺς τοῦ Μιθριδάτου σιτηγεῖν ἑαυτοῖς, καὶ * ἐξακεῖσθαι τὴν ἔνδειαν. διὰ ταῦτα πάλιν οἱ Γαλάται εἰς τὴν Ἡρακλεῶτιν ἔπεμψαν στράτευμα, καὶ ταύτην κατέτρεχον, μέχρις αὖ οἱ Ἡρακλεῶται διεπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτούς. Νύμφις δὲ ἦν ὁ ἱστορικὸς ὁ κορυφαῖος τῶν πρέσβεων· ὃς τὸ μὲν στρατὸν ἐν τῷ κοινῷ χρυσοῖς πεντακισχιλίοις, τοὺς δὲ ἡγεμόνας ἰδίᾳ διακοσίοις ὑποθεραπεύσας, τῆς χώρας ἀπαναστῆναι παρεσκεύασε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς εἰς ἄκρον εὐδαιμονίας ἀναβὰς λαμπροτάταις μὲν δωρεαῖς εὐεργετεῖν τὰς πόλεις προῄρητο· ἔπεμψε δὲ καὶ τοῖς Ἡρακλεώταις ἀρτάβας πυροῦ πεντακοσίας, καὶ νεὼν αὐτοῖς Προκοννησίας πέτρας ἐν τῇ ἀκροπόλει Ἡρακλέος * ἀνεδείματο.

ἔτι ζῶντα. M. M.

παρεσκεύασε.

al. ἐξαρκεῖν.

Μέχρι τούτου φθάσας ὁ συγγραφεύς, εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν τὴν ἐκβολὴν ποιεῖται· ὅθεν τε γένους ἔφυσαν, καὶ τίνα τρόπον τῆς Ἰταλίας ἐνταῦθα κατῴκησαν· ὅσα τε εἰς τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν προὔλαβέ τε καὶ ἐπράχθη· καὶ τῶν ἐπαρξάντων αὐτῶν ἐπιτρέχων, καὶ πρὸς οὓς πολέμους διηγωνίσαντο· καὶ τήν τε τῶν βασιλέων κατάστασιν, καὶ τὴν εἰς ὑπάτους τῆς μοναρχίας μεταβολήν· ὅπως τε ὑπὸ Γαλατῶν Ῥωμαῖοι * ἡττήθησαν· κἂν ἑάλω ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ Κάμιλλος ἐπιβοηθήσας,

τὴν πόλιν ἐρρύσατο. ὅπως τε ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Ἀλεξάνδρῳ διαβαίνοντι, καὶ γράψαντι ἢ κρατεῖν, ἐὰν ἀρχῆς δύνωνται, ἢ τοῖς κρείττοσιν ὑπείκειν· στέφανον χρυσοῦν ἀπὸ ἱκανῶν ταλάντων ῥωμαῖοι διέπεμψαν· καὶ ὡς πρὸς ταραντίνους καὶ Πύῤῥον τὸν ἠπειρώτην συμμαχοῦντα τούτοις ἐπολέμησαν· καὶ τὰ μὲν παθόντες, τὰ δὲ κακῶς [τοὺς πολεμίους] διαθέμενοι. ταραντίνους μὲν ὑπηγάγοντο, * Πύῤῥον δὲ τῆς Ἰταλίας ἀπήλασαν. ὅσα τε πρὸς Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν ῥωμαίοις ἐπράχθη· καὶ ὅσα [τε] πρὸς ἴβηρας ἄλλοις τε καὶ Σκιπίωνι κατωρθώθη· καὶ ὡς παρὰ τῶν ἰβήρων βασιλεὺς ψηφισθεὶς, οὐκ ἐδέξατο· ὅπως τε καταπολεμηθεὶς ἔφυγεν Ἀννίβας· καὶ ὡς πέραν τοῦ Ἰονίου ῥωμαῖοι διέβησαν· καὶ ὡς Περσεὺς ὁ Φιλίππου τὴν μακεδόνων ἀρχὴν ἐκδεξάμενος, καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα ῥωμαίοις γεγενημένας νεότητι κινῶν, κατεπολεμήθη, Παύλου * τὸ κατ' αὐτὸν ἀναστήσαντος τρόπαιον· ὅπως τε πρὸς Ἀντίοχον τὸν συρίας καὶ κομαγήνης καὶ τῆς ἰουδαίας βασιλέα δυσὶ μάχαις νικήσαντες, τῆς εὐρώπης ἐξέβαλον. * ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς ῥωμαϊκῆς [ἀρχῆς] μέχρι τοῦδε διέεισιν ὁ συγγραφεύς. ἀναλαβὼν δὲ, γράφει ὅπως ἡρακλεῶται διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς τῶν ῥωμαίων στρατηγοὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότας, ἀσμένως [τε] ἀπεδέχθησαν, καὶ ἐπιστολῆς * φιλοφρόνου μὲν ἔτυχον, Ποπλίου Αἰμιλίου ταύτην ἀποστείλαντος: ἐν ᾗ φιλίαν [τε] πρὸς αὐτοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπισχνεῖτο, καὶ τὰ ἄλλα προνοίας τε καὶ ἐπιμελείας, ἐπειδάν τινος αὐτῶν δέοιντο, μηδεμιᾶς ὑστερεῖσθαι· ὕστερον δὲ καὶ πρὸς Κορνήλιον Σκιπίωνα τὸν τὴν Λιβύην ῥωμαίοις κτησάμενον διαπέμπουσι πρεσβείαν, τὴν ὡμολογημένην φιλίαν ἐπικυροῦντες. μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν, πρὸς [τὸν] αὐτὸν διαπρεσβεύονται, διαλλάττειν [πρὸς] ῥωμαίους ἀξιοῦντες τὸν βασιλέα Ἀντίοχον· καὶ ψήφισμα * προσαντέγραψαν, παραινοῦντες αὐτὸν τὴν πρὸς ῥωμαίους * διαλύεσθαι ἔχθραν. ὁ δὲ Κορνήλιος Σκιπίων, ἀντεπιστέλλων τοῖς ἡρακλεώταις, ἐπιγράφει οὕτω· Σκιπίων στρατηγὸς, ἀνθύπατος ῥωμαίων, ἡρακλεωτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἐν ταύτῃ τήν τε πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν ἐπιβεβαιῶν, καὶ ὡς διαλύσαιντο ῥωμαῖοι τὴν πρὸς Ἀντίοχον μάχην. τὰ αὐτὰ [δὲ] * Σελευκίῳ Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων ὁ ἀδελφὸς καὶ στρατηγὸς τοῦ ναυτικοῦ, τοῖς ἡρακλεώταις * διαπρεσβευσαμένοις ἀντέγραψε. μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν εἰς μάχην Ἀντίοχος ῥωμαίοις κατέστη, καὶ ἀνὰ κράτος ἡττηθεὶς, * ἐπὶ συνθήκαις διελύσατο τὴν ἔχθραν· αἳ καὶ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἁπάσης ἀπεῖργον καὶ τοὺς ἐλέφαντας, καὶ τῶν νηῶν συναφῃροῦντο τὸν στόλον, τῆς κομμαγήνης * αὐτῶν καὶ τῆς ἰουδαίας [εἰς] ἀρχὴν ὑπολειπομένων. ἡ δὲ τῶν ἡρακλεωτῶν πόλις πρὸς τοὺς ἐκπεμπομένους παρὰ τῶν ῥωμαίων τῶν στρατηγῶν διαδόχους τὰ αὐτά τε διεπρεσβεύετο, καὶ ταῖς ὁμοίαις ἀντεδεξιοῦτο εὐνοίαις καὶ φιλοφρονήσεσι· καὶ τέλος, συνθῆκαι προῆλθον ῥωμαίοις τε καὶ ἡρακλεώταις, μὴ φίλους εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ συμμάχους ἀλλήλο[illegible] καθ' ὧν τε καὶ ὑπὲρ ὧν δεηθεῖεν ἑκάτεροι,

Πύρον. M. M. — * Πύρον. M. M. — * al. τοῦ & τί. — * τὰ μὲν H. St. — * φιλοφρόνως. — * προσαντέγραψαν. M. M. πρὸς αὐτὸν ἔγραψαν H. St. * διαλύσασθαι. — * Λευκίῳ H. St. — * διαπρεσβευσαμένοις. M. M. — * ὑπὸ M. M. — * αὐτῷ H. St.

MEMNON.

eam liberaſſet: vt etiam Alexandro, in Aſiam traijcienti, & per literas eis denunciant, vt aut vincerent, ſi gerendo imperio eſſent idonei, aut potentioribus cederent, auream coronam (quæ talentis non paucis conſtaret) contra miſerint. Et vt bella geſſerint aduerſus Tarentinos, & Pyrrhum Epiroten, hos auxilio iuuantem: & vt, quâ patiendo, quâ inferendo clades, hoſtes tandem domuerint, & Pyrrhum Italia expulerint. Quæque cum Carthaginenſibus & Annibale negotia confecerint: & quæ contra Hiſpanos, cum alij, tum Scipio, Marte ſecundo peregerint: vtque hic Hiſpanorum decreto rex appellatus, honorem non admiſerit: vt debellatus Annibal fugerit. Hinc vt Ionium mare tranſmiſſum, & cum Perſeo, Philippi in regno Macedonum hęrede, dum fœdus, cum patre à Romanis percuſſum, iuuenili temeritate reſcindit, ſit debellatum, Aemilio Paulo de ipſo triumphante. Vt Antiochum, Syriæ & Comagenæ & Iudeæ regem, duabus pugnis infractum, ex Europa eiecerint. Illa igitur huc vſque de imperio Rom. commemorat auctor. Exinde propoſitam ſibi hiſtoriam ita continuat.

CAP. XXVIII. *Heracl. legati à Rom. in Aſia ducibus humaniter accepti.*

HERACLIENSES, Romanorum duces in Aſiam tranſgreſſos, miſſis legatis conueniunt, qui comiter accepti, literas humanitatis plenas ab Aemylio [a] Paulo retulerant: quibus & amicum ipſis fore ſenatum, nec vlla in re prudentiam Romanorum & curam (ſi quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps etiam ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello aſſeruit, legationem miſere, teſtatam prius amicitiam vt confirmarent. Et poſt hæc eundem rurſus per legatos orant, vt Antiochum in gratiam reponat apud Romanos: & perſcripto ad regem plebiſcito, vt bellum contra Romanos deponat, adhortantur. Cornelius etiam Scipio, Heracleotis reſcribens, hac inſcriptione vtitur, SCIPIO IMPERATOR, PROCOS. ROMANORVM, SENATVI POPVLOQVE HERACLIENSIVM, SALVTEM. Et his litteris beneuolentiam erga ipſos ratam & firmam eſſe, & bellum cum Antiocho ſoluiſſe, Romanos affirmat. Eadem quæ Lucius, etiam P. Cornelius Scipio eius frater, & claſſis præfectus, Heracliensibus poſt miſſam legationem reſpondit. Breui poſt Antiochus bellum aduerſus Rom. redintegrat, & prælio ſummis viribus cõmiſſo victus, arma deponit, pacis conditionibus acceptis. Quæ & tota eum Aſia *minore* excludunt, & elephantis nauiúmque claſſi eum priuant: Comagena & Syria & Iudæa tantummodo relictis. Heraclienſium dehinc ciuitas apud Imperat. (quos modo dixi) miſſos à Rom. ſucceſſores, eadem gratia & humanitate potitur: donec ad has tãdem leges inter Rom. & Heracleotas proceſſum eſt: *vt non modo amicitiam inter ſe, verum etiam ſocietatem, contra quos & quorum gratia opus ſit, colãt.*

[a] *al. Publio Æmilio.*

MEMNON.

Súntque fœderis huius pacta, eiuſdem tenoris & formæ, in tabulas æneas relata duas, quorum altera penes Romanos, in Capitolino Iouis templo, altera Heracleæ, etiam ipſa in Iouis ſacrario, eſt affixa.

CAP XXIX. Heracl. à Pruſia in anguſt. coacti: huiuſque clades.

HÆc poſtquam XIII. & XIV. hiſtoriæ libro expoſuit, XV. exorſus hæc refert. Pruſias (inquit) Bithynorum rex, mirificè induſtrius & gnauus, multiſque rebus geſtis clarus, inter alia etiam Cierum, Heracleenſis ditionis vrbem, bello ſubiecit, pro Ciero Pruſiadem nuncupans. Tium etiam, eorumdem iuriſdictioni obnoxiam cœpit: vt ſic vndique mare circumſcriberet Heracleam. Inde etiam violenta eam obſidione preſſit, & plurimos obſeſſorum interfecit. Et iam prope erat vt vrbs caperetur, niſi Pruſiæ, dum ſcalis ſurſum nititur, lapide cuiuſpiam de propugnaculis icto, crus fractum eſſet, & hic caſus ab oppugnatione deſiſtere eum coëgiſſet. Ita enim percuſſus, lectica, non ſine doloris acerbitate, domum à Bithynis ſuis refertur; nec multis poſt annis exactis, nomine & re claudus, finem viuendi fecit.

CAP XXX. Heracl. obſid. à Galatis.

NONDVM in Aſiam Romani traiecerant, cum Galatæ, Ponti accolæ, maris tentandi cupiditate, Heracleam prius occupare conantur, non difficile id fore exiſtimantes: ſiquidem de antiqua potentia multum iam diminutum, & ad contemptum prolabi ſenſim cœperat. Ideo vniuerſis eam copiis impugnant. Ipſa tamen ſociorum interim non eſt immemor, ſed quantum occaſio præſens facultatis concedit, ſe contra munit. Obſidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatuum inopia in arctum coguntur Galatæ. Ita enim, non apparatu neceſſario inſtructus, bellum inferre Galates nouit. Quare cum ad comportandum neceſſaria caſtris abſceſſiſſent, ciues, eruptione facta, & caſtris potiuntur, & plurimos cædunt. Diſpalantes etiam per agros non magno negocio comprehendunt. Atque ita nec pars tertia Galatici exercitus in Galatiam reuertitur. A quo ſucceſſum ad priſtinam emergendi fortunam & celebritatem ſpes concepit.

CAP. XXXI. Heracl. Romanis auxiliantur. Marrucini populi.

ROMANIS etiam bello contra Marſos, Pelignos, & Marrucinos, (gentium harum ſedes eſt ſupra Africam, in confiniis Gadium) duabus quadriremibus tectis Heracleotæ auxiliantur. Et bello proſperè confecto, multis eximiæ virtutis ornati premiis, vndecimo tandem anno in patriam ſunt reuecti.

CAP XXXII. Bellum Mithrid. cum Rom. & cauſa.

POST hæc acerrimum Mithridatis aduerſus Romanos bellum conflatur. Cappadociæ in ſpeciem cauſa arripitur. Hanc enim Mithridates, cum Ariathum ſororis filium, iuriſiurandi pacifici dolo in poteſtatem redactum, ſua manu obtruncaſſet, per vim ſibi vindicarat. Ariathum hunc ex ſorore Mithridatis genuerat Ariathus. Nam à puero ad cædes propenſiſſ. erat Mithridates. cum enim XIII. annorũ adoleſcens regnũ accepiſſet, modico interlapſo tẽpore, matrẽ, regni conſortem à patre deſtinatã,

καὶ χαλκοῖ πίνακες δύο τὰς ὁμολογίας *ἴσους καὶ ὁμοίας ἔφερον. ὧν ὁ μὲν παρὰ ῥωμαίοις ἐν τῷ κατὰ τὸ Καπιτώλιον ἱερῷ τοῦ Διὸς καθηλώθη, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἡράκλειαν καὶ *αὐτὸ ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ.

*ἴσας. * al. ἀντί.*

Ταῦτα διεξελθὼν ὁ συγγραφεὺς κατὰ τὸ ιγ' καὶ ιδ' τῆς ἱστορίας, εἰς τὴν ιε' εἰσβαλὼν, διηγεῖται ὅπως Προυσίας ὁ Βιθυνῶν βασιλεὺς, δραστήριος ὢν, καὶ πολλὰ πράξας, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ κίερον, πόλιν ἡρακλεωτῶν οὖσαν, ὑφ' ἑαυτὸν ἔθετο τῷ πολέμῳ, ἀντὶ Κίερου Προυσιάδα καλέσας. εἷλε δὲ καὶ τὴν Τῖον, καὶ αὐτὴν ὑπήκοον αὐτοῖς οὖσαν, ὥστε ἐκ θαλάττης εἰς θάλασσαν τὴν ἡράκλειαν περιγράψαι· ἐφ' αἷς κἀκείνην κρατερῶς ἐπολιόρκει· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν πολιορκουμένων ἀπέκτεινεν, ἐγγὺς δὲ αὖ καὶ ἡ πόλις τοῦ ἁλῶναι κατέστη, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναβαίνων Προυσίας, λίθῳ βαλόντος ἑνὸς τῶν ἀπὸ τῆς ἐπάλξεως, συνετρίβη τὸ σκέλος, καὶ τὴν πολιορκίαν τὸ πάθος διέλυσε. φοράδην γὰρ [καὶ] ὁ βληθεὶς, οὐκ ἄνευ ἀγῶνος, ὑπὸ τῶν βιθυνῶν ἀνακομισθεὶς, εἰς τὰ οἰκεῖα ἐνέστρεψε. κἀκεῖ βιοὺς ἔτη οὐ πολλὰ, καὶ χωλὸς [καὶ ὢν] καὶ καλούμενος, τὸν βίον *μετέστρεψεν. οἱ δὲ ὑπὲρ τὸν πόντον γαλάται, οὔπω τῶν ῥωμαίων εἰς τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότων, πόθον ἔχοντες πεῖραν λαβεῖν τῆς θαλάσσης *προτερεῖν ἐπεχείρησαν τὴν ἡράκλειαν· καὶ [οὐ] χαλεπὸν ἐνόμιζον. πολὺ γὰρ τῆς παλαιᾶς ῥώμης ὑφεῖτο, καὶ πρὸς τὸ καταφρονούμενον ὑπέρρει. στρατεύουσι δὴ κατ' αὐτῆς *ἁπάσαις ταῖς δυνάμεσιν, οὐδ' αὐτῆς συμμάχων ἀμελούσης, ἀλλ' εἰς ὅσα παρεῖχεν ὁ καιρὸς παρασκευαζομένης. ἐπολιορκεῖτο μὲν οὖν αὐτή, καὶ χρόνος ἐτρίβετο, ὃς τοὺς γαλάτας εἰς ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων συνήλαυνε. θυμῷ γὰρ καὶ *οὐ παρασκευῇ τῇ δεούσῃ γαλάτης ἀνὴρ τὸν πόλεμον διαφέρειν οἶδε. πρὸς οὖν συλλογὴν τῶν ἐπιτηδείων τὸ στρατόπεδον ἀπολελοιπότων, ἐκδραμόντες οἱ τῆς πόλεως *ἀδοκήτως ἐπιπεσόντες αὐτό τε εἷλον, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον. καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας σκεδασθέντας, οὐ χαλεπῶς συνελάμβανον· ὡς μηδὲ τὴν τρίτην μοῖραν τοῦ γαλατικοῦ στρατεύματος εἰς γαλατίαν ἀναστρέψαι. ἐκ δὲ τοῦ κατορθώματος πάλιν εἰς τὴν προτέραν *εὐλάβειαν καὶ εὐδαιμονίαν ἐλπίδας ἐλάμβανον ἀναβλέψαι. ῥωμαίοις δὲ πρὸς Μάρσους τε καὶ *πελιγνοὺς καὶ Μαρουκίνους (ἔθνη δέ εἰσι ταῦτα ὑπὲρ Λιβύης *κατῳκημένα γαδείρων ὅμορα) δυσὶ τριήρεσι καταφράκτοις ἡρακλεῶται συνεμάχησαν. καὶ συγκατορθώσαντες τὸν πόλεμον, καὶ πολλῶν ἀριστειῶν ἀξιωθέντες, ια' ἔτει πρὸς τὴν πατρίδα ἀνεκομίσθησαν. μετὰ ταῦτα δὲ ὁ πρὸς ῥωμαίους βαρὺς Μιθριδάτῃ τῷ πόντου βασιλεῖ συνέστη πόλεμος. φαινομένην λαβὼν αἰτίαν, τὴν τῆς καππαδοκίας κατάληψιν. ταύτης γὰρ δι' ἀπάτης καὶ ὅρκων συμβατηρίων τὸν ἀδελφιδοῦν Ἀράθην συλλαβὼν ὁ Μιθριδάτης αὐτοχειρίᾳ ἀποσφάξας, ἐκράτησε. παῖς δὲ ὁ Ἀράθης ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μιθριδάτου *Ἀριαράθου γεγονώς. φονικώτατος δὲ ἐκ παιδὸς ὁ Μιθριδάτης ἦν. τὴν γὰρ ἀρχὴν τρισκαιδεκαέτης παραλαβὼν μετ' οὐ πολὺ τὴν μητέρα κοινωνὸν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς βασιλείας καταλειφθεῖσαν.

Pruſias Bithynorum Rex.

κατέστρεψε

al. προτερεῖν

al. πάσαις

al. σύν.

ὡς ἀδοκ. H. St.

al. εὐτυχ.

ἀτρω-

MEMNON.

δεσμωτηρίῳ κατασχὼν, βίᾳ καὶ χρόνῳ * ἐξηνάλωσε· καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέκτεινε. κατεστρέψατο δὲ πολέμῳ καὶ τοὺς περὶ τὸν Φᾶσιν βασιλεῖς, ἕως τῶν κλιμάτων τῶν ὑπὲρ τὸν Καύκασον· καὶ τὴν ἀρχὴν ηὔξησε· καὶ ἐπὶ μέγα ἀλαζονείας ἐξώγκωτο. δι' ἃ μᾶλλον ῥωμαῖοι τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ὕποπτον ποιούμενοι, τοῖς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἐψηφίσαντο τὰς πατρῴας αὐτῶν ἀρχὰς ἀποκαταστῆσαι. ὁ δὲ μετρίως μὲν τοῖς προστεταγμένοις ὑπήκουε· συμμάχους δὲ Πάρθους καὶ Μήδους, καὶ Τιγράνην Ἀρμένιον, καὶ τοὺς Σκυθικοὺς βασιλεῖς, καὶ τὸν Ἴβηρα προσηταιρίζετο. προσετίθει δὲ καὶ ἑτέρας τοῦ πολέμου αἰτίας. τῆς γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ συγκλήτου Νικομήδην τὸν ἐκ Νικομήδους καὶ Νύσης, βασιλέα Βιθυνίας καθιστώσης, * Μιθριδάτης τὸν χρηστὸν ἐπικληθέντα Νικομήδην ἀντεκαθίστη. ἐπεκράτει δ' ὅμως ἡ ῥωμαίων κρίσις καὶ ἄκοντος Μιθριδάτου. ὕστερον δὲ Σύλλα καὶ Μαρίου περὶ τὴν ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ἀναρριπισάντων τὴν στάσιν, τέσσαρας μυριάδας πεζῶν, καὶ * μυρίας ἱππέας Ἀρχελάῳ τῷ στρατηγῷ παραδοὺς ὁ Μιθριδάτης, κατὰ Βιθυνῶν ἐκέλευσε στρατεύειν. καὶ κρατεῖ τῆς μάχης συμβαλὼν Ἀρχέλαος. φεύγει δὲ καὶ Νικομήδης μετ' ὀλίγων. ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης, παραγενομένου αὐτῷ καὶ τοῦ συμμαχικοῦ, ἄρας ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Ἀμασείᾳ πεδίου, διὰ τῆς Παφλαγονίας ἤει, πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατὸν ἐπαγόμενος. * Μάριος δὲ τῶν ἀμφὶ Νικομήδην συστρατευομένων αὐτῷ, μόνῃ τῇ τοῦ Μιθριδάτου φήμῃ διασκεδασθέντων, μετὰ ῥωμαίων ὀλίγων ἀντιπαρατάσσεται, Μηνοφάνει τῷ Μιθριδάτου στρατηγῷ· καὶ τραπεὶς φεύγει, πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀποβαλών. ἐμβαλὼν δὲ σὺν ἀδείᾳ Μιθριδάτης εἰς τὴν Βιθυνίαν, τάς τε πόλεις καὶ τὴν χώραν ἀμαχεὶ κατέσχε· καὶ τῶν ἄλλων δὲ πόλεων, τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, αἱ μὲν ἡλίσκοντο, αἱ δὲ προσεχώρουν τῷ βασιλεῖ· καὶ μεταβολὴ τῶν ὅλων ἀθρόα καθίστατο, ῥοδίων μόνον τὴν πρὸς ῥωμαίους στεργόντων φιλίαν. δι' ἣν καὶ κατ' αὐτῶν Μιθριδάτης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐκίνει τὸν πόλεμον· εἰ καὶ τὸ πλέον ῥόδιοι εἶχον, ὡς καὶ αὐτὸν Μιθριδάτην ναυμαχοῦντα ἐγγὺς τοῦ ἁλῶναι ἐλθεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης ὡς οἱ κατὰ τὰς πόλεις σποράδες ῥωμαῖοι τῶν παρ' αὐτοῦ διανοουμένων ἐμπόδιον ἵσταιντο· γράφει πρὸς ἅπαντας, ὑπὸ μίαν ἡμέραν τοὺς παρ' αὐταῖς ῥωμαίους φονεύειν. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τοσοῦτον φόνον εἰργάσαντο, ὡς μυριάδας ὀκτὼ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν διὰ ξίφους ὄλεθρον ὑποστῆναι. ἐρετρίας * δὲ καὶ χαλκίδος καὶ ὅλης εὐβοίας τοῖς τοῦ Μιθριδάτου προσθεμένων, καὶ ἄλλων πόλεων αὐτῷ προσχωρουσῶν, καὶ μὴν καὶ Λακεδαιμονίων ἡττηθέντων, Σύλλαν ἐκπέμπουσιν οἱ ῥωμαῖοι, ἱκανὴν αὐτῷ συνεκπέμψαντες στρατιάν. ὁ δὲ παραγενόμενος, τῶν πόλεων τὰς μὲν ἑκουσιότητι μεταβαλλομένας, τὰς δὲ καὶ βίᾳ, κατεῖχεν· οὐκ ὀλίγον στράτευμα τῶν ποντικῶν μάχῃ τρεψάμενος. εἷλε δὲ καὶ τὰς Ἀθήνας· καὶ κατέσκαπτο ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ θᾶττον ἡ σύγκλητος ῥωμαίων τῆς τοῦ * Σύλλα γνώμην ἀνέκοψε. συχνῶν δὲ παρατάξεων συνισταμένων, ἐν αἷς τὸ πλέον εἶχον οἱ ποντικοί, καὶ συμμεταβαλλομένων τῶν πραγμάτων τοῖς κατορθουμένοις· ἔνδεια τοῖς βασιλικοῖς τῆς διαίτης ἐπέστη,

* ἐξηνάλωσε. H. St.

* Μιθριδάτην.

* μυρίους H. St.

* Μάριος M. M.

dum carcere vinctam tenet, violentia iſta, & temporis diuturnitate confecit. Fratrem etiam necauit. Bello autem ſubegit reges circa Phaſin, vſque ad climata trans Caucaſum: regnóq; magnis viribus amplificato, magnum arrogantiæ tumorem oſtentabat. Quamobrem, cum eo magis conſilio eius ſuſpecta haberent Romani, ſenatusconſultum fecerant, vt paterna regibus Scytharum regna conſtitueret. At is moderatè quidem mandatis obſequi: ſed interim Parthos & Medos, & Tigranem Armenium, regeſque Scytharum, & Iberas, in ſocietatẽ belli adſciſcere: aliáſq; belli cauſas adiungere. cum ſenatus enim Romæ Nicomedem, ex Nicomede & Nyſa progenitum, Bithyniæ regem inſtituiſſet: Mithridates Nicomedem, Frugi cognomento, illi oppoſuit. Præualuit tamen electio Romanorum, Mithridate inuito.

CAP. XXXIII. *Mithridatis victoria de Nicomede, & strages ciuium Rom. in Aſia.*

INTERIECTO tempore, cum Syllæ & Marij in republ. Romana ſeditio exarſiſſet, Archelaum copiarum ducem Mithridates XLCIↃ. peditum, & XCIↃ. equitum, in Bithynos ducere iuſſit, collatiſque ſignis victor euadit Archelaus. Et fugit cum paucis etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, cum ſub manu eſſent auxiliares, caſtris è ſubiecto Amaſiæ campo motis, per Paphlagoniam iter facit, CLCIↃ. exercitum adducens. Marius autem ſub ſignis habens Nicomedis copias, (quæ ad ſolam Mithridatis famam diſſipabantur) cum exigua Romanorum manu ſeſe ſubiecit Menophani, Mithridatis tribuno, & repulſus fugit, omni exercitu amiſſo. Securè igitur Bithyniam inuadens Mithridates, & vrbes & regionem citra pugnam obtinet: cæterarúmque Aſiæ ciuitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt. Et repente ingens fit rerum commutatio, Rhodiis ſolummodo in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoque terra marique bellum contra ipſos mouit Mithridates, licet Rhodij virtute & fortuna ita antecellerent, vt propè eſſet, ipſum regem nauali prælio in hoſtium venire manus. Intellecto poſt Mithridates, ciues Romanos per vrbes Aſiæ diſperſos conſiliis ſuis impedimento eſſe, ad ciuitates ſcripſit, vt vno die omnes apud ſe Romanos occiderent. Et pleræque dicto eius audientes, cædem tantam patrarunt, vt vno eodemque die LXXXCIↃ. gladio mortem oppeterent.

CAP. XXXIV. *Sylla victoria de Taxile & Archelao Mithrid. ducibus.*

VBI vero Eretria & Chalcis adeoque tota Eubœa, ad Mithridatem ſeſe applicarant, aliæque ad eum ciuitates tranſiuerant, victis etiam Lacedemoniis, Syllam cum iuſto agmine Romani emittunt. Cuius aduentu ciuitates, partim ſponte deditionem faciunt, partim vi in poteſtatem eius veniũt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit & fugat. Athenas etiam cepit: & ſolo vrbs æquata eſſet, niſi ocius Senatus Rom. Syllæ propoſitum infregiſſet. Poſt crebros autem conflictus, in quibus excellebant Pontici, cum felici iam ſucceſſu res cõmutaretur, alimoniæ inopia regiis incubuit.

MEMNON.

quod prodigè victu abuterentur, & acquiſita rectè diſpenſare neſcirent. Et in extremam deuentum eſſet calamitatem, niſi Taxiles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipſum deficiente, largam cibariorum facultatem inde ſubminiſtraſſet. Hic & Archelaus, commiſtis agminibus, plus quam LX. M. hominum ſub ſignis ducebant, & occurſuri Syllæ in Phocide habebant ſtatiua. Ille verò, L. Hortenſio aſſumpto, qui VI. M. ex Italia adduxerat, ſatis longum in medio interuallum relinquens, caſtra ponit. Archelai autem militibus incompoſitè ad frumentandum conuerſis, improuiſo adortus caſtra, quotquot robore pollentes cêpit Sylla, occidit: à quibus autem nullus inuadendi metus erat, hos loco circundatos ignes accendere iubet, vt à pabulatione reuertentes opperiantur, nulla aduerſi caſus ſuſpicione præbita. Hoc vt prudenter ab imperatore prouiſum erat, feliciter exiuit: magnificaque victoria potiuntur Syllani.

CAP. XXXV. Heracl. Chios à Dorylao in ſeruit. redactos vindicant.

CHios tunc incuſans Mithridates, quod Rhodiis auxilia miſiſſent, Dorylai opera impugnat: qui (multò licet labore) & vrbem cepit, & agros Ponticis diuiſit, & ciues nauigiis impoſitos huc illuc in Ponto diſtulit. At Heraclienſes, quod amicitia ipſis cum Chiis interceſſit, Ponticas in tranſitu naues, quæ captiuos vehebant, adorti, ne reſiſtentes quidem (non enim ſat virium erat) in vrbem deduxere. Et nunc quidem largè rebus neceſſariis ſuppeditatis reficiunt Chiotas: poſtmodum verò, eximiis affectos muneribus, in patriam reſtituunt.

CAP. XXXVI. Valer. Flaccus ſucceſſor Syllæ trucidatur à Fimbria huiuſque ſucceſſus.

SVB ea Romæ ſenatus Valerio Flacco & Fimbriæ bellum Mithridaticum committit: cùm mandatis, vt Syllam, ſi partes ſenatus tueatur, adiuuent: ſin minus, cum ipſo prius manus conſerant. Ille igitur cum variis initio colluctabatur ſortis aduerſæ caſibus. Nam & famem & Martis iniquitatem ſuſtinuit: in pleriſque tamen proſpero fortunæ ſucceſſu vſus. Perque Byzantinorum fines in Bithyniam progreſſus, & inde Nicæam verſus, ſtatiua habuit. At Flaccum, dum indignè fert ab exercitu Fimbriæ plus faueri: imperiumque eius, vtpote mitius & humanius, præferri, ideoque & ipſum & militum nobiliores criminatur, duo præ aliis ira inflammati trucidant. Quo nomine Senatus Fimbriæ iraſci quidem, ſed tamen diſſimulata indignatione conſulatum ei decernendum curare. Hic ergo, omnes ſub imperio copias habens, ciuitates, alias voluntate ipſarum, alias vi ſua adiunxit. Mithridatis autem filius, cum Taxile & Diophanto & Menandro, ductorum præſtantiſſimis coniunctus, & magno agmine inſtructus, Fimbriæ occurſat: & primò barbarorum vires præcellunt. Quare detrimenta in conflictu accepta, ſtrategemate reſarcire cogitans Fimbria (hoſtis enim numero militũ ſuperior erat) cum ad flumen quoddam peruētum eſſet,

Fimbriæ ſtrategema.

ἀσώτως τε περὶ ταύτην διακειμένοις, καὶ ταμιεύεσθαι τὰ * κτηθέντα μὴ ἐπισταμένοις. καὶ εἰς συμφορῶν ἂν ἐξέπεσον τὴν ἐσχάτην, εἰ μὴ Ταξίλλης ἀμφίπολιν ἑλὼν, καὶ διὰ ταῦτα τῆς μακεδονίας πρὸς αὐτὸν μεταβαλλομένης, ἐκεῖθεν τὴν ἀφθονίαν ἐχορήγησε τῶν ἐπιτηδείων. οὗτος δὲ καὶ Ἀρχέλαος συμμίξαντες * τὸ στράτευμα, ὑπὲρ τὰς ἓξ μυριάδας τὸ πλεῖον ἦγον. καὶ στρατοπεδεύονται κατὰ τὴν φωκίδα χώραν, ὑπαντιάσοντες τῷ Σύλλᾳ. ὁ δὲ καὶ Λεύκιον Ὀρτήσιον ὑπὲρ τὰς ἓξ * μυριάδας ἄγοντα ἐξ Ἰταλίας συμπαραλαβὼν, ἀπὸ συχνοῦ διαστήματος ἀντεστρατοπεδεύετο. ἐπὶ σιτολογίαν δὲ παρὰ τὸ πρέπον τῶν περὶ τὸν Ἀρχέλαον τραπέντων, ἀπροόπτως Σύλλας ἐπιτίθεται [τῷ] τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ· καὶ τοὺς μὲν ἐρρωμένους τῶν ἁλόντων αὐτίκα κτείνει· ἐξ ὧν δὲ φόβον ἐπιθέσεως οὐκ εἶχε, τούτοις περιΐστησι τῷ χωρίῳ, καὶ πυρὰ κελεύει καίειν, ὡς τοὺς ἀπὸ τῆς σιτολογίας ἀφικνουμένους δέχοιντο, μηδεμίαν ὑπόνοιαν παρεχόμενοι τοῦ πάθους· καὶ συνέβη ὡς ἐστρατηγήθη, καὶ λαμπρὰν τὴν νίκην ἔσχον οἱ περὶ τὸν Σύλλαν. χίους δὲ ὡς ῥοδίοις συμμαχήσαντας αἰτιασάμενος ὁ Μιθριδάτης, κατ' αὐτῶν Δορύλαον ἐκπέμπει· ὃς, εἰ καὶ πολλῷ πόνῳ, τὴν πόλιν κατέσχε· καὶ τὴν μὲν χώραν κατένειμε τοῖς ποντικοῖς, τοὺς δὲ πολίτας πλοίοις ἐμβαλὼν, διέφερεν ἐπὶ τὸν πόντον. ἡρακλεῶται δὲ, ἐπεὶ φιλία αὐτοῖς πρὸς χίους ἦν, ἐν τῷ παράπλῳ τὰς ποντικὰς νῆας, αἳ τοὺς αἰχμαλώτους ἦγον, ἐφορμήσαντες αὐταῖς οὐδ' ἀνθισταμέναις (οὐδὲ γὰρ ἐξήρκουν) κατῆγον ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ παραυτίκα τὰ πρὸς τὴν χρείαν χορηγοῦντες ἀφθόνως τοῖς χίοις, τούτους ἀνελάμβανον· καὶ ὕστερον μεγαλοπρεπῶς δωρησάμενοι, ἐν τῇ πατρίδι ἀπεκατέστησαν. ἡ δὲ σύγκλητος Φλάκκον Οὐαλέριον καὶ Φιμβρίαν πέμπει πολεμεῖν Μιθριδάτῃ, ἐπιτρέψασα καὶ * Σύλλᾳ συλλαμβάνειν τοῦ πολέμου, ὅμοια φρονοῦντι τῇ συγκλήτῳ· εἰ δὲ μὴ, τὴν πρὸς αὐτὸν πρότερον συνάψαι μάχην. οὗτος κατ' ἀρχὰς μὲν, ποικίλαις ἐπάλαιε συμφοραῖς (λιμόν τε γὰρ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς μάχης πταίσματα ἔσχε) κατώρθωσε μέντοι τὰ πλείω· διὰ δὲ βυζαντίων ἐπὶ βιθυνίαν διαβαλὼν, κἀκεῖθεν ἐπὶ Νίκαιαν, τῆς πορείας ἔστη. ὡσαύτως δὲ καὶ Φιμβρίας ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ διεπεραιώθη. Φλάκκου δὲ δυσχεραίνοντος, ὅτι Φιμβρίαν μᾶλλον, ἅτε δὴ φιλανθρώπως ἄρχοντα, τὸ πλῆθος ἄρχειν ἠγάπα· καὶ διαλοιδορουμένου αὐτῷ τε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἐπιφανεστέροις: δύο τῶν ἄλλων πλέον εἰς ὀργὴν ἐξαφθέντες, ἀποσφάττουσιν αὐτόν. ἐφ' οἷς ἡ σύγκλητος κατὰ Φιμβρίου ἠγανάκτησεν. ὅμως δὲ τὴν ἀγανάκτησιν κρύψασα, ὑπατείαν αὐτῷ ψηφισθῆναι διεπράξατο. ὁ δὲ, πάσης γενόμενος ἡγεμὼν τῆς δυνάμεως, τὰς μὲν ἑκούσας, τὰς δὲ καὶ βιαζόμενος τῶν πόλεων προσήγετο. ὁ δὲ τοῦ Μιθριδάτου υἱὸς, Ταξίλλην καὶ Διόφαντον καὶ Μένανδρον τοὺς ἀρίστους τῶν στρατηγῶν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πολλὴν ἄγων δύναμιν, τῷ Φιμβρίᾳ ὑπηντίαζε. τὰ μὲν οὖν πρῶτα, τὸ ἐπικρατέστερον οἱ βάρβαροι ἔφερον· Φιμβρίας δὲ * ἀνασῶσαι στρατηγήματι τὰς ἐκ παρατάξεως ἐλαττώσεις διανοούμενος (τὸ γὰρ πολέμιον ὑπερεῖχε πλήθει) ὡς ἐπί τινα ποταμὸν τῶν μαχομένων ἑκατέρα δυνάμεις ἧκε,

** κτηθέντα*
** al. τὰ στρατεύματα.*
** al. χιλι- H. St.*
** Σύλλᾳ.*

MEMNON.

καὶ μέσον ἀμφοῖν * τοῦτον ἐποίησαντο. ὄμβρου δὲ περὶ τὸν ὄρθρον ῥαγέντος, ἀπροσδοκήτως ὁ τῶν ῥωμαίων στρατηγὸς διαβαίνει τὸν ποταμὸν· καὶ ὕπνῳ τῶν πολεμίων ἐν ταῖς σκηναῖς κατεχομένων, ἐπιπεσὼν, μηδ᾽ αἰσθανομένους κατέκτεινεν, ὀλίγων τῶν ἐν ἡγεμονίαις διαπεφευγότων τὸν ὄλεθρον, καὶ τῶν ἱππέων· μεθ᾽ ὧν καὶ Μιθριδάτης ὁ Μιθριδάτου, καὶ πρὸς τὸ πέργαμον πρὸς τὸν πατέρα Μιθριδάτην ἅμα τοῖς * συνεξιππασαμένοις διασώζεται. οὕτω δὲ βαρείας τῆς συμφορᾶς καὶ λαμπρᾶς τοῖς βασιλικοῖς συμπεσούσης, αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων πρὸς τοὺς ῥωμαίους μετετίθεντο. Μαρίου δὲ ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀνασωθέντος εἰς τὴν ῥώμην, Σύλλας δεδιὼς (τῶν * ἀντιστασιωτῶν γὰρ ἦν ἐκεῖνος) μὴ τῇ ὁμοίᾳ φυγῇ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν ἀπαιτήσῃ: πρὸς Μιθριδάτην διεπρεσβεύετο, συμβάσεις τὰς πρὸς ῥωμαίους ὑποβαλλόμενος. τοῦ δὲ καὶ ταῖς συμβάσεσιν ἀσμενίσαντος, ἀφικέσθαι τε ἐπὶ ταύταις αἰτήσαντος, αὐτὸς προθύμως ἐστέλλετο. οὕτω γοῦν τῶν ἀναμεταξὺ ἀλλήλων προεληλυθότων, Δάρδανον * αὐτοῖς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις ὑποδέχεται, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὑποχωρησάντων, ὁμολογίαι γίνονται, Μιθριδάτην μὲν ῥωμαίοις ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας, καὶ βιθυνῶν δὲ καὶ καππαδοκίας ἄρχειν τοὺς ἐκ γένους βασιλέας· βεβαιωθῆναι δὲ Μιθριδάτῃ τοῦ πόντου παντὸς τὴν βασιλείαν· παρασχεῖν δὲ ἰδίως Σύλλᾳ τριήρεις π᾽, καὶ τάλαντα τρισχίλια, πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπὶ τὴν ῥώμην κάθοδον· καὶ ῥωμαίους μηδὲν ταῖς πόλεσι μνησικακῆσαι ἀνθ᾽ ὧν μετέβαλον εἰς Μιθριδάτην, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὰς ὁμολογίας τοῦτο συνέβη· πολλὰς γὰρ ὕστερον τῶν πόλεων ἐδουλώσαντο. * Σύλλας μὲν οὖν οὕτω λαμπρῶς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀφίκετο, καὶ Μάριος αὖθις τῆς πόλεως ὑπεχώρησε, καὶ Μιθριδάτης ἀνέστρεψεν οἴκαδε, πολλὰ τῶν διὰ τὴν ἐν ᾗ * κατηνέχθησαν συμφορὰν ἀποστάντων ἐθνῶν, ἐξ ὑπαρχῆς χειρωσάμενος. παρὰ τῆς συγκλήτου δὲ Μουρήνας ἡγεμὼν πέμπεται, καὶ Μιθριδάτης διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν, τὰς πρὸς Σύλλαν ὁμολογίας * ἅ τε προτείνων, καὶ βεβαίους ἀξιῶν εἶναι. ὁ δὲ, μὴ θέμενος τῇ πρεσβείᾳ (καὶ γὰρ καὶ οἱ πρέσβεις, ἕλληνες ὄντες καὶ τὸν βίον φιλόσοφοι, τὸν Μιθριδάτην μᾶλλον διέσυρον ἢ συνίστων) ὥρμητο ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην· καὶ τῷ τε καππαδοκίας Ἀριοβαρζάνῃ τὴν ἀρχὴν βεβαιοτέραν ἐποίει, καὶ ἐπὶ ταῖς ἐκβολαῖς τῆς Μιθριδάτου βασιλείας κτίζει πόλιν * Ἐκίνειαν· ἐν τούτοις δὲ ὅ τε Μουρήνας καὶ ὁ Μιθριδάτης διαπρεσβεύονται πρὸς ἡρακλεώτας, ἀνὰ μέρος ἑκάτερος κατὰ τοῦ ἑτέρου * καλῶν ἐπὶ συμμαχίαν. τῶν μὲν οὖν ῥωμαίων τὴν ἰσχὺν φοβερὰν ἡγοῦντο, ὠρρώδουν δὲ καὶ τὴν γειτνίασιν τοῦ Μιθριδάτου. διὸ * ἀπεκρίνοντο τοῖς παρ᾽ αὐτῶν πρέσβεσιν, ὡς τοσούτων πολέμων ἀναρραγέντων, μόλις ἂν τὴν ἰδίαν τηρεῖν δύνασθαι, μήτιγε ἑτέροις ἐπικουρεῖν. ἀλλὰ [γὰρ] Μουρήνᾳ μὲν συνεβούλευον οὐκ ὀλίγοι πρὸς τὴν σινώπην ὁρμᾶν, καὶ περὶ τοῦ βασιλείου κινεῖν τὸν πόλεμον· ὡς εἰ ταύτην ἕλοι, τῶν λοιπῶν κρατήσει ῥᾳδίως. ὁ δὲ Μιθριδάτης πολλῇ δυνάμει κατασφαλισάμενος ταύτην, εἰς αὐτοπρόσωπον πόλεμον καθειστήκει. καὶ πείραις μὲν ταῖς κατ᾽ ἀρχὰς ἐπικρατέστερα ἦν τὰ τοῦ βασιλέως· εἶτα εἰς * ἀγχώμαλον ἡ μάχη συνετράφη, καὶ εἰς ὄκνον ἡ μάχη τὸ πρόθυμον περιέστησε τῶν πολεμίων.

*al. τοῦτο.
*συνεπισπασαμένοις M.M.
*στασιωτῶν.
*al. αὐτοὺς.
*Σύλας M.M.
*κατηνέχθη, H. St.
*ἅμα τι.
*Σινώπην M.M.
*al. καλῶς ac H. St. καὶ ἐπὶ
*ἀποκρίνονται H. St.
*ἀγχώμαλον

quod vtrũque exercitum diuideret, imbre ſub auroram forte effuſo, ex improuiſo Romanus imperator fluuium tranſgreſſus, hoſtes in tentoriis ſomno grauatos ita oppreſſit, vt ne ſentirent quidem:& magna ſtrage edita,præfectorum non multi & equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridates, Regis filius, Pergamum ad patrem, vna cum equitum comitatu,ſaluus euaſit. Tam grauis igitur & inſignis clades vbi regiis accidit,plurimæ ciuitates ad Romanos deſciuerunt.

CAP. XXXVII.
Sylla pax cum Mithrid.

INTEREA Mario è fuga domum reuerſo, metuens Sylla (nam de inimicorum eius factione ille erat)ne ſimile,propter iniurias in illum, ſibi exilium irrogaret, miſſa legatione, de pace cum Romanis conſilia Mithridati ſuggeſſit.Quo pacem cupidè amplexo, & rogante vt ad paciſcendum conuenirent, ille promptè ſe dat in viam. Cumque per aliquod in medio ſpatium, alter in alterius occurſum proceſſiſſent, Dardanum, ad tranſigendum, eis hoſpitium dedit. Ibi, iuſſis ſecedere miniſtris & comitibus, pacta fiunt in hunc modum: *Mithridates Romanis Aſia concedat, Bithynis & Cappadocibus Reges præſint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum ſit confirmatum. Peculiariter verò Syllæ expediat triremes* LXXX. & III. M. *talentum, ad reditum quem ipſe Romam inſtituiſſet. Ciuitatibus apud Romanos haud ſit noxæ quod ad Mithridatem defecerint.* Id quod tamen, iuxta pacis formulam, non habuit euentum. Nam multas poſtea ſeruili iugo oppreſſerunt. Honorificè dehinc Sylla in Italiam remeat. Mariúſque denuo vrbe excedit:& Mithridates ad ſua ſe refert: multáſque denuo gentes, quæ propter aduerſam eius fortunam deſciuerant, ſub manum redegit.

CAP. XXXVIII.
Murena bellum aduerſus Mith. renouat. Heracl. neutr. opitulantur.

POST hæc Murena bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cum Sylla initæ leges prætexens,& vt ratæ ſint firmæque contendens.At is legatione non placatus:(erant enim natione Greci,& vitæ genere philoſophi,qui plus culparent Mithridatem quam commendarent) in Regem mouit: & Ariobarzani regnũ Cappadociæ magis confirmat:& circa ingreſſum regni Mithridatici,vrbem condit Nicæam.Inter hæc Murena & Mithridates, pro ſe quiſque contra alterum legatis,Heraclienſes de auxiliis ſolicitant.Sed cum potentia Romanorum formidabilis videretur ipſis,& Mithridatis viciniratem etiam timerent, legatis reſpondent: in tanta bellorum tempeſtate, difficulter proprios ſe lares tueri, nedum aliis auxiliari poſſe.Murenæ tamen non pauci dant conſilium,vt Sinopen inuadens, de regia ipſa bellũ moueat. Si enim hanc ceperit,facilè etiam cætera in poteſtatem ventura.At Mithridates,validis hac præſidiis cõmunita,ipſe bello gerendo incumbit.Interq; initia,vbi ad manus ventum erat, regij viribus præpollent; poſtea fortuna pugnæ exæquatur.Tandem præliandi tædium hoſtibus alacritatem animi deminuit.

MEMNON.

Ideo ad interiora circa Phaſin & Caucaſum ſe conuertit. Murena vero copias in Aſiam traducit, & ſua tum quiſque adminiſtrat.

CAP. XXXX. *Luculli & Cottæ in Mithrid. expeditio.*

NEc longè poſt Sylla Romæ è viuis migrat: & Senatus in Bithyniam mittit Aurelium Cottam, in Aſiam vero L. Lucullum: cum mandatis, vt bellum Mithridati facesſant. At Mithridates, cum alium in procinctu habēs exercitum frequentiſſimum, tum triremes CD. nauiumque minorum, quas penteconteres & cercuras vocitant, non exiguus erat numerus. Diophantum etiam Mitharum, cum valida manu, in Cappadociam dimittit, vt præſidia in vrbibus collocet: &, ſi Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, & progreſſum eius intercludat. Ipſe verò CLM. peditum ſub vexillis apud ſe retinet, & XII. M. equitum, quos falcati ſequuntur currus CXX. nec vlla machinarum omnis generis copia abeſt. Concitato igitur itinere, per Timonitidem, Cappadociam & Galatiam, pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu ſtationem habere iubet, cum omni claſſe.

CAP. XL. *Heracl. Mithridati ſe adiungunt & publicanos Rom. interficiunt.*

MIthridatis autem claſſis Heracleam præterlegens, ab ea non recipitur: forum tamen venale rogantibus præbent: & commerciis, vt fieri ſolet, initis, Archelaus copiarum naualium ductor, Silenum & Satyrum, nobiles ex Heraclea viros, comprehendit: nec prius dimiſit, quam perſuaſiſſet vt quinque triremibus ipſum in hoc cum Romanis bello adiuuarent. Hoc facto (quod & Archelaus veteratoriè molitus erat) Romanorum inimicitiam populus Heracliensis ſibi conciliauit. Cum igitur auctiones publicas Romani in aliis ciuitatibus inſtituerent. Heracleam quoque, propter cauſam ante dictam, his expoſuerunt. Cúmque auctionatores vrbem ingreſſi, contra reipub. morem argentum exigerent, in mœrorem ciues coniecerunt, qui ſeruitutis initium hoc eſſe exiſtimabant. Quare cum per legationem ad Senatum R. publicationem bonorum deprecari res poſtularet, ipſi à quodam in vrbe audaciſſimo perſuaſi, publicanos è medio tollunt, tam ſecreto, vt de nece illorum nemini quicquam conſtaret.

CAP. XLI. *Pugna ad Chalced. cum Mithridat. Romanis funeſta.*

PRælio dehinc nauali ad Chalcedonem inter Romanos & Pōticos commiſſo, dum Regis & Romanorum pedeſtres inter ſe confligunt acies, (quarum huic Cotta, illi Mithridates præerat) Baſternæ Italorū pedites in fugam vertunt, & prolixam edunt ſtragem. Eadem fortuna etiā claſſis vſa eſt: vnóq; die mare & terra cadaueribus Romanis fœdè opplentur IIX. M. in conflictu nauali occiſis, IV. M. & D. captis: de pedeſtri autem exercitu Italorum, V. M. CCC. A parte autem Mithridatis Baſternæ circiter XXX. IↃ CC. ex reliqua multitudine, cecideſunt.

Hoc Mithridatis ſucceſſu omnium animi ſeruilem in modum concidêre. Sed Lucullus ad Sangarium fluuium caſtra habens, cognita ea clade, perculſos militum animos verbis erexit.

διὸ καὶ Μιθριδάτης μὲν εἰς τὰ περὶ τὸν Φᾶσιν καὶ τὸν καύκασον ἐτρέπετο· Μουρήνας δὲ ἀπῆρεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος διετίθει. μετ᾽ οὐ πολὺν δὲ χρόνον * Σύλλας ἐν ῥώμῃ τελευτᾷ. καὶ πέμπουσιν ἡ σύγκλητος ἐπὶ μὲν τὴν βιθυνίαν Αὐρήλιον Κότταν, ἐπὶ δὲ τὴν Ἀσίαν Λούκιον Λούκολλον, οἷς ἡ ἐντολὴ πολεμεῖν Μιθριδάτῃ. Μιθριδάτης δὲ ἄλλον τε στρατὸν συχνὸν παρεσκευάζετο, καὶ τριήρεις μὲν τετρακοσίας· τῶν δὲ μικροτέρων νηῶν πεντηκοντήρων τε καὶ κερκούρων ἀριθμὸς ἦν οὐκ ὀλίγος. Διοφάντῳ δὲ τῷ Μιθάρῳ δύναμιν δοὺς, πέμπει πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, φρουρὰς ταῖς πόλεσιν ἐγκαθιστάναι· εἰ δὲ Λούκολλος εἰς τὸν πόντον ἀφίκοιτο ὑπαντιάζειν, καὶ τῆς προσωπορείας ἀπείργειν. αὐτὸς δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ πεζὸν μὲν στρατὸν ἦγε, πεντεκαίδεκα μυριάδας· ἱππεῖς δὲ δύο ἐπὶ τοῖς μυρίοις. ἅρματά τε δρεπανηφόρα συνεπῆγεν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, καὶ πᾶσαν ἄλλην μηχανοποιὸν οὐκ ἐνδέουσαν πληθύν. ἠπείγετο δὲ διὰ τῆς Τιμωνιτίδος Παφλαγονίας εἰς τὴν γαλατίαν· καὶ * ἐναταῖος εἰς τὴν βιθυνίαν ἀφικνεῖται. Λούκολλος δὲ Κότταν μὲν ἐφορμεῖν κελεύει τῷ Καλχηδονίων λιμένι, παντὶ τῷ ναυτικῷ· τὸ δὲ Μιθριδάτου ναυτικὸν παραπλέον τὴν ἡράκλειαν, παρ᾽ αὐτῆς οὐκ ἐδέχθη· ἀλλ᾽ ἀγορὰν μὲν αἰτησαμένων παρέχον· οἷα δὲ εἰκὸς, ἐπιμιξίας γινομένης, Ἀρχέλαος ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγὸς συνέλαβε Σιληνὸν καὶ Σάτυρον ἐπιφανεῖς τῆς Ἡρακλείας ἄνδρας· καὶ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἂν ἔπεισε λαβεῖν πέντε τριήρεις συμμαχίδας εἰς τὸν κατὰ τῶν ῥωμαίων πόλεμον. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως (ὅπερ καὶ Ἀρχέλαος ἐμηχανᾶτο) τὴν ῥωμαίων ἀπέχθειαν ὁ ἡρακλεώτης δῆμος ἐκτήσατο. δημοσιωνίας δὲ τῶν ῥωμαίων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθιστώντων, καὶ τὴν ἡράκλειαν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ταύταις ὑπέβαλλον. οἱ δημοσιῶναι πρὸς τὴν πόλιν ἀφικόμενοι, παρὰ τὰ ἔθη τῆς πολιτείας, καὶ ἀργύριον ἀπαιτοῦντες τοὺς πολίτας ἐλύπουν, ἀρχήν τινα δουλείας τοῦτο νομίζοντας. οἱ δὲ, διαπρεσβεύσασθαι δέον πρὸς τὴν σύγκλητον, ὥστε τῆς δημοσιωνίας ἀπολυθῆναι· ἀναπεισθέντες ὑπό τινος θρασυτάτου τῶν ἐν τῇ πόλει, τοὺς τελώνας ἀφανεῖς ἐποίησαν, καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν ἀγνοεῖσθαι. πολέμου ναυτικοῦ κατὰ Καλχηδόνα πόλιν ῥωμαίοις τε ποντικοῖς συστάντος, καὶ πεζῆς δὲ δυνάμεως τῆς βασιλικῆς καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς εἰς μάχην ἀλλήλαις συρραγείσης (ἐστρατήγει δὲ τῆς μὲν, Κότ‑ τας, τῆς δὲ Μιθριδάτης) τρέπουσιν οἱ Βαστέρναι κατὰ τὸ πεζὸν τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ πολὺν αὐτῶν φόνον εἰργάσαντο. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τὰς ναῦς ἐγένετο. ὑπὸ μίαν ἡμέραν γῆ τε καὶ θαλάσσῃ τοῖς ῥωμαίων διελελύμαστο σώμασι· διαφθαρέντων μὲν τῇ ναυμαχίᾳ ὀκτακισχιλίων, καὶ τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων ἑαλωκότων. τοῦ δὲ πεζοῦ στρατεύματος Ἰταλοὶ μὲν τριακόσιοι καὶ πεντακισχίλιοι· τῶν δὲ * Μιθριδατείων, Βαστέρναι μὲν τριάκοντα, τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους ἑπτακόσιοι. * al. Σὺ

ἀρθέντα τὰ * Μιθριδάτου, πάντων τὸ φρόνημα κατεδούλου. Λούκολλος δὲ ἐπὶ τοῦ σαγαρίου ποταμοῦ στρατοπεδεύων, καὶ μαθὼν τὸ πάθος: λόγοις ἀνελάμβανεν ἀθυμήσαντας τοὺς στρατιώτας

ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἡ τῆς Ἡρακλείας κατάληψις ἠγγέλθη, ἡ δὲ προδοσία οὐκ ἐγνώσθη, ἀλλὰ τῆς πόλεως ὅλης ἡ ἀπόστασις ἐνομίσθη· Λούκολλον μὲν ἐδόκει μετὰ τῆς πλείστης δυνάμεως εἰς τὴν Καππαδοκίαν διὰ τῆς μεσογείου χωρεῖν ἐπί τε Μιθριδάτην καὶ τὴν πᾶσαν βασιλείαν· Κότταν δὲ ἐπὶ Ἡρακλείας· *Ὀξιάριον δὲ τὸ ναυτικὸν ἀναλαβόντα, περὶ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα τὰς ἐπὶ Κρήτην καὶ Ἰβηρίαν ἀπεσταλμένας Μιθριδατείους ναῦς ὑποστρεφούσας λοχᾶν. Μιθριδάτης δὲ ταῦτα ἀκούων, παρεσκευάζετο, καὶ διεπρεσβεύετο πρός τε τοὺς Σκυθῶν *βασιλεῖς, καὶ πρὸς τὸν Πάρθον, καὶ πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον. ἀλλ' οἱ μὲν ἀπεῖπον· Τιγράνης δὲ ὑπὸ τῆς Μιθριδάτου θυγατρὸς πολλάκις ἐνοχληθεὶς, καὶ ἀναβαλλόμενος, ὅμως ὑπέστη τὴν συμμαχίαν. καὶ Μιθριδάτης διαφόρους πέμπων κατὰ Λουκόλλου στρατηγούς, καὶ τῆς συμπλοκῆς *ἐπιγινομένης· πολύτροποι μὲν συνέβαινον αἱ μεταβολαί, ἐν τοῖς πλείστοις δὲ τὰ *τῶν Ῥωμαίων ὅμως κατώρθου. ἠθύμει μὲν ὁ βασιλεύς· ἀθροίσας δ' οὖν πεζῶν μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἱππεῖς δὲ ὀκτακισχιλίους· ἐξέπεμψε Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἐπὶ τοῖς προαπεσταλμένοις. τῶν δὲ τοῖς προλαβοῦσι συναφθέντων· κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων οἱ πολέμιοι καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἀπεπειρῶντο· εἶτα ἱππομαχίαι συνέστησαν β', ὧν [τὴν] μὲν ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι, τὴν δευτέραν δὲ οἱ Ποντικοί. τριβομένου δὲ τοῦ πολέμου· Λούκολλος ἀγορὰν ἄξοντας εἰς Καππαδοκίαν ἐκπέμπει, καὶ μαθὼν Ταξίλλης καὶ Διόφαντος πεζοὺς ἐκπέμπουσι τετρακισχιλίους καὶ ἱππεῖς δισχιλίους· ἐφ' ᾧ ἐπιθέμενοι ἀφαιρήσονται τοὺς ἀποκομίζοντας τὰς ἀγοράς. καὶ συμβαλλόντων ἀλλήλοις, ἐπικρατέστεροι γεγόνασιν οἱ Ῥωμαῖοι. πέμψαντος δὲ Λουκόλλου βοήθειαν τοῖς οἰκείοις, τροπὴ γίνεται βαρβάρων περιφανής. καὶ τῇ φυγῇ τούτων ἡ Ῥωμαίων δύναμις *βοηθουμένη ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ περὶ Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἧκον· καὶ καρτερᾶς πρὸς αὐτοὺς τῆς μάχης *γεγενημένης, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἀντέχον οἱ Ποντικοί· εἶτα τῶν στρατηγῶν πρώτων ἀποχωρούντων, πάντες ἐνέκλιναν. καὶ Μιθριδάτῃ τοῦ πταίσματος οἱ στρατηγοὶ αὐτάγγελοι παρεγένοντο· καὶ πολὺ πλῆθος τότε τῶν βαρβάρων ἀπώλετο. οὕτω Μιθριδάτῃ τῶν πραγμάτων περιφανῶς ἀποκεκλιμένων, τῶν τε βασιλίδων γυναικῶν ἡ ἀναίρεσις ἐπεποίητο, καὶ φυγὴν ἐκ τῶν Καβήρων αὐτὸς, ἐν οἷς διέτριβε, λάθρα τῶν ἄλλων ὑπηκόων, ὁρμὴ γέγονε, καὶ ἥλω ἂν ἐν τῇ φυγῇ, τῶν Γαλατῶν ἐπιδιωκόντων, καίπερ τὸν φεύγοντα ἀγνοούντων, εἰ μὴ περιτυχόντες ἡμιόνῳ, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τῶν Μιθριδατείων χρημάτων φερούσῃ, περὶ τὴν ἁρπαγὴν τούτων ἐσχόλασαν καὶ αὐτὸς εἰς Ἀρμενίαν διασώζεται. Λούκολλος δὲ ἐπὶ μὲν τὸν Μιθριδάτην Μάρκον Πομπήιον ἡγεμόνα ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καβήρων μεθ' ὅλης ἠπείγετο τῆς δυνάμεως, καὶ τὴν πόλιν περικαθισάμενος, σφᾶς αὐτοὺς παραδεδωκότας τοὺς βαρβάρους ὑποσπόνδους εἶχε, καὶ τῶν τειχῶν ἐκυρίευσεν. ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τὴν Ἀμισὸν παραγενόμενος, καὶ λόγοις παραινῶν τοὺς ἐν αὐτῇ, Ῥωμαίοις προσχωρεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔπειθε· ταύτην λιπὼν, εἰς τὴν Εὐπατορίαν μεθίστη τὴν πολιορκίαν.

*τὸν Τριάριον. H. St.

*Al. ἡγεμονίας.

Lucullus Eupatoriam & Amiſum capit.

MEMNON.

At renunciata Heracleæ oppugnatione, cum de proditione necdum conſtaret, ſed totius ſimul ciuitatis voluntate defectionem contigiſſe arbitrarentur, Luculli conſilium erat vt ipſe cum robore exercitus per mediterranea & Cappadociam moueret in Regem & totum eius regnum, & Heracleam oppugnaret Cotta: Triarius autem, aſſumpta claſſe, miſſas in Cretam & Hiſpaniam Mithridatis naues, in reditu, circa Helleſpontum & Propontidem interciperet. Quibus Mithridates auditis, in nouos belli apparatus incumbit, & Scytharum Reges, Parthúmque & generum ſuum Tigranem Armenium ſolicitat. Cæteri quidem denegant: at Tigranes, licet diu cunctaretur, ſæpius tamen à filia Mithridatis, non ſine moleſtia, interpellatus, auxilia tandem promiſit. Interim diuerſos contra Lucullum Mithridates præfectos dimittit, & poſt commiſſas acies, variæ acciderunt fortunæ vices: in pleriſque tamen proſpera fortunę aura afflauit Romanis, & Mithridati animus elanguit. Contractis igitur XL. peditum & IIX. equitum millibus, Diophantum & Taxilen, vltra miſſos ante, dimittit. Qui cum ad anteceſſores acceſſiſſent, principio velitationibus ferè aſſiduis hoſtiles exercitus inter ſe vires explorabant. Poſtea ad duas pugnas equeſtres deuentum eſt, quarum altera Romani, altera Pontici, victores abiêre. Dúmque ita bellum ducitur, Lucullus in Cappadociam, qui commeatum inde afferrent, miſit. Quo obſeruato, Taxiles & Diophantus IV. peditum & II M. equitum contra mittunt, vt, inſidiis in medio poſitis, impedimenta reuertentibus adimerent. Vbi ad manus ventum ſuperant Romani, & ſubſidiis à Lucullo miſſis, fuga barbarorum inſignis committitur. Quorum veſtigiis inſiſtentes Romani, ad ipſa Diophanti & Taxilis caſtra prouehuntur. Vbi valido certamine inito, ad breue tempus obſtitere Pontici. Mox vbi primi abſceſſerunt duces, tota inclinata eſt acies: & ipſi copiarum ductores nuncij cladis venerunt Mithridati. Occubuit tunc ingens barbarorum turba.

CAP. XLVI. *Fuga Mithrid. periculoſa.*

HVNC admodum fortuna Mithridatis in peius deuergente, & regiæ vxores necatæ: & ex Cabiris, vbi clam ſuis aliquandiu ſe continuerat, rex fugam arripuit: in qua etiam captus eſſet, inſectantibus Gallis, qui tamen regem ignorabant, niſi mula obuiam facta (quę Mithridatis opibus, argento auróque onuſta erat) diripiendo moram nexuiſſent. Itaque rex in Armeniam elabitur.

CAP. XLVI. *Lucullus Eupatoriam & Amiſum capit.*

LVCVLLVS autem aduerſus Mithridatem M. Pompeium mittit ducem, ipſéque cum vniuerſis copiis in Cabiros mouet, vrbéque circumſeſſa, dum barbari certo ſe pacto ei permittũt, & ipſos in fidem accipit, & caſtello potitur. Hinc Amiſum profectus, & ad deditionem eos cohortatus, vbi non perſuadet, omiſſa illa, ad Eupatoriam obſidionem transfert:

MEMNON.

& negligenter ſe illam oppugnare ſimulat: vt ſimili negligentiæ exemplo prouocatis hoſtibus, ſubita mutatione, apud animum cogitata proſperè conficeret. Et euentus reſpondit: eoque ſtrategemate vrbs capta. Dum enim cuſtodes nihil tale opinantur, ſed ſecurè agunt, ille iuſſis arripere ſcalas militibus mœnia conſcendendi copiam facit. Et ſic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo poſt capitur etiam Amiſus, ſcalarum admotione etiam hic ſuperatis ab hoſte mœnibus. Et initio cædes non mediocris in ciues peragitur: ſed poſtea Lucullus, cæde inhibita, & vrbem & regionem ſuperſtitibus reddit, & maiore in eos clementia vtitur.

CAP. XLVIII. Mithrid. ad Tigranem profugit & fruſtra expoſcitur.

AT Mithridates ad generum delatus, expetitum quidem colloquium non impetrat, ſed corporis ſui cuſtodiam ab eo accipit, & aliis hoſpitalitatis officiis afficitur. Miſit etiam Lucullus ad Tigranem legatum Appium Clodium, qui Mithridatem expoſceret. Is vero non tradit, vniuerſorum ſe criminationem hominum reuereri confirmans, ſi vxoris parentem hoſti prodat. Scire ſe quidem improbum eſſe Mithridatem, ſed tamen affinitatis ſe habere rationem. Epiſtolam etiam ad Lucullum in hæc verba reſcribit: quæ ad iram ipſum prouocauit, eo quod Rex in inſcriptione imperatoris nomen omiſiſſet; Lucullum quoque Regis Regum appellationem ſibi non attribuiſſe cauillatus. Hic XV. hiſtoriæ liber exit.

CAP. XLIX. Cotta Heracleã obſidet.

SEQVENS autem hiſtoria hæc commemorat. Motis Romanorum caſtris, aduerſus Heracleam Cotta contendit. Primo tamen in Pruſiadem ducit. Hæc ab amne præterfluente Cieri appellationem tulerat, ſed ademptam Heraclienſibus Rex Bithyniæ de ſe denominauit. Inde ad mare Ponticum deſcendit, & maritimam prætergreſſus oram, mœnibus in vertice poſitis caſtra applicauit. Loci autem firmitati Heraclienſes fidebant, & Cottæ oppugnationem fortiter vrgenti, cum præſidio repugnabant, & plures è multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heraclienſium vulnera erant à telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta ſuis canit, & remotius aliquanto caſtra metatus, totus in hoc eſt intẽtus, vt exitum ad res neceſſarias intercludat obſeſſis. Annonæ igitur caritate oborta, dimiſſis ad colonias legatis, alimenta ſibi venundari petunt. Et benignè accipitur legatio.

CAP. L. Triarius reliquam Mithridatis claſſem ſubigit.

AT breui ante Triarius, Romana claſſe inſtructus, à Nicomedea impetum fecerat in Ponticas triremes, quas ſupra dictum eſt verſus Cretam & Hiſpaniam emiſſas. At cùm reliquas in Pontum retro abire reſciuiſſet, (multæ enim de his & procella & pugnis, ſuo quæque loco, naualibus interierant) aſſecutus illas ad Tenedum, manus conſerit. LXX. ipſi triremes erant, Pontici autem pauciores aliquanto LXXX. agebant.

καὶ ῥαθύμως καταγωνίζεσθαι ταύτης προσεποιεῖτο, ὡς ἂν καὶ πολεμίους εἰς ὅμοιον ῥαθυμίας ζῆλον ἐκκαλεσάμενος, ἐξ αἰφνιδίου μεταβολῆς κατορθώσῃ τὸ μελετώμενον. ὃ καὶ γέγονε, καὶ τὴν πόλιν (οὕτως) εἷλε τῷ στρατηγήματι. ἄφνω γὰρ κλίμακας ἁρπάσαι κελεύσας τοὺς στρατιώτας, τῶν φυλάκων οὐδὲν τοιοῦτον προσδεδοκηκότων, ἀλλ' ἐν ὀλιγωρίᾳ διακειμένων, διὰ τῶν κλιμάκων τὸ τεῖχος ὑπερβαίνειν τοῖς στρατιώταις *ἐπέτρεψε, καὶ οὕτως ἥλω Εὐπατορία, καὶ αὐτίκα κατέσκαπτο. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Ἀμισὸς ἑάλω, διὰ τῶν κλιμάκων καὶ αὐτῆς ὁμοίως τῶν πολεμίων ἐπιβαινόντων τοῖς τείχεσι. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φόνος τῶν πολιτῶν οὐκ ὀλίγος γέγονεν· ὕστερον δὲ τὸν ὄλεθρον Λεύκολλος ἐπέσχε, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν τοῖς *διαθεῖσιν ἀποκατέστησε, καὶ οἰκειότερον ἐχρῆτο. Μιθριδάτης δὲ πρὸς τὸν γαμβρὸν παραγεγονώς, καὶ συνουσίας τυχεῖν ἀξιῶν: ταύτης μὲν οὐ τυγχάνει, φρουρὰν δὲ τοῦ σώματος παρ' αὐτοῦ λαμβάνει, καὶ τῆς ἄλλης δεξιώσεως μετεῖχεν. ἔπεμψε δὲ καὶ Λεύκολλος πρὸς Τιγράνην, πρεσβευτὴν *Ἄπιον Κλώδιον, Μιθριδάτην ἐξαιτῶν. ὁ δὲ οὐκ ἔδωκε, φήσας τὴν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, εἴ τις γαμετῆς πατέρα *δοίη, διευλαβεῖσθαι μομφήν· ἀλλὰ μοχθηρὸς μὲν ὡς εἴη Μιθριδάτης, καὶ αὐτὸν εἰδέναι· δυσωπεῖσθαι δὲ τὴν ἐπικηδείαν. γράφει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς Λεύκολλον τοὺς εἰρημένους λόγους ἔχουσαν, *ἥτις παρώξυνε τὸν δεξάμενον. οὐ γὰρ ἐνέγραψεν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ἐγκαλῶν ὅτι μηδὲ αὐτὸς ἐκεῖνον κατὰ τὰς ἐπιστολὰς βασιλέα βασιλέων προσηγόρευσεν. ἐνταῦθα μὲν καὶ ἡ πεντεκαιδεκάτη καταλήγει ἱστορία.

* ἐπίτρεψε. * διασωθεῖσιν * Ἄππιον * προΐοι H. St.

Ἱστορία δὲ ἡ ἐφεξῆς *τάδε ἀφηγεῖται. ἀναλαβὼν Κόττας τὰ ῥωμαϊκὰ στρατεύματα, κατὰ τῆς Ἡρακλείας ἐχώρει. ἀλλὰ *πρῶτος μὲν ἐπὶ Προυσιάδος ἦγεν (ἡ δὲ Προυσιάς, πρὶν μὲν ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος (τὴν) αὐτὴν ποταμοῦ Κίερος ἐκαλεῖτο: ὁ δὲ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς τῶν Ἡρακλεωτῶν ταύτην ἀφελόμενος, ἐξ ἑαυτοῦ μετωνόμασεν) ἐντεῦθεν [δὲ] ἐπὶ τὴν ποντικὴν κατῆλθε θάλασσαν, καὶ παρελθὼν τὴν παραλίαν, τοῖς ἐπὶ κορυφὴν τείχεσι τὸ στράτευμα περιέστησεν. ἐθάρρουν μὲν τῇ τοῦ χωρίου οἱ Ἡρακλεῶται ὀχυρότητι, καὶ καρτερῶς τοῦ Κόττα πολιορκοῦντος, σὺν τοῖς φρουροῖς ἀντεμάχοντο· καὶ *φόνος ἦν τοῦ ῥωμαϊκοῦ πλήθους πλέον, τραύματα δὲ πολλὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν ἐκ τῶν βελῶν. Κόττας οὖν ἀνακαλεῖται τῆς τειχομαχίας τὸ στράτευμα. καὶ μικρὸν στρατοπεδεύων ἄποθεν, ὅλον ἔτρεπε τὸν σκοπὸν εἰς τὸ τὰς ἐπὶ ταῖς χρείαις ἐξόδους εἴργειν τῶν πολιορκουμένων. ἀπανιζόντων δὲ τῇ πόλει τῶν ἐπιτηδείων: πρεσβείαν πρὸς τοὺς ἀποίκους ἐξέπεμπον, τροφῆς δι' ὠνῆς αἰτοῦσαν χορηγίαν· οἱ δὲ τὴν πρεσβείαν ἠσμένιζον. πρὸ βραχέως δὲ ὁ Τριάριος τὸν ῥωμαϊκὸν στόλον ἔχων, ὥρμησεν ἀπὸ Νικομηδείας ἐπὶ τὰς ποντικὰς τριήρεις, ἃς προεῖπεν ὁ λόγος περί τε Κρήτην καὶ Ἰβηρίαν ἐξαποστεῖλαι, μαθὼν δὲ τὰς ὑπολοίπους ἐς τὸν Πόντον ἀνακεχωρηκέναι (πολλαὶ γὰρ αὐτῶν καὶ χειμῶνι καὶ ταῖς κατὰ μέρος ναυμαχίαις εἰς *διαφθορὰν ἔδυσαν: καταλαμβάνει τε ταύτας, καὶ τὴν μάχην περὶ [τὴν] Τένεδον συνέστησε· ἑβδομήκοντα μὲν ἔχων τριήρεις αὐτός, τῶν δὲ ποντικῶν ἀγόντων βραχὺ δεούσας τῶν ὀγδοήκοντα

* τά * οἱ

ἐπεὶ δὲ συνέστη ὁ πόλεμος κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντεῖχον οἱ τοῦ βασιλέως· ὕστερον δὲ τροπῆς αὐτῶν λαμπρᾶς γενομένης, τὸ ῥωμαίων ἀνὰ κράτος ἐνίκησε στράτευμα, καὶ οὕτως ἅπας ὁ Μιθριδάτειος στόλος, ὅσος ἐπὶ τὴν Ἀσίαν αὐτῷ συνεξέπλευσεν, ἑάλω. Κόττας δὲ παρὰ τὴν Ἡράκλειαν στρατοπεδεύων, ὅλῳ μὲν οὐ * προσέβαλε τῇ πολιορκίᾳ πως τῷ στρατῷ, κατὰ μέρος δὲ * προσῆγεν· ἐνίους μὲν τῶν ῥωμαίων, πολλοὺς δὲ προβαλλόμενος τῶν βιθυνῶν. πολλῶν δὲ καὶ τιτρωσκομένων, μηχανὰς ἐπενόει, ὧν * ἔδοξε τοῖς πολιορκουμένοις ἡ χελώνη φοβερωτέρα. ἐπάγει γοῦν * ταύτην ὅλην τὴν δύναμιν συγκινήσας πύργῳ τινὶ, ὑπόπτως ἔχοντι πρὸς τὸ παθεῖν· ὡς δὲ ἅπαξ καὶ δεύτερον πληγεὶς, οὐ μόνον παρὰ δόξαν διεκαρτέρει, ἀλλὰ καὶ ὁ κριὸς τῆς ἄλλης ἐμβολῆς περιαπεκλάσθη· εὐθυμίαν μὲν τοῖς ἡρακλεώταις, ἀγωνίαν δὲ παρεῖχε Κόττᾳ· * διαπαρατείνουσαν αὐτὸν, ὡς οὐκ ἂν ἡ πόλις αἱρεθείη ποτέ. τῇ ὑστεραίᾳ δὲ οὖν πάλιν ἐπαγαγὼν τὴν μηχανὴν, καὶ μηδὲν ἀνύσας· κατακαίει μὲν τὸ * μηχάνημα, ἀποτέμνει δὲ καὶ τὰς τῶν μηχανοποιῶν κεφαλάς· καὶ φρουρὰν τοῖς τείχεσι καταλιπὼν, μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἰς τὸ καλούμενον πεδίον * Λύκαιαν διέτριβεν, ἀφθονίαν ἔχοντος τῶν ἐπιτηδείων τοῦ χωρίου. κἀκεῖθεν τὴν περὶ τὴν ἡράκλειαν χώραν ἅπασαν ἐδῄου, εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν τοὺς πολίτας συνελαύνων. διεπρεσβεύετο γοῦν πάλιν πρός τε τοὺς ἐν Σκυθίᾳ χερρονησίτας, καὶ θεοδοσιανοὺς, καὶ τοὺς περὶ τὸν βόσπορον δυνάστας ὑπὲρ συμμαχίας· καὶ ἡ πρεσβεία ἀνέστρεψεν ἔμπρακτος. τῶν δὲ πολεμίων ἐπικειμένων τῇ πόλει, οὐ πολὺ ἔλαττον αὐτῇ τὰ λυποῦντα ἔνδον ἐπετίθετο. οὐ γὰρ ἤρκουν οἱ φρουροὶ οἷς διέζη τὸ δημοτικόν· τύπτοντες δὲ τοὺς πολίτας, χορηγεῖν ἃ μὴ ῥᾷον ἦν αὐτοῖς, ἐξ ἀνάγκης ἐκέλευον. καὶ τῶν φρουρῶν ἔτι μᾶλλον ἦν χαλεπώτερος ὁ ἐφεστηκὼς αὐτῶν * Κοννακόριξ, οὐκ ἀπείργων, ἀλλ' ἐπιτρέπων * τῶν ὑπὸ χεῖρα τὴν βίαν. * τέμνων δὲ τὴν χώραν ὁ Κόττας, πάλιν προσέβαλλε τοῖς τείχεσιν. ἀθύμως δὲ τοὺς στρατιώτας πρὸς πολιορκίαν ὁρῶν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τειχομαχίας, καὶ πέμπει καλῶν * Τριάριον τάχος τὴν εἰρεσιν ἀρτύνειν, καὶ κωλύειν τὸν διὰ τῆς θαλάσσης ἐπισιτισμὸν τῇ πόλει. λαβὼν οὖν ἃς εἶχεν * Τριάριος, καὶ ῥοδίας εἴκοσι ναῦς, ὧν σύμπαν τὸ πλῆθος εἰς τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα ἐτέλει· εἰς τὸν πόντον διαβαίνει, καὶ μηνύει Κόττᾳ καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἄφιξιν. ὑπὸ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν Κόττας τε τοῖς τείχεσι τὸν στρατὸν προσῆγε, καὶ ὁ κατάπλους τῶν Τριαρίου νεῶν ἐπεφαίνετο. συνταραχθέντες οὖν οἱ ἡρακλεῶται πρὸς τὸ αἰφνίδιον τῆς τῶν νεῶν ἐφόδου, ναῦς μὲν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τριάκοντα καθεῖλκον, οὐδὲ ταύτας ἀκριβῶς πληροῦντες· τὸ δὲ λοιπὸν μὲν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτράποντο. ἀπήντα μὲν ὁ ἡρακλεωτικὸς στόλος πρὸς τὰς ἐπιπλευσάσας τῶν πολεμίων. πρῶτοι γοῦν ῥόδιοι (καὶ γὰρ ἐδόκουν ἐμπειρίᾳ τε καὶ ἀνδρείᾳ τῶν ἄλλων προέχειν) ἐνεῤῥάγησαν ταῖς ἐξ ἡρακλείας· καὶ παραχρῆμα μὲν κατέδυσαν * ῥοδίων μὲν τρεῖς, ἡρακλεώτιδες δὲ πέντε· ἐπιγενόμενοι δὲ τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ῥωμαῖοι, καὶ πολλὰ παθόντες καὶ ποιήσαντες τοῖς πολεμίοις·

MEMNON.

Poſtquam infeſtis concurſatum eſt proris, regij ad tempus vim hoſtium initio ſuſtinêt: poſtea vniuerſis in fugam effuſis, plenam Romanus victoriam & celebrem conſequitur. Atque ita claſſis Mithridatis tota, quanta in Aſiam cum ipſo exiuerat, ſubacta eſt.

CAP. LI. *Cotta ad obſid. Heracl. Triarium adſciſcit.*

Cotta verò ad Heracleam caſtra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggreſſus erat, ſed aliquos dè Romanis particulatim admouebat, multos Bithyni nominis ſtatuens in fronte.

Dúmque complures vulnerantur & oppetunt, operibus & machinis animum adiicit: quarum teſtudo præ aliis formidinem incuſſit obſeſſis. Totam igitur vim militum, caſtris excitam, admouet turri cuidam, ruinæ ſpem præferenti. Verum vbi ſemel atque iterum percuſſa, non modò contra opinionem perſiſteret, ſed etiam aries à cętera machina diffractus auelleretur, animus Heraclienſium creſcere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit, nunquam vrbs ne caperetur. Poſtero etiam die, cum machina iterum impacta nihil proficeret, inſtrumentum illud concremat, & fabris capita præcidit, relictóque ad mœnia præſidio, cum cętera militum turba in campo (quod Lycæum vocant) ſtatiua delegit, quo in loco larga erat victus copia. Atque inde omni circa Heracleam regione deuaſtata, in magnam ciues difficultatem cogit. Quare denuò ad Scythas, Cherſoneſi incolas, & Theodoſianos, & circa Boſphorum dynaſtas, de ſocietate legationem mittit, quæ non abſque effectu reuertitur. Dúmque hoſtes vrbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur moleſtiis. Præſidiariis enim militibus id non ſatis erat quo plebs vrbana victitabat; Verberibus igitur multatos ciues, ſuppeditare quæ in promptu non erant, per vim iubent. quid? quod præſidiariis longè importunior erat præfectus Connacorix, non modò non prohibens vim ſuorum, ſed etiam liberè permittens. Tum agros populatus Cotta, muros iterum adoritur. At cum ſegnes ad oppugnationem remiſſiſque animis videt milites, à conatu deſiſtens, vocatum mittit Triarium, vt cum triremibus quamprimum aduolet, & commeatus in mari facultatem oppidanis intercipiat.

CAP. LII. *Triarij victoria nauali de Heracl. & grauiſſ. vrbis fames ac peſtis.*

Aſſumptis ergo Triarius quas habebat nauibus, & xx. Rhodiis, quarum ſumma XLIII. conficiebat, in Pontum traiicit, & aduentu eius in tempore Cottæ ſignificato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, & imminens Triarij claſſis apparet. Tum repentino nauium aduentu Heraclienſes turbati, XXX. quidem naues in mare deducunt, ſed eas non ſatis complent. Reliqua multitudo ad propugnandum ſe conuertit. Dúmque claſſis Heraclienſium contra accedentes hoſtium naues in altum tendit, primi Rhodij, peritia & fortitudine aliis præcellere exiſtimati, in Heracleoticas impreſſionem faciunt, & ſtatim tres Rhodioru & quinque Heraclienſium deprimuntur. Et pugnæ hinc ſuperuenientes Romani, multis acceptis damnis,

MEMNON.

pluribus tamen illatis, Heracleotas fundunt, & ad vrbem fugere compellunt, IV. & X. nauibus deperditis. Victrices autem in Magnum ſubiêre portum. Peditatum etiam ab oppugnatione reuocat Cotta. Triariani autem in dies ſingulos è portu ſubuecti, eos qui frumenta circumſeſſis importare conarentur, impedierunt. Ingens igitur annonæ caritas vrbem tenuit, vt Chœnix (quæ dicitur) ad XXC. Atticos procederet. Et ſuper alias ærumnas, etiam peſtis homines inuaſit, vel ex aëris mutatione, vel inconſueta victus ratione exſiſtens, & per varias calamitatum formas varios hominum interitus efficiebat. Inter quos etiam Lamachus longè acerbiore quàm alij, & lentiore mortis cruciatu exſtinguitur. Lues hæc maximè præſidiarios corripiebat, vt de III. M. mille interirent.

CAP. LIII. *Heraclea proditio, direptio: diſsidium Romanorum.*

ATQVI Connacorix, hac afflictionum mole fatiſcens, vrbem Romanis prodere, & Heracleotarum exitio ſuam permutare ſalutem ſtatuit. Operam huc conferebat etiam Heracliensis quidam, conſiliorum Lamachi æmulator, cui nomen Damophile, præſidio vrbis & ipſe Lamachi interitu præfectus. At Connacorix à Cotta ſanè, vt homine moribus importunis & dubia fide, ſibi cauet: cum Triario autem rem communicat: nec ſegnius in eodem cum his ſtudio Damophiles decurrit, & acceptis pactorum conditionibus, quibus ſe beatos fore ſperabant, ad proditionem ſe accingunt. Obiter autem quæ à proditoribus agebantur, in vulgus emanant. In concionem igitur vrbs concurrit, præſidiique præfectus aduocatur. Tum Brithagoras, vir inter populares præcipuæ auctoritatis, Connacorige conuento, quo loco ſit Heraclea ediſſerit, & ſi ille comprobet, de communi omnium ſalute cum Triario conferendum eſſe cenſet. Hæc cum miſerabiliter, multis intermixtis precibus, peroraſſet Brithagoras, ſurgens Connacorix, pacificationem eam ſuſcipiendam eſſe negat, ſed vt libertatis & melioris fortunæ ſpei inhærerent, per ſimulationem ſuaſit. Etenim per literas ſe cognouiſſe Regem à Tigrane genero benignè ſuſceptum, nec longum poſt interuallum ſufficiens inde exſpectare auxilium. Hanc tum laruam ſcenicam illis prætendebat Connacorix. Quare his verbis decepti Heraclienſes (ſemper enim quod adlubet expetitur) aſtutè confictis, vt veris, fidem adhibuere. Connacorix, vt in fraudem deductos videt, nocte intempeſta, exercitu nauibus impoſito (per fœdus enim cum Triario initum ſaluis abire, & ſi quid lucri feciſſent, ſecum aſportare licebat) ipſe cum militibus diſcedit. Damophiles autem, ſolutis portis, introfuſum Romanorum exercitum & Triarium recipit: quorum alij per portam irrumpunt, nonnulli etiam muri pinnacula tranſcendunt. Tum demum proditos ſe Heraclienſes ſentiunt, parſque horum ſe dedit, pars trucidatur. Res in abdito repoſitæ & ſupellectilia diripiuntur, & magna crudelitate in ciues deſæuitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta nauali conflictu detrimēta accepiſſent,

πλέων δὲ ὅμως κακώσαντες, ἐξέβαλον τὰς ἐξ Ἡρακλείας, καὶ φυγεῖν ἠνάγκασαν πρὸς τὴν πόλιν, τέσσαρας ἀποβαλούσας καὶ δέκα. αἱ ἐξεψάμεναι δὲ, πρὸς τὸν μέγαν ἐνωρμίζοντο λιμένα. ἀνίστη δ' οὖν καὶ τὸ πεζὸν τῆς πολιορκίας ὁ Κόττας· οἱ δὲ περὶ * Ὀτριάριον ἀναγόμενοι καθ' ἑκάστην ἀπὸ τοῦ λιμένος, τοὺς σιτηγεῖν ὡρμημένους τοῖς πολιορκουμένοις ἀπεκώλυον. καὶ σπάνις χαλεπῶς τὴν πόλιν κατεῖχεν, ὡς ὀγδοήκοντα ἀττικῶν τὴν λεγομένην χοίνικα τοῦ σίτου προκόψαι. ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις κακοῖς, καὶ λιμὸς αὐτοῖς ἐπιπεσὼν (εἴτε ἐκ τροπῆς ἀέρων, εἴτε ἐκ τῆς ἀσυνήθους διαίτης) ποικίλην ἐπὶ ποικίλαις παθημάτων ἰδέαις τὴν φθορὰν ἀπειργάζετο. ἐν οἷς καὶ Λάμαχος πικροτέρῳ καὶ μακροτέρῳ τῶν ἄλλων ὀλέθρῳ διέφθαρτο. ἥψατο δὲ μάλιστα καὶ τῶν φρουρῶν ἡ νόσος, ὡς ἀπὸ τρισχιλίων χιλίους ἀποθανεῖν. τοὺς ῥωμαίους δὲ τὸ πάθος οὐκ * ἐλάμβανε. καὶ ὁ Κοννακόριξ κακοπαθῶν ταῖς συμφοραῖς, ἔγνω τοῖς ῥωμαίοις προδιδόναι τὴν πόλιν, καὶ τῇ τῶν ἡρακλεωτῶν ἀπωλείᾳ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν * ἀπαλλάξασθαι. συνελάμβανετο δὲ αὐτῷ καὶ ἡρακλεώτης ἀνὴρ, ζηλωτὴς τῆς Λαμάχου προαιρέσεως, * Δαμοφίλης ὄνομα, φρούραρχος καὶ αὐτὸς τῇ πόλει, μετὰ τὴν Λαμάχου φθορὰν, κατασταθείς. ὁ τοίνυν Κοννακόριξ τὸν Κότταν μὲν, ὡς * βάρβαρον τὸ ἦθος καὶ ἄπιστον, ἐφυλάττετο: πρὸς * Ὀτριάριον δὲ συνετίθετο. συνέτρεχε δὲ τούτοις καὶ Δαμοφίλης οὐκ ἐνδεέστερον, καὶ λαβόντες συνθήκας, αἷς εὐδαιμονήσειν αὐτοὶ ἤλπιζον: πρὸς τὴν προδοσίαν παρεσκευάζοντο. ἐξ ἐπιπολῆς οὖν τὰ πραττόμενα τοῖς προδόταις, διέπιπτεν εἰς τὸν δῆμον. εἰς ἐκκλησίαν οὖν ἡ πόλις συνέδραμον, καὶ τὸν φρούραρχον ἐκάλουν. Βριθαγόρας δὲ τῶν ἐν τῷ δήμῳ ἀνὴρ ἐπιφανὴς πρὸς Κοννακόρικα * παραγεγονὼς, τά τε κατέχοντα τὴν Ἡράκλειαν διεξῄει, καὶ εἰ κἀκεῖνο δοκεῖ ἐπὶ κοινῇ πάντων σωτηρίᾳ διελάμβανεν * Ὀτριαρίῳ διαλέξασθαι. ταῦτα Βριθαγόρου μετὰ πολλῆς οἰκτισαμένου δεήσεως, διαναστὰς ὁ Κοννακόριξ, τοιαύτην μὲν συνθήκην ἀπεῖπε πράττεσθαι, ἔχεσθαι δὲ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν κρειττόνων ὑπεκείνατο ἐλπίδων. καὶ γὰρ καὶ τὸν βασιλέα μαθεῖν διὰ γραμμάτων ὑπὸ Τιγράνου τε τοῦ γαμβροῦ φιλοφρόνως * δεδέχθαι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἐκεῖθεν προσδοκᾶν τὴν ἀποχρῶσαν βοήθειαν. ἀλλ' * ἐκείνοις μὲν ταῦτα ὁ Κοννακόριξ ἐσκηνοποιεῖτο. οἱ δὲ ἡρακλεῶται τούτοις τοῖς λόγοις ἐξηπατημένοι (ἀεὶ γὰρ αἱρετὸν τὸ ἐράσμιον) ὡς ἀληθέσι, τοῖς πεπλασμένοις ἐπίστευον. ὁ δὲ Κοννακόριξ, ὡς ἠπατημένους ἔγνω, κατὰ μέσας νύκτας ἐπιβιβάσας ἡσύχως ταῖς τριήρεσι τὸ στράτευμα (αἱ γὰρ πρὸς * Ὀτριάριον συνθῆκαι κακῶν * ἀπαθεῖς ἀπιέναι, καὶ εἴ τι κεκερδήκοιεν εἴασαν, μεθ' ἑαυτῶν ἄγειν ἐπέτρεπον) καὶ αὐτὸς τούτοις συνεξέπλευσε. Δαμοφίλης δὲ τὰς πύλας ἀνοίξας, εἰσχεόμενον τὸν ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ τὸν * Ὀτριάριον εἰσεδέχετο, τοὺς μὲν διὰ τῆς πύλης, ἐνίους δὲ καὶ τὴν στεφάνην ὑπερβαίνοντας. καὶ τότε τῆς προδοσίας οἱ ἡρακλεῶται ἐπῄσθοντο. καὶ οἱ μὲν σφᾶς αὐτοὺς παρεδίδοσαν: οἱ δὲ ἐκτείνοντο. τά τε κειμήλια καὶ τὰ ἔπιπλα διηρπάζετο, καὶ πολλὴ τοὺς πολίτας ὠμότης ἐλάμβανε· μεμνημένων ῥωμαίων ὅσα τε παρὰ τὴν ναυμαχίαν πάθοιεν, καὶ ὅσα

* τὸν Τριάριον. H. St.
* ἐλάνθανε H. St.
* ἐξαλλάξασθαι & ἀλλάξασθαι. H. St.
* Δημοφίλης H. St.
* βαρὺν H. St.
* τὸν Τριάριον H. St.
* φραγγενόμενα M. M.
* Τριαρίῳ H. St.
* [illegible]
* τὸν Τριάριον H. St.
* al. ἀπαθῆ.
* Τριάριον. H. St.

καὶ ὅσα τεταλαιπωρηκότες ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ ὑπέστησαν. οὐκ ἀπείχοντο γοῦν οὐδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς προσφυγόντων· ἀλλὰ παρά τε τοῖς βωμοῖς καὶ τοῖς ἀγάλμασιν αὐτοὺς ἔσφαττον. διὸ πολλοὶ διαπίπτοντες ἐκ τῶν τειχῶν, φόβῳ τοῦ ἀφύκτου θανάτου, κατὰ πᾶσαν ἐσκεδάννυντο χώραν· οἱ δὲ αὐτομολεῖν πρὸς τὸν Κότταν ἠναγκάζοντο. ἐξ ὧν ἐκεῖνος τήν τε ἅλωσιν, καὶ τὸν φθόρον τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν χρημάτων πυθόμενος, ὀργῆς ἀνεπίμπλατο, καὶ διὰ ταχέων πρὸς τὴν πόλιν ἠπείγετο. συνεχαλέπαινε δὲ καὶ τὸ στράτευμα, ὡς οὐ μόνον τὴν ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις εὐδοξίαν ἀφῃρημένων, ἀλλὰ καὶ τὰς λυσιτελειῶν ἁπάσας παρὰ τῶν αὐτῶν διηρπασμένοι. καὶ εἰς μάχην αὖ τοῖς ὁμοφύλοις κατέστησαν ἄσπονδον, καὶ κατεκόπησαν ἂν ὑπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ * Ὀξιάθρος ἐπιγνοὺς τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, πολλοῖς ἐκμειλίξας λόγοις τόν τε Κότταν καὶ τὸν στρατὸν, καὶ εἰς τὸ κοινὸν καταθεῖναι τὰ κέρδη βεβαιωσάμενος, τὸν ἐμφύλιον ἀνεχαίτισε πόλεμον.

Margin: * ὁ Τριάριος, M.M. & H.St.

ἐπεὶ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Κοννακόρηκα κατειληφότα τὴν Τῖον, καὶ τὴν ἄμαστριν· αὐτίκα Κόττας * Ὀξιάθρον ἐκπέμπει ἀφαιρησόμενον αὐτῶν τὰς πόλεις. αὐτὸς δὲ τούς τε προσκεχωρηκότας ἄνδρας λαβὼν, καὶ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνθρώπους, τὰ λοιπὰ μετὰ πάσης διεῖπεν ὠμότητος. χρήματα γοῦν διερευνώμενος, οὐδὲ τῶν ἐν ἱεροῖς ἐφείδετο· ἀλλὰ τούς τε ἀνδριάντας καὶ τὰ ἀγάλματα ἐκίνει, πολλὰ ὄντα καὶ καλά. καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀνῄρει, καὶ σκευὴν αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πυραμίδος, πολυτελείας καὶ μεγέθους, καὶ δὴ καὶ ῥυθμοῦ καὶ χάριτος καὶ τέχνης οὐδενὸς τῶν ἐπαινουμένων ἀπολειπομένην, ἣν δὲ ῥόπαλον σφυρήλατον * ἀπέφθου χρυσοῦ * πεποιημένον. κατὰ δὲ αὐτοῦ λεοντῆ μεγάλη ἐκέχυτο. καὶ γωρυτὸς τῆς αὐτῆς μὲν ὕλης, βελῶν δὲ γέμων καὶ τόξου. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ θαυμαστὰ ἀναθήματα ἔκ τε τῶν ἱερῶν καὶ τῆς πόλεως ἀφελὼν, ταῖς ναυσὶν ἐγκατέθετο· καὶ τὸ τελευταῖον, πῦρ ἐνεῖναι τοῖς στρατιώταις κελεύσας τῇ πόλει, κατὰ πολλὰ ταύτην * ὑπέπρησε μέρη. ἑάλω δὲ ἡ πόλις, ἐπὶ δύο ἔτη τῇ πολιορκίᾳ ἀντισχοῦσα. ὁ δὲ * Ὀξιάθρος παραγεγονὼς ἐν αἷς * ἀπεστάλη πόλεσι, Κοννακόρηκι (οὗτος γὰρ τὴν τῆς ἡρακλείας προδοσίαν ἑτέρων * κατασχέσεσι συγκαλύπτειν διενοεῖτο) δοὺς ἄδειαν τῆς ἀναχωρήσεως, [καὶ] καθ' ὁμολογίαν λαμβάνει τὰς πόλεις. ὁ δὲ Κόττας ἅπερ εἴρηται διαπραξάμενος, τὸ μὲν πεζὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐκπέμπει Λευκόλλῳ, καὶ τοὺς συμμάχους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς πατρίδας· αὐτὸς δὲ ἀνήγετο τῷ στόλῳ. τῶν δὲ νεῶν αἱ τὰ τῆς πόλεως λάφυρα ἦγον, αἱ μὲν κατάφορτοι γινόμεναι, μικρὸν ἄποθεν τῆς γῆς ἐδύθησαν· αἱ δὲ, ἀπαρκτίου πνεύσαντος, * ἐξεβιάσθησαν εἰς τὰ τενάγη. καὶ πολλὰ τῶν ἀγωγίμων ἀπεβάλοντο. Λεόνιππος δὲ ὁ σὺν Κλεοχάρει παρὰ Μιθριδάτου τὴν σινώπην ἐπιτραπεὶς, ἀπεγνωκὼς τῶν πραγμάτων, πέμπει περὶ προδοσίας πρὸς Λεύκολλον. ὁ δὲ Κλεοχάρης ἅμα Σελεύκῳ (καὶ γὰρ οὗτος τῶν Μιθριδάτου στρατηγὸς ἰσοστάσιος τῶν εἰρημένων ἦν) τὴν Λεονίππου μαθόντες προδοσίαν, ἐκκλησίαν ἀθροίσαντες, κατηγόρουν αὐτοῦ. οἱ δὲ οὐ προσίεντο· ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς εἶναι χρηστός. καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην δείσαντες τοῦ πλήθους τὴν εὔνοιαν, ἐξ ἐνέδρας νυκτὸς ἀποσφάττουσι τὸν ἄνδρα.

Margin: * τὸν Τριάριον H. St. — * al. ἀπέφθου χρυσοῦ πεποιημένην. — * ἐξεβράσθησαν

MEMNON.

& quantas ſuſtinuiſſent ærumnas in oppugnatione. Ideoque nec ab his qui ad deum ſacra confugerant temperatum, ſed iuxta aras & delubra ſupplices mactati. Quocirca multi trans muros elapſi, mortis ineuitabilis metu, per totam diſperguntur regionem: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugnatione vrbis, & hominum ſtrage & direptione bonorum, certior factus, ira totus exardeſcit, & quàm celerrimè ad vrbem feſtinat. Moleſtè etiam ſimul tulit exercitus, quòd non modo gloria rerum fortiter geſtarum ſpoliati, ſed etiam commodis vniuerſis fraudati eſſent ab iiſdem. Ideò implacabili cũ gentilibus certamine conſerti, mutuis ſe cædibus hauſiſſent, niſi Triarius, concitatione illorum intellecta, multis pacaſſet verbis Cottam, & in commune ſe lucra expoſiturũ ſanctè promiſſo, bellum inteſtinum inhibuiſſet.

CAP. LIV. *Cotta Heracl. exſpoliatam incendit, & in reditu magnam prædæ partem naufragiis amittit.*

VBi verò audiuit Connacorigem Tium & Amaſtrin occupaſſe, ſine mora Triarium Cotta dimiſit, vt has eis vrbes adimeret. Ipſe interim, acceptis deditiiis & captiuis, cætera per omnem ſæuitiam adminiſtrauit. Nam dum opes paſſim ſcrutatur, ne ſacris quidem parcit. Statuas enim & imagines, tam pulchras quàm multas, loco mouit: quin & Herculem è foro, & ornatum eius à pyramide, ſumptu, magnitudine, nec non opificio & arte, nullo laudatiſſimorum operum inferiorem, ſuſtulit. Erat autem claua malleo cuſa ex auro puriſſimo: & leonina ipſi circumfuſa, corytúſque ex eadem materia, arcu & ſagittis refertus. Multa etiam alia æquè miranda atque pulchra, è fanis & vrbe ſublata, nauibus inſerſit. Ad vltimum iuſſis ignem immittere militibus, multis vrbem partibus ſuccendit. Ita capta & ſubacta eſt ciuitas, cum duos oppugnationem annos ſuſtinuiſſet. Sub hæc Triarius ad vrbes ſibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione diſſimulare animo præſumpſerat) ſecuritate abeundi facta, ciuitates ſub conditionibus certis recipit.

Herculis ſtatua

Cotta autem rebus, quo dictum eſt modo, confectis, pedeſtres copias vnà cum equitatu Lucullo tradit, & ſociûm auxilia, in ſuam quæque patriam, dimittit: ipſe verò cum claſſe auehitur. Ibi nauium quæ vrbis ſpolia vectabant, pars ſupra modum onerata, haud procul à littore ſoluitur, pars Aparctia vento contrà flante, in vada procellis eiectæ, pleraque aſportandorum excuſſere.

CAP. LV. *Cleocharis Leonippi & Seleuci præfect. Mithrid. Sinopæ diſsidium, tyrannis & perfidia.*

TVM Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura & tutatio commendata fuerat à Mithridate, re deſperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco (nam & hic Mithridatis erat legatus, officij auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, aduocata concione, hominem accuſant: ciues verò criminis huius actionem non admittunt, quòd probum eſſe exiſtimabant. Ideò Cleocharis factio, gratiam eius apud plebem metuens, noctu ex inſidiis hominem trucidant.

MEMNON.

Populus quidem hunc caſum ægrè ferre, ſed Cleochares cum ſuis rerum potiri, & tyrannicè res adminiſtrare: hac via parricidij in Leonippum pœnas ſubterfugituros ſe exiſtimantes. Interim Cenſorinus, Romanæ claſſis Prætor, triremes agens xv. commeatum à Boſphoro Romanorum caſtris aduehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egreſſæ, nauali prælio decernunt, & victis Italis, naues onerarias in ſuum duces lucrum auferunt. Elatus igitur hac fortunæ benignitate Cleochares cum collega, pluſquam antea tyrannico vrbem imperio premit. Nam cauſis legitimo iudicio non diſceptatis, ad neces oppidanos rapiunt, & ad multa alia crudelitate ſua abutuntur. Accidit autem vt in contraria ſcinderentur ſtudia Cleochares & Seleucus. Ille enim perſiſtendum in bello, hic trucidatis Sinopenſibus vniuerſis, vrbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam cenſebat. Atqui neutra ſententiarum comprobata, quicquid poſſidebant, nauibus onerariis ingeſtum: ad Macharen filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

CAP. LVI. Lucullus Macharen. P. Mithrid. in amicitiam recipit. Tyranni fugiût Sinope capitur.

SVB idem tempus Lucullus, Romanorum Imperator, ad vrbem accedens, valido eam nixu oppugnat, cum Machares etiam amicitiæ & ſocietatis fœdus per legationem petit. Is igitur, petitione benignè admiſſa, fœdus pro firmo ſe habiturum reſpondit, ſi nullos Sinopenſium commeatu iuuet. Tum is non ſolùm imperata facit, ſed etiam deſtinata Mithridaticis, ad Lucullum deferenda curauit. Hæc vbi Cleocharis factio videt, ſpem omnem abiiciunt, magniſq; in naues opibus congeſtis, & vrbe ad direptionem militibus conceſſa, (ſub noctem iſta fiebant) nauigiis ad interiora Ponti, quæ à Sanegibus & Lazis incoluntur, aufugiunt, cùm reliquam claſſem incendiſſent. Excitata igitur flamma, quid actum ſit Lucullus animaduertit, ſcalâſque ad mœnia adhibere iuſſi milites tranſcendût. Fit primùm cædes non modica, ſed miſertus calamitatum Lucullus, ne ſæuiatur vlterius interdicit. Ad hûc igitur modum etiam Sinope in Romanorum arbitrium venit. Repugnabat etiamnum Amaſea, ſed non multum interceſſit ſpatij, cùm etiam ipſa Romanorum in fidem conceſſit.

CAP. LVII. Mithridates ægrè tandem à Tigrane auxilia impetrat.

PORRO Mithridates annum & IIX. menſes in partibus Armeniæ demoratus, necdum in generi conſpectum admiſſus erat. Hic tamen exoratus tandem, vt coram ſe ſiſtendi poteſtatem ei faceret, ſplendida cùm pompa occurrit, & regali ſocerum magnificentia excipit. Sed triduum abſque colloquio cum eo tranſegit. Lautiſſimis inde conuiuiorum apparatibus beneuolentiam ei ſuam cùm oſtentaſſet, decies mille inſtructum equitibus in Pontum remittit.

CAP. LVIII. Lucullus Armeniam populatur, & Theſauri Tigranis vix ſeruantur.

INTER hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, & Ariobarzane terræ Regulo vtens amico, inopinatè Euphratem cum equitatu tranſit, & agmen ad vrbem adducit, vbi Tigranis pellices, & de rebus pretioſis ac charis non pauca aſſeruari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocerta oppugnent, & alias, quæ præcipua illic oppida tentent, relinquit.

καὶ τὸ μὲν δημοτικὸν ἤχθετο τῷ πάθει, οἱ δὲ περὶ Κλεοχάρην, τῶν πραγμάτων κύριοι καταστάντες, τυραννικῶς ἦρχον· ταύτῃ νομίζοντες διαφυγεῖν τὴν ἐπὶ Λεονίππῳ μιαιφονίας δίκην. ἐν τούτῳ *Κινσωρῖνος ναύαρχος ῥωμαίων, τριήρεις ἄγων πέντε καὶ δέκα σῖτον ἀπὸ βοσπόρου τῷ ῥωμαίων κομιζούσας στρατοπέδῳ, πλησίον σινώπης *κατῆγε· καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην καὶ Σέλευκον ἀντανα χθέντες σινωπικαῖς τριήρεσιν, ἡγουμένου Σελεύκου, καθίσαντο εἰς ναυμαχίαν· καὶ νικῶσι τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ τὰς φορτηγοὺς ἐπὶ τῷ σφῶν ἀφαιροῦνται κέρδει. ἐπήρθησαν οὖν οἱ περὶ Κλεοχάρην τῷ κατορθώματι, καὶ τυραννικώτερον [ἔτι] τῆς πόλεως ἦρχον· φόνους τε ἀκρίτους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες, καὶ τὰ ἄλλα τῇ ὠμότητι ἀποχρώμενοι. ἐγένετο δὲ καὶ στάσις πρὸς ἀλλήλους *Κλεοχάρῃ καὶ Σελεύκῳ. τῷ μὲν γὰρ ἤρεσκε διακαρτερεῖν τῷ πολέμῳ· Σελεύκῳ δὲ, πάντας σινωπεῖς ἀναιρεῖν, καὶ ῥωμαίοις ἐπὶ δωρεαῖς μεγάλαις παραδοῦναι τὴν πόλιν. πλὴν οὐδεμία τῶν γνωμῶν κράτος εἶχε. τὰ δὲ ὑπάρχοντα λαθραίως ναυσὶ στρογγύλαις ἐνθέμενοι, πρὸς Μαχάρην τὸν Μιθριδάτου υἱὸν, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ περὶ τὴν Κολχίδα ἦν, διεξέπεμπον. ἐν τούτῳ δὲ Λούκολλος ὁ τῶν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ παραγίνεται τῇ πόλει, καὶ κραταιῶς ἐπολιόρκει· ἐπρεσβεύετο δὲ καὶ Μαχάρης ὁ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς Λούκολλον περὶ φιλίας [τε] καὶ συμμαχίας. ὁ δὲ ἀσμένως ἐδέχετο, εἰπὼν βεβαίους νομιεῖν τὰς συμβάσεις, εἰ μὴ καί τισι σινωπεῦσιν ἀγορὰν διαπέμποι. ὁ δὲ οὐ μόνον τὸ κελευόμενον ἔπραττεν, ἀλλὰ καὶ ἃ παρεσκεύαστο πέμπειν τοῖς Μιθριδατείοις, διαπέστελλε Λευκόλλῳ. ταῦτα οἱ περὶ *Κλεοχάρην θεασάμενοι, καὶ τέλεον ἀπογνόντες, πλεῖστον πολὺν τοῖς ναυσὶν ἐνθέμενοι, καὶ τὴν πόλιν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις *ἀφέντες (ὑπὸ νύκτα δὲ ταῦτα ἐπράττετο) διὰ τῶν πλοίων ἔφευγον εἰς τὰ *ἐσώτερα τοῦ πόντου (σάνιγας δὲ καὶ λαζοὺς ἐποίκους εἶχον τὰ χωρία) ταῖς ὑπολειφθείσαις τῶν νεῶν πῦρ ἐνέντες. αἰρομένης δὲ τῆς φλογὸς, ᾔσθετο Λούκολλος τοῦ ἔργου· καὶ κλίμακας κελεύει προσάγειν τῷ τείχει. οἱ δὲ ὑπερέβαινον. καὶ φθόρος ἦν κατ' ἀρχὰς οὐκ ὀλίγος. ἀλλὰ τὸ πάθος Λούκολλος οἰκτείρας, τὴν σφαγὴν ἐπέσχεν. οὕτω μὲν οὖν ἥλω καὶ ἡ σινώπη. ἔτι δὲ ἡ Ἀμάσεια ἀντεῖχεν, ἀλλ' οὐ μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὴ προσεχώρησε ῥωμαίοις. Μιθριδάτης δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας η ἐν τοῖς μέρεσι τῆς ἀρμενίας διατρίβων, οὔπω εἰς ὄψιν κατέστη Τιγράνου. ἐπεὶ δὲ Τιγράνης ἐδυσωπήθη εἰς θέαν αὐτὸν καταστῆσαι, μετὰ λαμπρᾶς τε τῆς πομπῆς ἀπήντα, καὶ βασιλικῶς *ἐδεξιοῦτο. ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀπορρήτως αὐτῷ ὁμιλήσας, ἔπειτα λαμπροτάταις ἑστίασεσι φιλοφρονησάμενος· μυρίους δίδωσιν ἱππέας, καὶ ἐπὶ τὸν πόντον ἐκπέμπει. Λούκολλος δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἐληλυθὼς, καὶ φίλον ἔχων τὸν ἐπάρχοντα ταύτης Ἀριοβαρζάνην· διέβη τε παρὰ δόξαν πεζῇ τὸν εὐφράτην, καὶ προσῆγε τὸ στρατὸν τῇ πόλει· ἐν ᾗ τάς τε Τιγράνου παλλακίδας φυλάττεσθαι μεμαθήκει, καὶ πολλὰ τῶν σφόδρα τιμίων. καταλείπει δὲ καὶ τοὺς τιγρανόκερτα πολιορκήσοντας, καὶ στράτευμα ἄλλο ἐπὶ τῶν πολισμάτων τὰ ἀρχαιότερα.

οὕτω δὲ

*Κιννωρ. H. St.

*κατῆρ H. St.

*Κλεω; H. St.

*Κλεωχ. M M.

*ἔφυγον

*ἰώτερα, H. St.

*ἐλεξί

οὔπω δὲ τῆς Ἀρμενίας κατὰ πολλὰ μέρη πολιορκουμένης, ἔπεμπε Τιγράνης ἀνακαλῶν Μιθριδάτην. καὶ στρατὸν δὲ περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾧ τὰς παλλακίδας ἔθετο, διέπεμπεν· οἱ δὲ παραγεγονότες, καὶ *τοξείᾳ τοῦ ῥωμαίων στρατοπέδου τὰς ἐξόδους διακλείσαντες, τάς τε παλλακίδας, καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν κειμηλίων διὰ νυκτὸς προεξέπεμψαν. ἡμέρας δὲ ἀναχούσης, καὶ τῶν ῥωμαίων ἅμα τῶν Θρᾳκῶν ἀνδρείως ἀγωνιζομένων: φόνος τε πολὺς τῶν ἀρμενίων γίνεται, καὶ ζωγρίαι τῶν ἀνῃρημένων ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους. τὰ μέντοι γε προαποσταλέντα διεσώζετο πρὸς Τιγράνην. δύναμιν δὲ οὗτος ἀθροίσας ὀκτὼ μυριάδας, κατέβαινε, τήν τε Τιγρανοκέρταν *ἐξαιρησάμενος τῶν συνεχόντων, καὶ ἀμυνούμενος τοὺς πολεμίους. φθάσας δὲ, καὶ ἰδὼν τὸ ῥωμαίων ὀλίγον στρατόπεδον: ὑπεροπτικοὺς ἠφίει λόγους, ὡς εἰ μὲν πρέσβευται παρεῖεν, πολλοὶ, φάμενος, συνῆλθον· εἰ δὲ πολέμιοι, παντελῶς ὀλίγοι. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐστρατοπεδεύετο. Λεύκολλος δὲ τέχνῃ καὶ μελέτῃ πρὸς τὴν μάχην παραταξάμενος, καὶ θαρρύνας τοὺς ὑπ' αὐτὸν: τρέπει τε τὸ δεξιὸν εὐθὺς κέρας, εἶτα τούτῳ συναπέκλινε τὸ πλησίον, ἑξῆς δὲ σύμπαντες. καὶ δεινή τις καὶ ἀνεπίσχετος *τοῖς Ἀρμενίοις ἐπέσχε τροπή· καὶ κατὰ λόγον ἡ τῶν ἀνθρώπων εἵπετο φθορά. Τιγράνης δὲ τὸ διάδημα καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς ἐπιθεὶς τῷ παιδὶ, πρός τι τῶν ἐρυμάτων διαφεύγει. ὁ δὲ Λεύκολλος ἐπὶ τὰ Τιγρανόκερτα ἀναστρέψας, προθυμότερον ἐπολιόρκει. οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Μιθριδάτου στρατηγοὶ, τῶν ὅλων ἀπεγνωκότες, ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ σωτηρίᾳ Λευκόλλῳ παρέδοσαν τὴν πόλιν. ὁ μέντοι Μιθριδάτης πρὸς Τιγράνην παραγεγονὼς, ἀνελάμβανέ τε αὐτὸν, καὶ βασιλικὴν ἐσθῆτα περιετίθει, τῆς συνήθους οὐκ ἐλαττουμένην. καὶ λαὸν ἀθροίζειν συνεβούλευεν, ἔχων καὶ αὐτὸς δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ὡς πάλιν ἀναμαχεσόμενον τὴν νίκην. ὁ δὲ πάντα τῷ Μιθριδάτῃ *ἐπέτρεπεν, ἔν τε τῷ γενναίῳ καὶ συνετῷ τὸ πλέον νέμων αὐτῷ καὶ μᾶλλον ἀνέχειν εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον *δυνάμενον. αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν πάρθον Φραδάτην διεπρεσβεύετο, παραχωρεῖν αὐτῷ τὴν μεσοποταμίαν καὶ τὴν *ἀδιαβηνὴν, καὶ τοὺς μεγάλους αὐλῶνας. ἀφικομένων δὲ πρὸς τὸν πάρθον *καὶ παρὰ Λευκόλλου πρέσβεων· τοῖς μὲν ῥωμαίοις ἰδίᾳ φίλος εἶναι *ὑπεκρίνατο καὶ σύμμαχος, ἰδίᾳ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς Ἀρμενίους διετίθετο. ὁ δὲ [δὴ] Κότλας ὡς εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, τιμῆς παρὰ τῆς συγκλήτου τυγχάνει, ποντικὸς αὐτοκράτωρ καλεῖσθαι, ὅτι εἷλοι τὴν ἡράκλειαν. διαβολῆς δὲ εἰς τὴν ῥώμην ἀφικνουμένης, ὡς οἰκείων κερδῶν ἕνεκα τηλικαύτην πόλιν ἐξαφανίσειε: μῖσός τε δημόσιον ἐλάμβανε, καὶ ὁ περὶ αὐτὸν τοσοῦτος πλοῦτος φθόνον ἐκίνει. διὸ καὶ πολλὰ τῶν λαφύρων εἰς τὸ τῶν ῥωμαίων εἰσεκόμιζε *ταμεῖον, τὸν ἐπὶ τῷ πλούτῳ φθόνον ἐκκρούων. εἰ καὶ μηδὲν αὐτοὺς πρᾳοτέρους ἀπειργάζετο, ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα νέμεσθαι *ὑπολαμβάνοντες. ἐψηφίσαντο δὲ αὐτίκα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῆς ἡρακλείας ἀφίεσθαι. Θρασυμήδης δὲ τῶν ἐξ ἡρακλείας εἷς, κατηγόρει ἐπ' ἐκκλησίας τοῦ Κόττα, τάς τε τῆς πόλεως εἰσηγούμενος πρὸς ῥωμαίους εὐνοίας.

* al. τοξείαν.

* ἐξαιρησόμενος H. St.

* Ἀρμενίους

* al. ὑπέτρεπεν.

* al. δυναμένων.

* ...ίνην, H. St.

* τα...ατο. H. St.

* al. ...ίνα

* ταμιεῖον, H. St.

* ὑπολαμβάνες, H. St.

MEMNON.

Dum hoc modo Armenia multis oppugnatur partibus, mittit Tigranes qui Mithridatem reuocent. Exercitum etiam ad tutandum vrbem in qua pellices erant diſpoſitæ, ire iubet.

Qui cùm eò veniſſent, interclusis ſagittarum grandine exitibus è Romanorum caſtris, & concubinas & gazas periculo exemptas noctu præmittunt. Vbi illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam horum faciunt ſtragem; nec pauciores viuos capiunt quàm cædunt. Præmiſſa tamen ad Tigranem, tuta manent & ſalua.

CAP. LIX. *Luculli victoria de Tigrane ad Tigranocerta: & vrbis deditio.*

HIc XXC. M. contractis, vt Tigranocerta ab vrgentibus malis eripiat, propulſétque hoſtes, deſcendit. Confeſtim verò vt Romanorum exilitatem vidit caſtrorum, ſuperba per contemptum de iis verba iacit: *Si legati ſunt* (inquit) *multi ſimul venerunt: ſin hoſtes, perpauci.* Quibus dictis, caſtris locum deligit. At Lucullus, ſingulari arte & ſtudio inſtructa acie, ſuíſque fiducia per cohortationem iniecta, dextrum cornu ſtatim in fugam agit: mox inclinatio fit in proximo: dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque & præcipitem Armenij fugam capeſſunt, & pro hominum numero cædes ſequitur. Tigranes igitur, diademate & regni inſignibus filio impoſitis, ad caſtellum quoddam fugam arripit. Lucullus verò, ſignis retrò Tigranocerta verſus motis, maiore conatu in obſidionem incumbit. Tum Mithridatis in vrbe legati, deſperata rerum ſumma, Lucullo ſe dedidêre, ſalutem pacti.

CAP. LX. *Tigranis cum Mithr. acta: & legatio ad regem Parthorum.*

MIthridates autem ad Tigranem reuerſus, fiduciam ei addit, & ornatum regium, adſueto non viliorem, circumdat. Exercitus etiam colligendi proponit conſilium; (cum & ipſe manum non contemnendam haberet) vt victoriæ damna bello recuperaturo. Verùm hic dum plus virtutis & prudentiæ illi tribuit, & magis Romanorum bellis idoneum arbitratur, omnia Mithridati permittit. Ipſe interim legatione ad Phradatem Prathum miſſa, Meſopotamiam & Adiabenen, & magnas (quas nominant) valles ditioni ſuæ vt permittat expoſcit. Cúmque etiam Luculli ad Prathum legati veniſſent, Romanis ſeorſum amicum & ſocium ſe eſſe fingit, ſeorſum etiam eadem ad Armenium ſimulat.

CAP. LXI. *Odium Romæ in Cottam, & actio, accuſante Thraſymede Heracl.*

INterea Romam Cotta reuerſus, honore à ſenatu adficitur, & *Pontici* cognomento, quòd Heracleam cepiſſet, nobilitatur. At vbi ſiniſtra eius fama Romam peruenit, in publico erat odio, inuidiámque tantæ ei opes adaugebant. Cuius declinandæ cauſa pleraque in ærarium ſpolia retulit, tametſi nihilo mitiores in ſe Romanos hoc efficeret, dum è plurimis eum pauca referre perſuaſum haberent. Captiuos etiam Heracleæ ſtatim dimittendos decreto publico ſciuerunt. Thraſymedes inſuper, Heracleenſium vnus, pro concione Cottam plublicè accuſat, & ciuitatis ſuæ erga Romanos beneuolentiam commemorat.

MEMNON.

&, ſi quid ab hac remiſerint, non ciuitatis voluntate, ſed magiſtratuum fraude & aduerſariorum vi factum eſſe. Miſerabili etiam querela ob oculos ponit vrbis inflãmationem, quótque & quanta incendium euaſtarit, vtque ſimulacra Cotta deſtructa prædam ſibi fecerit, & ædes ſacras diruerit, & ſexcenta alia crudeliſſimum in modum peregerit. Ad hæc auri & argenti infinitum prope numerum, cæterámque vrbis felicitatem, quam in ſuum ille commodũ auerterit, recenſebat. His à Thraſymede, cum lamentis & fletu, commemoratis, & optimatibus Romanorum ad commiſerationem caſus illius inflexis (acceſſerat enim captiuorum quoque multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus veſtimẽtis amicti, & deprecatorios, cũ eiulatu præ ſe tẽdentes oleę ramos) progreſſus contra in medium Cotta, vbi pauca lingua patria diſſeruiſſet, reſedit: & exſurgens Carbo: *Nos*, inquit, *Cotta, capiendam tibi, non exſcindendam, vrbem demandauimus*: & poſt eum alij conſimili in Cottam criminatione ſunt inuecti. Multis igitur exſilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibita, * latum ei clauum abrogant. Heracleenſibus verò agrum & mare & portus reſtituunt, rogatione perlata, vt nemo horum ſeruituti ſit addictus.

CAP. LXII. *Traſimedis & Brithagoræ ſtudium circa inſtaurationem Heracleæ & libertatem.*

His ergo Thraſymedes confectis, plebem remiſit in patriam: ipſe verò cum Brithagora & Propylo, Brithagoræ filio, ad tempus dehinc ſubſiſtens, quæ patriæ vſus exigeret, adminiſtrauit. Peractiſque aliquot annis, cum tribus onerariis nauibus in patriam regreſſus, ceu ad alterum reuocatam natalem omni ſtudio reparare contendit. Verùm dum omnia molitur, vix vt IIX. M. vernis etiam annumeratis, colligerentur, effecit. Brithagoras autem, ciuitate iam augeſcentę, populum in priſtinam libertatem vindicandi ſpem facit, anniſque elapſis haud paucis, Romanorum imperio iam ad vnum C. Iul. Cæſarem deuoluto, ad eum contendit. Legationem cum eo obibant, cum alij ex nobilitate, tum Propylus. Ibi notior factus Cæſari Brithagoras, & propius in amicitiam admiſſus, promiſſionem quidem accipit, ſed libertatem prima occaſione recuperare nequit, quòd non Romæ, ſed alibi terrarum, Iulius in negotiorum diſtractione verſabatur. Non tamen ab incepto deſtitit Brithagoras, ſed per totum ferè orbem cum Cæſare circumductus, ipſe & Propylus in oculis eius erat: vt non obſcurè imperator ſignificaret, petitionem hominis ſe approbare. Duodecim tandem annos in familiaritate Romanorum emenſus, cùm iam redire Cęſar inſtituiſſet Romam, ſenecta & laborum aſſiduitate exhauſtus Brithagoras, viuere deſinit, & grandem patriæ luctum à ſe relinquit.

Atque ita XVI. etiam liber hiſtoriarum Memnonis abbreuiatus finem habet.

Prudens eſt quidem hæc hiſtoria, & exilem adſequens characterem. Perſpicuitatis non incurioſus, digreſſionibus tamen vtitur, præſertim neceſſitate adactus,

καὶ εἴ τι ταύτης ἀποκλίνοιεν, οὐχὶ γνώμῃ τῆς πόλεως τοῦτο δρᾶν, ἀλλ' ἢ τινὸς τῶν ἐφεστηκότων τοῖς πράγμασιν ἐξαπάτῃ, ἢ καὶ βίᾳ τῶν * ἐπιτιθεμένων. * ἀπῳκτίζετο δὲ τὸν τῆς πόλεως ἐμπρησμὸν, καὶ ὅσα τὸ πῦρ ἀφανίσοι· ὅπως τε τὰ ἀγάλματα Κόττας καθῄρει, καὶ λείαν ἐποιεῖτο, τούς τε ναοὺς κατέασε, καὶ ὅσα ἄλλα δι' ὠμότητος ἐλθὼν ἐπεπράχει· τόν τε χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῆς πόλεως ἀναγράφων ἀναρίθμητον, καὶ τὴν ἄλλην τῆς Ἡρακλείας ἣν ἐσφετερίσατο εὐδαιμονίαν. τοιαῦτα τοῦ Θρασυμήδους μετ' οἰμωγῆς καὶ δακρύων διεληλυθότος, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπικλασθέντων τῷ πάθει· καὶ γὰρ παρῆλθε καὶ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες, μετὰ τέκνων, ἐν πενθίμοις ἐσθήσεσι θαλλοὺς ἱκεσίους μετ' ὀλοφυρμῶν προτείνοντες: ἀντιπαρελθὼν ὁ Κόττας βραχέα τῇ * πατρῴᾳ διειλέχθη γλώττῃ, εἶτα ἐκαθέσθη. καὶ Κάρβων ἀναστὰς, ἡμεῖς, ὦ Κόττα, φησὶ, πόλιν ἑλεῖν, ἀλλ' οὐχὶ καθελεῖν, * ἐπεστρέψαμεν. μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ἄλλοι ὁμοίως Κότταν ᾐτιάσαντο. πολλοῖς μὲν οὖν ἄξιος ὁ Κόττας ἐδόκει φυγῆς· μετριάσαντες δ' ὅμως, ἀπεψηφίσαντο τὴν πλατύσημον αὐτοῦ. Ἡρακλεώταις δὲ τήν τε χώραν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς λιμένας ἀποκατέστησαν, καὶ μηδένα δουλεύειν, ψῆφον ἔθεντο. ταῦτα Θρασυμήδους διαπραξαμένου, ἐπὶ τὴν πατρίδα μὲν τοὺς πολλοὺς ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δὲ μετὰ Βριθαγόρου τε καὶ Προπύλου (παῖς δ' ἦν ὁ Πρόπυλος Βριθαγόρου:) κατὰ τοὺς ἑξῆς ἐπιμένων χρόνους, τὰ λοιπὰ τῶν ἐπειγόντων καθίστατο. καὶ τινων ἐτῶν ἀνυσθέντων, τρισὶν ἐπακτρίσιν εἰς τὴν Ἡράκλειαν * ἄγεται. ἀφικόμενος δὲ, πάντα τρόπον ἐπενόει * ἐνοικίζεσθαι τὴν πόλιν, καθάπερ εἰς παλιγγενεσίαν ἀνακαλούμενος. ἀλλὰ πάντα πράττων, μόλις εἰς ὀκτακισχιλίους, ἅμα τοῖς οἰκετικοῖς σώμασι, συλλεγῆναι κατεπράξατο. Βριθαγόρας δὲ, ἤδη τῆς πόλεως αὐξομένης, ἐλπίδας ἐποιήσατο πρὸς ἐλευθερίαν τὸν δῆμον ἀνενεγκεῖν. καὶ διαγεγονότων μὲν πολλῶν ἐτῶν, ἤδη δὲ τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας εἰς ἕνα περιϊσταμένης ἄνδρα Γάϊον Ἰούλιον Καίσαρα: πρὸς τοῦτον ἠπείγετο. συνεπρέσβευον δὲ αὐτῷ ἄλλοι τέ τινες τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ὁ υἱὸς Πρόπυλος. γνωσθεὶς οὖν τῷ Καίσαρι Βριθαγόρας, καὶ διαπραξάμενος ἐγγυτέρῳ τῇ φιλίᾳ προσελθεῖν: δι' ὑποσχέσεως * ἐγένετο. οὐ μὴν ἐξ ἐφόδου γε λαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν ἠδυνήθη, ἅτε δὴ οὐκ ἐν τῇ ῥώμῃ, ἀλλ' ἐφ' ἕτερα τοῦ Γαΐου περιτρέχοντος. οὐκ ἀφίστατο μέντοι γε Βριθαγόρας, ἀλλὰ περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην αὐτός τε καὶ Πρόπυλος συμπεριαγόμενος τῷ Καίσαρι, ἐβλέπετο παρ' αὐτοῦ, ὡς ἐπισημαίνεσθαι τὸν αὐτοκράτορα, τῆς λιπαρήσεως αὐτὸν ἀποδέχεσθαι. δωδεκαετίας δὲ τὴν παρεδρίαν διαμετρήσας, καὶ περὶ τὴν εἰς ῥώμην ἐπάνοδον τοῦ Καίσαρος διανοουμένου, ὑπό τε τοῦ γήρως καὶ τῶν συνεχῶν πόνων κατατρυχωθεὶς Βριθαγόρας τελευτᾷ, μέγα πένθος τῇ πατρίδι καταλιπών. εἰς τοῦτο μὲν τέλος καὶ ὁ ιϛ' λόγος τῆς Μέμνονος ἱστορίας τελευτᾷ.

Ἔστι δὲ ἡ συγγραφὴ νουνεχὴς μὲν, καὶ τὸν ἰσχνὸν μεταδιώκουσα χαρακτῆρα: οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀμελοῦσα, εὐλαβουμένη δὲ καὶ τὰς ἐκβολάς· πλὴν εἰ μή πού τις ἀνάγκη συνυφαίνειν

καὶ τ

* ἐπιθε
* ἀπικ
* πατρί λέχθη
* ἐπιτρ H. St.
* ἐπακτ H. St. &
* ἀνοικ
* ἐγίνε

ἢ τὰ ἔξωθεν ἐγκελεύεται τῆς προθέσεως. οὐδὲ πρὸς ταύτην δὲ ἐπὶ τὸ συχνὸν ἀποκλίνει, ἀλλὰ τὸ κατεπεῖγον ἐπιμνησθεῖσα, ἔχεται πάλιν διεπιστρόφως τῆς προτεθείσης αὐτῇ κατ' ἀρχὰς γνώμης. καὶ λέξεσι δὲ, εἰ μή που σπανίως ἐξαλλαττούσαις, ταῖς συνήθεσι χρῆται. τὰς δὲ πρώτας η' ἱστορίας, καὶ τὰς μετὰ τὴν ἕκτην καὶ δεκάτην, οὔπω εἰπεῖν εἰς θέαν ἡμῶν ἀφιγμένας ἔχομεν.

& externis addendis huc hortantibus. neque id accidit frequenter, ſed vbi ſtimulari ſe ſentit. Redit verò ad propoſitum. Verbis, niſi rarò immutatis, vſitatis vtitur. De octo libris præter ſedecim, quòd eos nondum videre contigerit, non habeo dicere,

De Clearcho, Tyranno Heracleæ Ponticæ.

EX SVIDA.

CLEARCHVS Ponticus Athenas venit audiendi Platonis & doctrinæ philoſophicæ cupiditate. Sed eius conſuetudine non diu vſus (erat enim Diis inimicus) in ſomnis vidit mulierem ſibi dicentem, Excede Academia, & fuge Philoſophiam: neque enim ea frui tibi fas eſt, quæ te infeſtiſſimo vultu intuetur. Quibus auditis, redit in expeditionem: & oppreſſus inuidia, patria relicta, conſcenſáque naue, dum exul oberrat, peruenit ad Mithridatem, caſtriſque apud eum poſitis, laudatur. Non multò poſt grauis inter Heracleotas exiſtit ſeditio. Deinde in gratiam & concordiam redire cupientes, pacificatorem deligunt Clearchum. Is in reditu, in diuerſorio quodam rurſus in ſomnis Euopium, Heracleotarum tyrannum ſibi dicentem audit, Oportet te tyrannum eſſe patriæ. Sed & hic Philoſophiam eum cauere iubebat, renouata ſomnij Athenienſis memoria. Rerum potitus, crudeliſſimus fuit, & inſuperabili ſuperbia incenſus, humana conditione contempta, adorari ſe, & diuinos haberi ſibi honores poſtulauit, & veſtes Diis familiares induit, eorúmque ſtatuis decoras: & filium ſuum Ceraunon, id eſt fulmen, appellauit. Interfecit autem eum primum vindicta: deinde Chionis manus, familiaris Platonis, & eius ad tempus auditoris, qui odio tyranni in illius ædibus hauſto patriam liberauit. Tam præclari facinoris ſocij fuerunt Leonides & Antitheus, ipſi quoque Philoſophi. Iuſtas autem ſcelerum pœnas eum dediſſe, dictum eſt.

Hæc fragmenta ſunt pro Scholio.

De eodem Clearcho, Tyranno Heracleæ Ponticæ.

CVIVS hiſtoria exſtat apud Memnonem, pag. 365.

Ex Diodoro Siculo, lib. XV. De eodem Clearcho.

EADEM verò tempeſtate Clearchus, ex Heraclea Pontica oriundus, tyrannidem affectauit, ac voti compos factus, æmulatus eſt Dionyſij tyranni inſtituta, & ſplendidè tyrannidem in Heracleotas exercens, imperium tenuit per annos duodecim.

Ex eodem Diodoro, lib. XVI.

CLEARCHVS Heracleæ tyrannus, quum Dionyſia (*id eſt Bacchanalia*) eſſent, dum ad ſpectacula vadit, interfectus eſt, per annos duodecim imperio potitus.

Ex Theopompo Chio, de eodem Clearcho.

APVD ATHENAEVM LIB. III.

MVLTOS morte violenta è medio tollebat, ac quàm plurimis cicutam bibendam porrigebat. Quum vero innotuiſſet omnibus hic tyranni mos, propinandi venenum illud, tanquam poculum quod amicitiæ teſtandæ ergo propinari ſolet, ex ædibus non egrediebantur priuſquam rutam ediſſent. Hoc enim qui ederint, illis aconiti potum nihil nocere ait.

De Timotheo Tyranno Heracleæ Ponticæ, Clearchi filio.

EX DIODORO LIB. XVI.

IMPERIO Clearchi quum ſucceſſiſſet filius Timotheus, eo potitus eſt per annos XV.

Ex eodem Diodoro, eodem libro.

DVM hæc geruntur, Timotheus Heracleæ Ponticæ tyrannus obit, quum per quindecim annos dominatus eſſet. Ei ſucceſſit frater Dionyſius, qui per duos & triginta annos imperium obtinuit.

Ex Athenæo libro XII. de Clearcho ſecundo.

NYMPHIS Heracleotes libro ſecundo de Heraclea ſcribit, Clearchum, patriæ ſuæ tyrannum, eius filium qui tyrannidem primus inuaſerat, luxu & quotidiana voracitate ſenſim in tantam molem carnis extumuiſſe, vt propter craſſitiem, & obeſitatem, anhelitus difficultate correptus ſit & ſtrangulatu, ideoque medicos præcepiſſe, vt tenuibus ad id paratis acubus, & prælongis, latera & ventrem configerent, quoties in profundiorem ſomnum laberetur. Carne in callum ſpiſſata ob nimiam pinguedinem, aliquandiu nihil ille ſentiebat; quum verò ad puram adacta carnem acus perforaſſet, tum expergiſcebatur. Iis qui reſponſa petebant, reddebat, corpori obiecta arca, quæ partes reliquas obtegeret, vt facie tantùm aperta colloqueretur cum iis qui compellabant.

Memnon Clearchum Dionyſij filium Clearchi qui primus tyrannidem occupauit nepotem ſcribit.

Aliquanto poſt,

ANNOS quinquaginta quinque natus diem obiit, tyrannide per annos triginta tres continuata, prioréſque ſe tyrannos antecelluit comitate & manſuetudine.

De Zathra & Clearcho fratribus, Tyrannis Heracleæ.

EX DIODORO LIB. XX.

DVM hæc geruntur, Dionyſius Heracleæ Ponticæ tyrannus obiit, cùm triginta duos annos imperaſſet. Succeſſerunt autẽ eius imperio Zathras & Clearchus, filij: idq; per ſeptẽdecim annos tenuerũt.

EVLOGIVS. CCXXV.

Evlogii Episc. Alexandrini *Liber contra Seuerum & Timotheum hæreticos.*

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ *βιβλίον κατὰ Τιμοθέου καὶ Σεβήρου.*

LEGI B. Eulogij Epiſcopi Alexandrini opus libris duobus comprehenſum, eſtque defenſio S. Leonis Pontificis Romani. Accuſatio verò Timothei & Seueri, qui Tomum reprehendebant. Etenim hæreſis vtrumque ſuperbè Synodum ac Tomum oppugnare compulit: Seuerum quidem planiorem, accuratiorem verò Timotheum. Domitiano autem Melitenæ opus dedicat. Primus quidem liber quatuor capitibus abſoluitur, alter verò ſedecim. Initio autem operis cauſam reddit ſuſcepti laboris, quò & pij homines ſcribentem inuitarunt. quibus legem conſtituit & canonem, *ſcripta diiudicare non oportere ex parte, neque fragmenta quædam ſumendo, ex his de tota ſcriptoris mente iudicium ferendum.* (Ezech. 13. 3.) Hos enim Propheta execratur: *Væ Prophetis, qui ſequuntur ſpiritum ſuum, & nihil vident.* Hanc legem ac regulam & Patrum noſtrorum decreta confirmant. Etenim Euſtathius Antiochenus Epiſcopus in VI. aduerſus Arrianos libris his verbis ſcribit: *ſed Arrianæ ſcenæ ſaltatores peccatum feciſſe Chriſtum iactant.* & poſt non longè illud, Deum in Chriſto mundum ſibi conciliaſſe: neque memoria tenent, nec linguæ organis conferunt: ſed veluti graues calumniatores & accuſatores locum labefactantes, accuſationis certamen inſtituunt. Deinde & legis decretum. Oportet verò veritatis ſtudio legitimè certantes, omnia abundè accipientes, ſed non ad fraudem, partim quidem ſilere, partim verò arripientes offerre. (B. Baſilius) Sic diuinus Baſilius ad hunc modum Sozopolitis ſcribens. non recens opinionis hæc impietas, ſed & olim ab abſurdo inſano Valentino inchoata, qui pauca Apoſtoli verba contrahens, impium ſibi figmentum præparauit. Vt hæretici amentes ſolent partem aliquam ſcripturæ arripere & hanc deprauare, propter hanc cætera condemnare, & ad ſacrarum lectionum calumniis & diuiſionibus impium dogma conflare. Sic & Apoſtolorum princeps ab impiis accuſetur eſt, vt diuidens Emmanuel, inquit, Ieſum Nazarenum, quomodo vnxerit ipſum DEVS ſancto Spiritu & virtute, qui venit benefacturus & liberans omnes tyrannide oppreſſos diaboli, quia Deus erat cum eo. Et profectò Paulum orbem terrarum pietatis præconio percurrentem, ſimilibus iniuriis & calumniator perſtringet, in quibus concionatus Athenienſibus locutus (Act. 17. 30.) eſt: Annunciat hominibus vt omnes vbique pœnitentiam agant, eò quod ſtatuit diem, in quo iudicaturus eſt orbem in æquitate in viro, in quo ſtatuit fidem præbens omnibus, ſuſcitans eum à mortuis. De quibus iterum ad Hebræos ſcribens ait:

σκέ. *Eulogij, Papæ Alexandrini, liber contra Timotheum & Seuerum hæreticos.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας βιβλίον ἐν λόγοις β. τὸ δὲ βιβλίον συνηγορεία μέν ἐστι τοῦ ἐν τοῖς τόμῳ Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις τῆς ῥώμης ἀρχιερέως, ἔλεγχος δὲ Τιμοθέου καὶ Σεβήρου τῶν κατειπόντων τοῦ Τόμου· καὶ γὰρ ἡ αἵρεσις ἑκάτερον κατὰ τῆς συνόδου καὶ τοῦ Τόμου μεγαλαυχεῖ ἀγωνίσασθαι· ἀλλὰ Σέβηρον μὲν πλατύτερον, Τιμόθεον δὲ ἀκριβέστερον. προσφωνεῖ δὲ τὸ βιβλίον Δομετιανῷ τῷ μελιτηνῆς ἀρχιερεῖ. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος ἐν κεφαλαίοις ἀπαρτίζεται δ΄, ἐξ δὲ κεφαλαίοις καὶ δέκα ὁ δεύτερος. διηγεῖται δὲ μετὰ τὰ προοίμια τοῦ προκειμένου βιβλίου τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἡ γραφὴ προῆλθε, καὶ ὡς ἀνδρῶν εὐλαβῶν προτροπῇ ταύτην *ἐπράξατο. ἐφ' οἷς ἐκτίθεται νόμον καὶ κανόνα, Μὴ δεῖν ἐκ μέρους τὰ συγγράμματα κρίνειν· μηδ' ἀποσπαράγματά τινα λαμβάνοντας, διὰ τούτων τὴν ὅλην τοῦ γράφοντος ἐνδιαβάλλειν διάνοιαν. τοῖς γὰρ τοιούτοις καὶ ὁ προφήτης ἐπαφίησι τὴν ἀράν. οὐαὶ τοῖς προφητεύουσι, λέγων, ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσι. τοῦτον δὲ τὸν νόμον καὶ κανόνα, καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πατέρων αἱ ψῆφοι κρατύνουσι. καὶ γὰρ καὶ Εὐστάθιος ὁ τῶν Ἀντιοχέων ἀρχιερεὺς ἐν ἓξ λόγοις τὰ κατὰ Ἀρειανῶν αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτω φησίν· ἀλλ' οἱ παράδοξοι τῆς ἀρείου θυμέλης μεσόχοροι, τὸ μὲν ἁμαρτίαν πεποιηκέναι τὸν χριστὸν φράζουσι. καὶ μετ' ὀλίγα· τὸ δὲ, ὅτι θεὸς ἦν ἐν χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ: οὔτε ἐν μνήμῃ φέρουσιν, οὔτε τοῖς τῆς γλώττης ὀργάνοις ἐκφωνοῦσιν· ἀλλ' ὥσπερ δεινοὶ συκοφάνται καὶ κατήγοροι ἀκρωτηριάσαντες τὸ χωρίον, τὸν ἀγῶνα τῆς κατηγορείας ποιοῦνται. εἶτα καὶ ἡ ψῆφος ἡ ὑπὲρ τοῦ νόμου. δεῖ δὲ φιλαλήθως τοὺς ἐννόμους ἀγωνιστὰς, πάντα συμπεριλαβόντας ἀπαραλείπτως, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπάτην, μέρος μὲν ἀποσιωπᾶν, μέρος δὲ ἀποσπῶντας προφέρειν. ὡσαύτως καὶ Βασίλειος ὁ θεῖος, οὑτωσὶ Σωζοπολίταις ἐπιστέλλων γράφει· Οὐ νεώτερον τοῦτο τῆς δοκήσεως τὸ ἀσέβημα· ἀλλὰ πάλαι ἀπὸ τοῦ ματαιόφρονος ἀρξάμενον Οὐαλεντίνου: ὃς ὀλίγας τοῦ ἀποστόλου λέξεις ἀποσπαράξας, τὸ δυσσεβὲς * ἑαυτῷ κατεσκεύασε πλάσμα. ὥστε τῆς τῶν αἱρετικῶν ἐστιν ἀπονοίας, μέρος τι παραλαβόντα τῆς γραφῆς, ἢ τοῦτο παραχαράσσοντα, δι' αὐτοῦ τε συκοφαντεῖν τὰ λοιπὰ, καὶ διὰ τῆς τῶν ἱερῶν λογίων συκοφαντίας καὶ κατατομῆς, συγκροτεῖν ἑαυτοῖς τὴν ἀσέβειαν. οὕτω δ' ἂν κατηγορηθείη τοῖς ἀσεβέσι καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ὡς διαιρῶν τὸν Ἐμμανουὴλ, φησὶ, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲθ ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ Παῦλον, τὸν περιλαβόντα τὴν οἰκουμένην τῷ τῆς εὐσεβείας κηρύγματι, τοῖς ὁμοίοις *ἀκρωτηριαστὴς καὶ συκοφάντης αἰτιάσεται, ἐν οἷς δημηγορῶν *καὶ ἀθηναίοις ἔφη. παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι μετανοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ, ᾧ ὥρισε, πίστιν παρέχων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἐν οἷς πάλιν πρὸς ἑβραίοις γράφων, φησίν·

* ἐπράξατο M. M.

Euſtathius Antiochenus

* al. ἀκρωτηριασταῖς.

* πρὸς ἀθηναίους.

ὃς ἐν

ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἑξῆς. ἆρ' ὁ συκοφάντης καὶ τῶν οἰκείων κλεμμάτων καὶ σπαραγμάτων κριτὴν ἑαυτὸν ποιῶν, οὐχ ὡς ἄνθρωπον λεγόντων ψιλὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐκ ἂν καταγνοίη τῶν κηρύκων αὐτοῦ: ἀλλ' οὐχ οὕτω τῆς ἀληθείας ὁ φίλος· ἀλλ' ἐπισυνάψας τοῖς προειρημένοις, ἃ καθ' ἕτερον μέρος περὶ τοῦ σωτῆρος τοῖς τῆς εὐσεβείας κήρυξιν ἐθεολογήθη, πάσης ὕβρεως ἀνωτέρους τοὺς τῆς εὐσεβείας [ἀποδείξει] διδασκάλους. οἷον, συνάπτει τοῖς προειρημένοις τό· ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς [εἶ] εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. ναὶ δὴ καὶ τό· ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁ ταῦτα τοῖς πρώτοις συναρμόσας, καὶ Νεστόριον τούτοις ἀσεβοῦντα διελέγξει, καὶ τὴν εὐσέβειαν λαμπροτέραν ἐπιδείξει. οὕτω δὲ καὶ ὁ θαυμάσιος πάλιν Βασίλειος τὴν περὶ τῶν λόγων κρίσιν γίνεσθαι παραινεῖ, ἐν οἷς πρὸς τοὺς μοναχοὺς γράφει τὰ ἀμφιβόλως λεγόμενα, καὶ ἐπικεκαλυμμένως εἰρῆσθαι δοκοῦντα ἔν τισι τόποις τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, ὑπὸ τῶν ἐν ἄλλοις τόποις ὁμολογουμένων σαφηνίζεται. ὅτι δὲ οὐ χρὴ διά τινων σπαραγμάτων καὶ περικομμάτων τὴν τοῦ συγγραφέως κρίνειν εὐσέβειαν, οὕτω λαμπρὰν ἀφίησι τὴν ἀκτῖνα ἡ ἀλήθεια, ὡς καὶ Σευῆρον αὐτὸν, καί τοι περὶ ταῦτα τυφλώττοντα, ὅμως πεῖσαι τοῦτο συνιδεῖν. γράφει γὰρ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν Ἁλικαρνασοῦ, Δεῖ τοίνυν τὰς τῶν ὁσίων κατὰ καιροὺς τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας μυσταγωγῶν διδασκαλίας ἐντελῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ * ἑκατέροις τὰ ἐκείνων προφέρειν, καὶ τῆς ὅλης αὐτῶν διανοίας ἐπικινδύνως καταστοχάζεσθαι. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ εὐαγγελικῶν συγγραμμάτων, καὶ ἐπὶ πάσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς προσήκει ποιεῖν: ἐπεὶ μηδὲ ἐκ μιᾶς ῥήσεως, ἤγουν ἐπιστολῆς ἢ συντάγματος, δεῖ παραστῆσαι τὴν ὅλην τοῦ συγγραφέως εὐσέβειαν. οὕτω μὲν ἡ τῆς ἀληθείας τοῦ κανόνος ἀστραπὴ καὶ τὸν Σευῆρον, καίτοι τυφλὸν ὄντα, τῆς οἰκείας αὐγῆς ὅμως ἀπολαῦσαι παρεσκεύασεν. ἀλλὰ γὰρ τοῦ μὲν νόμου τὸ ἄμαχον κράτος συνιδεῖν * ἔσχε: χρήσασθαι δὲ τῷ ἀσυνέτῳ τῆς γνώμης οὐκ ἐμελέτησε. τὸν γὰρ τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Λέοντος τόμον οὐ τῷ νόμῳ, ὃν ἐκήρυξε, τῇ δὲ τῆς ἀντιπαθείας γλώσσῃ ζυγοστατῶν, καὶ διά τινων σπαραγμάτων καὶ κιβδήλων λόγων προοιμιῶν ἔδοξεν ἐπ' ἀσεβείᾳ γράφειν τὸν εὐσεβῆ· αὐτὸς ὢν ἀλιτὴς, ἃ διαβάλλειν ἄλλους ἐτόλμησε. τίς γὰρ ὀξύτερον ἄλλος βέλος κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς ἀφῆκε Νεστορίου τῆς στεῤῥᾶς ἐκείνης καὶ λεοντείας φωνῆς; ὁ ἀπαθὴς Θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ συκοφάντης παρατρέχει: ἄλλα δέ τινα ῥητὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον περικόπτων τε καὶ διαστρέφων βούλημα· οὔτε τὴν προειρημένην φωνὴν δυσωπεῖται, οὔτε τὸν παρ' αὐτοῦ λόγοις τιμηθέντα νόμον ἔτι βούλεται εἰδέναι. εἰ μὲν γὰρ ἅπασα ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἐπιστολὴ δι' ἀμφιβόλων τινῶν ὥδευε, καὶ ἐξ ὧν οἱ ἀκέφαλοι τὴν τῆς μιᾶς ὑποστάσεως αἰτιῶνται διαίρεσιν: τάχα ἦν αὐτοῖς τῆς διαβολῆς ἡ ἄγνοια πρόφασις. ἐπεὶ δὲ διὰ μυρίων ἡ εὐσέβεια πρόδηλος:

* al. ἐκ μέρους.

* al. ἔσχεν

EVLOGIVS.

Heb. 5. 7.

Qui in diebus carnis ſuæ preces ſupplicationéſque ad eum qui poſſit illum ſaluum facere à morte, & deinceps. Calumniator igitur proprij furti & lacerationis iudicem ſeipſum conſtituens, non vt nudè hominem dicentes Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, contemneret præcones ipſius; ſed non ſic veritatis amicus. Et prædictis adiungens, quæ ex alia parte de Saluatore à pietatis præcone denuntiata ſunt, extra omnem iniuriam pietatis magiſtros oſtendit, vt illud adiungit: *Patres ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula, Amen.* Certè & illud: *Qui cum ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, portanſque omnia Verbo virtutis ſuæ.* Hæcque primis accommodans, & Neſtorium impium in his accuſabit, & pietatem clariorem reddet. Et ſic rurſum diuinus Baſilius fieri de orationibus iudicium ſuadet, quibus ad monachos ambiguè dicta perſcribit, & obſcurè dicta in aliquot ſacræ ſcripturæ locis viſa, vt alia clarè dicta loca oſtendunt: Non oportere per aliquot fragmenta & diuulſiones ſcriptoris pietatem iudicare, adeò clarum radium emittit veritas, vt Seuerum in his cæcutientem, tamen conſenſum ſuaſiſſe. Scribit enim ad Iulianum Halicarnaſſæum. Oportet igitur præceptiones ſanctorum ſanctæ Eccleſiæ doctorum per occaſionem perfectè legere, & non ſingulatim omnia proferre, & de toto ſenſu periculoſe coniectare. Hoc in Apoſtolicis atque Euangelicis ſcriptis, atque adeò in omni diuinitus inſpirata ſcriptura ſeruandum eſt, quando non in vna voce ſcilicet epiſtolæ vel operis collocanda eſt ſcriptoris pietas. ſic & veri canonis fulgur Seuerum cæcum proprio fulgore tamen frui ſinit, ſed inexplicabile legis robur cognoſcere licuit. Vti verò conſueta ſententia neglexit. Piæ enim memoriæ beati Leonis librum non lege quam prædicauit, ſed contraria expendens lingua, & per fragmenta quædam & pernicioſis ſermonibus præfando, viſus eſt de impietate pie ſcribere: ipſe reus verò exſiſtens eorum quæ aliis obiicere auſus eſt. Quis enim alius acutius telum in Neſtorium impium torſit, quàm voce robuſta Leo? *Impatibilis* DEVS *dignatus eſt homo fieri, & immortalis mortis parere legibus.* Hæc ſycophanta prætermittit: alia verò quædam dicta reſecans ad ſuum dogma rapit, nec pudet vocis illius prædictæ. neque agnoſcere ab ipſo cultam vult legem. Si enim integra Leonis epiſtola per ambiguitates ambulauit, etiam ex quo Acephali, vnius perſonæ diuiſionem damnant, Facilem iis imperitia calumniandi occaſionem afferebat. Poſtquam verò per innumerabilia pietas oſtenſa eſt;

Rom. 9. 5.

Heb. 1. 3.

Vide hæc & ſequentia in Leonis operibus.

EVLOGIVS. quomodo non ſycophantæ arripiunt alteram à prima impietatem? ſed in his capita duo. Tertium verborum calumniantium, ſancti Leonis comparatio, & ex eodem libro redditio, qua iniuſta calumniantium ſententia clariùs refellitur. Hæc autem calumniantur. Primùm enim ſeruat altera natura indeficienter ſui proprietatem. Et quemadmodum non tollit ſerui formam Dei forma: ſic & ſerui forma non minuit Dei formam. Quod igitur dictum eſt ſecundùm ſe piè mentis germen eſt. Niſi quid contra obiiciatur ex ipſa epiſtola. Sic enim melius impietatis improbitas accuſetur. Sic enim habet: Ipſe ſempiterni Patris vnigenitus ſempiternus, genitus ex Spiritu ſancto & Maria Virgine. Quæ generatio temporalis diuinam ipſius ac ſempiternam generationem nihil diminuit, neque ipſi quid poſtponit, vſque ad illud: Conceptus eſt videlicet de Spiritu ſancto in vtero Virginis matris, vt quæ ſic ſeruata integritate ipſum genuerit, quemadmodum & manente virginitate concepit. Intellexit hoc aliquando Neſtorius? Reperiátne itaque contra hæc aliquis quod iure calumnietur? etiamſi ipſum diabolum habeat cooperantem in hac re ab initio homicidam? Quare igitur non ad hæc, etſi quid ambiguum eſt adaptamus, ſed hæc potius inde ſumere audemus? Cerne Acephalum quomodo non iterum alterum dictum omittens erubeſcit, quæ, inquit, in [vniuerſa] quantitate relata vtrinque ſunt, & hominis vilitas & Dei contra magnitudo. Quemadmodum enim cùm dicit: Deus mutationem non ſuſcipit: Sic homo diuinæ dignitatis non conſumitur. Quomodo enim pudore non eſt affectus dictam vocem opponens, & ad debitum noſtræ naturæ conditum eſſe. diuina natura vnita eſt patibili naturæ; vt hoc certè noſtris medicinis aptum exſiſtens; vnus & ipſe mediator Dei & hominum exſiſtens homo IESVS CHRISTVS, & mori per vnam potuit, & finiri per alteram non potuit. Rurſum tertium ad accuſationem trahunt. Operatur enim vtraque forma per alterius communicationem, donec diuinitas quidem miraculis clareſcat, humanitas verò iniuriis excipiatur. Duos enim eſſe operantes, docere ſententiam accuſatores mentiuntur. Sed ille rurſum per ſeipſum opponens vocem propriam, obſtruit os eorum dicens, vnus ipſe & Filius Dei verè, & verè filius hominis eſt. Deus quidem quatenus. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: Homo verò ſecundùm illud, Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, vſque ad illud: Quem vt hominem. Certè audit dæmonis aſtutia. huic quaſi DEVS ſit Angelorum ordo miniſtrat. Hæc enim tunc dicta dilucidè explicat, & quæcumque hæreſis calumniari aggreditur, & omni calumnia oſtendit ſuperiora. Quarto carpit hanc ſententiam,

1. Tim. 2. 5.

Ioan. 1. 1.

πῶς οὐχὶ δευτέραν ἐπὶ τῇ προτέρᾳ δυσσεβείᾳ οἱ συκοφάνται * προσλαμβάνουσιν; ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν τὰ δύο κεφάλαια. τρίτον δ' ἂν εἴη τῶν διαβαλλομένων ῥητῶν, τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἡ παράθεσις, καὶ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόμου ἀντιπαράθεσις, δι' ἧς ἡ ἄδικος τῶν συκοφαντῶν γνώμη λαμπρῶς στηλιτεύεται. ἔστι δὲ τῶν συκοφαντουμένων. πρῶτον γὰρ φυλάττει ἑκατέρα φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα: καὶ ὥσπερ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἡ μορφὴ τοῦ θεοῦ, οὕτω τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν ἡ τοῦ δούλου μόρφωσις οὐκ ἐμείωσε. τὸ μὲν οὖν ῥητὸν καὶ καθ' ἑαυτὸ εὐσεβοῦς διανοίας ἐστὶ βλάστημα, πλὴν ἀλλ' ἀντιπαρακείσθω τούτῳ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς: οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον ἐλεγχθείη τῆς δυσσεβείας τὸ κακούργημα. ἔχει γὰρ οὕτως· ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ ἀϊδίου πατρὸς μονογενὴς ἀΐδιος, ἐτέχθη ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου. ἥτις γέννησις χρονικὴ τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ἀϊδίου γεννήσεως οὔτε τι ἀπεμείωσεν, οὔτε μήν τι ταύτῃ προσέθηκεν, ἕως τοῦ· συνελήφθη μὲν οὖν δῆλον ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐν γαστρὶ παρθένου μητρὸς, ἥτις οὕτω φυλαχθείσης τῆς παρθενίας αὐτὸν ἀπεκύησεν· ὥσπερ οὖν καὶ ἀκεραίου μεινάσης τῆς παρθενίας συνέλαβεν. ἆρ' ἐνενόησέ ποτε ταῦτα Νεστόριος; ἆρ' εὑρήσει τις κατὰ τούτων διαβολήν τινα, κἂν αὐτὸν ἐνεργοῦντα ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνον ἔχει διάβολον; διὰ τί οὖν μὴ πρὸς ταῦτα καὶ εἴ τι ἀμφίβολον μεθαρμόζομεν, ἀλλὰ ταῦτα μᾶλλον ἐκεῖθεν συνδιαβάλλειν θρασυνόμεθα; ὅρα δὴ [ῥήσεως] τὸν ἀκέφαλον πῶς πάλιν ἑτέρας οὐκ αἰσχύνεται καταστρέχων ῥήσεως, ἥ φησιν ἐν [ὅλῳ] ὅσῳ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων εἰσὶ, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ταπεινὸν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ λέγειν, ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται: οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς ἀξίας τῆς θείας οὐκ ἀναλίσκεται. πῶς γὰρ οὐκ ἐδυσωπήθη τὴν λέγουσαν ἀντιπαραθεὶς φωνὴν, καὶ πρὸς τὸ χρεωστούμενον ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκτιθῆναι, ἡ θεία φύσις ἡνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ: ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις ἰάτρεσιν ὑπάρχον ἁρμόδιον, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἑνὸς δυνηθῇ, καὶ τελευτᾶν ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ δυνηθῇ. πάλιν * τρίτον εἰς κατηγορίαν προτείνουσιν. ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ἕως καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασιν, τὸ δὲ καὶ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκε. δύο γὰρ εἶναι τοὺς ἐνεργοῦντας ἐκδιδάσκειν τὸ ῥητὸν οἱ κατήγοροι ψευδολογοῦσιν. ἀλλ' ἐκεῖνος πάλιν δι' ἑαυτοῦ * ἀντιπαραθεὶς τὴν οἰκείαν φωνὴν, ἐμφράττει τούτων τὰ στόματα, λέγων· εἷς καὶ ὁ αὐτὸς υἱός τε τοῦ θεοῦ ἀληθῶς, καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει: θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, καθὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἄνθρωπος δὲ κατὰ τοῦτο: καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ἕως τοῦ· ὃν ὡς ἄνθρωπον. τὸν γὰρ οὖν πειράζει ἡ τοῦ διαβόλου πανουργία. τούτῳ ἅτε δὴ θεῷ ὄντι ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις διακονεῖ. τὰ γὰρ ἐνταῦθα ῥηθέντα σαφῶς ἑρμηνεύει, καὶ ἅπερ ἡ αἵρεσις συκοφαντεῖν ἐπήρθη, καὶ διαβολῆς ἁπάσης δεικνύει ἀνώτερα. τέταρτον διαβάλλουσι τὴν ἔχουσαν ῥῆσιν,

ὅτε

ὅτε δὲ πρὸς τὸ τοῦ προδρόμου ἑαυτοῦ Ἰωάννου ἔρχεται βάπτισμα, ἵνα μὴ λάθῃ ὅπερ τῷ περικαλύμματι τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἐκρύπτετο: ἡ τοῦ πατρὸς φωνὴ οὐρανόθεν ἐπιβοῶσα, φησίν· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. ἀλλ' ἤδη αὐτοὺς καταισχύνει τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχιερωσύνης τὸ καλλώπισμα. λέγει γὰρ, παρέρχεται τοίνυν εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο τοῦ κόσμου, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀπὸ τοῦ οὐρανίου θρόνου καταβαίνων, καὶ ἀπὸ τῆς πατρικῆς δόξης οὐκ ἀφιστάμενος, καινῇ τῇ τάξει καὶ καινῇ τῇ γεννήσει γενόμενος· καινῇ μὲν τῇ τάξει, * ὅπερ ἀόρατος ὢν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν. μέχρι γὰρ τοῦ ὁ ὢν θεὸς ἀληθὴς, αὐτὸς ἔτι καὶ ἄνθρωπος ἀληθὴς, καὶ μετὰ ταῦτα. ὥσπερ οὖν, ἵνα τὰ πολλὰ παραλείψω, οὐ τῆς αὐτῆς ἐστι φύσεως τὸ κλαίειν ἐκ διαθέσεως οἰκτοῦ τὸν τελευτήσαντα φίλον, καὶ τὸ τὸν αὐτὸν ἀναζῆν μέλλοντα, διασκεδασθέντος τοῦ προσχώματος τῆς τεταρταίας ἤδη ταφῆς, ἐξαναστῆσαι πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς φωνῆς, καὶ ἑξῆς· μέχρι τοῦ, ὅς τις δι' ἀποκαλύψεως τοῦ πατρὸς, τὸν αὐτὸν καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ ὡμολόγησε καὶ χριστόν. ἀλλὰ πάλιν ἡ αἵρεσις διασύρει τὸ λέγον ῥητόν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ δεσπότῃ Ἰησοῦ τῷ Χριστῷ τῷ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου * ἕν ἐστι πρόσωπον: ὅμως [ἕτερόν] ἐστιν ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἐν ἑκατέρῳ κοινόν ἐστι τὸ τῆς ὕβρεως· καὶ ἕτερον ἐξ οὗ κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν. ἀλλ' ὁ ἱερὸς ἀνὴρ καὶ ἀναισχύντους ὄντας, δι' ἑαυτοῦ ἐντρέπει τοὺς δυσσεβεῖς. λέγει γάρ. μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ κυρίου, ἥτις δηλαδὴ τοῦ ἀληθινοῦ σώματος αὐτοῦ γεγένηται, ἐπειδὴ ἄλλος οὐκ ἀνέστη, εἰ μὴ ὁ σταυρωθεὶς καὶ ἀποθανών· μέχρι τοῦ, ἀλλ' ἕνα υἱὸν θεοῦ καὶ τὸν λόγον ὁμολογήσομεν καὶ τὴν σάρκα. ἀλλ' ἔτι ἐπιπηδᾷ τὸ αἱρετικὸν φρόνημα, καὶ διαβάλλει τὸ, διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ προσώπου ἕνωσιν ἐν ἑκατέρᾳ φύσει νοεῖσθαι ὀφείλουσαν. ἀλλὰ κἀνταῦθα τοῖς ἰδίοις ὅπλοις ὁ συκοφαντούμενος τούτους καταβάλλει, λέγων· ἐν ἀκεραίᾳ τοιγαροῦν ἀνθρώπου καὶ τελείᾳ φύσει θεὸς ἀληθῶς ἐτέχθη ὅλος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν, καὶ ἑξῆς. τοιγαροῦν ὡς μένων ἐν μορφῇ θεοῦ, πεποίηκεν ἄνθρωπον: οὕτως ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἄνθρωπος. πάλιν ἡ αἵρεσις ὁπλίζεται κατὰ τοῦ, ποία φύσις ἐμπεπαρμένη τοῖς ἥλοις ἐν τῷ τοῦ σταυροῦ ξύλῳ κρέμαται. καὶ πάλιν ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς τρέπει τὸ πολέμιον, πολλοὺς ἑαυτῷ συνεπαγόμενος συμμάχους· πλὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ὧδε καταβάλλει τούτους· περὶ γὰρ Εὐτυχοῦς λέγων, φησίν· ὃς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἐν τῷ μονογενεῖ υἱῷ τοῦ θεοῦ, οὔτε διὰ τῆς ταπεινότητος, οὔτε διὰ τῆς δόξης ἐπέγνω τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἑξῆς. μέχρι τοῦ, τί δέ ἐστι τὸ διαιρεῖν τὸν Ἰησοῦν, εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπ' αὐτοῦ φύσιν ἀποχωρίζειν τὸ μυστήριον, δι' οὗπερ ἐσώθημεν μόνου, πειρᾶσθαι μάταιον διὰ πλασμάτων ἀναιδῶν ἀπεργάζεσθαι. τὰ μὲν οὖν ῥητὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, τά τε ἐπηρεαζόμενα μάτην, καὶ ἃ τοὺς ἐπηρεάζοντας καταισχύνουσι, ταῦτα: ἃ τοσοῦτον συσφίγγει τὴν ἕνωσιν, ὥστε θαυμάζειν πῶς ἐκ τούτων οἱ συκοφάνται οὐχὶ σύγχυσιν τοῦ ἀνδρὸς κατεῖπον, ὥσπερ ἐκ τῶν ἐπηρεασθέντων [τὴν] διαίρεσιν συνεπλάσαντο. τὸ γὰρ λέγειν, ὡς ὁ ἀπαθὴς θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου, καὶ ὁ ἄχρονος ἐκ χρόνου ἤρξατο ἀπὸ χρόνου: πῶς ἔλαθε τοὺς πικροὺς συκοφάντας, μὴ συγχύσεως τὸν ἄνδρα γράψασθαι διὰ τούτων;

quando à præcurſore Ioanne cœpit Baptiſmus, ne ignoretur quia obſcuro carnis velamento tegitur diuinitas. vox Dei Patris cœlitus demiſſa ait: *Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Sed mox pudet illos Romani Pontificij dignitatis. Sic enim ait: Venit igitur in hanc mundi vilitatem DEI Filius, è cœleſti deſcendens throno, & à patria non diſcedens gloria, nouo modo nouáque generatione natus. Nouo quidem modo, vt qui inuiſibilis erat, viſibilis factus ſit apud nos. Hactenus Deus verus, idem etiam verus homo, & quæ ſequuntur. Quemadmodum igitur, vt multa complectar, non eiuſdem eſt naturæ deflere ex commiſeratione amicum, & rediuiuum, diuulgato iam obitu quatriduani mortui, ad vocis iuſſum reſurgere, & infra vſque ad illud: Quicumque per reuelationem Patris eundem DEI Filium confeſſus & CHRISTVM. ſed rurſum hæreſis dictum verbum diſcerpſit; etſi maximè in Domino IESV CHRISTO DEI filio & hominis vna eſt perſona: tamen aliud eſt illud, ex quo in vtroque communis eſt iniuria, & alterum, ex quo communis opinio orta eſt. Sed ſanctus vir impudentes per hoc conuertit impios. Dicit enim: poſt Domini reſurrectionem quæ videlicet veri corporis ipſius facta eſt, cùm alius non reſurgat, niſi cruci affixus & mortuus &c. ſed vnum DEI Filium confitemur & carnem. Poſtquam verò inuaſit hæretica opinio, & hoc deprauat. Per hanc igitur perſonæ vnitatem in vtraque natura debitam intelligi. Etiamſi verò hic propriis armis ſycophanta hos inuadit, dicens: In importunitate igitur hominis, & vltima natura, DEVS verè natus eſt totus in iis, quæ ipſius; & totus in noſtris, & deinceps. Vt manens igitur in forma Dei, fecit hominem. Sic in ſerui forma factus homo eſt. Rurſum hæc hæreſis oppugnat, Qualis natura infixa clauis ligno Crucis pendet. Et rurſum pietatis miles euertit hoſtem, multos in ſe adducens commilitones. niſi quod & ſic per ſe hos complectatur. De Eutyche ſic enim loquitur: Qui naturam noſtram in vnigenito Dei Filio, neque humilitate, neque gloria agnouit reſurrectionis, & quæ ſequuntur vſque ad illud: Quid ſeparat IESVM, niſi myſterium humanam ab ipſo naturam ſeiungere, per quem ſolum ſaluati ſumus, conari ſtultum per impudentes fictiones operari. Et quidem beati Leonis dicta quædam temere reprehenſa, & quorum pudeat ipſos calumniantes, hæc ſunt: quæ talem conſtringunt vnitatem, vt admirentur quomodo in his ſycophantæ non confuſionem viri reprehenderint, quemadmodum è calumnia oppreſſis diuiſionem confingunt. Dicere enim, vt impatibilis Deus non dedignatus eſt fieri homo mortalis, & mortis non horruit obſequium, & ſine tempore factus eſt cum tempore. quomodo ignorarunt mali calumniatores, non ſcripſiſſe virum per hoc cōfundi,

EVLOGIVS.

Matth. 17. 5.

EVLOGIVS. niſi quod, vt diuiſionem redarguunt hæc, ſic & illa confuſionem adornant.

Quo tandem ſcriptor hic tendat, geminum hinc aduerſus Eccleſiam naſcitur bellum. Hinc enim Eutychem referens principem, illinc vero Neſtorium, & poſt acceptam plagam, lapſumq; pugnam inſtaurantem, cum vtroque pugnans pietatis hic dux, ſuis ipſos ac mutuis telis vulnerat. Et cum Neſtorio quidem dimicans, confuſionem per confeſſionem ſummæ vnitatis ſtultis inuehere videtur. Cum Eutyche vero certans, naturarúmq; diuerſitatem accuratè defendens, differentiam perſonarum in medium attuliſſe accuſatur. Oportet verò integrum auditorem ſcriptoris ſcopum inueſtigare, & totius ſcriptionis ſeriem conſiderare. Duos autem ſeſe hoſtes nactum, ſcribens ipſe ad pientiſſimum Leonem Imp. & Neſtorium anathemate feriens & Eutychem, clare docet. Oportebat autem Patrum vigilias circumſpecte legiſſe. & quemadmodum Arianis exilia verba, paſſionémque in Filij Deitatem referentibus, vt ipſum minorem faciant Patre, Patres dicitis craſſioribus vti verbis, dominicum appellantes hominem, vel aſſumptum.

CCXXVI. EVLOGII *eiuſdem liber contra Theodoſium & Seuerum.*

LECTVS liber EVLOGII Alexandrini Epiſcopi, quo piæ doctrinæ cauſam ſuſcepiſſe videtur, pudorem propugnatoribus impietatis incutiens. Inſcribit vero librum primum Pontifici Leoni, accuſatus ac reprehenſus à Theodoſio, alicubi vero à Seuero Acephalis. Perſtringit vero illorum dementiam improbitatémq; nihil oſtendens verum neque concludere neceſſario, conficta & falſa mendacia. & non contra illum magis armatos, quicum pugnent, nihilominus tamen aduerſus Sanctos omnes, quorum nomina reſpuunt: non igitur inficiantur. & pro omnibus audacter illos oppoſuit, quibus S. Leonem oppugnant, & contra B. Cyrillum, quodque mirandum magis, aduerſus eos, qui decreta opponunt. Has enim voces quas allatrant, Cyrillum ſæpius obiiciũt aſſerentem, aliorúmque SS. Patrum cæteruam. Quo in numero Athanaſius, Gregorij, Baſilius, Ambroſius, & Amphilochius. Denique amentiæ confutatio / Seuerum ipſum vbique dogmatis auctorem adducit. Quibus vſus eſt B. Leo [in numeris hæreſeos] conuitiis à Theodoſio & Seuero excipitur. Sic illorum dementiam oſtendit, & aduerſariam tuentes partem armis exuit, vt in ſe ictus aſſiduos inferentes nihil læderent. Eſt autem hic Scriptor purus ac ſuauis, & breuiter ac leuiter accuſationes inſtituens, & ſine cauſa nihil in medium proferens. In quatuordecim capita hæreticis

πλέω ἀλλ᾽, ὥσπερ τὴν διαίρεσιν ἐπιρραπίζει ταῦτα, οὕτω κἀκεῖνα τὴν σύγχυσιν ἀποσκευάζει).

Τί δήποτε δὲ ὁ συγγραφεὺς διὰ τοιούτων ὡδί- σε ῥημάτων, διττὸς τηνικαῦτα κατὰ τῆς ἐκκλησίας συνίσταται πόλεμος. ἐνταῦθα μὲν τὸν Εὐτυχέα φέρων πρωτοστάτην, ἐκεῖθεν δὲ τὸν Νεστόριον, καὶ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ τὸ πτῶμα μαχόμενον ἔτι. πρὸς οὖν ἑκατέρους ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς διαμαχόμενος, * οἰκείοις καὶ καταλλήλοις βέλεσι τοὺς ἀντιπάλους ἐτίτρωσκε. καὶ Νεστορίῳ μὲν πολεμῶν, σύγχυσιν διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἄκρας ἑνώσεως τοῖς ἀσυνέτοις δοκεῖ παρεισάγειν. Εὐτυχεῖ δὲ συμπλεκόμενος, καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν ἀκριβολογούμενος, διαφορὰν ὑποστάσεων κατηγορεῖται προτείνειν. δεῖ δὲ τὸν ἀδέκαστον ἀκροατὴν τὸν τοῦ συγγραφέως σκοπὸν ἐξετάζειν, καὶ τὸν εἱρμὸν ὅλον τῆς * γραφῆς ἐπισκοπεῖν. ὅτι δὲ διχόθεν αὐτῷ προσέβαλε τὸ πολέμιον, αὐτὸς γράφων πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Λέοντα, καὶ Νεστόριον ἀναθεματίζων καὶ Εὐτυχέα, σαφῶς ἐκδιδάσκει. ἐχρῆν οὖν εὐλαβῶς τοῖς τῶν πατέρων πόνοις προσέχειν: ἀλλὰ μὴ [πρὸς] διαβολὴν αὐτὶ τοῦ εὐγνωμονεῖν ἑτοίμους εἶναι· καὶ καθάπερ τῶν Ἀρειανῶν τὰ ταπεινὰ ῥήματα, καὶ τὸ πάθος εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ θεότητα μεταφερόντων, ὡς ἂν αὐτὸν εἰς τὸ ἔλαττον καταγάγωσι τοῦ πατρὸς τοὺς πατέρας φατὲ βιαζομένους παχυτέραις χρήσασθαι λέξεσι τὸν κυριακὸν ὀνομάζοντας ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀναληφθέντα. λείπει.

*al. οἰκείοις καὶ καταλλήλοις.

*συγγραφῆς ἐπισκοπεῖν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΥΛΟΓΙΟΥ

ἄλλη βίβλος κατὰ Θεοδοσίου καὶ Σευήρου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐλογίου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀλεξανδρείας βίβλος, ἐν ᾗ φαίνεται μὲν τῶν τῆς εὐσεβείας ὑπερμάχων δογμάτων, τοὺς δὲ τῆς ἀσεβείας προασπιστὰς καταισχύνων. προστίθεται δὲ αὐτῷ τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος ὁ τόμος, ἐπηρεαζόμενος μὲν καὶ συκοφαντούμενος ὑπὸ Θεοδοσίου, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ * Σευήρου, τῶν ἀκεφάλων· στηλιτεύει δὲ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν καὶ κακουργίαν οὐδὲν μὲν ἐπιδεικνὺς ἀληθὲς ἢ ἀναγκαῖον λέγοντας, διεψευσμένα δὲ καὶ συμπεπλασμένα· καὶ οὐ κατ᾽ ἐκείνου μᾶλλον ὁπλιζομένους, ᾧ διαπληκτίζονται, ἀλλ᾽ οὐδὲν ἔλαττον κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων· ὧν οὐδὲ τὰς κλήσεις ὡς οὐχὶ τιμῶσιν, οὐμενουν οὐκ εἰσὶν ἔξαρνοι. καὶ περί τε πάντων παρίστησιν αὐτοὺς ἐναργῶς, οἷς τὸν εὐσεβῆ διασύρουσι Λέοντα: κατά τε τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου, καὶ (τὸ θαυμασιώτερον) καθ᾽ ἑαυτῶν τὴν ψῆφον φέροντας. ἐκείνας γὰρ τὰς φωνὰς, ὧν καθυλακτοῦσι, Κύριλλόν τε προκομίζει τὸν θεσπέσιον πολλάκις * ὑπόντα, καὶ * Γρηγόριοι, καὶ Βασίλειος, καὶ Ἀμβρόσιος, καὶ Ἀμφιλόχιος πληροῦσι. καὶ ὁ τελευταῖος τῆς αὐτῶν μανίας ἔλεγχος, αὐτὸν πολλαχοῦ παράγει Σευῆρον δογματιστὴν ἐκείνων. οἷς κεχρημένος ὁ ἐν ἁγίοις Λέων, (μυρίαις αἱρέσεως) λοιδορίαις παρά τε Θεοδοσίου καὶ αὐτοῦ Σευήρου * περιβάλλεται. οὕτω τὴν μανίαν ἐπεδείξατο τοὺς ὑπ᾽ αὐτῆς στρατηγουμένους ἐξοπλίζων, ὥστε καθ᾽ ἑαυτῶν τὰς πληγὰς καιρίας φέροντας οὐδεμίαν λαμβάνειν τοῦ πάθους συναίσθησιν. ἔστι μὲν οὖν ὁ συγγραφεὺς καθαρός τε καὶ ἡδὺς, καὶ διὰ συντόμου καὶ λείας ὁδοῦ τοὺς ἐλέγχους ποιούμενος, καὶ πρὸς μηδὲν τῶν ἔξω τοῦ ἀναγκαίου φερόμενος. εἰς ιδ᾽ δὲ κεφάλαια τῶν αἱρετιζόντων

Eulogii lib. in Theodoſium Seuerum Acephalos.

*al. Σιβήρου.

*εἰπόντα.

*γρηγόριος.

*ὑποβάλλεται. M. M.

EVLOGIVS.

κατατεμνόντων τὸν τόμον τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, οὐ λώβας καὶ αἰτιάσεις καὶ μέμψεις ἀλόγους καταχέουσι· καὶ αὐτὸς εἰς τοσαῦτα καταδιεῖλεν ἀνατροπῆς μέρη τῆς τῶν ἀκεφάλων συκοφαντίας ἰσχυρόν τε καὶ ἄφυκτον ἔλεγχον. ἐπισυνάπτεται δὲ τούτοις καὶ τὴν ἀθώωσιν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὧν αὐτὴν ἡ αἱρετικὴ κατηγορεῖ γλωσσαλγία, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν αὐταῖς λέξεσιν οὐ φαμένην φωνήν. δείκνυσι γὰρ πολλοὺς τῶν ἁγίων πατέρων, οὐ μόνον τῶν πρὸ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτήν, τῇ τοιαύτῃ μὲν οὐ κεχρημένους φωνῇ [δι' ἑτέρων δὲ ῥημάτων τὴν αὐτὴν δογματίσαντας εὐσέβειαν.] ὃ καὶ ἡ σύνοδος * διαπεπράξατο. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἁγιώτατον Κύριλλον ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς ἑνώσει ταῖς τοιαύταις προφέρει μὴ κεχρημένον λέξεσι. φησὶ δὲ [καὶ] ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις τῷ θεσπεσίῳ Κυρίλλῳ βούλεται δηλοῦν, ὡς ἡ τοῦ λόγου ὑπόστασις ἀνθρωπείᾳ φύσει ἡνώθη ἀτρέπτως. οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ τετάρτη ἁγία σύνοδος τὰ παρὰ Κυρίλλου πρὸς Νεστόριον γραφέντα δι' αἰδοῦς τε ἀποδοχῆς ποιησαμένη (ἐν οἷς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τετράκις ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις τοῦ λόγου περιφανῶς ἐκηρύττετο) τὰ τῶν αἱρετικῶν ἐμφράττει στόματα. οἷς αὐτὴν οὐ φρονεῖν, οὐδὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν συνεπλάσαντο· καὶ ἁπλῶς ὅσα ἂν αἰτιᾶσθαι οἱ ἀκέφαλοι τὸν θαυμάσιον ἐπήρθησαν Λέοντα. καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν τετάρτην σύνοδον συντόμῳ λόγῳ τοῦ αἰτιάματος ἀπολύων, ἀναντιρρήτοις ἐλέγχοις τοὺς ἐπηρεαστὰς καταισχύνει, καὶ δείκνυσι, μᾶλλον αὐτοὺς καθ' ἑαυτῶν, ἢ καθ' ὧν παρετάξαντο, καὶ κατὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, ἢ καθ' ἡμῶν πόλεμον ἔχοντας. οὗτος δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος, πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔσχε τὸ πρότερον, [καὶ] μονῆς ἡγήσατο τῆς παναγίας θεοτόκου τῆς λεγομένης τῶν Ἰουστινιανοῦ. κατεβάλετο δὲ καὶ ἑτέρας οὐκ ἀγεννεῖς πραγματείας. ὕστερον μέν τοι καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεὺς ἐχρημάτισεν.

* διεπράξ.

librum B. Leonis diuidentibus, non captiones accuſationéſve, vituperationéſque ineptas afferunt, & ipſe totidem diuidit Refutationis Capita, fortem ac validam reprehenſionem calumniæ Acephalorum. Additur vero his abſolutio à Chalcedonenſi Synodo, quam hæreticorum mala lingua proſcindit, vnitatem perſonæ ipſis verbis non expreſſam. Plurimos enim Patres oſtendit, non modo ante Synodum Epheſinam, ſed & ſequentes, hac ipſa voce nonvſos[per alia verba pietatē ſuam oſtendiſſe] quod & Synodus perfecit. non ſolum vero, ſed & B. Cyrillum in vnione cum Occidentalibus huiuſmodi verbis non vſum oſtendit. Aſſerit autem Cyrillum oſtendere vnitatem voluiſſe, tanquam verbi Hypoſtaſis humanæ abſque mutatione vniatur naturæ. Enimuero quia quarta S. Synodus ſcripta Cyrilli ad Neſtorium verecunde, & laudabiliter facta (in quibus non ſemel, ſed & bis, & quater perſonæ vnitas Verbi clare declaratur) hæreticorum obſtruit ora: quibus ipſam non ſapere, neq; in perſona vnitatem confinxerunt, & omnino de quibuſcumque Acephali D. Leonem accuſare ſunt auſi, & Chalcedonenſem S. Synodum, breui ſermone accuſationes refellens, & inſolubilibus argumentis aduerſariis pudorem incutiens, oſtendit ipſos ſecum potius, quam cum iis quos oppugnant, aut cum Sanctis Patribus, aut nobiſcum certamen habere. Cæterum hic Eulogius olim ſacerdotij gradum Antiochiæ habuit primum, ædemque ſolum rexit Sanctiſſimæ Deiparæ, quæ Iuſtiniana nuncupatur. Aggreſſus eſt & alia non ignobilia opera: tandem etiam Alexandriæ Præſul renunciatus eſt.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΤΗΛΙΤΕΥτικὸς λόγος.

Eulogii eiuſdē Inuectiua oratio in Theodoſianos & Cainitas.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λόγος στηλιτευτικὸς τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις ἀνδρὸς, κατὰ τῆς γεγενημένης τοῖς Θεοδοσιανοῖς τε καὶ Γαϊνίταις τοῖς αὐτοῖς ἀκεφάλοις προσκαίρου ἑνώσεως. οὗτοι γὰρ διϊστάμενοι πρὸς ἀλλήλους πρότερον, ὕστερον ὧν ὑπερεθνήσκον δογμάτων, ταῦτα προδόντες ἀλλήλοις εἰς ἑνωτικήν τινα πρὸς ὀλίγων * ἀσέβειαν συνεχύθησαν. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἀναχυθέντες εἰς τὴν προτέραν ἀσέβειαν μερὶς ἑκατέρα, ἐξ ὧν συνεφύρησαν, διηρέθησαν. ἐλέγχει τοίνυν ἐν τῷδε τῷ βιβλιδαρίῳ τὴν δυσσέβειαν αὐτῶν, καὶ δείκνυσιν. ὅτι περ οὐχ ὡς ἐκείνοις ἔδοξεν οἰκονομίαν αὐτοῖς ἡ ἕνωσις ἐξειργάσατο, ἀλλ' ὅλης αὐτῶν τῆς πίστεως προδοσίαν * ἐμεθόδευσε. διαιρεῖ δὲ καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας εἶδος, ὅπερ ἡ τοῦ θεοῦ οἶδεν ἐκκλησία, τρισὶ διαφοραῖς, καὶ ὡς κατὰ μηδεμίαν τῶν τριῶν προῆλθον αὐτοῖς, εἰς τὴν συμπεφυρμένην ἀσέβειαν ποιεῖται τὸν ἔλεγχον· αἱ τῶν ἀκηράτων αὐτοῖς δυσσεβημάτων * σπονδαί, ἀλλ' (ὡς ἔφημεν) τῆς ὅλης αὐτῶν θρησκείας ἑκατέρα μερὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς ἑνώσεως, προδοσίαν καὶ ἐξάρνησιν διεπράξατο. καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὡς ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος οὐ τὰ τυχόντα τῶν προσώπων ἐπόπτας καὶ διαιτητὰς καθίζει τῆς πράξεως, ἀλλὰ τοὺς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους τῶν τοῦ θεοῦ μυστηρίων, καὶ οἷς τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων οἱ νόμοι κατεπιστεύθησαν.

* al. μεθόδευσε.

* γρ. σπονδάν.

EVLOGII *eiuſdem inuectiua oratio.*

LECTA eſt inuectiua eiuſdem contra vnitatem ſubito exortam inter Theodoſianos, & Cainitas Acephalos. Hi enim primum inter ſe cum diſſediſſent, poſtmodum ea quæ ad necem defendebant dogmata inuicem tradentes, in vnam, ſed breuem quandam conſpirarunt impietatem. Inde iterum refuſa in priorem impietatem pars vtraque, diſceſſerunt ad eas ex quibus in vnum coaluerant, opiniones. Oſtendit igitur quod non vt illis viſum eſt, ipſis ᵃ œconomiam ſua vnitas operata eſt: ſed potius fidei illorum proditionem integram propalauit. Diuidit autem œconomiæ ſpeciem,ᵇ quam Dei nouit Eccleſia, tribus differentiis: arguitque contra conduplicatam eorum impietatem, quod ſecundum nullam trium illarum procederent inita ab ipſis immortalia impietatis fœdera: ſed vt diximus, vniuerſæ eorum religionis vtraq; pars, nomine vnitatis proditionem negationémque perpetrauit. Et primo quidem ait quod œconomiæ ratio non obuios quoſque rei ſpeculatores & arbitros admittit, ſed Chriſti miniſtros atq; diſpenſatores myſteriorū Dei & quibus pōtificaliū thronorū leges crediderūt,

a Incarnationē ſi hoc loco, incarnationis expoſitionem.

b Quam nouit eſſe diuini Verbi diſpenſationem, qua vna Voce comprehenditur eiuſdem Verbi perſonalis miſſio ſeu incarnatio, & doctrinalis ipſius diſtributio atque adminiſtratio.

EPHRAEmius. De quibus iam dicta Cainitis ac Theodoſianis vnitas neminem agnouit. Sane ex tunc directa de ipſa incarnatione oratio inchoatur, vbi iam dogma pietatis non læditur. Illo enim incorrupto ac ſincero permanente, incarnatio non poteſt circa aliquid externum, eidem in quo ſiſtat locum reperire. Sæpenumero enim aliqua temporaria œconomia ad breue tempus prodiit aliquid indebitum tolerans & amplectens, vt continuum & inconcuſſum robur pietas acciperet, & ad diſſoluendos eorum qui veritati inſidiabantur inſultus: qui quidem magnam illaturi perniciem lata omnes via prorũpentes (dum interim Eccleſiæ rectores de accurata veritate nihil quidquam remittunt) rem totam abſque controuerſia effecerunt. Sic Paulus propter ineuitabiles Iudæorum inſidias & propter defectionis occaſiones Timotheum circumcidit. Tondetur & ipſe caput, & purificatur, qui ad Galatas ſcribens: Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Sed hanc præceptionem ad breue tempus conſtituit, quemadmodum & experimentum docet. Per omnia enim & perpetuo Eccleſia ſeditiones vitat, & integritatem curat. Altera vero gubernationis forma in verbis capit firmitatem. Quando enim Eccleſiæ dogmatibus rectè factis, & per alias voces ſcandali expertibus promulgatas, tametſi non benè dicti fiunt prætextus, taceri hæc contingit. Qui vero ſermones ſuos diſponit in iudicio, & ſilentio, ſonum priorum dogmatum per omnem terram audiri facit. Qualiter feciſſe magnum Athanaſium Gregorius cognomento Theologus teſtatur: *Poſtquam*, inquit, *conſentientes reperit, & verbo nihil diſcrepantes: nomina rebus commiſcens colligat.* & Oratione in Pentecoſte, Magiſtrum eundem videas ipſum gubernandi formam vincere. ſed ſyllabis, inquit, offendimini, & voce. date vim diuinitatis, & dabimus vobis veniam vocis. Et tertiam ait eſſe gubernandi formam, quando ſæpe perſonæ deſpiciunt, promulgatum decretum accuratè contra illos pronunciatum, nihilominus recta præualente doctrina. Secundum quam, ait, œconomiam Theophilus cum Gelaſio communicat, in tabulis habente ſcriptum Euſebium Palæſtinum. Cyrillus vero à Theodori Mopſueſtiæ Epiſcopi, per orientem eodem modo iterum anathemate percuſſi, communione non abſtinuit. Videbat enim ſinceris dogmatibus ſeruari præcipuos religionis articulos. Ad illud enim vſque tempus ſana doctrina obtinuit, neque hactenus quippiam Eccleſiæ dogmatum innouatum. Tres igitur in partes Oeconomiam diuidens, & ſecundum nullam Theodoſianorum & Cainitarũ vnitatem procedere demõſtrans, in proditionem concluſos, ſingulas partes propriæ religionis conſtituit, & nullibi ſtetiſſe, ſed confuſos, rurſus ab inuicem diuulſos eſſe, & mutuum geſſiſſe bellum. Hæc & his ſimilia reprehendens, Acephalorum quam dicunt vnitatem referens, per alia multa dilucide oſtẽdit.

ὧν ἡ λεγομένη τῶν * γαϊνιτῶν καὶ θεοδοσιανῶν ἕνωσις οὐδένα ἐγνώρισεν. ἔπειτα δὲ τότε τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτε τὸ δόγμα τῆς * εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται. ἐκείνου γὰρ ἀκηράτου καὶ ἀκαπηλεύτου μένοντος, ἡ οἰκονομία περί τι τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ, χώραν [οὐκ] εὑρίσκει συνίστασθαι. πολλάκις δέ τις καὶ πρόσκαιρος οἰκονομία προελήλυθε πρὸς βραχύ, τι τῶν οὐκ ὀφειλόντων ἀναχομένη * στέρξασα: ἐπὶ τὸ διηνεκὲς μὲν καὶ ἀκλόνητον τὴν εὐσέβειαν ἀπολαβεῖν τὸ κράτος, ὑποκλύσαι δὲ καὶ τὰς τῶν ἐπιβουλευόντων κατὰ τῆς ἀληθείας ὁρμάς: αἳ πολλαὶ φερόμεναι τῇ ῥύμῃ, μέγα τι κακὸν ἐργάσασθαι· μὴ πρὸς βραχύ τι τῶν τῆς ἐκκλησίαν οἰκονομούντων ὑπενδιδόντων, παρεῖχον τὸ ἀναμφίβολον. οὕτως ὁ Παῦλος διὰ τὰς τῶν ἰουδαίων ἀναθέκτους ἐπιβουλάς, καὶ τὰς πρὸς τὴν ἀποστασίαν προφάσεις, περιτέμνει μὲν τὸν Τιμόθεον: ξυρᾶται δὲ καὶ αὐτὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἁγνίζεται, ὁ πρὸς Γαλάτας γράφων· ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἂν περιτέμνησθε, χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. ἀλλὰ ταύτην μὲν τὴν οἰκονομίαν βραχύς τις χρόνος ἐπίσταται, * καθὸ διδάσκει καὶ τὸ παράδειγμα. διὰ παντὸς δὲ καὶ εἰσαεὶ ἡ ἐκκλησία τὸ ἀστασίαστον μεθοδεύει καὶ ὁλόκληρον. τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς οἰκονομίας περὶ τὰς λέξεις λαμβάνει τὴν σύστασιν. ὅτε γὰρ τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ὀρθῶς ἐχόντων, καὶ δι' ἑτέρων φωνῶν ἀνακηρυττομένων ῥήματά τινα τοῖς ἀκεραιοτέροις σκανδάλου, κἂν οὐκ εὔλογοι γίνωνται προφάσεις, ἀποσιωπᾶσθαι * συγκαταβαίνει ταῦτα. ὁ δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ οἰκονομῶν ἐν κρίσει καὶ σιωπῇ, τῶν εὐσεβῶν δογμάτων τὸν φθόγγον εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιηχηθῆναι καταπραγματεύεται. οἷα * δὲ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ὁ θεολόγος Γρηγόριος πεποιηκότα ἐπιδείκνυσιν. ἐπειδὴ γάρ φησι συμφρονοῦντας εὗρε, καὶ οὐδὲν διεστῶτας κατὰ τὸν λόγον: τὰ ὀνόματα συγχωρήσας συνδεῖ τοῖς πράγμασι. καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῇ δὲ πάλιν τὸν αὐτὸν διδάσκαλον, ἴδοις, ἂν τῆς αὐτῆς οἰκονομίας κρατύνοντα τὸ εἶδος. ἀλλὰ ταῖς συλλαβαῖς, φησι, δυσχεραίνετε, καὶ προσπταίετε τῇ φωνῇ· [δότε τὴν δύναμιν τῆς θεότητος, καὶ δώσομεν ὑμῖν τῆς φωνῆς] τὴν συγχώρησιν. καὶ τρίτον δέ φησι τρόπον οἰκονομίας, ὅτε παρορῶνται πρόσωπα πολλάκις, ἐκκήρυκτον ψῆφον τῆς ἀκριβείας κατ' αὐτῶν ἀνακηρυττούσης, οὐδὲν ἔλαττον τῶν ὀρθῶν κρατυνομένων δογμάτων. καθ' ἣν, φησιν, οἰκονομίαν Θεόφιλος μὲν τῷ Γελασίῳ ἐκοινώνει, γεγραμμένον ἔχοντι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὸν παλαιστινὸν Εὐσέβιον. Κύριλλος δὲ τοῦ μοψουεστίας Θεοδώρου, κατὰ τὴν ἑώαν ὡσαύτως ἀνακηρυττομένου, τῆς κοινωνίας οὐκ ἀφίσταται. ἑώρα γὰρ ἀκηράτοις σωζόμενα δόγμασι τὰ τῆς εὐσεβείας * κυριώτατα. μέχρι γὰρ τούτου τὰ τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος ἀνέχεται, μέχρις ἂν οὐδὲν καινοτομεῖται τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων. τριχῆ τοίνυν τὴν οἰκονομίαν * διελών, καὶ κατ' οὐδεμίαν αὐτῶν τὴν τῶν θεοδοσιανῶν καὶ Γαϊνιτῶν προελθεῖν ἐπιδειξάμενος ἕνωσιν: εἰς προδοσίαν συγκλεισθέντας ἑκάτερον μέρος τῆς * οἰκείας θρησκείας παρέστησε. καὶ στῆναι μὲν οὐδαμοῦ, ἀλλὰ συγχυθέντας πάλιν ἀπ' ἀλλήλων διαρραγῆναι, καὶ κατ' ἀλλήλων φέρειν τὸν πόλεμον. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα στηλιτεύων τὴν τῶν ἀκέφαλον λεγομένην ἕνωσιν διεξελθών, διὰ πλειόνων ἄλλων ἐναργῶς ἐπεδείξατο,

Γαϊανιτ. Leont.

* al. ἀεὶ

* al. στέξασα

Actor. 1

Ibid.: Galat.

* al. ς

ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἴχνος οἰκονομίας διαπέπρακται· ἀλλὰ σαφὴς προδοσία καὶ ἐξάρνησις, ὑπὲρ ὧν πρότερον μυριάκις ὑπελθεῖν τὸν θάνατον διετείνοντο. οὕτω μὲν τὰ περὶ τῶν ἀκεφάλων ἐν τῷ βιβλιδαρίῳ τούτῳ διέξεισι. περιεῖχε δὲ τὸ τεῦχος καὶ ἐπιστολὴν αὐτοῦ γεγραμμένην Εὐτυχίῳ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἣν ἔγραψεν ἐν πρεσβυτέροις ἔτι τελῶν, πληροφορίαν περιέχουσαν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως.

ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ θεουπόλεως λόγοι διάφοροι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου, πατριάρχης δὲ οὗτος θεουπόλεως ἦν, λόγοι διάφοροι· σύρος μὲν γεγονὼς καὶ φωνῆς καὶ γένους, παιδευθεὶς δὲ καὶ τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν οὐκ ἀγεννῶς. ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς οὐκ ὀλίγας μεταχειρισάμενος ἀρχάς, ὧν τὴν τελευταίαν, κόμης ἀναρρηθεὶς [τῆς] ἀνατολῆς, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν ἀρχιερατικὸν μετηνέχθη θρόνον. φασὶ δὲ αὐτόν τά τε ἄλλα ἐπαίνων ἄξια διαβιῶναι, καὶ πολλὴν τῆς ἐλεημοσύνης ἐργάτην γενέσθαι. συνέταξε μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ διαφόρους βίβλους, ὧν εἰς ἡμᾶς τέως τρεῖς περιῆλθον. σχεδὸν δέ τοι αὐτοῦ πάντες, οὓς τεθεάμεθα πόνους, ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας σπουδάζουσι δογμάτων, καὶ τοῦ παραστῆσαι, τὴν κατὰ Καλχηδόνα ἁγίαν σύνοδον πάσης λώβης αἱρετικῆς ὑπερκειμένην καὶ ἐπικρατοῦσαν.

Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ βίβλῳ, ὁ πρῶτος αὐτοῦ λόγος, ἐπιστολή ἐστι πρὸς Ζηνόβιόν τινα σχολαστικὸν ἐμίσης, τῆς ἀκεφάλου μοίρας ὄντα, διαπεμφθεῖσα· σπουδὴν δὲ ποιεῖται περὶ τῶν ἐπηρεαζομένων ῥημάτων, ἃ ἐν τῇ ἐπιστολῇ περιέχεται τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος προέδρου ῥώμης. προτάττει δὲ τῆς γυμνασίας τῶν εἰρημένων ῥημάτων, δίαιτάν τινα τοῦ τρισαγίου ὕμνου. καὶ γὰρ καὶ ὁ Ζηνόβιος τῆς κοινῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν ἀπορρήξας, πρόφασιν ἐδίδου τὴν περὶ τὴν τρισάγιον δοξολογίαν καινοτομίαν. φησὶ δὲ ὁ Ἐφραίμιος τὴν τοιαύτην ὑμνολογίαν τοὺς μὲν τὴν ἀνατολὴν οἰκοῦντας, εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναφέρειν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν ἐξαμαρτάνειν ἐπισυνάπτοντας τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· τοὺς δὲ τὸ βυζάντιόν τε καὶ τὴν ἑσπερίαν νεμομένους, εἰς τὴν ὑπερτάτην καὶ πανίερον πηγὴν τῆς ἀγαθότητος, τὴν ὁμοούσιον τριάδα, τὴν δοξολογίαν ἀνάπτειν· διὸ μηδ' ἀνέχεσθαι τούτοις ἐπισυνάπτειν τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, [ἵνα μὴ πάθος τῇ τριάδι περιάψωσιν. ἐν πολλαῖς δὲ τῶν κατὰ τὴν εὐρώπην ἐπαρχίαις ἀντὶ τοῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς,] τό, ἁγία τριὰς ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπάγειν. ἐξ ὧν ἐπιδηλότερον τὸν σκοπὸν τῶν εὐσεβούντων καθίστασθαι, ὡς εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα τὸ ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἀνάγοντες, ἀκριβεῖ καὶ ἀκολούθῳ λόγῳ τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς παραγράφονται. οὕτω μὲν οὖν ἑκατέραν μοῖραν περὶ τῆς προκειμένης δοξολογίας φρονοῦσάν τε καὶ λέγουσαν, ἐπειδὰν κατὰ τὰ ἄλλα τῆς εὐσεβείας δόγματα μηδαμῶς μηδὲν ὁρᾶται παραχαράττουσα· ὀρθῶς τε πράττειν ὁ ἀνὴρ ἀμφοτέρας λέγει. καὶ οὐδετέραν χώραν εὑρίσκειν ὑπὸ μῶμον * ποιεῖν τὴν ἑτέραν, ἢ ὑπὸ κατάγνωσιν ἕλκειν ὕβρεως. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὕτω διαιτᾷ. ὅτι δὲ τοῖς ἀκεφάλοις αἱρετικοῖς, κακῶς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἐκλαμβάνουσι, μεγάλη γίνεται κατὰ τῆς εὐσεβείας καταδρομή· εἰκότως οἱ ἄλλοι πατέρες ἡμῶν παντελῶς περιεῖλον τὸ

nullum ab iis Incarnationis veſtigium relictum, ſed manifeſta proditio & negatio, pro quibus millies ſe mortem oppetere velle iactabat. Sic fere de Acephalis hoc ipſo libello pertractat. Complectitur autem opus Epiſtolam quoque ſcriptam Eutychio Archiepiſcopo Conſtantinopolitano, quam etiamnū preſbyter ſcripſit, certitudinem continentem pietatis & fidei orthodoxæ ac Catholicæ.

S. EPHRÆM THEOPOLITANI *Patriarchæ variæ Orationes.*

LECTÆ ſunt S. Ephræmij Patriarchæ Theopolitani orationes variæ. Syrus quidem fuit genere ac ſermone, Græcam vero linguam non mediocriter calluit. Sed & ciuiles geſſit magiſtratus, è quibus Comes tandem Orientis renunciatus, inde ad ſummam Eccleſiæ cathedram euectus eſt. Ferunt autem cum alia laude digna geſſiſſe, tum vero eleemoſynis elargiendis enituiſſe. Libros vero varios compoſuit, quorum in manus meas tres inciderunt. Omnia pene opera eius quæ vidimus pro Eccleſiaſticis dogmatibus pugnant, defendúntque ſanctum Chalcedonenſe concilium extra omnem eſſe hæreticorum reprehenſionem.

Libro quidem primo initio eſt epiſtola ad Zenobium quendam Scholaſticum Emiſenum Acephalorum labe infectum, miſſa. Propugnat vero irriſum de infeſtis atque acerbis verbis, quæ in epiſtola Leonis Rom. Pontificis continentur. Præmittit verò horum verborum diſputationi, vſum quendam ſacri Triſagij hymni. Etenim Zenobius à communi ſegregatus Eccleſia, colorem hunc quæſiuit, quod recens diuiſa eſſet terſancti hymni ſententia. Aſſerit contra Ephræmius, eundem hymnum Orientales Chriſto IESV attribuere, & propterea nihil peccare tametſi adiiciant. *Crucifixus pro nobis*: Conſtantinopolitanos vero atque Occidentales, in ſupremum ſácratiſſimúmque bonorum omnium fontem, conſubſtantialem trinitatem ſententiam referre: idcirco non ſuſtinere illud addi: *Crucifixus pro nobis*, ne qua paſſio trinitati attribuatur. In multis enim Europæ ditionibus pro illo, qui *crucifixus eſt pro nobis*, hoc reponunt, *Sancta Trinitas miſerere nobis*. Vnde piorum ſententia clarius eluceſcit, vt in ſanctā Trinitatem hoc *Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis* accommodent; accurata ac conſequenti oratione illud, *qui paſſus eſt pro nobis*, adſcribunt. Sic igitur alteram vtramque partem de his ſentire atque aſſerere, quando in cæteris piis dogmatibus nihil deprauare comperiantur. Rectè vero facere vtroſque hic affirmat, neque vllam reperire rationem cur alterutra reprehendatur, vel in diſquiſitionem reuocetur. Sed hic quidem ita cenſet, quod ab Acephalis hæreticis malè hanc ſententiam accipientibus, magnus fiat in pios incurſus: meritò cæteri patres noſtri illud decreuerunt,

EVLOGIVS.

CCXXVIII.

σκή.

Ephræmij Theopolitani variæ orationes.

Alius hic ab Ephraim Aſcetico, cuius opera Photius enumerauit, & exſtant, tametſi Syrus vterque.

Hymnus Triſagius.

b Papa Romani.

EPHRÆmius.

non oportere illud addere in ſacro hymno, qui paſſus eſt pro nobis, & conuenientem eſſe hymnum, qui de Trinitate diſputat: quando Cherubina cantio in triplici ſono ſanctitati accedens ab initio, ſuper omnem ſanctitatem & bonitatem Trinitatis cantus eſſe cognoſcitur. Sed ſiue benè ſeu ſecus de Triſagio hic ſic iudicat, facile enim occaſio ipſi ita iudicandi prætextum dedit, non poſſum equidem nunc de altera ſententia certum ferre iudicium: niſi quod non finit, Scholaſticũ admonẽs, ab Eccleſiæ corpore non ſeparari. In hac epiſtola canonem quoque qui ſecundus eſt in ſecunda ſynodo Conſtantinopolitana CL. patrum, ipſe CLXVI. eſſe, neſcio quo auctore, neque cum aliis conſentiens numerat: neque in hac ipſa modo, ſed & in aliis eius libris, eandem ipſe quantitatis rationem init. Auſpicatus vero ſtadium orthodoxæ fidei, præfatur, conferenda non eſſe quæ de Theologicis à patribus noſtris decreta ſunt, cum dictis à Leone pontifice de incarnatione. Sed huius Theologica cum Theologicis, quæ verò de incarnatione, cum iis quæ analogiam habent. Quotquot Theologiam opponunt incarnationi, hi reprehenſionem iniuſtæ præbent ſententiæ, in quæ linguam exacuunt, his vero nihilominus niſi moueantur, irreprehenſibiles ſunt. His præmiſſis, dicta quædam ex Epiſtola Leonis recitat, quam ad S. Flauianum dedit, ex ea itẽ quam ad Leonem Imp. miſit, quibus claram oſtendit viri Theologicam doctrinã, eundémq; eſſe Dei filium, & hominis, magnificè prædicat, patibilem & impatibilem, immortalem & morti obnoxium. Et vno verbo, ſummam eſſe Verbi & hominis vnitatem, certo & diuinitus explanauit. Quin & iiſdem litteris Neſtorium apertè communione interdicendum cenſuit, Qui beatam ac Deiparam virginem non Dei, ſed hominis ſolum matrem appellare eſt auſus. Primum quoque B. Leonem perſpicuè ipſis vocibus pronuntiaſſe, Dei matrem eſſe B. Mariam, cum aliorum ante ipſum patrum nemo id tam clarè extulerit, & hæc quidem capite primo perſequitur.

Neſtorij hæreſis.

Excipit hoc proximum, quo oſtenditur S. Leonem reliquis patribus conſentientem, vnum filium eſſe confiteri. atque vnius & eiuſdem vt aliam formam, ſic & diuerſam naturæ actionem, nuſquam diuiſionem vnitate adducens, ſed vnum hominem factum Deum Verbum prædicat. Adiicit vero Leonis ſententiæ & Cyrilli dogmata, conſpirare inter ſe oſtendens, & Gregorij Nyſſeni, & Iulij Romani. Adhæc & verba ponit, quibus vtens B. Leo, impiam Seuerianorum calumniam ſubiicit, non ſemel atque iterum ſed quinquies à Cyrillo irrogatam, ambas inquam naturas. Non Cyrillũ modo victorem hac vti voce, cuius memores Seueri aſſeclæ, impietatem Leoni imputant, ſed & B. Baſilium. non in hac ſolum voce cum SS. Patribus conſentire S. Leonem oſtendit,

μὴ δεῖν προσάπτειν ἐν τῇ τρισαγίῳ δοξολογίᾳ τὸ ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. τῆς γὰρ τριαδικῆς θεολογίας ὕμνον εἶναι τὸ δοξολόγημα. ἐπεὶ καὶ ὁ χερουβικὸς ὕμνος ἐν τῇ τριαδικῇ φωνῇ τῆς ἁγιότητος προερχόμενος, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἁγιότητα καὶ ἀγαθότητα τριάδος μελῴδημα ἐγνωρίζετο. ἀλλ' εἴτε εὖ εἴτε καὶ ἑτέρως περὶ τοῦ τρισαγίου* διῄτησεν ὁ ἀνὴρ (τάχα γάρ τινα παρεῖχεν αὐτῷ πρόφασιν ὁ καιρὸς τοιαῦτα διαιτᾷν) οὐκ ἔχω νῦν οὐδὲ ἑτέρᾳ γνώμῃ κρίσιν ἐπιθεῖναι ἀδίστακτον. πλὴν οὐκ ἀνίησι τὸν σχολαστικὸν παραινῶν τῷ τῆς ἐκκλησίας συναφθῆναι σώματι. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἐπιστολῇ καὶ τὸν κανόνα ὃς δεύτερος ἀριθμεῖται ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ρν' ἱερωτάτῃ συνόδῳ, αὐτὸς ρξϛ' [καὶ] εἶναι, οὐκ οἶδ' ὅθεν λαβὼν, οὐδέ τισιν ἄλλοις συντάττων ἀριθμεῖ. οὐκ ἐν ταύτῃ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ λόγοις, τὴν αὐτὴν* αὐτῷ τῆς ποσότητος ἀπονέμει χώραν. ἀρχόμενος δὲ τοῦ ὑπὲρ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἀγῶνος, προοιμιάζεται· μὴ δεῖν συγκρίνειν ἃ περὶ θεολογίας εἴρηται τοῖς πατράσιν ἡμῶν, τοῖς περὶ οἰκονομίας εἰρημένοις Λέοντι τῷ Ῥώμης· ἀλλὰ τὰ μὲν θεολογικὰ τούτου, τοῖς θεολογικοῖς, τὰ δὲ περὶ τῆς οἰκονομίας, τοῖς ἔχουσιν ἀναλόγως. ὅσοι δὲ τὴν θεολογίαν ἀντιπαρατιθέασι τῇ οἰκονομίᾳ, οὗτοι γνώμης μὲν ἀδίκου τῆς ἑαυτῶν, παρέχονται στήλην· καθ' ὧν δὲ τὴν γλῶσσαν κινοῦσι, τούτοις οὐδὲν ἧττον εἰ μὴ ἐκεκίνηντο τὸ ἄμωμον συντηροῦσι. ταῦτα προδιασκευάσας, ῥητὰ* προσάγει τινὰ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος, ἣν ἐκεῖνος ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Φλαβιανὸν, καὶ μὴν καὶ τῆς πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, ἐν αἷς θεολογίαν [τε] λαμπρὰν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιδείκνυσι, καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἀληθῶς υἱὸν ἀνθρώπου γενέσθαι μεγαλοφώνως ἀνακηρύττει, παθητόν τε τὸν αὐτὸν καὶ ἀπαθῆ, καὶ τὸν ἀθάνατον νόμοις ὑποκύψαι θανάτου, καὶ ἁπλῶς τὴν ἄκραν ἕνωσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς, ἀμωμήτως τε καὶ θεοπρεπῶς διετράνωσεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Νεστόριον λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ἐν ταῖς τοιαύταις* ἐπιστολαῖς ἀναθεματίσαι, ὡς τὴν μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον τολμήσαντα εἰπεῖν μητέρα· καὶ ὅτι πρῶτος ἐν ἁγίοις Λέων ἰδικῶς εἶπεν αὐταῖς λέξεσιν, ὡς μήτηρ θεοῦ ἐστὶν ἡ ἁγία θεοτόκος, τῶν πρὸ αὐτοῦ πατέρων [οὕτω] διαπρυσίοις ῥήμασι μὴ τοῦτο φαμένων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῷ κεφάλαιον ταῦτα διατάττει.

Δεύτερον δὲ αὐτῷ προάγεται. δι' οὗ δείκνυται, ὡς ὁ ὁσιώτατος Λέων τοῖς πατράσι συμφωνῶν, ἕνα τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ υἱόν· καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ὥσπερ ἑκατέραν μορφὴν, οὕτω καὶ τὴν διάφορον φυσικὴν ἐνέργειαν· οὐδαμοῦ διαίρεσιν τῇ ἑνώσει παρεισάγων, ἀλλ' ἕνα τὸν σεσαρκωμένον ἀνυμνεῖ θεὸν λόγον. παρατίθησι δὲ ταῖς φωναῖς τοῦ ὁσίου Λέοντος τὰ Κυρίλλου δόγματα, δεικνὺς κατὰ πάντα συμφωνοῦντα. καὶ δὴ καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης· ἀλλὰ καὶ Ἰουλίου τοῦ Ῥώμης. ἔτι μὴν παρίστησι τὴν λέξιν, ἥπερ χρησάμενος ὁ ἐν ἁγίοις Λέων, διαβολὴν ἀσεβείας ὑπέστη παρὰ τῶν ἀπὸ Σευήρου, αὐτὴν οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ καὶ πεντάκις εἰρημένην Κυρίλλῳ, φημὶ δὴ τὸ, ἑκατέρας. οὐ Κύριλλον δὲ μόνον τὸν νικηφόρον χρῆσθαι τῇ φωνῇ, καθ' ἧς μεμηνότες οἱ ἀπὸ Σευήρου δυσσέβειαν τῷ θεοφόρῳ ἐπιγράφουσι Λέοντι· ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμαστὸν Βασίλειον. οὐκ ἐν ταύτῃ δὲ μόνῃ τῇ φωνῇ συμφωνεῖν τοῖς τῶν πατέρων λογίοις, τὸν ἐν ὁσίοις ἀποδείκνυσι Λέοντα·

Athanaſius. *Greg. Nazian.* *Proclus Conſtantinopol.* *Amphiloc. Io.* *Chryſoſt.*

ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι δόγμασί τε καὶ ῥήμασι, καθ' ὧν ὑλακτεῖν οἱ αἱρεσιῶται οὐ πεφείκασι. τούς τε γὰρ εἰρημένους πατέρας ὀρθοδοξεῖν τὸ καὶ ὁμολογεῖν τῷ ἀνδρί. καὶ μὴν καὶ Ἀθανάσιον τὸν πολύαθλον, καὶ τὸν ἐν θεολογίᾳ περιβόητον Γρηγόριον, Πρόκλον τε τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀμφιλόχιον τὸν Ἰκονίου, καὶ τὸν θαυμάσιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτοῦ καὶ τὸ δεύτερον διαγραμματοῦται κεφάλαιον.

Τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὰ ἄρθρα προτατόμενα τῶν ἐν τῷ Χριστῷ φύσεων, οὐδαμῶς υἱῶν δυάδα *ἐπινοεῖν. εἰρημένον οὐχ ὑποτίθεται, ἀλλ' ἔστιν ἰδίωμα τῆς *θείας γραφῆς· οὐ προσώπων μὲν, ὡς εἴρηται, δυάδα παριστάνον· τὰς ἑνωθείσας δὲ φύσεις ἀτμήτους τε καὶ ἀδιαιρέτους διαφυλάττον. καὶ γὰρ καὶ ταύτην τὴν ἐπήρειαν κατὰ τῆς Λέοντος ἐπιστολῆς ἡ αἱρετικὴ λύσσα κατέχεεν, εἰπόντος αὐτοῦ· ὥσπερ ἐν τῷ ἐλεεῖν ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται· οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς ἀξίας οὐκ ἀναλίσκεται. ὅπερ οὖν εἴρηται κατὰ τὸ τρίτον κεφάλαιον ἔκ τε τῶν εὐαγγελικῶν φωνῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, καὶ Ἰουλίου, καὶ Ἀθανασίου, καὶ Γρηγορίων, καὶ Βασιλείου· διελέγχει τοὺς δυσσεβεῖς, ὡς ἡ τῶν ἄρθρων χρῆσις (πάντες γὰρ οὗτοι τούτοις ἐχρήσαντο) οὐδεμίαν τομὴν ἢ διαίρεσιν ἐπινοεῖ τῆς ἑνώσεως· ἐν οἷς ὑποφέρει, ὅτι καὶ τὸ, ἐν ὅσῳ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων ἐστὶν· εἰρημένον δὲ ἐστὶ τοῦτο τῷ ὁσιωτάτῳ Λέοντι, οὐ χρόνου δήλωσιν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ διαπαντὸς παραλαμβάνεται.

** ἐπινοεῖ.* ** al. ἱερᾶς.*

Τέταρτον δὲ κεφάλαιον, εἰς μέμψιν παρὰ τῶν αἱρετικῶν προταθὲν, ἀνεύθυνον παντελῶς ἀποφαίνει διὰ τῆς ὁμοίας μεθόδου, φωνὰς *συμβαινούσας τῷ αἰτιαθέντι προστιθείς· αἷς ὁ χορὸς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων χρῆσθαι εἰώθασι. τὸ δὲ κεφάλαιον φωναὶ μέν εἰσι τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος. λέγουσι δὲ ταῦτα· τῷ μὲν κλαίειν τὴν βεβαιότητα τῆς [αὐτοῦ] σαρκὸς *ἐπεδείκνυτο· τῷ δὲ ἀναστῆσαι πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς αὐτοῦ φωνῆς, τὴν ἄχραντον αὐτοῦ θεότητα ἐδήλου. παρ' ἑνὸς δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμφότερα πέπρακταί τε καὶ λέλεκται.

** συμφωνούσας.* ** ἀπεδείκνυτο.*

Πέμπτον δὲ, λαβὼν προταθεῖσαν παρὰ τῶν αὐτῶν αἱρετικῶν, κατὰ φωνῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς, διὰ τῆς ὁμοίας ἐπιρραπίζει μεθόδου. ἔστι δὲ ἡ φωνή· ποία φύσις διαπέπαρται τοῖς ἥλοις ἐν τῷ τοῦ σταυροῦ ξύλῳ τοῦ προσαπεπηγότος τῷ σταυρῷ; ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἰσιδώρου τοῦ ἐν μονάζουσι περιβλέπτου, Ἀλεξανδρέως δὲ τὸ γένος ὄντος, καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀοίδιμος, διαφόρους *ἐξ ἐπιστολῶν διαφόρων χρήσεις ἐπιφέρει, αἳ κατὰ πάντα συμβαίνουσι ταῖς παρὰ τῶν αἱρετικῶν ὡς οὐκ εὐσεβέσι συκοφαντουμέναις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ πρὸς Ζηνόβιον ἐπιστολὴ τὰ κεφάλαια πόνον ἐποιεῖτο. ἕτεραι δὲ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν *γεγράφονται ἐπιστολαί· ἡ μὲν αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν ἀποδεχομένη· ἡ δὲ ἀσκητῶν τινῶν εὐσεβῶν τὴν ἔρημον οἰκούντων διὰ μαρτυρίαν ὑπὲρ εὐσεβείας προτεινομένη· ἑτέρα δὲ τὰ τοῦ Ἀνθίμου συνοδικὰ κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ἀξιοῦσα *διατυπωθῆναί τε καὶ ἀποσταλῆναι· ἄλλη δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἄνθιμον μετὰ τὰ συνοδικὰ *στέλλεται, [καὶ] τὴν ἐκείνων ἀποδοχὴν οὐ παραιτουμένη, πλὴν προσθεῖναι τὸν Ἄνθιμον ἐξαιτεῖ ἅτε μηδὲν ἐν αὐτοῖς τοῦ Ἀνθίμου ἐμφανίσαντος τῆς δυσσεβείας, λεπτομερέστερόν τε καὶ ἀκριβέστερον, Εὐτυχῆ τε καὶ τὰ Εὐτυχοῦς δόγματα εἰς ἀνάθεμα θέσθαι.

Iſidorus Alexandrinus. ** ἐξαισίων.* ** al. γράφονται.* ** al. τυπωθῆναι.* ** στέλλει.*

EPHRÆMIUS.

verum etiam in omnibus adeo & verbis & dogmatibus, quibus oblatrare hæretici non erubuerunt. Prædictos enim patres rectè cum illo ſentire, vt & laboribus exercitum Athanaſium, & Theologi cognomine præditum Gregorium, Proclum quoque Conſtantinopoleos, & Amphilochium Iconij præſules, & admirandum illum Ioannem Chryſoſtomum. Et hæc quidem capite ſecundo.

Tertium, articulos præfixos naturarum in Chriſto, nequaquam filios duos exhibere, non igitur ſubiicitur, ſed eſt proprius loquendi ſacræ ſcripturæ modus: non duas quidem perſonas, vt diximus, ſignificans, ſed vnitas naturas inſeparabiles & indiuiduas conſeruans. Etenim hæretica rabies effudit iniuriam contra Leonis epiſtolam ſic dicentis: Quemadmodum miſerando mutationem Deus non ſuſcipit: ſic homo dignitatis magnitudine non perit. Quod igitur tertio capite dictum eſt ex Euangelij & Apoſtolorum ſenſu, atque adeo ex SS. Patrum ſententia, *diuini Ignatij, Iulij, Athanaſij, Gregoriorum, & Baſilij, reprehendit impios, quod articulorum vſus (omnes enim hi illis vſi ſunt) nullam ſectionem aut diuiſionem vnitatis ſignificat, quibus addit, quæ & vtroque verſum relata ſunt. Hoc à Leone expreſſum, non temporis declarationem, ſed pro illo, per omnia, accipitur.

** Θεοφόρου.*

Quartum vero caput contra reprehenſionem hæreticorum. Innocentem vſquequaque oſtendit per ſimilem methodum, voces vero conſentientes accuſato adiiciens, quibus vt ſolet SS. Patrum cœtus vti ſolet. Hoc autem caput verba ipſa ſunt Leonis, quæ ſic ferè habent, Fletu carnis veritatem oſtendit, reſurrexiſſe vero ad vocis imperium Lazarum, immaculatam eius diuinitatē declarat. Ab vno enim vtraque & dicta & facta.

Supra hæc Leonis verba ab Eulogio afferuntur. *Ioan. 11.*

Quintum vero hæreticorum prætextum afferens, contra vocum ſimilitudinem eiuſdem viri ſancti, per ſimilem methodum refellit. verba illius ſunt, Qualis natura clauis affixa in ligno crucis compacta cruce? Hoc quidem capite & Iſidori monachi clari, Alexandrini domo & inter præſules illuſtris, epiſtolas aliquot de multis adducit, quæ per omnia conueniunt cum iis, quæ vt impia hæretici calumniari ſolent. Atque in his quidem epiſtola ad Zenobium verſatur. Aliæ ad Iuſtinianum Imp. miſſæ litteræ: hæc quidem illius pietatem commendans, illa vero de monachis religioſis eremum incolentibus pietatis teſtimonium luculentum dat. tertia vero Anthimi ſynodalia accuratè de fidei dogmatibus, & miſſa & ſcripta eſſe oſtendit: altera vero ad ipſum mittitur Anthimum poſt ſynodalia, eorum laudationem non excuſans, quaſi nihil Anthimi impietatis in iis appareat, niſi quod minutiſſimè, & accuratiſſimè Anthimum poſtulet recipi; Eutychen & Eutychis dogmata excōmunicari.

Iſidorus Peluſiota.

EPHRÆ-mius

Mittitur & ad Domitianum epiſtola, qui incidens, vt ſcribit, in eius quædam verba, turbatus eſt mente, & ſolui dubitationem exoptauit. Verba autem ſunt: non poteſt perſona perſonæ, qua perſona eſt, vniri, vt Petrus & Paulus vnam eandémque perſonam conſtituere, ſed neque ſubſtantia cum altera ſubſtantia, vt per eam alia ſubſiſtit, in identitatem ſubſtantiæ conuenire: vt, animi & corporis natura, vnam non poteſt perficere naturam, niſi quis forte in cõmune quid quod afferat, ſecũdum illas & prius vniri inuicem, minimè conducebat, vt quod in creaturam fertur, vel hoc, in tempore, vel ſimilia. Tunc enim non amplius diuerſæ naturæ in vnam naturam conuenerunt. Sed quæ habent ſubſtantiæ ab initio conſubſtantialitatem communitate quadam longiſſima, idem ius tenere videntur. Quæ enim Domitianum turbant, & quorum exoptabat ſolutioné, & nactus erat, hæc erant. Primum quidem non incredibili ſermone dubitationem aggreditur. Deinde & per SS. Patrum voces propria ac ſubiecta verba rectè concluduntur. Et hæc quidem tractat epiſtola ad Domitianum. Altera vero ad quemdam Syncleticum, nomine (Tarſenſem) ſcribitur, proferens & iſta diſputationem cum Acephalis. Qua poſt vnionem agnoſcentes naturam Patres adducit, & nuſquam per illos vllam perſonarum vnionem, neque diuiſam, neque ſeparatam. Et teſtimonia idem teſtantia proferuntur, Cyrilli, inquam, Gregorij Theologi, & aliorum, Deique Eccleſia, omnéſque adeo Chalcedonenſis Synodi Patres, vnum Trinitatis Deum Verbum incarnatum & hominem eſſe factũ, cuius & ſecundum Hypoſtaſen vnitatem & ſenſerunt, & prædicauerunt, primúmque Dei matrem compellaſſe Eliſabeth, cum ait: *Et vnde hoc mihi, vt mater Domini veniat ad me?* Clarius vero quam alij poſtea hanc vocem protulit Leo Pontifex. Ad Leonem enim Imp. ſic ſcribit: Excommunicetur Neſtorius credens Mariam non Dei, ſed hominis dumtaxat eſſe genitricem, & hæc quidem in ſubiecta epiſtola. Scribit vero ad Anthimum Epiſcopum Trapezuntis, in qua Iuſtinianum vt pium ſuſcipit, & infelicé Eutychem hæreſim conſtituere, quia non ſuſtinuit duas naturas in vna hypoſtaſi ſubſiſtere, narrat: Et illud per illud perſpicuè patres ad vnum omnes, & docent & prædicant, ſed illius animi impotentiam ferendam nõn eſſe, ſed ex duabus naturis conſtare Chriſtum, poſt vnionem non amplius duas, neque in duabus cognoſci, vnam vero naturam poſt vnitatem prodigioſe aſſeri. quibus conſonare ait prædatoriam illam in Epheſo Synodum hæc aſſerentem, *His & nos omnes conditi ſumus*, vtque iiſdem de cauſis Chalcedonenſis ſynodus Neſtorium & Eutychem condemnarit: & noſſe naturas poſt vnitatem in vna perſona, ab omni eſt diuiſione alienum. Idémque B. Cyrillus omníſque adeò SS. Patrum cœtus claris prædicat vocibus.

Luc. 1.

γράφει δὲ καὶ πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολήν, ὃς ἐντυχὼν (ὡς τὸ γράμμα λέγει) ῥήμασί τισι τοῦ ἀνδρὸς, διεταράχθη τε τοὺς λογισμοὺς, καὶ ἐπιλυθῆναι τὴν ἀπορίαν ἐζήτησε. τὰ δὲ ῥήματα ἔλεγε ταῦτα· οὐκ ἔστιν ὑπόστασιν ὑποστάσει ἑνωθῆναι καθ' ὑπόστασιν, οἷον Παῦλον καὶ Πέτρον μίαν ὑπόστασιν ἀποτελέσαι, ἀδύνατον. ἀλλ' οὐδὲ οὐσίαν ἑτέρᾳ οὐσίᾳ, καθὸ ἑτερούσια, εἰς ταυτότητα συνελθεῖν οὐσίας· οἷον ψυχῆς καὶ σώματος οὐσίαν, μίαν οὐσίαν * ἀποτελεσθῆναι, ἀμήχανον: εἴ μήπω ἄρα τις εἰς κοινότητά τινα ταύτας * ἀνάγει, καθ' ἣν καὶ πρὶν ἑνωθῆναι ἀλλήλων οὐ διέφερον. οἷον τὸ εἰς τὸ κτιστὸν ἀναφέρειν ἢ τὸ ὑπὸ χρόνον, ἢ τὰ ὅμοια. τότε γὰρ οὐκ ἔτι ἑτερούσιαι οὐσίαι εἰς μίαν οὐσίαν συνῆλθον· ἀλλ' αἱ ἀπ' ἀρχῆς ἔχουσαι οὐσίαι τὸ ὁμοούσιον κατὰ τὴν πορρωτάτω κοινότητα, τὸ αὐτὸ φυλάττουσαι ἐπεδείχθησαν. ἃ μὲν οὖν τὸν Δομετιανὸν ἐθορύβει, καὶ ὧν τὴν λύσιν ἐπεζήτει, καὶ ἔτυχε, ταῦτα ἦν. ὁ δὲ πρῶτον μὲν οὐκ ἀπιθάνῳ λογισμῷ τὴν ἀμφισβήτησιν περιέρχεται. εἶτα [δὲ] καὶ διὰ τῶν πατρικῶν φωνῶν τὰ οἰκεῖα καὶ προκείμενα καλῶς ἔχειν βεβαιοῖ ῥήματα. καὶ ἡ μὲν πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐπραγματεύετο. ἄλλη δὲ πρὸς Συγκλητικὸν τοὔνομα (Ταρσοῦ δὲ μητροπολίτην αὐτὸν τὸ γράμμα οἶδε) διαπέμπεται, τὸν ἀγῶνα καὶ αὐτὴ τὸν κατὰ τῶν Ἀκεφάλων προάγουσα. ἐν ᾗ μετὰ τὴν ἕνωσιν τὰς φύσεις τοὺς πατέρας παράγει γνωρίζοντας, καὶ οὐδαμοῦ διὰ τούτας οὔτε τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, οὔτε τεμνομένην, οὔτε διαίρεσιν καὶ διχασμὸν ὑπομένουσαν. καὶ μαρτυρίαι πάλιν προέρχονται βεβαιοῦσαι τὸ προκείμενον. Κυρίλλου τε, καὶ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, καὶ ἄλλων πατέρων. καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐν * χαλκηδόνι σύνοδος τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος θεὸν λόγον ὁμολογεῖ σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι, οὗ καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν οἶδε καὶ κηρύττει ἕνωσιν. καὶ ὅτι μητέρα θεοῦ πρῶτον μὲν ἡ Ἐλισάβετ ἀνεῖπεν, ἐν οἷς λέγει καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου ἔλθῃ πρός με; σαφέστερον δὲ τῶν ἄλλων μετὰ ταύτην τὴν λέξιν πρῶτος ὁ ὅσιος Λέων ὁ Πάπας προήνεγκεν. ἐν γὰρ τῇ πρὸς [τὸν] Λέοντα τὸν βασιλέα ἐπιστολῇ, ῥήμασιν αὐτοῖς οὕτως γράφει· ἀναθεματιζέσθω Νεστόριος, ὁ τὴν μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον πιστεύων εἶναι μητέρα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡ προκειμένη ἐπιστολή. γράφει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἄνθιμον ἐπίσκοπον τραπεζοῦντος· ἐν ᾗ τόν τε βασιλέα Ἰουστινιανὸν τῆς εὐσεβείας ἀποδέχεται, καὶ τὸν δυστυχῆ Εὐτυχῆ τὴν καθαίρεσιν ὑποστῆναι, διότι μὴ ἠνέσχετο δύο φύσεων ἕνωσιν λέγειν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, διατείνεται· καίτοιγε τρανῶς τῶν θεοφόρων πατέρων ἡμῶν τοῦτο δογματιζόντων τε καὶ ἀνακηρυττόντων. ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν * παράφρονα μὴ ἀνέχεσθαι· ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων γεγενῆσθαι τὸν κύριον, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν οὐκ ἔτι δύο οὐδὲ ἐν δύο γνωρίζεσθαι, μίαν δὲ φύσιν μετὰ τὴν ἕνωσιν τερατεύεσθαι. οἷς συμφωνεῖν διελέγχει καὶ τὴν λῃστρικὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, αὐτοῖς εἰποῦσαν ῥήμασι. τούτοις καὶ ἡμεῖς πάντες συντιθέμεθα· καὶ ὡς ἡ ἐν * χαλκηδόνι σύνοδος τόν τε Νεστόριον καὶ τὸν Εὐτυχῆ ὑπὸ ἴσῳ καὶ ὁμοίῳ τῷ ἀναθέματι ἔθετο. καὶ ὅτι τὸ εἰδέναι τὰς φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, πάσης ἐστὶν ἀλλότριον διαιρέσεως. καὶ τοῦτο αὐτός τε Κύριλλος καὶ ὁ λοιπὸς τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν χορὸς λαμπραῖς ἀνακηρύττουσι ταῖς φωναῖς.

* ἀποτελ.

* al. ἀνά

Εὐτυχὴς

Εὐτυχὴς δὲ καὶ οἱ αὐτοῦ περὶ τῆς ἑνώσεως μὲν, τουτέστι διχῇ ἑνώσεως. ὢ λήρου καὶ δυσσεβείας ὑπερβολὴ, τὰς δύο κηρύττουσι φύσεις, οὐκ ἔτι δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν. καὶ [ὅτι] οἱ τὸν Εὐτυχῆ ἀναθεματίζοντες, καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα παραχρῆμα καὶ ἄκοντες τὴν οἰκουμενικὴν τετάρτην κηρύττουσι σύνοδον. οὐκ ἄλλη γὰρ οἰκουμενικὴ σύνοδος· ἀλλ᾽ αὐτὴ μόνη δεχθέντα μετὰ τῶν βδελυκτῶν αὐτοῦ δογμάτων, καθὰ καὶ προείρηται, παρὰ τῆς λῃστρικῆς ἐν Ἐφέσῳ δευτέρας συνόδου, τότε παντελῶς ἐξέτεμέ τε καὶ ἀπεκήρυξεν. ἔοικε δὲ ταῦτα γράφειν Ἀνθίμῳ παρευσιάζοντι μὲν τῇ βασιλίδι πόλει, οὔπω δὲ τοὺς ἀρχιερατικοὺς αὐτῆς ὑπελθόντι νόμους· ὃν καὶ παραινεῖ κατά τε τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν φρονούντων τὰ Εὐτυχοῦς ἀγωνίζεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡ παροῦσα λέγει ἐπιστολή. ἡ δὲ πρὸς Βράζων τὸν Πέρσην, ἐπεὶ τοῦτο ᾔτησεν ἐκεῖνος, ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ πατρικῶν μαρτυριῶν, περί τε τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος διαλαμβάνει, καὶ περὶ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας τοῦ λόγου, καὶ περὶ τῆς [ἁγίας καὶ] ὑπερενδόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας. αἱ δὲ γραφαί εἰσιν αὗται, ἥ τε παλαιὰ διαθήκη, καὶ τὰ κυριακὰ λόγια, καὶ τὰ ἀποστολικὰ κηρύγματα, δι᾽ ὧν αἱ προκείμεναι τῶν ὑποθέσεων τὸ ἀληθὲς καὶ βέβαιον ἀπηνέγκαντο. πλέον δὲ τῶν ἄλλων ἐμφιλοχωρεῖ τῇ ὑποθέσει, ἐν ᾗ ἡ τοῦ λόγου σάρκωσις ἀναδιδάσκεται, ἅτε δὴ καὶ τοῦ καιροῦ πλείονα τὴν περὶ αὐτῆς ἐξεργασίαν ἀπαιτοῦντος. τοιοῦτον μὲν καὶ τὸ σπούδασμα ταυτησὶ τῆς ἐπιστολῆς. γράφει δὲ καὶ πρὸς μοναχούς τινας· οἳ τῆς τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τὴν διάστασιν ἐνόσουν. *οὓς διὰ πατρικῶν παραινέσεων πειρᾶται συνάψαι, δεικνὺς τὰς ἐκείνων φωνὰς οὐδὲν τῶν ἄλλων αἱρετικῶν διαφερούσας, καὶ μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἐκείνοις, ὄνησιν κερδαίνειν. συνίστησι δὲ διαφόροις πατέρων μαρτυρίαις· ἐφ᾽ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφορον φυσικὴν ἐνέργειαν θεωρεῖσθαι. καὶ ἀρκεῖν πρὸς πᾶσαν εὐσεβῆ πληροφορίαν, θεοτόκον φρονεῖν καὶ λέγειν τὴν παναγίαν παρθένον. ἐπειδὰν γάρ τις εἴπῃ θεὸν ἐνανθρωπήσαντα τεκεῖν τὴν παναγίαν παρθένον, τῇ τῶν * ἀγγέλων οὐκέτι θεολογίᾳ φαίνεται κεχρημένος. γράφει δὲ καὶ ἑτέραν ἐπιστολὴν ὁ αὐτὸς πρὸς τοὺς ἀποσχιστὰς Καλλινίκου· νουθετῶν μὲν, τῇ τοῦ θεοῦ τούτους ἑνωθῆναι ἐκκλησίᾳ, καθαρὰν ἀποφαίνων ταύτην πάσης αἱρετικῆς κηλῖδος· καὶ ὅτι τὰ παρὰ ταύτην συνακτήρια, λῃστῶν ἐστι σπήλαια. καὶ μιμεῖσθαι δεῖν, εἰσηγεῖται, Συμεῶνα καὶ Βαραδάτον καὶ Ἰάκωβον, ἄνδρας ἐπ᾽ ἀρετῇ ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν βεβοημένους, οἳ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διὰ βίου ἠσπάσαντό τε καὶ ἐξεθείασαν κοινωνίαν. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ παροῦσα ἐπιστολή. ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος συνοδικὴν ἀναπτύσσει πρᾶξιν τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου * Ἐφραιμίου. ἐν ᾗ ὅ, τε Συγκλητικὸς (τῆς Ταρσοῦ δὲ τοῦτον ὁ προλαβὼν λόγος ἐπίσκοπον εἶπε) * λογοθετεῖ· οὐκ ὀρθοδόξους λιβέλλους παρά τινων δεξάμενος, ἐξ ὧν καὶ αἱρετικὴν παρέσχεν ὑπόνοιαν· καὶ Στέφανός τις μονάζων * σύγκελλος δὴ τοῦ Συγκλητικοῦ καλούμενος. καὶ διηλέγχετο μὲν κατὰ μικρὸν τοῦ λόγου προϊόντος ἑκάτερος· μὴ τὰ ὀρθὰ τῆς ἐκκλησίας στέργων δόγματα· ἀλλὰ πρὸς τὴν Εὐτυχοῦς νόσον ὑποσυρόμενος. ὅμως οὖν τοῦ Συγκλητικοῦ τὴν εὐσέβειαν ἐπὶ τέλει συνελαθέντος εἰπεῖν, ἡ σύνοδος διαλύεται.

Eutyches eiuſque aſſeclæ, pro vnitate quidem, hoc eſt, duplici vnitate (o! ingentem dementiam atque impietatem) duas prædicant naturas, non amplius poſt vnionem, & qui Eutychem ſacris interdicunt, & eius opiniones, *de plano, atque inuiti œcumenicam quartam prædicant ſynodum. non alia enim œcumenica ſynodus fuit, ſed ea ſola, ſuſceptum cum peſtiferis eius opinionibus, vt diximus, in perfida illa ſynodo Epheſina, hoc omnino reiecit & dānauit. Apparet vero Anthimo hæc ſcripſiſſe in regia vrbe verſanti, & nūquam ſacras illius leges violaſſe, quem & aduerſus Neſtorianos & Eutychianos certare ſuadet. Hæc quidem epiſtola illa complectitur. Quæ vero ad Braſen Perſam data eſt, cum hoc poſtulaſſet è ſacra ſcriptura, ſed non è patribus, de ſancta & conſubſtantiali Trinitate continet, & de incarnatione Verbi, deque glorioſa & ſancta virgine, & Dei genitrice Maria. Sūt autem eorum ſcripturæ, & vetus teſtamentum, & Domini verba, apoſtolicæque prædicationes, quibus quæſtionum veritas & confirmatio allata eſt, præ cæteris huic vni quæſtioni inhæret, in qua de incarnatione Verbi diſceptatur, occaſione ſcilicet longiorē huius diſputationē exigente. Hoc autem in hac epiſtola conatur. Scribit autem ad aliquos monachos eccleſiæ defenſionē Catholicæ & Apoſtolicæ molientes, quos SS. Patrū monitionibus cōiungere molitur, oſtendens eorum ſententiā non procul ab hæreticorum opinionibus diſtare, nullúmque ex ea, quemadmodum hæretici ſolent, commodum accipere, hoc variis teſtimoniis SS. Patrum confirmat. In vna eadémque perſona variam naturæ actionem perſpici, & ad omnem pietatis plenitudinem ſufficere, Deiparam credere & appellare ſanctiſſimam Virginem. Poſtquam enim quis dixerit Deum incarnatum Virginem peperiſſe, angelorum vti videtur Theologia. Scribit idem & alteram epiſtolam ad Callinici deſertores; cupiens verò eos Eccleſiæ Dei conciliare, ab omni eam liberam hæretica labe oſtendit, & qui ad eam labem conuentus fiunt, latronum eſſe ſpeluncam. affertur imitari oportere Simeonem, & Baradatum, & Iacobum, viros virtutis nomine toto terrarum orbe celebres, qui vitam vniuerſam in eccleſiaſtica diſciplina tranſegerunt. Atque hæc quidem Epiſtola continet. Proxima verò oratio Ephræmij ſynodicam actionem explicat, in qua Syncleticus nominatur (quem Tarſi Epiſcopum fuiſſe paulò ante memoraui) quod libellos non Catholicos ab hæreticis accepiſſet, vnde hæreticas hauſerit opiniones, & Stephanus monachus Syncletici Syncellus appellatus, & pæne accuſatur vterque præcedenti oratione, propterea quod orthodoxam non amplexaretur fidem, ſed Eutychis labe infecti eſſent. Tamen cùm Syncleticus religionem profiteri tandem coactus eſſet, ſynodus ſoluitur. [Tamen inquit, pietatem tandem ſuſcipiente, ſoluitur ſynodus.]

EPHRAEmius.

παραχρῆμα, ex tempore.

Vide Zonaram & Curopalatã de Magiſtratibus.

εὐλαβείας εἰπεῖν.

EPHRÆmius.

In hac ipſa actione B. Cyrillum alicubi *natura* pro *perſona* vſum eſſe oſtendit, cum dicit: *vnam maxime Verbi naturam carnem induiſſe.* non ipſum dicere ſæpe eum duas confeſſum naturas, quemadmodum mutato conſilio vnam naturam, niſi forte nunc *naturæ* vocem pro *perſonæ* vſurpauerit, & confirmatur id ex aliis Cyrilli locis, eámque eſſe Eccleſiæ mentem, aliáque id genus vtilia aduerſus hæreticam labem hæc Actio certamina continet. Poſt hęc inſcripta libro epiſtola ad Magnum Epiſcopum Berrœæ, hoc, in duabus naturis Emanuelem agnoſci (vt in quarta & generali ſynodo aſſeritur) docens atque explanans, & vſum loquendi, vnam Verbi naturam hominem eſſe factam, contra eos, qui duas ab inuicem naturas ſeparant probandi robur habere. Sed non contra negantes naturarum differentiam propter vnionem. Quemadmodũ vna verbi natura incarnata cum ſeparantibus ab inuicem naturas, pugnat: ſic & in duabus naturis vnionem in perſona fateri Confundentes reprehendit, & horum conatus retundit. Sic igitur & in duabus naturis vnio ſecundum Hypoſtaſin, vt vna verbi natura incarnata, certant contra eos qui ſecum ipſi & inter ſe pugnant, non igitur altera cum altera pugnat. Neque enim vna verbi natura incarnata, in ſublatione quadam naturæ dicitur: neque vnio in duabus naturis quæ ſecundum hypoſtaſin agnoſcitur, diuiſionem ab inuicem affert naturarum. Quare duarum vnio naturarum, confirmatio eſt vnius verbi incarnatæ perſonę inconfuſæ, & diuerſitatis indiuiſæ quę prædicatur. Hæc & alia id genus non pauca pro re nata epiſtolæ conſcribens, pietatis dogmata cõfirmat, impudenter vero confondentiũ ſenſum redarguit, & eum cui reddita epiſtola eſt admonens, augeri & creſcere ſcripta, quaſi non exhauſta facultate, ſcribendi finem facit. Dein ad Eunoium monachum aliam ſcribit: qua epiſtola narrat, neque ſecum ipſos, neque inter ſe pugnare SS. Patres, quando de corruptione & incorruptione diſſerunt. & incorruptionem ſanitatem quandam eſſe, non autem naturæ noſtræ ſublationem: Corruptionem contra morbum quendam eſſe. Vnde & Adamum ante lapſum incorruptam habuiſſe carnem, & per omnia nobis ſimilẽ fuiſſe Patrum teſtimoniis confirmans, & alia ad pietatem vtilia epiſtolæ includens finem facit. Sequuntur hinc eiuſdem panegyricæ orationes ſeptem. Prima in feſtum SS. Prophetarum. altera in Ieſu Chriſti natalem diem. tertia in ſacra anni ieiunia. quarta in Catechumenorum inſtructionem. item in feſtum diem Michaëlis archangeli in Daphne. ſexta in ſacram Quadrageſimam, denique in vnam quadrageſimæ nonam. Octaua ad hæc oratio quæ in ſacro quaternario ad Neophytos habita. primum itaque quod in manus meas volumen incidit, hæc continebat.

Panegyricæ orationes Ephræmij.

ἐν ταύτῃ τῇ πράξει τὸν θεσπέσιον Κύριλλον τῇ φύσει ἀνθ' ὑποστάσεως ἀλλαχοῦ [τε] παρεισάγει χρήσασθαι, καὶ ἡνίκα λέγει μάλιστα μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. οὐ γὰρ ἂν εἰπεῖν αὐτὸν πολλάκις τὰς δύο φύσεις ὡμολογηκότα, ὥσπερ ἐκ μεταμελείας μίαν φύσιν· εἰ μὴ τὸ ῥῆμα νυνὶ τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρειλήφει. καὶ συνκροτεῖ τοῦτο ἐξ ἑτέρων τε φωνῶν τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου· καὶ ὅτι τοιοῦτον καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας φρόνημα. καὶ ἄλλα δέ τινα χρήσιμα κατὰ τῆς συγχυτικῆς αἱρέσεως ἡ πρᾶξις ἀγωνίσματα περιέχει. μετὰ ταῦτα δὲ ἐνεγέγραπτο τῇ βίβλῳ, πρὸς Μέγαν τὸν ἐπίσκοπον Βερρόιας ἐπιστολὴ, τὸ, ἐν δύο φύσεσι γνωρίζειν τὸν Εμμανουὴλ (ὡς ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ συνόδῳ εἴρηται) δογματίζουσά τε καὶ ἐπικυροῦσα, καὶ ὅτι ἡ λέγουσα χρῆσις, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, κατὰ τῶν διαιρούντων ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἔχει τὸ κράτος περιβάλλεσθαι· ἀλλ' οὐ κατὰ τῶν ἀναιρούντων τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν διὰ τὴν ἕνωσιν. ὥσπερ δὲ ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη τοῖς διαιροῦσιν ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἀπομάχεται: οὕτω καὶ τὸ ἐν δύο φύσεσι τὴν καθ' ὑπόστασιν ὁμολογεῖν ἕνωσιν, τοὺς συγχυτικοὺς ἐλέγχει, καὶ καταισχύνει τούτων τὸ βούλημα. οὕτως οὖν καὶ ἡ ἐν δύο φύσεσιν ἕνωσις καθ' ὑπόστασιν, καὶ ἡ μία τοῦ λόγου σεσαρκωμένη φύσις, κατὰ μὲν τῶν ἀντικειμένων αὐτοῖς καὶ ἀλλήλοις δοξασμάτων ἀγωνίζονται· οὐδ' ἑτέρα δὲ κατὰ τῆς ἑτέρας ὁπλίζεται. οὔτε γὰρ ἡ μία τοῦ λόγου σεσαρκωμένη φύσις ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς λέγεται: οὔτε ἡ ἐν δύο φύσεσι γνωριζομένη καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις, διαίρεσιν ἀπ' ἀλλήλων εἰσάγει τῶν φύσεων. ὥστε ἡ τῶν δύο φύσεων ἕνωσις, βεβαίωσίς ἐστι τῆς μιᾶς τοῦ λόγου σεσαρκωμένης ὑποστάσεως ἀσυγχύτου, καὶ διαφορᾶς ἀδιαιρέτου κηρυττομένης. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα οὐκ ὀλίγα, διὰ τῆς προκειμένης ἀναγράφων ἐπιστολῆς· τὰ μὲν τῆς εὐσεβείας κρατύνει δόγματα, τῆς δὲ συγχυτικῆς ἀναιδείας διελέγχει τὴν ὑπόνοιαν. καὶ παραινέσας τὸν τὴν ἐπιστολὴν δεξάμενον, ἐπαυξῆσαί τε καὶ πληθῆναι τὰ γεγραμμένα, ἅτε καὶ δυνάμεως οὐκ ἀπορρηκτωθείσης γράφων τὸ γράμμα. μεθ' ὃ πρὸς Εὐνόϊον μοναχὸν ἑτέραν γράφει. ἐν ᾗ δέξεισι, μήτε ἀλλήλοις μήτε ἑαυτοῖς ἐναντιωθῆναι τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν πατέρας, ἐπειδὰν περὶ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας διαλαμβάνωσι. καὶ ὅτι ἡ μὲν ἀφθαρσία ὑγεία τίς ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἀναίρεσις τῆς ἡμετέρας φύσεως· ἡ δὲ φθορὰ, νόσος. ὅθεν καὶ τὸν Αδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως ἄφθαρτον ἔχοντα σάρκα, κατὰ πάντα ὑπάρχειν ἡμῖν ὁμοούσιον. ταῦτα χρήσεσι πατέρων διαβεβαιῶν, καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα πρὸς τὴν εὐσέβειαν χρήσιμα συγκαταλέξας τῇ ἐπιστολῇ, πέρας αὐτῇ ἐπιτίθησιν. ἐπὶ ταύταις δὲ καὶ λόγοι αὐτοῦ πανηγυρικοὶ διηλέχθησαν ζ'. ὁ μὲν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων προφητῶν· ὁ δὲ εἰς τὰ γενέθλια τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ· ἕτερος δὲ περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν· καὶ ἄλλος εἰς τὴν κατήχησιν τῶν νεοφωτίστων. καὶ δὴ καὶ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Αρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν Δάφνῃ· καὶ εἰς τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν, καὶ ἐν μιᾷ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἐννάτῃ. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτοις ὄγδοος, ὁ ἐν τῇ ἁγίᾳ τετράδι λεχθεὶς εἰς τοὺς νεοφωτίστους: τὸ μὲν οὖν πρῶτον περιελθὸν εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας τεῦχος, ταῦτα περιεῖχεν.

σκθ.

Ephræmij eiuſdem alius liber.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΛΛΗ ΒΙΒΛΟΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου, ὃς τῶν ἱερῶν τῆς Ἀντιοχείας θεσμῶν ἡγεῖτο ἐν λόγοις τέσσαρσιν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περὶ τῶν * ἐπηρεαζομένων ῥημάτων Κυρίλλου, ἃ ἐκεῖνος παρέθηκε πρὸς Σούκενσον κατὰ τὴν δευτέραν ἐπιστολήν, γράφων διαλαμβάνει τὴν ἐπήρειαν δὲ ἡ τοῦ Σευήρου αἵρεσις ἐπάγει. ὁ δὲ δεύτερος, ἀπόκρισίς ἐστι πρὸς τὸν σχολαστικὸν Ἀνατόλιον, περὶ ὧν ἐκεῖνος μαθεῖν ἠβουλήθη. ὁ δὲ τρίτος, ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου γράφει πρὸς Δόμνον καὶ Ἰωάννην, τοὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ Κιλικίᾳ ἀσκοῦντας. ὁ δὲ τέταρτος πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς μοναχούς, τῆς Σευήρου δυσσεβείας καὶ αὐτοὺς ἀντεχομένους. * προστίθησιν οὖν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ἐπηρεαζομένην φωνήν, ὥσπερ ἔφημεν, ἐκ τῆς δευτέρας πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς, ἔχουσαν οὕτως· Ἔστω δὲ ἡμῖν εἰς παράδειγμα πάλιν ὁ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος. δύο μὲν γὰρ καὶ * ὑπ' αὐτοῦ νοοῦμεν τὰς φύσεις· μίαν μὲν τῆς ψυχῆς, ἑτέραν δὲ τοῦ σώματος. ἀλλ' ἐν ψιλαῖς διελόντες ἐννοίαις, καὶ ὡς ἐν ἰσχναῖς θεωρίαις, ἤτοι νοῦ φαντασίαις, τὴν διαφορὰν δεξάμενοι, οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις· οὔτε μὴν [καὶ] διαμπὰξ διατομῆς δύναμιν ἐφίεμεν αὐταῖς· ἀλλὰ μίαν ἑνὸς εἶναι νοοῦμεν. ὥστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο· δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. αἱ μὲν οὖν ἐπηρεαζόμεναι φωναί, αὗται. ὁ μὲν γὰρ ἱερὸς Κύριλλος ψυχῆς καὶ σώματος, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἄνθρωπος ἀποτελεῖται, τὴν διαφορὰν ἠβουλήθη διὰ τῶν λέξεων παραστῆσαι. διὸ καὶ εἶπεν, οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις, ἡ δὲ * διαίρεσις φησίν· ἀλλ' ἐπήγαγε, μίαν ἑνὸς εἶναι νοοῦμεν. καὶ τί τοῦτο; μίαν γὰρ ἐνταῦθα τὴν ὑπόστασιν, ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν εἶπε. καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐδήλωσεν, ἐπαγαγών· δι' * ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. πῶς γὰρ οἷόν τέ ἐστι νοεῖν σώματος καὶ ψυχῆς μίαν οὐσίαν. ἀλλ' ὅρα πάλιν ἑτέραν ἄνοιαν τῆς αἱρέσεως. νοεῖν εἶπε φησίν, οὐ λέγειν. καίτοιγε τίς οὐκ οἶδεν, ὡς τὸ καλῶς νοούμενον καὶ καλῶς λέγεται· τὸ δὲ κακῶς νοούμενον, οὐδὲ λέγεσθαι δίκαιον. εἰ δὲ διότι λέγει μίαν ἑνὸς νοοῦμεν· τὸ δὲ μίαν καθ' ἡμᾶς τὴν φύσιν εἶπεν. καὶ ἑνὸς μὲν εἶναι ζώου μόνον δεῖ νοεῖν, λέγειν δὲ οὐκ ἔτι. οὐκ οὖν οὐ χρὴ λέγειν μίαν φύσιν καὶ νοεῖν, τίσιν ἐπῆλθε τοῦτο. πῶς δὲ καὶ αὐτὸς ὅλως εἶπεν, ἃ λέγειν οὐκ ἔδει; ἀλλ' ὁ κενὸς οὗτος ἐρρέτω λῆρος. πάλιν δέ φασιν, εἴρηκεν· ὥστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον· οὐκοῦν τὰς δύο φύσεις λέγειν, μὴ μένειν ἔτι δύο φύσεις. εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ παραδείγματός φασι, τὰς δύο φύσεις οὐ λέγει διαμένειν δύο· δηλονότι καὶ ἐπὶ Χριστοῦ τοῦτο ἀκολούθως θεωρηθήσεται. καὶ ταῦτά φασι μὴ συνιέντες, πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ πάντα τὰ ἐν τῷ παραδείγματι ὀφείλει καὶ ἐν τῷ παραδειγματιζομένῳ θεωρεῖσθαι. δεύτερον δέ, ὅτι τὸ μηκέτι μὲν εἶναι δύο εἶπε· τουτέστι μὴ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιοσυστάτως ὑπάρχειν· ἀλλ', ὡς προεῖπε, δι' ἀμφοῖν τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. καὶ σκόπει ὡς οὐκ ἐξ ἀμφοῖν, ἀλλὰ δι' ἀμφοῖν ἀποτελεῖσθαι ζῶον· σημαίνων ὡς ἑκατέρα φύσις ἐν τῷ ἀποτελεσθέντι σώζεται ζώῳ. ἐπεὶ τί ἐκώλυεν ἀντὶ τοῦ δι' ἀμφοῖν εἰπεῖν, ὅτι διὰ μιᾶς τὸ ἓν ἀπετελέσθη ζῶον. εἰ γὰρ αἱ δύο οὐκ ἔτι μένουσι δύο, εἰς μίαν δὲ συνῆλθον φύσιν;

*ἐπηρεαζόντων

*al. πρὸς.

EPHRAEmius CCXXIX.

Ephræmii eiuſdem *liber alius.*

LEGI eiuſdem ſancti alterum librum, qui de ſacris Antiochiæ legibus narrat libris quatuor. Primus de verbis Cyrilli, in calumniam adductis, quæ ad * Succenſum epiſtola ſecunda ſcripſit, & oppugnationem Seuerianæ profert hæreſis. Alter reſponſio eſt ad Anatolium Scholaſticum, de iis quæ diſcere volebat. Tertius apologiam concilij Chalcedonenſis continet ad Domnum mittens & Ioannem, qui Ciliciæ ſecundæ monachi erant. Quartus ad Orientis monachos, qui & ipſi Seueriana correpti labe fuerunt. Affert autem libro primo calumniæ illam vocem, vt dictum eſt ex ſecunda ad Succenſum epiſtola, his verbis: *Sit nobis iterum exemplo homo inter nos verſatus. Duas enim in illo naturas agnoſcimus: vnam quidem corporis, alteram vero animæ, ſed in puras notiones diuiſas, & vt in tenuibus ſimulacris, hoc eſt mentis cogitationibus, differentiam ſuſcipientes, non per partes naturas collocamus, neque vtrinque ſectionis vim ipſis concedimus, ſed vnius vnam eſſe intelligimus, quare bina non amplius bina ſunt, ſed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Hæc ſunt quæ in calumniam vocata ſunt verba. Cyrillus enim animi & corporis, è quibus homo componitur, vocibus differentiam conſtituere recuſabat. Quamobrem ſic ait: non per partes naturas ponimus, ſed diuiſio inquit, verum addidit, *vnam eſſe vnius intelligimus.* & quid hoc. vnam enim hic hypoſtaſin, ſed non naturam aſſerit, idque manifeſtius reddit oſtendens, *vtroque vnum animal conſtituitur.* Quomodo igitur fieri poteſt vnam eſſe animi, corporiſque naturam. Sed vide iterum alteram hæreſeos amentiam, intelligere oportet, inquit, non dicere. quamquam quis neſcit rectè intellectum, rectè etiam dici, contra vero male intellectum, malè etiam dici. Si vero, quia dicit, *vnam vnius intelligimus?* Illud vero *vnam ſecundum nos naturam* dixit, vnius quoque dumtaxat animalis eſſe intelligere par eſt, dicere vero non item. non igitur aſſerendum & intelligendum, vnam eſſe naturam, quibus hoc acceſſit, At quomodo idem integrè dixit, quæ dixiſſe non oportuit? Sed valeant hæ nugæ. Iterum aiunt, inquit, *vt bina non amplius eſſe bina, ſed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Igitur duas aſſerere naturas, non duas ampliusmanere. Si vero exemplo loquuntur, duas naturas non amplius dicit manere duas, videlicet de Chriſto idem ex conſecutione conſideratur. Et quidem non intelligentes affirmant, primū quidem, vt non omnia in exemplo debent, & per exemplum declarato conſiderati: deinde, non amplius eſſe duos, ait: hoc eſt, non ex parte, & per ſe ſubſiſtere, ſed, vt antea diximus, vtroque vnum animal conſtitui. Et conſidera, quomodo non ex vtroque, ſed per vtraque fiat animal. Significans, vtramque naturam in abſoluendo animali conſeruari. quando quid prohibuit pro illo *per vtraque* dicere, per vnam vnum perfici animal. Si enim bina bina non maneant, in vnam conuenerunt naturam,

*Al. Succeſſum

EPHRÆMIUS.

per vnam dici oportebat fieri, animal vnum, & neque iterum dixit, ex vtroque vna natura perfecta eſt: ſed vnum animal, hoc eſt, perſona. & rectè non dixit vna natura perfecta eſt. Hoc enim aſſerere Apollinarij hæreſis eſt, qui dixit, *miſtio diuina Deus & homo vnam & eandem perfecit naturam*, & quamuis in prima ad Succenſum epiſtola de eodem exemplo agit, &, ſi videtur, capiamus exempli gratia noſtri compoſitionem, qua homines ſumus. Componimur enim ex anima & corpore, duáſque perſpicimus corporis alteram, alteram animi. quare in compoſitione duas naturas conſpicit, non igitur amplius eſſe duos, neque vnam fieri naturam aſſerit, abſit, ſed non ex parte & per ſe ſubſiſtere. Diuerſam vero eſſe animi & corporis naturam, & poſt compoſitionem in compoſito perſpici: Teſtatúrque Gregorius cognomento Theologus his ferè verbis in oratione de baptiſmo, *Geminatos nos è duobus entibus animo & corpore, & hoc quidem viſibili, illo vero inuiſibili, gemina quoque purgatio*, & quæ ſequuntur. Quin & B. Cyrillus libro nono commentariorum in Ioannem Euangeliſtam ita ſcribit. Sacræ nos docent ſcripturæ: credere in crucifixum, mortuum, & à mortuis excitatum, vt non alium exiſtentem Filium ipſi quam Verbum. Deinde, non quantum in naturæ vnitatem dico, corpus enim corpus non verbum, etſi corpus Verbi, ſed quantum in vſum veræ filiationis. Vbi igitur ſubſtãtiæ, hoc eſt naturæ corporis, & animæ identitas? vel quomodo hæc vna, quorum non licet capere identitatem naturarum & eſſentiæ? Eadem quoque magnus Euſtathius, Antiochiæ præſul, Antiochus quoque Ptolemaidis Epiſcopus, cum ait; Domine, *fili Dauid, & duplex ac ſimplex, vnus & duo, non diuiſæ incarnationis, non duplicatæ redemptionis, vt non DEVS patibilis inuentus, neque homo per ſe mundum ſeruans*. Et aureum illud os Eccleſiæ, alijque plurimi SS. Patrum, in duabus naturis atque eſſentiis vnum agnoſcunt Chriſtum. E quibus enim incarnatũ Verbum compoſitum eſt, in iis & eſt & cognoſcitur: Cyrillus rurſum exclamat: *quemadmodum*, inquit, *in diuinitate perfectus, ita & in humanitate*, & iterum: *non ipſum vnigenitum Dei Filium, qua parte cognoſcitur & reuera eſt Deus, pati in propria natura corpore affirmamus: pati vero potius terrena natura*. Et rurſum: *Oportet enim ſeruari neceſſario vtraque, vno & vero filio*. Et illud: *non pati diuinitus*, Et illud: *dicere humanitus pati*, Ipſius enim caro paſſa eſt. Verum doctus Cyrillus ita ſenſit, at contra hæretici affirmant, *diuine paſſus eſt ſimul & humane*. Sed hic rurſum ait: *humanitatis perfectio, noſtræque naturæ exhibitio allata eſt, dum diceretur incarnata*. Supra quoque de carne à Verbo aſſumpta ſic loquitur, *neque diminuta eſt, neque* (vt ipſe ait:) *furto ſublata eſt, neceſſario igitur ſeruatur*. & paulò ante: *Etſi compoſitionis verbis ineſt differentia ſecundum naturam, eorum quæ ad vnitatem collata ſunt.*

διὰ μιᾶς ἔδει φάναι τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. καὶ οὐδὲ πάλιν εἶπε, δι' ἀμφοῖν ἡ μία φύσις ἀπετελέσθη· ἀλλὰ τὸ ἓν ζῶον, τουτέστιν ἡ ὑπόστασις. καὶ καλῶς οὐκ εἶπε, μία φύσις ἀπετελέσθη. τὸ γὰρ λέγειν τοῦτο, τῆς Ἀπολιναρίου λώβης ἐστὶν, ὃς ἔφη, μίξις θεσπεσία θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπετέλεσε φύσιν. καὶ μὴν κἂν τῇ προτέρᾳ πρὸς Σούκηνσον ἐπιστολῇ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος λέγει. καὶ, εἰ δοκεῖ, *δεξιώμεθα πρὸς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν, καθ' ἣν ἐσμὲν ἄνθρωποι. συντιθέμεθα δὲ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. καὶ ὁρῶμεν δύο φύσεις· ἑτέραν σαρκὸς, καὶ ἑτέραν ψυχῆς. ὥστε ἐν τῇ συνθέσει τὰς δύο φύσεις θεωρεῖ. οὐκοῦν τὸ μηκέτι μὲν εἶναι δύο ἀλλὰ μίαν φύσιν ταύτας γενέσθαι λέγει, ἄπαγε. ἀλλὰ μὴ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιοσυστάτως ὑπάρχειν. ὅτι δὲ διάφορος ἡ ψυχῆς καὶ σώματος φύσις, καὶ μετὰ τὴν σύνθεσιν ἐν τῷ συνθέτῳ θεωρεῖται: καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος μαρτυρεῖ ἐν τῷ περὶ τοῦ βαπτίσματος φάσκων λόγῳ· διττῶν δὲ ὄντων ἡμῶν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· καὶ τῆς μὲν ὁρατῆς, *τοῦ δὲ ἀοράτου φύσεως: διττὴ καὶ ἡ κάθαρσις, καὶ ἑξῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐν τῷ ἐννάτῳ λόγῳ τῶν ὑπομνημάτων, ἐν οἷς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνηματίζει, οὕτω φησί· πιστεύειν δὲ ἡμᾶς αἱ θεῖαι γραφαὶ διδάσκουσιν εἰς τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν. ὡς οὐχ ἕτερον ὄντα τὸν υἱὸν παρὰ τὸν αὐτοῦ λόγον. εἶτα, οὐχ ὅσον εἰς οὐσίας ταυτότητα φημί. σῶμα γὰρ τὸ σῶμα καὶ οὐ λόγος· εἰ καὶ σῶμα τοῦ λόγου: ἀλλ' ὅσον εἰς τὸ τῆς ἀληθοῦς υἱότητος χρῆμα. ποῦ οὖν ἡ τῆς οὐσίας ἤτοι φύσεως ψυχῆς καὶ σώματος *ταυτότης; ἢ πῶς ταῦτα μία, ὧν οὐκ ἔστι λαβεῖν ταυτότητα φύσεων καὶ οὐσίας; τὰ αὐτά φησι καὶ Εὐστάθιος ὁ μέγας, ὁ τῆς Ἀντιοχέων ἀρχιερεὺς, καὶ Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαΐδος, ἐν οἷς φησί· Κύριε υἱὲ Δαυὶδ, ὁ διπλοῦς καὶ ἁπλοῦς, ὁ δύο καὶ ἕν, μὴ μεριζομένης τῆς οἰκονομίας, μὴ διχοτομουμένης ἡμῶν τῆς σωτηρίας· ἵνα μήτε Θεὸς παθητὸς εὑρεθῇ, μήτε ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν τὴν οἰκουμένην σώζων. καὶ τὸ χρυσοῦν γε στόμα τῆς ἐκκλησίας, καὶ μυρίος ἄλλος χορὸς τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων, ἐν δυσὶν οὐσίαις καὶ φύσεσι τὸν ἕνα γνωρίζουσι χριστόν. ὅτι μέντοιγε ἐξ ὧν ὁ εἷς σεσαρκωμένος λόγος συνετέθη, ἐν αὐτοῖς καὶ ἔστι καὶ γνωρίζεται: Κύριλλος πάλιν βοᾷ. ὥσπερ γὰρ, φησὶν, ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι. καὶ πάλιν, οὐκ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καθὸ νοεῖται καὶ ἔστι θεὸς, παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ *σώματα ἰσχυριζόμεθα, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῇ χοϊκῇ φύσει. καὶ πάλιν, δεῖ γὰρ ἀναγκαίως ἀμφότερα σώζεσθαι τῷ ἑνὶ καὶ κατ' ἀλήθειαν υἱῷ. καὶ τὸ, μὴ πάσχειν θεϊκῶς· καὶ τὸ, λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως: ἡ αὐτοῦ γὰρ πέπονθε σάρξ. ἀλλ' ὁ σοφὸς μὲν Κύριλλος ταῦτα. ἡ δὲ αἵρεσις λέγει, ἔπαθε θεϊκῶς ἅμα καὶ ἀνθρωπίνως· ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάλιν φησίν: ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δήλωσις εἰσκεκόμισται διὰ τοῦ λέγειν σεσαρκωμένην. καὶ ἀνωτέρω περὶ τῆς τοῦ λόγου σαρκὸς οὕτω φησίν· οὔτε μεμείωται, οὔτε (καθά φησιν) ὑποκέκλεπται· οὐκοῦν ἀναγκαίως σώζεται. καὶ ἀνωτέρω, κἂν τοῖς τῆς συνθέσεως λόγοις ἐνυπάρχει τὸ διάφορον κατὰ φύσιν, τῶν εἰς ἑνότητα συγκεκομισμένων.

*δεξώμ.

*al. τῆς

καὶ

καὶ ἀλλαχοῦ, οὐ πέφυρται κατὰ τοῦτο, κατὰ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν. οὔτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἡ τοῦ λόγου. ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν ἰδιότητι κατὰ φύσιν φύσιν ἑκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου, ἡ * ἄρρητος καὶ ἄφραστος ἕνωσις, μίαν ἡμῖν ἔδειξεν υἱοῦ φύσιν· πλὴν, ὡς ἔφην, σεσαρκωμένην. ἰδοὺ φανερῶς καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν * ἑκατέρου τῶν ἑνωθέντων, ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένειν * προεῖπε. Ταῦτα δὴ θεὶς ὁ συγγραφεὺς, φησὶ μὲν, ὡς ὁμοούσιον μὲν ὁμοουσίῳ καθ' ὑπόστασιν οὐχ ἑνοῦται. οὐδὲ γὰρ ψυχὴ ψυχῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνοῦται. οὔτε σῶμα σώματι: τὰ δὲ ἑτερούσια ἑνούμενα, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἀποτελεῖ· εἰς μίαν δὲ οὐσίας ταυτότητα τὰ ἐκ τῆς ἑνώσεως, οὐ τρέπεται. ὥστε, εἰ βουλοίμεθα, τὴν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τουτέστι τὴν μίαν ὑπόστασιν * κρατυνθῆναι ἐν αὐτῇ γνωρίζομεν τῶν ἑνωθέντων τὴν κατ' οὐσίαν διαφοράν. τὴν μὲν οὖν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, μίαν ὑπόστασιν νοοῦμεν. εἰ γὰρ μίαν φύσιν σεσαρκωμένην εἰπόντες τὴν κυρίως φύσιν σεσαρκωμένην νοήσομεν, τὸν πατέρα καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα σεσαρκωμένον εἰσφέρομεν. ἡ αὐτὴ γὰρ φύσις υἱοῦ καὶ πατρὸς καὶ ἁγίου πνεύματος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀκριβέστερον ἐπισκεπτέον. ἡ δὲ αἵρεσις τί φησι; δύο μὲν φύσεων ἕνωσιν λέγομεν, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν. ἀλλ' εἰ μὲν φύσιν καὶ οὐσίαν λέγουσι, πῶς οὐ σύμφυσιν καὶ συνουσίωσιν φρονοῦντες ἁλίσκονται. εἰ δὲ πρόσωπον ἓν, ἢ ὑπόστασιν μίαν, καλῶς φασί. γινωσκέτωσαν δὲ ὡς ἡ ἄκρα καὶ ἀδιάστατος ἕνωσις, οὔτε τομὴν ἐπιδέχεται τῶν ἑνωθέντων, οὔτε * σύγχυσιν ἢ συνουσίωσιν. οὕτω γάρ φησι καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην ὑπομνήματι. εἷς ἐστιν ὁ υἱὸς καὶ χριστὸς, τομὴν οὐκ ἔχων διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν· πλὴν ὅσον εἰπεῖν εἰς τὸ διαστεῖλαι μόνον λόγου τε καὶ σαρκὸς φύσιν, οὐ τὴν αὐτὴν οὖσαν εἰς γνῶσιν. καὶ πάλιν πρὸς Εὐλόγιον γράφων· κἀκεῖνο δὲ μὴ ἀγνοείτωσαν. ὅπου γὰρ ἕνωσις ὀνομάζεται, οὐχ ἑνὸς πράγματος σημαίνεται σύνοδος· ἀλλὰ δύο, ἢ καὶ πλειόνων, καὶ διαφερόντων ἀλλήλοις κατὰ τὴν φύσιν. εἰ τοίνυν λέγομεν ἕνωσιν, ὁμολογοῦμεν ὅτι σαρκὸς ἐμψυχωμένης νοερῶς καὶ λόγου γέγονεν ἕνωσις. καὶ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς πραγματείας τοῦ λόγου. ἐπεὶ τί ποιήσεις, ὅταν ἡμῖν ὁ ἁπλοῦς τὴν φύσιν εἰσβαίνει διπλοῦς; καὶ μυριάκις εὑρεθήσεται ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ * τῆς τοῦ πατρὸς ὁμοουσιότητος καὶ τῆς ἡμετέρας, τὸν ἕνα Χριστὸν ὁμολογῶν, μὴ ἀφεστάναι. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ τοῦ ἰκονίου πρόεδρος Ἀμφιλόχιος οὕτω φησίν. ὁρᾶται τοιγαροῦν ὅπως καὶ οἱ θεσπέσιοι πατέρες, ὁμοούσιον εἰρήκασι τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον τῇ μητρὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, διπλοῦν τὴν οὐσίαν ἤτοι κατὰ τὴν φύσιν· οὐ διπλοῦν δὲ τὴν ὑπόστασιν. τῶν ἀξιολογωτάτων δὲ ὁ Ἀμφιλόχιος. Κύριλλος γὰρ χρήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου προήγαγε. καὶ Ἀμβρόσιος δὲ ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ὁμολογητὴς οὕτω φησί: πρόσεχε τὴν ἕνωσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς, εἷς ἐν ἑτέρῳ * καλεῖ ὁ τοῦ θεοῦ υἱός. ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ ἑκατέρα φύσις ἐστί. ταύτης δὲ τῆς χρήσεως καὶ κατὰ Νεστορίου κέχρηται ὁ ἱερὸς Κύριλλος. ἐν δὲ τῷ λόγῳ ὃς ἐπιγράφεται περὶ

* γρ. ἄρρηκτος.
* ἑκάτερον.
* εἶπε.
κράτυνθῆ.

Et alibi: *Non commiſtum eſt per hoc, vt ipſis videtur, ne in carnis quidem naturam tranſiit Verbi natura, ſed neque carnis natura in illius, ſed in proprietate ſecundum naturam, altero manente atque intellecto, ineffabilis atque inexplicabilis vnio, vnam nobis filij naturam oſtendit. niſi, vt ait, incarnatam.* Ecce clare etiam poſt incarnationem vtriuſque vnitorum, ante dixit manere in iis, quæ ſecundum naturam. Scriptor hæc enarrans ſcribit, vt conſubſtantiale conſubſtantiali ſecnndum hypoſtaſin non vnitur, neque enim anima animæ in perſona vnitur, neque corpus corpori. Quæ vero diuerſa ſubſtantia vniuntur, perſonæ vnitatem abſoluunt, in vnam enim ſubſtantiæ proprietatem, quæ ex vnitate ſunt non conuertuntur. Quare, ſi volumus, vnam incarnatam Verbi naturam, id eſt, vnam perſonam, in ſe ipſam inualeſcere, agnoſcimus vniorum in natura differentiam, vnam igitur Verbi incarnaram naturam, vnam intelligimus perſonam. Si enim vnam naturum incarnatam aſſerentes, propriè naturam incarnatam intelligimus, Patrem & Spiritum incarnatos aſſerimus. Vna enim eſt eademque natura Filij, Patris ac Spiritus ſancti: Verum conſiderandum illud accuratius. Sed hæreſis quid aſtruit? Duarum naturarum vnitatem aſſerimus poſt vnam vnionem. Verum ſi naturam & eſſentiam dicunt, quomodo non confuſionem & conſubſtantialitatem ſentientes capiuntur. Si verò vnam perſonam, vel vnam hypoſtaſin rectè adſtruunt, cognoſcant ſummam & indiuiſam vnitatem, neque ſuſcipere ſectionem vnitatum, neque confuſionem, neque conſubſtantialitatem. Sic enim affirmat B. Cyrillus commentario in Ioannem: *Vnus eſt filius & Chriſtus, diuiſionem non admittens in humanitatem, niſi quod dicere ad diuidendum ſolum Verbi & carnis naturam, non eandem eſſe cognitam.* Rurſumque ad Eulogium ſcribens: *Et illud non ignorent, vbi enim vnio nominatur, non vnius rei collectio ſignificatur, ſed duarum, vel plurium, & ab inuicem diuerſorum. Siquidem vnitatem dicimus: Confitemur, carnis animatæ perſpicuè & Verbi facta eſt vnio.* & rurſum ex eadem verbi actione. Quid agas, quando, qui natura nobis, cum ſimplex eſt, euadit duplex? Et millies inuenietur ſanctus hic vir confiteri vnumChriſtum à conſubſtantialitate Patris & noſtri non diſcrepare. Amphilochius quoque Iconij Epiſcopus ita ait: *Apparet certè ſanctos Patres noſtros conſubſtantialem aſſerere Patri filium ſecundum diuinitatem, & conſubſtantialem matri ſecundum humanitatem, duplicem quoad eſſentiam ſiue naturam, non duplicem quoad perſonam.* Et vero Amphilochius inter fide digniſſimos eſt. Cyrillus enim eo teſte vtitur contra impium Neſtorium; Ambroſius quoque confeſſor ille admirabilis ſic ſcriptum reliquit: *appone vniones diuinitatis & carnis, vnus in altero vocatur De filius quod in ipſo vtraque natura ſit.* Idem fere teſtimonium adhibet contra Neſtorium Cyrillus in Oratione, quæ inſcribitur *de*

EPHRÆmius.

Amphilochij laus.
S. Ambroſius.

EPHRAEmius.

expoſitione fidei. Sic enim confeſſor ille ſcribit: *aſſerentes Chriſtum purum hominem, vel patibilem Deum, vel in carnem conuerſum: vel conſubſtantiale corpus habere, vel cælitus delatum, aut imaginationem eſſe, vel mortale Dei Verbum, indiguiſſe vero in reſurrectione opera Patris. aut inanimatum eſſe corpus, vel ſine mente hominem reſumſiſſe, aut duas Chriſti eſſentias mistione confuſas vnam factam eſſe ſubſtantiam: & non confitentes IESVM Chriſtum duas eſſe ſubſtantias incommixtas, vnam vero perſonam, qua ratione vnus Chriſtus, vnus filius, hos Catholica excommunicat eccleſia.* Non enim verbi & carnis conſubſtantialitatem, id eſt, vnam naturam dixerunt Patres fieri, non certe vt S. Ambroſius contra Apollinarium ſcribens ait. Sed in quo illos arguimus pullularunt alij dicentes, *Domini corpus ac diuinitatem vnius naturæ eſſe.* Quis Orcus hanc euomuit blaſphemiam? Ariani vero, quorum error maiori contentione peruadit, Patrem, Filium, & Spiritum S. non vnius naturæ aſſerentes: Chriſti diuinitatem, & carnem vnius naturæ eſſe dicere conati ſunt. Eadem ſed clarius, Athanaſius in epiſtola ad Epictetum. Scriptor deinceps natura ſiue ſubſtantia, & de hypoſtaſi, ſiue perſona, patrum adhibens teſtimonia. vt quod commune eſt vocetur natura, genus, eſſentia: quod vero proprium eſt, Hypoſtaſis, & perſona vocetur, & propriè quidem loquitur, cum ſubſtantiam dicit eſſentiam, & vice verſa. Abuſiuè autem capere quis poteſt naturæ nomen pro hypoſtaſi, oportet tamen non ad impiorum libidinem, ſed ad ſenſum piorum intelligere, de perſona quidem affirmatur hoc vocabulum, & de perfecto vno pro hypoſtaſi, oportet capere naturæ nomen. Si vero de iis, ex quibus vnus perficitur Chriſtus: tunc naturæ vocabulum, pro propria natura & eſſentia intelligere. Hæc enim obſeruantes, nuſquam ſanctos ac diſertos patres noſtros inter ſe pugnare videbimus, talémque eſſe Patrum mentem cognoſce è ſtrenuo Cyrillo prima ad Succenſum epiſtola: *Non eſt enim aliquid vllo modo poſſibile vt in diuinitatis eſſentiam ſiue naturam tranſire aliquid creatum queat. Caro enim creatura eſt: conſtat itaque naturam hic pro ſubſtantia capi.* Rurſum in epiſtola ad Neſtorium: *Aſſerit enim Deum ſuum Patrem, & certè Deus cùm ſit ſuapte natura atque eſſentia, etſi natura eſſentiæ concurſum accepit.* Et rurſum: Quando enim diuinitus de ſe ipſe teſtatur: *Qui videt me videt & Patrem.* Et: *Ego & Pater vnum ſumus.* Diuinam eius & inexplicabilem intelligimus naturã, qua vnus eſt cum Patre, per eãdem ſubſtantiam. Omnibus enim perſpicuum eſt, vt naturam atque eſſentiam hoc ſignificantem confirmarit. Sanctus quoque Amphilochius, vt clarè diximus, ſimiliter. Sed naturam pro ſubſtantia capi, oſtenſum eſt, abuſiuè quoque & pro hypoſtaſi capi, Cyrillus teſtatur.

ἑρμηνείας τῆς πίστεως, οὕτω φησὶν ὁ αὐτὸς ὁμολογητής· τοὺς δὲ λέγοντας ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν χριστὸν, ἢ παθητὸν τὸν θεὸν, ἢ εἰς σάρκα τραπέντα, ἢ συνουσιωμένον ἐσχηκέναι τὸ σῶμα, ἢ οὐρανόθεν τοῦτο κεκομικέναι, ἢ φαντασίαν εἶναι, ἢ θνητὸν λέγοντας τὸν θεὸν λόγον, δεδεῆσθαι δὲ τῆς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀναστάσεως, ἢ ἄψυχον σῶμα, ἢ ἄνουν ἄνθρωπον ἀνειληφέναι, ἢ τὰς δύο οὐσίας τοῦ χριστοῦ κατὰ ἀνάκρασιν συγχυθείσας μίαν [οὐσίαν] γεγενῆσθαι, καὶ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δύο εἶναι οὐσίας ἀσυγχύτους, ἓν δὲ πρόσωπον, καθὸ εἷς Χριστὸς, εἷς υἱὸς: τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὔτε γὰρ τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ὁμοουσιότητα, τουτέστι μίαν φύσιν εἶπον οἱ πατέρες, μὴ γένοιτο· ὡς καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀμβρόσιος κατὰ Ἀπολιναρίου γράφων, φησίν. ἀλλ' ἐν ὅσῳ τούτοις ἐλεγχόμεθα, ἀνεφύησαν ἕτεροι λέγοντες, τό, τε σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ τὴν θεότητα μιᾶς φύσεως εἶναι. ποῖος ᾅδης τὴν τοσαύτην *ἠρεύξατο βλασφημίαν; Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ τούτοις κρατύνεται μείζονι φιλονεικίᾳ, πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν: ἐπειδήπερ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν σάρκα μιᾶς φύσεως εἰπεῖν ἐπεχείρησαν. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ σαφέστερον Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον λεγομένῃ ἐπιστολῇ. ταῦτα εἰπὼν ὁ συγγραφεὺς, ἐφεξῆς περὶ φύσεως ἤτοι οὐσίας, καὶ περὶ ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου πατρικὰς προκομίζει μαρτυρίας· ὡς τὸ κοινὸν μὲν καλεῖται καὶ φύσις, καὶ γένος, καὶ οὐσία: ὑπόστασις δὲ καὶ πρόσωπον, τὸ ἰδικόν. καὶ κυριολεκτεῖ μὲν ὁ λέγων τὴν φύσιν οὐσίαν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν. καταχρηστικῶς δὲ δύναταί τις λαμβάνειν καὶ τὸ τῆς φύσεως ὄνομα ἀντὶ ὑποστάσεως. δεῖ μέν τοιγε τὰς λέξεις οὐ πρὸς τὴν τῶν ἀσεβούντων *ὑπόληψιν, πρὸς δὲ τὴν τῆς εὐσεβείας λαμβάνειν διάνοιαν. καὶ εἰ μὲν ἐπὶ προσώπου λέγεται ἡ φωνὴ, καὶ τοῦ ἀποτελεσθέντος ἑνὸς, ἀντὶ ὑποστάσεως δεῖ παραδέχεσθαι τὸ τῆς φύσεως ὄνομα. εἰ δὲ περὶ τῶν ἐξ ὧν ἀπετελέσθη φύσεων ὁ εἷς χριστὸς· τότε τὴν φωνὴν τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς κυρίας φύσεως καὶ τῆς οὐσίας νοεῖν. ταῦτα γὰρ παραφυλάττοντες, οὐδαμοῦ τοὺς ἱεροὺς καὶ λογάδας ἡμῶν πατέρας εὑρήσομεν διαμαχομένους ἀλλήλοις. καὶ ὅτι τοιοῦτον τὸ φρόνημα τῶν πατέρων, ἄκουε τοῦ νικηφόρου Κυρίλλου, ἐκ τῆς πρὸς Σουκήνσον πρώτης ἐπιστολῆς. οὐ γάρ ἐστι τῶν ἐφικτῶν εἰς θεότητος οὐσίαν ἤτοι *φύσεως μεταχωρῆσαί τι δύνασθαι τῶν κτισμάτων· κτίσμα δὲ καὶ ἡ σάρξ. δῆλον γὰρ ὡς τὴν φύσιν ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς οὐσίας παρέλαβε. καὶ πάλιν ἐκ τῆς πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῆς. ἔφη μὲν γὰρ θεὸν ἑαυτοῦ τὸν πατέρα· καί τοι θεὸς ὢν φύσει, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, κἀνταῦθα τὸ φύσει *τῷ τῆς οὐσίας παρέλαβε σύνδρομον. καὶ πάλιν· ὅταν μὲν γὰρ θεοπρεπῶς λέγῃ περὶ ἑαυτοῦ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν· τὴν θείαν αὐτοῦ καὶ ἀπόρρητον ἐννοοῦμεν φύσιν, καθ' ἣν καὶ ἕν ἐστι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, διὰ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας. παντὶ γὰρ δῆλον, ὡς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν ταυτὸ σημαίνουσαν ἐβεβαίωσε. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἀμφιλόχιος, ὡς ἐκ τῶν προειρημένων δῆλον, ὁμοίως. ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ φύσις ἀντὶ τῆς οὐσίας παραλαμβάνεται, δέδεικται: ὅτι δὲ καταχρηστικῶς [illegible] Κύριλλος.

ἐν γὰρ

ἐν γὰρ ταῖς ἀντιῤῥήσεσί φησιν· ἀναγκαίως οὖν ἡμεῖς τοῖς ἐκείνου μαχόμενοι, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν γενέσθαι φαμὲν, * τῆς καθ' ὑπόστασιν οὐδὲν ἕτερον * ὑφαινομένου, πλὴν ὅτι μόνη ἡ τοῦ λόγου φύσις, ἤγουν ὑπόστασις, ὅ ἐστιν, αὐτὸς ὁ λόγος ἀνθρωπείᾳ φύσει κατὰ ἀλήθειαν ἑνωθεὶς, τροπῆς δίχα καὶ συγχύσεως, καθὰ πλειστάκις εἰρήκαμεν, εἷς νοεῖται· καὶ ἔστι χριστὸς ὁ αὐτὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπος. καὶ ὁ θαυμάσιος δὲ Βασίλειος, ὁ ἐκ Καππαδοκίας, πᾶσαν φωτίσας τὴν οἰκουμένην, τὴν μορφὴν καὶ τὴν οὐσίαν ταὐτὸν δογματίζει. καὶ Πρόκλος δὲ ὁ κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος, ὡσαύτως. ὁ μὲν γὰρ τὴν μορφὴν οὐσίαν ὠνόμασεν: ὁ δὲ φύσιν. οὕτως οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συγκεῖσθαι, ἐκ δύο νοοῦσιν οὐσιῶν. ὥσπερ καὶ ἡνίκα ἐν δύο φύσεσιν, ἐν δυσὶν οὐσίαις. καὶ ὁ τῆς βροντῆς δὲ υἱὸς τοῦτο διδάσκει ἐν τῷ λέγειν, ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἑωράκαμεν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. τὸν ἕνα γὰρ καὶ τὸν αὐτὸν δι' ὧν ἔφημεν καὶ ψηλαφητὴν οὐσίαν ἔχειν καὶ ἀψηλάφητον ἀνεκήρυξε. λόγον γὰρ εἰπὼν, τὸν ἀψηλάφητον ψηλαφηθῆναι προσεμαρτύρησε. καὶ ἑωρακέναι εἰπὼν, τὸν ἀόρατον προανήγγειλεν· ὥστε τὸν ἕνα χριστὸν ἐν ψηλαφητῇ καὶ ἀψηλαφήτῳ οὐσίᾳ, καὶ ἐν ὁρατῇ καὶ ἀοράτῳ γνωρίζεται, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι διδάσκαλος γίνεται. εἰ γὰρ καὶ ἑνὸς προσώπου [καὶ] ἑκάτερον, ἀλλ' οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν δύναται νοῦν ἔχων ὡς ἡ αὐτὴ φύσις ψηλαφητοῦ καὶ ἀψηλαφήτου, καὶ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου. οὕτω καὶ τὸ παρὰ τῶν πιστῶν λαμβανόμενον σῶμα χριστοῦ, καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας οὐκ ἐξίσταται. καὶ τῆς νοητῆς ἀδιαίρετον μένει χάριτος. καὶ τὸ βάπτισμα δὲ πνευματικὸν, ὅλον γινόμενον καὶ ἓν ὑπάρχον, καὶ τὸ ἴδιον τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, τοῦ ὕδατος λέγω, διασώζει, καὶ ὃ γέγονεν οὐκ ἀπώλεσεν. ἀλλ' ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος, ὃς προφάσει θεομαχεῖν τοῖς ἐκ διαμέτρου τὴν ἀσέβειαν δοκεῖ γίνεσθαι, δύο φύσεις διῃρημένας καὶ ἰδιοϋποστάτους ἐφαντάζετο· καὶ τὴν τῶν φύσεων κατὰ τὰς ὑποστάσεις διαίρεσιν, τῇ μιᾷ προσκυνήσει ἑνοποιεῖν ἐσοφίζετο. ὁ δὲ * θεομάχος Εὐτυχὴς, τὴν μὲν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν οὐκ ἠρνεῖτο. οὐδ' ὅτι ἐσαρκώθη ἐκ τῆς θεοτόκου παρθένου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς [ὁ] Χριστὸς, ἐκ μεταμελείας μαθὼν λέγειν [ὃ] οὐκ ἤθελεν: ἀλλὰ καὶ ἀνεθεμάτισεν, ὃ πρότερον αὐτὸς ἔστεργε, τοὺς λέγοντας, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενηνοχέναι τὴν σάρκα. τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον, καίτοι πολλὰ καὶ πολλάκις * βιασθεὶς, οὐδαμῶς ὁμολογῆσαι ἠνέσχετο: ἀλλὰ μίαν οὐσίαν κηρύττων, ἀντὶ τοῦ ἡμῖν ὁμοούσιον ὁμολογῆσαι τὴν σάρκα, τῷ ἀναθέματι ὑπενήνεκται. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος ταῦτα διεξιὼν, τὸν σκοπὸν ἐπεράνατο.

Ἐν δὲ τῷ β'. λόγῳ πέντε τινῶν κεφαλαίων, ὧν ὁ σχολαστικὸς Ἀνατόλιος τὴν μάθησιν ἐπεζήτησεν, ἀποδίδωσι λόγον· ἑνὸς μὲν, εἰ καὶ νῦν χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν σαρκὶ γνωρίζεται; ἑτέρου δὲ, εἰ σύνθετος ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη, πῶς ἀθάνατος ἐκτίσθη; τρίτον δὲ, πόθεν δυνάμεθα τεκμήρασθαι τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔτι μένειν; ἔτι δὲ εἰ ἀθάνατος Ἀδὰμ ἐπλάσθη, πῶς τὸ συμφέρον ἠγνόησε; καὶ τελευταῖον, τί ἐστιν [τὸ] ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν, ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν;

* al. τὴν.
* ἀποφαίνοντες

EPHRÆMIVS.

Nam in controuerſiis ait: Nos igitur illius argumentis pugnamus, vnitatem in perſona fieri aſſerimus, nihil aliud apparente ſecundùm hypoſtaſin, quam ſolam Verbi naturam, videlicet hypoſtaſin; quod eſt, ipſum Verbum humanæ naturæ reuera vnitum, ſine mutatione & confuſione, vt ſæpe iam diximus, vnus eſſe percipitur, & eſt CHRISTVS idem homo & Deus. Magnus quoque Baſilius Cappadox. cuius fama vniuerſum peruagatur orbem, *formam* & *eſſentiam* idem eſſe docet. Proclus quoque Cõſtantinopolitanus Patriarcha ſimiliter: Ille enim formam eſſentiam appellauit, hic verò naturam. Sic & Patres noſtri è duabus cõſtare naturis dicẽtes Chriſtum Ieſum, è duabus ſubſtantiis intelligunt. Quemadmodum & cum in duabus naturis, in duabus ſubſtantiis. Et ille tonitrui filius idem docet, cùm ait: *Quod fuit in initio, quod vidimus oculis noſtris, & manus noſtræ contrectauerunt, de Verbo vitæ*. Vnum & eundem per quæ diximus manibus tractabilem naturam habere & intractabilem, prædicauit. Verbum enim intractabile tractatum eſſe oſtendit, & inuiſibile viſum fuiſſe prænuntiauit. Quare Chriſtus vnus in palpabili, & impalpabili ſubſtantia, vt & in viſibili atque inuiſibili cognoſcitur, & aliis præceptor agnoſcitur. Si enim & vnius perſonæ alterum: ſed nemo ſana mente dicere queat, vt eadem natura tractabilis & intractabilis, ſub aſpectum cadentis & minimè, ſic & à fidelibus ſumptum Chriſti corpus, & ſenſibilis eſſentiæ non cognoſcitur, & indiuiſum à gratia intelligibili manet. Et ſpiritualis baptiſmus, totum factum eſt vnum exiſtens, hócque ſubſtantiæ ſenſibilis proprium eſt, per aquam inquam, ſaluat, & quod factum eſt non perit. At verò impius ille Neſtorius, qui cum Deo pugnandi auctor exſtitit, impietatem opponere videtur; duas naturas diuiſas & proprias perſonas excogitauit, & naturarum ſecundùm hypoſtaſes diuiſionem, & vna adoratione vnum facere conatus eſt. At verò Eutyches Dei quoque aduerſarius, vnionem hypoſtaticam non eſt inficiatus, atque incarnatum è virgine Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, aſſerere pœnitentia ductus, quod nolebat, didicit. Sed quod prius aſſeruerat è cœlo detuliſſe carnem, aſſerentes execratus eſt. Conſubſtantiale verò nobiſcum, & ſæpe ac multum coactus, nequaquam confiteri voluit: verùm vnam prædicando naturam, cùm carnem *nobiſcum conſubſtantialem* debuiſſet confiteri, excommunicationi ſubiectus eſt. Hunc quidem ſcopum aſſecuta prima oratio, finitur.

Baſilij h.

1. Ioan. 1.

Neſtorius impius.

Eutyches

Altera verò capitibus quinque, quorum ſciẽtiam Anatolius Scholaſticus exquiſiuit, rationem reddit: vno quidem, an nunc etiam Dominus noſter Chriſtus in carne cognoſcitur? Altero verò, ſi compoſitus Adam formatus eſt, quomodo immortalis eſt conditus? Tertio quomodo perſuaderi poſſet etiamnum Ioannem Euangeliſtam ſuperſtitem eſſe? Adhuc verò ſi immortalis Adam eſt cõditus, quomodo quid vtile erat ignorauit? Quinto, quid eſt *quòd Adam factus eſt ſicut vnus è nobis?*

EPHRAEMIVS. Eſa. 63.

Primum quidem multis ſcripturis & Patrum ſententiis confirmat. Primò Eſaias de Chriſto incarnando ſic habet: *Quis eſt iſte qui venit de Edom.* Hoc eſt terrenus; & ſtatim: *Tinctis veſtibus de Boſra*: Hebræi verò Boſor carneum appellant. Et mox: *Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?* Hoc affectus poſt affectum, & in inuio ſignificat myſterium. Et rurſum alius Propheta, vt in perſona Dei, inquit, tanquam interrogantibus Angelis: *Quid ſunt plagæ iſtæ in medio * manuum tuarum?* Et ſubiicit Saluator: *Plagatus ſum in domo eorum qui diligebant me.* Sed & Angeli in aſcenſionis tempore aſtantes: *Veniet*, inquiunt, *quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum.* Primus quoque martyr Stephanus martyrij tempore, conſpiciens Deum Chriſtum ſtantem à dextris, qua forma cum diſcipulis verſatus eſt, piam ac diuinam viſionem liberè confeſſus eſt. Electionis item vas ad veritatem benè informatus, audiit è cœlo clamantem Chriſtum: *Saule, Saule, quid me perſequeris.* Quo audito, *Quis es*, inquit, *Domine? Ego ſum Ieſus Nazarenus quem tu perſequeris. Nazarenus* verò & *Ieſus* cùm dicit, carnis veritatem oſtendit. Idem teſtatur Gregorius Nazianzenus, & Cyrillus contra Conſubſtantialiſtas libro. Baſilius quoque oratione de fide. Quin & Cyrillus ad Acacium Scythopolitanum Epiſcopum ſcribens, in interpretatione vocis ἀποπομπαίου, id eſt malorũ depulſoris, Auerrunci, & innumeri alij cum carne veniſſe ac manſiſſe, & ſic eſſe ad ſecundum eius vſque aduentum docent. propterea quoque cœleſtis ac terrenus, viſibilis atque inuiſibilis. Viſibilis quidem cum diuinitate, non ſecundùm diuinitatem, ſed ſecundùm corpus: rurſum quoque inuiſibilis cùm humanitate, non ſecundùm humanitatem, ſed diuinitatem. creatus & increatus, aliaque ſecundùm piam dictam diſtinctionem conſiderantur. Etenim caro noſtra Deo Verbo vnita hypoſtaticè, non in ſubſtantiam Verbi mutata eſt, etſi Dei caro facta eſt, neque Verbum in carnem, etſi propriam ſibi hanc ſumpſerit. Sed vnus idémque dicitur Chriſtus: ſeruatur verò indiuiſè, & ſine mutatione, & quomodo in his & ex his cognoſcitur Chriſtus, ex alio in alium nõ mutari, ſed vt ſæpenumero dictum, vnus idémque eſt. idem generatur, eſtque ſine genealogia ſecundùm aliud atque aliud. Etenim ſacra ſcriptura ait: *Homo eſt, quis nouit eum, generationem eius quis enarrabit?* Sed & rurſum clamat, *Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid.* Quare ſecundùm diuinitatem ingenerabilis eſt; ſecundùm humanitatem verò generabilis. Idem prænoſcit omnia, eſt enim natura Deus, & rurſum ignorare dicitur extremũ diem per carnem noſtram. & neque me videtis neque Patrẽ meum videtis. & rurſum ſcilicet humana conditione ſcitis, *Et vnde ſim ſcitis, Si ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt verum,*

Boſor. Zach. 13. 6. * Gr. ὤμων humerorum. Act. 1. Act. 7. 56. Act. 9. 4. Heb. 7. 3. Eſa 53. 8. Math. 1. Marc. 13. Ioan. 7. 8. Ioan. 5. 31. & 8. 14.

τὸ μὲν οὖν πρῶτον κεφάλαιον διὰ πολλῶν γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν φωνῶν συνίστησι καὶ ἀποδεικνύει. καὶ πρῶτον μὲν, ἐξ ὧν Ἡσαΐας περὶ τῆς ἐνσάρκου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀναβάσεως εἶπε: τίς ἐστιν οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδώμ, τουτέστιν ὁ γήϊνος· καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν, ἱμάτιον αὐτοῦ ἐκ Βοσώρ: ἑβραῖοι δὲ τὸ βοσὼρ σάρκινον καλοῦσι. καὶ πάλιν, διὰ τί ἐρυθρά σου τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματα ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; ὅπερ τοῦ πάθους μετὰ τὸ πάθος καὶ ἐν τῇ ἀνόδῳ μηνύει τὸ μυστήριον, καὶ πάλιν ἕτερος προφήτης, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ δεσπότου, φησιν, ὡς δῆθεν ὑπὸ τῶν νοερῶν ἐρωτωμένους δυνάμεων· τίνες αἱ πληγαὶ αὗται * καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων σου; ἀποκρίνεται γὰρ ὁ σωτὴρ, λέγων· ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναλήψεως οἱ παρεστῶτες ἄγγελοι οὕτω φασὶν· ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος ἐν τῷ καιρῷ τῆς μαρτυρίας, ἐπιγνοὺς τὸν δεσπότην χριστὸν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, ἐν ἐκείνῳ τῷ σχήματι, ἐν ᾧ τοῖς μαθηταῖς συνηυλίζετο, τὸ σεπτὸν καὶ θεῖον θέαμα παῤῥησίᾳ ὡμολόγησε. καὶ τὸ σκεῦος δὲ τῆς ἐκλογῆς, μυσταγωγούμενος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ οὐρανοῦ κράζοντος ἀκούει * χριστοῦ· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; καὶ πυθομένου, τίς εἶ κύριε; ἐγώ εἰμι, φησιν, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις· τὸ δὲ Ναζωραῖος, καὶ Ἰησοῦς, δῆλον ὅτι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μηνύει τὴν ἀλήθειαν. καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ τὰ αὐτὰ διαμαρτύρεται· καὶ Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ συνουσιαστῶν λόγῳ· καὶ Βασίλειος ἐν τῷ περὶ πίστεως. ἀλλὰ καὶ Κύριλλος πάλιν πρὸς Ἀκάκιον σκυθοπόλεως ἐπίσκοπον γράφων· καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ ἀποπομπαίου. τοῦτον γὰρ ἕκαστος, καὶ μυρίοι ἄλλοι, μετὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἀνελθεῖν, καὶ διαμένειν, καὶ παραγενέσθαι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ κηρύττουσιν ἐπιφάνειαν· διὸ καὶ [ὁ] αὐτός ἐστιν οὐράνιος καὶ ἐπίγειος, ὁρατὸς καὶ ἀόρατος: ὁρατὸς μὲν μετὰ τῆς θεότητος, οὐ κατὰ τὴν θεότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸ σῶμα· ἀόρατος δὲ πάλιν, μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, οὐ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν θεότητα· κτιστὸς καὶ ἄκτιστος. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὴν εἰρημένην εὐσεβῆ θεωρεῖται διάκρισιν. καὶ γὰρ ἡ ἐξ ἡμῶν σὰρξ, ἑνωθεῖσα τῷ θεῷ λόγῳ καθ᾽ ὑπόστασιν, οὐκ εἰς τὴν οὐσίαν μετεβλήθη τοῦ λόγου, εἰ καὶ θεοῦ γέγονε σάρξ· οὐδὲ ὁ λόγος εἰς σάρκα, εἰ καὶ ἰδίαν οἰκονομικῶς ἐποιήσατο τὴν σάρκα: ἀλλ᾽ εἷς λέγεται καὶ ἔστι χριστὸς, σώζεται δὲ ἀκαινοτομήτως, καὶ ἀχωρίστως, καὶ τὰ ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς γνωρίζεται χριστὸς· οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο ἀλλ᾽, ὥσπερ πολλάκις εἴρηται, εἷς καὶ ὁ αὐτός. [ὁ αὐτὸς] γενεαλογεῖται καὶ ἔστιν ἀγενεαλόγητος, κατ᾽ ἄλλο δηλονότι καὶ ἄλλο. καὶ γὰρ τὰ ἱερὰ λόγια φησί· καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτὸν, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ἀλλὰ καὶ πάλιν βοᾷ· βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυίδ. ὥστε κατὰ μὲν τὴν θεότητα αὐτοῦ, ἀγενεαλόγητος: κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα, γενεαλογούμενος. ὁ αὐτὸς πάντα προγινώσκει, ἐστὶ γὰρ φύσει θεός: καὶ πάλιν ἀγνοεῖν τὴν ἐσχάτην ἡμέραν διὰ τὸ ἡμέτερον λέγεται φύραμα. καὶ, οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου οἴδατε. καὶ πάλιν, δῆλον ὅτι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, κἀμὲ οἴδατε, καὶ πόθεν εἰμὶ οἴδατε. ἔτι δὲ, εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής.

* αἱ ἀνὰ μέσ[...]

καὶ

EPHRÆMIVS.

καὶ ἀλλαχοῦ· εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστι. τὸ μὲν διὰ * τὴν ἐμαυτοῦ φύσιν· τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. οὗτος οὖν ἐστιν ὁ αὐτὸς ἀπερίγραπτος καὶ περίγραπτος· ὡς δύο γενέσεις ἔχων, καὶ δύο οὐσίας ὁ εἷς. εἰ δὲ μιᾶς οὐσίας ἐστὶ κατὰ τὴν σάρκωσιν, κατὰ τὸν Μάνην· μίαν αὐτοῦ πάντως ὁμολογήσουσι καὶ τὴν γέννησιν, καὶ μάτην υἱὸς ἀνθρώπου κέκληται. τὸ μὲν οὖν πρῶτον κεφάλαιον οὕτω πως ἐπῆλθε. τὸ δὲ δεύτερον, οὕτω διέξεισι. Εἴτε θνητός, φησιν, εἴτε ἀθάνατος ἐπλάσθη τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀδάμ· πρόδηλον ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων· φθόνῳ δὲ διαβόλου, θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. ὑπὸ δέ τινα μένειν ὅρον ἐν ἀφθαρσίᾳ τὸν ἄνθρωπον διεκελεύσατο, ἐντολὴν εἰς φυλακὴν παραθέμενος· ἣν παραβεβηκώς, τὴν φθορὰν ἀντὶ τῆς ἀφθαρσίας εἰσήγαγε. τῷ μὲν γὰρ αὐτεξουσίῳ τιμηθεὶς ὁ ἄνθρωπος, εἵλετο τὸ χεῖρον ἑκὼν φυγὼν τὸ ἄμεινον. ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ νοητὴν δημιουργηθεῖσαν, ἐκ παραβάσεως ἴσμεν θανάτῳ παραδεδομένην, εἰ καὶ μὴ αἰσθητῷ, ἀλλά γε (τὸ χαλεπώτερον) νοητῷ. ἡ ἁμαρτία γὰρ αὐτῆς ἐστιν ὁ θάνατος, ὡς κόλασιν * αὐτῇ καὶ φθορὰν προξενοῦσα ἄφθαρτον. φοβήθητε γάρ φησι τὸν δυνάμενον καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. ἁπλοῦς δὲ μόνος ἐστὶν ὁ θεός, ἀπερίγραπτος ὤν. πᾶν γὰρ τὸ περίγραπτον οὐχ ἁπλοῦν, τὰ δὲ παρὰ τὸ θεῖον πάντα σύνθετα. ὅτι δὲ τὸ σύνθετον δύναται καὶ ἀθάνατον μεῖναι· μαρτυροῦσι μὲν τὰ * νοερὰ τάγματα, καὶ ἡ ψυχή· μαρτυρεῖ δὲ μᾶλλον καὶ ἡ ἀνάστασις, ἐν ᾗ σύνθετος ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἧττον, ἢ πρότερον, ἀνιστάμενος εἰς ἀθανασίαν, μετὰ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνίσταται. δεῖ γὰρ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν. καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι, τὸ σῶμα τότε εἰς τὴν οὐσίαν μεταβάλλειν τῆς ψυχῆς. εἰ γὰρ καὶ λεπτότερον καὶ διαυγέστερον γίνεται· ἀλλ' οὖν τὰ ἰνδάλματα σώζει τοῦ σώματος· καὶ ἄνθρωπός ἐστι, τὰ ἀνθρώπου φέρων γνωρίσματα. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις Ἐνὼχ καὶ Ἠλίας, καὶ ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς Ἰωάννης, ἔτι περιόντες ἐν τῷ σώματι. καὶ γὰρ τούτους ὡς ἀπαρχὴν τοῦ ὅλου φυράματος ἡμῶν ὁ δημιουργὸς λαβὼν ἔδειξε πᾶσιν, ὡς εἰ μὴ ἥμαρτεν ὁ Ἀδάμ, ἔτι ἂν περιῆν μετὰ τοῦ σώματος· πλὴν καὶ οὗτοι πολυχρόνιον βίον ἀνύοντες, γεύσονταί ποτε θανάτου, κἂν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. ὅρα δὲ τὴν δι' αὐτῶν πίστιν, ὡς ἐκ τῶν τριῶν προάγεται γενεῶν· ἐκ μὲν τῶν πρὸ νόμου ληφθέντος τοῦ Ἐνώχ· ἐκ δὲ τῶν μετὰ τὸν νόμον, τοῦ Ἠλία· ἐκ δὲ τῶν μετὰ τὴν χάριν, τοῦ ἐπιστηθίου τῶν μαθητῶν. οὐκοῦν καὶ ὁ Ἀδάμ, εἰ τὴν ἐντολὴν ἐφύλαττε, τούτοις ἂν ἀδιστάκτως συμπεριῆν. ὅτι δὲ περίεστιν ὁ παρθένος Ἰωάννης, ὅπερ ἐζήτησας, ὥσπερ τὸν Ἐνὼχ καὶ τὸν Ἠλίαν παράδοσις μαρτυρεῖ, οὕτω καὶ τοῦτον. καὶ τὸ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δὲ εἰρημένον, εἰς τὸν αὐτὸν ἡμᾶς νοῦν ἕλκει. εἶπε μὲν γὰρ ὁ Χριστὸς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου, ὃν ἔμελλεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθνήσκειν ὁ Πέτρος. ὁ δὲ Πέτρος τὸν οἰκεῖον θάνατον ἀκούσας, εὐθὺς ἐπερωτᾷ περὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. δῆλον κἀκείνου οὐκ ἄλλο τι, ἀλλ' ἢ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου αὐτοῦ μαθεῖν ἐπιζητῶν. οὗτος δὲ τί; οὐ γὰρ ἄλλο μὲν * ἤκουε παρὰ τοῦ σωτῆρος περὶ αὐτοῦ· εἰς ἄλλο δέ τι ἀνακόλουθον τὴν ἐρώτησιν μετήγαγε.

* τὴν θείαν αὐτοῦ φύσιν.

* al. αὐτὴν.

* ἱερὰ. M.M.

* al. ἤκουσε.

alibi quoque: *Et ſi egi teſtimonium perhibeo de me ipſo, verum eſt teſtimonium meum.* Hoc quidem reſpectu diuinitatis: illud verò humanitatis reſpectu. Vnus itaque idemque eſt incircumſcriptus & circumſcriptus, tanquam duas generationes habens & ſubſtantias, vnus tamen. Si verò vnius eſt ſubſtantiæ ſecundùm carnem, hoc contra Manem, vnam illius confitebuntur generationem, & fruſtra Filius hominis vocabitur. Hactenus capite primo iſta exequitur. Alterum verò ſic diſſerit: Si mortalis vel immortalis Adamus initio conditus eſt, conſtat Deum non feciſſe mortem, neque hominum interitu delectari: inuidia dæmonis mors in mundum venit, iuſſit verò hominem aliquandiu manere incorruptum, præceptum cuſtodiendum ei tradens, quod tranſgrediens pro incorruptibili corruptibilis euaſit. Libertate enim arbitrij donatus homo, arripuit ſponte quod deterius eſt, relicto meliore. Sed immortalem animam & intelligibilem creatam, poſt lapſum ſcimus morti tradidiſſe: idque non corporali modo, verùm, quod eſt grauius, intelligibili. Peccatum enim animi quædam mors eſt, veluti pœnam & ſempiternam corruptionem illi parans: *Timete qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam.* Simplex igitur ſolus eſt Deus atque incircumſcriptus. Omne enim quod circumſcribitur ſimplex non eſt, omnia enim præter Deum compoſita ſunt, quia compoſitum poteſt & immortale fieri, & * Angeli id teſtantur & anima, amplius vero teſtificatur id reſurrectio, qua non minus atque primò compoſitus homo ad immortalitatem reſurgens exſiſtit corpore & animo præditus. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem*: & ne dixerit aliquis, corpus tunc in animæ conditionem migrare. Si enim tenuius fit atque anguſtius, ſed corporis ſpeciem ſeruat, & homo eſt hominis habens inſignia: teſtatur id Enoch, Elias, & Ioannes tonitrui filius, adhuc in corpore agentes. Hos enim vt initia totius conditionis noſtræ conditor arripiens, omnibus oſtendit, vt niſi Adam peccauiſſet, adhuc viueret, niſi quòd longam vitam agentes guſtant aliquando mortem, etiamſi in momento oculi. Vide eorum fidem, vt è tribus generationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, poſt legem Elias, tempore gratiæ decus diſcipulorum. Quare ſi Adam non peccaſſet, cum his incorruptibilis vixiſſet; virginem autem Ioannem ſic ſupereſſe, vt poſtulaſti, vt Enoch & Eliam, traditione habemus, & quod in Euangelio habetur, in hũc ſenſum trahitur. Dixit Chriſtus qua morte eſſet moriturus Petrus, & interrogãs his auditis de Ioãne Euãgeliſta. Patet itaq; hunc nihil aliud quàm de morte illius quæſiſſe. *Hic autẽ quid?* Nihil aliud de ipſo ex Saluatore audiuit, alio reſponſionẽ detorſit,

Math. 10. 20.

τὰ ἱερὰ τάγματα.

1. Cor. 15. 53.

Enoch.

Ioannes Euangeliſta. Elias.

Ioan. 21.

EPHRAEMIVS.

tanquam deſpiciens & nihili eam faciens doctoris de ipſo prophetiam. & Petri interrogatione de morte interrogantis an Ioannes eſſet moriturus : & reſpondente Domino : *Si eum volo manere donec veniam quid ad te ?* Quomodo non illum manſurum in hunc vſque diem veritas prædicit. Quamobrem B. Cyrillus illud, *Sequereme*, de morte Petri dixiſſe Chriſtum accipit. Illud autem : *Exiuit ſermo ille inter fratres quia diſcipulus ipſe non moritur*, & quæ ſequuntur; nô modò nihil pugnat, ſed & conſonat : non enim quis immortalem dixerit, ſed manere cum Enoch & Elia, vſque ad ſecundum Domini aduentum, quod & diſcipulus iſte confirmat : *Et non dixit ei Ieſus, Non moritur, ſed, ſi eum volo manere donec veniam, quid ad te ?* & apparet quòd immortalem eſſe negauit, *Manere verò donec veniat*, confirmauit. Si verò Euſebius Eccleſiaſticæ ſcriptor hiſtoriæ, & tempora quibus vixit numerauit, ad vſque Traiani tempora peruenit, nihil prohibet, etiamſi dicat. Hoc vnuſquiſque mente percipiat, tanquam tempora, Enoch oſtêdat, & quot ânos vixerit ſacræ litteræ clarè oſtendunt. Sed non propterea quis iuſtus trâſlationem cum corpore inficiabitur. Huic ſententiæ conſentiunt actiones dilecti Ioannis, & vita, quas pauci narrant. Cùm in aliquo loco, vt aiunt, illius monitu poſitus eſſet, quæſitus mox inuentus non eſt, ſed diffundens ſanctimoniam è loco, quo breui tempore continebatur, à quo tanquam ſanctitatis fonte ſacrum vnguentum hauſimus. Illud verò patet, præſentem queſtionem, quamuis à veritate abhorret, non adferre animæ periculum : fidei enim inueſtigatio, veritatem tranſiliens, magnum animæ naufragium creat : Ideò quoque vel breuis ſyllaba, quæ ad veritatem conferat, defendenda eſt : Quæſtio verò problematum contra pietatem, pulchrum quiddam eſt, ſi ad veritatis finem perueniat, ſi verò ab ea aberret, non pulchrum quidem, tamen perniciem animæ non adfert. Sic ſecunda & tertia profligatur quæſtio : immortalis verò creatus Adam, quid vtile, ignorauit, Quemadmodum & ante ipſum diabolus cum aſſeclis. Illud verò: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus eſt* : Etſi quibuſdam per ironiam dictum videtur, verùm non ita eſt, non quod reuera factus ſit Deus, hoc enim fieri non poteſt, blaſphemúmq; eſt : Quid igitur ſibi vult : *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus eſt.* Ecce nunc, ait, ſenſum accepit, quoad imaginari ſe Deum eſſe. Ad illius ſententiam hæc loquitur Deus, accuſatque malitiam. Exprobrare verò Deum ad inſtructionem noſtram ſæpenumero in ſcriptura comperimus. Et hæc quidem ſecunda ratio. Poteſt autem illud : *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus eſt*, ironica figura proferri, & à probro ſermonem abſtinere, & miſerabilem ſermonem in miſeris oſtendere. Eligat quiſque quod ſibi placeat.

Ibidem. — Gen. 3. 22. — Gen. 3. 22. Theodoret. quæſtio. in Gen.

ὥσπερ παρορῶν, καὶ παράφαυλον ποιούμενος, τὴν τοῦ διδασκάλου περὶ αὐτοῦ προφητείαν. τῆς δὲ τοῦ Πέτρου ἐρωτήσεως περὶ τοῦ θανάτου, ὃν ἔμελλεν Ἰωάννης ἀποθνήσκειν ἐπερωτῶντος, καὶ τοῦ σωτῆρος εἰπόντος· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; πῶς οὐχὶ τὴν μέχρι τῆς παρουσίας αὐτοῦ διαμονὴν ἡ ἀλήθεια προλέγει. διὸ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος τὸ, ἀκολούθει μοι, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰρῆσθαι τῷ σωτῆρι ἐκδέχεται : τὸ δὲ, ὅτι ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς μαθητὰς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει, καὶ τὰ ἑξῆς· οὐ μόνον οὐδὲν μάχεται, ἀλλὰ καὶ συνᾴδει. οὐ γάρ τις ἀθάνατον αὐτὸν εἶναί φησιν, ἀλλὰ διαμένειν μετὰ Ἐνὼχ, καὶ Ἠλία, μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ δεσπότου παρουσίας· ὃ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτὸς βεβαιῶν, φησιν· ὅτι, οὐκ εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει : ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; καὶ φανερὸν, ὅτι τὸ μὲν ἀθάνατον εἶναι ἀνέτρεψε : τὸ δὲ μένειν ἕως τῆς παρουσίας, ἐβεβαίωσεν. εἰ δὲ ὁ Παμφίλου Εὐσέβειος, τὴν ἐκκλησιαστικὴν γράφων ἱστορίαν, καὶ τοὺς χρόνους * αὐτοῦ, καθ' οὓς ἔζησεν, ἀριθμητοὺς ἔθετο, καὶ ὡς μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων διήρκεσεν : οὐδὲν μαχόμενον, κἂν δοκῇ, λέγει. ἐκεῖνο γὰρ ἕκαστος κατὰ νοῦν λαμβανέτω. ὡς οἱ * τοῦ Ἐνὼχ κατάδηλοι χρόνοι, καὶ ὅσα ἔτη ἐν τῷ κόσμῳ ἐβίω, σαφῶς ἡ θεία γραφὴ παραδίδωσιν : ἀλλ' οὖν οὐ διὰ τοῦτο τὴν μετὰ σώματος ἀρνήσεταί τις τοῦ δικαίου μετάθεσιν. ταύτῃ τῇ δόξῃ συνᾴδουσι καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἠγαπημένου Ἰωάννου, καὶ ὁ βίος, ἃς οὐκ ὀλίγοι προφέρουσι. κατατεθεὶς γάρ φασι, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐκείνου προτροπὴν, ἔν τινι τόπῳ· ζητηθεὶς αἰφνίδιον, οὐχ εὑρίσκετο· ἀλλὰ μόνον τὸ ἁγίασμα βρύον ἐξ αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ πρὸς βραχεῖαν ῥοπὴν ἐτέθη. ἀφ' οὗ πάντες, ὡς ἁγιασμοῦ πηγὴν, τὸ ἅγιον ἐκεῖνο μύρον ἀρυόμεθα. ἐκεῖνο δὲ δῆλον, ὡς τὸ παρὸν ζήτημα, κἂν τῆς ἀληθείας * παρασφαλῇ, οὐ φέρει ψυχῆς κίνδυνον. ἡ μὲν γὰρ περὶ πίστεως ἔρευνα, τῆς ἀληθείας παρατραπεῖσα, ναυάγιον μέγα τῇ ψυχῇ προξενεῖ. διὸ δὴ καὶ βραχείας, τῆς εἰς αὐτὴν τελούσης, ἀντέχεσθαι δεῖ συλλαβῆς. ἡ δὲ ζήτησις τῶν παρὰ τὴν εὐσέβειαν προβλημάτων, καλὸν μὲν, εἰ πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας καταλήγει τέλος. εἰ δέ γε ταύτης ἀστοχήσει· οὐ καλὸν μὲν, ὅμως ὄλεθρον ψυχῆς οὐ φέρει. ἀλλὰ τὸ μὲν δεύτερον, καὶ τρίτον, οὕτω διελύσατο ζήτημα. ἀθάνατος δὲ πλασθεὶς ὁ Ἀδὰμ, τὸ λυσιτελὲς ἠγνόησεν· ὥσπερ καὶ * πρὸ αὐτοῦ ὁ διάβολος, καὶ αἱ περὶ αὐτὸν ἀποστατικαὶ δυνάμεις· τὸ δὲ, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν· εἰ καί τισιν εἰρῆσθαι παρ' εἰρωνείαν ἐνομίσθη : ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ', ὅτι γέγονε τῇ ἀληθείᾳ θεός. τοῦτο γὰρ παντελῶς μετὰ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ βλάσφημον. τί οὖν βούλεται τὸ, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; ἰδοὺ νῦν, φησιν, αἴσθησιν ἐδέξατο, οἵαν ἐστὶ τὸ φαντάζεσθαι γενέσθαι θεόν. πρὸς δὲ τὴν ἐκείνου γνώμην, ταῦτα φθέγγεται θεὸς, καὶ διελέγχει τὴν κακόνοιαν. ὀνειδίζειν δὲ τὸ θεῖον πρὸς νουθεσίαν ἡμετέραν, πολλαχοῦ τῆς γραφῆς εὑρίσκομεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὁ δεύτερος λόγος. δύναται δ' ἂν τὸ, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, καὶ ἐν εἰρωνείας σχήματι προελθεῖν, καὶ ὀνείδους * λόγον ἐπέχειν, καὶ ἐλεεινολογίαν ἐν οἰκτιρμοῖς ἐπιδεικνυσθαι. * αἱρείσθω δὲ τὸ δοκοῦν μᾶλλον ἕκαστος.

Ioan. 21. 22.

* al.

* al.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ λόγῳ (καὶ) πρὸς Δόμνον καὶ Ἰωάννην γράφων, τοὺς τὴν δευτέραν κιλικίαν οἰκοῦντας ἀσκητὰς, ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδόνι λέγει συνόδου· ὅτι ὀρθοδοξίας ἐστὶ φρόνημα, καὶ Κυρίλλῳ [φίλον,] μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κηρύττειν, καὶ ἓν πρόσωπον· καὶ τὸ φρονεῖν τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν [τὸν αὐτὸν] κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. τουτέστι, τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν, ἐξ ὧν ὁ εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη. δύο γὰρ γεννήσεις τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν εἰδότες, οὐδὲ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ λόγου τὴν κατ' οὐσίαν διαφορὰν ἀγνοοῦμεν. αὕτη δὲ ἡ πίστις τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου δέδεικται κήρυγμα. εἶτα τετρακόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα ἀρχιερεῖς ταύτην ἐγγράφως ἐβεβαιώσαντο: ἐν οἷς καὶ οἱ θαυμαστοὶ τὸν βίον, Σιμεὼν καὶ Ἰάκωβος, καὶ Βαραδάτος τὴν αὐτὴν γνώμην ἰδίοις ἐπεκύρωσαν γράμμασι. δῆλον δὲ ὡς, ἔνθα μία καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις, πᾶσα * διαιρέσεως ὑπόνοια ἀπελήλαται. τὸ γὰρ γνωρίζειν τῶν οὐσιῶν τὸ διάφορον, οὐκ * ἐστι διαιρεῖν ταύτας, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον. ὅτι τὸ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ λόγου σαφῶς ἡ σύνοδος ἀνεκήρυξε, δογματιζόμενον μὲν παρὰ τῶν ὁσίων ἡμῶν [πατέρων:] οὔπω δὲ τῆς φωνῆς οἰκουμενικῆς συνόδου ψηφίσμασι τὴν βεβαίωσιν λαβούσης. διὸ πάντως ἂν ἐξεβέβλητο· τῆς δυσσεβοῦς μὲν δόξης Εὐτυχοῦς ἐν τῇ λῃστρικῇ συνόδῳ παρρησιασαμένης, ὑφ' ἑτέρας δὲ μὴ κατακριθείσης: κἀκείνου μὲν τῆς δικαίας καθαιρέσεως ἀπολυθέντος, ἐπὶ Φλαβιανὸν δὲ τὸν ἀοίδιμον, ὃς ἐκεῖνον καθεῖλε, τῆς δίκης ἀδίκως μετενεχθείσης. καίτοι λαμπρῶς κηρύττοντα, μίαν μὲν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, τουτέστιν ὑπόστασιν: συνανακηρύττοντα δὲ καὶ τὸ, ἡμῖν ὁμοούσιον, ὅτι, φησὶν οἱ ἅγιοι πατέρες μὴ χρῆναι τὴν λέξιν γυμνὴν, καὶ κακούργως ἐξετάζειν, ἀλλὰ τῇ εὐσεβεῖ διανοίᾳ προσέχειν τοῦ γράφοντος. καὶ παρατίθησι τῆς παραινέσεως μάρτυρας, * Ἀθανάσιον μὲν, ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν· * Κυρίλλου δὲ, ἐκ τῶν θησαυρῶν· Ἰωάννου δὲ τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς· ὅτι, φησὶ, τὸ λέγειν σαρκὶ παθεῖν τὸν Θεὸν λόγον, φρόνημα τῆς ἐκκλησίας ἐστίν: ὥσπερ καὶ βλάσφημον καὶ ἀπόβλητον τὸ, κηρύττειν αὐτὸν παθεῖν τῇ φύσει τῆς θεότητος. καὶ παράγει μαρτυρίας διαφόρους. Κύριλλον μὲν ἐκ τῶν σχολίων, ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον δευτέρας ἐπιστολῆς, ἐκ τῆς πρὸς Νεστόριον πρώτης, ἐκ τῶν θησαυρῶν, ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ἀποπομπαίου, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας τοῦ ιβ' ἀναθεματισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὰς βασιλίδας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς ἑβραίους, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὑπομνήματος, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ὀγδόου ψαλμοῦ, καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἀπαθείας λόγου, καὶ ἐκ τοῦ περὶ πάθους λόγου, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννην ὑπομνήματος βιβλίου ζ' καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς ἑβραίους, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸ εὐαγγέλιον Ἰωάννην ὑπομνήματος βιβλίου β', καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου, καὶ ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ εἰς εὐαγγέλιον Ἰωάννην βιβλίου θ' καὶ η'. συμπαρατίθησι μέντοι καὶ Γρηγορίου, καὶ Βασιλείου ἐκ τοῦ περὶ εὐχαριστίας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σωζοπολίτας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Ἀπολινάριον· ναὶ δὴ καὶ Ἀθανασίου τοῦ πολυάθλου ἐκ διαφόρων λόγων: ὅτι τῶν ἀπὸ Σευήρου ληρούντων, ὡς ἐννοεῖν μὲν χρὴ τὸ ἑτεροειδὲς καὶ ἑτεροφυὲς τῶν εἰς ἑνότητα ἄφρασον συνεληλυθότων, μὴ χρῆναι δὲ λέγειν ταῦτα: πλατὺν μὲν γέλωτα τῆς ἀνοίας αὐτῶν ὁ ἱερὸς ἀνὴρ κατηχεῖ.

* al. διαίρεσιν.
* al. ἔτι.
* al. Ἀθανασίου. * Κυρίλλου. & Ἰωάννου δὲ τοῦ Χρ.

EPHRÆMIVS.

Tertia verò oratione ad Domnum & Ioannem ſcribens, monachos in Cilicia ſecunda, hæc de Chalcedonenſi refert Synodo, rectæ fidei normam eſſe, & Cyrillo placere vnam Verbi hypoſtaſin incarnatā prædicare, & vnā perſonam, & ſentiri conſubſtantialem Patri Filiū diuinitate, & humanitate nobis ſimilem. Hoc nimirum eſt duas fateri naturas, è quibus vnus Chriſtus conditus eſt. Duas enim generationes vnius Chriſti & Dei noſtri cognoſcentes, neque carnis, neque Verbi differentiam ſecūdùm ſubſtantiam ignoramus. Hæc verò fides Chalcedonenſis concilij præconium præ ſe fert, deinde trecenti & ſeptuaginta Epiſcopi hanc ſubſcribendo conſignarunt, in qua admirandi viri Simeon & Iacobus & Baradatus hāc ſuis ſcripturis fidem confirmarunt. Quæ cùm ita ſint, efficitur, vbi vna eſt ſecundùm hypoſtaſim vnio, ibi omnem diuiſionis opinionem euaneſcere. Noſſe enim ſubſtantiarum differentiam, non eſt illas diuidere ſecundùm B. Cyrillum, quia nobiſcum *Conſubſtantialem* incarnati Dei Verbi clarè concilium prædicauit, quod antea alij SS. Patres docuerunt, nuſquam tamen voce œcumenicæ Synodi decretis confirmata, idcirco prorſus reiectum eſt. Impia doctrina Eutychis in perfida Synodo damnata, ab alia non condemnata. Dum ille iuſtæ condemnationis abſoluitur traducta in venerabilem Flauianum qui ipſum ſuſtulit, culpa. licet clarè pronunciantem, vnam quidem Verbi naturam incarnatam, hoc eſt perſonam, ſimúlque aſſerentem conſubſtantialem nobis eſſe, dicit, ſanctos Patres non vti nuda voce, & improbè inueſtigare, ſed mentem adhibere ſcriptori pio, & admonitionis adhibet teſtes: Athanaſij librum contra Arianos, Cyrilli theſaurum, Ioannis Chryſoſtomi commentarium in epiſtolam ad Galatas: Ait enim: Carne pati Deum Filium, ſententiam eſſe Eccleſiæ: pati verò diuinitate, hæreticorum eſſe & blaſphemum. Adfert & varia teſtimonia ex Cyrilli ſcholiis, ex epiſtola ſecunda ad Succenſum, ex prima ad Neſtorium, ex theſauris, ex interpretatione *ἀποπομπαίου*, ex Apologia duodecimi anathematiſmi, ex epiſtola quoque ad reginas, & ex commentario in epiſtolam ad Hebræos, item in Eſaiam, & in octauum Pſalmum, & ex oratione de impatibilitate, itémque de perturbatione, rurſum ex commentario in Ioannem lib. ſeptimum, ſecundùm, octauum, & nonum de incarnatione, loco vno & item altero, ex interpretatione epiſtolæ ad Hebræos. Adduntur & Gregorij & Baſilij de gratiarum actione teſtimonia, item ex epiſtola ad Soſopolitas & ad Apolinariū. Quin & Athanaſij athletę magni è diuerſis ſermonibus, Seuerianis hæreticis delirantibus, intelligēdo alteram ſpeciem ac diuerſam naturā in vnionem inexplicabilem cōueniſſe, aſſerendum non eſſe: magnum vir pius riſū mouet,

Chalcedonenſe Concilium.

Seueriani.

EPHRAEMIVS

Rom. 10. 10. & ante hunc virum ipſa communis opinio, & Pauli vox eſt cùm dicit: *Corde quidem creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Aſſerit & vnam inquit perſonam, hoc eſt Verbi incarnati hypoſtaſim pronuntiamus. Quandoquidem ſimplicem ponit IESVM D. Dionyſius Areopagita, & de hypoſtatica quidem vnione, iuſtè contra pietatem compoſitum dicitur: compoſitum verò dicere nemo audeat præter Apolinarium. Manifeſtè & Chriſtus, hypoſtaſin compoſitam eſſe, naturam non item: Intrans autem ad diſcipulos obturatis oſtiis: *Luc. 24. 39.* *Palpate*, inquit, *& videte, quia* *Ioan. 4. 24.* *ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.* & alibi: *Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Quomodo hæc ergo non pugnant? vel quia ſecundùm eſſentiam diuinitatis carnem non habet, quando eſſentia compoſita eſſe nequit, ſed ſecundùm perſonam & hypoſtaſin carnem habet, vt habere cernitur, & quod non habet ſecundum ſubſtantiam (non enim compoſitus erat) hoc hypoſtaticè poſſidet, hypoſtaſis enim compoſita eſt, & ſecundùm vnam quidem ſubſtantiam non habet alteram, ſed quod ad perſonam, vtramque habet, quemadmodum & carnem habet ac ſpiritum hypoſtaticè: ſubſtantialiter verò neque ſpiritus eſt caro, neque caro ſpiritus induit naturam. Hoc explanans beatus Cyrillus: *Si enim, inquit, caro caro eſt & non deitas, etſi Dei caro facta eſt, ſecundùm ſubſtantiam differentiam inuenio, etſi Filium vnum eſſe confi-* *Ioan. 17. 21.* *tear.* Adhæc in Euangeliis Chriſtus cùm dicit: *Vt ſint vnum ſicut & nos vnum ſumus, Ego in eis, & tu in me.* Vtriuſque conſubſtantialem naturæ fuiſſe oſtendit. Vnum enim eſt diuina natura cum Patre Dei Verbum, & vnum rurſum in ipſis, id eſt ſecundùm noſtram eſſentiam. Dictis aſſentiens Cyrillus ſic dictum explanat: *Quemadmodum, inquit, ego in eis, quia carnem illorum geſtat, & vt Pater, tu in me, quia tuæ ſum eſſentiæ. ſic volo vt hi quoque in vnionem adducti coniungantur inuicem. & vt vnum corpus in me omnes ſint, ſicut vno comprehendente templo.* Idem etiam Iſaias his ver- *Eſa. 9. 6.* bis aſſerit: *Puer natus eſt nobis & filius datus eſt nobis*: & Deus eſt potens ac fortis. Quà puer, eſt nobis conſubſtantialis: quà verò Deus, Patri & S. Spiritui conſubſtantialis. Gregorius quoque Nyſſenus contra Apolinarium ſcribens: *Si enim in contrariis, inquit, proprietatibus vtriuſque cernitur natura, carnis, inquam, & diuinitatis, quomodo vna duo?* Hæc ſacer Ephræmius congerens; impiè interpretantibus Domini ſociis illud: *Et habitauit in no-* *Ioan. 1.* *bis.* Illos enim reprehendit: Nam pro illo, *Bar. 3. 38.* *In terra viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus* *Gen. 13. 12.* *eſt*: vocem peruersè intellexit, hanc illi æquando: *Loth habitauit in oppidis circa Iordanem, & habitauit in Sodomis*; taxans ineptam conſecutionem, verbum illud *Habitauit*, explanat, interpretamentum eſſe eius: *Verbum caro factum eſt*, & reprehenſionem mutationem, atque alterationem Verbi accuſaturis.

καὶ πρό γε τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή γε ἡ κοινὴ ἔννοια, καὶ ἡ Παύλου φωνὴ λέγουσα· *καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόμα δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. *καρδί. στόματι. ὅτι (φησὶν) ἓν πρόσωπον, τουτέστι μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κηρύττομεν. ἐπειδὴ καὶ ἁπλοῦς Ἰησοῦς συνετέθη κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. καὶ ἐπὶ μὲν τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως, δικαίως παρὰ τῆς εὐσεβείας τὸ σύνθετον λέγεται· σύνθετον δὲ οὐσίαν οὐδεὶς εἰπεῖν ἐτόλμησε, πλὴν Ἀπολιναρίου. δηλῶν δὲ καὶ ὁ Κύριος, ὅτι σύνθετος μὲν αὐτῷ ἡ ὑπόστασις, οὐκ ἔτι δὲ καὶ ἡ φύσις· τῶν μὲν θυρῶν κεκλεισμένων πρὸς τοὺς μαθητὰς εἰσελθών, ψηλαφήσατέ με, λέγει, καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. ἀλλαχοῦ δὲ, πνεῦμα ὁ Θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. πῶς οὖν οὐκ ἐναντία ταῦτα; ἢ ὅτι κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος οὐκ ἔχει σάρκα· ἐπειδὴ μὴ δύναται ἡ οὐσία σύνθετος εἶναι· τῷ δὲ προσώπῳ καὶ τῇ ὑποστάσει ἔχει, καθὼς αὐτὴν ἔχων ἐθεωρεῖτο· καὶ ὅπερ οὐκ εἶχε κατὰ τὴν οὐσίαν· οὐ γὰρ ἦν σύνθετος· τοῦτο κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἔχει, σύνθετος γάρ ἐστιν αὕτη· καὶ καθ' ἑτέραν μὲν οὐσίαν, οὐκ ἔχει τὴν ἑτέραν· κατὰ δὲ τὴν ὑπόστασιν, ἑκατέραν ἔχει. ὥστε καὶ σάρκα ἔχει καὶ πνεῦμα, κατὰ τὴν ὑπόστασιν· κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν, οὔτε τὸ πνεῦμά ἐστι σάρξ, οὔτε ἡ σάρξ τὴν τοῦ πνεύματος φύσιν ὑπῆλθε. τοῦτο δὲ ἑρμηνεύων καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος· ἡ γὰρ σάρξ, φησι, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ θεότης· εἰ καὶ θεοῦ γέγονε σάρξ· τὴν κατ' οὐσίαν γάρ φησιν οἶδα διαφορὰν, *κἂν τὸ τῆς υἱότητος μοναδικὸν ὁμολογῶ. *[illegible] καὶ ἐν εὐαγγελίοις δὲ λέγων ὁ Κύριος· ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί· τὸ ὁμοούσιον ἑκατέρας ἐδήλωσε φύσεως. ἓν γάρ ἐστι τῇ θεϊκῇ οὐσίᾳ ἐν τῷ πατρὶ ὁ εἷς Θεὸς λόγος· καὶ ἓν πάλιν ἐν αὐτοῖς, τουτέστιν τῇ καθ' ἡμᾶς οὐσίᾳ. ὁμονοῶν δὲ τοῖς εἰρημένοις ὁ Κύριλλος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἑρμηνεύει τὸ ῥητόν· ὥσπερ, φησὶν, ἐγώ εἰμι ἐν αὐτοῖς, διὰ τὸ τὴν αὐτῶν αὐτοῖς φορέσαι σάρκα. καὶ σὺ *ὥσπερ ἐν ἐμοὶ, διὰ τὸ εἶναί με τῆς *[illegible] [σῆς] οὐσίας· οὕτω βούλομαι, ἵνα καὶ *αὐτοὶ εἰς ἑνότητά τινα συναχθέντες, ἀλλήλοις ἀνακραθῶσι· *[illegible] καὶ ὥσπερ ἓν σῶμα γινόμενον ἐν ἐμοὶ πάντες ὦσιν, ὡς πάντας φορέσαντι διὰ τοῦ ἑνὸς ἀναληφθέντος ναοῦ. *τοῦτο δὲ ὁ προφήτης Ἡσαΐας φησὶν ἐν τῷ λέγειν· παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν. καὶ Θεός ἐστιν ἐξουσιαστὴς ἰσχυρός. διὰ μὲν γὰρ τὸ παιδίον, τὸ ἡμῖν ὁμοούσιον· διὰ δὲ τοῦ Θεὸς, τὸ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα ἐκήρυξεν ὁμοούσιον. καὶ ὁ νύσσης δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου γράφων· εἰ ἐν τοῖς ἐναντίοις (φησὶν) ἰδιώμασιν ἡ θατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκὸς λέγω καὶ τῆς θεότητος· πῶς μία αἱ δύο; ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱερὸς Ἐφραίμιος, δυσσεβῶς ἑρμηνευόντων τῶν περὶ Δόμνον τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· ἐπιρραπίζει μὲν τούτους. καὶ γὰρ ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, παρενόησαν τὴν φωνὴν, ἐν ἴσῳ ταύτην νομίσαντες τῆς λεγούσης· Λὼτ ἐσκήνωσεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων καὶ πάλιν, ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. ἐπιρραπίζων δὲ [καὶ] τὸ ἀσύνετον τῆς ἐκδοχῆς, αὐτὸς τὸ ἐσκήνωσεν ἀναπτύσσει, σαφήνειαν εἶναι τοῦ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἔλεγχον τῶν τροπήν τινα καὶ ἀλλοίωσιν τοῦ λόγου μελλόντων κατηγορεῖν.

καὶ γὰρ

καὶ γὰρ εἰπὼν ὁ εὐαγγελιστὴς, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. εὐθὺς συνῆψε, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· τήν τε εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνοδον, καὶ τὸ ἀμετάβλητον τῆς ἑκατέρας φύσεως δι᾽ ἑκατέρας *ἐκδιδάσκων φωνῆς. οὕτω τὸ λόγιον θεωρήσας, τόν τε Χρυσόστομον μάρτυρα καλεῖ, καὶ σὺν αὐτῷ Κύριλλον, καὶ Ἀθανάσιον, καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, παραπλησίως τὸ ῥητὸν ἐννοήσαντας. κἀκεῖθεν πάλιν παράγει ῥητὰ, ὧν Δόμνος καὶ Ἰωάννης γεγόνασι πατέρες, καὶ δείκνυσιν αὐτοὺς δι᾽ ἑαυτῶν καὶ ἄκοντας ὁμολογεῖν ἐν τοῖς πλείστοις, ἃ καὶ ἡ ἐν *Καλχηδόνι ἐδόξασε σύνοδος, καὶ μάτην αὐτοὺς ταύτην ἐκτρέπεσθαι· τὸ μέν τοι λέγειν ἐκ δύο φύσεων [εἶναι] τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πρὸ τῆς ἑνώσεως παντελῶς [ἐλέγχει] μετὰ τῆς ἀσεβείας καὶ ἄλογον. ἡ μὲν γὰρ τοῦ λόγου φύσις ἀεὶ, καθὰ καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, συναΐδιος καὶ ὁμοούσιος ὑπῆρχε τῷ πατρί· ἡ δὲ σὰρξ οὔπω τῷ λόγῳ συναφθεῖσα, οὐδὲ τῶν ὑπαρχόντων ὅλως ἦν. πῶς οὖν, εἰ μή τις ἕλοιτο Νεστορίῳ συνασεβεῖν, ἐκ δύο φύσεων τὸν κύριον πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἢ νοεῖν ἢ λέγειν δυνατόν; τὸ μέν τοιγε μετὰ τὴν ἕνωσιν λέγειν ἐκ δύο φύσεων, ὥσπερ καὶ ἐν δυσὶ τὸν Χριστὸν θεωρεῖν εὐσεβές τε καὶ τῶν ὀρθοδόξων φρόνημα· ὃ καὶ ἡ ἐν *Χαλκηδόνι ἐπρέσβευσε σύνοδος· ἐν θεότητι γὰρ τέλειον τὸν Χριστὸν καὶ θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι σαφῶς ἀνεκήρυξεν. εἰ δέ τις μέχρις τῶν ἀπὸ Σευήρου φαίη, *ὡς αἱ δύο φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ καὶ πρόσωπα δύο ἱστάναι, καὶ ὑποστάσεις· φύσις γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπρόσωπος, οὐδὲ ἀνυπόστατος· ἴστωσαν ὅτι τοῦ πατρὸς αὐτῶν τὴν ἀσχημοσύνην ἀνακαλύπτοντες οὐκ αἰσθάνονται· καὶ γὰρ καὶ Σευῆρος τὸ ἐκ δύο φύσεων λέγων, ἐκ δύο προσώπων καὶ δύο ὑποστάσεων τὸν Χριστὸν οὐκ ἐρυθριᾷ συντιθέναι καὶ ἀποφαίνεσθαι. πλὴν εἰδέναι γε χρὴ, ὡς πολλὰ τῶν ἐν τοῖς οὖσι φύσις μὲν λέγεται, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ συνεισάγει καὶ πρόσωπον· ὥσπερ φύσις ὕδατος, καὶ φύσις ὀργῆς, καὶ φύσις πολέμου καὶ μάχης. ποῦ γάρ τις τῶν εἰρημένων ποτὲ, ὥσπερ εἶπε φύσιν, οὕτω καὶ πρόσωπον ἀπελήρησε; καὶ πάλιν, φύσιν μὲν ψυχῆς, καὶ φύσιν σώματος, ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἔχειν λέγομεν· πρόσωπον δὲ ψυχῆς, ἢ πρόσωπον σώματος· ἢ ψυχῆς ὑπόστασιν, ἢ σώματος, οὐδ᾽ οἱ μῦθοι ἀνεπλάσαντο. ὅτι δὲ δύο φύσεων ἕνωσιν, καὶ μίαν ὑπόστασιν, καὶ πρόσωπον ἓν ὁμολογεῖν, τοῦ ὀρθοῦ φρονήματός ἐστι, καὶ τῶν πατέρων κήρυγμα· Ἰωάννης μὲν ὁ Χρυσόστομος, τὸ κατὰ Ἰωάννην ἀναπτύσσων εὐαγγέλιον, ἐν ἑνδεκάτῃ ὁμιλίᾳ μαρτυρεῖ, λέγων· ἑνώσει καὶ τῇ συναφείᾳ ἕν ἐστιν ὁ θεὸς λόγος καὶ ἡ σὰρξ, οὐ συγχύσεως γενομένης, οὐδὲ ἀφανισμοῦ τῶν οὐσιῶν. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ· εἷς γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, κἂν ἡ τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῆται διαφορά. καὶ Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνων, ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ· τοὺς δὲ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, δύο ἔχειν οὐσίας ἀσυγχύτους, ἓν δὲ πρόσωπον, καθὸ εἷς Χριστὸς, εἷς υἱός· τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. ἐπὶ τούτοις καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος, καὶ Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Ἰκονίου, καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως· ὃς καί φησιν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ· ἡ θεία φύσις ἄκτιστος, ἡ δὲ ἐμοῦ πρόσληψις αὐθεντικός· καὶ ἔστιν εἷς υἱὸς, οὐ τῶν φύσεων εἰς δύο ὑποστάσεις διαιρουμένων, ἀλλὰ τῆς φρικτῆς οἰκονομίας τὰς δύο φύσεις εἰς μίαν ὑπόστασιν ἑνωσάσης.

* al. ἐκδιδάσκων.

* Χαλκηδόνι

* Καλχηδόνι.

* al. ὥστε δύο.

EPHRAEMIVS.

Ioan. 1.

Dicit enim Euangeliſta, *Verbum caro factum eſt*, ſtatim ſubdit, *& habitauit in nobis*: in vnam perſonam conuentum, & indemutabilem vtramque naturam, vtraque explicans voce. Sic ſcripturam contemplatus, Chryſoſtomum teſtem adhibet, & præterea Cyrillum, Athanaſium, Gregorium Theologum. Hinc rurſum dicta affert, quorum auctores Domnus & Ioannes, & oſtendit ipſos per ſe, etiam inuitos, fateri inter multos, quæ in ſacra Chalcedonẽſi Synodo decreta ſunt, & temerè hæc ipſos inuertere. Illud quidem aſſerere, Ieſum Chriſtum è duabus naturis conſtare etiam ante vnionem, impium penitus & abſurdũ eſſe declarat. Semper enim Verbi natura & veluti poſt incarnationẽ coæterna Patri & conſubſtantialis fuit. Sed nunquam caro Verbo vnita, neq; ſubſiſtentium integrè erat. Quomodo igitur, niſi quis cum Neſtorio ſentiat, fieri poteſt è duabus naturis, antequam incarnaretur, dominum cogitare vel dicere? pium quidem eſt & orthodoxum poſt vnionem iam è duabus naturis factũ dicere, quemadmodum eum vidimus. Hoc & ſacroſanctum concilium Chalcedonenſe confirmat, clarè & euidenter oſtendens, in diuinitate perfectum Chriſtum & in humanitate. Si quis porrò Seuerianus dixerit, duas naturas in Chriſto duas perſonas conſtituere, & hypoſtaſes, natura enim ſine perſona non eſt, neque non ſubſiſtens: Sciant patris ſui impudentiam abſcondentes, non tamen ſapere. Etenim Seuerus non erubuit exponere & demonſtrare, è duabus naturis, duabus perſonis, hypoſtaſibúſque duabus Chriſtum componi. Niſi quod ſciendum ſit, ſæpius in entibus naturam dici, non neceſſario tamen adduci & perſonam, veluti aquæ natura, iræ, belli, pugnæq; Vbi quæſo, aliquis è prædictis vt naturam ita perſonam temerè appellauit? & rurſum: Dicimus ſingulos homines animæ naturam, & naturam corporis habere: animæ autem perſonam & corporis, vel animæ ſubſiſtentiam, vel corporis habere, ne fabulæ quidem finxerunt. Sed duarum naturarum vnionem, vnam hypoſtaſin, vnámque perſonam confiteri, idque pium eſt, éque ſanctorum Patrum ſententia. Ioannes Chryſoſtomus quidem Ioannis Euangelium exponens, vndecima homilia ſic habet. Vnione & coniunctione Deus Verbum & caro vnum ſunt, nulla facta confuſione, nullaque ſubſtantiarum corruptione. Idque teſtatur in epiſtola ad Orientales Cyrillus: etſi inquit diuerſitas ſit naturarum ignota, vnus tamen eſt CHRISTVS. Et Mediolani præſul Ambroſius oratione de incarnatione: Eos autem excommunicationis vinculo ſtringit Eccleſia Apoſtolica, qui duas naturas habere inconfuſè, vnamque perſonam ſecundùm quam vnus CHRISTVS & vnus eſt Filius auſi ſunt infitiari. Adhæc & Hieroſolymitanus Cyrillus, Iconij Amphilochius, Proclus Cõſtantinopoleos Epiſcopi, Qui in Quadrageſimam ſic loquitur: Diuina natura increata, & noſtræ carnis legitima aſſumptio, & vnus eſt filius, perſonis non ſeparatis, ſed mirabili quadam diſpenſatione duas naturas in vnam hypoſtaſin coniungente.

D. Ambroſius.

EPHRÆMIVS.

Sed & Paulus Emiſſenus Epiſcopus, præſentiam Domini declarans, vehementerque illuſtrans, ſic ait: Statim princeps & lingua Apoſtolorum dixit: *Tu es* CHRISTVS *Filius* DEI *viui. Tu es* CHRISTVS, duplex natura ſcilicet. *Tu es* CHRISTVS, & non dixit Filius, ſed Filius DEI viui, quo vnam perſonam commonſtrauit. Quin & Hilarius Gabalitarum confeſſor & Epiſcopus libro IV. de fide & vnitate, hæc denuntiat, Cyriacus quoque Paphi, vnus de trecentis illis & octo Patribus. Id & in libro quem Gratiano Cæſari inſcripſit Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, & in libro de Apollinario, & de incarnatione. Sed & Petrus Martyr Alexandriæ præſul, Baſilius Cæſareæ Cappadociæ, Gregorius Theologus in natali Domini, & libro ſecundo de Filio, & epiſtola ſecunda ad Cledonium, locupletiſſimè hæc ipſa teſtantur, & Amphilochius epiſtola ad Seleucum, & Chryſoſtomus in primam Pauli ad Timotheum, Proclus quoque Byſantinus in ſermone de natiuitate Domini. Athanaſius etiam Alexandriæ Epiſcopus in epiſtola ad virgines, & Cyrillus epiſtola prima & ſecunda ad Succenſum, & ad Orientales, ad Acacium Epiſcopum Melitenes, libro de incarnatione, & epiſtola ad Eulogium ſacerdotem, & in theſauris, aliiſque variis libris. Has ſanctorum Patrum ſententias ſacra Chalcedonenſis Synodus coaceruans, religionem orthodoxam confirmauit. Quare contra hanc diſputare eſt ſanctos Patres tanquam inuidioſè oppugnare. Siquidem CHRISTVS verus DEVS noſter, neque proprietatem diuinitatis, neque humanitatem diuiſit, ſed omnia vnione perſonarum ipſe vnus & idem, tam humana quàm diuina perfecit: iterúmque eoſdem ſanctos Patres in teſtes citat: Iulium Romanum Antiſtitem, è libro de vnione diuinitatis & carnis in CHRISTO IESV: Et Athanaſium præſulem Alexandrinum, ex epiſtola ad Maximum philoſophum, aliiſque opuſculis. Tertium etiam librum contra Eunomium, & de doctrina Chriſtiana Gregorij Nyſſeni, & epiſtolam Baſilij Cæſareæ ad Soſopolitas, Cyrillum quoque doctum in libro de incarnatione, è theſauris, epiſtoláque ſecunda ad Succenſum, de interpretatione ad Hebræos, & ex ſcholiis. His allatis, Leonem quoque Papam producit, contra impios illos hæreticos, Valentinum, Marcionem, Manem, Apolinarium, Eutychem aliosque ſimiles digladiantem, & ideò ab coniuratis illis reprehenſum & oppugnatum. Hoc quidem primum. Quemadmodum enim cum miſeretur * DEVS mutationem non ſubit: ſic homo magnitudine diuinæ gloriæ non conſumitur. Secundò: Vtraque forma cum vtraque communione cooperatur. Aſſerit enim hæreſis, duos hos articulos præfixos, *Deus & homo*, duas perſonas eſſe, & hypoſtaſes binas repræſentare, & ſola cõnexione vnionem denotare.

Matth. 16. 16.

* *Vt in incarnatione, quod maximum eſt miſericordia opus.*

καὶ Παῦλος δὲ ὁ ἐμίσης ἐπίσκοπος, κατενώπιον ὁμολογήσας κυρίου, καὶ λίαν * ἀποδεχθείς, οὕτω φησίν· εὐθέως ὁ κορυφαῖος, τὸ στόμα τῶν ἀποστόλων, ἔφη· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ἡ διττὴ φύσις· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, καὶ οὐκ εἶπεν υἱὸς, ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἐπέγνω καὶ τὸ μοναδικὸν πρόσωπον. ἐφ' οἷς καὶ Ἱλάριος ὁ ὁμολογητὴς καὶ ἐπίσκοπος Γαβάλων, ἐν τῷ δ' περὶ πίστεως λόγῳ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἑνώσεως, ταῦτα κηρύσσει. καὶ Κυριακὸς ἐπίσκοπος πάφου, εἷς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ * ἁγίων πατέρων. καὶ Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος μεδιολάνων ἐν τῷ λόγῳ, ὃν ἐπέγραψε Γρατιανῷ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐν τῷ περὶ Ἀπολιναρίου· καὶ ἐν τῷ περὶ [τῆς] ἐνανθρωπήσεως * λόγῳ. ἀλλὰ καὶ Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυς· καὶ Βασίλειος ὁ καισαρείας τῆς ἐν καππαδοκίᾳ· καὶ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τοῖς γενεθλίοις, καὶ ἐν τῷ περὶ υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ· καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, τὰ ὅμοια μαρτυρεῖ· καὶ Ἀμφιλόχιος δὲ ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ· καὶ ὁ Χρυσόστομος τὴν πρὸς Τιμόθεον πρώτην ἑρμηνεύων ἐπιστολήν· καὶ Πρόκλος ὁ κωνσταντινουπόλεως, ἔν τε τῷ εἰς τὸ γενέθλιον λόγῳ, καὶ ἐν ἄλλοις διαφόροις· Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς τὰς παρθένους ἐπιστολῇ· καὶ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον πρώτῃ, καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς, καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν ἐπίσκοπον μελιτινῆς, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ, καὶ ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον τὸν πρεσβύτερον ἐπιστολῇ, καὶ * ἐκ τῶν θησαυρῶν, καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ διαφόροις λόγοις. τούτων τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων ἡ ἐν Καλχηδόνι ἁγία σύνοδος τὰς γνώμας ἐκμελετήσασα, τὴν εὐσέβειαν ἐπεκύρωσεν. ὥστε τὸ κατ' ἐκείνης σπουδάζειν, κατὰ τούτων ἐστὶν εἰς ὕβριν ὁπλίζεσθαι. ὅτι γε μὴν Χριστὸς, ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, οὔτε τὰ τῆς θεότητος ἴδια, οὔτε τὰ ἴδια τῆς ἀνθρωπότητος * διῃρημένως ἔπραττεν· ἑνώσει δὲ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἅπαντα, ὁ εἷς καὶ ὁ αὐτός τά τε θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἐπετέλει: τοὺς θεοφόρους ἡμῶν πατέρας πάλιν παράγει μάρτυρας, Ἰούλιον τὸν ἐπίσκοπον ῥώμης, ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἑνώσεως τοῦ σώματος πρὸς τὴν θεότητα· καὶ Ἀθανάσιον τὸν Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πρὸς Μάξιμον τὸν φιλόσοφον ἐπιστολῆς, καὶ ἐξ ἑτέρων διαφόρων λόγων· Γρηγόριόν τε τὸν νύσσης, ἐκ τοῦ [illegible] λόγου κατ' Εὐνομίου, καὶ ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ· καὶ Βασίλειον τὸν Καισαρείας ἐκ τῆς πρὸς σωζοπολίτας ἐπιστολῆς· Κύριλλόν τε τὸν σοφὸν, ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου, καὶ ἐκ τῶν θησαυρῶν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον δευτέρας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἑβραίους ἑρμηνείας, καὶ ἐκ τῶν σχολίων. ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ συγγραφεὺς, ῥητὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Πάπα Λέοντος προκομίζει. ἃ καί φησι κατὰ τῶν δυσσεβῶν Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος καὶ Μάνη, καὶ Ἀπολιναρίου, καὶ Εὐτυχέος καὶ τῶν ὁμοίων αἱρετικῶν παρατάττεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῶν ὁμοφρόνων ἐπηρεάζεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ * ἐλεεῖν ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται; οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς θείας * δόξης οὐκ ἀναλίσκεται. δεύτερον, τό· ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας. λέγει γὰρ ἡ αἵρεσις, ὡς τὰ δύο τῶν ἄρθρων προτακτικὰ, ὁ θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος, δύο πρόσωπά εἰσι καὶ ὑποστάσεων παραστατικὰ, καὶ σχέσει μόνῃ τὴν ἕνωσιν σχηματίζουσιν.

* ἀποδεχθεὶς. M. M.

* θεσφόρων. M. M.

* τοῦ Λόγου.

* ἐκ τῶν θησαυρῶν [illegible]

* ἰδίᾳ

ἀλλὰ

ἀλλὰ τὸ ἀναιδὲς τούτων Ἀθανάσιός τε καὶ οἱ Γρηγόριοι, καὶ Ἐπιφάνιος, καὶ ὁ Χρυσόστομος, καὶ αὐτὸς ὁ κύριος, καταισχύνουσιν, ἴσαις φωναῖς καὶ ὁμοίαις καὶ αὐτοὶ πολλαχοῦ χρησάμενοι· καὶ δηλοῦντες διὰ τῆς τοιαύτης προσθήκης τῶν ἄρθρων, οὐ τόν τινα ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ὁλικόν· οὐδὲ τὴν τοῦ πατρὸς ἢ τὴν τοῦ υἱοῦ ὑπόστασιν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν φύσιν· καὶ οὐ κατ' εὐθεῖαν μόνον τὰ ἄρθρα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πτώσεις τοῖς ὀνόμασι συνδιαπλέκοντες. αὐτίκα Ματθαῖος, ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον, φησὶ, κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· καὶ πάλιν· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ πάλιν, μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως ἂν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον: πολλῷ μᾶλλον τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ, καὶ τῇ δωρεᾷ ἐν χάριτι τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τοὺς πολλοὺς * ἐπερίσσευσεν. ἐν γὰρ τούτοις ἅπασιν ἡ τοῦ ἀνθρώπου μνήμη μετὰ τοῦ γενικοῦ προσαγομένη ἄρθρου, οὐδαμῶς διεῖλε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς διαφορὰν ὑποστάσεων. καὶ ὁ θεοφόρος δὲ Ἰγνάτιος καὶ μάρτυς, σμυρναίοις ἐπιστέλλων, ὁμοίως κέχρηται τῷ ἄρθρῳ. καὶ ὁ ῥώμης Ἰούλιος ἐν τῇ πρὸς Δόκιον ἐπιστολῇ φησιν· ὥστε καὶ ἀνάθεμα ἔστω πᾶς ὁ τὸν [ἐκ] Μαρίας ἄνθρωπον οὐχ ὁμολογῶν εἶναι ἔνσαρκον θεόν. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ· ναὶ μὴν καὶ ὁ νύσσης Γρηγόριος ἐν διαφόροις λόγοις, καὶ Βασίλειος ὁ θεσπέσιος ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· καὶ ὁ θαυμαστὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ αἱρέσεως πρώτῳ βιβλίῳ. ἀλλὰ καὶ ὁ κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς, ἐν τῇ πρὸς Εὐψύχιον ἐπιστολῇ· καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς, τρίτης ὁμιλίας. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τοῖς θησαυροῖς, καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ προφήτου Μαλαχίου, καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ἐννάτῳ βιβλίῳ. λέγει γὰρ οὕτως· φύσεως γὰρ τῆς ἀνωτάτω καταπλουτεῖ τὸν ἐνωλισμὸν ὁ ἐκ παρθένου ναός. τούτων ἁπάντων μετὰ τῶν ἄρθρων τήν τε θείαν φύσιν, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, προαγόντων: πῶς ὁ τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα αἰτιώμενος διὰ τὴν τῶν ἄρθρων προκομιδὴν, οὐχὶ κατὰ πάντων ἡμῶν τῶν θεοφόρων πατέρων ὑλακτεῖ; ἀλλ' ἴδωμεν καὶ τό· * ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε: τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου· τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. καὶ γὰρ κἀνταῦθα ὁμόδοξός τε καὶ ὁμόφρων τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἀναδειχθήσεται πατράσι· πάντες γὰρ τὰ μὲν ἀνθρώπινα τῷ ἀνθρώπῳ ἀνατιθέασι, τῷ θεῷ δὲ τὰ θεῖα. ὥσπερ καὶ ὁ σοφὸς Κύριλλος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. εἰ δὲ δή (φησι) λέγοιτο προκόπτειν ὁ Ἰησοῦς ἡλικίᾳ καὶ σοφίᾳ καὶ χάριτι: τῆς οἰκονομίας ἔσται τὸ χρῆμα. συνεχώρει γὰρ ὁ τοῦ θεοῦ λόγος διὰ τῶν τῆς ἰδίας φύσεως ἐθῶν ἰέναι τὸ ἀνθρώπινον. καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεστορίου λόγῳ· ἄθρει δή (φησιν) ὅπως οὐδὲν καθυφεὶς αὐτὸς, οὔτε μὴν εἰς ἰδίαν φύσιν τὸ ἀσθενῆσαι παθῶν συγκεχώρηκε τῇ σαρκὶ, καὶ διὰ τῶν ἰδίων ἰέναι νόμων· καὶ αὐτοῦ τὸ χρῆμα λέγεται διὰ τὸ ἴδιον εἶναι τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς· τὸ μὲν ταράττεσθαι, τῆς σαρκὸς ἴδιον πάθος: τὸ δὲ ἐξουσίαν ἔχειν θεῖναί τε καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν ψυχὴν, τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἔργον. καὶ μυρία ἄν τις βουλόμενος συλλέγειν, ἔκ τε τῶν θείων ἀνδρῶν, καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἡμῶν πατέρων, οὐκ ἂν ἀπορήσει.

ἐπερίσσευ- [margin: ἐπλεόνασεν]

ἐνεργεῖτ. [margin]

EPHRAEMIVS

Verùm hanc impudentiam Athanaſius, Gregorij ambo, Epiphanius, Chryſoſtomus, & ipſemet Dominus confutant, ſimilibus penè & æqualibus vbique vſi vocibus. Hac præfixione articulorum oſtentantes, non aliquem certum hominem, ſed vniuerſalem, neque Patris aut Filij hypoſtaſin, ſed naturam communem deſignari, & non in recto caſu modò articulos, ſed & caſibus aliis verbo declinato ſumi. Statim Matthæus: *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittitur ei.* Et iterum: *Filius hominis venturus eſt in gloria Patris ſui.* & ſubdit: *Nemini dixeritis viſionem hanc, donec Filius hominis à mortuis reſurgat.* Et S. Paulus: *Si enim vnius delicto multi mortui ſunt, multò magis in gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit.* In his omnibus mentio fit hominis in gignendi caſu, nec vſquam Chriſti Ieſu perſonam diuiſit. Scribens quoque Smyrnæis diuus Ignatius, ſimiliter hoc articulo vtitur. Et Iulius Pontifex Roman. in epiſt. ad Decium, hunc eſſe iubet Anathema, qui Deum incarnatum è Maria hominem non fuerit confeſſus. Eadem & ſtrenuus Athanaſius in lib. de fide, & Gregorius Theol. in epiſt. ad Cledonium 2. etiam variis locis Gregor. Nyſſen. & ſacer Baſilius in orat. de fide, & in lib. 1. de hæreſi Epiphanius: ſed & Atticus Conſtantinopoleos in epiſt. ad Empſychium, & Ioan. Chryſoſt. hom. 3. in epiſt. Pauli ad Eph. & in theſauris Cyrillus, & explicatione Malachiæ Prophetæ & Ioannis Euangeliſtæ, & in* libro nono de adoratione in Spiritu & veritate: Habet enim ita: *Natura enim ſupernæ habitaculum locupletat virginale templum.* Hæc omnia & cum articulis & diuinā & humanam naturam deſignant. Sed quomodo hic ſanctum Leonem in productione articulorum accuſat, & cæteros Patres non allatrat. Sed illud etiam videamus. Operatur enim vtraque forma cum vtriuſque coniunctione ſecundùm ſuam proprietatem. Hoc quidem operante Verbo, quod Verbi eſt: corpore verò ea efficiente, quæ corporis ſunt. & in his cum ſanctis Patribus conſentire & conuenire videbitur: omnes enim humana homini, diuina Deo tribuunt. Quemadmodum doctus ille Cyrillus in commentario ad Ioannem: *Si*, inquit, *Ieſus proficere dicebatur ſapientia & ætate, & gratia, incarnationis opus eſt.* Permittebat enim Dei Verbum humanitatem ſuis moribus ferri. & in oratione aduerſus Neſtorium: *Aſpice*, inquit, *vt ipſe nihil remittens ne, cum pateretur, permiſerit carni in propriam naturam parum poſſe, etſi propria lege ferretur, & ipſius res dicitur, eo quod proprium ſit eius corpus*: & in Theſauris: *Turbari verò proprium carnis eſt: poteſtatem verò habere ponendi, & iterum reſumendi animam, opus eſt potentiæ Verbi.* Et ſexcenta alia ſi quis voluerit è ſancto colligere reliquiſque Patribus inueniet.

Matth. 12. 32.
Matt. 16. 27. & 17. 8.
Rom. 5. 15.
* Hodie tredecim exſtant Cyrilli de adoratione, Romæ & Toleti editi.
Luc. 2. 52.

EPHRAEMIUS.

Gregorius enim, Athanaſius, Amphilochius, Chryſoſtomus, Ambroſius, reliquuſque ſanctorum cœtus idem promulgarunt. Poſtquam verò propoſuerunt qui repugnant, vt Gregorius Neocæſarienſis, Athanaſius, Iulius, Cyrillus, Erechthius, vnam Dei naturam incarnatam ſentiunt. Clarè enim vocis ſenſum explicat dicens: vt ipſa differentiam vnitarum naturarum edoceat. Niſi enim humana natura & diuina differant, vel omnino carnis in diuinitatis eſſentiam inuertatur, vel in carnem diuinitas, & ſic vna fiat: quod eſt Apollinarij & ſimilium hæreticorum impia blaſphemia. Et Cyrillus in ſecunda ad Succenſum epiſtola, naturæ differentiam, & per hanc vocem inficiari manifeſtum, cùm dicit vnam Dei Verbi naturam incarnatam, attulit. Si verò, vt dixi, incarnatione illum dicere, clara eſt & non dubia huius confeſſio, factum eſſe hominem; nihil vetat ſentire, quòd vnus exſiſtens, & vnicus filius Chriſtus, qui idem Deus & homo eſt, vt in diuinitate perfectus, ſic & in humana conditione. Ecce perſpicuè declarat, quomodo ab eo dictum conſentiat cum Patribus illud: *Vna Verbi natura incarnata.* Naturarum differentiam hæc vox dilucidè oſtendit, & ſummam & continuam vnionem Dei Verbi & carnis declarat, vtque vnus exſiſtat Ieſus Chriſtus incarnatus & non duo filij, vt Neſtorij praua erat opinio, ſecundùm quod & hæc ab eo vox profecta eſt. Quid enim aliud hoc ſignificat, *Idem eſt Deus & homo*, quàm duas naturas vnitas in vna hypoſtaſi; vt & Gregorius Theologus dicens, duas naturas, Deum & hominem, interpretatus ſeipſum dicit, quòd qui aſſerit, Chriſtum Deum & hominem, duas naturas vnitas perſonaliter profiteatur. Et S. Cyrillus addit, quemadmodum in diuinitate profectum, ſic & in humanitate in duabus naturis cognoſci Dominum oſtenditur. Quare dicere ipſum vnam naturam incarnatam, non in ablatione cognitionis vnitorum ſecundùm perſonam dictum eſt, ſed vt appareat indiuiſibiliter hominem fieri Dei Verbum, & non in homine, vt in vno Prophetarum habitaſſe. & ſimilia in hac quis reperiat epiſtola, quibus duæ naturæ Chriſti confirmantur. Solùm verò diuiſim ponere naturas, hæreticum eſt. Vnam verò naturam Verbi incarnatam contra Neſtorium adducens, non tollit diuiſionem naturarum, ſed dualitatem hypoſtaſeon. Neſtorius enim non quia cognoſcat duas in Chriſto naturas, ſed diuidendo indiuiſibile in duas perſonas ab Eccleſia expellitur. Quare vna natura incarnata Neſtorium reprehendens, nihil aliud oſtendit, quàm vnam perſonam Dei Verbi oportere incarnatam prædicare. Quæ ſententia eſt fidei noſtræ & Synodi Chalcedonenſis. Confeſſor enim Athanaſius ait, vnam tantùm naturam Dei Verbi incarnatam, non ad tollendam naturarum differentiam, ait, cognoſci naturarum diſcrimen, quæ hypoſtaticam implent vnionem, ſed & ipſe volens oſtendere,

οἵτε γὰρ Γρηγόριοι, καὶ Ἀθανάσιος, Ἀμφιλόχιός τε καὶ ὁ Χρυσόστομος, καὶ Ἀμβρόσιος, καὶ ὁ ἄλλος τῶν ἁγίων χορὸς, τὰ αὐτὰ διακεκράγασιν. ἐπεὶ δὲ προέτειναν οἱ δι' ἐναντίας, ὡς Γρηγόριος ὁ νεοκαισαρείας, καὶ Ἀθανάσιος, καὶ Ἰούλιος, καὶ Κύριλλος, καὶ Ἐρέχθιος, μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου δοξάζουσι σεσαρκωμένην: διασαφεῖ μὲν τῆς φωνῆς τὴν διάνοιαν, λέγων· ὡς καὶ αὕτη τὸ διάφορον τῶν ἑνωθέντων ἐκδιδάσκει φύσεων. εἰ γὰρ μὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ ἡ θεία διάφορος: * πάντως γε ἢ τὰ σαρκὸς εἰς τὴν τῆς θεότητος οὐσίαν ἐξέστη, ἢ εἰς τὴν τῆς σαρκὸς ἡ θεότης, καὶ οὕτω γέγονε μία· ὅπερ Ἀπολιναρίου, καὶ τῶν ὁμοστοίχων αἱρετικῶν, ἄθεον φρόνημα. ὁ μέντοιγε Κύριλλος ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τὸ διάφορον τῶν φύσεων, καὶ διὰ ταύτης τῆς φωνῆς ἀνομολογεῖσθαι * δῆλον μὲν τὸ εἰπεῖν αὐτὸν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἐπιστεῖκεν· εἰ δὲ, ὡς ἔφην, ἐν τῷ σεσαρκῶσθαι λέγειν αὐτὸν, σαφής ἐστι καὶ ἀναμφίβολος ὁμολογία τοῦ, ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος: οὐδὲν ἔτι κωλύει νοεῖν, ὡς εἷς ὑπάρχων καὶ μόνος υἱὸς Χριστὸς, ὁ αὐτὸς θεός ἐστι καὶ ἄνθρωπος· ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι. ἰδοὺ φανερῶς ἔδειξεν, ὅπως εἴρηται αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῶν πατράσι, τὸ, μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη. τὴν μὲν τῶν φύσεων διαφορὰν σαφῶς ἡ φωνὴ διδάσκει, παριστᾷ δὲ καὶ τὴν ἄκραν καὶ ἀδιάσπαστον ἕνωσιν τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκός· καὶ ὡς εἷς ὑπάρχει καὶ μόνος *Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σεσαρκωμένος, * καὶ οὐ δύο υἱοὶ, ὡς Νεστόριος ἐδυσφήμει· καθὸ καὶ αὕτη προβέβληται αὐτῷ ἡ φωνή. τί γὰρ [ἂν] ἄλλο καὶ * σημαίνει τὸ, ὁ αὐτός ἐστι θεὸς, καὶ ἄνθρωπος, * ἢ δύο φύσεις ἡνωμένας ἐν ὑποστάσει μιᾷ. ὥσπερ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰπὼν δύο φύσεις θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἑρμηνεύων ἑαυτὸν εἶπεν· ὥστε ὁ λέγων τὸν Χριστὸν καὶ θεὸν καὶ ἄνθρωπον, δύο φύσεις ἑνωθείσας καθ' ὑπόστασιν ὁμολογεῖ. καὶ ὁ ἱερὸς δὲ Κύριλλος ἐπαγαγὼν, ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸ ἐν δύο φύσεσι γνωρίζεσθαι τὸν κύριον ἐκδιδάσκει. ὥστε τὸ λέγειν αὐτὸν, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, οὐκ ἐπ' ἀναιρέσει τοῦ γνωρίζεσθαι τὰ ἑνωθέντα καθ' ὑπόστασιν εἴρηται; ἀλλ' εἰς παράστασιν τοῦ ἀδιαιρέτως ἄνθρωπον γενέσθαι τὸν θεὸν λόγον· καὶ οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ, ὡς ἐν ἑνὶ τῶν προφητῶν κατῳκηκέναι. καὶ πολλὰ ἄλλα ἐν τῇ αὐτῇ εὕροι τις ἐπιστολῇ, δι' ὧν ἡ ὁμολογία μὲν τῶν δύο φύσεων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ βεβαιοῦται: μόνον δὲ τὸ ἀνὰ μέρος τιθέναι τὰς φύσεις, αἱρετικοῦ φρονήματος ἀπελέγχεται. τὸ δὲ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κατὰ Νεστορίου προάγων, οὐ τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν ἀναιρεῖ· ἀλλὰ τὴν δυάδα τῶν ὑποστάσεων [φανερῶν.] Νεστόριος γὰρ οὐ διὰ τὸ γνωρίζειν τὰς δύο

ἐπὶ Χριστοῦ φύσεις, ἀλλὰ τὸ διαιρεῖν τὸν ἀδιαίρετον εἰς ὑποστάσεις δύο, τῆς ἐκκλησίας ἐξωστρακισαι· ὥστε ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη τὸν Νεστόριον διελέγχουσα, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι μίαν ὑπόστασιν χρὴ τοῦ θεοῦ λόγου κηρύττειν σεσαρκωμένην. * ὅ, τι φρόνημα τῆς εὐσεβείας ἐστὶ: * καὶ ἡ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος ἐδογμάτισεν. εἰπὼν μέντοιγε ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος φύσιν μίαν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην· οὐκ εἰς ἀναίρεσιν ἔφη τοῦ γνωρίζεσθαι τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, αἳ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπλήρωσαν ἕνωσιν: ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δεῖξαι βουλόμενος,

*ὁ εἷς

* κάπιθ... * l. δῆλ...

EPHRAEMIVS.

* ὡς εἷς ΜΜ.

* ὁ εἷς ἐστιν υἱὸς σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας· καὶ μάλιστα κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως ἀγωνιζόμενος· ὃς ἄλλον μὲν τὸν πρὸ αἰώνων υἱὸν, ἕτερον δὲ τὸν ἐπ' ἐσχάτων φρενοβλαβῶς ἐδογμάτιζε. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἰούλιος διὰ τῆς αὐτῆς ἐννοίας ὥδευε. κατὰ Παύλου γὰρ καὶ αὐτὸς τοῦ Σαμοσατέως, καὶ τῶν ὁμοίων, διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς ἐξωπλίζετο. ὁ μέντοι γε Ἐρέχθιος εἰ μὲν ὡς Ἀθανάσιός τε καὶ Κύριλλος καὶ Ἰούλιος τὴν φωνὴν ἐκλαμβάνει, τοῦτο ἂν εἴη ἄμεινον· εἰ δὲ παρὰ τὴν ἐκείνων δόξαν, θαυμαστὸν οὐδέν. εἰ γὰρ τὴν Εὐτυχοῦς νόσον πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τοῦτον ἐφώρασαν κείμενον, ἣν καὶ αὐτὸς * ἀποδείκνυσιν, ὧδέ πως λέγων· εἰ μὲν ἀνθρωπίνης σπορᾶς ἦν βλάστημα ὁ Χριστὸς, συνετιθέμην ἂν τὸν καρπὸν εἶναι κατὰ τὴν ῥίζαν· εἰ δὲ ἐκ πνεύματος ἁγίου, κατὰ τὴν τοῦ ἀρχαγγέλου φωνὴν θεὸς ἐτέχθη· ἐπειδὴ καὶ θεὸς ὁ τῆς γενέσεως πρόξενος, ὁ μὲν Ἐρέχθιος ταῦτα. ἔοικε δὲ ὁ ἀνὴρ μηδὲ τὰ τῆς Ἐλισάβετ συνιέναι ῥήματα, ἣ τὴν θεοτόκον Μαρίαν εὐλογοῦσα, κράζει· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν [ἀνακράζει,] καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ἀλλ' οὐδὲ τὸν Ἡσαΐαν ἔγνω λέγοντα· καὶ ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ, καὶ ὁ ἀνιστάμενος * ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι. καὶ μυρία ἄλλα. μετὰ ταῦτα δὲ περὶ τῆς διαφορᾶς, ἣν [ἡ] οὐσία καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὴν ὑπόστασιν ἔχει, διαλαμβάνει· ὅτι τὰ μὲν τὸ κοινὸν δηλοῦσι, τὰ δὲ τὸ πρόσωπον, καὶ ὃ λέγεται τοῖς ἔξω καθ' ἕκαστον· [καὶ] τῆς ἰδίας γνώμης, * ὡς ἔθος αὐτῷ, διαφόρους παρίστησι μάρτυρας, Βασίλειόν τε, καὶ Ἀθανάσιον, καὶ Ἰούλιον, καὶ Κύριλλον, καί φησιν· ὡς εἴποτέ τις εὕροι τινὰς τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, τὴν φύσιν εἰπόντας ὑπόστασιν, οὐ κυρίως τοῦτο, ἀλλ' ἐν καταχρήσει νοείτω εἰρῆσθαι. εἰ γὰρ μὴ, ἑαυτοῖς τε τἀναντία καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους λέγειν, τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν ἐξυβρίσομεν πατέρας. κατεχρήσατο μέντοι τῇ φύσει ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως Ἀθανάσιος μὲν, ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν ἐπιστολῇ, λέγων· μίαν τοίνυν λέγειν δεῖ, μᾶλλον δὲ καὶ ὁμολογεῖν τοῦ λόγου φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν σεσαρκωμένην. καὶ Ἰούλιος δὲ ἐν τῇ γραφείσῃ παρ' αὐτοῦ ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς κατὰ τῆς θείας τοῦ λόγου σαρκώσεως ἀγωνιζομένους. ἣν ἀλλαχοῦ μίαν φύσιν εἶπε τοῦ λόγου, ἐνταῦθα ὑπόστασιν ὀνομάζει, λέγει γάρ τι. ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τοῖς σχολίοις οὕτω φησίν· ὅτε δὲ ἀσύγχυτοι μεμνήκασιν * αἱ φύσεις ἤγουν ὑποστάσεις, ἐντεῦθεν εἰσόμεθα. καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῶν ἀναθεματισμῶν· εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς φύσεις, ἤγουν τὰς ὑποστάσεις, μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συνάπτων αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν αὐθεντίᾳ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικήν· ἀνάθεμα ἔστω. καὶ ἑρμηνεύων αὐτὸς ἑαυτὸν, καὶ ἅμα Νεστόριον στηλιτεύων, καὶ δεικνὺς ποίῳ τρόπῳ οὗτος δύο φύσεις ἐφρόνησε· λέγει· οἱ διαιροῦντες τοίνυν τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, καὶ ἀνὰ μέρος τιθέντες ἑκατέραν, τουτέστιν ἄνθρωπον χωρὶς, καὶ θεὸν χωρὶς ἐπινοοῦντες, δὲ συνάφειαν αὐταῖς * τὴν κατά γε μόνην τὴν ἀξίαν, δύο που πάντως ἱστῶσιν υἱούς. ὁ αὐτὸς δὲ * ἱερὸς Κύριλλος, (ὁ) ἀλλαχοῦ μὲν μίαν φύσιν εἰρηκὼς τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην. λέγει γάρ· τοιγαροῦν ἑνὶ προσώπῳ (τὰς) τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνὰς ὑποστάσει μιᾷ, τῇ τοῦ λόγου σεσαρκωμένῃ. εἷς γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς γραφάς· οὐδὲν δὲ κοινὸν τοῖς δύο φύσεις λέγουσιν ἰδιοϋποστάτως,

* al. εἰς γάρ.

* al. ὑποδείκνυσι.

* al. ἀρχάγγελον.

* αἱ ὑποστάσεις, ἤγουν αἱ φύσεις.

vnum eſſe filium incarnatum, & cum Paulo Samotaſenſi præcipuè pugnat, qui alium ante ſæcula filium, alterum verò poſtea ſumma dementia aſſerunt. S. quoque Iulius eadem graditur via, pugnatque idem cum eodem Paulo Samoſatenſi, & aliis de hac voce, Erechthius, ſi quidem vt Athanaſius, Cyrillus, & Iulius hanc vocem ſumit, hoc præſtantius fuerit: ſi verò præter eorum opinionem, nihil admirandum. Si enim Eutychis morbo affli&ctum multi ſancti viri deprehenderunt, quem & ipſe prodit, ſic dicens: ſiquidem ex humano ſemine Chriſtus fuit, concedam fructum eſſe ſecundùm radicem: ſi verò è S. Spiritu, ſecundùm Archangeli Gabrielis vocem Deus genitus eſt, quandoquidem à Deo generatus ſit. Sic quidem Erechthius, quem veriſſimile eſt non intellexiſſe verba Elizabeth, quæ Mariæ Deiparæ benedicens, exclamauit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Sed neq; Iſaiam intellexiſſe: *Erit radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, in ipſum gentes ſperabunt,* & alia multa. Poſt hæc de differentia, quam ſubſtantia, genus, ſpecies ad hypoſtaſin habet, tractat: quia illa commune quiddam oſtendunt, hæc verò perſonam, & quod dicitur gentilibus ſingulare ſiue indiuiduum: ſuæque ſapientiæ, vt illi mos, varios adhibet teſtes, Baſilium, Athanaſium, Iulium, Cyrillum, & ait, vt ſi quis denique reperiat aliquos Patres, qui naturam appellent hypoſtaſin, non propriè, ſed abuſiuè dici intelligatur. Si enim ſibi contraria & aliis dicere videantur, ſacros Patres noſtros iniuria afficimus. Abutitur enim naturæ nomine pro hypoſtaſi Athanaſius epiſtola ad Iulianum apoſtatam his verbis: *Vnam appellare decet, ac potius confiteri Verbi naturam & hypoſtaſin incarnatam.* Et Iulius in epiſtola ad eos miſſa, qui de incarnatione Verbi contendebant. Quam alibi vnam Verbi naturam dixit, ibi perſonam appellauit. Quin & beatus Cyrillus in Scholiis ſic habet: *Quando inconfuſæ naturæ nominantur, ſiue hypoſtaſes, inde cognoſcemus.* Et in tertio capite Anathematiſmorum: *Si quis duas Chriſti vnius diuidat naturas ſiue hypoſtaſes, poſt vnionem, ſolo copulans vinculo ſecundùm dignitatem, hoc eſt auctoritatem, & non magis coitione, quæ ſecundùm naturalem vnionem eſt, anathema ſit.* Et ſeipſe elucidans & Neſtorium refellens, oſtendenſque qua ratione ipſe duas naturas ſentiat, dicit: Tollentes perſonas poſt vnionem, & vtrumque diuidentes, id eſt hominem purè, & DEVM purè, intelligentes connexionem inter ſe, ſecundùm ſolam dignitatem, duos omnino alicubi ponunt filios. Idem autem beatus Cyrillus, qui alibi vnam naturam Dei Verbi pronuntiauit incarnatam, dicit: Certè vna perſona in Euangeliis, omnes ponendæ voces vna hypoſtaſi Verbi incarnata. Vnus enim Dominus IESVS CHRISTVS ſecundùm ſcripturas. Nihil verò commune cum iis, qui dicunt duas naturas in propria & particulari hypoſtaſi ſubſiſtere,

Luc. 1.

Iſa. 11. 10.

EPHRÆMIVS.

vt Neſtorius, & iis qui dicunt eas vnitas, cùm Verbum per hypoſtaſim vniretur, vt S. Eccleſia, & ſacra Synodus & Leo Pontifex prædicant. Sed & infinita quædam differentia eſt inter impietatem & pietatem, & quantum lumen à tenebris diſtat. Quia poſtquam Seueriani refutantur SS. Patrum teſtimoniis, qui ante Chalcedonenſem Synodum floruerunt, & duas naturas in vnione hypoſtatica promulgarunt, ad reprehenſionem ſeſe conuertunt. hæreticorum prætextum quidem vt apparet, calumniæ ſpecioſum prætexunt: grauius verò nemine nominato, ipſos veteris comœdiæ ritu conuitiantes: Etenim vt diximus, illi dualitatem naturarum, non ex ſententia, neque libenter, neque ex fide confeſſionis aſſerunt: verùm vt in contrapoſita falſæ cognitionis cognitione, ſed ſecundùm ordinationem occaſionémque, & ab hæretica quadam neceſſitate compulſi. Et quid hoc aliud fuerit niſi* eximios magiſtros oſtendere improbos, & veritatis proditores, & propriæ pietati alienam & hæreticam opinionem anteponentes, & ad illorum barathrum potius tractos, quam inde aliquos trahentes. Quomodo enim talia cum Paulo dicere liceat? *Quia ſermo noſter, qui fuit apud vos, non eſt in illo* EST *&* NON: *ſed* EST *in ipſo factum eſt.* Innumeras in vita mutationes licet non mutatis, ſed Euripi mutationes imitantibus. Sed quid rurſum aſſerit hæreſis, venia Patribus danda. Si enim vi quadam ſententia peruincit, tanquam poteſtatem nacta conuitiandi, & condemnandi quod libeat, & rurſum dimittere peccatum & tantumnon ſic exclamans: *Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt.* Præterquam quod cum hæreticis Patres pugnarunt, etſi à pietate exciderunt, propterea venia digni, quomodo æqualis nobiſcum affectionis, & ſi quid adulterare videantur, qui Chalcedonenſi Synodo non interfuerunt, & ad duas hæreſes, & hi oppugnantes Neſtorij opinionem & Eutychis, tradiderunt. Sed vbique adeò cæca eſt ac ſurda impietas, & neque cernere quidquam nouit, neque audire, neque quæ illa ipſa proponit. Chalcedonenſe concilium ſtatim initio, quæ contra Neſtorium beatus Cyrillus Epheſi tractauit, iis decretam auctoritatem addidit, & ante hoc duas habitas Synodos tanquam fidei definitrices recepit, & Arium, Macedonium, Neſtorium eodem damnauit anathemate: & qui in filiorum dualitatem incarnationis ſecant myſterium, quemadmodum audentes dicere vnigeniti diuinitatem patibilem, pariter condemnant, ita & duas ante vnionem Domini naturas confingentes, vnam poſt vnionem formantes, eadem compede conſtringit. Definiuit autem, quemadmodum quæ ante hanc Synodum, *nemini fas eſſe aliam profiteri fidem*, hoc eſt conſcribere, vel componere, vel ſentire, præter quam tradidit prima & ſecunda Synodus generales. Qui verò audeant aliud ſymbolon præter hoc ſcribere vel docere, qui volunt conuerti ex Iudaiſmo & Ethniciſmo, cuius tandem ſectæ priuari Epiſcopos quidem aut Clericos dignitate,

* προκρίτας retineo.

2. Cor. 1. 18.

Pſal. 9. 5.

καὶ ἀνὰ μέρος ὡς Νεστόριος, καὶ τοῖς λέγουσι ταύτας ἡνωμένας ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἑνώσει, ὡς ἡ ἐκκλησία τε καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, καὶ ὁ Πάπας Λέων ἐπρέσβευεν. ἀλλὰ καὶ μυρία ἄλλη διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ ὅση τοῦ φωτὸς πρὸς τὸ σκότος. ὅτι ἐπειδὰν οἱ ἀπὸ Σευήρου διελέγχωνται ταῖς τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων φωναῖς, οἳ πρὸ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου διέλαμψαν, καὶ τὰς δύο φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει τοῦ λόγου ἐκήρυξαν, εἰς διαβολὴν ἑαυτῶν εὐθὺς τρέπονται· σχῆμα μὲν, ὡς δοκοῦσιν, εὐπρόσωπον τῇ διαβολῇ περιθέντες· βαθύτερον δὲ τῆς ἀπροσώπους *αὐτοὺς ὑβριζόντων διακωμῳδοῦντες. φασὶ γὰρ, ὡς εἴρηται μὲν αὐτοῖς τῶν φύσεων τὸ δυαδικὸν, οὐκ ἀπὸ γνώμης δὲ, οὐδ' ἑκουσίως, οὐδὲ κατὰ πίστεως ὁμολογίαν· ἀλλ' ὡς ἐν ἀντιθέσει τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, καὶ ὁ κατ' οἰκονομίαν καὶ ἐπὶ καιροῦ, καὶ ὑπό τινος αἱρετικῆς ἀνάγκης ἐκβιαζομένοις. καὶ τί ἂν εἴη τοῦτο, ἢ τοὺς διδασκάλους προκρίτας *ὑποφαίνειν δειλούς τε καὶ τῆς ἀληθείας προδότας· καὶ τῆς οἴκοθεν εὐσεβείας τὸ ἀλλότριον, καὶ αἱρετικὸν δόγμα προτιμῶντας· καὶ ἑλκυσθέντας μᾶλλον πρὸς τὸ ἐκείνων βάραθρον, ἢ ἐκεῖθέν τινας ἀνελκύσαντας. ποῦ γάρ ἐστι τοῖς τοιούτοις μετὰ Παύλου λέγειν· ὡς ὁ λόγος ἡμῶν, ὁ πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ: ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονε: μυρίας τροπὰς πρὸς τὸν βίον καὶ οὐ τρεπομένοις, [καὶ] τὰς καὶ Εὐρίπου μεταβολὰς μιμουμένοις, ἀλλὰ τί πάλιν φησὶν ἡ αἵρεσις συγγνώμη τοῖς πατράσιν. ἡ γὰρ βία τῆς γνώμης ἐκράτησεν, ὥσπερ ἐξουσίαν λαβοῦσα λοιδορεῖν καὶ κατακρίνειν ὅ,τι βούλεται, καὶ πάλιν ἀφιέναι τὸ ἁμάρτημα· καὶ μονονουχὶ βοῶσα, τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστι, τίς ἡμῶν Κύριός ἐστι; πλὴν εἰ διότι πρὸς αἱρέσεις οἱ πατέρες ἐμάχοντο, κἂν τῆς εὐσεβείας ἐξέπιπτον, διὰ τοῦτο συγγνώμης ἐπάξιοι: πῶς τῆς ἴσης συμπαθείας ἡμῶν, εἰ καί τι παραχαράσσειν ἔδοξαν οἱ ἐν Καλχηδόνι οὐκ ἀπήλαυσαν. καὶ πρὸς δύο γὰρ αἱρέσεις καὶ οὗτοι διαμαχεσάμενοι τῆς Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς, ἐδογμάτισαν. ἀλλ' οὕτως ἐστὶ πανταχοῦ τυφλὸν καὶ κωφὸν ἡ ἀσέβεια, καὶ οὔτε βλέπειν οἶδεν, οὔτε ἀκούειν, οὐδ' ἅπερ *αὐτὴ ἐκείνη προβάλλεται. ἡ δὲ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος εὐθὺς μὲν ἀρχομένη ἃ κατὰ Νεστορίου Κύριλλος ἐν Ἐφέσῳ διεπράξατο, τούτοις τὸ κῦρος ἐπέθετο, καὶ τὰς *πρὸ ταύτης δύο συνόδους εἰς ὅρον ἐδέξατο πίστεως· καὶ Ἄρειον δὲ καὶ Μακεδόνιον καὶ Νεστόριον τῷ αὐτῷ συνέδησεν ἀναθέματι· καὶ τοὺς εἰς υἱῶν δυάδα τὸ τῆς οἰκονομίας διασπῶντας μυστήριον. ὥσπερ καὶ τοὺς παθητὴν τοῦ μονογενοῦς τολμῶντας λέγειν τὴν θεότητα, καταδικάζει δι' ἰσοτιμίας. ναὶ δὴ καὶ τοὺς δύο μὲν πρὸ τῆς ἑνώσεως φύσεις τοῦ κυρίου μυθεύοντας, μίαν δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀναπλάττοντας, τοῖς αὐτοῖς συνέσφιγξε βρόχοις τοῦ ἀναθέματος. ὥρισε δὲ, καθάπερ καὶ *αἱ πρὸ αὐτῆς, μηδενὶ ἐξεῖναι πίστιν ἑτέραν προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν. παρ' ἣν παρέδωκαν ἥ τε πρώτη καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος. τοὺς δὲ τολμῶντας ἕτερον παρ' *ἐκεῖνο σύμβολον συγγράφειν ἢ διδάσκειν, τοὺς (δὲ) θέλοντας ἐπιστρέφειν ἐξ ἰουδαϊσμοῦ ἢ ἑλληνισμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποτοῦν ἐπισκόπους μὲν, ἢ κληρικοὺς ὄντας: ἀλλοτριοῦσθαι τοῦ ἀξιώματος· μόνα-

* al. αὐτὴ

* al.

* al.

* al.

μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς ἀναθεματίζεσθαι. ταῦτα εἰπὼν, καὶ ῥητὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Λέοντος τῆς πρὸς Φλαβιανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως παρατίθησιν, ἐν οἷς αὐτοῦ λαμπρὰ διαλάμπει ἡ εὐσέβεια. κἀκεῖθεν εἰς παραίνεσιν καὶ * συμβουλὴν συγκλείει τὸν λόγον, μεταθέσθαι τῆς πλάνης τοὺς δεχομένους τὴν ἐπιστολὴν παρακαλῶν, καὶ τῷ τῆς εὐσεβείας συναφθῆναι φρονήματι. οὕτω μὲν καὶ ὁ τρίτος λόγος.

*al. συμβολῶ συγκλείει.

Ἔστι δὲ καὶ ὁ τέταρτος αὐτῷ πεπονημένος πρός τινας ἀνατολικοὺς μοναχοὺς, τῇ αὐτῇ τῶν θεοπασχιτῶν κατεχομένοις αἱρέσει. ὧν ἐγκαλεσάντων τινὰ, ῥᾳδίως μὲν τὰς ἐγκλήσεις ψευδεῖς ἐπιδείξας, τὸ ἔγκλημα ἀποδύεται. παραινεῖ δὲ καὶ αὐτοὺς μεταθέσθαι τῆς αἱρετικῆς δόξης, φέρων ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ δόγματος μαρτυρίας, αἷς καὶ ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ ἐχρήσατο, Ἀθανασίου τέ φημι καὶ Ἀμβροσίου, καὶ Κυρίλλου, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων· δι' ὧν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν θεότητι τέλειον, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον, διαπρυσίᾳ τῇ φωνῇ ἀνεκήρυξεν. ὧν ἐστὶ μία καὶ ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀμβροσίου, Ἐπισκόπου Μεδιολάνων καὶ ὁμολογητοῦ, ἣν ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ παρέθετο, ἔχουσα οὕτως· ἀλλ' ἐν ὅσῳ φησὶ * τούτοις ἐλέγχομεν, ἀνεφύησαν ἕτεροι, λέγοντες· τό, τε σῶμα τοῦ κυρίου καὶ τὴν θεότητα μιᾶς φύσεως. ποῖος ᾅδης τὴν τοσαύτην ἠρεύξατο βλασφημίαν! Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ τούτους κρατιωύεται, ὡς μείζονι φιλονεικίᾳ πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν, ἐπειδή περ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ κυρίου, καὶ τὴν σάρκα μίαν ἐκήρυξαν. τοῦ δὲ ἱεροῦ τούτου ἀνδρὸς χρῆσιν ὁ νικηφόρος Κύριλλος κατὰ Νεστορίου προήνεγκεν, ἐφ' ὧν αὐτοῦ τὸ ἀξιόπιστον καὶ θαυμαστὸν ἐπιδείκνυται. λέγει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος Κύριλλος ἄλλα τε πολλὰ κρατύνων τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· λέλυται μὲν ὁ ναὸς ἐν τῷ καιρῷ τῆς τριημέρου ταφῆς, βουλομένου αὐτοῦ. καὶ πάλιν· ἀνέστησε, καὶ ἡνώθη αὐτῷ * ἀῤῥήτως λόγῳ, τῇ τριημέρῳ οὐ κεκραμένος ἐν αὐτῷ ἢ ἀποσεσαρκωμένος, ἀλλὰ σώζων ἐν ἑαυτῷ τῶν δύο φύσεων τῶν ἑτερουσίων ἀσύγχυτον τὴν ἰδιότητα. καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον ὑπομνήματι, βιβλίῳ πρώτῳ· πλὴν οἶδεν ὁ λόγος τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἄνθρωπον ὄντα καὶ θεὸν τὸν Χριστὸν, εἰ καὶ εἷς νοοῖτο καὶ ὁ αὐτός. * ἀπονέμει τοιγαροῦν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς τὸ οἱονεὶ τῶν μερῶν ἑκατέρῳ πρέπον, ἀπλανῆ καὶ ἀσύγχυτον τοῦ μυστηρίου διατηρήσας τὸν λόγον. τὰ μὲν γὰρ ἰδικῶς οἶδεν ὄντα τε καὶ πρέποντα τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις: τὰ δὲ ταῖς ὑπεροχαῖς τῆς ἀφράστου θεότητος. οὐ μόνον δὲ δύο φύσεις ὁ Κύριλλος, ἀλλὰ καὶ δύο ἐνεργείας κηρύττει, ὡς ἐν τοῖς θησαυροῖς λέγει: οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων πρὸς τὸ ἑτερογενὲς καὶ ἑτεροούσιον τὰς αὐτὰς ἀπαραλλάκτους * φορήσει δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας. καὶ πάλιν· ὥσπερ ἀπεχοινισμένον ἔχουσι τῆς οὐσίας ἤτοι τῆς ποιότητος τὸν λόγον, οὕτω καὶ διάφορον ἀποσώζουσι τὴν ἐνέργειαν. καὶ πάλιν· οὐ γάρ δή που μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δώσομεν θεοῦ καὶ ποιήματος· ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς τὸν τοῖς γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τρόπον. ἐπειδὴ δὲ οἱ πρὸς οὓς ἔγραφεν ἐζήτησαν, ψιλῶς τὴν * λέξιν τὴν ἑκατέρα παρά τισιν εἴρηται τῶν πατέρων:

*τούτους.
*ἀῤῥήτῳ M.M
*al. ἀπονέμουσι.
*al. φρονήσει.
*al. τάξιν.

EPHRÆMIVS.

monachos verò aut laicos excõmunicari. Hæc fere à Leone Pontifice dicta ſunt in epiſtola ad Flauianum Conſtantinopoleos, quibus clarè eius pietas eluceſcit, & ibidem adhortatione atque conſilio ſermonem claudit, eos qui epiſtolam ſuſcepturi ſunt, adhortans vt errorem deponant, & piorum ſententiam amplectantur. Sic quidem libro tertio.

LIB. IV.

Quartum verò ad Orientis monachos elaborauit, Deopaſſitarum hæreſi infectos, quorum vnum, facile falſas criminationes oſtendens, crimine ſe purgat; quas ab hæretica opinione conatur auertere, de recta fide proferens teſtimonia) quibus & in prioribus vſus eſt, Athanaſij, Ambroſij, Cyrilli, aliorúmque Patrum, quibus Dominum noſtrum Iesvm Christvm in diuinitate & humanitate perfectum clariſſimè oſtendit. quorum vnum eſt S. Ambroſij confeſſoris Mediolani Epiſcopi, quod in libro contra Apollinariũ produxit hoc modo. Sed in quantum, inquit, hos accuſamus, prodierunt alij dicentes: corpus Domini & diuinitatem, vnius naturæ. O blaſphemiam ex Tartaro eructatam! Ariani enim paulò magis ferendi ſunt, quorum error per hos confirmatur, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, non vnius naturæ aſſerentes. Quandoquidem Christi diuinitatem & carnem, vnam dicunt. Huius ſancti viri verba etiam perſtrenuus Cyrillus contra Neſtorium adducit, quibus dignum eum fide & admirandum ducit. Dicit verò & idem Cyrillus multis modis pietatem corroborans, in libro de fide: *Solutum eſt templum tempore triduanæ ſepulturæ illo volente.* & iterum: *Reſurrexit, & vnitum eſt ipſi Verbo ineffabiliter, tribus diebus non in illo mixtum, vel carne indutum, ſed in ſe ſeruans inconfuſam proprietatem naturarum, quæ diuerſæ erant eſſentiæ* Et rurſum commentatio in Matthæum libro primo: Niſi ſciuiſſet à Deo infuſa ſcriptura, hominem & Devm, Christvm eſſe, etſi vnus & idem intelligeretur. Tribuit igitur ſanctus Euangeliſta tanquam vnicuique parti decorum, clarum & inconfuſum myſterij ſermonem ſeruans. Nam hæc quidem propria eſſe ſciuit, & conuenientia humanitatis terminis: illa verò excellentiæ ineffabilis deitatis. Ergo non ſolùm duas naturas, ſed & duas operationes Cyrillus confitetur, vt in theſauris loquitur. Non enim incommutabiles virtutes & operationes ad ea quæ alterius generationis & eſſentiæ producit. Et rurſum: Quemadmodum ſeparatam habent eſſentiæ vel qualitatis rationem, ſic & diuerſam operationem ſeruant. & iterum: Non enim vnam ſanè eſſe naturalem operationem dabimus Dei & creaturæ, vt neque aliquid creatum ad diuinam eſſentiam referamus, neque diuinæ naturæ præſtantiam ad modum humanitatis reducamus. Cũ verò illi ad quos ſcripſit quæſiuerunt tenui dictione, quæ ab aliquibus patribus dicta ſunt,

EPHRÆMIVS.

oſtendit vſum qui eſt in interpretatione Cyrilli ad Hebræos hoc modo: non refuſionem aliquam naturarum in ſe mutuo factam eſſe dicimus, manente potius vtraque, hoc, quod eſt, vniri carni intelligimus verbum: & rurſum idem in eadem re, & non dicimus, velut quandam refuſionem in naturis factam eſſe, vt ſitam Verbi natura in hominis, verbi cauſa, tenuitatem, ſed neque rurſum humanam in ipſam Dei: intellecta potius & ſubſiſtente vtraque in propriç naturç termino, factam vnionem dicimus, inhabitante corporaliter Verbo in templo, quod ex B. Virgine ſumpſit. Sic & Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus libro contra Eunomium. Propterea omni contentione & cautione conſiderandum eſt, quomodo in vno eodemque vtriuſque naturæ oſtendatur veritas. quoniam patres quidem non vnam in Chriſto, ſed duas naturas in perſonali vnione confitentur. quod & antea dictum eſt, nunc vero idem recenſere nihil prohibet. Dicit enim Gregorius Nyſſenus in libro contra Apollinarium. Sic igitur in contrariis proprietatibus vtraque harum cognoſcatur natura, carnis, inquam, & Dei, quomodo vna ſunt duæ? Et S. Ephræm in libro de incarnatione, & in Margaretam: non minuta eſt inquit, connexio aſſumptionis, vt perdiderit quod habuit; & quod non habuit, adepta ſit. Sed perfectum eſt, quod aſſumpſit, & quod adepta eſt. Et Cyrillus epiſtola ad Eulogium, & prima ad Succenſum, & in oratione de fide, & libro contra impium Neſtorium, & in theſauris eadem dicit, ſimiliter & libro de incarnatione, ſic habet: Sed in vnam vtraſque collegiſſe ſecundum coniunctionem œconomicam naturarum proprietates, multis ſermonibus nobis oſtenditur. Et poſt alia contendit & certat oratione. Verum & ſapiens Ioannes tantum non connectens poteſtatem proprietatum accidentium vtrique naturæ. Sed è multis aliis locis hæc fas eſt colligere. Exponens enim propheram Zachariam ſic ait: S. Ezechiel thronum vidiſſe ſe dixit: *In firmamento ſuper caput Cherubim*: dixit ſe in throno vidiſſe ſedentem quendam duplicis naturæ. Et rurſum commentario in Ioannem libro ſecundo habet: cum aliquid facies, quando nobis ſimplex, naturam ingreditur duplex, & alia ſexcenta. quomodo non ex duabus naturis dixit Sacra Synodus Chriſtum eſſe, luculenter declarans, ante ſæcula eum è patre natum diuinitate, & in vltimis diebus noſtra cauſa & ad noſtram ſalutem è Maria Deipara ſemperq; virgine humanitate. Alioqui ſi Cyrilli epiſtolas amplexus ſit, quę vbique illud è duabus naturis vociferantur: quomodo non ſine cauſa hæreſis aduerſus S. Synodum fremit? Verum inſpice malignitatem hæreticorum. Dicente enim ſynodo de *Patre & Filio & Spiritu ſancto docent perfectionem, & domini incarnationem rectè ſentientibus ob oculos ponunt*: Quatuor in Trinitate perſonas illam dicere furenter accuſator exclamauit. quare?

S. Ephram Sirus hoc antiquior.

Ioan. Chryſoſtomus.

Ezech. 10. 18.

προσκομίζει χρῆσιν, κειμένην ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Κυρίλλου ἑρμηνείᾳ, ἔχουσαν οὕτως· οὐκ ἀνάχυσίν τινα τῆς εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων πεπρᾶχθαι * φαμέν· μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας, τοῦθ', ὅπερ ἐστὶν, * ἡνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν λόγον. καὶ πάλιν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτῶν· καὶ οὐ δήπου φαμὲν ἀνάχυσιν ὥσπερ τινα συμβῆναι περὶ τὰς φύσεις, ὡς εἶναι τὴν τοῦ λόγου φύσιν εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τυχὸν· ἀλλ' οὐδ' αὖ πάλιν τὴν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν τοῦ αὐτοῦ τοῦ λόγου· νοουμένης δὲ μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὅρῳ, πεπρᾶχθαι φαμὲν τὴν ἕνωσιν, ἐνοικήσαντος τοῦ λόγου σωματικῶς τῷ ἐκ τῆς [ἁγίας] παρθένου ναῷ. ὡσαύτως δὲ λέγει καὶ Βασίλειος ὁ καισαρείας τῆς καππαδοκίας ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ· διὸ μετὰ πάσης ἀγωνίας τε καὶ εὐλαβείας δεῖ συνορᾶν, ὅπως ἂν ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἑκατέρας φύσεως ἀποδειχθῇ ἡ ἀλήθεια. ὅτι μέν τοι γε οὐ μίαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ δύο φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει κηρύττουσιν· εἴρηται μὲν καὶ πρότερον· οὐδὲν δὲ κωλύει, καὶ νῦν παραστῆσαι. λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος νύσσης, ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ· εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἰδιώμασιν ἡ θατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκός τε λέγω καὶ τῆς θεότητος· πῶς μία αἱ δύο; καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἐφραὶμ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς τὸν Μαργαρίτην· οὐχ ἡττήθη, φησὶ, τῇ πλοκῇ τῆς προσλήψεως, ἵνα ἀπολέσῃ ὃ εἶχε, καὶ ὃ μὴ εἶχε γένηται. τέλειον ἔχει ὃ ἦν, καὶ τέλειον ἔχει ὃ προσέλαβε. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον προτέρᾳ, καὶ ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ, καὶ ἐν τῷ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου, καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς τὰ αὐτὰ λέγει. ὡσαύτως δὲ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ· φησὶ γὰρ, ἀλλ' εἰς ἓν ἄμφω συλλέγων κατὰ σύμβασιν οἰκονομικὴν τὰ τῶν φύσεων ἰδιώματα, διὰ μυρίων ὅσων ἡμῖν ὁρᾶται λόγων. καὶ μεθ' ἕτερα· ἐπαγωνίεται δὲ αὖ καὶ συναθλήσει τῷ λόγῳ. καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης μονονουχὶ καὶ συναγείρων τὰς φύσεις, καὶ συνδέων τὴν φύσιν τῶν * ἑκατέρᾳ προσόντων ἰδιωμάτων τὴν δύναμιν. καὶ ἐκ μυρίων ἄλλων λόγων αὐτοῦ τὰ αὐτά ἐστι λαβεῖν. ἑρμηνεύων δὲ τὸν προφήτην Ζαχαρίαν, οὕτω φησίν· ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἰεζεκιὴλ θρόνον τεθεᾶσθαι φησὶν ἐπὶ στερεώματος ὑπερκείμενον τῶν Χερουβίμ· ἔφη δὲ ὅτι τὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον ἑώρακε διφυᾶ. καὶ πάλιν ἑρμηνεύων τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον, ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ φησίν· * ἐπεὶ τί ποιήσεις, ὅταν ἡμῖν ὁ ἁπλοῦς τὴν φύσιν εἰσβαίνει διπλοῦς· καὶ μυρία ἄλλα. πῶς δὲ οὐκ ἐκ δύο φύσεων εἶπεν ἡ ἁγία σύνοδος τὸν Χριστὸν διαρρήδην βοῶσα· πρὸ αἰώνων τὸν αὐτὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθῆναι κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἄλλως τε δὲ εἰ τὰς Κυρίλλου κατασπάζεται ἐπιστολὰς, αἳ πολλαχοῦ τὸ ἐκ δύο φύσεων διακεκράγασι· πῶς οὐ μάτην ἡ αἵρεσις κατὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου φρυάττεται; ἀλλ' ὅρα τὸ κακοῦργον τῆς αἱρέσεως. * φαμένης γὰρ τῆς συνόδου· περί τε γὰρ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκδιδάσκουσι τὸ τέλειον, καὶ τοῦ κυρίου τὴν ἐνανθρώπησιν τοῖς πιστῶς δεχομένοις παρίστησι· τετράδα εἰπεῖν ἐμμανῶς ἡ κατήγορος ἀνεβόησε. διὰ τί;

* al.

* al.

διότι

EPHRÆMIVS.

διότι μετὰ τὸ εἰπεῖν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, τὴν τοῦ κυρίου ἐπήγαγεν ἐνανθρώπησιν. ἀλλὰ καὶ ταύτην ὁ συγγραφεὺς τὴν συκοφαντίαν εἰς τὰς τῶν συκοφαντῶν ἔτρεψε κεφαλάς, μυρίαις μαρτυρίαις ἀρχαιοπαράδοτον εἶναι τὴν τοιαύτην ἐπιδειξάμενος σύνταξιν· ὡς μετὰ τὴν τῆς ἁγίας καὶ ὑπερφυοῦς τριάδος * ἀνύμνησιν τὴν τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος σάρκωσιν ἡ ἐκκλησία θεολογεῖ, μηδαμῶς τετράδος εἰσκληθεῖσα συναρίθμησιν. οὕτω Κύριλλος ἐν τῷ ἑβδόμῳ λόγῳ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας λέγει, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον· καὶ μυρίοι ἄλλοι. λαμπρῶς δὲ καὶ ἐν πολλοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ νικηφόρος Κύριλλος τὸ ἐν θεότητι τέλειον, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τοῦ Χριστοῦ τέλειον ἀνακηρύττει καὶ παραδίδωσιν. ᾧ καὶ ἡ ἁγία συνᾴδουσα σύνοδος ἕνα τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μονογενῆ ἐν δυσὶ φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐκήρυξεν. οἷς πάλιν ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ συμφθέγγεται, λέγων· ἐννοοῦντες τοίνυν, ὡς ἔφην, τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸν τρόπον· ὁρῶμεν, ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως· ἡ γὰρ σάρξ, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε θεοῦ σάρξ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λόγος, θεός ἐστι, καὶ οὐ σάρξ· εἰ καὶ ἰδίαν ἐποιήσατο τὴν σάρκα οἰκονομικῶς. καὶ μεθ' ἕτερα· οὐκοῦν ὅσον μὲν ἧκεν εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς μόνον τὸ ὁρᾶν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν, ὃν τρόπον ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενής, δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμέν· ἕνα δὲ Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ κύριον τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον. καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ· δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονε, διὸ ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτηνῆς· ὅταν τοίνυν ὁ τῆς σαρκώσεως πολυπραγμονεῖται τρόπος, δύο τὰ ἀλλήλοις ἀπορρήτως τε καὶ ἀσυγχύτως συνηγμένα καθ' ἕνωσιν ὁρᾷ δὴ πάντως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἑνωθέντα τε * μὴ διΐστησιν οὐδαμῶς· ἀλλ' ἕνα τὸν ἐξ ἀμφοῖν καὶ υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ θεόν, καὶ κύριον εἶναι πιστεύει καὶ ἀραρότως εἰσδέχεται. καὶ ἐν τοῖς σχολίοις· γεγονότα δὲ σάρκα καὶ ἐν ἡμῖν σκηνῶσαί φησιν, ἵνα δι' ἀμφοῖν ἀποδείξῃ, καὶ γενόμενον ἄνθρωπον, καὶ οὐ μεθέντα τὸ ἴδιον· μεμένηκε γὰρ ὅπερ ἦν. νοεῖται δὲ πάντως * ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τὸ κατοικοῦν, τουτέστιν, ἡ θεία φύσις ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ οὐ παθοῦσα φυρμὸν ἢ ἀνάχυσίν τινα καὶ μετάστασιν* τῆς ὅπερ οὐκ ἦν. τὸ γὰρ οἰκεῖν [ἐν] ἑτέρῳ λεγόμενον, οὐκ αὐτὸ γέγονε τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐν ᾧ κατοικεῖ. νοεῖται δὲ μᾶλλον ἕτερον ἐν ἑτέρῳ. καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ Λευιτικοῦ. διὰ τοῦτο [καὶ] δύο λαμβάνεται τὰ ὀρνίθια, καὶ νοεῖται πάλιν ὡς ἓν ἀμφότερα, πλὴν ζῶντα καὶ καθαρά. ζωῆς γὰρ καὶ καθαρότητος ἁπάσης παρεκτικὸς καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ λόγος, καὶ ὁ ἐκ παρθένου ναὸς τὸν αὐτὸν λόγον ἔχων ἐν ἑαυτῷ. ἦν γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ οὐχὶ ἀλλότριον φόρημα, διά τοι τοῦτο καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός. καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου· οὐκοῦν ὁ στατὴρ ὁ ἀληθινός τε καὶ νοητός· καὶ ὡς ἐν τύπῳ τῷ ἐξ ὕλης δηλούμενος αὐτός ἐστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διπλοῦς χαρακτήρ. καὶ μεθ' ἕτερα· ὁ στατὴρ τοιγαροῦν ὁ νοητός, τουτέστι, τὸ νόμισμα τὸ βασιλικόν,

* al. ἐξύμνησιν

quia cum dixiſſet Patrem, Filium & Spiritum S. & domini incarnationem pro perſona adiunxit. Verum hanc blaſphemiam S. Scriptor in caput auctorum retorquet, multis teſtimoniis antiqua traditione hunc ordinem eſſe oſtendens, vt poſt ſanctæ & ſupernaturalis Trinitatis laudes, vnius in Trinitate incarnationem ſancta Eccleſia confiteatur, ne autem quaternitatem connumeret. Sic Cyrillus libro ſeptimo de Adoratione in ſpiritu & veritate loquitur, ſic & in Euangelium Ioannis & Matthæi, aliique permulti. Clare vero in multis ſuis libris D. Cyrillus, & in diuinitate perfectum, & in humanitate Chriſtum prædicat & tradit. Quibus & ſacra conſentiens ſynodus, vnum eundémque Ieſum Chriſtum vnigenitum in duabus naturis inconfuſè & indiuiſe prædicauit. Quibus iterum Cyrillus in epiſtola ad Succenſum conſentit, dicens: *Intelligentes ergo, vt dixi, incarnationis modum: videamus quomodo duæ naturæ, per vnionem inſeparabilem, inconfuſè, inſolubiliter inter ſe conuenerint. Caro enim caro eſt, non diuinitas, licet Dei caro facta ſit. Eodem modo & Verbum Deus eſt, non caro, licet per incarnationem propriam ſibi carnem fecerit.* & deinde. *Quantum profectò ſub intelligentiam cadere poſſit, & ſub oculos animæ, quo modo incarnatus eſt vnigenitus, duas naturas eſſe dicimus: vnum vero Chriſtum, filium, dominum, Dei Verbum incarnatum & hominem factum:* Et in epiſtola ad Orientales: *Duarum naturarum vnio facta eſt, ideo vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominum confitemur.* Et in epiſtola ad Acacium Melitinis Epiſcopum: *Cum itaque curioſè incarnationis modus inquiritur, duo quædam inter ſe ineffabiliter & ſine confuſione, per vnionem coniuncta humana mens omnino videt, incarnatum vero nequaquam intelligit, ſed vnum ex ambobus filium, Deum & Chriſtum; & dominum eſſe credit, & conuenienter id ſuſcipit* & in Scholijs, factam carnem, & in nobis, inquit, habitaſſe, vt ambobus oſtendit, & factum hominem, & proprium ſuum non dimiſiſſe. nam meminerat qualis eſſet. Intelligitur autem omnino alter in altero habitans, hoc eſt, diuina natura in humanitate, & non patiens miſturam, reſuſionem aliquam, vel mutationem illius in id, quod non erat. Habitare vero in altero dictum, non idem factum eſt hoc, quod eſt in quo habitat. Magis autem intelligitur illud alterum in altero, in expoſitione Leuitici. Propterea duæ ſumuntur aues, & cognoſcuntur iterum ambæ vt vna, niſi quod viuant & puræ ſint. Vitæ enim & puritatis omnis capax eſt ipſum per ſe Verbum, & templum è virgine ſumptum, idem Verbum in ſe continet. Erat enim proprium eius corpus, & non aliena geſtatio, propterea & vnus dominus Ieſus Chriſtus. & in expoſitione Euangelij ſecundum Matthæum: *Stater igitur & verus eſt, & intelligibilis, & vt in figura ex materia oſtenſus eſt idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus duplex character.* & deinde: *Stater igitur intelligibilis, hoc eſt numiſma regium,*

Leuit. 5. 7.

Matth. 17. 27.

EPHRAEMIVS. qui in vnitate duplex character, ſeipſum pro noſtra omnium vitæ redemptione tulit. Et rurſum, libro contra Arium, *Duplex igitur eſt de filio ſermo: referenda igitur ad Deum quæ ſunt Dei, & quæ ſunt hominis, homini.* & mox: *Sapientes ergo (dicam enim) & ſolertes dixerint, duplicem & fidum in his adducentes ſermonem, & temporibus conuenientibus attribuant ſacrorum diſputationem* & libro nono de Adoratione in ſpiritu: Ex argento vero & ex duobus eſt baſis. Clarus enim [in terra] & illuſtris Chriſtus, iuxta Pſal 117. 27. illud, *Deus dominus, & illuxit nobis.* & tanquam duplicem habens ſententiam, in hoc enim noſcitur Deus & homo. Hoc enim eſt, vt puto, duplex ex argento habere fundamentum. & libro aduerſus Neſtorium. Nam altera quidem præter Dei Verbum caro, & ſecundum propriæ naturæ Verbum, alia rurſum eſſentialiter ipſius Verbi natura. Sic & conſentit ſacræ & œcumenicæ ſynodo S. Cyrilli ſententia. Rurſum ſacro Concilio aſſerente, nequaquam naturarum differentia ſublata per vnionem, ſed potius ſeruata vtriuſque naturæ proprietate, & in vnam perſonam, & in vnam hypoſtaſin coaleſcente. vide quomodo nullatenus Cyrillus diſſentiat. Nam in epiſtola prima ad Neſtorium ait: non vt ſublato diſcrimine naturarum per vnionem, ſed magis perficientibus nobis vnum dominum, Filium, & Chriſtum, diuinitate & humanitate, per ineffabilem conſenſionem vnione. & rurſu in Scholiis. Adorat quidem, vt adorandam naturam capiens, & adoratur iterum idem, tanquam adorandæ vlterius naturæ exiſtens, quatenus percipitur Deus. & vide, vt neque ſecundum rectum caſum, neque ſecundum accuſatiuum adducit Cyrillus diuiſionē vnius Chriſti. rurſum ipſe in Scholiis loquitur, non diuidendus igitur vnus dominus Ieſus Chriſtus proprie: ſed vnum & eundem Ieſum Chriſtum oportet ſentire, naturarum dicimus differentiam, & inconfuſe inuicem eaſdem ſeruantes. & in Theſauris. Deniq; quid aliud ſit, quam ignorantiam dixit œconomice, niſi iterum ſeruare, humanitati conuenientem ordinem? Humanitatis enim proprium, non ſcire futura. Et in ſecunda epiſtola ad Succenſum. Si enim & vnus dicatur pro nobis Filius Dei incarnatus, non permiſtus ideo inuicem videri, neque in carnis naturam mutata eſt Verbi natura: ſed neque carnis in Verbi, Sed in proprietate naturali vtraq; manente & intellecta. Hæc ipſa ſic recipiens ſoluit ſcandalum, ſed qui contraria aſſerit, ſubiicitur terribili Edicto immaculatæ vocis dicente in Euangelicis; væ homini per quem venit ſcandalum. Sic concilium & Cyrillus. Et non ſolum Cyrillus, ſed & alij SS. Patres, vt conſentientes in fide, ita & vnius ſententię cognoſcuntur. Sed adhuc vide hæreſeos impudentiam. Reprehēdit enim eum, qui epiſtolam ſuam Tomum vocauerat, neſcientes rudes, quomodo idē Cyrillus & ſtrenuus Athanaſius,

ὁ ἐν ἑνότητι διπλοῦς χαρακτὴρ ἑαυτὸν ὑπὲρ πάντων ὡς παρὰ πάντων προσκεκόμικε τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἀντίλυτρον. καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἀρείου λόγῳ πάλιν· διττὸς οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ ἐφ' υἱῷ λόγος: ἀναθετέον δὴ οὖν πρὸς θεῷ τὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς καθ' ἡμᾶς γεγονότι τὰ ἀνθρώπινα. καὶ πάλιν. ἆρ' οὖν (ἐρήσομαι γὰρ) σοφοὶ καὶ ἀγχίνοι καταλογισθεῖεν ἂν οἱ διφυᾶ καὶ διπλοῦν τὸν ἔν γε τούτοις* προϊέμενοι λόγον, καὶ καιροῖς ἀπονέμοντες τοῖς καθήκουσι τὴν μυσταγωγίαν. καὶ ἐν τῷ ἐννάτῳ λόγῳ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας· ἐξ ἀργύρου δὲ καὶ ἐκ δυοῖν ἡ βάσις· λαμπρὸς γὰρ [ἐν γῇ] καὶ διαφανὴς ὁ Χριστὸς, κατά γε τό, θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· καὶ οἱονεὶ διφυᾶ τὴν γνώμην ἔχων: νοεῖται γὰρ ἐν ταυτῷ θεὸς καὶ ἄνθρωπος. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐστὶ τὸ διπλῆν ἐξ ἀργύρου τὴν βάσιν ἔχειν. καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεστορίου λόγῳ· ἑτέρα μὲν γὰρ παρὰ * τὸν θεοῦ λόγον ἡ σάρξ, κατά γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον: ἑτέρα δὲ πάλιν οὐσιωδῶς ἡ αὐτοῦ τοῦ λόγου φύσις. οὕτω σύμφωνος τῶν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου δογμάτων ἡ Κυρίλλου πανταχοῦ δόξα. πάλιν μέν τοι τῆς αὐτῆς ὁσίας συνόδου φαμένης, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης: ὅρα πῶς κατ' οὐδένα τρόπον ὁ νικηφόρος Κύριλλος διαφωνεῖ. ἐν γὰρ τῇ πρὸς τὸν Νεστόριον πρώτῃ φησὶν ἐπιστολῇ· οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα κύριον, καὶ υἱὸν, καὶ Χριστὸν, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἑνότητα συνδρομῆς. καὶ πάλιν ἐν τοῖς σχολίοις· προσκυνεῖ μὲν γὰρ, ὡς τὴν προσκυνοῦσαν φύσιν λαβών· προσκυνεῖται δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς, ὡς τῆς προσκυνουμένης φύσεως ὑπάρχων ἐπέκεινα, καθ' *ὃ νοεῖται θεός· καὶ σκόπει ὡς οὔτε* τὰ κατ' εὐθεῖαν ἄρθρα, οὔτε τὰ κατ' αἰτιατικὴν μερισμὸν εἰσάγει τῷ ἱερῷ Κυρίλλῳ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῖς σχολίοις φησίν· οὐ διοριστέον ἄρα τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἰδικῶς, καὶ εἰς θεὸν ἰδικῶς: ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δεῖ φρονεῖν τοῖς τῶν φύσεων φαμὲν εἰδόσι τὴν διαφορὰν, καὶ ἀσυγχύτως ἀλλήλαις *τηροῦντες αὐτάς. καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς· τέλος δὲ τί ἂν ἕτερον εἴη ἣν ἄγνοιαν *ἔφη οἰκονομικῶς, ἢ ἀποσώζειν πάλιν* τῇ ἀνθρωπότητι τὴν αὐτῇ πρέπουσαν τάξιν; ἀνθρωπότητος γὰρ ἴδιον, τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα. καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ. εἰ γὰρ καὶ εἷς λέγοιτο πρὸς ἡμῶν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας, οὐ πέφυρται διὰ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν, οὔτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἡ τοῦ λόγου φύσις· ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ: ἀλλ' ἐν ἰδιότητι τῇ κατὰ φύσιν ἑκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου. ὁ ταῦτα οὕτω δεχόμενος λύει τὸ σκάνδαλον: ὁ δὲ ἐναντίως φερόμενος, ὑπόκειται τῇ φοβερᾷ ἀποφάσει τῆς ἀχράντου φωνῆς, λεγούσης ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται τὸ σκάνδαλον. οὕτως ἡ σύνοδος καὶ ὁ Κύριλλος. καὶ οὐχ ὁ Κύριλλος μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ ἄλλος τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν χορὸς, ὥσπερ ὁμόφρονες, οὕτω γνωρίζονται καὶ ὁμόφωνοι. ἀλλ' ἔτι σκόπει τὸ ἀναίσχυντον τῆς αἱρέσεως· ἐπικαλεῖ γὰρ τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ καλέσαντι· ἀγνοοῦντες οἱ παράπληγες ὡς αὐτός τε Κύριλλος, καὶ ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος

* [illegible]
* al. τοῦ λόγου.

καὶ πολὺς ἄλλος τῶν ἁγίων ὅμιλος τοὺς ἰδίους ὑπὲρ εὐσεβείας πόνους τόμους ἐκάλεσαν· ὥστε μάτην αὐτοῖς τὸ τοῦ τόμου ὄνομα τὴν τομὴν ἐφάντασε, καὶ διαίρεσιν. ἀλλ' οὐκ ἐπιλείπουσιν οἱ τῆς αἱρέσεως ἐρασταὶ καταισχυνόμενοι καὶ ἀναιδευόμενοι, τὸ ἐν ὅσῳ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων ἐστὶν, ὡς χρονικὴν καὶ πρόσκαιρον ἐπαγγελλόμενον τὴν συνάφειαν. τὸ γὰρ ἐν ὅσῳ, ἀντὶ τοῦ ἕως λαμβάνεσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν ἱερὸς συγγραφεὺς δείκνυσι, τὸ ἐπίρρημα παρὰ τοῖς ἱεροῖς λογίοις, οὐ χρονικὴν διάνοιαν μόνον ὑποσημαῖνον, ἀλλ' ἐν πολλοῖς πολλάκις καὶ τὸ ἀπέραντον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸ ἐν ὅσῳ, ἐνταῦθα οὐδὲ τὴν ἕως δύναμιν ἔχειν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ * καθὸ παρειλῆφθαι μᾶλλον. πλὴν ἀλλὰ [γὰρ] καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος τὰς αὐτὰς προεῖπε φωνὰς, οἷς ὁ ἐν ἁγίοις Λέων ἠκολούθησεν. πάλιν δὲ ἡ αἵρεσις διαβάλλει τὸν ὅσιον Λέοντα, διότι (φησὶν) εἶπε, τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, τό, τε ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος. καίτοιγε εἰ μὲν μὴ προειπὼν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, τάχα ἂν τοῖς ἄφροσι παρεῖχε λαβῆς ὑπόνοιαν, ὡς ἀνὰ μέρος τίθησι τὴν σάρκα καὶ τὴν θειότητα· εἰ καὶ μηδὲ τοῦτο ἡ λέξις μηδὲ τότε ἐδήλου. ἐπεὶ δὲ προειπὼν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, ἐπήγαγε τό, τε ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος· πῶς οὐκ ἐσχάτης ἐστὶ μανίας, * ἐν αἰτίαις ποιεῖν τὸν ἀναίτιον; ὅτι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πατέρων γέμει τὰ γράμματα τὰς τοιαύτας φωνὰς, περιττὸν οἶμαι παριστάνειν τῇ παραθέσει τῶν * χρημάτων. καίτοι καὶ εἴ τι τοιοῦτον ὑπενοεῖτο τοῖς τοῦ μακαρίου Λέοντος ῥήμασιν, ἐχρῆν κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸ ἀμφίβολον πρὸς τὸ εὐσεβέστερον εὐλαβῶς ἑλκῦσαι, ἀλλὰ μὴ θρασέως οὕτω πρὸς τὴν * ἀσέβειαν ἐκβιάσασθαι. εἰ δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ αὐτοῖς ὁ θεολόγος Γρηγόριος· ἀλλ' οὖν γε δυσωπηθῆναι τὸν ἀπόστολον Παῦλον λέγοντα· αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. οἱ δὲ πάλιν ἐπιπηδῶσι τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ῥήμασιν, ἐν οἷς φασιν· ἐνεργεῖ γὰρ ἐν ἑκατέρᾳ μορφῇ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιόν ἐστι· τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος [ἐκτελοῦντος] ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. ἰδοὺ, φασὶ, δύο πρόσωπα εἴρηκεν, καὶ ἴδια τὰς ἐνεργείας ἐκήρυξε, καίτοιγε οὐδὲν τοιοῦτον οὔτε ἡ λέξις οὔτε ἡ ἀκολουθία ἀπαιτεῖ τοῦ νοήματος. ποῦ γὰρ εἶπεν ὡς ἀνὰ μέρος [καὶ ἀνὰ μέρος] μορφὴ ἑκατέρα ἐνεργεῖ; ἢ ποῦ παρέλιπε τὸ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, τουτέστιν, ἐν τῇ ἑνώσει τῶν φύσεων; εἰ δ' οὗτος ταῦτα εἰπὼν ὑπ' αἰτίαν, καὶ Κύριλλος οὐκ ἄλλα λέγων ἐν τοῖς κατὰ Νεστορίου λόγοις τῆς αὐτῆς ἔνοχος μέμψεως. παρεχώρει μὲν γὰρ * τὸ σῶμα τοῖς τῆς ἰδίας [χρᾶσθαι] φύσεως νόμοις, καὶ τὴν τοῦ θανάτου γεῦσιν ἐδέχετο· καὶ τοῦτο παθεῖν ἐφέντος * αὐτῷ χρησίμως τοῦ ἑνωθέντος λόγου. καὶ πάλιν ἐν τοῖς θησαυροῖς. ἐπιτρέπει δὲ τῷ σώματι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι τὰ αὐτῆς φύσει προσόντα, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὄντως καὶ κατὰ ἀλήθειαν φορέσαι σάρκα, καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι κατὰ τὰς γραφάς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ. ὅτι δὲ ἡ μορφὴ οὐχ ὑπόστασιν ἢ πρόσωπον πάλιν νοεῖται, ἀλλ' οὐσία· Βασίλειος μὲν ὁ λαμπρὸς τῆς ἐκκλησίας κῆρυξ ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ σαφῶς διδάσκει. καὶ Κύριλλος δ' ἐν τοῖς θησαυροῖς, λέγων· ἣν ἔλαβε μορφὴν ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, ὁμοούσια * ἡμῖν ἐστιν, ὅτι καὶ ἐξ ἡμῶν. ἔστι δὲ θεοῦ μορφὴ ὁ υἱός· ὁμοούσιος ἄρα ἐκείνου, οὗ καὶ ἔστιν ἐν μορφῇ. καὶ περὶ τούτων ὁ μέγας Παῦλος. * ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων,

* al. καὶ θεὸν παρειλ.
* al. ἐναντίαις.
* al. εὐσέβειαν.
* τῷ σώματι.
* al. αὐτοῦ.
* al. ὑμῶν.
* ες Phil. 2.

EPHRÆMIUS.

aliorúmque Patrum cœtus, pios labores tomos vocent. Quare fruſtra Tomi nomen illos decepit, & in hæreſim induxit. Sed non relinquunt hæretici impudentes & inuerecundi, hoc, in quo, conſentiunt vt temporalem & opportunam annuncians coniunctionem, hoc vero, in quantum, pro donec capi; ſed ſacer quidem ſcriptor oſtendit aduerbium in ſacris litteris, non ſolum temporalem ſenſum ſignificare, ſed in multis ſæpe & infinitum. Sed mihi videtur, *in quantum*, hic non *donec* ſignificare, ſed potius pro quatenus accipi. Niſi quod B. Gregorius Theologus eaſdem voces prædixit, quem Leo ſequitur. Rurſum vero hæreſis Leonem calumniatur, quia, inquit, dixit, vnius & eiuſdem hoc, humilitas carnis & magnitudo diuinitatis, & certè ſi non prædixiſſet *Vnius & eiuſdem*, cito hæreticis occaſionem hæreſeos dediſſet, quod ipſe diuiſim ponat carnem & diuinitatem. Etſi vox hoc tunc non ſignificabat. Quando vero dixit *Vnius & eiuſdem*, adiunxit, *humilitas carnis & magnitudo diuinitatis*. Quomodo non vltimæ ſit dementiæ innoxium accuſare. Quia SS. Patrum libri his vocibus ſcatent, ſuperuacaneum exiſtimo adferre copiam exemplorum, & ſi quid ſimile in his verbis B. Leonis intelligitur, oportuit, ſecundum Gregorium dubium ad pietatem cautè trahere, ſed non audacter ad impietatem conuertere. Si in nullo libro Theologus Gregorius illos confundat, ſanctus Paulus id facit: *In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti.* Sed rurſum in illius verba inuadant, in quibus ait: *Cooperatur vtraque forma cum vtraque communione, quod proprium eſt. Verbo quidem operante hoc, quod eſt Verbi, & corpore quæ ſunt corporis.* ecce, inquiunt, duas perſonas poſuit, & propria opera attribuit. Et ſanè nihil tale neque vox neque conſequentia ſenſus poſtulat. Vbi enim dixit, vt diuiſim vtraque natura operetur, vel vbi reliquit, cum vtriuſque coniunctione, hoc eſt, vnione naturarum? Si vero ipſe qui hæc dixit, accuſatur: Cyrillus non alia dicens in libris contra Neſtorium etiam accuſetur. Dicit enim corpus propriæ naturæ [vti] legibus, & mortem guſtaſſe concedit, & hoc paſſum eſſe adiuncto illi vtiliter vnito Verbo. Et rurſum in Theſauris, permittit corpori & humanitati ea quæ illis conueniunt, & declarationem veram carnem fuiſſe, & hominem factum ſecundum ſcripturas. Sed hæc nunc. quia forma non hypoſtaſis vel perſona rurſus intelligitur, ſed eſſentia. Egregius quoque Eccleſiæ doctor Baſilius in libro contra Eunomium clarè docet, & Cyrillus in Theſauris, dicentes, quam accepit formam in forma Dei exiſtens, nobis eſt conſubſtantialis, & è nobis eſt. Eſt vero Dei forma filius; ſimilis igitur illi cuius etiam in forma eſt. & ante hos Magnus ille Paulus: *Qui cum in forma Dei eſſet,*

2 Cor. 10. 5.
Philip. 2

EPHRÆMIVS.

non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſe ipſum exinanivit formam ſerui accipiens. Clarum eſt iam quomodo non perſona ſit patris filius, nec eiuſdem perſonæ, ſed eiuſdem eſſentiæ, & in qua etiam eſt. Rurſum S. Baſilius libro contra Eunomium capite primo ſic habet, *in forma* in eſſentia Dei, non enim aliud *forma*, & aliud *eſſentia* Dei eſt, ne compoſita ſit, qui ſecundum formam æqualis. Hæc & Amphilochius Epiſcopus Iconij epiſtola ad Seleucum: Quare & Dei formam & ſerui ſimul deſinere in vnam perſonam Filij & domini Ieſu. Sic Chriſtum Dei filium duarum naturarum, paſſibilis & impaſſibilis, mortalis & immortalis, intelligibilis & inuiſibilis, palpabilis & impalpabilis, ſine principio, & cum principio, incircumſcriptæ & circumſcriptæ. Prænominati viri vt excellentis pietate, Beatus Cyrillus ſecundum tertiam ſynodum adducit teſtimonia contra Neſtorium. Et ſane Proclus Conſtantinopolitanus, & Cyriacus Paphi Epiſcopus vnus è trecentis & octodecim patribus hæc habet. Ille quidem in Pulcheranis poſt natalem, & in Epiphaniæ oratione, hic idem in oratione de Incarnatione eadem dicit. Et Chyſoſtomus in ſermone de aſſumptione, & Gregorius Nyſſenus libro contra Eunomium: quid gloriæ ſplendor? quid hoc, clauis fixum? Qualis forma ad mortem rapitur, & qualis ab inferno redit? Sic quidem vbique cum S. Synodo conuenit, & cum S. Leone omnis SS. Patrum cœtus. Sed impudens hæreſis rurſum contra hunc blaterat, vbi dicit: *aliud eſt quod miraculis coruſcat, aliud quod iniuriis ſuccumbit.* [filiorum dualitatem adducit & perſonarum] Et ſi dixerit, miraculis coruſcat, & aliud iniuriis ſuccumbit, prætextum habet. Etſi igitur figura ſit opinio, quia hoc omnino non dicit, ſed aliud quidem miraculis coruſcare; aliud vero iniuriis ſuccumbere, vtraq; eiuſdem eſſe dicit, & paſſionem & miracula, quomodo impietatis occaſionem præbuit? hoc & alij Patres docuerunt. Gregorius Nyſſenus libro contra Eunomium. neque quibus magis hæreſis ventilatur, neque his vti accuſata eſt. non enim neutro, ſed contra vocem maſculinum ſermonem inſtituit. dicit enim: Quis laſſus è via & quis ſine labore totum mundum ſubſtituens verbo per continuationem? quid gloriæ ſplendor, quid clauis confixum? Hæc clara ſunt, inquit, licet nullus explicet. Iterum irrident Beatum Leonem, ſic dicentem: quod quemadmodum Verbum ab æqualitate à patris gloria eſt inſeparabile, ſic & corpus naturam noſtram non reliquit. Et quid hæc differunt ab eo, quem dicimus eſſe nobis ſimilem ſecundum humanitatem [Et patri per diuinitatem?] Quod ſoli Eutychi non placet, & aſſeclis eius. Sed & Leo prædictis hæc addit: Vnus enim & idem vere eſt Filius Dei, & verè filius hominis, quod omnes vires impiorũ imbelles poteſt cõfundere.

Cyriacus Synodo interfuit Nicenæ.

Hi Gregorij Nyſſeni libri tred cim aduerſus Eunomium in Bibliothecis Italiæ adhuc inediti latent.

B. Leo Papa.

Quare epiſtolã eius ad Flauianum.

οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. δῆλον γὰρ * οὐχὶ πρόσωπον ὑπῆρχεν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, οὐδὲ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἐν ᾗ καὶ εἶναι λέγεται. πάλιν δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ, ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, οὕτω φησί· τὸ ἐν μορφῇ, ἐν οὐσίᾳ ἐστὶ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἄλλο μορφὴ, καὶ ἄλλο οὐσία Θεοῦ· ἵνα μὴ σύνθετος ᾖ, ὁ οὖν κατὰ μορφὴν ἴσος. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀμφιλόχιος ὁ Ἰκονίου, ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ· ὥστε τὴν τοῦ Θεοῦ μορφὴν καὶ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν συντελεῖν εἰς ἓν πρόσωπον υἱοῦ τε καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὕτω Θεόν τε καὶ ἄνθρωπον ὁμολογῶ τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ: ἕνα δὲ υἱὸν δύο φύσεων, παθητῆς τε καὶ ἀπαθοῦς, θνητῆς τε καὶ ἀθανάτου, * νοητῆς καὶ ἀοράτου, ψηλαφητῆς καὶ ἀνεπάφου, ἀνάρχου καὶ ἀρχομένης, ἀπεριγράφου, καὶ περιγεγραμμένης. τοῦ μὲν τοίγε προκειμένου ἀνδρὸς, ὡς τὸ ἐπίσημον ἐπ' εὐσεβείᾳ ἔχοντος, ὁ ἱερὸς Κύριλλος κατὰ τὴν ἱερὰν τρίτην σύνοδον παρήγαγε [μαρτυρίας] κατὰ Νεστορίου. καὶ μὴν καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Κυριακὸς ὁ τῆς Πάφου ἐπίσκοπος, εἷς ὢν τῶν τιη' ἁγίων πατέρων, τὰ αὐτὰ φησιν: ὁ μὲν ἐν πουλχεριαναῖς μετὰ τὸ γενέθλιον, ὁ δὲ ἐν τῷ εἰς τὰ θεοφάνια λόγῳ. ὁ αὐτὸς δὲ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ τὰ αὐτὰ λέγει. ἀλλά γε δὴ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ περὶ τῆς ἀναλήψεως λόγῳ, καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου ταυτά φησι· τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; τί τὸ τοῖς ἥλοις καταπειρόμενον; ποία μορφὴ ἐπὶ τοῦ πάθους ῥαπίζεται; καὶ ποία δὲ ἀΐδιος δοξάζεται; οὕτω μὲν οὖν οὗτοι σύμφωνοι πανταχοῦ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ τῷ ἱερῷ ἀνδρὶ Λέοντι, καὶ ὁ πρεσβύτερος ἅπας τῶν ἁγίων χορός. ἀλλ' ἡ αἵρεσις πάλιν ἀναισχυντοῦσα, καὶ κατὰ τοῦ ἱεροῦ [λέγεται] φησί· ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν· τὸ μὲν * αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ τοῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν [υἱῶν δυάδα συνεισάγει καὶ ὑποστάσεων· καί τοι εἰ ὁ μὲν ἔφη διαλάμπει τοῖς θαύμασιν, ὁ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν:] εἶχεν ἂν πρόφασις· κἂν γοῦν σχῆμα ἡ λαβή. ὅτι δὲ τοῦτο μὲν παντελῶς οὐ λέγει, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ διαλάμπειν τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ὑποκεῖσθαι ταῖς ὕβρεσι, τοῦ αὐτοῦ εἶναι λέγων ἀμφότερα, τά τε πάθη καὶ τὰ θαύματα: πῶς ἂν ἀσεβείας τινὸς λαβὴν παράσχοι; τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκδιδάσκουσιν. ὁ δέ γε Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου γράφων· οὐδ' οἷς μᾶλλον ἀνασοβεῖται ἡ αἵρεσις, οὐδὲ τούτοις χρήσασθαι παρῃτήσατο. οὐ γὰρ κατὰ τὸ οὐδέτερον, ἀλλὰ κατὰ τῆς φωνῆς τὸ ἀρρενικὸν προσάγει τὸν λόγον. λέγει γάρ· τίς ὁ κοπιάσας ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, καὶ τίς ὁ ἀπόνως ὅλον τὸν κόσμον ὑποστήσας τῷ λόγῳ κατὰ συνέχειαν; τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; καὶ τί τὸ τοῖς ἥλοις καταπειρόμενον; φανερὰ γὰρ ταῦτα, φησι, καὶ μή τις ἑρμηνεύσῃ τῷ λόγῳ. πάλιν δὲ διασύρουσι τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα, φάμενον οὕτως. ὅτι καθάπερ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς ἰσότητος τῆς τοῦ πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου γένους οὐκ ἀπολέλοιπεν. καὶ τί διαφέρει ταῦτα τοῦ λέγειν ὁμοούσιον ἡμῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, [καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα·] * ὃ τῷ Εὐτυχεῖ μόνῳ οὐκ ἀρέσκει, καὶ ὅσοι τῆς ἐκείνου μανίας ὑπόδικοι. καί τοι ὁ ἐν * ὁσίοις Λέων τοῖς εἰρημένοις ἐπιφέρει· εἷς γάρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς υἱός τε τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου ὑπάρχει. ὃ πᾶσαν ἀσεβούντων ἰσχὺν ἄμαχον ἔχει καταισχῦναι κακόνοιαν.

ταῦτα

*al. προσλαβὼν

Ταῦτα μὲν οὖν παρὰ τῶν αἱρετικῶν προτεινόμενα * προσλαβὼν τῆς εὐσεβείας γνησίως ὁ ἐν ἁγίοις Ἐφραίμιος ἀπελύσατο. τίθησι δὲ καὶ αὐτὸς οἴκοθεν τοῦ αὐτοῦ τόμου ῥήματα, ἐν οἷς τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ τῆς εὐσεβείας ἐξαστράπτει τὸ κήρυγμα, καὶ οὐδ᾽ ἡ ἀναίσχυντος τῶν ἀσεβούντων τόλμα, ἐπιλαβέσθαι τινὸς τούτων ἐμμένειν οὐδαμῶς ἀπηναισχύντησεν. ὧν ἐκ πολλῶν ἐστιν ἓν καὶ τό, ὁ ἀπαθὴς θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου. ἀναθεματίζει δὲ σαφῶς ἡ σύνοδος καὶ Νεστόριον διὰ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, οὕτω λέγουσα· ἀναθεματιζέσθω Νεστόριος, ὁ τὴν μακαρίαν παρθένον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον πιστεύων εἶναι μητέρα: ἵνα τῆς μὲν σαρκὸς ἄλλο, τῆς δὲ θεότητος

*ἀπεργάζονται.

ἄλλο πρόσωπον * ἀπεργάζηται. πῶς οὖν τὰ Νεστορίου φρονεῖ, ὁ Νεστόριον καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα οὕτω καταδικάζων. πάλιν δὲ ἐπηρεάζουσιν οἱ αἱρετικοὶ τὴν τετάρτην σύνοδον, λέγοντες· ὡς ἐδογμάτισε, μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν πίστιν ἑτέραν, παρ᾽ ἣν ἐξέθετο αὐτή. καίτοι οὐ τοῦτο ἡ σύνοδος διωρίσατο, κἂν ἀναισχύντως οὗτοι καταψεύδονται: ἀλλὰ τὴν πίστιν, ἣν οἱ τιη [καὶ οἱ] ἅγιοι πατέρες ἐξέθεντο, τιμῶσά τε καὶ θειάζουσα, παρὰ ταύτην ἔφησε μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἑτέραν πίστιν, καὶ τὰ ὑπόλοιπα. δῆλον δὲ ἐστι μάλιστα ἐξ αὐτῶν τῶν συνοδικῶν φωνῶν· ὧν καὶ μόνον ἀναγινωσκομένων, οὐδεμιᾶς ἄλλης δεῖσθαι κατασκευῆς ἢ συστάσεως ἐπιδειχθεῖσα ἡ ἀλήθεια. καὶ οὐχ ὥρισε μὲν τοῦτο, ἔπραξε δὲ ἄλλως: ἀλλ᾽ ὡς ὥρισεν, οὕτω πανταχοῦ καὶ διαπεπραγμένη γνωρίζεται. καὶ γὰρ τοὺς * τῇ εὐσεβείᾳ προσιόντας οὐκ ἄλλο σύμβολον, ἀλλὰ τὴν τιη ἁγίων πατέρων ἐκδιδάσκει καὶ παραδίδωσιν. γέλωτα δὲ μᾶλλον καθ᾽ ἑαυτῶν ἢ διαβολὴν τῆς συνόδου καταχέουσιν, ἐν οἷς φασιν, αὐτὴν ὑπὸ πολλῶν διασύρεσθαι. πόσαι γὰρ τῆς πρώτης καὶ οἰκουμενικῆς ἁγίας συνόδου κατεῖπον σύνοδοι, καὶ τότε ἀρχιερέων οὖσαι πλήρωμα: τὴν δὲ τῶν ρν᾽, οὐδ᾽ εἰ γέγονε, τινὲς τῶν αἰγυπτίων εἰδέναι ἠθέλησαν. ἀλλ᾽ ἐάσθω μὲν τὸ ἀλόγιστον. ἐπεὶ δὲ χρῆσιν τινὰ τοῦ Ἰουλίου ῥώμης οἱ πρὸς οὓς ἔγραφεν * ὑπὸ τῆς ἰδίας δυσσεβείας, ὡς ἐνόμιζον, * προσεκόμισαν: τὴν μὲν χρῆσιν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἐπεδείξατο, κατά τε τοῦ σαμωσατέως Παύλου, καὶ τῆς νεστοριανῆς δευτέρας αἱρέσεως εἰρῆσθαι, καὶ κωλύειν τὰς δύο φύσεις ἰδικῶς καὶ ἀνὰ μέρος φρονεῖν: ὥσπερ καὶ δύο ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα καὶ υἱούς. καὶ γὰρ ἡ μία φύσις ἐπὶ Χριστοῦ τῷ Ἰουλίῳ ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως εἴληπται, καὶ οὐδὲν οὔτε τῇ ἀληθείᾳ οὔτε τοῖς ἄλλοις θεοφόροις ἡμῶν πατράσιν ἀπομάχεται. καὶ δῆλον τοῦτο ποιεῖ ὁ θεῖος Ἰούλιος κατὰ Μαρκίωνος καὶ Οὐαλεντίνου, καὶ Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχέως, διὰ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ φωνῶν τὸ βέλος ἀφείς. ἔφη γὰρ ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ ὁμοουσίου· ὅθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ σωματικὸν καθόλου καὶ τὸ θεϊκὸν καθόλου λέγεσθαι. καὶ ὁ μὴ δυνάμενος ἐν τοῖς ἡνωμένοις διαφόροις εἰδέναι, τί τὸ ἴδιον ἑκατέρου: ἐναντιώμασιν ἀσυμφώνοις περιπεσεῖται. ὁ δὲ καὶ τὰ ἴδια γινώσκων, καὶ τὴν ἕνωσιν φυλάττων, οὔτε τὰς φύσεις ψεύδεται, οὔτε τὴν ἕνωσιν ἀγνοήσειεν. ὥστε φανερόν, ὡς ὁ * θαυμάσιος Ἰούλιος τὰς δύο φύσεις ἀνομολογῶν, τὴν μίαν φύσιν ἐν τῷ προτεθέντι ῥητῷ ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρέλαβεν. ἐλέγχει δὲ καὶ ἕτερά τινα (οὐκ) ὀλίγα ἄτοπα,

*al. τῇ ἰδίᾳ

*al. προσεκόμισαν.

*al. θαυμασίως

EPHRAEMIVS.

Hæc quidem contra hæreticos pietatem defendens Ephræmius adducit; ponit & idem proprij libri verba, in quibus Archiepiſcopi illius pietatis illuſtrat præconium, & neque impudens impiorum audacia aliquid horum apprehendere erubeſcit, quorum e multis hoc verum eſt, Deus impaſſibilis homo paſſibilis fieri non dedignatus eſt, & immortalis ſubiicere ſe mortis legibus. Excommunicat clarè per Leonem S. concilium Neſtorium hoc modo. Execratus ſit Neſtorius, qui ſacram virginem non Dei, ſed hominis modo matrem eſſe contendit. vt carnis aliam, aliam diuinitatis perſonam ſtatuat. Quomodo igitur cum Neſtorio ſentit, cum eius dogmata condemnet. Ecce iterum quartam ſynodum hæretici calumniantur dicentes, eam docuiſſe, non licere proferre, vel ſcribere, vel componere, vel ſentire aliam fidem, præter eam quam ea repoſuit, & tamen id Synodus non decreuit, quamuis impudentiſſimè id hæretici mentiantur: ſed eam fidem quam trecenti octodecim Patres aſſeruerunt obſeruans & confirmans, præterquam quod dixit nemini licere aliam fidem proferre.& quæ ſequuntur. Ex his omnibus Synodi vocibus quas ſolum oportet legere, maximè manifeſtum, non alia præparatione vel probatione veritatem receptam indigere, nec aliud definire aliud facere; ſed vt decreuit ſic vbique & feciſſe cognoſcitur, neue etiam pios aliud ſymbolum profiteri, quam CCCXVIII. patres docuerunt & tradiderunt. Sed rident eos hæretici, vbi dicunt hanc ab omnibus infeſtari: quot enim ſynodi contra primam generalem contradixerunt, quæ & archiepiſcopos habuerunt: illam verum centum & quinquaginta Patrum, ſi non fuit, quidam Ægyptij ſcire voluerunt, ſed permittatur illis ſtupiditas. Cum vero aliquod verbum Iulij Pontificis, ad quos de propria impietate ſcripſerat, vt putabant prolatum: Sapiens ille vir id contra Paulum Samoſatenſem, ſecundamque Neſtorij hæreſim prolatum eſſe declarauit, & duas naturas ſeorſim & diuiſim confiteri prohibere, vt & duas hypoſtaſes, duáſque perſonas & filios: Vna enim natura in Chriſto pro hypoſtaſi à Iulio relicta eſt, veruntamen neque veritati, neque ſanctis Patribus contradicit. Clarè idem oſtendit Iulius Pont. contra Marcionem, Valentinum, Apollinarium, & Eutychem, ſacris tela verbis iaculans. Sic enim in oratione de conſubſtantialitatè ſcriptum reliquit: *Vnde neceſſario, & corporeum vniuerſe & diuinum vniuerſe dici, & qui non poteſt in vnitis differentiis cognoſci, quid erit proprium vtrique, diſſonis repugnantiis concidit: qui vero propria cognoſcit, vnionemque cuſtodit, neque naturas mentitur, neque ignorare vnionem poſſet.* Quibus perſpicuè patet, quomodo S. Iulius duas naturas fateatur, nam naturam prædictis verbis pro hypoſtaſi accepit. Reprehendit enim alia non patica abſurda,

Nicænum Concilium.

EPHRAEMIUS. quæ ij contra quos ſcripſit S. Ephræmius ſuæ epiſtolæ inſeruerunt, plena eſſe impietatis oſtendens. Illud vero mirum videri queat, quæ prædixit Cyrillus, eadem iterum à concilio pronuntiari: vt illud, inquam; *Nuſquam ſublata naturarum differentia per vnionem*, Et iterum hoc: *Concurrentibus naturis in vnam perſonam & in vnam hypoſtaſin*. Hæc ſunt quæ in Cyrillo infeſti calumniantur. Hæc vir Dei Ephrem exequitur. Apponit vero epiſtolas S. Simeonis, qui in ſeditione Cionenſi occubuit, & Baradati ad Baſilium Antiochiæ Epiſcopum miſſas; item ad Leonem Imperatorem, horum vtriuſque propriè ad alterum duorum ſecundum vnam ſcripta. Iacobi enim vna & ipſa ad ſanctiſſimum Baſilium mittitur. omnes enim candido & ſimplici ſtylo conſcriptæ, S. vero ſpiritu plenæ & ſacrâ doctrina. Similiter prædicant Chalcedonenſem ſynodum in ſacris hiſce dogmatibus conſtanter manere, communi ſcriptorum teſtimonio, & qui eas ſuſcipiunt amare ac prædicare, quæ in ea decreta ſunt, conſolationem admonitionemque continentes.

CCXXX. B. EVLOGII ARCHIEPISCOPI *Alexandriæ Orationes XI.*

LEGI S. Eulogij Archiepiſcopi Alexandriæ orationum vndecim, volumen. Prima Romanum Pontificem cui inſcripſit, appellat; qui à ſcriptore ſynodicam accepit epiſtolam, deeſſe autem illam oſtendit, quod quatuor ſynodorum appellationes neque verbo probarit, neque hic inſeruit, neque numerum vniuſcuiuſque ſynodi ſignificarit, nec S. Leonis epiſtolæ ad verbum mentionem faciat. ſed neque Eutyches, neque Dioſcorus, neque Seuerus anathemati traditi ſunt. Et quia hoc verbum, *In duobus*, obſcurius quàm par erat, denunciatum eſt: Hæc erant quæ illæ ſynodum recipiens accuſabat: Sanctus vero vir eorum de quibus accuſabatur, rationem reddens, primò quidem comprehenſa eſſe capitibus omnia ſynodalibus ait, quæ, vt recipiantur, digna viſa ſunt. Verùm de his pluribus agere non piget. Hoc verò ſtudioſè & piè ad optimum ac perfectiſſimum exitum adducēs: cùm alia, tum ſacram fidei noſtræ addit confeſſionem, maximè inhærens ſententiæ de incarnatione domini. In quæ indiuiſam & impermiſtam hypoſtaſeos duarum naturarum vnionem profitetur, & vtrinque natas hæreſes gladio diſſecat veritatis. Vtitur autem verbo miſtionis pie quidē, ſed non vtitur ſecundum inſanum Apollinarium, quomodo hac voce ſit vtendum teſtatus, neque ſecūdum audacem Eutychem, ſed vt lex pietatis permittit: vt qui noſſet vnum filium dominū noſtrū Ieſum Chriſtū declarare, duabus naturis indiuiſis & inconfuſis conſtare in perfecta humanitate & perfecta diuinitate: vt permiſtio ſecundum illum confuſionem non ſignificet, neque inducat diuiſionē vocis ἐν δύο.

ἃ πρὸς οὓς ἀντέγραψεν ὁ φιλόθεος Ἐφραίμιος τῇ οἰκείᾳ ἐντεθείκασιν ἐπιστολῇ, δεικνὺς αὐτὰ δυσσεβείας γέμοντα. ἐκεῖνο δέ ἐστι θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἃ Κύριλλος μὲν προεῖπεν, *ἐκεῖ δὲ ἡ σύνοδος λαβοῦσα προήνεγκε. λέγω δὴ τὸ, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν. καὶ πάλιν τὸ, συντρεχουσῶν τῶν φύσεων εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν. ταῦτα οἱ ἐπὶ Κυρίλλῳ σεμνυνόμενοι διασύρουσιν. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα διελθὼν ὁ θεοφιλὴς Ἐφραίμιος, παρατίθησι ἐπιστολὰς τοῦ τε ἐν ἁγίοις Συμεῶνος, τοῦ τὴν ἐν τῷ κίονι στάσιν ἀθλήσαντος, καὶ Βαραδάτου πρὸς Βασίλειον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, ἐπεσταλμένας· καὶ δὴ καὶ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα ἑκατέρου τούτων* ἰδίᾳ πρὸς ἑκάτερον τοῖν δυοῖν *ἀνανίας γεγραμμένης. τοῦ μέν τοίγε Ἰακώβου μία, καὶ αὐτὴ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον ἐγράφη* Βασίλειον. ἅπασαι δὲ ἀφελεῖ μὲν συντέθειται καὶ ἁπλῷ λόγῳ: πνεύματος δὲ πεπλήρωται καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν σοφίας. πρεσβεύουσι δ' ὁμοίως τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ἐν τοῖς εὐσεβεστάτοις *ταύτης δόγμασι διαμένειν τοὺς γεγραφότας ἀνομολογοῦσαι, καὶ τοὺς δεχομένους *αὐτὰς στέργειν, καὶ κηρύσσειν τὰ ἐν τῇ ὁσίᾳ σπουδῇ δογματισθέντα παράκλησίν τε καὶ παραίνεσιν συνεισάγουσαι.

*al. ἐκεῖ. *al. ἰδίᾳ, *al. ἀνα. *al. βασι. *al. τούς

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΑΛΕΞΑΝδρείας λόγοι ιά.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου [ἐπισκόπου πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας] βιβλίον πληρούμενον λόγοις ιά. τούτων ὁ πρῶτος Ῥώμης ἀρχιερέα ἔλεγε, πρὸς ὃν ἔγραψεν· ὃς ἐδέξατο μὲν παρὰ τοῦ συγγραφέως ἐπιστολὴν συνοδικὴν, ἐνδεῖν δὲ αὐτὴν ἀντεδήλωσεν, ὅτι μήτε τῶν τεσσάρων συνόδων τὰς προσηγορίας ῥήματι εἶπε, μήδ' ἔνθα συνέστησαν: ἀλλὰ μηδὲ τοῦ πλήθους τὸν ἀριθμὸν ἑκάστης ἐσήμηνε. καὶ ὅτι οὐδ' ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἐπιστολὴ ἐπὶ λέξεως μνήμης ἔτυχεν· ἀλλὰ μήδ' Εὐτυχὴς μηδὲ Διόσκορος, μηδὲ Σευῆρος τῷ ἀναθέματι παρεδόθησαν· καὶ *ὅτι ὁ ἐν δύο φωνὴ ἀμυδρότερον ἢ ὅσον ἐχρῆν ἀπηγγέλλετο. ἃ μὲν ὁ τὰ συνοδικὰ δεξάμενος ᾐτιᾶτο, ταῦτα ἦν. ὁ μέν τοίγε θεοφιλὴς ἀνὴρ λόγον, ὑπὲρ ὧν ᾐτιάθη, διδοὺς: πρῶτον μὲν περιειλῆφθαι πάντα, φησὶν, ἐπὶ κεφαλαίων τοῖς συνοδικοῖς, ἃ ἔδοξε παραληφθῆναι πλὴν πλατύτερον καὶ νῦν εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, μηδένα λαβεῖν ὄκνον. τοῦτο *τε σπουδαίως καὶ θεοφρόνως ἐπιτελῶν εἰς τὸ ἄριστόν τε καὶ τελειότατον: τά τε ἄλλα, καὶ τὴν περὶ τῆς πίστεως ἱερὰν ἡμῶν ὁμολογίαν διατίθησιν, ἐμφιλοχωρῶν μάλιστα, τῇ κατὰ τὴν οἰκονομίαν ἱερολογίᾳ. ἐν ᾗ τῶν τε δύο φύσεων ἀδιαίρετόν τε καὶ ἀσύγχυτον τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὑμνεῖ, καὶ τὰς ἑκατέρωθεν αἱρετικὰς παραφυάδας τῇ μαχαίρᾳ τέμνει τῆς ἀληθείας. κέχρηται δὲ καὶ τῇ λέξει τῆς κράσεως εὐσεβῶς μὲν *πλὴν κέχρηται, μὴ κατὰ τὸν ἄνουν Ἀπολινάριον, τῇ φωνῇ κεχρῆσθαι διαμαρτυρόμενος· μὴ μέντοιγε [μηδὲ] κατὰ τὸν δυσσεβῆ Εὐτυχῆ: ἀλλ' ὡς ὁ τῆς εὐσεβείας νόμος βούλεται. ἅτε δὴ ἕνα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν θεολογεῖν ἐν δύο φύσεσι ἀδιαιρέτοις τε καὶ ἀσυγχύτοις εἰδὼς, ἐν τελείᾳ θεότητι καὶ τελείᾳ ἀνθρωπότητι. οὔτε τῆς κράσεως σύγχυσιν αὐτῷ δηλούσης, οὔτε τῆς ἐν δύο φωνῆς διαίρεσιν παρεισαγούσης.

Euſeb piſcop dria, XI. *al. δεί. *al. μ.

EVLOGIVS.

τούτοις δὲ καὶ Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον συμβαίνειν ὑπαγορεύει, οἳς αὐτὸ διωμολόγησαν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ἐν ᾧ γὰρ ἔφησαν σεσαρκωμένην, τὴν προσληφθεῖσαν ἀνεκήρυξαν φύσιν. ταῦτα διελθὼν, καὶ ὡς ἐν ἄλλοις αὐτοῦ πόνοις, γυμνάζει τὴν προειρημένην φωνὴν, ἐπισημηνάμενος τριπλῇ φησι διαμερίζεσθαι διανοίᾳ τὴν παροῦσαν χρῆσιν. [τὸ σεσαρκωμένην] καὶ γὰρ [τὸ] σεσαρκωμένη, ἢ ἀντὶ τοῦ σαρκὶ *ἐχηματισμένη, καὶ οἷον εἰδοποιηθεῖσα, ὥσπερ ὁ χαλκὸς τῇ μορφῇ τοῦ ἀνδριάντος ἐκληφθείη ἄν· ἢ ὅτι εἰς σάρκα τῆς τοῦ λόγου φύσεως τραπείσης, καὶ οἷον ἀποσαρκωθείσης, μία προῆλθεν ἡ φύσις· ἢ ὅτι μία οὖσα ἡ τοῦ λόγου φύσις, κατὰ τὴν οἰκονομίαν οὐκ ἔτι μία μόνη, ἀλλὰ καὶ μετὰ σαρκὸς θεωρεῖται, τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον ἑαυτῇ τε καὶ τῇ προσληφθείσῃ σαρκὶ διασώζουσα. αἱ μὲν οὖν πρῶται δύο ὑπολήψεις Ἀπολινάριον ἴσασι καὶ Εὐτυχέα. ἡ τρίτη δόξα τοῦ κηρύγματός ἐστι τῶν ἀποστόλων, ἣν καὶ ὁ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν χορὸς ἐκεῖθεν μαθὼν *συνετήρησεν. καὶ δῆλον ὡς, εἴ τις εὐσεβεῖν ἐθέλει ἐν τῷ λέγειν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἂν χαριτωθείη τοῖς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους καὶ ἀσυγχύτους ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ θεωροῦσί τε καὶ δοξάζουσιν. εἰ δὲ μὴ, πρὸς Ἀπολινάριον *καὶ Εὐτυχέα πάντως διαμείβεται· καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὴν μίαν μὲν φύσιν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως εἰρῆσθαι· τὸ δὲ σεσαρκωμένην, ἀντὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὡς μηδὲν διαφωνεῖν τὸν λέγοντα· μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἢ μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἀνθρωπίνην φύσιν ἀναλαβοῦσαν. διὸ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπεξηγούμενοι τὴν φωνὴν, ἐπάγουσιν· οὐκ ἀνῃρημένης τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς *διὰ τὴν ἕνωσιν· σωζομένης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας ἐν τῷ ἰδίῳ τῆς φύσεως ὅρῳ τε καὶ λόγῳ, ἐν τῷ αὐτῷ [καὶ] ἑνὶ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν. ὥστε εἰ τὰ σωζόμενα μὲν θεωρεῖται, τὰ θεωρούμενα ὁμολογεῖται· ἃ δὲ ὁμολογεῖται, καὶ ἀριθμεῖται· φανερὸν ὅτι τὸ λέγειν εὐσεβῶς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ τὸ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει, διαφορὰν οὐδεμίαν εἰς τὸν τῆς εὐσεβείας ἐμποιεῖ λόγον. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα εἰπὼν, περαιτοῖ τὸν πρῶτον λόγον.

Ὁ δὲ δεύτερος ἐπιγέγραπται μὲν δογματικὸς, ἔκθεσιν δὲ καὶ οὗτος ἀπαγγέλλει πίστεως· ἐν ᾗ τήν τε τριάδα εὐσεβοφρόνως θεολογεῖ, καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκονομίαν ὁμοίως διέξεισι· συνοπτικώτερον μὲν ἢ ἐν τῷ προτεταγμένῳ ταῦτα διεξιὼν, οὐδὲν μέντοι τῆς ἀκριβείας καθυφείς. καὶ ταῦτα διαδραμὼν, εἰς παραίνεσιν περαίνει τὴν σπουδὴν, δι' ἧς τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀποφοιτῶντας τὴν κοινὴν ὁμόνοιαν καταστῆσαι παρακαλεῖ. ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ φησίν· τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραδιδομένων ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ λόγου διδαγμάτων, τὰ μέν ἐστι δόγματα, τὰ δὲ κηρύγματα· καὶ ἡ διαφορὰ τὰ μὲν δόγματα, μετ' ἐπικρύψεως καὶ σοφίας ἀπαγγέλλεται, καὶ τὴν ἀσάφειαν πολλάκις ἐξεπίτηδες περιβάλλεται, ὡς ἂν μὴ βεβήλοις εἶεν τὰ ἅγια ἔκθετα, καὶ οἱ μαργαρῖται τοῖς χοίροις προκείμενοι· τὰ δὲ κηρύγματα χωρίς τινος ἐπικρύψεως ἀπαγγέλλεται, καὶ μάλιστα ὅσα εἰς λόγον ἐντολῶν καὶ θείου φόβου συντήρησιν ἀναφέρεται. ἔτι δὲ καὶ τῶν δογμάτων ἔνια μυστικώτερα, ἃ παντελῶς (ὡς τὸ ἔπος φάναι) σεσίγηται· ἐκείνοις δὲ μόνοις μυστικῶς παραδίδοται, *οἳ διὰ λόγου ζῶντος ἔχουσι πνευματικὴν σοφίαν πιστοῖς ταῦτα *παρατίθεσθαι.

* al. ἐσχηματισμένη.
* συντήρησεν.
* al. ἢ κατὰ τὴν
* al. οἷς.
* al. παραπίθεσθαι.

Eadem autem ſentire Athanaſium & Cyrillum prædicat, qui vnam verbi naturam incarnatam confeſſi ſunt. Cum enim *incarnatam* dixerunt, aſſumptam naturam prædicarunt. In his pergens, vt & in aliis eius ſcriptis contendit ſuper hac voce, tribus oſtendens modis capi poſſe vocem *incarnatam*. Etenim *incarnata*, pro carnem induta, & veluti effigie cõformata, quemadmodum æs ſimulachri forma, ſumi poſſit; vel quod conuerſa verbi natura in carnem, & quaſi incarnata vna prodiit natura: vel quod vna exiſtens verbi natura, ſecundum incarnationem non amplius vna ſola, ſed cum carne ſpectetur; incommutabilitatem atque integritatem ſibi & aſſumptæ carni conſeruans. Primæ itaque duæ ſignificationes Apollinarij & Eutychis, tertia verò ex mente Apoſtolorum eſt, quam & SS. Patrum noſtrorum cœtus inde mutuatus retinuit. Clarum verò eſt, ſi quis piè ſentire velit, dicendo vnam Verbi naturam incarnatam, gratiam adepturum, ſentiendo cum iis qui duas naturas inconfuſas atque impermixtas in vno & eodem Chriſto eſſe & cognoſcunt, & ſtatuunt. Alioqui cum Apollinario & Eutyche ſentit. Etenim vnam hic naturam pro perſona dictam eſſe, *Incarnatam* verò pro humana natura: vt nihil interſit dicere vnam verbi naturam incarnatã, vel vnam verbi perſonam humanam aſſumpſiſſe naturam. Quamobrem patres noſtri hanc vocem explanantes adducunt: non ſublata naturarum differentia per vnionem, ſed potius vtraque conſeruata in proprio naturæ termino & verbo, in vno eodemque Chriſto Ieſu Deo noſtro. Quare ſi conſeruata cognoſcantur, cognita prædicentur, & quæ prædicantur, & numerentur: perſpicuum eſt piè dicendo vnam verbi naturam incarnatam, & illud, duas naturas in vnione hypoſtatica indiuiſas, nullam differentiam piis adferre. His ac ſimilibus prima abſoluitur oratio.

Incarnati triplex ſignificatio.

Secunda dogmatica inſcribitur, quæ fidei expoſitionem continet, quæ piè & ſincerè de veritate ſentit, & hæc de incarnato Chriſto eodẽ modo proſequitur, compendioſius hæc quam ſupra exequẽs, nihil tamen accurationis omittens, & hæc percurrens in admonitionem deſinit; & eos qui ab Eccleſia ſe ſegregarunt, ad communem conſenſionem reuocare conatur. Hoc libro ait, earum quæ in Eccleſia ſunt à verbi miniſtris traditæ doctrinæ, quædam dogmata ſunt, quædam præconia & differentia: dogmata cum occultatione & ſapientia declarantur, & obſcuritati ſæpe de induſtria inuoluuntur, ne profanis ſint ſancta expoſita, & margaritæ porcis obiiciantur: præconia ſine vlla obſcuritate dicuntur, & ea præſertim quæ de præceptorum & diuinæ reuerẽtiæ obſeruatione tractant. Eſſe præterea dogmata quædam obſcuriora, quæ omnino, vt ita dixerim, tacentur: ſolis verò illis myſticè tradita, qui fideles habent ſpiritualẽ ſapientiam per verbũ viuum.

EVLOGIVS. Prætereа diſtinctionem eorum, quæ de Chriſto dicuntur, facit, quædam reuerà & propriè dicta aſſerens: alia per tranſumptionem. Capiuntur enim à nobis, quemadmodum ipſe caput ſit omnium, quæ à nobis dicuntur, peccatum, maledictum, & ſi qua ſimilia. Ait enim Apoſtolus: *Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Et iterum: *Chriſtus nos redemit à maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Sic & inobedientiam noſtram & ignorantiam, vt caput integri corporis ſuſcepiſſe. & illud, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me, per ineffabilem amorem, noſtra tanquam ſua aſſumpſerit.

2. Cor. 5. 21.
Gal. 3. 13.

Tertia oratio aduerſus calumniantes ſanctos Patres, & Concilium Chalcedonenſe decertat. Primò verò epiſtolas ad Succenſum à B. Cyrillo conſcriptas, & quæ huc pertinere videntur diiudicat. Etenim aduerſarij ab huiuſmodi vocibus tanquam à turre quadam aduerſus dogmata pietatis incurrunt. Hinc & alias calumnias refellit. Nam hæreticorum opinionem primum quidem proponit ſecunda epiſtola ad Succenſum, quæ ait, dicere duas eſſe naturas indiuiſas poſt vnionem, contrarium eſſe iis, qui vnam Verbi naturam incarnatam colunt. Contra quos veritatis patronus diſſerit, vt qui vnam Verbi naturam incarnatam docent, clarè voce volunt demonſtrare eam quæ eſt per hypoſtaſim: & quod Verbum hominem præexſiſtentem non aſſumpſerit, ſed reuera caro factum ſit. Hæc autem vox non ſatis demonſtrat myſterij perfectionem. Vbi enim licet accipere per vocem, fuerit ne animata aſſumpta caro, nec ne? & an ſolum carne indutum, vel reuera natum ſit caro? Vnde porrò quod perfecta & inconfuſa, concurrentia permanſerint? nihil enim horum clarum ex ea reperies. Propterea enim & Apolinario & Eutychi propoſitus locus conuenit, huic quidem coniuncta confundenti, Apollinario verò inanimatam carnem imaginanti. Quin & hæc vox placet Maneti, imaginariam & adumbratam fingenti incarnationem. Qui verò duas inconfuſas aſſerunt naturas, inconfuſa quidem concurrentia conſeruant, neque hi per eaſdem voces vnionem hypoſtaticam prædicant. Fieri enim poteſt, vt contrà improbè capiant quod vnitum eſt, (vt Neſtorius) honore & gloria, & aliis hæreticorum inuentis. Ideo & B. Cyrillus in fine huius epiſtolæ, *indiuiſum*, ait, *additum, videtur noſtræ rectæ fidei eſſe ſignum: illi vero non ita ſentiunt.* Indiuiſum enim apud illos, ſecundum nouas Neſtorij voces, alio modo ſumitur. Dicit enim honoris paritate, & voluntatis & auctoritatis indiuiſum hominem eſſe, in quo Dei Verbum habitauit. Quare dupliciter magnus ille Cyrillus indiuiſum intelligit. aliud quidem hæreticè, aliud verò propriè & orthodoxè. Duobus autem modis indiuiſum vſurpando, verè dixit: dicere vnam Verbi naturã incarnatã, pugnare contra Neſtorianos aſſerentes duas naturas indiuiſas.

Ἔτι δὲ διαστολὴν τῶν ἐπὶ Χριστοῦ λεγομένων ποιεῖται, τὰ μὲν ἀληθῶς καὶ κυρίως ὑποτιθέμενος λέγεσθαι· τὰ δὲ κατὰ ἀναφοράν. ἀναφέρεται γὰρ ἀφ' ἡμῶν, ὡς κεφαλῆς ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀναγομένου γίνεσθαι, ἥ τε ἁμαρτία, καὶ ἡ κατάρα, καὶ ὅσα παραπλήσια. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος· τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησε. καὶ πάλιν· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀνυπότακτον ἡμῶν, καὶ τὴν ἄγνοιαν, ὡς κεφαλὴν τοῦ ὅλου σώματος, ἀναδέχεσθαι· καὶ τὸ Θεέ μου Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν ὡς ἑαυτοῦ τὰ ἡμέτερα οἰκειούμενον.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος κατὰ τῶν συκοφαντησάντων τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ἀγωνίζεται. καὶ πρῶτον μὲν τὰς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολάς, αἳ τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ ἐγράφησαν, καὶ ὅσα ἄλλα ταύταις συντρέχειν δοκοῦσι, διακρίνει. καὶ γὰρ οἱ δι' ἐναντίας ἀπὸ τῶν τοιούτων φωνῶν, ὥσπερ ἀπό τινος ἀκροπόλεως, κατατρέχειν τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων φρυάττονται. ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας συκοφαντίας ἀποσκευάζεται. τὸ μὲν οὖν αἱρετικὸν φρόνημα, πρῶτον μὲν προτείνει τῆς δευτέρας πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς χρῆσις, ἥτις τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἐναντίον εἶναι φησὶ τοῖς μίαν πρεσβεύουσι τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. οἷς ἀνθυποφέρων ὁ συνήγορος λέγει τῆς ἀληθείας, ὡς οἱ μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην δοξάζοντες, σαφῆ μὲν βούλονται διὰ τῆς φωνῆς ποιεῖν τὴν καθ' ὑπόστασιν, καὶ ὡς ὁ λόγος οὐκ ἄνθρωπον προϋποστάντα προσέλαβεν, ἀλλὰ σὰρξ ὡς ἀληθῶς γέγονεν· ἡ δὲ οὐκ ἐξαρκεῖ τοῦ μυστηρίου δεῖξαι τὸ τέλειον. ποῦ γάρ ἐστι διὰ τῆς φωνῆς λαβεῖν, εἴτε ἔμψυχος ἦν ἡ ἀναληφθεῖσα σάρξ, ἢ μή· καὶ εἰ ἐχρημάτισε μόνον τῇ σαρκί, ἢ ἀληθῶς ἐπεφύκει σάρξ; πόθεν δέ, ὅτι τέλεια, ἢ ὅτι ἀσύγχυτα [τὰ] συνελθόντα μεμενήκασιν; οὐδὲν γὰρ τούτων διακεκριμένον ἐστὶν ἐξ αὐτῆς εὑρεῖν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ἀπολιναρίῳ καὶ Εὐτυχεῖ τὸ προκείμενον χωρίον περιπτύσσεται· τῷ μὲν συγχέοντι τὰ συνελθόντα· Ἀπολιναρίῳ δέ, ἄψυχον τὴν σάρκα φανταζομένῳ. ἀλλὰ καὶ Μάνεντι φίλον ἡ φωνή, σχήματι καὶ φαντασίᾳ τὴν ἐνανθρώπησιν πλάττοντι. οἱ μέν τοι λέγοντες δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, ἀσύγχυτα μὲν τὰ συνελθόντα φυλάττουσιν, οὐδ' οὗτοι μέν τοι διὰ τῶν αὐτῶν φωνῶν τὴν καθ' ὑπόστασιν κηρύττουσιν ἕνωσιν. δυνατὸν γὰρ πάλιν *κακούργοις λαβεῖν τὸ ἡνωμένον, ὡς ὁ Νεστόριος, τιμῇ καὶ δόξῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς ἐπιτεχνάσμασιν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος κατὰ τὸ πέρας τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς· τὸ δὲ *ἀδιαίρετον, ἔφη, προστεθὲν, δοκεῖ μὲν πως παρ' ἡμῖν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν· αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτω νοοῦσι. τὸ γὰρ ἀδιαίρετον παρ' αὐτοῖς κατὰ τὰς Νεστορίου κενοφωνίας, καθ' ἕτερον λαμβάνεται τρόπον. φασὶ γὰρ ὅτι τῇ ἰσοτιμίᾳ, τῇ ταυτοβουλίᾳ, τῇ αὐθεντίᾳ, ἀδιαίρετός ἐστι τοῦ θεοῦ λόγου ὁ ἐν ᾧ κατῴκησεν ἄνθρωπος. ὥστε δίττον καὶ ὁ μέγας Κύριλλος οἶδε τὸ ἀδιαίρετον· τὸ μὲν αἱρετικῆς δόξης, τὸ δὲ οἰκεῖόν τι καὶ ὀρθοδόξου φρονήματος. διχῇ δὲ τοῦ ἀδιαιρέτου λεγομένου, εὐλόγως ἔφησε μάχεσθαι τὸ λέγειν μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, τοῖς κατὰ Νεστόριον φάσκουσι δύο φύσεις ἀδιαιρέτους.

υτὸ δὲ τοῦτο τὸ ῥητὸν ὀρθῆς γίνεται δόξης, ἀπομεριζόμενον τῆς ὁμωνυμίας. ἀπομερίζεται δὲ κατ' ἄλλους τρόπους: μάλιστα δὲ ἐν τῷ τὴν καθ' ὑπόστασιν προσλαβεῖν ἕνωσιν. αὕτη γὰρ ἡ προσθήκη τὸ ἀκριβὲς πληροῦσα, καὶ τὸν δόλον ἐλαύνει Νεστορίου, καὶ τοὺς συκοφάντας τῆς εὐσεβείας καταισχύνει. ἀτελὴς οὖν ἑκατέρα φωνή, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον κατέστη, μὴ προσλαβοῦσα τὴν ἑτέραν. λέγω * δὴ καὶ ἡ λέγουσα μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ ἡ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους: τελειοῦται δὲ ἑκατέρα συμπλεκομένη τῇ ἑκατέρᾳ. ἡ μὲν γὰρ τοῦ λόγου φύσις σεσαρκωμένη τὴν καθ' ὑπόστασιν ἁπλῶς ἕνωσιν εἰσάγει: ὁ δὲ τὰς δύο φύσεις λέγων ἀδιαιρέτους, τὸ ἄφυρτόν τε καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων μηνύει. ἐκ τοῦ οὖν ἀπομερισθεῖσα φωνὴ θατέρας ἡ ἑτέρα, καὶ σοφιστικῶς προαγομένη δικαιοτάτην ἂν τὴν κατάγνωσιν ἐνέγκοι. ὥστε δικαίως καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος πρὸς Νεστόριον ἀποτεινόμενος, ὡς ἀτελῆ τὴν λέγουσαν ῥῆσιν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, καὶ μὴ ἐξαρκοῦσαν τὸ αἱρετικὸν σόφισμα διελέγξαι, παραιτεῖται· καὶ μάχεσθαι αὐτῇ τὴν λέγουσαν μίαν [φύσιν] τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. μεθ' ἧς εἰ συντεθεῖσα προσῆλθεν, ἀκέραιον τὴν εὐσέβειαν ἐδήλου, τὰς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει τρανολογοῦσα. οὕτω δὴ κἂν μίαν τις προσφέρῃ τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, καὶ μάλιστα πρὸς Ἀπολινάριον * ἀπομαχόμενος, ἢ Μάνεντα, ἢ Εὐτυχέα, ἀτελῶς τε ἂν προσφερόμενος εἴη, καὶ τῷ ἐκείνων μᾶλλον φρονήματι συνεπαμύνων· καὶ τὴν τοῦ Κυρίλλου δόξαν διαπολεμῶν καὶ ἀνατρέπων, συνελαύνων δὲ καὶ * τοὺς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντας ἑνώσει. ὅτι δὲ τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει, σύνδρομόν ἐστι τῇ εὐσεβῶς δοξαζούσῃ γνώμῃ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην: ἐμαρτύρησε περιφανῶς ὁ φύλαξ τῆς ἀκριβείας Κύριλλος. τοὺς γὰρ ἀνατολικοὺς τοῦ θεοῦ ἀρχιερεῖς, μίαν μὲν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην οὐδαμῶς εἰπόντας, δύο δὲ φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει καὶ δογματίζοντας καὶ φρονοῦντας, εὖ μάλα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς εὐφροσύνης ἀπεδέξατο. ὁ μὲν γὰρ ἐν ἁγίοις Ἰωάννης, ὃς τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Ἀντιοχείας περιεῖπε θρόνον, ἔγραψεν, ὅτι δύο φύσεων ἕνωσις γέγονε: διὸ ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. κατὰ ταύτην τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως ἔννοιαν, ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν παρθένον, θεοτόκον· διὰ τὸ τὸν θεὸν λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι. ὁ δὲ θερμὸς τῆς ἀκριβείας ἐραστὴς Κύριλλος, ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα τοῖς γράμμασι * διομολογησάμενος, οὐ μόνον ἀσμένως καὶ περιχαρῶς προσήκατο: ἀλλὰ καὶ Παῦλον τὸν Ἐμέσης ἐπίσκοπον, ὃς ἐξ αὐτοῦ ἀπεστάλη ἐπὶ πανδήμου προσομιλήσαντα πανηγύρεως, ὃ ὑπῆρχεν αὐτῷ τε καὶ τῷ ἀποστείλαντι φρόνημα, ἐγκωμίοις τε ἐδεξιώσατο, καὶ ὡς ὁμογνώμονα ἐμεγάλυνεν. ἡ δὲ ὁμιλία διεξῄει, ὡς ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, [καὶ] τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· [καὶ ὅτι τὸ δεύτερον τοῦ αὐτοῦ ἑρμηνεία ἐστὶ τοῦ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν] τουτέστιν, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φύσει. τοιαῦτα μὲν ὁμιλήσας ὁ Παῦλος, τῶν κυριλλίων ἀπήλαυσεν ἐπαίνων. ὅρα δὲ πάλιν καὶ τὸν Ἰωάννην δύο φύσεις κηρύττοντα, καὶ ἕνα υἱόν· ἕτερον σκηνή, καὶ ἕτερον τὸ σκηνοῦν· ἕτερον ναός, καὶ ἕτερον ὁ ἐνοικῶν θεός. πρόσεχε τῷ λεγομένῳ·

Idem autem quod dictum eſt, Eccleſiæ eſt orthodoxæ; ſi æquiuocatio tollatur. Tollitur autem & aliis modis, maximè verò, in aſſumendo vnionem hypoſtaticam. Eadem enim hæc additio accuratè adimplens, & fraudem Neſtorij diſcutit, & hæreticos confundit. Imperfecta ergo eſt vtraque vox; vt ex prioribus patet, non alteram arripiendo. Itaque intelligo eam vocem, quæ dicit, vnam Verbi naturam incarnatam, & illam, quæ dicit, duas naturas inconfuſas; vtramq; perficere inter ſe copulatam. Verbi enim natura incarnata vnionem hypoſtaticam ſimpliciter profert, qui verò duas aſſerit indiuiſas naturas, immixtum & inconfuſum eorum; quæ coniunguntur ſignificat. Igitur diuiſa vox altera ab altera, & captioſè adducta iuſtiſſimam reprehenſionem meretur. Quare rectè S. Cyrillus in Neſtorium inuectus, vt imperfectam vocem dicentem duas indiuiſas naturas; & non valentem hæreticorum ſectam refutare, accuſat, & pugnare [ait] cum illa quæ dicit vnam naturam incarnatam. Cum qua ſi compoſita veniat, ſinceram pietatem oſtendit, duas indiuiſas naturas in vnione hypoſtatica clarè prædicans. Sic certè licet quis vnam Verbi naturam incarnatam dixerit, & maximè cum Apolinario dimicans; aut Manete, aut Eutyche, imperfectè proferat, & illorum ſententiam potius adiuuans, & Cyrilli ſententiam oppugnans, & inuertens, & conſtringens eos, qui duas naturas indiuiſas in vnione hypoſtatica confitentur. quod autem duas naturas confiteri in vnione hypoſtatica, congruat cum Eccleſia vnam naturam Verbi incarnatam docente, Cyrillus accuratæ veritatis cuſtos clarè oſtendit. Orientis enim Epiſcopos negantes vnam Verbi incarnatam, duas verò naturas in vnione hypoſtatica & docentes & ſentientes, rectè & lubentiſſimè excepit. S. enim Ioannes, qui Antiochenam tenuit ſedem; ſcripſit, duarum factam eſſe vnionem naturarum, & ideò vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominum nos confiteri: ſecundum hanc inconfuſæ vnionis intelligentiam, confitemur Deiparam Virginem Dei matrem eſſe, quia Dei Verbum incarnatum eſt, & carnem induit. Ardens ille veritatis ſtudioſus Cyrillus, hæc & his cõſimilia ſcripturis aſſerens, non modo libenter & iucundiſſime acceſſit, ſed & Paulum Emiſenum, qui ab ipſo miſſus erat in publico cœtu concionaturus, quæ & ſibi & mittenti Cyrillo fuerit ſententia; laudibus excepit, & vt eadem ſententem magnifecit. Concio vero perſequitur illud, *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.* [Secundo interpretatus eſt: *Verbum caro factum eſt; & habitauit in nobis.*] hoc eſt in noſtra natura. Talia Paulus ille prædicans, Cyrilli laudibus ornatur. Reſpice iterum Ioannem duas naturas declarantem; & vnum filium; aliud tabernaculum, aliud inhabitans: aliud templum, aliud inhabitans Deus. Attende dicto;

Ioan. 1. vltim.

EVLOGIVS. non dixit, alius eſt & alius. vt de duobus Chriſtis aut duobus filiis. Sed *aliud & aliud*, vt de duabus naturis. Quando ergo dixit, *habitauit in nobis*, & duas dixit naturas, tum & hoc addidit, *& vidimus gloriam eius, gloriam quaſi Vnigeniti.* Hæc & id genus alia S. Euangeliſtæ Ioannis verba docent vera eſſe cum prædictis dogmata. A propria auſpicatus doctrina ait, S. Iſaias propheta Chriſti doctorum eloquentiam prænuncians ait: Iſai. 12. 3. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.* Ecce hauſimus nobis aquas è diuino fonte, prædicti, inquam, doctoris, qui S. Spiritus facibus accenſus, oſtendit nobis magnum & ſanctum Saluatoris myſterium. Sic S. Ioannem duas naturas ſurſum deorſum vertentem, feruidus ille veritatis adamator Cyrillus ſacrum fontem appellat, lumine S. Spiritus plenum, & clarum prædicatorem magnorum & ſanctorum Chriſti myſteriorum: Neque hunc ſolum, ſed de commemorato antea Paulo ad Ioannem ſcribens, qui de voce dixit. Veniente Alexandriam confratre in domino pio, & ſacris iiſdem initiato, animi voluptate impleti ſumus, & valde probabiliter, vt viri ita mediantis. & iterum, modum excedens, & non facile excuſandum eccleſiarum diſſidium contigit, nunc maximè domino impleti ſumus, proferente epiſtolam B. Paulo Epiſcopo, irreprehenſibilem habens fidei profeſſionem. Sic quidem iucunditate dignum Paulum fuiſſe, & allatam Orientalium fidem irreprehenſibilem prædicare. Adhæc accuratè oſtendens, in quibus cum Orientalibus conſentiat, & quæ communiter allegant, ne contentioſam transferre ſecuritatem, accipiat ad quod volet, pacificam conſenſionem, & conſtitutionem verbis ipſis caput hoc poſtremum facit. Scimus viros diuinos ſcripturæ peritos quas de domino voces protulerint, partim dum veluti vni perſonæ illas communicant, partim dum velut in duas diſtribuunt, & quaſdam Deo dignas reſpectu diuinitatis Chriſti, quaſdam abiectas reſpectu humanitatis tradunt; quibus adiungit & ſuum iudicium; quæ cum noſtris vocibus conueniunt, ſic & illos ſentientes reperimus: Epheſ. 4. 5. *Vnus enim dominus, vna fides, vnum baptiſma?* Senſimus vniuerſorum ſaluatorem Deum, aliis inuicem congaudentes, quia diuinæ ſcripturæ, & traditioni SS. Patrum fidem habent conſentientem, quæ apud vos & nos ſunt eccleſiæ. Et quis alius ſit generoſior, & fide Cyrillo dignior, ad Cyrillum interpretandum, & eiuſdem ſententiam puram & hæreticis mixturis non inquinatam conſtituere, in quibus indifferenter opinari ſe, & Orientales de pietate renunciarunt. Oſtendit clarè non differre & hoc, in vna perſona, vel in vna hypoſtaſi duas naturas indiuiſas confiteri, & hoc, vnam Verbi naturam incarnatam anima rationali & intelligibili. Non ad Orientales modo ſcribens, ſimilem illis teſtatur opinionem:

οὐκ * εἶπον ἕτερος καὶ ἕτερος, ὡς ἐπὶ δύο Χριστῶν, ἢ * ... δύο υἱῶν· ἀλλ' ἕτερον καὶ ἕτερον, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων. ὅτε οὖν εἶπεν· ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐκήρυξε δύο φύσεις. τότε ἐπήγαγε· καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς. ταῦτα οὖν καὶ τοιουτότροπα, τοῦ ἱεροῦ γεγραφότος Ἰωάννου, ἐπιμαρτύρεται μὲν τοῖς εἰρημένοις δογμάτων ὀρθότητα· τῆς δὲ οἰκείας ἀπαρχόμενος διδασκαλίας, * ὧδέ φησιν· * ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τῶν ἐν Χριστῷ διδασκάλων τὰς εὐστομίας προανακηρύττων ἔλεγεν· ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. ἰδοὺ τοίνυν ἠντλήσαμεν ἡμῖν ὕδωρ ἐξ ἁγίας πηγῆς, τοῦ προλαβόντος φημὶ διδασκάλου, ὃς καὶ ταῖς τοῦ πνεύματος δᾳδουχίαις λελαμπρυσμένος διεσάφησεν ἡμῖν τὸ μέγα καὶ σεπτὸν τοῦ σωτῆρος μυστήριον. οὕτω τὸν ἱερὸν Ἰωάννην, δύο φύσεις ἄνω τε καὶ κάτω στρέφοντα, ὁ τῆς ἀληθείας θερμὸς ἐραστὴς Κύριλλος πηγὴν μὲν ἁγίαν ἀποκαλεῖ, τῆς δὲ τοῦ παναγίου πνεύματος φωτοχυσίας ἔμπλεων καὶ λαμπρὸν ὑποφήτην τοῦ κατὰ Χριστὸν σεπτοῦ καὶ μεγάλου μυστηρίου. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μνημονευθέντος ἀρχιερέως Παύλου, πρὸς τὸν αὐτὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην ἀντιγράφων, ὧδέ φησιν ἐπὶ λέξεως. * ἀφικομένου τοίνυν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοῦ κυρίου καὶ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ Παύλου, θυμηδίας ἐμπεπλήσμεθα, καὶ σφόδρα εἰκότως, ὡς ἀνδρὸς τοιούτου μεσιτεύοντος. καὶ πάλιν, ὅτι [δὲ] περιττὴ παντελῶς καὶ οὐκ εὐάφορμος τῶν ἐκκλησιῶν ἡ διχοστασία γέγονε, νυνὶ μάλιστα πεπληροφορήμεθα, τοῦ κυρίου τοῦ θεοσεβεστάτου Παύλου τοῦ ἐπισκόπου χάρτην προκομίσαντος, ἀδιάβλητον ἔχοντα τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν. οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸν ἀρχιερέα Παῦλον θυμηδίας * ἄξιον γενέσθαι, καὶ τὴν προκομισθεῖσαν δι' αὐτοῦ τῶν ἀνατολικῶν πίστιν, τὸ ἀδιάβλητον ἔχουσαν, ἀνακηρύττειν. ἐπὶ δὲ τούτοις δεικνὺς ἐναργῶς, ἐφ' οἷς τοῖς ἀνατολικοῖς συμβαίνει, καὶ ἃ κοινῇ πρεσβεύουσιν· ἵνα μὴ τὸ φιλόνεικον μεταφέρειν ἄδειαν λάβοι πρὸς ὃ βούλοιτο, τὴν εἰρηνικὴν ὁμόνοιάν τε καὶ κατάστασιν αὐτοῖς ῥήμασι κεφάλαιον τελευταῖον ταῦτα ποιεῖται. τὰς δὲ εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ κυρίου φωνὰς ἴσμεν, τοὺς θεολόγους ἄνδρας τῶν γραμμάτων, τὰς μὲν κοινοποιοῦντας ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου· τὰς δὲ διαιροῦντας, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων· καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα παραδιδόντας. οἷς ἐπιφέρει καὶ τὴν οἴκοθεν κρίσιν, λέγων· ταύταις ἡμεῖς ἐντυχόντες ταῖς ἱεραῖς φωναῖς, οὕτω τε καὶ αὐτοὺς φρονοῦντας εὑρίσκοντες· εἷς γὰρ κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα· ἐδοξάσαμεν τὸν τῶν ὅλων σωτῆρα θεὸν, ἀλλήλοις συγχαίροντες, ὅτι ταῖς * θεοπνεύστοις γραφαῖς καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἁγίων πατέρων συμβαίνουσαν ἔχουσι πίστιν, αἵ τε παρ' ὑμῖν καὶ αἱ παρ' ἡμῖν ἐκκλησίαι. καὶ τίς ἂν ἄλλος εἴη μεγαλοφωνότερος ἢ ἀξιοπιστότερος Κυρίλλου, Κύριλλον ἑρμηνεῦσαι καὶ τὸ αὐτοῦ φρόνημα καθαρὸν καὶ ἀκαπήλευτον αἱρετικῆς ἐπιμιξίας παραστῆσαι; ἐξ ὧν οὖν ἀδιαφόρως δοξάζειν αὐτόν τε καὶ τοὺς * ἀνατολικοὺς τὴν εὐσέβειαν ἀνεῖπεν· ἔδειξε περιφανῶς ἀδιάφορον εἶναι καὶ τὸ ἐφ' ἑνὸς προσώπου, ἤτοι μιᾶς ὑποστάσεως δύο τὰς φύσεις ἀδιαιρέτους ὁμολογεῖν· καὶ τὸ, μίαν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ. οὐ μόνον δὲ, πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς γράφων, τὸ ὁμόδοξον αὐτοῖς μαρτυρεῖ:

ἀλλὰ

EVAGRIVS.

ἀλλὰ καί τινων ἐγκαλεσάντων αὐτῷ, ὅτι τὰς δύο φύσεις ὁμολογοῦντας τοὺς ἀνατολικοὺς ἐδέξατο: αὐτὸς πρὸς Οὐαλεριανὸν τὸν Ἰκονίου ἐπίσκοπον ὑπὲρ αὐτῶν γράφει· ὡς Νεστόριον μὲν οἱ ἀνατολικοὶ κατακρίνουσι, καὶ τὴν τῶν πατέρων ὁμολογίαν ἀκήρατον διασώζουσι, τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον μεθ' ἡμῶν ἀνομολογοῦντες· καὶ ἕνα εἶναι Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ Κύριον, τὸν ἐκ θεοῦ μὲν πατρὸς γεννηθέντα θεὸν λόγον, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τὸν αὐτὸν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα τεχθέντα. καὶ τέλειον εἶναι τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι· οὐ διαιροῦντες εἰς δύο υἱοὺς, ἢ χριστοὺς, ἢ κυρίους· καὶ τοὺς τολμῶντάς τι λέγειν κατ' αὐτῶν, ὡς ψεύστας καὶ ἀπατεῶνας, καὶ τὸν τοῦ ψεύδους ἑαυτῶν προβαλλομένους πατέρα μυσάττεσθαί τε παραινεῖ καὶ ἀποπέμπεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτηνῆς ἐπίσκοπον περὶ τῶν ἀνατολικῶν οὕτω φησίν· οὐ διαιροῦσι τὸν ἕνα υἱὸν καὶ Χριστόν: τὸν αὐτὸν δὲ εἶναί φασι τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς ὡς θεὸν, καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα ὡς ἄνθρωπον· καὶ ὡς οὐκ ἂν νοοῖτο ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, οὐδὲ τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, εἰ μὴ νοοῖτο θεός τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός· ὃ Νεστόριος οὐκ ἀνείχετο. οὕτως οὐ μόνον δύο λέγοντας φύσεις τοὺς ἀνατολικοὺς κατασπάζεται: ἀλλὰ κἂν κατηγορῇ τις, ὑπέρμαχος γίνεται· καὶ (τὸ παράδοξον) κἂν μὴ προσθῶσιν [τὸ] ἀδιαιρέτως, οὐ λέγει διαιρεῖν αὐτοὺς τὰς φύσεις. οἶδε γὰρ ὁ ἕνα Χριστὸν, ἓν πρόσωπον, μίαν ὑπόστασιν, ὁ λέγων τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον, καὶ θεοτόκον τὴν παρθένον, οὐδὲν ἧττον, κἂν μὴ προσθῇ τὸ ἀδιαιρέτοις, ὡς ὁμολογῶν ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, συνεισάγει καὶ τὸ ἀληθῶς ἀδιαίρετον. ὁ αὐτὸς δὲ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ θείας ὄντως ἐραστὴς, πάλιν πρὸς Ἀκάκιον γράφων· ἔνεστιν εἰπεῖν καὶ δύο φύσεις, φησι, [καὶ] μὴ διαίρεσιν τῶν φύσεων ἐννοεῖν πως, ἐπειδάν τις συνάψοι τοῖς εἰρημένοις τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν. καὶ μὴν ἐπιστέλλων καὶ πρὸς Εὐλόγιον, ὁμόδοξον ἡγεῖται τὸν μίαν φύσιν λέγοντα τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τῷ δύο φύσεις ἀδιαιρέτοις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει συνομολογοῦντι. ἐπιλαμβάνονταί τινες τῆς ἐκθέσεως, *ἧς πεποίηνται οἱ ἀνατολικοὶ, καί φασι. διὰ τί δύο φύσεις ὀνομαζόντων αὐτῶν ἠνέσχετο, καὶ ἐπήνεσεν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας. οἱ δὲ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες λέγουσι, κἀκεῖνον οὕτω φρονεῖν· συναρπάζοντες τοὺς οὐκ εἰδότας τὸ ἀκριβές. χρὴ δὲ τοῖς μεμφομένοις ἐκεῖνα λέγειν, ὅτι οὐ πάντα, ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή: ὥστε δύο φύσεις λέγοντας τοὺς μὲν ἀνατολικοὺς ἀποδέχεται· εὐσεβῶς γὰρ οὗτοί φασι: Νεστόριον δὲ κατακρίνει, οὐχ ὅτι δύο φύσεις ἔλεγεν· ἀλλ' ὅτι δύο φύσεις λέγων, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν οὐ προσίετο. ὥσπερ οὐδὲ τὸ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. μετ' ὀλίγα γὰρ ἐπιφέρει, ὡς κἂν δύο φύσεις λέγῃ Νεστόριος, τὴν διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ θεοῦ λόγου· ἀλλ' οὐκέτι τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖ μεθ' ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ ἑνώσαντες αὐτὰ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. ὃ κοινόν ἐστιν ὁμολόγημα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνατολικῶν. εἶτα καὶ πάλιν ἐπάγει· μίαν τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν ὁμολογοῦμεν σεσαρκωμένην. ὡσεὶ ἔλεγεν, ἡμεῖς [τὴν] διαφορὰν τῶν συνελθόντων ὁμολογοῦντες, δύο μὲν λέγομεν φύσεις·

Sed accuſantibus nonnullis, quod duas naturas confitentes Orientales ſuſcepit, ipſe ad Valerianum Iconij Epiſcopum ſcribit, Orientales Neſtorium damnaſſe, & S S. Patrum conſenſionem ſynceram ſeruare, S. Virginem Dei genitricem nobiſcum confitentes, & vnum eſſe Chriſtum, filium & dominum à Deo patre genitum Deum Verbum, & vltimis temporibus è muliere in carne natum, & perfectũ eum eſſe in diuinitate, & perfectum in humanitate, non in duos filios & Chriſtos & dominos ſeparantes, & hæc oppugnare audentes, vt mendaces & fraudulentos, & mendacij ſui patrem prætexentes, deteſtari hortatur ac refugere. Sed & in ea, quæ ad Acacium Melitinenſem Epiſcopum, de his Orientalibus ſic habet. Non diuidere eos vnum filium & Chriſtum, quem è patre dicunt vt Deum, & ex muliere natum in carne vt hominem, & quomodo non intelligatur ſecundum humanitatem noſtri ſimilis, neque patri ſecundum diuinitatem, niſi intelligatur ſimul & Deus & homo idem. Quod Neſtorius negauit. Sic non ſolum duas naturas Orientales aſſerentes ſalutat: Sed tametſi quis accuſet, propugnator fit, & quod mirum videatur, etſi non apponant *Indiuisè*; non dicit ipſos naturas diuidere. Sciuit enim & vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vnam hypoſtaſin, qui dicit eumdem Deum & hominem, & Deiparam Virginem, nihilominus etiamſi addat indiuiſos, vt confitens ex dictis vnionem hypoſtaticam, ſimul & hoc indiuiſum verè adducit. Qui idem tutæ & diuinæ adamator * doctrinæ iterum ad Acacium ſcribens: Licet, inquit, duas naturas dicere, nec diuiſionem naturarum vllo modo intelligere, cum quis adiungat prædictis vnionem hypoſtaticam. Et ad Eulogium ſcribens, conſentientem exiſtimauit ſecum, vnam Verbi naturam incarnatam credentem, cum duas naturas indiuiſas in vnione hypoſtatica confitentur. Reprehendunt quidam expoſitionem quam faciunt Orientales, & aiunt: Quare ipſis duas naturas confitentibus; erubuit, & præſul laudauit Alexandriæ. Neſtoriani aſſerunt illum quoque ſic ſentire, eos inuoluentes, qui nihil accuratè ſcient. Oportet autem reprehendentibus hæc reſpondere, non omnia quæ aſtruunt ſectarij, vitari & reprehendi debere: quare Orientales duas naturas confitentes admittit, Piè enim illi aſſerunt: Neſtorium damnat, non quia duas naturas dixit; ſed quia duas aſſerens naturas, vnionem hypoſtaticam non recipit: Quemadmodum non, vnã Verbi naturam eſſe incarnatam: Mox enim ſubdit, vt tametſi duas naturas Neſtorius dicat, differentiam carnis & Dei Verbi ſignificans, ſed nondum vnionem hypoſtaticam nobiſcum confitetur. Nos enim hæc coniungentes, vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominum confitemur. Hoc communis ipſius & Orientalium confeſſio. Deinde rurſum adducit: Vnam Verbi naturam incarnatam confitemur, quaſi diceret: Nos differentiam coëuntium confitentes, duas quidẽ aſſerimus naturas,

*διδασκαλίας addendum ſen- tio.

EVLOGVIS. ſed & vnionem tradentes, hoc ſtatim adiungimus, vnam Verbi eſſe naturam incarnatã; hoc ſiquidem de vnitorũ differentia; illud verò hypoſtaticam vnionem oſtẽdit. ex quibus de Neſtorio dicit, tantum-non clamat: Vt ſi nobiſcũ vnionem Neſtorius aſſerit, vnum Chriſtum, vnum dominum, vnũ filiũ confitens, recepimus illum duas dicentem naturas. Siquidem eadem voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur oſtẽdere, ſed ne decerpere veritatem conatus ſit. Si vero duas naturas dicere, vt ipſe dixit, differentiam ſignificat carnis & Dei Verbi, & hanc ſeruare oportet [poſt] vnionem: nimirum duas naturas docet poſt vnionem ſeruare. Differẽtia ſcilicet ſeruata, neceſſe eſt ea ſeruari de quibus differentia, & Orientales ſecum ait cõſentire, & nequaquam vnam verbi naturam incarnatam aſſerentes, ſed duas quidem aſſerentes naturas hypoſtatica vnione vnitas, indifferentes voces clare oſtenditur. Quare ſynodus, etſi non lingua, tamen ſententia vnam nouit Verbi naturam incarnatam prædicare. Nõ modò è dictis hoc facile eſt perſpicere, ſed etiam ex eo libello quem propria manu S. Flauianus conſcripſit, & Theodoſio Imp. inſcripſit. *Concilium vero* ante alios hunc legi præcepit. Sic enim ibi ad verbum; *Etenim è duabus naturis Chriſtum poſt incarnationem in vna hypoſtaſi comfitentes, & in vna perſona vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominum confitemur: deinde & vnam naturam Verbi incarnatam, & carnem indutam dicere non negamus, quia è duobus vnum & eundem eſſe dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Tu vero & illud conſidera. Concilium continenter dicit eundem & vnum Chriſtum. Hoc verò quid aliud eſt quam vnionem hypoſtaticam confiteri, vel, ſi placet, vnam verbi naturam incarnatam. Etenim abſque hæreticorum cauillationibus, vſus hic antea allatus differentiam continet ad prædictum ſenſum. Quemadmodũ autem ex humanitate atq; diuinitate Chriſtum Dominum ex duabus naturis ſimiliter ſynodus prædicans iterum laudat: ſic & in diuinitate & humanitate dicens in duabus opinatur naturis ac confitetur. Non enim ex his eſt Chriſtus, neq; hæc, neque illa, non in quibus, ſed è quibus eſt, & in quibus agnoſcitur. Et hęc ferè ſunt.
B. Ambroſius. Sic quoq; B. Ambroſius libro quarto de incarnatione docet: *Ibi Deus ab æterno eſſe carnis myſteria prauidit, nec ſeparatus, ſed vnus.* Poſtquam vtrumq; vnus, & vnus in vtroq; hoc eſt, in diuinitate & humanitate. Rurſus idẽ alio libro, vnde mutuatus eſt doctus Cyrillus contra Neſtoriũ, ſic bonus inquit Ambroſius: *Vnus Dei filius in vtraque ſpecie verba facit*, quando vtraque præditus natura eſt. Hoc vero dictum corrupit Seuerus, nihil iniuriarum omittens. Vertit enim vnam vocem in alteram, vt perſuadeat apparere voce non naturam, ſed loquendi formulam, quod ipſum reprehendi meritò debet. Verumtamen refellitur ob vſum vocis prędictum cum dicit, in vtroque idem deſignare.

ἀλλὰ καὶ τὴν ἕνωσιν ἐξαιρέτως συνάπτομεν αὖθις τὸ, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς τῶν ἑνωθέντων διαφορᾶς, τὸ δὲ αὐτῆς τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως [ἐστι] δηλωτικός. ἐξ ὧν δὲ περὶ Νεστορίου ἔφη, μονονουχὶ τοῦτο βοᾷ· ὡς εἴ γε τὴν ἕνωσιν μεθ' ἡμῶν καὶ Νεστόριος ᾔδει, ἕνα Χριστὸν, ἕνα Κύριον, ἕνα υἱὸν ὁμολογῶν, ἐδεξάμεθα ἂν αὐτὸν καὶ δύο λέγοντα φύσεις· εἴπερ διὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς τὴν διαφορὰν τῆς σαρκὸς καὶ *τοῦ θεοῦ λόγου δηλοῦν ἐβούλετο, ἀλλὰ μὴ διασπᾶν τὴν ἕνωσιν ἐτεχνάζετο· εἰ δὲ τὸ δύο φύσεις λέγειν, ὡς αὐτὸς εἶπε, τὴν διαφορὰν σημαίνει τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ θεοῦ λόγου· καὶ ταύτην δεῖ σώζεσθαι [μετὰ] τὴν ἕνωσιν: δηλονότι καὶ τὰς δύο διδάσκει φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν σώζεσθαι. τῆς γὰρ διαφορᾶς σωζομένης, ἀνάγκη καὶ τὰ ὧν ἡ διαφορὰ συνδιασώζεσθαι· καὶ τοὺς ἀνατολικοὺς δ' εἰπὼν συμφρονεῖν αὐτῷ, καί τοι μηδαμοῦ φαμένους μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἀλλὰ δύο μὲν λέγοντας τὰς φύσεις, ἡνωμένας δὲ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει: ἀδιαφόρους τὰς φωνὰς περιφανῶς ἀποφαίνεται. ὥστε καὶ ἡ σύνοδος κἂν *μὴ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, μίαν φύσιν κηρύττειν οἶδε τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον ῥᾷόν ἐστι τοῦτο καθορᾶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λιβέλλου, ὃν ἔγραψε μὲν οἰκείᾳ χειρὶ ὁ θεσπέσιος Φλαβιανὸς, ἐπιδίδωσι δὲ Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ. ἡ δὲ σύνοδος, πρὸ τῶν ἄλλων, ταύτην ἐκέλευεν ἀναγνωσθῆναι. ἔχει γὰρ ἐπὶ λέξεως ὧδε· καὶ γὰρ ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦντες τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν σάρκωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, καὶ ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. εἶτα καὶ μίαν μὲν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην μέντοι καὶ ἐνανθρωπήσασαν λέγειν, οὐκ ἀρνούμεθα, διὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. σὺ δέ μοι σκόπει κἀκεῖνο. ἡ σύνοδος τὸν αὐτὸν συνεχῶς λέγει καὶ ἕνα Χριστόν. τοῦτο δὲ τί ἐστιν ἕτερον, ἢ τὸ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογεῖν; ἢ, εἰ βούλει, τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. καὶ γὰρ καὶ χωρὶς τῶν αἱρετικῶν σοφισμάτων, ἡ χρῆσις αὕτη προφερομένη, τὸ *ἀδιάφορον ἔχει, πρός γε τὴν προειρημένην [διανοίας.] ὥσπερ δὲ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἡ σύνοδος λέγουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν *ἐκ δύο φύσεων ὁμοίως ἀνυμνεῖ: οὕτω καὶ ἐν θεότητι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι λέγουσα, ἐν δυσὶ δοξάζει φύσεσι καὶ συνομολογεῖ. οὐ γὰρ ἐκ τούτων μέν ἐστιν ὁ Χριστός: οὐχὶ ταῦτα δὲ, οὐδὲ ταῦτα μὲν, οὐκ ἐν τούτοις δὲ ἀλλ' ἐξ ὧν ἐστι, καὶ ἐν τούτοις γνωρίζεται, καὶ ταῦτά ἐστιν. οὕτω δὲ καὶ Ἀμβρόσιος ὁ θαυμάσιος ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως τετάρτῳ δογματίζει λόγῳ. ἐν τῷ θεὸς εἶναι αἰώνιος τὰ τῆς σαρκὸς μυστήρια προεϊλάβετο, οὐ διῃρημένος. ἀλλ' εἷς: ἐπειδὴ τὸ ἑκάτερον εἷς, καὶ ὁ εἷς ἐν *ἑκατέρῳ, τουτέστι καὶ θεότητι καὶ σώματι. πάλιν δὲ ἐν ἄλλῳ λόγῳ, ἐξ οὗ καὶ ὁ σοφὸς Κύριλλος* χρῆσιν κατὰ Νεστορίου προήνεγκεν, οὕτως ὁ χρηστὸς Ἀμβρόσιός φησιν· εἷς θεοῦ υἱὸς ἐν ἑκατέρᾳ λαλεῖ. ἐπειδήπερ ἑκατέρα φύσις ἐν αὐτῷ. τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἐκακούργησε μὲν Σευῆρος, οὐδὲν δὲ τῆς κακουργίας ἀπώνατο. μεταστρέφει μὲν γὰρ εἰς τὸ ἑκατέρῳ τὴν ἑκατέραν φωνὴν, ἵνα πείσῃ δηλοῦσθαι. διὰ τῆς φωνῆς μὴ τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸν τρόπον τῆς λαλιᾶς· οἷον, ἐν ἑκατέρῳ τρόπῳ θείῳ τε καὶ ἀνθρωπίνῳ λαλεῖ: ὅπερ αὐτόθεν μὲν ἔχει τὸν ἔλεγχον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς προειρημένης ἐπιρραπίζεται χρήσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ εἰπὼν, αὐτὴν τὴν λέξιν ἐν ἑκατέρῳ αὐτὸς ἡρμήνευσε.

*al. τὸν διὰ λόγου.

*al. μὴ.

τί βού-

EVLOGIVS.

* al. ἑκατέρᾳ. τί βούλεται αὐτῷ τὸ ἐν [τῷ] * ἑκατέρῳ, τουτέστιν ἐπισυνάψας καὶ θεότητι καὶ σώματι· ὥστε εἴτε ἐν ἑκατέρᾳ λαλεῖ, ὡς ἔχει τὸ ἀκακούργητον τῶν Ἀμβροσίου ῥημάτων· εἴτε ἐν * ἑκατέρῳ, ὡς ὁ τῆς κακίας σοφιστὴς τὴν φωνὴν διαφθείρει· οὐδὲν ἧττον αἱ δύο φύσεις δηλοῦνται. διότι ὁ αὐτὸς Ἀμβρόσιος, ὡς εἴρηται, τὸ ἐν ἑκατέρῳ εἰπὼν, τουτέστιν ἐν * ἑκατέρῳ πράγματι πρὸς τὴν θεότητα, καὶ τὸ σῶμα, τὴν φωνὴν ἀποδέδωκεν ἀναφέρεσθαι. καὶ πρὸς Ἀλβῖνον δὲ γράφων ὁ αὐτὸς, ἵνα (φησὶ) τέλειος ἐν ἑκατέρᾳ φύσει τυγχάνει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. εἰ δέ τις ἡμῖν Ἀθανάσιον ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως προκομίζει λόγῳ, καὶ τὸν νεοκαισαρείας Γρηγόριον ἐν τῷ περὶ τῆς κατὰ μέρος πίστεως, δύο λέγειν κωλύοντας ἐπὶ Χριστοῦ τὰς φύσεις· μανθανέτω σαφῶς, ὅτι (καθάπερ εἴρηται πολλάκις) οὐδ᾽ οἱ λοιποὶ πατέρες τὸ δύο λέγειν φύσεις, οὔτε ἁπλῶς ἠσπάσαντο, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀπώσαντο· μὴν μέντοιγε τὴν ἀδιαιρέτου προσηχθεῖσαν τὴν φωνὴν, οὔτε προπετῶς ἀσπάσασθαι, οὔτε ἀβασανίστως ταύτην περιπτύξασθαι. * ἐμμὲν οὖν οὐκ ἐλάμβανον τὸ ἀδιάστακτον. συνομολογηθείσης δὲ τοῖς * λεχθεῖσι τῆς καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσεως, οὐμὲν οὖν οὐδεὶς ὤφθη τῶν εὐσεβῶν, μὴ λίαν τὴν φωνὴν ἀσπαζόμενος. μὴ οὖν λεγέτω τις, οὐδὲν γὰρ τοῦτο πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ὡς ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις λέγειν οἱ πατέρες ἐκώλυσαν· ἀλλὰ δεικνύτω, πότε, ἢ πῶς τοὺς συνομολογοῦντας τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτως ἐκώλυσαν; καὶ γὰρ κἀνταῦθα ὅρα, πῶς φησιν ὁ Ἀθανάσιος· οὐ δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τὸν ἕνα υἱὸν, μίαν προσκυνητὴν, καὶ μίαν ἀπροσκύνητον. ἀκούεις πῶς εἶπε προσκυνητὸν καὶ ἀπροσκύνητον. καὶ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ προσκυνητὴν καὶ ἀπροσκύνητον εἰς δύο μὲν ὑποστάσεις τέμνουσι τὸν ἕνα, τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν [δὲ] ἕνωσιν ἐκκηρύττουσιν, ἀλλ᾽ ἡ μὲν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου διάνοια δήλη. ἡ δὲ τὸν θαυματουργὸν Γρηγόριον ὑποβαλλομένη χρῆσις· λέγεται μὲν γὰρ ἐκείνου, τὴν δὲ Ἀπολλινάρειον εἰσκομίζει· κατάφωρον προβάλλεται τὴν ἀτοπίαν. λέγει γάρ· καὶ ἔστι θεὸς ἀληθινὸς ὁ ἄσαρκος ἐν σαρκὶ φανερωθεὶς, τέλειος τῇ ἀληθινῇ καὶ θείᾳ τελειότητι, οὐ δύο πρόσωπα, οὐδὲ δύο φύσεις· οὐδὲ γὰρ τέσσαρας προσκυνεῖν λεγόμεθα. ὁρᾷς, ὅπως προφανὴς ἡ δυσσέβεια; τὸ τέλειον γὰρ εἰπὼν κατὰ τὴν θεότητα, τὴν ἀνθρωπότητα παντελῶς ἐσιώπησε. καὶ τὸ προειπεῖν δὲ, ὁ ἄσαρκος ἐν σαρκὶ φανερωθεὶς, τῆς Ἀπολιναρίου * φρενοβλαβοῦς γεωργίας πικρόν ἐστι βλάστημα. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἡ χρῆσις, ἣν ἡ αἵρεσις προκομίζει ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς τοῦ Ἰουλίου Ῥώμης, ἀναμφίβολον μὲν οὐκ ἔχει τὸ γνήσιον. ὁ γὰρ ἱερὸς Κύριλλος, ἐν τῇ κατ᾽ Ἔφεσον συνόδῳ ἐκ τῆς πρὸς Δόκιον ἐπιστολῆς αὐτοῦ χρεῖαν * προενεγκὼν, οὐκ ἠξίωσεν εἰς μνήμην ταύτης ἐλθεῖν. ἣν δὲ τῇ συνόδῳ * ἐπανέγνωσεν· οὕτω τοῖς ῥήμασιν ἔχει· Ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς σκηνώσας ἐν ἀνθρώποις, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἐνεργήσας, τέλειος θεὸς ἐν σαρκὶ, τέλειος ἄνθρωπος ἐν πνεύματι. οὐ δύο υἱοί· εἷς μὲν γνήσιος υἱὸς, ἀναλαβὼν ἄνθρωπον, ἕτερος δὲ θνητὸς ἄνθρωπος, ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ· ἀλλ᾽ εἷς ἐν οὐρανῷ μονογενὴς, μονογενὴς ἐπὶ γῆς θεός. ἡ μὲν τοῦ Ἰουλίου ῥῆσις, ἡ τῇ συνόδῳ διαναγνωσθεῖσα, τοιαύτη. εἰ δὲ γνησίαν ᾔδει τὴν φωνὴν, ἣν ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον προφέρουσιν ἐπιστολῆς, καὶ μάλιστα Νεστόριον κατακρίνουσαν· οὐκ ἂν ὑπερεῖδε ταύτην. ἔτι δὲ κἀκεῖνο δεῖ συνιδεῖν, ὡς ὁ σοφὸς Κύριλλος τὸν ἄνθρωπον εἰς παράδειγμα, οὐχ ἵνα δείξῃ μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, παραλαμβάνει·

* al. ἑκατέρα. * al. ἑκατέρα. * al. ἔμμενε. * al. εἰλεῖσι. * al. φρενοβλαβοῦς. * al. προενεγκ. ἐπανέγνω.

Quid ſibi vult hoc *eodem* pro in *vtroque*, hoc eſt coniungens diuinitati & humanitati, quare ſi *in vtraque* dicat, vt ſyncerè habent verba Ambroſij, ſiue *in vtroque*, vt improbus ille Sophiſta vocem deprauat; nihilominus duæ offenduntur naturæ. Idcirco, vt diximus, Ambroſius quod *in vtroque* eſt dicens, hoc eſt *in vtraque* re ad diuinitatem & corpus, vocem traduxiſſe videtur. Et idem ad Albinum ſcribens, vt perfectus, inquit, in vtraque natura ſit. Sed hactenus de his. Si verò quis nobis Athanaſium proferat libro de Incarnatione, Gregorium item Thaumaturgum in libro de fide particulari, prohibẽtes duas in Chriſto aſſerere naturas: ſciat ille (vt ſępe iam diximus) neque reliquos Patres duas naturas aſſerere, neque vnam complecti; ſed & frequẽter reieciſſe. Poſt enim adductam *Indiuiſi* vocem, neque temerè amplexos eſſe, neque improuidè illum explanaſſe, Neque enim ſumpſerunt inordinatum. Conueniente verò cum prædictis vnione hypoſtatica, nemo pius viſus eſt, qui hanc vocem valdè adamauerit. Nemo igitur dicat, nihil enim hoc ad pietatem, vt in Chriſto duas naturas dicere Patres prohibeant; ſed oſtendat, verum, ſimul confitentes vnionem hypoſtaticam duas dicere naturas indiuiſè prohibebant? Etenim & ſic vide quomodo dicat Athanaſius. Non duas naturas prædicamus vnum filiũ, vnam adoratam, & vnam non adoratam. Et quis ignorat, adoratum & non adoratum in duas quidem hypoſtaſes diuidunt vnum, hypoſtaticam vnionem prædicant. Sed magni Athanaſij ſenſus clarus eſt. Teſtimonium quod Gregorij Thaumaturgi nomine ſubiicitur, illius quidem eſſe dicitur, ſed Apollinarij eſſe abſurditas illa manifeſtè declarat. Habet enim & eſt verus Deus ſine carne in carne viſus, perfectus in vera & diuina perfectione, non duæ perſonæ, neque duæ naturæ. Neque enim quatuor adorare dicimus. Vides quomodo pateat impietas. Nam perfectum dicens in diuinitate, humanitatem reticuit. & adiicere, ſine carne in carne apparens, impiæ culturæ acerbum eſt germen. Sed enim teſtimonium quod hæreſis adfert ex epiſtola Iulij Romani ad Dionyſium, haud dubiè non eſt genuinum. Etenim S. Cyrillus in Synodo Epheſina ex epiſtola ad * Decium eius vſum adducens, non dignatus eſt in memoriam huius venire, quam in Synodo cognouit his verbis: *Filius Dei habitans in hominibus, non in homine operans, perfectus Deus in carne, perfectus homo in Spiritu non duo filij, vnus quidem genitus Filius carnem aſſumens, alter verò homo morti obnoxius, aſſumptus à Deo: ſed vnus vnigenitus in cœlo, vnigenitus in terra Deus.* Iulij Papæ quidem verba in Synodo lecta hæc ferè, ſiue veram ſonat vocem, quam ex epiſtola ad Dionyſium adducunt, & maximè Neſtorium damnãs hanc non contempſit. Ad hæc & illud ſciendũ, B. Cyrillum hominem ponere pro exemplo, non vt oſtendat vnã naturã in Chriſto capere,

* fort. Decium.

EVLOGIVS.

ſed vt per hoc vnionem conſtituat hypoſtaticam. Etenim in noſtri comparatione, diuerſæ formæ corpus & animam, vt vnita vnam perfectam hominis naturam, non adiecit *corporatam & animatam*. In verbo vnam naturam dicens, ſtatim adiungit incarnatam. Rarius enim illam tacuiſſe, non repugnantiam ſententiarum, ſed magis confirmationem teſtatur. Sæpenumerò enim quod quis aſſiduò clamat, & validam eius opinionem omnibus inculcans, nouit vt confeſſum & clarum, interdum tacendo, ſilentio non contemnit quod ſæpius dixit. ſed oſtendens ita firmum atq; apertum eſſe, vt nec verbis, nec commemoratione amplius indigeat. Sic igitur doctus & pius minime vacillans Cyrillus vnam docet verbi naturam, & illam incarnatam, & hoc non ſimpliciter, ſed anima rationali & intelligibili, hæc aſſumens, & antea fundans in omnium animis per cognitionem, & non dubitationem, & naturæ comprehenſionem ex parte aſſerens, omiſit reliquum efferri & audire: Etenim multa cogitat, non verbis & nominibus ſenſum credit, ſed mente verba & nomina conferens atque accommodans. Attende quid libro primo Theſaurorum dicat, & quid in epiſtolis ad Succenſum. Ibi enim dicit: *Deum Verbum pro nobis ſummum Pontificem factum, tanquam veſtem aliquam, ex Maria hominem, vel templum reſumere.* Hic verò: *Non homo igitur factus eſt, non autem hominem aſſumit.* quomodo ergo ibi quidem, *non aſſumpſit*, hic verò *aſſumpſit*? Seipſum explanat. Adducit enim Neſtorio videri. Quid hoc aliud eſt niſi verbis ſenſum credere, verba ſenſum repræſentare? Quamobrem ſicubi dixiſſe videatur Deum Verbum hominem non aſſumpſiſſe, hac ipſa doctrina prædicauit, non omnino ipſum negare, hoc non dici: Quomodo erga alios ſic loqui prohibeat, quod ipſe facit? ſed non ſic loqui vt Neſtorio viſum eſt. Clarus itaque Eulogius vnam Verbi naturam incarnatam indicans, hoc etiam addit. Vt ſi quis præceptoris ſenſum accuratiùs cupiat inueſtigare, inueniet voce nihil aliud voluiſſe, quàm incommutabilitatem Verbi oſtendere: Ne dictum alio, ſed ad diuinitatem vnigeniti referatur. In dialogo enim, qui inſcribitur, *Vnus Chriſtus*: vnum Filium, & vnam eius naturam dicimus, licet in aſſumptione carnis fieri intelligatur, habentis animam intelligibilem. Quibus nihil aliud quàm immutabilitas diuinitatis declaratur. Non igitur vna Verbi natura, vt diximus, incommutabilitatem declarat diuinitatis, non autem duas naturas ſecundùm hypoſtaſin vnitas tollit. Sic igitur intellexit pius ille ſcriptor, quod à præceptore ad Eulogium dictum eſt. Vnus denique Filius, & vna natura incarnati Verbi, hoc eſt non conuerſa, nec à propria perfectione declinans. Et illud ad ſenſum referre oportet, vt B. Cyrillus nuſquam vnam Chriſti naturam dicere videatur: ſed vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vbique vnam Chriſti hypoſtaſin,

Eulogius Cyrilli diſcipulus.

ἀλλ᾽ ὡς αὖ δι᾽ αὐτοῦ τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν παραστήσῃ. καὶ γὰρ ἐπὶ μὲν τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς συγκρίματος, ἑτεροειδῆ φάμενος τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν· καὶ ὡς ἑνωθέντα, μίαν ἀπετέλεσαν ἀνθρώπου φύσιν: οὐκ ἐπήγαγεν οὔτε σεσωματωμένην, οὔτε ἐμψυχωμένην: ἐπὶ δὲ τοῦ λόγου μίαν φύσιν εἰπὼν, εὐθὺς συνάπτει τὸ σεσαρκωμένην. τὸ γὰρ σπανιάκις αὐτὴν ἀποσιωπῆσαι, οὐκ ἐναντιότητα τῆς αὐτοῦ γνώμης, βεβαίωσιν δὲ μᾶλλον μαρτυρεῖ. πολλάκις γὰρ ὅπερ τις συνεχῶς ἀναβοᾷ, καὶ βεβαίαν τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν πᾶσιν ἐνιδρύσας οἶδεν: ὡς ὁμολογούμενον, καὶ δῆλον, ἐνίοτε ἀποσιωπᾷ διὰ τῆς σιγῆς οὐκ ἀθετῶν, ὃ πολλάκις * ἐκήρυξεν: ἀλλὰ δεικνὺς, οὕτω βέβαιον εἶναι καὶ περιφανὲς, ὡς μηκέτι φωνῆς μηδὲ μνήμης δεῖσθαι. οὕτω τοίνυν καὶ ὁ σοφὸς, καὶ ἀδίστακτος τὴν εὐσέβειαν Κύριλλος, τὸ μίαν δοξάζειν φύσιν τοῦ λόγου, καὶ ταύτην σεσαρκωμένην· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς, ἀλλὰ ψυχῇ * τῇ νοερᾷ καὶ λογικῇ τοῦτο δὴ τοῦτο * προκαταλαβὼν, καὶ προθεμελιώσας ἐν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς, διά τε τὸ γνώριμον, καὶ ἀναμφισβήτητον, καὶ τὸ σύντομον τῆς φωνῆς ἀπὸ μέρους εἰπὼν, ἀφῆκε τὸ λοιπὸν συνεκφωνεῖσθαι καὶ συνεξακούεσθαι. καὶ γάρ ἐστιν οὗτος ὁ πολὺς ἐν διανοίᾳ, οὐ τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀεὶ τὸν νοῦν καταπιστεύων: τοῖς δὲ νοήμασι καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα συμμεταφέρων τε καὶ μεθαρμοζόμενος. ἄκουε γὰρ τί μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Θησαυρῶν λέγει, τί δὲ ἐν ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς. ἐν ἐκείνῳ μὲν γάρ φησι· τὸν θεῖον λόγον ὑπὲρ ἡμῶν ἀρχιερέα γεγονότα, ὥσπερ τινὰ ποδήρη τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον, ἢ τὸν ναὸν ἀναλαβεῖν: ἐν ταύταις δέ· οὐκοῦν γέγονε, φησὶν, ἄνθρωπος, οὐκ ἄνθρωπον ἀνελάβετο. πῶς οὖν ἐκεῖ μὲν, οὐκ ἀνέλαβεν· ἐνταῦθα δὲ ἀνέλαβεν; αὐτὸς ἑαυτὸν ἑρμηνεύει. ἐπάγει γὰρ, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. τοῦτο δὲ τί ἐστιν * ἄλλο, ἢ μὴ τοῖς ῥήμασι καταπιστεύειν τὸν νοῦν, τὰ δὲ ῥήματα τῇ διανοίᾳ ζυγοστατεῖν. ὥστε εἴ που λέγων εὑρεθείη, τὸν θεὸν λόγον ἄνθρωπον μὴ ἀναλαβεῖν, ἐκ τῆς παρούσης ἀνεκήρυξε διδασκαλίας, οὐχ ἁπλῶς αὐτὸν ἀπείργειν τοῦτο μὴ λέγειν. πῶς γὰρ ἂν ἑτέροις κωλύσειεν, ὅπερ αὐτὸς λαμπρῶς διαπράττοιτο; ἀλλὰ μὴ λέγειν οὕτως, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. ὁ μὲν τοίνυν κλεινὸς Εὐλόγιος τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην διδάσκων, καὶ τοῦτό φησιν· ὡς εἴ τις τὸν νοῦν τοῦ διδασκάλου ἐξακριβώσασθαι βουληθῇ, εὑρήσει τοῦτον διὰ τῆς φωνῆς οὐδὲν ἕτερον βουλόμενον, ἢ τὸ ἄτρεπτον ἐπιδεῖξαι τοῦ λόγου· ἵνα [μὴ] τὸ λεγόμενον μὴ εἰς ἄλλό τι, ἀλλ᾽ εἰς τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς ἀναφέροιτο. ἐν γὰρ τῷ διαλόγῳ, ὃς ἐπιγράφεται, ὅτι εἷς ὁ Χριστὸς· * ἕνα τε μὴν υἱὸν, καὶ μίαν αὐτοῦ φύσιν φαμὲν, κἂν εἰ ἐν προσλήψει νοεῖτο γενέσθαι σαρκὸς, ψυχὴν ἐχούσης τὴν νοεράν. δι᾽ ὧν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ ἄτρεπτον ἀποσημαίνεται τῆς θεότητος. οὐκοῦν ἡ τοῦ υἱοῦ μία φύσις, καθάπερ εἴρηται, τὸ ἄτρεπτον ἀνυμνοῦσα τῆς θεότητος, οὐδαμῶς ἀναιρεῖ τὰς καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνωθείσας δύο φύσεις. οὕτω δ᾽ αὖ νοήσειεν ὁ τῆς εὐσεβείας [θεῖος] φίλος καὶ τὸ πρὸς Εὐλόγιον τῷ διδασκάλῳ εἰρημένον. εἷς λοιπὸν υἱὸς, καὶ μία φύσις αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος λόγου· τουτέστιν, οὐ τραπεῖσα, οὐδὲ τῆς οἰκείας * ἀποστᾶσα τελειότητος. κἀκεῖνο δὲ δεῖ κατὰ νοῦν φέρειν, ὡς ὁ θεῖος Κύριλλος οὐδαμοῦ φαίνεται μίαν φύσιν Χριστοῦ εἰπών: ἀλλ᾽ ἕνα μὲν Χριστὸν, καὶ ἓν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν Χριστοῦ πανταχοῦ:

μίαν

EVLOGIVS.

μίαν δὲ φύσιν Χριστοῦ οὐκέτι. τοὐναντίον μέντοιγε καὶ ἀποκωλύει ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, αἳ τὸν Σούκενσον ἐπιγράφονται, μίαν φύσιν λέγειν ἐπὶ τοῦ συνθέτου. ἐὰν γάρ φησιν ἀνέλωμεν τὸ, ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἷς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστὸς, ἀδιάσπαστος ὢν μετὰ τὴν ἕνωσιν· ἐροῦσιν οἱ τῇ ὀρθῇ μαχόμενοι δόξῃ, εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, πῶς ἐνηνθρώπησεν; ὅλον δὲ εἰπὼν, καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν εἰπών· δῆλον ὡς οὐ τὰ πρὸ τῆς ἑνώσεως, ἀλλὰ τὰ * μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ σύνθετον λέγει· καὶ γὰρ ὅλον τί ἐστιν ὁ Χριστός. εἰ δὲ μὴ μία φύσις τὸ ὅλον, ὑπὲρ τὴν μίαν πάντως. τούτοις καὶ ὁ Θεολόγος συνᾴδων Γρηγόριος, εἰ καὶ τὸ συναμφότερον ἕν φησιν· ἀλλ᾽ οὐ τῇ φύσει, τῇ δὲ συνόδῳ. ὁ μέντοι δυστυχὴς Εὐτυχὴς ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἕνωσιν ὡμολόγει, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν, μίαν ἐδυσφήμει. ἐφ᾽ οἷς αὐτὸν ἥ τε ἐν Καλχηδόνι, καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δικαίως κατεδίκασε σύνοδος. ἀλλ᾽ ὁ γενναῖος Διόσκορος οὐδὲν αὐτὸν Ἀπολιναρίου διαφέροντα μετὰ πλείστης ὅσης σπουδῆς * ἀπεδέξατο. ὁ γὰρ δυσσεβὴς Ἀπολινάριος, ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως αὐτοῦ λόγῳ, πρόσεχε οἷά φησιν· ὢ καινὴ κτίσις καὶ μίξις θεσπεσία! θεὸς καὶ σὰρξ μίαν ἀπετέλεσαν φύσιν. ἐξ οὗ τοὺς ὀχετοὺς τῆς δυσσεβείας οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον ἤρυσαντο. σὺ δέ μοι καὶ τὸν ἀρχαιότερον ὅρα βόρβορον. Οὐαλεντῖνος γὰρ κατὰ λέξιν οὕτω λέγει· τῶν Γαλιλαίων ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις λεγόντων, πλατὺν * καταχεόμενοι γέλωτα· ἡμεῖς γὰρ τοῦ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου μίαν εἶναι τὴν φύσιν φαμέν. * καὶ μὴν καὶ ὁ Μανιχαῖος πρὸς Σκυθιανὸν ἐπιστέλλων, καὶ ὑπὸ μέμψεις ποιῶν τοὺς δύο λέγοντας φύσεις, τοιαῦτά φησιν· ὁ δὲ τοῦ ἀϊδίου φωτὸς υἱὸς τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἐν τῷ ὄρει ἐφανέρωσεν, οὐ δύο φύσεις ἔχων, ἀλλὰ μίαν ἐν ὁρατῷ τε καὶ ἀοράτῳ. καὶ Πολέμων δὲ τὸν Ἀπολινάριον διδάσκαλον οὕτως εὐφήμει, τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν πατέρας αἰτιώμενος, ἃ τοῖς ἐν Καλχηδόνι οἱ ἀπὸ Σευήρου· ὅρα τί φησιν; οὐδὲν χεῖρον ἐννοῆσαι κἀκεῖνο· θεὸν γὰρ λέγοντες καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτόν· οὐκ αἰσχύνονται μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καθάπερ μίαν σύνθετον ὁμολογοῦντες. εἰ γὰρ θεὸς τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός· δύο φύσεις ἄρα ὁ αὐτὸς, καθάπερ ἡ τῶν Καππαδοκῶν εἰσηγεῖται καινοτομία, καὶ Ἀθανασίου ἡ οἴησις, καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὁ τῦφος. καὶ σχηματίζονται μὲν, ὡς δῆθεν ἡμέτεροι, φρονεῖν τὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀπολιναρίου· κηρύττουσι δὲ καθάπερ οἱ Γρηγόριοι τὴν τῶν φύσεων δυάδα. πῶς οὖν ἐνῆν Εὐτυχοῦς τε καὶ Ἀπολιναρίου, Οὐαλεντίνου τε καὶ Μανιχαίου τὴν τοσαύτην τῆς ἀσεβείας ῥύμην ἐπισχεῖν· καὶ τὴν νομὴν οὕτως ἕρπουσαν, καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς καταβοσκομένην ἀναστεῖλαι· εἰ μὴ τῆς ἱερᾶς ἐν Καλχηδόνι ὁμηγύρεως ὁ θεῖος ζῆλος, δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει τοῦ Χριστοῦ διαπρυσίως τε καὶ θεοφρόνως * ἀνεκήρυξε; τῆς γὰρ αἱρετικῆς φορᾶς οὕτω μαινομένης, εἰ μὴ τῆς εὐσεβείας ὁ πύργος ἀνέκοψε τὸ ῥεῦμα, οὐδὲν ἐκώλυε ὑποβρυχίους πολλοὺς τῇ πλάνῃ γενέσθαι. ὥστε εἰ μὴ τοῖς ἔμπροσθεν πατράσιν ἡ τῶν δύο φύσεων ἐγνωρίζετο φωνή, τὸ ἀναγκαῖον εἶχεν ἡ σύνοδος, διὰ τὴν ἐκείνων λύσσαν, ταύτην ἀνευρεῖν τε καὶ ἀνακηρύξαι. μικροῦ δὲ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσιν ἐγνωσμένης, πῶς οὐκ ἀπαραίτητον ἦν κατὰ τῶν πολεμίων ταύτην πανδήμοις ψήφοις ἀναστηλῶσαι;

* μετ᾽ αὐτὴν ἴσ. Μ. Μ.

* ἴσ. ἀπεδείξατο

αἱ. καταχεύ-

* ἴσ. καὶ δὴ.

* ἀνεκήρυξεν.

non autem vnam naturam. Et contra prohibet in epiſtolis ad Succenſum, vnam naturam in compoſito dicere. Si enim hoc tollimus, è duabus diuerſis naturis vnum ſolùmque Chriſtum eſſe poſt vnionem indiuiſum; afferent aduerſarij, ſi vna natura totum, quomodo incarnatus eſt? totum autẽ dicens, & poſt vnionem dicens, certum eſt quod hæc non ante vnionem, ſed poſt vnionem, quod qudem & compoſitum dicit. Etenim totum quoddam eſt Chriſtus: ſi verò non vna natura totum, at ſupra naturam certè. Cum his ſentiens Gregorius cognomento Theologus, etſi vtrumque vnum dicat, ſed non natura, ſed concilio. Quanquam infelix Eutyches è duabus naturis vnionem confitebatur, poſt vnionem vnam nefandè dicebat. Vnde illum meritò Chalcedonenſis, & antea Conſtantinopolitana Synodus condemnauit. Sed famoſus Dioſcorus, nihil illum ab Apollinario differentem magno ſtudio ſuſcipit. Impius verò Apollinarius libro ſuo de incarnatione: vide quid ſcribat: *O noua creatura, & diuina miſtio! Deus & homo vnam conficiunt naturam.* Vnde impietatis veluti aquæductus alij poſt illum deriuarunt. Tu & antiquum vide lutum. Valentinus verò ad verbum ſic ait: *Galilæos duas in Chriſto naturas dicentes, riſu copioſo excipimus: nos verò viſibilis & inuiſibilis vnam naturam eſſe dicimus.* Et verò Manichæus ad Scythianum ſcribens & eos reprehendens, qui duas dicunt naturas, hæc dicit: *Sempiterni luminis Filius propriam in monte Thabor naturam oſtendit, non duas habens naturas, ſed vnicam in viſibili atque inuiſibili.* Polemon quoq; præceptorem ſuum Apollinarium laudauit, ſacris noſtris Patribus dans crimini, quæ Patribus in Chalcedonenſi Synodo Seueriani, vide quid dicat. non peius hic intelligere Deum & hominem eundem dicẽtes, non erubeſcunt vnam Verbi naturam incarnatam, quemadmodum vnum compoſitum confitentes. Si enim perfectus Deus & perfectus homo idem, duæ naturæ igitur vnus, quemodmodum noua Cappadocum dicit diuiſio, & Athanaſij opinio, & Italorum fumus; & ſimulant quidẽ, quaſi noſtri, ſe ſentire quę S. noſter Pater Apollinarius: ſed prædicãt quemadmodũ duo Gregorij naturarũ dualitatẽ. Quomodo non licuit Eutychis, Apollinarij, Valentini, Manichæi hãc impietatis vim ſuſtinere, & morbum ſic repentem, & humanas animas depaſcentem remiſiſſe: niſi ſacri Chalcedonenſis conuentus diuinus zelus, duas naturas indiuiſas Chriſti in vnione hypoſtatica, piè & conuenienter prædicaſſet? Hæreticis ſic delirantibus, niſi pietatis turris fluctum ſiſtat, nihil vetat ſubmerſos multos in plano eſſe. Quare niſi antedictis Patribus duarum naturarum cognita fuiſſet vox, neceſſitatẽ haberet Synodus propter illorũ amentiam hanc inuenire ac prædicare. Parum verò ab omnibus ſanctis illis cognita, quomodo exorari non poterat contra hoſtes hanc publicis decretis reprehendere?

EVLOGIVS.

Quemadmodum enim ad impium Arrium, aliam ſubſtantiam Patris & Filij blaterantem, Nicæna Synodus conſubſtantialitatem decreuit, & nuſquam hac voce apud Patres exſtante, contra verò prohibente, à quibus Paulus Samoſatenſis hæreticus declaratus eſt. Sic etiam prædictos impios ſacra Synodus cùm duas in Chriſto naturas agnoſcit, oppugnauit. non ipſa prima impias illas voces reperiens, ſed multorum antea præceptorum authoritatem ſecuta. Si verò quis contendat, Iulium in Chriſto vnam naturam dicere; primum quidem nunquam clarum, ſi genuinus hic ſermo: Secundum par eſt cognoſcere, vt poſterius Iulio, apud Romanos, naturæ & hypoſtaſeos ſtudioſè nomen indicauit, & fruſtra hæretica zizania ſemen ibidem ſtudent ſuffocare. Iniudicatis enim vocibus manentibus, non obuiam iuit impietas, potius valde conſequens pro hypoſtaſeos voce naturæ vti. Sed illud de Iulio licet dicere. Ad hæc hæretica impudens ſententia dicit: Quare non quemadmodum ex duabus naturis dicentes hominem, deinde poſt vnionem & vnam ipſius naturam? Neque etiam Chriſtum è duabus naturis dicentes, vnam eiuſdem naturam poſt vnionem confitemur. Vnam quidem naturam ſcimus compoſitum, at reſolutorio vſi ſchemate, duas coincidentes agnoſcimus. Sed hæc quærit hæretica impudentia. Diſcant imperiti, hoc compoſitum vnam naturam ſine impedimento dici, quando nec propriè in eodem ſimplicia, ex quibus compoſitus eſt, nomina dicantur. Velut hominem nullus corpus propriè, neque animam propriè appellabit. Neque enim corporis neque animæ termino includitur. Abuſiuè quidem ſæpe & leniter familiaris ſermo parum limatus, & S. Scripturæ Spiritus vſus libertate, ex parte totum hominem denominant. nolumus ſubire iugum ſeruitutis dialecticæ vanitatis. Quando ineffabilis atque incomprehenſibilis vnionis neque exemplar magis proprium ſumere quis poſſit: & aſſerentes Chriſtum ex humanitate & diuinitate conſtare, dicimus eundem ſimiliter & Deum eundem & hominem. Quapropter propriè ac verè ſemper virgo Maria Deipara dicitur. Quapropter hominis exemplar temerè ab imprudentibus in calumniandi occaſionem vertit, & euertendæ vnionis ſecundùm hypoſtaſin inconfuſè & indiſcretè duarum in Chriſto naturarum. quia Chriſtus Deus noſter vtrumque eſt proprie, vnde eſt, & dicitur veluti Deus & homo: alij multi clamant, & ſanctus Cyrillus in epiſtola ad Succenſum, vnum & eundem hoc & illud eſſe dicit. Et ſimiliter ad Valerianum Iconij Epiſcopum ſcribit. Quare confitemur quod à carne quidē eſt, carnem eſſe, quod à Deo Deū eſſe, ſecūdùm idem vtraq; Chriſtus, vnus Filius, vnus Dominus, eſt propria ſua carne. Vtraq; enim quid aliud cōfirmat, quàm eūdem eſſe Deum & hominem. Sed licet hæc vociferetur Cyrillus, tamen allatrare nonnulli auſi ſunt, quaſi Chriſtus ex diuinitate atque humanitate, neq; homo neque Deus ſit.

ὥσπερ γὰρ πρὸς τὸν δυσσεβῆ Ἄρειον, ἑτέραν οὐσίαν πατρὸς καὶ υἱοῦ δυσφημοῦντα, ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ ὁμοούσιον ἀντετάξατο, καίτοι τῆς λέξεως οὔπω τοῖς πατράσιν ἐπιπολαζούσης· τοὐναντίον δὲ καὶ κεκωλυμένης, ὑφ' ὧν ὁ Σαμοσατεὺς Παῦλος καθαιρετικὴν ἀπόφασιν ὑπέσχεν: οὕτω δὴ καὶ κατὰ τῶν εἰρημένων δυσσεβῶν ἡ ἁγία σύνοδος διὰ τοῦ δύο φύσεις λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ ἀνθωπλίσατο. οὐκ αὐτὴ πρώτη τὰς τῆς εὐσεβείας φωνὰς * ἀνευροῦσα, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχουσα πρὸ αὐτῆς τούτων διδασκάλους. * al. εἰ δέ τις φιλονεικοίη τὸν Ἰούλιον ἐπὶ Χριστοῦ μίαν εἰπεῖν φύσιν· πρῶτον μὲν οὔπω δῆλον, εἰ γνήσιος ὁ λόγος: δεύτερον δὲ προσήκει γινώσκειν, ὡς Ἰουλίου ὕστερον, παρὰ Ῥωμαίοις, τὸ τῆς φύσεώς τε καὶ ὑποστάσεως ἐφιλονεικήθη τε καὶ διεκρίθη ὄνομα, καὶ μάτην τὰ αἱρετικὰ ζιζάνια τὴν σπορὰν ἐκεῖθεν σπουδάζει * συλλαγωγεῖν. ἀδιακρίτων γὰρ ἔτι τῶν φωνῶν * μενουσῶν, οὐδὲν ἀπαντᾷ δυσχερὲς, μᾶλλον δὲ καὶ λίαν ἀκόλουθον, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως τῇ λέξει τῆς φύσεως χρήσασθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν * ὑπὲρ Ἰουλίου ἐστὶ φάναι. ἔτι δὲ τὸ αἱρετικὸν ἀναισχυντεῖ φρόνημα, καί φησι· διὰ τί μὴ, καθάπερ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν ἄνθρωπον, εἶτα μετὰ τὴν ἕνωσιν καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν· μὴ καὶ τὸν Χριστὸν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες, μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀνομολογοῦμεν; μίαν μὲν γὰρ ἴσμεν φύσιν τὸ σύνθετον· ἀναλυτικῷ δὲ κεχρημένοι τρόπῳ, δύο τὰς συνελθούσας γνωρίζομεν. ἀλλ' ἡ μὲν αἱρετικὴ ἀναισχυντία ζητεῖ ταῦτα. μανθανέτωσαν δὲ οἱ ἀσύνετοι, ὅτι τότε τὸ σύνθετον μία φύσις ἀκωλύτως λέγεται, ἡνίκα μὴ κυρίως ἐπ' αὐτοῦ τὰ τῶν ἁπλῶν, ἐξ ὧν συνετέθη, ὀνόματα λέγεται. οἷον τὸν ἄνθρωπον οὔτε σῶμά τι ἄν τις κυρίως, οὔτε ψυχὴν, εἴποι: οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπιδέξαιτο ἄν, οὔτε τὸν τοῦ σώματος οὔτε τὸν τῆς ψυχῆς ὅρον. καταχρηστικῶς μέν τοι πολλάκις ἥ τε ἀνὰ χεῖρα ὁμιλία τὸ ἀκριβὲς παρατρέχουσα, καὶ τὰ ἱερὰ λόγια τῇ ἐλευθερίᾳ κεχρημένα τοῦ πνεύματος, ἐκ μέρους τὸν ὅλον ἄνθρωπον ἐπονομάζουσι, ζυγῷ δουλείας [τῆς] διαλεκτικῆς ματαιότητος ὑπείκειν οὐκ ἀνεχόμεθα. ἐπεὶ δέ γε τῆς ἀρρήτου καὶ ἀνεπινοήτου ἑνώσεως οὔτε παράδειγμα λαβεῖν οἰκειότερον δύναιτ' ἄν τις. καὶ λέγοντες τὸν Χριστὸν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαμὲν αὐτὸν ὁμοίως καὶ θεὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον: διὸ καὶ κυρίως καὶ ἀληθῶς ἡ παναγία παρθένος θεοτόκος πρεσβεύεται. ὥστε μάτην ἐκακουργήθη τοῖς ἀσυνέτοις τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παράδειγμα εἰς διαβολὴν, καὶ ἀνατροπὴν τῆς ἀσυγχύτου καὶ ἀδιαιρέτου τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως. ὅτι δὲ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν κυρίως ἀμφότερα, ἐξ ὧν τέ ἐστι καὶ λέγεται, οἷον θεὸς καὶ ἄνθρωπος: ἄλλοι τε πολλοὶ βοῶσι, καὶ ὁ θεῖος δὲ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ, ἕνα φησὶ, καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτο κἀκεῖνο ὑπάρχειν. καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν δὲ Ἰκονίου ἐπίσκοπον ὁμοίως γράφει· Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὡς μὲν τὸ ἀπὸ σαρκὸς, σάρξ ἐστι: τὸ δὲ ἐκ θεοῦ, θεός ἐστι, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀμφότερα Χριστὸς, εἷς ὢν υἱὸς, εἷς κύριος μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκός. τὸ γὰρ ἀμφότερα, τί ἄλλο, ἢ [ὅτι] ὁ αὐτός ἐστι καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος βεβαιοῖ; ἀλλὰ καί τοι ταῦτα βοῶντος Κυρίλλου, ὅμως ἐτόλμησάν τινες ὑλακτεῖν, ὡς ὁ Χριστὸς ἐκ θεότητος μέν ἐστι καὶ ἀνθρωπότητος, οὔτε δὲ ἄνθρωπος, οὔτε θεό-

μης

μηδὲ τοῦ Παύλου τὸ θεόπνευστον καὶ μεγαλόφωνον καταιδεσθέντες, ὃς κέκραγεν· Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διὰ μὲν τοῦ χθὲς καὶ σήμερον, ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ὁμολογῶν: διὰ δὲ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, τὸν αὐτὸν ἀνακηρύττων θεόν. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς εἷς θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς. ὥστε κυρίως ὁ Χριστὸς, καὶ ἄνθρωπος καὶ θεός. καὶ Ἀθανάσιος δὲ γνήσιον ἑαυτὸν τοῦ Παύλου δεικνὺς μαθητὴν, οὕτω φησίν· ἐπεὶ καὶ θεός ἐστι ὁ Χριστός. Βασιλείου δὲ καὶ τῶν ἱερῶν Γρηγορείων, καὶ τῶν ἄλλων ὁσίων πατέρων, εἴ τις συλλέγειν πειραθείη, εἰς τὸ ἄπειρον αἱ μαρτυρίαι * παρατείνουσι τὸν λόγον. ὁ μὲν τοίγε σοφὸς Κύριλλος τὸν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον Παῦλον μάρτυρα καλῶν, κατὰ τῶν μὴ βουλομένων ὁμολογεῖν θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον, οὕτω γὰρ ἐπιγράφει καὶ τὸν λόγον: ὅρα τί φησιν: νυνὶ δὲ τὴν φωνὴν μὲν οὐκ εἴρηκεν, * ἤτοι τὴν θεοτόκος: Θεὸν δὲ τὸν Χριστὸν ἐπὶ πάντων ἀνεβόησεν. καὶ πάλιν· εἰ μὴ θεόν * τε καὶ ἄνθρωπον ἠπίστατο τὸν Χριστὸν: οὐκ ἂν ἐπέφερε, κατὰ σάρκα. τοῦτον γὰρ φανερῶς ἐπὶ τοῦ μὴ μόνου ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι τὴν οὐσίαν ὑπάρχοντος λέγεται. ὁ δὲ αὐτὸς θεοφόρος ἀνὴρ κἀν τῷ δευτέρῳ ἀναθεματισμῷ τὰ αὐτὰ βοᾷ. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ καθ' ὑπόστασιν σαρκὶ ἑνωθῆναι τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε Χριστὸν εἶναι μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, τὸν αὐτὸν δηλονότι θεόν τε καὶ ἄνθρωπον: ἀνάθεμα ἔστω. καὶ ἐν τῷ πρὸς τὰς βασιλίδας προσφωνητικῷ ὁμοίως· ἕνα τε ἡμῖν οὕτως ἀναδειχθῆναι Χριστὸν, τὸν αὐτὸν ὁμοῦ θεὸν ὄντα καὶ ἄνθρωπον. καὶ μυρία ἄλλα. κατάδηλον οὖν, ὡς πολλὴ καὶ ἄπειρος ἡ διαφορὰ τοῦ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστηρίου, καὶ τοῦ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παραδείγματος· ὁ μὲν γὰρ ἐξ ὧν ἐστιν, οὐ λέγεται ταῦτα: ὁ δὲ ἐξ ὧν προῆλθε, καὶ διαπρυσίως ταῦτα ὀνομάζεται.

Ἀλλὰ γὰρ τῆς αἱρέσεως πάλιν ἡ ἀπόνοια τὴν τετάρτην μέμφεται σύνοδον, ὡς ὅρον ἐκθεμένην, διατεινομένη τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν Ἔφεσον πρώτης συνόδου παντελῶς ἀποκεκωλῦσθαι. καί τοιγε εἰ κατὰ τὸν λῆρον αὐτῶν ἀπείργετο ἡ σύνοδος ἕτερον ὅρον μηδ' ὅλως προάγειν, αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πρὸ τῶν ἄλλων τὴν καταδικάζουσαν ἐξήνεγκε ψῆφον. ὁρίζει γὰρ αὐτὸ τοῦτο τυποῦσα, ἃ μηδ' ἑτέρα τῶν πρὸ αὐτῆς διωρίσατο. ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις αὐτῆς ἐστιν ὅρος, ὃ ταῖς πρεσβυτέραις τῶν συνόδων οὐ διώρισται. ναὶ δὴ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρν' ἁγίων πατέρων, ἐξ ὧν αὐτοὶ ληροῦσι, παραγράφεται· τὸν πνευματομάχον γὰρ αὐτὴ καθελοῦσα, τῷ κατὰ τὴν Νίκαιαν κατὰ φωνηθέντι ὅρῳ τὴν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος θεολογίαν προσθεῖσα συνήρμοσεν. εἰ γὰρ αἱ προλαβοῦσαι προστιθεῖσαι τὸν μῶμον ἐκφεύγουσιν, οὐδὲ αἱ μετ' αὐτὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀνομοίως ἕξουσι τὴν κατάγνωσιν. οὕτω τὸν ἀσύνετον πάντα φύρει καὶ διαστρέφει. καὶ γὰρ ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος πίστιν μὲν ἑτέραν, ἧς ἐναντία τὰ δόγματα πρὸς τὴν ἐν Νικαίᾳ καθέστηκε σύνοδον, παντελῶς ἐκτίθεσθαι διεκώλυσεν. ἀκεραίων δὲ τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων, ἅπερ ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ προσθεῖναι: αὐτῆς τε γέγονεν ἔργον, καὶ τῶν πραγμάτων * ἡ φύσις, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁρᾶται τοῦτο στέργουσα διὰ παντὸς ἡ παράδοσις. διὸ καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, οὔπω τῆς οἰκουμενικῆς

*al. παραγενοῦσι.

* ἤγουν τὴν θεοτόκον.

*al. ἅμα καὶ.

* διαδέχεται.

EVLOGIVS.

Neque Pauli illud diuinitus inſpiratum & elata voce dictum reuerentur, qui clamat: *Ieſus Chriſtus heri & hodie ipſe & in ſæcula.* Per illud, *heri & hodie*, eundem hominem confeſſus: per hoc, *in ſæcula*, eundem Deum prædicat. Et iterum: Vnus Deus, vnus & mediator Dei & hominum homo Ieſus Chriſtus. Quare propriè Chriſtus & Deus & homo. Atque Athanaſius germanum ſe Pauli diſcipulum oſtendens, ſic ait: *Cum Chriſtus etiam Deus ſit.* Baſilij & ſanctorum Gregoriorum, & aliorum SS. Patrum, ſi quis omnia colligere teſtimonia ſtudeat, in infinitum trahetur oratio. Sapiens enim Cyrillus, orbis doctorem teſtem Paulum adducens, *Contra nolentes Virginem fateri Deiparam*: ſic enim habet orationis titulus, vide quid dicat, vocem quidem non pronũtiauit, ſcilicet hanc, *Deipara*: Deum autem Chriſtum ſuper omnia prædicauit. & rurſum, niſi Deum & hominem crediderit, non addidit, *ſecundum carnem*. Hoc enim perſpicuè de non ſolum homine, ſed aliud quid ſecundùm ſubſtantiam exiſtente dicitur. Idem homo diuinus in altero Anathematiſmo eadem vociferatur, *Si quis minimè confiteatur hypoſtaticè carni ex Patre Deo Verbum vnitum, & eſſe vnum Chriſtum cum propria ſua carne eundem nimirum Deum & hominem, anathema ſit.* & ſimiliter in oratione quam Reginis inſcripſit, vnum nobis ſic exhibitum eſſe Chriſtum, eum ſimul Deum & hominem exſiſtentem, aliáque innumerabilia. Patet igitur magnam & infinitam differentiam eſſe in myſteriis CHRISTI, & humana forma. qui quidem ex quibus eſt, non dicitur hæc; ex quibus verò prodiit, perſpicuè hæc nominatur.

Sed hæreticorum veſania quartam Synodum vituperat, quod decretum poſuerit, contenditque tale propoſitum à prima Synodo Epheſi habita omnino prohibitum fuiſſe. Quamuis ſi ſecundum illorum delirium Synodus aliud decretum omnino producere vetuit, hæc ante alias contra ſe condemnationis ſententiam protulit. Definit enim hoc adumbrans, qualia neque alia ante ipſam definiuit. Sed hypoſtatica vnio huius eſt definitio, quæ ab antiquis conciliis non ſtatuta eſt. Certè & Cõſtantinopolitanam CL. Patrum, ex quibus delirant ipſi, condemnat, quę cum Spiritu pugnantem [Macedonium] tollens, è Nicena Synodo declaratæ definitioni, de Spiritu S. doctrinam conueniẽter addidit. Si enim præcedentes apponendo reprehenſionem effugiunt, neque illas ſecutæ in ſimilibus diſſimiliter damnabuntur. Sic ſtultum omnino commiſcet & conuertit. Epheſina etenim Synodus fidem quidem aliam, cuius dogmata contraria Nicænæ ſint Synodo, omnino exponi vetuit. Sinceris verò in hac ſeruatis, quæ occaſio poſtulat, apponere illius opus fuit, & rerum natura, & Eccleſiæ traditio videtur ſemper hoc adamaſſe. Quare & Alexandriæ, nondum œcumenica

Hebr. 13. 8.

1. Timoth. 2.

Rom. 9. 5.

Rom. 1. 3.

EVLOGIVS. Synodo coacta, delectos in ea ſacerdotes, B. Cyrillus congregans, & fidem ſcriptam diſponens, ad Neſtorium miſit. Sic quidem effugit iniuſtas accuſationes pietas. Hæreſis aliis reprehenſionibus inſultare non erubeſcit, dicens Chalcedonenſem Synodum cum Cyrilli verbis pugnare. Hic enim in epiſtolis ad Succenſum & alibi Chriſtum è duabus naturis docet, illa verò hanc vocem expellens duas naturas indiuiſas viciſſim conſtituit. Adeò calumniari quàm veritatem ſectari ſtudio magis eſt hæreticis. Dioſcorum namque id quod ex duabus naturis compoſitum erat admittentem, duas verò naturas recuſantem, quod Eutychianam ſaperet hæreſim, Synodus repudiauit. Neque ſimpliciter damnauit illud ex duabus naturis Chriſtum aſtruere, ſed dicere cum Eutyche & Dioſcoro. per dicere duas naturas indiuiſas cum pio ſenſu, illam etiam ex duabus naturis, ſimul introduxit. Quia Eutyches è duabus dixit naturis, impiè verò, conſtat. Non igitur gratam aliquam Cyrillo vocem, ſed impiam Eutychis ſententiam Synodus reiecit. Etenim ſecundùm medium earum rerum quæ Chalcedone geſta ſunt, lecta fide S. Flauiani, in qua ſcriptum, poſt incarnationem è duabus naturis conſtare confitemur Chriſtum, in vna hypoſtaſi, vnáque perſona, vnum Chriſtum vnum Filium confitentes: exclamauit Synodus, ipſos ſic ſentire, & Patrum fidem hanc eſſe cognoſcere. Quomodo ergo hæc dicens, vel cum Cyrillo pugnat, vel aſſerentes piè è duabus naturis auerſatur? Hæc perſequens Epiſcopus Eulogius & admonitionem prædictis addens, ad vnionem Eccleſiæ deſertores reuocantem, ſermoni fidem imponit.

Proxima quoque oratio contra calumniatores Chalcedonenſis Synodi ſerio agit: vtitur verò etiam hic exemplo hominis, quo piè vſus eſt Cyrillus, impiè vero nouum quid profert. Aſſerit vnam naturam de Chriſto, quemadmodum & de homine dici. Niſi quatenus pro pietate agit, contra ipſam magis pugnat, licet non ſentiat. Aſſerit enim de diſſimilibus partibus, totū partiū nominibus non nominari, ſed propria appellatione agnoſci. Si verò hoc, vnius eſſe cognoſcetur naturæ. Hæreſis ſic captionē nectit. Hic verò Verbi diſcipulus Eulogius vaniloquentiā illius redarguens Patrū teſtimoniis oſtendit, propriè & verè vnū Dominum Ieſum Chriſtum & Deum appellari & hominem. Quare ſi in quibus totum partium nomina non recipit, neque vna inducitur, in quibus totū partium appellationes propriè ſuſcipit: in his enim & vna natura cognoſcetur. Quare ſapiens auctor adducit D. Cyrillum ſeipſum elucidantem, quomodo & cur exemplo hominis vſus ſit. Theodoro enim Mopſueſtiæ humanum exemplum calumniante, vt non conueniens Chriſti myſterio, ſic & in dicto tomo 1. repugnat Cyrillus, vnum & eundem eſſe cognoſcimus, & è Deo Patre diuinè,

συγκροτηθείσης συνόδου, τοὺς ἐν * αὐτῇ τῶν ἱερέων λογάδας ὁ θεσπέσιος ἀθροισάμενος Κύριλλος, καὶ πίστιν διαθέμενος ἔγγραφον, τῷ Νεστορίῳ διεπέμψατο. ἐκφεύγει μὲν οὕτω τὰς ἀδίκους λαβὰς ἡ εὐσέβεια. τὸ αἱρετικὸν δὲ πάλιν ἑτέροις μώμοις ἐπιπηδᾶν οὐκ αἰσχύνεται, καί φησιν· ὡς ἡ κατὰ Καλχηδόνα σύνοδος, τοῖς Κυρίλλου δόγμασι μάχεται. ὁ μὲν γὰρ ἔν τε ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς, καὶ ἀλλαχοῦ δὲ, τὸν Χριστὸν ἐκ δύο δογματίζει φύσεων: ἡ δὲ τὴν τοιαύτην φωνὴν ὀστρακίζουσα, δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἀντεχειροτόνησεν· οὕτω τὸ συκοφαντεῖν τοῦ ἀληθεύειν πολὺ τῇ αἱρέσει σπουδαιότερον. καὶ γὰρ Διόσκορον ἡ σύνοδος, τὸ ἐκ δύο μὲν φύσεων δεχόμενον, τὸ δύο δὲ φύσεις οὐκ ἀνεχόμενον δέξασθαι, ὡς τὰ τοῦ Εὐτυχοῦς νοσοῦντα διώσατο· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐξεκήρυξε τὸ ἐκ δύο λέγειν φύσεων τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὸ λέγειν κατ' Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον. διὰ μέντοι τοῦ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους μετὰ τῆς εὐσεβοῦς διανοίας λέγειν αὐτὴν, καὶ τὸ ἐκ δύο φύσεων συνεισήγαγεν. ὅτι γὰρ Εὐτυχὴς ἐκ δύο * [μὲν] ἔλεγε φύσεων, δυσσεβῶς δὲ: πρόδηλον. οὐ τοίνυν τὴν Κυρίλλου φίλην φωνὴν, ἀλλὰ τὴν Εὐτυχοῦς δυσσέβειαν ἡ σύνοδος ἀπεπέμψατο. καὶ γὰρ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μέσον τῶν ἐν Καλχηδόνι πεπραγμένων τῆς πίστεως τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ ἀναγινωσκομένης, ἐν ᾗ ἐγέγραπτο· ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦμεν εἶναι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν ὁμολογοῦντες: ἡ σύνοδος ἐξεβόησεν· αὐτούς τε οὕτω φρονεῖν, καὶ τὴν πατέρων πίστιν εἶναι ταύτην ἐπίστασθαι. πῶς οὖν ἡ ταῦτα λέγουσα, ἢ Κυρίλλῳ μάχεται; ἢ τοὺς λέγοντας εὐσεβῶς ἐκ δύο φύσεων ἀποστρέφεται; ταῦτα [δὲ] διεξελθὼν ὁ ἱεράρχης Εὐλόγιος, καὶ παραίνεσιν, πρὸς ἕνωσιν ἐκκλησιαστικὴν τοὺς διεστῶτας παρακαλοῦσαν, τοῖς εἰρημένοις ἐπιθεὶς, περατοῖ λόγον.

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος κατὰ τῶν συκοφαντῶν τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου τὴν σπουδὴν ἔχει. γυμνάζει δὲ κἀνταῦθα τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παράδειγμα, ᾧ κέχρηται μὲν Κύριλλος εὐσεβῶς, προφέρει δὲ δυσσεβῶς τὸ ἀλλόφυλον. προφέρει γὰρ ἵνα μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου λέγεσθαι δογματίσῃ· πλὴν ἐξ ὧν ὑπὲρ τῆς * εὐσεβείας σπουδάζει, κατ' αὐτῆς μᾶλλον, κἂν οὐκ ἔχῃ τὴν αἴσθησιν, ἐξοπλίζεται. λέγει γὰρ, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνομοιομερῶν τὸ ὅλον ταῖς τῶν μερῶν προσηγορίαις, οὐκ ὀνομάζεται, ἀλλ' ἰδιαζούσῃ κλήσει γνωρίζεται. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ μιᾶς γνωσθήσεται φύσεως. ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω συμπλέκει τὸ σόφισμα. ὁ δὲ τοῦ λόγου μαθητὴς Εὐλόγιος τὸ ματαιολόγον αὐτῆς ἐξελέγξας, πατρικαῖς ἐπιδείκνυσι μαρτυρίαις, κυρίως τε καὶ ἀληθῶς τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν καλεῖσθαι καὶ ἄνθρωπον. ὥστε εἰ ἐφ' ὧν τὸ ὅλον τὰς τῶν μερῶν προσηγορίας οὐ δέχεται, οὐδ' ἡ μία συνεισάγεται, ἐφ' ὧν τὸ ὅλον τῶν μερῶν τὰς κλήσεις κυρίως ἀναδέχεται: ἐπ' ἐκείνων γὰρ καὶ ἡ μία φύσις συνθεωρηθήσεται. ὁ μέντοι γε σοφὸς συγγραφεὺς παράγει τὸν ἱερὸν Κύριλλον, ἑρμηνεύοντα ἑαυτὸν, ὅπως καὶ ἐφ' ᾧ τῷ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐχρήσατο παραδείγματι. Θεοδώρου γὰρ τοῦ Μοψουεστίας τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐνδιαβάλλοντος παράδειγμα, ὡς ὑπάρχον τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίῳ ἀνάρμοστον, οὕτως ἐν τῷ λεγομένῳ πρώτῳ τόμῳ ἀνθυποφέρει ὁ Κύριλλος· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄντα γινώσκομεν, καὶ ἐκ Θεοῦ πατρὸς θεϊκῶς

καὶ ἐκ

* αὐτῆ.

καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα. κεχρήμεθα δὲ τῇ τοῦ παραδείγματος χρείᾳ, τηροῦντες πανταχοῦ τῇ ἑνώσει τὸ ἀδιάσπαστον, καὶ τὴν διαίρεσιν παραιτούμενοι. ἀκούεις ἐφ' ὧν Κύριλλος παραλαμβάνει τὸ παράδειγμα. οὐ γὰρ ἵνα σὺ μίαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν καινολογήσῃς: ἀλλ' ἵνα Θεόδωρος καὶ Νεστόριος καταισχυνθῶσι τῇ τοῦ παραδείγματος χρείᾳ, τηροῦντος τοῦ ἱεροῦ Κυρίλλου τῇ ἑνώσει τὸ ἄτμητόν τε καὶ ἀδιάσπαστον. σὺ δ' ἴσως ἀκολουθῶν τῷ παραδείγματι; οὐδὲ θεὸν οὐδὲ ἄνθρωπον κυρίως εἰπεῖν ἀνάσχοιο αὖ τὸν Χριστόν, διότι οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος τὸ παράδειγμα, οὔτε σῶμα κυρίως, οὔτε ψυχή, εἰ ἐκβιάσῃ ταῦτα λέγειν

* al. ἐστί. αὐτόν: διότι *ἐπὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀπορρήτου ἑνώσεως, ἐξ ὧν αὐτὸς σύγκειται, ταῦτα κυρίως λέγεται. οὐ τοίνυν, κἂν ὁ ἄνθρωπος μιᾶς λέγοιτο φύσεως, οὐδεὶς ἀκολουθίας ἀπαιτήσει λόγος, καὶ τὸν Χριστὸν μιᾶς ὑπάρχειν διὰ τοῦτο φύσεως. διὸ καὶ Κύριλλον μὲν τὸν θαυμάσιον, μίαν μὲν τὸν ἄνθρωπον φύσιν εὑρήσεις λέγοντα· μίαν δὲ φύσιν εἰπόντα τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἂν φωράσῃς. εἰ δέ τις δύο φύσεις δέδοικεν εἰπεῖν, ἵνα μὴ διαίρεσιν συνεισάξῃ: πρῶτον μὲν οὕτως ἁπλῶς μηδὲ λεγέτω

* al. συνομολογεῖ τό. δύο φύσεις, προστιθέτω δὲ τὸ ἀδιαίρετον. εἶτα *συνομολογείτω καὶ ἓν καθ' ὑπόστασιν πρόσωπον, καὶ

* al. εἰ βούλει. ἴσ. ἢ κυρ. μίαν ὑπόστασιν, ἢ ἀντ' αὐτῶν *εἰ βούλοιτο, τὸ μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. ταῦτα γὰρ ὁ λέγων κατὰ τὸν γνώμονα τῆς ἀκριβείας *Κύριλλον, οὐκ ἂν οὐδὲ συκοφάνταις παράσχῃ λαβὴν ὡς διαίρεσιν δογματίσας τῶν φύσεων. καὶ γὰρ τῶν ἀνατολικῶν δύο φύσεις εἰπόντων, καὶ συκοφαντεῖν αὐ-

* al. ἑτέρων τοὺς ὡς διαιροῦντας *ἑτέρων κινηθέντων, πρὸς Ἀκάκιον γράφων· ἐπειδὴ μετὰ τοῦ εἰπεῖν δύο φύσεις καὶ τὸ ἀδιαίρετον συνῆψαν, καὶ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ τὰς δύο φύσεις ὁρᾷν ὡμολόγησαν: τέκνα μὲν διαβόλου τοὺς συκοφάντας ἀποφαίνει· τοὺς δὲ ὁμολογοῦντας κατὰ τὸ φρόνημα τῶν ἀνατολικῶν ἀδύνατόν ποτε διαίρεσιν εἰσάγειν. ὅρα δὲ καὶ Ἀθανάσιον, οἷα περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου γράφων, κατὰ τῶν τὰ Ἀπολιναρίου νοσούντων ἐκτίθεται. λέγων γὰρ διὰ τοῦ ἑκάτερα, τὸ δύο παρ' οὐδενὸς τῶν εὐσεβῶν εἰσάγειν ὑπενοήθη διαίρεσιν. λέγει δέ· ἀλλ' ὁ ὢν φύσει θεὸς γεννᾶται ἄνθρωπος· ἵνα εἷς ᾖ τὰ ἑκάτερα

al. ἢ τά. τέλειος, *κατὰ πάντα θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός. καὶ ὁ θεολόγος δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ ἀπολογητικῷ φησι· τοῦτο ἡ κενωθεῖσα θεότης, τοῦτο ἡ προσληφθεῖσα σάρξ, τοῦτο ἡ καινὴ μίξις, θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἓν ἐκ δυοῖν, καὶ δι' ἑνὸς ἀμφότερα. ναὶ δὴ καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν τὸν Ἰκονίου γράφων ὁ Κύριλλος· Οὐκοῦν ὁμολογουμένως μέν φησι τὸ ἀπὸ σαρκὸς σάρξ ἐστι, τὸ δὲ ἐκ θεοῦ θεός. ἔστι δὲ κατ' αὐτὸν ἀμφότερα ὁ Χριστός. ὥσπερ οὖν οὐ τέμνει τὸ θεὸς καὶ ἄνθρωπος τὸν ἕνα Χριστόν, οὐδὲ τὸ ἀμφότερα, οὐδὲ τὸ ἑκάτερα· οὕτως οὐδὲ τὸ δύο, εἰ μὴ τὸν νοῦν εἴησαν ἐκτετμημένοι τινές, καὶ τοῦ καλοῦ σπορέως οὐδένα καρπὸν φῦναι δυνάμενοι. σὺ δέ μοι σκόπει πάλιν νεανιευομένην τὴν αἵρεσιν. ὁ Κύριλλος, φησί, τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους ἐξεκήρυξεν, ἀντίπαλον εἶναι νομίζων τῇ λεγούσῃ δόξῃ μίαν εἶναι φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ῥᾷον δὲ αὐτῆς τὸ φρύαγμα καταβάλλεται. διττὸν γὰρ τὸ ἀδιαίρετον κἀνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ λόγοις, ὁ συγγραφεὺς ἐπιδειξάμενος [φαίνεται:]

& è muliere ſecundùm carnem. Vtimur autem exemplo, ſeruantes vbiq; vnione indiuulſum, diuiſionem reiicientes. Audis vnde Cyrillus exemplum ſumat; non enim vt tu vnã in Chriſto naturam noue fingas: Verùm vt Theodorus & Neſtorius pudefiant exempli vſu ſeruante B. Cyrillo vnione ſectionis expers & indiuulſum. Tu verò forſitã exemplum ſecutus, neque Deum neque hominem propriè dicere ſuſtineas eundem Chriſtum? Quia neque homo exemplum, neque corpus propriè, neq; anima, ſi cogas eum hæc dicere. Quandoquidem de vnione ineffabili in Chriſto, vnde ipſe conſtat, propriè hæc dicũtur. Non igitur licet homo vnius dicatur naturæ, vlla conſequentiæ ratio exiget, & Chriſtum vnius eſſe ideò naturæ. Quare & admirandum illum Cyrillum, vnam quidem hominem aſſerentem naturam inuenies, vnam verò dicentem Chriſti non deprehendes. Si verò duas quis naturas metuat dicere, ne diuiſionem inducat. Primum quidem adeò ſimpliciter, neque dicat duas naturas, apponat verò indiuiſas, deinde confiteatur & vnam hypoſtaticam perſonam, & vnam hypoſtaſin: aut illorum loco, ſi quis volet, vnam Verbi naturam incarnatam. Hoc igitur ad accuratam amuſſim dicto Cyrillus, neque accuſatoribus præbet occaſionem quaſi diuiſas docens naturas. Etenim Orientalibus duas naturas dicentibus, & aliis illos accuſantibus, quaſi alteram ab altera diuidant, ad Acacium ſcribit. Quando duas naturas dicendo, & indiuiduum adiunxere, & in vno eodemque Chriſto duas naturas ſe videre teſtati ſunt: contradicentes filiorum diaboli loco tenet: qui verò idem ſentiunt, quod Orientales, impoſſibile eſt aliquando diuiſionem inducere. Vide etiam Athanaſium, quæ de incarnatione verbi ſcribens contra Apolinariſtas exponit. Cùm enim dicit per vtraque, nemo Chriſtianorum ſuſpicatus eſt per dualitatem diuiſionem fieri. Dicit verò: *Sed qui eſt natura Deus generatur homo, vt vtraque ſint vnus perfectus, per omnia idem Deus, & homo.* Sed & Gregorius cognomento Theologus in Apologetico ait: hoc exinanita Deitas, hoc aſſumpta caro, hoc noua miſtio, Deus & homo, vnũ e duobus, & per vnum vtraque. Et ſane ad Valerianum Iconij Epiſcopum ſcribens Cyrillus: Quare ex confeſſo, inquit, quod à carne caro eſt, quod e Deo Deus. Eſt verò ſecundùm ipſum vtraque Chriſtus. vt ergo non diuidit Deus & homo vnum Chriſtum, neque dictio vtraque; ſic neque illud duo, niſi quod nonnulli ſenſum diuidant, nec boni ſatoris vllum fructum proferre valentes. Tu verò mihi conſidera iterum nouatam jam hæreſim: Cyrillus, ait, duas naturas dicere indiuiſas damnauit, contradicere putans opinioni dicenti vnam eſſe Verbi incarnatam naturam, facilius autem eius faſtus deiicitur. Dupliciter enim hic indiuiſum, vt & in aliis ſuis ſermonibus prædictus ſcriptor oſtendit, vt apparet.

EVLOGIVS. Et hoc quidem Neſtorio amicum, illud piis honoratum,& propterea inter ſe certant. Hoc enim relatione indiuiſum,vt arma Neſtorij excutitur: illud verò *hypoſtaſi indiuiſum*,vel hypoſtatica vnio,clarè & prædicatur & explanatur. Quare ſicut ſi quis vnioné in Chriſto aſſerens, non coaptet vnioni hypoſtaſin,ſuſpectum verbum reddit: ſic ſi quis duas naturas indiuiſas dixerit,non adiungens hoc,*ſecundum hypoſtaſin*, in eandem ſuſpicionem incidit. Ad eundem modum aſſerens Dei Verbum aſſumere hominem,niſi vocem[aſſumere]aliunde exponat (nam fieri poteſt,vt ex Neſtorij mente ſeu opinione,vel ex orthodoxa ratione explicata auditoribus cauſam[vel errandi vel rectè ſentiédi]præbeat) culpa minimè vacat. Quapropter Cyrillus in conciliandis controuerſiis acutus, in Theſauro ſuo, à Deo verbo aſſumptum ex Maria hominem veluti veſtem aut templum affirmat;in epiſtolis verò ad Succenſum:Igitur homo factus eſt, inquit, non autem hominem aſſumpſit,vt Neſtorius docet.Atque aduerte ſis iudicij ſolertiam & prudentiam. Hic aſſumptũ hominem vt templum ſanctè aſſerit, & tamen Neſtorium,hominem[à Deo]aſſumptum aſſerentem damnat. Vtrumque ſanè rectè pieque. Etenim Neſtorius hominem vna cum hypoſtaſi humana aſſumptum nugabatur.

Cyrillus igitur docet Deum aſſumpta humanitate, ſiue præexiſtente ſiue ſubſiſtente hypoſtaſi humanâ,ſed humanâ naturâ in ipſa diuinâ hypoſtaſi,ſubſiſtéte,ſine vllâ tamen diuinitatis immutatione,verè hominem factũ. Sapienter ergo pariq; modo D. Cyrillus in epiſtolâ ad Succenſũ diſputat,diciq;eum qui duas naturas poſt vnionem aſſerit indiuiſas, nec tamen addit(ſecundum hypoſtaticam vnionem) pugnare cum iis, qui vnicam tantum Verbi naturam incarnatam aſſerũt.Nequaquam ergo vox[aſſumpta]niſi integrè accipiatur, ſed nudè tantũ pronuncietur, ſufficit, vt cum iis conueniatur conſentiaturque,qui vnam Verbi naturam incarnatam docent. Quod ſi quis rurſum duas indiuiſas naturas aſſerens, addat etiam,ſecundũm hypoſtaticam vnionem, rectè & piè loquetur, habebitque Cyrillum ſuffragatorem. Sed attende extremam epiſtolæ partem,quemadmodum ratiocinetur; Vox,inquit,indiuiſè, adiecta videtur eſſe nota certa noſtræ & orthodoxæ ſententiæ. Sed illi vocem non ita intelligunt. Quod ſi ita vt nos eam acciperent, rectè ſentirent, & cum Cyrillo conſentirent, apud quem illud,indiuiſè,rectè intelligunt ij, qui vocem ſecundum hypoſtaticam vnionem accipiunt. Hæreticis autem etiam indiuiſum eſt diuiſum ſeu diuulſum.Nã illud ipſum ſecũdum hypoſtaticã vnioné diuellunt diuiduntq; Ita quoque reprehendas eos qui duas indiuiſas naturas admittunt,ſed negant eas ſecundũ hypoſtaticam vnioné cõiunctas; reuera enim aduerſantur iis qui vnicã DeiVerbi naturam ſentiunt eſſe incarnatã. Illos tamẽ,inquit,non reprehenderim, qui duas profeſſi naturas in hypoſtatica vnione indiuiſas conſiderant,vti nec Orientales coarguerim,qui idem ſentiunt.Sed neq; hos cõtra me venire;neq; pugnare aduerſus eos,qui vnã Verbi naturã aiunt incarnatam pronunciarim,Sed tu mecũ diſpice, nec vnam quidẽ Verbi naturã, (ſi ita nudè & ſimpliciter loquare)incarnatã ſine reprehẽſione dici poſſe.

καὶ τὸ μὲν Νεστορίῳ φίλον, τὸ δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τιμώμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἀλλήλοις ἀντικείμενα. τὸ γὰρ κατὰ σχέσιν ἀδιαίρετον ὡς ὅπλον Νεστορίου ἀποβάλλεται· τὸ δὲ καθ᾽ ὑπόστασιν ἀδιαίρετον, ἤτοι ἡ καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσις περιφανῶς καὶ κηρύσσεται καὶ περιπτύσσεται. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἕνωσιν ἐπὶ Χριστοῦ λέγων, μὴ συνάπτοι τῇ ἑνώσει τὸ καθ᾽ ὑπόστασιν, ὕποπτον τὸ ῥῆμα ποιεῖ: οὕτως εἴ τις δύο φύσεις ἀδιαιρέτους λέγῃ, μὴ συνεπιφέρων τὸ καθ᾽ ὑπόστασιν, εἰς τὴν αὐτὴν ὑποψίαν περιτρέπεται. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λέγων, ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν τὸν θεὸν λόγον· εἰ μὴ τὴν φωνὴν ἄλλοθεν ἑρμηνεύσειε [δυνατὸν γὰρ αὐτὴν καὶ κατὰ Νεστόριον, καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν εἰπεῖν λόγον, λαβὴν παρασχεῖν τοῖς ἀκροαταῖς] οὐκ ἔστιν ἀναίτιος. διὸ καὶ ὁ διαιτῶν σοφὸς Κύριλλος ἐν μὲν τῷ Θησαυρῷ τὸν θεὸν λόγον, ὥσπέρ τινα ποδήρη τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον ἢ ναὸν ἀναλαβεῖν λέγει. ἐν δὲ ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς· οὐκοῦν ἄνθρωπος (φησι) γέγονεν, οὐκ ἄνθρωπον ἀνέλαβεν, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. καὶ ὅρα τῆς διαίτης τὸ ἀγχίνουν καὶ νηφάλιον. ὁ μὲν, ἄνθρωπον καὶ ναὸν ἀναλαβεῖν ἱερολογεῖ· Νεστόριον δὲ ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν εἰπόντα, παραγράφεται: εὐσεβῶς δὲ ἑκάτερον. ὁ μὲν γὰρ ὑποστάντα τὸν ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν Νεστόριος ἐσοφίζετο: ὁ δὲ * οὐ μένουν προϋποστάντα, ἐν ἑαυτῷ δὲ τοῦτον ὑποστήσαντα, κἂν τῷ ἀτρέπτῳ μεμενηκότα τῆς θεότητος, ἀληθῶς γενέσθαι καὶ ἄνθρωπον. σαφῶς οὖν καὶ ὁμοίως διαπρεπόμενος ὁ ἱερὸς Κύριλλος καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τὸ δύο φύσεις λέγειν ἀδιαιρέτους μετὰ τὴν ἕνωσιν, μὴ συνεπιφέροντα τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν, μάχεσθαι τοῖς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην δογματίζουσι, φησιν. οὐ γὰρ αὐτάρκης οὕτως ἡ μέσος ἡ φωνὴ, ἡ ῥηθεῖσα συνεῖναι, καὶ ὁμοφρονῆσαι τοῖς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην δογματίζουσιν. εἰ δὲ δύο τις φύσεις ἀδιαιρέτους εἰπὼν, συμπαραλάβοι καὶ τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν: ὀρθῶς τε καὶ εὐσεβῶς ἐρεῖ, καὶ Κύριλλον εὑρήσει ὁμόψηφον. καὶ ἄκουσον κατὰ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, οἷα διέξεισι. τὸ ἀδιαιρέτως, φησὶ, προστεθὲν, δοκεῖ μὲν πως παρ᾽ * ἡμῖν ὀρθῆς εἶναι δόξης σημαντικόν: αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτω νοοῦσιν. ὥστε εἰ οὕτως ἐνόουν, ὀρθοδόξως ἂν ἔλεγον, καὶ τῇ Κυρίλλου γνώμῃ συνέβαινον. ἔστι γὰρ τὸ ἀδιαίρετον αὐτῷ δόξης ὀρθῆς, τοῖς συνάπτουσι τὴν φωνὴν * ἢ συνεπινοοῦσι τῆς καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσεως: τοῖς αἱρετικοῖς δὲ * διεσπαρμένον καὶ τὸ ἀδιαίρετον· τῆς γὰρ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσεως αὐτὸ διαχίζουσιν. οὕτω δὲ ἂν εἴη μεμφόμενος καὶ τοὺς λέγοντας μὲν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν δὲ μὴ συνομολογοῦντας ἕνωσιν: μάχονται γὰρ ὡς ἀληθῶς οὗτοι τοῖς μίαν φύσιν φρονοῦσι τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην. τοὺς μέντοι μετὰ τοῦ λέγειν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει θεωρεῖν οὔτ᾽ ἂν μεμψαίμην ἐρεῖ, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀνατολικοὺς τὰ ὅμοια λέγοντας ἐμεμψάμην· ἀλλ᾽ οὔτε ἐμοὶ τἀναντία φρονεῖν, οὔτε διαμάχεσθαι πρὸς τὴν μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην * οὐκ ἂν ψηφισαίμην: σὺ δέ μοι συνδιασκόπει, ὅπως οὐδὲ ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη, ἁπλῶς οὕτω προφερομένη, οὐ μένουν τὸ ἀνεπίληπτον οὐ διασώζει λέγοιτο.

λέγοιτο γὰρ ἂν μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη, καὶ οἷς ἄψυχος ἡ προσληφθεῖσα νομίζεται σάρξ, καὶ οἷς τῶν συνελθόντων ἡ σύγχυσις δυσσεβεῖται, καὶ οἷς ἡ τοῦ λόγου φύσις εἰς σάρκα φρενοβλαβῶς *ἀπεξάπτη. ὁ δὲ τῆς ἀκριβείας διδάσκαλος Κύριλλος, ἕκαστον τῶν αἱρετικῶν φρονημάτων ὁμοτίμως βδελυσσόμενος, διὰ τῆς κοινῆς προκειμένης φωνῆς, τὸ ἀδιαίρετον μὲν καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων ἐξανολογεῖ φύσεων· ἀπευθύνει δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον, τὴν σεσαρκωμένην φύσιν ἐψυχῶσθαι δογματίζων ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ· διὸ καὶ τοὺς ἀνατολικοὺς, ὡς πολλάκις εἴρηται, ταύτην μὲν τὴν φωνὴν οὐκ εἰπόντας, τὴν δὲ ἰσοδυναμοῦσαν προβαλλομένους (δύο γὰρ φύσεις εἶπον πρεσβεύειν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει) καὶ μηδὲ τὸ ἀδιαιρέτοις *ἐπενεγκόντας, ὀρθοδόξους ἀνεκήρυξεν· καί τοι γε οὐδὲ αὐτοῖς ῥήμασι τὸ καθ' ὑπόστασιν ἔγραψαν, ἀλλ' ἐξ ὧν εἶπον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸν ἐκ πατρὸς ἀχρόνως γεννηθέντα, καὶ ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας ἐπ' ἐσχάτων· καὶ τὸν αὐτὸν πρεσβεύειν θεόν τε καὶ ἄνθρωπον: ἅτε δὴ *σύνδρομα εἰδὼς τὰ εἰρημένα τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει φωνῇ ὁμοδοξεῖν αὐτὸν αὐτοῖς, περιφανῶς ἐμαρτύρησε. δεῖ δ' οὖν εἰδέναι, ὡς οἱ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν εἰπόντες πατέρες ἡμῶν, δύο τινῶν συνόδων καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον διὰ ταύτης τῆς φωνῆς δογματίζουσιν. εἰ δὲ ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα μεμένηκεν, οὐδὲν ἡ προκειμένη φωνὴ παραδίδωσιν. ὡσαύτως καὶ τὸ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην λέγειν, εἰς τὴν αὐτὴν μὲν ἔννοιαν σχεδὸν ὑποφέρεται. παρελκυσθεῖσα δὲ πολλοῖς αἱρετικοῖς πρὸς τὸ βούλημα τὸ ῥᾴδιον *ἐμπαρέχεται. ὥστε οὐχ ἁπλῶς αὐτὴν παραδεκτέον, ἀλλ' ὡς ὁ τὰ θεῖα *σοφὸς ἐξηγήσατο Κύριλλος, τουτέστι, ψυχῇ λογικῇ [τε] καὶ νοερᾷ συνάπτοντα ἐψυχωμένῃ, καὶ τῶν συνελθόντων συνεπιθεωροῦντα τὸ ἀσύγχυτον. οὕτω γοῦν ἑκατέρα φωνὴ τῆς ἀκριβείας οὐκ ἐπιτυχούσης, ἓν μὲν δηλοῦσι τὸ πρόσωπον, τῶν δὲ συνελθόντων οὐκ ἐξανολογοῦσι τὸ ἀσύγχυτον. πάλιν οἱ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους δοξάζοντες, τὸ μὲν ἀσύγχυτον διεξαίνωσαν, ἓν δὲ εἶναι τὸ πρόσωπον, ἤτοι τὴν ὑπόστασιν, οὐ συνδιεξαίνωσαν· ὥστε δεῖ καὶ τοὺς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους λέγοντας, ἢ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπισυνάπτειν ἕνωσιν· ἢ τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἢ τὸν αὐτὸν θεόν τε καὶ ἄνθρωπον. ἄνευ γὰρ ἑνὸς τῶν εἰρημένων, τὸ ἀτελὲς ἡ φωνὴ προβαλλομένη δικαίως ἂν διελέγχοιτο. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια διεληλυθὼς ὁ συγγραφεὺς, καὶ παραινέσειν παρακαλοῦσαν πρὸς ὁμόνοιαν καταβαλὼν, καὶ τὸν παρόντα διαναπαύει λόγον.

Ὁ δὲ ἐφεξῆς αὐτοῦ λόγος πρὸς τοὺς οἰομένους ἀνθρωπίναις ἐπινοίαις δύνασθαι τὴν ἀληθῆ τῶν Χριστιανῶν ὑποβάλλειν θεολογίαν διαλέγεται· ἐν ᾧ θεολογήσας εὐσεβῶς, καὶ κρείττω πάσης ἐπιτεχνήσεως, καὶ τῆς ἐκ λόγων σοφίας, τὴν παρὰ Χριστιανοῖς ἀποδειξάμενος θεολογίαν, καὶ τὸ ἐξηρημένον αὐτῆς αἰνιξάμενος, διαλαμβάνει, ὡς ἐφ' ἡμῶν [μὲν] αἱ τῶν ἰδιωμάτων διαφοραὶ φανερῶς διεστήκασι, καθ' ἃς ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμεθα, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τινὸς ὑποστάσεως ἑτέρας οὐκ οἶδε κοινοποιεῖν ἰδιώματα, ἐπὶ δὲ τῆς ἁγίας τριάδος αἱ ἰδιότητες ἀκίνητοι

* al. ἀπηχεῖται.

* al. ἀπενεγκόντας.

* al. σύνδρομον

* al. ἐκπαρέρχεται.

* σοφῶς.

EVLOGIVS.

Nam & vna Verbi natura incarnata diceretur ab iis qui putant inanimatam carnem eſſe aſſumptam; & qui ex coëuntium permixtione [naturam aſſumptam] blaſphemant; & qui naturam Verbi in carnem mutatam .·. inſaniunt. Accuratiſſimus autem doctor Cyrillus ſingulas hæreticorum pariter execratus ſententias, per vocem in medio poſitam, duas naturas [in Chriſto] concurrentes indiuiſas & inconfuſas planiſſimè demonſtrat. Refellit porro hanc magis, dum docet naturam incarnatam, animâ rationis & intelligentiæ plenâ fuiſſe animatam. Quapropter & Orientales, vti ſæpe dictum eſt, quamuis hanc vocem non pronuncient, aliam tamen quæ eandem vim habet, ponant (duas enim naturas in hypoſtatica vnione ſe venerari dixerunt) neque vocem, indiuiſas, .·. vſurpent, rectè ſentire declarauit. Quin neque verbis ipſis, illa ſecundum hypoſtaſin, in ſcriptis ſuis expreſſerunt; ſed ex dictis quibus vnum & eũdem ex patre ab æterno, & ex Maria Dei genitrice vltimis temporibus natum confitentur, eundemq; Deum & hominem venerantur, quæ dicta cum videret .·. reſpondere vnioni ſecundum hypoſtaſin, verbo ſe cum illis ſentire apertè conteſtatus eſt.

Sciendum ergo à patribus, qui hypoſtaticam vnionem profitentur, hac voce, duarum quarumdam naturarum concurrentium indiuulſam vnionem aſſeri.

Quod ſi autem duæ illæ naturæ inconfuſæ permanſere, nihil propoſita vox [veritati] officit. Eodem modo cum dicitur, vnam Verbi naturam eſſe incarnatam, eundem ferè ſenſum habet. Rapi autẽ à multis hæreticis hoc ad cuiuſq; arbitrium, non negatur; vt proinde vox non ſit ita nudè acceptãda, ſed queãdmodum Cyrillus rerũ diuinarũ ſciens illam vſurpauit, hoc eſt, vt addas animã rationali & intelligẽti [carnẽ] animatã, & duarum naturarũ inconfuſam coniunctionem intelligas. Ita ergo vtraq; voce non accuratè excuſſã, vnã quidem perſonam explicant, ſed inconfuſũ duarum naturarum concurſum non explanant. Rurſũ qui duas naturas indiuiſas tradunt, id quidem quod eſt inconfuſum expoſuere, ſed vnã eſſe perſonam aut hypoſtaſin non declarauere. Vt proinde ſit neceſſe ab iis, qui duas naturas indiuiſas profitentur, aut adiungi, ſecundum hypoſtaticam vnionem; aut vnã Verbi naturam eſſe incarnatam; aut eũdem ſimul Deum eſſe & hominem. Abſque altero enim dictorum, vox propoſita, vt imperfectum quid iure ſanè reprehendatur.

Hæc & his genuina cum auctor explicaſſet, adiecta ad concordiam [ineundam] adhortatione libro huic præſenti finem imponit.

Quinta deinceps oratio diſputat contra illos, qui humano ingenio Chriſtianam fidem comprehendi poſſe exiſtimant: in quo piè, planéque diuinè philoſophatur, atque .·. dicendi ratione Chriſtianam religionem certam oſtẽdit, quodque illa potiſſimum ſequitur prædicat; & docet quemadmodum proprietatũ differẽtiæ in nobis apertè diſtinctæ ſint, quibus alter ab altero differt, notæque ſingulares alterius alicuius perſonæ proprietates [indiuiduo illi aſſignent,] communes fieri prohibeant.

In ſancta autem Trinitate proprietates manẽt

.·. Stultiſſimè dictitant.

.·. al. auferant.

.·. Cyrillum.

τινῶν συνόδων

.·. Rationum ſcientia.

EVLOGIVS.

immutabiles, & per indiuiſam vnionem copulantur; Cumque ſit vna perſonarum potentia, habent tamen in ipſa differentia diuinam & inexplicabilem inter ſe coniunctionem, ſecundum quam in Patre Filius, & pater in Filio, & Filius in Patre & Spiritu ſancto: & Spiritus S. in Filio & Patre cognoſcitur, coniunctione vbique dominante, neque indiuiſum * in proprietatibus ſeparante. Sed aliud eſt Esse ſupremæ Trinitatis, aliud noſtrum. In Trinitate Ens eſt ſupra Esse; At noſtrum Esse neque propriè Ens eſt. Quomodo enim ſit propriè Ens quod à non Ente deſcendit, & quod naturâ ſuâ in non Ens deſinit? Quanquam à conditore ſuo hoc per amorem honore & munere dignatum eſt, vt ſit ſemper, & immortalitatem aſſequatur. Deus igitur nobis eſt vnus, & Trinitas [ſeu trinus] cognoſcitur fons infinitæ & incomprehenſæ ſapientiæ, & quæ ſanctificat, virtutis. Vnde vnus Deus & Dominus, & rex, & ipſe pater eſt, & perfectionis auctrix Sapientia, & virtus ſancti Spiritus. Indiuiſus enim Pater, à ſua ipſius ſapientia, & virtute ſanctificantis ſpiritus, in vna natura adorandus, nec in vnum atque vnum Deum diuidendus, quemadmodum in nobis, qui incommunicabili proprietatum diſcrimine & differentia operationis diſtinguimur & ſeparamur, totâque diuiſione ab inuicem per differentiam ſubſiſtimus. Quapropter non eſt in illa, vt in nobis dicendum, hoc huius eſſe primum, aut aliud huius ſecundum aut tertium. Vnitas enim verè eſt trinitas, & trinitas vnitas. Nec quia vnitas eſt, idcirco contrahit trinitatem; Nec quia Trinitas, diuidit vnitatem. Neque enim *vnum* in diuinâ ſubſtantiâ, vt in rebus creatis accipimus, in quibus nec *vnum* propriè eſt intelligere. Nec enim vnũ numero in nobis, etiam propriè eſt vnum, Nam quod in nobis dicitur vnũ, non eſt propriè vnum, ſed aliquid vnum: hoc autem vnum eſt, & non vnum, vt pote quod habeat nomẽ *Vnius*, & re ipſa in multa diuidatur.

* Οἱ proprietates. Græcè ἐν ἰδιώμασι

Quando autem Theologi diuinam naturam vnum quid eſſe prædicant, vt mentem, id propter ſolam diuinam Verbi ſeu impatibilem generationem faciunt. Nam recta piaque ſententia diuinitatem ſupra naturam mentis [humanæ] collocatam piè aſſerit. Identitas enim etiam in mente ſpectatur, itemque diuerſitas, & motus & quies, nec omnino caret duplicitate. Sed quies quidem in ipſa propter eſſentiæ identitatem ſpectatur: diuerſitas autem, & motus, propter naturalem vim & operationem. Neque enim eſt idem dicere vnum [per ſe] & vnum reſpectu alterius. Vnde quamuis vnus ſit ſubiecto, tamen quando ſeipſum conſiderat, & noſcitur à ſeipſo pro vno & ſimplici duplex eſſe probatur; quod, etſi quid ſimile habet [vni,] propriè [tamen] ab vno, & à beata [Dei] natura prorſus alienum eſt. Hinc neque numero vnum eſt, aut vt principium numeri; neque vt magnitudo, vel vt principium magnitudinis, omnem enim magnitudinem & partem, & compoſitionem vincit. Et ſi fas liberius loqui, vnum eſt diuinitas ſecundum ſimplicitatem eſſentiæ, non vt vnum ſub triplici nomine conſideratum, aut in partes diuiſum, aut ex pluribus compoſitum: Inexplicabile enim eſt nec vllo nomine hoc *vnum* exprimi poteſt;

μένουσαι, συνάπτονταί πως διὰ τῆς ἀδιαιρέτου ἑνώσεως· καὶ [τὸ] μίαν εἶναι τῶν ὑποστάσεων τὴν ἐνέργειαν· πλείστην ἔχουσαι κἂν τῇ διακρίσει τὴν θεϊκήν τε καὶ ἄρρητον πρὸς ἀλλήλας συνάφειαν. καθ᾽ ἣν [ὁ] υἱὸς ἐν πατρὶ, καὶ πατὴρ ἐν υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐν πατρὶ καὶ πνεύματι· καὶ πνεῦμα ἐν υἱῷ καὶ πατρὶ, θεωρεῖται· τῆς συναφείας πανταχόθεν ἐπικρατούσης, καὶ μηδὲ ἐν τοῖς ἰδιώμασι καινοτομούσης τὸ ἀδιαίρετον. καὶ δὴ καὶ τὸ εἶναι, ἄλλο τι ἐστὶν ἐπὶ τῆς ὑπεράρχου τριάδος, καὶ ἄλλο τὸ ἐν ἡμῖν. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ ὂν, ὑπὲρ τὸ εἶναι: ἐνταῦθα δὲ, οὐδὲ κυρίως ὄν. πῶς γὰρ ἂν εἴη κυρίως ὂν, τὸ ἐκ μὴ ὄντων παρηγμένον; καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν τῇ γε οἰκείᾳ φύσει ὑπορρέον; εἰ καὶ δῶρον ἐφιλοτιμήθη τοῦ δημιουργοῦ, εἰς τὸ ἀεὶ εἶναι καὶ εἰς ἀφθαρσίαν ἀναβιβάζεσθαι. θεὸς οὖν ἡμῖν ἐστιν εἷς, καὶ τριὰς θεωρούμενος, πηγὴ τυγχάνων ἀπερινοήτου σοφίας, καὶ ἁγιαστικῆς δυνάμεως. ὅθεν εἷς θεὸς καὶ κύριος καὶ βασιλεὺς, αὐτός τε πατὴρ, καὶ ἡ τελειοποιὸς σοφία αὐτοῦ, καὶ ἡ ἁγιαστικὴ δύναμις. ἀδιαίρετος γὰρ ὁ πατὴρ πρός τε τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, καὶ τὴν ἁγιαστικὴν δύναμιν, ἐν μιᾷ φύσει προσκυνούμενος. οὐκ εἰς ἕνα καὶ ἕνα μεριζόμενος θεὸν, καθάπερ ἐφ᾽ ἡμῶν, οἳ τῷ ἀκοινωνήτῳ τῶν ἰδιωμάτων, καὶ τῷ διαφόρῳ τῆς ἐνεργείας μεριζόμεθά [τε] καὶ διαιρούμεθα, καὶ τῇ * δι᾽ ὅλου τομῇ τὴν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰν ὑφιστάμεθα. διὸ οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐφ᾽ ἡμῶν, οὕτω καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς, ὅτι τόδε τούτου πρῶτον, ἢ ἐκεῖνο τοῦδε δεύτερον, ἢ τρίτον. μονὰς γὰρ ἀληθῶς ἡ τριὰς, καὶ τριὰς ἡ μονάς. οὔτε διότι μονὰς, τὴν τριάδα συστέλλουσα: οὔτε διότι τριὰς, τὴν μονάδα τέμνουσα: οὐδὲ γὰρ τὸ ἓν ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας, ὡς ἐπὶ τῶν κτισμάτων, νοοῦμεν· παρ᾽ οἷς οὐδὲ τὸ κυρίως ἓν ἔστι θεωρῆσαι. οὐ γὰρ τὸ ἓν ἀριθμῷ ἐφ᾽ ἡμῶν καὶ κυρίως ἕν. καὶ γὰρ τὸ ἐφ᾽ * ἡμῶν λεγόμενον ἓν, οὐ κυρίως ἓν, ἀλλά τι ἕν: τοῦτο δὲ ἕν τέ ἐστι καὶ οὐχ ἕν· ἅτε δὴ καὶ τοῦ ἑνὸς φέρον τὴν κλῆσιν, καὶ πρὸς τὸ πολλὰ εἶναι μεριζόμενον. εἰ δὲ καὶ ὡς νοῦν οἱ θεολόγοι τὸ ἓν ἐπὶ τῆς θείας ὑμνοῦσι φύσεως: ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν ἀπαθῆ τοῦ λόγου γέννησιν τοῦτο παραλαμβάνουσιν. ἡ γὰρ εὐσεβὴς ἔννοια καὶ τῆς τοῦ νοῦ φύσεως ὑπεριδρυμένην θεολογεῖται θεότητα. καὶ γὰρ καὶ κατὰ τὸν νοῦν ταυτότης ὁρᾶται, καὶ ἑτερότης, κίνησίς τε καὶ στάσις. καὶ τῆς διπλόης παντελῶς οὐκ ἐξίσταται: ἀλλὰ στάσις μὲν αὐτῷ διὰ τὴν τῆς οὐσίας ἐνορᾶται ταυτότητα. ἑτερότης δὲ καὶ κίνησις, διὰ τὴν αὐτεξούσιον ὁρμὴν καὶ ἐνέργειαν· οὐ γάρ ἐστι ταυτὸν ἓν εἰπεῖν, καὶ μετὰ τῆς πρὸς ἕτερα παραθέσεως ἕν. ὅθεν εἰ καὶ εἷς τῷ ὑποκειμένῳ τυγχάνει: ἀλλὰ νοῶν ἑαυτὸν, καὶ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ γινωσκόμενος, ἀνθ᾽ ἁπλοῦ, διπλοῦς ἀποδείκνυται. ὅπερ καὶ εἴ τι ὅμοιον τοῦ κυρίως ἑνὸς καὶ τῆς μακαρίας φύσεως παντελῶς ἠλλοτρίωται. διόπερ οὐκ ἔστιν οὐδὲ τῷ ἀριθμῷ ἓν, ἢ ὡς ἀρχὴ ἀριθμοῦ· οὐδὲ ὡς μέγεθος, ἢ ὡς ἀρχὴ μεγέθους: πάσης γὰρ ποσότητος καὶ μέρους καὶ συνθέσεως ὑπερίδρυται. ἀλλ᾽ εἰ δεῖ θαρρήσαντα εἰπεῖν, ἕν ἐστι τὸ θεῖον κατὰ τὴν ἁπλότητα τῆς ὑπάρξεως, οὐχ ὡς ἓν τριώνυμον θεωρούμενον, ἢ εἰς μέρη διαιρούμενον, ἢ ἐκ πλειόνων συγκείμενον· ἄρρητον γάρ ἐστι καὶ ἀκατονόμαστον τοῦτο τὸ ἕν.

* ἰδιωμ.

ἐπεὶ

*al. ἢ ἄλλου. ἐπεὶ δὲ αὐτὸ τοῦ ἑνός ἐστιν αἴτιον, πάσης *ἑνάδος ἑνοποιὸν καὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πλήθους ὑπεραπλούμενον, διὰ τὸ κυρίως ἓν εἶναι, καὶ ἐν πᾶσιν εἶναι, καὶ ὑπὲρ πάντα γινώσκεσθαι· οὐσιοποιὸν μὲν ἁπάντων τῶν ὄντων, ὑπεριδρυμένον δὲ ἐν τῇ ὑπερουσίῳ καὶ ἰδίᾳ μονότητι· εἰς ἃς καὶ μονὰς θεολογούμενον, υἱὸς ἐν πατρὶ, καὶ πατὴρ ἐν υἱῷ γινωσκόμενον· πνεῦμα ἅγιον ἐκπορευόμενον ἐκ πατρὸς, ἀρχὴν μὲν ἔχον τὸν πατέρα, δι' υἱοῦ δὲ εἰς κτίσιν ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῶν λεγομένων ἐρχόμενον· οὐ καθ' ὕφεσιν γινωσκομένης τῆς *γεννήσεως, οὐ κατὰ τομὴν θεωρουμένης τῆς ἐκπορεύσεως. εἰ γάρ τις δοίη ταῦτα· καὶ ἐπὶ τετράδα, καὶ πεντάδα, καὶ ἐπ' ἄπειρον τὴν πρόοδον ῥυῆναι, κατὰ τοὺς ἑλλήνων μύθους, συγκατασυδιάσεσθαι. ἓν κυρίως ὂν τὸ θεῖον πληθυσμὸν οὐδένα παραδεχόμενον· ὡς ἀκριβής τε καὶ ἀληθὴς ἑνότης κατὰ τὴν φυσικὴν, εἰ χρὴ φάναι, θεωρούμενον ταυτότητα. ὅθεν εἰ καὶ ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα ἢ ἰδιότητας ὀνομάζομεν, ἃ ὁ νοῦς ἔγνω, καθ' ὅσον δυνατόν ἐστιν, ἑρμηνεῦσαι βουλόμενοι: οὐ τὸ ἓν διαιροῦμεν, οὐ τὴν μονάδα μερίζομεν, οὐ τὴν ἑνάδα διασπῶμεν· ἀλλὰ τῇ ἀϊδίῳ μονότητι θεολογοῦντες ταύτην, ἐν τρισὶν αὐτὴν συνθεολογοῦμεν ὑποστάσεσιν· οὐκ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς τὰ ὑπὲρ νοῦν *ὑποβάλλοντες, οὐδὲ περιενοητικαῖς ἐρεύναις τὰ ὑπὲρ εὕρεσιν ἐνυβρίζοντες. διὸ τοὺς παρὰ ταῦτα, ἢ τὴν ἄρρητον ἑνότητα διατέμνοντας, ἢ τὸ τριαδικὸν τῶν ὑποστάσεων εἰς μοναδικὴν πενίαν συγκλείοντας, ὡς τῆς εὐσεβείας πολεμίους ἐκτρεπόμεθα. ταῦτα καὶ [τὰ] τοιαῦτα διεξελθὼν, πρὸς τοὺς ἰδίωμα μόνον εἶναι *κενολογοῦντας τὴν ὑπόστασιν ἀντιφθέγγεται, καὶ πλείοσι τῆς εὐσεβείας λογισμοῖς τὴν αὐτῶν ἐπιστομίζει κακόνοιαν. εἰ γὰρ ταυτὸν ὑπόστασις καὶ ἰδίωμα, ἐνανθρωπῆσαι δὲ τὸν λόγον φαμὲν ὑπόστασιν· ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον γνώριμον ὂν, καὶ πρὸς βλασφημίαν γνωριμώτερον, εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ῥηθῆναι βιαζομένων σιγῇ ἀπερρίφθω. πῶς δὲ καὶ τὸ πνεῦμα, εἴπερ ἰδίωμα, δύναιτ' ἂν [τοῦ πατρὸς] ἐκπορεύεσθαι, καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπ' εὐεργεσίᾳ τοῦ πλάσματος ἀποστέλλεσθαι; ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὑπόστασις τῶν ὑφεστηκότων ἐστὶ καθ' ἑαυτά· ἰδίωμα δὲ πῶς ἂν ὑποσταίη καθ' ἑαυτὸ, μὴ ἐκείνου ἑδρασθέντος, οὗ καὶ εἶναι ἰδίωμα λέγεται; καὶ ἐν τρισὶ μὲν ὑποστάσεσιν ὁ ἱερὸς τῶν πατέρων χορὸς τὴν θείαν οὐσίαν δογματίζει· ἐν τρισὶ δὲ ἰδιώμασιν οὐδεὶς ἂν φαίη. τοὐναντίον γὰρ ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ καὶ περὶ τὴν οὐσίαν ὁρᾶται τὰ ἰδιώματα: αὐτὴν δὲ ἐν ἰδιώμασιν οὐκ ἄν τις φαίη. εἰ γὰρ καὶ τῷ θεολόγῳ εἴρηται, τὴν μίαν φύσιν ἐν τρισὶν ὑπάρχειν ἰδιότησιν: ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ ταυτὸν ἰδιότης καὶ ἰδίωμα. ἔπειτα δὲ οὐδ' εἰ ὁ πατὴρ κατεχρήσατο τῇ φωνῇ, ταύτην λαβὼν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, ἤδη ταυτόν τις εἶναι δογματίσαι τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν κυρίως ἰδιότητα. εἰ δὲ καὶ χαρακτηριστικὸν καθέστηκεν ἡ ἰδιότης τῆς ὑποστάσεως, ὥσπερ Βασιλείῳ τε καὶ πολλοῖς τῶν πατέρων δοκεῖ: οὐδὲν μὲν ἄτοπον τὸν ἱερὸν Γρηγόριον εἰπεῖν, ἐν τρισὶν ἰδιότησιν· οὐ ταυτὸν ὑπάρχειν νομοθετοῦντα τῇ ὑποστάσει τὴν ἰδιότητα, ἀλλ' [ὡς] ἐκ τοῦ μάλιστα χαρακτηριστικοῦ,

*al. γεννήσεως.

*ἀποβάλλοντες.

*κενολογοῦντας.

EVLOGIVS.

quia ipſius vnius etiam eſt cauſa, & vnitatis cuiuſcumque vnicus effector; Omnibus quoque tam vno; quam multis ipſa ſimplicitate ſuperior, eo quod propriè vnum ſit, & in omnibus, & ſuper omnia intelligatur; Quod omnia quidem quæ ſunt, condidit; in ſuperſubſtantiali autem, & ſibi propria ſingularitate fundatum, à Theologis vnitas & ſingularitas vocatur; nec aliud eſſe cognoſcitur, quam Filius in Patre, & Pater in filio; ſpiritus quoque ſanctus procedens ex patre; & principium quidem habens Patrem, ſed per filium in creaturas, pro ſua ergo electos beneficentia deſcendens: ſic tamen vt nec generatione [Filij] imminuta noſcatur eſſentia, nec in proceſſione [Sp. Sancti] eiuſdem diuiſio facta exiſtimetur. generatione non per imminutam eſſentiam ſpectata, neque proceſſione ſecundum diuiſionem cognita. Si enim hæc conceſſerit quiſpiam, tum ſecundum fabulas paganorum vſque ad quaternarium, quinarium ac tandem progreſſum in infinitum cócedere cogeretur. Itaque quicquid Deus eſt propriè vnum eſt, quod nullam admittit multitudinem, tamquam perfecta veráque ſecundùm naturalem, ſi ita loquendum eſt, vnitatem, ſpectatum. Vnde, quamuis hypoſtaſes ſeu perſonas, ſeu proprietates nuncupamus, quas mens cognouit, pro facultate noſtra interpretari conati, nequaquam hoc vnum diuidimus aut vnitatem partimur, aut vnitatem diuellimus; ſed hanc in æterna vnitate piè perpendentes, illam in tribus perſonis vnà profitemur, neque ea, quæ ſupra mentis captum ſunt, rationi humanæ ſubijciendo, neque curioſa & vafra inueſtigatione illa quæ inueniri nequeunt violando. Quapropter illos, qui hos limites egreſſi aut vnitatem hanc inenarrabilem partiuntur, aut tres perſonas ad vnitatis anguſtias redigunt, vt hoſtes pietatis profligamus.

Ac tandem viam ad progreſſum infinitum aperiet.

Hæc & hoc genus alia proſecutus, contra eos diſputat, qui hypoſtaſin nihil aliud eſſe contendunt, quam nudam proprietatem, pluribuſq; veræ pietatis rationibus impiam illorum ſententiam retundit. Etenim ſi idē eſt perſona & proprietas; dum Verbi hypoſtaſin incarnatā dicimus; manifeſtum eſt id quod indè ∴ ſequitur, & manifeſtius ob blaſphemiā, quæ tacite in caput illorum retorqueatur, qui hæc dicere cogunt. Quomodo porrò Spiritus S. ſi proprietas eſt, poteſt à Patre procedere; & à Patre in opus creatū ex beneficio mitti. Quin immo omnis perſona rerum ſubſiſtentiū per ſe ſubſiſtit. Quomodo ergo proprietas per ſe ſubſiſtat, ſi illud poſitū ante non ſit, cuius proprietas eſſe dicitur? In tribus quoq; perſonis ſacer patrū ſenatus diuinam eſſentiam eſſe docet: In tribus autem proprietatibus nemo affirmauit, ſed contra potius in Eſſentia & per eſſentiam cognoſcuntur eſſe proprietates. Eſſentiam autem per proprietates nemo aſſeruerit.

Vide D. Thomam 1. p. q. 40. a. 1.

∴ Sequitur enim proprietatem eſſe incarnatam, ſi idem eſt hypoſtaſis verbi & proprietas.

Etſi enim à Theologo dictum eſt vnam naturam in tribus eſſe proprietatibus, idem tamen non eſt * proprietas & proprium. Deinde etiamſi abuſus ſit Nazianzenus voce [proprietas] non illicò tamen quis aſſerat, idem eſſe perſonam, & propriè dictam proprietatē; cū vero & proprietas, quaſi per ſignū exprimat ſeu conſtituat perſonam, quemadmodum Baſilio & pleriſque patribus videtur, quid abſurdi dictū eſt à S. Gregorio [vnam naturam] in tribus eſſe proprietatibus: cū non decernat idē eſſe perſonā & proprietatē, ſed quaſi ab optimo ſigno,

** ἰδιότης καὶ ἰδίωμα proprietas & appropriatio ſeu communicatio proprietatum ſiue proprium.*

EVLOGIVS.

hoc eſt proprietatate, denominet hypoſtaſin. Addit ergo, intellectualibus perfectionibus per ſe ſubſiſtentibus. quod nemo, niſi mente deſtitutus, de proprietatibus accipiat.

Præter ea quæ dicta ſunt, Prima Synodus perſonas quidem conſubſtantiales declarauit; quis autem, niſi inſanus, proprietates dixerit conſubſtantiales. Quod ſi quis proprietates auſus eſt dicere conſubſtantiales, eò quod ſæpe in eadem eſſentia videantur concurrere, ille ipſe ſui oblitus, aliam conſubſtantialitatis ſignificationem finxit. Præſertim autem heterogenia, ſeu quæ diuerſi generis ſunt (ſic quantitatem & qualitatem & quæcumque alia ſimul in vnam naturam nullo modo conuenire poſſunt; appello) hæc nouus ille doctor ſeu legiſlator ſic iubet ac ſi ſint eiuſdem naturæ eiuſdem ſimul ſubſtantiæ concipi & appellari.

Concilium Nicænum.

In noſtra enim ſubſtantia apertè cernitur quantitas, & qualitas, & quod eſt ad aliquid relatum: Et ſi quis per hæc [naturam noſtram] in principia incommunicabilia ſimul diuiſerit. Atque hoc quidem abſurdum dogma copioſam nobis præbuit materiam refutandi. Enimuerò nec ita quidem didicit tacere contentioſus litigator. Docent enim nonnulli ex ſubſtantiæ & proprietatis copulatione conſtare perſonam. Quæ ſententia manifeſtè aſſerit [in Deo] compoſitionem: At vbi erit illud ſimplex & ab omni concretione materiæ liberum in ſanctæ Trinitatis Deitate? Quin & Baſilium M. huius ſententiæ auctorem laudant; cum [interim] nolint capere, à ſapiente illo viro neque definitam eſſe nec deſcriptam hypoſtaſin, quando copulationis nomen vſurpauit, ſed cum vellet reprimere Anomium, (qui ingenitum & eſſentiam confundere, & differentiam inter genitum & ingenitum ad rationem ſubſtantiæ transferre contendebat, vt non ſolum differentes, ſed etiam contrarias ponat in Patre & Filio ſubſtantias) propterea diſponens ſermones ſuos in indicio Baſilius, in diſputationis certamine cum Anomio, proprium componit cum communi inconfuſa nobis & diſtincta viâ ad capiendam veritatem demonſtrata. Non poteſt enim humana mens ſimplici & vnico conceptus impetu, ſimul illud vnicum ac ſimplex [in diuinitate] & triplicem perſonarum numerum capere; propterea, vt magiſter docet; per proprietatum adiectionem diſtinctum in bis format perſonarum conceptum. Methodus ſanè ſuccurrit imbecillitati, efficitque vt quod intelligi prius non poterat, facilè intelligatur. Nullo modo ergo [D. Baſilius] Deitatis ſimplicitatem, aut perſonam quamcumque diuinitatis compoſitam voluit. Hinc adiecit, impoſſibile eſſe proprium & ſingularem de Patre aut filio ſine proprietatum, quibus intelligendi facultas diſtinguatur, adiectione, formare conceptum. Et quod antea vocarat compoſitionem, id nunc appellauit adiectionem, vt id quod dixerat, magis declararet. Modi ergo ſeu tropi, ad indicandam proprietatem ab ∴ illo in docẽdo adhibiti, ſimplicitatis rationẽ non euertũt. alioqui omnia quæ de Deo dicuntur, Deum nobis compoſitum probabunt.

∴ (Baſilius.)

Deeſt vox λέγε-σι aut ſimilis.

His explicatis, egregius Eulogius aliam quæſtionẽ proponit. Enimuero, inquit, quãdo contendunt proprium cum communi eſſe coniunctũ, aut mentiuntur, cum hoc faciunt, aut verè affirmãt,

τουτέστιν, ἐκ τῆς ἰδιότητος, ἐπονομάζοντα τὴν ὑπόστασιν. διὸ καὶ ἐπήγαγε νοεραῖς τελείαις καθ᾽ ἑαυτὰς ὑφεστώσαις, ὅπερ οὐδεὶς ἂν νοῦν ἔχων ἐπὶ τῶν ἰδιωμάτων παραδέξαιτο. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, τὰς μὲν ὑποστάσεις ἡ ἁγία πρώτη σύνοδος ὁμοουσίους * ἀνεκήρυξε: τὰ δὲ ἰδιώματα πῶς ἄν τις μὴ μελαγχολῶν ἀποφήνοι ὁμοούσια; εἰ δέ τις ὁμοούσια ἀποθρασυνθείη λέγειν τὰ ἰδιώματα, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ πολλάκις οὐσίᾳ συντρέχοντα ὁρᾶται: λέληθε μὲν αὐτὸς ἑαυτὸν, ἕτερον ἀναπλάττων ὁμοουσίου σημαινόμενον· ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ ἑτερογενῆ, * οὕτω ποσότητά φημι καὶ ποιότητα, καὶ ὅσα ἄλλα, ἀδύνατον εἰς μίαν φύσιν συνελθεῖν. ταῦτα ὁ καινὸς νομοθέτης οὕτω παρακελεύεται νοεῖν τε καὶ λέγειν ὁμοφυῆ τε καὶ ὁμοούσια. ἐν γὰρ τῇ ἡμετέρᾳ οὐσίᾳ φανερῶς ὁρᾶται καὶ ποιότης καὶ ποσότης καὶ πρός τι· καὶ εἴ τις τούτοις εἰς ἀκοινωνήτους ἀρχὰς συνδιῄρηται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτάρκως ἔδωκε τὸν ἔλεγχον τὸ ἀτόπημα. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ οὕτω σιγᾶν οἶδε τὸ φίλερι. φασὶ γάρ τινες, συμπλοκὴν οὐσίας καὶ ἰδιώματος εἶναι τὴν ὑπόστασιν· ὃ περιφανῶς συνεισάγειν οἶδε τὴν σύνθεσιν. καὶ ποῦ ἂν εἴη τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον τῆς ἐν τριάδι θεότητος; οἱ δὲ καὶ Βασίλειον προΐστωσι τὸν μέγαν τῆς φωνῆς διδάσκαλον. οὐκ ἐθέλοντες νοεῖν, ὡς ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, οὔτε ὅρον, οὔτε ὑπογραφὴν ἀποδιδοὺς * ὑποστάσεως, τὸ τῆς συμπλοκῆς παρέλαβεν ὄνομα, ἀλλὰ βουλόμενος ἐπιστομίσαι τὸν * αἰώνυμον, τὴν ἀγεννησίαν καὶ τὴν οὐσίαν εἰς ταὐτὸν ἀγαγεῖν φιλονεικήσαντα, καὶ τὴν πρὸς τὸν γεννητὸν τοῦ ἀγεννήτου διαφορὰν εἰς τὸν τῆς οὐσίας λόγον μεταγαγεῖν· ἵνα μὴ μόνον εἰς διαφόρους, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμένας οὐσίας εἰσάγῃ ἐπί τε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. διὰ τοῦτο ὁ τοὺς λόγους οἰκονομῶν ἐν κρίσει Βασίλειος, ἐν τῷ πρὸς τὸν Ανόμοιον ἀγῶνι, τῷ κοινῷ συμπλέκει τὸ ἴδιον, ἀσύγχυτον ἡμῖν καὶ διακεκριμένην μεθοδεύων τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν. ἀπορεῖ μὲν γὰρ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἁπλῇ καὶ μιᾷ προσβολῇ τὸ ἑνιαῖον ἅμα καὶ ἁπλοῦν, καὶ τὸ τριαδὸν καταλαβεῖν τῶν ὑποστάσεων, διὸ τῇ τῶν ἰδιωμάτων, ὡς ὁ διδάσκαλος ἔφη, προσθήκῃ τὴν ἰδιάζουσαν ἀφορίζει τῶν ὑποστάσεων ἔννοιαν. καὶ ἔστι μὲν ἡ μέθοδος ἀσθενείας ἐπίκουρος καὶ τοῦ περὶ τὸ ἀκατάληπτον συνεργὸς καταλήψεως: οὐ μὴν γε συμπεπλεγμένον τὸ ἁπλοῦν τῆς θεότητος, ἢ ὅλως τινὰ τῶν ταύτης ὑποστάσεων· οὐδαμῶς ἀπηργάσατο. διὸ καὶ ἐπήγαγεν, ὡς ἀμήχανον, ἰδιάζουσαν ἔννοιαν πατρὸς λαβεῖν, ἢ υἱοῦ, μὴ τῇ τῶν ἰδιωμάτων προσθήκῃ τῆς διανοίας διαρθρουμένης. καὶ ὅπερ ἐν τοῖς προλαβοῦσι συμπλοκὴν ἐκάλεσε, τοῦτο νῦν προσθήκην ὠνόμασε. σαφέστερον δὲ τὸ εἰρημένον ποιῶν. οὐ γὰρ οἱ * δεικτικοί, φησι, τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ τρόποι τὸν τῆς ἁπλότητος αὐτοῦ λόγον παραλυπήσουσιν. ἢ οὕτω γε ἂν πάντα, ὅσα περὶ θεοῦ λέγεται, σύνθετον ἡμῖν τὸν θεὸν ἀναδείξει. ταῦτα διελθὼν ὁ καλὸς Εὐλόγιος, ἄλλην ἀπορίαν κινουμένην ἵστησιν. ἄρα γάρ φησιν, ἡνίκα τὸ ἴδιον συμπλεκόμενοι τῷ κοινῷ ψευδόμενοι τοῦτο ποιοῦσιν, ἢ ἀληθεύοντες;

* al. ἀπεκήρυξε.

* οὕτως.

* al. ὑπάρ-

* Ανόμοιον

ἀλλ' εἰ καὶ ψευδόμενοι, τί καὶ προφερόμεθα λέξεις, ὧν μήτε ἔστι λαβεῖν ὑποκείμενον; εἰ δὲ *ἀληθεύομεν, συμπεπλεγμένον ἂν εἴη καὶ τῆς τριάδος, ἐφ' ἣν τὴν φωνὴν φερόμεθα, *ὑπόστασις. ἡ μὲν ἀπορία τοιαύτη. ἀνασκευάζει δὲ αὐτὴν δι' ὧν εἶπε πρότερον. ἐξασθενῶν γάρ φησι περὶ τὴν τοῦ ὄντως θεωρίαν ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος, βιάζεταί πως συμπεπλεγμέναις χρῆσθαι φωναῖς, καὶ τῷ κοινῷ συνάπτειν, τὸ ἴδιον, τὸ ἁπλοῦν ἅμα καὶ διακεκριμένον τῶν ὑποστάσεων ἁπλῶς καὶ *κατὰ ταυτὸν ὑποδηλῶσαι μὴ δυνάμενος· ὡς εἴ γε οἷόν τε ἦν, ἁπλῇ τὸ ἁπλοῦν ἀπαγγεῖλαι φωνῇ τῇ συμπλοκῇ τῶν λέξεων, οὐκ ἂν ὁ νοῦς ἀπεκέχρητο. ἀλλ' οὐ συμφέρεται τῇ εὐτελείᾳ τῶν ῥημάτων τῆς θείας οὐσίας τὸ ἀκατάληπτον· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος συμπλοκὴν εἰπὼν, ἐφεξῆς τὸ θεῖον ἁπλοῦν πάντῃ καὶ ἀσύνθετον καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις ἀνύμνησε, μονονουχὶ βοῶν, ὡς ἀσθενείας ἐστὶν ἡ προσθήκη καὶ ἡ συμπλοκὴ πρόβλημα, πρὸς κατάληψιν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας χειραγωγοῦσα· οὐ μέντοιγε τὸ ἁπλοῦν τῆς φύσεως καὶ ἀσύνθετον εἰς διπλόην καὶ σύνθεσιν καταγαγεῖν ποθὲν τόλμαν εἴληφεν. ἀρρήτως *τε καὶ ἀνεπινοήτως ἕν τε ὑπάρχον καὶ τριὰς θεωρούμενον· τὸ μὲν κατὰ τὴν ἄρρητόν τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς θεολογίαν κατανοεῖται, τὸ δὲ κατὰ τὴν σχετικήν τε καὶ περὶ ἡμᾶς. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτως *ἔδοξεν ἐπιλύεσθαι. εἰ δέ τις οὐδὲν ἧττον ἐρεῖν οἴεται, τὸ ἠπορημένον τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἐπερείδεσθαι· προσλαβέτω τῷ λόγῳ, ὅτι καὶ ὅπερ ἄφραστον λέγομεν, ῥήμασιν ἀπαγγέλλομεν. καὶ τὸ ὑπερνόητον σκιαγραφοῦμεν διανοήσεως, καὶ τὸ ἄχρονον χρονικαῖς ἐπιβολαῖς καὶ κινήσεσιν ὑποβάλλομεν, καὶ τὸ ἀδιάστατον καὶ ἀκίνητον κινουμέναις τε καὶ διϊσταμέναις φαντασίαις ἀνατυπούμεθα. ὥστε εἰ, ἃ πάσχομεν περὶ τὴν τοῦ θείου θεωρίαν ἀναγόμενοι, ταῦτά τις ἐνορᾶν καὶ περὶ αὐτὸ ἐκβιάσαιτο: τὰ ἄνω κάτω ποιήσει, καὶ *πρὸ πάντων αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμηχανίας βυθῷ παραπέμψει. ὁ δὲ ἱερὸς Εὐλόγιος ἀπὸ τῆς προταθείσης ἀπορίας ἑτέραν ἀναφυομένην διέξεισιν. εἰ γὰρ μήτε ἰδίωμά φησιν ἡ ὑπόστασις, μήτε *συμπλοκὴ οὐσίας καὶ ἰδιώματος: τί ἂν εἴη ἕτερον; καὶ ἐπιλύεται, λέγων· ὡς ὑπόστασιν μὲν καλεῖν τὸν ἕνα τῆς τριάδος, παρὰ τῆς ἐκκλησίας μεμαθήκαμεν· τί δέ ἐστιν ὑπόστασις; εἰ μὲν ἐπὶ κτισμάτων ἐστὶν ἡ ἐρώτησις, οὐ πάνυ χαλεπόν ἐστιν ἀποκρίνασθαι, διὰ τὸ καὶ τὴν περὶ ταῦτα ἁμαρτίαν τε καὶ ἀποτυχίαν μὴ λίαν εἶναι ὑπεύθυνον. εἰ δὲ περὶ τῆς ἁπλῆς καὶ μακαρίας φύσεως· οὐδὲν παρ' ὃ παρέδοσαν οἱ θεοφόροι πατέρες ἀσφαλές ἐστιν ἀποκρίνασθαι. πλὴν οὐδὲν κωλύει γραφικῶς φάναι, ὡς ἡ τοῦ υἱοῦ ὑπόστασις, εἰκών ἐστι τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ὅλον ἐν ἑαυτῇ τὸν πατέρα δεικνύουσα. εἰ δὲ καὶ σοφίαν αὐτὴν πατρικὴν εἶναι, ἀποκριθήσομαι, ἢ λόγον, ἢ δύναμιν τοῦ πατρὸς, τῇ *ἱερολογίᾳ *συμφθέγγομαι. καὶ περὶ τῆς τοῦ πατρὸς δὲ καὶ πνεύματος ὑποστάσεως, τοιαῦτα ἄν τις ἐκ τῶν ἱερῶν λογίων ἀναλεγόμενος, καὶ διδοὺς τοῖς ἐπερωτῶσιν ἀπόκρισιν· εὐσεβῶς τε καὶ ἀνεπηρεάστως ἀποκρίνοιτο.

* ἀληθεύοντες.
* al. ἀπόστασιν.
* al. καθ' αὐτό.
* γάρ.
* al. ἔδειξαν.
* al. πρὸς.
ἴσ. συμπλοκή.
al. ἱερουργίᾳ. συνεκφθέγγομαι.

EVLOGIVS.

ſi mentiuntur, quorſum verba proferimus, quorum ſubiectũ argumentum non capias? Si verè affirmãt, ſequetur Trinitatis perſonam ad quã, vocem referimus, eſſe aliquid compoſitum. Atque hæc quidem eſt propoſita quæſtio.

Reſpondet ad hanc ex antedictis. Cum enim inquit, humana mens ob [naturæ] imbecillitatem, ENTIS rationem non poſſit aſſequi: verbis aliquo modo compoſitis vti, & proprium cũ communi copulare cogitur. Eo quod [eſſe diuinum] ſimpliciter & ſecundum ſe [prout à parte rei eſt] explicare non poſſit. Quod ſi fieri poſſet, vti ſimplex illud, ſimplici voce, non minus quam compoſitione verborum, ſufficienter exprimeretur, mens [noſtra] nequaquã [cõpoſitis] abuteretur. Sed vocum imperfectio incomprehenſibile non comprehendit [aut aſſequitur.] Enimuero magiſter ipſe qui coniunctis verbis vſus erat, poſtea frequenter alibi Deum omni ex parte ſimplicem & ſine vlla compoſitione eſſe prædicauit, qui tantum non clamat, coniunctionem verborum & compoſitionem in defectus locum adhiberi, qua ad veritatis cognitionem deducamur. Numquam autem id ſibi ſumere, vt ſimplicitatem naturæ & ab omni concretione liberam redigat ad compoſitionem aut duplicitatem: inexplicabili enim & incomprehenſa ratione [Deus] cum vnus ſit, trinus tamen cognitus, partim quidem ſecundum incomprehenſam & quæ noſtram facultatem intelligendi ſuperet rationem conſideratur, partim qua à nobis intelligi & comprehendi poteſt. Atque ita hanc quæſtionem viſus eſt expediiſſe. Quod ſi cui nihilominus dicendum videtur, quæſtionem adhuc in ijs, quæ à principio dicta ſunt, hærere; addat ille ſuperiori cauſæ, quod etiam tum cum Deum inexplicabilem affirmamus, id non niſi verbis enunciemus, ſicut &, quod ſupra intelligentem eſt noſtram, adumbramus per intellectum; quod æternum, per temporum rationes motúſque, explicamus; quod continuum & immobile, per mobiles & diſcretas imagines animi repræſentamus. Vt ſi quis ea quæ nobis in diuina natura contemplanda occupatis accidunt, .·. vna cum re ipſa cogeretur intueri [& conferre] rem ſus deque ſit acturus, & quod caput eſt, ipſe ſeipſum in inextricabilium difficultatum barathrum præcipitaturus.

.·. In ipſo niteretur intuer hoc eſt: Ad ipſum eſſe ſeu diuinam naram niteretur transferre.

Sanctus Eulogius porro ex propoſita dubitatione, aliam quæſtionem naſcentem explicat. Si enim inquit, neque proprietas eſt hypoſtaſis neque eſſentiæ & proprietatis coniunctio, quid erit aliud? Et ſoluitur quæſtio cum dicit: nos ab Eccleſia didicimus vt .·. vnã perſonam ex Trinitate appellemus hypoſtaſin. Quid verò eſt hypoſtaſis? Si de rebus creatis ſit quæſtio, facile erit reſpondere, eò quod in his errare, & ſcopum non attingere non ſit adeo grauis noxa. Si autem de ſimplici & beata natura, nihil extra diuinorum patrum traditiones *& decreta*, tuto reſponderi poteſt. Fas tamen eſt cũ ſcriptura dicere, quod hypoſtaſis Filij ſit imago Dei inuiſibilis, quæ totum in ſeipſa Patrem refert. Quod ſi etiam eandem patris eſſe ſapientiam, aut Verbum, aut virtutem patris dixero, à diuinis litteris non diſſentiam. Et qui ex diuinis eloquijs de Patris & Spiritus S. perſonis ſimilia affirmabit quærentibúſq; reſpondebit, is piè rectéque affirmabit.

.·. Seu Patrem ſeu filium &c.

Potentiam

EVLOGIVS. Tu porro inferre poteris, explicans rationem hypoſtaſeos Filij; Deum de Deo, ab æterno, impatibili modo genitum: pariterque de Spiritu S. Deum de Deo ab æterno procedentem atque profluentem: Similique modo Patris hypoſtaſin, verbo explicaturus; dices: Ex quo Deus Verbum genitum eſt, tali generationis proceſſu, in quo ne per cogitationem quidem vlla ſeu diuiſio, ſeu paſſio reperiri poſſit. Si vis autem Spiritum S. [ad Patrem aliquo modo declarandum adhibere, dices:] Ex quo, inenarrabili, & incomprehenſo, impatibilique modo, coęternè procedit: Et ſi quid aliud huiuſcemodi dicere fas eſt, ſcripturâ diuinitus inſpiratâ ſpiritualem nobis ſapientiam propinante & ſtudium noſtræ voluntatis iuuante. Atque ne ſic quidem explicata ſeu dicta, omni imaginatione humanâ, quæ nobis [perpetuo] coniunctionem obtrudit, carebunt. Sed non vtendo voce compoſitionis & coniunctionis, non videtur auditorem perturbare aut offendere. Atq; in his ab eo etiam hæc præſens oratio abſoluitur. Scribit verò idē vir Sanctus ad Domitianum Melitenſem Epiſcopū, aſſeritq; haud abs re eſſe vnam Dei naturam Verbi naturam profiteri incarnatam. Ille enim S. Eulogium non extra culpam affirmabat, quod illam vocem vſurpaſſet. Sed Eulogius cum ex præteritis ſæpe orationibus, & rectè vocem intelligentibus nihil impietatis ſubeſſe oſtendiſſet, docet eos qui dicunt vnam Verbi naturam incarnatam eſſe, non affirmare vnam naturam ſimpliciter ex ambabus factam naturis, ita vt coniunctæ inter ſe confundantur; ſed illud potius velle, vnigenitum Patris filium ſecundum hypoſtaſim carni vnitum, qui idem Deus & homo eſt, quemadmodum & Theologo placet. Verbum inquit caro factum eſt, & habitauit in nobis. Hæc cum fusè diſſeruiſſet, & defendiſſet; eadem etiam Cyrillum docere affirmat. In quibus potiſſimum dicit; Si nos vna Verbi natura poſitâ tacuiſſemus, nec addidiſſemus, *incarnatam*, [eam naturam] ſed quaſi extrinſecam poneremus œconomiam ſeu diſpenſationem; eſſet illis probabilis cauſa ſi vellent quærere, vbi eſſet in humanitate perfectio, aut quomodo noſtra ſubſiſteret eſſentia? Sed quoniam in humanitate perfectio, & noſtræ ſubſtantiæ declaratio per verbum, incarnatam, allata eſt, deſinant arundine ſe fulcire. Duas ergo naturas hæc vox [incarnata] indiuiſè conſtrictas poſuit, vt idem clamitat Cyrillus. Hinc ſæpe vnam Verbi naturā videtur dicere incarnatā. Quod ſi vnam duntaxat Chriſti naturā ſimpliciter profiteretur, nonne dānaretur? Quid autem ſit natura humana, (vt idem alibi docuit,) aut caro intelligēti anima informata, vt vel propterea rurſum vtrumq; in vnionem conuenientiū indiuiſibiliter conſeruetur? Patet ergo ex dictis, eos qui ſecundum Cyrillum orthodoxè [ſeu catholicè] docent vnam naturam Verbi incarnatam, non ad alium finem reſpicere, quam quemcumque alium, qui talē vocem [ſeu modum loquendi] ipſis proponit, quæ duas [nēpe] in Chriſto Domino naturas penitus iunctas indiuiſè aſſerit. Dum enim B. Cyrillus docet per ipſam incarnationem vtrumq; in vnionem coëuntiū indiuiſibiliter cōſeruari,

σὺ δ' ἂν δυνήσῃ λέγειν, ἀποδιδοὺς τὸν λόγον τῆς ὑποστάσεως τοῦ υἱοῦ, θεὸν ἐκ θεοῦ ἀχρόνως τε καὶ ἀπαθῶς γεννηθέντα. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ πνεύματος, θεὸν ἐκ θεοῦ ἀϊδίως τε ἐκπορευόμενον, καὶ ἀρρεύστως. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ πατρὸς τὴν ὑπόστασιν λόγῳ παριστάναι μέλλων, φήσεις. ἐξ οὗ γεγέννηται ὁ θεὸς λόγος, τομῆς ἁπάσης, καὶ παντὸς πάθους, μηδὲ κατ' ἐπίνοιαν θεωρουμένης τῇ προόδῳ τῆς γεννήσεως. εἰ βούλει δὲ τὸ πνεῦμα, ἐξ οὗ ἀφράστως τε καὶ ἀνεπινοήτως καὶ ἀπαθῶς καὶ συναϊδίως ἐκπορεύεται, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιουτότροπόν ἐστιν εἰπεῖν, τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὴν πνευματικὴν σοφίαν πηγαζούσης ἡμῖν καὶ συνεργούσης τῷ βουλήματι. καί τοι οὐδὲ τὰ ῥηθέντα παντελῶς ἐστιν ἐλεύθερα φαντασίας, ἀνατυπουμένης τὴν σύνθεσιν. ἀλλὰ τῷ γε μὴ τῷ ῥήματι τῆς συνθήκης καὶ τῆς συμπλοκῆς, καὶ τῶν τοιούτων, προσχρήσασθαι οὐ δοκεῖ θορυβεῖν τὴν ἀκεραιότητα, οὐδὲ *προσίσασθαι. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ ὁ παρὼν ἀπαρτίζεται λόγος. *al. φροῖσαι

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς ἱερὸς ἀνὴρ καὶ πρὸς Δομετιανόν, Μελιτηνῆς δὲ οὗτος ἐπίσκοπος, οὐκ ἀπρόσφορον εἶναι παριστῶν, τὸ μίαν λέγειν φύσιν [θεοῦ] τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἀνεύθυνον ἐτίθει τὸν ἱερὸν Εὐλόγιον, κεχρημένον τῷ ῥήματι: ὁ δὲ οἷς πολλάκις ἐν τοῖς προλαβοῦσι λόγοις τὴν φωνὴν ἐπικουρήσας, καὶ τοῖς ὀρθῶς αὐτὴν ἐκλαμβάνουσιν, δυσσεβῶς ἔχουσαν παρὰ χώραν· καὶ ὡς οἱ λέγοντες μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, οὐ μίαν φύσιν ἁπλῶς φασὶν ἐξ ἀμφοτέρων γεγονέναι τῶν φύσεων, ὥστε καὶ συγχέεσθαι τὰ συνελθόντα περιπεσεῖν· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον βούλεσθαι, ὡς ὁ μονογενὴς τοῦ πατρὸς υἱὸς ἡνώθη σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν, ὁ αὐτὸς καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὤν· ὡς καὶ τῷ θεολόγῳ δοκεῖ. ὁ λόγος γάρ φησι σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. ταῦτα διὰ πλάτους εἰπὼν, καὶ ἀπολογησάμενος, οὕτω δοξάζειν καὶ Κύριλλον ἐπαγγέλλεται. ἐν οἷς μάλιστα λέγει· εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰπόντες τοῦ λόγου φύσιν σεσιγήκαμεν; οὐκ ἐπενεγκόντες τὸ *σεσαρκωμένην, ἀλλ' οἷον ἔξω τιθέντες τὴν οἰκονομίαν: ἦν αὐτοῖς τάχα που καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσποιουμένοις [ἐρωτᾶν] ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι; ἢ πῶς ὑφέστηκεν ἡ καθ' ἡμᾶς οὐσία; ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ* δήλωσις εἰσκεκόμισται, διὰ τοῦ λέγειν σεσαρκωμένην: παυσάσθωσαν [καὶ] καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες. οὐκοῦν τὰς δύο φύσεις ἡ παροῦσα φωνὴ τῷ ἀδιαιρέτῳ εἰσήνεγκεν ἐπισφίγγουσα, ὡς αὐτὸς ἐμβοᾶται ὁ Κύριλλος. διὸ καὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου [σεσαρκωμένην] πολλάκις φαίνεται φάμενος. μίαν δὲ φύσιν Χριστοῦ ἁπλῶς εἰπὼν οὐκ ἂν ἁλοίη; τί δ' ἂν εἴη φύσις ἀνθρωπότητος, ἢ, ὡς αὐτὸς πάλιν ἐν ἄλλοις ἐδίδαξε, σὰρξ ἐμψυχωμένη νοερῶς· ὡς καὶ διὰ τοῦτο πάλιν σώζεσθαι τῶν *συνδραμόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκάτερον. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οἱ ὀρθοδόξως λέγοντες, καὶ κατὰ Κύριλλον, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην: οὐ πρὸς ἄλλον ἀφορῶσι σκοπὸν, ἢ ὅστις αὐτοῖς τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπιδείκνυσι, τὰς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τῷ ἀδιαιρέτῳ πάντως συνεισάγουσαν. ἐν τῷ γὰρ εἰπεῖν τὸν μακάριον Κύριλλον, σώζεσθαι δι' αὐτῆς τῶν συνδραμόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκάτερον τὸ ποῖον:

ποῖος ἂν ἄλλος παρεισαχθείη σκοπὸς, ἢ ὁ τὰς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ σωζομένας κηρύττων ἀδιαιρέτως, καὶ ἀποδεχόμενος. καὶ τοῦτο φανερώτερον καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ὁ αὐτὸς δευτέρᾳ ποιεῖται ἐπιστολῇ. ἑρμηνεύων γὰρ ἐν αὐτῇ, τί ποτέ ἐστιν * αὐτὸ δηλοῦσα ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη· καὶ εἰπὼν, ὡς ἔστιν υἱὸς ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς, εἰ καὶ κατὰ πρόσληψιν σαρκὸς οὐκ ἀψύχου, ἀλλ᾽ ἐμψυχωμένης νοερῶς, προῆλθεν ἄνθρωπος ἐκ γυναικός· καὶ ἐπενεγκὼν, ὡς οὐ διὰ τοῦτο μερισθήσεται εἰς δύο πρόσωπα ἢ υἱοὺς, ἀλλὰ καὶ οὕτω διαμένει εἷς: προστίθησι, πῶς οὐκ ἄσαρκος οὐδὲ ἔξω σώματος, ἀλλ᾽ ἴδιον ἔχων αὐτὸ, δῆλον ὅτι τὸ σῶμα καθ᾽ ἕνωσιν ἀδιάσπαστον. * κἂν τῇ πρὸς σὲ δὲ ἐπιστολῇ, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὰ αὐτὰ διδάσκων εὑρίσκεται. ἀλλ᾽ οἱ περὶ Σευῆρον τὴν διαφορὰν τῶν συνελθόντων μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖν οὐκ ἀνεχόμενοι, κακούργως τε καὶ δυσσεβῶς, προτάττουσι μὲν τὰς φωνὰς * καὶ τὴν διαφορὰν δηλοῦσι τῶν φύσεων. ἔπειτα δὲ, ὡς δῆθεν * ἀνατρέποντες αὐτὰς, τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην ἐπάγουσιν. οὐχ οὕτω δὲ ποιεῖ ἡ εὐσέβεια, ἀλλὰ ταύτην προσθεῖσα τὴν φωνὴν, εὐθὺς ἐφεξῆς δείκνυσι, καὶ διὰ ταύτης σώζεσθαι πάλιν τῶν συνελθόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκάτερον. ἐλέγχουσα τοὺς δυσσεβεῖς, ὡς ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη οὐδὲν ἕτερον, ἢ τὴν ἀδιάσπαστον καὶ καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν δηλοῖ, φυλαττομένων κατὰ πάντα καιρὸν ἐν τῷ ἀσυγχύτῳ τῶν φύσεων. δύο γὰρ φύσεις ἀδιαιρέτους δοξάζει, ὡς τὸ διάφορον τῶν συνελθόντων κηρύττουσα· καὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ὡς τὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς προαιώνιον λόγον ἐνανθρωπῆσαι καὶ σαρκωθῆναι δογματίζουσα. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ τῆς προκειμένης ἀπολογησάμενος φωνῆς, καὶ τὰ αὐτὰ τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον φρονοῦσάν τε καὶ κηρύττουσαν ἐπιδειξάμενος, διά τε ἄλλων, καὶ ἐξ ὧν τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ ἰδιόχειρον πίστιν ἀναγνωσθεῖσαν ἡ σύνοδος ἐπεκύρωσεν: ἀπαλλάττει μὲν τὴν φωνὴν αἱρετικῆς ὑπολήψεως, ἀπαλλάττει δὲ καὶ ἑαυτὸν οὐκ εἰλικρινοῦς ὑπονοίας, ἣν περὶ αὐτὸν ὁ Δομετιανὸς ὑπετόπαζε· νομίζων αὐτὸν, οὐ κατὰ γνώμην ἐνδιάθετον τὴν τοιαύτην οἰκειοῦσθαι καὶ προάγειν φωνὴν· ἐξ οἰκονομίας δὲ, καὶ ὥστε δι᾽ αὐτῆς τοὺς ἀκροατὰς εὐμηχάνως ἄγειν πρὸς ἑνότητα, καὶ τὰς προφάσεις περικόπτειν τῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διαστάσεων. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα ἐπιστείλας, ἅπερ κἂν τοῖς προλαβοῦσι λόγοις διεξελήλυθε, καὶ θερμὸν ἑαυτὸν τῆς τε κατὰ Καλχηδόνα συνόδου πρόμαχον, καὶ τῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Πάπα Λέοντος ἐπιστολῆς, διὰ πολλῶν, ὧν περ διαφόρως ἔγραψε, παραστησάμενος, πέρας τῷ γράμματι ἐπιτίθησι.

quis alius ſcopus ſeu finis ab eo ſpectaretur, quam qui duas in Saluatore Chriſto naturas indiuiſe copulatas prædicat recipitque. Et hoc clarius in epiſtola altera ad Succenſum exponit. Cum enim explicaſſet in illa, quid ſit hoc ipſum quod declarat; vnam naturam Verbi incarnatam; & docuiſſet, verum & naturalem eſſe [Dei] filium, quamuis ſecundum aſſumtam carnem non inanimam, ſed intelligenti anima informatam, ex muliere prodierit homo; Cumque intuliſſet non propterea diuiſum iri [Chriſtum] in duas perſonas aut Filios, ſed ita quoque manſurum vnum; adiungit quomodo non ſine carne, nec extra corpus; ſed ſuum ac proprium habeat corpus, ſecundum vnionem nempe indiuulſum. Et in Epiſtolâ ad te, aliiſque locis multis, eadem docere legitur. At Seueriani differentiam poſt concurrentium naturarum vnionem auerſati malitioſè & impiè primum quidem ponunt voces, quæ differentiam naturarum declarant; deinde verò cum illas ipſas ſcilicet inuertunt, vnam Verbi naturam aiunt incarnatam. At non ita religio Catholica, ſed addita hac voce, illico deinceps oſtendit per hanc rurſus ſaluari ex coniunctis alterâ indiuiſibili ratione vnitis, quæ [pietas catholica] coarguit impios, dum oſtendit vnam Verbi naturam incarnatam, nihil aliud eſſe, quam indiuulſam ſecundum hypoſtaſim vnionem, naturâ [vtraque] integrâ & inconfuſâ ſemper conſeruatâ. Duas enim indiuiſas naturas aſſerit; quaſi duarum conuenientium naturarum differentiam indicans: Et vnam Verbi naturam incarnatam; quaſi ipſum Patris ante ſecula Verbum humanâ aſſumtâ naturâ incarnatum docens. Hæc & his ſimilia, poſtquam pro vocis propoſitæ defenſione dixit, oſtenditque eadē à Synodo Chalcedonēſi iudicata & prædicata, cū per alia, tum ex ijs quibus Synodus S. Flauiani profeſſionem fidei ipſius manu ſcriptam confirmauit, vindicat vocem [ſeu formulam illam Eccleſię] ab hæreſeos ſuſpicione; vindicatque ſeipſum à non ſincera opinione, quam illi Domitianus ſuſpicioſè obiecerat, quod exiſtimaret vocem talem non ſincerè ex animo ab eo vſurpari & proponi, ſed diſpenſatione quadā, vt per eam auditores nullo negotio ad vnitatem reuocaret, cauſaſque diſſenſionum ab Eccleſia catholica præcideret. Hæc & hoc genus alia cum perſcripſiſſet (quę & in ſuperioribus libris expoſuerat) & ſeſe ardentem Chalcedonenſis Synodi, atque S. Leonis papæ Epiſtolæ multis ac varijs ſcriptis propugnatorem exhibuiſſet; epiſtolæ finem impoſuit. Scribit idem venerandus vir ad Chriſtophorum quendam, quem ipſe ſanctiſſimum in inſcriptione literarum appellat, rogatus ab eo vt ad quaſdam ex ſacris literis dubitationes reſponderet. Quæſtiones porro hæ ſunt: *Et fecit Deus Dauid numerare populum*: Et infra: *Quia numerauit, indignatus eſt contra eum.* Reſpondet Eulogius, in diuinis literis, Deum quemadmodum & Dominum non ſolum verum Deum, ſed etiam ipſius mali principem nominari.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς θεσπέσιος ἀνὴρ καὶ πρὸς Χριστοφόρον τινὰ, ὃν αὐτὸς ὁσιώτατον ἐπιγράφει, γραφικῶν ἐρωτήσεων αἰτησάμενον λύσεις. τὰ δὲ ἠρωτημένα ἐστὶ· πρῶτον μὲν, πῶς δεῖ νοεῖν τὸ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Βασιλειῶν εἰρημένον, καὶ * ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν Δαυὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν· καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησεν, ἠγανάκτησε κατ᾽ αὐτοῦ; καὶ ἐπιλύεται, ὅτι θεὸν πολλάκις ἡ γραφὴ, ὥσπερ καὶ κύριον, οὐ μόνον τὸν ἀληθινὸν ὀνομάζει θεὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τῆς πονηρίας ἄρχοντα.

Margin notes:
* ἴσ. αὐτῷ.
* al. αἱ τὴν.
* al. ἀνατρέποντας.
2. Reg. 24. Vide ſept. Interp.
* ἐποίησεν.

EVLOGIVS. 2. Corint. 4. Luc. 16.

In hoc intellectu Paulus dixit: In quibus *Deus huius ſæculi excæcauit mentes infidelium*: Et ſaluator, *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.* Hinc in primo paralipomenon apertè dicit Dauidem à Satana incitatum fuiſſe vt numeraret populum: niſi quod noſtrum exemplar cum eo quod à te miſſum eſt, non conuenit. Ita enim habet: *Et addidit furor Domini iraſci contra Hieruſalem, & commouit Dauid in ipſis*: Et quæ ſequuntur. Ita vt videatur is qui dictus eſt in Paralipomenis diabolus, hic *ira Domini* appellari. Atq; ſiue ſic [vt ego lego] ſiue vt tu ſcripſiſti, ſe locus ſcripturæ habet, exiſtimo tamen certam apertamque eſſe quæſtionis ſolutionẽ. Quod ergo vox *Dominus*, & vox *Deus*, in ſacra ſcriptura æquiuoca ſit, eadémq; (vti ſæpe dictum eſt) in contrarium ſenſum accipiatur, explicatũ eſt. Nihil tamen obſtat, quominus etiam alium inde locum ſimilem firmemus. Etenim in lege de Paſchate celebrando latâ [poſtquam dixit] vngendum ſanguine ſuperliminare & poſtes: *Vos* inquit, *non aggrediemini vnuſquiſque ianuam ſuam vſque mane: & tranſibit Dominus percutiens Ægyptios: & videbit ſanguinem in ſuperliminari & in vtroque poſte, & pertranſibit Dominus oſtium, & non ſinet percuſſorem ingredi domus veſtras ad percutiendum.* Clarum eſt alium eſſe Dominum, quem dicit tranſiturum ad percutiendos Ægyptios, & alium qui prohibeat ne ingrediatur percuſſor in domos Iſraëlitarum & percutiat ipſos. Tale etiam eſt illud de Balaam dictum. Dicit enim ſcriptura permiſiſſe quidem illi Deum vt iret ad eos qui illum vocabant, iratum verò Deum quod proficiſceretur ad illos. Et hic alium inſinuari ait Deum qui illum moneat vt proficiſcatur, & alium qui ira commoueatur in illum. Neque enim iraſcebatur illi, quod mandatum exequeretur, qui id præceperat, ſed vel imperantem non oportebat iraſci, aut ſi iraſceretur ob ipſius diſceſſum, nõ oportebat imperare. Ergo Eulogius quæſtionem per homonymiam [ſeu æquiuocationem declaratam] videtur ſoluere. Sed mihi videtur à Theodoreto aliiſque SS. patribus dubitationis quæſtio melius eſſe ſoluta. Dicit verò, Dauide in numerando populo peccante, populum dediſſe pœnas, non quod ille numerando peccarit, ſed parricidæ Abſoloni bellum patri inferenti ſuppetias tulerit populus, & ſeditione eadem abreptus prætulerit illum qui ex ſua ambitione ſeu ſuperbia regnum rapuerat, illi qui à Deo in regem vnctus erat. Ergo ſolutâ, vt videtur, primâ quæſtione, ſoluit & alteram, quæ ita habet. Quomodo intelligendum eſt quod Apoſtolus alibi dicit: *Chriſtum habitare in cordibus noſtris*; alicubi verò: *Quotquot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, cum magnum ſit diſcrimen inter tabernaculum & indumentum. Veſtis enim ſummam tantum cutem tangit, tabernaculum vero totum recipit. Affirmat enim diſtincta ratione eundem eſſe regem & paſtorem; Regem quidem hominum, paſtorem vero brutorũ appellauit, ad varium vſum eorum, qui beneficiis ab eo afficiuntur. Neque enim quiſquam rectè dicatur rex animãtium,

Margin notes: al. perſuaſit, induxit. — Exod. 12. & 22. ὑμεῖς. — Ita legendum in Græco non ἡμεῖς. — Num. 22. 20. — Epheſ. 3. — Gal. 3.

κατὰ τοῦτο γὰρ τὸ σημαινόμενον καὶ τὸν Παῦλον φάναι, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰς καρδίας τῶν ἀπίστων. καὶ ὁ σωτὴρ, οὐ δύνασθε δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. διὸ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν παραλειπομένων, ἀπαρακαλύπτως τὸν διάβολον λέγει, τὸν ἐπισείσαντα τὸν Δαυὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν. πλὴν καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἀντίγραφον οὐχ ὡς τὸ ἀποσταλὲν παρὰ σοῦ περιέχει. ἔχει γὰρ, καὶ προσέθετο * ὀργὴν κυρίου ἐκκαῦσαι ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ * ἔπεισε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἑξῆς. ὡς δοκεῖν πως ὀργὴν ἐνταῦθα λέγεσθαι * κυρίου * τὸν εἰρημένον ἐν παραλειπομέναις διάβολον· εἴτε δὲ οὕτως, εἴτε, ὡς γέγραφας, ἔχει τὸ ῥητόν: οἶμαι φανερῶς τὴν λύσιν ἀναμφίβολον προσῆχθεῖν. ὅτι δὲ ὁμώνυμον καὶ τὸ κύριος, καὶ τὸ θεὸς, καὶ (ὡς * ἐρρήθη πολλάκις) ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου παραλαμβάνεται τῇ ἱερᾷ γραφῇ, εἴρηται μέν. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἕτερον πιστώσασθαι. ἐν γὰρ τῇ νομοθεσίᾳ τῇ περὶ τοῦ πάσχα, μετὰ τὸ χρῖσαι τῷ αἵματι τὴν φλιὰν καὶ τοὺς σταθμοὺς, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθέ φησιν ἕκαστος τὴν * θύραν αὐτοῦ ἕως πρωΐ, καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. δῆλον γὰρ, ὡς ἄλλος κύριος, ὃν λέγει παρελεύσεσθαι, καὶ τοὺς αἰγυπτίους πατάξαι· καὶ ἄλλος, ὁ μὴ συγχωρῶν, τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν οἰκίας, καὶ πατάξαι αὐτούς. τοιοῦτον δέ ἐστι, καὶ τὸ περὶ τοῦ Βαλαὰμ εἰρημένον. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, ἐπιτρέψαι μὲν * αὐτῷ τὸν θεὸν ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς καλοῦντας: ὀργισθῆναι δὲ θυμῷ τὸν θεὸν, ὅτι ἐπορεύετο πρὸς αὐτούς. κἀνταῦθα γὰρ ἄλλον αἰνίττεσθαί φησι θεὸν, τὸν ἐπιτρέψαντα αὐτῷ, καὶ ἄλλον τὸν ὀργισθέντα θυμῷ ἐπ' αὐτόν. οὐ γὰρ αὖ ὁ ἐπιτρέψας ὠργίζετο τῷ πληρώσαντι τὸ ἐπιταχθέν. ἀλλ' ἢ ἐπιτρέψαντα οὐκ ἔδει θυμοῦσθαι: ἢ εἰ θυμοῦσθαι μέλλοντα ἀπελθεῖν, οὐκ ἔδει ἐπιτρέπειν. αὐτὸς μὲν οὕτω δοκεῖ πως διὰ τῆς * ὁμονοίας τὴν ἀμφιβολίαν ἐπιλύεσθαι. ἄμεινον δέ μοι δοκεῖ, Θεοδωρήτῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς ἀνδράσι πραγματευθῆναι τῆς προκειμένης ἀπορίας * τὴν ἐπίλυσιν. λέγει δὲ, καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐν τῇ ἀριθμήσει ἁμαρτήσαντος, τὸ πλῆθος ὑποσχεῖν τὴν τιμωρίαν· οὐχ ὅτι ἐκεῖνος ἠρίθμησεν, ἀλλ' ὅτι τῷ πατραλοίᾳ Ἀβεσαλὼμ, χεῖρα πολεμίαν * ἐπανατείναντος τῷ πατρὶ, συναντῆρέ τε ὁ λαὸς, καὶ συνεστασίασε, προτιμήσας τὸν ἐξ αὐθαδείας ἁρπάσαντα τὴν ἀρχὴν, τοῦ παρὰ θεοῦ εἰς βασιλέα χρισθέντος. τῆς οὖν προτέρην ἐπιλυσάμενος (ὡς ἔδοξεν) ἀπορίαν, ἐπιλύεται καὶ τὴν δευτέραν ἔχουσαν οὕτω· πῶς δεῖ νοῆσαι πῆ μὲν λέγοντος τοῦ ἀποστόλου, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν κατοικεῖν τὸν Χριστόν: πῆ δὲ, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· μεγάλης οὔσης τῆς διαφορᾶς, οἰκήσεώς τε καὶ ἐνδύσεως. ἡ μὲν γὰρ τὸ ἐπιπόλαιον, ἡ δὲ τὸ διὰ βάθους παρίστησι. λέγει δὲ τὸν νοῦν διακρίνων, ὅτι καθάπερ αὐτὸς καὶ βασιλεὺς ὑπάρχει καὶ ποιμήν· καὶ βασιλεὺς μὲν τῶν λογικῶν, ποιμὴν δὲ τῶν ἀλόγων: πρὸς τὴν διάφορον χρείαν τῶν τὴν εὐεργεσίαν δεχομένων ὀνομαζόμενος (οὔτε γάρ τις ἀλόγων βασιλεύειν, εἰκότως λεχθείη·

Margin notes: * al. ὀργή. — * al. ἐπέσεισε. — * κύριον. — * τῶν εἰρη. — * ἐρρέθη. — * al. χεῖρ. — * αὐτῷ. — * ὁμωνυμ. — * ic. ἡ ἐπίλυσιν. — * ἐπανατεί.

οὔτε

ἴσ. δεῖ. ἔτι ποιμαίνειν τὰ λογικά:) οὕτω δὴ νοεῖν καὶ τὸ προκείμενον. κατοικεῖ μὲν γὰρ, ὡς αὐτὸς ὁ θεσπέσιος λέγει Παῦλος, ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἐν οἷς πολιτεύεται, καὶ οἳ καθεστήκασιν ἐρριζωμένοι τε καὶ τεθεμελιωμένοι ἐν αὐτῷ: ἐνδύεται δὲ τὸν Χριστὸν, καὶ ὁ πάλιν αὐτὸν δυνάμενος ἀποδύσασθαι. διὸ φαμὲν ἐρριζωμένοις ἐν *αὐτῷ δικαίως ἐγκατοικεῖ. τοῖς δὲ ἄλλοις διὰ τὴν ἄφατον φιλανθρωπίαν ἔνδυμα γίνεται, παρέχων σκέπην, ἵνα μὴ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ, τοῦ σκληροῦ καὶ ψυχροῦ ἀνέμου, τοῖς ἐπιστρέφουσι πρὸς αὐτὸν ἐπιτρίβοιτο, ἀδικία καὶ ψυχοφθόρα ἐπιπνέοντος· ἀπὸ προσώπου γὰρ βορρᾶ ἐκκαυθήσεται κακά. τὰς οὖν δύο ταύτας ἀπορίας ἐπιλυσάμενος, ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ εἰς ἐξαίτησιν προσευχῶν τελευτᾷ. ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς *καθωμολόγησεν ἐν τῷ θ' σημείῳ, δι' ὧν ἐγκώμιον μὲν διαπλέκεται τοῦ μονάδος βίου, καὶ τί ποτέ ἐστιν ὁ μοναχὸς, ὑπογράφει· καὶ αὐτὸν δὲ τῆς αὐτῆς πολιτείας ἀπαγγέλλει. παραινεῖ δὲ τοὺς τῆς μονάδος πολιτείας ἐραστὰς κατὰ τὸ ἐπάγγελμα πολιτεύεσθαι, καὶ τῇ μονότητι καὶ ἑνότητι τῆς ἐκκλησίας συναρμόζεσθαι. εἴησαν δὲ, πρὸς οὓς ἀφεώρα ἡ παραίνεσις, τῆς Σευήρου διασπορᾶς, καὶ κατὰ τομῆς μερίδος οὐκ ἄσημον. οἷς ὅπως μὲν μάχονται τῶν πατέρων αὐτῶν αἱ δόξαι πρὸς ἑαυτὰς, ὅπως δὲ πρὸς ἀλλήλας* καὶ οὐδαμῆ τὸ στάσιμον οὐδὲ τὸ *πάγιον ἔχουσιν: ἀπογυμνώσας τε καὶ *ἀποκαλυψάμενος, ἐκ τῆς ἐκεῖθεν ἀτοπίας, ὁρᾶν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας, ὑποτίθεται. τοὺς μὲν γὰρ παράγει λέγοντας σώζεσθαι τὰς διαφορὰς μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὥσπερ καὶ Σευῆρον: τοὺς δὲ, σώζεσθαι μηδαμῶς, ὥσπερ καὶ Τιμόθεον· ἔν ἄλλοις τε, καὶ ἐν οἷς κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις ἀγωνίζεται Λέοντος. οὐ μόνον δὲ [αὐτὸς] οὐκ ἀνέχεται φάναι σώζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἐνόχους ἀποφαίνει τοὺς, εἴ τινες σώζεσθαι τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν μετὰ τὴν ἕνωσιν δογματίζουσιν. ἀλλὰ καὶ Σευῆρος πάλιν σώζεσθαι λέγων τὰς διαφορὰς, τὰ πράγματα, οἷς ἡ διαφορὰ ἐπιθεωρεῖται, οὐ συνομολογεῖ σώζεσθαι, καὶ οὐ πανταχοῦ δογματίζει τοῦτο, παλίντροπος γάρ ἐστι τὴν πίστιν καὶ πολύμορφος. καὶ γὰρ ἔν τισιν αὐτῷ λόγοις καὶ αὐτὰ διομολογεῖ τὰ πράγματα σώζεσθαι. οὕτως οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς τὸ ἀλλόφυλον τῆς δυσσεβείας στασιάζουσι σύνταγμα. ἐκ τούτου παραινῶν* τοὺς στασιάζοντας τῷ φρονήματι τῆς δυσσεβείας συνδραμεῖν, κατ' ἐπιδρομὴν ἱστορεῖ, Μαρκιανὸν μὲν συγκροτῆσαι τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον· καὶ, ὡς ἐκείνου τὸν βίον λιπόντος, Λέων μὲν κατέστη τῶν πραγμάτων κύριος· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι τῆς ἱερᾶς ἐπαναστρέψαντες συνόδου, ταραχῆς ἐπλήρωσαν τὴν οἰκουμένην, δυσσεβῶς τε καὶ πεπλασμένως φημίσαντες, ὡς ἡ σύνοδος Κύριλλον ἀπεβάλλετο, καὶ Νεστόριον ἀπεδέξατο. ὧν τὸν ἄλογον ὁ Λέων καταστέλλων θόρυβον, τὰ ψηφισθέντα ἐν Καλχηδόνι, καὶ τὰ πραχθέντα, πανταχοῦ διαπέμψας τῆς οἰκουμένης μετ' ἐγκυκλίων κελεύσεων ἕκαστον τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων· ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅσοι ἐν τῷ μοναδικῷ διέλαμποι βίῳ, τὸ φρόνημα αὐτῶν ἐγγράφως ἀνομολογῆσαι διετάξατο, ὃ καὶ προθύμως πεποιήκασι τῶν ἀρχιερέων τοῦ ἀριθμοῦ εἰς χ' καὶ χιλίους.

Margin: *ἑαυτῷ. — *καθωμίλησε. — *ἄλ. κοινώνιον. — *ἀνακαλυψάμενος.

neque paſtor hominum: Ita præſentem quoque locum licet interpretari; *Habitat enim*, vt ipſe S. Paulus docet, *Sapientia Dei in iis quibus imperat, & qui in illo radicati & ſuperædificati ſunt*; Induit autem Chriſtum qui illum poſtea rurſum exuere poteſt. Quapropter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. Aliis autem ob inexplicabilem clementiam ſuam indumentum fit; quibus tegumentum præbet, ne ab Aquilone vento aſpero frigidoque, qui peſtilentem & exitiabilem animabus afflat auram, conuerſi ad Chriſtum pereant; *à facie enim Aquilonis exardeſcent mala*. His igitur duabus quæſtionibus ſolutis epiſtolam hanc cum votorum comprecatione finit.

Hier. 6. apud ſeptuag. eſt, ἐκκαυθ.

Idem adhuc Eulogius in libro ſeu argumento nono declarauit, ea quibus vitæ ſolitariæ laus continetur, & quid ſit monachus deſcribit, atque rationem eius viuendi exponit. Hortatur vitæ monaſticæ cultores, vt ad profeſſionis præſcriptum vitam inſtituant, & ſe ad ſolitariam vitam & Eccleſiæ vnitatem conforment. Erant autem, quos illius admonitio reſpicit, ex factione & ſecta Seueriana, vti non eſt obſcurum; quibus, quomodo [hæreticorum ipſorum maiorum] ſententiæ cum ipſis auctoribus & cum aliis eiuſdem ſectæ pugnent, nec vſquam quicquam ſtabile & ſolidum habeant, aperiens declaranſque ex illorum abſurditate, ſi ad Eccleſiæ vnionem reſpiciant oſtendit. Hos enim producit, vt aſſerentes differentias poſt vnionem ſeruari, vti Seuerum: illos autem vt negantes ſeruari: vti Timotheum, cum in aliis ipſius ſcriptis, tum in iis quibus S. Leonem oppugnat. Ipſe verò non ſolum dicit non ſeruari differentias, ſed etiam impietatis reos peragit illos quicumque differentias poſt vnionem ſeruari docent. Sed Seuerus rurſus dum docet differentias ſeruari; res tamen, quibus differentia cognoſcitur, negat ſeruari. Nec conſtanter hoc vbique docet: inconſtans enim, & Vertumnus aliquis aut Proteus eſt in fide; etenim in quibuſdam libris confitetur ipſas etiam res ſeruari. Adeo non ſolum inter ſe ipſi, ſed neque ſibi ipſe quiſquam conſtans dogma Babylonicum nempe & à vera pietate alienum cudunt. Hinc [ſumpta occaſione] hortatus diſſidentes, vt in Eccleſiæ ſententiam deſcendant, curſim narrat à Marciano Chalcedonenſem Synodum coactam; Leonem, Marciano mortuo, ſuffectum ſummæ rerum præfuiſſe: Ægyptios concilium euertere conatos orbem totum tumultibus impleſſe, impiè fictéque rumores ſparſiſſe, Cyrillum à Synodo damnatum, Neſtorium receptum fuiſſe. Quorum [inquit] inſanum furorem reprimens Leo Decreta concilij Chalcedonenſis Actáque cum encyclicis ſeu circularibus mandatis per totum orbem miſit, ſinguliſque Epiſcopis & preſbyteris, nec non iis qui in religioſa & monaſtica vita celebres habebantur præcepit, vti ſententiā ſuam ſcripto profiterentur. Quod Epiſcopi, numero mille ſexcenti, promptè ſanè executi ſunt,

Marcianus Imperator. Leo Imperator.

EVLOGIVS. nemine qui aliter ſentiret deprehenſo præter Amphilochium Sidæ Pontificem, qui tamen & ipſe paulo poſt concilij ſententiæ ſubſcripſit conſenſitque. A quibus ſtetit & Simeon qui in columna cœlitum vitam æmulabatur, & Baradatus, aliique eandem viuendi rationem ſecuti. His oratione decurſis, cum Seuerum anathemate proſcriptum dixiſſet, diſputationem fine concludit.

Simeon ſtylita.

Sequens oratio eandem præfert inſcriptionem, & adhortationem ad eos continet, qui ab Eccleſia diſſidebant, qua monet, vt ſuas inter ſe pugnas, ſuorumque diſſenſiones hæreticorum, cum Eccleſiæ recto conſenſu reſpiciant componantque. Oſtendit præterea vnde factum ſit, vt opinatio hæretica in infinitas quaſi ſectas & ſententias diſtracta & diuulſa ſit. Interrogans enim [hæreſis] Eccleſiæ filios an, quemadmodum duas [in Chriſto] naturas aſſerunt, aſſerant ſimiliter & duas perſonas? Et cum reſpondent vnam eſſe in Chriſto hypoſtaſin: quærit an etiam aſſerant vnam naturam? Sed nihil horum hactenus vnquam, quæ hæreſis quæſiuit, ab [Eccleſiæ filiis] audiuit. Viciſſim autem & ab Eccleſia interrogatur hæreſis, cur id quærat? an quod exiſtimet naturam & perſonam eſſe idem, & propterea putet eos qui aſſerant duas naturas, etiam aſſerere duas perſonas? Aut contra; qui vnam profiteantur perſonam, etiam vnam profiteri naturam cenſet?

Catholici nec vnam naturam, nec duas in Chriſto perſonas admittunt.

Hinc nato contentionis initio, bellum illud hereticorum inter ſe digladiantium multiplex & implacabile extitit: idémne ſit natura & hypoſtaſis. Etenim cum dicamus vnam in Trinitate naturam eſſe, neceſſario dicendum erit, vnam quoque eſſe hypoſtaſin. Aut ſi tres hypoſtaſes; natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc commenti ſunt aliud eſſe naturam, & aliud eſſentiam. Naturam rurſum diuiſerunt in generalem & ſingulares naturas. Et cum ad Sergium ſcribit Seuerus: vnam, inquit, eſſentiam Chriſtum eſſe, volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel vna ſemel nata eſſentia aut etiam qualitate, quomodo manſit naturarum, ex quibus vnus exiſtit Chriſtus, ſecundum eſſentiam differentia? Si enim vna qualitas eſt & eſſentia, fruſtra deinceps ponit differentiam. Et ſanè; quibus fundamẽtis nixus vnam âſſerere eſſentiam Seuerus recuſat; iiſdem vel inuitus negare cogitur vnam eſſe in Chriſto naturam.

Nonnulli porro ex impudentioribus, naturam, perſonam, eſſentiam idem eſſe admittentes, non horruerunt affirmare etiam in S. Trinitate tres eſſe eſſentias; vnde & tres Deos & tres Deitates, etſi non verbo, mente tamen docent. Et hi quidem damnantur veluti tres eſſentias in Trinitate prodigioſè cudentes: Hi verò quod non proprie Deum patrem aut Filium, aut Spiritum S. dici cenſeant. Iſti verò fortaſſe ſint, qui tantum ſignatas ſeu figuratiuas proprietates putant eſſe hypoſtaſes. Ita in multas ſententias & errores alios illorum diſſecta ſecta progreſſa eſt; quemadmodum & de differentia concurrentium in Chriſto naturarum. Aliis enim nugatoribus viſum eſt perire differentiam poſt vnionem naturarum: aliis ſeruari differentiam iudicatum;

συγκεφαλαιωθέντος μηδενὸς ἑτερογνωμήσαντος πλὴν Ἀμφιλοχίου τοῦ σίδης, ὃς μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸς δι' ὑπογραφῆς συνεφώνησε. μεθ' ὧν καὶ ὁ μέγας Συμεὼν, ὁ ἐν τῷ στύλῳ τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον βίον διανυσάμενος, καὶ Βαραδάτος, καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς πολιτείας φθάσαντες. ταῦτα διαδραμὼν καὶ δικαίως Σευῆρον τῷ ἀναθέματι παραπεμφθῆναι * συστησάμενος, εἰς τέλος * διέστησε τὴν διάλεξιν.

* πι μένοι * δι

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος * παραδιαβάλλεται μὲν τὴν αὐτὴν ἐπιγραφήν· παραίνεσιν δὲ πρὸς τοὺς διεστῶτας τῆς ἐκκλησίας εἰσηγεῖται, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν αἱρετιζόντων κἀνταῦθα μάχης τε καὶ διαφορᾶς συνιδεῖν τὸ τῆς ἐκκλησίας ὀρθὸν φρόνημα παρακαλῶν. λέγει δὲ καὶ ὅθεν κατετμήθη εἰς μυρίας διαιρέσεις καὶ τομὰς ἡ αἱρετικὴ δόξα. ἐπερωτῶσα γὰρ τὰ τέκνα τῆς ἐκκλησίας, εἰ καθάπερ δύο τὰς φύσεις λέγουσιν, οὕτω καὶ τὰς ὑποστάσεις λέγειν ἀνέχονται; καὶ * ἐπεὶ μίαν λέγουσιν ἐπὶ Χριστοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἆρα καὶ μίαν φύσιν ἐπ' αὐτοῦ δογματίζουσι; ταῦτα * ἐπιζητοῦσα ἡ αἵρεσις, ὧν ἐπεζήτησε μὲν τέως οὐδὲν ἀκούει. ἀντερωτᾶται δὲ παρὰ τῆς ἐκκλησίας, τί δήποτε ταῦτα ἐρωτᾷ; ἆρα γὰρ ταὐτὸν ἡγεῖται φύσιν καὶ ὑπόστασιν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς δύο λέγοντας φύσεις, νομίζει δύο καὶ ὑποστάσεις δοξάζειν· ἢ ἀνάπαλιν, τοὺς μίαν ὑπόστασιν [λέγοντας] καὶ μίαν φύσιν συνομολογεῖν νομίζει. ἀρχὴν οὖν τοιαύτην τῆς κινήσεως λαβούσης, καὶ ὁ πολὺς ἐκεῖνος καὶ ἄσπονδος τῶν αἱρετιζόντων ἐν ἑαυτοῖς συνερράγη πόλεμος, εἰ ταὐτὸν φύσις καὶ ὑπόστασις; ἐπεὶ μίαν φύσιν ἐπὶ τῆς τριάδος φαμὲν, καὶ μίαν ὁμολογεῖν ἀνάγκη τὴν ὑπόστασιν· ἢ ἐπεὶ τὰς ὑποστάσεις τρεῖς, καὶ ἡ φύσις εἰς τρεῖς * διαιρείσθω. κἀκεῖθεν ἄλλο μὲν σημαίνειν τὴν φύσιν, ἄλλο δὲ σημαίνειν τὴν οὐσίαν, ἀνέπλασαν. καὶ τὴν φύσιν πάλιν εἰς * γενικὴν φύσιν καὶ ἰδικὰς φύσεις κατεμέρισαν. καὶ πρὸς μὲν τὸν γραμματικὸν Σέργιον ὁ Σευῆρος γράφων, μίαν οὐσίαν, φησὶν, εἰπεῖν τὸν Χριστὸν ἐβουλόμεθα, ἵνα τῶν συνελθόντων τὴν διαφορὰν μὴ ἀνέλωμεν. μιᾶς γὰρ καθάπαξ γεγενημένης οὐσίας ἢ καὶ ποιότητος, πῶς ἔτι μεμένηκε τῶν φύσεων, ἐξ ὧν εἷς ὁ Χριστὸς, ἡ κατ' οὐσίαν διαφορά; εἰ γὰρ μία ποιότης καὶ οὐσία, τὰ τῆς διαφορᾶς λοιπὸν ψευδῆ καθέστηκε. καίτοιγε ἐξ ὧν τὴν μίαν οὐσίαν εἰπεῖν ὁ Σευῆρος παραιτεῖται, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ μίαν [λέγειν] φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, κἂν μὴ βούλοιτο, παρῃτήσατο. τινὲς δὲ τῶν ἀπηρυθριασμένων φύσιν καὶ ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν ταὐτὸν εἰπεῖν ἐκδεξάμενοι, καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος τρεῖς οὐσίας λέγειν οὐκ ἔφριξαν· δι' ὧν καὶ τὸ τρεῖς θεοὺς καὶ * θεότητας, εἰ καὶ * τῇ φωνῇ, τοῖς γε νοήμασι, δογματίζουσι. καὶ οἱ μὲν κατακρίνονται, ὡς τρεῖς οὐσίας ἐπὶ τῆς τριάδος τερατευόμενοι: οἱ δὲ, ὡς οὐ κυρίως θεὸν τὸν πατέρα, ἢ τὸν υἱὸν, ἢ τὸ πνεῦμα δοξάζοντες, τάχα δ' ἂν εἶεν, οἱ μόνα τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τὰς ὑποστάσεις εἶναι δογματίζοντες. καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ὁρισμὸς αὐτοῖς καὶ ἡ κατατομὴ προελήλυθεν, ὥσπερ καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν συνελθουσῶν ἐπὶ [τοῦ] Χριστοῦ φύσεων. τοῖς μὲν γὰρ, μετὰ τὴν ἕνωσιν μὴ φυλάττεσθαι τὴν διαφορὰν, ἐπῆλθε φαντάζεσθαι: τοῖς δὲ, σώζεσθαι τὴν διαφορὰν ἡ ὁμολογία γέγονε.

* βάλ * δια * al. * ἐπ

διχῆ δὲ καὶ οὗτοι διετμήθησαν. οἱ μὲν γὰρ τὴν διαφορὰν ὁμολογοῦντες σώζεσθαι, τὰ ὧν ἡ διαφορὰ σώζειν οὐ βούλονται· οἱ δὲ, κἀκεῖνα ὑπὸ τῆς ἀναγκαζούσης ἀκολουθίας συγχωροῦντες πολλάκις (ἄλλος λῆρος *ἐστὶ, καὶ ἄλλη παράνοια) δύο ταύτας λέγειν ἐμμόνως οὐδ᾽ ὅλως ἀνέχονται· ἡ γὰρ δύο φωνὴ, φασιν, ἀνὰ μέρος καὶ καθ᾽ ἑαυτὰ τὰ διαφέροντα τίθησι. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ βραχέων προσθεὶς, καὶ τῇ παραινέσει πλατυνάμενος, καὶ τὸν παρόντα καταπαύει λόγον. (* ἐστί)

Γράφει λόγον ἕτερον κατὰ ἀγνοητῶν. μοναχοὺς δέ τινας τῶν ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα ἐρήμου κινῆσαι [λέγει] τὸ δόγμα, οἳ ἄγνοιαν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ περιάπτειν ὑπήθρησαν, ἐξ ὧν τε εἶπεν αὐτὸς, ποῦ τεθείκατε Λάζαρον; καὶ, οὐδεὶς οἶδε τὴν ὥραν ἐκείνην, ἢ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οὐδὲ ὁ υἱός· καὶ ἐξ ἄλλων τοιουτοτρόπων ῥημάτων. ὁ δὲ ἱερὸς Εὐλόγιος ἐστὶν, οὔτε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, πολλῷ δὲ μᾶλλον οὐδὲ κατὰ τὸ θεῖον, ἀγνοεῖν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὔτε τὸν τάφον τοῦ Λαζάρου, οὔτε τὴν τέλειον ἡμέραν, διατείνεται. οὔτε γὰρ τὸ ἀνθρώπινον, εἰς μίαν ὑπόστασιν συνελθὸν τῇ ἀπροσίτῳ καὶ οὐσιώδει σοφίᾳ, ἀγνοήσει ἄν τι, ὥσπερ οὐδὲν τῶν παρόντων, οὕτω δὴ οὐδὲ τῶν μελλόντων. οὔτε διαψευσθῆναι δύναται τὸ εἰρημένον παρ᾽ αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστιν· εἰ μὴ ἄρα καὶ τὸν πατέρα πρὸς τὴν ἄγνοιαν, οἱ πάντα τολμῶντες, παρέλκύσωσι. τὸ μέντοιγε φάναι τὸν σωτῆρα, ποῦ τεθείκατε Λάζαρον, εἰς ἐπίστασιν καὶ μνήμην *ἄγοντα τοὺς παρόντας τῶν ἰουδαίων, εἰπεῖν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τινὰ διαπράξασθαι, ὥσπερ τὸ· λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν. ἵνα ἐξ ὧν τε κατὰ μέρος εἶδον, καὶ ἐξ ὧν ἤκουσαν, πιστὸν μὲν τὸ ὁρᾶσθαι καὶ ἀναμφισβήτητον, ἀνεξάλειπτον δὲ παραδοθείη τῇ μνήμῃ. λέγει δὲ, ὅτι καὶ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ λεγόμενα, τὰ μὲν κατὰ ἀναφορὰν, τὰ δὲ κατὰ ἀλήθειαν λέγεται. κατὰ ἀναφορὰν μὲν, τὸ ἁμαρτίαν αὐτὸν καὶ κατάραν ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι. οὐ γὰρ γέγονε ταῦτα, ἀλλ᾽ οἷα τῆς κεφαλῆς οἰκειουμένης τὰ τοῦ ἰδίου σώματος, αὐτὸς τὰ τοῦ σώματος ἀναδέχεται. κατὰ ἀλήθειαν δὲ λέγεται ἄνθρωπός τε γεγονέναι, καὶ πεινῆσαι, [illegible] ψῆσαι, καὶ τὰ ὅμοια. ὥστε εἴ τις ἐθέλοι λέγειν, ἀγνοεῖν αὐτὸν κατὰ ἀναφορὰν, ὡς οὐκ *ἐκτὸς ἀγνοίας ὄντος αὐτοῦ τοῦ σώματος, ἤτοι τῆς ἀνθρωπίνης *φωνῆς, ἧς ἐστιν αὐτὸς [ἡ] κεφαλὴ· οὐκ ἂν μὲν ἔξω τοῦ εἰκότος περιενεχθείη. οὐ μὴν ἀγνοοῦντα τὴν τοῦ πατρὸς *σοφίαν δοξάσειεν. ἀλλ᾽ εἰ τὸ, ποῦ τεθείκατε αὐτὸν, ἄγνοιαν τοῦ Χριστοῦ κατηγορεῖν τοὺς ἀπαιδεύτους ἀνέπεισε· πῶς οὐχὶ καὶ τῷ πατρὶ τὴν αὐτὴν ἄγνοιαν ἐπιρρίψουσι. διαπυνθανομένῳ καὶ λέγοντι πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; καὶ πρὸς τὸν ἀδελφοκτόνον, ποῦ ἐστιν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ κραυγὴ σοδόμων καὶ γομόῤῥας πεπλήθυνται, καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα· [καὶ] καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦνται· εἰ δὲ μὴ, ἵνα γνῶ. ἐρωτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸ δαιμόνιον, τί ὄνομά σοι; κἀκεῖνο ἀποκρίνεται, λεγεὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. ἀλλὰ καὶ τοῖς τυφλοῖς λέγει, τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; καὶ πῶς οὐκ ἔστι ταῦτα φανερὸν, ὡς οὐκ ἀγνοίας ἦν· ἀλλὰ τὸ *μὲν ἐπερωτᾷ, ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ δαιμονίου

(al. ἄγον- & ἐπόντα) (* al. ἐκ τῆς) (* al. ἐννοίαν)

qui & ipſi bifariam diuiſi ſunt. Nam qui differentiam manere volunt; nolunt tamen ea manere per quæ exiſtit differentia. Alij vero & illa manere, cogente neceſſaria conſequentia, ſæpe concedentes (alia hæc eſt inſania atque amentia) duas tamen naturas appellare penitus auerſantur. Vox enim Duo inquiunt, per partes & per ſe res differentes oſtendit. His breuiter diſputatis, longa exhortatione hunc quoque librum finit. (EVLOGIVS.)

Aliam orationem componit contra Agnoitas ſiue ignorantes: Monachos autem quoſdã ait ex Palæſtina ſolitudine excitaſſe [prauum] dogma, qui Domino noſtro IESV Chriſto ignorantiam, ex iis quę ipſe dixit, aſſignare conati ſunt. *Vbi poſuiſtis* Lazarum [inquit Dominus] Et: *Nemo nouit illam, aut diem illum, neque filius hominis.* Atque item ex aliis hoc genus verbis. Sanctus autem Eulogius iſte, Chriſtum IESVM Dominum noſtrum, neque ſecundum humanitatem quidem, multo minus verò ſecundum diuinitatem ignoraſſe ſepulchrum Lazari, neque etiam illum vltimum diem contendit. Neque enim humanitas Chriſti in vnam inacceſſibilis & ſubſtantiantialis ſapientiæ hypoſtaſin admiſſa quicquam velut rerum præſentium, ita futurarum poterit ignorare: neque falſum eſſe poteſt quod dixit: *Omnia quæcunque habet pater, mea ſunt.* An ergo & Patri, nihil non audentes, ignorantiam aſcribent. Enimuero hoc quod dixit Saluator: *Vbi poſuiſtis Lazarum*, eò dixiſſe ait, vt id præſentes Iudæi ſcirent, illorúmque memoriam firmaret. Imo non hoc ſolum, ſed & alia quædam id genus feciſſe affirmat. Vt illud; *Soluite eum, & ſinite abire*, vt ex iis quæ ſpeciatim viderant, & quæ audierant, fidem oculorum teſtatam & indubitatam [Iudæis] faceret; memoriæ vero illorum factum nunquam obliterandum infigeretur. Docet etiam alia de Chriſto dicta per figuram, alia ſecundum rei veritatem. Figuratè dicitur illum pro nobis peccatum & maledictum factum eſſe, neq; enim fuit quicquam horum. Sed veluti ſibi caput vendicat ea quæ ſunt reliqui corporis, ita Chriſtus ea quæ corporis ſunt ſibi aſſignat. Secundum rei veritatem autem dicitur homo factus, & eſuriiſſe, & ſitiuiſſe, & hoc genus ſimilia. Quod ſi ergo quis velit dicere, eum figuratè & anaphoricè aliquid ignorare, eo quod corpus non ſit extra ignorantiam aut humana vox cuius ipſe caput eſt; is non abſurde loquetur, neque interim Patris ſapientiam ignoraſſe aliquid docebit. Sed ſi illa verba: *Vbi poſuiſtis eum*, ad Chriſti ipſius, imperiti homines, referunt ignorantiam, quomodo non eandem ignorantiam in Patrem reiicient; quando interrogat & dicit ad Adamum: *Vbi es?* Et ad fratricidam: *Vbi eſt Abel frater tuus?* Et: *Clamor Sodomorum & Gomorræorum multiplicatus eſt & peccata eorum magna valde: deſcendam ergo & videbo vtrum clamorem ſuum* [qui venit ad me] *opere compleuerint nec ne, vt ſciam.* Interrogat & IESVS dæmonium: *Quod tibi nomen eſt?* Et illud reſpondet. *Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus.* Quin & cæcos interrogat: *Quid vultis faciam vobis.* Et quomodo non patet, hæc non ex ignorantia quæſita? Sed à Dæmonibus quidem quærit,

(Ioan. 11. Marc. 13.) (Ioan. 16.) (ἀναφορά) (Nos membra eramus maledictum.) (Gen. 3. Gen. 4. Gen. 18.) (Marc. 5.) (Matth. 20.)

EVLOGIVS. quanta ſit obſidentium multitudo, vt diſcipulis oſtentat ſe iam multis eſſe ſuperiorem, & fidem firmet: animóſque addit calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici.

Luc. 10.

Cęcos autem interrogat, vt petitionem ab illis eliciat. Quantum enim beneficium ex petitione accipimus, tantum afficimur ad beneficium [agnitum &] acceptum. Illud autem quod de extremo iudicij die dictũ, quod illud nemo nouit, neque angeli, neque Filius, niſi ſolus pater; id quidam ob eam rationem dictum exiſtimant, vt diſcipuli arbitrati quotidie diem vltimum imminere ſemper vigilarent. Sed nihil obſtat quo minus & hoc figuratè dictum interpretemur: quemadmodum & illud: *Tu ſcis inſipientiam meam.* Et illud, *Deus Deus meus vt quid me dereliquiſti?*

Pſal. 68. Pſalm. 21.

Sunt qui cenſeant illum dixiſſe quod ignoraret vltimum diem, vt humanæ naturæ ſignum proprium quod illi ineſt, declararet & oſtenderet; non quod ipſe ignoraret: Abſit [quod ipſe ignorarit.] Quicunque enim vel diuinitati ipſius, vel humanitati ignorãtiam adſcribet, nunquam certiſſimę temeritatis crimen effugiet. Sed cum vt B. Cyrillus docet, ſubtili mentis conceptu & animi imaginibus per contemplationem, rem à re diuidimus; tum videmus proprias naturæ vtriuſque, vt in ſe eſt, notas & proprietates. Aut vt Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione diſtinguuntur, etiam nomina naturarum ſimul diuiduntur. Sed nudæ puræque humanitatis ſignum proprium eſt ignorantia. Hac ratione ergo Chriſti humanitati, vt ſimplici & puræ humanitatis naturæ conſideratæ [præciſè ſecundum ea quæ à ſe ipſa habet] adſcribi poterit ignorantia. Et hoc eſt quod Theologus explicauit, quando dixit: Scit quidem vt Deus; neſcit verò vt homo. Quibus dictis addit: Quod ſi qui ex Patribus ignorãtiam in Saluatore ex parte humanitatis admiſerunt, id tamen non vt dogma ſanxerunt, ſed Arianorum inſaniam repreſſuri (qui omnia [quæ in Chriſto erant] humana ad vnigeniti diuinitatem tranſtulerunt, vt increatum Dei verbum creaturam oſtenderent) rectius hæc de humanitate dici poſſe exiſtimarunt, quam humana ab illis [Arrianis] ad diuinitatem trahi. Etſi forte qui dixerit, etiam patres figuratè ſeu anaphoricè locutos eſſe, religioſius videbitur iudicaſſe. His expoſitis, dicendi finem facit.

Liber poſtremus orationem continet, cui titulus: DECRETVM IN SAMARITANOS editum. Argumentum orationis huiuſmodi. Plebs Samaritana in contrarias diuulſa factiones, inter ſe diſſidebat, & peregrinis ſe opinionibus propugnabat. Alij enim Ieſum Naue eum eſſe cenſuerunt, de quo Moyſes dixit, Prophetã vobis excitabit Dominus Deus ex fratribus veſtris, vt me. Alij, reiectâ hac ſententiâ, Doſthen quendã nomine, ſiue Doſitheum prædicarunt Samaritanũ etiam gente æqualem Simoni mago. Et hunc illum eſſe à Moyſe prædictum, portentoſè commenti, ab ipſius nomine Doſthêni cognominati ſunt. Hic in diuinos Dei Prophetas maledicus, potiſſimum tamen in Iudam vnum de XII. Patriarchis contumelioſus,

τὸ πλῆθος τῶν κατοικούντων τοῖς μαθηταῖς ἐπιδεῖξαι βουλόμενος, ὡς ἂν μάθοιεν* καὶ τῶν πολλῶν ἤδη περιγένονεν, αὐτοῖς πίστιν καὶ θάρσος ἐντιθεὶς τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. τοὺς τυφλοὺς δὲ ἐπερωτᾷ, οἰκονομῶν ἐξ αὐτῶν προαχθῆναι τὴν αἴτησιν. ὅσον γὰρ αἰτοῦντες τῆς ὠφελείας τυγχάνομεν, τοσοῦτον τὴν αἴσθησιν τῆς εὐεργεσίας δεχόμεθα. τὸ δὲ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας εἰρημένον, ὡς οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ· τινὲς μὲν κατ' οἰκονομίαν εἰρῆσθαι φασιν, ἵνα τῶν μαθητῶν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν νομιζόντων ἐπελεύσεσθαι τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἀεὶ* γρηγορεῦντες διατελῶσιν. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ τοῦτο ἐκλαβεῖν ὡς κατὰ ἀναφορὰν εἰρημένον, καθάπερ καὶ τὸ, σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου. καὶ τὸ, θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; ἔνιοι δέ φασιν, αὐτὸν ἀγνοεῖν φάναι τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, τὸ* ἰδίως προσὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει γνώρισμα δεικνύοντά τε καὶ ἐμφανίζοντα. οὐχ ὡς αὐτοῦ ἀγνοοῦντος, ἄπαγε· οὔτε γὰρ κατὰ τὴν θεότητα, οὔτε κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἄγνοιαν λέγων ἐπ' αὐτοῦ, θράσους ἐπισφαλοῦς ἠλευθέρωται: ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς ὁ μακάριος Κύριλλός φησιν, ἐν ἰσχναῖς διαιροῦντες ἐννοίαις, ἤτοι νοῦ φαντασίαις, τῷ τρόπῳ τῆς θεωρίας ἑκατέρας φύσεως ὁρῶμεν ἴδια καὶ καθ' ἑαυτὰ γνωρίσματα. ἢ καὶ, ὡς ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ἡνίκα αἱ φύσεις διίστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται* καὶ τὰ ὀνόματα· ἴδιον δὲ γνώρισμα ψιλῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἄγνοια. κατὰ τοῦτο ῥηθείη ἂν ἐπὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀνθρωπότητος, ὡς ἁπλῶς ἀνθρωπότητος θεωρεῖσθαι τὴν ἄγνοιαν. καὶ τοῦτο καὶ ὁ θεολόγος ἐξέφανσεν, εἰπών· γινώσκει μὲν ὡς θεός, ἀγνοεῖ δὲ ὡς ἄνθρωπος, ἄν τις τὸ φαινόμενον χωρίσῃ τοῦ νοουμένου. ταῦτα εἰπών, ἐπάγει ὡς εἰ καί τινες τῶν πατέρων τὴν ἄγνοιαν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα παρεδέξαντο ἀνθρωπότητος: οὐχ ὡς δόγμα τοῦτο προενήνεγκαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν Ἀρειανῶν μανίαν ἀντιφερόμενοι· οἱ γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ἐπὶ τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς μετέφερον, ὡς ἂν κτίσμα τὸν ἄκτιστον λόγον τοῦ θεοῦ παραστήσωσιν· οἰκονομικώτερον ἐδοκίμασαν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ταῦτα φέρειν, ἢ παραχωρεῖν ἐκείνους μεθέλκειν ταῦτα κατὰ τὴν θεότητος. εἰ δὲ καὶ ἀναφορὰν κἀκείνους δοίη ταῦτά τις εἰπεῖν, τὸν εὐσεβέστερον λόγον ἀποδέξεται. ταῦτα δὴ περιελθών, πέρατι περιβάλλει τὸν λόγον.

*μάθοι
*al. γρη
*al.

Τελευταῖον δὲ περιεῖχε τὸ βιβλίον λόγον, ἐπιγραφὴν φέροντα, Ὅρος ἐκφωνηθεὶς τοῖς Σαμαρείταις. ἡ δὲ ὑπόθεσις προεῖχε τοιαύτη. τῶν Σαμαρειτῶν τὸ πλῆθος εἰς ἀντικειμένας μερίδας διαιρεθέντες, καὶ στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀλλοφύλοις ἑαυτοὺς ἀποδιατειχίσαντες δόξαις, οἱ μὲν Ἰησοῦν τὸν ναυῆ ἐδόξαζον εἶναι, περὶ οὗ Μωσῆς εἶπε, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ: οἱ δὲ τὸ μὲν παρεγράφοντο, Δοσθὴν δέ τινα τοὔνομα ἢ Δοσίθεον ἀνεκήρυττον, Σαμαρείτην μὲν καὶ αὐτὸν τὸ γένος, συνακμάσαντα δὲ κατά τε τοὺς χρόνους Σίμωνι τῷ μάγῳ· καὶ τοῦτον εἶναι τὸν προφητευθέντα* τερατευόμενοι, ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔφερον, Δοσθηνοὶ καλούμενοι. οὗτος δὲ ὑβριστὴς μὲν γέγονε τῶν τοῦ θεοῦ προφητῶν, ὑβριστὴς δὲ μάλιστα τοῦ Ἰούδα τοῦ ἑνὸς τῶν ιβ' πατριαρχῶν.

μηδὲ

μηδὲ τοὺς περὶ * αὐτὸν μυρίοις ἐπαίνοις παρὰ τῆς Μωσαϊκῆς γραφῆς αἰσχυνθείς. τοὺς οὖν εἰρημένους πάντας πλὴν ὧν καὶ διαγελῶν, εἰς ἑαυτὸν πάντα καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἄλλην περιέσπασε θειότητα. μυρίαις δὲ καὶ ποικίλαις ἄλλαις νοθείαις τὴν μωσαϊκὴν ὀκτάτευχον * κατακιβδηλεύσας, καὶ ἕτερά τινα συγγράμματα, μωρά τε καὶ ἀλλόκοτα καὶ ἀπεναντία τῆς πνευματικῆς νομοθεσίας συντεταχώς, τοῖς πειθομένοις κατέλιπεν. ἀπεκήρυττε δὲ καὶ τὴν ἀνάστασιν. αἱ μὲν οὖν μερίδες οὕτω εἰς ἀντιπάλους καὶ βλασφήμους δόξας διετέτμηντο. ἐπιδιδόασι δὲ καὶ λιβέλλους ὑπὲρ τοῦ οἰκείου φρονήματος, καὶ κατὰ τοῦ ἀντικειμένου, μερὶς ἑκατέρα, τὸν παρ' αὐτοῖς πρεσβευόμενον, προφήτην εἶναι προτιμῶσα. καθίζει δὲ τούτων δικαστὴς ὁ ἱερὸς Εὐλόγιος μετὰ συνόδου, ἀρχιερεῖς τε τῶν ἐπισήμων καὶ τοὺς λαμπροὺς τῶν ἐν ἀξιώμασι πλήρωμα ποιουμένης. Μαρκιανὸς δὲ τηνικαῦτα, ὃς τοῖς ῥωμαϊκοῖς ἐνίδρυτο σκήπτροις, ἕβδομον ἔτος ἤνυε τῆς βασιλείας. γυμνάσας δὲ τὰ παρ' ἑκατέρων λεγόμενα ὁ ἱερὸς Εὐλόγιος, καὶ τῆς ἀληθείας ἑκατέρους διελέγξας μακρὰν ἀφισταμένους: τὸν μὲν προφητευόμενον, γραφικοῖς παρέστησε ῥητοῖς, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν εἶναι: τοὺς δὲ μακράν τε καὶ χαλεπωτάτην ἀποπλανηθῆναι πλάνην· τοὺς μὲν, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ τὸν προφητευόμενον εἶναι κενολογοῦντας. τοὺς δὲ Δοσθὴν ἢ Δοσίθεον τὸν δυσσεβῆ τερατολογοῦντας. καὶ οὕτω τὸν σύλλογον διαλύει, συντελευτώσης αὐτῷ καὶ τῆς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἐκφωνήσεως, καὶ τοῦ περιελθόντος εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας τρίτου τεύχους. ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ τὴν ἀνάστασιν ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῶν μωσαϊκῶν μαρτυριῶν ἐπιδεικνύναι [* σπεύδων,] τοιαῦτά φησιν· Εἰ μὴ παναληθὲς ἦν τὸ τῆς ἀναστάσεως χρῆμα, πῶς ἔλεγε πρὸς Ἀβραὰμ ὁ Θεός· σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, * ταφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ; πῶς γὰρ ἂν ἀπῄει, καὶ πρὸς ποίους, εἰ μηδαμῶς μηκέτι μήτε * αὐτὸς ἔμελλεν εἶναι, μήτε πρὸς οὓς ἀπῄει; πῶς δὲ πάλιν μετ' ὀλίγα τὸ ἱερὸν λόγιόν φησι περὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν Ἀβραὰμ ἐν γήρει καλῷ, πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. τίς γὰρ τοῦ μὴ ὄντος προσθήκη, καὶ πῶς προστίθεται τοῖς μὴ οὖσι τὸ ὄν; τί δὲ λέγει καὶ περὶ τοῦ Ἰακώβ· ὅτι συνήχθησαν πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον παρακαλέσαι αὐτόν, καὶ οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων· ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδην· πῶς γὰρ ἂν ἐπινοηθείη κάθοδος τοῦ μὴ ὄντος; πῶς δὲ καὶ κατέβαινε καὶ πρὸς τὸν υἱὸν, τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς, κατὰ τὸν Δοσιθέου δύσφημον λῆρον, δυνάμενον εἶναι; πάλιν δὲ τοὺς υἱοὺς εὐλογήσας ὁ Ἰακώβ φησιν· ἐγὼ δὲ προστίθεμαι πρὸς τὸν λαόν μου. εἰ γὰρ πεπαυμένην ᾔδει τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ τῷ πέρατι τοῦ παρόντος βίου, πῶς ἔλεγε προστίθεσθαι μὴ ὢν αὐτὸς τῷ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντι αὐτοῦ λαῷ; ὅρα δὲ, καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης καὶ Θεὸς τῶν ὅλων τί λέγει τῷ Μωσεῖ, ὅτε αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος ἀναβιβάζει τὸ πέραν Ναβαῦ, καὶ τὴν γῆν ἐπιδεικνύει, ἣν ἔμελλε κατακληροδοτεῖν τῷ Ἰσραήλ; ἐπάγει γάρ· καὶ ὄψει αὐτήν· εἶτα, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σὺ, καθὰ προσετέθη καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου·

* l. κατακιβδηλ. imitatum

* ἀφάντοις.

EVLOGIVS.

nihil reueritus immenſas de illo in voluminibus Moſaicis perſcriptas laudes. His ergo Prophetis omnibus exploſis exſibilatiſque ipſe ſibi omnia & vaticinia, & reliquam diuinitatem arrogauit. Octateuchum ſpuriis ſcriptis & omni genere mixtis corruptelis adulterauit, aliosque libros ſtultitia & portentis plenos, diuiniſque legibus contrarios conſarcinauit, ſuiſque aſſeclis reliquit. Reſurrectionem quoque negauit. Hæ factiones ita in diſſidentes, contrarias & impias ſectas & opiniones diſſectæ fuerant. Vtraque porro factio libellos pro ſua ſententia, & contra aduerſariam partem, ſuum quæque Prophetam alteri præferendo, porrexit. S. Eulogius cum Synodo frequentiſſima, pontificibus plena inſignibus atque illuſtribus dignitate viris, iudex his præſedit. Marcinus ſuſceptum imperium Romanũ ſeptimum iam annum adminiſtrabat. B. Eulogius diſcuſſis quæ ab vtraque parte adferebantur, & vtraque erroris à veritate procul remoti conuictâ, illum à Prophetis prædictum Meſſiam, ex ſcripturis ſacris docuit eſſe Dominum noſtrum IESVM Chriſtum verum Deum: illos vero grauiſſimo errore laboraſſe: hos quidem quod IESVM Naue illum Prophetam prænunciatum fingerent; illos verò quod Doſthen ſeu Doſitheum impium portentosè comminiſcerentur. Atque ita concilium ſoluit. Sed argumentum, & decretum cum Eulogio periit: tertius liber ſuperſtes in noſtras manus peruenit. In hoc auctor RESVRRECTIONEM ex Moyſi tabulis teſtatam facere connixus hæc diſputat. Quod niſi veriſſima eſſet de Reſurrectione ſententia, quomodo diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad patres tuos cum pace, ſepultus in ſenectute bona.* Quomodo enim abiret, & ad quos abiret, ſi ille nullus amplius futurus erat, & non eſſent ij amplius ad quos abiturus erat. Et quomodo rurſum paulo infra de illo diuinum ait eloquium: *Et deficiens mortuus eſt Abraham in ſenectute bona, prouectæque ætatis, & plenus dierum, congregatuſque eſt ad populum ſuum.* Quænam congregatio ſit ad id, quod non eſt? Et quomodo id quod eſt, addi poteſt iis quæ non ſunt. Quid porro de Iacob dicit? *Congregati ſunt omnes filij & filiæ, vt lenirent dolorem Patris, noluit conſolationem accipere, ſed ait: Deſcendam ad filium meum lugens in infernum.* Quomodo intelligitur deſcenſus eius qui non exiſtit? & quomodò deſcendit ad filium, qui, ex deliramento execrati Doſithei, nullus vſquam eſſe poteſt? Rurſum Iacob quando benedicit filiis, ait. *Ego congregor ad populum meum.* Si nouerat ſuam naturam [ſeu eſſentiam] vna cum præſenti vita finitum iri; quomodo dixit qui mortuus, nuſquam amplius fuit, ſe ad populum ſuum qui nuſquam erat, congregari? Aduerte ſis, quid ipſe Dominus & DEVS vniuerſorum dicat ad Moyſem, quando illum in extremum i. Nebo, deduxit, & oſtendit illi terram quam daturus erat in hæreditatem Iſraël. Addit enim *& videbis eam:* Deinde; *& apponeris ad populum tuum & tu, ſicut appoſitus eſt & Aaron frater tuus.*

Gen. 15.

Gen. 25. 8.

Gen. 37.

Gen. 49.

Deut. 3.

i. Nab.

EVLOGIVS. Illud autem quos non moueat, Deo ipſo clamante affirmantéque. *Ego ſum* Devs *Abraham, &* Devs *Iſaac &* Devs *Iacob*, Ecquomodo erit Devs, Devs verus eorum qui nuſquam futuri ſunt, ſed in nihilum redacti? Eccur paradiſum ad orientem plantauit in terra Edem, in quo hominem, quem formarat, poſuit, ſi illum ſtatim quidem peccaturum norat, & è paradiſo in exilium eiectum iri, neminem verò poſtea ex hominibus in illo habitaturum? Etenim ſi omnes, ſiue qui piam ſiue impiam hanc vitam exegerunt, decurſo vitæ præſentis ſtadio in nihilum recidunt, nec quiſquam manet, qui paradiſum vt hæres occupet, diuiniſque gaudiis in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata aduerſus Devm, & impia opinio, fruſtra creatum oſtendit, & per hanc in illum iniuriam, ipſum communem rerum effectorem Deum contumelioſè perſtringit, quando illum ea feciſſe inſimulat, quæ nec mediocriter prudens vnquam faceret? Sic impiam Doſithei de reſurrectione ſententiam ex ſacra ſcriptura refutans, oſtendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem, animam verò corruptibilem monſtroſè fingebat: Angelorum naturam à Deo factam, quam inſanus ille, inter ea quæ nuſquam exiſtunt, ponebat: Dæmonum quoque genus factum eſſe, & manere; Doſtheni vero idola ſeu ſimulacra, dæmonas eſſe dictitabant, aliud genus dæmoniorum nullum agnoſcebant: eo inſaniæ illum eſſe progreſſum oſtendit.

In hoc [porro] libro quæſtionem addit; cur, cum multa eſſent animalia inter munda numerata, quinque tantum ſacrificata fuerint, & ab antiquis [Iudæis] ad rem diuinam adhibita; hircus nempe, & aries, & bos, turtur, & columba? Reſpondet, antiqua figuram eſſe, & pleraque ad ænigmatum cognitionem referri. Quinque autem ex mundis ſacrificari ait, quod per illa quinque ſenſus noſtros pari numero voluerit inſinuare: His enim purificatos ſeu mundos nos adiungere Verbo vult legiſlator & decernit. Atque hæc quidem [ex orationibus Eulogij] excerpta ſunt.

CCXXXI.

Sophronii Hieroſolymitæ Synodica Epiſtola.

Legi epiſtolam Synodicam Sophronij Patriarchæ Hieroſolymitani, Honorio Romano Imperatori miſſam. Hæc epiſtola plena eſt pietate, nouis paſſim verbis, vt equi pullus ſaltibus gaudens, niſi quod rectam opinionem diligenter examinet, & ſacrorum dogmatum non fortuitam eſſe cognitionem oſtendat. In hac epiſtola inuenias Magnum cum Apollinario excommunicatum & Theodoretum ab Eccleſia non admiſſum, *etſi vbi Cyrillum damnauit, prauum & malum aſſeruerit*. Sed & quod alius ſit Origenes antiquus, alius qui poſt illum vocatus Adamantius, quodque cum aliis hæreticis condemnetur Iacobus Syrus, à quo hæreticorum Acephalorum ſecta nomen traxit. Rogat autem hæc epiſtola ſi quid prætermiſſum ſit eorum quæ dici debuerant Honorium Rom. Imperatorem,

Origenes duo.

ἐκεῖνο δὲ τίνας οὐκ ἂν δυσωπήσειεν, αὐτοῦ τοῦ θεοῦ διακεκραγότος καὶ λέγοντος· ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. πῶς γὰρ ἂν εἴη θεὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς τῶν μηκέτι ἐσομένων, ἀλλὰ ἀποφθαρέντων εἰς τὸ μὴ ὄν; τί δὲ καὶ τὸν κατὰ ἀνατολὰς παράδεισον ἐφύτευσε, τὸν ἐν Ἐδὲμ, ἐν ᾧ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν, ἔθετο: εἰ ἐκεῖνον μὲν εὐθὺς παραβήσεσθαι ᾔδει, καὶ τοῦ χωρίου γενησόμενον ὑπερόριον· μηδένα δὲ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνθρώπων μέλλοντα πάλιν οἰκήσειν αὐτόν; εἰ γὰρ ἕκαστος καὶ τῶν * εὐσεβῶς βεβιωκότων, καὶ τῶν δυσσεβῶς πολιτευσαμένων, μετὰ τὸ * στάδιον τοῦ παρόντος βίου, * πρὸς τὸ μὴ ὂν ἀναλύεται, καὶ οὐδεὶς οὐκ ἔτι διαμένει, ὥστε καὶ παράδεισον κληρονομεῖν, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ τρυφῆς ἀπολαύειν ἱερᾶς: πῶς οὐ μάτην αὐτὸν γεγενῆσθαι, ἡ τοιαύτη ἀγνώμων καὶ δυσσεβὴς ὑπόληψις * ἀποφανεῖ, καὶ διὰ τῆς εἰς ἐκεῖνον ὕβρεως τὸν κοινὸν * ἐξυβρίσει δημιουργὸν, ἐκεῖνα πρᾶξαι * κατηγορῶν, ἃ μηδὲ μέτριος ἄν τις * διαπράξοιτο ἀνήρ; * οὕτω τὸ δυσσεβὲς περὶ ἀναστάσεως διὰ τῶν ἱερολογιῶν Δοσιθέου κήρυγμα καταβαλὼν, καὶ ὅτι φθαρτὸς ὁ κόσμος· ἐκεῖνος [γὰρ] φθαρτὴν [ἐπὶ] τῆς ψυχὴν, ἄφθαρτον δὲ τοῦτον ἐτερατολόγει: καὶ ὅτι τῶν ἀγγέλων ἡ φύσις παρὰ θεοῦ ὑπέστη. τῶν γὰρ μὴ ὄντων καὶ * τούτων [τὴν φύσιν[ἐκεῖνος ὁ ληρώδης ἐνόμιζε: ναὶ δὴ καὶ, ὅτι τὸ δαιμόνιον γέγονέ τε καὶ διαμένει φῦλον· οἱ γὰρ Δοσθηνοὶ, τὰ μὲν εἴδωλα δαίμονας ἔλεγον, ἄλλο δέ τι δαιμόνιον φῦλον οὐκ ἐγίνωσκον: εἰς πολλὴν αὐτὸν ἐλάσαι φρενοβλάβειαν διήλεγξεν. ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ἀπορίαν προσθεὶς, ὅτι πολλῶν ὄντων ζώων, ἃ τῶν καθαρῶν ἐτάχθη μερίδος: διὰ τί πέντε μόνα * ἐθυσιάζοντο τοῖς παλαιοῖς καὶ ἱερουργοῦντο, τράγος καὶ κριὸς, καὶ βοῦς, τρυγὼν καὶ περιστερά; καὶ ἐπιλύεται, τύπον μὲν εἶναι λέγων τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ πλείω εἰς αἰνιγμάτων ἀναφέρεσθαι θεωρίαν. πέντε δὲ ἐκ τῶν καθαρῶν ἱερουργεῖσθαι, ἅτε δὴ καὶ τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὑποβαλλόμενος· ταύτας γὰρ ἡμᾶς κεκαθαρμένας προσάγειν τῷ λόγῳ, νομοθετεῖ τε καὶ βούλεται ὁ νομοθέτης. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἐκλογῆς ἐν τούτοις.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ συνοδικὴ ἐπιστολή.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωφρονίου ἱεροσολύμων πατριάρχου συνοδικὴ, ἡ ἀπεστάλη ἐν ῥώμῃ Ὀνωρίῳ τῷ ταύτης ἐπάρχοντι. αὕτη ἡ ἐπιστολὴ πλήρης μέν ἐστιν εὐσεβείας, ἐννεωτερίζει δὲ * πανταχοῦ τοῖς ῥήμασι, καθάπερ τις πῶλος ἐπιγαυρούμενος τοῖς σκιρτήμασι· πλὴν τήν τε ὀρθόδοξον ὡς μάλιστα γνώμην ἐξακριβοῖ, καὶ τὴν ἱερῶν δογμάτων οὐ τὴν τυχοῦσαν μάθησιν ἐπιδείκνυται. ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ εὑρήσεις καὶ Μάγνον σὺν Ἀπολιναρίῳ ἀναθεματιζόμενον, καὶ Θεοδώρητον τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἀποκηρυττόμενον, εἰ καὶ ἐν οἷς * Κυρίλλου κατεψηφίσατο, τὸ ἀδόκιμον καὶ μεμπτὸν ἀπηνέγκατο. ἀλλὰ καὶ ὡς ἄλλος μέν ἐστιν Ὠριγένης ὁ παλαιὸς, ἕτερος δὲ ὁ μετ' ἐκεῖνον, ὁ ἐπικληθεὶς ἀδαμάντιος. καὶ ὡς τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς συναναθεματίζεται ὁ σύρος Ἰάκωβος, ἐξ οὗ τὴν ἐπωνυμίαν τὸ τῶν ἀκεφάλων αἱρετικῶν εἵλκυσε σύστημα. αἰτεῖται δὲ ἡ ἐπιστολὴ, καὶ εἴ τι παρεφθη τῶν ὀφειλόντων ῥηθῆναι, τὸν ῥώμης Ὀνώριο

οἱ

οἷα δὴ καὶ δι' εὐχάμενον ταύτης ποιήσασθαι καὶ τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν. μεγάλην δ' ἂν ὁμολογήσειν τὴν χάριν, εἰ μὴ διαμάρτοι τῆς αἰτήσεως, καὶ μηδέποτε φανῆναι τῆς εὐεργεσίας ἀγνώμονα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ ἔλεγεν ἡ συνοδικὴ Σωφρονίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπιστολή. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ περιείχοντο τεύχει χρήσεις ἁγίων καὶ διαφόρων πατέρων, τῶν τε πρεσβυτέρων τῆς τετάρτης συνόδου, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἀκμασάντων, καὶ τῶν ἔτι μεταγενεστέρων. αἱ δὲ χρήσεις τὴν διπλῆν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀνεκήρυττον· ὧν πατέρες καὶ γεννήτορες ἦσαν: Λέων τε ὁ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ἀρχιερεὺς, καὶ αὐτὴ ἡ τετάρτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος, Πέτρος τε ὁ μύρων ὁσιώτατος ἐπίσκοπος, καὶ Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ τῆς φωτικῆς ἐπίσκοπος ὄνομα Διάδοχος, καὶ Εὐφραίμιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς, ὃς καὶ κατὰ τῶν ἀκεφάλων ἐν πολλοῖς συντάγμασι * γενναίως ἠνδρίσατο. καὶ Διονύσιος ὁ πολὺς μὲν τὴν γλῶσσαν, *πλεῖον δὲ τὴν θεωρίαν, ὁ μαθητὴς παύλου, καὶ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπίσκοπος, καὶ Ἰουστῖνος ὁ μαρτυρικοῖς αἵμασι βεβαιώσας τὸ φιλόσοφον, καὶ ὁ πολύαθλος Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος: Γρηγόριός τε ὁ τῆς θεολογίας μυσταγωγὸς, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁ κόσμος Βασίλειος, καὶ ὁ ποταμὸς τῶν λόγων ὁ νύσσης Γρηγόριος, καὶ ὁ νικηφόρος Κύριλλος· καὶ ὁ τῆς ἐνθέου παρρησίας γνώμων ἀκίνητος, καὶ τῆς εὐσεβείας, ὁ μεδιολάνων Ἀμβρόσιος· καὶ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν καὶ τὸ στόμα Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπος· καὶ Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδοτος, ἀγκύρας οὗτος ἐπεστάτησε· καὶ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐκ καππαδοκίας ἕλκων τὸ γένος καὶ τὸ ἐπώνυμον, ἀνὴρ ἀρετῆς οἰκητήριον, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ πολλοῖς λόγοις καταβαλὼν τὴν τῶν ἀκεφάλων δυσσέβειαν· καὶ Ἰωάννης ὁ ἐν ἁγίοις Ἐπίσκοπος σκυθοπόλεως, ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου σοφῶς τε καὶ θεοφρόνως ἐσπούδασε, καὶ Ἡρακλειανὸς ὁ καλχηδόνος ἐπίσκοπος, ὁ πολὺν κατὰ τῶν θεομάχων Μανιχαίων ἀγῶνα βαλλόμενος· καὶ Λεόντιος, ὁ τὴν ἐρημικὴν πολιτείαν καὶ τὸν μονάδα βίον ἑλόμενος, Ἀναστάσιός τε ὁ ἐν ἁγίοις θεουπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ Συμεώνιος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος· ἡ δὲ χρῆσις, ἣν τὸ ὅσιον ἐπιγινώσκουσα, ἐξ ἐπιστολῆς ἐστιν, ἣν πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν βασιλέα διεπέμψατο· ἣ καὶ κατὰ νεστοριανῶν τε καὶ Εὐτυχιανιστῶν τὸν ἀγῶνα ἔχει. αὐτός τε ὁ Ἰουστινιανὸς, ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, ἐν οἷς πρὸς Ζώϊλον ἔγραψε (πατριάρχης δ' Ἀλεξανδρείας οὗτος ἦν) καὶ τὴν ἐπιστολὴν θησαυρὸν ἐπωνόμασε· ναὶ δὴ καὶ Κωνσταντῖνός τις, τῶν κοιαιστόρων φέρων τὸ ἀξίωμα· καὶ γὰρ οὗτος λόγον κατὰ Θεοδοσίου τοῦ δυσσεβοῦς ἐσπούδασεν, ἐξ οὗ χρήσεις περὶ τῶν δύο ἐνεργειῶν συναναγέγραφον). ἐπὶ πᾶσι καὶ Θεόφιλός τις τῶν θεοφιλῶν καὶ λογίων, ὃς κατὰ Σεβήρου πολὺν ἐν λόγοις ἀγῶνα διῄνεγκεν. ὃν καὶ δυσχεραίνων καὶ διαπληκτιζόμενος ὁ δυσσεβὴς * καλλιγράφων ὁ κακογράφος, οἷα δὴ ἐνυβρίζων, ὠνόμαζεν· αἱ μὲν οὖν χρήσεις, ἃς ἡ βίβλος περιεῖχε, τοὺς εἰρημένους ἱεροὺς ἄνδρας πατέρας ἐπεγράφοντο. χρήσιμοι δ' ἂν εἶεν πρὸς ἔλεγχον τῶν φρονούντων ἐπὶ Χριστοῦ δυσσεβῶς μίαν ἐνέργειαν. περιείχετο μέν τοι ταῖς εἰρημέναις καὶ ἐξ ἀνεπιγράφου χρῆσις· τὸ δὲ σύνταγμα, ἐξ οὗ ἡ χρῆσις, Σεβῆρον ὑπεδείκνυ γενναίως τοῖς λόγοις καταβαλλόμενον. λείπει.

IV. Synodus Oecumenica.

* al. γενναίων.
* πλεῖον.

* ἴσ. καλλιγράφων.

SOPHRON.

vt *qui poſſet ea & impleret & corrigeret.* Habiturum autem ſe magnam gratiam, ſi voto non fruſtratus fuerit, & nunquam beneficij immemorem fore. Hæc autem in hac oratione Synodica S. Sophronij epiſtola tradit. In hoc volumine continebantur teſtimonia ſanctorum variorum Patrum, qui ante quartam Synodum fuerunt, & qui poſt illam floruerũt, & poſt nati ſunt. *Quæ teſtimonia* duplicẽ in Chriſto Deo noſtro operationem prædicarunt, quarũ principes & præcipui erant, Leo veteris Romæ Põtifex, & quarta illa œcumenica Synodus, Petrus ſanctiſſimus Myrorum Epiſcopus, Gennadius Conſtantinopolis, & Photicæ Diadochus, & Euphræmius Antiochiæ Præſul, qui etiam contra Acephalos in multis libris ſtrenuè certauit. Et Dionyſius copioſus quidem verbis, copioſior tamen ſpeculatione, diſcipulus S. Pauli, Chriſti martyr, Athenienſium Epiſcopus, & Iuſtinus Martyrij ſanguine philoſophiam confirmans, & ſtrenuus Athanaſius Alexandriæ præſul, & Gregorius Theologiæ arcanum vas, & decus Eccleſiæ Baſilius, & verborum flumen Nyſſenus, & fortis athleta Cyrillus, & in Dei ſententia liberè confitenda infractus Ambroſius Mediolani antiſtes, & aureus ore & lingua Ioannes Conſtantinopoleos Epiſcopus, & Seuerianus Gabalorum, & S. Theodotus qui Ancyræ præfuit, & Ioannes Conſtantinopolitano genere & cognomine Cappadox, homo verè virtutis domicilium, & B. Eulogius Epiſcopus Alexandriæ, qui multis verbis Acephalorũ ſententiam refellit, & B. Ioannes Antiſtes Scythopolitanus, qui doctè & piè de Synodo Chalcedonenſi ſcripſit, & Heraclianus Epiſcopus Chalcedonenſis, qui cum Manichæis maximũ certamen inijt, & Leontius ſolitariã & monaſticam vitam ducens, & B. Anaſtaſius Theopolitanus, & Symeonius monachus & presbyter. *Teſtimonium vero quod ſanctum agnoſcit* ex epiſtola eius ad Iuſtinianum Imperatorem, quæ etiã contra Neſtorianos & Eutychianos digladiatur, depromptum eſt. Ipſe vero Iuſtinianus pius Imperator in ijs quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum ſcripſit, *hanc epiſtolam Theſaurum* nominauit, etiam profecto Conſtantinus quidam dignitate quæſtoria (nam ipſe quoque contra impium Theodoſium ſcripſit,) vnde teſtimonia de duabus in Chriſto operationibus deſcribuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus vnus è pijs & doctis, qui in ſcriptis ſuis cum Seuero plurimum pugnat, quẽ odioſus & contentioſus ſectatius librarium ipſe peſſimus ſcriptor per contumeliã nominat. *Hæc quidem teſtimonia* quæ liber hic continebat è ſanctis illis prius nominatis patribus depromta ſunt. Vtilia verò eſſent ad reprehendendum eos qui vnam tantum in Chriſto operationem aſſerunt. Continebatur etiam teſtimonium in ſupradictis quoddam è libro quodam ſine inſcriptione poſitum. Liber vero *vnde teſtimonium* erat petitum Seuerum his orationibus reprehenſum clare demonſtrabat.........

Dionyſius Areopagita.

SOPHRON. CCXXXII.

STEPHANI GOBARI TRITHEITÆ *liber.*

LEGI librum Stephani Tritheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur laboris, fructum verò non æqualem operæ tulit. Laudis enim ſtudium magis quam magnam vtilitatem præ ſe fert. Ipſa capita quæ tractat, quæque in communes & Eccleſiaſticas quæſtiones retulit, minimum quinquaginta duo erant, paucis his adiectis *particularibus.* Hæc duplices *Sententias* includunt, & non ſolum duplices, ſed etiam repugnantes. Sententias verò has non argumentis, nec verbis S. Scripturæ confirmauit: ſed *teſtimoniis tantum, vt ſcriptor putauit, variorum Patrum, quorum alia ſententiã Eccleſiæ, alia contrariam continebant.* Contrariam quidem, antiqua teſtimonia, & antiquorum hominum non multum de certa ſententia laborantium aſſeruerũt, quarum aliqua non amplexi ſunt, ſed tamen ei qui hæc collegit amplecti viſi ſunt: Eccleſiaſticam vero opinionem confirmant teſtimonia virorum qui verè ſenſerunt. Hæc autem ſunt capita, de quibus per teſtimonia duplex, & contraria ſententia proponitur.

1. Proprietas, & figura, & forma hypoſtaſis eſt, ſed non coniunctio *ſubſtantiæ, & proprietatis, nec per ſe ſubſiſtens.*

2. Hoc primum nonnulla teſtimonia confirmarunt; deinde rurſum poſtea contrarium *alia, hoc eſt, formam & proprietatem, & characterem* hypoſtaſin non eſſe, ſed hypoſtaſeos figuram. Et in aliis capitibus, ne in ſingulis eadem repetere cogamur; *teſtimonia diuerſa contrarium aſſerentia,* videntur vtrumque prolatum confirmare.

3. Ioannes Baptiſta Octobri menſe conceptus eſt, cuius contrarium, non in hoc, ſed Nouembri.

Deipara Dominicæ conceptionis in menſe *nouorum* Annunciationem accepit, nimirum Aprili, quem Hebræi Niſam dicũt, peperit vero Dominum noſtrum IESVM Chriſtum menſibus nouem euolutis, hoc eſt, quincto Ianuario, media nocte, quæ eſt octauo Idus Ianuarias: huic opinio contraria, non in illo menſe, quem diximus, ſed 25. Martij Annunciationem accepiſſe, & peperiſſe Saluatorem non quinto Ianuarij, ſed octauo Cal. Ianuar.

4. In reſurrectione idem omnino corpus quo nunc induimur, aſſumemus, nullam mutationem in incorruptibile aſſumentes, & è contrario, non corruptibile hoc idem nos corpus aſſumemus.

5. Eadem forma reſurgemus, & non eadem, ſed alia.

6. Qua ætate quis mortuus eſt, eadem reſurget: contrarium, non ita, ſed pueri in perfecta ſtatura reſurgent, & non ſimul omnes, ſed diuiſim.

7. Tenue, aërium, ætherium, & ſpirituale tempore reſurrectionis corpus aſſumemus, & non hoc, ſed terreum, denſum, & ſolidum.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΡΙΘΕΙΤΟΥ ΤΟΥ ἐπίκλην γοβάρου βιβλίον.

σλβ. Stephani Gobari Tritheitæ liber.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Στεφάνου τινὸς τριθεΐτου, ᾧ ἐπίκλην ὁ γόβαρος. τὸ δὲ βιβλίον πόνων μὲν ἐδόκει μακρῶν, κέρδος δὲ ἔφερε τῆς πολλῆς οὐχ ὅμοιον σπουδῆς. φιλοτιμίαν γὰρ μᾶλλον, ἢ χρείαν ἐπεδείκνυτο περισσήν. ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν κεφάλαια, περὶ ὧν ἡ σπουδὴ, καὶ ὅσα εἰς κοινὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἀνεφέρετο ζητήσεις, μικροῦ δύο καὶ πεντήκοντα ἦν, μερικωτέρων τινῶν οὐ πολλῶν τούτοις παρεμβεβλημένων. ταῦτα δὲ διτταὶ δόξαι κατεμερίζοντο· καὶ οὐ διτταὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀντικείμεναι. τὰς δὲ δόξας, οὐ λογισμοί τινες, οὐδὲ λόγια συνεκρότουν ἱερά: χρήσεις δὲ μόνον, ὡς ὁ γράφων ἐνόμιζε, διαφόρων πατέρων. ὧν αἱ μὲν τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, αἱ δὲ συνεκρότουν τὸ ἀπόβλητον. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπόβλητον, παλαιαί τε χρήσεις καὶ παλαιῶν ἀνδρῶν, οὐ πάντα πρὸς ἀκρίβειαν ἐξετασάντων, περιέθαλπον. ὧν ἐνίων μὲν οὐδ᾽ ἔθαλπον, ἐδόκουν δὲ θάλπειν ὅμως τῷ συλλέγοντι ταύτας. τὸ δὲ φρόνημα τὸ ἐκκλησιαστικὸν αἱ τῶν μάλιστα τὴν ἀλήθειαν ἐξακριβωσάντων ἱερῶν ἀνδρῶν ἐβεβαίουν μαρτυρίαι. ἔστι δὲ τὰ κεφάλαια, περὶ ὧν ἡ διὰ τῶν χρήσεων διπλῆ καὶ ἀντικειμένη σπουδάζει κατασκευὴ ταῦτα.

Ὅτι τὸ ἰδίωμα καὶ ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ μορφὴ ὑπόστασίς ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐχὶ συμπλοκὴ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἰδιώματος, οὐδὲ τὸ αὐθυπόστατον. τοῦτο μὲν αἱ χρήσεις κατασκευάζουσι πρότερον. εἶτα πάλιν ὕστερον τὸ ἐναντίον ἕτεραι· τουτέστιν, ὅτι τὸ ἰδίωμα καὶ ἡ μορφὴ, καὶ ὁ χαρακτὴρ, οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, ἀλλὰ τῆς ὑποστάσεως χαρακτήρ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καθ᾽ ἕκαστον λέγειν συναναγκαζοίμεθα, τὴν ἀντίθεσιν αἱ διάφοροι χρήσεις ἀπολαμβάνουσαι, δοκοῦσιν ἑκατέρωθεν συνιστᾷν τὸ προτεινόμενον.

Ὡς ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ὀκτωβρίῳ μηνὶ συνελήφθη. οὗ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ἐν τούτῳ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ νοεμβρίῳ.

Ὡς ἡ θεοτόκος τὴν δεσποτικὴν σύλληψιν ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων εὐηγγελίσθη, οἷον ἀπριλλίῳ, ὃν οἱ ἑβραῖοι νισὰν καλοῦσι. τέτοκε δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, μηνῶν τελεσθέντων θ᾽, τουτέστιν ἰανουαρίῳ ε᾽, κατὰ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς, ἥτις ἐστὶ πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν ἰανουαρίων. τὸ δὲ τούτου ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ἐν τῷ εἰρημένῳ μηνὶ, ἀλλ᾽ ἐν πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μαρτίου εὐηγγελίσθη. ἐτέχθη δὲ ὁ σωτὴρ ἡμῶν οὐκ ἰανουαρίῳ πέμπτῃ, ἀλλὰ πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν, * ἰανουαρίων.

Ὅτι ἐν τῇ ἀναστάσει τὸ σῶμα, κατὰ πάντα ὃ καὶ νῦν περικείμεθα, ἀποληψόμεθα, μηδεμίαν διαφορὰν ἐπὶ τὸ ἄφθαρτον προσειληφότες. καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐ τὸ αὐτὸ σῶμα τῷ νῦν ἀναληψόμεθα φθειρομένῳ.

Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ἀναστησόμεθα: καὶ ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ᾽ ἐν ἑτέρῳ.

Ὅτι καθ᾽ ἣν ἡλικίαν ἕκαστος τὸν βίον μετήλλαξεν, κατὰ ταύτην καὶ ἀναστήσεται· τὸ δὲ ἀντικείμενον, ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία ἐν τελείῳ σχήματι ἀναστήσονται. καὶ οὐκ ἀθρόον πάντες, ἀλλὰ παρὰ μέρος.

Ὅτι λεπτὸν καὶ ἀερῶδες καὶ αἰθέριον καὶ πνευματικὸν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναστάσεως ἀποληψόμεθα τὸ σῶμα· καὶ ὅτι οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ γήϊνον καὶ παχὺ καὶ ἀντίτυπον.

Ὅτι

STEPHAN.

η'. Ὅτι τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον καὶ ἔμψυχον· καὶ ὅτι τὸ κατ' εἰκόνα, τὸ σωματικὸν σχῆμα δηλοῖ, καθ' ὃ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς μίμησιν τοῦ ἀρχετύπου διαπέπλασται· καὶ ὡς οἱ ἄγγελοι σώματά τε ἔχουσιν ὁμοιόσχημα τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων· καὶ ὡς ἐκ τῆς θείας οὐσίας ἡ ἀνθρωπίνη προελήλυθε ψυχή· καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις· ὡς οὔτε τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον, οὔτε ὅλως ἐσχηματισμένον, ἀλλ' οὔτε ἄλλο τι πέφυκεν εἶναι τῶν προειρημένων· ὡσαύτως δὲ οὐδ' οἱ ἄγγελοι σώματα, ἀλλ' ἀσώματοι. καὶ ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων ψυχὴ οὐκ ἐκ τῆς θείας οὐσίας.

θ'. Ὅτι ἄλλο ἦν τὸ πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου σῶμα, ὅπερ καὶ αὐγοειδὲς καλοῦσι· καὶ ἄλλο τὸ μετὰ τὴν παράβασιν, ὃ νυνὶ περικείμεθα σάρκινον (καὶ τοῦτό ἐστιν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες) ὅπερ καὶ ἀποτιθέμεθα ἐν τῇ ἀναστάσει. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι οὐχ ἡ σὰρξ ἡμῶν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες.

ι'. Ὅτι πρότερον οἱ δίκαιοι ἀναστήσονται, καὶ σὺν αὐτοῖς πάντα τὰ ζῶα, καὶ ἐπὶ χίλια ἔτη τρυφήσουσι καὶ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες, καὶ τεκνοῦντες, καὶ μετὰ τοῦτο ἡ καθολικὴ ἐπιστήσεται ἀνάστασις. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι τῶν δικαίων προανάστασις οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἡ χιλιονταετὴς τρυφή, οὐδὲ ὁ γάμος.

ια'. Ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν παραδείσῳ τῶν δικαίων ἔσται ἡ διατριβή. καὶ ὅτι οὐκ ἐν παραδείσῳ, ἀλλ' ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὡς ὁ παράδεισος οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ τούτων μεταξύ.

ιβ'. Ὡς ὁ παράδεισος ἡ ἄνω ἐστὶν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἐστὶν οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ξύλα νοερά τέ εἰσι, καὶ σύνεσιν ἔχουσι καὶ λόγον· καὶ ὡς ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν παράβασιν, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη. εἶτα καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ παράδεισος οὐκ ἔστιν ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς.

ιγ'. Ὅτι τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς δικαίοις ἀγαθὰ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. Ἡγήσιππος μέντοι, ἀρχαῖός τε ἀνὴρ καὶ ἀποστολικός, ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ὑπομνημάτων, οὐκ οἶδ' ὅ, τι καὶ παθών, μάτην μὲν εἰρῆσθαι ταῦτα λέγει, καὶ καταψεύδεσθαι τοὺς ταῦτα φαμένους τῶν τε θείων γραφῶν, καὶ τοῦ κυρίου λέγοντος, μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν οἱ βλέποντες, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν τὰ ἀκούοντα, καὶ ἑξῆς.

Ὅτι οἱ ἐν τῇ κολάσει παραδιδόμενοι τῶν ἁμαρτωλῶν καθαίρονται τῆς κακίας ἐν αὐτῇ, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἀπολύονται τῆς κολάσεως. καίτοι οὐ πάντες οἱ παραδοθέντες τῇ κολάσει καθαίρονται, καὶ ἀπολύονται, ἀλλά τινες. καὶ ὅτι, ὅπερ ἐστὶν ἀληθές, τῆς ἐκκλησίας φρόνημα, οὐδεὶς ἀπολύεται τῆς κολάσεως.

Ὅτι τὸ καίεσθαι καὶ μὴ κατακαίεσθαι, φθορὰν ἐστὶν ἄφθαρτον φθείρεσθαι. Τίτος δὲ ὁ ἐπίσκοπος Βόστρων, κατὰ Μανιχαίων γράφων, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ φησί· πῶς ἂν [εἴη] φθορὰ *ἑαυτῆς ἡ φθορά; πάντως γὰρ ἑτέρῳ τι φθείρει οὐχ *ἑαυτό· εἰ δὲ ἑαυτὸ ἔφθειρεν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἂν ὑπέστη· φθαρήσεται γὰρ ἑαυτὸ μᾶλλον φθείρουσα ἡ οὖσα. φθορὰν γὰρ ἄφθαρτον ἀδύνατον, κατά γε τὰς κοινὰς ἐννοίας, ἐπινοηθῆναί ποτε. καὶ δῆλον ὅτι ὁ μὲν ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ καθ' ἑτέραν ἔννοιαν εἶπεν ἀδύνατον εἶναι τὴν φθορὰν ἄφθαρτον· ὁ δὲ θεσπέσιος Ἰωάννης καθ' ἑτέραν. ὁ μὲν γάρ, τὴν φθορὰν ἄφθαρτον εἶπεν, ἀντὶ τῆς διαιωνίζουσαν καὶ διὰ παντὸς γινομένην

* al. ἐπ' αὐτῆς ἑαυτόν

Deitatem humana eſſe forma, & anima-
tam, *& illud*; ad imaginem corpoream figu- 8.
ram oſtendere, qua & homo ad imitationem
archetypi conditus eſt. Angelos habere cor-
pora eiuſdem figuræ, qua ſunt hominum, & è
diuina ſubſtantia animam humanam prodijſ-
ſe. Et his contraria. Deitatem non eſſe hu-
mana forma, nec omnino figuratam, ſed neque
quidquam aliud prædictorum naturâ eſſe. Si-
militer nec Angelos corporeos, ſed incorpo-
reos eſſe, humanámque animam non eſſe è di-
uina ſubſtantia.

Aliud fuiſſe hominis corpus ante præuarica- 9.
tionem, quod ſplendidum vocant, & aliud poſt
tranſgreſſionem, carneum ſcilicet, vt nunc eſt,
(& hoc ſunt pelliceæ tunicæ) *quod in* reſurre-
ctione deponemus. & è contrario, * pellitas
tunicas non eſſe carnem noſtram.

* Pelliceas vetus interpres.

Primo reſurgent Iuſti, & cum ijs omnia ani- 10.
malia, & [poſt] mille annos viuēt laute, come-
dentes, bibētes, generantes, & poſt hęc vniuer-
ſalis fiet reſurrectio. & è contrario, neq; Iuſto-
rum neq; pręcedet reſurrectio poſt mille an-
nos deliciæ, neque generatio erit

Poſt reſurrectionem in paradiſo iuſti viuent, 11.
& non in paradiſo, ſed in cœlis, & paradiſus
non in cœlo, nec in terra, nec in ijs quæ inter-
iecta ſunt.

Super Hieruſalem eſt paradiſus, & in tertio 12.
cœlo, & arbores in eo, ſenſu prạditæ ſunt, &
intellectum habent, & rationem, & homo poſt
præuaricationem inde in terram delatus eſt.
Deinde & contrarium. Paradiſum non in ter-
tio eſſe cœlo, ſed in terra.

Bona quæ præparata ſunt iuſtis oculus nō vi- 13.
dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcen-
derunt. Quanquam Hegeſippus vir antiquus &
Apoſtolicus, libro quinto Commentariorum
haud ſcio an offenſus dicit fruſtra hæc dici, &
eos qui hæc dicunt *in S. ſcripturam*, & contra
Chriſtum dicentem, beati oculi veſtri vi-
dentes, & aures veſtræ hæc audientes, &c.
mentiri.

Damnati peccatores in punitione abſoluū- 14.
tur à peccatis ſuis, & poſt mundationem ab-
ſoluentur à pœna. Quanquam non omnes dan-
nandi liberantur, & abſoluuntur, ſed aliqui tā-
tum, & hanc eſſe Eccleſiæ ſententiam, nemi-
nem è pœna eripi.

Vri & non comburi, eſt incorruptibiliter 15.
corrumpi. Titus autem Epiſcopus Boſtro-
rum contra Manichæos ſcribens primo libro
ait: Quomodo corruptio ſuimet corruptio.
Semper enim aliud quid corrumpit, non
ſeipſum. Si ſeipſum corrumperet, principium
non habuiſſet: corrumpetur enim ſeipſum
corrumpens. Fieri enim non poteſt incorru-
ptibilem corruptionem communi ſenſu perci-
pi aliquando poſſe, & clarum eſt hunc S. vi-
rum in altero ſenſu dixiſſe impoſſibilem eſſe
corruptionem non corruptam. Et S. Ioan-
nes ſecundum alterum ſenſum. Hic quidem
incorruptibilem eſſe corruptionem dixit,
pro perpetuo viuentem, & ſemper exiſtentem.

STEPHAN. Ille vero corruptionem incorruptibilem non eſſe, hoc eſt, non poſſe corruptionem impaſſibilitatem eſſe, & incorruptionem, & accidentium ſeruatricem [impaſſibilitatem] ſed num vtraque ſententia ita ſe habeat Gobarus auctor operis differentem ſententiam non intelligens pugnãtes quodammodo inter ſe tradidit concluſiones.

16. Futurum ſeculum octauum eſt, & contra non octauum: ſed nonum eſt.

17. Saluatoris noſtri Iesv Chriſti corpus tenue
Ioan. 20. erat poſt reſurrectionem, & agile, cœleſte, leue, neque tangibile. *Et ideo intrauit clauſis ianuis.* Et tangibile & craſſum corpus eſt aliud à tenui, & eo quod eſt diuerſæ figuræ & diuerſæ ſubſtantiæ. Huius contrarium eſt: Dominum noſtrum Iesvm Chriſtum poſt reſurrectionem, nec purum, nec ſubtile, nec agile corpus habuiſſe: magica vero arte, non ipſius corporis natura, ianuis clauſis intraſſe.

18. Chriſtus non depoſuit carnem poſt reſurrectionem, ſed vna cum carne in dextra ſedet Patris; & è contrario, veniet iudicare viuos & mortuos, non carnem indutus, ſed diuinum habens corpus.

19. Non veniet Dominus in carne in ſecundo aduentu, ſed nuda diuinitate. Hoc vero Gobarus caput conſtituens, & teſtimonia adducens Titi Epiſcopi Boſtrorum, milleq; alia habens quæ adducere poſſet teſtãtia, Dominum Iesvm Chriſtum in ſola diuinitate venturum; omnia omiſit, & nullus meminit, vbique *præſultantem* ſuam impietatem, quæ in negãdo, carnis vnam naturam eſſe, impudens eſt, oſtendens.

20. Corpus impaſſibile, inuulnerabile, & immortale, alterius eſt ſubſtantiæ, & generationis, quam corpus noſtrum: & mortalia in incorruptionem & immortalitatem tranſeuntia, mutationem ſubſtantiæ admittunt.

21. Definitio vnaquæque perfecta manens, definitorum conſeruat naturam: ſi quis vero ab illo aliquid ſuſtulerit, eiue addiderit: definitum diſſoluitur. Hæc duo igitur capita, quemadmodum & parua illa prius dicta, ex vna parte tantum, & non ex vtraque oppoſitorum teſtimoniis muniuntur.

22. Deus Verbum totus eſt in omni, & ſuper omne, & totus eſt corpore, quod ſibi hypoſtaticè aduniuit, & ſimpliciter diuinitatis ſubſtantia tum natura, cum virtute, & operatione, omnia complet, & per ſingula creata communicando ſe ad vniuerſum tranſit. Et non ita. Deus ſua ſubſtantia eſt extra vniuerſum, in omnibus vero ſuis eſt virtutibus.

23. Ante mundi creationem Deus Angelos creauit. Et non ſic, ſed primo die quo mundum fecit.

24. Angeli & Dæmones corporibus vniuntur, & contra, neutri horum corporibus vniuntur.

25. Angeli & rationales animæ, & omnes creaturæ intelligibiles, natura ipſa, & ſecundum naturam incorruptibiles & immortales ſunt. Et è contrario. Non natura, ſed gratia ſunt immortales: natura vero ſolus Deus.

ὁ δὲ τὴν φθορὰν ἄφθαρτον μὴ εἶναι, τουτέστι, μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἄφθαρτον μὴ εἶναι· τουτέστι, μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἀπάθειαν εἶναι, καὶ ἀφθαρσίαν, καὶ σωστικὴν τῶν ὑποκειμένων [ἀπάθειαν.] ἀλλ' οὕτως [ἐχούσης] ἑκατέρας διανοίας, ὁ πατὴρ τῆς παρούσης σπουδῆς Γόβαρος τὴν διάφορον ἔννοιαν οὐ συνιεὶς, ὡς ἀντικειμένας ἀλλήλαις παρέθηκε τὰς φωνάς.

Οτι ὁ μέλλων αἰὼν ὄγδοός ἐστι· καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ὄγδοος, ἀλλ' ἔνατος.

Οτι τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ σῶμα λεπτομερὲς μετὰ τὴν ἀνάστασιν γέγονε, καὶ πνευματικὸν, καὶ οὐράνιον, καὶ κοῦφον, καὶ μηδὲ ὑποπίπτον ἀφῇ· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων. καὶ ὡς τὸ ἁπτὸν καὶ παχυμερὲς σῶμα ἕτερόν ἐστι παρὰ τὸ λεπτομερὲς, καὶ ἀντίτυπον, καὶ οὐσίας διαφόρου. Ἐκ τοῦ εἰρημένου τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὔτε ἀνέπαφον, οὔτε λεπτομερὲς, οὔτε πνευματικὸν εἶχε σῶμα: κατὰ θαυματουργίαν δὲ, καὶ οὐ τῇ τοῦ σώματος φύσει, τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων.

Οτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἀπέθετο τὴν σάρκα μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ μετὰ τῆς σαρκὸς ἐν δεξιᾷ καθέζεται τοῦ πατρός· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὡς ἐλεύσεται μὲν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς· οὐκέτι δὲ σάρκα ἔχων, ἀλλὰ θεοειδέστερον σῶμα.

Οτι οὐ μετὰ σαρκὸς, ἀλλὰ γυμνῇ τῇ θεότητι κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ὁ δεσπότης παραγίνεται. τοῦτο δὲ θέμενος ὁ Γόβαρος εἰς κεφάλαιον, καὶ χρήσεις παραγαγὼν Τίτου ἐπισκόπου Βόστρων, μυρίας ἔχων ἑτέρας συναγαγεῖν, αἳ κατασκευάζουσι τὸ γυμνῇ τῇ θεότητι παραγενέσθαι τὸν δεσπότην Χριστόν: πάσας παρῆκε, καὶ οὐδεμιᾶς ἐμνήσθη, πανταχοῦ προπηδῶσαν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐπιδεικνὺς τὴν ἀσέβειαν, ἥτις ἐν τῇ ἀπαρνήσει τῆς σαρκὸς μίαν φύσιν δογματίζειν ἀναιδεύεται.

Οτι τὸ ἀπαθὲς καὶ ἄτρωτον καὶ ἀθάνατον σῶμα, ἑτερούσιόν ἐστι καὶ ἑτερογενὲς τῷ ἡμετέρῳ σώματι: καὶ ὅτι τὰ θνητὰ, εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν μεταβάλλοντα, τὴν κατ' οὐσίαν τροπὴν ἐπιδέχεται.

Οτι ἕκαστος ὅρος μένων ἐντελὴς, τὴν τῶν ὁριστῶν διασώζει φύσιν. εἰ δέ τις τούτου ἀφέλοι τι, ἢ προσθήσει: τὸ ὁριστὸν διαλύεται. Ταῦτα τοίνυν τὰ δύο κεφάλαια, ὥσπερ καὶ τὰ μικρὰ πρόσθεν εἰρημένα, μονομερῶς καὶ οὐκ ἐξ ἑκατέρου τῶν ἀντικειμένων τὰς χρήσεις ἐδέξαντο.

Οτι ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ὅλος ἐστὶν ἐν τῷ παντὶ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, καὶ ὅλος ἐστὶν [ὁ] ἐν τῷ σώματι ὃ καθ' ὑπόστασιν ἥνωσεν ἑαυτῷ· καὶ ἁπλῶς ἡ τῆς θεότητος οὐσία καὶ φύσει καὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ πάντα πληροῖ, καὶ δι' ἑκάστου τῶν ὄντων διήκει τῇ πρὸς τὸ πᾶν ἀνακράσει. καὶ ὅτι οὐχ οὕτως: ἀλλ' ὁ θεός ἐστιν ἐκτὸς τοῦ παντὸς κατ' οὐσίαν, ἐν πᾶσι δέ ἐστι ταῖς ἑαυτοῦ δυνάμεσιν. Οτι πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, καὶ ἀγγέλους ὁ θεὸς ἔκτισε. καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ τῆς κοσμογενείας ἡμέρᾳ.

Οτι οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ δαίμονες σώμασιν ἑνοῦνται, καὶ ὅτι οὐδέτεροι αὐτῶν σώμασιν ἑνοῦνται.

Οτι οἱ ἄγγελοι, καὶ αἱ λογικαὶ ψυχαὶ, καὶ πάντα τὰ νοερὰ κτίσματα, φύσει καὶ κατὰ φύσιν εἰσὶν ἄφθαρτα: καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι εἰσιν ἀθάνατοι· φύσει δὲ μόνος ὁ θεός.

Ὅτι οἱ ἄγγελοι κατελθόντες ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὴν γῆν, σάρκα τε ἔσχον, καὶ παιδοποιὰ μόρια, καὶ ταῖς γυναιξὶν ὁμιλήσαντες τοὺς γίγαντας ἐγέννησαν· καὶ ἐδίδαξαν αὐτοὺς τέχνας τε, καὶ κακοτεχνίας. οἱ δὲ γίγαντες * ἀλόγοις μιγέντες, ἐγέννησαν τερατώδεις ἀνθρώπους, καὶ δαιμόνια ἄρρενά τε καὶ θήλεα. κολάζονται δὲ οἱ ἄγγελοι ἐκεῖνοι, ἔνθα τῆς γῆς πῦρ ἀναδίδοται, καὶ θερμὰ ὕδατα. καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν δαιμόνια γίνονται· καὶ τοὐναντίον, ὅτι ἄσαρκοι ὄντες οἱ ἀποστατήσαντες ἄγγελοι, οὐ δι᾽ ἑαυτῶν, ἀλλὰ διὰ μέσων ἀνθρώπων ἐμίγησαν ταῖς γυναιξί· μᾶλλον δὲ οὔτε δι᾽ ἑαυτῶν, οὔτε διὰ μέσων ἀνθρώπων. καὶ ὅτι οὐ * μεταβάλλονται αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ εἰς δαιμόνια.

* ἀλλήλοις. M. M.

* μεταβάλλουσι.

κζ'. Ὅτι ὁ οὐρανὸς σφαιρικός ἐστι, οὔτε κύκλῳ κινεῖται. καὶ ὅτι οὐ σφαιρικός ἐστι, καὶ κύκλῳ κινεῖται.

κη'. Ὅτι τὸ εἰρημένον, πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν· καὶ ὅτι οὐ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν, ἀλλὰ τὸ ἓν τῶν τεσσάρων στοιχείων.

κθ'. Ὅτι ἡ κυριακὴ ἡμέρα, ἡ αὐτή ἐστιν ἡ ὀγδόη καὶ πρώτη· καὶ ὅτι οὐχί.

λ'. Ὅτι σώματά εἰσι νοερὰ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί, καὶ διατετυπωμέναι κατὰ τὸ φαινόμενον ἔξωθεν τοῦ σώματος σχῆμα. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι ἀσώματός ἐστιν ἡ ψυχή, καὶ σωματικοῖς οὐχ ὑπόκειται τύποις.

λα'. Ὅτι αἱ ψυχαὶ πρὸ τῆς τοῦ κόσμου ὑπέστησαν καταβολῆς, καὶ ὅτι ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὰ σώματα * μετέβησαν· ὥσπερ Μωσῆς, καὶ οἱ προφῆται, καὶ Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ ψυχαί· ἀλλὰ καὶ αὐτή γε ἡ τοῦ κυρίου. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι πρὸ τῶν σωμάτων οὐκ ἦσαν αἱ ψυχαὶ ἐν οὐρανῷ, ἀλλ᾽ ἐν τῇ τοῦ σώματος γενέσει ὑπέστησαν· προϋπάρχει μὲν τοίνυν τὸ σῶμα, εἶτα ἡ ψυχή· ἢ μᾶλλον, ὅτι οὔτε προϋπάρχουσιν, οὔτε μεθυπάρχουσιν, ἀλλὰ συνυπάρχουσιν ἀλλήλαις.

* κατέβησαν.

λβ'. Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἀπὸ γῆς ἔπλασεν ὁ θεός· καὶ ὅτι οὐκ ἀπὸ γῆς, ἀλλ᾽ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος.

λγ'. Ὅτι ἡ πνοή, ἣν ἐνεφύσησεν ὁ θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ, πρόσκαιρος ἦν, καὶ οὐχ ὡς τὸ πνεῦμα αἰώνιον. καὶ ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν, ἀλλὰ ψυχὴ ἀθάνατος.

λδ'. Ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν, οὔτε ψυχή, ἀλλὰ νοῦς· ὡς ἐκ τριῶν συγκειμένου μερῶν τὸν ἄνθρωπον, νοῦ τε καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν εἰρημένων ἦν ἡ ἐμφυσηθεῖσα πνοή, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ οὐκ αὐτὸ ψυχὴ οὐδὲ νοῦς χρηματίσαν, ἀλλὰ δημιουργικὸς τῆς ψυχῆς.

λε'. Ὅτι ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα μεταβάλλει εἰς * τοὺς καρποὺς, καὶ τὰ φυτά· καὶ ἡ τροφὴ εἰς σάρκα καὶ νεῦρα, καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ μεταβάλλει ἡ γῆ εἰς σάρκα καὶ νεῦρα, καὶ τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς, οὔτε ἡ τροφὴ εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα.

ὁ * al. τὸν καρπόν.

Ὅτι μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ οὔτε τοῦ σώματος, οὔτε τοῦ τάφου χωρίζεται. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ παραμένει τῷ σώματι ἡ ψυχή, οὔτε τῷ τάφῳ. ἐνταῦθα δὲ μυρίων * εὐπορῶν ὁ Γόβαρος χρήσεων, Σευηριανοῦ * μόνον τοῦ Γαβάλων καὶ Εἰρηναίου παρέθηκε χρήσεις.

al. ἀπορῶν.

μόνου.

Ὅτι πᾶν γεννητὸν, φθαρτόν ἐστι καὶ θνητόν, βουλήσει δὲ θεοῦ διαμένει ἄλυτον καὶ ἄφθαρτον· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι τὸ φύσει φθαρτὸν, οὐ δύναται ἄφθαρτον εἶναι βουλήσει θεοῦ. ἐναντία γὰρ

Angeli deſcendentes è cœlo in terram, carnem habuerũt,& genitalia, & cum mulieribus commiſti gigantes procrearunt: & docuerunt illos artes & malas artes. Gigantes vero cum brutis congredientes, homines prodigioſos genuere,& dæmones tam virili quam muliebri ſpecie. illi Angeli puniuntur: *vbi terrarum ignis editur atque erumpit,* & calida aqua. Animæ peccatorum dæmonia ſunt. Et contra omnes angeli rebelles cum ſine carne fuerint, nõ per ſe, ſed vſi hominibus velut inſtrumentis congreſſi ſunt cum feminis: at potius neque per ſe, neque hominibus vſi velut medijs; & non mutãtur hominum animæ in dæmonia. STEPHAN. 26.

Cœlum rotundum eſt, neque in orbem vertitur. Et non eſt rotundum,& in orbem vertitur. 27.

Hoc quod dictum: *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas,* hic Spiritus ſanctus fuit; & contra Spiritus ſanctus non fuit, ſed vnum è quatuor elementis. 28.

Dies Dominicus idem eſt, & octauus & primus; & non ſic. 29.

Animæ hominum ſunt corpora intelligibilia, & eadem figurâ ſunt, qua forma exterior corporis,& è contrario; Incorporea eſt anima, & corporeis non ſubijcitur figuris. 30.

Animæ hominum ante mundi conſtitutionem fuerunt,& è cœlis in corpora tranſierunt, vt Moſes & Prophetæ, Socrates, Plato, Ioannes Baptiſta, Apoſtolorumque animæ,& ipſa etiam Chriſti. Et è cõtrario: non ante corpora in cœlo erant hominum animæ, ſed in corporis ortu ſubſtiterunt. Ante fuit corpus, deinde anima: Vel potius, nec prius ſunt, nec poſt ſunt, ſed ſimul exſiſtunt. 31.

Corpus Adami fecit Deus è terra; & non è terra, ſed ex aqua & vento. 32.

Spiraculum quod Deus inſpirauit in faciem Adami temporarium fuit, nec vt æternus ſpiritus; Et non temporarium fuit, ſed animus immortalis. 33.

Temporarium ſpiraculũ non fuit, neque anima, ſed mens, vt è tribus partibus homo conſtituatur mente, anima,& corpore. & nihil dictorum fuit, *inſpiratum illud ſpiraculum, ſed Spiritus ſanctus. Et non ipſe fuit anima, neque mens appellatus;* ſed creans animam. 34.

Terra, aqua, & reliqua elementa mutantur in fructus, & plantas, & cibus in corpora & neruos, & reliqua membra corporis. Et è contrario. Terra non conuertitur in carnem & neruos,& plantas,& fructus, nec alimentum in corpus noſtrum. 35.

Poſt mortem anima, neque corpus, neque ſepulcrum excedit. Et è contrario, non manet cum corpore anima, neque in ſepulcro. Hic mille teſtimonijs abundans Gobarus, Seueriani ſolum Gabalorum antiſtitis, & Irenæi adhibuit. 36.

Irenæus.

Omne generatũ corruptibile eſt,& mortale, voluntate v. Dei manet inſolubile & incorruptibile. Et è contrario natura corruptũ, nõ põt incorruptibile eſſe volũtate Dei. Contraria.n. 37.

STEPHAN.

docet ſibi hoc aſſerens, & impoſſibilitatem Creatori aſſignat. ad hanc opinionem confirmandam teſtimonium adducit Iuſtini Martyris, è libro quo Gentium errores refutat, & contra Platonis argumentum dicentis.

38. Cum facti eſtis, immortales non eſtis, neque omnino indiſſolubiles: neque igitur diſſoluemini, nec moriemini morte, nacti legem, quæ mea voluntate fortior eſt. Ipſe quidem Martyr Platonicum arguens ſophiſma oſtendit Platonem creatorem inducere, quaſi contra ſe ipſum loquatur & nullam *conſequentiam* dictis adhibeat. vel enim neceſſe eſt omne generatum corruptibile eſſe ſecundum priorem definitionem, vel eum dicendo omne generatum corruptibile eſſe mentiri. Gobarus gentile argumentum euertens nititur ad Eccleſiæ opinionem traducere. Hæc igitur priora capita duobus, & contrariis teſtimoniis, vt putauit, adornans, ad ea quæ vnius partis tantum ſunt deſcendit. Et primo quidem dicit, quod totius opuſculi caput eſt triceſimum octauum, quomodo de Domini incarnatione Beatus Euſtathius Antiochenus antiſtites docuerit.

Lego κεφάλαιον

39. Et vt B. Cyrillus Alexandrinus, & qua ratio-
40. ne hoc doctores Eccleſiæ intellexerint: *De die illo, vel hora nemo ſcit, neque Angeli, neque filius, niſi Pater*: & quomodo hoc Seuerus intellexe-
41. rit. Hæc capita vnius opinionis proſequens deſcendit, iterum ad ea quæ duplices opiniones continent, & caput conſtituit.

42. Dominus noſter IESVS Chriſtus lacte è B. Virgine nutritus eſt, & non lacte nutritus eſt.

43. Minimus in regno cœlorum maior eſt Ioanne Baptiſta, de ſe ipſo dixit Saluator, & non de ſe ipſo, ſed de Ioanne Euangeliſta.

44. Dominus noſter IESVS Chriſtus triceſimo ætatis anno crucifixus eſt, & non triceſimo, ſed triceſimo tertio. Et non triceſimo tertio, ſed quadrageſimo; & nec triceſimo tertio, nec etiam ſolum quadrageſimo, ſed amplius, non multum à quinquageſimo diſtans.

45. Eo tempore quo IESVS Chriſtus tradidit diſcipulis noui Teſtamenti myſterium, Paſcha ſecundum leges comedit, & quod tunc non comederit paſcha legale.

46. Æneus ſerpens quem Moſes in eremo erexit, typus fuit Chriſti, & non typus, ſed antitypus.

47. Fuit Thomas, qui ſeruo ſummi ſacerdotis auriculam amputauit; & non fuit Thomas, ſed Petrus.

48. Tempore paſſionis Deitas è corpore Chriſti * diſceſſit, & non diſceſſit ab anima nec à corpore.

*ἐχωρίσθη, ſeparata fuit.

49. Saluator Lytrum pro humano genere comprehenſo, proprium inimico ſanguinem dedit, inimico hunc eligente. Et è contrario: Non inimico, ſed Deo Patri hunc obtulit.

50. Glorioſius & admirabilius Chriſtus reſurrexit quam in monte transfiguratus eſt. Et reſurgens non mutauit corpus in gloriam ſibi debitam, ſed tale monſtrauit quale erat ante mortem. Et hoc quidem dicit Cyrillus, ſed contrarium Dionyſius Alexandrinus.

δοξάζει ἑαυτῷ ὁ τοῦτο λέγων, καὶ ἀδύνατα χαρίζεται τῷ δημιουργῷ. ταύτης δὲ τῆς δόξης χρῆσιν μὲν παρέθηκεν ἐκ τοῦ μάρτυρος Ἰουστίνου. τῷ δὲ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μὲν δόξαν συνενήνεκτο μάχῃ, καὶ τοῦ Πλάτωνος ἔλεγχος κατεσκεύαζετο, * εἰρηκότος· ἐπείπερ ἐγένεσθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ, οὐδὲ ἄλυτοι πάμπαν· * οὔτε γε μὴν λυθήσεσθε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρης, τῆς ἐμῆς βουλήσεως ἰσχυροτέρου δεσμοῦ λαχόντες. καὶ ὁ μὲν μάρτυς, τὸ Πλατωνικὸν διελέγχων σόφισμα, ἐπιδείκνυσι τὸν Πλάτωνα τόν τε δημιουργὸν εἰσάγοντα, τἀναντία λέγοντα ἑαυτῷ, καὶ εἱρμὸν ἀκολουθίας οὐδένα τοῖς εἰρημένοις ἁρμόζοντα. ἢ γὰρ ἀνάγκη πᾶσα τὸ γενητὸν φθαρτὸν εἶναι, κατὰ τὸν πρότερον ὅρον: ἢ ψεύδεσθαι λέγοντα, πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτὸν εἶναι. ὁ δὲ * Γόβαρος τὸν ἑλληνικὸν ἔλεγχον εἰς ἀναστροπὴν ἐκβιάζεται χρῆσθαι τοῦ φρονήματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ. τὰ πρῶτα τέως εἰρημένα κεφάλαια διπλαῖς καὶ ἀντικειμέναις χρήσεσιν, ὡς ἐνόμιζε, κατασκευάζων, ἐπὶ τὰ μονομερῆ πάλιν μεταβαίνει. καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὅπερ ἐστὶ τῆς ὅλης συντάξεως ἡ καὶ λ' κεφάλαια, ὅπως ἐδόξασε περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως ὁ ἐν ἁγίοις Εὐστάθιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερωσύνης προεδρεύσας. ἐφεξῆς δὲ ὅπως ὁ ὁσιώτατος Κύριλλος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεύς. Καὶ ὅπως ἐνόησαν οἱ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι τὸ, περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. Καὶ ὅπως τοῦτο Σευῆρος ἐνόησε. ταῦτα μονομερῶς διελθὼν τὰ κεφάλαια, μεταβαίνει πάλιν ἐπὶ τὴν διπλῆν προκομιδὴν τῶν χρήσεων, καὶ ποιεῖται κεφάλαιον.

Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγαλακτοτροφήθη ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας, καὶ ὅτι οὐκ ἐγαλακτοτροφήθη.

Ὅτι, ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, περὶ ἑαυτοῦ εἶπεν ὁ σωτήρ: καὶ ὅτι οὐ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τριάκοντα ἐνιαυτῶν ὑπάρχων ἐσταυρώθη· καὶ ὅτι οὐ τριάκοντα, ἀλλὰ τριῶν καὶ τριάκοντα. καὶ ὅτι οὐ τριῶν καὶ λ', ἀλλὰ μ'. καὶ ὅτι οὐ λ' ἐτῶν, οὔτε μ' μόνον: ἀλλὰ καὶ πλέον, οὐ πολὺ τῶν πεντήκοντα ἀφεστηκώς.

Ὅτι ἐν ᾧ καιρῷ παρέδωκε τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος τὸ τῆς καινῆς διαθήκης μυστήριον, τὸ νομικὸν ἔφαγε πάσχα: καὶ ὅτι οὐκ ἔφαγε τηνικαῦτα τὸ νομικὸν πάσχα.

Ὅτι ὁ χαλκοῦς [ὄφις,] ὃν ὕψωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ Μωσῆς, τύπος ἦν τοῦ δεσπότου. καὶ ὅτι οὐχὶ τύπος, ἀλλὰ ἀντίτυπος.

Ὅτι ὁ τὸ ὠτίον ἀποκόψας τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως, Θωμᾶς ἦν: καὶ ὅτι οὐχὶ Θωμᾶς ἦν, ἀλλὰ Πέτρος.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἡ θεότης ἐχωρίσθη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. καὶ ὅτι οὔτε τῆς ψυχῆς, οὔτε τοῦ σώματος, ἡ θεότης ἐχωρίσθη.

Ὅτι λύτρον ἀντὶ τοῦ κατεχομένου ἀνθρώπου τῷ ἐχθρῷ τὸ οἰκεῖον ὁ σωτὴρ ἔδωκεν αἷμα, τοῦ ἐχθροῦ τοῦτο αἱρησαμένου· καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐχὶ τῷ ἐχθρῷ, ἀλλὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ προσήνεγκε τοῦτο.

Ὅτι κρεῖσσον καὶ θαυμασιώτερον τῆς ἐν τῷ ὄρει μεταμορφώσεως ἀνέστη ὁ Χριστός: καὶ ὅτι οὐ μετεστοιχείωσεν ἀναστὰς τὸ σῶμα πρὸς δόξαν τὴν αὐτῷ κεχρεωστημένην, ἀλλὰ τοιοῦτον ἔδειξεν, οἷον ἦν καὶ πρὸ τοῦ θανάτου. καὶ τοῦτο μὲν λέγει Κύριλλος: τὸ δὲ ἀντίθετον ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος.

να'. Ὅτι ἐν τῇ δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἤλειψε τὸν Κύριον ἡ Μαρία μύρῳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ. ἐν δὲ τῇ ιγ' τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ Κύριος παραδίδωσι τοῖς μαθηταῖς. ἐν δὲ τῇ ιδ' τὸ σωτήριον ὑπέστη πάθος. ἐν δὲ τῇ ιε' ἐκ νεκρῶν ἀνέστη. καὶ τῇ ιϛ' ἀνελήφθη· ἢ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ τῇ μὲν ιδ' τὸ μυστικὸν ἔφαγε δεῖπνον. τῇ δὲ ιε' ἐσταυρώθη· ἀνέστη δὲ τῇ ιϛ' ἢ ὅτι οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι τριήμερος μὲν, καὶ ἐν τῇ κυριακῇ γέγονεν ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, καὶ μετὰ μ' ἡμέρας ἀνελήφθη.

νβ'. Ὅτι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς ε', ὅτε τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ Κύριος παρεδίδου τοῖς μαθηταῖς, τότε τὸ * σῶμα αὐτοῦ ἐτέθυτο.

* τὸ αἷμα.

Μέχρι μὲν οὖν τούτων περὶ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων τε καὶ ζητημάτων μικροῦ διὰ πάντων τῶν κεφαλαίων ἐποιεῖτο τὸν λόγον. τὰ πλεῖστα μὲν δι' ἀντικειμένων χρήσεων ἑκάτερον μέρος τῆς ἀντιθέσεως * ἐπικουρῶν: ὀλίγα δὲ, καὶ μονομερέσι μαρτυρίαις ἐπιβεβαιῶν. ἐντεῦθεν δὲ περί τινων ἰδικῶν κεφαλαίων τὸν ἀριθμὸν ὀκτωκαίδεκα διαλαμβάνει. οἷον τίνας εἶχεν ὑπολήψεις Σεβῆρος περὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας ὁσίων μυσταγωγῶν; καὶ ὅπως διετέθη πρὸς τὰ εἰρημένα παρὰ Κυρίλλου καὶ Ἰωάννου ἐν τῇ πρὸς Θωμᾶν τὸν ἐπίσκοπον γερμανικείας; καὶ ὅτι τῷ ἐν ἁγίοις Γρηγορίῳ, τῷ ἐπισκόπῳ νύσσης, τὰ εἰρημένα περὶ ἀποκαταστάσεως οὐκ ἀποδέχεται· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ * Παπίαν τὸν ἱεραπόλεως ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα· οὐδὲ Εἰρηναῖον τὸν ὅσιον ἐπίσκοπον λουγδούνων, ἐν οἷς λέγουσιν αἰσθητῶν τινῶν βρωμάτων ἀπόλαυσιν [εἶναι] τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.

* Ἰσ. ἐπικυρῶν.

* Πατσίαν.

α'. Ὅτι Βασίλειος ὁ ἐν ἁγίοις τὸν ἐν ἁγίοις Διονύσιον Ἀλεξανδρείας οὐκ ἐν πολλοῖς ἀποδέχεται· μάλιστα δὲ ἐν οἷς τὸ Ἀρειανῶν ἔθνος ἐπερείδεται. ἀπολογεῖται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς οὐκ * ἀσεβεῖ γνώμῃ, μάχῃ δὲ τῇ πρὸς Σαβέλλιον εἰς τὴν ἀντίθετον κατὰ τοὺς λόγους παρεξαχθῆναι δυσφημίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, οὐκ εὐαγεῖς αὐτὸν ἀφεῖναι φωνάς.

* ἀσεβείᾳ.

β'. Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς Διονυσίου ὑπεραπολογεῖται. τὰ γὰρ Ἀρείου φησὶ, Διονύσιος οὔτε ἐφρόνησέ ποτε, οὔτε ἠγνόησε τὴν ἀλήθειαν. οὔτε γὰρ ὑφ' ἑτέρων ἐπισκόπων ἐπ' ἀσεβείᾳ κατεγνώσθη, οὔτε τὰς Ἀρειανικὰς φωνὰς ἐφθέγγετο, ὡς δογματίζων. ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος τοὺς αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ εἰρημένου Διονυσίου λογισμοὺς ἀποδίδωσιν.

γ'. * Ἔτι μὴν παρατίθησι μαρτυρίας. καὶ ὅπως μὲν διετέθη Θεόφιλος καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σύνοδος πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

* al. ὅτι.

δ'. Καὶ ποίας ἔχει δόξας Ἀττικὸς καὶ Κύριλλος περὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως.

ε'. Καὶ οἵας ἔχεν ὑπολήψεις ὁ εὐλαβέστατος Ἰσίδωρος ὁ τοῦ πηλουσίου περὶ Θεοφίλου, καὶ Κυρίλλου, τῶν Ἀλεξανδρείας ἱεραρχῶν· καὶ περὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου: ὡς * τοὺς μὲν, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Χρυσόστομον ἀπεχθείας ἐκάκιζε. τὸν δὲ ἐπῄνει τε καὶ ἐθαύμαζεν.

* al. τόν.

ϛ'. Ὅτι Σεβῆρος τὸν ἐν ἁγίοις Ἰσίδωρον μέμψασθαι μὲν ὁρμηθεὶς, οὐκ ἔχων δὲ ὅθεν φημὴν αὐτῷ * περιπλάττει ὠριγενιασμοῦ, εἰ καὶ ταύτην αὐτὸς πάλιν ἀποσκευάζεται δι' ἑαυτοῦ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας νικώμενος.

* διαπτει.

ζ'. Ἔτι δὲ ποίας ὑπολήψεις ἔχεν Ἱππόλυτος καὶ Ἐπιφάνιος περὶ Νικολάου, τοῦ ἑνὸς τῶν ζ' διακόνων.

η'. Καὶ ὅτι ἰσχυρῶς αὐτοῦ καταγινώσκουσιν.

θ'. Ἰγνάτιος μέν τοι ὁ Θεοφόρος, καὶ Κλήμης ὁ στρωματεὺς, καὶ Εὐσέβιος ὁ παμφίλου, καὶ Θεοδώρητος

Duodecimo primi menſis Chriſtum Maria in domo Simonis Leproſi vnguento vnxit, & decimo tertio Chriſtus ſacram cœnam Diſcipulis dedit. Decimo quarto ſalutarem paſſionem ſubiit. Decimo quinto reſurrexit à mortuis, & decimo ſexto aſſumptus eſt: Vel non ita: ſed necimo quarto ſacram cœnam manducauit, decimo quinto crucifixus eſt, decimo ſexto reſurrexit. Vel neque hoc; ſed poſt triduum, & in Dominica facta eſt Reſurrectio, & poſt quadraginta dies aſſumptus eſt. 51.

A veſpera quinta cum Dominus cœnam Diſcipulis dedit, tunc corpus ſuum ſacrificauit. 52.

Hactenus quidem de communibus doctrinis Eccleſiæ, & quæſtionibus per omnia fere capita, diſſeruit plerunque per contraria teſtimonia alteram contradictionis partem confirmans, pauca vero vnius opinionis teſtimoniis confirmans. Hinc autem quædam capita particularia numero octodecim tractat. Vt, quales opiniones habuerit Seuerus de ſanctis Eccleſiæ ſacerdotibus? Et quomodo ſentiat de iis quæ dicta ſunt à Cyrillo, & Ioanne in epiſtola ad Thomam Germaniceæ Epiſcopum. Et quod ea quæ dicta ſunt de reſtauratione rerum à Gregorio Nyſſeno non probet, *neque Papiam Epiſcopum Hieropolitanum, & Martyrem, nec S. Irenæum Lugdunenſem, vbi dicunt regnum cœlorum eſſe fruitionem* quandam ciborum ſenſibilium.

Papiam.

D. Baſilius S. Dionyſium Alexandrinum in locis multis non admittit, maxime vbi Arianorum hæreſim confirmat. Defendit illum non vt impia ſentientem, ſed quod nimio Sabellium oppugnandi ſtudio verbo tenus in contrariam deflexerit opinionem. Quin & de Spiritu ſancto impiam illum verba fundere. 1.

Magnus Athanaſius hunc Dionyſium defendit. Dionyſius, inquit, nunquam ſenſit cum Arianis, nec veritatem ignorauit, nec ab aliis Epiſcopis impietatis damnatus eſt, nec Arianas voces locutus eſt, tanquam docendo. Quin & Theodoretus eadem de hoc Dionyſio habet. 2.

Apponit adhæc teſtimonia, & quomodo Theophilus & cum eo tota Synodus erga B. Ioannem Chryſoſtomum affecta fuerit. 3.

Qualem habuerit opinionem de B. Ioanne Chryſoſtomo Epiſcopo Conſtantinopolitano Cyrillus & Atticus. 4.

Quid ſenſerit S. Iſidorus Peluſiota de Theophilo, & Cyrillo Alexandriæ Epiſcopis, deque Ioanne Chryſoſtomo; illos, odij erga Ioannem Chryſoſtomum, accuſauit; hunc vero laudauit & coluit. 5.

Iſidori Peluſiotæ.

Seuerus impulſus, vt B. Iſidorum reprehenderet; non inuenta cauſa aliqua, affingit illi quod cum Origene ſenſerit, etſi idem iterum per ſeſe, à veritate ſuperatus id reuocet. 6.

Adhæc qualem opinionem habuerit Hippolytus & Epiphanius de Nicolao è ſeptem Diaconis vno: & quod valide illum condemnent. 7.

Diuinus Ignatius, & Clemens Stromateus, Euſebius Pamphili, Theodoretus 8.

STEPHAN. Cyri epiſcopus Nicolaitarum damnant hæreſim, ſed ipſum Nicolaum talem fuiſſe negant.

10. Hippolytus & Irenæus Epiſtolam Pauli ad Hebræos dicunt non eſſe illius. Clemens quidem, & Euſebius, aliorumque Patrum conſeſſus hanc etiam, aliis adnumerant, & aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo tranſtuliſſe.

11. *Origenes.* Origenem & Theognoſtum magnus ille Athanaſius Alexandrinus in multis libris admittit. Et Titus Boſtrorum, & Gregorius Theologus in epiſtolis eundem Philocalum nominat. Et Nyſſenus laudabiliter eius mentionem facit, & Dionyſius Alexandrinus ad hunc eundem ſcribit: & poſt mortem illius ſcribens ad Theotecnum Cæſarienſem Epiſcopum laudat Origenem, atque Alexander Hierapolitanus ad Origenem ſcribens, verbis eum plurimum delinit.

12. Theophilus & Epiphanius Origenem plurimum auerſantur.

13. Quid ſenſerit B. Hippolytus de hæreſi Montaniſtarum, & quid Gregorius Nyſſenus. Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid communius delabitur, & adfert teſtimonia.

14. Anima omnis mortui iuuatur maxime per preces, oblationes, & eleemoſynas pro ſe factas. Et e contrario non ſic.

15. Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum ſuorum libellum confeciſſe.

GERMANI PATRIARCHÆ C. P. LIBER

CCXXXIII. [*Apologeticus pro Gregorio Nyſſeno.*]

LEGI librum auctore Germano, qui primum Cyzici ordinatus, poſt Conſtantinopolitanus Patriarcha fuit, qui liber inſcribitur, *Retribues & legitimus*: quod perinde eſt ac ſi dixeris: De vera & legitima retributione, quod rependatur hominibus pro vt vixerint. Et hæc quidē tituli inſcriptio. Contendit vero Gregorium Nyſſæ Epiſcopum eiuſque ſcripta ab Origenis errore eſſe immunia. Etenim quibus delirium illud placet, dæmonibus & hominibus in æternam pœnam coniectis liberationem inde expectandam: illi (quod virum doctrina ſingularem, & eloquentia inſignem cum agnoſcerent, claramq; ſanctitatis exiſtimationem per omnium ora decantatam viderēt) aggreſſi ſunt claris & ſalutaribus eius ſcriptis, obſcura ac pernicioſa Origeniani ſomni venena admiſcere, virtuti que hominis, & doctrinæ celebri hæreticam occulte amentiam ſubiicere. Quare partim Additamentis falſis; partim rectis argumentis violenter detortis, multa ex irreprehenſibilibus eius monumentis calumniari conati ſunt. Contra quos Germanus pietatis patronus acutum veritatis gladium ſtringens, *& vulnere proſtratos hoſtes relinquens, victorem ſuperioremque eum conſtituit in quem hæretica* colluuies inſidias ſtruxerat, & poſuerat.

ὁ κύρου, τὴν μὲν νικολαϊτῶν καταγινώσκουσιν αἵρεσιν, τὸν δὲ Νικόλαον, μὴ [τὸν] τοιοῦτον εἶναι ἀποφαίνονται.

Ὅτι Ἱππόλυτος καὶ Εἰρηναῖος τὴν πρὸς ἑβραίους ἐπιστολὴν Παύλου, οὐκ ἐκείνου εἶναί φασι. Κλήμης μέντοι καὶ Εὐσέβιος, καὶ πολὺς ἄλλος τῶν θεοφόρων πατέρων ὅμιλος, ταῖς ἄλλαις συναριθμοῦσι ταύτην ἐπιστολαῖς, καί φασιν, αὐτὴν ἐκ τῆς ἑβραΐδος μεταφράσαι τὸν εἰρημένον Κλήμεντα. ια'.

Ὅτι Ὠριγένην καὶ Θεόγνωστον ὅ, τε μέγας Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν πολλοῖς ἀπεδέχετο λόγοις, καὶ Τίτος ὁ βόστρων, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ἐν ἐπιστολαῖς φιλόκαλον αὐτὸν λέγει· καὶ ὁ νύσσης δὲ εὐφήμως εἰς μνήμην ἄγει. ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας, πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον γράφων· ἔτι δὲ καὶ μετὰ θάνατον ἐκείνου πρὸς Θεότεκνον τὸν τῆς καισαρείας ἐπίσκοπον γράφων, δι' ἐπαίνων τὸν Ὠριγένην ἄγει. καὶ Ἀλέξανδρος ὁ ἱεραπόλεως ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, πρὸς τὸν αὐτὸν Ὠριγένην γράφων, λίαν οἰκειοῦται τὸν ἄνδρα τοῖς λόγοις. ιβ'. περὶ Ὠριγένους

Ὅτι Θεόφιλος μὲν καὶ Ἐπιφάνιος λίαν ἐκτρέπονται τὸν Ὠριγένην. ιγ'.

Τίνας ὑπολήψεις εἶχεν ὁ ἁγιώτατος Ἱππόλυτος [περὶ] τῆς τῶν μοντανιστῶν αἱρέσεως, καὶ τίνας ὁ ἐν ἁγίοις τῆς νύσσης Γρηγόριος. τὰ μὲν οὖν μερικώτερα τῶν κεφαλαίων ἐν τούτοις. πάλιν δὲ ἐπὶ [τι] κοινότερον μεταβαίνει, καὶ παρατίθησι χρήσεις. ιδ'.

Ὅτι παντὸς τεθνεῶτος ψυχὴ ὠφελεῖται μέγιστα διὰ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιτελουμένων εὐχῶν καὶ προσφορῶν, καὶ ἐλεημοσυνῶν: καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐχ οὕτω. ιε'.

Τὸν μὲν οὖν Γόβαρον μέχρι τούτων τῶν κεφαλαίων τὸν πόνον εὕρομεν ἀναδεξάμενον.

ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Κωνσταντινουπόλεως βίβλος.

σλγ'. *Germani patriarchæ C.P. liber apologeticus pro Gregorio Nysseno*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τὸν ἐν ἁγίοις Γερμανὸν φέρον συγγραφέα, ὃς μετὰ τὸ κυζίκου χειροτονηθῆναι Κωνσταντινουπόλεως ἐχρημάτισεν ἀρχιερεύς. ἀνταποδοτικὸς δὲ ἢ ἀνόθευτος τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει· ὃ ἴσον ἂν εἴη περὶ τῆς ἀνοθεύτου τῶν βεβιωμένων ἀνθρώποις ἀνταποδόσεως. τῆς μὲν οὖν ἐπιγραφῆς ἡ ἐπαγγελία τοιαύτη. ἀγωνίζεται δὲ ὁ λόγος τὸν ἐν ἁγίοις τῆς νύσσης Γρηγόριον καὶ τὰ τούτου * συγγράμματα, τῆς Ὠριγενείου παραχεῖν ἐλεύθερα λώβης. καὶ γὰρ οἷς τοῦ δαιμονίου φύλου καὶ τῶν εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον παραπεμπομένων ἀνθρώπων ἡ λῆρος ἀποκατάστασις φίλον, οὗτοι δὴ (ἅτε τὸν ἄνδρα ὑψηλόν τε τοῖς δόγμασι, καὶ πολὺν τοῖς τῶν λόγων ῥεύμασιν εἰδότες, καὶ λαμπρὰν τῆς εὐσεβείας τὴν ὑπόληψιν εἰς πάντας ἀνθρώπους περιηχηθεῖσαν ὁρῶντες) * ἐπεβάλλοντο παρενεῖραι τοῖς ἐκείνου φωτιστικοῖς καὶ σωτηρίοις λόγοις τὰ ζοφώδη καὶ ὀλέθρια τῆς Ὠριγένους ὀνειρώξεως ἀμβλωθρίδια, τῇ τοῦ ἀνδρὸς * πολυωνύμῳ ἀρετῇ τε καὶ γνώσει τὴν αἱρετικὴν ὑποβαλεῖν λαθραίως διανοηθέντες ἀπόνοιαν. διότι τοῦτο μὲν προσθήκαις νόθοις, τοῦτο δὲ καὶ διαστροφῇ τῶν ὀρθῶν λογισμῶν βεβιασμένῃ, πολλὰ τῶν ἀμωμήτων ἐκείνου συνταγμάτων καταχιβδηλεύειν ἐπειράθησαν. καθ' ὧν Γερμανὸς, ὁ τῆς εὐσεβείας συνήγορος, ὀξὺ τῆς ἀληθείας ἐπαφεὶς τὸ ξίφος, καὶ νεκροὺς τῇ πληγῇ λιπὼν τοὺς πολεμίους, νικηφόρον καὶ πρωταγωνιστὴν τὸν καθ' οὗ τὰς ἐπιβουλὰς ἡ αἱρετικὴ φάλαγξ ἐρραδιούργει καὶ κατεσκεύαζε, παρέστησεν.

* al. γράμματα

Ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ καθαρός τε καὶ διαφανής, καὶ τὰς ἐν ὀνόμασι *τροπὰς εὐστόχως ὑποβαλλόμενος· καὶ τὴν μὲν φράσιν ἡδύνων, οὐχ ὑφιέμενος δὲ πρὸς ψυχρότητα· γενναῖος μὲν τὴν ἐπιβαλεῖν τῇ προθέσει, ὅμοιος δὲ διελθεῖν τὰ ἀγωνίσματα· καὶ τῶν μὲν ἀναγκαίων μηδὲν ἔξωθεν παραπλέκων, οὐδὲν δὲ τῶν ὀφειλόντων ῥηθῆναι παρορῶν, οὔτε ταῖς κατασκευαῖς, οὔτε τοῖς ἐπιχειρήμασιν, οὔτε τοῖς ἐνθυμήμασιν. ἀλλ' ἔστιν ὥσπερ τῶν εὐσεβῶν δογμάτων κανὼν ἀπαρέγκλιτος, οὕτω καὶ τῶν, εἴ τις ἐθέλει λόγους γράφειν δυνατοὺς καὶ σαφεῖς καὶ χαρίεντας, καὶ πνευματικὴν διδασκαλίαν προτιμῶντας τῆς ἐπιδείξεως, καλὸν παράδειγμα, καὶ ἀξιοζήλωτον. ἐπιρραπίζει μὲν οὖν πρότερον τὸ αἱρετικὸν δόγμα, ὃ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον, καὶ τῶν ἐν ἁμαρτίαις καταλυσάντων τὸν βίον, κατά τινας ποινὰς ὡρισμένας εἰς τὸν χορὸν τῶν δικαίων μετελθεῖν τερατεύεται. ἐλέγχει δὲ τὸ μυθῶδες τοῦτο δυσσέβημα, πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν δεσποτικῶν φωνῶν· δεύτερον δὲ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων· οἷς καὶ προφητικὰς ἐπισυνάπτει μαρτυρίας, *τρανολογούσας ὥσπερ αἰώνιον τὴν τῶν δικαίων ἀνέκλαλητον ἀπόλαυσιν, οὕτω καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀτελεύτητόν τε καὶ ἀνυπόστατον κόλασιν. οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον χρήσεων τὸ αἱρετικὸν καὶ ἀλλόφυλον καταβάλλει φρύαγμα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἱερῶν ἀνδρῶν· ναὶ δή, τὸ κραταιότερον, καὶ ἐκ λογίων αὐτοῦ ἐκείνου, ὧν κακομηχάνως ἡ αἵρεσις συνήγορον λαβεῖν ἠγωνίζετο. διὰ δὴ τούτων ἁπασῶν τῶν ἱερολογιῶν, τὸ μὲν παθοποιὸν καὶ ψυχοφθόρον πάσης ἐκκλησιαστικῆς χοροστασίας ἀπελαύνων ἀνεδείχθη μυθολόγημα: τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας μισοπόνηρον κρατύνων τε καὶ ἀνυψῶν φρόνημα. οὕτω δὲ προδιασκευάσας καὶ κραταιωσάμενος τὸ τῆς ἀληθείας ὀχύρωμα, ἐξ οὗ καταβαλεῖν ῥᾷον ἔμελλε τὸν πολέμιον· τὰ ῥητὰ λοιπὸν μετὰ ταῦτα τοῦ ἱεροῦ προάγει πατρός, οἷς οἱ κακοὶ καὶ πονηροὶ τῶν δογμάτων κάπηλοι τὸν οἶνον ὕδατι μιγνύντες κιβδηλεύειν [αὐτά,] μᾶλλον δὲ τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐμελέτησαν *διδάγματα. ταῦτα δὴ τὰ ἱερὰ ῥητὰ προθείς, ἑαλωκότας ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς Ὠριγενιαστάς, οἷς ἐκακούργουν, ἐθριάμβευσε. τοῦτο μὲν ἀπηρυθριασμέναις καὶ ἀναισχύντοις προσθήκαις ἐπινοθεύοντας διελέγχων τὰ ἀνόθευτα· τοῦτο δέ, καὶ τὸ συνεχὲς ὑφορωμένοις τῆς προσθήκης, ἐκ πολλῆς ἄλλης αὐθαδείας τε καὶ ἀπονοίας, πρὸς τὴν αἱρετικὴν αὐτῶν ἐπίνοιαν, ἀποθρασυνθέντας ἐκβιάζεσθαι. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάσης τοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἀπηλλαγμένους πόνους ἀποφαίνει αἱρετικῆς τε ἐπιβουλῆς, καὶ συκοφαντίας, ἀφορώσης εἰς ἀσέβειαν. ἡ δ' ἀπαλλαγή, καὶ τῆς κακουργίας ὁ ἔλεγχος, ἔκ τε τῶν προηγουμένων τοῦ κεκακουργημένου χωρίου, καὶ τῶν ἑπομένων, κατασκευάζεταί τε καὶ ἀνακαλύπτεται· καὶ ἐξ ἄλλων δὲ τοῦ θεσπεσίου Γρηγορίου μυρίων λόγων, τὸ ὀρθὸν διασωζόντων καὶ ἀνόθευτον. καὶ ταῦτα καλῶς ἀγωνισάμενος, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις ἄλλος ἄμεινον, εἰς σωτηρίοις εὐχὰς καὶ δοξολογίας θεοῦ ἀποπερατοῖ τὸ φιλοπόνημα. οἱ δὲ λόγοι, οὓς ὑπελθεῖν ἐνέδραις τὸ ἀλλόφυλον *ἐτεχνήσατο, καὶ ὁ παρὰ τῆς ἀληθείας ταχθεὶς στρατηγὸς τῆς λῃστρικῆς ἐφόδου κακῶν ἀπαθεῖς διεσώσατο, ὅ τε περὶ ψυχῆς ἐστι πρὸς τὴν ἀδελφὴν Μακρίναν διάλογος· καὶ δὴ καὶ ὁ κατηχητικός, καὶ ὁ περὶ τοῦ τελείου βίου τὴν ἐξήγησιν ἀναδεξάμενος.

* τρυφάς. M. M.

* al. τρανολογοῦν.

* διδάγματα.

* ἐτεχνάσατο.

STEPHAN.

Huius ſtylus in hoc opuſculo purus ac clarus, verborumque tropos feliciter arripiens, phraſi venuſta & eleganti non ad frigiditatem vergens, propoſito valide inſiſtens, par etiam in contentionibus ſuſcipiendis, nihilq; citra neceſſitatem immiſcens, nihil quod dictu ſit neceſſarium prætermittens, tum conſtructione & epicherematibus, tum entymematibus, & eſt veluti clara ſanæ doctrinæ norma. Ita & illorum ſi quis vehementes, claras, & gratas, & ſpiritualem *doctrinam oſtentationi* præferentes ſcribere orationes cupit, egregium eſt exemplum, & imitatione dignum. Notat enim primo hæreticum dogma, quod dæmones in antiquum ſtatum, & eos qui in flagitiis ſuis moriuntur, poſt pœnas definitas in Beatorum numerum aggregandos nugatur. Refellit vero fabulis plenam impietatem; primum è Domini verbis, hinc ex Apoſtolicis Decretis, quibus & Prophetarum teſtimonia adiicit, clare oſtendentia, vt æterna eſt Iuſtorum ineffabilis fruitio; ſic & peccantium ſempiternam atque infinitam pœnam futuram. non modo autem teſtimoniis allatis hæreticum atque profanum condemnat venenum, verum etiam è ſanctis Patribus. Quin etiam validius, ex eiuſdem propriis ſcriptis quorũ perfide hæreſis patronum accipere aggreſſa eſt: ex his omnibus piis ſententiis & verbis calamitoſam illam animæque pernicioſam fabulam à toto clero Eccleſiaſtico illum amouere, pium vero dogma, malitiam exoſam confirmare & erigere apparet ad eundem quoque modum inſtruere ac munire veritatis vallum, vnde hoſtem arcere in promptu ſit. Dicta reliqua deinde ſancti Patris adfert, quibus improbi ac nequam ſectarũ caupones, vinum aquę miſcentes adulterare illa, quin potius Eccleſiaſticas doctrinas conati ſunt. Has porro ſacras ſententias adducens de Origeniſtis in propriis ſententiis conuictis quibus illi male vtebantur, triumphum egit. Reprehendens tum quod legitima quidem audacibus & impudentibus additamentis illegitima redderent, tum vero additamenta continuantes, noua magna arrogantia & ſtupiditate ad hæreticam ſuam opinionem ea audacter detorquerent. Et, vt breuiter dicam omnia, Sancti huius Patris ſcripta ab omni hæretica prauitate, & à calumnia, quæ in impietatem vergit, immunia eſſe declarat. Hæc porro immunitas & improbitatis refutatio & ex antecedentibus loci deprauati, & ex conſequentibus conficitur, & demonſtratur; & ex aliis ſexcentis B. Gregorij Nyſſeni libris, qui orthodoxè & legitimè ſentiunt, recte excutiens, vt nemo melius, in ſalutares preces ac laudes Dei laborem finiit: Libri autem *quos inſidiis* excipere hæretici moliti ſunt, & quos Germanus veritatis propugnator primarius ab latronum inſultu ſine noxa ſeruauit, *Sunt Dialogus ad Macrinam ſororem de Anima; & liber catecheticus, & ille qui de perfecta vita narrationem continet.*

METHOD. CCXXXIV.

Excerpta ex Oratione S. Methodii de Reſurrectione.

Thren. 3. 34.

LEGI S. Methodij Epiſcopi & Martyris, ex oratione de RESVRRECTIONE: cuius compendij hoc eſt argumentum: Corpus non eſſe vinculum animæ vt Origenes exiſtimauit; neque carceribus illigatas à Hieremia propheta dici, eo quod in corporibus ſint: neque enim animæ operationes a corpore impediri affirmat, immo corpus circumferri potius, & cooperari ea ad quæ anima inuitat. Enimuero quomodo illud Gregorij Nazianzeni, & multorum aliorum intelligendum? Origenes aſſeruit corpus poſt præuaricationem animo vinculi loco adiunctum eſſe, cum prius ſine corpore viueret. Quin & hoc corpus quod geſtamus cauſam eſſe peccatorum; propterea etiam vinculum appellauit, vt quod animam à bonis operibus prohibere poſſit.

Quod ſi corpus animæ vt vinculum copulatum eſt poſt præuaricationem; aut datum eſt, bonorum aut malorum animæ: impoſſibile eſt bonorum: nullus enim medicorum aut artificũ aliorum porrigit remedium peccanti, vt plus peccet; multo minus Deus. Sequitur ergo malorum. atqui videmus, vt primum Cain hoc corpore veſtitus homicidium fecerit; Poſteri verò ad quæ ſcelera prolapſi ſint, manifeſtum eſt. Ergo corpus non eſt vinculum malorum; nec vllum penitus vinculum [aut carcer] nec illud anima poſt præuaricationem primum induit.

∴ Methodius.

Homo ∴ inquit, ſecundum naturam, dicitur veriſſimè neque anima ſine corpore: neque corpus ſine anima, ſed illud quod ex anima & corpore in vnam pulchritudinis formam componitur ∴ Origenes vero, vt Plato, ſolam animam dixit conſtituere hominem. Differentiam inter hominem & cætera animalia eſſe dicit: Animalibus variæ ſpecies & diuerſæ formæ datæ ſunt, quantas nimirum valida & viſibilis natura Deo iubente produxit: Homini vero datum eſt vt eſſet ſimilis Deo, Deique formæ, & omnia quæ ad perfectam & primigeniam Patris & Filij vnigeniti imaginem ſpectant: Et qua ratione hoc [datum ſit] ſanctus ait inueſtigandum. Phidiam ſtatuarium ait, cum Piſæam ſtatuam ex ebore formaſſet, imperaſſe vt oleum interius infuſum ſemper ex ſtatua promanaret, vt illi immortalem vim hoc modo conciliaret.

∴ Neque Origenes.

Diabolus, inquit, eſt ſpiritus, circa materiam, à Deo factus, vt & Athenagoræ placuit, (quemadmodum & reliqui angeli ab eodem Deo facti ſunt) cui materia & quæ ad materiæ formas pertinent, adminiſtratio commiſſa eſt. Ad hoc enim angeli creati à Deo, vt rebus ab ipſo effectis præeſſent: vt Deus quidem communem & generalem omnium prouidentiam gerens, qua rerum omnium poteſtas & imperium ab ipſo pendet. reliqui vero angeli in iis officiis ad quæ illos Deus fecit, & præfecit, manſere: Diabolus verò arrogantia elatus, & in rebus ſuæ fidei commiſſis, inuidiâ aduerſus nos conceptâ, perfidus factus eſt. Quemadmodum & iſ, qui poſtea corporum amore capti,

πεπιστευμένων refertur ad πνεῦμα.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΕΚ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου.

σλδʹ. *Excerpta ex oratione S. Methodij de Reſurrectione.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἁγίου Μεθοδίου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, ἐκ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου, οὗ ἡ ἐκλογὴ τὰ ὑποκείμενα λέγει· ὅτι οὐ δεσμόν φησι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς εἶναι, ὡς Ὠριγένης ᾠετο, οὐδὲ δεσμώτιδας τὰς ψυχὰς [καὶ] παρὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου καλεῖσθαι, διὰ τὸ ἐν σώμασιν αὐτὰς τυγχάνειν. οὐ γὰρ ἐμποδίζειν τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας τὸ σῶμα, τίθεται: συμπεριάγεσθαι δὲ μᾶλλον τὸ σῶμα, καὶ συνεργεῖν, πρὸς ἃ ἡ ψυχὴ ἐπιτρέπει. ἀλλὰ πῶς τὸ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου νοητέον, καὶ ἄλλων πολλῶν; Ὅτι Ὠριγένης δεσμὸν τὸ σῶμα ἔλεγε δεδόσθαι τῇ ψυχῇ, μετὰ τὴν παράβασιν· πρὶν δὲ *ἀσωμάτως αὐτὴν βιοτεύειν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ σῶμα, ὃ περικείμεθα, αἴτιον εἶναι τῶν ἁμαρτιῶν· διὰ τοῦτο καὶ δεσμὸν ἔλεγεν, ὡς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἔργων κωλύειν δυνάμενον τὴν ψυχήν. Ὅτι εἰ δεσμὸς ἐδόθη τὸ σῶμα μετὰ τὴν παράβασιν: ἢ τῶν κακῶν ἢ τῶν ἀγαθῶν ἐδόθη τῇ ψυχῇ. τῶν μὲν οὖν ἀγαθῶν, ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ *ἰατρῶν ἢ τεχνιτῶν ἄλλος τῷ ἁμαρτήσαντι δίδωσι φάρμακον, ὥστε πλέον ἐξαμαρτῆσαι, μή ὅτιγε θεός. λείπεται δὴ τῶν κακῶν. ἀλλὰ μὴν ὁρῶμεν, ὡς κατ' ἀρχὰς ὁ μὲν Καῒν περικείμενος τοῦτο τὸ σῶμα ἐφόνευσεν: οἱ δὲ ἐφεξῆς πρὸς αἷς ἀθεμιτουργίας ἐξώκειλαν, δῆλον. οὐδὲ τῶν κακῶν ἄρα δεσμὸς τὸ σῶμα, οὐδ' ὅλως ἄρα δεσμός· οὐδ' ὕστερον αὐτὸ ἠμφιάσατο μετὰ τὴν παράβασιν ἡ ψυχή. Ὅτι ἄνθρωπός φησι λέγεται κατὰ φύσιν ἀληθέστατα οὔτε ψυχὴ χωρὶς σώματος, οὔτε αὖ πάλιν σῶμα χωρὶς ψυχῆς: ἀλλὰ τὸ ἐκ συστάσεως ψυχῆς καὶ σώματος εἰς μίαν τὴν τοῦ καλοῦ μορφὴν συντεθέν. *ὁ δ' Ὠριγένης τὴν ψυχὴν μόνην ἔλεγεν ἄνθρωπον, ὡς ὁ Πλάτων. Ὅτι διαφορὰν ἀνθρώπου, καὶ τῶν ἄλλων ζώων φησί· καὶ τοῖς *μὲν διάφορα σχήματα φύσεως δέδοται καὶ μορφαί, ὁπόσας ἡ στερέμνιος καὶ ὁρατὴ φύσις κελεύοντος ἐγέννησε θεοῦ: τῷ δὲ τὸ θεοειδὲς καὶ θεοείκελον καὶ πάντα πρὸς ἐκείνην *ἀπηκριβωμένον τὴν πρωτότυπον τοῦ πατρὸς καὶ μονογενοῦς εἰκόνα. καὶ πῶς τοῦτο, λέγει ὁ ἅγιος, ἐπισκεπτέον. Ὅτι φησὶ Φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν τὸ Πισαῖον εἴδωλον ποιήσαντα* ἐξ ἐλέφαντος, προστάξαι ἔλαιον ἔμπροσθεν τοῦ ἀγάλματος ἐκχέειν, ὥστε ἀθάνατον εἰς δύναμιν αὐτὸ φυλάσσεσθαι. Ὅτι φησὶν ὁ διάβολος ἐστι πνεῦμα περὶ τὴν ὕλην γενόμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ καὶ Ἀθηναγόρᾳ *ἐλέχθη· ὥσπερ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ γεγόνασιν ὑπ' αὐτοῦ ἄγγελοι· καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ὕλῃ καὶ τοῖς ὕλης εἴδεσι πεπιστευμένον διοίκησιν. τοῦτο γὰρ ἡ τῶν ἀγγέλων σύστασις τῷ θεῷ ἐπὶ προνοίᾳ γεγονέναι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ διακεκοσμημένοις: ἵνα τὴν μὲν παντελικὴν καὶ γενικὴν ὁ θεὸς ἔχων τῶν ὅλων πρόνοιαν, ᾗ τὸ κῦρος καὶ τὸ κράτος ἁπάντων αὐτὸς ἀνηρτημένος. ἀλλ' οἱ μὲν λοιποί, ἐφ' ὧν αὐτὸς ἐποίησε καὶ διετάξατο ὁ θεός, ἔμειναν: αὐτὸς δὲ ἐνύβρισε, καὶ πονηρὸς περὶ τὴν τῶν πεπιστευμένων ἐγένετο διοίκησιν, φθόνον ἐγκισσήσας καθ' ἡμῶν, ὥσπερ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα σαρκῶν ἐρασθέντες, καὶ ταῖς

*al. ἀσώματον.
*ἰατρός.
*al. οὐδ' Ὠριγ.
*al. μὲν.
*al. ἀπηκριβωμένην.
*ἐξ ἐλέφαντος.
*al. ἐλέχθη.

METHOD.

καὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων εἰς φιλοτησίαν ὁμιλήσαντες θυγατράσιν. αὐθαίρετον γὰρ καὶ αὐτοῖς ἔχειν πρὸς ἑκάτερα διετάξατο βούλησιν ὁ θεὸς, οἷα καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ πῶς τοῦτο ληπτέον; Ὅτι δερματίνους χιτῶνας τὸν θάνατόν φησι. λέγει γὰρ περὶ τοῦ Ἀδὰμ, ὃν ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἀθάνατον, κακὸν ἐξ ἐπιβουλῆς ἰδὼν γεγενημένον, καθάπερ καὶ ὁ πλανήσας αὐτὸν διάβολος ἦν, τοὺς δερματίνους χιτῶνας διὰ τοῦτο κατεσκεύασεν, οἱονεὶ νεκρότητι περιβαλὼν αὐτὸν, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ* γεννηθὲν κακὸν ἀποθάνῃ. Ὅτι δύο ἀποκαλύψεις φησὶ γεγενῆσθαι τῷ ἁγίῳ Παύλῳ· λέγει γὰρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀπόστολος ὑποτίθεται εἶναι τὸν παράδεισον ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ, τοῖς λεπτῶν ἀκριβῶς λόγων ἐπισταμένοις. οἶδα γὰρ τὸν τοιοῦτον ἁρπαγέντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ, λέγων· καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον: δύο ἀποκαλύψεις μεγάλας ἑωρακέναι μηνύει, δὶς ἀναληφθεὶς ἐναργῶς. ἅπαξ μὲν ἕως τρίτου οὐρανοῦ, [ἅπαξ δὲ εἰς τὸν παράδεισον. τὸ γὰρ οἶδα ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ,] ἰδίως ἀποκάλυψιν * αὐτῷ κατὰ τὸν τρίτον οὐρανοῦ πεφηνέναι συνίστησι. τὸ δὲ· καὶ οἶδα πάλιν ἐπιφερόμενον τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς σώματος, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον· ἑτέραν αὖθις αὐτῷ πεφανερῶσθαι κατὰ τὸν παράδεισον ἀποκάλυψιν δείκνυσι. ταῦτα δὲ λέγει, ἐπεὶ οἱ δὲ ἐναντίας τὸν παράδεισον νοητὸν ἔθεντο ἐκ τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, ὡς ὄντα ὑπὲρ τὸν οὐρανόν· ἵνα τὸ ἀσωμάτως γενέσθαι τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ διαγωγὴν συνάξουσιν. Ὅτι φησὶ τὸ μὲν πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι τὰ κακὰ, ἐφ' ἡμῖν: ἐπεὶ οὐκ ἂν δίκας ἐδίδομεν τῶν * κακῶς δρωμένων, ἢ ἀμοιβὰς ἐλαμβάνομεν τῶν καλῶς. τὸ δὲ ἐνθυμηθῆναι τὰ κακὰ, ἢ μὴ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. διὰ τοῦτο καὶ τὸν θεῖον Παῦλον, φησὶ, λέγειν· οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω: ἀλλ' ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ· τουτέστιν, οὐχ ὃ θέλω ἐννοεῖν, τοῦτο ἐννοῶ: ἀλλ' ὃ μὴ θέλω. ἐκριζωθῆναι δέ φησι καὶ τὸ τὰ κακὰ ἐνθυμεῖσθαι, διὰ τῆς τοῦ φυσικοῦ θανάτου παρουσίας: ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦτο θάνατος ἐδόθη παρὰ θεοῦ τῷ ἐξημαρτηκότι, ἵνα μὴ ἀθάνατον μείνῃ τὸ κακόν. ἀλλὰ πῶς τοῦτο εἴρηται; σημειωτέον, ὅτι καὶ ἄλλοις ἡμῶν πατράσιν εἴρηται, εἴπερ ὁ θάνατος τοῖς τοῦτον μετερχομένοις κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον οὔτε προσθήκη, οὔτε * ὑφαίρεσις ἁμαρτημάτων γίνεται.

* al. γεννηθὲν
* ἰδίως M. M.
* ἀδίκων

cum filiabus hominum per amorem ſunt congreſſi. Nam & ipſis Deus, vti & hominibus, liberum dedit [ad bonum eligendum, aut malum] arbitrium.

Et per pelliceas tunicas mortem intelligit. Narrat enim de Adam: Quem DEVS omnipotens cum immortalem feciſſet, ſciens eum ex inſidiis [diaboli] malum factum, vti & ille erat qui eum deceperat, diabolus, propterea illi pelliceas veſtes concinnauit, quaſi illum induens mortalitate, vt per corporis ſolutionem omne, quod in eo malum erat, moreretur.

S. Paulo binas reuelationes contigiſſe dicit: Neque enim Apoſtolus, inquit, paradiſum in tertio cœlo collocat, vti norunt qui ſubtilia eius verba animaduertunt, quando dicit: *Scio hominem huiuſmodi raptum vſque ad tertium cœlum*: Et, *Scio huiuſmodi hominem, ſiue in corpore, ſiue extra corpus, Deus ſcit; quoniam raptus eſt in paradiſum*. Duas illuſtres reuelationes ſe vidiſſe ſignificat; bis manifeſtè raptus: ſemel quidem vſque ad tertium cœlum [ſemel autem in paradiſum. Illud enim: *Scio raptum huiuſmodi vſque ad tertium cœlum*] propriè ſignificat illi apparitionem factam in tertio cœlo. Illud verò; *Scio rurſum raptum huiuſmodi hominem, ſiue in corpore ſiue extra corpus, Deus ſcit, quoniam raptus eſt in paradiſum*: alteram rurſum apparitionem ſibi factam in paradiſo oſtendit. Hæc autem eò dicit quod contrarium ſentientes paradiſum tantum ſpiritualem ponerent ex Apoſtolico dicto, velut qui ſupra cœlum eſſet, vt inde concluderent ſine corpore futuram in paradiſo vitam.

2. Cor. 12. 2.

Docet etiam malum facere aut non facere eſſe in noſtra poteſtate; quia non penderemus pœnas de malis coactis, aut præmia reciperemus pro benefactis. Sed cogitare vel non cogitare mala, in noſtra poteſtate non eſt. Hinc D. Paulum ait dicere: *Non quod volo hoc facio; ſed quod nolo, hoc facio*; hoc eſt; Non quod volo cogitare, hoc cognito: ſed quod nolo. Porro eradicatum eſſe vitium mala cogitandi affirmat per poteſtatem mortis naturalis. Propterea enim à Deo peccatori mors infertur, ne malum eſſet æternum. Sed qua ratione hoc intelligendum eſt? Sciendum hoc etiam ab aliis noſtris Patribus eſſe traditum: morientibus per mortem peccata nec augeri nec minui.

Lectionem in erâ ſequor, aliqui non eſt ſenſus. Lego ἢ ἀμοιβὰς; niſi ſit interrogatio. Ad Rom. 7.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ λόγου ἀποστολικῶν ῥητῶν ἑρμηνεία κατὰ σύνοψιν.

COMPENDIOSA EXPOSITIO DICTORVM *quorumdam Apoſtolicorum ex eodem S. Methodij libro.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἀποστολικῶν ῥητῶν ἑρμηνεία κατὰ σύνοψιν. ἴδωμεν δὲ τί ἦν ὅπερ πρῶτον εἰς τὸν ἀπόστολον προῄχθημεν εἰπεῖν. τὸ γάρ, ἐγὼ δὲ ἔζων, λεχθὲν αὐτῷ, χωρὶς νόμου, ποτὲ ἄνω τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα, περὶ τῆς ἐντολῆς, οὐκ ἐκτὸς σώματος, ἀλλὰ μετὰ σώματος ἡμῶν, ἐν τοῖς πρωτοπλάστοις διαγωγὴν παρεγγυᾷ. ἐκτὸς δὲ ἐπιθυμίας διήγομεν, οὐ γινώσκοντες ὅλως ἐπιθυμίας προσβολάς.

Expoſitio dictorum quorundam Apoſtolicorum ex eodem illo S. Methodij libro.

LEGI ex eodem illius libro compendioſam dictorum quorundam Apoſtolicorum explanationem. Videamus quid ad Apoſtolum habeamus dicere. Illud enim, quod ab eo dictum eſt: *Ego viuebam ſine lege*: Aliquando [nempe] ſurſum in paradiſo (vt ab initio poſuimus) ante legem, non extra corpus, ſed cum corpore noſtro, (vitam in protoplaſtis actam indicit) extra cõcupiſcentiã tamen viximus, ignari penitus quæ vis [aut impetus] eſſet concupiſcẽtię.

Rom. 7.

METHOD.

Etenim non habere ad cuius præſcriptum viuas; neque explicandi iuſſi diuini (quo pacto viuendum ſit, vt vel debito præmio afficiaris, vel damneris) liberam poteſtatem; hoc abomni rerum crimine abſoluit, quia nemo appetit ea, quæ non prohibentur. Et quamuis concupierit: non tamen accuſabitur. Appetere enim non cadit in præſentia, & ea quæ in poteſtate ſunt poſita; [ſed in præſentia quidem, non tamen in poteſtate noſtra poſita:] Quomodo enim hoc quiſpiam amet, à quo non arcetur, & quo non indiget? Hinc concupiſcentiam neſciuiſſem, niſi lex dixiſſet *Non concupiſces.* Audiẽtes enim *de ligno ſcientiæ boni & mali non comedetis. In quocumque enim die comederitis ex eo, morte moriemini.* Tunc concupiſcentiam arripuerunt, & conceperunt. Ideo bene dictum eſt: *Concupiſcentiam neſciebam, niſi lex dixiſſet: Non concupiſces.* Nec comedere [appetiuiſſem] niſi dictũ fuiſſet: *Non comedetis ex illo.* Hinc enim peccatum mihi illudendi occaſionem accepit. Dato enim mandato, diabolus occaſionem habuit excitandi in me concupiſcentiam. Nam ſine lege peccatum erat mortuum. Non data enim lege peccatum quaſi inefficax erat. Ego autem viuebam ante legem inculpatè, vt qui normam non haberem, ſecundum quam viuerem. *Sed cum veniſſet mandatum, peccatum reuixit. Ego autem mortuus ſum, & inuentum eſt mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc eſſe ad mortem.* Nam poſt legem à Deo latam, & mandatum mihi datum quid faciendum eſſet, operatus eſt in me concupiſcentiam diabolus. Nam ∴ promiſſio Dei mihi data ad vitam & immortalitatem, vt obediens illi, vitam ad immortalitatem ſemper efflorèſcentem habeam, & gaudeam, contemnenti illam in mortem vertit; cum diabolus, quem hîc peccatum nominauit, eo quod ipſe architectus ſeu auctor ſit peccati, qui accepta, per præceptum, occaſione me per inobedientiam decipiendi, deceptum occidit, hæc ſcilicet damnationis ſententia; *quacumque die comederitis ex illo, moriemini*: reum pergit: *Vt lex quidem ſancta: & præceptum Dei ſanctum,* iuſtum & bonum, ad ſalutem nempe non ad exitium datum: nihil enim inutile vel noxium à Deo fieri credimus. Quid ergo? num bonum mihi mortem creauit, quod mandatum mihi datum ſummi boni cauſa fieri debebat? abſit. Quia lex Dei mihi nequaquam cauſa fuit, vt corruptionis iugum ſubirem, ſed diabolus; vt per bonum, malũ palam fieret, qui effecit apud me vt fieret & deprehenderetur ſummus peccator peccati & fabricator. *Scimus enim quod lex ſpiritualis eſt,* eoque nulli vllius damni cauſa: Spiritualia enim ab irrationali concupiſcentia & peccato procul habitant. *Ego autem carnalis ſum, venundatus ſub peccatis,* quaſi diceret: Ego autem carnalis ſum, & in medio boni & mali in libero arbitrio conſtitutus, vt in mea poteſtate ſit, quid velim eligere. *Poſui enim ante faciem tuam,* inquit, *vitam & mortem.* Ego pronus ad violandam legem ſpiritualem videlicet præcepti; & [promptus] ad materialem [ſeu carnalem] ſerpentis videlicet ſuggeſtionem, propter hanc electionem venundatus

Gen. 2. — Rom. 7. — ∴ Præceptum. — Rom. 7. — Rom. 7.

τὸ γὰρ μὴ ἔχειν διορισμὸν, καθ' ὃν δεῖ πολιτεύεσθαι, μηδὲ ἐξουσίαν αὐτοδέσποτον λογίου, ποίῳ δεῖ χρῆσθαι πολιτεύματι, ἵνα δικαίως ἢ τιμηθῇ ἢ ψεχθῇ: ἀνυπεύθυνον παντὸς λέλεκται ὑπάρχειν τοῦ ἐγκλήματος. ὅτι μὴ δύναται τούτων τις ἐπιθυμῆσαι, ὧν μὴ κεκώλυται· κἂν ἐπιθυμήσῃ δὲ, οὐκ αἰτιαθήσεται. τὸ γὰρ ἐπιθυμῆσαι, οὐκ ἐπὶ τῶν παρόντων καὶ ὑποκειμένων ἐν ἐξουσίᾳ πίπτει· [ἀλλ' ἐπὶ τῶν παρόντων μὲν, μὴ ὄντων δ' ἐν ἐξουσίᾳ·] πῶς γὰρ, οὗ μὴ κεκώλυταί τις, μηδὲ ἐνδεής ἐστι, τούτου ἐρᾷ; ὅθεν, διὰ τοῦτο τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις. ἀκούσαντες γὰρ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ: ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε: τότε τὸ ἐπιθυμῆσαι συνέλαβον, καὶ ἐκίσσησαν. διὸ δὴ τὴν ἐπιθυμίαν καλῶς οὐκ ᾔδειν ἐλέχθη, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις: οὐδὲ ἐσθίειν, εἰ μὴ εἴρητο· οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. ἐντεῦθεν γὰρ ἐκτήσατο ἀφορμὴν εἰς τὸ διαπαῖξαί με ἁμαρτία. δοθείσης γὰρ τῆς ἐντολῆς, ἔσχε λαβὴν ὁ διάβολος κατεργάσασθαι ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιθυμίαν: χωρὶς γὰρ νόμου ἡ ἁμαρτία νεκρά. οἷον, οὐ δοθείσης γὰρ τῆς ἐντολῆς, ἄπρακτος ἦν ἡ ἁμαρτία. ἐγὼ δὲ ἔζων πρὸ τῆς ἐντολῆς* ἀμέμπτως, οὐκ ἔχων ἐπιταγὴν, καθ' ἣν* ἔδει πολιτεύεσθαι: ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν· ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη ἡ ἐντολὴ, ἡ εἰς ζωὴν, αὐτὴ εἰς θάνατον. ὅτι μετὰ τὸ νομοθετῆσαι τὸν θεὸν, καὶ διαστείλασθαί μοι ἃ ποιητέον, καὶ μὴ ποιητέον, κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιθυμίαν ὁ διάβολος. ἡ γὰρ ἐπαγγελία τοῦ θεοῦ ἡ δοθεῖσά μοι, αὕτη εἰς ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν, ἵνα πειθόμενος αὐτῇ ἀεὶ θάλλοντα πρὸς ἀθανασίαν βίον ἔχω, καὶ χαίρω. ἀθετήσαντι αὐτὴν εἰς θάνατον ἀπέβη. ἐπειδὴ ὁ διάβολος, ὃν ἁμαρτίαν νῦν οὗτος ἐκάλεσε, διὰ τὸ δημιουργὸν αὐτὸν ἁμαρτίας ὑπάρχειν, διὰ τῆς ἐντολῆς ἀφορμὴν λαβὼν* πρὸς παρακοὴν ἀπατῆσαί με, ἀπατήσας ἀπέκτεινε τῷ, ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, κατακρίματι ὑπεύθυνον γενέσθαι κατεργασάμενος. ὥστε ὁ μὲν νόμος, ἅγιος· καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. ὅτι μὴ ἐπὶ τὸ βλάψαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σῶσαι ἐδόθη. μὴ γὰρ οἰόμεθα ἀνωφελές τι ἢ βλαβερὸν ποιεῖν τὸν θεόν. τί οὖν τὸ ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος, ὃ τοῦ μεγίστου μοι ὡς αἴτιον ἐσόμενον ἀγαθοῦ νομοθέτημα ἐδόθη; μὴ γένοιτο. ὅτι μὴ ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ εἰς τὸ καταδουλωθῆναί με ἐγένετο τῇ φθορᾷ αἰτία, ἀλλ' ὁ διάβολος· ἵνα φανερωθῇ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν ἐμοὶ κατασκευάσας, ἵνα γένηται καὶ ἐλεγχθῇ καθ' ὑπερβολὴν ὁ εὑρετὴς τῆς ἁμαρτίας ἁμαρτωλός. οἴδαμεν γὰρ, ὅτι ὁ νόμος ἐστὶ πνευματικός· διὸ καὶ * οὐδὲν αἴτιος βλάβης οὐδενί· πόρρω γὰρ ἐπιθυμίας ἀλόγου καὶ ἁμαρτίας ἐσκήνωται τὰ πνευματικά. ἐγὼ δὲ σαρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, οἷον, ἐγὼ δὲ σαρκινος ὢν, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ καταστάθεις ὡς αὐτεξούσιος, ἵνα ἐπ' ἐμοὶ ἑλέσθαι ὃ βούλομαι ᾖ. τέθεικα γὰρ πρὸ προσώπου (φησὶ) τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον· νεύσας πρὸς τὸ παρακοῦσαι μὲν τοῦ πνευματικοῦ νόμου, οἷον τῆς ἐντολῆς, ἐπακοῦσαι δὲ τοῦ ὑλικοῦ, οἷον τοῦ ὄφεως τῆς συμβουλίας· πέπραμαι διὰ τὴν τοιαύτην αἵρεσιν,

ποιῶν

πεσὼν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν τῷ διαβόλῳ. ὅθεν ἐντεῦθεν πολιορκήσασα με τὸ κακὸν ἐνιζάνει, καὶ ἐμπολιτεύεται * εἰσοικεῖσθαι ἐν τῇ σαρκί μου, δίκης ἐπιτεθείσης μοι, τὴν ἐντολὴν ἀθετήσαντι, πραθῆναι τῷ κακῷ. διὸ καὶ τὸ οὐ γινώσκω ὃ κατεργάζομαι· καὶ, ποιῶ, ὃ μισῶ, λεγόμενον· οὐκ ἐπὶ τοῦ δρᾶσαι τὸ φαῦλον, παραληπτέον: ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μόνον ἐνθυμηθῆναι. οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ ἐνθυμεῖσθαι, ἢ μὴ ἐνθυμεῖσθαι κεῖται τὰ ἄτοπα: ἀλλὰ τὸ χρῆσθαι ἢ μὴ χρῆσθαι τοῖς ἐνθυμήμασι. κωλῦσαι μὲν γὰρ πίπτειν εἰς ἡμᾶς τοὺς λογισμοὺς οὐ δυνάμεθα, προσδεχομένων ἡμῶν ἔξωθεν εἰσπνεομένους: μὴ πεισθῆναι μέν τοι, ἢ μὴ χρῆσθαι δυνάμεθα. διὸ τὸ μὲν θέλειν αὐτὰ μὴ ἐνθυμηθῆναι παράκειται: τὸ δὲ κατεργάσασθαι εἰς τὸ ἀφανίσαι, ἵνα * καὶ αὖθις περὶ τὸν λογισμὸν μὴ ἀνέλθωσιν, οὔ: ὅτι μὴ κεῖται τοῦτο ἐφ' ἡμῖν, ὡς ἔφην, ὡς εἶναι τὸν νοῦν τοιοῦτον τοῦ ῥητοῦ· οὐ γὰρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν: θέλω γὰρ μὴ ἐνθυμεῖσθαι ἃ βλάπτει με, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν πανάμωμον. καὶ τοῦτο μὲν, ὃ θέλω ἀγαθὸν, οὐ ποιῶ: ὃ δὲ μὴ θέλω, πράσσω κακόν. οὐ θέλων ἐννοεῖσθαι, καὶ ἐννοούμενος, ἃ μὴ θέλω, καὶ ἐπισκέψασθε, εἰ μὴ διὰ ταῦτα αὐτὰ καὶ ὁ Δαυὶδ ἐνετύγχανε τῷ θεῷ, δυσχεραίνων ἐπὶ τῷ λογίζεσθαι καὶ αὐτὸν, ἃ μὴ ἤθελεν· ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων φεῖσαι τοῦ δούλου σου. ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀπόστολος ἐν * ἑτέρῳ· λογισμοὺς καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. εἰ δέ τις ὁμόσε τῷ λόγῳ ἰέναι τολμῶν ἀποκρίνοιτο, ὡς ἄρα * διδάσκοι ὁ ἀπόστολος, ὡς οὐ μόνον ἐν τῷ λογίζεσθαι τὸ κακὸν μισοῦμεν, καὶ ὃ οὐ θέλομεν, πράττομεν: ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κατεργάζεσθαι αὐτὸ, διὰ τὸ οὐ γὰρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθὸν, λελέχθαι. ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν, τοῦτο πράσσω, ἀξιώσωμέν που, εἰ * ἀληθῶς λέγει ὁ ταῦτα λέγων, διασαφῆσαι, τί ἦν τὸ κακὸν, ὃ ἐμίσει μὲν ὁ ἀπόστολος, καὶ οὐκ ἐβούλετο ποιεῖν; ἐποίει δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν ὃ * ἐβούλετο μὲν ποιεῖν, οὐκ ἐποίει δέ: ἀλλ' ἀντιστρόφως, ὁσάκις μὲν ἤθελε ποιῆσαι τὸ ἀγαθὸν, τοσαυτάκις οὐ τὸ ἀγαθὸν, ὃ ἤθελεν, ἐποίει· ἀλλὰ τὸ πονηρὸν, ὃ μὴ ἤθελεν, ἐποίει. πῶς δὲ καὶ ἡμᾶς εἰς τὸ παντάπασιν ἀποτινάξασθαι τὸ ἁμάρτανειν προτρεπόμενος, μιμητὰς [μου] ἀποφαίνεται γίνεσθαι, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ * οὕτως οὐ τῷ ποιεῖν, ἃ μὴ ἤθελεν, ὑπέθετο τὰ προειρημένα: ἀλλὰ * τῷ μόνον λογίζεσθαι. ἐπεὶ πῶς ἂν ἦν μιμητὴς Χριστοῦ ἀκριβής; καλὸν μὲν * οὖν, εἰ μὴ εἴχομεν, ἦν ἂν καὶ χαριέστατον, τοὺς ἀντιπράσσοντας ἡμῖν καὶ μαχομένους. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, καὶ ὃ θέλομεν οὐ δυνάμεθα· θέλομεν γὰρ μὴ ἔχειν τοὺς ἐξέλκοντας εἰς πάθη (ἦν γὰρ * ἀνιδρωτὶ σωθῆναι·) καὶ ὃ θέλομεν τοῦτο οὐ γίνεται, ἀλλ' ὃ οὐ θέλομεν. δεῖ γὰρ ἡμᾶς δοκιμάζεσθαι ὡς ἔχρην· μὴ ἐνδιδῶμεν, ὦ ψυχή, μὴ ἐνδιδῶμεν ἐν τῷ πονηρῷ. ἀλλ' ἀναλαβόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ὑπερασπίζουσαν ἡμῶν, ἐνδυσώμεθα τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδυσώμεθα τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου· ἐπὶ πᾶσι τε ἀναλαβῶμεν τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾗ δυνησόμεθα πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι.

METHOD.

cecidi in peccatum obnoxius diabolo. Hinc ergo obſidens me peccatum inſidet & incolit atque inhabitat in carne mea, pœna mihi legem præuaricanti impoſita, vt venundarer peccato. Hinc illud dictum: *Quod operor non intelligo; & quod odi, facio*: [Rom. 7.] non eſt de factis intelligendum, ſed de ſolo cogitatu: Neque enim eſt in noſtra poteſtate cogitare, aut non cogitare abſurda: ſed vti, vel non vti cogitationibus reipſa in nobis eſt. Nam arcere cogitationes vti nobis non incidant, non poſſumus, cum aliunde ſuggeſtas admittamus: ſed conſentire, aut patrare non cogimur. Propterea, *velle mihi quidem adiacet*, ne mala cogitem *perficere autem*, vt illa extinguam, ne amplius menti occurrant, *non habeo*. Quia hoc, vt dicebam, non eſt in noſtra poteſtate, vt ſit ſenſus talis huius dicti: *Non enim, quod volo bonum facio*. Volo enim ne cogitare quidem, quæ mihi noceant; hoc etenim bonum prorſus inculpatum eſt. Et hoc quidem; quod volo bonum, non facio: *quod vero nolo, facio malum*. Nolo cogitare, cogitando interim quæ nolo cogitare. Atque propter hæc ipſa fortè Dauid DEVM [ſupplex] adiit, iratus cogitationibus ſuis, quas paſſus eſt inuitus. [Forte, καὶ ἐπισκέψασθε. Et videte vtrum non propter hæc ipſum &c.] *Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo: Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto magno*. [Pſal. 18.] Et ipſe Apoſtolus alibi: *conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti*. [2. Cor. 10.]

Si quis autem in eodem [Pauli] loco progredienti auſus dixerit, quaſi doceat Apoſtolus, quod non ſolum ratiocinando malum oderimus, & quod nolumus, faciamus; ſed etiam in operando id ipſum, eo quod dicat: *non quod volo facio bonum: ſed quod nolo malum hoc facio*, ab hoc, qui verè, ita vt dicit, ſentit, petimus explicari, quod ſit illud malum, quod Apoſtolus oderat, & nolebat facere? Faciebat autem & bonum, quod volebat facere, tamen non faciebat, ſed contra potius, quoties volebat bonum facere, toties bonum, quod volebat, non faciebat, ſed malum quod nolebat, faciebat. Quemadmodum verò nos quoq; vt peccatum penitus abiiciamus adhortatur: *imitatores*, inquit, *mei eſtote, ſicut & ego Chriſti*: [1. Cor. 11.] Ita non faciendo quę nolebat, ſubiicit ante dicta. Sed ſolum cogitando, quomodo Chriſti ſedulus erit imitator? Bonum igitur, niſi haberemus hoſtes & aduerſarios, erat iucundiſſimum. Sed quia hoc erat impoſſibile, & quæ volumus, nequimus: nolumus enim aduerſarios, qui nos in vitia trahant (quod eſſet ſine ſudore ſaluari.) Et hoc quod volumus, non fit, ſed quod nolumus. oportebat enim nos probari; ne dedamus ô anima, ne dedamus nos in malo. *Sed accipientes armaturam Dei protegentem nos: induamur loricam iuſtitiæ, & calceemus pedes in præparationem Euangelij, in omnibus ſumamus ſcutum fidei, in quo poſſimus omnia tela nequiſſimi ignea extinguere*, [Eph. 6. 13.]

METHOD.

& galeam ſalutis, & gladium ſpiritus, quod eſt Verbum Dei, vt poßitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, conſilia deſtruere, & omnem altitudinem extollentem ſe contra ſcientiam Chriſti. Quoniam non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem. Non enim quod volo, hoc ago; ſed quod odi, hoc facio. Si autem quod nolo, illud facio, conſentio legi, quoniam bona eſt. *Nunc autem non amplius ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc eſt, in carne mea bonum.* rectè dicens [D. Paulus.] Meminiſtis enim, quemadmodum antea à nobis explicatum eſt, poſtquam accidit vt homo deceptus præceptum contemneret, ab illo tempore peccatum, propter inobedientiam, originem accepit in homine habitandi. In hunc enim ſtatum res incidit. Ærumnis anxiis & cogitationibus importunis oppreſſi, Dei ſpiritu exuti ſumus, & corporali concupiſcentia impleti, quam callidus nobis ſerpens immiſit. Hinc Deus mortem, qua deleret in nobis peccatum, excogitauit, vt ne in nobis, ſi immortales manſiſſemus, etiam concupiſcentia ſemper repullulans immortalis eſſet. Vnde Apoſtolus: *Scio enim quod non habitet in me, hoc eſt, in carne mea, bonum*; quod cum dicit, vult declarare peccatum in nobis, poſt præuaricationem, per concupiſcentiam nidificaſſe, cuius velut noua germina, cogitationes carnem titillantes in nobis ſemper excitantur. Duo enim cogitationum genera exſiſtunt, alterum à concupiſcentia, ſe in corpus noſtrum inſinuante, natum, quod ex ſenſu, vt dixi, ſeu cogitatione, corporalis ſpiritus conſtat; alterum autem à lege diuini præcepti, [profectum] quam vti naturalem legem à Deo inſitam accepimus, quæ mentem noſtram ad virtutem excitat. Vnde condelectamur legi, in animo, hoc enim interior homo eſt. Legi vero diaboli [condelectamur] ſecundum inhabitantem in carne concupiſcentiam. Diabolus enim, qui repugnat, & oppugnat legem Dei quaſi impetum quendam mentis ad bonum; hic eſt qui ſenſus noſtros corporales & vitioſos ſemper impellit ad impietatem. Tres enim Paulus, hic manifeſtè mihi leges explicare videtur: vnam ſecundum inſitum in nobis bonum, quam apertè vocauit legem mentis: alteram, quæ fit ex diaboli impetu ſeu tentatione, cum ſæpe ad improbas animam pertrahit imaginationes, quam ait repugnare legi mentis. Tertiam ſecundum peccatum ex concupiſcentia inueteraſcentem in carne, quam legem peccati habitantem in membris appellauit, qua inductus [homo] ſæpe ad peccatum, & improbas actiones pellicitur. Videtur enim quaſi nobis ipſis nunc hoc melius, nunc illud deterius; & cum id, quod nobis videtur natura melius, deteriore illo potentius fuerit, animus toto impetu fertur in bonum; quando vero id quod deterius eſt, regnum inſolenter affectarit, homo rurſum contraria via in deteriores cogitationes & conſilia præceps agitur. Ea propter Apoſtolus ab eo velut morte & exitio cupit liberari, quemadmodum & propheta: ab occultis meis műda me inquit; ipſa ergo verba hoc declarắt Apoſtoli dicẽtis,

2. Cor. 10.
Epheſ. 6. 12.
Rom. 7.

Rom. 7.

Rom. 7.

Pſal. 7.

καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι στῆναι πρὸς τὴν μεθοδείαν τοῦ διαβόλου, λογισμούς τε καθελεῖν, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ. ὅτι μὴ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. οὐ γὰρ ὃ θέλω πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι *καλός· νυνὶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν· ὀρθῶς λέγων. μέμνησθε γὰρ ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διωριζόμεθα, ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον πλανηθέντα τὴν ἐντολὴν ἀθετῆσαι συνέβη· ἐντεῦθεν ἐκ τῆς παρακοῆς τὴν ἁμαρτίαν λαβοῦσαν γένεσιν εἰς αὐτὸν εἰσῳκηκέναι. οὕτω γὰρ στάσις ἐνέπεσε, σφαδασμῶν τε καὶ λογισμῶν ἀνοικείων ἐπληρώθημεν, κενωθέντες μὲν τοῦ ἐμφυσήματος τοῦ θεοῦ, πληρωθέντες δὲ ἐπιθυμίας ὑλικῆς, ἣν ὁ πολύτροπος ἐνεφύσησεν εἰς ἡμᾶς ὄφις. διὸ καὶ τὸν θάνατον ὁ θεὸς πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἁμαρτίας ὑπὲρ ἡμῶν ἀνεδέξατο, ἵνα μὴ ἐν ἀθανάτοις ἡμῖν ἀνατείλασα, ὡς ἔφην, ἀθάνατος ᾖ. ὅθεν ὁ ἀπόστολος, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθὸν, λέγων: τὴν ἀπὸ τῆς παραβάσεως διὰ τῆς ἐπιθυμίας εἰσοικισθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἁμαρτίαν βούλεται μηνύειν, ἧς δὴ καθάπερ βλάστημα νέα οἱ φιλήδονοι περὶ ἡμᾶς ἀεὶ λογισμοὶ συνίστανται. δισσὰ γὰρ ἐν ἡμῖν λογισμῶν γένη: τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐμφωλευούσης ἐν τῷ σώματι συνιστάμενον, ἥτις ἐξ ἐπινοίας (ὡς ἔφην) συνέστη τοῦ ὑλικοῦ πνεύματος· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ κατὰ τὴν ἐντολὴν, ὃν ἔμφυτον ἐλάβομεν ἔχειν καὶ φυσικὸν νόμον, πρὸς τὸ καλὸν ἡμῶν ἐξεγείροντα τὸν λογισμόν. ὅθεν τῇ μὲν νομοθεσίᾳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν νοῦν συνηδόμεθα, τοῦτο γάρ ὁ ἔσω ἄνθρωπος: τῇ δὲ νομοθεσίᾳ τοῦ διαβόλου κατὰ τὴν ἐνοικοῦσαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ σαρκί. ὁ γὰρ ἀντιστρατευόμενος καὶ ἀντιπράσσων τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ, οἷον τῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμῇ τοῦ νοὸς, αὐτός ἐστιν ὁ τοὺς *ἐμπαθεῖς ἀναφύων ἀεὶ καὶ ὑλικοὺς πρὸς ἀνομίαν περισπασμούς. τρεῖς γὰρ νόμους ὑποτιθέμενος [ὁ] Παῦλος ἀναφανδὸν ἐνταῦθά μοι καταφαίνεται, ἕνα μὲν κατὰ τὸ ἔμφυτον ἐν ἡμῖν ἀγαθὸν, ὃν καὶ νόμον σαφῶς ἐκάλεσε νοός: ἕνα δὲ τὸν ἐκ προσβολῆς συνιστάμενον νόμον τοῦ πονηροῦ, καὶ εἰς τὰς ἐμπαθεῖς ἐξέλκοντα πολλάκις φαντασίας τὴν ψυχὴν, ὃν ἀντιστρατεύεσθαι τῷ νόμῳ τοῦ νοὸς ἔφη: καὶ τρίτον, τὸν κατὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας *σκιρρώσαντα ἐν τῇ σαρκὶ, ὃν ἁμαρτίας νόμον οἰκοῦντα ἐν τοῖς μέλεσιν ἐκάλεσεν. ᾧ ἐποχούμενος πολλάκις καθ' ἡμῶν ἐγκελεύεται πρὸς ἀδικίαν καὶ πράξεις συνελαύνων κακάς. φαίνεται γὰρ ὡς ἑαυτοῖς ἡμῖν τὸ μὲν βέλτιον, τὸ δὲ χεῖρον ὄν. καὶ ὅταν μέλλῃ τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον γενηθῆναι, φέρεται ὅλος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁ νοῦς: ὅταν δὲ τὸ χεῖρον ἐπιβρίσῃ πλεονάσαν, ἄγεται πάλιν ἀντιστρόφως πρὸς λογισμοὺς χείρονας ὁ ἄνθρωπος. οὗ δὴ καὶ χάριν ὁ ἀπόστολος εὔχεται ῥυσθῆναι, θάνατον αὐτὸ καὶ ὄλεθρον ἡγούμενος. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ προφήτης, ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, λέγων. αὐτὰ οὖν τὰ ῥήματα τοῦτο συνιστῶσι.

διωκό-

συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω, λέγοντος, ἄνθρωπον: βλέπω δ' ἕτερον νόμον ἀντιστρατευόμενον τοῖς μέλεσί μου τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; οὐ τὸ σῶμα θάνατον ἀποφαινόμενος, ἀλλὰ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας τὸν ἐν τοῖς μέλεσι διὰ τῆς παραβάσεως ἐν ἡμῖν ἐμφωλεύοντα, καὶ πρὸς θάνατον ἀεὶ τῆς ἀδικίας τὴν ψυχὴν ἐμφαντάζοντα. ἐπιφέρει γοῦν εὐθέως, ἀμέλει διαρυόμενος, ὁποίου θανάτου ἐγλίχετο ῥυσθῆναι, καὶ τίς αὐτὸν ὁ ῥυόμενος ἦν; χάρις δὲ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. προσεκτέον δέ, εἰ τὸ σῶμα θάνατον τοῦτο, ὦ Ἀγλαοφῶν, ὡς ὑπειλήφατε ἔλεγεν, οὐκ ἂν τὸν Χριστόν, ὡς ῥυόμενον αὐτὸν ὕστερον ἐκ τοῦ τοιούτου κακοῦ, παρελάμβανεν. ἐπεὶ τί παράδοξον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς παρουσίας ἐσχήκαμεν; τί δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ὅλως, ὡς διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ δυνάμενος τοῦ θανάτου ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐλευθερωθῆναι, τοῦτο ἐφθέγγετο; ὁπότε πᾶσι καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν ἐλθεῖν εἰς τὸν κόσμον συνέβαινε θνήσκειν. ὥστε οὐ τὸ σῶμα τοῦτο, ὦ * Αλαόφρον, θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν τὴν κατοικήσασαν διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐν τῷ σώματι, λέγειν, ἧς ὁ θεὸς αὐτὸν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐρρύσατο. ὁ γὰρ νόμος τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου: ὅπως ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν, ζωοποιήσῃ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν, τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐν τῷ σώματι κατακριθείσης * πρὸς ἀναίρεσιν· ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ κατὰ τὴν ἐντολὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἡμᾶς ἐφελκομένου φυσικοῦ νόμου φανερωθῇ ἐξαφθέν. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ ἐν ἡμῖν φυσικοῦ ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ ἠσθένει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἡττώμενον τῆς ἐγκειμένης ἐν τῷ σώματι, ὁ θεὸς * ἀνερρώσατο, πέμψας τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν ὁμοίαν τῆς σαρκὸς τῆς ἁμαρτίας σάρκα ἀνειληφότα· ἵνα τῆς ἁμαρτίας κατακεκριμένης πρὸς ἀναίρεσιν, εἰς τὸ μηκέτι καρποφορῆσαι ἐν τῇ σαρκί, τὸ ἰδίωμα τοῦ φυσικοῦ νόμου πληρωθῇ, πλεονάσαν τῇ ὑπακοῇ τοῖς μὴ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν [τῆς σαρκὸς περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν] τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν τῆς ζωῆς, ὑφήγησιν. ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος ὃ δή ἐστι τὸ εὐαγγέλιον, ἕτερος ὢν τῶν προειρημένων νόμων, διὰ τοῦ κηρύγματος πρὸς ὑπακοὴν τεθεὶς καὶ ἄφεσιν ἁμαρτημάτων, ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας [καὶ τοῦ θανάτου, νικήσας ἐκ παντὸς τὴν ἁμαρτίαν βασιλεύουσαν, τῆς σαρκός.

Margin: * Ἀγλαόφων. * ἐπηλάνετο.

Condelector enim legi ſecundum interiorem hominem, video autem legem in membris meis contradicentem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Non corpus mortem appellans, ſed legem peccati in membris per præuaricationem in nobis latitantem, & ſemper ad mortem peccati animam trahentem. Statim ergo infert, (vtique liberatus, à quali morte liberari cupiebat: quis autem illum liberauit?) Gratia Dei per IESVM Chriſtum. Itaque, ô Aglaophon, animaduertendum, ſi hoc corpus, vt exiſtimaris, mortem appellauit; non Chriſtum quaſi liberatorem ſuum à tali poſtea malo nominaſſet. Quid deinde Chriſti aduentus, ſingulare nobis attuliſſet; quid omnino Apoſtolus, veluti per Chriſti aduentum confirmatus, vt à morte per Deum liberaretur, hoc prædicaret? quando omnibus, etiam antequam Chriſtus in mundum veniret, mori datum eſt, vt non hoc corpus, ô Alaophron mortem appellet, ſed peccatum quod per concupiſcentiam habitat in corpore, à qua ipſum Deus per aduentum Chriſti liberauit. Lex enim vitæ ſpiritus in Chriſto IESV liberauit nos à lege peccati & mortis: vt is qui IESVM ex mortuis excitauit, propter ſpiritum eius inhabitantem in nobis, viuificet mortalia corpora noſtra, peccato in corpore ad abolitionem damnato, vt iuſtificatio naturalis legis ſecundum præceptum nos ad bonum trahentis accenſa appareat. Nam infirmam partem naturalis boni, quæ victa à concupiſcentia in corpore degente ægrotabat, ſanauit Deus, mittens filium ſuum, qui ſimilem carnem carni peccati aſſumſit, vt peccato ad internecionem profligato, ne repullularet in carne, & proprietas naturalis legis .·. impleretur in ijs qui non ſecundùm concupiſcentiam carnis, ſed ſecundum deſiderium & ductum ſpiritus ambulant. Lex enim ſpiritus vitæ, quod eſt Euangelium (quæ alia eſt ab ante dictis legibus, per prædicationem ad obedientiam & remiſſionem peccatorum poſita) liberauit nos à lege peccati, & mortis, deuicto penitus peccato quod carni dominabatur. Plantas, ait [Methodius] nec à terra ali nec augeri. Dubitet, inquit, quiſpiam quomodo terra immutata in tantam arborum amplitudinem aſſumi [ſeu creſcere] poſſit. Oportebat enim locum, in quo arbor excreuit, & circum iacente terrâ ſubductâ in ligni naturam excauari. Inanis ergo illorum talis de corporum fluxu conſideratio. Quomodo enim vlla ratione terra per radices in truncos ingreſſa, & per venas iu omnes, earum ramos diffuſa, in folia & fructus commutatur. Proceræ quidem arbores cedrus, vel pinus, vel abietes, & multas frondes & fructi quotannis ferunt.

Margin: METHOD. Rom. 7. — Alaephron. Aglaophon. — .·. Obedientia excellent.

Ὅτι φησὶ μὴ τρέφεσθαι ἢ αὐξάνειν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ φυτά. λέγει γάρ, διαπορήσαι δ' αὖτις, πῶς εἰς τὸν ὄγκον ἀναλαμβάνεσθαι δύναται τῶν δένδρων ἡ γῆ μεταλλοιουμένη; ἐχρῆν γάρ, ἅτε τῆς ὑποκειμένης γῆς ἀναρπαζομένης ἀεὶ διὰ τῶν ῥιζῶν, εἰς ὅλην τὴν ἕξιν τοῦ ξύλου τὸν τόπον, καθ' ὃν τὸ δένδρον βεβλάστηκε, κοιλαίνεσθαι· ὥστε μάταιος αὐτῶν ὁ τοιοῦτος τῆς περὶ τὰ σώματα ῥύσεως ἀναλογισμός. πῶς γὰρ ὅλως ἡ γῆ διὰ τῶν ῥιζῶν εἰς τοὺς κορμοὺς τῶν φυτῶν εἰσδυομένη, καὶ διὰ τῶν πόρων εἰς πάντας αὐτῶν κατακερματιζομένη τοὺς κλάδους, εἰς φύλλα καὶ καρπὸν μεταβάλλεται; εὐμήκη μὲν γὰρ δένδρα, κέδρος, ἢ πίτυες, ἢ ἐλάται, καὶ πολλὴν * φέροντα κατ' ἔτος κόμην καὶ καρπόν.

METHOD. Licet enim videre, vt nihil ſubiectæ terræ in vaſtitatem quercus aſſumant. Oportebat enim, ſi verum ſit, terram per radices aſcendentem in lignum mutari, omnémque circum circa locum terræ cauari: quia quod aridum eſt non ita poteſt affluere vt humor ſemper affluit, cum proximus ſubmouetur. Iam vero & ficus, ſimileſq; ſtirpes inædium receſſibus frequentes ſatæ, nihil omnino ex ædificio in ſe vertiſſe *. videntur. Ergo ſi multorum annorum fructus ex illis & folia quis colligeret, ingentem in domorum penetralibus terræ copiam ex illis factam videret. Vnde abſurdiſſimum eſt exiſtimare terram in fructuum vbertatem mutari, & folia conſumi. quamuis per hanc omnia fiant, cum terræ ſede, locoque vtuntur. Neque panis ſine mola, loco, tempore & igne fit, & tamen nihil horum eſt aut fit panis, vti & in ſexcentis idem eſt videre.

Ligue fieri.

* referuntur.

2. Cor. 5. Hoc Pauli; *Scimus enim, quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, &c.* Origeniſtæ ad tollendam corporum reſurrectionem aiunt tabernaculum accipi pro corpore, & cœleſtem domum nulla manu factam, quæ illi ſpiritualia indumenta vocant. Hinc dicit S. Methodius, per terreſtrem domum, breuem hanc vitam abuſiuè intelligendam, & non hoc habitaculum. Si enim per terreſtrem domum diſſoluendam corpus noſtrum ab eo intelligi putatis; quid habitaculum ſit docete, cuius domus ſit diſſoluenda. Aliud enim eſt habitaculum, aliud habitaculi domus, & aliud nos, quorum eſt habitaculum. Si enim, inquit, terreſtris domus noſtra habitationis diſſoluitur; quaſi figuratè nos eſſe animas oſtenderet, habitationem verò corpus; domum autē habitationis vſuram carnis in præſenti vita. Si ergo hæc corporis vita inſtar domus diſſoluatur, habebimus in cœlo non manufactā inquit, quod hęc vita differētię cauſa manufacta propterea dicatur, eo quod omnis cultus & ſtudia vitæ huius manibus adminiſtrentur & gerantur: Corpus enim, cum ſit opus Dei manufactum non dicitur, eo quod non ſit arte hominū effectum. Si autem corpus propterea manufactum dixerint, quod à Deo ſit effectum, tunc etiam animæ, & angeli, & ipſa in cælis indumenta manufacta dicentur. Omnia quippe hęc Dei ſunt opera. Quæ eſt ergo domus manufacta? Hæc inquam breuis vita, ope humana ſuſtentata ſeu condita, *In ſudore* inquit *vultus tui veſceris pane tuo*: qua diſſoluta illam immortalem non manufactam occupamus; quemadmodum Dominus ipſe declarauit, cum dixit. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quod enim ibi Dominus appellauit *tabernacula*, hic Apoſtolus vocat *indumenta*. Quod ibi *amicos iniquitatis*, hîc Apoſtolus *domus* diſſoluēdas diuerſorij ſeu *habitationis*. Quemadmodum ergo, cum dies vitæ noſtræ præſentis defecerint, bona opera, animas noſtras ad cōpēſanda benefacta, quæ in vita iniquitatis poſſedimus,

Gen. 3.

Luc. 16.

ἰδεῖν [γάρ] ἐστιν, ὡς οὐδὲν τῆς ὑποκειμένης γῆς εἰς τὸν αὐτῆς ὄγκον τῆς δρυάδος καταναλίσκουσιν. ἐχρῆν γὰρ, εἰ ἀληθὲς ἦν, διὰ τῶν ῥιζῶν ἀνερχομένην ἀποξυλοῦσθαι τὴν γῆν, ἅπαντα τὸν περὶ αὐτὰ τόπον τῆς γῆς κοιλαίνεσθαι, ὅτι μὴ ἐπιρρέειν πέφυκε τὸ ξηρὸν, καθάπερ καὶ τὸ ὑγρὸν, ἀεὶ πρὸς τὸ κινούμενον. ἤδη δὲ καὶ συκαῖ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυτὰ μνημείων ἐν οἰκοδομήμασι πολλάκις βλαστήσαντα, οὐδὲν εἰς ἑαυτὰ τῆς οἰκοδομῆς ὅλως ἰσορῶνται καταναλωκέναι. εἰ γοῦν ἐτῶν πολλῶν συλλογίσασθαί τις τὸν καρπὸν αὐτῶν καὶ τὰ φύλλα βουληθείη, κατίδοι ἂν πολλαπλασίονα τῆς ἐπὶ τῶν μνημείων γῆς τὸν ὄγκον αὐτῶν γεγενημένον. ὅθεν ἀτοπώτατον ἡγεῖσθαι, τὴν γῆν εἰς καρπῶν φορὰν μεταβαλλομένην, καὶ φύλλα καταναλίσκεσθαι, κἂν δι᾽ αὐτῆς ἅπαντα * γίνωνται, ἕδρᾳ * αὐτῇ * χρώμενοι καὶ τόπῳ. οὐδὲ γὰρ ἄρτος δίχα * μύλου, καὶ τόπου, καὶ χρόνου, καὶ πυρὸς γίνεται· καὶ οὐδέν ἐστιν ἢ γίνεται τούτων ὁ ἄρτος. καὶ ἐπὶ ἄλλων μυρίων ὡσαύτως.

Ὅτι τὸ, οἴδαμεν γὰρ ὡς ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, καὶ ἑξῆς, οἱ περιεργίασται εἰς ἀναίρεσιν τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως προβάλλονται, * σκῆνος τὸ σῶμα, καὶ ἀχειροποίητον ἐν οὐρανοῖς οἰκίαν τὰ παρ᾽ αὐτῶν πνευματικὰ ἐνδύματα λέγοντες. διό φησιν ὁ ἅγιος Μεθόδιος, ἐπίγειον οἰκίαν τὴν ἐνταῦθα βραχύβιον ζωὴν καταχρηστικῶς ληπτέον, καὶ οὐ τὸ σκῆνος τοῦτο. εἰ γὰρ ἐπίγειον οἰκίαν καταλυομένην τὸ σῶμα τίθεσθε αὐτὸν νομίζετε: φράσατε τὸ σκῆνος τί ἐστιν, οὗ ἡ οἰκία καταλύεται; ἕτερον γὰρ τὸ σκῆνος, καὶ ἄλλο τοῦ σκήνους ἡ οἰκία· καὶ ἕτερον ἡμεῖς, ὧν ἐστι τὸ σκῆνος, ἐὰν γὰρ ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία, φησὶ, τοῦ σκήνους καταλυθῇ· οἷον ἡμᾶς μὲν, τὰς ψυχὰς εἶναι δηλώσας· * σκῆνος δὲ, τὸ σῶμα· οἰκίαν δὲ τοῦ σκήνους, τὴν κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀπόλαυσιν τῆς σαρκὸς, τροπικῶς. ἐὰν οὖν ἡ νῦν δὴ αὕτη [ἡ] τοῦ σώματος ζωὴ δίκην οἰκίας καταλυθῇ: ἕξομεν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀχειροποίητον. ἀχειροποίητόν φησι, διὰ τὸ χειροποίητον ταύτην λέγεσθαι τὴν ζωὴν κατὰ ἀντιδιαστολὴν, * παρὰ τὸ πάντα ἡμῶν τὰ κοσμήματα καὶ σπουδάσματα τοῦ βίου χερσὶ παλαμᾶσθαι ἀνθρώπων. τὸ γὰρ σῶμα, δημιούργημα ὑπάρχον θεοῦ, χειροποίητον οὐ λέγεται, ὅτι μὴ ἐπαλαμήθη τέχναις ἀνθρώπων. εἰ δὲ διότι ὑπὸ θεοῦ ἐδημιουργήθη, χειροποίητον αὐτὸ λέξουσι: χειροποίητοι ἄρα καὶ αἱ ψυχαὶ [καὶ] οἱ ἄγγελοι, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. θεοῦ γὰρ αὐτουργήματα καὶ ταῦτα. τίς οὖν ἐστιν ἡ χειροποίητος οἰκία; ἡ βραχύβιος, ὡς ἔφην, αὕτη ζωὴ, ἡ ἀπ᾽ ἀνθρωπίνων χειρῶν δραματουργουμένη. φάγῃ γάρ φησιν, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου τὸν ἄρτον σου: ἧς καταλυθείσης, ἐκείνην τὴν ἀχειροποίητον ζωὴν ἕξομεν. καθάπερ καὶ ὁ κύριος εἰπὼν, ἐδήλωσε. ποιήσατε φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ μαμμωνᾶ: ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὃ γὰρ ἐκεῖ σκηνὰς ὁ κύριος ἐκάλεσε, τοῦτο ἐνταῦθα ὁ ἀπόστολος ἐνδύματα: ὃ δὲ ἐκεῖ φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας, ἐνταῦθα καταλυομένας ὁ ἀπόστολος οἰκίας. καθάπερ γοῦν ἐὰν ἐκλείψωσιν αἱ τῆς παρούσης ζωῆς ἡμῶν ἡμέραι, τὰ πρὸς ἀντίποινα τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὑποδέξονται ἀγαθοεργήματα, ἃ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀδικίᾳ ζωῆς ἐκτησάμεθα.

τοῦ τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι: *οὕτω τῆς ζωῆς καταλυθείσης τῆς ὠκυμόρου, τὴν πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἕξομεν οἴκησιν [αἱ ψυχαὶ] παρὰ τῷ θεῷ, ἕως ἂν ἀνακαινοποιηθεῖσαν ἡμῖν ἄπτωτον ἀναλάβωμεν τὴν οἰκίαν. ὅθεν καὶ στενάζομεν, μὴ θέλοντες τὸ σῶμα ἀπεκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπ' αὐτῷ τὴν λοιπὴν ἐπενδύσασθαι ζωήν. τὸ γὰρ οἰκητήριον τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ὃ ἐπενδύσασθαι ἐπιθυμοῦμεν, ἡ ἀθανασία ἐστίν. ἣν ἐὰν ἐπενδυσώμεθα, καταποθήσεται πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ ὁλοσχερῶς ἀσθενὲς ὑπὸ τῆς ἀχρόνου ζωῆς καταναλωθὲν, καὶ θνητόν. διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. τουτέστι, διὰ πίστεως γὰρ ἐπιβαινόμεθα ἔτι, ἀτεγνωτάτῳ λογισμῷ τὰ ἐκεῖ πράγματα κατοπτρίζοντες, καὶ οὐ σαφῶς· ὥστε καὶ ὁρᾶν καὶ ἀπολαύειν καὶ ἐν αὐτοῖς εἶναι. τοῦτο δέ φημι ἀδελφοὶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα κληρονομῆσαι βασιλείαν θεοῦ οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. σάρκα φησίν· οὐ ταύτην σάρκα αὐτὴν ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τὴν ἄλογον πρὸς τὰς μαχλώσας τῆς ψυχῆς ὁρμὴν ἡδονάς. εἰπὼν [οὖν] ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, ἐπαπεφήνατο, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. φθορὰ δὲ οὐκ αὐτό ἐστι τὸ φθειρόμενον, ἀλλὰ τὸ φθεῖρον. ἐπικρατήσαντος μὲν γὰρ τοῦ θανάτου, κλίνεται τὸ σῶμα εἰς φθοράν· ἐπιμενούσης δὲ ἔμπαλιν τῆς ζωῆς ἐν αὐτῷ, ἕστηκε μὴ καθαιρούμενον. διὸ ἐπειδὴ μεθόριον τῆς ἀφθαρσίας ἐγεννήθη καὶ τῆς φθορᾶς ἡ σὰρξ, οὐκ οὖσα οὐδὲ φθορὰ οὐδὲ ἀφθαρσία· ἐκρατήθη τε διὰ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς ποίημα τῆς ἀφθαρσίας καὶ κτῆμα ὑπάρχουσα· διὰ τοῦτο γεγένηται εἰς φθοράν. καὶ ἐπεὶ συνεκρατήθη ὑπὸ τῆς φθορᾶς, καὶ θανάτῳ διὰ παιδείαν παρεδόθη: εἰς νῖκος αὐτὴν *τῇ φθορᾷ καθάπερ κληρονομίαν οὐ κατέλιπεν. ἀλλὰ πάλιν διὰ τῆς ἀναστάσεως νικήσας τὸν θάνατον, ἀπέδωκε τῇ ἀφθαρσίᾳ· ἵνα μὴ κληρονομήσῃ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν, ἀλλ' ἡ ἀφθαρσία τὸ φθαρτόν. ἐπαποκρίνεται γοῦν, δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τὴν ἀθανασίαν· φθαρτὸν δὲ καὶ θνητὸν ἐνδυόμενον ἀθανασίαν καὶ ἀφθαρσίαν, τί ἂν ἕτερον εἴη παρὰ τὸ σπειρόμενον ἐν φθορᾷ, καὶ ἀνιστάμενον ἐν ἀφθαρσίᾳ; ἵνα, καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. ἡ μὲν γὰρ εἰκὼν τοῦ χοϊκοῦ, ἣν ἐφορέσαμεν, τὸ γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἐστίν, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἐπουρανίου, ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις καὶ ἡ ἀφθαρσία. Ἰουστῖνος δὲ ὁ νεαπολίτης, ἀνὴρ οὔτε τῷ χρόνῳ πόῤῥω ὢν τῶν ἀποστόλων, οὔτε τῇ ἀρετῇ, κληρονομεῖσθαι μὲν τὸ ἀποθνῆσκον, κληρονομεῖν δὲ *τὸ ζῶν, λέγει. καὶ ἀποθνήσκειν μὲν σάρκα, ζῆν δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁπόταν δὴ σάρκα ὁ Παῦλος, καὶ αἷμα μὴ δύνασθαι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ κληρονομῆσαι, λέγῃ· οὐχ ὡς ἐκφαυλίζων φησὶ τῆς σαρκὸς τὴν παλιγγενεσίαν ἀποφαίνεται, ἀλλὰ διδάσκων, οὐ κληρονομεῖσθαι βασιλείαν θεοῦ αἰώνιον ὑπάρχουσαν ζωὴν ὑπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ζωῆς. εἰ γὰρ ἐκληρονομεῖτο ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὑπὸ τοῦ σώματος ζωὴ ὑπάρχουσα, συνέβαινεν ἂν τὴν ζωὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς καταπίνεσθαι. νῦν δὲ τὸ τεθνηκὸς ἡ ζωὴ κληρονομεῖ, ἵνα εἰς νῖκος καταποθῇ ὁ θάνατος ὑπὸ τῆς ζωῆς, καὶ τὸ φθαρτὸν τῆς ἀφθαρσίας κτῆμα ἀναφανῇ.

(eo quod mundus ſit in maligno poſitus) recipient; ita breui hac vita ſoluta, animæ ante reſurrectionem habitationem habebunt apud Deum, donec inſtauratam & nunquam caſurã recipiamus domum. Vnde & ingemiſcimus, nolentes corpus hoc exuere, ſed ſuper ipſũ reliquam vitam induere. Illud enim domicilium cœleſte, quod ſuperinduere cupimus, eſt immortalitas; quam vbi induerimus, abſorbebitur penitus à vita æterna conſumtum, quicquid in illa infirmum & mortale. Per fidem enim ambulamus non per ſpeciem, hoc eſt, per fidem adhuc progredimur, ſtatum illic obſcuriſſima conſideratione contemplantes, & non aperte, vt videre, & frui, & eſſe in illo poſſimus. *Hoc autem dico fratres, quod caro & ſanguis regnum Dei poſſidere non poſſint, neque corruptio incorruptionem hæreditabit.* Cum carnem vocat, non hanc carnem intellexit, ſed irrationalem impetum contra laſciuas animæ voluptates. Cum ergo dicit, *quod caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt*, ſimul declarauit, quod neque corruptio hæreditabit incorruptionem. Corruptio autem non eſt id quod corrumpitur, ſed quod corrumpit. Morte enim prædominante, corpus in corruptionem vergit. Vita autem in eo rurſum manente, manet incorruptum. Quare cum inter confinia corruptionis & incorruptionis caro nata ſit, nec ſit corruptio nec incorruptio, victa eſt à corruptione, propter delectationem, incorruptionis opificium, quamuis eſſet in poſſeſſione [incorruptio.] Hinc [caro] nata eſt in corruptionem. Et poſtquam victa eſt à corruptione, & morti propter caſtigationem tradita, non reliquit illam corruptioni ad victoriam in hæreditatem, ſed rurſum victã per reſurrectionem morte reddidit incorruptioni, vt ne corruptio incorruptionem in hæreditatem acciperet, ſed potius incorruptio corruptibile [abſorberet] Dicit enim: *oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale immortalitatem.* Corruptibile autem & mortale induere immortalitatem & corruptionem quid aliud ſit, quam ſeminatum in corruptione, reſurgens in incorruptione: *Vt ſicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cæleſtis.* Imago enim terreni, quam portauimus, illud eſt: *Terra es & in terram reuerteris.* Imago autem cœleſtis eſt reſurrectio ex mortuis, & incorruptio.

Iuſtinus vero Neapolitanus vir haud longè ab Apoſtolorum temporibus & virtutibus remotus; quod mortale eſt hæreditate accipi dicit, vitam verò hæreditatem accipere. Et carnem quidem mori, viuere vero regnum cœlorum. Quando verò Paulus, à ſanguine regnum Dei poſſideri poſſe negat, nõ dicit hoc, vt carnis regeneratione videatur negare: ſed vt doceat, non poſſideri regnum Dei, quod eſt vita æterna, à corpore, ſed corpus à vita. Si enim regnũ Dei, quod eſt vita, à corpore poſſideretur, eueniret vt vita à corruptione abſorberetur: nũc cõtra id quod mortuũ eſt, à vita poſſidetur, vt in victoria mors à vita abſorbeatur, & corruptibile ab incorruptibili poſſideri videatur.

Id. ὁ τῶν. — 1. Ioan. 5. 19. — 2. Cor. 5. — Illa habitatio qua de cœlo, quam. — 1. Cor. 15. — 1. Cor. 15. — συνεκρατήθη lego. — * τῇ φθορᾷ. M.M. — 1. Cor. 15. — Gen. 3. — 1. Cor. 15. 50.

liberum tamen à morte & peccato factum; ſed vt ſeruiat & miniſtret immortalitati, vt corpus ſit incorruptionis, non incorruptio corporis.

1. Theſſ. 4. *Quod mortui in Chriſto reſurgent primum, deinde nos qui viuimus.* De hoc ita cenſet S. Methodius. Hoc eſt: [inquit] Ipſa noſtra hæc corpora. Nos enim qui viuimus, animæ ſumus, qui excitata è terra corpora mortua accipimus, vt in occurſum Domini ſimul cum ipſis rapti glorioſè celebremus illi feſtum Reſurrectionis, pro quibus æterna nobis tabernacula non interitura aut ſoluenda accepimus.

Salicem torrentis v rtit. Leu. 23. Iob. 40. Vidi, inquit, in Olympo monte Lyciæ ignem ſponte ſua in montis cacumine ex imo terræ enaſcentem, iuxta quem ſtirps, pyragnus [nomine] exſiſtit adeo florida, virens, & opaca, vt è fonte potius nata videatur. Quam igitur ob cauſam cum naturæ corruptibiles ſint, & corpora ab igne conſumantur, hæc ſola ſtirps non ſolum non exuritur, ſed magis etiam effloreſcit, quamuis naturâ facile exuri poſſit, præſertim ad ipſius radices igne eructante? Ramos ergo ex circum iacentis ſiluæ arboribus, in ignem illic erumpentem conieci, qui ſubito flammis correpti in cinerem redacti ſunt. Quid ergo ſibi vult hoc miraculum? ſignum & indicium futuri diei Deus hoc exhibuit, vti ſciamus, flãmis olim omnia abſumpturis corpora quæ in puritate & iuſtitia vitam tranſegere, per ignem non ſecus ac frigidam aquam tranſitura. [In igne verſatura.]

Apoc. 20. Vide, inquit, vtrum non B. Ioannes cum dicit, *Dedit mare mortuos ſuos, qui in eo erant: & mors & infernus dederunt mortuos ſuos, qui in ipſis erant*: partes ab elementis redditas ad vniuſcuiuſque reparationem, oſtenderit? Mare quidem [conſtat] eſſe naturam humidam, infernum autem, aërem ab obſcuritate, quod non videatur, quemadmodum Origenes explicat, mortem item eſſe terrã, eo quod mortuus in ea reponatur. Vnde & puluis eſt appellata mors in pſalmis, Chriſto dicente *ſe in puluerem mortis deductum eſſe.* [Pſal. 21. 16.]

Ait [Methodius.] Quicquid ex puro aëre & puro igne componitur, & angelicis naturis conſubſtantiale eſt, illud non poteſt habere terræ & aquæ qualitatem, quia neceſſario ipſum eſſet terreſtre. Tale autem & ex hiſce [aëre & igne] reſurrecturum corpus fingit Origenes, quod ſpirituale appellauit.

Atqui, inquit, quæ ſpecies erit reſurgentis, ſi forma hæc humana, velut inutilis ipſi, extinguatur; quæ ex omnibus in animalia cadentibus formis eſt amabilior, qua Numen ipſum vtitur, quemadmodum Sapiẽtiſſ. Paulus explanat. [1. Cor. 11.] *Vir quidem non debet velare caput ſuum, quoniam imago & gloria Dei eſt*, ad quod rationalia quoque angelorum corpora ſunt exornata. Eritne ergo [∴ forma] circulatis; aut angularis, aut cubica, aut pyramidalis? variæ enim ſunt figurarum ſpecies: ſed hoc eſt impoſſibile. Ecqua hæc ſors eſſet, formam Deo ſimilem (ſimilem enim animam eſſe corpori ipſe quoque fatetur) velut deteriorem abiici, & [corpus] ſine pedibus manibúſque reſurgere? [∴ Corporis reſurgentis.]

ἐλεύθερον μὲν θανάτου καὶ ἁμαρτίας γεγενημένον· δοῦλον δὲ καὶ ὑπήκοον ἀθανασίας· ὅπως τῆς ἀφθαρσίας τὸ σῶμα ᾖ, καὶ μὴ τοῦ σώματος ἡ ἀφθαρσία.

Ὅτι τὸ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες ὁ ἅγιος Μεθόδιος [οὕτω] φησί· τουτέστιν, αὐτὰ ἡμῶν ταῦτα τὰ σώματα· ἡμεῖς γὰρ οἱ ζῶντες, αἱ ψυχαί ἐσμεν, οἱ ἀπολαμβάνοντες *ἐγερθέντες ἐκ τῆς γῆς τοὺς νεκροὺς· ἵνα εἰς ἀπάντησιν ἅμα αὐτοῖς ἁρπαγέντες τοῦ κυρίου, ἐνδόξως ἑορτάσωμεν αὐτοῦ τὴν φαιδρὰν τῆς ἀναστάσεως ἑορτήν, ἀνθ᾽ ὧν αἰωνίους ἡμῶν τὰς σκηνὰς οὐκέτι τεθνηξομένας ἢ λυθησομένας ἀπειλήφαμεν. [*al. ἐ]

Ὅτι φησὶν ἐθεασάμην ἐν Ὀλύμπῳ ἐγὼ (ὄρος δέ ἐστιν ὁ Ὄλυμπος τῆς Λυκίας) πῦρ αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀκρώρειαν τοῦ ὄρους κάτωθεν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, περὶ ὃ πύραγνος φυτόν ἐστιν, οὕτω μὲν εὐθαλὲς καὶ χλοερόν, οὕτω δὲ σύσκιον, ὡς ὑπὸ πηγῆς μᾶλλον αὐτὸ βεβλαστηκέναι. δι᾽ ἥντινα οὖν αἰτίαν, εἰ φύσεις εἰσὶ φθαρτῶν, καὶ ὑπὸ πυρὸς καταναλουμένων σωμάτων, οὐ μόνον οὐ καταφλέγεται τὸ φυτὸν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀκμαιότερον ὑπάρχει, εἰ τῇ φύσει ἐστὶν εὔκαυστον, καὶ ταῦτα περὶ αὐτὰς αὐτοῦ τὰς ῥίζας [τοῦ πυρὸς] ἐκτυφωμένου; κλάδους γοῦν ἐγὼ δένδρων ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης ἐπέρριψα, καθ᾽ ὃν ἀνερεύγεται τὸ πῦρ τόπον, καὶ εὐθέως εἰς φλόγα ἀρθέντες, ἐτεφρώθησαν. τί οὖν βούλεται τὸ παράδοξον; δεῖγμα τοῦτο τῆς μελλούσης ὁ θεὸς ἡμέρας καὶ προοίμιον ἔθετο· ἵνα γινώσκωμεν, ὅτι πάντων πυρὶ κατομβρουμένων, τὰ ἐν ἁγνείᾳ σώματα διαζήσαντα καὶ δικαιοσύνῃ, καθάπερ ψυχρῷ ὕδατι τῷ πυρὶ ἐπιβήσονται.

Ὅτι φησὶν, ἐπίστησον δὲ μή ποτε τὸ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, λέγων. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς· τὰ ἀπὸ τῶν στοιχείων ἀναδιδόμενα πρὸς ἀποκατάστασιν ἑκάστου μέρη ἐδήλωσε· τὴν μὲν γὰρ θάλασσαν εἶναι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, ᾅδην δὲ τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ ἀειδὲς διὰ τὸ μὴ ὁρᾶσθαι, καθάπερ ἐλέχθη καὶ Ὠριγένει· καὶ θάνατον τὴν γῆν, παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ κλίνεσθαι τὸν θνήσκοντα· ὅθεν καὶ χοῦς ἐκλήθη *θανάτου ἐν ψαλμοῖς, εἰς χοῦν θανάτου κατῆχθαι εἰρηκότος Χριστοῦ. Ὅτι φησὶ πᾶν γὰρ τὸ ἐκ καθαροῦ ἀέρος καὶ καθαροῦ πυρὸς συνιστάμενον σύγκριμα, καὶ τοῖς ἀγγελικοῖς ὁμοούσιον ὑπάρχον, οὐ δύναται γῆς ἔχειν ποιότητα καὶ ὕδατος· ἐπεὶ συμβήσεται ἔσεσθαι αὐτὸ γεῶδες. τοιοῦτον καὶ ἐκ τούτων τὸ ἀναστῆναι μέλλον σῶμα ἀνθρώπου Ὠριγένης ἐφαντάζετο, ὃ πνευματικὸν ἔφησεν. Ὅτι, φησὶ, ποδαπὸν ἄρα *ἐστὶ καὶ σχῆμα τὸ ἀνιστάμενον. εἰ ὅλως τὸ ἀνθρωποειδὲς τοῦτο, ὡς ἄχρηστον ὂν κατ᾽ αὐτὸν, ἐξαφανίζεται· ὃ πάντων ἐστὶ τῶν εἰς ζῷα συγκειμένων σχημάτων ἐρασμιώτερον· ᾧ καὶ τὸ θεῖον χρῆται εἰκόνι, καθάπερ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος δηλοῖ· ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων, εἰς ὃ καὶ τὰ νοερὰ τῶν ἀγγέλων σώματα διεκοσμήθησαν· ἆρα κυκλοτερὲς ἢ πολυγώνιον ἢ κυβικὸν ἢ πυραμοειδές; πλεῖσται γὰρ τῶν σχημάτων αἱ παραλλαγαί. ἀλλὰ τοῦτο ἀμήχανον. οὐκοῦν τίς ἡ ἀποκλήρωσις, τὸ μὲν θεοείκελον σχῆμα (ὁμολογεῖ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοειδῆ τὴν ψυχὴν τῷ σώματι) ἀπαγορεύεσθαι ὡς ἀκλεέστερον· ἄπουν δὲ καὶ ἄχειρον ἀνίστασθαι;

Ὅτι

Ὅτι φησὶν ὁ μετασχηματισμὸς, ἡ εἰς τὸ ἀπαθὲς καὶ ἔνδοξόν ἐστιν ἀποκατάστασις· νῦν μὲν γὰρ [τὸ] σῶμα ἐπιθυμίας ἐστὶ καὶ ταπεινώσεως. διὸ καὶ Δανιὴλ, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, *ἤκουε, τότε δὲ μετασχηματισθήσεται εἰς σῶμα ἀπαθές· οὐ τῇ ἐξαλλαγῇ τῆς διακοσμήσεως τῶν μελῶν, ἀλλὰ τῷ μὴ ἐπιθυμεῖν τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν. Ὅτι φησὶν ἐξελέγχων τὸν Ὠριγένην· βούλεται τοίνυν ὁ Ὠριγένης τὴν μὲν αὐτὴν σάρκα μὴ ἀποκαθίστασθαι τῇ ψυχῇ τὴν δὲ ποίαν ἑκάστου μορφὴν, κατὰ τὸ εἶδος τὸ τὴν σάρκα καὶ νῦν χαρακτηρίζον, ἐν ἑτέρῳ πνευματικῷ ἐντετυπωμένην ἀναστήσεσθαι σώματι· ἵνα ἕκαστος πάλιν ὁ αὐτὸς φανῇ κατὰ τὴν μορφήν. καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἐπαγγελλομένην ἀνάστασιν. ῥευστοῦ γάρ φησιν ὑπάρχοντος τοῦ ὑλικοῦ σώματος, καὶ μηδέποτε μένοντος ἐφ᾽ ἑαυτῷ· ἀλλὰ ἀπογινομένου καὶ ἐπιγινομένου περὶ τὸ εἶδος τὸ χαρακτηρίζον τὴν μορφὴν, ὑφ᾽ οὗ καὶ συγκρατεῖται τὸ σχῆμα: ἀνάγκη δὴ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ μόνου εἴδους ἔσεσθαι. εἶτα μετ᾽ ὀλίγον φησίν, Οὐκοῦν, ὦ Ὠριγένες, εἰ ἐπὶ τοῦ εἴδους μόνον προσδοκᾶσθαι διϊσχυρίζῃ τὴν ἀνάστασιν ἐν πνευματικῷ μετατεθησομένου σώματι, ἀπόδειξίν τε δοκιμωτάτην τὴν κατὰ τὸν Ἡλίαν ἡμῖν ὀπτασίαν καὶ Μωσέα παρέχεις· ὥσπερ ἐκεῖνοι, φάμενος, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ βίου ἔξοδον ὤφθησαν οὐχ ἕτερον, παρ᾽ *ὃ εἶχον, εἶδος ἐξ ἀρχῆς διασώζοντες, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἡ πάντων *ἔσται ἀνάστασις, ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἡλίας πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν καὶ ἀναστῆναι, ἤδη τὸ εἶδος τοῦτο ὃ φῂς ἔχοντες ἀνέστησαν καὶ ὤφθησαν. πῶς δὴ ἔτι ὁ Χριστὸς πρωτότοκος εἶναι τῶν νεκρῶν ὑπὸ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων ᾄδεται; εἰ γὰρ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν Χριστὸς εἶναι πεπίστευται, πρωτότοκος δέ ἐστι τῶν νεκρῶν ὁ πρὸ πάντων ἀναστάς· ὁ δὲ Μωσῆς ἤδη καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν, ἔχων τὸ εἶδος τοῦτο ἐφάνη τοῖς ἀποστόλοις, περὶ ὃ πληροῦσθαι φῂς αὐτὸς τὴν ἀνάστασιν: οὐκ ἄρα τοῦ εἴδους, χωρὶς τῆς σαρκὸς, ἐστὶν ἡ ἀνάστασις. ἤτοι γὰρ τοῦ εἴδους ἐστὶν *ὥσπερ ἐξηγῇ μόνου ἡ ἀνάστασις, καὶ οὐ δύναται ἔτι πρωτότοκος εἶναι ὁ Χριστὸς τῶν νεκρῶν, τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐχουσῶν τοῦτο μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ εἶδος πεφηνέναι ψυχάς: ἢ πρωτότοκος ἀληθῶς ὥσπερ ἐστὶ, καὶ ἀδύνατον ὅλως ἠξιῶσθαι πρὸ αὐτοῦ τινὰς τῆς εἰς τὸ μὴ αὖθις ἀποθανεῖν ἀναστάσεως. εἰ δὲ ἀνέστη οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν Ἡλίαν σάρκας μὲν ἔχοντες τοῖς ἀποστόλοις οὐκ ὤφθησαν, μόνον δὲ τὸ εἶδος: ἡ ἄρα ἀνάστασις ἐπὶ τῆς σαρκὸς προφανῶς δηλοῦται. καὶ γὰρ ἀτοπώτατον ἐπὶ μόνου τοῦ εἴδους τὴν ἀνάστασιν ὁρίζεσθαι, ὁπότε αἱ ψυχαὶ καὶ μετὰ τὴν σαρκῶν ἔξοδον οὐδέποτε φαίνονται τὸ εἶδος, ὅ φησιν, ἀνίστασθαι ἀποτιθέμεναι. εἰ δὲ συμπάρεστιν αὐταῖς τοῦτο ἀναφαίρετον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῇ Μωσέως καὶ Ἡλιοῦ ψυχῇ, καὶ οὔτε φθείρεται, κατὰ σὲ, οὔτε ἀπόλλυται, σὺν αὐταῖς πανταχοῦ συμπαρόν: οὐκ ἄρα τὸ εἶδος ἀνίσταται, ὃ μηδέποτε πέπτωκεν. ἐὰν δή τις δυσχεράνας καὶ πῶς δὴ ἀποκριθῇ εἰ μηδεὶς ἀνέστη πρὸ τοῦ κατελθεῖν εἰς τὸν ᾅδην τὸν Χριστὸν, ἀναστάντες ἤδη τινὲς ἱστορήθησαν πρὸ αὐτοῦ· ἐν οἷς τῆς Σαραφθίνης χήρας ὁ υἱὸς, καὶ τῆς Σωμανίτιδος, καὶ ὁ Λάζαρος;

Marginalia: κ. ἤκουσε. — ἴσ. ἑκά- — [illegible]

METHOD.

Transformatio, inquit, eſt ad immortalitatem & gloriam transmutatio. Nunc enim corpus eſt in deſiderio & humilitate: Vnde Daniel *vir deſideriorum* eſt appellatus. Tunc autem transfigurabitur in corpus impaſſibile, nō mutato in deterius ornatu membrorum, ſed extinctâ corporalium voluptatum concupiſcentiâ. Coarguens dein Origenem ait; Origenes igitur vult non eandem carnem cum anima coniunctum iri; ſed qualem nunc ſingulorum formam, ſecundum ſpeciem corpus carni imprimit, [talem ſed] in alio corpore ſpirituali impreſſam reſurrecturam, vt vnuſquiſque rurſum idem videatur ſecundum formam; & hanc eſſe promiſſam nobis reſurrectionem. Cum enim, inquit, corpus materiale fluxum ſit, & in ſeipſo nequaquam perſiſtat, ſed deficiat & creſcat ſecundum figuram, quæ formam exprimit, ſub qua [ſpecie] continetur & figura, neceſſe eſt, vt reſurrectio in ſola ſpecie fiat. Deinde poſt pauca dicit: Si igitur ô Origenes, reſurrectionem in ſola ſpecie in ſpirituale corpus mutatâ, expectandam contendis, & viſionem Eliæ & Moyſis nobis pro certiſſima demonſtratione exhibes: quemadmodum illi, inquis, poſt mortem non aliâ, quam viuentes olim habebant, ſpecie apparuerunt: ita & nos omnes reſurgemus: Moyſes autem & Elias ante Chriſti paſſionem & reſurrectionem, formam hanc, quam ais, habentes reſurrexerunt & apparuerunt. Quomodo ergo Chriſtus [ô Origenes] primogenitus mortuorum à Prophetis & Apoſtolis celebratur; ſi enim primogenitus mortuorum Chriſtus eſſe creditus eſt, primogenitus verò is eſt, qui ante omnes ex mortuis reſurrexit: Moyſes autem iam ante Chriſti paſſionem hanc habens formam Apoſtolis apparuit, ſecundum quam impleri ais reſurrectionem; atqui non formæ ſine carne eſt reſurrectio; aut enim ſolius formæ eſt reſurrectio, vt doces; & [hac ratione Chriſtus] non poteſt eſſe amplius primogenitus mortuorum, eo quod animæ poſt mortem ſecundum formam ante Chriſtum hoc habuerint vt apparerent: an reuera, primogenitus eſt, vt eſt; & impoſſibile eſt prorſus vt aliqui ante illum dignati fuerint ea reſurrectione vt non amplius morerentur. Si autem nemo ante illum ſurrexit: Moyſes autem & Elias non in corpore, ſed tantum per formam Apoſtolis apparuerunt; profectò Reſurrectio manifeſtè in carne [futura eſſe] declaratur. Abſurdiſſimum enim eſt reſurrectionem ſola forma definire, quando animæ poſt exitum à corporibus nunquam apparent ſecundum formam, quod ad reſurrectionem ſint repoſitæ. Si autem aderit illis hoc quod ab illis nunquam auferetur, quemadmodum in Moyſi & Eliæ anima adfuit; neque corrumpitur ſecundum te, neque perit, ſemper præſens cum illis, non forma profectò reſurgit, quæ nunquam cecidit. Quod ſi quis indignatus dicat, ſi nemo reſurrexit antequam Chriſtus deſcenderet ad inferos, quomodo memorantur quidam ante illum ſurrexiſſe, inter quos viduæ Sareptanæ filius, & Sunamitidis filius, itemque Lazarus?

Dan. 9. 23.

METHOD.

Reſpondendum, hos reſurrexiſſe vt iterum morerentur: Nos autem de iis pronunciamus, qui poſt reſurrectionem nunquam amplius ſunt morituri. Quod ſi de Eliæ anima dubius dixeris, quaſi ſcripturis affirmantibus illum in carne aſſumptum eſſe, nos doceamus illum Apoſtolis abſque carne apparuiſſe? Reſpondendum, quod etſi diceremus illum Apoſtolis in carne apparuiſſe, illud tamen pro nobis magis faceret. Oſtenderetur enim propterea quoque corpus noſtrum immortalitatis eſſe capax, quemadmodum oſtenſum eſt in Enoch tranſlato. Si enim incorruptionis capax non eſſet, haud potuiſſet tanto tempore ſine labe corruptionis permanere. Ergo cum corpore apparuit, erat ille quidem moriturus, ſed nondum adhuc ſurrexerat. Et hæc vt demus Origeni, qui formam ſecundum eadem lineamenta poſt mortem à corpore ſeiunctam, animæ reddi dicit, quod nulla prorſus ratione fieri poteſt, eo quod forma carnis prius in alterationibus corrumpatur, quemadmodum & figura fuſæ ſtatuæ ante totius operis ſolutionem, qualitas enim à materia ſecundum hypoſtaſin ſeparatur quidem à fuſa ſtatua, forma in ære deleta, ſed quæ non amplius ſecundum ſubſtantiam ſubſiſtat. Quia verò forma à carne in morte recedere dicitur, age quomodo recedat videamus. Separari aliquid ab aliquo dicitur aut facto & ſubſiſtentia, aut cogitatione; aut facto quidem ſeu operatione, ſed non hypoſtaſi: Vt ſi quis triticum & hordeum mixta inter ſe ſecernat, quatenus enim ſecundum motum ſecernitur, operatio dicitur. quatenus verò ſecreta per ſe ſubſiſtunt, hypoſtaſi diuiſa dicuntur. Cogitatione verò ſeu ratione, quando materiam à qualitatibus diſtinguimus, & qualitates à materia. Operatione tantum & non hypoſtaſi, quum ſeparatum aliquid ab aliquo non amplius fuerit, ſubſtantiæ hypoſtaſin non habens. Intelligat autem quiſpiam hoc etiam in rebus mechanicis, quomodo ſe habeat, ſi ſtatuam videat, aut equum ex ære fuſum. Hæc enim contemplatus videbit naturalem formam in his mutari, & in aliam figuram mutata transformari, à qua prior forma naturalis deletur. Etenim ſi quis ſigna in hominis aut equi figuram effigiata colliquefaciat, figuræ formam videbit extinctam, materiam manere. Itaque abſurdum eſt affirmare formam quidem nequaquam corruptam reſurgere, corpus autem, in quo forma deſcripta eſt corrumpi. Atqui ſanè inquit: in ſpirituale transferetur corpus. Ergo fateri neceſſe eſt eandem propriè formam primam non reſurgere, eo quod ſimul mutata & corporea ſit cum corpore. Etſi enim in ſpirituale corpus tranſlata ſit: ipſa tamen eadem non erit primum propriè ſubiectum, [quod ante fuit] ſed quædam illius in ſubtili corpore transformata ſimilitudo. Si autem non eadem forma, neque idem corpus reſurgit, ſed aliud pro alio, ſimile enim alterum ſimile ſibi eſt; Illud ipſum, ad cuius exemplum factum eſt, fieri non poteſt.

Formam ait eſſe id, quod in figura formæ vniuſcuiuſque, membrorum identitatem exhibet.

λεκτέον, ἀλλ' οὗτοι εἰς τὸ καὶ αὖθις ἀποθανεῖν ἀνέστησαν· ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν μηκέτι μετὰ τὴν ἔγερσιν διοριζόμεθα τεθνηξομένων. ἐὰν δὲ καὶ περὶ τῆς ψυχῆς διαπορήσας φράσῃ τοῦ Ἠλιοῦ, ὡς τῶν μὲν γραφῶν ἀνειλῆφθαι αὐτὸν λεγουσῶν ἐν σαρκὶ, ἡμῶν δὲ ἀσύμπλοκον σαρκὸς τοῖς ἀποστόλοις ὦφθαι φασκόντων· λεκτέον, ὅτι καὶ μὴν μᾶλλον τὸ λέγειν αὐτὸν ὦφθαι τοῖς ἀποστόλοις ἐν σαρκὶ, πρὸς ἡμῶν ἐστί. δείκνυται γὰρ καὶ διὰ τοῦτο ἀφθαρσίας ἡμῶν ὑπάρχον τὸ σῶμα δεκτικὸν, καθάπερ ἐδείχθη καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐνὼχ μετατεθειμένου. εἰ μὴ γὰρ ἀφθαρσίαν ἠδύνατο δέξασθαι, οὐκ ἂν οὐδὲ διέμεινεν ἐν ἀπαθείᾳ τοσούτῳ χρόνῳ. εἰ τοίνυν ὤφθη μετὰ τοῦ σώματος, καὶ ἦν τελευτήσας μὲν, ἀναστὰς δὲ ἤδη ἐκ νεκρῶν οὐδέπω. καὶ ταῦτα ἵνα δὴ συγχωρήσωμεν τῷ Ὠριγένει, καθ' ἑαυτὸ τὸ εἶδος λέγοντι μετὰ τὴν τελευτὴν ἀποζευγνύμενον ἀπὸ τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ δίδοσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἁπάντων ἀδύνατον, τῷ προαπόλλυσθαι τὸ εἶδος τῆς σαρκὸς ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσι, καθάπερ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ συγχωνευομένου ἀνδριάντος πρὸ τῆς διαλύσεως τοῦ ὅλου, ὅτι μὴ δύναται χωρίζεσθαι καθ' ὑπόστασιν ἀπὸ τῆς ὕλης ἡ ποιότης. χωρίζεται μὲν γὰρ [ἀπὸ] τοῦ ἀνδριάντος χωνευθέντος ἡ περὶ τῷ χαλκῷ μορφὴ ἀφανιζομένη, οὐ μὴν ὑφεστῶσα ἔτι κατ' οὐσίαν. ἐπεὶ δὲ λέγεται ἐν τῷ θανάτῳ τὸ εἶδος χωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς σαρκὸς: φέρε τὸ χωριζόμενον ποσαχῶς λέγεται χωρίζεσθαι, ἐπισκεψώμεθα. λέγεται τοίνυν χωρίζεσθαί τι ἀπό τινος ἢ ἐνεργείᾳ καὶ ὑποστάσει, ἢ ἐπινοίᾳ: ἢ ἐνεργείᾳ μὲν, οὐ μὴν καὶ ὑποστάσει. ὡς εἰ πυρούς τις καὶ κριθὰς μεμιγμένας χωρίσειεν ἀπ' ἀλλήλων· ᾗ μὲν γὰρ κατὰ κίνησιν χωρίζεται, ἐνέργεια λέγεται· ᾗ δὲ χωρισθέντα ὑφέστηκεν, ὑποστάσει λέγεται κεχωρίσθαι. ἐπινοίᾳ δὲ, ὅταν τὴν ὕλην ἀπὸ τῶν ποιοτήτων χωρίζωμεν, καὶ τὰς ποιότητας ἀπὸ τῆς ὕλης. ἐνεργείᾳ δὲ, οὐ μὴν καὶ ὑποστάσει, ὅταν χωρισθέν τι ἀπό τινος μηκέτι ὑπάρχοι, ὑπόστασιν οὐσίας οὐκ ἔχον. γνοίη δ' ἄν τις καὶ ἐν τοῖς χειροτεχνήμασιν ὡς ἔχει ἀνδριάντα ἰδὼν, ἢ ἵππον χαλκοῦν. ταῦτα γὰρ λογιζόμενος, ὄψεται τὴν ἔμφυτον μορφὴν διαλλάττοντα: εἰς δὲ ἑτέραν ὄψιν * μεθιστάμενα ὑφ' ἧς τὸ ξυγχεόμενον εἶδος ἀφανίζεται. εἰ γάρ τις τὰ ἔργα τὰ σχηματιζόμενα εἰς εἶδος ἀνθρώπου ἢ ἵππου συντήκοι, εὑρήσει τὸ μὲν τοῦ σχήματος εἶδος ἀφανιζόμενον, αὐτὴν δὲ τὴν ὕλην μένουσαν. ὥστε ἀσύστατον τὸ λέγειν, τὸ μὲν εἶδος ἀνίστασθαι ἠμαυρωμένον μηδὲν, τὸ δὲ σῶμα, ἐν ᾧ ἦν τὸ εἶδος ἐντετυπωμένον, διαφθείρεσθαι. ἀλλὰ ναί φησιν, ἐν πνευματικῷ γὰρ μεταποιηθήσεται σώματι· οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ μὲν εἶδος ἰδίως ὁμολογεῖν αὐτὸ τὸ πρῶτον μὴ ἀνίστασθαι, τῷ συνηλλοιῶσθαι αὐτὸ συμφθίνον τῇ σαρκί. κἂν γὰρ ἐν πνευματικῷ μεταπλασθῇ σώματι, αὐτὸ μὲν ἰδίως τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἐκεῖνο οὐκ ἔσται, ὁμοιότης δέ τις ἐκείνου καὶ λεπτομερεῖ μεταπεπλασμένη σώματι. εἰ δὲ μή τε τὸ εἶδος τὸ αὐτὸ, μήτε τὸ σῶμα ἀνίσταται, ἀλλ' ἕτερον ἀντὶ τοῦ προτέρου * αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πρῶτον, πρὸς ὃ ἐγένετο, εἶναι οὐ δύναται.

τὸ γὰρ ὅμοιον ἕτερον τοῦ ἑαυτοῦ ὁμοίου ὄν

Ὅτι εἶδός φησιν εἶναι τὸ τὴν ταυτότητα τῶν μελῶν ἐν τῷ χαρακτῆρι τῆς μορφῆς ἑκάστου ἐμφαῖνον.

Ὅτι τὸ παρὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ῥητὸν εἰρημένον τοῦ Ὠριγένους ἀλληγορουμένου, καὶ εἰς τὴν τῶν εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωτισθέντων ἰσραηλιτῶν ἐπάνοδον ἐκβιαζομένου εἰρῆσθαι, ἐξελέγχων μετὰ πολλὰ ὁ ἅγιος, καὶ τοῦτό φησιν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αὐτοὶ πρὸς ἐλευθερίαν ἀνέσφηλαν καθαράν, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν κατακρατήσαντες ἐξουσιαστικώτερον κατῴκισαν τὴν ἱερουσαλήμ. εἴργοντο γοῦν * ὑπὸ τῶν ἀλλοεθνῶν πολλάκις οἰκοδομῆσαι θελήσαντες μᾶλλον· ὅθεν καὶ ἐν μ´ αὐτὸν καὶ ἓξ ἔτεσι μόλις ἠδυνήθησαν δείμασθαι, τοῦ Σολομῶντος ἐν ἑπταετεῖ χρόνῳ ἐκθεμελίων αὐτὸν συμπληρώσαντος. καὶ τί χρὴ λέγειν; ἀπὸ γὰρ δὴ Ναβουχοδονόσορ, καὶ τῶν μετ᾽ αὐτὸν Βαβυλῶνος βασιλευσάντων, ἄχρι τῆς περσῶν ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καθόδου, τῆς τε Ἀλεξάνδρου ἡγεμονίας, καὶ τοῦ ῥωμαίων τοῦ πρὸς τοὺς ἰουδαίους συρραγέντος πολέμου, ἑξάκις κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ τοῦτο * Ἰώσηππος ἱστορεῖ λέγων, ἔτει δευτέρῳ τῆς Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἁλοῦσα δὲ καὶ πρότερον πεντάκις, τοῦτο δεύτερον ἠρημώθη. Ἀσωχαῖος μὲν γὰρ, ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεύς, καὶ μετ᾽ αὐτὸν Ἀντίοχος, ἔπειτα Πομπήιος, καὶ ἐπὶ τούτοις σὺν Ἡρώδῃ Σώσιος ἑλόντες ἐνέπρησαν τὴν πόλιν. πρὸ δὲ τούτων, ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς κρατήσας ἠρήμωσεν αὐτήν.

Ὅτι Ὠριγένης τάδε φησί· περὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου ἀπορεῖσθαι δύναται· τῶν μὲν * ἁπλουστέρων οἰομένων ταῦτα λελέχθαι, ὡς ἀμφοτέρων μετὰ τῶν σωμάτων λαμβανόντων τὰ ἄξια τῶν παρὰ βίῳ πεπραγμένων, τῶν δὲ * ἀκριβεστέρων: ἐπεὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐδεὶς ἐν βίῳ καταλείπεται, οὐκ ἐν τῇ ἀναστάσει οἰομένων ταῦτα γεγονέναι. λέγει γὰρ ὁ πλούσιος, ὅτι πέντε ἀδελφοὺς ἔχω, καὶ ἵνα μὴ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου, πέμψον Λάζαρον ἀπαγγέλλοντα αὐτοῖς τὰ ἐνταῦθα. καὶ διὰ τούτων ζητοῦσι τὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν δάκτυλον, καὶ τοὺς κόλπους Ἀβραάμ, καὶ τὴν * ἀνάκλησιν, καὶ τάχα τὸ τῆς ψυχῆς ἅμα τῇ ἀπαλλαγῇ σχῆμα, ὁμοιοειδὲς ὂν τῷ παχεῖ καὶ γηΐνῳ σώματι, δύναται οὕτως λαμβάνεσθαι. εἴ ποτε γοῦν ἱστόρηταί τις τῶν κεκοιμημένων φαινόμενος, * ὁμοίως ἑωρᾶται τῷ ὅτε τὴν σάρκα εἶχε σχήματι. εἶτα; ἀλλὰ καὶ ὁ Σαμουὴλ φαινόμενος, ὡς δῆλόν ἐστιν ὁρατὸς ὤν, παρίστησιν ὅτι σῶμα περιέκειτο· μάλιστα ἐὰν ἀναγκαζώμεθα ὑπὸ τῶν ἀποδείξεων τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀσώματον εἶναι, καὶ ταύτην ἀποφήνασθαι. ἀλλὰ καὶ ὁ κολαζόμενος πλούσιος, καὶ ὁ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ πένης ἀναπαυόμενος, πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος καὶ πρὸ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος: καὶ διὰ τοῦτο * πρὸ τῆς ἀναστάσεως λεγόμενοι, ὁ μὲν ἐν ἅδου κολάζεσθαι, ὁ δὲ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀναπαύεσθαι, διδάσκουσιν ὅτι καὶ νῦν τῇ ἀπαλλαγῇ σώματι χρῆται ἡ ψυχή. Πρὸς ταῦτα ὁ ἅγιος τάδε φησί, σχῆμα ἄλλο ὁμοειδὲς τῷ αἰσθητῷ τούτῳ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν ἔχειν ἐκτιθέμενος τὴν ψυχὴν ἀσώματον ὑπό τι πλατωνικῶς ἀποφαίνεται αὐτήν. τὸ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποφοίτησιν ὀχήματος αὐτὴν δεῖσθαι καὶ περιβολῆς λέγειν, ὡς οὐ δυναμένην κατασχεθῆναι γυμνήν, πῶς οὐκ ἂν καθ᾽ ἑαυτὴν * ἀσώματον εἴη;

al. ἀπὸ — *al. Ἰώσηππος.* — *al. ἁπλουστέρων.* — *al. ἀκριβεστέρων.* — *ἀνάκλισιν.* — *al. ὁμοίως.* — *al. διὰ*

METHOD. Ezech. 37. Verbum quod dixit Propheta Ezechiel de mortuorum reſurrectione Origenes Allegoricè interpretatus eſt, & ad Iſraëlitarum ex captiuitate Babylonica reditum quaſi per vim detorſit, quem poſt multa S. Methodius coarguens hoc dicit: Neque Iudæi plenam ſinceramque libertatem aſſecuti ſunt, neque hoſtibus deuictis maiori cum poteſtate Hieroſolymam incoluerunt. Immo ſæpe cum inſtaurare vrbem conarentur, ab aliis populis ſunt impediti. Vnde & intra quadraginta ſex annos vix templum abſoluerunt, cum illud Solomon ſeptem annis ab ipſis fundamentis excitatum perfeciſſet. Et quid opus eſt verbis, à Nabuchodonoſore, & ſucceſſoribus eius in Babylone vſque ad Perſarum in Aſſyrios expeditionem, & Alexandri imperium, & bellum iam cum Romanis incrudeſcens ſexies ab hoſtibus Hieroſolyma euerſa ſunt. Et hoc Ioſepho teſte qui dicit: Anno altero Veſpaſiani imperatoris, capta autem & ante iam quinquies fuerat, iterum exciſa eſt Hieroſolyma. Aſochæus enim Ægypti Rex, & huius ſucceſſor Antiochus: deinde Pompeius, deinde poſt hos Soſius cum Herode captam vrbem incenderunt. Ante hos verò Babylonis Rex expugnatam vaſtauit.

Luc. 16. Origenes præterea hæc dicit: de Lazaro & diuite dubitari poteſt: Aliis quidem ſimplicius dictum putantibus, quaſi ambo in corporibus ſuis aſſumptis digna factis in vita præmia receperint; aliis ſubtilius: quia cùm poſt reſurrectionem nemo in vita relinquatur, non exiſtimant hæc in reſurrectione contigiſſe. Dicit enim diues: habeo quinque fratres, ne & ipſi veniant in locum hunc tormentorū, mitte Lazarum, qui nunciet ipſis, quæ hic fiunt. Quærunt ergo per hæc linguam & digitum & ſinus Abrahæ, & compellationis vocem, & fortaſſe figuram illam ſeu formam ſtatim cum animæ exceſſu, ſimilem corpori craſſo & terreno. Res ita poteſt intelligi: Si quando quis ex mortuis narratur apparuiſſe, videtur in ſimili formâ, quam in carne habuit. Deinde Samuel apparens, vt manifeſtum eſt, ſpectabilis probat ſe corpore indutum fuiſſe. Si maximè demonſtrationibus vrgeamur fateri, animæ naturam incorpoream eſſe, hanc videri [demonſtrationem.] Sed & diues punitus, & pauper in ſinu Abraham requieſcens ante Saluatoris aduentum, & ante conſummationem ſæculi, & propterea ante reſurrectionem, dum dicuntur hic quidem apud inferos puniri, ille verò in ſinu Abrahæ requieſcere, docent, etiam nunc poſt exceſſum è vita animam corpore vti. Ad hæc vir Sanctus reſpondet, figuram aliam viſu ſimilem ſenſibili huic, animam poſt emigrationem ex hac vita habere; animam incorpoream profeſſus ad Platonicam ferè rationem definit. Dum enim dicit illam poſt exceſſum ex hac vita vehiculo egere & veſte, eo quod nuda comprehendi tenerive non poſſit. Quomodo ergo per ſe non ſit incorporea?

METHOD.

Cum autem incorporea ſit, quomodo non expers erit [per ſe] paſſionum, ſeu dolorum. Comitatur enim ipſam, ſi incorporea ſit, vti nec pati, nec teneri poſſit. Ergo ſi concupiſcentiâ irrationali nulla ratione fuit tacta, neque corporis dolentis patientiſque ſenſu vllo fuit tacta, (nam incorporeum quomodo corporis ſenſu, aut corpus incorporei affectu tangatur?) Sequitur conuenienter prædictis vt incorporea eſſe videatur. Si autem cum corpore patiatur, quemadmodum ex iis qui apparuerunt comprobatur, incorporea eſſe non poteſt. Ergo ſolus Deus natura ingenita, nullius indigens, & indefeſſa nec fatigabilis prædicatur, qui cum incorporeus ſit propterea eſt inuiſibilis. Deum enim nemo vidit. Animæ verò à Patre vniuerſorum corpora rationalia conditæ, in membra ratione percipienda exornatæ hanc figuram acceperunt: vnde apud inferos vt in Lazaro & diuite [eſt videre] linguam, & digitum & alia membra habere dicuntur, non quod alienum corpus cum illis exiſtat informe, ſed quod ipſæ animæ, ab omni tegumento nudatæ per ſe natura ſua ſecundum ſubſtantiam tales ſint. Addit in fine vir Sanctus, illud dictum: *In hoc Chriſtus mortuus eſt vt viuorum & mortuorum dominetur.* de animabus & corporibus accipiendum eſſe viuis ſcilicet animabus, vtpote immortalibus, mortuis verò corporibus. Quod ſi corpus humanum omnium animalium aliorum corporibus eſt nobilius, quia ipſius Dei manibus efformatum & rationalis animæ præſtantius vehiculum: quomodo hoc tam breuis eſt æui, cum multa animalium irrationalium corpora ſint hoc multo longioris vitæ? Manifeſtum ergo illius ſubſtantiam poſt reſurrectionem longæuam [ſiue æternam] fore.

Error Methodij animas eſſe corporeas.

Rom. 14. 9. Si legas ὅτι pro εἰ, vt videtur legendum propter ſequens ὅτι δῆλον, alius ſenſus eſt Chriſtus dicitur mortuorum ſiue corporum Dominus aut quia corpus hum. eſt aut quia manifeſtum eſt illius.

ἀσώματος δὲ οὖσα, πῶς οὐκ ἔσται καὶ ἀνεπίδεκτος παθῶν; ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἀσώματον αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ τὸ ἀπαθῆ εἶναι καὶ ἀπερίσπαστον. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ ἀλόγου οὐ παρείληπτο ὅλως ἐπιθυμίας, οὐδὲ συμμετεβάλλετο ἀλγοῦντι τε πάσχοντι τῷ σώματι· ἀσώματον γὰρ σώματι ἢ σῶμα ἀσωμάτῳ οὐκ ἄν ποτε συμπάθοι, ἵνα ἂν ἀσώματον δόξαι αὐτὴν *ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις. εἰ δὲ συμπάσχοι τῷ σώματι, καθάπερ καὶ διὰ τῆς ἐπιμαρτυρήσεως τῶν φαινομένων ἀποδείκνυται: ἀσώματος εἶναι οὐ δύναται. ἤγουν ἀγέννητος καὶ ἀνενδεὴς καὶ ἀκάματος φύσις ὁ θεὸς μόνος ἀδέται, ἀσώματος ὤν, διὸ καὶ ἀόρατος. θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακεν. αἱ δὲ ψυχαὶ ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρὸς τῶν ὅλων, σώματα νοερὰ ὑπάρχουσαι, εἰς λόγῳ θεωρητὰ μέλη διακεκόσμηνται, ταύτην λαβοῦσαι τὴν διατύπωσιν. ὅθεν καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Λαζάρου, καὶ τοῦ πλουσίου, καὶ γλῶσσαν καὶ δάκτυλον καὶ τὰ ἄλλα μέλη ἱστοροῦνται ἔχειν· οὐχ ὡς σώματος ἑτέρου συνυπάρχοντος αὐταῖς ἀειδοῦς, ἀλλ' ὅτι [καὶ] αὗται φύσει, αἱ ψυχαὶ, παντὸς ἀπογυμνωθεῖσαι περιβλήματος, τοιαῦται κατὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσιν· Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος ἐν τέλει, ὥστε τὸ διὰ τοῦτο Χριστὸς ἀπέθανε λεγόμενον, ἵνα ζώντων τε νεκρῶν κυριεύσῃ, ἐπὶ τῶν ψυχῶν τε ἐπὶ τῶν σωμάτων παραληπτέον: ζώντων μὲν τῶν ψυχῶν, καθὸ ἀθάνατοι, νεκρῶν δὲ τῶν σωμάτων. Ὅτι [εἰ] τιμιώτερον σῶμα ἀνθρώπου τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι χερσί τε θεοῦ λέγεται πεπλάσθαι, καὶ ὅτι *τιμιώτερον τῆς λογικῆς ψυχῆς τετύχηκε *ὄχημα. πῶς τοῦτο μὲν ὀλιγοχρόνιον, ἀλόγων δὲ τινῶν πολλῷ πολυχρονιώτερα; ἢ δῆλον ὡς ἡ τούτου πολυχρόνιος ὕπαρξις μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔσται.

* al. ἀκολούθως

* al. τιμ... ὃ ἔχημ...

CCXXXV.

EX LIB. S. METHODII DE *creatis excerpta.*

LEGI è ſancto Methodio Epiſcopo martyre per compendium excerpta de genitis ſeu creatis. Illud Chriſti, *Nolite proiicere Sanctum canibus, neque margaritas veſtras ante porcos*: dixit margaritas eſſe eos qui in Eccleſiâ ſanctiora diuinæ religionis myſteria capiunt: porcos verò, qui in omni genere impietatis & voluptatis veluti porci in cœno adhuc volutantur. His, inquit, à Chriſto dictum eſt, non eſſe ∴ cœleſtia myſteria proiicienda, eo quod hæc capere non poſſint, veluti impietatis & feris fœdiſve voluptatibus iam ante occupati. S. Methodius ait, ſi per margaritas intelligendæ ſunt venerandæ ſacræque literæ, per porcos autem homines impietati & voluptatibus deditì, quibus Apoſtolica dicta, ad pietatem & Chriſti fidem ducentia, non ſint ∴ accommodata, ſed celata, vide ne dicas vllum Chriſtianorum Apoſtolicis præconiis ex prioris vitæ impietate conuerſum eſſe. Neque enim vlla ratione diuina Chriſti myſteria* proiecerint iis, qui propter infidelitatem ſimiles ſunt porcis.

Matth. 7. 6.

∴ Forte Origenes quem refutat.

∴ Sacras literas. ξενῶν hoc loco pro Eccleſia accipiendum puto, quæ commune omnium hoſpitium, niſi forte locum intelligit vbi catechumeni ſimul & pagani docebantur religionem Chriſtianã. ξενὼν alioqui eſt idem quod xenodochium vbi peregrini recipiuntur.

∴ Non proponenda.

** παρέβαλον.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕ-νητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ ἐπισκόπου Μεθοδίου τοῦ περὶ τῶν γεννητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν. Ὅτι τὸ μὴ βάλητε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μαργαρίτας μὲν τοῦ ξενῶνος τὰ μυστικώτερα τῆς θεοσδότου θρησκείας ἐκλαμβάνοντας μαθήματα: χοίρους δὲ, τοὺς ἔτι ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς παντοίαις, δίκην χοίρων, ἐν βορβόρῳ καλινδουμένους, τούτοις γὰρ εἰρῆσθαι παρὰ Χριστοῦ, ἔλεγε, μὴ παραβαλεῖν τὰ θεῖα μαθήματα: διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ φέρειν, ἅτε τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ταῖς ἀγρίαις ἡδοναῖς προκατεσχημένους. Ὁ μέγας Μεθόδιος φησὶν, εἰ μαργαρίτας, τὰ σεμνοπρεπῆ καὶ θεῖα μαθήματα δεῖ ἐξακούειν, χοίρους δὲ τοὺς ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς συζῶντας, οἷς τε ἀπαράβλητα καὶ ἀπόκρυφα τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀποστολικὰ διεγείροντα κηρύγματα δεῖ εἶναι. ὅρα ὡς οὐδένα λέγεις τῶν Χριστιανῶν τοῖς τῶν ἀποστόλων κηρύγμασιν ἐξ ἀσεβείας αὐτῶν τῆς προτέρας *ἐπιστρέψαι. οὐδὲ γὰρ ἂν πάντως παρέλαβον τὰ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστήρια τοῖς δι' ἀπιστίαν χοίροις ἐοικόσιν.

ἐλ. ΕΞ ΛΙΒ. ... excerpta

* al. ...

ἤγουν

ἢ οὖν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπίστοις ταῦτα παρεβλήθη παρὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ ἐκηρύχθη, καὶ ἀπὸ τῆς ἀσεβείας μετέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν. (ὥσπερ οὖν καὶ πιστεύοντες ὁμολογοῦμεν) καὶ οὐκέτι δύναται νοεῖσθαι τὸ μὴ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ὡς ἐρρήθη· ἢ τούτου ὡς ἐλέχθη νοουμένου, ἀνάγκη ἡμᾶς λέγειν, ὡς οὐδενὶ τῶν ἀπίστων, οὓς χοίροις ἀπεικάζομεν, ἐκ τῶν ἀποστολικῶν διδαγμάτων, μαργαριτῶν δίκην τὰς ψυχὰς καταυγαζόντων, ἡ εἰς πίστιν καὶ ἡ τῆς ἀσεβείας ἐλευθερία γεγένηται. βλάσφημον δὲ τοῦτο. οὐκ ἄρα δεῖ μαργαρίτας μὲν τὰ μυστικώτερα τῶν μαθημάτων ἐκλαμβάνειν ἐνταῦθα· χοίρους δὲ, τοὺς ἀσεβεῖς. οὐδὲ τὸ, μὴ βάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, εἰς τὸ μὴ παραβάλλετε τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἀπίστοις τὰ μυστικὰ καὶ τελειοποιὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως διδάγματα παραλαμβάνει· ἀλλὰ μαργαρίτας μὲν τὰς ἀρετὰς, ἐκδέχεσθαι χρὴ, αἷς ὥσπερ πολυτίμοις μαργαρίταις ἡ ψυχὴ καθωραΐζεται. μὴ παραβαλεῖν δὲ αὐτοὺς τοῖς χοίροις, τουτέστι, μὴ παραβαλεῖν αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, οἷον ἁγνείαν, καὶ σωφροσύνην, καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν, ταύτας δὴ μὴ παραβαλεῖν ταῖς μαχλώσαις ἡδοναῖς, χοίροις γὰρ ἐοίκασιν αὗται· ἵνα μὴ τὰς ἀρετὰς αὗται καταφαγοῦσαι, χοιρώδη βίον καὶ πολυπαθῆ τὴν ψυχὴν βιοτεύειν παρασκευάσωσιν. Ὅτι ὁ Ὠριγένης, ὃν κένταυρον καλεῖ, ἔλεγε συναΐδιον εἶναι τῷ μόνῳ σοφῷ καὶ ἀπροσδεεῖ θεῷ τὸ πᾶν. ἔφασκε γὰρ, εἰ οὐκ ἔστι δημιουργὸς ἄνευ δημιουργημάτων, ἢ ποιητὴς ἄνευ ποιημάτων, οὐδὲ παντοκράτωρ ἄνευ τῶν κρατουμένων· τὸν γὰρ δημιουργὸν διὰ τὰ δημιουργήματα ἀνάγκη, καὶ τὸν ποιητὴν διὰ τὰ ποιήματα, καὶ τὸν παντοκράτορα διὰ τὰ κρατούμενα λέγεσθαι: ἀνάγκη ἐξ ἀρχῆς αὐτὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγενῆσθαι, καὶ μὴ εἶναι χρόνον, ὅτε οὐκ ἦν ταῦτα. εἰ γὰρ ἦν χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν τὰ ποιήματα. ἐπεὶ τῶν ποιημάτων μὴ ὄντων, οὐδὲ ποιητής ἐστιν· ὅρα οἷον ἀσεβὲς ἀκολουθεῖ: ἀλλὰ καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ μεταβάλλειν τὸν ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον συμβήσεται θεόν. εἰ γὰρ ὕστερον πεποίηκε τὸ πᾶν, δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μετέβαλε. τοῦτο δὲ ἄτοπον μετὰ τῶν προειρημένων. οὐκ ἄρα δυνατὸν λέγειν, μὴ εἶναι ἄναρχον καὶ συναΐδιον τῷ θεῷ τὸ πᾶν. πρὸς ὃν φησι δι' ἑτέρου προσώπου ὁ ἅγιος ἐρωτῶν, ἆρά γε σοφίας καὶ δόξης, καὶ συλλήβδην πάσης ἀρετῆς ἀρχὴν καὶ πηγὴν οὐσιωδῶς, ἀλλὰ μὴ ἐπικτήτως ἡγῇ τὸν θεόν; ὁ δὲ, ναί. τί δὲ πρὸς τοῦτοις, οὐχὶ τέλειος πάντη δι' ἑαυτὸν καὶ ἀπροσδεής; ἀληθῆ. ἀμήχανον γὰρ τὸ ἀπροσδεὲς δι' ἕτερον εἶναί τι ἀπροσδεὲς, ἀμήχανον. πᾶν γὰρ τὸ δι' ἕτερον πλῆρες ὂν, καὶ ἀτελὲς λεκτέον ἀνάγκη. τὸ γὰρ αὐτὸ δι' ἑαυτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν, καὶ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ μένον, τέλειον εἶναι, τοῦτο μόνον δοξαστέον; ἀληθέστατα λέγεις. τὸ δὲ μήτε αὐτὸ δι' ἑαυτὸ, μήτε αὐτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν φαίης ἂν ἀπροσδεές; οὐδαμῶς· οὐκ ἄρα ὁ θεὸς τέλειος, διά τι νομισθήσεται. ὃ γὰρ διά τι τέλειόν ἐστιν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀτελὲς ἀνάγκη τυγχάνειν; ἀνάγκη. οὐκοῦν καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς δι' ἑαυτὸν τέλειος, ἀλλ' οὐ δι' ἕτερον λογισθήσεται; ὀρθότατα.

Aut ergo omnibus Græcis, & aliis infidelibus hæc myſteria à Chriſti diſcipulis ſunt propoſita & prædicata, illóſq; ab impietate ad Chriſtum conuerterunt, (vti & nos credentes confitemur) & illud dictum, Ne proiicite margaritas veſtras ante porcos, non poteſt amplius ita accipi, vti dictum eſt: aut hoc ita, vt dictum eſt, accepto ſeu intellecto, dicendum erit nobis, nulli infidelium quos porcis comparamus, per Apoſtolica documenta quæ animas inſtar margaritarum illuminant, fidem in Chriſtum & ab impietate libertatem partam eſſe. Sed hoc blaſphemum eſt dicere. Ergo margaritæ hoc loco non ſunt accipiendæ pro ſanctioribus [Eccleſiæ] diſciplinis, neque porci pro impiis. Neque illud dictum: nolite proiicere margaritas veſtras ante porcos: ita explicandum eſt: ne proiicite impiis & infidelibus diuina & fidem in Chriſtum perficientia præcepta: ſed margaritæ pro virtutibus accipiendæ ſunt, quibus veluti precioſis gemmis anima exornatur. Non abiiciendas autem eas porcis, hoc eſt, non proiiciendas virtutes, caſtitatem nempe, temperantiam, iuſtitiam, & veritatem, has inquam non obiiciendas eſſe impuris voluptatibus, hæ enim porcis comparantur, ne has depaſcentes, illos vitam porcis ſimilem viuere cogant, & animam omni vitiorum genere compleant. Origenes, quem centaurum ∴ appellat, aſſerebat vniuerſum hoc [quod creatum eſt,] ſoli, ſapienti & nullius indigo Deo coæternum eſſe. Dicebat enim, ſicut non eſt opifex ſine opificio, poëta ſine poëmatis, imperator ſine ſubiectis, neceſſe eſt enim vt opifex ab opificio, poëta à poëmatis, & imperator à ſubiectis nominetur, [ita] neceſſe eſt creata à principio à Deo facta eſſe, nec tempus vllum eſſe, quo hæc non fuerint. Si enim fuit tempus quo non fuerunt opificia, ergo opificiis nullis exiſtentibus, neque opifex eſt. Vide quæ ſequatur [ex dictis] impietas; Quin alterari etiam & mutari ſequetur immutabilem & inuariabilẽ Deum. Si enim non ab æterno omnia creauit, manifeſtum eſt, illum à non faciendo ad faciẽdum tranſiiſſe. Sed hoc vna cum antedictis abſurdũ eſt, ergo dici non poteſt, non eſſe principij expers & Deo coæternum hoc vniuerſum. Huic reſpondet alia quaſi perſona per interrogationem [ſermocinationis ſiue Dialogi.] Nonne Deum exiſtimas principium & fontem ſapientiæ, gloriæ, & ſimul omnis virtutis ſubſtantialiter & non adſcititiè? Sanè inquit; ſed quid hoc ad rem? Nonne abſolute per ſe ipſum perfectus eſt & nullius indigens? Ita eſt. Impoſſibile enim eſt, vt id quod nullius indiget, ſit propter alterum aliquid, [quam etiam] nullius indigens. impoſſibile [inquam.] Quicquid enim propter alterum perfectum eſt, neceſſe eſt dicatur imperfectum. Hoc enim ſolũ quod propter ſeipſum ſui ipſius perfectio eſt & in ſeipſo manet, perfectum eſſe cenſendum eſt? veriſſimè cenſes. Quod autem neque ipſum, propter ſeipſum, neque ipſum ſui ipſius eſt perfectio, dices alieni non egentem? Nequaquam. Deus ergo non perfectus propter aliud exiſtimabitur. Quod enim propter aliud perfectũ eſt, nonne eſt neceſſe vt id in ſeipſo ſit imperfectum? neceſſe. Nonne ergo Deus ipſe propter ſeipſum & non propter aliud perfectus iudicabitur? rectiſſimè.

* Videtur hic redundare.

∴ Methodius Origenem centaurum appellauit. Bene.

Nonne aliud eſt Deus mundi, & aliud mundus Dei? Omnino. Non igitur Deus & creator & omnipotens, perfectus eſt dicendus propter mundum? Nequaquam, ne propter mundum, præſertim mutabilem, ac non propter ſe ipſum [potius] dicatur ſecundum ſe perfectus, merito conuenienter. Quamobrem diues, nonne propter diuitias diues appellandus eſt? rectè, & ſapiens ſecundum participationem eſſentialis ſapientiæ, qui non eſt ipſa ſapientia, ſapiens tamen dicendus eſt? ſanè. An ergo & Deus, qui non eſt mundus, propter mundum tamen ſic diues, benefactor, & creator nominandus eſt? nequaquam, apage. Nonne ipſe in ſe ipſo & propter ſeipſum diues ac potens eſt? videtur. Eratne etiam ante mundi molitionem, omnino nullis indigens, pater nempe & omnipotens, & creator, adeo vt propter ſeipſum & non propter aliud ſit hæc omnia? neceſſarium eſt. Si enim propter mundum, & non propter ſeipſum alius à mundo exiſtens, omnipotens eſſe intelligeretur, (pace tua Devs, cogor ita loqui) ipſe ſecundum ſeipſum imperfectus eſſet, & indigens his, quorum cauſſa omnipotens & creator eſt ſupernaturalis. Reiiciendus ergo pernicioſus error eorum, qui dicunt de Deo, Devm non propter ſeipſum, ſed propter ſubiectas res & creatas, quæ mutabiles ſunt, eſſe omnipotentem & creatorem.

Etiam ita ratiocinare: Si non ab æterno, inquis, mundus eſt conditus, & olim non fuit, neceſſe eſt Devm impatibilem & inalterabilem, mutari. Etenim neceſſe eſt illum prius nihil facientem à non faciendo ad faciendum tranſire & mutari: Dicebant enim: Requieuit ne Devs à mundo faciendo nec ne? requieuit, alioqui enim nondum eſſet perfectus. Ita eſt. Si ergo facere, à non faciendo, Deo alterationem adfert, nonne etiam non facere, à faciendo? ita prorſus. mutatum autem diceres eum hodie operantem, ab eo quod erat cum non operaretur? nequaquam. Neque ergo ideo illum mutari neceſſe erit, quod faciat mundum, ab eo quod erat, quando non faciebat. Atque [ita] non neceſſario dicendum erit hoc vniuerſum exiſtere cum illo, propter hoc ipſum illi coæternum, ne cogamur dicere illum eſſe mutatum. Atqui ſic mecum diſputant. Diceréſne genitum, quod generationis principium non habet? Non equidem. Quod enim caret generationis principio, neceſſario eſt ingenitum. Si autem genitum eſt, concedis ab aliqua cauſa eſſe genitum: prorſus enim impoſſibile eſt ſine cauſa generationem eſſe? impoſſibile. Nonne ergo & mundum, & quæcumque ſunt in illo? Nonne vel ab aliquo, vel Deo creatore poſtea factum dicemus cum prius non eſſet? perſpicuum eſt à Deo. Impoſſibile enim eſt, vt quod generationis principio circumſcribitur id infinito eſſe coinfinitum? impoſſibile. Ergo iterum, centaure, ad principium diſputationis reuertamur. Affirmatis ne ea quæ exiſtunt, diuinâ ſcientiâ facta eſſe nec ne? Iterum dicent: minimè. Sed ab elementis, vel materia, aut firmamentis, aut quibus hæc verbis appellare vultis, nihil enim intereſt. His enim abſque creatione præexiſtentibus, temereque oberrantibus, Devs [illa] ſecernens, omnia fabricatus eſt, velut præſtans pictor ex multis coloribus vnam exprimit ideam ſeu imaginē,

ἕτερον ὄντα κόσμου lege. non κόσμον, vti & infra ἕτερος κόσμου.

καὶ deleatur.

μὴ deleatur.

ὦ βάλη ὦ apage inquient. In margine πάλιν iterum. ἀγενήτως proprie ſine generatione κατκηρίστως malim διακρίτως niſi idem valeant.

ἕτερον θεὸς κόσμου, καὶ ἕτερον κόσμος θεοῦ; παντελῶς. οὐκ ἄρα τέλειον φατέον, καὶ δημιουργὸν καὶ παντοκράτορα, διὰ κόσμον τὸν θεόν; οὔ. ὅπως [μὴ] δι᾽ ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ διὰ κόσμον, καὶ ταῦτα τρεπτὸν, αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸν τέλειος εὑρίσκοιτο. προσηκόντως. τί δὲ τὸν πλούσιον, διὰ τὸν πλοῦτον λεκτέον πλούσιον; ὀρθῶς. καὶ τὸν σοφὸν κατὰ μετοχὴν τῆς οὐσιώδους σοφίας, οὐκ αὐτὸν σοφίαν ὄντα σοφὸν προσαγορευτέον; ναί. τί δὲ καὶ τὸν θεὸν ἕτερον ὄντα κόσμον, διὰ κόσμον ταύτῃ πλούσιον καὶ εὐεργέτην καὶ δημιουργὸν κλητέον; οὐδαμῶς, ἄπαγε. οὐκοῦν αὐτὸς ἑαυτοῦ πλοῦτος, καὶ δι᾽ ἑαυτὸν πλούσιος καὶ δυνατὸς τυγχάνει; ἔοικεν. ἦν ἄρα καὶ πρὸ κόσμου πάντη ἀπροσδεὴς, ὢν καὶ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ καὶ δημιουργὸς, ὅπως αὐτὸς δι᾽ ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ δι᾽ ἕτερον ταῦτα ᾖ; ἀνάγκη. εἰ γὰρ διὰ κόσμον, καὶ οὐχὶ δι᾽ ἑαυτὸν ἕτερος ὢν [καὶ] κόσμου παντοκράτωρ γνωρίζοιτο, (συγγνώμην ὁ θεὸς, ἀναγκάζομαι γὰρ τοῦτο εἰπεῖν:) αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸν ἀτελὴς [αὖ] ἔσται καὶ προσδεὴς τούτων, δι᾽ ἃ παντοκράτωρ καὶ δημιουργός ἐστιν ὑπερφυῶς. οὐκ ἄρα ἀποδεκτέον ταύτην τὴν ὀλέθριον ἁμαρτίαν περὶ θεοῦ τῶν λεγόντων, παντοκράτορα καὶ δημιουργὸν διὰ τὰ κρατούμενα καὶ δημιουργούμενα τρεπτά: ἀλλ᾽ οὐ δι᾽ ἑαυτὸν εἶναι τὸν θεόν. ὅρα δὲ καὶ ὧδε· εἰ ὕστερον ἔφης πεποίηται ὁ κόσμος, μὴ πρότερον ὤν: μεταβάλλειν ἀνάγκη τὸν ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτον θεόν. τὸν γὰρ ποιοῦντα πρότερον μηδὲν, ὕστερον δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ἀνάγκη. ἔλεγον γὰρ, πέπαυται δὲ τοῦ ποιεῖν ποτὲ τὸν κόσμον ὁ θεὸς, ἢ οὔ; πέπαυται, οὔπω γὰρ ἦν τετελειωμένος ἄν. ἀληθές. εἰ οὖν τὸ ποιεῖν ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν ἀλλοίωσιν τοῦ θεοῦ καταψηφίζεται, οὐχὶ καὶ τὸ μὴ ποιεῖν ἐκ τοῦ [μὴ] ποιεῖν; ἀνάγκη. ἠλλοιῶσθαι δὲ αὐτὸν φαίης μὴ ποιοῦντα σήμερον παρ᾽ ὃ ἦν ὅτε ἐποίει; οὐδαμῶς. οὐδ᾽ ἄρα ὅτε ποιεῖ τὸν κόσμον, ἠλλοιῶσθαι αὐτὸν ἀνάγκη, παρ᾽ ὃ ἦν ὅτε οὐκ ἐποίει· καὶ οὐκ ἀνάγκη συνυπάρχειν αὐτῷ τὸ πᾶν δεῖ λέγειν, διὰ τὸ μὴ ἀναγκάζεσθαι λέγειν ἠλλοιῶσθαι, ὅτι συναΐδιον δι᾽ αὐτὸ τοῦτο. καί μοι *φάθι καὶ ὧδε· γεννητὸν τὸ μὴ γενέσεως ἔχον ἀρχὴν φαίης ἄν; οὐ δῆτα. εἰ γὰρ μὴ ὑποπίπτει γενέσεως ἀρχῇ, ἐξ ἀνάγκης ἀγέννητόν ἐστιν: εἰ δὲ γέγονεν ὑπὸ αἰτίου τινὸς, δῆλος αὐτὸ γεγονέναι· πάντη γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν; ἀδύνατον. κόσμον δὴ οὖν, καὶ ὅσα ἐν αὐτῷ, μὴ τῶν ἄλλου τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν γεγονέναι ὕστερον, * πρότερον οὐκ ὄντα, δῆλον ὅτι θεοῦ. ἀδύνατον γὰρ τὸ γενέσεως ἀρχῇ περιορισθὲν συναπέραντον [γὰρ τὸ γενέσεως] εἶναι τῷ ἀπεράντῳ; ἀδύνατον. πάλιν δὴ οὖν, ὦ κένταυρε, ἐξ ἀρχῆς διαλεγόμεθα· θεία ἐπιστήμη τὰ ὄντα φατὲ γεγονέναι, ἢ οὔ; * ὦ βάλη λέξουσιν οὐδαμῶς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν * στοιχείων, ἢ ὕλης, ἢ στηριγμάτων, ἢ ὅπως αὐτοὶ ταῦτα βούλεσθε ὀνομάζειν: οὐδὲν γὰρ διαφέρει. τούτων ἀγενήτως προϋφεστηκότων καὶ πλημμελῶς φερομένων, ὁ θεὸς διακρίνας * ἐτεχνήσατο τὰ πάντα, ὥσπερ ἀγαθὸς ζωγράφος ἀπὸ πολλῶν χρωμάτων μίαν τεχνησάμενος ἰδέαν;

οὐδὲ

οὐδὲ τοῦτο. πάντως γὰρ ἀποφεύξονται ὁμολογῆσαι καθ' ἑαυτῶν, ἵνα μὴ τῆς κατακρίσεως καὶ τῆς μεταμορφώσεως τὴν ὕλην συγχωροῦντες ἀρχὴν ἐσχηκέναι, ἀναγκασθῶσι τῷ λόγῳ κατὰ πάντα τὸν Θεὸν ἤρχθαι τοῦ διοικεῖν λέγειν, καὶ κατακοσμεῖν τὴν πρότερον ἄμορφον οὖσαν ὕλην. φέρε γὰρ, ἐπειδὴ, σὺν τῷ Θεῷ φάναι, ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγόναμεν. ἤτω τις ἀνδριάς, ἑστὼς ἐπὶ βάσεως, καλός· οὗ θαυμάζοντες οἱ θεώμενοι τὴν * ἐρρύθμιον καλλονὴν, διαφερέσθωσαν πρὸς ἀλλήλους, πῇ μὲν γενητὸν, πῇ δὲ καὶ ἀγένητον λέγειν πειρώμενοι. ἐροίμην γὰρ σφᾶς, δι' ἣν αἰτίαν ἀγένητον αὐτόν * φατε, πότερον διὰ τὸν τεχνίτην, ὅπως μηδαμῶς ἀργήσας τῆς δημιουργίας νομίζοιτο, ἢ δι' αὐτόν; ἂν μὲν γὰρ διὰ τὸν τεχνίτην, πῶς ἀγένητος ὢν πρὸς τοῦ τεχνίτου δημιουργεῖται; εἰ γὰρ ὅλως ἐν ἐνδείᾳ τῆς τέχνης καθέστηκε χαλκουργούμενος πρὸς τὸ χεῖν ὁποῖον ὁ δημιουργὸς ἐθέλοι χαρακτῆρα, ποίῳ τρόπῳ ἀγένητος ἔσται πάσχων τε καὶ δεόμενος; εἰ δὲ αὖ δι' ἑαυτὸν τέλειος καὶ ἀγένητος λέγοιτο μὴ δεῖσθαι τῆς τέχνης ὁ ἀνδριάς, κατὰ τὸ ὀλέθριον δόγμα: ἀνάγκη αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἢ οὐδὲ τοῦτον ἴσως ἐθελήσαντες προσήκασθαι τὸν λόγον, πικρότερον ἀποκρινοῦνται. τὸ μὲν βρέτας ἀγένητον οὐκ εἶναι λέγοντες: γενητὸν δὲ εἶναι ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν οὐκ ἔχον, ὅπως ἀνάρχως λέγοιτο κρατεῖν τοῦ τεχνάσματος ὁ τεχνίτης. οὐκοῦν, ὦ οὗτοι, λέξομεν αὐτοῖς, εἰ μὴ χρόνος μήτε αἰὼν εὑρίσκοιτο ἐπάνω, ὅτε οὐκ ἦν τέλειος ὁ ἀνδριάς, τί παρέσχεν αὐτῷ ὁ τεχνίτης, ἢ τί ἐνήργησεν εἰς αὐτὸν, φατέ; εἰ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀνενδεὴς ὢν, καὶ οὐκ ἔχων ἀρχὴν, γενέσεως τυγχάνει, ταύτῃ μᾶλλον καθ' ὑμᾶς ὁ δημιουργὸς οὐδέποτε δημιουργήσας, οὔτε δημιουργῶν εὑρεθήσεται. καὶ πάλιν εἰς αὐτὸ ἔοικεν ὁ λόγος περιδεδραμηκέναι αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἐὰν γὰρ κἂν * τὸ ἀκαρειαίτατον ἀνδριάντα κινήσας ὁ δημιουργὸς λεχθῇ, ἀρχῇ ὑποπέπτωκε, καθ' ἣν πρότερον αὐτὸν ἄκοσμον καὶ ἀκίνητον ὄντα ἤρξατο κινεῖν καὶ κοσμεῖν. οὐκοῦν καὶ ἦν καὶ ἔσται διηνεκῶς ὁ αὐτὸς ἀεὶ κόσμος· ἀπεικαστέον γὰρ τῷ μὲν Θεῷ τὸν τεχνίτην, τὸν δὲ ἀνδριάντα τῷ κόσμῳ. πῇ δὴ οὖν, ὦ ἠλίθιοι, οἴεσθε τὴν κτίσιν συναπέραντον οὖσαν τῷ δημιουργῷ μὴ δεῖσθαι τοῦ δημιουργοῦ; τὸ γὰρ συναπέραντον μηδαμῶς ἀρχὴν γενέσεως ἔχον, καὶ συναγένητον καὶ ἰσοδύναμον ἀνάγκη τυγχάνειν. τὸ δὲ ἀγένητον, αὐτοτελὲς ἐστὶ ἄτρεπτον φανθὲν, καὶ ἀπροσδεὲς καὶ ἄφθαρτον [ἂν] ἔσται. καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐκέτι ὁ κόσμος τρεπτὸς καθ' ὑμᾶς.

Ὅτι ἐκκλησία παρὰ τὸ ἐκκεκληκέναι τὰς ἡδονὰς λέγεσθαι φησίν.

Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος, δύο δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς προωμολογημένοις ἔφαμεν εἶναι * ποιητικὰς, τὴν ἐξ οὐκ ὄντων γυμνῷ τῷ βουλήματι, χωρὶς μελλησμοῦ, ἅμα τῷ θελῆσαι αὐτουργοῦσαν ὃ βούλεται ποιεῖν· τυγχάνει δὲ ὁ πατήρ: θατέραν δὲ κατακοσμοῦσαν καὶ ποικίλλουσαν κατὰ μίμησιν τῆς προτέρας τὰ ἤδη γεγονότα· ἔστι δὲ ὁ υἱὸς, ἡ παντοδύναμος καὶ κραταιὰ χεὶρ τοῦ πατρὸς, ἐν ᾗ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν ὕλην ἐξ οὐκ ὄντων * κατακοσμεῖ. Ὅτι τὸ Ἰὼβ βιβλίον, Μωσέως εἶναι ὁ ἅγιος φησί.

ἴσ. ἐὔρυθμον.

ἴσ. φατέ.

* ἴσ. ποιητικὰς.

* μετακοσμεῖ.

METHOD.

nec hoc [dicent.] Omnino enim refugient contra ſeipſos hoc teſtari, ne dato quod materia habuerit principium ſecretionis & transformationis, cogantur fateri Devm cœpiſſe materiam prius indigeſtam ſeu informem verbo perfecte digerere & expolire. Age verò quoniam Deo iuuante dicendo ad hunc locum peruenimus.

Si cui ſtatua baſi ſua collocata, elegánsque ſit, cuius concinnam pulchritudinem ſpectatores mirentur, ſed diſſentientes inter ſe conentur euincere partim eſſe ∴ genitam: partim verò ∴ ingenitam; quæſierim ego ex vobis qua de cauſſa ingenitam dicatis, an propter artificem ∴ vt ne vnquam ab opere vacuus eſſe cenſeatur? an propter ſeipſam. Atqui ſi propter artificem, quomodo ingenita erit cum ab artifice efformetur. Nam ſi expers omnis penitus artis & rudis, effingatur ad quamcumque velit artifex formam ſeu figuram, quomodò erit ingenita, [manum] paſſa & tractata. Si rurſum propter ſeipſam perfecta & ingenita, dicatur, ſecundum pernicioſam veſtram ſententiam, arte non egere, neceſſe erit fateri ſtatuã per ſe ſponte [ſine artifice] factam. At neque hanc admiſſuri orationẽ, mordacius reſpondebunt; ſimulacrum quidem ingenitum non eſſe dictitantes, genitum autem eſſe generationis principio ſemper carens, vt opifex opificio ab æterno maior dicatur. Agite vos, nonne illis dicemus; ſi neque tempus, neque æuum retro vllum reperiatur, quando ſtatua perfecta non fuit, quid illi artifex præſtitit? aut quid efformauit in illâ? dicite. Nam ſi ipſa nullius indiga principium generationis nullum habet, ita ſecundum vos, potius creator nunquam creauit, neque creare dicetur. atque ita rurſum ad idem reuoluta oratio, cogetur opus ſua ſponte factum fateri.

Quod ſi enim, quamuis rudiſſimam ſtatuam molitus ſit artifex, illa tamen [generationis] principium habebit, quo informem & rudem artifex cœpit tractare & expolire; Ergo nec erat nec erit perpetuo idem ſemper mundus. (comparandus eſt enim artifex Deo, & ſtatua mundo) quomodo ergo, ô ſtupidiſſimi, exiſtimatis creaturam creatori coæternam [adeóque] creatore [non] indigere? Coæternum enim, cum nullũ generationis principium admittat, neceſſe eſt vt ſit etiam ingenitum & eiuſdem potentiæ. Quod autem ingenitum eſt, id manifeſtè etiam per ſe perfectum & immutabile, nulliúſque egens & incorruptibile erit. Et ſi ita ſe res habet, ex veſtra ſententia mundus erit immutabilis.

Eccleſiam ab euocandis voluptatibus (hoc eſt extirpandis) dictam ait.

Porro Sanctus dicit: duas in ſupra dictis affirmabamus eſſe effectrices facultates; vnam quæ ex rebus non exiſtentibus ſola voluntate, ſine partiũ diſtinctione ſimul atque vult, quicquid vult efficit, Eſt autem hic pater; alteram, quę perficit, variatque & exornat, ſecũdũ prioris potentiæ ideam, quod iam ante factum eſt. Et hic eſt Filius, omnipotens nempe & inuicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, poſtea perficit ſeu exornat.

Affirmat etiam S. librum Iob eſſe Moſis.

∴ Factam.

∴ Non factam.

∴ Cauſam hanc non bene aſſequor.

ἀκίνητον immotam, intactam.

Delenda vox (non.)

METHOD. Gen. 1. Docet præterea ſuper illis verbis: *In principio creauit DEVS cælum & terram*: cum qui principium ipſam dixerit eſſe ſapientiam, non aberraturum. Dicitur enim apud quendam è cœtu ſacro ſcriptorum ſic de ſe ipſa loqui: Ex LXX. Prouerb. 8. *Dominus condidit me initium viarum ſuarum ad opera ſua, ante ſæculum fundauit me.* Erat enim conſequens & decentius omnia quæ creata ſunt, eſſe hac poſteriora, cum per eam facta ſint. Conſidera, an non & hoc Euangeliſtæ: Ioan. 1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum,* hæc conſequatur? *Et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum.* Principium enim, à quo germinauit veriſſimum Verbum, fatendum eſt eſſe patrem conditorem vniuerſorum: in quo erat [Verbum.] Illud autem: *Hoc erat in principio apud Deum*: potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, inſinuare videtur, cum potentiam *principium* appellat. Ergo poſt proprium æternumque principium quod Pater eſt, Verbum quoque eſt aliorum principium per quod omnia creantur.

Origenes poſtquam multa fabulatus eſt de vniuerſi æternitate, etiam hoc infert: Neque ergo ab Adam, vt quidam affirmant, cum prius non eſſet homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rurſum, ante ſex dies, quam crearetur Adam, cœpit fieri. Quod ſi quis hæc cupiat diſpicere, prius perpendat, an non ſecundum Moſen ſit facilis numeratu vnus dies, iis qui ita Moſen exponunt? prophetica voce hic etiam acclamante: Pſal. 89. 2. 4. *A ſæculo & vſque in ſæculum tu es, quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam dies heſterna quæ præteriit, & cuſtodia in nocte.* mille annis in vnum diem concluſis, in oculis DEI.

Vſque ad requiem noſtram i. vſq; ad creationem hominis poſtquam quieuit Deus. A condito mundo vſque ad requiem noſtram, optimi calculandi magiſtri affirmant ſex dies præteriiſſe. Annum verò ſexies milleſimum, ab Adamo ad nos vſque aiunt extendi. Ergo à nobis vſque ad principium in quo DEVS creauit cœlum & terram tredecim dies numerantur, (nam in ſeptimo mundi millenario iudicium aiunt futurum.) quibus DEVS antiquior, vt vos ipſi ſecundum veſtram inſaniam dicitis, nihil quicquam [ante id tempus] egit aut creauit, & patris nomine ac creatoris priuatus eſt. Si autem tredecim dies ſunt in oculis DEI à mundo condito, quomodo Sapientia in Ieſu Syrach dicit: Eccl. 1. 2. *Arenam maris, & pluuiæ guttas, & dies ſæculi quis dinumerauit.* Hæc ſerio diſputans Origenes vide quomodo nugetur?

CCXXXVI. E LIBRO S. METHODII *De Libero arbitrio.*

LEGI eiuſdem quædam ex libro de Libero arbitrio. paritérque (nactus ipſe eiuſmodi compendium) vnde ſint mala, & quis eorum auctor. DEVS enim is non eſt; neque enim malis delectatur, quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter ∴ cenſui aliquid exiſtere cum Deo, quod materiam nominant, ex qua vniuerſa condidit, ex qua mala eſſe mihi videtur. Cum enim materia informis

∴ Hæc ex aliena ſententia dixit.

Ὅτι περὶ τοῦ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, φησίν· ἀρχὴν δὲ αὐτὴν τὴν σοφίαν λέγων τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. λέγεται γὰρ παρά τινι τῶν ἐκ τοῦ θείου χοροῦ λέγουσα περὶ αὐτῆς τὸν τρόπον τοῦτον· Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με. ἦν γὰρ ἀκόλουθον καὶ πρεπωδέστερον, πάντα, ὅσα εἰς γένεσιν ἦλθον, εἶναι ταύτης νεώτερα, ἐπεὶ καὶ δι' αὐτῆς γεγόνασιν. ἐπίσκοπει γάρ, εἰ μὴ καὶ τό, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, κατὰ τὸν εὐαγγελιστήν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν, εἰ μὴ τούτοις ἁρμόττει. τὴν μὲν γὰρ ἀρχήν, ἀφ' ἧς ἀνεβλάστησεν ὁ ὀρθότατος λόγος, τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν ὅλων * φατέον, ἐν ᾧ ἦν. τὸ δέ, οὗτος [ἦν] ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν, τὸ ἐξουσιαστικὸν τοῦ λόγου, ὃ εἶχε παρὰ τῷ πατρὶ καὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἰς γένεσιν παρελθεῖν, ἔοικε σημαίνειν, τὴν ἐξουσίαν ἀρχὴν εἰπών. οὐκοῦν ἀρχὴ μὲν ἡ ἰδίαν ἄναρχον ἀρχὴν τὸν πατέρα, αὐτὸς τῶν ἄλλων γίνεται, δι' ἧς ἅπαντα δημιουργοῦνται.

Ὅτι Ὠριγένης μετὰ τὸ πολλὰ μυθήσασθαι περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἀϊδιότητος, ἐπάγει καὶ τοῦτο· Οὔτε οὖν ἀπὸ Ἀδάμ, ὥς φασί τινες, πρότερον οὐκ ὢν ὁ ἄνθρωπος, τότε πρῶτος πλασθεὶς εἰς κόσμον παρῆλθεν· οὔτ' αὖ κόσμος πρὸ ἓξ ἡμερῶν τῆς τοῦ Ἀδὰμ γενέσεως ἤρξατο δημιουργεῖσθαι. εἰ δὲ φιλοφρονοῖτό τις διαφέρεσθαι πρὸς ταῦτά τις· πρότερον φρασάτω, εἰ μὴ εὐαρίθμητος ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, κατὰ τὴν Μωσέως βίβλον, τοῖς οὕτως αὐτὴν ἐκλαμβανομένοις ὁ χρόνος * εἰς, καὶ τῆς προφητικῆς καὶ ἐνθάδε * βοώσης φωνῆς, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ· ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὡς ἡμέρα ἡ χθές, ἥτις διῆλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. χιλίων γὰρ ἐτῶν περιοριζομένων εἰς μίαν ἡμέραν, ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως μέχρι καταπαύσεως μέχρις ἡμῶν, ὥς οἱ περὶ τὴν ἀριθμητικὴν φάσκουσι δεινοί, ἓξ ἡμέραι συμπεραιοῦνται. ἑξακισχιλιοστὸν ἄρα τὸ ἔτος φασὶν ἀπὸ Ἀδὰμ εἰς ἡμᾶς συντείνειν· τῇ γὰρ ἑβδομάδι τῷ ἑπτακισχιλιοστῷ ἔτει κρίσιν ἀφίξεσθαί φασιν. οὐκοῦν αἱ πᾶσαι ἡμέραι δέκα καὶ τρεῖς ἀφ' ἡμῶν, ἕως εἰς τό, ἐν ἀρχῇ, ἐν ᾗ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, μετροῦνται· ὧν ὁ θεὸς ἀνώτερον κατὰ τὴν σφῶν αὐτῶν ἄνοιαν οὐδὲν οὐδαμῶς δημιουργήσας, ἐξηγύμνωται τοῦ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ εἶναι. εἰ δὲ καὶ τρισκαίδεκα εἰσιν ἡμέραι ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ ἀπὸ γενέσεως κόσμου· πῶς φησὶν ἡ ἐν τῷ Σειρὰχ σοφία, ἄμμον θαλασσῶν, καὶ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος, τίς ἐξαριθμήσει; ταῦτά φησιν ὁ Ὠριγένης σπουδάζων, καὶ ὅρα οἷα παίζει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ αὐτεξουσίου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ αὐτεξουσίου, ὡσαύτως [τοῖς ἴσοις καὶ αὐτὸς τυχὼν συνοψίας] πόθεν τὰ κακά, καὶ τίς ὁ τούτων ποιητής· ὁ μὲν γὰρ θεὸς οὐκ ἔστιν· ὅτι μηδὲ τούτοις ἥδεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς δρῶντας αὐτὰ βδελύσσεται. διόπερ ἔδοξέ μοι συνυπάρχειν τι αὐτῷ, τοὔνομα ὕλη, ἐξ ἧς τὰ ὄντα ἐδημιούργησεν, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναί μοι δοκεῖ. ἀποίου τε γὰρ καὶ ἀσχηματίστου

οὔσης

ὕσης αὐτῆς, πρὸς δὴ τούτοις καὶ ἀτάκτως φερομένης, οὐ διὰ παντὸς κατέλιπεν αὐτὴν οὕτω φέρεσθαι· ἀλλὰ δημιουργεῖν ἤρχετο, καὶ ἀπὸ τῶν χειρίστων αὐτῆς τὰ κάλλιστα διακρίνειν ἤθελε. καὶ οὕτω γοῦν ἐδημιούργησεν ὅσα ἐξ αὐτῆς ἥρμοζε θεῷ δημιουργεῖν. τὰ δὲ ὅσα αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τρυγώδη ἐτύγχανε, ταῦτα ἀνάρμοστα ὄντα πρὸς δημιουργίαν, ὡς εἶχε κατέλιπεν· ἐξ ὧν δοκεῖ μοι νῦν ἐπιρρεῖν τὰ κακά. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. πρὸς αὐτὸν δέ φησιν. Ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον ἀγένητα δύο ἅμα, οὐδέ σε ἀγνοεῖν νομίζω. ἢ γὰρ ἡνῶσθαι, ἢ κεχωρίσθαι αὐτά, λέγειν ἀνάγκη. εἰ μὲν οὖν ἡνῶσθαι λέξοι, ἓν τὸ ἀγένητον· ἕκαστον γὰρ τούτων μέρος [ἂν] ἔσται τοῦ πλησίον· ἀλλήλων δὲ μέρη * τυγχάνοντα ἀγένητον. ἀλλ᾽ οὐκ ἀγέννητα [ἂν] ἔσται· οὐδὲ γὰρ τὸν ἄνθρωπον μέρη ἔχοντα κατακερματίζομεν εἰς πολλὰ γενητά. εἰ δὲ κεχωρίσθαι φήσει τις, ἀνάγκη εἶναί τι τὸ ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων, ὅπερ καὶ τὸν χωρισμὸν αὐτῶν δείκνυσι. τοῦτο δὲ ἤτοι ταὐτὸν ὂν ἥνωται θατέρῳ τῶν δύο, καὶ ἀνάγκη πάλιν ἢ ἕνωσιν ἢ χωρισμὸν πρὸς τὸ ἕτερον ζητεῖν· ἕνωσιν μὲν ἀδύνατον ἰδεῖν, εἴπερ θατέρῳ ταὐτὸν εἴη καὶ ἡνῶσθαι δέδοται· ἡνοῦτο γὰρ οὕτως ἂν καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ᾧ ταὐτὸν εἶναι τοῦτο ἐδόθη. εἰ δὲ κεχωρίσθαι ἀπαιτεῖ ὁ λόγος· πάλιν τὸ χωρίζον ἀπαιτητέον, ἕως ἂν ἄπειρος ἡμῖν ἀγενήτων ἑσμὸς ἀναφανῇ. ἂν δ᾽ ἄρα τις καὶ τρίτον ἕξει λόγον, τουτέστι τὸ μήτε κεχωρίσθαι τὸν θεὸν τῆς ὕλης, μηδ᾽ αὖ πάλιν [ὡς] ἐν μέρει ἡνῶσθαι, εἶναι δὲ ὡς ἐν τόπῳ καθάπερ τῇ ὕλῃ τὸν θεόν, καὶ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ· ἀκουέτω, ὅτι ἐὰν τόπον τοῦ θεοῦ τὴν ὕλην εἴπωμεν, ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρητὸς * ἔσται, τῇ ὕλῃ περιγραφόμενος, καὶ τῇ ὕλῃ ὁμοίως ἀτάκτως φερόμενος· τοῦ γὰρ ἐν ᾧ ἐστι πλημμελῶς κινουμένου, ἀνάγκη καὶ τὸ ἐν αὐτῷ συγκινεῖσθαι. πότερον δὲ ἐπλήρου τὴν ὕλην ὁ θεός, ἢ ἐν μέρει αὐτῆς ἐτύγχανεν; εἰ μὲν γὰρ ἐν μέρει, μικρότερος αὐτῆς, ἅτε δὴ ἐν μέρει αὐτῆς χωρηθείς· εἰ δὲ ἐπλήρου, πῶς ταύτην ἐδημιούργησεν; ἀνάγκη γὰρ ἢ συστολήν τινα τοῦ θεοῦ λέγειν, ἧς γενομένης ἐδημιούργησεν ἐκεῖνο, ἀφ᾽ οὗ ὑπεχώρησεν· ἢ καὶ αὐτὸν τῇ ὕλῃ συνδημιουργεῖν, οὐκ ἔχοντα * ὑποχωρήσεως τόπον. εἰ δὲ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ εἶναι λέγοι τις· ῥητέον, πότερον ὡς διϊσταμένου αὐτοῦ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ ὥσπερ ἐν ἀέρι ζώων ὑπάρχειν γένη, μεριζομένου αὐτοῦ εἰς ὑποδοχὴν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ· ἢ ὥσπερ ἐν γῇ ὕδωρ; εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν ἀέρι, μεριστὸν ἀνάγκη λέγειν τὸν θεόν· εἰ δὲ ὡς ὕδωρ ἐν τῇ γῇ, ἦν δὲ ἄτακτος καὶ ἄκοσμος ἡ ὕλη, πρὸς δὴ τούτοις ἔχουσα καὶ κακά· τὸν θεὸν λέγειν ἀνάγκη τῶν ἀκοσμήτων καὶ κακῶν τούτων αἴτιον. καὶ ὅρα γὰρ ὡς ὕλην ὑποτιθέμενος, ἵνα μὴ τῶν κακῶν ποιητὴν * εἴπῃς τὸν θεόν, δοχεῖον αὐτὸν τῶν κακῶν εἶναι * λέγεις. λέγε δὲ καὶ ὧδε· φῂς τοίνυν, ἄποιον ὕλην συνυπάρχειν τῷ θεῷ, ἐξ ἧς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἐδημιούργησεν; οὕτω μοι δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ἡ ὕλη, γέγονε δὲ κόσμος πρὸς τοῦ θεοῦ, ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἱ ποιότητες· τῶν ποιοτήτων γέγονε ποιητὴς ὁ θεός; οὕτως ἔχει.

* ἐπιτυγχάνον. M.M.

* ἀλ. ὑποχωρίας.

* ἀλ. ὑποθείης. * ἀλ. ἀργεῖ.

METHOD.

eſſet & abſque vlla figura, & inſuper temerè inerraret, non paſſus eſt eam omnino ita caſu circumferri, ſed perficere cœpit, optimáque à peſſimis ſecernere voluit. Itaque ergo molitus eſt ea quæ Deo ad creandum erant apta. Quæcumque verò, vt ſic loquar, erant feculenta, illa, vt ad creationem inepta, vt erant reliquit. Vnde mihi nunc videntur profluxiſſe mala. Hæc quidem ille. contra quem diſputat [Methodius.]

Inepta ſententia & damnata.

Quod ſi fieri nullo modo poſſit, vt duo ſimul ſint increata, nec te quidem ignorare puto; aut enim illa inter ſe vnita, aut ſeparata eſſe neceſſario dicendum erat. Si quis vnita dixerit: erit vnum increatum, vnaquæque enim pars horum erit alteri ſimilis, partes enim inter ſe ∴ pares ſunt vnum increatum, & non erunt increata, neque enim hominem ex multis partibus conſtantem in multa creata diuidimus; Si verò diuiſa ſeu ſeparata quis dixerit [illa increata duo] neceſſe eſt vt ſit aliquod medium inter vtrumque; quod ſeparationem illorum oſtendat. Hoc autem ſi ſit idem cum altero ex duobus, cum illo vnitum eſt, & rurſum erit neceſſe quærere aut coniunctionem aut ſeparationem alterius ab altero. Vnionem enim videre impoſſibile eſt ſi alterum ſit idem cum eo, & vnitum eſſe concedatur. Sic enim vniretur etiam id quod à principio idem cum eo fuiſſe conceſſum eſt. Si autem ſeparatum fuiſſe ratio docet, rurſum quęrendum eſt per quod fuit ſeparatum, donec infinitorum nobis copiã increatorum occurrat. Quod ſi quis etiam tertiam ſententiam habuerit, hoc eſt, neque ſeparatum fuiſſe Deum à materia, neque rurſum velut in parte [ſeu cum altera partium] vnitum; ſed eſſe Deum in materia velut in loco, & materiam in Deo; is intelligat; quod ſi locum Dei, materiam eſſe dixerimus, neceſſario etiam materia circumſcriptus, veluti loco includetur, vnáque cum materia temerè circumferetur. Etenim illo temerè moto in quo eſt, neceſſario etiam id vna mouetur quod eſt in illo. Totam ne materiam Deus occupabat, an partem illius tantum? Si partem tantum, ergo minor erat illâ, vtpote vna tantum illius parte totus circumſcriptus; ſi totam, quomodo hanc creauit? Neceſſe eſt enim vt dicamus Deum fuiſſe aliquo modo in ſe retractum, vt contractione facta illam partem, à qua ſe retraxit, crearet; aut illum vna cum materia creaſſe, cum non haberet locum, quo ſe interim reciperet. Si verò quis aſſerat materiam in Deo fuiſſe, quærendum eſt, an Deus à ſeipſo loco fuerit diuiſus, & velut in aëre animalia ſunt, illo diuiſo locus ſit factus iis rebus quę in eo fiunt? aut velut in terra aqua? Et ſiquidem vt in aëre, tunc Deum diuiſum cogemur aſſerere: ſi autem vt aqua in terra; cum materia eſſet informis & indigeſta, & mala præterea in ſe contineret, neceſſe erit dicere Deum rerum informium & malarum eſſe auctorem. Et aduerte, quemadmodum materiam ſupponendo ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris, Deum facias receptaculum malorum. Quin & ita argumentare. Materiam ergo informem ais extitiſſe cum Deo, ex qua mundum creauit? Ita mihi videtur. Nonne igitur, ſi ∴ informis erat materia, formatus eſt mundus à Deo: in mundo autem ſunt qualitates; qualitatum conditor fuit Deus. Ita eſt.

∴ Quarum altera eſt alterius

∴ Sine qualitatibus.

METHOD. Quoniam vero tibi videtur impoſſibile eſſe vt ex nihilo fiat aliquid, reſponde ad quæſtionem: Videntúrne tibi qualitates mundi ex non ſubiectis qualitatibus factæ? Videntur. & has eſſe aliquid aliud à ſubſtantia exiſtimas? ita, aliud. Nonne ergo, ſi Deus qualitates ex non ſubiectis qualitatibus condidit, quæ ex ſubſtantiis non ſunt factæ, cum ſubſtantiæ non ſint qualitates, erit neceſſe dicere, illas ex nihilo à Deo eſſe creatas: Superuacaneum autem erit docere nihil à Deo ex nihilo factum eſſe. Enimuero res de hoc [argumento] ita decidatur. Nam etiam apud nos videmus quædam per homines ex nihilo fieri, vt ſi exemplum ab Architectonicis capiamus. quando hi vrbes ex non vrbibus condunt, & templa ex non templis. Quod ſi, quia his ſubſtantiæ ſubiectæ ſint, exiſtimas ab illis hæc ex rebus exiſtentibus fieri, falleris ratione; Neq; enim ſubſtantia condit ciuitatem, aut templa, ſed ars quæ circa ſubſtantiam [ſeu materiam] verſatur, quæ non ex ſubiecta aliqua arte quæ ſit in ſubſtantia, producitur, ſed ex ea quæ non eſt in illis, exiſtit. Sed videris mihi hac ratione dictis occurrere, ab artifice per artem aliquid in ſubſtantia fieri: reſpondeo ad hoc. Nec in homine quidem artem ex ſubiecta arte aliqua fieri, eo quod non poſſit ſubſtantia ex ſe artem procreare. Eſt enim ars ex illis accidentibus, quæ tum habent ſuum eſſe, quando in ſubſtantia aliqua fiunt: homo enim etiam ſine tectonica erit homo. Tectonica autem nulla erit, niſi prius homo extiterit. Vnde artes in hominibus ex non ente procreari neceſſario dicendum eſt. Ergo ſi hoc ita ſe habere in hominibus oſtendimus: quomodo non æquum erit dicere, non ſolum qualitates à Deo ex non exiſtentibus ſed etiam ſubſtantias poſſe fieri? Dum enim poſſibile videtur, vt aliquid ex nihilo fiat, oſtenditur etiam ſubſtantias ex nihilo fieri poſſe.

Iterum vero diſceptandum eſt de malis. Mala videntúrne tibi eſſe ſubſtantiæ, an qualitates ſubſtantiarum? qualitates. Materia erátne ſine qualitatibus, & informis? erat. Sunt enim hæc omnia compoſita cum ſubſtantia ex iis quæ accidunt ſubſtantiæ. Neque enim homicidium eſt ſubſtantia, neque quicquam aliorum malorum, ſed ab operatione denominantur. Neque enim cædes eſt homo, ſed faciendo hanc, homicida inde cognominatur, qui non eſt ipſa cædes, neque, vt compendio dicam, quicquam ex aliis malis eſt ſubſtantia, ſed mala dici poteſt faciendo aliquid mali. Similiter ratiocinare: ſi quid aliud animo conceperis quod homini ſit cauſa malorum: Velut eſt illud malum, quod ſitum eſt in ſubminiſtrando & ſuggerendo [hiſce hominibus] vt faciant mala. Eſt enim & ipſe malus, ob ea quæ facit; propterea enim malus eſſe dicitur, quod ſit auctor malorum. Quæ vero quis facit, is non eſt id ipſum quod facit, ſed ipſius operatio, vnde ipſe nomen mali ſibi acquiſiuit. Etenim ſi ipſum eſſe dixerimus id quod facit, facit autem cædes, adulteria & hoc genus ſimilia, erit ipſe hæc [quæ facit.] Si autem eſt ipſe hæc, habet ſuum eſſe, quando fiunt, quãdo autem non fiunt, etiam ipſe eſſe deſinit. Fiunt autem hæc ab hominibus; homines ergo erunt horum auctores; & vt ſint, vel non ſint, cauſæ.

ἐπεὶ δέ σοι δοκεῖ καὶ ὡς ἀδύνατον ἐξ οὐκ ὄντων γίνεσθαί τι, πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀπόκρινε. δοκεῖ σοι τὰς τοῦ κόσμου ποιότητας μὴ ἐξ ὑποκειμένων γεγονέναι ποιοτήτων; δοκεῖ. ἕτερον δέ τι παρὰ τὰς οὐσίας ὑπάρχειν αὐτάς; οὕτως ἔχει. οὐκοῦν, εἰ μήτε ἐξ ὑποκειμένων ποιοτήτων τὰς ποιότητας ἐδημιούργησεν ὁ θεός, μήτε ἐκ τῶν οὐσιῶν ὑπάρχουσι, τῷ μηδὲ οὐσίας αὐτὰς εἶναι· ἐκ μὴ ὄντων αὐτὰς ὑπὸ θεοῦ * γεγονέναι ἐστὶν ἀνάγκη εἰπεῖν. * al. γέγονεν. περιττὸν ἄρα τὸ δοξάζειν ὡς οὐδὲν ἐξ οὐκ ὄντων γίνεται πρὸς τοῦ θεοῦ. ἀλλ' ὁ μὲν περὶ τούτου λόγος ὧδε ἐχέτω. καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν ὁρῶμεν ἀνθρώπους, ἐξ οὐκ ὄντων ποιοῦντάς τινα, οἷον ἐπὶ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τὸ παράδειγμα λάβωμεν. εἰ γὰρ οὗτοι ποιοῦσι πόλεις οὐκ ἐκ πόλεων, καὶ ναοὺς οὐκ ἐκ ναῶν· εἰ δ' ὅτι τούτοις οὐσίαι ὑπόκεινται, οἴει ἐξ * ἴσ. αὐτὰ [οὐκ] ὄντων * αὐτὰς ταῦτα ποιεῖν; τῷ λόγῳ σφάλη. οὐδὲ γὰρ ἡ οὐσία ἐστὶν ἡ ποιοῦσα τὴν πόλιν, ἢ τοὺς ναούς· ἀλλ' ἡ περὶ τὴν οὐσίαν τέχνη, ἣ οὐκ ἐξ ὑποκειμένης τινὸς τέχνης ἐν ταῖς οὐσίαις γίνεται [ἀλλ' ἐξ οὐκ οὔσης ἐν αὐταῖς γίνεται.] ἀπαντήσειν δέ μοι δοκεῖς οὕτω τῷ λόγῳ, ὅτι τεχνίτης τῇ ἐν τῇ οὐσίᾳ τέχνῃ ποιεῖ· φημὶ δὲ πρὸς τοῦτο, ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔκ τινος ὑποκειμένης τέχνης προσγίνεται. οὐδὲ γὰρ ἔνεστι τὴν ἐφ' ἑαυτῆς οὐσίαν δοῦναι τὴν τέχνην. τῶν γὰρ συμβεβηκότων ἐστὶ, καὶ τῶν τότε τὸ εἶναι ἐχόντων, ὁπόταν ἐν οὐσίᾳ τινὶ γένηται. ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος καὶ χωρὶς τῆς τεκτονικῆς ἔσται· ἡ δὲ οὐκ ἔσται, ἐὰν μὴ πρότερον ἄνθρωπος ᾖ. ὅθεν τὰς τέχνας ἐξ οὐκ ὄντων εἰς ἀνθρώπους πεφυκέναι γίνεσθαι, λέγειν ἀναγκαῖον. εἰ τοίνυν τοῦτο οὕτως ἔχειν ἐπ' ἀνθρώπων ἐδείξαμεν· πῶς οὐχὶ προσῆκε τὸν θεὸν μὴ μόνον ποιότητας ἐξ οὐκ ὄντων φάναι δύνασθαι ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ οὐσίας; τὸ γὰρ δυνατὸν φανῆναι τὸ γίνεσθαί τι ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ τὰς οὐσίας οὕτως ἔχειν δείκνυται.

Πάλιν δὲ διαληπτέον τῶν κακῶν πέρι. τὰ κακὰ πότερον οὐσίαι σοι δοκοῦσιν εἶναι, ἢ ποιότητες οὐσιῶν; ποιότητες. ἡ δὲ ὕλη ἄποιος ἦν καὶ ἀσχημάτιστος; οὕτω. πέπλεκται ἄρα τὰ ὀνόματα ταῦτα τῇ οὐσίᾳ ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ. οὔτε γάρ ἐστιν ὁ φόνος ἡ οὐσία, οὔτε τι τῶν ἄλλων κακῶν· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐνεργειῶν παρονομάζεται. οὔτε γὰρ φόνος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τῷ ἐνηργηκέναι τοῦτον, παρωνύμως φονεὺς παρονομάζεται, μὴ ὢν φόνος αὐτός· οὔτε, συλλήβδην εἰπεῖν, τι τῶν ἄλλων κακῶν ἐστιν ἡ οὐσία· ἀλλὰ τῷ πρᾶξαι τι τῶν κακῶν κακὴ λέγεσθαι δύναται. ὁμοίως ἐπινόησον, εἴ τι ἕτερον ἀναπλάττεις ἐν τῷ νῷ, κακῶν τοῖς ἀνθρώποις αἴτιον, ὡς * κἀκεῖνο κακὸν ἐν τῷ τούτοις * al. κακόν. ἐνεργεῖν καὶ ὑποβάλλειν ποιεῖν τὰ κακά. ἔστι γὰρ καὶ αὐτὸς κακὸς, ἐξ ὧν ποιεῖ. διὰ τοῦτο γὰρ κακὸς εἶναι λέγεται, ὅτι [τῶν] κακῶν ἐστὶ ποιητής· ἃ δέ τις ποιεῖ, οὐκ ἔστιν αὐτὸς, ἀλλ' ἐνέργεια αὐτοῦ, ἀφ' ὧν τὴν προσηγορίαν τοῦ * κακὸς λέγεσθαι λαμβάνει. * al. κακίας. εἰ γὰρ αὐτὸν εἴποιμεν (εἶναι) ἃ ποιεῖ, ποιεῖ δὲ φόνους καὶ μοιχείας, καὶ ὅσα ὅμοια· αὐτὸς ἔσται ταῦτα· εἰ δὲ αὐτός ἐστι ταῦτα, ὅτε γίνεται, τὴν σύστασιν ἔχει. οὐ γινόμενα δὲ, καὶ τοῦ εἶναι παύεται. γίνεται δὲ ταῦτα πρὸς ἀνθρώπων· ἔσονται ἄρα τούτων οἱ ἄνθρωποι ποιηταὶ, καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μηκέτι εἶναι αἴτιοι.

ἀλλ'

ἀλλ' εἰ ἐξ ὧν ἐνεργεῖ ἕκαστος, ὑπάρχει κακός· ἃ δὲ ἐνεργεῖ, ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει· ἤρξατο κἀκεῖνος εἶναι κακός· ἤρξατο δὲ καὶ ταῦτα τὰ κακά. εἰ δ' οὕτως ἔχει, οὐκ ἔστιν ἀνάρχως τις κακός, οὐδὲ ἀγέννητα τὰ κακά. ἀλλὰ τὸν μὲν πρὸς τὸν ἕτερον λόγον ἱκανῶς, ὦ φίλε, πεποιηκέναι μοι δοκεῖς. ἐξ ὧν γὰρ προλαβὼν ἔδωκε τῷ λόγῳ, ἐκ τούτων συνάγειν ἔδοξας καλῶς. ὡς ἀληθῶς γάρ, εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ἡ ὕλη, τῶν δὲ ποιοτήτων δημιουργὸς ὁ θεός· ποιότητες δὲ τὰ κακά· τῶν κακῶν ἔσται ποιητὴς ὁ θεός. ἐμοὶ δὲ ψευδὸς δοκεῖ, τὴν ὕλην ἄποιον λέγειν· οὐδὲ γὰρ ἔνεστιν εἰπεῖν περὶ τῆς τινος οὐσίας ὡς ἔστιν ἄποιος. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν ᾧ ἄποιον εἶναι λέγει, τὴν ποιότητα αὐτῆς μηνύει, ὁποία ἐστὶν ἡ ὕλη διαγραφόμενος· ὅπερ ἐστὶ ποιότητος εἶδος. ὅθεν, εἴ σοι φίλον ἐστίν, ἄνωθεν *ἄρχου τοῦ λόγου· ἐμοὶ γὰρ ἡ ὕλη ποιότητας ἀνάρχως ἔχειν δοκεῖ· οὕτω γὰρ καὶ τὰ κακὰ ἐκ τῆς ἀπορροίας αὐτῆς εἶναι λέγω, ὦ φίλε· εἰ ἔμποιος ἦν ἀνάρχως ἡ ὕλη, τίνος [ἄρα] ἔσται ποιητὴς ὁ θεός; εἴτε γὰρ οὐσίας ἐροῦμεν, προεῖναι φαμέν· εἴτε αὖ ποιότητας, καὶ *ταύτας ὑπάρχειν λέγομεν. οὐκοῦν οὐσίας τε οὔσης, καὶ ποιοτήτων, περιττὸν εἶναί μοι δοκεῖ δημιουργὸν λέγειν τὸν θεόν. ἀλλ' ἀπόκριναι ἐρωτώμενος, τίνι τρόπῳ δημιουργὸν εἶναι φὴς τὸν θεόν; πότερον, ὅτι τὰς οὐσίας ἔτρεψεν ἐκείνας εἰς τὸ μηκέτι ὑπάρχειν, αἵπερ ἦσάν ποτε· ἢ ὅτι τὰς μὲν οὐσίας ἐφύλαξε, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῶν ἔτρεψεν; οὔτι μοι δοκεῖ ἀλλαγὴν οὐσιῶν γεγονέναι, ἀλλὰ μόνον ποιοτήτων· καθ' ἃς δημιουργὸν εἶναι λέγομεν τὸν θεόν. *καὶ ὥσπερ εἰ τύχοι λέγειν ἐκ λίθων οἰκίαν γεγονέναι, ἀφ' ὧν οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἔτι λίθοι μένουσι τῇ οὐσίᾳ, οἰκία λεγόμενοι οἱ λίθοι. τῇ γὰρ ποιότητι τῆς συνθέσεως τὴν οἰκίαν γεγονέναι φημί· οὕτω μοι δοκεῖ, καὶ τὸν θεόν, ὑπομενούσης τῆς οὐσίας, τροπήν τινα τῶν ποιοτήτων αὐτῆς πεποιηκέναι, καθ' ἣν τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσιν πρὸς τοῦ θεοῦ γεγονέναι φημί. πότερον καὶ σοὶ δοκεῖ τὰ κακὰ ποιότητες οὐσιῶν εἶναι; δοκεῖ. ἄνωθεν δὲ ἦσαν αἱ ποιότητες αὗται ἐν τῇ ὕλῃ, ἢ ἀρχὴν ἔχουσι τοῦ εἶναι; συνεῖναί φημι ἀγεννήτως τῇ ὕλῃ ταύτας [δὴ] τὰς ποιότητας. οὐχὶ δὲ τὸν θεὸν φὴς τροπήν τινα τῶν ποιοτήτων πεποιηκέναι; τοῦτό φημι. εἰς τὸ κρεῖττον; ἐμοὶ δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ ποιότητες ὕλης τὰ κακά, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῆς εἰς τὸ κρεῖττον ἔτρεψεν ὁ θεός· πόθεν τὰ κακά, ζητεῖν ἀνάγκη. ἢ γὰρ πᾶσαι, κακαὶ οὖσαι, ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐτράπησαν· ἢ αἱ μὲν οὖσαι κακαί, αἱ δὲ μή. αἱ μὲν κακαί, οὐκ ἐτράπησαν ἐπὶ τὸ κρεῖττον· αἱ δὲ λοιπαί, ὅσαι διάφοροι ἐτύγχανον, τῆς διακοσμήσεως ἕνεκα, πρὸς θεοῦ ἐτράπησαν. οὕτως ἄνωθεν εἶχον ἐγώ. πῶς τοίνυν τὰς τῶν φαύλων ποιότητας, ὡς εἶχον, καταλελοιπέναι λέγεις, πότερον δυνάμενον μὲν ἐκείνας ἀνελεῖν, ἢ βουληθέντα μέν, μὴ δυνάμενον δέ; εἰ μὲν γὰρ δυνάμενον λέγεις, μὴ βουληθέντα δέ· *αὐτὸν αἴτιον τούτων. ὅτι δυνάμενος ποιῆσαι μὴ εἶναι κακά, συνεχώρησεν αὐτὰ μένειν ὡς ἦν· καὶ μάλιστα ὅτε δημιουργεῖν τὴν ὕλην ἤρξατο. εἰ γὰρ μηδὲ ὅλως ἔμελλεν αὐτῷ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν αἴτιος ἦν ὧν συνεχώρησε μένειν.

* ἐνάρχου.

* al. αὐτάς.

* καὶ ὥσπ. * al. ἐφ' ὧ.

* al. αὐτὸν τούτων αἴτιον εἶναι ἀνάγκη.

Atqui ſi ob ea quæ quiſque facit, malus eſt; quæ autem facit principium habent, ergo cœpit & ille eſſe malus, & cœperunt eſſe, ipſa quoque mala. Quod ſi verum eſt, ergo nemo ab æterno malus, neque æterna ſiue ingenita ſunt mala. Enimuero, amice, præſentem quidem diſputationem mihi contra alium opportunius videris inſtituiſſe. Vnde enim ille viſus eſt orationis fundamenta ſumere, inde tu bene viſus cõcludere. Verè enim diſputaſti; ſi materia informis ſeu ſine qualitatibus fuit, qualitatum autem auctor Deus eſt; mala verò, qualitates ſint, malorum ergo conditor Deus erit. At mihi falſum videtur, materiam informem ſeu ſine qualitatibus eſſe. De nulla enim ſubſtantia poſſis affirmare illam informem eſſe. Quin hoc ipſo quod informem appellat, qualitatem eius declarat, & qualis materia ſit deſcribit, quod eſt ſpecies qualitatis. Quare, ſi tibi placet, altius ordire diſputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere videtur; Ita quippe, ô amice, & mala ex eodem fonte promanare aſſero. Si materia ſuisaffecta qualitatibusab æterno fuit; cuius erit creator Deus? ſiue enim ſubſtantias dixerimus creatas, affirmamus illas iã ante fuiſſe; ſiue rurſus qualitates, & illas extitiſſe aſſerimus. Ergo & ſubſtantiæ & qualitatũ conditorem aſſerere Deum ſuperuacaneum mihi videtur.

Sed interrogatus reſponde: qua ratione Deũ creatorem eſſe dicis, an quod ſubſtantias, quæ aliquando fuerunt, in nihilum redegerit? an quod ſubſtantias quidem conſeruarit, ſed qualitates earum mutarit? Nulla mihi videtur ſubſtantiarum mutatio facta, ſed tantum qualitatum, quarum cauſſa creationem eſſe Deum aſſeueramus. Et quemadmodum ſi quis dicat, ex lapidibus factam eſſe domum, de quibus non ſolet dici, quod adhuc ſubſtantiã maneant lapides, ſed lapides domus dicuntur: Nã ex qualitatum compoſitione domum factam dico; Ita cenſeo Deum, manente ſubſtantia, mutationẽ quandam qualitatum feciſſe, cuius cauſſa mundum hunc à Deo procreatum eſſe affirmo. Videntúrne tibi quoque mala, ſubſtantiarum eſſe qualitates? videntur.

Fuerunt ne hæ qualitates ab æterno, in materiã, an principium exiſtendi habuerunt? Fuiſſe has qualitates ab æterno cum materia exiſtimo. Non arbitraris mutationem aliquam qualitatum eſſe à DEO factam? arbitror factam. In melius? mihi videtur. Ergo ſi qualitates materiæ inter mala ſunt numeratæ, Deus autem materiæ qualitates in melius aliquid cõuertit, neceſſariò quærendum eſt vnde mala ſint. Aut enim omnes, cum malæ eſſent, in melius ſunt conuerſæ: aut aliæ quidem erant malæ, aliæ verò non. Et malæ quidem mutatæ non ſunt in melius: Reliquæ vero, quæcumque erant commodæ, ornatus cauſsâ à DEO mutatæ ſunt. Ita, ego cenſeo, ab æterno qualitates fuerunt conſtitutæ. Quomodo ergo malas qualitates, vt à principio fuerunt, relictas dicis? an potuiſſe illas [à DEO] tolli? aut DEVM quidem voluiſſe; non potuiſſe tamen eas tollere? ſi potuiſſe ais, & noluiſſe, facis illum auctorem horum malorum: quod potuerit efficere vt non eſſent mala, & tamẽ illa, vt erãt, eſſe permiſerit.

METHOD. Quoniam cum partem aliquam materiæ perficeret, partem autem illius negligeret, cum & illam in meliuſ poſſet mutare, mihi videtur cauſa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam: Ergo in exitium partis [partem Devs] condidit. Immo illius cauſâ hæc pars ſumma iniuria affecta mihi videtur, quam materiæ partem à malis ſecretam exornauit. Antequam enim ∴ perpoliretur, nullus illi ſenſus malorum aderat: nunc vero ſingulæ illius partes ſenſum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum: priuſquam animal fiat, mala non ſentit. At vbi à Deo formatus homo fit, tunc ſimul & mali incumbentis ſenſum accipit. Ita hoc, quod à Deo beneficij cauſa materiæ collatum dicis, potius in exitium illius procreatum deprehenditur. Si vero dicas à Deo mala tolli non potuiſſe; hæc impoſſibilitas aut arguit illum naturâ eſſe imbecillum, aut timore à fortiore aliquo victum: vide vtrum horum omnipotenti & bono Deo velis aſſignare? Sed iterum de materia reſponde. Eſtne ſimplex aliqua materia an compoſita: ſi enim ſimplex & vniformis materia fuit, quomodo verò compoſitus eſt mundus, & ex diuerſis ſubſtantiis conſtat? fieri non poteſt vt dicatur hoc compoſitum ex materia factum, eo quod compoſita non poſſint ex vno informi componi [ſubſiſteréve:] compoſitum enim ſimplicium aliquorum mixtionem indicat. Quod ſi iterum, materiam dicas eſſe quid compoſitum; omnino debuit ex ſimplicibus componi, & erant olim ſeparata ſimplicia, quibus compoſitis facta eſt materia. compoſita autem ex ſimplicibus conſtant & ſubſiſtunt. Erat aliquando cum materia non eſſet, hoc eſt, antequam ſimplicia componerentur. Si vero fuit aliquando tempus, quo materia non fuit: non fuit autem vnquam tempus, quo ingenitum non erat. non erit ergo ingenita [ab æterno] materia. Hoc autem hinc ſequetur multa fore ingenita: ſi enim Devs ingenitus: & erant ſimplicia ingenita, ex quibus materia compoſita eſt, non erunt amplius duo & ſola ingenita. Vt prętermittam quęrere quid fuerint illa ſimplicia, materia an forma? multa enim & hinc abſurda ſequentur. Videtúrne tibi nihil eorum quæ exiſtunt, ipſum ſibi ipſi cõtrarium? videtur: At igni contraria eſt aqua; & luci tenebræ; & frigido calidum, & arido humidum? Mihi ita videtur. Ergo ſi nihil eorum quæ exiſtunt ipſum ſibi contrarium eſt, hæc autem ſibi repugnant; ergo non erunt vna materia, neque ex vna materia compoſita. Rurſum velim audire. Videntúrne tibi partes ſibi mutuo nocere? videntur. materiæ partem agnoſcis vnã ignem, alteram aquam, & ita reliquas? Ita cenſeo. Quid verò; non videtur tibi aqua nocere igni, lux tenebris [aduerſari] & alia quæcunque ſunt his ſimilia? videtur. Nõne ergo, ſi partes inter ſe ſibi mutuo non nocent, hæ autem ſe mutuo perimunt, non erunt inter ſe partes: ſi autem non erunt mutuæ inter ſe partes, non erunt vnius materiæ: immo nec erũt materia, eo quod nihil ſibi ipſi ſit contrarium ſeu noxiũ. Cum ergo ſe ita habeât oppoſita, patet inde ea non eſſe materia. Atque de materia ſatis dictũ.

∴ Malim id in ore ſecerneretur.

Lege μὴ non μὲ.

ἐπεὶ δὲ μέρος μέν τι αὐτῆς δημιουργεῖ, μέρος δέ τι αὐτῆς ἐᾷ, δυνάμενος κἀκεῖνο τρέπειν εἰς τὸ κρεῖττον: αἴτιός μοι τῶν κακῶν [δοκεῖ,] καταλιπὼν μέρος ὕλης πονηρόν. ἐπ' ὀλέθρῳ οὖν ἐδημιούργησε μέρους. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ μέγιστα, κατὰ τοῦτο, τοῦτο τὸ μέρος ἠδικῆσθαί μοι δοκεῖ, ὅπερ κατεσκεύασε τῆς ὕλης μέρος ἀντιλαμβανόμενον τὰ ἐκ τῶν κακῶν. πρὶν γὰρ αὐτὴν * διακοσμηθῆναι, τὸ μηδὲ αἰσθάνεσθαι τῶν κακῶν, παρῆν αὐτῇ: νυνὶ δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς, αἴσθησιν λαμβάνει τῶν κακῶν. καί μοι ἐπ' ἀνθρώπου λάβε τὸ παράδειγμα. πρὶν [γὰρ] ζῶον γένηται, ἀναίσθητον ἦν τῶν κακῶν· ἀφ' οὗ δὲ εἰκονισθὲν ἄνθρωπος πρὸς θεοῦ γίνεται, τότε καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ προσπελάζοντος κακοῦ προσλαμβάνει. καὶ τοῦτο, ὅπερ ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τῆς ὕλης πρὸς θεοῦ γεγονέναι λέγεις, εὑρίσκεται μᾶλλον ἐπὶ τῷ χείρονι προσγινόμενον αὐτῇ. εἰ δὲ μὴ δυνάμενος παῦσαι τὰ κακὰ τὸν θεὸν φῄς, τὸ δὲ ἀδύνατον ἤτοι τῇ φύσει ἀσθενῆ ὑπάρχειν ἐστὶν, ἢ τῷ νικᾶσθαι τῷ φόβῳ δεδουλωμένον πρός τινος κρείττονος: ὅρα ὁποῖον τούτων προσάπτειν ἐθέλοις τῷ παντοκράτορι καὶ ἀγαθῷ θεῷ; ἀλλὰ πάλιν περὶ τῆς ὕλης ἀπόκριναι, πότερον ἁπλῆ τίς ἐστιν ἡ ὕλη, ἢ σύνθετος; εἰ γὰρ ἁπλῆ τις ἐτύγχανεν ὕλη καὶ μονοειδὴς, σύνθετος δὲ ὁ κόσμος, καὶ ἐκ διαφόρων οὐσιῶν συνεστώς ἐστιν; ἀδύνατον τοῦτο ἐξ ὕλης γεγονέναι λέγειν, τῷ τὰ σύνθετα μὴ οἷόν τε ἐξ ἑνὸς ἀποίου τὴν σύστασιν ἔχειν· τὸ γὰρ σύνθετον ἁπλῶν τινῶν μίξιν μηνύει. εἰ δ' αὖ πάλιν σύνθετον λέγεις τὴν ὕλην, πάντως ἐξ ἁπλῶν συνετέθη, καὶ ἦν ποτε καθ' ἑαυτὰ ἁπλᾶ, ὧν συντεθέντων γέγονεν ἡ ὕλη· τὰ δὲ σύνθετα ἐξ ἁπλῶν τὴν σύστασιν ἔχει. ἦν ποτε καιρὸς, ὅτε ὕλη οὐκ ἦν, τουτέστι πρὶν τὰ ἁπλᾶ συνελθεῖν. εἰ δὲ ἦν ποτε καιρὸς, ὅτε ἡ ὕλη οὐκ ἦν· οὐκ ἦν δέποτε καιρὸς, ὅτε * ἀγένητον οὐκ ἦν: οὐκ [ἄρα ἔσται] ἀγένητος ἡ ὕλη· τὸ δ' ἐντεῦθεν [ἄρα ἔσται] πολλὰ τὰ ἀγένητα. εἰ γὰρ ἦν ἀγένητος ὁ θεὸς, ἦν δὲ ἀγένητα καὶ τὰ ἁπλᾶ, ἐξ ὧν ἡ ὕλη συνετέθη: οὐκ ἄρα [ἔσται] δύο καὶ μόνα τὰ ἀγένητα. ἵνα * παρήσω τὸ ἐπιζητῆσαι, τί ὄντα ἐστὶν ἁπλᾶ ὕλη ἢ εἶδος; πολλὰ γὰρ καὶ οὕτως ἄτοπα ἀκολουθήσειαν. δοκεῖ δέ σοι μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντικεῖσθαι; δοκεῖ. ἀντίκειται δὲ τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τῷ φωτὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ ψυχρῷ τὸ θερμὸν, καὶ τῷ ξηρῷ τὸ ὑγρόν; οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντίκειται, ἀλλήλοις δὲ ταῦτα ἀντίκειται: οὐκ ἔσονται ὕλη μία, οὐδὲ μὴν ἐξ ὕλης μιᾶς. πάλιν δὲ πυθέσθαι βούλομαι· δοκεῖ σοι τὰ μέρη μὴ ἀναιρετικὰ ἀλλήλων εἶναι; δοκεῖ. εἶναι δὲ τῆς ὕλης μέρος τό, τε πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ λοιπά; οὕτως ἔχω. τί δὲ, οὐ δοκεῖ σοι ἀναιρετικὸν μὲν εἶναι τοῦ πυρὸς τὸ ὕδωρ, τοῦ δὲ σκότους τὸ φῶς, καὶ τἆλλα, ὅσα τούτοις παραπλήσια; δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἀλλήλων ἀναιρετικὰ, ταῦτα δὲ * ἀναιρετικὰ τυγχάνει: οὐκ [ἄρα] ἔσται ἀλλήλων μέρη· εἰ δ' οὐκ ἔσται ἀλλήλων μέρη, οὐκ ἔσονται ὕλης μιᾶς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὖ ἔσονται ὕλη, τῷ μηδέν τι τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτοῦ ἀναιρετικὸν εἶναι. οὕτως οὖν τῶν ἀντικειμένων ἐχόντων, τὸ μὴ εἶναι τὴν ὕλην δείκνυται. περὶ μὲν τῆς ὕλης, αὐτάρκως ἔχει.

ἐπὶ δὲ

METHOD.

Ἐπὶ δὲ τὴν τῶν κακῶν ἐξέτασιν ἔρχεσθαι δεῖ, καὶ ἀναγκαίως ἀναζητεῖν τὰ παρὰ ἀνθρώποις. τὰ παρὰ ἀνθρώποις κακὰ πότερον εἴδη τυγχάνει κακοῦ, ἢ μέρη; εἰ γὰρ εἴδη· οὐκ [ἄρα] ἔσται ἕτερον παρὰ ταῦτα τὸ κακὸν καθ' ἑαυτό· τῷ τὰ γένη ἐν τοῖς εἴδεσιν ἐξετάζεσθαι, καὶ ὑφεστάναι. εἰ δὲ τοῦτο, γεννητὸν [ἄρα] ἔσται τὸ κακόν; τὰ γὰρ εἴδη γεννητὰ ὄντα δείκνυται, οἷον φόνος, καὶ μοιχεία, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. εἰ δὲ μέρη τινὸς κακοῦ ταῦτα εἶναι ἐθέλοις, ἔστι δὲ ταῦτα γεννητά: ἀνάγκη κἀκεῖνο γεννητὸν ὑπάρχειν· ὧν γὰρ τὰ μέρη γεννητά, ταῦτα ὁμοίως ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ γεννητά· τὸ γὰρ ὅλον ἐκ μερῶν συνέστηκε. καὶ τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἔσται, μὴ ὄντων μερῶν. *ἔσται δέ τινα τῶν μερῶν, κἂν μὴ τὸ ὅλον παρῇ. οὐδενὸς δὲ τῶν ὄντων μέρος μέν ἐστι γεννητόν, μέρος δὲ ἀγέννητον. εἰ δὲ καὶ τοῦτο συγχωρήσαιμι τῷ λόγῳ, ἦν ποτὲ τὸ κακόν, ὅτε ὁλόκληρον οὐκ ἦν, τουτέστι πρὶν δημιουργῆσαι τὴν ὕλην τὸν θεόν· τότε δὲ ὁλόκληρον γίνεται, ὅτε πρὸς θεοῦ γέγονεν ἄνθρωπος· τῶν γὰρ μερῶν τοῦ κακοῦ ἄνθρωπος ὑπάρχει ποιητής. καὶ τὸ ἐντεῦθεν ὁλόκληρον εἶναι τὸ κακόν, αἴτιος *ἔσται δημιουργήσας ὁ θεός, ὅπερ ἀσεβές. εἰ δ' οὐδ' ὁπότερον τούτων λέγεις τὸ κακόν, πρᾶξιν δέ τινος *κακοῦ εἶναι λέγεις, γεννητὸν αὐτὸ ὑπάρχειν μηνύεις· ἡ γὰρ τοῦ τινος πρᾶξις, ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει. πρὸς δὴ τούτοις οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτα τὸ κακὸν εἰπεῖν ἔχεις. ποίαν γὰρ πρᾶξιν κακὴν ἑτέραν παρὰ *τὸ ἐν ἀνθρώποις δεικνύειν ἔχεις. ὅτι γὰρ ὁ ἐνεργῶν, οὐ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ὑπάρχει κακία, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ἐνεργεῖν τὸ κακόν: ἤδη δέδεικται. Ὅτι τῇ φύσει κακὸν οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τῇ χρήσει γίνεται κακὰ τὰ κακά. Ὅτι αὐτεξούσιόν φησι γεγονέναι φημὶ τὸν ἄνθρωπον, οὐχ ὡς προϋποκειμένου τινὸς ἤδη κακοῦ, οὗ τὴν ἐξουσίαν, εἰ βούλοιτο, τοῦ ἑλέσθαι ἄνθρωπος ἐλάμβανεν: ἀλλὰ τὴν τοῦ ὑπακούειν [τῷ θεῷ, καὶ μὴ ὑπακούειν] αἴτιον μόνον ἦν. τοῦτο γὰρ τὸ αὐτεξούσιον ἐβούλετο τότε· καὶ γενόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐντολὴν λαμβάνει παρὰ τοῦ θεοῦ· καὶ ἐντεῦθεν ἤδη τὸ κακὸν ἄρχεται· οὐ γὰρ πείθεται τῷ θείῳ προστάγματι. καὶ τοῦτο καὶ μόνον ἦν τὸ κακόν, ἡ παρακοή, ἥτις *τοῦ εἶναι ἤρξατο.

*al. ἄρα δὲ.
*al. ἄρα.
*al. κακὸν.
*al. τοῦ.
*al. αὐτοῦ.

Veniendum autem eſt ad malorum diſquiſitionem, & neceſſario excutienda hominum mala. Mala hominum ſuntne ſpecies mali, an partes: ſi ſpecies; non erit aliud malum, præter has ſpecies, ſecundum ſeipſum eò quod genera in ſpeciebus inquirantur, & ſubſiſtant. Si autem hoc [genus eſt] malum erit genitum: nam ſpecies genitæ probantur: vt eſt cædes, adulterium, & hoc genus ſimilia. Si autem partes alicuius mali ſpecies has eſſe velis; ſunt autem hæ genitæ: neceſſe erit vt & totum illud genitum ſit. quorum enim partes genitæ ſunt, neceſſario & hæc tota ſimiliter ſunt genita, totum enim ex partibus conſtat. Ac totum quidem non erit, partibus non exiſtentibus; partes verò aliquæ erunt, quamuis totum non adſit. Nullius autem rei exiſtentis pars altera eſt genita, altera ingenita: Si autem & hoc orationi concedam. Malum fuit olim, cum totum integrum non eſſet, hoc eſt, antequam Deus materiam crearet. Tunc autem totum integrum extitit, quando à DEO homo conditus eſt. Partium enim mali auctor eſt homo. hinc vt totum integrum mali exiſteret, auctor erit, qui condidit [illum] DEVS. quod impium eſt. Si vero neutrum horum dixeris eſſe malum, ſed mali alicuius opus eſſe affirmas, tum genitum eſſe ipſum doces. opus enim cuiuſcumque, principium exiſtendi habet. Adhæc, præter hæc nullum aliud malũ aſſignare potes. quod enim opus aliud malum, præter id quod inter homines eſt, potes exhibere. Nam quod is qui operatur, non ſit ſecundum rationem ſubſtantiæ, malitia, ſed ſecundum ipſam operationem mali, iam oſtenſum eſt. [Dicit] Methodius naturâ nihil eſſe malum, ſed vſu mala, fieri mala. Libero cum arbitrio inquit Methodius, factum eſſe dico hominẽ, non tanquam malo aliquo iam ante exiſtẽte, cuius eligendi, ſi vellet, poteſtatem haberet: ſed ſola cauſa erat, obediendi DEO vel non obediendi. Hoc enim tunc erat in ipſius arbitrio. Et homo conditus, à DEO præceptum accipit, & hinc iam malum incipit. non enim paret diuino mandato. & hoc, & ſolum erat malum, inobedientia, quæ ibi cœpit exiſtere.

Totum integrũ intelligit, poſitis omnibus partibus ponitur totum: ſublata vna parte, tollitur totum.

Hoc enim tunc ſibi voluit liberum arbitrium.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΓΝΕΙΑΣ.

σλζ.

Excerpta e libro S. Methodii de Caſtit.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ ἁγνείας [ὡς καὶ ἐν ὁμοίῳ συνόψεως ἐξεδόθη τύπῳ] ὡσαύτως. Ὅτι φησὶν ὁ γοῦν Ἀβραὰμ πρῶτος ἐν διαθήκῃ τὴν περιτομὴν λαβών, οὐδὲν ἕτερον αἰνίττεσθαι δοκεῖ, τὸ οἰκεῖον ἀποτεμνόμενος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μέλος, ἢ τοῦτο, τὸ μηκέτι εἰς τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος σάρκα δημιουργηθεῖσαν παιδοποιΐαν ἐπιτελεῖν, ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστον διδάσκων ἀδελφῆς οἷα σαρκὸς ἀποτέμνειν τὴν κατὰ συνουσίαν ἡδονήν. Ὅτι φησίν, ἐγὼ γὰρ καθεωρακέναι μοι δοκῶ σαφῶς ἀπὸ τῶν γραφῶν, ὅτι παρθενίας ἐλθούσης, ὁ λόγος οὐκ ἀνεῖλε πάντη τεκνογονίαν. οὐ γὰρ ἐπειδὴ τῶν ἀστέρων ἡ σελήνη μείζων ἐστί, παρὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἀστέρων τὸ φῶς ἀναιρεῖται· ἢ ἐπειδὴ τῶν ἄλλων ἐστὶ γλυκύτερον τὸ μέλι, καὶ ἡδύτερον, τὰ λοιπὰ πικρὰ καὶ ἀνήδονα νομιστέον.

CCXXXVII.

EXCERPTA E LIBRO S. METHODII de Caſtitate.

LEGI ſimiliter eiuſdem quædam ex libro de Caſtitate, vt in ſimili compendio ſunt edita. Primus, inquit, Abraham cum in teſtamento circumciſionis legem acciperet, nihil aliud inſinuare videtur, ſuæ ipſius carnis membrum circumcidendo, quam hoc, non amplius eſſe liberorum procreationem, in creatâ ex eodem ſanguine carne inſtituendam: ſingulos ſuæ ſororis exemplo docens quemadmodum carnis voluptas in congreſſu ſit reſecanda.

Ego, inquit præterea, mihi clarè videor ex ſcripturis ſacris animaduertiſſe, per virginitatis inſtitutionem à Verbo non eſſe omnino ſublatam liberorum generationem.

Neque enim, quia ſtellis ∴ maior eſt luna, propterea aliorum ſiderum lumen extinguit: aut quia aliis cibis dulcius eſt mel & ſuauius, propterea alia ſũt acerba & amara exiſtimãda.

Matth. 19. 1. Cor. 7.

∴ Secundum aſpectum non ſecundum rem.

METHOD. Illud: Filij adulterorum imperfecti, de veritatem adulterantibus ait eſſe dictum, quo falſo ſibi arrogant ſapientiam, & ſcripturas deprauant, immaturamque producunt ſapientiam, quique per ſpeciem pietatis docent errores. Aliter [hoc dictum] non eſt intelligendum. neque enim de liberis ex adulterio non pariendis, & in lucem hanc ſenſibilem edendis poteſt accipi; qui non ſolum multi nati ſunt, ſed etiam nati ex adulterio alios pepererunt.

Prouerb.

Neque de ſpirituali & diuina perfectione poteſt explicari, multorum enim adulterorum filij pleni fuerũt Spiritu ſancto. Dubitat etiam: ſi, inquit, animæ à Deo, & non à patre [naturali] naſcituris dantur, quomodo dat etiam ex adulterio procreatis? videtur enim adulteris cooperari. Si enim non crearet animam, non naſcerentur. Soluit quæſtionem multis & perſpicuis exemplis.

Gen. 2. 23. ∴ Mulier. Illa ex Geneſi prolata, quale eſt: *Hoc nunc os ex oßibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur ∴ virago, quoniam de viro ſuo ſumpta eſt. Quam obrem relinquet homo patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Hæc negat ſecundum literam explicanda, ſed ſpiritualiter de Christo & eius Eccleſia. Diuum quoque Paulum ait, poſt dictorum verborum expoſitionem dicere: *Hoc myſterium magnum eſt, dico autem ego, in Chriſto & Eccleſia.* Quin & hoc: *creſcite & multiplicamini.* non de hominibus ex ſeminis commixtione procreatis, & alimento creſcentibus ſolum eſſe dictum; ſed de natis & perfectis ſecundum ſpiritum, quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per ſpiritum] genuerat, *Filioli* inquit, *quos iterum parturio, donec Chriſtus in vobis formetur.* Et iterum. *In Chriſto Ieſu enim per Euangelium ego vos genui.*

Eph. 5. v. 32. Gen. 1. v. 28. Gal. 4. 1. Cor. 4.

Luca 15. Illud etiam in Euangelio per parabolam dictum. *Quis eſt ex vobis homo, qui habet centum oues, & vnum perdidit ex illis,* & quæ ſequuntur: Per nonaginta nouem oues intelligendæ ſunt cœleſtes poteſtates ſiue angeli; vna autem perdita hominem ſignificat, ſiue naturam humanam, propter quam ait Verbum patris è cœlo deſcendiſſe.

Pſalm. 136. Illud: *ſuper flumina Babylonis,* &c. ab animabus dictum exiſtimat: organa enim habitacula ſua appellant, quæ ſuſpenderunt à funibus caſtitatis, vt laquearia tangerent, ne rurſum detractæ intemperantiæ lacũ volutarentur.

Babylon autem perturbatio & confuſio explicatur, & vitam hanc in fluentibus ſitam oſtendit, in cuius medio ſedentes iniquitatis fluminibus irruentibus concluſi inundamur. Quare cum lacrymis & gemitu clamamus ad Devm, ne organa noſtra à ſtirpe caſtitatis per fluctus voluptatum auulſa pereant. per ſalicem enim ſcripturæ vbique adumbrant figuram virginitatis. Quia flos ſalicum ſi in aqua decoctus ſumatur, quidquid ad coitum excitat & libidinem, extinguit, donec genitalem ſementem penitus ſterilem reddat. quemadmodum & Homerus declarauit, qui ſalices propterea frugiperdas nominauit.

Ὅτι τὸ, τέκνα δὲ * μοιχῶν ἀτελεσφόρητα, περὶ τῶν τὴν ἀλήθειαν μοιχευομένων φησὶν εἰρῆσθαι, οἵτινες κλεψίσοφοι, νοθεύοντες τὰς γραφὰς, ἀτελεσφόρητον γεννῶσι σοφίαν, τῇ θεοσεβείᾳ συγκαλύπτοντες τὴν πλάνην. ἄλλως γὰρ νοηθῆναι οὐκ ἐγχωρεῖ. οὔτε γὰρ ἐπὶ τοῦ μὴ τίκτεσθαι τὰ ἐκ μοιχείας τέκνα, καὶ εἰς φῶς αἰσθητὸν ἄγεσθαι, νοεῖσθαι δύναται· ὅτι πολλοὶ οὐ μόνον ἐτέχθησαν, ἀλλὰ καὶ τετόκασιν ἐκ μοιχείας τεχθέντες: οὔτε ἐπὶ τοῦ πνευματικῶς καὶ θείως τελεσφορηθῆναι· πολλῶν γὰρ μοιχῶν τέκνα πλήρη ἐγένετο ἁγίου πνεύματος. Ὅτι ἀπορεῖ λέγων, εἰ παρὰ θεοῦ δίδονται αἱ ψυχαὶ, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦ * πατρὸς τοῖς τικτομένοις, πῶς δίδωσι καὶ τοῖς ἐκ μοιχείας τικτομένοις; εἰ γὰρ δίδωσι, συνεργεῖν ἂν * δόξῃ τοῖς μοιχευομένοις. εἰ γὰρ μὴ * ἔδωκε τὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν ἐτίκτοντο. λύει δὲ τὴν ἀπορίαν διὰ πλειόνων καὶ σαφῶν παραδειγμάτων. Ὅτι τὰ ἐν τῇ Γενέσει φερόμενα, οἷον τὸ· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῶν σαρκῶν μου, αὕτη κληθήσεται γυνὴ, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ταῦτα νῦν οὐ κατὰ τὸ γράμμα φησὶ δεῖ μόνον νοεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καί φησιν· ὅτι καὶ ὁ θεῖος Παῦλος μετὰ τὴν τῶν ῥητῶν τούτων ἔκθεσιν λέγει, τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστί· λέγω δ' ἐγὼ εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἀλλὰ καὶ τὸ, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, οὐκ ἐπὶ τῶν ἐκ σπέρματος καὶ μίξεως γεννωμένων ἀνθρώπων, καὶ σιτίοις αὐξανομένων φησὶν εἰρῆσθαι μόνον: ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν κατὰ πνεύματα τελειουμένων καὶ γεννωμένων, καθὼς καὶ Παῦλος βοᾷ, τέκνα λέγων τοὺς οὕτω δι' αὐτοῦ γεννηθέντας. τέκνα γάρ φησιν, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἕως οὗ Χριστὸς ἐν ὑμῖν μορφωθῇ. καὶ πάλιν, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. Ὅτι τὸ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις εἰρημένον παραβολικῶς, τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔχει ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπώλεσεν ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἑξῆς· ἐννενήκοντα ἐννέα μὲν πρόβατα τὰς οὐρανίους δυνάμεις φησὶν ἐκδέχεσθαι χρὴ, ἓν δὲ τὸ ἀπολωλὸς, τὸν ἄνθρωπον, ἤγουν τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, δι' ἣν [καὶ] κατεληλυθέναι τὸν λόγον τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν οὐρανῶν. Ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος, καὶ τὰ ἑξῆς, αἱ ψυχαί φησι λέγουσιν. * ἔστενον γὰρ ἀνακαλοῦσαι τὰ σκηνώματα ἑαυτῶν, ἃ ἐκρέμασαν ἀπὸ τῶν πεισμάτων τῆς ἁγνείας ἐξάψασαι τοῦ ξύλου, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἐξαρπασθεῖσαι πάλιν παρασυρῆναι τῷ ῥεύματι τῆς ἀκρασίας· Βαβυλὼν γὰρ, ταραχὸς ἢ σύγχυσις, ἑρμηνευομένη, τὸν περίρρυτον βίον δείκνυσι τοῦτον, οὗ ἐν μέσῳ * καθεσθέντες, περικλυζόμεθα, τῶν ποταμῶν τῆς κακίας ἐφορμώντων. διὸ καὶ βοῶμεν μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα μὴ καταλισθήσωσιν ἡμῶν * ἀπορρηχθέντα τοῖς κύμασι τῆς ἡδονῆς [ἀπὸ] τοῦ φυτοῦ τῆς ἁγνείας τὰ ὄργανα. ἐν τύπῳ γὰρ τῆς παρθενίας τὴν ἰτέαν πανταχοῦ παραλαμβάνουσι αἱ γραφαί. ἐπειδήπερ τὸ ἄνθος αὐτῶν εἰς ὕδωρ ἀποζέσεν ἂν ποθῇ, πᾶν ὅσον εἰς ὀχείας ἀνάζῃ, καὶ ἐρεθισμοὺς, ἀποσβέννυσιν, ἕως τ' ἂν εἰς ἄρδην ἀποστειρώσῃ τὴν ἐπὶ παιδοποιΐαν φοράν. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ Ὅμηρος ἐμήνυσε, διὰ * τοῦτο καλέσας ὠλεσικάρπους τὰς ἰτέας.

*μοιχευομένων
*al. πνεύματος
*al. δόξει
*al. δίδω
Genes. 2.
Ephes. 5.
Genes. 1.
Galat. 4.
1. Cor.
Luc. 15.

Ὅτι φησὶν ἀμέλει τὸ μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον, μηδὲ παρθένον τὴν στηθοδεσμίδα λεγόμενον ἐν ἱερεμίᾳ, τὸ μὴ ἐνδοῦναι καὶ *χαλάσαι τὸν δεσμὸν τῆς σωφροσύνης ἀπάταις δηλοῖ. στήθη γὰρ αἱ φρένες, εἰκότι λόγῳ, καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν εἶναι νομίζεται. ἡ δὲ στηθοδεσμὶς, ἡ συνδοῦσα ζώνη τὴν πρόθεσιν τῆς ψυχῆς εἰς ἁγνείαν, ἐστὶν ἡ πρὸς Χριστὸν ἀγάπη. Ὅτι τὸ, λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, αἰνίττεσθαί φησιν· ὅτι προσένεγκέ μοι *ἄζυγα, καὶ ἀκακώτατόν σου τὴν ψυχὴν, δαμάλεως δίκην, καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸν λογισμόν: τὴν μὲν ὡς αἶγα, ἐπειδὴ τὰ μετέωρα καὶ κρημνώδη περιπολεῖ. *τὸν δὲ ὡς κριὸν, ἵνα μηδαμῶς ἀποσκιρτήσας, ἐξολισθήσῃ τῆς ἀληθείας. οὕτω γὰρ ἀνεπίληπτος ἔσῃ, ὡς ὁ Ἀβραὰμ, ἂν ἀναθῇς ἐμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὸν νοῦν: ἃ συμβολικῶς δάμαλιν ἔφη, καὶ αἶγα, καὶ κριὸν τριετίζοντα· οἱονεὶ τὴν γνῶσιν ἀνακέμφαζον τῆς τριάδος *ἐπανηρημένα. τάχα δὲ καὶ τὴν πρώτην καὶ τὴν μέσην καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου τῆς ἡλικίας ἡμῶν αἰνίσσεται τρίβον. βουλόμενος, ὡς *ὅτι μάλιστα καὶ τὸν τῶν παίδων, καὶ τὸν τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὸν τῶν γεραιτέρων χρόνον συμφρόνως βιώσαντες αὐτῷ προσενέγκασθαι· καθ᾽ ὃν τρόπον καὶ ἐν εὐαγγελίοις ὁ κύριος νομοθετεῖ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι γίνεσθε ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντι καὶ κρούσαντι αὐτῷ εὐθέως ἀνοίξωσι. μακάριοί ἐστε, ὅτι ἀνακλινῇ ὑμᾶς, καὶ παρελθὼν διακονήσῃ. κἂν τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ, μακάριοι ἐστέ. ἐπισκέψασθε γὰρ, ὅτι τρεῖς *ἐπιθέμενος φυλακὰς νυκτὸς, ἑσπερινὴν καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τρεῖς ἡμῶν τῆς ἡλικίας ᾐνίξατο μεταβολὰς, τὴν μειρακιώδη, καὶ τὴν πρόσηβον, καὶ τὴν πρεσβυτικήν. βουλόμενος, ἵνα καὶ παῖδας ὄντας ἐὰν ἔλθῃ παραληψόμενος τὸν κόσμον, ἑτοίμους καταλάβοι καὶ καθαρούς, καὶ τὴν δευτέραν ὁμοίως, καὶ τὴν τρίτην. ἑσπερινὴ γὰρ φυλακὴ, ὁ καιρός ἐστι τῆς ἀκμῆς τοῦ ἀνθρώπου, καθ᾽ ἣν ἄρχεται ταράσσεσθαι τὸ ἡγεμονικὸν, ἐπιθολούμενον τοῖς πάθεσι. δευτέρα δὲ, ὁπηνίκα λοιπὸν εἰς ἄνδρα τέλειον ἐλάσας, ἄρχεται βεβαιότητα τῶν θορύβων ὁ νοῦς προσλαμβάνειν. τρίτη δὲ, ὅτε αἱ πλεῖσται φαντασίαι τῶν ἐπιθυμιῶν φθίνουσιν, ἀπομαραινομένης ἤδη τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς γῆρας προκοπτούσης: διὸ προσῆκεν ἄσβεστον ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς πίστεως ἐξάψαντας τὸν λύχνον, καὶ τὴν ὀσφὺν ἀναζωσαμένους τῇ σωφροσύνῃ, ἐγρηγορέναι, καὶ προσδοκᾶν ἀεὶ τὸν κύριον. Ὅτι σίκερά φησι πᾶν τὸ μέθην φέρον μετὰ τὸν οἶνον, τὸν ἐξ ἀμπέλων. Ὅτι δύο εἴδη ἀμπέλων παρὰ τῇ γραφῇ, λίαν ἀγαθὴ, καὶ λίαν κακή. καὶ γὰρ, φησὶν ὁ κύριος, ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, ὑμεῖς τὰ κλήματα: ἡ δὲ κακὴ καὶ ἀγρία, ἐστὶν ὁ διάβολος, λύσσαν ἀποστάζων. ὡς καὶ μωσῆς διαγράφων περὶ αὐτοῦ φησίν· ἐκ γὰρ ἀμπέλου σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ γομόρρας, καὶ ἑξῆς. Ὅτι ὁ χρυσὸς, ἰὸν οὐ παραδέχεται. Ὅτι φησὶ, τὸ γὰρ λεγόμενον ὁμοιῶσθαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, σημαίνειν βούλεται, τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος πάσας ἐπανηρημένας διὰ τὴν ἔμφασιν τοῦ ἰῶτα στοιχείου.

*al. χαλᾶσθαι. *al. ἄζυγον. *al. τὴν δὲ. *al. ἐπανηρημένην. *al. ἄρα. *ἀνακλινεῖ. *al. ἐπιθέμενος. Matt. 25.

Illud Hieremiæ: *ſponſam ſollicitam eſſe, ne obliuiſcatur ornamenti ſui; & virginem ne pectoralis ſui*: docet non committenda nec laxanda eſſe fraudibus fræna ſeu vincula temperantiæ. Per pectora enim ſenſus animi, ſanè conuenienti ratione, & mens noſtra intelligitur. Pectorale autem, propoſitum animi ad caſtitatem colligans, eſt charitas in Chriſtum.

Illud: *ſume mihi vitulam triennem, & arietem triennem, & turturem, & columbam* ait ſignificare [hoc;] affer mihi iugi expertem animam, inſtar vitulæ, & omni malitia carentem; corpus item & rationem; corpus quidem veluti capram, quia per altas rupes & præcipitia incedit; rationem verò vt arietem, ne exultans excidat à veritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, ſi mihi animam & ſenſus mentemque conſecraris, quæ figuratè dicit vitulam & capram, & arietem triennem, quaſi optimam Trinitatis cognitionem * tollentia. Forte etiam & primam & mediam, & vltimam vitæ ætatem [Deo conſecrandam] inſinuant, vt qui maximè velit nos & annos pueritiæ, & virilis ætatis, & ſenectutis pari pietate traductos ſibi offerre. ad quem modum etiam in Euangeliis Dominus nobis præcipit: *Quapropter & vos ſimiles eſte hominibus qui expectant Dominum ſuum quando reuertatur à nuptiis; vt cum venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei: beati eſtis, quia faciet vos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit vobis. Et ſi in ſecunda, & tertia; beati eſtis.*

Conſiderate enim quod tres vigilias ponendo veſpertinam, alteram, & tertiam, tres quoq; ætatis mutationes ſignificarit: adoleſcentiam, virilem ætatem, & ſenectutem, quod velit nos, cum venerit mundum [in iudicio] aſſumptutus paratos eſſe ac puros quamuis adhuc in pueritia verſantes; ſimiliter ſecundam & tertiam vigiliam indicat. Veſpertina enim vigilia eſt florentis ætatis humanæ ſtatus, quo incipit rationis imperium paſſionibus agitatum turbari; altera verò, quādo deinceps in perfectum virum euadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. tertia verò, quando infinitæ cupiditatum imagines corpore iam marceſcente & in ſenium vergente ſenſim deficiunt. Quapropter æterna fidei lampas in corde fouenda eſt, lumbique temperantiā accingendi, vigilandum, & Dominus noſter ſemper expectandus.

Sicera, inquit, eſt quicquid, extra vinum è vite expreſſum, inebriat.

Duo vitis genera ait in ſcriptura poni: alterum optimum, alterum peſſimum. Etenim *ego* inquit Dominus *ſum vitis vera, vos palmites.* Mala autem & aggreſtis eſt Diabolus furorem diſtillans; quemadmodum Moſes de eo ſcribens ait: *De vinea Sodomorum vinea eorum, & vitis eorum vua fellis*; & quæ ſequuntur.

Aurum ærugini non eſſe obnoxium docet.

Illa: *aſſimulatum eſſe regnum cælorum decem virginibus*; vult ſignificare, omnes idem vitæ genus ſeu ſtudiū arripuiſſe, propter ſignificationē & vim elementaris literæ IOTA [quæ decē valet.]

METHOD. Odyſſ. 310. Hier. 2. 32. Gen. 15. 9. * Præ ſe ferentia. ſignificantia. Luc. 12. 36. 38. Io. 15. Deut. 32. Matth. 25.

METHOD. *Significat ἰῶτα apud Græcos decem & maiore figura I. vnum, sine adiecta priuatiua, vnus.*

Ornarunt enim ſeipſas ſimili cultu, vt idem vitæ genus omnes profiterentur, ſed non eodem omnes modo exierunt vt occurrerẽt ſponſo. Hæ enim alimenta copioſa præbuerunt lampadibus oleo fouendis: illæ vero ceſſarunt per ignauiam. Hinc in quinque pari numero diuiſæ ſunt. Quia quinque ſenſus ſunt, quos illæ quidem puros cuſtodierunt, quos plurimi vocarunt portas ſapientiæ; hæ verò per maliciam deformarũt. Nam dum colunt temperantiam & ſanctificantur, .·. magis abundarunt vitiis quam iuſtitia ſeu virtutibus. vnde etiam euenit vt damnarentur: Siue enim rectè agamus ſiue peccemus, per hos [ſenſus] vtraque & preclarè facta & improbè fiunt. & virtus generoſa, & male facta vincunt. Et quemadmodum virgo ait, continentiam eſſe oculorum, & aurium, & linguæ, & reliquorum deinceps ſenſuum; ita quæ hic fidem imprædabilem quinque viarum virtutis, viſus [inquam,] olfactus, guſtatus & auditus cuſtodiunt, illæ, quinque virgines, appellantur, eo quod quinque ſenſuum ſpecula ſiue imagines CHRISTO puras, (ab vnaquaque [ſenſuum imagine] ſanctitatem veluti lampadem clarè refulgentem) ſiſtant. Nam quinque lychnis lampas verè noſtrum corpus eſt, quod anima inſtar facis circumfert, Chriſtóque ſponſo repræſentat, ad diem Reſurrectionis apparens, perque omnes ſenſus clariſſimos fidei radios diffundens, quemadmodum ipſe CHRISTVS docuit cum dixit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt iam* .·. *ardeat.* terram noſtra tabernacula corpora dicit, in quibus voluit vim ſeu operationem doctrinæ ſuæ feruentem & celeriter .·. mobilem accendi. oleum autem iuſtitiæ & ſapientiæ comparandum: per moram illud temporis interuallum dixit, quod vſque ad CHRISTI .·. aduentum porrigitur, dormitionem vero & ſoporem virginis, exitum ex hac vita. Mediam noctem verò Antichriſti regnum, qua nocte angelus perditor domos peruadet. Clamorem autem qui dicit: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei: vocem è cœlo & tubam quando omnes reſurgentibus propriis corporibus, nubibus vecti obuiam rapientur Domino.

.·. In corpore ἐφόρεσαν, M. S. magis abundarunt vitiis quam virtutibus ſeu iuſtitia. Locus hic plane, videtur corruptus, aliquid enim deeſt. Idem animaduertit D. Hœſchelius.

Luc. 12. 49.

.·. *Accendatur.*

.·. *Subtilem.*

.·. *Iudicium.*

ἐξέρχεσθε lego.

Cum de virginibus & caſtis animis plurima dixiſſet, & hoc infert. Has igitur ſolas animas, electam ſponſam ſuam, Verbum vocat. Reliquas verò concubinas, adoleſcentulas & filias appellans hunc in modum: *Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentularum non eſt numerus: Vna eſt columba mea, perfecta mea: Vna eſt matri ſuæ electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicauerunt eam reginæ, & concubinæ laudabunt eam.* Cum enim multæ ſint filiæ, vt patet, Eccleſiæ, vna tamen eſt electa & precioſa in oculis eius præ omnibus, ſtatus nempe virginum. Et reginas videtur prophetia velle inſinuare, [quia non ad vnum regem reginæ hæ adducebantur, ſed vnaquæq; velut Domina per ſe & regina erat, aliarúmq; poſt hac auctrices & principes. [illas regias, quæ ante diluuium vixerunt, animas DEO placentes, hoc eſt, Abelis, Sethi, Enochi,

1. Theſſ. 4. 17.

Cant. 6.

ἐσείλαντο μὲν γὰρ παραπλησίως ἑαυτὰς εἰς τὸ * καθομολογήσασθαι, καὶ πάντη κεκλήσκονται δέκα. οὐκ * ἔτι δὲ ὁμοίως ἐξῆλθον ὑπαντήσουσαι τῷ νυμφίῳ. αἱ μὲν γὰρ ἐφόδιον * ἄφθονον ἐποιήσαντο ταῖς ἐλαιοθρέπτοις λαμπάσιν: αἱ δὲ κατερραθύμησαν. διὸ δὴ καὶ ἰσάριθμοι πρὸς ε διαιροῦνται: ἐπειδήπερ τὰς ε αἰσθήσεις, αἱ μὲν αὐτῶν ἐφυλάξαντο καθαράς, ἃς οἱ πλεῖστοι σοφίας πύλας προσηγόρευσαν· αἱ δὲ τοὐναντίον κατελωβήσαντο κακίᾳ. ἐγκρατευσάμεναι γὰρ καὶ ἁγνεύσασαι, δικαιοσύνης μᾶλλον ἐφόρεσαν παραπτώμασιν· ἐξ οὗ καὶ συνέβη αὐτὰς ἀπαγορευθῆναι. εἴτε γὰρ κατορθοῦμεν, εἴτε πλημμελοῦμεν, διὰ τούτων ἑκάτερα καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα κρατύνεται, καὶ τὰ κακὰ πράγματα. καὶ ὥσπερ ἡ θάλλουσα καὶ ὀφθαλμῶν ἁγνείαν ἔφη καὶ ὤτων εἶναι καὶ γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν καθεξῆς αἰσθητηρίων: οὕτω δὴ καὶ τὰ ἐνταῦθα τὴν πίστιν ἄσυλον ἡ φυλαξαμένη τῶν ε διόδων τῆς ἀρετῆς ὁράσεως, [ὀσφρήσεως] γεύσεως, ἁφῆς τε καὶ ἀκοῆς, πέντε * προσαγορεύεται παρθένοι. διὰ τὸ τὰς πέντε τῆς αἰσθήσεως ἁγνὰς ἀποκαταστῆσαι τῷ Χριστῷ φαντασίας, ἀφ' ἑκάστης αὐτῆς οἷα λαμπάδα τὴν ὁσιότητα λάμπουσαν τρανῶς. ἡ γὰρ πεντάφωτος ἡ μὲν ἀληθῶς λαμπὰς ἡ σάρξ ἐστιν, ἣν ἡ ψυχὴ βαστάζουσα δᾳδὸς δίκην, τῷ νυμφίῳ παρίσταται Χριστῷ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως παραφαίνουσα, διὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεων διεκθρώσκουσα λαμπρὰν τὴν πίστιν, καθὼς αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰπών· πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ * ἤθελον εἰ ἤδη ἀνήφθη. γῆν ἡμῶν τὰ σκηνώματα φράσας, εἰς ἃ ἐβούλετο ταχέως ἀναφθῆναι τὴν ὀξυκίνητον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ διάπυρον πρᾶξιν· τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ σοφίᾳ παραβλητέον· χρονισμὸν δὲ, τὸ περὶ τῆς παρουσίας διάστημα τοῦ Χριστοῦ· νυσταγμὸν δὲ καὶ κοίμησιν τῆς παρθένου, τὴν ἔξοδον τὴν ἀπὸ τοῦ βίου· μεσονύκτιον δὲ, τὴν βασιλείαν τοῦ ἀντιχρίστου, καθ' ἣν ὁ ὀλοθρευτὴς ἄγγελος ἐπιπορεύεται τὰς οἰκίας· κραυγὴν δὲ, λέγουσαν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται εἰς ἀπάντησιν, τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν φωνὴν καὶ σάλπιγγα, ὁπότε πάντες, ἐξαναστάντων αὐτοῖς τῶν σωμάτων, ἐπὶ νεφελῶν ὀχήσονται, εἰς τὴν ἀπάντησιν ἁρπαθέντες τοῦ κυρίου. Ὅτι περὶ τῶν παρθένων καὶ ἁγνῶν ψυχῶν πλεῖστα εἰπὼν, ἐπιφέρει καὶ τοῦτο· ἀμέλει ταύτας μόνον ἐκλεκτὴν νύμφην τὰς ψυχὰς ὁ λόγος ἑαυτοῦ καλεῖ: τὰς λοιπὰς δὲ παλλακὰς καὶ νεάνιδας καὶ θυγατέρας, λέγων ὧδε. ἑξήκοντά εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαὶ [καὶ νεάνιδες, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. μία ἐστὶ περιστερά μου τελεία μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτή ἐστι τῇ τεκούσῃ αὐτήν. εἴδοσαν αὐτὴν θυγατέρες, καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν, βασίλισσαι καί γε παλλακαὶ] αἰνέσουσιν αὐτήν. πολλῶν γὰρ οὐσῶν δηλονότι τῆς ἐκκλησίας τῶν θυγατέρων, μία ἐστὶ μόνη ἡ ἐκλεκτὴ καὶ τιμιωτάτη ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ὑπὲρ πάσας τὸ τάγμα τῶν παρθένων. καὶ βασιλίσσας δὲ αἰνίττεσθαι ἡ προφητεία βούλεται. [ὅτι οὐχ ὑφ' ἕνα ἤγοντο βασιλέα βασιλευόμεναι, ἀλλ' ἑκάστη ὥσπερ αὐτοδέσποτος καὶ βασίλισσα ἦν· καὶ ὅτι τῶν μετὰ ταύτας ἀρχαὶ καὶ προ ἦσαν] τὰς βασιλικὰς οὐκ εἶναι, τὰς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ψυχὰς εὐαρέστους τῷ θεῷ γεγενημένας. τουτέστι, τὰς ἀμφὶ τὸν Ἄβελ, καὶ τὸν Σὴθ, καὶ τὸν Ἐνώχ·

* καθωμολογήσασαι * ἔτι. * ἄφθ. * προσαγορεύονται

παλλακὰς

METHOD.

παλλακὰς δὲ τὰς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν προφητῶν, αἷς πρὸ τοῦ τὴν ἐκκλησίαν ἁρμοσθεῖσαι τῷ κυρίῳ, παλλακίδων δίκην συγγινόμενος ἀληθεῖς ὑπέσπειρε λόγους ἐν ἀφθόνῳ καὶ καθαρᾷ φιλοσοφίᾳ, ἵνα γεννήσωσιν αὐτῷ συλλαβοῦσαι πίστιν σωτηρίας. παλλακὰς δὲ προσηγόρευσε τὰς προφητικὰς ψυχὰς ὁ λόγος, ὅτι μὴ φανερῶς αὐτὰς, ὥσπερ δὴ καὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἐπηγάγετο, θύσας δὲ αὐτῇ μόσχον τὸν σιτευτόν. ἑξήκοντα δὲ βασιλίσσας ἐντεῦθεν, ὡς οἶμαι δὴ, τοὺς ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι Νῶε κατὰ διαδοχὴν εὐαρεστήσαντας ἐκάλεσε τῷ θεῷ· ἐπειδήπερ ἑτέρων οὗτοι παραγγελμάτων εἰς τὸ σωθήσεσθαι χρείαν οὐκ ἐσχήκασιν, ἔτι [δὲ] προσφάτου τῆς κατὰ τὴν ἑξαήμερον οὔσης αὐτοῖς τοῦ κόσμου συστάσεως· ἐμέμνηντο γὰρ, ὅτι ἐν ἓξ ἡμέραις ὁ θεὸς ἐτεκτήνατο τὴν κτίσιν, τά, τε ἐν τῷ παραδείσῳ γεγονότα. ἐντεῦθεν οὖν δὴ τὰς ἀπὸ τῆς συστάσεως εὐθέως τοῦ κόσμου κατὰ διαδοχὴν τὸν θεὸν ἑλομένας ποθεῖν ψυχὰς, καὶ σχεδὸν (εἰ χρὴ φάναι) τὰς τοῦ πρώτου αἰῶνος οὔσας ἔγγονα, καὶ γείτονας τῆς μεγάλης ἑξαημέρου, ἑξήκοντα βασιλίσσας ἔφη συμβολικῶς, διὰ τὸ μετὰ τὴν ἑξαήμερον ταύτας, ὡς ἔφην, γεγονέναι· μεγάλην γὰρ οὗτοι τιμὴν ἐσχήκασιν ἀγγέλοις ὁμιλήσαντες, καὶ τὸν θεὸν ὕπαρ οὐκ ὄναρ θεασάμενοι. ἐπισκέψασθε γὰρ ὅσην ἔχει παῤῥησίαν ὁ Σὴθ πρὸς τὸν θεὸν, ὅσην ὁ Ἄβελ, ὅσην ὁ Ἐνὼχ, ὅσην ὁ Μαθουσάλα, ὅσην ὁ Νῶε πρῶτοι δικαιοσύνης ὄντες ἐρασταί; καὶ περὶ τούτων μὲν αὐτάρκως. περὶ δὲ τῶν παλλακῶν πάλιν λεκτέον. τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπωτέρω λοιπὸν ἡ γνῶσις ἦν τοῦ θεοῦ, καὶ ἔχρηζον ἑτέρας διδαχῆς, ἑρπούσης ἤδη τῆς εἰδωλολατρείας. ὁ οὖν θεὸς ἵνα μὴ πάντη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀιστωθῇ, λήθῃ τῶν καλῶν, τὸν ἴδιον παῖδα τοῖς προφήταις ἐκέλευσεν * ὑφηγῆσαι τὴν ἐσομένην αὐτοῦ παρουσίαν διὰ σαρκὸς εἰς τὸν κόσμον· καθ' ἣν ἡ τῆς πνευματικῆς ὀγδοάδος χαρὰ καὶ γνῶσις κηρυχθήσεται, ἀφέσεως ἁμαρτημάτων οὖσα καὶ ἀναστάσεως παρεκτική, * περιτμηθήσεσθαι γὰρ δι' αὐτῆς τὸν ἄνθρωπον, τὰ πάθη καὶ τὴν φθορὰν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατάλογον τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ προφητῶν, διὰ τὴν τῆς περιτομῆς πρεσβείαν, τὸν ὀκτὼ περιεχούσης ἀριθμὸν, ἧς ἐξήρτηται καὶ ὁ νόμος, παλλακὰς ἐκάλεσεν· ὅτι πρὸ τοῦ τὴν νύμφην τὴν ἐκκλησίαν κατεγγυηθῆναι τῷ λόγῳ, τὰ θεῖα * συλλαβόντες σπέρματα, τὴν νοητῆς προεξήγγελλον ὀγδοάδος τὴν περιτομήν. νεάνιδας δὲ πάλιν εἰς ἀναρίθμητον συντελούσας ὅμιλον, τὰ ὑπὸ τοῖς κρείττοσι δικαιοπραγήσαντα πλήθη, καὶ νεανικῶς καὶ γενναίως διαθλήσαντα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καλεῖ. ἀλλὰ τούτων οὔθ' αἱ βασίλισσαι, οὔθ' αἱ παλλακαὶ συγκρίνονται τῇ ἐκκλησίᾳ. ἡ γὰρ τελεία καὶ ἐκλεκτὴ παρὰ πάσας ὀνομαζομένη, ἡ ἐκ πάντων συνεστῶσά τε καὶ συνηρμοσμένη, τῶν ἀποστόλων ἐστὶν, ἡ ὑπερβάλλουσα νύμφη τῷ κάλλει τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρθενίας πάσας. διὸ καὶ μακαρίζεται πρὸς τῶν ἄλλων, ὅτι αὕτη εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀφθόνως, ἃ ἐκεῖναι ἐπεπόθησαν ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, καὶ οὐκ εἶδον, οὐδ' ἤκουσαν. μακάριοι γὰρ οἱ ὀφθαλμοί φησιν [ὑμῶν] ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

* al. ὑφηγῆσαι.
* al. περιτμηθήσεται.
* al. προσλαβ.
Luca 10. v. 24.

Concubinas autem, quæ poſt diluuium fuerũt, animas prophetarum, quæ priuſquam Eccleſia Deo deſponſaretur, qui velut cum concubinis verſatus in copioſa & ſincera ſapientiæ doctrinâ vera ſubmiſit oracula, vt caperent illi fidem ſalutis. Concubinas autem nominauit Verbum prophetarum animas, quia non apertè vt Eccleſiam ſibi eas copulauit, ſacrificans illam in figura vituli ſaginati. Sexaginta autem reginas inde, vt reor ab Adamo protoplaſto vſque ad Noe per ſucceſſionem viros Deo placentes vocauit, quia iſti ∴ aliis præceptis ad ſalutem acquirendam non indiguerunt, eo quod adhuc recens eſſet illis mundi ſex diebus conditi molitio. Meminerunt enim mundum à Deo ſex diebus perfectum eſſe, quæque in paradiſo acciderunt. Hinc ergo animas haſce, quæ Deo à condito mundo per ſucceſſionem placere deſiderarunt, & quaſi, (ſi fas ita loqui) primi ſæculi neptes, & vicinas illi ingenti ſex dierũ operi, ſexaginta reginas figuratè appellauit, eo quod, vt dixi, hæ poſt ſex dierum opera, vixerint. Magno enim illi [ſancti] honore ſunt affecti, cùm dignati colloquio angelorum Devm non per ſomnium ſed apertam viſionem ſpectarunt. Perpendite enim quantam fiduciam habuerit Seth ad Devm, quantam Abel, quantam Enoch, quantam Mathuſala, quantam Noe primi iuſtitiæ cultores? Sed de his ſatis. De concubinis iterum dicendum.

∴ Aliorum.

Ab iis qui poſt diluuium vixerunt, Dei cognitio paulo longiùs receſſit, aliaque ratione docti ſunt, ſerpente iam paſſim idololatria. Devs ergo ne genus humanum obliuione honeſtatis penitus aboleretur, ſuum filium per prophetas iuſſit dictare, aduentum eius in mundum carne aſſumpta futurum, quo ſpiritualis octonarij gaudium & cognitio prædicaretur ad exhibendam remiſſionem peccatorum, & reſurrectionem, per illum enim circumciſum iri hominem, vitia [inquam] & corruptionem. Hinc catalogum prophetarum ab Abrahamo cœptum, propter circumciſionis, quæ octonarium continet numerum, • antiquitatem, à qua lex pendet, concubinas appellauit. Nam antequam ſponſa Eccleſia Verbo deſponderetur, concipientes diuinam ſementem ſpiritualis octonarij, circumciſionem prænunciarunt. Ad multitudinem vero rurſum innumerabilem [hominum,] quæ pro maiorum imperio iuſtè viuit, & viriliter & generosè contra vitia decertat, adoleſcentulas appellat. Sed ex iis neque reginæ, neque concubinæ, cùm Eccleſia comparantur. Hæc enim perfecta & electa præ omnibus nominata, quæ ex omnibus conſtat & concinnata eſt, eſt Apoſtolorum, quæ ſponſa flore pulchritudinis & caſtitatis ſuperat omnes. Quapropter beata ab aliis prædicatur, quia hæc apertè vidit & audiuit, quæ illæ videre & audire deſiderauerunt. *Beati oculi*, inquit Dominus diſcipulis, *qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetæ deſiderauerunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.*

• πρεσβείαν antiquitatem; M.S. πρεσβείαν venerationem.

Luc. 10. 24.

METHOD. Nonne propterea Beatam prædicant ipſam prophetæ, quod quibus ipſi non potuerunt, his Eccleſia potita ſit, & dignata? Poſſit quis Sponſam etiam aliter explicare; & dicere carnem eſſe intemeratam Domini, cuius cauſa patrem deſeruit & in terram huc deſcendit, illique per incarnationem copulatus eſt. Hinc figuratè illam columbam appellauit, quòd animal ſit cicur & ſub tectis degens, conuictuque hominũ delectetur. Et in quadrageſimoquarto Pſalmo. *Stans regina à dextris* (Deo ſibi ſiniſtras ſumẽte) aureo virtutis cultu exornata; cuius pulchritudinem concupiuit Rex, caro eſt, vt dixi, illa illibata & beata, quam ſecum in cœlum deportauit Verbum, atque in dextra patris collocauit, veſtitu deaurato exornatam, quod myſticè eſt ſtudiis innocentiæ ſeu incorruptionis [Dicit] quod παρθενία dicatur à παρὰ θεία mutatione vnius literæ quaſi quæ ſola illum, qui virginitatis intemerata cõtineat myſteria, Deo comparet, quo bonum nullum inueniri maius poteſt. Virtutem, ait, ſiue propter ſeipſam, ſiue quod animas ſublimet & in cœlum tollat, hanc nominis appellationem accepiſſe. Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculũ cœlitus à patre Christo in Iordane datum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Obſeruandũ hic, illud: filium ſuum eſſe, indefinitè & ſine tẽpore dictum. Es enim filius ipſi dixit, & non [dixit] factus es; declarans neque nouum ſeu recentem ipſum adeptum eſſe filiationem, neque finem habuiſſe eum qui prius extiterit, ſed eundem ſemper eſſe. Illud vero: *Ego hodie genui te*: volui inquit eum qui prius iam inde ante ſecula in cælis fuerat etiam mundo generare, hoc eſt, prius ignorum, notum, reddere.

ὑπωρόφιον.

παρθενία inter ε & ι ρρνεν & α præpoſitionis vltimum abiice. Ita eſt vnius literæ permutatio ν pro α. Etymologus huc non facit qui dicit dictum ὅτι παρὰ θεῷ ἐδόθη Pſal. 2.

Legendum εἰ γὰρ υἱός.

Nimirum, iis qui multimodam Dei ſapientiam nondum intelligunt nunquam adhuc natus eſt Chriſtus, hoc eſt, nunquam cognitus & releuatus. Plurima ex Apocalypſi S. Ioannis dicta ad Eccleſiam & virginales animas refert. Quin imo omnia ferè dicta aliunde interpretatur, nec ad literam, ſed allegoricè in hoc dialogo exponit. Refellit eos qui fatum ponunt, his verbis: Si aſtra mortalibus calamitates & malam mentem conciliant, circa luxuriam & vitæ inconſtantiam occupata, ipſis hominibus infeliciora ſunt, quod non ipſa [aſtra] ament mala; ſed homines etiam vt ea deſignent, cogant. Præterea ſi nulla actio ſine deſiderio fit, & omne deſiderium careat deſiderato, Deus autem nullius ſit indigens, ergò nec malitiam meditatur. Aſtrorum natura propior eſt Deo, adeoque melior bonorum hominum virtute; ergo aſtra mali ſunt expertia, nec vllius indigent.

Adhæc, ad refellendum, quod geneſis quædam operetur, [dicit: Hoc lex] prohibet, impoſtores punit, miniſque genethliacorum doctrinam proſcribit: ergo lex contraria eſt geneſi. Quæcunque enim lex prohibet, geneſis definit; quæcunque autem cogit geneſis facere, ea lex interdicit; ergo lex inimica geneſi eſt; ſi autem inimica; ergo legiſlatores non ſunt legiſlatores ſecundum geneſin. (hoc eſt, non ſunt geneſi neceſſario per fatum ſubiecti.)

Lege τὰ κατὰ γένεσιν.

οὐκοῦν διὰ ταῦτα μακαρίζουσιν αὐτὴν οἱ προφῆται, ὅτι ὧν αὐτοὶ μὴ ἐπέτυχον, ἡ ἐκκλησία μετείληφε, καὶ ἠξιώθη. δύναται δέ τις καὶ ἑτέρως τὴν νύμφην φάναι, τὴν σάρκα τὴν ἀμόλυντον εἶναι τοῦ κυρίου. ἧς χάριν καταλείψας τὸν πατέρα, κατῆλθεν ἐνταῦθα, καὶ προσεκολλήθη αὐτῇ, ἐνανθρωπήσας. διὸ δὴ καὶ περιστερὰν αὐτὴν τροπικῶς ἔφη ἐπειδὴ τιθασὸν τὸ ζῶον καὶ ὑπορρόφιον, καὶ διαίτῃ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀσμενίζον. καὶ ἐν τῷ μ' καὶ δ' ψαλμῷ, ἐκ δεξιῶν παρισταμένη [λαιῶν καὶ τοῦ θεοῦ μερῶν] βασίλισσα ἡ τῷ διαχρύσῳ τῆς ἀρετῆς κόσμῳ κατεστολισμένη, ἧς ἐπεθύμησε τοῦ κάλλους ὁ βασιλεὺς, ἡ σάρξ ἐστιν (ὡς ἔφην) ἡ ἄχραντος ἐκείνη καὶ μακαρία, ἣν αὐτὸς *ἀνακομίσας ὁ λόγος εἰς οὐρανοὺς, ἐκ δεξιῶν παρέστησε τοῦ πατρὸς, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ κεκοσμημένην· ὃ δή ἐστι συμβολικῶς τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῆς ἀφθαρσίας. Ὅτι *παρθεία ἡ παρθενία κατὰ μίαν ἀπαλλαγὴν καλεῖται στοιχείου, ὡς δὴ μόνη τὸν ἔχοντα αὐτῆς τὰς ἀφθάρτους τελετὰς θεῷ ἀπεικάζουσα, οὗ μεῖζον ἀγαθὸν, ἀδύνατον εὑρεῖν. Ὅτι φησὶν ἡ ἀρετὴ, ἤτοι δι' ἑαυτὴν * εἴτε διὰ τὸ αἴρειν καὶ μετεωρίζειν πρὸς οὐρανὸν τὰς ψυχὰς, ταύτην ἔσχηκε τὴν ἐπωνυμίαν. Ὅτι φησὶν, ἔοικε δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τοῦτο μάλιστα συμφωνεῖν· τὸ χρησμῳδούμενον ἄνωθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. παρατηρητέον γὰρ, ὅτι τὸ μὲν υἱὸν *αὐτοῦ εἶναι, ἀορίστως ἀπεφήνατο, καὶ ἀχρόνως. εἶ γὰρ * υἱὸς αὐτῷ ἔφη [καὶ οὐ γέγονας] ἐμφαίνων μήτε πρόσφατον αὐτὸν τετυχηκέναι τῆς υἱοθεσίας, μήτε αὖ προϋπάρξαντα τέλος ἐσχηκέναι· ἀλλὰ εἶναι ἀεὶ τὸν αὐτόν. τὸ δὲ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, ὅτι προόντα ἤδη πρὸ τῶν αἰώνων [λέγει] ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐβουλήθην καὶ τῷ κόσμῳ γεννῆσαι, ὃ δή ἐστι, πρόσθεν ἀγνοούμενον γνωρίσαι. ἀμέλει τοῖς μηδέπω τῶν ἀνθρώπων συνησθημένοις τὴν πολυποίκιλον τοῦ θεοῦ σοφίαν, ὁ Χριστὸς οὐδέπω γεγέννηται· ὅπερ ἐστὶν, οὐδέπω ἐγνώσθη, οὐδέπω πεφανέρωται. Ὅτι τὰ πλεῖστα τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀποκαλύψεως ῥητὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς παρθενευούσας ψυχὰς ἀνάγει· ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ὅσα ἂν ῥητὰ καὶ ἄλλοθεν ἔλαβεν, ἀλληγορικῶς αὐτὰ καὶ οὐ κατὰ τὸ γράμμα. διηγεῖται ἐν τῷ δὲ τῷ διαλόγῳ. Ὅτι ἀναιρῶν τοὺς εἱμαρμένην δοξάζοντας, φησίν· εἰ τὰς τῶν θνητῶν συμφορὰς δὲ κακοφροσύνας τὰ ἄστρα τεκταίνεται, περὶ τὰς ἀσελγείας καὶ τροπὰς τοῦ βίου ἀσχολούμενα, ἄρα ἀθλιώτερα τῶν ἀνθρώπων ἐστίν: ὅτι οὐ μόνον αὐτὰ τῶν κακῶν ἐρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀναγκάζουσι ταῦτα πράττειν. ἔτι εἰ πᾶσα πρᾶξις χωρὶς ἐπιθυμίας οὐ γίνεται, οὐδὲ μὴν ἐπιθυμία χωρὶς ἐνδείας· ἀνενδεὲς δὲ τὸ θεῖον: ἀεννόητον ἄρα πονηρίας. ἡ δὲ τῶν ἄστρων φύσις ἐγγυτέρω τέτακται θεοῦ, κρείσσων οὖσα τῆς τῶν κρεισσόνων ἀνθρώπων ἀρετῆς: ἀνεννόητα κακίας ἄρα, καὶ ἀνενδεῆ ἐστι τὰ ἄστρα. ἔτι εἰς τὸ ἀνελεῖν τινα γένεσις ἐργάζεται· τοῦτο δὲ νόμος κωλύει, κολάζων τοὺς ἀλάστορας, καὶ διὰ ἀπειλῆς ἀπείργων τὰ τῆς γενέσεως δόγματα: ἐναντίον ἄρα νόμος γενέσει. ὅσα μὲν γὰρ νόμος κωλύει, ταῦτα γένεσις ὥρισεν· ὅσα δὲ γένεσις ποιεῖν βιάζεται, ταῦτα νόμος κωλύει, πολέμιον ἄρα γενέσει νόμος. εἰ δὲ πολέμιον, οὐκ ἄρα κατὰ γένεσιν οἱ νομοθέται νομοθέται

τὰ γὰρ

τὰ γὰρ ἐναντία δογματίζοντες γενέσει, γένεσιν λύουσιν. ἤτοι οὖν γένεσίς ἐστι, καὶ οὐ χρὴ εἶναι νόμους, ἢ εἰσὶ νόμοι, καὶ οὐκ ἔστι κατὰ γένεσιν. ἀλλὰ ἀμήχανον χωρὶς γενέσεως * φῦναί τινί τινα καὶ διαπράξασθαί τι. οὐδὲ γὰρ τὸν δάκτυλον ἐξεῖναί φασιν χωρὶς εἱμαρμένης κινῆσαι· κατὰ γένεσιν ἄρα καὶ Μίνως καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Δράκων, καὶ Λυκοῦργος, καὶ Σόλων καὶ Σέλευκος νομοθέται φύντες διετάξαντο τοὺς νόμους, ἀπαγορεύοντας κλοπάς, φόνους, καὶ τὰ ὅμοια, ἃ κατὰ γένεσιν ἐπισυμβαίνειν δογματίζουσιν, ὅπερ ἀδύνατον. αὐτὴ γὰρ ἂν ὑφ' ἑαυτῆς ἀνῃρεῖτο γένεσις, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀκυροῦσα· καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀπαγορευτικοὺς μοιχείας καὶ τῶν ἄλλων νόμους τιθεμένη, [ἐνταῦθα δὲ τοὺς * νόμους καὶ τὰς μοιχείας ἐργαζομένη·] οὐδὲν γὰρ ἀλλόκοτον [αὖ] αὐτὸ ἑαυτῷ μαχόμενον, καὶ αὐτὸ ἑαυτὸ καταλύειν σπεῦδον· οὐκ ἄρα γένεσις. Ὅτι φησὶν ἡ κατὰ σωφροσύνην ἀρετὴ κρείσσων ἐστὶ τῆς κατὰ ἀκρασίαν κακίας, μαθεῖν ἐστι καὶ ἀπὸ βασιλέων, ἀπὸ ἀρχόντων, ἀπὸ στρατηγῶν, ἀπὸ τέκνων, ἀπὸ πολιτῶν, ἀπὸ οἰκετῶν, ἀπὸ παιδαγωγῶν. ἕκαστος γὰρ τούτων ἑαυτῷ, καὶ τῷ κοινῷ ὠφέλιμος γίνεται σωφρονῶν· ἀκολασταίνων δὲ ἑαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ βλαβερός. Ὅτι φησὶν ὁ μὲν νόμος, τύπος ἐστὶ καὶ σκιὰ τῆς εἰκόνος, τουτέστι, τοῦ εὐαγγελίου. ἡ δὲ εἰκὼν τὸ εὐαγγέλιον αὐτῆς τῆς ἀληθείας, τῆς ἐσομένης ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ κυρίου παρουσίᾳ. [Ὅτι ἐν τῷ λευιτικῷ περὶ τῆς σκηνοπηγίας λεγόμενον εἰς τὴν ἐν τῇ β' τοῦ κυρίου παρουσίᾳ] ἐσομένην τῶν ἀνθρώπων ἀνάστασιν ἐκδέχεται, σκηνὴν ἑκάστου τὸ οἰκεῖον * τιθεὶς σῶμα, τὰς δὲ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τύπον τῶν ἑπτὰ αἰώνων, καὶ τἆλλα ἀναλόγως. Ὅτι * ἀναγωγικῶς ἐκδέχεται τὸ εἰς τοὺς κριτὰς εἰρημένον, πορευόμενα ἐπορεύοντο τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι ἐφ' ἑαυτῶν βασιλέα, καὶ * εἶπον τῇ ἐλαίᾳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου, ἣν ἐδόξασεν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ συκῇ, δεῦρο σὺ βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ, ἀφεῖσα τὴν γλυκύτητά μου, καὶ τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθόν, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, καὶ ἕως οὗ καὶ εἶπον τῇ ῥάμνῳ, καὶ ἑξῆς. φησὶ γάρ, ταῦτα δὲ ὅτι μὴ περὶ ξύλων ἐλέχθη, σαφές ἐστιν· ἀλλὰ περὶ ψυχῶν ἱστορεῖται ταῦτα, αἳ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καθυλομανήσασαι τοῖς ἁμαρτήμασι, προσίασιν, οἶκτον αὐτῶν * ἀξιοῦσαι λαβεῖν τὸν θεόν, καὶ βασιλεῦσαι τὸν ἔλεον ἐπ' αὐτὰς ἤδη, καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἣν ἐλαίας τύπῳ παρέλαβεν ἡ γραφή, καὶ ἐπισκέψασθε, μήποτε τὰς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι τοῦ Χριστοῦ καθεξῆς ἡ γραφὴ νομοθεσίας δηλοῖ, ὧν ὁ διάβολος ἀντιμίμοις ἐξηπάτησε πλάσμασι τὸ ἀνθρώπων γένος. τὴν μὲν οὖν συκῆν ἀπεικάζουσα τῇ κατὰ τὸν παράδεισον δοθείσῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐντολῇ, ἐπειδὴ τὴν γύμνωσιν ἀπατηθεὶς σὺν τοῖς πετάλοις ἐπεκάλυψε συκῆς* τὴν δὲ ἄμπελον, τῇ ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ * τοῦ Νῶε, διὰ τὸ οἴνῳ χλευασθέντα κοιμηθῆναι· τὴν δὲ ἐλαίαν, τῇ κατὰ τὴν ἔρημον τῷ Μωϋσῇ, ἐπειδὴ τὸ χάρισμα τὸ προφητικόν, τὸ ἔλαιον τὸ ἅγιον, ἀνομησάντων αὐτῶν, ἐκλελοίπει τῆς κληρονομίας· τὴν δὲ ῥάμνον, τῇ ἐπὶ * τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις, ἐπειδήπερ δι' αὐτῶν ἐδιδάχθημεν ἁγνείαν, ἧς ἀπατηλὸν μόνης εἴδωλον ὁ διάβολος οὐκ ἴσχυσε σκευάσαι.

* al. φῦσαι.
* ſc. φόνους.
* σκηνήν.
* al. ἀναλόγως.
* al. εἰπεῖν. Iudic. 9.
* ἢ σωτηρίας.

METHOD.

Nam dum contraria geneſi decernunt, geneſim deſtruunt. Ergo aut geneſis eſt, & tolluntur leges: aut leges ſunt, & non ſunt quæ geneſi reſpondent. Sed, non eſt poſſibile, inquiunt, quiſquam vt naſcatur vt quicquam à quoquam fiet ſine geneſi, neque digitum ſine fato poſſe moueri aiunt: An ergo ſecundum geneſim nati Minos, Rhadamantus, Dracon, Lycurgus, Solon, Seleucus legiſlatores, leges condiderunt quæ damnarunt furta, cædes, & hoc genus alia, quæ fato fieri non poteſt, nam geneſis à ſeipſa euerteretur, dum ipſa ſeipſam exauctorat.

Hinc enim ponat geneſis leges quæ adulteria & alia crimina damnant, illinc verò [eadem geneſis] cædes & adulteria operetur: nihil enim idem à ſeipſo diuerſum, ſecum pugnat, idémque ad ſui ipſius exitium vergit. Ergo geneſis nulla eſt. Temperantiæ virtutem ait vtiliorem eſſe vitio intemperantiæ, idque patere ex regibus, magiſtratibus, belli ducibus, filiis, ciuibus, ſeruis, pædagogis; ſinguli enim horum, cum temperanter viuunt, proſunt ſibi & Reipu. cum intemperanter, ſibi & Reip. nocent. *Lex*, inquit, *figura & vmbra eſt imaginis*, hoc eſt Euangelij: Euangelium verò imago futuræ in ſecundo Domini aduentu, veritatis. Dictum in Leuitico de ſcenopegiis ſeu tabernaculis refert ad reſurrectionem hominum in ſecundo Domini aduentu futurã: tabernaculum enim vniuſcuiuſque corpus interpretatur; ſeptem autem dies figuram ait ſeptem ſeculorum aliáque id genus analogicè exponit. Anagogicè illud [in iudicum libris] in iudices dictum accipit: *Euntia iuerunt ligna vt vngerent ſuper ſe regem, & dixerunt oliuæ, regna ſuper nos: & dixit eis oliua: Deſerens pinguedinem meam, quam in me glorificauit Deus & homines, abibo vt dominer inter ligna? Et dixerunt ligna ficui: Veni regna ſuper nos. Et ait eis ficus: Deſerens dulcedinem meam, & fructum meum bonum, abibo vt imperem lignis? Et dixerunt legna viti:* vſque ad illud: *Et dixerunt rhamno.* & quæ ſequuntur. Hæc, inquit, conſtat non eſſe de lignis dicta. Sed de animabus hæc narrantur, quæ ante CHRISTI incarnationem luxuriæ vitiis inquinatæ, accedunt rogantes vt miſericordiam à DEO impetrent, & vt iam miſeratio ſuper eas regnet & viſcera miſericordiæ, quam oleæ figura expreſſit ſcriptura. Et aduertite vtrum non à protoplaſto vſque ad CHRISTVM deinceps ſcriptura præcepta ſignificet, quibus ſua diabolus opponendo adumbrata figmenta, genus humanum decepit. Ficum quippe cum præcepto homini in paradiſo dato comparauit; quia deceptus homo foliis fici nuditatem ſuam velauit; vitem vero legi poſt diluuium Noe datæ, eo quod vino ſopitus fuerit irriſus; Oleam verò legi Moſis in deſerto, quia oleum ſanctum ſiue gratia prophetica, præuaricantibus illis defecerat ab hæreditate. Rhamnum comparat datæ legi ad ſalutem mundi Apoſtolis, quia per illorum doctrinam caſtitatem didicimus, cui ſoli ſimilem nullã potuit ſpeciem diabolus inuenire.

ἡ δὲ εἰκών. *Analogia comparatio eſt rei ad rem. ſeptem annis ſeculis millenariis, &c*

Iud. 9. ex ſept.

εὐσπλαγχνίαν. ἐπισκέψασθε. *M. S.*

τῇ ἐντολῇ *nempe.*

METHOD.

∴. *Incarnationem.*

Hinc quatuor Euangelia edita ſunt, Deo quater ∴. humanitatem annunciante, & quaternis legibus docente, quarum tempora apertè per fructuum diſcrimina intelliguntur. Ficus enim propter dulcedinem & nutritionem, legem ante præuaricationem latam declarat: Nonnunquam enim ficus in ſcriptura in meliorem partem accipitur. Vitis verò ob vini iucunditatem & lætitiam, eorum qui ex ira Dei & diluuio ſeruati ſunt, timorem & ſolicitudinem in gaudium verſa inſinuat. Olea vero, propter olei fructum, intimam Dei miſericordiam ſignificat; Deo rurſum homines ad impietatem poſt diluuium prolapſos tolerante, & dignante quibuſdam legem dare & apparere. Rhamnus autem virginitatem denotat. Rhamnus enim arbor caſta eſt, & fortaſſe ex ſimili quadā cum virgine natura ſtirps hæc *ῥάμνος, καὶ ἁγνὸς* appellatur; rhamnus quidem propter robur & fortitudinem contra voluptates, *ἁγνὸς* verò, quod omni ex parte caſta & pura ſit. Vnde & Heliam ferunt à facie Iezabelis mulieris fugientem ad rhamnum primum veniſſe, atque exauditum fuiſſe, cibumque accepiſſe, quia fugientibus ſtimulum carnis, & fœminam, & voluptatem, perfugium & tegumentum, caſtitatis lignum germinauit, quod ∴. ab aduentu principis Virginum Chriſti, regnum in homines obtinuit: Hoc enim vnicum caſtitatis regnum, cuius ipſos nunquam pœniteret, poſt Chriſti aduentum arripuerunt homines, cum ſingulorum aliorum, quibus datæ fuerant leges ante Chriſti aduentum, regnorum habenas à ſeipſis celeriter excuſſiſſent, & contrario falſóq; parere & ſe ſubiicere maluiſſent. Quanquam ſæpe pœnitentes quæſiuerint iterum regale Dei legis imperium rectéq; factorum animi vitiis corruptorum renouationem. Nam hoſtium manibus, & ignominiæ paſſionibus traditi, rurſum imperio præceptiſque Dei regi voluerunt, vt ex infinitis ærumnis maliſque eriperentur. Sed hæc legum regna propter fœtentia & immedicabilia vulnera animarum, noluerunt illis imperare, donec Devs quartum miſeratus hominem, miſit Caſtitatem, à ſcriptura rhamnum congruenter appellatam, quæ illi imperaret, quæ voluptatibus ſuperatis, etiam in reliquum tempus illis interminata eſt, quod, niſi ſibi parerent omnes, & ſincerè ad ſe accederent, futurum vt omnes flammis abſumerentur; nullam enim poſt hanc aliam legem aut doctrinam ſecuturam, ſed iudicium & ignem. Hinc deinceps homo cœpit iuſtitiam colere, Deóque conſtanter per fidem adhærere, & ſe à diabolo ſeiungere.

Ἁγνὸς castus purus.

∴. *Quod ab auctore virginitatis Christo plantatum est iis qui virginitatē complectuntur. Vide notas Haeschelij.*

Obſeruandum dialogum hunc qui, Sympoſium, inſcribitur, ſiue de caſtitate, magnam partem adulteratum eſſe: offendes enim in illo adiectas & Arianas vanáſque opiniones, aliáſque male ſentientium fabulas.

Notandum. Quid ſit cur ſolus homo ex omnibus à Deo creatis rebus dicatur factus ſecundum imaginem Dei: nihil enim

καὶ διὰ τοῦτο καὶ εὐαγγέλια τέσσαρα παραδέδοται, τετράκις εὐαγγελισαμένου τοῦ θεοῦ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ παιδαγωγήσαντος τοῖς τέτρασι νόμοις, ὧν οἱ καιροὶ σαφῶς ἀπὸ τῆς διαφορότητος δηλοῦνται τῶν καρπῶν. ἡ μὲν γὰρ συκῆ, διὰ τὴν γλυκασίαν καὶ τὴν τροφὴν, τὴν πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου παρίστησι γεγενημένην. ἔστι γὰρ ὅτε τῆς συκῆς ὁ καρπὸς τῇ γραφῇ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐκλαμβάνεται. ἡ δὲ ἄμπελος, διὰ τὴν ἱλαρότητα τὴν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ τὴν εὐφροσύνην, τῶν περισωθέντων τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς φροντίδος τὴν εἰς χαρὰν αὐτῶν μεταβολὴν αἰνίσσεται. ἡ δὲ ἐλαία, διὰ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ μηνύει, πάλιν ἀνεξικακήσαντος τοῦ θεοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν ἀνθρώπων ἐκτραπέντων εἰς ἀθεότητα, δοῦναι νόμον καὶ ἐμφανισθῆναί τισιν. ἡ δὲ ῥάμνος, τὴν ἁγνείαν συνίστησι. τὸ γὰρ αὐτὸ δένδρον ῥάμνος καὶ ἁγνός ἐστι, καὶ τάχα διὰ τὸ συγγενὲς τὸ φυτὸν τοῦτο τῇ παρθένῳ ταύτῃ ῥάμνος καὶ ἁγνὸς προσηγορεύθη: ῥάμνος μὲν παρὰ τὸ στερέμνιον καὶ καρτερὸν πρὸς τὰς ἡδονάς· ἁγνὸς δὲ, παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἁγνεύειν. ὅθεν καὶ τὸν Ἡλίαν ἐκ προσώπου τῆς Ιεζάβελ (καὶ) γυναικὸς φεύγοντα, λόγος ὑπὸ ῥάμνον ἐλθεῖν πρῶτον, καὶ εἰσακουσθῆναι, καὶ λαβεῖν τροφήν. Ὅτι τῶν φευγόντων τὸν οἶστρον καὶ τὴν γυναῖκα (καὶ) τὴν ἡδονὴν, τὸ καταγώγιον, καὶ ἡ σκέπη, τὸ τῆς ἁγνείας ἐβλάστησε ξύλον, ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ βασιλεῦσαν τῶν ἀνθρώπων. ταύτην γὰρ μόνην τὴν τῆς ἁγνείας βασιλείαν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἀμεταμελητὶ προσήκαντο οἱ ἄνθρωποι, ἑκάστης τῶν προδεδομένων αὐτοῖς ἐντολῶν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας κατὰ τάχος βασιλείας ἑαυτοὺς ἀφηνιάζοντες, καὶ τῇ ἀντιμίμῳ μᾶλλον πειθαρχεῖν καὶ ὑπ' αὐτῆς βασιλεύεσθαι προαιρούμενοι· εἰ καὶ * μεταμελούμενοι πολλάκις, ἐπεζήτουν πάλιν τὴν πρὸς θεοῦ * δεδομένην αὐτοῖς βασιλικωτάτην ἐντολὴν καὶ ἀνακαινισμὸν τῶν διαφθαρέντων αὐτῶν ἐκ κακίας ψυχικῶν κατορθωμάτων. παραδιδόμενοι γὰρ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ πάθη ἀτιμίας, ἐπεζήτουν βασιλεύεσθαι τῇ ἐντολῇ καὶ τοῖς προστάγμασι τοῦ θεοῦ: ἵνα γένηται αὐτοῖς λύσις τῶν πολυπλόκων συμφορῶν, καὶ ἀπαλλαγὴ τῶν κακῶν. αἱ δὲ διὰ τὸ προσόζειν αὐτῶν, καὶ ἀνιάτως ἔχειν τοὺς τῆς ψυχῆς μώλωπας, οὐκ ἐβούλοντο βασιλεύειν αὐτῶν, μέχρις ὁ θεὸς τέταρτον κατελεήσας τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἁγνείαν ἀπέστειλε βασιλεῦσαι, ῥάμνον ἀκολούθως ἐκάλεσεν ἡ γραφή· ἥτις καταναλώσασα τὰς ἡδονὰς, καὶ ἀπειλήσασα λοιπὸν, εἰ μὴ αὐτῇ πείθονται πάντες, καὶ ἐν ἀληθείᾳ προσέρχοιντο, πυρὶ καταδαπανῆσαι πάντας· οὐκ ἔτι γὰρ μετὰ ταύτην ἔσεσθαι νόμον ἢ διδασκαλίαν ἑτέραν, ἀλλὰ καὶ κρίσιν, καὶ πῦρ· καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀπ' ἐντεῦθεν δικαιοπραγεῖν ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο, καὶ πιστεύειν βεβαίως τῷ θεῷ, καὶ ἀποχωρίζεσθαι τοῦ διαβόλου. Ὅτι σημειωτέον, ὡς οὗτος ὁ διάλογος, ᾧ ἐπιγραφὴ Συμπόσιον ἢ περὶ ἁγνείας, παρὰ πολὺ (γὰρ) νενοθευμένος ἐστίν· εὑρήσεις γάρ ἐν αὐτῷ παραβεβλημένας καὶ ἀρειανικὰς ματαιοδοξοποιίας, καὶ ἑτέρων τινῶν κακοδοξούντων μυθολογήματα. Ὅτι σημειωτέον, τί ποτέ ἐστι τὸ κατ' εἰκόνα, ὃ μόνος ἐσχηκέναι λέγεται ἄνθρωπος τῶν ὑπὸ θεοῦ γεγενημένων. οὐδὲ γὰρ

αἱ δὲ ἑ

ἂν εὕροι τις ἐπ' ἀνθρώπου τι τῶν τιμίων, οὗ μὴ καὶ ἀγγέλων μετέχει φύσις. οὔτε γὰρ τὸ ἀθάνατον, καὶ γὰρ καὶ * ἄγγελος, οὔτε τὸ αὐτεξούσιον. εἰ γὰρ ὅτι ἀγγέλοις, κατὰ τὸν Θεολόγον, ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον ἡ ῥοπή, κατὰ τοῦτο ὅρα, ὅτι μηδ' ὅλως δυνατὸν τὸ καθ' εἰκόνα τοῦτο ἐννοεῖν. εἰ δὲ τὸ ἀρχικὸν λέγεις· ἄρχειν γὰρ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἄνθρωπος πρὸς θεοῦ ἠξίωται ἐν τῇ τῆς κοσμογονείας συγγραφῇ· οὐδ' οὕτως ἀλλοτριώσεις τῶν ἀγγέλων. ἄρχειν γὰρ τῶν ἀγγέλων τοὺς πλείους, ἔθνοις καὶ φυλῆς, παρὰ τῆς γραφῆς ἰδίως δεδιδάγμεθα. εἰ δ' * ὅτι μὴ χειροήθεις αὐτοῖς τοὺς ἀρχομένους τελοῦσι τὴν διαφορὰν εἰσάγεις, καθάπερ ἐκεῖνοι τὰ πολλὰ τῶν ζώων· οὐδὲν πρὸς τῷ γέλωτι κομπάζεις. οὐδὲ γὰρ οὗ εἰκόνα φέρειν ὁ ἄνθρωπος λέγεται, χειροήθεις τοὺς ἀρχομένους (ἄπαγε) δεικνύει. τί οὖν * ἐστὶ τὸ κατ' εἰκόνα; ὅσοι γὰρ τὴν τοῦ σωματικοῦ σχήματος εὐπρέπειαν ἐρραψῴδησαν, πρὸς τοῖς μυρίοις ἐλέγχοις, οὐδὲ τῆς πρὸς τὸν ἄγγελον κοινωνίας κατὰ τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τὸ ζητούμενον, τὸν ἄνθρωπον ἠλευθέρωσαν. ἀνθρωπόμορφον γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ τοὺς ἀγγέλους ἡμῖν ἐνδεδύσθαι σχῆμα * ἐπετύπωσαν. εἰ δὲ τὸ δημιουργικὸν καὶ πρακτικὸν εἰς ὕπαρξιν τὸ κατ' εἰκόνα φυλάσσειν ἔχεις ἐπ' ἀνθρώπου· δημιουργεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὸ πᾶν, ἀφράστως καὶ ἀνεπινοήτως παράγων τὰ μὴ ὄντα· ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἐνίοτε μὲν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας καὶ φύσεως, σπορᾶς καταβολῇ, ὅμοιον ἄνθρωπον γεωργῶν, ἐνίοτε δὲ τέχνῃ πολλὰ τῶν τεχνητῶν δημιουργῶν, εἰ καὶ μὴ ἐκ τοῦ μηδαμῶς ὄντος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο * τι πιθανὸν * ἔχον ῥᾳδίως ἐλέγχεται. * οἵ τε γὰρ μονάζοντες, καὶ διὰ τὸ δοκεῖν φυλάσσειν τὸ κατ' εἰκόνα, παντὸς ἀνθρωπίνου τεχνήματος ἢ τεχνάσματος ἀνωτέρω ἑαυτοὺς ἐργασάμενοι, ἄθλιοι ἂν φανεῖεν, τὸ κατ' εἰκόνα δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπολέσαντες. τί οὖν τὸ κατ' εἰκόνα; ἡ τῶν ἀρετῶν δι' ἐπιμελείας κτῆσις. ἄγγελοι μὲν γὰρ ἔχειν ἀρετήν, ἀλλ' οὐ τὴν δι' ἐπιμελείας καὶ κόπου, ὅτι μὴ μεθέλκονται ὑπὸ κακίας, δοξάζονται. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθείη, ἄκοπον ἀρετῶν κτῆσιν τοῖς ἀγγέλοις ἀποκεκληρῶσθαι· ἢ καὶ οὗτοι τὸ κατ' εἰκόνα τῷ ἀκόπως ἔχειν θεῷ μᾶλλον πλησιάζοντες …ουσιν· ἢ εἰ μὴ οὗτοι, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι μετὰ ταύτης ἢ πρὸ ταύτης τὴν κτῆσιν πολλῶν ταράχων καὶ πόνων ἐμπιπλάμενος ταύτην ἐνδέχεται.

* al. ἀγγέλοις.
* al. ἴσι.
* al. ἐστὶ.
* al. ὑπετύπωσαν.
* al. τὸ ἔχον
* al. οἵ.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ Ἡ ἘΚΛΟΓΗ.

σλη'.
Fl. Iosephi antiquitatum Iudaicarum libri.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου [ἡ ἀρχαιολογία· ἧς ἡ ἐκλογή, ὅσα τε ἱστορεῖ περὶ Ἡρῴδου, καταλέγει τήν τε ἀνοικοδομὴν τοῦ ναοῦ· ὅπως τε τὴν ἰουδαϊκὴν ὑπεισῆλθε βασιλείαν, καὶ ὅπως αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐκ γένους διεδέξαντο· ὅπως τε αὕτη εἰς ἀριστοκρατίαν καταλέλυται, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους τῶν ἀρχιερέων ἀναδεξαμένων· καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις συνδιαπλέκεται. Ὅτι Ἰώσηπος] πρὸς τῷ τέλει τῆς ιε' κατὰ τὴν ἀρχαιολογίαν ἱστορίας, ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς βασιλείας

METHOD.

in homine reperiat quis nobile, quo careat angelica natura; non immortalitas; nam & angelus immortalis, non liberum arbitrium: nam ſi angeli vt ſentit Theologus magis [quam homines] propendent in bonum, ſecundum hoc intellige nullo modo poſſe accipi illud ſecundum ſimilitudinem. Si imperium dicas, (dignatus eſt enim homo à DEO imperio piſcium & aliorum in ipſa mundi fabricati deſcriptione) ne ſic quidem angelos oſtendes eſſe diuerſos. Dominari enim plures angelorum gentibus, & nationibus ſingulatim è ſcriptura didicimus. Si autem, quod ſubiectos non tractabiles ſibi reddant, quemadmodum illi multa animalia, differentiam conſtituas, nihil niſi riſum iactas, neque enim homo cuius imaginem ferre dicitur, (apage dictum) ſubiectos reddit ſiue oſtendit manſuetos. Quid igitur eſt illud, ſecundum imaginem? Nam quicumque corporeæ figuræ elegantiam commenti ſunt, omnibus ſuis argumentis hominem neque ab angelorum quidem formæ communione pro ratione .·. quæſtionis liberarunt. Ab angelis enim humanam indutam eſſe formam, nobis diuinæ literæ prodiderunt. Si autem opificis & effectoris ſubſtantiæ humanæ .·. effigiem in homine dicis manere, (creat enim DEVS, vniuerſa inexplicabili & incomprehenſo modo producendo ea quæ non ſunt) etiam homo quandoque ex ſua ſubſtantia & natura, ſatu ſeminis ſimilem ſibi hominem creat, quandoque vero artificio multa opificum artificia quamuis ex nulla re prius exiſtente, fingit; Enimuero & hoc ſi quid probabile habet, facilè refellitur. Nam & qui ſolitariam vitam degunt, & propterea quod videantur illud, ad imaginem, ſeruare, poſteaquam ſeipſos ſupra omne artificium humanum & artem perfecerunt, miſeri viderentur, quod hoc ipſo illud, ſecundum ſimilitudinem, perdidiſſent.

Quid ergo eſt hoc, ſecundum ſimilitudinem? virtutum induſtria partarum theſaurus eſt. Angeli enim quamuis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem & induſtriam partam habere quia non ſolicitantur à peccato. Sed quamuis hoc concederetur ab angelis virtutem ſine labore poſſeſſam, aut hi quoque illud, ad imaginem, ſine labore habẽdo magis DEO ſimiles habebunt hanc: aut, ſi hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut ante illius imaginis poſſeſſionem, multis ærumnis & laboribus exantlatis hanc aſſequitur.

Nazianzenus.
Dan. 10.
πρὸς τῷ γέλωτι Locus corruptus forte δείκνυσι.
.·. Quæ erat, qua ratione ſimilis eſſet Deo.
.·. Effigiem cuſtodire penes hominem putas.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum Libri. CCXXXVIII

LEGI *Ioſephi*, [Antiquitates, quarum Excerpta, quæ de Herode narrant, deſcribunt inſtaurationem templi, vt Iudæorum occupauerit dominum, vtque eius ſtirps imperium adepta ſit, vt denique in optimatium regnum verterit, principatum ſummis Pontificibus inuadentibus, & alia quæ his adiunguntur. Ioſephus [*ad finem libri* quinti decimi Antiquitatum tradit. Octauo decimo regni

Cap. 14.

IOSEPHVS. Herodis anno perfectum templum Hieroſolymis: quod Salomon Rex exædificauit, quod euerſum iterum captiui è Babylone reducti Perſarum Rege Dario coadiuuante erexerunt ſex & quadraginta annis. Hunc Herodem refert, auferentem fundamenta antiqua, alia vero contra illa iacientem duplò priore maius feciſſe.

Superauit enim altitudine templum quod captiui erexerunt templum Salomonis menſuris quibuſdam. Continebat templum Herodis centum cubitos longitudine: altitudo amplius viginti, quos etiam tranſcendit, tempore fundamentis ſubſidentibus; quam etiam Neronis imperio Iudæi attollere cogitarunt. Ædificatum vero templum ab Herode vno anno & ſex menſibus Ioſephus refert, & domus, & monumenta quæ circum erant octo integris annis.

Lapides quibus templum ædificatum candidos ac firmos, ſingulos fuiſſe longitudine cubitorum viginti quinque, altitudine octo, latitudine duodecim; finitum vero hac induſtria. eo in opere magna Herodis enituit diligentia: aduexit prius omnem materiam, erántque illi plauſtra, mille lapides vehere conſueta, decem millia opificum, ſacerdotum, qui in adytis ſeruirent mille. His enim ædificare lignáque cedere inſtituit, ſacras illis omnibus veſtes coëmens, & apparatus, voluntatem, opinione citius ad exitum perduxit, & magnam gratiam apud populum conciliauit ſibi. Sacrificat autem Herodes abſoluto templo trecentas vaccas; quantum vero alij Iudæi ſacrificarint, dici non poteſt. Hic vero Herodes filius fuit Antipatri Idumæi, & Arabiſſæ cui nomen Cypris, quo regnante CHRISTVS è Virgine ad redimendum genus humanum natus eſt. In quem ſæuiens peccauit, & contrucidatis tot infantibus; qua crudelitate ac cæde omnes retro tyrannos ſuperaſſe fertur. Eius vxoris Mariamnes (quæ Alexandræ Pontificis Hyrcani filiæ filia fuit) venuſtas corporis tanta fuit vt nulla vnquam illi par fuiſſe videretur. Ex hac igitur duo nati filij Ariſtobulus, & Alexander, qui pulchritudine, orationiſque gratia, manuúmque promptitudine, nihil non regium habere, omnium ore ferebantur. Contra hos omnes calumniis Antipatri efferatus eſt. Primo quidem in vxorem, deinde filios, & demũ Antipatrum è priore natum vxore. Acerbo morbo vexatus (vexabatur enim inteſtinorum exulceratione) non niſi erectus anhelabat, pedes tumebant phlegmate humido, & graues coli paſſiones, verenda putrefacta ſcatebant vermibus: & alia multa. Et quinto poſt cædem Antipatri filij die etiam vitam finiit. Viuẽs annos omnes*, imperans ex illis ſex & triginta. Regnat vero illegitime, & præter ſpẽ ſuam, ſtudio Antonij ducis Romanorũ pecunia corrupti, & Auguſti cõmẽdatione,

* Septuaginta.

* Ἡρώδου ἀνύοντα τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν, ὃν * ἔκτισε Σολομὼν ὁ βασιλεὺς, κατασκαφέντα δὲ πάλιν οἱ ἐκ Βαβυλῶνος ἀναχθέντες, αἰχμάλωτοι Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως συναραμένου αὐτοῖς, ἀνέστησαν ἐν ἓξ ἔτεσι καὶ μ΄. τοῦτόν φησι τὸν περιώνυμον ναὸν μετὰ ἔτη ἑξακόσια, ἀνελόντα μὲν τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, ἑτέρους δὲ καταβαλόντα ἐπ' * αὐτὸν τὸν Ἡρώδην διπλάσιον τοῦ προτέρου ἀναστῆσαι· λείπεσθαι γὰρ τὸν ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων τοῦ Σωλομωντείου μέτροις κατὰ τὸ ὕψος τισίν. εἶχε δὲ ὁ Ἡρώδου νεὼς, μῆκος μὲν πήχεις ἑκατὸν, ὕψος δὲ εἴκοσι περιττοῖς. * οὓς καὶ ὑπέβη, τῷ χρόνῳ τῶν θεμελίων συνιζησάντων, ὃ καὶ κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς Ἰουδαῖοι ἐγνώκεισαν ἐπεγείρειν. οἰκοδομηθῆναι δὲ Ἡρώδῃ τὸν ναὸν Ἰώσηπός φησιν ἐνιαυτῷ ἑνὶ, καὶ μησὶ ἕξ: * τῶν δὲ περὶ τὸν νεὼν οἴκων καὶ περιβόλων ἔτεσιν ὅλοις ὀκτώ. λίθοις δὲ, ἐξ ὧν ἠγείρετο ὁ νεὼς, λευκοὺς μὲν εἶναι καὶ κραταιοὺς, ἔχειν δὲ ἕκαστον αὐτῶν μήκους μὲν πήχεις εἰκοσιπέντε, ὕψους δὲ ὀκτὼ, καὶ εὔρους περὶ δυοκαίδεκα. τελεσθῆναι δὲ τὸ ἔργον φησὶν ἐπινοίᾳ τοιαύτῃ. Ἡρώδῃ πολλή τις ἐγένετο ἡ περὶ τὸ ἔργον φιλοτιμία. ἀγείρει οὖν πρότερον ἅπασαν ὕλην, καὶ χίλιαι αὐτῷ ἅμαξαι λίθους ἄγειν εὐτρεπεῖς ἦσαν. ἐργάται δὲ ἄλλοι μὲν μύριοι, τῶν δὲ ἱερέων, οἳ τῶν ἀδύτων ἔργων ἔμελλον ἅπτεσθαι, χίλιοι. τοσούτων γὰρ οἰκοδομεῖν καὶ ξυλουργεῖν ἐξεπαίδευσεν ἱερατικὰς αὐτοῖς ἅπασιν ὠνησάμενος στολάς. καὶ ἤδη ἡ παρασκευὴ θᾶττον μὲν ἐλπίδος, εἰς πέρας τὸ βούλημα ἤγαγε. μεγάλας δὲ καὶ πολλὰς ἀπὸ τοῦ πλήθους τὰς εὐχαριστίας ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐχθομένου Ἡρώδου προὐξένησε. θύει δὲ Ἡρώδης ἅμα τῷ συντελέσαι τὸν νεὼν βοῦς τριακοσίας· τῶν δὲ ἄλλων Ἰουδαίων ὅσα θύσαιεν, οὐδ' ἐγένετο λαβεῖν ἀριθμῷ. οὗτος Ἡρώδης ἐστὶν [ὁ] Ἀντιπάτρου τοῦ Ἰδουμαίου καὶ τῆς Ἀραβίσσης (Κύπρις δὲ ὄνομα αὐτῇ) παῖς, ἐφ' οὗ καὶ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἡμετέρου γένους παρθενικῆς ἀποτίκτεται μήτρας. καθ' οὗ καὶ μανεὶς Ἡρώδης, τοῦ μὲν δεσπότου διήμαρτε, φονεὺς δὲ πολλῶν νηπίων γίνεται· εἰς ὠμότητα δὲ καὶ μιαιφονίαν πάντας ὅσοι τύραννοι ὑπερβαλέσθαι ἱστόρηται. καὶ γυναικὸς δὲ τῆς Μαριάμμης (θυγάτηρ δὲ ἦν αὕτη Ἀλεξάνδρας τῆς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως παιδὸς) ὥρα σώματος οὐδενὶ χρόνῳ λείπουσα δεῖξαι ταύτης ἐφάμιλλον, ταύτης οὖν καὶ δύο τῶν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γενηθέντων παίδων, Ἀριστοβούλου καὶ Ἀλεξάνδρου, οἳ κάλλει τε καὶ λόγων ἀσκήσει, καὶ χειρῶν ἔργοις, οὐδὲν ἧττον ἢ ὅτι βασιλέως ἦσαν παῖδες, ἀνὰ πάντων ἐφέροντο στόμασι. τούτων [οὖν] συμπάντων διαβολαῖς Ἀντιπάτρου μανεὶς δήμιος γίνεται. πρῶτον μὲν τῆς γαμετῆς, εἶτα καὶ τῶν παίδων, καὶ τελευταῖον Ἀντιπάτρου, καὶ αὐτοῦ παιδὸς ἐκ προτέρας γυναικός. νόσῳ δὲ πικρᾷ περιπαδοθεὶς, ἕλκωσις γὰρ ἐντέρων εἶχε τὸν δύστηνον, ὄρθιόν τε ἆσθμα, καὶ ποδῶν λευκοῦ * φλέγματος οἴδημα, δειναί τε τοῦ κώλου ἀλγηδόνες, καὶ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, καὶ μυρία ἄλλα. κατὰ πέμπτην δὲ ἡμέραν τῆς Ἀντιπάτρου σφαγῆς τοῦ παιδὸς, καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέστρεψε. διαβιοὺς μὲν ἔτη σύμπαντα * βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. βασιλεύει δὲ οὗτος παρανόμως τε, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτοῦ ἐκείνου, σπουδῇ μὲν Ἀντωνίου τοῦ στρατηγοῦ Ῥωμαίων χρήμασιν ὑπηρετουμένου, καὶ Αὐγούστου καταινέσει.

ψήφῳ δὲ πρὸς ἀφοσίωσιν καὶ τῆς βουλῆς ῥωμαίων.

περὶ Ἡρώδου

Ὅτι Ἡρώδου τοῦδε, τοῦ πρώτου ἐξ ἀλλοφύλων παρὰ τοὺς νόμους βασιλεύσαντος ἰουδαίων, τούτου πατὴρ ἦν Ἰδουμαῖος γένος ἐξ ἀσκάλωνος πόλεως, παῖς Ἀντίπα, Ἀντίπας καὶ αὐτὸς ἐπικαλούμενος πρότερον, Ἀντίπατρος δ᾽ ἔπειτα. οὗτος πολλῶν μὲν χρημάτων εὐπορῶν, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν, καὶ στασιαστής, Ὑρκανῷ τῷ ἰουδαίων ἀρχιερεῖ δι᾽ εὐνοίας Ἀριστοβούλῳ * τῷ ἀδελφῷ Ὑρκανοῦ, διάφορος· * διὸ πείθει Ὑρκανὸν, πολλάκις ἐνοχλήσας, τὴν βασιλείαν πάλιν ἀναζητεῖν ἅπασι τρόποις, ἣν ἐκείνου συγχωρήσαντος ἀφελόμενος Ἀριστόβουλος εἶχεν ὁ ἀδελφός. αὕτη τῶν ἀδελφῶν ἡ στάσις μεγάλη κακῶν αἰτία αὐτοῖς τε καὶ γένει καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει κατέστη, καὶ τῆς εἰς ἀλλοφύλους τῆς βασιλείας μεταπτώσεως. ἐν τῇ στάσει * ταύτῃ πολλὰ φαίνεται Ἀντίπατρος ὑπὲρ Ὑρκανοῦ κατ᾽ Ἀριστοβούλου πράξας. τέλος Ἀριστόβουλος μὲν εἰς ῥώμην ἅμα παισὶν αἰχμάλωτος ἄγεται. ἐκεῖθεν δὲ φυγὼν, πάλιν εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν παραγίνεται· πάλιν τε πολιορκηθεὶς ὑπὸ ῥωμαίων, ἅμα τῷ παιδὶ Ἀντιγόνῳ (οὗτος γὰρ ἔτυχεν ἐκ ῥώμης τῷ πατρὶ συμφυγών) ἁλίσκεται, καὶ εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ᾽, μῆνας ἕξ: λαμπρὸς δὲ καὶ μεγαλόψυχος ἐν τῇ ἀρχῇ γεγονώς. Ὑρκανῷ δ᾽ ἡ μὲν ἀρχιερωσύνη δίδοται, οὐκ ἔτι δ᾽ ἡ βασιλεία: ἀλλ᾽ ἦν τὸ ἔθνος αὐτονομούμενον· ἐθνάρχης δ᾽ ὅμως ἀντὶ βασιλέως τῆς δεδομένης αὐτῷ ἐξουσίας εἶχεν ὄνομα. Ἀντιπάτρῳ δ᾽ Ὑρκανοῦ ἀρχιερατεύοντος, ἐπὶ πλεῖστον τὰ τῆς δυναστείας ηὔξετο. ῥωμαίων τε γὰρ τοῖς στρατηγοῖς κατὰ τῶν ἀνθισταμένων συνεμάχει, καὶ τὰ ἰουδαίων διὰ χειρὸς, τῇ ἀπραγμοσύνῃ, καὶ τῷ συγκεχωρηκότι Ὑρκανοῦ, αὐτὸς εἶχε πράγματα. Ἀριστόβουλον δὲ Ἰούλιος ὁ καῖσαρ, λύσας τῶν δεσμῶν, εἰς συρίαν κατὰ τῶν Πομπηΐου πέμπειν ἐγνώκει. ἀλλ᾽ αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ Πομπηΐου φρονοῦντες, φαρμάκῳ φθείρουσι. καὶ Σκιπίων δ᾽, ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηΐου τὸν * Ἀριστοβούλου παῖδα Ἀλέξανδρον ἐπικαλοῦντος ἃ πρότερον εἰς ῥωμαίους ἥμαρτοι, πελέκει διεχρήσατο. ἀποδείκνυται δὲ ὑπὸ Ἰουλίου καίσαρος Ἀντίπατρος μετὰ τὴν κατὰ Πομπηΐου νίκην καὶ ἐπίτροπος ἰουδαίας. ὃς * ἐπ᾽ αὐτὴν παραγεγονὼς, Φασαήλῳ μὲν τῷ παιδὶ ἱεροσολυμιτῶν καὶ τῶν πέριξ τὴν στρατηγίδα ἀρχεῖν δίδωσι· τὸν δὲ μετ᾽ αὐτὸν Ἡρώδην νέον ὄντα κομιδῇ, πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἀπὸ γενέσεως ἔτη ἦν, τῆς γαλιλαίας ἀποφαίνει ἐπίτροπον, οὐδὲν ὑπὸ τῆς νεότητος * τοῦ μὴ οὐχ τὸ δεινὸν αὐτοῦ καὶ γενναῖον ἐκφῆναι κωλυόμενον. καὶ ταῦτα πράττων Ἀντίπατρος, καὶ θαυμαζόμενος οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τοῦ ἔθνους ἢ καὶ βασιλέως: ὅμως τῆς πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα εὐνοίας καὶ πίστεως οὐδὲν ὅλως ἠλλοίωσεν. ἀναιρεῖται δὲ Ἀντίπατρος, εὐδαίμονα καὶ λαμπρὸν διὰ παντὸς ἀναφήνων βίον, ἐξ ἐπιβουλῆς φαρμάκῳ Μαλίχου τὸν * οἰνοχόον χρήμασι πείσαντος, στάξαι τῷ πόματι τοῦ φαρμάκου. * Μάλιχος δ᾽ οὗτος ἰουδαῖος μὲν ἦν, δεινὸς δ᾽ δόλον ῥάψαι, καὶ δοθείσης ὑπονοίας, ὅρκοις τὴν ὑπόνοιαν θεραπεῦσαι, καὶ ὑποκρίσει φιλίας. ἀλλ᾽ οὐδὲν ἧττον, ὡς ἔοικεν, Ἡρώδῃ τοιαῦτα μηχανᾶσθαι φύσιν λαχόντι, ἢ καὶ δεινοτέρῳ περιτυχὼν

* al. τῷ ἀδελφῷ
* al. διό.
* al. ταύτης.
* al. Ἀριστοβ.
* i. ἐπὶ ταύτην
* al. τάς
* al. οἰνοχόον.
* al. μάλχος.

decreto ad confirmationem Senatus Rom. IOSEPHVS. Herodis huius, qui primus externorum Iudæis imperauit, pater fuit Idumæus natione ex Aſcalone filius Antipæ, etiam Antipas prius vocatus, deinde Antipater. Hic multis pecunijs abundans, factioſus ingenio, & ſeditioſus cum Hyrcano Iudæorum Pontifice, eo quod faueret Ariſtobulo fratri Hyrcani inimicitias geſſit. Quare cum multas ſæpe conciret turbas, eo permouet Hyrcanum vt regnum iterum requirat omnibus modis, quod illo donāte habuerat Ariſtobulus frater interfectus. Hæc fratrum diſcordia magna malorum cauſa ipſis, & cognationi, gentîque Iudæorum fuit, & cur regnum ad externos delaberetur. In hac diſcordia multa Antipater pro Hyrcano contra Ariſtobulum viſus eſt feciſſe. Tandem Ariſtobulus vna cum liberis captiuus ducitur. Inde fuga ereptus, ad rem Iudæorum iterum ſe conuertit, iterúmque obſeſſus à Romanis cum filio Antigono (hic enim cum patre vna captiuus fuit) capitur, Romamque mittitur, & ligatus comprehenſus eſt, cum regalem & pontificalem dignitatem annos tres & ſex menſes geſſiſſet: Illuſtris & magnanimus in regno factus. Hyrcano quidem Pontificatus tributus eſt, nondum vero regnum: ſed populus proprijs legibus viuebat, populi Præfectus pro rege data ſibi poteſtate dictus eſt. Antipater autem, pontificatum gerente Hyrcano, ad magnam potentiam peruenerat. Nam cum Rom. ducibus contra rebellantes auxiliando pugnabat, regnumque Iudæorum propter robur iniuſtè, & concedente Hyrcano adeptus eſt. Iulius vero Cæſar Ariſtobulum carcere ſoluens in Syriam contra Pompeianos mittere decreuit. Sed illum præuenientes Pompeiani veneno corrumpunt. Et Scipio, mittente Pompeio illo Ariſtobuli puerum Alexandrum accuſante, quæ prius in Romanos peccauerat, ſecuri percuſſit.

Declaratur vero à Iulio Cæſare Antipater poſt victoriam contra Pompeium Præfectus Iudææ; qui in Iudæam veniens Phaſaëlo filio Hieroſolymorum vicinorúmque imperium dedit. Poſt ſe vero Herodem admodum iuuenem, decimo quinto ætatis anno Galilææ principem declarat, nihil à iuuentute prohibitum magnum quid & virile præſtare. Hæcque faciens Antipater, & nihilo minus à populo cultus, quàm ſi Rex eſſet. Nihil tamen prorſus à fide & beneuolentia erga Hyrcanum Pontificem Max. alienatus eſt. Finit Antipater ſplendidam, & claram omnino vitam, occultè veneno, Malcho pincernam pecunia corrumpente, vt veneno potum inficeret. Malchus hic quidam Iudæus erat, nectendorum dolorū peritus, & data ſuſpicione, iuramento ſuſpicionē lenit, & fictione amicitiæ. Sed nihil minus, vt videbatur, in Herodem hæc ingenio machinātem facere, aut etiam vehementiorem incidēs,

IOSEPHVS. pœnam poſtulantem paternæ cædis, pugionibus confoſſus interficitur. Antigonus vero filius Ariſtobuli, Fabio pecunijs corrupto, & Ptolemæo Hymenæi F. propter matrimonium (ſoror enim eius nupſerat illi) & alijs nonnullis, aggreſſus eſt deſcendere in Iudæam. Sed Herodes pugna congreſſus vicit, & è Iudæa expellit, & ab Hieroſolymis, & ipſo Hyrcano honorificè, parta victoria, ſuſceptus eſt. Antonius vero dux Romanorum, pecunijs excœcatus Herodi & fratri Phaeſelo Iudæorum tetrachias dedit, Hyrcano contra hæc non indignante, populum vero accuſantibus Herodianis, nihil amplius erat quam vt ſupplicium ſubirent, loco pœnæ ſumendæ, ob quæ accuſauerant: quia Antonius corruptus fuerat auro, & Hyrcanus cum Herodianis ſentiret. Iam enim filiæ filiam Mariamnem Herodes deſponſam habebat. Ptolemæo vero Hymenæo vita defuncto Lyſanias filius accipit imperium, & Pacorus regis filius, & Baſapharmanes Satrapa Parthus, occuparunt Syriam. Lyſanias vero habens ſecum ſatrapam, init amicitiam cum Antigono Ariſtobuli filio, & Antigonus promittit Parthis mille talenta ſe daturum, & quingentas mulieres, ſi paternum imperium darent, interfecto Hyrcano, & Herodianis. Propterea Pacorus & Baſapharmanes adducunt Antigonum, & illato ab Herodianis bello, multi vtrinque cæduntur, multum Herode laboribus celebrato. Tandem Herodes, & Phaſaëlus dolo capiuntur à Parthis, & Phaſaëlus hoſtium cædem præuertens, illiſo ad petram capite finiuit vitam: captiuus vero tenebatur Hyrcanus. Et denique Parthi Hieroſolyma occupantes, vix illos Herode, animi præſtantia & celeritate conſilij, manuúmque robore cum familia fugiente, pecunias Hieroſolymitanorum rapuerunt, præter eas quæ erant Hyrcani; octoginta verò erant talenta, & ſic in patrium regnum Antigonum conſtituerunt. Antigonus vero Hyrcano, ne amplius ſacerdotium gereret, (nam qui aliqua parte corporis mutili ſunt, non ſunt apti ad ſacerdotia apud Iudæos) aures incidit, & Parthis ſecum vt ducant committit. Herodes nequaquam quieſcebat; ſed primam quidem ad Malichum Arabum Regem vadit, auxilium iuxta paternam amicitiam inuenturum ſe ſperans: fruſtratus vero Brundiſium ad Antonium ducem Roman. inde cum illo Romam contendit, deplorans ea quęaccidiſſent, fratriſque mortem. Cogitauerat vero fratri vxoris filio filiæ Hyrcani, ſi quomodo poſſet regnum tradere; diffidebat enim omnibus modis ſibi externo id poſſe cõtingere. Sed Auguſtus & Antonius eodem vſi conſilio regem Iudæorum creant, & contra Antigonum ſæpe cum illo pugnãtes poſt multas clades & bella, Antigonum captiuum ducunt, Soſio Rom. duce finem huic bello imponente. Illum vero magis in imperio confirmãt. Antonius dux accipiens captiuum Antigonũ,

δίκην εἰς πρασσόμενον τοῦ πατρῴου φόνου, ξιφιδίοις κατακεντούμενος, κτίννυται. Ἀντίγονος δ' ὁ Ἀριστοβούλου παῖς, Φαβίου χρήμασι διαφθαρέντος, καὶ Πτολεμαίου τοῦ Ὑμεναίου, διὰ τὸ κῆδος μὲν (ἀδελφὴν γὰρ αὐτοῦ ἐγεγάμηκε συλλαμβανομένου) καὶ ἑτέρων τινῶν, ἐπεχείρησε κατελθεῖν ἐπὶ ἰουδαίαν. ἀλλ' Ἡρώδης μάχῃ συμπλακεὶς, νικᾷ, καὶ τῆς ἰουδαίων γῆς ἀπελαύνει, καὶ ὑπὸ ἱεροσολύμων, καὶ αὐτοῦ Ὑρκανοῦ, λαμπρῶς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐδέχθη. παραγεγονὼς δὲ Ἀντώνιος χρήμασιν, ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, Ἡρώδῃ δὲ τῷ ἀδελφῷ Φασαήλῳ τὰς τῶν ἰουδαίων τετραρχίας δίδωσιν, οὐδὲν πρὸς ταῦτα δυσχεραίνοντος Ὑρκανοῦ. τοῦ δὲ πλήθους τῶν περὶ Ἡρώδην κατηγορούντων, οὐδὲν πλέον πλὴν τοῦ τιμωρίαν ὑπέχειν ἀντὶ τοῦ λαβεῖν ὧν ἐπεκάλουν ἐγίνετο· διὰ τὸ χρήμασιν Ἀντώνιον διεφθάρθαι, καὶ Ὑρκανὸν τοῖς περὶ Ἡρώδην τίθεσθαι· ἤδη γὰρ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ παῖδα Μαριάμμην Ἡρώδης ἐγγεγύητο. Πτολεμαίου δὲ τοῦ Ὑμεναίου τὸν βίον λιπόντος, ὁ παῖς λαμβάνει τὴν ἀρχὴν Λυσανίας. καὶ Πάκορος δὲ ὁ βασιλέως παῖς, καὶ Βαζαφαρμάνης σατράπης πάρθος, κατέχον τὴν συρίαν. Λυσανίας δὲ τὸν σατράπην ἔχων σὺν αὐτῷ, ποιεῖται πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου φιλίαν. καὶ Ἀντίγονος ὑπισχνεῖται πάρθοις χίλια τάλαντα δώσειν, καὶ πεντακοσίας γυναῖκας, εἰ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἀποδώσουσιν Ὑρκανὸν ἀφελόμενοι, καὶ τοὺς περὶ Ἡρώδην ἀνέλοιεν. διὸ Πάκορος καὶ Βαζαφαρμάνης κατάγουσιν Ἀντίγονον. καὶ πολέμου αὐτοῖς ὑπὸ τῶν περὶ Ἡρώδην συσταντος, πολλοὶ ἀφ' ἑκατέρων κτείνονται, εὐδοκιμοῦντος μάλιστα τοῖς πόνοις Ἡρώδου. τέλος Ὑρκανὸς καὶ Φασάηλος δόλῳ συλλαμβάνονται ὑπὸ πάρθων. καὶ ὁ μὲν Φασάηλος τῶν ἐχθρῶν προφθάσας τὴν σφαγὴν, πέτρα τὴν κεφαλὴν προσαράξας, ἔξεισι τοῦ βίου: Ὑρκανὸς δὲ δέσμιος εἴχετο. καὶ οἱ πάρθοι λοιπὸν τὰ ἱεροσόλυμα λαβόντες, μόλις αὐτοὺς Ἡρώδου, δεινότητι γνώμης, καὶ τάχει τοῦ προμηθοῦς, καὶ χειρῶν ἀρετῇ, σὺν τῇ γενεᾷ διαφυγόντος, τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον χρήματα, πλὴν τῶν Ὑρκανοῦ· ὀγδοήκοντα δ' ἦν τάλαντα· καὶ οὕτως εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχὴν Ἀντίγονον ἐγκαθιστῶσιν. Ἀντίγονος δ' Ὑρκανοῦ τοῦ θείου ὑπὲρ τοῦ μὴ πάλιν ἀναλαβεῖν τὴν ἱερωσύνην (τὸ γὰρ σεσινωμένον κατά τι τοῦ σώματος μέρος ἀπείρηται ἰουδαίοις ἱερᾶσθαι) περιτέμνει τὰ ὦτα, καὶ πάρθοις ἄγειν σὺν αὐτοῖς δίδωσιν. Ἡρώδης δ' οὐδαμῶς ἠρέμει. ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰς Μάλιχον τὸν Ἀράβων ἀπῄει βασιλέα, ἐπικουρίαν κατὰ πατρῴαν φιλίαν ἐλπίδας ἔχων εὑρεῖν· ἀποτυχὼν δὲ, ἐπὶ Βρεντήσιον πρὸς Ἀντώνιον τὸν ῥωμαίων στρατηγὸν, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην σὺν αὐτῷ ἀνάγεται, ἀπολοφυράμενος τὰ συνενεχθέντα, καὶ τὸν τἀδελφοῦ θάνατον. ἐποιεῖτο δὲ γνώμην, τῷ τῆς γαμετῆς ἀδελφῷ, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατρὸς παιδὶ, εἴ πως δυνάμενος τὴν βασιλείαν καταπράξασθαι· αὐτῷ γὰρ ἀνέλπιστον ἦν παντάπασι ταύτην περιηχθεῖν ἀλλοφύλῳ ὄντι. ἀλλ' Ἀντώνιος καὶ Αὔγουστος σύμψηφον λαβόντες τὴν βουλὴν, καὶ βασιλέα ἰουδαίων ἀποφαίνουσι, καὶ κατὰ Ἀντιγόνου πολλάκις αὐτῷ συμμαχήσαντες μετὰ πολλὰς σφαγὰς καὶ πολέμους, Ἀντίγονον μὲν αἰχμάλωτον ἄγουσι, * Σοσσίου στρατηγοῦ ῥωμαίων τέλος τοῦτο τοῖς πολέμοις ἐπιθεμένου· αὐτῷ δὲ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ μᾶλλον κρατύνουσιν. Ἀντώνιος δὲ ὁ στρατηγὸς λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον,

δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. μαθὼν δὲ νεωτερίζειν τὸ ἰουδαίων ἔθνος ἐκ τοῦ πρὸς Ηρώδην μίσους, τοῦτον ἐν Αντιοχείᾳ ἐπελέκισεν. Υρκανὸς δὲ, ἐπεὶ Ηρώδην βασιλεύειν ἤκουσεν, ἐδεήθη *Φραάτου βασιλέως. καὶ συνδεηθέντος Ηρώδου, ἀφίεται εἰς τὴν πατρίδα, πολλῶν ἐλπίσας παρ' Ηρώδη τυχεῖν. Ηρώδης δὲ σχήματα μὲν εὐνοίας καὶ τιμῆς τῆς πρωτευούσης πολλὰ εἰς αὐτὸν ἐδείκνυ: ἐν ὑστέρῳ δὲ διαβολὰς ἐπενεγκὼν δωροδοκίας, καὶ τῆς πρὸς Αραβας προδοσίας: ἀνεῖλεν ἄνδρα, ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη ἐνιαυτῷ ἑνὶ, μετὰ πολλῆς καὶ ἀφάτου τῆς ἐπιεικείας καὶ ἀπραγμοσύνης βεβιωκότα. καὶ Αριστόβουλον δὲ τὸν υἱὸν μὲν Υρκανοῦ, Μαριάμμης δὲ τῆς γαμετῆς ἀδελφὸν, ἐνοχλησάσης Αλεξάνδρας τῆς τῶν παίδων μητρὸς, καὶ *αὐτῆς Μαριάμμης, ἀρχιερέα μὲν καθίστησιν ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἄγοντα· καὶ μετ' ὀλίγον ἐν ἱεριχοῦντι ταῖς ἐκεῖσε κολυμβήθραις ἐναποπνιγῆναι [καὶ] κατεπράξατο, ἀλλ' Ηρώδης μὲν τοιοῦτος, καὶ οἷος ἤδη προείρηται.

Οτι τελευτῶν Ηρώδης Αρχέλαον τὸν υἱὸν διατίθεται, καίσαρος διδόντος, τῆς βασιλείας γενέσθαι διάδοχον. καίσαρ δὲ, ὁ Αὔγουστος δὴ ἦν, τῆς ἡμισείας Αρχέλαον ἀποφήνας κύριον, καὶ βασιλείᾳ τιμήσειν εἶπεν, [εἰ] ἐπιεικῶς καὶ δικαίως τὴν ἀρχὴν μάθοι χειρίζοντα· τὴν δὲ ἄλλην μοῖραν διελὼν, τετράρχας Φίλιππον καὶ Αντίπατρον, καὶ αὐτοὺς Ηρώδου παῖδας ὄντας, καθίστησιν. ἀλλ' Αρχέλαος ἐπεὶ ὠμῶς [καὶ] κατὰ τὸν πατέρα ἰουδαίων ἦρχε· καίσαρος δεηθέντων τῶν τυραννουμένων· δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐκπέπτωκε, καὶ Βίενναν οἰκεῖν τῆς γαλλίας καταδικάζεται, καὶ μεταπίπτει ἐντεῦθεν ἡ ἰουδαία ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν.

Οτι Ηρώδης ὁ τετράρχης γαλιλαίας καὶ περαίας, παῖς Ηρώδου τοῦ μεγάλου, ἠράσθη, (ὡς) Ιώσηπός φησιν, ἀδελφοῦ Ηρώδου γυναῖκα ὄνομα Ηρωδιάδα· ἀπόγονος δὲ ἦν αὕτη τοῦ μεγάλου Ηρώδου, Αριστοβούλῳ τῷ παιδὶ, ὃν ἐκεῖνος ἀνεῖλε, γεγεννημένη· ἦν δ' αὐτῇ καὶ ὁ ἀδελφὸς Αγρίππας. ταύτην Ηρώδης τἀνδρὸς διαστήσας ἠγάγετο γυναῖκα. οὗτός ἐστιν ὁ τὸν μέγαν ἀνελὼν Ιωάννην τὸν πρόδρομον, δεδιὼς (Ιώσηπός φησι) μὴ τὸ ἔθνος αὐτοῦ διαστήσῃ, πάντες γὰρ, δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς Ιωάννου λόγοις εἵποντο. κατὰ τοῦτον καὶ τὸ σωτήριον ἐγεγόνει πάθος.

Οτι Αγρίππας ὁ Ηρώδου μὲν ἀπόγονος τοῦ πρώτου, Αριστοβούλου δὲ τοῦ ἀνῃρημένου παῖς, ἀδελφὸς δὲ Ηρωδιάδος, μυρίαις τύχαις καὶ μεταβολαῖς περιπεσὼν, ὅμως ἐκ φυλακῆς καὶ δεσμῶν, οἷς αὐτὸν κατεχόμενον Τιβέριος καίσαρ τελευτῶν ἀπολελοίπει, ἐκ τούτων ἀπαλλαγεὶς, Γαΐου καίσαρος προνοίᾳ, καὶ βασιλεὺς χειροτονεῖται τετραρχίας Φιλίππου· Ηρώδου δὲ ἦν οὗτος ἀδελφὸς τοῦ πρώτου: προσλαμβάνει δὲ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν· καὶ ἀποπλεῖ πρὸς τὴν ἰουδαίαν, πάντων ἐν ἐκπλήξει καὶ θαύματι τὸ τῆς μεταβολῆς ἀθρόον ποιουμένων.. μεθ' ὧν καὶ Ηρωδιὰς ἐκπεπληγμένη, καιρίαν δέχεται πληγὴν ἐκ φθόνου, καὶ οὐκ ἀνίει διενοχλοῦσα τὸν ἄνδρα, ἕως κατειργάσατο ἀνελθεῖν εἰς ῥώμην, καὶ βασιλείαν ἑαυτῷ σπουδὴν ποιεῖσθαι καταπράξασθαι. ἀλλ' ὁ μὲν ἀνήει σὺν αὐτῇ: εἵπετο δ' Αγρίππας, καὶ *καταλαμβάνει ἄρτι καταίροντας. κατηγορήσας δ' Ηρώδην παρὰ Γαΐῳ καίσαρι, ὡς δύσνους εἴη εἰς ῥωμαίους ἀεὶ

*al. Ἀφραάτου.

*al. αὐτῆς.

*καλαμβά-

vinctum triumpho ſeruare decreuit. Cognito autem, Iudæorum populum odio in Herodem noua moliri, illum Antiochiæ ſecuri percuſſit. Hyrcanus autem, cum Herodem regnare intellexit, implorauit Phraatem regem: & ſimul poſtulante Herode in patriam mittitur, multa ſe ſperans ab Herode conſecuturum. Herodes vero ſpeciem beneuolentiæ, & primi honoris in eum magnam oſtendit: deinde vero ei corruptionem largitionum obiiciens, & proditionem apud Arabes: hominem interfecit annum octogeſimum primum agentem, cum magna & ineffabili clementia & incurioſitate.

Quin & Ariſtobulum Hyrcani filium Mariamnæ vxoris fratrem, adnitente Alexandra puerorum matre, & Mariamna, ſummum Pontificem decimo ſeptimo ætatis anno creat. Et deinde in Hiericho in piſcina illic ſuffocari iuſſit. Sed Herodes quidem talis, qualis eſſe iam dictum eſt.

Moriens Herodes Archelaum filium Cæſare permittente ſucceſſorem regni conſtituit. Cæſar vero Auguſtus dimidiæ regni partis Archelaum creans dominum, & regis titulo ornaturum ſe dixit, ſi clementer & iuſte regnum adminiſtraturum cognouiſſet. Alteram vero partem diuidens Philippum & Antipatrum tetrarchas, Herodis & ipſos filios conſtituit: Sed Archelaus cum violenter more paterno Iudæos regeret; Cæſari ſupplicante populo, tyrannide oppreſſo, decimo anno regno excidit, & condemnatur vt habitaret Viennam Galliæ vrbem, & inde recidit Iudæa è regno in præfecturam.

Herodes tetrarcha Galilææ, & Perææ, filius magni Herodis, amauit vt ſcribit Ioſephus, fratris ſui Herodis vxorem Herodiadem; quæ & ipſa è magno Herode oriunda, nata è filio Ariſtobulo, quem ipſe interfecit. Erat huic frater Agrippa; hanc Herodes à viro diſiungens, vxorem duxit. Hic eſt qui magnum Ioannem Præcurſorem interfecit, vt ait Ioſephus, ne populum ad ſeditionem concitaret. Omnes enim ob excellentiam virtutibus, Ioannis vocem ſequebantur. Sub illo & Saluator eſt paſſus.

Agrippa primi Herodis nepos, Ariſtobuli eius, qui interemptus eſt filius, frater Herodiadis, ſexcentis caſibus & mutationibus obnoxius, tamen è cuſtodia & vinculis, quibus illum comprehenſum Tiberius moriens reliquerat, C. Cæſaris prouidentia, Rex tetrarchiæ Philippi renunciatur: Hic erat prioris Herodis frater: adeptus eſt & Lyſaniæ tetrarchiā, & in Iudæam nauigat, omnibus obſtupeſcentibus, & tam ſubitam mutationē admirantibus. Cum quibus & Herodias percul ſa letale vulnus accipit inuidiâ: nec deſiit virum turbare, donec Romam ire coegit, & in regnum ſibi adiungere ſtudere. Sed ille eam comitatus eſt, ſecutúſque Agrippa, & aſſecutus eſt iam ſoluentes. Accuſans Herodem apud C. Cæſarem, quod Romanis ſemper infeſtus fuerit.

IOSEPHVS.

Lib. 15. cap. 8.

Lib. 17. cap. 1.

Lib. 18. 7.

Ioan. Baptiſta Matth. 14. Marc. 6. Luc. 3.

JOSEPHVS. Lib. 18. 9.

Tiberio enim adhuc ſuperſtite, cum Seiano aduerſario Romanorum amicitiam iniiſſe, & nunc apud Artabanem regem Parthorum eadem contra Romanos moliri: obtinet vt loco regni, quod ſomniauerat, propria tetrarchia excidat, & Lugdunum turpi exſilio multatus abeat. Herodias vero lubens cum marito in exſilium vadit. Tetrarchiam ipſius *Caius Agrippæ tradit.* Hunc Agrippam ad diſcrimen filij, etiam magnum Agrippam vocant, & gratioſum hunc Ioſephus ait Iudæis imperaſſe. Hic Iudæis, vt videbatur, gratum faciens, Iacobum Ioannis fratrem gladio percuſſit, & Apoſtolorum caput Petrum voluit, licet aberrauerit, occidere. Hic ex argento contextam veſtem indutus, & plebem allocutus, cum voces * eius (poſtquam aſſentationis modum exceſſiſſet, & ad ſummam impietatem perueniſſet) audiens, non increpans ſtatim pœnas dedit. Ingenti enim circa ventrem dolore nato, poſt quinq; dies abſumptus eſt: ætatis annum agens quinquageſimum quartum, regni ſeptimum. Quorum quatuor Caio Romæ imperante, regnauit; tribus cæteris Philippi tenuit tetrarchiã, quarto anno & accipiens Herodis tetrarchiam. Reliquos tres ſub Claudio, quibus Iudæam, Samariam, Cæſaream permittente Cæſare, poſſedit. Sic obiit Agrippa, bubone (auis genus ſic apud Romanos vocatum eſt) quinque ante mortem diebus ſuper capite apparente, cui & regnum prænunciaſſe putat Ioſephus. Moritur quatuor relictis liberis, filio Agrippa decimum ſeptimum ætatis annum agente; tribus verò filiabus Berenice, Mariamne, & Druſilla: quarum illa ſexto decimo ætatis anno Herodi patris fratri nupſit. Mariamne decimum, Druſilla ſeptimum annum abſoluerat. Quas Sebaſteni, nulla de cauſa niſi ob ſuam dementiam violenter rapientes, & in Lupanaribus collocantes, omnem in illas iniuriam fandam atque infandam oſtenderunt. Quibus infenſus Claudius, nihil tamen dignum hac inſolentia effecit.

Act. 12.

* f. plebis dicentis Dei vocem ſe audire non hominis.

Agrippa Agrippæ filius, mortuo patre Romam nauigat. Claudius vero illi paternum imperium dare ſtatuerat, ſed retentus nonnullorum ſententiis, qui ætatem iuuenilem Agrippæ cauſarentur: Fadum Iudææ Prætorem mittit, Agrippam vero Chalcidis, cui ante Herodes mortuus præfuerat, regem creat. Quarto poſt anno donat & illi Philippi tetriarchiam, & Batanæam, adiungens & Trachonitin, quæ antea Lyſaniæ fuit, & illa dando ademit illi Chalcidem. Agrippa ſororem Druſillam Azizo Emeſææ regi circumciſo in vxorem dedit. Epiphanes enim Antiochi quanquam pollicitus circumciſionem non accepit. Inde ſponſalia ſoluta ſunt. Soluitur & Druſilla ab Azizo, & Felici Iudææ Præfecto cum multa ob pulchritudinem eius moliretur, nubit. Mariamnem vero dat Archilao filio Helciæ, cui & viuens pater eam deſtinauerat,

Τιβερίου μὲν γὰρ ἔτι περιόντος πρὸς Σηϊανὸν, ἐχθρὸν ὄντα ῥωμαίων, θέσθαι φιλίαν· καὶ νῦν δὲ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα τὰ αὐτὰ φρονεῖν κατὰ ῥωμαίων: παρασκευάζει αὐτὶ τῆς ὀνειροποληθείσης βασιλείας, τῆς τε οἰκείας ἐκπεσεῖν τετραρχίας, καὶ εἰς * λουγδουνῶν ἀΐδιᾳ φυγῇ ζημιωθέντα ἐλαθῆναι. καὶ Ἡρωδιὰς δ' ἑκοῦσα, τῷ ἀνδρὶ συμφυγαδεύεται· τὴν δὲ τετραρχίαν αὐτοῦ Γάϊος Ἀγρίππᾳ προστίθησι. τοῦτον τὸν Ἀγρίππαν πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ μέγαν Ἀγρίππαν καλοῦσι, καὶ εἰς τὸ μάλιστα κεχαρισμένον Ἰώσηπός φησιν ἰουδαίων ἄρξαι. οὗτος ἐκείνοις, ὡς ἔοικε, χαριζόμενος, καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ ἀνεῖλε, καὶ τὸν κορυφαῖον τῶν μαθητῶν Πέτρον ἐπεχείρησεν, εἰ καὶ διήμαρτεν, ἀνελεῖν. οὗτος ἐσθῆτα ἀργύρου πεποιημένην περιθέμενος, καὶ τῷ πλήθει δημηγορήσας, ἐπεὶ φωνὰς παρ' αὐτῶν (μετὰ τὸ ὑπερβολὴν κολακείας ἔχειν, καὶ ἀσεβείας εἰς ἔσχατον ἥκειν) ἀκούων, οὐκ ἐπετίμησε: παραυτίκα δίκην δίδωσιν. ἀλγήματος γὰρ αὐτῷ κατὰ γαστέρα σφοδροῦ γεγονότος, δι' ἡμερῶν πέντε τὸν βίον κατέστρεψεν· ἄγων ἀπὸ γενέσεως ἔτος τέταρτον καὶ πεντηκοστὸν, τῆς δὲ βασιλείας ἕβδομον: ὧν τέσσαρα, Γαΐου βασιλεύοντος, ἦρξε τὰ μὲν τρία τὴν Φιλίππου ἔχων τετραρχίαν, τῷ τετάρτῳ δὲ προσλαβὼν καὶ τὴν Ἡρώδου· τὰ δὲ λοιπὰ τρία, ἐπὶ Κλαυδίου, ἐν οἷς ἰουδαίαν τε καὶ σαμάρειαν καὶ καισάρειαν, καίσαρος δόντος, προσεκτήσατο. οὕτως Ἀγρίππας τελευτᾷ, τοῦ βουβῶνος (τοῦ πτηνοῦ δὲ * γένος παρὰ ῥωμαίοις ἐστὶν οὕτω καλούμενον ζῶον) πρὸ πέντε τῆς τελευτῆς ἡμερῶν ὑπὲρ κεφαλῆς φανέντος, ᾧ καὶ τὴν βασιλείαν προσαγγεῖλαι νομίζει Ἰώσηπος. τελευτᾷ δ' οὖν παῖδας λιπὼν τέσσαρας, ἄρρενα μὲν Ἀγρίππαν, ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἄγοντα· θηλείας δὲ τρεῖς, Βερενίκην, Μαριάμμην, καὶ Δρουσίλαν. ὧν ἡ μὲν ἔτος ἄγουσα ἑκκαιδέκατον, Ἡρώδῃ πατρὸς ἀδελφῷ ἐγεγάμητο: Μαριάμμη δ' ἤνυετο δέκατον, καὶ Δρουσίλα ἕκτον. ἃς οἱ σεβαστηνοὶ, κατ' οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν, πλὴν τῆς μανίας, ἁρπάσαντες ἀθρόον, καὶ πορνείοις ἐγκαταστήσαντες, πᾶσαν αὐταῖς ὕβριν ῥητὴν καὶ ἄρρητον ἐπεδείξαντο· οἷς χαλεπήνας Κλαύδιος, ὅμως οὐδὲν ἄξιον τῆς παρανομίας εἰσεπράξατο.

* al. λο- προλου-

Act.

Ὅτι Ἀγρίππας ὁ τοῦ Ἀγρίππου παῖς, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς, εἰς ῥώμην ἀπαίρει: Κλαύδιος δ' αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐγνώκει * χαρίζειν. ἀνακοπεὶς δ' ἐνίων βουλαῖς, τὸ νέον τῆς ἡλικίας Ἀγρίππα αἰτιασαμένων: Φάδον μὲν ἐπίτροπον ἐκπέμπει τῆς ἰουδαίας, Ἀγρίππαν δὲ χαλκίδος, Ἡρώδου τελευτήσαντος τοῦ ταύτης ἔχοντος τὴν βασιλείαν, εἰς βασιλέα καθίστησι. μετὰ δὲ τέταρτον ἔτος δωρεῖται αὐτὸν τῇ τε Φιλίππου τετραρχίᾳ καὶ βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ καὶ τὴν τραχωνῖτιν· Λυσανίου δ' αὕτη τετραρχία ἐγεγόνει. καὶ ταῦτα δοὺς, ἀφαιρεῖται τὴν χαλκίδα. Ἀγρίππας δὲ Δρουσίλαν τὴν ἀδελφὴν Ἀζίζῳ, τῷ ἐμέσων βασιλεῖ, περιτμηθέντι δίδωσι γυναῖκα. Ἐπιφανὴς γὰρ Ἀντιόχου, καίτοι ὑποσχόμενος, οὐκ ἐδέξατο τὴν περιτομήν· ἐξ οὗ καὶ ἡ τῆς ἐγγυήσεως διάλυσις ἠκολούθει. Δρουσίλα δὲ καὶ Ἀζίζου διαλύεται καὶ * Φίλικι τῷ τῆς ἰουδαίας ἐπιτρόπῳ, πολλὰ σπουδάσαντος ἐκείνου διὰ τὸ κάλλος, γαμεῖται· καὶ Μαριάμμην δὲ δίδωσιν Ἀρχελάῳ παιδὶ τοῦ Ἑλκίου, ᾧ καὶ ζῶν ὁ πατὴρ ἡρμόσατο.

ἐξ ὧν

ἐξ ὧν τίκτεται [καὶ] Βερενίκη. Κλαυδίου δὲ τελευτήσαντος, Νέρων καταστὰς διάδοχος, δωρεῖται Ἀγρίππαν μοίρᾳ τινὶ τῆς γαλιλαίας, Τιβεριάδα καὶ Ταριχαίαν, κελεύσας αὐτῷ ὑπακούειν. προστίθησι δὲ καὶ Ἰουλιάδα πόλιν τῆς περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δέκα. οὗτός ἐστιν Ἀγρίππας, ἐφ᾽ οὗ ὁ θεῖος Παῦλος, Φήστου συνεδριάζοντος, ἐδημηγόρησεν.

Ὅτι μετὰ Φάδον ἐπίτροπον ἰουδαίας, Κουμανὸς πέμπεται· μεθ᾽ ὃν εἰς ῥώμην ἀναχθέντα ἐπ᾽ αἰτίαις Φῆλιξ πέμπεται· μεθ᾽ ὃν, Φῆστος. εἶτα Ἀλβῖνος, λοιπὸς Φλῶρος. οὗ δευτέρῳ ἔτει, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν παρ᾽ αὐτοῦ κακῶν ὁ πρὸς ῥωμαίους ἰουδαίων πόλεμος ἀρχὴν δέχεται, Νέρωνος ἔτος δωδέκατον ἐν τῇ ἀρχῇ διανύοντος.

Ὅτι Ἄνανος ὁ Ἀνάνου παῖς τὴν ἀρχιερωσύνην παραλαβὼν, ἀφαιρεθέντος αὐτὴν Ἰωσήπου, θρασὺς ἦν, καὶ τολμητὴς διαφερόντως· αἵρεσιν γὰρ τὴν σαδδουκαίων μετῄει. οὗτοι γὰρ ὠμοί τε περὶ τὰς κρίσεις, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐθάδειαν ἕτοιμοι. οὗτος οὖν ὁ Ἄνανος, Φήστου μὲν ἐν ἰουδαίᾳ τελευτήσαντος, Ἀλβίνου δὲ οὔπω καταλαβόντος, αὐθεντήσας καθίζει συνέδριον, καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, σὺν ἑτέροις, παρανομίαν αἰτιασάμενος, λίθοις ἀναιρεθῆναι παρασκευάζει. ἐφ᾽ ᾧ τῶν ἰουδαίων ὑπεραλγήσαντες ἐπιεικέστεροι, καὶ αὐτὸς Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, ἐκβάλλουσιν ἄρξαντα μῆνας γ᾽· Ἰησοῦν δὲ ἀντ᾽ αὐτοῦ τὸν Δάμνεον ἐγκατέστησαν.

Ὅτι Ἀαρὼν τελευτήσαντος, Μωϋσέως ἀδελφοῦ, οἱ παῖδες ἐκδέχονται τὴν ἀρχιερωσύνην, εἶτα ἑξῆς οἱ τούτων ἔκγονοι. νόμος γὰρ, μηδένα ἢ τὸν ἐξ αἵματος Ἀαρὼν τὴν ἀρχιερωσύνην εἰσδέχεσθαι, πάτριος ἐκράτει. ἐγένοντο οὖν ἀπὸ Ἀαρῶνος μέχρι Φανάσου, τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως, ὀγδοήκοντα τρία ἔτη. ἐκ τούτων ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διαγωγῆς, ἐν ᾗ καὶ ἡ σκηνὴ ἐπήγνυτο· μέχρι τοῦ νεὼ, ὃν ἤγειρεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν, ἀρχιεράτευσαν δεκατρεῖς, τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ βίου κατασχόντες ἕκαστος. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, εἶτα μοναρχία, εἶτα βασιλέων ἡ τρίτη. ἀπὸ γοῦν τῆς ἀπ᾽ αἰγύπτου ἐξόδου, ἕως τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις νεὼ τῆς οἰκοδομῆς, ἔτη γίνεται ιβ᾽ καὶ χ᾽. μετὰ δὲ τοὺς ιγ᾽ ἀρχιερεῖς, καὶ μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ νεὼ, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν τῷ ναῷ ἱερούμενοι. ἕως Ναβουχοδονόσορ ὁ βαβυλωνίων βασιλεὺς τὸν νεὼν ἐμπρήσας, αἰχμαλώτους τὸ ἰουδαίων ἔθνος, εἰς βαβυλῶνα μετήνεγκεν *Ἀμαίη ἐκ τοῦ ἀρχιερέως. τούτων χρόνος ἐστὶ τῆς ἀρχιερωσύνης τξς᾽, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν, ἐτῶν ἑβδομήκοντα διελθόντων, Κῦρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν εἰς τὴν ἰδίαν ἐλθεῖν πατρίδα. εἷς οὖν τῶν ἀναχθέντων αἰχμαλώτων λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ ἐκεῖθεν οἱ ἐξ αὐτοῦ ἔκγονοι πεντεκαίδεκα, μέχρις Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος, πολιτείας οὔσης ἐν αὐτοῖς δημοκρατορικῆς. καὶ τούτων δὲ χρόνος ἔτη υιδ᾽. πρῶτος δὲ οὗτος Ἀντίοχος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, τὸν Ονίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βεροίᾳ, καὶ ἀντικαθιστῶσιν Ἰάκιμον, γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐ τῆς αὐτῆς δὲ οἰκίας.

*al. Ἀμαὶ & Ἀμαίου.

& ex illis naſcitur Berenice. Claudio defuncto ſuccedens Nero, donat Agrippæ fato quodam Galilææ Tiberiadem, & Tarichæam, imperans vt ipſi obediret. Addit & Iuliadem vrbem Peræ, & decem circum oppida. Hic eſt Agrippa, apud quem D. Paulus, præſidente Feſto, perorauit.

IOSEPHVS.

Act. 25

Poſt Fadum Iudææ Prætorem mittitur Cumanus, poſt quem Romam ob crimina euocatum Felix mittitur; poſt quem Feſtus deinde Albinus, proſtremo Florus. Cuius ſecundo anno propter mala quæ ab illo ſupra modum fiebant, Iudaicum bellum contra Romanos duxit initium, duodecimo anno impij Neronis.

Ananus Anani filius Pontificatum adeptus, quo priuatur Ioſephus, audax fuit, & ſupra modum temerarius. Erat enim ſectæ Sadducæorũ, qui crudeles ſunt in iudiciis, & ad omnem arrogantiam inclinantes. Hic igitur Ananus Feſto in Iudæa defuncto, & Albino nondum obtinente officium, auctoritate ſua Præſes fuit, & Iacobum fratrem Domini cum aliis condẽnans vt legis violatores lapidibus occidi iuſſit: vnde Iudæorum mitiſſimi indignati, & ipſe Agrippa Rex, eiiciunt, cum tribus menſibus imperaſſet, & loco illius Ieſum Damneum collocarunt.

Mortuo Aarone fratre Moſis, filij eius in ſacerdotium ſuccedunt, & deinceps omnes ex eius ſtirpe. Inualuerat enim Lex patria, ne quis niſi è ſanguine Aaron ſacerdotium gereret. Fuerunt igitur ab Aarone vſque ad Phanaſum, qui tempore belli à tumultuantibus Pontificatum accepit, anni octoginta tres. Inde à deductione è deſerto, vbi & tabernaculum fabricatum eſt, vſque ad templum quod Salomon exſtruxit, tredecim Pontificatum geſſerunt; qui ſinguli eum per totam vitam obtinuerunt. Fuit illorum dominatio prima Ariſtocratica ſiue optimatum: deinde ad vnum redacta eſt, ad reges tertiò. Igitur ab exitu ex Ægypto, vſque ad ædificationem templi Hieroſolymitani, anni ſunt ſexcenti & duodecim.

Poſt hos verò tredecim Pontifices, & poſt ædificationem templi octodecim Pontificatum geſſerunt à Salomone rege, in templo ſacrati. Donec Nabuchodonoſor Babyloniæ Rex templo incenſo Iudæos captiuos in Babyloniam auexit Amæa Pontifice. Horum tẽpus pontificatus ſunt anni trecenti ſexaginta ſex, menſes ſex, decem dies. Poſt captiuitatem vero ſeptuaginta elapſis annis Cyrus Perſarum Rex captiuos in patriam ſuam abire permiſit. Vnus igitur è reductis captiuis Pontificatum accipit, & inde quindecim eius poſteri vſque ad Antiochum Eupatoris F. populo imperante, & horum tempus anni quadringenti, & quatuordecim. Primus hic Antiochus & dux eius Lyſias, Onian, Menelaus cognomento, Pontificatu abdicant, interficientes illum in Berœa, & contra ſubſtituunt Iacinum, è ſtirpe quidem Aaronis, ſed non è recta linea:

IOSEPHVS.

Ideo & Ananias mortui Oniæ patruelis in Ægyptum profectus, in Ptolemæi Philometoris, & Cleopatræ vxoris amicitiam veniens, perſuadet illis, condens in Heliopoli templum Deo ſimile ei quod eſt in Hieruſalem, vt ſe Pontificem crearent. Iacimus annos tres ſacerdotium cum rexiſſet moritur: cui intra ſeptem annos nemo ſuccedit. Rurſum vero poſteri filiorum Aſamonæi imperium populi nacti, & cum Macedonibus pugnantes Ioannem Pontificem creant, qui cum ſeptem annis præfuiſſet moritur, Tryphone illi necem moliente, cui ſuccedit Simon frater: Verùm & hunc dolo in conuiuio interfectum à genero ſequitur filius nomine Hyrcanus. Hic moriens, Iudæ qui & Ariſtobulus nominabatur relinquit regnum.

Sequitur hunc frater Alexander, morbo quidem extinctum, ſed ſacerdotium cum regno obtinentem, nam & diadema habuit primus Iudas vno anno. Regnans vero Alexander & Pontificatum gerens, annos XXVII. vitam finit. Alexandræ vxori permittens conſtituere pontificatum gerentem. Ibi illa pontificatum Hyrcano dat filio natu maiori, ipſa regnum nouem annos cum gubernaſſet moritur: totidem annis ſacerdotum gerit Hyrcanus. Poſt huius mortem iunior filius contra fratrem bellum gerens, nomine Ariſtobulus, & auferens pontificatum, tam hoc, quam matris regno potitur. Tertio anno imperij, & menſibus totidem Pompeius veniens, & vrbem vi capiens, ipſum Romam cum filiis captiuum miſit. Hyrcanum vero Pontificem deſignans populi imperium ei permiſit, ſed coronam eum ferre noluit. Imperauit vero præter nouem primos, annis quatuor & viginti. Baſapharmanes & Pacorus Dynaſtæ Parthorum, cum Hyrcano bellum gerentes, eum viuum ceperunt: Antigonum verò Ariſtobuli filium regem conſtituerunt. Tres vero annos, & tres menſes illum imperantem Soſius & Herodes expugnarunt. Antonius vero captum Antiochiæ ſecuri percuſſit. Regnum autem Herodes à Romanis adeptus, non amplius è genere Aſamonæo Pontifices conſtituit: obſcuros vero aliquos, & ſolum è ſacerdotibus oriundos, præter vnum Ariſtobulum, nepotem è filia Hyrcani à Parthis capti, cuius ſoror cum Mariamne vixit. Hunc Ariſtobulum metuens tanquam nobilem, & per ſe conſpicuum, ne populus ad eum inclinaret, Hierichunte in piſcina ſuffocari iuſſit: De ſacerdotum conſtitutione ſimilia molitus filius eius Archelaus, & poſt illum Romani, qui imperium inuaſerunt. Sunt igitur ab Herodis temporibus qui Pontificatum geſſerunt, vſque ad diem quo templum & vrbem capiendo vaſtauit flammis viginti octo. Tempus illorum, anni ad centum & ſeptem. Et aliqui ſcilicet adminiſtrarunt ſub Herodis & Archelai imperio. Poſt hæc ad optimates deuoluta eſt adminiſtratio, populi verò curam ſacerdotes ſummi gerebant.

διὰ τοῦτο καὶ Ἀνανίας, ὁ τοῦ τελευτήσαντος Ὀνίου ἐξάδελφος, εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος, καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ διὰ φιλίας ἐλθών, πείθει τούτους καὶ τὸν Ἡλιουπολίτην νομὸν δειμάμενος τῷ θεῷ παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερέα καταστῆσαι. ὁ μὲν τοι Ἰάκιμος ἔτη γ' * ἀρχιερατεύσας τελευτᾷ· οὐ * αι τίνι διάδοχος οὐδεὶς κατέστη ἐπὶ ἔτεσιν ἑπτά. πάλιν δὲ οἱ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων ἔκγονοι τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ Μακεδόσι πολεμήσαντες, Ἰωάννην ἀρχιερέα καθιστῶσιν, ὃς ἄρξας ἐνιαυτοὺς ἑπτά, τελευτᾷ, Τρύφωνος ἐπιβουλαῖς διαμηχανηθείσης αὐτῷ τῆς τελευτῆς. οὗ διάδοχος Σίμων καθίσταται, ὁ ἀδελφός. καὶ τοῦτον δὲ δόλῳ * παρὰ τὸ συμπόσιον διαφθαρέντα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ, διαδέχεται παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα· ὃς τελευτῶν, Ἰούδᾳ τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι καταλείπει τὴν ἀρχήν. κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην καὶ κατασχόντα μετὰ τῆς βασιλείας: καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἱερατεύσας, ἔτη κζ', καταστρέφει τὸν βίον. Ἀλεξάνδρᾳ δὲ τῇ γυναικὶ καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον * ἐπιτρέψας. αὐτὴ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσι τῶν υἱῶν τῷ πρεσβυτέρῳ· αὕτη δὲ βασιλείαν ἔτη θ' κατασχοῦσα τελευτᾷ· τὸν ἴσον δὲ χρόνον ἀρχιερατεύει καὶ Ὑρκανός. μετὰ γὰρ τὸν ἐκείνης θάνατον ὁ νεώτερος παῖς πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμήσας, Ἀριστόβουλος αὐτῷ ὄνομα, καὶ ἀφελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην: ταύτην τε, καὶ τὴν τῆς μητρὸς βασιλείαν, αὐτὸς περιβάλλεται. ἔτει δὲ τῆς ἀρχῆς τρίτῳ, καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις Πομπήιος ἐλθών, καὶ τὴν πόλιν κατ' ἄκρας ἑλών, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην, μετὰ τῶν τέκνων, δήσας ἔπεμψε: τῷ δὲ Ὑρκανῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδούς, τὴν μὲν τοῦ ἔθνους προστασίαν ἐπέτρεψε· διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς θ' πρώτοις, ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι. Βαζαφαρμάνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τῆς Παρθυηνῆς δυνάσται, πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίαν ἔλαβον: Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν βασιλέα κατέστησαν. τρία δὲ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς ἄρξαντα τοῦτον, Σόσσιος καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν. Ἀντώνιος δὲ ἀναχθέντα ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπελέκισεν. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθείς, οὐκ ἔτι ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς· ἀσήμους δέ τινας καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντας, πλὴν ἑνός: Ἀριστόβουλος δὲ ἦν οὗτος, υἱωνὸς δὲ ἦν οὗτος ἐκ θυγατρὸς Ὑρκανοῦ τοῦ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος, οὗ καὶ ἡ ἀδελφὴ συνῴκει Μαριάμμῃ. τοῦτον δὲ τὸν Ἀριστόβουλον δεδιώς, ἅτε γένους ὄντα λαμπροῦ, καὶ αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν περίβλεπτον, μὴ τὸ πλῆθος νεύσῃ πρὸς αὐτόν, ἐν Ἱεριχοῖ κολυμβῶντα πνιγῆναι διεμηχανήσατο. περὶ δὲ τὴν τῶν ἱερέων κατάστασιν, ὅμοια διεπράξατο Ἀρχέλαός τε, ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ τὴν ἀρχὴν * παραλαβόντες Ῥωμαῖοι. εἰσὶν οὖν ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας, ἧς τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, εἴκοσι καὶ ὀκτώ. χρόνος δὲ αὐτῶν ἔτη πρὸς τοῖς ρζ'. καὶ τινὲς μὲν ἐπολιτεύσαντο ἐπὶ τῇ Ἡρώδου δηλονότι καὶ Ἀρχελάου βασιλείᾳ· μετὰ δὲ τοῦτο ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιστεύοντο.

ΠΡΟΚΛΟΥ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΙΑΣ ἐκλογαί.

σλθ'.

Excerpta è Procli Chreſtomathia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῆς Πρόκλου χρηστομαθείας γραμματικῆς ἐκλογαί. Τὸ παρὸν βιβλίον διαιρεῖται εἰς δ'. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λέγει ὡς *αὗται εἰσὶν ἀρεταὶ [τοῦ] λόγου καὶ ποιήματος, παραλλάσσουσι δὲ ἐν τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ ὅτι τοῦ πλάσματος, τὸ μέν ἐστιν ἰσχνόν· τὸ δὲ, ἁδρόν· τὸ δὲ, μέσον. καὶ τὸ μὲν ἁδρὸν, ἐκπληκτικώτατόν ἐστι, καὶ κατεσκευασμένον μάλιστα, καὶ ποιητικὸν *ἐμφαῖνον κάλλος· τὸ δὲ ἰσχνὸν, τὴν τροπικὴν μὲν καὶ φιλοκατάσκευον σύνθεσιν μεταδιώκει· ἐξ ἀνειμένων δὲ μᾶλλον *συνῆρται. ὅθεν ὡς ἐπίπαν γοεροῖς ἄριστά πως *ἐφαρμόζει. τὸ δὲ μέσον, καὶ τοὔνομα μὲν δηλοῖ, ὅτι μέσον ἐστὶν ἀμφοῖν· ἀνθηρὸν δὲ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστι πλάσμα, ἀλλὰ συνεκφέρεται [καὶ συμμέμικται] τοῖς εἰρημένοις· ἁρμόζει δὲ ὑπογραφαῖς καὶ λειμώνων *καὶ ἀλσῶν ἐκφράσεσιν. οἱ δὲ τῶν εἰρημένων ἀποσφαλέντες *εἰδῶν, ἀπὸ μὲν τοῦ ἁδροῦ εἰς τὸ σκληρὸν καὶ ἐπηρμένον ἐξέπεσαν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσχνοῦ, εἰς τὸ ταπεινόν· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου, εἰς τὸ ἀργὸν καὶ ἐκλελυμένον. διαλαμβάνει δὲ [καὶ περὶ κρίσεως ποιήματος] ἐν ᾧ παραδίδωσιν *ἤθους καὶ πάθους διαφοράν. καὶ ὅτι τῆς ποιητικῆς, τὸ μέν ἐστι διηγηματικόν, τὸ δὲ, μιμητικόν. καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν ἐκφέρεται δι' ἔπους, ἰάμβου τε καὶ *ἐλεγείας, καὶ μέλους· τὸ δὲ μιμητικὸν, διὰ τραγῳδίας, σατύρων τε, καὶ κωμῳδίας. καὶ ὅτι τὸ *μέλος πρῶτον μὲν ἐφεῦρε Φιμονόη ἡ Ἀπόλλωνος προφῆτις, ἑξαμέτροις χρησμοῖς χρησαμένη. *καὶ ἐπειδὴ τοῖς χρησμοῖς τὰ πράγματα εἵπετο καὶ σύμφωνα ἦν, ἔπος τὸ ἐκ τῶν μέτρων κληθῆναι. οἱ δέ φασιν, ὅτι διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἄγαν ὑπεροχὴν, τὴν ἐν τοῖς ἑξαμέτροις θεωρουμένην, τὸ κοινὸν ὄνομα παντὸς τοῦ λόγου τὸ ἑξάμετρον ἰδιώσατο, καὶ ἐκλήθη ἔπος· καθάπερ καὶ ὁ Ὅμηρος ποιητὴν, καὶ ὁ Δημοσθένης τὸν ῥήτορα ᾠκειώσατο· ἐπεὶ καὶ [τὰ] τρίμετρα ἔπη προσηγόρευον. γεγόνασι δὲ τοῦ ἔπους ποιηταὶ, *κράτιστος μὲν Ὅμηρος, Ἡσίοδος, [Πίσανδρος,] Πανύασις, Ἀντίμαχος. διέρχεται δὲ τούτων, ὡς οἷόν τέ ἐστι, γένος τε [καὶ πατρίδας, καί τινας *ἐπὶ μέρους πράξεις. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ λεγομένου ἐπικοῦ κύκλου, *ὡς ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς οὐρανοῦ καὶ γῆς μυθολογουμένης μίξεως, ἐξ ἧς αὐτῷ καὶ τρεῖς παῖδας γινώσκουσιν ἑκατοντάχειρας, καὶ τρεῖς ἑτέρους ἀποτίκτουσι κύκλωπας. διεξέρχεται δὲ περὶ θεῶν, τά τε ἄλλα τοῖς Ἕλλησι μυθολογούμενα, καὶ εἴ πού τι καὶ πρὸς ἱστορίαν ἐξαληθίζεται. καὶ περατοῦται ὁ ἐπικὸς *λόγος συμπληρούμενος ἐκ διαφόρων ποιητῶν, μέχρι τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποβάσεως Ὀδυσσέως· ἐν ᾗ καὶ ὑπὸ τοῦ παιδὸς *Τηλεγόνου ἀγνοούμενος ὡς πατὴρ εἴη, κτείνεται. λέγει δὲ ὡς (ἐκ) τοῦ ἐπικοῦ κύκλου τὰ ποιήματα διασώζεται, καὶ σπουδάζεται τοῖς πολλοῖς, οὐχ οὕτω *διὰ τὴν ἀρετὴν, ὡς διὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων. (λέγει καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰς πατρίδας τῶν πραγματευσαμένων τὸν ἐπικὸν κύκλον· λέγει δὲ καὶ περί τινων Κυπρίων ποιημάτων) καὶ ὡς οἱ μὲν ταῦτα εἰς Στασῖνον ἀναφέρουσι Κύπριον

* αἱ αὐταί. Fr. Sylb.
* al. ἐπιφαῖνον.
* al. συνήρτηται
* ἐφαρμόττει.
* al. ἢ.
* ἰδιῶν.
* al. τίς ἤθ. ἢ πάθ. διαφορά.
* ἐλεγείου μέλους. S.
* ἔπος F. S.
* ἐπεὶ δὲ S.
* κρά. ἐστὶ F. S.
* al. ἐπὶ νείτρου
* κύκλος F. S.
* al. Τηλεγόνου ἄγνοιαν
* al. διὰ ἀρετὴν

Procli. Chreſtomathia ſeu laudabilia de re poëtica.

PROCLVS.

LECTA ſunt † laudabilia, quæ Proclus è Grammaticis excerpſerat.

Liber hic in * quatuor diuiditur; ac primo quidem has [a] eſſe orationis, & poëmatis virtutes: differre vero in eo, quod plus, minúſve eſt. Et plaſmatis, hoc quidem tenue, illud vero plenum, atque grande, tertium verò medium. Ac plenum quidem maximè ad ſummam admirationem concitandam aptum, mirificéque inſtructum, & poëticam venuſtatem oſtendens. Tenue verò tropis ornatam quandam, & familiarem compoſitionem ſequitur. Verùm ex attenuatis magis coagmentatum eſt: vnde [b] luctuoſis plurimum rebus, ac triſtibus optimè accommodatur. Medium, vel nomen ipſum ſignificarit, inter vtrumque eſſe interiectum. Florida verò per ſe non eſt dicendi figura; ſed antedictis miſta cum eis ſimul effertur: conuenit autem locorum, pratorum lucorúmque deſcriptionibus: qui verò à memoratis dicendi figuris aberrarunt, à grandi ad duram elatámque, à tenui ad humilem, à media ad otioſam & ſolutam deflexerunt. Præcipit [c] autem & de poëmatis diiudicatione; vbi ἤθους & πάθους tradit differentiam, poëticeſque aliud narratiuum eſſe, aliud imitatiuum, Narratiuum porrò diuiditur in Epos, Elegiam, Iambum, & Melos. Imitatiuum verò in Tragœdiam, Satyros, & Comœdiam.

Melos [d] primò reperit Phemonoë [e] Apollinis ſacerdos. Hexametris oracula reddere ſolita. Et quoniam oracula res ipſæ ſequebantur, conſonæque erant, hinc, quod hexametris conſtat, id omne Epos dictum. Alij verò, propter accurationē, & valde inſignem excellentiam, quæ in hexametris elucet, putant commune nomen totius ſermonis hexametrum ſibi vindicaſſe, vocatúmque Epos: quemadmodum & Homerus poëtæ nomen ſibi, & Demoſthenes oratoris vſurpauit. Quando & Trimetra ἔπη vocauerunt. Inter Epicos verò poëtas excellit Homerus, Heſiodus, Piſander, Panyaſis, & Antimachus. Recenſet horum, quantum fieri poteſt, genus, patriam, & quædam opera, quæ carminibus compoſuerunt.

Differit verò & de Epico, quem vocant Cyclo, qui ex Cœli & Terræ, quam poëtæ fabulantur, commiſtione originem duxit: deinceps ex ipſa Cœlo tres filios centimanos agnoſcunt genitos, totidémque alios producunt Cyclopas. Diſputat de Diis breuiter, aliiſque rebus, quæ Græcorum fabulis proditæ: & quidquid etiam ad hiſtoriæ veritatem pertinet. Terminatur Epicus Cyclus, ex variis poëtis perfectus, ad exſcenſonem vſque Vlyſſis in Ithacam, in qua & à filio Telegono, ignaro quod pater eſſet, interficitur. Epici verò Cycli poëmata hodiéque ſeruari ait, ſtudioſéque à multis frequentari, non tam virtutis cauſſa, quàm propter aptum ordinem & cohærentem earum rerum, quæ in ipſis continentur. Memorat etiam nomina & patriam eorum, qui Epicum Cyclum fecerunt. Quin etiam de Cypriis poëmatis narrat. Et hos quidem ad Staſinum Cyprium hæc referre:

[a] Fort. αἱ αὐταί eaſdem eſſe.
[b] γοεροῖς.
[c] Legan. fort. Διαλαμβάνει δὲ ἐν τῷ β. καὶ παραδίδωσιν. De iudicio poëmatis.
[d] Fort. Ἔπος legen.
[e] Φημονόη lego, ex Pauſania in Phocicum & aliis.

PROCLVS.

a Ἡγησίαν lego ex Athenæo lib. 15. de xeniis.

b fort. ἀλλ' οὐ συντίθεται ὁ γράψας.

illos verò ad [a] Hegeſiam Salaminium: quoſdam etiam Homero tribuere, data verò pro filia Staſino, à cuius patria Cypria hoc opus appellatum: ſed huic rationi auctor [b] non aſſentitur: neque enim Κύπρια accentu [vt loquitur] in antepenultima inſcribi hæc poëmata.

c Κολοφών.

Elegiam verò heroico & pentametro verſu conſtare, aptari vero iis qui obierint, vnde & nomen accepit: luctum enim ἔλεγον veteres appellarunt, eóſque qui vita functi eſſent, his celebrarunt. Poſteriores verò Elegiis ad res varias abuſi ſunt. Hoc metro excelluiſſe refert Gallinum Epheſium, & Mimnermum [c] Colophonium, ſed & Philetam Coum Telephi F. & Callimachum Batti F. Cyrenæum.

Apollodorus lib. 1. Biblioth.

d fort. προσπαίξασθαι.

e ὁμοίως γραφόμενον, leg.

* ὁ Αμόργιος fort. ὁ Αμοργῖνος, Ex Stepha-no.

Iambum ſimiliter ad conuitiandum olim, ait, comparatum. Ἰαμβίζειν enim linguæ quadam proprietate, contumeliam dicére, ſignificabat: alij ex Iambe ancilla, genere Threſſa, deriuant. Hanc ferunt, Cerere ob raptam filiam triſtitia affecta, Eleuſinem veniſſe, & lapidi, qui hodieque ἀγέλαστος, quaſi riſus expers, & triſtis, vocatur, inſidentem, ludicris quibuſdam dicteriis [d] riſum Deæ concitaſſe. Apparet autem Iambum olim tam in vituperationem, quàm laudationem [e] ex æquo conſcribi ſolitum, quando in conuitiis, contumeliiſque, quidam metro inſolentius vſi ſunt, inde ἰαμβίζειν ad conuitia conſuetudine quadam recidiſſe, quemadmodum à Comicis Comœdiari dictum. Iambicorum poëtarum Archilochus Parius facile princeps, & Simonides * Amorginus: vel, vt quidam volunt, Samius, & Hipponax Epheſius: quorum primus quidem tempore Gygis, alter verò Ananiæ Macedonis: Hipponax verò Darij temporibus floruerunt.

Melici autem carminis varia genera faciũt, in multáſque partes diuidunt; Quædam enim ad Deos pertinent, alia ad homines, alia denique ad fortuitas calamitates.

Ad Deos quidem referuntur, Hymnus, Proſodion, Pæan, Dithyrambus, Nomos, Adonidia, Iobacchus, Hyporchemata. Ad mortales verò pertinent Encomia, Epinicij, Scolia, Amatoria, Epithalamia, Hymenæi, Silli, Lamentationes, & Epicedia. Ad Deos ſimul & homines, Parthenia, Daphnephorica, Oſchophorica & Precatoria. Hæc enim in Deorum laudem ita compoſita, vt & hominum prædicationes complexa ſint. Fortuitæ verò calamitates Melici carminis ſpeciem minimè conſtituunt, quam tamen Poëtæ tentauerunt: puta Pragmatica, Emporica, Apoſtolica, Gnomologica, Georgica, & Epiſtaltica.

f fort. παλαιτέρων, quæ in eos, qui a poetis celebrantur, vel irrepserunt in virtute prædicta.

Hymnum ſic dictum aiunt, quaſi ὑπόμνησις id, eſt, commemoratio quædam ſit, & quaſi in memoriam reuocet res geſtas eorum, qui hymnis celebrantur: vel ἀπὸ τοῦ ὑδεῖν αὐτάς, quod valet, prædicare ipſas. Vocabant autem in vniuerſum omnia, quæ in gratiam ſacrorum [f] miniſtrorum ſcripta erant, hymnos: propterea Proſodion, aliáque ſupra enumerata, Hymno diſtinctè ſubiici videantur, vt ſpecies generi. Quare audire licet qui ſcribant, Hymnos Proſodios, Hymnos Encomios, Hymnos Pæanos, & de cæteris eadem ratione.

οἱ δὲ * Ἡγήσιον τὸν Σαλαμίνιον αὐτοῖς ἐπιγράφουσιν. οἱ δὲ Ὅμηρον. δοῦναι δὲ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς Στασίνῳ· καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ πατρίδα, *Κύπρια τὸν πόνον ἐπικληθῆναι· ἀλλ' οὐ τίθεται [ὁ συγγραφεὺς] τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ. μηδὲ γὰρ κύπρια προπαροξυτόνως ἐπιγράφεσθαι τὰ ποιήματα. τὴν δὲ ἐλεγείαν συγκεῖσθαι μὲν ἐξ ἡρῴου καὶ πενταμέτρου στίχου: ἁρμόζειν δὲ τοῖς κατοιχομένοις· ὅθεν καὶ τοῦ ὀνόματος ἔτυχε. τὸν γὰρ θρῆνον *ἔλεγον ἐκάλουν οἱ παλαιοί· καὶ τοὺς τετελευτηκότας δι' αὐτοῦ εὐλόγουν. οἱ μέντοι μεταγενέστεροι * τοῖς ἐλεγείοις πρὸς διαφόρους ὑποθέσεις ἀπεχρήσαντο. λέγει δὲ καὶ ἀριστεῦσαι τῷ μέτρῳ Καλλινόν τε τὸν ἐφέσιον, καὶ Μίμνερμον τὸν κολοφώνιον· ἀλλὰ καὶ τὸν [τοῦ] Τηλέφου * φιλητᾶ τὸν Κῷον, καὶ Καλλίμαχον τὸν * Βάττου, Κυρηναῖον δὲ γένος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν ἴαμβον τάττεσθαι μὲν ἐπὶ λοιδορείας τὸ παλαιόν· καὶ γὰρ καὶ τὸ ἰαμβίζειν κατά τινα γλῶσσαν, λοιδορεῖν ἔλεγον. οἱ δὲ ἀπό τινος * Ἰάμβης θεραπαινίδος Θρᾴττης τὸ γένος. ταύτην φασὶ, τῆς Δήμητρος ἀνιωμένης ἐπὶ [τῇ] τῆς θυγατρὸς ἁρπαγῇ, προσελθεῖν * ἐπὶ τὸν Ἐλευσῖνα ἐπὶ τῇ νῦν Ἀγελάστῳ καλουμένῃ πέτρᾳ καθημένην· καὶ διά τινων χλευασμάτων εἰς γέλωτα προσαγαγέσθαι τὴν θεόν. ἔοικε δὲ ὁ ἴαμβος τὸ μὲν παλαιὸν ἐπὶ τὴν εἰς ψόγον καὶ ἔπαινον γραφομένων ὁμοίως λέγεσθαι. * ἐπειδή τινες ἐπλεόνασαν ἐν ταῖς κακολογίαις τὸ μέτρον, ἐκεῖθεν τὸ ἰαμβίζειν εἰς τὸ ὑβρίζειν ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐκπεσεῖν: ὥσπερ ἀπὸ τῶν κωμικῶν, τὸ κωμῳδεῖσθαι. Ἰάμβων δὲ ποιηταὶ, Ἀρχίλοχός τε ὁ Πάριος ἄριστος, καὶ Σιμωνίδης ὁ Ἀμόργιος, ἢ, ὥς ἔνιοι, Σάμιος. καὶ Ἱππῶναξ ὁ ἐφέσιος· ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἐπὶ Γύγου. ὁ δὲ, ἐπ' Ἀνανίου τοῦ Μακεδόνος. ὁ δ' Ἱππῶναξ, κατὰ Δαρεῖον ἤκμαζεν. περὶ δὲ μελικῆς ποιήσεως, * φασὶν, ὡς πολυμερεστάτη τε, καὶ διαφόρους ἔχει τομάς. ἃ μὲν γὰρ αὐτῆς μεμέρισται θεοῖς· ἃ δὲ, ἀνθρώποις· ἃ δὲ, εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις. καὶ ὡς θεοὺς μὲν ἀναφέρεσθαι ὕμνον, προσῴδιον, παιᾶνα, διθύραμβον, νόμον, ἀδωνίδια, ἰόβακχον, ὑπορχήματα· εἰς δὲ ἀνθρώπους, ἐγκώμια ἐπινίκιοι, σκολιὰ, ἐρωτικὰ, ἐπιθαλάμια, ὑμεναίους, σίλλους, θρήνους, ἐπικήδεια· εἰς θεοὺς δὲ καὶ ἀνθρώπους, παρθένια, δαφνηφορικὰ, ὀσχοφορικὰ, εὐκτικά. ταῦτα γὰρ, εἰς θεοὺς γραφόμενα, καὶ ἀνθρώπων περιείληφεν ἐπαίνους. τὰ δὲ εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις, οὐκ ἔστι (μὲν) εἴδη τῆς μελικῆς, ὑπ' αὐτῶν δὲ τῶν ποιητῶν ἐπικεχείρηται. τούτων δέ ἐστι πραγματικὰ, ἐμπορικὰ, ἀποστολικὰ, γνωμολογικὰ, γεωργικὰ, ἐπισταλτικά. καί φασι τὸν ὕμνον ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ ὑπόμνησίν τινα εἶναι, καὶ οἱονεὶ εἰς μνήμην τινὰ καὶ ὑπόμνησιν ἄγειν τὰς πράξεις τῶν ὑμνουμένων· ἢ ἀπὸ τοῦ ὑδεῖν αὐτὰς, ὅπερ ἐστὶ λέγειν. ἐκάλουν δὲ καθόλου πάντα τὰ εἰς τοὺς ὑπηρέτας γραφόμενα, ὕμνους· διὸ καὶ τὸ προσῴδιον, καὶ τὰ ἄλλα τὰ προειρημένα, φαίνονται ἀντιδιαστέλλοντες τῷ ὕμνῳ, ὡς εἴδη πρὸς γένος. καὶ γὰρ ἔστιν αὐτοῦ ἀκούειν γραφόντων ὕμνοις προσῳδίους, καὶ ὕμνοις ἐγκωμίους, καὶ ὕμνους παιᾶνος, καὶ τὰ ὅμοια.

Marginal notes: * Ἡγησίαν Athen. ex Demodamo lib. 15. * al. Κύπρια. * al. ἔλ. * τῇ ἐλ. * al. φιλητᾶν φωνήεν. * Βάττου. * Ἰαμβ. * περὶ. * ἐπί.

ἐλέγετο δὲ τὸ προσόδιον, ἐπειδὰν προσίασι τοῖς βωμοῖς ἢ ναοῖς· καὶ ἐν τῷ προσιέναι, ᾔδετο πρὸς αὐλόν. ὁ δὲ κυρίως ὕμνος, πρὸς κιθάραν ᾔδετο ἑστώτων. ὁ δὲ παιὰν, ἐστὶν εἶδος ᾠδῆς εἰς πάντας νῦν γραφόμενος θεούς· τὸ δὲ παλαιὸν, ἰδίως ἀπενέμετο τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι, ἐπὶ καταπαύσει λοιμῶν καὶ νόσων ᾀδόμενος· καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὰ προσόδια τινες παιᾶνας λέγουσιν. ὁ δὲ διθύραμβος, γράφεται μὲν εἰς Διόνυσον, προσαγορεύεται δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἤτοι διὰ τὸ κατὰ [τὴν] νύσαν ἐπ' ἄντρῳ διθυράμβῳ τραφῆναι τὸν Διόνυσον· ἢ διὰ τὸ, λυθέντων τῶν ῥαμμάτων τοῦ Διὸς, εὑρεθῆναι αὐτόν· ἢ διότι δὶς δοκεῖ γενέσθαι· ἅπαξ ἐκ τῆς Σεμέλης, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ μηροῦ. εὑρεθῆναι δὲ τὸν διθύραμβον Πίνδαρος ἐν Κορίνθῳ λέγει. τὸν δὲ ἀρξάμενον τῆς ᾠδῆς, Ἀριστοτέλης Ἀρίωνα λέγει· ὃς πρῶτος τὸν κύκλιον ἤγαγε χορόν. Ὁ μέντοι νόμος, γράφεται μὲν εἰς Ἀπόλλωνα, ἔχει δὲ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπ' αὐτοῦ· νόμιμος γὰρ ὁ Ἀπόλλων ἐπεκλήθη· ὅτι τῶν ἀρχαίων χοροὺς ἱστάντων, καὶ πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν ᾀδόντων τὸν νόμον, Χρυσόθεμις ὁ Κρὴς, πρῶτος στολῇ χρησάμενος ἐκπρεπεῖ, καὶ κιθάραν ἀναλαβὼν, εἰς μίμησιν τοῦ Ἀπόλλωνος, μόνος ᾖσε νόμον. εὐδοκιμήσαντος δὲ αὐτοῦ διαμένει ὁ τρόπος τοῦ ἀγωνίσματος. δοκεῖ δὲ Τέρπανδρος μὲν [πρῶτος] τελειῶσαι τὸν νόμον, ἡρῴῳ μέτρῳ χρησάμενος· ἔπειτα Ἀρίων ὁ μηθυμναῖος οὐκ ὀλίγα συναυξῆσαι, αὐτὸς καὶ ποιητὴς καὶ κιθαρῳδὸς γενόμενος. Φρύνις δὲ ὁ μιτυληναῖος ἐκαινοτόμησεν αὐτόν· τό, τε γὰρ ἑξάμετρον τῷ λελυμένῳ συνῆψε, καὶ χορδαῖς τῶν ἑπτὰ πλείοσιν ἐχρήσατο· Τιμόθεος δὲ ὕστερον, εἰς τὴν νῦν ἤγαγε τάξιν. *ἔστι δὲ ὁ μὲν διθύραμβος, κεκινημένος, καὶ πολὺ τὸ ἐνθουσιῶδες μετὰ χορείας ἐμφαίνων, εἰς πάθη κατασκευαζόμενος, τὰ μάλιστα οἰκεῖα * τοῦ θεοῦ· καὶ σεσόβηται μὲν καὶ τοῖς ῥυθμοῖς, καὶ * ἁπλουστέραις [δὲ] κέχρηται ταῖς λέξεσιν. ὁ δὲ νόμος τοὐναντίον διὰ τῶν [* θεῶν[ἀνεῖται τεταγμένως καὶ μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῖς ῥυθμοῖς ἀνεῖται, καὶ * διπλασίαις ταῖς λέξεσι κέχρηται. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἁρμονίαις οἰκείαις ἑκάτερος χρῆται. ὁ μὲν [γὰρ] τὸν φρύγιον καὶ ὑποφρύγιον ἁρμόζεται: ὁ νόμος δὲ, τῷ συστήματι τῷ τῶν κιθαρῳδῶν Λυδίῳ. ἔοικε δὲ ὁ (μὲν) διθύραμβος, ἀπὸ τῆς κατὰ τοὺς ἀγροὺς παιδιᾶς, καὶ τῆς ἐν τοῖς πότοις εὐφροσύνης εὑρεθῆναι· ὁ δὲ νόμος, δοκεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ παιᾶνος ῥυῆναι. ὁ μὲν γάρ ἐστι κοινότερος, εἰς κακῶν παραίτησιν γεγραμμένος· ὁ δὲ ἰδίως εἰς * Ἀπόλλω· ὅθεν τὸ μὲν ἐνθουσιῶδες οὐκ ἔχει, ὡς ὁ διθύραμβος. ἐκεῖ μὲν γὰρ μέθη καὶ παιδιά· ἐνταῦθα δὲ ἱκετεῖαι, καὶ πολλὴ τάξις. καὶ γὰρ αὐτὸς (ὁ θεὸς) ἐν τάξει καὶ συστήματι κατεσταλμένη περιέρχεται τὸν χρησμόν. Ἀδωνίδια δὲ λέγεται, τὰ εἰς Ἄδωνιν ἀναφερόμενα, ᾔδετο δὲ ὁ * Ἰόβακχος ἐν ἑορταῖς καὶ θυσίαις Διονύσου, βεβαπτισμένος πολλῷ φρυάγματι. Ὑπόρχημα δὲ, τὸ μετ' ὀρχήσεως ᾀδόμενον μέλος ἐλέγετο· καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τὴν ὑπὸ, ἀντὶ τοῦ μετὰ

* ἁπλουστέραις.
* ἴσ. ἠθῶν.
* διπλασίοις.
* ἀπόλλωνα.
* Ἰόβακχος.

PROCLVS.

Proſodion dicebatur, cum ad aras, aut templa accederent, & in acceſſu ad tibiam canebatur. At qui propriè Hymnus vocabatur, ab aſtantibus ad citharam concinebatur.

Pæan autem carminis genus, nunc ad omnes Deos refertur: olim verò attributum Apollini, & Dianæ, vt peſtis, morbique [a] depellerentur, cantari ſolitum: vocis tamen abuſione etiam Proſodia à quibuſdam Pæanum nomine appellantur.

Dithyrambus verò in Bacchum conſcriptus, à quo nomen accepit, vel quod apud Nyſan [b] in antro Dithyrambo, hoc eſt, bifori, ſit educatus, vel quod λυθέντων τῶν ῥαμμάτων, hoc eſt apertis ſuturis Iouis, repertus ſit: vel quod bis genitus videatur, ſemel ex Semele, iterúmque ex femore. Repertum verò fuiſſe Corinthi Dithyrambum Pindarus refert. Primum verò qui hoc carmine cecinerit, Ariſtoteles [c] Arionem fuiſſe prodit, qui primus Cyclium chorum duxit.

Nomos quidem in Apollinem conſcriptus, à quo appellationem ſumpſit. [d] Nomimus enim Apollo, qui ita appellatus eſt quod veteribus choros conſtituentibus, & ad tibiam vel lyram Nomon canentibus, Chryſothemis Cretenſis primus ſtola vſus inſigni, & accepta cithara, Apollinem imitatus ſolus cecinerit Nomon, qui cum eo genere vehementer probatus eſſet, permanſit hic modus certaminis. Terpandrum verò Nomon abſoluiſſe apparet, cùm heroicum carmen adhibuit: poſt Arion Methymnæus non parum auxit, poëta ipſe, & citharœdus. Phrynes verò Mitylenæus nouam rationem commentus eſt. Hexametrum namque cum ſoluto carmine coniunxit, pluribus etiam, quàm ſeptem chordis vſus: poſtea Timotheus eum, qui nunc eſt, ordinem induxit. Eſt autem Dithyrambus incitatus, & multum furoris cum ſaltatione oſtendens, ad vehementioreſque affectus comparatus: ad eos præſertim, qui illi numini ſunt congruentes: & concitatus eſt numeris, & dictione vtitur ſimpliciori: Nomos contra [e] per affectus: & numeros leniores remittitur, compoſito gradu, & magnifico incedens: verbis præterea duplicibus vtitur. Quin & vtrumque [genus carminis] congruenti vtitur harmonia. Illud quidem Phrygiam & Hypophrygiam adhibet: Nomos verò ſyſtemate citharœdorum, Lydio ſcilicet, temperatur. Videtur autem Dithyrambus in ruſticorum luſu & hilaritate, inter pocula repertus eſſe, Nomos verò à Pæane fluxiſſe: ſed hic patet latius, ad mala auerruncanda conſcriptus: ille verò propriè in Apollinis laudem: vnde & furibundum nihil habet, vt Dithyrambus. Illic enim temulentia, & ludicra puerilia ſunt: hic verò ſupplicationes: varius etiam ordo. Ordine namque & ſyſtemate moderato incedit eius concentus.

Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referebantur.

Iobacchus canebatur in feſtis, & ſacrificiis Bacchi, tinctus multo, & inſolenti [f] fremitu.

Hyporchema vocabant carmen cum ſaltatione decantatum: ὑπὸ enim veteres pro μετὰ

[a] καὶ νόσων leg.
[b] κατὰ Νύσαν.
[c] Agellius lib. 16. cap. 19. Orthium cecinisse Arionem ex Herodoto commemorat.
[d] Νόμιμος, fort. Νόμιος, Nomius.
[e] Διὰ τῶν ἠθῶν ἀνεῖται. leg. fort.
[f] φρυάγματι legendum.

PROCLVS.

ſæpe vſurparunt. huius inuentores fuiſſe referunt, hi quidem Curetas, alij verò Pyrrhum Achillis filium: vnde ſaltationis genus quoddam [a] Pyrrichiam nominant.

[a] Pyrricham, vel Pyrrichen.

Epinicios, cantus poſt victoriam in honorem eorum qui victoriam eſſent adepti, conſcribebatur.

Scolion, carmen quaſi obliquum, inter pocula accinebatur: vnde Παροίνιον, hoc eſt, debacchatio vinolenta, aliquando eſt appellatum: remiſſum verò compoſitione, & ſimplex maximè. Dictum verò, Σκολιὸν, non vt quibuſdam placuit per ἀντίφρασιν, quæ vt plurimum bonum omen propoſitum habet, non contra bonum omen in ſiniſtrum traducit. Sed quod præoccupatis iam ſenſuum inſtrumentis, & auditoribus vino languentibus, tunc barbiton in conuiuium inferretur, ſinguliſque debacchantes, non ſine maximo periculo, ad carmen illud proferendum [b] incuruarentur. Quod igitur ipſis accidebat propter ebrietatem, hoc in carmen traducentes, quod ſimpliciſſimum erat, σκολιὸν, id eſt, incuruum, & tortuoſum, appellabant.

[b] Leg. συγκύ-

Ερωτικὰ, ſeu amatoria, mulierum, puerorum, & virginum caſus amatorios decantant.

Epithalamia verò nouis nuptis, thalamum iam ingreſſis, iuuenes ſimul & virgines thoro aſtantes accinebant.

Hymenæum autem in nuptiis decantatum ferunt, propter deſiderium, inueſtigationémque Hymenæi, Terpſichoræ filij, quem ducta vxore euanuiſſe aiunt. Alij verò in honorem Attici Hymenæi, quem latrones perſecutum, raptas virgines Atticas liberaſſe commemorant. Ego verò felicis vitæ acclamationem eſſe puto, præſentibúſque fidam matrimonij ſocietatem cum mutuo amore comprecari. Æolica dialecto votum innectendo, quaſi ὁμοναίειν & ὁμονοεῖν, id eſt, vna habitare, & eadem ſentire eos concorditer viuentes optarent.

Sillus parcè conuitia, irriſionéſque hominum continet.

Threnus & Epicedium hoc differunt, quod iacente iam cadauere, hoc pro funere recitetur: ille verò nullo certo tempore circumſcribatur.

Parthenia quæ dicuntur, virginum choris adaptabantur, ſub qua etiam Daphnephorica, quaſi ſub genus cadunt. Lauros enim nono quoque [c] anno ad Apollinis ſacra inferentes ſacerdotes, hymnis eum per virgineos choros celebrabant: cuius hæc cauſa redditur, [d] Æoles quotquot Arnen, eáque circum loca habitabant, ex oraculo inde egreſſi, obſidione cingentes Thebas vaſtabant, quas & Pelaſgi obſidebant: cum ſimul vtriſque Apollini ſtatus dies feſtus eſſet, inducias pacti ſunt, & lauris amputatis, ab his quidem in Helicone, ab illis verò iuxta Melanem fluuium, Apollini intulerunt. Polematas verò Bœotorum dux, iuuenem quendam ſecundùm quietem vidit, ſolidam armaturam ipſi offerentem, votáque fieri præcipientem in Apollinis honorem nono quoque anno à laureatis. Tertio poſt die conſerta manu, hoſtem vicit, ipſéque lauri geſtatione votũ ſoluit: hinc mos ille religioſè obſeruatus. Hęc Daphnephoria oleagineũ lignũ lauris coronant, variiſque floribus exornant: cuius in apice ænea ſphæra impoſita: ex hac minores dependent:

[c] ἐνναετηρίδος legendum.

[d] al. αἰολεῖς, Æoles.

πολλάκις ἐλάμβανον. εὑρετὰς δὲ τούτων φασὶν οἱ μὲν Κουρῆτας· οἱ δὲ Πύῤῥον τὸν Ἀχιλλέως. ὅθεν καὶ Πυῤῥίχην * τι εἶδος ὀρχήσεως λέγουσιν. Ὁ δὲ * ἐπινίκιος, ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς νίκης τοῖς * προστρέχουσιν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐγράφετο. Τὸ δὲ σκολιὸν μέλος, ᾔδετο * περὶ τοὺς πότους· διὸ καὶ παροίνιον αὐτὸ ἔσθ' ὅτε καλοῦσιν· ἀνειμένον δέ ἐστι τῇ κατασκευῇ, καὶ ἁπλούστατον μάλιστα. σκολιὸν δὲ εἴρηται, οὐχ ὡς ἐνίοις * ἤρεσε, κατ' ἀντίφρασιν· [τὰ γὰρ κατ' ἀντίφρασιν,] ὡς ἐπίπαν, τοῦ εὐφημισμοῦ στοχάζεται, οὐκ εἰς κακοφημίαν * μεταλαμβάνει τὸ εὔφημον· [ἀλλὰ] διὰ τὸ, προκατειλημμένων ἤδη τῶν αἰσθητηρίων, καὶ παρειμένων οἴνῳ τῶν ἀκροατῶν, τηνικαῦτα εἰσφέρεσθαι τὸ βάρβιτον εἰς τὰ συμπόσια· καὶ διονυσιάζοντα ἕκαστον ἀκροσφαλῶς, * συγκόπτεσθαι περὶ τὴν προφορὰν τῆς ᾠδῆς. ὅπερ οὖν ἔπασχον αὐτοὶ διὰ τὴν μέθην, τοῦτο τρέψαντες εἰς τὸ μέλος, σκολιὸν ἐκάλουν τὸ ἁπλούστατον. Τὰ δὲ ἐρωτικὰ, δῆλον ὅτι γυναικῶν, καὶ παίδων, καὶ παρθένων, ἐρωτικὰς ᾄδει περιστάσεις. Καὶ τὰ ἐπιθαλάμια δὲ τοῖς ἄρτι θαλαμευομένοις ἅμα οἱ ἤθεοι καὶ αἱ παρθένοι ἐπὶ τῶν θαλάμων ᾖδον. Ὑμέναιον δὲ ἐν γάμοις ᾄδεσθαί φασι, κατὰ πόθον καὶ ζήτησιν Ὑμεναίου τοῦ Τερψιχόρας. ὅν φασι γήμαντα, ἀφανῆ γενέσθαι· οἱ δὲ, κατὰ τιμὴν τοῦ Ἀττικοῦ Ὑμεναίου. τοῦτον γάρ * φησι [ποτὲ] διώξαντα ἀφελέσθαι κόρας Ἀττικὰς λῃστῶν. ἐγὼ δὲ οἶμαι βίου * τινὸς εὐτυχοῦς προαναφώνησιν ὑπάρχειν, καὶ συνεύχεσθαι τοῖς * συνοῦσι πρὸς γάμου κοινωνίαν μετὰ φιλοστοργίας, αἰολικῇ παραπλέκοντα τὴν εὐχὴν διαλέκτῳ, οἷον ὑμεναίειν καὶ ὁμονοεῖν τούτοις, ἀεὶ ὁμόσε * μένοντας. ὁ δὲ * Σίλλος πεφεισμένως, λοιδορίας καὶ διασυρμοὺς ἀνθρώπων ἔχει. Διαφέρει δὲ τοῦ ἐπικηδείου ὁ θρῆνος· ὅτι τὸ μὲν ἐπικήδειον, παρ' αὐτὸ τὸ κῆδος, ἔτι τοῦ σώματος κειμένου, λέγεται: ὁ δὲ θρῆνος, οὐ περιγράφεται χρόνῳ. Τὰ δὲ λεγόμενα παρθένια, χοροῖς παρθένων ἐνεγράφετο. οἷς καὶ τὰ δαφνηφορικὰ, ὡς εἰς γένος, πίπτει· δάφνας γὰρ [ἐν Βοιωτίᾳ] δι' ἐνναετηρίδος εἰς τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος κομίζοντες οἱ ἱερεῖς, ἐξύμνουν αὐτὸν· [διὰ χοροῦ παρθένων·] καὶ ἡ αἰτία τῶν * ἑῴων ὅσοι κατῴκουν Ἄρνην καὶ τὰ * ταύτης χωρία, κατὰ χρησμὸν ἀναστάντες ἐκεῖθεν, καὶ προσκαθεζόμενοι, Θήβας ἐπόρθουν * προσκαθεζομένας ὑπὸ Πελασγῶν· * κοινῶς ἀμφοῖν ἑορτῆς Ἀπόλλωνος ἐνστάσης, ἀνοχὰς ἔθεντο· καὶ * δάφνας τεμόντες, οἱ μὲν, ἐξ Ἑλικῶνος· οἱ δὲ, ἐγγὺς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ, ἐκόμιζον τῷ Ἀπόλλωνι. Πολεμάτας δὲ, ὁ τῶν Βοιωτῶν ἀφηγούμενος, ἔδοξεν ὄναρ νεανίαν τινὰ πανοπλίαν αὐτῷ διδόναι καὶ εὐχὰς ποιεῖσθαι [προστάττειν] τῷ Ἀπόλλωνι, δαφνηφοροῦντας δι' * ἐνναετηρίδος· μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ἐπιθέμενος, κρατεῖ τῶν πολεμίων· καὶ αὐτός τε τὴν δαφνηφορίαν ἐτέλει, καὶ τὸ ἔθος ἐκεῖθεν διατηρεῖται. ἡ δὲ δαφνηφορία· ξύλον ἐλαίας καταστέφουσι δάφναις καὶ ποικίλοις ἄνθεσι· καὶ ἐπ' ἄκρου μὲν χαλκῆ ἐφαρμόζεται σφαῖρα, ἐκ δὲ ταύτης μικροτέρας * ἐξαρτῶσι·

κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ξύλου, περιθέντες* ἐλάσσονας τῶν ἐπ' ἄκρου τοῦ ξύλου, καθάπτουσι πορφυρᾶ στέμματα· τὰ δὲ τελευταῖα τοῦ ξύλου περιστέλλουσι κροκωτῷ. βούλεται δὲ αὐτοῖς ἡ μὲν ἀνωτάτω σφαῖρα τὸν ἥλιον, ᾧ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ἀναφέρουσιν· ἡ δὲ ὑποκειμένη, τὴν σελήνην. τὰ δὲ προσηρτημένα τῶν σφαιρίων, ἄστρα τε καὶ ἀστέρας· τὰ δέ γε στέμματα, τὸν ἐνιαύσιον δρόμον· καὶ γὰρ καὶ τξε' ποιοῦσιν αὐτά. ἄρχει δὲ τῆς δαφνηφορίας παῖς ἀμφιθαλής· καὶ ὁ μάλιστα αὐτῷ οἰκεῖος βαστάζει τὸ κατεστεμμένον ξύλον, ὃ* κωπὼ καλοῦσιν· αὐτὸς δὲ ὁ δαφνηφόρος ἑπόμενος, τῆς δάφνης ἐφάπτεται· τὰς μὲν κόμας καθειμένας, χρυσοῦν δὲ στέφανον φέρων, καὶ λαμπρὰν ἐσθῆτα ποδήρη ἐστολισμένος, *ἰφικρατίδας τε ὑποδεδεμένος· ᾧ χορὸς παρθένων ἐπακολουθεῖ, προτείνων κλῶνας πρὸς ἱκετηρίαν τῶν ὕμνων. παρέπεμπον δὲ τὴν δαφνηφορίαν εἰς Ἀπόλλωνος ἰσμηνίου καὶ * γαλαξίου. Τὸ δὲ τριποδηφορικὸν μέλος, τρίποδος προηγουμένου παρὰ τοῖς βοιωτοῖς ᾔδετο. ἔσχε δὲ καὶ τοῦτο αἰτίαν τοιαύτην. Πελασγῶν τινὲς Πάνακτον τῆς βοιωτίας ἐπόρθουν· Θηβαῖοι δὲ ἤμυνον· καὶ πέμψαντες εἰς Δωδώνην, περὶ τῆς τοῦ πολέμου νίκης ἐχρῶντο. χρησμὸς δὲ τοῖς θηβαίοις ἐξέπεσεν, ὡς, εἰ μέγιστον ἀσέβημα ἀσεβήσουσι, νικήσουσιν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀσεβημάτων εἶναι μέγιστον, [τὸ τὴν χρησμῳδήσασαν αὐτοῖς] τὸν χρησμὸν ἀνελεῖν· καὶ ἀνεῖλον. αἱ δὲ περὶ τὸ τέμενος συνιέρειαι, δίκην λαβεῖν ἀπῄτουν τοῦ φόνου τοὺς θηβαίους. θηβαῖοι δὲ, οὐκ ἐπιτρέπουσι γυναιξὶ μόναις τὴν περὶ αὐτῶν * δίκην. κοινῆς δὲ κρίσεως ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν γεγενημένης, καὶ τῶν ἀνδρῶν λευκὰς αὐτοῖς ἐπενεγκόντων ψήφους, ἀπέφυγον οἱ θηβαῖοι. ὕστερον ἐπιγνόντες αὐτοῖς τὸ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ προσταττόμενον: βαστάσαντες τῶν κατὰ τὴν βοιωτίαν ἱερῶν * τρίποδα ἕνα, καὶ κατακαλύψαντες, ὡς ἱερόσυλοι, ἀνέπεμψαν εἰς Δωδώνην· εὐπραγήσαντες δὲ ἐξ ἐκείνου, τοῦ λοιποῦ τὴν πρᾶξιν ἑορτὴν ἐποίουν. Ὀσχοφορικὰ δὲ μέλη, παρὰ Ἀθηναίοις ᾔδετο· τοῦ χοροῦ δὲ δύο νεανίαι, κατὰ γυναῖκας ἐστολισμένοι, κλήματα ἀμπέλου κομίζοντες μεστῶν εὐθαλῶν βοτρύων, (ἐκάλουν δὲ αὐτὸ ὄσχην· ἀφ' οὗ καὶ τοῖς μέλεσιν ἡ ἐπωνυμία) τῆς ἑορτῆς καθηγοῦντο. ἄρξαι δὲ Θησέα φασὶ πρῶτον τοῦ ἔργου· ἐπεὶ γὰρ ἑκούσιος ὑποστὰς τὸν εἰς Κρήτην πλοῦν, ἀπήλλαξε τὴν πατρίδα τῆς κατὰ τὸν δασμὸν συμφορᾶς, χαριστήρια ἀποδιδοὺς Ἀθηνᾷ καὶ Διονύσῳ, οἳ αὐτῷ κατὰ τὴν νῆσον τὴν Δίαν ἐπεφάνησαν. ἐπράττετο τοῦτο δυσὶ νεανίαις ἐσκιατραφημένοις χρησάμενος πρὸς τὴν ἱερουργίαν ὑπηρέταις. ἦν δὲ τοῖς ἀθηναίοις ἡ παραπομπὴ ἐκ τοῦ διονυσιακοῦ ἱεροῦ, εἰς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς * Σκιράδος τέμενος. εἵπετο δὲ τοῖς νεανίαις ὁ χορὸς, καὶ ᾖδε τὰ μέλη· ἐξ ἑκάστης δὲ φυλῆς ἔφηβοι διημιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους δρόμῳ· καὶ τούτων ὁ πρότερος ἐγεύετο ἐκ τῆς πενταπλῆς λεγομένης φιάλης· ἣ συνεκιρνᾶτο ἐλαίῳ, καὶ οἴνῳ, καὶ μέλιτι, καὶ τυρῷ, καὶ ἀλφίτοις. Εὐκτικὰ δὲ μέλη ἐγράφετο τοῖς αἰτουμένοις τι παρὰ θεοῦ γενέσθαι.

medio verò ligno purpureę coronæ adaptātur, minores quàm quæ ſummo faſtigio impoſitæ. Imam vero ligni partem circumueſtiunt [a] crocotula. Significat autem ipſis ſuprema quidem ſphæra, Solem, quo Apollinem deſignant: huic vero ſubiecta, Lunam ſignificat. Globuli vero appenſi, ſtellæ & aſtra ſunt: Coronæ annuum curſum ſignificant: trecentas enim & ſexaginta quinque cōficiunt. Præeſt autem Daphnephoriis puer patrimus, & matrimus, [b] cui maximè coniunctus, geſtat coronatum lignum, quod κωπὼ ipſi vocant. Daphnephorus verò ſequitur, tangens laurum: comis quidem demiſſis, & fluxis, aureáque corona redimitus, ſplendidáque veſte, & talari indutus, calceiſque, quos ab Iphicrate ἰφικρατίδας Græci [c] vocant. hunc virginum chorus comitatur, ramos ad ſupplicationem, quæ hymnis celebrabatur, prętendens. Mittebant autem lauri geſtationem ad Apollinis Iſmenij, & Galaxij [d] fanum.

Τριποδηφορικὸν carmen, tripode prælato à Bœotis canebatur, inſtitutúmque hac de cauſa. Pelaſgi quidam Panactum, Bœotiæ vrbem vaſtabant, Thebani verò defenſabant, miſſiſque in Dodonam legatis, de belli victoria conſulebant. Oraculum verò Thebanis reſponſum dedit, ſi impiiſſimum crimen admitterent, fore vt victoria potirentur. Viſum igitur ipſis, impiorum facinorum maximum fore, vatem quæ reddidiſſet ipſis oraculum, interfecerūt. Quæ verò ſacerdotes templo præerant, repetebant ſupplicium de cæde à Thebanis. Thebani verò vt ſolæ mulieres ſententiam de ſe ferrent, detrectabant. Communi itaque iudicio facto, virorum ſimul ac mulierum, & viris candidos calculos pro illis ferentibus, effugere Thebani. Cognito tandem, id ab Oraculo illis mandatum fuiſſe, tripodem vnum ex iis, qui ſacri erant apud Bœotos, geſtantes, ac tectè, tanquam ſacrilegi, circumferentes, Dodonam remiſerunt. Quę res cum feliciter ceſſiſſet, exinde in ſolenne feſtum vertit.

Oſchophorica vero carmina ab Athenienſibus canebantur: chori autem adoleſcentes duo, muliebri veſte induti, palmites vitis geſtantes, plenos maturis vuis, quod ipſi ὄσχην vocarunt, vnde & carminibus nomen inditum, feſtum auſpicabantur. Primum verò Theſea hoc inchoaſſe ferunt. Poſtquam enim ſponte ſua in Cretam nauigationem inſtituiſſet, patriam tributi vexatione liberauit beneficium gratitudinis ergo reddens Mineruæ, & Libero, qui ipſi in Dia inſula apparuerant. Fiebat autem à duobus adoleſcentibus, in vmbra educatis, ſacris vt operarentur, adhibitis miniſtris. Ducebatur autem ab Athenienſibus hæc pompa ex Liberi fano in Palladis Sciriadis templum: inſequebatúrque adoleſcentes illos chorus, & canebant id genus carmina. Ex ſingulis vero tribubus puberes inter ſe curſu certabant, quique alios anteuertiſſet, ex quintuplici, quæ dicebatur phiala, & cinno, (qui ex oleo, vino, melle, caſeo, & farina hordacea temperabatur) bibebat.

Precaroria carmina ab iis componebantur, qui aliquid Deum rogarent.

Pragmatica verò, quæ res geſtas aliquorum continent.

Πραγματικὰ δὲ τὰ τινῶν περιέχει πράξεις.

* ἐλάσσονα τῆς ἐπ' ἄκρῳ σφαίρας, κ.

* κώπω.

* al. ἐπικρατίδας. ſed illud Diod. S. lib. 15. Suid. & Pollux.

* ἴσ. λοξίου.

* δίκην ἀξιοῦν.

* κλῆμα ἀμπ. κ. μεστ. ον.

Plut. in Theſeo.

* Κιρράδος.

PROCLVS.

a κροκώτῳ leg. ex Polluce, & Ariſtoph. interprete.

b Leg. ἀμφιθαλής.

c Diodorus Siculus lib. 15. Biblioth. Suidas & Pollux.

d Fort. Λοξίου.

Sic & Plut. in Theſeo.

PROCLVS.

Emporica, quæ quaſi peregrinationem & negotiationem oſtentarent, à quibuſdam conſcripta ſunt.

Et Apoſtolica, quæ dum quid mitteretur ad aliquem, fiebant.

Gnomologica notum eſt admonitiones de moribus continere.

Georgica verò, agri & ſtirpium tempeſtiuitates & curam.

Epiſtaltica, quæ ad obeunda mandata aliquibus compoſita mittebantur.

Ἐμποειϰὰ δὲ, ὅσα ϰατὰ τὰς ἀποδημίας ϰαὶ* ἐμπορείας ἐπιδειϰνύμενά τισιν ἐγράφη. Καὶ ἀποστολιϰὰ δὲ, ὅσα * διαπεμπόμενα πρός τινας ἐποίουν. Τὰ δὲ γνωμολογιϰὰ, δῆλον ὅτι παραινέσεις ἠθῶν ἔχει. Καὶ τὰ γεωργιϰὰ δὲ, χώρας ϰαὶ φυτῶν ϰαιροὺς ϰαὶ * ἐπιμελείας. Καὶ τὰ ἐπισταλτιϰὰ δὲ, ὅσα ϰατ' ἐντολὰς πρός τινας ποιοῦντες, * ἐξέπεμπον. οἱ * δὲ δύο λόγοι τῆς Πρόϰλου γραμματιϰῆς χρηστομαθίας, ἐν τούτοις.

* ἐμπορί-
* διαπεμ-
πόμενοι.
* ἐίπ.
* ἀλ. δ

Hactenus quidem ex duobus Procli libris ea excerpſimus, quæ ex Grammaticis laudabilia ipſe depromſerat.

SCHOLION.

† Χρηστομαθίας ἐϰλογαὶ Electa, *verti. Nam & Electorum Commentarios 160. reliquit Plinius maior Plinio ſororis F. vt ipſe ait libro 3. epiſtola 5. &* laudabilia *potius reddidi, quam* epitomen, *vel* vtilem doctrinam: *ne erres: χρηστὰ enim & χρήσιμα erant in ſcriptoribus loca non oſcitanter legenda, quod vtilia eſſent: quæ & X figura decuſſatim ſcripta notabantur. Latini* laudabilia *vocabant, & his ſiglis LL. hoc eſt locus laudabilis, vt Val. Probus ait, deſignabant. contrà quæ culpanda, damnandáve videbantur, Græci ferali littera Θ, & vtrique obelo fodiebant, quod ὀβελίζειν erat, vt monuit vir doctiſſimus Pet. Pithoeus lib. 2. aduerſar. ſubſeciuorum c. 3. & in M. Varronem de re ruſtica Pet. Victorius, ſe L. litteram, vel* τὸ laudabilia, *in veteribus libris perſæpè reperiſſe, quæ & Ioſeph. Scaliger argutè explanauit.*

* Διαιρεῖται εἰς δ'.) Εἰς δύο *legendum reor, itáque ſcripſiſſe Photium arbitror: nam ex duobus tantis Procli libris hoc fragmentum concinnatum eſt: & Suidas tres duntaxat libros* χρηστομαθίας *agnoſcit: & verò in numerorum notis ſingulis facilis errandi anſa librariis obiici ſolet; vt β in δ commutarit, vel primam in* δύο *litteram oſcitans ſcriba reliquiſſe contentus, properarit. Sexcenta id genus σφάλματα in ipſo Suida, & Laërtio, vt reliquos taceam deprehendas. Non procul abiero. In eo ipſo Suida* Μουνυχιὼν δεύτερος μὴν παρ' Ἀθηναίοις. *reponendum enim* δέϰατος. *Natum mendum ſuſpicor, ex compendio* δεϰ *quod in* δευ *migrauit. Munychion enim menſis, quem Martio reſpondere putant, decimus à Iunio, qui primus erat Atticorum menſium, in quem ſolſtitium æſtiuum caderet, vt Theodorus Gaza obſeruauit. Sed quoniam in manibus Suidæ liber eſt, non pigebit de Procli ſcriptis reliqua deſcribere, ſed Latinè:* Proclus Lycius Syriani diſcipulus, auditor item & Plutarchi, Neſtorij F. philoſophi, philoſophus & ipſe Platonicus. Hic ſcholæ Athenis præfuit: ipſius diſcipulus & ſucceſſor fuit Marinus Neapolicanus. Scripſit plurima tam Philoſophica, quam Grammatica. Commentarium in integrum Homerum, in opera item & dies Heſiodi. Laudabilium locorum libros γ. de educatione lib. duos. In Platonem de repub. libros 4. In Orphei Theologiam, & de conſenſu Orphici, Pythagoræ, & Platonis. De Oraculis libros 10. de Diis apud Homerum, aliáque. *Hæc Suidas exſtant & in Euclidem, & Ptolemæum comment. vt mathematicum ſummum agnoſcas: in Peripatetica vero diſciplina, libellus de motu, quo Ariſtotelem à libro 3. phyſic. & deinceps in Compendium redegit. Platonicæ vero doctrinæ, Platonis Theologica elementa, & Phyſica nuper edita. In Italicis vero Bibliothecis, & Auguſt. in Timæum, in primum Alcibiadem, in Cratylum, in Parmenidem dialogos commentarij adhuc latent. Plures & noſtræ, & cl. viri Pet. Io. Nunneſij in hanc Procli Chreſtomathiam Notæ ſeorſim prodibunt.*

CCXL.

IOAN. PHILOPONVS *in Hexaëmeron.*

LEGI *Ioannem Philoponum* in Hexaëmeron. Dedicat librum Sergio Conſtantinopolitano, cuius ſuaſu ſe laborem ſuſcepiſſe præfatur, ſeque eo reſpexiſſe, vt oſtenderet Mundi ortum apud Moſem rebus apparentibus reſpondere.

Moſes nec Phyſicum nec aſtronomum agere voluit, ſed homines ad Dei cognitionem, per mundi etiam creationem trahere & inuitare conatus eſt. Magnum hoc & ſplendidum mundi opus à Deo factum, neque à ſe principium habere, neque ingenerabilem materiam, neque Deo coæternam. Platonémque, quem Greci ſapiétiſſimum exiſtimarunt, etſi ſæculis multis poſterior fuerit, nec ex plebe cuique libros ſuos ſcripſerit, ſed ijs qui præ cæteris in Philoſophia ingẽtes progreſſus fecerunt, Moſem in mundi cõditi enarratione imitatũ fuiſſe. Sed Moſem ſublimius multò rẽ refert enarraſſe. Nihil ait in mundi creatione eſſe, rerumque ordine, quin Moſis verbis reſpondeat; cõtra verò multa eorum, quorũ à Phyſicis inueſtigatæ cauſæ, è Moſis ſcriptis deſumpta ſunt. In multis Magnũ Baſiliũ, & Theodorum Mopſueſtię laudibus meritò extollit, etſi non in omnibus quę reprehẽdit, licet nõ pauca iure vellicet.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ
εἰς τὴν ἑξαήμερον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐϰ τῶν Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν ἑξαήμερον. Ὅτι τὸ σύγγραμμα Σεργίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως προσφωνεῖ· ἐϰείνου προτροπῇ τοῦτον ὑπελθεῖν τὸν πόνον προοιμιαζόμενος. τὸν δὲ σϰοπὸν εἶναί φησι, σύμφωνον δεῖξαι τοῖς φαινομένοις τὴν τοῦ θεσπεσίου Μωσέως ϰοσμογένειαν. Ὅτι σϰοπὸς ἦν τῷ Μωσεῖ, οὐ τι φυσιολογῆσαι· οὔτε ἀστρονομῆσαι· ἀλλ' εἰς θεογνωσίαν ϰαὶ ἐπὶ τῆς ϰοσμογονίας ἀνθρώπους ἀγαγεῖν ϰαὶ προτρέψασθαι. Ὅτι δὴ τὸ μέγα τοῦτο ϰαὶ λαμπρὸν τοῦ ϰόσμου δημιούργημα ἔχει τὸν θεὸν ποιητὴν· ϰαὶ οὔτε αὐτόματον ἔχει τὴν ὕπαρξιν, οὔτε ἀγέννητον τὴν ὑπόστασιν, ϰαὶ τῷ θεῷ συναΐδιον. ϰαὶ Πλάτωνα δὲ τὸν παρ' Ἕλλησι νομισθέντα σοφώτατον, ϰαίτοι πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς γεγονότα, ϰαὶ οὐ πλήθει τυχόντι τοὺς λόγους ποιούμενον, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ τῶν ἄλλων προέχουσιν, ὅμως Μωσέα δείϰνυσιν ἐν τῇ τῆς ϰοσμογονίας αὐτοῦ διηγήσει ἐϰμιμούμενον. πολὺ δὲ μεγαλοπρεπέστερον Μωσέα Πλάτωνος τεθεολογηϰέναι παρίστησιν. Ὅτι οὐδέν φησιν οὐδ' ὅλως τῶν ἐν τῇ ϰοσμογονίᾳ τοῦ προφήτου τῇ τοῦ παντὸς διατάξει ἀσύμφωνον· τοὐναντίον δὲ ϰαὶ πολλὰ τῶν ὕστερον αἰτιολογηθέντων ὑπὸ τῶν φυσιϰῶν ἐϰ τῶν Μωσέως γραφέντων εἴληφε τὴν ἀρχήν. Ὅτι ἐν πολλοῖς ἀξίως τὸν μέγαν ἀποθειάζει Βασίλειον, ϰαὶ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, εἰ ϰαὶ μὴ ἐν πᾶσιν, οἷς ἐπαιτιᾶται· ἀλλ' οὖν οὐϰ ἐν ὀλίγοις ἐπιλαμβάνεται διϰαίως.

Ὅτι τῆς ἀρχῆς πολλαχῶς φησὶ λεγομένης τὸ ἐν ἀρχῇ νῦν κατὰ χρόνον ἀρχὴν δηλοῦν. κατὰ χρόνον δὲ λέγειν φησὶν, οὐχ οὗ τῆς γενέσεως προηγεῖται χρόνος, ὡς *ἡμῶν ἑκάστου· ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦ χρόνου νῦν, ἐν ᾧ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρήγαγεν ὁ θεὸς, παντὸς χρονικοῦ χωρὶς διαστήματος. πᾶσαν γὰρ ἀρχὴν, ἑτέραν εἶναι πάντως, φησὶν, οὗπερ λέγεται ἀρχή· καὶ τοῦτο διὰ παραδειγμάτων κατασκευάζει. ὥστε ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ χρόνου, καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐποίησεν ὁ θεός. ἀλλ' ἓν τοῦτο σημαινόμενον τῆς, ἐν *ᾧ γέγονεν, ἀρχῆς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. δεύτερον, τὸ πρῶτον τοῦ κατασκευάσματος μόριον· ὡς ἀρχὴ ἡ τρόπις τοῦ πλοίου, καὶ οἱ θεμέλιοι τῆς οἰκίας. δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ τοῦτό φησι τὸ σημαινόμενον τῆς ἀρχῆς δυνατὸν ἐννοῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐν ἀρχῇ γεγενῆσθαι. οἷον γὰρ θεμέλιον καὶ ἀρχὴν τῶν γεγονότων ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν προκατεβάλετο. κατὰ δὲ τὰ ἄλλα τῆς ἀρχῆς σημαινόμενα, οὐκ ἔτι. Ὅτι [τὸ] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ, ἐν κεφαλαίῳ εἰπὼν ὁ Ἀκύλας, δίδωσιν ἐννοεῖν, ἀντὶ τοῦ συνῃρημένως καὶ ὁμοῦ γενέσθαι τὸν οὐρανὸν σημαίνειν τὸ ἐν ἀρχῇ· οὐδὲ γὰρ τὸ μὲν αὐτῶν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον γέγονεν. εἰώθαμεν γὰρ κεφάλαιον καλεῖν, τὴν ἐν ἑνὶ πολλῶν ἅμα συναίρεσιν· καὶ πολλὴ ἡ χρῆσις. ἐδήλωσε δὲ τὸ ἡ τῆς σὺν προσθήκη, συνδυασμὸν ὡς τὰ πολλὰ δηλοῦσα. τὸ γὰρ εἰπὼν· ἐν κεφαλαίῳ ἔκτισε σὺν τὸν οὐρανὸν, σὺν τὴν γῆν: ἐν ἀρχῇ παρέχει τὴν δήλωσιν τοῦ ἅμα γενέσθαι τὰ δύο. τινὲς τὸ ἐν κεφαλαίῳ, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σώματος τῆς κεφαλῆς αὐτὸ λογιζόμενοι ἐσχηματίσθαι, εἰς τοιαύτην ἀρχὴν αὐτὸ μετειλήφασιν. Ὅτι, φησὶν, οὐρανὸν καὶ γῆν εἰπὼν, διὰ τῶν ἄκρων, καὶ τὰ μέσα συμπαρείληφεν, ὡς καὶ πάντα φασίν. ἄκρα δὲ εὐλόγως ταῦτα καλεῖται, ὅτι γῆ μὲν κέντρου τοῦ παντὸς ἐπέχουσα, κάτωθεν πάντων ἐστὶν ἀρχή· πέρας δὲ, ὁ πάντα περιέχων οὐρανός. πάλιν ἄνωθεν ἀρχὴ μέν ἐστιν ὁ οὐρανός· πέρας δὲ ἡ γῆ· μέσα δὲ, ὕδωρ, καὶ ἀὴρ, καὶ πῦρ. διὸ φησὶν ἐφεξῆς. καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· τὸ μὲν ὕδωρ, ἄβυσσον εἰπών· τὸ δὲ σκότος, τὸν ἀφώτιστον ἀέρα· καὶ κυρίως σκότος ἐστὶν, ἡ τοῦ φωτὸς ἀπουσία. ἡ συνήθεια δὲ σκότος τὸν ἀφώτιστον λέγει: ἤτοι, τὸ νυκτερινὸν τοῦ ἀέρος κατάστημα, καὶ τὸ ἄλλως πως συμβαῖνον. Ὅτι τὸ ψηλαφητὸν σκότος τοῖς αἰγυπτίοις, σκότος ψηλαφητὸν* εἰρῆσθαι διὰ δύο αἰτίας: ἢ ὅτι μηδεμία ἀκτὶς τῶν οὐρανίων εἰσεκρίνετο τῷ ἀέρι, διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ παχύτητα, καὶ οἷον ψηλαφητὴν, καὶ δυναμένην αἴσθησιν ἀντιτυπίας τοῖς ἐπαφωμένοις παρέχειν· ἢ ὅτι διὰ τὸ ψηλαφητὸν, τὰ στερεμνιώτερα τῶν σωμάτων δίκην τυφλῶν καὶ οὕτω τὰς μεταβάσεις ποιεῖσθαι, ἢ καὶ αὐτὸ τοῦτο γνωρίζειν οὕτω τὰ ψηλαφώμενα. Ὅτι ἄβυσσος παρὰ πᾶσι τὸ πολὺ καλεῖται ὕδωρ, καὶ εἰς βάθος χωροῦν ἄληπτον ἡμῖν, παρὰ τὸ μινύειν, εἰς αὐτό· διὸ καὶ Μωσῆς ἄβυσσον ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καλεῖ. πλὴν καὶ ὕδωρ αὐτὸ κατονομάζει. καὶ πνεῦμα γὰρ θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· τοῖς ὕδασι γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπινήχεται· αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ ἀέρος ὄνομα παρὰ τῇ Μωϋσέως οὐκ ἔστι γραφῇ: ἢ μή πω ἐχούσης τὸ τῆς ἑβραΐδος διαλέκτου ἀφωρισμένον ὄνομα τῷ ἀέρι·

* al. ἡμῶν.

* ἴσ. ᾧ.

IO. PHILOP. Geneſis 1.

Principium variis modis cum dicatur, refert illud: *In principio*, nunc temporarium principium indicare: dicere vero, inquit, temporarium, non cuius generationem tempus præcedat, vt vniuſcuiuſque noſtrum: ſed primum temporis nunc, quo Deus cœlum & terram in medium produxit, ſine vllo temporis interuallo. Omne enim principium omnino aliud eſſe dicit, quam id cuius dicitur principium, idque exemplis oſtendit. Quare in principio temporis, & non in tempore, cœlum terramque condidit Deus. Sed vnum hoc ſignificat principium, in quo cœlum & terra condita ſunt. Secundò, prima fabricæ pars, vt initium nauis eſt carina, domus fundamenta. Hinc apparet & eodem modo ſignificationem principij intelligi poſſe, cœlum & terram in principio facta eſſe. Tale enim fundamentum & principium rerum, Deus cœlum & terram, primum poſuit, in aliis ſignificationibus principij non ita. Pro his *In principio*, vertens ſic Aquila, Ἐν κεφαλαίῳ, occaſionem dedit cogitandi, συνῃρημένως τὸ, in principio ſignificare iunctim & ſimul cœlum & terram facta eſſe. Neque enim hoc ex illis prius, hoc vero poſterius factum eſt. Κεφάλαιον enim appellare ſolemus coniunctionem omnium ſimul in vnum, & frequens huius vſus. Oſtendit & additum vocabulum σὺν [id eſt ſimul] coniunctionem. quia multa demonſtrat. Dicit enim: In capite creauit ſimul cœlum, ſimul terram: In principio ſignificat ſimul duo eſſe facta. Nonnulli illud, ἐν κεφαλαίῳ non eo modo, ſed Metaphoram à ſumma corporis parte, quæ caput eſt, ductam eſſe volunt, & ad hoc principium retulerunt. Cœlum & terrã dicens per extrema media coniunxit, vt etiam omnia loquuntur. Extrema autem hæc ritè vocantur, terra orbis centrum ſuſtinens, omnium inferiorum eſt principium; cœlum vero omnia ambiens, omnium finis eſt. Iterum vero cœlum deſcendendo, initium eſt, eiúſque reſpectu terra tunc finis, media vero ſunt, aqua, aër, & ignis. Ideo pergit: *Tenebræ ſuper abyſſum*; *aquam abyſſum vocat, tenebras vero luce carentem aërem.* Etenim propriè dicuntur tenebræ cum lumen abeſt. Et conſuetudo tenebras obſcurum aërem vocat, vel ſpeciem aëris nocturnam, vel ex alio accidente. Tenebras palpabiles, quales ſenſerunt Ægyptij, duabus de cauſis dici vult, vel quod ſplendor nullus cœleſtis immiſtus eſt aëri, ob denſitatem eius, vt palpari, & tangi per reſiſtentiam à contingentibus queat: vel quod tangendo duriora corpora inſtar cæcorum ſic progrediantur, & hoc ipſo cognoſcant ſic attrectata. *Abyſſus* ab omnibus multa aqua dicitur, & in profundum demerſa, quamque capere non valemus, nec oculis conſequi. Ideo etiam Moſes abyſſum hanc aquam vocat, niſi quod etiam nomine aquæ nominet. *Ac Spiritus enim Domini ferebatur ſuper aquas.* Super aquas enim aër ipſe innatat. Nomen autem aëris Moſes non vſurpauit: vel eo quod Hebrei nõdũ certum aëri nomẽ dediſſet,

Exod. 10.

μινύειν*, melius μύειν.

Geneſ. 1.

IO. PHILOP. vel quod ſufficeret Moſi vocabulo *aquæ* vtrumque denotare. Magnam enim aër & aqua communionem habent, & ſæpius in ſequentibus hoc nomine de vtroque vtitur. Moſes angelorum eorúmque* creationis nullam mentionem facit, quaſi Mundi hiſtoriam ſcripſerit. Verum non eſt dicendum iſtos ſimul extitiſſe vel poſt cœlum factos eſſe, ſed antea; idque è rerum natura, ſacriſq; litteris conatur demonſtrare: depugnans ſcilicet aduerſus Theodorum eiúſq; rationes, quibus angelos vnà cum cœlis factos eſſe aſſerit, & magnum Baſilium eiuſdem ſententiæ adducens, pro quo etiam videtur decertandum. Recenſens igitur ſummatim demonſtrationes, quibus ille angelos cum mundo non ſimul creatos probat, addit: vide tandem ex quibus cœleſtis eorum ortus conſtet. Primo, quod nec Moſes, nec alia ſcriptura ſacra dicit cum cœlo factos eſſe. Secundo quod non ſint corpora, nec corporibus organicis vt anima poſtea vincti. Tertio, è cœleſti eorum potentia. Quarto, quod Deum aſſidue videant; quibus omnibus creaturæ mundanæ carent. Quinto, quod irrationales animæ cum corporibus non ſint creatæ, etſi ſine corporibus eſſe nequeant. Poſtremo, quod hominum animus, ne cum proprio corpore quidem ſit creatus. Hoc enim è terra, ille per ſe diuina participat generatione, &c.

* Fort. παραγωγῆς.

ἢ ἀρχομένου Μωϋσέως διὰ τοῦ ὕδατος τῆς φωνῆς ἄμφω δηλοῦν. πολλὴ γὰρ ὕδατος καὶ ἀέρος ἡ κοινωνία, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς ἑξῆς ἐπ' ἀμφοῖν κέχρηται τῷ ὀνόματι. Ὅτι τοὺς ἀγγέλους καὶ μηδαμοῦ τῆς περαγωγῆς αὐτῶν ἐμνήσθη Μωσῆς, ἅτε τῶν ἐγκοσμίων ἱστορίαν παραδιδούς· ἀλλ' οὖν οὐδὲ δεῖ λέγειν ὡς συνυπέστησαν, φησίν, ἢ καὶ ὕστερον γεγόνασιν οὐρανοῦ. πρότερον δὲ καὶ τοῦτο πειρᾶται καὶ φυσικώτερον, καὶ ἐκ τῶν θείων λογίων, παριστάνειν· ὡς δῆθεν πρὸς Θεόδωρον ἀπομαχόμενος, καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ κομιζομένας ἀποδείξεις, ὅτι συνουρανοῖς γεγόνασιν, ἀνασκευαζόμενος· καὶ σύμφωνον τὸν μέγαν ἐπικομιζόμενος Βασίλειον, ὑπὲρ οὗ καὶ δοκεῖ Θεοδώρῳ διαμάχεσθαι. ἀνακεφαλαιούμενος οὖν τὰς ἀποδείξεις, δι' ὧν τοὺς ἀγγέλους μὴ συνυποστῆναι τῷ κόσμῳ, παριστάνειν ἠγωνίσατο, φησί. σκόπει τοίνυν ἐκ πόσων αὐτῶν ἡ ὑπερκόσμιος συνῆκται γένεσις, ἐκ τοῦ μήτε Μωσέα, μήτ' ἄλλην θεόπνευστον γραφὴν, ἅμα τῷ κόσμῳ γεγονέναι αὐτοὺς εἰπεῖν· ἐκ τοῦ μήτε σώματα εἶναι, μήτε συνδεδέσθαι σώμασιν ὀργανικοῖς, ὥσπερ τὴν ἡμετέραν ψυχήν· ἐκ τῆς ὑπερκοσμίου δυνάμεως αὐτῶν· ἐξ ὧν τὸ θεῖον διηνεκῶς θεωροῦσιν, ὧν οὐδὲν τῶν ἐγκοσμίων μετέχει· ἐκ τοῦ μηδὲ τὰς ἀλόγους ψυχὰς συγκαταβεβλῆσθαι τοῖς σώμασι, καίτοι χωρὶς σωμάτων μὴ δυναμένας εἶναι· ἐκ τοῦ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν μηδὲ τῷ ἰδίῳ συνυποστῆναι σώματι: τὸ μὲν γὰρ ἐκ γῆς, ἡ δὲ καθ' ἑαυτὴν θειοτέρας ὑπὸ θεοῦ μετέχει γενέσεως. λείπει.

CCXLI.

APOLLONII TYANEI VITA *è Philoſtrato.*

LEGI vitam *Apollonij* auctore *Philoſtrato*. Babylonis, inquit, muri quadringentorum ſtadiorum & octoginta ambitum complectuntur: In altitudinem vero tria ſemiiugera attolluntur, cum ſint paulo minus vnius iugeris latitudine. Secat autem mediam Babylona Euphrates, cum formæ ſimilitudine, quem Euphraten occultus ſubit pons, regiam, quæ in vtraque ripa eſt, inuicem modo inuiſibili coniungens. Fertur enim mulier Medea aliquando id regnum ſortita fluuium iunxiſſe, quo modo antea nemo. Lapides enim & æs, præterea bitumen & reliqua conglutinationi in aquis faciendæ ab hominibus inuenta, ad fluminis ripas vbi coaceruauit, fluminis aquas in paludes deriuauit, atque exſiccato fluminis alueo, duarum vlnarum ſpecum excauauit, vt ad regias, quæ vtrinque fluminis ripis adiacent, per eam, quam diximus, foueam non ſecus ac per aridam terram aditus intercederet, ita vt fornicis altitudo fluminis alueo adæquaretur. fundamenta proceſſerant, & parietes ſpecus; quaſi bitumen aqua indigeret, vt lapideſceret, & induraretur, Euphrates humido fornicis tecto immiſſus eſt: atque hæc iungendi ratio fuit. Regia autem ære adoperta fulget, thalami vero, & porticus, ac virorum domicilia partim argẽto, partim aureis velis, partim auro ipſo veluti lineamentis condecorata ſunt. Ait Apollonium in porticum veniſſe, cuius ſuprema pars in formã tholi fabricata cœli faciem imitabatur Saphiro lapide adoperta:

ΒΙΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΑΠΟ *φωνῆς Φιλοστράτου.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀπολλωνίου βίος ἀπὸ φωνῆς Φιλοστράτου. Ὅτι Βαβυλῶνά φησι τετειχίσθαι ὀγδοήκοντα καὶ τετρακόσια στάδια κύκλῳ· τεῖχος δὲ αὐτῆς, τρία μὲν τὸ ὕψος ἡμίπλεθρα, πλέθρου δὲ μεῖον τὸ εὖρος· ποταμὸς δὲ Εὐφράτης τέμνεται ξὺν ὁμοιότητι τοῦ εἴδους. ὃν ἀπόρρητος ὑποστείχει γέφυρα, τὰ βασίλεια τὰ ἐπὶ ταῖς ὄχθαις ἀφανῶς ξυνάπτουσα. γυνὴ γὰρ λέγεται Μήδεια, τῶν ἐκείνῃ ποτὲ ἄρχουσα, τὸν ποταμὸν ὑποζεῦξαι τρόπον,* ὃν μήπω τις ποταμὸς ἐζεύχθη. λίθους γὰρ δὴ καὶ χαλκὸν καὶ ἄσφαλτον, καὶ ὁπόσα ἐς ἔφυδρον ξύνδεσιν ἀνθρώποις εὕρηται, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ νήσασα, τὸ ῥεῦμα εἰς λίμνας ἔτρεψε· ξηρόν τε ἤδη τὸν ποταμὸν * ὤρυττεν ὀργυιὰς ἐς δύο σήραγγα ἐργαζομένη κοίλην· ἵνα ἐς τὰ βασίλεια τὰ περὶ ταῖς ὄχθαις ὥσπερ ἐκ γῆς ἀναφαίνοιτο· καὶ ἤρεψεν αὐτὴν ἴσως τῷ τοῦ ῥεύματος δαπέδῳ· οἱ μὲν δὴ θεμέλιοι ἐβεβήκεσαν, καὶ οἱ τοῖχοι τῆς σήραγγος· ἅτε δὴ τῆς ἀσφάλτου δεομένης τοῦ ὕδατος εἰς τὸ λιθοῦσθαι καὶ πήγνυσθαι, ὁ Εὐφράτης ἐπαφείθη ὑγρῷ τῷ ὀρόφῳ καὶ ὧδε ἔστη τὸ ζεῦγμα. τὰ δὲ βασίλεια χαλκῷ μὲν ἤρεπται, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀστράπτει· θάλαμοι δὲ καὶ ἀνδρῶνες, καὶ στοαὶ, τὰ μὲν ἀργύρῳ, τὰ δὲ χρυσοῖς ὑφάσμασι, τὰ δὲ χρυσῷ αὐτῷ, καθάπερ γραφαῖς, ἠγλάισται. φησὶ δὲ φοιτῆσαι τὸν Ἀπολλώνιον καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν, οὗ τὸν ὄροφον εἰς θόλου ἀνῆχθαι σχῆμα, οὐρανῷ τινι εἰκασμένον· σαπφειρίνῃ δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ·

κυανω-

κυανωτάτη τε ἡ λίθος καὶ οὐράνια ἰδεῖν. Θεῶν τε ἀγάλματα, οὓς νομίζουσιν, ἵδρυται ἄνω, καὶ χρυσᾶ φαίνεται καθάπερ ἐξ αἰθέρος. δικάζει μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς, χρυσαῖ δὲ ἴυγγες ἀποκρέμανται τοῦ ὀρόφου τέσσαρες, τὴν ἀδράστειαν αὐτῷ παρεγγυῶσαι, καὶ τὸ μὴ ὑπὲρ τοὺς * οὐρανοὺς αἴρεσθαι. ταύτας οἱ μάγοι αὐτοί φασιν ἁρμόττεσθαι, φοιτῶντες εἰς τὰ βασίλεια· καλοῦσι δὲ αὐτὰς θεῶν γλώττας.

* αἰθιόπους.

Ὅτι φησὶν Ἀπολλώνιον καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτὸν ἐξιόντας τῆς περσῶν ἀρχῆς, καὶ προσιόντας τῷ καυκάσῳ, εὐωδεστέραν τῆς γῆς αἰσθέσθαι. τὸ δὲ ὄρος τοῦτο ἀρχὴν ποιούμεθα τοῦ Ταύρου, τοῦ δι᾽ ἀρμενίας τε καὶ κιλίκων ἐπὶ παμφύλους τε καὶ Μυκάλην στείχοντος. ἣ τελευτῶσα εἰς θάλασσαν, ἣν κάρες οἰκοῦσι, τέρμα τοῦ καυκάσου νομίζοιτ᾽ ἂν, ἀλλ᾽ οὐχ᾽, ὥς ἔνιοί φασιν, ἀρχή. τό, τε γὰρ τῆς Μυκάλης ὕψος * οὔπω μέγα, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ τοῦ καυκάσου τοσοῦτον ἀνεστᾶσιν, ὡς σχίζεσθαι περὶ αὐτὰς τὸν ἥλιον. περιβάλλει δὲ Ταύρῳ ἑτέρῳ καὶ τὴν ὅμορον τῇ ἰνδικῇ σκυθίαν πᾶσαν, κατὰ μαιῶτίν τε καὶ ἀριστερὸν πόντον, σταδίων μάλιστα δισμυρίων μῆκος· τοσοῦτον γὰρ ἐπέχει μέρος τῆς γῆς ὁ ἀγκὼν τοῦ καυκάσου. τὸ δὲ περὶ τοῦ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ Ταύρου λεγόμενον, ὡς ὑπὲρ τὴν ἀρμενίαν ἐπιβαίνοιτο, χρόνῳ ἀπιστηθὲν, πιστοῦνται λοιπὸν αἱ παρδάλεις * ἃς οἱ διαλισκομένας ἐν τῇ παμφύλων ἀρωματοφόρῳ· χαίρουσι γὰρ τοῖς ἀρώμασι, καὶ ἐκ πολλοῦ τὰς ὀσμὰς ἕλκουσαι, φοιτῶσιν ἐξ Ἀρμενίας διὰ τῶν ὀρῶν πρὸς τὸ δάκρυον τοῦ στύρακος, ἐπειδὰν οἵ τε ἄνεμοι ἀπ᾽ αὐτοῦ πνεύσωσι, καὶ τὰ δένδρα ὁπώδη γένηται. καὶ ἁλῶναι ποτέ φασιν ἐν παμφυλίᾳ πορδάλιον, στρεπτὸν ἅμα, ὃν περὶ τῇ δέρῃ ἔφερε. χρυσοῦν δὲ ἦν, καὶ ἐπεγέγραπτο ἀρμενίοις γράμμασι, βασιλεὺς Ἀρσάκης θεῷ νυσίῳ. βασιλεὺς μὲν δὴ Ἀρμενίας τότε ἦν Ἀρσάκης, καὶ αὐτὸς οἶμαι ἰδὼν τὴν πάρδαλιν, ἀνῆκε τῷ Διονυσίῳ διὰ μέγεθος τοῦ θηρίου. νύσιος γὰρ ὁ Διόνυσος ἀπὸ τῆς ἐν ἰνδοῖς νύσσης, ἰνδοῖς τε ὀνομάζεται, καὶ πᾶσι τοῖς πρὸς ἀκτῖνα ἔθνεσιν. ἡ δὲ χρόνον μέν τινα ὑπεζεύχθη ἀνθρώπῳ, καὶ χεῖρα ἠνείχετο ἐπαφωμένην τε καὶ καταψῶσαν. ἐπεὶ δὲ ἀνοίστρησεν αὐτὴν ἔαρ, ἀνέθορεν εἰς τὰ ὄρη πόθῳ ἀρσένων, ὡς εἶχε τοῦ κόσμου, καὶ ἥλω περὶ τὸν κάτω Ταῦρον ὑπὸ τοῦ ἀρώματος * ἑλχθεῖσα. ὁ δὲ καύκασος ὁρίζει μὲν τὴν ἰνδικὴν καὶ τὴν μηδικὴν, καθήκει δὲ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἑτέρῳ ἀγκῶνι. Ὅτι * ὑπεραμείψας τὸν καύκασον τετραπήχεις ἀνθρώποις ἰδεῖν φασὶν, οὓς ἤδη μελαίνεσθαι· καὶ πενταπήχεις δὲ ἑτέρους, ὑπὲρ τὸν ἰνδὸν ποταμὸν ἐλθόντας. Ὅτι ὑπερβάντας φησὶ τὸ ὄρος τὸ Καύκασον, ἐντυχεῖν ἐπὶ ἐλεφάντων ἤδη ὀχουμένοις ἀνδράσιν. εἰσὶ δ᾽ οὗτοι, μέσοι Καυκάσου καὶ ποταμοῦ Κωφῆνος· ἄβιοί τε, καὶ ἱπποτρόφοι τῆς ἀγέλης ταύτης. καὶ καμήλοις δὲ ἐνίοις ἦγον, αἷς χρῶνται ἰνδοὶ ἐς τὰ δρομικά· πορεύονται δὲ χίλια στάδια διὰ τῆς ἡμέρας, γόνυ οὐδαμοῦ κάμψασαι. Ὅτι ἰνδὸν ἐπεραιώθησαν περὶ Ἀπολλώνιον σταδίοις μάλιστα μ᾽, τὸ γὰρ πλώϊμον αὐτοῦ τοσοῦτον.

* οὕτω

* ἴσ. αἱ δὴ ἀλισκόμεναι.

* al. ὑπεραμείψαντες.

PHILOSTR.

qui lapis maximè cæruleum cœli colorem refert. Erant illic imagines Deorum, quos illi colunt, exſculptæ, auratæ luce affuſa videntur. Is autem locus eſt, vbi rex ius dicere conſueuit; ex teſtitudine vero iynges auiculæ quatuor pendebant (quas Motacillas vulgo vocant) Nemeſim illi exhibentes, admonentéſque regem, ne ſe ſupra hominem efferret. Has vero dicunt Magos, cum in Regiam veniſſent, iuſſiſſe fieri. Vocant autem ipſas Deorum linguas.

Caucaſus mons & Taurus.

Apollonius & alij poſt illum, Perſarum regno exeuntes, cum ad Caucaſum appropinquauerunt, olentis terræ iucundum odorem ſenſerunt. Hunc autem montem principium facimus Tauri, qui per Armeniam & Ciliciam, & ad Pamphiliam vſque & Mylen procedit, quæ Mycale in mare iuxta quod Cares habitant, definiens, Caucaſi finis putatur, non autem principium vt quibuſdã placet. Mycales enim altitudo non admodum magna eſt, Caucaſi autem ſummitates in tantum exſurgere perhibentur, vt Sol circa ipſa ſcindatur. Complectitur autem altera parte Taurus conterminam Indiæ Scythiam omnem iuxta Mæotidem, & ſiniſtrum Pontum, viginti millium ſtadiorum longitudine: Tantum enim terræ modum complectitur Caucaſi ambitus. Quod autem noſtra ex parte appellatus Taurus ſupra Armeniam prætendatur, quod longo tempore creditum non eſt, teſtantur Pantheræ, quas in Pamphiliæ parte, quæ aromata profert, captas eſſe comperimus: Tales enim feræ aromatibus gaudent, & ex longinquo odorem attrahentes, & ex Armenia per montes proficiſcentes, ad ſtyracis lacrymas feruntur, quoties venti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi ſtillantibus odorem perferunt. Accepi etiam in Pamphylia pantheram captam fuiſſe, aureum torquem circa collum habentem Armeniis litteris huiuſmodi inſcriptum: *Rex Arſaces Deo Nyſæo.* Regnabat autem temporibus illis in Armenia Arſaces. Is, vt opinor, feram eximia præ cæteris magnitudine Baccho ſacrauit Bacchus enim Nyſæus à Nyſa, quæ in India eſt, nuncupatur, non ab Indis ſolum, ſed ab omnibus gentibus, quæ ad Orientem ſpectant. Illa verò, quam dixi, fera cicurata ab homine aliquandiu eſt, attrectari demulcerique patiens. Adueniente autem vere, vbi veneris eam cupido ſtimulauit, maris deſiderio tacta in montes feceſſit, eodem quod geſtabat ornamento. Capta autem fuerat in inferiore Tauri parte aromatum odore allecta. Caucaſus autem, Mediam atque Indiam terminans, in mare rubrum altero cubito deſcendit. Tranſeuntibus autem Caucaſum quadricubitos homines occurriſſe ferunt, colore ſubnigros, alióſque vidiſſe cubitorum quinque, cum trans flumen Indum peruenissent. Cum iam montem tranſgreſſi eſſent, viri occurrerunt qui elephantis vehebantur. Hi autem ſunt, qui regionem colunt intra Caucaſum montem & Cophenem fluuium, homines plane inculti, & elephantorum ſeſſores, quorum alij etiam Camelis inſidebant, quibus ad curſum vtuntur Indi, hiſque vno die mille ſtadiorum iter conficiunt, & genua nullibi flectunt. Indum fluuium Apollonius cum ſuis traiecit, cuius latitudo, qua nauigatur, ſtadiis fermè XL. exrenditur.

Cameli.

PHILOSTR.

ortum è Caucaſo ducit, & iam inde cæteris Aſiæ fluuiis maior: deinde procedens multos nauigabiles fluuios ex ſe producit. vltra fluuiũ autem pergentes ipſos dux à Satrapa datus, rectâ ad Taxila duxit: vbi regia erat Indorũ Regis. Qui ſecus Indum fluuium habitant, lineis veſtibus amiciuntur. Linum autem plurimum in agris naſcitur. Calceamenta ex papyro facta geſtant; nobiliores vero byſſo induũtur. Byſſus ex arbore naſcitur: quæ inferiore ſui parte populo ſimilis eſt, foliis autem ſalici. Cum vidiſſet Apollonius Byſſum gauiſus eſt, quia fuſco amictui, quem geſtabat, non diſſimilis admodum eſſet. Taxila vero magnitudine ab antiqua Nino non multum differt, & Græco more ædificata eſt. Erat autem regia Pori, regnum obtinentis. Fontes Hyphaſidos fluuij, cui appropinquaſſe dicit Apollonium, Hydracte ſuperato, plurimiſque gentibus peragratis, huius, inquam, fluuij fontes è ſolo ſcaturiunt, eſtque fluuius ipſe à principio nauigabilis, paululum vero procedens nauibus inuius eſt. Petræ namque ſuperiori parte acutæ, atque inter ſe denſæ, ſub aqua latentes ab alueo prominent, quibus aqua illiſa, & in ſe conuerſa innauigabilem fluuium reddit. Latitudo vero Iſtrum adæquat, qui Europæ fluminum maximus habetur. In ripis eius arbores naſcuntur, ſimiles iis, quæ ad Iſtrum naſcuntur, à quibus vnguentum diſtillat, quo in nuptiis Indi perungi conſueuere. Piſces etiam quos Taos appellant in hoc duntaxat flumine oriri perhibent: vocantur autem eodem quo & pauones nomine, quia ipſis & cæruleæ ſunt criſtæ, ſquamæ vero verſicolores, cauda vero aurea, in quamcumque voluerit partem verſatilis. Eſt præterea in eodem flumine bellua albo vermi ſimilis: ex qua capta oleum fit ad vſus ignis accommodatum, quod niſi vitro contineri non poſſit. Capitur autem regi tantummodo eiuſcemodi bellua, qua ille diruendorum mœnium cauſa vtitur. Nam vbi murorũ propugnacula eiuſmodi pinguedo tetigerit, ignis excitatur, quibuſcunque rebus quas homines aduerſus ignem excogitauerint, potentior. Aſinos præterea ſilueſtres, paluſtribus locis capi dicunt. Eſſe autem huiuſmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generoſiſſimè pugnent. Conficere autem Indos ex illis cornibus pocula: aſſerúntq; nullis morbis eo die affici, qui ex eiuſmodi poculo potauerit, neque ſi vulnerati fuerunt, dolere, & ex igne etiam incolumes egredi, neque vllis venenis lædi, quæcunque nocendi gratia in potu dantur. Idcirco regum eſſe illa pocula, & regi tantum eiuſmodi feræ venationẽ permitti. Fabuloſa hæc eſſe, & regum Indiæ morbi mortéſque teſtantur. Hæc vero bellua, vt eam deſcripſimus, talis apparet. Inde Caucaſi illam partem tranſcenderunt, quæ in rubrum mare porrigitur. Ea vero diuerſis aromatum generibus conſita eſt. Montis namque cacumina Cinnamomum ferunt, quod nouis ſarmentis aſſimilatur: bonitatis autem eius experimentum dat capra. Si quis enim Cinnamomum capræ porrexerit, tanquam catulus manu demulceri affectat, abeuntémque inſequitur, nares quoad poteſt ipſi admouet: quod ſi paſtor eam amouerit,

Linum Indicum, de quo & infra.

Piſces Pauones.

Onagri.

Aromata.

Cinnamomum.

ἄρχεσθαι δὲ αὐτόν φασιν ἐκ τοῦ καυκάσου· μείζω αὐτόθεν, ἢ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμοὶ πάντες· προχωρεῖν δὲ πολλοὺς τῶν ναυσιπόρων ἑαυτοῦ ποιούμενον. Ὅτι φησὶ πορευθέντας αὐτοὺς ὑπὸ τὸν ἰνδὸν ποταμὸν, ἦγεν ὁ παρὰ τοῦ σατράπου ἡγεμὼν εὐθὺ τῶν Ταξίλων, οὗ τὰ βασίλεια ἦν τῶν ἰνδῶν. στολὴν δὲ εἶναι τοῖς μετὰ τὸν ἰνδὸν, λίνου φασὶν ἐγχωρείου, καὶ ὑποδήματα βύβλου. καὶ βύσσῳ δὲ τοὺς φανερωτέρους αὐτῶν ἐστάλθαι· τὴν δὲ βύσσον φύεσθαι δένδρου * φασὶν ὁμοίου μὲν τῇ λεύκῃ τὴν βάσιν, παραπλησίου δὲ τῇ ἰτέᾳ τὰ πέταλα. καὶ ἡσθῆναί φησι τῇ βύσσῳ ὁ Ἀπολλώνιος. ἐπειδὴ ἔοικε φαιῷ τρίβωνι. τὰ δὲ Τάξιλα μέγεθος μὲν εἶναι κατὰ τὴν Νῖνον, τετειχίσθαι δὲ ξυμμέτρως ὥσπερ αἱ ἑλλάδες· βασίλεια δὲ εἶναι ἀνδρὸς τὴν * Πώρου ποτὲ ἀρχὴν * ἔχοντος.

Ὅτι αἱ πηγαὶ τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ, ᾧ πλησιάσαι φησὶ τοὺς περὶ Ἀπολλώνιον τὸν Ὑδραώτην ὑπερβάντας, καὶ πολλὰ διαμείψαντας ἔθνη· τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ αἱ πηγαὶ βλύζουσι μὲν ἐκ πεδίου ναυσίποροι αὐτόθεν. προϊοῦσαι δὲ καὶ ναυσὶν ἤδη ἄποροί εἰσιν. ἀκρωνυχίαι δὲ παραλλὰξ πετρῶν ὑπανίσχουσι τοῦ ὕδατος· περὶ ἃς ἀνάγκη τὸ ῥεῦμα ἑλίττεσθαι, καὶ ποιεῖν τὸν ποταμὸν ἄπλουν. εὖρος δὲ αὐτῷ κατὰ τὸν Ἴστρον· ποταμῶν δὲ οὗτος δοκεῖ μέγιστος, ὁπόσοι διʼ εὐρώπης ῥέουσι. δένδρα ὁ Ὕφασις παρόμοια φύει περὶ τὰς ὄχθας, καί τι καὶ μύρον ἐκδίδοται τῶν δένδρων· ποιοῦνται ἰνδοὶ γαμικὸν χρίσμα. καὶ τοὺς ἰχθῦς δὲ τοὺς ταὼς λεγομένους μόνος οὗτος ποταμῶν τρέφει· * πεποίηνται δὲ αὐτοὺς ὁμωνύμους τοῦ ὄρνιθος, ἐπεὶ κυάνεοι μὲν αὐτοῖς οἱ λόφοι, στικταὶ δὲ αἱ φολίδες, χρυσᾶ δὲ τὰ οὐραῖα, καὶ ὁπότε βούλοιντο, ἀναπλώμενα. ἔστι δὲ θηρίον ἐν τῷ ποταμῷ σκώληκι εἰκασμένον λευκῷ, τοῦτον δὲ οἱ τήκοντες ἔλαιον ποιοῦνται. πῦρ δὲ ἄρα τοῦ ἐλαίου τούτου ἐκδίδοται, καὶ στέγει αὐτὸ πλὴν ὑέλου οὐδέν. ἁλίσκεται δὴ μόνῳ τῷ βασιλεῖ τὸ θηρίον τοῦτο, πρὸς τειχῶν ἅλωσιν. ἐπειδὰν γὰρ θίγῃ τῶν ἐπάλξεων καὶ τιμελὴ, πῦρ ἐκκαλεῖται κρεῖττον σβεστηρίων, ὁπόσα ἀνθρώποις πρὸς τὰ πυρφόρα εὕρηται. καὶ τοὺς ὄνους δὲ τοὺς ἀγρίους ἐν τοῖς ἕλεσι τούτοις ἁλίσκεσθαί φασιν. εἶναι δὲ τοῖς θηρίοις τούτοις ἐπὶ μετώπου κέρας, ᾧ ταυρηδόν τε καὶ οὐκ ἀγεννῶς μάχονται· καὶ ἀποφαίνειν τοὺς ἰνδοὺς ἔκπωμα τὸ κέρας τοῦτο. οὐ γὰρ ἔτε νοσῆσαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην, [καὶ] ὁ ἀπʼ αὐτοῦ πιὼν, οὔτε τρωθεὶς ἀλγῆσαι· πυρός τε διεξελθεῖν ἄν· καὶ μηδʼ ἂν φαρμάκοις ἁλῶναι, ὁπόσα ἐπὶ κακῷ πίνεται· βασιλέων δὲ τὸ ἔκπωμα εἶναι, καὶ βασιλεῖ μόνῳ ἀνεῖσθαι τὴν θήραν. μῦθον δὲ ἄρα δεικνύει ταῦτα, τῶν ἐν ἰνδοῖς βασιλέων καὶ νόσοι καὶ θάνατοι. τὸ δὲ θηρίον, οἷον εἴρηται, τοιοῦτον ὁρᾶται. ἐντεῦθεν ὑπερβαλεῖν τοῦ καυκάσου τὸ κατατεῖνον ἐς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· εἶναι δὲ αὐτὸ συνηρεφὲς ἰδέαις ἀρωμάτων· τοὺς μὲν δὴ πρῶνας τοῦ ὄρους, τὸ κινάμωμον φέρειν. προσεοικέναι δὲ αὐτὸ νέοις κλήμασι· βάσανον δὲ τοῦ ἀρώματος τὴν αἶγα εἶναι. κιναμώμου γὰρ εἴ τις * αἴγιον ὀρέξειε, κνυζήσεται πρὸς τὴν χεῖρα, καθάπερ κύων, ἀπιόντι τε ὁμαρτήσει, τὴν ῥῖνα εἰς αὐτὸν ἐρείσασα. κἂν ὁ αἰπόλος * ὑπάγῃ·

θρηνήσ

θρηνεῖ καθάπερ λωτοῦ ἀποσπωμένη. ἐν δὲ τοῖς κρημνοῖς τοῦ ὄρους, λίβανοί τε ὑψηλαὶ πεφύκασι, καὶ πολλὰ εἴδη ἕτερα. καὶ τὰ δένδρα [δὲ] αἱ πεπερίδες, ὧν γεωργοὶ πίθηκοι, εἴκασται μὲν τῇ παρ' Ἕλλησιν ἄγνῳ τά τε ἄλλα, καὶ τὸν κόρυμβον τοῦ καρποῦ. φύεται δὲ ἐν τοῖς ἀποτόμοις, οὐκ ἐφικτὸς τοῖς ἀνθρώποις, οὗ λέγεται πιθήκων οἰκεῖν δῆμος ἐν μυχοῖς· καὶ ὅτι αὐτοῦ κοῖλον. οὓς πολλοῦ ἀξίους οἱ Ἰνδοὶ νομίζοντες, ἐπειδὴ τὸ πέπερι ἀποτρυγῶσι, τοὺς λέοντας ἀπ' αὐτῶν ἐρύκουσι κυσί τε καὶ ὅπλοις. ἐπιτίθεται [δὲ] πιθήκῳ λέων, νοσῶν μὲν ὑπὲρ φαρμάκου. τὴν γὰρ νόσον αὐτοῦ τὰ κρέα ἴσχει ταῦτα· γεγηρακὼς δὲ, ὑπὲρ σίτου. τῆς γὰρ τῶν ἐλάφων καὶ συῶν θήρας ἔξωροι γεγονότες, τοὺς πιθήκους λαφύσσουσιν, ἐς τοῦτο χρώμενοι τῇ λοιπῇ ῥώμῃ. τὰ δὲ περὶ τὰς πεπερίδας * πραττόμενα ὧδε ἔχει. προσελθόντες οἱ Ἰνδοὶ τοῖς κάτω μέρεσι, καὶ τὸν καρπὸν ἀποθερίσαντες, ἅλως ποιοῦνται μικρὰς περὶ τὰ δένδρα, καὶ τὸ πέπερι περὶ αὐτὰς ξυμφέρουσιν, οἷον ῥιπτοῦντες ὡς ἄτιμόν τι καὶ μὴ ἐν σπουδῇ τοῖς ἀνθρώποις. οἱ δὲ ἄνωθεν ἐκ τῶν ἀβάτων καθεωρακότες ταῦτα, νυκτὸς ὑποκρίνονται τὸ τῶν Ἰνδῶν ἔργον· καὶ τοὺς βοστρύχους τῶν δένδρων περισπῶντες, ῥιπτοῦσι φέροντες εἰς τὰς ἅλως· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἀπόνως συλλέγουσιν. ὑπεράραντες δὲ τοῦ ὄρους, πεδίον φασὶν ἰδεῖν λεῖον, κατατετμημένον εἰς τάφρους πλήρεις ὕδατος. εἶναι δὲ αὐτῶν, τὰς μὲν * ἐπικαρσίους, τὰς δὲ ὀρθὰς διηγμένας ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γάγγου, τῆς τε χώρας ὅρια οὔσας, τοῖς τε πεδίοις ἐπαγομένας, ὁπότε ἡ γῆ διψώη. τὴν δὲ γῆν ταύτην ἀρίστην φασὶ τῆς Ἰνδικῆς εἶναι, καὶ μεγίστην τῶν ἐκεῖ λήξεων· πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ὁδοῦ μῆκος ἐπὶ τὸν Γάγγην· ὀκτωκαίδεκα δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ τὸ τῶν πιθήκων ὄρος. ᾧ ξυμπαρατείνει πεδιάς· μέλαινα πᾶσα ἡ χώρα καὶ πάντων εὔφορος. ἰδεῖν μὲν γὰρ στάχυας ἀνεστῶτας, ὅσον * οἱ δόνακες· ἰδεῖν δὲ κυάμους τριπλασίους τῶν αἰγυπτίων τὸ μέγεθος· σήσαμόν τε, καὶ κέγχρον, ὑπερφυᾶ πάντα· καὶ τὰ κάρυα φύεσθαί φασι· τὰς δὲ ἀμπέλους φύεσθαι μικρὰς, καθάπερ Λυδῶν καὶ Μαιόνων. ποτίμους δὲ εἶναι καὶ εὐοσμίας ὁμοῦ τὰς ἀποτρυγάς. ἐνταῦθα καὶ δένδρῳ φησὶν ἐντετυχηκέναι προσεοικότι τῇ δάφνῃ, φύεσθαι δὲ αὐτοῦ κάλυκα εἰκασμένην τῇ μεγίστῃ ῥοᾷ· καὶ μῆλον ἐγκεῖσθαι τῇ κάλυκι κυάνεον μὲν ὥσπερ τῶν ὑακίνθων αἱ κάλυκες, πάντων δὲ ἥδιστον ὁπόσα ἐξ ὡρῶν ἥκει. καταβαίνοντες δὲ τὸ ὄρος, δρακόντων θήρᾳ περιτυχεῖν φασί. δρακόντων μὲν γὰρ δὴ ἀπείροις μήκεσι διέζωσται πᾶσα ἡ Ἰνδικὴ χώρα· καὶ μεστὰ μὲν αὐτῶν ἕλη, μεστὰ δὲ ὄρη, κενὸς δὲ οὐδεὶς λόφος. οἱ μὲν δὴ ἕλειοι νωθροί τε εἰσὶ καὶ τριακοντάπηχυν μῆκος ἔχουσι, καὶ κράνος αὐτοῖς οὐκ ἀνέστηκεν, ἀλλ' εἰσὶ ταῖς δρακαίναις ὅμοιοι· μέλανες δὲ ἱκανῶς τὸν νῶτον, καὶ ἧττον φολιδωτοὶ τῶν ἄλλων. οἱ δὲ πεδινοὶ πλεονεκτοῦσι τῶν ἑλείων πάντα. καὶ γὰρ ἐς πλέον τοῦ μήκους ἐλαύνουσι,

Vide Notas.

* γινόμενα.

* ἐγκαρσίους.

* al. ἡ δύναμις.

* οἱ δρακόντων.

non ſecus queritur, quam ſi loro priuaretur. In montis autem præruptis arbores, è quibus thus diſtillat, proceræ naſcuntur, & aromatum aliæ ſpecies multæ, inter quas & piperis arbores ſunt, quod piper, tanquam agricolæ, genus quoddam ſimiorum colit. Piperis arbor illi ſimilis eſſe traditur, quam Græci ἄγνον (id eſt, *caſtam*) appellant, tum partibus aliis, tum maximè fructuum racemis. Naſcitur autem in extremis præruptiſque locis, generi hominum inacceſſis: vbi ſimiorum, quas diximus, populus montis cauernas, & omnia foramina incolit. Simios autem magni faciunt Indi, quoniam piperis, vt ſic dicam, vindemiatores ſunt: quapropter & armis & canibus leones, & cæteras feras ab ipſis arcent. Irruit autem in ſimium leo ægrotus, medicinæ quidem gratia; namque huiuſmodi ſimiorum carnes leonum morbis medentur, ſeneſcens vero, paſtus cibique cauſa. Nam vbi propter ſenium ceruos aut apros venari leones nequeunt, ſimias deuorant, quod ſupereſt virium in illas exercentes. Quæ de pipere, hæc ſunt. Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima naſcuntur, fructúſque ab illis decerpentes, paruas quaſdam propter arbores areolas faciunt, quo piper congerunt, ipſum proiicientes, ceu rem neglectam & minimi ab hominibus exiſtimatam. Simiæ vero in auiis abditæ deſuper aſpicientes, vbi nox aduenit, Indorum opus imitatæ, auulſos arborum ramuſculos in areas, quas diximus, conferunt. Inde vero nullo labore colligunt. Superato monte ſubiectam planiciem conſpicatus Apollonius cum ſuis, foſſis aqua redundantibus interſectam animaduerterunt. Erant autem foſſarum aliæ rectæ, aliæ obliquæ, aquam à Gange deriuantes. Has autem foſſas partim terminis deſignãdis, partim irrigandis agris, cum ſitiſſent, ſeruire dicebant. Sunt autem agri omnium qui apud Indos coluntur feraciſſimi, & ibi hæreditas omnium maximè opima. Protenditur enim in longitudinem dierum quindecim ſecus Gangem ambulantibus, decem autem & octo è mari ad montem vſque ſimiarum patet, cui planicies æqua extenditur. Terra autem colore nigra eſt, & frugum omnium ferax, vbi ſpicas, arundinum inſtar, conſpici dicunt. Fabas autem triplo maiores iis quæ in Aegypto naſcuntur. Seſamum quoque proferre, & milium eximiæ magnitudinis. Præterea nuces iiſdem in locis naſci perhibent. Vites autem paruæ admodum, quantæ apud Mæones Lydóſque ibi naſcuntur. Vinum tamen ex illis expreſſum, guſtatu & odore iucundiſſimum eſſe aiunt. Aliam præterea arborem illic inueniri ait Lauro ſimilem: quæ folliculum mali Punici magnitudine profert. Folliculo autem pomum ineſt colore cæruleum, ac veluti pulcherrimus hyacinthus: ſuauiſſimum vero omnium, quæ toto anno naſcantur. Cum autem è monte deſcenderent, inuenerunt draconum venationem. Omnis enim Indiæ regio draconibus abundat, & multitudine & magnitudine mirandis. Itaque paludes plenæ, pleni montes, neque tumulus ijs vacuus reperitur. Verum paluſtres pigri tardique, ſuntque longitudine cubitorum triginta, & vix caput attollentes: ſunt vero draconibus fœminis ſimiles, & terga habentes ſubnigra, & cæteris minus ſquamoſa. Campeſtres paluſtribus per omnia ſuperiores. Nam & in maiorem porrecti ſunt longitudinem,

PHILOSTR.

Thus.

Piper.

Simiæ.

Horapollo lib. 2. cap. 76.

Dracones Indici.

PHILOSTR. & velocius fluminibus, quamuis rapacibus, feruntur, ita vt illos euadere nihil poſſit. His autem criſta naſcitur, iuuenibus mediocriter prominens, prouectis vero ætate grandior, & valdè aſſurgens, eſtque ignita & ſerrata. Hi vero iubas & ceruicem altius attollunt, & eorum ſquamæ inſtar argenti fulgent. Oculorum autem pupillæ lapides ſunt tanquam ignis fulgentes. Horum ſerpentum vim maximam eſſe ferunt ad morbos periculoſiſſimos tollendos. A venantibus reperiuntur campeſtres dracones (cum enim elephantem aliquem conuulſerunt, vtraque bellua interit) & eos capientibus lucro ſunt oculi, pelles, dentes. Sunt autem membris aptis ingentibus pares, ſed corpore graciliores, & in quamcunque partem verſatiles, roſtro autem validiſſimo tanquam ingentes piſces. Montani vero dracones ſquamas habent coloris fului, longitudine autem excedunt campeſtres, barbáq; illis eſt cincinnata, & ipſa coloris aurei, & ſupercilia maiora habent quam campeſtres, oculi autem ſuperciliis ſubſunt, toruè, grauitérque aſpicientes, qui dracones perinde ac ſi eſſent ænei ſibilant, quandocunque per terram ſerpunt. E criſtis vero quæ rubræ ſunt, velut ignis ſcintillare videtur; & iſti quoque elephantos capiunt. Ipſi vero ab Indis hoc modo capiuntur: Pallium coccineum litteris aureis ſuper intextum, ante cubicula extendunt: Scripta autem incantatoria verba ſomnum videntur inducere, his draconum oculi, quamquam duriſſimi, ſuperantur. Ipſi quoque plurima verba ex arcana ſapientia ſuperincantantes, eo draconem perducunt, vt caput latebris exerat, & litteris pallio intextis ſuperindormiat, dormienti autem inſtantes Indi, ſecuri ceruicem feriunt, ſciſſóque capite lapillos intus exſtantes auferunt. Traduntur enim montanorum draconum capitibus ineſſe lapilli, ſpecie & aſpectu iucundi, & ſplendorem quemdam coloribus inducentes: viribus autem potentiáque mirabiles, ſicut annulus, quem habuiſſe Gygem, vulgatum eſt. Euenit autem interdum, vt draco Indum cum ſecuri & arte, intra cubile trahens deuoret, etiam ipſum pene montem concutiens. Tales autem dracones montes, qui ad rubrum mare pertinent, dicuntur incolere. De longitudine autem vitæ huiuſmodi belluarum, & cognoſcere difficillimum, &, ſi dicatur, incredibile. Fiſtulæ ſonitum audire viſi ſunt, quaſi paſtoris gregem colligentis, qui

Ceruæ. ceruas albas paſcebat. Mulgent autem ipſas Indi, quod lac earum maximum nutrimentum putant. Inde quatuor dierum iter progreſſi, per felicem & bene cultam regionem ad oppidum, id quo ſapientes habitant, qui vulgo *Brachmanæ* vocantur, peruenerunt, & cum iis ſatis diu verſati ſunt: de quibus ſe dicunt vidiſſe, & audiſſe, quæ nemo ſanus crederet. Impium dogma de tranſmigratione animarum per Ægyptios ad Pythagoram hinc credunt emanaſſe. Comas autem nutriunt, ſicut quódam Lacedæmonij, & Thurij: vittam quoque albam circundabant, & nudis pedibus ambulabant. Veſtis autem eorum in ſuperhumeralis formam compoſita eſt. Ipſius materia lanugo eſt, quę ſponte ſua in illis locis creſcit, alba quidem, veluti quæ in Pamphylia naſcitur. Ex ea ſacrã veſtem conficiunt, quia mollior eſt,

καὶ ταχύτεροι τῶν ὀξυτάτων ποταμῶν φέρονται, καὶ διαφεύγει αὐτοὺς οὐδέν. τούτοις καὶ λοφία φύεται, νέοις μὲν ὑπανίσχουσα τὸ μέτριον, συναυξομένη δὲ τελεουμένοις, καὶ *ἀνιοῦσα ἐπὶ πολὺ ὅτε δὴ *πυρσεῖται καὶ πριονωτὸς γίνεται. οὗτοι καὶ γενειάσκουσι, καὶ τὸν αὐχένα ὑψοῦ *αἴρουσι, καὶ τὴν φολίδα στίλβουσι δίκην ἀργύρου. αἱ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν κόραι λίθος ἐστὶ διάπυρος. ἰσχὺν δὲ αὐτῶν ἀμήχανον εἶναι *φασὶν ἐς πολλὰ τῶν ἀποθέτων. γίνεται δὲ τοῖς θηρῶσιν ὁ πεδινὸς *εὕρεμα, ἐπειδὰν τῶν ἐλεφάντων τινὰ ἐπισπάσηται· τοῦτο γὰρ ἀπόλλυσιν ἄμφω τὰ θηρία, καὶ κέρδος τοῖς ἑλοῦσι δράκοντας, ὀφθαλμοί, καὶ δορά, καὶ ὀδόντες. εἰσὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὅμοιοι τοῖς τῶν μεγίστων συῶν, λεπτότεροι δὲ καὶ διάστροφοι, καὶ τὴν αἰχμὴν *ἄτρεπτοι, καθάπερ οἱ τῶν μεγίστων ἰχθύων. οἱ δὲ ὄρειοι δράκοντες, τὴν μὲν φολίδα χρυσοῖ φαίνονται, τὸ δὲ μῆκος ὑπὲρ τοὺς πεδινούς· γένεια δὲ αὐτοῖς βοστρυχώδη, χρυσᾶ κἀκεῖνα, καὶ κατωφρύωνται μᾶλλον ἢ οἱ πεδινοί, ὄμματά τε ὑποκάθηται τῇ ὀφρύϊ δεινὸν καὶ ἀναιδὲς δεδορκότα· ὑπόχαλκόν τε *ἠχὼ φέρουσιν, ἐπειδὰν τῇ γῇ ὑποκυμαίνουσιν. ἀπὸ δὲ τῶν λόφων πυρσῶν ὄντων, πῦρ αὐτοῖς ἄττει λαμπάδος πλέον. οὗτοι καὶ τοὺς ἐλέφαντας αἱροῦσιν. αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν οὕτως ἁλίσκονται· κοκκοβαφεῖ πέπλῳ χρυσᾶ ἐνείροντες γράμματα, τιθένται πρὸ τῆς χειᾶς, ὕπνον ἐγγοητεύσαντες τοῖς γράμμασιν, ὑφ' οὗ νικᾶται τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτρέπτους ὄντας ὁ δράκων. καὶ πολλὰ τῆς ἀπορρήτου σοφίας ἐπ' αὐτὸν ᾄδουσιν, οἷς ἄγεταί τε· καὶ τὸν αὐχένα ὑποβαλὼν τῆς χειᾶς, ἐπικαθεύδει τοῖς γράμμασι. προσπεσόντες οὖν οἱ Ἰνδοὶ κειμένῳ, πελέκεις ἐναράττουσι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, λῄζονται τὰς ἐν αὐτῇ λίθους. λίθοι δὲ τούτοις ἀπόκεινται, τὸ μὲν εἶδος αἰθεραί, καὶ πάντα ἀπαυγάζουσαι χρήματα· τὴν δὲ ἰσχὺν ἄρρητοι κατὰ τὸν δακτύλιον, ὃν γενέσθαι φασὶ τοῦ Γύγη. πολλάκις δὲ τὸν Ἰνδὸν αὐτῷ πελέκει, καὶ αὐτῇ τέχνῃ συλλαβὼν ἐς τὴν αὑτοῦ χειὰν φέρων ᾤχετο, μονονοὺ σείων τὸ ὄρος. οὗτοι καὶ τὰ ὄρη τὰ περὶ τὴν ἐρυθρὰν οἰκεῖν λέγονται. τὰ δὲ ἔτη τῶν θηρίων τούτων γνῶναί τε ἄπορον, καὶ εἰπεῖν ἄπιστον· περιϊόντες δέ *φασιν αὐλοῦ μὲν ἀκοῦσαι δόξαι, νομέως δή τινος ἀγέλην τάττοντος, ἐλάφους δὲ ἄρα βουκολεῖ λευκάς. ἀμέλγουσι δὲ Ἰνδοὶ ταύτας εὐτραφὲς ἡγούμενοι τὸ ἀπ' αὐτῶν γάλα. ἐντεῦθεν ἡμερῶν τεττάρων πορευόμενοι δι' εὐδαίμονος καὶ ἐνεργοῦ τῆς χώρας, προσσχεθεῖν *φασὶ τῇ τῶν σοφῶν, ἤτοι τῶν λεγομένων Βραχμάνων τύρσει, καὶ συγγενέσθαι αὐτοῖς ἐφ' ἱκανόν· περὶ οὓς αὐτοὺς *φησιν εἰρηκέναι τε καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, ἃ οὐδεὶς τῶν νοῦν ἐχόντων πιστεύσειε. τὸ δὲ τῆς μετεμψυχώσεως βδελυκτὸν δόγμα ἐκεῖθεν δι' Αἰγυπτίων ἔφασαν καὶ Πυθαγόρᾳ *ἐνσκῆψαν· κομῶσι δὲ οὗτοι οἱ Ἰνδοί, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι πάλαι καὶ Θούριοι· μίτραν τε ἀναδοῦνται λευκὴν καὶ γυμνὸν αὐτοῖς βάδισμα· καὶ τὴν ἐσθῆτα ἐσχημάτιζον παραπλησίως ταῖς ἐξωμίσιν. ἡ δὲ ὕλη τῆς ἐσθῆτος, ἔριον αὐτοφυὲς ἣν γῆ φύει. *λευκὸν μὲν ὥσπερ τὸ Παμφύλων, μαλακώτερον δέ, τοῦτο ἱερὰν ἐσθῆτα ποιοῦνται·

καὶ μόνοις

καὶ μόνοις αὐτοῖς ἀνασπᾶται τῆς γῆς· φοροῦσι δὲ καὶ δακτύλιον καὶ ῥάβδον. Ὅτι λίθον *φασὶ, παντάρβην ὄνομα, γίνεσθαι τὴν μεγίστην κατὰ ὄνυχα δακτύλου ἀντίχειρος· κυΐσκεσθαι δὲ αὐτὴν ἐν τῇ κοίλῃ βάθος ὀργυαὶ τέσσαρες. τοσοῦτον δὲ αὐτῇ περιεῖναι τοῦ πνεύματος, ὡς ὑποιδεῖν τὴν γῆν, καὶ κατὰ πολλὰ ῥήγνυσθαι, κυϊσκομένης ἐν αὐτῇ τῆς λίθου. οὐ πᾶσι δὲ ἀνασπᾶσθαι, ἀλλὰ τοῖς τὰς ἐπ᾽ αὐτῇ τελετὰς ἐπισταμένοις. αὕτη νύκτωρ μὲν ἡμέραν ἀναφαίνει, καθάπερ τὸ πῦρ· ἔστι γὰρ πυρσὴ καὶ ἀκτινώδης. εἰ δὲ μεθ᾽ ἡμέραν ὁρῷτο, βάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς μαρμαρυγαῖς μυρίαις· τὸ δὲ ἐν αὐτῇ φῶς πνεῦμά ἐστιν ἀποῤῥήτου ἰσχύος. λίθους γὰρ ὁπόσας *βούλει καὶ σποράδην ἐν θαλάσσῃ διαῤῥίψας. καὶ ταύτην αὐταῖς καθιμήσας ξυλλέγεις *αὖ πάσας τῇ τοῦ πνεύματος διαδόσει. ὑποκείσονται [καὶ] γὰρ αὐτῇ βοτρυδὸν αἱ λίθοι, καθάπερ σμῆνος. καί φησιν ὁ μυθογράφος οὗτος Φιλόστρατος, ὡς ταῦτα εἰπὼν Ἰάρχας τῷ Ἀπολλωνίῳ, ἔδειξε τὴν λίθον αὐτὴν, καὶ ὅσα ἐργάζεται. τοὺς δὲ πυγμαίους φησὶν οἰκεῖν μὲν ὑπογείους, κεῖσθαι δὲ ὑπὲρ τὸν Γάγγην, ζῶντας τρόπον, ὃς πᾶσιν εἴρηται. σκιάποδας δὲ ἀνθρώπους, ἢ μακροκεφάλους, ἢ ὁπόσα Σκύλακος ξυγγραφαὶ περὶ τούτων ᾄδουσιν, οὔτε *ἀλλοσέ ποι βιοτεύειν τῆς γῆς, οὔτε ἐν Ἰνδοῖς. Ὅτι φησὶν, ὃν ὀρύττουσι χρυσὸν οἱ γρῦπες, πέτραι εἰσὶν οἱονεὶ σπινθῆρσιν ἐστιγμέναι ταῖς τοῦ χρυσοῦ ῥανίσιν, ἃς λιθοτομεῖ τὸ θηρίον τοῦτο τῇ τοῦ ῥάμφους ἰσχύϊ. τὰ γὰρ θηρία ταῦτα εἶναί τε ἐν Ἰνδοῖς, καὶ μέγεθος καὶ ἀλκὴν εἰκάσθαι αὐτοὺς τοῖς λέουσιν, ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πτερῶν αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐπιτίθεσθαι, καὶ τῶν ἐλεφάντων καὶ δρακόντων ὑπερτέρους εἶναι. πέτονται δὲ οὔπω μέγα· ἀλλ᾽ ὅσον οἱ *βραχύποροι ὄρνιθες. μὴ γὰρ ἐπτιλῶσθαι σφᾶς [ὡς] ὄρνισι πάτριον, ἀλλ᾽ ὑμέσι τοὺς ταρσοὺς ὑφαίνεσθαι πυρσοῖς. τὴν τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἰσοποιεῖ τοῖς ἀνέμοις. Ὅτι περὶ τοῦ φοίνικος τῆς ὄρνιθος τὰ αὐτὰ καὶ οὗτος τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀναγράφει. Ὅτι δ´ μῆνας τοῖς Ἰνδοῖς τὸν Ἀπολλώνιον συνδιατρῖψαι φησίν· ἐξ ἐκείνου δὲ ἐν δεξιᾷ μὲν τὸν Γάγγην ἔχοντα, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὸν Ὕφασιν κατιέναι ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἡμερῶν δέκα ὁδὸν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὄχθου. κατιοῦσι δὲ αὐτοῖς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα φανῆναι, ἀτὰρ καὶ πιθήκων γένος ἕτερον *παρὰ τοὺς ἐν ταῖς πεπερίσι· μέλανές τε γὰρ καὶ λάσιοι ἦσαν, καὶ τὰ εἴδη κυνώδεις, καὶ μικροῖς ἀνθρώποις ἴσοι. ἀφίκοντο δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν· ταύτην δὲ εἶναι *φασὶν οὕτως κυανωτάτην, λαχεῖν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ Ἐρύθρα βασιλέως. ἐντεῦθεν ἐπιβάντες νεὼς, ἐκομίζοντο λείῳ καὶ εὐφόρῳ πνεύματι, θαυμάζοντες τὸ στόμα τοῦ Ὑφάσιδος, ὡς φοβερῶς δι᾽ αὐτοῦ ἐκχεῖται. τελευτῶν γὰρ εἰς χωρία πετρώδη καὶ στενὰ καὶ κρημνοὺς ἐκπίπτει, δι᾽ ὧν καταῤῥηγνὺς ἐς τὴν θάλατταν ἑνὶ στόματι, χαλεπὸς δοκεῖ τοῖς ἄγαν τῇ γῇ προσκειμένοις. καὶ μὴν τὸ τοῦ Ἰνδοῦ στόμα ἰδεῖν φασί· πόλιν δὲ ἐπ᾽ αὐτοῦ κεῖσθαι Πάταλα περίῤῥυτον τῷ Ἰνδῷ, εἰς ἣν τὸ ναυτικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου συνελθεῖν, οὗ Νέαρχος ἐπεστάτει. ἃ δὲ Ὀρθαγόρᾳ περὶ τῆς ἐρυθρᾶς εἴρηται,

*φασὶ

*al. βάλλει.

*al. αὖ πάσας.

*ἀλλ. ἐπιβιοτεύει.

*βραχ. τ. δια.

*al. παρὰ.

*φασὶν οὕτω.

PHILOSTR.

à ſolis ipſis è terra vellitur. Geſtant annulum & baculum. Dicunt lapidem Pantarbem nomine naſci, magnitudine vnguis qui in pollice. Gignitur verò in concauis terræ, profunditate iugerum quatuor. Tantum verò ipſi ſpiritus ineſt, vt intumeſcat, & plerumque ſcindatur terra, vbi eiuſmodi lapis concipitur. Euellere autem ipſum nemini licet, niſi qui eius ſit ſacris initiatus: qui noctu diem velut ignis oſtendit, quoniam igneus eſt ac radioſus: ſin vero poſt diem aſpiciatur, innumeris rutilationibus oculos ferit. Id autem quod in ipſo lumen fulget, ſpiritus eſt potentiæ occultæ. Lapides enim ſparſim iactat, & in mare condit: poſtmodum vero hic lapis ad eos dimiſſus, diſtributione ſui ſpiritus colligit, ita vt coaceruati lapides tanquam examen apud illi ſubiaceant. Quin etiam addit ille nugator Philoſtratus, hæc Iarcham Apollonio dixiſſe, & lapidem illi oſtendiſſe, & omnes eius potentias.

Pygmæi.

Pygmæos autem ſub terra degentes ait ſupra Gangem poſita loca incolere, & ſicut fama de ipſis prædicat viuere. Sciapodes verò [id eſt, *qui ſibi vmbram pedibus parant*] & macrocephalos, & huiuſmodi monſtra quotcunque *Scylacis hiſtoriæ decantant, nec apud Indos, nec alibi terrarum vſquam viuere cenſeo. Aurum vero quod gryphes effodere dicuntur, petræ ſunt aureis guttis minutiſſimis conſperſæ, quas hæc fera roſtro diſcindit. Sunt enim huiuſmodi aues in India, magnitudine autem & viribus leonibus pares, & alarum præſidio in leones, elephantos, & dracones inuolant, ſuperioreſque euadunt. Volant autem non multum, ſed quantum paruulæ aues. Non enim pennatæ ſunt, ſed rubra pellicula alarum coſtæ connectuntur. Solam vero Tigrim inſuperabilem illis eſſe dicunt, quoniam fugiendi celeritate ventos æquare dicitur. Hic de Phœnice aue eadem cum aliis ſcribit. Quatuor menſes apud Indos Apollonium fuiſſe tradit, Inde dextra quidem Gangem, ſiniſtra vero Hyphaſin fluuios habens ad mare deſcendit, itinere decem dierum à ſacro monte confecto: deſcendentes autem multa alia viderunt: ſimiarum genus longe diuerſum ab iis, quas apud piperis arbores inuenerant. Sunt enim hæ nigræ, villoſæque & paruis hominibus ſimiles. Peruenerunt vero ad mare rubrum. Rubrum autem mare vehementer cæruleum eſſe tradunt, denominatum autem rubrum à rege Erythra. Poſt hęc autem nauem conſcendentes, leni vento deferebantur, admirantes Hyphaſidis oſtium, qui præceps terribiliſque effunditur. Decurrit enim per loca petroſa, anguſta, atque prærupta, vbique refractus vno oſtio mare ingreditur pernicioſo admodum iis, qui nauigando littori nimium adhæſerint. Indi quoque fluminis oſtia ſe vidiſſe perhibent, vbi ciuitas poſita eſt nomine Patala, fluenti Indo adiacens, eo quoque conueniſſe quondam tradunt Alexandri claſſem, eiuſque gubernatorem ducemque Nearchum. Quæ verò ab Orthagora de rubro mari narrantur,

Sciapodes.

*Scylax Caryandenſis, quæ vrbs in Caria eſt ad Halicarnaſſum, hiſtoricus & Mathematicus. Quæ ſcripſerit indicat Suidas, extatque Geographica cum Marciani Heracleotæ, aliorumque, edente Da. Hæſchelio Auguſtæ anno 1600.

Simiæ.

Mare rubrum.

PHILOSTR. quod ibi ſcilicet vrſa non conſpicitur, neque meridiem ſignare nauigantes poſſunt, quamquam apparentia illi aſtra ordinem permutāt ſuum, hæc & illis viſa ſunt. Meminerunt etiam paruæ inſulæ, quam Byblon appellant, vbi maxima conchylia, muriceſque & oſtrea eximiæ magnitudinis naſci perhibentur. Oſtrea quoque petris adnaſcuntur decuplo maiora iis quę apud Græcos inueniuntur. Ibi etiam in alba teſta lapis margarita capitur, quæ in Oſtreis locum cordis dicuntur obtinere. Attigiſſe quoque ferunt * Eupegadem Oritarum regionem: apud quos æneæ ſunt petræ, æneaque arena, æris etiam fruſta deferre fluuios aſſerūt, & auream terram ducunt, propter pretium æris. Dicunt & ſe Ichthyophagis locutos eſſe, qui vrbem incolunt nomine Stobera: vbi ex magnorum piſcium membranis veſtes intexunt; ibique pecudes etiam ſapore eſſe piſcibus ſimiles, quod piſces comedant, quæque minimè naturæ ſuæ conueniant. Indi vero Carmani cognominati, genus plane manſuetum, adeo piſcoſum mare accolunt, vt nunquam ſeruandi cauſa piſces reponant, neque ipſos ſale condiant: ſunt enim ipſis captu ſemper faciles quotquot volunt. Valara quoque ferunt applicuiſſe. Sunt autem Valara Emporium myrtis palmiſque abundans: Laurus quoque nonnullas, & hortos plurimos ibi videri tradunt omnibus abundantes. Oppoſita eſt autem regioni illi ſacra inſula, quam Selira vocant. Qua parte inſula pelagus reſpicit, immenſa eſt maris altitudo. Fert autem Oſtrea teſta alba pinguedine refecta, lapidem nullum producunt. Inde maris tranquillitatem obſeruantes, mare oleo infuſo leniunt, & tunc Indi ad Oſtrea capienda vrinando ſe demergunt, ita inſtructi paratique ſunt, ſicut ij qui ſpongias carpunt. Eſt autem iis ferreus later, & alabaſtrum vnguenti, atque ita prope Oſtrea conſidentes Indi vnguento, quaſi eſca ad fallendum vtuntur, tunc aperiuntur Oſtrea & vnguento inebriantur: dein ferreo ſtylo perforata ſaniem quãdam emittunt, hanc venator ferreo latere excipit, qui in varias multipliceſque formas concauatus eſt: ea vero poſt modum ſanies lapideſcit in modum naturalis margaritæ, quæ albus eſt ſanguis ex rubro mari. Reliqua maris huius pars fera eſt, impacata tota. Cete etiam illic aggregari feruntur. Quapropter naues tutelæ cauſa tintinabula quædã tam à prora, quam à puppi deferunt, quorum ſonitu terrefactæ beluę nauibus non appropinquāt. Poſt hæc ingreſſi oſtia Euphratis, aiunt inde Babylonem adnauigaſſe. Quarto libro nihil aliud quam fabulas mendaciaque ad Apollonio gratificandum, eumq; laudandum confinxit [Philoſtratus.] Europæ, Africæque promontoria ſtadiorum ſexaginta ſinum continentia, Oceanum ad externa maria immittunt, & Africæ quidem promontorium nomine Abyla, leones continet, in ſuperciliis montium habitantes. Eius montis interior pars ad Getulos Tingáſque pertinet, gentes efferas, atque Libycas. Per Oceanum vero nauigantibus ſtadia nongenta protenditur vſque ad Salecis fluminis oſtia. illinc autem quantum vlterius protendatur, non facile coniectare quis poſſet. Nam poſt eum fluuium deſerta Africa eſt,

* al. Podagem.

Ichthophagi.

Oſtrea.

Cete.

Lib. IV.
Lib. V.

Africa.
Abyla.

καὶ ὅτι μήτε ἡ ἄρκτος ἐν αὐτῇ φαίνοιτο, μήτε σημαίνοιντο τὴν μεσημβρίαν οἱ πλέοντες· οἵ τε ἐπίδηλοι τῶν ἀστέρων ἐξαλλάττοιεν τῆς ἑαυτῶν τάξεως: ταῦτα δοκεῖ καὶ τούτοις. Ὅτι νῆσόν φασιν εἶναι μικρὰν, ὄνομα Βίβλον· ἐν ᾗ τὸ τοῦ κογχυλίου μέγεθος, καὶ οἱ μύες, ὄστρεά τε, καὶ τὰ τοιαῦτα, δεκαπλάσια τῶν ἑλληνικῶν τὸ μέγεθος, ταῖς πέτραις προσπέφυκεν. ἁλίσκεται δὲ [ἐκεῖ] καὶ λίθος μάργαρις * ἐν ὀστρακῳ λευκῷ, καρδίας τρόπον ἔχουσα τοῦ ὀστρέου. καταχεῖν δέ φασι καὶ εἰς Πηγάδας τῶν ὠρειτῶν χώρας. οἱ δὲ ὠρεῖται, χαλκαῖ μὲν αὐτοῖς αἱ πέτραι. χαλκῆ δὲ ἡ ψάμμος, χαλκοῦν δὲ ψῆγμα οἱ ποταμοὶ ἄγουσι· χρυσῖτιν δ' ἡγοῦνται τὴν γῆν, διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ χαλκοῦ. φασὶ δὲ καὶ τοῖς ἰχθυοφάγοις ἐντυχεῖν, οἷς πόλιν εἶναι Στόβηρα· διφθέρας δὲ τούτοις ἐνῆφθαι μεγίστων ἰχθύων. καὶ τὰ πρόβατα ἐκεῖ ἰχθυώδη εἶναι· ἐξ αὐτῶν γὰρ τρέφεται· καὶ φαγεῖν ἄτοπα. Καρμανοὶ δὲ ἰνδοὶ γένος ἥμερον ἐπιχθύου οὕτω νέμονται θάλατταν, ὡς μηδ' ἀποθέτους ποιεῖσθαι τοὺς ἰχθῦς, [μηδὲ ταριχεύειν· εἶναι γὰρ αὐτοῖς * ἐπιχύδεας τοὺς ἰχθῦς] διὰ παντὸς, ὅσοις βούλονται. Ὅτι προσπλεῦσαί φασιν αὐτοὺς καὶ βαλάροις· ἐμπόριον δὲ τοῦτο εἶναι μεστὸν μυρρίνων, καὶ φοινίκων, καὶ δαφνῶν, καὶ κήπων παντοδαπὰ φερόντων. προκεῖσθαι δὲ τοῦ χωρίου τούτου νῆσον ἱερὰν, καὶ καλεῖσθαι * Σελήρα. ταύτης τῆς νήσου τετραμμένα πρὸς τὸ πέλαγος, ἐστὶ μὲν ἄπειρος πυθμὴν θαλάσσης, φέρει δ' ὄστρεον ἐν ἐλύτρῳ λευκῷ μεστὸν πιμελῆς· οὐδὲ γὰρ λίθον φύει οὐδένα, γαλήνην δὲ ἐπιφυλάξαντες, καὶ τὴν θάλατταν αὐτὴν τῇ ἐπιρροῇ τοῦ ἐλαίου λεαίνοντες, καταδύεταί τις ἐπὶ τὴν θήραν τοῦ ὀστρέου, τὰ μὲν ἄλλα κατασκευασάμενος, ὥσπερ οἱ τὰς σπογγιὰς κείροντες. ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ πλινθὶς σιδηρᾶ, καὶ ἀλάβαστρος μύρου. παριζήσας οὖν ὁ ἰνδὸς τῷ ὀστρέῳ, δέλεαρ αὐτοῦ τὸ μύρον ποιεῖται· τὸ δὲ ἀνοίγνυταί τε, καὶ μεθύει ὑπ' αὐτοῦ· κέντρῳ * δὲ δελεασθὲν ἀποπτύει τὸν ἰχῶρα. ὁ δὲ ἐνδέχεται αὐτὸν τῇ πλινθίδι * τύποις ὀρωρυγμένη. λιθοῦται δὲ τὸ ἐντεῦθεν, καὶ ῥυθμίζεται καθάπερ ἡ φύσει μάργαρις. καὶ ἔστιν ἡ μάργαρις αἷμα λευκὸν ἐξ ἐρυθρᾶς τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ ἐντεῦθεν, θηριώδη μὲν τὴν θάλασσαν εἶναι πᾶσαν, ἀγελάζεσθαι δὲ ἐν αὐτῇ τὰ κήτη. τὰς δὲ ναῦς ἔρυμα τούτου κωδωνοφορεῖν κατὰ πρύμναν τε καὶ πρῶραν· τὴν δὲ ἠχὼ ἐκπλήττειν τὰ θηρία. καταπλεύσαντες δὲ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου, φασὶν εἰς βαβυλῶνα δι' αὐτοῦ ἀναπλεῦσαι.

Ὅτι ὁ δ' λόγος οὐδὲν ἄλλο, ἢ μῦθοι καὶ πλάσματα ἐς τὸ Ἀπολλωνίῳ κεχαρισμένον, καὶ σὺν ἐπαίνῳ θαυμαζόμενον τῷ Φιλοστράτῳ συγγέγραπται. Ὅτι Εὐρώπης καὶ Λιβύης ἄκραι σταδίων ξ' πορθμὸν ἔχουσαι, τὸν ὠκεανὸν εἰς τὰ ἔξω πελάγη φέρουσι· καὶ τὴν τῆς Λιβύης ἄκραν (ὄνομα δ' αὐτῇ ἄβιννα) λέοντες ὑπονέμονται περὶ τὰς ὀφρῦς τῶν ὀρῶν, ἃ εἴσω ὑποφαίνεται * συνάπτουσαν πρὸς γαιτούλοις τε καὶ τίγγας, ἄμφω θηριώδη καὶ λιβυκὰ ἔθνη. παρατείνει δὲ ἐσπλέοντι τὸν ὠκεανὸν μέχρι μὲν τῶν ἐκβολῶν τοῦ σάληκος ἐνενηκόστα στάδια: τὸ δὲ ἐντεῦθεν οὐκ ἂν συμβάλοι τις ὁπόσα. μετὰ γὰρ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἄβιος ἡ λιβύη

ἠϊὼν

καὶ οὐκ ἔτι ἄνθρωποι. τὸ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀκρωτήριον, ὃ καλεῖται Κάλπις, δεξιὰ μὲν ἐπέχει τοῦ *ἔσπλου σταδίων ἑξακοσίων μῆκος, λήγει δὲ ἐς τὰ ἀρχαῖα Γάδειρα. τὰς δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τροπὰς, καὶ αὐτὸς μὲν περὶ κελτοὺς φησιν εἶδον ὁποῖαι λέγονται· τὴν δὲ αἰτίαν ἐπὶ πολλὰ εἰκάζων δι' ἣν ἄπειρον οὕτω πέλαγος ἐπιχωρεῖ τε καὶ ἀνασπᾶται, δοκῶ μοι τὸν Ἀπολλώνιον ἐπεσκέφθαι τὸ ὄν. ἐν μιᾷ γὰρ τῶν πρὸς ἰνδοὺς ἐπιστολῶν τὸν ὠκεανόν φησιν ὑφύδροις ἐλαυνόμενον πνεύμασιν ἐκ πολλῶν χασμάτων, ἃ ὑπ' αὐτῷ τε καὶ περὶ αὐτὸν ἡ γῆ παρέχεται χωρεῖν ἐς τὸ ἔξω, καὶ ἀναχωρεῖν πάλιν, ἐπειδὰν ὥσπερ ἆσθμα ὑποστήσῃ τὸ πνεῦμα. πιστοῦται δὲ αὐτὸ κἀκ τῶν νοσούντων *ἐπὶ γάδειρα. τὸν γὰρ χρόνον, ὃν πλημμυρεῖ τὸ ὕδωρ, οὐκ ἀπολείπουσιν αἱ ψυχαὶ τοὺς ἀποθνήσκοντας· ὅπερ οὐκ ἂν συμβαίνειν, εἰ μὴ πνεῦμα τῇ γῇ ἐπεχώρει. ἃ δὲ περὶ τὴν σελήνην φασὶ φαίνεσθαι τικτομένην τε καὶ πληρουμένην καὶ φθίνουσαν, ταῦτα περὶ τὸν ὠκεανὸν οἶδα. τὰ γὰρ ἐκείνης ἄνεισι μέτρα, ξυμμινύθων αὐτῇ καὶ ξυμπληρούμενος· ἡμέρα δ' ἐκδέχεται νύκτα, καὶ νὺξ τὴν ἡμέραν· περὶ κελτοὺς μὲν κατ' ὀλίγον ὑπανιόντος τοῦ σκότους ἢ τοῦ φωτὸς, ὥσπερ ἐνταῦθα. περὶ γάδειρα δὲ καὶ σέλας ἀθρόως λέγονται τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπίπτειν, ὥσπερ αἱ ἀστραπαί. φασὶ καὶ τὰς μακάρων νήσους ὁρίζεσθαι τῷ λιβυκῷ τέρματι, πρὸς τὸ ἀοίκητον ἀνεχούσας ἀκρωτήριον. τὰ δὲ γάδειρα κεῖται μὲν κατὰ τὸ εὐρώπης τέρμα.

Περιττοὶ δέ εἰσι τὰ θεῖα. γήρως * καὶ βωμὸν ἵδρυνται, καὶ τὸν θάνατον μόνοι ἀνθρώπων παιωνίζονται. βωμοὶ δὲ ἐκεῖ καὶ πενίας καὶ τέχνης· καὶ Ἡρακλέους δὲ αἰγυπτίου· καὶ ἕτεροι θηβαίου. καὶ τὸν μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν ἐγγὺς ἐρύθειαν ἐλάσαι φασίν. ὅτι δὴ τὸν μὲν Γηρυόνην τε καὶ τὰς βοῦς ἑλεῖν: τὸν δὲ σοφίᾳ δόντα, γῆν τε ἀναμετρήσασθαι πᾶσαν ἐς τέρμα. καὶ μὴν καὶ ἑλληνικοὺς εἶναί φασι τὰ γάδειρα, καὶ παιδεύεσθαι τὸν ἡμεδαπὸν τρόπον. καὶ δένδρα δέ φασιν ἐνταῦθα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι τῆς γῆς. γηρυόνεια μὲν γὰρ καλεῖσθαι αὐτά· δύο δὲ εἶναι· φύεσθαι δὲ τοῦ σήματος, ὃ ἐπὶ τῷ Γηρυόνῃ ἕστηκε. παραλλάττοντα δὲ ἐκ πίτυός τε καὶ πεύκης, ἐς εἶδος ἕτερον. λείβεσθαι δὲ αἵματι καθάπερ τῷ χρυσῷ τὴν ἡλιάδα αἴγειρον. ἡ δὲ νῆσος ἐν ᾗ τὸ ἱερόν, ἔστι μὲν ὁπόση ὁ νεώς, πετρώδους δὲ αὐτῆς οὐδὲν, ἀλλὰ βαλβίδι ξεστῇ εἴκασται. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τιμᾶσθαι μὲν ἄμφω τὼ Ἡρακλέε φασίν: ἀγάλματα δὲ αὐτοῖν οὐκ εἶναι. βωμοὺς δὲ τοὺς μὲν αἰγυπτίου δύο, χαλκοῦς καὶ ἀσήμους· ἕνα δὲ τοῦ θηβαίου. τὰς δὲ ὕδρας τε καὶ τὰς Διομήδους ἵππους, καὶ τὰ δώδεκα Ἡρακλέους ἔργα ἐκτετυπῶσθαι φασὶ λίθου ὄντα. ἡ Πυγμαλίωνος δὲ ἐλαία ἡ χρυσῆ (ἀνάκειται δὲ κἀκείνη ἐς τὸ Ἡράκλειον) ἀξία μὲν, ὥς φασι, καὶ τοῦ θαλλοῦ θαυμάζειν, ᾧ εἴκασται· θαυμάζεσθαι δ' ἂν ἐπὶ τῷ καρπῷ μᾶλλον· βρύει γὰρ αὐτὸν σμαράγδου λίθου. καὶ Τεύκρου τοῦ Τελαμωνίου ζωστῆρα χρυσοῦν φασὶ δείκνυσθαι· πῶς δὲ ἐς τὸν ὠκεανὸν πλεύσαντος ἢ ἐφ' ὅ, τι: οὔ φασιν εἰδέναι. τὰς δὲ ἐν τῷ ἱερῷ στήλας χρυσοῦ [illegible] πεποιῆσθαι καὶ ἀργύρου, συντετηκότοιν εἰς ἓν χρῶμα·

nec homines vltra reperiuntur vlli. Europæ promontorium Calpis dictum, dextera nauigationem continet ſtadiorum ſexcentorum, terminatúrque ad antiquas Gades. Oceani cõuerſiones ipſe quoque apud Celtas tales aſpexi, quales etiam fama feruntur. Cauſam vero ſæpenumero coniectans, ob quam tam vaſtum pelagus accedat recedátque inueniſſe Apollonium cenſeo, qui in earum vna, quas ad Indos ſcripſit, epiſtola ait, Oceanum à ventis ſub aqua exiſtentibus impulſum, ex multis hiatibus quos ventos partim ſub ipſo, partim in terra circa ipſum ad exteriora diffundi, ac rurſus retrocedere, poſtquam tanquam anhelitus, ventus reſedit. Huic opinioni fidem facit, quod apud Gades ægrotantibus accidit. Nam quo tẽpore creſcens aqua regionem inundat, animæ moribundos non deſerunt, quod profectò nõ eueniret, niſi ſpiritus ipſe in terram ſecederet. Quæ autem circa lunam apparere dicunt, naſcentem, plenam & decreſcentem, eadem omnia circa Oceanum fieri animaduerti. Eius enim menſuras ſequitur ſimul cum ipſa decreſcens augeſcénſque, & nox dein, rurſúſq; dies noctem excipit, apud Celtas quidem paulatim diſcedentibus aut lumine, aut tenebris ſicut apud nos etiam accidit: Circa Gades autem & columnæ confertim tanquam fulgura ante oculos cadere dicuntur. Perhibent quoq; beatorum inſulas Africæ finibus definiri, ad inhabitabilem promontorij partem vergentes. Gades autem in Europæ lateribus poſitæ ſunt. Superſtitioſi ſunt illic circa ſacrificia. Senectę nãque aram dicarunt: ſolique hominum feſtis cãtibus Mortem collaudant. Sunt apud ipſos Arti & Paupertati aræ poſitæ, ſicut Ægyptio, & alteri Thebano Herculi. Alterum namque finitimam vſque ad Erythiam penetraſſe ferunt cum Geryone, eiúſque boues ſuſtuliſſe. Alterum vero ſapientia excellentem, totum terræ ambitum dimenſum eſſe. Præterea qui Gades incolunt Græci eſſe perhibentur, noſtróque more eruditi. Arbores illic etiam eſſe tradunt, quæ nuſquam alibi terrarum inueniuntur, appellatas autem Geryonias, & duas tantum eſſe. Ortæ ſunt autem iuxta ſepulcrum, quod illi Geryoni ſtatuerunt, ſpeciem ex pinu piceáque commiſtam habentes. Sanguinem vero ſtillare, ſicut Heliadem populum auro manare, dicunt. Inſula vero in qua templum ſitum, æqualis eſt magnitudine ipſi templo; nulla autem eius pars eſt petroſa, ſed politis carceribus ſimilis. Colunt in eodem templo ambos Hercules. Simulacra illis nulla ſunt: ſed Ægyptio quidem aræ ſunt duæ æneæ, abſque ſimulacro, Thebano autem vna tantum: Hydræ inſuper & Diomedis equi & duodecim Herculis labores in lapidem inciſa conſpiciuntur. Pygmalionis inſuper aurea oliua in ipſo Herculis templo dedicata: Digna quidem, vt volunt admiratione ob ramum cui ſimilis eſt, admirabilior vero fructu, quo abundat è ſmaragdo ficto. Et Teucri etiam Telamonij balteus aureus eodem in loco, monſtratur. Quomodo autem, aut qua de cauſa ad Oceanum peruenerit, ſe neſcire dicunt. Quæ autem in templo ſunt columnæ, ex auro argentóque ſimul fuſo & in vnum colorem redacto factas eſſe narrat.

Margin notes: al. ἑκατὸν (beside line 2); * al. ἢ βωμ. (beside "Περιττοὶ"); PHILOSTR. Calpe. — Maris æſtus. — Inſula Beatorum. — Hercules duo Ægyptius & Thebanus. — Gades. — Templum Herculis.

PHILOSTR.

Eſſe autem quadrangulares velut incudes, & eorum capita litteris inſcripta ſunt non Ægyptiis, neque Indicis, neque ab aliquo penitus cognitis. Apollonius autem, cùm de hac re ſacerdotes nihil dicerent, non permittit me, ait, Ægyptius Hercules tacere quæ ſciam. Hæ columnæ terrarum Oceaníque vinculum ſunt: ipſe verò Hercules in domo Parcarum inſcripſit: ne qua elementis contentio accideret, neque amicitiam diſiungant, qua inuicem tenentur.

Bætis fl.

Nauigarunt quoque fluuium Bætim, qui maximè naturam fluxus & refluxus Oceani declarat. Excreſcente enim pelago fontes repetit, ſpiritu quodam ipſum à mari depellente.

Bætica.

Regionem verò ab eo flumine Bæticam cognominatam optimam vberrimámque eſſe tradunt, ciuitatibúſque & paſcuis benè inſtructam. Deriuatur autem per omnes vrbes; agri verò egregiè culti affatim omnia ferunt: cœli temperies talis eſt, qualis autumni tempore in Attica myſteriorum diebus eſſe ſolet.

Ætna mons.

Omnia quæ de Ætna poëtæ dicunt, ait Apollonium, vt fabulas repudiaſſe, ſic loquendo. Fabula enim quam reprehendimus, non eſt Æſopi apologis ſimilis, ſed iis qui fingere norunt, & poëtarum, qui Typhœum quemdam vel Enceladum ſub monte ligatum dicunt, mortíque obluctantem, hunc ignem anhelando euomere.

Gigantes.

Ego autem gigantes fuiſſe dico, multiſque locis direptis tumulis eiuſmodi corpora oſtendi, quos vt fertur, cum Diis pugnaſſe non credo, ſed forſan Deorum ædes ac templa violaſſe. quod autem cœlum aggreſſi fuerint, nec illic Deos conſiſtere permiſerint, dicere, inſania quædam eſt, inſanius etiam credere. Neque verò oratio hæc, quamuis ſit vulgatior, à nobis probatur. Vulcanum in Ætna fabrilem artem exercere, ibique incudem reſonare: multi namque alij montes diuerſis terrarum locis igniti ſunt; nec tamen gigantes ibi aut Vulcanum eſſe quiſquam dicit. vt igitur montes ardeant, cauſa quænam huiuſmodi eſſe dicitur? Terra bitumini ſulfuríque commiſta, natura ſua turgeſcit, & nondum ignem reddit. Quòd ſi cauernoſam terram eſſe contigerit, vt ſub ipſam ſpiritus aliquis ingrediatur, tunc flammam attollit, quæ magis magiſque aucta, velut aqua è montibus defluens in campos effunditur: quandoque etiam ad mare delata, quaſi fluminis cuiuſdam impetum facit.

è lib. 6.

Æthiopia totius terræ, quæ ſub ſole eſt, occidentale cornu occupat, ſicut Indi id quod ſpectat ad Orientem; eſtque illa ſecus Meroëm Ægypto coniuncta, & ad deſertam Libyæ partem porrecta, mari terminatur, quod Oceanum poëtæ vocant, vno eodémque nomine totum quod terram ambit, mare nuncupantes.

Nilus flu. Ægypti.
India & Ægyptus.

Fluuium autem Nilum Ægypto tribuunt. Qui ex Catadupis initium ſumens Ægyptum, quam vniuerſam inundat, in Æthiopiam ducit. Magnitudine quidem Indiæ non conferenda eſt Æthiopia, neq; vlla alia continentis pars, quæ hominibus nota ſit. Quòd ſi totam Ægyptum Æthiopiæ adiiciamus (id enim facere fluuium arbitramur) non tamen ambæ coniunctæ magnitudinem Indiæ adæquabunt. In vtraque verò fluuij ſunt inter ſe ſimiles Indus & Nilus.

εἶναι δὲ αὐτὰς ὑπὲρ πῆχυν τετραγώνου σχήματος, ὥσπερ οἱ ἄκμονες. ἐπιγεγράφθαι δὲ τὰς κεφαλὰς οὔτε αἰγυπτίοις οὔτε ἰνδικοῖς γράμμασιν, οὔτε οἵοις ξυμβαλεῖν. ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ὡς οὐδὲν οἱ ἱερεῖς ἔφραζον, οὐ συγχωρεῖ μοι ἔφη ὁ Ἡρακλῆς ὁ αἰγύπτιος, μὴ οὐ λέγειν ὁπόσα οἶδα. γῆς καὶ ὠκεανοῦ ξύνδεσμα αἵδε αἱ στῆλαί εἰσιν. ἐγράψατο δὲ αὐτὰς ἐκεῖνος ἐν μοιρῶν οἴκῳ, ὡς μήτε νεῖκος τοῖς στοιχείοις ἐγγένοιτο, μήτε ἀτιμάσαιεν τὴν φιλότητα, ἣν ἀλλήλων ἴσχουσιν. Ὅτι τὸν * Βέτιν τὸν ποταμὸν ἀναπλεῦσαί φασιν, ὃς δηλοῖ μάλιστα τὴν τοῦ ὠκεανοῦ φύσιν. * ἐπειδὰν γὰρ πλημμυρῇ τὸ πέλαγος, ἐπὶ τὰς πηγὰς ὁ ποταμὸς παλίρρους ἵεται, πνεύματος δή που ἀπωθουμένου αὐτὸν τῆς θαλάττης. τὴν δὲ ἤπειρον τὴν βετικήν, ἧς ὁ ποταμὸς οὗτος * ὁμώνυμος, ἀρίστην ἠπείρων φασί· πόλεών τε γὰρ εὖ ἔχειν καὶ νομῶν· καὶ διῆχθαι τὸν ποταμὸν ἐς τὰ ἄστη πάντα, γεωργίας τε ξυμπάσης μεστὴν εἶναι, καὶ ὡρῶν τῆς ἀττικῆς αἱ μετόπωροι καὶ μυστηριώτιδες. Ὅτι τοὺς περὶ τῆς Αἴτνης λόγους τῶν ποιητῶν ὡς μύθους παραιτεῖσθαί φησι τὸν Ἀπολλώνιον, ὧδε λέγοντα. ὁ γὰρ μῦθος, ὃν παραιτούμεθα, οὐ τῶν Αἰσώπου λόγων ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν δραματικωτέρων, καὶ ὧν οἱ ποιηταὶ θρυλλοῦσιν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ Τυφῶ τινα ἢ Ἐγκέλαδον δεδέσθαί φασιν ὑπὸ τῷ ὄρει, καὶ δυσθανατοῦντα ἀσθμαίνειν τὸ πῦρ τοῦτο. ἐγὼ δὲ γίγαντας μὲν γεγονέναι φημί· καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς ἀναδείκνυσθαι τοιαῦτα σώματα, ῥαγέντων τάφων· οὐ μὴν εἰς ἀγῶνα ἐλθεῖν τοῖς θεοῖς· ἀλλ' ὑβρίσαι μὲν τάχα ἐς τοὺς νεὼς αὐτῶν, καὶ τὰ ἕδη· οὐρανῷ δὲ ἐπιπηδῆσαι, καὶ μὴ συγχωρεῖν τοὺς θεοὺς ἐπ' αὐτοῦ εἶναι· μανία μὲν λέγειν, μανία δὲ οἴεσθαι. καὶ μηδὲ ἐκεῖνος ὁ λόγος, καίτοι δοκῶν εὐφημότερος εἶναι, τιμάσθω· ὡς Ἡφαίστῳ μέλει τοῦ χαλκεύειν ἐν τῇ Αἴτνῃ, καὶ κτυπεῖταί τις ἐνταῦθα ὑπ' αὐτοῦ ἄκμων. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα ὄρη πολλαχοῦ τῆς γῆς ἔμπυρα, καὶ οὐκ ἂν φθάνοιμεν ἐπιφημίζοντες αὐτοῖς γίγαντας καὶ Ἡφαίστους. τίς οὖν ἡ τῶν * τοιούτων ὀρῶν αἰτία; γῆ, κρᾶσιν ἀσφάλτου καὶ θείου παρεχομένη, τύφεται μὲν καὶ παρ' ἑαυτῆς φύσει, πῦρ δὲ οὔπω ἐκδίδωσιν· εἰ δὲ καὶ σηραγγώδης τύχοι, καὶ ὑποδράμοι αὐτὴν πνεῦμα, φρυκτὸν ἤδη αἴρει· πλεονεκτήσασα δὲ ἡ φλὸξ, ὥσπερ τὸ ὕδωρ, ἀπορρεῖ τῶν ὀρῶν, καὶ ἐς τὰ πεδία περιχεῖται· χωρεῖ τε ἐπὶ θάλασσαν πῦρ ἀθρόον, ἐκβολὰς ποιούμενον, οἷαι τῶν ποταμῶν εἰσιν.

Αἰθιοπία τῆς μὲν ὑπὸ ἡλίῳ πάσης ἐπέχει τὸ ἑσπέριον κέρας, ὥσπερ * ἰνδοὶ τὸ πρὸς ἕω· κατὰ μερόην δὲ αἰγύπτῳ ξυνάπτουσα· καί τι καὶ τῆς ἀμφιτέρου λιβύης ἐπελθοῦσα, τελευτᾷ εἰς θάλασσαν, ἣν ὠκεανὸν οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, τὸ περὶ γῆν ἅπαν ὧδε ἐπονομάζοντες. ποταμὸν δὲ Νεῖλον αἰγύπτῳ δίδωσιν, ὃς ἐκ καταδούπων ἀρχόμενος, ἣν ἐπικλύζει πᾶσαν Αἴγυπτον, * ἀπ' αἰθιόπων ἄγει. μέγεθος μὲν οὖν οὐκ ἀξία παραβεβλῆσθαι πρὸς ἰνδοὺς ἥδε ἡ χώρα, ὅτι μηδ' ἄλλη μηδεμία, ὁπόσαι κατ' ἀνθρώπους ὀνομασταὶ ἤπειροι. εἰ δὲ καὶ πᾶσαν Αἴγυπτον Αἰθιοπίᾳ ξυμβάλοιμεν, τουτὶ δὲ ἡγούμεθα καὶ τὸν ποταμὸν πράττειν, οὔπω ξύμμετρον πρὸς τὴν ἰνδῶν ἄμφω τοσαύτῃ ξυντεθεῖσαι. ποταμοὶ δὲ ἀμφοῖν ὅμοιοι λογισαμένῳ τὰ Ἰνδοῦ τε καὶ Νείλου·

πεϱαί-

πιαίνουσί τε γὰρ τὰς ἠπείρους ἐν ὥρᾳ ἔτους, ὁπότε ἡ γῆ ἐρᾷ τούτου· ποταμοὺς δὲ παρέχονται μόνοι τὸν κροκόδειλον, καὶ τὸν ἵππον· τὴν δὲ ὁμοιότητα τῶν ἠπείρων πιστοῦσι μὲν καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀρώματα, *πιστοῦσι δὲ καὶ οἱ λέοντες, καὶ ὁ ἐλέφας, ἐν ἑκατέρᾳ ἁλισκόμενός τε καὶ δουλεύων. βόσκουσι δὲ καὶ θηρία, οἷα οὐκ ἑτέρωθι, καὶ ἀνθρώπους μέλανας, ὃ μὴ ἄλλαι ἤπειροι. πυγμαίων τε ἐν αὐταῖς ἔθνη. γρῦπες δὲ Ἰνδῶν, καὶ μύρμηκες αἰθιόπων, εἰ καὶ ἀνόμοιοι τὴν ἰδέαν εἰσὶν, ἀλλ᾽ ὅμοιά γε, ὥς φασι, βούλονται. χρυσοῦ γὰρ φύλακες ἐν ἑκατέρᾳ ᾄδονται, τὸ *χρυσόγεων τῶν ἠπείρων ἀσπαζόμενοι. αἰθιόπων δὲ καὶ αἰγυπτίων ὅρια, τὸ καλούμενον Συκάμινον· οὗ παραγενόμενον τὸν Ἀπολλώνιον, χρυσῷ τε ἀσήμῳ φησὶν ἐντυχεῖν, καὶ λίνῳ, καὶ ἐλέφαντι, καὶ ῥίζαις, καὶ μύρῳ, καὶ ἀρώμασι. κεῖσθαι δὲ πάντα ἀφύλακτα ἐν ὁδῷ σχιστῇ· ἡ δὲ αἰτία αὕτη· ἀγορὰν αἰθίοπες ἀπάγουσιν, ὧν αἰθιοπία δίδωσιν. οἱ δὲ ἀνελόμενοι πᾶσαν, ξυμφέρουσιν εἰς τὸν *αὐτὸν χῶρον ἀγορὰν αἰγυπτίαν ἴσου ἀξίαν, ὠνούμενοι τῶν αὐτοῖς ὄντων τὰ οὐκ ὄντα. οἱ δὲ τὰ ὅρια τῶν ἠπείρων οἰκοῦντες οὔπω μέλανες, ἀλλ᾽ ὁμόφυλοι τὸ χρῶμα. μελαίνονται γὰρ οἱ μὲν ἧττον αἰθιόπων, οἱ δὲ μᾶλλον αἰγυπτίων. ἐντεῦθεν φησὶ τὸν Ἀπολλώνιον χωρεῖν ἐπὶ Μέμνονος· ἡγεῖσθαι δὲ αὐτοῖς μειράκιον αἰγύπτιον Τιμάσιον ὄνομα. κακῶς δέ φησι προσαχθῆναι Ἀπολλώνιον, ἀφικόμενον ἐς τοὺς τῶν αἰθιόπων γυμνοὺς, καὶ οὐχ ὁμοίως ξενισθῆναι *παρὰ τοῖς τῶν Ἰνδῶν βραχμᾶσι. τὸ δὲ αἴτιον, φησὶν, ὅτι Εὐφράτης τις φιλοσοφεῖν ἐπιτηδεύων, καὶ εἰς διαφορὰν ἐλθὼν Ἀπολλωνίῳ, τὰς ἀκοὰς τῶν γυμνῶν ταῖς κατὰ Ἀπολλωνίου προκαταλαβὼν διαβολαῖς, κακῶς αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν διακεῖσθαι παρεσκεύασε. πολλῷ δὲ κρείττους ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοὺς παρὰ Ἰνδοῖς βραχμᾶνας *τῶν παρὰ αἰθίοψι γυμνῶν ἀποφαίνεται. οἰκεῖν δὲ τοὺς γυμνοὺς ὑπαιθρίους φασὶ, καὶ ὑπὸ τῷ οὐρανῷ αὐτῷ, ἐπί τινος δὲ γηλόφου ξυμμέτρου, μικρὸν ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ Νείλου. ἐποιήσατο δὲ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὁδὸν ὁ Ἀπολλώνιος, ἀπὸ θαλάσσης καὶ διὰ τοῦ Νείλου. συνδιατρίψας δὲ ἐς ὀλίγον χρόνον τοῖς γυμνοῖς, καὶ προσειπὼν, ἅμα τοῖς συνοῦσι, ἐπορεύοντο τὴν ἐς τὰ ὄρη τείνουσαν ἀριστερὰν τοῦ Νείλου. τὰ δὲ ὁρῶντες λόγου ἄξια, οἱ Κατάδουποι, γεώδη ὄρη, παραπλήσια τῶν Λυδῶν Τμώλῳ. καταρρεῖ δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν φέρεται Νεῖλος, ἣν ἐπισπᾶται γῆν ποιῶν αἴγυπτον. ἡ δὲ ἠχὼ τοῦ ῥεύματος, καταρρηγνυμένου τῶν ὀρῶν, καὶ ψόφῳ ἅμα ἐς τὸν Νεῖλον *ἐκπίπτοντος, χαλεπὴ δοκεῖ, καὶ οὐκ ἀνεκτὴ ἀκοῦσαι· καὶ πολλοὶ τῶν πρόσω τοῦ μετρίου προσελθόντες ἀνέζευξαν, ἀποβάλλοντες τὸ ἀκούειν· προϊόντι δὲ τῷ Ἀπολλωνίῳ καὶ τοῖς ἀμφ᾽ αὐτὸν, μαστοὶ ὀρῶν ἐφαίνοντο παρεχόμενοι δένδρα, ὧν αἰθίοπες τὰ φύλλα, καὶ τὸ φλοιὸν, καὶ τὸ δάκρυον, καρπὸν ἡγοῦνται. ἑώρων δὲ καὶ λέοντας ἀγχοῦ τῆς ὁδοῦ, καὶ παρδάλεις, καὶ τοιαῦτα θηρία ἕτερα. ἐπῄει δὲ οὐδὲν αὐτοῖς, ἀλλ᾽ ἀπεπήδα σφῶν, ὥσπερ ἐκπεπληγμένα τοὺς ἀνθρώπους. ἔλαφοι δὲ καὶ δορκάδες καὶ στρουθοὶ καὶ ὄνοι, πολλὰ μὲν καὶ ταῦτα ἑωρᾶτο· πλεῖστα δὲ οἱ βούαγροι τε καὶ οἱ βούτραγοι.

*al. πιστεύουσι.

*χρυσόοι γε.

*al. αὐτῶν.

*al. περὶ.

*al. ἐκπίπτει.

PHILOSTR.

Ambo continentem a oblimant æſtatis tempore, cùm maximè id terra expetit, ſolique fluuiorũ Crocodilos educant & Hippopotamos. Terrarum verò ſimilitudinem teſtantur aromata vtrobique naſcentia, Leones præterea & Elephanti, qui in vtraque capti ſeruire coguntur. Præbet inſuper vtraque feras, quæ alibi nuſquam reperiuntur, & homines nigros aliæ nullæ continentis partes ferunt, & in iis Pygmæorum natio. Indorum verò Gryphes & Æthiopum formicæ, quamquam ſint forma diſſimiles, eadem tamen agere ſtudent. Nam aurum vtrobique cuſtodire perhibentur, & terram auriferam amare. Cùm eò veniſſet Apollonius vbi Ægyptus Æthiopiáque terminatur (Sycaminum autem illa vocant) aurum non ſignatum inuenit. Linum præterea atque ebur, & radices varias: vnguentum inſuper, & diuerſorum generum aromata. Omnia autem in via ſecta ſine cuſtode paſſim iacebant. Hæc verò cauſa eſt: b Merces inuehunt Æthiopes, quæ in Æthiopia proueniunt; Ægyptij verò eas omnes cùm ſuſtulerint, eodem comportant mercem Ægyptiam, æqualis pretij: rebus ſuis ea redimentes, quibus careant. Qui verò continenti viciniores habitant, nondum planè nigri, colore verò inuicem conueniunt, ab aliis diuerſi. Nigreſcunt enim minus quàm Æthiopes, paulò autem magis quàm Ægyptij. Deinde refert Apollonium in Memnonis regiam perueniſſe. Ducebat eos adoleſcens Ægyptius nomine Timaſij. Malè acceptum dicit Apollonium euntem ad Gymnoſophiſtas Æthiopum, & non ſimili honore quo ab Indorum Brachmanis affectus fuerat; & hac quidem de cauſa: Euphrates quidam philoſophus, inimicitias cum Apollonio gerens, famam Apollonij apud Gymnoſophiſtas calumniis in eum iactis minuens, illos in Apollonium excitauit. Multò ſapientiores eſſe Indos Brachmanas Gymnoſophiſtis Æthiopiæ dixit. Viuere ait nudos illos ſub dio, incolere montem egregiè à natura formatum, parum à Nili ripis diſtantem. Mari & Nilo nauigans ad eos Apollonius acceſſit. Paruo igitur tempore cum Gymnoſophiſtis verſatus & diſputans cum ſociis, profectus eſt ad montes via ſiniſtra Nili. Quæ autem ibi viderunt memoratu digna ſunt hæc: c Catadupa montes ſunt terrei, ſimiles Tmolo, qui in Lydia eſt, ab ipſis autem Nilus defluens ex ea quam auellit terra Ægyptum d impinguat. Sonitus autem fluctuum è montibus erumpentium & cum ſtrepitu in Nilum cadentium horrenda quædam res, & auditu intolerabilis apparet, multique propè accedentes e auditum amiſerunt. Procedenti autem Apollonio eiuſque comitibus tumuli apparuerunt arbores ferentes: quarum folia, corticémque & lachrymas inter fructus Æthiopum numerant. Viderunt etiam ſecus viam f leones, pantheras, & alias huiuſmodi feras: quarum nulla in eos impetum facere tentauit: ſed tanquam hominum conſpectum ſtupentes præteribant: ceruos inſuper & capreas, ſtruthionéſque & aſinos ſylueſtres complures: & animalium varia genera; inter quæ fuere ſylueſtres boues & hirceboues.

a πιραίνουσι, malim πιαίνουσι.

b Mercium permutatio.

c Catadupa Nili.

d ποιῶν, repone πιαίνων.

e De Catadupis Cicero in Somnio Scipionis libro 6. de Republ.

f Animalia.

PHILOSTR.

Sunt autem huiuſmodi belluarum aliæ ex ceruo hircóque compoſitæ, quæ ex diuerſis denominationem capiunt animalibus. Oſſa inſuper huiuſmodi ferarum & ſemeſa earumdem cadauera inuenerunt. Leones enim calida præda ſemel ſaturati, reliquias amplius attingere dedignantur, confidentes, vt opinor, nouam rurſus ſe prædam poſſe venari. Illic Æthiopes habitant Nomades appellati, qui ciuitates in curribus poſitas habent. Proximi autem illis ſunt, qui elephantes venantur, illóſque in fruſta diuiſos vendunt, vnde cognomen adepti Elephantophagi vocantur. Naſamones & Anthropophagi, Pygmæi quoque & Sciapodes, hi, inquam, omnes Æthiopiæ gentes ſunt, perueniunt autem ad Oceanum Æthiopiæ, quo ſolum vi tempeſtatis delati inuiti traiiciunt. Cum illi de feris quas viderant loquerentur, & naturam admirarentur, quæ tam varia, diuerſaque animalium genera paſcit, ſonitus quidam eorum aures percuſſit, tanquam tonitrus nondum inualeſcentis, ſed adhuc intra nubis concauitatem incluſi. Tum Timaſion, Prope eſt, inquit, ô viri, cataracta, quę aſcendentibus prima, deſcendentibus vltima occurrit, quatuor enim ſunt. Deinde ſtadia ferme decem progreſſi, viderunt fluuium ex monte defluentem, nihilo maiorem quam Marſya ſit, atque Mæander, vbi primum in vnum confluunt, vlterius vero proceſſerunt, nec vllas amplius feras videbant. Nam cum ſint natura pauidæ, iuxta quietas aquas habitant potius, quam iuxta cõfragoſas, & obſtrepentes. Inde poſt ſtadia ferme quindecim aliam audierunt cataractam difficilem ſane & intolerabilem auditu, & quæ priorem duplo fermè ſuperaret. quam cùm ex loco longè quam prior altiore præcipitari vidiſſet Damis, comites aliquos, tum etiam ſeipſum, ita ſtupefactos auribus refert, vt ſe ab Apollonio ſemouerent, rogarentque ne vlterius progrederetur. Verum ille conſtanter Nilo quodam nomine dumtaxat, Timaſionéque comitantibus, cataractæ tertiæ propinquauit, inde ad ſocios reuerſus, nuntiauit ſuſpenſos illic eſſe vertices Nili, altitudine fermè ſtadiorum octo: ripam verò, quæ montibus opponitur, ſupercilium habere lapicidinæ inenarrabilis, fontes verò ex montibus pendentes decidere in petroſam ripam, inde in Nilum refundi aquam ſpumantem & æſtuantem. Accidentia verò, quæ inde oriantur multiplicia ſunt, magíſque varia quàm quæ in aliis cataractis eueniunt, & qui illic è montibus reſonat fragor aſperrimus eſt, & inenarrabilem Nili ortum reddit. Iter vero quod ad primos fontes ducit, perarduum eſt, & non ſolum acceſſu, ſed cogitatu etiam difficile. Multa etiam de dæmonibus illic exiſtentibus prædicant, qualia ſapienter in ſuis hymnis Pindarus de dæmone cecinit, quem huiuſmodi fontibus præeſſe dixit, vt Nilum moderaretur. Ait Domitianum Imper. vetuiſſe, ne quis caſtraretur, ne vites plantentur, ſed quæ iam plantatæ eſſent etiam exſcinderentur, & Apollonium ad hæc dixiſſe, quia ego forſitan nec pudendis, neque vino indigeo. Ignorauit vero vir admirandus, hominibus ſe parcere, & terram caſtrare.

Nomades. *Cataracta Ægypti.* *Pindarus.* *Domitianus Imperator.*

σύγκειται δὲ τὰ θηρία ταῦτα, τὸ μὲν ἐλάφου τε καὶ τράγου, τὸ δὲ ἀφ' οὗπερ τὴν ἐπωνυμίαν εἴρηκε. καὶ ὀστοῖς δὲ τούτων ἐνετύγχανον, καὶ ἡμιβρώτοις σώμασιν· οἱ γὰρ λέοντες, ἐπειδὰν θερμῆς τῆς θήρας ἐμφορηθῶσιν, ἀτιμάζουσιν αὐτῆς τὰ περιττά· πιστεύοντες οἶμαι τὸ καὶ αὖθις * θηράσειν. ἐνταῦθα νομάδες οἰκοῦσιν αἰθίοπες, ἐπ' ἁμαξῶν πεπολισμένοι· καὶ πλησίον τούτων οἱ τοὺς ἐλέφαντας θηρῶντες· κατακόπτοντες δὲ αὐτοὺς, ποιοῦνται ἀγορὰν, ὅθεν ἐπώνυμοί εἰσι τῆς τῶν ἐλεφάντων βρώσεως. Νασαμῶνες δὲ, καὶ ἀνδροφάγοι, καὶ πυγμαῖοι, καὶ σκιάποδες, ἔθνη μὲν αἰθιόπων καὶ οὗτοι· καθήκουσι δὲ εἰς τὸν αἰθίοπα ὠκεανὸν, ὃν μόνον εἰσπλέουσιν ἀπενεχθέντες ἄκοντες· διαλεγομένοις δὲ περὶ τῶν θηρίων τοὺς ἄνδρας, καὶ φιλοσοφοῦντας περὶ τῆς φύσεως, ἄλλο ἄλλως βοσκούσης: ἠχὼ προσέβαλλεν, οἷον βροντῆς οὔπω σκληρᾶς, ἀλλὰ κοίλης ἔτι, καὶ ἐν τῷ νέφει. καὶ ὁ Τιμασίων ἐγγὺς ἔφη, ὁ καταρράκτης ὁ πρῶτος μὲν ἀνιόντων, ὕστατος δὲ κατιόντων. τέσσαρες δ' ἄρα οἱ καταρράκται. στάδια δὲ ἴσως προελθόντες δέκα, ἰδεῖν φασὶ ποταμὸν ἐκδιδόμενον τοῦ ὄρους, μείω οὐδὲν ἢ ἐν πρώταις συμβολαῖς ὁ Μαρσύας καὶ ὁ Μαίανδρος. χωροῦντας δὲ πρόσω, θηρία μὲν οὐκέτι ὁρᾶν· ψοφοδεᾶ γὰρ φύσει ὄντα, προσοικεῖν τοῖς γαληνοῖς ὕδασι μᾶλλον, ἢ τοῖς ῥαγδαίοις [τε] καὶ ἐνήχοις. ἑτέρου δὲ καταρράκτου ἀκοῦσαι, μετὰ πέντε καὶ δεκάπου στάδια, χαλεποῦ ἤδη, καὶ οὐκ ἀνεκτοῦ * ἀκούεσθαι· διπλάσιον μὲν γὰρ εἶναι αὐτὸν τοῦ προτέρου, ὀρῶν δὲ ὑψηλοτέρων ἐκπίπτειν. ἑαυτὸν μὲν οὖν, καί τινας τῶν * ἑτέρων, οὕτω τι ἐγκτυπηθῆναι τὰ ὦτα, φησὶν ὁ Δάμις, ὡς αὐτός γε ἀναζεῦξαι, τοῦ τε Ἀπολλωνίου δεῖσθαι, μὴ πρόσω χωρεῖν.* τὸν δὲ ἐρρωμένως ξύν τε τῷ Τιμασίωνι, καὶ ἑτέρῳ τινὶ τοὔνομα Νείλῳ, τοῦ τρίτου καταρράκτου ἔχεσθαι· παρ' οὗ τάδε ἀπαγγεῖλαι ἥκοντα. ἐπικρεμᾶσθαι μὲν τῷ Νείλῳ κορυφὰς ἐκεῖ, σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ὕψος, τὴν δὲ ὄχθην τὴν ἀντικειμένην τοῖς ὄρεσι, ὀφρὺν εἶναι λιθοτομίας ἀρρήτου, τὰς δὲ πηγὰς ἀποκρεμαννυμένας τῶν ὀρῶν ὑποπίπτειν εἰς τὴν πετρώδη ὄχθην· ἀναχεῖσθαι δὲ ἐκεῖθεν [ἐς] τὸν Νεῖλον κυμαινούσας τε καὶ λευκάς· τὰ δὲ πάθη, τὰ περὶ αὐτὰς ξυμβαίνοντα, πολλαπλασίας ἢ αἱ πρότεραι οὔσας· καὶ τὴν πηδῶσαν ἐκ τούτων ἠχὼ ἐς τὰ ὄρη, δυσήκοον ἐργάζεσθαι τὴν ἱστορίαν τοῦ ῥεύματος. τὴν δὲ πρόσω ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰς πρώτας πηγὰς ἄγουσαν, ἄπορον μὲν ἐλθεῖν φασὶν, ἄπορον δὲ ἐνθυμηθῆναι. πολλὰ γὰρ καὶ περὶ δαιμόνων ᾄδουσιν, οἷα καὶ Πινδάρῳ κατὰ σοφίαν ὕμνηται περὶ τοῦ δαίμονος, ὃς ταῖς πηγαῖς ταύταις * ἐφίστησιν ὑπὲρ ξυμμετρίας τοῦ Νείλου Ὅτι Δομετιανόν φησι τὸν βασιλέα νομοθετῆσαι, εὐνούχους τε μὴ ποιεῖν, καὶ ἀμπέλους μὴ φυτεύειν, ἀλλὰ καὶ τὰς οὔσας ἐκτέμνειν. εἰπεῖν δὲ πρὸς ταῦτα τὸν Ἀπολλώνιον, ὡς ἐγὼ μὲν ἴσως οὔτε αἰδοίων δέομαι, οὔτε οἴνου· λέληθε δὲ ὁ θαυμασιώτατος, τῶν μὲν ἀνθρώπων φειδόμενος, τὴν δὲ γῆν εὐνουχίζων.

Ὅτι ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ ὀγδόῳ λόγῳ ὁ Φιλόστρατος τὴν πρὸς [τοὺς] τυράννους, καὶ μάλιστα πρὸς Δομετιανὸν, τοῦ Ἀπολλωνίου παρρησίαν ἐξυμνήσας, καὶ εἰπὼν· ὅπως τε ἐγράφη, καὶ ὅπως αὐτόκλητος πρὸς τὴν δίκην ἧκεν· ὅπως τε γέγονεν ἐν ἀδέσμῳ φρουρᾷ, καὶ ὅπως ὕστερον ἐδέθη, καὶ ἐλύθη, καὶ ἀπελογήσατο, καὶ τοῦ δικαστηρίου ἀπέστη. ταῦτα εἰπὼν, καὶ μαγικῆς* οὐδ᾽ ὅπως τι αὐτὸν μετασχεῖν. ἀλλὰ καὶ, εἴ τις ἄλλος, μυσάττεσθαι ταύτην ἀπισχυρισάμενος (καίτοι πολλὰ τερατώδη γράφων περὶ αὐτοῦ) τὸν θάνατον ἄδηλον καὶ βίον πολύφημον *ἔφη γενέσθαι, αὐτοῦ* ἐκείνου τοῦτο καὶ ζῶντος ἐν μελέτῃ ποιουμένου. φησὶ γὰρ, αὐτὸν λέγειν ἀεὶ, λάθε βιώσας: εἰ δὲ μή· λάθε ἀποθανών. Ἀρεταῖς λέγει συνεζηκέναι τὸν ἄνδρα· καὶ τὴν Πυθαγόρου διὰ βίου σοφίαν ἐζηλωκέναι.

*αὐτὸν οὐδ᾽ ὅπως τι οὖν. *ἀναγράφει. *ἐκείνου.

Οὗτος δ᾽ ὁ Φιλόστρατος ἀπαγγελίᾳ μὲν κέχρηται γλυκείᾳ, καὶ ποικιλωτάτῃ, καὶ λέξεσιν ἐμπρεπούσαις φράσει τοιαύτῃ. συντάξεσι μέντοιγε τοιαύταις, οἵαις οὐκ ἄν τις ἄλλος ἐς τὸ συγγράφειν τεταγμένος. δοκοῦσι γάρ πως ἀσυνταξίαις μᾶλλον ἐοικέναι, ἢ συντάξεως ὁ, ποιοῦ μετέχειν. ἀλλ᾽ ἴσμεν ὁ ἀνὴρ ὡς πολυμαθέστατος ὢν, οὐκ ἂν διαμαρτίᾳ τοῦ ὀρθοῦ εἰς ταύτην ἐξηνέχθη τὴν ἰδιότροπον τῶν συντάξεων καινοτομίαν, *ἀλλά τι τῶν ἀρχαιοτέρων σπανιάκις ἴσως εἰρηται, τούτοις ἄχρι εἰς κόρον ἀπεχρήσατο, πεπαρρησιασμένην αὐτῶν τὴν χρῆσιν ἐπιδεικνύμενος· καὶ οὐδ᾽ εἰς μάτην, ἀλλὰ τοῦ ἡδέος χάριν. ἔχουσι γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λόγων, τὸ ἐπαγωγὸν καὶ ἐπαφρόδιτον.

*ἴσ᾽ ἂν [illegible]

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ βίου ὅσα παρεῖται, κάλλει ῥημάτων καὶ συνθήκης διαλάμποντα.

Καὶ Πυθαγόρας αὐτὸς καὶ Δημόκριτος ὁμιλήσαντες μάγοις, καὶ πολλὰ δαιμόνια εἰπόντες, οὔπω ὑπήχθησαν τῇ τέχνῃ. καὶ τίς οὐκ οἶδε, τὸν Ἀναξαγόραν ὀλυμπιάσι μὲν, ὁπότε ἥκιστα ὗοι, παρελθόντα ὑπὸ κῳδίῳ εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ προρρήσει ὄμβρου, *ὑφ᾽ ὧν ἔψαυσε τοῦ θεῖός τε καὶ δαιμόνιος εἶναι, τῇ μάγων τέχνῃ. μετέχοντι δέ μοι τοῦ περὶ αὐτὴν κύκλου, καὶ γὰρ τοὺς ῥητορικοὺς πάντας λόγους ἐπῄνει καὶ ἠσπάζετο, παρ᾽ ὧν ὑπάρχει μαθεῖν, ὡς ὑποθειάζων τὴν φιλοσοφίαν ἐγένετο. Κύκνοι τοίνυν, οὓς ὁ λειμὼν ἔβοσκε, χορὸν στήσαντες περὶ τὴν Ἀπολλωνίου μητέρα καθεύδουσαν, καὶ τὰς πτέρυγας (ὥσπερ εἰώθασιν) ἄραντες, ἀθρόον ἤχησαν· καὶ γάρ τι καὶ ζεφύρου ἦν ἐν τῷ λειμῶνι. ἡ δὲ ἐξέθορέ τε ὑπὸ τῆς ᾠδῆς, καὶ ἀπέτεκεν. ἱκανὴ δὲ πᾶσα ἔκπληξις, μαιεύσασθαι καὶ πρὸ τῆς ὥρας. ὀφθαλμοὶ δὲ πάντες ἐς αὐτὸν ἐφέροντο, σκωπτόλαι τε καὶ ὑβρισταὶ πάντες· καὶ δεδώκασι τῇ ὀθόνῃ [μᾶλλον] πάντες, ἡ σοφίᾳ ἀθηναῖοι, προάστειον, ἐν ᾧ κῆποι ἁπαλοὶ ἦσαν. Ὅτι κιλίκιος λόγος, ποῖ τρέχεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον; [ἢ] ἐπὶ Ἀπολλωνίῳ τε ἐγένετο, καὶ παροιμιώδη τιμὴν εἶχε. τὴν δὲ οὐσίαν λαμπρὰν οὖσαν διέλαχε πρὸς τὸν ἀδελφόν: φιλοσοφίας γὰρ πάσης ἠχὼ ἐν αὐτῷ ἦν. Ὅτι ἐρομένου τὸν Ἀπολλώνιον τοῦ Εὐξένου, τί δῆτα οὐ ξυγγράφοι, καίτοι ἀπαγγελίᾳ χρώμενος δοκίμῳ τε καὶ διεγηγερμένῃ; ὅτι οὔπω ἔφη *ἐσιώπα. Καὶ λιμὸς ἦν. ὄροβοι δὲ ὤνιοι, καὶ τὰ ἐς βρῶσιν ἀναγκαῖα διέβοσκεν αὐτούς. κελαρύζει τῶν πηγῶν οὐδεμία. κυπαρίττου τι ἔρνος ἡ γῆ ἀνέδωκεν.

*ὑφ᾽ ὧν. *σιωπᾶν.

Philoſtratus libro ſeptimo & octauo libertatem dicendi Apollonij erga tyrannos,& maximè Domitianum deſcribit, & quomodo accuſatus fuerit, & vltrò in iudicium venerit. Quomodo in carcere ſeruatus, & quomodo liberatus, ſolutus & defenſus, ex iudicio deceſſerit. Hæc aſſerit, & magum non fuiſſe, verùm etiam, ſi quem alium, magiam abominatum eſſe fortiter probat, etſi multa portentoſa de illo ſcribat. Dicit etiam obſcuram fuiſſe ipſius mortem, & vitam celebrem: & eam ipſum,dum viueret,mente agitaſſe. Dicere enim ſolitum: *Viuens late: ſin minus, moriens late*: virtutibus hunc refert ſtuduiſſe, & Pythagoram maximè imitatum fuiſſe.

PHILOSTR. *Lib. VII. & VIII.*

Plutarchus ſingulari commentario Epicuro tribuit.

Dulci & varia narrandi ratione vſus eſt Philoſtratus, & verbis huic rei conuenientibus, & ſimili conſtructione, qualem nemo ſcribendo inſeruit. Videntur enim nonnulli incompoſitè magis dicere quàm compoſitè. Hunc verò ſcimus doctiſſimum fuiſſe,& à recto non aberrantem, propriam conſtructionis nouitatem adhibuiſſe: ſed quæ antiqui dixerunt rarius, iis liberius vſque ad ſatietatem vſum eſſe: licitum eſſe eorum vſum demõſtrans,nec id fruſtra, ſed dulcedinis gratia. Huiuſmodi enim oratio conciliandi vim habet & venuſtatem quandam.

Philoſtrati ſtylus.

Quià ſequentia (vt excerpta phraſium ac ſententiarum pro Photij libito) parum cohærent erunt hæc in Philoſtrati libris inueſtiganda atque excutienda.

Lib. 1. Philoſtr.

Ex eadem vita excerpta quæ prætermiſſa ſunt, ac pulchritudine verborum & compoſitione excellunt.

Pythagoras ipſe, & Democritus cum Magis verſati,multáque dæmonia faſſi,nullam tamen eius artis partem attigerunt. Quis enim ignorat Anaxagoram in Olympia, cùm nulla pluuiæ ſuſpicio immineret, pelliceam veſtem indutum proceſſiſſe, vt imbrem denuntiaret, nec ita multò poſt ingentem pluuiam ſecutam eſſe,vnde putatus eſt diuinus cœleſtiſque fuiſſe,idque arte magica: mihi quoque qui in eadem verſatus ſum: etenim omnes * orationes Rhetoricas ipſe laudauit & amauit, ex quibus diſcere licet quam diuinus Philoſophus fuerit. Cygni qui in prato paſcebantur, quaſi in chorum diſpoſiti dormientem Apollonij matrem circumſtetêre, & aliis (vt eorum mos eſt) ſublatis, ingenti clangore omnia circum loca replebant, leniter per prata ſpirante Zephyro: eorum cantu exſiliens mulier puerum peperit: quæuis enim perculſio valet etiam ante tempus partum prouocare. Oculos omnium in ſe conuerterat etiam aduerſariorum, qui & conuitia iacere,iniuriámq; facere ſoliti. Et linteo dederunt omnes potiúſque doctrinæ Athenienſes, ſuburbium in quo elegantes horti erant. Cilicum erat ſermo quò curris? num ad impubem? quod de Apollonio dicebant,ſic vt communi prouerbio celebraretur. Diuitias opimas habuit fratri æquales,& multa erat de eius philoſophia fama. Interroganti aliquando Apollonium Euxeno, cur non ſcriptis aliquid mandaret, cùm ſcribendi characterem probum & excitatum nactus eſſet. Quia inquit,nondum tacere didici. Fames oppreſſerat ciuitatem, venale erat eruum, omniáque ad victum neceſſaria illis deerant: fontes non fluebant, cupreſſi velut germina terra dabat.

Pythagoras. *Anaxagoras.* *Vaticinia. prædictiones.* *fort. προσφωνητικούς.* *Philoſtr. lib. 1. cap. 6.* *Apollonij ſtylus*

PHILOSTR. Vtebatur genere dicendi non Dithyrambico, aut poëticis nominibus intumeſcente, nec rurſus nimis ieiuno, neque conſuetudinem Atticam excedente, iniucundam enim putabat orationem, quæ ab Attica mediocritate decederet. Sententiæ breues & fortes erant. Nominibus autem vtebatur propriis, atque ad res ipſas accommodatis: & quæ ab ipſo proferebantur, fulminis inſtar reſonabant. Antiquam Ninum profectus eſt, ibi ſtatuam barbaro more poſitam conſpexit. Eſt autem Ino Inachi filia, cui ab vtroque tempore parua, & quaſi mox progreſſura, prominent cornua. Porrò Damis Apollonium veluti Deum ſuſpiciebat, quo vtebatur ſapientiæ magiſtro, & quod diſcebat, memoria repetebat. Erat illi vox Aſſyrio accommodata modulo, neque nimium loquax. Eretrij in regione Medorum habitant, non longius à Babylone, quam diurno itinere curſor expediret. Cùm Eretrij tumulum ſeminaſſent, vicini barbari circa meſſis tempus diſcurrentes adultas iam fruges prædabantur. Ferunt & in atrium veniſſe, cuius ſuprema pars in formam tholi fabricata cœli faciem imitabatur, Saphiro lapide adoperta, qui lapis maximè cæruleus cœli colorem refert. Deinde parum ſubſiſtens: *Eunuchi.* Diſces, inquit, ô Dami, Eunuchos amare, & cupiditatem, quæ per oculos inducitur, in illis non exſtingui, ſed calidam & vigentem in ipſis permanere. Quod ſi humana quædam ars eſſet domina potenſque cupiditates eiuſmodi depellere ex animo, viuerent cum virtutis oculis: nunc verò congredientem inueni & virum agentem. Iaculatus eſt auem, quæ Promethei viſcera depaſcebatur. [Occurrunt hominibus, qui elephantis vehebantur: hi autem ſunt, qui regionem colunt, inter Caucaſum montem & fluuium Cophenum, homines planè inculti & elephantorum ſeſſores.] Inter ſe collocuti ſunt, & conuiuio exceperunt, & Nyſſam à Baccho plantatam eſſe, qui Thebis vitium ſemina eò tranſtulit. *Alexander.* Alexander honoris fuit cupidus, tum etiam antiquitatis nimis amator. *Elephantes.* Elephantes, vt experientia docuit, trecentos quinquaginta annos viuunt. *Leones.* Si leones comprehendant leænas è pardis concepiſſe, catulos lacerant, & ſobolem tanquam adulterinam expellunt, ita vt triduo à cibis abſtineat leæna, quamuis belluarum voraciſſima ſit. Minores elephanti præcedunt, ne foſſo altius ſolo maiorum elephantorum viam impediant. *Viperæ.* Apollonius non credit, * viperarum filios matrem perimentes prodire. Nec enim hoc quis videre poteſt, nec natura id patitur, neque comprobat experientia. Indus habet ſerpentes ſeptuaginta cubitorum, & eorum ornatum eos mirari magis, quàm faſtum Babyloniæ. Neque Homerum laudatorem habuit, à quo multi improbi egregiè celebrati ſunt. Dicere iam paraui, vt nihil aliis relinquatur. Inde Apollonius effecit, vt rex ille multis partibus totaque philoſophia Phraota inferior eſſet. Ait Apolloniũ cum Iarcha collocutum,

** Dalecampius in lib. 10. Plinij cap. 62. auctores hoc negant : laudat. Cum Philoſtrato ſentit Baſil. M. Iſid. Peluſ. Herodot. & Maximus Tyrius.*

Ὅτι Ἀπολλώνιος λόγων ἰδέαν ἐπήσκησεν οὐ διθυραμβώδη, καὶ φλεγμαίνουσαν ποιητικοῖς ὀνόμασιν· οὐδ' αὖ κατεγλωττισμένην καὶ ἀττικίζουσαν· ἀηδὲς γὰρ τὸ ὑπὲρ τὴν μετρίαν ἀτθίδα ἡγεῖτο. καὶ αἱ δόξαι βραχεῖαι, καὶ ἀδαμάντινοι· κύριά τε ὀνόματα, καὶ προσπεφυκότα τοῖς πράγμασι· καὶ τὰ λεγόμενα ἠχὼ εἶχεν ὥσπερ ἀπὸ σκήπτου θεμιστευόμενα. Καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν ἀρχαίαν Νῖνον, ἐν ᾗ ἄγαλμα ἵδρυται τρόπον βάρβαρον. *Io. 1* ἔστι δὲ ἄρα Ἰὼ ἡ Ἰνάχου, καὶ κέρατα τῶν κροτάφων ἐκκρούει μικρὰ, καὶ οἷα μέλλοντα. ὁ μὲν δὴ Δάμις ὥσπερ δαίμονα τὸν Ἀπολλώνιον ἔβλεπε, συνῆν τε αὐτῷ ἐπιδιδοὺς τὴν σοφίαν· καὶ ὅτι μάθοι μνημονεύων. φωνὴ δ' ἦν τῷ ἀσσυρίῳ συμμέτρῳ προσάττουσα· τὸ γὰρ λογοειδὲς οὐκ εἶχεν. οἰκοῦσι γὰρ ἐρετριεῖς ἐν τῇ μηδικῇ Βαβυλῶνος, οὐ πολὺ ἀπέχοντες δρομικῷ ἀνδρί. οἱ πρόσοικοι τῷ λόφῳ βάρβαροι, σπειρόντων τῶν ἐρετριέων αὐτὸν, ἐληΐζοντο τὰ φυόμενα, περὶ τὸ θέρος ἥκοντες, καὶ πεινῆν ἔδει γεωργοῦντας ἑτέροις. φασὶ δὲ καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν, οὗ τὸν ὄροφον ἐς θόλου ἀνῆχθαι σχῆμα, οὐρανῷ τινὶ εἰκασμένον. σαπφειρίνῃ δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ· κυανωτάτη δὲ ἡ λίθος καὶ οὐρανία ἰδεῖν. ὁ δὲ βραχὺ ἐπισχὼν, ἔφη, ὦ Δάμι, μάθοις ἂν, ὅτι καὶ εὐνοῦχοι ἐρῶσι, καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν, ὅπερ εἰσάγονται διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, οὐκ ἀπομαραίνεται σφῶν· ἀλλ' ἐμμένει θερμόν τε καὶ ζώπυρον. εἰ δὲ καὶ τέχνη τις ἦν ἀνθρωπεία τύραννος, καὶ δυνατὴ τὰ τοιαῦτα ἐξωθεῖν τῆς γνώμης· ἔζων γε ὑπὲρ τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀφθαλμοῖς. νῦν δὲ καὶ ξυγκατακείμενον εὑρηκέναι καὶ ἀνδριζόμενον ἐπὶ τὴν γυναῖκα. Ἀλλὰ τοξεῦσαι τὸν ὄρνιν, ὃν ἔβοσκεν ὁ Προμηθεὺς τοῖς σπλάγχνοις. Ἐντυγχάνουσι ἐπ' ἐλεφάντων ὀχουμένοις ἀνθρώποις (εἰσὶ δ' οὗτοι μέσοι Καυκάσου καὶ ποταμοῦ Κωφῆνος, ἄβιοί τε, καὶ ἱππόται τῆς ἀγέλης ταύτης) ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἠσπάσαντο εὐωχεῖσθαι. καὶ τὴν νύσαν * αὐτῷ * Διονύσῳ φασὶν ἐκφυτεῦσαι, ἀπάγοντα ἐκ Θηβῶν τὸ γόνυ τῆς ἀμπέλου. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φιλότιμός τε ἦν, καὶ ἀρχαιολογίας ἥττων. Ὅτι οἱ ἐλέφαντες ὑπὲρ τὰ τριακόσια πεντήκοντα ἔτη βιοῦσιν, ὡς δείκνυσιν ἡ πεῖρα. Εἰ γὰρ φωραθεῖεν οἱ λέοντες τὰς λεαίνας ἐκ τῶν παρδάλεων τεκεῖν, διασπῶνται τοὺς σκύμνους, καὶ ξαίνουσι τὴν σπορὰν ὡς νόθον. ὡς μὴ προσδέξασθαι τριῶν ἡμερῶν σῖτον, διὰ τὸν θάνατον τοῦ σκύμνου, καί τοι βορώτατα θηρίων οὖσα. οἱ δὲ ἐλάττους τῶν ἐλεφάντων προπορευόμενοι, οὐδὲν ἂν βλάπτοιεν τὴν τῶν μειζόνων διαπορείαν ἧττον * ἐμβοθρεύοντες. Ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος ἀπαράδεκτον ἡγεῖται τὸν λόγον, ὃς λέγει, τὰς ἐχίδνας τίκτεσθαι φθειρούσας τὴν μητρῴαν νηδύν. μηδὲ γὰρ δυνατὸν ὅλως τοῦτο ἐπί τινος ὀφθῆναι· καὶ ἡ [τε] φύσις ἀπαιτεῖ, καὶ ἡ πεῖρα συνᾴδει. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς τρέφει ὄφεις πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸν κόσμον ἀγασθῆναι μᾶλλον, ἢ τὰ ἐν Βαβυλῶνι φλεγμαίνοντα· οὔτε Ὁμήρου ἐπαινετοῦ ἔτυχεν, * ἐφ' οὗ μὴ τῶν πάνυ σπουδαίων πολλοὶ ἐς ὄνομα ἤχθησαν. λέγειν ἤδη |*. παρεσκευασάμην, ὡς μηδὲν * ἐλλείψων τοῦ πᾶς ἀνὴρ γνώσεσθαι * σφίσιν. ἐκ τούτου μὲν δὴ ξυνῆκεν ὁ Ἀπολλώνιος, ὡς βασιλεὺς ἐκεῖνος, οὐκ ὀλίγῳ * μέρει, φιλοσοφίᾳ δὲ πάσῃ τοῦ Φραώτου λείποιτο. Ὅτι Ἀπολλώνιον ξυμφιλοσοφήσαντα τῷ Ἰάρχᾳ ξυγγρά-

ξυγγράψαι μὲν ἐκεῖθεν περὶ μαντείας, ξυγγράψαι δὲ περὶ θυσιῶν, πολυμαθέστατόν τε, καὶ φιλομαθείας ἥττω. Ἰάρχας δὲ περὶ μαντικῆς πολλὰ μὲν ἀγαθὰ ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους εἰργάσθαι, μέγιστον δὲ τὸ τῆς ἰατρικῆς δῶρον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τοὺς σοφοὺς ἀσκληπιάδας ἐς ἐπισήμην τούτου * παρελθεῖν, εἰ μὴ παῖς * Ἀπόλλωνος Ἀσκληπιὸς γενόμενος, καὶ κατὰ τὰς ἐκείνου φήμας τε καὶ μαντείας ξυνθεὶς τὰ πρόσφορα ταῖς νόσοις φάρμακα, παισί τε αὐτοῦ παρέδωκε, καὶ τοὺς ξυνόντας ἐδιδάξατο, τινὰς μὲν δεῖ προσάγειν πόας ὑγροῖς ἕλκεσι, τινὰς δὲ αὐχμηροῖς καὶ ξηροῖς, ξυμμετρίας τε ποτίμων φαρμάκων, ἀφ' ὧν ὕδεροι ἀποχετεύονται, αἷμά τε ἴσχεται, καὶ τὰ ἄλλα ἰάσεως τυγχάνει. Ὅτι τοὺς ἐν Ἰνδοῖς γρῦπας μέγεθος καὶ ἀλκὴν εἰκάσθαί * φασι τοῖς λέουσιν· ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πτερῶν αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐπιτίθεσθαι, καὶ τῶν ἐλεφάντων δὲ καὶ δρακόντων ὑπερτέρους εἶναι. πέτονται δὲ οὔπω μέγα, ἀλλ' ὅσον οἱ βραχύποροι ὄρνιθες. μὴ γὰρ ἐπτιλῶσθαι σφᾶς, ὡς ὄρνισι πάτριον· ἀλλ' ὑμέσι τοὺς ταρσοὺς ὑφάνθαι πυρσοῖς, ὡς πέτεσθαί τε καὶ ἐκ μετεώρου μάχεσθαι. τὴν Τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἰσοποιεῖ τοῖς ἀνέμοις. ἀλλὰ ἀπαγγέλλεται ἥδιστος, καὶ τῶν ἐν θαλαττουργίᾳ θαυμασιώτερος. οὐχ ὥσπερ οἱ σωκρατικοὶ, τῶν μὲν ἄλλων ἀπάγων, καὶ σπουδάζων· φιλοσοφίᾳ δὲ μόνῃ ξυμβουλεύων, καὶ ἑξῆς. καὶ, εἰ καὶ καλλίστη πόλεων, ὁπόσαι ὑπὸ ἡλίῳ εἰσὶ, καὶ τὸ πέλαγος οἰκειοῦται, ζεφύρου τε πηγὰς ἔχει. ἀλλὰ [δὲ] ἀνδράσιν αὐτὴν ἐστεφανῶσθαι ἥδιον. Ὅτι Ἀπολλώνιος τὴν ὀρθῶς οἰκησομένην πόλιν ἔλεγεν ὁμονοίας δεῖσθαι στασιαζούσης. τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστι· στάσις, ἡ μὲν ἐπὶ ξίφη καὶ τὸ καταλιθοῦν ἀλλήλους ἄγουσα, ἀπέστω πόλεως· ἡ παιδοτροφίας τε δεῖ, καὶ νόμων, καὶ ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς λόγοι καὶ ἔργα. φιλοτιμία δὲ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, καὶ πῶς ὁ μὲν γνώμης εἴποι βελτίω γνώμην, ὁ δὲ ἑτέρου ἄμεινον ἀρχῆς προσταίη· ὁ δὲ * πρεσβεύειν· ἔρις οἶμαι αὕτη ἀγαθὴ, καὶ στάσις ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. εἰ δὲ ἐν τούτῳ εἰσελλείψει τι τῶν ἑαυτοῦ ἔργων, ἢ ἀμαθῶς τῆς ναυτικῆς ἅψεται, πονηρὸν πλευσοῦνται, καὶ ὁ χειμὼν αὐτοὶ δόξουσιν. εἰ δὲ φιλοτιμήσονται πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ στασιάσουσι, μὴ κακίων ἕτερος ἑτέρου δόξαι· καλοὶ μὲν ὅρμοι τῇ νηῒ ταύτῃ, μεστὰ δὲ εὐδίας τε καὶ εὐπλοίας πάντα. Ποσειδῶν δὲ ἀσφάλειος ἡ περὶ αὐτῆς εὐβουλία δόξει· καὶ γὰρ ἱκέτευε, καὶ πολλὰ ἐπὶ ἐλέῳ ἔλεγεν. ὡς κολωνὸν λίθων περὶ αὐτὸν χώσασθαι· εὖ * ξυμβόλων ὀνειράτων τεύξονται. καὶ γὰρ μετόπωρον ἐτύγχανε, καὶ ἡ θάλασσα ἧττον βεβαία. ἐπεὶ δὲ Ὀρφεὺς ἔχεσθαι * μόνος ἄρτι ἐκ Θρᾴκης ἥκουσα ἡ κεφαλὴ ἐφίσταται οἱ χρησμῳδοῦντι ὁ Ἀπολλώνιος, καὶ πέπαυσο ἔφη τῶν ἐμῶν, καὶ γὰρ δὴ ἄδοντά σε ἱκανῶς ἤνεγκα· ξυνῆκεν ὁ Ἀπολλώνιος. Ὅτι λόγον ἕτερον ὁ Δάμις προσδάπτειν βούλεται. δεῖξον ἡμῖν Ἀχιλλεῦ, τὸ σεαυτοῦ εἶδος. καὶ γὰρ ἂν ὄναιο ἄγαν τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, εἰ μάρτυσιν αὐτοῖς τοῦ εἶναι χρήσαιο. μουσῶν δὲ θρῆνον καὶ νηρηΐδων, οὓς ἐπ' ἐμοὶ γενέσθαι φασί· μοῦσαι μὲν, οὐκ ἀφίκοντό ποτε ἐνταῦθα· νηρηΐδες δὲ ἔτι φοιτῶσιν.

libros deinde de diuinatione & de ſacrificiis conſcripſiſſe, cum eſſet multa admodum diſcendi cupidiſſimus. Dixit Iarchas multa bona erga homines diuinationem feciſſe, in quibus præcipuum eſt medicinæ donum. Non enim, inquit, ij, qui ſapientes in hac arte habiti ſunt Æſculapij filij, tam multum proceſſiſſent, niſi Apollinis filius Æſculapius ex patris præſcripto & vaticinio morbis vtilia remedia compoſuiſſet, quæ ille deinceps filios docuit ac familiares, quales herbas humidis vlceribus, qualéſque ſiccis & ardentibus oporteat adhibere: potiones inſuper medicamẽtorum miſcere, quibus hydropici ſanentur, ſanguinis fluxus ſiſtatur, & alia multa quæ curationum vim habent. Indicas Gryphes magnitudine & viribus leonibus pares eſſe tradit, & alarum præſidio in leones, elephantos, ac dracones inuolare & ſuperare: volant autem non multum, ſed quãtum paruulæ aues. Non enim plumatæ ſunt vt reliquæ aues, ſed rubra pellicula alarum coſtæ tanquam digiti connectũtur. Itaque in altum elatæ aliquatum volare, & è ſublimi pugnare. Solam vero Tigrim inſuperabilẽ illis eſſe dicunt, celeritatéque vẽtos æquare. Dicitur iucundiſſimus fuiſſe & rei nauticæ peritiſſimus, non vt Socratici, alia omnia deſerens, & ſoli philoſophiæ ſtudens &c. etſi omnium pulcherrima ſit ciuitatum, & mare proprium, Zephyrique fontes habeat, ſed pulcrius eſt illam viris illis condecorari. Dicebat bene conſtituendam ciuitatem diſcordi indigere concordia. Quod autem dico, tale quid eſt: Seditio quæ ad gladios mutuáſq; lapidationes ciues deducit, è ciuitatibus exterminanda penitus eſt. Ciuitas enim puerorum inſtitutione & legibus & viris indiget, à quibus verba & actiones prodeunt. Mutua autem ciuium æmulatio pro communi ciuitatis bono, ſeu quod alius alio melius ſententiam dicat, aut magiſtratum rectius gerat, aut præclarius legatione fungatur: talis inquam contentio & æmulatio, ciuitati plurimum confert. Quod ſi quis horum ſuo operi peragendo defuerit, quaſi rem nauticam imperite tractet, male ſeſe nauis habebit, & ipſemet quaſi procella quædam nauim lædet. Verùm ſi æmulatione quadam inter ſe certantes laborabunt, ne quis altero deterior in ſuo opere inueniatur, rectè probéque in portu nauis firmabitur, proſperéque cum lætitia tota nauigatio peragetur, eorum in conſultando rectitudo tantum ipſis proderit, quantum ſi Neptunus tutelam, ſecuritatémque polliceretur. Etenim ſupplicauit, & multa de miſericordia locutus eſt. Lapidum aceruum ſuper eum coaceruaſſe. Somnia recte coniicient. Erat autem autumni tempus, & mare minus ſecurũ. Cùm Orpheus nuper è Thracia aduectus eſſet, ſuperſtitit, & ſuperſtans, Apollo, deſine, inquit, quæ mea ſunt occupare: iam ſatis enim te canentem pertuli. Apollonius intellexit. Sed alium ſermonem Damis inducere volebat. Oſtende nobis imaginem tuam, ô Achille. Tu namque valde iuuaberis meis oculis, ſi ipſis tuæ præſentiæ vtaris. De Muſarum verò & Nereidum lacrymis, quas mea cauſa fuſas eſſe homines perhibent. Muſæ huc non perueniunt. Nereides autem nunc & frequenter accedunt.

* προσελθεῖν.

* al. Ἀπολλωνος.

* πρεσβεύοι.

* al. ξυμβόλων

* μόνος ὡς ἄρτι.

PHILOSTR.

Medicina.

Gryphes.

Tigris.

Reipubl. adminiſtratio cum æmulatione.

Orpheus.

PHILOSTR.

Ad hæc Achilles, nec barbari, inquit, nobis erant multò inferiores, vſque adeò per id tempus virtus in terra florebat. Iam enim Gallorũ cantus audiebantur: verùm adoleſcens tãquam è graui ſomno excitatus, oculos frequenter terebat, & ad Solis radios faciem vertens, verecundia etiam perfuſus, quod omnes in ſe reſpicientes animaduerteret; nec vlterius petulans apparebat. Mutans igitur chlamydes, & reliquum * Sybariticum cultum, venit in deſiderium veſtis ſordidæ & tritæ, & in mores Apollonij abiuit. Si enim eſt tripudiatio Laconica, ſimul tripudiabo: ſin mollis eſt, & fœminea, non amplius mulierum imitatrice, vt ait Euripides, larua vtar, nec verbis. Pocula in menſa ſtatuuntur, & hauriebant ſitientes. Quando nuptiæ feruent, ait, & forte cras: Sapientiam ſuam ſimulabat, & lingua quidem ſatis promptus, ſed mollior ad incommoda toleranda, ſollicitus de adoleſcentibus. De feris non facile dixeris an matres diſcerpſerint. Nero hoc cibo ſatiatur, inſanior Oreſte, & Alcmæone, ſed facti prætextus illis auctores erant: ille quidem mortuus, hic in portu venditus. Ille opera matris ab Imperatore tum ſene adoptatus, & imperium hæreditatis iure conſecutus, ad intemperantiam delabitur, homo ebrioſus, nec inſuaui voce. Omnium oculis expoſitus eſt, qui in principem coniiciuntur. Æſopi ranæ, inquit, & aſini, nugæ pueris, aniculiſq; tractandæ. A pueritia in illis enutriti, & in illis cõſumpta infantia eſt. De ſingulis animalibus opiniones habemus: hæc quidem vt imperio digna, illa vt ſimpliciora. Ægyptij aures ad Apollonium arrigebant. Claudius etſi tantus erat, multa tamen puerilia prætereа exhibuit. Mulierculis imperium ſubmiſit, quo homines reguntur. Adulterinum enim aurum, & nigrum erat è lacrymis procedens. Aſſentabatur, & referebat de nouerca ſermonem voce demiſſa, nec venerea attigit, nec aliter in eum quis petulantiam oſtendit. Sed erat agreſtiore ingenio, ac præduro. Viſus eſt & Gymnaſticam ſcitè attigiſſe. Expedit ſapienti purum eſſe à cibo, qui ſpirat libidinem, quæ per oculos venit: & inuidiam, quæ magiſtra iniuſtis contentionum ac diſſenſionum eſt. Non eget veritas incantamentis, & arte violenta. Vitium auro ornatum & torquibus veſtéque purpurea, genarum rubore, criniúmque cincinnis, oculorúmque coloribus, & aureis calceis petulanter depictum eſt: virtus verò laborioſa adiuncta eſt horrido aſpectui, ſtudet ſqualore ornari, nec lanam, quæ ab animato carpitur, geſtat. Etenim viſa eſt mihi hominum ſuperſtitioſorum eſſe, qui mentem puram habent, cuius immortalitas, & initio carentia generationis fontes. Apollonius ait: Hæc me ad Indos duxerunt cogitantem, quia ſubtiliores intellectu tales homines purioribus occupati cogitationibus, veriores in opinionibus de Diis & natura, quaſi vicini Diis & ad initia viuificæ & calidæ Solis ſubſtantiæ habitantes. Sed & arenæ numerũ noſſe dicit Apolloniũ, & maris menſurã omnẽ cõprehendiſſe.

Vide prouerbium.

Nero Imp. parricida.

Æſopi Apologi.

Claudius Imp.

Vitij ac virtutis imago.

ἔπι δὲ ἔφη ὁ Ἀχιλλεὺς, ὡς οὐδὲ οἱ βάρβαροι π..ὺ ἡμῶν ἐλείποντο· οὕτως ἡ γῆ πᾶσα ἀρετῆς ἤνθησε. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀλεκτρυόνες ἤδη ᾠδῆς ἤπτοντο. τὸ δὲ μειράκιον, ὥσπερ ἀφυπνίσαν, τούς τε ὀφθαλμοὺς ἔτριψε, καὶ πρὸς τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου εἶδεν· αἰδῶ τε ἠπάσατο, πάντων ἐς αὐτὸ ἐστραμμένων· ὥσελγής τε οὐκ ἔτι ἐφαίνετο. μεταβαλὼν δὲ τῶν * χλανιδίων καὶ τῆς ἄλλης συβαρίδος, εἰς ἔρωτα ἦλθεν αὐχμοῦ καὶ τρίβωνος, καὶ ἐς τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου ἤθη ἀπεδύσατο. εἰ μὲν γὰρ λακωνικὴ ἡ ὄρχησις, συνορχήσομαι: εἰ δὲ ἁπαλὴ, καὶ ἐς τὸ θῆλυ ἀποδίδουσα οὐκ ἔτι γυναικομίμῳ (κατ' Εὐριπίδην φάναι) μορφώματι λόγων τε κρατῆρες ἵσταντο, καὶ ἠρύοντο αὐτῶν οἱ διψῶντες, πηνίκα οἱ γάμοι θερμοὶ, ἔφη, καὶ ἴσως αὔριον. σοφίαν δὲ αὐτοῦ κατεψεύδετο· καὶ χαλινὸς οὐκ ἦν ἐπὶ τῇ γλώττῃ. ἦν δὲ ὁ Φιλόλαος τὴν μὲν γλῶτταν ξυγκείμενος, μαλακώτερος δὲ καρτερῆσαί τι, δείσας περὶ τοῖς νέοις. περὶ μὲν * γε θηρίων οὐκ ἂν εἴποις, ὅτι τὰς μητέρας αὐτῶν ἐσφαίσαντο. Νέρων δὲ ἐμφόρηται τῆς βορᾶς ταύτης, ὑπὲρ Ὀρέστην καὶ Ἀλκμαίωνι· ἀλλ' ἐκείνοις σχῆμα τοῦ ἔργου πατέρες ἦσαν, ὁ μὲν ἀποθανὼν, ὁ δὲ ὅρμου πραθείς. οὗτος δὲ καὶ εἰσποιηθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς γέροντι βασιλεῖ, καὶ κληρονομήσας τὸ * ἀρχῆν, ἐπὶ κῶμον ἔρχεται, μεθύων ἄνθρωπος, οὐκ ἀγλύκως τῆς φωνῆς ἔχων. περιήρθη πᾶσιν ὀφθαλμοῖς, ὁπόσοις ἡ ἀρχὴ βλέπει. οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου τί βάτραχοι, ἔφη, καὶ ὄνοι, καὶ λῆροι, γραῦσιν οἷοι μασᾶσθαι καὶ παιδίοις. ἐκ παίδων γὰρ τοῖς λόγοις τούτοις ξυντρεφόμενοι, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐκνηπιωθέντες, δόξας ἀναλαμβανόμεν περὶ ἑκάστου τῶν ζώων, τὰ μὲν ὡς βασιλικὰ εἴη, τὰ δ' ὡς εὐήθη. καὶ τὰ ὦτα ἐς Ἀπολλώνιον αἰγυπτίοις ὀρθὰ ἦν. Ὅτι Κλαύδιος, πηλίκος δὲ ὢν, πολλὰ μειρακιώδη ἔπαθε, καὶ μηλόβοτον γυναίοις τὴν ἀρχὴν ἀνῆκεν. κίβδηλος γὰρ ὁ χρυσὸς, καὶ μέλας ἦν ἐκ δακρύων * ἥκων. ἐκόλακε καὶ διῆλθε τὸν περὶ μυτρυιᾶς λόγον * ὑφειμένον τῷ τόνῳ· οὐδὲ ἀφροδισίων ἥττετο· οὐδ' ἕτερος ἐπ' αὐτὸν οὐδεὶς ἐκώμασεν· ἀλλ' ἦν τῆς ἀγροικοτέρας καὶ ἀτέγκτου μοίρας. ἐδόκει καὶ γυμναστικῆς ἐπαφροδίτως ἅψασθαι, ἀπὸ χρὴ τῷ σοφῷ βρώσεώς τε καθαρῷ εἶναι, ὁπόση ἔμπνους ἱμέρου τε, ὃς φοιτᾷ δι' ὀμμάτων· φθόνου τε, ὃς διδάσκαλος ἀδίκων ἐπὶ χεῖρας καὶ γνώμην ἥκει. θαυμασιουργίας τε καὶ βιαίου τέχνης μὴ δεῖσθαι ἀλήθειαν. ἡ μὲν κακία, χρυσῷ τε καὶ τεσκευασμένη, καὶ ὅρμοις, ἐσθῆτι τε ἁλιπορφύρῳ, καὶ παρειαῖς ἄνθει, καὶ χαίτης ἀναπλοκαῖς, καὶ γραφαῖς ὀμμάτων· ἔστι δ' αὐτῇ καὶ χρυσοῦν πέδιλον. γέγραπται γὰρ καὶ τοῦτο ἐνσοβοῦσα. ἡ δ' ἀρετὴ πεπονηκυῖα μὲν προσφερὴς, τραχὺ δὲ ὁρῶσα, τὸν δὲ αὐχμὸν πεπονημένη κόσμημα, οὐδὲ ἔριον ὃ ἀπὸ ἐμψύχου ἐπέχθη. καί μοι ἔδοξεν ἀνδρῶν εἶναι περιττῶν τὰ θεῖα. ψυχὴν δὲ ἄριστα ἐπεσκεμμένων, ἧς τὸ ἀθάνατόν τε καὶ * ἀγέννητον πηγαὶ γενέσεως. Ὁ Ἀπολλώνιός φησι, ταῦτά με περὶ ἡμῶν ἐπ' ἰνδοὺς ἔπεμψεν, ἐνθυμηθέντα, ὡς λεπτότεροι μὲν τὴν ξύνεσιν οἱ τοιοίδε ἄνθρωποι, καθαρωτέραις ὁμιλοῦντες ἀκτῖσιν, ἀληθέστεροι δὲ τὰς περὶ φύσεως καὶ θεῶν δόξας, ἅτε ἀγχίθεοι, καὶ πρὸς ἀρχαῖς τῆς ζωογόνου καὶ θερμῆς οὐσίας οἰκοῦντες. ἀλλὰ τὴν ψάμμον εἰδέναι φησὶν ὁ * Ἀπόλλων, ὁπόσα ἀριθμῆσαι αὐτῆς, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα ξυνειληφέναι πάντα.

φαίνεσ̃

* Φαίνεσθαι δέ τινα καὶ περὶ τοὺς λοιποὺς ἔκπληξιν, ἐφ' οἷς ἐρρωμένως τε καὶ σὺν εὐρεσίᾳ διαλεγομένου Ἀπολλωνίου ἤκουσαν. διαπραΰνων δὲ αὐτὸν ὁ Θεσπεσίων λέγεται γὰρ καὶ τῶν Φραάτου λόγων ἀγάλματα ἀπὸ Ἰνδῶν ἄγειν. τὸ γὰρ καιρὸν τοῦτον καὶ οἱ Ἰνδοὶ πρὸς ἱερέας. ἔοικας εὔσιτος εἶναι, καὶ δεινὸς φαγεῖν. εἰ γὰρ τὰ παλαιὰ νόμιμα, καὶ πολιώτερα * ἦν γινώσκειν, κατὰ πικροὺς ἐξετάζοιμεν, πολλοὶ καὶ ἄτοποι λόγοι ἀναφύσονται ἰσηλίκων. ἐπεὶ δὲ Τίτος ἡρήκει τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ νεκρῶν πλέα ἦν πάντα τὰ ὅμορα ἔθνη, ἐστεφάνουν αὐτόν· ὁ δὲ οὐκ ἠξίου ἑαυτὸν τούτου. μὴ γὰρ αὐτὸς ταῦτα εἰργάσθαι, θεῷ δὲ ὀργὴν φήναντι ἐπιδεδωκέναι τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας· τοὺς δὲ τοιούτους ὑπολείπουσιν οἱ συκοφάνται, κέντρα ἐπ' αὐτοὺς ἡρμένοι τῆς γλώττης. εἰς διδασκάλων ἐβάδιζεν, ὑφ' ὧν καὶ ἡ γνώμη αὐτοῦ καὶ ἡ γλῶττα ἴσχυσε. δεινόν* γε ἔφη χρηματιστὴν ὁρῶ, κακοδαίμονα μὲν οὖν εἶπεν, ᾧ γε ἐστὶ οὐδὲν, πλὴν ὀλίγων, ἃ μὴ ἀπόχρη βόσκειν τὸν οἶκον. πείθει τὸν ἄνθρωπον ἀποδόσθαι δισμυρίων αὐτὸν εὕρημα ποιησάμενον τὰς ε. ὁ μὲν * δὴ τοῦ θησαυροῦ ἐρῶν, οὔπω ξυνίει τοῦ δώρου, ἀλλ' ᾤετο ἴσα ἔχειν· τοσούτῳ δὲ ἐλάττω, ὅσῳ τὰς μὲν δισμυρίας ἐν * ταῖς χερσὶν οὔσας, ἐφ' ἑαυτῷ εἶναι * αὐτὸν δ' αὖ τὸν αὑτοῦ ἀγρὸν ἐπὶ πάχναις * κείσεσθαι, καὶ χαλάζαις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ τοὺς καρποὺς φθείρει.

Φιλοσοφία δὲ οὕτω τι * ἐπῆξεν, ὡς ἀποβαλόντες τὸ σχῆμα, οἱ μὲν ἀποδρᾶναι σφῶν ἐς τὴν κελτῶν ἑσπέραν, οἱ δὲ ἐς τὰ ἔρημα Λιβύης τε καὶ Σκυθίας, ἔνιοι δὲ εἰς λόγους ἀπενεχθῆναι, συμβούλους τῶν ἁμαρτημάτων. ἱζησάντων δὲ ὑπὸ πλατάνῳ, οἱ μὲν τέττιγες ἐν ᾠδαῖς ἦσαν, ὑποψαλλούσης αὐτοῖς τῆς ὥρας: ἡττηθεὶς δὲ ὁ Δάμις τῶν τοῦ Δημητρίου λόγων, Ἀλλὰ σύ γε, ἔφη, φίλος ἀνδρὶ παρὼν, γένοιο ἂν ἀγαθόν τι τούτῳ μέγα· ἐμοῦ γὰρ σμικρὸς λόγος, εἰ συμβουλεύοιμι αὐτῷ μὴ κυβιστᾶν ἐπ' ὀρθὰ ξίφη, μηδ' ἀναρριπτεῖν πρὸς τυραννίδα, ἧς οὔπω χαλεπωτέρα. Ὅτι μὲν γὰρ ψηφιεῖται ἐπὶ σοὶ, οὐκ οἶδα. διάκειται δὲ ὥσπερ οἱ καταψηφίσασθαι μὲν ἐπιθυμοῦντες, αἰσχυνόμενοι δὲ, τὸ μὴ ἐπ' ἀληθεῖ· καὶ πρόφασιν ἀπωλείας * ὑπ' αὐτῶν ἀνδρῶν ποιεῖταί σε. βούλεται [μὲν] γὰρ ἃ μὴ δεῖ· * πράττεσθαι δὲ αὐτὰ καταρρυθμίζων εἰς τὴν τοῦ δικαίου δόξαν. ἔλεγε δὲ ταῦτα μαστωμένος τε καὶ ξυγγελῶν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοότι ὅμοιος διελέγετο πρὸς τὸν Δάμιν ὑπὲρ τοῦ Δέλτα, περὶ ὃ φασὶ τὸν Νεῖλον σχίζεσθαι· ἀλλ' ὅμως, οὗτοι μὲν χαρακώσαντες τὸν πλοῦτον, οὕτω ἀσφαλῶς τειχισάμενοι, κινδυνεύομεν περὶ αὐτοῦ νῦν, δίκιας τε ἐπὶ τῶν * μαζῶν πέπανται. Ἴστροι γὰρ αὐτοὺς καὶ Ταναΐδες * ὁρίζουσιν, οὐ ῥᾴδιοι ποταμοὶ ὑπερβῆναι. ἑώρων μὲν δὴ ἐς τὸν Ἀπολλώνιον πάντες. αὐτοῦ τε γὰρ * τοῦ σχήματος ἀπεβλέποντο, καὶ θεῖα ἐδόκει ἡ περὶ τῷ εἴδει ἔκπληξις. ὑπὲρ μὲν τῆς κουρᾶς ἐλελήθειν, ὦ βασιλεῦ, ἔφη· περὶ ταῖς θριξὶ κινδυνεύων. δεδεμένου τοῦ Ἀπολλωνίου, ἀφικνεῖταί τις ἐς τὸ δεσμωτήριον, τὸ παρελθεῖν αὐτῷ ἐωνῆσθαι φάσκων, ξύμβουλος δὲ σωτηρίας ἥκειν. ἦν μὲν δὴ Συρακούσιος, Δομετιανοῦ δὲ νοῦς τε καὶ γλῶττα. ἐγένετο Πύθων ὁ Βυζάντιος, ῥήτωρ ἀγαθὸς τοῦ κακὰ πείθειν. * ἢ τὴν κόμην ἐπεὶ ὄν τι παρ' ὃ ἐστιν· ἔστι δὲ [οἶμαι] ἡλιῶσά τι καὶ ὑποφαίνουσα.

Videri & aliqua apud reliquos mirabilia, in quibus fortiter & eleganter Apollonium narrantem audiuerunt. mitigans verò illum Theſpeſion. Dicitur & elegãtias verborum Phraatæ ab Indis attuliſſe. hoc enim tempus & Indi ad ſacerdotes. Videris mihi bene concoquere & egregiè comedere. Si enim antiquas leges & vetuſtiores cognoſcere licuiſſet, poteram illas ſeuerius excutere. multi & abſurdi ſermones inter æquales renaſcentur. Cum Titus Hieroſolyma euertiſſet, & omnia circumloca cadaueribus oppleſſet, coronare illum voluere, ſed ille ſeipſum putauit indignum. Non enim ſe eſſe talium operum auctorem, ſed Deo iracundiam contra Iudæos monſtranti ſuas manus præbuiſſe: hos tales accuſatores * irrident, in illos ſtimulos linguæ ſuæ vibrantes. Ad præceptores ſe contulit, qui mentem illius & linguam erudierant. Magnum, inquit, menſarium video: infelicem quidam dixit, cui nihil eſt præter pauca, quæ non ſufficiunt ad domum paſcendam. Perſuadet homini vt daret ſibi vicies mille, repoſiturum ſe quinque. Ille vero theſaurum amans, nunquam donare omnino recuſauit, ſed putauit æqualem ſe habere partem, tanto vero minorem, quanto duas myriades in manibus exiſtentes, in ſua eſſe poteſtate: agrum vero pro illis in pruina iacere, & grandine & aliis incommodis, quæ fructus corrumpunt. Philoſophia ſic aliquos commouet, vt habitum reiicientes, illi quidem occurrerint, relictis ſuis ad Occidentem ad Celtas, illi in deſerta Africæ & Scythiæ, aliqui in eos ſermones inciderunt, qui ad flagitia accendunt. Sedentibus aliis ſub platano, cicadæ in cantu erant, cum ver eas ad cantandum incitaret. Hac oratione Demetrij ſuperatus Damis, Tu quidem, inquit, cum hic viro adſis amicus, nunc certè magnum illi bonum videris afferre. Quæ enim parua ratio haberetur, ſi ſuadeam, ne in gladios iam nudatos incurreret, neue in tyrannidem rueret, qua nihil crudelius. Quid de te decernendum neſcio: (iudex) affectus eſt tanquam ij qui decernere cupiunt, veriti ne non verum iudicent; & reum perditionis ipſorum facit te. Vult enim quæ non decent: Facienda vero dirigens ad iuris ſententiam. Non audienti ſimilis diſſerebat cum Damide ſupra delta, vbi Nilum aiunt diuidi. Verumtamen hîc quidem diuitias valide munientes, & tam diligenter veluti muro cingentes, de illis nunc periclitamur domi, * placentæ coctæ ſunt. Iſtri enim illos & Danaides terminant fluuij non faciles ad tranſgrediendum. Omnes Apollonium intuiti ſunt, illius vero faciem ſuſpexerunt, & diuina quædam in facie eius ſpecies oculos præſtinguebat: vt tonderer, veni, inquit, ô rex, de capillis periclitans. Apollonio vincto ingreditur aliquis carceres, dicens ſe emiſſe pretio, vt in carcerem ad illum aditum daretur; & venire vt de ſalute conſilium daret. Erat hic Syracuſanus, Domitiani mens & lingua. Python orator Byzantinus aptus erat ad mala perſuadenda. Vel comam aliquid præter id quod eſt: eſt vero, vt puto, vigens & ſplendens.

* al. φαίνεται
* al. ὡς ... γίνεται.
* ταῖς χερσὶν.
* al. αὐτός.
* κεῖσθαι.
* ἐπῆξεν M.M.
* ὑπ' αὐτῶν
* πράττει δ' αὐτά.
* al. ἀμαζών.
* ὁρίζουσιν.
* τὸ σχῆμα ἀπέβλεπον.
* al. ...

PHILOSTR.
Imp. Titus Veſpaſianus Hieroſolymam obſidet.
* fort. διασύρουσιν, deteſtantur.
* Al. Diuitiis ab Amazonibus.
Python orator.
Coma.

PHILOSTR.

Ego verò non ſolùm conuenire pro pecuniis, ſed illos expuli, tanquam non ſanos. Ego adhuc iuuenis propter pecuniam irriſus ſum, paterna bona ſatis ampla vno ſolùm vidi die: fratribus meis reliqui, & amicis, & cognatis pauperibus. Sapiẽtis viri comæ parcat ferrum: non enim illud admouere licet, * vbi omnes ſenſuum fontes, omnia vota, & oracula cõſpiciuntur, & oratio ſapientiæ interpres. Neruam quouis imperio dignum puto, & omni oratione bonis votis proſequente. Bellatorem enim, curarum non vtilem dicit Apollonius. Euphrati adulatori quid dico pecuniæ, imo fontes ſunt diuitiarum: & in menſis diſputat caupo adminiſter, publicanus, fœnerator: omnia factus, & vendita & vendentia. Impreſſuſque ſemper potentium ianuis, adeſt frequentius quam ipſi ianitores. Cuſtodit diuitias ſuas aliis, Ægyptiũ hunc paſcens pecuniis, & acuẽs in me linguam, quæ meretur exſecari. Iuuentus digna erat omnium admiratione, & ad philoſophiam admodum procliuis, & in nulla vrbe iniucundus erat, ſed dignus qui amaretur.

* Lege οὐ κά-σαι.

Nerua Imp.

ἐγὼ δὲ οὐ μόνον οὐ προσήκειν ὑπὲρ χρημάτων, ἀλλὰ κἀκείνους ἐώθουν, ὡς οὐχ ὑγιαίνοντας. διεβεβλήμην δὲ πρὸς χρήματα, μειράκιον ἔτι ὤν. τὰ γοῦν πατρῷα, λαμπρὰ δὴ τὴν οὐσίαν ταῦτα, μιᾶς μόνης ἰδὼν ἡμέρας, ἀδελφοῖς τε τοῖς ἐμαυτοῦ ἀνῆκα, καὶ φίλοις, καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῖς πένησιν. σοφοῦ δὲ ἀνδρὸς κόμης φειδέσθω σίδηρος· οὐ γὰρ θεμιτὸν ἐπάγειν αὐτόν.* αἱ πᾶσαι μὲν αἰσθητηρίων πηγαί· πᾶσαι δὲ εὐχαί, ὀμφαί τε ἀναφαίνονται· καὶ σοφίας ἑρμηνεὺς λόγος.

Νερούαν δὲ * ἄξιον μὲν ἀρχῆς ἡγοῦμαι πάσης, καὶ λόγου παντὸς εἰς εὐφημίαν διήκοντος· ἀγωνιστὴν δὲ φροντίδων οὐ χρηστόν, ὁ Ἀπολλώνιός φησι. τῷ γὰρ Εὐφράτῃ ἐκ τοῦ κολακεύειν τοὺς δυνατούς, τί λέγω χρήματα; πηγαὶ μὲν οὖν εἰσὶ πλούτου· κἀπὶ τῶν τραπεζῶν ἤδη διαλέγεται κάπηλος, ὑποκάπηλος, τελώνης, ὀβολοστάτης, πάντα γινόμενος· τὰ πωλούμενά τε καὶ πωλοῦντα. ἐντετύπωται δὲ ἀεὶ ταῖς τῶν δυνατῶν θύραις καὶ προσέστηκεν αὐτῶν πλέον, ἢ οἱ θυρωροί: ἐπιτειχίζει δὲ τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἑτέροις· τὸν αἰγύπτιον τουτονὶ βόσκων χρήμασι, καὶ ὀξύνων ἐπ᾽ ἐμὲ γλῶτταν ἀξίαν ἐκτετμῆσθαι. νεότης ἐγένετο θαυμάσαι ἀξίοι τοῦ πλήθους, καὶ τῆς ἐς τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· καὶ ἐν οὐδεμίᾳ τῶν πόλεων ἀηδὴς δοκῶν, ἀλλὰ καὶ * ποθῆσαι ἄξιος.

CCXLII. Ex Isidori Philosophi Vita *Damaſcio auctore.*

Legi vitam Iſidori philoſophi. Nemo adeò ſerò diſcere cœpit, tardiqúe eſt ingenij, quin ferè ex omnibus & dicentibus & ſcribentibus audierit, Ægyptios omnium poſt homines natos eſſe antiquiſſimos. Hæc verò ſapientia intus in penetralibus fabuloſæ illius veritatis abſcondita, adeò lentè reuelatur, eò quod diuinus ille animæ ſplendor ad Deum ſenſim duntaxat conuerti poſſit. Colunt, inquit, præ cæteris Diis Ægyptij Oſirim & Iſim: illum omnia condere, & figuris, numeriſque materiam adornare arbitrati; hanc verò immenſis perennis vitæ riuulis illius fabricam irrigare ac ſaginare. Ex his conſtat Theocraſia, hoc eſt diuina temperatio, aut potius perfecta vnio eſt, reditus animarũ noſtrarum ad Deum reuerſarum, & è multa diſtractione in vnum collectarum. Etenim non de auulſione luculenter dico, qua huc demiſſæ & terrenum indutæ corpus, à ſe inuicem illæ diuulſæ ſunt, & reuera à furioſis, & à terrenis affectibus per mundum ſparſæ ſunt, qui non modo cum Typhone comparandi, ſed adhuc multò, vt puto, perturbatiores ſunt. Verùm cuius gratia hæc omnia? Iam tempus adiungere, & iterum narrationem extra argumentum exſpatiantem reuocare: & coniungitur illa è terreſtri hac vita ad cœleſtem illum fornicem auolans. Sed ſtatim quis exiſtimaret ea quæ dicta ſunt, beatitudinem ſonare. In promptu eſt interrogare: Vnde ô amice, manifeſtum eſt, dicat aliquis, tuum illum philoſophum ab hac turba animarum ortum duxiſſe. Ego autem ad illa non decertando, more iudiciorum, ſed mitius reſpondebo, neque contendendo, vt fit in diſputatione, vbi acerrimè certatur,

Iſidori hanc vitam ſcripſiſſe Damaſciũ partim liquet ex iis quæ ſupra leguntur, partim è Suida, partim denique ex infra poſitis.

ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΒΙΟΣ ΥΠΟ ΔΑ*μασκίου συντεθείς.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ * Ἰσιδώρου βίος τοῦ φιλοσόφου. Αἰγύπτιοι τοίνυν ὅτι μὲν παλαίτατοι ἀνθρώπων εἰσίν, ὡς ἀκοῇ γινώσκομεν, ὀλίγου τι πάντων οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ὀψιμαθής, ὡς οὐχὶ πολλῶν ἀκήκοε λεγόντων τε καὶ γραφόντων. εἴσω δὲ ἡ τοιαύτη σοφία κρυπτομένη, ἐν τῷ ἀδύτῳ τοῦ μυθολόγου ταύτης ἀληθείας, οὕτως ἠρέμα παραγυμνοῦται κατὰ βραχύπερ δυναμένῳ πρὸς θεὸν ἀνακλίναι τὴν ἱερὰν αὐγὴν τῆς ψυχῆς. Ὅτι οἱ αἰγύπτιοι * ἔσεβον θεῶν μάλιστά φησιν Ὄσιριν τε καὶ Ἶσιν: τὸν μὲν ἅπαντα δημιουργεῖν νομίζοντες, εἴδεσί τε καὶ ἀριθμοῖς τὴν ὕλην διακοσμοῦντα. τὴν δὲ κατάρδουσάν τε καὶ πιαίνουσαν τὴν τούτου δημιουργίαν, ἀενάου * ζώσης ὀχετοῖς ἀμετρήτοις. [ἐκ τρίτων ἀντὶ τοῦ τρίτον,] καὶ τοῦτ᾽ ἂν εἴη θεοκρασία· μᾶλλον δὲ ἕνωσις παντελής, ἐπάνοδος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πρὸς τὸ θεῖον ἐπιστρεφομένων, καὶ συναθροιζομένων ἀπὸ τοῦ πολλοῦ μερισμοῦ. καὶ τί γὰρ οὐ λέγω σπαραγμοῦ διαῤῥήδην, ὃν ἐνταῦθα ῥυεῖσαι, καὶ σῶμα γήινον λαβοῦσαι, διεσπάσθησαν αὗται ἀπ᾽ ἑαυτῶν, καὶ πολλαχῇ διῳκίσθησαν * ἀπὸ τῶν τυφωνείων τῷ ὄντι καὶ ἄλλως γηγενῶν παθημάτων· ὄντων γε οὐ κατὰ τὸν Τυφῶνα μόνον, ἀλλ᾽ ἔτι οἶμαι καὶ τούτου πολυπλοκωτέρων. ἀλλ᾽ οὗ δὴ ἕνεκα τὸν λόγον τοῦτον [ἅπαντα] ἠγείραμεν, καιρὸς ἂν εἴη προσαποδοῦναι· καὶ ἅμα ἀνακαλέσασθαι τὴν διήγησιν, ἔξω φερομένην τῆς ὑποθέσεως. καὶ ἔχεται αὕτη καταπᾶσα τῆς οὐρανίας ἀψῖδος τοῦ χθονίου βίου. ἀλλὰ τάχα ἄν τις ὑπολάβοι τὸ λεγόμενον ᾄδειν μακαρίας. ἕτοιμον γὰρ [καὶ] εἰς ἐρώτησιν· πόθεν, ὦ ἑταῖρε, δῆλον, εἴποι τις ἄν, ὅτι ὁ σὸς φιλόσοφος ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔθνους ὥρμητο τῶν ψυχῶν; ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα ἀποκρινοῦμαι οὔτι γε μαχητικῶς, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ, ἀλλὰ πρᾳότερον· οὐδέ γε διὰ σπουδῆς, οἵας ἐν διαλέκτῳ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον ἁμιλλωμένης:

ἀλλὰ

ἀλλ' οἷα μέρη βιογραφίας αὐτὰ μόνα, ἅπερ ἀληθῆ εἶναι πιστεύω, καὶ τοῦ ἐμοῦ καθηγεμόνος ἀκήκοα *προσφερόμενος. ἦν δὲ ὁ Σεβῆρος ῥωμαῖος, καὶ ῥωμαίων πατὴρ, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀξίωσιν· ὃς ἔλεγε καὶ λίθον ἰδεῖν, ἐν ᾧ σελήνης ἐγίνετο σχήματα, μεταμορφουμένης παντοῖα μὲν, ἄλλοτε δὲ ἄλλα, πρὸς ἥλιον *αὐξανομένης καὶ μειουμένης, ἐνόντα τῷ λίθῳ καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον. ὁ γοῦν Ἰσίδωρος ἐῴκει μὲν τὸ ζητούμενον εἰδότι, λέγειν δὲ οὐκ ἐβούλετο· καὶ τοῦτο δὲ μαθεῖν ἐξ ὀνείρου θαυμασίου τινὸς ἐναργέστατα διετείνετο. καὶ γὰρ ἦν ὁ μέγας Ἰσίδωρος εἰς τοσοῦτον εὐήκων φύσεώς τε καὶ *τύχης ὀνειροπολήσεως· ὥστε ἔμοιγε θαυμάζειν ἔπεισι πολλάκις, ἀποπειρωμένῳ τῶν ἔργων, ἀποβαινόντων τῆς τοιαύτης αὐτοῦ προρρήσεως. εἰσὶ μὲν δὴ καὶ Ἀλεξανδρεῖς ὀλίγου πάντες εὐφυεῖς τε καὶ εὐτυχεῖς ὀνειροπολεῖσθαι, καὶ τοὺς ὀνείρους ἐκεῖνοι διὰ τοῦτο καὶ νῦν χρησμοὺς ὀνομάζουσιν. ἐγρηγορότι μὲν τῷ Ἰσιδώρῳ οὐ παρῆν ἡ ἄρρητος αὕτη ὄψις. οὐ γὰρ οὕτω λαμπρὰν, οὐδὲ βαθεῖαν παρείχετο τὴν μαρμαρυγὴν, ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ θάτερα ἀνταυγουμένων ἐπηλυγαζομένην, εἴσω ὅμως ἀνάπτεσθαι καὶ διαλάμπειν. ἀλλ' ὅτε ἔξω τούτων καθίσταται ἡ ψυχὴ, μηκέτι τῆς αἰσθήσεως ἐνεργούσης, ἤδη δὲ παρειμένης ὑπὸ τοῦ ὕπνου, τότε μονουμένη καθ' ἑαυτὴν *ἣν ἀεὶ ἔνδον ἑστῶσα τῆς θείας ἀστραπῆς, καὶ ἀπαλλαττομένη τῶν ἐμποδίων, ἐπὶ μᾶλλον *ἀναζωπυρεῖται, καὶ ἐξοχετεύεται πρὸς τὸ ἐκτὸς ἐπὶ πλεῖστον, ἕως ἂν καὶ αὐτὴν καταστράψειεν ἐπ' ἔσχατον τὴν φαντασίαν. Ὅτι διττὸν ἔλεγεν ἐκ τούτου τὸν τρόπον τῶν θείων αὐτοψιῶν: τὸν μὲν αἰσθητικὸν, τῶν ἐγρηγορότων· φαντασιώδη δὲ, τῶν καθευδόντων, ἀληθῆ δὲ *ἑκάτερον ἀπαλλαγὴν ἤτοι τοῦ κατακλύζοντος ὀχετοῦ τῆς γενέσεως. ἦν δὲ ἰδεῖν ὁ Ἰσίδωρος ἔμφρων, καὶ πρεσβυτικός. ἔτι δὲ ἐμβριθὴς, καὶ βεβαιότροπος. τὸ μὲν πρόσωπον, ὀλίγου τετράγωνον ἦν, Ἑρμοῦ λογίου τύπος ἱερός· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ πῶς μὲν ἂν φράσαιμι τὴν ἐν αὐτοῖς ἱδρυμένην χαρίεσσαν ἀληθῶς ἀφροδίτην. *ποῦ δὲ ἀπαγγείλαιμι τὴν ἐνοῦσαν αὐταῖς ἀθηνᾶν σοφωτάτην. οὐκ ἂν δὲ φθάνοιμι λέγων, αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰς τὸ αὐτὸ *συνηρμοσμένους, ἓν εἶδος ἀμήχανον· ἑστῶτας ἅμα βεβαίους καὶ ἐπίτροχα κινουμένους πῶς φάναι τὸ πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὸ αὐτὸ δινουμένους· ἅμα μὲν τὸ σεμνὸν, ἅμα δὲ τὸ χάριεν ἐπιφαίνοντας, βαθυτέρους τοὺς αὐτοὺς καὶ ἁπλουστέρους εἶναι βουλομένους· ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν, ἀγάλματα ἦσαν ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι τῆς ψυχῆς ἀκριβῆ· οὐ μόνης γε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνοικούσης αὐτῇ θείας ἀπορροῆς. αἱ δέ γε αἰσθήσεις μετρίως αὐτῷ διέκειντο, πρὸς μόνην ὑπηρετοῦσαι τὴν χρείαν. καὶ οὐχ αἱ αἰσθήσεις μόναι, ἀλλὰ καὶ τὸ κρεῖττον ἐκμαγεῖον ἡ φαντασία, οὔτε πρὸς μνήμην τι τῶν πολλῶν διαφέρουσα, καὶ τῆς λήθης οὐ τὸ παράπαν ἀπηλλαγμένη. καὶ γὰρ ἠβουλήθη αὐτὸν ὁ θεὸς, ὡς ἔοικε, ψυχὴν μᾶλλον ὄντα ἐπιδεῖξαι, ἢ τὸ συναμφότερον μετὰ τοῦ σώματος· καὶ τὴν φιλοσοφίαν *οὐ τῷ συναμφοτέρῳ ἐναποθεῖναι, ἀλλὰ αὐτῇ μόνῃ τῇ ψυχῇ ἐνιδρῦσαι. ὡς ἔγωγε ἐνίοις ἤδη περιτέτυχηκα, τὰ μὲν ἔξω φιλοσοφοῦσι λαμπρῶς, ἔν τε μνήμῃ βαθείᾳ πολλῶν δοξασμάτων, καὶ ἐν ἀγχιστρόφῳ δεινότητι συλλογισμῶν *ἀπεράντων, καὶ ἐν δυνάμει συχνῇ δαιμονίας αἰσθήσεως· εἴσω δὲ τὰ τῆς ψυχῆς ἀποροῦσι καὶ πενομένοις ἀληθοῦς ἐπιστήμης. εἰ δέ πού

*προφερόμενος. *αὐξομένης. *τέχνης. M. M. *ἀναζωπυρεῖτο. *ἑκατέρων. *al. πῶς. *συνηρμοσμένους. *al. αὐτῷ.

ſed vt leges ſunt eorum, qui vitas deſcribunt, ea ſola, quæ vera eſſe credo, producens, quæque à præceptore audiui. Seuerus Imperator Romanus fuit, Romanorúmque pater legis præſcripto. Qui & lapidē ſe ait vidiſſe, in quo contineretur figura Lunæ vario modo mutatæ ex alio in aliud, & contra Solem auctæ & minutæ, & lapidi etiam Solem ineſſe. Iſidorus igitur quæſtionem ſcire videbatur, dicere verò noluit, & hoc è ſomno quodam mirabili diſcere quàm accuratiſſimè conatus eſt. Tam enim prompto ſomniandi ingenio & arte fuit magnus Iſidorus, vt ſæpius opera quæ ipſius prædictioni reſpondent, explorata demirer. Sunt ſanè etiam penè omnes Alexandrini felices & apti in ſomniando, & ideò illi etiam nunc ſomnia oracula cognominant. Cùm verò experrectus eſſet, non videbat illam inexplicabilem viſionem. Neque enim adeò clarum neque profundum vibrabat ſplendorem, vt contectus à ſenſibilibus alio reuerberaretur, intus tamen accendatur & luceat. Sed cùm extra hæc conſiſtit anima, ſenſu non amplius operante vi ſomni remiſſiore, tunc ſoli ſibi relictæ animæ adeſt ſemper interior Dei lux, & obſtaculis iam libera, magis accenditur, & ſæpiſſimè ad exteriora effunditur, donec tandem ipſam imaginationem colluſtret. Duplicem inde rationem diuinarum viſionum dixit: hanc quidem ſenſibilem vigilantium, imaginariam alteram dormientium: vtraque autem veram continentiam poſtulat. Videbatur ſapiens maturúſque Iſidorus, quin etiam grauis morum conſtantia, facies penè quadrangula, eloquentis Mercurij quoddam ſacrum ſimulacrum: oculi, vt ſic loquar, verè gratioſam in ſe ſitam Venerem, vtque ſic efferam, infixam ſibi ſapientiſſimam Palladem continebant. Illud non omittam, ipſi oculi à contrariis in vnam eandémque ſpeciem inexplicabilem ſimul referebantur, ſtabant ſimul firmiter, & velociter ita mouebantur, vt verſari viderentur circa eandem ſpeciem, & quiduis in eadem repræſentabatur: ſimul & grauitatem, venuſtatémque præferebant, & iidem cum vellent, profundius abditi aut expeditiores: vtque verbo dicam, erant oculi illi perfecta animæ ſimulacra, non ſolius animi, ſed & inhabitantis in ea diuinæ influentiæ. Senſus moderatè in illo affecti erant, vt ſoli neceſſitati ſeruientes, nec ſoli ſenſus, ſed etiam imaginatio, quæ certa imago eſt: neque memoria admodum valens ſupra vulgus, & ab obliuione non omnino remota. Etenim, vt veriſimile eſt, voluit illum Deus [a] animum potius declarare, quàm vtrumque cum corpore, & Philoſophiam in vtroque non relinquere, ſed ſoli animo infigere. Vt ego iam quoſdam reperi, qui exterius philoſophantur luculenter, & vtuntur memoria multarum capaci opinionum, & facile valēt inexplicabiles contexere ſyllogiſmos, multáq; in iis facultas eſt diuinorum ſenſuū, intus verò anima egent, & inopes ſunt veræ ſcientiæ. Sin quandoque

PHILOSTR. *Seuerus Aug.* *Iſidorus ſomniator.* *Iſidori forma.* *Iſidori oculi.* *Senſus.* *Memoria.* *a Ex Platonicorum ſententia.*

DAMASCIVS.

iratus videbatur, ratio imperabat, & ira parebat. Neque enim poterat manſueſcere, neque iracundiam in hominum vitiis reprehendendis exuere. Promptiſſimus erat bene de aliis merendo: verùm adhuc promptior in flagitiis carpendis: ideóque multorum animos ſæpe offendit, eorum ſcelera blandis verbis extenuare non ſuſtinens, nec loco veræ amicitiæ valde deteſtandam adulationem adhibens. Sic erga omnes affectus erat, vt neque contentiones amaret, neque inimicitias ſponte ſuſciperet, quæ omnia eius forma digna erant. Hæc noſter philoſophus ob zelum ad hominum mores corrigendos, & ob inimicitias odiumque, quibus flagitia hominum proſequebatur. Solers fuit & induſtrius, & facilem ſe comemque præbebat. Facile enim adnumerauerit quis eum manſuetis, quaſi non accuratè hæc inueſtigaret, quod præ lenitate minus eſſet ſuſpicax, ſi quid tamen ſuſpectione futura anteuertente dignum fuiſſet, ſi quid doli aut inſidiarum eſſet; minimè eum fefellit. Cùm tres ſint partes vel ſpecies animæ, vel vt cui placet appellare, triplicem fieri rationem vitæ dixit, quam quælibet trium illarum comprehenderet, ſed ad eam, quæ vna omnia vinceret ſeſe conformare, illámque cęteras ratione maximè anteire, quam aliquis Saturni vitam, vel auream ætatem, vel genus proximè ad Deos accedens appellare poſſit, quam fabulæ inuolucro [a] poëtæ in tripode Muſarum ſedentes deprædicant. Hic cum [b] ſimplicitate tantum veritatem dilexit, vt ſupra modum verax eſſe, nec fictum aliquid in ſe continere videretur. Pecuniæ acquirendæ non ſtudebat, ſed rei domeſticæ à natura gubernandæ peritus erat, quin etiam in aliis omnibus gnauus, domus curam gerebat, magnámque diei partem in eo ſtudio ponebat, partim ipſe agendo, partim ordinando. Cùm aurora ſurgeret, etiam ſurgebat, animo adhuc oraculis intento, & narrabat ſomnium. Ego autem non inſomnium loco ſomnij, loco veritatis veritatem, vigilantè loco dormientis exaggeraui, vt audiui ſic ſcribens: Cùm incidiſſet in eam calamitatem vt bona proſcriberentur, is qui prius depoſitum fraudaſſet, ille depoſitum, bonáque ſua, quæcunque poterat, ante capiens, apud ciuem fide digniſſimum depoſuit, quæ cum Epidaurius cum aliis admiſiſſet, quod fraudauit, depoſitum intellexit, erant quidem qui ſuadebant res domeſticas inuaderet, & nihil daret ei, qui initio fraudaſſet: hic verò in iis quæ illi credita erant, non putauit decere infidelem eſſe, nec fidem omnium virtutum vtiliſſimam hac infelicitate, quæ rationi conſentanea videretur, contaminare. [c] Nolebat verò iuſtus videri, ſed reipſa eſſe, veritate ipſa copioſum prudentiæ fructum colligens. atque oſtendet, quantum ſciuerit ſingularum rerum explicatio. Pauca quidem locutus eſt, multa verò è ſermonibus ſeniorum audiuit. Magnus vir non paruum diſcrimen adibat, quin vbi fugaces alij per ignauiam fugiunt, illic periculum ſubibat,

a Amplius hinc Suidas deſcripſit in dictione ψυχὴ vbi locus hic ἀμαρτύρως adfertur, quamquam & infra legitur.

b Suidas & hæc laudat in dict. ἀφέλεια, & mox quædam in διαθέτης. id eſt, διοικητής, ἐπιμελητής.

c οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος. ἀλλ' εἶναι ἤθελε. Verba Æſchyli de Amphiarao

θυμούμενος ἑωρᾶτο, καὶ ἀγανακτῶν. ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ ἡγουμένου, καὶ ὁ θυμὸς δὴ κατόπιν εἵπετο. οὐδὲ γὰρ οἷός τε ἦν γίνεσθαι πρᾶος, οὐδὲ ἄθυμος ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῶν ἀνθρωπίνων πονηρευμάτων. ὢν γὰρ ἑτοιμότατος εἰς * ἐργασίαν, ἔτι καὶ τούτου προχειρότερος. ἦν εἰς ἐπιτίμησιν τῆς πονηρίας. διὸ καὶ θαμὰ δὴ πολλοῖς προσέκρουεν, οὐκ ἀνεχόμενος αὐτοῖν τὴν κακίαν ὑποκορίζεσθαι, οὐδὲ μελετῶν ἀντὶ τῆς ἀληθινῆς φιλίας τὴν πολυάρατον κολακείαν. δοκεῖ [μοι] ταῦτα ἀξιόμορφα καθεστάναι, οὔτε φιλαιτίως οὔτε ἐθελέχθρως πρὸς οὐδένα διέκειτο. * ταῦτα ὁ ἡμέτερος ἐπεπόνθει φιλόσοφος· ὑπὸ ἔρωτος μὲν τῆς * πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διορθώσεως, ἔχθρας δὲ καὶ μίσους ἀδιαλλάκτου τῶν κακοήθων ἐπιτηδευμάτων. ἀγχίνους δὲ ὢν καὶ ἐπιστρεφής, ὅμως τι καὶ εὐπαράγωγον ἐπεδείκνυτο. τῶν μὲν γὰρ ἐπιεικῶν εἶναι προσποιουμένων ῥᾳδίως ἄν τις * αὐτὸν παρήγαγεν· ἅτε οὐκ ἐπιφέροντα ἐπὶ τοῦτο ἀκριβῆ ἐξέτασιν, διὰ τὸ τῆς ἐπιεικείας ἀνύποπτον * ὃ δὲ τῆς προλαμβανούσης ὑποψίας ἄξιον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἔλαθεν ἐνεδρεῦον, οὐδὲ πλέκον δόλους. τριῶν δὲ ὄντων μερῶν ἢ εἰδῶν ψυχῆς, ἢ ὅπως ἄν τις ἐθέλοι καλεῖν· τριττὴν ἔφασκε γίνεσθαι πολιτείαν, ἔχουσαν μὲν * ἑκάστην τὰς τρεῖς, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι * ἑνὶ τὸ πᾶν μορφουμένην, καὶ * τὴν προϊέναι μάλιστα κατὰ λόγον. ἣν ἄν τις οἶμαι τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον ἐπονομάσειεν, ἢ τὴν χρυσῆν γενεάν, ἢ τὸ θεῶν ἀγχίσπορον γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σεμνύνουσιν ἐν τῷ τρίποδι τῆς μούσης καθήμενοι ποιηταί. ὁ δὲ πρὸς τῇ * ἀφελείᾳ οὕτω καὶ τὴν ἀψεύδειαν ἠγάπα, ὥστε καὶ εὐθύγλωττος εἶναι πέρα τοῦ δέοντος ἐδοξάζετο, καὶ οὐδ' ὁ, ποιῶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ προσποιούμενον· πολλοῦ γε καὶ ἐδέησε τοῦτο παθεῖν. οὐκ ἦν φιλοχρήματος, ἀλλ' οἰκονομικὸς κατὰ φύσιν· ἦν γὰρ καὶ τὰ ἄλλα πάντα σοφὸς: οἴκου διαθέτης, καὶ πολύ τι τῆς ἡμέρας εἰς ταῦτα ἀνήλισκε μέρος· τὰ μὲν αὐτουργῶν, τὰ δὲ διατάττων. καὶ ὁ μὲν διαναστὰς, ἐπειδὴ ἕως ἐγεγόνει, ἔτι τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς ὀμφῆς κατεχόμενος, διηγεῖτο τὸν ὄνειρον. ἐγὼ δὲ οὐκ ὄναρ ἀντὶ ὀνείρατος, ἀντὶ δὲ ἀληθείας ἀλήθειαν ἐγρηγορυῖαν ἀντὶ ὑπνωττούσης ἐπεδίδουν, ἅπερ ἀνήκοα διεξιών. ὑποπεσὼν δὲ συμφορᾷ δημευούσῃ τὰ ὄντα, ὁ πρὶν τὴν παραθήκην ἀποστερήσας, κἀκείνην, καὶ τῶν αὐτοῦ, ὅσα ἠδύνατο, προλαβὼν, παρέθετο τῷ πιστοτάτῳ τῶν πολιτῶν. ὡς δὲ παρεδέξατο ὁ Ἐπιδαύριος μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἣν ἀπεστέρητο παραθήκην, καὶ ἐπέγνω ταύτην: ἦσαν μὲν οἳ συνεβούλευον κατέχειν τὰ οἰκεῖα, καὶ μὴ ἀποδοῦναι τῷ κατ' ἀρχὰς ἀπεστερηκότι. ὁ δὲ ἐν οἷς ἐπιστεύθη, οὐκ ᾤετο δεῖν ἄπιστος γενέσθαι, οὐδὲ καταρρυπαίνειν τὴν πασῶν ἀρετῶν ὠφελιμωτάτην πιστότητα διὰ τῆς εὐλόγου φαινομένης ἀπιστίας. οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος, ἀλλ' εἶναι ἤθελε, βαθεῖαν τῷ ὄντι καὶ αὐτὸς αὔλακα διὰ φρενῶν καρπούμενος. ἐπιδείξει τε, ὅσον οὐκ ἤδη, τὸ τίκτον ἢ τῶν καθέκαστα τοῦ λόγου διέξοδος. ἐφθέγγετο μὲν ἐλάχιστα, τὰ πολλὰ δὲ ἠκροᾶτο λόγων γεγηρακότων. ὁ μέγας ἀνὴρ οὐδένα μικρὸν ἀγῶνα * προΐετο: ἀλλ' ὅπου φυγάδες οἱ ἄλλοι δι' ἀνανδρείαν ἀποδιδράσκουσιν, ἐνταῦθα καταλαμβάνει διαβαλλόμενος.

ἔνθα

* διὰ ἔδειται. ἔνθα [ἀρετὴ] * διὰ εἶδέ τε καὶ ἀνδρῶν, κατὰ τὸν ποιητήν. καὶ δὴ ἐδόκει τῷ ὄντι δίκαια μέμφεσθαι, τῷ γε ἀκριβεῖ λογισμῷ. τῷ δὲ συνήθει καὶ ἀνθρωπίνῳ πολλαχῇ μέτριον ἔδοξεν ἂν ὑπερβαίνειν. καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ πολλοῖς οἱ ἐγκαλούμενοι, καὶ ὡς φιλαιτίως περὶ αὐτοῦ διέκειντο τὰς γνώμας. ὁ δὲ παράδειγμα ἀληθινὸν ὁμονοίας ἀληθινῆς ἐν ἑαυτῷ περιφέρων, πρὸς τοῦτο τοὺς ἄλλους ἔκρινε.

Τρία πάντες ὁμολογοῦσι πρῶτα καὶ μέγιστα στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων φιλοθεάμονος ἱστορίας, ἔρωτα τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν δεινότατον ἰχνευτήν· ὀξεῖαν καὶ ἀγχίνουν φύσεως δύναμιν, ἐπὶ πολλὰ δι' ὀλίγου φέρεσθαι δυναμένην· ἑτοιμοτάτην συνιέναι καὶ γνωρίζειν τὰ ἴχνη τῶν θηραμάτων, ὅσα * τοῦ ἀληθῆ καὶ ὅσα ψευδῆ ἐστὶ πρὸς τὴν ἄγραν. ἐκ δὲ αὖ τρίτων φιλοπονίαν ἄτρυτον, οὐκ ἐῶσαν τὴν ψυχὴν ἠρεμεῖν, ἕως [ἂν] ἐπὶ τέλος ἔλθῃ τοῦ κυνηγεσίου, ὅ ἐστι τῆς ἀληθείας ἡ εὕρεσις.

Ὅτι ἀγχίνοιαν καὶ ὀξύτητα ὁ Ἰσίδωρος, φησὶν, ἔλεγεν οὐ τὴν εὐκίνητον φαντασίαν, οὐδὲ τὴν δοξαστικὴν εὐφυΐαν, οὐδὲ μόνην (ὡς ἄν τις οἰηθείη) διάνοιαν εὔστοχον, καὶ γόνιμον ἀληθείας· οὐ γὰρ εἶναι ταύτας αἰτίας, ἀλλὰ τῇ αἰτίᾳ δουλεύειν εἰς νόησιν: τὴν δὲ εἶναι θείαν * κατακωχήν, ἠρέμα διανοίγουσαν καὶ ὑποκαθαίρουσαν τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα, καὶ τῷ νοερῷ φωτὶ καταλάμπουσαν, εἰς θέαν καὶ γνώρισιν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους. εὐμοιρίαν ταύτην ἐκεῖνος ὠνόμαζε· καὶ ὡς οὐδὲν γένοιτ' ἂν ὄφελος ἄνευ εὐμοιρίας· ὡς οὐδὲ ὀφθαλμῶν ὑγιαινόντων ὄφελος ἄνευ τοῦ οὐρανίου φωτὸς, διετείνετο. Τὸ ὑψηλόνουν καὶ τελεσιουργὸν εἶχεν, * οὐ περὶ τὰ κάτω στρεφόμενον, ἀλλ' εὐθὺς ἀναθρώσκον ἀπὸ μικρᾶς ἀφορμῆς ἐπὶ τὰ πρεσβύτατα τῶν θεαμάτων. αὐταῖς γε ταῖς Πλάτωνος ἀκηράτοις ἐννοίαις οὐ κατὰ τὰς συνήθεις τῶν πολλῶν φιλοσόφων ἐπιβολὰς ἐνεφύετο, μετὰ δέ γε Πλάτωνα καὶ ταῖς θαυμασταῖς Ἰαμβλίχου περινοίαις. Ὅτι οὐκ ὀλίγους τῶν φιλοσοφούντων ὁρῶμεν καὶ ἀκούομεν, τοὺς μὲν ἄβατον εἶναι τὸν Ἰάμβλιχον οἰομένους, τοὺς δὲ αὐθάδει μεγαληγορίᾳ λόγων τὸ πλέον, ἢ ἀληθείᾳ πραγμάτων ἐπαιρόμενον. Ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς * πολυμαθίας μικρὰ ἥψατο: εἰς δὲ τὴν θειοτέραν φιλοσοφίαν ἐξώρμησε τὴν Ἀριστοτέλους. ὁρῶν δὲ ταύτην τῷ ἀναγκαίῳ μᾶλλον, ἢ τῷ οἰκείῳ νῷ πιστεύουσαν· καὶ τεχνικὴν μὲν ἱκανῶς εἶναι σπουδάζουσαν, τὸ δὲ ἔνθεον ἢ νοερὸν οὐ πάνυ προσβαλλομένην: ὀλίγον καὶ ταύτης [ὁ Ἰσίδωρος] ἐποιήσατο λόγον. ὡς δὲ τῶν Πλάτωνος ἐγεύσατο νοημάτων, οὐκέτι παπταίνειν ἠξίου πόρσιον, ὡς ἔφη Πίνδαρος· ἀλλὰ τέλος ἔχειν ἤλπιζεν, εἰ τῆς Πλάτωνος διανοίας εἴσω τῶν ἀδύτων δυνηθείη διαβαλεῖν· καὶ πρὸς * τοῦτο ὁ πᾶς αὐτοῦ δρόμος ἐτέτατο τῆς σπουδῆς. Ὅτι τῶν μὲν παλαίτατα φιλοσοφησάντων Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα θειάζει, καὶ τῶν ἐπτερωμένων ἐκείνων ψυχῶν εἶναι, αἳ εἰς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, εἰς τὸ πεδίον τῆς ἀληθείας, εἰς τὸν λειμῶνα τῶν θείων νέμονται εἰδῶν. τῶν νεωστὶ δὲ Πορφύριον καὶ Ἰάμβλιχον, καὶ Συριανὸν καὶ Πρόκλον. καὶ ἄλλους δὲ ἐν μέσῳ τοῦ χρόνου πολὺν θησαυρὸν συλλέξαι λέγει ἐπιστήμης θεοπρεποῦς. τοὺς μέν τοι θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα φιλοπονουμένους,

* κατοχήν.

* al. πολυμαθίας.

* ἴσ. τοῦτο.

DAMASC.

iuxta poëtam: *-Virtus vbi clara virorum Cernitur-* Et ſanè verè videbatur reprehendere accuratè expendenti: familiaritate verò & humanitate modũ excedere viſus eſt: & propterea eum mirabantur accuſati, & erga eum vt litium amantem malè affecti erant. Verùm ille exemplar veræ concordiæ in ſeipſo circumferens, ex illo cæteros æſtimabat.

Tria eſſe omnes aſſerunt principia prima & maxima eius cognitionis, quæ res contemplari ſolet, amorem honeſti & boni peritiſſimum indagatorem, acutam ſolertémque ingenij facultatem, quæ breui ad multa ferri poſſit, promptiſſimam ad intelligendum & cognoſcendum veſtigia rerum quærendarum, quæ vera, quæ falſa ad adipiſcendum ſint: E tribus his laboris amor indefeſſus oritur, non permittens animum quieſcere, donec ad inueſtigandi finem venerit, qui eſt veritatis inuentio. [a] Solertiam & acrimoniam Iſidorus dixit eſſe imaginationem non facile mobilem, neque ingenium facile opiniones comminiſcens, neque ſolam, vt aliquis putarit, intelligentiam volubilem, & gignentem veritatem. Neque enim has eſſe cauſſas, ſed ad intelligẽdum, cauſſæ ſeruire: diuinum verò eſſe inſtinctum, ſedatè aperientem & repurgantem animæ oculos, & intelligibili lumine illuſtrantem, ad verum falſúmque & videndum & cognoſcendum. Bonã conſtitutionem ipſe appellauit, nullúmque ſine ea eſſe emolumentum, neque oculorum ſanorum commodum ſine cœleſti lumine aſſeruit. Speculationi aptum animum habebat ſimul & rebus gerendis, non ad hæc inferiora inclinatum, ſed ſtatim ſe eleuantem etiam parua occaſione ad præſtantiſſimas illas contemplationes. Ipſiſque Platonis perfectis notionibus non ſecundũm cõſuetos aliorum philoſophorum conatus, inhæſit. poſt Platonem verò etiã Iamblichi mirabilibus commentis. Videmus multos philoſophorũ & audimus, hos quidem putantes Iamblichum intellectu difficilẽ eſſe, illos verò hunc ſuperba grandiloquentia verborum magis, quàm rerum veritate ſe efferentem. Rhetoricas, poëticáſque artes parum attigit: ſed ad ſanctiorem Ariſtotelis philoſophiam ſe conuertit, vidénſque illam neceſſariis ratiocinationibus magis, quàm proprio ſenſui credere, & vt via ac ratione procedat, diuinis autẽ imaginationibus non adeò vti, parum etiã de hac ſollicitus fuit: vbi autem Platonis ſententias guſtauit, non iam aſpicere, vt ait [b] Pindarus, dignatus eſt vlterius. Sed finem conſecututum ſperauit, ſi in Platonis ſententiarum adyta penetrare potuiſſet. & eo omne ſuum ſtudium, impetúmque conuertit. Antiquiſſimos Philoſophos Pythagoram & Platonem vt Deos coluit, & eorum animas alatas, quas in locum ſupercœleſtem, inque campum veritatis, & pratum eleuatas diuinis putauit ideis paſci. De recentioribus verò Porphyrium, Iamblichum, Syrianum, Proclum, & alios mediæ ætatis, magnum theſaurum collegiſſe diuinæ ſcientiæ dicit. Eos autem qui in caducis, & humanis ſtudiis libenter occupãtur,

[a] *Suidas dictione* ἀγχίνοος, *&* *Henr. Step. theſaurus in* ἐπιστροφῇ.

Plato.

Iamblichus.

[b] *Oda 1. Olymp.* μηκέτι πάπταινε πόρσιον. *Ne amplius circumſpice longius. Vtitur &* *Oda 3 extrema & in Pythiis Oda 3.* Ὅστις αἰσχύνων *&c. vt prouerbij ſpeciem obtinere videatur.*

Philoſophi varij.

vel qui intelligere acutè, ac ſcire multa volunt, non magnoperè conferre ad ſublimem ac diuinam ſapientiam. Antiquorum enim Ariſtotelem & Chryſippum ingenioſiſſimos, & diſcendi cupidiſſimos, quin etiam laborioſos, nec tamen omnino ad ſummum aſcendiſſe. Recentium verò Hieroclem, & ſimiles, ſcientiis humanis nulli quidem fuiſſe inferiores, ſed in diuinis notionibus non admodum fuiſſe verſatos tradit. Librorum copiam reprehendit, quæ potius multarum opinionum, quàm cognitionum cauſa eſt. Vno verò ſolo præceptore acquieſcens, ad hunc vnum ſeipſum effingebat, illius dictata exſcribendo. Præſentia, vt apparet, hæc non amauit, nec ſtatuas adorare volebat; ſed iam ad ipſos acceſſit Deos intus latentes, non in adyto, ſed in arcano ſui, quod aliquando ſummæ eſt ignorantiæ. Qua ratione igitur ad eos, cùm ſic eſſent, adiit? vehementi amore, eóque latente. Et quis alius amor niſi occultus? & quemnam hunc dicimus, ſciunt qui experti ſunt: dicere autem non poſſumus, ac ne cogitare quidem. Dixerit quiſpiam illũ non verba, ſed rerum dicere ſubſtantias. Promptiſſimè inueniebat de quibus ipſe dubitabat apud alios, & de quibus alij apud ipſum diſceptabant, non multarum quidem rerum cognitione, & alienarum doctrinarum ſcientia obruendo veritatem, dubitantes autem confutando, ſed excellẽtis ingenij vi, ac planè diuina, & immenſo deſiderio diuina peruestigandi veritatem compertam, vaticinanti ſimilis erat. Poterat perſpicere quid reconditum tegeret oratio, quidve ſanũ ineſſet. Marinus, qui [a] Procli ſucceſſor, & Iſidori cum cæteris in Ariſtoteleis doctor, cùm librum multorum verſuum ſcripſiſſet in Philebum Platonis, eúmque legere iuberet Iſidorum, & iudicium ferre an euulgari poſſet, ille libro lecto, ſententiam ſuam liberè patefecit, nullam tamen inconcinnam vocem emiſit, hanc tantùm: Videri magiſtro digna. Marinus hoc intelligens, librum igni tradidit. Hoc etiam à cæteris Philoſophis diſtabat Iſidorus, quod non ſola Syllogiſmorum vi ſe aut ſuos vellet adhærere veritati: cúmque veritas non vna videatur via, nolebat eos ratione, veluti cæca in rectam viam ductrice, impelli. Sed perſuadere ſemper adniſus eſt, & oculos ad animam referre: aut ſi ineſſent, repurgare. Cum Imperatorum res geſtas ſcribere iuſſus, obſecutus eſt: de quo opere dicam, quod ſcio, cum eo perducta erit oratio: non dico modo, quaſi ne audire quidem debuerim. Neque Leontius, qui optimè ſibi conſultum putabat, cum dicendi libertate infelici ac infortunata domum reuertit, neque diues factus, nec ſeruatus, vt putabat, ſed diuina priuatus pietate, animo corruptiſſimo ac perditiſſimo fuit. Sic quidem omnem vitam in infortuniis tranſegit. [b] Nemo adeò immiti fuit animo, & barbaro, qui ſacro Iſidori ab ore verbis manantibus non perſuaſus fuit; & mitigatus, talis in labris viri inſidebat ſuadela,

[a] *Caius & vitam Marinus Neapolites, quæ exſtat, conſcripſit Sup. C. CLXXXI. Vide Suidam in Marino.*

[b] *Suidas in ἀτιράμων.*

ἢ συνιέντας ὀξέως, ἢ φιλομαθεῖς εἶναι βουλομένοις, οὐδὲν μέγα ἀνύττειν εἰς τὴν θεοπρεπῆ καὶ μεγάλην σοφίαν. τῶν γὰρ παλαιῶν, Ἀριστοτέλη καὶ Χρύσιππον, εὐφυεστάτους γενομένους, ἀλλὰ καὶ φιλομαθεστάτους γεγονότας· ἔτι δὲ καὶ φιλοπόνους, οὐκ ἀναβῆναι ὅμως τὴν ὅλην ἀνάβασιν. τῶν δὲ νεωτέρων, Ἱεροκλέα τε, καὶ εἴ τις ὅμοιος, οὐδὲν μὲν ἐλλείποντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην παρασκευήν, τῶν δὲ μακαρίων νοημάτων πολλαχῇ πολλῶν ἐνδεεῖς γενομένους, φησίν. Ὅτι τῶν βιβλίων τὸν ὁμαδὸν παρῃτεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον αἴτιον ὄντα, ἢ πολυνοίας. ἑνὶ δὲ μόνῳ τῷ διδασκάλῳ ἐπαναπαυόμενος, πρὸς μόνον ἐκεῖνον ἀπετύπου ἑαυτόν, τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ἀπογραφόμενος. δῆλος δ' ἦν οὐκ ἀγαπῶν τὰ παρόντα, οὔτε τὰ ἀγάλματα προσκυνεῖν ἐθέλων· ἀλλ' ἤδη ἔσω αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ἱέμενος, εἴσω κρυπτομένους οὐκ ἐν ἀδύτοις, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀπορρήτῳ, * ὅτι ποτέ ἐστι τῆς παντελοῦς ἀγνωσίας. πῶς οὖν ἐπ' αὐτοὺς ἵετο τοιούτους ὄντας; ἔρωτι δεινῷ, ἀπορρήτῳ καὶ τούτῳ. καὶ τίς δὲ ἄλλος, ἢ ἄγνωστος καὶ ὁ ἔρως; καὶ τίνα τοῦτον φαμέν, ἴσασιν οἱ πειραθέντες. εἰπεῖν δὲ ἀδύνατον, καὶ νοῆσαι γε οὐδὲν μᾶλλον ῥᾴδιον. εἴποι ἄν τις, οὐ λόγους αὐτόν, ἀλλὰ πραγμάτων φθέγγεσθαι οὐσίας. ἦν δὲ καὶ εὑρετὴς ἑτοιμότατος ὧν τε αὐτὸς ἠπόρει πρὸς ἑτέρους, καὶ ὧν ἕτεροι πρὸς αὐτόν· οὐ πολυμαθείᾳ, καὶ ἀλλοτρίων δοξασμάτων ἱστορίᾳ, καταχωννὺς μὲν τὴν ἀλήθειαν, ἐπιστομίζων δὲ τοὺς ἀποροῦντας· ἀλλὰ ῥώμῃ γενναίας φύσεως, καὶ θεῶν ἀγχιστόρου, πόθῳ τε ἀμηχάνῳ τῆς περὶ * τὸ θεῖον βακχείας οἷον ἀπομαντευομένῳ ἐῴκει τὴν τῆς ἀληθείας εὕρεσιν. ἦν δὲ ἱκανὸς διιδεῖν, ὅπῃ τε θησαυρὸν φθέγγεται ὁ λόγος, καὶ ὅπῃ ὑγιές. Μαρῖνος δὲ ὁ Πρόκλου διάδοχος, ὁ καὶ Ἰσιδώρου, μετὰ καὶ ἄλλων, τῶν Ἀριστοτέλους λόγων διδάσκαλος, ὑπόμνημα πολύστιχον εἰς Φίληβον συντάξας τοῦ Πλάτωνος· ἠξίου τῷ Ἰσιδώρῳ ἐντυχεῖν τε τῷ ὑπομνήματι κελεύει, καὶ ἐπικρῖναι, εἰ ἐξοιστέον; ὁ δὲ ἀναγνοὺς, οὐδὲν ἀπεκρύψατο τῶν αὐτῷ δοκούντων· οὐ μέντοι οὐδὲ ἄμουσον ἀφῆκε φωνήν, τοσοῦτον δὲ μόνον ἔφη· ἱκανὰ εἶναι τὰ τοῦ διδασκάλου. ὁ δὲ Μαρῖνος συνεὶς, πυρὶ διέφθειρε τὸ βιβλίον. ἐξαίρετον δ' ἦν αὐτῷ * παρὰ τοὺς ἄλλους καὶ τοῦτο φιλοσόφους, οὐκ ἤθελε τοῖς * συλλογισμοῖς ἀναγκάζειν μόνον οὔτε ἑαυτόν, οὔτε τοὺς συνόντας, ἐπακολουθεῖν τῇ ἀληθείᾳ, μὴ ὁρωμένην κατὰ μίαν ὁδὸν πορεύεσθαι συνελαυνομένους ὑπὸ τοῦ λόγου, οἷον τυφλοῦ τινὸς ὀρθὴν * ἀγομένους * πορείαν· ἀλλὰ πείθειν ἐσπούδαζεν ἀεί, καὶ ὄψιν ἐντιθέναι τῇ ψυχῇ, μᾶλλον δὲ ἐνοῦσαν διακαθαίρειν. ὑπηρεσίαν ἐτέλει, ἢ πρὸς τάχος ἐπετέτακτο γράφειν τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πραττόμενα. περὶ οὗ ἐρῶ κατὰ τὸν ἱκνούμενον λόγον ὁ εἰδώς. οὐ λέγω· ὡς μηδὲ ἀκοῦσαι ὤφελον. οὐδὲ Λεόντιος ἄριστα βουλεύεσθαι νομίζων, οἴκαδε ἐπανήει μετὰ παρρησίας ἀτυχοῦς καὶ κακοδαίμονος· οὐ πλουτήσας, οὐδὲ σωθεὶς, ὡς ᾤετο· ἀλλὰ ζημιωθεὶς μὲν εὐσεβείας θεοφιλοῦς, πανωλεθρίᾳ δὲ τὴν ψυχὴν διαφθαρείς. ὁ μὲν οὕτω διήντλησε πάντα τὸν βίον ἐν συμφοραῖς. οὐδεὶς οὕτως ἦν τὴν ψυχὴν ἀτεράμων καὶ βάρβαρος, ὃς οὐκ ἐπείθετο καὶ κατεκηλεῖτο τοῖς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ στόματος ἐκείνου ῥέουσι λόγοις· τοιάδε τις ἐπεκάθητο πειθὼ τοῖς χείλεσι τοῦ ἀνδρός,

Ariſtoteles, Chryſippus. *Hierocles.* * ὅ, τι *Marinus Iſid. ſucc.*

οὐκ ἀν-

DAMASC.

οὐκ ἀνθρώπειόν τι χρῆμα, ἀλλὰ θειότερον φύσιν ἀξιάγαστος· μέγας μὲν τὸ σῶμα, καὶ εὐμήκης ἰδεῖν, καλὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς *εἰς ὄψιν. τῆς δὲ ἡλικίας ἐν τῷ φρονιμωτάτῳ τότε γεγονὼς, εὐόμιλός τε καὶ ἡδὺς, ἱκανὸς καὶ ὠφέλιμος τοῖς ἐντυγχάνουσι. καὶ τὴν τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν τινὰ καὶ ἄθρυπτον· οὔτε κακουργοῦσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν: ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικὴν, τὸν δώριον τρόπον τῆς τύχης, ὡς ἀληθῶς ἡρμοσμένην. μόνος δὲ ἀνθρώπων, ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, τὴν παλαιὰν παροιμίαν ἔργῳ διήλεγξεν, οὐχ ἥλιξιν, ἀλλὰ πρεσβύταις καὶ πρεσβυτικοῖς λόγοις τερπόμενος. εἴποις δὲ ἂν καὶ μόνος ἀνθρώπων, οὓς ἀκοὴν ἔχειν ἢ ἔγνω· ἢ καὶ οὕτως, οἳ πρὸς ἀκοὴν ἦλθον, ἢ ὧν εἰς κατάληψιν ἀκοὴ ἥκεν, ἢ οὓς διὰ ἀκοῆς ἴσμεν, ἢ οὓς διασώζει μνήμη, ἢ οὓς οὐκ ἐξεβεβλήθη, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. Ὅτι φυλακεῖα οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐκάλουν τὰ ἐκμαγεῖα τῶν γυναικείων μολυσμῶν. οὐκ ἦν δὲ γνήσιος ὁ γάμος, εἰ μὴ ὁ *ἱερεὺς, ὁ τῆς θεοῦ, ἐν τοῖς γαμικοῖς συμβολαίοις ὑπεσημήνατο χειρὶ τῇ ἑαυτοῦ. Ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς, ὁ τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατριβὰς ὑψηλοφροσύνῃ καὶ μεγαληγορίᾳ κοσμήσας μετὰ τοῦ σεπτοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς, εὐρείᾳ τε τὴν διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν ἦν, καὶ διαφέρων εὐγλωττίᾳ καὶ εὐπορίᾳ τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπληττε πανταχῆ τοὺς ἀκροωμένους, πρὸς τὴν Πλάτωνος ἁμιλλώμενος ἀεὶ καλλιρρημοσύνην καὶ πολύνοιαν. οὗτος ποτὲ τὸν Πλάτωνος Γοργίαν τοῖς ἑταίροις ἐξηγεῖτο· εἷς δέ τις τῶν ἀκροατῶν, Θεοσέβιος, ἀπεγράψατο τὴν ἐξήγησιν. πάλιν δὲ, οἷα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τοῦ Ἱεροκλέους εἰς τὸν Γοργίαν καταβαλλομένου, μετά τινα χρόνον τὴν ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράψατο, καὶ ἀντιπαραβαλὼν τὰ πρότερα καὶ τὰ ὕστερα, εὗρεν οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ἑκάτερα δὲ ὅμως, ὃ καὶ παράδοξον ἀκοῦσαι, τῆς Πλάτωνος ἐχόμενα, καθόσον οἷόν τε, προαιρέσεως. τοῦτο μὲν οὖν ἐπιδείκνυται, τοῦ ἀνδρὸς ἡλίκον ἦν ἄρα τὸ τῶν φρενῶν πέλαγος. γυναῖκα παιδοποιὸν ἄγεται· ὡς δὲ οὐκ ἐπείθετο τὸ δαιμόνιον τῆς γυναικὸς ἐξελθεῖν λόγοις ἡμερωτέροις, ὅρκῳ αὐτὸ ἐπηνάγκαζεν ὁ Θεοσέβιος. καίτοι οὔτε μαγεύειν εἰδὼς, οὔτε θεουργίας [μάτην] μελετήσας. ὥρκιζε δὲ τὰς τοῦ ἡλίου προτείνων ἀκτῖνας, καὶ τὸν Ἑβραίων θεόν. ὁ δὲ ἀπελήλατο ὁ δαίμων, ἀνακραγών· εὐλαβεῖσθαι μὲν τοὺς θεοὺς, αἰδεῖσθαι δὲ καὶ αὐτόν. πάντα οὖν κάλων ἐκίνει, καὶ πάντα ἔπραττε καὶ ἔλεγε, πείθων καὶ παρακαλῶν, οἷος ἐκείνου θυμός· οὐδὲν ἄπρακτον ἀπολιπεῖν ἀνεχόμενος, ἐφ᾽ ὅ, τι ἂν ὁρμήσειεν. ἔλεγε μὲν ὁ Θεοσέβιος τὰ πολλὰ ἀπὸ τῶν Ἐπικτήτου σχολῶν· τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπετεχνᾶτο τῆς ἠθοποιοῦ διανοήματα μούσης. ὁ δὲ πάντων σωφρονέστατος Θεοσέβιος, καὶ τὴν πρὸς γυναῖκα παιδοποιὸν ὁμιλίαν ἐδέξατο. ἐπεὶ δὲ παῖδας οὐκ ἐγεννάτην, κατασκευασάμενος ὁ Θεοσέβιος τὸν τῆς σωφροσύνης δακτύλιον, [ὦ γύναι, φησὶ τῇ γυναικὶ, πάλαι μὲν τοι ἐπιδέδωκα δακτύλιον] ἁρμοστὴν παιδουργοῦ συμβιώσεως· τανῦν δὲ τοῦτον ἐπιδίδωμί σοι σωφρονιστὴν, ἐπίκουρόν σοι παρεσόμενον ἀεὶ τῆς σώφρονος οἰκειότητος. εἰ μὲν οὖν δύνῃ σύ τε καὶ θελήσῃς ἐμοὶ συμβιῶναι τὸν καθαρώτερον τρόπον· εἰ δὲ μὴ, ἔξεστιν ἀπαλλάττεσθαι πρὸς ἕτερον, εὐμενῶς καὶ πρᾴως ἐκδιδομένην παρὰ φίλου φίλῳ.

* τιμ.

* al. ἱερεὺς.

Hierocles.

non humanum opus, ſed diuinum, natura ſua admiratione dignus erat. Ingenti quidem corpore & ſpectabili proceritate, viſu pulcher & facilis, ad maturam ætatem cùm perueniſſet, comis & ſuauis, commodus, & colloquentibus vtilis: mediocri nec delicato vſus eſt cibo, neque propter paupertatem noxio, neque propter diuitias opiparo: ſed & muſicam adhibuit temperatam, & [a] Dorico modo reuera accommodatam. Solus ipſe inter homines, quos audiuimus, [b] antiquum prouerbium re ipſa coarguit, non iuuenibus, ſed ſenibus ac ſenum congreſſu delectabatur. Dixeris, & ſolus inter homines quos audiuit, vel cognouit: vel etiam ſic, qui ad famam venerunt: vel quorum fama innotuit: vel, quos fama nouimus, quos memoria ſeruauit: vel quos obliuio non deleuit, aliàque ſimilia. Alexandrini pannos ſordium muliebrium nominabant [c] Phylacea. Non erant legitimæ nuptiæ, niſi ſacerdos Dei matrimonia manu ſua notaſſet. Hierocles, qui ſcholas Alexandriæ inſtituit, conſtans & magnificus excellenti ingenio & facundia pulcherrimorum nominum, & verborum facilitate & copia, in ſui admirationem auditores rapiebat, cùm Platonis oratione venuſta & docta ſemper contendens. Hic aliquando Platonis Gorgiam ſociis explicabat. Vnus verò auditorum Theoſebius explicationem deſcripſit. Iterùm verò, vt veriſimile eſt, ſecundam explicationem Hieroclis Gorgiam explicantis poſt aliquod tempus ſimiliter deſcripſit, & collatis prioribus cum ſecundis, nihil, vt ſic dicam, eorundem inuenit. Vtraque tamen, quod ſanè auditu nouum eſt, Platonis, quoad eius fieri poterat, inſtitutum continebat. Hinc colligitur quanta viri illius in ſententiis copia. Vxorem quoque ex qua liberos ſuſciperet, ducit, cuius poſtquam dæmonium manſuetioribus verbis egredi recuſaret, iuramentis illud Theoſebius, quamuis nec magiæ eſſet peritus, nec miracula patraſſet, exire compulit. Iurauit Solis radios prætendens, per [d] Deum Hebræorum. Dæmon verò expulſus eſt clamans, ſe quidem Deos colere, ſed etiam hunc reuereri. Omnem igitur rudentem mouit, & omnia fecit, & dixit, ſuadendo & hortando, prout ei animus fuit. Nihil infectum cupiens relinquere, quod ſuſcepiſſet. Theoſebius multa dixit de ſcholis Epicteti: has verò moralis Muſæ fictiones ipſe confinxit. Omnium verò temperantiſſimus Theoſebius, & congreſſus eſt cum muliere prolis cauſa. Cùm verò liberos non produxiſſent, fecit annulum temperantiæ Theoſebius, [mulier, inquit, olim dedi annulum] procreatricis coniunctionis conciliatorem, hunc verò iam tibi do temperantiæ magiſtrum, adiutorem tibi, ſemper futurum temperantis officij. Si igitur potueris, & cupieris mecum viuere caſtè: ſin minus, licet tibi bona cum venia alij nubere, dum te amicus amicam relinquam.

a Suidas in Dorico.

b Ariſt. lib. 1. Rhetor. cap. de voluptate, ἧλιξ ἥλικα τέρπει.

c Suidas φυλάκια.

Hierocles.

Hierocles in Platonis Gorgiam.

Theoſebius.

d Chriſtum intelligit. Iudæi enim & Hebræi initio ſunt appellati Chriſtiani.

DAMASCIVS.

Ammonius, & eius aſinus. Tales inducuntur aſini etiam aurei à Luciano & Apuleio.

Ipſa autem conditionem lubens accepit. Ammonius in poëtarum narratione ac correctione Græcarum vocum occupatam artem dilexit. Hic fuit Ammonius, qui habuit Aſinum, quem aiunt poëticas audiendo diſciplinas ſæpe pabulum neglexiſſe, licet etiam appoſitum eſſet, & eſurire cogeretur: ſic poëtico ſtudio aſinus capi viſus eſt. Mediocriter, inquit, Iſidorus poëtica attigit, parum de eis ſollicitus, quod non inſtruant animum, ſed imaginatione linguáque tenus maneant, & illa cū omnibus exploratis notionibus pugnāt, ideoque in his infirmior fuit, vnde etiam Hymnos quos ſcripſit, aliquis videat ſublime quid & diuinum continere, verſuum tamen ſpeciem non habere. [a] Theon non admodum ingenioſus fuit nec acutus, ſed ſtudioſus ac laborioſus, ſi quis alius: ideoque poëtas & oratores callebat, memoriáq; tenebat, & ad ſummam vtrorumque artis accurationem venire ſibi videbatur, verſus tamen & orationes, licet plurimū amaret, ſcribere non valuit. Commiſſa pugna contra Scythas ante conſpectum vrbis Romæ, quos Attila contra Valentinianum, qui poſt Honorium Romæ imperabat, duxit, tanta vtrinque facta eſt cædes, vt nemo pugnantium ab vtraque parte ſeruaretur, præterquam duces, paucique ſatellites eorum. Hoc verò omnium narratu maximè incredibile: cùm cecidiſſent pugnantes, corpore defatigati, animo adhuc erecti, pugnabant tres integras noctes & dies, nihil viuentibus pugnando inferiores, neque manibus, neque animo. Viſæ igitur, & auditæ animarum formæ pugnantes, & armis ſtrepentes, & antiquas, ſimileſque bellorum facies in hunc vſque diem videri aiunt, niſi quod omnia illa faciendo, quæ viui homines bellando ſolent, ne paruam quidem edere vocem poſſint, & vnum ſpectrum quidem videri in campo iuxta [b] Sudam, qui olim palus fuit: videri autem mane viſionem, aurora iam terrā illuſtrante. Secundò in Cubis campo Cariæ. Ibi enim nonquotidie, ſed interdum aliquibus diebus, nec illis certis, circa crepuſculum matutinum aurora oriente, in aëre frequentia animarum ſpectra vmbrarum figura inter ſe pugnantia videri. Et noſtra tempeſtate multi narrarunt homines bonæ fidei, iuxta Siciliam in cāpo nominato Tetrapyrgio, & in aliis non paucis locis videri equitum pugnantium ſimulacra, idque maximè æſtatis tempore, cùm ardentiſſimus eſt meridies.

a Theon. Videndus Suidas: extant & Theonis progymnaſmata & in extremo Declamationes, quæ ferè Libanij ſunt.

Valentinianus Imp.

b Al. Soïdam.

Seueri equus (qui Romanus erat, ſpem faciēte Anthemio, Romam euerſam iterum per ipſum erigendam Romam, hac ſpe cùm prius diſceſſiſſet, reuerſus conſulatum adeptus) huius igitur equus, quo multum vſus eſt, tractatus ſcintillas è corpore multas, & magnas eiecit, donec illi portentum hoc ad conſularem dignitatem Romæ illum euexit. Sed & Tiberio aſinus, vt refert [c] Plutarchus Cheronēſis, adhuc iuueni, & in Rhodo operam dāti eloquentiæ,

Equus Seueri.

Tiberij aſinus. c Quem Tiberij Imp. vitam, ſed quæ intercidit, conſcripſiſſe refert in catalogo Lamprid.

ἡ δὲ ἠσμένισεν. ὁ δὲ * Ἀμμωνιανὸς ἠγάπα τὴν * ἐπὶ ποιητῶν ἐξηγήσει καὶ διορθώσει τῆς ἑλληνικῆς λέξεως καθημένην τέχνην. οὗτός ἐστιν Ἀμμωνιανὸς, ᾧ συνέβη κεκτῆσθαι ὄνον, ὅν φασιν ἀκροώμενον τῶν ποιητικῶν μαθημάτων πολλάκις, τροφῆς ἀμελεῖν· καίτοι καὶ ἐκ παρασκευῆς καὶ λιμώττειν ἠναγκασμένον: οὕτως ὤφθη φιλομαθίας ποιητικῆς ἁλοὺς ὁ ὄνος. Ὅτι φησὶ μετρίως μετέχε τῶν ποιητικῶν ὁ Ἰσίδωρος, οὐ λίαν σπουδάσας περὶ αὐτὰ, ἅτε οὐχ ἁπτόμενα τῆς ψυχῆς· ἀλλὰ μέχρι φαντασίας καὶ γλώσσης ἱστάμενα· τὰ δὲ αὐτῶν καὶ μαχόμενα ταῖς ὁμολογουμέναις ἐννοίαις, διὸ καὶ ἐνδεέστερος ἦν ἐν τούτοις. ὅθεν καὶ ὕμνοις, ὅσοις ἔγραψεν, εὕροι τις ἂν, τὸ μὲν ὑψηλόνουν καὶ τελεσιουργὸν ἐπιφαίνοντας· τοῖς δὲ ἔπεσιν οὐ πάνυ συνηρμοσμένοις. ἦν δὲ ὁ Θέων οὐ μάλα ἀγχίνους, οὐδὲ ὀξὺς· φιλομαθὴς δὲ καὶ φιλόπονος. εἴ τις ἄλλος. διὸ καὶ ποιητῶν καὶ ῥητόρων ἐμπειρότατός τε καὶ μνημονικώτατος γέγονε, καὶ τεχνικῆς ἀκριβείας ἑκατέρων εἰς ἄκρον ἥκειν ἐδόκει. γράφειν δὲ μέτρα, ἢ λόγους, καίτοι λίαν ἐρῶν, ἀδύνατος ἦν. Ὅτι μάχης περὶ τῆς ῥώμης ἄστεως γεγενημένης [ῥωμαίων] πρὸς σκύθας, οὓς * Ἀτήλλας ἦγεν Οὐαλεντιανοῦ, τοῦ * μετὰ Ὀνώριον ῥώμης βασιλεύοντος, φόνος ἐρρύη ἑκατέρωθεν τοσοῦτος, ὡς μηδένα τῶν συμπλακέντων τῇ μάχῃ μηδετέρου μέρους περισωθῆναι, πλὴν τῶν ἡγεμόνων, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὀλίγων δορυφόρων. τὸ δὲ παραλογώτατον. Ὅτι φασὶν, ἐπειδὴ πεπτώκασιν οἱ μαχόμενοι, τοῖς σώμασιν ἀπειπόντες, ἔτι ταῖς ψυχαῖς ἵσταντο, πολεμοῦντες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὅλας καὶ νύκτας· οὐδὲν τῶν ζώντων εἰς ἀγῶνα ἀπολειπόμενοι, οὔτε κατὰ χεῖρας, οὔτε κατὰ θυμόν. ἑωρᾶτο γοῦν καὶ ἠκούετο τὰ εἴδωλα τῶν ψυχῶν ἀντιφερόμενα, καὶ τοῖς ὅπλοις ἀντιπαταγοῦντα. καὶ ἀρχαῖα δὲ ἄλλα τοιαῦτα φαντάσματα πολέμων μέχρι νῦν φαίνεσθαί * φασι: πλὴν ὅτι ταῦτα μὲν ἄλλα, ὅσα ζῶντες ἄνθρωποι κατὰ πόλεμον δρῶσιν, οὐδὲν ὑστερεῖν, φθέγγεσθαι δὲ οὐκ ἐπὶ μικρόν. καὶ ἓν μὲν ἐπιφαίνεσθαι τῷ περὶ * Σούδαν ποτὲ λίμνην οὔσαν πεδίῳ· φαίνεσθαι δὲ ὑπὸ τὴν ἕω φάσμα, φωτὸς ἤδη τὴν γῆν ὑπαυγάζοντος. δεύτερον δὲ ἐν * κύβοις χωρίῳ τῆς καρίας· ἐν τούτῳ γὰρ φαίνεσθαι οὐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλ' ἐνίοτε διαλείποντα ὀλίγας τινὰς, * οὐ διωρισμένας γε ταύτας, περὶ ὄρθρον, ἕως ἡλίου λαμπρᾶς ἀνατολῆς, ἐν ἀέρι διαφοιτῶντα ψυχῶν ἄττα σκιοειδῆ φάσματα πολεμοῦντα ἀλλήλοις. καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις πολλοὶ διηγήσαντο, οὐχ οἷοί τε ὄντες ψεύδεσθαι, κατὰ σικελίαν ἐν τῷ λεγομένῳ πεδίῳ τετραπυργίῳ, καὶ ἐν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις αὐτοῖς μέρεσιν ὁρᾶσθαι * ἱπποτῶν πολεμίων ἐπελαυνόντων φάσματα κατὰ * τὸν τοῦ θέρους [μάλιστα] καιρὸν, μεσημβρίας σταθερᾶς ἱσταμένης. Ὅτι τὸν Σεβήρου ἵππον φησὶ, ῥωμαῖος δὲ ἦν οὗτος, καὶ Ἀνθεμίου παρέχοντος ἐλπίδας, ὡς ἡ ῥώμη πεσοῦσα, πάλιν δι' αὐτοῦ ἀναστήσεται: ἐπὶ ῥώμην ταύτης προαναχωρήσας, ἐπανῆκε, καὶ τιμῆς ὑπατικῆς ἔτυχε. τούτου τοίνυν ὁ ἵππος, ᾧ τὰ πολλὰ ἐχρῆτο ψηχόμενος, σπινθῆρας ἀπὸ τοῦ σώματος πολλούς τε καὶ μεγάλους ἠφίει, ἕως αὐτῷ τὸ τέρας εἰς τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ἐν ῥώμῃ κατηνύσθη. ἀλλὰ καὶ Τιβερίῳ ὄνος, ὡς Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεὺς φησὶν, ἔτι μειρακίῳ ὄντι, καὶ ἐν ῥόδῳ ἐπὶ λόγοις ῥητορικοῖς διατρίβοντι,

Them.

τὴν

τὴν βασιλείαν διὰ τοῦ αὐτοῦ παθήματος προεμήνυσεν. ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ * Ἀτήλλαν ἕνα ὄντα, τὸν Βαλέμεριν, ἀπὸ τοῦ οἰκείου σώματος ἀποπάλλειν σπινθῆρας. ὁ δὲ ἦν ὁ Βαλέμερις Θευδερίχου πατὴρ, ὃς νῦν τὸ μέγιστον ἔχει κράτος ἰταλίας ἁπάσης. λέγει δὲ καὶ περὶ ἑαυτοῦ ὁ συγγραφεὺς, ὡς καὶ ἐμοὶ ἐνδυομένῳ τε καὶ ἐκδυομένῳ, εἰ καὶ σπάνιον τοῦτο συμβαίνει, συμβαίνει δ' οὖν, σπινθῆρας ἀποπηδᾶν ἐξαισίους, ἔσθ' ὅτε καὶ κτύπον παρέχοντας· ἐνίοτε δὲ καὶ φλόγας ὅλας καταλάμπειν τὸ ἱμάτιον, μὴ μέντοι καιούσας. καὶ τὸ τέρας ἀγνοεῖν, εἰς ὃ τελευτήσει. ἰδεῖν δὲ λέγει καὶ ἄνθρωπόν τινα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀφιέντα σπινθῆρας. ἀλλὰ καὶ φλόγα ἀνάπτοντα, ὅτε βούλοιτο, ἱματίῳ τινὶ τραχεῖ παραξεομένης. ἤλαυνε τὸν ἵππον, ὅσον εἶχε τάχους. εἶχε δὲ τῶν ἄλλων ἐνδεέστερον. τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀποτυχὼν, ἐπὶ τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα βίον ἐτράπετο, μίσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ δυσχερανάντων. ἧκον δέ πρὸς τὸν Σεβῆρον καὶ Βραχμᾶναι κατὰ τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἐδέξατο σφᾶς οἴκῳ ἰδίῳ, καὶ θεραπείᾳ τῇ προσηκούσῃ· οἱ κατὰ χώραν ἔσω οἴκου μάλα σεμνῶς ἔμενον, οὔτε λουτρῶν δεόμενοι δημοσίων, οὔτε ἄλλης ἐπόψεως οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ ἄστυ γινομένων· ἀλλὰ πᾶν τὸ * θυραῖον ἐξετρέποντο. ἐσιτοῦντο δὲ φοίνικας, καὶ ὄρυζαν· καὶ ἦν αὐτοῖς πόμα, τὸ ὕδωρ. ἦσαν δὲ οὗτοι οὔτε τῶν ἐν ὄρει διατριβόντων Βραχμάνων, οὔτε τῶν ἐν πόλεσι κατῳκημένων ἰνδῶν· ἀλλ' ἀτεχνῶς ἀμφίβιοι, τοῖς Βραχμάνοις ὑπηρετούμενοι τὰ πρὸς τὰς πόλεις, εἴ που δεήσειεν, καὶ ταῖς πόλεσιν * αὐτῶν τὰ πρὸς τοὺς Βραχμᾶνας. ἔλεγον δὲ καὶ οὗτοι περὶ τῶν ὀρείων Βραχμάνων, ὅσα οἱ συγγραφεῖς περὶ αὐτῶν θρυλλοῦσιν, ὄμβρους τε καὶ ἀνομβρίας εὐχαῖς καταπράττειν· καὶ λιμῶν τε καὶ λοιμῶν ἀποδιώξεις ἄλλων τε κακῶν ἀποτροπὰς, ὅσα μὴ ἀνίατον ἔχει τὴν εἱμαρμένην. ἔλεγον δὲ οὗτοι καὶ μονόποδας ἀνθρώπους παρὰ σφίσιν ἱστορῆσαι, καὶ δράκοντας ἐξαισίους [κατὰ] μέγεθος ἑπτακεφάλους, καὶ ἄλλα ἄττα πολὺ τὸ παράλογον ἔχοντας. Ὅτι ἔλεγεν ὁ Σεβῆρος τεθεᾶσθαι Γοργονιάδα βοτάνην, ἧς εἶναι τὴν ῥίζαν ἄντικρυς ὁμοίαν παρθένῳ, τὴν κεφαλὴν ἐχούσῃ κατηρεφῆ δρακοντείοις πλοκάμοις. Ὅτι, διὰ τῶν νεφῶν μαντικὴν οὐδαμῶς τοῖς παλαιοῖς οὐδ' ἀκοῇ ἐγνωσμένην, Ἀνθοῦσάν τινα γυναῖκα ἐξευρεῖν ἐν ταῖς ἡμέραις Λέοντος τοῦ ῥωμαίων βασιλέως· ἐξ αἰγῶν δὲ κατήγετο τῶν κιλικίων ἡ γυνή. τὸ δὲ ἀνέκαθεν ἀπὸ τῶν ἐν καππαδοκίᾳ κατῳκισθέντων ἐπὶ τὸν κόμανον, τὸ ὄρος ὀρεστιάδων· καὶ ἀνάγειν τὸ γένος εἰς Πέλοπα. αὕτη * φροντίζουσα [περὶ] ἀνδρὸς, ἐπιτεταγμένου στρατιωτικὴν ἀρχήν τινα, καὶ ἐπὶ τὸν κατὰ σικελίαν ἀπεσταλμένου, μετὰ καὶ ἄλλων, πόλεμον· ηὔξατο προϊδεῖν ὀνείρῳ τὰ συμβησόμενα· ηὔξατο δὲ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. ὁ δὲ πατὴρ ὄναρ αὐτῇ ἐκέλευε καὶ πρὸς δυόμενον εὔξασθαι. καὶ εὐχομένης, ἐξ αἰθρίας τινὸς νέφος συστῆναι περὶ τὸν ἥλιον, ἐκεῖθεν δ' αὐξηθῆναι, καὶ εἰς ἄνθρωπον διατυπωθῆναι. ἕτερον δ' αὐτοῦ νέφος * ὑποσπασθὲν, ἐπεδίδου τε εἰς μέγεθος ἴσον, καὶ εἰ λέοντα διεσχηματίζετο τὸ θηρίον· ὁ δὲ ἠγρίαινε καὶ μέγα χάσμα πεποιημένος ὁ λέων, καταπίνει τὸν ἄνθρωπον. Γότθῳ ἐῴκει τὸ ἀνθρώπειον καὶ νεφοποίητον εἴδωλον. ἐπὶ δὲ τοῖς φάσμασιν, ὀλίγον ἔπειτα τὸν ἡγεμόνα τῶν Γότθων Ἄσπερα βασιλεὺς Λέων ἐδολοφόνησεν αὐτὸν, καὶ παῖδας.

* al. Ἀτίλλαν

* θυραῖον.

* ἀνταί.

* al. φροντίζουσά τι τἀνδρός.

* ἀποσπασθέν.

DAMASC.

imperium eodem euentu præſignificauit. Sed & Balemerin vnum ex Attilæ aulicis de ſuo corpore iecisſe ſcintillas. Hic Balemeris pater fuit Theodorici eius, qui nunc ſummum totius Italiæ imperium tenet. Dicit autem etiam de ſeipſo auctor, vt etiam mihi cùm & induor, & exuor, etſi id rarò admodum accidit, accidit tamen, vt ſcintillæ ingentes exſiliant, aliquando cum ſonitu, interdum etiam flammæ integræ veſtem illuſtrent, nihil tamen exurant. & ſe ignorare quo hoc portentum tenderet. Vidisſe ſe ait & hominem quendam è capite ſcintillas euibrantem, & flammam, cum vellet, è capite veſte aſperiore attrito excitantem. Impulit equum quàm potuit celerrimè, indiguit & aliis rebus. Reip. adminiſtratione excidẽs, ad quietam otioſámque vitam ſe contulit, odio eorum qui in Rep. moleſti erant. Venerunt ad Seuerum Brachmanni iuxta Alexandriam, & proprio hoſpitio illos, & debito cultu ſuſcepit. Hi de gentis more domi admodum grauiter vixerunt, neque balnea publica, neque conſpectum vllum vrbanum quærentes, ſed externum omne fugerunt. Comedebant palmas & oryzam, aquam bibebant. Erant illi non è Brachmannis, qui in montibus degunt, neque ex Indis, qui vrbes incolunt: ſed vtrorumque vitam prorſus ſectabantur, Brachmannorum apud populum negotia, ſi quibus indigerent, & populi apud Brachmannos peragentes. Dixerunt illi de Brachmannis montanis, quæcunque de iis ſcriptores diuulgant: imbres precibus illos petere, & etiam eoſdem auertere, famem, peſtémque, aliáque mala, quæ curari non posſunt, precibus posſe depellere. Dixerunt iidem vnipedes homines apud ſe esſe, & dracones ingentis magnitudinis ſepticipites, & alia valde inuſitata.

Gorgonias herba.

Dixit Seuerus videri Gorgoniadem herbam, eiúſque radicem omnino ſimilem esſe puellæ, caput crinibus tectum ſerpentinis habenti. Diuinationem è nubibus, antiquis ne auditũ quidem notam, quandam mulierem Anthuſam temporibus Leonis Imp. Rom. refert inuenisſe. Quæ in Ægis Ciliciјs nata dicebatur, origenẽ primam à Cappadocibus habitantibus ad Comanum montem Oreſtiadum trahens, referens genus ſuum ad Pelopem. Hæc ſolicita de viro, cui militare aliquod munus demandatum, quique ad bellum Siculum cum alijs misſus erat, orauit in ſomno, vt futura cognoſceret, & orauit ad Solem orientem verſa: Pater vero eius in ſomnis iusſit illam ad Solem etiam occidentem orare, & illa orante, per ſerenum ſubito nubes circa Solem orta eſt, & deinde aucta in hominem formata eſt: alia vero nubes orta, & in æqualem creſcens magnitudinem, in leonem ferum mutata eſt. Leo vero ingenti hiatu oris facto hominem deglutit. Species illa hominis è nube facta Gotho fuit ſimilis. Nam poſt paulo Leo rex ducem Gothorum Aſperem, & filios fraudulẽter necauit.

Anthuſa Leo Imp.

DAMASC.

Ex illo tempore in hunc vſque diem Anthuſa aſſiduè meditata eſt, qua ratione è nubibus prædicere diuinando poſſet. Ægyptij Sothin Iſin eſſe aſſerunt, Græci hanc ad Sirium ſtellam referunt, & Sirium tanquam canem Orionis venatoris comitem pingunt: quin potius in cœlo depictum oſtendunt. Aliqui per impudentiã ſtatuas fregerunt & perdiderũt, & ſacro auxilio deſtituti ciues, humana opera, & arte portum vix ſibi ſeruant Ægyptij. hi perſequebantur, vxoris inquam, miniſtri, canem ex Africa fugientem ſtruthionis diripientem carnes: fodientibus vero apparet, prominetq; antiquiſſimi templi pinnaculum.

Iſis Dea. Canicula. Plutarch. lib. de Iſide & Oſiride. Herapollo libr. 1. Hieroglyph. cap. 3.

Hermias.

Hermias natione Alexandrinus pater Ammonij, & Heliodori. Hic fuit natura * bonus & ſimplex, † auditor Syriani cum Proclo. laboris ſtudio nulli inferior: ſolers tamen non admodum fuit, nec firma ad rem argumenta inuenire poterat, neque magnus veritatis inueſtigator. Quare non poterat contra dubitantes fortiter dimicare, quamuis ea memoria valeret, vt recitaret quæcunque à præceptore docente audiuiſſet, quæque ſcriptis mandata eſſent. Sed mentis celeritas cum diſcendi ſtudio non vigebat. Virtuti egregiam operam nauauit, vt nihil in eo Momus ipſe reprehẽdere, nec liuor odiſſe poſſet. Cum imperitus ei librum venderet, & pretium minus quam valeret exigeret, hominis errorem correxit, & pluris emit. Nec ſemel hanc iuſtitiam, cuius nullam alij rationem habent, verum etiam ſæpius, quoties venditorem debitum pretium ignorare contigiſſet, oſtendit: non aliorum more fortuito lucro deditus, ratus aliquam ſe iniuriam facturum, ſi volens à volente etiam quouis modo emeret. Nam dolum quendam eſſe in contractu & fraudem, non indicare errorem, ſed veritatem occultare, & cum ſit iniuria non violẽta ſed fortuita, pleroſque latere, nec furari aliquid, inſtar latronũ, cum periculo, ſed à lege quidem obſolui, iuſtitiam autem corrũpere. Habuit fratrem Gregorium omnino diſſimilem, plus nimio acutum, & ad quæſtiones & diſciplinas expeditum; cæteroquin inquietum, nec placidis moribus, ſed nonnihil emotæ mentis. Poſt autem crebro morbo correptus eſt, vt rationis vſu parum valeret, & organum valde mutaretur. Natus eſt Hermiæ ex Ædeſia filius, cæteros philoſophorum filios ſuperans: & Ædeſia cum filio iam ſeptem nato menſes, vt fieri amat, iocabatur, & Babium & puellum voce diminutiua appellabat. Pater audiens conqueſtus eſt, & increpuit hanc puerilem diminutionem, & articulatam increpando vocem protulit: aliáque multa de illo puero mira dicuntur, eum ſcilicet vitam in corpore non toleraſſe, ſed ſeptimo anno viuere deſiiſſe, nec eius animã terreſtrem aliquem locum excepiſſe. Syri & maxime qui in Damaſco habitant, pueros recens natos Babia vocant: Iam vero & adoleſcentes à Dea Babia, quę apud illos putatur eſſe, ſic vocãt

** Ammonij pater ἐπιεικὴς τὴν φύσιν*

† Suidas ἐυ Hermia legẽdus.

Babia.

ἐξ ἐκείνου σὺν τῷ χρόνῳ διέμεινεν ἡ Ἄνθουσα ἄχρι δεῦρο, ἀεὶ ἐπιτηδεύουσα τὸν τρόπον τῆς διὰ τῶν νεφῶν μαντικῆς προγνώσεως. Ὅτι τὴν Σῶθιν αἰγύπτιοι τὴν Ἶσιν εἶναι θεολογοῦσιν· οἱ δ᾽ ἕλληνες εἰς τὸν σείριον ἀνάγουσι τοῦτο τὸ ἄστρον· καὶ ὡς κύνα τὸν σείριον, ὀπαδὸν τοῦ ὠρίωνος ὄντα κυνηγετοῦντος, οὕτω διαζωγραφοῦσι. μᾶλλον δὲ ἐντετυπωμένον τῷ οὐρανῷ δεικνύουσι· τινὲς δὲ ἔλαθον τὸ ἱέρωμα κατάξαντες καὶ διαφθείραντες, καὶ ἀπορούμενοι τελεστικῆς βοηθείας οἱ ἐπιχώριοι, ἀνθρωπίνῃ σπουδῇ καὶ τέχνῃ τὸν λιμένα μόλις ἑαυτοῖς περισώζουσιν οἱ αἰγύπτιοι· οἱ δὲ ἐδίωκον, οἱ τῆς γυναικὸς θεράποντες, τὴν κύνα φεύγοντα τῆς λιβυκῆς, στρουθοῦ τὰ κρέα ἁρπάσαντα. ὀρυττόντων δὲ ἀνακύπτει καὶ ἐκφαίνεται παλαιοτάτου νεὼ ἀέτωμα.

Ὅτι ὁ Ἑρμείας γένος μὲν ἦν Ἀλεξανδρεὺς, πατὴρ δ᾽ Ἡμμωνίου καὶ Ἡλιοδώρου· οὗτος ἐπιεικὴς ἦν τὴν φύσιν, καὶ ἁπλοῦς τὸ ἦθος. ἠκροάσατο δὲ καὶ Συριανοῦ σὺν Πρόκλῳ. φιλοπονίᾳ μὲν οὗτος οὐδενὸς ἦν δεύτερος· ἀγχίνους [δὲ] οὔτε σφόδρα ἦν, οὔτε λόγων εὑρετὴς ἀποδεικτικῶν: οὐδὲ γενναῖος ἄρα ζητητὴς ἀληθείας· οὔκουν οὐδ᾽ οἷός τε ἐγεγόνει πρὸς ἀποροῦντας κατὰ τὸ καρτερὸν ἀνταγωνίζεσθαι, καίτοι ἐμέμνητο, ὡς εἰπεῖν, πάντων ὧν τε ἀκηκόει τοῦ διδασκάλου ἐξηγουμένου, καὶ τῶν ἐν βιβλίοις ἀναγεγραμμένων. ἀλλὰ τὸ αὐτοκίνητον οὐ προσῆν τῇ φιλομαθίᾳ. τὸ δὲ πρὸς ἀρετὴν εὖ ἤσκητο, ὥστε μηδ᾽ ἂν τὸν μῶμον αὐτὸν ἐπιμωμήσασθαι, μηδὲ μισῆσαι τὸν φθόνον. Οὗτος, ἰδιώτου ποτὲ πωλοῦντος αὐτῷ * βιβλίον, καὶ ἔλαττον ἤπερ ἦν ἄξιον αἰτοῦντος· ἐπηνώρθωσέ τε τὴν πλάνην, καὶ πλείονος ὠνήσατο· καὶ οὐχ * ἅπαξ τὴν δικαιοσύνην ταύτην, ἧς τοῖς ἄλλοις οὐδέ τις ἐπιστροφή· ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ὁσάκις συνέβαινεν ἀγνοεῖν τὸν πιπράσκοντα τὸ δίκαιον τίμημα, ἐπεδείκνυτο· οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀγαπῶν τὸ ἕρμαιον, οὐδὲ οἰηθεὶς, * ὅτι μηδὲν ἀδικεῖν εἰ ἑκὼν παρ᾽ ἑκόντος * ὁτιοῦν ἐωνήσατο. καὶ γὰρ ἐνέδραν τινὰ εἶναι τῷ πράγματι καὶ ἀπάτην, οὐ λέγουσαν τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ σιωπῶσαν τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἀδικίαν οὖσαν λανθάνειν τοὺς πολλοὺς, οὐ βίαιον· ἀλλὰ κλοπιμαίαν: οὐδ᾽ ἐπικίνδυνόν τινα λῃστοῦ δίκην κλέπτουσαν· ἀλλ᾽ ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου ἀφειμένην, τὸ δὲ δίκαιον ἀνατρέπουσαν. Ὅτι ὁ ἀδελφὸς Ἑρμείου Γρηγόριος ἅπαν ἦν τοὐναντίον, ὀξύτατος μὲν εἰς ὑπερβολὴν, καὶ εὐκίνητος ἐπὶ τὰς ζητήσεις καὶ τὰς μαθήσεις: ἄλλως δὲ οὐχ ἥσυχος, οὐδὲ γαλήνην ἐν τοῖς ἤθεσι φέρων τινά· ἀλλά τι καὶ παρακεκινηκώς· ὕστερον δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἑάλω ἐπὶ πλέον, ὥστε δύσχρηστον αὐτῷ τοῖς λογισμοῖς καὶ πολὺ παραλλάττον γενέσθαι τὸ ὄργανον. Ὅτι τῷ Ἑρμείᾳ ἐκ τῆς Αἰδεσίας πρεσβύτερον τῶν φιλοσόφων υἱέων τίκτεται παιδίον, καὶ ἡ Αἰδεσία τῷ υἱεῖ ἑπτὰ * μῆνας ἀπὸ γενέσεως ἄγοντι, προσέπαιζέ τε, οἷα εἰκὸς, καὶ Βάβιον καὶ παιδίον ἀνεκάλει, ὑποκορίζουσα τὴν φωνήν. ὁ δὲ ἀκούσας ἠγανάκτησε, καὶ ἐπετίμησε τὴν παιδικὸν τοῦτον ὑποκορισμὸν, καὶ διηρθρωμένην τὴν ἐπιτίμησιν ἐξενεγκών. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ περὶ τοῦ παιδὸς τούτου τερατολογοῦσι· καὶ ὅτι οὐκ ἀνεχόμενος τὴν ἐν σώματι ζωὴν, ἑπτὰ ἐτῶν τοῦ βίου ἀπέστη· οὐ γὰρ ἐχώρει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ὁ περὶ γῆν ὅδε τόπος. Βάβια δὲ οἱ σύροι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν δαμασκῷ, τὰ νεογνὰ καλοῦσι παιδία: ἤδη δὲ καὶ τὰ μειράκια ἀπὸ τῆς παρ᾽ αὐτοῖς νομιζομένης * Βαβίας θεοῦ.

Hermias.

** βίβλιον*

** ἀρα. * ἐωνεῖτο*

ἤδη γὰρ ἐνίοις τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων, καὶ ἅμα διεφθαρμένων τὰς διανοίας, εἰς κωμῳδίαν ἐξάπτη, καὶ γέλωτα πολὺν, τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀπόρρητα. Ὅτι πανικόν τι ζῶον διακομιζόμενον θεάσασθαί φησιν ὁ Ἱέραξ ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ συνακμάσας Ἀμμωνίῳ ἐξ αἰθιοπίας εἰς τὸ βυζάντιον ἐοικὸς ἀκριβῶς τοῖς γραφομένοις καὶ τυπουμένοις· ἀκηκοέναι τε αὐτοῦ τῆς φωνῆς διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας φερομένου οἱονεὶ τριζούσης. Ὅτι ὁ Ἀμμώνιος φιλοπονώτατος γέγονε, καὶ * πλείστους ὠφέλησε τῶν πώποτε γεγονημένων ἐξηγητῶν· μᾶλλον δὲ τὰ Ἀριστοτέλους ἐξήσκητο. ἔτι δὲ διενήνοχεν οὐ τῶν καθ' ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ Πρόκλου ἑτέρων· ὀλίγου δὲ ἀποδέω καὶ τῶν πώποτε γεγονημένων * εἰπεῖν τὰ ἀμφὶ γεωμετρίαν τε καὶ ἀστρονομίαν. καὶ ὁ Πρόκλος ἐθαύμαζε τὸ Ἰσιδώρου πρόσωπον, ὡς ἔνθεον ἦν καὶ * πλῆρες εἴσω φιλοσόφου ζωῆς· οἵ τε ὀφθαλμοὶ τὸ τῆς διανοίας εὔτροχον ἀποσαφοῦντες καὶ ἅμα αὐτοῖς ἐπιθέουσα σεμνότης ἡδεῖα, καὶ ἄπλαστος αἰδὼς, ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὸν τὸν φιλόσοφον.

Hierax Alexandrinus. Ammonius. — * πλεῖστ. — * al. τῶν. — * al. εἰπεῖν. — * ἰδεῖν.

Ὅτι Εὐνόϊος ὁ ῥήτωρ βραδύνους ἦν, ἤδη νεανικοῦ φρονήματος ὑπόπλεως, καὶ σοβῶν ἐν λόγοις. Ὅτι Σουπηριανὸς, τριάκοντα ἐτῶν, τῶν ῥητορικῶν ἀρξάμενος, καί τοι τὴν φύσιν ὑπονωθέστερος ὤν, ὅμως δι' ὑπερβολὴν φιλοπονίας, ὕστερον ἐν ταῖς λιπαραῖς καὶ ἀοιδίμοις ἀθήναις ἀνηγορεύετο σοφιστὴς, οὐ πάνυ τῆς Λαχάρου δόξης ἀπολειπόμενος.

Superianus.

Ὅτι Λαχάρης ἐξ ἐπιμελείας μᾶλλον, ἢ καὶ φύσεως, ἔδοξε κατὰ τὴν ῥητορικὴν εὐδοκιμῆσαι· δηλοῖ δὲ αὐτοῦ τὸ τῆς φύσεως ἀγεννέστερον καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, ἄνδρα ἱερὸν καὶ περὶ τὰ θεῖα βακχεύοντα μεγαλοπρεπῶς.

Lachares.

Ὅτι Μητροφάνης ὁ σοφιστὴς ἔκγονος ἦν Λαχάρους.

Ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἄγαλμα τῆς ἀφροδίτης * ἰδεῖν ἱδρυμένον Ἡρώδου τοῦ σοφιστοῦ ἀνάθημα. τοῦτο οὖν φησὶ θεασάμενος, ἵδρωσα μὲν ὑπὸ [τοῦ] θάμβους τε καὶ ἐκπλήξεως, οὕτω δὲ τὴν ψυχὴν διετέθην ὑπὸ τῆς εὐφροσύνης, ὥστε οὐχ οἷός τ' ἦν οἴκαδε ἐπανιέναι· πολλάκις δὲ ἀπιὼν ἐπαναστρέφειν ἐπὶ τὸ θέαμα. τοσοῦτον αὐτῷ κάλλος ἐνεκέρασεν ὁ τεχνίτης, οὐ γλυκύ τι καὶ ἀφροδίσιον, ἀλλὰ βλοσυρόν τε καὶ ἀνδρικόν· ἔνοπλον μὲν, οἷον δὲ ἀπὸ νίκης * ἐπανερχομένης, καὶ τὸ γεγηθὸς ἐπιφαινούσης. Ὅτι Ἱέριον τὸν Πλουτάρχου, ὑπὸ Πρόκλῳ φιλοσοφοῦντα, εἰς τὴν * Κυρίνου λεγομένην οἰκίαν θεάσασθαί φησι μικρὰν οὕτω κεφαλὴν μόνην ἀνθρώπου, τό, τε μέγεθος καὶ τὸ εἶδος οὐδὲν ἐρεβίνθου διαφέρουσαν· διὸ καὶ ἐρέβινθον αὐτὴν καλεῖσθαι· τὰ δ' ἄλλα κεφαλὴν ἀνθρωπείαν εἶναι, ὀφθαλμούς τε ἔχειν καὶ πρόσωπον, καὶ τρίχας ἄνω, καὶ στόμα πᾶν, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος φωνὴν ἀφιέναι ὅσον ἀνθρώπων χιλίων τοσοῦτον μεγάλην. τοῦτο τερατευσάμενος περὶ τοῦ ἐρεβίνθου ὁ συγγραφεὺς τῆς κεφαλῆς, καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτῆς ἄξια Δαμασκίῳ τῷ δυσσεβεῖ καὶ γράφειν καὶ πιστεύειν προστερατεύεται.

* ἐν ὑμμένης. M. — * al. Δυρίνου.

Ὁ Σαλούστιος κυνίζων οὐ τὴν εἰθισμένην ὁδὸν ἐπορεύετο τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ τὴν * κεχαραγμένην πρὸς ἔλεγχόν τε καὶ λοιδορίαν, καὶ τὸν μάλιστα δὴ πόνον ὑπὲρ ἀρετῆς. ὑποδέδετο δ' ἔστι σπανιάκις, ἢ τὰς ἀττικὰς ἰφικρατίδας, ἢ τὰ συνήθη σάνδαλα περιδεδεμένος.

* al. κεχαριεσμένην.

DAMASCIVS.

Iam enim nonnulli eorum, qui aures fractas habent, & ſenſum deprauatum, in Comœdiam & in riſum Philoſophorum arcana conuerterunt. Panicum quoddam animal vidiſſe ait Hieracem Alexandrinum Ammonio æqualem cum ex Æthiopia Byzantium proficiſceretur; quod depictis & delineatis admodum ſimile; & audiſſe illum vocem animalis huius circa Alexandriam, veluti ſi ſtrideret. Ammonius fuit diligentiſſimus, & multos explicatores; qui olim floruiſſent, iuuit, maximè autem Ariſtotelem ſectabatur. Quin etiam non ſolum æqualibus ſuis, verum etiam aliis Proclo antiquioribus præſtitit, propè dixerim qui vnquã extiterunt, in Geometria & Aſtronomia. Proclus os Iſidori, tanquam diuinum, & plenum intus philoſophicæ vitæ, admiratus eſt: oculi celeritatem mentis demonſtrantes, & iucunda grauitas emicans, ſyncerúſque pudor Philoſophum ad ipſum conuertebat.

Panicum animal.

Eunoius tardæ mentis fuit; modo iuuenili inſolentia tumens, & in orationibus turgidus. Superianus iam triginta annorum Rhetorica auſpicatus eſt, quamquam ingenio tardior eſſet, tamen nimio ſtudio tandem Athenis clara & celebri vrbe deſignatur ſophiſta, non multum gloria Lachare inferior.

Eunoius Orator. Superianus. De hoc & Lachare Suidam conſule.

Lachares ſtudio magis, quam ingenio claruit Orator; ingenij eius tarditatem ſcripta ſatis arguunt, ſacrum fuiſſe virum, & ſacro diuinarum rerum flagraſſe amore.

Lachares.

Metrophanes ſophiſta natus ex Lachare.

Refert auctor vidiſſe ſe ſimulacrum Veneris, quod in templo Herodes ſophiſta dedicarat. Hoc, inquit, contemplans, ſudaui præ ſtupore & admiratione, adeóque gaudio perfuſus ſum, vt domum redire non poſſem; & ſæpius abituriens ad videndum redirem. Tantam illi pulchritudinem artifex immiſcuerat, non blãdum quid aut molle; ſed tortuum & maſculum, armatam quidem, ſed velut quæ à victoria lætabunda reuertitur.

Hierum Plutarchi F. ſub Proclo philoſophantem in domo Quirini vidiſſe refert adeo paruum caput humanum, vt cicer adæquaret magnitudine & forma, vnde & nomen capiti ex cicere inditum eſſe: cæteroquin humanum caput eſſe, oculos & vultum habere, & ſuperius crines, & integrum os, & ore tantam vocem emittere, quantam mille homines.

Hierius Plutarchi filius.

Hæc de ciceris hoc capite prodigiosè refert auctor, aliáque innumerabilia, digna impij Damaſcij & ſcriptione, & fide.

Saluſtius Cynicus non tritam philoſophiæ viam tenuit, ſed quæ aduerſus reprehenſiones, & riſiones * tuta eſt, firmáque, & ad laborem pro virtute ſuſpiciendum. Rarius induebat, vel iphicratidas, vel vſitata ſandalia.

Saluſtius. — * κεχαραγμένην. — * *De hoc calceamenti genere, nos ex Iulio Polluce, aliíſque ad Procli Chreſtomathiam.*

DAMASCIVS.

Viſus eſt corpore nunquam diu infirmus, nec animo æger. Sed, vt dici ſolet, erecta ceruice laborem ſubibat, honeſta item & laudabilia ſtudia, & id genus alia homine digna.

Carthaginenſium Rex Gezerichus, audito, Romanos dolo & præter iuramentum, Marcellinum, qui contra ſe cum eis belligeraret, interemiſſe, magno gaudio elatus eſt, ſpe victoriæ, & locutus eſt verba non Carthaginenſem, ſed Rom. Imperat. decentia, *Romani*, inquit, *ſiniſtra manu dexteram amputarunt*. Marcellinus vero Dalmatiæ, cui cum imperio præerat, dux erat, ſed gentilis.

Saluſtius inſpiciens obuiorum oculos, prædixit frequenter ſingulis mortem violentam. Cauſam vero, qua ante prænoſceret, ne ipſe quidem dicere poterat, quanquam interrogatus prætenderet oculorum obſcuritatem, & tenebras, & humore plenos eſſe, qualis in luctu pupillis ipſis oculorum contineretur. Et ait quendam Vranium nomine, Apamenum ciuem in Syria, & dominantem Cæſareæ in Palæſtina, ex oculis noſſe eodem modo plurimos præſtigiatores admodum execrandos, & quendam Nomum ciuem ſuum auctor ait, ex viſu oculorum occurrentium, latentes homicidas agnouiſſe. Iſidorus & ipſe Aſclepiades, cum traieciſſent mare Ægæum, aiunt ſe vidiſſe in flumine Nilo cæſariem, mira magnitudine & forma. Statim vero comedente vtroque iuxta Nilum (aderat & tertius noſter Philoſophus) accurrit à Nilo cæſaries, vt videbatur, quinque cubitorum: & alia monſtra narrat. Iuxta Heliopolin Syriæ, ait Aſclepiadem in montem Libani aſcendiſſe, & vidiſſe multa Betulia vel bætula, de quibus multa prodigioſe, dignáq; impio ore proſequitur, dicitque ſe & Iſidorum hæc poſtea vidiſſe. Sacra progenies per ſe vixit vitam felicem & piam, philoſophicam, diuinarúmque rerum inueſtigatricem. ſancto igne aras accenderunt.

Pardalis ſemper ſitit, accipiter nunquam, ideoq; rarius videtur bibere.[a] Hippopotamus iniuſta bellua, vnde & in [b] Hieroglyphicis literis crudelitatem ſignificat, patrem necat, matrem violat. Suchus vero iuſtus eſt, quod nomen crocodili & ſpecies eſt: nullum enim animal lædit. Duodecim tempora felis diſtinguit, ſingulas noctes & dies vrinam ſingulis horis emittens, ſemper inſtar inſtrumenti cuiuſdam horas dirigens*: quin etiam lunæ dies, ait, numerare proprio fœtu. Quin etiam felem ſeptem primo, ſex ſecundo partu, tertio quinque, quarto quatuor, quinta tres, ſexto duos, ſeptimo vnum edere, & tot eſſe fœtus felis, quot habet Luna dies. Cebus eſt ſimiæ ſpecies & ſemen circa Solis, & Lunæ congreſſum emittit. * Oryx animal ſternutans oſtendit Sothin oriri. Ne duces eorum pernicioſis ciuitati contentionibus diſtraherentur, prædicebat ex ſecreta quadam viſione.

a Hippopotamus. De hoc fluuiatili equo eadem Plinius, Solinus, & Ammianus Marcellinus, & Plutarchus in Iſide & Oſiride Ægyptiis impudentiam ſignificare ait. & Clemens lib. 5. Stromat.

b Horapollo lib. 1. cap. 56. quem etiam conſule de Crocodilo, Æluro, &c.

* Plutarch. de Sollertia animal. & Ælianus lib. 7. cap. 8. Origem ſternutando caniculæ ortum veluti venerari, auctores & Plinius lib. 2 cap. 40. & lib. 8. cap. 53. Ariſtoteli μονόκερως eſt. lib. 3. de part. animal. cap. 2. & lib. 2. hiſt. animal. cap. 1. Vide Horapollinem lib. 1. cap. 49.

ἐφαίνετο δὲ οὐδέποτε ἐπὶ πλεῖστον χρόνον οὔτε ἀρρωστῶν τὸ σῶμα, οὔτε ταλαιπωρούμενος τὴν ψυχήν: ἀλλὰ (τὸ λεγόμενον) εὐλόφῳ αὐχένι τὴν ἄσκησιν ὑπέμενε, καλὰ καὶ ἀξιέπαινα πολιτεύματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα φιλανθρωπεύματα.

Ὁ καρχηδονίων βασιλεὺς Γεζέριχος, ἀκούσας, ὡς οἱ ῥωμαῖοι τὸν σύμμαχον αὐτοῖς κατ' αὐτοῦ Μαρκελλῖνον δόλῳ καὶ παρὰ τοὺς ὅρκους ἀνεῖλον: ἥσθη τε ἄγαν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσι τῆς νίκης, καὶ ἔδοξεν εἰρηκέναι λόγον οὐ καρχηδονίῳ πρεπόντα, ἀλλὰ ῥωμαίῳ βασιλεῖ· τοὺς γάρ τοι ῥωμαίους ἔφατο τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἀποκόψαι τὴν δεξιάν. ὁ δὲ Μαρκελλῖνος τῆς δαλματῶν ἦν χώρας αὐτοδέσποτος ἡγεμών, ἕλλην τὴν δόξαν.

Ὅτι ὁ Σαλούστιος εἰς τοὺς τῶν ἐντυγχανόντων ὀφθαλμοὺς ἀφορῶν, προέλεγεν ἑκάστοτε τὴν *βίᾳ γενησομένην ἑκάστῳ τελευτήν· τὴν δὲ αἰτίαν τῆς προγνώσεως, οὐδ' αὐτὸς εἶχε φράζειν· καί τοι *ἐπεπείρατο ἐρωτώμενος τὸ σκοτεινὸν τῶν ὀφθαλμῶν αἰτιᾶσθαι, καὶ ἀχλυῶδες, καὶ νοτισμοῦ μεστόν· οἷον ἐπὶ πένθεσι ταῖς κόραις αὐταῖς ἐμφερόμενον. καὶ Οὐράνιόν τινα ὄνομα *ἀπαμέα ἐν συρίᾳ πολίτην, καὶ ἄρξαντα καισαρείας τῆς ἐν παλαιστίνῃ, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γνωρίζειν τὸν ὅμοιον τρόπον τοὺς πολυαράτους γόητας, φησί. καὶ Νόμον δέ τινα τοὔνομα πολίτην ἴδιον ὁ συγγραφεὺς λέγει ἀπὸ τῆς κατὰ τὰ ὄμματα τῶν ἐντυγχανόντων θέας, τοὺς λανθάνοντας ἐπιγινώσκειν φονέας. ὁ δὲ τὸν αἰγαῖον διαπεραιωθεὶς ὁ Ἰσίδωρος, καὶ αὐτὸς δὲ Ἀσκληπιάδης, ἔφασκεν ἑωρακέναι πλόκαμον ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ, δαιμόνιον τὸ μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος· αὖθις δέ ποτε *παρὰ τὸν Νεῖλον ἑστιωμένοις ἀμφοτέροις (παρῆν δὲ ἐκ τρίτου ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος) ἀνέδραμεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πλόκαμος, ὡς ἰδεῖν πεντάπηχυς· καὶ πολλὰ τοιαῦτα φάσματα λέγει. Ὅτι κατὰ τὴν Ἡλιούπολιν συρίας, εἰς ὄρος τὸ τοῦ λιβάνου, τὸν Ἀσκληπιάδην ἀνελθεῖν φησὶ, καὶ ἰδεῖν πολλὰ τῶν λεγομένων βαιτυλίων, ἢ βαιτύλων, περὶ ὧν μυρία τερατολογεῖ ἄξια γλώσσης ἀσεβούσης. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν Ἰσίδωρον ταῦτα χρόνῳ ὕστερον θεάσασθαι· ἡ δὲ ἱερὰ γενεὰ καθ' ἑαυτὴν διέζη βίον θεοφιλῆ καὶ εὐδαίμονα, τόν τε φιλοσοφοῦντα, καὶ τὸν τὰ θεῖα θεραπεύοντα. ἀνέκαιον ὁσίῳ πυρὶ τοὺς βωμούς.

Ὅτι Πάρδαλις ἀεὶ διψᾷ, ὁ ἱέραξ οὐδέποτε· διὸ σπανιάκις ὁρᾶται πίνων. ὁ ἱπποπόταμος ἄδικον ζῶον, ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἀδικίαν δηλοῖ· τὸν γὰρ πατέρα ἀποκτείνας, βιάζεται τὴν μητέρα. ὁ Σοῦχος δίκαιος· ὄνομα δὲ κροκοδείλου καὶ εἶδος, ὁ Σοῦχος: οὐ γὰρ ἀδικεῖ ζῶον οὐδέν. τὰς δώδεκα ὥρας ἡ αἴλουρος διακρίνει, νύκτας καὶ ἡμέρας οὐροῦσα καθ' ἑκάστην, ἀεὶ δίκην ὀργάνου τινὸς ὡρογνωμονοῦσα. ἀλλὰ καὶ τῆς σελήνης, φησὶν, ἀπαριθμεῖ τὰ φῶτα γεννήμασι τοῖς οἰκείοις. καὶ γὰρ τὴν αἴλουρον ἑπτὰ μὲν τὸν πρῶτον, ἓξ δὲ τὸν δεύτερον τόκον, τὸν τρίτον ε', καὶ δ' τὸν τέταρτον, καὶ τρία τὸν πέμπτον, ἐφ' οἷς δύο τὸν ἕκτον, καὶ ἕνα ἐπὶ πᾶσι τὸν ἕβδομον· καὶ εἶναι τοσαῦτα γεννήματα τῆς αἰλούρου, ὅσα καὶ τὰ τῆς σελήνης φῶτα. Ὁ Κῆβος (ἔστι δὲ πιθήκου εἶδος) ἀποσπερμαίνει κατὰ τὴν σύνοδον ἡλίου καὶ σελήνης. ὁ Ὄρυξ τὸ ζῶον πταρνύμενος, ἀνατέλλει διασημαίνει *τὴν Σῶθιν, ἕως αἱ ἡγεμόνες αὐτῶν δίεσησαν εἰς ἔριν πολιτοφθόρον, καὶ προέλεγε κατὰ τὴν ἀπόρρητον θέαν. *

* βιαίαν.

* al. ἐπι, ἀπιστ ρ

* ἀπάμ

* al.

DAMASC.

ὁ δ' ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ φωτὸς φανεὶς ὄγκος, οἷον παγεὶς εἰς πρόσωπον διεμορφοῦτο, πρόσωπον ἀτεχνῶς θεασπέσιον δή τι καὶ ὑπερφυές, οὐ γλυκείαις χάρισιν, ἀλλὰ βλοσυραῖς ἀγαλλόμενον, κάλλιστον δ' ὅμως ἰδεῖν, καὶ οὐδὲν ἧττον ἐπὶ τῷ βλοσυρῷ τὸ ἤπιον ἐπιδεικνύμενον, ὃν Ἀλεξανδρεῖς ἐτίμησαν, * Ὄσιριν ὄντα καὶ Ἄδωνιν κατὰ τὴν μυστικὴν θεοκρασίαν. Ὅτι ἐνῆν, φησί, τῇ τοῦ Ἡραΐσκου τοῦ φιλοσόφου φύσει καί * τι τοὺς μολυσμοὺς τῆς γενέσεως ἀναιροῦμενον. εἰ γοῦν αἴσθοιτο * φθεγγομένης, ὅπως δὴ καὶ ὅθεν γυναικὸς ἀκαθάρτου τινός, ἤλγει παραχρῆμα τὴν κεφαλήν. οὕτω μὲν ζῶντι συνῆν ἀεί τι θεοειδές. ἀποθανόντι δὲ ἐπειδὴ τὰ νομιζόμενα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἀσκληπιάδης ἀποδιδόναι παρεσκευάζετο, τάς τε ἄλλας καὶ τὰς Ὀσιριάδας ἐπὶ τῷ σώματι περιβολάς: αὐτίκα φωτὶ κατελάμπετο πανταχῇ τῶν σινδόνων ἀπόρρητα διαγράμματα· καὶ περὶ αὐτὰ καθεωρᾶτο φασμάτων εἴδη θεοπρεπῶν. ἦν δὲ αὐτοῦ ὁ καὶ ἡ πρώτη γένεσις, ἱερὰ καὶ μυστική· λέγεται δὲ κατελθεῖν ἀπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὸ φῶς, ἐπὶ τοῖς χείλεσιν ἔχων [τὸν] κατασιγάζοντα δάκτυλον· οἷον Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσι γενέσθαι τὸν Ὧρον, καὶ πρὸ τοῦ Ὥρου τὸν ἥλιον. καὶ ἐπεὶ συνεπεφύκει τοῖς χείλεσιν ὁ δάκτυλος, ἐδεήθη τομῆς, καὶ διέμεινεν ἀεὶ τὸ χεῖλος ὑποτετμημένον ἰδεῖν, * φανερὸν τὸ σημεῖον τῆς ἀπορρήτου γενέσεως. Λέγεται δὲ καὶ ὁ Πρόκλος ἑαυτοῦ ἀμείνω τὸν Ἡραΐσκον ὁμολογεῖν· ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ᾔδει, καὶ ἐκεῖνον εἰδέναι· ἃ δὲ Ἡραΐσκος, οὐκέτι Πρόκλον.

*al. ὄσιριν. *al. τοι. * φθεγγομένου. * φανερόν.

In pariete lumen denſum apparet, transformatur tanquam concretus in faciem reuera diuinam & ſupernaturalem; non dulci venuſtate, ſed ſeuera efformatam, viſu pulcherrimam, tamen in ſeueritate illa blandum quid oſtendit; hunc Alexandrini loco Oſiridis & Adonidis in Deorum myſteriis coluerunt. Erat in Heraiſci philoſophi natura aliquid quod inquinamenta generationis aboleret. Si quam impura loquentem mulierem de quacunque tádem re audiſſet, ſtatim ei caput doluit; atque ita viuenti ſemper quædam diuinitas aderat; mortuo vero, cum lege vſitata ſacerdotibus Aſclepiades tradere pararet, cum cætera tum Oſiridis, veſtes, quibus tegeretur † corpus, ſtatim, cũ lumine è ſindonibus vndique arcanæ deſcriptiones elucebant, & circum has ſpecies quædam diuinorum ſimulacrorum videbantur. Fuit & primus eius ortus ſacer & myſticus. Fertur enim ex vtero matris prodiiſſe; indice ſilentij digito labiis adhætente, quo modo & Ægyptij fabulantur Orum, & ante Orum Solem natum eſſe. Itaque cũ digitus labiis adhæreret, ſectione illi fuit opus, & labrum ſemper leuiter inciſum permanſit; conſpicuum omnibus ſignum inenarrabilis illius natiuitatis. Dicitur Proclus Heraiſcum ſe doctiorem confeſſus eſſe. Quæ enim ille ſciuit, & Heraiſcus norat; ſed quæ Heraiſcus, non item Proclus.

† ἐπὶ τῷ σώματι.

Ὅτι Ἀνθέμιον φησὶ τὸν ῥώμης βασιλεύσαντα, ἑλληνόφρονα καὶ ὁμόφρονα Σεβήρου τοῦ εἰδώλοις ἀνακειμένου λέγει· ὃν αὐτὸς ὕπατον χειροτονεῖ, καὶ ἀμφοῖν εἶναι κρυφίαν βουλὴν τὸ [τῶν] εἰδώλων μύσος ἀνανεώσασθαι. Ὅτι καὶ Ἰλλοῦν φησὶ καὶ Λεόντιον, ὃν ἐκεῖνος χειροτονεῖ, Ζήνωνι βασιλέα, ταὐτὰ καὶ φρονεῖν καὶ βούλεσθαι πρὸς ἀσέβειαν, Παμπρεπίου πρὸς ταύτην αὐτοὺς ἑλκύσαντος, διατείνεται. Ὅτι Παμπρεπίου, τὸ τερατολόγον καὶ ἀπιστότατον φίλοις, καὶ τὸν βίαιον θάνατον, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸς ἱστορεῖ· ἦν δ' Αἰγύπτιος γένος, τέχνην γραμματικὸς [ὁ Παμπρέπιος:] οὐκ εἰμὶ πρόθυμος πρᾶγμα λέγειν, καὶ ἄδηλον εἰς ἀλήθειαν, καὶ πρόχειρον εἰς φιλαπεχθημοσύνην· βούλομαι δὲ καὶ ἀφεὶς ἤδη τὸν Πυθίον: ἐπὶ τὸν Ἡραΐσκον ἐπανελθεῖν [τὸν * εὐβοέα ἀνεβόα] μέγιστον ἴσον. [ὧ] τῆς κεφαλῆς αἱ κόμαι καθεῖντο μέχρι τῶν ὤμων.

*τὸ ἴσον.

Dicit Anthemium Rom. Imperatorem gentilem, & cum Seuero, qui idola adoraret, ſeſiſſe, quem ipſe Conſulem deſignat, & inter ſe occulta conſilia agitaſſe de execrabili idolorum cultu redintegrãdo. Illum & Leontium, quem ipſe elegit cum Zenone Imp, eadem & ſenſiſſe & voluiſſe in impietate, ad eam ducente Pamprepio aſſerit. *Pamprepij nugas & infidelitatem erga amicos, violentamque mortem, eodem quo alij modo & idem ſcribit: fuit genere Ægyptius, arte grammaticus.

Anthemius Imp. * Suidas videndus.

Non ſum promptus ad rem narrãdam, cuius incerta eſt veritas, & apta ad inimicitias concitandas. Relinquens igitur Pythium, ad Heraiſcum reuerti volo Eubœum, cui promiſſæ capitis comæ in humeros demittuntur.

Ὅτι Φοίνικες καὶ Σύροι τὸν Κρόνον Ἢλ καὶ Βὴλ καὶ Βολάθην ἐπονομάζουσιν. ἀνέβησαν μὲν εἰς τὸ ῥεῖθρον τοῦ Μαιάνδρου διανήξασθαι ποταμοῦ αὐτός τε καὶ [ὁ Ἀσκληπιόδοτος] ὁ πάλαι γεγονὼς παιδαγωγὸς αὐτοῦ: ὁ δὲ σφᾶς ἐν μέσαις ταῖς δίναις ἀπολαβὼν ὁ Μαίανδρος, ὑποβρυχίους ἐποίει· ἕως ὁ Ἀσκληπιόδοτος ἐπὶ μικρὸν ἀναδύς, ὅσον θεάσασθαι τὸν ἥλιον, ἀποθνήσκομεν ἔφη καί τι προσθεῖναι καὶ ἀπόρρητον ἠδυνήθη. τότε δὲ ἐξαίφνης, ἀπ' οὐδεμιᾶς φανερᾶς προμηθείας, ἐπὶ τῆς ὄχθης ἔκειντο τοῦ ποταμοῦ, ἡμιθνῆτες. εἶτα ἀνακτησάμενοι τὰς ψυχὰς ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῶν τῶν γε τοῦ ᾅδου ῥευμάτων. οὕτως ἔνθεον ἐκτήσατο δύναμιν ὁ Ἀσκληπιόδοτος, καὶ ταῦτα μετὰ τοῦ σώματος ἔτι ὤν. Ἀπόλλωνος αὐλὰς τοῦτο δὴ τὸ χωρίον οἱ Κᾶρες καλοῦσιν. ὁ Ἀσκληπιόδοτος τοίνυν ἀπὸ τῶν αὐλῶν εἰς Ἀφροδισιάδα οἴκαδε ἐπανερχόμενος, ἤδη μὲν ὁ ἥλιος ἐδεδύκει: ὁ δὲ παραχρῆμα ἀνατέλλουσαν ἐθεάσατο τὴν σελήνην,

Phœnices & Syri Saturnum El, & Bel, & Bolathen nominant. Ipſe & Aſclepiodotus olim eius magiſter ad natandum in Mæandrum deſcenderant. Mæander vtroſque mediis vorticibus hauriens ſub aquam traxit, donec Aſclepiodotus paulum eleuatus, vt poſſit Solem intueri: Morimur, inquit, & aliquid infandũ addere potuit. Tum vero repente, nulla aperta adhibita ope, in ripa fluminis iacebant ſemimortui: deinde animis receptis è mortis fluctibus liberari ſunt. Adeo diuinam virtutem in ſe Aſclepiodotus, & quidem in corpore adhuc exiſtens, continebat. Cares illam regionem Apollinis Aulas [id eſt, tibias] appellabant. Aſclepiodotus igitur Aulis domum ad Veneris vrbem, Sole occidente, reuerſus eſt. Statim vero Lunam orientem iam plenam vidit,

Saturnus. Mæander.

DAMASCIVS.

quanquam non eſſet in ſigno, quod è diametro Soli oppoſita erat. Sed profecto & hanc imaginem aboleuit, quæ omnia abolet neceſſitas.

Alexandrinus erat natione: quo ad Fortunæ bona obſcuris natus parentibus, alioquin probis & piis.

Iacobus Medicus.

De Iacobo medico (qui propius quidem genere Alexandrinus erat, longius Damaſcenus, filius medici, qui quadraginta annos in experientia poſuerat, & pene orbem terrarum exercitatione, artiſque iudicio peruaſit, qui & Iacobum filium medicam artem totidem annos docuit.) De Iacobo igitur, quemadmodum & alij, mirabilia dicit, quod audiens mulierem ſternutantem frequentius, omnes amiſerit dentes, hocque ſolo accidente, omnia quæ ad mulierem ſpectant, & formam, colorémque corporis, & magnitudinem, & in anima quicunque naturæ mores magis conuenirent, enunciarit. Iacobi, inquit, pater poſt multos per orbem errores Byzantium venit, & medicos ibi reperit, qui nihil in arte ſua perfecte ſcirent, nec ipſi experientia, ſed ex aliorum doctrina cognouiſſent: non ſanātes, ſed nugantes: ambo vero pater, & filius impij erant. Vtebantur illi aduerſus morbos purgationibus multis, & balneis. Ad chirurgicam ferro, ignéque non admodum erant prompti. Sed & peſſima vlcera diæta pellebant, venarum ſectiones repudiabant. Diuites ſanans hortatus eſt, vt pauperibus ægrotantibus opem ferrent, & ille nulla mercede ſanauit, publico contentus frumento. Ait auctor, vidiſſe ſe Athenis ſtatuam Iacobi, & viſam fuiſſe ſibi admodum ingenioſi hominis, ſeueri, & grauis. Hic Iacobus celebris Proclum Athenis ægrotum curans, iuſſit illum à crambe abſtinere, holera plurima comedere. Hic, more Pythagoræ, maluam comedere noluit.

Aſclepiodotus ex Muſico Medicus.

Aſclepiodotus non omnino ingenioſus, vt multis hominibus viſum eſt, ſed in dubitationibus acutiſſimus, ad intelligendum non adeo ſolers, neque ipſe ſui ſimilis, alioquin & res diuinas, obſcuras, & ſub intelligentiam cadentes, & eximios illos ſenſus Platonis intelligebat. ad Orphicam, Chaldaicamque altiorem cognitionem, quæ communem Philoſophorum captum excederet, longe erat inferior. In Phyſicis omnium ſui ſæculi erat doctiſſimus: ſimiliter & in Matheſi, vnde & præter alia magnam ingenij gloriam conſecutus eſt. In Morali Philoſophia, & quæ de virtutibus eſt, ſemper nouum quid inuenire, & contemplationem ad inferiora, viſibiliáque trahere conabatur: nihil quidem, vt ita loquar, ex antiquis intelligentiis ſeruans, omnia condenſans & colligens in naturam mundi. Natus ad muſicam Aſclepiodotus, deperditum tamen Enarmonicum non potuit reuocare, quamquam alia duo cantus genera reſcinderet & reprimeret, alterum Chromaticum appellatum, alterum Diatonicum; harmoniam tamen non inuenit, quamuis magades, vt dixit, mutarit, & tranſpoſuerit, non minus quam viginti & duas

οἷα πανσέληνον οὖσαν. καί τοι οὐκ ἦν τῷ διαμετροῦντι ζωδίῳ τὸν ἥλιον. ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἄγαλμα καθεῖλεν ἡ πάντα ἀρχαῖα καθελοῦσα ἀνάγκη.

Ἀλεξανδρεὺς ἦν τὸ γένος οὐκ ἐπιφανῶν γονέων τὰ ἀπὸ τῆς τύχης, ἐπιεικῶν δὲ ἄλλως, καὶ ἱερῶν. Ὅτι περὶ Ιακώβου, τοῦ ἰατροῦ, ὅσον ἐγγὺς μὲν τὸ γένος, Ἀλεξανδρεὺς ἦν, πορρώτερον δὲ ἐκ Δαμασκοῦ, υἱὸς δὲ ἰατροῦ, μ' ἔτη τῇ πείρᾳ σχολάσαντος, καὶ μικροῦ τὴν οἰκουμένην ἐπὶ γυμνασίᾳ καὶ κρίσει τῆς τέχνης ἐπελθόντος, ὃς καὶ τὸν Ιάκωβον * τῆς ἰατρικῆς τὸν παῖδα ἐπὶ ἔτη τὰ ἴσα ἐδιδάξατο τὴν τέχνην. περὶ τοίνυν τοῦδε τοῦ Ιακώβου, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, παράδοξα λέγει, καὶ ὡς ἀκούσας γυναῖκα * πταρεῖσαν ἀθροώτερον πάντας ἀποβαλεῖν τοὺς ὀδόντας. ἐκ τούτου μόνου τοῦ συμβεβηκότος ἀνειπεῖν τὰ περὶ τῆς γυναικὸς ἅπαντα· εἶδός τε, καὶ χρῶμα σώματος, καὶ μέγεθος· καὶ τῆς ψυχῆς, ὅσα φυσικώτερα τῶν ἠθῶν. Ὅτι ὁ τοῦ Ιακώβου πατὴρ μετὰ τὴν πολλὴν τῆς οἰκουμένης πλάνην, ἦλθε καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον, φησι, καὶ τοὺς ἐνταῦθα κατέλαβεν ἰατροὺς, οὐδὲν ἄρα τῆς τέχνης ἐπισταμένους ἀκριβὲς, οὐδὲ αὐτόπειρον. ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων δοξασμάτων: οὐ θεραπεύοντας, ἀλλὰ φλυαροῦντας. ἄμφω δὲ, καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ φὺς, ἀσεβέε ἤστην. Ὅτι ἐχρῶντο κατὰ τῶν νόσων οὗτοι καθαρσίοις πολλοῖς καὶ βαλανείοις. χειρουργεῖν δὲ σιδήρῳ καὶ πυρὶ, οὐ λίαν ἦσαν ἕτοιμοι. ἀλλὰ καὶ τὰ μοχθηρότερα τῶν ἑλκῶν διαίτῃ κατηγωνίζοντο. φλεβοτομίαν δὲ οὐ * προσίετο. ἐπειδὴ ὁ Ιάκωβος τοὺς πλουσίους ἰατρεύων βοηθεῖν τῇ νοσούσῃ πενίᾳ, καὶ αὐτὸς προῖκα ἰᾶτο, τῷ δημοσίῳ μόνῳ ἀρκούμενος σιτηρεσίῳ. Ὅτι, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, εἶδον εἰκόνα τοῦ Ιακώβου Ἀθήνησι, καί μοι ἔδοξεν ὁ ἀνὴρ εὐφυὴς μὲν οὐ πάνυ εἶναι, σεμνὸς δὲ καὶ ἐμβριθής. οὗτος [δὲ] ὁ Ιάκωβος Πρόκλῳ νοσοῦντι, ἐν Ἀθηναίοις διατρίβων, καὶ θαυμαζόμενος, προσέταξεν ἀπέχεσθαι μὲν κράμβης, ἐμφορεῖσθαι δὲ τῶν * λαχάνων, ὁ δὲ κατὰ τὸν πυθαγόρειον νόμον, οὐκ ἠνέσχετο * μαλάχην ἐσθίειν.

Iacobus Medicus. *al. τῆς ἰατρικῆς *al. παρ... *ἰν. φυ... *μαλ...

Ἦν δὲ ὁ Ἀσκληπιόδοτος οὐχ ὁλόκληρος τὴν εὐφυΐαν, ὡς τοῖς πλείστοις ἔδοξε τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπορεῖν μὲν ὀξύτατος, συνεῖναι δὲ οὐ λίαν ἀγχίνους· οὐδὲ αὐτὸς ἑαυτῷ ὅμοιος, ἄλλως τε καὶ τὰ θειότερα τῶν πραγμάτων [ὅσα] ἀφανῆ, καὶ νοητὰ, καὶ τῆς Πλάτωνος ἐξαίρετα διανοίας. πρὸς δὲ τὴν ὀρφικήν τε καὶ χαλδαϊκὴν ὑψηλοτέραν σοφίαν, καὶ τὸν κοινὸν φιλοσοφίας νοῦν ὑπεραίρουσαν, ἔτι μᾶλλον ἐλείπετο. πρὸς δὲ φυσιολογίαν, τῶν καθ' ἑαυτὸν πάντων ἦν ἐρρωμενέστατος· ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀφ' ὧν καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὸ μέγα τῆς φύσεως ἀπηνέγκατο κλέος. ἐν τοῖς περὶ ἠθῶν δὲ καὶ ἀρετῶν ἀεί τι καινουργεῖν ἐπεχείρει, καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰ φαινόμενα συστέλλειν τὴν θεωρίαν· οὐδὲν μὲν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τῶν ἀρχαίων νοημάτων ἀποικονομούμενος, πάντα δὲ συνωθῶν καὶ κατάγων εἰς τὴν ὧδε τὴν φύσιν τὴν περικόσμιον. Ὅτι εὐφυέστατος ὁ Α ηπιόδοτος περὶ μουσικὴν γεγονὼς, τὸ ἐναρμόνιον γένος ἀπολωλὸς, οὐχ οἷός τε ἐγένετο ἀνασώσασθαι, καί τοι τὰ ἄλλα δύο γένη κατατεμὼν καὶ ἀνακερασάμενος, τό, τε χρωματικὸν ὀνομαζόμενον, καὶ τὸ διατονικόν: τὸ δὲ ἐναρμόνιον * οὐχ εὗρε, καίτοι μαγάδας, ὡς ἔλεγεν, ἀπαλλάξας καὶ μεταθεὶς, οὐκ ἐλάττους εἴκοσι καὶ διακοσίων.

Aſclep. *al. ἐν

ἅπτον

αἴτιον δὲ τῆς μὴ εὑρέσεως, τὸ ἐλάχιστον μέτρον τῶν ἐναρμονίων διαστημάτων, ὅπερ διέσιν ὀνομάζουσι. τούτου δὴ ἀπολωλότος ἐκ τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως, καὶ τὸ ἄλλο γένος τὸ ἐναρμόνιον * προσαπώλεσεν.

* al. ἀπώλεσεν.

Ὅτι Ἰακώβῳ τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν μαθητευθεὶς ὁ Ἀσκληπιόδοτος, καὶ κατ' ἴχνη βαίνων ἐκείνου, ἔστιν οἷς καὶ ὑπερεβάλλετο. καὶ γὰρ καὶ τοῦ λευκοῦ * ἐλλεβόρου πάλαι τὴν χρῆσιν ἀπολωλυῖαν, καὶ μηδὲ Ἰακώβῳ ἀνασωθεῖσαν, αὐτὸς ἀνεκαίνισε, καὶ δι' αὐτοῦ ἀνιάτους νόσους παραδόξως * ἰάσατο. Ὅτι ὁ Ἀσκληπιόδοτος, τῶν μὲν νεωτέρων ἰατρῶν τὸν Ἰάκωβον μόνον ἀπεδέχετο, τῶν δὲ πρεσβυτέρων μετὰ τὸν Ἱπποκράτην, Σωρανὸν τὸν Κίλικα τὸν Μαλεώτην. τοιγάρτοι καὶ ἀπετέλεσεν ὁ Ἀσκληπιόδοτος τὴν Δαμιανὴν αἰδημονεστάτην καὶ παράλογον οὖσαν, τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν, ὑψηλόφρονα καὶ ἀνδρόβουλον εἰς οἰκονομίαν, ὥσπερ σώφρονα καὶ ἄθρυπτον εἰς συμβίωσιν. Ὅτι ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας ἱερὸν ἦν Ἀπόλλωνος, ὑπὸ δὲ τὸν ναὸν καταβάσιον ὑπέκειτο θανασίμους ἀναπνοὰς παρεχόμενον· τοῦτον τὸν βόθρον οὐδὲ ἄνωθέν ἐστιν ἀκίνδυνον οὐδὲ τοῖς πτηνοῖς τῶν ζώων διελθεῖν· ἀλλ' ὅσα κατ' αὐτὸν γίνεται, ἀπόλλυται. τοῖς δὲ τετελεσμένοις, φησὶ, δυνατὸν ἦν κατιόντας καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μυχὸν ἀβλαβῶς διάγειν. λέγει δὲ ὁ συγγραφεὺς, ὡς αὐτός τε, καὶ Δῶρος ὁ φιλόσοφος, ὑπὸ προθυμίας ἐκνικηθέντες, κατέβησάν τε, καὶ ἀπαθεῖς κακῶν ἀνέβησαν. λέγει δὲ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι τότε τῇ Ἱεραπόλει ἐγκαθευδήσας, ἐδόκουν ὄναρ ὁ Ἄττης γενέσθαι, καί μοι ἐπιτελεῖσθαι παρὰ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν [τὴν] τῶν ἱλαρείων καλουμένων ἑορτήν· ὅπερ ἐδήλου τὴν ἐξ ᾅδου * γεγονυῖαν ἡμῶν σωτηρίαν· διηγησάμην δὲ τῷ Ἀσκληπιοδότῳ, ἐπανελθὼν εἰς Ἀφροδισιάδα, τὴν τοῦ ὀνείρου ὄψιν. ὁ δὲ ἐθαύμασέ τε τὸ συμβεβηκὸς, καὶ διηγεῖται οὐκ ὄναρ ἀντὶ ὀνείρατος, ἀλλὰ θαῦμα μεῖζον, ἀντὶ ἐλάττονος. νεώτερος γὰρ ἔλεγεν εἰς τὸ χωρίον ἐλθεῖν τοῦτο, καὶ ἀπειραθῆναι αὐτοῦ τῆς φύσεως· δὶς οὖν καὶ τρὶς ἐπιπτύξας τὸ ἱμάτιον περὶ τὰς ῥῖνας, ἵνα, κἂν ἀναπνέῃ πολλάκις, μὴ τὸν διεφθαρμένον καὶ λυμαντικὸν ἀέρα ἀναπνῇ, ἀλλὰ τὸν ἀπαθῆ καὶ σωτήριον, ὃν ἔξωθεν εἰσήγαγε περιλαβὼν ἐν τῷ ἱματίῳ: οὕτω προάξας, εἰσῄει τε ἐν τῇ καταδύσει τῇ ἐκροῇ τῶν θερμῶν ὑδάτων, ἐπακολουθῶν ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ἀβάτου μυχοῦ, * οὐ μὴν εἰς τέλος ἀφίκετο τῆς καταβάσεως. ἡ γὰρ εἴσοδος ἀπερρώγει πρὸς τὸ βάθος. ἤδη πολὺ τῶν ὑδάτων καὶ ἀνθρώπῳ γε οὐ διαβατὸν ἦν· ἀλλ' ὁ καταβάτης ἐνθουσιῶν, ἐφέρετο μέχρι τοῦ πέρατος. ὁ μέντοι Ἀσκληπιόδοτος ἐκεῖθεν ἀνῆλθε, σοφίᾳ τῇ αὐτοῦ κακῶν ἀπαθής· ἀλλὰ καὶ πνοὴν παραπλησίαν ὕστερον τῇ θανασίμῳ ἐκ διαφόρων εἰδῶν κατασκευασάμενος ἐμηχανήσατο, χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ τὰ τῶν ἱερέων ὁρίσματα, οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ λεγόμενα Μυσῶν καὶ Φρυγῶν. ἀλλ' ὅμως ὁ Πατρίκιος ἐτόλμησε, παρὰ νόμον τὸν φιλοσοφίας, ἐπὶ ταῦτα ῥυείς. ἡ δὲ ἔφη, ἐγὼ χωρῖτις εἰμὶ καὶ ἄγροικος. ἀλλὰ διαναστὰς ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ διαγκωνισάμενος ἐπὶ τοῦ σκίμποδος, ἔφη, ἀστεῖός τε ἦν καὶ εὐόμιλος, οὐ μόνον πρὸς τὴν σπουδάζουσαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν παίζουσαν ἐνίοτε συνουσίαν, ὥστε καὶ ἥδιστος εἶναι τοῖς πλησιάζουσι πρὸς τῷ ὠφελίμῳ. τὸν θεὸν παρεκάλει ἐπὶ πάθει περιωδύνῳ, τῆς τῶν ὀπισθίων ὀχετῶν ἀφέσεως.

* ἰάσατο.

Dorus philoſophus.

* γέγονεν. al.

* ἀμυχ.

* χαλῶν.

DAMASCIVS.

Cauſa cur non inueniret, hæc eſt: minimam moderationem harmonicarum dimenſionum, quam dieſin, (hoc eſt, primum ſonum, qui in cantibus percipitur) vocant, è noſtro ſenſu perdidit, & etiam aliud genus Enarmonicum ſimul corrupit. Aſclepiodotus à Iacobo medicinam diſcens ad veſtigium illum ſequitur, in multis etiam ſuperat.

Nam amiſſum olim vſum albi Ellebori, nec etiam à Iacobo obſeruatum, ipſe renouauit, & illo inſanabiles morbos inuſitato modo ſanauit. Aſclepiodotus nullum è nouis medicis, præter Iacobum, probauit, ex antiquis poſt Hippocratem, Soranum Cilicem, Maleoten. Quocirca vxorem ſuam Damianen Aſclepiodotus pudiciſſimam, & quod rarum eſt, magnanimam, viriliſque mentis in adminiſtratione familiæ, quemadmodum in conſuetudine caſtam nec voluptuariam reddidit. Hierapoli in Phrygia templum erat Apollinis; ſubtus ſpiraculum erat letiferi ſpiritus. Spelunca hæc ſuperne nec auibus præteruolantibus ſine periculo eſt, ſed quæcunque illac volant: moriuntur. At iis, qui ſacrificiis ſunt initiati, facile fuit ingredi, & in illa ſpelunca ſine vlla noxa degere. Refert auctor ſe & Dorum Philoſophum, cupiditate captos intraſſe, & illæſos egreſſos eſſe. Dicit ſcriptor cum tunc Hierapoli dormiret in ſomnis ſibi viſum eſſe Attin; ſibique à matre Deorum feſtum, quod dicitur Hilariorum, mandatum, quod indicabat noſtram conſeruationem ab inferis. Reuerſus itaque in Veneris vrbem narraui Aſclepiodoto viſionem: Ille rei miraculo obſtupuit, & mihi pro hoc ſomnio non ſomnium narrauit, & minoris rei narrationem rependit maiore. Dixit ſe etiamnum iuuenem in hanc regionem veniſſe, ſe naturam eius expertum. Bis itaque & ter veſtem naribus applicans, ne, licet reſpiraret ſæpius, corruptum noxiúmque aërem attraheret, ſed aërem bonum & ſalutarem, quem aliunde adduxerat in veſte concludens, ingreſſus eſt in ſpeluncam ſcatentem calidis aquis, ſequens ſemper inuiam voraginem, & ad finem deſcenſus peruenit. Via enim circa profunditatem abrupta eſt: at tunc ob multitudinem aquarum etiam homini inuia erat. Sed deſcenſor fatidico furore correptus ad finem acceſſit. Aſclepiodotus igitur ſapientia ſua incolumis hinc euaſit, ſed & poſtea ſpiritum letali ſimilem è variis ſpeciebus miſcendum excogitauit, negligens & philoſophorum, ſacerdotúmque rationes, nihil ſecus atque * Myſorum, Phrygúmque dicta: ſed tamen Patricius auſus fuit eodem contra Philoſophorum decreta pergere. Quædam dixit: ego agreſtis, & ruſtica ſum. Sed ſurgens è ſomno, & innitens, inquit, ſcabello, ciuilis & comis fuit, non ſolum in ſerio, ſed etiam in puerili aliquando colloquio, vt & iucundiſſimus cum quibus verſaretur, cum vtilitate eſſet. Deum inuocauit in graui periculo, vt cataractas aquarum quæ adhuc reſtarent, amoueret.

Elleborus.

Apollinis fanum Hierapoli.

* Strabo [illegible] aerbium.

DAMASCIVS.

Vxorem vicinam partui vna adduxit. Adhuc in ſponda iacenti contigit illi è veſtigio Dicen videre, egregiam puellam, expeditam, tunica ſine manicis, lutei coloris, & purpureis clauis exſtantibus decoratam: caput vitta ligatum, ſine amiculo, vultu nonnihil ſeuero & fronte contracta. Non aliquid ad illum, ſed & ad introitum. Aſclepiodotus Procli diſcipulus, in ſummis tenebris ſine lumine legit, aſtantéſque homines dignouit. Aliquando itaque in Caria ait ſe caput draconis in agrum Pytheæ Caris cadens, & allatum à Pythea ipſo, magnitudine maximi taurini capitis vidiſſe. Refert etiam Aſclepiodotum vidiſſe & viuum draconem ſublimem in aëre concretum, à vento conceptum, nubibus condenſatis immobilem ſtare, & inſtar magni conti extenſum. Hunc itaque & vidiſſe, aſtantibúſque monſtraſſe, cumque nubes magis magiſque conſtiparentur, feram euanuiſſe. [a] Marinus, inquit, Procli ſucceſſor, genus ducebat Neapoli in Palæſtina, iuxta montem, cui nomen [b] Hargarizus. Deinde blaſphemans, impius inquit ille ſcriptor addit: In quo monte Iouis ſummi ſacratiſſimum templum eſt, ibi & [c] Abraham primus antiquorum Iudæorum ſacratus fuit, vt idem dixit Marinus. Samaritanus initio factus cum eſſet Marinus, eorum opinionem repudiauit, quaſi ab Abrahami ſacrificiis recens in nouam degeneraſſet opinionem: & ad gentiliſmum ſe conuertit. Veruntamen labori, & aſſiduis curis incumbens, multorum etiam ingenioſiſſimorum, & antiquiſſimorum gloriam ſuo nomine Marinus obſcurauit. Noluit vero illum Iſidorus interrogare infirmitate corporis laborantem, metuens, ne homo turbaretur. E dictis tamen & ſcriptis eius (quæ non admodum multa ſunt) facile erat colligere Marinum non fœcundum & probè ſubactum Noëmatum agrum fuiſſe, qui ſegetem ſapientis rerum naturalium contemplationis proferret.

a Marinus Procli ſucceſſor: cuius exſtat de vita Procli illius aureolus libellus.

b Mons in ſacris litteris Garizin. Deut. 11. 29. Iudic. 9. 7. & 2. Machab. 6. 2.

c Abrahamus Patriarcha.

Ex Æſchyle.

[d] [Ptolemæus aſtronomicæ ſcientiæ princeps ſcripſit, vt loquitur Plato, placita interpretum ad ſenectutis obliuionem, relinquens ſibi, & condens monumenta.] Proclus videns iſtum defluxum corporis adoleſcenti metuit. Hic igitur mortuus, tunc beatus, anima, inquam, animæque imago apertè mihi in hoc ſcabello ſedenti aſtitit: credere autem oportet ſermoni, quem viſio philoſophi principis confirmat, & recens alterius fama verè ſecundi poſt illum, & inſuper tertius ſuggeſtus, & qui hæc ſcripſit propter eorum quæ nunciauimus, pompam veritatis ſtudioſam. [e] Proclus ea ſpe, quam de ſe concitarat, nec Platonis dignitatem aſpernari, nec Iamblichi, nec Plutarchi iudicium oppugnare, nec ſupra communiter vtile conſilium ſapere potuit: ſed quantum creſcebat inſtituti magnitudo in dicendo, tanto minus perſuadere ſibi patiebatur Iſidorus, quod maius eſſet onus, quam ferre poſſet.

d Ptolemaus Aſtrologus. Tres hic verſus aliunde inculcatos docti obſeruarunt, & luxata multa, ac detruncata in hac ipſa vita

e Proclus.

* ἐπιτοκεῖα οὖσαν τὴν γαμετὴν συνεπήγετο. ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνακειμένῳ ἐξαπίνης τὴν Δίκην ἰδεῖν συνέβη, λαμπρὰν κόρην, εὔζωνον, κολοβὸν χιτῶνα * μηλινόχροα, ἀνεζωσμένην πορφυροῖς πλατέσι σημαδίοις κεκοσμημένον, ἀναδεδεμένην * μὲν τὴν κεφαλὴν ἀναδέσμῃ, γυμνὴν δὲ περιβολαίου, βλοσυρόν τι ὁρῶσαν, καὶ συνωφρυωμένον· ἔτι γε πρὸς αὐτὸν, * ἀλλὰ καὶ τὴν εἴσοδον. Ὅτι Ἀσκληπιόδοτος ὁ φιλόσοφος, ὁ Πρόκλου μαθητὴς, ἐν σκότῳ βαθεῖ γράμματά τε ἀνεγίνωσκεν ἄνευ φωτὸς, καὶ τοὺς παρόντας τῶν ἀνθρώπων διεγίνωσκε. κεφαλὴν * γοῦν ποτε δρακοντείαν ἐν Καρίᾳ εἰς ἀγρὸν πεσοῦσαν Πυθέου τοῦ Καρὸς, ἐνεχθεῖσαν δὲ αὐτῷ τῷ Πυθέᾳ, καὶ αὐτὸς ἔφη θεάσασθαι μέγεθος οὖσαν ταύρου μεγίστου κατὰ κεφαλήν. ἰδεῖν δὲ τὸν Ἀσκληπιόδοτον καὶ ζῶντα δράκοντα μετέωρον ἐν ἀέρι συννεφεῖ πεπηγότα, καὶ συνειλημμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἐν τῇ πυκνότητι τῶν νεφῶν ἀκίνητον ἑστῶτα, ὅσον δὴ κοντόν τινα μέγαν ἀποτεταμένον, ἰδεῖν τε τοῦτον, καὶ ἐπιδεῖξαι καὶ τοῖς παροῦσι, πυκνωθέντων δὲ ἐπὶ μᾶλλον τῶν νεφῶν, ἀφανισθῆναι τὸ θηρίον. Ὅτι ὁ διάδοχος Πρόκλου, φησὶν, ὁ Μαρῖνος, γένος ἦν ἀπὸ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ νέας πόλεως πρὸς ὄρει κατῳκισμένης, τῷ Ἀργαρίζῳ καλουμένῳ. εἶτα βλασφημῶν ὁ δυσσεβής φησιν ὁ συγγραφεὺς, ἐν ᾧ Διὸς ὑψίστου ἁγιώτατον ἱερὸν, ᾧ καθιέρωτο Ἅβραμος ὁ τῶν πάλαι Ἑβραίων πρόγονος· ὡς αὐτὸς ἔλεγεν ὁ Μαρῖνος. Σαμαρείτης οὖν τὸ ἀπ' ἀρχῆς ὁ Μαρῖνος γεγονὼς, ἀπετάξατο μὲν πρὸς τὴν ἐκείνων δόξαν, ἅτε εἰς καινοτομίαν ἀπὸ τῆς Ἀβράμου θυσίας ἀποῤῥυεῖσαν: τὰ δὲ Ἑλλήνων ἠγάπησεν. ὅμως φιλοπονίᾳ τε καὶ ἀτρύτοις πόνοις ἐγκείμενος, εὐφυεστέρων ἤδη πολλῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων κατέχωσε δόξας τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ὁ Μαρῖνος. οὐκ εἴα δὲ αὐτὸν ἐρωτᾶν ὁ Ἰσίδωρος ἀσθενείᾳ σώματος ἐνοχλούμενον, εὐλαβείᾳ τοῦ ὀχλώδους. πλὴν ὁ Μαρῖνος ἐξ ὧν διηγεῖτο, καὶ ἐξ ὧν ἔγραψεν (ὀλίγα δὲ ταῦτά ἐστι) δῆλος ἦν * οὐ βαθεῖαν αὔλακα τῶν νοημάτων παρτεμνόμενος, ἐξ ὧν τὰ σοφὰ βλαστάνει θεάματα τῆς τῶν ὄντων φύσεως.

Ὁ ἄριστος ἡγεμὼν Πτολεμαῖος τῆς ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης, τὰ ἀρέσκοντα τοῖς ἐξηγηταῖς ἀπεγράφετο εἰς τὸ τῆς * λήθης γῆρας, ὡς ἔφη Πλάτων, ἀπομνήματα καταλιπὼν ἑαυτῷ καὶ ἀποθησαυριζόμενος. καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπόῤῥοιαν βλέπων ὁ Πρόκλος, ἐδεδίει περὶ τῷ νεανίσκῳ. ὁ τοίνυν τεθνηκὼς, ὁ δ' εὐτυχὴς ἐστὶ νῦν, ἡ ψυχὴ φημὶ καὶ τὸ τῆς ψυχῆς εἴδωλον, παρέστη μοι ἀναφανδὸν ἐπὶ τοῦδε τοῦ σκίμποδος ἀναθειμένῳ· ἀπιστεῖν δὲ οὐ δίκαιον τῷ λόγῳ βεβαιουμένῳ θέᾳ τε ἐναργεῖ τοῦ κορυφαίου σοφοῦ, καὶ ἀκοῇ προσφάτῳ τοῦ δευτέρου πρὸς ἀλήθειαν μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἔτι τῷ τρίτῳ βήματι, καὶ εἰς ταύτην καταβεβηκότι τὴν συγγραφὴν ὑπὸ τῇ φιλαλήθει πομπῇ τῆς ἐμῆς ἀγγελίας. καὶ ὁ Πρόκλος ἐπεδίδου ταῖς εἰς αὐτὸν ὀρεχθείσαις ἐλπίσι μηδὲ τὸ τοῦ Πλάτωνος ἀτιμάζειν ἀξίωμα· μηδὲ τὴν Ἰαμβλίχου κρίσιν· μηδὲ τὴν Πλουτάρχου καταναρκίζεσθαι. μηδ' αὖ μεῖζον φρονεῖν τῆς κοινωφελοῦς προαιρέσεως: ἀλλ' ὅσῳ ηὔξετο τῆς * διαγωγῆς μέγεθος ἐν τῷ λόγῳ, * τοσούτῳ μᾶλλον ὁ Ἰσίδωρος πρὸς τὴν πειθὼ συνεστέλλετο, μεῖζόν γε ὂν ἢ καθ' ἑαυτὸν αἴρειν φορτίον.

δεδιὼς δ' ὁ Πρόκλος περὶ τῇ Πλάτωνος χρυσῇ τῷ ὄντι σειρᾷ, μὴ ἡμῖν ἀπολίπῃ τὴν πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς· δεδιὼς δὲ ἐπὶ τῷ Μαρίνῳ, διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν. ἀληθινὸς ἔρως ἐμφυτεύεται φιλοσοφίας· καὶ πάντα γήϊνα δεσμὰ ἀποῤῥήξας, ἐλπίδας τε πάσας ὁμοῦ τιμῶν τε καὶ χρημάτων καταπατήσας, ἀφικνεῖται Ἀθήναζε. ἀλλά γε τοιοῦτος καὶ ὁ φιλόσοφος *ἱστορεῖσθαι Ζηνόδοτος, παιδικὰ τοῦ Πρόκλου καλεῖσθαι μόνος ἀξιωθεὶς, ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὰς μάλιστα εἶχεν ἐλπίδας. καὶ οὐκ ἦν τις ἄρα πρὸς αὐτὸν ἀλαζὼν, οὐδὲ σκαιὸς, οὐδὲ σοβαρὸς τὴν ἔντευξιν, τῇ τε ἐξ ἀρχῆς εὐγενείᾳ, καὶ τῇ μεγαλειότητι τῶν τρόπων, καὶ τῇ περὶ λόγους διαφανεῖ σπουδῇ τε καὶ ἐπιμελείᾳ. πρὸς γάρ τοι τοὺς ἄλλους, τοὺς εἰς βουλὴν τὴν μεγάλην συγκαλουμένους, οὐ μόνον τὰ ἄλλα διαφέρων ἄνθρωπος ἦν ὁ Θεαγένης, ἀλλ' ἤδη τις καὶ φιλόσοφος. ἡ τῶν διαδοχῶν οὐσία, οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, Πλάτωνος ἦν τὸ ἀνέκαθεν· πένης γὰρ ἦν ὁ Πλάτων, καὶ μόνον τὸν ἐν Ἀκαδημίᾳ ἐκέκτητο κῆπον, οὗ ἡ πρόσοδος νομισμάτων τριῶν· ἡ δὲ τῆς οὐσίας ὅλης χιλίων ἢ καὶ πλειόνων ὑπῆρχεν ἐπὶ Πρόκλου, πολλῶν τῶν ἀποθνησκόντων *κτήματα τῇ σχολῇ καταλιμπανόντων. ἤδη τοίνυν κρουόμεθα πρύμναν ἐπὶ τὸν λόγον ὃν ἀπελίπομεν. ὁ μὲν Ἀσκληπιόδοτος ἐκοσμεῖτο πᾶσι τοῖς τοῦ βίου λαμπροῖς: οἱ δὲ οὐδενὶ τούτων οἱ προβεβλημένοι τὴν γαμικὴν προβολήν. ἀλλὰ μόνον ἦσαν τῷ ὄντι φιλόσοφοι ἐπ' ἄκρον ἑκάτερος ἥκων. ὁ μὲν ἰθυβόλου φύσεως ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ μεγάλου Ἀσκληπιοδότου Ἀσκληπιόδοτος. ὃν δ' ἤδη ἐμνήστευεν ἐπιμελοῦς ἀκριβείας ὁ Ἰσίδωρος, πηγὴ ἀναδιδῶσιν ὕδωρ ἱερόν τε καὶ εὔποτον, ὥστε ποιητικὸς ἀνὴρ ἔφη ἂν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἄλλο πρόσωπον, οἰκητήριον εἶναι αὐτῶν τῶν χαρίτων. εἴ ποτε γὰρ καὶ αὐτοί τινος ἠπορήθησαν, ᾔεσαν αὐτίκα παρ' αὐτὸν φίλοι παρὰ φίλον. ὁ Ἰσίδωρος πολὺ διαφέρων ἦν τῆς Ὑπατίας, οὐ μόνον οἷα γυναικὸς ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ οἷα γεωμετρικῆς τῷ ὄντι φιλόσοφος. στεῤῥὸς δὲ τὸ ἦθος ὁ Σεβηριανὸς ὢν, καὶ ἅπερ ἂν διανοηθείη, ταῦτα πράττειν ἐσπουδακὼς, ἔφθανε τῷ πρακτικῷ τὸ *βουλευτικὸν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ βίος αὐτῷ πολλαχῇ διεσφάλη. οὐ γὰρ ἦν ἐπιδιδόναι ῥᾳδίως, οὐδὲ ἦν αὔξεσθαι κατὰ πῆχυν, ὥσπερ Θεόδωρος ὁ Ἀσιναῖος ηὐξήθη ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἀναγκαῖα μόνα προσφέρειν τῷ σώματι, ἀφροδισίων δὲ ἄχραντον εἶναι διὰ βίου παντός. ὁ Παμπρέπιος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ λογιμώτατος εἶναι ἔδοξε καὶ πολυμαθέστατος, οὕτω διεπονεῖτο περὶ τὴν ἄλλην προπαιδείαν, ὅσην ποιητική τε καὶ γραμματικὴ σοφίζει παιδεύουσα. Αἰγύπτιος δ' ἦν, καὶ τὴν ποιητικὴν ἐν τῇ πατρίδι ἀσκήσας· εἶτα Ἀθήναζε παρεγένετο. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γραμματικὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἐπὶ νέοις διδάσκαλον ἔστησαν. δειλὸς δὲ *ὢν ὁ Ζήνων φύσει καὶ τὸν Ἰλλοῦν ὁρῶν ἐν δίκῃ ἀγαπώμενον, καὶ μέγα ἤδη δυνάμενον: εὐλαβεῖτο περὶ αὐτοῦ, καὶ δι' ἀπιστίαν οὐχ οἷός τε ἦν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ πάσας ὁδοὺς διεξῄει, καὶ πάσας ἔπλεκε μηχανὰς, ὅπως ἂν ἐκποδὼν ποιήσοιτο τὸν Ἰλλοῦν ὁ Ζήνων. ὁ δὲ τῶν κρατούντων τῆς πολιτείας ἡγεμὼν τὴν δόξαν ἐπισκοπεῖν εἰληχὼς, ὄνομα Πέτρος, ἀνὴρ ἰταμὸς ὢν καὶ περιπόνηρος· ἀλλ' ἴσως καὶ ἐνταῦθα ἐκράτουν

Margin: * ἱσ. ἱστορεῖται. — *Zenodotus.* — *Theagenes.* — * χρήματα M. Ed. — *Aſclepiodotus.* — *Seuerianus.* — * βουλευματικόν. — *Theodorus Aſinaeus.* — *Pamprepius.* — * M. M.

DAMASC.

Sollicitus vero erat Proclus de [a] aurea reuera Platonis catena, ne nobis vrbem Athenienſem relinqueret. Sollicitus etiam de Marino propter corporis infirmitatem. Verus Philoſophiæ amor inſeritur, & omni terreno vinculo diſrupto, Athenas odio omnium bonorum, diuitiarúmque contemptu venit, Talis etiam Philoſophus [b] Zenodotus fuiſſe dicitur, qui ſolus dignus fuit deliciæ Procli vocari, de quo maximam etiam ſpem concepit, nec erga illum ſuperbe ſe gerebat, neque ſiniſter erat, nec colloquio tumidus, licet prædituis eſſet nobilitate imperio parta, & generoſitate morum, apertóque ſtudio, curáque verborum. Alios ad graue conſilium conuocatos, non modo ſuperabat Theogenes, ſed iam etiam aliquis erat Philoſophus. Diuitiæ [c] ſucceſſionum [in ludo] non, vt nonnulli putãt, tẽporibus Platonis fuere. [d] Plato enim pauper fuit, & vnum hortum in Academia habuit, cuius prouentus trium erat nummorum. Prouentus vero omnium diuitiarum ſub Proclo mille nummũm, aut etiam plurimũ fuit, quod multi morientes opes ſuæ ſcholæ relinquerẽt. Iam enim ad extremum ſermonis, quem reliquimus, deuenimus, [e] Aſclepiodotus omnibus vitæ ſplendoribus ornatus fuit. Nulli eorum connubium óbiiciunt, ſed ſoli re ipſa philoſophi ad ſummum peruenerunt. Aſclepiodotus ingenij dextri, gener magni Aſclepiodoti per filiam, ſponſus iam erat, vir magnæ diligentiæ. Fons erat aquam ſacram & potabilem effundens, vt quod poëtarum more dixit auctor, os eius & reliqua facies domicilium ſit Gratiarum. Si quando enim & illi re aliqua indiguiſſent, omnes ad illũ tanquam amici ad amicum acceſſerunt. [f] Iſidorus multum præſtabat Hypatiæ, non ſolum vt vir mulieri, ſed vt geometriæ deditæ re ipſa Philoſophus.

Seuerianus conſtanti animo fuit, & quæ cum animo cogitaſſet: re exequi paratus, agendo conſilium anteuertebat. Itaque ſæpe vita eius impegit: non enim facile erat creſcere, & ad amuſſim proficere, vt [g] Theodorus Aſinæus profecit ſub Porphyrio, qui ſtatim initio ſola neceſſaria corpori conferrent, & omnem vitam caſtè traducere. [h] Pamprepius breuiſſimo tempore eloquentiſſimus, & doctiſſimus fuiſſe viſus eſt, ſic incubuit primis doctrinæ rudimentis, quas Grammatica & Poëtica docent. Erat natione Ægyptius, & poëticam in patria cum didiciſſet, Athenas profectus eſt: ſed Athenienſes Grammaticum eum fecerunt, puerorúmque ſcholæ eum præeſſe voluerunt. Zeno natura timidus erat, & videns Illum iudicibus charum, & maximæ auctoritatis, ſibi de eo cauit, & quod illi minus fideret, quieſcere non poterat, ſed omnibus modis tentauit, omneſque machinas adhibuit Zeno, vt Illum amoueret. Sed princeps inter eos qui rerum potiebatur Petrus nomine, vir impudens & improbus: cuius erat forte opinionem examinare, ſed forſitan & hic euicerunt

Margin: a *Prouerb. & Homer.* — b *Zenodotus.* — c *Retine* διαδοχῶν. — d *Plato Suid. & Laert.* — e *Aſclepiodotus* — f *Hypatia Iſidori vxor.* — g *Theodorus Aſinæus.* — h *Pamprepius.*

DAMASC.

Pamprepij lenta ſemper reſponſa & longius bellum protrahentia. Pamprepius in Ægypto agens, Iſidoro verbis ſignificauit, quod non faueret Illo; ſed iam proditionem molienti ſimilis eſſet, & Romano imperio inhiaret. Hæc rupes ſuperius in latitudinem extenſa, inferius anguſtior quidem, ſed quæ ſuffulciat ſuſpenſam latitudinem valde ſublimem, ſuperantem ei ſubiectam, & ſuſtinentem montis crepidinem, Similem dixeris illam magno collo ſuſtinenti caput ingens, dignúmque viſu. Rurſum ad Iſidorum orationem reuocemus. Non inflatus erat Iſidorus, nec in colloquio difficilis, nec Stoicam * aſſectationem ignorauit: núncque videbatur hilaris, & lætus, & corpore venuſto, & animo ſurſum erecto, adhæc alienus à mortis curâ. Improbum hominem, & vita infami, contra Athanaſium ſectantem fortiorem ſententiam. Hæc Iuliani vaſculis immiſerunt. Iſidorus arculam, aliáq; vaſcula diſpoſuit vt parata, & in promptu eſſent, tanquam in mercatum miſſurus, turbam hominum collectam ad profectionem. Imperauit etiam ſeruis, vt iam ſtrigiles pararent, & philoſophos in carcerem denuo coniecit, eo quod ſecundo conuicti eſſent. Iulianus ſilentio excepit, tulitque in tergo multas plagas tympanis illatas. Nam multis fuſtibus cæſus eſt, nihil omnino locutus, videns ſupellectilia ad nauigationem parata: cur hoc, inquit, facis? cuſtodes portuum te capient: deceſſit igitur non multo poſt, & domi meæ diuerſabatur. Iuit igitur Athenas, Proclo ſepulcralia cum thure allaturus. Extrema malitia, & incurabilis, meretur ſtatim ſupplicium, quæ vero paulatim deflexerit, venia ſtatim digna eſt. Plurimis vero media peccata admittentibus, iuſtitia differt malorum remedia: ſiue quod ſubſidium habeât à virtute, ſi forte effugerint magis ſectiones, & vſtiones: ſiue quod ob facinoris magnitudinẽ feſtinato ſint remedio indigni: ſiue quod quibuſdam antequam peccata puniantur, pro bonis gratia debeatur. Philoſophorum faſtus in monendo poteſt etiam virum barbarũ exaſperare: etſi philoſophi putant tolerare oportere, & caſum æquo animo ferre. In mulierẽ ſacrã incidit, cui miro modo diuinæ auræ particula inſita erat. Aquam enim puram cum infudiſſet vitreo poculo, videbat in aqua poculi rerum futurarum ſpecies, & illa prædicebat ex viſione, quæ omnino futura eſſent: huius experimentum nos quoque cepimus. Anatolius Ioannem flagris cæſum bonis cum exuiſſet, ſtatim vitam finiit. Conueni neceſſario Emeſionem. Non enim æquo animo tuliſſem eius ſtultitiam, ſed legatio adire me compulit. Arabiæ aqua ſtygia ſubterlabẽs exonerat ſe in* Boſtra Arabiæ, quæ ſub Seuero Imperatore in ciuitatem redacta eſt, cum olim præſidium fuiſſet, in gratiam vicinorum Dionyſiorum à Regibus Arabicis muris cinctum. Cum intellexiſſet Io

* συμπεριφορὰν.

Aqua ſtygia.

* Boſtra ciuitas

οἱ Παμπρεπίου χρησμοὶ, ἀναβαλλόντες ἀεὶ καὶ ἀναβάλλοντες εἰς χρόνους τὸν πόλεμον. ὁ δὲ Παμπρέπιος κατὰ τὴν αἴγυπτον διαγεγονὼς, Ἰσιδώρῳ παρέσχεν ἐκ τῶν λόγων αἴσθησιν, ὡς οὐχ ὑγιαίνοι πρὸς Ἴλλουν· ἀλλ' ἤδη προδοσείοντι ἔοικε, καὶ μέντοι καὶ περιορωμένῳ τὴν ῥωμαίων βασιλείαν. ἡ πέτρα αὕτη τὰ μὲν ἄνωθεν ἐκπεπετασμένη εἰς εὖρος, τὰ δὲ κάτωθεν ἀποστενουμένη τοσοῦτον, ὅσον ὑπερείδειν τὴν ἐπικρεμαμένην εὐρύτητα, μετέωρον πολλαχῆ, ὑπερέχουσαν τῆς ὑποκειμένης καὶ ἀνεχούσης κρηπῖδος ὀρείας· εἰκάσαις ἂν αὐτὴν αὐχένι μεγάλῳ, φέροντι κεφαλὴν ὑπερμεγέθη τινὰ καὶ ἀξιοθέατον. πάλιν δὲ ἐπὶ τὸν Ἰσίδωρον ἀνακαλεσόμεθα τὴν συγγραφήν. οὔτε τετυφωμένος ἦν ὁ Ἰσίδωρος, οὔτε δυσόμιλος, οὐδὲ ἠγνόει τὴν στωϊκὴν συμπεριφορὰν λεγομένην· καὶ ἦν τότε αὐτὸν θεάσασθαι φαιδρόν τε καὶ γεγηθότα τό, τε σῶμα αἰθύσσοντα, καὶ τὴν ψυχὴν ὑψοῦ διεγηγερμένον ἔτι. καὶ ταῦτα τῶν περὶ θανάτου φροντίδων * ὑπολειπόμενον. πονηρὸν δὲ ἄνθρωπον καὶ τὸν βίον ἐπίρρητον. Πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα τὸ τηνικαῦτα τὴν κρατοῦσαν δόξαν Ἀθανάσιον. ἐνέβαλλον αὐτὰ τοῖς Ἰουλιανοῦ σκευαρίοις. ὁ δὲ Ἰσίδωρος τό [τε] κιβώτιον, καὶ τὰ ἄλλα σκευάρια διέθηκεν ἕτοιμα εἶναι καὶ πρόχειρα, ὡς ἀποπέμψων εἰς τὸ ἐμπόριον, στῖφος ἀνδρῶν συγκεκροτημένον εἰς ἔφοδον. ὁ δὲ καὶ ξύστρας ἤδη ἀπιέναι διεκελεύετο τοὺς ὑπηρέτας, καὶ τοὺς φιλοσόφους εἰς τὸ δεσμωτήριον πάλιν * ἔβαλλεν ἐπὶ ψήφῳ δευτέρων ἐλέγχων. ὁ δὲ Ἰουλιανὸς σιωπῇ ἐδέξατο, καρτερῶν τὰς πολλὰς ἐπὶ τοῦ νώτου διὰ τῶν τυμπάνων πληγάς· καὶ γὰρ πολλαῖς ἐπαίετο βακτηρίαις, μηδὲν ὅλως φθεγξάμενος, ἰδὼν τὰ σκευάρια συνδούμενα πρὸς τὸν ἀπόπλουν. τί τοῦτο, ἔφη, ποιεῖς ἄνθρωπε, ἁλώσῃ δὲ ὑπὸ τῶν λιμενιτῶν φυλακτήρων. ἀφίκετο τοίνυν οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἐν ἐμοῦ τῷ οἴκῳ διῃτᾶτο. ἀφίκετο μὲν ἀθήναζε τότε τῷ Πρόκλῳ * ἐπιταφίσων, θυμιατίδα φέρων. Ἡ μὲν ἐσχάτη κακία καὶ ἀβοήθητος, ἀξία τῆς παραυτίκα κολάσεως, ἡ δὲ ἔσω ὀλίγον παρατετραμμένη, ἀξία καὶ αὐτὴ τῆς ταχείας * ἐπιστροφῆς. πλείοσι δὲ τὴν μέσην ἀναβάλλεται ἡ δίκη τὰ τῶν παθῶν ἰατρεύματα, ἤτοι ὡς βοήθειαν ἔχουσιν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, εἴ πως ἐκφύγοιεν μᾶλλον τὰς τομὰς καὶ τὰς καύσεις, ἢ ὡς ἀναξίοις τοῦ παραυτίκα φαρμάκου διὰ κακίας μέγεθος, ἢ ὀφείλεται ἐνίοις πρὸ τῆς τῶν κακῶν ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἀγαθῶν. ἡ τῶν φιλοσόφων ὑπεροψία τῆς παρακλήσεως ἱκανὴ ἐκτραχῦναι ἄνδρα βάρβαρον· ἀλλ' ὅμως οἱ φιλόσοφοι καρτερεῖν οἴονται δεῖν, καὶ τὰ συμβαίνοντα φέρειν εὐλόφως. καὶ γυναικὶ ἐνέτυχεν ἱερᾷ θεόμοιρον ἐχούσῃ φύσιν παραλογωτάτην. ὕδωρ γὰρ ἀκραιφνὲς ἐγχέασα ποτηρίῳ τινὶ τῶν ὑαλίνων, ἑώρα κατὰ τοῦ ὕδατος εἴσω τοῦ ποτηρίου τὰ φάσματα τῶν ἐσομένων πραγμάτων, καὶ προὔλεγεν ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτὰ, ἅπερ ἔμελλεν ἔσεσθαι πάντως. ἡ δὲ πεῖρα τοῦ πράγματος οὐδὲ ἡμᾶς παρελήλυθεν. τὸν δὲ Ἰωάννην ὁ Ἀνατόλιος αἰκισάμενός τε, καὶ τῶν ὑπαρχόντων γυμνώσας, αὐτίκα μέντοι καὶ αὐτὸς ἀπέρρηξε τὸν βίον. ἐνέτυχον δὲ ἀνάγκης τῷ Ἐμεσίωνι. οὐ γὰρ ἄν ποτε ἑκὼν ἀνεχόμην τῆς αὐτοῦ φλυαρίας, ἀλλ' ἡ πρεσβεία με ἠνάγκασε.

Τῆς ἀραβίας [καὶ] τὸ στυγαῖον ὕδωρ κατειβόμενον ἀπεδήμησεν εἰς τὰ Βόστρα τῆς Ἀραβίας, πόλιν μὲν οὐκ ἀρχαίαν (ὑπὸ γὰρ Σεβήρου τοῦ βασιλέως πολίζεται) φρούριον δὲ παλαιὸν, ἀποτετειχισμένον τοῖς πέλας Διονυσιεῦσιν ὑπὸ τῶν ἀραβικῶν βασιλέων, ἀκούσας τὸν Ἰω

θρυλλου

θρυλλουμένην, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως εἰς τὸν οἶστρον τῆς βοὸς ἀναλυόμενον, ἠγάπησε τὴν συνέχειαν τῆς περὶ τὴν Ἰὼ πλάνης μυθολογουμένης. ἔγνω δὲ ἐνταῦθα τὸν Θεανδρίτην, ἀρρενωπὸν ὄντα θεὸν, καὶ τὸν ἄθηλυν βίον ἐμπνέοντα ταῖς ψυχαῖς. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο τὸ ὕδωρ εἶναι Στύγιον τὸ δὲ χωρίον, ἐν ᾧ ἐστὶ πεδίον τῆς Ἀραβίας, ἀνηπλωμένον ἀπὸ τῆς ἕω, μέχρι Δίας τῆς ἐρήμου πόλεως. εἶτα ἐξαίφνης ἀναρρήγνυται χάσμα εἰς ἄβυθον πέτραις πανταχόθεν συνηρεφές· καί τισιν ἀγρίοις φυτοῖς ἀνημέροις καὶ ἀτάκτοις δασύνεται τῶν πετρῶν ἀποφυομένοις· κάθοδος ἐξ ἀριστερᾶς κατιόντι στενὴ καὶ τραχεῖα, μακρὰ δὲ ὅσον ἐπὶ * σταδίοις πεντεκαίδεκα· πλὴν καταβαίνουσιν αὐτὴν οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες αἱ εὐζωνότεραι· κατελθόντι δὲ, κῆποι καὶ γεώργιαι πολλαὶ ἐν τῷ διαδεχομένῳ αὐλῶνι εἰσί. τὸ δὲ οὖν ἄκρον αὐτοῦ καὶ στενότατον ὑποδοχὴν ἔχει τῶν κατειβομένων ἐν κύκλῳ Στυγίων ὑδάτων, καὶ διὰ τὴν ἀπὸ πολλοῦ ὕψους φορὰν εἰς ἀέρα σκεδαννυμένων, εἶτα αὖ πάλιν εἰς τὸ κάτω συμπηγνυμένων. θέαμα τοῦτο καὶ φύσεως ἔργον σεμνὸν καὶ φρικῶδες· οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀνὴρ ὃς ἰδὼν οὐκ ἂν πληρωθείη σεβασμίου φόβου. τῶν δὲ ῥιπτουμένων τῷ ὕδατι ἀναθημάτων, τὰ μὲν καταδύεται εἰς ἄβυθον, κἂν ἐλαφρὰ ᾖ, οἷς εὐμενῶς ἔχει τὸ θεῖον· οἷς δὲ μὴ, ταῦτα δὲ ἄρα κἂν βαρύτατα ᾖ ἐπιπολάζει, καὶ εἰς τὸ ἐκτὸς ἀποπτύεται, θαυμαστόν τινα τρόπον. τὸ δὲ ὅρκιον τοῦ τε χωρίου καὶ τῶν ὑδάτων πεφρίκασι διὰ πείρας οἱ ἐπιχώριοι, διὸ καὶ ἥκιστα ὀμνύουσιν. εἰ δέ ποτέ τις ἐπιορκήσῃ, * εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀπόλλυσθαί φασι φυσηθεὶς ὑδέρῳ τὸ σῶμα, καὶ οὐδεὶς τὴν δίκην διέφυγεν.

* al. σταδίους.

* al. ἔσω.

Ὅτι Διόνυσός φασι Λυκοῦργον καὶ τοὺς ἑπομένους αὐτῷ Ἄραβας κατηγωνίσατο οἴνῳ, ἀπ' ἀσκοῦ καταρράνας τὴν πολεμίαν στρατιὰν, ἐξ οὗ καὶ τὴν πόλιν ἐκάλεσε Δαμασκόν. οἱ δὲ τὴν ἐπωνυμίαν διδόασι τῇ πόλει ἀπὸ γίγαντος, [τινὸς] ᾧ ὄνομα Ἀσκὸς, ὃν ὁ Ζεὺς ἐδάμασεν ἐνταῦθα. ἄλλοι δὲ καὶ ἄλλας λέγουσι τῆς ἐπωνυμίας αἰτίας. ὁ δὲ συγγραφεὺς ἐκ ταύτης ὥρμητο τῆς πόλεως. ὡς ἡ ἀσχολία τοῦ ῥητορεύειν δεινὴ, στρέφουσα μὲν περὶ στόμα καὶ γλῶτταν τὴν ὅλην [μου] σπουδὴν, ἀποστρέφουσα δὲ τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν ἀποκαθαιρόντων αὐτὴν μακαρίων τε καὶ θεοφιλῶν ἀκουσμάτων. ταῦτα δὲ ἐννοῶν, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐνίοτε διεκοπτόμην τῶν ῥητορικῶν ἐξηγήσεων, ἔνατον ἔτος οὔπω μοι διεληλύθει, συνδιήγομεν ἀλλήλοις, ὅσαι τε ἡμέραι καὶ ὅσαι νύκτες, ἐπὶ μῆνας η. εἶδόν φησι τὸν βαίτυλον διὰ τοῦ ἀέρος κινούμενον, ποτὲ δ' ἐν τοῖς ἱματίοις κρυπτόμενον, ἤδη δέ ποτε καὶ ἐν χερσὶ βασταζόμενον τοῦ θεραπεύοντος· ὄνομα δ' ἦν τῷ * θεράποντι τὸν Βαίτυλον Εὐσέβιος, ὃς καὶ ἔλεγεν ἐπελθεῖν αὐτῷ ποτὲ ἀδόκητον ἐξαίφνης προθυμίας ἀποπλανηθῆναι τοῦ ἄστεος * ἐμίσης ἐν νυκτὶ μεσούσῃ σχεδὸν ὡς πορρωτάτω πρὸς τὸ ὄρος αὐτὸ, ἐν ᾧ τῆς Ἀθηνᾶς ἵδρυται νεὼς ἀρχαιοπρεπής. ἀφικέσθαι δὲ τὴν ταχίστην εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους, καὶ αὐτόθι καθίσαντα, ἀναπαύεσθαι ὥσπερ ἐξ ὁδοῦ· σφαῖραν δὲ πυρὸς ὑψόθεν καταθέουσαν ἐξαίφνη ἰδεῖν, καὶ λέοντα μέγαν τῇ σφαίρᾳ παρεστάμενον. τὸν μὲν δὴ παραχρῆμα ἀφανῆ γενέσθαι, αὐτὸν δὲ ἐπὶ τὴν σφαῖραν δραμεῖν ἤδη τοῦ πυρὸς ἀποσβεννυμένου, καὶ καταλαβεῖν αὐτὴν οὖσαν τὸν Βαίτυλον, καὶ ἀναλαβεῖν αὐτόν,

Damaſcus vrbs

* Θεραπεύοντι. * ἐμίσην.

toties decantatam, & nomen ciuitati ab œſtro bouis inditum eſſe, amauit illam propter originem fabuloſam quæ eſt * de Io vagante. Hic vero cognouit eſſe Theandritem Deum ſpecie virili animiſque vitam caſtam inſpirare. Dicitur in eo loco aqua Stygia eſſe, in quo Arabiæ campus eſt, qui ab ortu Solis Diam vſque deſertam vrbem extenditur. Deinde repente hiatus aperitur in immenſam voraginem, ſaxis vndique impendentibus, & aliquibus plantis ſilueſtribus, horridis, & incultis è petris naſcentibus opacatur. Deſcenſus à ſiniſtris ingredienti anguſtus & ſcabroſus, longus ſtadiis quindecim, niſi quod non ſolum viri, ſed etiam feminæ valde expedite illam ingrediantur. Deſcendenti horti & agri plurimi in ſequenti valle occurrunt. Summa pars & anguſtiſſima, habet receptaculum, quo omnis vndiq; aqua ſtygia influit, quæ quod ab altiſſimo loco fertur, in aëre ſpargitur, deinde iterum inferius concurrit. Spectaculum hoc, & naturæ opus religione plenum, & terribile eſt. Nemo eſt, qui viderit, quin timore ſancto repleatur. Quædam è donariis quæ aquæ iniiciũtur; deferuntur in profundum, tametſi leuia, quibus ipſe Deus propitius eſt: quibus vero minus, ea licet grauiſſima, ſupernatant, & expuitur foras admirando quodam modo. * Iurare per campum illum & aquas incolæ experimento edocti horrent, quare minimum iurant. Si quis aliquando peierauerit, intra annum corpore hydrope tumefacto moritur, nemóque vnquam pœnam euaſit.

Fertur & Bacchus Lycurgum & cæteros Arabes comites eius vino domuiſſe, cum ex vtre exercitum irroraſſet hoſtilem, vnde & vrbem Damaſcum appellauit. Quidam vrbi nomen à quodam gigante tribuunt, cui nomen Aſcus, quem Iupiter illic domuit; alij alias huius nominis rationes reddunt. Auctor ex hac vrbe originem duxit. Vt ſtudium aptum ad Rhetoricam, omnémque curam ad os, & linguam conuertere, ab anima autem rerum ſanctarum, ac diuinarum cogitationem auertere. Hæc, inquit auctor, intelligens, aliquando oratorias exercitationes reliqui, & ſic nouem anni elapſi ſunt, viximus ſimul omnibus & noctibus & diebus, menſes octo. Videram, inquit, Bætulum in aëre motum, veſtibus interdum tectum, aliquando vero etiam manibus medici portatum. Nomen medici, qui Bætulum geſtabat, erat Euſebius, qui etiam dixit accidiſſe ſibi aliquando nec opinanti ſubitum impetum errandi ab Emeſa vrbe, pene media nocte, quam longiſſimè ad montem illum, in quo Palladis templum veteri magnificentia conditum eſt, & iuiſſe ſeſe celerrimè ad cacumen montis, & ibidem tanquam è via feſſum deſediſſe, & vidiſſe globum ignis celeriter decidentem, & Leonem ingentem in globo conſtitutum, & illum ſtatim euanuiſſe: ſéque, igne iam exſtincto, ad globum cucurriſſe, & illum tanquã Bætulum accepiſſe,

DAMASC.

Ad Homeri locum reſpexit Il. ό. ver. 37. & ibid. Euſtath. & Mela de Alpheo.

* Ouid. Metam. Horat. Lamb. & Girald.

* Virgilius VI. Æneid. v. 323. Cocyti ſtagna alta vides, Stygiámque Paludem, Dij cuius iurare timent, & fallere numen. At Iuppiter lege veluti ſolus iurat. Stygij per flumina fratris. Per picetorrentes, atraque voragine ripas. lib. 9. & 10. & 12. Æneid.

Emeſa vrbs.

DAAMSC.

& rogaſſe cuius Dei eſſet, & reſpondiſſe illum eſſe Gennæi. Gennæum Heliopolitæ colunt, erecta quadam Leonis forma in templo Iouis. Iuiſſe eadem nocte via non minus quam decem & ducentorum ſtadiorum, vt aiebat, continuo. Euſebius non erat dominus * Bætuli motuum, vt alij aliorum, ſed hic petebat, & orabat: ille vero locum dabat oraculis. Hæc, & multa ſimilia nugatur dignus profecto Bætuliis lapidibus: quin etiam formam eius deſcribit: Globus quidem, inquit, egregius, colore ſubcandido, diametro longus palmo, ſed interdum maior apparebat, interdum minor, interdum purpureus, & litteras oſtendit nobis in lapide deſcriptas, idque colore Tingabarino, vt vocant, & in muro fixit. Vnde ſciſcitanti oraculum dedit, & vocem emiſit è tenui fiſtula, quam interpretatus eſt Euſebius. Vanæ mentis ille alia multa miranda de Bætulo narrat. Equidem putaram diuinius eſſe oraculum Bætuli, Iſidorus dæmonium potius eſſe dixit. Eſſe enim aliquem dæmonem mouentem illum, non vnum ex admodum malis, non omnino immateriatis, nec omnino puris: Bætulorum alium alij incumbere, vt ille criminans dicit, Deo, Saturno, Ioui, Soli, & aliis.

*. Heſych. Gyrald.

Maximinus, an hic Imperator? Vide exitum.

Maximinus, inquit, religione erat gentilis, oculis adeo terribilibus, vt intuentium auerſaretur oculos. Cuius ſibi conſcius, vt plurimum terram, non ipſos homines obuios reſpiciebat, & etiam multa vidit viſa, quæ alij non videbant. Poterat & dæmones noxios immittere, & aliũde immiſſos coërcere. Cum impiè quid ageret Byzantij, gladij pœna affectus eſt, nec philoſophicam vitam intelligens, ſi quis è multitudine iniuriam ei inferret. ignorabat ciuilia, & grauia negotia. Cũctatio longior ei fuit, quã ſpes feſtinandi in Cariam vel Athenas ferret. Venio ad precationes, quas ad Deum habuit, & Cyllenio tardante, & negotia differente, nihil Iſidorus perfecit, parcens precioſiſſimæ rei, * iuxta ſententiam ſapientis, tempori. Videns meipſum diuino lumine illuſtratum, quantam putas animi contentionem feciſſe? Inſanus factus cum eſſet, arrepta ſecuri, ſibi virilia amputat. Et ego hæc Iſidoro nunciaui, qui ſemper ſapienter, & diuinitus ſacris ſermonibus attendit, cum putaret ſe de corpore periclitari. Hoc vero exemplum propriæ voluntatis eſt, hæc grati animi ergo, pauca pro multis reddenti. Nauigabamus Samum, corpus vero tumebat à pedibus infra incipiens, vſque ad inguina & verenda: conſopitus ſum in naui: deinde in ſomnis polluor, vittam, ſacram veſtem, ſtolam, faciei ſimulacrum, faſciã. Tantum Philoſophiam audimus contemni nunquam Athenis, quãtum vidimus vituperari ab Hegia.

* Vide Monoſt. & Stobæum, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος.

καὶ διερωτῆσαι, ὅτου θεῶν ἂν εἴη· φάναι δ' ἐκεῖνον εἶναι τοῦ Γενναίου· τὸν δὲ Γενναῖον Ἡλιουπολῖται τιμῶσιν, ἐν Διὸς ἱδρυσάμενοι μορφήν τινα λέοντος· ἀπαγαγεῖν τε οἴκαδε τῆς αὐτῆς νυκτὸς οὐκ ἐλάττω σταδίων δέκα καὶ διακοσίων, ὡς ἔφη, διηνεκῶς. οὐκ ἦν δὲ κύριος ὁ Εὐσέβιος τῆς Βαιτύλου κινήσεως, ὥσπερ ἄλλοι ἄλλων: ἀλλ' ὁ μὲν ἐδεῖτο καὶ ηὔχετο: ὁ δὲ *ὑπήκουσε πρὸς τὰς χρησμῳδίας. ταῦτα ληρήσας, καὶ πολλὰ τοιαῦτα, ὁ [τῶν] Βαιτυλίων ὡς ἀληθῶς ἄξιος τῶν λίθων, διαγράφει καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ. σφαῖρα μὲν γάρ φησιν ἀκριβὴς ἐτύγχανεν ὤν, ὑπόλευκος δὲ τὸ χρῶμα, σπιθαμιαία δὲ τὴν διάμετρον κατὰ μέγεθος. ἀλλ' ἐνίοτε μείζων ἐγίνετο καὶ ἐλάττων, καὶ πορφυροειδὴς ἄλλοτε. καὶ γράμματα ἀνέδειξεν ἡμῖν ἐν τῷ λίθῳ γεγραμμένα, χρώματι τῷ *καλουμένῳ* τιγγαβαρίνῳ καταχρωσμένα, καὶ ἐν *τοίχῳ δὲ ἐγκρούσας· δι' ὧν ἀπεδίδου τὸν ζητούμενον τῷ πυνθανομένῳ χρησμόν, καὶ φωνὴν ἀφίει λεπτοῦ *συρίσματος, ἣν ἡρμήνευσεν ὁ Εὐσέβιος. τερατολογήσας οὖν τὰ εἰρημένα ὁ κενόφρων οὗτος, καὶ μυρία ἄλλα παραλογώτερα περὶ τοῦ βαιτύλου ἐπάγει· ἐγὼ μὲν ᾤμην θειότερον εἶναι τὸ χρῆσμα τοῦ Βαιτύλου, ὁ δὲ Ἰσίδωρος δαιμόνιον μᾶλλον ἔλεγεν. εἶναι γάρ τινα δαίμονα, τὸν κινοῦντα αὐτόν, οὔτε τῶν βλαβερῶν, οὔτε τῶν ἄγαν προσύλων, οὐ μέντοι τῶν *ἀνηγμένων εἰς τὸ ἄϋλον εἶδος· οὐδὲ τῶν καθαρῶν παντάπασι· τῶν δὲ Βαιτύλων ἄλλον ἄλλῳ ἀνακεῖσθαι, ὡς ἐκεῖνος δυσφημῶν λέγει, θεῷ, Κρόνῳ, Διΐ, ἡλίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις.

Ὅτι Μαξιμῖνος, φησίν, Ἕλλην δ' οὗτος ἦν τὸ σέβας, τὰς βολὰς τῶν ὀμμάτων [ἀφιεὶς] οὕτω φοβερόν τι καὶ βλαβερὸν ἀνέβλεπεν, ὥστε τῶν ἐνορώντων ἀποστρέφειν τὰς ὄψεις· καὶ τοῦτο (φασὶν) ἐκεῖνος συνειδὼς ἑαυτῷ, τὰ πολλὰ κάτω καὶ οὐ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔβλεπεν. ἀλλὰ καὶ πολλῶν οὗτος φασμάτων ἐγίνετο θεατής, ἄλλοις οὐχ ὁρωμένων. ἱκανὸς δ' ἦν καὶ δαίμονας ἐπιπέμπειν φθοροεργούς, καὶ *ἄλλοθεν ἐπιπεμπομένους *ἀνατέλλει. πλὴν *δυσσεβῶν ἄλλοις κατὰ τὸ Βυζάντιον, τὴν διὰ ξίφους οὐκ ἐξέφυγε δίκην· οὔτε φιλόσοφον βίον ἐννοήσας εἴ τις [ἦν] τῶν πολλῶν [ὑβρίζει] ὕβρεις τὰς ἐξ ἀνθρώπων, ἄπειρος ὢν τῶν πολιτικῶν τρόπων καὶ ἀνιάτων πραγμάτων. ἡ ἀναβολὴ μακροτέρα αὐτῷ γέγονε τῶν *τότε εἰς Καρίαν, καὶ τῶν Ἀθήναζε ἀποδιδουσῶν ἐλπίδων. καὶ πρὸς θεοῦ λιπαρήσεις ἔρχομαι. καὶ τοῦ Κυλληνίου βλακεύοντος, καὶ τὰ πράγματα ἀναβάλλοντος, οὐδὲν ἤνυσεν ὁ Ἰσίδωρος, φεισάμενος τοῦ πολυτελεστάτου τῷ ὄντι δαπανήματος, τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφόν. ὁρῶν δὲ ἐμαυτὸν τῷ θείῳ φωτὶ περιρρεόμενον, πῶς οἴει σφόδρα τὴν ψυχὴν ἐτανυσκόμην; ἐμμανὴς γενόμενος, ἀνελὼν τὸν πέλεκυν, ἀποτέμνει τὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ παιδοποιὸν φύσιν. καὶ ἐγὼ ταῦτα ἀπήγγελλα τῷ Ἰσιδώρῳ σοφήν τε καὶ ἔνθεον ἀεὶ προτείνοντι πρὸς τοὺς μύθους τοὺς ἱεροὺς ἀκοήν. οἰηθέντα περὶ τὸ σῶμα κινδυνεύειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῆς ἰδιώτιδος παράδειγμα προαιρέσεως, ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν ἀποδιδόντι χαρίσια· ἐναυστολούμεθα πρὸς τὴν Σάμον. τὸ σῶμα δ' ἐφυσᾶτο, κάτωθεν ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἕως ἤδη τῶν βουβώνων καὶ τῆς αἰδοῦς. κατεκοιμήθην ἐπὶ τῆς νεώς, καί πως ἀφροδισιάζομαι τοῖς ὀνείρασι, κρήδεμνον, φωστώνιον, ὀράριον, τοῦ προσώπου ἐκμαγεῖον *ἡμιτύβιον. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἀκηκόαμεν φιλοσοφίαν, καταφρονηθεῖσαν οὐδὲ πώποτε Ἀθήνησιν, ὅσον ἑωράκαμεν ἀτιμαζομένην ἐπὶ Ἡγίου.

* Ἀρχιάδας. ὁ δὲ * Ἀρχιάδας, τὸ μὲν ὅλον τοῦ πατρὸς οὐκ ὀλίγῳ τὴν διαφέρων, καὶ πολλῶν ἄλλων, εἰς ἀρετήν· τὰ δὲ εἰς φιλοσοφίαν ἄγοντα παρειμένος, ἅτε πρὸς ταῦτα ἀνάγωγος ὤν, διὰ τὴν οὐκ ἀκολάκευτον πατρῴαν οὐσίαν, ἱερὰν δὲ ζωὴν προβεβλημένος, εἴπερ τις ἕτερος. ὁ μὲν οὖν Εὐπείθιος εὐφυέστερος μὲν ἐγένετο· τὰ δὲ ἤθη ἐπισεσυρμένος εἰς ἰδιωτισμόν· ἤδη δὲ καὶ ἀτοπώτερον ἔχων, ἢ κατ' ἰδιώτην, ἀσθενῶν αὐτὸς τὸ σῶμα καὶ οὐ πόρρω τείνων θανάτου. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ παραυτίκα δυσχερῶς ἤκουσε τῆς ἀπολογίας, ἅτε [δὴ] μὴ κατ' ἐλπίδας αὐτῷ πραττούσης τῆς ἀγαθοειδοῦς προαιρέσεως. τοιαῦτα πολλὰ λέγων τε καὶ ἐπᾴδων, ἔπεισε τὸν Ἰσίδωρον ὁ Μαρῖνος δέξασθαι τὸ ψήφισμα τῆς διαδοχῆς· καὶ ἐψηφίσθη διάδοχος, ἐπ' ἀξιώματι μᾶλλον ἢ πράγματι τῆς Πλατωνικῆς ἐξηγήσεως. εἰ δὲ θειότερον χρῆμα, ὡς σὺ φῄς, ὦ Ἡγία, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰσίδωρος, ἡ ἱερατικὴ πραγματεία: φημὶ μὲν τοῦτο κἀγώ· ἀλλὰ πρῶτον ἀνθρώπους γενέσθαι τοὺς ἐσομένους θεοὺς δεῖ: διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλάτων ἔφη μὴ ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μεῖζον ἀγαθὸν φιλοσοφίας. ἀλλὰ τοῦτο συμβέβηκε νῦν ἐπὶ ξυροῦ ἑστάναι οὐ τῆς ἀκμῆς, τοῦ δὲ ἐσχάτου γήρως ὡς ἀληθῶς. ἐλάνθανε δὲ ἑαυτὸν * ἀνίατα πράγματα καὶ πόρρω μοχθηρίας προβεβηκότα διορθώσασθαι ἐπιχειρῶν· ἤνυε δὲ οὐδὲν πλέον. ἤει δὲ ἀρχομένῳ· τοῦ Μαρίνου τὸ σῶμα ἀπολιπόντος, ἐβουλεύετο τὰς Ἀθήνας ἀπολιπεῖν ὁ Ἰσίδωρος· παρῄνει δὲ Συριανὸν καὶ Ἡγίαν ὁ Ἰσίδωρος, ὡς χρεὼν εἴη, φιλοσοφίαν ὑπορρέουσαν ἀναστώσασθαι.

* al. ἀνίατα.

ὅσα παρεῖται χρεὼν ταῖς ἐκλογαῖς συντετάχθαι καλλιέπειαν ἔχοντα

Διὰ μηχανῆς τινὸς ἀπόρου καὶ ἀνθρωπίνης ἐλπίδος ἔξω καθεστηκυίας ἐν ἀπορρήτοις τὰ ἀπόρρητα διαμηχανωμένους ὑπέρ τε σφῶν αὐτῶν τῆς οὐρανίας ἐλπίδος, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῆς ὅλης εὐθημοσύνης. ἀλλ' ἐντεῦθεν ποθὲν ἀπὸ τῆς τρίτης καὶ περικοσμίου γενέσεως ἀναδήσασθαι τὰ πείσματα τῆς ἀναγώγου σωτηρίας. καὶ δὴ Σεβῆρος, ἀνὴρ τῆς Ῥώμης πατρίκιος, ἄλλα τε διηγεῖτο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνδιαιτώμενος, καὶ ὅτι λίθον ἐθεάσατο, ἐν ᾧ Σελήνης ἐγίνετο σχήματα μεταμορφουμένης παντοῖα μέν, ἄλλοτε δ' ἄλλα πρὸς ἥλιον αὐξομένης καὶ μειουμένης ἐνόντα τῷ λίθῳ [καὶ] αὐτὸν τὸν Ἥλιον. ὅθεν ἡ φήμη τοὺς τοιούτους λίθους καλεῖ συνοδίτας. καὶ ἡλίτην δὲ λίθον ἔλεγεν ἑωρακέναι, οὐχ οἷον οἱ πολλοὶ ἑωράκαμεν, ἀκτῖνας διαφαίνοντα ἀπὸ τοῦ βάθους χρυσίτιδας, ἀλλὰ δίσκον ἡλιοειδῆ κείμενον μέσον τοῦ λίθου, σφαῖραν αὐτόθεν πυρὸς ὡς ἰδεῖν. ἀπ' αὐτῆς δὲ τὰς ἀκτῖνας ἐκθρώσκειν, ἕως ἐπὶ τὴν ἴτυν: εἶναι γὰρ σφαιροειδῆ καὶ ὅλον τὸν λίθον. ἰδεῖν δὲ καὶ σεληνίτην, οὐ τὸν ὕδατι τεγγόμενον, εἶτα ἐκφαίνοντα τὸν μηνίσκον, καὶ διὰ τοῦτο ὑδροσεληνίτην καλούμενον: ἀλλὰ κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ τρεπόμενον, ὅτε καὶ ὅπως ἡ σελήνη τρέποιτο· θαυμάσιον [χρῆμα] τοῦτό γε φύσεως. τυφλῆς δὲ καὶ ἀσαφοῦς τῆς φήμης περιπλανωμένης. ὁ μὲν οὖν πλεῖστος λόγος, ἀπολωλέναι τὸ Αἰγύπτιον. διεφέρετο δὲ ὅμως καὶ σωτηρίας τις ἄγγελος φήμη, καὶ τάχα ἂν ἤδε ἡ πάθη ἀπροαίρετος ἂν εἴη, καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνοι ἂν ἴσως καὶ ταῖς ἀκηράτοις. τὰ βέλτιστα παραινῶν, καὶ παροξύνων τῷ λόγῳ τοὺς ἐν τῷ ἔργῳ βλακεύοντας.

Ὅτι τριῶν ὄντων εἰδῶν τῆς ψυχῆς, τριττὴ καὶ ἡ πολιτεία. καὶ ἔχει μὲν ἑκάστη τὰς τρεῖς,

DAMASC.

* Archiadas patrem & alios multos ſuperabat non parum virtute. Philoſophica minus curabat, tanquam adeo ineptus, propter patrimonium blandiens, vita pius ſi quis alius. Eupithius ingenioſior erat, moribus tamen idiota: imo etiam idiota & ſimplicior: imbecillum illius erat corpus, & non multum à morte ſeiunctum. Hic quidem ſtatim ægrè audiuit defenſionem, quaſi ſpei illius conſilium ſpecioſum non ſatisfaceret. Talia multa dicens & occinens, perſuaſit * Marinus Iſidoro, vt reciperet decretum de ſucceſſione, & ſucceſſor creatus eſt, nomine magis quam re ipſa, Platonicæ doctrinæ. Quod ſi diuinior res eſt, vt tu ais, Hegia, (dicebat illi Iſidorus) ſacerdotalis adminiſtratio, idem ego affirmo: ſed primũ homines eſſe Deos futuros neceſſe eſt. Ideoque & Plato dixit, maius bonum homini accidere non poſſe, quam philoſophiam. Sed hoc contigit nunc † ſtare in acie, non nouacula, ſed vltimæ reuera ſenectutis. Ignorabat ſe aggredi ad corrigendas res incurabiles & nequiſſimas, nihil amplius vero profecit. Vere ineunte, mortuo Marino, voluit Iſidorus Athenas deſerere: monebat autem, Syrianum & Hegiam Iſidorus, quam neceſſarium ſit, Philoſophiam labentem reſtituere.

* a. Archidas Hegia. vide Suidam.

* Marini ſucceſſor Iſidorus.

† Vide ap. Platon. & prouer.

[Quæ verbis ornata prætermiſſa ſunt, ea neceſſe eſt cum excerptis coniungi.]

Per artem quandam dubiam, & extra humanam ſpem conſtitutam, in ſecretis arcana pro ſe ipſis diuinæ ſpei quærentes, & pro aliis Ægyptiis, totius ordinis. Sed hinc alicunde à tertio ortu, qui circa mundum eſt ligare funem reuocatæ ſeruationis. Seuerus Patricius Rom. & alia narrabat multa Alexandriæ agens, & lapidem ſe vidiſſe, in quo Lunæ erant mutantes variè formam ſecundum Solem, quandoque creſcentes, interdum decreſcentes; lapidi ipſe etiam Sol inerat. Vnde dicuntur hi lapides Synoditæ vocari. & dixit ſe etiam Solarem lapidem vidiſſe, non qualem multi vidimus, radios ex ſeſe aureos effundentem, ſed diſcum Solis forma in medio lapide eſſe, & inde ignis globum videri, ab illo vero radios exilire, vſque ad circumferentiam: eſſe enim globoſum, & integrum lapidem. Vidiſſe & Lunarem non aqua maceratum, qui deinde exhibet Lunulam, & ideo aquilunarem vocatum: ſed natura ſe vertentem ſecundum motus Lunæ. Mirabile eſt hoc opus naturæ, ſed multa obſcura & non intelligibilia de eo narrantur. Multi dicunt periiſſe Ægyptium. fama tamen ſalutis nuncia vulgabatur, & forſitan res inuoluntaria ſit, & idem fortaſſe etiam rebus immortalibus accidat: optima monens, & oratione hortans eos, qui in opere torpeſcerent.

Seuerus Rom.

Cum tres ſint animæ ſpecies, triplex etiam politicæ ratio, quarũ quælibet tres illas habet,

Animi ſpecies tres. Plato Velſius in Cebetis tabulam.

DAMASC. ſed vna præcipua forma eſt, à qua appellatur, ac prima quidem rationem ſecuta eſt ducem, cuiuſmodi vita & Reſp. ſub Saturno fuit, quæ aurea ætas dicitur, vel genus proximum Diis, vt fabulæ modo poëtæ in tripode Muſæ ſedentes tradunt. Alia quæ iracundia inflammata, in bella & pugnas ruit, & vt ſummatim dicam, principatus & gloriæ cupiditate æſtuans: cuiuſmodi fuiſſe audiuimus eam, de qua crebræ narrationes hiſtoriarum. Alia, quæ appetitu regitur, luxu & deliciis diffluens, corrupta, abiecto & muliebri animo ignauiæ dedita, incerta ſorte iactata, auara, vilis, ſeruilis, qualis nunc eſt hominum vita. Propendebat in peregrinationem non vanam, aut delitioſam, inhiantem hominum ſubſtructionibus ſpectandis, aut vrbibus magnis ac pulcris: ſed ſicubi quid mirandum audiret, vel auguſtum, ſiue occultum, ſiue apertum, ipſiſmet oculis videre volebat. Ipſam animam in ſacris precibus totum diuinitatis oceanum eſſe dixit, primo à corpore in ſe collectam: deinde à ſuis moribus recedentem, & à rationalibus notionibus deflectentem ad res, quæ menti cognatæ ſunt. tertiò diuinitus afflatam & mutatam in inſolitam ſerenitatem, non humanam, ſed Deo conuenientem. Hunc laudans Iſidorus in ore habuit. Commodior enim perſuaſio, præceptióq; præ aliis materiis, vulgo ab hiſtoria, & maximè à recentiore potius quam antiquiore, & audientibus aliquid notius afferens. At illi in diſciplinis etiam Ægyptiis Iſidorum ſociũ, ſodalémq; aſſumpſerunt inueſtigandi veritatem ſacrã, quæ in profundo lateret, & illis ſæpe in quæſtionibus antiquæ ſapientiæ lumen accendit. Omnis illi ſolertia non à libris & diſciplinis alienis per memoriam ſuppetebat, ſed habitum quendam firmum, & fœcundiſſimum, qui omnia comprehenderet huius veritatis, ab initio habuit. Et occidet hominibus, vt qui diuinum eius ottum ferre nequeant. coactus eſt curam filiorum gerere, vt bene inſtituerentur. Verborum in explicando parcior fuit, quam vt ſatis ſenſa animi explicaret: neque enim natura, exercitatióque eum hic deſtituebat, ſed ſtudium ipſe ad perſpicuitatem conuertebat. Nominum concinnitatem & oſtentationem aliis relinquens, rem ſectatus eſt: non plura verba loquutus, quã ſenſa mentis eſſent, neque plura ſenſa, quam rerum natura pateretur, Iuſtitiam, quæ Deum veneratur, in lucem ferens. Gaudebat Iſidorus viſo Proclo, ratus in eo ſe venerãdũ, & grauem Philoſophiæ vultum verè videre. Cũ etiã Proclus Iſidori faciem ut diuinam fuerit miratus, plenáque intus Philoſophiæ vitæ. Saluſtius non amplius forenſi: ſed oratoriæ arti intendit animum. Publicatas etiam Demoſthenis orationes memoriæ mandauit omnes. Adhæc ſatis erat diſertus, non recentiores ſophiſtas imitãs, ſed cum vetere ſcriptionis ſplendore certans, orationéſque ſcripſit nõ multo illis inferiores.

ἀλλ᾽ ἑνὶ διαμορφοῦται καὶ ὀνομάζεται τῷ ἐπικρατοῦντι. καὶ λόγῳ μὲν ἰθύνεται, ὡς ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος, ἡ λεγομένη χρυσῆ γενεά, ἢ τὸ θεῶν ἀγχίσπορον γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σεμνύνουσιν οἱ ἐν τῷ τρίποδι τῆς μούσης καθήμενοι ποιηταί. θυμῷ δὲ διανισταμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμους καὶ μάχας, καὶ ὡς ἐπίπαν φάναι, τὴν περὶ πρωτείων καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, *οἵαν γενέσθαι τὴν ἐπὶ τῆς ἱστορίας ἑκάστοτε θρυλλουμένην ἀκούομεν. ἐπιθυμίᾳ δέ, τὴν πανταχῇ διαρρέουσαν, καὶ ὑπὸ τρυφῆς ἀκολάστου διεφθαρμένην, ταπεινὰ καὶ γυναικεῖα φρονοῦσαν, δειλίᾳ συνοίκον καὶ ἐν πάσῃ *κυβείᾳ καλινδουμένην, φιλοχρήματα, μικροπρεπῆ, δουλεύειν ἀσφαλῶς θέλουσαν, οἷα τῶν ἐν τῇ νῦν γενεᾷ πολιτευομένων ἡ ζωή. προθυμότατος εἰς ἀποδημίαν οὐ τὴν μάταιον καὶ τρυφῶσαν, εἰς ἀνθρώπινα οἰκοδομήματα, καὶ μεγέθη καὶ κάλλη πόλεων διαχαίνουσαν· ἀλλ᾽ εἴ πού τι θαυμαστὸν ἀκήκοεν, ἢ ἱεροπρεπές, ἀφανὲς ἢ φανερόν, αὐτόπτης ἐβούλετο γενέσθαι τοῦ θαύματος. αὐτὴν δὲ τὴν ψυχὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς εὐχαῖς πρὸς ὅλον τὸ θεῖον πέλαγος ἔλεγε: τὰ μὲν πρῶτα, συναγειρομένην ἀπὸ τοῦ σώματος *εἰς ἑαυτήν: αὖθις δὲ ἐξισταμένην τῶν ἰδίων ἠθῶν, καὶ ἀναχωροῦσαν ἀπὸ τῶν λογικῶν ἐννοιῶν, ἐπὶ τὰς τοῦ νοῦ συγγενεῖς. ἐκ δὲ αὖ τρίτων ἐνθουσιᾶσαν καὶ παραλλάττουσαν εἰς ἀήθη τινὰ γαλήνην θεοπρεπῆ καὶ οὐκ ἀνθρωπίνην. τοῦτον ἐπαινῶν Ισίδωρος ὁ φιλόσοφος κατὰ στόμα εἶχε. μετριωτέρα γὰρ πειθὼ καὶ παραίνεσις τοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων λόγων τοῖς πολλοῖς, ἢ ἀπὸ τῆς ἱστορίας, καὶ μᾶλλον τῆς παλαιοτέρας ἢ ἀπὸ τῆς νεωτέρας, καὶ τοῖς ἀκροωμένοις φέρουσά τι γνωριμώτερον. οἱ δὲ καὶ ἐν τοῖς αἰγυπτίοις φιλοσοφήμασι [τὸν Ισίδωρον] συνεργὸν καὶ συγκυνηγέτην παρελάμβανον τῆς ἐν βυθῷ κεκρυμμένης ὡς ἀληθῶς ἱερᾶς ἀληθείας· καὶ πολλαχοῦ φῶς ἀνῆπτεν αὐτοῖς ἐν ταῖς ζητήσεσι τῆς ἀρχαιοτέρας σοφίας. τὸ δὲ σύμπαν αὐτοῦ τῆς εὐπορίας, οὐκ ἀπὸ βιβλίων καὶ δοξασμάτων ἐπορίζετο ἀλλοτρίων διὰ μνήμης, ἀλλ᾽ ἕξιν τινὰ βεβαίαν καὶ πάμφορον ἀληθείας τῆς γε τοιαύτης ἀπαρχῆς ἐκτήσατο. καὶ δύσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἅτε οὐ δυναμένοις αὐτοῦ φέρειν τὴν θείαν ἀναβολήν. *ἠναγκάζετο ἐπιμελεῖσθαι τῆς τῶν παίδων εὐαγωγίας. καὶ μὴν καὶ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν ἐνδεέστερος τοῦ λόγου, [ἢ] ὥστε ἑρμηνεύειν τὰ δοκοῦντα ἀποχρώντως. οὐ μὴν οὐδὲ ἐνταῦθα ἀβοήθητος ἦν ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἄλλης μελέτης. ἀλλὰ κατεβάλλετο μὲν σπουδὴν πρὸς τὴν σαφήνειαν· τὴν δὲ τῶν ὀνομάτων εὐρυθμίαν ἀφιεὶς ἑτέροις πρὸς ἐπίδειξιν, εἴχετο τῶν πραγμάτων· οὐ λόγοις τὸ πλέον, ἢ νοήσεις φθεγγόμενος· οὐδὲ νοή-
σῆς μᾶλλον, ἢ τὰς οὐσίας αὐτῶν τῶν πραγμάτων· ἄγων εἰς φῶς, τὴν περὶ τὸ θεῖον ἁγιστεύουσαν θέμιν. εὐφραίνετο δὲ ὁρῶν τὸν Πρόκλον ὁ Ισίδωρος, αἰδοῖόν τε ἅμα καὶ δεινὸν ἰδεῖν αὐτὸ δοκῶν ἐκεῖ ὁρᾶν τὸ φιλοσοφίας τῷ ὄντι πρόσωπον. ἐπεὶ καὶ ὁ Πρόκλος ἐθαύμαζε τοῦ Ισιδώρου τὸ εἶδος, ὡς ἔνθεον, καὶ *πλήρης εἴσω φιλοσόφου ζωῆς. ὁ δὲ Σαλούστιος οὐκέτι τῷ δικανικῷ, ἀλλ᾽ ἤδη τῷ σοφιστικῷ βίῳ προσεῖχε τὸν νοῦν. ἐξέμαθε δὲ καὶ τοὺς δημοσίους ἅπαντας τοῦ Δημοσθένους λόγους. καὶ δὴ λέγειν ἦν ἱκανός, οὐ τοὺς νέους μιμούμενος σοφιστάς, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀρχαῖον *πόνον τῆς λογογραφίας ἁμιλλώμενος. ἀμέλει καὶ ἔγραψε λόγους οὐ πολύ τι ἐκείνων λειπομένους·

ἀνυπό-

ἀνυπόδητος περιϊὼν τὴν οἰκουμένην, ὡς φάναι λόγον, ἅπασαν. Ὅτι τὰ ἕδη καὶ διὰ αὐτῶν λαμβάνεσθαι τῶν τεμενῶν. τάττεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαλμάτων. λέγεται δὲ ἕδος, καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ νεώ. Ὄναρ μὲν μυριάκις παρῆν ὡς φάναι τὸ ἔπος· ἅπαξ δὲ καὶ * ὑπαρ φαίνη τὸ φάσμα περιεσκοπημένον τὸν ἄνθρωπον. ἀντὶ τοῦ * ἐμβλέπον ἀκριβῶς διεσκόπουν, ἐναντίως τῇ τῶν πολλῶν χρήσεως. ἀκώλυτοι διέμενον ὑπὸ τῶν εἰωθότων κατὰ τὸ ἀνθρώπινον κωλυμάτων. οὐδείς ἐστιν οὕτω τὸ θεῖον ἐκκεκωφημένος, ὃς οὐκ αἰσθάνεται αὐτοῦ τῆς ἐνεργείας πάσης μὲν, οὐχ ἥκιστα δὲ τῆς κολαζούσης τοὺς ἁμαρτάνοντας· οὐκ ἂν ἁμάρτοι μούσης ἀληθοῦς, ἢ οὐκ ἂν ἁμάρτοι ἀληθείας * ἱερᾶς. οἱ τῆς ἀλλοφύλου δόξης ἑταῖροι καὶ συστασιῶται καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἔρρωντο, καίτοι ἀρχὴν ἀτυχοῦντες εὐαγωγίας φιλοσόφου. καὶ τῇ εὐχῇ * χρησάμενος εἰς τὴν συνήθη καὶ ἀνθρωπίνην αἴσθησιν ἀπὸ τῶν ἀλλοκότων ὄψεων ἐπανῆλθε, καὶ δὴ ἐξέδωκεν ἱκανουμένῳ τῷ τοῦ γάμου καιρῷ. ἀλλὰ καὶ τρίβωνα φιλοσοφίας περιβαλὼν, ὡς φιλόσοφον τὴν νύμφην, τῆς περὶ τὰ θεῖα διατριβούσης θρησκείας, ὅση τε ῥητὴ καὶ ὅση ἀπόρρητος. ὁ δ' εἰς ἀφροδισιάδα μετεχώρησε παράκλητος ἄπαιδα βίον τῇ γυναικὶ συμβεβίωκεν. ὁ δὲ Ἱλάριος φιλοσοφῶν μὲν, ἐκδεδιητημένος δὲ τὰς ὑπογαστρίους ἡδονὰς, οὐκ ἔτυχε Πρόκλου διδασκάλου. πεπεῖσθαι ἔλεγε πολυχρονιώτερον οἱ γενέσθαι τὸν μετὰ τοῦ σώματος βίον, διὰ τὴν δεξιότητα τῆς γυναικός. καὶ ταῦτα ἔλεγεν, οὐ χάριν ὁμολογῶν ὥς ἄν τῳ δόξειεν· ἀλλὰ δυσχεραίνων πρὸς τὴν ἐν σώματι διατριβὴν, καὶ εἰς ἐκείνην ἀναφέρων, ὅσα γε εἰς ἄνθρωπον, τὴν τοῦ θανάτου ἀναβολήν. καὶ τῆς γυναικὸς ἐπῄνει τὴν εὐαγωγίαν, καὶ συνήδετο. κατελεήσας τοῦ γάμου τὰς πρώτας ἐλπίδας ὁ θεὸς, ἐδίδου σύμβολον τῆς ἐσομένης γονῆς· καὶ τὴν γαμετὴν λοιπὸν ἑώρα * ἐπίτεκα οὖσαν ὁ ἀνήρ. καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῷ Ἀσκληπιοδότῳ ὁ σκότος ἐγίνετο. διηγεῖτο δὲ ἄλλα τε ὧν ἀκήκοε, καὶ δὴ καὶ τῆς αὐτοῦ ὄψεως οὐκ ὀλίγα θαύματος ἄξια. ἡ δὲ ἄγνωστος φωνὴ ὅπου εἴη τὴν ναῦν ἀνακωχάζειν ἐκέλευε. τοῦ * ὁμακοίου τῆς αὐτοψίας καὶ ἀκοῆς ἅμα. καὶ διετέλεσεν ἄχρι θανάτου ἀμιγὴς παντὸς σώματος. οὐδ' ἔστιν ὅστις ἐσυκοφάντησεν αὐτὸν ἐπὶ τοιαύταις διαβολαῖς, οὐδὲ τῶν ἐχθίστων. ὁ δὲ Μαρῖνος τῷ ἀτόνῳ τῆς φύσεως, οὐδὲ τοῦ Παρμενίδου τὴν ὑπεραίρουσαν ἐξήγησιν τοῦ διδασκάλου ἠνέσχετο· ἐπὶ τὰ εἴδη δὲ τὴν θεωρίαν κατήγαγεν, ἀπὸ τῶν ὑπερουσίων ἑνάδων, ταῖς Φιρμοῦ καὶ Γαληνοῦ τὸ πλέον ἐννοίαις ἐπισπώμενος, ἢ ταῖς ἀκηράτοις ἐπιβολαῖς τῶν μακαρίων ἀνδρῶν. ἐθεράπευε τὰ δίκαια, καὶ φιλοσοφίᾳ πρέποντα, ἀλλ' οὐ τὸν θῶπα τρόπον καὶ βάναυσον. διὰ τὴν στάσιν ὁ Μαρῖνος ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐπίδαυρον ἀνεχώρησε τὰς ἄχρι τοῦ σώματος ἐκβαινούσας ἐπιβουλὰς ὑφορώμενος. ὁ δὲ Μαρῖνος, καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος, οὐ τῇ ἑτέρᾳ μόνον ἀλλὰ ἀμφοῖν * ταῖν χεροῖν τοῦ Ἰσιδώρου περιείχοντο· ὁ δὲ Πρόκλος ὁρῶν αὐτοῦ τὴν προθυμίαν ἄτρυτον οὖσαν, καὶ τὴν φιλομάθειαν ἀκόρεστον· πηγὰς λόγων εἰς τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἀφιεὶς, ἱερῶν τε καὶ φιλοσόφων, γαννύμενος αὐτοῦ διετέλει, πλατεῖαν ὑπέχοντι καὶ ἀρίηκοον τῆς διανοίας ὑποδοχήν· εἶξε δεδιὼς τὴν ἑκατέρου ἐπιτίμησιν, καὶ ἅμα λύπην ἀγανακτοῦσαν· ἐξήγειρεν ὑπερφυῆ τινα σφυγμὸν, καὶ οὐ φύσεως ἔκγονον. ἦν ἄρα τις ἀττικὴ γυνὴ, πολλὰς εἰδυῖα μηχανὰς εἰς

Nudis pedibus orbem terrarum, vt fertur, ambiit. Ἕδη, capit pro ipſis delubris. Ponitur eadem vox & pro ſtatuis: item pro templi pauimento. Millies inſomnia vidit, vt vno verbo dicam. Semel vero etiam verum viſum apparuit hominem circumſpiciens, pro accuratè contemplans, præter conſuetum morem loquendi. Liberi erant ab humanis impedimentis, quæ plerunque ſunt. Nemo in diuinis rebus adeo hebes eſt, quin ſentiat omnem Dei vim maximè autem in puniendis improbis. Non aberraret à vera Muſa, vel à ſacra veritate. Socij alius opinionis, & ſectatores, & ad Philoſophiam roborabantur, quanquam initio philoſophãdi dexteritatem non aſſequerentur. Voto vſus, ad familiarem humanumque ſenſum à portentoſis ſpectris rediit, & elocauit ad tempus matrimonio aptum. Sed etiam Philoſophię induto pallio, tanquã ſponſa philoſophica in diuinis rebus exercente religione, & quæcunque efferri, & quęcũque nõ efferri poſſunt. Ille Aphrodiſiadem ſeceſſit, & cum vxore ſine liberis vixit. Hilarius philoſophus, amans voluptates venereas, Proclo non eſt vſus magiſtro. Dixit perſuaſum longiorem ſibi fore in corpore vitam, ob dexteritatem vxoris: & hæc dixit, non gratum ſibi eſſe confitens, vt alicui videri poſſit, ſed ægrè ferens moram in corpore, & ad vxorem referens, quantum homini licet, mortis dilationem, vxoriſque laudauit facilitatem, & collætatus eſt. Deus primam matrimonij ſpem miſeratus, dedit illi ſignum futuræ ſtirpis, & tandem vxorem ſuam maritus grauidam vidit. Aſclepiodoto tenebræ, quo minus legeret, impedimento non erant. Narrauit & alia, quæ audiiſſet, & de eius viſu multa digna admiratione. Vox cuiuſnam eſſet incertum, nauem ſiſtere iuſſit, & de ὁμοίου eſt, quod ipſi videmus & audimus. Et vſque ad mortẽ caſtus vixit, nec quiſquã eſt, etiam inter inimicos, qui eum reprehenderit. Marinus inepto ingenio, nec excellentem Parmenidis expoſitionem præceptoris ſui tulit, ad ideas verò contemplationem demiſit, à ſupernaturalibus vnitatibus: Firmi & Galeni notionibus vt plurimum motus, aut incorruptis conceptibus mentis beatorum virorum. Iuſtitiam coluit, & quæ Philoſophum decent, non adulatorios mores, aut ſordidos. Marinus propter ſeditionem Athenis Epidaurum ſeceſſit, ſubodoratus, inſidias vitæ comparatas. Marinus & ipſe Proclus non vna ſolum, ſed ambabus manibus Iſidorum amplexi ſunt. Proclus videns illius animi indefeſſam alacritatem, diſcendi ardorem inſatiabilẽ, multas in illius animum deriuare doctrinas & ſacras & philoſophicas gaudens perrexit, ſinus mentis illi pandentis, & audiendi cupidinem adferentis. Ceſſit metuens vtriuſque reprehenſionem, querelam, & indignationem. Concitauit incredibilem quendam motum, eumque non à natura profectum. Fuit ſanè Attica mulier, quæ multas norat artes perſuadendi,

Marginal notes: * ὑπὲρ ἐφάνη. — * al. ἐμβλέπων. — * ἱερᾶς. — * al. χρησάμενοι. — Hilarius philoſophus. — * ἐπίτεκα. — * al. ὁμμακοῖς — * ταῖν. M. M. — DAMASC. — Hilarius. vide Suidam. — De Aſclepiodoto ſup. — Marinus. — Proclus.

DAMASC. vt ipſe docuerat, non vna manu, vt loquimur, ſed ambabus largiens. Talis fuit corpore & animo, vt ij, cum quibus colloqueretur, quando tempus erat, ſeueritate & conſtantia morum verborumque obſtupuerint. Gratioſus erat apud gratioſos. Loco philoſophiæ, otiique felicis, ad rempub. ſeipſum, & ad magiſtratus contulit. Natura contentioſus erat, & inſuperabilis in quauis re, cui animum applicuiſſet. Gloriæ amans ſi quis alius, obiurgatoriis verbis, operibúſque vſus, & quæ virtutem animi foras producerent. Cum ſuperioribus ſemper contendit. Solus voluit in pretio haberi, cùm deeſſet illi comitas, qua ſuperiorem reuereretur: plurimi verò reſpiciendo ad antiqua ſperabant.

Pamprepius. Pamprepius inſtrumentum idoneum fuit neceſſitatis reflantis honeſtati. Procedente tempore dixit, pro eo quod inſtat.

Damaſcius. Damaſcius enumerans eos qui ſacram & indiſſolubilem fidem noſtram inſanè oppugnarunt, etiam vt apparet, inuitus & coactus veritatis vi hæc ſcribit. *Iulianus Imp.* Conatus eſt Iulianus Imp. ſed vltra quatuor annos non progreſſus eſt. *Theodoſius Imp.* Cogitauit & idem poſtea Lucius dux militiæ Byzantij ſub Theodoſio, qui conatus Imperatorē interficere, in palatium venit, & ter tentans gladium educere, perterritus deceſſit. Vidit enim repentè mulierē inuſitatæ magnitudinis, & terribilem, à tergo Theodoſium amplexantem. *Zeno.* Poſt hæc magnus orientis ductor Zeno id conatus eſt, ſed violenta morte præpeditus fuit. Nam cadens ex equo crus confringēs exſpirauit. Deinde Seuerianus noſter ciuis noſtro tēpore, cum aliis nonnullis compluribus, parum abfuit quin multaretur morte propter conſciorum perfidiam, & aliorum forraſſe, & Armorichi filij Aſperis, qui cōiurationem Zenoni detexit. Præter hos & Marſus & Illus, quorum Marſus in ipſa rebellione, morbo extinctus eſt. Caput in hoſtium exercitum iaculatur, ſupernè è rupe præcipitatur. *Ammonius.* Ammonius amans turpis lucri, & omnia ad quamcumque vtilitatem referens, paciſcitur cum eo, qui tunc inſpecturus venerat, quænam eſſet præualitura opinio. Supellectilia erant omnis generis librorū, cum liberis operam dabat gratia reipub. Verbis primum, inquit auctor, ſpecimen edidi, Rhetoricæ pallium induens: quare erat pallium etiam oratorium, vt philoſophicum. Natura homines otioſæ vitæ virtutem tribuunt, quum meo quidem iudicio ſic ſe non habeat. Virtus enim in media repub. in ciuilibus officiis & ſermonibus verſans, animum ad fortitudinem exercet, & experientia magis confirmatur quid ſanum ſit & integrum: quidque fictum & adulterinum latitet in hominum vita. Hoc omne reprehenditur, & citius emendatur: Boni vero & vtilitatis quantum eſt in rebus publicis, quantum & confidentiæ, & fortitudinis. Quare orationes priuatim habentes,

πλήθων, ὡς διεδίδαξεν· οὐ μιᾷ χειρὶ δωρούμενος, ἀλλ' ἀμφοῖν, κατὰ τὴν παροιμίαν. τοιοῦτος ἦν σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὥστε καταπλαγῆναι τῇ συννοίᾳ τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἡνίκα καιρὸς ἦν σεμνότητος καὶ ἐμβριθεστέρων ἠθῶν τε καὶ λόγων· χαρίεις δ' ἦν πρὸς τοὺς χαρίεντας· ἀντὶ γὰρ φιλοσοφίας καὶ ἀπραγμοσύνης εὐδαίμονος, εἰς πολιτείαν ἑαυτὸν καὶ εἰς ἀρχὰς ἐξέωσε φέρων. φύσει δὲ ὢν φιλόνεικος, καὶ ἀήττητος, ἐφ' ὅ,τι ἂν ὁρμήσειε· καὶ φιλόδοξος, ὡς οὐκ οἶδ' ἕτερος ἐπιτιμίοις ἔργοις τε καὶ λόγοις, καὶ τὴν ἀρετὴν εἰς τὸ ἔξω προάγουσι τῆς ψυχῆς. πρὸς κρείσσους ἀεὶ καὶ ἁμιλλητικὸς πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας ἦν· ἠθέλετο δὲ μόνον ἀξιωθῆναι ὁ δεόμενος τῆς τὸν ἄρχοντα προσκυνούσης ἐνδείξεως: οἱ δὲ πλεῖστοι ὠρθοῦντο πρὸς τὰ ἀρχαῖα ταῖς ἐλπίσιν.

Ὄργανον ὁ Παμπρέπιος ἐπιτήδειον τῆς πρὸς τὸ κάλλιον ἀντιπνεούσης ἀνάγκης ἦν. κατὰ τὸν ἱκνούμενον χρόνον, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸν ἐπιόντα.

Ὅτι τοὺς κατὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν καὶ ἀκαταλύτου πίστεως ἐπιλυττήσαντας ὁ Δαμάσκιος ἀριθμούμενος, καὶ ἄκων (ὡς ἔοικε) καὶ ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν * ἐνέργειαν ἀληθείας βιαζόμενος, τάδε ἀναγράφει. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ καὶ Ἰουλιανὸς ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' * ἐτέων οὐκ ἐπέβη τισσάρων, ἐπεχείρησε δὲ χρόνοις ὕστερον καὶ Λούκιος, ἀνὴρ ἐν Βυζαντίῳ τὴν στρατηγίδα ἀρχὴν ὑπὸ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ κοσμῶν, ὃς πειραθεὶς τὸν βασιλέα ἀνελεῖν, εἴσω τῶν βασιλείων παρῆλθε, καὶ τρὶς θελήσας ἐξελκύσαι τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἀπετρέπετο καταπεπληγμένος· ἑώρα γὰρ ἐξαίφνης γυναῖκα μεγάλην καὶ βλοσυρὰν περιπτυσσομένην κατὰ νώτου τὸν Θεοδόσιον. μετὰ ταῦτα ὁ μέγας τῆς ἕω στρατηλάτης ἐπεχείρησεν: ἀλλ' ἐπεσχέθη, βίαιον εὑράμενος θάνατον. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἵππου πεσὼν, καὶ τὸ σκέλος κακῶς διατεθεὶς, ἐτελεύτησε τὸν βίον. εἶτα Σευηριανὸς, φησὶν, ὁ πολίτης ἡμῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, μετὰ καὶ ἄλλων [τινῶν] συχνῶν· ἀλλ' ὀλίγου δεῖν θανάτῳ ἐζημιώθη, διὰ ἀπιστίαν τῶν συνειδότων, ἄλλων τε ἴσως, καὶ * Ἀρμερίχου τοῦ Ἄσπερος, παιδὸς, ἐξειπόντος τὴν συνωμοσίαν τῷ Ζήνωνι. πρὸς οἷς Μάρσος καὶ Ἰλλοῦς. ὧν ὁ μὲν Μάρσος ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαναστάσει νόσῳ τέθνηκεν· ὁ δὲ Ἰλλοῦς συλληφθεὶς, ξίφει τὸν βίον κατέστρεψεν. ἀκοντίζει τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ἄνωθεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἀποδισκεύσας. ὁ δὲ Ἀμμώνιος αἰσχροκερδὴς ὢν, καὶ πάντα ὁρῶν εἰς χρηματισμὸν ὁντιναοῦν, ὁμολογίας * τίθεται πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα, τὸ τηνικαῦτα τὴν κρατοῦσαν δόξαν. χρυμαῖα ἔκειτο παντοδαπῶν βιβλίων, ὅταν ἀφροδισιάζῃ ἐπὶ παιδοποιίᾳ πολιτικῇ. λόγοις, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐπεδεικνύμην πρότερον τὸν ἐπὶ ῥητορικῇ τρίβωνα περιθέμενος: ὥστε ἦν καὶ τρίβων ῥητορικὸς, ὡς καὶ φιλόσοφος. πεφύκασι δὲ ἄνθρωποι τῇ μισοπράγμονι ζωῇ τὴν ἀρετὴν ἐπιφημίζειν, * οὐχ οὕτως ἔχον κατά γε τὴν ἐμὴν κρίσιν. ἡ γὰρ ἐν μέσῃ τῇ πολιτείᾳ διὰ τῶν πολιτικῶν ἔργων τε καὶ λόγων ἀναστρεφομένη ἀρετὴ γυμνάζει τε τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἐρρωμενέστερον, καὶ βεβαιοῦται μᾶλλον ἐπὶ τῆς πείρας, ὅσον αὐτῆς ὑγιές τε καὶ ὁλόκληρον· ὅσον δὲ κίβδηλον καὶ ἐπίπλαστον ἐμφωλεύει ταῖς ἀνθρωπίναις ζωαῖς, τοῦτο πᾶν διελέγχεται, καὶ ἑτοιμότερον καθίσταται πρὸς διόρθωσιν· τὸ δὲ ἀγαθοεργόν τε καὶ ὠφελητικὸν, ὅσον ἐστὶν ἐν τοῖς πολιτεύμασι. τὸ δὲ θαρραλέον καὶ βέβαιον ἡλίκον. τοιγαροῦν οἱ ἐν γωνίᾳ καθήμενοι λόγοι, καὶ πολλὰ

καὶ πολλὰ φιλοσοφοῦντες εὖ μάλα σεμνῶς περὶ δικαίου καὶ σωφροσύνης, ἐκβαίνειν ἐπὶ τὰς πράξεις ἀναγκαζόμενοι, δεινὰ ἀσχημονοῦσιν, εἰς Ἀθήνας καὶ Πρόκλον * ἀπαίρειν ἔτι διακαρτερούμενον ἐν τῷ σώματι.

ſ. ἀπαίρειν.

Agapius.

σεμνὸς ὢν ἅμα καὶ εὔομιλος ὁ Ἀγάπιος, τήν τε ἀρχαίαν γλῶτταν ὑπὲρ τὴν ἰδιώτην μελετήσας, ἐπέστρεψεν εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀνθρώπους. θαῦμα δὲ ἑαυτοῦ παρέσχετο καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῖς λογιωτέροις· ὥρμητο γὰρ ἀπὸ πάσης τῆς παιδείας. ζητητικός τε καὶ κριτικὸς ἠβούλετο εἶναι γραμματικῶν τε καὶ ῥητορικῶν· καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἐδόκει τετράγωνος εἶναι καὶ ἦν τὴν σοφίαν.

Geſius.

καὶ εἰς κλέος ὁ Γέσιος μέγα ἀνέβη, οὐ μόνον ἰατρικῆς ἕνεκα παρασκευῆς, τῆς τε διδασκαλικῆς καὶ τῆς ἐργατικῆς· ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης πάσης παιδείας: διαλεκτικαῖς συνουσίαις ἀρδόμενος τὴν ψυχήν.

Ὅτι ἀγαγομένῳ Ἰσιδώρῳ Δόμναν γυναῖκα, τίκτεται αὐτῷ παῖς ἐξ αὐτῆς, Πρόκλον τὸ παιδίον * ἐπωνόμασε· καὶ ἡ Δόμνα ἐπί γε τόκῳ πέμπτῃ ὑστέρῳ ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει, κακοῦ θηρίου, καὶ πικροῦ συνοικεσίου ἐλευθερώσασα τὸν φιλόσοφον ἑαυτῆς.

ἐπονομάσαι.

Æſculapius.

Ὅτι ὁ ἐν Βηρυτῷ, φησίν, Ἀσκληπιὸς οὐκ ἔστιν Ἕλλην, οὐδὲ Αἰγύπτιος, ἀλλά τις ἐπιχώριος φοῖνιξ. Σαδύκῳ γὰρ ἐγένοντο παῖδες, οὓς Διοσκούρους ἑρμηνεύουσι καὶ Καβείρους. ὄγδοος δὲ ἐγένετο ἐπὶ τούτοις ὁ Ἔσμουνος, ὃν Ἀσκληπιὸν ἑρμηνεύουσιν. οὗτος κάλλιστος ὢν θέαν, καὶ νεανίας ἰδεῖν ἀξιάγαστος, ἐρώμενος γέγονεν, ὥς φησιν ὁ μῦθος, Ἀστρονόης θεοῦ φοινίσσης, μητρὸς θεῶν· εἰωθώς τε κυνηγετεῖν ἐν ταῖς δὲ ταῖς νάπαις, ἐπειδὴ ἐθεάσατο τὴν θεὸν αὐτὸν ἐκκυνηγετοῦσαν, καὶ φεύγοντα ἐπιδιώκουσαν, καὶ ἤδη καταληψομένην· ἀποτέμνει πελέκει τὴν αὐτὸς αὑτοῦ παιδοσπόρον φύσιν: ἡ δὲ τῷ πάθει περιαλγήσασα, καὶ Παιᾶνα καλέσασα τὸν νεανίσκον, τῇ τε ζωογόνῳ θέρμῃ ἀναζωπυρήσασα· θεὸν ἐποίησεν, Ἔσμουνον ὑπὸ Φοινίκων ὠνομασμένον ἐπὶ τῇ θέρμῃ τῆς ζωῆς· οἱ δὲ τὸν Ἔσμουνον ὄγδοον ἀξιοῦσιν ἑρμηνεύειν.

Pæan.

** al. Συδύκῳ.*

Ὅτι ὄγδοος ἦν τῷ * Σαδύκῳ παῖς, ἐν σκότῳ διωλυγίῳ πολὺ φῶς ἀνάψας. τοῦτον ἀπεδέξαντο τοῦ νεανίσκου τὸν λόγον, καὶ ἠγάσθησαν οἱ ἀμφὶ τὸν Μαρῖνον, πῶς οἴει σφόδρα; οὔπω ἐξερρωγότα δύσκολα τῆς ὑποθέσεως· ἐμὲ δὲ ἐπεσπάσατο ἡ ῥύμη τοῦ λόγου πρὸς τὰ μετ' αὐτὰ ἐμβεβηκότα ποιήσασθαι τὴν ἐκβολήν, ἐπακολουθήσαντα παριόντι τῷ βίῳ τῶν διαδόχων, οὓς εἵλετο Πρόκλος. ὁ δὲ καὶ παράδοξον ἀκοῦσαι, μετὰ σεμνότητος εὐγενοῦς καὶ βεβαίας ἐφαίνετο τοῖς παροῦσι χαρίεις· τὰ μὲν πολλὰ σπουδάζων εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἀκούουσιν ὄφελος, ἀνιεὶς δὲ ἐνίοτε τῷ παίζοντι τὴν σπουδήν, καὶ σκώπτων εὐφυῶς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥστε ἐπικαλύπτειν τῷ γελοίῳ τὸν ἔλεγχον, εἰς ὕψος καὶ μῆκος, οἷον θαυμάσιον· ὥστε τὰ ἀρχαῖα, καὶ πρὸς τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα, μηκέτι ἄπιστα εἶναι· καὶ ᾔτει παρ' ἐμοὶ ὑποδοχὴν λανθάνουσαν.

ὁ δὲ Θεοσέβιος τὸν τῆς σωφροσύνης δακτύλιον, ὃν ὁ χυδαῖος εἰσιὼν παραδίδωσι, τοῦτον οὗτος κατασκευασάμενος, προσελθὼν, τῇ γυναικὶ ἔφη· πάλαι μὲν σοι ἐπιδέδωκα δακτύλιον ἁρμοστὴν παιδουργοῦ συμβιώσεως: ταννῦ δὲ τοῦτον ἐπιδίδωμί σοι σωφρονιστὴν, ἐπίκουρον σοι παρεσόμενον

DAMASC.

Proclus.

& multa optimè & grauiter de iuſtitia & temperantia philoſophantes, ad res coacti deſcendere, valde ineptè ſe gerunt. Proclum Athenas ire adhuc in corpore exiſtentem.

Agapius grauis ſimul & facilis, antiquam linguam ſupra vulgarem imitatus, omnes in ſe Byzantinos conuertit. Admirationi fuit Alexandriæ diſertis hominibus: omnibus enim artibus inſtructus erat. Volebat Grammaticos, & Rhetores examinare & iudicare, &, vt paucis dicam, in ſapientia quadrangulus eſſe videbatur, & etiam erat.

Agapius inſtar cubi, vid. prouerbium.

Magnum honorem Geſius conſecutus eſt, non ſolùm quod arte medica valeret, & docendo & operando: ſed etiam ob omnem aliam eruditionem, Dialecticis ſeſe inſtruens.

Geſius.

Iſidoro Domnam vxorem ducente, natus eſt filius, quem Proclum non inauit. Domna quinto poſt partum die mortua: maritum philoſophum mala fera, amaroque coniugio liberauit.

Domna Iſidori vxor.

Æſculapius Beryti non eſt Græcus, neque Ægyptius, ſed aliquis Phœnix indigena. Nam Saduco nati ſunt filij, quos Dioſcuros Cabiros interpretantur. octauus natus eſt Eſmunus, quem Æſculapium interpretantur. Hic viſu pulcerrimus, & iuuenis, qui viſus admirationẽ excitaret, quem, vt ait fabula, Aſtronoë Dea Phœniſſa mater Deûm adamauit. Solitúſque in ſaltibus venari, vt vidit Deam ſibi inſidiantem, & ſe dum fugeret inſequentem, & iamiam comprehenſuram, pudenda ſecuri ſibi amputat. Ipſa hoc caſu dolens, & Pæana vocans iuuenem, recreatum vitali calore in Deos retulit, à Phœnicibus Eſmunum vocatum ob calorem vitę. Alij dignantur Eſmunum octauum interpretari.

Æſculapius.

Octauus filius Saduco erat, qui in denſis tenebris magnam lucem accendit. Hanc iuuenis orationem exceperunt, & valde admirati ſunt Mariniani. Nondum tamen difficultate argumenti rupta: me orationis vis attraxit, vt ad ſequentia me ab illa reuocarem, & inſtante vita, eos ſucceſſores imitarer, quos Proclus elegerat. Quodque nouum auditu, cum generoſa, ſolidáque grauitate videbatur præſentibus gratus. Plurima conatus ad communem auditoribus vtilitatem, interdum verò iocando de illa grauitate remittens, & peccantes ingenioſè carpens, vt riſu increpationem tegeret. Altitudine & longitudine egregius, vt antiqua & fabuloſa iam vera ſint, & à me petebat occultam admiſſionem.

Theoſebius caſtitatis annulum, quem accedens vilis quiſpiam dedit, adornans vxori dedit, dicens: Olim tibi annulum dedi coniunctionis filiorum procreandorum, nunc tibi do temperantiæ, qui tibi ad caſtam domus

Theoſebius hæc eadem ſupra.

Exemplum continentiæ in coniugibus.

DAMASC. cuſtodiám adiumento futurus eſt. Illa verò libenter accepit, & reliquo tempore cum viro caſtè vixit. Hoc munimento non in vxore ſolùm, ſed etiam in ſe magnitudinem animi teſtari ſolebat. Etenim iuuenis cùm eſſet, teſtatus eſt etiam ipſe, eruditionis certamen ſubiiſſe ſe cum hoſtibus, qui generationem procurarent, tam extrinſecus imminentes, quam intus proditionem molientes. reclamans autem omnibus ſenſibus, maximè tactui reclamabat. Hunc enim eſſe reuera terreſtrem, rebellem, trahentem animam ad perennem fontem generationis.

CCXLIII Himerii Sophistæ *Declamationes.*

Legi quaſdam Declamationes Himerij Sophiſtæ.

Ex oratione Hyperidis pro Demoſthene.

Ex Theoria.

Suſpecta & periculoſa omnibus hæc deliberatio eſt, magnámque habet difficultatem, antequam auditori perſuadeat. Ad populum hæ duæ habitæ, & quàm optimè elaboratæ: ſiquidem non ſimplicibus, & nudis nominibus vtuntur, ſed iis, quæ emphaſi quadam cõſilium clarius exhibent.

Huius Declamationis hoc proœmium.

Philippvs, Athenienſes, non Demoſthenem ſolum hoc vno edicto, ſed & reliquos veſtros Oratores, qui cum illo ſe totos reipub. dederant, exiſtimauit ſe ablaturum. Hactenus quidem Philippum Attica prohibuimus, vrbique ad hæc vſq; tempora libertatem integram conſeruauimus. Nunc enim ſponte calamitatibus premi velle videbimur, nec Philippi imperium detrectare, qui ad barbaros primùm conuerſus, & totam illic regionẽ depopulás, deinde ad vicina vrbi noſtræ, totique Græciæ loca vndecunque nos infeſtans deſcẽdit, venatores hac in re callidos imitatus, qui eo tempore tãtùm feris parcunt, quo ſe ad venandum magis comparant. Nihil tamẽ nobis vt victis eripuit, nec Peloponeſus perfoſſa, neque ruina Phocẽſium, neque Eubœa cum Medorum trophæis tyrannide oppreſſa, nec Arcadia in ſeruitutem redacta, nec Elea Fortuna, nec noſtrum imperium coegit immutare. Quin & tẽtatam Cherſoneſum cognoſcimus, & Helleſpontum inimicum habebimus. Quænam obſecro, peſtis, aut terræ-motus tot ciuitates exinaniuit, tot nationes euertit, ac perdidit, quot ipſe Philippus, eiúſque tempora? Probè enim ſciuit fore, ſi quis Demoſtheni auſcultauerit, nihil ſe vnquam hoc impediente conſequi, nec eorum, quæ habet, quidquam occupare poſſe. Nec dona ſolùm dat ad vrbes corrumpendas, proditorum conſiliis excitatus, neque ſolùm præmia pro patria noſtra proponit, neque modò in populum improbos inducit, ſed in oratores ac rhetores dolos machinatus eſt, quam rem omnes feſti loco, ac veluti Panegyrin duxerunt, tum ille non verbis, ſed more ſuo tacitè cœpit nocere. Imponebat etenim mari terram, ſuperque medios montes nauigabat, terræque vice mari, mariſque loco terra vtebatur, & vrbs in triremes pro Attica demigrans,

Fort. de Xerxe.

τῆς σώφρονος οἰκουρίας. ἡ δὲ ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συνέζησε τῷ ἀνδρὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἀδιάφθορος σωματικῆς κοινωνίας. τῷ δὲ φυλακτηρίῳ τούτῳ τὸ δραστήριον οὐκ ἐπὶ γαμετῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ πάλαι εἰώθει μαρτυρεῖν. καὶ γὰρ ὅτε νεώτερος ἦν, ὡμολόγει καὶ αὐτὸς ἀγωνίσασθαι τὸν παιδείας ἀγῶνα πρὸς τοὺς γενεσιουργοὺς πολεμίους, τούς τε ἔξωθεν ἐπικειμένους, καὶ τοὺς *ἔνδον προδιδόντας. καταβοῶν δὲ τῶν αἰσθήσεων πασῶν, μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς ἁπτικῆς κατεβόα· εἶναι γὰρ αὐτὴν τῷ ὄντι χθονίαν, καὶ ἀντίτυπον, καὶ κατασπῶσαν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν τῆς γενέσεως ἀέναον ὀχετόν.

* ἔνδοθεν.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΜΕΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΟΥ διάφοροι μελέται.

σμγ'. Himerij ſophiſtæ Declamationes.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τῶν Ἱμερίου τοῦ σοφιστοῦ *μελετῶν.

ἐκ τοῦ ὑπὲρ Δημοσθένους, Ὑπερίδου.

ἐκ τῆς θεωρίας.

Ὕποπτος μὲν καὶ σφαλερὰ παντὶ δήμῳ τοιαύτη συμβουλὴ, καὶ οὐ μικρὰ λιποῦσα πρὸς πειθὼ τὸν ἀκούοντα. ἀμφότεροι γὰρ δημοτικοὶ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον ὑπειλημμένοι τυγχάνουσιν. οὐδὲ τοῖς γυμνοῖς χρῆσθαι τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τοῖς δι' ἐμφάσεως τὸ βούλημα σημαίνουσιν.

* διάφοροι λιταὶ τῆ. ... ἡ ἐκλογὴ ... τῶν ἐκ ... (margin note partly illegible)

ἐκ τῆς μελέτης αὐτὸ τὸ προοίμιον.

Ὠίετο μὲν, ὦ ἀθηναῖοι· Φίλιππος δι' ἑνὸς τούτου κηρύγματος οὐ Δημοσθένη μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας ὑμῶν ἀφαιρήσεσθαι τοὺς δημαγωγοὺς, ὅσοι μετ' ἐκείνου δόντες ἑαυτοὺς τῇ πολιτείᾳ, Φιλίππῳ μὲν ἄβατον τὴν ἀττικὴν, τῇ πόλει δὲ τὴν ἐλευθερίαν ἀκέραιον μέχρι νῦν διετηρήσαμεν. δόξομεν γὰρ ἑκόντες ἤδη καὶ οὐκ ἄκοντες δυστυχεῖν τε καὶ ὑποβεβλῆσθαι Φιλίππῳ. ὁ δὲ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐξάπτετο πρότερον, καὶ τὴν ἐκεῖ κενώσας ἤπειρον, ἐπὶ τὰ καίρια μέρη λοιπὸν τῆς πόλεως καὶ τῶν ἑλλήνων ἐφέρετο, πανταχόθεν ἡμᾶς περιστοιχιζόμενος, κατὰ τοὺς δεινοὺς τῶν θηρατῶν, οἳ τοσοῦτον φείδονται τῶν θηρίων χρόνον, ὅσον ἔτι παρασκευάζονται. ἐκίνησε δὲ ἡμᾶς οὐδὲν, οὐδὲ *ἀντιλαβέσθαι τῶν πραγμάτων ἠνάγκασεν, οὐ διορυττομένη πελοπόννησος, οὐ τὸ πτῶμα τὸ φωκικὸν, οὐκ εὔβοια μετὰ τῶν τροπαίων τῶν μηδικῶν τυραννουμένη, οὐκ ἀρκαδία δουλεύουσα, οὐ τὰ *ἠλεῖ *ἀτυχήματα· ἀλλὰ καὶ χερρόνησον πειραζομένην ἐπείδομεν, καὶ τὸν ἑλλήσποντον ἀλλοτριούμενον ὁρῶντες, ἐμέλλομεν. τίς γὰρ λοιμὸς ἢ σεισμὸς τοσαύτας πόλεις ἐκένωσεν, ἢ τοσαῦτα γένη ἀνθρώπων ἠφάνισε καὶ κατέδυσεν· ὅσα Φίλιππος καὶ ὁ Φιλίππου χρόνος; οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὧν τε μηδέπω τυγχάνει διὰ *τοῦτον ἀποστερούμενος, καὶ ὧν ἔχει μηδὲν *ἂν λαβὼν· εἰ συμβουλεύοντι Δημοσθένει τις ἐπείθετο. οὐδὲ κατὰ τῶν πόλεων μόνον δωροδοκεῖ, ταῖς τῶν προδοτῶν ἐπηρμένος γνώμαις ὁ Φίλιππος· οὐδὲ ἆθλα τῶν πατρίδων προτίθησιν· οὐδὲ κατὰ τῶν δήμων ὁπλίζει τοὺς ἀλάστορας· ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, *ἐπὶ τοὺς δημαγωγοὺς μετενήνοχε τὸ μηχάνημα, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἑορτὴν εἶναι καὶ πανήγυριν ἐκείνην τὴν πρᾶξιν ἅπαντες ἐνομοθέτησαν· τότε ἐκεῖνος παρανομεῖν οὐκ ἀπὸ ῥημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φύσεως ἤρχετο. *ἐπετίθει γὰρ θαλάττῃ μὲν ἤπειρον, διὰ ὀρῶν δὲ μέσων ἐναυτίλλετο· θαλάττῃ μὲν, ὅσα γῇ, γῇ δὲ ὅσα θαλάττῃ χρώμενος· καὶ τὰς τριήρεις ἀντὶ τῆς ἀττικῆς μετοικίσασα,

* ἀντιλαμβάνεσθαι.

* ἠλεῖα. * δυστυχήματα. M. M.

* al. τοῦτον. * al. ἀπολαβ.

* ἢ τοὺς. M. M.

* al. ἐπιτί.

καὶ πάντα

καὶ πάντα ὅσα ἐν ἀνακτόροις, ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἡ πόλις ἐπέδειξεν. οὐ Μακεδόνες ἐπιπολάζουσι τοῖς πράγμασιν, οἱ πρόσθεν ἀγαπητῶς μετὰ τῶν φόρων σωζόμενοι. παρελόμενοι δὲ τῆς * ἀρχῆς τὴν ἡμετέραν πόλιν, αὐτοὶ παρέδυσαν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην, ἐφ' ἣν ἡμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον. τίς * νόμων κατήγαγεν ἐπὶ θάλατταν Φίλιππον· καὶ στοιχείου μηδὲν αὐτοῦ διαφέροντος προσάψασθαι κατηνάγκασεν; ὅταν μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ κελεύωσιν ὅ, τε νόμος καὶ ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ἀμφοτέροις διὰ τὸ συμφέρον πείθομαι: ὅταν ἕτερα μὲν ἡ χρεία, ἕτερα δὲ οἱ νόμοι φράζουσι· παρεὶς ἀκούειν τῶν συλλαβῶν, ἀκολουθῶ τῷ συμφέροντι. καὶ τίς οὐκ οἶδεν, ὡς ἐκεῖνοι πάλαι τοῖς παρ' ἡμῶν νομοθέταις ἐρρῶσθαι φράσαντες, καὶ πολλὰ μὲν χαίρειν Σόλωνι καὶ Δράκοντι καὶ τοῖς ἄλλοις εἰπόντες ἅπασι, τὸ Μακεδονικὸν καὶ τὴν Φιλίππου φιλίαν, νόμους καὶ πατρίδα, καὶ πάντα τὰ τιμιώτατα νομίζουσι· στηλίτην * παρὰ τῷ θεῷ γινόμενον αὐτὶ τοῦ ἐν στήλῃ θριαμβευόμενον ὧν ἐτόλμησεν. ὑφορῶμαι Αἰσχίνην· ταράττει γάρ με τὸ δρᾶμα τὸ Φωκικὸν, ὅπερ οὐκ ἐπὶ σκηνῆς ἡμῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς ὁ θαυμαστὸς οὗτος τριταγωνιστὴς ἐπεδείξατο. ἀλλ' ὅμως καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰρωνεύονται τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν Πεισίστρατον πολλάκις περιφέρουσι· καὶ οὐκ αἰσχύνονται νῦν μὲν εἰς δειλίαν καὶ μαλακίαν σκώπτοντες, νῦν δὲ μὴ τυραννήσῃ τῆς πόλεως δεδιότες· ἃ πλεῖστον ἀλλήλων κεχώρισται. ὁ στόλοις ὅλοις ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἐπὶ τοὺς τυράννους ἀναγόμενος· φθείρουσι μὲν τὰ περὶ αὐτὴν τὴν πόλιν, Φιλίππῳ δὲ ὁδοποιοῦσι τὰ πράγματα.

* al. τύχης.
* al. νόμων.
* al. ἀεὶ.

Ἐκ τῆς μελέτης, ἧς Δημοσθένην εἰσάγει συμβουλεύοντα κατάγειν Αἰσχίνην, φήμης ῥυείσης, ὅτι Ἀλέξανδρος τοὺς φυγάδας κατάξει.

Ὄντος γὰρ ἑκατέρου δεινοῦ, καὶ τοῦ λύειν ψῆφον ἑκόντας, καὶ τοῦ ταῦτα ὑπομεῖναι παρὰ γνώμην ἐξ ἐπιτάγματος, ἧττον ἑκόντας κακὸν τοῦ λύειν ἄκοντας ὑπείληφα. τὸ μὲν γὰρ ἐνδέχεται ποτὲ καὶ φιλανθρωπίας δόξαν λαβεῖν· οἱ δὲ ἑτέροις ὑπακούοντες, τὴν μὲν αἰσχύνην ἑαυτῶν ποιοῦσι, τῶν δὲ προσταξάντων τὴν εὔκλειαν. κοινολογεῖται καὶ μετὰ βῆμα βασιλεῦσιν Αἰσχίνης, καὶ μετὰ Κτησιφῶντα, καὶ τὴν φυγὴν, τυράννους ἔτι περιεργάζεται. ἄνθρωπος τὴν Ἀσίαν ὅλην ὑπερπηδήσας τοῖς ὅπλοις, καὶ τῇ φύσει φιλονεικῶν λοιπὸν ὅτι πολεμίους μὴ κέκτημαι· δι' οὓς ἤρθη τοσοῦτος Φίλιππος, δι' οὓς ἔπεσε τὰ τῶν ἑλλήνων φρονήματα· παρ' ὧν σύμμαχοι, τόποι, καιροὶ, πᾶσα τῶν μεγάλων κατορθωμάτων ἡ πρόφασις. ἀλλὰ τὸ μὲν Θηβῶν πάθος ὑπερεφώνει τοὺς ἕλληνας· Ἀλέξανδρος δὲ τὴν πόλιν καὶ μετὰ Θήβας ᾐσχύνετο· καί τοι γε εἶχέ τι τότε τῇ πόλει καὶ μέμψασθαι. ἡμεῖς γὰρ Θηβαίων πεσόντων τὴν τελετὴν ἀπεκλεισάμεθα· ἵνα μὴ τοῖς Θηβαίων θρήνοις ἀναβοῶμεν τὸν Ἴακχον. ὥσπερ γὰρ ἀγαθοῦ φανέντος τοῦ κομιζομένου τὴν χάριν, μεθέξειν ἡ πόλις τὸ μέρος τῆς δόξης ἤμελλεν: οὕτω τῆς αἰσχύνης οἱ * πονηροῦ ἐξηλέγχετο. οὔτ' ἂν ἑτέρου γράφοντος καὶ παρανομοῦντος ἐσίγησα· ἀλλὰ προσδραμὼν ἂν

HIMERIVS.

omnia quęcunque in palatiis ſolent, ſuper aquā exhibuit. Non Macedones finibus inſiſtunt ſuis, prius ſcilicet clementer exactis tributis à nobis conſeruati, ſed exacta ciuitate noſtra ex imperio, irrepſerunt in eum locum, quem nobis maiores noſtri reliquerunt.

Quęnam Philippum lex ad mare duxit, & illud elementum contingere coëgit, cui non multum diſſimilis eſt?

Quando quidem enim lex, & rerum occaſio idem poſtulant, vtilitate incitatus vtrique morem geram, quando aliud vſus ſeu occaſio, aliud leges ſuadent, Omittens legis verba, vtilitatem ſequor.

Et quis veſtrum ignorat, quomodo illi olim noſtris legiſlatoribus valere iuſſis, & Solone, Dracone, aliiſq; omnibus neglectis, Macedonum Philippique amicitiam, legis loco, & patriæ, reique precioſæ duxerint.

Infamia notatum à Deo [pro in columna triumphantem] ob ea quæ auſus fuit. Suſpectum habeo Æſchinem. Turbat enim me comœdia Phocenſis, quam nobis non in ſcena adumbrate, ſed re ipſa egregius ille hiſtrio, tertias partes ſortitus, exhibuit.

Veruntamen cùm hæc ita ſe habent: hominē riſu excipiunt, & Piſiſtratum ſæpenumero appellant, neque erubeſcunt, vt ignauum, & mollem ſcommatibus petere, nunc etiam metuentes ne tandem etiam vrbem tyrannide opprimat: quæ maximè à ſe mutuò differunt.

Qui integris claſſibus ad reges è Pyræeo delatus eſt.

Hæc corrumpunt rempub. Philippo verò viam ſternunt.

Ex oratione in qua Demoſthenem inducit de reuocando Æſchine conſultantem: vulgato rumore Alexandrum exſules reuocaturum.

Æſchines.

CVm vtrumq; acerbum ſit, & edictum ſponte ſoluere, & hæc ſuſtinere præter voluntatem ex mandato, minus malum exiſtimaui ſponte ſoluere, quàm inuitè tolerare. Nam fieri quidem poteſt, vt hoc aliquando humanitatis gloriam conſequatur, qui verò aliis obediunt, ſibi ipſis infamiam, imperantibus verò honorem conciliant.

Æſchines confert cum regibus ſermones pro ſuggeſtu, & poſt exſilium propter Cteſiphontem amplius ſollicitat reges.

Homo vniuerſam Aſiam armis peragrans, & ingenio id demum adnitens, ne habeam cum quibus contendam.

Per eos tantùm elatus eſt Philippus, per quos Græcorum animi deciderunt: à quibus commilitones, loci opportunitates, omnis fortiter gerendarum rerum occaſio data erat.

Thebæ.

Thebanorum quidem calamitas aduocabat Græcos: Alexander verò hanc vrbem poſt Thebas reuerebatur, quanquam & tunc aliquid habuerit, quod vrbi huic obiiceret. Non enim Thebanorum victorum ſacra excluſimus, ne ad eorum lamenta Bacchum hymno inuocaremus. Quemadmodum enim vrbs, ſi vir ſincerus compareat, qui gratiam queat referre, gloriæ particeps futura eſt, ſic & malo referente gratiam, infamia notatur.

Neque alio ſcribente, & contra leges agente, ego obmutuerim, ſed conſcenſis

HIMERIVS.

roſtris Solonem inuocans,& rempub.compellans,dixerim: Leges non abrogo,neque exſules recipio ex mandato,ac ne iubente quidem Phocenſium percuſſore, neque fœdus ineo, ſed quamdiu portus habuero, quamdiu robuſtam ætatem, quamdiu trophæa numerauero, quamdiu adhuc vna è Pyræeo triremis adducetur, non deſeram leges, neque rempub. relicturus ſim, nec patiar huius ciuitatis gloriam diripi,nec veritus Fortunæ caſus,ego ipſe mihi manus inferam,antequam ſeruitutem videam. Redeat igitur Demoſthene, non Alexandro iubente, Æſchines, præter legem agente oratore, non imperante rege, redeat quaſi exſul miſericordiam conſecutus, non tanquam ex præcepto nobis metuendus. Hæ Athenienſium voces è quibus vrbem agnoſco. Vos enim eſtis, qui pro inſtitutis maiorum, & pro libertate, terra mariq; trophæa fixiſtis. Tanto exercitu aduenit Xerxes, terram & mare permutans, vt petentes glebam & cyathum loco concionis in barathrum coniecerit. At ipſa ciuitas elementis his fortior permanſit. Quoniã licet aliis, vt ſic dixerim, ſingula eorum, quæ geſta ſunt, eadem natura eſſe videantur, ſpecie tamen diſtinguuntur: verbi gratia aliquis proximum percutit: in certamine ſi vicerit, coronam habebit, extra certamen pœnas dabit.

Athenarum laudatio.

Deplorauimus vrbem hanc olim à tyrannis euerſam, tamen vltrò quàm defendere debuimus,eam Medis incendendam tradidimus. Ille cum Philippo,etiam poſt calamitatem Cheronenſem, ſocietatem non iniit.

Fuit nobis aliquando illa conſuetudo,vt Gręciæ præeſſemus, & pro libertate contra tyrannos depugnaremus.

Ortum à Miltiade hæc lex habuit, floruit ſub Themiſtocle, peruenit vſque Cimonem, ſeruata eſt ſub Pericle, culta ſub Alcibiade, & ego eam ſeruatam voluiſſem,ſed libidine aſſẽtationéque proditorum abrogata eſt. Imperio alios exuimus, non contradixiſti, à patrio more diſceſſimus: non conqueſtus es.

Non ceſſit vrbs noſtra Lacedæmoniorum vrbi ad Siciliam. Verùm tota inſula vnam ætatem extrà patriam tranſegit: vrbs verò hæc etiam ad Occidentem prudentia inexpugnabilis permanſit.

Fac,ſi libet,improbum eſſe Æſchinem,perniciem Phocenſiũ,proditorem Thraciæ interitũ * Cerſoclepti, & ſi quibus aliis nominibus iniurioſè populum tractans,appellatus eſt. Athenis enim ſemper vna cũ fertilitate contra Gręcos,ô Athenienſes,ſuccreuit & vitium. Multos quidem degeneres ſæpenumero vrbs cõſeruauit,non eorum factionem probans,ſed calamitatem miſerata. Nemini vnquam contra leges, quamdiu prudentiam retinuit, ſubiecta fuit. Quid igitur non iam ante denuncio,quin vita prius decedo,quàm videam hanc vrbem ſeruitute oppreſſam. Ego idem ipſe ſanè non talem eſſe rumorem exiſtimo, qualem nonnulli fingunt, primùm Alexandri mores conſiderans, & quiſnam ille ſit, qui ſimul & aggreditur & perficit: imò verò rebus, quas aggreditur, famam, & eos qui nuntiant, anteuertit.

* κερσοβλέπτου.

Alexandri magni laus.

τῷ βήματι, τὸν Σόλωνα κεκραγὼς, τὴν πολιτείαν ἐπιβοώμενος, οὐ λύσω τοὺς νόμους, ἂν ἔφην, οὐδὲ δέχομαι φυγάδας ἐξ ἐπιτάγματος, οὐδὲ τοῦ φωκέων αὐθέντη κελεύοντος. ἀλλ' οὐ συντίθεμαι· ἀλλ' ἕως ἂν ἔχω λιμένας, ἕως ἡλικίαν ἀκμάζουσαν, ἕως ἀριθμῶ τὰ τρόπαια, ἕως γοῦν μία ἐκ πειραιῶς ἔτι τριήρης ἀνάγεται· οὐ προΐεμαι τοὺς νόμους, οὐδὲ τῆς πολιτείας ἀφίσταμαι, οὐδὲ ποιῶ τὴν φήμην αὐτῆς τῆς πόλεως πόρθησιν· οὐδ' ὑποπτεύων τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀμφίβολα, φθάνω τὴν δουλείαν αὐτὸς ἑκουσίως αἱρούμενος. κατίτω τοίνυν Αἰσχίνης Δημοσθένους, ἀλλὰ μὴ Ἀλεξάνδρου κελεύοντος· παρανομοῦντος ῥήτορος, ἀλλὰ μὴ βασιλέως προστάττοντος· ὡς φυγὰς ἐλεούμενος, μὴ φοβερὸς ἡμῖν ὡς ἐκ προστάγματος. ἀθηναίων οἱ λόγοι· καὶ γνωρίζω τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ ῥήματος.* ὑμεῖς γάρ ἐστε οἱ πᾶσαν μὲν γῆν, πᾶσαν δὲ θάλασσαν τροπαίων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας πληρώσαντες. ἐπολέμει Ξέρξης, γῆν μεταποιῶν καὶ θάλατταν, ὅτι τοὺς τὴν βῶλον καὶ τὴν κύαθον αἰτήσαντας, τὸ βάραθρον ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας ἐδέχετο. ἀλλ' ἡ πόλις ἔμεινε τῶν στοιχείων πλέον ἀκίνητος· ἐπεὶ κἂν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν πραττομένων ἕκαστον, κἂν ταὐτὸν εἶναι τῇ φύσει δοκῇ, ἀλλὰ τῇ περιφράσει μερίζεται. οἷον τύπτει τις τὸν πλησίον, ἂν μὲν ἐν ἄθλοις, ἔχει νικήσας τὸν στέφανον· ἂν δὲ τῆς ἀγωνίας ἐκτὸς, ὑπέχει τὸ τίμημα. ἐθρηνοῦμεν ποτε πορθουμένης ὑπὸ τῶν τυράννων τῆς πόλεως· ἀλλ' ἑκόντες αὐτὴν ὑπὲρ ἀνδραγαθίας τῷ πυρὶ τῶν μήδων ἐδώκαμεν. ὁ μὴ Φιλίππῳ πεισάμενος, μηδὲ μετὰ τὴν μεσὴν τῆς * πονηρᾶς τύχης χαιρώνειαν. ἦν ἡμῖν ποτε πάτριον, ἡγεῖσθαι τῆς ἑλλάδος, καὶ τοῖς τυράννοις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀνταγωνίζεσθαι. οὗτος ὁ νόμος ἤρξατο μὲν ἀπὸ Μιλτιάδου πρότερον, ἤκμασε δὲ ἐπὶ Θεμιστοκλέους, κατέβη δὲ εἰς Κίμωνα, ἐφυλάχθη δὲ ὑπὸ Περικλέους, ἐθαυμάσθη δὲ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου· ἐπ' ἐμοῦ δὲ τῇ γνώμῃ μὲν ἐτηρήθη, τῇ ψυχῇ δὲ καὶ τῇ κολακείᾳ τῶν προδιδόντων διέφθαρται. ἀπέστημεν ἑτέροις τῆς ἡγεμονίας, οὐκ* ἀντεῖπες· [ὅτι] παρεχωρήσαμεν τοῦ πατρίου σχήματος, οὐκ ἠγανάκτησας. οὐκ εἶξε μετὰ σικελίαν λακεδαιμονίοις ἡ πόλις· ἀλλ' ἡ μὲν νῆσος τὴν ἡλικίαν ὅλην ἐχώρησεν, ἡ πόλις δὲ ἔμεινε τῷ φρονήματι καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἀνάλωτος. ἀλλὰ πονηρὸς * Αἰσχίνης, προδότης εἰ βούλει, καὶ φωκέων ὄλεθρος, καὶ προδοσία θρᾴκης, καὶ ἀναίρεσις κερσοβλέπτου, καὶ πάνθ' ὅσα πολλάκις Αἰσχίνης ἀδικῶν τὸν δῆμον ἐγκέκληται. νόσημα γὰρ, ὦ ἀθηναῖοι, κατὰ τῶν ἑλλήνων τῇ φορᾷ τῶν ἀθηναίων συνήκμασε. πονηροὺς μὲν γὰρ ἡ πόλις* πρὸς ἤδη πολλάκις ἔσωσεν, οὐκ ἐπαινοῦσα τὴν γνώμην, ἀλλὰ τὴν τύχην οἰκτείρουσα· ὑπήκουσε δὲ οὐδενὶ κατὰ τῶν νόμων, ἡνίκα ἐτήρει τὸ φρόνημα. τί οὖν οὐκ ἤδη προαγγέλλω, τί δὲ οὐκ ἔξειμι τοῦ βίου, πρὶν ἰδεῖν τὴν πόλιν δουλεύουσαν; ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι τὴν φήμην ἔχειν, οὐχ οὕτως [δ'] ἔχειν, ὡς πλάττονταί τινες· σκοπῶν πρῶτον μὲν, ὦ ἀθηναῖοι, τὸν Ἀλεξάνδρου τρόπον, τίς δὲ οὗτός ἐστιν, ὁμοῦ τε ἐγχειρεῖ, καὶ πέπρακται· μᾶλλον δὲ φθάνει τοὺς μὲν λογισμοὺς ταῖς πράξεσιν, οἷς δὲ ἐγχειρεῖ, τοὺς διαγγέλλοντας·

* ἄλ.

* λ

ἐπεὶ

ἐπεὶ καὶ τὰ πολλὰ δὴ ταῦτα καὶ μεγάλα τῶν ἔργων, * ἃ λογοποιοῦσιν οἱ κόλακες, τάχει μᾶλλον ἢ τῇ ῥώμῃ κρατῶν, τούτοις οἷς ἐπῄει κατώρθωσε· πρὶν ἀγγελθῆναι παρὼν, πρὶν ἀκουσθῆναι φαινόμενος· κατὰ τοὺς σκηπτοὺς, ἢ τὰς βροντὰς, αἳ πολλάκις φθάνουσι * τῆς προσδοκίας ἡγήσασθαι. οὕτω Σάρδεις εἷλεν, οὕτω Καρίαν ἐπόρθησεν, οὕτω Λυκίαν παρέσυρεν, οὕτω Παμφυλίαν ἐπέδραμεν, οὕτως ὤφθη Κίλιξιν, οὕτως ἐπέστη Πέρσαις, οὕτω Δαρεῖον ἐξέπληξεν· οἴμοι τῶν ἐγγὺς κακῶν. οὕτω καὶ Θήβας ἀνήρπασεν· ἔπεσε πόλις ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μέσης, φθάσαντος τὴν φήμην τοῦ πτώματος. κἀγὼ μὲν ἠγνόουν τὴν συμφορὰν, τὴν δὲ πόλιν εἶχε τὸ πολυάνδριον. τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον οὐκ ἐᾷ με προσέχειν. δεύτερον δὲ ὅτι οἶδεν Ἀλέξανδρος κἂν εἰς σφόδρα τις αὐτὸν μεθύειν ὑπὸ τῆς εὐτυχίας ὑπείληφε, καὶ ἑξῆς. τί οὖν οὐ καθαιρῶ τὰ τρόπαια; τί δὲ οὐκ ἀνατρέπω τὰς στήλας; τί δὲ οὐκ ἐξαλείφω τὰ ἐπιγράμματα; πάντα γὰρ * οἶμαι τὰ τῆς ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὥσπερ τοῖς ἀγαθοῖς κόσμος ἐστίν· οὕτως ἔλεγχος τοῖς καταισχύνουσι. καλῶς ἐθαύμαζον τὴν ποικίλην οἱ Σαλαμίνιοι κινδυνεύσαντες. ἐδαπάνων γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης τὸ τῆς ἠπείρου λείψανον. Παρνασσὸς δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἐσφενδόνα [τὰς] κορυφὰς, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἀντὶ βελῶν ὑπὲρ τοῦ γένους ὁπλίζεται. μερίζονται δὲ τὰς μάχας Ἕλληνες, καὶ νέμονται πρὸς ἀλλήλους μετὰ στοιχείων τὰ κατορθώματα, Λακεδαιμόνιοι τὴν ἤπειρον, ἡμεῖς τὴν θάλατταν· ἐκεῖνοι τριακοσίοις τὰς Πύλας σώμασιν, ἡμεῖς τοσαύταις τριήρεσι τὰς τῆς Ἑλλάδος παρόδους κλειόμενοι. νεανίσκου δὲ Μακεδόνος καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἡλίῳ κωμάζοντος, καὶ λυποῦντος μικροῦ καὶ αὐτὴν τὴν τύχην οἷς ἐνυβρίζει τοῖς εὐτυχήμασιν, οὐκ ἔστιν ὃς διανίσταται. ὅτε βασιλεῖ τὰς ὑποσχέσεις * διακονούμενος, οὐ πείσας ἀπῆλθεν· ἀλλὰ κερδάνας, ὅτι μὴ πείσας ἐσώζετο. ὑμεῖς δὲ χειροήθεις ἀεὶ τοῖς * τυραννοῦσι παρασκευάζουσιν, ἵνα αὐτοῖς μὲν ὑπάρχῃ πλουτεῖν, τῇ πόλει δὲ τὸ τῶν οἰκείων στέρεσθαι. ἀναγκαῖος μὲν ὁ φόβος, ὀψὲ δὲ καὶ λίαν βραδέως ἀντὶ τοῦ τρόπου τοῦ Αἰσχίνου φυλάττεσθαι, τὰς τριήρεις ἐμπρήσει τῆς πόλεως· οὐκέτι δι' Ἀντιφῶντος, οὐδὲ δι' ἀπορρήτων, ὡς πρότερον· ἀλλ' αὐτοπροσώπως τὴν ἀδικίαν ὑποκρινόμενος· ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων Αἰσχίνη γράφει [τὴν] κάθοδον, ὁ τὰς ἀπ' Ἰνδῶν φήμας ὡς ὅπλα καὶ μάχας φοβούμενος. οὐκ οὖν Ἀριστείδην κατάγει, καὶ ταῦτα οὐ κακίαν, ἀλλ' ἀρετὴν τῆς φυγῆς ἔχοντα πρόφασιν. ἵνα γὰρ * πειθῶσι τῷ Σόλωνι, οὐδ' αὐτὸν ἔφευγον ἀδικεῖν δόξαι τὸ δίκαιον. κεῖται Βαβυλὼν, Δαρεῖος οἴχεται, Ἰνδοὺς ἀνῄρηκε, Πέρσαι δουλεύουσι, μόναι λείπουσιν αἱ Ἀθῆναι τοῖς κατορθώμασιν· ὧν Πέρσαι τοσαυτάκις ᾔσθοντο τῆς ἀρετῆς, ὁσάκις ἔδει μάχεσθαι.

Ἐκ τῆς μελέτης, [ἧς] ἡ ἐπιγραφὴ, Ἐπίκουρος πρόνοιαν οὐκ εἶναι λέγων, ἀσεβείας φεύγει γραφήν. ἐκ τῆς θεωρίας.

Οἶδε ῥητορικὴ καὶ * φιλοσοφίαν ἑαυτῆς ὕλην ποιήσασθαι, τύραννος γὰρ ἡ τοῦ λέγειν ἄνωθεν δύναμις.

* al. ἀλογοῦ πιοῦσιν.
* τῶν προσδοκιῶν.
* al. μετὰ.
* al. κινῶσι.
* al. φιλοσοφίας

HIMERIVS.

Cùm alia multa, magnáque opera ſua, quæ adulatores confingunt, celeritate potius, quàm virtute eos, quos adoritur, antequam adeſſe diceretur, & viſus fuiſſe audiret, ſuperans, confecerit inſtar fulminis, & tonitrui, quod ſæpe antequam exſpectetur, præcedit. Sic Sardes occupauit, ſic Cariam euertit, ſic Lyciam diſtraxit, ſic Pamphyliam inuaſit, ſic viderunt eum Cilices. ſic incubuit Perſis, ſic Darium perterruit. Et, proh dolor, quàm vicina etiam calamitas! Sic & Thebas diripuit. Sic cecidit vrbs illa in vmbilico Græciæ, antequam audiiſſem, cúmque ego adhuc calamitatem eius ignorarem, ſepulchrum ſuorum facta eſt. Hoc autem impedit, quo minus primum proſequar. Secundò verò ſciuit Alexander, quamuis eum quis admodum rebus ſecundis ebrium putarit &c. Cur ergo * non tollo trophæa? cur columnas non euerto? cur inſcriptiones non expungo? Nam hæc omnia virtutis memoriam exiſtimo continere, vt iuſtis in honorem, deterioribus in opprobrium cedant.

Meritò Salaminij Variam poſt pericula porticum admirabantur. Nam quæ in terra ſuperfuerant reliquiæ, eas in mari pro hac conſumpſerunt. Parnaſſus contorſit in mare montis vertices, & partibus ſuis loco telorum pro hac gente pugnauit. Diuiſerunt Græci inter ſe pugnas, & diſtribuerunt cum elementis & officia, Lacedæmonij terra, nos mari pugnaturi, illi trecentis hominibus Thermopylas, nos totidem triremibus omnes Græciæ aditus occluſimus. Nemo verò erat, qui poſſet reſiſtere adoleſcenti illi Macedonio, totum qua patet orbem peruadenti, & penè contriſtanti ipſam fortunam iiſdem rebus ſecundis quibus ille nos infeſtat.

Hic regi promiſſiones explens, re infecta rediit, ſed id commodi accepit, vt ſeruaretur.

Semper quidem vos faciles tyrannis præbuiſtis, vt illi quidem diteſcant: ciuitas verò bonis ſpolietur. Neceſſarius quidem metus, tandem ſerò, lentéque admodum Æſchinis conſuetudinem retinere, vrbis triremes incendent, non per Antiphontem, aut alios occultos, vt prius, ſed per ſe ficta improbitate. Populus Athenienſis licet famam Indorum vt arma & bella metuat, Æſchinem reuocat. Negligit reuocare Ariſtidem, qui non propter delictum, ſed virtutis nomine exſulauit. Si enim Solonis legibus parerent, iuſtum certè non proſcriberent.

Iacet Babylon, cæſus eſt Darius, Indos euertit, Perſas ſubegit, ſoli Athenienſes virtute ſua reliqui ſunt, quorum robur toties Perſæ experti ſunt, quoties pugna contenderunt.

Ex Declamatione cui titulus eſt: Epicurus prouidentiam negans, impietatis accuſatur.

EX THEORIA.

SCivit Rhetorica ſibi philoſophiam materiam dicendi parare: ſublimior enim dicendi vis, inſtar tyranni eſt.

Thebæ

† καθαιρῶ *emendo.*

Pœcile porticus Athenis. Vide Æmilium Probum. Vide inf. in orat. proxima.

Seneca rhetor in Suaſoriis.

Plutarchus in decem Græciæ oratoribus. Vide Plutar. & Corn. Nepotem ſeu Probum.

HIMERIVS.

Exordium orationis.

DISCET nunc apertè Epicurus, ſi antea ignorabat, non doctus, ſed conuictus, prouidentia regi vniuerſum. Quod enim mali condemnentur, puniantur, & pœnas luant, manifeſtum eſt indicium non naturæ temerè ac fruſtra ruentis, ſed legis atque inſtituti, & rationis adminiſtrandi, & hoc amplius, ipſius prouidentiæ eſt argumentum. Iam itaque aliquid, Athenienſes, commemoratione dignum accidit. Venit in iudicium Epicurus vultu ſubtriſti, & ſuam, quam de voluptate habet, opinionem tetrico vultu corrupit. Duplici de cauſa odio digniſſimus, cum quod aliter doceat priuatim, tum quod aliter publice exhibeat. Ibi enim voluptatem quidem iactat, vt iucunditatem ex omnibus rebus colligat: hic verò grauitatem mentitur, vt iudices conciliando ſurripiat. Nouum ſanè iudicium, homo propter naturam mundi iudicatur, & peruerſus ſophiſta, propter prouidentiam pœnam ſubit. Perit omnis virtus per doctrinam Epicuri, & ſermones. Pereunt concilia, & iudicia, honeſtatis præmia, improbitatis ſupplicium, quin & ſupra cœlum euadit impietas, nullúſque eſt locus qui impudentiæ & audaciæ Epicuri ſit expers. Et hac de cauſa, antiquis philoſophiæ veſtigiis inſiſtere erubuit, & eandem quam priores † ire viam neglexit. Eorum porrò animi anguſtiam potiſſimum incuſat, qui à nobis propter doctrinas impias puniti ſunt, quare omnes adhuc impietate longo interuallo ſuperare parat. Cur non accuſetur, qui tale ac tantum nomen auſus eſt ſibi affingere? at vbi hæc profitetur? Vbinam conuenit & commiſcetur voluptas laboribus, fortitudo deliciis? Academia lupanaribus, philoſophia potationibus, temperantium vita cum impudicis adoleſcentibus? & quid prædixit, quid auſus eſt? bellum & arma vniuerſæ naturæ legibus indicit, contra omnem ætatem dementiam effundit, & de impiis ſectatoribus eos plurimum colit, qui voluptatem ante alios demirantur.

† Sic Lucretius & ipſe Epicureus: Auia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita ſolo.

Prius verò defenſionem eius conſideremus, an doctrinæ eius pœnam exigis? minimè, ſed impietatis. Licet enim docere quod libet, impio eſſe non licet. Si probare potes non eſſe eos impios in verbis, verba non damno: at ſi verbis ineſt impietas, non propter illa pœnam dabis, ſed eo magis puniere, quia ad impietatem confirmandam his verbis vſus es. Non enim pœnam in iudicio dabit, ſi quis, etſi liceat vti ad ea quæ oportet, ad rem non conuenientem verbis vti velit: contra verò, ſi rem honeſtam inhoneſtis verbis inquinarit, ob verba pœnam luet. Vocamus huc in iudicium oratores, & ſi quis lentus acceſſerit, frequenter communi ciuitatis ſuffragio vel inuitus ad dicendum cogitur. Venit aliquis iuuenis vel iuuencula (nam ob hanc ætatem præclarus ille conuentus ordinatus eſt) in venerandam Epicuri ſcholam, audacia ſuperat ille Ixionem, ferocia Salmoneum, temeritate Tantalum: ſed hæc in fabulis, & per vmbram vix credimus.

Ἐξ αὐτῆς μελέτης τὸ προοίμιον.

Νῦν μὲν εἰ καὶ μὴ πρότερον εἴσεται σαφῶς Ἐπίκουρος, ὅτι πρόνοια διοικεῖ τὴν τῶν ὅλων φύσιν, οὐ δογματίζων, ἀλλὰ κρινόμενος. τὸ γὰρ τοὺς πονηροὺς κρίνεσθαι καὶ κολάζεσθαι, καὶ διδόναι δίκην· οὐκ εἰκῇ φερομένης καὶ μάτην φύσεως, ἀλλὰ θεσμοῦ, καὶ νόμου, καὶ πολιτείας, καὶ (τὸ μέγιστον) αὐτῆς τῆς προνοίας λαμπρὸν ὑπάρχει τεκμήριον. ἤδη μὲν οὖν προὔργου τι τῆς γραφῆς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγένηται. συννάζων ἥκει ἐπὶ τὴν κρίσιν Ἐπίκουρος, καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς δόγμα τῇ κατηφείᾳ διέφθαρκε. δι' ἀμφότερα δὲ μισεῖσθαι δίκαιος, καὶ ὧν ἰδίᾳ παιδεύει, καὶ ὧν δημοσίᾳ πλάττεται. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν θρυλλεῖ, ἵνα τὴν ὥραν τὴν τῶν χρωμένων καρπώσηται· ἐνταῦθα δὲ τὴν σεμνότητα καθυποκρίνεται, ἵνα ὑφαρπάσῃ τὸ δικαστήριον. ἡ μὲν *φύσις παράδοξος ἀνὴρ πρὸς τὴν φύσιν τῶν *ὄντων κρίνεται, καὶ πονηρὸς σοφιστὴς πρὸς τὴν πρόνοιαν δικάζεται. οἴχεται μὲν ἀρετὴ πᾶσα τοῖς Ἐπικούρου λόγοις καὶ δόγμασιν· οἴχεται δὲ δικαστήρια καὶ κρίσεις, καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν αἱ τιμαί, τῶν δὲ ἐναντίων τὸ τίμημα. ἀναβαίνει δὲ καὶ εἰς οὐρανὸν ἄνω τοῖς ἀδικήμασι, καὶ τόπος οὐδεὶς τῆς θρασύτητος Ἐπικούρου καὶ τῶν τολμημάτων ἐξαίρετος. τὸ δ' αἴτιον, ἠσχύνθη τοῖς ἀρχαίοις ἐμμεῖναι φιλοσοφίας ὅροις Ἐπίκουρος, καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐλθεῖν τοῖς πρότερον φιλοσοφήσασιν ὤκνησε. μᾶλλον δὲ μικροψυχίαν καταγνοὺς τῶν ὅσοι παρ' ἡμῶν ἐπὶ πονηροῖς δόγμασι πλημμελοῦντες ἐκολάσθησαν, ἔγνω πάντας ἀθρόως ὑπερβαλέσθαι τοῖς ἀδικήμασιν. ἢ πῶς οὐκ ἄξιος μέμψεως, τοσαύτης καὶ τηλικαύτης ἐπωνυμίας ἐπιχειρῶν καταψεύδεσθαι; ποῦ γὰρ *ὁμολογεῖται ταῦτα; ποῦ δὲ συμβαίνει καὶ μίγνυται ἡδονὴ πόνοις; καρτερία τρυφῇ; ἀκαδημία καὶ πόρναι; φιλοσοφία καὶ πότος; σωφρονούντων βίος, καὶ ἀκόλαστα μειράκια; ὁ δὲ τί *προῄρηκε, καὶ τί τετόλμηκε; πόλεμον ἀπειλεῖ καὶ μάχην τοῖς νόμοις ὅλης τῆς φύσεως· ἐμάνη μανίαν καθ' *ἡλικίας ἁπάσης Ἐπίκουρος, καὶ δυσσεβεῖς ἐραστὰς ἠράσθη πάντων ὅσοι τὴν ὥραν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους θαυμάζονται.

* al. γέ
* al. ὅλ

πρότερον δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπολογίαν σκεψώμεθα. δόγματος οὖν ἀπαιτεῖς δίκας; οὐκ, ἀλλ' ἀσεβείας. δογματίζειν μὲν γὰρ ἐξὸν, ἀσεβεῖν δὲ οὐκ ἐπιτέτραπται. εἰ μὲν οὖν *ἔχεις εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀσεβεῖς οἷς εἴρηκας· οὐ κρίνω τοὺς λόγους: εἰ δ' ἀσέβεια τοῖς λόγοις πρόσεστιν· οὐ διὰ τοὺς λόγους κερδανεῖς τὴν δίκην, ἀλλὰ κολασθήσῃ πλέον οἷς ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν τοῖς λόγοις κέχρησαι. οὐ γὰρ εἴ τις, ἐξὸν χρῆσθαι πρὸς ἃ δεῖ, κἂν πρὸς ἃ μὴ δεῖ θέλῃ, δίκην οὐ δώσει κρινόμενος· τοὐναντίον ὑφέξει λόγον, ὅτι καλὸν πρᾶγμα πονηρᾷ γνώμῃ διέφθειρε. καλοῦμεν ἐπὶ τὸ βῆμα τοὺς ῥήτορας· κἂν ὀκνῇ τις, πολλάκις ἡ κοινὴ φωνὴ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ λέγειν ἐγείρει καὶ τὸν οὐ λέγειν βουλόμενον. παρέρχεταί τις εἰς τὸ σεμνὸν Ἐπικούρου φροντιστήριον νέος, ἢ νέα; εἰς γὰρ ταύτην τὴν ἡλικίαν τὸ λαμπρὸν τοῦτο συνέδριον. ὑπὲρ τὸν Ἰξίονα τὸ θράσος ἄνθρωπος, ὑπὲρ τὸν Σαλμωνέα τὴν ὕβριν, τὴν τόλμαν ὑπὲρ τὸν Τάνταλον. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν μῦθοι· καὶ τῇ σκιᾷ μόλις ταῦτα πιστεύομεν.

HIMERIVS.

Ἐπίκουρος δὲ οὐκ ἐν μύθοις, ἀλλ᾽ ἐν δόγμασι καὶ πράξεσι νικῶν ἐκείνους ἐλέγχεται. κἀκεῖνοι μὲν ἑτέρωθί που ταῦτα τολμῆσαι λέγονται· οἱ μὲν ἐν ὄρεσιν, οἱ δὲ ἐν νάπαις, οἱ δὲ ἐν βαρβάροις τισὶ καὶ ἀπερριμμένοις χωρίοις (δίδωσι δέ * ποτε συγγνώμην καὶ τόπου φύσις ἐγκλήμασιν.) Ἐπίκουρος δὲ Ἀθήνησι ταῦτα φιλοσοφεῖ· Ἀθήνησι δὲ ὅταν εἴπω, τὸ μέγιστον εἶπον τῆς εὐσεβείας κεφάλαιον· οὐδὲν ὁ Σωκράτης σοι δοκεῖ πρὸς μίμησιν; καὶ τί, φησὶ, τῶν ὑπευθύνων ἠσέβησα; αὐτό μοι λέγεις, Ἐπίκουρε τὸ μεῖζον ἔγκλημα, ὅτι μὴ δυσσεβεῖς μόνον, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ καινά. ὅθεν διχόθεν ὑπεύθυνος. βωμοὺς οὐκ ἀνέτρεψας; ἀλλὰ μάτην ἑστῶτας ἔδειξας, πρόνοιαν ἀνελὼν, δι᾽ ἣν βωμοὺς ἱδρυσάμεθα· θυσίαν καινὴν * οὐκ ἔθυσας, ἀλλὰ πάσας ἀνῄρηκας. * μηδὲ ῥυέσθω τῆς τιμωρίας Ἐπίκουρος, ὅτι μὴ κατὰ τοὺς πρότερον κατὰ θεῶν ἐθρασύνατο. πάντας μὲν γὰρ ἀσεβῆσαι τρόπους, ἐνὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἀδύνατον. εἰ δὲ ἕκαστος ἀνθ᾽ ὧν ἔδρασε προβαλλόμενος ἃ μὴ πεποίηκε, τὴν τιμωρίαν [οὐκ] ἐκφεύξεται: τίς ὑφέξει τῶν ἀσεβῶν δίκην, οὐ πάντας ἐγχωροῦντος * ἑκάστῳ ἀσεβεῖν· καὶ τοῖς κρινομένοις ἐξὸν ἀντὶ τῶν πεπραγμένων τὰ μὴ πεπραγμένα προτείνεσθαι. οὐ δεῖ ταῦτά γε νοῦν ἐχόντων τὰς διαδύσεις προΐεσθαι. οὐ γὰρ ὑπὲρ ὧν τις οὐκ εὐθύνεται, τὴν ἀπολογίαν προσήκει ποιεῖσθαι: ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς οἵ τε κρίνοντες κατηγοροῦσιν, οἵ τε δικάζοντες κάθηνται. οἱ δὲ ἀφέντες τὸ δικαιότατον, ἐπὶ τὸ ῥᾷστον βαδίζουσι. τὸ μὲν γὰρ δικαιότατον, λύειν τὸ ἔγκλημα, διότι κρίνεται: τὸ ῥᾷστον δὲ, ἀπολογεῖσθαι περὶ τούτων, ἐφ᾽ οἷς οὐ φεύγει τις δίκας· εἰ μὲν οὖν ὅτι μή πω δέδωκας δίκην, οὐκ εἶναι νομίζεις πρόνοιαν· ὀρθῶς βεβούλευσαι: εἰ δὲ διὰ τὴν φύσιν τῶν ὅλων, ὁ λόγος μάταιος. ἀλλὰ πόθεν; πρὸς τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ * χάους τοῦ πολυθρυλλήτου, ταύτην τὴν δόξαν ἐξεύρηκας; ἄτακτός τις ἐνοχλεῖ τὴν τῶν ὅλων φύσιν φορὰ καὶ κίνησις· ἀλλ᾽ ἀρχαῖον τὸ χάος, καὶ τῶν σῶν λόγων πρεσβύτερον. ἀλλ᾽ οὐδὲ πείθεται τοῖς ὡρισμένοις νόμοις τῆς φύσεως· καὶ μὴν ἅπαντα καὶ τάξει χωρεῖ· καὶ τῆς προνοίας ταύτης μέγιστον οἶμαι τεκμήριον, τὸ πάντα σώζεσθαι: ἀταξία μὲν γὰρ φθορὰν, τάξις δὲ σωτηρίαν ἐργάζεται. Τί συλᾷς ἐκ Δελφῶν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ, τὴν πρόνοιαν; ἀλλ᾽ ὅμως ἐκινεῖτο μὲν Παρνασσὸς, καὶ κατὰ Περσῶν ἐκραδαίνετο· κορυφαὶ δὲ ὀρῶν ἀντὶ βελῶν ἐτοξεύοντο· Πέρσαι δὲ ἔπιπτον, τάφοις ταῖς πέτραις χρησάμενοι. Ἐπικούρου δὲ ταῦτα λέγειν κατὰ * τοῦ θεοῦ τολμήσαντος, οὐκ ὄρη σείεται, οὐχ Ὑμηττὸς συγκραδαίνεται; οὐ πρηστῆρες, οὐδὲ σκηπτοὶ αὐτῇ τοῦτον ἀκαδημίᾳ συναφανίζουσι; συνίημι τὸ στρατήγημα τῶν θεῶν, ὑμετέραις ψήφοις τοῦτον ἐτήρησαν, ἵνα ἀττικὸν δικαστήριον ἴσα Πυθίῳ βουλεύσηται. εἰ μὲν οὖν γράψαι τοσοῦτον μόνον ἐτόλμησεν, ὅσον * καθαίρειν τὰ τῆς προνοίας ἀγάλματα: ἔδει διδόναι δίκην ὡς ἀσεβήσαντα· εἰ δὲ εἰς αὐτὴν ἐκείνην ἀσεβεῖ, ἧς οὐρανὸς καὶ γῆ, καὶ στοιχείων φύσις, ἀγάλματα: ὡς μέτριόν τι δρᾶσαι διανοηθέντος φεισόμεθα; ἀτυχοῦσι γὰρ, φησὶν, οἱ κακοί· καὶ τί κακίας μεῖζον δυστύχημα; δυστυχοῦσι γὰρ οἱ σοφοί.

**al. πῶς.*

Athenæ.

Socrates.

** ἔθυσας.*
** al. μὴ γὲ.*

Sed non in fabulis Epicurus, verùm in doctrinis actionibúſque hos ſuperare conuincitur. Quibus in locis hæc illi auſi ſunt? alius in montibus, alter in ſaltibus, ille in barbaris quibuſdam & abiectis regionibus, vt etiam locus veniam peccatis dare videatur. Verùm Epicurus hæc docet Athenis, Athenas cum dico, pietatis caput intelligo. Num tibi videtur Socrates, quem imiteris, dignus? Et quid dignum, inquit, cur reus ſim commiſi? Hoccine mihi ais, Epicure? maius iam crimen eſt, non impietatis modo, ſed quia nunc etiam nouum adiungis. Vnde iam duplici de cauſa reus factus es. Aras non euertiſti? at eas fruſtra eſſe oſtendiſti, cùm prouidentiam è rerum natura tollis, ob quam aras exſtruximus, ſacrificia noua non introduxiſti? at omnia ſuſtuliſti. Non abſoluatur Epicurus, quia non eadem quæ priores de Diis ſenſit. Fieri enim non poteſt, vt vnus in vrbe ciuis omnibus modis ſit impius, ſi verò vnuſquiſque pro his quæ fecit adducens ea quæ non fecit, ſupplicium euadet, quis impietatis pœnas dabit? Cùm nulli ſint omnino impij, & liceat reis pro malefactis benefacta proferre. Non ſunt à ſapientibus hæ fruſtrationes † admittendæ. Non enim adhibenda defenſio eſt eorum, de quibus quis non accuſatur, verùm de quibus coram iudicibus accuſatur, & ob quæ diſceptatores ſedent. Illi verò, æquiſſimis omiſſis, ad facillima dilabuntur. Æquiſſimum enim eſt obiectum diluere: facillimum ea defendere, de quibus non accuſatur. Si igitur quia pœnas nondum dediſti, ideò prouidentiam negas? rectè iudicaſti: ſin propter naturam vniuerſi, ſtultè. Sed vnde hanc de atomis & Chao adeò trito opinionem inueniſti? inordinata quædam volutio, & motus hoc vniuerſum turbat, & antiquum chaos eſt, & tuis verbis antiquius, neque definitis naturæ legibus obtemperat. Porrò autem omnia ordine procedunt, quod maximum prouidentiæ argumentum puto, omnia ſcilicet conſeruari: nam inordinatio corruptionem: ordo verò conſeruationem inducit.

Quid adimis Delphis, ſicut & cœlo, prouidentiam? veruntamen mouebatur Parnaſſus, & contra Perſas iaciebatur: montium verò vertices pro telis torquebantur. Cecidere autem Perſæ, in petris ſepulti. Verùm cùm Epicurus hæc in Deos dicere audeat, montes non concutiuntur, non Hymetus euibratur? non fulmina, non tonitrua hunc vnà cum Academia hominum oculis eripiunt. Callidum Deorum inuentum intelligo; hunc veſtris iudiciis reſeruarunt, vt Athenienſis Senatus eadem quæ Pythius vates Apollo decernat. Si vel tantummodò ſcribere auſus fuiſſet, quantum ſatis eſſet ad tollenda prouidentiæ ſigna, puniendus fuiſſet vt impius. Si autem in eam ipſam prouidentiam impius ſit, cuius ſimulacra ſunt cœlum, terra, elementorúmque naturæ: an parcemus tanquam modicum facinus patrarit? Bene enim eſt, inquit, improbis: at quænam tamen maior improbitate infelicitas? malè verò eſt ſapientibus.

† προσέσθαι. H. Steph.

HIMERIVS

An aliam felicitatem putas virtute meliorem? ita:non vna eſt cuiuſque hominis vitæ ratio à natura & voluntate: ſed diuiduntur quidem hominum intentiones: tribuunt verò vnicuique proprium ſibi finem. Nullus imperium omnium ambit ſapiens, cuius poſſeſſores plurimi beatos prædicant, nec, ſi minus conſequatur, damnum putat. Quid ergo ſpectat, quid intendit, cur laborat, cur noctu vigilat, & interdiu ſtudet? Vt virtutem conſequatur. Hanc quomodo obtinebit? & qua ratione diuinæ illius prædæ compos fiet? Opibus & diuitiis non acquiritur virtus, neque corporis robore. Omnem enim oleagineam coronam excedit. Virtute bellica? Et quænam trophæa chariora quàm de vitio ſtatuuntur? Non igitur ſapienti pauperi paupertatem obiicias: non enim ſpectat diuitias. Neque ægrotanti inualetudinem exprobres, ſiquidem melior pars illius ſalua ſit, neque improbres, ſi à ciuitati imperantibus vincatur, quandoquidem etiam fortioribus ſuperior eſt. Tantum enim abeſt, vt vir ſapiens horum poſſeſſionem ſectetur, vel ſe infelicem, ſi careat, exiſtimet, vt etiam aliqui maximè eorum, qui ſapientia & virtute claruerunt, iis ſe ſponte priuarint, quo liberi ab omni externo impedimento, immortalis virtutis diuitias emerent. Anaxagoras omnia patriæ paſcua dimiſit, reipſa declarans quænam agricultura ſapientibus conueniat. Vltrò Democritus morbum côciuit, vt pars melior ſana eſſet. Quid ergo prouidentiam incuſas, tanquam non rectè quid ſit iuſtum diſtribuentem? Si enim omnia externa bona deſpiciunt, quomodo non habentes moleſtè ferant? vel vt aſſequantur laborent? Quis enim diues non exiſtimet opes maximo impedimento eſſe. Diuinarum autem & humanarum rerum cognitio, & talis ac tantæ ſapientiæ magnitudo, tibi ne videatur ſuperuacaneum quid mercaturam facienti, & ſarcinam ſollicitè gerenti, & onus ei, qui honores ac magiſtratus in ciuitate ſectatur? Non ergò eos infelices appellato, qui omnium ſunt feliciſſimi, neq; infortunatos, qui ditiſſimi ſunt, neque pauperes quorum theſaurus immortalis eſt: neque ignobiles & abiectos, quos prò Diis habemus. Sæpe enim multi improbi ſunt voluntate, ab aliquibus tamen vtilitati potius quàm veritati ſeruientibus laudantur. Libenter ſanè eos interrogatem, qui ſapientibus infelicitatem exprobrare ſtudent, an tales fuerint antequam ſapientes fierent, an verò poſtea felicitatem amiſerint. Si prius non eſt, non eſt virtutis culpa: ſin vero ex quo ſapientiam acquiſierint, non ea quę deſiderabant, ſed ea quę non deſiderabant, amiſerunt. Hic verò calamitatem illam deridet, & in iudicio hanc conſuetudinem exſibilat. Nam quibus nihil eorum, vt puto, quæ antea ſolitus erat, obiecit, his quia neque imperium obiecerat, ſperarat fore, vt idcirco non maiori pœna & ſupplicio dignus exſiſteret, quoniam tanta, & talia feciſſet, quorum exempla non poſſunt reperiri.

Orig. lib. 2. contra Celſum, Lactan. lib. 3. de falſa ſap. c. 23. Plut. in vita Periclis.

εἶτα εὐτυχίαν ἄλλην ἀρετῆς ἡγῇ βελτίω; καὶ οὐχ εἷς βίος ἀνθρώπου γνώμης ὑπάρχει καὶ φύσεως· ἀλλὰ σχίζονται μὲν οἱ τῶν βιούντων σκοποί, συμμερίζονται δὲ πέρας ἑκάστῳ τὸ προσφορον. οὐκ ἐρᾷ σοφὸς τὴν ἀρχὴν οὐδενὸς τῶν πάντων, ἐφ' οἷς οἱ πλεῖστοι τοὺς κεκτημένους * εὐδαιμονίζουσιν, οὔκουν οὐδὲ ζημίαν τὸ μὴ τυγχάνειν ὑπείληφε. τί οὖν ἐκείνῳ τέλος; καὶ πρὸς τί * βλέπων, καὶ πόνους πονεῖ, καὶ νύκτωρ ἀγρυπνεῖ, καὶ μεθ' ἡμέρας ἐσπούδακεν; ἀρετῆς κτῆσις ὦ! τἆν. ταύτην δὲ πῶς * αἱρεῖ; κατὰ τίνα τρόπον τῆς θείας ἐκείνης θήρας ἐγκρατὴς γίνεται; πλούτῳ καὶ χρήμασιν οὐκ ἔστιν * αἱρετή. οὔτε ῥώμη * τοῦ σώματος. [αἱρετὴ] ὑπὲρ ἅπαντα κότινον ὁ ταύτης στέφανος. δυνάμει τῇ κατὰ τὸν πόλεμον; καὶ τίνα τρόπαια τῶν * ἀπὸ κακίας μείζονα; μήτ' οὖν πενομένῳ τῷ σοφῷ πενίαν πρόφερε· οὐ γὰρ ἦν σκοπὸς τὰ χρήματα. μήτε νοσοῦντι τὴν ἀρρωστίαν ὀνείδιζε, εἴπερ ὑγιαίνει τὰ κρείττονα. μήτε τῷ ἡττωμένῳ τῶν δυναστευόντων ἐν πόλεσιν, εἴπερ κρατεῖ τοῖς ἀμείνοσι. τοσοῦτο γὰρ ἂν δέοι σπουδαῖος ἀνὴρ μεταδιώκειν τὴν τῶν τοιούτων κτῆσιν, ἢ δυστυχεῖν ὑπολαμβάνειν τὸ στέρεσθαι· ὥστε ἤδη τινὲς καὶ μάλα τῶν ὀνομαστῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ, οἱ τούτων ἑκόντες ἀπέστησαν, ἵνα πάσης ἑαυτοὺς τῆς ἔξωθεν ἀσχολίας ἐλευθερώσαντες, τὸν ἀθάνατον τῆς ἀρετῆς πλοῦτον ἀλλάξωνται. Ἀναξαγόρας γῆν ἀνῆκε τὴν ἑαυτοῦ πᾶσαν μηλόβοτον, ἔργῳ νομοθετῶν τίς γεωργία τοῖς σοφωτέροις ἁρμόττουσα. ἑκὼν δὲ ἐνόσει σῶμα Δημόκριτος, ἵνα ὑγιαίνῃ τὰ κρείττονα. τί οὖν ἐγκαλεῖς προνοίᾳ, ὡς μὴ μεριζούσῃ κατ' ἀξίαν τὸ δίκαιον; εἰ γὰρ καὶ προϊόντων ὑπερορῶσι τῶν ἐκτὸς ἁπάντων· πῶς ἢ ἄχθονται μὴ παρόντων, ἢ ὅπως ὑπάρχῃ σπουδάζουσι; τίς γὰρ πλουτῶν οὐκ ἀσχολίαν ἄγει μεγίστην αὐτὰ τὰ χρήματα; θείων δὲ γνῶσις καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τοσαύτης καὶ τηλικαύτης σοφίας μέγεθος, ἆρά σοι δοκεῖ πάρεργον μὲν εἶναι τοῦ χρηματιστοῦ, τοῦ δὲ παρεργοῦντος ἐφόλκιον, τοῦ δὲ τὰς ἐν πόλει τιμὰς * διώκοντος ἐπακολούθημα; μὴ τοίνυν κακοδαίμονας κάλει τοὺς τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν εὐδαιμονήσαντας· μηδὲ δυστυχεῖς, τοὺς ὁμοιουμένους τοῖς κρείττουσι· μηδὲ πένητας, ὧν θησαυρὸς * ὁ θάνατος· μηδὲ ἀτίμους, οὓς ἴσα θεοῖς θαυμάζομεν. πολλοὶ γὰρ πολλάκις κακοὶ μὲν γνώμην τυγχάνουσιν, ἐπαινοῦνται δὲ πολλάκις παρ' ἐνίων, τῆς χρείας ποιούσης ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸν ἔπαινον. καίτοιγε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς ὀνειδίζειν τοῖς σοφοῖς τὴν δυστυχίαν ἐθέλοντας, πότερον ἦσαν τοιοῦτοι πρὶν γενέσθαι σοφοὶ ἢ μετὰ ταῦτα τῶν λεγομένων εὐτυχημάτων ἀφῄρηνται; εἰ μὲν πρότερον, οὐ τῆς ἀρετῆς τὸ ἔγκλημα· εἰ δὲ ἐξ οὗ ταύτην εἰλήφασι; οὐχ ὧν ἐπόθουν, ἀλλ' ὧν οὐκ ἐπόθουν ἐστέρηνται. ὁ δὲ [καὶ] κατειρωνεύεται * τὰς συμφορὰς, καὶ παραγράφεται τὸν τρόπον ἤδη τῆς κρίσεως. οἷς γὰρ οὐδὲ ὅ, τι οὖν (οἶμαι) τῶν εἰωθότων ἠδίκηκε, τούτοις ὅτι μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἠδίκηκε, δεῖξαι ὑπείληφεν, ὥσπερ οὐ διὰ τοῦτο μείζονος ὀργῆς καὶ κατηγορίας ὑπάρχων ἄξιος, ὅτι τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα πεποίηκεν, ὧν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν παραδείγματα.

εἰ δὲ

HIMERIVS.

εἰ δ' οἱ τὰ μείζω τολμήσαντες, ὅτι τὰ μείζω δεδράκασι, τὴν τιμωρίαν οὐ δώσουσι· τίς ἔτι λόγος κολάζειν ἐθέλει τοὺς τὰ μικρότερα; τί δέ, εἰ *τοὺς μὴ τὰ συνήθη παρανομοῦντας ἀφήσομεν, πῶς οὐκ ἐξουσία πᾶσα γενήσεται τοῖς ἐθέλουσι πλημμελεῖν ἃ μὴ συνήθισαι, ὅταν οἱ πρῶτοι ταῦτα τολμήσαντες ὡς οὐκ ἀδικοῦντες ἐκφύγοιεν; χρὴ δὲ οὐκ ἀφέσεις τῶν κρίσεων τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀδικημάτων μᾶλλον, ἢ τοὐναντίον αἰτίας γίνεσθαι, ὅσῳ μετὰ τῶν ἔργων καὶ τὸ τῆς γνώμης μεμίσηται. τὸ γὰρ οἷς ἀδικεῖ τις καὶ φύσιν ἀδικημάτων καινὴν προστιθέναι βούλεσθαι, διχόθεν ἂν εἴη τὴν μοχθηρίαν ἐλέγχοντος· καὶ τῷ πλημμελεῖν ἃ μὴ δεῖ, καὶ τῷ ποιεῖν ἐθέλειν ἃ μή τις πρότερον δράσειεν. οὐδέν σοι, φής, τῶν εἰωθότων τετόλμηται. αὐτήν μοι λέγεις *τὴν ὑπερβολὴν ὧν ἠτυχήκαμεν. οἱ μὲν γὰρ ἠδικημένοι ταῦθ' ἅπερ καὶ ἑτέρους ἠδικημένους ἐπίστανται, φέρουσι ῥᾷον τὰς συμφοράς· παραμυθίαν ὧν πεπόνθασι τὴν *τοῦ πέλας *δυστυχίαν νομίζοντες· οἱ δὲ νεωτέρων ἀδικημάτων οὐκ ἔχοντες παραδείγματα, ἀφόρητον ἡγοῦνται τὴν συμφοράν, τῷ μὴ τῶν ὁμοίων εὐπορεῖν ἔχειν ἐφ' οἷς ἠτύχησαν.

* al. τὰς. * ἢ ὑπερβολὴν M. M. * τῶν δυστυχεῖν ἴσ. τυχεῖν

Sin hi qui maiora auſi ſunt, quia maiora commiſerunt, pœnam non luent, quænam ratio eſt eum puniri qui minora commiſit? Quid autem? Si eos dimittamus, qui præter ſolitum nihil fecerunt, nonne fiet omnibus poteſtas volentibus committere quæ non conſueuerunt, quandoquidem & primo eadem auſis impunè ceſſit. Non enim oportet magis criminum exſuperantias iudicia tollere, quin potius eorum cauſas exſiſtere æquum eſt: quod opera ſimul & voluntas odio habeantur. Velle enim nouum flagitij genus addere iis quæ commiſit duplici nomine reprehendendus ſit, cum quod nefas patraſſet, tum quod ea committere, quæ antea nemo auſus ſit: at nihil te eorum quæ antea commiſeris, feciſſe inquies. * Ipſum acceptorum infortuniorum exceſſum narras. Qui verò in recentioribus malis non habent quos imitentur, intolerabilem miſeriam ſuam exiſtimant, eo quod ſociis iis in rebus, quæ illis aduerſæ fuerunt, proſperè ceſſerit.

*) Al. Aduerſam mihi fortunam obiicis.

Ex Declamatione, in cauſa patris percuſſoris filij.

Ἠδίκηταί τις εἰς παῖδα *οὐχὶ καὶ γυνὴ προσηδίκηται; δι' ἀμφοῖν ἡ βλάβη κεχώρηκεν· οὐ *πρόκειται φόνος τοῖς ἀδικήμασι; σφαγῆς τίς αἴτιος γέγονε; τὸ λαθεῖν θεραπεύει τὴν συμφοράν. μοιχείαν τολμᾷ, καὶ λαθραίοις μηχανήμασιν οἶκον διαλύει σώφρονα. *οὐ μὴν τοσοῦτον κακὸν κακῷ μείζονι κατασκευάζει δεινότερον, παῖδα ἐπιβαλὼν μητρί, καὶ τοῖς τῶν μοιχευόντων σώμασι κοῦφον ποιῶν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς μοιχείας δοκοῦν ἀδίκημα εἶναι. ἀδιάφθορον τὴν τυχὴν εἴληχεν; ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἑστίαν ἕξει δι' ἡμᾶς ἀδιάφθορον; οὐκ ἐψεύσατο τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλάς, ὦ πλούσιε· ἑαλώκαμεν, νενικήμεθα, σιωπῶμεν, τῆς πολιτείας ἐπελαθόμεθα. ἀπέτεμες ἡμῶν τὴν φωνὴν τοῖς φόνοις, καὶ τὸ στόμα τὸ λάλον ἀπέφραξας τοῖς τραγικοῖς τούτοις γνωρίσμασι. μόλις τἀναγκαῖα λέγω καὶ φθέγγομαι· ῥήτωρ εἰμὶ λοιπὸν οὐκέτι τῆς πόλεως, ἀλλ' ἤδη μόνης τῆς συμφορᾶς. τίνος τὰ τηλικαῦτα μιάσματα; οὐ σὰ πάντα, οὐ τῇ μὲν δεξιᾷ τῇ ἐμῇ, τῇ σῇ δὲ γνώμῃ πάντες ἀνάλωνται; οὔπω τὸ κεφάλαιον τῶν ἀδικημάτων εἶπον, τῆς λαμπρᾶς σου σκηνῆς τὰ κατὰ καιρὸν ἀναφανέντα γνωρίσματα. ὦ κωμικὸν πέρας τραγικαῖς τύχαις *ἐπαναγαγών, καὶ τούτοις αὐξήσας τὴν συμφοράν, οἷς ἐν κωμῳδίαις πάθη λύεται. οὕτω τοίνυν πάντα τὰ καθ' ἡμῶν διαπεπραγμένος πλείων λέγει· τί δ' ἂν εἴποις περὶ τοῦ πένητος; ὅσα μηδεὶς *κωλύει νόμος κατηγορεῖν ἐθέλει καὶ γράφεσθαι; εἶτα [με] ἐρωτᾷ, οὐκ *ἔξεστιν οὖν ἀνελέσθαι παιδίον, οὐκ *ἔξεστιν οὖν μηδὲν ἀδικεῖν ἀναλαμβάνοντα; εἰ δ' ἑκάτερον τοῦ νόμου διδόντος, καὶ τὸ ἐξὸν εἵλω, καὶ τὸ μὴ ἐξὸν προσέθηκας, οὐ διὰ θάτερον ἀφεθήσῃ μᾶλλον, ἢ δίκην ὑφέξεις οἷς τούτῳ προσάγεις καὶ ἃ μὴ ἔξεστιν. ἔξεστί μοι, φησί. πλουσίου λόγος, τυραννικῆς ὑπερηφανίας ἀπόκρισις. ἐγὼ δέ σοι πρᾴως οὕτω καὶ δημοτικῶς ἀποκρίνομαι· δώσεις γὰρ δίκας, ἕως ἂν οὗτοι δικάζουσιν. ἔγνωκας τί ποιεῖ ἀνεύθυνον; *ἔχειν τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ τὴν ἐξουσίαν εἰς παρανομίαν μετήνεγκας, κολάζω ταύτην.

* al. προσκεῖται. * al. οὐκ ἔτ. * ἐπαγαγών. * al. κωλύων. * al. ἔστιν. * al. ἔχειν.

ALIQVISNE iniuriam à filio accepit? non & mulier violata eſt? an ab vtroque damnum illatum eſt? nunquid & ſtupri cauſa cædes facta? quis necis auctor exſtitit? mitigatur dolor quia ignoro. Audet adulterium committere, & occultis dolis honeſtam familiam euertit. Non tamen tantum malum maiori quodam malo grauius reddit, filium adiiciens matri, & illis mœchantium corporibus leue reddens adulterij crimen. Fortunæ bona ſortitus eſt? at non & intactam eius domum relinquemus. Non ego fruſtra minatus ſum, ô ciues. Capti, proſtrati ſumus, obmuteſcimus, & Reſp. memoria excidit. Cædibus nobis vocem eripuiſti, & tragicis illis actionibus facundum hoc os obturaſti. Vix quæ dicenda ſunt profero: in poſterum non amplius ciuitatis orator futurus, ſed meæ ſolius calamitatis. Cuius ſunt hęc facinora? nõne omnia tua? nonne mea illa quidem dextera, ſed tuo conſilio omnes perierunt? Nondum id, quod caput eſt malorum, commemoraui: ſpectacula, inquam, claræ illæ tuæ ſcenæ, quæ ſuo tempore acta ſunt. Quam lætum finem tragicis addis infortuniis, & iis calamitatē auges, quibus in comœdiis luctus leniri ſolet. Sic igitur omnia quæ contra nos adornauit vndique colligens proferens profert. Quid de paupertate diceres? an, quod nullus prohibet, lex accuſet, ac condemnet? Dein me interrogat, num liceat puerum necare, num liceat proli, quam ſuſcepiſti, iniuriam facere? Si autem vtrumque lex permittat, & quod licitum eſt, aſſumpſiſti, & quod non licet coniunxiſti, non per vtrumque abſolueris potius, quam pœnam ſubibis eorum, quæ huic adiungis, & quæ non licent. licet mihi, inquit. Diuitis hæc verba, & tyrannicæ ſuperbiæ reſponſum. Ego verò tibi benignè atque humaniter reſpondeo. Dabis enim pœnas dum hi iudices ſedebunt. Noſti quid hominem abſoluat? facere licuiſſe. At ſi licentia abuſus es, hanc punio,

De patre diuite adoptatum filium pauperis, mœchum cum matre deprehenſum, occidentes.

HIMERIVS.

quod hac occaſione omnem licentiæ naturam exuerit. Pulchrum eſt commiſceri, ſed tum demum, cum id ſuſpicione vacat. Sin autem domum quis perfodiat, inſidietur vxori, cognationem violet, familiam corrumpat, fictam humanitatem ſimulet omni odio plenam, quæ adiunctam interim iuſtitiam non habentia, permiſſu quodam fiunt. Hæc quod eam aſſumpſerint quo videntur minus reprehendenda, eo ſunt iniuſtiora. Sed adoptandi forte gratia quærebas filium, cur non ante partum voluntatem tuam indicaſti? aut cur adhuc puerum poſt partum non poſtulaſti? an fortaſſe neutrum horum volebas? Sed defectu hæredis apprehenſum non indicaſti? nonne ſecundùm leges adoptionem feciſti? Hæc nobis quis reſpondebit, contra leges factam non eſſe? Impudens meretrix per fraudem auſa eſt, & infelix puer in miſeram matrem execrabili amoris ſcypho miſerè inebriatus eſt, & patris dextra malis artibus in cariſſimorum ſuorum cædem conuerſa eſt. Lugeo igitur eos quos non vt hoſtes necaui, & lacrymans victimis aſſideo, quas legitimè factas putabam, quémque ante cædem adulterum exiſtimaui, hunc poſt cædem filium agnoui. Nunc omnino vulneratus es, nunc & faſcias ſepulcrales accipis, fili. Extremum te inuocabo non nominibus, quæ per adulterum ſortitus es, ſed quæ per generationem noſtram. Non enim tu meorum calamitatum cauſa, ſed alius. Libenter autem hoc primum quæſierim à diuite, boniſque moribus, an contra improbus iuuenis fuiſſe ei videatur? Si enim bonus, non obſcurum eſt, cuius hæ ſint factiones: ſin improbus erat, patri reddi oportebat. Deinde non ſciuiſti hæc eum patrare ſolitum? an ſciens prudens non prohibuiſti? Si enim ignorabas, ad patrem cuſtodiā pertinere dicis? ſi verò ſciebas, vt veriſimile eſt, futura adhuc nec facta prohibere debebas. Hoc enim curæ, illud nequitię indicium eſt: hoc beneuolentiam, illud ſimulationem declarat. Adoleſcens eſt, omnem culpam ſuſtinet. Si enim emittere vocem voluiſſet, ſi aliquis Deus (qualia multa apud poëtas audimus) illum tam diu reliquiſſet, dum iudicio ſiſteretur, nōne in mediis vulneribus & plagis clamaret, ego adulter, ego præuaricator, improbe diues. Serò enim me appellationes eas, quæ tibi conueniant, docuiſti, ſed miſertum, inquit, te cladis ſatis indicaſti; cupiens à te adoleſcentem paternis ſepulturis dignum reddi, opportunè ſanè. Non enim fœdus ſeruaſti, & tunc in mentem tibi venit coniungere cognatos, quando implacabile bellum in gladio & adulterio collocaſti. Sic dicat, & ſcribat, & vitæ paternæ ſeriem inueniat, plura ſigna non petam è veſtigiis totam naturam deprehenſam. Fac morbo & peſte exſtinctum efferri, plorabo vel tunc agnitum, cum mihi nomen patris ſolo ſepulcro ſeruaueris. Erit mihi ſolatio filium morbo extinctum non in tragœdia ad Manes mittere. Nunc verò, ô tragicam, ô immaturam & crudelem ſignorum declamationem!

ὅτι τῇ προφάσει τὴν φύσιν τοῦ μηκέτι ἐξεῖναι μετείληφε. τὸ * κοινωνεῖν καλὸν, ἀλλ' ὅταν ἡ χάρις ἀνύποπτος. ἂν δὲ διορύττῃ μὲν οἰκίας τις, ἐπιβουλεύῃ δὲ γάμοις, λυμαίνηται δὲ γένη, διαφθείρῃ δὲ ἑστίας, ὑποκρίνηται δὲ φιλανθρωπίαν ἀπανθρωπίας ἁπάσης γέμουσαν, ἃ τὴν προσθήκην οὐκ ἔχοντα τέως τὴν * ἄδικον, μετ' ἐξουσίας ἐπράττετο· ταῦτα ὅτι ταύτην προσείληφε τοῦ δοκεῖν αὐθέντια φαίνεσθαι, προσθήκη τῶν ἀδικημάτων γίνεται. ἀλλ' εἰς θέσιν ἴσως ἐζήτεις παιδίον. τί δὲ οὐ πρὸ τοῦ τόκου τὴν γνώμην σου κατεμήνυες; ἢ τὸ παιδίον μετὰ τὰς ὠδῖνας οὐκ ᾔτησας; ἢ τυχὸν οὐδέτερον τούτων ἤθελες. ἀλλ' ἐνδείᾳ ἐκ τῆς ἐρημίας ἀνελὼν εὐθὺς οὐκ ἐκοινολογήσω περὶ τοῦ πράγματος; οὐ κατὰ νόμους τὴν θέσιν ἔπραττες; ταῦτα ἀφαιρήσεταί τις ἡμᾶς, ὡς παρὰ τοὺς νόμους οὐ πέπρακται ἐναγὴς μοιχεία, διὰ σοφισμάτων τετόλμηται, καὶ παῖς δυστυχὴς κατὰ μητρὸς * ἀθλίας ξεναγοῖς κρατῆρος ἐμεθύσθη κακῶς, καὶ δεξιὰ πατρὸς ἐπὶ φόνοις τῶν φιλτάτων ὑπὸ κακοήθους * τέχνης ἐξώπλισται. θρηνῶ νῦν οὓς ὡς πολεμίους ἐφόνευσα, καὶ σφαγαῖς παρακάθημαι δακρύων, ἃς ᾤμην μετὰ τῶν νόμων ἐργάζεσθαι· καὶ ὃν πρὸ τῶν φόνων μοιχὸν ἐνόμιζον, τοῦτον παῖδα μετὰ τὴν σφαγὴν ἐγνώρισα. νῦν ὄντως τιτρώσκῃ, νῦν τὴν καιρίαν λαμβάνεις παιδίον. καλέσω γάρ σε λοιπὸν οὐ τοῖς τῶν ἀδικημάτων, ἀλλὰ τοῖς τοῦ γένους ὀνόμασιν· οὐ γὰρ σύ μοι τῶν ἀτυχημάτων, ἀλλ' ἕτερος αἴτιος. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην ἐκεῖνο δή που πρῶτον τὸν πλούσιον, χρηστὸς αὐτῷ τὸν τρόπον ὁ νεανίσκος ἐφαίνετο, ἢ τοὐναντίον παράνομος; εἰ μὲν γὰρ χρηστὸς, * τίνος αἱ πράξεις, οὐκ ἄδηλον; εἰ δὲ πονηρὸς, ἐχρῆν ἀποδιδόναι τῷ φύσαντι. πρὸς δὲ τούτοις * πότερον ἐλάνθανέ σε ταῦτα ποιῶν, ἢ προειδὼς οὐκ ἐκώλυες; εἰ μὲν γὰρ ἠγνόεις, πατρός γε ὄντως φυλακὴν λέγεις: εἰ δ' οὐκ ἠγνόεις, ὥσπερ εἰκὸς, μέλλοντα κωλύειν οὐ πεποιηκότα * ἐχρῆν. τὸ μὲν γὰρ προνοίας, τὸ δὲ ἀδικίας τεκμήριον· καὶ τὸ μὲν τὸν εὔνουν, τὸ δὲ τὸν προσποιούμενον δείκνυσιν· ὁ νεανίσκος, ὁ * πάντων αἴτιος· εἰ γὰρ οἷός τε ἦν ἀφεῖναι φωνήν· εἰ γάρ τις αὐτὸν θεῶν (οἷα πολλὰ πολλάκις * παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν) * ὡς μικρὸν ἀνῆκεν, ὅσον παραγενέσθαι τῇ κρίσει: οὐκ ἂν ἐκ μέσων τῶν πληγῶν καὶ τῶν τραυμάτων ἀνέκραγεν, ἔγωγε μοιχὸς, ἐγὼ παράνομος, ἐχθρὲ καὶ πλούσιε. ὀψὲ γάρ με τὰς σεαυτῷ πρεπούσας ἐπωνυμίας ἐδίδαξας. ἀλλ' οἰκτείρας (φησὶ) τὸ πάθος, * ἐπέδειξας τὰ γνωρίσματα, τάφων πατρῴων ἀξιωθῆναι παρὰ σοῦ τὸν νεανίσκον βουλόμενος. εἰς καιρόν γε· οὐ γὰρ τὰς διαλλαγὰς ἐτήρησας, καὶ τότε ἀνεμνήσθης συνάψαι τὸ γένος, ὅτε τὸν πόλεμον ἄσπονδον ἐν ξίφει καὶ μοιχείᾳ πεποίηκας. εἰ λέγει καὶ γράφει καὶ τὴν πατρικὴν τοῦ βίου τάξιν εὑρίσκεται, οὐ δεήσομαι γνωρισμάτων πλειόνων, γνωρίζω τὴν φύσιν ἀπὸ τοῦ βήματος. δός μοι νόσῳ καὶ λοιμῷ δαπανηθέντα κομίσασθαι. θρηνήσω μὲν καὶ τότε τὴν συντυχίαν τῆς γνώσεως, ὅτι μου τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ πατρὸς μόνῳ τῷ τάφῳ τετήρηκας· παραμυθήσεται δέ με τὸ πέμψαι τὸν παῖδα τοῖς κάτω θεοῖς νόσῳ λυθέντα, μὴ δράμασι. νυνὶ δὲ, ὦ τῆς τραγικῆς ὄντως, ὦ τῆς ἀώρου καὶ ἀπηνοῦς τῶν γνωρισμάτων * καταμηνύσεως!

νῦν ἡ νάγ-

HIMERIUS.

νῦν ἠνάγκασμαι γνωρίζειν τὸν παῖδα, ὅτε ἀγνοεῖν συνέφερε· καὶ τότε πατὴρ ἀναγορεύομαι, *ὅτε καὶ παιδοκτόνος εὑρίσκομαι. ἔα με μόνην τὴν μοιχείαν θρηνεῖν, ἑνί μου παραχώρησον τὰ δυστυχήματα δράματι. τί δέ με μερίζεις τοῖς ποιηταῖς; τί δὲ καθ' ἕκαστον τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων σκηνὴν ἐγείρεις καὶ θέατρα; νυνὶ δὲ παρηκολούθηκας ἀριθμὸν μου τὰ δυστυχήματα· καὶ τότε μου πληρῶσαι τὸν τάφον θέλεις, ὅτε τὸν οἶκον ἐκένωσας. θάψαι μου βούλει τὸν παῖδα; καλῆς γε. οὐ γάρ μοι *φιλοτιμίας παρεχώρησας. ἐμὲ δὲ ἄφες στένειν τὰς συμφοράς· σὺ καὶ θάψον, εἰ θέλεις, τὸν ἀνῃρημένον, καὶ δὸς αὐτῷ φέρειν ἀντὶ τῶν ἐνταφίων τὰ σπάργανα. αἱ σαὶ χεῖρές εἰσι τοιαύτης ταφῆς ἐπάξιαι. πόθεν *δὲ καὶ τὴν ἐκφορὰν ποιήσομαι; ἀπὸ τῆς ἑστίας; καὶ ποῖον ὄρυγμα τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης συγγνώτερον; *ὑπὲρ αὐτὴν δυστυχῆ σώματα, καὶ φοβερὸν αἷμα κατὰ πᾶν μέρος ἐκκέχυται, καὶ πολὺς φόνος ἐν μέσῳ κατηφὲς θέαμα πρόκειται· περικάθηται ταύτην ποινῶν καὶ δαιμόνων καὶ ἀλαστόρων στρατόπεδον. νυνὶ δὲ (ὦ τῆς ὑπερβολῆς, ὦ τῆς ὑπερηφανίας τῶν κακῶν) πατὴρ ὥπλισται κατὰ παιδός, μήτηρ εἰς μίξιν ἀθέμιτον παιδὸς βεβίασται· ἀλλ' ὦ πολέμου καὶ λοιμοῦ καὶ τυραννίδος ἐχθρὲ βαρύτερε, ἀλλ' ὦ τῆς πατρίδος πλέον ἢ τῆς πολιτείας τῆς ἡμετέρας πολέμιε, οἵας ἀνθ' οἵων ἐκτίνεις τῇ πόλει *ταύτας τὰς χάριτας; ἀντὶ προεδρείας, ἀντὶ τιμῶν, ἀνθ' ὧν ἀνάξιον ὄντα σε τοσούτων πολλάκις καὶ τηλικούτων ἠξίωσεν, ἐκδέδωκας αὐτὴν τῇ σκηνῇ, καὶ τραγῳδῶν πεποίηκας τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγώνισμα. καὶ *ἡ μὲν συμφορὰ τοῦ βίου τοῦ ἐμοῦ περιγραφήσεται, τὸ μίασμα δὲ καὶ ὁ σὸς τρόπος τοῦ τῆς πόλεως βίου συνεκταθήσεται· σὺ δὲ καὶ λέγε, καὶ γράφε, καὶ νομοθέτει, καὶ πρέσβευε. καὶ πρῶτον, εἰ θέλεις, τοῦτον τὸν νόμον εἰσένεγκε· Μὴ λέγειν ἔτι τοῦ λοιποῦ πένητα. τολμήσαντι δὲ τίμημα ἐπικείσθω, τοῖς ἰδίοις γίνεσθαι δήμιον. μᾶλλον δὲ (τί γάρ σοι δεῖ ῥημάτων ἔτι καὶ συλλαβῶν;) ἐναργέστερός σοι διὰ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς ὁ νόμος γέγραπται· ἀποτετείχισταί σοι λαμπρῶς τὸ βῆμα, καὶ πᾶσα πένητος ἐκκέκοπται γλῶσσα τῷ παραδείγματι· *λέγε μόνος, *πολιτεύου μόνος· ἀντερεῖ δ' οὐδείς. τυχὸν δὲ ἴσως οὐδὲ μικρολογήσεις λοιπόν, οὐδὲ ὁριεῖς τὴν δυναστείαν ἑνὶ τοῦ βήματος. σκηνῆς ὑψηλοτέρας τῆς ἐνταῦθα *δεήσει σοι τάχα, καὶ δραμάτων οὐκ ἐχόντων τὴν τραγῳδίαν ἀπόρρητον. ἵνα δὲ πλέον φοβήσῃς ἅπαντας, μίμησαι καὶ γράφε τὸ πάθος, καὶ δὸς ἐν εἰκόνι τὴν συμφοράν. χαλεπὸν εὑρεῖν τέχνην οἵαν τε οὖσαν ὑποκρίνασθαι πράγματος φύσιν οὕτως ἀλλόκοτον. πλὴν ἀλλὰ τοῦ πλησίον τῶν πάντων οὐδὲν ἀπόλειπτον. *ἔστω μὲν ἔκ τινος ποίμνης *λοιμωδῶν καὶ ἐριννύων τὰ φάρμακα· ὑποκείσθω δὲ ὁ πίναξ τῇ γραφῇ, ἐξ ἐπαράτου ποθὲν καὶ ἐναγοῦς ὕλης γινόμενος. πῦρ δὲ ὑπηρετείσθω τῇ γραφῇ, οἷον ἀνάπτειν πεφύκασι τιμωροὶ τοιούτων θανάτων δαίμονες. ζήτησον δὲ καὶ ζωγράφον τραγικὸν μὲν τὴν *χρεῖαν, τὴν δὲ ψυχὴν τραγικώτερον: κέλευε δὲ αὐτῷ τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων τάξιν ποιεῖσθαι καὶ τῆς γραφῆς. μηδὲν δὲ γράφειν πρὸ τῆς ἐκθέσεως, μὴ λέγοντα, μὴ δημηγοροῦντα,

*ἔτι. | *φιλοτεχνίας. | *al. δὴ. | *περὶ αὐτὴν δυστυχῆ. | *ταύτη. M.M. | *al. ἐμὴ συμφορά. | *πολιτευόμενος | *al. [illegible] | *al. ὦ μὲν. | *al. λοιμώδων. | *χεῖρα H. St.

Iam agnoſcere filium coactus ſum, quando ignorare præſtitiſſet: & tum demum patris nomen aſciſco, cùm filij percuſſor deprehendar. Sine me ſolum adulterium deplorare, des in vno dramate infortuniis meis locum. Quid autem me diuerſis poëtis tradis? Quid ad ſingulas meas calamitates ſcenam, & ſpectacula adornas? nunc verò numerum calamitatis meæ vidiſti, & tum adimplere ſepulcrum meum cupis, cùm familiam exhauſeris. Sepelire meum vis filium? Honeſtè quidem: non enim mihi contentione ceſſiſti. Permitte me fortunam meam deplorare: at tu interfectum ſi lubet terræ manda, atque illi pro ſepultura da faſcias. Tuæ enim manus hoc ſepulcro dignæ ſunt. Vnde autem funus efferam? E domo? Et quodnam ſepulcrum hac infelici domo dirius? Hic infelicia corpora, & ſacer ſanguinis ab omni parte effuſſus eſt, multaque cædes (triſte ſpectaculum) in medio iacet: hanc domum dirarum, dæmonum, ac furiarum ambit cohors. Nunc verò (proh malorum ingentem cumulum) in filium armatus eſt pater, mater in nefario cum filio congreſſu per vim occiſa. Sed, ô hoſtem, bello, peſte, tyrannide grauiorem, & magis patriæ, quam familiæ noſtræ proditorem, quam pro quibus meritis ciuitati gratiam refers? pro imperio, pro honoribus, pro his quibus te talibus ac tantis indignum ſæpiſſimè dignum exiſtimauit, illam in theatrum produxiſti, & ciuitatem feciſti tanquam tragœdorum argumentum. Calamitas quidem mea vitæ meæ terminis definietur: at tua flagitia tuique mores cum ciuitatis vita interibunt. Tu verò dic, & ſcribe, decerne, & conſtitue: & hanc primò, ſi lubet, legem ferto: In poſterum in iudicio pauper non loquatur, loquenti pœna irrogetur, inter plebeios referatur. A te verò (quid enim tibi amplius verbis & ſyllabis opus eſt?) manifeſtior ob eam calamitatem lex ſcripta eſt, ſplendidè tibi exſtructus eſt ſuggeſtus, hoc exemplo omnis pauperibus præciſa eſt lingua. Tu dic ſolus, impera ſolus, nemo contradicet, forſitan neque humilia deinceps tractabis, neque vno tribunali tum potentiam definies. Sed ſtatim ſublimiore quàm his tibi opus fuerit ſcena, & dramatibus infandam tragœdiam repræſentantibus. Vt verò magis omnes terreas finge, & pinge iniuriam meam, & imagine meam calamitatem exhibe. Difficile eſt artem, quæ rei naturam adeò atrocem effingat, reperire: nihil tamen horum malorum non audet [a] diues. Adeſte quidem ex prauo aliquo peſtilentium Furiarum pigmenta atque colores; ſupponatur autem tabula dira & nefanda compoſita materia: ſeruiat picturæ ignis, qualem vltores huiuſmodi cædium dæmones ſolent excitare: quære pictorem tragicum quidem arte & [b] manu, animo vero magis tragicum. Iube vero ſeriem fortunarum mearum in [c] tabula depingat, nihil ante narrationem pingat, neque dicentem, neque concionantem

[a] H. St. πλουσίῳ.

[b] χεῖρα H. St.

[c] Venuſta tabula pictoria.

HIMERIVS.

neque coronatum, nec quidquam eorum quæ fortunatis ſolent accidere. Plena ſit tota meis calamitatibus tabula. Primo pingatur infelix pater, ſuis manibus infantem in ſolitudinem ferens, deplorans, lugens infortunium, exiens, rediens, deponens, attollens, cedens naturæ, & rurſum neceſſitate victus; imitetur pictor, quoad eius fieri poteſt, ſermonem gemebundo vultu, vt omnes per picturam verba intelligant. Dein pinge inſignes illos amores: potiſſimum vero nihil in depingendo filio temere fingas, fac illum tardum, mox rem aggredientem, reſpuentem, animo perturbatum, metu autem coactum, refugientem adulterium, nondum intelligentem, quia à matre cogitur. Stet & alibi infelix anus, & eam, ſi lubet, amore correptam deſcribe iam rugoſam, & crinibus canam, vt rei nouitatem magis obſtupeſcas. Venias demum ad picturæ caput, arma infelicem pauperem in cariſſimos, & talia excogita, quæ licet ficta, crudelitatem tuam valeant explere. Impone denique dramati finem, teipſum ſcilicet in cæde ſignis quibuſdam eminentem, ridentem, hilarem, & quaſi re bene geſta exſultantem. Serua & mihi per Deos aliquam partem tabulæ, ne quis quæſierit vbi infelix pauper? quomodo vixit, qua ratione poſt tot caſus vitam egerit. Verum non hæc tibi perpetua fuerit felicitas, ô diues, & te oportet dramatis partem eſſe. *Nemo vnquam inſignem aliquam ſpectauit tragœdiam, in qua * Tyranni non è priſtina fortuna exciderint.*

* Iuuenalis Sat. x. v. 112. *Ad generum Cereris ſine cæde & vulnere pauci. Deſcendunt reges, & ſicca morte Tyranni.*

Ex Declamatione cuius hæc inſcriptio: Athenienſes poſt Medicum bellum, contra Barbaros bellum decreuere. Quo cognito, Rex accepta damna, ſi bello abſtineant, reſarturum ſeſe promiſit. Aſſentientibus Athenienſibus contradicit Themiſtocles.

PROOEMIVM.

NVnquam adducar, vt credam, Athenienſes, regem in nobis tentandis finem facturum, etſi inuenerit ciues noſtros arte militari ſuperiores. Equidem nihil admirandum puto, ſi Rex eadem rurſus attentet. Qui enim in timore ac *paupertate verſantur, quid mirum ſi ad artes confugiant, quo ſuæ medeantur calamitati? Quare nō hoc omnino abſurdū eſt. Iuſtius vero quis Oratores noſtros admiretur, ſi nos prodedi occaſionem ſibi adhuc eſſe putarent, quādo ne Rex quidem ipſe potentia ſua nos fortiores eſſe negat. Decet autem nihilo nos inferiores exiſtimare illius de nobis viri exiſtimatione. Abſurdum enim eſt nos Barbaros armis ſuperare, conſilio autem iiſdem inferiores eſſe. Quin & has de nobis omnibus voces Diis ſignificauit, & Pythium Apollinem de triremibus cōſului. Quid freta propter me turbas? Quid mōtes ſecas, vt inſtar maris ſeruiāt? Quid terra tegis vndas? ſine ſtet Athos, nec mōtibus, ſed mari innatet claſſis. Quod licet horū exiguam habuiſti rationem, miniméque curaſti, cœleſtia vero & ſuperna caue ne attingas.

* Perſius, Magiſter artis ingeniique largitor venter.

μὴ ἐστεφανωμένον, μή τι τῶν εὐτυχεστέρων ἕτερον. ὅλη γενέσθω μεστὴ τῆς συνθετωτέρας τύχης ἡ γραφή. ὁ δυστυχὴς πρῶτος. * ἔστω πατὴρ φέρων εἰς τὴν ἐρημίαν ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶ τὸ βρέφος, ὀδυρόμενος τὴν τύχην, θρηνῶν τὴν συμφοράν, ἐξιών, ἀναστρέφων, τιθείς, ἀναιρούμενος· εἴκων τῇ φύσει, τῆς ἀνάγκης πάλιν ἡττώμενος. μιμησάσθω καὶ λόγους (εἰ δυνατὸν) ἡ γραφὴ διὰ προσώπου στενάζοντος, καὶ πᾶς τις τῶν ῥημάτων ἀκουσάτω διὰ τοῦ σχήματος. γράφε μετὰ τοῦτο τοὺς καλοὺς ἔρωτας· μᾶλλον δὲ μὴ καταψεύσῃ μου κἂν τῇ γραφῇ τοῦ παιδός· ποίησον ὀκνοῦντα, μέλλοντα, χωροῦντα πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἀναδυόμενον· ἰλιγγιῶντα μὲν τῇ ψυχῇ, τῷ φόβῳ δὲ βιαζόμενον· δεδιότα μὲν τὴν μοιχείαν, οὔπω δὲ συνιέντα, ὅτι καὶ κατὰ μητρὸς ἀναγκάζεται. ἔστω που καὶ δυστυχὴς πρεσβῦτις, εἰ θέλεις, γράψον αὐτὴν ἐρῶσαν, ἀλλὰ μετὰ τῆς ῥυτίδος, ἀλλὰ μετὰ τῆς κόμης τῆς πολιᾶς· ἵνα μᾶλλον ἐκπλήξῃς τῷ παραλόγῳ τοῦ δράματος. ἐλθὲ λοιπὸν ἐπὶ τὸ κεφάλαιον τῆς γραφῆς· ὅπλισον τὸν δυστυχῆ πένητα κατὰ τῶν φιλτάτων· καὶ τοσαῦτα μίμησαι πράγματα, ὁπόσα ἐμπλήσει τὴν σὴν ἀπανθρωπίαν πλαττόμενα. πρόσθες ἤδη λοιπὸν τὸν κολοφῶνα τοῦ δράματος, σαυτὸν τοῖς φόνοις μετὰ τῶν γνωρισμάτων ἐπιφαινόμενον, μειδιῶντα, φαιδρόν, τοῖς κατορθωμένοις γαννύμενον. τήρησον πρὸς θεῶν κἀμοί τι μέρος τοῦ πίνακος, ἵνα μή τις ἐπιζητήσῃ, ποῦ δὲ ὁ δυστυχὴς πένης; πῶς ἔζη; πῶς ἐβίω μετὰ τοσαύτας συμφοράς; ἀλλ' οὐ πάντα χαρήσῃ πλούσιε. δεῖ γενέσθαι καί σε μέρος τοῦ δράματος. οὐδεὶς οἶδεν ὑψηλὴν τραγῳδίαν, ὅπου μὴ πίπτουσι τύραννοι.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφομένης μελέτης, Μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐψηφίσαντο πρὸς τοὺς βαρβάρους Ἀθηναῖοι πόλεμον, πυθόμενος ὁ βασιλεύς, ὑπέσχετο τὰ *λελυσμένα ἐπανορθώσασθαι, εἰ τὸν πόλεμον καταλύσειαν. βουλομένων αὐτῶν, Θεμιστοκλῆς ἀντιλέγει. αὐτὸ τὸ προοίμιον.

Οὔπω τῆς πείρας, ὡς ἔοικεν, * ὦ Ἀθηναῖοι, τῆς καθ' ἡμῶν βασιλεὺς παύεται, κἂν ἀεὶ κρείττω τῆς ἑαυτοῦ τέχνης τὸν στόλον εὑρίσκῃ τῆς πόλεως. ἐγὼ δὲ οὐδὲν βασιλέα * τῷ ἑαυτοῦ αὖθις ἐπιχειρεῖν, θαυμαστὸν οἴομαι. τοὺς γὰρ ἐν ἀπορίᾳ καθεστηκότας καὶ φόβοις, οὐδὲν θαυμαστόν, μηδὲ ἀφ' ὧν διορθώσονται τὰς συμφοράς, εὑρίσκειν δύνασθαι * ὥστε τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἄτοπον. τοὺς δὲ ῥήτορας ἄν τις δικαίως μᾶλλον τοὺς παρ' ἡμῖν θαυμάσειεν, εἰ καιρὸν αὐτοῖς ἔτι τῆς παρ' ἡμῖν προδοσίας νομίζουσιν, ὅτε μηδὲ βασιλεὺς ἀρνεῖσθαι τὸ κρείττους εἶναι τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας διέγνωκε. προσήκει δὲ καὶ ἡμᾶς μὴ χείρους ἐν κοινῷ τῆς ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμης ἐλέγχεσθαι. ὡς ἔστιν ἄτοπον, φιλοτιμεῖσθαι μὲν ἐπὶ τῷ τοὺς βαρβάρους τοῖς ὅπλοις νικᾶν: ἁλίσκεσθαι δὲ ἐλάττοις ἐν τῷ * βουλεύεσθαι. ἤδη δὲ καὶ τὰς αὐτὰς ἠφίει φωνὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων τοῖς θεοῖς, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Πυθίῳ περὶ τῶν τριήρων * ἐδόξαζεν. τί πορθμοῖς ἐνοχλεῖς δι' ἐμέ; τί δὲ ὄρη τέμνεις εἰς θάλασσαν; τί καλύπτεις ἠπείρῳ τὸ ῥόθιον; ἔασον ἑστάναι τὸν Ἄθω· καὶ * μὴ πέμπε μοι διὰ τῶν ὀρῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ῥοθίου, τὸν στόλον. ἀλλ' εἰ καὶ τούτων ὀλίγον τινὰ ἐποιήσω λόγον. τῶν οὐρανίων ἀπέχου μοι, καὶ φείσαι τῆς ἄνω λήξεως,

* λυ. * τοῖ. * ἰκαν. * αἰ. * β * αἰ * αἰ μῶν

μή μοι

ἀλλὰ μοι νύκτα ποίει τὴν ἡμέραν τοῖς βέλεσι, μηδ' ἀποκρυπτέτω τὸν ἥλιον νέφος ἐκ τῶν βελῶν τῆς σῆς στρατιᾶς συγκείμενον. ἀλλ' οὐδὲν ἐᾷς ἀκίνητον, ἵνα ἐν μοίραις τῶν μηδικῶν διηγημάτων ἡ πόλις [ἡ] Ἀθηναίων. φοβερώτερος δὲ τῆς φήμης ἐπὶ τῆς πείρας φαινόμενος, νῦν μὲν ἐπὶ τῆς ἠπείρου τὰ θαύματα, νῦν δὲ μεταφέρων τὴν μεγαλουργίαν ἐπὶ τὴν θάλατταν· καὶ νῦν μὲν ἐπαφιεὶς τοῖς ποταμοῖς τὸ στράτευμα, νῦν δὲ ἡλίῳ τὰ βέλη, νῦν δὲ τῷ ῥοθίῳ τὰς μάστιγας. ὄρος ἔπλει τὸ χειμαζόμενον, καὶ πορθμὸς ὅλος γεφυρωθεὶς ἐπεζεύετο. Ἄθως διὰ μέσου τριήρεις ἔπεμπε, καὶ τὴν ἵππον ὑπὲρ τοῦ ῥοθίου θέουσαν τὴν μηδικὴν Ἑλλήσποντος. εἰς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας τὸ παρὰ Λακεδαιμονίοις ὄφελος, οἱ δὲ λοιποὶ τύχη τὸ γένος ἐμείγνυσαν. οὐ λέληθας ἡμᾶς, ἄλλον δεινότερον ἐπάγων τοῦ προτέρου πόλεμον· οὐκέτι χιλίας καὶ τριακοσίας τριήρεις πληρώσεις κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲ ἀποκρύπτεις ἠπείρῳ τὸ ῥόθιον, οὐδὲ στενοχωρεῖς στρατιώταις τὴν ἤπειρον, οὐδὲ τὰ στοιχεῖα πρὸς τὴν σαυτοῦ χρείαν καταναγκάζεις μετασκευάζεσθαι. οἶδας γὰρ ὡς πάντων ἐκείνων κρείττων ἐγενόμην μαχόμενος· ἀπὸ Βαβυλῶνος προσβάλλεις τῇ πόλει, καὶ διὰ τῶν κηρύκων ἡμῖν ἐφιστᾷς μηχανήματα, καὶ ταῖς πρεσβείαις διορύττεις τὴν ἐπὶ τῶν καλλίστων φιλοτιμίαν * τῇ πόλει, καὶ ταῦτα δωρεὰς ὀνομάζεις καὶ χάριτας, μὴ πρὸς τροπαίων διὰ γῆς καὶ θαλάττης ἐγηγερμένων. *ἐπεὶ μὲν οὖν οἴεσθε δεῖν γράφειν μὲν ἃ χρὴ ποιεῖν, ἃ δ' ἂν γράφηται μὴ ποιεῖν, καὶ λαμπροὶ μὲν ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων *φαίνεσθε, διὰ δὲ τῶν ἔργων οὐχ ὅμοιοι· καλῶς ἔχει. ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ βουλεύεσθαί τι λαμπρός, τῷ μή πω δῆλος εἶναι καὶ *πράξειν, οὔπω καθαρὰν τὴν εὐφημίαν κομίζεται, ἀλλ' ἔτι πρὸς τοὺς ἐπαίνους ἀμφίβολος (περιμένουσι γὰρ τὸ τέλος ἅπαντες, ἵνα τὴν γνώμην θαυμάσωσιν)· ὁ δὲ οἷς ἔγνω καλῶς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων πεῖραν ἑλόμενος, ἐπ' ἀμφοτέροις θαυμάζεται· τὴν μὲν γνώμην, οἷς ἔκρινε· τὴν δὲ *τάξιν, οἷς οὐκ ἤλεγξε τὰ ψηφισθέντα τοῖς πράγμασιν. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς ἀντιλέγοντας, πότερον ἀντεῖπον, ἡνίκα ἐκυροῦμεν τὸν πόλεμον· ἢ τὴν ἡσυχίαν ἄγοντες, *εἰπεῖν ἠξίουν τοῖς συμβουλεύουσιν. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἀντεῖπον, οὐχ ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σφίσιν αὐτοῖς τἀναντία διαπράττοντες φαίνονται· τούτους ἐγκαλεῖν σπουδάζοντες, οἷς ὡς μάλιστα ἔχουσι σιωπὴν *ἐπεφήμιζον. οὐ γάρ που *δυσνοίας γε φήσουσι τὸ συμφέρον ἑκόντες ἀποκρύψασθαι. ἀλλὰ μὴν εἴγε ἀντειπόντες ἡττήθησαν, πῶς οὐκ ἂν δειλίας ὑπεύθυνοι, τὰ αὐτὰ λέγειν ἐπιχειροῦντες δεύτερον, ἃ πρόσθεν εἰπεῖν τολμήσαντες, ἧττους ὤφθησαν τῶν ἀντιλεγόντων ἠλέγχθησαν; καὶ μὴν εἴγε λύομεν ἃ κεκυρώκαμεν, οὐκ ἄδηλον δήπουθεν ὡς δυσχερείας τε ὁμοῦ καὶ ἀβουλίας ὄνειδος ἕξομεν· ἀβουλίας μέν, ὡς ἐν ἀρχῇ μὴ ...ον εὑρεῖν τὸ συμφέρον ἀδυνατήσαντες· δυσχερείας δέ, ὡς ἀφ' ὧν ἐκείναμεν, ταχέως αὖθις μεταβαλλόμενοι. καὶ οὔπω λέγω τὸ μεῖζον ἔγκλημα, ὅτι καὶ χρείας ἡττημένοι δόξομεν ἐθέλειν ἡμῶν αὐτῶν καταψηφίζεσθαι· ὅπερ (οἶμαι) καὶ ἀπαραίτητον ποιεῖ τὸ ἔγκλημα. εἰ γὰρ καὶ χωρὶς τοιαύτης αἰτίας οὐκ ἀνεκτὸν ἡμαρτηκότας ἐλέγχεσθαι, πῶς οὐχ ἅπαξ ἀσύγγνωστον, ὅταν καὶ λήμματος

* ἐν πόλει.
* al. εἰ μὲν ὃ ... ἐπεὶ
* al. φαίνεσθε
* al. πράξειν.

Non iaculis mihi pro die noctem inducas, neque è ſagittis exercitus tui nubes denſa Solem cooperiat. Sed nihil intentatum relinquis, vt nimirum Athenarum ciuitas Medorum hiſtoriæ partem aliquam obtineat. Viſus es famâ ipſa terribilior, quod experienta didicimus, nunc in continentem terram miranda illa facinora, nunc in mare grandium rerum conatus tuos transferens, & nunc quidem in flumina copias, nunc in Solem iacula, in fluctus flagra mittis. Mons procellis agitatus nauigatur, fretum integrum ponte commiſſo pedibus traiicitur. Per medium Athon nauigant triremes, in fluctibus currentem Medorum vidit equitatum Helleſpontus. Trecenti Spartani erant milites, auxiliares copiæ, reliqui vero diuerſarum erant gentium. Sciuimus bellum periculoſius priori te conflaſſe, non mille & trecentas ad vrbem triremes adducis, nec fluctus terra tegis continente, neque terram militibus anguſtam tuis reddis, & elementa tuo vſui loco moueri cogis. Nouiſti enim me his omnibus fortiorem exſtitiſſe. Babylone copias adducens vrbem oppugnas, & per præcones nos machinis tuis adoriris, & gloriam, præcipuum Reip. noſtræ ornamentum legationibus perfringis, non autem trophæis terra marique erectis, hæcque benefici j & gratiæ nomine appellas. Si illa ſcribenda exiſtimetis, quæ manibus facienda ſunt, at quæ ſcripta ſunt non facienda, vt illuſtres veſtris appareatis decretis, factis autem diſſimiles: Benè habet. Hic conſilio egregius, geſtis non ita excellens, nunquã perfectam laudem reportauit, ſed ſemper cum exceptione laudatus eſt. Nam finem omnes, vt conſilium admirentur, exſpectant. Hic autem à rebus experimentum capiens ob hæc vtraque, quæ optimè tenet, ſuſpicitur: ob ſententiam cum iudicauit: dein ob factum cum decreta factis non coarguit. Libenter autem eos, qui contradicunt, interrogarim, vtrum, cum bellum confirmaueramus, contradixerint: an quietem amantes conſentire cum conſultantibus dignati ſint. Si non contradixerint, non modo nobis, verum etiam ſibi ipſis repugnantia facere videntur, his eos accuſare nitentes, quos in iudicium vocare ſtatuentes, dum res proſperæ eſſent, ſilentium induxerunt. Neque enim è prauo ingenio libentes vtilitatem occultaſſe dicent. Verum ſi contradicentes cauſa ceciderint, quomodo non ignauię rei, hæc iterũ aggredietes dicere, quæ prius qui auſi ſunt, minores eſſe contradicẽtibus cõuicti ſunt? Si vero diſſoluimus, quæ decreuimus, non erit vtique obſcurũ, nos & nimiæ facilitatis ſimul & temeritatis crimẽ ſubituros: temeritatis quidem, quod initio cum oporteret inueſtigare vtile nunc nõ potuimus: nimiæ facilitatis cum ea quę decreuimus ſtatim, & ex tempore commutauimus. Nondum maximum crimen dico, quia videbimur neceſſitate victi nobis ipſis velle aduerſari, quod ſane inexcuſabiles nos reddit. Cum igitur non ſit ferendũ eis qui peccarunt, etiã ſublato tali crimine, quomodo non ſimul venia indigni videamur, turpitudinem

HIMERIVS. mutare lucro. Si quis vero commilitonũ huius vrbis donis a rege acceptis, ciuitatis decretum ſoluere aggrederetur, vel ſocietatem frangere auderet, nũquid iraſceremini, & pœnam à ſoluere volentibus quæ decreuiſtis ſumeretis? Equidem omnino ſentio. An vero cum aliis veſtra decreta frangere non permiſiſtis, h[illegible] vos feciſſe videbimini? Et in quibus alio faciente ſupplicium non omitteretis, in iis vos vltro delinquere cognoſcemini? Porro autem cauendum eſt, ne omnia, & reuera mala, & quæ mala putantur agamus, ea autem cauenda ſunt magis de quibus alium antea accuſauit. Nam de quibus quis ſemel vt malis cõqueſtus fuiſſe depreheditur, & iterum eadem facere conuincitur, & inimicus, & ſceleratus eſt: ſceleratus quidem ea faciendo, quæ facere non oportebat: inimicus vero, cum iis illos prohibere nititur, quę, licet verbo odiſſe appareat, operibus tamẽ diligere videatur. Dic, ſi lubet, legiſlatorum verba, numera deinde, ſi cupias, ciuitatis trophæa. Nam omnia ciuitatis facinora bene geſta militares leges appello. Quid iam omnibus his effectum eſt? non paciſci ſcilicet cum Barbaris, gentem alienam execrari, implacabile bellum cum hoſtibus exiſtimare: & ſane merito. Quos enim naturales hoſtes arbitrabantur, ab his aliquid detrimenti ſemper exſpectantes, lege cohibuerunt, ne quid mali paterentur, maximum vrbis præſidium eorum infidelitatem exiſtimantes. Solent enim ſcelerati homines, & lucro dediti ſpecie amicitiæ lucrari plura, quam tũc cum aperte bellum denunciant. Athenienſium ſtatuta Pythia oracula nuncupo. Perſa non vno tempore aut vno momento, neque hoc modo belli tempore hoſtis noſter, ſed omni vrbis noſtræ vita, non Platæas modo diruit, & populum vltro ad bellum pro libertate ſuſceptum exterminauit. Non enim hæc animo voluentes, quæ Rex aduerſa habuit, illum crimine liberare debemus, ſed ea reputantes, quæ victor feciſſet, eandem illi pœnam irrogare oportet. Neque iuſtum eſt eadem nos victores perpeti, quæ ab iiſdem victi ſubiiſſemus. Hic vero ſtatim antequam hoſtes induceret, à quibus circumuenti erant, irrumpens, & vindictam exigens, neque tempus defendendi ſui illis dedit, & magnam ſibi, ne quid pateretur, ſecuritatem attulit, & quibus ſemel irrupit, his in poſterum à victis omnem acceſſionem circumſcripſit. Dona, inquiunt, populo miſit Rex. Cyrſili mihi verba dicis, & mali nuncij ſucceſſor es. Et hæc auſus es Athenis dicere, vbi & alterum id prius dicentem ſepeliuimus. Cum vero ignoremus quo modo naualis pugna iudicanda ſit, non ſane honeſtum eſt, ob quæ ſtudia laudati videmur, & in quibus nati ſumus, iam ea hoc conſilio obliterare. Nam quibus initio exigua virtutis cura eſt, non magna his pereuntibus iactura fit: quibus vero virtutis tanta ac talia ſtatuta ſunt exempla, ſi priorem gloriam poſterioribus actionibus repudiaſſe arguantur.

ἀλλάττεσθαι τὴν ἀδοξίαν φαινώμεθα: εἰ δέ τις τῶν συμμάχων τῆς πόλεως δωρεὰν παρὰ βασιλέως δεξάμενος, λύειν ἐπεχείρει τὸ δόγμα τῆς πόλεως, ἢ καταλύειν τὴν συμμαχίαν ἐτόλμησεν· ἆρ' οὐκ ἂν ὠργίσθητε, καὶ δίκην ἀπῃτήσατε παρὰ τῶν ἀναιρεῖν ἐπιχειρούντων ἃ κεκυρώκατε; ἐγὼ μὲν ἀκριβῶς οἶμαι. εἶθ' ἑτέροις ἄν τι λῦσαι τῶν ὑμετέρων οὐ συγχωρήσαντες, αὐτοὶ τοῦτο ποιοῦντες ὀφθήσεσθε; καὶ ἐφ' οἷς ἄλλου πράξαντος οὐκ * ἀνείχεσθε τὸ * μὴ καὶ δίκας εἰσπράξασθαι· ταῦτα ἑκόντες αὐτοὶ πλημμελεῖν δόξετε; καὶ μὴν ἅπαντα μὲν εὐλαβητέον ἐργάζεσθαι τὰ καὶ ὄντα πονηρὰ καὶ νομιζόμενα· ἐκεῖνα δὲ πλεῖον, ὧν αὐτός τις φθάσας κατέγνωκεν. ἐφ' οἷς γάρ τις ἀγανακτῶν ὡς φαύλοις ἐπιδείκνυται, εἶτα αὐτὰ πράττων ἁλίσκοιτο, φιλαπεχθήμων ὁμοῦ καὶ πονηρός. πονηρὸς μέν, οἷς ἃ μὴ χρὴ πράττων ἐλέγχεται· φιλαπεχθήμων δέ, ὅτι τούτων τοὺς πλησίον * εἴργειν ζητεῖ, ἃ τῷ λόγῳ μισεῖν προσποιούμενος, ἔργοις μεταδιώκων ἁλίσκεται. λέγε μοι τὰ * τῶν νομοθετῶν, εἰ βούλει, ῥήματα· ἀρίθμει μοι μετὰ τούτων, εἰ θέλεις, καὶ τὰ τῆς πόλεως τρόπαια. νόμους γὰρ ἐγὼ πολεμικοὺς ὀνομάζω τὰ τῆς πόλεως κατορθώματα. τί νῦν ἐν ἅπασι τούτοις διεσπούδασται; μὴ σπένδεσθαι βαρβάροις, μισεῖν τὸ γένος ὡς ἀλιτήριον, ἀδιάλλακτον ἡγεῖσθαι [τὸν] πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καὶ μάλ' εἰκότως. οὓς γὰρ τῇ φύσει πολεμίους ἐνόμιζον, παρὰ τούτων ἀεί τι κακὸν προσδοκήσαντες, νόμῳ τὸ μὴ παθεῖν ἐφυλάξαντο· μέγιστον εἶναι τῆς πόλεως φυλακτήριον τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἡγησάμενοι. εἰώθασι γὰρ οἱ πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸς πλεονεξίαν τὰ πάντα βλέποντες, πλείονα κερδαίνειν ἐπὶ φιλίας προσχήματι τῶν ὅτε φανερῶς ὡμολόγουν τὸν πόλεμον. ψηφίσματα γὰρ Ἀθηναίων ἐγὼ καλῶ τὰ τοῦ θείου Πυθίου μαντεύματα. πολέμιος ὁ Πέρσης οὐ καθ' ἕνα καιρόν, οὐδὲ χρόνον, οὐδὲ παρ' αὐτὴν μόνην τὴν τοῦ πολέμου καταβολήν· ἀλλ' εἰς πάντα τὸν βίον τῆς πόλεως. οὐ γὰρ Πλαταιὰς μόνας κατέσκαψε, καὶ δῆμον εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πολέμους αὐτοκλητον ἐποίησεν ἄπολιν. οὐ γὰρ ἃ πέπονθε βασιλεύς, ταῦτα * διαλογιζομένοις, ἐκεῖνον ἀπαλλάττειν τῆς μέμψεως * χρή· ἀλλ' ἅπερ ἂν κρατήσας ἔδρασεν, ἐν νῷ λαβόντας, πᾶσαν ἴσως νομίζειν δίκην τῆς ἀξίας κομίζεσθαι. οὐδὲ δίκαιον * τὰ αὐτὰ μὴ δρᾶσαι κρατήσαντας, ἅπερ ἡττηθέντες ὑπὸ τῶν κεκρατηκότων ἂν ἐπάθομεν. ὁ γάρ, πρὶν ἀνενεγκεῖν αὖθις * τοὺς ἐναντίους, ἀφ' ὧν ἐσφάλησαν, ἐπεξιὼν * καὶ τιμωρούμενος, οὐδὲ ἐκείνοις καιρὸν ἐπὶ τῆς ἀμύνης ἐνδίδωσι, καὶ πᾶσαν ἑαυτῷ προξενεῖ τοῦ μή τι παθεῖν ἀσφάλειαν, οἷς καὶ τὸν καιρὸν ἐπέξεισι, τούτοις περιγράφων ἅπασαν τὴν ἐν ὑστέρῳ παρὰ τῶν πεπονθότων ἐπίδοσιν. καί φασι, δωρεὰς τῷ δήμῳ [βασιλεὺς] πέπομφε. * Κυρσίλου μοι λέγεις ῥήματα, καὶ πονηρᾶς εἶ δημηγορίας διάδοχος. καὶ ταῦτα λέγειν ἐν Ἀθήναις ἐπικεχείρηκας, ἐφ' οἷς τῷ προειπόντι τάφον ἐποιησάμεθα τὸν τόπον, ἐφ' οὗπερ εἱστήκει φθεγγόμενος. ἀδήλου δὲ ὄντος τίνα τρόπον ἡ ναυμαχία κριθήσεται, οὐ δὴ καλόν, ἀφ' ὧν εὐδοκιμοῦντες φαινόμεθα, καὶ μεθ' ὧν ἐπιτηδευμάτων διατραφέντες γεγόναμεν, ἄκυρα ποιεῖν ἐπὶ τῆς παρούσης βουλεύεσθαι. οἷς μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὀλίγος τῆς ἀρετῆς ὁ λόγος, οὐ μέγας τούτοις οὐδὲ σφαλεῖσιν ὁ κίνδυνος· οἷς δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παραδείγματα τῆς ἀρετῆς ἕστηκε, τίς συγγνώμη παρὰ τοῖς ἔξωθεν, εἰ τοῖς τελευταίοις ἀφανίζοντες, τὴν ἔμπροσθεν δόξαν ἐλέγχοιντο;

HIMERIVS.

πᾶς γὰρ ἐμοὶ Ξέρξου πρὸς δωρεὰν καὶ χάριν ἐγγύτερος. ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν προῖκα παρεῖχε τὴν ἐμπροσθεν δωρεάν, ἦν ἄν τις λόγος ἴσως τοῖς βασιλεῖ * συναγορεύουσι, καί τοιγε οὐδὲ τοῦτο τῶν ἀθηναίων. ἄξιον εἰ δ᾽ ἀνταιτεῖ χάριν παρὰ τῆς πόλεως, οὐ δῆλον δήπουθεν ὡς οἷς παρ᾽ ἡμῶν ἀντ᾽ ἐκείνων τυχεῖν ἐσπούδασε, τούτοις ἐπιδείκνυσι μηδὲν αὐτὸς χαριζόμενος. εἰ δὲ ἁπλῶς διδοίη, λαβεῖν οὐκ εὔλογον. πῶς οὖν πλέον, ὅτε μηδὲ προῖκα τὴν δωρεάν, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀντιδόσει τοσαύτῃ καὶ αὐτὸς δῆλός ἐστιν ἃ δίδωσιν ὁμολογῶν, ἀντικαταλλάξασθαι; φέρε δὴ καὶ αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις σκεψώμεθα. ἀντικαταστήσω (φησὶν) οἷς ἐλυμηνάμην κατὰ τὸν πόλεμον. αὐτήν μοι λέγεις τοῦ πολέμου τὴν πρόφασιν, καὶ μάχης μᾶλλον ἢ διαλλαγῆς * ἀναγινώσκεις συνθήματα· καὶ λανθάνεις οἷς διαλλάξαι βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐσπούδακας, τούτοις ἡμᾶς ἐγείρων πλέον ἐπὶ τὸν πόλεμον. ὢ τῶν ἀνομοίων ῥημάτων! λυμεῶνά μοι τὸν αὐτὸν προσαγορεύεις καὶ φίλον, αὐτόχειρα καὶ πάλιν ἔνσπονδον. τὴν αὐτὴν * ἀναγινώσκεις ἐπιστολὴν μεστὴν ἀδικημάτων καὶ δωρεῶν, μιγνὺς καὶ τὰ ἄμικτα πάθη, δωρεάς, χάριτας, συμφοράς, βαρβάρους, ἕλληνας· καὶ τῷ μὲν δοκεῖν, σπουδάζεις ὑπὲρ τῆς πόλεως· τὸ δὲ ἀληθές, βασιλεῖ ποιεῖς φιλοτιμίας ὑπόθεσιν τὸ πτῶμα τῆς πόλεως. τί οὖν οὐκ ἐπὶ τὰς τριήρεις * εἶμεν, ἀλλ᾽ ἀνεχόμεθα προφέροντος ἡμῖν βασιλέως τὴν πόρθησιν; ἐπολυπραγμόνησέ μου Ξέρξης τὰ διηγήματα, ὥσπερ καὶ τοῖς ἐγκωμίοις * πολεμῆσαι θέλων τῆς πόλεως. εἰ μὲν οὖν παρ᾽ ἑτέρου μὲν τὸ ἀδίκημα, παρ᾽ ἑτέρου δὲ ἡ χάρις: τῷ μὲν ἐχρῆν ὡς πολεμίῳ χρῆσθαι, τὸν δὲ ὡς εὐεργέτην ἀμείβεσθαι· εἰ δὲ ὁ αὐτὸς ἀμφότερα· τί μᾶλλον εἰδέναι χάριν ἀνθ᾽ ὧν ὑπισχνεῖται προσήκεν, ἢ τιμωρίαν ἀπαιτεῖν ἐφ᾽ οἷς ἀδικῶν ἐλέγχεται; τίνα δὲ καὶ τὰ * λελυμασμένα καλεῖ; ἀφοσιοῦται γὰρ καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τὴν χάριν. τὰς ἀθήνας πάντως ἀνοικιεῖν ἐπαγγέλλεται· τοῦτο γὰρ ὑπηνίττεται δήπου, κἂν μὴ τολμᾷ φανερῶς ὀνομάζειν ῥήματι. ἀθήνας ἀνοικιῶ, φησί. σὺ τὴν τῆς ἀθηνᾶς πόλιν; σὺ τὴν Θησέως καὶ Κέκροπος; τὰ σιωπηθήσονται Ἐριχθόνιοι καὶ Κέκροπες; ἔτι δὲ Θησεῖς καὶ Κόδροι; πάντα [δὲ] * ἔσται Ξέρξης τῇ πόλει; οἰκιστής, ἀρχηγέτης τῶν ἐπαίνων, τῶν ἐγκωμίων ὑπόθεσις; οἴμοι τῶν κακῶν! ἡττημένος μου Ξέρξης, λαμβάνει τὴν πόλιν. τί δ᾽ ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ τῶν ἑλλήνων συστρατεύεσθαι κελεύῃ; οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον τῷ τοσαύτην ἐνδεικνυμένῳ περὶ τὴν πόλιν μεγαλοψυχίαν, [καὶ] μὴ πάντα τρόπον συναγωνίζεσθαι * καλῶς γε· οὐ γὰρ τότε καὶ τῶν τροπαίων ἀξίας τῶν ἐγηγερμένων τὰς παρατάξεις παραταξόμεθα. ὑπὸ Ξέρξῃ στρατηγῷ τοῖς κατὰ τῶν ὁμοφύλων πολέμους ἐκφέροντες, δι᾽ οὓς ὤφθη πέρσαις ἀντὶ νικηφόρου σχῆμα δραπέτου καὶ φυγάδος περικείμενος, τούτοις πόλιν οἰκίζειν, τούτοις εὐεργετεῖν ἀνέξεται; εἰ μὲν γὰρ εὐθὺς * ἀναμάχεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν ἧτταν ἐπίστευεν, ἐστράτευσεν ἄν, οὐκ ἐπρεσβεύετο· ἐπεὶ δὲ ἀπογινώσκει τῶν δυνάμεων, τὴν ἀπάτην τέως ἀντὶ τῶν ὅπλων προβέβληται. ἔτι τοίνυν καὶ διαβάλλειν τοὺς ἕλληνας πρὸς τὴν πόλιν ἐσπούδασεν, ἵνα ἐρήμους τῆς παρ᾽ ἐκείνων συμμαχίας ἐργασάμενος, πρὸς μόνους ἡμᾶς ὕστερον ἐξενέγκῃ τὸν πόλεμον· καὶ μὴν ἐξ αὐτῶν ῥημάτων δῆλός ἐστι πρὸς τὴν δωρεὰν ἀφοσιούμενος.

Margin: * προσαγορεύουσι. — * μοι λέγεις. — * ἀναγινώσκεις. — * πολεμῆσαι. — * λελυμασμένα. M. M. — * καλῶς γε.

Omnes enim mihi Xerxi propinquiores ob munera & beneficia. Atque etiam ſi gratis donum dediſſet, eſſet forſitan iuſta quædam cauſa iis qui Regi patrocinantur, quanquam hoc neque Athenienſibus dignum ſit. Si remunerationem ab vrbe petat, manifeſtum ſane eſt nihil vtique gratis dediſſe, quando pro iis rependi ſibi mutuum cupiat. Si vero ab eo ſimpliciter donante non eſt æquum accipere; quãto minus par eſt, quando non gratuito donat, ſed remunerationis eiuſmodi gratia, qua ſatis teſtatur, ſuum velle penſari beneficium. Agedum promiſſa hæc videamus. Ea, inquit, repoham, quæ bello deieci. Hunccine mihi bellandi prætextum dicis, & pugnæ potius, quam fœderis teſſeram profers, nec vides iis verbis, quibus regi vrbem conciliare niteris, nos ad bellum magis excitari? O quam diuerſa ſunt hæc verba? perditorem eundem vocas & amicum, interfectorem & ſocium, eandem legis epiſtolam plenam iniuriis; & donis, permiſces mere mala & dona, beneficia, & damna, Barbaros, & Græcos. Hoc ſtudes vrbis commodum videri quærere, ſed verius illud, cum vrbis noſtræ ruinam regi honoris initium facias. Quid ergo ad triremes non vadimus, ſed ſuſtinemus regem patriæ ruinam afferentem? Sed & hiſtoriam noſtram curioſe Xerxes quæſiuit, quaſi & cum vrbis præconiis bellũ ſuſcepturus. Quare ſi ab altero iniuriã, ab altero beneficium accepimus, illum quidem vt hoſtẽ tractare, hũc verò vt beneficum remunerari oportuit. Quod ſi vtrumque idem præſtitit, vtrum decet beneficium attendere pro iis quæ promittit, vel exigere, cuius accuſatur iniuriæ? Quænam ſunt, quæ ille læſa dicit? per has literas beneficium dicis gratia pollicetur, Athenas omnino reſtauraturum ſe ſignificat; hoc ſcilicet obſcurè dicitur, licet apertè verbo nominare non audeat: *Athenas*, inquit, *reſtaurabo*. Tu vrbem Palladis? Tu ciuitatẽ Theſei, & Cecropis? dein de Erichthonij & Cecropes, & Theſei, & Codri obſcurabuntur? Hæc omnia ciuitati Xerxis debebunt? cõditor, dux laudũ, præconiorũ materia? Hei mihi his malis! Victus à me Xerxes capit vrbem. Quid verò & noſmet cõtra Græcos iubet pugnare? Non enim æquum nos illi, qui circum hanc vrbem mira edit facinora, non venire auxilio: & merito. Non enim tum aciem dignam erectis trophæis inſtruemus. Xerxe duce vicinis noſtris bellum inferentes, propter quos viſus eſt Perſis non victor, ſed tanquam exſul & fugitiuus, his vrbem condere, & his benefacere cupiet? Quod ſi putaret acceptam cladem armis inſtaurare poſſe, exercitum adduceret, non autem legatos mitteret. At cum viribus diffidat ſuis, fraudẽ pro armis adhibet. Cum autem copias recenſuiſſet, tum demum fraudem armorum loco produxit. Quin etiam vrbem hanc apud cæteros Græcos infamẽ reddere contẽdit, vt nos eorũ auxilio deſertos redderet, & nobis ſolis bellum poſtea inferret. Et ex his verbis patet donum dicis gratia offerre.

Margin: Athenarum vrbs.

HIMERIVS.

Illius erat manifeſte litteris inſcribere hanc velle ſe vrbem inſtaurare. Hoc autem non declarans, ſimpliciter ſe damna bello illata reſarturum dicit, aduerbij amphibolia, quæ mala cogitauit, epiſtola ſignificauit. Quod autem erat vrbis noſtræ inſigne? magnificentia ædificiorum, antiquæ vbicunque virtutis teſtimonia, naturæ ornatus, qui maius vrbi addit ornamentum quam artificium. Qualis cernitur hic † arx, vbi tale, cœlo excepto, hoſpitium eſt Deorum? Quale templum Poliadis Mineruæ? & huic vicinum delubrum Neptuni. Coniunximus enim poſt contentionem Deos per reges in templis cum aliis. Non recipio * formulam ſacrorum ab homine, qualem per præconem arcere ſolemus. Quis reparabit homines quos bello perdidit? Quis reddet mortuorum corpora, quæ bello abſtulit? Viri enim, vt aiunt, vrbes ſunt, non domus ipſæ; ſi damna ſe inſtauraturum pollicetur, ex his quædam non integre reſtituere poteſt, quædam non paria prioribus reddere poteſt. quomodo illius in his promiſſo vt impoſſibilis non redarguatur ab omnibus? Illi Lacedæmonios trecentos ad Pylas non ſuſtinuerũt, ſed in oculis regis tot myriades ceciderunt aduerſus vnum agmen, quaſi flagris ordinatæ: Ipſe Rex in Aſiam nos vocat, oſtendens demptis pugnis tutum ſecum bellum fore. Vna acies contra totam Aſiam inſtructa, & trecenti Spartani prius armis Thermopylas, deinde morte occludentes, honorabilius ſepulcrum, quam ſint tropæa excitarunt. Ego quoque de Thebanis ſupplicium ſumendum putaui. Accuſati ſunt Græci à Perſis proditionis gentis ſuæ, & vrbs mea Perſicum contra Græcos aſſumpſit exercitum. Cum Perſæ victi ſunt, non modo Athenienſes, ſed & omnes Græci lucrum reportarunt. Vtinam etiam ad Pylas occurriſſemus, Lacedæmonij pro ſepultura trophæum oſtendant. In Xerxem hęc dico, in Xerxem, inquam, ô Apollo, qui vſque * ad aras tuas bellum geſſit, & ignem ſacro tripodi tuo ſubiicere conatus eſt, per quem edis oracula. Volo regionibus de meis rectè factis nomen imponi, & maria, ac flumina potius à meis tropæis, quam antiquis nominibus denominari. Obijciet aliquis, quando vrbem vel vnde reficiemus? Quam amplius vrbem quæris, cum habeas triremes pro noua vrbe, & ductorem Apollinem: Obiicit autem pro mœnibus mare, & pro turribus inſulas, & pro ornatu tropæa. Si & terminos ſtudes cognoſcere, obiuit fama totum terrarum orbem, terram quà itur, mare quà nauigatur. Hos Athenienſes duce Themiſtocle conſecuti ſunt terminos. Poſtulabo à Xerxe non oleaginum ramum Palladis, ſed platanum; vt duo Palladis tropæa iuxta arcem videantur, contra Neptunum olea, contra Barbaros platanus.

† Virg. Pallas quas condidit arces ipſa colat.

* τύπον al. τόπον locum ſacrorum.

* μεχρὶ ἀδύτων legendum puto.

τοῦ μὲν γὰρ ἀνοικίσαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν θέλοντος ἔργον ἦν αὐτὸ τοῦτο σαφῶς ἐγγράψαι τοῖς γράμμασιν. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ εἰπών, ἁπλῶς δὲ ἀντικαταστῆσαι φήσας οἷς ἐλυμήνατο κατὰ τὸν πόλεμον, τῇ τοῦ προσρήματος ἀμφιβολίᾳ * κακῶς ὃ κακουργεῖ διὰ τῶν γραμμάτων δεδήλωκε. τί δὲ ἦν τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας τὸ ἐπίσημον; σεμνότης οἰκοδομημάτων, πανταχοῦ τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὁ παρὰ τῆς φύσεως κόσμος, μεῖζον τοῦ παρὰ τῆς τέχνης προστιθεὶς τῇ πόλει τὸ κάλλος. οἵα μὲν ἰδεῖν ἀκρόπολις, οἷον ἄλλο (θεῶν) μετ' οὐρανὸν ἐνδιαίτημα; οἷος δὲ ὁ τῆς πολιάδος νεώς, καὶ τὸ πλησίον * τοῦ Ποσειδῶνος τέμενος; συνήψαμεν γὰρ διὰ τῶν ἀνακτόρων τοὺς θεοὺς ἀλλήλοις μετὰ τὴν ἅμιλλαν. οὐ λαμβάνω παρὰ ἀνδρὸς τὸν τελετῆς * τύπον, ὃν εἴργει τῆς τελετῆς τῆς ἡμετέρας τὸ κήρυγμα. τίς ἀναστήσει τοὺς ἄνδρας, οὓς ἀπολώλεκε; τίς τὰ σώματα τῶν πεσόντων, οἷς * [illegible] κατὰ τοὺς πολέμους λελύμανται; ἄνδρες γὰρ (φησὶν) αἱ πόλεις, οὐκ οἰκοδομήματα. εἰ δὲ τὰ * λελυμασμένα ἡμῖν ἀποδώσειν ἐπαγγέλλεται, τούτων δὲ τὰ μὲν οὐδ' ὅλως ἐγχωρεῖ λαβεῖν, τὰ δὲ τοῖς διεφθαρμένοις οὐχ ὅμοια: πῶς οὐκ ἀδύνατος ἐλέγχεται τοῖς πᾶσιν ἡ περὶ τούτων ὑπόσχεσις; οὐκ ἤνεγκαν οὐδὲ τριακοσίους ἐκεῖνοι * λακεδαιμονίους ἐν Πύλαις, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς βασιλέως ἔπιπτον αἱ τοσαῦται μυριάδες, πρὸς ἕνα λόχον, ὑπὸ μαστίγων * παρατεταγμέναι. αὐτὸς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀσίαν καλεῖ βασιλεύς, οἷς παραιτεῖται τὰς μάχας, τούτοις ἀκίνδυνον εἶναι τὸν πρὸς αὐτὸν δεικνύων πόλεμον. λόχος εἷς πρὸς ὅλην τὴν ἀσίαν παρατεταγμένος. καὶ τριακόσιοι σπαρτιᾶται κλείοντες πρότερον μὲν τοῖς ὅπλοις, ὕστερον δὲ τῷ θανάτῳ τὰς Πύλας, σεμνότερον ἤγειρατε τροπαίου τὸ πολυάνδριον. ἐγ[ὼ] καὶ ὑπὲρ θηβαίων * ἀπαιτῆσαι δίκας ἐσπούδα[κα]. δῆμος ἑλλὴν διὰ πέρσας τοῦ κοινοῦ γένους προδοσίαν κατέγνωσται, καὶ πόλις ἐμὴ περσικ[ὸν] ἐδέξατο κατὰ τῶν ἑλλήνων στρατόπεδον. [illegible] οὐκ ἀθηναίων μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινὸν τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, πέρσαι νικώμενοι. εἴθε γ' εἰς Πύλ[ας] ἀπηντήσαμεν· τρόπαιον ἂν ἐδείκνυσαν νῦν ἀντὶ τοῦ τάφου λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ Ξέρξην καλῶ, ἐπὶ Ξέρξην, Ἄπολλον, τὸν μέχρι τῶν ἀδύτων στρατεύσαντα, τὸν τοῖς ἱεροῖς σου τρίποσι τὸ πῦρ προσάγειν φιλονεικήσαντα, δι' ὃν ἐκίνησας φάσμα[τα]. δοῦναι θέλω καὶ τοῖς χωρίοις ἀπὸ τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων ὀνόματα, καὶ τὰ πελάγη καὶ τοὺς ποταμοὺς ἀπὸ τῶν ἐμῶν τροπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων προσαγορεύεσθαι. πότε οὖν ἢ πόθεν ἀνοικιοῦμεν τὴν πόλιν; ὑπέκρουσέ τις. ποίαν γὰρ ἐπιζητεῖς ἔτι πόλιν, τὰς τριήρεις ἔχων τῆς νέας πόλεως; οἰκιστὴν ἔχων τὸν πύθιον; προβάλλεται δὲ αὐτῆς ἀντὶ μὲν τειχῶν τὴν θάλασσαν, ἀντὶ δὲ πύργων τὰς νήσους, ἀντὶ δὲ κόσμου τὰ τρόπαια. εἰ δὲ καὶ τοὺς ὅρους αὐτῆς ἐπιζητεῖς μαθεῖν, περιελθὲ κύκλῳ τῷ λογισμῷ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ γῆν ὅση βατή, καὶ θάλατταν ὁπόση πλώϊμος· οὗτοι τῶν ἀθηνῶν τῶν ἐπὶ Θεμιστοκλέους οἱ ὅροι. ἀπαιτήσω Ξέρξην ἀντὶ τοῦ θαλλοῦ τῆς ἀθηνᾶς τὴν πλάτανον· ἵνα δύο βλέπηται τῆς θεοῦ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τρόπαια· κατὰ μὲν Ποσειδῶνος, ὁ θαλλός, κατὰ δὲ τῶν βαρβάρων, πλάτανος.

Ἐκ τοῦ πολεμαρχικοῦ. Τὸ Προοίμιον.

* λέγουσι H. St.
* καθ' ἑαυτοῦ.
* παρίστησι.

ΟΥ τοῖς *ψέγουσι τὸν νόμον τῶν διὰ τοῦ μνήματος εἰωθότων λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ἐπαινοῦσι συνθήσομαι. καὶ γὰρ ἄτοπον, τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν παρ' αὐτοῦ λαβόντας, κατ' *αὐτοῦ τῇ παρὰ τοῦ λέγειν ἐξουσίᾳ χρῆσθαι. τὸν γὰρ ἐκ τοῦ θανάτου φόβον ὁ νομοθέτης τῇ παρὰ τοῦ λόγου τιμῇ παραμυθούμενος, ἄοκνον πᾶσι τὴν τόλμαν τὴν ὑπὲρ τῶν κινδύνων *καθίστωσιν· ἡ δὲ τῶν ἐγκωμίων ἀρχὴ, τῷ μὲν δοκεῖν, κοινὴ πρὸς ἅπαντας. τὸ δ' ἀληθὲς, τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐξαίρετος. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν σπουδάζοντες, ἵνα τὸ γένος ὑμνήσωσιν, εἰς προγόνων τινὰς εὐφημίας τὴν τοῦ λέγειν φύσιν ἀναβιβάζουσιν, ἢ τὴν γῆν ὅθεν οἱ πρόγονοι τῶν ἐπαινουμένων ἐγένοντο. πάντες γὰρ ἐπιεικῶς οἱ πρόγονοι τῶν πανταχοῦ θαυμαζομένων, ἐπήλυδες. οὐ μὴν καὶ κατὰ τούτων ὁ νόμος οὗτος νενίκηκεν. ἀλλ' ὅμως τε ἀθηναίους εἴρηκας, καὶ μετὰ τῆς ἐπωνυμίας δηλοῖς τοὺς αὐτόχθονας. ἄοπλος ἦν ὁ βίος. ὅπλα τῶν κινδυνευόντων *προὐβάλετο. ἵππων χρῆσιν οὐκ ἠπίστατο· *μερίζει πρέπει πρὸς ἄθλους καὶ πολέμου χρείαν τὴν ἵππων γένεσιν. κριθείσης δὲ τῆς ἁμίλλης θαλλῷ τε [ἐλαίας] καὶ κύματι, τῷ θαλλῷ *τὴν ψῆφον τίθενται. τῷ θαλλῷ δ' ὅταν εἴπω, *τὴν θεὸν λέγω. ἀθηνᾶς γὰρ (οἶμαι) τὸ γνώρισμα. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ, τι τις *τοιοῦτον εἴπῃ χαλεπὸν εὑρεῖν. ἀλλ' [οὖν] ὅπως μὴ τούτοις ἑπόμενος, πόρρω τῶν πράξεων γένηται, ἃ τοῦτο μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως οἱ τῶν τῇδε κειμένων πρόγονοι, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῆς [ὅλης] ἑλλάδος ἤραντο παῖδες *πατέρας μιμούμενοι, καὶ διὰ πάσης ἡλικίας τε ὁμοῦ καὶ διαδοχῆς τοῦ γένους τὴν εὐψυχίαν καταβιβάζοντες. ἡρακλείδας δὲ ὑποδεξάμενοι, τὸν μὲν ὑβρίζοντα τῆς παρανομίας ἔπαυσαν· αὐτοῖς δὲ τὴν τύχην ἀμείψαντες, βασιλείας πελοποννήσου πάσης ἀντὶ φυγάδων εἰργάσαντο. ἐκίνησε φθόνος ποτὲ κατὰ τῆς πόλεως δωρικὸν ὁμοῦ καὶ βοιωτικὸν καὶ προσέτι χαλκιδέων τῶν ἀπ' εὐβοίας ἐκ *τρίτου πόλεμον. πῶς οὖν ἅπασι τούτοις ἡ πόλις *ἀντέστη; ἔπεσον βοιωτοὶ, δωριεῖς ἠγάπων σωζόμενοι, χαλκιδεῖς ἅπαντες ἤγοντο. τρία μὲν εἱστήκει τρόπαια· τῶν δὲ τροπαίων τὸ τάχος ἐστὶ λαμπρότερον. τὸ γὰρ κατ' *εὐβοίας καὶ βοιωτῶν, μιᾶς ἦν ἡμέρας τὸ συναμφότερον. ἀλλὰ γὰρ ἔοικα, πᾶσι τὸ μέρος ἀποδιδόναι τῆς εὐφημίας βουλόμενος, τοῖς ἄνω χρόνοις, ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ παντὸς τοῦ γένους κατὰ τὰς μάχας πρωτεύσασιν, οὔτε τούτοις τὴν ἀξίαν τηρεῖν, τῷ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων ἐν τῷ τῶν λόγων τάχει συγκρύπτεσθαι, καὶ μή πω τούτων προσάπτεσθαι, ὧν ἡ τῶν ἀκροωμένων προσδοκία ζητοῦσα πάλαι τὸν ἔπαινον, ἀσχάλλειν ἔοικεν, ὅτι μή πω τῆς ἐπιθυμίας ἐμπίπλαται. οὐκοῦν ἐπὶ ταῦτα ἤδη τρέπον τῷ λόγῳ. τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀπολείπεσθαι μέλλειν τῶν πράξεων, ὅτι κοινὸν ἁπάντων, οὐδενὸς ἂν εἴη δίκαιον ἔγκλημα. πέρσαι κλῆρον ἕνα τὴν ὑφ' ἡλίῳ πᾶσαν δεῖξαι τοῖς ὅπλοις βουλόμενοι, μικρῷ μέρει τῷ πρὸς ἑσπέραν πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν ἀπείργοντο. ὡς δ' ἀφεὶς ἐπ' ἰωνίας ὁ στόλος, καὶ πάλιν ἀποκρύψας πλήθει νεῶν τὸ φαινόμενον περὶ τὰς νήσους τὰς κατ' αἰγαῖον ἐσχίζετο.

* προὐβάλλετο.
* μερίζει.
* τῇ ψήφῳ.
* τοῦ λόγ.
* τοῦτο
* πατέρας.
* τρίτον
* ἀντέστη.
* εὐβοίαν.

Ex Oratione militari.

PROOEMIVM.

NON aſtipulor iis, qui eorum, qui memoriter ſolent dicere, legem reprehendunt, verum laudatoribus aſſentiar. Abſurdum enim eſt cùm à memoria dicendi ſubſidium petant Oratores, contra eandem dicere. Legiſlator enim metum mortis orationis dignitate eximens, audaciam ſtrenuam in periculis, omnibus iniecit. Laudis cauſam, mea quidem ſententia, omnes communem habent: at horum virorum præ cæteris eximia eſt. Quidam enim dum alios laudare conantur, vt genus ac ſtirpem prædicent, ad maiorum encomia orationem conuertunt, aut patriam vnde maiores exſtiterunt. Omnes enim qui laudantur, exteri fere fuerunt. Sed aduerſus hos hæc lex non vicit, ſed ſimul Athenienſes nominauerat, & hac appellatione oſtendis* indigenas eſſe. Viuebant ſine armis, tela non producebant, equis vti non didicerant. Vſui tamen eſſe docuit equos in certaminibus, ac præliis. In certaminibus ramo & germine oleagino victoriam denunciabant. Cum ramo oleæ dico, deam indico. Hoc enim Palladis inſigne exiſtimo. Nec vero id quod huiuſmodi quis dixerit, difficile eſt ad inueniendum: ſaltem vt hæc non imitans procul ab iis rebus ſit, quas quidem partim pro ciuitate maiores illic iacentium, partim vero pro vniuerſa Græcia filij parentes ſuos imitati, per omnem ætatem & ſucceſſionem gentis fortitudinem proferentes ſuſceperunt. Heraclidarum vero potentiam admittentes, alterius quidem iniurias compeſcuerunt, ſibi vero fortunam mutantes, totius Peloponneſi reges pro exſulibus fecerunt. Inuidia autem tunc temporis in hanc vrbem tria bella Doricum ſimul, & Bœoticum & inſuper Chalcidenſe concitarunt. Qua igitur ratione his omnibus vrbs reſtitit? Ceciderunt Bœoti, Dores ſeruati quieuerunt: Chalcidenſes omnes abducti ſunt. Tria vero tunc fixit trophæa, ſed illuſtrior eſt quam victoria celeritas. Vno die Eubœis & Bœotis trophæa erecta ſunt. Etenim cum cupiam omnibus gloriæ aliquam partem iis tribuere, qui ſuperioribus illis temporibus pro patria, omnique populo, pugnando primas ferebant, viſus ſum ne his quidem ſatis dignam contuliſſe, rerum geſtarum magnitudinem verborum exilitate deterendo, neque attingendo ea quorum laudem auditores pridem exſpectantes indignari videntur, quod eorum fiat minime deſiderio ſatis. Hæc igitur iam oratione tractanda. Neceſſitate vero parem dicendo non eſſe, non vnis proprium crimen, ſed commune omnium fuerit. Perſæ totum terrarum orbem vno regno volētes includere, ſpe ſua fruſtrati ſunt, cum vna parte Occidentalis regni cupiditatem implere non potuerint. Claſſis enim ex Ionia ſoluens, iterumque multitudine nauium æquor regens, inſuláſque Ægæi maris, diſſipata eſt.

* αὐτόχθονας Strabo lib. 8.

HIMERIVS.

Naxiorum quidem ciuitatem ad mare ſtatim inuadit, vbi eam vrbem funditùs vna cum nomine diruerunt, & gentem in triremes impoſuerunt. Operæ-pretium non duxerunt cum Eretrienſibus armis decertare, quod eorum fortunam Perſico bello inferiorem putarent; inter ſe manibus conſertis ita inuaſerunt Eretrienſes, ac ſi in ſagena concluderent. Cum Marathonem attigiſſent, ſpes labefactata eſt. Probe enim experimento docti didicerant, quantum inter nos, & Eretrienſes intereſſet. Tum naualis quidam miles aduerſus integram triremem auſus eſt depugnare. Vrgens fugientes ad mare Phœniciæ, naui manus iniecit, fortiorem exiſtimans tota naui dextrã. Veriti autem Barbari, ne nauis eorum Atticæ dextræ in prædam cederet, ſecuri manum amputant: Ipſe vero ſaucius ſine manu iacebat, triremem tamen mordicus tenens. O vos primi, qui Perſarum fortunam illuſiſtis! O vos qui maiora vincitis quam natura humana permittat! O qui occumbitis cum ea rerum geſtarum hiſtoria, quam neque ante vos, nec poſt tempus tulit! O qui illuſtriorem nacti eſtis tropħæo ſepulturam, qui nomen Marathonis Solis curſibus extenditis! Marathon tenet veſtra corpora, animas ipſi dij, qui vobiſcum pugnarunt, gloriam terra continet ac mare. Xerxes autem huic vrbi infeſtus nihil intactũ reliquit, ſed omnia mouebat & concutiebat, quaſi Neptunus terram & ſimul mare concuteret. terra & mare ſuam inuicem naturam permutabant. Impoſuit terram fretis, & Phœnicum naues per continentem miſit. Tunc omni ſpe maiora miracula vidimus, per Helleſpontum equitatus Medorum, per Athonem triremium claſſis iter fecit. Quin & ad cœlum vſque audaciam ſuam Xerxes extendit, & ſuis prodigioſis factis tranſiliuit à mari in terram, à terra in cœlum, inde in ſolem. Nam iaculans Solis lumen obtexit, nauigans maris naturam mutauit, iter faciens cum exercitu terræ anguſtiam incuſauit. Prætereo maria triremibus cooperta: taceo exercitum naturæ numerum excedentem: omitto gentes alimentis præbendis impares, & regem vbique metum incutientem, vbinam vero eſſet propter copiam exercitus, ignoratum. Huiuſmodi itaque tumultu, ac tanto terrore terra vniuerſa fremente, & omnibus Græciæ interitum augurantibus, hi quidem tantum commodi in calamitatibus ſperabant, quantum ab ipſorum ciuitatibus Perſæ abeſſent: ciuitas vero noſtra regi omnia turbanti non ceſſit, nec metu rumoris, turpe quid antequam ſentiſceret decreuit, ſed ſtatim poſt primam legationem rege ſuperior fuit. Ipſe quidem ſeruitutis popoſcit conditiones: illi libertatis remiſerunt. Capitale erat ſi quis legatis munera daret. Nihil vero omnino illos terrebat, nihil, cur virtutis obliuiſcerentur, efficiebat. Non Lacedæmonij iam victi, qui Græcis adeo profuerunt, vt fortiter dimicando occubuerint, non verberati fluctus, non puniti venti, & mollis contra naturam Barbarus terrebant. O maiora auſos Xerxe [cõtra naturã.] O animos elementis fortiores oſtẽdẽtes.

Marathonia pugna.

τὴν μὲν ναξίων πόλιν πρὸς τὴν θάλατταν εὐθὺς μετέρχεται, τῇ μὲν ἀφεῖσα μετὰ τῆς ἐπωνυμίας τὸ ἔδαφος, αὐτὸς δὲ τὸ γένος εἰς τὰς τριήρεις ἐνθέμενος. τῶν δὲ ἐρετριέων δι' ὅπλων μὲν οὐκ * ἠξίωσαν, ἐλάττονα περσικοῦ πολέμου τὴν τύχην αὐτῶν νομίσαντες, χειρὶ δὲ χεῖρα πάντες ἀλλήλων συνέχοντες, σαγηνείας εἰκόνα τὴν ἐρετριέων ἔδειξαν πόρθησιν. ἐπεὶ δὲ καὶ μαραθῶνος ἥψαντο, τὰ μὲν τῶν ἐλπίδων ἠφάνιστο, ἐγνώρισαν δὲ καλῶς διὰ τῆς πείρας μαθόντες, ὅσον τὸ μέσον ἐρετριέων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως. τότε τις ἐκ τῶν τριήρους ὅλης ναυτικὸς στρατιώτης ἐτόλμησεν· ἐπιδραμὼν γὰρ τοῖς φεύγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, φοινίσσης νεὼς λαμβάνεται, κρείττονα δεξιὰν ἔχειν τριήρους ὅλης οἰόμενος. δείσαντες δὲ ὑπὲρ τῆς τριήρους οἱ βάρβαροι, μὴ δεξιᾶς ἀττικῆς γένηται λάφυρον, πελέκει τὴν χεῖρα μερίζουσιν. ὁ δὲ πληγεὶς, ἔκειτο τῆς μὲν χειρὸς ἀφαιρεθεὶς, τῆς δὲ τριήρους ἐχόμενος. ὦ πρῶτοι τὴν περσῶν τύχην ἐλέγξαντες. ὦ κρείττους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νίκας νικήσαντες. ὦ μετὰ διηγημάτων πεσόντες, * ἃ * μήτε πρὸ ὑμῶν μήτε μεθ' ὑμᾶς ὁ χρόνος ἤνεγκεν. ὦ σεμνότερον τροπαίου τάφον κτησάμενοι. ὦ τὸ μαραθῶνος ὄνομα τοῖς ἡλίου δρόμοις συναποτείνοντες. μαραθὼν μὲν ἔχει τὰ σώματα, τὰς δὲ ψυχὰς οἱ συστρατιῶται θεοὶ, γῆ δὲ τὸ κλέος καὶ θάλαττα. θυμουμένου δὲ τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲν τῶν πάντων ἡσύχαζεν, ἀλλὰ πᾶν αὐτῷ συνεκινεῖτο καὶ συνεσείετο, καθάπερ Ποσειδῶνος αὐτοῦ τινάσσοντος [τὴν] γῆν ὁμοῦ πᾶσαν καὶ θάλατταν. γῆ δὲ καὶ θάλαττα τὴν ἀλλήλων φύσιν ἠλλάττοντο. τοῖς μὲν πορθμοῖς ἐπετίθει τὴν ἤπειρον, τὰς δὲ φοινίσσας [διὰ] τῶν ἰσθμῶν ἔπεμπεν. ὤφθη τότε πάσης ἐλπίδος κρείττονα θαύματα· ἵππος καθ' * ἑλλήσποντον μηδικὴ, καὶ δι' ἄθω μέσου στόλος τριήρων πεμπόμενος. ἀπείχετο δ' ὁ Ξέρξης οὐδὲ οὐρανοῦ τοῖς * τολμήμασιν, ἀλλὰ μετῄει καὶ μετεπήδα τοῖς * θαύμασιν, ἀπὸ θαλάσσης ἐπ' ἤπειρον, ἀπὸ γῆς ἐπ' οὐρανόν· ἐκεῖθεν καὶ ἥλιον. τοῦ μὲν γὰρ τοξεύων τὸ φῶς ἀπέκρυπτεν, τῆς δὲ πλέων τὴν φύσιν ἤμειβεν, τῆς δὲ πεζεύων τὴν χρείαν ἤλεγχεν. καὶ σιωπῶ πελάγη μὲν ὑπὸ τριήρων κρυπτόμενα, στρατόπεδα τοῦ ἀριθμοῦ φύσεως κρείττονα. ἔθνη δὲ δείπνων δαπάνης ἥττονα βασιλέα δὲ πανταχοῦ μὲν ὄντα τῷ φόβῳ, οὗ δὲ γῆς * ἦν, διὰ τὸ πλῆθος λανθάνοντα. τοσούτου τοίνυν θορύβου γῆς ἁπάσης ἠχήσαντος, καὶ κρινομένων ἐπὶ τῆς ἑλλάδος τῶν ὅλων, οἱ μὲν ἄλλοι σύμπαντες τοσοῦτον * ἐν τοῖς δεινοῖς κερδαίνειν ᾤοντο, ὅσον ἀπεῖναι πέρσας τῶν πόλεων· οὐ μὴν καὶ ἡ πόλις εἶξε βασιλεῖ τὰ πάντα σείοντι, οὐδὲ φόβῳ τῆς φήμης αἰσχρόν τι καὶ περὶ τῆς πείρας ἐβούλευσεν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρεσβείας * πρώτης κρείττων βασιλέως ἐγίγνετο. ὁ μὲν τὰ τῆς δουλείας ἀπῄτει σύμβολα, οἱ δὲ τὰ τῆς ἐλευθερίας ἀντέπεμπον. ἦν γὰρ θάνατος ἡ τῆς πρεσβείας ἀντίδοσις. ἐφόβει δὲ * αὐτοὺς οὐδὲν τῶν ἁπάντων, * οὐδὲν ἐποίει τῆς ἀρετῆς ἐπιλανθάνεσθαι. οὐ λακεδαιμόνιοι πίπτοντες, καὶ τοσοῦτον συντελοῦντες τοῖς ἕλλησιν, ὅσον ἀνδρείως ὑπὲρ θανάτου βουλεύσασθαι. οὐ μαστιζόμενα κύματα, καὶ κολαζόμενα πνεύματα, καὶ τυφῶν βάρβαρος κατὰ τῆς φύσεως. ὦ μείζονα Ξέρξου τολμήσαντες [κατὰ τῆς φύσεως] ὦ ψυχὰς στοιχείων βεβαιοτέρας ἐπιδειξάμενοι.

ὦ τῆ

HIMERIVS.

ὦ τοῖς περσῶν τοξεύμασιν οὐ καμφθέντες τὸ φρόνημα. ὦ δύο τροπαίοις δεκαετῆ στόλον ἐλέγξαντες. ὑμεῖς τὸν ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα γῆν καὶ θάλατταν, ἀγαπητῶς κλέψαι τὴν σωτηρίαν κατηναγκάσατε. ὦ μόνοι δείξαντες [ἀνθρώποις] ἅπασιν ὅτι πᾶσα χεὶρ ὑπ' ἀρετῆς ἐλέγχεται. ἀλλὰ κἂν ταῦτα σιγῇ παρέλθωμεν, κἂν τῆς εἰρήνης πρὸς βασιλέα γεγενημένης μνημονεύσωμεν, ἣ παντὸς τροπαίου σεμνοτέραν ἔτι τὴν πόλιν ἐργάζεται· καὶ μάλα εἰκότως. αἱ μὲν γὰρ, καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. τὸ δὲ ἑκόντα * συγχωρῆσαι βασιλέα τῇ πόλει, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας, θαλάττης ἀφέξεσθαι ἄνω, εἴσω δὲ χελιδονέων καὶ κυανέων μὴ πέμψειν ὁλκάδα, πῶς οὐ καθαρὰν πανταχόθεν τῇ πόλει προξενεῖ τὴν δόξαν; ἀλλὰ γὰρ ἀθηναίων τὰ μυρία τρόπαια καὶ ναυμαχίας καὶ πεζομαχίας, καὶ ὡς πρὸς ἅπασαν μὲν τυραννίδα, πρὸς ἅπασαν δὲ δυναστείαν ἀντέστησαν, ἄλλοτε κατ' ἄλλους χρόνους ὑπὲρ τοῦ γένους μυρίους ἀγῶνας ἀναδεξάμενοι· οὔτε ἐμοὶ διεξελθεῖν ῥᾴδιον· οὔτε εἴ τις πρότερον ἐπικεχείρηκε. διόπερ οἶμαι * δεῖν ὡς οἱ τοὺς ἐν τοῖς σταδίοις νικηφόρους ἀνακηρύττοντες, ἓν καὶ ταὐτὸν συνθεῖναι γνώρισμα, εἶθ' οὕτω ταύτῃ καὶ πρὸς τὸν νόμον ἀφοσιώσασθαι. ὦ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν, ὅση μὲν βατὴ [νίκης καὶ] τροπαίων· ὅση δὲ ἄβατος, δόξης καὶ κλέους πληρώσαντες· ὦ μόνοι ταῖς μεγάλαις πράξεσι χρόνον καὶ φθόνον νικήσαντες. ὦ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν οὐ στήλαις ἀλλὰ τροπαίοις μετρήσαντες. εἴρηται κἀμοὶ τῆς μὲν ὑποθέσεως ἴσως ἔλαττον· τῶν δὲ πολλῶν οὐκ ἐλάττονα. λείπεται δὲ εὐφήμῳ βοῇ * προσφωνήσαντας πανδημεὶ πάντας τῷ μνήματι, οὕτω τῆς τιμῆς ἀπαλλάττεσθαι.

* ἐγχωρῆσαι.
* al. δεινῶς.
* προσηχῆσαι.

Ἐκ τοῦ ἀρεοπαγιτικοῦ ἢ ἐλευθερωτικοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Ῥουφίνου.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΝΔΡΕΣ * οἱ καὶ θεοῖς ὑπὲρ νίκης πάλαι, καὶ νῦν * ἀθηναίοις ὑπὲρ ἐλευθερίας, δικάζοντες. ἀκούω τῷ νόμῳ πειθόμενος, τὰ τῆς χρείας μόνης φθέγξομαι ῥήματα. ἐγὼ καὶ σοφιστὴς ἐγενόμην παρ' ὑμῖν καὶ πατήρ. εἰ σοφιστὴς δεξιὸς, ὑμεῖς ἐπίστασθε (λέγω γὰρ ἀεὶ, καὶ τὴν ἐμὴν πολιτείαν ἔχει τὰ θέατρα) εἰ πατὴρ ἀττικὸς, ὁ παρὼν δείκνυσι πρόφασις. οὐ γὰρ ἀνέχομαι τὸν ἀθηναίων παῖδα μὴ προσαγορεύειν ἐλεύθερον. πιστεύω καὶ πρὸ ἥβης τὴν ἐλευθερίαν τῷ παιδί, ἐμός ἐστιν, ἀθηναῖός ἐστι, πόλεως [καὶ] πλεῖον τιμώσης τὸ κοινὸν γέρας ἢ * τὸ τῶν πατέρων ἕτεροι. οὗτος ἐστὶν ἐκ Πλουτάρχου, δι' οὗ πάντας ὑμεῖς παιδεύετε. οὗτος ἐκ Μινουκιανοῦ, τοῦ διὰ τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς πολλοὺς πολλάκις ἐλευθερώσαντος. τὸν ἐκ Νικαγόρου προσήγαγον ὑμῖν, τὸν ἐξ * ἐμαυτοῦ. σοφιστῶν ὑμῖν καὶ φιλοσόφων λέγω κατάλογον, ἀττικὴν ὄντως εὐγένειαν. ἀφῆκα πολλάκις τὰς τοῦ σοφιστοῦ φωνάς, νῦν τὰς τοῦ πατρὸς ἀφίημι. ἐδώκατέ μοι παῖδα δι' ἀττικοῦ γένους, * λάβετε τοῦτον καὶ διὰ τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίαν. ἀκούω ἀφετέ μοι τῇ ψήφῳ τὸν παῖδα, καὶ φωνὴν ἐλευθερίου συνεπηχήσατε, ἵνα ὡς ἀθηναῖος (ἴσον γὰρ εἰπεῖν ἐλεύθερος) καὶ λέγῃ καὶ γράφῃ παρ' ὑμῖν· κἂν οἱ θεοὶ βούλωνται, καὶ πολιτεύηται.

* θεοῦ.
* ἀθηναίου.
* al. τά.
* ἑαυτοῦ.
* al. λάβε.

O Perſarum telis animo concidentes. O duobus trophæis claſſem decem annorum illudentes. Vos eum qui per totum orbem & mare iuit, coëgiſtis furtim & clementer ſalutem ſuã quærere: qui ſoli oſtendiſtis omnibus hominibus omnes copias virtute poſſe coërceri. Sed hæc etiam ſilentio prætereamus, & factæ cum rege pacis recordemur, quæ hanc vrbem omni trophæo illuſtriorem reddit, & merito. Hoc ſæpe fortuna fit, ſed illud, regem libenter vrbi cedere ſpatio itineris equi vnius diei, ſuperiori mari abſtinere, intra Chelidoneas, & Cyaneas naues non mittere, quomodo non ſinceram vndecumque vrbi gloriam parat? Etenim Athenienſium varia trophæa, & nauales & pedeſtres pugnas, & qua ratione tyrannidi omnique potentiæ reſtiterint, alias diuerſis temporibus pro hac gente varia certamina recipientes, nec mihi facile eſt recenſere, nec ſi quis id prius aggreſſus ſit. Quare exiſtimo vnum & idem monumentum coniungi oportere, quemadmodum qui renunciant in ſtadio victores, ſic & huic vrbi ſecundum legem conſecrandum eſſe. O qui omnem terram & mare quà iter eſt [victoria &] trophæis, & quà iter non eſt, gloria & ſplendore compleuiſtis, qui ſoli maximis rebus geſtis tẽpus & inuidiam ſuperaſtis, qui omnem terram non columnis, ſed trophæis dimenſi eſtis. Dixi forſitan minus quam cauſa exigebat, non tamen minus quam alij plurimi. Reliquum eſt, vt poſtquam omnes acclamarint memoriæ, ſic omnes diſcedant.

Ex Areopagetica, ſeu qua Rufinum filium ſuum liberali cauſa manu aſſerit.

PROOEMIVM.

Viri qui olim de victoriis cum Diis decertabatis, & nunc cum Athenienſibus de libertate. Igitur legibus obtemperans ea ſolum dico, quæ neceſſaria. Ego & pater apud vos Sophiſtæ fuimus, & num argutus fuerim, vos nouiſtis (hoc enim frequenter vſurpo; & meam inſtitutionem theatra loquuntur) num Atticus pater fuerit, hæc declarat oratio. Nolo enim Athenienſium ſobolem liberam non appellare. Libertatem etiam ante pubertatem filio committo. Meus eſt, Athenienſis eſt, donum eſt publicum ciuitati plus cæteris honoratæ. Hic enim eſt Plutarchi, quo vos omnes magiſtro vtimini; hic Minuciani, qui ſua voce plurimos perſæpe liberos fecit, hunc Nicagoræ filium vobis adduximus, & hanc meam prolem. Sophiſtarum vobis, philoſophorúmque recenſeo ſeriem, decus ſanè Atticæ. Omiſi ſæpe Sophiſtarum nomina; nunc patris omitto. Dediſtis filium mihi, quoniam Athenienſis eſt, accipite iam eundem veſtra ſententia liberum redditũ. Quare dimittite mihi veſtro decreto filium, & dein vocem illam liberalem, ſeu vindicias ſecundum libertatem acclamante, vt tanquam Athenienſis (quod eſt ac ſi dicerem liber) apud vos & dicat, & ſcribat, &, ſi Dij velint, etiam in Repub. honores aſſequatur.

HIMERIVS.

E funebri laudatione, quam in filium eundem Rufinum habuit.

Ἐκ τῆς μονῳδίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν Ῥουφῖνον.

PROOEMIVM.

QVod iam mortuo Rufino verba facere incipiã, facio iniquè, niſi à numine quodam ad Monodiam dramatis ſeruatus ſim: loquar tamen. Non enim mihi fas eſt oratione illum non deplorare horum Eloquẽtiæ ſtudiorum alumnum. Neſciebam itaque infelix pro balneis me tibi ſepulchrum, pro domibus buſtum, & tumulum, pro diuitijs & voluptate funeralia, quæ hominibus omnium triſtiſſima ſunt, erigere. Dixiſti, primo nuper ad populum perorans: omnem quæ ſub Sole eſt terram indecoris meis verbis implebo.

Perſuaſit aliquando Pericles, ſed poſtquam ab * Anaxagora factus eſſet orator, tu orator è cunabulis exſtitiſti. Alcibiades totum ſuggeſtum occupauit, ſed in flore iuuentutis, & ætate adoleſcentiæ. [at tu etiamnum vberibus & lacte nutritus.]

* Valer. Max. lib. 5. extremo.

O dolor Æſchyli dignus cothurno. Herculem terras peruagari, oportuit & 12. adeo labores ſubire, vt terrarum orbem veluti virtutis ſuæ teſtem relinqueret. Tu vero intra tuos commoratus terminos, egregie factis Herculis columnas nobis ſuperaſti. Quod, quæſo, numẽ auream cæſariem familiæ* detondit meæ? quis gloriæ meæ ſplendorem exſtinxit? quænam furia genarum ruborem, blandum iucundúmque vultus tui riſum eripuit? Qua ratione, heu me, paſſus es, ô Liber, è delubris tuis ſacrum diripi iuuenem? Commune hoc aduerſum te meámque familiam Erinnyes trophæum fixerunt. Cur ei thalamum nuptialem inferiorem non apparaui, quandoquidem ſuperiorem ei Parcæ inuiderunt. Hem, quibus quam triſtibus ſeruatus ſum luctuoſis ſermonibus? Omnia cum orationum argumenta tractarim, vnum luctus ſemper declinaui: neſciebam enim me meis lamentis ſeruari. Iam pridem cogitabas tuum hinc diſceſſum, iam pridem aliis, qui poterant, coniiciendum reliquiſti, quod hac ſorte melior eſſes. O qui antea ætatis terminos virtutum dotibus tranſiſti, iam vero morte commutaſti! qui fraterno amore etiam * Dioſcuros ſuperaſti. Illi quidem pro Helena bellum geſſerunt, raptum tamen prohibuerunt. Tu vero fratris tui germani cuſtos omni muro eras fortior, tu omnibus morbis ſolo animi robore ſemper reſtitiſti. Improbus fortaſſe dæmon, & crudelis ideo tecum contendit, & multis prælijs ſuperatus tandem aliquando clandeſtinis & fallacibus machinis te proſtrauit. Neque vero ceſſiſti ad extrema vſque dæmoni, vt poſſumus audire, ſed corpore licet ceſſeris, animo non ceſſiſti. Verum ſtrãgulauit ille, perque vim abſtulit; tu vero in ipſo laqueo animã agebas, amabilem tibi nutricem voce inclamãs, donec te omni ope deſtitutum, ſic laqueo concluſit. Nouerat enim quod ſæpe victus, patre præſente & iuuante, diſceſſerat. Viceras & obſtinatos, immobiléſque iudicum animos: & tum primum ſeuerum illum conſeſſum riſiſſe apparuit. Deſiderio tui mẽtes illas flexiſti,

Æſchylus. Girald. prouer.

* Virg. IV. Æneid. Nondum illi Proſerpina crinem V. 689. è Euripidis Alceſtide. Bacchus an balneis præerat.

* Caſtoris & Pollucis.

Τὸ Προοίμιον

ΑΔΙΚΩ μὲν ὅλως φθεγγόμενος Ῥουφίνου κειμένου· πλὴν * εἰ τῷ δαίμονι τετήρημαι πρὸς μόνην τὴν μονῳδίαν τοῦ δράματος. φθέγξομαί γε ὅμως· οὐ γάρ μοι θέμις μὴ καὶ λόγῳ θρηνῆσαι τὸν αὐτῶν τῶν λόγων ἔκγονον. ἠγνόουν δὲ ἄρα ὁ δείλαιος ἀντὶ μὲν λουτρῶν ἀνιστάς σοι τάφους· ἀντὶ δὲ οἰκιῶν, τύμβους καὶ χώματα· ἀντὶ δὲ πλούτου καὶ χλιδῆς, στυγνότατα δῶρα [τῶν] ἐν ἀνθρώποις ἐντάφια. ἐδημαγώγεις ἄρτι τὰ πρῶτα φθεγγόμενος, * ἀνήρτησο πᾶσαν τὴν ὑφ᾽ ἥλιον τοῖς ἀσήμοις ἔτι κνυζήμασιν. ἐπείθη Περικλῆς, ἀλλὰ μετ᾽ Ἀναξαγόραν δημήγορος· σὺ δὲ ἦσθα δημήγορος ἐκ μέσων σπαργάνων. εἷλεν Ἀλκιβιάδης ὅλον τὸ θέατρον, ἀλλ᾽ ἀκμάζων ἤδη τὴν ὥραν, καὶ τὴν ἡλικίαν μειρακιούμενος [σὺ δὲ, ἔτι τῷ μαστῷ καὶ τῷ γάλακτι προσκείμενος.] ὦ πάθος τῆς Αἰσχύλου μεγαλοφωνίας ἄξιον. Ἡρακλεῖ μὲν ἐδέησε πολλῆς περιόδου, καὶ τῶν ἄθλων οἶμαι τῶν δώδεκα, ἵνα μάρτυρας [τῆς ἀρετῆς] τὴν ὑφ᾽ ἥλιον πᾶσαν κτήσαιτο. σὺ δὲ εἴσω τοῦ κύκλου μένων, ὑπερέβης τὰς στήλας ἡμῖν τὰς ἡρακλείους τοῖς θαύμασι· τίς ἀπέκειρε δαίμων τῆς ἐμῆς ἑστίας τὸν χρυσοῦν βόστρυχον; τίς τὸν πυρσὸν τῆς ἐμῆς δόξης ἔσβεσε: τίς ἐριννύων τὸ παρειῶν ἔρευθος, καὶ τὸ προσηνὲς καὶ ἡδὺ μειδίαμα τῶν σῶν προσώπων ἐσύλησεν; οἴμοι, Διόνυσε, πῶς ὑπέμεινας ἐκ τοῦ σοῦ τεμένους παῖδα τὸν ἱερὸν ἁρπαζόμενον; κοινὸν ἔστηκε κατὰ σοῦ καὶ τῆς ἐμῆς ἑστίας ἐριννύσι τοῦτο τὸ τρόπαιον. τί δὲ οὐχ ἡτοίμαζον αὐτῷ τὸν κάτω θάλαμον, ἐπειδὴ τὰς ἄνω παστάδας ἐριννύων φθόνος ἐξήρπασεν; οἵαις μονῳδίαις τετήρημαι; πάσας ὑποθέσεις τολμήσας λόγων, μόνους τοὺς θρήνους ἐξέκλινον. ἐλάνθανον δὲ ἄρα τοῖς ἐμαυτοῦ θρήνοις τηρούμενος. πόρρωθεν ἄρα * ἐμμελετήσας τὴν ἐνθένδε ἀναχώρησιν· πόρρωθεν ἐδίδως τοῖς δυναμένοις τεκμήρασθαι, ὅτι κρείττων ἄρα ἦσθα τῆς * τῆσδε λήξεως. ὦ πρότερον τοὺς τῆς ἡλικίας ὅρους τῇ τῶν ἀρετῶν κτήσει, νυνὶ δὲ τῷ θανάτῳ * παραμειψάμενος. ὦ φιλαδελφίᾳ νικήσας τὰ Διοσκούρων ἐγκώμια. οἱ μὲν γὰρ [ὑπὲρ] Ἑλένης ἐστράτευον, τὴν δὲ ἁρπαγὴν οὐκ ἐκώλυσαν: σὺ δὲ φύλαξ τῆς αὐταδέλφου ἦσθα παντὸς τείχους ὀχυρώτερος· σὺ δὲ πρὸς πάσας νόσους ἔστης ἀεὶ μόνῳ τῷ τῆς ψυχῆς παραστήματι. ἐφιλονείκησέ σοι διὰ τοῦτο ἴσως ὁ πονηρὸς δαίμων καὶ ἄγριος, καὶ πολλὰς ἡττηθεὶς μάχας, ὀψέ ποτε λαθραίῳ καὶ δολερῷ κατέστρεψε μηχανήματι. εἶξας δὲ οὐδὲ ἄχρι τῶν ἐσχάτων, ὡς ἔστιν ἀκούειν, τῷ δαίμονι· ἀλλὰ παραχωρῶν τοῦ σώματος, τοῦ φρονήματος οὐ παρεχώρησας. ἀλλ᾽ ὁ μὲν * εἶχε καὶ ἐβιάζετο, σὺ δὲ ἐκ μέσου τοῦ βρόχου διετέλεις τὴν φίλην σοι * τιθήνην ἀναφθεγγόμενος· ἕως πάσης σε συμμαχίας ποιήσας ἔρημον, οὕτω προσέσφιγξε τὸν βρόχον. ᾔδει γὰρ ὡς πολλάκις ἡττηθεὶς ἀπῆλθε τοῦ πατρὸς παρόντος καὶ συναγωνιζομένου. ἐνίκησας καὶ τοῦ δικαστηρίου τὸ στεγανόν τε καὶ ἄτρεπτον· ὤφθη τότε μειδιάσαν πρῶτον τὸ σύννουν ἀεὶ συνέδριον. εἰς πόθον ψυχὰς ἐκίνησας,

* al. ἐν

* ἀνήρτ

* ἐμ.

* τῷ

* προμηνος

ἃς οὐκ

ταῖς οὐκ ἐκίνησαν οὐδὲ θεοὶ δικαζόμενοι. ἀπέκλεισάς μοι τῷ θανάτῳ τὰς τοῦ ἄστεως πύλας, ἀπέκλεισάς μοι τὴν ἐλευσῖνα. πῶς Ἀθηνᾷ θύσω, ἣ τὴν Γοργόνα κατὰ τοῦ δαίμονος ὑπὲρ σοῦ παιδίον οὐκ ἤγειρε; πῶς τοὺς πατρῴους προσκυνήσομαι, πατὴρ ἐπὶ *παιδίῳ λυπούμενος; ὦ τολμηροὶ λόγοι. κεῖται Ῥουφῖνος, ὑμεῖς δὲ ἔτι νεανιεύεσθε; ὦ δυστυχὴς γλῶττα, ὦ πρότερον μὲν ὄργανον μουσῶν, νυνὶ δὲ *ἀμέσου δαίμονος. ὦ λάμψας ἑωσφόρου ταχύτερον. ὦ πασῶν μὲν δείξας ἐμοὶ φαιδροτέραν ἡμέραν· ὅτε σε εἶδε πρῶτον [ὁ] ἥλιος, πασῶν δὲ ἀφεγγεστάτην αὖ πάλιν, ἀφ' ἧς τὴν δυστυχῆ καὶ τραγικὴν φήμην κεκόμισμαι. οἵαν τύχην ἀνθ' οἵων ἐλπίδων ὁ δαίμων *μου κατεψήφισται. θρηνῶ νῦν ὃν δεινότερον ἤλπισα *Μινουκιανοῦ φθέγξασθαι, σεμνότερον δὲ Νικαγόρου, Πλουτάρχου δὲ εὐγλωττότερον, Μουσωνίου δὲ φιλοσοφώτερον, Σέξτου δὲ καρτερικώτερον, πάντων δ' ὁμοῦ τῶν προγόνων λαμπρότερόν τε καὶ *κρείττω. αὐτὸς μὲν γὰρ παρεχώρουν ἔτι κουρίζοντί σοι τὰ νικητήρια, καὶ τοὺς σοὺς λόγους τῶν ἐμαυτοῦ λόγων ἡγούμην κρείττονας· προὔκρινον τῶν συνταγμάτων τὰ σὰ ψελλίσματα. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁμοῦ συλήσας ὁ δαίμων, οἴχεται. ἐμοὶ δὲ ἀφῆκεν ἀντὶ σοῦ θρήνους καὶ δάκρυα. κοσμήσω σε καὶ *ἐπιταφίοις ἀγῶσι, καὶ παραδώσω τῷ χρόνῳ τὸ σὸν ὄνομα, καὶ γενήσομαι τοῦ δαίμονος, κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ μέρος, φιλονεικότερος. ἵνα ἔχῃ μὲν ἐκεῖνος τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ὁ οὐρανὸς, τὴν δὲ δόξαν ἅπαντες ἄνθρωποι.

* παιδί.
* ἀμέσου σου.
* μοι.
* Μινουκιανοῦ.
* κρείττονα.
* ἐπιταφίου. ἀγῶσι.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον ἐπιθαλαμίου.

Ἐκ τῆς *Προθεωρίας.

* θεωρίας.

Ἴσως μὲν ἄν τῳ περίεργον εἶναι δόξειε τὸ περὶ τῶν ἐπιθαλαμίων τεχνολογεῖν. ὅπου γὰρ Ὑμέναιος καὶ χοροὶ, καὶ ποιητικῆς αὐτονομίας ἄδεια, τίς ἐνταῦθα τέχνης καιρός; ἐπεὶ δὲ χρὴ τὸν ἐπιστήμονα, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις μηδὲν ἄνευ τέχνης ποιεῖν· βραχέα καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ἄξιον. *ἔστω τοίνυν ὁ ἄριστος ἐπιθαλαμίων κανὼν, τὸ τὴν μὲν λέξιν πρὸς τοὺς ποιητὰς ὁρᾶν, τὰ πράγματα [δὲ] πρὸς τὴν χρείαν. τὸ δὲ μέτρον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. ὧν εἰ πάντων ὁ λόγος ἐστόχασται, σαφέστερον δείξει τὸ σύγγραμμα.

* al. ὡς.

Τὸ Προοίμιον, τοῦ Ἐπιθαλαμίου.

Ἀπόλλωνά φασι, μετὰ τὰς μεγάλας νίκας, ἃς πλήττων τὴν λύραν ἤρατο, καὶ κατὰ παστάδων ἠχῆσαι μέλος γαμήλιον. ἄγει καὶ Ἀφροδίτην, ἐφ' ἅρμα χαρίτων, καὶ χορὸν ἐρώτων συμπαίζοντα. καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ τὰς κόμας σφίγξασα, πλὴν ὅσαι μετώπῳ μερίζονται, τὰς λοιπὰς ταῖς αὔραις ἀφῆκεν ὑποκυμαίνειν, εἰ πλήττοιεν· τῶν δὲ τὰ πτερὰ καὶ τοὺς βοστρύχους χρυσῷ κοσμήσασα πρὸ τοῦ δίφρου *προθεῖν πολιτεύοντας, καὶ *δᾷδα κινοῦντας μετάρσιον. ἐπεὶ δὲ Πέλοπα οἱ τῆς Ἱπποδαμείας πόθοι Ἔρωτι καὶ Ἀφροδίτῃ λατρεύειν ἔπεισαν, τότε καὶ ὁ Ἀπόλλων τὸν τῶν Νηρεΐδων χορὸν ἀθροίσας, ἵστησι μὲν αὐτοῖς κατ' ἄκρας ἠϊόνος τὸν θάλαμον· κῦμα δὲ ἦν (οἶμαι) ὁ θάλαμος *πορφυροῦν τε καὶ μετάρσιον ὑπὲρ τοῦ λέχους κυρτούμενον. ἵνα παστάδα μιμήσηται. ἦν θεὸς καὶ φύσις· καὶ ὁ μὲν ἐδεῖτο γονῆς, ἡ δὲ τοῦ κυΐσκειν μέλλοντος.

* προθεῖν.
* διακινοῦντας.
* πορφυροῦν τε.

quas Dij ipſi iudicio diſceptantes flectere nequierunt. Occluſiſti iam mihi morte portas vrbis, occluſiſti Eleuſina. Quâ ratione Mineruæ ſacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitauit? Quomodo Deum patrium colam pater ob filium contriſtatus? O audaces ſermones! Iacet Rufinus, & vos adhuc floretis? O infelix lingua, Muſarum prius inſtrumentum, nunc vero turpis dæmonis! O qui clarius Lucifero ſplenduiſti! qui lætiſſimum mihi tum diem oſtendiſti, cum te primum Sol cõſpexit! iam vero rurſum triſtiſſimum, quo acerbum illum, & Tragicum nuncium percepi! O qualem caſum pro hac ſpe, ô dæmon mihi deſtinaſti! Defleo iam quem Minuciano vehementiorem, Nicagora grauiorẽ, Plutarcho eloquẽtiorem, Muſonio ſapientiorem, Sexto fortiorem, & omnibus denique ſuperioribus illuſtriorẽ meliorémque ſperauerã Oratorum. Ego ipſe victoriam tibi adhuc iuueni concedebam, tuámque orationem mea ſplendidiorem longe arbitrabar, & balbutiente te de ſtudiorum ratione præiudicaui, ſed hæc omnia tibi dæmon auferens effugit, & mihi dolorem lacrymáſque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus, & poſteritati nomen tradam tuum, & hac ſaltem parte dæmonem vincam, vt ille quidem corpus habeat, animam aſtra, omnes homines famam.

HIMERIVS.

Plutarchus.

Ex Epithalamio ad Seuerum.

Ex Præfatione.

Operæ pretium forſitan viſum non fuerit, ante Epithalamia artificioſa dicere. Nam vbi Hymenæus, Chori, Poëticæque libertatis licentia eſt, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipſis ſine arte nihil peritum facere oportear, breuiter de his loqui viſum. Sit igitur hæc optima Epithalamiorum norma, conſiderare verba, vt in Poëticis ſolet, rem vt in Chria, modulum, pro argumenti ratione. Quibus omnibus ſi acceſſerit oratio, apertiorem contextum reddet.

Epithalamij Proœmium.

Erunt Apollinem poſt clariſſimas victorias, quas feriendo lyram adamauit, ad thalamos coniugale cecinisſe melos. Venerem etiam in curru Gratiarum & Amorum chorum colludentem ducit, & crines flore hyacintho conſtringens, præter eos qui fronte diuiduntur, reliquos vento ſpargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum vero alas & cęſariem auro veſtiens, ante currum mittit miniſtrantes, & altas quatientes faces. Cum vero Pelopi perſuaſiſſet amor ∴ Hippodamiæ, vt Cupidini & Veneri ſeruiret, tum etiam Apollo collecto Nereïdum choro, in ſummo littore illi thalamum ſtatuit, cuius vicem vnda densè agitata, & ſublimis in lecti morem flexa, ita vt thorũ imitaretur, implebat. Erãt illic Deus & natura: ille quidem fœtu indigebat, hęc vero quę pareret.

Philoſt. Icones.

Quam locus circumuolet: & cupido. Horati. Od. 2. & Lamb.

∴ *Pindarus Od. 1. olympi.*

HIMERIVS. Vt autem hæc inchoarentur, omnia omnibus p o thalamo erant. Ex his vtrique nuptiis * cœlum, & Sol generata ſunt, aſtrorum cœtus, Lunæ ſplendor, vterque polus, circum quos primus primatum nuptiarum Dei ortus voluitur. Secundum deinde connubium Oceani, & Tethyos natura [monſtrauit] à quibus nati fluuij & lacus, ſcaturigines, & fontes, putei, omniúmque aquarum caput mare; hinc autem natæ plantæ, & animalia; hinc terra incolitur, hinc piſces aſſumit mare, hinc alis penetrabilis aër. Poſtremo vero connubiũ ipſum hominem contemplatorem diuinarum, terrenarum vero opificem rerum produxit (hominem enim terræ eſſe filium, & Atticã partus dolore quaſi diſruptam tale germen produxiſſe, ludicra Atticæ venuſtatis fabula cõfinxit) Quin etiam Venerẽ ipſam in mari latitantẽ, fractis partu fluctibus, Soli ſplendentem eædẽ nuptię exhibuerunt. Si & fluuiorũ amores dicere inciperem, magnus ſe dicendi cãpus offerret. Nam diligere omnes ipſum mare videntur, ideoque in illud citato curſu è fontibus deferri [quaſi inter ſe mutuo vt amicam conantur amplecti.]

** Hesiod. in Theogon.*

Eccleſ. 1. 7.

Hoc vero feruet, ac delectatur in morem lecti ſinuatum; quaſi contra alios fluuios exſultans, quod ſolo Neptuni amore teneatur: Sic flumina æqualiter orientia, & æqualiter à ſimili origine deducta, communionem dilexerunt. Fertur olim Olympias Alexandri partu felix, Cabiron myſteria in Samothracia, peragendo, vidiſſe rem diuinam agens Philippum etiamnũ iuuenem, & videndo amore captam, & quaſi nuptiarum vota in ſacris feciſſe. Sponſa autem generis ſtirpem referebat ad Thraciæ quidem indigenas, ſed qui à regibus ortum trahebant. Florent perinde vt verni calices, vt vuæ eiuſque argi, quæ vno tempore, & florent, & auelluntur, temperantes ambo, faciles moribus, ſolis operibus naturalibus à ſe inuicem ſeiuncti. Hæc autem Mineruæ lanificium, ille laboribus Mercurij venuſtatem conſecutus eſt; hæc de radio, ille de ſermone ſollicitus. Ille quidem adhuc adoleſcens, primam ætatis lanuginem producit, hæc vero nubilis redditur. Cupidines è roſis corollas nectentes, quas è Veneris decerpunt cum libet, hortis, thalamo ſuſpendunt. Suada, Deſiderium, & Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt. Cupido inſidet oculis, inde mirabiliter reſplendens. Deſiderium genas rubicundiores reddit, quam roſarum calices natura, quando verno tempore ſub initium apertæ ſummis foliis rubeſcunt. Suada in labiis tuis habitans, gratiam ſuam cum verbis inſtillat. In capite plurima effloreſcit flaua coma, & in frõte diuiſa. Etenim ſi ego natus poëta eſſem, vt libere de ſponſa loquerer iuxta thalamũ conſiſtens, Fortunæ & Cupidinibus, & Generalibus Dijs vota facerem, his vt ad extremum vſque ſagittas vibrarẽt, illi vt vitam daret: tertijs denique, vt legitimæ prolis generationem largirentur, vt vna cum ſcypho nuptiali & curam de natalitijs adhiberemus.

Olympias Alexandri mater.

Heſiodus de Pandora.

ἵνα δὴ ταῦτα ἄρξηται), θάλαμος τῷ παντὶ τὸ πᾶν ἐγίνετο. ἐκ δὲ δὴ τῶν γάμων τούτων οὐρανὸς γίνεται καὶ ἥλιος, ἔτι δὲ ἄστρων χορός, σελήνης φέγγος, καὶ διπλοῖ πόλοι. περὶ οὓς ἡ πρώτη γένεσις τῶν πρώτων τοῦ θεοῦ γάμων ἐλίττεται). δευτέρους δὴ μετὰ τούτους, γάμους Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἡ φύσις [ἔδειξεν·] ἀφ᾽ ὧν ἀνίσχουσι μὲν ποταμοὶ καὶ λίμναι, ἔτι δὲ [καὶ] κρῆναι καὶ πηγαί, καὶ φρέατα, καὶ ἡ πάντων μήτηρ ναμάτων θάλασσα. τίκτεται δὲ καὶ φυτὰ καὶ ζῶα· καὶ γῆ οἰκεῖται, καὶ τὸ νηχόμενον λαμβάνει θάλαττα· καὶ ἀὴρ ἐφάνη * πτεροπορεύσιμος. τὸν δὲ θεωρὸν μὲν τῶν θείων, ἐργάτην δὲ τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων ἄνθρωπον ὕστατον ὁ γάμος ἐγέννησε. τὸν γὰρ γῆς παῖδα γενέσθαι ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἀττικὴν ῥαγεῖσαν ὠδῖνα τοσοῦτον βλαστῆσαι βλάστημα, μῦθός ἐστιν ἀττικῆς χάριτος παίγνιον. ἐπεὶ καὶ τὴν Ἀφροδίτην αὐτὴν κατὰ θάλασσαν λανθάνουσαν, ῥήξας τῷ τόκῳ τὰ κύματα, ἔδειξεν ἡλίῳ μαρμαίρουσαν. τοὺς δὲ ποταμῶν ἔρωτας εἰ λέγειν ἐθέλοιμι [μυρίους,] μυρίος ἂν ποταμῶν * ἐπιρρέοι ὄχλος τῷ λόγῳ. πάντες γάρ μοι δοκοῦσι θαλάττης ἐρᾶν, καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὴν ἐκ πηγῶν πολλῷ τῷ τάχει κομίζεσθαι, [ὥσπερ ἄλλος πρὸς ἄλλον τὴν ἐρωμένην θέλων ἀσπάσασθαι.] ὁ δὲ κυμαίνει καὶ τέρπεται) πορφύρεόν τε καὶ εἰς παστάδα κυρτούμενος· ὥσπερ (οἶμαι) φρονῶν κατὰ ποταμῶν τῶν ἄλλων, ὅτι δὴ μόνος τοῦ Ποσειδῶνος πόθου πεπίστευται. οὕτω καὶ οὗτοι φύντες ἴσως καὶ ἐκτραφέντες ὁμοίως ἀπ᾽ ἴσων ἁπάντων, τῆς κοινωνίας ἠράσθησαν. λέγεταί ποτε καὶ Ὀλυμπιάδα τὴν ἐπὶ τοῖς Ἀλεξάνδρου τόκοις εὐδαίμονα, ὀργιάζουσαν τὰ καβείρων ἐν σαμοθρᾴκῃ μυστήρια, ἰδεῖν κατὰ τὴν τελετὴν τὸν Φίλιππον· (ἦν * ὑπηνήτης ἔτι) ἰδοῦσάν τε ἐρασθῆναι τοῦ νεανίσκου, καὶ ὁμολογῆσαι τὸν γάμον· προτέλειά τε ποιησαμένην τοῦ γαμηλίου πυρὸς τὰ μυστήρια. γένος δὲ τῇ νύμφῃ θρᾳκῶν τὰ πρῶτα. αὐτόχθονες (οἶμαι) τινες καὶ εἰς βασιλείους τύχας τὰς ἄνω ῥίζας ἀναβιβάζοντες. ἀκμάζουσι μὲν γὰρ ἐπίσης ὥσπερ ἐαριναὶ κάλυκες, ἀφ᾽ ἑνὸς λειμῶνος βότρυες, αἳ καθ᾽ ἕνα καιρὸν καὶ βλαστάνουσιν ἅμα καὶ σχίζονται), σώφρονες ἄμφω, δεξιοὶ τὸν τρόπον, μόνοις τοῖς ἔργοις τοῖς κατὰ φύσιν σχιζόμενοι. ἡ μὲν γὰρ ταλασίαν τῆς Ἀθηνᾶς τέχνην, ὁ δὲ τοῖς πόνοις τὴν Ἑρμοῦ χάριν κεκάρπωται· καὶ τῇ μὲν κερκίς, τῷ δὲ λόγος μέλει. ὁ μέν, ὑπηνήτης ἔτι, πρότερον τῆς ἡλικίας βλαστήσας ἴουλον· ἡ δὲ ἀκμάζει πρὸς γάμον. Ἔρωτες δὲ ῥόδων στεφάνοις πλεξάμενοι, οὓς ἐξ Ἀφροδίτης κήπων, ὅταν θέλωσι, * δρέπονται, τὴν παστάδα πᾶσαν ἀνάπτουσι. Πειθὼ δὲ καὶ Πόθοι καὶ Ἵμερος τὸ σοὶ κάλλος ἅπαν ἐνείμαντο· ὁ μέν, ἐφιζάνων σοῖς ὄμμασι, κἀκεῖθεν ἐκπυρσεύων ἀμήχανον· οἱ δέ, τὰς παρειὰς αἰδοῖ φοινίσσοντες πλέον ἢ τὰς τῶν ῥόδων ἡ φύσις κάλυκας, ὅταν ἠριναῖς ὥραις ὑπὸ τῆς ἀκμῆς σχιζόμεναι, πετάλοις * ἄκραις ἐρυθαίνονται).

Πειθώ γε κατὰ τῶν χειλέων σκηνώσασα, τὴν ἑαυτῆς χάριν συναποστάζει τοῖς ῥήμασιν. ἐπανθεῖ δὲ τῇ κεφαλῇ πολὺς ὁ βόστρυχος, πορφύρεόν τε καὶ κατὰ μέτωπον σχιζόμενος.. ἀλλ᾽ εἰ γὰρ ἐγὼ ποιητικὸς τὴν φύσιν, ὥστε ἀφεῖναι κατὰ τῆς νύμφης γλῶτταν αὐτόνομον, ἐγὼ [δὲ] στὰς παρ᾽ αὐτὸν τὸν θάλαμον, Τύχῃ καὶ Ἔρωσι γενεθλίοις προσεύξομαι, τοῖς μέν, τοξεύειν εἰς τέλος· τῇ δέ, διδόναι βίον· τοῖς δέ, παίδων γνησίων γένεσιν, ἵνα τῷ γαμηλίῳ κρατῆρι καὶ τὸ γενέθλιον αὐτίκα συνάψωμεν.

HIMERIVS.

Ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου * διαλόγου Διογένης ἢ προπεμπτικός.

*ἀγνοῶ

ἘΚ ΤΗΣ *ΠΡΟΘΕΩΡΙΑΣ.

*θεωρίας

Τὰς κοινότητας τῶν ὑποθέσεων ἰδίας αἱ μεταχειρίσεις ἐργάζονται. διὸ καὶ τοὺς προπεμπτικοὺς λόγους, κἂν νέοι τῷ νόμῳ τυγχάνωσιν, ἀλλ' οὖν *ἐξέστι τῇ τέχνῃ καὶ πρεσβυτέρους ἐργάσασθαι. ὅπερ ἡμεῖς πεποιήκαμεν. τὴν γὰρ παροῦσαν ὑπόθεσιν εἰς σχῆμα διαλόγου μετασκευάσαντες, οὔτε τὴν χρείαν διεφθείραμεν, οὔθ' ὅσον σεμνὸν τοῖς διαλόγοις ὀφείλεται. καὶ Πλάτωνά γε καὶ ἡμεῖς, ἠθικοῦ τοῦ λόγου τυγχάνοντος, ὅμως φυσικῆς τε καὶ θεολογικῆς θεωρίας, ἐγκαταμιγνύντες ταύτας τοῖς ἠθικοῖς, ἐφαπτόμεθα. καὶ μύθῳ δὲ τοὺς θειοτέρους τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἐναποκρύπτοντος, χρὴ σκοπεῖν εἰ τὸν τοιοῦτον ζῆλον μετεδιώξαμεν. τὰς δὲ ἄλλας ἀρετὰς τῶν διαλόγων, ἀναπαύλας λέγω καὶ θέσεις, καὶ ἐπεισόδια, ἔτι δὲ χάριτας, καὶ τὸ δι' ὅλου δραματικὸν ἄμεινον εἰ κατωρθώθη δείξει τὸ σύγγραμμα. τῶν δὲ διαλόγων ἀρχομένων ἀπὸ τῆς ἰσχνοτέρας ἰδέας, ἵνα τὴν ἀφέλειαν ὁ τύπος * προσβάλλῃ τῆς λέξεως, ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς συνεξαιρομένων ὁμοῦ τοῖς πράγμασιν, εἰ καὶ τοῦτο ἡμεῖς τετηρήκαμεν, πάρεστι κρίνειν οἷς τέχνη πρὸς ἀκρόασιν τὴν ἀκοὴν * παρεσκεύασεν.

* προσβάλῃ.

* παρεσκευάσαμεν.

ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ τὸ Προοίμιον.

Σιωπῆς μὲν καιρὸς, οὐ λόγων, ὅταν οἱ λόγοι στυγνάζωσι, τοὺς ἑαυτῶν τροφίμους ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀγέλης ἐκπέμποντες. ὅμως δὲ (χρὴ γὰρ λέγειν ἐν πάσῃ τύχῃ τοὺς λόγους) φέρε καὶ αὐτὸς, ὃν ἡ φροντὶς ἡ προσπεσοῦσα λόγον ἐγέννησεν, εἰ φίλον ὑμῖν, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀφηγήσομαι. ἑκάτερος τοσούτοις διαστήμασι τῆς ἀρετῆς ἀφεστηκότες ἀλλήλων, ὅσον Εὐρώπης τὰ μέσα πρὸς τοὺς ἄνω μυχοὺς Ἀσίας χωρίζεται, εἰς τὸν τούτου πόθον συνέδραμον, ἑκάτερος προαρπάσαι τὰς πρώτας ὠδῖνας τῆς τούτου γλώττης βουλόμενος· οὐ μιμησάμενος τὸν μυστικὸν νόμον, ὃς ἐπόπτῃ τε καὶ μύστῃ μερίζει τὸν χρόνον, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἐν ταυτῷ μύστην τε ὁμοῦ καὶ προφήτην τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῶν ἐν σοὶ λόγων δεξάμενος, ἔδωκας ἀπλήστως τῶν ἐκεῖθεν ναμάτων ἐμπλήσασθαι. ἢ οὐκ ἀκήκοας ὡς ὄντες ἄνθρωποι τὸ παλαιὸν οὗτοι οἱ τέττιγες, εἶτα ἔρωτι μουσῶν, ἐκ τοῦ ᾄδειν ἀεὶ λυθέντες εἰς μέλος, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ὄρνιθας, ἐκ δὲ ᾠδῆς εἰς ᾠδὴν ἄλλην μετέβαλλον; ἄκουε δὴ τὸν μῦθον. ὅτε τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ζεὺς ἐγέννησε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἶχον ὡς νῦν * κεκόσμηνται, ἔρως δὲ οὔπω ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐγκατῴκιζετο. ἀλλ' ἔχων ἔτι τὸ πτερὸν ὁ θεὸς ἦσαν μετάρσιον, οὐρανῷ τε ἐνωμίλει, καὶ εἰς θεοὺς μόνους ἐτόξευε. δείσας δὲ μὴ αὐτῷ ἀφανισθῇ τῶν ποιημάτων τὸ κάλλιστον, ἔρωτα πέμπει τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους ἐσόμενον φύλακα. ὁ δὲ ταύτην ἐκ Διὸς τὴν ἐπιτροπὴν λαβὼν, τὸ μὲν ἁπάσαις ψυχαῖς ἐγκαθιζεσθαι, ἢ πᾶν ἐπίσης ἦθος νεωτελές τε καὶ βέβηλον ἔχειν τέμενος, σ[illegible] ἐδοκίμαζεν· ἀλλὰ τὰς μὲν πολλὰς καὶ ἀγελαίους ψυχὰς τοῖς πανδήμοις ἔρωσι τοῖς τῶν νυμ[illegible]ῶν παισὶ ποιμαίνειν ἀπένειμεν, αὐτὸς δὲ τὰς θείας καὶ οὐρανίας ψυχὰς * ἐνῴκισατο καὶ ταύτας ἀναβακχεύων ἐπὶ μανίαν ἐρωτικὴν, μυρία ἀγαθὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰργάσατο.

*κεκόσμηνται.

*ἐνῴκισεν.

Ἐ Dialogo inſcripto Diogenes, vel Propempticon.
Ex Præfatione.

FAciendum ſemel eſt initium in nouo genere argumentorum, quod * præmiſſæ orationes etſi nouæ ſint, non poſſint artificio vetuſtatem induere, vt nunc fecimus. Hoc enim argumentum more Dialogi concinnantes, nec vſum nec grauitatem dialogos decentem corrupimus. More Platonis nos id aggredimur, licet moralis ſit oratio, tamen Phyſica, ac Theologica moralibus commiſcentes, & videndum eſt vtrum hoc genus dicendi Platonis qui fabulis res diuinas inuoluit, aſſecuti ſimus, & cæteras dialogorum virtutes, inſpirationes, inquam, ordines, & epiſodia; dein & lepores, & actio in genere meliorem oſtendit compoſitionem, ſi recte ſucceſſerit. Cum autem dialogi initio humiles ſint, vt ipſe dicendi character ſimplicitatem adjiciat, in ſequentibus ſimul & rem auferant, an hoc præſtiterimus, aliorum eſto iudicium, quibus hæc audire contigerit.

* προπεμπτικοὶ λόγοι Vide Sidonij Apoll. Scholiaſten.

Sigonius de Dialogis.

Huius Dialogi proœmium.

SIlentij iam tempus eſt, non loquendi, cum oratio proprios alumnos à grege ſuo demittens deploret. Verumtamen (nam in omni euentu dicendum eſt) age & ipſe, ſuſtine orationem, quam incidens ſollicitudo conflauit, ſi vobis gratum eſt, etiam ad vos pronunciabo. Vterque tantis interuallis à capite ab inuicem diſtantes, quanto media Europæ ab extremis Aſiæ locis ſeparantur, in huius amorem concurrerunt, vterque præripere primos partus huius linguæ conatus, non imitatus ſacram legem, qui inſpectori, & ſacris initiato tempus attribuit, ſed eundem, & ſacerdotem ſimul, & inſpectorem ſacræ hoſtiæ in hac tua oratione eſſe declarans, dediſti his aquis ſine ſatietate impleri. An non audiuiſti quomodo homines illi antè cicadæ fuerint; deinde Muſarum amore ob perpetuum cantum in melos ſoluti, ex hominibus in aues, ex vna cantione in aliam transformati ſint? Audi fabulam: Cum Iuppiter homines condidiſſet, omnia alia eo ornamento fuerunt, quo nunc ſunt. Cupido autem nondum animis hominum inſidebat; ſed habens Deus ille ingentes alas in cœlo habitabat, & in ſolos Deos tela vibrauit. Metuens autem ne pulchertima omnium creatura peſſum iret, Cupidinem ad homines cuſtodiendos miſit. Ille datam à Ioue poteſtatem arripiens, omnibus ſcilicet mentibus inſidere, vel in omnibus cœleſtibus ac * profanis, æque habitare loco templi noluit. Sed multas & gregales mentes amore vulgari ſponſarum occupari dedit. Ipſe vero Deorum cœleſtiumque mentes incoluit, & illas in libidinoſam amentiam furore incitans; infinitis bonis humanum genus affecit.

Fabula.

Confer quæ inf. in exord. orat. in aduentum Cypriorum.

* βεβήλοις.

HIMERIVS.

Quando igitur videris tardam quandam naturam, & ad amorem lentam, cogita nunc donis illius cupidinis indignum fuiſſe: cum vero incitatam & feruidam mentem, & flammæ inſtar ad amabilem amicitiam ducentem, puta illam à dono Cupidinis venire. Vnum mihi, ô amice Socrates, dicis, amatorum optime, partem virtutis Cliniæ, fortitudinem ſcilicet in periculis, quam exercitatione ſępe exhibet, interpretem orationum non exſpectans. Dat eidem hanc licentiam, quam primo Pericli cum pro vrbe bellum gereret. Hæc eſt ſincera ratio. Si vero hunc videas iudiciaria ſede expulſum, implora cum gemitu legem, quia auro victus eſt. Nam ſimul florens cum vrbe regia, circum quam ingentia maria ſeparantur, & idem cum ea gloriæ ſuæ fundamenta iaciens, quam diu in cunabulis adhuc corpus vrbis fingebatur, alia imperia è regia poteſtate decreuit. Cum verò indigeret ſedula opera tanquam ſtatua perfecta, quam adumbratam prius viderant, eandem poteſtatem aſſumpſit, vt idem initium & finem omni ornamento vrbis fecerit. vrbes excitatas, populum creſcentem, Tarteſſi vitam, cornu Amaltheæ, caput omnis felicitatis. Sed quæ eſt erga hunc iuuenem ſtudij cauſa? tota mens nuper à ſupernis ſedibus digrediens, infixam adhuc fert ſpeciem ſimulacrorum illorum, quæ tum vidit, cum hilarem choream cum variis Diis ſaltauit. Cum igitur viderit illic pulchritudinem, quam tunc vere deſcripſit, intra mentem diuinam abſconditam, deſiderat & gaudet hoc ſpectaculo, & ſeipſam ſplendore ſcientiáque eleuans, cum hoc loco coniungere feſtinat. Tale quid mihi in adoleſcentę accidit. Nam veluti in ſpeculo huius in animo ſpeciem animi mei apparentem videns, ea ſum delectatus, & ideo amaui, & quaſi alterum me huius animum quæſiui. Probè poteſt omnia memoria cuſtodire, quæcunque ſub duce geſſerit animo Philoſophus, orationibus non his modo, ſed & omnibus, quæ è Muſarum, & Apollinis pratis pullulant. Vnde omnis doctrinæ fructus diſcerpens tãquam veris corollam, his animum ſuum ornauit. Si dicere neceſſe fuerit, ne amplius quæras cuius ſit filius, & ad quem pertineat. Sic primam imaginem accuratius quàm quiuis pictor expreſſit: bonus quidem ſocius, ſi cum duce pugnandum ſit, bonus etiam ſua ſponte. * Iuſtè igitur poëtæ, & cum iis pictores & fictores Cupidini ſenectutem demunt, iuuenem hunc Deum, & pubeſcẽtem fingunt, fraudem illius ætate iuuenili demonſtrantes. O qui tantum lingua vales, quantum audio * Cineam Theſſalum, qui cum rege Pyrrho omnem terram & mare emenſus non machinis, ſed oratione vrbes euicit. Non enim ille huius magiſter per veſtros, ô ſermones, amores, propter quos ego beatas paternas abiiciens opes, iuxta ſecretas Iliſſi ripas habitaui.

Alexander totius mundi partium trophæis potitus. Tum enim è meridie confluit æſtas, aurora mitigat Solem, & elatos in proram fluctus diuidit Zephyro.

Plato in Phædro, vel Sympoſ. Alciat. Emblem.

Arganthonius.

** Philoſtratus & Gyraldus.*

** Cineas Theſſalus, Demoſtenis auditor. Plutarch. in Pyrrho.*

Alexander.

ὅταν μὲν οὖν ἴδῃς τινὰ βραδύν τε τὴν φύσιν καὶ πρὸς φιλίαν δυσκίνητον, νόησον ὅτι τῶν ἔρωτος ἐκείνου ξενίων οὐδαμῶς ἐστὶν ἠξίωται. ὅταν δὲ ὀξὺν καὶ θερμὸν τὴν γνώμην, καὶ φλογὸς δίκην ἐπ' ἐρωτικὴν φιλίαν * ἄττοντα, νόησον τοῦτον εἶναι ἐκείνου ξένιον τοῦ Ἔρωτος. ἓν γάρ μοι λέγεις, ὦ φίλε Σώκρατες, ἐραστῶν ἄριστε, ἀρετῆς Κλεινίου μόριον, ἀνδρείαν ἐν φόβοις, ἣν καὶ μελέτῃ πολλάκις δίδωσιν, ἐξηγητὴν * λόγον ἀναμείνασα. δίδωσι δ' αὐτῷ τὴν παρρησίαν, ὅπερ καὶ Περικλεῖ πρότερον, ὅτ' ἐστρατήγει τῆς πόλεως. τοῦτο δέ ἐστι τρόπος ἄδολος. εἰ δὲ τοῦτον ἴδοις δικαστικῶν θρόνων εἰργόμενον, στέναξον τὸν νόμον, ὅτι χρυσίου νενίκηται. συνακμάσας γὰρ τῇ βασιλέως πόλει, περὶ ἣν τὰ μεγάλα πελάγη σχίζεται, καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ κρηπῖδα τῆς ἑαυτοῦ δόξης * βαλόμενος· ἕως μὲν ἐν σπαργάνοις ἔτι τὸ σῶμα τῆς πόλεως ἐπλάττετο, ἑτέρας ἀρχὰς ἐκ βασιλέως * κατηύθυνεν. ἐπεὶ δὲ ἔδει τῆς ἀκριβοῦς χειρὸς, καθάπερ ἐν τύποις ἀγάλματος, [ἐπ' αὐτὴν] ἐπάνεισιν, ἵνα αὐτός τε * ἀρχὴ καὶ τέλος γένοιτο τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς πόλεως· πόλεις ἐγειρομένας, δήμους ἀκμάζοντας, Ταρτησσοῦ βίον, Ἀμαλθείας κέρας, πᾶν ὅσον εὐδαιμονίας κεφάλαιον. ἀλλὰ τίς τῆς περὶ * τὸν νεανίσκον σπουδῆς αἰτία; ψυχὴ πᾶσα, ἄρτι σχεθεῖσα τῆς ἄνω λήξεως, ἔναυλον ἔτι φέρει τὴν θέαν τῶν ἀγαλμάτων ἐκείνων, ἃ τότε εἶδεν, ὅτε εὐδαίμονα χορείαν σὺν θεῶν * δίφροις ἐχόρευεν. ὅταν οὖν ἴδῃ καὶ τῇδε κάλλος, * ὃ τότε πλάσματος αὐτὴ ἱστόρησεν, εἴσω ψυχῆς θείας κρυπτόμενον· * σπαργᾷ τε καὶ χαίρει τῇ θέᾳ, καὶ συμβιβάζειν * ἑαυτὴν πρὸς τὸν ἐκεῖ τόπον ἐπείγεται, δόξῃ τε καὶ ἐπιστήμῃ κουφίσασα. τοιοῦτόν τι πάθος καὶ αὐτὸς περὶ τὸν νέον ἔπαθον. καθάπερ γὰρ ἐν κατόπτρῳ, τῇ τοῦδε ψυχῇ, εἴδωλόν τι τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης ἰδὼν φαινόμενον, ἥσθην τε αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόθησα· καὶ καθάπερ ἄλλον ἐμαυτὸν τὴν τοῦδε ψυχὴν ἐξεζήτησα, ἢ * ἐξήσκησα. δεινὸς μὲν οὖν καὶ * μνήμῃ φυλάξαι πᾶν, ὅπερ ἂν ὑφ' ἡγεμόνα πονήσειε φιλόσοφος μὲν τὴν γνώμην, τοὺς δὲ λόγους οὐ τούτους μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι βούλει τῶν ὅσα Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος λειμῶνες βρύουσιν. ἀφ' ὧν δρεψάμενος ἁπάσης παιδείας λωτὸν, οἷόν τινα στέφανον ἠρινὸν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπείργασαι. εἰ μὲν γὰρ λέγειν δεήσειεν, οὐκέτ' ἂν * ζητήσαις ὅτου παῖς εἴη, καὶ ὅτῳ προσέστηκεν; οὕτω πάσης γραφῆς ἀκριβέστερον τὴν εἰκόνα τοῦ καθηγεμόνος μεμίμηται· ἀγαθὸς μὲν συμπαραστάτης, εἴ που * δέοι τῷ καθηγεμόνι συναγωνίζεσθαι· ἀγαθὸς δὲ καὶ * αὐτοπροσώπως. δικαίως ἄρα οἱ ποιηταὶ, καὶ μετ' αὐτῶν γραφεῖς τε καὶ πλάσται Ἔρωτος γῆρας ἀποσυλήσαντες, νέον ποιοῦσι τὸν θεὸν τοῦτον καὶ ἔφηβον, τὰ τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ * τῷ νεαρῷ τῆς ἡλικίας * ἐμφαίνοντες. ὦ τοσοῦτον ἰσχύσας τοῖς λόγοις, ὅσον καὶ τὸν Θετταλὸν ἀκούω Κινέαν, ὃς σὺν βασιλεῖ Πύρρῳ γῆν ἐπιὼν πᾶσαν καὶ θάλασσαν, οὐ τῶν μηχανημάτων τοῖς λόγοις τὰς πόλεις ἔκλινεν. οὐ γὰρ αὐτὸς γε τούτου διδάσκαλος, οὐ μὰ τοὺς ὑμετέρους, ὦ λόγοι, πόθους· δι' οὓς ἐγὼ πατρικὸν ὄλβον ῥίψας εὐδαίμονα, παρ' Ἰλισσοῦ μυστικαῖς ὄχθαις ἐσκήνωμαι. Ἀλέξανδρος ὁ τοῖς τροπαίοις ὅροις τοῖς * ὅλοις ... τότε γὰρ τῆς μεσημβρίας ὑπορρεῖ ζέον, αὔρα τε πραΰνει τὸν ἥλιον, καὶ σχίσαι Ζεφύρῳ πρὸς φέροντα περὶ τὴν πρῷραν τὰ κύματα.

* ἄγοντα
* λόγων
*, βαλλ
* κατευ
* ἀρχὴ
* τῶν π
* διαφ
* ὅτι.
* σπαρ
* ἑαυτ
* ἐξευ
* μνήμ
* ζητῆσ
* δέοιτό τι
* αὐτο προσ.
* τὰ τῆς
* φαίνο
* ὅλοις

HIMERIVS.

Ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς ἑταίρους συντακτικῆς, ὅτε ἐξῄει ἐπὶ κόρινθον.

Τὸ Προοίμιον.

ΟΙ πάλαι τὴν λύραν κάμνοντες, εἴ ποτε γῆν ἐπ᾽ ἄλλην ἔσπευδον, οὐκ ἄφθογγον τὴν ἀποδημίαν * ἐποίουν, ἀλλ᾽ ᾠδῇ καὶ μέλει τὸν χορὸν τὸν ἑαυτῶν ἀπησπάζοντο.

*ἐποίουν.

Ex oratione ad Socios dum iret Corinthum.

PROOEMIVM.

VETERES lyram fabricantes, ſi quando in aliam terram properarent, peregrinationem non vacantem Muſica faciebant, ſed cantu, & carmine chorum ſuum retinuerunt.

Ἐκ τῶν ὑπολοίπων, διαφόρων ὄντων, καὶ διαφόρους ἐχόντων ὑποθέσεις.

ΤΑΣ βασιλέως αὐλὰς καὶ χρυσῆν τύχην ὑπόπτερον. οὐ γὰρ ἀφῃρέθης τὴν ἀρχήν, ἀλλ᾽ ἑκὼν ἔρριψας, ὥσπερ τις ὑπερόπτης κατὰ τῶν παιδικῶν τρυφῆσαι βουλόμενος. τὴν χρυσῆν κόμην * ῥόδων στεφάνῳ προφύροντι. ἀλλὰ τίς τούτων ἡ χάρις; φυγὴ καὶ δρασμός, καὶ τοσαύτης φιλίας ἄρνησις. ἐνίκησα μὲν ὑπό σοι κριτῇ κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν τὸν τέττιγα, ἠπείλησα δὲ καὶ ταῖς ἀηδόσι ταῖς ἀττικαῖς, εἴ ποτέ μοι καὶ ἀττικὸν πήξαιο θέατρον, μῦθον ὄντως τὰς ἐκείνων γλώττας ταῖς ἐπί σοι φωναῖς ἀπεργάσασθαι. Ὦ καὶ τὸ σαυτοῦ γένους ὄμμα φανώτατον, καὶ ταυτὸν τῷ γένει γινόμενος, ὅπερ καί σοι πολλάκις ὁ προπάτωρ ἥλιος, τὸ γὰρ συνωρείδος ταύτης δὴ τῆς καλῆς, ὁ μὲν καταυγάζοντι τοὺς μεγάλους θρόνους, * ὥς τις ἑωσφόρος συνανέσχεν ὄρθριος, ταῖς * αὐτοῦ βολαῖς τὰς σὰς ἀκτῖνας μιμούμενος. ὁ δέ, τὴν τῶν νέων ἀγέλην ἐκλάμπων, καθάπερ τις ταῦρος ἀγελάρχης ἀγέρωχος ἐσκίρτησε μὲν κατὰ τοὺς μουσῶν λειμῶνας, ὥσπερ τις πῶλος ὑψαύχην καὶ ἔνθεος. ἐμιμήσατο δὲ καὶ τὸν ὁμηρικὸν νεανίσκον τὸν Θέτιδος καὶ μύθων, ῥητὴρ ἀγαθὸς καὶ * πρακτὴρ ἔργων γινόμενος. εἰ δέ μοι καὶ τῆς ποιητῶν ἐξουσίας μετῆν, ἔδειξα ἄν σοι καὶ Ἰλισσὸν τοῦτον δακρύοντα, ἔχρωσα δ᾽ ἂν καὶ κατηφεῖ χρώματι τὰ καλὰ καλλιρρόης νάματα. πέμποι μέν σε Πὰν ἐνόδιος πομπαῖον, καὶ γλυκὺ προσηχῶν μέλος τῇ σύριγγι· Ἀφροδίτη δὲ καὶ οἱ ταύτης παῖδες ἔρωτες, πόθου κρατῆρα κεράσαντες, σοῦ τὴν ὁδὸν προπομπεύοιεν.

*ῥόδοις.

*πατὴρ τῷ.
*αὐτοῦ.

*πρακτήρ.

*γλυκὺν πρὸς ἦχον.

Ex orationibus reliquis diuerſis diuerſorum argumentorum.

O Aulam regiam, & fortunam auri alatam! Non vi è regno eiectus es, ſed libenter excidiſti, non ſecus quàm ſi ſuperbus quis in puerilibus voluptatem capere contenderet. Auream cæſariem permutaſti iubente corona roſarum. Sed quænam horum gratia rependitur? fuga & curſus, & tantæ amicitiæ renunciatio; Vici, te iudice, æſtatis tempore cicadam, minatus etiam ſum philomelis Atticis, ſi quando mihi etiam Atticum Theatrum ſtatueris, me omnino hac voce effecturum penes te, vt eorum linguæ inſtar fabulæ ſint. O tui ſtemmatis lumen clariſſimum, idq; ſæpe generi tuo exſtitiſti, quod ſæpius auus tibi ſol. Etenim ex hac pulchra coniunctione, hic quidem altiores ſedes illuſtranti, quaſi matutinus aliquis lucifer conſurrexit, ſuis repercuſſionibus radios ſuos imitatus. Ille verò iuuenum cœtum illuſtrans, vt taurus aliquis ductor, armenti petulcus, laſciuiit in Muſarum pratis, vt pullus Lunaticus, & numine plenus, & Homericum iuuenem Thetidis * filiũ, & hæc verba, *Bonus orator actorque rerum*, imitatus eſt. Si ad me poëtarum licentia pertineret, oſtendiſſem tibi & Iliſſum hunc lacrymantem, depinxiſſem triſti colore pulchram Callirrhoës vndam. * Triuialis Pan te euocatorem animarum, dulce fiſtula carmen perſonans deduceret. Venus verò, & huius filij Cupidines, deſiderij tibi miſcẽtes potum, viam tuam honorificè comitarentur.

*Achilles.

*Euodios Giraldi.

Προπεμπτικοῦ λόγου. Τὸ προοίμιον.

Ο τοῦ Διὸς παῖς Ἀλέξανδρος (συνάπτει γὰρ αὐτὸν οὐρανῷ καὶ Διῒ τὸ πολὺ κλέος καθ᾽ Ἕλληνας) ὅτε πληρώσας τῆς ἑαυτοῦ δόξης τὴν Εὐρώπην ἅπασαν ἐπὶ τὴν ἀσίαν ἐστέλλετο, συνάψαι τὰς ἠπείρους τοῖς καθ᾽ ἑαυτὸν ἐθέλων θαύμασι, τὸν Τιμοθέου παρακαλέσας αὐλόν, (οὕτω γὰρ ἦχει μέγα καὶ τοσούτου βασιλέως ἄξιον) ὑπὸ τοῖς ἐκείνου μέλεσιν * ἔλυε τοῦ στόλου τὰ πείσματα. φέρε δὴ γράψω * τῷ λόγῳ τὸν πίνακα. ἔχει γὰρ (οἶμαι) πρὸς μίμησιν οἰκεῖα καὶ λόγος φάρμακα. ναῦς ἦν κατὰ τῆς γραφῆς καὶ θάλαττα. ἡ δὲ θάλαττα (οἶμαι) αἰγαῖος ἦν. αἱ γὰρ πολλαὶ νῆσοι, αἱ κατ᾽ ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος τῆς θαλάσσης ῥιζούμεναι, αἰγαῖος ὑπὲρ αὐτῶν ἐδείκνυτο εἶναι ἡ θάλαττα. γέγραπται δὲ οὐκ ἀπήμης * τε καὶ ἄγριος, οὐδὲ εἰς αὐτὰς ἐγείρουσα νεφέλας τὰ κύματα, οἷα τὰ πολλὰ αἰγαῖος καὶ τῶν ἐκεῖ πλωτήρων θρασύνεται· ἀλλ᾽ ἐστόρεστο μὲν εἰς γαλήνην τὰ κύματα· τὸ δὲ ὕδωρ ὅλον ἐπόρφυρε πρὸς αὐταῖς * ἠϊόσιν, εἰς χλωρὸν ἄνθος ἠρέμα μεθιστάμενον τοῦ κύματος. πρῶτοι γὰρ Φρύγες αἰτίαν ἔχουσιν αὐλῷ τε ἐμπνεῦσαι, καὶ ταῖς τελεταῖς ἀναμίξαι τὰ * κύμβαλα.

*ἔλυσε.
*τοῦ λόγου.

*al. τι. ἦ.

*ἠοῖ.
*κυκλώματα.

Ex oratione propemptica.

PROOEMIVM.

ALEXANDER filius Iouis (comparat enim illum cœlo & Ioui rerum geſtarum cõtra Græcos gloria) cùm Europam nominis ſui fama impleſſet, in Aſiam ſe conuertit, continentem ſuis propriis adnitens geſtis coniungere; Timothei prouocans tibiam (nam adeo magnũ & tali rege dignum canebat) vt illo canẽte ſolueri nauium rudẽtes. Fer tabulam, & ego orationes pingam. Nam habet etiam oratio, vt puto, non ineptos ad imitandum colores. Erat in pictura nauis, & mare, & vt exiſtimo, Ægæum fuit. Multę enim inſulæ hinc, & illinc ſparſę in mari erant, vt Ægæum ante alia inprimis mare eſſe videretur, pictum erat non violentum, aut terribile; neque vſque eleuans fluctus, qualia contra naturas illic audet ſæpius Ægæum, ſed tranquillè ſtrati erãt fluctus, omnis aqua in littoribus voluebatur, in luteum colorem parum mutata vnda. Primi Phryges tibiam inflare inuenerunt, & ſacrificiis adhibere cymbala.

*Alexander Magnus.

*Timotheus.

*Ægæum mare.

HIMERIVS. Hoc verò contra vtramque nauis partem in proram iam attritum, tanquam auream materiam reddebat. Hic verò & artem admirari æquum eſt. Aqua enim marina diuiſa circa proram, auri repercuſſionibus ſplenduit, & in ſimilem colorem mutaſſe mare videbatur. Proinde date mihi artificium Zeuxidis, & Parrhaſij ſcientiam. Delphi igitur vrbs dicata Apollini, colit ſemper hunc Deum, & tripudiant adhibito * pæane circum Tripodem. Quin etiam Elei lacrimantur, amnem *. Piſæum ad Siculum vſque fontem comitantes, quaſi metuentes, ne amnis deceſſum meditans, aliis hominibus aquam largiatur. Celeriter & philomelæ & cygni, omniſque cantus ſimul volabunt. Noſtræ enim Muſæ iam nauiculam audent compingere, & fugam minantur & mare, licet fluctibus ſæuiat. Abiiciens è manibus lyram, ſilentium cantionum ſuadebit. Nauis prætoria in portubus, velum ſupremum ſublime, quale radiis claris & maritimis extendi ſolet. Parua in gratiam Heſperidum prata, paruæ ad magnitudinem pyramides Ægyptiæ, & ſi quid Perſarum & Aſſyriorum manus conſtruentes poſteris ſpectandum tradiderunt. Sed ad amicas Athenas hæc claſſis, quæ ſuis adeò te amoribus incenderunt, vt amorem erga hanc linguam ſemper circumferas. Quid autem reſponſum communis omnium ſtatuæ apud alias habitaturæ denegas? Fabula Cimmeriis populis occidentalibus Solem eripuit, ſed metuens, ne redargueretur, obſcuris verbis tegere rumorem adnixa eſt. Nos verò nullus poëta mentiri putauerit, poſt tuam peregrinationem auferre Solem cupiens, ô amica patria. Nunc tibi iniuriam intuliſſe me ſentio, tuos amores deſpiciens, infido amatori omnia cupiens largiri. Sed parum horum legem ſecutus, ad inhoneſtatem orationem conuerti, licet mihi deſiderium Dij impleuerint. Iterum enim ſceptra, iterum iudicij ſedes, Hoc Ephyra attulit, vrbs non ſolùm ad admirationem fabulis illuſtrata, vt pleræque omnes Græciæ, ſed etiam iudicanti oculo felicitatem adferens. Sic huius gens infinitis orationibus, operibus & ſimilibus exſultat. Recordandum eſt huius iam gentis: non tamen totius: (non omnia narrare, magno mihi oneri eſſet) vnum ex iis qui ab illis nuptiis progeniti ſunt, aſſimilabo ſapientiam animæ ſtatuis. * Sinus Ionicus alluens mitigat littus fluctu, iuxta hanc oram tripudiat Nereidum chorus, omnes albæ, lac quale fieret arte paſtorum, oculis glaucis, ornatæ muſco, præterea albam ſpumam è mari ſummis ſtillantes crinibus. Illa viciſſim ſponſum amabat, & arrhabone nuptias confirmat. Producit enim medio mari fontem. Hæc vero ſciens hoc beneficium à ſponſa profectum eſſe, aliis nautis vndam eripit, ſolis verò his reſeruat amabilem potum, vt hauriant qui è ſponſa ſunt, quod etiam contra virtutem factum eſt. Promptus ad diſcendum illi eſt animus, celer ad intelligendum, memoria innata, prompta eſt ad dicendum,

Delphi.

*. Proclus ſup. in Chreſtomathia.

*. an Alpheum fl.

Ephyra Vrbs.

* Horat. Od.

τὸ δὲ ἐπὶ * θάτερα τῆς νεὼς μέρος εἰς πρῷραν ἤδη θλιβόμενον, χρυσοῦν * τῆς ὕλης πεποίηκε. ἔνθα καὶ θαυμάσαι * τὴν τέχνην ἄξιον. τὸ γὰρ περὶ τὴν πρῷραν τῆς θαλάσσης ὕδωρ σχιζόμενον, ταῖς τοῦ χρυσοῦ βολαῖς ἐπαυγάζον, εἰς ὅμοιον αὐτῷ ἀμείβειν ἐδόκει τὴν θάλασσαν. δότε μοι τὴν Ζεύξιδος τέχνην, τὰ Παρρασίου σοφίσματα. Δελφοὶ δὲ ἄρα * ἱερὰ πόλις Ἀπόλλωνος, λατρεύουσι μὲν ἀεὶ τῷ θεῷ, καὶ περιχορεύουσι μετὰ παιάνων τὸν τρίποδα. καὶ μὴν καὶ Ἠλεῖοι δακρύουσι, τὸν ποταμὸν τὸν πισαῖον ἐπὶ τὴν σικελικὴν κρήνην προπέμποντες. ὥσπερ (οἶμαι) τοῦτο φοβούμενοι, μὴ μελετῶν τὴν ἀποδημίαν ὁ ποταμὸς, ἄλλοις ἀνθρώποις χαρίσηται τὰ νάματα. τάχα δέ σοι καὶ ἀηδόνες καὶ κύκνοι καὶ πάντα τὰ μέλη συναποπτήσεται. αἱ μὲν γὰρ ἡμέτεραι μοῦσαι φυγὴν καὶ * σκάφην ἤδη τολμῶσι πήγνυσθαι, καὶ ἀπειλοῦσι φυγὴν, καὶ θάλατταν, κἂν ἀγριαίνῃ τοῖς κύμασι. ῥίψας ἐκ τῶν χειρῶν τὴν λύραν, σιωπὴν τῶν μελῶν καταψηφίζεται. ναῦς ἐν ὅρμοις στρατηγίς, ἱστίον ὑψηλὸν μετάρσιον, οἷον καὶ λαμπραῖς αὐγαῖς καὶ πελαγίοις πετάννυσθαι. μικροὶ μὲν εἰς χάριν ἑσπερίδων λειμῶνες, μικραὶ δὲ εἰς μέγεθος πυραμίδες αἰγύπτιαι, καὶ εἴ τι περσῶν καὶ ἀσσυρίων χεῖρες * πονήσασαι θαῦμα ἀφῆκαν τοῖς ὕστερον. ἀλλ' ἐπὶ τὰς φίλας ἀθήνας ὁ στόλος, αἵ σε τοῖς πόθοις οὕτως ἐξέκαυσαν, ὡς καὶ ἐπ' αὐτῆς περιφέρειν γλώττης τὸν ἔρωτα. τί δὲ ὀκνεῖς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κοινοῦ πάντων ἀγάλματος μετασκηνοῦν παρ' ἑτέροις μέλλοντος; κιμμερίους μὲν δή τινα δῆμον ἑσπέριον ἀφείλετο μῦθος τὸν ἥλιον, εἶτα φοβηθεὶς τὸν ἔλεγχον, ἀμφιβόλοις ῥήμασι κρύψαι τὴν φήμην ἐσπούδασεν. ἡμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιητὴς ψεύδεσθαι δόξει μετὰ τὴν σὴν ἀποδημίαν ἀφελέσθαι θέλων τὸν ἥλιον. ὦ φίλη πατρὶς, νῦν σε ὄντως ἀδικήσας αἰσθάνομαι, τοὺς σοὺς ὑπεριδὼν ἔρωτας, ἐραστῇ θέλων ἀπίστῳ πάντα χαρίσασθαι. ἀλλὰ μικρὸν τῷ νόμῳ τῷ περὶ τούτων ἑπόμενος, εἰς ἀκοσμίαν τὸν λόγον ἔτρεψα. καίτοι μοι τῶν θεῶν πληρωσάντων τὸν πόθον. πάλιν γὰρ σκῆπτρα, πάλιν τὰ δίκης οἱ θρόνοι. τοῦτον ἔφυρα μὲν ἤνεγκε, πόλις οὐ μόνον καλλωπιζομένη μύθοις πρὸς τὸ θαυμάζεσθαι, οἷα τῶν ἑλληνίδων αἱ πλείονες, ἀλλ' ὀφθαλμῷ κριτῇ τὴν εὐδαιμονίαν * προβάλλουσα. τῷ καὶ τὸ γένος ἡ χώρα μυρίοις μὲν λόγοις, μυρίοις δὲ ἔργοις καὶ παραπλησίοις ἀγάλλεται. μνηστέον ἤδη καὶ αὐτοῦ τῆς χώρας, οὐ παντός. κἀμοὶ γὰρ ἂν (οἶμαι) καὶ ἱστορία τοσοῦτον πλῆθος φροντίζουσα. οἱ ἀπ' ἐκείνων τῶν γάμων ἀποβλαστήσαντες, * εἰκάσαι τινα τῆς ἐκείνου σοφίαν τοῖς τῆς ψυχῆς * φέρων ἀγάλμασι. περικλύζων κόλπος ἰόνιος λεαίνει τὴν θῖνα τῷ κύματι. κατὰ δὲ ταύτης τὴν ἠιόνα χορὸς νηρηίδων * ἐχόρευε, λευκαὶ πᾶσαι, γάλα αὐτὸ, οἷον ἂν ἐκεῖνο χώροις τέχναις ποιμένων ἱστάμενον. γλαυκαὶ τὸ ὄμμα, κομῶσαι τῷ βρύῳ, ἔτι λευκὸν ἐκ τῆς θαλάττης ἀφρὸν ἐξ ἄκρων πλοκάμων * βαστάζουσαι. ἡ δὲ ἀντερᾷ τοῦ νυμφίου, καὶ * δώρῳ πιστοῦται τὸν γάμον. ἀναδίδωσι γὰρ ἐκ μέσης θαλάττης πηγήν. ἡ δὲ, ὥσπερ ἐπισταμένη τοῦ χάριν ὑπὸ τῆς νύμφης ἐγένετο, κλέπτει μὲν τοῖς ἄλλοις πλωτῆρσι τὰ νάματα, μόνοις δὲ τηρεῖ τοῖς ἐκ τῆς νύμφης τὴν πότιμον φιλοτησίαν ἀρύσασθαι. ὅπερ καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς ἀνύμνηται. εὐμαθὴς * ἐστὶ ψυχὴ, ταχεῖα συνέσιν, μνήμη σύμφυης, ἕτοιμος πρὸς λόγους

* θάτερ.

* τῆς ὕλ.

* τὴν τέχν.

* ἱερὰ πόλ.

* σκάφη.

* πονήσασ.

Ephyra Vr.

* προβάλλ.

* εἰκά.

* φέρων.

* ἐχόρευε

* βαστάζουσ.

* δώρῳ.

* ἔστι

δεινή.

δεινὴ μὲν κρύπτειν, κρείττων λανθάνειν. σοφώτερον δὲ τοῦτο καὶ ἅμα θεοῖς προσφιλέστερον. δεινότερα δὲ φωρᾶται τὸν ἐντυχόντα, κρείττων ἡδονῆς, ἥττων φιλίας· *ἄκρα σοφίαν, δεινὸς εἰπεῖν, ἀνάλωτος φιλίᾳ. γενναῖος ἐν φόβοις, ὑψηλὸς ἰδιώτης, ἄρχων ἐπιεικής. τὸν μὲν ἰδιώτην ἀποσεμνύνων φρονήματι, λόγῳ δὲ πραΰνων τὸ τῆς ἐξουσίας αὐθέκαστον. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν τύχην ἴδοις ἂν ὥσπερ ἐξ οὐσίας τὸν τοῦδε *βίον συμπαραπέμπουσαν. πρεσβύτης τις ἦν σεμνὸς ἰδεῖν, ἀρχαῖος τὸν βίον, τὸν λόγον ὅμοιος. σοφὸς εἰπεῖν, ἀμείνων ἀκοῦσαι· τὰ πάντα γενναῖος. πλήρης δὲ ὢν ἤδη τοῦ κλέους, καὶ πᾶσαν εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφων τὴν ἑλλάδα, διαβαίνει καὶ εἰς βασιλέα τῷ θαύματι, πρὶν ὑπηνήτης γενέσθαι, πρὶν καθερπύσαι τὸν πρῶτον ἴουλον. *ποιητοῦ δὲ ἄρα ἦν ἐνταῦθα τοῦ λόγου· ῥόδοις μὲν ἀναπλέξαι τὸν στέφανον, ἄγειν δὲ ἐξ ἑλικῶνος τὰς μούσας περὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣν ἀπὸ γαδείρων εὐρώπη λήγουσα πορθμῷ θαλάσσης πρὸς τὴν ἀσίαν μερίζεται. ἤλασεν ἐπὶ καὶ κατ' ἴστρου, καὶ ποταμὸν οὐκ ἔδεισε βάρβαρον κρυστάλλῳ πεδία μιμούμενον. ἐπεὶ δὲ θεὸς πρὸς πᾶσαν αὐτὸν ἀρετὴν ἀκριβῶσαι βουλόμενος, καὶ ἀπεναντίας ποτὲ τὸ πνεῦμα τῆς τύχης *ἔστησεν, ἵν' *οἷος ἦ, τοιοῦτος τὴν γνώμην καὶ ἐν τρικυμίαις πραγμάτων καὶ χειμῶνι βίου, δειχθείη *τοῖς πᾶσι, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μέρος εὐδοκιμήσῃ. τίς ἐνταῦθα ποιητὴς ἢ λόγων συνθέτης φωνὴν ἀξίαν τοῖς ὑπὸ τούτου κατειργασμένοις συμβάλλοιτο; οὐδὲ σικελικήν τινα *σκύλλας, καὶ χάρυβδιν, ἀνδρῶν δὲ ἀταστάλων ὑπὲρ τὸν ἄγριον ἐκεῖνον τὸν σικελικὸν τὸν ποιμένα τὸν Κύκλωπα, μυρίας ἐπ' αὐτὸν κινηθείσας φάλαγγας οὐκ ἀγχεμάχοις ὅπλοις, οὐδὲ ξυστοῖς τε καὶ δόρασιν, ἀλλὰ φρονήσει καὶ λόγῳ κατὰ γῆς ἁπάσης ἐστόρεσεν. ὁ δὲ δὴ τῶν τελχίνων τε ἡγεμὼν καὶ κορυφαῖος καλούμενος, πληγὴν καιρίαν δεξάμενος, στένει δακρύων τὸν πόλεμον. *ἀσία πᾶσα, οὐχ ἣν νῦν οὕτω προσαγορεύομεν τὴν τῆς ὅλης ἐπωνυμίαν ἠπείρου τῷ μέρει μόνῳ τιθέμενοι. ἄρχεται μὲν ἀπὸ ἰνδῶν ἄνω, πρὸς μὲν ἕω καὶ ἄρκτον, ἐρυθρῷ κόλπῳ καὶ φάσιδι, πρὸς δὲ μεσημβρίαν καὶ ἀπιόντα ἥλιον, αἰγύπτῳ τε καὶ τῷ ἰονίῳ πελάγει, πρὸς τὰς ἄλλας ἠπείρους ἀποσχιζομένη καὶ λήγουσα. παρατείνει δὲ ἐπὶ ἑν ἐκ προποντίδος εἰς παμφυλίαν πλευρὰ παρείκουσα, ἣν αἰγαῖος προσκλύζει σύμπασαν, ἐκ μιᾶς καὶ αὐτὸς ἀρχῆς τῇ πλευρᾷ ταύτῃ τικτόμενος. οἵ τε ἐνοικοῦντες τὰς πόλεις ἄνθρωποι οὐ τῷ τέττιγι καὶ τῷ χιτῶνι τοὺς προπάτορας, *ἀλλ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ καθαρῶς δή που δεικνύουσιν. ὅθεν (οἶμαι) καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐγένοντο. ὁ γὰρ δὴ Μέλης οὗτος (οὐ γὰρ δὴ θέμις σιωπῇ παρελθεῖν γλῶσσαν τοσαύτην γεννήσαντα) ἀνίσχει μὲν ἐκ προαστείων τῆς σμύρνης, τίκτουσι δ' αὐτὸν μυρίαι πηγαὶ, καὶ πλησίον ἀλλήλων βλαστάνουσαι· ἀφ' ὧν πλημμύρων ὁ ποταμὸς πελαγίζει τὸ εὐθὺς, καὶ ἐκ πηγῶν ἔκπλωτος καὶ ὁλκάσι καὶ κώπῃ γίνεται. παραμείψας δὲ τὰς ἑκατέρωθεν ὄχθας, κυπαρίττῳ κομώσας καὶ δόνακι, τῇ πλησίον θαλάττῃ κοινοῦται τὸ ῥεῦμα· εἰ ῥεῦμα θέμις ἐκεῖνο καλεῖν· οὐ γὰρ ἠχοῦντος ἀκούσῃ, οὐδὲ δόξειεν ἂν σοι τὸ ὕδωρ φέρεσθαι. ἀλλ' ὥσπερ τις ἐραστὴς παιδικῶν συνουσίαν κλέψαι βουλόμενος, λάθρα τῇ θαλάττῃ κιρνᾶται, λεαίνων τὸ κῦμα τῷ ῥεύματι.

Margin: * ἄκρα — * βίου — * ποιητὰς. — * ἔστησεν. * οἷ. — * τι φάσι — * σκύλλαν — * ἀσίαν πᾶσαν. — ἀρετῇ δὲ καὶ σ...

ad tegendum idonea, ad latendum paratior. Hoc ſapientius, ſimulque Diis gratius: Aptior verò ad obuium deprehendendum, voluptate fortior, amicitia inferior, per ſapientiam ſumma, apta ad dicendum, inexpugnabilis amicitia, ſtrenuus in timore; cum priuatus eſt ſummus, cùm in magiſtratu æquus. Priuatum honeſtans conſilio, eloquentia imperij ſeueritatem mitigans. Quin etiam fortunam videas, quaſi huius vitæ rationem propter felicitatem auerſantem. Legatus fuit in animaduertendo ſerius, vitâ, vt etiam in oratione, grandis: ad dicendum ſapiens, ad audiendum inſtructior, in omnibus egregius. Plenus laude iam, & omnem in ſe Græciam conuertens, ſuis facinoribus ad regiam dignitatem aſcendit, priuſquam pullularet barba, primáque lanugo tonderetur. Hæc poëtarum inſtar fecit oratio, roſis nectere coronam, ducere circum vrbem hanc ex Helicone Muſas, quam Europa extrema exiguo freto à Gadibus vſque Aſiam extendit. Ad Iſtrum ſe conuertit, nec veritus eſt flumen barbarum glacie in morem campi conſtratum. Cùm verò Deus omnem illam virtutem explorare voluiſſet, & aduerſæ aliquando fortunæ ventum conſtituit, vt qualis eſſet, talis opinione, & in rerum fluctibus vitæque tempeſtate omnibus videretur, & in hac etiam parte celebraretur. Quis poëta, vel orandi peritus voce digna explicet ea, quæ ille fecit? Nec Siciliæ aliquam Scillam & Charybdin ſtrauit, ſed virorum etiam Cyclope illo paſtore Siculo crudeliorum, mille contra ſe motas acies, non conſertis manibus, nec telis, aut haſtis, ſed prudentia & oratione vbique terrarum ſubegit. Hic verò Telchinum dux, & Coryphæus nuncupatus, lethali accepto vulnere, bellum gemens deplorat. Vniuerſa Aſia non quam ſic nunc appellamus, attribuentes huic ſoli parti totius continentis nomen, incipit ab Indis ſuperioribus, ad Orientem verò & Septentrionem, rubro mari & Phaſide, ad Meridiem & Occaſum Ægypto & mari Ionio, ad alias terras diuiſa & terminata: extenditur verò deducto latere à Propontide in Pamphyliam, quam Ægæum ex vno initio etiam hoc latere oriens, totam alluit. At homines vrbes incolentes non cicada aut tunica maiores ſuos vnde eos olim genitos puto, ſed virtute & ſapientia manifeſtè oſtendunt. Meles enim iſte (non enim par eſt huius linguæ auctorem ſilentio prætetire) ortus eſt in ſuburbiis Smyrnæis, produxerunt eundem varij fontes, non procul à ſe inuicem ſcaturientes, vnde ſtatim flumen profluens exæſtuat, & è fontibus onerariis remiſque enauigabile redditur. Pertranſiens verò vtraſque ripas, cypreſſo, & arundinibus vernans, & iuxta mare fluctus communicat. Si fluxus illos fas eſt nominare. Non enim ſonantem audieris, neque aquam ferri putaris. Verùm (vt Amaſius quiſpiam cupiens amatæ concubitum occultare) furtim mari miſcetur, fluctum fluxu mitigans.

Margin: HIMERIVS. — Gades ad columnas Herculis. — Aſia maior & minor.

HIMERIVS. Nunc etenim more poëtarum ventum cupiens dicere, deinde verbum poëticum proferre nequiens, è propria arte appellare volo ventum. Factus verò ob fluctus mollior, diuidens aquas circum proram aſſurgit. Non enim diros optans amores, tuum pernauigare mare nititur, ſed cupit omnes Iones venerandis temperātiæ myſteriis initiare. Sermo eſt apud Rhodios aurum pluiſſe, Ioue apperiente illis auream nubem: fortunam verò veſtram, quam per illum conſequemini, non narrat ambigua quædam fabula, ſed ad oculum res geſtæ patebunt. Reducet nobis pulchrum ver, non luſcinias, non cygnos, vel cicadas, ſed Solem eundem aureis radiis Ioniam illuſtraturum. Ante alios autem omnes, pullorum noſtrorum ſacer ille & inſolés pullus equinus dux eſt. quales Deo ſoli Niſæi donant. Hunc ego pullum frenis Muſarum adornans, & totum Charitū mitris reuinciens, quaſi Deo cuidam gregis meæ primitias ferens dicaui. Cæruleæ ſtellæ oriuntur iucunda claritate reſplendentes. Hæc oratio mea parum curat futura anteuertere, cantuíque ſenſim procedenti concionem feſtinantem coniungere ſtudet. Tum quidam puto, intelligent reuertentem aſpicientes, iterum Muſarum carminibus illi applaudent.

Rhod. fabula.

Niſæi. Girald.

Ex alia ſuaſoria.

PROOEMIVM.

LYSIPPVS itaque non manibus ſolum, ſed etiam ingenio inſignis. Qualia enim ille ab ingenio auſus eſt? Depinxit Diis occaſionem, & imagine adumbrans, naturam eius per colores expoſuit. Sic autem artificium, quantū licet meminiſſe, ſe habet. Pingit quendam figura ætate venuſtum, ephebum, comatum è temporibus ad frontem vſque: hinc ad terga vſque nudum, dextram armatam ferro, & tenentem ſiniſtra bilancem, alatis plantis, non vt ſublimis ſuper terram in altum efferatur, ſed vt terram attingere videatur, ignoretur verò occultè terræ inſiſtere. Glaucus autem, vt arbitror, occultans hanc certaminis occaſionem, ſolus ad coronatorem venit, & primus coronam accepit. Omnia enim bona in occaſione, & diligens iaculator eſt, qui nouit opportuna tela mittere. Luſciniæ ſanè è terra in cœlum volitant. Fabula enim audet in cœlum cantu aues tollere. Veniunt igitur ad olorem, qui mā ſit in campo quodam verno, donec Zephyro ad cantum explicaret alas.

Lyſippus. Horat. & Apul. Occaſio Dea.

Ex oratione in crudelem Aegyptium.

AEGYPTII incrementum Nili per cubitos denunciant, & menſura metiuntur aquas, & cubitus illis materia laudis eſt. Ducéſque ſtrenuos videbit trophæis minoribus mille victorias prædicare. Paruus fuit in Artemiſio Themiſtocles (etenim * ſupra regis maiores præclarè rem geſſit) maior in Pſyttalia, magnus in Salamine. Illic enim totam Aſiam pugnando demerſit.

Plin. &c.

** κατὰ, malim, καὶ ἐπὶ. Vide Probum ſeu Nepotem.*

νῦν γὰρ ποιητικῶς * ἐθέλων καλέσαι τὸν ἄνεμον, εἶτα οὐκ ἔχων ποιητικὴν ἀφεῖναι φωνὴν, ἐκ τῆς οἰκείας μούσης προσειπεῖν ἐθέλω τὸν ἄνεμον. ἁπαλὸς δὲ ὑπὲρ κυμάτων * γενόμενος, πορφυρέα σχίζει περὶ τὴν πρῶραν τὰ κύματα. οὐ γὰρ ἀταλαδάλους * μαστεύων ἔρωτας τὴν σὴν πλεῦσαι σπουδάζει θάλασσαν, ἀλλὰ τελέσαι θέλων πάντας τοὺς Ἴωνας τὰ σεμνὰ σωφροσύνης μυστήρια. Ῥοδίοις μὲν δὴ λόγος * ῥυαθῆναι χρυσὸν, χρυσῆν ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Διὸς νεφέλην ῥήξαντος. τὴν δὲ ὑμετέραν τύχην, ἣν διὰ τοῦδε * καρπώσεσθε, οὐ μῦθος ἐρεῖ τις ἀμφίβολος, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἔσται τὰ θαύματα. ἤμελλεν ἄρα τὸ καλὸν ἔαρ οὐκ ἀηδόνας ἄξειν ἡμῖν, οὐδέ τινας κύκνους ἢ τέττιγας, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ταῖς χρυσαῖς ἀκτῖσι καταυγάζειν μέλλοντα τὴν Ἰωνίαν ἥλιον. πρὸ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὁ τῶν ἐμῶν πώλων ἔξαρχος πῶλος ἱερὸς καὶ ἀγέρωχος, οἵους ἡλίῳ θεῷ * Νισαῖοι πώλους πωλεύουσι. τοῦτον ἐγὼ τὸν πῶλον ψαλίοις κοσμήσας μουσῶν, καὶ ταῖς χαρίτων μίτραις ὅλον ποιήσας ἀνάδετον, ὥσπερ τινὶ θεῷ τῆς ἐμῆς ἀγέλης ἀπαρχὰς φέρων ἀνέθηκα. Γλαυκοὶ δὲ ἀστέρες ἀνίσχοιεν φαιδρῷ φωτὶ τὴν ἀναγωγὴν καταυγάζοντες. οἱ δέ μου λόγοι καὶ προλαβεῖν μικροῦ τὸ μέλλον ὠδίνουσι, καὶ τοῖς * ἐκβατηρίοις μέλεσι τὴν ᾠδὴν τὴν ἐπιβατήριον συνάψαι σπεύδουσι, ἐν νῷ λαμβάνοντες, τίνες (οἶμαι) τότε γενήσονται, ὅταν ἐπανήκοντα προσβλέψαντες, αὐτῷ πάλιν τὰ μουσῶν χορεύειν μέλλωσιν.

Ἑτέρου προτρεπτικοῦ λόγου. Προοίμιον.

ΔΕινὸς δὲ ἦν ἄρα οὐ χεῖρα μόνον, ἀλλὰ καὶ γνώμην, ὁ Λύσιππος. οἷα γοῦν ἐκεῖνος διὰ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης τετόλμηκεν; ἐνέγραφε τοῖς θεοῖς τὸν καιρὸν, καὶ μορφώσας ἀγάλματι, τὴν φύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς εἰκόνος ἐξηγήσατο. ἔχει δὲ ὧδέ πως, ὡς ἐμὲ μνημονεύειν, τὸ δαίδαλμα. ποιεῖ παῖδα τὸ εἶδος ἁβρὸν τὴν ἀκμὴν, ἔφηβον, κομῶντα μὲν τὸ ἐκ κροτάφων εἰς μέτωπον, γυμνὸν δὲ τὸ ὅσον ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ νῶτα μερίζεται. σιδήρῳ τὴν δεξιὰν ὡπλισμένον, ζυγῷ τὴν λαιὰν ἐπέχοντα. πτερωτὸν τὰ σφυρά. οὐχ ὡς μετάρσιον ὑπὲρ γῆς ἄνω κουφίζεσθαι, ἀλλ' ἵνα δοκῶν ἐπιψαύειν τῆς γῆς, λανθάνῃ κλέπτων τὸ μὴ κατὰ γῆς ἐπερείδεσθαι. ὁ δὲ Γλαῦκος, ὥσπερ (οἶμαι) λοχῶν αὐτὸ τῆς ἀγωνίας τὸ καίριον, ἧκέ τε ἐπὶ τὸν στεφανίτην μόνος, καὶ πρῶτος * εἷλε τὸν στέφανον. πάντα γὰρ καλὰ ἐν καιρῷ. καὶ τοξότης ἐπίσκοπος, ὅς τις τὰ * καίρια * βάλλειν τοξεύματα. καὶ δὴ εἰς οὐρανὸν ἀηδόνες ἀπὸ γῆς ἵπτανται. τολμᾷ γὰρ ἀνάγειν ὑπὲρ ᾠδῆς εἰς αὐτὸν [τὸν] οὐρανὸν ὁ μῦθος ὄρνιθας. ἧκον οὖν παρὰ τὸν κύκνον. ὁ δὲ ἔτυχεν ἐπί τινος λειμῶνος ἠρινοῦ, ἄρτι ζεφύρῳ πρὸς ᾠδὴν ἐκδιδόναι μέλλων τὰς πτέρυγας.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν νεήλυν τὸν αἰγύπτιον.

ΠΗχεις οἱ αἰγύπτιοι τὴν αὔξησιν τοῦ Νείλου προσαγορεύουσι, καὶ μέτρῳ μετροῦσι τὰ νάματα, καὶ πανήγυρεις αὐτοῖς ὁ πῆχυς γίνεται. καὶ τοὺς γενναίους ὄψει τῶν στρατηγῶν ἀπ' ἐλαττόνων τροπαίων τὰς μυρίας νίκας κηρύττοντας. μικρὸς ἦν ἐν ἀρτεμισίῳ Θεμιστοκλῆς (* κατὰ γὰρ τῶν βασιλέως ἠρίστευε) μείζων ἐν ψυτταλίᾳ· μέγας ἐπὶ σαλαμῖνα· ἐβάπτιζε γὰρ ὅλην ἐκεῖ τὴν ἀσίαν μαχόμενος.

Ex [τοῦ] προπεμπτικοῦ.

ΚΑΙ τοῦτο μὲν ἴσως καλῶς ποιεῖς· ἀνάγκη γὰρ δή που τὸν ἐπαινεῖσθαι βουλόμενον, καὶ τῶν πράξεων ἐκείνων ἐπιθυμεῖν, ἀφ' ὧν ὑπάρχει τὸ θαυμάζεσθαι. οὐ γὰρ ἀπήρκεσε τοῖς παισὶ τὰ τοῦ Περικλέους σεμνολογήματα, ἀλλ' ἀνάξιοι * τῆς πατρῴας ἀρετῆς γενόμενοι, μείζονος δή που διαβολῆς αἰτίαν τὴν πατρῴαν δόξαν ἐκτήσαντο. καὶ πολλῶν [δὲ ἄλλων] ἀνδρῶν ἀρίστων γεγόνασι παῖδες, οἷς ἅπασιν οὐ πρὸς ἐγκώμιον πλέον, ἔλεγχος δὲ κακίας ἐγένετο τὰ τῶν * πατέρων ὀνόματα. τίς οὖν (ἴσως ἂν ἐρεῖς) ἡ θεραπεία τοῦ νοῦ; ἀρετὴ καὶ λόγος· ἡ μὲν, ἄρχουσα καὶ ἐπιστατοῦσα τῷ λόγῳ· ὁ δὲ, καθάπερ τις δεξιὸς ἀγαθῆς βασιλίδος διάκονος, τὰ ἐκείνης ἐπιτελῶν σπουδῇ πάσῃ εἰς ἔργον τε ἄγων προστάγματα. ἔστι καὶ ἄλλος ἀρετῶν μυρίος χορὸς, ὃν ἅπαντα εὑρήσεις εἴσω παιδείας ἀνακτόρων γενόμενος. ταύτας δὲ ὥσπερ τιθηνοὺς καὶ μητέρας ἐκείνων προξενοῦντές σοι. καί φημι δὴ δι' ἐκείνων καὶ τὴν τῶν ἐχομένων θήρας ἐφίξεσθαι. οἱ δὲ παῖδες ἀπολελυμένοι διδασκάλων, τὴν πόλιν ἐκείνην ἔπεμπον. Ὁ δὲ φρὺξ ὁ Μίδας [ἑλεῖν] * θελήσας τὸν σάτυρον, οἴνῳ φαρμάττει τὰ νάματα, καὶ δήσας ὕπνῳ καὶ κώματι, θήραν ἐποιεῖτο τὸν σάτυρον.

* τὴν πατρῴαν ἀρετήν.
* πατρῴων.
* θελήσας.

E propemptica.

ET hoc forſitan rectè facis. Nam neceſſe vtique eſt, eum qui laudari deſiderat, etiam res illas deſiderare vnde laus procedit. Non enim filiis Periclis præclarè geſta ſuffecerunt, ſed indigni paterna virtute exiſtentes, ad maioris reprehenſionis materiam paternam celebritatem adepti ſunt. Aliorúmque filij multorum fortium virorum fuêre, quibus omnibus parentum gloria non ad pleniorem laudem, ſed ad improbitatis accuſationem fuit. Forſitan dixeris, quis igitur erit mentis cultus? Virtus & eloquentia. Illa quidem imperans & dominans eloquentiæ: hæc verò tanquam fidelis bonæ reginæ miniſtra, illius præcepta omni contentione perficiens. Eſt & multiplex virtutum chorus, quem totum inuenies in diſciplinarum gymnaſio verſans, has vt nutrices & matres earum tibi conciliantes. Et ſanè dico per has illarum fruitionem aduenturam. Filij verò à præceptoribus abdicati, in vrbem illam ducebantur. Midas Phryx cupiens Satyrum comprehendere, vino aquam miſcet, & ſomno captum & ſopore, Satyrum venatorum more comprehendit.

Periclis filij.
Valer. Max.
Midas Phry. De quo Max. Tyr. ſerm. 3.

Ἐκ τοῦ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν διατριβὴν στάσει * αὐτοσχεδίου.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΡά τι καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις λόγοις ἐστὶν, ὦ φίλοι, φάρμακον ἔριν κοιμίσαι δυνάμενον; καὶ τί βούλεται τοσοῦτον ἡ παρ' ἡμῖν τέχνη νεανιεύεσθαι, * ὁποῖον Ὅμηρος διὰ τοῦ κρατῆρος τοῦ τῆς Ἑλένης αἰνίττεται, ὃν ἡ τοῦ Διὸς παῖς τοῖς ξένοις ἵστησιν ἐν Μενελάου * δακρύουσιν; ἢ καὶ τὸ τῆς Ἑλένης φάρμακον οὐ πόα τις ἦν, οὐδέ τις αἰγυπτία τέχνη, νηπενθὲς πόμα σκευάζουσα· ἀλλά τις λόγος ἡδὺς καὶ πάνσοφος, φαρμάκου δίκην σβέσαι δυνάμενος θυμὸν ἐκ μέσης καρδίας ζέοντα. ἀπάγει δὲ εἰς αἴγυπτον τὸν μῦθον ἡ ποίησις, ἵνα τὴν μητέρα τῶν σοφῶν λόγων αἰνίξηται. ἐφρόνει ποτὲ βασιλεὺς μικρότερον; οὐκ εἴα τοῦτο Τιμόθεος, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐρανὸν αὐτὸν * ἀνήγαγε τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως τοῖς μέλεσι. θυμὸς ἔπεζε τοῦ μετρίου πλέον; ἀφῄρει * παρὼν ἐκεῖνος τὸ πλεονάζον τοῖς κρούσμασιν. ἄθυμος ἦν; μειδιῶντα εὐθὺ * ἐδείκνυεν. ἡδοναῖς ἐνεδίδου; εἶδες ἂν εὐθὺς σεμνὸν μετὰ τὴν μουσικὴν Ἀλέξανδρον· καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, τοιοῦτον ἐξῆν ὁρᾶν ἐκεῖνον, ὁποῖον αὐτὸν ἐποίει διὰ τῶν αὐλημάτων Τιμόθεος· πραΰνει ζέφυρος ταῖς αὔραις τὰ κύματα· Ἀττικὸς δὲ ῥήτωρ καὶ λόγος ἑλλην* οὐ λύσει στάσιν εἰ μόνον φθέγξαιτο; ὅτε Ξενοφῶν ἐστρατεύετο καὶ γὰρ καὶ δόρυ μετὰ Σωκράτην Ξενοφῶν ἤνεγκε· τὸ δὲ εὐφυὲς, εὐάρμοστον. ἁβρὸς ἦν Ἀλκιβιάδης, ὁπηνίκα παρ' ἀθηναίοις εἶχε τὴν δίαιταν, σεμνὸς ἦν ἐν λακεδαίμονι. τὰ περσῶν ἐς τρυφὴν μόνος * ἐξήλεγχεν. εἰ δέ ποτε ἔδει καὶ λόγους φροντίσαι, καὶ τῆς φιλοσοφίας γυμνάσασθαι, * λύκιον ἅπαντα καὶ ἀκαδημίαν ταῖς * αὐτοῦ συνουσίαις εἰργάζετο. οἱ κάμνοντες τὴν ἱστορίαν τὴν ἀμφὶ τούτους.

* σχεδίου.
* ἐστι.
* δακρύουσι.
* ἀνήγαγε.
* παρὸν.
* ἐδείκνυ.
* αἱ λύσει τάσιν.
* ἐξήλεγξεν.
* λύκειον.
* ἑαυτοῦ.

Ex oratione extemporanea in ſeditionem prope ludum concitatam.

EXORDIVM.

AN aliquod in noſtris orationibus, amici, medicamentum eſt ad diſcordiam ſedandam conueniens? & quid noſtra ars tantum efflorеſcere cupit, quantum Homerus de cratere Helenæ, quem Iouis proles hoſpitibus porrigebat, in lacrymis Menelai confingit? vel Helenæ poculum non herba aliqua fuit, non ars quædam Ægyptia hilarem potum præparare edocta: ſed dulcis quidam ſermo & ſapiens, potens inſtar medicamenti iracundiam in medio pectore æſtuantem extinguere. In Ægyptum poëſis fabulam trahit, vt eam matrem argutiarum inſinuet. Parumne rex aliquando ſapuit? non permiſit id Timotheus, ſed cantu in cœlum vſque regis animum abduxit. Immoderaténe æſtuabat animus? præſens ille elatum animum pulſando citharam domabat. Mœſtúſne erat? ſtatim ridentem oſtendebat? an voluptatibus tenebatur? poſt cantum ſtatim caſtiſſimum videbas Alexandrum, &, vt omnia dicam, talem videre eum licebat, qualem tibi eum Timotheus reddidiſſet. Mitigat aura fluctus ipſe Zephyrus. Orator Atticus, & oratio Græca non tollet ſeditionem ſi ſolùm perorarit? Cum Xenophon militaret (nam & poſt Socratis diſciplinam etiam haſtã tulit.) Ingenium quippe commodum & congruum. Delicatus fuit Alcibiades cùm Athenis habitaret, ſobrius cum Lacedæmone. Perſas propter delicias ſolus reprehendit. Si verò aliquando neceſſe eſſet eum operam dare eloquentiæ, & in philoſophicis exerceri, totum Lyceum & Academiam conuocabat. Texentes hanc de illis hiſtoriam.

Timotheus Muſicus apud Alexandrinum regem.
Xenophon Socraticus Plutarch. in X. oratoribus.
Alcibiades. Plutarchus.

HIMERIVS.

Ex oratione in aduentum Cypriorum.

EXORDIVM.

Cyprus. Verſus poëta Vet.

POETÆ Veneri Deæ Cyprum, vt Delon Apollini aſſignant. Cyprus enim vrbs vaſta. ciues accuratè Græcè loquuntur. Mare Venerem è cœlo peperit. Partus verò hos, quales aliquando ſunt, ſacra verba tegere iubent. Opus enim erat Venerem demum concipi. Siſtitur tum mare, & ſtatim ſerenitatem inducit, mollibus fluctibus propter partum illum exſultans. Vulgari Veneri nihil cum cœleſti illa commune eſt. Producit illa impuros, & natura impudicos amores: hæc aureos habet filios, & aurea ſunt horum tela. Scopus autem eorum ſunt iuuenes, & immortales animæ.

Girald. Plato, & ſup. è dialogo inſcripto Diogenes.

Ex oratione in quendam Cappadocem.

NON venit Scytha telo vectus per Iſtrum vel Tanain, ſed in vniuerſam terram & mare. Eloquentia tela ſunt Apollinis, & flumen fabulam habens dignam, quæ à Græcis audiatur. Venit ad Indos Bacchus, ad gentem, quæ Bacchi beneficium negat, Bacchæ, & Satyrus exercitus fuit, Thyrſi & Nebrides arma. Illi verò ſimul ac viderunt Deum, eum exceperunt, armiſque deiectis, cum Baccho pugnare cœperunt. Cùm autem in Cappadociæ fines pulſi ſunt, in ripa fluminis tentoria figunt, cui nomen indituri erant. Oportebat verò eos aquis lauari: mutatur fluuius, argenteáque aqua cum Indis verſata nigra fit. Illi verò id quod ipſi erant, hoc & eſſe, & loqui fluuium voluerunt. Hinc fama iuuenem trahit: veſtræ verò diuitiæ non aurum Gygis, vel Lydij, ſed filij quidam vigore ætatis pubeſcẽtes & floreſcentes, viſu quidem tumidi & ſuperbi, tanquam ſi è medio Iouis pectore nati eſſent.

Bacchus. Polienus de Baccho.

Ex oratione, cum rogatus ſpecimen diſtulit, ac poſtea dixit.

Perſarum mos.

PERSÆ iaculandi ſtudium fouent, omniſque vita illis in pharetra & iaculis. Legem probo, magnum indicium laborioſi pectoris. Rara enim præmia eſſe decet. Ante Perſas hanc legem etiam natura ſciuit, cùm nemo Oceanum viderit, niſi media relicta terra extremis eius finibus circumuagatus foret. Quis de Pyramidibus eſſet ſermo, niſi procul hinc ſpectarentur, vel quis de lapide Memnonis apud Æthiopes, niſi illum mater extra omnem conſpectum poſuiſſet. Hæc vera eſſe, & non fabuloſè dici credimus, quia lapis loquitur cum Sole humana voce, vix etiam roſam natura hominibus largitur, nec illa ſimul naſcitur, & in aërem expãditur, ſed magnam partem vigoris in calice retinet, ſerò autem erumpit, & aperitur. Sed neque fructus autumnales colligere licet, quando homines cupiunt, ſed etſi ficus legere velis, exſpectas tamen tẽpus autumni nominatum. Æs Dodonæum quia ſemper tinnit, artificium ipſum in fabulã dies inuidioſa conuertit,

Pyramides.

Ἐκ τοῦ εἰς τὴν τῶν Κυπρίων ἐπιδημίαν.

Τὸ Προοίμιον.

ΤΗν Κύπρον οἱ ποιηταὶ, θεῶν Ἀφροδίτῃ χαρίζονται· ὥσπερ τὴν Δῆλον Ἀπόλλωνι. ἡ γὰρ κύπρος πόλις μεγάλη· * δῆμοι τὴν γλῶτταν ἀκριβῶς ἕλληνες. ὤδινεν δὲ οὐρανοῦ τὴν Ἀφροδίτην ἡ θάλαττα· τὰς δὲ ὠδῖνας ταύτας, αἵ τινές ποτε εἰσὶ, μυστικοὶ λόγοι κρύπτειν κελεύουσι. καὶ ἔδει γὰρ λοιπὸν ἐκκυηθῆναι τὴν δαίμονα. ἵσταται μὲν εὐθὺς καὶ ἄγει γαλήνην ἡ θάλαττα, ἁπαλοῖς κύμασι περὶ τὸν * τόκον πορφύρουσα. πανδήμῳ δ' Ἀφροδίτῃ πρὸς τὴν οὐρανίαν οὐδὲν κοινόν. ἡ μὲν γὰρ βεβήλους καὶ οὐ καθαροὺς τὴν φύσιν γεννᾷ τοὺς ἔρωτας· τῇ δὲ χρυσοῖ μὲν οἱ * πόδες, χρυσᾶ δὲ τὰ τούτων καὶ βέλη· σκοποὶ δὲ αὐτοῖς ψυχαὶ νεοτελεῖς καὶ ἀκήρατοι. * al. δῆμοι * τόκον. * al. παῖ

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἐκ καππαδοκίας ῥηθέντος.

ΟΥδὲ ὑπὲρ ἴστρον αὐτὸν καὶ τάναϊν, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν ἦλθεν ὁ σκύθης ὑπὲρ τοῦ βέλους ὀχούμενος. λόγος δὲ ἄρα τὸ βέλος Ἀπόλλωνος, καὶ ποταμὸς ἐκεῖ μῦθον ἔχων ἀκοῆς ἑλλήνων * ἄξιον. ἦλθεν ἐπ' ἰνδοὺς ὁ Διόνυσος, γένος τὴν Διονύσου χάριν ἀρνούμενον. ἦν δὲ ὁ μὲν στρατὸς, βάκχαι καὶ σάτυροι. τὰ δὲ ὅπλα, * νεβρίδες καὶ θύρσοι· οἱ δὲ ἄρα ὁμοῦ τε εἶδον τὸν θεὸν, καὶ ἤρων τε καὶ τὰ ὅπλα ῥίψαντες, χοροὶ οἱ τέως μαχόμενοι τῷ Διονύσῳ καθίσταντο. ἐπεὶ δὲ ἐν * ὅροις καππαδοκῶν ἦσαν ἀγόμενοι, σκηνοῦσι μὲν ἐπὶ τῷ χείλει τοῦ ποταμοῦ, ᾧ καὶ δώσειν τὴν ἐπωνυμίαν ἤμελλον. δεῆσαν δὲ τοῖς νάμασι λούσασθαι: ἀμείβεται μὲν ὁ ποταμὸς, καὶ τὸ ἀργυροῦν ὕδωρ ἰνδοῖς ὁμιλῆσαν, μελαίνεται· οἱ δὲ ὅπερ ἦσαν αὐτοὶ, τοῦτο καὶ εἶναι καὶ λαλεῖσθαι τὸν ποταμὸν ἀπεργάζονται. ἐντεῦθεν * ἄγει τὸν νεανίσκον ἡ φήμη. ὁ δὲ ἡμέτερος πλοῦτος, οὐ χρυσός τις γυγάδας ἢ λύδιος, ἀλλά τινες παῖδες ἡβῶντες μὲν τὴν ὥραν, καὶ τὴν ἡλικίαν ἀκμάζοντες, σοβαροὶ μὲν ἰδεῖν καὶ ὑψαύχενες, ἅτε ἐκ μέσων Διὸς στέρνων γεννώμενοι. * ἄξιον. * al. νε * ἱεροῖς *

Ἐκ τοῦ ὅτε τὴν ἐπίδειξιν ἀξιούμενος ἀνεβάλετο, εἶτα εἶπεν.

Τὸ Προοίμιον.

ΠΕρσαι τὰ τόξα σπουδάζουσι, καὶ πᾶς ὁ βίος ἐκείνοις φαρέτρα καὶ βέλη. ἐπαινῶ τὸν νόμον, δικαία φιλοπόνου γνώμης βάσανος. σπάνια γὰρ εἶναι καθήκει τὰ τίμια. οἶδε τοῦτον πρὸ περσῶν ἡ φύσις τὸν νόμον. οὐδεὶς ἂν ὠκεανὸν ἰδεῖν ἠξίωσεν, εἰ μὴ τὴν ἐν μέσῳ φυγὼν περιεχύθη τῆς γῆς τοῖς τέρμασι. τίς δ' ἂν εἴη πυραμίδων λόγος, εἰ μὴ πόῤῥω τοῦτο τὸ θέαμα· ἢ τοῦ κατ' αἰθίοπας λίθου τοῦ Μέμνονος, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἄνω τῆς πολλῆς θέας ἡ μήτηρ ἔστησε. ταῦτά τοι καὶ ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐ μῦθον εἶναι τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον, πιστεύομεν. ὅτι λίθος ὁμιλήσας ἡλίῳ οἷον ἄνθρωπος ἠχεῖ καὶ φθέγγεται. μόλις καὶ ῥόδον ἡ φύσις ἀνθρώποις χαρίζεται. καὶ οὐδὲ τοῦτο ὁμοῦ τε φύει καὶ εἰς ἀέρα πετάννυται, ἀλλ' * κουρῆσαν τὸ πολὺ τῆς ἀκμῆς εἴσω τοῦ κάλυκος, ὀψὲ προκύπτει καὶ σχίζεται. ἀλλ' οὐδ' ὀπωρίζειν ἔξεστιν, ὅταν ἐθέλωσιν ἄνθρωποι· ἀλλὰ κἂν συκάζειν * ἐθέλῃς, ἀναμένεις τὴν ὥραν τῆς ὀπώρας ὁμώνυμον. τὸ δὲ ἐν δωδώνῃ χαλκεῖον ὅτι ἠχεῖ ἀεί· μισήσας ὁ χρόνος, διέλυσεν εἰς μῦθον τὸ τέχνημα.

δεινὴ

δεινὴ γὰρ ἡ συνήθεια κόρον τεκεῖν, καὶ τὴν ἐξουσίαν * ὕβρει λυμήνασθαι. οἰκοῦντες γῆν, ζητοῦμεν θάλατταν· καὶ πλέοντες πάλιν, προσκοποῦμεν τὰ λήϊα. ὁ πλωτὴρ μακαρίζει γηπόνον, καὶ τὸν ναυτίλον ἀρότης ἡγεῖται πάλιν εὐδαίμονα. ταῦτα πάντα τοῦ κόρου παίγνια. κόρον γεννᾷ ἡ συνήθεια. φεύγωμεν τὸν κόρον, ὦ παῖδες· τοξεύει πολλάκις δι' ὕβριν ὥσπερ καὶ αὐτοῖς ἤδη τοῖς ἔρωσι. τοῦτο γάρ ποτε τῆς παροιμίας ἤκουσα.

consuetudo enim ſatietatem facilè parit, & licentiam ferociâ corrumpit. Terram incolentes, mare quærimus, & rurſum nauigantes mentem coniicimus in ſegetem. Nauta felicem prædicat agricolam, & nautam contra arator fortunatum putat. Hæc omnia pueriles luſus. Satietatem gignit conſuetudo. Fugiamus ſatietatem pueri. Sæpe hæc ferociâ tanquam ſagitta ferit, & ipſis iam amoribus. Hoc enim aliquando prouerbio didici.

HIMERIVS. Horat. lib. 1. ſerm. Satyra 1.

ἔρωτες τοξόται Xenoph.

Ἐκ τοῦ εἰς Μουσώνιον τὸν ἀνθύπατον ἑλλάδος.

Τὸ Προοίμιον.

Ὀκνοῦντά με πάνυ τὰ θέατρα, καὶ τῶν πανδήμων συλλόγων ἀπάγειν τοὺς λόγους σπεύδοντα, λῦσαι τὸν νόμον ἠνάγκασας. λύει καὶ κύκνος σιγὴν, λύραν ὅταν Ἀπόλλωνος ἀκούσῃ πλήττοντος· καὶ τῶν ἄντρων ἐξάγει τὴν ἀηδόνα πρὸς ἥλιον, λυρικὸν ἠχήσας ὁ Ζέφυρος. τολμᾷ καὶ ναύτης τὰ κύματα, καὶ βακχεῖος ἀνὴρ θαρρῶν ἐγείρει τὸ σκίρτημα· ὁ μὲν, ἔαρ ὅταν * κοιμίζῃ θάλατταν· ὁ δὲ, ὅταν Διονύσου θύρσον δονοῦντος αἰσθάνηται. μὲν σὲ ποιητής τις εὔτολμος οὐκ ἂν (οἶμαι) ὀκνήσειεν οὐδ' αὐτῷ εἰκάσαι Ἀπόλλωνι· τόξα δέ * σοι καὶ βέλη τοσοῦτον φίλα, ὅσον Ἀπόλλωνος φύσιν ἐνδείξασθαι, ἀναίμακτα δὲ μένει ἀεί. σῆς γὰρ ἀκίδος φόνον ἀνθρώπων * οὐ θέμις ἅψασθαι, ἀλλά τις ἔφυγεν [δὲ] σὴν ψῆφον, καὶ δήμιον * εἶδε τὸ ξίφος κατὰ τῆς σφαγῆς ἀνατείνοντα. οὕτω καὶ πῶλος καλῶς πωλεύεται, καὶ σκύλαξ δεξιῶς σκυλακεύεται, ὅταν ἄνευ κέντρου καὶ μάστιγος ὁ μὲν πωλοδάμνης τὸν ἵππον, ὁ δὲ σκυλακεύτης τὸν κύνα χειρὶ τιθασεύων ἐκτρέφειν βούλοιτο. τί Κῦρον ἐν Πέρσαις μέγαν ἐποίησεν; ἥμερος τρόπος καὶ μείλιχος· εὐτύχησε γὰρ ἀεὶ κατὰ βαρβάρων ἡ πόλις. ἀγγέλλει ποτὲ τὴν νίκην τῶν τις ἀριστέων τῷ δήμῳ· οἱ δὲ * ὄντως αὐτὸν τῆς προθυμίας ἠγάσθησαν, ὥστε χαλκοῦς παρ' Ἀθηναίοις ἀπὸ τῶν λόγων ἐκείνων ἕστηκεν.

* ἴσ. κοιμίζον.

* οὐκ ἔστι.
* δή.

Ex oratione in Muſonium Proconſulem Græciæ.

EXORDIVM.

Coegisti me theatra negligentem, & de publicis concionibus orationem auertere conantem, legem ſoluere. Rumpit & ſilentium cygnus cùm audierit Apollinem lyram ferientem, & Zephyrus lyricum quid ſonans ex antris ad Solem prouocat Aedonem. Audent nautæ ſe mari committere, & vir Bacchicus ſecurus excitat laſciuiam. Illi cùm ver mare mulcet, hic cum Bacchum thyrſum ſenſit vibraſſe. Te quidem vt puto, poëta quidam audaculus non neglexit cum Apolline ipſo componere. In tantum tibi iacula & ſagittæ grata, in quantum Apollinem imitantur, incruenta perpetuò manent. Non licet cuſpidi tuæ hominem interimere, ſed aliquis effugit iudicium tuum, & ſciuit te publicum gladium contra cædem extendere. Sic pullus benè domatur, & catulus ſcitè informatur, cùm ſine calcari domitor equum, cùm ſine flagello magiſter canem manu demulcens enutrire cupiet. Quid Cyrum Perſis commendauit? lenes mores & placidi. Felix ſemper hæc vrbs aduerſus Barbaros fuit. Nuntiat modo victoriam populo quidam è nobilibus, qui ſic ſtrenuitatẽ eius admirati ſunt, vt apud Athenienſes hac oratione ſtatuam poſuerint.

Cygnus.

Cyrus rex de quo Xenophon in Cyripadia.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον νέηλυν.

Τὸ Προοίμιον.

Ἐμέμνητο δὲ ἄρα καὶ παρὰ τὰς μάχας Ἀχιλλεὺς τῆς λύρας· καὶ τὰ μὲν πεδία τοῖς ὅπλοις ἤστραπτεν, ὁ δὲ κατὰ τὴν σκηνὴν, τὴν ἑαυτοῦ κιθάραν * ἥρμοζεν. ἡ δὲ τῆς ᾠδῆς ὑπόθεσις· ἤρα ἀρετῆς Ἀχιλλεὺς, καὶ τὰ κλέα τῶν ἀνδρῶν νῦν μὲν πολεμῶν ἐμιμεῖτο, νῦν δὲ ᾠδῆς ἐργαζόμενος. ἔρις ἦν ἀμφὶ τοῖς παιδικοῖς τῶν θεῶν· ἀλλ' οὔτε Ἀθηνᾶ τὰ ὅπλα ἔχουσα, τοῖς ὅπλοις ἤριζεν· οὔτε Ποσειδῶν φέρων τὴν τρίαιναν, ταύτην προεβέβλητο· ἀλλ' ἡ μὲν τὸν θαλλὸν ἀνέσχεν, ὁ δὲ ἀντήχει τῷ κύματι. καὶ λύει ψῆφος τὴν κρίσιν, καὶ Ἀθηνᾶ λαμβάνει τὰ νικητήρια· καὶ ἡ μὲν ηὔλει, ἡ δὲ κιθάραν εἶχεν, ἡ δὲ ἐνέπνει τῇ σύριγγι.

Ex oratione in Seuerum aduenam.

EXORDIVM.

Achilles etiam inter prælia lyræ memor fuit, & qui campos armorum fulgore illuſtrabat, hic in tentorio ſuam citharam aptauit. Cantus argumentum, amabat virtutem Achilles, virorùmque gloriam nunc bellando, nunc cantando imitabatur. De deliciis ſuis Dij inter ſe certabant. Neque Pallas armis inſtructa armis contendit, neque Neptunus, quo armatur, tridentem protulit. Verùm illa oleam excitauit, hic fluctibus contra ſonuit. Et decreto ſoluitur lis, & Minerua vicit iudicio: hæc tibia modulata eſt, altera citharam pulſauit, tertia fiſtulam inflauit.

Ἐκ τῆς λαλίας. Τὸ Προοίμιον.

Ὅταν αἱ μοῦσαι καθ' ἑλικῶνα χορεύωσι, πάντα [μοι] ἠχῆς * ἐμπίμπλανται. * ἠχεῖ μὲν τέττιξ, καὶ ἀναμιμνήσκει τὸν μῦθον τῷ μέλει. ὅτι ἐγὼ, φησιν, ὢν ἄνθρωπος ᾖδον ἀεὶ, καὶ ἐπειδὴ τὴν φύσιν ἤμειψα, οὐ συναφῆκα τῷ βίῳ τὸν πόθον. ἀηδόνων δὲ καὶ χελιδόνων γονὴ, ἔτι δὲ κύκνων ἀγέλαι περὶ τὰς θεὰς χορεύουσιν.

* ἐμπίπλαται.
ἠχῇ ἠχεῖ.

Ex oratione ad voluptatem captandam comparata.

EXORDIVM.

Cvm Muſæ in Helicone ducunt choreas, omnia circum mihi cantu replentur. Cantat cicada, & fabulam cantu ſuo refricat in memoriam. Quia, inquit, ego olim homo cùm eſſem ſemper cecini, & cùm natura mutata eſt, non vna cum vita deſiderium amiſi. Philomelarum & hirundinum genus, & cygnorum copia circum Deas canunt.

HIMERIVS.

Ex oratione in Vrſicium Comitem.

QVÆCVNQVE pictores, etiam poterunt oratores, omnis potius imitatio ad orationem comparata minor eſt. Narrant Abarim philoſophum genere hyperboreum, lingua quidem Græcum, veſte habitúque Scytham fuiſſe. Sin alibi locutus fuerit, hoc è media Academia, & Lyceo exiſtimari. Dicitur Triptolemus ſublatus eſſe à Cerere, vt paſtoralem menſam ſuaui tritico commutaret. Venit Athenas Abaris inſtructus ſagittis, humeris portans pharetram, aſtricta chlamyde, circa lumbos aurea erat zona, femorale ab imis pedibus in nates vſque extenſum. Hanc vbique orationem reperimus, vt in harmonia lyrica cum animo conſonantem. Comis fuit in conueniendo, in rebus magnis tacitè, peragendis induſtrius, in re præſenti videnda peracutus, in futura præcauẽda circumſpectus, ſapientiæ cupidus, amicitiæ cultor, pauca committens fortunæ, omnibus tamen ob prudentiam commiſſus.

Abaris philoſophus.

Triptolemus.

Ex oratione in Seuerum collegam.

QVIS magis illo, vel cum celeritate iuſtitiam ſectatus eſt, vel cum ratione ſectatus, magis eam publicè demonſtrauit? quis ſic in agendo ſubtilis, quis in puniendis ſontibus ita tardus? Quis adeò auri victor, quis ita cupidus humanitatis, & tantæ erga miſeros clementiæ? Maturus quidem in verbis in rebus & operibus maturior.

Ex oratione in Cylaceum Græciæ Procoſ.

CLYPEVS auro coruſcat, & Vulcaniam refert artificio dextram, quæ ſola ob ſapientiam artificio naturam valet adumbrare. Meãder Cariæ fluuius, quantum magnitudine à Nilo ſuperatur, tantum natura ſuperat terra, quam Ægyptiis largitur, de hoc fabulam fingit. Ille vero nautis mare eripiens, agricolis dedit aratris pro aquis ſulcos ſcindere. Videas campum, vbi prius fuit mare, videas laſciuientes hinnulos loco delphinorum, loco nautæ hortantis, paſtoris ſonantem fiſtulam audias.

Mæander. Nilus.

Ex oratione in aduenas Epheſios.
EXORDIVM.

CVM Apollo diuinatorium tripodem collocans omnibus oracula redderet, omnes gentes omnéſque vrbes fama hac ad Deum attrahebantur.

Ex oratione in populares ſuos.
EXORDIVM.

ETENIM iam demum tempus eſt, iuuenes, etiam ciuibus lyram noſtram adaptandi. Quid vrbem proferre dicemus? ſed cùm non in curribus nos vehamur, neque ſtudia poëtarum amplectamur, age viris & oratione vrbem muniamus. Quid ex omnibus magnam Homeri famam in furorem egit? num virorum gloria? Ego virtutem quæro, & ob hanc viros celebrare cupio. Principium virtutis duplicia ſunt indicia, cum regis decreta, tum ſubditorum amor. Cum ſubditis amorem,

Homeri fama.
Principis dotes.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν κόμητα Οὐρσίκιον.

Ὅσα γραφεῖς, καὶ λόγοι δύνανται· μᾶλλον δὲ μικροτέρα μίμησις πᾶσα πρὸς λόγους. Ἄβαριν τὸν σοφὸν, γένος μὲν ὑπερβόρειον λέγουσιν, Ἑλληνα δὲ τὴν φωνὴν γενέσθαι, καὶ σκύθην μὲν ἄχρι στολῆς τε καὶ σχήματος. εἰ δέ που γλῶτταν κινήσειε, τοῦτο *ἐκεῖνο ἐκ μέσης ἀκαδημίας καὶ αὐτοῦ λυκείου νομίζεσθαι. τὸν Ἐλευσίνιον ἔφηβον ἀρθῆναι λόγος πρὸς Δήμητρος, ἵνα τὴν νομάδα τράπεζαν ἡμέροις ἀμείψῃ πυροῖς. ἧκεν Ἄβαρις ἀθήναζε τόξα ἔχων, φαρέτραν ἡμμένος εἰς ὦμον, χλαμύδι σφιγγόμενος. ζώνη δὲ κατ᾽ ἰξύων χρυσῆ, ἀναξυρίδες ἐκ ταρσῶν ἄκρων, ἄχρι καὶ γλουτῶν ἀνατείνουσαι. τοῦτον πανταχόθεν εὑρίσκομεν καθάπερ ἐν ἁρμονίᾳ λύρας σύμφωνον ἠχοῦντα τῇ γνώμῃ τὸν λόγον. ἦν ἡδὺς ἐντυχεῖν, δεινὸς ἡσυχῇ μεγάλην πρᾶξιν ἐργάσασθαι. ὀξὺς τὸ παρὸν ἰδεῖν, προμηθὴς τὸ μέλλον φυλάττεσθαι, σοφίας ἥττων, ἐραστὴς φιλίας· ὀλίγα μὲν τύχῃ πιστεύων, γνώμῃ δὲ τὰ πάντα πιστούμενος.

* ἐκεῖθι

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον ἑταῖρον.

Τίς γὰρ ἐκείνου μᾶλλον ἢ σὺν τάχει τοῦ τῆς δικαίου φύσιν ἐθήρευσεν: ἢ σὺν ὀρθότητι θηρεύσας, ἐδημοσίευσεν; τίς μὲν οὕτως ὀξὺς πρᾶξαι, τίς δὲ βραδὺς κολάσαι τὸν κινδυνεύοντα; τίς μὲν οὕτω κρείττων χρυσίου; τίς δὲ *ἥττων φιλανθρωπίας καὶ τοῦ κατελεῆσαι τὸν δυστυχήσαντα; ἁδρὸς μὲν ἐν λόγοις, ἔργα δὲ καὶ πράξεις ἁδρότερος.

* φ τωι

Ἐκ τοῦ εἰς *Κυλάκειον τὸν ἀνθύπατον Ἑλλάδος.

* καὶ κιοι

Χρυσῷ μὲν ἀσπὶς ἀστράπτουσα, καὶ τὴν Ἡφαίστου μηνύουσα χεῖρα τοῖς θαύμασιν, ὅτι μόνη διὰ σοφίαν ἠπίστατο τῇ τέχνῃ φύσιν μιμήσασθαι. Μαίανδρος ὁ *κὰρ ποταμὸς, ὅσον πλήθει τοῦ Νείλου λείπεται, τοσοῦτον φύσει περίεστι. τοῦ μὲν γὰρ μῦθος ἡ γῆ ἣν αἰγυπτίοις χαρίζεται. ὁ δὲ πλωτῆρας ἀποσυλήσας τὴν θάλατταν, γηπόνοις σχίζειν ἔδωκεν ἀρούραις ἀντὶ κυμάτων *τοὺς αὔλακας. ἴδοις ἂν πεδίον μὲν τὴν πρόσθεν θάλατταν, σκιρτῶντα δὲ ἀντὶ μὲν δελφίνων νεβρόν· ἀντὶ δὲ ναύτου κελεύοντος, νομέως ἠχούσης ἀκούσῃ σύριγγος.

Ἐκ τοῦ εἰς νήλυδας *ἐφεσίους.

Τὸ Προοίμιον.

Ὅτε τὸ μαντικὸν Ἀπόλλων ἱδρύσας τρίποδα τοῖς πανταχόθεν ἐθέμιζε, πάντα γένη καὶ πᾶσαι πόλεις παρὰ *τὸν θεὸν ἐστέλλοντο ὑπὸ τῆς φήμης δημαγωγούμενοι.

Ἐκ τοῦ εἰς τοὺς ἑταίρους πατρίδος.

Τὸ Προοίμιον.

Ἀλλὰ γὰρ ὥρα λοιπὸν, ὦ παῖδες, καὶ τοῖς πολίταις τὴν λύραν τὴν ἡμετέραν ἁρμόσασθαι. τί τὴν ἐνεγκοῦσαν πόλιν ποιήσομεν; ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ἁρμάτων ἡμεῖς ὀχούμεθα, οὐδὲ τὰ ποιητῶν σπουδάζομεν· φέρε ἀνδράσι καὶ λόγοις τὴν πόλιν τειχίσωμεν. τὸ δὲ Ὁμήρου τὴν μεγάλην ἠχὼ τί τῶν ἁπάντων ἐξέμηνεν; οὐκ ἀνδρῶν δόξα; ἐγὼ δὲ ἀρετὴν ζητῶ, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐπαινεῖν τοὺς ἄνδρας βούλομαι. τῆς δὲ ἀρχικῆς ἀρετῆς διπλᾶ τεκμήρια· βασιλέως τε αἱ ψῆφοι καὶ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι. μετὰ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι,

μετ

μετὰ τῶν ἔργων τὴν φύσιν σκέπτεσθαι ἄξιον· καὶ ἴσον τις εὑρήσει τάς τε πράξεις ἠχούσας, καὶ τὴν φύσιν ὅθεν κατωρθοῦντο. τίνα δὴ τῆς φύσεως τούτων γνωρίσματα; ὀξὺς φρόνησιν, ὑψηλὸς *γνώμην, εὖ ποιεῖν ἄοκνος, δημοτικὸς τὸν τρόπον. εἰ μὲν εἰπεῖν δέῃ, τὸν Περικλέα νικῶν· εἰ δέ τι πρᾶξαι, τὸν Ἀλκιβιάδην μιμούμενος· μᾶλλον δὲ καὶ φιλόπολις· μᾶλλον δὲ καὶ χρημάτων κρείττων, ὅπερ ἡ συγγραφὴ τὸν Περικλέα προσείρηκεν· ἐν δὲ ταῖς πράξεσι, πολλῷ τοῦ Κλεινίου θερμότερος· ἁπάσης ἀτέχνως λύρας οὐ μεῖον πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν εὐάρμοστος. τοιοῦτόν τινα καὶ τὸν Πρωτέα γενέσθαι μύθοι δηλοῦσιν αἰγύπτιοι, ὅταν αὐτὸν νῦν μὲν εἰς ὕδωρ ἀμείβουσι, νῦν δὲ εἰς δένδρον καὶ φλόγα. τὸ εὔκολον γὰρ τῆς φύσεως διὰ τούτου σημῆναι βούλονται.

Ἐκ τοῦ εἰς [τὸν] πριβάτον ῥωμαῖον.

Τὸ Προοίμιον.

Ἤγαγε δὲ ἄρα ὁ τοῦ πυρὸς [illegible] κατ' Ἐλευσῖνα πόθος καὶ Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην ἐπὶ μυστήρια.

Ἐκ τοῦ ὅτε ἀπὸ τῆς Κορίνθου ἐπανῆλθεν.

Εἰ δὲ ἄρα τύχη τις διαχωρίζοι τὰ σώματα, τῇ γοῦν ψυχῇ προβλέπειν, καὶ μὴ τῷ πόθῳ τῶν παιδικῶν ἀποσχίζεσθαι. γνωρίζω τὸ πάθος, ἐμὴν ἑρμηνεύει γνώμην ἡ ποίησις.

Ἐκ τῆς εἰς Ἀμπέλιον προπεμπτικῆς.

Τὸ Προοίμιον.

Ἤμελλον ἄρα, ὦ παῖδες, ἤμελλον μόνος εὑρήσειν Ἑλλήνων τὰ τῆσδε φυγῆς τὰ θήρατρα. χθὲς δρασμὸν ἠπείλει καὶ ἅρματα, τήμερον ὤφθη τοῖς ἐμοῖς δικτύοις ἁλώσιμος. γενέσθαι μὲν καὶ Ἀλέξανδρον λόγος ταῖς πάλαι τέχναις ἀγώνισμα· ὥστε δὴ καὶ νειμάμενοι τὴν μορφὴν αὐτοῦ Λύσιππος καὶ Ἀπελλῆς, ὁ μὲν φαρμάκοις, ὁ δὲ χαλκῷ τὴν φύσιν τοῦ βασιλέως ἡρμήνευσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ὑπερβὰς τὸ σῶμα, ψυχῆς ὡμίλει καὶ κάλλει καὶ χάρισιν, εἴη ἂν καὶ οὗτος ἀψευδὴς ζωγράφος, μὴ τὸν πρωρέτην ἐπισήμονα πάσῃ ναυτιλίᾳ κτησάμενος. τὸ γὰρ ἄπειρον *ἐπὶ τῆς χρείας ταράττεται, τὸ δὲ μελετῆσαν θαρρεῖ τὴν τέχνην, ἣν ἔμαθεν. ἐκ πυλῶν εἰς νύσσαν ἴσον τὸν δρόμον ἰθύνατε. πρᾷος εἶ; κοινὸν καὶ τοῦτο πλεονέκτημα. κακὸν μισεῖς; κακίας συνεπεστράτευσεν. ἀδίκων δώρων ἐξέκλινας φύσιν; ἀπέκλεισε καὶ οὗτος τὰς τῆς ψυχῆς πύλας ὑβριστῇ χρυσῷ καὶ δικαιοσύνην ἐλέγχοντι. ἔγνω γὰρ, ὡς οὐ δικαιοσύνη σὺν ὀλίγοις, ψόγος. ἀλλὰ σὺν ἀδικίᾳ πλοῦτος, ἐχθρὸς ἀρετῆς καὶ τοῦ θαυμάζεσθαι. αὕτη δὴ *πρώτη τῶν ἐγκωμίων ἀρχὴ, ὅτι καὶ ἀρχὴ τῶν πράξεων. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, τί μὲν εἴποι τις; τί δὲ φυλάξαιτο; καὶ γὰρ τὸ λέγειν, ἄπορον· καὶ τὸ μὴ λέγειν, ἀχάριστον. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ *κάλλη τῶν ἀγαλμάτων θεώμενοι, ἔχονται μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τοῦ πρώτου προσπίπτοντος, μεταβιβάζοντες δὲ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλο τὴν θέαν, ἀποροῦσιν ὅ,τι καὶ πρότερον θεάσονται· μᾶλλον δὲ (τί γάρ μοι δεῖ παλαιᾶς εἰκόνος;) ὥσπερ οἱ τι τῶν νέων δημιουργημάτων θεώμενοι, προσβλέπειν μὲν ἅπασιν ἀθρόως ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου τῷ παντὶ κάλλους βιάζονται, ἐν μέρει δὲ ἄλλου ἄλλοθεν δημαγωγοῦντος τὸν πόθον, σχίζονται τὴν θέαν τῷ θαύματι·

ἢ τῆς. M. M.

*al. τῇ πρώτῃ.

* τῶν ἀγαλμ. κάλλη.

cum operibus naturam par eſt conſiderari,& aliquis reperiet opera æqualia cum natura, à qua diriguntur. Quænam principum naturæ ſigna? acerrimo eſſe iudicio, ſublimi animo, in benefaciendo promptum, moribus eſſe popularibus, eloquentia ſi dicendum eſſet, Periclem vincere, ſi quid agendum, Alcibiadem imitari, vrbem potius amare, pecuniáſque potius contemnere, quemadmodum Periclem feciſſe diximus, in agendo vehementiorem multò eſſe Clinia, ad agendum vel ſine arte lyra quauis aptiorem eſſe. Talem aliquem Proteum eſſe Ægyptiæ fabulæ oſtendunt, cùm eundem nunc in aquam, nunc in arborem,& flammam mutant. Promptitudinem naturæ per hoc ſignificare volunt.

HIMERIVS.

Proteus.

Ex oratione in Priuatum Romanum.

AMOR ignis Eleuſini traxit etiam Anacharſim Scytham ad myſteria.

Ex oratione, cùm Corintho reuerſus eſſet.

SI caſus aliquis corpora ſepararet, animo tūc proſpiciendum,& amore amor amicorum non eſt diſiungendus: agnoſco affectum animum meum explicat poëſis.

Epropemptica in Ampelium.

EXORDIVM.

SOLVS è Græcis, ò adoleſcentes, huius fugæ laqueos reperiam. Heri fugam minatus eſt curtus, hodie viſus eſt meis retibus conſtrictus eſſe. Fertur Alexander vetuſtis materiam artificibus dediſſe, ita vt Lyſippus & Apelles formam ipſius partiti, ille quidem coloribus, hic vero ære naturam regis explicuerint. Cùm verò oratio corpus tranſcendens, cum animi venuſtate & decore coniungatur. Sit & hæc vera delineatrix, nullum gubernatorem peritum omni habens nauigatione. Infinitum cum inopia confunditur. Exercitatio præſumit artem quam didicit. E carceribus ad calcem curſum dirigite. facilis es! communis hæc eſt virtus. malum odiſti? cum malo etiam bellum geſſit. Iniuſtorum naturam donorum fugiſti? ipſæ etiam animæ ſuæ ianuam damnoſo auro, iuſtitiámque ooarguenti occluſit. Nouerat enim iuſtitiam, non eſſe cum tenuibus opibus infamiam, ſed cum improbitate diuitias, virtuti inimicas & gloriæ. Hæc initium laudum eſt, quia & initium rerum. Hoc verò deinde, quid quis dixerit? quid obſeruauerit? Dicere enim infinitum eſt, non dicere, ingratum. Quemadmodum illi qui pulchras ſtatuas intuentur, coniiciunt oculos in eam quæ primo occurrit, deinde aliam poſt aliam ſpectantes dubitant quam prius conſpiciant. Potius verò (quid enim mihi opus antiqua ſimilitudine?) vt ij qui aliquam è multis nouis ſtatuis nouam vident, aſpicere ſummatim omnes è pulchritudine quæ eſt, in toto circumfuſa coguntur, particulatim verò alia alio ducente cupiditatem, admiratione ſpectaculum abrumpunt:

Alexander.

HIMERIVS. ſic & facta tua vndique conuenientia aliá hiſtoriam poſtulant, nec his orationis terminis includi volunt. Quis facta tua, vel iuſtitiam, vel priuatam operam, vel reipublicæ curas, inopiæ prouidentiam, vel principium temperantiam tum clementia, dicere poſſet? Propter te Sparta ſordidum crinem in venuſtam cæſariem commutans, in deliciis agit. Quis infinitam ædificiorum copiam pro dignitate recenſeat? Sufficit Pericli ad commendationem Propylæa, & Parthenon, & Dario domus regalis, aureáque vitis Artaxerxi Theodori Samij opus, cùm Medus ille inutile hoc opus aduerſa natura in delitiis haberet. Tu autem à Thermopylis incipiens, ad vſque extimum Peloponneſi receſſum, omnem locum medium vrbes eſſe declaraſti. Fuit quidam vicus Colyttas in vrbis meditullio vocitatus, populi quidem habens nomen, ſed fori vſu celebris, antiquus gloria, venit ille huc fama ductus. Videns verò naturam loci admiratus eſt: ornatu verò vrbis magis confuſus eſt, non tamen deſiit in re gerenda propter vrbem pudore ſuffundi. Tu verò fabulas credibiles eſſe oſtendiſti. Cùm lapides tui amantes ingemiſcant, & lachrymas libent velut ab amata ſeparatus furtim amaſius, vt ego vereor, ne tui deſiderium damnum aliquot excitet, & aliqui naturam commutantes, in florem aut arborem conuerſi fabula abſurda fiant.

Ex oratione in Anatolium Præfectum.

IVPITER per Mercurium è cœlo teſſeram mittens, apud Homerum, iuſſit Achillem ſocij caſum deplorantem arma ſumere. Agedum ergo etiam nos tanquam cœleſti aliquo impulſu in feſtiuitate dolorem ſoluentes, Apollini cantemus. Nos noſtris artibus magnum illum principem cepimus. Non hæc ſunt nugæ, aut Attici ſales, Bacchum è Thebis peregrinum, Neptunum è fluctibus amantem, ſicuti ad vrbem Lacones ludunt, ſed verum colloquium, ſed inſtitutio & ſanctio, radix bonorum & initium. Ipſe verò hoc germine animum ſuum plantat, Atticis irrigans aquis. Semper verò omnia pulchra rara, & immortalem gloriam intelligentibus conciliant. Primus ſapiens Anacharſis è Scythia in Græciam venit: Primus Pelops è Lydia
Anacharſis. Pelops. immortalibus in ſerenitate vectus equis, & mercedem nouæ diuiſionis accipit, vt dederit regioni cognomen. Et laus illa quidem adhuc in littoribus: fluctuat verò oratio non videns portum apparentem. Optimum igitur forſitan fuerit, hunc imagine eius naturam exprimentem, Phidiam in eo imitari. Non ignorabat Phidias, quis & in quibus Iupiter eſſet, ſcilicet animo ſapientior quàm dextra. Cupiẽs
Phidias. igitur vna imagine Iouis ingenium exprimere auro commiſcens ebur, Eleis quidem Olympium, aliis hominibus Iouem vna imagine talem, vt eſt, effingens. Volo tibi è diuinis coloribus tabulam pingere: terreni enim colores tempore eluũtur: ſententiã verò & opinionem, ſi cui placet nominare tabulam, non contendã.

οὕτω καὶ αἱ σαὶ πράξεις πᾶσαι πανταχόθεν περιπέπλευσαι, ἱστορίαν ἄλλην ζητοῦσιν, ἀλλ᾽ οὐ τὸν παρόντα τῶν λόγων νόμον ἀνέχονται. τὰς πράξεις εἴπῃ τις, ἢ τὰς δίκας, ἢ τὴν ἐν μέρει σπουδήν, ἢ τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων φροντίδας, πενίας πρόνοιαν, ἢ τὸν σὺν πρᾳότητι τῶν δυναστευόντων σωφρονισμόν; ἀλλὰ διά σε καὶ Σπάρτη τρυφᾷ· ῥυπῶντα πλόκαμον εἰς εὐανθῆ κόμην ἀμείψασα. τὸν δὲ ἄπειρον τῶν οἰκοδομημάτων ὄχλον τίς ἂν κατ᾽ ἀξίαν δηλώσειε; Περικλεῖ μὲν προπύλαια πρὸς φιλοτιμίαν ἤρκει, καὶ παρθενών, καὶ οἶκος Δαρείῳ βασίλειος, καὶ ἄμπελος Ἀρταξέρξῃ χρυσῆ, Θεοδώρου σαμίου ποίημα, ἄχρηστον ἔργον τρυφῶντος μήδου κατὰ τῆς φύσεως· σὺ δὲ ἐκ πυλῶν ἀρξάμενος, ἄχρι καὶ Πελοποννήσου μυχοῦ, πάντα τὸν ἐν μέσῳ τόπον πόλεις ἀπέφηνας. στενωπός τις ἦν * Σολυττὸς οὕτω καλούμενος ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς πόλεως, δήμου μὲν [ἔχων] ἐπώνυμον, ἀγορᾶς δὲ χρείᾳ τιμώμενος, κατὰ δὴ κλέος τὸ πάλαι. ἔρχεται καὶ οὗτος ἐπὶ τὸν τόπον, ὑπὸ τῆς φήμης δημαγωγούμενος· ἰδὼν δέ, τὴν μὲν φύσιν ἠγάσθη τοῦ τόπου, τῇ κατασκευῇ δὲ ᾐσχύνθη πλέον ὑπὲρ τῆς πόλεως· οὐ μὴν ἀφῆκε πλέον ἐρυθριάσαι τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ πράγματι. σὺ καὶ τοὺς μύθους, πιστοὺς ἀπέδειξας· ὅτι στένει καὶ λίθος ἐρῶν, καὶ λείβει δάκρυα ὥσπερ ἐραστὴς τῆς ἐρωμένης κλεπτόμενος· ὡς ἐγὼ δέδοικα μή τι καὶ πάθος ὁ περὶ σὲ πόθος ἐργάσηται, καί τινες τὴν φύσιν ἀμείψαντες, εἶτα ξένον μῦθον γεννήσωσιν, ἄνθος ἢ δένδρον γενόμενοι.

* al. [illegible]

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀνατόλιον ὕπαρχον.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΧιλλέα παρ᾽ Ὁμήρῳ φόνον ἑταίρου δακρύοντα Ζεὺς ἐξ οὐρανοῦ, δι᾽ Ἑρμοῦ πέμψας σύνθημα, ὅπλων ἐκέλευσεν ἅψασθαι. φέρε οὖν καὶ ἡμεῖς ὥσπερ ἔκ τινος ἄνωθεν ῥεύματος εἰς πανήγυριν τὸ πάθος λύσαντες, τῷ μουσηγέτῃ χορεύσωμεν. θήρα γέγονε τῆς ἡμετέρας τέχνης ὁ μέγας ὕπαρχος· οὐ μῦθος ταῦτα οὔτε ἀττικὰ κομψεύματα, ξένος ἐκ Θηβῶν Διόνυσος, Ποσειδῶν ἐραστὴς ἀπὸ τοῦ κύματος, οἷα κατὰ τῆς πόλεως λάκωνες παίζουσιν· ἀλλ᾽ ἀληθὲς * ἐντύχημα, ἀλλὰ παιδεία καὶ νόμοι, ῥίζα τῶν ἀγαθῶν καὶ μητρόπολις. [illegible]τός τε φυτεύει τῷ φυτῷ τούτῳ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἀττικὰ * ἐπάρδων τὰ νάματα. ἀεὶ δὲ καλὰ σπάνια, καὶ δόξαν ἀθάνατον τοῖς ἐπινοοῦσι προμνώμενα. πρῶτος μὲν ὁ σοφὸς Ἀνάχαρσις ἐκ σκυθῶν ἦλθεν εἰς ἕλληνας· πρῶτος δὲ Πέλοψ, λυδῶν, ἐπ᾽ ἀθανάτων ἵππων κατὰ γαλήνης ὀχούμενος, καὶ μισθὸν τῆς καινοτομίας λαμβάνει δοῦναι τῇ χώρᾳ τὸ προσρῆμα. καὶ ὁ μὲν ἔπαινος ἐν αἰγιαλοῖς ἔτι· πελαγίζει δὲ ὁ λόγος, οὐχ ὁρῶν ὅρμον φαινόμενον. κράτιστον οὖν ἴσως εἰκόνι τὴν τοῦδε φύσιν θηράσαντα, τὸ τοῦ Φειδίου μιμήσασθαι. οὐκ ἠγνόει Φειδίας, ὅσος καὶ ἐν ὅσοις ὁ Ζεύς, ἅτε τὴν ψυχὴν τῆς χειρὸς σοφώτερος. βουλόμενος οὖν ἑνὶ θηράσαι τὴν Διὸς φύσιν ἀγάλματι, χρυσῷ κεράσας ἐλέφαντα, ἠλείοις μὲν τὸν Ὀλύμπιον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις τὸν Δία εἰκόνι μιᾷ τοιοῦτον ὅσον ἐκτυπωσάμενος. ἐθέλω δέ σοι θείων ἐκ φαρμάκων γράψαι τὸν πίνακα. ἐκπλύνεται γὰρ ταχέως χρόνῳ τὰ γήϊνα. δόγμα δὲ καὶ δόξαν εἴ τῳ φίλον καλεῖν τὸν πίνακα, οὐ διοίσομαι.

* al. [illegible]

* al. [illegible]

ἐπει-

ἐπειδὰν κἀμοὶ τὸ πολὺ σῶμα τοῦτο κακίας νόσῳ φθειρόμενον (ὃ γῆν μὲν ἡμεῖς, κέντρον ἐκείνου τοῦ θείου κόσμου, νομίζομεν) τότε Λαχέσεως *ἄτρακτος οὐρανὸν σχίσας τοῖς νήμασιν, ἐκ τοῦ Διὸς ἑστίας ἄγει ψυχὴν ἀκραιφνῆ, τῶν θείων *φασμάτων παρ' ἡμᾶς τὴν οὐσίαν διαπορθμεύουσαν. αὕτη φέρει δικαιοσύνην, αὕτη ἀνδρείαν. παρ' αὐτῆς αὐτοφρόνησις καθαρῶς ἡ τοιαύτη ψυχή. ἕπεται δὲ αὐτῇ καὶ ἀρετῶν συμφύτων μυρίος θίασος, ὕψος ψυχῆς, μεγαλοπρέπεια γνώμης, ἐλευθέρα φωνή, χεῖρες ἀδωροι, φιλίας πόθος, ἀληθείας ἔρως, ἄτρεπτον φρόνημα, οὐκ ἐκ φιλίας ἀρετὴν *κρίνον, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς τὰ τῆς φιλίας *σταθμώμενον.

Quandoquidem & mihi hoc ingẽs corpus improbitatis morbo (quod terram quidem nos cẽtrum diuini illius mundi putamus) Tunc Lacheſeos fuſus cœlum tela penetrans, è Iouis penetralibus animam ſinceram trahit, diuinarum imaginationum ſubſtantiam ad nos transferẽtem. Hæc parit iuſtitiam, hæc fortitudinem, ex illa propriam ſententiam purè ipſa anima habet: hanc verò ſequitur magna virtutum ſimilium ſocietas, ſublimitas mentis, excellentia animi, libera vox, manus beneficiis non alliciẽdæ, amicitiæ ſtudium, veritatis amor, incõmutabilis ſententia ex amicitia virtutem non diiudicans, ſed virtute amicitiam ponderans.

* φαντασμάτων.

* al. κρίνων. * σταθμωμένης.

HIMERIVS.

Ἐκ τοῦ εἰς Φοῖβον τὸν [τοῦ] ἀνθυπάτου παῖδα.

Τὸ Προοίμιον.

*ΣΟφιστοῦ δὲ θύραν ἐκ μικροτέρας γλώττης ἀμείψαντες, σοφιστικοῖς εἰκὸς οἶμαι προτυγχάνειν καὶ διηγήμασιν. *Ἰσοκράτης ὁ σοφιστής. γνώριμον δὲ πᾶσιν οἶμαι μετὰ τῶν λόγων [καὶ] τοὔνομα. ὅτι δι' ἐκεῖνον σοφιστῶν γλῶττα *ποιητικὴν ἀτιμάσασα, οἰκεῖον νόμον ἠσπάσατο, λόγῳ μὲν ἀεὶ τοῖς λόγων ἐρῶσι τὰ βασίλεια τῶν ἑαυτοῦ μουσείων ἀνεπετάννυεν.

* Σοφίας τῷδε H. St.

Ἰσοκράτην H. St.

* τὰς ποιητικὰς ἀτιμάσαντος.

Ex oratione in Phœbum proconſulis filium.

EXORDIVM.

SAPIENTIÆ initiis humiliore lingua reſponſuri, veriſimile puto fore, vt ſophiſticis etiam rationibus occurrant. Iſocrates ſophiſta: notum omnibus hoc nomen cum orationibus puto, quia ob illum Sophiſtæ poëticam negligentes, propriam legem amplexi ſunt, oratione quidem ſemper eloquentiæ amatoribus regalia ſcholarum ſuarum patefecit.

Iſocrates.

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἰατρὸν καὶ κόμητα.

ΠΑίζοντας γὰρ τοὺς νέους περὶ θάλαμον ἱστόρησε, καὶ ταῖς ἑαυτῶν ἴυγξι ποιεῖ τὴν χάριν ἐλέγχοντας. νῦν δὲ ἕτερος ἆθλος, καὶ ἄλλο στάδιον, καὶ μουσῶν τέμενος, [καὶ] μύσταις ὁσίοις ἀνοιγόμενον παρὰ τοῖς φιλτάτοις κυβευταῖς. φασὶ δὲ καὶ Δημοκήδην τὸν κροτωνιάτην ἐκεῖνον τὴν πρῶτον [ἰατρικὴν] ἑλλάδα παρὰ βαρβάροις κομίσαντα.

Ex oratione in Arcadium medicum & principem.

DESCRIPSIT pueros circum thalamum ludentes, & ſuis eos fiſtulis facit ſpecimen exhibere. Nunc verò aliud certamen, aliud ſtadium, Muſarũmque delubrum ſacris ſacerdotibus apertum ab amiciſſimis aleatoribus. Aiunt Democidem illum Crotoniatam, primum Græcam [medicinam] apud Barbaros coluiſſe.

Democides. Medicus.

Ἐκ τοῦ προπεμπτικοῦ τοῦ εἰς τοὺς προσελθόντας ἑταίρους.

Ο Θυμοειδὴς τὴν ψυχήν, λόγῳ κεράσας τὸ πάθος, ἀνδρεῖος ἤκουσεν· ὁ τὸν βίον ἁβρός, μέτρον ἐπιθεὶς τῇ φύσει, τὴν σωφροσύνην ἐλάμβανεν. ἀμείβει τὴν φύσιν εἰς πολλὰς ἰδέας καὶ θάλαττα· πορφύρει μὲν, ὅταν εἰς γαλήνην στορέσῃ τὰ κύματα· ζόφον δὲ ἔχει τὸ πρόσωπον, ὅταν ἀγριαίνῃ ταρασσομένη τοῖς κύμασιν.

E propemptica in ſocios aduenientes.

ANIMOSVS, orationi miſcens affectum, & fortis audiuit: vita mollis, menſuram ponens naturæ, temperantiam aſſumpſit. Mare mutat naturam in multas formas. Purpuraſcit quidem cùm in tranquillitatem ſedarit fluctus, obſcuram verò ſpeciem habet cum fluctibus turbatum efferatur.

Maris ſpecies.

Ἐκ τοῦ εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτικοῦ.

Τὸ Προοίμιον.

ΚΡείττονά με λύραν, ὦ φίλε, κάμνοντα, ἵνα σε μετὰ τὴν λιβύην ἀσπάσωμαι, φεύγων ἐξαίφνης εἰς στυγνὸν μέλος ἀπέρριψας. οὔπω τὸ ἔαρ ὤφθη, καὶ χειμὼν ἑλλησπόντιος προσβαλὼν τὴν ψυχὴν πήγνυσιν· οὔπω τὸν ἥλιον εἴδομεν· καὶ τὰς ἀκτῖνας ἑτέρωσε κλίνων, ἀπειλεῖ νύκτα ποιήσειν τοῖς ἕλλησι. πρὶν μειδιᾶσαι στενάζομεν, πρὶν ἐπιδήμια θῦσαι, θεοῖς ἐνοδίοις εὐχόμεθα. λόγους δὲ χειρὸς ἀτολμοτέρους ἐλέγχεσθαι, ὀκνοῦντας ποιεῖν ἃ κηρός τε ἐθέλει καὶ σίδηρος. *δίεπλει γὰρ ἀεὶ τὸ κλέος ἀπὸ λιβύης εἰς ἕλληνας. τὴν μὲν αὔραν ἐποίει καὶ τεθρυμμένην καὶ παίζουσαν, οἵας τὰς λυδὰς ποιοῦσι ζωγράφοι κατὰ πινάκων τέχνῃ *μεθυούσας. μικρὸν οὖν ἀναβιβάσαντες ἐκ μέσου τὸν λόγον, εἶτα ῥυῆναι κατὰ *λιβύης ἐάσομεν. νικᾷ δὲ οὐδείς, ὅτι τὰ *πάντα θαυμάζεται. ἀλλ' ὁ λόγος [καὶ] ἀκολουθήσας τῷ πόθῳ ὥσπερ τινὶ βιαίῳ ῥεύματι, μικρὸν πρὸς ἑτέραν ὁδὸν μετοχετεύεται φερόμενος.

ἔπλει H. St.

* μεθυούσαις.

* al. λιβύων

* πάντων.

E propemptica in Flauianum.

CONIECISTI me, meliorem parantem lyram, ô amice, vt te ſcilicet poſt Africã ſalutarem, repentè fugiens in inamænã Muſam: Viſum nondũ eſt ver, & tempeſtas Helleſpontiaca irrumpens animam ſuffocauit. Nondum Solẽ vidimus, & radios auerſus mutauit, Græciſque noctem inducere minatus eſt. Prius ingemiſcimus, quàm riſerimus; prius diis viarum * præſidibus vota dedimus, quàm ſacrificia te reduce fecerimus. orationem timidiorẽ quàm dextram coargui, ea præſtare negligentem, quæ cera & ferrum audent. ſemper enim gloria ex Africa in Græciam profecta eſt, ventum quidem fecit iocantem & ludentem, quales pictores in tabulis artificio ſuo ebrias Lydas faciunt. Parum igitur orationem è medio trahemus, & deinde de Africa liberè fluere permittemus. Nemo vincit, quia õnia admiratur, ſed oratio amorẽ ſecuta tanquã violentum fluxum, parum ad aliam viam delata deflexit.

* Θεοῖς ἐνοδίοις Dij viales.

HIMERIVS. Reducenda igitur oratio ad Africam. Pericles accuſatus eſt vt eloquentia nemini * ſecundus, accuſatus eſt Themiſtocles, vt mente tardior atque obtuſior, Plato propter ingenium, ob leges Solon, & norunt omnes, vnumquemque vt ſolis, vt omnibus ſic exſultare. Quid faciam? quid conſilij capiam? mittam ducem Romanis? Laurus populus ſobrium ignorat aurigam. Celeriter mihi Carthago indignatur, vrbs ſupra Africam ob virtutem Romanæ vrbis æmula, vrbs totam Italiam ſuis ornamentis depaſcens, vrbs propter id non prima, propter quod Romā veretur. Periclitatur mihi magna vrbs, & tota continens male gubernatur. Mittamus ipſū magnum victoriæ aurigā. Nouit hæc rex, & aureæ ſtatim tabellæ ſententiam præceſſerunt. Cùm huc in oratione veniſſem,

Quid primùm, quid deinde canam, quo fine ſilebo.

Mouentur enim vndique negotia, æquale eſt & dubium æquè & non dicere, & dicere: hoc multitudine, illud verò magnitudine prohibetur. Dicendum igitur non quod res eſt, ſed quod licet. Videntes autem eundem per pratum vt per tranquillitatem claſſem inſtruere, & in fluctibus tanquam in portu ludentem, hi quidem tanquam aërem amatorem deſiderant, hi metuunt tanquam omni metu ſuperiorem, excellentiorem pompam duxit quam Vulcanus. Contra fluctus ſonat populus, & contra impetum applauſus ex vrbe, & fremitum maris Carthaginenſis clamor compleuit. Veniam dent omnes, & ſenex & iuuenis, ſi adhuc loquar. Sciuit enim ſciuit amor orationem propriam facere. Hic morbo laborauit maiore quam fortuna ſua pateretur, iniquitate non minore. Et vero nemo miretur an hæc ille contra hunc virum auſus fuerit. Viri boni, qui ante nos fuerunt, à malis hominibus accuſati ſunt. Accuſauit Periclem Cleon, fugit Hyperbolum Nicias, in crimen vocauit Demades Demoſthenem, Cleophon Alcibiadem proſcripſit. Vir Seriphius conuiciatus eſt Themiſtocli. Nam qui excellentiori fortunæ inuident, cogunt audaciæ adæquare dignitatem minorem virtutis & calliditatis conſtituit.

[margin: * ſit ἐλάττ.] [margin: Carthago.] [margin: Accuſati.]

ἐπαναπτέον οὖν ἐπὶ (τὴν) λιβύην τὸν λόγον. ἠλέγχθη Περικλῆς εἰς πειθὼ δεύτερος, ἠλέγχθη δὲ Θεμιστοκλῆς εἰς γνώμης τάχος ἀμβλύτερος, καὶ Πλάτων εἰς φύσιν, καὶ Σόλων εἰς νόμους· καὶ πάντες ἴσασιν ὅτι εἷς ἕκαστος ὡς μόνοις ὡς πᾶσιν οὕτως ἀγάλλεται. τί δράσω; τί δὲ βουλεύσομαι; ὕπαρχον πέμψω ῥωμαίοις; χλιδῶν δὲ δῆμος σεμνὸν οὐκ οἶδεν ἡνίοχον. δυσχεραίνει μοι τάχα καρχηδὼν καὶ πόλις ἐπὶ λιβύην δι' ἀρετήν ποτε κατὰ ῥώμης φρονήσασα· πόλις ἰταλίαν ὅλην τοῖς ἑαυτῆς κάλλεσι βόσκουσα· πόλις παρὰ τοσοῦτον οὐ πρώτη, παρ' ὅσον ῥώμην αἰσχύνεται. κινδυνεύει μοι πόλις μεγάλη, καὶ ἤπειρος ὅλη πονηροῖς κυβερνᾶται τοῖς οἴαξι. πέμψωμεν αὐτὸν τὸν μέγαν τῆς * νίκης ἡνίοχον. ἔγνω ταῦτα βασιλεὺς, καὶ χρυσαῖ * παραχρῆμα δέλτοι τὴν γνώμην ἔφθανον. ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος,

τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω;

κινοῦνται μὲν γὰρ πανταχόθεν αἱ πράξεις. ἴσα δὲ πάντα, καὶ τῷ μὴ λέγειν τὸ λέγειν ὁμοίως ἄπορον. ὅτι τὸ μὲν πλήθει, τὸ δὲ μεγέθει κωλύεται. λεκτέον οὖν οὐχ ὅσα ἔνεστιν, ἀλλ' ὅσα ἔξεστιν. ὁρῶντες δὲ αὐτὸν κατὰ τοῦ λειμῶνος ὡς κατὰ γαλήνης τὸν στόλον πέμποντα, καὶ κατὰ κυμάτων ὡς κατὰ λιμένων ἀθύροντα, οἱ μὲν ὡς δριμὺν ἐραστὴν ἐπόθουν, οἱ δὲ ἔφριττον ὡς πᾶσι φόβοις ἀήττητον· κρείττονα πομπὴν τῆς Ηφαίστου ἐπόμπευον. ἀντήχει δὲ δῆμος (τοῖς) κύμασι, καὶ ῥοθίῳ κρότος ἐκ πόλεως· καὶ ψόφου θαλάσσης βοὴ καρχηδόνος ἐξεπλήττε. συγγνώμην δὲ ἅπας ἐχέτω καὶ γέρων καὶ νέος, εἰ * ἐπιφθέγγομαι. οἶδε γὰρ οἶδεν ἔρως καὶ λόγον ποιεῖν αὐτόνομον. οὗτος νόσον ἐνόσησε τῆς μὲν ἑαυτοῦ τύχης μείζονα, τῆς δὲ πονηρίας οὐχ ἥττονα. καὶ μὴ * θαυμάσῃ τις, εἰ ταῦτα ἐκεῖνος κατὰ τοιοῦδε ἀνδρὸς * ἐνόσησεν. ἄνωθεν κατὰ τῶν ἀρίστων ἀρχόντων τοῖς ἐλάττοσι * φθόνος φύεται. ἐσυκοφάντει Περικλέα Κλέων· ἔφυγε Νικίας Ὑπέρβολον· Δημάδης δ' ἔκρινε Δημοσθένην· Κλεοφῶν Ἀλκιβιάδην ἐγράφετο. ἀνὴρ ἐλοιδόρει Θεμιστοκλέα Σερίφιος. τῷ γὰρ ὑπερβάλλοντι τῆς τύχης φθονοῦντες, τὸ ἐλαττούμενον τῆς ἀξίας ἀνισοῦν θράσει βιάζονται. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἔδειξεν, ὅσον τὸ μέσον ἀρετῆς τε καὶ πανούργου τρόπου καθέστηκεν.

[margin: * Νίκης.] [margin: * παραυτί] [margin: * al. ἐπιλέγομαι.] [margin: * θαυμ.] [margin: * ἐνόσησ.] [margin: * μῶμος.]

CCXLIV. E DIODORO SICVLO *Excerpta*.

[margin: Inſerta hæc nupera L. Rhodomanni editioni.]

DIVERSOS è Diodori Bibliotheca libros legimus, triceſimum ſecundum [triceſimum quartum] quadrageſimum octauū, triceſimum primum, ſecundum, quartum, ſextum, ſeptimum, octauū, è quibus hæc deſcripſimus.

Multi, iique diuerſi tradidere, multos è ſpecie oua fœminæ putabantur, in virilem & ſexum & naturam tranſiiſſe. Cæterum Diodorus res Alexādri Cœlo-Syriæ, & Antiochiæ regis proſequens, hæc ad prodigium addidit. Cum Alexander, inquit, victus è pugna in ciuitatē Arabiæ Abas ad Dioclem regem, apud quem & filium Antiochum adhuc infantem depoſuerat, cum quingentis aufugiſſet, ecce duces illi Heliadis, qui ſeſe Alexandro coniunxerāt,

ΤΗΣ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ἐκλογαί.

ΣΜΔ. [margin: Ex Diodo Siculo excerpta.]

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῆς Διοδώρου βιβλιοθήκης, ἄλλοι τε λόγοι, καὶ ὁ λβʹ, [καὶ λδʹ,] καὶ ὁ μηʹ, καὶ ὁ λαʹ, καὶ ὁ βʹ, καὶ δʹ, καὶ ϛʹ, καὶ λζʹ, καὶ ληʹ. ὧν ἐκλογὴν ἡ παροῦσα ἔκδοσις περιέχει.

Ὅτι πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἱστόρησαν, ἀπὸ σχήματος γυναικείου καὶ ὑπολήψεως εἰς ἄνδρος καὶ σχῆμα καὶ φύσιν ἀναφανῆναι: ἀτὰρ καὶ Διόδωρος, ἐν τῇ λβʹ τῶν ἱστοριῶν, τοιαῦτα περὶ ταύτης τῆς περιπετείας ἱστορεῖ, τὰ περὶ Ἀλέξανδρον τὸν κοίλης συρίας καὶ ἀντιοχείας βασιλεύσαντα διεξιών. φησὶ δέ· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ μὲν τῆς μάχης μετὰ * πεντακοσίων τὴν φυγὴν ἐποιήσατο τῆς ἀραβίας εἰς τὰς καλουμένας ἄβας πρὸς Διοκλέα τὸν δυνάστην, πρὸς ὃν ἦν καὶ τὸν υἱὸν Ἀντίοχον προεκτεθειμένος ὄντα νήπιον. εἶτα οἱ μὲν περὶ τὸν Ηλιάδην ἡγεμόνες, οἳ συνῆσαν Ἀλεξάνδρῳ, λάθρα

[margin: Lib. D. XXXII.] [margin: * πεντακ.]

λάθρα διαπρεσβευσάμενοι περὶ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας, ἐπαγγελλόμενοι δολοφονήσειν τὸν Ἀλέξανδρον· συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Δημητρίου περὶ ὧν ἠξίουν· οὐ μόνον προδόται τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ φονεῖς ἐγενήθησαν.

Οὐκ ἄξιον δὲ παρελθεῖν τὴν γενομένην περιπέτειαν πρὸς τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, διὰ δὲ τὸ παράδοξον ἴσως ἀπιστηθησομένην.

Ἀλεξάνδρου γὰρ τοῦ βασιλέως βραχὺ πρὸ τῶν *ἐνεστώτων χρόνων χρηστηριαζομένου κατὰ τὴν Κιλικίαν, ἔνθα φασὶν Ἀπόλλωνος Σαρπηδονίου ἱερὸν εἶναι. ἀνειλεῖν αὐτῷ λέγεται τὸν θεὸν, φυλάξασθαι τὸν τόπον τὸν ἐνεγκόντα *(τὸν) θεὸν δίμορφον. καὶ τότε μὲν αἰνιγματώδη τὸν χρησμὸν εἶναι δόξαι· ὕστερον μέντοι, μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως, ἐπιγνωσθῆναι τὸ λόγιον διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. τῆς Ἀραβίας ἐν ταῖς καλουμέναις Ἄβαις ᾤκει τις Διόφαντος ὄνομα, τὸ δὲ γένος Μακεδών· οὗτος ἐγχώριον Ἀραβίαν γυναῖκα γήμας, ἐγέννησε μὲν υἱὸν ὁμώνυμον αὐτῷ, θυγατέρα δὲ τὴν προσαγορευθεῖσαν Ἡραΐδα. τὸν μὲν οὖν υἱὸν πρὸ τῆς ἀκμῆς ἐπεῖδε τελευτήσαντα. τὴν δὲ θυγατέρα γάμου ἔχουσαν ὥραν προικίσας συγκατῴκισέ τινι ὄνομα *Σαμιάδης. οὗτος μὲν συμβιώσας τῇ γαμηθείσῃ χρόνον ἐνιαύσιον, ἀπεδήμησε μακρὰν ἀποδημίαν. τὴν δ᾽ Ἡραΐδα φασὶν ἀρρωστίᾳ περιπεσεῖν παραδόξῳ καὶ παντελῶς ἀπιστουμένῃ· φλεγμονὴν γὰρ ἰσχυρὰν γενέσθαι περὶ τὸ ἦτρον αὐτῆς. ἐπὶ πλέον δὲ οἰδήσαντος τοῦ τόπου, ἔπειτα τῶν πυρετῶν μεγάλων συνεπιγινομένων· καταδοξάσαι τοὺς ἰατροὺς, ἑλκωσιν γεγονέναι περὶ τὸν τράχηλον τῆς μήτρας. χρωμένων δὲ αὐτῶν θεραπείαις, αἷς ὑπελάμβανον καταστέλλειν τὰς φλεγμονάς· ἑβδομαίας δ᾽ οὔσης, ῥῆξιν ἐπιγενέσθαι τῆς ἐπιφανείας, καὶ προσπεσεῖν ἐκ τῶν τῆς Ἡραΐδος γυναικείων αἰδοῖον ἀνδρεῖον, ἔχον διδύμους προσκειμένους. τὴν δὲ ῥῆξιν τούτων καὶ τὸ πάθος γενέσθαι, μήτε ἰατροῦ μήτ᾽ ἄλλου τῶν ἔξω παρόντων, πλὴν μητρὸς, καὶ δύο θεραπαινίδων. τότε μὲν ἀχανεῖς γινομένας διὰ τὸ παράδοξον, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι τῆς Ἡραΐδος, καὶ κατασιωπῆσαι τὸ γεγονός. τὴν δὲ ἀπολυθεῖσαν τῆς νόσου, τὴν ἐσθῆτα φορεῖν γυναικείαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωγὴν οἰκουρὸν καὶ ὕπανδρον διαφυλάττειν. *κατεδόξασθαι δὲ ὑπὸ τῶν συνειδότων τὴν περιπέτειαν, ἑρμαφρόδιτον εἶναι. καὶ κατὰ τὴν γεγενημένην μετ᾽ ἀνδρὸς συμβίωσιν, τῆς κατὰ φύσιν ἐπιπλοκῆς ἀντιπεραττούσης, δοκεῖν αὐτὴν ταῖς ἀρρενικαῖς συμπεριφοραῖς καθωμιλῆσθαι. λανθανούσης δὲ τοὺς ἐκτὸς τῆς διαθέσεως ταύτης· ἐπανελθεῖν τὸν Σαμιάδην, καὶ (καθάπερ ἦν ἐπιβάλλον) τὴν γαμηθεῖσαν ἐπιζητεῖν. οὐ τολμώσης δὲ ἐκείνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, διὰ τὴν αἰσχύνην· τὸν Σαμιάδην φασὶ βαρέως ἐνεγκεῖν. ἐπικειμένου δὲ συνεχέστερον, καὶ ἀπαιτοῦντος τὴν σύμβιον· καὶ τοῦ πατρὸς μὴ συγχωροῦντος μὲν, αἰσχυνομένου δὲ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν: εἰς μέγα ηὐξήθη ἡ διαφορά. ἐπενεγκεῖν τε διὰ τοῦτο δίκην τῷ πατρὶ περὶ τῆς ἰδίας γυναικός· τῆς τύχης ὥσπερ ἐν δράμασι τὸ παράδοξον τῆς περιπετείας ἀγούσης εἰς ἔγκλημα. συνεδρευσάντων δὲ τῶν κριτῶν, καὶ λόγων ῥηθέντων: συμπαρεῖναι μὲν τῇ κρίσει τὸ ἀμφισβητούμενον σῶμα· διαπορεῖν δὲ τοὺς δικαστὰς· πότερον προσήκει τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς, ἢ τὸν πατέρα τῆς θυγατρὸς κυριεύειν· τέρας τῶν κριτῶν οἰομένων δεῖν ἀκολουθεῖν τἀνδρὶ τὴν γαμηθεῖσαν. τὴν ἀλήθειαν διασαφῆσαι τὸ τῆς φύσεως ἄρρεν, καὶ θυμῷ τετολμηκότι τὴν καθυποκρινομένην ἐσθῆτα λύσασαν δεῖξαι πᾶσι· ῥῆξαί τε φωνὴν δεινοπαθοῦσαν, εἴ τινες ἀναγκάζουσι συνοικεῖν ἀνδρὶ τὸν ἄνδρα;

de proprio commodo legationem clam adornant, & dolo ſeſe Alexandrum necaturos promittunt. Annuente vero poſtulatis Demetrio, non modo regem ſuum prodiderunt, verum etiam interfecerunt.

Non eſt prætereundum prodigium illud, quod mortem Alexandri præceſſit, licet fortaſſe propter nouitatem fidem excedere videatur.

Paucis ante diebus, cum iuxta Ciliciam Alexander rex oraculum conſuleret, quod Apollinis Sarpedonij templum ibidem diceretur, reſpondiſſe fertur illi Deus, eum vt locum caueret, qui geminum Deum protuliſſet. Ambiguum tunc temporis, & obſcurum viſum eſt; poſt regis autem mortem, verum oraculum fuiſſe cœptum eſt intelligi, his de cauſis. Diophantus quidam è Macedonia in ciuitate Abis in Arabia habitabat, qui ducta vxore Arabiſſa, filium genuit eiuſdem nominis Diophantum, & filiam nomine Heraidem. Filium, antequam iuueneſceret amiſit, ſed filiam nubilem cuidam Samiadi dotatā dedit: qui exacto vno cum vxore anno, procul à domo peregrinatus eſt. Herais autem, vt dicitur, interea in nouum omnino morbum, & ſane incredibilem incidit. Nam ingens circa aluum natum eſt tuber, quod cum indies excreſceret, & locus intus condenſaretur, cōſuluntur medici. hi vlcus circa oſtium vuluæ eſſe aſſerūt, quocirca adhibent medicamenta, quibus tuber hoc poſſint ſupprimere. Septimo autem die diſrupta ſumma cute, excidit ex pudendo inguen adiunctis teſtibus, & hæc ruptio hicque affectus nec medico, nec quoquam externo præter matrē duáſque ancillas præſente accidit. Itaque rei nouitate perculſæ, omnem curam Heraidis gerunt, & id quod accidiſſet occultant. Mulier vero liberata morbo, ſumpta veſte fœminea, domeſtica exercitia, & vxoria exequitur. Qui prodigiū cognoſcebant, iudicant eam Hermaphroditū eſſe, & ideo virile quoddā geſtaſſe, quia coiens cum viro cōtrario naturæ modo coiuit. Latuit hoc externos. Reuerſus autem Samiades, vt par eſt, ſuper vxore rogitat, quæ præ pudore nō fuit auſa cōparere. quod acerbe ferens Samiades, inſtitit amplius, & conſortium cum vxore ſua poſtulauit: patre vero renuente, & cauſam dicere erubeſcente, magna orta eſt contentio. Itaque pro vxore ſua ſocero diem dicit, &, vt fit in dramatis, prodigium fortuna in crimen conuertit. Cum iam iudices conſediſſent, & cauſæ eſſent allatæ, adeſſe iubetur perſona de qua contendatur: Iam vero dubitant iudices, vtrum viro coniugem, aut filiam patri adiudicent; cenſent tandem id veritatem indicare, vxorem viro eſſe adiungendam. Ipſa mox audacter veſtem fictam ſoluens, oſtendit palam virum ſeſe eſſe, lamentabilem tollens vocem, ad quid cogerent virum cohabitare viro?

Marginal notes: DIODORVS Siculus. — Prodigium. — *ἐνέστην. — *δίμορ. — Diophantus — *al. ἐ. l. Σαμία, — *al. κατεδέξατο,

DIODORVS Siculus. Obſtupeſcere omnes, & admirabili voce ſe perculſos teſtari. Tunc Herais remoto pudore, virilem habitum reiecto femineo memoratur aſſumpſiſſe. Medici autem his viſis ſic dixerunt: Eodem loco & femineum & virilem ſexum tegi, & pelliculam quæ teſtes tegeret, nouo more peruiam factam eſſe, quo retrimenta naturæ tranſirent; quare patentem illum locum obducere, & claudere, virilémque naturam promptam reddere coacti ſunt, omnibus adhibitis medicamentis. Herais vero induto nomine Diophanti conſcripta eſt inter equites, & militaris vna cum rege Abas receſſit. Tunc vero oraculum quod antea occultum fuit, verum fuiſſe apparuit. Nam Abas cum rex confugiſſet, ibidem etiam biformis Diophantus fuit. At Samiades quod amori primóque matrimonio ſeruiiſſet, pudore, & contra naturam nuptiis initis afflictatus, Diophantum hæredem bonorum ſuorum ſcripſit, & ſibi ipſi vitam eripuit. Vide quomodo femina virilem animum & audaciam aſſumat, & vir femina fiat imbecillior. Simile priori triginta poſt annos in Epidauro prodigium contigit. Kallo quædam fuit Epidauria parentibus orbata, quæ puella eſſe videbatur. Habebat enim ea quæ feminis natura conceſſit, verum non peruia iuxta hunc locum, alia via à natiuitate excrementa naturæ tranſmittebant. Ad ætatem nubilem vbi perueniſſet, nupſit cuidam ciui, duóſque annos in matrimonio cum viro exegit. Sed coniunctionem feminis vſitatam non admittens, inuerſam, & contra naturam ſuſtinere debuit. Poſt autem multis doloribus circa vterum ingens oritur tuber, quod è multis medicis, qui eo confluxerant, nemo ſanare potuit. Pharmacopola vero quidam ſe curaturum promiſit. Hic tumentem illum locum aperiens, virilia membra & teſtes, & virgulam non peruiam inde eduxit. Rei nouitate omnes obſtupeſcunt. Pharmacopola tum reliquis partibus læſis medicatus eſt. Primo quidem ſummitatem pudendorum parum ſecans, perduxit vſque ad initium veſicæ, & fiſtulam inſeruit argenteam, qua excrementa pertranſirent, locum vero ante patentem ſanauit, & clauſit; quare hoc loco ſanato, duplicem mercedem popoſcit, primo quia mulierem liberaſſet à morbo, & virum ex ea perfectum perfeciſſet. Kallo vero virili veſte ſumpta, & viri moribus reiectis radio textorio, & mulierum opificio, vna littera omini adiuncta; ſcilicet N. Kallon vocitata eſt. Narrant quidam illam antequam in virilem formam mutaretur, Cæteris ſacra viris ipſis non adeunda, vidiſſe, & ideo impietatis accuſatam fuiſſe. Similia Neapoli, & aliis in locis plurima facta dicuntur prodigia, non quod maſculinus & fœmininus ſexus in geminum locum collocatus ſit, quod fieri non poteſt, verum quia natura aliqua membra corporis,

πάντων δὲ καταπλαγέντων, καὶ φωνῇ θαυμαζούσῃ τὸ παράδοξον ἐπισημαινομένων· τὴν μὲν Ἡραΐδα φασὶν ἀποκαλυφθείσης τῆς αἰσχύνης, μεταμφιάσασθαι τὸν γυναικεῖον κόσμον εἰς νεανίσκου διάθεσιν· τοὺς δὲ ἰατροὺς ἐπιδειχθέντων αὐτοῖς τῶν φανέντων, γνῶναι ὅτι κατεκέκρυπτο φύσις ἄρρενος ἐν ᾠοειδεῖ τόπῳ φύσεως θηλείας· καὶ δέρματος περιειληφότος παρὰ τὸ συνήθες τὴν φύσιν, συντέτρησις ἐγεγόνει, δι' ὧν ἐξωδεύοντο τὰ περιττώματα. διόπερ τὸν προσεσυριγγωμένον τόπον ἑλκώσαντας δεῖν * κατουλῶσαι· τὴν δὲ ἀνδρὸς φύσιν εὔκοσμον ποιήσαντας, συνεκδεχομένῃ χρῆσθαι δόξαι θεραπείᾳ. τὴν δὲ Ἡραΐδα μετονομασθεῖσαν Διόφαντον, εἰς τοὺς ἱππεῖς καταλεχθῆναι, καὶ σὺν τῷ βασιλεῖ παραταξάμενον εἰς τὰς Ἄβας συναναχωρῆσαι. δι' ὃ καὶ τὸν πρότερον ἀγνοούμενον χρησμὸν τότε γνωσθῆναι· φανέντος τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς Ἄβαις, καθ' ὃν τόπον ὁ δίμορφος ἐγεγόνει. τὸν δὲ Σαμιάδην [illegible]ουσιν, ἔρωτι καὶ τῇ προγεγενημένῃ συνηθείᾳ δεδουλωμένον, αἰσχύνῃ τε τοῦ παρὰ φύσιν γάμου συνεχόμενον· τῆς μὲν οὐσίας τὸν Διόφαντον ἀναδεῖξαι διαθήκῃ κληρονόμον· ἑαυτὸν δὲ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι. ὥστε τὴν μὲν γυναῖκα γεγενημένην, ἀνδρὸς ἀναλαβεῖν δόξαν καὶ τόλμαν, τὸν δὲ ἄνδρα γυναικείας ψυχῆς ἀσθενέστερον γενέσθαι. Παραπλησία δὲ ταύτῃ τῇ διαθέσει συνετελέσθη περιπέτεια τριάκοντα ἔτεσιν ὕστερον ἐν τῇ πόλει τῶν Ἐπιδαυρείων. ἦν γάρ τις Ἐπιδαυρεία, κόρη μὲν εἶναι δοκοῦσα, γονέων δὲ ὀρφανή, Καλλὼ δὲ ὄνομα. αὕτη τὸν ἐπὶ τῆς φύσεως ἀποδεδειγμένον ταῖς γυναιξὶ πόρον, ἄτρητον εἶχεν. * παρ' αὐτὸν δὲ τὸν καλούμενον τόπον συριγγωθέντος ἐκ γενετῆς, τὰς περιττώσεις τῶν ὑγρῶν ἐξέκρινεν. εἰς δὲ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας παραγενομένη, συνῳκίσθη τινὶ τῶν πολιτῶν. διετῆ μὲν οὖν χρόνον συνεβίωσε τἀνδρί· τὴν μὲν γυναικείαν ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐπιδεχομένη, τὴν δὲ παρὰ φύσιν ὁμιλίαν ὑπομένειν ἀναγκαζομένη. μετὰ δὲ ταῦτα φλεγμονῆς αὐτῇ συμβάσης περὶ τὸν κτένα, καὶ δεινῶν ἀλγηδόνων ἐπιγενομένων· συνεκλήθη πλῆθος ἰατρῶν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων, οὐδεὶς ὑπισχνεῖτο θεραπεύειν· φαρμακοπώλης δέ τις ἐπαγγελλόμενος ὑγιάσειν, ἔτεμε τὸν ἐπηρμένον τόπον. ἐξ οὗπερ ἐξέπεσεν ἀνδρὸς αἰδοῖα, δίδυμοι, καὶ καυλὸς ἄτρητος. πάντων δὲ τὸ παράδοξον καταπλαγέντων· ὁ φαρμακοπώλης ἐβοήθει τοῖς λειπομένοις μέρεσι τῆς πηρώσεως. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, τὸ αἰδοῖον ἄκρον ἐπιτεμὼν, συνέτρησεν εἰς τὸν οὐρητῆρα· καὶ καθεὶς ἀργυροῦν καυλίσκον, ταύτῃ τὰ περιττώματα τῶν ὑγρῶν ἐξεκόμιζε. τὸν δὲ συνεσυριγγωμένον τόπον ἑλκώσας, ἐνέφυσε· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὑγιοποιήσας, διπλοῦν ἀπῄτει τὸν μισθόν. ἔφη γὰρ, αὐτὸς παρειληφέναι γυναῖκα νοσοῦσαν, καθεστακέναι δὲ νεανίσκον ὑγιαίνοντα. ἡ δὲ Καλλὼ τὰς μὲν ἐκ τῶν ἱστῶν κερκίδας, καὶ τὴν ἄλλην τῶν γυναικῶν ταλασιουργίαν, ἀπέθετο· μεταλαβοῦσα δὲ ἀνδρὸς ἐσθῆτα, καὶ τὴν ἄλλην διάθεσιν, μετωνομάσθη Καλλῶν, ἑνὸς στοιχείου ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ν προστεθέντος. λέγεται δὲ ὑπό τινων, ὅτι πρὸ τοῦ μεταλαβεῖν τὴν εἰς ἄνδρα μορφὴν, ἱέρεια τῆς Δήμητρος ἐγεγόνει· καὶ τὰ τοῖς ἄρρεσιν ἀόρατα ἰδοῦσα κρίσιν ἔσχεν ἀσεβείας. ὁμοίως δὲ ἐν τῇ * Νεαπόλει, καὶ κατ' ἄλλους τόπους πλείονας, ἱστοροῦνται γεγονέναι τοιαῦται περιπέτειαι, οὐκ ἄρρενος καὶ θηλείας φύσεως εἰς δίμορφον τόπον δημιουργηθείσης (ἀδύνατον γὰρ τοῦτο) ἀλλὰ τῆς φύσεως διὰ τῶν τοῦ σώματος μερῶν

Margin notes: * καταισι; Call. E- ria.; * παρὰ

ψιν δι

ψευδογραφοῦς εἰς ἔκπληξιν καὶ ἀπάτην τῶν ἀνθρώπων. διόπερ ἡμεῖς τὰς περιπετείας ταύτας ἀναγραφῆς ἠξιώσαμεν, οὐ ψυχαγωγίας, ἀλλ᾽ ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀναγινωσκόντων. πολλοὶ γὰρ, τέρατα τὰ τοιαῦτα νομίζοντες εἶναι, δεισιδαιμονοῦσιν, οὐκ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις. κατ᾽ ἀρχὰς γοῦν τοῦ μαρσικοῦ πολέμου, πλησίον τῆς ῥώμης οἰκοῦντά φασιν ἰταλικὸν, γεγαμηκότα παραπλήσιον τοῖς εἰρημένοις ἀνδρόγυνον, προσαγγεῖλαι τῇ συγκλήτῳ· τὴν δὲ δεισιδαιμονήσασαν, καὶ τοῖς ἀπὸ τυῤῥηνίας ἱεροσκόποις πεισθεῖσαν, ζῶντα προστάξαι καῦσαι. τοῦτον μὲν οὖν * ὁμοίας κεκοινωνηκότα φύσεως, ἀλλ᾽ οὐ πρὸς ἀλήθειαν τέρας γεγενημένον, φασὶν ἀγνοίᾳ τῆς νόσου παρὰ τὸ προσῆκον ἀπολωλέναι. μετ᾽ ὀλίγον δὲ καὶ παρ᾽ ἀθηναίοις [τοῦ] τοιούτου γενομένου διὰ τὴν ἄγνοιαν τοῦ πάθους, ζῶντά * φησι κατακαῦσαι. καὶ γὰρ καὶ τὰς λεγομένας ὑαίνας τινὲς μυθολογοῦσιν ἄῤῥενας ἅμα καὶ θηλείας ὑπάρ[…], καὶ παρ᾽ ἐνιαυτὸν ἀλλήλας ὀχεύειν· τῆς ἀληθείας οὐχ οὕτως ἐχούσης. ἑκατέρου γὰρ τοῦ γένους ἁπλῆν ἔχοντος καὶ ἀνεπίμικτον τὴν φύσιν, * προσώκεισται τὸ ψευδογραφούμενον καὶ παρακρουόμενον τοὺς εἰκῇ θεωροῦντας. τῇ μὲν θηλείᾳ πρόσκειταί τι κατὰ τὴν φύσιν * παρεμφερὲς ἄῤῥενι μορίῳ, τῷ δὲ ἄῤῥενι κατὰ τὸ ἐναντίον ἐμφάσεις θηλείας φύσεως. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ζώων, γενομένων μὲν πρὸς ἀλήθειαν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν τεράτων, μὴ τρεφομένων δὲ, καὶ εἰς τελείαν αὔξησιν ἐλθεῖν οὐ δυναμένων. ταῦτα μὲν εἰρήσθω πρὸς διόρθωσιν δεισιδαιμονίας. Ὁ μὲν οὖν Διόδωρος πρὸς τῷ τέλει τοῦ λβ´ λόγου τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ πραγματείας τοσαῦτα διέξεισι· καὶ ἄλλοι δὲ πλεῖστοι τοιαύτας περιπετείας ἱστορήκασιν.

Ἐκ τοῦ λδ´.

Ὡς Αντίοχος ὁ βασιλεύς, φησιν, ἐπολιόρκει τὰ ἱεροσόλυμα· οἱ δὲ ἰουδαῖοι μέχρι μέν τινος ἀντέσχον. ἐξαναλωθέντων δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἁπάντων, ἠναγκάσθησαν περὶ * διαλύσεως διαπρεσβεύσασθαι. οἱ δὲ πλείους αὐτοῦ τῶν φίλων συνεβούλευον κατὰ κράτος αἱρεῖσθαι τὴν πόλιν, καὶ τὸ γένος ἄρδην * ἀνελεῖν τῶν ἰουδαίων· μόνους γὰρ ἁπάντων ἐθνῶν ἀκοινωνήτους εἶναι τῆς πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐπιμιξίας, καὶ πολεμίους ὑπολαμβάνειν πάντας. ἀπεδείκνυον δὲ καὶ τοὺς προγόνους αὐτῶν ὡς ἀσεβεῖς καὶ μι[…] * παρὰ θεῶν, ἐξ ἁπάσης τῆς αἰγύπτου πε[…]μένους. τοὺς γὰρ ἀλφοὺς ἢ λέπρας ἔχοντας [ἐν τοῖς σώ]μασι, καθαρμοῦ χάριν, ὡς ἐναγεῖς συναθροισθέντας, ὑπερορίους ἐκβεβλῆσθαι. τοὺς δὲ ἐξορισθέντας καταλαβέσθαι μὲν τοὺς περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπους, συστησαμένους δὲ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, παραδόσιμον ποιῆσαι τὸ μῖσος [τὸ] πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. διὰ τοῦτο δὲ καὶ νόμιμα παντελῶς ἐξηλλαγμένα καταδεῖξαι, τὸ μηδενὶ ἄλλῳ ἔθνει

*ὁμοίως (?) — * φασί — * ἀφαιρεῖται M. M. — * παρεμφαίνει — L. D. S. XXIV. — * διαλύσεως — * ἀναιρεῖν M. M. — * ὑπὸ τῶν θεῶν

DIODORVS Siculus.

in hominum ſtuporem, & fraudem falſo deſcribat. Quare nos hæc digna cenſuimus quæ litteris non oblectationis cauſa legentium, ſed vtilitatis mandarentur. Multi enim ſuperſtitioſe putant hæc prodigia eſſe, nec ſolum rudes, ſed etiam integræ gentes & vrbes. Fama eſt initio belli Marſici, iuxta Romam Italum quendam Androgynum vxore ducta prioribus non abſimilem, reum factum apud Senatum fuiſſe, qui ſuperſtitioſus nimium, & à Tyrrhenis aruſpicibus perſuaſus, hominem viuum iuſſit exuri. Verum ſenatus ignorans morbum, iniuſtè hunc ſimilis participantem quidem naturæ, non reuera autem monſtrum, damnauit. Non multo poſt Athenienſes eadem de cauſa morbum ignorantes, quendam viuum ait exuſſiſſe. Nugantur etiam quidam Hyænas vtriuſque naturæ eſſe, & intra annum ſibi inuicem coire: ſed res tota falſa. Nam vtramq; naturam ſimplicem; & non permixtam habent, & male tradiderunt ij, qui temere obſeruarunt. Mulię bri ſexui adiacet quiddam ſimile ſecundum naturam parti virili, & virili contrario modo quod referat ſpeciem muliebris.

Androgynus — Palladius de Hianis in vit. Mareotij. & fortaſſe Buſbequius in legatione Byzātin.

Hæc quidem de omnibus animalibus non creſcentibus, & ad perfectum incrementum pertingere non valentibus, quamuis multa & varia reuera accidant prodigia, dicta ſunt ad ſuperſtitionem tollendam. Hæc Diodorus circa finem libri triceſimi ſecundi hiſtoriarum proſequitur, licet etiam * alij, & plurimi de prodigiis ſcripſerint.

* Iulius obſequens T. Liuius Plutarchus, Dion & alij.

Ex libro triceſimo quarto.

Obſidenti, inquit, Antiocho regi Hieroſolyma, eo vſque Iudæi reſtiterunt, donec neceſſaria omnia defeciſſent. Tunc de componenda re legatos miſerunt, & eos pleroſque regios amicos. Itaque ſuaſere regi, vt violenter vrbem dirueret, & gentem Iudæorum funditus euerteret. Solos enim eos eſſe qui cum aliis gentibus nihil habeant commune, & omnes in hoſtium numero ponant, & clarū eſſe quomodo maiores eorū, vt impij & execrabiles à Diis ex omni Ægypto expulſi, & quomodo leproſi confertim loco mundationis velut deteſtandi profugi eiecti ſint, & mox Hieroſolymis loca contermina arripientes hanc gentem ordinauerint, & odium erga omnes homines induxerint. Quare & aliam omnino vitæ inſtitutionem complecti, nec cum alia gente omnino velle comedere, nec etiam velle benefacere. Ad hæc ei maiorum odium ſuorum erga hunc populum in memoriam reuocarunt. Antiochus enim dictus Epiphanes deuictis Iudæis intrauit Sancta Sanctorum, adiit ſolis ſacerdotibus adeunda, & inuenit ibidem lapideam ſtatuam viri barba promiſſa, tenentis manibus librū inſidentiſque aſino, quam putabat Moſis eſſe, qui vrbem & condiderit, & gentem fundarit, & odioſas illas omnibus gentibus leges tulerit. Ipſe vero cupiens obducere odium omnium gentium, leges diſſoluere conatus eſt;

Iudæi.

τραπέζης κοινωνεῖν τὸ παράπαν, μηδ᾽ εὐνοεῖν. ὑπέμνησαν δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ * γενομένου μίσους τοῖς προγόνοις πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος. Αντίοχος γὰρ ὁ προσαγορευθεὶς Ἐπιφανὴς, καταπολεμήσας τοὺς ἰουδαίους, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἄδυτον τοῦ θεοῦ σηκὸν, * οὗ νόμιμον εἰσιέναι μόνον τὸν ἱερέα. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ λίθινον ἄγαλμα ἀνδρὸς βαθυπώγωνος, καθήμενον ἐπ᾽ ὄνου, κατὰ χεῖρας ἔχον βιβλίον. τοῦτο μὲν ὑπέλαβε Μωσέως εἶναι, τοῦ κτίσαντος τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ συστησαμένου τὸ ἔθνος. πρὸς δὲ τούτοις νομοθετήσαντος τὰ μισάνθρωπα παράνομα ἔθη τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ στυγήσας τὴν μισανθρωπίαν πάντων ἐθνῶν, ἐφιλοτιμήθη καταλῦσαι τὰ νόμιμα.

* γενομένου — * al. ἃ

DIODORVS Siculus.

Quare ſtatuæ conditoris, & altari Dei ſubdiali porcam ingentem ſacrificauit, & ſanguine illos perfudit, & carnem coquens, iuſſit ſacros eorum libros, qui leges continerent, iure illo corrumpi, & obliterari: ignem nunquam deficientem, & ſemper, vt aiunt, ardentem, in templo extingui, & carnem ſuillam ſummum ſacerdotem, aliosque Iudæos comedere coëgit. Hæc narrantes illi amici, Antiochum vehementer ad totam gentem perdendam, aut ſaltem ad euertendas leges, & vitæ inſtitutionem mutare cogendum incitarunt. Verum Rex magnanimus, moribúſque manſuetus, impoſitiſque tolerandis tributis, & muro priuans ciuitatem Hieroſolymorum, acceptis obſidibus Iudæos crimine liberauit. Hæc Diodorus de Moſaicis inſtitutis & legibus, de conditore Hieroſolymorum, de exitu ex Ægypto mentitur. Et in reprehenſione Iudæorum in mendacio perſeuerans, ne ſibi ipſi contradicere videatur, tanquam alios narrantes inducit, quibus Antiochi amicitiam adiungit. Hæc quoque de Iudæis libro quadrageſimo Bibliothecæ habet.

Ex quadrageſimo circa medium.

SCripturus bellum contra Iudæos par eſſe exiſtimaui principium prius & ortum huius gentis & inſtituta recenſere. Multi apud Ægyptios olim pernicioſæ huius calamitatis cauſam ad Deum referunt. Cum multi & varij peregrini Ægyptum incolerent, diuerſis ſacrificandi vtentes ritibus, factum eſt, vt patrij erga Deos cultus deficerent, quod incolæ, niſi alienigenas dimitterent, malorum indicium fore ſuſpicati ſunt. Statim itaque ex eiectis profugis præſtantiſſimi efficaciſſimique (vt quidam nugantur) in Græciam, locáque vicina illapſi ſunt, præſtantes habentes ductores, quorum principes Danaus & Cadmus exſtiterunt. Reliqua vero turba eam regionem, quæ nunc Iudæa dicitur, non procul ab Ægypto diſtantem, & in illa vſque tempora penitus deſertam occupauit. Hanc porro coloniam Moſes prudentia & robore cæteros excellens deduxit, qui hanc regionem inuadens, multas vrbes condidit, & vnam quæ nunc celeberrima eſt appellatam Hieroſolyma; maximè autem religionem & cultum eis colendum dedit, venerationes & ſacrificia edocuit, & de eis qua ad remp. pertinēt leges tulit & decreta. In duodecim tribu populum diuiſit, exiſtimās hunc numerum eſſe perfectiſſimum, & anno duodecim menſibus completo perſimilem. Imagines Deorum omnino non ſculpſit, quod putaret humana Deum non videri forma, ſed cœlum terram ambiens eſſe Deum, & omnia ſuo imperio gubernare. ſacrificia vitæque rationes diuerſas prorſus ab aliis gentibus ordinauit.

Moſes. Vide Strab. & Iuſtin.

διὸ τῷ ἀγάλματι τοῦ κτίστου, καὶ τῷ ὑπαίθρῳ βωμῷ τοῦ θεοῦ, μεγάλην ὗν θύσας, τό, τε αἷμα προσέχεεν αὐτοῖς, καὶ τὰ κρέα σκευάσας, προσέταξε τῷ [μὲν] ἀπὸ τούτων ζωμῷ τὰς ἱερὰς αὐτῶν βίβλους καὶ περιεχούσας τὰ μισόξενα νόμιμα καταρᾶναι· τὸν * ἀνατὴν α δὲ ἀθάνατον λεγόμενον παρ' αὐτοῖς λύχνον, καὶ καιόμενον ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ναῷ, κατασβέσαι. τῶν τε κρεῶν ἀναγκάσας * προσενέγκασθαι τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἄλλους ἰουδαίους. ταῦτα δὴ διεξιόντες οἱ φίλοι, τὸν Ἀντίοχον παρεκάλουν μάλιστα μὲν ἄρδην ἀνελεῖν τὸ ἔθνος. εἰ δὲ μή· καταλῦσαι τὰ νόμιμα, καὶ συναναγκάσαι τὰς ἀγωγὰς μεταθέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς μεγαλόψυχος ὤν, καὶ τὸ ἦθος ἥμερος· λαβὼν ὁμήρους, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων τοὺς ἰουδαίους. φόρους τε τοὺς ὀφειλομένους πραξάμενος, καὶ τὰ τείχη περιελὼν τῶν ἱεροσολύμων. ταῦτα Διόδωρος περὶ, τῶν μωσαϊκῶν ἐθῶν καὶ νομίμων, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν ἱεροσολύμων κτίστου καταψευσάμενος, καὶ αὐτῆς τῆς ἐξ αἰγύπτου τῶν ἰουδαίων ἐξόδου· καὶ πρὸς τὸν ἔλεγχον τοῦ ψεύδους ὥσπερ ἑαυτῷ, τὸ μὴ αὐτὸς ἁλῶναι, διοικονομούμενος. ἑτέροις περιτίθησι προσώποις τὴν περὶ τῶν διεψευσμένων ἀφήγησιν, τὴν Ἀντιόχου φιλίαν τούτοις προσεπισυνάπτων. γράφει δὲ καὶ τῷ μ' λόγῳ τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης περὶ ἰουδαίων ταῦτα.

Ἐκ τοῦ μ' λόγου, περὶ τὸ μέσον.

ΗΜεῖς δὲ μέλλοντες ἀναγράφειν τὸν πρὸς ἰουδαίους πόλεμον, οἰκεῖον εἶναι διαλαμβανόμενοι προδιηγηθῆναι ἐν κεφαλαίοις τὴν τοῦ ἔθνους τούτου ἐξ ἀρχῆς κτίσιν, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς νόμιμα. κατὰ τὴν Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν, λοιμικῆς περιστάσεως γενομένης, ἀνέπεμπον οἱ πολλοὶ τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν ἐπὶ τὸ δαιμόνιον. πολλῶν γὰρ καὶ παντοδαπῶν κατοικούντων ξένων, καὶ διηλλαγμένοις ἔθεσι χρωμένων περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰς θυσίας, καταλελύσθαι συνέβαινε παρ' αὐτοῖς τὰς πατρίους τῶν θεῶν τιμάς. ὅπερ οἱ τῆς χώρας ἐγχώριοι ὑπέλαβον, ἐὰν μὴ τοὺς ἀλλοφύλους μεταστήσωνται, κρίσιν οὐκ ἔσεσθαι τῶν κακῶν. εὐθὺς οὖν ξενηλατουμένων τῶν ἀλλοεθνῶν οἱ μὲν ἐπιφανέστατοι καὶ δραστικώτατοι συστραφέντες ἐξερρίφησαν (ὥς τινες φασὶν) εἰς τὴν ἑλλάδα, καὶ τινας ἑτέρους τόπους, * ἔχοντας ἀξιολόγους ἡγεμόνας, ὧν ἡγοῦντο Δαναὸς καὶ Κάδμος τῶν ἄλλων ἐπιφανέστατοι. ὁ δὲ πολὺς λεὼς ἐξέπεσεν εἰς τὴν νῦν καλουμένην ἰουδαίαν, οὐ πόρρω μὲν κειμένην τῆς αἰγύπτου, παντελῶς δὲ ἔρημον οὖσαν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας ὁ προσαγορευόμενος Μωσῆς, φρονήσει * δὲ πολλῇ καὶ ἀνδρείᾳ πλεῖστον διαφέρων. οὗτος δὲ καταλαβόμενος τὴν χώραν, ἄλλας τε πόλεις ἔκτισε, καὶ τὴν νῦν οὖσαν ἐπιφανεστάτην, ὀνομαζομένην ἱεροσόλυμα. ἱδρύσατο δὲ καὶ τὸ μάλιστα παρ' αὐτοῖς τιμώμενον ἱερόν· καὶ τὰς τιμὰς καὶ * ἁγιαστείας τοῦ θείου κατέδειξε· καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἐνομοθέτησέ τε καὶ διέταξε. διεῖλε δὲ τὸ πλῆθος εἰς δώδεκα φυλὰς, διὰ τὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τελεώτατον νομίζεσθαι, καὶ σύμφωνον εἶναι τῷ πλήθει τῶν μηνῶν τῶν τὸν ἐνιαυτὸν συμπληρούντων. ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύνολον οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεόν· ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν οὐρανὸν μόνον εἶναι θεὸν, καὶ τῶν ὅλων κύριον. τὰς θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατὰ τὸν βίον ἀγωγ

διὰ γὰρ τὴν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπάνθρωπόν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. ἐπιλέξας δὲ τῶν ἀνδρῶν τοὺς χαριεστάτους καὶ μάλιστα δυνησομένους τοῦ συμπαντὸς ἔθνους προΐστασθαι, τούτους ἱερεῖς ἀπέδειξε· τὴν δὲ διατριβὴν ἔταξεν αὐτῶν γίνεσθαι περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ τιμάς τε καὶ θυσίας. τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ δικαστὰς ἀπέδειξε τῶν μεγίστων κρίσεων. καὶ τὴν τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθῶν φυλακὴν τούτοις ἐπέτρεψε· διὸ καὶ βασιλέα μὲν μηδέποτε τῶν ἰουδαίων, τὴν δὲ τοῦ πλήθους προστασίαν δίδοσθαι διὰ παντὸς τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ ἀρετῇ προέχειν. τοῦτον προσαγορεύουσιν ἀρχιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων. τοῦτον δὲ κατὰ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς ἄλλας συνόδους φησὶν ἐκφέρειν τὰ παραγγελλόμενα· καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος οὕτως εὐπειθεῖς γίνεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὥστε παραχρῆμα πίπτοντας ἐπὶ τὴν γῆν, προσκυνεῖν τὸν τούτοις ἑρμηνεύοντα ἀρχιερέα. προσγέγραπται δὲ καὶ τοῖς νόμοις ἐπὶ τῆς τελευτῆς, ὅτι Μωσῆς ἀκούσας τοῦ θεοῦ, τάδε λέγει τοῖς ἰουδαίοις. ἐποιήσατο δὲ ὁ νομοθέτης τῶν τε πολεμικῶν ἔργων πολλὴν πρόνοιαν, καὶ τοὺς νέους ἠνάγκαζε καρτερίαν τε καὶ ἀνδρείαν ἀσκεῖν, καὶ [τὸ σύνολον] πάσης ὑπομονὴν κακοπαθείας. ἐποιεῖτο δὲ καὶ στρατείας εἰς τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν· καὶ πολλὴν κατακτησάμενος χώραν, κατεκληρούχησε· τοῖς μὲν ἰδιώταις ἴσους ποιήσας κλήρους, τοῖς δὲ ἱερεῦσι μείζονας· ἵνα λαμβάνοντες ἀξιολογωτέρας προσόδους, ἀπερίσπαστοι συνεχῶς προσεδρεύωσι ταῖς τοῦ θεοῦ τιμαῖς. οὐκ ἐξῆν δὲ τοῖς ἰδιώταις τοὺς ἰδίους κλήρους πωλεῖν, ὅπως μή τινες διὰ πλεονεξίαν ἀγοράζοντες τοὺς κλήρους, ἐκθλίβωσι τοὺς ἀπορωτέρους, καὶ κατασκευάζωσιν ὀλιγανδρίαν. τεκνοτροφεῖν τε ἠνάγκαζε τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας· καὶ δι' ὀλίγης δαπάνης ἐκτρεφομένων τῶν βρεφῶν, ἀεὶ τὸ γένος τῶν ἰουδαίων ὑπῆρχε πολυάνθρωπον. καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους δὲ, καὶ τὰς τῶν τελευτώντων * ταφὰς, πολὺ τὸ παρηλλαγμένον ἔχειν ἐποίησε νόμιμα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. κατὰ δὲ τὰς ὕστερον γενομένας ἐπικρατείας ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμιξίας, ἐπὶ τετάρτης τῶν περσῶν ἡγεμονίας, καὶ τῶν ταύτην καταλυσάντων μακεδόνων, πολλὰ τῶν πατρίων τοῖς * ἰουδαίοις νομίμων ἐκινήθη. οὕτω μὲν κἀνταῦθά φησι περὶ τῶν * παρεθῶν τε καὶ νομίμων, καὶ αὐτῶν ἐκείνων τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαλλαγῆς, καὶ τοῦ θείου Μωσέως, ψευδολογῶν τὰ πλεῖστα καὶ διερχόμενος· πρὸς τοὺς ἐλέγχους πάλιν ὧν κατεψεύσατο τῆς ἀληθείας, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ μεθοδεύσαμενος, εἰς ἕτερον καὶ νῦν ἀναφέρει τῶν εἰρημένων τὴν παριστορίαν. ἐπάγει γάρ. περὶ μὲν τῶν ἰουδαίων ἑκαταῖος ὁ Μιλήσιος ταῦτα ἱστόρηκεν.

Nam quia externos vrbe ſua interdicerent, odioſam ſane vitam, & aliis inuiſam induxit. Iuſſit inſuper vt qui genti præeſſent, grati eſſent populo, & maxime auctoritate potentiores, quos ſacerdotes eſſe voluit, & eos præcepit circa altaria Deique cultum & ſacrificia exerceri, & ex his optimos iudicio viros iudices conſtituit, quibus & legum inſtitutique cuſtodiam attribuit. Non ordinauit Iudæis Regem, ſed imperium populi ei cenſuit committendum, qui prudentia & virtute inter ſacerdotes aliis præſtare videretur; hunc ſummum Pontificem appellant, quem velut nuntium ſibi diuinorum præceptorum eſſe ducunt, hunc edicta in populi congregationibus & conciliis, ait proferre, cui Iudæi ita obtemperant, vt ſtatim Pontifice loquente cadentes in terram adorent. Additum eſt in fine legis, Hæc Moſes loquitur Iudæis obediens Deo. Magnam etiam bellicarum inſtitutionum curam adhibuit, iuuenésque ad tolerantiam & fortitudinem, & ad omnem malorum patientiam exerceri voluit. Multa quoque cõtra varios populos bella geſſit, magnámque ſubigens regionem ſorte eam diuiſit; æquales populo portiones, ſacerdotibus maiores aſſignauit: vt latiores terminos poſſidentes, continenter ſine vlla moleſtia Dei ſacrificiis occuparentur. Nec etiam licitum erat pauperibus portiones proprias diuendere, ne aliqui per auaritiam coëmentes inopes excludant, & in cauſa ſint vt populus minuatur. In regione pueros ali voluit, qui exiguo ſumptu alebantur, & ideo copioſa & fœcunda ſemper Iudæorum natio exſtitit. Diuerſi quoque ab aliis in nuptiis & ſepulturis fuerunt. Sed propter acceſſiones quæ poſtea è multis victoriis acciderunt, monarchia quarta ſcilicet Perſarum, & deinde Macedonum, multa patriis Iudæorum inſtitutis deceſſerunt. Ita hic de moribus & legibus maiorum, & diſceſſu eorum ex Ægypto, déque ſacro Moſe, in multis mentitur, plurima etiam nõ attingens. In accuſationibus quas contra veritatem profert, deflectit, ad alium dictorum narrationem referens. Subdit enim ſtatim. Hæc de Iudæis Hecatæus Mileſius tradidit.

Vide Ioſephum lib. I. aduerſus Appionem.

E libro quadrageſimo octauo.

QVæ Iouiano Imp. ab aliquibus mortis cauſa fuiſſe traditur, vt ſcilicet dormiens in domo recens inalbata, & igne propter humorem excitato, vaporibus è madida calce prodeuntibus exſtinctus ſit, hanc ſponte Catulum ſubiiſſe lõgo ante tempore narrat Diodorus, nam in libro quadrageſimo octauo initio hæc habet. Cinnani & Mariani conſilium inierunt cum præſtantiſſimis ducibus, vt firma in pace viuerent, & tandem ita concluſerunt, vt inimicorum clariſſimos quoſque, & de imperio contendere valentes interficerent,

In Epitoma Sexti Aurelij Victoris. Hic dum à Perſide hieme aſpera, medióque Conſtantinopolim accelerat, cruditate ſtomachi. tectorio inoui operis grauatus eſſet repente interiit.

Lib. D. S. XLII.

Ἐκ τοῦ μη.

ΟΤι ὃ λέγεται συνενεχθῆναι αἴτιον θανάτου παρά τινων Ἰοβιανῷ τῷ βασιλεῖ, τὸ κατακοιμηθῆναι ἐν οἴκῳ νεωστὶ κεκονιαμένῳ, πυρὶ δὲ διὰ τὴν ψύξιν ὑποθερμαινομένῳ, καὶ ἀτμοὺς ἀφιέντι τοὺς ἐκ τῆς νενοτισμένης κονίας. τοῦτο ἑκόντα ὑπελθεῖν, ἱστορεῖ Διόδωρος, κατὰ τοὺς πολλῷ παλαιοτέρους χρόνους Κάτλον. φησὶ γὰρ ἐν μη λόγῳ πρὸς τῇ ἀρχῇ· ὅτι οἱ περὶ τὸν Κίνναν καὶ Μάριον συνεδρεύσαντες μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων ἐβουλεύοντο, ὅπως βεβαίως καταστήσωσι τὴν εἰρήνην· τέλος ἔδοξεν αὐτοῖς τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐχθρῶν, καὶ δυναμένους ἀμφισβητῆσαι [περὶ] πραγμάτων, πάντας ἀποκτεῖναι·

Marginal notes: * τὰς γραφάς. * al. ἰουδαίων. * l. πατρίων ἐθῶν. DIODORVS Siculus.

DIODORVS Siculus.

vt ſcilicet pura factione eorum reddita, reliquo tempore, vt vellent, ſine timore cum amicis ſuis remp. adminiſtrarent. Quare ſtatim pactas conditiones & fidem neglexerunt, & cædes condemnatorum impune & vbique factæ ſunt. Q. vero Lutatius Catulus, qui clariſſimum de Cimbris triumphum egerat, populo prius cariſſimus à quodam tribuno plebis apud populum reus mortis factus eſt. quare metuens periculum ex accuſatione, ſperanſque auxiliũ aliquod ad Marium ſe contulit: ipſe autem antea amicus eius, tunc elatus ſuperbia, ſecius erga eum affectus eſt, nullúmque aliud reſponſum dedit niſi, *Moriendum eſt*. Catulus vero deſperata ſalute properans ſine iniuria vitam terminare, ſeipſum vita priuauit, idque nouo & inuſitato more, nam includens ſeipſum in domo recens dealbata, & vaporem è calce igne & fumo excitans, reſpirandi facultate impeditus extinctus eſt.

Ex triceſimo primo.

HÆc dum geruntur, Romam venêre legati Rhodiorum, ad diluenda quibus impediti fuerant crimina. Videbantur enim in bello, quod aduerſus Perſeum geſtum eſt, animis ad regem inclinaſſe, & quam cum Romanis habebant amicitiam, prodiiſſe. Cúmque nihil legatione ſua proficerent, deſponſabant animos, & cum lacrymis colloquia habebant. Cum autem eos in ſenatum introduxiſſet vnus tribunorum, nomine Antonius; primus orationem de legatione habuit Philophron: & ſecundum eum Aſtymedes. Hi cum multa ſuppliciter & deprecatoriè dixiſſent, & ad extremum (vt eſt in prouerbio) cygneam cantionem ceciniſſent, ægrè reſponſa acceperunt, per quæ ab extremo quidem metu liberati ſunt, ſed de criminibus acerbè obiurgati. Quare licet apud Romanos videre præſtantiſſimos quoſque de gloria contendentes, per quos omnia pene maxima à populo peficiuntur. Sed in aliis vrbibus ſibiipſis omnes inuident, Romani vero inuicem laudant, vnde euenit optimè & fortiſſimè rem vt gerant, remp. amplificare ſtudentes, & alij iniuſtè ſentientes, & ſeipſos circumuenientes patriam perdant.

Perſeum vltimum regem Macedoniæ, poſtquam is ſæpe cum Romanis amicitiam iniit, ſæpe item non contemnendo exercitu bellum geſſit, tandem Æmilius debellatum cepit, & præclarum ob eam victoriam triumphum egit. Perſeus vero tantis agitatus calamitatibus vt ſimiles eſſe videantur eius caſus fabulis rerum nunquam geſtarum, ne diſcedere quidem è vita volebat. Priuſquam enim ſenatus de eo pronunciaſſet, quid faciendum eſſet Vrbano Prætori, coniecit eum in carcerem, qui eſt Albæ, cum natis. Eſt autem carcer ille, antrum ſubterraneum profundum, magnitudine maximè, quantum eſt cœnaculum octo lectorum. Eſtque tenebrarum plenum ac fœtoris, propter multitudinem hominum rei capitalis damnatorum, qui in eum locum traduntur,

ὅπως καθαρᾶς γινομένης τῆς ἰδίας αἱρέσεως καὶ μιαρεῖδος, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν, καὶ ὡς ἂν βούλωνται μετὰ τῶν φίλων διοικῶσι τὰ κατὰ τὴν ἡγεμονίαν. εὐθὺς οὖν τῶν μὲν γεγενημένων συνθέσεων καὶ πίστεων ἠμέλησαν· σφαγαὶ δὲ τῶν καταψηφισθέντων αὐτοῖς ἀκεραῖοι καὶ πανταχοῦ ἐγίνοντο. Κόϊντος δὲ Λυτάτιος ὁ Κάτλος, τεθριαμβευκὼς μὲν ἐπισήμως ἀπὸ * Κίμβρων, ἀγαπώμενος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν πρότερον· ὑπό τινος δημάρχου κατηγορίας ἐτύγχανεν ἐν τῷ δήμῳ θανάτου. φοβούμενος δὲ τὸν ἐκ τῆς συκοφαντίας κίνδυνον, ἧκεν εἰς τὸν Μάριον, δεόμενος τυχεῖν βοηθείας. ὁ δὲ, τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἐγεγόνει φίλος· τότε δ᾽ ἔκ τινος ὑποψίας ἀλλοτρίως ἔχων πρὸς αὐτὸν, τοῦτο μόνον ἀπεκρίθη, θανεῖν δεῖ. καὶ ὁ Κάτλος ἀπογνοὺς μὲν τὰς σωτηρίας ἐλπίδας, σπεύδων δὲ χωρὶς ὕβρεως καταστρέψαι τὸν βίον, ἑαυτὸν τοῦ ζῆν μετέστησεν, ἰδίῳ τινὶ καὶ παρηλλαγμένῳ * τρόπῳ συγκλείσας ἑαυτὸς εἰς οἶκον νεόχριστον, καὶ τὴν ἐκ τῆς κονίας ἀναφορὰν πυρὶ καὶ καπνῷ συναυξήσας, τῇ τῆς ἀναπνοῆς φθορᾷ περιπνιγεὶς γενόμενος, ἀπήλλαξεν.

*al. Σκί

*al. τι

Ἐκ τοῦ λα.

Lib. D XXX

ΑΜα δὲ τούτοις πραττομένοις, εἰς ῥώμην παρεγένοντο πρεσβευταὶ ῥοδίων, τὰς γεγενημένας διαβολὰς κατ᾽ αὐτῶν ἀπολύσασθαι. ἐδόκουν γὰρ ἐν τῷ πρὸς Περσέα πολέμῳ ταῖς εὐνοίαις ἀποκεκλικέναι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προδεδωκέναι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν. μηδὲν δὲ ἀνύοντες ὧν ἐπρέσβευον· εἰς ἀθυμίαν ἐνέπιπτον, καὶ μετὰ δακρύων ἐποιοῦντο τὰς ἐντεύξεις. εἰσαγαγόντος δὲ αὐτοὺς εἰς τὴν σύγκλητον ἑνὸς τῶν δημάρχων Αντωνίου· πρῶτος μὲν ἐποιεῖτο τὸν ὑπὲρ τῆς πρεσβείας λόγον Φιλόφρων· μετὰ δὲ τοῦτον Ἀστυμήδης. πολλὰ δὲ πρὸς δέησιν καὶ παραίτησιν εἰπόντες, καὶ τὸ τελευταῖον, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ κύκνειον ᾄσαντες· μόλις ἔλαβον ἀποκρίσεις. δι᾽ ὧν τοῦ μὲν ὁλοσχεροῦς φόβου παρελύθησαν, περὶ δὲ τῶν ἐγκλημάτων πικρῶς ὠνειδίσθησαν. διόπερ ἰδεῖν ἔστι, παρὰ ῥωμαίοις τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας ὑπὲρ δόξης ἁμιλλωμένους, δι᾽ ὧν ἅπαντα σχεδὸν τὰ μέγιστα τῷ δήμῳ κατορθοῦνται. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις πολιτεύμασι ζηλοτυποῦσιν ἀλλήλους, ῥωμαῖοι δὲ ἐπαινοῦσιν. ἐξ οὗ συμβαίνει μάλιστα τοὺς μὲν πράσσειν τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων, ἁμιλλωμένους αὔξειν τὸ κοινὸν συμφέρον· τοὺς δ᾽ ἄλλους ἀδικοδοξοῦντας καὶ τὰς ἀλλήλους * ἐπιβουλὰς λυμαινομένους, βλάπτειν τὴν πατρίδα.

*al. ἐπι

Ὅτι Περσέα τὸν τελευταῖον μακεδονίας βασιλέα, πολλάκις ῥωμαίοις διὰ φιλίας ἰόντα, πολλάκις δὲ καὶ στρατιᾷ οὐκ ἀναξιολόγῳ πολεμήσαντα, τέλος Αἰμίλιος καταπολεμήσας εἷλε, καὶ λαμπρὸν θρίαμβον ἐπὶ τῇ νίκῃ κατήγαγε. Περσεὺς δὲ τηλικαύταις περιπεσὼν συμφοραῖς, ὥστε δοκεῖν ὅμοια μύθοις ἀγενήτοις εἶναι τὰ πάθη τὰ περὶ αὐτὸν, οὐδ᾽ ἀπολυθῆναι τοῦ ζῆν ἤθελε. πρὶν γὰρ ἢ τὴν σύγκλητον ὑπὲρ αὐτοῦ διαλαβεῖν ὃ χρὴ * παθεῖν, τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν εἷς ἐνέβαλλεν αὐτὸν εἰς τὸν ἐν ἄλβαις κάρκαρον μετὰ τῶν τέκνων. ἔστι δὲ ὁ κάρκαρος, ὄρυγμα κατάγειον βαθὺ, τὸ μὲν μέγεθος ἔχων τρικλίνου μάλιστά πως ἐννεακλινίου, σκότους δὲ πλήρης καὶ δυσοσμίας, διὰ τὸ πλῆθος τῶν παραδιδομένων εἰς τοῦτον τὸν τόπον ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ θανατικοῖς ἐγκλήμασι καταδικαζομένων,

* παθεῖν κτ. τὴν. βασ. H. St.

ὧν ἐν

ὧν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις οἱ πλείους ἐνταῦθα καθείργνυντο. ἐν οὕτω γὰρ στενωπῷ συγκεκλεισμένων πολλῶν ἀνδρῶν, ἀπεφέρετο τὰ τῶν ἀτυχῶν σώματα. τῶν τε πρὸς τροφὴν καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν χρείαν ἀνηκόντων πάντων ἐν ταυτῷ πεφυρμένων, τοσαύτην προσπίπτειν δυσωδίαν συνέβαινεν, ὥστε μηδένα τῶν προσιόντων ῥᾳδίως δύνασθαι καρτερῆσαι. ἐφ' ἡμέρας μὲν οὖν ἑπτὰ διετέλεσεν ἐνταῦθα κακουχούμενος, ὥστε καὶ παρὰ τῶν ἐσχάτων καὶ * τακτὰ σιτουμένων ἐπικουρίας δεηθῆναι. συμπαθεῖς γὰρ οὗτοι, * φιλανθρώπως τούτων ἐκείνῳ μετεδίδοσαν δακρύοντες. * ἐρρίπτουν δὲ αὐτῷ καὶ ξίφος πρὸς ἀναίρεσιν, καὶ κάλως πρὸς ἀγχόνην, ἐξουσίας διδομένης ὡς ἂν βούλοιτο χρήσασθαι. ἀλλ' οὐδὲν οὕτω γλυκὺ φαίνεται τοῖς ἠτυχηκόσιν ὡς τὸ ζῆν, καίπερ αὐτῶν ἄξια θανάτου πασχόντων. καὶ πέρας ἐν ταύταις ἂν ταῖς ἀνάγκαις κατέστρεψε τὸν βίον, εἰ μὴ Μάρκος Αἰμίλιος προκαθήμενος τοῦ βουλευτηρίου, τηρῶν τό τε περὶ αὐτὸν ἀξίωμα καὶ τὸ τῆς πατρίδος ἐπιεικὲς, παρῄνεσε τῇ συγκλήτῳ σχετλιάζων· εἰ μὴ τὸν ἀνθρώπινον φόβον εὐλαβοῦνται, τήν γε τοὺς ὑπερηφάνως ταῖς ἐξουσίαις χρωμένους μετερχομένην νέμεσιν αἰδεῖσθαι. διόπερ εἰς ἐπιεικεστέραν δοθεὶς φυλακὴν, καὶ κεναῖς ἐλπίσι προσανέχων, ὁμοίαν τοῖς προητυχημένοις ἔσχε τοῦ βίου τὴν καταστροφήν. διετῆ γὰρ χρόνον φιλοψυχήσας, καὶ προσκόψας τοῖς φυλάττουσι βαρβάροις, κωλυόμενος ὑπ' ἐκείνων ὕπνου τυχεῖν, ἐτελεύτησεν.

* al. τακτὰ ἴγνωστο. * al. φιλανθρώπων. * ἐρρίπτει δ' οὖν. Ἠ, δ' οἱ.

Ὅτι λέγουσιν (φησὶν) ἑαυτοὺς οἱ τῆς καππαδοκίας βασιλεῖς εἰς Κῦρον ἀναφέρειν τὸ γένος, τὸν ἐν πέρσαις. διαβεβαιοῦνται δὲ καὶ τῶν ἑπτὰ περσῶν τῶν τὸν μάγον ἐπανελομένων ἑνὸς ὑπάρχειν ἀπόγονοι. καὶ τὴν μὲν ἀπὸ Κύρου συγγένειαν, οὕτω καταριθμοῦνται. Καμβύσου τοῦ Κύρου πατρὸς ἀδελφὴν ὑπάρξαι [γὰρ] γνησίαν, * Ἀττόσαν· ταύτης δὲ καὶ Φαρνάκου τοῦ καππαδοκίας βασιλέως γενέσθαι * παῖδα Γάλλον, καὶ τούτου γενέσθαι Σμέρδιν, οὗ Ἀρτάμνην· τοῦ δὲ Ἀναφᾶν· ὃν καὶ διενεγκεῖν μὲν ἀνδρείᾳ καὶ τόλμῃ, γενέσθαι δὲ ἕνα τῶν ἑπτὰ περσῶν. τὴν μὲν οὖν εἰς Κύρου συγγένειαν οὕτω γενεαλογοῦσι· καὶ τὴν εἰς Ἀναφᾶν· ὃν φασι δι' * ἀνδρείαν συγχωρηθῆναι, τὴν καππαδοκίας δυναστείαν, ὥστε μὴ τελεῖν φόρους πέρσαις. οὗ τελευτήσαντος, ὁμώνυμος υἱὸς ἄρχει. μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτὴν, ἀπολειφθέντων δυεῖν υἱοῖν Δατάμου καὶ ἀριμναίου· διαδέξασθαι τὴν ἀρχὴν Δατάμην, ἄνδρα κατὰ πόλεμον καὶ κατ' ἄλλα μέρη τῆς βασιλείας ἐπαινούμενον. ὃς πέρσαις διὰ μάχης ἐλθὼν, καὶ λαμπρῶς κατὰ τὴν μάχην ἀγωνισάμενος, ἐν αὐτῇ τελευτᾷ. διεδέξατο δὲ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ἀριάμνης· οὗ γίνονται παῖδες Ἀριαράθης καὶ Ὀλοφέρνης· οὗτος δὲ ἔτη πεντήκοντα δυναστεύσας, καὶ μηδὲν ἔργον ἄξιον μνήμης πράξας, τελευτᾷ. τὴν δὲ ἀρχὴν διεδέξατο ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀριαράθης· ὃς φιλοστοργῆσαι διαφερόντως λέγεται τὸν ἀδελφὸν, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὰς ἐπιφανεστάτας τάξεις· ὃν καὶ πέρσαις κατ' αἰγυπτίων ἀποσταλέντα συμμαχῆσαι, μετὰ μεγάλων τιμῶν ἐπανελθεῖν, ἃς Ὦχος ὁ περσῶν βασιλεὺς ὑπὲρ ἀνδρείας ἐδίδου· καὶ τὸν βίον ἐν τῇ πατρίδι λιπεῖν, υἱοὺς ἐγκαταλιπόντα Ἀριαράθην καὶ Ἀρύσιν. ὁ δὲ ἀδελφὸς καὶ τῆς καππαδοκίας ἔχων τὴν ἀρχὴν (οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ * γονὴ γνησία)

* Ἀτίσσαν. * παῖδ' ἄγαμον. * ἀνανδρίαν.

DIODORVS Siculus.

quorum maxima pars illis temporibus hic claudebatur. Concluſis enim in tam anguſto loco tot hominibus, efferebantur miſerorum corpora, & confuſis inter ſeſe omnibus, quæ vel ad victum, vel ad alios vſus pertinent, tantus fœtor exiſtebat, vt nullus accedentium facile durare poſſet. Igitur ille per dies ſeptem loco hoc miſeriam pertulit, vt etiam extremæ conditionis hominum & ſtatutum cibum accipientium ope indigeret. Hi enim eius vicem propter infortuniorum magnitudinem dolentes, quæ ipſi accipiebant, hæc ei benignè lacrymantes impertiebant. Igitur ei gladius ad occiſionem, & reſtis ad ſtrangulationem proiectus eſt, data vtriuſuis optione. Verum nihil tam dulce miſeris videtur quam viuere, etiamſi morte dignam miſeriam patiantur. Ac tandem in his neceſſitatibus vitam finiuiſſet, niſi Marcus Æmilius curiæ præſidens, & ſuam dignitatem & patriæ æquitatem retinens, Senatum cum graui reprehenſione commonefeciſſet, vt ſi humano metu non terreretur, at Nemeſim vltricem certe vererentur, quæ in eos animaduertere ſolet, qui poteſtatibus ſuperbè vtuntur. Itaque ille in mitiorem datus cuſtodiam, & vanas ſpes fouens, ſimilem ſuperioribus caſibus exitum vitæ ſortitus eſt. Poſtquam enim biennium vitæ cupidus durauit, cum cuſtodes barbaros offendiſſet, prohibitus eſt ab illis ſomno frui, atque ita vitam finiuit.

Nemeſis Dea. Perſei regis mors.

Dicunt ſeſe (inquit) Cappadociæ reges ad Cyrum Perſam referre genus ſuum, contendúntque prognatos eſſe ſe vno ſeptem Perſarum, qui Magum occiderunt, & ductam quidem à Cyro cognationem ſic enumerant. Cambyſe Cyri patris ſororem fuiſſe germanam Atoſſam. Ex hac & Pharnace Cappadociæ rege natum fuiſſe * Pedagamum, & huius filium fuiſſe Smerdim: cuius porro Artamnam, & huius Anapham, qui fortitudine & audacia excelluerit, & vnus ſeptem Perſarum fuerit. Igitur ſuam ad Cyrum cognationem ſic enumerant, & ad Anapham, cui perhibent propter virtutem ſic conceſſum fuiſſe Cappadociæ principatum, vt Perſis tributa non penderet. Eo vita defuncto imperauit eiuſdem nominis filius. Poſt cuius obitum ſuperſtitibus duobus filiis, Datama, & Arimnæo, ſucceſſiſſe imperio Datamam, virum & bello & aliis regni partibus laudatum, qui cum Perſis prælio congreſſus & ſtrenue præliatus, in eo occubuerit. Regnum accepit filius Ariamnes, cuius fuere filij Ariarathes & Oloſernes: Is Ariamnes cum annos quinquaginta imperaſſet, nec vllum opus dignum memoria feciſſet, obiit. Eius in imperium ſucceſſit natu grādior filius Ariarathes, qui ſupra modum amaſſe fratrem dicitur, & ad clariſſimos ordines euexiſſe, atq; idem cum Perſis aduerſus Ægyptios miſſus, belli ſocius fuiſſe, & cum magnis honoribus reueniſſe, quos Perſarum rex Ochus propter virtutē in eum conferebat, vitámq; in patria reliquiſſe, ſuperſtitibus filiis Ariaratha & Aryſa: frater autem & Cappadociæ imperiū habens (nec enim germaniā prolem habebat)

* al. παῖδα Γάλλον, filium Gallum.

DIODORVS Siculus. Alexander Magnus.

grandiorem fratris filium Ariarathem adoptauit. Per ea tempora Alexander Macedo Perſas debellauit, deinde obiit. At Perdiccas omnium tunc rerum gubernator, Eumenem miſit ducem Cappadociæ, ac debellato Ariaratha & in pugna interfecto, tam ipſa Cappadocia quam finitimæ regiones, in Macedonum poteſtatem venerunt. Ariarathes vero poſtremi regis filius in præſentia deſperans, conceſſit cum paucis in Armeniam. Haud multo poſt tempore, Eumene & Perdicca mortuis, & Antigono ac Seleuco ſubſecutis, ille acceptis ab Armeniorum rege Ardoata copiis, & Macedonum ducem Amyntam interfecit, & Macedones celeriter è finibus eiecit, domeſticúmque imperium recuperauit. Habuit hic tres filios, quorum natu maximus Ariamnes regnum accepit, qui affinitatem contraxit cum Antiocho cognomine Deo, eius filiam Stratonicam Ariarathæ filiorum ſuorum natu maximo collocauit. Cúmque eſſet filiorum ſupra modum amans, puero diadema impoſuit, eum totius in regno imperij atque iuris ex æquo ſecum ſocium fecit. Mortuo patre Ariarathes ſolus regnauit, & è vita diſcedens regnum filio ſuo admodum puero reliquit. Hic duxit in vxorem filiam Antiochi magni, nomine Antiochidem, verſutam admodum. Hanc, cum liberos non gigneret, ſuppoſuiſſe ferunt ſibi duos filios ignorante viro, videlicet Ariarathem & Oloſernem. Aliquanto poſt tempore cum ſemen ſuſcepiſſet, ipſam præter ſpem peperiſſe duas filias, & vnum filium, nomine Mithridatem. At tunc virum de ſubditis conſuluiſſe, & feciſſe vt grandior cum mediocribus facultatibus Romam mitteretur, & iunior in Ioniam, ne de regno cum germano filio contenderent. Húc adultum Ariarathem aiunt cognominatum, & literis Græcis imbutum, atque ob cæteras virtutes laudatum fuiſſe. Et pater quidem filio patris amanti ſtudebat ſe viciſſim amantem filij exhibere: atque eouſque proceſſit eorum mutua beneuolentia, vt pater toto imperio cedere filio certaret, ille contra demonſtraret fieri non poſſe, vt à parentibus adhuc viuentibus eiuſmodi beneficium admitteret. Hic, poſtquam parentem fata vocarunt, regnum accepit, tum in reliquis vitæ moribus eximium ſe præbens, tum Philoſophiæ operam nauans. Quo factum eſt, vt Cappadocia olim Græcis ignota, tunc eruditis fuerit receptaculum. Idem cum Romanis amicitiam ſocietatémque renouauit. Aliaque plurima de relatione regum Cappadociæ præſentium vſque ad Cyrum.

Ariarathis laus.

Vide Cicer epiſtolas.

Ex eodem.

Imagines Rom. in funere. Vide Tacitum & Iuuenal.

DE L. Æmilij, qui Perſem debellauit, ſepultura hæc habet, quam propter iſta maximè dicit illuſtrem. Solent enim Romani qui nobilitate & maiorum ſuorum gloria præſtarent, mortuorũ imagines ad ſimilitudinẽ vitæ,

τὸν πρεσβύτερον τῶν παίδων τἀδελφοῦ Ἀριαράθην υἱοποιεῖται. κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Ἀλέξανδρος ὁ μακεδὼν καταπολεμεῖ μὲν πέρσας, εἶτα καὶ τελευτᾷ. καὶ Περδίκκας, ὁ τῶν ὅλων τότε ἡγεμὼν, *Εὐμενῆ πέμπει τῆς καππαδοκίας στρατηγόν. καὶ καταπολεμηθέντος Ἀριαράθου, πεσόντος τε ἐν τῇ μάχῃ· αὐτή τε ἡ καππαδοκία, καὶ τὰ πλησιόχωρα αὐτῆς, ἔπεσεν ὑπὸ μακεδόνας. Ἀριαράθης δὲ, ὁ τοῦ προβεβασιλευκότος υἱὸς, ἀπελπίσας κατὰ τὸ παρὸν, ἀποχωρεῖ μετ' ὀλίγων πρὸς τὴν ἀρμενίαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον τῶν περὶ τὸν * Εὐμενῆ καὶ Περδίκκαν τελευτησάντων, Ἀντιγόνου δὲ καὶ Σελεύκου περιεπομένων. ὁ μὲν λαβὼν δύναμιν παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν ἀρμενίων Ἀρδοάτου, τὸν μὲν τῶν μακεδόνων στρατηγὸν Ἀμύνταν ἀπέκτεινεν· ἐξέβαλε δὲ καὶ μακεδόνα ταχέως τῆς χώρας, καὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο. τούτῳ δὲ τριῶν παίδων γενομένων, παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ * πρεσβύτατος, Ἀριάμνης· ὃς ἐπιγαμίαν πρὸς Ἀντίοχον ποιησάμενος, τὸν ἐπονομασθέντα θεὸν, τὴν τούτου θυγατέρα Στρατονίκην συνῴκισε τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν υἱῶν Ἀριαράθῃ. ὑπάρχων δὲ φιλότεκνος διαφερόντως, περιέθετο τῷ παιδὶ διάδημα, καὶ συνάρχειν πάντων τῶν * τῆς βασιλείας προτερημάτων ἐπίσης μεταδίδωσι. τοῦ δὲ πατρὸς τελευτήσαντος, Ἀριαράθης βασιλεύει καθ' ἑαυτόν. καὶ μεταλλάσσων τὸν βίον, κατέλιπε τὴν βασιλείαν * Ἀριαράθῃ τῷ υἱῷ, νηπίῳ παντελῶς ὄντι τὴν ἡλικίαν. οὗτος δὲ ἔγημε θυγατέρα τοῦ μεγάλου κληθέντος Ἀντιόχου, ὀνομαζομένην Ἀντιοχίδα, πανοῦργον μάλιστα. * ταύτην δὲ μὴ γενομένων τέκνων, ὑποβάλλεσθαι δύο παῖδας, ἀγνοοῦντος τοῦ ἀνδρὸς, Ἀριαράθην καὶ Ὀλοφέρνην. μετὰ δέ τινα χρόνον τῆς φύσεως ἐπιδεξαμένης, ἀνελπίστως τεκεῖν αὐτὴν δύο μὲν θυγατέρας, υἱὸν δὲ ἕνα τὸν ὀνομασθέντα Μιθριδάτην. ἐξ οὗ τοὺς ὑποβολιμαίους ἀναδιδαξαμένην τἀνδρὶ, τὸν μὲν πρεσβύτερον μετὰ συμμέτρου χορηγίας εἰς ῥώμην ἀποσταλῆναι παρασκευάσαι· τὸν δὲ νεώτερον εἰς τὴν ἰωνίαν· χάριν τοῦ μὴ διαμφισβητεῖν ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῷ γνησίῳ. τοῦτον δὲ ἀνδρωθέντα καὶ Ἀριαράθην φασὶ μετονομασθῆναι, παιδείας τε ἑλληνικῆς μεταλαβεῖν, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐπαινεῖσθαι ἀρετήν· καὶ ὁ μὲν πατὴρ, φιλοπάτορι ὄντι τῷ υἱῷ, ἐσπούδεν ἀποδοῦναι τὴν τοῦ φιλοτέκνου σπουδήν. καὶ ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῖς προέβη τὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας, ὥστε ὁ μὲν πατὴρ ἐξίστασθαι τῆς ὅλης ἀρχῆς ἠγωνίζετο τῷ παιδὶ· ὁ δὲ ἀδύνατον * ἐδείκνυ δέξασθαι αὐτὸν παρὰ γονέων ἔτι ζώντων τὴν τοιαύτην χάριτα. οὗτος, τὸν πατέρα τοῦ πεπρωμένου καταλαβόντος, διεδέξατο τὴν βασιλείαν· τήν τε ἄλλην ἀγωγὴν τοῦ βίου ἀξιολογωτάτην ἐνδεικνύμενος, καὶ φιλοσοφίᾳ προσανέχων. ἐξ οὗ καὶ ἡ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἀγνοουμένη πάλαι καππαδοκία, τότε τοῖς πεπαιδευμένοις * ἐμβιώτερον ὑπῆρχεν. ἀνενεώσατο δι' οὗτος καὶ τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν τε καὶ συμμαχίαν. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῆς εἰς Κῦρον ἀναφορᾶς τῶν μέχρι τοῦδε τῆς καππαδοκίας βασιλευσάντων ἐν τούτοις.

al. Εὐμ · *al. Εὐμ* · *al. πρεσβύτερος* · *βασι*

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

ΟΤι περὶ Λευκίου * Αἰμιλίου, τοῦ Περσέα καταπολεμήσαντος, τῆς ταφῆς διερχόμενος, καὶ λαμπρὰν αὐτὴν ἐς τὰ μάλιστα γενέσθαι λέγων, ἐπάγει· τῶν γὰρ ῥωμαίων οἱ ταῖς εὐγενείαις καὶ προγόνων δόξῃ διαφέροντες, μετὰ τὴν τελευτὴν εἰδωλοποιοῦνται κατά τε τὴν τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα,

καὶ

καὶ κατὰ τὴν ὅλην τοῦ σώματος περιγραφήν, μιμητὰς ἔχοντες ἐκ παντὸς τοῦ βίου παρατετηρηκότας τήν τε πορείαν, καὶ τὰς κατὰ μέρος ἰδιότητας τῆς ἐμφάσεως. παραπλησίως δὲ καὶ τῶν προγόνων ἕκαστος προηγεῖται τοιαύτην ἔχων διασκευήν, καὶ κόσμον* ὥστε τοὺς θεωμένους, διὰ τῆς ἐκ τούτων ἐμφάσεως γινώσκειν, ἐφ᾿ ὅσον *ἕκαστος τιμῆς προήχθησαν καὶ μετέσχον τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ καλῶν. Ὅτι τοὺς Ἴβηρας καὶ Λυσιτανοὺς ὀνομάζει. φησὶ γάρ· ὡς Μέμμιος *ἐξαπέλεκις στρατηγὸς εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἐξαπέσταλτο μετὰ δυνάμεως, οἱ δὲ Λυσιτανοὶ συστραφέντες πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβόντες *ἐκπαράσκευον ἐκ καταπλοῦ· μάχῃ τε ἐνίκησαν, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ διέφθειραν. περιβοήτου δὲ γενομένης τῆς τῶν Ἰβήρων εὐημερίας· οἱ μὲν Ἀρουακοὶ νομίσαντες πολὺ κρείττους εἶναι τῶν Ἰβήρων, κατεφρόνησαν τῶν πολεμίων· καὶ τὸ πλῆθος τὸ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ ταύτην μάλιστα τὴν αἰτίαν, εἵλετο πρὸς ῥωμαίους πόλεμον.

* ἕκαστοι
* al. ἐξαπέλ.
* ἐκ παρασκευῆς.

totiúſque corporis delineationem effingere, vt vitæ ſeriem ſeruantes, & iuxta imaginis cuiuſque propriam virtutem haberent quos imitarentur. Eodem modo 'vnuſquiſque è parentibus eiuſmodi ſtatuas, & ornamenta habuit & præceſſit, vt ex eorum picturis quiſque intelligat, quantas in repub. dignitates ſinguli & honores geſſerint. Nominat Hiſpanos & Luſitanos. addit enim quomodo Memmius Prætor ad vrbem in bello in Hiſpaniam cum copiis ſit miſſus, & vt Luſitani cum eo congredientes, exſcendentem imparatum occupant, pugnáque eum ſuperant, magnámque exercitus partem cædunt, facta autem Hiſpanorum victoria iam celebri, Areuaci exiſtimantes ſe Iberis fortiores adhuc eſſe, hoſtem contempſerunt, & in concione populus, hac præſertim de cauſa, contra Romanos bellum mouit.

DIODORVS Siculus.
L. Memmius.
Eutropius lib. 4.

Ἐκ τοῦ λβ′.

Lib. D. S. XXXII.

Ὅτι τὸ τεῖχος τῶν καρχηδονίων τῆς πόλεώς φησιν ὕψος μὲν εἶναι πηχῶν τεσσαράκοντα, πλάτος δὲ εἰκοσιδύο· ὅμως, *καὶ τοιούτων ὄντων αἱ ῥωμαίων μηχαναὶ, καὶ τὰ κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθήματα, κρείττους ὤφθησαν τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας· καὶ ἑάλω ἡ πόλις καὶ κατερειπώθη.

* κρίνει τούτου. H. St.

Ὅτι *Μασανάσσης ὁ λιβύων βεβασιλευκὼς, καὶ τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν τετηρηκὼς, ἐννενήκοντα μὲν ἐβίω ἔτη ἐν δυνάμει, παῖδας δέκα ἐν τῷ ἀπαλλάττεσθαι *καταλιπὼν, οὓς καὶ ῥωμαίοις ἐπιτροπεύεσθαι παρακατέθετο. ἦν δὲ καὶ κατὰ τὴν τοῦ σώματος εὐτονίαν διαφέρων, καὶ καρτερίᾳ καὶ πόνοις συνήθης ἐκ παιδός. ὅς γε στὰς ἐν τοῖς ἴχνεσιν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἀκίνητος ἔμενε· καθεζόμενος δὲ οὐκ ἠγείρετο, μέχρι νυκτὸς ἐνημερεύων ταῖς τῶν πόνων μελέταις. ἐπὶ δὲ *τῶν ἵππων ἐπιμένων συνεχῶς ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ ταῖς ἱππασίαις χρώμενος, οὐκ *ἐξελύετο. σημεῖον δὲ τῆς περὶ αὐτὸν εὐεξίας τε καὶ δυνάμεως μέγιστον. ἐννενήκοντα γὰρ σχεδὸν ἔχων ἔτη, υἱὸν εἶχε τετραετῆ, διαφέροντα τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ. ἐν δὲ ταῖς τῶν ἀγρῶν ἐπιμελείαις τοσοῦτον διήνεγκεν, ὡς ἑκάστῳ τῶν υἱῶν ἀπολιπεῖν ἀγρὸν μυριόπλεθρον, κεκοσμημένον πάσαις ταῖς [illegible]σκευαῖς, ἐβασίλευσε δὲ ἐπιφανῶς ἔτη ἑξήκοντα.

* al Μασσανάσσης.
* λιπών.
* τῶν ἵππων ἐπιβαίνων H. St.
* ἐξελύετο.
* κατασκευαῖς.

Ὅτι Νικομήδης Προυσίαν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταπολεμήσας, καὶ καταφυγόντα εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν, ἀνελὼν, παρέλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Βιθυνίας, ἀσεβεστάτῳ φόνῳ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ὅτι Λυσιτανοί, φησι, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἔχοντες ἀξιόχρεων ἡγεμόνα, εὐάλωτοι καθίσταντο, ῥωμαίοις πολεμοῦντες. ὕστερον δὲ *Ὑριάτθου κυρήσαντες, μεγάλα ῥωμαίους ἔβλαψαν. ἦν μὲν οὖν οὗτος τῶν παρὰ τὸν ὠκεανὸν οἰκούντων Λυσιτανῶν, ποιμαίνων ἐκ παιδὸς· ὀρείῳ βίῳ κατέστη συνήθης, συνεργὸν [ἔχων] καὶ τὴν τοῦ σώματος φύσιν· καὶ γὰρ ῥώμῃ, καὶ τάχει, καὶ τῇ τῶν λοιπῶν μερῶν εὐκινησίᾳ, πολὺ διήνεγκε τῶν Ἰβήρων. *συνείθιστο δὲ αὐτὸν τροφῇ μὲν ὀλίγῃ, γυμνασίοις δὲ πολλοῖς χρῆσθαι, καὶ ὕπνῳ μέχρι μόνου τοῦ ἀναγκαίου. καθόλου δὲ σιδηροφορῶν συνεχῶς, καὶ θηρίοις καὶ λῃσταῖς εἰς ἀγῶνας καθιστάμενος, περιβόητος παρὰ τοῖς πλήθεσι, καὶ ἡγεμὼν αὐτοῖς ᾑρέθη, καὶ ταχὺ σύστημα περὶ ἑαυτὸν λῃστῶν ἤθροισε.

* Οὐριάτθου.
* συνείθισε.

Ex triceſimo ſecundo.

Licet Carthaginenſium mœnia quadraginta cubitos altitudine, & latitudine viginti duos excederent, Romanorum tamen machinæ, & virtus fortior, quam murus fuit, ſic vt vrbem ceperint, & ſolo æquauerint.

Vide Ortelij Theatrum in parergo.

Maſſiniſſa rex Africanorum, qui amicitiam cum Romanis tenuit, annos nonaginta in vigore vixit: filios decem moriens reliquit, quos Romanis in tutelam commiſit. Erat & corporis firmitate præſtans, & duritiei ac laboribus à pueritia aſſuetus. Etenim ſtans in veſtigiis totum diem manebat immotus, & ſedens non ſurgebat vſque ad noctem, toto die labores meditans, & in equo continenter toto die & nocte ſedens, & equitationibus vtens non defatigabatur. Eſt eius valetudinis vigoriſq; ſignum hoc maximum, quod fere iam nonagenarius, filium haberet quadrimulum, corporis robore præſtantem. In agrorum cultura vſque adeo excelluit, vt ſingulis filiis reliquerit agrum decem millium iugerum omni inſtrumento ornatum. Regnauit præclarè annos ſexaginta.

Nicomedes patrem Pruſiam perſequens, ad aram Iouis confugientem interfecit, & nefanda cæde imperium inuadens, Bithyniæ regnum adeptus eſt,

Nicomedes.

Luſitani primo parem ducem non habentes, facile ſuperabantur, bellum cum Romanis gerentes. Poſtea Viriatum adepti multum Romanis incommodarunt. Erat is ex ea gente Luſitanorum, qui Oceanum accolunt. Paſtor fuit à teneris montanæ vitæ aſſuetus, adiuuante etiam corporis natura. Nam & robore & celeritate reliquarúmque partium agilitate Hiſpanos longè antecellebat, cum cibo exiguo, & multis exercitationibus vti conſuefeciſſet, & ſomno dumtaxat quantum eſſet neceſſe. In ſumma ferrum continenter geſtans, & cum belluis & latronibus manus conferens, vulgò celebris euaſit, & ab illis dux electus, breui latronum cateruam ſe circum congregauit.

Viriatus Dux. Scriptor de viris illuſtribus cap. 71.

DIODORVS Siculus.

Atque in bellis proficiens, non ſolum admirationi fuit propter robur corporis, verum etiam dux excellens viſus eſt. Erat autem in diſpertienda præda iuſtus, & eos qui egregiè pugnauerant, pro dignitate donis extollebat. Tandem cum iam non latronem, ſed principem ſeſe exhibuiſſet, bellum geſſit cum Romanis, multiſque præliis ſuperior euaſit, adeo vt etiam ducem Romanorum Vitellium cum ipſo exercitu profligauerit, captiuúmque ceperit, & gladio necauerit, & alia multa in bello feliciter geſſerit, donec Fabius belli aduerſus illum dux creatus eſt. Inde non paulo inferior eſſe cœpit. Deinde creatus, & Fabio ſuperior factus, eum in pacta deſcendere indigna Romanis coëgit. Verum Scipio aduerſus Viriathum dux electus, quæ acta fecit irrita, & ſuperatum ſæpe Viriathum, ad extremam deinde cladem compulſum, adeo vt pacem ſpectaret, per domeſticos dolo interfecit, & eius imperij ſucceſſorem Tautamum eiúſque ſocios perculit, & vt pax arbitrio ſuo fieret, effecit, atque illis agrum & vrbem dedit ad habitandum.

Clementia & officio. (marginal)

Ex libro triceſimo quarto.

Seruile bellum in Sicilia.

CVm poſt deletos Carthaginenſes, Siculorum res annis ſexaginta in florentiſſima fortuna permanſiſſent, tandem ſeruile bellum apud eos hac de cauſa exortum eſt. Vitæ commoditatibus magnopere aucti, ac diuitias ingentes adepti, magnam ſeruorum multitudinem emere ſoliti erant: quorum veluti greges quoſdam, ſimulatque è locis in quibus nutriebantur eduxerant, certis illos notis compungebant: & eos quidem qui iuniores erant, paſtores conſtituebant: aliorum autem opera ad alia miniſteria, prout cuiuſque vſus poſtulabat, vtebantur. Verùm præterquam quod erga eos ſe aſperos ac rigidos in imperandis miniſteriis exhibebant, etiam eorum victus ac veſtitus vix vllam gerere curam dignabantur. Vnde fiebat, vt eorum bona pars vitam rapto ſuſtentaret, omniáque ſanguine redundarent: vtpote prædonibus, tanquam militum exercitibus, longè latéque graſſantibus. Prouinciarum autem præfecti prohibere quidem conabantur, ſed cum ſupplicium de iis ſumere non auderent propter magnam dominorum potentiam atque auctoritatem, ſuam quiſque prouinciam ſinere impune diripi cogebatur. Nam cum plerique è dominis equites Rom. eſſent, & iudices conſtituerentur accuſationum, quæ aduerſus præfectos è prouinciis afferebantur, formidoloſi ipſis præfectis erant. Iam vero cum ærumnis premerentur ſerui, & cum aliis modis peſſime acciperentur, tum vero plagis ſubinde præter rationem & iniurioſè contunderentur, patientiam abrumpere cœperunt. Itaque opportunum tempus nacti, in vnum conuenientes, de defectione ſermones inter ſe conferre ſolebant, donec tandem verba ad rem contulerunt. Erat enim ſeruus quidam Syrus in vrbe Apamea natus (cuius dominus Antigenes vocabatur, erátq; Enna ortus) vir magicis incantationibus & circulatoriis captionibus ac præſtigiis deditus. Hic ſe futura prædicere inſtinctu afflatúque diuino ipſi in ſomnis apparentium ſimulabat: multiſque per eam qua vtebatur hac in parte ſolertiam ad dexteritatem imponebat. Ab his autem primordiis longius progreſſus, non ſolum ex ſomniorum viſis futura pronunciabat,

καὶ προκόπτων ἐν τοῖς πολέμοις, οὐ μόνον ἐθαυμαστώθη δι᾽ ἀλκὴν, ἀλλὰ καὶ στρατηγεῖν ἔδοξε διαφερόντως. ἦν δὲ καὶ δίκαιος ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν λαφύρων, καὶ κατ᾽ ἀξίαν τοὺς ἀνδραγαθήσαντας * ἐξῆρε τοῖς δώροις. προϊὼν δὲ, οὐκ ἔτι λῃστὴν, ἀλλὰ δυνάστην αὑτὸν ἀναδείξας ἐπολέμησε ῥωμαίοις, καὶ πολλαῖς ἐκράτησε μάχαις· ὡς καὶ στρατηγὸν ῥωμαίων * Οὐϊτέλλιον αὐτῷ καταπολεμῆσαι στρατῷ, καὶ αἰχμάλωτον λαβεῖν, καὶ ξίφει ἀνελεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα εὐημερῆσαι κατὰ πόλεμον· ἕως Φάβιος στρατηγὸς τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου κεχειροτόνητο. ἐκεῖθεν δ᾽ ἐλαττοῦσθαι ἤρξατο * ἐπ᾽ οὐκ ὀλίγον. εἶτα ἀναλαβὼν, καὶ καταδοκιμήσας Φαβίου εἰς συνθήκας αὐτὸν ἐλθεῖν, ἀναξίους ῥωμαίων ἠνάγκασεν. ἀλλ᾽ ὅγε * Σκηπίων στρατηγεῖν κατ᾽ * Οὐειάτθου αἱρεθεὶς· τάς τε συνθήκας ἠκύρωσε, καὶ * πολλάκις Οὐειάτθον ἐλαττώσας, εἶτα εἰς ἔσχατον ἥττης συνη[illegible], ὥστε καὶ πρὸς σπονδὰς ὁρᾶν· διὰ τῶν οἰκείων ἐδολοφόνησε. καὶ τὸν διαδεξάμενον αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν Ταυτάμον, καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ, καταπληξάμενος, καὶ σπονδὰς οἵας ἐβούλετο θέσθαι παρασκευασάμενος· ἔδωκε χώραν καὶ πόλιν εἰς κατοίκησιν.

* ἐξαιρέτοις δώροις. (marginal)
* Ἰουνιόν (marginal)
* οὐκ ἐπ᾽ ὀλί (marginal)
* Σκιπίων. * καθ᾽ Υριάτθου. * πολλὰ Υριάτθον. (marginal)

Lib. D. S. XXXIV.

Ἐκ τοῦ λδ΄.

ΟΤι μετὰ τὴν καρχηδονίων κατάλυσιν, ἐπὶ ξ΄ ἔτεσι τῶν σικελῶν εὐροούντων ἐν πᾶσιν, ὁ δουλικὸς αὐτοῖς ἐπανέστη πόλεμος, ἐξ αἰτίας τοιαύτης· Ἐπὶ πολὺ τοῖς βίοις ἀναδραμόντες, καὶ μεγάλους περιποιησάμενοι πλούτους, συνηγόραζον οἰκετῶν πλῆθος. οἷς ἐκ τῶν σωματοτροφείων ἀγεληδὸν ἀπαχθεῖσιν, εὐθὺς χαρακτῆρα ἐπέβαλλον, καὶ στιγμὰς τοῖς σώμασιν. ἐχρῶντο δὲ αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις, νομεῦσι· τοῖς δ᾽ ἄλλοις, ὥς πῃ ἑκάστῳ ἡ χρεία ἐπέβαλλε. βαρέως δ᾽ αὐτοῖς κατά τε τὰς ὑπηρεσίας ἐχρῶντο, καὶ ἐπιμελείας παντελῶς ὀλίγης ἠξίουν, ὅσα τε ἐντρέφεσθαι, καὶ ὅσα ἐνδύσασθαι. ἐξ ὧν οἱ πλείους ἀπὸ λῃστείας τὸ ζῆν ἐπορίζοντο, καὶ * μεστὰ φόνων ἦν ἅπαντα, καθάπερ στρατευμάτων διεσπαρμένων τῶν λῃστῶν. οἱ δὲ στρατηγοὶ κωλύειν μὲν ἐπεχείρουν. κολάζειν δὲ οὐ τολμῶντες, διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ βάρος τῶν κυρίων, οἳ ἐδέσποζον λῃστῶν: ἠναγκάζοντο περιορᾶν λῃστευομένην τὴν ἐπαρχίαν. οἱ πλεῖστοι γὰρ τῶν κτητόρων ἱππεῖς ὄντες τῶν ῥωμαίων, καὶ κριταὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν κατηγορουμένοις * στρατηγοῖς γινόμενοι, φοβεροὶ τοῖς ἄρχουσιν ὑπῆρχον. πιεζόμενοι δὲ οἱ δοῦλοι ταῖς ταλαιπωρίαις καὶ πληγαῖς, τὰ πολλὰ * παρὰ λόγον ὑβριζόμενοι, οὐχ ὑπέμενον. * συνιόντες οὖν ἀλλήλοις κατὰ τὰς εὐκαιρίας, συνελάλουν περὶ ἀποστάσεως, ἕως εἰς ἔργον τὴν βουλὴν ἤγαγον. ἦν δέ τις οἰκέτης Σύρος, Ἀντιγένους, ἐνναίου τὸ γένος ἐκ τῆς ἀπαμείας, ἄνθρωπος μάγος καὶ τερατουργὸς τὸν τρόπον. αὐτὸς προσεποιεῖτο θεῶν * ἐπιτάγμασι καθ᾽ ὕπνον προλέγειν τὰ μέλλοντα· καὶ πολλοὺς διὰ τὴν εἰς τοῦτο τὸ * γένος εὐφυΐαν ἐξηπάτα. ἐντεῦθεν προϊὼν, οὐ μόνον ἐξ ὀνείρων ἐμαντεύετο·

* βιαίων. (marginal)
* ὑπὸ στρατηγ (marginal)
* παραλόγως (marginal)
* συνιόντες. (marginal)
* ἐπιφάσμα (marginal)
* μέρος. (marginal)

ἀλλὰ

DIODORVS Siculus.

ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορότως θεοὺς ὁρᾶν ὑπεκρίνετο, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀκούειν τὰ μέλλοντα. πολλῶν δ' ὑπ' αὐτοῦ σχεδιαζομένων, ἀπὸ τύχης ἔνια πρὸς ἀλήθειαν ἐξέβαινε. καὶ τῶν μὲν μὴ γινομένων ὑπ' οὐδενὸς ἐλεγχομένων, τῶν δὲ συντελουμένων ἐπισημασίας τυγχανόντων: προκοπὴν ἐλάμβανεν ἡ περὶ * αὐτὸν δόξα. τελευταῖον διά τινος μηχανῆς πῦρ, * μετά τινος ἐνθουσιασμοῦ, καὶ φλόγα διὰ τοῦ στόματος ἠφίει, καὶ οὕτω τὰ μέλλοντα ἀπεφοίβαζεν. εἰς γὰρ κάρυον ἤ τι τοιοῦτο τετρημένον ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐνετίθει πῦρ, καὶ τὴν συνέχειν αὐτὸ δυναμένην ὕλην. εἶτα ἐντιθεὶς τῷ στόματι, καὶ προσπνέων, ποτὲ μὲν σπινθῆρας, ποτὲ δὲ φλόγα ἐξέκαεν. οὗτος πρὸ τῆς ἀποστάσεως ἔλεγε, τὴν Συρίαν θεὸν ἐπιφαινομένην αὐτῷ λέγειν, ὅτι βασιλεύσει· καὶ τοῦτο οὐ πρὸς * ἄλλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν κύριον αὐτοῦ διετέλει λέγων· εἰς δὲ γέλωτα τρεπομένου τοῦ πράγματος. ὁ μὲν οὖν Ἀντιγένης ψυχαγω[illegible]μενος ἐπὶ τῇ τερατείᾳ, παρῆγε τὸν Εὔνουν εἰς τὰ συνδεῖπνα (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ τερατίᾳ) καὶ διηρώτα περὶ τῆς βασιλείας, καὶ πῶς ἑκάστῳ χρήσεται τῶν παρόντων; τοῦ δὲ ἀτρέπτως ἅπαντα διηγουμένου, καὶ ὡς μετρίως χρήσεται τοῖς κυρίοις, καὶ τὸ σύνολον, ποικίλως τερατευομένου· γέλωτες ἐγίνοντο τοῖς παρακεκλημένοις. καί τινες αὐτῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀξιολόγους μερίδας αἴροντες, ἐδωροῦντο, ἐπιλέγοντες· ὅπως ὅταν γένηται βασιλεύς, τῆς χάριτος μνημονεύοι. οὐ μὴν ἀλλ' ἡ τερατεία προῆλθεν εἰς ἀληθινὸν ἀποτέλεσμα βασιλείας· καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν τοῖς * περὶ τὰ δεῖπνα δεξιωσαμένοις ἐν γέλωτι, οὐ χωρὶς σπουδῆς * ἐποιήσατο τῆς χάριτος. ἀρχὴ δὲ τῆς ὅλης ἀποστάσεως ἐγένετο τοιαύτη. Δαμόφιλός τις ἦν Ἐνναῖος, τὴν δ' οὐσίαν μεγαλόψυχος, ὑπερήφανος δὲ τὸν τρόπον. οὗτος κακῶς εἰς ὑπερβολὴν ἐκέχρητο τοῖς δούλοις. καὶ ἡ γυνὴ δὲ Μεγαλλὶς ἀντεφιλονείκει τἀνδρὶ πρὸς τὴν τιμωρίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀπανθρωπίαν, τὴν περὶ τοὺς δούλους. ἐξ ὧν ἀποθηριωθέντες οἱ προπηλακιζόμενοι, συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀποστάσεως καὶ φόνου τῶν κυρίων. καὶ πρὸς τὸν Εὔνουν ἐλθόντες, ἠρώτων εἰ συγχωρεῖται παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς τὸ βεβουλευμένον. ὁ δὲ μετὰ τερατείας, ὡς εἰώθει, συνθέμενος ὅτι συγχωροῦσι· παραχρῆμα πείθει ἔχεσθαι τῆς ἐγχειρήσεως. εὐθὺς οὖν τετρακοσίους τῶν ὁμοδούλων συνήθροισαν· καὶ ὡς ἂν ὁ καιρὸς ἐδίδου, καθοπλισθέντες εἰς τὴν Ενναν τὴν πόλιν εἰσπίπτουσιν, ἀφηγουμένου αὐτῶν, καὶ τοῦ πυρὸς τὰς φλόγας τερατευομένου τούτοις, τοῦ Εὔνου. ταῖς δ' οἰκίαις ὑπεισελθόντες, πλεῖστον φόνον εἰργάζοντο· μηδ' αὐτῶν τῶν ὑπομαζίων φειδόμενοι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῆς θηλῆς ἀποσπῶντες προσήρασσον τῇ γῇ· εἰς δὲ τὰς γυναῖκας οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν (* καί τοι βλεπόντων τῶν ἀνδρῶν) ὅσα ἐνύβριζόν τε καὶ * ἐνησέλγαινον· πολλοῦ αὐτοῖς πλήθους τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως δούλων προστεθέντος. οἳ καὶ κατὰ τῶν κυρίων πρότερον τὰ ἔσχατα ἐνδεικνύμενοι, οὕτω πρὸς τὸν τῶν ἄλλων φόνον ἐτρέποντο. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὔνουν πυθόμενοι, τὸν Δαμόφιλον ὅτι κατὰ τὸν πλησίον τῆς πόλεως παράδεισον διατρίβει μετὰ τῆς γυναικός·

* αὐτῶν. * διά τινος. * αὐθέντην. M. M. * ἅμα. * ἀντεποιήσατο. * ἢ viri. * ἐσήλγαινον.

ſed & vigil cernere ſe Deos, & ex iis res futuras audire fingebat. Cum autem in multis vaticinationibus mendax comperiretur, interim tamen caſu euentus quarundam rerum verè prædictionibus eius reſponderent, & falſa quidem eius vaticinia nemo coargueret, vera autem cum applauſu diligenter notaretur, hominum opinio de eo indies augebatur. Poſtremò artificium excogitauit, quo flammam ex ore cum quodam fanatico furore emittebat, & cum flamma ſimul vaticina verba Phœbadum in morem fundebat. Ignem enim in nucem, aut aliquid huiuſmodi vtrinque perforatum, ſimulque materiam quæ illum alere poſſet, imponebat, deinde ori indens & afflans, modò ſcintillas, modo flammam accendebat. Hic ante defectionem iactare conſueuerat, apparentem ſibi in ſomnis Syriam deam dignitatem regiam polliceri. Et hoc non aliis ſolum, ſed & ſuo ipſius domino aſſiduè dictitabat. Cum autem riſu res hæc exciperetur, Antigenes ex hiſce prodigioſis mendaciis voluptatem capiens, in conuiuiis ad quæ inuitatus erat, Eunum (ita enim hic præſtigiator vocabatur) aſſeclam habebat, eúmque ſuper regno interrogabat, & quomodo erga vnumquemque eorum, qui in cœtu illo erant, gerere ſe decreuiſſet. Cum autem ille ita iis reſponderet, vt in ſuis ſermonibus minimè vacillaret, pollicerétúrque fore, vt dominos ſuos leniter clementérque acciperet, meta denique monſtra illis ſuper aliis variis rebus narrare pergeret, omnibus conuiuis riſum mouebat. ex quibus nonnulli ferculorum non pœnitendas portiones ablatas è menſa ei porrigebant, atque inter porrigendum hortabantur, vt regnum adeptus accepti ab ipſis beneficij memor eſſet. Sed enim quæ prodigioſa eſſe videbatur vaniloquentia, minimè vanum nacta eſt tandem exitũ, regni adoptionem. Principiũ autem totius defectionis fuit huiuſmodi. Enneeſis quidam nomine Damophilus, vir elato ingenio præditus, indignis modis ſupra quã credi poſſit ſeruos ſuos acceperat: eiuſque vxore Megallide certatim eos ſuppliciis variis afficiente, & omnẽ erga eos ſenſum humanitatis exuente, exactionẽ & dominorũ cędem inter ſe coniurant, Eunúmque adeuntes interrogant, an ſuum ipſorum conceptum à diis concederetur. Hic autem illis aſſentiens à diis concedi reſpondet, verba cum ſolitis præſtigiis fundens: ſimúlque illis, vt primo quoque tempore illud aggrediantur, perſuadet. Statim igitur coacta quadringentorum conſeruorum manu, & in eum quem pro tempore poterant armati modum, in vrbem Ennam irrumpunt, ducem habentes Eunum, ſuis in emittenda ex ore flamma præſtigiis vtentem. Domos autem ingreſſi, ſtragem magnam edunt, ne lactentibus quidem infantibus parcentes: ſed eos ab vbere matris raptos ſolo affligentes. In mulieres autem quæ contumeliæ & petulantiæ genera exercuerint, (idque in ipſorum maritorum conſpectu) verbis exprimi nullis pro dignitate poteſt. Illis enim ſe magna ſeruorum vrbis multitudo adiunxerat. Cæterum cum in dominos omnia exempla cruciatúſque edidiſſent, ad cædem aliorum ſe conuerterunt. Eunus autem cum Damophilum in ſuburbanis hortis vna cum vxore ruſticari audiſſet,

Vide Flori Epitomen.

Vide Lucianum & Athenagorã in Apologia.

DIODORVS Siculus.

illuc quoſdam è ſuis miſit, qui ambos inde in vrbem vinctos protraxerunt, variis in via contumeliis affectos. Soli autem eius filiæ ſerui prorſus pepercerunt, & ne minima quidem cam iniuria vel contumelia affecerunt, ob humanos eius mores, & animum ad commiſerationem erga ſeruos propenſum, atque adeo iis auxiliandi cupidum. Quod quidem argumento erat ſeruos non crudelitate naturæ talia perpetrare in alios, ſed illatas ſibi iniurias vlciſcentes. Cæterum Damophilum cum ſua Megallide cum in vrbem protraxiſſent ij, quibus datum erat negotium, vt diximus, in Theatrum eos produxerunt, vbi defectorum vniuerſa congregata erat multitudo. Cumque Damophilus arte aliqua ſaluti ſuæ conſulere conans, multorum ex illis voluntates ad ſe oratione ſua inclinaret, Hermeas & Zeuxis acerbo eum odio proſequentes, impoſtorem vocitabant: miniméque exſpectantes dum populus certum de eo iudicium pronunciaſſet, alter enſem per latera eius adigit, alter ſecuri ceruicem eius abſcindit. Hic vero Eunus rex creatur: non quod vir fortis eſſet ille quidem, vel bonus imperator, ſed ob ſuam præſtigiatoriam artem, quodque defectionis auctor fuiſſet. Quin etiam nominis eius fuit habita aliqua ratio, vt pote quod velut augurium eſſet futuræ illius erga ſubditos beneuolentiæ. Itaque defectores cum rerum ſummam ad eum detuliſſent, aduocata concione, ex Ennenſibus qui viui capti erant; omnes eos interfecit, qui fabricationis armorum imperiti erat: peritos autem vinctos operi faciendo addixit. Megallidem præterea in ſeruarum poteſtatem tradidit, vt pro ſuo arbitrio in eam animaduerterent. Illæ autem eam primum cruciatibus affecerunt, deinde præcipitem dederunt. Ipſe quoque proprios occidit dominos, Antigenem & Pythonem. Tandem vero impoſito capiti diademate, rebuſque ſuis omnibus regali ſplendore adornatis, ſua item vxore (quæ & ipſa Syra erat, eiuſque ciuis) declarata regina, ex eorum numero qui prudentia cæteris antecellere videbantur, aliquot ſibi conſiliarios delegit. Ex quibus erat Achæus, non tantum nomine, ſed & natione Achæus, vir & conſilio præſtans & manu mirum in modum promptus. Hic trium dierum ſpatio cum ſex hominum armaſſet millia, vt tempus dabat, cum his vero & alios haberet aſciis & ſecuribus, aut fundis, aut falcibus, aut ſudibus præuſtis, aut coquorum verubus inſtructos, tota regione prædas agens peragrabat: Simul vero multitudinem infinitam ſeruorum aſciſcens Romanos etiam Imperatores bello auſus eſt laceſſere, conſertiſque manibus cum eis, militum numero potentior, victoria ſæpe potitus eſt, vtpote pluſquam decem hominum millia ducens. Dum hæc aguntur, Cilix quidam cui Cleon nomen erat, auctor defectionis aliorum ſeruorum fuit, & cum ad eam ſpem erecti omnium animi eſſent, fore vt orta ſeditione hi aduerſus illos arma caperent, atque ita ſibi mutuum exitium afferentes, Siciliam tumultu liberarent, præter omnium exſpectationem coitionem inter ſe fecerunt, quippe cum Cleon nudo Euni mandato ſe ſubmitteret, vt ſub illo, vt rege, imperatoris munia obiret, militū propiorū quinque millia habens. Hoc autē factū fuit triginta fere à defectione diebus.

εἷλκον ἐκεῖθεν, διά τινων δὲ αὐτῶν σταλέντων, αὐτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα δεδεμένους ἐξαγκωνίσαντες, πολλὰς κατὰ τὴν ὁδὸν ὕβρεις ὑπερχόντας. μόνης δὲ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν οἱ δοῦλοι ὥτας. φθησαν εἰς πάντα φεισάμενοι, διὰ τὸ φιλάνθρωπον αὐτῆς ἦθος, καὶ περὶ τοὺς δούλους συμπαθὲς, καὶ βοηθητικὸν κατὰ δύναμιν. ἐξ ὧν ἐδείκνυτο, τῶν δούλων οὐχὶ ὠμότης εἶναι φύσεως τὰ γινόμενα εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τῶν * προϋπηργμένων εἰς αὐτοὺς ἀδικημάτων ἀνταπόδοσις. τὸν δὲ Δαμόφιλον καὶ τὴν Μεγαλλίδα εἰς τὴν πόλιν οἱ ἀπεσταλμένοι ἑλκύσαντες, ὥσπερ ἔφημεν, εἰς τὸ θέατρον εἰσήγαγον, συνεληλυθότος ἐνταῦθα τοῦ πλήθους τῶν ἀποστατῶν. καὶ τοῦ Δαμοφίλου τεχνάσασθαί τι πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐγχειρήσαντος, καὶ πολλοὺς τοῦ πλήθους τοῖς λόγοις ἐπαγομένου· Ἑρμείας καὶ Ζεῦξις πικρῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενοι, πλάνον τε ἀ[illegible]λουν. καὶ οὐκ ἀναμείναντες τὴν ἀκριβῆ τοῦ δήμου κρίσιν, ὁ μὲν διὰ τῶν πλευρῶν τὸ ξίφος * ὠθεῖ· ὁ δὲ πελέκει τὸν τράχηλον ἔκοψεν. ἐκεῖθεν αἱρεῖται βασιλεὺς ὁ Εὔνους, οὔτε δι' ἀνδρείαν, οὔτε διὰ στρατηγίαν. διὰ δὲ μόνην τερατείαν, καὶ τὸ τῆς ἀποστάσεως ἄρξαι. ἅμα δὲ καὶ τῆς προσηγορίας, οἱονεί τινα καλὸν οἰωνὸν ἐχούσης, πρὸς τὴν τῶν ὑποταττομένων * εὔνοιαν. τῶν ὅλων δὲ τοῖς ἀποστάταις καταστὰς κύριος, καὶ συναγαγὼν ἐκκλησίαν, ἀνεῖλε τοὺς ἐζωγρημένους τῶν Ἐννέων, ὅσοις οὐκ ἦν ἡ τέχνη ὅπλα ἐργάζεσθαι· ἐκείνους δεδεμένους τοῖς ἔργοις ὑπέβαλλεν. ἔδωκε δὲ καὶ ταῖς θεραπαίναις τὴν Μεγαλλίδα χρήσασθαι ὡς ἂν βούλοιντο· καὶ αὗται κατεκρήμνισαν αἰκισάμεναι. καὶ αὐτὸς δὲ τοὺς ἰδίους ἀνεῖλε κυρίους Ἀντιγένη καὶ * Πύθωνα. περιθέμενος δὲ διάδημα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὸν βασιλικῶς διακοσμήσας. τήν τε συμβιοῦσαν αὐτῷ, σύραν καὶ συμπολῖτιν οὖσαν, βασίλισσαν ἀποδείξας· συνέδρους τε τοὺς συνέσει δοκοῦντας διαφέρειν ποιησάμενος· ὧν ἦν Ἀχαιὸς καὶ τοὔνομα καὶ τὸ γένος, ἀνὴρ καὶ βουλῇ καὶ χειρὶ διαφέρων. καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις πλείους τῶν ἑξακισχιλίων τὸν δυνατὸν καθοπλίσας τρόπον· καὶ ἑτέρους συνεπαγόμενος ἀξίναις καὶ πελέκεσι χρωμένους, ἢ σφενδόναις, ἢ δρεπάνοις, ἢ ξύλοις πεπυρακτωμένοις, ἢ καὶ μαγείρων ὀβελοῖς: ἐπῄει πᾶσαν λεηλατῶν τὴν χώραν, καὶ πλῆθος ἄπειρον οἰκετῶν προσλαμβάνων, ἐθάρρησε καὶ στρατηγοῖς ῥωμαίων πολεμῆσαι· καὶ συμπλακεὶς, τῷ πλήθει πολλάκις ἐκράτησεν, ἔχων ἤδη στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς μυρίους. ἐν τούτῳ δὲ Κλέων τις κίλιξ, ἄλλων δούλων ἀποστάσεως ἦρξε. καὶ πάντων ταῖς ἐλπίσι μετεωρισθέντων, ὡς ἀντιπολεμήσει τὰ στασιάσαντα πρὸς ἀλλήλους, καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς οἱ ἀποστάται διαφθείροντες, ἐλευθερώσουσι τὴν * σικελίαν τῆς * ἀποστάσεως: παρὰ δόξαν ἀλλήλοις συνέβησαν· τοῦ Κλέωνος ὑποταγέντος ψιλῷ τοῦ Εὔνου προστάγματι, καὶ τὴν τοῦ στρατηγοῦ (οἷα δὴ βασιλεῖ) χρείαν ἀποπληροῦντος, ἔχοντος οἰκεῖον πλῆθος στρατιωτῶν πεντακισχιλίων. ἡμέραι δὲ ἐγγὺς ἦσαν ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως τριάκοντα.

* ὑπηρ,

καὶ μετὰ βραχὺ ἐκ ῥώμης ἥκοντι στρατηγῷ Λευκίῳ Ὑψαίῳ, ἔχοντι στρατιώτας ἐκ σικελίας ὀκτακισχιλίους, εἰς πόλεμον καταστάντες οἱ ἀποστάται ἐνίκησαν, πλῆθος ὄντες δισμύριοι. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀθροίζεται τὸ σύστημα αὐτῶν εἰς μυριάδας εἴκοσι. καὶ πολλοῖς τοῖς πρὸς ῥωμαίους πολέμοις ἐνευδοκιμήσαντες, ἔλαττον αὐτοὶ ἔπταιον. οὗ διαβοηθέντος. κατά τε ῥώμην δούλων ἀπόστασις ἑκατὸν πεντήκοντα συνομοσάντων ἀνήπτετο· καὶ κατὰ τὴν ἀττικὴν ὑπὲρ χιλίων, ἔν τε δήλῳ καὶ κατ' ἄλλους *πολλοὺς τόπους. οὓς τάχει τῆς βοηθείας, καὶ τῇ σφοδρᾷ κολάσει τῆς τιμωρίας, οἱ καθέκαστον ἐπιμεληταὶ τῶν κοινῶν θᾶττον ἠφάνισαν. σωφρονίσαντες καὶ τὸ ἄλλο, ὅσον ἦν ἐπὶ ἀποστάσει μετέωρον. κατὰ δὲ σικελίαν ηὔξετο τὸ κακὸν, καὶ πόλεις ἡλίσκοντο αὔτανδροι, καὶ πολλὰ στρατόπεδα ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν κατεκόπησεν. ἕως * Ρουτίλιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς τὸ ταυρομένιον ἀνεσώσατο ῥωμαίοις· καρτερῶς μὲν αὐτὸ πολιορκήσας, καὶ εἰς ...των ἀνάγκην καὶ λιμὸν τοὺς ἀποστάτας συγκλείσας, ὥστε ἀρξαμένους ἐκ παίδων βορᾶς, καὶ διελθόντας διὰ γυναικῶν, μηδὲ τῆς * αὐτῶν ἀλληλοφαγίας μηδ' ὅλως φείσασθαι. Ὅτι καὶ Κομανὸν τὸν ἀδελφὸν Κλέωνος φεύγοντα, τῆς πολιορκουμένης πόλεως, * εἷλε. καὶ τὸ τελευταῖον, Σαραπίωνος σύρου τὴν ἄκραν προδόντος, συμπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει δραπετῶν ὁ στρατηγὸς ἐκυρίευσεν· οὓς καὶ αἰκισάμενος, κατεκρήμνισεν. ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἔνναν ἐλθὼν, παραπλησίως ἐπολιόρκει, εἰς ἐσχάτην ἀνάγκην συγκλείων τὰς τῶν ἀποστατῶν ἐλπίδας. καὶ Κλέωνα τὸν στρατηγὸν, ἐξελθόντα τῆς πόλεως, καὶ ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενον, μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν τραυμάτων δείξας νεκρὸν, εἷλε καὶ ταύτην προδοσίᾳ τὴν πόλιν. ἐπεὶ * οὐδ', ἦν ἁλώσιμος, διὰ τὴν ὀχυρότητα, βίᾳ χειρός. ὁ Εὔνους ἀναλαβὼν τοὺς * σωματοφύλακας, ὄντας ἑξακοσίους, ἔφυγεν ἀνάνδρως εἴς τινας παρακρήμνους τόπους. ἀλλ' οἱ μὲν σὺν αὐτῷ ἄφυκτον τὸ περὶ αὐτοὺς δεινὸν ἐπιστάμενοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ στρατηγὸς * Ρουτίλιος ἐπ' αὐτοὺς ἤλαυνεν) ἀλλήλους τοῖς ξίφεσιν * ἔσφαζον ἀπαυχενίσαντες. ὁ δὲ τερατίας Εὔνους καὶ βασιλεὺς, καταφυγὼν διὰ δειλίαν ἔν τισι κοιλάσιν, ἐξειλκύσθη ἅμα τεττάρων, μαγείρου, καὶ ἀρτοποιοῦ [καὶ τοῦ τρίβοντος αὐτὸν ἐν τῷ λουτρῷ, καὶ τετάρτου] τοῦ παρὰ τοὺς πότους εἰωθότος ψυχαγωγεῖν αὐτόν. καὶ παραδοθεὶς εἰς φυλακὴν, καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ διαλυθέντος εἰς φθειρῶν πλῆθος· οἰκείως τῆς περὶ αὐτὸν ῥᾳδιουργίας κατέστρεψε τὸν βίον ἐν τῇ μοργαντίνῃ. ἐντεῦθεν * Ρουτίλιος * ἐπιτρέχων ὅλην τὴν σικελίαν ἅμα λογάσιν ὀλίγοις, θᾶττον ἤπερ τις ἤλπισε παντὸς αὐτὴν ἠλευθέρωσε λῃστηρίου.

Ὅτι ὁ τῶν ἀποστατῶν βασιλεὺς Εὔνους ἑαυτὸν μὲν Ἀντίοχον, σύρους δὲ τῶν ἀποστατῶν τὸ πλῆθος ἐπωνόμασεν.

* πολλ. M. M.

* al. Ρυτίλιος & Ρετίλιος.

* αὐτῶν

* εἶχε

* ῥᾴδ.

* διὰ σωμάτων φύλακας.

* Ρετίλιος. * ἔσφαζον.

* Ρετίλιος. * ἐπιτρέχων.

Lib. D. Si. XXXVI.

Εκ τοῦ λϛ'.

Ὅτι ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν ῥώμῃ, καθ' οὓς Μάριος μὲν τοὺς κατὰ λιβύην βασιλεῖς Βόκχον καὶ Ιουγούρθαν κατεπολέμησε μεγάλῃ παρατάξει καὶ πολλὰς μὲν τῶν λιβύων μυριάδας ἀνεῖλεν, ὕστερον δὲ αὐτὸν † Ιουγούρθαν συλληφθέντα

Ιουγούρθαν.

DIODORVS Siculus.

Non multo poſt commiſſa pugna cum Imp. L.Hypſæo Roma veniente cum octo millibus Siculorum militum, victoria potiti ſunt, vtpote qui viginti millia eſſent. Aliquando poſt autem eorum numerus vſque ad centum millia creuit. cumque aduerſus Romanos prælia ſubinde gererent, ſæpe ex iis gloriam reportabãt, rarò autem clade accepta redibant. Cuius rei cum diſſipatus eſſet rumor, iam ſerui centum quinquaginta Romę conſpiratione inter ſe facta ad defectionem incenſi erãt, in Attica autem pluſquam mille: itidem verò Deli, multiſque aliis in locis. Sed vnoquoq; in loco ij quorum curæ negotia publica demãdata erant, ſubitò rebus in diſcrimẽ adductis opitulati, cùm grauia de illis ſupplicia ſumpſiſſet, cęteros quibus iã & ipſis ſpes accẽſa defectionis erat, metu repreſſerunt, & ad ſaniorem mentem reuocarunt. At verò in Sicilia malum indies ingraueſcebat, cùm & vrbes vnà cum ipſis ciuibus caperentur, & multi exercitus à defectoribus de ſererentur. Sed tandem Rutilius Rom. Imperator Taurомenium ipſis recuperauit, poſtquam vehementiſſimè illud oppugnaſſet, & defectores qui in eo erant ad ſummas anguſtias redegiſſet, atque ad tam acrem famẽ compuliſſet, vt cùm primò liberorum ſuorum corporibus veſci cœpiſſent, mox ad vxorum corpora ſe conuertiſſent, poſtremo ne ſibi quidem inuicem parcerent, ſed alij alios vorarent. Eodem tempore Comanum Cleonis fratrem ex vrbe dum obſideretur, fugientem cepit, & ad extremum arce à Sarapione Syro prodita, quotquot in vrbe fugitiui erãt, in poteſtatem imperatoris venerunt, quos etiam cruciatibus affectos præcipitauit. Inde Ennam profectus ſimilem eius obſidionem aggreditur, defectores ad ſummam deſperationem adigens. Cúmq; Cleonem Imp. vrbe egreſſum, ac heroica quadam fortitudine præliatum vulneribus mox confodiſſet, hanc quoq; vrbem cepit, idque proditione. Ita enim eam ſitus ipſe munitã reddebat, vt vi expugnari nullo modo poſſet. Eunes autem aſſumptis ſexcentis, ad loca quædam prærupta, vt erat ignauus, fuga ſe recepit. Sed qui cum eo erant, exitiũ ſibi ineuitabile impendere ſcientes (iam enim Rutilius imperator ad eos curſu contendebat) vt manus hoſtium præuenirent, ſibi mutuò ceruices abſcindebant. At Eunus præſtigiator pariter & rex, cùm præ timiditate in quaſdã ſpeluncas cõfugiſſet, vnà cum quatuor ex ſuis inde extractus eſt, coquo, piſtore, & eo cuius manu in balneo fricabatur, quarto autẽ eo, qui inter epulas oblectamenta ei afferebat. Is extractus inde, & in carcerem coniectus, in magnam pediculorum vim reſoluto corpore, apud Morgantinam dignum ſuis temerariis auſis nactus eſt vitæ exitum. Poſtea verò Rutilius, tota Sicilia cum parua eáq; ſelecta manu celerius omnium ſpe peragrata, à prædonibus eam omnino liberauit.

Eunus defectorum rex ſeipſum Antiochum, ſocios verò ſuos deficientes Syros nominauit.

Enna Siciliæ.

Enni mors.

Ex libro XXXVI.

Eodem tempore quo Marius Africæ reges Bocchum & Iugurtham magno prælio debellauerat, & Afrorum infinita prope millia occiderat, ipſum deinde Iugurtham (à Boccho

Iugurtha.

DIODORVS Siculus.

comprehenſum, ſibi ſuſceptum aduerſus bellũ condonari cupiente) captiuum abduxerat, quo item Romani graues apud Galliam in Cimbrico bello clades non ſine magno dolore acceperant: eodem, inquam, tempore Romam aduenerunt quidam è Sicilia, plurima ſeruorũ millia defeciſſe nunciantes. Quo accepto nuncio, ſummis in anguſtiis totus populus Romanus verſari cœpit, vtpote cui militum delectorum 60000. in bello aduerſus Cimbros apud Galliam occubuiſſent, nec de integro parem exercitum in expeditionem educere poſſet. Cęterum ante hunc in Sicilia rebellantium ſeruorum tumultum tales & in Italia excitati fuerant, ſed parui ac minimè diuturni: velut numine, quam atrox futura eſſet in Sicilia rebellio, preſignificante. Primus autem apud Nuceriam exſtiterat, cùm triginta ſerui coniurationem feciſſent, & quamprimum pœnas dediſſent. Secundus Capuæ, cùm ducenti ſerui rebellaſſent, ac ſine mora deleti fuiſſent. Tertius autem miro quodam exortus eſt modo. Erat quidam Titus Minutius eques Romanus, & prædiuite natus patre, qui alienæ famulæ formoſiſſimæ amore captus, vt in eius amplexum veniret effecit. Tandem vero ita eam deperire cæpit, vt à domino illius ſeptem talentis Atticis emeret, cùm ad hanc emptionem eum amoris inſania compelleret, quam ægrè alioqui à domino illius impetrabat. Sed illa vbi aduenit, iſque ſoluendo non eſſet, vt ſibi dies triginta prorogarentur obtinuit. Rurſum & hoc ſpatio exacto, cùm ille pactum pretium exigeret, hic nullam ſoluendi nominis rationem inire poſſet, interea verò amor inualeſceret, nouum & inauditum facinus aggreſſus eſt. Iis enim qui debitum exigebant, inſidias ſtruere, & monarchicã quandam potentiam ſibi aſſumere inſtituit. Nam coëmptis quingentis panopliis tempus pretij perſolutioni præfixit, fideque impetrata, eas clanculum in agrum quendam deferendas curauit. Deinde cum ſuos ſeruos ad defectionem ſollicitaſſet, numero quadringentos, ſibique diadema impoſuiſſet, purpuram quoque cum aliis inſignibus regiis aſſumpſiſſet, tandémque ſeruorum auxilio regem ſe conſtituiſſet, primum quidem eos, qui pactum pretium exigebant, virgis cæſos ſecuri percuſſit: poſtea verò cùm ſua illa ſeruitia armaſſet, vicinas villas peragrare placuit: in quibus eos qui ſe prõpto & alacri animo ſocios defectionis adiungebant, armabat: quotquot autem repugnabant, eos interficiebat. Quum igitur plures ſeptingentis milites coëgiſſet, eoſq; in centurias diſtribuiſſet, ac locum in quo erat vallo circumiecto clauſiſſet, ad ſe eos qui deficiebant, recipiebat.

Qua defectione Romam nuntiata, Senatus de ea conſilium prudens iniit, felicémque eius exitum habuit. Siquidem ex iis qui in vrbe erant imperatoribus vni L. Lucullo ſubigendorum fugitiuorum negotium dedit. Hic autem eo ipſo die quum Romæ ſexcentos milites lectos conſcripſiſſet, Capuam contendit, peditum millia quatuor, equites quadringentos collecturus. Minutius vbi Lucullum concitato curſu aduentare intellexit, collem natura loci munitum occupauit cum vniuerſis ſuis copiis, quæ tria hominum millia & quingentos efficiebant, atque amplius.

ὑπὸ Βόκχου, ὥστε τυχεῖν συγγνώμης παρὰ ῥωμαίων, ὑπὲρ ὧν αὐτοῖς κατέστη πρὸς πόλεμον· λαβὼν ἐκεῖθεν αἰχμάλωτον εἶχε. μεγίστοις δὲ πταίσμασι τοῖς κατὰ Γαλατίαν τῶν κίμβρων πολεμούντων ῥωμαῖοι περιπεσόντες, ἠθύμουν. κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἧκόν τινες ἀπὸ σικελίας, ἀπόστασιν ἀγγέλλοντες οἰκετῶν εἰς πολλὰς ἀριθμουμένων* μυριάδας. οὗ προσαγγελθέντος, ἐν πολλῇ περιστάσει τὸ ῥωμαϊκὸν ἅπαν συνεχόμενον διετέλει. ὡς αὖ στρατιωτῶν ἐπιλέκτων σχεδὸν ἑξακισμυρίων ἐν τῷ πρὸς κίμβρους κατὰ γαλατίαν πολέμῳ διολωλότων, καὶ ἀπόρων ὄντων εἰς ἀποστολὴν στρατιωτῶν λογάδων. πρὸ δὲ τῆς κατὰ σικελίαν τῶν δούλων ἐπαναστάσεως, ἐγένοντο κατὰ τὴν ἰταλίαν πλείους ἀποστάσεις ὀλιγοχρόνιοι καὶ μικραί· καθάπερ τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος τὸ μέγεθος τῆς ἐσομένης κατὰ τὴν σικελίαν ἐπαναστάσεως. πρώτη μὲν ἡ περὶ Νουκερίαν, τριάκοντα οἰκετῶν συνωμοσίαν ποιησαμένων, καὶ ταχὺ κολασθέντων· [illegible]τέρα ἡ περὶ τὴν Καπύην, διακοσίων οἰκετῶν ἐπαναστάντων, καὶ ταχὺ καταλυθέντων. τρίτη δὲ παράδοξος γέγονε. τὶς ἦν Τίτος Μενούτιος, ἱππεὺς μὲν ῥωμαίων, μεγαλοπλούτου δὲ πατρὸς παῖς. οὗτος ἠράσθη θεραπαινίδος ἀλλοτρίας, κάλλει διαφερούσης. συμπλεκεὶς δ᾽ αὐτῇ, εἰς ἔρωτα παράδοξον αὐτῆς ἐμπεσὼν, ἐξηγόρασεν αὐτήν. οὕτω τε μανιώδους ἔρωτος βιαζομένου, καὶ τοῦ κυρίου τῆς κόρης τὴν πρᾶσιν μόλις κατανεύσαντος· ταλάντων ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ χρόνον ὥρισε, καθ᾽ ὃν ἀποτίσει τὸ χρέος. ἐπιστεύετο δὲ διὰ τὴν πατρῴαν περιουσίαν. ἐνστάντος δὲ τοῦ ὁρισθέντος, καὶ μὴ ἔχων ἀποδοῦναι· πάλιν ἔταξε τριάκοντα ἡμερῶν προθεσμίαν. ὡς δὲ καὶ ταύτης ἐπιστάσης, οἱ μὲν ἀπῄτουν, ὁ δὲ οὐδὲν πλέον εἶχεν ἀνύειν. καὶ δ᾽ ἔρως ἤκμαζεν. ἐπεχείρησε πρᾶξει παραλογωτάτῃ. ἐπιβουλεύει μὲν γὰρ τοὺς ἀπαιτοῦντας, ἑαυτῷ δὲ μοναρχικὴν ἐξουσίαν περιέθηκε.* συναγοράσας γὰρ πεντακοσίας πανοπλίας, καὶ χρόνον τῆς τιμῆς συντάξας, καὶ πιστευθεὶς· λάθρᾳ πρός ἀγρόν τινα παρακομίσας, τοὺς ἰδίους* ἀνέστησε πρὸς ἀπόστασιν οἰκέτας, τετρακοσίους ὄντας. εἶτα ἀναλαβὼν διάδημα, καὶ περιβόλαιον πορφυροῦν, καὶ ῥαβδούχους, καὶ τὰ ἄλλα σύσσημα τῆς ἀρχῆς, καὶ βασιλέα ἑαυτὸν* συνεργίᾳ τῶν δούλων ἀναδείξας· τοὺς μὲν ἀπαιτοῦντας τὴν τιμὴν τῆς κόρης ῥαβδίσας, ἐπελέκισεν. ἐξοπλίσας δὲ τοὺς οἰκέτας, ἐπῄει τὰς σύνεγγυς ἐπαύλεις· καὶ τοὺς μὲν προθύμως συναφισταμένους καθώπλιζε, τοὺς δ᾽ ἀντιπράττοντας ἀνῄρει. ταχὺ δὲ συναγαγὼν στρατιώτας πλείους τῶν ἑπτακοσίων, καὶ τούτους εἰς ἑκατονταρχίας καταλέξας· ἐνεβάλλετο χάρακα, καὶ τοὺς ἀφισταμένους ὑπεδέχετο. τῆς δ᾽ ἀποστάσεως εἰς ῥώμην ἐπαγγελθείσης, ἡ σύγκλητος* ἐμφρόνως περὶ αὐτῆς ἐβουλεύσατο, καὶ κατώρθωσε. τῶν γὰρ κατὰ πόλιν στρατηγῶν ἀπέδειξεν ἕνα πρὸς τὴν τῶν δραπετῶν σύλληψιν, Λεύκιον Λεύκουλλον. οὗτος δὲ αὐθημερὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπιλέξας στρατιώτας ἑξακοσίους, εἰς τὴν Καπύην ἦλθε, συναθροίσας πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους. ὁ δὲ* Οὐέττιος τὴν ὁρμὴν τοῦ Λουκούλλου πυθόμενος, κατελάβετο λόφον καρτερὸν, ἔχων τοὺς πάντας πλέον τῶν γ, καὶ φ.

* al. μυριάδας.

* συνηγόρασε.

* ἀνέπεισε.

* συνεργίᾳ.

* εὐφρόνως. M.M.

* ἴσ. Μινούκιος.

καὶ τὸ μὲν πρῶτον, συμβουλῆς γινομένης, ἐπλεονέκτησαν οἱ δραπέται, ἐκ τόπων ὑπερδεξίων μαχόμενοι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν μὲν στρατηγὸν τοῦ Οὐεττίου Ἀπολλώνιον διαφθείρας ὁ Λεύκουλλος, καὶ τῇ δημοσίᾳ πίστει τὴν ἄφεσιν τῆς τιμωρίας βεβαιώσας· ἔπεισεν αὐτὸν προδότην γενέσθαι τῶν συναποστατῶν. διὸ καὶ τούτου συνεργοῦντος τοῖς ῥωμαίοις, καὶ τὰς χεῖρας προσφέροντος τῷ Οὐεττίῳ· φοβηθεὶς τὴν ἐκ τῆς ἁλώσεως τιμωρίαν, ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν· αὐτίκα συναπολωλότων καὶ τῶν τῆς ἀποστάσεως κεκοινωνηκότων, πλὴν τοῦ προδόντος Ἀπολλωνίου. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τὴν κατὰ Σικελίαν, ὥσπερ προοιμιαζόμενα *ταύτην, μεγίστης ἀποστάσεως· ἥτις ἀρχὴν ἔλαβε τοιαύτην. κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Κίμβρους τοῦ Μαρίου στρατείαν, ἔδωκεν ἡ σύγκλητος ἐξουσίαν τῷ Μαρίῳ, ἐκ τῶν πέραν θαλαττίων ἐθνῶν μεταπέμπεσθαι συμμαχίαν· *ὅθεν Μάριος ἐξέπεμψε πρὸς Νικομήδην τὸν τῆς Βιθυνίας βασιλέα περὶ βοηθείας. ὁ δὲ ἀπόκρισιν ἔδωκε τοὺς πλείους τῶν Βιθυνῶν ὑπὸ τῶν *δημοσιωνῶν διαρπαγέντας δουλεύειν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. τῆς δὲ συγκλήτου ψηφισαμένης, ὅπως μηδεὶς σύμμαχος ἐλεύθερος ἐν ἐπαρχίᾳ δουλεύῃ, καὶ τῆς τούτων ἐλευθερώσεως οἱ στρατηγοὶ πρόνοιαν ποιῶνται: τότε κατὰ τὴν Σικελίαν ὢν στρατηγὸς Λικίνιος Νερύας, ἀκολούθως τῷ δόγματι συχνοὺς τῶν δούλων ἠλευθέρωσε, κρίσεις προθείς· ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους τῶν ὀκτακοσίων τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας. καὶ ἦσαν πάντες οἱ κατὰ τὴν νῆσον δουλεύοντες μετέωροι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. οἱ δ' *ἀξιώματι συνδραμόντες, παρεκάλουν τὸν στρατηγὸν, ἀποστῆναι ταύτης τῆς *ἐπιβολῆς. ὁ δ' εἴτε χρήμασι πεισθεὶς, εἴτε χάρισι δουλεύσας· τῆς μὲν τῶν κριτηρίων τούτων σπουδῆς ἀπέστη, καὶ τοὺς προσιόντας ἐπὶ τὸ τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας ἐπιπλήττων, εἰς τοὺς ἰδίους κυρίους προσέταττεν ἐπαναστρέφειν· οἱ δὲ δοῦλοι συστραφέντες, καὶ τῶν Συρακουσῶν ἀπαλλαγέντες, καὶ καταφυγόντες εἰς τὸ τῶν Παλικῶν τέμενος, διελάλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ ἀποστάσεως. ἐκεῖθεν ἐν πολλοῖς τόποις τῆς τῶν οἰκετῶν τόλμης ἐκδήλου γινομένης· πρῶτοι τῆς ἐλευθερίας ἀντεποιήσαντο, κατὰ τὴν Ἀγκυλίων χώραν, ἀδελφῶν δυεῖν μεγαλοπλούτων οἰκέται τριάκοντα, ὧν ἡγεῖτο Ὀάριος ὄνομα· οὗτοι πρῶτον μὲν νυκτὸς κοιμωμένους τοὺς ἰδίους δεσπότας ἀπέσφαξαν· εἶτα ἐπὶ τὰς γειτνιώσας ἐπαύλεις παρελθόντες παρεκάλουν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τοὺς δούλους. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ συνέδραμον πλείους τῶν ρκʹ. καὶ καταλαβόμενοι χωρίον φύσει ἐχυρὸν, τοῦτο μᾶλλον ἐπωχύρωσαν, προσδεξάμενοι καὶ ἑτέρους δούλους ὡπλισμένους πʹ. ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς ἐπαρχίας Λικίνιος Νεέρυας κατὰ τάχος αὐτοῖς ἐπελθὼν, καὶ πολιορκῶν· ἄπρακτον εἶχε τὴν σπουδήν. ἐπεὶ δὲ βίᾳ ἀνάλωτον τὸ φρούριον ἑώρα· ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρμᾷ· καὶ σωτηρίας ὑποσχέσεσι Γάιον Τιτίνιον ἐπικαλούμενον Γαδαῖον ἀναπείσας (ἦν δ' οὗτος πρὸ δυεῖν ἐτῶν καταδικασθεὶς μὲν θανάτῳ· τὴν τιμωρίαν δ' ἐκφυγὼν) καὶ πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν χώραν ἐλευθέρων κατὰ λῃστείαν ἀναιρῶν, οὐδένα δὲ τῶν οἰκετῶν παραλυπῶν· εἶχεν ὑπηρέτην τοῦ σκοποῦ,

* al. ταύτῃ ἢ ταυτί.

* ὁ μὲν.

* Δημοσιωνῶν. H. St.

* ἐν ἀξιώμασι.

* al. ἐπιβουλῆς.

DIODORVS Siculus.

Et primo quidem conflictu ſtetit à fugitiuis victoria, quippe qui è ſuperiore loco prælium inirent: Poſtea cum Apollonium imperatorem exercitus Vettij Lucullus largitionibus corrupiſſet, fidémque publicam dediſſet pœnam illi remiſſum iri, eum ad prodendos ſocios impulit. Quare illo Romanis operã ſuam nauante, atque adeò ipſi * Vettio manus inferente, hic ſupplicium ſibi capto impendens veritus, mortem ſibi conſciuit. Simul verò defectionis participes cæſi fuerunt, præter eum qui illos prodiderat Apollonium. Et hæc quidem anteuerterunt maximam qui in Sicilia contigit defectionem, quaſi quæ eius quoddam præludium eſſent. Ea autem hinc orta eſt. In Marij aduerſus Cymbros expeditione ſenatus auxilia ex tranſmarinis nationibus accerſendi poteſtatem Mario dederat. Marius igitur ad Nicomedem Bithyniæ regem de mittendis ad ſe auxiliaribus copiis ſcribit. Is reſponſum dat, bonam Bithynorum partem à vectigalium publicorum redemptoribus direptam, ſeruire ſeruitutem per prouincias. Cùm autem SC. eſſet, ne quis ex populi Roman. ſociis, qui quidem liber eſſet, in prouincia vlla ſeruiret, & vt imperatores curam eorum manumittendorum gererent, accidit vt imperator Licinius Nerua, qui tum forte in Sicilia erat, decretum ſenatus obſeruans, multos ex ſeruis iudiciis cõſtitutis manumitteret, adeò vt intra paucos dies plures octingentis in libertatem aſſerentur. Iamque erant animi omnium illius inſulæ ſeruorum in ſpem libertatis erecti, cum graues auctoritate viri ad ipſum Imperatorem conueniunt, eúmque vno omnes ore, vt ab incepto deſiſtat, rogant. Atque hic ſiue pecuniis expugnatus, ſiue gratiam aucupatus, iudicium hac de re accuratius exercere deſiit: & ad ſe venientibus vt libertate donarentur, vt ad ſuum quiſque dominum reuerteretur, imperare cœpit. Tum verò ſerui coitione facta Syracuſas relinquere, & ad Palicorum delubrum confugere, ibíque inter ſe de defectione ſermones conferre. Fama autem huiuſce tam audacis ſeruorum facinoris per Ancyliorum loca jam vulgata, primi ſe in libertatem vindicarunt triginta duorum ditiſſimorum fratrum ſerui: quorum dux erat quidam nomine Oarius. Hi primum ſuos heros noctu dormientes iugularunt, deinde ad vicinas etiam progreſſi villas ſeruorum animos ad libertatis ſtudium accenderunt, adeò vt illa ipſa nocte concurſus ad eos factus ſit aliorum centum & viginti, atque amplius. Hi occupato loco natura munito, arte haud paulò munitiorem reddiderunt, aſſumptis & aliis octoginta ſeruis, qui armati eſſent. Prouinciæ autem imperator Licinius Nerua cùm repentè ſuperueniens eos obſidere cœpiſſet, nihil vllis conatibus promouere poterat. Quamobrem nullis viribus inexpugnabile præſidium illud eſſe cernens, ad proditionem animum conuertit. Eius autem miniſtrum habuit quendam C. Titinium cognomento Gadæum, ſpe ſalutis adductum, fuerat enim hic Titinius ante duos annos [Romæ] capitis condemnatus, ſed pœnam effugerat, multóſque ex hominibus liberis eius regionis prædabundus interficere ſolebat; ſeruis conita ne minimum quidem negotij faceſſens.

* Minutio.

Bellum Siculum.

DIODORVS Siculus.

Vnde cùm multos ibi ſeruos ſibi fidos haberet, ad caſtellum, tanquam & ipſe pro virili parte aduerſus Romanos præliaturus, accedit. Beneuolè autem comiterq; receptus, etiam Imperator fortitudinis ergo creatus fuit. Quam dignitatem adeptus, caſtellum prodidit. Tum verò ex defectoribus alij quidem in prælio conciſi fuerunt, alij verò pœnæ metu, quam ſe captos manere ſciebant, ſe præcipites dederunt. Prima igitur fugitiuorum ſeditio repreſſa hoc modo fuit. Verum enimuerò militibus ad ſedes ſuas dimiſſis, affertur à quibuſdam nuntius, ſeruos 80. coniuratione facta P. Clonium qui equeſtris ordinis fuit, interfeciſſe, magnamque ſibi manum adiungere. Quinetiam ipſe Imperator conſiliis aliorum deceptus, iam bona ſuorum militum parte dimiſſa, defectoribus ad ſe melius muniendos tempus dabat. Tandem tamen cum qualicunq; potuit manu ad eos contendit, traiectóque fluuio Alba, defectores in monte Capriano ſtationem agentes prætergreſſus eſt, & ad Vrbem Heracleam perrexit. Cùm igitur de ignauia Imperatoris rumorem ſparſiſſent, vtpote illos prœlio laceſſere non auſi, multos ex ſeruis ad defectionem animabant. Adeò multis vndique circumfluentibus, ſeq; iis, quorum facultatem tempus locúſque dabant, armis inſtruentibus, vt intra primos ſeptẽ dies octingentis plures armati fuerint, poſtea verò vſque ad duorum millium numerum creuerint. Poſtquam autem Imperator apud Heracleam de auctis eorum viribus certior factus fuit, ducem aduerſus eos M. Titinium creauit, eúmque cum ſexcentis ex Enna præſidiariis militibus miſit. Hic verò defectores adortus prœlio (cùm illi & numero ſuperiores eſſent, & in eo quoque meliori conditione forent, quod locis difficilem aditum præbentibus defenderentur:) vna cum iis qui illi aſtabant terga dedit, multiſq; interfectis, reliqui abiectis armis vix ſibi fuga ſaltem quæſiuerunt. Defectores igitur tot armaturis, ſimul etiam victoria ſubitò potiti, in ſuo incepto audacius pergebant, & omnium ſeruorum animi ad ſpem libertatis erigebantur. Cumque multi indies deficerent, breui tempore ſupra quam credi poſſit auctus eorum numerum fuit. Siquidem intra paucos dies plures ſex millibus numerati fuerunt. Tum verò coacto concilio, & deliberatione de ſumma rerum propoſita, ante omnia crearunt regem Saluium quendam, qui aruſpicinæ peritus habebatur, & in mulierem corona cantu tibiarum, ad inſaniam vſq; perſtrepere ſolitus erat. Hic regnum adeptus, cùm vrbes deſidia mollitiem fouere exiſtimaret, eas ſibi vitandas iudicauit. Quare defectoribus tres in partes diuiſis, totidémque ducibus vnicuique parti attributis, effuſis populationibus peragrare regionem totam, omneſque certum ad locum, certóque tempore remeare imperauit. Illi cùm aliorum animalium, tum verò equorum copiam ſuis excurſionibus adepti, breui peditum viginti millia, equitum duo effecerunt: idque hominum qui iam tirocinium non ſine ſumma laude poſuerant. Repentè igitur ad vrbem munitam Morgantinam magno impetu contendunt: eámque tum validis tum aſſiduis impreſſionibus oppugnare occipiunt. Imp. autem cum eodem nocturnis itineribus perueniſſet, tanquam ad ferendas vrbi ſuppetias, ducens militum circiter decem millia,

οὗτος ἔχων * αὐτῷ πιστοὺς οἰκέτας ἱκανοὺς, προσέρχεται τῷ φρουρίῳ [τῶν ἀποστατῶν,] ὡς δὴ συμμεθέξων τοῦ κατὰ ῥωμαίων πολέμου. εὐμενῶς δὲ καὶ φιλοφρόνως προσδεχθεὶς, ᾑρέθη διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ στρατηγὸς, καὶ προὔδωκε τὸ φρούριον. τῶν δ᾽ ἀποστατῶν οἱ μὲν, μαχούμενοι κατεκόπησαν· οἱ δὲ, τὴν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως δεδιότες τιμωρίαν, ἑαυτοὺς κατεκρήμνισαν. ἡ μὲν οὖν πρώτη τῶν δραπετῶν στάσις κατελύθη τὸν εἰρημένον τρόπον. τῶν δὲ στρατιωτῶν πρὸς τὰ οἰκεῖα ἤδη ἀπολυθέντων, ἧκόν τινες ἀπαγγέλλοντες, ὅτι Πόπλιον Κλόνιον, γενόμενον ἱππέα ῥωμαίων, ἐπαναστάντες οἱ δοῦλοι κατέσφαξαν ὀγδοήκοντα ὄντες· καὶ ὅτι πλῆθος ἀγείρουσι. καὶ ὁ μὲν στρατηγὸς ἑτέρων βουλαῖς παρακρουσθεὶς, ἤδη καὶ τῶν πλείστων στρατιωτῶν ἀπολελυμένων· καιρὸν παρεῖχε διὰ τῆς ἀναβολῆς τοῖς ἀποστάταις βέλτιον αὑτοὺς ἀσφαλίσασθαι. προῆγε δὲ μετὰ τῶν ἐνόντων στρατιωτῶν, καὶ διαβὰς τὸν ἄλβαν ποταμὸν, πα[illegible]θε τοὺς ἀποστάτας διατρίβοντας ἐν ὄρει καλουμένῳ Καπριανῷ, καὶ κατήντησεν εἰς πόλιν ἡρακλείαν. ἐκ * γὰρ τοῦ μὴ προσβαλεῖν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν· ἀτολμίαν αὐτοῦ διαφημίσαντες, συχνοὺς ἀνέστησαν τῶν οἰκετῶν. καὶ πολλῶν συρρεόντων, καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον εἰς μάχην παρασκευαζομένων, ἐν ἑπτὰ ταῖς πρώταις ἡμέραις καθωπλίσθησαν πλείους τῶν ὀκτακοσίων. ἐφεξῆς δ᾽ ἐγένοντο τῶν δισχιλίων οὐκ ἐλάττους. πυθόμενος δ᾽ ἐν ἡρακλείᾳ τὴν αὔξησιν αὐτῶν ὁ στρατηγὸς· ἡγεμόνα προεχειρίσατο Μάρκον Τιτίνιον, δοὺς αὐτῷ στρατιώτας τοὺς ἐκ τῆς ἔννης φρουροὺς ἑξακοσίους. οὗτος δὲ μάχῃ προσβαλὼν τοῖς ἀποστάταις (ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει καὶ ταῖς * δυσχερείαις ἐπλεονέκτουν ἐκεῖνοι) ἐτράπη σὺν τοῖς περὶ αὐτόν· πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων, τῶν δὲ λοιπῶν ῥιψάντων τὰ ὅπλα, καὶ φυγῇ μόλις διασωθέντων. καὶ οἱ ἀποστάται ὅπλων τε εὐπορήσαντες τοσούτων ἀθρόον, καὶ νίκης· θρασύτερον εἴχοντο τῶν ἔργων, καὶ πάντες τῶν δούλων ἐμετεωρίζοντο πρὸς ἀπόστασιν. καὶ πολλῶν καθημέραν ἀφισταμένων, σύντομον καὶ παράδοξον ἐλάμβανον αὔξησιν· ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους γενέσθαι τῶν ἑξακισχιλίων, ὅτε δὴ καὶ εἰς ἐκκλησίαν συνελθόντες, καὶ βουλῆς προτεθείσης· πρῶτον μὲν εἵλοντο βασιλέα τὸν ὀνομαζόμενον Σαλούϊον, δοκοῦντα τῆς * ἱεροσκοπίας ἔμπειρον εἶναι, καὶ γυναικείαις θέαις αὐλομανοῦντα [οὗτος βασιλεύσας, πόλεις ἀργίας καὶ τρυφῆς νομίζων, ἐξέκλινε·] εἰς τρία δὲ μερίσας τοὺς ἀποστάτας, καὶ ἴσους ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας ταῖς μερίσι· προσέταξεν ἐπιέναι τὴν χώραν, καὶ πρὸς ἕνα τόπον καὶ καιρὸν ἅπαντας ἀπαντᾶν. διὸ πολλῶν ἐκ τῆς ἐπελασίας ἄλλων τε ζώων καὶ ἵππων εὐπορήσαντες, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκευάσθησαν ἱππεῖς μὲν πλείους τῶν δισχιλίων, πεζοὶ δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν * δισμυρίων, ἤδη καὶ γυμνασίαις πολεμικαῖς ἐνδιατρέποντες. προσπεσόντες οὖν ἄφνω πόλει * ἐχυρᾷ μοργαντίνῃ, προσβολὰς ἐνεργεῖς καὶ συνεχεῖς ἐποιοῦντο. ὁ δὲ στρατηγὸς ὡς βοηθῶν τῇ πόλει ἐπελθὼν, νυκτοπορείᾳ χρησάμενος, ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ

* αὐτοῦ.
* al. γοῦν.
* δυσχωρίαις.
* οἰωνικῆς.
* τρισμυρίων M. M.
* ἰσχυρᾷ.

Ἰταλιώτας τε καὶ ἐκ Σικελίας σχεδὸν στρατιώτας μυρίους, κατέλαβε τοὺς ἀποστάτας ἀσχολουμένους περὶ τὴν πολιορκίαν. καὶ ἐπιθέμενος αὐτῶν τῇ παρεμβολῇ, καὶ εὑρὼν ὀλίγους μὲν τοὺς φυλάττοντας, πλῆθος δὲ γυναικῶν αἰχμαλώτων, καὶ λείας ἄλλης παντοδαπῆς, ῥᾳδίως ἐξεῖλε τὴν στρατοπεδείαν. καὶ ταύτην μὲν διήρπασεν, ἐπὶ δὲ τὴν Μοργαντίνην ἧκεν. οἱ δὲ ἀποστάται ἐξαίφνης ἀντεπιθέμενοι, καὶ τὴν ὑπερδέξιον τάξιν ἔχοντες, βιαίως τε ἐπιρράξαντες, εὐθὺς ὑπὸ περτερήματος ἦσαν· οἱ δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἐτράπησαν πρὸς φυγήν. τοῦ δὲ βασιλέως τῶν ἀποστατῶν κήρυγμα ποιησαμένου, μηδένα κτείνειν τῶν τὰ ὅπλα ῥιπτούντων· οἱ πλεῖστοι ῥιπτοῦντες ἔφευγον. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ καταστρατηγήσας τοὺς πολεμίους ὁ Σαλούϊος, τήν τε παρεμβολὴν ἀνεκτήσατο, καὶ περιβόητον νίκην ἀπενεγκάμενος πολλῶν ὅπλων ἐκυρίευσεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἰταλιω[illegible] καὶ Σικελῶν οὐ πλείους ἑξακοσίων, διὰ τὴν τοῦ [illegible]ματος φιλανθρωπίαν. ἑάλωσαν δὲ περὶ [illegible]ρακισχιλίους. ὁ δὲ Σαλούϊος, πολλῶν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος συρρεόντων, διπλασιάσας τὴν ἰδίαν δύναμιν, ἐκράτει τῶν ὑπαίθρων. καὶ πολιορκεῖν πάλιν ἐπεχείρει τὴν Μοργαντίνην, κήρυγμα δοὺς τοῖς ἐν αὐτῇ δούλοις, τὴν ἐλευθερίαν. τῶν δὲ κυρίων *ἀντιπροτεινόντων αὐτοῖς ταύτην, εἰ σφίσι συναγωνίσαιντο: εἵλοντο μᾶλλον τὴν ἀπὸ τῶν κυρίων. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, ἀπεώσαντο τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ στρατηγὸς μετὰ ταῦτα τὴν ἐλευθερίαν ἀναλύσας, αὐτομολῆσαι τοὺς πλείστους παρεσκεύασε τοῖς ἀποστάταις. περὶ δὲ τὴν Αἰγεσταίων καὶ Λιλυβαίων χώραν, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων, ἐνόσει πρὸς ἀπόστασιν τὰ πλήθη τῶν οἰκετῶν. γίνεται δὲ τούτων ἀρχηγὸς, Ἀθηνίων ὄνομα, ἀνὴρ ἀνδρείᾳ διαφέρων, Κίλιξ τὸ γένος· οὗτος οἰκονόμος ὢν δυοῖν ἀδελφῶν μεγαλοπλούτων, καὶ τῆς ἀστρομαντικῆς πολλὴν ἔχων ἐμπειρίαν, ἔπεισε τῶν οἰκετῶν πρῶτον μὲν τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένους περὶ διακοσίους ὄντας, ἔπειτα τοὺς γειτνιῶντας· ὥστε ἐν πέντε ἡμέραις συναχθῆναι πλείους τῶν χιλίων. ὑπὸ δὲ τούτων αἱρεθεὶς βασιλεὺς, καὶ διάδημα περιθέμενος, ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀποστάταις τὴν διάθεσιν ἐποιεῖτο. οὐ γὰρ προσεδέχετο πάντας τοὺς ἀφισταμένους· ἀλλὰ τοὺς ἀρίστους ποιούμενος στρατιώτας, τοὺς ἄλλους ἠνάγκαζε μένοντας ἐπὶ τῶν προηγουμένων ἐργασιῶν, ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἰδίας ἕκαστον οἰκονομίας καὶ τάξεως. ἐξ ὧν καὶ τροφὰς ἀφθόνους τοῖς στρατιώταις ἐχορήγει. προσεποιεῖτο δὲ τοὺς θεοὺς αὐτῷ διὰ τῶν ἄστρων προσημαίνειν, ὡς ἔσοιτο τῆς *βασιλείας συμπάσης βασιλεύς· διὸ δεῖν αὐτῆς τε τῆς χώρας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ζώων τε καὶ καρπῶν ὡς ἰδίων φείδεσθαι. τέλος ἀθροίσας ὑπὲρ τοὺς μυρίους, ἐτόλμησε *πόλιν ἀπόρθητον τὸ Λιλύβαιον πολιορκεῖν. μηδὲν δὲ ἀνύων, μετανίστατο ἀπ' αὐτῆς, εἰπὼν αὐτῷ τοὺς θεοὺς τοῦτο ἐπιτάττειν· ἐπιμένοντας γὰρ τῇ πολιορκίᾳ δυστυχήματος πειραθῆναι. συσκευαζομένου δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναχώρησιν, κατέπλευσάν τινες ἐν ταῖς ναυσὶ κομίζοντες ἐπιλέκτους Μαυρουσίους, οἱ ἐπὶ βοήθειαν ἦσαν ἀπεσταλμένοι

* ἀντιπροτεινόντων.

DIODORVS Siculus.

partim Italicorum, partim ex Sicilia defectores circa obſidionem occupatos inuenit. Cùm ergo in eorum caſtra irruptionem feciſſet, & exiguum illic præſidium reperiſſet, magnam autem captiuarum multitudinem, magnam item alius prædæ omnis generis, nullo negotio caſtra eorum ſubmouit, iiſque direptis ad vrbem Morgantinam iter conuertit. At defectores repentè in illum irruentes viciſſim, cùm è loco ſuperiore pugnarent, violenta irruptione facta, ſecundam fortunam experiri, Romani Imperatoris copiæ terga vertere cœperunt. Cæterùm quia rex defectorum imperauerat edicto, vt omnibus arma abiicientibus parceretur, bona pars iis abiectis in fugam ſe dabat. Quo quidem ſtratagemate Saluius aduerſus hoſtes vſus, caſtra ſua recuperauit, victoriáque ſimul & magna multitudine armorum potitus eſt. Cæſi autem hoc in prælio fuerunt ex Italiis & Siculis non plures ſexcentis, propter edicti illius clementiam, ſed capta fuerunt circiter quatuor millia. Porrò quum ad Saluium, rebus ab illo bene geſtis, multi confluerent, duplicato exercitu, atque aperto potius campo, Morgantinæ obſidionem redintegrauit, iuſſitque proclamari ſe iis libertatem, qui ibi eſſent, ſeruis donaturum. Sed enim eorum dominis viciſſim eam illis proponentibus, dummodò ſecum aduerſus hoſtes dimicarent: eam ab ipſis accipere maluerunt, tantáque animi pugnarunt alacritate, vt obſidionem ſubmouerent. Verùm enimuerò Imperator poſtea denegans promiſſam illis libertatem, in cauſa fuit cur ad defectores plurimi transfugerent. Iam verò & apud Ægeſtæos, pariterque Lilibæenſes, ac finitimos illis populos, eadem defectionis cupiditas, ceu morbus quidam per ſeruorum greges ſerpebat. Eorum autem dux conſtituitur Athenio quidam vir fortitudine præſtans; ortus autem è Cilicia. Hic cùm res domeſticas duorum opulentiſſimorum fratrum diſpẽſaret, & eius quæ fit ex aſtris ſcientiæ peritiſſimus eſſet, ſeruos in ſuam ſententiam pertraxit, primum quidem eos, quos ſub poteſtate habebat, numero circiter ducentos; poſtea verò & vicinos, adeò vt quinque dierum ſpatio mille & amplius congregarentur. Ab his autem rex creatus, impoſitóque capiti diademate, ſecus quàm cæteri defectores ſuas rationes inſtituebat. Neque enim omnes quotquot deficiebant, recipiebat, ſed ex iis ſtrenuiſſimos quoſque in ſuorum militum numerum allegens, reliquos cogebat, repetitis priſtinis opificiis, vnuſquemq; eundem quem antea locũ tenere, & quarũ rerum diſpenſatio eſſet eius officij, eam ſtudioſè ſuſcipere. Qua ex re largum etiam comparabat ſuis commeatum. Porrò fingebat deos per aſtra futurum ſe vniuerſæ Siciliæ regem præſignificare, ideoque oportere tam ipſi regioni, quàm animalibus & fructibus, qui in ea eſſent tanquam propriis parcere. Tandem verò cum ſupra decem millia hominum coëgiſſet, Lilybæum inexpugnabilẽ vrbẽ obſidere eſt auſus. Sed ſe operam perdere animaduertens, obſidionem tanquam Deorum imperio ſoluit, vtpote aliqua non mediocri impendente calamitate obſidione non abſiſtẽtibus. Cùm igitur ab vrbe recedere pararet, appulerunt naues quædam delectam Maurorum aduehentes manũ, auxilio Lilybæenſibus

Cic. in Verr.

DIODORVS Siculus.

miſſam: cui præeſſet quidam nomine Gomon. Hic cum ſuis noctu & improuiſo Athenionem ſuas copias ducentem adortus, cùm multos iter facientes proſtraſſet, non paucos autem vulneraſſet, ad vrbem pedem retulit. Quare illa Athenionis ex caſtris vaticinatio in pretio, & admiratione erat. Inter ea autem valde confuſus perturbatuſque erat rerum Siciliæ ſtatus, veréque malorum Ilias eam occupauerat. Neque enim ſerui dumtaxat, ſed etiam ex liberis hominibus ij qui egeſtate premebantur, omne latrocinij flagitiíque genus exercebant. At ne quis hanc perditam nequitiam nunciare poſſet, obuium quemlibet, ſeruum pariter & ingenuos trucidabant. Vnde fiebat, vt qui in oppidis erant, ea quæ intra muros eſſent, vix propria exiſtimarent: quæ autem extra, aliena & domino exlegi violentæque potentiæ ſubdita. Multa deniq; alia contra fas & æquum perpetrare audebant in Sicilia. Saluius autem qui Morgantinam obſidebat, factis in totam illam regionem incurſionibus, ad Leontinum vſque campum, totum exercitum ibi recollegit in quo numerabant triginta millia, & quidem ſelectorum. Tum verò Italis heroibus ſacra fecit, vnámque purpureis veſtibus dicauit, gratus ac memor beneficij, in quo illum victoriam dantes affecerant. Tandem verò cum regis nomen ſibi aſciuiſſet, pro Saluio Tryphon à defectoribus appellari cœpit. Habens autem in animo Triocala occupare, ibique regiam ſuam ſtatuere, euocat etiam Athenionem, & quidem cum vt rex imperatorem acceſſens. Hic verò cùm omnes arbitrarentur fore, vt Athenio primum & altiſſimum dignitatis gradum obtinere vellet, atq; hinc orto inter defectorum principes diſſidio, facilè huic bello finem impoſitũ iri, fortuna tanquam de induſtria copias fugitiuorum augens, duces eorum in concordiam adduxit. Trypho enim magnis itineribus ad vrbẽ Triocala cum vniuerſo ſuo exercitu peruenit. Eodem & Athenio magna celeritate contendit, ex ſuis tria dumtaxat adducens millia: & Tryphoni vt Imperator Regi dicto audiens. Reliquum autem exercitum ad depopulandos longè lateque agros, ſeruitiáque ad defectionem ſollicitanda miſerat. Verùm poſtea Trypho ſuſpicatus fore vt Athenio prima quoque occaſione, aduerſus ipſum arma caperet, eum in carcerem coniecit. Cæterum præſidium illud alioqui munitiſſimum indies magis ac magis muniebat, & magnificis ſtructuris adornabat. Aiunt autem Triocala fuiſſe nominatam quod *τρία καλὰ* (id eſt tria pulcra) ei ineſſent. Primùm quod ſcaturigines plurimæ aquarum in ea exſtarent, quæ dulcedine magnopere commendarentur. Deinde quod adiacentes agri vineta ſimul & olíueta haberent, eſſent verò & culturæ mirũ in modum idonei. Poſtremò quod natura locus ita munitus foret, vt nihil ſupra poſſet, quippe qui magnam quandam & inexpugnabilem haberet rupem: quam vrbis ambitu, qui mille paſſus amplectitur, cùm cinxiſſet, foſſáque in ſummam altitudinem producta circumdediſſet, pro regia ſua habuit, omnium quæ humanæ vitæ vſus poſtulat, abũdantia refertum. Conſtruit inſuper baſilicam: forum item numeroſæ hominũ turbæ capax. Preterea ex prædictis inſigni prudentia viris delegit quot ſatis erant, eoſque ſibi conſiliarios ſtatuit, atque aſſeſſores in iuris diſceptationibus habere inſtituit. Iam verò & toga prætexta tunicáque lati clauis amictus ius reddebat, licto-

τοῖς Λιλυβαίταις, ἔχοντες ἡγούμενον, ὃς ὠνομάζετο Γόμων. οὗτος σὺν τοῖς ἅμ' αὐτῷ [κατὰ νύκτα καὶ ἀνελπίστως ἐπιθέμενος] τοὺς περὶ Ἀθηνίωνα ὁδοιποροῦντας πολλοὺς καταβαλόντες, οὐκ ὀλίγας δὲ τραυματίσαντες, εἰς τὴν πόλιν ἐπανῆλθον. διόπερ οἱ ἀποστάται τὴν ἀπὸ τῆς ἀστρομαντείας πρόῤῥησιν ἐθαύμαζον. εἶχε δὲ τὴν Σικελίαν* πᾶσα σύγχυσις καὶ κακῶν Ἰλιάς. οὐ γὰρ οἱ δοῦλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλευθέρων οἱ ἄποροι, πᾶσαν ἁρπαγὴν καὶ παρανομίαν ἐργαζόμενοι, καὶ τοὺς περιτυγχάνοντας δούλους τε καὶ ἐλευθέρους, ὅπως μηδεὶς ἀπαγγέλλοι τὴν περὶ αὐτοὺς ἀπόνοιαν, ἐφόνευον ἀναιδῶς. διὸ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὰς πόλεις ὑπελάμβανον, τὰ μὲν ἐντὸς τειχῶν μόλις εἶναι ἴδια, τὰ δ' ἐκτὸς, ἀλλότρια καὶ δοῦλα τῆς παρανόμου χειροκρασίας. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πολλοῖς ἄτοπα κατὰ τὴν Σικελίαν ἐτολμᾶτο. ὁ δὲ τὴν *Μοργαντίνην πολιορκήσας Σαλούϊος, ἐπιδραμὼν τὴν χώραν μέχρι τοῦ Λεοντίνου πεδίου, ἤθροισεν αὐτοῦ τὸ σ[illegible] στράτευμα, ἐπιλέκτους ἄνδρας οὐκ ἐλάττους [illegible]ν] τρισμυρίων. καὶ θύσας τοῖς Ἰταλικοῖς ἥρωσι· τούτοις μὲν ἀνέθηκε μίαν τῶν ἁλουργῶν περιπόρφυρον στολὴν, χαριστήρια τῆς νίκης· αὐτὸς δ' ἀναγορεύσας ἑαυτὸν βασιλέα, *Τρύφων μὲν ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν προσηγορεύετο. διανοούμενος δὲ τὰ Τριόκαλα καταλαβέσθαι, καὶ κατασκευάσαι βασίλεια· πέμπει καὶ πρὸς Ἀθηνίωνα, μεταπεμπόμενος αὐτὸν ὡς στρατηγὸν βασιλεύς. πάντες μὲν οὖν ὑπελάμβανον, τὸν Ἀθηνίωνα τῶν πρωτείων ἀντιποιήσεσθαι, καὶ διὰ τὴν στάσιν τῶν ἀποστατῶν ῥᾳδίως καταλυθήσεσθαι τὸν *πόλεμον. ἡ δὲ τύχη καθάπερ ἐπίτηδες αὔξουσα τὰς τῶν δραπετῶν δυνάμεις, ὁμονοῆσαι τοὺς τούτων ἡγεμόνας ἐποίησεν. ἧκε μὲν γὰρ συντόμως [μετὰ τῆς δυνάμεως] ἐπὶ τὰ Τριόκαλα ὁ Τρύφων· ἧκε δὲ καὶ Ἀθηνίων μετὰ τρισχιλίων, ὑπακούων ὡς στρατηγὸς βασιλεῖ τῷ Τρύφωνι· τὴν ἄλλην αὐτοῦ δύναμιν καταστρέχειν τὴν χώραν, καὶ ἀνασείειν πρὸς ἀπόστασιν τοὺς οἰκέτας ἀπεσταλκώς. μετὰ δὲ ταῦτα ὑπονοήσας ὁ Τρύφων, τὸν Ἀθηνίωνα ἐπιθήσεσθαι· ἐν καιρῷ παρέδωκεν εἰς φυλακήν. τὸ δὲ φρούριον ὀχυρώτατον ὂν κατεσκεύαζε πολυτελέσι κατασκευαῖς, καὶ ἔτι μᾶλλον ὠχύρου. Τριόκαλα δὲ αὐτὸ φασὶν ὠνομάσθαι, διὰ τὸ τρία καλὰ ἔχειν. πρῶτον μὲν ναματιαίων ὑδάτων πλῆθος, διαφόρων τῇ γλυκύτητι. δεύτερον, παρακειμένην χώραν ἀμπελόφυτόν τε καὶ ἐλαιόφυτον, καὶ γεωργεῖσθαι δυναμένην θαυμαστῶς. τρίτον, ὑπερβάλλουσαν ὀχυρότητα, ὡς ἂν οὔσης μεγάλης πέτρας ἀναλώτου· ἣν καὶ περιβόλῳ πόλεως σταδίων ὀκτὼ προσπεριβαλὼν, καὶ ταφρεύσας βαθείᾳ τάφρῳ, βασιλείοις ἐχρῆτο, πάσῃ ἀφθονίᾳ τῶν κατὰ τὸν βίον ἅπαντα πεπληρωμένην. κατε[illegible]ύασε δὲ καὶ βασιλικὴν οἰκίαν, καὶ ἀγορὰν δυναμένην δέχεσθαι πλῆθος ἀνθρώπων. ἐξελέξατο δὲ καὶ τῶν φρονήσει διαφερόντων ἀνδρῶν τοὺς *ἱκανοὺς· οὓς ἀποδείξας συμβούλους, ἐχρῆτο συνέδροις αὐτοῖς· τήβενναν τε περιπόρφυρον περιεβάλλετο, καὶ πλατύσημον εἶχε χιτῶνα, κατὰ τοὺς χρηματισμούς. καὶ ῥαβ-

* al. πλεῖστ.

* μοργαντίνου.

* al. μετ γατ γιτι

δόχους

δούλους εἶχε μετὰ πελέκεων τοὺς προηγουμένους· καὶ τἆλλα * πάντα, ὅσα ποιοῦσί γε καὶ ἐπικοσμοῦσιν ἐπιτήδευε βασιλείαν. προχειρίζεται δὲ κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἡ σύγκλητος τῶν ῥωμαίων Λεύκιον Λικίννιον Λεύκουλλον, ἔχοντα στρατιώτας μυρίους μὲν καὶ τετρακισχιλίους, ῥωμαίους καὶ ἰταλούς· βιθυνοὺς δὲ καὶ θετταλοὺς καὶ ἀκαρνᾶνας ὀκτακοσίους. ἐκ δὲ τῆς λευκανίας ἑξακοσίους· ὧν ἡγεῖτο Κλέπτιος, ἀνὴρ στρατηγικὸς, καὶ ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ περιβόητος· ἔτι δὲ καὶ ἑτέρους ἑξακοσίους· ὡς γενέσθαι σύμπαντας, ἑπτακισχιλίους καὶ μυρίους· οὓς ἔχων κατέλαβε τὴν σικελίαν. ὁ δὲ Τρύφων ἀπολύσας Ἀθηνίωνα τῆς αἰτίας, * ἐβουλεύετο περὶ τοῦ πρὸς ῥωμαίους πολέμου. καὶ τῷ μὲν ἤρεσκεν, ἐν τοῖς τριοκάλοις ἀγωνίζεσθαι. Ἀθηνίων δὲ συνεβούλευε μὴ συγκλείειν ἑαυτοὺς εἰς πολιορκίαν, ἀλλ᾽ ἐν ὑπαίθρῳ διαγωνίζεσθαι. κρατησάσης δὲ * ταύτης τῆς βουλῆς, κατεστρατοπέδευσαν πλησίον * σκιρθαίας, ὄντες [illegible]άττους τῶν τετρακισμυρίων. ἀπεῖχε δ᾽ αὐτ[illegible]ωμαίων παρεμβολὴ στάδια ιβ΄. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐγίνοντο συνεχεῖς ἀκροβολισμοί. εἶτα παραταξαμένων ἑκατέρων, καὶ τῆς μάχης ὧδε κἀκεῖσε ῥεπούσης, καὶ πολλῶν ἑκατέρωθεν πιπτόντων: ὁ μὲν Ἀθηνίων ἔχων συναγωνιζομένους διακοσίους ἱππεῖς * ἐπιλέκτους, πάντα τὸν περὶ αὐτὸν τόπον νεκρῶν ἐπλήρωσε. τρωθεὶς δ᾽ εἰς ἀμφότερα [τὰ] γόνατα, καὶ τρίτην λαβών· * ἄχρηστος ἐγένετο πρὸς τὴν μάχην. διὸ καὶ οἱ δραπέται ταῖς ψυχαῖς πεσόντες, πρὸς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ Ἀθηνίων ὡς νεκρὸς ὢν ἔλαθε. καὶ προσποιηθεὶς τετελευτηκέναι, τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης διεσώθη. ἐπεκράτησαν δὲ λαμπρῶς οἱ ῥωμαῖοι, φυγόντων καὶ τῶν μετὰ Τρύφωνος, καὶ αὐτοῦ ἐκείνου. καὶ πολλῶν κατὰ τὴν φυγὴν κοπέντων, τέλος οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων ἀνῃρέθησαν. οἱ δὲ λοιποὶ, τῆς νυκτὸς συνεργούσης, διέφυγον εἰς τὰ τριόκαλα. καίτοι ῥᾷον ἦν ἐπιδιώξαντι τῷ στρατηγῷ καὶ τούτους ἀνελεῖν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τεταπείνωτο τὸ οἰκετικὸν, ὥστε καὶ ἐβουλεύσαντο ἐπὶ τοὺς κυρίους ἐπαναδραμεῖν, καὶ σφᾶς αὐτοῖς ἐγχειρίσαι. πλὴν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη τῶν μέχρι τελευτῆς ὑποθεμένων ἀγωνίσασθαι, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἑαυτοὺς καταπροδοῦναι. μετὰ * δ᾽ ἐννάτην ἡμέραν ὁ στρατηγὸς ἧκε πολιορκήσων τὰ τριόκαλα. καὶ τὰ μὲν ἀναιρῶν, τὰ δὲ ἀναιρούμενος, ἔλαττον ἔχων ἀπηλλάγη· καὶ οἱ ἀποστάται αὖθις ἐφρονηματίζοντο. ἤνυε δὲ τῶν δεόντων ὁ στρατηγὸς, εἴτε διὰ ῥᾳστώνην, εἴτε διὰ δωροδοκίαν, οὐδέν. ἀνθ᾽ ὧν καὶ δίκην ὕστερον κριθεὶς ῥωμαίοις ἔδωκε. Γάϊος δὲ Σερουΐλιος καταπεμφθεὶς στρατηγὸς διάδοχος Λουκούλλου, οὐδ᾽ αὐτός τι ἄξιον μνήμης ἔπραξε. διὸ καὶ ὁμοίως Λευκούλλῳ ὕστερον φυγῇ κατεδικάσθη. τελευτήσαντος δὲ Τρύφωνος, διάδοχος τῆς ἀρχῆς ὁ Ἀθηνίων καθίσταται. καὶ τοῦτο μὲν * πόλεις ἐπολιόρκει, τοῦτο δὲ πᾶσαν τὴν χώραν ἀδεῶς κατέτρεχε· καὶ πολλῶν ἐκυρίευσε, τοῦ Σερουϊλίου δὲ μηδὲν ἀντιπράττοντος. τοῦ δ᾽ ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, ὕπατος ἐν ῥώμῃ Γάϊος Μάριος ᾑρέθη τὸ πέμπτον, καὶ Γάϊος * Ἀκύλλιος. ὧν ὁ Ἀκύλλιος στρατηγὸς κατὰ τῶν ἀποστατῶν σταλεὶς,

* πάνθ᾽ ὅσα
* ἐβεβούλευτο. M. M.
* al. αὐτῆς.
* σκιρθαίας. & σκιθαίας.
* al. ἐπιφανῶν
* ἄχρηστος M. M.
* δ᾽ ἐννάτην,
* πολλάκις. M. M.
* Ἀκίλλιος. M. M.

DIODORVS Siculus.

reſque illi cum ſecuribus præibant: quæ denique regiam dignitatem efficiunt, & quæ ornant, ea omnia conſectantur. Cæterum Imperatorem aduerſus defectores Senatus Rom. delegit L. Licinium Lucullum, habentem Rom. quidem & Italorum militum quatuordecim millia, Bithynos autem Theſſalos, Acarnanes 800. ex Lucania verò 600. quibus præerat Cleptius Imperator, rei militaris ſcientia & fortitudine celeberrimus. Alios præterea 600. adeò vt vniuerſi numerum ſeptemdecim millium efficerent. Cùm his copiis Siciliam occupat. Tryphon igitur culpam Athenioni condonans, ad deliberationem de bello in Rom. gerendo eum adhibuit. & Triphonis quidem conſilium erat, vt Triocalis manentes, inde pugnam committerent: Athenio autem auctor erat, ne ſe ipſos obſidione intercludi paterentur, ſed potius in aperto campo dimicarent. Cùm igitur potior viſa eſſet hæc ſententia, iuxta Scirthæam caſtrametati ſunt, quadraginta millia non pauciores. Aberant verò ab iis Romanorum caſtra paſſibus 1250. Primò igitur velitares pugnæ ſubinde committebantur: ſed cùm tandem vtrinque aciem inſtruxiſſent, diúque ancipiti Marte pugnatum eſſet, ac multi ab vtraque parte cecidiſſent, Athenio ſtipatus 200. ſelectis equitibus, ſtrage omnia circumquaque impleuit: verùm genu vtroque vulneratus, poſtea & tertio vulnere in alia corporis parte accepto, pugnæ vtilis eſſe deſiit. Quamobrem fugitiui animum deſpondentes, fugæ ſe dederunt. Athenio autem cùm mortuus crederetur latitauit, & ſimulata aliquantiſper morte, cùm primum nox aduenit, fuga ſibi ſalutem peperit. Præclaram verò adepti ſunt Romani victoriam, Triphonis comitibus & illo ipſo in fugam conuerſis, multiſque in fuga cæſis, tandem viginti millia cæſorum compererunt eſſe. At reliqui commoditate noctis vſi, ad Triocala confugerant, quamquam & hos interficere facile erat Imperatori, ſi perſequutus eos fuiſſet. Adeò autem abiecerant animos ſerui, vt etiam de redeundo ad dominos, ſeque eorum poteſtati committendo, deliberatio ab iis propoſita fuerit. Eorum tamen vicit ſententia, qui auctores erant vt ad extremum vſque ſpiritum dimicarent, nec ipſi ſeipſos prodentes in manus hoſtium ſe traderent. Sexto poſt die imperator ad obſidenda Triocala venit, qui cùm hoſtes cæderet, viciſſimque ab illis cæderetur, tandem inferior diſceſſit. Qua ex re multum fiduciæ ac ſpiritus defectoribus rediit. Nec verò ipſe imperator vlla in parte (ſiue præ deſidia, ſiue quod muneribus corruptus eſſet) officio ſuo ſatisfaciebat. Vnde etiam poſtea in iudicium à Rom. vocatus, multatúſque fuit. At C. Seruilius miſſus Imperatori Lucullo ſucceſſor, ipſe quoque nihil quidquam memorabile geſſit: quare eodem quo Lucullus modo multatus exilio fuit. Dum hæc geruntur, moritur rex Trypho. Regno ſuccedit Athenio. hic vrbes obſidendo, totámque regionem incurſionibus pro libidine infeſtando, præda ingenti, non obſidente Seruilio potitus eſt. Porrò exacto annuo ſpacio Romæ quintum conſul cũ C. *Acilio creatus fuit C. Marius. Miſſus autem Acilius aduerſus defectores Imperator,

* al. Aquilio.

DIODORVS Siculus.

ita ſe fortiter geſſit, vt defectores illuſtri prælio ſuperauerit. Quin etiam cum ipſorum rege Athenione conſerta manu heroicum prælium commiſit: tandémque eum interfecit, accepto ſolo vulnere in capite, ex quo ſanatus aliquanto poſt fuit. Móxq; defectorum reliquias bello perſecutus decem millia hominum. Verùm hi cùm impetum eius non ſuſtinuiſſent, ſed ad loca munita confugiſſent, non tamen Acylius omnia tentare prius deſiit, quàm eos expugnatos in poteſtatem redegit. Quum autem ſupereſſent adhuc mille, quorum dux erat Satyrus, primum quidem conatus eſt armis eos ſubigere, poſtea verò cum legatis miſſis ſe dediſſent, in præſens quidem pœnam remiſit, ſed Romam abductos cum beſtiis commiſit, vbi proditum eſt à quibuſdam, eos maxima cum laude vitam finiuiſſe. Nam certamen cũ beſtiis detrectaſſe, & ad publicas aras mutuis vulneribus occubuiſſe, cúmq; vltimum ex iis ipſe Satyrus interfeciſſet, eum poſt reliquos omnes, cum magno ac planè heroico animi robore, ſibi manus intuliſſe. Bellum igitur ſeruile in Sicilia, cùm annos duraſſet propemodum quatuor, hunc ferè tragicum exitum habuit.

Gladiatores.

Venit, inquit, è Peſſinunte Phrygiæ ſacerdos quidam magnæ Deorum matris nomine Battacis, qui ſe iuſſu Deæ aſſerens adeſſe, in Senatu coram magiſtratibus dixit: Sacra Deæ polluta eſſe, atque ideò Romæ publicè expiari debere. ferebat ad id veſtem, aliáq; corporis ornamenta noua & nunquam Romanis viſa, coronámque auream magnitudine inuſitata, & ſtolá floribus intextis & inauratam, regio ſanè ſplendore. Itaque è roſtris ad populum verba faciẽs, ad ſuperſtitioſum cultum eos incitauit, & hoſpitiis publicis & diuerſoriis exceptus, à tribuno plebis A. Pompeio coronam ferre prohibitus eſt. Ab altero autem tribuno deductus in roſtra, & de templi expiatione interrogatus. ſuperſtitioſum ſanè reſponſum reddidit. Itaque à Pompeio ſeditioſè tractatus, & cum iniuria ad hoſpitium deductus, non amplius prodiit, non ſe modò, verùm etiam Deam iniurioſè habitam eſſe dicens. Pompeius verò ex tempore febri vehementi corripi cœpit, vnde paulò poſt mutus factus eſt, anginæque doloribus ſupra modum vexatus, poſt diem tertium exſpirauit, multíque eò quod ſacerdotem, ipſámque Deam offendiſſet, diuina quadam prouidentia exſtinctum ſuſpicabantur. Superſticionibus enim mirum in modum dediti Romani ſunt Quare Battaces ſacræ ſtolæ indutus ornamento, amplioribus à viris multis & fœminis hoſpitiis exceptus, Romáq; diſcedens cum pompa dimiſſus eſt.

Solent Romani milites ducem, quando aduerſus hoſtes cum illis pugna contendens, ſupra ſex mille hoſtium profligaſſet, Imperatoré hoc eſt regem renunciare.

Vide P. Valtrinum initio lib. vlt. de militia Romanorum.

Ex libro XXXVII. & VIII. & aliis ſequentibus.

Marſicum bellum.

AIT Diodorus bellum quod dicitur Marſicum, ſua ætate cæteris antecedentibus

διὰ τὴν ἰδίαν ἀνδρείαν ἐπιφανεῖ μάχῃ τοὺς ἀποστάτας ἐνίκησε. καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἀποστατῶν Ἀθηνίωνα συμβαλὼν, ἡρωϊκὸν ἀγῶνα συνεστήσατο. καὶ τοῦτον μὲν ἀνεῖλεν, αὐτὸς δ' εἰς τὴν κεφαλὴν τρωθεὶς ἐθεραπεύθη. καὶ στρατεύει ἐπὶ τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἀποστατῶν, ὄντας μυρίους. οὐχ ὑπομεινάντων δὲ τὴν ἔφοδον, ἀλλ' εἰς τὰ ὀχυρώματα καταφυγόντων· ὅμως Ἀκύλλιος οὐκ ἐνεδίδου πάντα πράττων, ἕως αὐτοὺς * ἐκπολεμήσας ἐχειρώσατο. ἔτι δ' ὑπολειπομένων χιλίων, καὶ στρατηγὸν ἐχόντων τὸν Σάτυρον· τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλλετο διὰ τῶν ὅπλων αὐτοὺς χειρώσασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, διαπρεσβευόντων, καὶ παραδόντων ἑαυτοὺς· τῆς μὲν παραυτίκα τιμωρίας ἀπέλυσεν· ἀπαγαγὼν δὲ εἰς τὴν ῥώμην, θηριομάχας αὐτοὺς ἐποίησε. τοὺς δέ φασί τινες ἐπιφανεστάτην ποιήσασθαι τοῦ βίου καταστροφήν. τὸ γὰρ [illegible] τὰ θηρία μάχης ἀποστῆναι, ἀλλήλους δὲ ἐπὶ [illegible] δημοσίων βωμῶν κατασφάξαι· καὶ τὸν τελευ[illegible] αὐτὸν τὸν Σάτυρον ἀνελόντα, τοῦτον δ' ἐπὶ πᾶσιν αὐτοχειρίᾳ ἡρωϊκῶς καταστρέψαι. ὁ μὲν οὖν κατὰ σικελίαν τῶν οἰκετῶν πόλεμος, διαμείνας ἔτη σχεδόν που τέτταρα, τραγικὴν ἔσχε τὴν καταστροφήν.

* ἐκπολιορκήσας.

Ὅτι * Βαττάκης τις ὄνομα ἧκε (φησὶν) ἐκ πισινοῦντος τῆς φρυγίας, ἱερεὺς ὑπάρχων τῆς μεγάλης τῶν θεῶν μητρός. ἐστὶ κατὰ πρόσταγμα τῆς θεοῦ παρεῖναι φήσας, τοῖς ἄρχουσιν ἐνέτυχε καὶ τῇ συγκλήτῳ, λέγων· τὸ ἱερὸν τῆς θεοῦ * μεμιάνθαι, καὶ δεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ καθαρμοὺς ἐπὶ τῆς ῥώμης συντελεσθῆναι. ἐφόρει δὲ ἐσθῆτα, καὶ τὴν περὶ τὸ σῶμα ἄλλην κατασκευὴν, ἐξηλλαγμένην, καὶ ὑπὸ τῶν ῥωμαίων ἐθνῶν οὐκ ἐπικεχωρημένην. χρυσοῦν τε γὰρ στέφανον εἶχεν ὑπερμεγέθη, καὶ στολὴν ἀνθινὴν διάχρυσον, βασιλικὴν ἀξίαν ἐπιφαίνουσαν. ποιησάμενος δὲ λόγους ἐπὶ τῶν ἐμβολῶν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τὸ πλῆθος εἰς δεισιδαιμονίαν ἐμβαλὼν· καταλύματος μὲν δημοσίου καὶ ξενίων ἠξιώθη· τὸν δὲ στέφανον ἐκωλύθη φορεῖν, ὑφ' ἑνὸς τῶν δημάρχων Αὔλου Πομπηΐου. διά τινος δ' ἑτέρου δημάρχου προαχθεὶς ἐπὶ τὰ ἔμβολα, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ ἱερὸν ἁγνείας ἐπερωτώμενος, ἀποκρίσεις ἐποιεῖτο δεισιδαιμονίαν περιεχούσας. καταστασιασθεὶς δὲ ὑπὸ Πομπηΐου, καὶ μεθ' ὕβρεως ἀπαλλαγεὶς ἐπὶ τὴν κατάλυσιν· οὐκ ἔτι προεπορεύετο, λέγων· μὴ μόνον ἑαυτὸν ἀσεβῶς προπεπηλακίσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν θεόν. ὁ δὲ Πομπήϊος παραχρῆμα μὲν λάβρῳ πυρετῷ συνεσχέθη. μετὰ δὲ ταῦτα ἄφωνος γενόμενος, καὶ καταληφθεὶς κυνάγχῃ πάθει, τριταῖος κατέστρεψε τὸν βίον, παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑποληφθεὶς θείᾳ τινὶ προνοίᾳ, ἀνθ' ὧν εἰς τὸν ἱερέα καὶ τὴν θεὸν ἐπλημμέλησεν, τοῦ ζῆν ἐστερῆσθαι. σφόδρα γὰρ ῥωμαῖοι δεισιδαιμονοῦσι. διόπερ ὁ * Βαττάκης λαβὼν τὴν συγχώρησιν τῆς κατὰ τὴν ἱερὰν στολὴν κατασκευῆς, καὶ τιμηθεὶς ἀξιολόγοις ξενίοις ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· προεπέμφθη, τὴν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπάνοδον ποιούμενος.

* Βαττάκῃ.

* μεμιᾶσθαι.

Ὅτι ἔθος ἦν τοῖς ῥωμαίων στρατιώταις, ἡνίκα ὁ στρατηγὸς αὐτῶν σὺν αὐτοῖς μάχῃ πρός τινας τῶν πολεμίων συμπλακεὶς, ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἐφαίνετο ἀνελὼν, ἰμπεράτορα αὐτὸν ἀναγορεύειν καὶ ἀποκαλεῖν, ὅ ἐστι βασιλέα.

Ἐκ τοῦ λζ', καὶ η', καὶ τῶν ἐφεξῆς.

ΟΤι τὸν μαρσικὸν ὀνομασθέντα πόλεμον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας Διόδωρος μείζονα ἁπάντων

τῶν

τῶν προγεγονότων ἀποφαίνεται. ὠνομάσθαι δέ *φασι μαρσικὸν ἐκ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως· ἐπεὶ σύμπαντές γε ἰταλοὶ κατὰ ῥωμαίων τοῦτον ἐξενήνεγκαν τὸν πόλεμον. αἰτίαν δὲ πρώτην γενέσθαι τοῦ πολέμου, τὸ μεταπεσεῖν τοὺς ῥωμαίους ἀπὸ τῆς εὐτάκτου καὶ λιτῆς ἀγωγῆς καὶ ἐγκρατοῦς, δι᾽ ἧς [μὲν] ἐπὶ τοσοῦτον ηὐξήθησαν, εἰς ὀλέθριον ζῆλον τρυφῆς καὶ ἀκολασίας. ἐκ γὰρ τῆς διαφορᾶς ταύτης στασιάσαντος τοῦ δημοτικοῦ πρὸς τὴν σύγκλητον, εἶτα ἐκείνης ἐπικαλεσαμένης τοὺς ἐκ τῆς ἰταλίας ἐπικουρῆσαι, καὶ ὑποσχομένης τῆς πολυεράστου ῥωμαϊκῆς πολιτείας μεταδοῦναι, καὶ νόμῳ κυρῶσαι· ἐπεὶ οὐδὲν τῶν ὑπεσχημένων τοῖς ἰταλιώταις ἐγένετο: ὁ ἐξ αὐτῶν πόλεμος πρὸς ῥωμαίους ἐξεκαύθη, ὑπατευόντων ἐν τῇ ῥώμῃ Λευκίου Μαρκίου Φιλίππου, [illegible] Σέξτου Ἰουλίου. ὀλυμπιὰς δ᾽ ἤχθη πρὸς τα[illegible] τὸν ἑβδομήκοντα. ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ [illegible] α καὶ πολύτροπα πάθη, καὶ πόλεων ἁλώσ[illegible]ρῳ μέρει τῶν διαπολεμησάντων συνέβη· [illegible]λαντευομένης ὥσπερ ἐπίτηδες παρὰ μέρος τῆς νίκης, καὶ μηδετέροις ἐν βεβαίῳ διαμενούσης, ὅμως ἀπείρου πλήθους ἑκατέρωθεν πεσόντος, ὀψὲ καὶ μόλις ῥωμαίοις ἐξενίκησε βεβαιωθῆναι τὸ κράτος. ἐπολέμουν δὲ ῥωμαίοις σαμνῖται, Ἀσκολανοί, Λευκανοί, Πικεντινοί, Νωλανοί, καὶ ἕτεραι πόλεις, καὶ ἔθνη· ἐν οἷς ἐπισημοτάτη καὶ μεγίστη καὶ κοινὴ πόλις, ἄρτι συντετελεσμένη τοῖς ἰταλιώταις, τὸ κορφίνιον ἦν. [ἐν ᾗ] τά τε ἄλλα, ὅσα μεγάλην πόλιν καὶ ἀρχὴν κρατύνουσι, *συνεστήσαντο, καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, καὶ βουλευτήριον, καὶ τὰ ἄλλα [τὰ] πρὸς πόλεμον ἀφθόνως ἅπαντα, καὶ χρημάτων πλῆθος, καὶ τροφῆς δαψιλῆ χορηγίαν· συνεστήσαντο δὲ καὶ σύγκλητον *καινὴν πεντακοσίων ἀνδρῶν. ἐξ ὧν οἵ τε τῆς πατρίδος ἀρχῆς ἄξιοι προαχθήσεσθαι ἔμελλον· καὶ οἱ προβουλεύεσθαι δυνάμενοι περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας. καὶ τούτοις *ἐπέτρεψαν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον διοικεῖν, αὐτοκράτορας ποιήσαντες τοὺς συνέδρους. οὗτοι δὲ ἐνομοθέτησαν δύο μὲν ὑπάτους κατ᾽ ἐνιαυτὸν αἱρεῖσθαι, δώδεκα δὲ στρατηγούς. καὶ κατεστάθησαν ὕπατοι μὲν Κόϊντος Πομπαίδιος Σίλων, μάρσος μὲν τὸ γένος, πρωτεύων δὲ τῶν ὁμοεθνῶν· καὶ δεύτερος ἐκ τοῦ σαυνιτῶν γένους, Γάϊος Ἀπώνιος Μότυλος, καὶ αὐτὸς δόξῃ καὶ πράξεσι τοῦ ἔθνους προέχων. τὴν δὲ ὅλην ἰταλίαν εἰς δύο μέρη διελόντες, ὑπατικὰς ἐπαρχίας ταύτας καὶ μερίδας ἀπέδειξαν. καὶ τῷ μὲν Πομπαιδίῳ προσώρισαν χώραν ἀπὸ τῶν κερκώλων καλουμένων, μέχρι τῆς ἀδριατικῆς θαλάσσης, τὰ πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν ἄρκτον νεύοντα μέρη· καὶ στρατηγοὺς ἔταξαν αὐτῷ ς᾽. τὸ δὲ λοιπὸν τῆς ἰταλίας, τὴν πρὸς ἕω καὶ μεσημβρίαν νεύουσαν, προσώρισαν Γαΐῳ Μοτύλῳ, στρατηγοὺς ὁμοίως συζεύξαντες ς᾽. οὕτω πάντα δεξιῶς καὶ κατὰ μίμησιν, τὸ σύνολον φάναι, τῆς ῥωμαϊκῆς καὶ ἐκ παλαιοῦ τάξεως τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν διαθέμενοι, κατὰ τὸ σφοδρότερον λοιπὸν εἴχοντο καὶ τοῦ ἐφεξῆς πολέμου, τὴν κοινὴν πόλιν ἰταλίαν *ὀνομάσαντες. καὶ διεπολέμησαν ῥωμαίοις τὰ πλεῖστα, κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον· ἕως Γναῖος Πομπήϊος, ὕπατος αἱρεθεὶς καὶ στρατηγὸς τοῦ πολέμου, καὶ Σύλλας στρατηγὸς ὑπὸ τῷ ἑτέρῳ ὑπάτῳ Κάτωνι, ἐπιφανεστάταις [ταῖς] μάχαις τοὺς ἰταλιώτας οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις νικήσαντες,

* al. φασί.

* al. συνεστήσαντο.

* al. ᾗ μὲν.

*ἐπιτρέψαντος

* al. ἐπονομάσαντες,

maius eſſe. & ideò ab auctoribus rebellionis Marſicum denominatum eſſe. Siquidem Itali omnes Romanis bellum hoc intulerunt. Belli cauſa prima fuit, quia Romani compoſitis ſobriiſque & continentibus moribus, per quos tantopere creuerant, ad pernicioſum deliciarum & intemperantiæ ſtudium deſciuerunt. Nam ob hanc corruptelam orta plebis aduerſus Senatum ſeditione, cùm deinde Senatus Italorum opem implorasſet, & eis optatum illud Romanæ ciuitatis ius pollicitus fuiſſet, idque ſe lege ſanciturum promiſiſſet, cùm promiſſorum nihil Italis præstaretur, exarſit ex illis bellum aduerſus Romanos, Romæ conſulatum gerentibus L. Marcio Philippo, & Sex. Iulio, Olympiade ſupra centeſimam ſeptuageſima ſecunda. In hoc bello diuerſi variique caſus & vrbium expugnationes vtrique bellantium parti contigerunt, nutante quaſi data opera in vtramque partem victoria, & neutris ſtabili permanente. tamen poſtquam vtrinque cecidit immenſa hominum multitudo, ſerò & ægrè Romani victoriam adepti, firmas vires obtinuerunt. Oppugnabant autem Romanos Samnites, Aſculani, Lucani, Picentini, Nolani, & aliæ vrbes atque gentes, in quibus erat illuſtriſſima & maxima, & communis vrbs nuper ab Italis perfecta Corfinium, in qua cùm cætera quæ magnam vrbem & imperium confirmant, conſtituerunt, tum forum permagnum, & curiam, & cætera omnia ad bellum neceſſaria copioſè, & pecuniæ multitudinem, & cibariorum largum commeatum. Conſtituerunt & Senatum nouum quingentorum virorum, ex quibus qui patriæ imperio digni eſſent, producerentur, & qui de communi ſalute conſultare poſſent, iiſque belli curam mandarunt, ſumma poteſtate conſeſſoribus permiſſa. Hi leges tulerunt, vt duo conſules quotannis crearentur, & XII duces. Conſules creati ſunt Q. *Pompædius Silo, natione Marſus, & ſuæ gentis primarius. Alter ex Samnitum genere C. Aponius Motulus, ipſe quoque gloria rebúſque geſtis ſuæ gentis clariſſimus. Et tota Italia in partes duas diuiſa, eas conſulares præfecturas atque partes conſtituerunt. Et Pompædio quidem regionem aſſignarunt ab eo loco qui Cercola appellatur, vſque ad Adriaticum mare, eos tractus qui ad Occaſum & Septentriones vergunt, & duces ei ſex attribuerunt. Reliquum Italiæ, videlicet eam partem, quæ ſpectat ad Orientem & Meridiem, aſſignarunt C. Motulo, adiunctis ei itidem ſex ducibus. Itaq; poſtquam ſuum imperium, & omnia ſcitè, & (vt ſummatim dicam) ad imitationem Romani & antiqui ordinis compoſuerunt, deinceps vehementius futuro bello incumbebant, cùm quidem Italiam communem vrbem nuncupaſſét, & ita bellum geſſere cum Romanis, vt maxima ex parte fuerint ſuperiores, donec Cn. Pompeius conſul & belli dux electus, & Sulla dux ſub altero conſule Catone, nobiliſſimis præliis Italos non ſemel, ſed ſæpius vincendo,

DIODORVS Siculus.

Corfinium.

* Vide an Pompædius.

DIODORVS Siculus.

illorum res eo redegerunt, vt profligatæ fuerint. Igitur non amplius bellarunt, ſed C. Coſcinio in Iapygiam duce miſſo, ſæpe victi ſunt, atque ita ſuperati, & ex multis pauci relicti, communi ſententia nouam deſerunt vrbem Corfinium, quoniam Marſi & omnes finitimæ gentes deſciuerant ad Romanos. Conſederunt autem in Æſernia Samnitum, creatis ſibi quinque ducibus, quorum vni maximè Q. Popædio Siloni omnium imperium crediderunt, propter eius imperandi virtutem atque gloriam. Is de communi ducum ſententia magnum exercitum comparauit, adeò vt in vniuerſum, cum iis qui iam erant, fuerit circiter triginta millia. Præter hos congregâuit etiam ſeruos, à ſe libertate donatos, & vt tempus ferebat armatos, non multò pauciores decem millibus, & equites mille. Ac prœlio cum Romanis congreſſus, quorum dux erat Mamercus, Romanos paucos interficit, & ſuorum ſupra ſex millia amittit. Per idem tempus Metellus in Apulia Venuſiam, vrbem ſatis magnam, & milites multos habentem, expugnauit, & pluſquam tria millia captiuorum cepit. Iamque ſuperantibus indies magis magiſque Romanis, mittunt Itali ad Mithridatem regem Ponti, pollentem tunc bellica manu atque apparatu, petentes vt in Italiam aduerſus Romanos adduceret copias, ita enim facilè coniunctis copiis poſſe Romanorum vires deturbari. Mithridates reſponſum dat, ducturum ſe copias in Italiam, poſtquam Aſiam ſubegerit, id enim agebat. Hanc ob rem prorſus reiecti rebellatores deſpondebant animos. Erant enim reliqui Samnitum pauci, & Sabelli Nolæ degentes, & præter hos Lamponius & Cleptius, habentes Lucanorum reliquias. Itaque Marſico bello iam ferè exoleſcente, ſuperioris temporis ſeditiones ciuiles Romæ nouos motus faciebant, multis illuſtribus viris belli imperium aduerſus Mithridatem ambientibus, propter præmiorum magnitudinem. Nam & C. Iulius, & C. Marius, is qui ſexies conſulatum geſſerat, inter ſe contendebant & plebis pars altera alteri ſuffragabatur. Extiterunt & aliæ turbæ. Iam Sulla conſul Roma profectus, ad congregatas apud Nolam copias venit, & multos finitimorum perterritos coëgit, & ſeipſos & vrbes dedere. Cùm autem Sulla in Aſiam aduerſus Mithridatem profectus fuiſſet, & Roma magnis tumultibus, & ciuilibus cædibus deſtinaretur, M. Aponius & Tib. Cleptius, præterea Pompeius, reliquorum Italorum duces in * Bretia degentes, Aſiæ vrbem validam cum diu obſediſſent, non potuerunt capere, ſed relicta in obſidione parte exercitus, reliqua parte Rhegium acriter obſidentes, ſperantes, ſi hac potiti fuerint, facilè in Siciliam tranſportaturos copias, & inſula potituros omnium quæ ſub ſole eſſent beatiſſima. Verùm eius dux C. Orbanus magno exercitu & apparatu & alacritate vſus,

Mithridates.

* Brutia.

Sicilia laus.

τὰ πράγματα αὐτῶν εἰς τὸ * συντρίβεσθαι περιέστησαν· ἐπολέμησαν δ᾽ οὖν οὐκέτι· ἀλλὰ * Γαΐου Κοσκινίου σταλέντος εἰς Ἰαπυγίαν στρατηγοῦ, πολλάκις ἡττήθησαν. εἶτα ἐλαττωθέντες, εἰ καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγοι καταλειφθέντες, κοινῇ γνώμῃ τὴν καινὴν ἐκλείπουσιν πόλιν τὸ Κορφίνιον· διὰ τὸ τοὺς Μάρσους καὶ πάντα τὰ γειτνιῶντα τῶν ἐθνῶν προσκεχωρηκέναι τοῖς Ῥωμαίοις. εἰς δὲ τὴν ἐν Σαυνίταις Αἰσερνίαν καθίδρυσαν, πέντε στρατηγοὺς αὐτοῖς ἐπιστήσαντες. ὧν ἑνὶ [μάλιστα] Κοΐντῳ Πομπαιδίῳ Σίλωνι τὴν πάντων ἡγεμονίαν ἐπίστευσαν, διὰ τὴν περὶ αὐτὸν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἀρετήν τε καὶ δόξαν. οὗτος δὲ μετὰ τῆς κοινῆς τῶν στρατηγῶν γνώμης κατεσκεύασε μεγάλην δύναμιν, ὡς τοὺς σύμπαντας μετὰ τῶν ὑπαρχόντων περὶ τρισμυρίου[illegible]νέσθαι. χωρὶς δὲ τούτων τοὺς δούλους ἐλευθε[illegible]ς, καὶ (ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου) καθοπλίσας, συ[illegible] πολὺ λείποντας τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς [illegible]λίους. συμβαλὼν δὲ Ῥωμαίοις, Μαμέρκου στρατηγοῦντος αὐτῶν, Ῥωμαίους μὲν ἀναιρεῖ ὀλίγους· τῶν δ᾽ οἰκείων ὑπὲρ ἑξακισχιλίους ἀποβάλλει. καὶ Μέτελλος κατὰ τὴν Ἀπουλίαν τὴν * Οὐενουσίαν πόλιν ἀξιόλογον οὖσαν, καὶ στρατιώτας πολλοὺς ἀνέχουσαν, ἐξεπολιόρκησε. κατὰ καιρὸν δὲ τὸν αὐτὸν καὶ πλείους τῶν τρισχιλίων αἰχμαλώτους εἷλον. ἐπικρατούντων δ᾽ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τῶν Ῥωμαίων: πέμπουσιν οἱ Ἰταλοὶ πρὸς Μιθριδάτην τὸν βασιλέα Πόντου, ἀκμάζοντα τότε πολεμικῇ χειρὶ καὶ παρασκευῇ, ἀξιοῦντες ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν κατὰ Ῥωμαίων ἄγειν τὰς δυνάμεις· οὕτω γὰρ * ῥᾳδίως ἂν συναφθέντων, τὸ Ῥωμαϊκὸν καταβληθήσεσθαι κράτος. ὁ δὲ Μιθριδάτης ἀπόκρισιν δίδωσιν, ἄξειν τὰς δυνάμεις εἰς [τὴν] Ἰταλίαν, * ἐπειδὰν αὐτῷ καταστήσῃ τὴν Ἀσίαν· τοῦτο γὰρ καὶ ἔπραττε. διὸ παντελῶς οἱ ἀποστάται τεταπεινωμένοι ἀπεγίνωσκον. λοιποὶ γὰρ ὑπῆρχον Σαυνιτῶν ὀλίγοι. καὶ Σάβελλοι διατρίβοντες ἐν τῇ Νώλᾳ καὶ πρός γε τούτοις οἱ περὶ Λαμπώνιον καὶ Κλεπίτιον, ἔχοντες λείψανα τῶν Λευκανῶν. διὸ τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου σχεδὸν ἤδη διαλυομένου, πάλιν αἱ προγεγενημέναι στάσεις ἐμφύλιοι κατὰ τὴν Ῥώμην κινήσεις ἐλάμβανον· ἀντιποιουμένων πολλῶν ἐνδόξων τὸ τυχεῖν τῆς κατὰ Μιθριδάτου στρατηγίας, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπάθλων· Γάϊός τε γὰρ Ἰούλιος καὶ Γάϊος Μάριος, ὁ ἑξάκις ὑπατεύσας, ἀντεφιλονείκουν· καὶ τὸ πλῆθος ἦν ἑκατέροις συμμεριζόμενον ταῖς γνώμαις. συνέβησαν δὲ καὶ ἕτεραι ταραχαί. ὁ μέντοι Σύλλας ὕπατος ὤν, χωρισθεὶς τῆς Ῥώμης, πρὸς τὰς περὶ Νῶλαν ἠθροισμένας παρεγένετο δυνάμεις· καὶ πολλοὺς τῶν πλησιοχώρων καταπληξάμενος, ἠνάγκασε παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις. τοῦ δὲ Σύλλα στρατεύσαντος μὲν * ἐπὶ τὴν Ἀσίαν κατὰ Μιθριδάτου, τῆς δὲ Ῥώμης μεγάλαις ταραχαῖς καὶ φόνοις ἐμφυλίοις περιαπωρμένης: Μάρκος Ἀπώνιος καὶ Τιβέριος Κλέπιτος, ἔτι δὲ Πομπήϊος, οἱ τῶν ὑπολοίπων στρατηγοὶ Ἰταλιωτῶν, διατρίβοντες ἐν τῇ * Βρεττίᾳ, Ἀσίας μὲν πόλιν ὀχυρὰν ἐπὶ πολὺν χρόνον πολιορκήσαντες, τῇ λοιπῇ τὸ Ῥήγιον ἰσχυρῶς ἐπολιόρκουν· ἐλπίζοντες, εἰ ταύτης * κρατήσαιεν, ῥᾳδίως εἰς τὴν Σικελίαν διαβιβάσειν τὰς δυνάμεις, καὶ κρατήσειν τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον νήσων. ἀλλ᾽ ὁ ταύτης στρατηγὸς Γάϊος Ὀρβανὸς, πολλῇ δυνάμει καὶ παρασκευῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος,

* al. περιβοῆς

* Γαΐου

* Οὐενουσίαν

* al. ῥᾳδίως

* al. ἐπειδὰν αὐτοὺς

* al. ὑπὸ

* Βρεττία.

* al. κρατήσειεν

καὶ

κὴ καταπλήξαμενος τοὺς ἰταλιώτας τῷ μεγέθει τῆς παρασκευῆς, ἐξήρπασε τοὺς *ῥηγίους. εἶτα τῆς περὶ Σύλλαν κὴ Μάριον ἐμφυλίου στάσεως ἀναρριπισθείσης ῥωμαίοις· οἱ μὲν Σύλλᾳ, οἱ δὲ Μαρίῳ συνεμάχησαν. κὴ τὸ μὲν πλέον αὐτῶν ἔπεσε τοῖς πολέμοις· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐπικρατήσαντι Σύλλᾳ *προσεχώρησε. κὴ οὕτω τέλεον τῇ ἐμφυλίῳ συναπέσβη στάσει μέγιστος γεγονὼς, κὴ ὁ μαρσικὸς ἐπικληθεὶς πόλεμος.

* al. ῥηγίνων.

* al. συγχώρησε.

Ὅτι μεγάλη στάσις ἐμφύλιος ἤδη διαλυομένου τοῦ μαρσικοῦ γέγονε πολέμου, ἧς ἡγοῦντο Σύλλας καὶ Γάϊος Μάριος, νέος ὢν, ὁ Μαρίου τοῦ πολλάκις ὑπατευκότος (ἑπτάκις γὰρ ὑπάτευσε) παῖς. ἐν δὲ τῇ στάσει πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ἀνῃρέθησαν. ἐκράτησε δὲ ὁ Σύλλας· κὴ δικτάτωρ γεγονὼς, ἐπαφρόδιτόν τε ὀνομάσας ἑαυτὸν, οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἀλαζονείας· κρατήσας γὰρ τοῖς πολέμοις, ἰδίῳ ἀπεβίω θανάτῳ. ὁ δὲ Μάριος μάχῃ τῇ πρὸς Σύλλαν γενναίως ἀγωνισάμενος, ὅμως ἡττηθεὶς κατέφυγεν εἰς πραίνεστον, ἅμα μυρίοις πεντακισχιλίοις συγκλεισθεὶς δ' ἐν αὐτῇ, κὴ χρόνον οὐκ ὀλίγον πολιορκηθεὶς· ἠναγκάσθη, πάντων αὐτὸν ἐγκαταλιπόντων, κὴ μηδεμίαν σωτηρίας ὁδὸν καθορῶν, τὴν ἑνὸς οἰκέτου τῶν πιστῶν χεῖρα εἰς λύσιν τῶν δεινῶν παρακαλέσαι. κὴ ὁ γε πεισθεὶς, καὶ μιᾷ πληγῇ τοῦ βίου τὸν δεσπότην ἀπαλλάξας, ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξε. καὶ παύεται μὲν αὕτη ἡ στάσις. λείψανα μέν τοι τοῦ πολέμου ὑπολειφθέντα τῆς Μαρίου μοίρας ἐπὶ χρόνον Σύλλᾳ διεμαχέσαντο, ἕως καὶ αὐτὰ συνδιεφθάρη τοῖς ἄλλοις. μετὰ μέν τοι τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν, Πομπηΐῳ τῷ ἐπικληθέντι Μάγνῳ, διὰ τὰς πράξεις ἃς κατώρθωσε Σύλλᾳ τε στρατεύων κὴ καθ' ἑαυτὸν ῥωμαίοις· τούτῳ δὴ κὴ Ἰουλίῳ καίσαρι ἔρεις ἐκκαυθεῖσαι, εἰς ἐμφυλίους σφαγὰς τοὺς ῥωμαίους πάλιν ἠνάγκασε συρραγῆναι. Πομπηΐου δὲ λαμπρῶς τοῖς ὅλοις ἡττηθέντος, κὴ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναιρεθέντος συστέλλεται μὲν ἡ τῶν ὑπάτων ἀρχὴ εἰς μοναρχίαν καίσαρι τῷ Ἰουλίῳ, παύει δὲ τέλεον κὴ ἡ στάσις. ἐκείνου δὲ ἀνῃρημένου, κατὰ Βρούτου κὴ Κασσίου τῶν ἀνελόντων πόλεμος ἐμφύλιος κινεῖται, *χειμαζομένου Λεπίδου τε κὴ Ἀντωνίου, καὶ Ὀκταβιανοῦ τοῦ Αὐγούστου τὴν ὑπάτων ἀρχὴν ἐχόντων. οὐ βραδέως δὲ τοῦ πολέμου κρίσιν τοῖς ὅπλοις λαβόντος, κὴ νικηθέντων κὴ ἀναιρεθέντων τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον μετ' οὐ πολὺ ῥήγνυται εἰς τὸ φανερὸν ἡ ἐνδομυχοῦσα Αὐγούστου κὴ Ἀντωνίου περὶ τῆς φιλοπρωτίας ἅμιλλα· κὴ πολλῶν συγγενῶν αἱμάτων ἑκατέρωθεν ῥυέντων· τὸ κράτος Αὐγούστῳ βεβαιοῦται, κὴ τῶν ὅλων ἡ ἐξουσία αὐτῷ παραμένει διὰ βίου, τῆς τῶν ὑπάτων λοιπὸν ἀρχῆς τὴν [ἰδίαν] τάξιν κὴ δυναστείαν ἀποβεβληκυίας.

* χειμαζόμενον.

Ὅτι τὸ τῶν ἰλλουστρίων ἀξίωμα τρίτην ἀπὸ τῆς πατρικίων τάξιν ἐπέχειν οὗτός φησιν.

percutit Italos apparatus magnitudine, atque ita Rhegienſes ex periculo eripuit. Deinde cùm exarſiſſet apud Romanos Sullæ & Marij ciuilis ſeditio, alij Sullæ, alij Marij partes ſecuti ſunt: & eorum pars maior bellis cecidit: reliqua ad victorem Sullam deſciuit, atque ita tandem vnà cum ſeditione ciuili exſtinctum eſt bellum illud Marſicum appellatum, cùm fuiſſet maximum.

DIODORVS Siculus.

Extitit autem, exoleſcente iam bello Marſico, ingens ſeditio ciuilis, cuius duces erant Sulla & C. Marius, iuuenis adhuc C. Marij filius, eius qui toties (ſepties enim) conſulatum geſſit. In ea ſeditione interfecta ſunt hominum multa millia, ac ſuperior factus Sulla, & dictator creatus *Felicem ſeipſum nominauit, quæ eum arrogantia non fefellit. Armis enim ſuperior propria morte occubuit. Marius verò prælio cum Sulla congreſſus, quamuis generosè præliatus, tamen victus Præneſte confugit, vnà cum mille quingentis militibus, & in ea vrbe concluſus, nec parum diu obſeſſus, coactus eſt (ab omnibus derelictus, nec vllam ſalutis viam videns) vnius fidelis famuli manum finiendis miſeriis inuocare. Et ille obſecutus, vno ictu herum vita priuauit, & ſeipſum inſuper iugulauit. Et ſedata eſt quidem ſeditio: verùm reliquæ belli reliquiæ factionis Marianæ Sullæ aliquandiu repugnarunt, donec ipſæ quoque cum aliis profligatæ ſunt. Verumtamen poſt horum finem, inter Pompeium (cui propter rerum geſtarum magnitudinem, quas Romanis partim Sullam iuuando, partim ipſe ſuo Marte geſſit, Magno cognomen fuit) inter hunc, inquam, & Iulium Cæſarem accenſa diſcordia ad ciuiles cædes Romanos iterum ſeſe conuertere coëgit. Pompeio deinde egregiè omni ex parte ſuperato, & ad Alexandriam interfecto, imminuta eſt conſulum poteſtas, & ſub vnius Iulij Cæſaris dominatum redacta, tandémque ſeditio ſedata. Illo deinde interfecto, aduerſus Brutum & Caſſium eius interfectores ciuile bellum motum eſt, auctoribus Lepido & Antonio, & Octauiano Auguſto, Conſulatum gerentibus. Quod bellum cùm finem armis non tardè accepiſſet, & Caſſius atque Brutus victi occiſique fuiſſent, non multò poſt erupit in apertum occulta Antonij & Auguſti de primatu contentio, ac poſt fuſum vtrinque multum cognati ſanguinis, ſtabilitæ ſunt vires Auguſti, & ei ſumma poteſtas per omnem vitam permanſit, poſtquam conſulare imperium, ordinem, potentiamque ſuam in poſterum amiſit.

* ἐπαφρόδιτον.

Marij mors.

Bellum ciuile Pompeianum.

Illuſtrium ait dignitatem tertium à patriciis ordinem ſuſtinere.

Ante Auguſti monarchiam, hæc magiſtratuum nomina habebant Romani: *Patricios*, qui *Conſilium* & *Senatus* vocabantur, Tribunos plebis, qui populo præſunt, Cenſores, Conſules, quorum poteſtas omnes excedebat; [Dictatorem, qui & poteſtatem, ſed maiorem, quæque rationem reddere non cogeretur, habebat,] duces, tribunos, imperatores militares, proconſules, aliáque ſimilia.

Magiſtratus Rom.

Hæc quoniam poſterioris ſunt ætatis cùm Illuſtres dicti Diodori eſſe non videntur.

Ὅτι πρὸ τῆς τοῦ Αὐγούστου μοναρχίας ταῦτα ἐγίνωσκον ῥωμαῖοι ἀρχικοῦ κράτους ὀνόματα, πατρικίους, οἳ κὴ βουλὴ κὴ σύγκλητος ἐκαλοῦντο· δημάρχους· τοὺς προεστῶτας τοῦ δήμου· *ἀγορανόμους· ὑπάτους, τοὺς ἔχοντας *ὑπεύθυνον τὸ κατὰ πάντων κράτος· [δικτάτορα, ἔχοντα κὴ αὐτὸν, ἀλλ' ἀνυπεύθυνον κὴ μεῖζον τὸ κατὰ πάντων κράτος·] στρατηγοὺς, ὑπάρχους· αὐτοκράτορας στρατηγοὺς· ἀνθυπάτους καὶ ἕτερα τοιαῦτα.

* al. ἀστυνόμους. τὸ κατὰ πάντας κράτος στρατηγοὺς ἐς.

DIODORVS Siculus. * Fort. Conſulis.

* Proconſulis quidem inſignia hæc ſunt, ſecures duodecim, toga prætexta. Dictatoris quidem ſecures, & cætera.

CCXLV. E PLVTARCHI PARALLELIS EXCERPTA.

Legimvs è Plutarchi parallelis diuerſos libros, quorum compendioſa deſcriptio hæc ſelecta magnam vtilitatem diſcentibus continet.

E Dionis vita.

Timæus.

Timævs Philiſti in tyrannos ſtudium atque fidem, occaſionem ſanè reprehendendi non iniuſtam arripiens, ad ſatietatem vſq; conuiciis hominem proſcindit. Sanè qui tum ab eo viuente iniuria affecti fuiſſent, ignoſci iis poterat, quod iræ impotentis eſſent. Eos autem qui poſteriores tempore hiſtorias ſcripſerunt, nihil eius factis læſos, oratione autem etiã adiutos, commune hominum iudicium dehortari debuit, ne contumelioſè aut ſcurriliter calamitates eis exprobrarentur, quibus quo minus iniuria fortunæ etiam optimus quiſque feriatur, nihil obſtat. Neq; verò ſanus Ephorus, qui Philiſtum prædicans, quamuis fuerat calidiſſimus, malos mores & iniuſta facta honeſtis in ſpeciem præſcriptionibus tegere, atque excuſare crederetur, id tamen omni conatu atque opera crimen diluere non potuit, hominem fuiſſe eum tyrannorum ſtudioſiſſimum, & qui maximè omnium luxum, potentiam, diuitias nuptiaſque tyrannorum ſuſpiceret atque admiraretur. Tutiſſimum eſt neque laudare Philiſti facta, neque fortunas exprobrare.

Ephorus.

Ex Bruto.

Hvivsmodi in primis Epiſtolis fuit Brutus. Iam verò aliis ad Cæſarem, aliis ad Antonium diſcedentibus, & exercitibus velut ſub præcone proſtantibus, atque ei qui plus dediſſet ſe adiungentibus, deſperatis planè rebus Italia excedere ſtatuit, pedeſtríque itinere per Lucaniam ad mare Eleam venit. Inde Romam * Porcia reuerſura, cum conaretur occultare dolorẽ quem animo ob digreſſum mariti ſummum capiebat, victa eſt contẽplatione picturæ cuiuſdam, generoſa aliâs, fortiſq; mulier. Erat autem picturæ Græcum argumentum, Andromacha Hectorem comitans, puerum ab eo redditum accipiens, inque maritum reſpiciens. Hanc picturam intuenti Porciæ, affectuum ſuorum obiecta effigies lacrymas excuſſit, interdiúque ſæpè eo accedens plorauit.

* Sic emendandum. Male enim hic πολιορκία legitur, pro Πορκίαν. Porcia Bruti Vxor.

Ex Paulo Æmilio.

In quo paſſionum variarum morborumque internorum principatum duxit auaritia. De Perſeo Macedonum rege ait Plutarchus.

Ex Demoſthenis vita.

Omnibvs auditis legatis Athenienſium qui ad ſe venerant Philippus, accuratiſſimè Demoſtheni reſpondit, Honore autẽ & humanitate eum, qua cæteros, non eadẽ eſt proſecutus; Æſchinẽ & Philocratẽ magis amplexus.

σύμβολα μὲν οὖν τῆς τοῦ ἀνθυπάτου ἀρχῆς, πελέκεις δώδεκα, καὶ τήβεννα περιπόρφυρος. τοῦ δὲ δικτάτωρος, πελέκεις μὲν * λείπει.

ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ διάφοροι λόγοι.

σμέ. E Plutarchi parallelis excerpta.

Ανεγνωσθησαν ἐκ τῶν Πλουτάρχου παραλλήλων, διάφοροι λόγοι. ὧν ἡ ἔκδοσις καὶ σύνοψιν ἐκλέγεται διάφορον χρησιμαθίαν.

Ἐκ τοῦ βίου Δίωνος.

Ἀλλὰ Τίμαιος οὐκ ἄδικον λαβὼν πρόφασιν, τὴν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν καὶ πίστιν, * ἐμπίμπλαται κατ᾽ αὐτοῦ βλασφημιῶν. ᾧ τοὺς μὲν ἀδικηθέντας σύγγνωστόν ἐστιν ἴσως ἄχρι τῆς [εἰς] ἀναισθήτου ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι· τοὺς δ᾽ ὕστερον συγγράφοντας τὰ πεπραγμένα· καὶ τῷ μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας αὐτοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμένους ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μεθ᾽ ὕβρεως, μηδὲ μετὰ βωμολοχίας ὀνειδίζειν τὰς συμφορὰς, ὧν οὐδὲν ἐπέχει καὶ τὸν ἄριστον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μεταχεῖν, οὐ μὴν οὐδ᾽ Ἔφορος ὑγιαίνει τὸν Φίλιστον ἐγκωμιάζων· ὃς καίπερ ὢν δεινότατος ἀδίκοις πράγμασι καὶ πονηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβάλλειν, καὶ λόγους ἔχοντας κόσμον ἐξευρεῖν· αὐτὸς ἑαυτὸν οὐ δύναται πάντα μηχανώμενος ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννότατος ἀνθρώπων γένοιτο· καὶ μάλιστα πάντων ἀεὶ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφὴν καὶ δύναμιν, καὶ πλούτους καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς πράξεις ἐπαινῶν, μήτε τὰς τύχας ὀνειδίζων, ἐμμελέστατος.

* al. ἐμπίπλαται.

Ἐκ τοῦ Βρούτου.

Ἐν μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς, τοιοῦτος ὁ Βροῦτος. ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Καίσαρα, τῶν δὲ ὡς Ἀντώνιον διϊσταμένων, ἐνίων δὲ τῶν στρατοπέδων ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι προστιθεμένων τῷ πλεῖον διδόντι· παντάπασιν ἀπογνοὺς τῶν πραγμάτων, ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν. καὶ πεζῇ διὰ Λευκανίας εἰς Ἐλαίαν ἐπὶ θάλασσαν * ἐπανῆκεν. ὅθεν ἡ πολιορκία μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποτρέπεσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, περιπαθῶς ἔχουσα: γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἆλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν διάθεσις Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀνδρομάχης προπεμπόμενος, κομιζομένης παρ᾽ αὐτοῦ τὸ παιδίον. ἐκεῖνῳ δὲ προσβλεπούσης, ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα· καὶ πολλάκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν.

Ἐκ τοῦ Αἰμυλίου.

Ἐν ᾧ παθῶν τε παντοδαπῶν καὶ νοσημάτων ἐνόντων, * ἐπρώτευσεν ἡ φιλαργυρεία. περὶ δὲ τοῦ Περσέως τῶν μακεδόνων ὁ Πλούταρχος λέγει.

* ἐπρώτευε.

Ἐκ τοῦ Δημοσθένους.

Ὅτι τῶν πρέσβεων ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς Φίλιππον παραγεγονότων, ἤκουσεν ἁπάντων ὁ Φίλιππος. αὐτεῖπε δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας πρὸς τὸν Δημοσθένους λόγον. οὐ μὴν ταῖς ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις ὅμοιον αὐτὸν τῷ Δημοσθένει παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ προσήγετο τοὺς περὶ Αἰσχίνην καὶ Φιλοκράτην μᾶλλον.

οὐδὲν ἐπαινούντων ἐκείνων τὸν Φίλιππον, ὡς λέγειν δυνατώτατον, καὶ κάλλιστον ὀφθῆναι, καὶ νὴ Δία συμπιεῖν ἱκανώτατον· ἠναγκάζετο βασκαίνων ἐπισκώπτειν· ὡς τὸ μὲν σοφιστοῦ, τὸ δὲ γυναικός· τὸ δὲ σπογγιᾶς· εἴη δὲ βασιλέως οὐδὲν ἐγκώμιον.

Ὅτι τῆς θυγατρὸς τοῦ Δημοσθένους ἀποθανούσης, γνοὺς αὐτὸς κρύφα τὴν τοῦ Φιλίππου τελευτήν, * προῆλθε φαιδρὸς εἰς τὴν βουλήν, ἐπιθαρρύνων τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὰ μέλλοντα· καὶ ὄναρ ἑωρακέναι ἔλεγεν, ἀφ᾽ οὗ τι μέγα προσδοκᾶν Ἀθηναίοις ἀγαθόν. καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ παρῆσαν οἱ τὸν Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες· καὶ * προῆλθεν ὁ Δημοσθένης ἐστεφανωμένος, ἔχων καὶ λαμπρὸν ἱμάτιον, ἑβδόμην ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τεθνηκυίας· ὡς Αἰσχίνης φησὶ λοιδορῶν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ μισοτεκνίαν· αὐτὸς ὢν ἀγεννὴς καὶ μαλακὸς εἰ * τὸ ταπεινὸν καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμέρου καὶ φιλοστόργου ψυχῆς ποιεῖται σημεῖα· τὸ δὲ ἀλύπως καὶ πράως ταῦτα φέρειν ἀπεδοκίμαζεν. ἐγὼ δέ, ὡς μὲν ἐπὶ θανάτῳ βασιλέως ἡμέρως οὕτω καὶ φιλανθρώπως, ἐν οἷς ηὐτύχησε, χρησαμένου πταίσμασιν αὐτοῖς, στεφανηφορεῖν καλῶς εἶχε, καὶ θύειν· οὐκ ἂν εἴποιμι. πρὸς γὰρ τῷ νεμεσητῷ καὶ ἀγεννές, ζῶντα μὲν τιμᾶν, καὶ ποιεῖσθαι πολίτην· πεσόντος δὲ ὑφ᾽ ἑτέρου, μὴ φέρειν τὴν χαρὰν μετρίως, ἀλλ᾽ ἐπισκιρτᾶν τῷ νεκρῷ.

Ὅτι μέν τοι τὰς οἴκοι τύχας, καὶ δάκρυα, καὶ ὀδυρμοὺς * ἀποβαλὼν ταῖς γυναιξὶν ὁ Δημοσθένης, ἃ τῇ πόλει συμφέρειν ᾤετο, ταῦτα ἔπραττεν· ἐπαινῶ, καὶ τίθεμαι πολιτικῆς καὶ ἀνδρώδους ψυχῆς, ἀεὶ πρὸς τὸ κοινὸν * ἐνιστάμενον, καὶ τὰ οἰκεῖα πράγματα καὶ πάθη τοῖς δημοσίοις ἐπανέχοντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς ὑποκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυραννικῶν προσώπων· οὓς ὁρῶμεν οὔτε κλαίοντας οὔτε γελῶντας ἐν τοῖς θεάτροις, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ᾽ ὡς ὁ ἀγὼν ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. χωρὶς δὲ τούτων, * ἔδει τὸν ἀτυχήσαντα μὴ περιορᾶν ἀπαρηγόρητον ἐν τῷ πάσχειν κείμενον, ἀλλὰ καὶ λόγοις χρῆσθαι κουφίζουσι, καὶ πρὸς ἡδίω πράγματα τρέπειν τὴν διάνοιαν· ὥσπερ τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀντιτύπων ἐπὶ τὰ μαλακὰ καὶ χλωρὰ χρώματα τὴν ὄψιν ἀπάγειν κελεύοντες. πόθεν ἄν τις * ἐπάγοιτο βελτίω παρηγορίαν, ἢ πατρίδος εὐτυχούσης ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν ποριζόμενος, [καὶ] τοῖς βελτίοσιν * ἐμφανιζούσαις τὰ χείρω.

Ὅτι Δημοσθένης, φησί. πληγεὶς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας Ἁρπάλου, ὥσπερ * δεδεμένος φρουρὰν, προσκεχωρήκει αὐτῷ· καὶ ἀθροισθείσης ἐκκλησίας, ᾗ ἔμελλε τὰ περὶ Ἅρπαλον ἐπισκέψασθαι· * ἀντέλεγον γὰρ τοῖς βουλομένοις σώζειν αὐτὸν καὶ δέχεσθαι, πρὸ τοῦ τὴν χεῖρα τῷ χρυσίῳ ὑπέχειν· εὖ καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις περὶ τοῦ τραχήλου κατειλιξάμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε· καὶ κελευόντων ἀνίστασθαι, καὶ λέγειν διένευεν, ὡς ἀποκεκομμένης αὐτοῦ τῆς φωνῆς. οἱ δὲ εὐφυεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συνάγχης ἔφραζον, ἀλλ᾽ ἀργυράγχης εἰλῆφθαι νύκτωρ τὸν δημαγωγόν.

* al. προῆλθε.
* al. προελήλυθε (?)
* τὰ πίστη ἢ τοὺς Ald.
* al. ἀπολιπὼν, itémque Ald.
* ἱστάμενον Ald.
* εἰ δεῖ Ald.
* al. ἐπάγοιτο Ald. ἐπηγάγετο.
* ἐμφανιζούσαις. Ald.
* περιδεδεμένος Ald. (?)
* ἀντέλεγε.

PLVTARC.

Quamobrem iis Philippum laudantibus, quod & facundiſſimus eſſet & formoſiſſimus, & optimus potator, inuidiæ ſuccumbẽs ad irridendas eas laudes ſe contulit. Nullam regiam laudem hîc eſſe dicens, ſed primum rhetori, alterum mulieri, tertium ſpongiæ cõuenire. Mortua filia Demoſthenes, cum de obitu occultè Philippi cognouiſſet, vt animos Athenienſium bona futurorum ſpe iniecta præoccuparet, læto vultu in ſenatum prodiit. ſomnium ſe vidiſſe ferens, quod magnam aliquam populo felicitatem protenderet. Paulo poſt adfuere, qui Philippum vita exceſſiſſe enunciarent. Progreſſus eſt etiam in publicum Demoſthenes ſplendidè veſtitus ac coronatus, ſeptimo à morte filiæ ſuæ die, quod Æſchines exprobrandi cauſa refert, inhumanitatem ei erga liberos obiiciens: mollis ipſe & degeneris animi, ſi luctum & eiulatum manſueti animi & ſuorum amantis ſigna cenſuit, ſine doloris autem ſenſu & molliter caſus huiuſmodi ferre, in vitio poſuit. Equidem Athenienſibus decorum fuiſſe, ob mortem regis, qui tam clementem victis ſe eis præbuerat coronas ferre, adde etiam ſacrificare, nequaquã affirmo: nam præterquam quod inuidioſum hoc eſt, indignum etiam ingenuis hominibus erat, quem viuentem honoribus affeciſſent, ac ciuitate donaſſent, ob eius mortem exultare gaudio, defunctóque inſultare. Quod autem domeſticam calamitatem deflendam mulieribus reliquit Demoſthenes, ipſe ea, quæ è repub. eſſe crederet agenda ſuſcipiens, id laudo, profectúmque à forti animo, ciuilíque iudico, cuius officium eſt ſemper reipub. intentum eſſe, eique res caſuſque domeſticos poſtponere, ſemperque dignitatem ſuam tueri, multo magis quam in ſcenis hiſtriones faciunt regis aut tyranni perſonam agentes: quos ipſos videmus non vt ipſis libitum eſt vel ridere vel plorare, ſed vt ratio propoſiti ad agendum argumenti requirit. Iam ſi contra officium eſt, ictum aliquem infortunio negligere, patique vt is omnis expers conſolationis mœrore ſe ſuo conficiat, ſed & leuandus verbis eius dolor eſt, & abducendus ad rerum lætiorum cogitationem animus, quomodo ex oculis laborantes à contuitu rerum ſplendidarum, ſuóque fulgore eos ferientium, deflectere aſpectum in virides & molles colores iubemus, quod tandem patriæ lugenti melius conſolandi genus adhibeat aliquis, quam ſi domeſticas calamitates cum publicis temperarit, melioribus deteriora obſcuret!

Victus munere, inquit, Harpali Demoſthenes, perculſúſque perinde ac ſi præſidium ſibi eſſet impoſitum, eius partibus ſe adiunxit: & conuocata multitudine, quæ de Harpali rebus animaduerſura; contradixerat enim iis qui ſeruare cuperent & eum ſuſcipere, antequam auro manum impleſſet: rectè, & benè collo lana & faſciis accuratè inuoluto in concionem prodiit: iuſſúſque ad dicendum ſurgere, vocem ſibi intercidiſſe innuit. vrbaniores autem homines cauillabantur, non angina, ſed argentangina nocte correptum oratorem dicentes.

PLVTARCHVS. *Vide an hæc non confundat Plutarch. Aliter enim Agellius lib. 11. cap. 9. de Mileſiorum legatis, non de Harpalo.*

Poſtquam in exilium propter accepta ab Harpalo munera pulſus eſſet Demoſthenes, adoleſcentes qui ad ſe conueniebant, & conſuetudine ipſius vtebantur, à repub. dehortabatur dicens, ſe, ſi ab initio duæ propoſitę fuiſſent viæ, altera ad ſuggeſtum & concionem, altera ad certum exitium ducens, ac ſi præſciuiſſet mala quæ in rep. verſantibus incumbunt, terrores, inuidias, calumnias, contentiones, vtique eam ingreſſurum fuiſſe qua recta ad interitum iſſet.

E Cicerone.

SAne actio, inquit, Ciceroni haud leue momentum ad perſuadendum contulit: idemque magna vociferatione vtentes oratores irridens, ob imbecillitatem ad clamorem, veluti claudos ad equos confugere dicebat. Conuitiis acerbioribus inimicos vel aduerſarios dicteriis inſectari videtur oratorium, proximum vero riſus captandi cauſa offendens, multorum in ſe odia concitauit. Et ex hac dicacitate multos parauit inimicos, Clodiúſque cum aliis hanc occaſionem nactus conſpirauit. Omnium minimum apud Romanos numiſma æreum, eſt quadrans. fertur, inquit, Cæſar cum primis diebus pro Ciceronis ſalute certaſſet, tertia die conceſſiſſe, vt amicus proſcriberetur. fuit autem permutatio ita inſtituta, vt Cæſar Ciceronem, Lepidus Paulum fratrem, L. Cæſarem auunculum Antonius proſcribi permitterent. Adeo ira eis & rabies omnes humanas cogitationes excuſſerant: imo autem illi demonſtrarunt, nullam eſſe belluam homine, poteſtate ad exequendum, quod perturbato animo decreuit, armato, ferociorem.

Ex Phocione.

FVit Phocion ſeuerus & tetricus. Cum exercitus conſcribendi cauſa pro tribunali ſedens Ariſtogitonem ſycophantam, qui in concionibus ad bellum excitare populum ſolitus fuerat, procul cum baculo & crure obligato adire videret, exclamauit: Scribe Ariſtogitonem etiam claudum & nequam. Ac mirari quidem poſſit non nemo, quomodo ire ſeuerus & durus nomen Boni inuenerit. Sed arbitror vt difficile eſſe, ita tamen fieri poſſe, vt idem homo (ſicut & vinum) dulcis ſimul, & auſterus ſit: quemadmodum contra nonnulli cum ſuaues videantur, acerbiſſimi ſunt vtentibus & plurimum nocent. ferunt ſane Hyperidem etiam aliquando ad populum ita locutum: Cogitate, Athenienſes, non modo an ſim acerbus, ſed etiam an nō offenſus talis ſim. Equidē Phocion inimicitiæ cauſa nemini ciuium malefecit, ac ne inimicum quidem vllum putauit: quantum res ipſa poſtulabat, vt aduerſariis ſuorum, quæ ob vtilitatem patriæ iniiſſet, conſiliorum reſiſteret, aſperum ſe peruicacémque præbuit. Priuatim communem omnibúſque benignum & mitem ſeſe exhibuit, ita vt inimicis quoque infortunium paſſis auxilium tulerit, & in iudicio periclitantium ſalutem defenderit. Ipſum Antipatrum Macedonum ducem dixiſſe perhibent, ſe de duobus amicis, quos Athenis haberet, Phocione & Demade, alteri vt acciperet perſuadere, alterum dando ſaturare nequiuiſſe.

Ὅτι μετὰ τὸ φυγαδευθῆναι τὰ ἁρπάλεια διαχρήματα, Δημοσθένης τοὺς προσιόντας αὐτῷ καὶ συνδιατρίβοντας νεανίσκους ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων· ὡς εἰ * δυοῖν αὐτῷ προκειμένων ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁδῶν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῆς δὲ ἄντικρυς εἰς τὸν ὄλεθρον· * ἐτύγχανεν εἰδὼς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν κακὰ, φόβους καὶ φθόνους, καὶ * διαβολὰς, καὶ * ἀγωνίας: ἐπὶ ταύτην ἂν ὁρμῆσαι τὴν εὐθὺ τοῦ θανάτου τείνουσαν.

*al. δυεῖν. *ἐτύγχανε δὲ προειδώς. Ald. *al. διαφοράς. *ἀγῶνας Ald.

Ἐκ τοῦ Κικέρωνος.

ΟΤι οὐ μικρὰ (φησιν) ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι ῥοπὴ πρὸς τὸ πείθειν τῷ Κικέρωνι· καὶ τοὺς τῷ μεγάλα βοᾶν χρωμένους ῥήτορας ἐπισκώπτων, ἔλεγεν ἐπὶ τὴν κραυγὴν δι᾽ ἀσθένειαν ὥσπερ τοὺς χωλοὺς ἐφ᾽ ἵππων πηδᾶν. Ὅτι τὸ μὲν πρὸς ἐχθροὺς ἢ πρὸς ἀντιδίκους σκώμμασι χρῆσθαι πικροτέροις, δοκεῖ ῥητορικὸν εἶναι· τὸ δὲ οἷς ἔτυχε προσκρούειν, ἕνεκα τοῦ γελοίου, πολὺ συνήγαγε μῖσος τῷ Κικέρωνι· καὶ ἐκ τούτου πολλοῖς γέγονεν ἐπαχθὴς, καὶ οἱ μετὰ Κλωδίου συνέστησαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἀρχὴν τοιαύτην λαβόντες. Ὅτι τὸ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νόμισμα, κουαδράντην ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Ὅτι λέγεταί φησι τὰς πρώτας ἡμέρας διαγωνισάμενος ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος ὁ * Καίσαρ ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ, καὶ προέσθαι τὸν φίλον. τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν. ἔδει Κικέρωνος μὲν ἐκστῆναι Καίσαρα· Παύλου δὲ τἀδελφοῦ, Λέπιδον. Λευκίου δὲ Καίσαρος, Ἀντώνιον, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρός· οὕτως ἐξέπεσον ὑπὸ θυμοῦ καὶ λύσσης * ἀνθρωπίνων λογισμῶν. μᾶλλον δὲ ἀπέδειξαν, ὡς οὐδὲν θηρίον ἀνθρώπου ἐστὶν ἀγριώτερον, ἐξουσίαν πάθει προσλαβόντες.

*Καῖσαρ M. M. *τῶν ἀνθρωπίνων.

Ἐκ τοῦ Φωκίωνος.

ΟΤι (φησιν) ὁ Φωκίων τραχὺς ἦν καὶ κατηφής· διὸ καὶ Ἀριστογείτονος τοῦ συκοφάντου, πολεμικοῦ ὄντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ * παροξύνοντος ἐπὶ τὰς πράξεις τὸν δῆμον, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ προσηγουμένου ἐπὶ βακτηρίᾳ τὼ σκέλη καταδεδεμένου· πόρρωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος ἰδὼν ὁ Φωκίων, ἀνέκραγε· Γράφε καὶ Ἀριστογείτονα χωλὸν καὶ πονηρόν. ὥστε θαυμάζειν, ὅπως καὶ ὁπόθεν τραχὺς οὕτως ἀνὴρ καὶ σκυθρωπὸς ἐκτήσατο τὴν τοῦ χρηστοῦ προσηγορίαν. ἔστι δὲ (οἶμαι) χαλεπὸν, οὐ μὴν ἀδύνατον, ὥσπερ οἶνον, καὶ ἄνθρωπον, τὸν αὐτὸν ἡδὺν ἅμα καὶ αὐστηρὸν εἶναι· καθάπερ ἕτεροι πάλιν φαινόμενοι γλυκεῖς, ἀηδέστατοι τοῖς χρωμένοις εἰσὶ καὶ βλαβερώτατοι. καί τοί φασιν Ὑπερείδην ποτὲ εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον· ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ σκοπεῖτε μόνον, εἰ πικρός εἰμι, ἀλλ᾽ εἰ προῖκά εἰμι πικρός. Φωκίων τοίνυν ἔχθρᾳ μὲν τῶν πολιτῶν κακῶς οὐδένα ἐποίησεν, οὐδὲ ἐνόμιζεν ἐχθρόν: ἀλλ᾽ ὅσον ἔδει * μόνῳ τῷ ἐνισταμένῳ οἷς ἐπραττεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κατεξαναστῆναι. τραχύς τε ὢν καὶ δυσεκβίαστος καὶ ἀπαραίτητος· εἰς τὸν ἄλλον βίον εὐμενῆ πᾶσι, καὶ κοινὸν, καὶ φιλάνθρωπον, ἑαυτὸν παρεῖχεν· ὥστε καὶ πταίουσι βοηθεῖν, καὶ κινδυνεύουσι συνεξετάζεσθαι τοῖς διαφόροις.

*παροξύνοντος. *μόνον τῶν ἐνισταμένων. Ald.

Ὅτι Ἀντίπατρον τὸν μακεδονίας στρατηγὸν λέγεται, εἰπεῖν· ὡς * δυοῖν αὐτῷ φίλων ἀθήνησιν ὄντων, Φωκίωνος καὶ Δημάδου: τὸν μὲν, λαβεῖν οὐ πέπεικε. τὸν δὲ, διδοὺς οὐκ ἐμπέπληκεν.

*al. δυεῖν illud etiam Ald.

Ἐκ τοῦ Κάτωνος.

Ὅτι οὖν εἰς τὸ μανθάνειν ἧκεν ὁ Κάτων, νωθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν, καὶ βραδὺς· ἀναλαβὼν δὲ κάτοχος καὶ μνημονικός. ὃ δὴ καὶ πέφυκεν ἄλλως· τοὺς μὲν εὐφυεστάτους, ἀναμνηστικοὺς μᾶλλον εἶναι: * μνημονικοὺς δὲ τοὺς μετὰ πόνου καὶ πραγματείας παραδεχομένους. γίνεται γὰρ [οἷον] ἔγκαυμα τῆς ψυχῆς τῶν * παθημάτων ἕκαστον.

*[μνημονευτικούς. Al. M.

* al. μαθημάτων.

Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὅτι (φησὶ) λευκὸς ἦν ὁ Ἀλέξανδρος. ἡ δὲ λευκότης ἐπεφοίνισσεν αὐτὸν μάλιστα περὶ τὸ στῆθος καὶ τὸ πρόσωπον. Ὅτι δὲ τοῦ χρωτὸς ἥδιστον ἀπέπνει· καὶ τὸ στόμα κατεῖχεν εὐωδία, καὶ τὴν σάρκα πᾶσαν, ὥστε πληροῦσθαι τοὺς χιτωνίσκους: πολλοὶ γεγράφασιν. αἰτία δὲ ἴσως, ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις, πολύθερμος οὖσα καὶ πυρώδης. ἡ γὰρ εὐωδία γίνεται πέψει τῶν ὑγρῶν ὑπὸ θερμότητος, ὡς οἴεται Θεόφραστος. ὅθεν οἱ ξηροὶ καὶ διάπυροι τόποι τῆς οἰκουμένης τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα τῶν ἀρωμάτων φέρουσιν. ἐξαίρει γὰρ ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν ὥσπερ ὕλην σηπεδόνος ἐπιπολάζον τοῖς σώμασιν. Ἀλέξανδρον δὲ, ὡς ἔοικεν, ἡ θερμότης [τοῦ σώματος] καὶ ποτικὸν καὶ θυμοειδῆ παρεῖχεν. Ὅτι τὸν * Βουκέφαλον προσαχθέντα ὤνιον ταλάντων δεκατριῶν παρὰ Φιλονείκου τοῦ Θεσσαλοῦ· ὁ μὲν Φίλιππος ἀπεπέμπετο * πρὸς τὴν ἀναβάτην οὐ δεχόμενον, οὐδὲ φωνὴν τινὸς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον ὑπομένοντα. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μεμψάμενος τὴν ἀποπομπὴν τοῦ ἵππου, ᾐτήσατο παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν αὐτόν. καὶ λαβὼν τὸν δοκοῦντα ἵππων ἄγριον εἶναι πρὸς πάντας, οἳ προσῆσαν αὐτῷ, καὶ ἀκόλαστον· προσδραμὼν τῷ ἵππῳ, καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον· ὡς ἔοικεν, ἐννοήσας ὅτι τὴν σκιὰν προσπίπτουσαν καὶ σαλευομένην ὁρῶν πρὸ αὐτοῦ, διαταράττοιτο. μικρὰ δὲ οὕτω παρακαλπάσας καὶ καταψήσας· ὡς ἑώρα θυμοῦ πληρούμενον ὁμοῦ καὶ πνεύματος, ἀπορρίψας ἡσυχῇ τὴν χλαμύδα, καὶ μετεωρίσας ἑαυτὸν, ἀσφαλῶς περιέβη, καὶ ἤλαυνεν ἀνακρατῶς τὸν ἵππον. καὶ τοῖς μὲν δέος καὶ ἀγὼν ἐνέπιπτε, μή τι τὸ μειράκιον πάθῃ. τοῖς δὲ νέοις ἦν χαιρόντων καὶ * τερπνὸν θέαμα· πάντας δὲ ὁμοίως εἶχεν ἔκπληξις. ὡς δὲ κάμψας * ὑπέστρεψεν ὀρθῶς, * σοβαρῶς καὶ γεγηθώς: ἅπαντες μὲν χαίροντες ἀνηλάλαξαν. ὁ δὲ πατὴρ καὶ δακρῦσαι λέγεται πρὸς τὴν χαράν. καταβάντος δὲ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, ὦ παῖ, φάναι, ζήτει σεαυτοῦ βασιλείαν ἴσην· Μακεδονία γάρ σε οὐ χωρεῖ. Ὅτι Ἀλέξανδρος (φησὶ) τοῦ νικᾶν τοὺς πολεμίους, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγούμενος, οὔτε τινὸς τῶν Δαρείου θυγατέρων, κάλλει διαπρεπεστάτων οὐσῶν, οὐδεμιᾶς ἔθιγεν· οὔτε ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν * Βαρσίνης. ἀνδρὸς οὔσης κεχηρευμένης. Ὅτι προβάτου (φησὶ) τεκόντος ἄρνα περὶ τὴν κεφαλὴν σχῆμα καὶ χρῶμα ἔχοντα τιάρας, καὶ διδύμους ἑκατέρωθεν αὐτοῦ· βδελυχθεὶς τὸ σημεῖον ἐκαθάρθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ὁ Ἀλέξανδρος, οὓς ἐξ ἔθους ἐπήγετο πρὸς τὰ τοιαῦτα. διελέχθη δὲ πρὸς τοὺς φίλους, ὡς οὐ δι' αὐτὸν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ταράττοιτο· μή τι τὸ κράτος εἰς ἀγεννῆ καὶ ἄναλκιν [ἄνθρωπον,] ἐκλιπόντος αὐτοῦ, περιστήσῃ τὸ δαιμόνιον. οὐ μὴν ἀλλὰ βέλτιόν τι σημεῖον γενόμενον τὴν ἀθυμίαν διέλυσεν,

*al. Βουκέφαλον.

*ἴσ. ὡς, τὸν

*al. τέρπον.

*ἐπέστρεψε.
*σοβαρός.

E catone.

CVM ſe ad diſcendum Cato contuliſſet, tardus fuit ad percipiendum: quæ autem percepiſſet, ea firmiter memoria retinebat. quomodo videmus qui bono ſunt ingenio prędiri, cito eos memorię mandare, qui autem non niſi cum magno labore diſcũt, eos memoriter quæ apprehenderunt tenere, eo quod ſingula quæ didicerunt, quaſi inuruntur eorum animis.

Ex Alexandro.

ALbum ait Alexandrum fuiſſe, ruborémq; in pectore preſertim & facie albedini admiſtum habuiſſe. Suauiſſimũ odorem ab ore & vniuerſa eius carne exhalaſſe, ita vt & tunicæ fragrantia repletæ inde ſint, vt multi tradiderunt. Cauſa fortaſſe fuit calidum & igneum corporis temperamentum. Bonus enim odor, Theophraſto ſi credimus, exiſtit cum humores à calore coquuntur: itaque ſiccæ & torridæ orbis terrarum partes plurima & optima gignunt aromata, quod ſol humorem, qui in ſummis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. Et conſentaneum eſt Alexandrũ ob calorem corporis bibacem iracundúmque fuiſſe. Cum Bucephalum tredecim talentis venalem, adductum à Philonico Theſſalo Philippus dimitteret, quod neque ſeſſorem admitteret, neque vocem vllius eorum qui cum Philippo erant auſcultaret, id ægre ferens Alexander, petiit à patre vt equum acciperet, & accipiens ab omnibus pro effero & indomito iudicatum, fræno correptum aduerſus ſolem obuertit: nimirum animaduertens equum vmbræ, quæ agitata & tremens ei appropinquaret aliâs, cóſpectu perturbari: deinde cum paululum palpaſſet, manúque leuiter ducta demulſiſſet, vt ira repletum vidit, ſenſim abiecta chlamyde ſeſe in eum extulit, tutóque conſedit, & violenter equum impulit, & aliqui ex iis qui aderant, anxie tacitéque ſpectabant, ne quod incommodum adoleſcenti accideret, aliqui manibus plaudentes iucunde, omnes vero ſimiliter ſtupeſcebát, poſtquam exultans gaudio ſaluus rerro acto equo rediit, omnium acclamatione ſublata, Philippus præ lætitia etiam illacrymaſſe commemoratur, caputque filij, cum ab equo deſcendiſſet, oſculatus dixiſſe: O nate regnum tibi par quære, Macedonia enim te non capit. Alexander, inquit, ſeipſum vincere quam hoſtes magis regium exiſtimans eſſe, nec vllam filiarum Darij alioqui pulcherrimarum, neque vllam aliam ante nuptias attigit mulierem, Barſina excepta, quæ vidua fuit. Cum autem ouis agnum peperiſſet, qui in capite figuram & colorem tiaræ, & ex vtraque eius parte teſticulos haberet, abominatus id prodigium, à Babyloniis, quos eius rei cauſa ex more quodam ſecum ducebat, expiatus, ad amicos etiam dixit, ſe non ſui, verum ipſorum cauſa perturbatum eſſe, ne ipſo defuncto ſummam rerum ad ignobilem & imbellem aliquem hominem fatum deuolueret. Sed hunc eius mœrorem aliud lætius oſtentum ſuſtulit.

PLVTARC. Etenim Proxenus ſtratoribus regiis præfectus, cum tétorio regis locum foderet iuxta Oxum fluuium, fontem liquoris pinguis aperuit, cuius cum ſummum eſſet hauſtum, purum deinde & perlucidum oleum ſcaturiit, neque odore quid quam, neque guſtu ab oleo, neque nitore etiam & pinguedine differens, & vero nullæ ſunt in iſta regione oleæ: Oxum autem molliſſimam habet aquam, adeò vt lauátibus cutim pinguedine quadam inungat. Mirifice eo prodigio Alexáder delectatus eſt. Fuit & Philippo filius Aridæus, ex ignobili ſcorto Philina prognatus, mentis non plane compos, quod corporis morbo ei eueniebat. Verum is morbus non naturæ vitio, quin imo in puero eo ſatis bona atque ingenua indoles apparuiſſe dicitur, ſed poſtmodú venenis ab Olympiade corruptus, ſanæ mentis iacturam feciſſe.

Ex Cæſaris vita.

FErunt proximo, quam Ariminum perueniſſet (vrbs ea eſt magna in Celtica, quam ſubito impetu inuadens occupauit) nocte obſcœnum Cæſari inſomnium viſum, nempe ſe cum matre ſua corpus miſcere.

Ex Eumenis vita.

ENimuero ſecundæ res etiam ingenio modico & ſubmiſſo præditos attollunt, vt magni ſibi videantur, criſtáſque erigant, cum excelſo loco collocatos ſe vident: vera animi magnitudo & conſtantia, rebus aduerſis ferendis emendandiſque caſibus elucẽſcit. Cuius rei exemplum Eumenes præbuit. Magis enim illius nobilitas animæ apparuit & patuit, & alacritas ingenij omnibus calamitatibus longe ſuperioris. Ea propter ſentiens eos ſeſe mutuo contemnere, ipſum metuere, & in hoc eſſe, vt capta occaſione occidant: pecunia ſibi opus eſſe ſimulauit, eoque ſub prætextu, ab iis quibus maxime odio erat, multa talenta mutuo accepit, vt ij fidem ipſi haberét, & metu admittendi crediti ab inſidiis deſiſterent. Ita euenit, vt alienam ille pecuniam corporis ſui cuſtodem habuerit, & aliis ſalutem ſuam data pecunia redimentibus, ſolus ipſe accipiendo tutum ſe præſtitit. Philopolemus, [id eſt, militiæ amans] eſt, qui vtilitatem ſecuritati præfert; Polemicus [id eſt militaris] bello poſſidens ſecuritatem.

E Sertorij vita.

AGenti Sertorio in Hiſpania nautæ quidá ei occurrũt, qui nuper ex Athlanticis inſulis redierant. Duæ ſunt inſulæ ſtricto admodum freto diſtinctæ, decem ſtadiorũ millibus ab Africa remotæ: eædémq; inſulæ Beatorum Fortunatæ dicuntur. Imbribus modicis idque raro tigantur, plerumq; lenibus ac roſcidis vẽtis perflatæ, non arationibus modo & plátationi fertilem terram præbent, ſed & vltro fruges effundũt, quæ ſua & copia & dulcedine ſufficiát ad alendum ociosum, & nullis negotiis decitũ populum. Aër innoxius eſt, anniquẽ tempeſtates mediocri mutatione iis in inſulis variátur.

ὅπερ ἐπὶ τῶν στρωμάτων τεταγμένος ὄνομα Πρόξενος, χώραν ὀρύττων τῇ βασιλικῇ παρὰ τὸν Ὦξον ποταμὸν, ἀπεκάλυψε, πηγὴν ὑγροῦ λιπαροῦ καὶ πιμελώδους. ἀπαντλωμένου δὲ τοῦ πρώτου, καθαρὸν ἀνέβλυζεν ἤδη καὶ διαυγὲς ἔλαιον, οὔτε ὀσμῇ δοκοῦν οὔτε ἐλαίου γεύσει διαφέρειν, στιλβότητι δὲ καὶ λιπαρότητι παντάπασιν ἀπαράλλακτον, καὶ ταῦτα τῆς χώρας μηδὲ ἐλαίας φερούσης. λέγεται μὲν οὖν καὶ τὸν Ὦξον αὐτὸν μαλακώτατον ὕδωρ, ὥστε τὸ δέρμα τοὺς λουομένους ἐπιλιπαίνειν. οὐ μὴν ἀλλὰ [καὶ] θαυμαστῶς Ἀλέξανδρος τῷ σημείῳ ἥσθη. Ὅτι Ἀρριδαῖος μὲν γέγονε τῷ Φιλίππῳ ἐξ ἀδόξου γυναικὸς καὶ κοινῆς, Φιλίνης· ἀτελὴς δὲ * τῷ σωφρονεῖν διὰ σώματος ἐγεγόνει νόσον· οὐ μὴν φύσει, ἀλλὰ καὶ πάνυ φασὶν αὐτοῦ παιδὸς ὄντος διαφαίνεσθαι χάριεν ἦθος, καὶ οὐκ ἀγεννές. εἶτα μέν τοι φαρμάκοις ὑπὸ Ὀλυμπιάδος κακωθέντα, διαφθαρῆναι τὴν διάνοιαν. * al. τὸ.

Ἐκ τοῦ Καίσαρος.

ΟΤι Καῖσαρ λέγεται τῇ προτέρᾳ νυκτὶ τῆς ἐπ' * ἀριμίνου διαβάσεως (πόλις δέ ἐστιν αὕτη τῆς κελτικῆς μεγάλη, ἣν καὶ ἀθρόον ἐπελθὼν ἔσχεν) ὄναρ ἰδεῖν ἔκθεσμον. ἐδόκει γὰρ αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ μητρὶ μίγνυσθαι τὴν ἄρρητον μίξιν. * ἀρίμινον

Ἐκ τοῦ Εὐμένους.

ΤΟ μὲν εὐτυχεῖν καὶ τοὺς φύσει μικροὺς συνεπικουφίζει τοῖς φρονήμασιν, ὥστε φαίνεσθαί τι μέγεθος περὶ αὐτοὺς καὶ ὄγκον ἐκ πραγμάτων ὑπερεχόντων ἀποβλεπομένους. ὁ δέ γε ἀληθῶς μεγαλόφρων, καὶ βέβαιος, ἐν τοῖς σφάλμασι μᾶλλον καὶ ταῖς δυσημερίαις ἀναφέρων, γίνεται κατάδηλος· ὥσπερ ὁ Εὐμένης κακοπραγήσας. μᾶλλον γὰρ αὐτοῦ τὸ γενναῖον [τῆς ψυχῆς] διεφάνη καὶ ἐξέλαμψε, καὶ τὸ ἀήττητον τοῦ φρονήματος καὶ ταῖς συμφοραῖς ἀταπείνωτον. Ὅτι αἰσθόμενος (φησι) τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀλλήλων καταφρονοῦντας, αὐτὸν δὲ φοβουμένους, καὶ παραφυλάττοντας ἀνελεῖν, εἰ γένοιτο καιρὸς· ἐσκήψατο χρημάτων δεῖσθαι, καὶ συνεδανείσατο τάλαντα τὰ πολλὰ παρὰ τῶν μάλιστα μισούντων, ἵνα καὶ πιστεύωσι, καὶ ἀπέχωνται περὶ τὸ δάνειον ἀγωνιῶντες. ὥστε συνέβη, τὸν ἀλλότριον πλοῦτον φύλακα τοῦ σώματος ἔχειν καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ σωτηρίᾳ διδόντων μόνον ἐκ τοῦ λαβεῖν κτήσασθαι τὴν ἀσφάλειαν. Ὅτι φιλοπόλεμος μέν ἐστι (φησιν) ὁ τῆς ἀσφαλείας τὴν πλεονεξίαν προτιμῶν: πολεμικὸς δὲ ὁ τῷ πολέμῳ κτώμενος τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐκ τοῦ Σαρτωρίου.

ΟΤι διατρίβοντι (φησι) Σερτωρίῳ περὶ Ἰβηρίαν, ναῦταί τινες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ ἐκ τῶν ἀτλαντικῶν νήσων ἀναπεπλευκότες. αἱ δύο μέν εἰσι λεπτῷ παντάπασι πορθμῷ διαιρούμεναι, μυρίους δὲ ἀπέχουσι λιβύης σταδίους, καὶ ὀνομάζονται μακάρων. ὄμβροις δὲ χρώμεναι μετρίοις σπανίως, τὰ πλεῖστα πνεύμασι μαλακοῖς καὶ δροσοβόλοις· οὐ μόνον ἀροῦν, ἀλλὰ καὶ φυτεύειν παρέχουσιν ἀγαθὴν καὶ πίονα χώραν. ἀλλὰ καὶ καρπὸν αὐτοφυῆ φέρουσιν, ἀποχρῶντα πλήθει καὶ γλυκύτητι βόσκειν, ἄνευ πόνων καὶ πραγματείας, σχολάζοντα δῆμον. ἀὴρ δὲ ἄλυπος, ὡρῶν τε κράσει καὶ μεταβολῆς μετριότητι κατέχει τὰς νήσους.

PLVTARC.

οἱ γὰρ ἐνθένδε τῆς γῆς ἀποπνέοντες ἔξω βορέαι καὶ ἀπηλιῶται, διὰ μῆκος ἐκπεσόντες εἰς τόπον ἀχανῆ, διασπείρονται, καὶ προαπολείπουσι. πελάγιοι δὲ περιρρέοντες ἀργέσται καὶ ζέφυροι (καὶ) βληχροὺς μὲν ὑετοὺς καὶ σποράδας ἐκ θαλάττης ἐπάγοντες, τὰ δὲ πολλὰ νοτεραῖς αἰθρίαις ἐπιψύχοντες, ἡσυχῇ τρέφουσιν· ὥστε μέχρι τῶν βαρβάρων *διῆχθαι πίστιν ἰσχυρὰν, αὐτόθι τὸ ἠλύσιον εἶναι πεδίον, καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων οἴκησιν, ἣν Ὅμηρος ὕμνησε. ταῦτα ὁ Σερτώριος ἀκούσας, ἔρωτα θαυμαστὸν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους, καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ, τυραννίδος ἀπαλλαγεὶς καὶ πολέμων *ἀπάντων. ἀλλὰ διέφθειραν αὐτοῦ καὶ περιέσπασαν τὸν ἔρωτα ἥ τε κίνησις τῶν μετ᾽ αὐτοῦ κιλίκων *ἐκταραχθεῖσα, καὶ νεωτέρων φροντὶς πολεμίων. Ὅτε λέγεταί (φησιν) ὁ Σερτώριος οὔτε ὑφ᾽ ἡδονῆς οὔτε ὑπὸ δέους εὐάλωτος γενέσθαι· φύσει τε ἀνέκπληκτος περὶ τὰ δεινά, μετρίως ἐνεγκεῖν εὐτυχίαν· οὐδενὸς μέν τοι οὐδὲ πρὸς εὐθυμαχίαν ἀτολμότερος τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν ἡγεμόνων. ὅσα δὲ κλοπίας ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας περὶ τόποις ὀχυροὺς καὶ διαβάσεις, τάχους δεομένας, ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν ἐν δέοντι, σοφιστὴς δεινότατος. ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων δαψιλὴς φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμετρίαζε τῶν ἁμαρτημάτων· καί τοι δοκεῖ περὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ βίον ὠμότητος καὶ βαρύτητος τὸ περὶ τοὺς ὁμήρους πραχθὲν ἔργον, ἐπιδεῖξαι τὴν φύσιν οὐκ οὖσαν ἥμερον, ἀλλ᾽ ἀπεχομένην λογισμῷ διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐμοὶ δὲ ἀρετὴν μὲν εἰλικρινῆ, καὶ κατὰ λόγον συνεστῶσαν, οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ τύχη τις ἐκστῆσαι πρὸς τοὐναντίον. ἀλλ᾽ ὡς (δὲ) προαιρέσεις καὶ φύσεις χρηστὰς ὑπὸ συμφορῶν μεγάλων παρ᾽ ἀξίαν κακωθείσας οὐκ ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν τὸ ἦθος· ὃ καὶ Σερτώριον οἶμαι παθεῖν, ἤδη τῆς τύχης αὐτὸν ἐπιλειπούσης, ἐκτραχυνόμενον ὑπὸ τῶν πραγμάτων, καὶ γινόμενον πονηρὸν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.

* διῆχθαι Ald.
* ἀπαύστων.
* ἐκταραχθεῖσα.

Etenim qui verſus eas partes à terra feruntur boreæ & ſubſolani, cum in vaſtum ob longitudinem diſtantiæ incidunt locum, diſſipantur, & antequam eo perferantur, concidunt: Cauri autem & Zephyri qui ab alto circumflant, pluuias à mari modicas raráſque infundunt, plerumque humectis ſerenitatibus refrigerant, incoláſque placide alunt. Ita vſque ad barbaros etiam, conſtans & probata percrebuit opinio, eſſe illis in inſulis Elyſios iſtos campos, & beatorum, quam deſcripſit Homerus, habitationem. His de rebus vt auditu percepit Sertorius, mirabilis eum inuaſit amor eas inſulas incolendi, tyrannidéque & bellis euitatis in pace & quiete viuendi. Verum turbauit & diſſipauit hunc amorem Cilicum aduentus, & nouorum bellorum adminiſtratio. Sertorium memoriç proditum eſt, neque voluptati, neque metui obnoxio ingenio fuiſſe: natura & imperterritum rebus aduerſis, & qui res ſecundas moderatè ferret: neminem eo tempore ducem magis aperta prœlia vitaſſe: callidiſſimum vero furtiuis belli operibus, in occupandis locis natura munitis, & fluminibus traiiciendis, aliiſq; id genus rebus quæ celeritate, aſtutia, & mendacio conficiuntur: perliberalem in præmiis virtutum conferendis, in ſuppliciis moderatum. Quamquam extremo vitæ curſu videtur id quod in obſides ſtatuit, oſtendiſſe animum eius non verè manſuetum fuiſſe, ſed crudelitatem eius arte quadã neceſſitatis cauſa fuiſſe celatam. Mihi autem vt veram virtutem rationéque recta ſtabilitam, nunquam videtur fortunę vis in contrarium poſſe conuertere, ita conſilia tamen alias recta bonáſque naturas indigne grauibus calamitatibus afflictas, non abſurdum puto credere vna cum fortuna mutari. Id quod ego tum Sertorio accidiſſe puto, iam fortuna eum deſtituente, rebúſque ipſis exaſperatum, iniurias malorum atrocius vltum arbitror.

Ἐκ τοῦ Δημητρίου.

Ὅτι Δημήτριός (φησι) μεγέθει μὲν ἦν τοῦ πατρὸς ἐλάττων, καίπερ ὢν μέγας· *ἰδέᾳ δὲ καὶ κάλλει προσώπου θαυμαστὸς καὶ περιττός, ὥστε τῶν πλαττόντων καὶ γραφόντων μηδένα τῆς ὁμοιότητος ἐφικέσθαι. τὸ γὰρ αὐτὸ χάριν, καὶ βάρος, καὶ φόβον, καὶ ὥραν εἶχε, καὶ συνεκέκρατο τῷ νεαρῷ καὶ ἰταμῷ δυσμίμητος ἡρωϊκή τις ἐπιφάνεια καὶ βασιλικὴ σεμνότης. οὕτω δέ πως καὶ τὸ ἦθος ἐπεφύκει πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἅμα καὶ χάριν.

* ἰδέᾳ M. M.

Ὅτι τὸ ὑπερφυέστατον ἐνθύμημα τοῦ Στρατοκλέους φησιν. οὗτος γὰρ ἦν ὁ τῶν σοφῶν τούτων καὶ περιττῶν καινουργὸς ἀρεσκευμάτων· ἔγραψεν, ὅπως οἱ πεμπόμενοι κατὰ ψήφισμα δημοσίᾳ πρὸς Ἀντίγονον ἢ Δημήτριον ἀντὶ πρεσβευτῶν θεωροὶ λέγοιντο, καθάπερ οἱ Πυθοῖ καὶ Ὀλυμπίαζε τὰς πατρίους θυσίας *ἀπάγοντες ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἑορταῖς. οὕτω δὲ καταμαλακούμενοι τοῦ Δημητρίου προσδιέφθειραν αὐτὸν οὐδὲν ἄλλως ὑγιαίνοντα τὴν διάνοιαν. Ὅτι Ἀθηναῖοι, πολιορκοῦντος αὐτοὺς Φιλίππου, γραμματοφόρους ἑλόντες, τὰς μὲν ἄλλας ἀνέγνωσαν ἐπιστολάς, μόνην δὲ τὴν Ὀλυμπιάδος οὐκ ἔλυσαν, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἦν κατασεσημασμένην, πρὸς ἐκεῖνον ἀπέλυσαν.

* ὑπὲρ τῶν πόλεων.

Ex Demetrij vita.

Demetrius ſtatura patre fuit inferior, tametſi magnus: figura autem & pulchritudine faciei ita inſigni & eximia, vt eam fingendo pingendoque aſſequi nemo potuerit. Nam vna cum venuſtate & elegantia grauitas terrórque in vultu inerat, & heroica quędã ac regia maieſtas iuuenili alacritati admixta. Sic ingenium quoque erat, & ad perterrendos homines, & ad conciliandam ſibi eorum gratiam aptum.

Inſolentiſſimum fuit Stratoclis (is enim ſcitarum iſtarum fuit & ſubtilium auctor blanditiarum) commentum, qui legem promulgauit, vt ſi qui publico edicto ad Antigonum vel Demetriũ mitterentur, ij non legati, ſed Theori, id eſt cõſultores nominarẽtur: quod nomẽ eorum eſt, qui Pythiæ aut Olympiæ à maioribus tradita ſacrificia pro ciuitatibus in ſolẽni Græcorum conuentu peragebant. His illi adulationibus Demerrium alioqui ſana mente præditũ demulcentes corruperunt. Athenienſes obſeſſi à Philippo tabellarios intercipientes, lectis reliquis epiſtolis, miſſam ab Olympiade nõ aperuerunt, ſed obſignatã adhuc Philippo miſerãt.

PLVTARC.

Herodot. Thalia. & Orig. lib. contra Celſum p. 262. edit. Auguſt. Vind.

Neque vero vlla regi conuenientior actio eſt, quam iuſtitiæ executio. Mars enim (vt Timotheus ait) tyrannus eſt, legem vero omnium regem Pindarus appellat. Vſque ad Demetrium Antigoni, qui poliorcetes appellabatur, nemo hominum viderat ante quindeciremem aut ſedeciremem. Poſtea quidem temporis Ptolemæus Philopator quadragintaremem conſtruxit, longam CCLXXX. altam ab imo fundo vſque ad ſummum puppis XLVIII. cubitos, remigibus quater mille, & nautis præterea quadringentis inſtruebatur, recipiebatque claſſiariorum in foris & tabulato prope tria millia, [ſed nautæ CCCC. remiges IIII CIↃ. & milites III CIↃ. erãt in ſũma VII CIↃ CCCC.] Verum hæc nauis ſpectaculo magis & oſtentationi quam vſui fuit, quod difficulter neque ſine periculo commoueri poſſet, parúmque ab ædificiis fixis differret.

Ex Antonij vita.

MVlta Antonius ignorauit, non tam ob ſocordiam, quam ſimplicitatem, qua ductus facile ſuis credebat. Erat enim ſimplici ingenio, & tarde ſentiebat: cum autem ſenſiſſet ſe peccaſſe, graui mouebatur pœnitentia, & apud eos ipſos quos offendiſſet, confitebatur. magna & ſupplicia & præmia irrogabat, modi tamen in gratificando, quam puniendo erat negligentior. Iocis autem eius nimiæque dicacitati hoc aderat remedium, quod ſe viciſſim morderi patiebatur, neque minori cum voluptate ridebatur, quam ridebat, quæ res illi maximo fuit malo. Qui enim libere ſecum iocarentur, ab eis ſerio loquentibus nequaquam putabat ſibi adulari: itaque laudando facile decipiebatur, non enim intelligebat eſſe, qui adulationi libertatem veluti ſubauſterum condimentum admiſcerent, quo proteruæ inter pocula loquacitati tædium & ſatietatem dimoueant, idque conſequantur, vt aſſentantes & concedentes, quoties de re graui ſermo incideret, non gratiam captare, ſed prudentia inferiores videantur.

Ex Pyrrhi vita.

FVit Pyrrhus vultu regio quidem, ſed terribiliore quam venerabiliore. Non habuit multos dentes, ſed ſupra erat vnum os continuum, in quo dentium interualla tenuibus veluti ſulcis detinebantur. è liene laborantibus ſalutem afferre credebatur, ſi gallum album mactans, ſupinatis illis dextro pede leuiter viſcera premeret, neque fuit quiſquam ita vel pauper vel vilis, cui rogatus eam medicinam facere dedignaretur: gallum ipſe Pyrrhus accipiebat, atque immolabat, iiſque ei erat honor gratiſſimus. Et ferunt pedis eius pollicem vim diuinam habuiſſe, atque etiam cremato poſt mortem corpore, hunc illæſum intactúmque ab igne fuiſſe repertum.

Ex Marij vita.

MArio & tẽperantiæ ac tolerãtiæ teſtimonia perhibentur: & huius quidẽ indiciũ

Ὅτι οὐδὲν (φησὶν) οὕτω βασιλεῖ προσήκειν, ὡς τὸ τῆς δίκης ἔργον. Ἄρης μὲν γὰρ τύραννος, ὥς φησι Τιμόθεος· νόμος δὲ πάντων βασιλεὺς, κατὰ Πίνδαρόν ἐστιν. Ὅτι μέχρι Δημητρίου (τοῦ) Ἀντιγόνου παιδὸς, ὃς πολιορκητὴς ὠνομάζετο, οὐδεὶς εἶδεν * ἀνθρώπων, οὔτε πεντεκαιδεκήρη ναῦν πρότερον, οὔτε ἑκκαιδεκήρη· ὕστερον δὲ καὶ τεσσαρακοντήρη Πτολεμαῖος ὁ φιλοπάτωρ ἐναυπηγήσατο, μῆκος διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου πεντήκοντα δυεῖν δεόντων· ναύταις δὲ χωρὶς ἐρετῶν ἐξηρτυμένην τετρακοσίοις, ἐρέταις δὲ τετρακισχιλίοις. χωρὶς δὲ τούτων, ὁπλίτας δεχομένην, ἐπί τε τῶν παρόδων καὶ τοῦ καταστρώματος ὀλίγῳ τρισχιλίων ἀποδέοντας· ἀλλὰ ναῦται υ΄, ἐρέται δ, ὁπλῖται παρὰ μικρὸν Γ, ὁμοῦ, ζυ. θέαν μόνην ἐκείνη παρέσχε, καὶ μικρὸν ὅσον διαφέρουσα τῶν * νομίμων οἰκοδομημάτων φανεῖσα πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ χρείαν ἐπισφαλῶς καὶ δυσέργως ἐκινήθη.

* εἶδεν, Ald.

* μονίμων Ald.

Ἐκ τοῦ Ἀντωνίου.

ΟΤι Ἀντώνιος ἠγνόει πολλὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινομένων· οὐχ οὕτω ῥάθυμος ὤν, ὡς δι᾽ ἁπλότητα πιστεύων τοῖς περὶ αὐτόν. ἐνῆν γὰρ * ἁπλότης τῷ ἤθει, καὶ βραδεῖα δὲ αἴσθησις· αἰσθανομένῳ δὲ τῶν ἁμαρτανομένων ἰσχυρὰ μετάνοια, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐξομολόγησις τοὺς ἀγνωμονηθέντας· μέγεθος δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ περὶ τὰς τιμωρίας. μᾶλλόν γε μὴν ἐδόκει χαριζόμενος, ἢ κολάζων, ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον. ἡ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς σκώψεις ὕβρις ἐν ἑαυτῇ τὸ φάρμακον εἶχεν· ἀντισκῶψαι γὰρ * ἐξῆν καὶ ἀνθυβρίσαι. καὶ γελώμενος ἢ γελῶν ἔχαιρε· καὶ τοῦτο διελυμήνατο τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων. τοὺς γὰρ ἐν τῷ παίζειν παρρησιαζομένους οὐκ ἂν οἰηθεὶς σπουδάζοντας κολακεύειν αὐτὸν, ἡλίσκετο ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ἐπαίνων· ἀγνοῶν, ὅτι τὴν παρρησίαν τινὲς ὡς ὑπόστυφον ἥδυσμα τῇ κολακείᾳ παραμιγνύντες, ἀφῄρουν τὸ πλήσμιον τῇ παρὰ τὴν κύλικα θρασύτητι καὶ λαλιᾷ, διαμηχανώμενοι τὴν τῶν πραγμάτων * ὕφεσιν καὶ συγκατάθεσιν, ὡς μὴ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν, ἀλλὰ τῷ φρονεῖν ἡττωμένων φαίνεσθαι.

* ἁπλότητι ἤθει.

* ἐξῆν.

* al. ἴφεσιν.

Ἐκ τοῦ Πύρρου.

ΟΤι Πύρρος (φησὶ) τῇ μὲν ἰδέᾳ τοῦ προσώπου φοβερώτερον ἦν ἔχων, ἢ σεμνότερον καὶ βασιλικώτερον. πολλοὺς δὲ ὀδόντας οὐκ εἶχεν, ἀλλ᾽ ἓν ὀστοῦν συνεχὲς ἦν, ἄνωθεν οἷον λεπταῖς ἀμυχαῖς τὰς διαφυὰς ὑπογεγραμμένων τῶν ὀδόντων. τοῖς δὲ σπληνιῶσιν ἐδόκει βοηθεῖν, ἀλεκτρυόνα θύων λευκὸν, ὑπτίων τε κατακειμένων τῷ δεξιῷ ποδὶ πιέζων ἀτρέμα τὸ σπλάγχνον. οὐδεὶς δὲ ἦν πένης, οὔτε ἄδοξος οὕτω, ὥστε μὴ τυχεῖν τῆς ἰατρείας δεηθείς. ἐλάμβανε δὲ καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα θύσας· καὶ τὸ γέρας τοῦτο ἥδιστον ἦν αὐτῷ. λέγεται δὲ τοῦ ποδὸς ἐκείνου τὸν μείζονα δάκτυλον δύναμιν ἔχειν ἰδίαν, ὥστε μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ λοιποῦ σώματος κατακαέντος, ἀπαθῆ καὶ * ἄλυπον ὑπὸ τοῦ πυρὸς * εὑρεθῆναι.

* ἄθικτον Ald.

* ἐλευθερωθῆναι.

Ἐκ τοῦ Μαρίου.

ΟΤι τῷ Μαρίῳ (φησὶ) καὶ σωφροσύνην καὶ καρτερίαν μαρτυροῦσιν· ἧς δεῖγμα καὶ τὸ περὶ τὴν χειρουρ-

χειρουργίαν ἐστίν. ἰξώων γὰρ ἀνάπλεως ἄμφω τὰ σκέλη γεγονώς, καὶ τὴν ἀμορφίαν δυσχεραίνων, ἔγνω παρασχεῖν ἑαυτόν. καὶ παρέσχεν ἄδετον θάτερον σκέλος, οὐδὲ κινηθεὶς, οὐδὲ στενάξας, ἀλλὰ καθεστῶτι τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ σιωπῆς τινος ὑπερβολὰς [καὶ] ἀλγηδόνων ἐπὶ ταῖς τομαῖς ἀναχόμενος. τοῦ δὲ ἰατροῦ μετιόντος ἐπὶ θάτερον, οὐκ ἔτι παρέσχε, φήσας ὁρᾶν τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀλγηδόνος οὐκ ἄξιον. Ὅτι Μάριος ἐκ Λιβύης μετὰ τοῦ στρατεύματος ἀνακομισθεὶς, τήν τε ὑπατείαν ἀνέλαβε, καὶ τὸν θρίαμβον εἰσήλασεν ἄπιστον ἐπιδειξάμενος θέαμα Ῥωμαίοις, Ἰουγούρθαν αἰχμάλωτον· οὗ ζῶντος, οὐδ' ἂν εἷς ἤλπισε πολεμίων κρατήσειν· οὕτως ἦν ποικίλος ἀνὴρ τύχαις ὁμιλῆσαι, καὶ πανουργίᾳ πολλῇ μεμιγμένον ἔχων τὸ θυμοειδές. ἐν δὲ τῷ θριάμβῳ κομισθῆναι λέγουσι χρυσίου μὲν ἑπτὰ καὶ τρισχιλίας λίτρας· ἀργύρου δὲ ἀσήμου εψοε. νομίσματος δὲ δραχμὰς ζ ἐπὶ μυριάσιν η καὶ κ'. Ὅτι τοὺς φιλοπόνους καὶ σιωπῇ μετ' εὐκολίας τὰ προστασσόμενα πράττοντας (ἄξιος γὰρ ἦν ὁ Μάριος) καὶ αὐτουργεῖν τὰ πολλὰ, καὶ μιμεῖσθαι, διδάσκειν αὐτὸν, καὶ ἐξομοιοῦσθαι τοὺς στρατιώτας, ἡμιόνους Μαριανοὺς ὠνόμαζον. οἱ δὲ, ὅτι Μάριός φησιν ὑπὸ Σκηπίωνι πάλαι στρατευόμενος, καὶ πολυπραγμονοῦντι ἀεί τε τῶν ὅπλων καὶ τῶν ὑποζυγίων τῷ στρατιώτῃ προσήγαγεν, ἵππον τε κάλλιστα τεθραμμένον, καὶ ἡμίονον εὐεξίᾳ καὶ πραότητι καὶ ῥώμῃ διαφέροντα πολὺ τῶν ἄλλων. ἡσθέντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ τοῖς τοῦ Μαρίου θρέμμασι, καὶ πολλάκις αὐτῶν μνησθέντος· οὕτως ἄρα τοὺς σκώπτοντας ἐν ἐπαίνῳ τὸν ἐνδελεχῆ καὶ τλήμονα, καὶ φιλόπονον, Μαριανὸν ἡμίονον προσαγορεύειν.

Ὅτι τεύτονας Μαρίου καταπολεμήσαντος, μυριάδας δέκα, Μασσαλιῆται τοῖς ὀστέοις λέγονται περιθριγκῶσαι τοὺς ἀμπελῶνας· τὴν δὲ γῆν, τῶν νεκρῶν καταναλωθέντων ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ χειμῶνος ὄμβρων ἐπιπεσόντων, οὕτως ἐκλιπανθῆναι, καὶ γενέσθαι διὰ βάθους ἀνάπλεω τῆς σηπεδόνος ἐνδύσης, ὥστε καρπῶν ὑπερβάλλον εἰς ὥρας πλῆθος ἐξενεγκεῖν· καὶ μαρτυρῆσαι τῷ Ἀρχιλόχῳ λέγοντι, [πιαίνεσθαι πρὸς τοῦ τοιούτου τὰς ἀρούρας] ἐπιεικῶς δὲ ταῖς μεγάλαις μάχαις ἐξαισίους ὑετοὺς ἐπικαταρρήγνυσθαι λέγουσιν· εἴτε δαιμονίου τινὸς τοῖς καθαροῖς καὶ διιπετέσιν ἁγνίζοντος ὕδασι καὶ κατακλύζοντος, εἴτε τοῦ φόνου (καὶ) τῆς σηπεδόνος ἐξανιείσης ὑγρὰν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν, ἢ τὸν ἀέρα συνίστησιν, εὔτρεπτον ὄντα καὶ ῥᾳδίως μεταβάλλειν ἐπὶ πλεῖστον ἀπὸ σμικροτάτης ἀρχῆς. Ὅτι ἄξιον θαυμάσαι τοὺς Κορνούτου θεράποντας· πολλῶν γὰρ ἐν στασιαζούσῃ τῇ πόλει θανάτῳ, καὶ τῶν ἀναιτίων, καταψηφισαμένων· καὶ μυρίων σφαγῶν καὶ ποικίλων προσηθόντων: ἔτι τὸν δεσπότην ἀποκρύψαντες, νεκρὸν δέ τινα τῶν πολλῶν ἀναρτήσαντες ἐκ τοῦ τραχήλου, καὶ περιθέντες αὐτῷ χρυσοῦν δακτύλιον, ἐπεδείκνυον τοῖς Μαρίου δορυφόροις· καὶ κοσμήσαντες, ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἔθαπτον. * ὑπενόησε δὲ οὐδείς· ἀλλ' οὕτω λαθὼν ὁ Κορνοῦτος, ὑπὸ τῶν οἰκετῶν εἰς Γαλατίαν διεκομίσθη.

exſtat. Varicibus enim magnis cum vtrumque eius crus laboreret, deformitatem ægre ferens, medicum accerſiuit, eique non ligatus crus alterum præbuit, ac nihil ipſe motus, nullo edito gemitu, conſtanti vultu tacitus incredibiles ſecturæ dolores pertulit: ad alterum tranſeunte medico, non ſuſtinuit, remedium hoc non dignum eſſe inquiens, cuius cauſa tanti cruciatus tolerarentur. Marius ex Africa cum exercitu tranſuectus & conſulatum accepit, & triumphum duxit, Iugurtham captiuum incredibile Romanis ſpectaculum exhibens, quo viuo victoriam de hoſtibus nemo ne ſperaſſet quidem: adeo ad omnem fortunam ſe accommodare callidus, aſtutiæ magnæ admixtam ferociam habebat. In triumpho præterea illata narrant auri ter mille ac ſeptem pondo, argenti non ſignati quinquies millia DCCLXXV. ſignati CCLXXXVII. millia denarium. Solent milites laborioſos, quique taciti promptè imperata faciunt, *mulos Marianos* appellare (erat enim Marius indefatigabilis) quod ſua ipſi facerent, & eum hac in re imitarentur. Quidam quia Marius olim ſub Scipione militans curioſe arma & carros inſpicienti, adduxit bellicoſum equum optime enutritum, & multum cæteris habitiorem & cicuritate & robore præſtantem mulo: cúmque Imperator Marij iumentis oblectaretur, & ſæpe eorum recordaretur: inde ortum vt qui per cauillum ob laborum aſſiduitatem & tolerantiam laudaretur, *Marianus mulus* appellaretur. Deuictis centum millibus Teutonum à Mario, Maſſilienſes ferunt oſſibus vineas ſepiiſſe: tellurem vero conſumtis in ea cadaueribus, ac per hiemem imbribus delapſis, ita pinguem redditam, putredine in profundum penetrante repletam, vt legitimo tempore abunde fructuum protulerit, & quod Archilochus dixit, *hoc modo agros pingueſcere*, id tum fuiſſe confirmatum. Neque abs re eſt, quod poſt magna prœlia immodicæ pluuiæ decidant: ſiue Deus aliquis terram puris & cæleſtibus aquis luſtrat atque proluit: ſiue cadaueribus & pinguedine humidam grauémque emittentibus exhalationem, ita aër coit, alioquin facile etiam leuiſſimis de cauſis mutationi obnoxius. Digni itaque admiratione Cornuti ſerui, multis enim bello ciuili morte ſine cauſa condemnatis, variiſque cædibus perpetratis, cum herum ſuum occultaſſent, aliud quoddam cadauer de mortuorum aceruo arreptum collo trahentes, aureum annulũ digito accommodantes, Marianis ita ſatellitibus oſtenderunt, & ornato funere, quaſi herile eſſet ſepeliuerunt: neque id quiſquam ſenſit, eoque modo Cornutus clam opera ſeruorum in Galliam euaſit.

PLVTARC.

Vide Feſtum.

Marianus mulus.

Ex Arati vita.

ARato cum Ariſtippo & militibus acri pugna congrediente, & tyranno à Crete quodam nominè Tragiſco necato, & amiſſis

Ἐκ τοῦ Ἀράτου.

ὍΤι ὁ Ἄρατός (φησι) λαμπρῶς καὶ κατὰ Ἀριστίππου τοῦ τυράννου καὶ κατὰ τῶν σὺν αὐτῷ ἀριστεύσας· πεσόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ τυράννου ὑπὸ Κρητός τινος Τραγίσκου τοὔνομα, καὶ τοῦ πλήθους

PLVTARC. ipſorum pluſquam M D. viris, & nemine ſuorum amiſſo, Argos tamen neque cepit neque liberauit. Agis enim & Ariſtomachus minor, cum exercitu regio irruperant eo, & rerum poteſtatem occupauerant. Magnam quidem partem cauillorum, dicteriorúmque & ſcurrilium inſectationem, quibus eum adulatores tyrannorum traducebant, refutauit: *qui in gratiam dominorum dictitare ſolebant, duci Achæorum tempore prælij aluum conturbari, vertiginem & grauem ſoporem oboriri ſimul atque tubæ ſonitum exaudiuiſſet. Itaque vt primum aciem inſtruxiſſet, & teſſeram dediſſet, percontari ſolitum centuriones, & quid ſua præſentia opus foret, iacta iam alea; atque ita digredientem quam longiſſimè, euentum pugnæ expectare.* Hæc quidem ita obtinuit opinio, vt Philoſophi etiam in ſcholis diſputent, tremórne cordis & mutatio coloris, & alui ſolutio præſente periculo timidorũ ſit, an cuiuſque intemperiei in corpore & frigiditatis: Aratum enim bonum ſemper ducem habitum, cui tamen ea ſemper in obeundis periculis acciderint. Quia antiqua lex erat, ne quis intra muros ſepeliretur, eámque legem magna comitabatur ſuperſtitio, Delphos miſerunt ea de re ſciſcitatum Pythiam, quæ permiſit. & tum cæteri Achæi, tum vero Sicyonij gauiſi ſunt: mutatóque in feſtiuitatem luctu, coronati albíſque induti veſtibus corpus eius ſtatim in vrbem deportarunt, pæanes choreis accinẽtes: ac loco delecto qui omnium conſpectui pateret, tanquam conditorem ſeruatorémque vrbis ſepeliuerunt. Loco etiamnum eſt nomen Aratéum. mortuus eſt ſpecie familiaritatis veneno & dolis, cæde à Taurione perpetrata, Philippo Peloponeſio tyranno edicente, vt impune illi quæ feciſſet cederent.

Ex Artaxerxis.

MAter Artaxerxis fuit Paryſatis, ſolers ſane femina, & taxillos iacere nõ indocta. Metus tyranno ſtimulus ad cædem acerrimus.

Ex Agide Plutarchi nihil excerpſit Photius.

Ex Cleomene. ANtigonus Macedoniæ rex vocatus ad auxilium ab Achæis contra Cleomenẽ, pugna ſuperauit & fugauit Cleomenẽ, & cum eſſet Lacedæmone potitus, humaniter ciues tractauit, dignitatémq; Spartæ nullo modo conculcauit, aut ludibrio habuit, ſed leges rémque publicam Spartanis reddidit, & in Macedoniã tertio die diſceſſit, quod eam bello ardere, atq; à barbaris vaſtari inaudiuiſſet. Iam & morbus ipſũ occupauerat, in phthiſim vehementẽ vergens, defluxúmque ex capite continentem. Nõ tamen ei ſuccubuit, ſed ita in certamine pro regno ſuo perdurauit, vt maxima parta victoria, ingentiq; barbarorum cæde peracta, maiori cũ gloria mortem obiret. Philarchus ſcribit, eũ in ipſo prelio vociferatione corpus rupiſſe: quod vero non eſt diſſimile. In confabulationibus hominum ferebatur, eum poſt prelium clamantem præ gaudió, *o pulchrum diem*, multũ ſanguinis expuiſſe, acutáq; febri deſceſſiſſe.

τῶν ἄλλων ὄντων ἀφ' τῶν ἀναιρεθέντων, καὶ μηδένα τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀποβαλών· ὅμως οὐκ ἔλαβε τὸ ἄργος, οὐδὲ ἠλευθέρωσε τοὺς ἐν αὐτῷ. τῶν περὶ Ἄγιν, καὶ τὸν νεώτερον ἀριστόμαχον, μετὰ δυνάμεως βασιλικῆς παρεισπεσόντων, καὶ κατασχόντων τὰ πράγματα. τὸ μὲν οὖν πολὺ τῆς διαβολῆς, καὶ λόγους καὶ σκώμματα καὶ βωμολοχίας παρείλετο τῶν κολακευόντων τοὺς τυράννους καὶ διεξιόντων, ἐκείνοις χαριζομένων. [Ὡς τοῦ στρατηγοῦ τῶν ἀχαιῶν ἐκταράττοιτο μὲν ἡ κοιλία παρὰ μάχας, κάρος δὲ καὶ ἴλιγγος προσπίπτει ἅμα τῷ παραστῆναι τὸν σαλπικτήν. ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ τὸ σύνθημα παρεγγυήσας, καὶ πυθόμενος τῶν ὑπὸ στρατηγῶν, μή τις αὐτοῦ χρεία παρόντος, βεβλῆσθαι γὰρ τοὺς ἀστραγάλους· ἀπέρχοιτο, καραδοκήσων πόῤῥωθεν τὸ συμβησόμενον.] ταῦτα γὰρ οὕτως ἴσχυσεν, ὥστε καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐν ταῖς σχολαῖς *ζητεῖν τας, εἰ τὸ πάλλεσθαι τὴν καρδίαν, καὶ τὸ χρῶμα φαίνεσθαι ἠλλοιωμένον, καὶ τὴν κοιλίαν ἐξυγραίνεσθαι, παρὰ τὰ φαινόμενα δεινά, δειλίας ἐστὶν ἢ δυσκρασίας τινὸς περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχρότητος· τὸν γὰρ Ἄρατον ἀεὶ μὲν ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι στρατηγόν, ἀεὶ δὲ ταῦτα πάσχοντα παρὰ τοὺς ἀγῶνας. Ὅτι νόμου (φησιν) ὄντος ἀρχαίου, μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντός, ἰσχυρᾶς τε τῷ νόμῳ δεισιδαιμονίας προσούσης· ἔπεμψεν εἰς Δελφούς, ὑπὲρ τούτων ἐρησόμενοι τὴν πυθίαν· ἡ δὲ ἐπέτρεπε. καὶ οἵ τε ἀχαιοὶ ἅπαντες ἥσθησαν καὶ διαφερόντως οἱ σικυώνιοι * μεταβάλλοντες εἰς ἑορτὴν τὸ πένθος, εὐθὺς ἐκ τοῦ αἰγίου τὸ νεκρὸν Ἀράτου ἐστεφανωμένοι καὶ λευχειμονοῦντες ὑπὸ παιάνων καὶ χορῶν εἰς τὴν πόλιν ἀνῆγον· καὶ τόπον ἐξελόμενοι περίοπτον, ὥσπερ οἰκιστὴν καὶ σωτῆρα τῆς πόλεως ἐκήδευσαν· καὶ καλεῖται μέχρι νῦν Ἀράτειον. ἡ δὲ τελευτὴ αὐτῷ ἐν φιλοφροσύνης σχήματι φαρμάκῳ καὶ δόλῳ γέγονε· Ταυρίωνος μὲν τοῦ στρατηγοῦ ὑπηρετησαμένου τῷ φόνῳ. Φιλίππου δὲ τοῦ πελοποννησίου τυράννου ὡς ἄδειαν ἔχοι πράττειν ἃ βούλοιτο τῶν ἐκθέσμιων προστάξαντος.

*ζητοῦ. *λιπεῖν οἱ.

Ἐκ τοῦ Ἀρταξέρξου.

ΟΤι ἡ τοῦ Ἀρταξέρξου μήτηρ Παρύσατις θυμόσοφος ἦν γυνή, καὶ δεινή (φησι) κυβεύειν. Ὅτι ἡ δειλία (φησὶ) φονικώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς τυραννίσιν.

Ἐκ τοῦ Ἄγιδος.

ΟΤι Ἀντίγονός (φησιν) ὁ μακεδονίας βασιλεύς, ἐπικαλεσαμένων αὐτὸν ἐπὶ βοήθειαν κατὰ Κλεομένους ἀχαιῶν, μάχῃ ἐνίκησε. καὶ ἐξ ἐφόδου φυγόντος Κλεομένους· τὴν πόλιν παραλαβών, καὶ τοῖς λακεδαιμονίοις φιλανθρώπως χρησάμενος, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς σπάρτης οὐ προπηλακίσας, οὐδὲ ἐνυβρίσας, ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείαν ἀποδούς, ἀνεχώρησεν εἰς μακεδονίαν ἡμέρᾳ τρίτῃ· πολέμων αὐτῷ φυέντων ἐκεῖσε, καὶ παρεῖναι βιαζομένων. ἤδη δὲ τὸ νόσημα κατεῖχεν αὐτόν, εἰς φθίσιν *ἐμβεβληκὸς ἰσχυρὰν, καὶ κατάρρουν συντεῖνον. οὐ μὴν *ἀπεῖπεν, ἀλλ' ἀντήρκεσε πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγῶνας, ὅπου ἐπὶ νίκῃ μεγίστῃ καὶ φόνῳ πλείστῳ τῶν βαρβάρων εὐκλεέστερος ἀποθανεῖν (ὡς μὲν εἰκός ἐστι, καὶ λέγουσιν οἱ περὶ φύλαρχον) αὐτῇ τῇ περὶ τὸν ἀγῶνα κραυγῇ τὸ σῶμα προσαναρρήξας. ἐν δὲ ταῖς σχολαῖς ἦν ἀκούειν, ὅτι βοῶν μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ χαρᾶς, ὦ καλῆς ἡμέρας· πλῆθος αἵματος ἀνήγαγε, καὶ πυρέξας συντόνως, ἐτελεύτησεν.

*ἐκβεβηκὸς *ἀνεῖεν.

Ὅτι

Ὅτι Κλεομένους Αἰγύπτῳ προσπεφευγότος, μετὰ τὸ ὑπ᾽ Ἀντιγόνου ἡττᾶν, τὰ μὲν πρῶτα ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐν τιμῇ καὶ δεξιώσεσι περιεῖπε τὸν ἄνδρα. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ μηδὲν ἀδικοῦντα, ἐξ ὑποψιῶν ἀλόγων καὶ συκοφαντιῶν κακούργων, ὑπορρυϊσκόμενον διὰ τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως, ἐν φρουρᾷ κατεῖχεν ἀδέσμῳ, μελετῶν κατ᾽ αὐτοῦ θάνατον. ὁ δὲ μετά τινων ἑξκαίδεκα τῶν αὐτοῦ ἑταίρων ἐκπηδήσας μετὰ ξιφῶν τοῦ οἰκήματος, ἔθει μὲν διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ἄλλους εἰς ἐλευθερίαν ἐκάλει. οἱ δὲ ἐπῄνουν μὲν τὴν γνώμην, καὶ ἐθαύμαζον τὸ γενναῖον· οὐδεὶς μέν τοι διὰ τὸν ἐκ τῆς τυραννίδος φόβον ἐτόλμα συνεπιλαβέσθαι. ἀνελόντες δ᾽ οὖν τοὺς εἰς χεῖρας [καὶ] ἐλθόντας καὶ δύο τῶν ἐχθίστων. πολλοῦ * συρρυέντος ἐπ᾽ αὐτοὺς πλήθους, καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, καὶ αὐτοὶ κατεκόπησαν, εἶτα ἀνεσταυρώθησαν. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις οἱ τὸ σῶμα τοῦ Κλεομένους ἀνεσταυρωμένον παραφυλάττοντες, εἶδον εὐμεγέθη δράκοντα τῇ κεφαλῇ περιπεπλεγμένον, καὶ ἀποκρύπτοντα τὸ πρόσωπον, ὥστε μηδὲν ὄρνεον ἐφίπτασθαι σαρκοφάγον. ἐκ δὲ τούτου δεισιδαιμονία προσέπεσε τῷ βασιλεῖ καὶ φόβος, ὡς ἀνδρὸς ἀνῃρημένου θεοφιλοῦς καὶ κρείττονος τὴν φύσιν. οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς καὶ * προσετέρποντο φοιτῶντες ἥρωα τὸν Κλεομένην καὶ θεῶν παῖδα προσαγορεύοντες. ἄχρις οὗ κατέπαυσαν αὐτοὺς οἱ σοφώτεροι, διδόντες λόγον· ὡς μελίττας μὲν βόες, σφῆκας δὲ ἵπποι ἀποσαπέντες ἐξανθοῦσι· κάνθαροι δὲ τὸ αὐτὸ * παθόντων τῶν ὄνων ζωογονοῦνται· τὰ [δὲ] ἀνθρώπινα σώματα περὶ τὸν μυελὸν ἰχῶρος σύρροιάν τινα καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς λαβόντων ὄφεις ἀναδίδωσι. καὶ τοῦτο κατιδόντες οἱ παλαιοὶ, μάλιστα τῶν ζώων τὸν δράκοντα τοῖς ἥρωσι συνῳκείωσαν.

* al. συρρεύσαντος.

* Ald. φρίγετον.

* al. παθόντες ζῷον.

PLVTARC.

Cum Cleomenes ab Antigono ſuperatus in Ægyptum profugiſſet, initio à rege magno honore affectus eſt. Deinde haud longo poſt tempore ſine iniuria, propter iniquam ſuſpectionem & maleuolentiam accuſatorum, deficiente erga eum affectu, coniectus eſt à rege in carcerem, ad mortem quæſitus. Ille vero cum aliis XVI. ſociis cum gladiis domo exſiliens, per vicos currit, & ad libertatem populum vocat. Laudant mirantúrque ciues Cleomenis audaciam & animum, ſequi & opem ferre auſus eſt nemo metu tyranni. Illi autem obuios quoſque trucidarunt, & inter eos duos inimiciſſimos; cúmque magnam ad ſe confluentem hominum multitudinem interfeciſſent, tandem etiam interfecti ſunt, & in crucem acti. Poſt dies aut multos, ij qui in crucem actum corpus Cleomenis cuſtodiebant, iuſtæ magnitudinis draconem viderunt caput eius circumplicaſſe, faciémque operuiſſe, ita vt nulla carniuora eius aduolaret. Id ſuperſtitionem regi iniecit & metum, quod vir dijs carus & præſtantioris humana naturæ interfectus videbatur. Alexandrini etiam frequentes ad eum locum commeantes, heroem Cleomenem, & Deorum filium appellauere tantiſper, dum eum errorem doctiores minuerunt: docentes putrefacto bouis cadauere apes, equi veſpas, aſini ſcarabeos generari: in humano autem corpore confluente ſanie, quæ eſt circa medullam, & in vnum coaleſcéte angues naſci, id quod intelligentes antiqui, & omnibus animantibus draconem potiſſimum heroibus conſecrauerunt.

Vide Horapollinem lib. 2. c. 44. & Origenem contra Celſum, lib. IV.

Ἐκ τοῦ Τίτου.

Ὅτι ἰσθμίων ἀγομένων, πλῆθος μὲν ἀνθρώπων ἐν τῷ σταδίῳ καθῆστο τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα θεωμένων, ἅτε διὰ χρόνων πεπαυμένης μὲν πολέμων τῆς Ἑλλάδος· * ἐλευθερίᾳ δὲ σαφεῖ καὶ εἰρήνῃ πανηγυριζούσης, τῇ σάλπιγγι δὲ σιωπῆς εἰς ἅπαντας διαδοθείσης· προελθὼν ὁ κῆρυξ εἰς μέσον, ἀνεῖπεν· Ὅτι Ῥωμαίων ἡ σύγκλητος, καὶ Τίτος Κοΐντιος στρατηγὸς ὕπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἀφρουρήτους καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀφορολογήτους τοὺς Ἕλληνας, νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις, Κορινθίους, Λοκρούς, Εὐβοέας, Φωκεῖς, Ἀχαιούς, Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλούς, * Περραιβούς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐ πάντες, οὐδὲ σαφῶς ἤκουσαν, ἀλλ᾽ ἀνώμαλος καὶ θορυβώδης κίνησις ἦν, ἐν τῷ σταδίῳ θαυμαζόντων, καὶ διαπυνθανομένων, καὶ πάλιν ἀνειπεῖν κελευόντων. ὡς δ᾽ ἅπαξ ἡσυχίας γενομένης, ἀναγαγὼν ὁ κῆρυξ τὴν φωνὴν, προθυμότερον εἰς ἅπαντας ἐγεγώνησε, καὶ διῆλθε τὸ κήρυγμα· κραυγὴ μὲν ἄπιστος τὸ μέγεθος, διὰ χαρὰν, ἐχώρει μέχρι θαλάσσης· ὀρθὸν δὲ ἀνειστήκει τὸ θέατρον, * οὐδεὶς δὲ λόγος ἦν τῶν ἀγωνιζομένων· ἔσπευδον δὲ πάντες ἀναπηδῆσαι καὶ δεξιώσασθαι, καὶ προσειπεῖν τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος καὶ πρόμαχον. τὸ δὲ πολλάκις λεγόμενον εἰς ὑπερβολὴν καὶ μέγεθος τῆς φωνῆς, ὤφθη τότε.

* Alter liber addit.

* al. περραιβοὺς vel φιταλέβους.

* οὐδεὶς λόγος M. M.

Ex Titi Flaminini.

Cvm Iſthmia celebrarentur, ac multitudo hominum in ſtadio conſediſſet ſpectandi gymnici certaminis cauſa, eo magis, quod illo tempore Græcia à bellis vacabat, ſpémque libertatis propoſitam cernens, manifeſta in pace diem feſtum agebat: poſtquam tuba ſilentium vndique eſt factum, progreſſus in medium præco ita pronunciauit: Senatus Romanus & Titus Quinctius Imperator Conſul, deuicto Philippo & Macedonibus, abſque præſidiis eſſe liberos, & immunes, ſuis legibus viuere iubet, Corinthios, Locros, Phocenſes, Eubœenſes, Achæos, Phthiotas, Magnetas, Theſſalos, Perrhœbos. Primum neque omnes plane, neque perfectè vocem præconis exaudierunt: Eratque promiſcua & tumultuaria in ſtadio commotio admiratium, ſciſcitantium, repetique edictum poſcentium. Vt vero iterum facto ſilentio, altiori voce eadem præco proclamauit, exauditúmque eſt ab omnibus edictum: tantus, quantum credibile vix ſit, clamor præ lætitia omniũ exortus, ad mare vſque peruaſit. Quotquot in theatro erant, aſſurrexere omnes, neque iam quiſquam certantium ſpectaculo tenebatur; proſilire omnes, amplecti & alloqui Græciæ ſeruatorem atque propugnatorem properabãt. Atque eo tempore id re ipſa apparuit, quod de immenſo immodicóque clamore dici ſolet.

PLVTARC.

Corui enim qui tum forte præteruolabant, in ſtadium deciderunt. Cuius rei quidem cauſa eſt aëris perruptio. Nam vox cum magna atque multa effertur, ea diuulſus aër, volantes non ſuſtinet, facitque vt aues ita atque ſi in vacuo ſint loco, delabantur. niſi potius ictu tum quodam aëris aues veluti ſagitta transfixæ, deturbentur atque decidant. Poteſt & ad aëris vorticem ſeu procellam transferri. cum maris ille inſtar, ob clamoris magnitudinem inuoluatur, rurſúmque cum impetu ſeſe explicet. Cæterum Quinctius, niſi celerrimè dimiſſis ludis impetum & concurſum populi declinaſſet, haud profecto ſaluum potuiſſe euadere crediderunt, tam multis ſimul vndiq; ei ſe circumfundentibus. Plutarchus ſicut in hac Quinctij, & in alijs vitis compoſitis ait, * Neronis erat temporibus.

* Traiani.

EX ARISTIDIS ORATIONE Panathenaica, quæ eſt Athenarum laudatio,

CCXLVI.

Excerpta.

Ex Gul. Canteri Vltraiectini interpretatione.

LEGI Ariſtidis Panathenaicam orationem, verborum ac nominum explanationem comprehendentem, & periodorum: etiam ſenſus poteſtate, & ornatu præparato.

Terra quidem ad omne fœtus genus fuit inſtructa. Hæc autem beneficia cum à Diis accepiſſent, ita cœperunt eorum auctores imitari, vt aliis ipſi loco Deorum fuerint, & hac primum ratione dignos ſe donis iſtis eſſe comprobauerint, quod iis rectè fuerint vſi. Nec enim vel ſub terram exiſtimauerunt defodienda, vel alios ſibi æquales euaſuros eſſe timuerunt: ſed ita demum ſe, quantum reliquis præſtarent, poſſe oſtendere putarunt, ſi eſſent erga omnes benefici. Sed me oratio fluctus inſtar tranſuerſum rapuit, itaque ad id, vnde digreſſus fueram, redeo. Diuina igitur pompa commeatum in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem dimittunt. Maximum autem beneficium eſt illud, quod omnes vndique afflictos ſuſceperunt, ac fouerunt. Nulla namque Græciæ gens eſt, vt ita dicam, quæ hac ciuitate non ſit vſa. Quorum omnium meminiſſe primo factu ſit difficile, & pares memoriæ ſermones accommodare, quæ prima ſunt, & antiquiſſima exponam. Cum Hercules è viuis exceſſiſſet, vrbs ei primum templa & aras conſecrauit.

Athenarum laus.

Hercules.

[*Subiecta phraſis per eclipſim, aliquid blandi habens, qua ſæpe vtitur.*]

Et nunc ciuitatis ſtant beneficio Meſſenij. Etenim ſola cum omnium fortuna perpetuo cōtendit vrbs, omniúmq; clades in melius conata eſt conuertere, vetúſq; dictum immutauit. Oſtendit enim ſe amicos infelices nequaquam fugere, cum permultos etiā, à quibus antea diſſidebat, poſt acceptas clades in amicitiā receperit. Nec quos felices admiſerat, infelices factos dimiſerit, quaſi fortunæ humanitatem accōmodaret, ſed infortuniis ad beneficiorū occaſionem ſit vſa, de ſuo pleriſque impertiens, quæ prius nunquam vel ſperauerant. Et iam ad vtrumq; terræ terminum veſtri habitant liberi,

κόρακες γὰρ περιπετόμενοι κατὰ τύχην, ἔπεσον εἰς τὸ στάδιον. αἰτία δὲ ἡ τοῦ ἀέρος ῥῆξις. ὅταν γὰρ ἡ φωνὴ πολλὴ καὶ μεγάλη φέρηται, διασπώμενος ὑπ' αὐτῆς οὐκ ἀντερείδει τοῖς πετομένοις, ἀλλ' ὀλίσθημα ποιεῖ καθάπερ κενεμβατοῦσιν· εἰ μὴ νὴ Δία πληγῇ μᾶλλον ὡς ὑπὸ βέλους διελαυνόμενα πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. δύναται δὲ καὶ περιδίνησις εἶναι τοῦ ἀέρος, οἷον ἑλιγμὸν ἐν πελάγει, καὶ πάλιν ῥύμην διὰ μέγεθος λαβόντος. ὁ δ' οὖν Τίτος εἰ μὴ τάχιστα τῆς θέας διαλυθείσης ὑπειδόμενος τὴν φθορὰν τοῦ πλήθους, καὶ τὸν δρόμον ἐξέκλινεν· οὐκ ἂν ἐδόκει περιγενέσθαι τοσούτων αὐτῷ περιχεομένων. Ὅτι Πλούταρχος, ὡς αὐτὸς κἀν τῷ παρόντι παραλλήλῳ καὶ ἐν ἄλλοις φησίν, * ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἦν.

* al. ἐκ,

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ Ο ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΚΟΣ.

σμϛ'.

Ex Ariſtidis oratione panathenaica excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀριστείδου ὁ Παναθηναϊκός, ἐκλογὴν ὑπέχων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, καὶ περιόδων· ἀλλὰ καὶ νοημάτων εἰς δεινότητα καὶ κάλλος διεσκευασμένων.

Ἔρρωτο μὲν ἡ γῆ πρὸς ἁπάσας γονάς· λαβόντες δὲ οὕτω τὰς παρὰ τῶν θεῶν δωρεάς, οὕτως εὖ τοὺς δόντας ἐμιμήσαντο, ὥστε αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τῶν θεῶν κατέστησαν. καὶ πεῖραν ταύτην πρώτην ἔδοσαν τοῦ κατ' ἀξίαν τυχεῖν τὸ χρήσασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς προσῆκεν. οὐ γὰρ ἠξίωσαν αὐτὸ δὴ τοῦτο γῇ κρύψαντες ἐξαρκεῖν· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχον τοῦ φοβηθῆναι, μὴ ἄρα τοὺς ἄλλους ἐξ ἴσου σφίσι ποιήσωσιν. ὥστε οὐκ εἶναι κάλλιον ᾠήθησαν, ὅσῳ τῶν ἄλλων περιέχουσιν ἐνδείξασθαι, ἢ εἰ πάντας εὖ ποιοῦντες ὀφθήσονται. ἀλλ' ὁ λόγος γὰρ ὥσπερ ῥεῦμα φέρον ὑπήνεγκε βίᾳ. ἀναχωρεῖν οὖν ὅθεν ἐξέβην καιρός. πέμπουσι δὴ θείᾳ πομπῇ γῆν ἐπὶ πᾶσαν, ἀφορμὰς τοῦ βίου καθάπερ θεωρικοῦ τινος διάδοσιν. εὖ γὰρ ποιοῦντες, ἔφθανον τὴν ἐπιθυμίαν τῶν εὖ παθεῖν δεομένων. οὐ γάρ ἐστι γένος οὐδὲν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὃ τῆσδε τῆς πόλεως ἀπείρατόν ἐστι. ὧν ἁπάντων μὲν ἀμήχανον καὶ μνημονεῦσαι πρῶτον, καὶ τῆς μνήμης τοὺς λόγους συμμέτρους ἀποδοῦναι. ἃ δέ ἐστι τῶν παλαιῶν ἐντιμότατα, καὶ ὥσπερ ἀρχὴ τοῖς πολλοῖς διηγεῖσθαι· Ἡρακλέους ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ἡ μὲν πόλις καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς ἱδρύεται πρώτη.

[κατ' ἔλλειψιν ἡ προκειμένη φράσις, ἔχουσά τι ἐπαγωγόν· πολλαχοῦ δὲ αὐτῇ κέχρηται.]

σχόλιον.

Καὶ νῦν εἰσι Μεσσήνιοι διὰ τὴν πόλιν. μόνη γὰρ (ὡς εἰπεῖν) διαγέγονε πρὸς τὴν ἁπάντων τύχην διαμιλλωμένη, καὶ πειρωμένη πάσας τὰς συμφορὰς περιτρέπειν ἐπὶ θάτερα· καὶ τὴν παροιμίαν ἐνήλλαξεν. οὐ γὰρ ἐκποδὼν εἶναι κατέδειξε, φίλου κακῶς πράσσοντος· ἀλλὰ πολλοὺς καὶ τῶν πρόσθεν διαφόρων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι φίλους πεποίηται. * οὐδ' εὖ μὲν πράττουσι κέχρηται, κακῶς δὲ ἀπαλλάξαντας ἠτίμακε, τῇ τύχῃ μερίζουσα τὴν φιλανθρωπίαν: ἀλλὰ τοὺς τοῦ δυστυχεῖν καιρούς, τοῦ πράττειν εὖ πεποίηκε τοῖς πολλοῖς τὰ παρ' αὐτῆς ἀγαθὰ προσθεῖσα, καὶ ποιησαμένη κοινωνοὺς ὧν ὅτι κάλλιστα ἔπραττον, οὐδὲ ἐλπὶς ἦν αὐτοῖς. καὶ νῦν ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἡμετέρων παίδων παῖδες οἰκοῦσιν·

* al. οἱ δ'.

οἱ μὲν

οἱ μὲν ἄχρι Γαδείρων ἀπὸ Μασσαλίας παρήκοντες, οἱ δ᾽ ἐπὶ τῷ Τανάϊδι καὶ τῇ λίμνῃ μεμερισμένοι. ἐκδέχεται δ᾽ ἡ πάλαι τοῦ λόγου προσδοκωμένη μοῖρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ * ὑπὲρ πολλῶν αἱ μετὰ τῶν κινδύνων πράξεις· ἃς ἐγὼ δέδοικα μὴ τῷ λέγοντι κίνδυνον ἔχωσιν εἰπεῖν μᾶλλον, ἢ τῇ πόλει, τῶν ἔργων ὅτε ἐπραγματεύετο. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον ἅψασθαι καὶ τούτων ἤδη. καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν [ὡς] ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τῶν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν μέγα καὶ φανερὸν σύμβολόν ἐστι, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, οὐχ ὅσον λανθάνειν καὶ μαρτύριόν * γε δυοῖν τοῖν καλλίστοιν, ἀνδρείας, καὶ φιλανθρωπίας. [εἰ δὲ βούλει λέγω δικαιοσύνης ἀντὶ τῆς φιλανθρωπίας.] ὥσπερ γὰρ κήρυκες ἅπαντες οὗτοι περὶ αὐτῆς γεγόνασι, καὶ τὴν ἀνάρρησιν ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων πεποίηνται· μήτε μέλειν τισὶ τοῦ δικαίου μᾶλλον τῶν Ἀθηναίων, μήτε ἀμείνους εἶναι κωλύειν ὅσα ἂν ἔξω τοῦ καλοῦ γίγνοιτο· ἀλλ᾽ εἶναι τὰς μὲν ἄλλας πόλεις * τῶν Ἀθηναίων δεομένας· αὐτὰς δ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἀριθμὸν πληρούσας τῇ Ἑλλάδι. τὴν δὲ ὡς ἀληθῶς ὥσπερ πόλιν ἐν χωρίοις ἀνέχουσαν ὁμοίαν τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς λογισμοῖς, τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων * ὀχυρωτέραν, τῶν δὲ τὰς δυνάμεις ἐχόντων ἐπιεικεστέραν· μᾶλλον δὲ τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων ἀκριβεστέραν εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ δικαίου λόγον, τῶν δὲ ἐπὶ τοῦ βιάζεσθαι δυνατωτέραν εἰς τέλος· ὥστε ἄμφω τὼ γένη δι᾽ ἀμφοῖν νικᾶν. ταυτὶ μὲν οὖν κοινὰ δείγματα.

* Ald. ὑπὸ.
* al. τι
* al. τῶν.
* al. ἐχυρωτέραν.

σχόλιον.

[Τὸ προκείμενον τοῦ λόγου σχῆμα διαφόροις ὀνόμασι κέκληται· καὶ γὰρ στρεπτόλυτον καλεῖται, καὶ διάλληλον, ἐναγώνιον, διαγώνιον, χιαστόν, πλεκτόν, καὶ λυτόν, παρακειμένου κακοῦ ἀναίρεσις. στρεπτόλυτον μέν, παρὰ τὸ ἐκ τῶν ἀντιστρόφων λύειν τὰ λεγόμενα· ἐναγώνιον δέ, διὰ τὸ δοκεῖν ἔχειν ἀγῶνα τῇ ἐπαγωγῇ τῶν νοημάτων. χιαστὸν δέ, διότι δύο προτάσεων οὐσῶν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ δυνατοῦ, ὃ μὲν ἔδει τῷ δικαίῳ δοῦναι, τοῦτο ἀπένειμε τῷ δυνατῷ· ὃ δὲ ἔδει τῷ δυνατῷ, ἀνέθηκε τῷ δικαίῳ πάλιν, ἐναλλάξας τὰς ἐννοίας. παρακειμένου δὲ κακοῦ ἀναίρεσις λέγεται, ἐπειδὴ παράκειται ὡς δικαίοις, τὸ εὐχερῶς πάσχειν καὶ ἀδικεῖσθαι· ὡς δὲ ἀνδρείοις, τὸ ἀδικεῖν, ἀνεῖλε τὴν ἑκατέρου κακίαν. οἷον δικαία οὖσα καὶ οὐ πάσχουσα, καὶ ἀνδρεία οὖσα καὶ ἀδικοῦσα οὐδ᾽ ὅλως. εἰ γὰρ καὶ ἐν τέλει ἔθηκε τὸ συγκριτικὸν τοῦ ὀνόματος, ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι τὸ σχῆμα συγκριτικόν· ἀλλ᾽ ὡς εἴρηται παρακειμένου κακοῦ μεθοδεύει ἀναίρεσιν.]

Ἀμαζόσι μὲν γάρ, αἳ παρῆλθον τοῖς ἔργοις τὴν φύσιν, ἱππομαχίας συνάψαντες, πανωλεθρίᾳ διέφθειραν· οὐδενὸς ἀνταίροντος τῶν μέχρι τῆς Ἀττικῆς· ἀλλ᾽ ἐξῳκίσαν ἤδη * τὰς ἠπείρους, ὥσπερ ἀπὸ σημείου τοῦ Θερμώδοντος [ὁρμώμεναι.] ἐντεῦθεν δέ, ὥσπερ * κάλω ῥαγέντος, ἐχώρησεν ὀπίσω· καὶ διελέλυτο Ἀμαζόσιν ἥτε ἀρχὴ καὶ ὁ δρόμος, καὶ ἡ πόλις. κἀνταῦθα ἐβοήθησε τῇ κοινῇ φύσει, καὶ νῦν εἰς ἄπιστον περιέστηκεν, εἴ ποτε ἐγένοντο. νῦν δὲ ἐξ ἴσου καθεστῶτος τοῦ τε εὑρεῖν ἃ χρὴ παραλιπεῖν, καὶ τοῦ * πρὸς ἀξίαν εἰπεῖν τὰ * νικήσαντα· καὶ οὐδενὸς μὲν οὐδ᾽ ἐν ἁπλῇ διηγήσει * πάντα πω διεξελθόντος, πλεῖστα δὲ ὑπὲρ μιᾶς πόλεως ταύτης ἁπάντων εἰρηκότων· μᾶλλον δὲ ὑπὲρ μόνης πλείω σχεδόν, ἢ τῶν ἄλλων ἁπασῶν,

* al. ταύτας ὥσπερ.
* al. χάλεω.
* κατ᾽ ἀξίαν.
* δόξαντα. καλλίω λεχθῆναι.
* πάντων τῶν ἄθλων.

partim ad Gades vſque à Maſſilia pertinentes, partim per Tanaim, ac paludem diffuſi. Sequitur ea nunc orationis pars, à multis, vt opinor, exſpectata, quæ res belli ſummo diſcrimine geſtas complectitur, quas equidem metuo maiorem narrandi difficultatem dicenti, quam ciuitati olim gerendi, exhibituras eſſe non tamen neceſſe eas iam eſt attingere. Atqui hoc ipſum primum, quod omnes, qui ſunt in neceſſitate conſtituti, ad hanc vrbem, vtroque, vt aiunt, pede confugiunt; nec ad aliud vllum oppidum reſpiciunt, id euidenter, omnique columna clarius oſtendit, eam ab initio ſtatim Græciæ principem, non modo non ignobilem fuiſſe, ac de rebus duabus pulcherrimis, fortitudine & humanitate [aut potius iuſtitia, teſtimonium illi perhibet.] Etenim iſti omnes inſtar præconum ipſius fuerunt, qui experientia docti prædicarent, Athenienſes & iuſtiſſimos eſſe, & iniuriam optimè coercere, aliáſque ciuitates huius indigas, pro ſe ſingulas Græciæ numerum explere, hanc autem vere tanquam vrbem inter pagos eminere, apparatu & prudentia æquali inſtructam, vt iuſtis fortiorem, ita potentibus æquiorem, aut potius & iuſtis exacte iuſtiorem, & violentis potiorem, ita vt vtroſque vtroque ſuperet. Atque hæc quidem communia ſunt exempla.

ARISTIDES.

SCHOLION.

[*Hoc orationis ſchema variis nominibus appellatur. Etenim dicitur ſtreptolytum, diallelon, enagonium, diagonium, chiaſtum, implicatum, ſolutum, ſubiecti mali amolitio. Streptolytum quidem, quia ex æquiualentibus ſoluit dicta, enagonium vero quia videtur habere certamen in inductione ſenſuum, chiaſtum, quia duarum propoſitionum, iuſti ſcilicet & potentis, quod quidem oportebat dare iuſto, dat potenti, quodque potenti, iterum dat iuſto, ſenſum permutans. Dicitur autem ſubiecti mali amolitio, cum ſubiicit vt iuſtis, facile pati iniuriam, vt fortibus vero iniuriam facere, ſuſtulit vtriuſque malitiam. quale eſt, iuſta eſt & non patiens. & fortis eſt & iniuriam faciens haudquaquam. Si enim in fine poſuit nominis comparatiuum; ſed non eſt ſchema comparatiuum, ſed vt dictum eſt, ſubiecti mali machinatur amolitionem.*]

Nam cum Amazonibus, quarum facta ſuperarunt naturam, equeſtri prælio commiſſo, totam gentem deleuerunt, cum eis nullus ad Atticam vſque reſtitiſſet, verum omnia ſolo adæquaſſent, à Thermodonte quaſi centro [profectæ.]

Amazones.

Vnde tunc omnia quaſi fune rupto retroceſſerunt, diſſoluto Amazonum & imperio, & excurſu, & vrbe, & ſic communi ſubuenit naturæ, effecitque, vt iam dubium ſit, an vnquam exſtiterint. At nunc cum par labor in quæſtione omittendorum, & digna eorum, quæ clariſſima videantur explicatione ſit ponendus, nec quiſquam adhuc vel nuda narratione ſit omnia complexus, quamuis alioqui plurima ſinguli, de hac vna ciuitate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus, dixerint,

ARISTIDES.

non licet nobis accuratius tractare ſingula, & plurima ſunt omittenda, vt maxima quæ ſunt referamus, quandoquidem certe nemo ſit, quin libenter iſta in medium proferat. Nam cum Græci de ſumma rerum cum Barbaris decertarent, parua terræ parte cum ingenti commiſſa, & pro virtute ac ſalute certamen eſſet, tum ciuitas vtramque gentem præter omnem ſpem vicit, & alteram eſſe paruam ſibi appedicem, alteram tanto deteriorem, quanto videbatur maior, declarauit. Tum vero facta ſunt à verbis, aliena videlicet à noſtris, ſuperata, cum plebiſcitum omni trophæo præclarius, verbis pariter & re vicit, quandoquidem manibus ſtatim fuit comprobatum, non modo ſublatis, vt fieri ſolet, ſed etiam præcones perdentibus. De eo autem, qui literarum fuerat interpres, populum quidem in ſuffragium miſerunt, vt iudicij formam, quoniam Græcus erat, præter cæteros haberet, nihilominus tamen & ipſum interemerunt, quaſi ne voce quidem ſola Barbaris eſſet inſeruiendum. Itaque id quo ille maximè nitebatur, eum fefellit, cum illi cenſerent hominem municipalem interpretis officio contra vrbem, & Græcos pro hoſtibus fungi non debere. Tum in barathrum proiecti ſunt, ſic vt alij reſponſa regi intulerint.

[*Sublatus interpres Samius erat genere, nomine vero Mys.*]

Ciuitas autem pompam potius ducere, quam ad certamen ſe comparare videbatur. Templa namque omnia aperuerat, ſacerdotibus conuocatis, ac Diis antiquo more ſupplicationes faciebat. Ac primū quidem curſus eos omnes, qui ob coronæ præmium ſuſcipi ſolent, longe ſuperabant, æqualem præmiorum excellentiæ præſtantes alacritatem; in fine vero ſeſe ipſi vincebant. Tanta vero fuit huius apparatus & facti ſuperbia, vt exiſtimarēt Barbari ſe, ſi modo viſi eſſent, tantum effecturos, vt omnes velut in ludis mox cederent, vltroque ſe dederent. Atque hæc prima inter homines publica virtutis cum diuitiis, & prudentiæ Græcæ cum turba & apparatu barbarico exſtitit controuerſia, quæ non ſermonis eloquentia, ſed factorum demonſtratione, temporiſque opportunitate fuit dirempta. Nec enim iſto ſpectaculo in metum, ſed alacritatem illi conuerſi ſunt, nec inſolentiam eorum, quæ cernebant, obſtupuerunt, ſed cum viderent quot eſſent vincendi, lætati ſunt, quoniam ſe iſtam occaſionem à fortuna omnium fortiter ſuperandorum nactos putabant, & hoc fore tanti exercitus commodum, quod abundantem ſui vſum eſſet præbiturus, ac ſe iamiam magnifico ſeque digno quaſi conuiuio excipiendos putabant. Nam vt equi, & tela, & naues, tum phaleræ, & torques, canes, omnéſque opes, Fortunæ dona, proponuntur fortioribus, & hæc omnia largitur victoria. Quæ cum apud ſe duces, & inter ſe milites expendiſſent, tum à Diis, & amico orſi Apolline, curriculo tanquam patente campo proceſſerunt, nec Barbaris videndi, quid ageretur, ſpacium dederunt. Verum pariter & acies rumpebantur, & homines occidebantur, & capiebantur equi, naues,

Dona militaria.

οὐκ ἐνδέχεται διεξιέναι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς· ἀλλ' ἀνάγκη τὰ πλεῖστα παραλιπεῖν, ἵνα (δὴ) τοῖς μεγίστοις χρησώμεθα. ἐπεὶ τίς οὐκ ἂν ἀσμένως, * καὶ ταῦτα εἰς μέσον ἤνεγκεν; ὅτε γὰρ τοῖς Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὰ πράγματα ἐκρίνετο, καὶ μικρὸν πρὸς πολὺ μέρος τῆς γῆς ἠγωνίζετο· ὁ δὲ ἀγὼν ἦν ὑπὲρ σωτηρίας ἅμα καὶ ἀρετῆς: τότε ἐνίκησεν ἡ πόλις ἄμφω * τὼ γένη κάλλιον εὐχῆς. ὡς * τὸ μὲν προσθήκην μικρὰν αὐτοῖς ἀποφανθῆναι. * τὸ δὲ πλέον χεῖρον, ἢ ὅσῳ πλεῖον ἐδόκει. ἐν ἐκείνοις μέν τοι τοῖς καιροῖς ἔργα λόγων ἡττήθη· λέγω δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἔργα, λόγων τῶν παρ' ἡμῖν: καὶ ψήφισμα τροπαίου κρεῖττον εἰς μνήμην ἐνίκησεν, ἅμα λόγῳ καὶ ἔργῳ νικῆσαν. εὐθὺς γὰρ ἐν χερσὶν κύριον ἦν, οὐ τῇ χειροτονίᾳ μόνον ὡς νόμος, ἀλλὰ καὶ τῷ διαφθεῖραι τοὺς ἀγγέλους. τῷ δὲ ἑρμηνεύσαντι τὰ γράμματα, διὰ χειροτονίαν μὲν ἀπέδοσαν, ἵνα ἐπειδήπερ Ἕλλην ἦν, ἔχοι πλέον τὴν τῆς κρίσεως εἰκόνα· ἀπέκτειναν δὲ καὶ τοῦτον, ὡς οὐδ' ἄχρι φωνῆς διακονῆσαι προσῆκον τοῖς βαρβάροις, καὶ τὸ ἰσχυρὸν περιῆλθεν αὐτῷ. τὸν γὰρ τῆς πόλεως ἄποικον οὐκ ἠξίουν κατὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνέα τῷ φύσει πολεμίῳ γίνεσθαι. καὶ οὕτω δὴ ῥίπτουσιν εἰς τὸ βάραθρον, ὥστε ἄλλους ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰς ἀποκρίσεις.

* εἰς μέσον καὶ ταῦτα.
* τὰ γένη.
* Schol. τὸ ἑλληνικόν.
* Schol. τὸ βαρβαρικόν.

[Ὁ ἑρμηνεὺς ὁ ἀναιρεθεὶς, Σάμιος ἦν τὸ γένος, τοὔνομα (δὲ) Μῦς] σχόλιον.

Ἡ δὲ πόλις πομπὴν ἀγούσῃ προσεῴκει μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀγῶνα κοσμουμένῃ· ἱερά τε γὰρ πάντα ἀνέῳγε, καὶ τὰ τῶν ἱερέων γένη συνῆγε, καὶ διεπρεσβεύετο πρὸς τοὺς θεοὺς, τὸν ἀρχαῖον τρόπον. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς ἐν τοῖς στεφανίταις δρόμοις ἀπέκρυψαν· ὅσῳ περὶ καλλιόνων τῶν ἄθλων ἠγωνίζοντο, τοσούτῳ * θαυμαστοτέραν τὴν προθυμίαν * ἐπιδειξάμενοι. τοσαύτη δ' ἦν ἡ ὑπερηφανία τῆς παρασκευῆς καὶ τῶν ποιουμένων, ὥστε ἐξαρκεῖν ἐδόκει τοῖς βαρβάροις ὀφθῆναι μόνον· ᾤοντο γὰρ ὥσπερ ἐν ἄθλοις ἅπαντας εὐθὺς ἀπογνώσεσθαι, καὶ δώσειν ἑαυτοὺς ἀκονιτί. αὕτη πρώτη δημοτελὴς κρίσις ἐν τῷ μέσῳ κατ' ἀνθρώπους ἐγένετο, ἀρετῆς πρὸς πλοῦτον, καὶ φρονήματος ἑλληνικοῦ πρὸς βαρβαρικὸν πλῆθος καὶ παρασκευήν· οὐ λόγων εὐφημίᾳ κριθεῖσα, ἀλλ' ἔργων ἀποδείξει, καὶ τῷ καλουμένῳ τι τοῦ καιροῦ. οὐ γὰρ εἰς φόβον τὴν θέαν * ἔτρεψαν, οὐδ' ἐξεπλάγησαν τῶν ὁρωμένων τὴν ἀλήθειαν: ἀλλ' ἥσθησαν ὁρῶντες, ὅσων κρείττους γενήσονται· καὶ νομίσαντες, ὥσπερ ἀφορμὴν εἰληφέναι παρὰ τῆς τύχης, ὑπερβάλλεσθαι πάντας ἀνθρώπους ἀνδραγαθίᾳ· καὶ τοῦτ' εἶναι πλέον τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἔχειν, ὥσπερ χρήμασιν ἀφθόνως χρήσασθαι. καὶ διανοηθέντες, ὅτι νῦν ὥσπερ ἑστιάσονται λαμπρῶς * ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀξίως τῆς ἑαυτῶν· καὶ γὰρ ἵπποι καὶ βέλη, καὶ νῆες, καὶ ψέλλια, καὶ στρεπτοὶ, καὶ κύνες, καὶ πάντα χρήματα, δῶρα τῆς τύχης ἐστὶ προτεθειμένα τοῖς κρείττοσι. * ταῦτα καὶ στρατηγοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἰπόντες, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι διαλεχθέντες ἐκ θεῶν ἀρξάμενοι καὶ τοῦ φίλου παιῶνος ἐχώρουν δρόμῳ, καθάπερ διὰ ψιλοῦ τοῦ πεδίου θέοντες· καὶ τοῖς βαρβάροις οὐκ ἔδωκαν ἰδεῖν, ὅ, τι ἐστὶ τὰ γιγνόμενα· ἀλλ' ἅμα τάξεις ἐρρώγεσαν, καὶ ἄνδρες ἐκτείνοντο, καὶ ἵπποι συνελαμβάνοντο, καὶ νῆες εἵλκοντο, καὶ χρή-

* θαυμασιωτέραν
* Schol. παρασχόμενοι
* al. ἔστρεψαν
* al. ἐπὶ.
* Schol. καὶ ταῦτα πάντα ἡ νίκη παραδίδωσι.

* al. παντὶ. καὶ χρήματα ἤγετο, καὶ χορεία * Πανὸς ἦν τὰ ποιούμενα. ἤδη δέ τις τελευτήσας εἱστήκει περιτοξευθεὶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, φοβῶν τοὺς λοιπούς, ὥσπερ ἀθάνατος ὤν. ἀλλὰ ὡς ἀληθῶς ὄχλος ὄντες ᾐσθάνοντο, καὶ μέγιστον ἐναντίωμα ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς πλείοσιν ἥττους ἐγίνοντο, ἢ ὅσοις ἄν τις ἐξ ἀρχῆς ἐθάρρησεν ἀντιστῆναι. ὥστ' εἰκότως εἰπεῖν ἐστι, τὴν μὲν πόλιν, τὸν ἐλευθέριον Δία τιμᾶν ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι προσήκειν· τοῖς δ' ἄλλοις Ἕλλησι τὴν πόλιν καὶ νομίζειν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὥσπερ * ἐλευθέριον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι. ὥστε εἰ τὸ μὴ ἔχειν ἐξ ἴσου, γίνεσθαι τῶν ἡττόνων ἐστίν· ἅπαντας ἀνθρώπους νενικήκασιν. ὁ δὲ πάντας βασιλέας παρενεγκὼν ταῖς ἐπινοίαις, καὶ μηδὲν καταλιπὼν * ἄτοπον νομίσαι Ξέρξης ὁ Δαρείου· καταγνοὺς μὲν τοῦ πατρὸς ὡς * ἐνδεῶς ἐπιχειρήσαντος, ὑπεριδὼν δὲ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐδαμοῦ φανησομένων: ἀγῶνα διπλοῦν ἀγωνίζεται· τὸν μὲν ὑπερβάλλεσθαι, τὴν δὲ τιμωρήσασθαι μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος. δοκεῖ δέ μοι καὶ πρὸς τὰς διοσημείας τότε Ξέρξης * ἁμιλλήσασθαι, καὶ πρὸς ἅπασαν ὄψιν τε καὶ ἀκοὴν ἀνθρώποις ἀνέλπιστον. ὥσπερ ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὅτι αὐτοῦ βεβαίως ἐστὶν ἡ γῆ.

* λυσιτελεῖ τοῖς ἄλλοις.

* Schol. παρά λ ξ ν.

* ἀδεῶς.

* Schol. ἢ μόνον πρὸς τὸν πατέρα.

σχόλιον. [Ὅτι Ἰσοκράτης ἀνθηρότερον εἶπεν. οὕτω τὴν * πρᾶξιν ἀπαγγείλας, καθάπερ πρὸς τὸν Δία τὰ ὄντα διανειμάμενος· καὶ τῷ μὲν Διὶ παραχωρήσας τοῦ οὐρανοῦ ἑαυτῷ δὲ τὴν γῆν.]

* al. λέξιν.

Ἢ ποίους φόβους ἐγγείους, ἢ θαλαττίους, οὐχὶ συνέστειλε τοῖς παρ' αὐτοῦ; οὗ τὰς ἀπειλὰς πρότερον οὐκ ἦν ἑστῶσι τοῖς ὠσὶν ἀκοῦσαι. ἀλλ' ἀπῄγον εἰς ἔσχατα γῆς, καὶ προὔλεγον, ἃ μηδενὸς ἦν εὑρεῖν πλὴν ἐκείνου μόνου. ἔτι δὲ Ἀτλαντικοῦ πελάγους κληρουχίας ἀτίμους ἠπείλει, καὶ γῆς ποίησιν ἔξω τῆς οἰκουμένης, ἣν ἀναγκάσειν ἠκρωτηριασμένους προσχοῦν εἰς τὸ πέλαγος. ὕδωρ μὲν ἀντλοῦντας, πέτρας δὲ ὀρύττοντας. τοσαῦτα ἔχοντας τοῦ σώματος, ὅσα τοῖς ἔργοις ἀρκέσει. καὶ οὐκ ἠπείλει μὲν οὕτως ἀήθη καὶ ὑπερφυᾶ, καὶ φόβου μείζω· ἐτελεύτησε δ' ἐνταῦθα· ἀλλ' ἀπέκρυψε τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλάς, αὐτοῦ τι δυνηθῆναι, λέγω δὴ χρήσασθαι τῇ πόλει. καὶ ὁ Ἄθως ἀντὶ στήλης τῷ ἔργῳ λέλειπται, κάμηλοι δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατέλαμπον, ὅσον μήκιστον ἀνύσαι, τοσοῦτον ὑπέχουσαι. εἰ δ' ἐπιθυμήσειε σκιᾶς, δένδρον ἦν αὐτῷ χρυσοῦν ἡ σκιά. ὥστε νύκτωρ μὲν ἤστραπτεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, μεθ' ἡμέραν δὲ νύκτα ἐπῆγεν, ὁσάκις τοξεῦσαι κελεύσειεν. ἀλλὰ τούς τε Ἕλληνας συνεκάλει πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν κοινόν, αἰσχυνομένη δοκεῖν μοι μόνη φανῆναι τοῖς βαρβάροις καθάπερ πρότερον Μαραθῶνι. οὐ γὰρ αὐτή γε ἐν ἄλλοις εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ * πάντες εἶχον ἐν αὐτῇ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν. καίτοι τίς προθυμία λαμπροτέρα; τίς εὐψυχία φανερωτέρα; τίνων Ἑλλήνων ἢ καθάπαξ εἰπεῖν ἀνθρώπων * ἐξετάζοντι φανήσεται; * οἳ τῆς γῆς ἐξέστησαν, ὑπὲρ τοῦ μήτε ἐν γῇ μήτε ἐν θαλάσσῃ δουλεῦσαι: τὸ μὲν τηρεῖν τὰ ὑπάρχοντα, δουλείας ἀρχὴν νομίσαντες εἶναι· τὴν δὲ τῶν ὄντων στέρησιν, ἀφορμὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ποιησάμενοι, καὶ τοὺς ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν ἔσωζον ἀφ' ὧν αὐτοὶ προέοιντο τὴν ἑαυτῶν. πρὸς ταῦτα αἱρεῖσθε, ὁπότερα ἄρ' ἢ τῷ δικαίῳ; λόγους ἐχ-

* πάντα.

* al. ἐξεταζόντων.

* εἶναι.

ARISTIDES.

opes, inſtar Panicæ cuiuſdam choreæ. Quid quod etiam mortuus quidam, cum Barbarorum telis confoſſus eſſet, ſtetit erectus, ac tanquam immortalis eſſet, reliquos perterruit.

Sed tum re vera turbam ſe eſſe, maximéque ſeipſos impedire cognouerunt, cum eſſent maiore numero, quam cui aliquis initio ſuſtinuiſſet reſiſtere.

Vt iure dicendum ſit cum Iouem liberatorem ob res geſtas vrbs colat, Græcos vrbem ac populum Athenienſem liberatoris loco habere debere. Quocirca ſi inæqualitas inferiorum eſt, omnibus hi victoriam ademerunt.

Xerxes.

Filius Darij Xerxes, qui omnium Regum cogitationes ſuperauit, & nihil mirandum non tentauit; cum & patris * conatus inopia fuiſſe impeditos crederet, ciuitatémque & Græcos nuſquam compariturōs contemneret, duplex inſtituit certamen, quo partim illi antecelleret, partim hanc egregiè puniret. Quin etiam cum effectis cœleſtibus, omníq; tum viſu, tum rumore inſolito, [non, cum patre dumtaxat] videtur certaſſe, quaſi qui ſuam eſſe terram voluiſſet oſtendere.

* al. damnant patrem vt qui per ignauiam res geſſiſſet.

Floridius hoc dixit Iſocrates; ſic rem enuntians; veluti cum Ioue creata diuidens, Ioui cœlum, ſibi verò terram diſtribuens.

Quos terrores terra marique ſuis non incuſſit? cuius minas primum nemo poterat attentis auribus audire, cùm ad vltimas terræ fines progrederentur, ea prædicentes, quæ ex ipſius tantùm ingenio poterant prodire. Atlantici denique maris colonias viles redditurum, & extra eam quæ habitatur terram, conditurum: iámque ipſos coacturum mutilatos in mare exaggerare, aqua exhauſta, lapidibus effoſſis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus ſufficeret. Nec verò cum iſta tam inſolita, omníque metu maiora minatus eſſet, ſubſtitit, verùm factis verba longè ſuperauit, præterquam quod vrbi nihil potuit nocere. Athos ad rei memoriam relictus eſt. Cameli verò tam aurei quàm argentei collucebant, longiſſimum occupantes ſpacium. Sin vmbram deſiderabat, præſtò erat arbor aurea, quæ vmbram faceret. Itaque & nocte auro atque argento diem, interdiu, cùm ſuos iaculari iuberet, noctem inducebat. Sed & Græcos ad commune certamen conuocabat, quod erubeſceret, vt arbitror, ſola ſe barbaris Græca opponere, vt apud Marathonem fecerat. Nec enim in aliis ipſa ſpem ſalutis ſuæ ponebat, verùm alij, qui ſalute ſimul & libertate indigerent, in ipſa ſpem ſuam collocarant. Quæ autem vnquam vel alacritas præclarior, vel animi fortitudo euidentior in vllis hominibus exſtitit? Cùm hi terra ceſſerint, ne vel terra vel mari ſeruirent, quod rerum ſuarum & conſeruationem in ſeruitutis occaſionem, & amiſſionem in nouarum opum ſubſidium, vertendam exiſtimarent, ita vt aliorum fortunas, ſuarum iactura tuerentur.

Proinde, vtrum malitis, eligite: hæc ergo cùm dixiſſent, num aliis verbis, quàm quæ cum

ARISTIDES. æquitate congruerent, nec eſſent in tali neceſſitate contemnenda, vſi fuiſſent? Si tamen etiam communia fuiſſent omnia, nemine alterum ſuperante, omnéſque ex æquo contribuiſſent, ducibus inſuper paribus, vt tanquam in collatione communi, pro rerum qualitate duces fuerint conſtituendi, nonne illi inter omnes vt ſidera elucebant, omniúmque conſequebantur ſuffragia, idque non modo ſcientiæ iure, quod illi minus exiſtimabant, quamquam tamen in talibus negotiis ſummum eſſe ſolet. Alij quidem nomine gaudebant, alij officio ducum fungebantur, eoque maiorem obtinuerunt dignitatem, quod ipſis Imperatoribus imperabant. Nihil etenim, quod vni cuidam Athenienſium improbaretur, rarum habebatur. Quapropter vt Lacedæmoniorum dux ſingularum nauium imperabat ducibus, ita Athenienſis ducum duci. Et enimuerò demonſtrandi ſtudium, ſermóque alius ab alio tractus longius nos abduxit: quapropter quoniam de quibus volebam interim diſſerui, ad rem ipſam redeo.

Quos ergo pulchriores his virtutis, vel cultores, vel demonſtratores reperias? qui nec auro, nec argento, nec ferro, nec re denique vlla vinci potuerunt, ſic vt hæc omnia non maiorem Regi vſum afferrent, quàm ſi etiam tum ſub terra delituiſſet, cùm illi paupertatem diuitiis, ſecuritati pericula, humanitati Regis tantæ, iuſtitiam præponerent. Sed ne quid aliunde adducam, huic vni inhæream, ad cæteram, ac continuam orationis partem me conuertam.

Sed in hunc ſermonem penè inuitus cecidi, narrationis ſerie magis quàm voluntate ductus, cùm nequaquam huc tenderem.

[*Narrationis ſerie*] *Vel pro dignitate dicit, quemadmodum recta eſt via, vel, vt contigit in via eſſe, ſæpenumero enim à via aberrans, alio vadit ducente amico.*

Contra totum imperium Perſarum diſcrimen in terra ſubirent, ac pro ſingulis hominibus gentes integras tum occiderent, tum caperent. Quid? quod eodem die duo parta ſunt trophæa, cùm nauale prælium terreſtri fuiſſet adæquatum. Soli enim ex iis qui communem inſtituerunt Rempub. & ſuam regionem pro aliena habuerunt, & aliena quæ eſſet, non ſibi alienam, ſed iis qui eam cum ſcelere incolerēt, cuſtodum denique more vixerunt, non vt qui in præſidiis collocati ſunt, aut vnū aliquem locum obeunt, ſed vt Græcorū omnium per totā terram circitores nominare oportebat. Donec tandem cognouit rex, perinde ſe cōtra vrbem bellum cepiſſe, ac ſi igni latè graſſanti * oleum [* ἔλαιον ἀντιτάττων.] oppoſuiſſet. Nihil enim damni erat, quod non pateretur, ſic vt ipſe conſumeretur à ſeſe, ac regionis ſpatium ſalutis ſubſidium habere ſe intelligeret.

Propriam regionem contra ſe ipſum. ex hac enim Athenienſes, ſcilicet Aſia velut ex arce illum eiecerunt.

Nam hactenus quidē vſq; ad Peneum imperabat, aut potius (magnā.n. partē detraho quan-

συμβαίνοντας, ἢ ταῖς παρούσαις ἀνάγκαις οἵοις ἐγχωρεῖ * παριδεῖν [* παρίδω.], εἶπον ἂν εἰ τούτοις ἐχρῶντο. ἀλλ' εἰ κοινὰ μὲν πάντα ἦν, μηδεὶς δὲ ὑπερεῖχε μηδενός· πάντες δὲ ἐξ ἴσου συνετέλουν· οἱ δὲ ναύαρχοι παραπλησίως εἶχον τὰς φύσεις ἀλλήλοις· ἕκαστος δ' ἦν ἔδει διὰ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σκεψαμένους τοὺς ἡγησομένους καταστῆσαι: πῶς οὐκ ἐκεῖνοι διὰ πάντων ἐξέλαμπον ὥσπερ ἀστέρες; ταῦτα δὲ ἐποίουν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν * καὶ τῷ κέρα τῆς παρατάξεως· [* οὐ μὴν ἀλλ' ἐν τῷ ῥήματι.] οὕτω κἂν ταῖς πράξεσι τὴν ἡγεμονίαν ἑτέροις παρεῖσαν, πόθεν. ἀλλ' οἱ μὲν ὄνομα ἡγεμόνων, οἱ δὲ ἔργα παρείχοντο· καὶ τοσούτῳ κάλλιον αὐτοῖς τὸ σχῆμα καθίστατο, ὅσῳ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν εἶχον τὴν ἡγεμονίαν. ὅτι (οὕτω) γὰρ ἀθηναίων μὴ δόξειεν ἑνὶ πάντα ἦν (τῶν ἄλλων ἑλλήνων) ἄκυρα, ὥστ' * ὁ [* ὡς δ'.] μὲν λακεδαιμονίων ναύαρχος τῶν ἀφ' ἑκάστων ἀρχόντων ἦρχεν, ὁ δὲ τῶν ἀρχόντων ἀρχόντων. ἀλλὰ γὰρ ἡ περὶ τὰς ἀποδείξεις σπουδὴ, καὶ λόγῳ λόγος παραδιδοὺς ἡμᾶς παρήνεγκε, * πορρωτέρω [* al. περαιτέρω.]. εἶμι δὲ ἐπ' αὐτὰς πάλιν τὰς πράξεις· ἐπειδὴ περὶ ὧν ἐβουλόμην, ἐν τῷ μέσῳ διέλαβον. τίνες οὖν ἀρετῆς ἀγωνισταὶ καλλίους; ἢ τίνες τῶν πώποτε (τῶν ἀθηναίων) διαρκέστερον τὴν ἐπίδειξιν αὐτῆς ἐποιήσαντο; οἳ καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ σιδήρῳ τοῖς πᾶσιν ἀήττητοι διεγένοντο, καὶ πάντα ἀπέφηναν ὁμοίως ἄχρηστα τῷ βασιλεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ ἐκρύπτετο ὑπὸ * γῆς ἔτι. πενίαν μὲν ἀντὶ πλούτου τιμήσαντες, [* γράφ. ἢ γῆ.] κινδύνους δὲ ἀντὶ ἀσφαλείας ἑλόμενοι· δικαιοσύνην δὲ ἀντὶ τῆς βασιλέως τοσαύτης φιλανθρωπίας. ἀλλ' ἵνα μὴ πλείω τῶν ἀναγκαίων παραιτούμενος αὐτῷ τούτῳ μηκύνω, πρὸς τοὺς ἐφεξῆς τῶν λόγων καὶ συνεχεῖς καὶ διατρέψομαι. ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα μὲν ὥσπερ ἄκων ἐνέπεσον, καὶ καθ' ὁδὸν τοῦ λόγου (τοῦτο) μᾶλλον; ἢ προαιρούμενος· οὐ γὰρ εἰς ταῦτα ὁρῶν ἠπειγόμην.

[Τὸ καθ' ὁδὸν ἢ κατ' ἀξίαν λέγει, ὥσπερ ἐστὶν εὐθεῖα ἡ ὁδός· ἢ ὥσπερ συμβαίνει ἐν ὁδῷ γενέσθαι. πολλάκις γάρ τις ἀπερχόμενος τήνδε τὴν ὁδὸν, ἄλλῃ ἑλκόμενος αὐτὸν βαδίζει φίλου.] σχόλιον.

Ὁμοῦ δὲ πρὸς πᾶσαν τὴν τῶν περσῶν ἀρχὴν διακινδυνεύοντες ἐν τῇ γῇ ἀντ' ἀριθμοῦ σωμάτων ἐθνῶν ἀριθμοὺς διαφθείροντές τε καὶ λαμβάνοντες. ἤδη δὲ καὶ δύο τρόπαια εἰς μίαν ἡμέραν ἦλθε, καὶ ναυμαχία πεζομαχίᾳ παρισώθη. μόνοι * γὰρ ἀνθρώπων [* al. δὲ.] τῶν εἰς κοινὸν πολιτευσαμένων τὴν μὲν οἰκείαν ὥσπερ ἀλλοτρίαν ἐνόμισαν. τὴν δ' ἀλλοτρίαν, οὐχ ἑαυτῶν (* ἀλλοτρίων·) ἀλλὰ τῶν σὺν κακίᾳ νεμομένων. [* al. ἀλλοτρίαν.] φυλάκων δὲ ἐβίωσαν βίον, οὐδὲ τούτων ἱδρυμένων, οὐδέ γε ἑνὸς τόπου τινὸς περιπόλων. ἀλλὰ τοῦ διὰ πάσης τῆς γῆς ἑλληνικοῦ περιπόλους ἐκείνους χρὴ καλεῖν, ἕως ἔγνω βασιλεὺς ἀνταίρων τῇ πόλει, παραπλήσιον ποιῶν, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς φλόγα πολλὴν ἐπιοῦσαν ὕλην ἐμπιπράμενος ἠγωνίζετο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅ, τι οὐκ ἔπασχεν· ἀλλ' ἀνηλίσκετο αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ τὴν χώραν ἐπιτείχισμα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἔχων ᾔσθετο.

[τὴν ἰδίαν χώραν καθ' ἑαυτοῦ· ἐξ αὐτῆς γὰρ οἱ ἀθηναῖοι, ἤτοι τῆς ἀσίας, ὡς ἐξ ὁρμητηρίου * ἀφορῶντες, ἔβλαπτον αὐτόν.] σχόλιον. [* ἀφορμῶντες.]

Εἶχε μὲν * γε περὶ τοῦ τὸν μέχρι πηνειοῦ τόπον. καί τι τὸ θαυμαστὸν ἀφεῖλον, ὡς ἤδη τι θαυμαστὸν [* al. τινι.]

θαυμαστὸν λέγων, εἶχε πάντα τὸν μέχρι τῆς Ἀττικῆς, ἕως ἐνέτυχε τοῖς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐν τῇ θαλάττῃ· τοσοῦτον παρελήλυθε τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς τε καὶ τῆς Ἑλλάδος τοὺς Δελφούς. ἐκ δὲ τῶν τῆς πόλεως ἀγώνων καὶ ἀποστόλων εἰς τοῦτο κατῆλθεν· ὥστε ὡμολόγησε δυεῖν μὲν ὅροιν εἴσω μηκέτι πλευσεῖσθαι· πρὸς μεσημβρίαν μὲν * Χελιδονίας, πρὸς δὲ ἄρκτον Κυανέας θέμενος· θαλάσσης δ' ἀφέξειν ἴσον πανταχῇ σταδίοις πεντακοσίοις· ὥστ' εἶναι τὸν κύκλον τοῦτον, ἀντ' ἄλλου τινὸς στεφάνου τοῖς Ἕλλησιν ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ τὴν φρουρὰν ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας τοῦ βασιλέως. καί τοι τί κάλλιον εἴποι τις εἰρήνης, ἢ πολέμου κεφάλαιον, ἢ πρὸς Ἕλληνας, ἢ πρὸς βαρβάρους, ᾧ κατέκλεισε τότε τὰς πράξεις ἡ πόλις; καὶ ταῦτα μέν τοι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διῆλθε, σὺν πολλοῖς ὅμως ἐναντιώμασι τῶν Ἑλλήνων. καὶ πάντων ὥσπερ ἀνθελκόντων. τὸ γὰρ ἐν πολέμῳ καὶ φιλονεικίᾳ τῶν Ἑλλήνων πρὸς αὐτὴν καθεστηκότων, τῆς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων προνοίας μηδὲν μᾶλλον ἀφεῖσθαι· ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων βασιλεῖ πολεμεῖν διὰ γῆς ἁπάσης καὶ θαλάττης· πόσῃ τινὶ χρὴ τῇ μεγαλοψυχίᾳ προσθεῖναι; χωρὶς τοῦ πρὸς τοσαῦτα μερισθῆναι, καὶ πάντων ὡς μόνων ἑκάστων ἐφικέσθαι· τῆς μὲν γνώμης τὴν ἀνδρείαν, τῆς δὲ παρασκευῆς τὴν ὑπερβολὴν παρέχειν θαυμάσαι. τά τε γὰρ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὡς πᾶσαν ἄγουσα ἀπὸ πάντων σχολήν, οὕτω διῳκήσατο· καὶ τοῖς ἐνοχλοῦσι τῶν Ἑλλήνων οὐδὲν μᾶλλον ὑπῆρχε χρήσασθαι τῷ καιρῷ. ἀλλὰ καὶ τούτοις οὕτως ἀπήντησεν, ὥστε σὺν πέντε καὶ σὺν πλείω ταῦτ' ἔχειν ἀπαριθμεῖν, ὥσπερ ἄλλα ἄττα συλλήβδην ἀριθμούμενα. ἐνίκων μέν γε ναυμαχίᾳ Πελοποννησίους ἐπὶ Κεκρυφαλίᾳ· ἐνίκων δ' Αἰγινήτας πρὸς Αἰγίνῃ, καὶ Πελοποννησίους αὖθις· Μεγαρεῦσι δ' ἔστησαν τείχη μέχρι θαλάσσης, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἅμα καὶ τὴν χώραν διεφύλαξαν. ἐνίκων δὲ Κορινθίους πρὸ Μεγαρέων· καὶ πρὶν δώδεκα ἐξήκειν ἡμέρας, ἐνίκων αὖθις ἑτέραν, οὐ καλῶς τὸ τρόπαιον ὑφαρπάζοντας. καὶ οὔπω ταῦτα μεγάλα· ἀλλ' εἰρήσεται γάρ, κἂν ἐπείγωμαι· ἡ γὰρ προσθήκη δείξει τὸ πᾶν. ἀπῆσαν μὲν γὰρ αἱ δυνάμεις τῇ πόλει· ἡ μὲν κατὰ τὴν τῶν Αἰγυπτίων χρείαν νῆες πλείους ἢ τότ' ἦσαν ἐν τοῖς Ἕλλησιν αἱ σύμπασαι σχεδόν· ἡ δὲ Αἰγίνῃ προσεκάθητο, ὅπερ καὶ τοὺς ἐναντίους μᾶλλον ἐπῆρεν ὁρμῆσαι πρὸς τὰ Μέγαρα. ᾤοντο γὰρ εἶναι σχολὴν Ἀθηναίων εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. εἰ δ' ἄρα καὶ τὰ δεύτερα νικῴη· ἀλλ' ἑτέραν * πολιορκίαν λύσειν τῆς Αἰγίνης· οὐ γὰρ ἄλλοθέν γε λοιπὸν ἥξειν αὐτούς. οἱ δὲ τοσοῦτον κατεγέλασαν τοῦ σοφίσματος, ὥστε οὐδὲν μᾶλλον οἱ πρὸς Αἰγίνῃ τότε ἐκινήθησαν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ μηδὲν πεπυσμένων. ἀλλὰ μὴν μόνη μὲν ἁπασῶν πόλεων ἰδίοις κινδύνοις κοινὴν ἅπαντι τῷ γένει τὴν ὠφέλειαν ἐποιήσατο· μόνη δὲ ἐκ τῶν κοινῶν εὐεργεσιῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐκτήσατο, καὶ μετέθηκε τὸν θεσμόν. οὐ γὰρ ἐξ ὧν κατεδουλώσατο τὰς πόλεις, ἔσχε τὴν ἀρχήν· ἀλλ' ἐξ ὧν ἐποίησεν ἐλευθέρας. ὥστε συμβῆναι τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῖς μὲν Ἕλλησι τὸ τῆς ἐλευθερίας, τῇ δὲ πόλει τὸ τῆς ἀρχῆς κέρδος ἐνεγκεῖν. μόνοι γὰρ ἑκόντων ἦρξαν, καὶ μόνος οὗτος δῆμος ὥσπερ εἷς ἄρχων αἱρετὸς ἐξ ἁπάντων, ἐνίκησε τοὺς μὲν βαρβάρους τοῖς ὅπλοις βιασάμενος,

τὰς χελιδονίας.

* λύσειν πολιορκ. τὴν Αἰγίνης.

ARISTIDES.

quam multum dicere videor) vſque ad Atticam, donec Athenienſibus in mari occurrit. tanto iam ſpatio Delphos, terræ totius, Græciæque * vmbilicum, tranſierat. Ac per vrbis certamina, & marinas expeditiones vſque eo redactus eſt, vt polliceretur ſe nec terminos duos, Chelidoneas ad meridiem, Cyaneas ad Septentriones, nauigio deinceps ſuperaturum, & à mari ad quingenta vndique ſtadia receſſurum, adeò vt orbis ille pro corona capitis Græcis eſſet, & in ipſo iam regio agro præſidia collocarent ſua.

* Pind. Pyth. Ode VIII. & XI. Eurip. Medea. Plato. lib. 4. de Repub. Clem. Alex. Protrept. & alij.

Quem autem pulchriorem vel pacis vel belli; tam contra Græcos quàm contra Barbaros, exitum quis reperiat, quàm quo res has vrbs concluſit? Quamquam nec hæc ipſa, quæ tot tantáque ſunt, ſine multis Græcorum obſtaculis peregit, omnibus eam quaſi diripientibus. Etenim quod cùm Græci contentionem & bellum contra ipſam ſuſcepiſſent, nihil tamen de Græcorum cura remiſit: verùm pro communi ſalute bellum cum Rege terra, marique geſſit, quantæ eſt animi magnitudinis, præter quod in tot partes ſe diuiſit, atque omnia non ſecus atque ſingula curauit, & cum animi fortitudine, tum apparatus magnitudine admirandam ſe præbuit. Nam & contra barbaros ita ſe geſſit; quaſi ab omnibus negotiis vacaret, nec interim Græcis, ſi qui erant infeſti, occaſionem gerendi, quæ vellent, præbuit: verùm & his ita ſe obuiam dedit, vt quinas vel etiam plures ſimul res ab ea geſtas, velut ea quæ numerantur coniunctim, commemorare liceat. Vicerunt enim Peloponeſios nauali prælio ad Cecryphaliam, & Æginetas ad Æginam, & rurſum Peloponeſios. Deinde Megarienſium mœnia ad mare vſque protenderunt, libertatem eorum ſimul cum regione defendentes. Tum Corinthios ante Megarenſes primum ſuperarunt, & iterum vrbem vicerunt poſt dies duodecim, cùm iniuſtè trophæum ſurripuiſſent. Quæ tametſi magni momenti non ſunt, dicentur à me tamen, licet feſtinem, quandoquidem appendix rem totam abſoluet. Cùm enim abeſſent vrbis copiæ, partim ad Ægyptiorum ſubſidium, naues plures, quàm tunc erant in tota Græcia, partim in Æginæ obſidione, aggreſſi ſunt hoſtes Megara inuadere, quod exiſtimabant Athenienſium ocium ſibi in occaſionem rei gerendæ cedere, aut ſaltem ſi vrbs rurſum vinceret, Æginæ obſidionem ſolutum iri: ſiquidem illi aliundè opem ferre non poſſent. Illi autem adeò hoc commentum riſerunt, vt qui ad Æginam erant, non magis quàm qui in Ægypto rem omnem ignorabant, loco ſe mouerent. Quinimò ſola priuato periculo communi vtilitati ſtuduit, & beneficiorum copia principatum ſibi comparauit, more communi mutato. Non enim quod oppida ſubiugarat, ſed quod libera fecerat, imperium eſt adepta: ita vt eodem tempore & Græcis libertas, & vrbi fuerit imperium tributum. Huic enim ſoli vltro paruerunt reliqui, & hunc populum communi ſuffragio iuſſerunt imperare, adeò vt cum armis Barbaros coëgiſſet,

ARISTIDES. ſocios tamen nihil precatus fuerit, ſed ipſorum precibus compulſus principatum acceperit, quo ad iuſtitiæ, non iniuriæ notam vteretur. vt autem ſingulatim rem totam explicem, ſola hæc ciuitas, Barbaris inuitis, Græcis autem petentibus, imperium eſt adepta. Quis vnquam dignè vel expendat, vel admiretur? Vt autem inſignis illa clades accepta fuit, (cur enim hoc taceam, cùm & ipſum ad vrbis magnitudinem oſtendendam pertineat?) quæ ita ſit ad reliquas res progreſſa, quaſi totam cepiſſet Siciliam, nec copias amiſiſſe, ſed nouas comparaſſe videretur. Ac morum quidem facilitatem, ac temperantiam, vitæque rationem ad fugam turpitudinis ſuſceptam, nemo facilè pro dignitate dixerit. Verùm cùm Græci omnes illos circumſiſterent, & antiqui hoſtes tum primùm ex fortuna ſpem cepiſſent, noui autem è Sicilia accederent, omnibus verò ſociis omnium tam inſularum quàm regionum aliarum, rebellione in hoſtes mutatis, illud præterea flagitium præter opinionem commiſſum eſſet, vt regem contra vrbem aduocarent ij, quos ab eo vrbs ſeruauerat: ille verò libens aduenisset, ac tum militibus, tum nauibus, tum etiam pecunia opẽ illis ferret, omnibus terræ mariſque locis in belli ſubſidium præſtitis: non erat quiſquã, qui non crederet prima fronte vrbem iamiam direptum iri, quam Græci ſimul & Barbari bello vexarent. At hi eam fecerunt rerum mutationem, quaſi apparatus ille non damnum ipſis potius quàm auxilium attuliſſet, ipſique adeò hoſtes belli duces ſe præbuiſſent. Trophæis Helleſpontum diſtinxerunt, aliis alio fugatis, ac velitationes potius quàm prælia cum obuiis committentes, quemadmodum tum à nobis, tum ab aliis antea dictum fuit. Denique ad Cyzicum ſimul cum Lacedæmoniis, Græcis, Barbaris, & Pharnabazo congreſſi, naues omnes, præter eas quas depreſſerant, ceperunt. Itaque quæ tanta laborarat ſeditione ciuitas, hoc tempore ne mentionem quidem pacis fecit vllam, cùm illi quibus tot initio ſuppeditarant commoda, clade accepta, mox ad pacem confugerent.

Cumque ipſa ſimul contra omnium impetus opponere ſe coacta ſit, hoſtes plerique partem eius aliquam infeſtarunt, vniuerſas copias nunquam ſunt aggreſſi. Quapropter & ciuitatem hanc, & multos ſæpe viciſſe, & perpetuò inuictam permanere meritò dixerimus. Quid quod ipſa nemo vnquam potitus eſt, nec eius conſilium mutauit, quandoquidem reliquæ clades ad exercitum referuntur, cùm ipſa tam conſilia hoſtium quàm facta ſubiugarit, partim Xerxe ex voto egregiè fugato, partim Lacedæmoniis, & abſentibus, & præſentibus, atque victis repreſſis.

SCHOLION. [*Ad quid inclinauit, niſi ad cupiditatem pacis?*]
Etenim Lacedæmonij cùm nec pacẽ cũ Thebanis facere dignarẽtur, ſolis Athenis honeſtè ſe ceſſuros rati, & cũ aliis ex Pelopõneſo cõiũcti

τοὺς δ᾽ ὁμοφύλους, οὐ πείσας, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν ἄρχειν πεισθείς· σύμβολον δικαιοσύνης ἔχων τὴν ἀρχήν, (ἀλλ᾽) οὐκ ἀδικίας. εἰ δὲ δεῖ διελόντα εἰπεῖν, μόνη πόλεων τῶν μὲν βαρβάρων ἀκόντων· τῶν δ᾽ ἑλλήνων δεηθέντων ἔσχε τὴν ἀρχήν. ποίᾳ ταῦτ᾽ *ἔνεστι ψυχῇ* περιλαβεῖν ἀνθρωπίνῃ, καὶ τίνος οὐκ εὐτυχίας μᾶλλον θαυμάσαι; γινομένου δὲ τοῦ μεγάλου πάθους (οὐ γὰρ οὖν σιωπήσομαι· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔτι μείζω μοι δοκεῖ δεικνύναι τὴν πόλιν) οὕτω γὰρ τοῖς ὑπολοίποις προσηνέχθη πράγμασιν, ὥσπερ ἂν αἱ πᾶσαν εἰλήφει τὴν σικελίαν. οὐ γὰρ ἐστερημένῃ δυνάμεως ἐῴκει, ἀλλ᾽ ἄρτι προσκεκτημένῃ. καὶ τὴν μὲν τῶν τρόπων εὐκολίαν καὶ* τάξιν, καὶ σωφροσύνην διαίτης, ἣν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰσχρὸν συγχωρῆσαι προείλοντο, οὐδ᾽ ἂν εἷς ἀξίως εἴποι. περιστάντων δ᾽ αὐτοὺς τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, καὶ τῶν μὲν ὑπαρχόντων πολεμίων τότε πρῶτον λαβόντων ἐλπίδας, καὶ παροξυνθέντων ὑπὸ τῆς τύχης· ἐπελθόντων δὲ τῶν ἐκ σικελίας· μεταστάσης δὲ τῆς συμμαχίας ὀλίγου δεῖν ἁπάσης, καὶ νήσων, καὶ ἠπείρου, καὶ πάντων (ὡς εἰπεῖν) πολεμίων καὶ πανταχόθεν κεκυκλωμένων· ἔτι δ᾽ ἀγνωμοσύνης ἀπροσδοκήτου συμβάσης, ὥστε καὶ βασιλέα κληθῆναι κατὰ τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἀπ᾽ ἐκείνου σωθέντων τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως πράξεσι· προσγινομένου δὲ κἀκείνου μάλα *ἀσμένου, καὶ συμπολεμοῦντος καὶ σώμασι καὶ ναυσί, καὶ χρυσῷ· καὶ τίνα γῆς ἢ θαλάσσης τόπον ἀφορμὴν οὐ παρέχοντος τῷ πολέμῳ; ἣν μὲν οὖν οὐδείς, ὅστις οὐκ ἂν ἤλπισεν ἔξωθεν, οὑτωσὶ σκοπῶν, ἀναρπασθήσεσθαι νῦν ἤδη τὴν πόλιν, οὕτω κοινῷ πολέμῳ βαρβάρων τε καὶ ἑλλήνων συνεχομένην· οἱ δὲ οὕτω μετέστησαν τὰ πράγματα, ὥσπερ ἁπάντων τούτων *οὐ κατ᾽ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ αὐτῶν γινομένων, ἢ στρατηγούντων σφίσι τῶν πολεμίων. διέλαβον δὲ τροπαίοις τὸν ἑλλήσποντον ἄλλους *ἄλλοσε καταδιώκοντες· ὥσπερ μελέτας μᾶλλον ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἢ ναυμαχίας πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀεὶ ποιούμενοι. εἴρηταί τε, καὶ ἐνεθυμήθην ὡς ἑτέρῳ προείρηται. τέλος δὲ ἐπὶ κυζίκῳ συμπεσόντες ὁμοῦ λακεδαιμονίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἑλλάδος, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἀσίας βαρβάροις, καὶ Φαρναβάζῳ· λαμβάνουσι τὰς ναῦς, παρὰ τοσοῦτον οὐ πάσας, παρ᾽ ὅσας διέφθειραν. ὥστε *ἡ μὲν τοσοῦτον ὑπερβληθεῖσα ὑπὸ τῆς συστάσεως πόλις, οὐδ᾽ ὄνομα εἰρήνης ἐπ᾽ ἐκείνων τῶν χρόνων ἐνενόησεν. *οἱ δ᾽ ἀπὸ τοσούτων καὶ τηλικούτων πλεονεκτημάτων ὁρμώμενοι πληγέντες, κατέφυγον εὐθὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην. ἔτι δὲ αὐτὴ μὲν πρὸς ἅπαντας πολεμεῖν ὁμοῦ ἠναγκάσθη τοὺς ἐπιόντας, ἢ κινοῦντας. τῶν δ᾽ ἐναντίων οἱ πλεῖστοι πρὸς μέρος αὐτῆς *αὐτήρκεσαν. ἀθρόας δὲ τῆς δυνάμεως ἢ τὶς ἢ οὐδεὶς ἐπειράθη. ὥστε ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις νενίκηκε μὲν πολλὰ δὴ πολλάκις, αὐτὴ δ᾽ ἴσα καὶ ἀήττητός ἐστι. τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι αὐτῆς μὲν οὐδεὶς ἐκράτησεν. οὐδεὶς γὰρ αὐτῆς τὴν γνώμην παρεστήσατο, ἀλλὰ στρατιαὶ γέγονε πάντα τὰ ἀτυχήματα: αὕτη δὲ τὰς γνώμας τῶν ἐναντίων ἅμα τοῖς ἔργοις δεδούλωται. Ξέρξην μὲν φυγὴν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ποιήσασα ἐν εὐχῆς μέρει, λακεδαιμονίους δὲ ἀνακλίνασα οὐκ ἧττον τοὺς ἀκούοντας, ἢ τοὺς ἐν ταῖς μάχαις παρόντας καὶ πταίσαντας αὐτῶν.

[εἰς τί ἀνέκλινεν, ἢ εἰς τὸ ἐπιθυμῆσαι εἰρήνης·]

Εἰρήνην γὰρ λακεδαιμόνιοι ἀπηξίωσαν ποιήσασθαι πρὸς θηβαίους, μόνῃ τῇ τῶν ἀθηναίων πόλει νομίζοντες εἴκειν, εὐπρεπῆ συμφορὰν εἶναι. ἀναμιχθέντες δὲ τοῖς ἄλλοις *πολεμίοις· χόλη

οὐ μᾶλ-

* al. ἂν ἔτι τις παραβάλλοι.
* al. εὐφυΐας. καὶ τάξιν διαίτης.
* ἀσμένως.
* al. ὑπὲρ τῶν, ἀλλ κατ᾽ αὐτῶν.
* ἄλλοτε.
* al. εἰ μὲν.
* al. οὐδ᾽.
* ἀντήρκεσαν

οὐ μᾶλλον σώζειν ἑτέρους εἶχον, ἢ τῶν ἄλλων ἐδέοντο σώζειν σφᾶς [οἵ γε ὀλίγων μὲν πλείους ὄντες ἢ πεντήκοντα] οἱ πρῶτοι ταῦτα * βουλεύσαντες ὁμοῦ πρός τε τὴν λακεδαιμονίαν ἀρχὴν γῆς καὶ θαλάττης οὖσαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κινδυνεύειν ὑπέστησαν· οἰόμενοι δεῖν ἢ ζῆν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἢ μὴ προσορᾶν τὸν ἥλιον κακίας μάρτυρα ἑαυτοῖς γινόμενον. ἐνόσησε μὲν γὰρ τῇ τῶν πάντων ἀνθρώπων φύσει, ἰάθη δὲ τῇ ἑαυτῆς. ὥστε καὶ τοῦτο ζῆλον αὐτῇ μᾶλλον ἤνεγκεν ἢ συμφοράν. κρατήσαντες [δὲ] εὐτυχίᾳ τοὺς ἐχθροὺς, ἐπιεικείᾳ τοὺς οἰκείους ἐνίκησαν. χρησάμενοι δὲ ἀμφοτέροις, καὶ τῇ παρὰ τοὺς ἀγῶνας ἀνδρείᾳ, καὶ τῷ μετὰ τὰς πράξεις ἃ δεῖ βουλεύσασθαι· οὕτως ἀνεκτήσαντο τὴν πόλιν. ὥστ᾽

*al. δὲ βουλεύσ.

εἴ τις βούλοιτο μὴ * πάντα διηγεῖσθαι * ἐνεῖναι κλέψαι τὴν * σύμπασαν ἐπὶ τοῦ πολέμου συμφοράν· οὕτως ἀκολούθως ταῖς ἄνω πράξεσι τὰς ἐφεξῆς καὶ προείλοντο καὶ κατώρθωσαν.

* al. πάντας.
* ἔνιοι & συμβᾶσαν.

σχόλιον. [πόσῃ τινὶ τῇ περιουσίᾳ χρὴ νομίζειν ταύτην ὑπεραίρειν.]

ὃ δὲ οὐδενὸς ἧττον τῶν ὑπ᾽ ἐκείνων πραχθέντων ἄξιον εἰπεῖν τε καὶ τιμῆσαι. λακεδαιμονίων γὰρ ἃ τοῖς τριάκοντα ἐδάνεισαν ἐπὶ τὸν δῆμον ἀπαιτούντων, ἐπειδὴ συνέβησαν, * συνεξέτισεν ὁ δῆμος, ἵν᾽ * ἔργῳ τὰς συνθήκας βεβαιώσῃ). παράδειγμα δὲ ἀνθρώποις τῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἐλπίδων ἐγένετο ὁ δῆμος ἤδη συνειλεγμένος· ἅμα τε εἰς χεῖρας παρῆσαν, καὶ σχεδὸν εἰς λόγους, ὥσπερ ὑπὲρ ἀλλήλων, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμήσαντες ἑκάτεροι· ὥστε μὴ εἶναι διελέσθαι, πότερον τῶν ἐναντίων ἦν καταρᾶσθαι τὴν στάσιν, ἢ τῶν εὔνων * συνεύξασθαι τῇ πόλει τοῦτόν γε λυθείσῃ τὸν τρόπον. ἐπεὶ δὲ τῆς εἰρήνης ἐμνήσθην, πάλιν ἐνταῦθα ἐπανελθεῖν βούλομαι βραχύ τι. ὥστε καὶ πρώτη τοὺς βαρβάρους καὶ μόνη νενίκηκε· καὶ σὺν ἄλλοις γινομένη, οὐκ ἔλαττον τοὺς συμπαρόντας ἢ τοὺς ἀντιπάλους ἐνίκα. ὥσπερ οἱ θηρᾶν ἀδύνατοι, τὸ ληφθὲν ἀπροσδοκήτως οὐ μεθιᾶσιν. οὐδ᾽ ἂν ἀποδόσθαι τις ἀξιώσῃ, τῆς ἀξίας τιμήσαιντ᾽ ἄν· ἀλλὰ τὴν αὑτῶν ἀδυναμίαν προστιθέντες πλεονάζουσιν. ἡ δὲ, οἶμαι, συνειδυῖα ἑαυτῇ κρείττων οὖσα τοῖς ὅλοις, οὐδὲ πώποτε ἐμικρολογήσατο, ἐξ ἴσου τοῖς παροῦσι τὰ ἀπόντα ἐλπίζουσα. διὸ πάντα ῥᾷον τοῖς πολεμίοις ἀπέδωκεν, ἢ ἐκεῖνοι τὰ σφέτερα αὐτῶν ἀπῄτησαν. ἴσως μὲν οὖν κἀγώ τισιν * ἄτοπον ποιεῖν δοκῶ· μεμφόμενος μὲν (τοὺς συγκρίνοντας ἀθηναίοις λακεδαιμονίους) αὐτὸς δ᾽ εἰς τοὺς ὁμοίους λόγους παρεληλυθὼς, καὶ δι᾽ αὐτά γε ταῦτα εἰρηκὼς αὐτοὺς, δι᾽ ἅφημι δεῖν μὴ λέγειν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῶν γε τούτων καὶ μάλιστα ἄν τις κατίδοι, ὡς οὔτε ἡ χάρις θαυμαστὴ, ἣν οἷον) τῇ πόλει κατατίθεσθαι, οὔτε ἐξεπιτηδὲς τά γε τοιαῦτα ἀγωνιστέον.

* συνέτισεν.
* ἔργων.
* ἀ. συνεύξασθαι.
* κο. ἦν ἄτοπον.

σχόλιον. [ἀλλὰ κατὰ τὸ πάρεργον οἷον ὥσπερ νῦν ἐγώ·]

ὥστε εἴ τις * ἀξιοῖ, καὶ ἡμῖν ἄρρητα ταῦτα εἶναι, σχεδὸν τούτου χάριν εἴρηται. καὶ λακεδαιμόνιοι, (οἱ) τῶν ἑλλήνων προέχοντες καὶ προκινδυνεύοντες ἐν ταῖς χρείαις, παῖδες τῇ πόλει παραβάλλειν εἰσίν. ὥστε ἐβουλόμην ἂν καὶ τὰ τρόπαια ἃ νῦν μέλλω λέγειν ἀπ᾽ ἄλλων ὑπάρχειν ἀνακείμενα τῇ πόλει, καὶ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι προστιθέναι τοῖς πολλοῖς, ὅτι ἀπὸ λακεδαιμονίων.

* Ald. ἀξιοίη.

ARISTIDES.

ſalutem non tam afferre quàm poſtulare poſſent, [erant verò paulò plures quàm quinquaginta.] primi huius conſilij auctores, pariter contra Lacedæmonios mari, terráque imperantes, & eos qui in vrbe erant, periculosè obiecerunt: quod exiſtimarent ſibi vel liberis viuendum, vel ignauis oppetendum eſſe, ne Solem conſcium intuerentur. Vt enim iuxta communem hominum naturam ægrotauit, ita iuxta ſuam fuit ſanata, laudémque ex eo maiorem, quàm cladem percepit. Quod cum feciſſent, tum deinde hoſtibus fortitudine, & amicis æquitate ſuperatis, partim bellicis viribus, partim maturo poſt res geſtas conſilio, patriam recuperarunt. Quapropter ſi quis omnia non ſtudeat complecti, is acceptam in bello cladem poteſt diſſimulare, quandoquidem ſequentes res eodem, quo priores, conſilio ſunt & euentu peractæ.

SCHOLION. *Qua exſuperantia hanc euehendam eſſe vrbem exiſtimandum.*

Iam illud nihilo ſecius quàm ſuperiora, tum narrare tum admirari debemus, quod cum Lacedæmonij ea quę XXX. viris contra populum mutuauerant, poſtquam inter eos conuenit, populus ex parte perſoluit, quo firmitas fœderibus maior accederet. Populus enim ibi collectus, aliis in aduerſis bene ſperandi exemplum præbebat, ſimúlque in manus, ac prope in ſermonem conuenerat, quaſi pro ſe inuicem dimicaturi, vt dici non poſſit, vtrum deteſtanda magis eſſet aduerſariorum ſeditio, quàm verò ciuitati hoc modo liberatę* optanda. Et cum pacis mentionē feci, parum quiddam de ea repetam.

* fortè pro εὔνων legendū εὐχῶν.

Quapropter & ſola Barbaros & prima vicit, cum aliiſque coniuncta, ipſa non minus atque hoſtes ſuperauit. Quemadmodum qui venari neſciunt, ſi quid inſperantes ceperint, non dimittunt, nec niſi cariſſimè vendunt, imbecillitate ſua rei pretium metientes. Hæc autem cùm ſe toto genere præſtare cognoſceret, nunquam ſordidius ſe geſſit, quoniam de abſentibus non leuius quàm de præſentibus ſperabat, ideóque citius omnia hoſtibus, quàm illi ſua peterent, reddidit.

Comparatio.

Comparationes iſtas ægrè fero, quamquam & ipſe quibuſdam abſurdè facere videbor, qui in eum ſermonem, quem vituperabam, inciderim, eúmque ea de cauſa, propter quam fuerat omittendus, habuerim. Quinimò hinc vel maximè perſpicitur, nec magnam illos ab vrbe gratiam inire, nec hæc eſſe de induſtria tractanda.

SCHOLION. *Sed per tranſennam quemadmodum nunc ego facio.*

Quapropter ſi quis à nobis etiam hæc velit præteriri, hactenus certè dicta ſunt. Et Lacedæmonij qui pro Græcis, vt principes opponere ſe ſolebant, puerorum vicem vrbis comparatione ſubeunt. Quid? quod tam inuitus in hunc ſermonem incidi, vt etiam trophæa quæ recenſebo, ab aliis eſſe vrbi parta cupiam, ne pleriſque Laconicū nomen eſſet inſerendū.

ARISTIDES. Quoniam verò res ipſæ nos huc adigunt, hæc non tam contentionis gratia dicemus, quàm ne res omnes tranſcamus, vt in quibuſdam fecimus, nec eſt leuiter progrediendum. Nec tam vnum ediderunt beneficij genus, quàm nullum omiſerunt. Multæ autem eorundem temporum res velut in hiſtoria mihi occurrunt, quas adeò non poſſum facile cunctas explicare, vt ne duci quidem vlli queam ſufficere. Earum verò quas, quibus omiſſis, recenſebo? Iam illud maximam meretur admirationem, omnémque ſuperat humanam naturam. cùm poſſent Lacedæmoniis terra marique pro famulis vti, vel calamitati ſuæ relinquere, quos & ſocij, & finitimi, & ſerui omnes oppugnabant: nihilominus æquo iure eos admiſerunt, & cùm Thebani inſtar flammæ ad vrbem Laconicam & reliquas Peloponeſi partes ferrentur, ſoli ex Græcis & Barbaris reſtiterunt. Quas ob res eo loco ſunt ab omnibus habiti, vt vrbs totius ſocietatis curia conſtitueretur. Præterea vtrum ciuitatem, an fœdera reprehendunt? Si enim ciuitatem accuſant, nihil de rebus maximis, à quibus vrbs celebratur, videntur cognoſcere: ſin fœdera, vtique aliis ea diſſimilia iudicant: itaque fit, vt quod in vituperium rei proferunt, eo laudent vrbem. Nam & ciuitatis & hominis cuiuſuis vitium ita demum cognoſcitur, ſi mala in eo vel ſola, vel bonis plura, aut maiora (vt & hoc adiiciamus) cernuntur. Qui autem omnibus examinatis, vnum aliquid, aut item alterum reprehendunt, ij reliquis omittendis tacite laudant, præſertim ſi non de homine, verùm de ciuitate, eáque totius Græciæ antiquiſſima, plurimiſque rebus præclarè geſtis celeberrima iudicium fiat. Omne enim imperium à potentioribus contra æquitatis legem exercetur. Quomodo alioqui aut æquum ſit, aut iuſtum, vt quis alienæ terræ tributum imponat, aut leges præter neceſſitatem ferat, aut iura illis vel iuſſa det, aut belligeret, aut quæ ſua non ſunt occupet? quandoquidem iſta præter æquitatem fiunt. Quare ſi quis exactius iuris naturam velit perquirere, nec potius aliquid rerum naturæ concedere, quàm ſophiſtam agere, is iam protinus omnia imperia, & magiſtratus abrogabit, cum ea potentioribus ſeruentur, atque etiam ad Deos ipſos præ nimia ſapientia procedet, eóſque, quód non æquo iure cum hominibus agant, ſed imperium ſibi arrogent, calumniabitur. Sed hæc, vt arbitror, ab iis diſputantur, qui in angulis educati, Solem nunquam viderunt, à quo ſolent aliæ ſtellæ lumine priuari. Sin hęc neceſſariò cum omni imperio cohærent, éſtque hoc imperij ius, vt princeps potiori ſit iure quàm cæteri: ita demum cedam, ſi qua vel Græca, vel barbara poteſtas minus imperij iure, qaàm populus Athenienſis, vſa demonſtretur. Quemadmodum enim in præclaris conſiliis optimi alicuius viri morem ſecutus eſt, ita in iis quæ calumniantur nonnulli, non ſecundùm communem hominũ naturam, ſed imperij neceſſitate ductus peccauit.

νῦν δὲ * αὐτὰ τὰ πράγματα ταύτην ἄγει. ὥστε οὐ τοῦ παρεξετάσαι χάριν εἰρήσεται· ἀλλὰ τοῦ μὴ παντάπασι τὰς πράξεις παρελθεῖν· καὶ γάρ εἰσιν αἷς παρεξέλιπον. δεῖ δὲ, ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦ τυχόντος δρόμου, καὶ οὐχ ἓν εἶδος εὐεργεσίας ἐπεδείξαντο. ἀλλ' οὐδὲν εἶδος εὐεργεσίας ἀπέλιπον. περιίσταται δέ με παντοδαπὰ, ὥσπερ ἐν * συγγραφῇ τῶν αὐτῶν χρόνων, καὶ μὴ ὅτι πάντα διεξελθεῖν εὔπορον, ἀλλ' οὐδενὸς στρατηγοῦ πάντα ἑξῆς· ὧν τί παρεὶς, τίνος μνησθῶ; τὸ δὲ δεῖ μάλιστα τῆς ἐκείνων φύσεως ἀγασθῆναι, καὶ κρεῖττον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἡγήσασθαι. ἐξὸν γὰρ ἑαυτοῖς ἀκολουθοῦντας ἔχειν Λακεδαιμονίους, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· ἢ περιιδεῖν ἐπὶ κεφαλὴν ὠθέντας, συμμάχων, περιοίκων, οἰκετῶν ἁπάντων ἐπανεστηκότων· ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἐδέξαντο. καὶ προσφερομένης ὥσπερ φλογὸς τῆς Θηβαίων δυνάμεως ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου· μόνοι καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων προστάντες ἐκώλυσαν. ἐξ ὧν οὕτως ὑπὸ πάντων ἑωρῶντο, ὥστε καταστῆναι τὴν πόλιν συνέδριον τῆς συμμαχίας ἁπάσης. ἔτι τοίνυν πότερον τῆς πόλεως, ἢ τῶν συμβάντων κατηγοροῦσιν; εἰ μὲν γὰρ τῆς πόλεως οὐδὲν, ὡς ἔοικε, τῶν μεγίστων ἐπίστανται, ἀλλ' ἐκπέφευγεν αὐτοὺς * ἀφ' ὧν ἡ πόλις γνωρίζεται. εἰ δὲ τὰ συμβάντα μέμφονται, οὐχ ὅμοια τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔοικεν, οἷς προείλετο ἡ πόλις νομίζοντες, οὕτω μέμφονται· ὥστε ἐξ ὧν τὸ πρᾶγμα κακίζουσι, τὴν πόλιν ἐγκωμιάζουσι. τόν τε γὰρ κακία πόλεως καὶ ἰδιώτου δείκνυται, ὅταν ἢ μόνα τῷ προσῇ τὰ ὑπάντια, ἢ πλείω τὰ φαῦλα τῶν ἐπιεικῶν ἐλέγχῃ τις, ἢ μείζω. προσκείσθω γάρ, ὅταν δι' ἐξετάζων διὰ πάντων, ἑνὸς ἢ δυοῖν λαμβάνῃ, λέληθας ἐπαινῶν οἷς ἀφίης. ἄλλως εἰ μηδ' ἰδιώτου ποιῇ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ πόλεως, καὶ ταύτης πρεσβυτάτης τῶν ἑλληνίδων, καὶ ᾗ πλεῖστα ὑπάρχει τὰ δέοντα συμβάντα. ἅπασα γὰρ δήπουθεν ἀρχὴ τῶν κρειττόνων ἐστι, καὶ παρ' αὐτὸν τὸν τῆς ἰσότητος νόμον. εἰ δὲ μή· πῶς ἴσον, ἢ πῶς δίκαιον, ἢ φόρους * ἐκλογεῖν ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας, ἢ νόμους τιθέναι τοῖς οὐδὲν δεομένοις; ἢ κρίνειν τὰ ἐκείνων, ἢ * προστάττειν, ἢ πολεμεῖν, ἢ κτᾶσθαι τὰ μὴ προσήκοντα. ὅλως γὰρ οὐδὲν τούτων ἀπὸ τοῦ ἴσου γίνεται. ὥστ' εἴ τις ἀκριβολογεῖται περὶ τῶν δικαίων, καὶ σοφιστὴς εἶναι μᾶλλον βούλεται, ἢ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει συγχωρεῖν· οὐκ ἂν φθάνοι διαγράφων πάσας ἀρχὰς καὶ δυνάμεις ἁπλῶς· ὡς ἅπαντά γε ταῦτά ἐστιν ἐν τῷ θεσμῷ τοῦ * κρείττονος. εἶτα ὑπὸ σοφίας ἄνεισι μέχρι τῶν θεῶν, ἐλέγχων, καὶ λέγων· ὡς οὐδὲ οὗτοι τοῖς ἀνθρώποις ἐξ ἴσου προσομιλοῦσιν. ἀλλ' ἡγοῦνται κρείττους εἶναι. ἀλλ' οἶμαι ταῦτ' ἐστι γωνίας ἀξίων ἀνθρώπων, καὶ τὸν ἥλιον οὐχ ἑωρακότων, ὃς ἀφαιρεῖται τοὺς ἄλλους ἀστέρας τὸ φαίνεσθαι. εἰ δὲ ἀναγκαῖον τὸ ἁπάσῃ * δυνάμει καὶ πάσῃ περιουσίᾳ τὰ τοιαῦτα προσεῖναι· καὶ οὗτός ἐστιν ἀρχῆς θεσμὸς, μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου πρὸς τοὺς ὑπηκόους κρίνεσθαι:

* al. γραφῇ.

ποτε νικῶν ἁπτέσθω τις, ὅταν δείξῃ τῶν ἄλλων εἴτε ἑλληνικῶν δυνάμεων, εἴτε καὶ βαρβαρικῶν βασιλειῶν, ἥν τινα οὖν ἐλάττονι τῷ τῆς πλεονεξίας * γεγονημένῳ χρησαμένην, ἢ τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμόν ἐστιν εὑρεῖν. φανήσεται γάρ, ἃ μὲν διαφερόντως ἐβουλεύσατο, ἑνὸς ἀνδρὸς ἤθει κεχρημένος τοῦ βελτίστου· ἃ δὲ ἐγκαλοῦσί τινες, οὐ τῇ κοινῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐξαμαρτών, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀρχῆς ἀκολουθήσας ἀνάγκῃ.

καὶ δυνάμει μὲν ἀρχὴν καταστὰς τὸ ἐξ ἀρχῆς, φιλανθρωπίᾳ δὲ τὸ τῆς ἀρχῆς δεδωκώς, ἑκὼν μηδείς, καὶ σχεδὸν τῶν ἐγκλημάτων αἴτιος καὶ αὐτὸς γεγονώς. πλείστῳ γὰρ τῷ κοινῷ καὶ μετρίῳ πρὸς ἅπαντα χρησάμενος, καὶ τρόπον τινὰ τῆς πολιτείας μᾶλλον κοινωνοὺς ποιησάμενος, ἢ δυναστείας νόμῳ κατέχων. ταὐτὸν τοῖς χρηστοῖς ἔπαθε τῶν δεσποτῶν. οὐ γὰρ διὰ τὴν ἄλλην ἐπιείκειαν χάριτος παρ' ἐνίων ἔτυχεν. ἀλλ' εἴ τι προσηνάγκασεν, ἐπιφανῶς ἔδοξε βιάζεσθαι. καὶ μὴν εἰ μὲν ἔχοντας τὸ τῶν ὑπηκόων σχῆμα ταῦτα * εἰργασμένος φαίνεται, δῶμεν τοῖς ἐθέλουσι βλασφημεῖν: εἰ δὲ τοὺς μὲν ἀποστάντας, καὶ παρ' ἀξίαν ὑβρίσαντας εἰς αὐτόν· τοὺς δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ πολεμίους ὄντας· ποτέροις ἄξιον ἐγκαλεῖν; οἶμαί γε τοῖς τὴν ἀνάγκην παρασχοῦσιν. ἐπεὶ κἀκεῖνό μοι δοκοῦσιν, ὥσπερ ἐνέχυρον αὐτὸ τοῦτο ἔχοντες, ἐπαρθῆναι. καὶ τούτῳ μάλιστα πιστεύσαντες ἁμαρτεῖν, * οὐ τῷ διὰ τέλους κρατήσειν τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ μηδ' ἂν ληφθῶσι, μηδὲν δεινὸν πείσεσθαι, ὡς Ἀθηναίους γε πεφυκότας σώζειν. δῆλον δέ. ἃ γὰρ περὶ Μιτυληναίων μετέγνωσαν, τίς ἔχει νικῆσαι πόλις, οἷς ἐξ ἀρχῆς ἐβουλεύσαντο; ἐκεῖνοι γὰρ ἃ μὲν τῇ προτεραίᾳ διέγνωσαν, τῆς κρίσεως ἦν, καὶ ὧν ἠδίκηντο· ἃ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν, τῆς πόλεως ἦν μόνης. καὶ ἡ τριήρης τὴν τριήρη κατειλήφει. θαυμάζω δέ, εἰ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τῷ ἔργῳ πάντες ἀπολογίαν τιμῶσι· τῆς πόλεως δὲ οὐχ ὁρῶσιν οἱ σεμνοὶ τὰ ἔργα, δι' οἵων καὶ * ὅσων ἀπολελόγηται περὶ τούτων, καὶ ἡλίου μὲν καὶ σελήνης οὐχ ὅσα βλάπτουσι, κατηγοροῦμεν· ἀλλ' ὅσων ἀγαθῶν αἴτιοι γίνονται, θαυμάζομεν: τὴν πόλιν δ' ἐξ ὧν ἐνίοις προσέκρουσεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ὧν ἅπασιν ὡμίλησεν· * οὐδ' ἐκ τῆς ὅλης φύσεως κρινοῦμεν; οὐκ οἴομαί γε. ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ τῶν θεῶν κατηγοροίη τοὺς σκηπτούς, καὶ τὰς βροντάς, κἂν εἴ τι σφαλῇ, τὰς ὅλας καὶ κοινὰς αὐτῶν εὐεργεσίας, * ἀμελήσας σκοπεῖν. ἔχων δὲ πολλὰ καὶ τῶν ὕστερον εἰπεῖν, καὶ μάχας ἀτόπους, καὶ τολμήματα θαυμαστά, καὶ καρτερίας ὑπερφυεῖς· οὐκ ἐθ' ὁρῶ τὸν καιρὸν ἀρκοῦντα. τοσοῦτον δέ τι προσθεὶς τοῖς περὶ τούτων λόγοις, ἀπαλλάττομαι. ὥσπερ γὰρ προειδυῖα ἐξ ἀρχῆς ἡ φύσις περὶ τῆς πόλεως, ὅσον * περιέξει τοῖς ἔργοις τῶν ἄλλων· κατεσκεύασε τὸ αὐτῇ πρὸς ἀξίαν τοὺς λόγους, ἵνα αὐτή τε κοσμοῖτο ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς ἀγαθῶν· κἂν τισι τῶν ἄλλων δέῃ, καὶ τοῦτ' * ἔχῃ μετὰ τῶν ἄλλων χαρίζεσθαι. πρότερον μὲν οὖν τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' ὑμᾶς τῶν Ἑλλήνων, διεσώζετε· νυνὶ δ' ἀτεχνῶς πάντας ἀνθρώπους, καὶ πάντα γένη τῇ καλλίστῃ τῶν εὐεργεσιῶν ἀνέχετε, ἡγεμόνες παιδείας καὶ σοφίας ἁπάσης γινόμενοι. ἀλλὰ μὴν πέντε μέν εἰσι μνῆμαι βασιλειῶν· μὴ γένοιτο δὲ πλειόνων. τούτων (δ') ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσσυρίων τῆς πρεσβυτάτης, αἱ πρῶται τῆς πόλεώς εἰσι πράξεις, καὶ ὅσα τῶν θείων εἰς τοῦτον ἐμπίπτει τὸν χρόνον· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ηὔξετο ἡ πόλις· τὴν δὲ τρίτην, διὰ τέλους ἐνίκησεν· ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ μόνη μὲν ἀντέσχεν, ἄριστα δ' ἀπήλλαξε τῶν ἄλλων. ἐπὶ δὲ τῆς πάντα ἀρίστης καὶ μεγίστης, τῆς νυνὶ καθεστηκυίας τὰ πρεσβεῖα παντὸς ἔχει τοῦ Ἑλληνικοῦ· καὶ πέπραγεν οὕτως ὥστε μὴ ῥᾳδίως ἄν τινα αὐτῇ τὰ ἀρχαῖα ἀντὶ τῶν παρόντων συνεύξασθαι· γνοίη δ' ἄν τις ὅσον τῇ πόλει περιῆν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος,

Cúmque potentia ſua imperium eſſet ab initio adeptus, per humanitatem vltrò dimiſit, ac ipſe penè ſibi criminum eſt auctor factus. Nam cùm maxima erga omnes familiaritate, atque moderatione vſus eſſet, eóſque magis in reipub. ſocietatem quodammodo vocaſſet, quam principatus iure cohibuiſſet, idem ferè, quod ſolet benignis dominis accidere, paſſus eſt, vt non propter cæteram æquitatem gratioſus eſſet, ſed cùm quid poſtularet, apertè vim facere videretur. Quin ſiquidem in eos, qui pro ciuibus ſeſe gerebant, hæc perpetrauit, nihil vero quo minus incuſetur: ſin vero quia partim defecerant, eúmque præter dignitatem contumelioſè acceperant, partim apertos hoſtes profitebantur, dubium non relinquitur, quin ij qui neceſſitatem attulerunt, crimen omne ſuſtineant. Nam & illi eo quaſi pignore videntur eáque fiducia elati peccaſſe, non quod vrbe perpetuò ſe potiri poſſe crederent, ſed quod nec victos grauius quidquam eſſe paſſuros confiderent, quum Athenienſes natura eſſent ad homines conſeruandos propenſi. Quod enim de Mitylenenſibus decretum reuocarunt, quæ poteſt ciuitas primis conſiliis vincere? Vt enim quæ pridie ſtatuerant, iudicij erant, & iniuriæ acceptæ: ita quæ poſtridie mutarunt, ſolius erant vrbis, cum quidem triremis vna eſt alteram aſſecuta. Iam cum hominis cuiuſuis defenſionem cum facto coniunctam omnes recipiant, miror eos vrbis res geſtas tot ac tantas, quibus illa ſe purgat, non conſiderare. An verò Solem quidem ac Lunam, non ob damna, quæ nobis dant, accuſabimus, ſed propter commoda ab ipſis profecta mirabimur: de vrbe non ex vniuerſa eius natura, & cum omnibus conſuetudine ac familiaritate, ſed ex offenſionibus aliquot iudicabimus? non puto. niſi quis etiam fulmina Deorum, ac tonitrua, motúſque terræ velit calumniari, neglectis communibus, atque vniuerſis beneficiis.

Quamuis autem multa quoque poſteriorum temporum bella, inuſitata & inaudita conſtantia, narrationi meæ reliqua ſint, tempus tamen me deficit. Quapropter vnum ſi addidero, totum de hac re ſermonem concludam.

Natura quaſi ſciens fore, vt rebus geſtis alios vrbs longè vinceret, orationes ei & literas pro dignitate tribuit, quo & ipſa ſuis gauderet ornamentis, & aliis, ſi opus eſſet, vnà cum reliquis impertiri poſſet. Cùm ergo prius Græcos ad vos confugientes ſeruaueritis, nunc omnes homines, gentéſque cunctas pulcherrime excipitis, xenio ſapientiæ, & doctrinæ duces omnibus vos præbentes, cunctóſque purgantes. Iam cùm quinque memorentur regna (nec verò plura naſcantur) in eorum antiquiſſimum Aſſyrium, primæ vrbis res geſtæ, & quæ iis propitiis acta ſunt, inciderunt: in ſecundo * creuit vrbs: tertio ipſa vicit: quarto cũ ſola reſtitit, tum optimè omnium liberauit: in hoc autem omnium optimo ac maximo, totius Græciæ primas tenet, ita vt non debeat ei quiſquam antiquum ſtatum loco præſentis exoptare. Quanta verò fuerit vrbis ab omni tẽpore præſtãtia, facile admodũ cognoſceremus

- ARISTIDES
- * ἠργασμένοι.
- * al. ὅτι οὐ κρατήσειν.
- * τίνων.
- * οὐδ' ἐκ.
- * al. ἀμελεῖς.
- * al. τοῖς ἔργοις περιέξει.
- Athenæ doctæ.
- Monarchiæ quinque.
- * ἠρέτο, capta eſt.

ARISTIDES. ſi eius ornamenta non quidem omnia (nam id omnino fieri non poteſt) ſed aliquot in varias vrbes ac regiones diſtribuentes, earum deinde comparationem quaſi poëtarum aut choreatum inſtituamus: non enim mihi facile videtur, vincentem inuenire: vt ſi aliæ, verbi gratia de prima hominis creatione glorientur, quædam, de frugibus vel primùm inuentis, vel plurimum communicatis, nonnullæ de legibus aut feriis ſolemnibus conſtitutis, aliæ de ſitu commodiſſimo: quædam de ſapientia, vel rebus bellicis, nonnullæ de Græcis exceptis, vel coloniis deductis: reliquæ denique de alia re quauis, quæ vrbi contigerit. Sic apertiſſimè quanto reliquas interuallo vrbs ſuperet, oſtendemus, cum ipſa, quæcunque toti Græciæ ſeparatim ſufficerent, ſola complectatur. Quin & donum quod ſit maximum, non facile diſcernetur, verùm ſi hîc ciuitatum quoque fiat contentio, vt alia Cereris fructus afferat, alia Bacchi, nec ſolius vitis, ſed & aliorum, quæ feruntur: tertia verò Mineruæ donum, idque duplex, multis vtique ciuitatibus gloriandi materiam, ceu de præſtantiſſimo munere ſingulis dabimus.

Athenarum cũ aliis Vrbibus comparatio.

Atque hæc quidem hactenus. Magnitudo autem vrbis & reliquus apparatus, omnino fortunæ Athenienſium, & nominis amplitudini reſpondet, ſiue ipſum ciuitatis ambitum, qui maximus eſt & pulcherrimus in tota Græcia, conſideres, ſiue mœnia ad mare quondam vſque pertinentia, & itineris diurni longitudinem complexa, alióſque ad mare circulos vrbanis oppoſitos. Quid quod * vici quidam oppidis aliis ſplendidiores cernuntur, omniſque ornatus, tam qui à natura, quàm qui ab arte petitur, æqualiter, & vrbi tributus eſt, & regioni. Ad naturam quidem pertinet aër tam eximius, & portus, qui ſinguli multorum inſtar eſſe poſſint. Tum arcis ipſius ſitus, & velut auræ gratia afflans vndique. Iam illud in his notatu dignum, cum aliæ vrbes cœli bonitate regioni ſuæ cedant, vrbs tamen quem tota Attica bonum, eum habet optimum ac puriſſimum aërem, adeò vt vel eminus è cœlo ſuperiore tanquam iubare cognoſcatur. Atque hæc quidem è natura ſunt, pauca de multis collecta. Quæ autem ad artem referuntur, eorum quid vel maximum vel primum ponam neſcio. Sunt enim hic & templa maxima omnium atque pulcherrima, & ſimulacra, exceptis cœleſtibus facilè prima, tam venuſta, quàm noua, & bibliothecæ, qui proprius eſt Athenarum ornatus, & lauacra multum delicata, iſtique diætæ conuenientia, & curricula atque gymnaſia. Quocirca ſi quis Erichthonios, Cecropes, fabulas, fruges, trophæa, terrenas res & marinas, litteras, viros, reliqua omnia, quibus ætatem tranſegit, vrbi detrahat, eaque ratione, qua reliquas ciuitates, quæ ſeſe nunc venditant, conſideret, victoriam nihilominus iis, quæ adhuç in ipſa cernuntur, facilè auferet.

Athenarum magnitudo. — * δῆμοι. — *Portus Piræei.* — *Bibliotheca.*

εἰ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῇ, πάντα μὲν οὐκ ἴσως δυνατὸν, μᾶλλον δὲ σαφῶς ἀδύνατον· ἀλλ᾽, ὅσα γε ἐγχωρεῖ, μερίσας ἄλλο ἄλλῃ πόλει καὶ χώρᾳ, προσθεὶς· εἶτα ἀγῶνα τῷ λόγῳ ποιήσαι καθάπερ ποιητῶν ἢ χορῶν. οὐ γάρ μοι δοκεῖ τὴν νικῶσαν εὑρεῖν ἂν ῥᾳδίως· οἷον εἰ φιλοτιμοῖτο ἡ μὲν, ὡς πρώτη τεκοῦσα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ἡ δὲ, ὡς πρώτη δείξασα τοὺς καρποὺς· ἡ δὲ, ὡς πλείστοις μεταδοῦσα· ἡ δέ τις, ὡς νόμους καταδείξασα· ἡ δὲ, πανηγύρεις· ἡ δὲ, ὡς ἐν καλλίστοις κεῖται γῆς ἅμα καὶ θαλάττης· ἡ δὲ, τοῖς τῆς σοφίας ἀγαθοῖς ἀγάλλοιτο· ἡ δὲ, τὰς ἐν τοῖς πολέμοις πράξεις καταλέγοι· ἄλλη δὲ ὅσους ὑπεδέξατο τῶν ἑλλήνων· ἡ δὲ, τὰς ἀποικίας ἃς ἀπέστειλεν· ἡ δὲ, ὅτι καὶ δοίη τις ἄλλη τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει. φημὶ *ἔγωγε μάλισ᾽ ἂν οὕτω γενέσθαι καταφανὲς, ὁπόσοις ποσὶ τοῖς κρείττοσιν ἡ πόλις [* al. ἐγὼ] *ἡμῖν τὰς ἄλλας παρελήλυθεν. ἃ γὰρ ἐξαρκεῖ [* ἡμῶν.] νενεμημένη τῇ ἑλλάδι, ταῦτα μόνη συλλήβδην ἔχει. καὶ μὴν τῶν γε δωρεῶν ὡσαύτως τὴν μεγίστην οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν· ἁμιλλάσθω δὲ καὶ περὶ τούτων ἄλλη πρὸς ἄλλην πόλις· ἡ μὲν τῆς Δήμητρος καρποὺς κομίζουσα, ἡ δὲ τοὺς τοῦ Διονύσου· καὶ τούτους οὐ μόνον τοὺς ἀπὸ τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἡμέρων· ἡ δὲ τρίτη λεγέτω τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δωρεὰν, καὶ ταύτην διπλῆν. ἆρ᾽ οὐ πολλαῖς πόλεσι μεριζόμενα *ἐξαρκεῖ τὰ ἐκ τῶν θεῶν ἑκάστῃ φιλοτιμεῖσθαι ὡς ἐχούσῃ [* al. ἐξαρκεῖ ἐκ.] τὸ κάλλιστον. εἶεν ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. τὰ δ᾽ αὖ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, τίς ἂν οὐκ ἄξια τῆς ὅλης τύχης εἴποι, καὶ τοῦ μεγάλου τῶν ἀθηναίων ὀνόματος; τοῦτο μὲν αὐτὸν τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος μέγιστον μὲν τῶν ἑλληνικῶν, κάλλιστον δὲ τῶν πανταχοῦ, σιωπῶ τείχη, καθήκοντά ποτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἡμερησίας ὁδοῦ μῆκος τὰ σύμπαντα· καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ κύκλους ἑτέρους ἀντιπρόσφους τῶν περὶ τὴν πόλιν. ἀλλὰ τοὺς *δόμους πάρεστι δήπου θεωρεῖν. [* al. δή] *ὧν ἔνιοι λαμπρότεροι τῶν ἀλλαχοῦ πόλεών εἰσι [* al. ὧν.] κατεσκευασμένοι· καὶ πάντα δὴ τὸν κόσμον καὶ τὸν παρὰ τῆς φύσεως, καὶ τὸν παρὰ τῆς τέχνης, ἐφάμιλλον κἀν τῇ πόλει κἀν τῇ χώρᾳ. τῶν μὲν αὐτοφυῶν, ἀήρ τε οὐκ ἐξαίρετος τοῦ πολλοῦ· καὶ λιμένες τοσοῦτοι, ὧν εἷς ἕκαστος ἀντάξιος πολλῶν. ἔτι δὲ αὐτῆς τῆς ἀκροπόλεως ἡ θέσις· καὶ τὸ ὥσπερ αὔρας εὔχαρις προσβάλλον πανταχοῦ. ὃ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἄξιον ἐπισημήνασθαι. ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις πόλεσιν, ὅπως ἂν ἔχωσι τοῦ *οὐρανοῦ, τῆς γε αὐτῶν χώρας ἐπιεικῶς [Schol. τοῦ ἀ] ἡττᾶσθαι συμβέβηκε. τῆς δὲ τῆς πάσης ἀττικῆς ἀέρος οὕτως ἐχούσης, ἄριστος καὶ καθαρώτατός ἐστιν ὁ τῆς πόλεως ὑπάρχων. γνοίης δ᾽ ἂν *αὐτὴν ἐπὶ τῇ [* al. αὐτὸ] πόρρωθεν ὥσπερ *αὐγῇ τῇ ὑπὲρ κεφαλῆς *ἀέρι. καὶ [* Ald. αὐ] [* Ald. ἀε] τὰ μὲν παρὰ τῆς φύσεως, τοιαῦτα, πολλὰ τῶν ὄντων ἀφελόντι. τῶν δ᾽ αὖ τῆς τέχνης, τί χρὴ πρῶτον *εἰπεῖν, ἢ *μέγιστον θεῖναι; νεῴ τε γὰρ ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ [* ἢ τί μή M. M.] μέγιστοι καὶ κάλλιστοι τῶν πανταχοῦ· καὶ ἀγάλματα, αὐτὰ τῶν οὐρανίων, τῆς πρώτης τέχνης τὰ πρῶτα, καὶ παλαιὰ, καὶ καινά. πρὸς δὲ τούτοις βιβλίων *ταμιεῖα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι γῆς φανερᾶς· καὶ μάλα τῶν ἀθηναίων κόσμος οἰκεῖος, καὶ οἷα δὴ τῆς παρούσης ἐξουσίας τε καὶ διαίτης. λουτρά τε, σεμνότητι καὶ τρυφῇ νικῶντα· καὶ δρόμοι, καὶ *γυμνάσια, ὥστε εἴ τις περιέλοι τῆς πόλεως τοὺς ἐριχθονίους, τοὺς κέκροπας, τὰ μυθώδη· τὰ τῶν καρπῶν, τὰ τρόπαια τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάττῃ· τοὺς λόγους, τοὺς ἄνδρας· πάντα, δι᾽ ὧν τὸν αἰῶνα διεξελήλυθε· σκοποῖτο δ᾽ αὐτὴν, ὥσπερ τὰς νῦν φρονούσας ἐφ᾽ ἑαυταῖς, ἐξαρκεῖν αὐτὴν τοῖς ὁρωμένοις νικᾶν.

[* ταμιεῖα] [* γυμνάσι]

ἀλλὰ

ἀλλὰ μόνη δὴ πόλεων τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ· τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς· εἰ δὲ βούλει, τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς καινοῖς· τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς· τοῖς ἑαυτῆς λέγω τὰ ἄλλων.

σχόλιον. [Ὅτι πολλάκις σχηματίζει]. σχηματίσαις δ' ἂν τὸ χωρίον, μεταλαμβάνων καὶ οὕτω. τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ, τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς. μᾶλλον δὲ ἀντὶ τοῦ, εἰ βούλει, καὶ ἑξῆς. καὶ ἔτι τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ· τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς. εἶτα, πῶς εἶπον, ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιὰ τοῖς καινοῖς, καὶ τὰ καινὰ τοῖς παλαιοῖς. ἔτι δὲ εἴποι δ' ἄν τις ἄμεινον. ἢ δηλοῖ δ' ἄν τις οἰκειότερον λέγων, ἢ οὐκ ἂν διαμάρτοις· καὶ πολλαχῶς ἄλλως.]

*ὡς εἰπεῖν. *Ὡς δ' ἂν εἰπεῖν, ἅπαντα ἢ παρ' ὑμῖν ἐστι καὶ μόνοις· ἢ καὶ παρ' ὑμῶν. καὶ τριῶν ἕν γέ τι συμβέβηκε. τὰ μὲν γὰρ παρ' ὑμῶν ἤρξατο· τὰ δὲ ὡς κάλλιστα παρ' ὑμῖν ἐστι· τὰ δ' ὡς πλεῖστα. εἰσὶ τοίνυν οἱ μηδὲν ἔχοντες φανερὸν δεῖξαι, μηδὲ εἰπεῖν ἔργον ἑαυτῶν, μηδὲ ἐφ' ὅτῳ ἂν δικαίως φρονοῖεν· ἐπὶ τοὺς Τρωϊκοὺς καταφεύγουσι χρόνους, καὶ φιλοτιμίας ἀμφισβητοῦσιν. οὐδ' οὕτω λέγοντες οὐδὲν κοινὸν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἑνὸς ἀνδρὸς δόξης ἐξαρτώμενοι. ὥσπερ τινὲς *γεωργοὶ, οἱ μὴ οἰκείαν γῆν ἔχοντες ἀγροῦ. *γεωπεῖναι δι' ἑνὸς τῶν πλουσίων ἑαυτοὺς ποιούμενοι· ἡ πόλις δὲ πρὸς τῷ μηδὲν δεῖσθαι τοιαύτης *κατασκευῆς. *καταφυγῆς, οὐδὲ τούτου στέρεται τοῦ ἡδύσματος. ἀλλ' ὁ κοινὸς τῶν Ἑλλήνων ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν τε καὶ πόλεων τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν εἰς ἄκρον* φησὶν ἐλθεῖν, κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ *ἀνέρας ἀσπιδιώτας. [εἰς Μενεσθέα Ἀλέξανδρον ἀποτείνεται.] εἰ γὰρ δεῖ τῶν ἄλλων ἀποστάντα ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας μόνης εἰπεῖν, φανήσονται τοῖς μὲν βουλήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις πολλῷ προπετέστεροι καὶ ὑβριστότεροι πάντες οἱ τοῦ σχήματος τούτου μετασχόντες· τῷ δ' ἀξιώματι καὶ τῇ λαμπρότητι μηδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως γεγονημένοι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε ἡ πόλις πρώτη κατέδειξε, μὴ *al. τιθέναι. *τίθεσθαι πλούτῳ. μηδὲ θαυμάζειν. οὔτε γὰρ τοὺς ὑπερέχοντας ταῖς οὐσίαις οὐδὲ πώποτε ἐπῆρεν, ἀλλ' *ἐπὶ δὲ πρὸς τοὺς ἔχοντας ὃ φθόνος ἐγγ. ὅσον μὴ ἀδικεῖσθαι διὰ τοῦτο, τοσοῦτον αὐτοῖς (ἠξίου παρ' αὐτῆς) ὀφείλεσθαι· οὔτε τοῖς ἀρετῇ μὲν ὑπερφέρουσι, χρήμασι δ' ἡττωμένοις οὐδαμοῦ πώποτε ἔλαττον ἔνειμεν. αἰσχρὸν οἶμαι νομίζουσα, τῶν μὲν οἰκετῶν οὐ τοὺς εὐπορωτάτους, ἀλλὰ τοὺς πιστοτάτους, βελτίστους νομίζειν· τῶν δὲ ἐλευθέρων φασκόντων εἶναι, τὴν ἀξίαν ὁρίζεσθαι χρήμασιν· ἀλλὰ μὴ ὁποῖός τις ἂν *αὐτῶν ἕκαστος ᾖ, τοιοῦτον νομίζεσθαι. *αὐτὸς. ἐμοὶ μὲν οὐδὲ πένταθλοι δοκοῦσιν οἱ πάντα νικῶντες· τοσοῦτον τοῖς πᾶσι κρατεῖν.

σχόλιον. [πράγματα εἶπεν ἀντὶ προσώπου· δέον γὰρ εἰπεῖν οἱ τοὺς πεντάθλους νικῶντες· ὁ δὲ εἶπεν οἱ πένταθλοι πάλην, δρόμον, ἀκόντιον, δίσκον, παγκράτιον. ἢ ἀντὶ τοῦ οἱ ἐ ἀγωνιζόμενοι. ἢ οἱ ἐν τοῖς πέντε ἀγωνίσμασι νικῶντες. οὐχ ὅτι δὲ οἱ πένταθλοι πάντα νικῶσιν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς τρία τῶν πέντε πρὸς νίκην. λέγεται δὲ Πηλεὺς, ὅτε ἦν μετὰ τῶν *ἀργείων αὐτῶν, τοῦτον θεῖναι τὸν ἀγῶνα πρῶτος· τὰ δὲ πέντε ἆθλα ἦν, ἃ προείρηται). οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ παγκρατίου τὸ ἅλμα συναριθμοῦσι. *ἀργοναυτῶν.

Καὶ τίς δήμων *αὐτὸς ὀξύτερος καὶ πρᾳότερος; ἢ τίνες δημαγωγοὶ μᾶλλον ἄξιοι θαυμάσαι; *αὐτοῦ Ald.

ARISTIDES. Verùm ſola inter omnes vrbes, & vetera veteribus; & noua nouis; aut potius & vetera nouis, & noua veteribus ſuperat: quibus addo & alia eiuſdem.

SCHOLION. *Quia ſæpè figuratè loquitur. Sic & tu hunc locum illuſtrabis, ſic diſponens. Vetera quidem veteribus vincit, noua verò veteribus. aut potius pro hoc, ſi vis, & adhuc vetera veteribus ſuperat, noua verò nouis. Deinde quomodo dicit: Sed & vetera nouis, & noua veteribus. Melius verò quis dixerit, aut explicarit quis magis propriè, aut non aberrauerit, & ſæpe alias.*

Omnia denique, vt ſic dicam, vel apud vos duntaxat exſtant, vel à vobis orta ſunt, & trium vnum aliquod contigit, & partim à vobis ceperunt, vel partim apud vos vel optima vel plurima cernuntur. Multi quoque cùm nihil rerum ſuarum, de quo iure glorientur, proferre poſſint, ad Troiana confugiunt tempora, ac de gloria contendunt, quamquam nec ſic aliquid, quod habeant commune, afferunt, cùm ab vnius alicuius viri fama pendeant. Quales agricolæ qui inopum more ad ditiorẽ aliquem ſe referunt. Ac vrbs quamuis perfugio hoc non indigeat, nequaquam tamen caret illo condimento. Communis etenim Græcorum poëta, in vrbium & nauium numero Athenienſium ducem ait peritiſſimum fuiſſe: *Origenes à Troiano bello ducta.*

Scutatos ornare viros, & corpora equorum. *Homer. Iliad β.*

SCHOLION. [*Ad Meneſtheum Alexandrum Paridem pertinet.*]

Vt enim reliquis omiſſis populi dumtaxat potentiam ſpectemus: quicunque eodem reipubl. genere vſi ſunt, ij vt cupiditates ſuas ac libidines citius atque violentius exercuerunt, ita dignitate & ſplendore Athenienſibus longè ceſſerunt. Quin & prima diuitias nec ſecuta eſt vrbs, nec admirata, cùm neque ditiores vnquam extulerit, illud ipſis modo deberi, vt nihil ob eam rem paterentur incommodi, rata: neque eos qui virtute præſtarent, licet opibus inferiores eſſent, minoris vnquam fecerit. Exiſtimauit enim turpe fore, ſi ſeruorum non opulentiſſimi, ſed fideliſſimi, quíque cæteris meliores cenſerentur, liberorum hominum dignitas opibus, non qualitate cuiuſque æſtimaretur. Sin erat viribus opus, nemo cum illis erat conferẽdus, qui pleniorem quouis pentathlo victoriam referrent.

SCHOLION. *Rem dicit pro perſona: Oportet enim dicere: Vincentes Penthalos. Sed ipſe dicit, Pentathli lucta, curſu, iaculo, diſco Pancratio, vel pro his in quinque certantes, vel in quinque certaminibus vincentes. Non quod Pentathli omnia vincerent, ſufficiunt enim illis tria ad victoriam. Dicitur verò Peleus, quum eſſet cum Argonautis, primum certamen inſtituiſſe: Quinque verò certamina erant quæ prædicta ſunt: quidam verò pro Pancratio numerant ſaltum.* *Pentathlus.*

Quis populus hoc acutior reperiatur, & manſuetior; aut qui celebriores oratores?

ARISTIDES. Quid? quod aquilam in nubibus vocat eam Deus, aliarum ciuitatum comparatione. Huic enim ſoli vrbi duo contraria euenerunt. Quod cum plurima de ipſa & præclariſſima homines dixerint, minimas tamen omnium laudes fuit conſecuta. Vt enim præter cæteras admirationi fuit, ita nihil de ſe pro dignitate dici audiuit. Itaque cum mirarer audire me ſapientiæ curiam, & Græciæ larem atque columen, & ſimilia, quæ de vrbe canebantur, nunc mihi ea minora videntur omnia. Quin ſi ciuitas vlla Deorum miniſtra & cognata, vel humanæ naturæ ſimulacrum vocari debet, hæc id nominis iure obtinebit. Quas ob res, ô Græci, nec inuidere debetis vrbi, nec verecundè cedere potius, quàm eam certatim pro viribus extollere. Nam ſi Athenienſes fuerint ſuperiores, erit veſtra victoria. Etenim cùm omnes optimi eſſe nequeunt, tum vt ex ducis præſtantia laudem capit ciuitas, ita ſi princeps vrbs honorem ſortiatur ſe dignum, is ornatus ad omnes pertinet. Quemadmodum igitur Athenienſes ipſi non ægrè tulerint, ſi quis ipſorum arcem celebret.

SCHOLION. *Pro, pulcherrimam & honoratiſſimam omnis Atticæ, ſi quis dicat arcem.*

Ita vos quoque vrbem pro arce quadam, vel faſtigio Græciæ ac ſociorum habentes, verbis eam & factis ornare, itaque laudem communicare, nec ea vos priuari exiſtimare decet. Hæc igitur à nobis oratio pepli inſtar ad ornatum pompæ Panathenaicæ confecta ſit, quæ vt gratiam mereatur, efficiet eadem Dea, & cui oratio eſt & vrbs conſecrata.

CCXLVII. EX EIVSDEM ARISTIDIS IV. Orationibus pro Rhetorica aduerſus Platonis Gorgiam,

Excerpta.

LECTÆ ſunt eiuſdem de Rhetorica orationes aduerſus Platonem, neceſſitatem eidem huius oſtendentes.

Exiſtimo equidem eum, qui vel rectè dicturus, vel æquum ſit ſuffragium laturus, non id ſpectare debere, nec inuidere, ſi quem priorum ac celebrium virorum, aliter eadem de re dixiſſe contingat, ſed cuius vbique maximam oportet haberi rationem, huic quoque ab vtra parte conſiſtit veritas, inquirere, atque eo victoriam deferre. Etenim foret abſurdum, ſi in concionibus & iudiciis non ei qui primum dixiſſet, fides haberetur, verùm probè ſcirent omnes fore, vt, ſi hac ratione diſceptarentur iſta, reorum nullus euaderet, quandoquidem omnes poſt actorem dicunt, in ipſis autem litteris, & quod de iis exercetur, iudicio non ij qui ſententiam ſuam comprobarent, ſed eſſent tempore priores, vincerent. Eſt autem admodum iniquum eos qui corpus exercent & colunt, adeò magnam & priorem habere honeſtatis ac iuſtitiæ ſpeciem.

SCHOLION. *Scilicet bona ordinatione, cùm omne bene ordinatum ſecundum rationem ſit, malè vero ordinatum præter rationem.*

Qui in literis excellunt, & abſque earum ſtudio ne vitam quidem expetendam putent,

ἀετόν τε ἐν νεφέλαις αὐτὴν ὁ θεὸς καλεῖ, πρὸς τὰ ἄλλα πολίσματα. μόνῃ δ᾽, ὡς ἔοικε, ταύτῃ πόλεων δύο τἀναντία συμβέβηκε. πλεῖστά τε (γὰρ) καὶ κάλλιστα ἀνθρώποις εἴρηται περὶ ταύτης· καὶ οὐκ ἔστιν ἥ τις ἐλαττόνων τετύχηκε. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τεθαύμασται, ἄξιον δ᾽ αὐτῆς οὐδὲν ἤκουσε. πρότερον μὲν οὖν ἠγάμην (ἀκούων) τὸ τῆς σοφίας πρυτανεῖον, καὶ τὴν τῆς ἑλλάδος ἑστίαν, καὶ τὸ ἔρεισμα, καὶ ὅσα τοιαῦτα εἰς τὴν πόλιν ᾔδετο. νῦν δέ μοι δοκεῖ ταῦτα πάντα εἴσω πίπτειν. ἀλλ᾽ εἴ τινα χρὴ πόλιν θεῶν *ὕπαρχον, ἢ συγγενῆ προσειπεῖν, ἢ τῆς φύσεως τῆς *αἱ ὑπάρχ. ἀνθρωπείας εἰκόνα καὶ ὄργον, ἥδ᾽ ἄν μοι δοκεῖ δικαίως κληθῆναι. ἀνθ᾽ ὧν, ὦ ἄνδρες ἕλληνες, οὔτε φθόνον εἰκὸς ἔχειν τῇ πόλει, οὔθ᾽ ὑποχωροῦντας αἰσχύνεσθαι· ἀλλὰ συναύξειν ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ φιλοτιμεῖσθαι. τῶν γὰρ ἀθηναίων νικώντων, παρ᾽ ἡμῖν ἐστι τὸ νικᾶν. πάντας μὲν γὰρ *πάντων (ἂν) εἶναι ἀρίστους, ἀδύνατον. *ἀπάντων Ald. ὥσπερ δὲ ὅταν στρατηγὸς προέχῃ, μετέχει τῆς δόξης ἡ πόλις: οὕτω τῆς ἡγουμένης πόλεως τὰ εἰκότα τιμωμένης, ἅπασι μέτεστι τῆς φιλοτιμίας. οἶμαι δὲ οὐδ᾽ αὐτοῖς ἀθηναίοις φέρειν αἰσχύνην, ἄν τις αὐτοῖς πρεσβεύῃ τὴν ἀκρόπολιν.

σχόλιον [ἀντὶ τοῦ τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν τῆς πάσης ἀττικῆς εἴ τις λέγῃ τὴν ἀκρόπολιν.

χρὴ τοίνυν καὶ *ἡμᾶς ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα ἢ κορυφὴν νομίσαντας τῆς ἑλλάδος καὶ τῶν ὁμοφύλων τὴν πόλιν, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ κοσμεῖν, καὶ μετέχειν τῆς δόξης· ἀλλ᾽ οὐκ ἀποστερεῖσθαι νομίζοντας. εἰργάσθαι καὶ ἡμῖν (ὁ) λόγος ἀντὶ τοῦ πέπλου, κόσμος παναθηναίων τῇ θεωρίᾳ. δοίημεν δὲ χάριν, τῆς αὐτῆς θεοῦ, ἧσπερ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ πόλις. *ὑμᾶς δ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγοι δ᾽.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγοι τέσσαρες, τὴν αὐτὴν τοῦ προειρημένου παρεχόμενοι χρείαν. Ex eiſ. Ariſtidis Orationib. Rhetorica

Οἶμαι δεῖν, ὅστις μέλλει τὰ δέοντα ἐρεῖν, ἢ ψῆφον κυρώσειν ὀρθῶς ἔσεσθαι, μὴ τοῦτο σκοπεῖν, μηδὲ βασκαίνειν, εἴ τινι τῶν προτέρων καὶ δόξαν ἐχόντων ἑτέρως εἰρῆσθαι περὶ τῶν αὐτῶν συμβέβηκεν· ἀλλ᾽ οὗ πανταχοῦ πλεῖστον εἰκὸς ἐστι λόγον εἶναι, τοῦτο κἂν τῷ παρόντι ζητεῖν ὁποτέρωθι τἀληθὲς, καὶ τοῦτο συμβάλλεσθαι νικᾶν. ἄτοπον γὰρ, ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις μὴ τὸν πρότερον εἰπόντα πιστεύεσθαι, μηδὲ ἐν τοῖς δικαστηρίοις· ἀλλὰ τοῦτό γ᾽ εὖ εἰδέναι πάντας, ὅτι εἰ ταύτῃ ταῦτα κριθήσεται, τῶν φευγόντων οὐδεὶς ἀποφεύξεται (πάντες γὰρ *δή πω ὕστεροι τοῦ διώκοντος λέγουσιν. *δε ἐν δὲ τοῖς λόγοις αὐτοῖς, καὶ τῇ περὶ τούτων κρίσει, τοὺς τῷ χρόνῳ προλαβόντας κρατεῖν, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἀποδείξοντας περὶ ὧν ἀγωνίζονται· καίτοι πῶς οὐκ ἀλογία πολλὴ, τοὺς μὲν, ἃ τοῦ σώματος τύχης ἔχεται, μελετῶντας ἢ τιμῶντας, οὕτω σφόδρα καὶ πρότερον τὸ τοῦ λόγου καλὸν καὶ δίκαιον τετιμηκέναι·

[ἤτοι τῆς ἀταξίας· ἐπειδὴ πᾶν τὸ εὔτακτον, κατὰ λόγον γίνεται· τὸ δὲ ἄτακτον ἀλόγως.]

Τοὺς δ᾽ ἐπὶ (τῷ) τῶν λόγων ἀνέχοντας, καὶ χωρὶς τῆς ἐν τούτοις διατριβῆς οὐδ᾽ ἂν ζῆν δεξαμένους,

οὕτως

σχόλ. ἀργῶς, διὰ τὸ μὴ ἀντιλέγοντας· ἀδίκως, διὰ τὸ ἐπιτιμῶντας τοῖς ἀντιλέγουσιν. * πιστῷ M.M.

οὕτως *ἀργῶς, μᾶλλον δὲ ἀδίκως ἔχειν, ὥστε ἑνὶ *πιστῷ χρῆσθαι περὶ ἁπάντων, ἄν τις φθάσῃ γενόμενος, καὶ τὰ ὀνόματα ἀντὶ τῆς ἀληθείας θαυμάζειν αἱρεῖσθαι, ὥσπερ νομίσαι δέον οὐχ εὑρεῖν τὸ βέλτιον. καὶ τοὺς μὲν νόμους αὐτοὺς ἂν συμφέρῃ κινεῖν· τοὺς δὲ περὶ τῶν ἀεὶ μενόντων τῇ φύσει λόγους, ἐπὶ τοῖς προτέροις μὴ δέχεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ὅρους ἢ στήλας τοὺς προκατεσχηκότας πρεσβεύειν. καὶ ταῦτα οὐ λύειν ὥσπερ ἐν τοῖς νόμοις τοὺς προτέρους διὰ τῶν ἐναντίων δέον, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς χώρας καὶ ἑτέρους ἀξιοῦν αὐτοῖς· καὶ τοῖς μὲν ὅρκοις τοῖς κοινοῖς προσπαραγράφειν ἐξεῖναι, ἀφελεῖν καὶ προσθεῖναι ὅ,τι ἂν σκοπουμένοις ὕστερον συνδοκῇ· οὓς δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς ἐξετάζειν δεῖ λόγους, τῷ παρελθόντι χρόνῳ μόνῳ προσθεῖναι· ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ ὑγιαίνειν φάσκει χρῆναι μόνους τοὺς πρώτους γενομένους. καὶ μηδὲ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι ἡ τοιαύτη κρίσις, καὶ ὁ λογισμὸς ὁ τοιοῦτος, αὐτοῖς τούτοις οὓς τιμῶσιν οὐ λυσιτελεῖ· εἰ γὰρ τῷ χρόνῳ δεῖ συγχωρεῖν, καὶ τὴν ἀξίαν ἀπὸ τούτου μετρεῖν, οὐκ ἔτ' ἔχει τόπον ἡ νῦν παρὰ πάντων εἰς ἐκείνους αἰδώς. Ἴασος γὰρ ἂν οὕτω γε νικῴη περὶ λόγους, καὶ Κρίασος καὶ ὁ Κρότωπος καὶ Φορωνεύς, καὶ εἴ τις Ἀργεῖος ἐκ μύθου, καὶ Δευκαλίων [αἰτιῶν βεβοημένων.] ἐὰν οὕτω κρίνωμεν, ὡς οὐ Κόδρῳ γε μετέσται τῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ τούτοις παῖς οἷς εἶπον *συμβάλλειν· καὶ οὔτ' ἀρχαῖος. καὶ μετὰ μικρὸν οὕτω ζητήσωμεν, εἴ τις ἦν πρὶν σελήνην εἶναι. Ὁμήρου δὲ καὶ Ἡσιόδου, καὶ τῶν εἰς ἡμᾶς νενικηκότων, Πλάτωνος (εἰ βούλει) καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν ὀλίγων πρὸ τούτων· οὐδ' εἰς *πολλοστὸν χρόνον ἐλπὶς ὁμοίαν ἐγγενέσθαι δόξαν, *προϊόντος ἴσου τοῦ πρὸ αὐτῶν ἐκείνοις ἀεί. εἰ δὲ τοῦτο εὔδηλον ἅπασιν, ὅτι καὶ οὗτοι φύσει καὶ δυνάμει διενεγκόντες τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀπέκρυψαν· οὐδὲ *τοὺς ὕστερον παντάπασιν ἅπαντας ἀπείργειν εἰκός· οὐδ' ἀπιστεῖν, εἴ τις καὶ τοῦ νυνὶ χρόνου μετεσχηκὼς ἔχει συμβαλέσθαι γνώμην, περὶ ὧν πρόκειται λόγος. ἀλλὰ παρ' αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, ὧν τιμῶμεν ὑπάρχειν, εἰδότας, τὸ προΐεσθαι καὶ προέχειν ὁπόσον διαφέρει. ἅπαντας μὲν οὖν ἴσως τοὺς παλαιοὺς αἰδεῖσθαι μὲν δίκαιον· φρίττειν δ' οὐκ ἄξιον, εἴπερ μὴ τοὺς ἐπὶ τοῖς λόγοις ὀνομασθέντας μᾶλλον ἢ τοὺς λόγους αὐτοὺς δεῖ δοκεῖν τιμᾶν. ὅτι δ' εἰ πρὸς ἄλλον τινὰ χρὴ γνώμης οὕτως ἔχειν, καὶ πρὸς Πλάτωνα· οὐκ ἄλλου δέομαι μάρτυρος. ἀλλ' αὐτὸς ἐξαρκεῖ, οὐ μόνον οἷς ἁπανταχοῦ βοᾷ καὶ παρακελεύεται, μηδὲν πρότερον ποιεῖσθαι τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ ὀλίγῳ τῷ παραδείγματι. εἰ γὰρ ἐκεῖνος Ὁμήρῳ τῷ τοσοῦτον πρὸ αὐτοῦ περὶ πολλῶν ἐπιτιμῶν, οὐκ ἀπεστέρηται λόγου, ἀλλ' ἔχει πρὸς τοὺς ἀγανακτοῦντας ὅ,τι εἴποι· κατ' αὐτόν, ὡς ἔοικε, Πλάτωνα, καὶ τοὺς ἐκεῖνον ἐπαινοῦντας, καὶ πάσης αἰτίας ἀφιέντας, ἔστι κἂν ἄλλος τις ἐκείνῳ *δοκεῖ τι λέγειν ὑπεναντίον τολμᾷ, ἀκροάσασθαι· μὴ πρὸ τοῦτο ἔγκλημα ποιουμένους, ἀλλ' ἐὰν τοῖς περὶ τῶν πραγμάτων λόγοις ἀπολειφθῇ. καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινόν, εἰ ἐκεῖνος μὲν ὑποστὰς κατηγορεῖν ἐκ προφανοῦς, οὐκ ἀπεστέρησε τρόπον γέ τινα αὐτὸν τῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγων· ἀλλ' ἀπέδωκε δυσὶ καὶ τρισὶν ἀντειπεῖν, ὡς γοῦν ἐν σχήματι διαλόγων· ἡμεῖς δὲ οἱ τὸ ὅλον βοηθεῖν ἔχοντες, καὶ προῃρημένοι,

* συμβάλλειν.

* Schol. ὕστερον.

* συμπροϊόντος

* τινάς.

* ἴσως δοκεῖ.

eos tam ignauos,

Dixit ignauos propter non contradicentes: iniquos propter reprehendentes eos, qui contradicunt.

aut potius iniquos eſſe, vt vno ad omnia vtantur argumento, ſi quis extiterit prior, ac pro veritate nomina admirentur, quaſi non oportere quidquam reperiri melius exiſtiment: ac leges quidem ipſas, ſi ſit vtili mutare: qui autem de iis, quorum eſt natura perpetua, tractant ſermones, eos poſt primos non recipere, verùm priores quaſi terminos, aut columnas venerari, nec ea, quemadmodũ in legibus priores per contrarias abrogantur, ſoluere, verùm eodem loco etiam alios habere: & iuramentis quidem publicis hoc aſcribere licet, demere & addere, quidquid poſterius conſultantibus viſum fuerit, quas autem eadem ſemper, & vbiq; libertate deceat examinari litteras, eas ſuperioribus dumtaxat temporibus tribui; veluti ſi quis primos tantùm homines ſanos eſſe dicat oportere, nec hanc ratiocinationem ipſis primam, quos honorant, inutilem eſſe animaduertere. Nam ſi tempori omnia ſunt tribuenda, eòque metienda dignitas, non amplius is, qui nunc illis habetur ab omnibus honor, locum habebit. Hac enim ratione Iaſus & Criaſus, atque Crotopus & Phoroneus, ac ſi quis eſt in fabulis Argus & Deucalio, qui nunc celebrantur, palmam obtinebunt. Atque ſi ita iudicemus, ne Codrus quidem, cur glorietur, habebit, qui cum iſtis, quos dixi, comparatus, puer ſit nec antiquus: atque ita paulatim ſi quis ante Lunam exſtiterit, inquiremus. Iam Homeri atque Heſiodi, atque eorum qui hactenus excelluerunt, Platonis ſi placet, & Demoſthenis, & qui paulò ante vixerunt, ne ad longiſſimum quidem tempus ſimilis eſt ſperanda gloria: Sed ſi id omnibus eſt manifeſtum, hos, cùm natura & induſtria præſtitiſſent, maiores ſuos ſuperaſſe, neque poſteriores erant omnes omnibus modis arcendi, neque reiiciẽdi, ſi quis hoc etiam tempore de re propoſita ſententiam queat ferre: verùm ex ipſis quos colimus, aliud eſſe præcedere, aliud præſtare, cognoſcendum eſt. Et antiquos quidem omnes venerari oportet, non horrere, niſi fortè litteris inſignes, maiore quàm ipſas litteras, honore cenſeamus afficiendos: quod autem, ſi erga quempiam alium, erga Platonem certè ſic eſſe debemus affecti, non alium requiro teſtem, cùm ſufficiat ipſe, non tantum quoniam vbique clamat, & edicit nihil eſſe veritati præferendum, ſed & exemplo non magno. Etenim ſi ille cum Homerum, qui tanto ante ipſum tempore floruit, multis de cauſis incuſaret, ratione non caruit, qua contra indignantes vteretur; licebit nimirum ſecundùm Platonem ipſum, & eos qui illum laudant, atque omni abſoluunt crimine, ſi quis aliquid contra illum dicere cœperit, auditionem ſuſtinere, nec prius id crimini vertere, quàm ille rationibus ad propoſitum pertinentibus deficiatur. Indignum enim foret, cum ille, quam palam conſtituerat accuſare, defenſione ſua quodammodò non priuarit, verùm duobus aut tribus defenſionem forma dialogorum tribuerit, ſi nos, qui rem totam ſuſtinere poſſumus & volumus,

Homerus à Platone accuſatus.

ARISTIDES.

id non auderemus, quaſi non eſſet amplius Platoni reſpondendum, quæ ipſe ſibi voluerit. Abſurdum deinde mihi videbitur, ſi Plato Rhetoricam, cuius & ipſe partem fortaſſe conſecutus aliquam erat, vituperare non eſt veritus. nos pro Rhetorica, ne quis illius cauſa indignetur, dicere pudebit. Præterea, ſiquidem nihil oporteret contradicere, ſed eam deſerti vadimonij velut in curia damnari, idque dicendi magiſtram, alia quædam hæc eſſet ratio. Sin quemquam oporteat, nobis hoc propemodum conueniet, vt ex hac quoque re primum inſtituti noſtri ius declaremus. Nec enim æquum eſt, vt à qua id accepimus, quo cæteris patrocinari poſſemus, ea ſuis deſtituatur bonis, nec potius vel talis, qualem Plato voluit, videatur, vel vt videri poſſit efficiatur. Nam quod vulgò dicitur, ſilentium confirmare crimina; id vnum ac ſimplex non eſt. verùm ſimul & iure ſuo priuabitur, & dignitatem totam amittet. In his nulla prorſus ineſt demonſtratio, nec argumentum neceſſarium, ſed pro conceſſis ſumuntur, de quibus erat prius diſputandum, quaſi ab auditoribus ea ſibi dari petiiſſet. Atqui ſi ea, de quibus quæritur, ridiculum eſt pro conceſſis ponere, quomodo vel æquum ſit ea, quæ ridiculum ſit quærere, initio ponere, vel non ridiculũ, vtrum ars dicendi & coquendi eiuſdẽ ſint naturæ, quærere? At ipſe hoc tantùm conceſſum ſumſit. Licebit autẽ id cognoſcere, ſi quis ſublato Rhetoricæ nomine, Philoſophiam in eius locum ſubſtituat, atque ita iiſdem vtatur omnibus. Nec verò vel ruſticum quiſquam, vel frigidum hunc fore ſermonem exiſtimet. Primum enim cùm duarum artium vel facultatum, eos qui alteram ſectantur, ſi de alteris quippiam ſecus dixerint, nihil ineleganter agere dicturi ſumus, alteris meritò eandem concedemus defendendi rationem. Deinde non offenſæ gratia, ſed demonſtrationis, quæ in his nuſquam apparet, proferetur,

Atque magis multò videbimus, ſi rationem relinquamus. Quo fit, vt omnes propemodum Dij ſuffragio ſuo teſtentur, contemnendam eſſe orationem eam quæ vel artem quærit, vel id quod cum ea non ſit coniunctum, vituperat. Ergo ſi quis carmen ſine arte fecerit, hoc non difficile, ſed diuinum ſæpe iudicabitur [quemadmodum Rhetores] ſint optimè ſine arte dixerit, magnum erit? Equidem cur id fiat non video. Abſurdum enim foret, cùm poëta ſine arte oratorem poſſit imitari & optimè dicere, ſi orator ipſe ſine arte optimè dicere non poſſit. Quod ſi ergo, Iupiter ac Dij omnes! furor eſt aliquis ſana mente melior, quique diuinitus homini donetur, cur id omne, quod arte careat vituperemus, aut cur Rhetoricam turpem temerè duxerimus? Sed alicubi præclarius eſſe ac Diis gratius eſſe arti non ſeruire. Apertè enim iam Plato profitetur, non eſſe in rebus maximis artem quærendam. Atqui ſi fide dignus eſt Plato, hic eſt ipſe, qui victoriam arti non tribuat. Si nec hoc quiſquam concedat, cur propter eius verba turpis habeatur Rhetorica?

μὴ τολμήσωμεν ὥσπερ τοσαῦτ᾽ ἀντιλέγειν Πλάτωνι δέον, ὁπόσα ἂν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν βουληθείη. *ἄτοπον δέ μοι *φαίνεται, εἰ Πλάτων μὲν οὐκ ᾐδέσθη ψέγων ῥητορικήν, ἧς ἴσως τι καὶ αὐτῷ μετῆν· ἡμεῖς δ᾽ αἰσχυνόμεθα ὑπὲρ ῥητορικῆς λέγοντες, μή τις δι᾽ ἐκεῖνον ἀχθεσθείη. χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὲν μηδὲν ἀντειπεῖν δεῖ, ἀλλ᾽ ἐρήμην ἑαλωκέναι καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ· καὶ ταῦτα λόγων τέχνην οὖσαν: ἄλλο τι ταῦτ᾽ ἂν εἴη τοὐπίταγμα. εἰ δ᾽ ἔστιν ὅντινα δεῖ, σχεδὸν ἡμῖν ἂν *πρέπῃ, ἵνα καὶ τὸ δίκαιον εὐθὺς ἐν αὐτῷ τούτῳ πρώτῳ δείξωμεν, οὗ προεστήκαμεν, ὡς ἔστιν *οὐ λόγον σῶζον, παρ᾽ ἧς τὸ τοῖς ἄλλοις συναγορεύειν ἐστί, ταύτῃ τῆς παρ᾽ αὐτῆς μὴ μεταδοῦναι· ἀλλὰ δυεῖν θάτερον, ἢ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖν αὐτήν, οἷον Πλάτων βούλεται, ἢ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖν ποιῆσαι. οὐ γάρ ἐστιν ἓν τοῦτο ὃ πανταχοῦ, ὅτι τὰς αἰτίας ἡ σιωπὴ βεβαιοῖ· ἀλλ᾽ ἅμα τῶν τε δικαίων οὐ τεύξεται, καὶ τὸ σεμνὸν αὐτῆς ἐξελήλεγκται. δόξει γὰρ οὐχ οἵα τε εἶναι σώζειν τὰ δίκαια. ἐνταῦθα ἀπόδειξις μὲν οὐδ᾽ ἡτισοῦν *ἔνεστιν, οὐδ᾽ ἔλεγχος ἀνάγκῃ προεληλυθώς· ὑπόκειται δὲ ἁπλῶς ὥσπερ ἐξόν, οὗ πολὺς ἦν ἱδρὼς πρότερον. οὐδὲν διαφερόντως, ἢ εἰ χάριν ᾔτει τοὺς ἀκούοντας ταῦτα συγχωρῆσαι. καίτοι εἰ τὰ ζητούμενα ὡς ὁμολογούμενα ὑποτίθεσθαι, γέλως· πῶς εἰκός, ἅ γε ζητεῖν γέλως, ταῦτα ἐξ ἀρχῆς ὑποτίθεσθαι; πῶς γὰρ οὐ γέλως, εἰ τῆς αὐτῆς φύσεως ῥητορικὴ καὶ ὀψοποιητική, ζητεῖν; ὁ δὲ ὥσπερ ὁμολογούμενον εἴληφεν αὐτό. γνοίη δ᾽ ἄν τις ἐκείνως, εἰ τὸ τῆς ῥητορικῆς ὄνομα ἐξελὼν, τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀντ᾽ ἐκείνου [ὄνομα] *μεταβάλοι, καὶ ἐπὶ τούτῳ πᾶσι τοῖς αὐτοῖς χρήσαιτο. καὶ μηδεὶς μήτ᾽ ἀγροικίαν, μήτε ψυχρότητα καταγνῷ τοῦ λόγου. μάλιστα μὲν γὰρ οὐ δή που δυοῖν ἐπιστήμαιν, ἢ δυνάμεσιν. τοῖς μὲν *τὴν ἑτέραν προεστάμενος οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν βλασφημῶσιν εἰς τοὺς ἑτέρους, *οὐδὲν ἄγροικον ὑπεῖναι φήσομεν· τοῖς δ᾽ οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι δώσομεν. ἔπειτ᾽ οὐ τοῦ φορτικοῦ χάριν εἰρήσεται, ἀλλὰ τῆς ἀποδείξεως· ἣν οὐδαμοῦ τούτοις εἶναι φαμέν. πολλοῦ μὲν τ᾽ ἂν πλέον ἐκείνων ἐλλείποιμεν τοῦ σωφρονεῖν. οὐκοῦν παρὰ πάντων, ὡς εἰπεῖν, τῶν θεῶν μαρτυρία καὶ ψῆφος ἐπῆκται, τοῦ μηδενὸς ἄξιον εἶναι τὸν τοιοῦτον λόγον, ὅστις ἢ τὴν τέχνην ζητεῖ, ἢ φαυλίζει τὸ μὴ σὺν ταύτῃ πανταχοῦ. εἶτ᾽ οὖν, ὦ πρὸς Διός, ἐν μέτρῳ μὲν εἰπεῖν [μουσοληπτούμενον] ἄνευ τέχνης οὐ δεινόν, ἀλλὰ καὶ θεῖον πολλάκις [ὥσπερ οἱ ῥήτορες.] οὑτωσὶ δὲ εἰπεῖν τὰ βέλτιστα δεινόν, ἐὰν μὴ σὺν τέχνῃ· ἐγὼ μὲν [γὰρ] οὐχ ὁρῶ τὴν ἀνάγκην. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ ὁ μὲν ποιητὴς ἄνευ τέχνης ποιῶν, ὀρθῶς τὸν ῥήτορα μιμήσεται, καὶ τὰ βέλτιστα ἐρεῖ: ὁ ῥήτωρ δ᾽ αὐτὸς οὐκ ἐρεῖ τὰ βέλτιστα: ἐὰν μὴ τέχνῃ. εἰ τοίνυν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, μανία τίς ἐστιν ἀμείνων σωφροσύνης, καὶ παρὰ θεῶν ἀνθρώποις γιγνομένη. πῶς ἄξιον, πᾶν γε τὸ μὴ τέχνῃ γινόμενον ψέγειν; ἢ πῶς ῥητορικὴν ἁπλῶς αἰσχρὸν ἡγεῖσθαι; ἀλλ᾽ ἔστιν οὗ καὶ λαμπρότερον καὶ θεοφιλέστερον εἶναι, τὸ μὴ δουλεύειν τέχνῃ. *σαφῶς γὰρ οὑτωσὶ Πλάτων διορίζεται, τὸ μὴ δεῖν ἐπὶ τῶν μεγίστων τέχνην ζητεῖν. καὶ μὴν, εἰ μὲν ἀξιόπιστος Πλάτων, οὗτος αὐτός ἐστιν, ὁ μὴ διδοὺς τῇ τέχνῃ τὰ πρεσβεῖα. εἰ δὲ [τὸ ἀξιόπιστον ἦν ἂν] οὐδὲν τοῦτό τις συγχωρεῖ: πῶς ῥητορικὴ διὰ τοὺς ἐκείνου λόγους αἰσχρόν; ἐγὼ

* ἄλογον.
* δοκεῖ.
* πρέπει.
* ὁ λόγος.
* ἐστὶ M.M.
* μεταλάβοι edit. Flor.
* τῆς ἑτέρας
* οὐ δ᾽ edit.
* ὅτι Πλάτων αὐτὸς οὕτωσί· καὶ αὐτὸς Πλάτων διορίζεται μὴ δεῖν ἐπὶ μεγίστων ζητεῖν.

ἐγὼ δὲ ἀξιόπιστον μὲν τοῖς ὅλοις οὐδενὸς ἧττον Ἑλλήνων ἡγοῦμαι. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς περὶ ἐκεῖνον, πότερ' αὐτοῦ μᾶλλον πιστεύειν ἄξιον ταῦτα, ἢ ἐκεῖνα; καὶ μὴν εἰ τὰ μάλιστα σεμνός ἐστι, φαίνεται μαρτυρῶν ἡμῖν. ὥστε ὑπὲρ ἡμῶν σεμνός ἐστιν. Ὅταν γὰρ ἡμεῖς μὲν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ταὐτὰ λέγωμεν, κἀκείνῳ· ἐκεῖνος δὲ μήτε αὑτῷ μηδὲ ἡμῖν; οὐκ ἀντιλέγει (ἡμῖν) μᾶλλον, ἢ μαρτυρεῖ κατ' αὐτὸ τοῦτο, μὴ τἀληθῆ λέγειν. περὶ δέ γε τούτου τοῦ μέρους, οὐκ ἔτ' ἐκ λόγου πρὸς Πλάτωνα ἀγωνιοῦμαι· ὡς ἄρα πολλοὶ διὰ θείας μοίρας ἐσώθησαν. οὐδέ μοι νεμεσήσει δήπουθεν οὔτε Αἰσχίνης ὁ Λυσανίου, οὔτε ἄλλος οὐδείς, εἰ φαίην αὐτὸς ἔχειν μαρτυρῆσαι μᾶλλον τοῖς ῥήμασιν, ἢ τοῦ παρ' ἐκείνου πρὸς δὴ ταῦτα προσδεῖσθαι μαρτυρίας· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ οἱ θεομάντεις, οἱ τοῖς τῶν πραγμάτων ἐπωνύμοις τετελεσμένοι, παρ' αὐτῶν τῶν θεῶν ἔχω τὸ μάθημα· ὑφ' ὧν ἃ μηδεὶς ἰατρῶν μήτε οἶδεν ὅ,τι χρὴ προσειπεῖν, οὐχ* ὅπως ἰάσασθαι, μήτε εἶδεν ἀνθρώπου φύσει συμβάντα, ἄλλοτε ἄλλαις παραμυθίαις τε καὶ συμβουλαῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διαφυγὼν ζῶ παρὰ πᾶν τὸ ἐκ τῶν παρόντων εἰκός. καί τοι τέχνης μὲν ἡμῶν οὔθ' ὁπωσοῦν εἰς ταῦτα μέτεστιν οὐδενὶ δήπουθεν [τῶν ἰωμένων] ἀλλὰ καὶ τοῦ καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς θεοὺς σχεδὸν ἀρχὴ τὸ τῆς τέχνης ὑπεριδεῖν ἐστιν. ὅμως δὲ σὺν αὐτοῖς εἰπεῖν, οὔθ' οἱ θεοὶ τὸν τοιοῦτον ἡμῶν λογισμὸν ἀτιμάζουσιν, οὔτε πολλοὶ μετέγνωσαν, τῶν περὶ τῆς τέχνης τὴν παρὰ τῶν θεῶν τύχην ἀνελομένων. ὥστε καὶ τοὺς ἰατροὺς οὐδὲν κωλύει φρίττειν ἐπειδὰν ἀκούσωσι πολλὰ τῶν (θείων) ἔργων. πότερ' οὖν τὰ ὀνείρατα ποιεῖ θεοῖς ἀνακεῖσθαι τὰ ἀνθρώπινα; ἢ τὸ θεοὺς ἀνθρώπων κήδεσθαι, ποιεῖ καὶ δι' ὀνειράτων ἀνθρώπους σώζεσθαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. τί οὖν, ὦ μεγίστη σὺ γλῶττα τῶν Ἑλληνίδων, ἔφη Κρατῖνος [ποιῶν, ἀλλ' οὕτω σφόδρα ταῦθ' οἰκεῖα τοῦ Σωκράτους ἤθει καὶ προσήκοντα ἐκείνῃ, ὥστε καὶ ταύτῃ τῇ δόξῃ γενέσθαι χώραν,] δοκεῖ δέ μοι καὶ Σωκράτης αὐτὸς, εἰ καὶ μηδεὶς λόγος αὐτοῦ γραφῇ σώζεται, οὐχ ἧττον οὔτε Πλάτωνος τοῦ σεμνοῦ, οὔτε Αἰσχίνου τοῦ κομψοῦ μαρτυρεῖν· ἀλλ' ἔτι κάλλιον καὶ ὡς ἀληθῶς εἰς τὸ μέσον. ὁμολογεῖται μὲν *γὰρ λέγειν αὐτὸν, ὡς ἄρα οὐδὲν ἐπίσταιτο· καὶ πάντες τοῦτό φασιν οἱ συγγενόμενοι. ὁμολογεῖται δὲ αὖ καὶ τοῦτο, σοφώτατον εἶναι Σωκράτη, τὴν Πυθίαν εἰρηκέναι. πῶς οὖν ταῦτ' ἔχει; οὐ γὰρ τόν γε τοῦ παντὸς ἐσφαλμένον, ὡς ἀνέλοι σοφώτατον ἀνθρώπων πιστεῦσαι θεμιτὸν περὶ τοῦ θεοῦ. τέχνην δὲ, ὡς ἔοικεν, ἔφασκεν οὐκ ἀσκεῖν· ἀληθῆ λέγων· ᾧ γοῦν συνεγένετο Ἀναξαγόρᾳ, οὔτ' ἐκεῖνον τιμήσας φαίνεται· οὐκοῦν μηδὲν μὲν ἐπίστασθαι τῶν δεόντων ἀμήχανον, ᾧ γε παρηκολούθει τὸ δαιμόνιον. ὅτι δὲ οὐδὲν *ἐπίσταιτο, αὐτὸς ἔλεγε· λέγων δὲ οὐκ ἐψεύδετο· εἴπερ γε μηδὲ ὁ θεὸς σοφώτατον αὐτὸν εἰρηκώς. λοιπὸν οὖν, τί ποτέ ἐστι τὸ φάσκειν αὐτὸν οὐκ εἰδέναι; οἶμαί γε τὸ μὴ τέχνην τί ποτε ἐπίστασθαι. ἀλλὰ μὴν εἰ μηδ' ἑτέρως γ' ἂν σοφώτατος ἦν ἔτι, μήτε ψευδόμενος περὶ ἑαυτοῦ εἴπερ ἕν τι τῶν αἰσχρῶν τὸ ψεύδεσθαι, μήτε ἀληθῆ λέγων, εἰ τὸ μὴ χρῆσθαι τέχνῃ τῶν ἁπλῶς αἰσχρῶν ἦν. ἅμα Σωκράτης τε δι' ἀμφοτέρων μαρτυρεῖ τοῖς λόγοις, καὶ ὧν ἔξαρνος ἦν, καὶ ὧν ὡμολόγει· καὶ διὰ τοῦ Σωκράτους ὁ θεὸς περὶ ἀμφοῖν μεμαρτύρηκε χρήσας *ἐκεῖνον σοφώτατον εἶναι. ὥστε διπλῆν οὖσαν τὴν τοῦ Σωκράτους μαρτυρίαν, ἑτέρα κυρία τῇ παρ' αὐτοῦ βεβαιοῖ.

* al. οὐδέ. Scholion, τῶν διαφυγόντων ἦν ὁ Ἀριστείδης.

Quadrato incluſa deſunt in al.

* al. γε.

* al. ἐπίσταιτο.

* ἐκεῖνον σοφώτατον.

ARISTIDES.

Ego verò vt illum vbique fide dignum, ſi quẽquam Græcorum alium, exiſtimo, ita libenter ex eius ſectatoribus quæſierim, num hæc illi magis quàm illa, ſint credenda. Quin vt maximè ſit vir grauis, nobis dat teſtimonium; adeòque noſtro commodo grauis eſt. Nam cum nos quidem & nobiſcum, & cum illo conſentimus, ille verò nec ſecum nec nobiſcum; non tam contradicit hoc pacto nobis, quàm non vera ſe dicere fatetur.

De hac certè parte, quod multi ſint auxilio diuino ſanati, non amplius ex verbis cum Platone diſputabo, nec inuidebit mihi vel Æſchines Lyſaniæ F. vel alius quiſquam, ſi meipſum potius illorum dicta confirmare poſſe, quàm illius indigere teſtimonio dixero. Etenim reuera, quemadmodum vates rerum cognominibus initiati, ab ipſis Diis hoc didici, quorum opera ex iis, quæ medicorum nullus nec quomodo appellaret ſciebat, nedum quomodo ſanaret, nec in humana natura extitiſſe cognouerat, variis Dei conſolationibus & conſiliis elapſus, præter omnem fidem viuo. Cùm autem nihil in his artis habeat quiſquam; ac potius artis contemptus ad Deos fugere eos cogat, tamen nec Dij, quod ipſorum pace dixerim, hanc ſententiam noſtram reiiciunt, nec multos ex iis, qui diuinum auxilium arti prætulerunt, pœnituit. Nec vetat quicquam quo minus horreant etiam medici, poſtquam intellexerunt pleraque. Vtrum ergo ſomnia res humanas Diis commendant, an quia Dij homines curant, eos etiam ſeruant per ſomnia? mihi quidem hoc placet. Quid erat ergo quod prohibeat?

Græcanicarum lingua longè maxima, inquit Cratinus. [Etenim hęc Socratis ingenio tam propria & accommoda ſunt habita, vt huic etiam opinioni repertus ſit locus.] Opinor autem Socratem quoq; ipſum, quamuis nulla eius exſtet ſcriptio, non minus quàm vel grauis Plato, vel feſtiuus Æſchines, verùm etiã pulchrius, ac verè palam nobis teſtimonium perhibere. Illud certè conſtat eũ dixiſſe, nihil ſe ſcire: idq; omnes, qui cũ eo ſunt verſati, profitentur. Conſtat autem & hoc, ſapientiſſimũ à Pythia fuiſſe Socratẽ iudicatum. Quomodo igitur hęc ſe habent, cùm eum qui ignoret omnia, ſapientiſſimum eſſe iudicatũ, non ſit fas de Deo credere? Iam arti, vt apparet, negabat ſe ſtudere, nec falſo. Nam Anaxagoram quidem, cum quo verſatus eſt, non magni videtur feciſſe. Cùm itaque nihil eorũ, quæ erant cognitu neceſſaria ignorare poſſit is, cui præſtò erat dæmonium, nihil tamen ſe ſcire dicebat ipſe, nec id falsò, quandoquidem nec Deus eum ſapientiſſimum eſſe falsò dixerat. Quomodo ergo dicit ſe nihil ſcire? arte ni fallor. Iam ſi neutro modo ſapientiſſimus fuiſſet, nec cùm de ſe mentiretur, quoniã turpe eſt mentiri, nec cùm vera diceret, niſi artis vſus reuera turpis eſſet, ſimul & Socrates vtroq; pacto, tum iis quæ negabat, tum quæ fatebatur, & per Socratem Deus, qui illũ ſapientiſſimũ iudicauit, de vtroq; teſtatus eſt, ac duplex Socratis teſtimonium ſuo tertio confirmauit.

Æſchines Lyſaniæ F. Socraticus. Vide ſupra in Phryniche & Laërtium.

SCHOLION. *Elapſorum erat de numero Ariſtides.*

Cratini dictum in Periclem torquet in Platonem. Vide inf. in orat. pro Quatuoruiris Socratem.

ARISTIDES.

SCHOLION.

[Hæc argumentatio cornuta eſt, talémque ſenſum oſtendit: dicit [inquit] Socrates, nihil ſe ſcire. ſi verum hunc concedimus dicere, Socrates non eſt ſapiens: ſi falſum, iterum non ſapiens eſt, & per vtraque ſapiens, quibus & ſe negat quod ſcire (nihil enim ſciuit arte, & verum dixit nihil ſe ſcire) & quibus confitetur, dæmonium ſibi dicere. Dupliciter enim teſtatur. Primo quia dæmonium ſibi inſinuare dicit, ſecundo cum nihil ſe ſcire affirmat, & vtrumque teſtimonium obſignat ipſe Apollo, ſapientiſſimum hunc eſſe pronuncians, hoc eſt, neque falſum, neque turpe eſſe, nihil ſcire arte.

Quod ſi poëtarum quoque ſunt arceſſenda teſtimonia, quamquam vel omnium, vel præcipuorum colligere dicta ſit difficile, tamen quæ de nobiliſſimis ſelecta proferri poſſunt, ignaui foret omittere. Et communiter quidem poëtæ omnes reipſa teſtimonium præbent, ſiquidem ea ratione quæ artem ſuperat poëtæ ſunt effecti. Verùm hoc teſtimonio iam non indigeo, quoniam ſupra relatum eſt, ſed eo quod in verbis conſiſtit. Nec hoc fruſtra, vel quaſi appendicem ſuperiorum adiungens, ſed hoc demonſtrans & indicans, ornatum iſtum & ſplendorem, non tam ex arte, quam diuino afflatu proficiſci. *Heſiodus* Inuentionem igitur, ô Plato, diſciplina meliorem cenſet Heſiodus, & artem poſteriorem natura: & merito quidem ita ſentiens atque dicens, nec immemor laureæ, quam vt acceperat, mox è paſtore poëta fuerat redditus. Nam & artes ipſas atque opificia, natura præſtantes vtique primum inuenerunt homines: nec enim artes naturas condiderunt, verum naturæ præſtantiſſimæ inuenerunt artes. Quo fit, vt & ordinis & facultatis ratione priores naturæ debeantur. Quod ſi nec hominibus prorſus artium concedimus inuentionem, ſed his deos eas demonſtraſſe dicimus, ad præſtantem nimirum erant aliquem referendæ. Iam ſi hoc apud omnes erit manifeſtum, non deos ab hominibus, ſed homines à diis artes accepiſſe, atq; illos præceptores, nos eſſe diſcipulos, tanto videbitur diſciplinæ præſtare inuẽtio, quanto melior eſt homine Deus. Vt enim illi inuenerunt omnia, ita nos inuentis vtimur. Rectè igitur ac merito, & vt eum qui deorum afflatu hæc ipſe loquebatur, decebat, Heliconis accola, eum quidem *ſibi qui cuncta inuenit ipſe*, primum ac præſtãtiſſimum, ceu deum ac diis propinquum poſuit, auditorem vero ac diſcentem ſecundum.

Etenim ſi diſciplina eſſet optima, non eſſet prima, Nam ab alio diſcendum foret: itaque non eſſet prior doctor, ſi diſciplina melior ac prima poneretur. Vnde enim is, qui tuo quoque teſtimonio Variam exornauit, quod ſequeretur audiuiſſet, ſi diſcipulus inuentori præſtaret: nec eſſet neceſſario ſecundus, ſi quid vnquam diſcendum foret. Omnis enim diſcipulus, eo vtriq; ipſo quod indiget diſciplina, deteriorem ſe profitetur. Itaque niſi ſibi primum ipſe, ſe indigere perſuadeat, quomodo vel diſcat, vel alteri docenti obtem-

Porticus Athenis nomine Varia ποικίλη.

σχόλιον.

[Τὸ μὲν παρὸν ἐπιχείρημα διλήμματόν ἐστι· νοοῦ δὲ τοιοῦτον δηλοῖ. εἶπε (φησιν) ὁ Σωκράτης μηδὲν ἐπίστασθαι. εἰ μὲν ἀληθῆ δῶμεν λέγειν αὐτὸν· οὐ σοφὸς Σωκράτης· εἰ (δὲ) ψευδῆ πάλιν, οὐ σοφός. καὶ κατ' ἀμφότερα σοφός· καὶ δι' ὧν ἀρνεῖται τι εἰδέναι (οὐ γὰρ ᾔδει τέχνῃ, καὶ ἠλήθευσε λέγων μὴ εἰδέναι) καὶ δι' ὧν ὁμολογεῖ τὸ δαιμόνιον αὐτῷ λέγειν. διπλῆ δὲ μαρτυρεῖ Σωκράτης· μία μὲν ὅτι δαιμόνιον αὐτῷ προλέγειν φάσκει· δευτέρα δὲ ὅτι λέγει μὴ εἰδέναι. καὶ ἑκατέραν μαρτυρίαν ἐπισφραγίζεται ὁ Απόλλων, σοφώτατον αὐτὸν εἶναι λέγων, τοῦτ' ἔστι μήτε ψευδόμενον, μήτ' αἰσχρὸν εἶναι, τὸ μὴ εἰδέναι τέχνῃ.]

Εἰ δὲ δεῖ καὶ ποιητῶν παρασχέσθαι μαρτυρίας· ἔστι μὲν ἔργον, ἢ τὰς ἁπάντων ἢ τὰς τῶν προκριθέντων διὰ πάντων παρασχέσθαι. ὅμως δὲ, ὅσας ἄν τις ἔχοι τῶν γνωριμωτάτων ἐκλέξας εἰπεῖν, ῥαθυμία παραλιπεῖν. κοινῇ μὲν οὖν πάντες ποιηταὶ μαρτυροῦσι τὴν ἔργῳ μαρτυρίαν, εἴπερ εἰσὶ ποιηταὶ τῷ κρατοῦντι [τῷ ὑπὲρ τὴν τέχνην] λόγῳ τῆς τέχνης. ἀλλ' οὐ ταύτης δέομαι τὰ νῦν, ἔστι γὰρ ἐν τοῖς εἰρημένοις· ἀλλὰ τῆς κατὰ ῥῆμα. οὐδὲ τοῦτο πάρεργον προσθεὶς, οὐδὲ εἰκῇ, οὐδὲ ἐφόλκιον ἄλλως ἐπὶ τοῖς ἄνω· ἀλλ' ἐνδεικνύμενος καὶ πρὸς ἓν σημαινόμενος, ὅτι τοῦτο τὸ ἐν κόσμῳ, καὶ λαμπρῶς, οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ' ἐπιπνοίᾳ θεῶν παραγίνεται. εὑρεῖν οὖν φησιν, ὦ Πλάτων, κρεῖττον ἢ μαθεῖν, καὶ τέχνη φύσεως δεύτερον, εἰκότως ὁ Ἡσίοδος, καὶ φρονῶν οὕτω καὶ λέγων, καὶ τῆς δάφνης οὐκ ἀμνημονῶν. ἣν ἅμα τῷ λαβεῖν ποιητὴς ἦν (γεγονὼς) ἐκ ποιμένος. *Hesiodus.* ἐπεὶ καὶ τὰς τέχνας αὐτὰς, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, φύσει δήπου διενεγκότες ἄνθρωποι, καὶ νικήσαντες, ἀνεῦρον τὸ ἐξ ἀρχῆς. οὐ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις ἐποίησαν, ἀλλ' αἱ κράτισται φύσεις τὰς βελτίστας τῶν τεχνῶν εὗρον. ὥστε καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ δυνάμει παρὰ τῇ φύσει τὰ πρεσβεῖα εἶναι. εἰ δὲ δὴ μηδ' ἁπλῶς ἀνθρώποις τὴν εὕρεσιν προστίθεμεν τῶν τεχνῶν, ἀλλὰ θεοὺς ἡγήσασθαι φαμὲν αὐτοῖς, καὶ καταδεῖξαι: πῶς οὐκ εὔδηλον, ὅτι πολλοῦ τινος εἶναι νικῶντος δεῖ προσθήκην τῆς τέχνην; καὶ μὴν εἰ τοῦτο δῆλον ἅπασι, καὶ πάντες ἂν συμφαῖεν, μὴ θεοὺς παρ' ἀνθρώπων λαβεῖν τὰς ἐπιστήμας, ἀλλ' *ἀνθρώπους, παρὰ θεῶν· καὶ διδασκάλων μὲν ἐκείνους, μαθητῶν δὲ ἡμᾶς τάξιν ἔχειν: τοσούτῳ κρεῖττον, ὡς ἔοικεν, εὑρεῖν ἢ μαθεῖν, ὅσῳ κρείττων ἀνθρώπου θεός. οἱ μὲν γὰρ εὑρήκασιν (ἅμα) ἅπαντα· ἡμεῖς δὲ, οἶμαι, λαβόντες χρώμεθα. ὀρθῶς ἄρα καὶ δικαίως ὁ τοῦ Ἑλικῶνος πρόσοικος, καὶ (ὡς εἰκὸς ἦν) τὸν αὐτὸν ἐκ θεῶν ἐπιπνοίας λέγειν εἰληφότα· τὸν μὲν εὑρόντα ἄνδρα, ὡς θεὸν *καὶ θεοῖς ἐγγὺς πρῶτον καὶ κράτιστον μὲν *ἔθετο, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει· τὸν δὲ ἀκούσαντα, καὶ μαθόντα, δεύτερον. εἰ γὰρ ἦν τι μαθεῖν ἄριστον καὶ πρῶτον, οὐδὲ ἂν (αὐτὸ) πρῶτον τὸ μαθεῖν ἦν. ἐχρῆν γὰρ δήπου μαθεῖν παρ' ἑτέρου. ὥστε οὐκ ἂν ἦν ὁ διδάσκων πρῶτος, εἰ τὸ μαθεῖν κρεῖττον καὶ πρῶτον ἦν. παρὰ του γὰρ, ὦ καί σὺ τὴν ποικίλην στοὰν κοσμήσας, ἀκούσῃ τίσι *πειθῇ; εἰ κρείττων ὁ μαθὼν ἐστι τοῦ τὸ πρῶτον εὑρόντος, καὶ μὴ ἀνάγκη δεύτερος, εἴ πέρ τι *μέλλοι μαθήσεσθαι. πᾶς γὰρ ὁ μανθάνων ὡμολόγηκε δήπουθεν εἶναι χείρων αὐτῷ γε τῷ δεῖσθαι μαθεῖν. ὡς εἴ γε μὴ πείσειεν αὑτὸν δεῖσθαι πρότερον, πῶς ἂν μάθοι; ἢ πῶς ἄλλῳ γ' ἂν εἰπόντι πειθείη;

* αὐτοὺς παρ

* θεῶν M. V.

* al. ἱερὸν

* al. πειθοῖ

* al. μέλλει

πυθοίη; οὐκοῦν ἄτοπον, τόν γε αὐτὸν ὡμολογηκότα εἶναι χείρω, τοῦτον ἀμείνω καλεῖν. καὶ ταῦτα δι᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἐπαινούμενον, ὅτι ὡμολόγηκεν οἷς ἐζήτησε μαθεῖν χείρων εἶναι. ἄτοπον δὲ καὶ μηδὲ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι οὐ μόνον ἐξ ἀρχῆς αἱ φύσεις τὰς τέχνας συνεστήσαντο, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὰς τὰς τέχνας οἱ τῇ φύσει νικήσαντες διενηνόχασιν. ἕνεκα μὲν γὰρ τῆς τέχνης πάντας ἔδει παραπλησίους εἶναι τοὺς αὐτὰ μαθόντας. οἶμαι δὲ καὶ χείρους, τοὺς δευτέρους ἀεὶ τῶν προτέρων· ἕως εἰς τὸ λυθῆναι τὴν τέχνην ἀφίκετο. οὐ γὰρ ἂν ἦν πάντα λαβεῖν ἀκριβῶς παρ᾽ ἑτέρου λαμβάνοντα, ἀλλ᾽ ἔδει * διαφεύγειν ἀεί τι. ῥώμη δὲ, οἶμαι, φύσεως καὶ περιουσίᾳ τὴν δόξαν οἱ κρατήσαντες εἰλήφασι· καὶ οὐδεὶς τὸν Δαίδαλον, οὐδὲ τοὺς * ἄνω θαυμάζει, παρὰ Φειδίαν· ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκ μικρῶν καὶ φαύλων τὸ κατ᾽ ἀρχὰς εἰς τὸ μεῖζον καὶ τελεώτερον αἱ τέχναι κατέστησαν. εἰ δὲ τοῦθ᾽ ἅπασιν εὔδηλον· εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν γε εἰρημένον· οἱ μέγιστοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις * καὶ ὧν μετεσχήκασι τῆς τέχνης, μέγιστοι γεγόνασιν· ἀλλ᾽ ᾧ τὴν τέχνην παρεληλύθασιν. αὐταῖς τοίνυν, ὡς ἔοικε, ταῖς τέχναις οὐ λυσιτελοῦν φαίνεται τὴν τέχνην πρὸ τῆς φύσεως τετιμῆσθαι. οὐκοῦν προελθεῖν γ᾽ ἂν * αὐταῖς ἦν οὐδὲ τυχεῖν τοῦ νῦν σχήματος, οὐδὲ σεμνύνεσθαι. ἀλλ᾽, οἶμαι, οὐχ αἱ τέχναι τοὺς ἄνδρας ἦραν μεγάλους, ἀλλ᾽ οἱ τῇ δυνάμει προϊδρύσαντες ἐντίμους τὰς τέχνας ἐποίησαν· οὐ μείναντες ἐφ᾽ ὧν παρέλαβον, ἀλλ᾽ ἐνδιδόντες τῇ φύσει τῶν λόγων· οἱ δὲ τῶν πραγμάτων, παῖδας τοὺς πρὸ αὐτῶν [δυνάμει φύσεως] ἀπέδειξαν. ἀλλὰ πάσας τὰς τέχνας, ὅπερ εἶπον, ἡ φύσις εὗρεν. εἰ γὰρ αἱ τέχναι τὰς τέχνας ἔμελλον εὑρήσειν, οὐκ ἂν ἦν λαβεῖν τὴν ἀρχήν. οὐ γάρ πω τεχνῶν οὐσῶν, οὐκ ἂν ἦν τέχνην εὑρεῖν; τῇ γὰρ μὴ οὔσῃ πῶς ἐνῆν εὑρεῖν; οὐκοῦν καὶ κατὰ τοὺς εὑρόντας τὰς τέχνας ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὑπερέχοντας ἐν αὐτοῖς, ἡ φύσις νικᾷ. φαίνεται τοίνυν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ μὲν φύσις ἄρχοντος χώραν ἔχουσα· ἡ δὲ ἐκ τοῦ μαθεῖν τέχνη διακόνου καὶ πειθομένου τῷ κρείττονι. ἃ μὲν οὖν, εἰ καὶ μὴ τέχνην εἶναι δοίημεν τὴν ῥητορικὴν, ἔχει τις ἂν λέγειν ὑπὲρ αὐτῆς, πολλὰ ἀφέλοντο τῶν ἐπιόντων, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν.

Ἴσως δέ τις οἰήσεται, τούτων οὕτως ἀποδεδειγμένων, τὸ φαυλότερον ἀποδείξειν ἡμᾶς λοιπὸν, ἐὰν, ὅτι καὶ τέχνη, διδάσκειν πειρώμεθα. ἐγὼ δὲ οὔτε τῶν εἰρημένων οὐδὲν μετατίθεμαι, οὔτε Πλάτωνι συγχωρῶ, τὸ μηδὲν μετεῖναι ῥητορικῇ τέχνης. ἀλλ᾽ ὅσον αὐτῇ τέχνης (χρήσομαι γὰρ τοῖς τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ ῥήμασιν) τοῦτ᾽ ἐπέξειμι. καίτοι πῶς οὐχ ὑπεναντίον, φάσκειν μὲν στοχάζεσθαι [τὴν ῥητορικὴν λέγειν δὲ], ὡς οὐ χρῆται λόγῳ δι᾽ αὐτὸ τοῦτο. πάντες γὰρ οἱ στοχαζόμενοι δή που τῷ λόγῳ * προσάγοντες ἑαυτοὺς, οὕτω στοχάζονται. οὐ γάρ ἐστι μὴ λόγῳ χρώμενον στοχάζεσθαι. ἀλλ᾽ ὁ τοῦ πράγματος [λόγος] οὗτός ἐστιν, ὁ ποιῶν στοχάζεσθαι. ἔστι δὲ στοχάζεσθαι, τὸ τυχεῖν τοῦ πράγματος, ὡς οἵ γε ἀποτυγχάνοντες, ἀρχὴν οὐδὲ στοχάζονται. οὐκοῦν οὐχ ᾧ στοχάζεται, ἁμαρτάνει τις· ἀλλ᾽ ᾧ διήμαρτεν, οὐκ ἐστοχάσατο εἰκότως. οὐδεὶς γὰρ ἁμαρτάνει λόγῳ χρώμενος· ἀλλ᾽ ἅμα ἐσφάλη, καὶ τὸν λόγον οὐ διεσώσατο· [τὸ μέλλον ἑκάστῳ συνοίσειν ἐκλέγοντες.] καὶ ταῦτα, ὦ Πλάτων, ταῖς σαῖς ἀδαμαντίναις ἀνάγκαις ἀποδείκνυται.

* διαφυγεῖν.
* ἄλλους M. M.
* al. ὡς.
* al. αὐτοῖς.

peret? Quocirca eſt abſurdum eum, qui ſemet ipſe deteriorē fateatur, atque ob id ipſum laudetur, præſtantiorē dicere. Alienum à ratione foret, ſi ne hoc quidem animaduerteremus, non modo naturas initio artes conſtituiſſe, ſed & in ipſis artibus eos, qui natura valerent, excelluiſſe. Nam artis quidem cauſa ſimiles oportebat omnes eſſe, qui eadem didiciſſent, atque etiam poſteriores prioribus ſemper deteriores, donec ad artis ſolutionem eſſet ventum, (nec enim poterat quis ab alio accuratè percipere omnia, quin aliquid ſemper effugeret) naturæ autem vi & excellentia gloriam ſibi viri præclariſſimi pepererunt. Nec quiſquam vel Dædalum vel ſuperiores præ Phidia miratur, verum contra artes ex paruis & vilibus initiis maiores ac perfectiores ſunt redditæ. Quod ſi eſt manifeſtum, licet nunc primum dictum ſit, maximi artifices non quatenus artes cognouerunt, maximi exſtitere, ſed quatenus eas ſuperarunt. His igitur artibus, vt par eſt, non æquum videtur artem naturæ præponi, non ergò ante hanc fuit, neque gloriata eſt.

Verum, vt puto, non artes ſuſtuliſſe viros magnos, ſed qui potentia primi eſſent honorabiles, artes feciſſe, non manentes à quibus accepiſſent, verum inſpecta verborum, alij rerum natura, pueros præ ſe maiores fecerunt videri. Sed artes omnes, vt dixi, naturæ ſunt inuentum. Etenim ſi artes eſſent artes producturæ, nullum exſtaret principium. Cum enim nondum eſſent artes, reperiri non potuerunt, quandoquidem quæ non erat, inuenire nihil poterat. Quamobrem tum inuentorum ratione, tum ſequentium victoriam reportat natura. Hac igitur quoque ratione apparet naturam quidem principis, artem vero diſciplina conſtantem, miniſtri ac meliori parentis, obtinere locum.

Atque ea quidem, quæ pro Rhetorica, etiam ſi artem non eſſe eam poſuerimus, dici poſſent, multis omiſſis, hæc fere ſunt ac talia.

His autem ita demonſtratis, exiſtimabit forſitan aliquis peiorem nos deinceps partem ſectari, ſi etiam artem eſſe voluerimus docere. Ego vero nec de ſupradictis quicquam muto, nec Platoni concedo, nihil habere artis Rhetoricam, ſed quantum in ea artis eſt, (vt ipſius vtar Platonis verbis) tantumdem proſequar. An vero contraria non ſunt, ſi & intendere eam veluti in ſcopum dixeris, & eadem de cauſa, ratione carere. Omnes enim qui collineant, ratione vtique vtentes, collineant: Nec enim licet ratione non vtentem collineare, ſiquidem ratio iaculationem efficiat. Nam collineare eſt rem attingere, vt qui aberrant, non benè collineant. Itaque non qui collineat aberrat, ſed qui aberrauit non collineauit, & merito; ſiquidem nemo dum ratione vtitur, errat, verum ſimulatque rationem amiſit, errat. [Id quod cuique profuturum eſt, deligentes.] Atque hæc quidem, Plato, adamantinis tuis demonſtrantur neceſſitatibus.

ARISTIDES. Cum Rhetoricam coniicere miraris? Eodem enim modo atque diuinatio videtur ſe habere, niſi quod cum diuinatio poſt coniecturam deſinat, Rhetorica non tantum cōniicit, ſed & ea, quæ optima cenſuerit, per miniſtros perficit. Itaque diuinationis occupat locum, & artis militaris, quam quidem ad ciuilem ſcientiam pertinere non negabit Plato. Quo igitur modo ciuilis ſcientiæ partis erat ſimulacrum Rhetorica, ſi non iſto? at ita ſimulacrum non erit, [*hoc per Ironiam, niſi quatenus ſimilis eſt arti militari, & reliqua, ex diſcretione, quia neque ſecundum hos poſſet ſimulacrum eſſe.*] Iam quod ait, Oratores ea quæ populo placeant, ſuadere, atque id ſolum ſpectare, id omnino ſophiſticum eſſe, ſi non puer, vir certe prudens oſtenderit. Nam mihi quidem contra videtur, nec Rhetorica quidquam habere magis proprium, quam vt ea, quæ populo videntur, non ſtatim fieri permittat, nec oratores quidquam potius, quam optima quæq; ſpectare, nec vel ipſe populus diffiteri, quin in rebus conſiderandis, ac toto vitæ habitu & conditione, præſtent ipſi oratores, idque ex honoribus, quos eis tribuit, manifeſtum fieri obiicit. Sin eos populo dicis cedere, & facere imperata non imperare, famulam pro domina ſumis, & cum plebicolas vituperes, putas tibi rem eſſe cum Oratoribus.

Oratorum officium. Verum nec plebicolæ magni ſe faciunt, quod ciuitati ſeruiant, & Oratores hac ipſa de cauſa ſibi placent, quod non quæ populo, ſed quæ ſibi videantur optima dicant. Quod ſi multitudinis obtemperarent libidini, & pro iudicum arbitrio concionarentur, ne libere loqui quidem poſſent vnquam, nedum aliis ſe proferre. At norunt ſe non voluptatibus ſeruire, ſed cupiditates moderari, nec vulgus ſpectare, vel ei parere, sed ab eo ſpectari, eique imperare, atque inde nomen acceperunt, in libertatis ſignum, vt demagogi vocarentur, non quod à populo ducūtur. *Δημαγωγοὶ unde dicti.* O qui ſurſum omnia ac deorſum inuertis, ſed quod eum ducunt, quemadmodum & pædagogos, opinor, appellamus, non qui pueris ſeruiant, ſed qui eos ducant. *Pædagogi qui.* Quidquid enim horum dixeris, Princeps, Præfectus, Præceptor, id oratori conueniet, atque eius erit nomen. Et omnes quidem principes natura ſubiectis ſuis præſtant, ſi quis autem in poteſtate etiam gratificatur, & perſuadet, non cogit, atque vltra officium ſuum, etiam ſuorum cupiditatem ſpectat, hic eſt vere politicus ille Homeri. *Politicus.*

Ne igitur Oratores per conuitium gratificari dicas, ſed benè dicendo gratiam quoque captare, atque ita meritam laudem Rhetoricæ tribues, eámque ſimilibus remuneraberis officiis. Quomodo ergo aliquis tam variis populi ſententiis ſeruiet, aut quomodo cupiditatibus aliorum obſequetur? Poſtquam enim multis ſeruiendum eſt, ij autem non conſentiunt inter ſe, nec omnibus eadem ratione gratificari quiſquam poſſit,

τί δὲ περὶ ῥητορικῆς, εἰ στοχάζεται, θαυμάζεις; φαίνεται * γὰρ ἡ ῥητορικὴ ὁμοίως διακειμένη τῇ μαντικῇ. [* al. [illegible]] πλὴν ὅσον μαντικὴ μὲν ἀπήλλακται * στοχαζομένης· [* στοχασαμένης] ῥητορικὴ δὲ οὐ στοχάζεται μόνον τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ πράττει διὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἅττα ἂν εὕρισκῃ βέλτιστα. ὥστε καὶ τὸν τῆς μαντικῆς ἐπέχει λόγον, καὶ τὸν τῆς στρατηγικῆς· ἣν μηδὲν προσήκειν τῇ πολιτικῇ Πλάτων οὐκ ἐρεῖ. πῶς οὖν ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον, εἰ μὴ οὕτως; ἀλλὰ μὴν οὕτω γε οὐκ εἴδωλον εἴη, κατ' εἰρωνείαν τὸ οὕτω· οἷον εἰ μὴ κατὰ τὸ ἐοικέναι τῇ στρατηγικῇ, καὶ λοιπὸν ἐξ ἐπικρίσεως, ὅτι οὔτε κατὰ τοῦτο δύναιτ' ἂν εἴδωλον εἶναι.] Ὅτι τοίνυν ὅλως ἐστὶ σόφισμα τὸ φάσκειν, τὰ δοκοῦντα τοῖς πλήθεσι, ταῦτα συμβουλεύειν τοὺς ῥήτορας· καὶ τούτου μόνου στοχάζεσθαι, εἰ καὶ μὴ παῖς ἐξελέγξειεν· ἀλλ' ὅστις γε εὖ φρονεῖ· ἐμοὶ μὲν γὰρ τοὐναντίον πᾶν φαίνεται, μήτε ἐν τῇ τῆς ῥητορικῆς φύσει πλεῖον εἶναι μηδὲν, ἢ (τὸ) μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς πλήθεσιν εὐθὺς ἐᾶν γίνεσθαι· * μηδὲ τοὺς ῥήτορας (ἐς) ἄλλο τι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰ βέλτιστα, [* [illegible] ἄλλο τι] μήτε τοὺς δήμους αὐτοὺς τοῦτό γε ἐκφυγεῖν, ὡς οὐκ ἀμείνους σφῶν οἱ ῥήτορες λογίσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων· καὶ πᾶσαν ὅλως τὴν τοῦ βίου σχέσιν καὶ τὴν τύχην, καὶ τοῦτο ἐξ αὐτῶν τῶν τιμῶν εἶναι δῆλον, ὧν αὐτοῖς ἀπονέμουσιν. εἰ δὲ * ε... [* εἴκειν τοὺς ῥήτορας.] τοὺς τοῖς πλήθεσιν ὑπείκειν φῂς, καὶ ποιεῖν τὰ κελευόμενα· ἀλλ' οὐ κελεύειν· τὴν θεράπαιναν εἴληφας ἀντὶ τῆς δεσποίνης, καὶ τοὺς δημοσίους ψέγων δοκεῖς τοὺς ῥήτορας. ἀλλ' οὐδ' οἱ δημόσιοι μέγα φρονοῦσιν ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι δουλεύουσι τοῖς τῆς πόλεως βουλήμασι. καὶ τοῖς ῥήτορσι τοῦ φρονεῖν αὐτὸ τοῦτο αἴτιόν ἐστι, τὸ μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς δήμοις λέγειν, ἀλλ' ἃ δοκοῦσιν αὐτοὶ βέλτιστα εἶναι. εἰ δὲ ἦσαν διάκονοι τῶν τῶν πολλῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τὰ δοκοῦντα τοῖς καθημένοις ἐδημηγόρουν. οὐδ' ἂν παρρησιάσασθαί ποτ' αὐτοῖς ἐξῆν, οὐχ ὅπως ὑπὲρ τοὺς ἄλλους φρονεῖν. ἀλλ' οἶμαι συνίσασιν ἑαυτοῖς οὐ τὰς ἡδονὰς θεραπεύουσιν, ἀλλὰ τῶν δήμων τὰς ἐπιθυμίας σωφρονίζουσιν· οὐδὲ ὁρῶσιν εἰς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ πολλοὶ ὁρῶσιν εἰς τούτους· οὐδ' ἀρχομένοις ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἄρχουσιν ἑαυτοῖς τῶν πολλῶν. καὶ τὴν ἐπωνυμίαν δὲ τοῦτο εἰλήφασι παρ' αὐτῶν ἀντ' ἄλλου συμβόλου μαρτύριον τῆς ἐξουσίας λέγω τὴν τῶν δημαγωγῶν· οὐκ ἐπειδήπερ ὑπὸ τῶν δήμων ἄγονται, ὦ τὰ ἄνω καὶ κάτω ποιῶν· ἀλλ' ὅτι τοὺς δήμους ἄγουσιν. ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς παιδαγωγοὺς οἶμαι καλοῦμεν, οὐκ ἐπειδήπερ ὑποπεπτώκασι τοῖς παισὶν, ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς ἡγοῦνται. ὅτι γὰρ ἂν φαίης ἁρμόττειν τὸ τοιοῦτον ἀκοῦσαι τῷ ῥήτορι, ἄρχων, προστάτης, διδάσκαλος. πάντα ταῦτά ἐστι τοῦ ῥήτορος τὰ ὀνόματα. πάντες μὲν οὖν ἄρχοντες ἐν ἑκάστῃ πράξει κρείττους φύσει τῶν ὑφ' ἑαυτῆς. εἰ δέ τις μετ' ἐξουσίας καὶ χαρίζεται πείθων, οὐκ ἀναγκάζων· καὶ πρὸς τῷ σώζειν τὴν ἑαυτοῦ τάξιν, στοχάζεται καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς τῶν ὑφ' ἑαυτῷ· οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τῷ ὄντι πολιτικός. μὴ δὴ τοῦτο λέγε, ὡς ὄνειδος κατὰ τῶν ῥητόρων, εἰ χαρίζονται· ἀλλ' εἰ μετὰ τοῦ βελτίστου καὶ τῆς χάριτος στοχάζονται· καὶ κατὰ τοῦτο ἀπόδος τῇ ῥητορικῇ τὴν πρέπουσαν εὐφημίαν, ἵνα τοῖς ὁμοίοις αὐτὴν ἀμειβόμενος φανείης. πῶς δέ τις καὶ διακονήσεται μυρίαις γνώμαις δήμου καὶ ἀλλήλαις μαχομέναις ταῖς ἐπιθυμίαις; ὅταν γὰρ δέῃ μὲν διακονεῖν πολλοῖς, οὗτοι δ' ὡς μὴ κατὰ ταὐτὰ γινώσκοντες· πᾶσι δὲ ἀμήχανον τοῖς τοιούτοις ἐκ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ χαρίζεσθαι.

πῶς (οὖν) ὁ ῥήτωρ *θεραπεύσῃ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν; ἅμα γὰρ χαριεῖται τοῖς ἑτέροις, καὶ τοὺς ἑτέρους ἀνιάσῃ. ὥστε οὐ μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν ἢ πρὸς ἀηδίαν ἐρεῖ. οὐκοῦν εἰ μὲν ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς δημιουργὸς, καὶ τὸ πείθειν τῶν ῥητόρων. οὐ κολακεύουσιν οἱ ῥήτορες. οὐ γὰρ διακονοῦσι τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ πείθουσιν· εἰ δ' οἱ ῥήτορες τὰ δοκοῦντα λέγουσι τοῖς πολλοῖς, οὐ δημιουργὸς ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς· πειθομένους γὰρ τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐ πείθοντας παρέχεται. πρὸς ταῦτα ἑλοῦ ὁποτέρωθι τὸ ψεῦδος. Πλάτων γὰρ ἡμῖν ἐλέγχει Πλάτωνα· καὶ τὸ κάλλιστον, οὐ πόρρωθεν· ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις λόγοις ἀναμίξ. οὐδὲ μεθ' ὧν ἀρτίως διεξῄειν τεχνῶν ἐστὶ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ (ὅτι τοίνυν) πλεῖστον λόγου μετέχον (ἡ ῥητορική·) μᾶλλον δ' ἅπαν ἐν λόγοις, καὶ μέγιστον, καὶ πρῶτον τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ τελεώτατον, καὶ πέρας, εἰ οἷόν τ' εἰπεῖν, εὐχῆς ἄξιον δεῖξαι. οἶμαι τοίνυν ἅπαντας *ἂν, οἷς δυνατὸν, συμφῆσαι, τὸ μὴ κατ' αὐτὰ φῦναι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ δυεῖν μερίδοιν· τὴν μὲν οἵαν βιάζεσθαι καὶ πλεονεκτεῖν εἶναι, ἣν τῶν κρειττόνων τις ἂν εἴποι, λέγω δ' οὐκ ἀρετῇ βελτιόνων, ἀλλ' ἰσχυροτέρων· τὴν δὲ, οἵαν ἐλαττοῦσθαι καὶ παρὰ γνώμην συγχωρεῖν ἀπειρίᾳ τοῦ κωλύειν, ἣν τῶν ἀσθενεστέρων οὖσαν γινώσκομεν. τοῦτο οὖν ἐστὶν αἴτιον τὸ ποιῆσαν εὑρεῖν τι τοιοῦτον ἀνθρώπους ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ θεούς γε ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ὃ τὴν μὲν ἰσχὺν ἐπισχήσῃ, τοῦ δὲ ἴσου καὶ δικαίου πᾶσιν ὥσπερ ἐνέχυρον γενήσεται ταὐτὸν, τοῖς τε πολλοῖς συμφέρον, καὶ τοῖς πρὸς τὸ βιάζεσθαι πεφυκόσιν αὐτοῖς. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνοι ἔμελλον ἐκφεύξεσθαι τὴν ἀδίκων καὶ κακῶν ἔργων τἀπίχειρα. ἀλλὰ τῶν ἀσθενεστάτων πρώτων ἀναιρεθέντων, ἄλλων ὑπ' ἄλλων κατὰ μικρὸν, ἕως ἀεὶ τῶν λοιπῶν ὑπεξαιρουμένων *ἔμελλε τελευτῶντας αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτοὺς ἐλθεῖν. ὥσπερ φασὶ τοὺς σπαρτοὺς, εἰ ἄρα καὶ ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται). ἔδει *δὲ κοινόν τι φάρμακον εὑρεθῆναι τῷ γένει, ταὐτὸν ἅπασι συμφέρον τοῖς ἰσχυροῖς, τοῖς ἥττοσι, τοῖς ἐπιεικέσιν. ὡς τοὺς μὲν ἢ κωλυθῆναι περὶ τῶν ἀδικημάτων, ἢ παρ' αὐτὰ τιμωρήσασθαι. τοῖς δ' ἄδειαν τοῦ βίου παρασκευάσαι· τοῖς δὲ χάριν τὴν πρέπουσαν, ὅσοι τὸ δίκαιον ἐτίμων ἑκόντες.

εὑρέθη τοίνυν ἐκ τούτων ῥητορικὴ καὶ παρῆλθε φυλακτήριον δικαιοσύνης καὶ σύνδεσμος τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις, ὅπως μὴ τῇ χερσὶ, μηδὲ τοῖς ὅπλοις, μηδὲ τῷ προ[illegible] λαβεῖν, μηδὲ πλήθει καὶ μεγέθει, μηδ' ἄλλῳ τῶν [illegible] ων μηδενὶ κρίνοιτο τὰ πράγματα, ἀλλ' ὁ λόγος τ[illegible] ίκαιον ἐφ' ἡσυχίας διαιροῖ. ἀρχὴ μὲν οὖν αὕτη καὶ [illegible] ῥητορικῆς, καὶ βούλημα τοῦτο, σώζειν πάντας [illegible] ρώπους, καὶ τὴν βίαν διὰ τῆς πειθοῦς ἀπώσασθαι. [illegible] ται τοίνυν ἡ ῥητορικὴ τῇ νομοθετικῇ τῆς αὐτῆς [illegible] ληφε φύσεως, εἴπερ τό γε ἀκριβὲς ἐπ' αὐ[illegible] ν δεῖ θεωρεῖν. μᾶλλον δὲ μέρος ἐστὶ τῆς ῥητο[illegible] ἡ νομοθετικὴ, καὶ τοῖς πᾶσι δευτέρα. πῶς; [illegible] μὲν ὅτι καὶ περὶ αὐτῶν ἔδει τῶν νόμων λόγου τ[illegible] τος. εἰ γάρ ἐστιν εὔδηλον, ὅτι οἱ νόμοι μὲν ὑπὲρ τοῦ πάντας τὸ προσῆκον ἔχειν, ἔμελλον πειθ[illegible] τοῦτο δὲ οἱ τῇ χειρὶ κρείττους ἔμελλον συμβουλήσεσθαι: πῶς οὐκ ἀναγκαίως ἔδει λόγου τοῦ [illegible] ἤδη; οὐ γὰρ βιάσασθαί γε ἐνῆν τοὺς * πρὸς αὐτὸ τοῦτο πεφυκότας: οὐδ' ἣν αὕτη νόμων ἀρ[illegible] ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τοῦ μὴ βιάζεσθαι, τοὺς νόμους ἔδει θέσθαι. οὐκοῦν ἦν τιθέναι βιασάμενον,

* al. ἀνθρώπους.

* al. [illegible]

* al. [illegible]

quomodo poterit eorum libidini orator ſeruire? ſimul enim & his gratificabitur, & illos offendet. Itaque non tam iucunda, quam moleſta erit eius oratio. Quocirca ſi perſuaſionis effectrix eſt Rhetorica, & perſuadere debent oratores, non adulantur, quandoquidem multitudini non ſeruiunt, ſed ei perſuadent. Sin oratores populi ſequuntur libidinem, non eſt perſuaſionis effectrix Rhetorica, quandoquidem eos à multitudine perſuaderi, nõ ipſos perſuadere docet. Proinde vbi ſit mendacium conſidera. Etenim Plato nobis Platonem refutat, & quod eſt maximum, non procul, verum in his ipſis ſermonibus permixtè. Nec inter alias artes, quas modo memorabam, ſit recenſenda, ſed & plurimum rationis habeat, aut potius tota ratione conſtet, & maximum, primum, ac perfectiſſimum ſit in rebus humanis, omniſque voti, vt ita dicam, finis. Exiſtimo igitur omnes id, quicumque poſſunt, aſſenſuros eſſe, non eadem natura homines eſſe natos, ſed è duabus partibus alteram vim inferre, & aliena inuadere ſolere, quam præſtantiorem quis dixerit, non quidem virtute ſed viribus: alteram vero vinci, & cum prohibere nequeat, inuitam concedere, quæ eſt imbecilliorum. Hac ergo de cauſa homines, vel dij hominum gratia, tale quid inuenerunt, quod & vim cohiberet, & æquitatis omnibus ac iuſtitiæ pignus eſſet, idemque tam vulgo prodeſſet quam iis qui vim exercebant. Nam nec hi ſuarum erant iniuriarum mercedem euaſuri, quin imbecillioribus à ſe inuicem primum paulatim interfectis, atque ita reliquis ſemper ſublatis, ſe mutuo denique inuaderent, quemadmodum de * Spartis legitur, niſi forte hoc etiam indicat fabula.

* al. Sati.

Commune quoddam toti generi fuit inueniendum remedium, quod omnibus eſſet vtile, fortibus, imbecillibus, iuſtis, ita vt illi vel iniuſte agere vetarentur, vel cum iniuria punirẽtur, hi vero ſecurè viuerẽt, poſtremi autẽ quotquot vltro iuſtitiam colebant, mercedem decentẽ conſequerentur. Inuenta eſt igitur Rhetorica, prodiitque iuſtitiæ cuſtodia, & humanę vitæ copula, ne vel manibus, vel armis, vel occupatione, vel multitudine ac magnitudine, vel alia re aliqua inæquali res diſcernerentur potius, quam ratio ſuum cuique tranquille tribueret. Hæc igitur eſt origo Rhetoricæ & natura, hoc eius propoſitum, vt omnes homines conſeruet, & vim perſuaſione repellat. Quapropter eandem Rhetorica quam ars legum ferendarum eſt naturam ſortita, ſi quidem vtramque diligenter velimus inſpicere, atque adeo pars eſt Rhetoricæ ars legum, atque in omnibus inferior. Quomodo? Primum enim ipſis etiam legibus oratione erat opus ad perſuadendum. Etenim ſi leges ea de cauſa, vt ſuũ cuique concederetur, erant ferendę, id autẽ fortiſſimis quibuſq; placiturũ non erat, omnino fuit adhibere orationẽ neceſſarium. Nam vim quidem non licebat iis inferre, qui liberi nati eſſent, nec hæc erat legum origo, quæ contra vim ferri debebant. Itaque per vim ferri non poterát;

Iuris prudentia Rhetoricæ pars.

ARISTIDES. cum id primum contra leges futurum fuerit. Quapropter & heic Rhetorica ſpectat idem quod iudicialis: hoc vero ſuperat, quod vtramque [legis factoriam & iudicialem] ſola complectitur. Etenim cum vellet iudicialis arti legum ferendarum, quaſi in prælio, opem ferre, idem ipſi, quod illi, contigit. Nam & illi Rhetorica primum, vt per eam legibus aditus pateret, opus fuit, & iudicialis cum auxiliantis habitum ſumſiſſet, ipſa prius Rhetoricæ deſiderauit auxilium. Quoniam enim facultatem iuuandi requirebat, eam ſine Rhetorica conſequi non poterat.

Vtrum ergo Ciuilis partis ſimulacrum eſt Rhetorica, an partes ſcientiæ ciuilis, quas dicis, ſub Rhetorica continentur? Nam mihi quidem vt [vere non Rhetoricam] in iſtis videtur ſuggillare, nec ciuilis partis eam ſimulacrum eſſe oſtendere, verum quaſi Rhetoricæ ſimulacrum aliquod ſumſiſſet, in eo ſtudium omne ponere, nec ipſam attingere, velut Steſichori Troiani

Helenæ ſimulacra tenentes.

quaſi ipſam haberent. Tantum tamen erit diſcriminis, quod eſt Rhetoricæ diſſimile ſimulacrum. Itaque cum neutrum ſe malle dicit, acceptam quoque iniuriam in malo ſe ponere oſtendit, ſic vt præſtet quidem iniuriam pati quam facere, non tamen quam nec pati nec facere, ac recte quidem, vt arbitror, & ſentiens & dicens. Quapropter ſi Rhetorica pati quidem iniuriam prohiberet, verum inferre cogeret, ne ſic quidem prorſus eſſet mala, cum id quod eſt malum, iniuriam pati, prohiberet, peior tamen meliore, quandoquidem accipere iniuriam quam inferre præſtat. Sin & hoc prohibet, nec ad illud cogit, huius quidem ratione nec bona cenſebitur, nec mala, vt id nunc concedamus, illius vero prorſus bona.

Præterea qui ſtatuit iniuriam non inferre, non ſimul & ipſe à malefaciendo abſtinebit, & iniuriam à nemine patietur. Illud enim ipſum eſt iniuriam facere, cum quis ei cui non oportebat, malefacit. Itaque donec erit inter homines malitia, iniuriam exſpectabit. Qui autem ne lædatur cauet, is etiam ne quis lædat prohibet. Etenim quemadmodum ſimul & læditur ipſe, & læſit alios, ita qui ne lædatur, cauere poteſt, is etiam ne quis lædat, poteſt prohibere. Quamobrem ſi non affici iniuria, Rhetoricæ tribuit, non afficere, philoſphiæ, tanto quam philoſophia deterior Rhetorica eſt, quanto afficere iniuria, quam affici. Cum autem illi hoc, quando quis nec patitur iniuriam nec facit, præfert, rurſum præfertur philoſophiæ Rhetorica, quandoquidem ſimul cum iniuriæ acceptione etiam factionem tollit. Nam vt leges vetant quemquam lædi, ſimul etiam lędere profecto vetant.

Rhetorices ac Philoſophia cōparatio.

Hæc appoſite magis quam neceſſario dicit Ariſtides. quæ enim de non ferenda iniuria & Rhetorica arguatur, iis oſtendit meliorem Philoſophia eſſe Rhetoricam: Hæc de non facienda iniuria, & Philoſophia indifferenter ponens Philoſophiam meliorem Rhetorica quis demonſtret.

Quod ſi Rhetoricam ad iuſtitiam omnino iuuandam probamus eſſe inuentam, & eo-

ἀλλὰ τοῦτ' ἦν πρῶτον παρὰ τοὺς νόμους. φαίνεται τοίνυν κἀνταῦθα ἡ ῥητορικὴ βουλομένη μὲν ταὐτὰ τῇ δικαστικῇ. τοσοῦτον δὲ νικῶσα, ὅσον ἀμφοτέρας (τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικὴν) συνέχει μόνη βεβαίως. βουλομένη γὰρ ἡ δικαστικὴ καθάπερ ἐν μάχῃ τῇ νομοθετικῇ βοηθῆσαι, ταὐτὸν ἔπαθεν (αὕτη) τῇ νομοθετικῇ. ἐκείνη τε γὰρ ῥητορικῆς πρότερον ἐδέησεν, ὥστε * ταύτην ἔχειν πάροδον τοὺς νόμους· ἥτε δικαστικὴ σχῆμα ἐπικούρου λαβοῦσα τοῖς νόμοις, αὐτὴ πρότερον προσεδεήθη τῆς παρὰ τῆς ῥητορικῆς βοηθείας. ἔδει γὰρ δυνηθῆναι βοηθῆσαι, τοῦτο δ' οὐκ ἦν ἄνευ ῥητορικῆς. πότερον οὖν πολιτικῆς μορίου εἴδωλον ἡ ῥητορική, ἢ τὰ τῆς πολιτικῆς, ὡς σὺ φής, μόρια ὑπὸ τῆς ῥητορικῆς συνέχεται; ἐμοὶ μὲν γὰρ ὡς (ἀληθῶς οὐ ῥητορικὴν) ἐν τούτοις κακίζειν φαίνεται, οὐδὲ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον δεικνῦναι. ἀλλ' οὕτως, ὥσπερ εἴδωλον ῥητορικῆς, ἀπειληφὼς ἐπὶ τούτῳ σπουδάζειν, αὐτῆς δὲ οὐδ' ἅπτεσθαι. ὥσπερ οἱ Στησιχόρου τροφεῖς, οἱ τὸ τῆς Ἑλένης εἴδωλον ἔχοντες ὡς αὐτήν. διαφέρει δ' αὖ τοσοῦτον, ὅτι οὐδὲν ὅμοιον τῇ ῥητορικῇ τὸ εἴδωλον. ἀκούω ὁπότε οὐδέτερον μήτ' ἀδικεῖν φησι βούλεσθαι. δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι κακὸν * ἡγούμενος, οὔ φησι βούλεσθαι· ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀδικεῖν ἄμεινον τὸ ἀδικεῖσθαι, οὐ μὴν ἐκείνου γε τοῦ μήτ' ἀδικεῖν, μήτ' ἀδικεῖσθαι· ὀρθῶς οἶμαι καὶ γινώσκων καὶ λέγων. εἰ μὲν τοίνυν ἡ ῥητορικὴ ἀδικεῖσθαι μὲν ἐκώλυσεν, ἀδικεῖν δὲ προσηνάγκαζεν: οὐδ' οὕτω μὲν ἴσως ἂν καθάπαξ πονηρὸν ἦν, πονηρόν γε ὂν κωλύουσα τὸ ἀδικεῖσθαι, χεῖρον δ' ἂν ἴσως βελτίονος, ὅπερ ἀδικεῖσθαι κρεῖττον ἢ ἀδικεῖν, εἰ δ' οὔτε ἐκεῖνο ἐπαναγκάζει, καὶ τοῦτο κωλύει· κατ' ἐκεῖνο μὲν, οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν πω. θάτερον μὲν γὰρ, ὡς ἐν τῷ παρόντι καὶ τοῦτο δὲ κυρίως ἀγαθόν. καὶ μὴν ὁ μὲν μὴ ἀδικεῖν ἐγνωκὼς, οὐχ ἅμα αὐτός τε τοῦ κακουργεῖν ἀπέχεται, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι πέφευγεν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν ἀδικεῖν, τὸ κακῶς, ὃν οὐ προσῆκε, ποιεῖν. ὥσθ' ἕως ἂν ἐν ἀνθρώποις ᾖ τὸ κακουργεῖν, ἀδικήσεται. ὁ δὲ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι φυλακὴν ἔχων, ἅμα καὶ τὸ ἀδικεῖν που κωλύει. ὥσπερ γὰρ ἅμα * ἠδίκηται, καὶ ἠδίκηκεν ὁ ἕτερος: οὕτως ὁ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι δύναμιν ἔχων, τὴν αὐτήν που μὴ ἐᾶν ἀδικεῖν ἔχει. ὥστε εἰ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι τῆς ῥητορικῆς τίθησι· τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν, τῆς φιλοσοφίας: τοσούτῳ χεῖρον φιλοσοφίας ῥητορική, ὅσῳ τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν. * ὁπότε δ' αὖ περὶ τούτῳ τίθησι, τὸ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι· τούτῳ βελτίων αὖ γίνεται ῥητορικὴ φιλοσοφίας, ἐπειδή γε ὁμοῦ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν ἀναιρεῖ. ἐπεὶ καὶ οἱ νόμοι κωλύοντες ἀδικεῖσθαι, ἅμα καὶ ἀδικεῖν δήπου κωλύουσιν.

* al. ταύτῃ ἔχει.
* al. ἡγεῖται.
* al. ἠδίκει
* ἑκάτερα

[Ταῦτα πιθανῶς μᾶλλον ἢ ἀναγκαίως λέγει Ἀριστείδης. ἃ γὰρ περὶ τοῦ μὴ ... θαι καὶ τῆς ῥητορικῆς στωμυλεύεται, κρεί... σ... δεικνύναι φιλοσοφίας φιλοτιμούμενος τὴν ῥητορικήν· ταῦτα περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀπαραλλάκτως μεταλαβὼν, τὴν φιλοσοφίαν ἀμείνω τῆς ῥητορικῆς ἐπιδείξειέ τις.]

Εἰ δὲ δὴ καὶ ὅλως βοηθείας ἕνεκα τοῦ δικαίου τὴν ῥητορικὴν δείκνυμεν εὑρεθεῖσαν, καὶ τὴν

αὐτὴν

αὐτὴν καθαρῶς τάξιν ἔχουσαν τοῖς νόμοις, ὡς δέδεικται· ἔχει τὴν αὐτὴν οὐ μόνον (ὡς ἔοικεν) ὁ ῥήτωρ· οὐ τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι φεύξεται, τὸ δ' ἀδικεῖν βεβαιώσεται· ἀλλ' οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ ἀδικεῖν κωλύσει. οὐ γὰρ μόνον τῆς εἰς αὐτὸν χρήσεται προνοίας, ἀλλ' ὅπως μηδ' ἄλλος πείσεται κακῶς· εἴπερ ὧν τοὺς νόμους χάριν, τούτων καὶ * τὴν ῥητορικὴν εὑρέσθαι γενίκηκεν. ἀλλὰ μὴν ὅγε ἑτέρους τὰ δίκαια πράττειν ἐπαναγκάζων, πολύ που πρότερον αὐτός γε * παρεσκευάσθαι. οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ βοηθεῖν μὲν τῷ δικαίῳ, τοῦ δὲ καταλύειν τὸ δίκαιον αὐτὸν πρῶτον ὑπάρχειν. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ τοῦτο Πλάτων ἰσχυρίζεται, ὡς οὐ πολλήν τινα, οὐδ' ἀξίαν σπουδῆς, οὐδὲ λόγου, χρείαν ἡ ῥητορικὴ παρέχεται, ὅτι οὐ τηλικοῦτόν ἐστι τὸ ἀδικεῖσθαι κακὸν, ἡλίκον τὸ ἀδικεῖν: τί κωλύει καὶ τοὺς νόμους αὐτὸν ἅπαντας τοῖς αὐτοῖς τούτοις διαγράφειν λόγοις; ἀλλ' ὥσπερ ἑταιρείας καταγνωσθείσης, μετὰ καὶ τῶν ταῦτα συμβουλομένων νόμων ἐξελαθήσεται. καὶ τότε ῥητορικὴν ἐκπέμψομεν, καὶ προπηλακιοῦμεν, ὅταν καὶ τοὺς νόμους συνεκπέμψαι καλῶς ἡμῖν ἔχῃ, ἐκβάλλωμεν τῆς πόλεως καὶ τοῦ βίου. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, καὶ πάντα σὺ θαυμαστὰ εὑρίσκων, εἰ μηδέν ἐστι πρᾶγμα τὸ ἀδικεῖσθαι, μηδ' ἡ τοῦτο κωλύουσα δύναμις μηδενὸς ἀξία λόγου, μηδ' ὁπόσα ἐστὶ καὶ γίνεται * μὴ δι' αὐτῆς μηδὲν χεῖρον· ἀλλ' οὕτως ἄτιμον καὶ ἀνελεύθερον, ὥστ' εἶναι μόριον κολακείας καὶ σκιᾶς· τοῦ χάριν ταύτην οἰκίζων τὴν ἐν τῇ βίβλῳ πόλιν καθίστης αὐτῇ πολιτείαν, ἀφ' ἧς μηδ' ὁτιοῦν πείσεται· καὶ τὸ μάχιμον χωρὶς τῶν ἄλλων * ἱδρύσθαι κελεύεις· τιμὴν τὴν πρώτην ἀποδοὺς, ἵνα μή τι πάθῃ, μηδ' ὑπό * τινων ἀδικηθῇ πολεμίων. εἰ γὰρ * ἐξήρκει μὴ ἀδικεῖν: τί δέδοικας, εἰ πρὸς τοῦτο τ' αὐτὴν παρεσκεύασας; εἰ δὲ καὶ χεῖρον τοῖς ἀδικοῦσιν, ὅταν μὴ διδῶσι δίκην· καὶ χρὴ δὴ, κατὰ σὲ, καὶ αὐτὸν ἑαυτοῦ κατήγορον, ὅταν ἀδικήσῃ, γίνεσθαι καὶ * παιδίον καὶ πατρὸς αὐτοῦ· τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐᾶν: τί οὐ συνεύχῃ τοῖς πολεμίοις ἐπελθεῖν, καὶ λαβεῖν τὴν πόλιν; καὶ νὴ Δία τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατακόψαι, καὶ ταῦτα πρὸς τοῖς βωμοῖς· παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐξανδραποδίσασθαι πέρα, εἰ βούλει, Γαδείρων· τὰ δὲ ἱερὰ συλήσαντας, κατασκάψαι πάντα· μὴ λιπεῖν δὲ μηδὲ τοὺς τάφους ἀθώους τῆς ἑαυτῶν πλεονεξίας. * ἵν' ἀδικήσαντες τὰ μέγιστα, ἐν τοῖς μεγίστοις δὴ κακοῖς ὦσι, μὴ δόντες δίκην. ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχεις τοῦ ταῦτα συμπράττειν, ὥστε * κωλύεις· καὶ βίον ἐν τοῖς ὅπλοις εὕρηκας, ἵνα μή τι τοιοῦτον γένοιτο· κἄν τις ἐλέγχηται προδότης, τοῦτον οὐ στεφανοῦν κελεύεις, οὐδὲ κηρύττειν: ἀλλὰ ταὐτὰ τοῖς ἄλλοις νομοθέταις περὶ τούτων * κρίνεις. εἰπὲ, πρὸς Διὸς τεράστιε, τί χρὴ περὶ τούτων ἡμᾶς νομίζειν; εἶεν, ὦ γενναῖε! νόμους δὲ δὴ τοῦ χάριν ἡμῖν ἐτίθεις. εἰ γὰρ ὦ τᾶν! τὸ δίκην λαμβάνειν, καὶ τὸ μὴ ἐᾶν ἀδικεῖν, οὐχ ἕν τι τῶν σπουδαίων ἦν, τοῦ χάριν * ταῦτα πραγματεύῃ, καὶ σκοπεῖς, ὅπως μηδείς (που τῶν ἐν τῇ πόλει) ἀδικήσεται; καὶ μὴν ἐν μὲν οἷς ἡμεῖς λέγομεν, καὶ τοῖς ἄλλοις συνδοκοῦν ἐστι, καὶ τῷ Πλάτωνι πρόσεστιν. ἃ δ' οὗτος ἐνταῦθα εἴρηκεν, οὐ μόνον τοῖς τῶν πραγμάτων λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῦ Πλάτωνος ἐξελέγχεται καὶ λόγοις καὶ βουλήμασιν. ἐκείνων μὲν ὀρθῶς ἔχειν συγχωρουμένων, καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων μαρτυρεῖ δόξα, καὶ ψῆφος ὀρθή. ταῦτα δὲ εἰ δοίημεν κρατεῖν, ἄπεστι τὸ ὁτῳοῦν συνδοκεῖν τῶν ἄλλων.

* al. τῆς ῥητορικῆς.
* παρασκευάσειεν.
* εἴ τις αὐτὸν
* al. μηδὲ.
* al. ἱδρῦσθαι.
* al. ποιῶν.
* al. ἐξαρκεῖ.
* παιδίον.
* ἢ πάντα καὶ τάφους συλῆσαι καὶ κατασκάψαι.
* προσκόπτεις.
* νομοθέταις.
* ἦν ἡμῖν σπουδαῖα.

ARISTIDES.

dem, quo leges eſſe loco, non tantum iniuriæ acceptionem euadet Orator, vt videtur, & factionem confirmabit, verum nihil magis quam factionem prohibebit. Nec enim ſuis tantum rebus conſulet, ſed ne alij damnum faciant prohibebit, ſiquidem eadem de cauſa Rhetoricam, qua & Leges, conſtabit inuentam eſſe. Iam qui alios ad recte agendum cogit, ipſe multo prius ad id ſe præparauit. Nec enim poteſt & iuſtitiæ opem ferre, & eam primus ipſe violare. Verum tametſi hoc nititur Plato, non magnum eſſe Rhetoricę vſum, probare, quod non tam vitioſum ſit iniuriam pati quam facere, cur non etiam leges omnes hac ratione abrogat? Sed quaſi collegium eſſet condemnatum, vna cum legibus quæ idem ſẽtiunt, expelletur, ac tum Rhetoricam emittemus ac traducemus, cum leges ſimul honeſtè poterunt emitti.

Platonis Reſp. qualis.

O vir præclare, & omnium inuentor mirabilium rerum, ſi nullius eſt momenti iniuriæ acceptio, quæque eam prohibet facultas, nullius eſt ponderis, nec quidquam boni efficit, ſed adeo ignobilis eſt & illiberalis, vt adulationis atque vmbræ ſit particula, Cur, obſecro, tu * librariam iſtam conſtituens vrbem, talem ei tribuis Rempub. quæ nihil illi noceat, ac militarem tribum ſeorſum collocari iubes primo loco, ne quid patiatur, nec ab hoſtibus iniuriam accipiat? Nam ſi hoc ſufficiebat, iniuriam non facere, quid erat timendum, poſtquam ad id eam præpararas? Quod ſi etiam nocet iniuriam inferentibus, ſi pœnas non dederint, ac debet quiſque ſecundum tuam ſententiam, etiam ſeipſum, cum iniuriam fecit, accuſare, & liberos & parentes ipſos, omiſſis inimicis, Quin optas vt hoſtes vrbem aggreſſi capiant, ac viros quidem omnes ad aras trucident, mulieres autem cum liberis captiuas vltra Gades, ſi videtur diuendant, templis vero ſpoliatis omnia diruant, nec vel ſepulchra ſuæ petulantiæ relinquant experta, vt poſtquam maximas fecerint iniurias, in maximis ſint malis, dum pœnas non luunt? Verumtamen tantum abeſt, vt iſta ſtudeas, vt prohibeas, & impedias, vitamque militarem, ne quid fieret tale, inſtitueris: ac ſi quis exſtiterit proditor, eum non iubes coronari nec prædicari, ſed idem de ipſo quod alij ſtatuis. Dic per Iouem prodigioſum, quid nobis de hiſce eſt exiſtimandum. Iam age, ô bone vir, Leges qua de cauſa tanto numero ſeorſim nobis fers. Etenim niſi magnum quiddam eſt pœnas ſumere, & iniurias prohibere, cur iſta narras, & vt nemo in vrbe lædatur, caues?

** ἐν τῇ βίβλῳ πόλει.*

Direpta Vrbis facies. Propertius an Catullus. Quid faciant hoſtes captá crudelius vrbe?

Atqui quæ nos dicimus, ea ſimul & aliis & Platoni videntur: quæ vero hic ait, non rebus tantum, ſed & ipſius Platonis verbis & conſiliis repugnant. Ac ſi illa quidem rectè ſe habere concedantur, aliorum quoque ſententia & ſuffragium accedet, ſin his aſſentiamur, deeſt aliorum omnium calculus.

ARISTIDES. Eſt autem fortius, quod & omnibus & Platoni videtur, quam quod nec cuiquam nec Platoni. Quapropter non tam huius teſtimonium, propter aliorum ſuffragium fugiemus, quam aliorum teſtimonio huius adiiciemus ſuffragium. Atque hæc quidem etiam facti teſtimonium continere crediderim. Nam qui verbis cum altero diſceprans, verbis aliis aduerſarium ſibi ſeriò teſtimonium dare confirmat, is facti producit teſtimonium. Verumtamen etiam vlterius volo progredi, vt quoniam vnius & eiuſdem, cum quo diſputatur ſuffragium probat, & verbis eum & factis mecum ſentire oſtendam. Tu quidem hoſpitis Syracuſani communis patriæ hoſtis cauſa non ſemel, ſed iterum ac ter mare ſenex nauigabas. Nec tyranni conſuetudinem fugiebas, quaſi moræ prætextus te conſolaretur, quo videlicet Dio domi maneret, ac rebus ſuis frueretur. Si quis autem in ſua patria ne ciues ſui, parentes, ac fratres patiantur iniuriam, caueat, & ſeſe atque illos ſeruet, atque adeo tyrannum, futurum & Dionyſio ſimilem poſſit reprimere, verbiſque facta coercere, & legibus patriam ſecuritatem apud omnes confirmare, nihil eum facere magni dicemus, nec laudabimus talem, ſiue ſit, ſiue non ſit, ars dicenda? An quia ſola iniuriæ factio magnum erat malum, nullum autem acceptio?

Plato in Siciliam ad Dionem nauigat.

Ego etenim nec ipſe hoc Platoni crimini verto, ſi de cauſa quauis in Siciliam proficiſci voluit, nec ſi quis id alius obiecerit, ſanum crediderim, nec omnino quidquam præter ea, quæ ad rem pertinent, curioſè ſector, quandoquidem nullum tanti ſit victoriæ præmium. Sed ea quæ fecit ipſe, & qua de cauſa fecerit, clare dixit, pro Rhetorica facere affirmo.

Quinimo quantum fortitudini prudentia, tantum Rhetorica bellicæ præſtat alacritati. Vt enim ſummatim dicamus, nihil eſt aliud Rhetorica, quam prudentia cum facultate dicendi coiuncta; Vt non ipſe tantum quis optima quæque facere, ſed etiam aliis perſuadere poſſit. Atque hæc quidem etiam ſatis arbitror eſſe confirmata, vel etiam nimis fortaſſe. Nunc autem ad ipſum colophonem, vt quis dixerit, verborum Platonis contendo. Nec enim ſolum ex iis per quæ refutatur, idem eum teſtari oſtendam, ſed & quaſi coram voce ſua teſtimonium daret. Quapropter cum vel lædere cogat, vel lædi permittat, & vt ex præcedentibus eſt effectum, nec lædere nec lædi quemquam permittat; ſiquidem eadem eſt etiam Philoſophiæ definitio, Philoſophiæ quoddam genus erit Rhetorica. ſin Philoſophia ſufficit, vt neminem lædat, perfectior eſt Rhetorica. Quis enim neſcit Rhetoricam à tyrannide tantum diſtare, quantum à vi perſuaſionem: at hæc nemo contraria dicere verebitur. Etenim qui fieri poteſt, vt oratores pariter & adulentur, & inter Satrapas ſint? Tyranni verò tantum ab adulatione abſunt, vt omnes vi cogant, nec ab iis vel æqui quidquam poſſit quiſquam conſequi,

Adulator qualis.

Tyrannus.

ἰσχυρότερον δὲ τὸ καὶ ἅπασι καὶ Πλάτωνι (τοῦ μηδενὶ καὶ μηδὲ Πλάτωνι) συνδοκεῖν, ὡς ἐστὶν ἀλλαχοῦ. οὐκοῦν οὐ τὴν παρὰ τούτου μαρτυρίαν διὰ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων φευξόμεθα, ἀλλὰ τῇ τῶν ἄλλων τὴν παρὰ τούτου προσθήσομαι. ἡγοῦμαι μὲν τοίνυν κἂν τούτοις τὴν ἔργῳ μαρτυρίαν παρέχεσθαι. τὸ γὰρ δὴ λόγοις πρὸς λόγοις ἀγωνιζόμενον, λόγοις ἑτέροις σπουδαίοις μαρτυροῦντα ἀποφαίνειν τὸν ἀντίπαλον, τὴν ἔργῳ παρέχεσθαι μαρτυρίαν ἐστίν. οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι καὶ προσωτέρω προελθεῖν βούλομαι. ἵνα, ἐπειδὴ τιμᾷ τὸ ἕνα ἐπιψηφίζειν, καὶ αὐτὸν πρὸς ὃν αὖ οἱ λόγοι γίγνωνται· καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ σύμψηφον ὄντα αὐτόν μοι δείξω. σὺ μὲν ξένου χάριν Συρακουσίου κοινοῦ τῆς πατρίδος ἐχθροῦ, ἔπλεες οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς, ἐν γήρᾳ, πέλαγος τοσοῦτον. καὶ τοῦ τυράννῳ τὸ συνεῖναι δοκεῖν οὐκ *ἔφυγες. ὡς ἔχων παραμυθίαν τὸ σχῆμα τῆς διατριβῆς, ὃ Δίωνι μένειν οἴκοι, καὶ τῆς οὐσίας κρατεῖν ἦν. τὴν δ' αὐτοῦ τις οἰκῶν καὶ τοῖς αὐτοῦ πολίταις καὶ γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς εἰ τὴν ὅπως μὴ ἀδικήσωνται φυλακὴν ἔχοι, καὶ σώζοι καὶ τούτους καὶ ἑαυτόν. καὶ νὴ Δία γε *εἰ τοῦτ' αὐτὸ τύραννον ἔσεσθαί τινα μέλλοντα, καὶ Διονυσίῳ προσόμοιον, οἷός τε εἴη κωλύσαι, καὶ *παρελέσθαι λόγῳ τὰς πράξεις, καὶ τὴν ἐκ τῶν νόμων ἄδειαν ἅπασι βεβαιῶσαι· ἔπειτ' οὐδὲν σπουδαῖον τοῦτ' εἶναι φήσομεν· οὐδ' ἐπαινεῖν χρὴ τὴν τοιαύτην εἴτε τέχνην εἴτε μηδὲ τέχνην εἰπεῖν δεῖ. ὅτι νὴ Δία ἓν μέγα (τοῦτ' ἦν) κακὸν, τὸ ἀδικεῖν. τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι, πρᾶγμα οὐδέν. ἐγὼ γὰρ οὔτ' αὐτὸς ἐπέγκλημα δή που τοῦτο ποιοῦμαι, εἴ ποι καὶ ὁπωσοῦν ᾠήθη δεῖν εἰς Σικελίαν Πλάτων ἐλθεῖν· ἧστινοσοῦν ἕνεκα αἰτίας. οὔτ' ὅστις ἄλλος προφέρει τι τοιοῦτον· εὖ φρονεῖν ἡγοῦμαι· οὐθ' ὅλως ἔξω τῶν εἰς τὸν λόγον ἡκόντων οὐδὲν περιεργάζομαι, μὴ τοσούτου μηδὲν ἄξιον ἔστω νικητήριον. ἀλλ' ἃ αὐτὸς ἔπραξε καὶ ἃ τίνων ἔπραξε χάριν· αὐτὸς καθαρῶς εἴρηκε. ταῦτα συμβαίνειν φημὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς ῥητορικῆς λόγοις. καὶ μὴν ὅσα κάλλιον φρόνησις ἀνδρείας, τοσούτῳ ῥητορικὴ τῆς κατὰ πόλεμον εὐψυχίας εἰ γὰρ δεῖ συνελόντα εἰπεῖν, οὐδέν ἐστιν ἄλλο ῥητορικὴ ἢ φρόνησις, λόγων δύναμιν προσειληφυῖα. ὡς μὴ μόνον αὐτὸς ἔρδειν τὰ βέλτιστα, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους πείθειν ἔχοι. ἡγοῦμαι μὲν τοίνυν καὶ ταῦτα πίστεις ἱκανὰς ἔχειν τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ καὶ πλείους ἄρα τῶν ἱκανῶν. εἶμι δ' ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν κολοφῶνα τοῦ Πλάτωνος, ὡς ἄν τις εἴποι, *ῥημάτων. οὐ γὰρ μόνον ἐξ ὧν ἐλέγχεται βούλομαι φανῆναι μαρτυροῦντα αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὥσπερ αὖ εἰ (καὶ) παραστὰς αὐτὸς ἐμαρτύρει τῇ ἑαυτοῦ φωνῇ. οὐκοῦν *ὅτ' ἀδικεῖν μὲν οὐκ ἐπηνάγκαζεν, ἀδικεῖσθαι δ' οὐκ ἐᾷ. ὥστε δ' ἐκ τοῦ λόγου συνέβαινεν, οὐδ' ἕτερον τούτων ἐᾷ οὔτ' ἀδικεῖν, οὔτ' ἀδικεῖσθαι. εἰ μὲν καὶ τῆς φιλοσοφίας ὁ αὐτός ἐστιν ὅρος, φιλοσοφία τις οὖσα ἡ ῥητορικὴ φαίνεται· εἰ δὲ ἐξαρκεῖ τῇ φιλοσοφίᾳ ἀδικεῖν, ἡ ῥητορικὴ τελεώτερον. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι ῥητορικὴ καὶ τυραννὶς τοσοῦτον ἀλλήλων κεχώρισται, ὅσον τοῦ πείθειν τὸ βιάζεσθαι; ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε οὐδείς ἐστιν, ὃς ἂν τὴν ἐναντίαν φύσιν εἰπὼν ἔχειν αἰσχυνθείη. πῶς γὰρ ὁμοῦ κολακεύουσιν οἱ ῥήτορες, ὁμοῦ δ' ἐν ταῖς δυναστείαις εἰσί; οἱ δ' αὖ τύραννοι ἀπέχουσι τοσοῦτον τοῦ κολακεύειν, ὥστε βίᾳ πάντας ὠθοῦσι. καὶ οὐδενός ἐστι παρ' αὐτῶν τυχεῖν, οὐδὲ τῶν μετρίων,

* al. ἔφυγες ὁ ἐξέφυγες.

* εἰς τοῦτ'.

* ἐκκόψαι.

* al. ῥήματι

* ἐκ τοῦ λόγου συνέβη τι ῥητορικῇ μὴ ἀδικεῖν, μὴ ἀδικεῖσθαι οὐδὲ τοῦτο.

μή τί γε δὴ τῆς ὑπὲρ τὸ προσῆκον θεραπείας. ὥσθ' ὁ τύραννος μικροῦ δεῖν καὶ τὸ τοῦ δεσπότου μέτρον παρελήλυθε. (καὶ) κόλακος μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι δή που ταπεινότερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον ἤρτηται δουλεύειν· τυράννου δὲ οὐδὲν ἂν εἴποις ἀγριώτερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον πρὸς τὸ δεσπόζειν ἐθέλειν ἐστίν. ὥστε εἰ μὲν κολακεία ἡ ῥητορική, τὰ τῶν τυράννων ἐγκλήματα οὐ πρὸς *αὐτῆς ἐστιν. εἰ δ' ὁμοῦ τῇ τυραννίδι τὴν κολακείαν μεγάλοις τοῖς ὅροις παρελήλυθεν· ἐκείνου τό γε ἕτερα πάντως ἤδη ψευδῆ. *τοσοῦτον γὰρ ἡ ῥητορικὴ κεχώρισται δυναστείας, ὅσον (εἰ καὶ τοῦτ' εἰπεῖν δεῖ) Πλάτων Διονυσίου. *φανήσεται γὰρ οὐθ' ὅπου ῥητορικὴ σώζεται, τύραννος ἐγγινόμενος μέχρις ἂν σώζηται λόγῳ· οὔθ' αὖ ἔνθα τυραννὶς κρατεῖ, ῥητορικὴ περιοῦσα· ἀλλ' ὅ τε ῥήτωρ πάντα πράττων, ὅπως μηδεὶς τύραννος ἐγγένηται, τό τε αὐτοῦ καὶ τὸ κοινὸν ὁμοῦ προορῶν, ὅπως μηδεὶς *αὐτὸν τῷ λόγῳ πείθειν παρελόμενος αὐτὸς ἄγῃ κατ' *ἀρχὴν τὰ πράγματα. οἵ τε τύραννοι σκοποῦντες καὶ φοβούμενοι τῶν πάντων οὐδὲν μᾶλλον, ἢ μή τις ἐγγένηται λέγειν καὶ πείθειν δυνατὸς· ὅστις συναγαγὼν τὰ πλήθη, καὶ σύμβουλος καὶ μηνυτὴς τοῦ προσήκοντος *γινόμενος, ὁμοῦ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἀκύρους αὐτοὺς καταστήσῃ· διόπερ τὴν ἔχθραν ἀναγκαίως ἀλλήλοις ἔχουσιν. ἡ γὰρ τῶν ἑτέρων σωτηρία καὶ δύναμις μὴ εἶναι τοὺς ἑτέρους ἐστὶ τὴν ἀρχήν. πῶς οὖν τἀναντία (φησὶν) ἀλλήλοις οἱ ῥήτορες λέγουσιν; ἔστι μὲν οὐκέτι τοῦτ' ἐν εἰρημένοις ὑπὸ Πλάτωνος. ὅμως δὲ ὑπὲρ τοῦ πανταχῇ διακαθᾶραι τὸν λόγον, τοῦθ' ἡμῖν ἀνεξέταστον ἀφείσθω. καὶ *τοῦτ' αὐτοῦ ἰσχυρότατον πάντων ὂν σχεδὸν, ὡς ἐν ψεύδεσιν, ὧν *ἐκεῖνος εἴρηκεν. ὅτι οἶμαι καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἀπαντῶμεν ἐν *τῷ λόγῳ· αὐτὸ τοῦτο κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον ὅ γε ἐξ ἀρχῆς λόγος διαφθείρεται. ἐπεὶ καὶ οἱ φιλοσοφεῖν οὕτω λεγόμενοι, οὐ τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἅπαντες δή που χρῶνται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐναντιωτάτοις ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, κατὰ τοὺς τυγχάνοντας τῆς ἀληθείας, φιλοσοφίαν εἶναι καλόν. οὐ δή που διπλοῦν ἐστιν, οὐδ' ἐναντίον αὐτὸ ἑαυτῷ. πῶς οὖν ἂν φαίη τις, ἢ φιλοσοφεῖν ἀμφοτέρους φήσομεν τἀναντία λέγοντας, ἢ τὸ φιλοσοφεῖν εἶναι καλόν; *ὡς ἔφην. ἴδοις δ' ἂν καὶ κυβερνήτας ἐναντία ἀλλήλοις ναυμαχοῦντας· ἀλλ' ὅμως τῆς κυβερνητικῆς ἐστι σώζειν τὴν ναῦν· οὕτω τοίνυν καὶ ὅταν οἱ ῥήτορες ἀλλήλοις ἐναντία, ὡς ἄν τις φαίη, λέγωσιν· οὐ κωλύεται τὸ ἐξ ἀρχῆς κεφάλαιον τῆς ῥητορικῆς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον τῷ λόγῳ χρὴ σκοπεῖν, μεμνημένους ὧν ἕνεκα εὑρέθη· (εὑρέθη δὲ τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν δικαίων.) ὁ μὲν οὖν ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγος οὗτος.

* al. αὐτῷ οὐδ' ἡμῶν.
* τοσοῦτον δ'.
* φαίνεται δ' ὅπου ῥητορικὴ σώζεται οὐδαμοῦ.
* al. αὐτὸν τό.
* al. ἀρχὰς πάντων
γενόμενος.
* al. ταῦτ'.
* ὁ Πλάτων.
* τοῖς λόγοις.
* al. ἔφην.

[ὁ μὲν α΄. λόγος ὑπὲρ ῥητορικῆς μόνον ἦν· οὗτος δὲ καὶ ὑπὲρ ῥητορικῆς καὶ ὑπὲρ ῥητόρων.]

Ἐκ τῶν Ἀριστείδου πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ῥητορικῆς.

Τὸ Προοίμιον τοῦ δευτέρου λόγου.

Excerpta è ſecunda oratione Ariſtidis Platonica pro Rhetorica.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους καθήψατο καὶ Κίμωνος καὶ Περικλέους, οὐ πρὸς τὸ βέλτιστον φάσκων προεστῆναι τῆς πόλεως· ἔστι μὲν οὖν ἴσως οὐδὲν κατεπεῖγον περὶ τούτων νῦν διαφέρεσθαι. οὗτοι μὲν γὰρ, εἰ δίκαια Πλάτων αὐτῶν κατηγόρηκε, δικαίως ἂν φαῦλοι νομίζοιντο. ῥητορικὴ δὲ, εἰ καὶ πάνυ τῶν μοχθηροτάτων τούτους θείημεν, οὐδὲν μᾶλλον ἐλέγχεται συγχωρουμένων μὲν οὖν ἡμῖν

ARISTIDES.

nedum præter officium cuiquam inſeruiant: adeo vt tyrannus heri quoque menſuram propemodum tranſeat. Nam adulatore quidem nihil eſt humilius, nec quod ad ſeruitutem ſit propenſius, tyranno autem nihil eſt ferocius, nec quod imperium amet magis. Quare ſi adulatio fuerit Rhetorica, nihil ad eam tyrannorum pertinent crimina: ſin vna cum tyrannide magis adulationem terminis ſuperauit, manifeſtum eſt in alteris mendacium. Tantum enim à tyrannide diſtat Rhetorica, quantum à Dionyſio Plato, ſi & hoc dicendum eſt. Etenim neque vbi valebit Rhetorica, tyrannis orietur, donec ea valebit, neque vbi regnabit tyrannis, valebit Rhetorica, ſed & orator nihil non agit nequis oriatur tyrannus, tam ſibi quã Reip. prouidendo, ne quis ipſi verborum perſuaſione intercepta, res ipſe adminiſtret, & tyranni nihil curant, nec metuunt magis, quam ne quis dicendi perſuadendique peritus oriatur, qui collecta multitudine, eòque quod fieri debeat perſuaſo ac patefacto, imperio ſimul ipſos & poteſtate priuet. Itaque neceſſaria inter vtroſque conſtat inimicitia: cum alterorum ſalus ac poteſtas in eo conſiſtat, vt alteri omnino non ſint. Cur ergo ſibi inuicem contradicunt oratores? quamquam enim hoc à Platone dictum non eſt, tamen vt vndique decidatur controuerſia, nec hoc non diſcuſſum relinquemus, cum præſertim ſit omnium, quæ ille protulit, vt in mendaciis firmiſſimum. Nempe quia nobis ipſi quoque in ſermone contradicimus, vt ego iam nunc feci. Neque tamen ideo priora non manent. Nam & qui philoſophari dicuntur, non iiſdem omnes profecto vtuntur rationibus, verum maximè contrariis. Nihil tamen vetat, quo minus philoſophia ſecundum eos qui veritatẽ aſſequuntur, præclara ſit res, nec duplex, neque ſibiipſi contraria. Quid ergo dicemus? an vtroſque philoſophari cum dicũt contraria, aut Philoſophiam ita, vt dixi, eſſe præclaram? Quin etiam gubernatores videas contra ſe inuicem ex nauibus decertare, cum tamen ars gubernãdi nauem ſeruet. Similiter & oratores cum ſibi inuicem contradicunt, vt aliquis dixerit, non tollitur vltimum Rhetoricę fundamentum, ſed quid rationi ſit conſentaneum, ſpectare debemus, cuiuſque rei cauſa ſit inuenta, meminiſſe [inuenta eſt autem ars dicendi à iuſtis] quamobrem de Rhetorica hæc ſit oratio.

SCHOLION.

Prima hæc oratio ſolum de Rhetorica, cætera de Rhetorica & Rhetoribus.

Ex Ariſtidis contra Platonem pro Rhetorica.

PROOEMIVM SECVNDAE ORATIONIS.

QVoniam vero Miltiadem quoq; ac Themiſtoclem, & Cimonem atque Periclem attigit, nec eos omnium optimè Remp. ait adminiſtraſſe, nihil fortaſſe nunc de iis opus eſt contendere. Nam hi quidem, ſi verè eos accuſauit Plato, merito mali cenſeantur, nec tamen Rhetorica, etiamſi peſſimi fuerint, in quoquam refutatur. Itaque quamuis hoc concedamus,

Excerpta è ſecunda oratione Ariſtidis Platonica pro Rhetorica. Quamquam Photius duas hoc orationes conſtituat, vna tamen atq; eadem eſt in Ariſtide.

ARISTIDES. nihil tamen iniuriæ fiet Rhetoricæ. Verumtamen ſi de his quoque non ſatis candidè locutus fuiſſe conuincatur, omnino contentioſus eſſe deprehendetur: quamobrem de his quoq; dicere ſit operæ pretium.

Exemplum ipſi aliis patientiæ in periculis & neceſſitatibus exhibendæ noſmet præbendo, noſtrámque, ſi dicere permittis, virtutem demonſtrando fuimus. Cur ergo nobis adulationem & miniſterium obiicis? Cur cum eos, qui priuatim nutricatus præmia non ſoluerent, improbos ſis iudicaturus, ipſe non magnam nobis communis Græcorum ſalutis ac nutrimenti, quod opera noſtra partim tu, partim alij in libertate eſtis conſecuti, gratiam rependis? Hæc ſi dicerent illi quoſnam euoluens ſapientiæ labyrinthos, aut quid omnino dicens, reſpondere poſſet? Quinimo citius ad hæc quiuis, quam Plato, reſponderet. Quid ita? quoniam in iis ipſis, quæ ad Dionis amicos ſcripſit, & in quibus mortuus ab ipſo Dio loquens, tanquam viuus introducitur, hæc continentur. Eſt autem omnium abſurdiſſimum, quod cum his vtatur, quando Rhetoricam docet eſſe adulationem, quaſi hi fuerint Oratores, rurſum eos ipſe adulatione liberat, quãdoquidem hac eos vſos non ait, cum de calamitatibus ipſorum loquitur. Quapropter & hic in alterutro cernitur mendacium. Nam ſi adulatio eſt Rhetorica, adulatores omnino hi fuerunt, quoniam oratores, vt ait. ſin hi nihil habent adulationis, quomodo propter eos adulatio dicetur Rhetorica, aut quid his erat opus exemplis. Iã nec hoc æquum videtur, omiſſis illorum conſiliis, calamitates in quas inciderunt, prætexere. Nec enim, ſi res ipſis è ſententia non ſucceſſit, improbi exſtiterunt, verùm ſi non optimis ſunt vſi conſiliis. Vt enim illud eſt fortunam accuſare, ita hoc ſententiam refutare. Quomodo vero ferri hoc queat, cum Alcibiadem quidem & Critiam Socratis ſodales, qui tot ac tantis criminibus & apud populum & apud optimates obnoxij fuerunt, vt Critia quidem nihil potuerit vel fingi ſceleratius, qui inter triginta Græcorum peſſimos primus fuerit, eum hos, inquam, negant argumento eſſe, quod iuuentutem Socrates corrumperet, aut eorum peccata quidquam ad Socratem pertinere, qui nec ipſe ſe cum iuuenibus colloqui negaret: verum ſi populus Athenienſis, inter multas ac magnas res, quas tum pro ſe, tum pro Græcis geſſit, quædam rectè ac decenter decreuit, nonnulla quoq; in præfectos peccauit, ea cenſent præfectis ipſis eſſe imputanda? Atqui Deos quoq; eadem ratione liceret accuſare, quorum tanta debeat eſſe prouidentia, vt omnem iniuſtitiam & ingratum animum ex humanis tollerent, ne quid amplius homines vſquam delinquerent Nunc autem quomodo vel prouidere nobis putentur, donec ij quibus imperant peccare non deſinant, vel non merito à quibuſdam contemni? Et auriga quidẽ ſi calcitroſos habet equos, cicures ac mãſuetos reddit, & deniq; tuto & commode, quocunque vult vehitur, dij vero nondum ex hominibus iniuſtitiã ſuſtulerũt,

Critias, Vnus è triginta tyrannis Athenis.

ὅγε ὑπὲρ ῥητορικῆς οὐκ ἀπόλωλε λόγος. εἰ δὲ δὴ καὶ περὶ τούτων ἐλέγχοιτο οὐ παντάπασιν εὐγνωμόνως τοῦ λόγου κεχρημένος, πανταχῆ δειχθήσεται φιλονεικῶν· τοῦτ' ἔστι περιέργου τὸ καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν. αὐτοὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις γινόμενοι τοῦ πῶς δεῖ καρτερεῖν ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς, καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν κινδύνων τὴν ἡμετέραν αὐτῶν, εἰ συγχωρεῖς εἰπεῖν, ἀρετὴν ἐπιδεικνύμενοι. τί οὖν ἡμῖν προφέρεις κολακείαν καὶ διακονίαν, καὶ τοὺς ἰδίᾳ τροφεῖα μὴ ἐκτίνοντας, φαύλους ἂν εἶναι συμφήσας, αὐτὸς ἡμῖν οὐ καλὴν χάριν ἐκτίνεις τῆς κοινῆς τῶν ἑλλήνων σωτηρίας καὶ τροφῆς, ἣν σύ τε καὶ οἱ ἄλλοι δι' ἡμᾶς (ἐν) ἐλευθερίᾳ τέτραφθε. εἰ ταῦτα λέγοιεν οἱ ἄνδρες, (ποίους) λαβυρίνθους σοφίας ἀνελίττων, ἢ τί λέγων τῶν πάντων, οἷός τε γένοιτ' ἂν ἀντειπεῖν; πᾶσι τοίνυν προτέροις * ἐστὶ λόγος (πρὸς ταῦτα) ἢ Πλάτωνι. διὰ τί; ὅτι ἐν αὐτοῖς τούτοις ἃ πρὸς τοὺς Δίωνος γέγραφεν ἑταίροις, καὶ ἐν οἷς ὁ Δίων αὐτῷ τετελευτηκὼς ὑπόκειται * λέγων ὡς ἔμπνους, ἔνεστι ταυτί. τὸ δὲ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι χρῆται μὲν τούτοις ἐν ἐλέγχῳ τοῦ κολακείαν εἶναι τὴν ῥητορικήν· ὡς δὴ τούτους ὄντας ῥήτορας, πάλιν δ' αὐτὸς αὐτοὺς ἀφίησιν τῆς κολακείας. οὔκουν φησί γε αὐτοὺς ταύτῃ χρῆσθαι ἐν οἷς περὶ ὧν ἔπαθον λέγει. κἂν τούτοις οὖν ἀνάγκη θάτερα ἐψεῦσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἡ ῥητορικὴ κολακεία, πάντως * δεῖ κόλακας τούτους εἶναι, ῥήτοράς γε ὄντας, ὥς φησιν. εἰ δὲ οὐδὲν οὗτοι κολακείᾳ προσήκουσι· ποῦ ῥητορικὴ κολακείᾳ προσήκει διὰ τούτοις, ἢ τί τούτων ἔδει τῶν παραδειγμάτων; ὥμην δὲ οὐδὲ τοῦτο τῶν δικαίων εἶναι, τὰς προαιρέσεις τὰς ἐκείνων ἐξετάζοντα, τὰς συμφορὰς αἷς ἐχρήσαντο ὑπολογίζεσθαι. οὐ γὰρ εἰ μὴ κατὰ νοῦν ἀπήλλαξαν, φαῦλοι γεγόνασιν· ἀλλ' εἰ μὴ τὰ βέλτιστα * ἐβουλεύοντο τοῖς πράγμασιν. ἐκεῖνο μὲν γάρ ἐστι τῆς τύχης κατηγορεῖν· τοῦτο δὲ, τὴν γνώμην ἐλέγχειν. ἐνθυμοῦμαι δ' ἔγωγε, πῶς ἀνέχεσθαι χρή, ὅταν Ἀλκιβιάδην μὲν καὶ Κριτίαν Σωκράτει συγγενομένους, οἳ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας αἰτίας ἐσχήκασι καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιεικῶν, ὥστε Κριτίου γε οὐδ' ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον ἐξωλέστερον, ὃς ἐν τριάκοντα τοῖς πονηροτάτοις τῶν ἑλλήνων πρῶτος ἦν. τοὺς μὲν οὔ φασι δεῖν ἐν τεκμηρίῳ ποιεῖσθαι, ὅτι ὁ Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν· οὐδ' εἶναι τὰ ἐκείνων ἁμαρτήματα, οὐδ' ὁ, ποιοῦν πρὸς Σωκράτην, τὸν οὐδὲ αὐτὸν ἔξαρνον ὄντα τὸ μὴ οὐ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις. εἰ δ' ἀθηναίων δῆμος ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις, οἷς καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων διεχείρισεν, ἔσθ' ἃ μὲν ὀρθῶς [illegible] ἐβουλεύσατο· ἔστι δὲ ἃ καὶ ἐξ [illegible] τας. ταῦτ' ἀξιοῦσιν αὐ[illegible] ζεσθαι. ὥσπερ ἂν εἴ τι[illegible] τοῖς θεοῖς, ὅτι χρῆν * αὐτοῖς τὴν [illegible]νοιαν εἶναι (καὶ) τοιαύτην, ὡς ἀδικίαν καὶ ἀγνωμοσύνην ἀνελεῖν παντάπασιν ἐξ ἀνθρώπων, καὶ μηδὲν ἁμαρτάνειν μηδένας ἀνθρώπων μηδαμῆ. νῦν δὲ πῶς, εἰ προνοεῖν αὐτοὺς χρὴ νομίζειν, ὅταν μὴ (εἰ δ' οὐ) παύωνται πλημμελοῦντες * ὧν ἄρχουσι, μὴ δικαίως ὑπ' ἐνίων ἀμελεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν ἡνίοχος παραλαβὼν λακτίζοντας τοὺς ἵππους πραΰνει καὶ τιθασεύει, καὶ τελευτῶν ἐπ' αὐτῶν ἀσφαλῶς κατὰ πολλὴν ῥᾳστώνην εἶσιν ὅποι βούλεται. οἱ θεοὶ δὲ οὐδέ πω καὶ νῦν ἐξῃρήκασιν ἀδικίαν ἐξ ἀνθρώπων ἐκ * τοσούτου, καὶ ταῦτα

* ἔστι.

* al. λέγων.

* al. δή.

* ἐβουλεύσαντο

* al. αὐτοὺς

* διὸ ... ἀδικοῦντες ... * τούτου

καὶ ταῦτα ἐκ παντὸς τοῦ αἰῶνος πολιτευόμενοι, καὶ προσέτι εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνοντας ὁρῶντές τινας αὐτῶν. ἀλλὰ μὴν *ὅτι ταῦτα οὐδ᾽ ἂν εἷς ὑγιαινόντων εἴποι σπουδῇ, πλὴν ὡς ἡμεῖς νῦν εἰς ἔλεγχον λόγου, πῶς οὐ κομιδῇ Πλάτων συκοφαντεῖ; εἰ γὰρ ἃ μήδ᾽ οἱ θεοὶ πώποτε πεποιήκασι, μηδὲ παρ᾽ αὐτῆς τῆς Ἀθηνᾶς τῆς πολιάδος εἶχεν ἀπαιτῆσαι· ταῦτα παρὰ Θεμιστοκλέους καὶ Περικλέους ἀπαιτεῖ αὐτὸν ἐρωτῶν, πῶς οὐ συκοφαντεῖ; ἀλλ᾽ οἶμαι τὴν μὲν τοῦ δήμου φύσιν οὐκ ἠδυνήθησαν μεταποιῆσαι, οὐδ᾽ ἀφανίσαι. ἔστι δ᾽ αὕτη, μηδέποτε γενέσθαι πάντα χρηστὸν, μηδ᾽ ἀναμάρτητον. ὅσα δὲ κινδυνεύοντας ἔδει προνοήσασθαι, ἐν οἷς ἅμα καὶ τῶν πολλῶν καὶ τῶν ἐπιεικῶν ἦν εὐεργέτας εἶναι, ἢ κατ᾽ ἐξουσίαν πράττοντας, ἀπάγειν ἀπὸ τῶν δυσχερεστάτων ἀεὶ, καὶ *ὡς ἐλάχιστον τρέπειν τὰ τῆς φύσεως ἁμαρτήματα· ταῦτα οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ παρὰ τούτοις ὄντα φανήσεται. καὶ ταῦτα πρὸς τῷ λόγῳ τῷ παρ᾽ ἡμῶν, καὶ ταῖς ἀποδείξεσι Πλάτων αὐτὸς ἐπισφραγίζεται· καὶ ἔστιν ἡμῖν κἀνταῦθα μάρτυς ὑπὸ τῆς αὐτῆς δεξιότητος, ἧσπερ κἀν τοῖς ἄνω κατὰ τὴν χρείαν ἀεί. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον ἦν, τὰ ἔργα κοσμεῖν *τούτων, τὴν δὲ πολιτείαν φαυλίζειν· καὶ ἃ τῆς τῶν πεισθέντων ἀρετῆς τίθεται (τις) δείγματα, ταῦτα μὴ τῆς τῶν πεισάντων πρότερον ὑπάρχειν ἡγεῖσθαι. ἔγκειται μὲν γάρ που ταῦτα μεταξὺ τοῦ μύθου (χωρὶς τινος προφάσεως) οὐκ ἀσκέπτως, ἐμοὶ δοκεῖν, (οὐδὲ φαύλως) οὐδ᾽ ὡς ἐξέπεσεν· ἀλλ᾽ ὅπως συγκρυφθείη τε ὡς δυνατὸν μάλιστα. καὶ εἴ τις εὑρὼν χρῷτο, μηδ᾽ αὐτὸς δοκῇ παρελθεῖν, ἀλλ᾽ ἐνείη· οὕτω μέσην τινὰ εὗρε τάξιν, καὶ ἅμα πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου τοῦ παντὸς, ἃ θεὶς ἐν ἀρχῇ, τὰ ἐφεξῆς οὐκ ἔμελλεν ἕξειν οἶμαι χρῆσθαι. οὐ γὰρ εἰ ῥᾷδιον ἢ μὴ, τὸν ὄντι γενέσθαι ῥήτορα προὔκειτο σκοπεῖν. ἐπεὶ τοῦτό γε καὶ ἡμεῖς, εἰ βούλει, μαρτυροῦμεν, κἂν εἰ τὴν Στέντορος φωνὴν κτησαίμεθα, φθεγξαίμεθ᾽ ἄν, ὡς οὐ ῥᾴδιον, κἂν ὁ Νεῖλος, ὦ μακάριε, τοῖς ἑπτὰ στόμασιν εἰ λάβοι φωνὴν, ὥσπερ ὁ Σκάμανδρος καθ᾽ Ὅμηρον. ἀλλ᾽ εἰ δυνατὸν ἢ μὴ, καὶ φύσιν ἔστ᾽ ἔχον συμβῆναι τοῦτ᾽ ἦν ἐκ τοῦ λόγου. φανήσεται γὰρ *οὐχ ἁπλῶς, οὐδ᾽ ὡς νῦν μόνον δεικνύμενον εἰς τοὺς ἐναντίους ἐληλυθὼς αὐτὸς ἑαυτῷ· ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἐκείνους ᾐτίαται (τοῦτον) Ἀριστείδην ὃν ἐπῄνεσεν ἐπαινεῖν οὐκ ἔχων· ἢ εἴπερ ὀρθῶς ἐπαινεῖ τοῦτον, διὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο οὐδὲν ἐκείνοις ἔχων αἰτιᾶσθαί πως· ὅτι *σύμβολον οἶμαι ποιεῖται τοῦ κακῶς Ἀθηναίων ἐκείνους προστῆναι, τὸ παθεῖν αὐτοὺς ὑπ᾽ Ἀθηναίων κακῶς· ὡς οὐκ ἂν τούς γε βελτίους ὑπ᾽ [illegible] μένους ἁμαρτόντας εἰς * [illegible] τοὺς ἄλλους ἁμαρτάνειν [illegible] θεὶς τοῖς ἡνιόχοις καὶ [illegible] θεῖ τόν γε Ἀριστείδην οὐ μόνον οὐδὲν *φαῦλον εἴρηκεν, ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐξαίρετον τῶν [illegible] ων *πεποίηται. καίτοι εἰ τὸ παθεῖν κακῶς ὑπ᾽ Ἀθηναίων, ἦν τι δεῖγμα τοῦ μὴ καλῶς Ἀθηναίων προστῆναι, οὐδ᾽ Ἀριστείδης προὔστη καλῶς. οὐδὲ γὰρ οὗτος ἀθῷος δή που διέφυγεν, ἀλλ᾽ ἐξέπεσε. προσθήσω δὲ, ὅτι οὗτός γε οὐδὲν δικαστηρίῳ δυστυχήσας ὥσπερ Μιλτιάδης καὶ Περικλῆς, οὐδ᾽ ὑπὸ τούτων, οἷς προσέκρουσεν ὑπὲρ τῶν πολλῶν· ἀλλ᾽ ἐξοστρακισθεὶς ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ δήμου. ἔστι δὲ καὶ κυβερνήτῃ καὶ παντὶ συνιδεῖν, ὅτι κυβερνήτης μὲν ὅστις πλείστους ἀνθρώπους ἔσωσεν ὑπὲρ χιλίους· τὸ δὲ τοῦ ῥήτορος πλήρωμα ὃ σώζει, οὐ κατὰ ναῦν ἐστιν αἰγυπτίαν, οὐδέ γε

* al. ὢν τὴν πολιτείαν φαυλίζειν.

* al. σύμβουλον.

* φλαῦρον. * πεποίηκε.

ARISTIDES.

cum tamen ab omni æuo rerum adminiſtrationi præfuerint, atque etiam quoſdam eorum in ſeſe peccare cognouerint. Cum autem hæc nemo ſanus ſerio dixerit, niſi ad refutandum, vt nos, liquido cernitur Platonis calumnia. Etenim ſi quæ nec dij vnquam fecerunt, nec ab ipſa vrbis præſide Minerua iuſtè poſſet petere, hæc à Themiſtocle & Pericle requiret, quomodo calumniæ crimen effugiat, quæro. Sed vt arbitror, populi quidem naturam nec mutare potuerunt, nec abolere, quæ quidem eſt ea, nunquam vt omnes probi & inculpati exiſtãt; cum autem vel prouidendum erat aliquid non ſine periculo, qua quidem in re ſimul & vulgi, & optimatum gratiam merebantur; vel cum poteſtate populus à rebus grauiſſimis auertendus, ac naturæ peccata vel tantillum corrigenda, his profecto nunquam ſibi nec populo defuerunt. Quibus rebus vltra noſtram diſputationem & confirmationem, Plato ſuffragatur ipſe, atque hic etiam nobis teſtimonium perhibet eadem dexteritate, qua & in ſuperioribus, quotieſcunque fuit opus. Abſurdum eſt autem, quorum facta prædicat, eorum gubernationem ſugillare, quæque eorum qui paruerunt, virtutis ponit indicia, non iis qui perſuaſerunt, primum tribuere. Hæc enim intra fabulam ſunt alicubi coniecta non oſcitanter, vt opinor, nec temere, ſed vt ſimul & laterent quã maximè, & ſi quis ea poſt inueniſſet, ne ab ipſo quidem viderentur eſſe præterita. Ita mediam quandam inuenit viam, atque etiam ad finem totius ſermonis reiecit, quæ ſi poſuiſſet in initio, non potuiſſet, credo, reliqua deducere. Nec enim id querebatur, vtrum facilius eſſet exiſtere vel non exiſtere verum oratorem. Nam hoc quidem & nos teſtamur, ac, ſi Stentoris haberemus vocem proclamaremus, & Nilus ſi oſtiis ſeptem loqui poſſet, vt apud Homer. Scamander. Sed vtrum fieri per naturam poſſet, an minus, hoc erat in quæſtione poſitum. Nec enim ſimpliciter modo, neque vt nunc oſtendimus, ipſum ſibi contradixiſſe, ſed & dum illos reprehendit, hunc Ariſtidem quem laudauit, laudare non poſſe, aut ſi hunc rectè laudat, illos eadem de cauſa reprehendere non poſſe declarabimus. Etenim hoc malæ ipſorum adminiſtrationis ſignum ponit, quod ab Athenienſibus male ſint tractati, quaſi qui fuerant ab ipſis optimi redditi, non debuiſſent in eos peccare, per quos etiam ab aliis lædendis abſtinere didicerant. Quæ cum ita poſuiſſet, & aurigas ac ſimilia huc adduxiſſet, Ariſtidē tamē non modo nō reprehendit, ſed & inter cæteros eximiũ indicauit. Atqui ſi ab Athenienſibus malè mulctari, malæ ipſorum gubernationis erat ſignum, ne Ariſtides quidem rectè eos rexit; quandoquidem nec ipſe impune euaſit, quin excideret. idque non in curia, ſicut Pericles & Miltiades, nec per eos quos populi cauſa offenderat, verum ab ipſo teſtularum ſuffragio condemnatus.

Sed gubernator omnia nouit; & ipſum quidem plures vltra mille ſeruare, oratorem vero non Ægyptiis nauibus, nec etiam claſſe

Stentoris Vox in Prouerbium abiit.

Ariſtides, cui iuſti cognomentum fuit.

Oſtraciſmo pulſus Ariſtides. Vide Plutarchū & Probum, ſeu Corn. Nepotem.

ARISTIDES.

tota ſalutem definire, ſed & portus ipſos & vrbes, non tantum decem hominum millium capaces, pro nauibus decem millium pondo, verum etiam non facile ſub menſuram cadentes ſuo regere imperio. Ac gubernator quidem poſtquam appulit, arte non amplius vtitur, oratori vero nullus eſt vacuus locus. Verū ne ſermo ſermoni ſuccedat, cum ſufficiant ea quæ ſunt potiora, omittam in præſentia longiorem hac de re diſputationem.

Rhetoricam per omnes virtutum partes penetrare, cum per Prudentiam ſit inuenta pro Iuſtitia, Temperantiaq; & fortitudine conſeruetur. Item & in his licet animaduertere. Etenim cum ſit hoc concionari, ea quibus opus eſt inuenire ac diſponere, ac decorum cum ornatu & poteſtate obſeruare, inuentio quidem prudētiæ debetur, cum nequeat is qui prudentia careat, vtile quidquam inuenire, temperantia vero adminiſtrationi præeſt, & imperātium ac parentium concordiæ. Nam pro iuſtitia decorum ponatur, quod in eo conſiſtit, vt quanta & qualia ſingulis rebus conueniant, obſeruetur. Fortitudinem autem nihil adeo requirit, vt oratio. Nihil enim exterminat longius ac deſpicit æque humilitatem atque ignobilitatem quam oratio. Quæ cum ita ſe habeant, hæc admonendo proficit, & accuſando fidem facit. Nam qui quid dicendum ſit nouit, quid faciendum ſit non ignorat: Et nemo poteſt agenda præcipere, qui quid agendum ſit ignorat.

Dicere quam facere an præſtet.

Nam quanto melius eſt imperare, quam miniſtrare, tāto præſtat quæ oportet dicere quam facere. Vt enim ille multis conſilium impertit, ita hic inſtar alterius eſt cuiuſuis. Quare ſicut Architecti fabris neceſſario præſtant, quamuis in eodem verſentur opera, ſic eos qui in foro & dicendo præcellunt, horum miniſtris poëta meliores poſuit, & illuſtres appellauit, idque admodum rectè.

* ἐξέλης.

Prometheus Heſ. 1. ἔργων.

Quod ſi fabula quoque narranda eſt, vereor equidem, ne quis aniculas nobiſcum * *vnde vi* poſſe agere dicat per iocum Comicus. proferam tamen fabulam, non temerè in ſeipſa deſinentem, ſed & cum rerum fide coniunctam. Et quoniam Prometheus ſingillatim omnibus, ſenſus & alia corporis membra formarat, non ita Mercurio præcepit Iuppiter, quaſi theatralem pecuniam diſtribueret, vt omnes ex ordine Rhetoricam, quaſi oculos, manus, aut pedes conſequerentur, ſed optimos quoſque & nobiliſſimos, ac natura validiſſima præditos seligeret, quibus hoc donum impertiret, quo ſeſe pariter & alios ſeruare poſſent. Iam cum ad homines à Diis eſſet delata Rhetorica, tum & belluarum terrorem potuerunt effugere, & inimicitias vndique depoſuerunt, ac ſocietatis inuenerunt initium. De montibus itaque deſcendentes, alij ad alia loca ſibi inuicem appropinquarunt, ac primum quidem ſub dio, poſtea vero inualeſcente iam ſermone, vrbem conſtruxerunt, ac diuiſionem ſui inſtituerunt non fortuitam, vt olim, ſed in formam dignitatemque collegiorum paulatim redactam. Atque hunc quidem habeat finem fabula, capite quoque, ni fallor, non inepto prædita.

ὅλως μεστεῖται στόλῳ· ἀλλὰ καὶ λιμένες αὐτοὶ καὶ πόλεις οὐ μυριάνδροι μόνον ἀντὶ τῶν μυριοφόρων, ἀλλὰ καὶ μεστῆσαι χαλεπαὶ, τῇ τῆς ῥητορικῆς ὑποπίπτουσι τύχῃ τε καὶ προστασίᾳ. καὶ ὁ μέν γε κυβερνήτης καταίρας, οὐκέτι ἔχει τί χρήσεται τῇ τέχνῃ· τοῦ δὲ ῥήτορος οὐδέν ἐστι χωρίον ἐξαίρετον. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ λόγος ἡμῖν λόγον ἐκδέξηται ἀγαπητὸν, ὃν εἰ καὶ τοῖς ἐπικαίροις ἐξαρκέσαιμεν, ἐῶ τὸ νῦν εἶναι τὴν ὑπὲρ τούτου διαφοράν. ὅτι ἡ ῥητορικὴ διὰ πάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων διήκει· φρονήσει μὲν εὑρεθεῖσα, εὑρεθεῖσα δὲ ὑπὲρ δικαιοσύνης· σωφροσύνῃ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ φυλαττομένη. τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τούτους τοὺς λόγους, οὓς μέλλω εἰπεῖν αὐτῆς, *ἰδεῖν ἐστιν. ἔστι μὲν γὰρ δή που ῥητορεύειν, τὸ τὰ δέοντα ἐξευρεῖν, καὶ τάξαι, καὶ τὰ πρέποντα ἀποδοῦναι μετὰ κόσμου καὶ δυνάμεως. φαίνεται δὲ ἡ μὲν εὕρεσις, κατὰ τὴν φρόνησιν ἔχουσα, εἴπερ ἀμήχανον φρονήσεως ἀπολειπόμενον, τῶν χρησίμων εὑρεῖν ὁτιοῦν. ἡ δὲ σωφροσύνη, κατὰ τὴν *διαχείρησιν οὖσα, καὶ τὴν τῶν ἡγουμένων τε καὶ εἰκόντων συμφωνίαν· ἀντὶ δ᾽ αὐτῆς δικαιοσύνης τὸ πρέπον τιθεῖ. τοῦτο δέ ἐστιν ὁποῖα ἅττα καὶ ὁπόσα προσήκει ἑκάστῳ δοῦναι τῷ πράγματι· ἀλλὰ μὴν ἀνδρείας ἐκ τοῦ εὐθέος οὐδὲ οὕτω μετέχειν, ὡς ὁ λόγος βούλεται. τὸ γὰρ ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς οὐδὲν οὕτως, ὡς ὁ λόγος, ἐξορίζει, καὶ ὑπερφρονεῖ· εἶεν· ὥστε ὁ νουθετῶν ἀνύτει, ὥστε ὁ κατηγορῶν πιστεύεται. καὶ μὴν ὅστις γε ἃ προσῆκε λέγειν οἶδεν· οὐδ᾽ ἃ προσῆκε πράττειν ἀγνοεῖ· οὐδ᾽ ὅστις ἀγνοῶν ἃ προσήκει πράττειν, εἰπεῖν ἔχει. ὅσῳ γὰρ ἄρχειν βέλτιον ἢ διακονεῖν, τοσούτῳ λέγειν τὰ δέοντα βέλτιον ἢ πράττειν. ὁ μὲν γὰρ, οἶμαι, πολλοῖς σύμβουλος γίνεται· ὁ δὲ αὐτὸς ἑνὸς ἄλλου τινὸς γίνεται. ὥσπερ οὖν τοὺς ἀρχιτέκτονας τῶν τεκτόνων ἀνάγκη προέχειν *ὄντας ὅμως περὶ ταὐτὰ, ἃ καὶ τῆς τῶν τεκτόνων ἐστὶν ἐμπειρίας: οὕτω καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ τοῖς λόγοις προέχοντας, τῶν τούτοις ὑπηρετούντων βελτίους ὁ ποιητὴς ἔθηκε, καὶ προσεῖπεν ἀριπρεπεῖς· μάλα ὀρθῶς προσειπών. εἰ δὲ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν· δέδοικα μὲν ἐγὼ, μὴ καὶ ταῖς γραυσὶν ἡμᾶς ἐξούλης ὀφλεῖν, ἐπισκώπτων φῇ τις ἀνὴρ κωμικός. ἐρῶ δὲ οὐ μῦθον ἄλλως αὐτὸν εἰς ἑαυτὸν τελευτῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ παρὰ τῶν πραγμάτων προσέσται πίστις. ὁ μὲν οὖν Προμηθεὺς καθ᾽ ἕκαστον ἐπίσης ἅπασι, τάς τε αἰσθήσεις καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος *συμπεπλακὼς ἦν πρότερον· τὸν δὲ Ἑρμῆν οὐχ οὕτως ἐκέλευσεν ὁ Ζεὺς, ὥσπερ θεωρικοῦ διάδοσιν διελεῖν· ἵνα πάντες ῥητορικῆς ἐφεξῆς μετέχοιεν, ὥσπερ ὀφθαλμῶν, καὶ χειρῶν, καὶ ποδῶν· ἀλλ᾽ ἐπιλεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ *γενναιοτάτους, καὶ *τὰς φύσεις ἐρρωμενεστάτους, τούτοις ἐγχειρίσαι τὸ δῶρον· ἵνα ὁμοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν ἔχοιεν. ἀφικομένης δὲ ῥητορικῆς ἐκ θεῶν οὕτως ἐς ἀνθρώπους, ἠδυνήθησαν μὲν ἄνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων δίαιταν χαλεπὴν ἐκφυγεῖν. ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλήλοις ἐν κύκλῳ· κοινωνίας δὲ εὗρον ἀρχήν. καταβάντες δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλησιάσαντο γε πρῶτον ὕπαιθροι· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη λόγου νικήσαντος, πόλιν τε κατεσκευάσαντο καὶ διεκρίθησαν, οὐχ ὥσπερ πρότερον ὡς ἔτυχεν, [καὶ] εἰς τὸ νῦν σχῆμα καὶ ἀξίωμα χρόνῳ τε καὶ κατὰ μικρὸν *ἀνήχθησαν. καὶ ὁ μῦθος μὲν ἡμῖν ταύτην ἐχέτω τὴν τελευτὴν, οἶμαι κεφαλὴν *οὐδὲν ἄτιμον εἰληφώς.

* αὐτοῦ: ὁρισμοῦ: δηλαδή.

* al. διαχείρησιν.

* ὄντως.

* al. πεπλακώς.

* al. τελεωτάτους.

* τὴν φύσιν.

* al. ἀνήχθησαν.

* οὐδὲ.

ὅτι

ὅτι δὲ οὐκ ἄλλως μῦθος ταῦτα οὐδ᾽ ὄναρ, ἀλλ᾽ ὕπαρ καὶ ὁ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐστι λόγος, δῆλον ἐξ αὐτῶν. ἐὰν τοίνυν ἔτι τούτων ἐγγυτέρω προσαγάγω τὸν λόγον, εἴ που τρυφή τις ἂν εἴη τὸ ἀποδείξεως, καὶ οὔτε ἔννοιαν, οὔτε ἐλπίδα ἐλέγχων ἰσχυροτέρων οὐδ᾽ εἷς ἔτι δή που λάβοι. οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς Πλάτων, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς λόγοις τῷ παραδόξῳ δὴ συγγράμματι διαῤῥήδην ὁμολογεῖ [τῇ ῥητορικῇ] κάλλιστα εἶναι πράττειν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἢ ψυχαγωγίαν ἢ χρείαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν ἔχει· μόνον δὲ τὸ τῆς ῥητορικῆς μάλιστά γε ἄμφω πληροῖ, καὶ μετὰ τῶν ὠφελειῶν τὴν χάριν θαυμαστὴν ἔχει· ὥστε καὶ ὅταν εἰς πολέμους ἀλλήλοις ἔλθωσιν ἄνθρωποι, τοὺς παρὰ τῶν αὐτοχείρων πρέσβεις ἀφικνουμένους δέχονται, καὶ ἀποπέμπουσιν ἐνθυμούμενοι τὸ τῶν ῥητόρων φῦλον, ὑπεξαιρούμενοι τὴν τοῦ λόγου φύσιν· αἰδούμενοι ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ κοινῇ χρείᾳ τοῦ γένους εἰσῆλθεν. εἰ δέ τις ἡμῖν περὶ Πλάτωνος ὑπολάβοι, ὅτι οὐ ταύτην κακῶς εἴρηκε τὴν ῥητορικὴν, ὑπὲρ ἧς νῦν ἡμεῖς τοὺς λόγους ποιούμεθα· ἀλλὰ δύο οὐσῶν, τὴν ἑτέραν κακίζει· πρῶτον μὲν οὐδὲν μᾶλλον τά γε ἡμῖν εἰρημένα φαύλως ἔχοντα ἐλέγχονται, ἀλλὰ κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο καλῶς καὶ προσηκόντως ἅπαντα ταῦτα λέγεσθαι μαρτυρεῖ· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος τὴν φαύλην δικαίως ψέγει, τί κωλύει τήν γε ἐναντίαν ἡμᾶς ἐπαινοῦντας ὀρθῶς ποιεῖν; ἔπειτα οὐκ ἀναιρεῖ τοὺς παρ᾽ ἡμῶν ἐλέγχους ἡ παραίτησις αὕτη· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐναντία φαίνοιτο ἂν εἰρηκὼς αὐτὸς ἑαυτῷ, εἰ διττὴν εἶναι τὴν ῥητορικὴν ἀξιῶν, εἶθ᾽ ὡς μιᾶς καὶ ἁπλῆς τινος οὔσης τὴν κατηγορίαν πεποίηται. δῆλον γὰρ, ὅτι εἰ τοῦτ᾽ ἔστιν ἀληθὲς, τὴν μὲν φαυλίζειν, τὴν δ᾽ ἐπαινεῖν, προσῆκεν αὐτῷ διῃρημένως· ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ ἔρωτος λόγοις φαίνεται πεποιηκώς· καὶ πολύ γε μειζόνων εὐφημιῶν τὸν χρηστὸν ἠξιωκὼς, ἢ οἵων τὸν ἕτερον βλασφημιῶν. ὁ δ᾽ οὖν αὐτὸς λόγος καὶ περὶ πάσης φιλοσοφίας, καὶ περί γε τῶν τῆς ἀρετῆς. εἴ τις βούλοιτο διαιρούμενος, πρῶτον μὲν σοφίας δύο προσαγορεύει· τὴν μὲν, ἧ τὰ βέλτιστα συνίεμεν· τὴν δ᾽ ἑτέραν, ἧ κακουργοῦσιν, ἔπειτα σωφροσύνην διπλῆν, τὴν μὲν σπουδῆς ἀξίαν καὶ πολιτικὴν, τὴν δὲ * νωθράν τε καὶ ὑπτίαν. ἔτι δ᾽ αὖ δικαιοσύνην ὀρθὴν, καὶ ἑτέραν ταπεινὴν· καὶ διπλῆν ἀνδρίαν· τὴν μὲν, σὺν νῷ καὶ φρεσίν· τὴν δὲ, ἀπόνοιαν καὶ μανίαν οὖσαν. ἀλλ᾽, οἶμαι, ταῦτα πάντα τῶν φυρόντων ἐστὶ τὰ ὀνόματα. καὶ διήρηται σοφία καὶ κακουργία, σωφροσύνη καὶ βλακεία, δικαιοσύνη τε καὶ εὐήθεια, ἀνδρεία καὶ θρασύτης. οὐδέτερον δέ γε οὔτε καλὸν χαλεπὸν, οὔτε προσῆκον. πολλά γὰρ ταῦτα ἀπ᾽ ἀλλήλων διήρηται, καὶ οὐ τὰς κακίας ὑποκορίζεσθαι * τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀνόμασι, οὔτε τὰς ἀρετὰς φαυλίζειν τὰ τῆς κακίας ἑκάστῃ παρατιθέντα. εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα οὕτω Πλάτων διενοεῖτο, ὥσπερ ἔγωγε οὐκ ἀντιλέγω, ἀλλ᾽ ὑπεξῄρηται τὴν καθαρὰν καὶ τῷ ὄντι ῥητορικήν. ἄξιον μὴ παρακρουσθῆναι, μηδ᾽ ἀγνοῆσαι τοῦτο αὐτὸ τοὺς πολλοὺς· μηδ᾽ ὡς ψήφῳ καθαρᾷ προσέχοντας θᾶττον, ἢ συμφέρει βουλεύσασθαι περὶ τῶν τηλικούτων. πανταχῇ δὲ καὶ διὰ πάντων ἐκπίπτουσιν ἡμῖν αἱ ψῆφοι. πρῶτος δὲ Πλάτων αὐτὸς ψηφίζεται καὶ μέσος (φασὶ) καὶ τελευταῖος, καὶ κινδυνεύω δοκῶν ἀντιλέγειν Πλάτωνι, παντὸς μᾶλλον συναγορεύειν. εἰ δὲ δεῖ τι καὶ παῖξαι, δοκῶ μοι

νωθῆ τινὰ καὶ ὑπτίαν.

συμπεπλεγμένα.

τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀνόμασι.

ARISTIDES.

Verumtamen non eſſe fabulam hanc, nec rem fictam ſed veram, atque ipſarum rerum rationem, ex ipſis patet. Quapropter ſi etiam propius ſermonem deduxero, mirum niſi delicias in demonſtrationibus facere videbimur, nec vllum poterit argumentum fortius, à quoquam vel ſperari, nedum inueniri. Neque enim ipſe tantum Plato, vt ſæpè ante, ſed & in his ipſis ſermonibus, mirabili videlicet opere palam fatetur, Rhetoricam optima quæque agere. Hæc de oblectatione & vtilitate, vt ſæpius, dicta ſunt. Hæc duo vero maxime Rhetoricam ditant, & cum vtilitate, gratiam mirabilem habet, vt cum ad arma homines deſcendunt, vtrinque miſſos legatos ſuſcipiunt, animaduertenteſque mittunt oratores, ſuſcipientes orationis naturam, pudore affecti, quia non ab initio pro ſalute, vtilitatéque communi generis venerunt.

Quod ſi quis obiiciat, Platonem non eam quam nos defendimus Rhetoricam criminari, ſed è duabus alteram, primum non ideo minus ea quæ ſunt à nobis dicta conſtant, ſed hac ipſa de cauſa rectè omnia decenterque prolata vincitur. Nam quemadmodum ille malam rectè ſuggillat, ita nos cum contrariam laudamus, rectè, ni fallor, facimus. Deinde non tollit hæc excuſatio noſtram probationem potius, quam cum ſic quoque ſibi ipſi contradixiſſe declarat; qui, cum duplicem voluiſſet eſſe Rhetoricam, deinde tanquam vnius & ſimplicis accuſationem inſtituit. Etenim ſi verum hoc eſt, alteram reprehendere, alteram ſeorſim laudare conueniebat, ſicut in ſermonibus de amore habitis fecit, & honeſtum quidem maioribus laudibus quam alterum conuiciis eſt proſecutus.

Diuiſio in diſputando neceſſaria.

Idem porro de tota quoque Philoſophia dici poterit, ac de virtutis partibus, ſi quis eas diuidens, primum duas ponat Prudentias, alteram qua optima quæque intelligimus, alteram qua doloſè agimus: deinde Temperantiam duplicem, alteram expetendam & ciuilem, alteram ſupinorum & ſtupidorum, tum Iuſtitiam rectam & humilem alteram: denique Fortitudinem duplicem, vnam cum prudentia coniunctam, alteram inſaniam & furorem. Verum hoc eſt, opinor, confundere nomina, ac ſeparatæ ſunt à ſe ſapientia & aſtutia, temperantia, & ſtupiditas, iuſtitia & ſimplicitas, fortitudo & audacia. Neutrum vero vel honeſtum eſt, vel difficile, nec vitiis virtutis titulo blandiri, nec virtutes additis vnicuique vitiis ſuis, calumniari, in tantum hæc inter ſe diſtinguntur. Si enim prorſus ſic exiſtimat Plato, vt equidem negare nolim, & veram excepit Rhetoricam, æquum eſt cauere, ne decipiantur, & hoc ipſum ignorent plerique, ac citius, quam conducat de rebus tantis, quaſi puro ſuffragio ſtatuant. Omnino autem & vbique nobis excidunt calculi, primúſque ſuffragium fert ipſe Plato, & medius, vt aiunt, atque poſtremus. Ac videor, cum Platoni contradico, maximè cum ipſo ſentire, &, vt hoc ioci cauſa addam, eum ſecundum

Prouerbium.

ARISTIDES.

comicos ad oratores quaſi aufugientem retracturus, qui poſtquam didicerit, ſe iactet.

ORATIO *tertia Ariſtidis inſcripta Platonica ad Capitonem.*

PROOEMIVM.

Plato.

NVnc te magis etiam amamus, cum Platonem tanto ſtudio proſequeris, quem ego dixerim colere me, ſecundum Homerum,

Iliad. 6. 81.

Non ſecus atque meum caput.

Etenim quamuis omnes illius comparatione nihili ſunt, ſibi tamen quiſque, vt aiunt, eſt chariſſimus. Sed quid aio? Equidem neſcio an ſis crediturus, dicam tamen quod eſt verum. Nam ſi cum nobiſcum ne comparandum quidẽ eſſe dixiſſes, non ita lætatus eſſem, ac poſtquam te præoccupatum oſtendiſti. Adeo mihi amicus eſt vir, & amicis omnibus potior. Simile autem circa Demoſtenem quoq; mihi quiddam contigit, quod iam narrabo. Senator quidam Romanus, ex Africa oriundus, Maximus nomine, vir grauis, & orator inter Romanos primus, vt aiunt quibus hæc ſunt curæ, is Demoſthenis orationibus mirificè erat addictus, & noſtris quoque iſtis neſcio quo pacto capiebatur. Tertiam ad Leptinem orationem forte conſcripſeram ex tali occaſione. Cùm in manibus haberem Demoſthenis orationem, poſtquam ad capita veni, quæ à Leptine dicenda, ipſe intercipiebat. Depoſito libro mecũ eorum quoddam conſideraui. Poſtquam autem duo vel tria, quæ ad rem pertinebãt, inueneram, ad alia deinde perrexi, atque ita tentanti ſemper idem contigit, donec à fimbria tunicam tandẽ, aut ſi mauis ab vngue leonem abſolui. Hanc igitur orationem cum ei vellem recitare, prædixi futurum, vt ad Leptinem adinuenta, cum oratione ad Leptinem inueniret. Num, inquã, iniuriam facio? Tum ille generoſè, & vt quiuis ſe geſſiſſet philologus: An ignoras, inquit, à Demoſthene me ſtare? Et ego: eundem igitur, inquam, quem ego, colis, ita vt, ſi me vicerit, non ſit inimicus coronandus, ſed is cui ſimul vterque libamus. Vt autem libellos recitari iuſſit, & ſeria res agi cæpit, ita ferè dixi: Equidẽ ni fallor, idem de Demoſthene quod tu exiſtimo, difficulter eum ſuperari poſſe. His auditis ille lætatus eſt, quemadmodum ego lætatus eram, cum eum Demoſtheni eſſe addictum cognouiſſem, & orationis recitandæ copiam fecit. Qualiter autem deinde fuerit affectus, ipſe norit: & tu, ſi quando in eum incides memineris. Quinimo nos etiam ad Platonem pertinemus, ſi non quantum Philoſophi, at quatenus eum amare poſſimus. Age verò videamus apertius, quid te in iis offenderit: quæ ad ipſum à nobis prolata quidam aiebant. Equidem conabar demonſtrare ipſum vbique nobis ſuffragari. Nam ſiue quod ineptiuimus, nihil eſt opus Steſichori palinodia, medebitur ſpongia: ſiue etiam melius aliquid diximus, quàm quod tale mereatur præmium, tu nihilominus ne lauda, ſi nolis, verum ſaltem ignoſcere dignare. Dicebas autẽ, vt audio, ægrè te ferre, quod Siculæ peregrinationis memineram,

Prouerbium: Suum cuique pulchrum.

Demoſthenes.

Prouerbia. ἐφευρημένα. Photius. Canteru ἐφευρημένα.

Platonis peregrinatio in Siciliam.

τοὺς κωμῳδοποιοὺς ὥσπερ ἀποδιδράσκοντα αὐτὸν ἕλξειν εἰς τοὺς ῥήτορας, ὅτι μαθὼν καὶ καλλωπίζεται.

Ἀριστείδου ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου λόγου Πλατωνικὸς τρίτος πρὸς Καπίτωνα.

Τὸ Προοίμιον.

Excerpta à tertia Oratione Aristidis Platonica, ad Capiton

ΝΥΝ σε καὶ μᾶλλον φιλοῦμεν, οὕτως ἐρωτικῶς τοῦ Πλάτωνος ἔχοντα, ὃν ἐγὼ φαίην ἂν τιμᾶν καθ' Ὅμηρον ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ. εἰ γάρ τοι καὶ πάντες φαῦλοι πρὸς ἐκεῖνον· ἀλλ' ἕκαστος τιμιώτατος αὐτὸς ἑαυτῷ, φασί. καίτοι τί λέγω; οὐκ οἶδα μὲν γὰρ εἰ πιστεύεις, ἀληθὲς δ' ἐρῶ. εἰ δὲ μὴ ἐγγὺς ἐκεῖνον ἔφησας ἡμῶν εἶναι, οὐκ ἂν οὕτω με * εὔφρανας, ὡς ὅτι προκατειλῆφθαι δείξας, οὕτως ἐμοὶ φίλος ἀνήρ, καὶ φίλων ἐπέκεινα. συνέβη δέ μοι καὶ περὶ Δημοσθένην τοιοῦτον ἕτερον· φράσω δὲ καὶ πρὸς σέ. ἀνὴρ τῶν ἐκ τῆς γερουσίας τῆς ῥωμαίων, Λίβυς τὰ ἀρχαῖα, Μάξιμος τοὔνομα, ἄξιος ὅτου βούλει. φασὶ δὲ οἱ ταῦτα δεινοί, καὶ ῥήτορα αὐτὸν ἐν πρώτοις εἶναι ῥωμαίων. οὗτος τοῖς τε Δημοσθένους λόγοις προσέκειτο ὑπερφυῶς, καὶ οὐκ οἶδ' ὅν τινα τρόπον τοῖς ἡμετέροις ἑάλω τούτοις. ἔτυχε * γάρ μοι λόγος τις πεποιημένος ἐκ τρίτων πρὸς Λεπτίνην, ἐξ ἀρχῆς τοιᾶσδε. εἶχον [μὲν γὰρ] ἐν χερσὶ τὸν λόγον τὸν τοῦ Δημοσθένους, καὶ ὡς ἐγιγνόμην ἐπὶ τῶν κεφαλαίων, ἃ τοῦ Λεπτίνου μέλλοντος ἐρεῖν ὑπετέμνετο· ἀποστήσας ἐμαυτὸν τοῦ Δημοσθένους * ὑπ' ἐμαυτοῦ τι συνεώρων. ὡς δὲ εὗρον καὶ δύο καὶ τρία τῶν χρησίμων· ἐνταῦθα πάλιν αὖ ἐπ' ἄλλο τι ἐχώρουν. καί μοι πειρωμένῳ, τὸ αὐτὸ ἀεὶ συνέβαινε. καὶ οὕτω δὴ ἀπὸ τοῦ κρασπέδου θοἰμάτιον· εἰ δὲ βούλει, τὸν λέοντα ἀπὸ τοῦ ὄνυχος ἀπειργασάμην· τοῦτον αὐτῷ τὸν λόγον δεῖξαι ἐπεχείρησα· καὶ μέλλων δείξειν, προεῖπον ὅτι πρὸς Λεπτίνην ἐφευρημένος σὺν τῷ πρὸς Λεπτίνην ἐφευρήσοι. ἆρα μὴ ἀδικῶ * σε, ἔφην ἐγώ· καὶ ὅς, μὰ Δία εὐγενῶς τε, καὶ ὡς ἂν * πᾶς ἠράσθη τε καὶ ἠγάσθη, ὅστις φιλολόγος. οἶσθα, * ἔφη, ὅτι κάθημαι πρὸς τοῦ * Δημοσθένους; κἀγὼ τὸν αὐτὸν ἄρα ἔφην ἐμοὶ βουκολεῖς. ὥστε εἰ νικῴη με οὐκ ἐχθρὸς ὁ στεφανούμενος, ἀλλ' ᾧ σύ γε κἀγὼ συσπένδομεν. ὡς δὲ ἐκέλευε τὰ βιβλία ἐν μέρει δεικνύναι, καὶ τὸ πρᾶγμα πανταχῇ σπουδὴ ἦν. οὑτωσί τοι, ἔφην ἐγώ, σοὶ ταὐτὸ γινώσκω περὶ Δημοσθένους, καὶ ἡγοῦμαι ταὐτόν, ὅπερ σύ, μὴ ῥᾴδιον εἶναι τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον παρελθεῖν. καὶ ὡς ἥσθη τε ἀκούσας, ὥσπερ ἐγὼ ἐκείνου ἀκούσας ἥσθην· ὅτι τῷ Δημοσθένει συνεστήκοι, καὶ ἔδωκεν ἄδειαν δεῖξαι τὸν λόγον. ὡς δ' ὁ λόγος ἐδείχθη, καὶ ὅπως ἤδη διετέθη τὰ ἐπὶ τούτοις· αὐτὸς ἂν εἰδείη. πάρεστι δέ σοι γνῶναι, ὅτι καὶ ἡμῖν τι πρὸς Πλάτωνος· εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς σοφο[ῖς, ἀ]λλ' ὅσον ἐπίστασθαι χαίρειν τῷ ἀνδρί. φέρε δὴ σαφέστερον κατίδωμεν, τί ποτε ἦν ὅσοι προέστη τῶν λόγων, οὓς δὴ πρὸς αὐτὸν ἡμῖν φασί τινες πεποιῆσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ ἐπειρώμην αὐτὸν πανταχοῦ * σύμψηφον ὄντα ἐμαυτῷ δεικνύναι. εἴτε γὰρ ἡμῖν τι λελήρηται, οὐδὲν δεῖ τῆς Στησιχόρου παλινῳδίας, ἀλλὰ σπογγιὰ ἰάσεται· εἴτε τι καὶ κρεῖττον ἐν τοῖς λόγοις ἔνεστιν ἢ ὡς τοῦτο τὸ ἆθλον πρέπειν αὐτοῖς. σὺ δὲ ἐπαίνει μέν, εἴ σοι μὴ δοκεῖ μηδὲν μᾶλλον. συγγίνωσκε δὲ ὅμως, εἰ καὶ μὴ τιμῆς ἀξιοῖς, ἀλλὰ τούτου γε ἂν ἀξιοῖς ἔφησθα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι δυσχεραίνειν, ὅτι ἦν ἐν τοῖς λόγοις μνήμη τῆς εἰς Σικελίαν ἀποδημίας αὐτοῦ·

καὶ ὅτι

* ηὔφρανας.

* δή μοι.

* al. ὑπ'.

* al. γε.

* al. παῖς,

* al. ἐφ' ἦν τ

* Δημοσθένει κἀγὼ τὸν.

* εὔμφωνον.

* al. μηδ' ἐν τοῦτο

καὶ ὅτι δὴ τοῦ βίου τοῦ Πλάτωνος ἐν τούτοις ἐδοκοῦμεν καθάπτεσθαι. ἐχρῆν δὲ ἄρα τοῦτο μὲν χωρίς που εἶναι, τὸν λόγον * διελέγχειν. καὶ ταῦτά γε οὐκ ἐραστοῦ μόνον ὄντα ἐγκλήματα, ἀλλὰ καὶ σωφρονοῦντος περὶ λόγους. * ἀλλ' ὅρα μὴ ἀναίτιόν με αἰτιᾷ. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἔλεγον δή που Πλάτωνα κακῶς, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ τινὶ κρίνων, οὔτε δι' ᾐτιώμην τὰς ἀποδημίας, ἵνα χεῖρον νομίζοιτο· ἀλλὰ κἂν τούτοις μαρτυρεῖν ἔφασκον ἐμαυτῷ τε καὶ ῥητορικῇ· [ἀλλὰ μή πω περὶ τούτων.] ἀλλὰ τί με χρῆν, ὦ πρὸς Διὸς ποιεῖν; πότερον μὴ μνησθῆναι τὸ παράπαν τῆς ἐς Σικελίαν ἀποδημίας, ὥσπερ τι τῶν ἀπορρήτων μέλλοντα ἐρεῖν; ἀλλ' οὔτε ψήφισμα συνῄδειν ἀπαγορεῦον καὶ τῷ λόγῳ συνέφερε, καὶ ἅμα ἀληθὲς ἦν. καὶ γὰρ ἔπλευσεν οὐχ ἅπαξ καὶ ὑπὲρ τοῦ Δίωνι γενέσθαι τὰ δίκαια· ἀλλὰ νὴ Δία ἀνιαρὸν τοῦτο τοῖς Πλάτωνος ἑταίροις. ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ πρὸς ὅν τινα δή ποτε. ἢ καὶ τοῦτο ἀδικῶ, ὅτι τὰ ἐκ τῶν νόμων αὐτοῦ παρεγραψάμην, καὶ ὅπως γε κἀκεῖνο * ἐπιδείξουσιν. ἐπεὶ καὶ δυσχεραίνουσιν, ὡς οὐ τοῖς αὐτὸς ἑαυτοῦ περιπίπτει λόγοις, ἐπειδάν τι * φάσκῃ. τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον, τὸ μὴ ἀδικεῖν ἄλλους, μήτε αὐτοὺς ὑφ' ἑτέρων ἀδικεῖσθαι, καὶ ἑξῆς. ἢ καὶ ταῦτα ἀδικοῦμεν, καὶ περιεργαζόμεθα, ὅτι προσηγάγομεν εἰς μέσον ταῦτα, καὶ οὐ προσκυνοῦμεν ὥσπερεὶ κίστιν ἀπόρρητα * κρύπτουσαν. ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο ᾤμην εἶναι τὸ τὰ ἀπόρρητα ἐκφέρειν καὶ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα. διὰ ταῦτα ἠξίουν ἀκροᾶσθαι διὰ τέλους, ὅστις μέλλει τὸ ἀγώνισμα πᾶν ὄψεσθαι, καὶ ψῆφον ὀρθὴν καὶ δικαίαν ἐποίησεν.

* δι' ἐλέγχειν.
* ὅρα δὲ.
* al. ἐπιδείξουσιν.
* al. λέγῃ.
φέρουσαν.

[Ὅτι ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προειρημένων ἐπάνοδόν φησιν. ἐρεῖς δ' ἂν καὶ συγκεφαλαίωσιν. καὶ ἐπίλογον, καὶ σύνοψιν, καὶ ἀνάμνησιν, καὶ συλλογίσασθαι τὰ εἰρημένα· ὡς ὁ Δημοσθένης, καὶ συναγαγεῖν, καὶ συντόμως εἰπεῖν, καὶ ἀριθμῆσαι, καὶ ἀπαριθμήσασθαι, (καὶ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα) καὶ ἐπαναλαβεῖν καὶ ἀνακεφαλαιῶσαι.]

Οὕτω πᾶσαν αἰδῶ καὶ τιμὴν ἀποδεδώκαμεν αὐτῷ, ὥστε εἰ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν ἔμελλεν ἀντερεῖν, οὐκ ἄν μοι δοκοίη μᾶλλον ἑαυτοῦ φείσασθαι. ἀτὰρ, ὦ ἄριστε Καπίτων, ἐνεθυμήθην καὶ τοῦτο μεταξὺ τῶν λόγων, ὅτι πάντα εἴδωλά ἐστι τῷ ἀνδρί· καὶ τοῦτο μὲν οἱ ποιηταὶ μιμηταὶ εἰδώλων ἀρετῆς, τοῦτο δὲ ἡ ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον. εἰδώλων δὲ πλέον πρόθυρον φαίη ἂν εἰς αὐτὸν Ὅμηρος. πότερον ταῦτα θρασύτερα καὶ προπετέστερα, ἢ τὰ ἡμέτερα ἐν οἷς φημι Πλάτωνα ἀποδημῆσαι ὑπὲρ αὐτῶν, καί φημι ταῦτα λέγειν, οὐ τὴν ἀποδημίαν κακίζων, ἀλλὰ τῇ ἀποδημίᾳ τὸν λόγον πιστούμενος· ναί· ἀλλ' ἀπεστερήκαμεν αὐτὸν δόξης, φιλοσοφίας, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς μὲν τῆς τραγῳδίας ποιητὰς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ τίθησι. Ὅμηρον δὲ τραγῳδοποιὸν προσείρηκεν· οὐ τοῦτον τούτῳ κοσμῶν· ἀλλὰ τούτους μὲν διὰ τούτου κολούων, τοῦτον δὲ ᾧ τιμᾷ * καθαιρῶν. οὐκοῦν δεινόν, εἰ αὐτῷ μὲν καὶ τραγῳδοποιοὺς καὶ κωμῳδοποιοὺς, καὶ πόλιν, καὶ πολιτείαν καὶ νόμους ἑαυτῷ καθίστησιν· ἡμῖν δὲ (μηδὲ) λόγου τινὸς ἐξέσται πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητῆσαι. καὶ ταῦτα οὐ μύρῳ ἐπαλείφουσιν αὐτὸν, ἀλλὰ λόγοις τοῖς εὐφημοτάτοις, καὶ ὧν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠξίωσε μείζους ἀκούειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ.

* καταίρεται.

ARISTIDES.

atque ita Platonis vitam carpere videbar, cùm hoc ſeorſum à diſputatione poni debuerit, atque hanc non amantis tantùm, verum etiam in dicendo temperantis eſſe accuſationem. Sed vide ne me inculpatum culpes. Nec enim ego de Platone tanquam in iudicio malè loquebar, nec eius peregrinationes accuſabam, quo deterior haberetur. Sed per has eum quoque mihi & Rhetoricæ teſtimonium perhibere affirmabam [ſed nondum de his.] Verum quid me, obſecro, facere oportebat? Vtrum prorſus omittere Siculam peregrinationem, tanquam arcanum quiddam? At nec decreti conſcius eram, quod vetaret, & cauſæ conducebat, atque etiam verum erat. (Etenim non ſemel nauigauit, vt Dio ius ſuum conſequeretur.)

An verò Platonis amicis hoc dolet? Alius hic eſt ſermo non ad me, ſed quemuis alium prolatus. Num etiam hac in re iniuriam feci, quod ex eius legibus quædam deſcripſi? At vide, vt quoniam indignantur, hoc etiam oſtendant, non ipſum ſibi, cùm quid ait, contradicere. *Iis autem qui beatè viuunt, illud primum ſuppetere debet, vt nec alios afficiant iniuria, nec ab aliis ipſi afficiantur, &c.*

Verùm hæc rectè & neceſſario ſunt in medium prolata, an hoc quoque ſi non adoramus, vt * ciſtam myſteriis plenam, iniquè facimus? At ego non putabam, hoc eſſe myſteria proferre, & alia. Quocirca iubebam vſque ad finem auſcultare, quiſquis controuerſiam totam cogniturus, & rectum ſuffragium laturus eſſet.

* *Rectè κίστιν Canterus. In Photio legendū ὥσπερεὶ κίστιν.*

SCHOLION.

[Quia Ariſtides prædictorum anacephalæoſin reditum dicit: Dicas vel collectionem, epilogum, compendium, commemorationem, vel prædicta concludere, enumerare, remunerare, [& ſi quæ ſunt ſimilia] de integro incipere, vel receptionem facere.]

Adeò enim omni reuerentia ac honore ſumus eum proſecuti, vt ſi ipſe contra nos dicturus fuiſſet, non potuerit ſibi magis, credo, parcere.

Verùm hoc quoque, optime Capito, aliud agens conſideraui, nihil aliud hominem, quàm ſimulacra in ore habere, ac tum poëtas ſimulacrorum virtutis imitatores eſſe, tum Rhetoricam ciuilis partis ſimulacrum.

Aula ſimulacris ſcatet ---

Odyſſ. δ. 355.

diceret ad ipſum Homerus. Non hæc audaciora ſunt ac magis temeraria, quàm noſtra, cum Platonem peregrinatum eſſe diximus, idque non peregrinationem ſugillantes, ſed ea cauſam noſtram confirmantes. An verò Philoſophiæ priuauimus eum opinione, quemadmodum ipſe tragicos quidem nihili facit, Homerum autem tragicum vocauit, non tam honoris gratia, quàm vt & illos per hunc mutilaret, & hunc, dum honorat, deprimeret. Indignum erit igitur, ſi tragicos ipſe & comicos & ciuitatem ſibi & rempub. atque leges componet: nobis autem ne de dicto quidem aliquo licebit cum ipſo diſceptare, idque non vnguentis delibuto, ſed laudibus maximis, quibuſq; nec ipſe de ſe maiores audire ſuſtinuiſſet.

Homerus. Tragici poëta.

ARISTIDES.

LECTÆ ſunt eiuſdem orationes communi defenſione ſimilem tractantes quæſtionem.

CCXLVIII.

Ex Aristidis Platonica pro *Quatuorviris.*

De Pericle.

PROOEMIVM.

SÆPIVS iiſdem de rebus veniam petere non exiſtimo neceſſe, præſertim cum non tam ad viros vllos dicturi ſimus, quàm pro viris optimis, nec paucis, neq; Platone iunioribus potiùs quàm antiquioribus, ſi quis hoc quoq; fortè reuerentia dignum cēſeat. Quapropter cùm id, quo tendebat oratio, conceſſum eſſet, quid potuerat nocere, ſi viros intactos reliquiſſet? At nunc quaſi parturiret, vndique communita ad ipſos via, ſic inſidioſè ſermonem aggreditur. Neque vero paruum eſt diſcrimen. Nam illud quidem erat pro veritate ipſa decertare, hoc autem non ego quidem vnquam, ſed alius quis per calumniam non procul à malignitate abeſſe dixerit. Pericles igitur tam ſeuerè vixit, quippe qui ne ridere quidem ſit vnquam viſus. Quinimo quod ad reipub. curam & æqualitatis amorē pertinebat, nemini cedebat animi magnitudine, quod non eadem quæ vulgus ſpectaret, paucos habebat ſimiles. Quod autem Socrati inter ſophiſtas, hoc illi inter oratores à natura præcipuè datum fuit, vt elatum populum ac ſuperbientem facillimè comprimeret: deſperantem rurſus, & abiectum dicendo reuocaret, ac ſpe repleret, quemadmodum ille cum adoleſcentibus agere ſolebat. Denique vrbis dignitas erat Pericles, vt qui nec multitudinis cupiditatibus obtemperaret, ſed ipſe populo imperaret, nec quod illis videbatur, diceret, ſed quod ſibi videretur, id illos facere cogeret, nec adulatoris fungeretur officio, ſed omnem adulatoribus, quātum in ſe erat, intercluderet aditum: cùm, quatenus probus erat & æquus, patris vicem populo præſtaret, quatenus autem omnes coërcebat, & in ſua poteſtate habebat omnia, pluſquam tyrannus eſſet. Vnde licet euidenter perſpicere, Periclem, ſi quem alium, ſponte iuſtum fuiſſe. Nec enim vſquam iniquitati potius quàm iuſtitiæ ſtuduit, nec vt maiorem obtineret locū, curauit, cùm id quouis Piſiſtrato facilius poſſet: verùm quaſi arcem ad leges ſeruandas & omnes communiter iuuandos occupaſſet, ita ſe gerebat.

Pericles nunquam ridere viſus.

Piſiſtratus tyrannus.

SCHOLION. *Sic fortè: Quod in medio iacet, æquale eſt, ſi dicas omnes, velut in orbem fertur, vel quia arx media iacet in vrbe.*

At poſtquam ille mortuus eſt, iam & Siciliam ſomniabant, & Italiam affectabāt, & Carthaginem atq; Africam appetebant, atque omnia circumſpiciebant, nec ipſis quidquam ſufficiebat, & longiorē belli fecerunt appendicē. Hæc autem, ô Plato, & Socrates, ſuadebat veſter nō ſocius, ſed ſodalis, vt tu dixeris an potius dixiſti. Quocirca quis ea vel iuſtè Pericli, vel non neceſſariò tribuat Alcibiadi? qui ciuitatem

Alcibiades.

Excerpta ex tertia oratione Ariſtidis Platonica pro Quatuoruiris.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπολογίας, τὸ ὅμοιον διὰ τῆς ἐκλογῆς περιλαμβανόμενος τρόπον· [ὑπὲρ Περικλέους.]

Ἐκ τοῦ Ἀριστείδου πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ τῶν τεσσάρων.

Τὸ Προοίμιον.

* Παραιτεῖσθαι μὲν οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ * περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, ἄλλως τε καὶ οὐ πρὸς ἄνδρας μέλλοντας ἐρεῖν μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ ἀνδρῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τούτων οὐκ ὀλίγων, οὐδὲ ἧττον παλαιῶν ἢ Πλάτων, ὅτι μὴ καὶ πρεσβυτέρων ἐκείνου. εἴ τῳ καὶ τοῦτο αἰδοῦς ἄξιον εἶναι δοκεῖ. ὥστε ὅταν ὡμολόγητο καὶ συνεκεχώρητο, ὑπὲρ οὗ πᾶς ἦν ὁ λόγος, καὶ πρὸς ὃ πάντα ταῦτ' εἶχε τὴν ἀναφορὰν, τίς ἦν ζημίαν τῶν ἀνδρῶν μὴ προσκαθάπτεσθαι. νῦν δ' ὥσπερ ὠδίνων, καὶ περιβαλλόμενος κύκλῳ τὴν ἐπ' ἐκείνους ὁδὸν, οὕτως ἐπιβούλως ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς [κατ' ἐκείνων] τοὺς λόγους φαίνεται. καὶ μὴν τό γε διάφορον, οὐχὶ μικρόν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἦν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀγωνίζεσθαι. τοῦτο δὲ ἐγὼ μὲν οὐδέ ποτε ἂν φήσαιμι. ἄλλος δ' ἂν * πις εἴποι διαβάλλων, οὐ πόρρω κακοηθείας εἶναι. * Περικλῆς τοίνυν τά τε ἄλλα τὸν βίον ἦν ἄριστος, καὶ οὐδὲ γελῶν πώποτε ὑπό τινος ὤφθη. καὶ τῇ μὲν τῆς πολιτείας φυλακῇ, καὶ τῷ τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις ἔχων ἀνέχεσθαι, κοινὸς (εἴπερ τις ἀνθρώπων) ἐσπούδαζεν εἶναι· τῷ δὲ ἀξιώματι τῆς γνώμης καὶ τῷ μὴ τῶν αὐτῶν ἡττᾶσθαι τοῖς πολλοῖς ὀλίγοις καταλιπεῖν ἐγγὺς ἐλθεῖν ἑαυτοῦ. ὃ δέ φασιν ὑπάρξαι Σωκράτει σοφιστῶν διαφερόντως, τοῦτ' ἐκείνῳ δημαγωγῶν. ἐπαρθέντα μὲν γὰρ τὸν δῆμον, καὶ μείζονα φρονήσαντα, δεινότατον εἶναι συστεῖλαι καὶ καθελεῖν· ἀθυμήσαντα δὲ καὶ ταπεινωθέντα ἀναγαγεῖν αὖ τοῖς λόγοις, καὶ μεστὸν ἐλπίδων ποιῆσαι· * ὥσπερ ἐκεῖνος εἰώθει περὶ τοὺς νέους ποιεῖν. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, σχῆμα τῆς πόλεως ἦν Περικλῆς, οὐ δουλεύων ταῖς τῶν πολλῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλ' αὐτὸς ἄρχων τῶν πολλῶν. οὐδ' ὅτι δόξειεν ἐκείνοις τοῦτο λέγειν ἀξιῶν, ἀλλ' ὅτι δόξειεν αὐτῷ, τοῦτ' ἐκείνους πράττειν ἐπαναγκάζων· οὐδ' ἐν κόλακος μοίρᾳ προσκείμενος, ἀλλ' οὐδαμοῦ τοῖς κόλαξι πάροδον (τὸ καθ' αὑτὸν) διδούς. τῇ μὲν χρηστότητι καὶ ταῖς ἐπιεικείαις ἐν πατρὸς ὢν τάξει τῷ δήμῳ· τῷ δὲ κατείργειν ἅπαντας, καὶ πάνθ' ὑφ' ἑαυτὸν ἔχειν πλέον ἢ τύραννος. ἐξ ὧν, ὡς ἔοικεν, ἔξεστι σαφῶς ἰδεῖν, ὅτι εἴ τις ἄλλος καὶ Περικλῆς ἑκὼν δίκαιος. οὐδαμοῦ γὰρ τὴν πλεονεξίαν ἀντὶ τῶν νόμων ἠγάπησεν· οὐδ' ὅπως ἔσται μείζων τῆς τάξεως προὐνοήθη, παρὸν* αὐτῷ μᾶλλον παντὸς Πεισιστράτου· ἀλλ' ἦν παραπλήσιος κατέχοντι τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ τῷ σώζειν τοὺς νόμους, καὶ τῷ πάντας εὖ ποιεῖν ἐκ μέσου (τοῦ δημοσίου.)

[Οἷον ἴσως. τὸ γὰρ ἐκ μέσου φερόμενον, ἴσον ἐπὶ πάντας ὥσπερ ἐπὶ κύκλου φέρεται. ἢ, ὅτι ἡ ἀκρόπολις μέση κεῖται τῆς πόλεως.]

ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος· ὠνειροπόλουν μὲν Σικελίαν, ἐφίεντο δὲ Ἰταλίας, ὠρέγοντο δὲ Καρχηδόνος καὶ Λιβύης· πάντας δ' ἀνθρώπους περιεσκόπουν· ἤρκει δ' αὐτοῖς οὐδὲν, μακροτέραν δὲ τοῦ πολέμου τὴν παρενθήκην ἐποιήσαντο. ὁ δὲ ταῦτα πείθων ἦν, ὦ Πλάτων τε καὶ Σώκρατες, ὁ ὑμέτερος· κοινωνὸς μὲν οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἑταῖρος δὲ, καὶ αὐτὸς ἂν φαίης· μᾶλλον δ' εἴρηκας. πῶς οὖν ἄν τις ταῦτα δικαίως κατηγοροίη Περικλέους, ἢ πῶς οὐχ ἀναγκαίως Ἀλκιβιάδου; ὅστις παραλαβὼν

* Schol. ὑπολογεῖσθαι.

* Schol. παρὰ Πλάτωνα ἀντιλέγειν.

* al. τι

* al. Περικλῆς τοίνυν ... οὐδ' ὑπὸ πώποτε ἑωρᾶσθαι ... (marginal note partly illegible)

χρόνοι

ARISTIDES.

τὴν πόλιν, εἰδυῖαν ἀκούειν συμβούλων, εἶθ' οὕτως ἐξέμηνεν. Οὐκοῦν τῷ μὲν ἅπαντος κέρδους κρείττω παρέχειν ἑαυτὸν, δικαιοσύνην αὐτῶν δῆλος ἦν· τῷ δὲ τὸν ἐν * τάξει βίον αὐτῇ τῇ πρὸς ἡδονὴν (προηρεῖσθαι) σωφροσύνης πίστιν παρείχετο ἐμφανῆ. καὶ μὴν ἀνδρείας γε ἐν οἷς οὐ πρὸς χάριν, οὐδ' ὑποπεπτωκὼς, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα ἐλευθέρως ὡμίλει τῷ δήμῳ. μόνος δὲ εἶναι καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προειδὼς, καὶ τοῖς παροῦσι χρήσασθαι δυνηθεὶς πῶς οὐκ ἂν σοφίας δικαίως δόξαν φέροιτο τῆς γε τῶν χρησιμωτάτης, εἴ τις ἀνθρωπίνως ἐθέλοι λογίζεσθαι; εἶθ' * ὃν ἐξ ἁπάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ὑπάρχει προσειπεῖν ἀνδρεῖον, δίκαιον, φρόνιμον, σώφρονα· τοῦτον Πλάτων μετὰ τῶν κολάκων ἠρίθμησε. λάλους γάρ φησιν Ἀθηναίους ἐποίησε, καὶ ἀργοὺς, καὶ δειλοὺς, καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν καταστήσας. περὶ μὲν δὴ λάλων, ὦ Πλάτων, καὶ ἀργῶν καὶ δειλῶν αὐτόθεν κατάβαλε μήπου τις καὶ Τρῶας * ἀγείρησι θεὸς ἄλλος. [κατάβαλε, κατάθου, πέπαυσο, σίγα.] σὺ δὲ * μαντινικὴν, καὶ ξένην καὶ μιλησίαν ἐπίστασαι κοσμεῖν· καὶ οὕς τινας ἄν σοι δοκῇ, πάνυ ῥᾳδίως μεγάλων ἠξίωσας· τῶν δὲ Ἑλλήνων τοὺς ἄκρους, καὶ παρὰ πᾶσι βεβοημένους, ἐν φαύλῳ * καθαιρεῖς. αἴτιον δ' οὐ τὸ ἀγνοεῖν τὴν ἀξίαν. ἀλλά πως ἂν εἴποιμι εὐπρεπῶς σφόδρα τῶν * λογίων γίνῃ; [ἀντὶ τοῦ λέσχης γίνῃ, καὶ οὐ τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας.] πῶς ἂν εἴη διεφθαρκὼς Ἀθηναίους, ἢ πῶς λάλους πεποιηκὼς * ὅς γε κἂν τοῖς λόγοις αὐτοῖς τὸ μηδὲν φαύλως, μηδ' εἰκῇ, τιμήσας φαίνεται; τοὐναντίον γὰρ ἔμοι γε πᾶν αὐτοὺς ἐθίσαι δοκεῖ. μήτε λέγειν ὅπως ἔτυχε μηδὲν, μήτε ποιεῖν ἀπὸ τῆς προφάσεως παραστάντος. ἔτι δ' ἄλλως μὲν τινος πράγματος συνήθεος μάρτυς κωμῳδίας διδασκάλῳ, τάχα ἂν οὐκ ἰσχυρὸν ἦν· εἰς δὲ λόγων κρίσιν μή ποτε οὕτω σεμνὸς γενοίμην, ὥσθ' ὑπεριδεῖν τῶν ἀνδρῶν τούτων, ὡς οὐδενὸς ἀξίων. ὁ μὲν τῶν Ἑλληνίδων μεγίστην ὁ Κρατῖνος τὴν ἐκείνου γλῶτταν εἴρηκε, λέγων μὲν ἴσον τι καὶ φανεῖν· ἀναμίξας δέ τι τῆς παρὰ τῆς τέχνης πικρίας τοῖς ἀπὸ τῆς ἀληθείας. ὅμως οὐκ ἐξέφυγε τὸ μὴ οὐ τὰ πρῶτα δοῦναι τῷ ἀνδρὶ, μηδ' ἐνδείξασθαι τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν περὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ἀστράπτειν καὶ βροντᾶν αὐτὸν, καὶ * μυκᾶν, φησι, δημηγοροῦντα. μὴ γάρ μοι τοῦτο, εἴ τι μέμφεται αὐτοῦ· ἀλλ' ὅσον εἰς τὸν παρόντα προσήκει λόγον τῆς μαρτυρίας λάβωμεν. [ἀλλ' οὐ πολλῇ τινι τῇ περιουσίᾳ χρώμενος, οὕτω διεγίνετο· πόρρω μὲν αὐτῆς ὢν τοῦ ληρεῖν, πλεῖστον δὲ τοὺς ἄλλους ἐθίζειν ἀπέχων] πῶς οὖν ὁ τοσοῦτον ὑπερέχων, καὶ μόνος πᾶσι τοῖς κριταῖς νικῶν, τὴν τοῦ φλυαρεῖν εἰκῇ καὶ παρὰ καιρὸν Ἀθηναίοις ἀνεῖναι φέροιτ' ἂν δόξαν; ἐγὼ μὲν γὰρ τοὐναντίον ἡγοῦμαι, σιωπῆς αἴτιον αὐτὸν πλείονος, ἢ προπετείας, καταστῆναι. ἴσμεν γοῦν, ὅτι κἀν ταῖς ἄλλαις δή που δυνάμεσιν, οὗ μὲν πολλοὶ παραπλήσιοι καὶ ἐφάμιλλοι πρὸς ἀλλήλους, πολλὰ τὰ πράγματα, καὶ πλείων ἡ ἔρις. ἐπειδὰν δέ τις εἰς ὑπερβολὴν λαμπρὸς, ἅπαντες ἤδη συνεχώρησαν, οὕτω δὴ καὶ λέγειν. ἐπειδὰν δέ τις εἰς ἄκρος ἐξέλθῃ, στέργειν ἀνάγκη τοὺς πλείους· καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε μάλιστα εὐλαβεῖς καὶ κοσμίους εἶναι περὶ τοὺς λόγους. οὐ γὰρ αὖ ᾧ γε τις ἐστι βέλτιστος, τούτῳ χείρους ἀπεργάζοιτο· ἀλλ' ὥστε καὶ πρὸς αὐτὰ ταῦτα, ἃ βέλτιστος ἐστιν·

* al. ἐξῆς

* al. ὧν

* al. ἐγείρῃσι

* al. μαντικὴν

* al. καθαίρεις

λέγων.

Schol.

Περικλῆς.

quam acceperat conſiliis obtemperare valentem, in talem furorem egit? Quocirca cùm nulli eſſet lucro deditus, iuſtitiæ manifeſtum dabat ſpecimen, vt & temperantiæ, dum vitam modeſtam voluptati perferebat: fortitudinis etiam, cùm non ad gratiam nec ſubmiſſè, ſed liberrimè cum populo agebat. Denique cùm ſolus & futura præſcire, & præſentibus vti potuerit; meritò prudentiæ laudem, ſi quis res humanas conſideret, conſequatur. Ergo quem de cũctis virtutis partibus, licet fortem, iuſtum, prudentem, temperantem vocare; eum inter adulatores Plato poſuit? *Nam loquaces, inquit, ocioſos, ignauos, & auaros, poſtquam ſtipendia iuſſit facere, Athenienſes reddidit.* Ac de loquacibus, ocioſis, & ignauis, Plato, indidem ſupputa.

SCHOLION.

Ne quis fortè Deus Troianos excitet vſquam [*ſupputa, depone, quieſce, tace.*]

At tu Mantinenſem quidem hoſpitam, & Mileſiam nouiſti laudare, ac quoſcunque libet, facile prædicas: Græcorum autem principes, vbique celebres, temerè deprimis: Id autem non eo facis, quòd dignitatem eorum non cognoſcas, ſed vt honeſtè dicam, nimium ſermoni indulges. [*γίνῃ pro garrulitate, non pro rei veritate.*]

SCHOLION.

Quomodo potuit Athenienſes corrumpere, vel loquaces reddere [Pericles,] qui etiam in veſtris libris ipſis, ne quid eſſet temerè prolatum, cauerit. Quinimò contra mihi videtur eos aſſuefeciſſe, ne quid temerè dicerent vel facerent. Deinde in alia quidem re non eſſet fortaſſe magni momenti Comicum teſtimonium: at in eloquentiæ iudicio, vt illos quaſi viles contemnam, nunquam tam ſuperbus ero. Cratinus quidem Græcanicarum maximam vocauit eius linguam, cùm diceret idem quod ſentiebat, non nihil tamen veritati ex arte acerbitatis aſpergeret, verumtamen facere non potuit, quin primas ei tribueret, eiúſque in dicendo declararet excellétiam. Ariſtophanes fulgurare eum ac tonare ac miſcere dixit inter concionandum. Nihil enim curo ſi quid in eo reprehendit, ſed quantum ad hanc rem attinet, eius vtor teſtimonio.

Cratinus de Pericle ſup in orat pro rhetor. contra. Platon.

Ariſtophanes.

[Sed nondum hæc omnia: verumtamen illud confeſſus eſt, perfectum euaſiſſe oratorem.] Cur ergo qui tantum præſtitit, ac ſolus omnium ſuffragia tulit, Athenienſes ad ineptam garrulitatem credatur incitaſſe? Nam ego quidem contrà magis eum ſilentij quàm temeritatis cauſam fuiſſe exiſtimarim. In aliis certè facultatibus videmus, vbi multi ſunt inter ſe ſimiles, multa negotia, maiorémque contentionem exſiſtere: poſtquam autem vnus aliquis excelluerit, reliquos cedere. Similiter in dicendo, cùm quis princeps exſiſtit, acquieſcunt plerique, nec ſibi negotium faceſſunt, verùm, quàm poſſunt cautiſſimè dicunt & modeſtiſſimè. Nec enim eo quo quis excellit, alios deteriores reddit, & in iis præſertim in quibus excellit,

ARISTIDES.

At non eſſe inhoneſtam, nec ignominioſam, nec etiam accuſatione vel venia, ſed aliquo maiore præmio dignam ipſam dicendi vim, ſi demonſtrare vellem, puderet me Deorum eloquentium. Tamen hoc ſaltem dicam (quod ſi quis moleſtè fert alius, in me totum auertat, nec ego de fortuna conquerar) vim dicendi cum proba & modeſta vita, qualis in hominem maxima poſſet cadere, coniunctam me malle, quàm decies millies Darium Hyſtaſpis F. fieri, & eius reſpectu iam omnia mihi videri ſordere. Quin nec Platonem fere aliud habere quidquam præter verba, ſcio, eique dictionem gratulor, & quamuis per iocum ſe dicat iſtud minimè curare, non temerè credam, ſed id admodum ſtudere intelligam, ac tum maximè, cùm videtur quaſi ludens loqui. Itaque domeſticum proderemus theſaurum, ſi iſta carperemus. [*Prouerbium de iis qui domeſtica criminantur.*] Verùm de his ne dicendum quidem eſt, ac tantò minus, quantò maior eſt vis dicendi. Ergo eum ego, qui tam acer vigil, ac propemodum alatus fuit, vel ipſum ocioſum fuiſſe, vel alium reddidiſſe credam? Nihil equidem ſcire viderer, cùm ille non Athenienſes modò, ſed ne hoſtes quidem otiari permiſerit. Talem enim mouendi ſuis neceſſitatem attulit, vt ipſi quoque mores ſuos mutare cogerentur. Idque iuſtè fiebat, inquit Demoſthenes. Verumtamen eum Plato otioſos ac ignauos ait feciſſe: Cretenſis mare dicat aliquis. [*Prouerbium in eos qui ſimulant ſe ignorare. ſunt enim Cretenſes periti nauigationis, & dicitur inſulanus mare ignorare, & Siculus mare.*] Verùm quamuis in hoc grauius quàm cæteri, premeretur, quod illi quidem rebus præſentibus dolebant, ipſe autem ciues ita videbat affectos, vt ad rem gerendam eſſent inutiles, nec hoſtibus modò cederent, ſed & ipſi tanquam fortunæ præſentis auctori iraſcerentur: ac præter duo fortunæ mala [bellum & morbum] duo hæc eos ſibi videret conſciuiſſe, dolorem & indignationem: & in mediis hæreret periculis, vndique, vt ita dicam, deſertus: nihil tamen timuit, nec remiſit, neque ſententiam quaſi colorem mutauit, cùm pariter cum ciuibus & hoſtibus pugnaret, ſed quaſi artem eos aliquam doceret, eodem vtebatur quo prius tenore, nec periculorum gratia decreta ſua aboleuit, neque in ſecuritate duntaxat philoſophatus eſt: verùm quemadmodum ſi de numeris & menſuris fuiſſet interrogatus; idem & olim reſpondiſſet & poſtea, ita quoque tunc idem de ſumma rei ſtatuebat, nec vel pericula fugere, vel ſeipſum caſtigare, & ipſorum cauſa, qui cum temporibus mutati eſſent, ruborem ſuſcipere dignabatur. Quocirca non hoc erat dicendum, copias eum non eduxiſſe, ſed id cùm eſſet faciendum, & pugnandum, omiſiſſet; conſiderandum. Nam & Lacedæmonios aiunt, cùm eos aliquando premerent Thebani, vt vel ad pugnam exire, vel deteriores eſſe ſe confiteri iuberent, ita reſpõdiſſe:

Eloquentia cum virtute coniuncta.

Platonis ſtylus.

SCHOLION.

SCHOLION.

ἀλλὰ μὴν ὡς αὐτό γε οὐκ ἄτιμον, τὸ δύνασθαι λέγειν, οὐδ᾽ εἰς ὄνειδος φέρον, οὐδὲ κατηγορίας ἄξιον, οὐδέ γε συγγνώμης, ἀλλά τινος κρείττονος· αἰσχυνοίμην ἂν τοὺς λογίους θεοὺς εἰ ζητοίην ἀποδεικνύναι. πλήν γε τοσοῦτον ἂν εἴποιμι· ἐμοὶ γὰρ εἴη, εἴ τις ἄλλος δυσχεραίνει, καὶ *τρέπει τὸ ἅπαν εἰς ἐμέ· καὶ οὐ μέμψομαι τῷ δαίμονι, ὡς ἐγὼ δεξαίμην ἂν δύνασθαι λέγειν μετὰ χρηστοῦ βίου καὶ σώφρονος, εἰς ὅσον οἷόν τε κάλλιστα ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ μυριάκις Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου γενέσθαι· καὶ μικρά μοι πάνθ᾽ ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῦτο *ἤδη φαίνεται. οἶδα δὲ καὶ τὰ Πλάτωνος πράγματα, εἰ μὴ τετυφώμεθα, οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ὄντα, ἢ λόγους καὶ συγχαίρω τῆς λέξεως αὐτῷ· κἂν με προσπαίζων οὑτωσὶ πείθῃ, μὴ πάνυ τούτου φροντίζειν· οὐ πάνυ πείσομαι, ἀλλ᾽ εἴσομαι σφόδρα σπουδάζοντα, καὶ τηνικαῦτα μάλιστα, ἡνίκα ἂν ὡς παίζων λέγῃ. ὥστε τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλοιμεν ἄν, εἰ ταῦτα διασύροιμεν. [παροιμία. τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν τὰ οἴκοι διαβαλλόντων.] ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδὲ λέγειν ἄξιον· ἀλλὰ *τοσούτῳ ἧττον, ὅσῳ περ ἂν ᾖ κρεῖττον τὸ δύνασθαι λέγειν. (εἶεν.) εἶτα τὸν οὕτως ὀξὺν καὶ ἄγρυπνον, καὶ ἥδιστα ἂν εἴποιμι ὑπόπτερον τοῦτον· ἢ ἀργεῖν αὐτὸν ἢ ἑτέρους ἐθίζειν ἐγὼ πεισθῶ; οὐκ ἄρα ἐπίστασθαι δόξω τῶν πραγμάτων οὐδέν· ὅστις γε μὴ ὅτι Ἀθηναίοις, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἀργεῖν ἐπέτρεπεν, ἀλλὰ κἀκείνους ἐποίησε μεταβαλεῖν τοὺς τρόπους· τοσαύτας ἀνάγκας αὐτοῖς *περιέστησε τοῦ κινεῖσθαι, καὶ τὸ δικαίως οἷς ἐποίει προσῆν, ἔφη Δημοσθένης. ἀλλ᾽ ὅμως Πλάτων ᾐτιάσατο αὐτὸν ἀργοὺς καὶ δειλοὺς πεποιηκέναι· ὁ κρὴς δὴ τὸν πόντον φησί τις. [παροιμία ἐπὶ τῶν προσποιουμένων τὸ ἀγνοεῖν. οἱ γὰρ κρῆτες, ἐμπειροθάλασσοι· λέγεται δὲ καὶ ὁ νησιώτης ἀγνοεῖν τὴν θάλασσαν, καὶ σικελὸς τὴν θάλασσαν.] ὥσθ᾽ οἱ μὲν ἄλλοι τοῖς παροῦσι τούτοις ἠθύμουν, ὁ δὲ καὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ προσειλήφει μεῖζον, τὸ τοὺς πολίτας οὕτως ἔχοντας ὁρᾶν, ὥστε ἀπόρους εἶναι χρῆσθαι· καὶ ταῦτα οὐχ ὅσον τοῖς πολεμίοις ὑποπεπτωκέναι, ἀλλὰ κἀκείνῳ δυσμεναίνειν, ὡς τῶν παρόντων πραγμάτων αἰτίῳ. πρὸς δυοῖν τοῖν ἀπὸ τῆς *τύχης (τῷ πολέμῳ καὶ τῇ νόσῳ) δύο ταῦτα προσειληφότας ὁρῶν αὐτοὺς, λύπην καὶ παροξυσμὸν εἰς αὐτόν. ἐν μέσοις τοῖς δεινοῖς ἐμβεβηκὼς, καὶ πανταχόθεν μεμονωμένος (ὡς εἰπεῖν) οὐκ ἔδεισεν, οὐδ᾽ ὑπεχώρησεν, οὐδ᾽ ὥσπερ χροιὰν τὴν γνώμην μετέβαλε, τοῖς τε πολίταις καὶ τοῖς πολεμίοις ὁμοῦ ἀντιτεταγμένος· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἄλλο τι μάθημα διδάσκων αὐτοὺς μετὰ ταῦτα, ἃ καὶ πρότερον διεξῄει. καὶ οὐ διέφθειρε τὰ δόγματα ἐπὶ τῶν κινδύνων· οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ἐφιλοσόφησε μόνον· ἀλλ᾽ ὡς περὶ ἀριθμῶν ἢ μέτρων ἐρωτηθεὶς, ταὐτὸν ἀπεκρίνατο ἂν καὶ ὕστερον καὶ πρότερον. οὕτω καὶ τότε τὰς αὐτὰς ἠφίει φωνὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων πραγμάτων. οὔτε τοῖς δεινοῖς *εἴκειν ἀξιῶν, οὔτε ἑαυτῷ μέμφεσθαι· αἰσχύνεσθαί τε ὑπὲρ αὐτῶν *ἅμα τοῖς καιροῖς ἑτέρων γεγονότων. μὴ δὴ τοῦτο λέγωμεν, ὡς οὐκ ἐξήγαγεν· ἀλλ᾽ *εἰ προσῆκον ἐξάγειν, καὶ μάχεσθαι παρεώρα, τοῦτο σκοπῶμεν. ἐπεὶ καὶ λακεδαιμονίους ἀκούομεν δή που *προσκειμένων αὐτοῖς ποτε θηβαίων, καὶ κελευόντων ἐξιέναι καὶ μάχεσθαι, ἢ χείρους ὁμολογεῖν εἶναι σφῶν· ἀποκρίνασθαι,

* al. τρέπεται ἅπαν.

* al. εἶναι φαίνεται.

σχόλιον.

* al. τοσούτῳ.

* al. περιϊστὰς καί τοι δίκαιος ἦν πρᾶος ἢ ἔφη

σχόλιον.

* al. ψυχῆς.

* al. ἥκειν.

* al. ἐπείπερ ἅμα γ᾽ τοῖς καιροῖς γεγονότων.

* al. εἰ δεῖ καί.

„ περὶ μὲν τοῦ, πότεροι βελτίους, τὰς πράξεις κρίνειν τὰς ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ἑκατέροις πεπραγμένας. „ μαχεῖσθαι δὲ οὐκ ἐν τοῖς τῶν πολεμίων καιροῖς, οὐδ᾽ „ ὅτε ἐκεῖνοι κελεύουσιν· ἀλλ᾽ ἡνίκα ἂν αὐτοῖς δοκεῖ. „ καὶ οὐ χρῆσθαι περὶ τούτου συμβούλοις θηβαίοις. ἐγὼ „ μὲν οὖν ὅπερ λέγω περὶ τούτων, οὕτω καὶ χαίρω τῇ μεγαλοπρεπείᾳ παντὸς μᾶλλον, ὥς γε ἐμαυτὸν πείθω. ὁρῶ δὲ ὅτι πολλὰ τῶν πόλεών ἐστιν ὥσπερ *ἐφόλκια, οἷς ἀνάγκη συγχωρεῖν ὥσπερ ἐν σώματι. καὶ γὰρ τὰ σώματα, καὶ τὰ χείριστα καὶ τὰ κάλλιστα, ἀκούω ἐκ τῶν αὐτῶν κεκρᾶσθαι· τῷ δὲ ἢ πλείονος ἢ ἐλάττονος τούτων (ἑκάστου) μετέχειν, τούτῳ κρίνεσθαι τό, τε χεῖρον καὶ τὸ βέλτιον. οὕτω δὴ καὶ τὰς πόλεις ἀνάγκη τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπείας ἀπολαύειν, κἂν ὡς βέλτιστα οἰκεῖσθαι δοκῶσιν. ἐπεὶ κἂν τῷδε τῷ παντὶ τοσούτων καλῶν καὶ τοσαύτης ἀγαθῆς τύχης μετειληφότι, καὶ οὐδὲν ἔξω δήπουθεν αὐτοῦ λελοιπότι τῶν καλῶν, πολλὰ ἂν εὕροις, οἷς ἥκιστα ἂν ἡσθείης· ἀλλ᾽ οὐ κατηγορεῖς διὰ ταῦτα τοῦ παντός, οὐδὲ τοῦ ποιήσαντος· οὐδὲ νομίζεις, ἄλλον τινά δή που βελτίω γενέσθαι ποτὲ ἂν αὖθις δημιουργὸν τῶν ὅλων· ἀλλὰ δίδως τῇ φύσει ταῦτα ἐφειλκύσθαι, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖς. τί δὴ θαυμαστόν; εἰ καὶ ἀθήνησί τι τῶν πάντων οὕτως ἔσχεν, ὥσπερ ἴσως ἄν που καὶ ἄλλοθι. καὶ συνεχώρησαν οἱ προεστῶτες, ἅμα μὲν τὴν τῶν πολλῶν πενίαν καὶ χρείαν ἐπανορθούμενοι, δι᾽ ἣν οὐκ ἐλάχιστα τῶν ἁμαρτημάτων συμβαίνει, ἃ κωλύειν μᾶλλον οὕτως ἡγοῦντο· ἅμα εὐλαβούμενοι, μή τι καὶ χεῖρον ἐξεργάσαιντο τῷ κατείργειν παντελῶς αὐτούς. τί γὰρ οὐκ ἦν προσδοκῆσαι ποιήσειν ἀνθρώπους τοσούτους τὸ πλῆθος, καὶ οὕτως ὀξεῖς, καὶ χρημάτων τοσούτων παρόντων· εἰ μηδεὶς αὐτοῖς μετεδίδου τὰ μέτρια; ἆρ᾽ οὐ πάντ᾽ ἂν αὐτοῖς ἐπιχειρῆσαι λαβεῖν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ὦ Πλάτων, ἀλλὰ δυοῖν θάτερον· ἢ οὐκ ἦσαν ἀθηναῖοι τοιοῦτοι, οἵους σὺ κατῃτιάσω· ἢ πάντες μᾶλλον ἢ Περικλῆς αἴτιος· εἴπερ γε μήτε φαύλως ἐδείκνυ τὰ παλαίσματα, μήτε ἀσαφεῖς τινας, ἢ κιβδήλους, ἢ σκολιὰς παρεῖχε τὰς γραμμάς.

*Schol. τὰ ἁμαρτήματα λέγει.

Vtri quidem eſſent meliores, vel ab vtriſque pro Græcia res geſtas teſtari, cæterùm non ad hoſtium occaſionem vel præceptum ſe pugnaturos eſſe, ſed cùm ſibi viſum foret, nec in ea re Thebanorum vti velle conſilio. Atq; ego quidem ſicut loquor, ſic etiam plurimum delector magnificentia, quemadmodum mihi perſuadeo. Ciuitatum autem multas eſſe video quaſi [*peccata dicit*] appendices, quibus neceſſario ſit tanquam in corpore concedendum, Nam & corpora tam pulcherrima quàm turpiſſima, ex iiſdem eſſe rebus compoſita, quatenus autem de ſingulis plus vel minus fuerint adepta, hactenus deteriora vel meliora cenſeri. Similiter etiam ciuitates, quamuis optimè videantur conſtitutæ, naturam tamen humanam neceſſariò ſequuntur. Nam & in hoc vniuerſo, quod ita eſt rerum omnium bonarum particeps, vt ei nihil deeſſe videatur, multa quæ diſpliceant reperias: nec tamen ideò vniuerſum ipſum accuſas, aut eius auctorem, nec alium aliquando meliorem opificem extiturum credis: ſed hæc à natura finis attrahi, nec tibi negotium faceſſis. Quid ergo mirum, ſi quid Athenis etiam tale fuit, quemadmodum & alibi fortaſſe, quod conceſſerint præfecti, quo ſimul & vulgi inopiæ mederentur, ex qua non minima oriuntur delicta, ſic quæ videbantur poſſe tolli, & cauerent, ne quid etiam peius efficerent, ſi eos omnino coërcerent. Quid enim non exſpectandum fuerat à tot hominibus, ac tam acribus, quique tantas opes haberent, niſi quis partem cum iis aliquam communicaſſet? nonne fore vt omnia conarentur ſumere! Ne hæc amplius, ô Plato: verum aut non erant Athenienſes tales, quales dicis, aut quiuis potius, quàm Pericles, eius rei cauſam præbuit. Quandoquidem ille nec viles edebat luctas, nec obſcuras, vel adulterinas, vel obliquas ducebat lineas.

ARISTIDES. “ “ “ “ “

SCHOLION.

Ἐκ τῶν *περὶ Κίμωνος.

*Περικλ. Κίμων.

[Ὅτι ὁ Κίμων Μιλτιάδου μὲν ἔφυ πατρός, εὐήθης δὲ τὰ πρῶτα δόξας, ὕστερον ἐν πολλοῖς καὶ στρατηγῶν εὐδοκίμησεν. ἐξοστρακισθεὶς δὲ κατῆλθε, καὶ στρατηγήσας, ἐνίκησεν ἐπ᾽ Εὐρυμέδοντι ποταμῷ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· τέθνηκε δέ, τὸ *κίτιον τῆς κύπρου πολιορκῶν.]

*al. κύτιον.

Ex iis quæ de Cimone.

SCHOLION.

Cimon natus patre Miltiade, ſtupidus viſus initio, poſtea rebus multis bellicis commendatus eſt. Eiectus oſtraciſmo rediit, vicitque apud Eurymedontem fluuium terra marique, obſidenſque Citium Cypri vrbem, extinctus eſt.

Excerpta ex Ariſtidis Cimone.

Ἐβουλόμην δ᾽ ἂν καὶ πρὸς ἄλλον τινά μοι τὸν ἀγῶνα τυγχάνειν ὄντα, καὶ μὴ πρὸς Πλάτωνα· καὶ περὶ τούτου λέγω, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἵνα πᾶσιν οἷς εἶχον ἐχρώμην θαρρούντως· καὶ μὴ συνέβαινέ μοι παραπλήσιον, ὥσπερ ἂν εἰ πλέων, καὶ παρὸν ἐξ οὐρίας κομίζεσθαι, εἶτα ὑφιέμην ὑπὸ δειλίας· ἢ καὶ ἵπποις ἀγωνιζόμενος, ἐξὸν καὶ τάχυ καὶ τοσοῦτον ὅσον βούλομαι παρενεγκεῖν· εἶτ᾽ ἂν εἶχον ἐξεπίτηδες, φειδοῖ τοῦ προειληφότος. οὕτω πολὺ πλείω ποιοῦμαι λόγον, μηδὲν ἀπηχὲς εἰς Πλάτωνα τυχεῖν εἰπών· μηδ᾽ ὥσπερ εἰ θρασύνεσθαι δοκεῖν, ἢ ἐκείνων ἕκαστον ἐπαινέσαι, εἰκότως· οὐδὲ γὰρ ἐλάττονος ἄξια χάριτός μοι τὰ πρὸς τοῦτον. οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἴ γε ἄμφω συμβήσεται, καὶ τὰς κατ᾽ ἐκείνων αἰτίας ἀπολύσασθαι, καὶ Πλάτωνι πᾶν ὅσον αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἔξεστι σεσωκέναι. καὶ πρόσεσται τὸ δίκαιον ἀμφοτέροις· μετρίως ἂν ἔχοι τὸ δίκαιον πανταχῇ.

Excerpta ex Ariſtidis Cimone.

VEllem autem cum alio mihi, quàm cum Platone inſtitutam eſſe contentionē, tam de hoc quàm de reliquis, vt omnibus, quibus poſſem argumētis audacter vterer, neque quaſi vector, cùm ſecundo liceret vento ferri, præ timore vela conſtringerem: aut quaſi equeſtri contendens certamine, cùm liceret celerrimè progredi, ſpōte me inhiberem, quo præcedenti parcerem, Adeò multò diligentius obſeruo, nequid in Platonem dicam grauius, & quaſi ferocire videar, quàm vt illorum vnumquemque ſuis ornem laudibus: nam non minoris eſt mihi huius gratia. Verumtamen ſi vtrumque conſequemur, vt & illorum diſſoluamus crimina, & Platoni omnem tribuamus honorem ac reuerentiam, atque in vtroque iuſtè nos geramus, mediocriter nobiſcum agetur.

ARISTIDES. Nam ſi contraria contrariis definiemus, quo pacto ſua ſingulis conſtabit natura? Si enim imperium in ſeruitute ponatur, vix aliud quicquam ſeruitutem effugerit, & ſi imperium eſſe ſeruitutem ponimus, quid prohibet, quominus eadem ratione ſeruitutem eſſe imperium ponamus, atque ita res circumagatur, nec vnquam eodem maneat loco: verùm imperium prius ad ſeruitutem redactum, per eam rurſus fiat imperium: ſeruitus autem prius ad imperium redacta, per illud ipſum rurſus exiſtat ſeruitus. Itaque vagentur ac transmutentur hæc nomina, quæ ſunt rerum contrariarum, aut potius rebus ipſis contraria. [*rebus dicit, grauiter. cùm vnum eſſe & idem imperium & ſeruitutem confirmet.*] Tales, ô Plato, Græciæ præbebat adiutores Itaque donec viuebat Cimon, peribant Barbari metu Græcorum.

SCHOLION. [*rebus dicit ... confirmet.*]

SCHOLION. *Demoſthenicum hoc ſchema. ait enim metu legatos mortuos, timore verò Græcos, pro, timore Græcorum, vel quia ſic terruerant Græcos, vt prope mortui fuerint.*

Cimon Oſtraciſmo eiectus. At eum, Oſtraciſmo expulerunt, ne vocem eius per decem annos audirent. Certè: ſed eum ante annos decem exactos reuocarunt, vt eius audirent vocem. Ita eum deſiderabant. Verùm tu quem condemnarint, dicis: quam ſententiam mutarint, non cogitas, quæque vel rectè decreuerunt, vtriſque exprobras, quæ rectè conſuluerunt, nec illis veniam putas, nec huic maximum præbere virtutis teſtimonium. Cúmque ij, qui eum condemnarunt, ipſi ſententiam mutarint, nec antiquum ſeruarint decretum, tu id quaſi ratum ſemper fuiſſet, obiicis, nec Athenienſes hac in re vis imitari, vt à crimine virum abſoluas: verùm ſi quid acerbius illi fecerunt, hoc imitaris, omittis reliqua. Quid? quod multò maius eſt & glorioſius, eiectum redire, quàm prorſus non eiici. Nam vt hoc etiam cuilibet contingit, ita illud non erat omnium. Atque vt hoc fortunæ quis potuiſſet tribuere, ita niſi reliquis præſtantior habitus fuiſſet, illud ei non contigiſſet. Vt enim quis eiiciatur ac exſulet, inuidia facit, vel aliud ſimile: vt ante tempus reuocetur, nihil præter virtutem efficit, propter quam illum & abſentem ſunt reueriti, & vt adeſſet, è re ſua fore exiſtimarunt, quódque eſt omnium maximum, ſeipſos potiùs quàm illum condemnare maluerunt. Quare ſiue per ſe vir eſt conſiderandus, cur, ſi quid in eum quis peccauit, recenſemus? ſiue ex aliis, maximos in eum honores collatos videmus. Sed nondum hæc: mox enim magis erunt fortè congrua.

SCHOLION [*ſcilicet in communi defenſione.*]

De Miltiade.

NVnc autẽ ad Miltiadẽ nobis redit oratio, quem ego laudare potius erubeſco quàm reprehendere: ita videor omnia minora quàm cupiam dicturus eſſe. Miltiades autem iãpridẽ

εἰ γὰρ τἀναντία τοῖς ἐναντίοις ὁριούμεθα, πῶς ἑκάστον ἔσται ἡμῖν σώσει τὴν ἑαυτοῦ φύσιν; εἰ γὰρ ἡ ἀρχὴ δουλεία, σχολῇ γ᾽ ἂν ἄλλό τι δουλείαν ἐκφύγοι. κἂν εἴ γε τὴν ἀρχὴν δουλείαν εἶναι τιθείημεν, τί κωλύει, καὶ τὴν δουλείαν ἀρχὴν τοῖς αὐτοῖς τούτοις τιθέναι λόγοις; κἀντεῦθεν περίεισιν ἡμῖν ἡ θέσις, καὶ οὐδέ ποτε ἐν τῷ αὐτῷ μένει· ἀλλ᾽ ἡ μὲν ἀρχὴ δουλεία πρότερον γενομένη, δι᾽ ἐκείνης πάλιν ἀρχὴ γίνεται· ἡ δ᾽ αὖ δουλεία, πρότερον ἀρχὴ νομισθεῖσα, ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, ἐπάνεισι δουλεία πάλιν εἶναι. καὶ οὕτω πλανήσεται, καὶ μεταχωρήσει τὰ ὀνόματα ταῦτα, τῶν ἐναντίων πραγμάτων ὄντα, εἰ δὲ βούλει τὰ ἐναντία τοῦ πράγματος. [τοῦ πράγματος εἶπε, δεινῶς· ἐπειδὴ ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δουλείαν κατεσυλλογίσατο.] τοιούτους ἐπικούρους, ὦ Πλάτων, τοῖς Ἕλλησι παρέσχετο. ὥστε ἕως ἔζη Κίμων, τεθνάναι περιῆν τοῖς βαρβάροις τῷ φόβῳ τοὺς Ἕλληνας.

σχόλιον [τοῦ πράγματος ... κατεσυλλογίσατο.]

σχόλιον. [Δημοσθενικὸν τὸ σχῆμα. ἔφη γὰρ, * τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς ἀποστόλους, τῷ δὲ φόβῳ τοὺς Ἕλληνας· ἀντὶ, τοῦ τῷ φόβῳ τῶν Ἑλλήνων, ἢ ὅτι κατέπληξαν τοὺς Ἕλληνας οὕτως, ὡς ἐγγὺς τοῦ τεθνάναι γενέσθαι.]

* τεθνάναι.

Νὴ Δία ἀλλ᾽ ἐξωστράκισαν αὐτὸν, ὅπως αὐτοῦ δέκα ἐτῶν τῆς φωνῆς μὴ ἀκούσειαν· καὶ πάλιν γε κατήγαγον, πρὶν τὰ δέκα ἐξήκειν ἔτη, ἵνα αὐτοῦ τῆς φωνῆς ἀκούσειαν· οὕτως ἐπόθησαν. σὺ δὲ ὡς μὲν κατέγνωσαν, λέγεις· ὡς δὲ μετέγνωσαν, οὐκ ἐνθυμῇ. καὶ ἃ μὲν οὐ δικαίως κατεψηφίσαντο κατ᾽ ἀμφοτέρων, λέγεις· ἃ δὲ ὀρθῶς ἐβουλεύσαντο, οὐχ ἡγῇ. τοῖς μὲν συγγνώμην ἐξαχθεῖσι παραίτησιν, τῷ δὲ ἀφεθέντι * μεγίστην πίστιν τῆς ἀρετῆς ἔχειν. καὶ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν καταγνόντες αὐτοὶ μετέγνωσαν, καὶ οὐκ ἔμειναν ἐφ᾽ ὧν ἔγνωσαν ἐξ ἀρχῆς· σὺ δὲ ὥσπερ τι κύριον ἐγκέκληκας, καὶ οὐκ ἠξίωσας ταύτῃ μιμήσασθαι τοὺς Ἀθηναίους, ἀφεὶς τὸν ἄνδρα τῆς αἰτίας. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἦν χαλεπώτερον αὐτῶν, ἐμιμήσω· τὸ δὲ λοιπὸν εἴασας. καὶ μὴν πολὺ μεῖζον καὶ κάλλιον, εἰς ἀρετῆς λόγον ἐκπεσόντα κατελθεῖν· ἢ μὴ φυγεῖν ὅλως. τὸ μὲν γὰρ καὶ τοῖς τυχοῦσιν ὑπάρχει δήπου· τοῦτο δὲ, οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἄνδρας ἦν. κἀκεῖνο μὲν ἂν τῇ τύχῃ τις εἶχε λογίσασθαι· τοῦτο δὲ τῷ κρείττονα ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὄντα γιγνώσκεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἐκπεσεῖν καὶ φεύγειν, φθόνος αἴτιος· καὶ τάχα ἄν τι καὶ ἄλλο τοιοῦτο φανείη. τῆς δὲ πρὸ τοῦ χρόνου κλήσεως καὶ παρακλήσεως οὐδὲν ἔσθ᾽ ἕτερον· πλὴν τῆς ἀρετῆς αἰτιάσασθαι· δι᾽ ἣν καὶ ἀπόντα ᾐσχύνοντο, καὶ * παρεῖναι λυσιτελεῖν αὐτοῖς ὑπελάμβανον. καὶ, τὸ μέγιστον, σφῶν αὐτῶν καταγινώσκειν μᾶλλον ἠξίουν, ἢ ἐκείνου. ὥστε εἰ μὲν αὐτὸν ἐφ᾽ ἑαυτοῦ δεῖ σκοπεῖν, τί δεῖ λέγειν, εἴ τις εἰς ἐκεῖνον ἐξήμαρτεν; εἰ δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν δεῖ θεωρῆσαι, διαφερόντως οὗτος τιμηθεὶς φαίνεται, ἀλλὰ μήπω ταῦτα. αὐτίκα γὰρ μᾶλλον ἴσως ἁρμόσει. (ἤγουν ἐν τῇ κοινῇ ἀπολογίᾳ.)

* al. μεγάλην.

* παρόντα

Ὑπὲρ Μιλτιάδου. Τὸ Προοίμιον.

Μιλτιάδης

ΠΡοσήκει δ᾽ ἡμῖν ὁ λόγος εἰς αὐτὸν τὸν Μιλτιάδην· ὃν ἐγὼ μᾶλλον αἰσχυνοίμην ἐπαινῶν, ἢ ψέγων· οὕτω μοι δοκῶ πάντα ἂν ἐλάττω εἰπεῖν, ἢ βούλομαι. Μιλτιάδης δὲ πάλαι

πεπεικὼς τοὺς Ἀθηναίους, μηδένα δεσπότην πλὴν τῶν νόμων ἡγεῖσθαι· μηδὲ τοῦ κακοῦ καὶ δικαίου μηδένα κρείττω νομίσαι φόβον· μήδ' οὕτως ἀνάγκην ἰσχυρὰν, δι' ἣν προσήκει γίνεσθαι χείροσι, διὰ ταῦτα εἶχεν, ὅτι χρῷτο αὐτοῖς· ἀλλ' ὥσπερ οἱ γεωργοὶ πολλοστῷ μηνὶ τῶν σπερμάτων τὴν ἐπικαρπίαν κομίζονται, καὶ οὐχ ἅμα τῷ καταβαλεῖν· οὕτω καὶ ἐκείνους Μιλτιάδης παλαιαῖς ὁμολογίαις κατειληφὼς, εἶχεν ἐν καιρῷ χρησίμους· οὐκ ἐπὶ τῆς χρείας λαμβάνοντας τὰ μαθήματα (αἰσχρῶς γὰρ ἂν οὕτω* γε χορὸς ἠγωνίσατο αὐτῷ) ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν χρείαν ἠσκημένους. οἷον τοίνυν καὶ Μιλτιάδου προεστῶτος τοὺς μὲν ὡς πλεῖστον τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ μέσως· κἂν τῷ μέσῳ τὸ παράλλαξ αὖ τίθει. γένοιτο δ' ἄν τις ἐν πλήθει καὶ περὶ ὦτα ἀτυχέστερος· οὔτοι πάντας οὐδ' ὁ ἥλιος οἷός τε ἐστὶ θερμαίνειν· ἀλλ' ἤδη τις ἐν καθαρᾷ τῆς μεσημβρίας ἐρρίγωσε, τῆς καταβολῆς ἐπελθούσης. ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ καιρὸς ὥσπερ κῆρυξ ἐκάλει τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδρειότατον, καὶ τὸν ἐκ πλείστου τοῖς ἀρίστοις λογισμοῖς ὡμιληκότα, καὶ ὅστις οἶδεν ὅπως δεῖ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. εἰ δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν κηρύκων ἀρξάμενοι, καὶ τῆς ἀποκρίσεως προηγόρευον Ἀθηναίοις, ὅτι δεῖ μελετᾶν τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἀγῶνα, καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τοῦ φρονήματος τάξιν· καὶ αὐτὰ ὅπλα ῥίψαντας, οὐδὲ τοῖς φόβοις εἴξαντας, ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τῶν φόβων κρείττους γινομένους· μᾶλλον δὲ ἕνα τοῦτον φόβον καὶ δεινὸν καὶ ἀφόρητον νομίσαντας, εἶξαι τοῖς χείροσι, καὶ παραχωρῆσαι τοῦ πατρίου σχήματος. εἰ ταῦτα λέγοντας, καὶ οὕτω παρεσκευασμένους, ἠξίουν ἀπαντᾶν ἐπὶ τὴν κρίσιν τὴν περὶ τῶν ὅλων, καὶ δέξασθαι τὸ ἐκβησόμενον ὡς ἐπ' ἀμφότερα ὁμοίως κερδανοῦντας, οὐχ ὁρῶ τίνα ταῦτ' ἔχει διακονίαν ἀγεννῆ; ἢ πῶς ἔοικε τοῖς τοῦ κυβερνήτου λογισμοῖς; ὁρᾷς, ὅσῳ κυβερνήτην παρελήλυθε. καὶ γάρ τοι ὅσοι μὲν τοῦτ' ἐπείσθησαν αὐτῷ, σεμνοὶ σεμνῶς κεῖνται· κάλλιστα δὴ πάντων Ἑλλήνων καταλύσαντες τὸν αἰῶνα, μνημεῖον τῆς ἀρετῆς τὸν τάφον κεκτημένοι. καὶ ὑπὸ γῆς ὄντες, τὴν γῆν φυλάττοντες αὐτὴν, ἀλλ' οὐχ ὑπ' αὐτῆς ἐχόμενοι, τῆς Ἡσιόδου προσρήσεως ἐγγύτατα ἥκοντες μετέχειν, ἣν ἐκεῖνος εἰς τὸ τοῦ χρυσοῦ γένους τελευτὴν ἐποίησεν, εἰπών.

οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ὑποχθόνιοι καλέονται.
ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

κἀκείνους πλὴν ὅσον οὐ δαίμονας, ἀλλὰ δαιμονίους καλῶν, θαῤῥούντως ἂν ἔχεις λέγειν ὑποχθονίους τινὰς φύλακας, καὶ σωτῆρας τῶν Ἑλλήνων ἀλεξικάκους· καὶ πάντα ἀγαθοὺς, καὶ ῥύεσθαί γε τὴν χώραν οὐ χεῖρον, ἢ τὸν ἐν Κολωνῷ κείμενον Οἰδίπουν, ἢ εἴ τις ἄλλοθί που τῆς χώρας ἐν καιρῷ τοῖς ζῶσι κεῖσθαι πεπίστευται. καὶ μὴν τεχνικόν γε εἶναι περὶ λόγους Πᾶνα τὸν Ἑρμοῦ, Πλάτωνος ἡ φωνή. σκέψαι δὴ καὶ τοῦτο, ὁπόσον τι τῆς ἐκείνου σωφροσύνης τεκμήριον· καὶ ὅτι, εἰ χρυσῆν ἐτύγχανεν ἔχων τὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν αὐτῇ κάλλιω βάσανον προσήνεγκεν. οἶμαι δὲ κἂν ἐν θεῶν δικαστηρίῳ κρινόμενον Μιλτιάδην ἁπάσας ἀποφυγεῖν· οὐχ ὥσπερ τὸν Ὀρέστην φασὶ τὰς ἡμισείας μεταλαβόντα· εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ τὴν μητέρα ἀπέκτεινε δικαίως· ὁ δὲ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε δικαίως· καὶ τὰ τροφεῖα κάλλιστα ἀνθρώπων ἐξέτισεν, οὐ μόνον τῇ πατρίδι,

al. ἢ χρείᾳ.

ARISTIDES.

docuerat Athenienſes, nullum præter leges agnoſcere dominū, nec* iuſto & iniuſto potiorem habere quemquam metum, nec tam valētē neceſſitatem, propter quam deteriores fierent: per iuſtum verò & iniuſtū illis vti poterat. Sed quemadmodū agricolæ aliquot poſt menſibus, non mox poſt ſementē, meſſem faciūt, & ſimul omnia non faciunt, ita Miltiades illo quoque antiquis pactis ſuos cùm feciſſet, habebat in tēpore paratos, qui non in neceſſitate operam diſciplinis darent, (turpiter enim hic ſe geſſiſſet chorus) ſed per otium ſe ad neceſſitatem comparaſſent.

* κακοῦ ἢ δικαίου.

Quapropter etiam ſub Miltiade pone alios plurimum ex illius facultate percepiſſe, alios mediocriter, atque in hoc viciſſitudinem colloca: nam & in populo quiſpiam aures habet ſurdiores. Quid? quod nec Sol quidem omnes poteſt calefacere, atque aliquis meridie ſerena ſub acceſſionem febris aliquando riguit. Verùm hæc res inſtar præconis fortiſſimos quoſque Græcorum euocabat, & qui dudum optimis conſiliis antè valuiſſent, ac quomodo ſeruare ſeruarique deberent, ſcirent. Sin ab ipſis præconibus ac reſponſo exorſi iniunxerunt Athenienſibus, vt certamen pro Græcorum libertate meditarentur, nec gloriam ſuam proiicerent, neque abiectis armis metui cederent; verùm iis reſumptis metum abiicerent, atque hoc potius grauiſſimè metuerent, ne deterioribus, nec auitæ dignitati cederent: ſi hoc eos modo ad commune de ſumma rerum certamen occurrere voluerunt, & euentum exſpectare; quaſi in vtramque partem felices æquè eſſent futuri, non video quid in hac re fuerit vilis miniſterij, aut quomodo hæc gubernatoris ſint conſilio ſimilia? Vides igitur quanto ſuperet gubernatorem interuallo. Atque ij quidem quotquot huic paruerunt, magnanimi magnificè mortui ſunt, & omnium Græcorum præclariſſimam mortem obierunt, ſepulchrum pro virtutis monumento conſecuti, & cum ſub terra iaceant, ipſam conſeruant terram, nec ab ea ſeruantur, ad Heſiodi appellationem proximè accedentes, quam ille ad finem aurei generis vſurpauit his verbis:

Diui ſub terris ſacrique bonique vocantur;
Cuſtodes hominum; depulſoréſque malorum.

Heſiodus lib. 1.

Nam & illos ſi non diuos, ſed diuinos appellaueris, meritò poſſis ſubterraneos quoſdam cuſtodes & conſeruatores Græcorum; malorum depulſores, & vndique optimos dicere: ac regionem non minus tutam præſtare, quàm in Colono ſitum Oedipum, aut ſi cuius alibi ſepulchrum viuis prodeſſe creditur. Quid quod artificem eſſe dicendi Panem Mercurij F. Platonis eſt dictum. Iam & hoc modeſtiæ illius ſignum conſidera, quódque ſi vel aureum habuiſſet animum, non eum potuiſſet explorare diligentius. Quid? quod exiſtimo Miltiadem etiam, ſi deorum ſubiret iudicium, omnium calculis obſolutū iri, nec, vt Oreſtes, alteram dumtaxat partem conſecuturum, nec iniuria. Nam vt ille matrem iuſtè occidit, ita hic Græciam iuſtè ſeruauit, nec patriæ modò

Vide Sophoclis tragœdiam.

Ariſtides. ſed & communi gentis Græcæ naturæ pulcherrimè omnium nutrimenti præmia rependit? Cúmque ſingulæ ciuitates ſuos habeant generis auctores, hunc meritò communem Græci generis auctorem quis dixerit. Quin etiam crimen exiſtimo, quod poſtea ſuſtinuit, ſi quid de eo etiam dicendum eſt, maximum iam eſſe illius præſtantiæ ſignum. Cunctos enim cenſebant ipſius virtute ſuperari, nec, vbi Miltiades adeſſet, quidquam vinci, vel capi non poſſe. Et eum ego qui tam fortis, tam prudens, tam modeſtus fuit, ac virtutem per totam vitam coluit, adulationis partem ſectatum credam? Quíque cùm reus ageretur, non vulnera iudicibus oſtenderit, cùm haberet Cimonem: non liberos ſuſtulerit, cùm haberet Cimonem: hunc ego adulatorem appellem, atque adulationem fuiſſe illius demonſtrationis ac vitæ ſcopum dicam? Meritò verò nos ipſos quis adulari diceret, ac ſeruiliter, non ingenuè nos gerere, qui dum alterius aucupemur gratiam, ſponte veritatem opprimamus.

ἀλλὰ καὶ τῇ κοινῇ φύσει τοῦ γένους τοῦ ἑλληνικοῦ. καὶ γάρ τοι καὶ πόλεις μὲν ἄλλαις ἄλλοι νομίζουσιν ἀρχηγέτας. κοινὸν δὲ τῆς ἑλλάδος ἀρχηγέτην, ἐκεῖνον δικαίως ἄν τις ἡγοῖτο. νομίζω δ' ἔγωγε καὶ τὴν αἰτίαν, ἣν ὕστερον ἔσχεν, εἰ δεῖ τι καὶ περὶ ταύτης εἰπεῖν) ἤδη μέγιστον σύμβολον εἶναι τοῦ πολλῷ τινὶ τῶν ἄλλων ἐκεῖνον διενεγκεῖν. * ἅπαντες γὰρ ἠξίουν ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου, καὶ μηδὲν ἀήττητον εἶναι, μηδ' ἀνάλωτον, ὅπου Μιλτιάδης παρείη. εἶτ' ἐγὼ τὸν οὕτως ἀνδρεῖον καὶ φρόνιμον καὶ σώφρονα, τὸν διὰ βίου μελετήσαντα ἀρετὴν, τοῦτον κολακείας μορίῳ χολάσαι δικῶ; τὸν οὐδ' ὅτε ἐκρίνετο, οὐδὲν πλέον τοῖς δικασταῖς δείξαντα τοῦ σώματος, οὐ δακρύσαντα, οὐ παιδία ἀναβιβασάμενον, ὄντος αὐτοῦ Κίμωνος. τοῦτον ἐγὼ κόλακα οὑτωσὶ προσείπω μεγαλοπρεπῶς; καὶ τοῦτ' ἦν τὸ κεφάλαιον τῶν ἐκείνῳ πεπολιτευμένων καὶ βεβιωμένων, κολακεία; καί πως οὐ δικαίως ἄν τις ἡμᾶς αἰτιῷτο αὐτοὺς κολακεύειν, καὶ διακόνων ἔργον οὐκ ἐλευθέρων ποιεῖν, εἰ τὴν ἑτέρου χάριν διώκοντες τἀληθὲς ἑκόντες διαφθείρειμεν.

*al. ἅπαι

Miltiades pro Themiſtocle.

EXORDIVM.

RESTAT igitur Themiſtocles, quem quidem minimè decebat è ſecundis primas ferre, quamquam hoc illi maximè ſoli contigit. Quin potius quis ab eo ſit ſecundus, difficile, credo, ſit inuentu. Tanto enim Marathonium illum, aut quocunque cum voles appellare nomine, interuallo ſuperauit omnibus in ſe cadentibus rebus, quanto Darium Xerxes omni viciſſe apparatu creditur. Atque ille quidem regis præfectos, hic ipſum vicit regem, qui poſt Marathoniam pugnam alterum adduxit exercitum, poſt Salaminam in fugam ſe dedit. Nam vt illa clade excitatus, ita hac ad deſperationem fuit redactus, ſic vt ſalutem in lucro poneret. Sciebat enim tum quidem exiguam copiarum ſuarum adueniſſe partem: nunc autem ſe cum omnibus prope hominibus eſſe deuictum. Ac Miltiadis quidem fortitudo in vnum incidit negotium, licet ea in omni vteretur adminiſtratione: Themiſtoclem verò poſteriora ſemper prioribus excipiebant maiora, &, vt eſt in prouerbio, alius eum relinquebat fluctus, alius comprehendebat, donec per vndas decumanas victor euaſit. Quid ergo vetat, quo minus breuiter oſtendamus, qualibus in rebus qualem ſe Themiſtocles exhibuerit. At hoc nihil ad rem fortaſſis faciet. Nam quæ nemo verbis poſſet complecti quomodo quis illum ex iis cernat? Niſi ſi hoc cogitabit, quæ nemo poſſet pro arbitrio dicere, hæc eum pro arbitrio geſſiſſe. Etenim decem annis tota parturiebat continens, cùm ſinguli homines Marathoniam pugnam ſtuderét vlciſci, omníſque apparatus ex omni terra marique cogebatur. Cùm autem Ægyptius interea defeciſſet, Rex eâ facile ad deditionem coacta, rurſus ad eadem redibat. Decimo demum anno regiones ac gentes omnes conuenerunt,

Prouerbia.

Xerxes Perſarum Rex.

Μιλτιάδης ὑπὲρ Θεμιστοκλέους. Θεμιστοκλ

Τὸ Προοίμιον.

ΛΟιπὸς τοίνυν Θεμιστοκλῆς. ἥκιστα δὴ πάντων ἄξιος ἐκ δευτερείων τὰ πρωτεῖα ἔχειν, εἰ τὰ μάλιστα καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐκείνῳ μόνῳ τῶν πάντων ὑπάρξαν φαίνεται· ἀλλὰ μᾶλλον ὅστις ἐκείνου δεύτερος, τοῦτο ἴσως ἔργον εὑρεῖν. τοσοῦτον γὰρ ἡμῖν τὸν * μαραθῶνα, τὸν πάνυ, τὸν ὡς βούλει λέγε· τοσούτῳ δ' οὖν ἐκεῖνον ὑπερεβάλλετο πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν ἐλθοῦσι, πῶς ἂν εἴποιμι ὁμολογουμένως, ὅσῳ Ξέρξη Δαρεῖον ταῖς παρασκευαῖς ἅπασι δῆλός ἐστιν ὑπερβαλλόμενος. καὶ μὴν ὁ μὲν τοὺς ὑπάρχους τοῦ βασιλέως, ὁ δὲ αὐτὸν ἐνίκα βασιλέα. καὶ μετὰ μέν γε τὴν * Μαραθῶνι μάχην αὖθις ἐπεστράτευσε· μετὰ δὲ τὴν ἐν σαλαμῖνι ναυμαχίαν, φεύγων ᾤχετο. πρὸς μὲν γὰρ ἐκείνην τὴν ἧτταν παρωξύνθη, πρὸς δὲ ταύτην ἀπεῖπεν· ὥσθ' ἱκανὸν κέρδος ἡγεῖτο, ἂν σωθῇ, ᾔδει γὰρ τότε μὲν πολλοστὸν μέρος τῆς πάσης * ἐλθὸν δυνάμεως· νῦν δὲ σχεδὸν μετὰ πάντων ἀνθρώπων ἡττώμενος. Μιλτιάδῃ μὲν οὖν εἰς ἓν κεφάλαιον ἡ τῆς ἀνδρείας ἀπόδειξις ἧκεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐχρῆτο αὐτῇ παρὰ πᾶσαν τὴν πολιτείαν. Θεμιστοκλέα * ἀεὶ τὰ δεύτερα τῶν προτέρων μείζονα διεδέχετο, καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτοῦ περιειστήκει· τ[illegible] γὰρ ἔλιπεν αὐτὸν κῦμα, τὸ δὲ ἐγκατελάμβανεν. [illegible]ως διεξῆλθε διὰ τῶν τρικυμιῶν νικῶν.

*al. μαρα

*λείπει ἐν

*al. δι

*al. τὰ ὕστερα ἀεὶ

Τί οὖν κωλύει δεῖξαι διὰ βραχέων, ἐν ποίοις τισὶ πράγμασι ποῖός τις ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς; * καί τοι τοῦτό γε οὐδὲν ἴσως περίεργον. ἃ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐνδείξασθαι τῷ λόγῳ, πῶς ἄν τις ἐκ τούτων ἐκεῖνον θεωρήσειε; πλὴν εἰ τοῦτό γε αὐτὸ ἐνθυμηθείς, ὅτι ὑπὲρ ὧν οὐδ' εἰπεῖν ὡς βούλεταί τις ἐγχωρεῖ, ταῦτ' ἐκεῖνος * μετεχείρισεν ὡς ἐβούλετο. * δέκα μὲν γὰρ ἑξῆς ἔτι ὤδινεν ἅπασα ἤπειρος, φιλονεικοῦντες ἅπαντες ἄνθρωποι δίκην τῆς Μαραθῶνι μάχης λαβεῖν· ἡτοιμάζετο δὲ ἐκ πάσης γῆς καὶ θαλάττης πάντα. αἰγύπτου δὲ ἀποστάσης, ἐν τῷ διὰ μέσου βασιλεὺς οὐδὲν σπουδάσας, αὖθις ἦν ἐν τοῖς αὐτοῖς: οὕτω ῥᾳδίως ἐκείνην παρεστήσατο. δεκάτῳ δὲ ἔτει συνῆλθον ἐσχατιαὶ πᾶσαι, καὶ γένη πάντα,

*al. καίτι ἦτο ἐ καὶ οὐδέν.

*μετεχεί το.

*al. δεκ ἔτη

ὥσπερ

ὥσπερ μεθισταμένης ἑτέρωσε τῆς οἰκουμένης, καὶ βασιλεὺς ἀπῄει, δεδοικώς, μὴ οὐ δέξαιτο τὸ πλῆθος ἡ Ἑλλάς, ὥσπερ ἀρχὴ γῆς [πάσης] τοῦ στρατοπέδου γιγνόμενος, καθὸ βούλοιτο, ἀεί. καὶ οὐ τοσοῦτόν γ' αὖ αὐτοὺς ἡ τοῦ ἡλίου συμβᾶσα ἔκλειψις ἐξέπληξεν, ὅσον ἡ τῆς γῆς καὶ θαλάττης ἔκλειψις γενομένη πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπιθυμίαν μᾶλλον ἢ χρείαν. πρὸς τούτοις, τείχη μὲν ᾠκοδόμειτο, ὅπως ἀριθμοίη κατὰ μυρίους· ὁ δὲ *ἥλιος συνεκρύπτετο τοῖς τοξεύμασιν. ἦν δὲ πλήρης ἡ μὲν θάλαττα νεῶν, ἡ δὲ γῆ πεζῶν, ὁ δὲ ἀὴρ βελῶν. παρεῖναι καὶ μέλλειν ἴσον ἦν, ὥστε ἔχεσθαι πάντας· πάντα δὲ, ὥσπερ τοῦ Ποσειδῶνος κατιόντος, ἐσείετο. πάντα δὲ τὰ ἐπιόντα Θεμιστοκλῆς εἰς ἑαυτὸν ἀναδεξάμενος, καὶ τὴν αὑτοῦ γνώμην ὑποθεὶς, ἀντ' ἄλλου τοῦ φυλακτηρίου, καὶ μόνος ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀντισχὼν ἅπασι καὶ τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς ἐπιοῦσι πράγμασι, καὶ οὐκ ἀποστραφεὶς, ὥσπερ οἱ πρὸς τὸν ἥλιον βλέποντες· ὃ πᾶσι μικροῦ δεῖν συνέβη τοῖς τότε. οὐκ ἂν εἴποιμι ὡς οὐκ ἔψευσε τῆς ἐλπίδος τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ πολὺ τὴν προσδοκίαν ἐνήλλαξεν αὐτοῖς. οὐδὲν γὰρ τῶν ἐσχάτων, ὅ,τι οὐ πείσεσθαι τῶν πολλῶν νομιζόντων, καὶ βλεπόντων εἰς αἰσχρὰς μηχανὰς, καὶ ἀπόρους καταφυγὰς, τοσοῦτον μετέστησε τὰ πράγματα· ὥστε εἴ τις ὕστερον αὐτοὺς ἀπελθόντων τῶν βαρβάρων ἤρετο, εἰ ἐβούλοντο ἂν μήτ' ἐκείνους ἐπιστρατεῦσαι, μήτε σφίσι ταῦτα πεπρᾶχθαι· μήτε τοὺς κινδύνους σφίσι, μήτε τὰς πράξεις γεγενῆσθαι· τεθνάναι πάντας ἂν εἰπεῖν ἐθέλειν μᾶλλον, ἢ ταῦτα ἄπρακτα αὐτοῖς εἶναι.

* al. ἥλιος

[μικροῦ δεῖν, παρ' ὀλίγον, σχεδὸν, ἐγγὺς ἥκεν, οὐ πόρρω ἦν, οὐ πόρρω εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν ὡς ἔπος φάναι, ὡς τὸ ἔπος φάναι, ὀλίγου δεῖν, ὀλίγου δέω φάναι, μονονουχί.]

Οὕτως οὐ μόνον τὰς ἐλπίδας, ὅσοι γε καὶ τὰ μήκιστα ἤλπισαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν πλείστων *ὑπερεβάλλετο. εἰπὲ γὰρ, ὦ πρὸς τῶν θεῶν! εἰ δὲ μὴ, ἄλλος τις κληρονομείτω τοῦ λόγου, λεγέτω, δεικνύτω, τί χρῆν πράττειν τὸν Θεμιστοκλέα τότε, καὶ πῶς χρήσασθαι τοῖς παροῦσι; πότερον εἰς τὴν πνύκα συλλέξαντα Ἀθηναίους περὶ τῶν ἰδεῶν αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καὶ διδάσκειν τί αὐτοδίκαιον, καὶ τί αὐτοκαλόν; καὶ τί τὸ ὂν μὲν ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; ταχέως μέντ' ἂν αὐτοὺς καὶ γένεσις, καὶ τὸ εἶναι, καὶ πάντα ἐπέλιπεν. ἀλλ' ὅθεν ἀνδρεία τὸ πρῶτον ἐκλήθη, καὶ ὅθεν δειλία, ζητεῖν; καὶ πότερον ῥεῖ τὰ πάντα, ἢ οὐ· ἐννῶσαι μέντ' ἂν κακῶς ῥέοντα τὰ πάντα … λως ἔδει λέγειν, ἢ ποιεῖν; … ια, ὥσπερ πεύθημα … τὸν Θεμιστοκλέα; πότε σύμβουλος τῶν … ατης καὶ ἡγεμὼν ἦν; ἢ τί καὶ ἄλλο πρέπον ἀκοῦσαι. καὶ μὴν δεῖ γε δυοῖν θάτερον, ἢ τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ μέμψασθαι, ἤ τινα *ἔχει; ἢ δεῖξαι, τί δέον πρᾶξαι παρέλιπε; τὸ ῥᾷον καὶ ἴδιον ἀντὶ τοῦ καλοῦ προελόμενος; καίτοι τήν γε ὕστερον τῶν πραγμάτων σοφίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀδείας ἐλέγχους, οὐδὲν ἔχειν λαμπρόν φασιν, οὐδ' ὑπερήφανον. ἐγὼ δ' οὖν καὶ τοῦτο συγχωρῶ· κἄν τις ἀμείνω τινὰ πρᾶξιν, ἢ λόγους βελτίους, ἢ προαίρεσιν δικαιοτέραν, ἢ τοῖς πᾶσι βελτίω δείξῃ τότε ἐγχωροῦσαν, παρ' ἣν ἐκεῖνος ἐνεστήσατο, ἕτοιμος αὐτὸς τῆς αἰτίας κληρονομεῖν.

* ὑπερέβαλλεν.

* al. ἔχειν.

ARISTIDES.

quaſi in alium locum terra migraret, ac metuebat Rex, ne non caperet omnes Græcia, & quacunque volebat caſtrorum partem, quaſi toti imperaret orbi, occupabat.

Nec eos tantum Solis perterruit, quantum maris ac terræ defectus, ad cupiditatem potius, vt arbitror, quàm vſum regis procuratus.

Deinde muri extruebantur, vt ſimul decies mille numeraret viros, Sol autem telis obtegebatur, ac mare nauibus, terra militibus, aër iaculis erat plenus. Præſentia quoque & futura eodem habebantur loco, ſic vt omnes tenerentur, omniáque tanquam Neptuno deſcendente commouerentur. Themiſtocles cùm in ſe ſuſcepiſſet omnia, ſuumque conſilium propugnaculi inſtar conſtituiſſet, & ſolus rectis oculis, tum præſentibus omnibus, tum futuris rebus obſtitiſſet, nec vt ij qui Solem aſpiciunt, ſe auertiſſet, quod omnibus propemodùm acciderat, non modò Græcorum ſpem non fefellit, ſed & exſpectationem magnopere mutauit. Nam cùm pleriq; nihil non extremum ſe perpeſſuros crederent, & ad turpes rationes ac difficilia perfugia ſe conferrent, tantam fecit rerum mutationem, vt ſi quis eos diſceſſum barbarorum interrogaſſet, num nec illos bellum intuliſſe, nec ſe res eas geſſiſſe, eaque diſcrimina ſubiiſſe vellent, mortem ſibi omnes potius, quàm vt iſta non peregiſſent, optaturi fuiſſent.

SCHOLION.

[*Parum abeſſe, ferè, propemodum, propius factum eſt nihil, non procul erat, non procul dixero, vt ita dicam, vt dictum videatur, vt id dictum dicam, parum abeſſe, parum abeſt quin dicam, tantum non.*]

Vſque eo non ſpem tantùm, etiam qui longiſſimè ſperauerunt, ſed & votum fere omnium ſuperauit. Dic enim per Deos (aut alius ſermoni ſuccedat) quid facere tum Themiſtoclem oportuerit, in eo rerum ſtatu? Vtrû conuocatis Athenienſibus, de Ideis diſſerere, ac quid eſſet ipſum iuſtû, & ipſum honeſtum docere, quidq; ſemper eſſet, nec vllû haberet ortû? Ac cito eos & ortus, ac natura & omnia defeciſſent. An id vnde primum fortitudo ſit & ignauia dicta, quærere, & vtrum fluerent an non omnia? an malè res ſuas fluere comperiſſent. Verùm quid omninò dicendum aut faciendum erat? Hæc enim tertia iam interrogatio, quaſi teſſera, profertur. Vnde verò Themiſtoclem examinabimus, vtrum reuera conſiliarius, præfectus ac dux fuerit, an aliud mereatur nomen, Atqui eſt alterutrum neceſſe, vt vel res ab eo geſtas quis reprehendat, vel quid, quod faciendum fuerat, omiſerit, prælata honeſtati voluptate ac facilitate, oſtendat. Et quanquam prudentiam res geſtas ſubſequentem, & in otio factas reprehenſiones, non eſſe magni momenti tradunt: tamen etiam hoc concedam, ac ſi quis vel factum melius, vel ſermones præſtantiores, vel conſilium iuſtius adhiberi potuiſſe oſtenderit, vel omnibus vtilius per quod ipſe inſtituitur, ipſe crimen in me ſuſcipiam.

Platonis dogmata.

ARISTIDES.

SCHOLION. *[Vel ſic dicas, non eſſe magni momenti dicunt. Multa enim quæ ſtudio ac meditatione benè conſueta apparuerunt, ſuo tempore malorum cauſæ fuiſſe viſa ſunt. Vel etiam ſic: Multa enim in conſiliis indicata recta eſſe, exequendo damna attulerunt: ſimiliáque non plura alia, ſed talia nunquam, eáque manifeſtè malefacta, neque conſueta accuſatis, non magnam præbeant licentiam loquendi. Vel ſic: Accuſati non ſatis conſuetè facere videantur, ſi hic pro ſe cauſam dicant. Etenim quomodo conſentient cum geſtis non rectè præcedentibus tanquam benè. in his enim inerat neceſſitas vnde proceſſit enthymema, in illis verò neceſſitas nulla, & epicherematis ſubſtantiam conſtituit.*

Ipſe qui ſciebat futurum, ſi ſummum ius quærerent, & de principatu contenderent, vt peſſum irent omnia, nec quid agerent ſcire poſſent: ipſe inquam Athenienſibus perſuaſerit, vt ſeſe ſubmitterent, ac Lacedæmoniis in præſentia principatum concederent, eundem ſeipſis à volentibus Græcis recuperaturum pollicitus. Nec vero fidem fefellit, ac nomen potius ferè principatus, quàm ipſum iuſſit imperium concedere. Nam ſi rem ſpectemus ipſam, ſibi imperium, illis nomen detulerunt, ac præter communem ſalutem, & cum hoſtes fortitudine, tum ſocios manſuetudine ſuperatos, dignitatem quoque præclariſſimam ſunt & auguſtiſſimam conſecuti, quandoquidem ducum duces erant redditi. Hoc edictum non adulator, quantum iudicio, nec qui oculos demitteret, aut auditoribus ſe ſubmitteret, ſed Deorum aliquis per Themiſtoclis os protulit. Cùm videret ipſos lacrymantes, audiret liberos ac mulieres quiritantes, aliquot neceſſariò relinqueret, ac videretur vrbs propemodum vi capta, meritò, (nam & futura erant omnibus incerta, paruaque ſpe atque infida ſubnixa, & præſens rerum ſtatus, amiſſionem vrbis, bonorum vitæque totius prioris continebat.)

Eoſque tanquam pueros firmo animo & cogitationibus, non oculis tantum ſtantibus deducebat. Nonne ergo indignum eſt, ô terra, ac Dij, dictorum factorúmque duces (nec enim cohibere me poſſum) Socratem fugientem laudare, eumque Lachete honeſtius diſceſſiſſe dicere, Themiſtoclem autem, qui fugandis hoſtibus, non fugiendis fortitudinem piam declarabat, eiuſque virtutis fructum tota percepit Græcia ignauiæ ac molliciei nomine tam facilè donare. Qui etiam ex Eubœa victor intercedebat, ea geſſit interea, quæ nemo vnquam aliorum ad fugam feſtinantium. Et ais non eſſe magni admodum pretij ſalutem. Quin ergo Diis etiam ſeruatoribus, qui & ſingulatim nos conſeruant, & earum rerum ferendarum Græcis tunc auctores fuerunt. Verum omittam maledictionem: quid autem conſequatur, difficilius eſt conijcere ex oratione, quàm explicare.

[ἢ οὕτως ἐρεῖς, οὐδέν φασι λαμπρὸν, οὐδ' ὑπερήφανον. πολλὰ γὰρ ἃ κατὰ μελέτην ἔδοξεν ἄριστα βεβουλεῦσθαι, ἐπὶ τῶν καιρῶν ἐδείχθη τῶν ἀτυχημάτων αἴτια φανέντα· ἢ καὶ οὕτω, πολλὰ γὰρ ἐν ταῖς βουλαῖς τὴν κρίσιν τοῦ νικᾶν λαβόντα, ἐπὶ τῆς χρείας τὴν αἰτίαν ἀπηνέγκατο τῆς * ἀτυχίας· καὶ οὐκ ὀλίγα ἄλλα τοιαῦτα. ἀλλὰ μή ποτε τοιαῦτα, καὶ τὰ περιφανῶς οὐκ εὖ πεπραγμένα, οὐδὲ βεβουλευμένα τοῖς αἰτιωμένοις, οὐ πολλὴν παρέχοι τὴν παρρησίαν. ἢ οὕτω * τοῖς αἰτιωμένοις δόξειεν ἂν εἰς οὐκ εὔλογον ποιεῖν, ἀποβλέπειν ἀπολογίαν· ἀλλὰ γάρ πως ἀπαντήσει ταῦτα τοῖς μὴ ὀρθῶς προελθοῦσιν, ὥσπερ τοῖς οὐ φαύλως. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐνῆν τὸ δέον, ἐξ οὗ περιήγετο τὸ ἐνθύμημα· ἐν τούτοις δὲ τὸ μὴ δέον προφαινόμενον, καὶ αὐτὴν ἐπέχει τὴν γένεσιν τοῦ ἐπιχειρήματος.]

* al. ἀτυχίαι

* al. τοὺς αἰτιωμένους.

Συνιδὼν ἐκεῖνος, ὁ πάντα ἄριστος, ὡς εἰ τὸ δίκαιον ἀκριβῶς ἐξετάζοι, καὶ στάσις ἐγγένοιτο ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας· ἅπαντα ἀπολεῖται κακῶς, καὶ οὐχ ἕξουσιν ὅτι χρήσονται· πείθει τοὺς Ἀθηναίους ὑφίεσθαι, καὶ συγχωρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ τότε τὴν ἡγεμονίαν ὑποσχόμενος, παρ' ἑκόντων αὐτοῖς τῶν Ἑλλήνων * αὐτὴν ἀνακτήσασθαι· καὶ οὐκ ἐψεύσατο. σχεδὸν δέ τι καὶ τοὔνομα τῆς ἡγεμονίας, ἀλλ' οὐκ αὐτὴν ἔπεισε παρεῖναι. ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς εἰπεῖν, αὐτοῖς μὲν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκείνοις δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἀνέθεσαν· καὶ περιεγένετο αὐτοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας τῆς κοινῆς, τῶν μὲν πολεμίων, ἀνδρείᾳ· τῶν δὲ συμμάχων, πρᾳότητι κρατῆσαι· καὶ τὸ σχῆμα τῷ παντὶ κάλλιον, καὶ σεμνότερον. ἡγεμόνων γὰρ ἡγεμόνες κατέστησαν τοῦτο τὸ ψήφισμα, οὐ κόλαξ (ἐμοὶ δοκεῖν) ἄνθρωπος, οὐδὲ κάτω βλέπων, οὐδ' ὑποπεπτωκὼς τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλὰ θεῶν τις διὰ τῆς Θεμιστοκλέους * γλώσσης ἐφθέγξατο. ὥστε ὁρῶν μὲν αὐτοὺς δακρύοντας, ἀκούων δὲ παίδων καὶ γυναικῶν ποτνιωμένων, ἔτι δὲ ὑπολειπομένων τινῶν ἀναγκαίως. παραπλησίου δὲ μάλιστά πως ὄντος, ὥσπερ ἂν εἰ ἑαλωκυίας τῆς πόλεως κατὰ κράτος· εἰκότως. τὸ μὲν γὰρ μέλλον ἦν ἅπασιν ἐν ἀφανεῖ. λεπτὴν καὶ ἄπιστον ἔχον τὴν ἐλπίδα· τὰ δὲ παρόντα, στέρησις πόλεως, καὶ κτημάτων καὶ διαίτης ἁπάσης τῆς πρότερον. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς, ὥσπερ παῖδας, ἀτρεμιζούσῃ τούτους ἐξῆγε τῇ ψυχῇ· καὶ τοῖς λογισμοῖς ἑστῶσιν, οὐ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ γῆ καὶ θεοί! καὶ λόγων καὶ ἔργων ἡγεμόνες. ἐξάγομαι γὰρ εἰπεῖν, Σωκράτη μὲν καὶ τῆς φυγῆς ἐπαινεῖν, καὶ φάσκειν ἐκείνων ἀναχωρεῖν κάλλιον Λάχητος. Θεμιστοκλέα δὲ ὡς διώκων, οὐ φεύγων τοὺς πολεμίους τὴν ἀνδρείαν ἐπεδείκνυτο, καὶ οὗ τῆς ἀρετῆς ἀπήλαυσεν ἅπασα ἡ Ἑλλὰς· ἃ τῆς δειλίας καὶ τῆς ἀνανδρίας ἐστὶν ὀνόματα, τούτοις καλοῦντα μὴ φροντίζειν· ὃς καὶ ὅτ' ἀπ' Εὐβοίας ἀνεχώρει νενικηκώς, τοιαῦτα ἐν μέσῳ διεπράττετο, οἷα ἂν οὐδείς πω τῶν ἐπειγομένων ὁπωσοῦν ἀπελθεῖν. εἶτα λέγεις, ὡς οὐ πολλοῦ τινος ἡ σωτηρία ἄξιον. τί οὖν κωλύει καὶ τοῖς σωτῆρσι θεοῖς, οἳ καὶ καθ' ἕνα ἡμᾶς σώζουσι, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι τοῖς Ἕλλησι παρέχον· ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐάσω τὸ βλάσφημον· ὑπονοεῖν δὲ ἔστι τό γε ἐκ τοῦ λόγου συμβαῖνον, ἢ που σφόδρα ἄν τι δόξειε λέγειν.

* ταύτην

* λέξις

σχόλιον. [ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς μὲν παραλαμβάνεται τὸ ἧττον· ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἀριστείδης ἀντὶ τοῦ πολλῷ πλέον ἔλαβεν. εἰρωνεικῶς δὲ τὸ πολλῷ πλέον εἶπεν· οἷον οὐδόλως. καὶ πολλάκις οὕτω τῷ ἧττον ἀντὶ τοῦ πολλῷ πλέον χρῆται· μᾶλλον δὲ σχεδὸν ἀεί.]

καὶ μὴν οὐχ ὅμοιον ἐν μέσῃ τῇ θαλάσσῃ περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ λέγειν, καὶ τὴν εὐψυχίαν τὴν αὐτοῦ δεικνύναι, καὶ καθήμενον ἔξω τῆς ζάλης ὑπὸ τῷ τειχίῳ· ἃ Πλάτων παντὸς μᾶλλον καλῶς εἰδὼς, ἑκὼν ὑπερβαίνει, καὶ κατηγορεῖ Θεμιστοκλέους ἐμβιβάσαντος Ἀθηναίους εἰς τὰς τριήρεις.

σχόλιον. παροιμία: τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλα ἀντ' ἄλλων ποιούντων ἢ ἑωρακότων. παρῆκται δὲ ἀπὸ τοῦ τὸν Πρίαμον καὶ τὴν Ἑλένην ἐκ τοῦ τείχους θεωροῦντες τοὺς Ἕλληνας, περὶ αὐτῶν διαλέγεσθαι.]

ἐγὼ δ', εἰ μὲν ἦν ἕτερον τρόπον νικῆσαι, ἢ καὶ σωθῆναι τὸ πρῶτον· τάχα ἄν τι τούτοις ᾤμην τοὺς λόγους εἶναι. ὅτε δ' ἦν αἵρεσις, ἢ ναυμαχοῦντας κρατεῖν, ἢ κατὰ γῆν ἀπολωλέναι· πῶς ἦν ἴσον; ἢ τίς ἡ θαυμαστὴ φιλοσοφία, τεθνάναι μάτην, ἐξὸν μετὰ τῆς μεγίστης εὐδοξίας σωθῆναι; ἀρχὴν δ' ἔγωγε οὐκ ἐπινοῶ, ποῦ διαφέρει, κατὰ γῆν μὲν νικῆσαι, καλὸν εἶναι· ἐν θαλάττῃ δ' αἰσχρόν; ἢ τὴν μὲν κρανίαν καὶ τὴν βύρσαν πολλοῦ τινος ἀξίαν εἶναι· τὰ δὲ νήϊα καὶ τοὺς κωπέας τοῦ μηδενός.

σχόλιον. [Λείπει τὸ δεῖ νομίζειν. κρανίαν, τὴν περικεφαλαίαν λέγει· βύρσαν δὲ, τὸ ὅπλον, παρὰ τὸ ἔχειν βύρσαν περὶ αὐτό· νήϊα δὲ, τὰ σχοινία· κωπέας δὲ, τὰ ξύλα τὰ πρὸς κώπας ἐπιτήδεια.]

εἰ δ' ἅπασα μὲν ἡ γῆ κατείληπτο, ἐπέρρει δὲ ὥσπερ θαλάττης ἐπίκλυσις ἡ στρατιά, πάντα δὲ ἄρδην ἀνηρπάζετο· ἀναβλέπειν δὲ οὐκ ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς στενοῖς οὐ τῆς Πελοποννήσου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλπίδων ἐκάθηντο· ἀπέκειτο δὲ μήτε γῆς μήτε θαλάττης εἶναι μηδαμοῦ: τί ταῦτα τοὺς Ἀχαιοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου κρινόμεν.

(παροιμία· ὥσπερ, ὁ Πρίαμος ἐκ τοῦ τείχους καὶ Ἑλένη.)

μόνος δέ μοι δοκεῖ πάντων ἀνθρώπων ἢ κομιδῆ γε ἐν ὀλίγοις δεῖξαι Θεμιστοκλῆς ἀληθῆ τὸν λόγον ὄντα, ὃν πάλαι μὲν Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς εἶπεν, ὕστερον δὲ οἱ πολλοὶ παραλαβόντες ἐχρήσαντο· ὡς ἄρα οὐ λίθοι, οὐδὲ ξύλα, οὐδὲ τέχνη τεκτόνων αἱ πόλεις εἶεν, ἀλλ' ὅπου ποτ' ἂν ὦσιν ἄνδρες αὑτοὺς σώζειν εἰδότες, ἐνταῦθα τείχη καὶ πόλεις. εἰ μὲν * οὖν αὐτοῦ γνώμῃ μόνον περὶ τούτων ἐκέχρητο Θεμιστοκλῆς, ἐκείνου τίς ἂν εἴποι αὐτὸν τὴν κατηγορίαν πεποιῆσθαι; ἐπεὶ δὲ καὶ θεὸς ταῦτα ἀνελὼν φαίνεται· ἐγὼ μὲν ὀκνῶ λέγειν, πᾶς δ' ἂν τις συνίη τὸ λοιπόν· ὁ δ' οὖν Θεμιστοκλῆς λαμπρῶς ἀποφεύγει τὴν αἰτίαν. τοῦτον γὰρ * ἔν μοι τῆς ἀπορίας διαλύσαντες, ἕως ἐχέτωσαν τιμὰς τὰς αὐτὰς τῷ Ἀπόλλωνι, στηθήτωσαν παρὰ τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν οἱ Ἕλληνες ἔως ἐκ τοῦ τοὺς βαρβάρους καταπολεμῆσαι, καὶ τὰ ἐκείνων λαβεῖν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἀνέστησαν. ὁ μὲν τοίνυν θεὸς θείαν προσεῖπεν τὴν Σαλαμῖνα, ὡς ἐν αὐτῇ μελλόντων ἔργων ἔσεσθαι κρειττόνων, ἢ κατὰ (πάντα) τἀνθρώπινα. Πλάτων δὲ τὸν ταῦτα κατεργασάμενον, καὶ τὸν κομίσαντα αὐτοὺς εἰς τὴν Σαλαμῖνα, λυμήνασθαί φησι τοῖς πράγμασι, καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν ὑπηρετούντων οὐδὲν γενέσθαι βελτίω. καὶ γάρ τοι μετὰ τὴν ναυμαχίαν, συλλεγέντων εἰς τὸν ἰσθμὸν ἁπάντων, καὶ φερόντων τὴν ψῆφον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος περὶ τῶν ἀριστείων;

* τοίνυν.

* ἑμοί.

ARISTIDES. SCHOLION. * ἧττον pro οὐδαμῶς capitur, hic autem Ariſtides pro πολλῷ πλέον accepit. Ironicè vero dixit πολλῷ πλέον, velut non prorſus. & ſic ſæpe ἧττον pro πολλῷ πλέον vtitur, quin ferè ſemper.

Iam aliud eſt in mari medio de re nautica diſſerere, ſuámque oſtendere fortitudinem; aliud extra tempeſtatem * ad parietem ſedentem. Quæ cùm Plato probè ſciat, ſponte negligit, & Themiſtoclem accuſat, qui Athenienſes in triremes compulerit.

SCHOLION. [* *Prouerbium. Dicitur in eos qui aliud pro alio faciunt aut permittunt. ortum à Priamo & Helena, qui è muris Græcos de ſe differentes videbant.*]

Ego verò, ſiquidem vincere quis poſſet, vt non ſe ſeruaret prius, aliquid à te dici putarem; cùm autem vel nauali prœlio vincendum, vel terreſtri pereundum fuerit, quæ hæc fuiſſet philoſophia, cùm liceat magnificentiſſimè ſeruari, temerè mori? Ac prorſus equidem non intelligo, cur terreſtris victoria pulchra ſit, turpis marina, vel caſſis atque corium magni ſint pretij rudentes ac remi nullius.

SCHOLION. [*Deeſt* δεῖ νομίζειν. κρανίαν, *pro galea dicit,* βύρσαν *vero pro armis, quod corio tegerentur:* νήϊα *funes:* κώπεας *verò, ligna neceſſaria ad remos.*]

Sin tota erat occupata terra, exercitus inſtar maris inundabat; omnia diripiebantur, nec vel reſpicere licebat. Verùm in anguſtia non Peloponeſi modo, ſed etiam ſpei ſedebant, nec vſque vel terrarum vel maris futuri credebantur, cur ita de Achiuis ex turre iudicamus.

SCHOLION. [*Prouerbium. Vt Priamus & Helena ex muris.*]

Solus porrò vel inter paucos admodum videtur hoc dictum Themiſtocles comprobaſſe, quod cùm Alcæus poëta protuliſſet olim, multi poſtea vſurparunt: *Non lapides, non ligna, nec fabrorum artem ciuitates efficere: ſed vbi viri ſunt, qui ſe ipſos ſeruare norint, ibidem & vrbes eſſe & mœnia.* Ita ſi ſuo dumtaxat conſilio his in rebus vſus eſſet Themiſtocles, cur quis diceret ab illo fuiſſe accuſatum? Cùm autem Deus quoque idem iuſſerit, quid conſequatur, vt equidem vereor dicere: ita quiuis facile intelligit. Themiſtocles certè prorſus abſoluitur.

Alcæus poëta Lyricus.

Hunc enim ſi ſoluerint nodum, donec tribuant honores Apollini, iuxta Delphicum tripodem, quem de Barbaris dedicarunt Græci; STANTO.

Ac Deus quidem diuinam vocauit Salaminem, quippe ad quam maiora quàm pro viribus humanis erant facta peragenda. Plato autem horum auctorem, quique Salaminem illos deduxit, Græcis nocuiſſe dicit, nec iis, qui voluptati plebis ſubſeruirent, meliorem prorſus exſtitiſſe. Quare cùm poſt nauale prælium eſſent omnes in Iſthmum collecti, & ex ara Neptuni de principatu ſententiam ferrent,

ARISTIDES.

quamuis in ea liceat aliquā ingrati animi turpitudinem Græcorū accuſare, poſſumus tamen de cætero gratum animū laudare, ac pro Themiſtocle ſuſcipere. Cùm enim ſeipſum quiſque primo poſuiſſet loco, ſecundùm omnes pronūtiarūt Themiſtoclem. Ergo de principatu ſententia ex eo quod eſt omnibus in natura ſitum, vt neminem quis magis quàm ſe diligat, præueniebat: ideoque nec momentum habebat vllum, nec erat venia indigna: Verùm quā de ſecundis ferebant partibus, ea veritatis erat illuſtre teſtimonium, nec eos aliter cenſere poſſe oſtendebat. Quapropter ſi prædictum fuiſſet initio, ne quis ſibi palmam tribueret, omnes erant Themiſtoclem pronuntiaturi, quem quidem omnibus aliis prçferebant ſinguli: nec aliter primus, ac tum ſecundus fuiſſet. Similiter & nunc, poſtquam eum ſecundo poſuerunt loco, perinde fecerunt, aç ſi primo poſuiſſent. Verùtamen ne ſic quidem inferiores tulit potius, quàm vtroque vicit. Nam prima quidem erat à veritate, & à ſeipſo conſecutus: quando quidem idem quod alij, ſolus iuſtè fecerat: ſecunda verò iam ei conceſſa fuerant ſic vt omni ratione primus eſſet. Et quoniam poſteriores quoque clades eius recenſere poſſem, ac quomodo totum negotium fuerit confectum, qualemque in his iſte ſe præbuerit, declarare: vellem equidem eam nobis ab oratione afferri neceſſitatem, vt etiam de his eſſet dicendum. nam ea nec leuiora, ni fallor, vel minora forent iis, quæ iam relata ſunt. Verùm quoniam & argumentum ſuperant, & nimium creſcit oratio, omittam ea, & hoc tantum hac etiam de re addam, eum poſtquam contra Græciam fuit militandum, mori maluiſſe, qua quidem re cum crimen omne diſſoluit, tum oſtendit manifeſtè, quanti priores geſtas res & reipublicæ adminiſtrationem faceret, nec vnquam ſe ſcientem quidquam virtute & officio prius habiturum, non diuitias, non liberos, non ſpem, non ipſam ſalutem. Atque exiſtimo equidem & ſacerdotes, & quiſquis alius Athenis preces faciebat, meritò tum quidem publicè quotannis hoc fuiſſe inter alia oraturos, vt aliquis apud ipſos Themiſtocli ſimilis naſceretur. & inter cæterum prouentum hoc etiam bonum terra produceret. Nec enim minorem videntur mihi fructum fuiſſe percepturi, quàm ſi omnia cum centeſimo, vel etiam maiore fœnore regio protuliſſet. Ac puderet me propemodum, cùm tot ac talia dixerim, teſtes inſuper adhibere, niſi vnius eſſet aliquod momentum teſtimonij, quod proferendum cenſeo. Videamus ergo quid Æſchines Socratis ſodalis, Platonis autem condiſcipulus dixerit: *Quoniam igitur Themiſtoclis auſus es vitam carpere, vide qualem adoriaris virum. Itaque cogita vnde ſol oriatur, atque vbi occidat. Non eſt, inquit, hoc difficile, Socrates, cognoſcere.* Póſtque plurimas laudes hanc quoque adiungit.

Themiſtocles bello cadit.

Æſchines Socraticus.

[Tantum hic illi prudentia præſtabat.] Quare cùm aliquando eſſet ex vrbe expulſus, gratias ei ceu conſeruatori ſuo retulit, & cùm alia multa dona, tum Magneſiæ totius imperium dedit.

Themiſtocles exſultauit.

ἔξεστι μέν τι καὶ ἄγνωμον ἐνταῦθα κατηγορῆσαι τῶν ἑλλήνων, ἔξεστι δὲ τὸ λοιπὸν τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπαινέσαι, καὶ λαβεῖν ὑπὲρ Θεμιστοκλέους. ἕκαστος γὰρ ἑαυτὸν πρῶτον φέρων, δεύτερον συνεξέπιπτον ἅπαντες φέροντες Θεμιστοκλέα. ἡ μὲν οὖν τοῦ πρωτείου ψῆφος, οἶμαι, τοῦ πᾶσι φύσει συμβεβηκότος ἀνθρώποις ἦν· τοῦτο δ' ἐστι, μηδένα ἑαυτοῦ μᾶλλον φιλεῖν. ὥστε οὔτε ἰσχυρὸν εἶχεν οὐδὲν, οὔτε συγγνώμης ἀπήλλακτο. ἡ δὲ ὑπὲρ τῶν δευτέρων, σαφὲς ἤδη σύμβολον ἦν τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι οὐκ εἶχον ἑτέρως θέσθαι. ὥστε εἰ προείρητο ἐξ ἀρχῆς μηδένα ἑαυτὸν φέρειν, ἀλλ' ἕτερον· Θεμιστοκλέα πάντες οἴσειν ἔμελλον, ὅν γε καὶ παντὸς ἄλλου πᾶς τις προὔκρινεν αὐτῶν· καὶ ὁμοίως ἂν πρῶτος ἐγίγνετο, ὥσπερ τότε δεύτερος. οὕτω καὶ νῦν δεύτερον εἶναι ψηφισάμενοι, προσόμοιον ἐποίουν, ὥσπερ ἂν εἰ πρῶτον ἐψηφίσαντο. οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔλαττον ἔχων ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐνίκησε. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα, καὶ παρὰ τῆς ἀληθείας, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβὼν, εἶχε. τὸ γὰρ αὐτὸ τοῖς ἄλλοις ἐποίησε μόνος τῶν ἄλλων δικαίως: τὰ δὲ δεύτερα ἤδη συνεχώρητο, ὥστε ἐξ ἁπάντων πρῶτος ἦν. ἔχων δὲ λέγειν [πολλὰ] καὶ περὶ τὴν ὕστερον αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ ὅπως ἂν ἅπαν τὸ πρᾶγμα συνεσκευάσθη, καὶ ὁποῖόν τινα κἀν τούτοις παρέσχεν ἑαυτόν: ἐβουλόμην ἂν ἐν τούτῳ χρείας εἶναι τὸν λόγον, ὥστε καὶ περὶ τούτων ἐπείγειν εἶναι, διελθεῖν. οἶμαι γὰρ * οὐδὲ φαυλότερα οὐδ' ἐλάττω τῶν εἰρημένων ἤδη εἰπεῖν ἂν περὶ αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἅμα τε ἔξω τῆς ὑποθέσεώς ἐστι, καὶ μῆκος ἐπεισέρχεται τοῖς λόγοις· παραλείψω ταῦτα, τοσοῦτον ἐπιφθεγξάμενος καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους· ὅτι ἐπειδὴ ἔδει στρατεύειν ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, προὔκρινε τελευτᾶν· ἔργῳ μὲν * λύσας πᾶσαν αἰτίαν, δείξας δὲ ὁπόσου τιμᾶται τὰς πρότερον πράξεις, καὶ τὰ πολιτεύματα· καὶ ὅτι οὐδέποτε ἑκὼν εἶναι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ προσήκοντος οὐδὲν πρότερον ποιήσεται, οὐ πλοῦτον, οὐ παῖδας, οὐκ ἐλπίδας, οὐ τὴν σωτηρίαν αὐτήν. ἐγὼ μὲν οἶμαι καὶ ἱερέας, καὶ ἱερείας, καὶ ὅστις ἄλλος ἀθήνησιν εὔχεται, δημοσίᾳ τοῦτ' ἂν εἰκότως καθ' ἕκαστον ἔτος πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις προσεύχεσθαι, κατὰ γοῦν ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ ἕως ἐξῆν, φῦναί τινα αὐτοῖς ἄνδρα ὅμοιον Θεμιστοκλεῖ, καὶ κατὰ τῆς ἄλλης φορᾶς, καὶ τοῦτ' ἐνεγκεῖν τὴν γῆν τἀγαθόν. οὔκουν ἐλάττω γ' ἂν ὄνασθαί μοι δοκοῦσιν, ἢ εἰ πάντα εἰς ἑκατὸν καὶ ἔτι πλείω τῆς χώρας αὐτῆς ἐξενεγκούσης. ἄλλως μὲν τοίνυν ᾐσχυνόμην ἔγωγε ἐπὶ τοσούτοις, καὶ τοιούτοις, τοῖς εἰρημένοις μάρτυσι προσχρώμενος. ἔστι δέ τι πάρεργον μιᾶς μαρτυρίας, ἣν δεῖ παρασχέσθαι. σκεψώμεθα * δὲ ποῖα ἄττα λέγει περὶ Θεμιστοκλέους ἡμῖν Αἰσχίνης ὁ Σωκράτους μὲν ἑταῖρος, Πλάτωνος δὲ συμφοιτητής. ἐπειδὴ τοίνυν τοῦ Θεμιστοκλέους βίου ἐπιλαμβάνεσθαι ἐτόλμησας, σκέψαι οἵῳ ἀνδρὶ ἐπιτιμᾶν * ἠξίωσας· ἐνθυμήθητι γὰρ ὁπόθεν ὁ ἥλιος ἀνίσχει, καὶ ὅπου δύεται. ἀλλ' οὐδὲν, ἔφη, χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, τὰ τοιαῦτα εἰδέναι, καὶ μετὰ πολλὰ ἄλλα ἐγκώμια, ἐπάγει καὶ ταῦτα [τοσοῦτον αὐτοῦ ἐκεῖνος τοῦ φρονεῖν περιεγένετο.] τοι γάρ τοι φυγάδι ποτὲ αὐτοῦ τῆς πόλεως γενομένῳ, ὡς σεσωσμένος ὑπ' αὐτοῦ χάριν ἀπέδωκε· καὶ ἄλλα τε δῶρα πολλὰ ἐδωρήσατο, καὶ μαγνησίας ὅλης ἀρχὴν ἔδωκε.

* al. οὐδὲν.

* ἅπασαν λύσας αἰτίαν.

* al. δεῖ.

* ἐτόλμησας.

ὥστε

ὥστε καὶ φεύγοντος αὐτοῦ τὰ πράγματα μείζω ἦν, ἢ πολλῶν Ἀθηναίων, καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἶναι δοκούντων, οἴκοι μενόντων. τίς ἂν οὖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δικαίως ἂν αἰτίαν ἔχοι μεγίστην δύνασθαι ἄλλος ἢ Θεμιστοκλῆς, ὃς τὸν ἀφ' ἡλίου ἀνίσχοντος, μέχρις ἡλίου δυομένου βασιλεύοντα, στρατηγήσας τῶν Ἑλλήνων, κατεστρέψατο. ἐνθυμοῦ οὖν, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὅτι ἐκείνῳ, τοιούτῳ ὄντι, οὐχ ἱκανὴ ἡ ἐπιστήμη, * τοσαύτη οὖσα, ἐγένετο, ὥστε φυλάξασθαι μὴ ἐκπεσεῖν, μηδὲ ἀτίμῳ ὑπὸ τῆς πόλεως γενέσθαι· ἀλλ' ἐνεδέησε. καὶ μὴν ἐξ ἴσου μὲν ἔγωγε οὐδέ ποτ' ἂν θείην Αἰσχίνην Πλάτωνι, μή ποτε οὕτω φιλονεικήσαιμι· ἀλλ' ἀφείσθω τοῖς * τόποις τῶν σοφιστῶν ἡ κρίσις αὕτη. φημὶ δὲ ὅσῳ μείζω καὶ τελεώτερος Πλάτων εἰς λόγους, τοσούτῳ μᾶλλον ὑπέρ γε Θεμιστοκλέους ἐκεῖνα προσήκει δέχεσθαι. ὁ μὲν γὰρ ἃ ἤκουσεν, εἰκὸς λέγειν, ἢ ὅτι ἐγγυτάτω ἐκείνων. ὁ δὲ τῆς φύσεως οἶμαι κέχρηται τῇ περιουσίᾳ. ὥσπερ καὶ ἄλλα δήπου μυρία διεξέρχεται ἐπὶ τῷ Σωκράτους ὀνόματι, περὶ ὧν ὁμολογεῖται μηδὲν ἐκεῖνον πραγματεύεσθαι. δίκαια μὲν οἶμαι ποιῶν κατ' αὐτό γε τοῦτο, καὶ ἀνδρὸς ἀρίστου τὸ τὸν διδάσκαλον ἀξιοῦν κοσμεῖν, πλήν γε ὅτι καὶ τὸ μηδ' ἄλλους τῶν οὐκ ἀξίων καταισχύνειν ἐθέλειν, προσεῖναι προσήκει.

* τοιαύτη

* al. ἀτόποις

Ἐκ τῆς κοινῆς ἀπολογίας.

Τὸ Προοίμιον.

Ἃ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἀνδρῶν εἰπεῖν εἰκὸς ἦν, μήτε τῶν ἀναγκαίων εἰρῆσθαι μηδὲν παριέντας, μήτε πάντα ἐφεξῆς οἰομένους δεῖν λέγειν, ὡς ἂν μή πω δοκοίημεν ἀπειροκάλως ἔχειν, ταῦτά ἐστιν. ἰσχυρίζεται δ' οἷς προσέπταισαν πρὸς τὸ δημόσιον, ὥσπερ εἴ τινες χεῖρον ἔγνωσαν περὶ αὐτῶν, αὐτοὺς χείρους ἡγεῖσθαι προσῆκον, ἢ τῷ καὶ ἄλλους τινὰς εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτεῖν, οὐδ' ἡμᾶς τοῦ προπηλακίζειν ἀπέχεσθαι δέον. ἀλλὰ μὴν ὅπου γε καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν αὐτοῖς εἰκὸς εἶναι συγγνώμην, ἤ που τοῖς γε ἄγουσιν αὐτοὺς πρὸς τὸ * βέλτιστον, καὶ οἷς ὅθ' ἡμάρτανον οὐκ ἐπείθοντο· δεινὸν εἰ μὴ φήσομεν. Πλάτων τοίνυν ὡς μὲν ἐκείνοις χρώμενοι κατώρθουν, * οὐδὲν ἐᾷ σκοπεῖν· ἃ δὲ εἰς αὐτοὺς ἐκείνους ἐξήμαρτον, τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ δοκοῦντά γε ἐκείνοις ποιεῖν, [ὡς] ταῦτα * κατηγορεῖν. καὶ ἃ μὲν τῆς παιδείας εὖ τῶν ἀπέλαυσαν, ὑπερβαίνει· ἃ δὲ οὐχ ὧν ἐπαιδεύθησαν ἦν, ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἐμμεμενηκότα, ταῦτ' ἐπ' ἐκείνους ἄγει, τοὺς ὅπως μηδὲν ἁμαρτήσονται πᾶν ὅσον ἦν, * ἐν αὐτοῖς πράττοντας. ὥσπερ ἂν εἴ τις τοὺς γραμματιστὰς, τοὺς παραδείξαντας τοῖς παισὶ τὰ γράμματα, καὶ δείξαντας γράφειν ἐκ τῶν δυνατῶν, αἰτίους εἶναι φάσκοι τῶν περὶ * ταῦτα ἁμαρτημάτων, εἴ τι μὴ καλῶς ὕστερον, μηδὲ ὡς χρὴ γράφοιεν * ἀφ' ἑαυτῶν. εἰ δὲ μὴ πάντας ἐπαίδευσαν, μηδὲ ὡς οἷόν τε ἀκριβέστατα, μηδ' ὡς μάλιστα ἠβουλήθησαν· τί τό γε ἐκπεφευγὸς τῆς ἐκείνων προστασίας ἄν τις θείη; οὐ γὰρ τῆς ἐκείνων ὁμιλίας τοῦτο ἀπώναντο· ἀλλ' οὐκ ἀπώναντο ἐκείνων ἔτι [τι] τοῦτό γε. οὐκοῦν ἐξ ὧν προσεῖχον αὐτοῖς, ἐκ τούτων ἡμάρτανον· ἀλλ' ἐξ ὧν οὐ προσεῖχον, ἐπλημμέλησαν. * οὕτως ἄγε ἐπείθοντο σαφῶς ἄρ' οἱ πείθοντες, ἔπειθον καλῶς. τὴν δὲ πολιτικὴν εἰ μὴ πάντας ἐπαίδευσαν Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς, καὶ Περικλῆς, καὶ Μιλτιάδης, καὶ Κίμων, μηδ' ἅπαντας ἐφεξῆς βελτίους ἐποίησαν κατὰ φυλὰς καὶ κατ' ἄνδρα ὥσπερ θεωρικὸν τὴν ἐπιστήμην διανέμοντες. εἶθ' ὑπερφυές τι φήσομεν κατ' αὐτῶν εὑρηκέναι, ὡς οὐδ' αὐτοὶ βελτίους ἦσαν οὐδενὸς εἰς ταῦτα.

* βέλτιον

* al. κατηγορεῖν

* ἐπ' αὐτοῖς

* αὐτά

* ἐφ'

* al. οὕτως

ARISTIDES.

ſic vt exul eſſet meliore, quàm Athenis ciues plerique, qui probe videbantur conditione. Quis igitur illo tempore potentiſsimus fuiſſe dicatur alius, quam Themiſtocles, qui regem ab ortu ad occaſum Solis imperantem, Græcorum dux deuicerit. Hoc igitur, inquiebam, cogita, Alcibiade, illi, qui talis eſſet, ſcientiam talem non ſuffeciſſe, ne eiiceretur, & à ſuis ignominia notaretur. Atque vt Æſchinem cum Platone nolim comparare, nec ea de re contendere, verùm hoc iudicum ſophiſtis ineptis malim relinquere, ita quo maior eſt ac doctior Plato, hoc magis illa pro Themiſtocle credi aio debere. Nam hic quidem quæ audiuit, vel his certè proxima videtur tradere: ille autem ingenio vtitur ſuo, quemadmodum & alia multa ſub nomine Socratis tractat, de quibus nihil eum fatetur diſputaſſe. Ac rectè quidem & iuſtè facit, dum preceptorem ſtudet ornare, niſi quod nec alios, qui non merebantur, inſuper dedecorare velle debebat.

Æſchines Socratis dicta ſcripſit.

Ex communi *Defenſione.*

Atque hæc quidem fere ſunt, quæ de Viris erant dicenda; ſic vt nec ea quæ dici oportebat, omitteremus, nec omnia ſingillatim putaremus eſſe referenda, ne cui ineptire videremur. Sed offenſionibus populi nititur, quaſi ipſi, quoniam nonnulli minus recte de illis ſtatuerint, peiores habendi ſint, aut cum alij quidam in eos peccauerint, nec nos à conuitiis abſtinere debeamus. Quinimo cum etiam ipſis qui peccauerunt, merito venia tribuatur, mirũ erit, ſi illis qui eos ad optima quæque duxerāt, & quibus, cum peccarent, nō obtemperauerāt, negabitur. Iam Plato nihil eorum, quæ ex illorum conſilio rectè geſſerunt, conſiderari permittit: quæ autem in illos ipſos peccauerant, in iis tantum ab illorum voluntate receſſerunt, vt ea culpentur, & fructus quidem eos, quos ex illorum inſtitutione perceperant, tranſilit; quæ autem non tam ex inſtitutione prodierant, quā ex humana natura ſuperfuerāt, hæc illis tribuit, qui, nequid hi peccarent, omnem lapidem mouerant: velut ſi quis litteratores, qui pueros litteras docent, & quantum poſſunt, ſcribere, in cauſa fuiſſe diceret, ſi quid minus recte poſtea per ſe ſcriberent. Quod ſi non cunctos docuerunt, nec accuratiſſimè, neque vt volebant maximè, cur id quod effugit, ad ipſorum quis magiſtros referat? Nec enim hunc fructum ex illorum conſuetudine perceperant potiùs, quam non iam id illis poterant acceptum ferre. Quocirca non quia illos attendebant, peccabant; ſed quia non attendebant, vſque eo illa, quæ perſuadebantur, rectè illis ſuadebant.

Ciuilem vero ſcientiam niſi Athenienſes omnes docuerint, Themiſtocles, Pericles, Miltiades, & Cimon, atque cunctos ex ordine tributim ac viritim meliores reddiderant, ſcientia quaſi Theatrali pecunia diſtributa, ne ipſos quidem ea in re excelluiſſe dicemus.

ARISTIDES. Nec illud Protagoræ tui tibi ſufficit, ſi vulgus vel ex parte aliqua ad virtutem perduxerunt, verum niſi omnia quàm rectiſſimè populus, & * quaſi vir vnus adminiſtrauit, id iam Præfectis imputas. Num ergo mirum erit, ſi nec illi, cum multa bona docuiſſent Athenienſes, ac noxas multas impediuiſſent, ſemper eos cohibere potuerunt, neque morbos immortales curarunt, ſed à populi natura, ſiue potius communi hominum ſunt victi, nec iniquitatem prorſus è ciuitate potuerunt extirpare, quemadmodum cum agricolæ quotannis agri detrimenta exſcindunt, nec per totum ſemen penetrant. Hoc modo ſi & illos, cum ciuitatem purgare vellent, neceſſarium iniuſtitiæ atque ingrati animi ſemen effugit, & remanſit, nec ipſis obtemperarunt omnia, quin etiam per ſe populus nonnulla ſtatueret, cur hæc improbitatem viris afferant, aut ipſis imputentur aliena? Quaſi quis exorta ſeditione, & his meliori parti præpoſitis, tum aliorum in hos peccata his ipſis tribueret. Quomodo autem ſit æquum, qui nec ea fecerint, & inſuper prohibere voluerint. Quod ſi nec eos, quorum eſt fama læſa, iiſdem putabit anſis vti debere: idque non ad maledicendum viciſſim, ſed vt ſe per alios abſoluant, quomodo eum probabit, qui prior, nulla coactus neceſſitate maledixit, vt per quę illos peiores videri curabat, dextrũ quid putare iuſſerit. [Prouerbia] Enimuero neſciebas te his prouerbiis teneri, *igne verberare, lapide coquere, ſaxa ſeminare.* Quod enim illi ex admonitionibus tuis ac ſermonibus lucrati ſunt: quam rem vel diuinam vel humanam poſt eum diem, quo tibi aures, præbuerat Dionyſius, vel Dio, rectius adminiſtrarunt! Tanto noſtros nos, ô Plato, quam tu tuos, meliores efficimus. Quod ſi horum indolem dices meliorem fuiſſe, hac quoque in re noſtram declaras prudentiam, qui ſpem in his aliquam poſuerimus, cum tu toto erraueris cælo, quando cum illis vtiliter te diſputaturum credidiſti. Deinde ſicut ea in quibus alios vicerunt, indoli tribuis, ſic etiam ſi quid tibi ſatis temere videntur egiſſe, hoc eidem indoli imputa, neque cum quæ nobis imperantibus geſſerunt, ea noſtro conſilio detrahis, quæ per ſe in nos peccarunt, ea noſtræ iniquitati aſcribe. Vt enim illarum rerum nos quoque auctores fuimus, ita horum nequaquam.

Et Pollis iterum Platonem reducebat, ac Dionyſium vel abſentem reuerebatur, & eius mandata in animo conſeruabat, te quem videbat & alloquebatur, nihili faciebat: ſic vt admirabilis tua perſuadendi vis imperio Dionyſij cederet, & illi Pollis quamuis talia præceperat, operam ſuam nauabat, tibi nullam, etſi Spartanus erat, & in ea nutritus Rep. cui tu ſecundas vel primas potius tribuis, itaque fruſtra videbaris vrbem Spartanam tot illi laudibus exornaſſe.

καὶ οὐκ ἀγαπᾷς τὰ σοῦ Πρωταγόρου, εἰ καὶ * καθ' ὅσον οὖν προὐβίβασαν τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ βέλτιον· ἀλλ' εἰ μὴ πάντα ὁ δῆμος ἀνεγκλήτως, καὶ ὥσπερ εἷς ἀνὴρ μετεχείρισε, τοῦτ' ἤδη κατὰ τῶν προστατῶν ἐστί σοι. τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ κἀκεῖνοι πολλὰ καὶ χρηστὰ συμβουλεύσαντες Ἀθηναίοις, καὶ πολλὰ τῶν δυσχερῶν κωλύσαντες, μὴ διὰ τέλους αὐτοὺς ἠδυνήθησαν κατασχεῖν, μηδ' ἀθάνατα ἰάσαντο· ἀλλ' ἡττήθησαν τῆς δήμου φύσεως, εἴτε καὶ τῆς κοινῆς ἀνθρώπων δεῖ λέγειν, καὶ μὴ ἠδυνήθησαν καθάπαξ ἐκ τῆς πόλεως ἐξελεῖν ἀδικίαν· ὥσπερ γεωργοὶ τὰ λυμαινόμενα τῇ χώρᾳ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκκόπτοντες, εἶτ' οὐκ ἐφικνούμενοι διὰ παντὸς τοῦ λυμαινομένου τὴν χώραν] σπέρματος· εἰ τὸν αὐτὸν τρόπον κἀκείνους ἐθέλοντας * καθαίρειν τὴν πόλιν ἐξέφυγε, καὶ ἐνέμεινε σπέρμα ἀναγκαῖον ἀδικίας καὶ ἀγνωμοσύνης, καὶ οὐ * πάντῃ ὑπήκουσεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ καθ' αὑτὸν ὁ δῆμος ἐβουλεύσατο, τίνα * τοῦτο τοῖς ἀνδράσιν ἔχει φαυλότητα; ἢ τί δεῖ τὰ * ἐκείνων ἑτέροις λογίζεσθαι; ὥσπερ ἂν εἰ καὶ στάσεως οὔσης ἐν τῇ πόλει, καὶ τούτων τῆς ἑτέρας ἡγουμένων τῆς τῶν ἐπιεικῶν, εἶτα τὰ τῶν ἑτέρων * ἁμαρτήματα, καὶ τῶν εἰς τούτους πλημμελούντων, αὐτοῖς τούτοις τις * προσετίθη. καὶ τίνα ἔχει φύσιν, οἳ μήτε ἔδρων ταῦτα, καὶ προσέτι κωλύειν ἠξίουν; ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ κακῶς ἀκούσασι * καλῶς ἔχειν οἰήσεταί τις, ταῖς [αὐταῖς] χρήσασθαι λαβαῖς, καὶ ταύταις μὴ ἐπὶ τῷ κακῶς ἀντειπεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ διὰ τῶν ἐκείνου τὰ ἑαυτῶν ἀπολύσασθαι· πῶς εἰρηκέναι γ' αὐτὸν πρότερον κακῶς, ἃ μηδεὶς ἐπηνάγκαζε, καὶ δι' ὧν χείρους ᾤετο ἐκείνους ἀποφῆναι, δεξιόν τι νομίζειν κελεύσει; ἐλελήθεις ἄρα σαυτὸν ἁπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος, εἰς πῦρ ξαίνων, καὶ λίθον ἕψων, καὶ σπείρων τὰς πέτρας. τί γὰρ τῶν σῶν νουθετησιῶν καὶ λόγων * ἀπήλαυσαν ἐκεῖνοι; τί τῶν θείων ἢ τῶν ἀνθρωπίνων ἄμεινον μετεχειρίσαντο Διονύσιος ἢ Δίων, μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ σοι τὰ ὦτα ὑπέσχον; τοσοῦτον ἡμεῖς ἀμείνους τοὺς ἡμῖν χρωμένους, ὦ Πλάτων, ἀπεδείξαμεν, ἢ σὺ τοὺς σούς. εἰ δ' ἐρεῖς, ὅτι βελτίους οὗτοι τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ φρονιμωτέρους ἡμᾶς ἀποδεικνύεις, εἴ τινας ἐν τούτοις ἔχομεν ἐλπίδας· οὐχ ὥσπερ σὺ τοῦ παντὸς διημαρτες, ἐκείνοις διαλέγεσθαι προὔργου τι δόξας εἶναι. ἔπειτα ὥσπερ ἐν οἷς βελτίους ἑτέρων γεγόνασι τὴν φύσιν αἰτιᾷ, οὕτως * εἴ τι καὶ προπετέστερον εἰργάσθαι σοι δοκοῦσι τῆς φύσεως, αὐτὸν θὲς τῆς αἰτίας, καὶ μὴ λάμβανε ἐφ' ἡμᾶς· μηθ' ἃ μὲν ἡμῶν ἡγουμένων κατέπραξαν, ἀποστέρει τοὺς συμβουλεύσαντας, καὶ τοὺς συγκ[...]ασαμένους ἡμᾶς τῷ δοκεῖν τὰ βέλτιστα π[...]νεσθαι. ἃ δ' ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἐξήμαρτον εἰς ἡμᾶς, τοῦτο ὡς ἡμεῖς ἀδικοῦμεν, λέγε· ἐκείνων μὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς αἴτιοι τὸ μέρος, τούτων δ' οὐδὲ μικρόν.

Καὶ ὁ Πόλλις αὖ πάλιν παραλαβὼν Πλάτωνα, Διονύσιον μὲν καὶ * ἀπόντα ᾐδεῖτο, καὶ ὧν ἐπέσκηψεν ἐμέμνητο· * σε δ' ὁρῶν, καὶ συνὼν, παρ' οὐδὲν ἐποιεῖτο. ἀλλ' [ἡ] ἡ θαυμαστή σου δύναμις καὶ πειθὼ καὶ τοὺς λόγους ἡττᾶτο τῶν ἐντολῶν τοῦ Διονυσίου· καὶ Πόλλις ἐκείνῳ μὲν συνεβάλλετο, καὶ ταῦτα τοιαῦτα ἐπιτάξαντι, σοὶ δ' οὐδέν. προσθῶμεν δ', ὅτι καὶ Σπαρτιάτης ὢν, καὶ τεθραμμένος ἐν νόμοις καὶ πολιτείᾳ, δεύτερα τῶν πασῶν ἐχούσῃ παρά σοι κριτῇ. μᾶλλον δὲ τὰ πρῶτα τῶν οὐσῶν· καί σοι μάτην (ὡς ἔοικε) τὰ πολλὰ ἐκεῖνα εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν ὕμνητο.

* al. καθ' ἑαυτ. * καθαίρειν. * πάντα. * al. αὐτό. * ἑτέρων ἐκείνοις. * ἁμαρτημάτων * προσετίθη. * al. κακῶς. * ἀπέλαυσαν. * αὐτὸ δεῖ ἑαυτῷ. * al. ἀπών. * al. σύ.

ὁ γοῦν

ὁ γοῦν τῶν Λακεδαιμονίων ποτὲ ναύαρχος τοσοῦτον διήμαρτε τῆς σῆς ἀξίας, ὅσον οὐδ᾽ ἂν εἷς Περσῶν ἢ Σκυθῶν, οἷς οὐκ ἦν συνεῖναι τῆς σῆς φωνῆς τὸ παράπαν. καίτοι γε εἰ μὲν ἠξίους αὐτὸν (τὸν ναύαρχον τῶν Πελοποννησίων Πόλλιν) ἀμείνω γενέσθαι Διονυσίου περὶ σέ, καὶ βουλεύσασθαί τι βέλτιον· ὁ δὲ οὐ προσεῖχέ σοι τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ τοῦ παρόντος ἦν, * καὶ τοῦ τὰ αἴσχιστα ἐντειλαμένου· πῶς οὐχ ἡττᾶτο πάμπολυ τοῦ τυράννου; καὶ πῶς δίκαιος εἶ προφέρειν, εἴ τινά τις πείθειν ἐπιχειρῶν ἐπέτυχεν; εἰ δὲ σὺ μὲν στέργειν ἠξίους τοῖς παροῦσι· ὁ δὲ οὐκ ᾐδεῖτό σου τὴν σιωπήν, οὐδ᾽ ἁπάντων λόγων ἡγεῖτο ἱκανωτέραν εἶναι τοὺς προσήκοντας αὑτῷ λογισμοὺς περὶ σοῦ πρᾶξαι· πῶς τῶν εἰκότων ἐτύγχανες, ἢ πῶς τὰ πρέποντα ἀπέλαβες τῆς φύσεως τῆς σεαυτοῦ; νὴ Δί᾽ ἀλλ᾽ οὐδὲν σὺ χείρων, εἰ παρέπαιε Πόλλις καὶ Διονύσιος. οὐδέ γε ἡμεῖς, ὦ μακάριε, εἴ τις * περὶ ἡμᾶς Ἀθηναίων φαῦλος ἐγένετο. τοῦ πωλοῦντος Πόλλιδος Ἑλλήνων μὲν οὐδεὶς ὠνεῖτό σε τὴν ἱερὰν κεφαλήν, οὕτω πάντες κατείχοντο ὑπὸ τῶν σῶν λόγων. Λίβυς δὲ ἄνθρωπος Ἀννίκερις ὄνομα, ὃν οὐδ᾽ ἠπίστατο ἀνθρώπων οὐδεὶς, εἰ μὴ ταῖς σαῖς συμφοραῖς ἀπεχρήσατο. νῦν δ᾽ οὐ Πλάτωνα ἐπρίατο, ἀλλὰ δόξαν ἑαυτῷ καὶ τὸ γιγνώσκεσθαι * μή τοι νομίσῃς, ἡμᾶς ἀγνοεῖν τοὺς σοὺς λόγους, ἢ μὴ συγχωρεῖν ἀληθὲς εἶναι, ὡς οὐ θέμις ἀνδρὶ βελτίονι ὑπὸ χείρονος οὔθ᾽ ὑβρίζεσθαι οὔτε βλάπτεσθαι. συνίσμεν ταῦτα, καὶ μαρτυροῦμεν ὡς ἀληθῆ λέγεις. ὅμως δέ γε ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ἐραστής σου οὐδ᾽ ὁτιοῦν ὕβρεως καὶ ἀσελγείας ἀπέλιπε. καὶ σὺ μὲν * οὐδὲν ὑβρίσθης ἴσως· ὁ δὲ οἷς ἡγεῖτο ὑβρίζειν, πλείω ταῦτα ἔπραττεν, ἢ δι᾽ ὧν ᾔδει τιμήσων· ἀλλ᾽, ὦ πάντων θαυμάσιε Πλάτων, * μὴ δ᾽ ἀμφοῖν ὠθεῖ· καὶ ταῦτα οὐ διὰ τῶν φίλων ἑνὸς καὶ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ διὰ σαυτοῦ τε καὶ τούτων, οὓς μᾶλλον φίλους ἦν εἰκὸς ἡγεῖσθαι. εἰ δὲ μή· σκόπει, μὴ ὅτι ἐγκαλέσεις, ἀλλ᾽ ὅτι ἀπολογήσῃ πρότερον. τοσαῦτά ἐστι καὶ τὰ σά. εἰ δ᾽ αὐτὴν ἐφ᾽ ἑαυτῆς δεῖ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζειν· ἀναίτιον μὲν τὸ σὸν εἰκότως, ἀναίτιον δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ ἡμέτερον. καὶ πρόσεστι (καὶ) τὸ κρατῆσαι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ μείζω ταῦτα εἶναι τῶν τε ὑπὸ σοῦ σπουδαζομένων, ὧν τε αὐτοὶ προεξενοῦσαμεν. σὺ μὲν τοίνυν (τῷ Ἀγαμέμνονι ὀνειδίσαντι τὸ γένος ὅτι νόθον) ἐλέγχειν ἡμᾶς ἀξιῶν, καὶ κατὰ σαυτοῦ λέγεις· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ * ἡμῶν αὐτῶν λέγοντες, καὶ τὸ σὸν θεραπεύομεν. μᾶλλον δὲ τῆς μὲν σῆς ἀπολογίας καὶ ἡμεῖς μετέχομεν, σοὶ δ᾽ οὐχ ὅσον ἡμῖν ὑπάρχει. ὥστε εἰ μὲν ἡμῶν τις φείσεται, ἄδηλον εἰ καὶ σοῦ. εἰ δὲ σοῦ τις καταγνοίη, τάχα ἂν ἡμῖν συγγνοίη· εἰ δ᾽ αὖ (γε) μηδ᾽ ἡμῶν φείσεται, σχολῇ γε σοῦ. οὕτω τὸ νικᾶν ἡμᾶς ὑπὲρ σοῦ γίνεται. πρὸς ταῦτα σκόπει μὴ τοὐμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ σὸν, Τεῦκρος ἔφη τινί· τὸ μὴ βούλου πάντα ἀκριβῶς ἐξετάζειν, μηδὲ τριῶν ὄντων εἰς ἅ τις * ἂν βλέψειε, τῆς γνώμης, τῶν ἔργων, τῆς τύχης· ἀφεὶς τὰ δύο, τοῦ τρίτου λαμβάνου· καὶ ταῦτα καὶ τούτου τοῦ πλείστου μέρους μεθ᾽ ἡμῶν ὄντος. εἰ γὰρ ἡμᾶς ἔδει ταῦτα προειδότας ἐξ ἀρχῆς ἐξεπίτηδες ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπιδοῦναι, οὐκ ἂν ὠκνήσαμεν, οὐδ᾽ ἡττήθημεν τοῦ Κόδρου τοσοῦτον· καὶ σὺ γ᾽ ἂν οἶμαι ταῦτα συνεβούλευσας.

* al. ταῦτα αἰσχρά.
* al. ὑπὲρ
* al. μὴ τοίνυν.
* al. οὐδὲν.
* al. μηδ᾽ ἀμφοῖν.

ARISTIDES.

Quocirca Laconicæ quondam claſſis præfectus, tantum in dignitatem tuam peccauit, quantum nec Perſarum quiſquam, nec Scytharum, qui vocem tuam prorſus intelligere non poterant. Atqui ſiquidem volebas eum [nauarchum Peloponneſiorum Pollin] melius aliquid in te, quam Dionyſium, conſulere, nec ille te attendebat, verum abſentis, & qui turpiſſima præceperat, totus erat, multum à tyranno vincebaris, nec iure cuiquam potes obiicere, ſi quid minus alicui perſuadere potuit: ſin tu quidem fortunam præſentem æquo ferebas animo, ille vero ſilentium tuum non reuerebatur, nec ſermone quouis potentius ad conueniens conſilium de te capiendum iudicabat, quomodo ius tuum conſequebaris, aut ingenij tui, quem meritus eras, fructum capiebas? At non ideo tu peior, ſi Pollis ac Dionyſius delirarunt: neque nos, bone vir, ſi quis erga nos, Athenienſis improbus exſtitit. Et, vendente Pollide, Græcorum quidem nullus te ſacrum caput redemit (vſque eo cuncti tua tenebantur eloquentia) verum Afer quidam, Anniceris nomine, quem nemo, niſi tua calamitate fuiſſet abuſus. Nunc vero non Platonem, ſed famam & celebritatem ſibi comparauit. Ne forte putes nos rationes tuas ignorare, aut falſas credere, cum negas virum meliorem à peiore poſſe iniuria affici vel lædi. Quæ cum ſciamus, & verè dici teſtemur, ille tamen magnus amator tuus, nihil petulantiæ nec contumeliæ reliquum fecit, & quamuis tu nullam patereris iniuriam, ille nihilominus ea potius quibus iniuriam, quam in quibus honorem tibi deferre ſe putaret, faciebat. Quocirca noli, admirande Plato, vtrumque transfigere, idque alterum amicum, hoſtem alterum? verum teipſum & hos pete, quos potius debebas pro amicis habere. Alioqui nõ tam quid accuſes, quam quid prius excuſes vidẽdum tibi fuerit, ſiquidem tua quoque tanta ſunt. Sin ipſum per ſe conſiderãdum eſt conſilium, nec tuum culpari iure poteſt, nec etiam eadem de cauſa noſtrum, quo accedit vt voti compotes facti ſimus, & hæc tum tuis ſtudiis, tum noſtris offenſis ſint maiora. Quare cum tu nos [vt alter Agamemnon exprobrans genus tanquam ſpurium] redarguere ſtudes, teipſum quoque refellis; nos, dum nobis ſuppetias ferimus, tuã quoque rem agimus. Quinimo tua defenſio nobis quoque conuenit, verum tibi non tot, quot nobis ſunt adiumenta. Itaque vt nobis quis parcat, incertum ſit an & tibi; ſin te condemnet, nobis fortaſſe veniam dabit. Quod ſi nec nobis parcat, nihil erit ibi ſperandum: vſque eo victoria noſtra cedit in tuum commodum

Quapropter etiam tua require, non mea.

Inquit ad * quendam Teucer, nec omnia conare ſtudioſè ſcrutari, neque cum tria ſint conſideranda, animus, facta, fortunæ, duobus omiſſis, arripe tertium, cuius item pars maxima nobiſcum facit. Etenim ſi his initio relictis, pro Græcia nos deuouere debuiſſemus, non eramus recuſaturi, neque Codro tantum ceſſuri: atque ad id tu, credo, adhortatus eſſes,

* *Quendam Agamemnonem Aiace Sophoclis*

ARISTIDES. Age vero vtrum hoc maluiſſes, vt nihil à nobis geſtum vnquam fuiſſet, nec in nos ciuium quiſquam peccaſſet (itaque tam in nos, quam in illos, erant alij peccaturi) an vt hæc quoque, ſi fuerat opus, quo fierent illa, contigiſſent. Hæc, arbitror, malles. Ergo cum vtrumque te, quam neutrum, malle dicis, cum omnia quæ requirebantur, in adminiſtrationem noſtram incidiſſe confiteris, tum plura vrbi, de quibus glorietur, quam ob quæ reprehendatur, ſuppetere. Quin ergo laudas potius quam vituperas. Denique cur ab iis rationes repetimus ſolis, qui ſoli rerum auctores non fuerunt. Nam nec primos reprehendimus aurigas, ſi quis eoſdem equos alius deteriores reddiderit. Verum & aurigæ equorúmque domitores, magiſtri fiunt pluris, cum alij eandem poteſtatem nacti, non eodem modo ſe gerunt, idque eodem tempore. Age vero, quæ viris his acciderint, etiam percurramus. Neque enim omnes eodem modo populus condemnauit, neque id illi communi decreto ſunt paſſi, neque etiam prorſus omnes. Verùm Themiſtocles quidem & Cimon Oſtraciſmo ſunt expulſi. Id autem non erat odij, nec quia alienus erat ab illis plebis animus, ſed legem hac de re conſcriptam habebant, quæ vt olim ſe habuit, (id enim omittam, niſi quis eam valde voluerit laudare) illorum tamen delictum non carebat excuſatione, cum haberet aliquem decorem, quandoquidem ex lege proficiſcebatur. Lex autem ſic erat, vt eos *qui cæteris antecellerent in annos decem ablegarent.* Nec aliud deerat crimen, neque quaſi conuicta res eſſet ira. Indignum ſit ergo, ſi eos, quos nec ipſi poterant qui eiecerunt reprehendere, nos iſtorū cauſa reprehendamus, vt qui certi nihil ſciamus, ſed rumorem quendam, eumque obſcurum accuſemus. Sed vt huc redeam, quod ad gloriam comprimendam hoc exſilij genus introduxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clariſſimè. Quocirca ne nimis elati fierent, hac ſola de cauſa illos ablegarunt. Itaque non contra ipſos hoc dixiſti, ſed inſciens pro ipſis. Egregiè tu quidem potes, quæ dicuntur obſeruare, & alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Piſiſtridarum incurrerant, conſideraſſent, videtur neminem voluiſſe cæteris præferri, ſed omnes æqua vigere poteſtate. Rectè ne igitur Cimonem atque Themiſtoclem eiecerunt? Equidem non dico, non tamen prorſus impudenter, ſed vt & ipſi defenſionem haberent, & illi non inhoneſtam paterentur iniuriam. Pericli vero donec in pace vigebat ciuitas, nullum nec magnum nec paruum crimen eſt impoſitum, verum Deorum inſtar colebatur, & quãuis prius etiam Athenienſes non paucos contra fœdifragos in prælium eduxerat, non tamen inculpatus modo, ſed & facile primus fuerat. Poſtquam vero ſimul & agro carere cogebatur, & peſtis cuncta vaſtans incumbebat, nec erat malorū vlla requies, tūm demū calamitatibus ſuccūbētes in illū ſūt exacerbati.

Quatuor Virum caſus in Athenienſium Rep.

Oſtraciſmi lex.

Pericles.

ἐπεί, φέρε πρὸς Φιλίου, πότερ' ἂν μᾶλλον ἐβουλήθης, μήτε τὰ πραχθέντα δι' ἡμῶν πεπρᾶχθαι τῇ πόλει, μήτε εἰς ἡμᾶς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξαμαρτεῖν; οὐκοῦν ἕτεροι καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἐκείνους ἔμελλον· ἢ ἐκείνων γε ἕνεκα ὥστε πραχθῆναι, καὶ ταῦτα εἰ δέοι συμβῆναι; ἐγὼ μὲν οἶμαι ταῦτα. οὐκοῦν ὅτ' ἀμφότερα φαίης ἐθέλειν μᾶλλον, ἢ μηδ' ἕτερα, ὁμολογεῖς καὶ τοῖς πεπολιτευμένοις ἡμῖν ἅπαντα ἃ προσήκει προσεῖναι, καὶ μειζόνως τὰ πρὸς εὐδοξίαν τῇ πόλει τῆς αἰτίας εἶναι. πῶς οὖν οὐ δίκαιος ἦσθα μᾶλλον ἐπαινεῖν, ἢ ψέγειν; ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, πῶς δίκαιον, μόνους ἀπαιτεῖν εὐθύνας, τοὺς οὐ μόνους τῶν πραγμάτων αἰτίους; οὔκουν τούς γε ἡνιόχους αἰτιώμεθα, εἰ ἐξ ἀρχῆς ἂν ἕτερος, τοὺς αὐτοὺς ἵππους παραλαβών, κακίους ἀποδείξῃ· ἀλλὰ καὶ ἡνίοχοι καὶ πωλοδάμναι καὶ διδάσκαλοι μειζόνως εὐδοκιμοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν ἕτεροι κύριοι καθεστῶτες, μὴ τῶν ἴσων ἄξιοι γένωνται, καὶ νὴ Δί' ἄν γε καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. φέρε δὴ καὶ περὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτῶν τοῖς ἀνδράσι σκεψώμεθα, καὶ διέλθωμεν. οὐ γὰρ ἁπάντων ὁ δῆμος οὕτωσι κατεψηφίσατο, *οὐδ' ἀπὸ κοινοῦ δόγματος ταῦτα ἔπαθον· ἀρχὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα πάντες. πόθεν· ἀλλὰ Θεμιστοκλῆς μὲν καὶ Κίμων ἐξωστρακίσθησαν· τοῦτο δ' ἦν οὐ μῖσος, οὔτ' ἀλλοτρίωσις τοῦ δήμου πρὸς αὐτούς· ἀλλ' ἦν *νόμος αὐτοῖς περὶ ταῦτα, ἔχων μὲν ὅπως δή ποτε. ἐῶ γάρ, εἰ μὴ σφόδρα ἄν τις ἐπαινέσαι τὸν νόμον. τὸ δ' οὖν ἁμάρτημα οὐκ ἀπαραίτητον αὐτῶν, ἀλλ' ἔχον ὡς ἐν τοιούτοις εὐπρέπειαν· νόμῳ γάρ, ὥσπερ εἶπον, ἐγίνετο. ἦν δὲ οὗτος ὁ νόμος· *ἐκόλουον τοὺς ὑπερέχοντας μεθιστάντες ἔτη δέκα· ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔγκλημα προσῆν, οὐδ' ὡς ἐπὶ ἐλέγχῳ πραγμάτων ὀργή. καίτοι πῶς οὐ δεινόν, εἰ οὓς οὐδ' αὐτοὶ οἱ μεθιστάντες εἶχον αἰτιάσασθαι, τούτοις αἰτιασόμεθα ἡμεῖς διὰ τοὺς μεταστήσαντας; ὥσπερ οἱ βέβαιον μὲν οὐδ' ὁτιοῦν ἐπιστάμενοι, ἀκοὴν δέ τινα κατηγοροῦντες, καὶ ταῦτ' οὐδ' αὐτὴν σαφῆ τὴν ἀκοήν. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι, *ὅτι ὑπὲρ τοῦ τὰ φρονήματα ἐπισχεῖν, τοῦτο τὸ εἶδος τῆς φυγῆς ἐνόμισαν. οὐκοῦν τοῦτο μέγιστον δῆλόν ἐστιν, ὅσον κολακείας οἱ ἄνδρες ἀπεῖχον, οὕς γε ὅπως ὑφεῖντο (ἄλλου) τοῦ φρονήματος διὰ τοῦτο μεθίστασαν· οὐδενὸς *ἄλλου τῶν πάντων ἕνεκα. ὥστε τοῦτό γε οὐ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, ἔλαθες εἰρηκώς. ὡς δεινὸς σὺ τηρεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ τοὺς ἄλλους *ἐλέγχειν. δοκοῦσι γάρ μοι τὰς συμφορὰς ἐνθυμούμενοι τὰς ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν γενομένας ἑαυτοῖς, μηδένα βούλεσθαι μεῖζον ἐᾶν τῶν πολλῶν φρονεῖν· ἀλλ' ἐξίσου εἰς δύναμιν εἶναι. δίκαια ἆρα ἐποίουν ἐλαύνοντες Κίμωνα καὶ Θεμιστοκλέα; οὐ λέγω ταῦτα· ἀλλ' οὐδ' ἀναίσχυντά γε παντελῶς· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ἔχοντα παραίτησιν, κἀκείνοις οὐκ ἀσχήμονα τὴν *συμφοράν. Περικλῆς δέ, ἕως μὲν εἰρήνην ἡ πόλις ἦγεν, οὐδεμίαν ἔτι μείζω οὔτε ἐλάττω παρ' αὐτοῖς αἰτίαν ἔχεν· ἀλλ' ἐξίσου τοῖς θεοῖς ἐθαυμάζετο. καὶ ἔτι πρότερον στρατιὰς πολλὰς ἐξαγαγὼν Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς οὐκ ἐθέλοντας τοῖς δικαίοις ἐμμένειν, οὐκ ἄμεμπτος μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ τινι πρῶτος ἦν· ἐπεὶ δ' ἅμα τῆς τε χώρας *ἠναγκάζετο στέρεσθαι, καὶ ὁ λοιμὸς ἅπαντα φθείρων ἐπέκειτο, καὶ κακῶν ἀνάπαυσις οὐκ ἦν. ὑπὸ δὲ τῶν συμφορῶν ἡττηθέντες, *ἐτραχύνθησαν πρὸς αὐτόν.

* οὐκ edit. R.

* al. μόνοι.

* Schol. ἐκόλουον, συνέστελλον, ἐταπείνουν.

* al. ἐπι-

* al. ἀλλ'

* al. ἐλ-

* al. δι-

* al. ἠναγκάζετο.

* al. ἐθυμώθησαν.

καί μοι

καί μοι τοῦ παραδείγματος ἐνταῦθα ἀναμνήσθητι, τοῦ τῶν ἡνιόχων. τάχα γὰρ ἂν ἁλοίης τοῖς * ἅρμασι τοῖς σαυτοῦ, καὶ οὐ τοῖς πτεροῖς. ἀλλ' οὐδ' εἶχεν (οὐθ' ὁ Νέστωρ) ὅτι χρήσαιτο, μὴ ὅτι ἐκείνῳ τῷ τὴν πληγὴν λαβόντι· ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ἵπποις τεταραγμένοις ὑπὸ τοῦ πάθους· ἀλλ' οὐδ' ἀπολῦσαι τὴν ῥυτῆρα ἐν τῷ θορύβῳ ῥᾳδίως ἠδύνατο· ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ χαλκοῦ ζεύγους εἱστήκει, μένων ὅσα μὴ ἀπιὼν τό γε ἀτρεμεῖν.

* παρῴδηκε τὴν παροιμίαν, ἅρμασι ἀντὶ ...

οἴκοι πονηρῶς ἐπεπράγεσαν. ἀντὶ τοῦ, ἀτυχῶς.

ἀπεσείσαντο μὲν τὸν ἡνίοχον· ἀποσεισάμενοι δὲ, οὕτως εὖ καὶ καλῶς ἤχθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὸν ἄνω χρόνον, ὥστε ἔγνωσάν τε ὃ ἔδρασαν, καὶ μετέγνωσαν, καὶ ὑποκύψαντες ἐξ ἀρχῆς παρῆσαν ἄρχειν καὶ ἄγειν ὅποι βούλοιτο ἑαυτούς. ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εὐδοκίμει, πολλὰ ἑξῆς ἔτη καὶ μετὰ τὴν καταδίκην μέγιστος πάλιν ἦν τῶν πολιτῶν. πῶς οὐκ ἀμφοτέρων ἕνεκα ζηλωτός ἐστι, καὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ τέλους; οὐ γὰρ τὸ προσκροῦσαι τοῖς ἔμπροσθεν, ἐπεσκότησεν· ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι μετὰ τοῦτο, πᾶσαν * παρεγράψατο τὴν συμφοράν. οὐ γὰρ τὸ μέσον, κύριόν ἐστιν ἑκατέρου τῶν καιρῶν· ἀλλὰ κρατεῖ τὰ συναμφότερα τοῦ μέσου. εἴτε γὰρ τοῖς προτέροις δεῖ διδόναι τὴν ψῆφον, ἐτιμᾶτο * ἐξ ἀρχῆς· εἴτε τοῖς ὕστερον, οὐκ ἐν οἷς κατέγνωσαν ἕστηκαν, ἀλλὰ προσεῖχον πάλιν ὡς αὐτῶν βελτίονι. καὶ μὴν οὐχ ὅσον δύο ἀνθ' ἑνός ἐστιν, ἀλλ' * ὅτι καὶ τὸ πλῆθος ἑκάστου χρόνου οὐκ ἴσον, οὐδ' ἐγγύς. καὶ μὴν οὐδὲ τοὺς * λαχόντας οἴεσθαι χρὴ πάντας καταγνῶναι τὴν γραφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' εἶναί τινας, οἳ καὶ τῷ Περικλεῖ καλῶς ποιοῦντες * ἔθεντο. οὐκοῦν τούτους (γε) βελτίους τε καὶ βελτίστους ἦν πεποιηκώς. καί τοι τί φήσομεν, ὦ τῶν Ἑλλήνων ἄριστε, πότερον δικαίως εἰς σὲ τότ' ἐκείνους ταῦτα τολμᾶν; ἢ σὲ τῆς ἐκείνων μανίας ὑπεύθυνον εἶναι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέτερον ἂν φαίην. καὶ μὴν ἔχοι γ' ἄν τις τοῖς σοῖς λόγοις ἀμυνόμενος διπλᾶ στρέφειν κατά σου, καὶ κατὰ Σωκράτους. ὡς καὶ εἰ τὰ μάλιστα ἀδίκως * ὑμῖν ταῦτα συνέβαινε, τρόπον γέ τινα τὰ προσήκοντα ἐπάσχετε· εἴπερ γε τοιούτους ἀπεδείκνυτε, οὓς ἐπαιδεύετε· οὐκοῦν εἰ μὲν τὰ τῶν ὁμιλητῶν ἁμαρτήματα, τῶν προεστηκότων ἐστὶ κατηγορήματα· σαυτοῦ καὶ τοῦ ἑταίρου μᾶλλον κατηγόρηκας, ἢ Περικλέους τε, καὶ ὧν οἴει καί, νὴ Δί', εἰ βούλει, τὸ μᾶλλον ἀφίημί σοι· ὅτι δὲ οὐχ ἧττον ἀρκεῖ. * εἰ δ' ἡμεῖς ἀθῷοι, κἀκείνους ἐκ τῶν αὐτῶν εἰκός ἐστιν εἶναι· εἴπερ γε τοῦ ἴσου μέμνησαι, καὶ μὴ ὑπερβαίνεις τὴν γεωμετρίαν ἑκών. εἶθ' ὃν αὐτὸς ἀφῆκας αὖ τῆς αἰτίας, τοῦτον διαβάλλεις ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, ἄλλῳ μὲν ἂν λέγοντι μὴ πιστεύειν, αὐτὸν δὲ κατηγορεῖν· καὶ δι' ἃ τὸν λέγοντα ἡγοῦ χείρω, διὰ ταῦτα Περικλέα ἀξιοῦν φαῦλον νομίζεσθαι; καὶ τοὺς καταψηφισαμένους αἰτιώμενος ἡμᾶς πείθειν συγκαταγνῶναι, ὥσπερ χρηστοῦ τινος πράγματος μεθέξειν μέλλοντας· ἀλλ' οὐχ ὃ μηδ' ἐκείνοις καλῶς εἶχε ποιῆσαι. κἀκεῖνοι μὲν αὐτοὶ τὴν ἑαυτῶν καταδίκην οὐχ ὑπελογίσαντο, ἀλλ' ἐτίμων πάλιν ὡς χρηστὸν καὶ δίκαιον· ἡμεῖς δὲ οὐ μηδὲν ἄλλο κατηγορεῖν ἔχομεν, τοῦτον ἀτιμάσομεν διὰ τὴν καταδίκην, καὶ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν, ἃ μὲν ἥμαρτον, ἰσχυρὸν ποιησόμεθα· ἃ δὲ εὖ φρονοῦντες ἔπραξαν, ἐν οὐδενὸς μέρει θήσομεν· καὶ ταῦτα ὁμολογοῦντες, ὡς ἥμαρτον·

* al. διεψήφισαντο. * al. ἀπ' ἀρχῆς. * al. ἔτι. * τοῦτι φρίττω ... * ἐψηφίσαντο. * ταῦτ' ὑμῖν. * al. εἰ.

ARISTIDES.

Atque heic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pœnis potius quam curribus tuis caperis. Sed non potuit Neſtoris equus parere vulneratus, non illo tantum ſed & reliquis equis hoc caſu turbatis. Quid? quod nec frænum in hoc tumultu facile poterat demere, verum tanquam in æneo vehiculo ſtabat manens, niſi quod commouere ſe poterat. Domi male habebant [pro infeliciter.]

Aurigam excuſſerunt. Quemadmodum excuſſerant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati, vt & factum ſuum cognouerint, & ſententiam mutarint, cúmque denuo ſe regere, & quocunque vellent ducere iuſſerint. Quin ſi & prioribus annis multis gratioſus fuit, & poſt condemnationem rurſum maximus euaſit, nimirum ex vtroque, tam principio quam fine, admirandus exſtitit. Nec enim offenſa res priores obſcurauit, verum honor poſt delatus omnem deleuit calamitatem. Non enim medium tempus vtrique præſtat, verum ſimul vtrumque medio. Nam ſiue priora ſecteris, in honore primum fuit, ſiue poſteriora, in condemnatione non perſeuerabant, ſed rurſus vt potiorem attendebant. Neque vero duo dumtaxat vni opponuntur, verum ne ſingulorum quidem temporum ſpatium eſt vllo modo æquale. Quinimo nec omnes eum iudices condemnaſſe cenſendi ſunt, ſed aliqui etiam Pericli rectè ſuffragati ſunt. Nos igitur meliores atque optimos reddiderat. Quid ad hæc, Græcorum optime, dicemus? vtrum rectè illos hæc in te commiſiſſe, an te illorum eſſe inſaniæ reum? Equidem neutrum dixerim. Veruntamen poſſet aliquis tuis verbis reſpondens, bifariam contra te & Socratem hoc torquere, quaſi rectè quodammodo vobis, quamuis iniuſtiſſime hæc acciderint, quandoquidem tales diſcipulos protuliſtis. Quare ſi aſſeclarum peccata præſidum culpam continet, teipſum & ſodalem potius, aut ſaltem non minus, quam Periclem & quos volebas, accuſaſti. Sin vos eſtis inſontes, eodem quoque illi modo debent eſſe, ſiquidem æqualitatis meminiſti, nec Geometriam ſponte tranſgrederis.

Ergo quem ipſe à crimine abſoluiſſes, eum criminis eiuſdem accuſas? Quid autem abſurdius quam alteri dicenti non credere, ipſum accuſare? propter quæ dicentem peiorem fores habiturus, propter ea Periclem velle improbum videri? Et cum eos, qui illum condemnarunt, improbes, nos ad ſimilem condemnationem hortari, quaſi rei alicuius præclaræ, & non eius, quæ nec illos docuerit, participes futuri ſimus. Illi vero ſuam condemnationem ipſi non excuſarunt, ſed rurſum tanquam probum & iuſtum in oculis tulerunt: nos eum, cui nullum poſſumus aliud crimen imponere, propter condemnationem contemnemus? Et eorundem hominum peccatis nitemur, rectè facta non attendemus? Cum præſertim illorum peccata fateamur,

ARISTIDES.

aut potius accuſemus. Quam id, obſecro, rationis habet ſpeciem? Equidem non intelligo. At Plato cladem pro iniuria ſugillat, cum fortunam decreti loco conſiderans, tum aliorum delicta his imponens. Si verò equis calcitrantibus eos qui condemnati ſunt confert, aliquid ſe contra illos grauius arbitratur dicere. Quod ſi condemnantes cum * Diis duodecim conferre poſſent, à vituperandis reis, credo, abſtinuiſſet. Cæterum ſi viros vtroque modo volet Plato reprehendere, quaſi acutum quiddam arripuerit, quid vetat, quominus aliquis par pari reddens, vtroque rurſum modo ſic diſſoluat? Si eos rectè & iuſtè condemnarunt Athenienſes, non erant ab illis corrupti. nam cum rectè agebant, non eos illi corruperant. Quare ſi merito ſunt condemnati, non heic peiores erunt, ſin eos iniuſtè condemnarunt, iniuriam paſſi ſunt viri, non intulerunt: tales autem adiuuandi ſunt, non accuſandi, aut ſi iuuari nequeunt, ſaltem accuſari non debent. Ego vero elegantioribus hæc relinquo. Ipſe autem quid affirmo? aut quam rationem ſequor? Non poſſunt vtrique ſimul accuſari, & vulgus & viri, niſi alteros manifeſtè calumniari volumus. Etenim ſi rectè ſint condemnati, ipſi quidem fuerint improbi. populus officio ſuo functus eſt. Itaque non debet ob hanc rem quidem culpari, an ergo cum eum cum ferocientibus beſtiis comparamus, rectè nos facere dicemus? Sin peccauit populus, vna cum ipſius peccato virorum probrum diluitur. In hoc enim ipſo Athenienſes deliquiſſe dicimus, quod illos exſilio, pecunia, vel alia re quacunque multarunt. Quid autem hæc affert ratio? nihil eos horum meritos eſſe. Atqui ſi male fecerant, meriti erant: quoniam autem meriti non erant, liquido colligitur, male nihil feciſſe. Iam qui probis maledicunt, & calumnias ingerunt, non vtique probe faciunt. nos igitur pro accuſatione vtrorumque, iuſtam vtrorumque defenſionem proferemus, ac nec populi totius hanc eſſe culpam, nec illos ſicubi offenderũt, peiores haberi debere dicemus. Nec enim vt athletis ſolet, ſic & Poëtis præſtantioribus ſemper defertur victoria, verum & heic Pindaricum illud locum habet, veriſſimè enim cecinit ille: *In circo autem fortuna, non robur, vincit.*

Dij maiores duodecim: quos apud Apuleium Ennius ſic recenſet: Iuno, Veſta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Diſsimile.

Pindarus.

Itaque conſpicatus Eumelum Achilles, cadentem è curru miſertus dixit: *Optimus extremo vir equos agit ordine fortes.* Atqui abſurdum erat hæc ita deinceps coniungere, atque eundem optimum & extremum dicere. Verumtamen ita res, inquit, humanæ ferunt. Hoc enim videntur mihi verba velle, eundem eſſe & optimum & extremum, quod olim Orontem Perſam de digito dixiſſe ferunt, eundem ſitu alio nunc decem millia, nunc vnum duntaxat oſtendere. Quare ad Platonis exemplum mihi certe videtur Eumelus in cæteris ſpectare, cum non victoria tantum priuatus eſt, ſed

Et cubitos atque eſt nares laceratus & ora.

equis optimis & à quib' nũquã fuerat deiectus.

μᾶλλον δὲ κατηγορήσωμεν. καὶ τίνα ταῦτ' ἔχει λόγον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπινοῶ. Πλάτων δὲ τὴν συμφορὰν ὡς ἀδίκημα κατηγόρησε, τὴν μὲν τύχην ἀντὶ γνώμης ἐξετάζων, τὴν δ' ἑτέρων ἁμαρτίαν ὡς ἐκείνων οὖσαν τιθείς. (εἰ δὲ) τοὺς καταψηφιζομένους καὶ τοῖς ἵπποις ἀπεικάζων τοῖς λακτίζουσιν, ἰσχυρόν τι λέγειν καθ' ὧν ἡ ψῆφος οἴεται· τάχ' οὖν ἂν εἰ τοῖς δώδεκα θεοῖς εἶχεν εἰκάσαι τοὺς καταγνόντας, ἀπέσχετ' ἂν τῶν ἁλόντων τὸ μὴ οὐ κακῶς εἰπεῖν. εἰ δὲ ἐπ' ἀμφότερα Πλάτων αἰτιᾶσθαι τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ σοφοῦ τινος εἰλημμένος, τί κωλύει τινὰ τὰς ὁμοίας αὐτὰ ποδιδόντα ἐπ' ἀμφότερα αὖ φιλονείκως ὑπολαμβάνοντα, διαλύειν ὡδὶ τὸν λόγον; ὅτι εἰ καλῶς καὶ τὰ δίκαια αὐτῶν Ἀθηναῖοι κατέγνωσαν, οὐκ ἦσαν ὑπ' αὐτῶν διεφθαρμένοι· τὰ γὰρ δίκαια ἐποίουν. οὐκοῦν οὐδ' ἐκεῖνοι διεφθάρκεσαν. ὥστε εἰ δικαίως ἑάλωσαν, οὐδὲν ταύτῃ γε χείρους ἦσαν. εἰ δὲ ἀδίκως αὐτῶν ἐκεῖνοι κατεψηφίσαντο, ἠδικεῖσθαι τοῖς ἀνδράσι περίεστιν, ἀδικεῖν γε οὐδαμῶς· τοῖς δ' ἀδικηθεῖσι βοηθεῖν, οὐκ ἐγκαλεῖν εἰκός ἐστιν. εἰ δέ τι καὶ μὴ δυνατὸν βοηθεῖν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ δίκαιον ἐγκαλεῖν. ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν τοῖς κομψοτέροις παρίημι. αὐτὸς δὲ τί φημι, καὶ πῶς δέχομαι τὸν λόγον; οὐκ ἔστι δίκαιον ἅμα ἀμφοῖν κατηγορεῖν, καὶ τοῦ δήμου κἀκείνων· ἢ σαφῶς τοὺς ἑτέρους συκοφαντήσομεν. εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐκεῖνοι κατεγνώσθησαν, * ἠδίκουν μὲν (ὡς ἔοικεν) ἐκεῖνοι, τῷ δήμῳ δ' ἃ προσῆκει πέπρακται. ὥστε οὐχὶ δή που ταῦτά γε δίκαιον κατηγορεῖν αὐτοῦ. πῶς οὖν τοῖς ἀγριαίνουσι τῶν ζώων αὐτὸν ἀπεικάζοντες, ὀρθῶς φήσομεν ποιεῖν, εἰ δ' ἥμαρτεν ὁ δῆμος· ἅμα τε ἐκείνῳ ἡμάρτηται, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὸ ὄνειδος λέλυται· αὐτὸ γὰρ τοῦτο φαμὲν δήπουθεν ἁμαρτεῖν Ἀθηναίους, τιμήσαντας ἐκείνοις φυγῆς ἢ χρημάτων· ἢ ὅτου δήποτε ἐτίμησαν ἑκάστῳ. οὗτος δὲ ὁ λόγος τί λέγει; μηδενὸς τούτων ἐκείνους ἀξίους εἶναι. καὶ μὴν εἴ γε ἠδίκουν, ἄξιοι τούτων ἦσαν· ὅτε δὲ οὐ τούτων ἄξιοι, σαφῶς οὐκ ἠδίκουν. τοὺς δ' οὐκ ἀδικοῦντας κακῶς λέγειν, καὶ συκοφαντεῖν, οὐχὶ δίκαια ποιεῖν ἐστι. ἡμεῖς τοίνυν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν ἀμφοτέρων, ὑπὲρ ἀμφοτέρων τὰ πρέποντα ἀπολογούμεθα· οὔτε τοῦ δήμου τὴν αἰτίαν παντὸς εἶναι φάσκοντες, οὔτε ἐκείνους προσήκειν, εἰ ὅτι προσέπταισαν χείρους νομίζεσθαι. καὶ οὐκ ἐπὶ μὲν τῶν ἀθλητῶν οὕτω συμβαίνει, τὰ δὲ τῆς μουσικῆς ἐστηκυῖαν ἔχει τὴν νίκην τοῖς κρείττοσιν· ἀλλὰ κἀνταῦθα τὸ τοῦ Πινδάρου κρατεῖ. πάνυ γὰρ μετ' ἀληθείας τοῦτ' ἐκεῖνος ὕμνησεν· Ἐν ἔργμασι νικᾷ τύχα, οὐ σθένος. ὥστε ἰδὼν τὸν Εὔμηλον Ἀχιλλεὺς τοῦ ἅρματος ἐκπεσόντα, ᾤκτειρέ τε καὶ λέγει·

λοῖσθος ἀνὴρ ὤριστος ἐλαύνει μώνυχας ἵππους.

ἆρ' οὖν οὐ παράδοξον, ἑξῆς οὑτωσὶ θεῖναι παράλληλα, καὶ τὸν αὐτὸν λοῖσθόν τε καὶ ἄριστον προσειπεῖν· ἀλλ' ὅμως τοιαῦτά φησι τὰ ἀνθρώπεια· τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ τῶν ῥημάτων τὸ βούλημα εἶναι. ὁ αὐτὸς (ἀνὴρ) ἄριστός τε καὶ ἔσχατος· * ὅπερ περὶ τοῦ δακτύλου φασί ποτ' εἰπεῖν * Ορόντην τὸν πέρσην, ὡς (ὁ) αὐτὸς ὤν, τῇ θέσει ποτὲ μὲν τὰ μυρία σημαίνει, ποτὲ δὲ οὐ πλέον ἢ ἕν. ὡς ἐμοὶ μὲν ἄντικρυς εἰς τὸ Πλάτωνος παράδειγμα ὁ Εὔμηλος τείνειν δοκεῖ, κατά τε ἄλλα, καὶ οὐχ ὅσον τῆς νίκης ἐστερήθη· ἀλλὰ καὶ ἀγκῶνάς τε περιεδρύφθη, στόμα τε, ῥῖνάς τε ὑπὸ τῶν ἵππων τῶν ἀρίστων· καὶ ὑφ' ὧν οὐδὲ πώποτε ἐσφάλη.

(Ορόντης

(Ὀρόντης ὁ πέρσης ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς· καὶ ὁ δάκτυλος, ἔφη, ποτὲ μὲν ἕν, ποτὲ δὲ μυρία σημαίνει.) εἰ* χρήμασιν, εἰ δόξαν ἔχεις ἐν τῇ πόλει, μηδενὶ τούτων ἐπαρθῇς· μηδὲ μεῖζον φρονήσῃς τῆς ἐξουσίας· εἰ πάντων κρατήσῃς, ἡττήσῃ τῆς τύχης· ταῦτ' ἐστὶν ὁ ἀγὼν οὗτος, ταῦτ' Ὅμηρος λέγει. οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀσφαλές, οὐδ' ὁμαλόν, οὐδ' αὔταρκες· ἀλλ' ἡττήσεται μὲν ὁ ἰσχυρὸς τοῦ ἀσθενοῦς, ὅταν ὁ καιρὸς ᾖ τούτου· ἁλώσεται δὲ Βαβυλὼν αὐτοῖς τείχεσι· πάλιν δὲ τοὺς πέρσας πορθήσουσιν ἕτεροι· πάντα ταῦτα ἐναλλὰξ περιέρχεται. εἰ δὲ ἔσωζον μὲν οἱ κυβερνῆται πάντες ἅπαντας τοὺς ἐμπλέοντας. ἔσωζον δ' οἱ ἰατροὶ πάντες ἅπαντας τοὺς κάμνοντας· ἐνίκων δὲ οἱ κρείττονες. ἐνίκων δὲ οἱ μείζονες· τὸ δ' ἀεὶ τούτοις πᾶσι προσῆν· μηδεὶς δ' ἐσφάλετο τῶν ἀρξαμένων κατορθοῦν· εὐχὴ δὲ καὶ δύναμις* μηδενὶ διέφερεν: ἀθάνατα ἦν ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· καὶ οὐδὲν ἂν ἴσως εὐχῆς προσέδει· οὐδ' ἂν κατέκλυζεν ἡμᾶς τῶν πίθων ἅτερος, ὥσπερ νῦν· μὴ τοίνυν θαυμάσῃς, εἰ Περικλῆς ἔχων ἐπιστήμην καὶ τέχνην τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς τύχης ἡττᾶτο· μηδ' ἀμνημόνει τῶν καιρῶν, οὓς αὐτὸς φῄς οὐκ ὀλίγον δύνασθαι, οἷς οὐ βελτίστοις ἐκεῖνος τότε χρησάμενος φαίνεται. πολλὰ καὶ παράδοξα κατ' ἀνθρώπους καὶ γέγονε καὶ γενήσεται· ὧν ἐστι καὶ τὰ τούτοις τοῖς ἀνδράσι συμβάντα. τίς δ' οὐκ ἂν φαίη; ἀλλ' οὔπω ταῦτά ἐστιν ἔλεγχος κατ' αὐτῶν, ὡς οὔτε ἠπίσταντο χρηστὸν οὐδέν, οὔτε ἐδύναντο βελτίους ποιεῖν· ἀλλ' ἐξῆν αὐτοῖς τήν γε τέχνην δήπουθεν ἔχειν, καὶ τὸ χρηστοὺς εἶναι, εἰ καὶ τῶν μειζόνων ἐπικουριῶν ἔν γε τῷ τότε ἐστέρηντο. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην, ὅστις βούλεται δέξασθαι τὸ ἐρώτημα ὑπὲρ Πλάτωνος; αὐτὸς δὲ δὴ τί μαθὼν ἡμῖν ὁ Πλάτων οὐκ ἐπολιτεύσατο; ἆρ' ἄλλο τι φήσειεν ἄν; ὅστις οὖν ἢ τὸ αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ καὶ Σωκράτης, λέγων ἐκείνῳ φαίνεται; τί μὴν ἕτερον; εἶθ' ἃ* μὴ φοβηθεὶς πάθῃς, οὐκ ἐδημηγόρεις· ταῦτ' εἴ τις ἐκείνων πέπονθεν, ὡς οὐ τὰ βέλτιστα συνεβούλευεν, ἰσχυρίζῃ. καὶ μὴν εἰ μὲν οὐδεὶς ἐπῆν κίνδυνος, τοῦ χάριν οὐδὲν ὤνησας (καὶ) τὴν πατρίδα; εἰ δ' ἕτοιμον ἦν ἀπολωλέναι, τί θαυμάζεις, εἴ τις ἐκείνων ἐχρήσατο συμφορᾷ; καὶ τῷ τὰ βέλτιστα λέγειν τιθεὶς αὐτὸς ἕπεσθαι τὸ κινδυνεύειν, ἐκείνους ἐξ ὧν ἠτύχησαν ἀποστερεῖς τοῦ λέγειν τὰ βέλτιστα. οὐκοῦν ὅτε ἐκεῖνοι φαίνονται μηδὲν τῶν μελλόντων αὐτοῖς ἔσεσθαι δυσχερῶν ὑπολογισάμενοι πρὸς τὸ δίκαιον, ἀλλ' ἀφειδῶς καὶ ἁπλῶς δόντες αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινῇ βελτίστου· τῷ Σωκράτους κέχρηνται λόγῳ. ὥστε ἢ δεικτέον ἐξ ἴσης τούτων ἐγκλήματα οὔτε ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἦν ἔργα, ἃ προείλοντο, καὶ οἷς ἐνεχείρησαν· ἢ συγχωρητέον χρηστοὺς εἶναι τοὺς ἄνδρας, εἰ καὶ ὅ, ποιοῦν ἀπήντησε. καὶ τοσούτῳ μᾶλλον καὶ μειζόνως, ὅσῳ τὴν δυσκολίαν τοῦ πράγματος οὐκ ἔδεισαν· φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε (Σωκράτους) λόγῳ εἶεν. ἔπειτα τοσούτου ἐδέησε τῆς ὑπαρχούσης δόξης ἐκείνοις ἀφελεῖν ἐπιχειρεῖν, ἵνα δὴ μείζων αὐτὸς φανείη· ὥστε τὴν αὐτοῦ πολιτείαν εἰς τὴν ἐκείνων ἀνενήνοχεν· ἔπειθ' ὅτι οὐδὲ τὰ τῶν ἀντιπάλων παραπλήσια, ἀλλὰ πρὸς ἄνδρας ὀξεῖς καὶ δεινοὺς ἦν τὸν Δημοσθένην παρατάττεσθαι, καὶ συγκεκροτημένους, καὶ τοῖς ἀθηναίοις ὁμόρους καὶ προσοικοῦντας, καὶ ἅμα τῷ κηρυκείῳ καὶ τῷ σιδήρῳ χρωμένους, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων ἐξ ἀφανοῦς ἀφαιρουμένους.

* al. [illegible]

* φοβηθεὶς μή.

[Orontes Perſa excidens imperio, digitus, inquit, nunc vnum, nunc millia oſtendit.] Quocirca ſiue amicis, ſiue opibus vales, ſiue gloriam inter ciues es conſecutus, noli te extollere, nec plus tibi quam liceat, tribuere. Vt omnia ſibi ſuppetant, à fortuna vinceris. Hæc ſibi vult certamem iſtud: hæc Homerus dicit. Nihil eſt in rebus humanis ſecurum, nihil æquabile, nihil ſibi ſufficiens: verum, cum tempus feret, fortem vincet imbecillior, Babylon vna cum mœnibus capietur, Perſas rurſum populabuntur alij. Hæc enim omnia in orbem feruntur. Quod ſi gubernatores omnes cunctos vectores ſaluos præſtarent, ac medici omnes cunctos ſanarent ægrotos, & maiores ac potiores vincerent, atque hi omnes ſemper florerent, nec quiſquam eorum qui rectè cæpiſſet agere, erraret, neque votum à facultate quidquam differret, immortales forent res omnes humanæ, nec precibus fortaſſis opus eſſet, neque nos, vt nunc, dolium alterum perfudiſſet. Ne mireris igitur, ſi Pericles, cum ſcientiam & artem habebat, à Deo & fortuna vincebatur, neque temporum obliuiſcere, quibus ipſe non parum tribuis, & ille non optimis, vt apparet, tunc vſus fuit. Multa inter homines facta ſunt, & fient miranda, inter quæ ſunt etiam quæ his viris contigerunt, vt nemo negat. Verum ea nondum conuincunt, illos nec boni quidquam ſciuiſſe, nec meliorem quemquam reddere potuiſſe, ſiquidem poterant & artem tenere & probi eſſe, quamquam eo quidem tempore maioribus carebant adiumentis. Libenter autem quæſierim ſi quis pro Platone velit reſpondere, cum ipſe Plato Remp. non adminiſtrarit, numquid cauſæ dicet quiſquam, præter id, quod apud ipſum dicit Socrates? Quid enim aliud? Ergo ſi in ea quorum tu metu publica non curabas, illorum aliquis incidit, eum non optima quæque ſuaſiſſe contendis? Atqui ſi nihil erat periculi, cur patriam nulla in re iuuiſti? Sin erat paratus interitus, cur miraris illorum quemquam in cladem incidiſſe, & cum optima conſilia ipſe cum periculis coniungas, illos, poſtquam offenderunt, optimi fuiſſe conſilij negas.

Rerum omnium Vicißitudo.

Cum igitur illi nullam ſecuturam cladem iuſtitiæ prætexuerunt, verum largiter ac ſimpliciter communi bono impenderunt, Socratis ſermoni obtemperarunt. Itaque vel eos nec iuſtis nec bonis rebus oſtende ſtuduiſſe, vel probos fuiſſe concede, quidquid conſecutum ſit, atque eo magis, quo minus rei difficultatem reformidarunt. *Eſſent enim ſecundum rationem tuam temerarij.* Deinde tantum abfuit, vt illorum gloriam diminuere cogerentur, quo maior ipſe videretur, vt ſuam adminiſtrationem ad illos retulerit. Deinde nec hoſtes erant ijdem, verum contra acres & accinctos viros Demoſthenem opponere, eóſque Athenienſibus vicinos & finitimos, & caduceo pariter ac ferro vtentes, & pleraque furtim auferentes.

Plat. in Apologia.

ARISTIDES. SCHOLION.

Philippus proditione multa valuit, velut bonum aduentitium adducens, & de Pericle eos monuit & aliis.

Sed quod volebam dicere, vter erit humanior, & in dicendo dexterior hoc loco cenſendus, is qui nulla cogente neceſſitate male de viris loqui ſtuduit, an qui nec alterius ſtimulis eſt excitatus, neque vt ſeipſum laudaret, alios vituperare voluit? Mane obſecro, poteſt ne quiſquam ſibi ipſe magis contrarius deprehendi? qui tum quos adulatores eſſe contenderat, negat adulatoria vſos fuiſſe, tum ea de quibus eos abſoluerat, reprehendit. Itaque quibus eos argumentis conabatur conuincere, iiſdem coactus eſt abſoluere: Quibus autem abſoluit quos adulationis inſimularat, iis Rhetoricam vult adulationẽ eſſe cõuincere. Quinimò, vt ad firmiſſima veniamus, ſi eos adulatores quodãmodo per crimina fuerat effecturus, atque ita ſermonem abſoluturus, quamuis etiam ficta protuliſſet crimina, aliquid tamen dixiſſe viſus fuiſſet: cùm autem omnibus quæcũque putaret contra eos dici poſſe prolatis, poſtea velut iudex, qui alterum audiuit loquentẽ, eos abſoluit, quis eſt vſus verborum, aut quomodo omnia ſint pariter & fruſtra dicta?

Heic autem quid ait? *Etenim præfectus vrbis nunquam quiſquam iniuſtè pereat per eam Remp. cui præfectus eſt.* Quomodo, per deos immortales, hæc eiuſdem dicamus eſſe ſententiæ, aut eadem ſpectare, vt ſimul & quia iuſtitiam tueatur, neceſſe habeat per eam Remp. cui præfectus eſt, perire. & ſi pereat, nunqam id iniuſtè ab ea cui præeſt Rep. patiatur. Quæ eſt in his verbis ſimilitudo? quæ conſenſio?

Verum & illud conſidero, ſi Rhetorica ſit adulatio, omnes hanc adulationem exercuiſſe, quandoquidem oratores erant. Cur igitur hos abſoluit, vel quandam dixit eſſe veram Rhetoricam? Sin bona res eſt, & expetenda Rhetorica, nimirum hi optimarum rerum curam geſſerunt. Cur igitur vel hos optime dixiſſe negat, vel Rhetoricam vocat adulationem? Quod ſi duplex eſt Rhetoricæ genus, quorum alterum ſit adulatio, turpiſque concio, alterum iuſtitiæ cura, alterutrum in his manifeſtè cerni oportet. Cur igitur aufers vtrumque? Sin vtrumque rectè aufers, tertia quædam præter vtramque erit Rhetoricæ ſpecies. Itaque non iam duplex erit Rhetorica, neque tamen Plato quæ eſſet tertia oſtendit.

Rhetorica duplex Platonis.

Quod ſi ad gratiam ſunt & voluptatem omnino conficta, & ex adulatoribus vnum ſe facit, dùm iucunda pro veris refert, nulla præſertim neceſſitate impulſus, ſin iuſtè ſunt & verè dicta, quæ requiritur maior criminum ſolutio, aut quis commodior ipſo Platone teſtis, qui heic quidem eos continuo abſoluat, alibi vero prorſus laudet etiam, & Steſichori Palinodiam imitetur. At qui eum neget eſſe Græcorum optimum, is quidem peſſimus ſit & Græcorum & Barbarorum.

[διὰ γὰρ τῆς προδοσίας τὰ πολλὰ Φίλιππος ἴσχυεν· ὥσπερ ἐπεισόδιον χρυσὸν ἐπεισήγαγε, καὶ τοῦ τε Περικλέους αὐτοὺς ὑπεμίμνησκε, καὶ ἄλλων.] σχόλιον.

πότερος καὶ τὴν ὅλην γνώμην φιλανθρωπότερος, καὶ περὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους δεξιώτερος, καὶ τοῦτο τὸ μέρος; πότερός τις, αὐτοῦ μηδεμιᾶς ἀνάγκης ὑπαρχούσης, κακῶς λέγειν εἵλετο τοὺς ἄνδρας, ἢ ὅσις, οὔτε μὲν τοῦ παροξύνοντος, οὐ προήχθη· οὐδ' ἠξίωσεν ἑαυτὸν σεμνύνειν, ἐν οἷς ἑτέρους ἔμελλε κακῶς ἐρεῖν; ἔχε δὴ πρὸς θεῶν, πῶς ἄν τις μᾶλλον ἁλοίη τἀναντία λέγων αὐτὸς ἑαυτῷ· ὅς τις λέγων μὲν ὡς ἦσαν κόλακες, καὶ τοῦτ' ἀγωνιζόμενος· εἶτ' αὐτοὺς αὖ φησιν, ὡς οὐκ ἐχρῶντο τῇ κολακικῇ; πάλιν δὲ * ὧν ἀφῆκεν αὐτοὺς, ταῦτα κατηγορεῖ· καὶ δι' * ὧν μὲν ἐλέγχειν προυθυμεῖτο, διὰ τούτων * ἀφεῖναι ἠναγκάσθη. δι' ὧν (τοῦ ἐκπεσεῖν) δ' ἀφῆκεν, ὃς ᾐτιάσατο τῆς κολακείας, διὰ τούτων ῥητορικὴν ὡς κολακείαν * ἐλέγξειν ἀξιοῖ. καὶ μὴν, εἰ μὲν ἔμελλε (τοῦτο γάρ ἐστιν ἤδη τὸ ἰσχυρότατον) κόλακας τρόπον τινὰ αὐτοὺς ἐκ τῶν αἰτιῶν δόξειν ἀποφαίνειν· κἀνταῦθα στήσεσθαι τοῦ λόγου τάχ' ἂν, εἰ καὶ μὴ τὰ ὄντα (μὴ ὄντα) κατηγόρησεν. ἀλλ' οὐκ ἐδόκει γ' ἄν τι περιέργου τῶν λόγων εἶναι. ὅτε δὲ εἰπὼν ἅπανθ', ὅσα ἔχειν ἡγεῖτο κατ' αὐτῶν· εἶτα ὥσπερ δικαστὴς ἑτέρου λέγοντος ἀκηκοὼς, ἀφῆκε τῆς αἰτίας αὐτούς· τίς ἔστιν ἡ χρεία τῶν λόγων; ἢ πῶς οὐχ ἅμα τε ψευδῆ, καὶ μάτην ἅπαντα εἴρηται; φέρε δὴ τί αὖ φησιν ἐνταῦθα: προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ. ταῦτ' ὦ πρὸς Διὸς, πῶς τις εἶναι φῇ τῆς αὐτῆς γνώμης ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ τελευτᾶν; ἅμα μὲν τὸν τῷ δικαίῳ βοηθοῦντα ἀναγκαίως ἔχειν ἀπολέσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ· ἅμα δ' ἂν ἀπόληται· οὐκ ἄν ποτε τοῦτ' ἀδίκως παθεῖν (ὑπὸ τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ.) ποῦ ταῦτ' ἐστὶν ἐοικότα, ἢ πῶς εἰς ταυτὸν * λήγει; σκοπῶ δὲ κἀκεῖνο, ὡς εἰ μὲν ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ κολακεία, καθάπαξ δεῖ τῇ κολακείᾳ κεχρημένους αὐτοὺς φαίνεσθαι· ἐπειδή γε ἦσαν ῥήτορες. ὥστε πῶς ἢ ἐκείνους ἀπολύει τῆς αἰτίας, ἢ ῥητορικὴν προσείρηκέ * τινα ἀληθινήν; εἰ δ' αὖ χρηστὸν, ἢ σπουδαῖον, ἡ ῥητορική· δεῖ τοῦ βελτίστου δοκεῖν μέλλειν αὐτοῖς· ὥστε πῶς ἢ ἐκείνους μὴ πρὸς τὸ βέλτιστον λέγειν αἰτιᾶται, ἢ τὴν ῥητορικὴν κολακείαν καλεῖ; εἰ δ' αὖ διπλοῦν τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐστι, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ κολακεία τε καὶ αἰσχρὰ δημηγορία, τὸ δ' ἕτερον προστασία τοῦ δικαίου· ἀναγκαῖον ἐκείνοις τοῦ γ' ἑτέρου μετεῖναι σαφῶς γε [illegible] εὔμηλον Α. [illegible] τερον ἀποστερεῖς αὐτούς [illegible] ἀποστερεῖς ἀμφοτέρων. [illegible] γὰρ ἀμφοτέρας ταύτας ῥητορ[illegible] [illegible] ὅτι διπλοῦν ἔτι τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ τῆς ῥητορικῆς· οὐδὲ ἔδειξε δήπου Πλάτων, ἢ τίς ἐστιν ἡ τρίτη. εἰ μὲν γὰρ ἄλλως ταῦτ' ἐστὶ λόγου χάρις τε καὶ ἡδονὴ, τί τῆς ῥητορικῆς ταῦτα κατηγορεῖ; καὶ τί τῶν κολάκων εἷς γίνεται, λέγων τὰ ἡδίω πρὸ * τῶν ὄντων, καὶ ταῦτα μηδεμιᾶς ἀνάγκης ἐπειγούσης; εἰ δὲ ἐφ' ἅπασι δικαίοις καὶ μετὰ τῆς ἀληθείας εἴρηται, τίνι χρὴ μείζονι λῦσαι τὰ τῆς βλασφημίας; ἢ τίνα κάλλιω ποιήσασθαι μάρτυρα αὐτοῦ Πλάτωνος; ὅταν ἐνταῦθα μὲν καὶ παραχρῆμα ἀφιεὶς φαίνηται τῆς αἰτίας αὐτούς, ἑτέρωθι δὲ καὶ καθάπαξ ἐγκωμιάζων, καὶ τὸν Στησίχορον μιμούμενος τῇ παλινῳδίᾳ. ἀλλὰ γὰρ ὡς μὲν οὐκ ἄριστος τῶν ἑλλήνων Πλάτων, κάκιστος (δ') ἂν εἴη καὶ ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὅστις οὐκ ἐθέλει λέγειν.

Margin notes: * Schol. κολακεία * Schol. πεσεῖν κόλακας. * Schol. κόλακας * ἐλέγχ * al. λέγει

ἔοικε δέ τι καὶ τῆς φύσεως ἀπολαύειν, ὥσπερ οἱ βασιλεῖς τῆς ἐξουσίας· οἷον καὶ περὶ αὐτὴν τὴν λέξιν ἐστὶν οὗ φαίνεται ποιῶν, ἀδείᾳ λόγων πλείονι χρώμενος, καὶ περί γε αὐτὰς ὑποθέσεις.

σχόλιον. [Ὅτι προσωποποιεῖ, καὶ ὅτι τοὺς ἀποβεβιωκότας ὡς ἔτι παρόντας εἰσάγει τοῖς ἐπαΐουσι διαλεγομένους.]

Οὐδέ γε Εὐριπίδου φήσομεν τὸ ἰαμβεῖον εἶναι, τό·

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

οὐδ᾽ εἴ τις οὕτω τῶν σοφῶν εἴρηκεν. ἔστι γὰρ ἐξ Αἴαντος Σοφοκλέους, Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ. ἀλλ᾽ ἔστι ταῦτα ἀπὸ τῆς τῶν διαλόγων ἐξουσίας καὶ συνηθείας ὡρμημένα. περὶ γὰρ ἅπαντας αὐτοὺς εἶναι ἐπιεικῶς πλάσματα, καὶ πλέκειν ἐξεῖναι, δι᾽ ὧν ἄν τις βούληται, ἔνεστί τι κἀν τοῖς λόγοις αὐτοῖς οὐ σφόδρα τηροῦν τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἅμα μοι δοκεῖν ἐφέλκεταί τι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ οὐ παντάπασιν ἀκριβολογεῖται. ἀλλ᾽, ὥσπερ ἔφην, συγχωρεῖ τῇ φύσει. ἔπειτα ταῦθ᾽ ἡμεῖς ἁπλῶς οὕτω παραδεξόμεθα· οὐκ ἄρα εἰδέναι τὰ ἐκείνου δόξομεν.

σχόλιον. [τὸ ἀμέλει Ἀριστείδης πολλάκις ὡς παρέλκον λαμβάνει.]

Οὔ τι φιλαθηναϊόν γέ ἐστι, τὴν ἀκαδημίαν μόνην θαυμάζειν τῆς ἀττικῆς, τὴν δ᾽ ἄλλην ἅπασαν ὥσπερ ἐχθρὰν κρίνειν καὶ πολεμίαν. οὐδὲ γὰρ καταγελάστους ἀποφήναντα τοὺς ἄλλους ἅπαντας, οὕτω καί ποτε χρὴ Πλάτωνα * θαυμάζειν ἀναμεῖναι. τοῦτο γὰρ οὐ Πλάτωνος ἂν εἴη τιμή, ἀλλ᾽ ἀτιμία τῶν ἄλλων μᾶλλον· σχεδὸν δ᾽ ἔτι καὶ αὐτοῦ Πλάτωνος. τὸ γὰρ ἡγεῖσθαι, χρηστοῦ τινος ἄλλου κριθέντος, μὴ εἶναι τούτῳ πλείονος ἀξίῳ δόξαι, πῶς οὐ τοιοῦτόν ἐστιν· * οὐ δεῖ τὴν πρὸς τοὺς ἑτέρους ἀπέχθειαν νομίζειν ἀφορμὴν τῆς πρὸς τοὺς ἑτέρους πίστεως εἶναι. εἰ γὰρ τὸν Πλάτωνα κακόν τι λέγειν ἀφέμενοι, τοῖς ἀνδράσι τὰ πρέποντα ἀποδώσομεν, οὐκ ἀδικοῦμεν, οἶμαι· ταῦτα γὰρ καὶ πολιτικά, καὶ ἀνθρώπινα, καὶ θεοῖς ἀρέσκοντα ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἀλλ᾽ εἴ τοι γε φαῦλόν γε ἡ τραγῳδία, καὶ φαύλων ἀνθρώπων· πῶς σε φῶμεν τραγῳδίαν ποιεῖν; οὐ γὰρ τό γε ὅλως αἰσχρὸν οὐδαμῶς ἔνι δή που ποιῆσαι καλῶς. καὶ λέγεις μὲν ὡς οὐ χρὴ μιμεῖσθαι τοὺς φαύλους, οὐδ᾽ ἀφομοιοῦν τοῖς χείροσιν· αὐτὸς δ᾽ οὐ πάνυ χρῇ τούτῳ διὰ τέλους· ἀλλὰ μιμῇ σοφιστάς, μιμῇ συκοφάντας, μιμῇ [ἀναίσχυντον πάνυ τοῦτόν φασιν] Θρασύμαχον, τὸν οὐδεπώποτε ἐρυθριάσαντα * θυρωροὺς μυρίους, παιδία. ἀλλ᾽ οἶμαι τὸ τῆς φύσεως ἑλληνικόν, καὶ εὔκολον, καὶ εὔχαρι, καὶ ποικίλον, καὶ θεῖον, ἐφ᾽ ἅπαντα ταῦτα ἄγον σε, ποιεῖ μαρτυρεῖν ὅτι καὶ τούτων ἑκάστου χρῆσίς ἐστι, καιρὸν ἔχουσα καὶ χάριν ἐμμελῆ. εἶτα λέγεις, ὅτι πάντες οὗτοι, τῆς πρὸς ἡδονὴν ἐξήρτηνται· πότερ᾽ οὖν σε φῶμεν, ἔλαττον τοῦ δέοντος λέγειν, ἢ πλέον; ὅτι μὲν γὰρ καὶ τῆς πρὸς ἡδονὴν φροντίζουσιν οἱ ποιηταί, ὁμολογεῖται· ὧδ᾽ ὅσον * προσθεῖναι προσῆκεν, τοῦτ᾽ ἀφελών, ἔλαττον παρὰ τὸ εἰρηκάς. ὅτι δ᾽ αὐτοῖς κολακείαν ἐπενεγκεῖν, ἐκ τούτου πῶς οὐκ ἔξω τοῦ δέοντος εἰρηκάς; ἢ πῶς οὐ ταύτῃ πλέον αὖ τοῦ δέοντός ἐστιν ἔχων ὁ λόγος; ἐξῆν γάρ, ὦ γενναῖε, καὶ τοὺς νέους δικαίους εἶναι προτρέπειν, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις τὰ πρέποντα ἀποδοῦναι. καὶ γὰρ εἰ μηδὲν εἴχομεν ἐπαινεῖν αὐτούς, ἀλλ᾽ ἐξῆν γε δήπου σιωπῇ παρελθεῖν· καὶ οὐκ ἔμελλες ὀφλήσειν

* θαυμάζεις. * μηδὲ. * Schol. τὸ θρασὺς περὶ ταῖς θύραις ἱσταμένους ἀσφαλεῖς φύλακας. * Schol. ἐχρῆν προστίθεσθαι ὡς τὸ βέλτιστον εἰρήκει.

ARISTIDES.

Verumtamen nonnihil etiam ingenio vtitur, quemadmodum poteſtate reges, ſicut & in ipſa dictione facit aliquando, dum libertatem vſurpat loquendi, atque etiam in argumentis ipſis:

SCHOLION. *Fingit hic & inducit mortuos, quaſi præſentes ac differentes.*

Nec Euripidis Iambicum illud eſſe dicemus:

Euripides. *Sapientium commercio princeps ſapit.*

quamuis id ſapientum quidam dixerit, cum ſit ex Aiace Sophoclis: qui Locrus inſcribitur, ſumptum. Sed hæc licentiæ dialogorum & conſuetudini tribuuntur. Etenim cum ſint omnes figmenta, & quocunque quis velit modo poſſit nectere, fit vt nec ipſa verba ſint admodum veritati conſona. Simul & libertatem videtur atque magnificentiam nonnihil ſectari, nec ad exactam rationem referre cuncta; verum, quod iam dixi, ingenio concedit. Et hæc nos ita temere recipiemus? non igitur eum cognoſcere videbimur.

SCHOLION. *ἀμέλει ſæpe ponit Ariſtides quaſi redundans.*

Nemo certe, qui ſolam admiretur Academiam reliquam Atticam hoſtilem & inimicam habeat, Athenienſes amare dicatur: neque cum reliquos omnes ridendos propoſuerimus, tum fore ſperandum eſt, vt Platonem quiſquam admiretur. Id enim non in honorem Platonis, ſed aliorum potius omnium ignominiam, atque adeo Platonis ipſius cederet. Nam cum putamus eum non poſſe: ſi quis alius probus habeatur, pluris fieri, tale quiddam efficimus. Neque conuenit contractum cum aliis odium, fidei apud alios occaſionem fore credere. Nam ſi Platoni non malafaciendo debitam viris laudem tribuimus, nemini credo facimus iniuriam. Hæc enim politica ſunt, humana, ac Diis ab omni æuo placita. Verum ſi res eſt improba tragœdia, atque improborum hominum ſcriptum, quis te dicat eſſe tragicum? Quod enim prorſus eſt turpe, id nullo modo poteſt honeſtum fieri. Deinde negas quemquam debere improbos imitari, vel ad exemplum deterius ſe componere; nec ipſe hoc vbiq; præſtas, verum imitaris Sophiſtas, ſycophantas, Thraſymachum, quem plane impudentem fuiſſe aiunt, quia nunquam erubuit, [a] ianitores, pueros, cunctos homines. Sed vt arbitror Græcum illum, facile, gratioſum, varium, ac diuinum, quod adhæc omnia te ducit, ingenium, fateri te cogit, horum quoque ſingula ſuum habere vſum cum tempore & gratia coniunctum. Atque hos omnes [b] voluptati ſtudere affirmas. Vtrum te igitur minus, an plus, quam deceat, ponere dicemus? Etenim voluptati quoque poëtas ſtudere creditur. Quapropter cum id, quod [c] adiiciendum erat, aufers, minus, quam decet, dicis. Cum autem ex eo adulationem illis imponebat, plus profecto quam requirebatur tua continebat oratio. Poteras enim, vir præclare, ſimul & iuuenes ad iuſtitiam confortari, & ſenioribus ſuum tribuere. Etenim vt laudari non potuiſſent, ſilentio tamen poterant præteriri, neque fueras ob eam rem [d] rationum non relatarum accu-

SCHOLION

a *Audaces ad oſtia ponimus, vt fideles cuſtodes.*

b *Rhetores an voluptati ſtudeant.*

c *Oportebat enim adiicere ſectantibus.*

d *Nomen cauſa.*

ARISTIDES.

ſandus. Sed non hoc aliquem ad indignationem commoueat maximè, quod Plato Græcorum facile princeps, & qui merito plurimum ſibi tribuat, magnitudine quadam & ingenij libertate quoſdam accuſare voluit; ſed & quod nonnulli nullius pretij homines, hac occaſione ſumpta, rem in conſuetudinem trahunt, atque etiam de Demoſthene, quem ego [a] Mercurij cuiuſdam eloquentis loco in terras arbitror deſcendiſſe, nihil non audent effutire. Quis vero viros hos ferat, qui ſæpius ſolœciſmum committunt quam loquuntur, alios contemnunt, quantum erant ipſi contemnendi, in cæteros anquirunt, in ſe nunquam; virtutem extollunt, non exercent; vagi obambulant; *Vita ſimulacra carentum*, Heſiodi fuci, Archilochi ſimiæ, duabus formis pro tribus vaccæ tragicæ præditi. Qui cum ſe Ioui negent cedere, pecunia tantopere vincuntur, & aliis conuitiantur, non quod res ipſas condemnarint, ſed quia cum paria facere non poſſint, inuident. Quod ſi quis ipſis de continentia diſputantibus oppoſitus [b] placentas oſtendat & monilia, linguam demittunt, vt enſem [c] Menelaus. Nam ſi Helenam videant ipſam, Helenam autem! ſi vel ancillam qualem finxit, Menander Phrygiam, Sophoclis Satyros reuera pro ludicro curant haberi. Qui priuationem [d] vocant communionem: inuidiam autem philoſophiam, & inopiam pecuniæ contemptum. Cum autem humanitatem profiteantur, neminem iuuerunt vnquam, & qui voluit ipſis vti, eos infeſtant. Et alios quidem vix occurrentes aſpiciunt, diuitum autem gratia ad fines regionis occurrunt, quemadmodum Phryges propter oleas. Etenim hi ſunt, qui impudentiam & offenſam putant eſſe libertatem, humanitatem in accipiendo ponunt. Quidquod ad eam ſapientiam peruenerunt, vt pecuniam non exigant, quod autem pecuniam valet, accipere norint, in ſententia perſeuerent, ſin turgidior ſit effectus ſacculus Gorgonem ceperit Perſeus. Non alieni ab impiorum Palæſtinorum moribus. Nam & illi hoc habent impietatis ſignum, quod Deos eſſe non putent, atque hi à Græcis, atque adeo bonis omnibus quodammodo diſſentiunt, in reliquis quidem rebus vmbra ſua magis muti: Cum autem aliquis criminandus & calumniandus eſt, vix æri Dodonæo, verum culicibus potius in tenebris perſtrepentibus conferendi, ad rem maximè neceſſariam peragendam maxime inutiles, ad ædes perforandas, & perturbandos atque inter ſe committendos domeſticos, omnémque adminiſtrationem ſibi arrogandam, omnium aptiſſimi. Sed in latibula ſubmerſi, miranda quædam comminiſcuntur, ad vmbram neſcio quam verba eructantes, inquit Sophocles, Anthericum metentes, funiculum in arena nectentes, telam neſcio quam retexentes. Quantum enim in ſapientia proficiunt, tantumdem [e] amittunt, magnopere ſibi placentes, cum Rhetoricæ maledixerint,

a Mercurius alter prouerbij ſpecie ſup. Photius Demoſthenis laus. Philoſophi Vitioſi.

Hom. Iliad. ψ.

b Vtrumq. ſpecies placentæ. c apud Eurip. Andromach.

d hoc reprehendendo Platonem dicit.

Iudæi notantur ab ethnico Ariſtide.

In Aiace.

e Per malam ipſorum ſententiam.

*ἀλογίου. ἀλλὰ γὰρ οὐχ *ὅτι Πλάτων ὁ τῶν ἑλλήνων τοσοῦτον ὑπερφέρων, καὶ δικαίως μέγιστον ἐφ' ἑαυτῷ φρονῶν, κατηγορῆσαι τινῶν ἠξίωσε μεγέθει τινὶ καὶ ἐξουσίᾳ φύσεως, τοῦτο καὶ μόλις ἄν τις ἀγανακτήσειεν· ἀλλ' ὅτι [καὶ] τῶν κομιδῇ τινες ἀξίων οὐδενὸς ἀφορμῇ ταύτῃ χρώμενοι, μελέτην ἤδη τὸ πρᾶγμα πεποίηνται, καὶ τολμῶσι καὶ περὶ Δημοσθένους (ὃν ἐγὼ φαίην ἂν Ἑρμοῦ τινος λογίου τρόπον εἰς ἀνθρώπους κατελθεῖν) ὅτι ἂν τύχωσι βλασφημεῖν. καί τοι τίς ἂν εἰς ζῶντας τελῶν, τούτων ἀνάσχοιτο; οἳ πλείω μὲν σολοικίζουσιν, ἢ φθέγγονται· ὑπερορῶσι δὲ τῶν ἄλλων, ὅσον αὐτοῖς ὑπερορᾶσθαι προσήκει. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἐξετάζουσιν, αὐτοὺς δὲ οὐ πώποτε ἠξίωσαν. καὶ σεμνύνουσι μὲν τὴν ἀρετὴν, ἀσκοῦσι δ' οὔ. περιέρχονται δὲ ἄλλως βροτῶν εἴδωλα καμόντων, Ἡσιόδου κηφῆνες, Ἀρχιλόχου πίθηκοι, δύο μορφὰς ἔχοντες ἀντὶ τριῶν τῆς τραγικῆς βοός. οἳ τοῦ μὲν Διὸς οὐδὲν χείρους φασὶν εἶναι, τοῦ δὲ ὀβολοῦ τοσοῦτον ἡττῶνται. ὀνειδίζουσι δὲ τοῖς κακοῖς ἄλλοις, οὐ τῶν πραγμάτων κατεγνωκότες, ἀλλὰ φθονοῦντες, ὅτι αὐτοὶ πράττειν ταῦτα δύνανται. εἰ δέ τις αὐτῶν περὶ τῆς ἐγκρατείας διαλεγομένων ἀπαντικρὺ σταίη, ἔχων *ἔνθρυπτα καὶ στρεπτούς· ἐκβάλλουσι τὴν γλῶτταν, ὥσπερ ὁ Μενέλεως τὸ ξίφος. αὐτὴν μὲν γὰρ ἐὰν ἴδωσι τὴν Ἑλένην, Ἑλένην λέγω· θεράπαιναν μὲν οἵαν ὁποίαν ἐποίησε Μένανδρος, τὴν φρυγίαν τῷ ὄντι παιδιὰν ἀποφαίνουσι τοὺς σατύρους τοῦ Σοφοκλέους. οἳ τὸ μὲν ἀποστερεῖν, κοινωνεῖν ὄνομα *τίθενται· τὸ δὲ φθονεῖν, φιλοσοφεῖν· τὸ δ' ἀπορεῖν, ὑπερορᾶν χρημάτων· ἐπαγγελλόμενοι δὲ *φιλανθρωπίαν, ὤνησαν μὲν οὐδένα πώποτε· ἐπηρεάζουσι δὲ τοῖς χρωμένοις. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐδ' ἀπαντῶντας ὁρῶσι· τῶν δὲ πλουσίων ἕνεκα, εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπαίρουσιν, ὥσπερ οἱ Φρύγες, οἱ τῶν ἐλαιῶν ἕνεκα τῆς συλλογῆς, οἳ καὶ προσιόντων εὐθὺς ὠσφροντο. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τὴν μὲν ἀναισχυντίαν, ἐλευθερίαν νομίζοντες· τὸ δ' ἀπεχθάνεσθαι, παρρησιάζεσθαι· τὸ δὲ λαμβάνειν, φιλανθρωπεύεσθαι. εἰς τοῦτο δ' ἥκουσι τῆς σοφίας, ὥστε ἀργύριον μὲν οὐ πράττονται, ἀργυρίου *δ' ἀξίως λαμβάνειν ἐπίστανται. κἂν μέν γε τύχῃ τις ἔλαττον πέμψας, ἐνέμειναν τῷ δόγματι· ἂν βαρύτερον τὸ σακκίον αὐτοῖς φανῇ, Γοργόνα Περσεὺς ἐχειρώσατο· τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ δυσσεβέσι παραπλήσιοι τοὺς τρόπους. καὶ γὰρ ἐκείνοις τοῦτ' ἐστὶ σύμβολον τῆς δυσσεβείας, ὅτι τοὺς κρείττους οὐ νομίζουσι. καὶ οὗτοι τρόπον τινὰ ἀφεστᾶσι τῶν ἑλλήνων, μᾶλλον δὲ καὶ πάντων τῶν κρειττόνων. τὰ μὲν ἄλλα ἀφωνότεροι τῆς σκιᾶς τῆς ἑαυτῶν. *ἐπειδὰν δέ τινας εἰπεῖν κακῶς δέῃ, καὶ διαβαλεῖν τῷ Δωδωναίῳ μὲν οὐκ ἂν εἰκάσαις αὐτοὺς χαλκείῳ· μὴ γὰρ, ὦ Ζεῦ, ταῖς δὲ ἐμπίσι ταῖς ἐν τῷ *σκότῳ βομβούσαις. συγκαταπρᾶξαι μέν τι τῶν δεόντων ἁπάντων ἀχρηστότατοι, διορύξαι δὲ οἰκίαν, καὶ ταράξαι, καὶ συγκροῦσαι τοὺς ἔνδον πρὸς ἀλλήλους, καὶ φῆσαι πάντ' αὐτοὺς διοικήσειν πάντων δεινότατοι· καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χηραμοὺς, ἐκεῖ τὰ θαυμαστὰ σοφίζονται, σκιᾷ τινι λόγοις ἀνασπῶντες, ἔφη ὁ Σοφοκλῆς, τὸν ἀνθέρικα θερίζοντες, [καὶ] τὸ ἐκ τῆς ἄμμου σχοινίον πλέκοντες· *οὐκ οἶδ' ὅν τινα ἱστὸν ἀναλύοντες, ὅσον γὰρ ἂν προκόψωσι τῆς σοφίας, τοσοῦτον *ἀνταφαιροῦσι· μέγα φρονοῦντες, ἐὰν ῥητορικὴν εἴπωσι κακῶς.

* Schol. ὄνημα δίκης. *al. ὅτι οὐ Πλάτων.

* Sch. πλακοῦντας ἀμφί

* τίθη Schol. Πλάτ βάλλει * φιλ M.M.

* al. ἐ

* al. ἐ

* al.

* al.

* Schol. χηραμοὺς γνώμη

ei

ὥσπερ οὖν καὶ τοὺς δούλους τοῖς δεσπόταις ὑπ' ὀδόντα πολλάκις καταρωμένους, καὶ μάλιστα τοὺς μαστιγίας αὐτῶν. ἤδη δέ τις καὶ *σάτυρος τῶν ἐπὶ σκηνῆς κατηράσατο τῷ Ἡρακλεῖ. εἶτά γ' ἔκυψε προσιόντος [illegible]. εἰκότως δέ μοι δοκοῦσι κακῶς ἅπαντας λέγειν· πολὺ γὰρ αὐτοῖς τοῦ πράγματος περίεστιν. οἵ γε κἂν μηδενὸς ἀνθρώπων μεμνήσωνται, λέγουσι δ' ἃ λέγουσι κακῶς· ὥστε ἀφ' ὧν ἔχουσι χαρίζονται· εἶτα τὸ κάλλιστον τῶν ὀνομάτων αὐτοῖς τέθεινται φιλοσοφίαν, ὥσπερ θέαν προκατειληφότες. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Πλάτωνι τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἀπένειμα, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ πρέποντα ἐβοήθησα· καὶ οὐχὶ προηκάμην. εἰ δέ τι ἀντειπεῖν ἔχει τούτοις, φυλάττων ἐμοὶ τὴν ἴσην εὐφημίαν, ὅσην περ ἐγὼ Πλάτωνι· τοῦτον ἐγὼ καὶ νῦν καὶ ὕστερον φίλον, οὐκ ἐχθρὸν, κρίνω.

*Σάτυρος δ' ἐστὶν οὐ τὸν δαίμονα λέγει τοῦ Διονύσου.

quaſi non etiam famuli ſæpe, ac præſertim magiſtræ, dominos intra dentes execrentur. Quin etiam a Satyrus quidam Scenicus olim eſt Herculi imprecatus, ad cuius aduentum confeſtim ſuccubuit. Nec immeritò videntur mihi cunctis maledicere, quandoquidem hac re plurimum valent, qui vt nullius hominis mentionem faciant, male tamen dicunt omnia, ita quod habent in medium conferunt.

a Satyrus quidam non enim genium, dicit Bacchi.

Atque etiam pulcherrimū Philoſophiæ nomen ſibi tribuunt, quaſi locum in theatro præoccupaſſent. Atque equidem, & Platoni debitum honorem tribui, & virorum dignitati opē tuli non ignauiter. Quod ſi quis hæc refutare poteſt, ſi id eadem ſeruata mihi beneuolentia, qua Platonem ego ſum proſecutus, fecerit, eum ego nunc, & in poſterum, amicum, non hoſtem iudicabo.

ARISTIDES.

ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πυθαγόρου βίος. ὅτι ὁ ἔννατος ἀπὸ Πυθαγόρου διάδοχος γέγονε, φησι, Πλάτων, Ἀρχύτου τοῦ πρεσβυτέρου μαθητὴς γενόμενος· δέκατος δὲ Ἀριστοτέλης. τῶν δὲ Πυθαγόρου οἱ μὲν ἦσαν περὶ τὴν θεωρίαν καταγινόμενοι, οἵπερ ἐκαλοῦντο σεβαστικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα, οἵπερ ἐκαλοῦντο πολιτικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ μαθήματα, γεωμετρικὰ καὶ ἀστρονομικὰ, οἵπερ ἐκαλοῦντο μαθηματικοί. καὶ οἱ μὲν αὐτῷ τῷ Πυθαγόρᾳ συγγενόμενοι, ἐκαλοῦντο πυθαγορικοί· οἱ δὲ τούτων μαθηταὶ, πυθαγόρειοι· οἱ δὲ ἄλλως ἔξωθεν ζηλωταὶ, πυθαγορισταί. ἀπείχοντο δὲ ἐμψύχων, καὶ κατὰ καιρὸν μόνων θυσιῶν ἐγεύοντο.

σημ. Ex vit. Pythagoræ, excerpta.

Ὅτι ρʹ καὶ τεσσάρων ἐτῶν λέγεται ἐζηκέναι τὸν Πυθαγόραν. καὶ ὁ μὲν Μνήσαρχος εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ λέγεται νεώτερος τελευτῆσαι, Τηλαυγὴς δὲ ὁ ἕτερος διεδέξατο· καὶ Σάρα, καὶ Μυῖα αἱ θυγατέρες. καὶ ἡ Θεανὼ δὲ λέγεται οὐ μαθήτρια μόνον, ἀλλὰ καὶ μία τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εἶναι.

Ὅτι διαφέρειν ἔλεγον οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου μονάδα καὶ ἕν. μονὰς μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐνομίζετο ἡ ἐν τοῖς νοητοῖς οὖσα· ἓν δὲ, τὸ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ δύο τὰ ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς. ἔλεγον δὲ τὴν *μονάδα ἀόριστον.

Ὅτι ἡ μὲν μονὰς, κατὰ τὴν ἰσότητα καὶ τὸ μέσον λαμβάνεται· ἡ δὲ δυὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. μεσότης μὲν οὖν καὶ μέτρον οὐ δύναται μᾶλλον καὶ ἧττον γενέσθαι, ἡ δὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις· ἐπειδὴ ἐπ' ἄπειρον προχωρεῖ, διὰ τοῦτο ἀόριστον αὐτὴν ἔλεγον δυάδα. καὶ ἐπειδὴ πάντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνῆγον ἔκ τε τῆς μονάδος καὶ τῆς δυάδος, καὶ τὰ ὄντα πάντα, ἀριθμοὺς προσηγόρευον. ὁ δὲ ἀριθμὸς συμπληροῦται τοῖς δέκα· ὁ δὲ δέκα, σύνθεσις τῶν τεσσάρων κατὰ τὸ ἑξῆς ἀριθμουμένων ἡμῖν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀριθμὸν πάντα τετρακτὺν ἔλεγον.

Ἔλεγον δὲ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἑαυτοῦ βελτίω κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεσθαι· πρῶτον μὲν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς τοὺς θεούς. ἀνάγκη γὰρ, προσιόντα αὐτοῖς, κατ' ἐκεῖνο καιροῦ χωρίζεσθαι *αὐτοὺς πάσης κακίας, εἰς δύναμιν ὁμοιοῦντα *ἑαυτοὺς τῷ θεῷ. δεύτερον, ἐν τῷ εὖ ποιεῖν· θεοῦ γὰρ τοῦτο, καὶ θείας μιμήσεως. τρίτον, ἐν τῷ ἀποθνήσκειν. εἰ γὰρ καὶ ποσόν τι ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, ἐν τῷ ζῆν τὸ ζῶον,

κατὰ τρεῖς τρόπους ὁ ἄνθρωπος ἑαυτοῦ γίνεται βελτίων.

* αὐτόν. * ἑαυτόν.

EXCERPTA E VITA *Pythagoræ.* CCLIX.

LEGIMVS & vitam Pythagoræ. Excepit, inquit, docendi munere Pythagoram Plato nonus ſucceſſor, Archytæ ſenioris diſcipulus, decimus Ariſtoteles. Pythagoræ autem diſcipuli, qui contemplationi dediti erant, Sebaſtici [id eſt pij] vocati ſunt, qui circa humana verſarentur Politici, qui Matheſin, Geometriam, Aſtronomiam amarent, Mathematici, qui familiares ei eſſent, Pythagorici, horúmque diſcipuli Pythagorei: quique aliter extrinſecus eum imitarentur, Pythagoriſtæ. Omnes hi animalibus abſtinentes, certo tempore è victimis ſolis guſtabant.

Pythagorei & Pythagorici.

Centum & quatuor vixiſſe annis fertur Pythagoras, & Mneſarchus etiamnum iuuenis vnus filiorum obiiſſe, ſucceſſit huic Telauges, Saráque & Myia illius filiæ, ipſáque Theano, non diſcipula modo, verum & filia fuiſſe memoratur.

Pythagoriſtæ.

Differunt, vt aiunt Pythagorei, vnitas, & vnum, vnitas quidem in rebus quæ ſub intellectum cadunt; ab iis collocatur: vnum vero in ipſis numeris, & eodem modo duo in numeratis dualitatem infinitam perhibent.

Dogmata Pythagoreorum.

Vnitas quidem ſecundum æqualitatem & medium ſumitur: dualitas autem ſecundum exſuperantiam, id quod minus eſt. Itaque medium & modus non poſſunt plus aut minus fieri, ſed exceſſus, & defectus, cum in infinitum procedant, atque ideò aſſeruerunt dualitatem infinitam. Et licet omnia è monade & dualitate in numeros referant, omniaque quæ exſtant numerum appellent, decimo tamen numerus completur. Decimus vero fit à quatuor nobis ordine numerantibus numeris. Idcirco omnem numerum Quaternarium appellant.

Tribus quoque aſſerebant modis ſeipſo hominem meliorem fieri: primò cum Diis colloquendo. Accedentem enim ad eos tunc potiſſimum ab omni ſe maleficio abſtinere neceſſe eſt, & quoad eius fieri poteſt Deo aſſimilari. Deinde bene de aliis merendo: Dei enim hoc proprium eſt in eoque Deum imitatur. Tertiò denique moriendo. Si enim animus, qui in vita ipſa eſt vitæ cauſa, paululum à corpore

Vita Pythagor.

ſeparatus, ſeipſo redditur melior. ſiquidem in ſomnis per inſomnia, & in ecſtaſibus morborum, diuinator fit, multo ſane tunc præſtantior ſeipſo fit, cum iam poſtremo è corpore migrauit. Apud eoſdem exordium rerum omnium eſt vnitas, deinde punctum initium lineæ, linea ſuperficiei, & ſuperficies triplicis in quantitate dimenſionis, vel, vt vocant, corporis. Verum ante punctum cognoſcimus Monadem. Quare corporum initium eſt vnitas, ſicut omnia corpora è Monade componuntur.

Ab animatis cur abſtineant. Vide Porphyriũ & Agellium lib. 4. cap. 11. Fabis cur interdictum. Agell. ibid.

Adhæc, propter tranſmigrationem animarum, quam ſtulto ſane conſilio veram putant, ab animatis abſtinent: deinde quia ingenium grauant, ob nimium nutrimentum, & digeſtionem. Quin & fabas non edunt, nimium ſecundum eos inflationi obnoxias, & nimis alentes, aliiſque de cauſis, quæ fabarũ eſum prohibeãt.

Plurima Pythagoras prædixiſſe fertur, & omnia accidiſſe.

Plato.

Platonem à Pythagoreis in Italia Speculatiuam & Phyſicam aiunt, & à Socrate Ethicam didiciſſe: apud Zenonem vero, & Parmenidem Eleatas fundamenta Logices ieciſſe, qui omnes è Pythagoræ ſchola profecti ſunt.

Colores XII.

Iuxta Pythagoræ, Platonis, & Ariſtotelis opinionẽ, duodecim coloribus oculus iudicat, de albo, & nigro, & de cæteris interiectis, flauo, fuſco, pallido, rubro, cæruleo, purpureo, rutilo, & luteo. De acuta & graui voce iudicium fert auris. Odoratus bonos & malos ſentit odores, & alios, putridos, humidos, liquidos, vaporatos. Guſtui dulcia ſapiunt & amara, & alia quinque media. In vniuerſum autem ſeptem ſunt ſapores, dulcis, amarus, aſper, acidus, mollis ſalſus, auſterus.

Sapores.

Plurimorum cenſor eſt tactus. Tangit enim grauia & leuia, & quæ inter hæc ſunt: calida item & frigida, & quæ interiacent: dura & mollia, & horum media: ſicca, & humida, & quæ interſunt. Reliqui quidem quatuor ſenſus in ſolo capite ſtationem habent, & propria occupant organa. Sed per caput, & totum corpus habitat tactus, aliiſque ſenſibus communis eſt: in manibus autem præſertim vis illius emicat.

Orbes cœleſtes.

Aſſerunt inſuper duodecim orbes in cœlo eſſe, & primum quidẽ & remotiſſimum firmamentũ, vbi & ſumus Deus, cæteriq; intelligentia præditi Dij, vt vocat Ariſtoteles, aut ſecundum Platonem Ideæ. Deinde ſeptem Planetæ ſequuntur, Saturni, Iouis, Martis, Veneris, Mercurij, Solis & Lunæ, poſt planetas ignis, mox aër, quem ſequitur aqua, omnibus vltima ſubeſt tellus. Duodecim orbium firmamentum cauſa eſt prima: & quanto quodque illi vicinius, tanto etiam firmius & melius eſſe aiunt & quæ longius abſunt, non ita firma ſunt, & vſque ad Lunam hic ordo ſeruatur, infra Lunam minime. Neceſſaria vero omnia mala terra ſuſtinet, quandoquidem inſtar fundi totum mundum ſuſtinet, & receptaculum neceſſarium eſt eorum, quæ in imo ſubſiſtunt. Et has omnes partes Prouidentia, firmáque ordinatione,

χωριζομένη βελτίων γίνεται ἑαυτῆς· ἔν τε τοῖς ὕπνοις κατὰ τοὺς ὀνείρους, καὶ ἐν ταῖς ἐκστάσεσι τῶν νόσων μαντικὴ γίνεται: πολλῷ μᾶλλον βελτιοῦται, ὅταν τέλεον χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος.

Ὅτι τὴν μονάδα πάντων ἀρχὴν ἔλεγον Πυθαγόρειοι: ἐπεὶ τὸ μὲν σημεῖον, ἀρχὴν ἔλεγον γραμμῆς· τὴν δὲ, ἐπιπέδου· τὸ δὲ, τῆς τριχῇ διαστατοῦ, ἤτοι σώματος. τοῦ δὲ σημείου προεπινοεῖται ἡ μονάς: ὥστε ἀρχὴ τῶν σωμάτων, ἡ μονάς· ὥστε τὰ σώματα πάντα, ἐκ τῆς μονάδος γεγενῆσθαι.

Ὅτι οἱ * Πυθαγόρειοι τῶν ἐμψύχων ἀπείχοντο, τὴν μετεμψύχωσιν ἀφρόνως ὡς ἀληθῆ ὑπολαμβάνοντες. καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν βρωμάτων παχυντικὰ τοῦ νοῦ, τροφιμώτερα ὄντα, καὶ πλείω ἀνάδοσιν ποιοῦντα. διὰ τοῦτο καὶ τοῦ κυάμου ἀπείχοντο, ὅτι φυσώδης καὶ τροφιμώτατος. καὶ ἄλλας δέ τινας αἰτίας πλείους ἀποδιδόασιν, αἳ αὐτοὺς ἐνῆγον ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων. *al. περι.*

Ὅτι τὸν Πυθαγόραν πολλά * φασι προειπεῖν, καὶ πάντα ἐκβῆναι.

Ὅτι τὴν μὲν θεωρητικὴν καὶ φυσικὴν Πλάτωνά φασι παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων ἐκμαθεῖν· τὴν δὲ ἠθικὴν μάλιστα παρὰ Σωκράτους. τῆς δὲ λογικῆς σπέρματα καταβαλεῖν αὐτῷ Ζήνωνα καὶ Παρμενίδην τοὺς Ἐλεάτας· καὶ οὗτοι δὲ τῶν Πυθαγορείων ἦσαν διατριβῆς.

Ὅτι ἡ ὄψις, κατὰ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην, τῶν δώδεκα χρωμάτων ἐστὶ κριτική, λευκοῦ καὶ μέλανος, καὶ τῶν μεταξὺ, ξανθοῦ, φαιοῦ, ὠχροῦ, ἐρυθροῦ, κυανοῦ, ἀλουργοῦ, λαμπροῦ, ὀρφνίνου· ἡ δὲ ἀκοὴ, κριτική ἐστι ὀξέος καὶ βαρέος φθόγγου. ἡ δὲ ὄσφρησις, κριτικὴ εὐωδῶν καὶ δυσωδῶν ὀσμῶν, καὶ τῶν μεταξὺ ἕξ, σηπομένων τε καὶ βρεχομένων, ἢ τηκομένων, ἢ θυμιαζομένων. ἡ δὲ γεῦσις, κριτική ἐστι γλυκέων τε καὶ πικρῶν χυμῶν, καὶ τῶν μεταξὺ πέντε. ἑπτὰ γάρ εἰσιν οἱ χυμοὶ πάντες, γλυκὺς, πικρὸς, ὀξὺς, δριμὺς, σομφὸς, ἁλυκὸς, στρυφνός. ἡ δὲ ἁφὴ, πλειόνων ἐστὶ κριτική· οἷον, βαρέων, κούφων, καὶ τῶν μεταξύ· θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν, καὶ τῶν μεταξύ· τραχέων, καὶ λείων, καὶ τῶν μεταξύ· ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, καὶ τῶν μεταξύ. καὶ αἱ μὲν δ' αἰσθήσεις ἔν τε τῇ κεφαλῇ εἰσι, καὶ ἰδιάζουσι περικλείονται ὀργάνοις· ἡ δὲ ἁφὴ, καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος κεχώρηκε, καὶ ἔστι κοινὴ πάσης αἰσθήσεως· μᾶλλον δὲ κατὰ τὰς χεῖρας ἐπιδηλοτέραν παρέχεται τὴν κρίσιν.

Ὅτι δώδεκα τάξεις ἐν τῷ οὐρανῷ φησιν εἶναι [καὶ] πρώτην καὶ ἐξωτάτην τὴν ἀπλανῆ σφαῖραν· ἐν ᾗ ἐστιν ὅ, τε πρῶτος θεὸς, καὶ οἱ νοητοὶ θεοὶ, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ, κατὰ δὲ Πλάτωνα αἱ ἰδέαι· μετὰ δὲ τὴν ἀπλανῆ, ὁ τοῦ Κρόνου τέτακται ἀστὴρ, καὶ οἱ ἐφεξῆς * πλανῆται ἕξ, ὁ τοῦ Διός φημι, ὁ τοῦ Ἄρεος, ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ τοῦ Ἡλίου, ὁ τῆς Σελήνης. εἶτα ἡ τοῦ πυρὸς σφαῖρα· ἑξῆς ἡ τοῦ ἀέρος· μετ' αὐτὸν ἡ τοῦ ὕδατος· λοιπὴ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ γῆ. δώδεκα δὲ τάξεων οὐσῶν, ἐν τῇ ἀπλανεῖ τὸ πρῶτον αἴτιόν ἐστι· καὶ ὅ, τι μὲν ἡ ἐγγὺς αὐτοῦ, τοῦτό φασι τετάχθαι βεβαίως καὶ ἀρίστως· τὰ δὲ πόρρωθεν, ἧττον· τὴν δὲ τάξιν μέχρι Σελήνης σώζεσθαι· τὰ δὲ ὑπὸ Σελήνην οὐκέτι ὁμοίως. ἐξ ἀνάγκης δέ ἐστι καὶ ἡ κακία εἰς τὸν περὶ γῆν τόπον· ἅτε δὴ πυθμένος λόγον ἐπεχούσης τῆς γῆς πρὸς πάντα τὸν κόσμον, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὑποστάθμης οὔσης ἐπιτηδείας. καὶ πάντα μὲν τὰ ἄλλα μέρη κατὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν βεβαίαν τάξιν,

καὶ τὴν

καὶ τὴν εἱμαρμένην τῷ θεοῦ, ἑπομένην αὐτῷ φασὶ διοικεῖσθαι. τὰ δὲ μετὰ τὴν Σελήνην τέσσαρσιν αἰτίαις· καὶ θεῷ, καθ' εἱμαρμένην, καὶ προαίρεσιν ἡμετέραν, καὶ τύχην· οἷον· τὸ μὲν εἰσελθεῖν αὐτὴν ναῦν ἢ μὴ εἰσελθεῖν ἐφ' ἡμῖν ἐστι. τὸ μέν τοι ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα καὶ ζάλην ἐξαίφνης ἐπιγενέσθαι, ἐκ τύχης. τὸ μέν τοι βαπτιζομένην τὴν ναῦν παρ' ἐλπίδα σωθῆναι, προνοίας θεοῦ. τῆς δὲ εἱμαρμένης πολλοί εἰσι τρόποι, καὶ διαφοραί. διαφέρει δὲ τῆς τύχης ὅτι ἡ μὲν εἱρμὸν ἔχει καὶ τάξιν, καὶ ἀκολουθίαν, ἡ δὲ τύχη τὸ αὐτόματον, καὶ τὸ ὡς ἔτυχεν. οἷον, τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς εἰς μειράκιον ἐλθεῖν, καὶ τὰς καθ' ἑξῆς ἡλικίας οἰκείως διελθεῖν, τοῦ ἑνὸς τρόπου τῆς εἱμαρμένης.

Ὅτι ὁ ζῳδιακὸς λοξῶς κινεῖται, ὡς ζητήσας εὐ... ἔδοξεν Ἀριστοτέλης, ἕνεκεν τῆς γενέσεως τῶν περὶ γῆν τόπων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ παντός. εἰ γὰρ κατὰ παραλλήλους ἐκινεῖτο, ἀεὶ ἂν μία ὥρα ἦν τοῦ ἔτους, ἤ τοι θέρος, ἢ χειμών, ἢ ἄλλη τις. νῦν δὲ ἐκ τὸν ἥλιον καὶ τοὺς ἄλλους πλανήτας καταβαίνειν ἀπὸ ζῳδίου ἐπὶ ζῴδιον γίνονται αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρῶν τέσσαρες· καὶ ἐκ τῆς τούτων εἰς ἄλληλα μεταβολῆς οἵ τε καρποὶ φύονται, καὶ ἄλλαι γενέσεις τῶν ζώων γίνονται.

Ὅτι ὁ μὲν ἥλιος, ὡς ἰδίαν οἰκείαν ἀποφαίνεται δόξαν, ἣν καὶ ἀληθῆ λέγει, ἑκατονταπλασίων ἐστὶ τῆς γῆς. οἱ δὲ πολλοὶ οὐκ ἐλάττονα τοῦ τριακονταπλασίονα αὐτῆς φασι.

Ὅτι μέγαν ἐνιαυτὸν καὶ τὴν τοῦ Κρόνου περίοδον φασιν. ὅτι τῶν λοιπῶν ἓξ πλανωμένων ἐν ἐλάττονι χρόνῳ, οὗτος ἐν τριάκοντα τὸν οἰκεῖον δρόμον ἀπαρτίζει. ὁ μὲν τοῦ Διός, ἐν ιβ' ἔτεσι τὸν ἴδιον διαπεραίνει κύκλον· ἐν δυσὶ δὲ ὁ Ἄρης. ὁ δὲ Ἥλιος, ἐνιαυτῷ· Ἑρμῆς δὲ καὶ Ἀφροδίτη ἰσοταχεῖς τῷ ἡλίῳ· Σελήνη δὲ προσγειοτάτη, καὶ ἐλάχιστον κύκλον περιιοῦσα, ἐν μηνί.

Ὅτι πρῶτος Πυθαγόρας τὸν οὐρανὸν κόσμον προσηγόρευσε, διὰ τὸ τέλειον εἶναι καὶ πᾶσι κεκοσμῆσθαι τοῖς τε ζῴοις, καὶ τοῖς καλοῖς.

Ὅτι Πλάτων, φησί, καὶ Ἀριστοτέλης, ἀθάνατον ὁμοίως λέγουσι τὴν ψυχήν· κἄν τινες εἰς τὸν Ἀριστοτέλους νοῦν οὐκ *ἐμβαθύνοντες, θνητὴν νομίζουσιν αὐτὸν λέγειν.

Ὅτι ὁ ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος λέγεται, οὐκ ἄρα ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων σύγκειται· τοῦτο γὰρ καὶ ἕκαστον τῶν ζώων καὶ εὐτελεστάτων· ἀλλ' ὅτι πάσας ἔχει τὰς τοῦ κόσμου δυνάμεις. ἐν γὰρ τῷ κόσμῳ εἰσὶ θεοί, ἔστι καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. ἔστι καὶ τὰ ἄλογα ζῶα, ἔστι καὶ φυτά· πάσας δὲ ταύτας τὰς δυνάμεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος. ἔχει γὰρ θείαν μὲν δύναμιν, τὴν λογικήν· ἔχει τὴν τῶν στοιχείων φύσιν, τὴν θρεπτικὴν, καὶ αὐξητικὴν, καὶ τὴν ὁμοίου γεννητικήν· ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτων λείπεται· καὶ ὥσπερ ὁ πένταθλος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ ἥττων ἐστὶ τοῦ ἕν τι ἐπιτηδεύσαντος τῶν ἀθλημάτων· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ λείπεται. ἥττω μὲν γὰρ ἔχομεν τὴν λογικὴν δύναμιν, ἤπερ οἱ θεοί· καὶ τὰ τῶν στοιχείων ὁμοίως ἧττον, ἢ ἐκεῖνα· καὶ τὸν θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν ἐνδεέστερα τῶν ἐν τοῖς ἀλόγοις· καὶ τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικὴν δύναμιν ἐλαττουμένας τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς. ὅθεν ἐκ ποικίλων δυνάμεων συνεστῶτες, δυσπόριστον τὸν βίον ἔχομεν. ἕκαστον γὰρ τῶν ἄλλων ὑπὸ μιᾶς φύσεως οἰακίζεται, ἡμεῖς δὲ ὑπὸ τῶν διαφόρων δυνάμεων ἀ-

VITA PYTHAGOR.

& diuina quadam neceſſitate Deo, propria, aiunt gubernari. Sed quæ infra Lunam quatuor cauſis; Deo, Fato, noſtro conſilio, & fortuna. Verbi gratia: Nauem ipſam conſcendere, & non, in noſtra eſt poteſtate: tempore ſereno procellas & tempeſtatem ſubito oriri, Fortunæ eſt: nauem merſam præter ſpem conſeruari, diuina fit prouidentia. Multis autem, & diuerſis modis accidit Fatum, & ſic differt à Fortuna; quoniam ſerie quadam ordinatè, & conſequẽter fit, cum Fortuna ſuapte fiat, & prout contingit. Vt, è puero iuueneſcere, & ad reliquas vſque ætates commode aſcendere, vno Fati modo accidit.

Zodiacus obliquus circulus.

Zodiacus, vt placuit Ariſtoteli diligenter inueſtiganti, propter generationem eorum, quæ in terra ad Vniuerſi complementum gignuntur, oblique mouetur. Nam æquali ſi diſtantia verteretur, vnum ſemper anni idemque tempus eſſet, vel æſtatis, vel hiemis, aut cuiuſuis alterius. Nunc vero quoniam Sol aliique planetæ, è ſigno in aliud ſignum egrediuntur, quatuor in anno tempeſtates ſunt, quo fit, vt propter hanc in alia ſigna mutationem, & fructus proueniant, aliæque animalium generationes oriantur.

Solis magnitudo.

Sol quidem, vt priuatim ipſe & vere vt puto, ſenſit, centies magnitudine terram excedit, quamuis alij tantum tricies aſſerant.

Magnus annus. Planetarum curſus.

Sunt qui magnum annum Saturni ambitum eſſe doceant: quia cæteri ſex errantes breuiori tempore curſum ſuum conficiant. Saturnus enim triginta annis, Iuppiter duodecim, duobus Mars, Sol vno, vt & Mercurius, & Venus, circulũ abſoluit. At Luna quia infima eſt, & minimum ſortita orbem, vno menſe.

Primus Pythagoras cœlum eſſe * mundum dixit, quia perfectum eſt, omnibuſque animantibus ac ſignis pulchris decoratur.

* κόσμος

Animus immortalis.

Plato & Ariſtoteles vno conſenſu immortalem dicunt animum, quamuis alij altã mentem Ariſtotelis non intelligentes, mortalem eſſe animam eum dicere exiſtiment.

Homo paruus mundus.

Dicitur homo μικρόκοσμος (id eſt mundi compendium) non quia quatuor, vt reliqua animalia etiam minima, conſtet elementis: verum quia omnes mundi virtutes cõtinet. Nam ſunt in mundo Dij, quatuor elementa, bruta, plantæ. Has omnes potentias poſſidet homo; habet Rationem pro diuina virtute, habet pro natura Elementorum mouendi vim, creſcendi, ſuique ſimilem productricem: ſingulis his inferior eſt. Ac quemadmodum pentathlus omnes habens virtutes, in ſingulis tamen minor eſt eo, qui vnum aliquod certamen callet, ita & Homo omnes habens virtutes, in ſingulis ſigillatim ſuperatur. Minorem enim rationis vſum habemus, quam ipſi Dij, & minus de Elementis, quam ipſa Elementa. Cupiditas & Iracondia noſtra minor quam brutorum: à plantis nutriendi, & accreſcendi qualitate vincimur. Quare vt è variis compoſiti rebus, vitam quæ ægrè traducatur, habemus. Alia enim omnia ab vna tantum natura reguntur; nos vero homines variis qualitatibus diſtra-

Simile.

VITA PYTHAGOR.

himur: vt, nunc à Deo trahimur ad meliora, nunc vincente vi animali ad deteriora; ſic & in cæteris potétiis. Si quis igitur coluerit, quod in nobis ipſis diuinum eſt, inſtar aurigæ vigilis ac periti, poterit ſingulis virtutibus, permiſtione, inquam Elementorum, Ira, Cupiditate, habitúq; rationis experte, quoad par eſt vti.

Noſſe ſeipſum.

Difficillimum eſt ſeipſum noſſe, quamuis facile videatur: quod Pythij Apollinis eſſe dicunt, licet ad Chilonem vnum è ſeptem Sapientibus referat. Nos autem hortatur, vt quiſque, quid poſſit, cognoſcat. Sed nihil eſt aliud *Noſſe ſe ipſum*, quam totius mundi naturam noſſe, quod ſine Philoſopia fieri non poteſt, quodque Deus nos monet.

Cognitionis inſtrumenta.

Cognitionis octo ſunt organa: Senſus, imaginatio, ars, opinio, prudentia, ſcientia, ſapientia, mens. Artem, prudentiam, ſcientiam, mentem, communem cum Diis habemus. Senſum & imaginationem cum beſtiis. Nobis autem ſolummodo propria eſt opinio. Senſus eſt* fallax cognitio per corpus. Imaginatio motus quidam in animo. Ars eſt habitus cum ratione laborans: additur hoc: *cum ratione*: quia etiam aranea operatur: verumtamẽ ſine ratione. Prudentia eſt habitus, qui in rebus rectè peragendis continetur. Scientia eſt habitus eorum quæ ſemper & ſimiliter eadem fuerunt. Sapientia plurimarum cauſarum cognitio. Mens initium & fons eſt omnis boni.

** Al. ἀψευδὴς vera.*

Docilitatis triplex ratio: Ingenium, memoria, & induſtria.

Tres ſunt docilitatis partes: Sollertia, memoria, & ingenij vis. Memoria cuſtodit ea, quę quondam quis didicit. Vis ingenij eſt intelligendi velocitas. Sollertia eſt ex iis, quæ quis didicit, ea inueſtigare, quæ non didicit.

Cœlum.

Tria ſunt, quæ cœli nomine dicuntur. Primo firmamentum: ſecundo diſtantia illa, quæ eſt à firmamento vſque ad Lunam: tertio vniuerſus mundus, cœlum inquam & terra.

Optima & peſſima nata ſunt, inquit, ad ſemper operandum, Deus ſcilicet & plantæ. Deus enim, & quæ illi proxima ſunt, mente, & ratione ſemper operatur, itemq; germina: nam nocte & die nutriuntur. Non ſemper autem homo in opere, neque bruta animantia, ſed medio penè tempore dormiunt, & quieſcunt.

Græci & Barbari De his vide Strabonem.

Græcos ait moribus barbaros ſemper ſuperaſſe, ob temperiem aëris quo viuunt: Scythas verò & Æthiopes, illos frigore ſcilicet vexatos, hos verò cute æſtu exuſtos, & ingentem intus calorem & humorem alentes, quia malè temperatum cœlũ ſortiti ſunt, violentos & audaces ſemper exſtitiſſe. Sic viciſſim eos qui mediæ zonæ & montibus vicini ſunt, de temperie loci illius, cui ſubſunt, participare. Ideoq; ait Plato, Græcos diſciplinas quas à Barbaris acceperint, eas melius proferre, & maximè Athenienſes. Quapropter rei bellicæ & picturæ primi inuentores exſtitere, & omnis artis mechanicæ & militaris, oratoriæ, & diſciplinarum. Non igitur, vt dixi, aduentitiæ Athenis ſunt ſcientiæ, ſed ibidem à natura inſitæ, idque ex aëre tenui & puro, vt non ſolum terram attenuet, (quam ob cauſam etiam ſterilis eſt Attica)

Athenienſes αὐτόχθονες.

Attica.

πασχόμεθα. οἷον, ποτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ θείου ἀναγόμεθα ἐπὶ κρείττω· ποτὲ δὲ, τοῦ θηριώδους ἐπικρατήσαντος, ἐπὶ τὰ χείρω. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων. ἐὰν οὖν τις θεραπεύσῃ τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον, ὥσπερ [ἡνίοχον] ἐγρηγορότα καὶ ἐπιστήμονα ἐπιστήσας· δυνήσεται ἑκάστῃ τῶν ἄλλων δυνάμεων εἰς δέον χρήσασθαι· τῇ τε κράσει φημὶ τῶν στοιχείων, καὶ τῷ θυμῷ, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ τῇ ὀρέξει.

Τὸ μὲν γνῶθι σαυτὸν, δοκοῦν ῥᾷστον εἶναι, πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον· ὃ καί φασι τοῦ Πυθίου εἶναι Ἀπόλλωνος, εἰ καὶ εἰς Χίλωνα τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἕνα τὸ ἀπόφθεγμα ἀναφέρουσι. παραινεῖ δ' ἡμῖν, γνῶναι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν. τὸ δὲ γνῶναι ἑαυτὸν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου φύσιν γνῶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ἄνευ τοῦ φιλοσοφεῖν· ὅπερ ἡμῖν ὁ θεὸς παραινεῖ. 2

Ὅτι γνώσεως ὀκτὼ, φασὶν, ὄργανα· αἴσθησιν, φαντασίαν, τέχνην, δόξαν, φρόνησιν, ἐπιστήμην, σοφίαν, νοῦν. 1 τούτων κοινὰ μὲν ἐστὶν ἡμῖν πρὸς τὰ θεῖα, τέχνη καὶ φρόνησις, καὶ ἐπιστήμη, καὶ νοῦς· πρὸς δὲ τὰ ἄλογα, αἴσθησις καὶ φαντασία· ἴδιον δὲ ἡμῶν μόνον ἡ δόξα. ἔστι δὲ αἴσθησις μὲν, γνῶσις *ψευδὴς διὰ σώματος· φαντασία δὲ, κίνησις ἐν ψυχῇ· τέχνη δὲ, ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου. τὸ δὲ μετὰ λόγου, πρόσκειται, ὅτι καὶ ὁ ἀράχνης ποιεῖ, ἀλλ' οὐ μετὰ λόγου. φρόνησις δὲ, ἕξις προαιρετικὴ τῆς ἐν τοῖς πρακτέοις ὀρθότητος. ἐπιστήμη δὲ, ἕξις τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων. σοφία δὲ, ἐπιστήμη τῶν πρώτων αἰτίων· νοῦς δὲ ἀρχὴ καὶ πηγὴ πάντων τῶν καλῶν.

Ὅτι τρία μέρη εὐμαθίας· ἀγχίνοια, μνήμη, ὀξύτης. μνήμη μὲν οὖν, ἐστὶ τήρησις ὧν ἔμαθέ τις. ὀξύτης δὲ, ἡ ταχύτης τῆς διανοίας· ἀγχίνοια δὲ, ἐξ ὧν ἔμαθέ τις, ἃ μὴ ἔμαθε θηρεύειν.

Ὅτι ὁ οὐρανὸς τριχῶς λέγεται· ἓν μὲν, αὕτη ἡ ἀπλανὴς σφαῖρα. δεύτερον, τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας μέχρι τῆς σελήνης διάστημα· τρίτον, ὁ σύμπας κόσμος, ὁ οὐρανός φημι καὶ ἡ γῆ ἅμα.

Ὅτι πέφυκέ φησι τὰ τελεώτατα καὶ τὰ χείριστα ἀεὶ ἐνεργεῖν. ταῦτα δέ ἐστι θεὸς καὶ φυτά. ὅ, τε γὰρ θεὸς κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον ἀεὶ ἐνεργεῖ, καὶ τὰ πλησίον αὐτοῦ ὄντα· καὶ πάλιν τὰ φυτὰ ἀεὶ ἐνεργεῖ, τρέφεται γὰρ νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἀεὶ ἐνεργεῖ, οὐδὲ τὰ ἄλογα ζῶα· ἀλλὰ σχεδὸν τὸ *ἥμισυ χρόνου καθεύδει τε καὶ ἡσυχάζει.

Ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀεὶ ἀμείνους τὰ ἤθη τῶν βαρβάρων, ὡς τὴν εὔκρατον οἰκοῦντες. Σκύθαι δὲ καὶ Αἰθίοπες, οἱ μὲν ὑπὸ κρύους ἐνοχλούμενοι, οἱ δὲ ὑπὸ θάλπους πυκνουμένης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, καὶ ἀπολαμβανομένου ἐντὸς τοῦ θερμοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δύσκρατον ἐκληρώσαντο· συμβαίνει οὖν *ἰταμικοὺς καὶ θρασεῖς εἶναι τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις· ἀναλόγως δὲ καὶ οἱ τοῦ μέσου καὶ τῶν ἄκρων ἐγγυτέρω ὄντες, τῆς κράσεως τῶν περικειμένων αὐτοῖς μετέχουσι. διὸ καὶ, ὥς ὁ Πλάτων φησιν, Ὅ, τι ἂν καὶ παρὰ βαρβάρων μάθημα λάβωσιν οἱ Ἕλληνες, τοῦτο ἄμεινον ἐκφέρουσι· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἱ Ἀθηναῖοι. διόπερ καὶ στρατηγικοὶ γεγόνασιν ἀρχῆθεν, καὶ γραφικῆς εὑρετικοὶ, καὶ πάσης τέχνης βαναύσου τε καὶ πολεμικῆς. ἔτι δὲ καὶ λόγων, καὶ μαθημάτων. διὸ καὶ οὐδ' ἐπείσακτός ἐστιν (ὡς εἰπεῖν) ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ φύσεως ὑπάρχουσα· τοῦ τοιούτου ἀέρος ἰσχνοτάτου ὄντος, καὶ καθαρωτάτου. ὡς μὴ μόνον τὴν γῆν λεπτύνειν (δι' ἣν αἰτίαν καὶ λεπτόγεώς ἐστιν ἡ Ἀττική)

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. συμβαίνει γὰρ τὸν λεπτὸν ἀέρα τὴν μὲν γῆν βλάπτειν, τὰς δὲ ψυχὰς ὠφελεῖν.

Διὰ τί αἱ ἐτήσιαι ἀκμῇ πνέουσι τοῦ θέρους.

Ὅτι οἱ ἐτήσιαι πνέουσι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀκμαιοτάτου θέρους διὰ αἰτίαν τοιαύτην· ὁ ἥλιος μετεωρότερος, καὶ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ἀρκτικώτερος γινόμενος, λύει τὰ ὑγρὰ, τὰ ἐν *ταῖς ἄρκτοις· λυόμενα δὲ ταῦτα, ἐξαεροῦται· ἐξαερούμενα δὲ, πνευματοῦται· καὶ ἐκ τούτων γίνονται οἱ *ἐτήσιαι ἄνεμοι, ἐκ τῶν πνευμάτων, τῶν ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν ἀρκτικῶν ὑγρῶν γινομένων. φέρονται γοῦν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τόπους τοὺς μεσημβρινούς. ἐκεῖ δὴ ταῦτα ἐκφερόμενα, προσπίπτει τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσι τῆς αἰθιοπίας· καὶ πολλὰ καὶ ἀθρόα γινόμενα, ἀπεργάζεται ὑετούς· καὶ ἐκ τῶν ὑετῶν τούτων ὁ Νεῖλος πλημμυρεῖ τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ξηρῶν τόπων ῥέων. καὶ τοῦτο Ἀριστοτέλης ἐπραγματεύσατο. αὐτὸς γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἔργῳ κατενόησεν, ἀξιώσας πέμψαι τὸν Ἀλέξανδρον τὸν μακεδόνα εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, καὶ ὄψει τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Νείλου αὐξήσεως παραλαβεῖν. διό φησιν, ὡς τοῦτο οὐκέτι πρόβλημά ἐστιν. ὤφθη γὰρ φανερῶς, ὅτι ἐξ ὑετῶν αὔξει. καὶ, τὸ παράδοξον, ὅτι ἐν τοῖς ξηροτάτοις τόποις τῆς αἰθιοπίας, ἐν οἷς οὔτε χειμὼν οὔτε ὕδωρ ἐστὶ, ξυμβαίνει τοῦ θέρους πλείστους ὑετοὺς γίνεσθαι.

*al. τοῖς.

*al. ἐτήσιοι ἄνεμοι.

ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

Ex Agatharchidis lib. excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀγαθαρχίδου λόγοι δύο, ὁ πρῶτος καὶ ὁ πέμπτος, περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ ἑτέρων παραδόξων ἔργων, ἐν κεφαλαίῳ διαλαμβάνοντες.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

ΟΤι Πτολεμαῖόν *φασι τὸν κατὰ τὸν Λάγου, πρῶτον ἐλεφάντων θήραν συστήσασθαι· ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων· καὶ τὰ τῇ φύσει κεχωρισμένα, τῇ προνοίᾳ συναγαγεῖν ὑπὸ μίαν οἴκησιν. σκεπτέον δὲ τί φησι ἐνταῦθα ὁ ἱστορικός. καὶ γὰρ πρὸ τῶν Πτολεμαίων ἐλέφασι πολλοὶ χειροήθεσι καὶ ἐν πολέμῳ ἐχρῶντο, ὡς Πῶρός τε ὁ ἰνδὸς πρὸς Ἀλέξανδρον πολεμήσας, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. ἢ ὅτι Πτολεμαῖος σπουδῇ πολὺς πρῶτος περὶ ταύτην ὤφθη τὴν σπουδήν. πρῶτος τῶν μετὰ Ἀλέξανδρον, ἢ τῶν αἰγύπτου βασιλέων πρῶτος.

*ἐλκύσασθαι φασίν.

ΟΤι τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν τὸ ὄνομα *ἑλκύσαι φησὶν, οὔτε ὅτι τοῦ Ἀραβίου καλουμένου κόλπου τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν ὄρη, σφοδρᾶς καὶ διαπύρου τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος βαλλούσης, ἀνθρακὸς φαντασίαν ἀποδίδωσι· τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς θῖνες ἄμμου γεώδεις ὑπέρυθροι, παρὰ πολλὰ στάδια τῆς αὐτόθι παραλίας ἐκκέχυνται. οὐ μέντοι γε οὐκ ἐκ τούτου ἐρυθρὰ κέκληται. εἰ γὰρ καὶ ὁ παράπλους μέν ἐστι στενὸς, τῶν δὲ λόφων καὶ θινῶν ἐφ' *ἑκατέρας τοῦ κόλπου παντὸς ὑπερκειμένων, ἡ πίπτουσα παρ' ἀμφοτέρων εἰς τὸν πόρον τῶν ἠπείρων αὐγὴ, τῇ χερσῷ παρεγγυᾷ τὴν θάλατταν ὁμοίαν· τῆς μὲν ἰδέας πᾶσιν ὁρωμένης, τοῦ δὲ πάθους οὐ πᾶσι γινωσκομένου. ἀλλ' οὖν οὐ διὰ τοῦτό φησι τὴν κλῆσιν λαβεῖν τὴν θάλατταν, εἰ καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ τοῦτο πολλοῖς ἔδοξεν

*ἑκάτερα.

VITA PYTHAGOR.

ſed & ingenia hominum ſubtilia reddet. Inde contingit tenuem quidē aëra terræ nocere, ingeniis verò prodeſſe.

Eteſia vnde.

Eteſiæ venti ardentiſſimo æſtatis tempore flant, hac de cauſa: Sol iam ſublimis, & à locis meridionalibus ad ſeptentrionem conuerſus, ſoluit humida ad Boream, quæ ſoluta aërem, deinde ventos gignunt: è quorum numero & Eteſiæ ſunt, è ſpiritu ſcilicet, qui ex humidis ſolutis ad ſeptentrionem oritur. Ad oppoſitas verò plagas meridionales feruntur, eóque delata in altiſſimos Æthiopiæ montes decidunt. Cùm autem condenſati, & frequentes fuerint, pluuias creant, è quibus æſtiuo tempore Nilus auctus exundat, ex auſtralibus locis, & aridis profluens, idémque Ariſtoteles inueſtigando comperit. Ipſe enim ingenij præſtantia hoc deprehendit, cùm æquum putaſſet Alexādrum Macedonem ad ea loco mittere, vt oculis cauſſam incrementi Nili fluminis cognoſceret. Propterea aſſerit hoc non amplius dubium eſſe. Clarè enim patet è pluuiis augeri. Et ſanè mirum, quod in locis Æthiopiæ maximè ſiccis, vbi nunquam hiems eſt neque pluuia, tempore eſtatis denſiſſimi oriantur imbres.

Nilus. Vide Theophilactum Simocattam de vita Mauritij Imp. lib. 7. extremo, Herodotum, Melam & alios.

EX AGATHARCHIDE excerptæ hiſtoriæ,

CCL.

[INTERPRETE LAVRENTIO Rhodomanno.]

LECTI ſunt Agatharchidæ libri duo, primus & quintus de rubro mari; ceteriſque rebus fidem excedentibus ſumma capita comprehendentes.

Ex libro primo, De mari rubro.

CAPVT PRIMVM.

Quomodo Ptolemæi primam elephantum venationem inſtituerint.

PTOLEMÆVM, qui poſt Lagi filium in Ægypto regnauit, primum inſtituiſſe elephantum atque eiuſmodi belluarum venationem: & quæ natura disiunxit, ſub vnam quaſi ſtabulationem redegiſſe, affirmat.

Expendendum verò quid hoc loco dicat hiſtoricus. nam etiam ante Ptolemæorum ætatē, multi quoque elephantibus cicuratis vſi legūtur: vt Porus Indorum rex, qui cum Alexandro bellum geſſit, aliique non pauci. Forte Ptolemæus hic primus impensè illi ſtudio incubuiſſe viſus eſt: aut primus ſucceſſorum Alexandri, vel aliorum Ægypti regum, ei operam dedit.

CAP. II. Quadruplex Etymologia rubri maris.

RVBRVM mare inde nomen trahere ait, non quòd eius ſinus quem Arabicum vocant, montes, occaſum verſus, dum acres & ignei Solis radij eos feriunt, carbonis reddant ſpeciem: ad ortum verò tumuli arenæ & glebæ inſigniter rufi, ad multa oræ illius maritimæ ſtadia effundantur. Hanc (inquit) ob cauſam mare illud rubrum non vocatur. Nam cùm nauigatio illac ſit anguſta, dum vertices & tumuli vniuerſo vtrinque ſinui impendent, ſplēdor ex vtraque continente in fretum incidens, mare terræ aſſimile eſſe denuntiaret, vt ſpecies illa in omnium oculos incurreret, etiamſi affectio cunctis non foret explorata. Ideò cognomen hac de cauſa non adeptum eſſe auctor teſtatur, licet multi ante ipſum ita ſint opinati.

AGATHARCHIDES.

Hæc igitur eſt prima ratio, quamuis à vero diſſentanea. Altera perinde ſe habet, Quòd
II. Sol illic exortus, non vt apud nos, lucidos in fretum radios dimittat, ſed cruori aſſimiles, vnde cruentam maris ſpeciem efficiat intuentibus hæc affectio. Et hinc rubri appel-
III. lationem exſiſtere. Tertius hinc ſermo Argolicus eſt: auſu quidem magnus, ſed perſuaſu inanis. Nam qui Cliniam ſectantur hiſtorici, ex poëtarum licentia etiam ipſi ſecuritatem nacti, perhibent ex Argis in Æthiopiam (quæ Cepheniæ tunc habebat nomen) Perſeum ad filiam Cephei liberandam profectum, & inde ad Perſas tranſgreſſum, nomen hoc à filiorum quopiam cum Perſis communicaſſe: & procreato Erythra filio, nomen ab hoc mari indidiſſe. Hæc protrita & vulgaris eſt Argiuo-
IV. rum de rubro mari fabula. Quarta, & vero non ita aberrans ratio, (quam auctor ex Perſa quodam Boxo ſe didiciſſe affirmat, & lingua & mente Græcos imitante, qui relicta patria Athenis vitam egerit) ex narratione Perſæ hæc eſt. Erythras quidam fuit genere Perſa, filius Myozæi, qui animi præſentia & vi opum præclaram ſibi exiſtimationem comparauit. Domúſque eius non procul à mari, contra inſulas deſertas (non quidem hac tempeſtate, ſed qua Medi imperium tenebant, quando etiam Erythras noſcebatur.) Tempore autem hyberno ad Paſargadas commigrabat, & ſub ortum veris ad rem ſuam familiarem redibat, tum aliam ob vtilitatem, tum vt aliquam vitæ ſuæ voluptatem hac commutatione indulgeret. Atqui cùm in armenta eius leones irruptione facta, nonnullas equarum agreſtium intermiſſent, reliquæ adhuc incolumes, conſternatione ex re viſa, ceu œſtro perculſæ, ad mare curſu arrepto, magno in aquas impetu (aura tum fortè à terris afflabat) prolabuntur. Cúmque initio præter littus nataſſent, pauore non deſiſtente, à flatibus abreptæ, difficulter ad inſulæ aduerſæ oram emerſerunt, vnúſque ex armentariis, adoleſcens audacia præcellens, dum aliâs aliam armo prenſat, vnà tranſmiſit. Erythras igitur, equas non amplius viſas inueſtigans, primus hominum eius loci ratem conſtruit, magnitudine quidem mediocrem, ſed robore validiſſimam. Eáque, venti ſecundi & commodi tenorem nactus, in fretum deſcendit, & ſubitò venti ope prouectus, reperit equas & paſtorem ſimul. Inſulæ autem admiratione captus, & vrbem in portu accommodè fundauit, & ex oppoſita continente rei domeſticæ inopia laborantes illuc habitatum tranſtulit. Atque inde etiam inſulas cæteras, cultoribus vacuas, habitatorum frequentia ad humanitatis cultum traduxit. Tantum igitur gloriæ ex rebus geſtis, apud vulgus ſibi comparauit, vt mare illud, magnitudine infinitum, omnes ad noſtram vſque ætatem Erythræum appellent.

Nominis igitur rationes diſtinctæ ita ſe habent. Nam longè aliud eſt, ſi Erythræ mare dixeris, quam ſi Erythrum (quod Latini rubrum vertunt.) Hoc enim rubedinem aquæ, illud virum mari potitum, ſignificat. Verùm

οὗτος μὲν οὖν ὁ πρῶτος εἰ καὶ μὴ ἀληθὴς τῆς αἰτίας λόγος. δεύτερος δὲ, ὁμοίως ἔχων· τὸν ἥλιον, (ἐκεῖσέ) * φασιν ἐπιτέλλοντα, οὐχ ὡς παρ' * φασιν.
ἡμῖν λαμπραῖς ταῖς ἀκτῖσιν εἰς τὸν πόρον βάλλειν, ἀλλὰ παρομοίαις αἵματι· ἐξ ὧν τοῖς ὁρῶσιν ὕφαιμον προσεικάζειν τὸ πάθος τὴν τῆς θαλάττης ἔμφασιν, κἀκεῖθεν ἐρυθρὰν κατονομάζεσθαι. τρίτος δέ ἐστιν ὁ ἀργολικὸς λόγος, ὅς ἐστι (φησὶ) τῇ μὲν τόλμῃ μέγας, τῇ δ' * ἀποδεί- * δὲ δεῖξ
ξει κενός. οἱ γὰρ περὶ Κλεινίαν ἱστορικοί φασιν, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς ἐξουσίας καὶ αὐτοὶ ἄδειαν λαβόντες, ἐξ Ἄργους εἰς Αἰθιοπίαν (ἐκαλεῖτο δὲ τότε Κηφηνία) παραγεγονότα ἐπὶ λύσει τῆς Κηφέως θυγατρὸς τὸν Περσέα, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Πέρσας * μετὰ ταῦτα, Πέρσαις μὲν ἀπό τινος τῶν ἐγ- * μετ
γόνων τῆς κλήσεως μεταδοῦναι· Ἐρύθραν δὲ γεννῆσαι υἱόν, καὶ ἐξ ἐκείνου τῇ θαλάττῃ τὴν κλῆσιν παρασχεῖν. τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ ἀργολικὸς περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης σχεδιασμός. τέταρτος δὲ καὶ ἀληθής ἐστιν, ὃν αὐτὸς μεμάθηκε παρὰ Πέρσου· Βόξος δ' ἦν τούτῳ ὄνομα, φησίν· ὃν καὶ ἑλληνίσαι γλῶτταν καὶ γνώμην, καὶ ταῖς Ἀθήναις, λιπόντα τὴν πατρίδα, ἐμβιῶναι. ἔλεγε δὲ ὁ τοῦ Πέρσου λόγος ταῦτα. γίνεταί τις κατ' εὐτολμίαν καὶ πλοῦτον εὐδοκιμῶν, Ἐρύθρας ὄνομα, γένος μὲν Πέρσης, υἱὸς δὲ Μυοζαίου· κατοικῶν δὲ * θάλατταν μὲν οὐ πόρρω, κατεναντίον δὲ * θαω
νήσων ἐρήμων * οὐσῶν (οὐ νῦν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς Μήδων * αλ.ι
ἡγεμονίας· τότε γὰρ καὶ ὁ Ἐρύθρας ἐγνωρίζετο) ὃς τοῦ μὲν χειμῶνος ἐν Πασαργάδαις ἐποιεῖτο τὴν οἴκησιν· ἔαρος δὲ μετέβαινεν ἐπὶ τὴν ἰδίαν κτῆσιν, τῆς τε ἄλλης ἕνεκα χρείας, καὶ χάριν τινὰ τῷ βίῳ διὰ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς ἀπονέμων. τούτου φορβάδων ἀγέλῃ μείζονι λέοντες ἐπορούσαντες, τινὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν· αἱ δὲ περισωθεῖσαι, τῷ δέει τῆς ὄψεως οἶστρον λαβοῦσαι, ἐπὶ τὴν θάλατταν ἠλαύνοντο. καὶ (ἦν γὰρ αὔρα μετὰ τύχην ἀπόγαιος) εὐμεγέθεις ἐμπεσοῦσαι τοῖς ῥύθροις μετὰ * πτοήσεως, τὰ μὲν πρῶτα παρὰ τὴν γῆν ἐνήχοντο· τοῦ δὲ δείματος οὐ λήγοντος, ἐξεκυμάνθησαν· καὶ μόλις ἐπὶ τὸ τῆς ἀντικρὺ νήσου πέρας διεσώθησαν, ἑνὸς τῶν αἰπόλων νεανίου, καὶ τόλμῃ διαφέροντος, συμπεραιωθέντος, ἄλλοτε ἄλλης τῶν ὤμων ἀντεχομένου. ὁ οὖν Ἐρύθρας ζητῶν τὰς οὐ φαινομένας φορβάδας, πρῶτος τῶν ἐκεῖσε σχεδίαν ἐπήξατο· μεγέθει μὲν σύμμετρον, τῇ δυνάμει δὲ στερεάν. καὶ λαβὼν στάσιν οὐρίου καὶ συμμέτρου πνεύματος, ἀφῆκεν εἰς τὸν πόρον. ταχὺ δὲ τοῦ κύματος αὐτὸν περαιώσαντος, εὗρε μὲν τὰς ἵππους, εὗρε δὲ τὸν νομέα. θαυμάσας δὲ τὴν νῆσον· καὶ πόλισμα ἐπὶ λιμένος εὐκαίρου ἱδρύσατο, καὶ ἐκ τῆς ἀντιπέραν τοὺς ἀποροῦντας βίου μετενεγκών, ἐπόλισεν· ἐκεῖθέν τε καὶ τὰς ἄλλας νήσους ἐρήμους οὔσας ἀνθρώπων, οἰκήσεσιν ἐξημέρωσε· καὶ τηλικαύτην δόξαν ἐκ τῶν πραχθέντων πολλοῖς ἐνεποίησεν, ὥστε τὴν ἐκεῖσε θάλατταν, οὖσαν ἀπειρομεγέθη, πάντας ἔτι καὶ καθ' ἡμᾶς ἐπονομάζειν ἐρυθράν. τὰ μὲν οὖν αἴτια τῆς κλήσεως ἔχοντα διαφοράν. μέγα γὰρ τὸ παραλλάττον, Ἐρύθρα θάλατταν εἰπεῖν ἢ θάλατταν ἐρυθράν· τὸ μὲν γὰρ κυριεύσαντα σημαίνει * τῆς θάλατταν ἄνδρα· τὸ δὲ τὴν πυρρότητα δηλοῖ τῆς ῥηθείσης φύσεως, ἐν τούτοις. ἔστι δέ φησι,

τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ χρώματος τὴν κλῆσιν κατασκευάζον, ψεῦδος (οὐ γάρ ἐστιν ἐρυθρὰ) τὸ δ' ἀπὸ τοῦ δυναστεύσαντος ἀληθές· ὡς πέρσης λόγος ἐπιστώσατο.

Ὅτι οὐδὲ ἀπό τινος τῶν τοῦ Περσέως ἐγγόνων ἀξιοῖ τοῦτο (καί τοι πολλῶν ἄλλων λεγόντων) τὴν κλῆσιν τοὺς πέρσας κληρώσασθαι. μηδὲ γὰρ ἐκείνους σφᾶς αὐτοὺς πέρσας παροξυτόνως ὀνομάζειν, ἀλλὰ περσᾶς, ἐπὶ τέλους τῆς περισπωμένης τιθεμένης.

Περὶ παραδόξων ζώων καὶ ἄλλων πραγμάτων.

Ὅτι (τὰ) κατὰ τὸν Πέρσεα εἰς ψεῦδος καὶ δι' ἄλλων πολλῶν ἀπάγειν σπουδάζων, προστίθησι καὶ ταῦτα· πλὴν εἰ μὲν τραγικῶς ὁ περσεὺς ἐστράτευτο τὸ * πρόσωπον περιθέμενος, καὶ τὴν ἅρπην λαβών, καὶ περὶ τῶν ἑξῆς * ἐπιστρέψας ὑποκριτῇ καὶ χορῷ διαλύεσθαι, καὶ τὰ τῆς ἀντιλογίας εἰς μῦθον ὡς οἱ πολλοὶ συγκεχωρήκασιν. ἐπιδράμωμεν τῶν τικτῶν τὰ κεφάλαια, διὰ βραχέων. Κένταυρον γεγονέναι, Γηρυόνην, Κύκλωπα, Χρύσην, Κίρκην, Καλυψώ, Μινόταυρον, Σκύλλαν, Χίμαιραν, Πήγασον, Λαιστρυγόνας, Κέρβερον, Γλαῦκον θαλάττιον Ἄτλαντα, Πρωτέα, Νηρέα, Νηρεΐδας, τοὺς παῖδας τοῦ Ἀλώεως, ἐννεοργυίους μὲν αὐξηθέντας μῆκος, ἐννεαπήχεις δὲ εὖρος. ἔτι δὲ γένος μὲν ἀναφῦναι καθ' Ἡσίοδον, πρῶτον μὲν χρυσοῦν, ἔπειτα ἀργυροῦν, εἶτα χαλκοῦν. πάλιν, ἵππους μὲν γενέσθαι περὶ τῶν μελλόντων συλλαλοῦντας Ἀχιλλεῖ· Σφίγγα δὲ τῶν Θηβαίων παισὶν αἴνιγμα προβάλλουσαν. Σειρῆνας δ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀκροωμένων ᾀδούσας. Νιόβην δὲ καὶ Πολυδέκτην διὰ φόβον ἀπολιθουμένους. ἐπὶ δὲ τούτοις, τοὺς Ὀδυσσεῖ συμπλεύσαντας, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς σῦς, ἐκ συῶν δὲ εἰς ἀνθρώπων μεταβῆναι διάθεσιν. ἔτι Τάνταλον τιμᾶσθαι μὲν διὰ σωφροσύνην, συνέστιον ὄντα θεοῖς· τιμωρεῖσθαι δὲ δι' ἀκολασίαν, ἐν ἀέρι φερόμενον. ἑτέρους εἰς ᾅδου καταβαίνοντας διὰ προαίρεσιν· τοὺς μέν, ὅπως ὑπὲρ τῶν ζώντων τοῖς νεκροῖς μάντεσι χρήσαιντο· τοὺς δέ, ἵνα τὴν Περσεφόνην, ὡς ἔρημον ὑπάρχουσαν, βίᾳ νυμφεύσωσι. καὶ κῴδιον ἐπὶ προβάτου γενέσθαι χρυσόμαλλον, μηλέας ἐν τῇ Λιβύῃ πεφυκέναι, μῆλα φερούσας χρυσᾶ. σῶμα ἔμψυχον πάντα τὸν βίον διακαρτερεῖν ἄγρυπνον· βορέαν καὶ νότον μετὰ τῶν ἄλλων ἀνέμων ἐν ἀσκῷ πνίγεσθαι συγκεκλεισμένους. πρὸς τούτοις, Πασιφάην μὲν ταύρῳ, Τυρὼ δὲ ποταμῷ μίγνυσθαι, πρὸς οὐδὲν γένος τὴν εὐνὴν ἐχούσας ἀλλόφυλον· καὶ Φιλομήλαν μὲν ἀηδόνος ἐξαλλάξαι μορφήν· Τηρέα δέ, ἔποπος. Ἑκάβην δὲ εἰς κυνὸς οἰκουροῦ καταστρέψαι φύσιν. ἐπὶ τούτοις, τὴν Ἰὼ γεγονέναι μὲν ποταμοῦ θυγατέρα, ταυροκέρω δὲ * μορφῇ διαπτῆναι, βοὸς οἰστρώσης, τὸ ποντικὸν πέλαγος· ἀφ' ἧς καὶ τὸν βόσπορον εἰληφέναι τὴν κλῆσιν. ἔτι, Καινέα τὸν λαπίθην τὸ μὲν ἀπ' ἀρχῆς γενέσθαι παρθένον καὶ γυναῖκα· ἡβήσαντα δέ, εἰς ἄνδρα μετασῆναι· τὸ δ' ὕστατον εἰς τὴν γῆν ὑπὸ τῶν κενταύρων καταδῦναι· ταῖς ἐλάταις τυπτόμενον, ὀρθόν τε καὶ ζῶντα. καὶ Λήδαν μὲν ἀντὶ τῆς καθηκούσης γυναικὶ τεκνώσεως, ᾠὸν τεκεῖν φύσιν, ἐξ οὗ τὸ περιμάχητον εἶδος, τὴν Ἑλένην λέγω, τυπωθῆναι. τὴν δὲ Ἕλλην καὶ Φρίξον ἐπὶ κριοῦ τοῖς ποσὶ πετομένους, τὸν πόρον καταπαύσαντας,

* ἴσ. φρυνιχῶς

* ἐπιρρίψας.

* μορφήν.

etymologia à colore falſa eſt. Mare enim rubri coloris non eſt. A Principe autem deducta, vera eſt, vt narratio Perſica fidem facit.

AGATHARCHIDES.

Cæterum nec à filiis aut nepotibus Perſei nomen referre Perſas (quod tamen cõplures alij confirmant) auctor contendit. Nec illos Perſas, accentu in penultima, ſed Perſâs, vltima circumflexa ſe appellare, dicit.

CAP. III. *Perſarum etymologia.*

De raris animantibus, & aliis.

Dvmverò narrationem de Perſeo per multa, quoque alia exempla ad mendacium reſtringere ſtudet, adiungit etiam illa. Atqui ſi tragico ita more Perſeus expeditionem fecit, larua indutus, & enſe falcato inſtructus, & quæ ſequuntur hiſtrioni & choro tranſigenda committens, etiam alia, quibus huic fabulæ contradici poteſt, abſurda (prout vulgi aſſenſu comprobata ſunt) notatis modò capitibus, quàm breuiſſimè percurremus. Centaurum videlicet fuiſſe, Geryonem, Cyclopem, Chryſen, Circen, Calypſo, Minotaurum, Scyllam, Chimæram, Pegaſum, Læſtrygonas, Cerberum, Glaucum marinum, Atlantem, Protea, Nereum, Nereides, Aloëi filios, qui ad IX orgyiarum longitudinem & IX cubitorum latitudinem excreuerunt.

CAP. IV. *Fabulas de Perſeo multis exẽplis conſimilibus, abſurdas eſſe demonſtrauit.*

Tum, Heſiodo auctore, genus exſtitiſſe primò aureum, deinde argenteum, poſt hæc æneum. Rurſus equos fuiſſe, qui de futuris collocuti ſint cum Achille: & Sphingem, quæ Thebanorum pubi ænigma propoſuerit: & Sirenes, quæ ad perniciem auditorum cantillarint; Niobem etiam & Polydecten, in ſaxa ex pauore conuerſos. Nauigationis inſuper comites Vlyſſis, ex hominibus in porcos, & è porcis in humanum rurſus habitum tranſiiſſe. Item Tantalum propter mentis integritatem honore affici, menſæ Dearum admotum, & propter flagitioſam libidinem in aëra ſublatum plecti. Nonnullos etiam data opera deſcendiſſe ad Plutonis, tum vt vates mortuos de viuis conſulerent, tum vt Proſerpinam, ceu ſolitariam, vi ſponſam ſibi facerent. Et vellus aureæ lanæ in oue exſtitiſſe, malóſque in Africa naſci, quæ aurea mala producant. Animatum corpus per omnem vitam inſomne permanſiſſe. Boream & Auſtrum cum ceteris ventis in vtre tantum non præfocare incluſos. Adde Paſiphaen cum Tauro, & Tyro cum fluuio rem habere: cùm tamen ad nullum diuerſæ naturæ genus lectum ineant. Et Philomelam in luſciniæ, Tereum in vpupæ, & * Hecuben in canis domeſtici naturam eſſe mutatam. Io præterea filiam amnis fuiſſe, ſed cornuta bouis forma, cum aſilo agitaretur, Ponticum mare tranſcurriſſe. vnde & Boſphorus nomen acceperit. Et Cæneum Lapitham, primò virginem, circa pubertatis annos ex fœmineo ſexu in virilem tranſmigraſſe: atque ad poſtremum, cùm à centauris abietum incuſſu verberaretur, viuum & erectum ſubiiſſe terram. Et Ledam, eius quæ in fœminam cadit procreationis loco, natiuum peperiſſe ouum: vnde forma illa tot pugnis expetita, Helena inquam, efformata ſit. Hellem etiam & Phrixum arietis pedibus volantes, confecto curſu,

Lib. 1. ἔργων.

* *Cic. Tuſcul.* 4.

AGATARCHIDES.

mare illud ad vtrumque littus vſque, Helleſpontum de ſe nominaſſe. Quid quòd Hercules etiam vaſta maria, vbi maximæ oriuntur tempeſtates, in olla emenſus ſit: & Africam ſementis & aquæ viæque expertē ſolus peragrarit: & ab Atlante tantæ magnitudinis & grauitatis mundum in ſe receperit: non quòd mandatum haberet, ſed tantùm vt gratiam iniret? Quid quòd Orphei, citharam pulſantis, veſtigia montes & ſcopuli, amore & ſtudio Muſicæ ſectati. Et carnes boum Solis inter aſſandum vocem hominum intellectui obuiam ediderint? Et quòd vita defuncti, per ocium, omnes generis ſermones cum Vlyſſe credant, ex informi vmbra proprium faciei agnoſcentes? Aliique horum bibant, cùm nec aluus nec gula reſtet: alij ferrum extimeſcant, vulnerationi tamen non amplius obnoxij. Nonnulli ſaxum voluant, quorum corpora iam olim conflagrarunt. Aliqui etiam ius dicant cæteris, vbi tamen nihil iniuriarum eſt reliquum. Quid tandem quòd eorum qui non amplius ſunt, ſimulacra in cymba traiiciant, Charonte nauclero & gubernatore, vt ne ſubmerſi denuò funeris elatione opus habeant? Et quod Alceſtis, & Proteſilaus, & Glaucus, poſt vitæ finem ſurgant? Siquidem illam Hercules reducit, iſtum vxoris amor exſtimulat, hunc vates vnà defeſſus excitat. Et quòd Amphiarai, vita adhuc integra, corpus vnà cum equis & curru tellus abſorbeat? Et quòd dentibus è Cadmi dracone diſſeminatis viri armati, interque ſe depugnantes, enaſcantur? Et quod Talos, Minois cuſtos, ter vno quolibet die totam circumambulet Cretam, tam longè lateque patentem, ſolúſque animatorum in talo vitam poſſideat. Et quod Minoi vita abrumpi nequeat, niſi quis feruentem ei aquam affundat. Adhæc quod incantatione Medeæ immutatus ſenex hircus ad iuuentutem redierit, & à Peliadibus incoctus ſit pater, vt reiuueneſceret. Et quòd tres anus Phorcides vnius oculi vſu vitam exigant, indiſſolubilis inter ſe fidei commutantes vicem. Item quòd Arcadiæ cultores & Atticæ, terrigenæ ſint & præter naturam orti. Et quòd mactata in Aulide viuam ſe exhibuerit apud Tauros. Et quòd in Peloponneſo mari demerſa à patre Ariſio, Seriphiorum littoribus incolumis vnà cum infante appulerit. Et quòd à Menelao in ſingulari certamine iam ſubactus, poſt arreptionem ſubitam, verſetur in thalamo, ad complexum paratus, & omnis aduerſi caſus oblitus. Et quòd lignei equi receptaculum non ad expugnationem vrbis ſit compactum, ſed ob proditionem Vlyſſis & Neoptolemi, ſociorúmque. Vide qualis hoc modo ſtultitia depingatur, & artificis qui equum exſtruxit, & procerum, qui hunc inierunt, & ciuium, qui in propriam vrbem eundem ſuſceperunt! Adde his, quod cœlum tam vaſtum, Diis in eo commorantibus ſuis Athlas humeris exceperit, & Atlandides tamen genuerit, quod fieri nullo poteſt modo. Quod orbem totum Oceanus circulat & ambiat, cuſtodiens eum fluxibus ſuis & continens.

τὴν ἐφ' ἑκάτερα θάλατταν, ἐκλιπόντον ἀφ' ἑαυτῆς προσαγορεῦσαι. τὸν δ' Ἡρακλέα καὶ τὰ πελάγη μὲν, οὗ μέγιστοι χειμῶνες, ἐν λέβητι διαπλεῖν· τὴν δὲ Λιβύην ἄσπορον, ἄνυδρον, ἀπόρευτον ὑπάρχουσαν, μόνον * διέρχεσθαι. τῷ δ' Ἄτλαντι τὸν τηλικοῦτον * διαδέξασθαι κόσμον, πρόσταγμα μὲν οὐκ ἔχοντα, χάριν δὲ τιθέμενον· καὶ τῷ μὲν Ὀρφεῖ κιθαρίζοντι, διὰ φιλομουσίαν τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας ἀκολουθεῖν. κρέα δὲ ὀπτώμενα τῶν ἡλίου βοῶν φωνὴν προΐεσθαι τοῖς ἀνθρώποις συνετήν. τῶν δὲ μετηλλαχότων τὸν βίον ἐπὶ σχολῆς πρὸς Ὀδυσσέα διεξέρχεσθαι παντοδαπὴν ἀδολεσχίαν, ἐκ τῆς ἀμόρφου σκιᾶς τὸ τῆς ὄψεως γινώσκοντας ἰδίωμα. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πίνειν, οὐ κοιλίας, οὐ βρόγχους ἔχοντας· ἑτέρους δὲ φοβεῖσθαι τὸν σίδηρον, οὐκέτι δυναμένους τρωθῆναι· τινὰς δὲ πέτρον κυλίειν, τῶν σωμάτων πάλαι κατακεκαυμένων· ἄλλους δὲ δικάζειν ἑτέροις τεθνηκόσιν, ἀδικήματος οὐδενὸς ὑπάρχοντος· τὸ δ' ἔσχατον, τοὺς οὐκ ἔτι ὄντων τοὺς τύπους ἐν πορθμίδι διαπλεῖν, ἔχοντας Χάρωνα ναύκληρον καὶ κυβερνήτην· ἵνα μὴ καταποντωθέντες, ἐκφορᾶς ἐπιδέωνται πάλιν. καὶ τὴν μὲν Ἄλκηστιν, καὶ Πρωτεσίλαον, καὶ Γλαῦκον τετελευτηκότας, πάλιν ἀναστῆναι· τὴν μὲν, ὑφ' Ἡρακλέους ἀναχθεῖσαν· τὸν δὲ, διὰ τὸν τῆς γυναικὸς ἔρωτα· τὸν δὲ, ὑπὸ τοῦ μάντεως τοῦ συγκατορυχθέντος. τοῦ δὲ Ἀμφιαράου ζῶντος τὸ σῶμα καταδέξασθαι μετὰ τῶν ἵππων καὶ τοῦ δίφρου τὴν γῆν. ἔτι τινὰς ὀδόντας ἐκ Κάδμου σπαρῆναι δράκοντος· ἐκ δὲ τούτων ὁπλίτας ἀνατεῖλαι μαχομένους ἀλλήλοις· τὸν δὲ * ἴταλον τὸν Μίνω, τρὶς μὲν ἐν ἡμέρᾳ πᾶσαν περιπολεῖν τὴν Κρήτην, τηλικαύτην οὖσαν· τὴν δὲ ζωὴν μόνον τῶν ἐμψύχων τοῦτον ἐν τῷ σφυρῷ κεκτῆσθαι. καὶ τοῦ Μίνω δὲ ἀμήχανον εἶναι παραλῦσαι τὸν βίον, εἰ μή τις αὐτῷ ζέον ὕδωρ καταχέαι. πρὸς τούτοις, ὑπὸ μὲν τῆς Μηδείας γέροντα κριὸν ἐπῳδαῖς μεταπεσόντα, νέον γενέσθαι πάλιν. ὑπὸ δὲ τῶν Πελιάδων καθεψηθῆναι τὸν πατέρα Πελίαν, ἵνα γένηται νέος. τὰς δὲ Φορκίδας, τρεῖς μὲν οὔσας γραίας, ἑνὶ δὲ χρωμένας ὀφθαλμῷ, διεξάγειν τὸν βίον, ἄλυτον παρ' ἀλλήλων κατὰ μέρος ἀμειβομένας πίστιν. ἔτι δὲ, τοὺς τὴν Ἀρκαδίαν οἰκοῦντας καὶ τὴν Ἀττικὴν, γηγενεῖς τε εἶναι, καὶ παρὰ φύσιν γεγονέναι· καὶ τὴν μὲν ἐν Αὐλίδι σφαγεῖσαν, ἐν Ταύροις ἀναφανῆναι ζῶσαν· τὴν δ' ἐν Πελοποννήσῳ καταποντισθεῖσαν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀκρισίου τῇ παραλίᾳ τῇ Σεριφίων ἀβλαβῆ μετὰ τοῦ βρέφους προσπεσεῖν. τὸν δ' ὑπὸ Μενελάου κατὰ τὴν μονομαχίαν ἤδη χειρούμενον, ἐξαίφνης ἁρπαγέντα ἐν τῷ θαλάμῳ γενέσθαι, πρὸς συνουσίαν ἕτοιμον ὄντα, τῶν δεινῶν ἁπάντων ἐπιλελησμένον. τοῦ δὲ δουρείου τὸ κύτος οὐκ ἐφ' ἁλώσει συμπαγῆναι πόλεως, ἀλλ' ἐπὶ προδοσίᾳ τῶν περὶ τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν Νεοπτόλεμον. τοιαύτην ὁ τρόπος ὑπογράφει τὴν εὐήθειαν καὶ τοῦ κατασκευάσαντος τεχνίτου, καὶ τῶν ἐμβάντων ἀριστέων, καὶ τῶν ὑποδεξαμένων εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. ἐπὶ τούτοις, ὅτι τὸν τηλικοῦτον οὐρανὸν μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ διατριβόντων θεῶν τοῖς ἰδίοις ὁ Ἄτλας ὤμοις ὑπειληφὼς, ὅμως τὰς καλουμένας Ἀτλαντίδας ἐτεκνοποιήσατο. ὅπερ ἀμήχανον. Ὅτι τὴν ἅπασαν οἰκουμένην ὠκεανὸς περικυκλοῖ, φρουρῶν καὶ συνέχων τοῖς ἑαυτοῦ ῥεύμασιν·

οὐ * Φασὶ

* διεξέρχεσθαι. H. St.

* διαλέξασθαι. M. M.

* Τάλων τὸν φύλακα τοῦ.

οὐ * φασὶ πέραν οἰκεῖν τὰς Γοργόνας Ἡσίοδος. Ὅτι τῶν ἡρώων τινὲς ἀπαθῆ τὴν διαμονὴν τῶν σωμάτων διαφυλάττουσι πάντα τὸν χρόνον ἐν ταῖς μακάρων νήσοις· ἃς οὐδεὶς κυρίως ἱστόρηκε. καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἄπορον καταστρέφοντα δόξαν, πολλαῖς καὶ τῶν γυναικῶν εὔλογον παραδίδωσι χλευασμόν. τῶν δ' αὖ θεῶν πῶς * παραδεξαίμεθα, τὸν μὲν ἐν μηρῷ * καταρραφθέντα τραφῆναι· τὴν δὲ τῇ τοῦ Διὸς κεφαλῇ κοιλίᾳ χρήσασθαι. τὸν δὲ ἄνευ τοῦ πατρὸς τελειωθῆναι, λέγω δὴ τὸν Ἥφαιστον. τὸν δὲ ἥλιον, διὰ τὰς Ἀτρέως εἰς Θυέστην πράξεις, τὴν μὲν δύσιν, ἀνατολὴν ποιῆσαι· τὴν δὲ ἀνατολὴν, δύσιν. πρὸς δὲ τούτοις, Ἀπόλλωνα μὲν καὶ Ποσειδῶνα ἐν Τροίᾳ θητεύσαντας ἐνιαυτὸν, οἰκοδομίας ἀποστερηθῆναι μισθὸν καὶ βουκολίας, ταῖς δεινοτάταις ὑπὸ Λαομέδοντος περιπεσόντας ἀπειλαῖς· Διόνυσον δὲ ὑπὸ Λυκούργου διὰ φόβου καταδιωχθέντα, εἰς τὴν θάλατταν πρὸς Θέτιν καταφυγεῖν. πρὸς δὲ τούτοις, ἔριν περὶ κάλλους καταστῆναι * θεαῖς, ὧν ἑκάστη μὲν ἐδέκαζε τὸν κριτὴν τοῖς παρ' ἑαυτῇ δώροις, ἵνα παρείδῃ τὸ δίκαιον· οὐδεμιᾷ δὲ παρηκολούθει τὸ συμπεσούμενον ἐκ τῆς κρίσεως τέλος. ἔτι, τὸ μὲν Ἀθηνᾶς μέγεθος, εἰς χελιδόνος συγκαταβῆναι ὄγκον· τὸ δὲ τοῦ Διὸς ἀξίωμα εἰς * κύκνου * καταστελῆναι τάξιν· τὸ δὲ τῆς * Δήμητρος κάλλος εἰς τὴν αἰσχίστην μετασταθῆναι διάθεσιν. τὸν δὲ νομιζόμενον μέγιστον Δία ἐπιβουλευθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ ἀναγκαιοτάτου τῆς γυναικὸς ἀδελφοῦ, σωθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων, λέγω δὴ τῶν Τιτάνων· οὓς ἀναβάντας ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τοῦ σκότους, καὶ τῆς ἐκεῖσε φυλακῆς, ἐπεὶ τὴν χρείαν παρέσχοντο, φοβήσαντες τοὺς περὶ τὸν Ποσειδῶνα καταβῆναι πάλιν ἑκουσίως εἰς τὸν ἀχέροντα, * καὶ τὸν ᾅδη τόπον. ἔτι τὴν μὲν Ἀφροδίτην τετρωμένην ὑπὸ θνητῆς δυνάμεως, τὸν δ' Ἄρην δεσμούμενον ὑπ' Ὤτου καὶ Ἐφιάλτου· τὸν δὲ Ἅδην ἐν ᾧ τόπῳ τὴν βασιλείαν εἶχεν, ἐκεῖσε ὑφ' Ἡρακλέους τοξευθέντα ταῖς μεγίσταις ἀλγηδόσι περιπεσεῖν· τὸν δὲ Ἥφαιστον, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν οὐρανὸν * ἀπορριφέντα ὕψους, εἰς Λῆμνον ἐνεχθῆναι διακείμενον ἐσχάτως. τῆς δὲ Ἥρας ὑπὸ τοῦ Διὸς * κρημναμένης ἐκ τῶν ποδῶν ἐκδεθῆναι παμμεγέθεις ἄκμονας. καθόλου δὲ θεοὺς μοιχεύοντας, κεραυνουμένους, κυλλόποδας, κλέπτειν εἰθισμένους, ἀνθρώπων ἀσθενεστέρους, προχείρως λοιδορουμένους, ἀδικοῦντας, μεμψιμοιροῦντας· πέρας, οὐδενὸς πάθους ἐκτὸς καθεστῶτας· ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς ὀχλούμενοι τοὺς θεοὺς ἐπικαλούμεθα. οἱ οὖν τὰ τοιαῦτα τερατευόμενοι, πόρρω τῆς ἀληθείας ἱστάμενοι, οὐκ ἂν ἑτέροις ταύτην εἰσηγεῖσθαι κριθεῖεν ἂν ἀξιόλογοι. διὰ τοιούτων καὶ τοσούτων Ἀγαθαρχίδης τὰ περὶ τὸν Περσέα εἰς ὁμοίους * ἄγων μύθους, οὐδὲ τὴν ἐρυθρὰν ἐκ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ κληθῆναι δίδωσιν.

* φασὶ H. S.

παραδεξώμεθα H. St. · *καταρραφθέντα* · *γαμ.* · *καταστῆναι.* · *Δήμητρος H. St.* · *ἄλλου H. St.* · *ἀπορριφέντα St.* · *κρεμαμένης* · *ἀπάγων*

cuius extrema Gorgones accolere Heſiodus canit. Et quod heroum nonnulli corporum incolumitatem, extra omnes adiectiones, conſeruent, in beatorum inſulis: de quibus tamen nemo certi aliquid memoriæ prodidit.

AGATHARCHIDES.

Hæc igitur cùm in dubias & perplexas deſinant opiniones, multis etiam è ſexu muliebri riſum non improbabilem tradunt.

Cæterùm de Diis nugas quomodo accipiamus? Quod videlicet quidam femori inſutus ad maturitatem peruenerit: quædam Iouis capite pro matrice ſit vſa. Et quidem ſine patre (Vulcanum dico) ſit perfectus. Quod Sol, propter nefariam Atrei in Thyeſtem impietatem, ex occaſu ortum, & ex ortu occaſum fecerit: præterea quòd Apollo & Neptunus, locata apud Troiam mercenaria opera per annum, præterquam quòd ædificationis & miniſterij paſtoralis mercede fraudarentur, atrociſſimis Laomedontis minis obiecti ſint. Et quòd Bacchus à Lycurgo perterrefactus fugatúſque in mare, Thetidos opem implorarit. Huc accedit, quòd lite de formæ elegantia inter Deas orta, vnaquæque muneribus ſuis iudicem corrumpere ſtudeat: & nullam tamen harum aſſequatur finis ex hoc iudicio euenturus. Imo, Mineruam fabulantur, quanta quanta eſt, in hirundinis corpuſculum ſe abdidiſſe, & maieſtatem Iouis à cygni forma veluti in ordinem redactam, & Cereris pulchritudinem in turpiſſimum tranſiiſſe habitum. Et Iouem, qui pro maximo habetur, à maximè neceſſario, vxoris germano, inſidias expertum, & ſeruatum eſſe à maximè inuiſis, Titanibus inquam: qui egreſſi è vinculis & tenebris, & quæ illic eſt cuſtodia, poſtquam in fugam coniecto Neptuno, operam illi nauaſſent, ſponte ad Acherontem & Plutonis regnum denuò ſe receperint. Tum Venerem mortali manu fauciam: Et Martem ab Oto & Ephialte vinculis conſtrictum, & Ditem in regno ſuo, ab Hercule ſagittis ictum, in maximos incidiſſe cruciatus: Et Vulcanum à cacumine cœli deiectum in Lemnum, non abſque læſione corporis & dolore extremo: Et Iunonem à Ioue ſuſpenſam alligatis vtrique pedi incudibus maximis. Summatim, Deos adulteria committere, fulmine feriri, loripedes eſſe, furtis adſueſcere, ab hominibus virtute ſuperari, procaciter conuitiari, iniurias patrare, ſortem deplorare, & tandem nullius affectionis immunes eſſe, à qua nos perturbati Deorum opem inuocamus. Quare qui hæc fabularum portenta hominibus credenda proponunt, tam procul à veritate remoti, num putas magiſtros fide dignos aliis docendis eſſe iudicandos? Dum tot & talibus Agatharchides exemplis narrationem de Perſeo ad fabulas relegat, nec mari rubro à filio Perſei nomen obueniſſe tradit.

Ὅτι αὐτὸς, φησὶν, ἑαυτῷ αἴτιος καθίσταται ἐλέγχων, ὅτι τὴν τῶν μυθοποιῶν ἐξουσίαν εἰς πραγματικὴν * ἐνάγων ἐνέργειαν· ἧς ἄν τις ἀφέλῃ τὸν ἔλεγχον, οὐδὲν ὑπολείπεται καταλείψει λόγος τῆς πίστεως ἠρημένης. ἐπεὶ διὰ τίνα αἰτίαν Ὅμηρον οὐκ ἂν δύναιο, Διὸς καὶ Ποσειδῶνος φράζοντα διαφοράν,

μετάγων.

CAP. V. *Fabularum finis delectatio.*

HINC ſeipſum in cauſſa ſibi eſſe vt redarguatur, oſtendit, propterea quòd ad ſeriam rerum geſtarum tractationem, fabulatorum licentiam traducat. Nam ab hac ſi quis refellendi ſtudium detrahat, nullam relicturus eſt materiam viliorē, ſublata nimirum fide. Quam enim ob cauſā nō damnō Homerū (inquit) quòd Iouis & Neptuni diſſidium adſerit,

AGATARCHIDAS.

cùm fieri non poſſit, vt homo mortalis fidem hac in parte adſtruat. Nec Heſiodum vitupero, Deûm generationem exponere auſum. Nec Æſchylum increpo, quòd in pleriſque mentitur, & multa, quæ concedi nunquam poſſunt, in literas refert. Nec Euripidem accuſo, quòd Archelao tribuit res à Temeno geſtas, & Tireſiam in theatro pluſquam quinq; ætates vita cóplexum introducit? Nec aliis vitio verto, quòd apparatu in fabularum actione vtuntur virium excedente humanarum modú? Quia omnis poëta magis voluptatis ſcopum quàm veritatis ſibi propoſitum habet.

Euripides.

CAP. VI. *Quæ terra elephantes producat.*

ELEPHANTOS, ſcribit auctor, Indorum terra nutrit, & Æthiopum, quæ Thebanorum fines attingit, necnon Libya.

CAP. VII. *Ægypti limites.*

QVATVOR, inde perhibet, limitibus Ægyptum eſſe incluſam: à ſeptentrione, pelago: ab ortu & occaſu, deſertis: & à meridie, gentibus Æthiopum.

Hic multa omiſſa ſunt ab interprete & in Græca edit., Henr. Steph.

AVSTERVS hic ſermo, ſed ſalutaris? oſtenditur enim non mœſtitiæ, ſed cuſtodiæ gratia? & ex oratione voluptatem ſuſtulit, ne ex rebus gratiam adepti pro bonis mala conſequamur: vel per Iouem vel Deos, & non in medio poſita quædam remittamus. Priuati verò diuitias longè profundiores, ſine negotio eſt difficile ſeruare. Tu verò horum & ſimilium bonorum hæreditatem conſequi te poſſe ſine certamine confidis? præſertim cùm ſcias, quòd lex poſſidenti illa conſeruet, hæc ferrum aufert de imbecillioribus.

Sumus, inquit, multo tempore in hac ſententia, regum amicitias ab occaſione confirmari & ſolui, & tuam occupationem alteri dare argumentum, ex aliis res augendo & minuendo. Hic verbo continenter gratificatus, rerum geſtarum fidem excedens, falſa commemorat: ille amicis in ſocietatem conſilij adhibitis tempore eiuſcemodi neque vrgentis impetum exigit. quis enim adeo expers conſilij, qui ab altero quid ſibi videatur cognoſcere velit, & in dubiis conſilio vti explentis deſiderium ipſius? Si enim dominus bonorum, non ſuccumbit cupiditati eorum qui cogunt: Beatum prædico hæc poſſidentem. tollere autem non poſſum armis coactus, ſumptus. Quid igitur arduum actionem in vanum rumorem adducere, ſpéſque inanes reueritum fuiſſe præ cæteris periculis? Sed percellunt Græcos Æthiopes, quare? nigredine & formæ differentia. Non excedit puerilem ætatem hic metus apud noſtros. In bellis vero grandioribúſque contentionibus, non facie aut colore, ſed audacia & re militari res diiudicantur. Ego vero à quo die conſtitutus ſum tutor corporis tui, quum iuuenis admodum eſſes, totiúſque regni, ab illo ſtatim in magnum me laborem conieci. quemnam? Iis qui in voluptate verſantur repugnare atque indignari, non facultates tibi primum auferendo, ſed imperitiam, vt tantis bonis prudens fruaris, non peccans. Hoc enim quærebam, patris nactus beneuolentiam tempore cóciliatam, non adulationis irriſionem oportunitate aſſuetam.

ἀδύνατον ἀνθρώπῳ πίστιν παραδοῦναι· οὐδ' Ἡσιόδῳ μέμφομαι, δηλοῦν ἐπιχειροῦντι θεῶν γένεσιν· οὐδ' Αἰσχύλον ἐπιπλήττω, πολλοῖς διεψευσμένον, καὶ πολλὰ συγγράφοντα τῶν ἀσυγχωρήτων· οὐδ' Εὐριπίδου κατηγορῶ, τῷ μὲν Ἀρχελάῳ περιτεθεικότος τὰς Τημένου πράξεις, τὸν δὲ Τειρεσίαν βεβιωκότα παρεισάγοντος πέντε γενεῶν πλέον· οὐδὲ τοὺς ἄλλους εἰς ἐπιτίμησιν ἄγω, διασκευαῖς ἐν τοῖς δράμασι χρωμένους ἀδυνάτοις; ὅτι πᾶς ποιητὴς ψυχαγωγίας * ἢ ἀληθείας ἐστὶ στοχαστής.

* λείπει ἴσ. μᾶλλον

Ὅτι καὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν ἐλέφαντας τρέφειν φησί, καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ἣ τοῖς Θηβαίων ὁρίοις ἐστὶν ὅμορος· καὶ δὴ καὶ τὴν Λιβύην.

Ὅτι τέσσαρες τόποι τὴν Αἴγυπτον περιειλήφασιν· ἀπὸ μὲν τῆς ἄρκτου, τὸ πέλαγος. ἀπ' ἀνατολῆς δὲ καὶ δύσεως, ἐρημίαι· ἀπὸ δὲ τῆς μεσημβρίας, αἰθίοπες.

Αὐστηρὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ σωτήριος. δηλοῦται γὰρ οὐ λύπης, ἀλλὰ φυλακῆς ἕνεκεν· καὶ τὴν ἡδονὴν ἐκ τῶν λόγων ἦρκεν, ὅπως τὸ ἐκ τῶν πραγμάτων χάριτος ἀπολαύοντες, μηδέποτε ἀντὶ τοῦ βελτίονος τὸ χεῖρον αἱρώμεθα· ἤ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ἵνα μηδὲ τῶν ἐν μέσῳ κειμένων ἔνια παρίωμεν. ἰδιώτου μὲν οὐσίαν * μικρῷ βαθυτέραν ἀπραγμόνως ἐστὶ χαλεπὸν διασῶσαι· σὺ δὲ τοσούτων καὶ τηλικούτων κληρονομίαν ἀγαθῶν καθέξειν χωρὶς ἀγωνίας ἐλπίζεις; καὶ ταῦτα, γινώσκων, ὅτι * κἀκεῖνα μὲν ὁ νόμος τῷ κεκτημένῳ διαφυλάττει· ταῦτα δὲ ὁ σίδηρος ἀφαιρεῖται τῶν ἀσθενεστέρων.

* μακρῷ

* κείμενα M. M.

Ὅτι, φησίν, ἐκ πολλοῦ χρόνου προειληφότες ἐσμέν, ὅτι τὰς τῶν δυναστῶν φιλίας ὁ καιρὸς στρατηγεῖται καὶ λύει· καὶ τὴν σὴν ἀσχολίαν ἄλλῳ δίδωσιν ἀφορμήν, αὔξων καὶ φθίνων τὰ πράγματα ἐξ ἀλλήλων. ὁ μὲν τῷ λόγῳ συνεχῶς χαριζόμενος, τὸ ἐκ τῶν ἔργων δυνατὸν ὑπερβαίνων, πολλὰ διαψεύδεται· ὁ δὲ προσλαμβάνων τοὺς αὐτοῦ φίλους βουλῆς κοινωνοὺς ἐν καιροῖς τηλικούτοις, * οὐ τοῦ τὴν ὁρμὴν ἐπίσσοντος δεῖται. τίς γὰρ οὕτως ἄβουλος, ὃς τὸ δοκοῦν αὐτῷ παρ' ἑτέρου βούλεται μαθεῖν, καὶ ποιεῖν * τὸν σύμβουλον τῶν ἀπορουμένων, συνήγορον τῆς ἐπιθυμίας; εἰ γὰρ ἔσται ὁ κύριος τῶν τοσούτων ἀγαθῶν, κρείττων ἐστὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς τῶν βιαζομένων: μακαρίσαι μὲν ἔχω τὸν ταῦτα κεκτημένον τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι δὲ τοῖς ὅπλοις βιασάμενος τὰς χορηγίας οὐ δύναμαι. τί οὖν ἀμήχανον πρᾶξιν εἰς κενὴν * ἐπαγγελίαν ἄγειν, καὶ τὰς ἀδήλους ἐλπίδας τῶν προδήλων κινδύνων πλέον εὐλαβεῖσθαι; ἀλλὰ καταπλήξονται τοὺς Ἕλληνας οἱ αἰθίοπες τίνι; τῇ μελανίᾳ καὶ τῇ παραλλαγῇ τῆς μορφῆς. οὐχ ὑπερβαίνει τὴν τοῦ παιδὸς ἡλικίαν παρ' ἡμῖν ὁ τοιοῦτος φόβος. ἐν δὲ τοῖς πολέμοις, καὶ ταῖς μείζοσι διαφοραῖς, οὐκ ὄψει καὶ χρώματι, τόλμῃ δὲ καὶ στρατηγίᾳ τὰ πράγματα κρίνεται. Ἐγὼ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ τύχη με κατέστησεν ἐπίτροπον τοῦ σώματος τοῦ σοῦ, νέου παντελῶς ὄντος, καὶ τῆς ὅλης βασιλείας, ἀπ' ἐκείνης εὐθὺς μέγαν ἐμαυτῷ πόνον ἐπέβαλον. τίνα τοῦτον; τοῖς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦσιν ἐναντιοῦσθαι (καὶ) δυσχεραίνειν, σοῦ πρῶτον αὐτοῦ περιαιρούμενος οὐ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τὴν ἄγνοιαν· ἵνα τῶν τοσούτων ἀγαθῶν φρονῶν ἀπολαύσῃς, μὴ διαμαρτάνων. τὸ γὰρ ἐζήτουν πατρὸς ἔχων εὔνοιαν χρόνου στοχαζομένην, οὐ κόλακος εἰρωνείαν καιρῷ προσομιλοῦσαν.

* al. τί

* al. ἢ ἐολῃ

* al. ἀλίαν

οἶδα

οἶδα γὰρ πρεσβύτερος ὤν, καὶ πολλῶν ἔμπειρος γεγονὼς πραγμάτων, διὰ τοὺς θωπεύειν ἐπιβεβλημένους τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς, καὶ τὰς μεγίστας βασιλείας ἄρδην ἀνῃρημένας, τὴν Κασάνδρου, τὴν Λυσιμάχου, τὴν Ἀλεξάνδρου, τηλικαύτην οὖσαν, τὴν Μήδων, τὴν Σύρων, τὴν Περσῶν· ὥστε μηδὲ *σπέρματα καταλειφθῆναι τοῦ γένους. οὐκ ἀλόγως. νέου γὰρ πολλὰ μὲν ἀγνοοῦντος διὰ τὴν ἡλικίαν, εὐλογουμένου δὲ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, οὐδὲν σφαλερώτερον, οὐδὲ ἐπικινδυνότερον. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος, ἀήττητος ὢν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀσθενέστατος ἦν ἐν ταῖς ὁμιλίαις· ἡλίσκετο γὰρ ὑπὸ τῶν ἐπαίνων. καὶ Ζεὺς καλούμενος, οὐ χλευάζεσθαι ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τιμᾶσθαι· τῶν μὲν ἀδυνάτων ἐπιθυμῶν, τῆς δὲ φύσεως ἐπιλελησμένος.

* al. σπέρμα

Ὅταν ὁ δημαγωγὸς τοῖς πολλοῖς διαλέγηται, μὴ τὴν τοῦ φίλου τάξιν ὑποστησάμενος, ἀλλὰ τὴν τοῦ κόλακος· ἡ τῶν ὄχλων ὁρμὴ βεβαιωτὴν λαβοῦσα τῆς ἁμαρτίας τὸν σύμβουλον, ἀνέτρεψε τὴν πόλιν. ἐνσκήπτει γὰρ ὁ μῶμος οὐ κατὰ τῶν ὑπαιτίων μόνον, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ὁ φθόνος αὐτῷ τὴν ἔφοδον προοδοποιήσῃ. ἡ κρατεῖ γὰρ ὁ μῶμος, οὐ τῶν ὑπαιτίων μόνον, ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ τῶν ἐπικρατεστέρων αἰτίας. ἐπειδὰν ὁ φθόνος πικρὸν τὸ βέλος ἀφεὶς, προκατεργάσηται τὸν οὐκ ἄξιον τοῦτο *πείσεσθαι.

* παθεῖν.

Χρῶνται δὲ ἐπὶ τῶν κινδύνων τῶν πολεμικῶν Αἰθίοπες τοῖς μὲν τόξοις μεγάλοις, βραχέσι δὲ τοῖς οἰστοῖς· ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας τοῦ καλάμου κερκίδος ἀντὶ τοῦ σιδήρου παραμήκης τῷ τύπῳ λίθος ἀνεστήρικται, νεύροις ἐσφιγμένος, ὀξὺς μὲν ὑπερβολῇ, φαρμάκοις δὲ θανασίμοις βεβαμμένος.

Ὅτι Πτολεμαῖος, φησὶν, εἰς τὸν κατὰ Αἰθιόπων πόλεμον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πεντακοσίους συνέλεξεν ἱππεῖς· ὧν τοῖς προκινδυνεύειν μέλλουσι καὶ καθηγουμένοις τὸ πλῆθος οὖσιν ἑκατὸν, ὁπλισμοῦ περιέθηκε τρόπον. στολὰς γὰρ αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἵπποις ἀνέδωκε πιλητὰς, ἃς οἱ κατὰ χώραν ἐκείνην προσαγορεύουσι *κάσας, ὥστε πᾶν κρύπτειν τὸ σῶμα, πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν.

* al. κάττας.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΟΥ ἱστορίας τῆς περὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν.

ΟΤΙ πολλοί, φησὶ, καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ποίημα γεγραφότων, διηπορήκασι πῶς τὰς ὑπερβαλλούσας ἐνίοις ἀτυχίας τοῖς ἐκτὸς τῶν κινδύνων κειμένοις πρεπόντως ἐξαγγελτέον· ὧν ὁ τρόπος οὐ λίαν γίνοιτ' ἂν ἐμφανὴς, εἰ μή τις ὑποτάξαιτ' ἂν αἰτίαν ἀκόλουθον τοῖς ἐμφανιζομένοις.

Ὄλυνθον καὶ Θήβας δύο πόλεις ἐνδόξους Ἀλέξανδρος καὶ Φίλιππος διαρπάσαντες, καθεῖλον εἰς ἔδαφος. τὸ δὲ δεινὸν τοῦ συντελεσθέντος παρ' ἐλπίδα προσπεσὸν, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοῖς ἀγωνίαν περὶ τῶν ὅλων μεγάλην ἐπέστησε· καὶ τῶν ῥητόρων οὐκ ὀλίγοις λόγου παρέσχεν ἀφορμὴν, εἰς τὸ δηλῶσαι τὰ πεπραγμένα τοῦ πάθους οἰκείως. εἰρήκασιν οὖν περὶ τούτου τοῦ πράγματος ἄλλοι μὲν ἀλληγορικῷ τῷ τρόπῳ, καὶ ταῖς διαλέκτοις, ὡς δοκοῦσι, περιττῶς· οἱ δ' ἐμβριθέστερον, τὰ συνήθη καὶ τὰς κυριολογίας ἐν τοῖς δεινοῖς οὐ προδιδόντες. ἑκατέρου δέ σοι προοισόμεθα παραδείγματα γένους· ἵνα τοὺς χαρακτῆρας ἐκ παραβολῆς *ἐπιδὼν, τοὺς ἀμείνους καὶ τοὐναντίον εἰπόντας ἐπ' αὐτοῖς *εὕροις ταῖς δοκιμασίαις.

* al. ἐπιθεωρῶν. * al. εὕρῃς.

Noui enim vt natu grandior, multarumque rerum experientiam conſecutus, per aſſentationem eos, qui excellerent dignitate, regnáque ſimul funditus deleta Caſſandri, Lyſimachi, & Alexandri, tanta cùm fuerint, Medorum, Syrorum, & Perſarum: vt neque generis ſemina reliquerint, non ſine cauſa. Iuuene enim per ætatem rerum imperito, celebri verò in peccatis, nihil neque promptius ad lapſum, neq; periculoſius. Alexander igitur armis inuictus, in vitæ conſuetudine fuit infirmior: laudatione enim captus eſt, appellatúſque Iupiter, non ſe ſubſannari, ſed honorari exiſtimabat. Expetitis iis quæ fieri nequiuerant, naturæ fuit oblitus.

Quando orator cùm populo diſſerit, non amici ſed adulatoris perſonam ſuſtinens, plebis impetus conſiliarium, qui in peccato confirmaret nactus, vrbem euertit. Imminet enim aduerſarius non reo tantùm, ſed & iis, aduerſus quos inuidia ipſi aditum adornauit. vel accuſator enim vincit non modò reorum, ſed etiam interdum potentiorum accuſationes. poſtquam inuidia telum acerbum iaciens perſuaſit, non eſſe eo dignum facinus.

Vtuntur & Æthiopes in bellicis periculis ingentibus telis, breuibus verò iaculis, in ſumma arundinis parte pro ferro oblongum figurâ lapidem ponunt, funibus conſtrictum, acutum ſupra modum, venenis verò mortiferis tinctum.

Ptolemæus, ait, ad bellum contra Æthiopes è Græcia quingentos equites conſcripſit. De his qui in primâ acie verſaturi erant, & agmen ducturi, numero centum, eos ſingularibus inſtruxit armis. Nam & ipſis & equis veſtes ad pilei modum conſtipatas, quas *Caſas* in regione illa vocant, attribuit, vt totum præter oculos contegeretur corpus.

Ex Libro quinto Agatharchidis, De mari rubro.

PLERIQVE etiam politicorum virorum ac poëtarum dubitarunt, quomodo ſummæ quorundam calamitates iis qui extra pericula poſiti ſunt, decenter nunciandæ ſint: quorum modus non facile inclareſcit, niſi aliquis præſtruxerit cauſam iis quæ aperiuntur côuenientem. Olynthum & Thebas oppida duo clara, Philippus & Alexander diripientes, ſolo æquarunt. quod malum quum præter ſpem acciderit, magnum de imperio multis etiam Græcis terrorem incuſſit, multiſque oratoribus dicendi materiam ſuppeditauit, vt calamitates propriè oſtenderent. Alij ergo vt videbantur ſuper hac re allegoricè ac variis dialectis abundè dixerunt, alij vero vehementius conſueto more, propriéque loqui rebus arduis non ſubterfugiebant. Vtriuſque tibi generis exempla proferam, vt formas è comparatione cognoſcens, vtri meliùs aut deterius dicant, tuo iudicio colligas.

AGATHARCHIDES.

IV. Hermópolitarum. V. Alij Phylacam (cuſtodiam,) alij Schediam (ratem) nominant. In hac rerum quæ ex ſuperioribus terris importantur, exigunt & deponunt vectigal. Ei qui dicta hæc loca ſuperat, principium Thebaidos eſt vrbs Lycum, id eſt, luporum. Inde alia vrbs Veneris. Et præter has Panon. Exin Thœnis. Et poſt hanc Bopos: ſub qua vrbs Iouis, cognomento parua. A Thentyritarum, quam vocant præfectura, Apollinis nomine vrbs eſt, ſupra quam Coptus & porrò Elephantina. Tandem occurrit Æthiopum terra, & Cortia prima. Loca igitur à Memphi ad Æthiopiam præcipua hîc ſunt enumerata.

CAP. X. *Nilus. De marmoreis auri metallis.*

PRope rubrum mare, quamuis diuerticula multa & anfractus faciat Nilus, inſigniter tamen illuc deflectit, & ad dexterum riparum tractum magnam illam declinationem efficit, prolixúſq; è pelago in continentem ſinus protenditur, ita vt quæ in medio eſt aquarum, ſalſæ & potabilis, diameter, inſtar limi copioſi in arctum cogatur. Ad mare igitur hoc, in propinquo ſunt loca, vbi metalla (quæ * genuina vocitant) affatim proueniunt, colore quidem ſupra modum nigro, ſed quæ tale intra ſe marmor producunt, vt nihil ſit quod cum eo certet, dum candor nullam admittit comparationem.

** al. Aurea.*

CAP. XI. *De pauperum afflictione in ergaſtulis aurifodinarum, deque modo auri conficiendi.*

EXtremos illic & abiectæ ſortis homines in aurifodinarum ſeruitutē acerbiſſimam tyrannis abducit: quorum alij cum vxoribus & liberis, alij etiam abſque illis, ærumnas tolerant: quas cum tragice exaggerauit auctor, quòd ad ſummam calamitatem nihil reliqui ſibi faciant, * modum exponit quo aurum illud elaborent. Montium illorum, vbi aurum reperitur, quæ prærupta ſunt & aſperam omnino naturam habent, lignis incendunt: cumque igni laxos & molles fecerunt, experimentum illis demum admouent. Tum quæ in petra emollita ſunt ferro latomico in fruſta ſcindunt. Præeſtque aliis artifex, qui lapidem diuidit. Qui poſtquam vias metalli indagatoribus oſtendit, totum opus miſellorum neceſſitati diſpertit. Ad hunc modum robore & ætate integri, malleis ex ferro inciſoriis locum marmore grauidum perfringunt, ictuſque non arte ſed viribus adminiſtratur, & plures per rupem cuniculos agunt, non quidem rectos: nam quandoque ſurſum, quandoque deorſum, nunc ad latus ſiniſtrum, nunc in obliquum & tranſuerſum, perinde vt arborum radices, lapis auro prægnans deuergit. Illi igitur lychnis ad frontes alligatis lapidem cædunt, candore eius, vt vena, deducti. Et vbi variis modis poſita illis corpora efformarunt, in terram fragmenta deiiciunt, non pro ſui roboris habitu, ſed ad oculum præfectj, qui verbera ab increpatione non ſeiungit. Pueri autem impuberes, in cuniculos ab illis effoſſos irreptantes, etiam lapillos, de proiectis multo collectos labore, intra oſtium deportant. Ab his porrò ſenes, & hominum inualidorum turba, lapidem transferunt, & tranſlatum inſpectoribus (qui Epoptei vocantur) exhibent.

** Lucum.*

τέταρτος, ὁ ἑρμουπολίτης· πέμπτος, ὃν οἱ μὲν *φυλακήν, οἱ δὲ σχεδίαν καλοῦσιν. ἐν ταύτῃ τῶν ἄνωθεν καταγομένων εἰσπράττονται καὶ τιθέασι τὸ τέλος. τοὺς δὲ εἰρημένους ὑπερβάλλοντι τόπους, ἀρχὴ τῆς Θηβαΐδος ἡ λύκων πόλις. εἶτα Ἀφροδίτης ἄλλη. πρὸς δὲ τούτοις, πανῶν· ἔπειτα *θοῖνις· μετὰ ταύτην, βοπός· ὑφ᾽ ἣν Διὸς πόλις, ἣν [τε] καλοῦσι μικράν. μετὰ δὲ τὸν προσηγορευμένον τεντυρίτην νόμον, Ἀπόλλωνος ὀνομάζεται πόλις· ἧς ἐπάνω μὲν Κοπτός, ἔπειτα Ἐλεφαντίνη, *εἶτα αἰθιόπων χώρα, κορτία πρώτη. τὰ μὲν οὖν ἀπὸ μέμφεως ἕως αἰθιοπίας, εἴρηται.

** φαλακ* · ** al. θοι* · ** al. εἶτ'*

Ὅτι πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καθ᾽ ὃν ὁ Νεῖλος πολλὰς ἐκτροπὰς καὶ διαφορὰς ποιούμενος, ὅμως ἐκεῖσε ἀποκάμπτει περιφανῶς, καὶ ποιεῖται κατὰ τὴν δεξιὰν ῥύσιν τῶν ἀγκώνων τὴν *κλίσιν μεγάλην, ἔκ τε τοῦ [μεγάλου] πελάγους κόλπος εἰς τὴν ἤπειρον ἀνατείνεται πολύς· ὥστε τὴν μεταξὺ διάμετρον τῶν ὑδάτων, τοῦ τε ἁλμυροῦ καὶ ποτίμου, παραπλήσιον πηλῷ πολλῷ τὴν συστολὴν λαμβάνειν. κατὰ γοῦν τὴν εἰρημένην θάλατταν, πλησίον ἐστί τινα τῶν καλουμένων *χρυσίων πλῆθος ἔχοντα μετάλλων· τῇ χρόᾳ μὲν ὄντα καθ᾽ ὑπερβολὴν μέλανα· μαρμάρου δὲ ποιοῦντα τοιαύτας ἐν ἑαυτοῖς ἐκφύσεις, ὥστε πᾶν λείπεσθαι τὸ διαμιλλώμενον, τῆς λευκότητος κρίσιν οὐκ ἐχούσης.

** μεγάλην H. St.* · ** γνησί H. St.*

Ὅτι οὓς *ἔσχατον (φησι) κατέχει ἀκλήρημα, τούτους ἡ τυραννὶς εἰς τὴν τῶν χρυσωρυχίων ἀπάγει πικροτάτην δουλείαν· τοὺς μέν, ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ ταλαιπωρουμένους· τοὺς δὲ καὶ χωρὶς τῶν εἰρημένων. ὑπερβολὴν οὖν οὐδενὶ τὸ πάθος δυστυχήματι καταλιπεῖν ἐκτραγῳδήσας, [τὸν *τρόπον ἀπαγγέλλει τῆς περὶ τὸ χρυσίον ἐργασίας.] τῶν ὀρῶν, φησιν, ἐν οἷς ὁ χρυσὸς εὑρίσκεται, τὰ μὲν ἀπότομα καὶ τελέως σκληρὰν ἔχοντα φύσιν, ἐμπρήσαντες ὕλῃ, καὶ *χαῦνα τῷ πυρὶ ποιήσαντες, οὕτως αὐτοῖς προσάγουσι τὴν πεῖραν· τὰ δ᾽ ἀνειμένα τῇ πέτρᾳ σιδήρῳ λατομικῷ κερματίζονται. καθηγεῖται δὲ τῶν ἄλλων τεχνίτης, ὁ τὸν λίθον διαιρῶν. ὅταν δὲ οὗτος τοῖς *μεταλλεῦσι τὰς ὁδοὺς ὑποδείξῃ, τὸ πᾶν ἔργον καταμερίζεται τῇ τῶν ἀτυχούντων ἀνάγκῃ. τοῦτον τὸν τρόπον οἱ μὲν εὔρωστοι καὶ νέοι τυπίσι σιδηραῖς κόπτουσι τὴν χώραν τὴν μαρμαρίζουσαν, οὐ τέχνῃ τὴν πληγήν, ἀλλὰ βίᾳ· καὶ τέμνουσι διὰ τῆς πέτρας ὑπονόμους πλείονας οὐκ εὐθύς· *ἄλλοτε μὲν ἄνω τῆς χρυσίτιδος ἀπονευούσης *λίθου, ποτὲ δὲ κατωτέρω· πάλιν δὲ εἰς τὴν εὐώνυμον κλίσιν· ἐνίοτε δὲ σκολιὰν καὶ διεστραμμένην, καὶ παραπλησίαν ταῖς τῶν δένδρων ῥίζαις. οὗτοι μὲν οὖν *λύχνους προσδεδεμένους τοῖς μετώποις ἔχοντες, λατομοῦσιν· ἀκολουθοῦντες οἷον φλεβὶ, τῷ λευκαντίζοντι. καὶ πολλαχῶς καταχηματίσαντες τῶν σωμάτων τὰς θέσεις, καταβάλλουσι τὰ *θραύσματα εἰς ἔδαφος, οὐ πρὸς τὴν ἰδίαν ἕξιν τε καὶ δύναμιν, ἀλλὰ πρὸς ὀφθαλμὸν ἐπιστάτου, πληγῆς τὴν ἐπιτίμησιν οὐδέ ποτε χωρίζοντος. οἱ δὲ ἄνηβοι παῖδες εἰς τοὺς ὑπὸ τούτων ὀρυχθέντας ὑπονόμους εἰσδυόμενοι, καὶ τὴν χάλικα τῶν ῥιπτουμένων *ἐπιπόνως συλλέγοντες, ἐκτὸς τῶν στομίων κομίζουσι. παρὰ δὲ τούτων οἵ τε πρεσβύτεροι καὶ τῶν ἀσθενῶν οἱ πολλοὶ τὸν λίθον μεταφέρουσι· μετακομίζουσι δὲ οὗτοι τοῖς *καλουμένοις *ἐποπτεῦσιν.

** ἰσχὺ H. St.* · ** τρία* · ** χῦν πυρί.* · ** μιτι* · ** ἀλλ'* · ** al. ι* · ** λύχν* · ** al. λ* · ** al. ι* · ** χω M.M* · ** al. ι*

οἱ γὰρ

οἱ γὰρ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐτῶν, καὶ τοῖς εἴδεσι καρτεροὶ, *ὅλμοις λιθίνοις *παρειληφότες ὑπέρῳ σιδηρᾷ *πτίσουσιν ἐπιστρεφῶς· καὶ ποιήσαντες τὸ μέγιστον ζύφος ὀρόβῳ παραπλήσιον, πρὸς τὴν αὐτὴν ὥραν ἀπομετροῦσιν ἑτέροις. τούτου δέ ἐστιν ὁ πόνος τῶν γυναικῶν, τῶν εἰς τὰς φυλακὰς συναπηγμένων ἀνδράσιν ἢ γονεῦσι. μύλοι γὰρ ἑξῆς πλείους βεβήκασιν, ἐφ' οὓς τὸν ἐπτισμένον ἐπιβάλλουσι λίθον· καὶ παραστᾶσαι τρεῖς ἑκατέρωθεν πρὸς τὴν μίαν *κοπὴν, οὕτως ἐζωσμέναι *δυσπροσώπως, ὥστε *μόνην τὴν αἰσχύνην τοῦ σώματος κρύπτειν ἀλήθουσιν· ἀλήθουσι δὲ ἕως ὑπὸ τὸν τῆς σεμιδάλεως τόπον ἀχθῇ τὸ παραδοθὲν μέτρον. οὗτοι πάντες οἱ τὸν εἰρημένον τῆς τύχης κλῆρον ὑπελθόντες, ποθεινότερον ἔχουσι τοῦ βίου τὸν θάνατον. παρὰ δὲ τοῦ θήλεως γένους διαδέχονται μὲν τὸ κατειργασμένον, οἱ καλούμενοι σηλαγγεῖς· εἰσὶ δὲ οὗτοι, τεχνῖται, πρὸς τὸ πέρας ἄγειν δυνάμενοι τὴν βασιλικὴν χρείαν. ἡ δὲ ἐργασία, τοιαύτη· καταβάλλουσι τὴν ἀληλεσμένην μάρμαρον ἐπὶ σανίδος πλατείας μὲν καὶ κατεξυσμένης εἰς εὐθεῖαν τομὴν, οὐκ ἐν ὀρθῇ δὲ χώρᾳ βεβηκυίας, ἀλλὰ μικρὰν ἐχούσης ἐπίκλισιν. εἶτα *καταχέοντες ὕδωρ, τρίβουσι ταῖς χερσὶ, τὰ πρῶτα μὲν κούφως· ἔπειτα [δὲ] μᾶλλον. ὅθεν, οἶμαι, τὸ μὲν γεῶδες ἐκτηκόμενον, συναπορρεῖ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν, τοῦ σανιδώματος· τὸ δὲ *ἰσχυρὸν καὶ δυνατὸν, ἐπὶ τοῦ ξύλου μένει ἀκίνητον. πολλάκις δὲ τοῖς ὕδασιν ἀποπλύνας ὁ καλούμενος *σηλαγγεὺς, μεταλαμβάνει σπόγγοις μαλακοὺς καὶ πυκνούς. οἷς ἐφαπτόμενος τῆς μαρμάρου κούφως, καὶ θλίβων ἐπὶ ποσὸν· τὸ μὲν ἐλαφρὸν καὶ χαῦνον ἐμπλεκόμενον τοῖς ἀραιώμασιν ἀπὸ τῆς σήραγγος ἀναφέρει καὶ ἐκρίπτει· τὸ δὲ ἐμβριθὲς καὶ στίλβον ἐπὶ τῆς σανίδος *ἀποκεκριμένον ἀπολείπει, δυσκίνητον διὰ βάρος τῆς τοιαύτης φύσεως ὑποκειμένης. οὕτω, οὖν ἐστὶν ὁ σηλαγγεὺς, ἐκκαθάρας τὰ ψήγματα τοῦ χρυσοῦ, παραδίδωσι τοῖς ἑψηταῖς. οἱ δὲ, λαβόντες μέτρῳ τε καὶ σταθμῷ τὸ συνηγμένον, εἰς ἄγγος κεραμεοῦν ἐνέβαλον. καὶ μίξαντες κατὰ λόγον τοῦ πλήθους *μολίβδου βῶλον, καὶ χόνδρους ἁλῶν, καὶ κασσιτέρου βραχὺ, καὶ κρίθινον πίτυρον· κἄπειτα ἐπιθέντες ἐπίθεμα καλῶς ἡρμοσμένον, καὶ *πανταχόθεν χρίσαντες, *ἕψουσιν ἐν καμίνῳ πέντε ἡμέρας, καὶ τὰς ἴσας νύκτας, οὐδὲν διαλείποντες. τῇ δὲ ἐχομένῃ σύμμετρον τῇ πεπυρωμένῃ προσάγοντες ψῦξιν, εἰς ἀγγεῖον κατήρασαν· ἄλλο μὲν τῶν συνεμβεβλημένων οὐδὲν εὑρίσκοντες, αὐτοὶ δὲ *τοῦ χρυσίου τὸ χῦμα, βραχεῖαν εἰληφὸς ἀπουσίαν ἀπὸ τοῦ ψήγματος. ἡ μὲν οὖν πρὸς τοῖς μετάλλοις ἀπώλεια τῶν πολλῶν σωμάτων πρὸς τὸ ῥηθὲν τέλος κομίζεται τὴν διέξοδον· σχεδὸν αὐτῆς τῆς φύσεως δεικνυούσης, ὅτι τοῦ χρυσίου συμβέβηκεν ὑπάρχειν καὶ τὴν γένεσιν ἐπίπονον, καὶ τὴν φυλακὴν σφαλερὰν, καὶ τὴν σπουδὴν μεγίστην, καὶ τὴν χρῆσιν, ἡδονῆς καὶ λύπης ἀνὰ μέσον κειμένην· τήν τε ἐργασίαν τρόπον τινὰ τοῦ γένους ἀρχαιοτάτην. εὕρηται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πρώτων τοῦ τόπου βασιλέων τῶν μετάλλων ἡ φύσις. διέλιπε δὲ ἐνεργοῦσα, ποτὲ μὲν αἰθιόπων ἐπὶ τὴν αἴγυπτον πλήθους συνελθόντος, καὶ πολλὰ τὰς πόλεις ἔτη φρουρήσαντος (ὑφ' ὧν τὰ μεμνόνεια συντετελέσθαι φασί·) ποτὲ δὲ μήδων καὶ περσῶν ἐπικρατησάντων. εὑρίσκονται δὲ ἔτι καὶ καθ' ἡμᾶς ἐν τοῖς *χρυσείοις, τοῖς ὑπ' ἐκείνων κατασκευασθεῖσι,

* al. ὄλβοις
* al. περιειληφ.
* al. πίττουσι.
* al. κύπην.
* δυσπροσώπ-τως.
* μόνη.
* κατεχέοντες.
* ἰσχυρόν.
* al. σηραγγεύς.
* al. ἀποκεκρυμμένον.
* μολύβδου.
* πάντοθεν. H. St.
* al. ἕψουσιν
* τοῦτο χρυσίου. H. St.
* al. χρυσείοις.

Nam qui ſunt intra xxx. annos & robore ſpectabiles, mortariis è ſaxo acceptis, piſtillo enixè ſubigunt & pinſunt, vt maximum inde fruſtulum non excedat eruum. Tum eadem hora admetiuntur aliis. Labor hic eſt fœminarum, quæ vnà cum maritis aut parentibus in ergaſtula ſunt abductæ. Plures enim ordine molæ agitantur, quibus piſtum illum lapidem ſubiiciunt, & ternæ vtrinque ad vnum contuſionis ictum adſtantes, tam fœdo ſuccinctu, vt ſola corporis pudenda contegant, molendo incumbunt, & eò vſque molunt, dum tradita ipſis menſura ſimilaginis ad modum redacta fuerit. His igitur vniuerſis, qui eam fortunæ ſortem tolerant, mors vita eſt optabilior. A fœmineo ſexu puluerem ita ſubactum excipiũt alij, quos Selangeos nominant. Artifices ſunt illi; quorũ in facultate eſt hoc regiæ vtilitatis opus ad finem perducere. Operatio ita ſe habet. Marmor ita commolitum in tabula effundunt, lata quidem & ad rectam ſectionem polita, quæ tamen non recto incumbit loco; ſed exiguam declinationem habet. In hac puluerem, affuſa aqua, manibus terunt initio leuiter deinde preſſius. Vnde opinor, terreſtria eliquantur & ad tabulati nutum defluunt. Id autem quod validum eſt & aliquid pollet, in ligno ſubſiſtit immobile. Cum igitur crebrò aquis materiam eluit Selangeus, ſpongiis mollibus & denſis marmor leuiter attrectat, & aliquando premens, quod leue eſt & laxum, fungoſitati implicatum, è cauerna extrahit & abiicit; quod verò graue eſt & ſplendet, in tabula ſecretum relinquit, quia propter grauitatem natura haud facile mobilis ei ſubeſt. Hoc igitur modo Selangeus poſtquam auri ramenta expurgauit; coctoribus tranſmittit: qui ſimul ac coactum illud ad menſuram & libram acceperunt, in vas immittunt fictile, & ad multitudinis proportionem bolum plumbi & ſalis grumos; pauxillúmque ſtanni & furfurem hordeaceum admiſcent. Hinc impoſito quod bene tegat operculo, & vndique circumlito, in fornace coquunt, dies v. & totidem noctes ſine intermiſſione. Sequenti deinceps die, iuſta materiæ vſtulatæ refrigeratione adhibita, in vaſculum aliud extrahunt, nihilque rerum ſimul iniectarum inueniunt, præter eandem auri maſſam iam conflatam, quæ à ſcobe priſtina non multum deficit. Hæc itaque ad fodinas illas corporum multorum perditio, ad eum, quem dixi, finem exitum ſortitur. ipſa prope natura demonſtrãte, & generationem auri laborioſam, & cuſtodiam lubricam, & ſedulitatem maximam eſſe, vſúmq; in medio voluptatis & ægritudinis conſiſtere. Elaboratio autem huius generis quodammodo antiquiſſima eſt. Nam à primis loci regibus inuenta eſt ea metalli natura. Deſiitque in actu eſſe tum, quando Æthiopum olim agmen Ægyptum incurſauit, & multis annis vrbes cuſtoditas præſidiis ſuis tenuit, à quibus etiam Memnonia eſſe perfecta memorant, tum quando Medi & Perſæ rerum potiebantur. Et reperiuntur etiam tempeſtate noſtra in aurifodinis illorum manu factis,

AGATARCHIDES.

AGATHARCHIDES.

mallei inciſorij ex ære (qui temporibus illis ferri vſus admodum exiguus erat) & oſſa hominum incredibili multitudine: proptereaque non pauci in cuniculis illis laxis & cruſtaceis (vt fieri probabile eſt) opprimebatur. Tanta fodinarum magnitudo eſt, & obliqua profunditate ad mare ipſum pertingunt.

CAP. XII. De victu Æthiopum infra Ægyptum. De qua gente quæ ſolo piſcibus veſcitur: & quomodo eos capiat, inque cibum vertat.

AD Auſtralem Ægypti plagam .IV. ſunt hominum nationes maximæ: prima fluuiis adiuncta, quæ ſeſamum & milium ſerit. II. Quæ paludes accolit, calamúmque & ſyluulam teneriorem carpit. III. Quæ temere huc illuc oberrat, carnibúſque & lacte vitam traducit. IV. Ex littoribus maris egreſſa piſcium venationi dat operam. Hoc genus nec vrbes habet, nec regiones, nec vllum apparatus artificioſi rudimentum. Eſt inter cætera, vt quidam aſſeuerant, maximum. Nam ab Autæis, qui ad extremum receſſum, vaſto incluſum mari, ad Indiam & Gedroſiam & * Germaniam & Perſas, inſulaſque memoratis gentibus ſubiectas vſque habitant, Ichthyophagi (homines ex piſcibus victitantes) vbique domicilia ſua habent: qui nudo, tam fœminæ quam viri, ſunt corpore, & communem ſobolis procreationem habent. Naturali quidem voluptatis & moleſtiæ cognitione: ſed turpium & honeſtorum nec minima præditi notitia. His loca maris proxima ad vitam ſuſtentandam cuncta ſunt aliena. Conſimiliter etiam quæ magnis littoribus adiacent. Nec enim piſcis, nec alterius generis capturæ obnoxij, continens illic venationem præbet vberiorem. Habitacula autem cunctis expoſita ſunt ad crepidines, & cauitates habent profundas, conualléſque inæquales, & anguſtiora æſtuaria, atque diuerticula obliqua, quorum ſitus cum ad vſus aptè congruat, rudes alicunde lapides ſublatos in lacunas demittunt. Quando igitur æſtus pelagi terræ ſe infert (quod bis fit, vno quoque die, circiter horam nonam & tertiam) mare totum cooperit dorſum, vi ſecum adducens, ex gurgite ad littus, etiam piſces non paucos, qui in maritima interim ora manent, paſtus gratia circa receſſus illos & cauernas diſpaciantes. Cum vere æſtus maris retrofugit, humor equidem per lapides & foſſas ad humiliora & vergentia loca refluit, at piſces in cauitatibus relicti paratam icththyophagis venationem & alimoniam ſufficiunt. Alij quidem piſces, vt dixi, facili certamine ſubiguntur. At cum ſors offert canes & Phocas maiores & ſcorpios murænáſque, & id genus cuncta, conflictus fit, non ſine periculo. Quotquot vero ceperunt, in feruidas ad meridiem petras conijciunt. Nec longum in medio tempus, cum eodem ſe vniuerſi referunt, & tota agitata mole, carnoſa tum pars excidit, feruore quem diximus emollita. Spinam vero illi coaceruant, vnde & ex longinquo vaſtæ magnitudinis tumuli conſpiciuntur. Tum carnes, in planũ aliquod ſaxũ collectas, ad tempus non mediocre impensè calcãt, etiam paliuri admixto ſemine.

Forte legendum eſt Carmaniam.

λατομίδες μὲν χαλκαῖ, διὰ τὸ μή *που τοῦ σιδήρου κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγνωκέναι τὴν χρείαν. ὀστᾶ δὲ ἀνθρώπων ἄπιστα τῷ πλήθει, πτωμάτων (ὅπερ εἰκὸς *γίνεσθαι) οὐκ ὀλίγων ἐν τοῖς χαύνοις καὶ πλακώδεσιν ὑπονόμοις γινομένων. τηλικαῦτα δὲ ὀρυγμάτων μεγέθη, καὶ διατείνοντα βάθεσιν ἐπικαρσίοις ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν θάλατταν.

* al. πω. * al. γίνεσθαι

ΟΤι παρὰ τὴν νότιον τῆς αἰγύπτου κλίσιν, τέσσαρά ἐστι φῦλα τὰ μέγιστα· τὸ μὲν, τοῖς ποταμοῖς παρεζευγμένον, ὃ σπείρει σήσαμον καὶ κέγχρον· τὸ δὲ, περὶ τὰς λίμνας οἰκοῦν, ὃ τοῦ καλάμου καὶ τῆς ὕλης ἅπτεται τῆς ἁπαλῆς· τὸ δὲ, εἰκῆ πλανώμενον, ὃ σαρκὶ καὶ γάλακτι παραπέμπει τὸν βίον· τὸ δὲ ἐκ τῆς παραλίας ὁρμώμενον, τοὺς *ἰχθῦς ἀγρεῦον· τοῦτο δὲ τὸ γένος ἔχει μὲν οὔτε πόλεις, οὔτε χώρας, οὔτ᾽ ἄλλης ἐντέχνου κατασκευῆς ὑπογραφὴν οὐδὲ μίαν· ἔστι δὲ τῶν ὑπολοίπων, ὥς ἔνιοί φασι, μέγιστον. ἀπὸ γὰρ αὐταίων, οἳ τὸν ἔσχατον [μυχὸν] κατοικοῦσιν, ὃν τῇ μεγάλῃ συμβέβηκε συγκλείεσθαι θαλάττῃ, μέχρι τῆς ἰνδικῆς καὶ κεδρωσίας, ἔτι δὲ γερμανίας καὶ περσῶν, καὶ τῶν τοῖς εἰρημένοις γένεσιν ὑποκειμένων νήσων, ἰχθυοφάγοι πάντῃ κατοικοῦσι· γυμνοὶ μὲν ὄντες αὐτοί, γυμνὰς δὲ ἔχοντες τὰς γυναῖκας, κοινὴν δὲ τέκνων γένεσιν. ἔτι δὲ ἡδονῆς μὲν καὶ πόνου φυσικὴν ἔχοντες γνῶσιν, αἰσχρῶν δὲ καὶ καλῶν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἰσφερόμενοι ἔννοιαν. τούτοις δὲ τὰ μὲν ἀγχιβαθῆ πάντ᾽ ἐστὶ, πρὸς τὸν βίον ἀλλότρια, παραπλησίως δὲ τὰ παρακείμενα μακραῖς ᾐόσι. θήραν γὰρ οὔτε ἰχθύος, οὔτ᾽ ἄλλου γένους ὁμοιοπαθοῦς ἁδροτέραν παραδίδωσιν ἡ τοιάδε χέρσος. αἱ δὲ οἰκήσεις πᾶσιν ἔγκεινται τοῖς εἰρημένοις παρὰ τὰς ῥαχίας· αἳ καὶ κοιλάδας βαθείας ἔχουσι, καὶ φάραγγας ἀνωμάλους, καὶ *στενοὺς αὐλῶνας, καὶ σκολιὰς ἐκτροπάς. ὧν πρὸς τὴν χρείαν ὑποκειμένων οἰκείως, ἀναθέμενοι πέτρους αὐτοπαγεῖς ἐπὶ τῆς κοιλίας οἱονεί τινας ἀγρίους. ὅταν οὖν ἐκ πελάγους ἡ πλημμυρὶς ἐπὶ τὴν χέρσον φέρηται (ὃ ποιεῖ δὶς ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς ὥραν ἐννάτην τε καὶ τρίτην) ἡ μὲν θάλαττα πᾶσαν τὴν ῥαχίαν ἐπικαλύπτει, συναπάγουσα ἐκ τοῦ *πόρρου πρὸς τὴν *ἠόνα βίᾳ καὶ τῶν ἰχθύων οὐκ ὀλίγους, οἳ τέως μὲν ἐν τῇ παραλίᾳ μένουσι, νομῆς χάριν πλανώμενοι περὶ τὰς ὑποδύσεις. ἐπὰν δὲ αὖθις ἀναδύῃ τὸ τῆς ἀμπώτεως, τὸ μὲν ὑγρὸν διὰ τῶν λίθων καὶ τῶν φαράγγων ἀπορρεῖ εἰς τὸν ἐπιφερῆ καὶ κατεπείγοντα τόπον· οἱ δ᾽ ἰχθύες ἐν τοῖς κοιλώμασιν ὑπολειπόμενοι, ἕτοιμον θήραμα καὶ τροφὴ γίνονται τοῖς ἰχθυοφάγοις. ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἄλλοι ἰχθύες (ὡς ἔφημεν) εὐπετῶς καταγωνίζονται· ἐπὰν *δ᾽ ἐμπέσωσι κύνες τε καὶ φῶκαι μείζους, καὶ σκορπίοι, *σμύραιναί τε, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτο γένος, μετὰ κινδύνων ἡ συμπλοκὴ γίνεται. ὅταν δὲ θηρεύσωσιν ὅσους δή ποτ᾽ *αὖ, μετενέγκαντες ἐπὶ τὰς πέτρας τὰς κειμένας πρὸς μεσημβρίαν, οὔσας διαπύρους, ταύταις δὲ ἐπέρριψαν· χρόνον δὲ οὐ πολὺν ἐάσαντες, στρέφουσιν ἐπὶ τοὔμπαλιν ἅπαντες. εἶθ᾽ ὅταν λάβωνται τῆς οὐρᾶς, καὶ τὸν ὅλον ὄγκον σείσωσιν· ἐκ ταύτης ὁ μὲν σαρκώδης τόπος ἅπας ἐκπίπτει θρυπτόμενος διὰ τὴν εἰρημένην θερμασίαν· τὴν δ᾽ ἄκανθαν σωρεύουσιν αὐτοὶ, ἀφ᾽ ἧς ἐκ πλείονος τόπου κολωνοὶ παμμεγέθεις ὁρῶνται. τὴν δὲ σάρκα τῶν ἰχθύων εἰς *λεωπετρίαν συναγαγόντες, πατοῦσιν ἐκτενῶς ἐπὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον· καὶ μίξαντες τὸν *καρπὸν τοῦ παλιούρου

* al. ἰχθύας * στε * πόρ * ἠιν

(τοῦτο

(τούτου γὰρ συμμιγέντος κολλῶσιν) εἰς μὲν *τὸ πάμπολυ μᾶλλον γίνεται, δοκεῖ δὲ οἷον ἡδύσματος ἢ παρεμπλοκῆς τάξιν ἔχειν. ἐπὰν δὲ ἱκανὸν χρόνον τοῖς ποσὶ δεψήσωσι, πλινθίδας παραμήκεις *διαπλάσαντες· πάλιν εἰς τὸν ἥλιον τιθέασιν. ὧν ξηρασίαν λαβουσῶν, καθίσαντες εὐωχοῦνται πάντες, οὐ πρὸς μέτρον καὶ σταθμὸν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑκάστου βούλησιν καὶ χάριν.

* παμπολύ. * κοινώσαντες

Ὅτι πρὸς τοὺς αἰφνιδίους χειμῶνας, οἳ τὴν ἀπὸ τῶν ἰχθύων αὐτοῖς θήραν ἀφαιροῦνται, τοιονδέ τι μηχανῶνται· πλανώμενοι παρὰ πᾶσαν τὴν πλησίον παραλίαν, κόγχους συνάγουσι· (μέγιστοι δὲ τυγχάνουσιν, ὥστε τοῖς μὴ *εἰδόσιν, ἄπιστον αὐτοῖς τοῦ μεγέθους τὴν ὑπερβολὴν εἶναι) ὧν τὸ κρέας ὠμὸν, τῆς ἐνδείας ἀναπλήρωσιν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἔχουσι. τῆς δὲ χρείας τῆς ἀπὸ τῶν ἰχθύων ἔτι τούτοις παραμενούσης, τοὺς εἰρημένους κόγχους συλλέγουσι· καὶ τούτοις φύκει τε προσφάτῳ καὶ ἰχθύων τῶν ἐλαττόνων κεφαλαῖς ἐν ὀρύγμασι καταθέντες, διατρέφουσι· τῆς δὲ ἐνδείας αὐτοὺς καταλαβούσης, ταῦτα (ὡς εἴρηται) ποιοῦνται σίτησιν. εἰ δέ ποθ' ἑκατέρα αὐτοῖς σίτησις ἐπιλείψει, ἀπὸ παντὸς τῶν ἀκανθῶν σωροῦ τοὺς ἐγχύμους αὐτῶν καὶ προσφάτους ἐπιλέγοντες, ἀφαιροῦσι κατ' ἄρθρον. κἄπειτα τὰς μὲν κόπτοντες ἐπὶ πετρώδους τόπου, ἃς δὲ κατεργαζόμενοι διὰ τῶν ὀδόντων, τοῖς φωλεύουσι τῶν θηρίων τὴν αὐτὴν διάθεσιν λαμβάνουσι. ποτῷ δὲ πολὺ θαυμασιωτέρῳ χρῶνται. ἐπὶ μὲν γὰρ τέτταρας ἡμέρας πρὸς ταῖς θήραις γίνονται, καὶ πρὸς ᾠδαῖς ἀνάρθροις, καὶ πρὸς ταῖς συνουσίαις ταῖς παιδιᾶς χάριν γινομέναις· ὑπ' οὐδενὸς περισπώμενοι, διὰ τὴν εὐπορίαν τῆς τροφῆς. τῆς δὲ πέμπτης *ἐπιλαβούσης, ἐξορμῶσιν εἰς τὴν ὑπώρειαν, ποτοῦ χάριν, εἰς τὰς συρρύσεις τῶν νομάδων, πρὸς ἃς καὶ τὰ κτήνη ποτίζουσιν. ἑσπέριος δὲ ἡ πορεία γίνεται. καταλύσαντες δὲ εἰς τὰς ποτίστρας τῶν νομάδων, τοῦ κοιλώματος κύκλῳ περιέστησαν. εἶτ' ἀπερεισάμενοι τὰς χεῖρας εἰς τὴν γῆν, καὶ θέντες τὰ γόνατα, *βοηδὸν πίνουσιν· οὐ πρὸς μίαν ἀναπνοῆς ὁρμὴν, ἀλλὰ πολλάκις αὐτοὺς ἀναπαύοντες. πληρώσαντες δὲ τὰς κοιλίας τῶν ὑγρῶν, καθάπερ ἀγγεῖα, πρὸς θάλατταν μόλις ἀποχωροῦσιν. εἶτα ἐπανελθόντες, ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἕκαστος οὔτε ἰχθύος οὔτε ἄλλου τινὸς γεύεται· κεῖται δὲ ὑπέργεμων καὶ δύσπνους, ὥστε εἶναι τρόπον τινὰ παραπλήσιον τῷ μεθύοντι τὸ βάρος. ἀπὸ δὲ τῆς ἐχομένης, ἐπὶ τὴν εἰρημένην δίαιταν ἐπανάγει· καὶ τοῦτο κύκλῳ διὰ βίου γίνεται, πρὸς ἀσχολίαν καὶ μέριμναν οὐδενὸς ἀποβλεπόντων αὐτῶν πράγματος. καὶ νοσήμασι μὲν, διὰ τὴν ἁπλότητα τῆς διαίτης, σπανίοις περιπίπτουσι. τοσούτῳ δὲ ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῶν ἐτῶν, *ὅσωπερ ἀπονωτέραν τῶν λοιπῶν ἔχουσι τὴν ἀναστροφήν.

* εἰδόσι. * ἐπιλαβούσης H. St. * al. βοηδὸν. * al. ὅπερ.

Ἀλλ' οἱ μὲν ἐντὸς τῶν στενῶν τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἰχθυοφάγοι, οὕτω καταζῶντες· οἱ δὲ τὴν ἐκτὸς παραλίαν κεκτημένοι, ἄγρας μὲν ἐνδελεχοῦς (τοιαύτης) εὐποροῦσιν, ὑγροῦ δὲ ἁπλῶς οὐ δέονται. προσενεγκάμενοι δὲ τὸν ἰχθὺν ἔγχυλον, ὥστε μικρὸν εἶναι τῶν ὠμῶν τὴν παραλλαγήν· οὐχ οἷον ποτὸν ἐπιζητοῦσι ναμάτων, οὐδὲ ἔννοιαν ἔχουσι τοῦ γένους. φέρουσι δὲ ἀλύπως ἅπερ αὐτοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἡ τύχη παραδέδωκεν.

Huius enim ceu glutinis admiſtione in ſolidam maſſam longè magis coaleſcunt. Videtur autem condimenti aut infarti vicem præſtare. Tandem vbi ſatis diu pedibus ſubegerunt, laterculos inde formatos ad ſolem denuò exponunt. Quibus ſiccitatem adeptis, diſcumbentes quotquot ſunt vna epulantur, non ad menſuram & pondus, ſed ad cuiuſque arbitrium & voluptatem.

AGATHARCHIDES.

CAP. XIII. Vt conchas venentur ichthyophagi & potum exeant.

Contra hyemes repentinas, quæ piſcium venationem eis intercipiunt, tale quippiam machinantur. Vagantes per totam viciniæ littoralis oram conchas (quæ ibi ſunt maximæ, vt magnitudinis exceſſus his qui non viderunt ſit incredibilis) colligunt: nudiſque harum carnibus in illa temporis difficultate indigentiam compenſant & explent. Quinimo dum adhuc piſcium illis copia ſuppetit, conchas illas colligunt, eaſque recenti alga & piſcium minorum capitibus, foſſis demerſas, nutriunt. Et poſtea egeſtate correpti, in cibum, (vt dictum eſt) eas vertunt. Quod ſi vterque illos cibus defecerit, ex vniuerſo ſpinarum aceruo recentes, & adhuc ſucci plenas ſeligunt, & articulatim inde ſublatas, partim in ſaxoſo alicubi comminuunt loco, partim dētibus cōficiunt, beſtiarum quæ in latibulis verſantur morem & ingenium repræſentantes. Potu autē longè mirabiliore vtuntur. Ad quatuor enim dies piſcationi, & cantilenis ſanè inconditis, & ſodalitiis, ludi gratia inſtitutis, vacant, nulla re diſtracti: propter ſummam alimenti parandi facultatem. Sed imminente iam die quinto, in regionem montibus ſubiectam, potus cauſa exeunt, ad Nomadum (paſtorum) riuos, quo pecora ſua potum agunt. Profectio autem illa fit tempore veſpertino. Proinde cum ad aquaria Nomadum diuerterunt, lacum in orbem circumſtant. Poſtea manibus humo connixis, & flexis genibus, boum more bibunt, non vno reſpirationis impetu, ſed crebro interquieſcendo. Sic vbi ceu dolia ventres liquore impleuerunt, ad mare difficulter inde abſcedunt. Poſtride quam deuentum eſt eo, neque de piſce, neque de re alia, quiſquam guſtat. Sed plenus ſupra modum & difficulter anhelans quiſque recubat, ebrio quadamtenus, grauedine ſcilicet, aſſimilis. Inſequente demum die ad conſuetam victus rationem reditur. Hoc, velut orbis circumrotati vicibus, per totam agitant vitam, nemine ex ipſis ad occupationem aut curam negotij reſpiciente. In morbos propter victus ſimplicitatem raros incidunt: tantúmque de numero annorum auferunt, quanto magis quam cæteri abſque laboribus ætatem agunt. Ad hunc itaque modum, qui intra fauces & locorum anguſtias ſedes habent, Ichthyophagi vitam degunt.

CAP. XIV. De Ichthyophagis non ſitientibus.

At qui exteriorem ſibi oram vendicāt, piſcatu huiuſmodi abundāt perpetuo. Humore autem prorſus non habent opus. Quando enim piſcem adhuc ſucculentum comederunt, non modo potum non requirunt, ſed nec generis huius notitiam aut cogitationem habent, animiſque tranquillis ferunt quæcunque ab initio fortuna eis tradidit.

AGATARCHIDES. CAP. XV. *De Apathia Ichthyophagorū quorundam.*

IN locis ante dictis verſantes, nec maximorum (vt inter nos habentur) malorum communem nobiſcum notionem & ſenſum habent. Nec enim ferrum contra ſe ſtrictum & intentatum refugiunt, nec contumelia iniuriáue irritantur, nec integri aduerſis caſibus adfectorum vicem dolent, ſed ſi tale quippiam ab alienigenis circa eos contingit, intentis quidem oculis ad factum reſpiciunt, & crebros dant nutus capitibus, at eorum quæ homo circa hominem facere ſolet, ne minimam quidem animaduerſionem produnt. Vnde mihi (inquit auctor) ne ſignum quidem notitiæ certum habere, ſed adſuefactione, & nutu, ſoniſque ac imitatrice ſignificatione, cuncta in vita adminiſtrare videntur.

De non ſitientibus Ichthyophagis & de Phocis rarum quid.

CAP. XVI. *Amicitia Ichthyophagorum cum Phocis.*

ICHTHYOPHAGIS (quos non ſitire fama eſt) finitimi, ceu inuiolabile ſancitum eis fœdus ſit cum phocis, nec ipſi phocas lædunt, nec ab illis nocumento adficiuntur: imò etiam prædas inter ſe venatori integras, & inſidiarum immunes, vtrumque genus cuſtodit, & ita mutuam inter ſe conſuetudinem habent, vt vix homines, qui cum hominibus ita conuictum agant, inueniantur.

CAP. XVII. *Habitacula Ichthyophagorū & funeratio.*

PArs Ichthyophagûm pro tabernaculis habent ſpecus, non conuerſos ad meridiem, propter immodicum æſtum, ſed in plagam contrariam auerſos. Pars ſub coſtis piſcium, quibus algæ inſternuntur, degunt. Alij vertices oliuarum inter ſe connexos pro domiciliis vſurpant. Id autem genus oliuæ fructum edit nuci caſtaneæ perſimilem. Quarta gens Ichthyophagûm talem habitandi conſuetudinem habet. Immenſus arenæ cumulus ex omni æuo congeſtus eſt, inſtar montis. Iſque totus à fluctu perpetuo alluente condenſatur, vt à mole aliqua generis & naturæ vnius, propter arenæ concretionem nihil differat. Hinc cuniculis ad longitudinem viri actis, quæ in faſtigio ſunt, indureſcere & tecti vſum præbere ſinunt, propter quam dixi connexionem: ſed in pauimento inferiori oblongos ducunt meatus vndique inter ſeſe perforatos. In his, aliquatenus ad penetralia vento expoſita luce admiſſa, quietem capiunt. Si quando autem maris inundatio oritur, prædam, quo diximus modo, ex piſcatione acquirunt. Nec vlla ſane morientes cura dignantur, cum mens illorum miſericordia (quam opinio gignit) non afficiatur. Ideo proiectos iacere ſinunt, donec reciprocatio æſtus oborta in mare illos, eſcam piſcibus, abſtulerit.

CAP. XVIII. *Indi quidam ſponte nati, ſeu terrigenæ.*

NONNVLLI [Indorum,] qui ex mari victitant, cū aliis etiam hoc multo inſolentius habent, & quod in rationis fidem non facile cadit. Nam vnde aut quomodo in locū, vbi nūc verſantur, peruenerint, cognitione aſſequi nō licet. Siquidem ardua & prærupta eis petra ceu iugo continuo impendet, & præcipitia montium ex obliquo tranſitus adimunt, & pelagus omnē ex aduerſo continentē diſterminat,

ΟΤι τοὺς ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις οἰκοῦντας (φησὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις) ἔτι μηδὲ πρὸς τὰ μέγιστα τῶν παρ' ἡμῖν δεινῶν ὁμοίαν ἡμῖν ἔχειν τὴν ἔννοιαν. οὔτε γὰρ σίδηρον κατ' αὐτῶν ἐπαγόμενον φεύγειν, οὔτε προπηλακισμῷ ἐρεθίζεσθαι, οὔτε τοὺς μὴ πάσχοντας τοῖς πάσχουσι συναγανακτεῖν· ἀλλ' εἴ τι γένοιτο περὶ αὐτοὺς ἐξ ἀλλοφύλων τοιοῦτον, βλέπουσι μὲν * οὔτε ἀτενῶς εἰς τὸ γινόμενον, καὶ τὰς κεφαλὰς * πυκνῷ διανεύουσι· τῶν δὲ εἰθισμένων ἀνθρώπῳ πρὸς * ἄνθρωπον, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην διδόασιν ἔννοιαν. ὅθεν (φησὶν ὁ συγγραφεὺς) ἔγωγε νομίζω, μηδὲ χαρακτῆρα δύγνωσον ἔχειν αὐτούς, ἐθισμῷ δὲ καὶ νεύματι, ἤχοις τε καὶ μιμητικῇ δηλώσει, διοικεῖν πάντα τὰ πρὸς τὸν βίον.

Ὅτι οὐ μόνον ... μηδὲ τῶν παρ' ἡμῖν δι... τῶν μείζω τὸ ... ἔννοιαν ἔχ...

* οὔτοι ἀτεν. H. St.

* πυκνὰ H. S.

* ἀνθρώπους

Περὶ τῶν ἀδίψων ἰχθυοφάγων, καὶ τῶν φωκῶν, ξένον.

* al. ζ. ἴσως

ΟΤι, φησί, πλησίον τῶν ἀδίψων ἰχθυοφάγων οἱ κατοικοῦντες, ὥσπερ * ἀβάτων σπονδῶν μεταξὺ * τεθέντων αὐτῶν τε καὶ τῶν φωκῶν, οὔτε αὐτοὶ τὰς φώκας σίνονται, οὐδ' ὑπ' ἐκείνων ἔτι βλάπτονται· ἀλλὰ καὶ ἀλλήλων θήρας ἀνεπιβουλεύτους τῷ θηράσαντι ἑκάτερον γένος συντηρεῖ· καὶ συναναστρέφονται οὕτως ἀλλήλοις, ὡς μόλις ἂν εὑρεθεῖεν πρὸς ἀνθρώπους συμβιοῦντες ἄνθρωποι.

* ἀπαραβά

* τεθεισῶν H. S.

ΟΤι τῶν ἰχθυοφάγων, φησίν, οἱ μὲν σκηνώμασι τοῖς σπηλαίοις, οὐ τετραμμένοις πρὸς μεσημβρίαν, διὰ τὸ πνιγῶδες, ἀλλὰ τοῖς ἀπεστραμμένοις αὐτήν, χρῶνται· οἱ δὲ ὑπὸ ταῖς τῶν ἰχθύων πλευραῖς, φυκία * ἐπιβάλλοντες αὐτοῖς· οἱ δὲ τὰς τῶν ἐλαιῶν κορυφὰς ἀλλήλαις συνάπτοντες, εἶτα χρῶνται σκηνώμασι. τὴν δὲ τοιαύτην ἐλαίαν καρπὸν φέρειν φησὶ κασταναϊκῷ καρύῳ προσεμφερῆ. τὸ δὲ τέταρτον τῶν ἰχθυοφάγων γένος, τὴν οἴκησιν ἔχει τοιαύτην· ἄμμου φορτὸς * ἄπλετος ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος, ὄρει παραπλήσιος, σεσώρευται· καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ προσβάλλοντος ἀεὶ κύματος σκληρὸς * πεπιλωμένος, ὥστε ὁμογενοῦς ὄγκου καὶ μίαν φύσιν ἔχοντος, διὰ τὴν μίξιν καὶ συμπλοκὴν τῆς ἄμμου, μηδὲν παραλλάσσειν. εἶτα ὑπονόμους αὐτοῖς ἀνδρομήκεις ὀρύττουσι· τὸν μὲν κατὰ κορυφὴν ὄγκον ἐῶντες ὠχυρῶσθαι καὶ στέγειν διὰ τὴν εἰρημένην συνδέσεως, ἐκ δὲ τοῦ κάτωθεν ἐδάφους παραμήκεις αὐλῶνας * κατασκευαζόμενοι πρὸς ἀλλήλους πάντοθεν συντετρημένους, ἐν οἷς τέως μέν τινος τὰ πρὸς τὸν ἄνεμον φωτίσαντες, ἄγουσιν ἡσυχίαν. ἐπὰν δὲ πλημμυρὶς * ἐπέλθῃ, τὰ πρὸς τὴν ἄγραν (ὡς καὶ προείρηται) παρασκευάζονται. τούς μέντοι γε τελευτῶντας αὐτῶν οὐδεμιᾶς ἀξιοῦσι προνοίας, ἀπαθῆ πρὸς τὸν ἐκ δόξης ἔλεον κεκτημένοι τὴν γνώμην· διὸ καὶ κεῖσθαι ἐρριμμένους ἐῶσιν, ἕως ἂν ἀμπώτις ἐπιγινομένη, τροφὴν εἰς τὴν θάλασσαν κομίσῃ τούτους τοῖς ἰχθύσιν.

* ἀπλικτ

* πεπλημ

* κατασκευαζόμενοι

* al. ἴδ.

ΟΤι, φησίν, ἐνίους τῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης σιτουμένων, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο ἔχειν παραδοξότερον, καὶ εἰς λογικὴν * καταχωρήσῃ πίστιν οὐ ῥᾴδιον. οὔτε γὰρ πόθεν εἰς τὸν χῶρον, ἐν ᾧ οἰκοῦσιν, * ἀφῆκον, ἔστιν ἐπιγνῶναι· οὔτε ὅπως λισσῆς μὲν πέτρας ἄνωθεν ἐπεζευγμένης, ἐκ πλαγίου δὲ κρημνῶν ἀφαιρουμένων τὰς παρόδους, τὴν δὲ ἀπέναντι πᾶσαν ὁρίζοντος

* παραχ. M. M.

* ἀφίκτ

ὃ καὶ

ὁ καὶ πεζῇ μὲν ἐλθεῖν παντελῶς (ὡς εἶπον) ἀδύνατον, * χειλίαις δ' ὁμοίως, ἀπορίᾳ τῶν παρ' ἡμῖν, ἐξίσου ἄπορον. τούτων δ' ὑφεστώτων, φησὶ, λοιπὸν εἰπεῖν ὡς αὐθιγενεῖς εἰσι, * λύμην τῆς πρώτου σπέρματος οὐ λαβόντες, ἀεὶ δ' ὑπάρχοντες· ὃν τρόπον ἔνιοι τῶν καλουμένων ὡρίσαντο φυσικῶν.

Ὅτι τῶν στενῶν ἐπέκεινα, φησὶ, τῶν συγκλειόντων τήν τε Ἀραβίαν καὶ τὴν ἀπέναντι χώραν, νῆσοι κεῖνται σποράδες, ταπειναὶ πᾶσαι, μικραὶ τῷ μεγέθει, τὸ πλῆθος ἀμύθητοι, καρπὸν οὐδένα γεννῶσαι πρὸς τὸν βίον, οὔτε ἥμερον, οὔτε ἄγριον· ἀπέχουσαι μὲν τῆς εἰρημένης ἠπείρου σταδίους ὡς ἑβδομήκοντα, τετραμμέναι δὲ πρὸς τὸ δοκοῦν πέλαγος, παρεκτείνειν τὴν Ἰνδικὴν καὶ * Γεδρωσίαν. ἐνταῦθα κῦμα μὲν οὐ γίνεται· ἀλλ' ἄλλη μὲν ἄλλης * προκαθημένη, τὸν κλύδωνα τοῖς ἀκρωτηρίοις λαμβάνει. ἀέρα δὲ τὸν ἄριστον δοκοῦσιν ἔχειν. ταύταις ἄνθρωποι κατανέμονται * ἀριθμῷ μὲν οὐ σύμμετροι, ζῶντες δὲ (τὸν) βίον τοιοῦτον· ἐν τῷ παρήκοντι πελάγει, τραχεῖ καὶ χειμερίῳ ὑπάρχοντι, τελέως γίνεται τῷ πλάτει καὶ τῷ μεγέθει πλῆθος ἄπιστον χελωνῶν, ἃς θαλαττίας πάντες νομίζομεν. αὗται νυκτὸς μὲν ἐν τῷ βυθῷ νέμονται· ἡμέρας δὲ, εἰς τὴν ἐν ταῖς νήσοις ἡσυχίαν καὶ γαλήνην ἀφικόμεναι, κοιμῶνται· καὶ τοῦτο ποιοῦσι πρὸς τὸν ἥλιον μετέωροι, ταῖς κατεσκευασμέναις πορθμίσιν ὁμοιοπαθεῖς. ταύτας κατ' ἐκεῖνο καιροῦ οἱ ἐπιχώριοι τέχνῃ καὶ σπουδῇ καὶ μηρίνθοις εἰς τὴν χέρσον ἐκβαλόντες, τὰ μὲν ἐντὸς ἅπαντα σιτοῦνται, βραχὺν παροπτήσαντες ἐν τῷ καύματι χρόνον· τοῖς δὲ κύτεσι χρῶνται, τὰς σκηνὰς καθιστῶντες, οἱονεὶ καλύβας ἐφ' ὑψηλοῖς τόποις εὐφυεῖς * καθιστῶντες, καὶ πρὸς τοὺς διάπλους δὲ, καὶ ὑδρείας ἕνεκα κέχρηνται αὐτοῖς· ὥστε εἶναι τὸ αὐτὸ ναῦν, οἰκίαν, ἀγγεῖον, τροφὴν τοῖς εἰρημένοις ἀνθρώποις.

Ὅτι οὐ πολὺ διεστῶτες τοῦ εἰρημένου γένους, σύμμετροι τῷ ἀριθμῷ βίον ἔχουσι τοιοῦτον· ἐκ τῶν ἐκριπτουμένων εἰς τὴν * χέρσον κητῶν ἀποζῶσι. σπανιζούσης δὲ αὐτοῖς τῆς τοιαύτης σιτήσεως (γίνεται δὲ πολλάκις) ἐκ τῶν ὀστῶν τούς τε χόνδρους καὶ τὰ ἄκρα τῶν πλευρῶν κατεργαζόμενοι, τὴν ἔνδειαν, εἰ καὶ * χαλεπὰ, ὅμως παραμυθοῦνται. τὰ μὲν οὖν τῶν ἰχθυοφάγων γένη, φησὶν, ἃ κατειλήφαμεν (μυρίων ὄντων, ἃ τὴν ἡμῶν διέφυγε γνῶσιν) τοσαῦτα.

Ὅτι τῆς ζωῆς ἡμῶν ἡμῖν ἐφεστώσης ἔν τε τοῖς περιττοῖς καὶ τοῖς ἀναγκαίοις (καὶ) τὰ εἰρημένα γένη τῶν ἰχθυοφάγων, τὰ μὲν ἄχρηστα περιγεγράφασιν ἅπαντα, φησί· τῶν δὲ καθηκόντων οὐδὲν ἐλλείπουσι, τῇ θείᾳ πρὸς τὸ ζῆν ὁδῷ βραβευόμενοι πάντες, οὐ τῇ παρασοφιζομένῃ ταῖς δόξαις τὴν φύσιν· οὐ γὰρ ἀρχῆς ἱμειρόμενοι, * τύχῃ ἀγωνίᾳ φιλονείκῳ καὶ δυστυχεῖ συνέχονται· οὐδὲ πλεονεξίας ἐρῶντες, πολλὰ μὲν ἄλλους δρῶσι, πολλὰ δὲ πάσχουσι τῶν οὐκ ἀναγκαίων· οὐδ' ἔχθρας ἐνιστάμενοι μείζους ἐπὶ βλάβῃ σώματος πολεμίου. (οὐ) σφάλλονται δ' ἐν ἀτυχίαις οἰκείων,

vt pedeſtri itinere omnino (quod dixi) illuc veniri non poſſit; & ratibus aut lembis, ob defectum rerum apud nos vſitatarum, æque ſit difficile. Quæ cum ita ſe habeant, reliquum eſt, vt dicatur, indigenas eſſe, qui primi ſeminis labem non acceperint, ſed perpetuo ſubſiſtant: quemadmodum phyſicorum (qui appellantur) nonnulli definierunt.

CAP. XIX. De Sporadibus Æthiopum inſulis.

VLTRA anguſtias illas, quæ Arabiam & oppoſitam regionem excludunt, inſulæ iacent Sporades, depreſſæ omnes, magnitudine paruæ, & numero infinitæ: quæ nullum ad vitæ commoditatem fructum proferunt, neque ſatiuum neque ſylueſtrem. Diſtant autem à continente ſuperiori LXX ſtadia circiter, conuerſæ ad pelagus quod præter Indiam & Gedroſiam excurrit. Hic nullus exſiſtit fluctus, ſed alia alij quaſi præſidens, tempeſtatem promontoriis excipit. Aërem autem videntur habere optimum. In his commorantur homines, qui proportione enumeratis reſpondent, vitámque hoc modo ſuſtentant. In circumfuſo pelago, quod aſperum eſt & tempeſtuoſum, teſtudinum copia naſcitur, quæ latitudine & magnitudine fidem prope excedunt: pro marinis autem à nobis omnibus habentur. Hæ noctu in profundo maris paſcuntur: ſed interdiu in quietos & tranquillos inſularum receſſus exſpaciatæ dormiunt, idque ad ſolem in ſummo apricantes faciunt: quo modo nauiculæ hominum induſtria factæ adficiuntur. Has illo temporis momento incolæ arte & ſtudio & funibus in terram eiectas capiunt, & quicquid interius eſt, ad breue tempus ſolis feruore aſſatum, comedunt, teſtas vero ad ædium conſtructionem vſurpant. Gurguſtia enim in editis locis prominentia inde coagmentant: ad nauigationis præterea vſum & aquationis transferunt. Quo fit vt res eadem, nauis, domus, vaſis & alimenti hominibus illis vſum præbeat.

De teſtudinum captura incolis vſitata.

CAP. XX. De aliis qui balænis veſcuntur.

NON procul ab hoc genere mortalium remoti, & numero pares, hunc viuendi morem habent. De balænis in terram expulſis victum ſibi comparant: cuius ſi deſit copia (id quod non raro accidit) cartilaginem ex oſſibus & coſtarum extremitates conficiendo, egeſtatem, quamuis moleſte & ærumnosè, tamen ita conſolantur. Tot igitur ſunt genera Ichthyophagorum, quæ accepimus: cum innumera interim cognitionem noſtram ſubterfugiant.

CAP. XXI. Ichthyophagorum αὐτάρκεια.

CVM vita, qualem nos veluti magiſtram ſequimur, in ſuperfluis & neceſſariis conſiſtat, Ichthyophagûm quas recitaui gentes, cuncta quorum vſus non eſt neceſſarius, anguſto quaſi orbe circumſcripta excludunt: intereáque nullis rebus, quæ naturæ competunt, deſtituuntur: cum diuina ad frugaliter viuendum ducantur via, non ea quæ fallaci opinionum ſpecie naturam ſeducit. Non enim circa imperij & magiſtratus affectationem contentioſa fortunæ & infelici trepidatione anguntur: nec auaritiæ ſtudio multa in alios committunt, multáque contra recipiũt de malis non neceſſariis. Nec inimicitias ſibi conſtant maiores, in ferenda inuiſa corpori noxa: nec in domeſticorũ infortuniis labãtur,

AGATARCHIDES.

nec nauigando, & lucri gratia vitæ modum ſupra quam fas eſt extendendo, aduerſis vitæ caſibus ægritudinem metiuntur: ſed dum exiguis indigent, exigua etiam dolent, Quod enim ſatis eſt tenent, & quod plus eſt non inquirunt. Vnumquemque autem perturbat non id quod ignorat, ſi abſit, ſed quod libera voluntate appetit, ſi properante cupiditate ab occaſione fruendi deſtituatur. Quocirca ille cuncta habens quæ velit, beatus erit, qui ad naturæ, non ad opinionis iudicium ſe accommodabit. Nec legibus ius diſceptant. Quid enim opus eſt edicto ſubſeruire eũ qui ſine litera rectam habere, & factis exhibere mentem poteſt?

CAP. XXII. Æthiopũ circa Meroen victus & calamitas.

POST Ichtyophagos, iuxta flumen Aſtabaran, qui per Æthiopiam & Libyam defertur longè Nilo ſubmiſſior, ideoque alueum ſuum cum maiore coniungens, ambitu ſuo Meroen inſulam efficit. Huius igitur amnis ripas vtraſque turba quædam hominum accolit non numeroſa, tali vitæ ratione. Ex vicina palude arundinum radices effodit, puréque ablutas ſaxis in fruſtula confringit Cum ibi læuem & viſcoſam reddidere maſſam, particulas inde non omnino manum implentes efformant, & ad ſolis æſtum aſſatas edulij loco apponunt. Cum malo conflictantur ineuitabili, vt pote leonibus in ſtagnis, qui eos inuadunt. Sub ortum etiam * canis, ingens culicum multitudo eos infeſtat, tantis viribus pollens, vt populus in aquas lacuſtres præfugiens ſe ibi occultet. Ab his leones quoque exterminantur, non tam à morſu vexati (quamuis moleſto ſatis,) quam quod ſtridorem vocis peregrinum perferre nequeunt. Atqui hoc miræ nouitatis gratia commemoratum eſto. Quid enim ſingularius, quam leones culicibus loco cedere, & homines ex eiuſmodi periculo euadere incolumes?

** al. Canicula.*

CAP. XXIII. De Hylophagis horumque natura & moribus.

IAM commemoratis Hylophagorum gens non ita multum diſcrepans approximat, quę etiam ſeminibus veſcitur. Nam fructus ex arboribus decidentes comedunt, etiam tempore æſtatis. Aliâs, herbam decerpunt, quæ in vmbroſis vallibus naſcitur, duræque eſt indolis, & caulem educat aſſimilem napis, quas Buniades vocant. Hinc quidquid de materia tenerum exſiſtit & molle, fit eſculentum. Noctes quidem ſomno tribuunt: ſed locum deligunt, qui contra beluas firmus ſit & excubiis aptus. Mane quam primum ſol emergit, cum liberis & vxoribus arbores vniuerſi conſcendunt, & enixè ſummos aſſequi ramos contendunt. Hinc decerpta virgultarum tenerrima, ſine faſtidio edunt. Eámque ex tota ſibi vita habitudinem compararunt, vt incredibilis ſit viſa illorum in arbores excurſus, & mira non tantum manuum, digitorum & pedum, ſed in vniuerſum cæterorum quoque membrorum contentio. Nam expeditæ de ramo in ramum tranſiliunt, & alter alteri termites, etiam in locis periculoſiſſimis, eripit: & id genus alia oſtẽtant, vt qui videt, ipſe quidem ſtupore percellatur, ſed inexpertis enuntiare non auſit. Nec quicquam frondis eſt ſucci plenum, quod dentibus cõmolitum non concoquant ventriculis.

οὐδὲ ναυτιλλόμενοι, κέρδους ἕνεκα τὸ ζῆν ὑπερτείναντες, προσπταίσμασι τοῦ βίου μετροῦσι τὴν λύπην· ἀλλὰ μικρῶν δεόμενοι, μικρὰ καὶ πενθοῦσι· τὸ μὲν ἀρκοῦν κτώμενοι, τὸ δὲ πλέον οὐ ζητοῦντες. ἐνοχλεῖ δὲ ἕκαστον οὐ τὸ ἀγνοούμενον, εἰ μὴ πάρεστιν· ἀλλὰ τὸ βουλητὸν, ὅταν ὑστερίζῃ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπιθυμίας ἀποδιδούσης. ἐκεῖνος πάντ' ἔχων ἃ θέλει, εὐτυχήσει καὶ κατὰ τὸν τῆς φύσεως λογισμὸν, οὐ κατὰ τὸν τῆς δόξης. νόμοις δὲ οὐ δικαιοῦνται. τί γὰρ δεῖ προστάγματι δουλεύειν τὸν χωρὶς γράμματος εὐγνωμονεῖν δυνάμενον;

περὶ τῶν ἰχθυοφάγων.

Ὅτι μετὰ τοὺς ἰχθυοφάγους παρὰ τὸν Ἀσταβόραν ποταμὸν, ὃς φέρεται μὲν διὰ τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Λιβύης, ἔστι δὲ τοῦ Νείλου πολλῷ ταπεινότερος, συμβάλλων δὲ τὴν οἰκείαν ὁρμὴν τῷ μείζονι ῥείθρῳ, νῆσον ποιεῖ τῇ περιρρύσει τὴν Μερόην· παρὰ γοῦν τὸν εἰρημένον ποταμὸν ἐπ' ἀμφοτέροις κατοικεῖ τοῖς χείλεσιν ὄχλος, οὐ πολὺς μὲν, τῷ δὲ βίῳ τοιοῦτος. ἐκ τοῦ παρήκοντος ἕλους τὰς ῥίζας τῶν καλάμων ὀρύττει, κἄπειτα πλύνας καθαρῶς, ἐκκόπτει λίθοις πρὸς μέρος. ποιήσας δὲ λεῖον καὶ κολλῶδες, ἀνέπλασεν ἐκ μαγίδος, εἰ καὶ οὐ χειροπληθεῖς, ὄγκους. εἶτα ἐν τῷ καύματι παροπτῶν, ταύτην ἔχει προσφοράν. ἔχουσι δὲ οὗτοι κακὸν ἄφυκτον, τοὺς ἐν τοῖς ἕλεσι λέοντας ἐπιτιθεμένους αὐτοῖς. ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ κυνὸς, γίνεταί τι κωνώπων πλῆθος ἄπλετον, τηλικαύτην ἔχον δύναμιν, ὥστε τὸν λαὸν εἰς τὰς λιμνώδεις ὑγρασίας ἀπελθόντα ἐκεῖ μένειν ἀφανῆ. ὑφ' ὧν καὶ οἱ λέοντες ἐκτοπίζονται· οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ δηγμοῦ δηλεόμενοι, καίπερ ὄντος ἐπαχθοῦς, ὡς τὸν ὑπὸ τῆς φωνῆς ἦχον ἀλλόφυλον ἀδυνατοῦντες φέρειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀπηγγέλθω τοῦ παραδόξου χάριν. τί γὰρ ἰδιώτερον, ἢ λέοντας μὲν ἐκχωρεῖν κώνωψιν, ἀνθρώποις δὲ σώζεσθαι ὑπὸ τοιούτου κινδύνου;

περὶ ὑλοφάγων.

Ὅτι τοῖς εἰρημένοις, φησὶ, τὸ τῶν ὑλοφάγων καὶ τῶν τὰ σπέρματα σιτουμένων ἐγγίζει γένος, βραχεῖαν ἔχον τὴν παραλλαγήν. οἱ μὲν γὰρ, τὸν πίπτοντα καρπὸν ἀπὸ τῶν δένδρων σιτοῦνται, (καὶ) ὑπὸ τὴν θερείαν· τὸ δὲ λοιπὸν, τῆς πόας * ἅπτεται * τῆς ἐν τοῖς σκιεροῖς ἄγκεσι * γινομένης, στερεά τε τὴν φύσιν, καὶ καυλὸν ἐκφερούσης παρόμοιον ταῖς καλουμέναις βουνιάσιν· οἱ δὲ, τῆς ὕλης τῆς ἁπαλῆς σιτοῦνται. οὗτοι τὰς μὲν νύκτας κοιμῶνται, τόπον ἀπὸ τῶν ἐκεῖ θηρίων πρὸς ὀχύρωσιν ἐξειλεγμένοι καὶ φυλακήν· ἅμα δὲ ἡλίῳ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐπὶ τὰ δένδρα πάντες ἀναβαίνουσι, σπουδῇ καταλαβεῖν ζητοῦντες τοὺς ἄκρους κλῶνας. κἀκεῖθεν τὴν ἁπαλωτάτην ὕλην ἀμέλγοντες εὐμαρῶς σιτοῦνται. τοιαύτην δὲ ἐκ τοῦ παντὸς βίου πεποίηνται τὴν ἕξιν, ὥστε καὶ τὰ τῆς ἀναδρομῆς ἄπιστον ἔχειν τὴν θέαν· καὶ τὴν συντονίαν οὐ χειρῶν μόνον καὶ δακτύλων καὶ ποδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μερῶν τῶν ὑπολοίπων ἁπλῶς. μεταπηδῶσι γὰρ εὐπόρως ἀπ' ἄλλου πρὸς ἕτερον ἀκρέμονα. καὶ τοὺς κλάδους ἀλλήλων πολλάκις ἐν τοῖς ἐπισφαλεστάτοις τόποις ἀφαιροῦνται. καὶ τοιαῦτα ἐνδείκνυνται, ὥστε τὸν ἰδόντα, αὐτὸν μὲν ἐκπλήττεσθαι, μὴ μέντοι θαρρεῖν εἰς τοὺς ἀπείρους ἐξαγγέλλειν. καὶ πάντα δὲ κλάδον τοῖς ὀδοῦσιν εὔχυλον κατεργάζονται, καὶ τῆς κοιλίας * πόρρω * πέπτουσι·

καὶ

καὶ τὸ σφαλὲν ἄνωθεν σῶμα, διὰ τὴν ἰσχνότητα, οὐ βαρείας τυγχάνει τῆς πληγῆς. οὗτοι δὲ γυμνοὶ μέν εἰσι πάντες· κοινοῖς χρῶνται δὲ καὶ τέκνοις καὶ γυναιξί. πολεμοῦσι δὲ περὶ τῶν τόπων ἀλλήλοις· μεταλλάττουσι δὲ οἱ πλεῖστοι λιμῷ πιεζόμενοι, γλαυκωμάτων περὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη τοῖς ὄμμασιν ἐπιτρεχόντων.

Περὶ τῶν λεγομένων κυνηγετῶν.

Ὅτι μετὰ τοὺς προειρημένους, εἰσὶν οἱ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις λεγόμενοι κυνηγέται. οὗτοι διὰ τὴν τῶν θηρίων φορὰν, ἣν ὁ τόπος ἄπλετον φέρει, ἐν τοῖς δένδρεσι μὲν σκηνοῦσιν. ἐξ ἐνέδρας δὲ ἀγρεύοντες τὰ θηρία, τροφὴν ἑαυτοῖς ταῦτα ποιοῦνται. εἰσὶ καὶ τοξείας ἐπιστήμονες. ἐπὰν δὲ θήρας ἀπορῶσι, τοῖς δέρμασι τῶν προτεθηραμένων τὴν ἔνδειαν ἀναπληροῦσι, βρέξαντες τὰς βύρσας, καὶ ἐπ᾿ ἀνθρακιὰν κούφην ἐπιβαλόντες, εἶτα ἀποδίσαντες καὶ εἰς διαίρεσιν ἀγαγόντες.

Περὶ τῶν ἐλεφαντοφάγων.

Ὅτι μετὰ τοὺς εἰρημένους, πολὺ τούτων ἀφεστῶτες, καὶ πρὸς ἑσπέραν μᾶλλον ἀνατείνοντές εἰσιν, οἱ ἐκ τῆς τῶν ἐλεφάντων θήρας τὸν βίον ποιοῦνται. οἱ μὲν ἀπὸ δένδρου, ἐφ᾿ ᾧ κάθηνται, σκοποῦντες τὰς παρόδους τῶν θηρίων, ταῖς μὲν χερσὶ τῆς οὐρᾶς λαβόμενοι, τοῖς ποσὶ δὲ, *ὡς τὸν μηρὸν τὸν ἀριστερὸν ἐπιβαίνουσιν· εἶτα πέλεκυ, ὃν ἐπιτήδειον καὶ ἕτοιμον ἔχουσι, τὴν δεξιὰν ἰγνύαν, πυκναῖς ταῖς πληγαῖς χρώμενοι, νευροκοποῦσιν. οὕτω δὲ ἐκτενῶς τῇ μὲν καταφέροντες, τῇ δὲ τῆς οὐρᾶς κρατοῦντες, ὡς ἄθλου προκειμένου τῆς ψυχῆς· ἢ γὰρ ἀποκτεῖναι *χρὴ ἢ τελευτᾶν, ἄλλην τοῦ καιροῦ διέξοδον οὐκ ἔχοντος. ἐπὰν δὲ τὸ ζῶον ἐκ τῆς πληγῆς καὶ τῆς αἱμορραγίας πέσῃ, οἱ συνθηραταὶ παραγίνονται ἐπὶ τὸ πτῶμα· καὶ τοῦ θηρίου ζῶντος ἔτι περιτέμνοντες ἐκ τῶν ὀπισθίων τὰς σάρκας, εὐωχοῦνται. τὸν ἔσχατον τοῦ καταπονηθέντος οὕτως ὑπομένοντος θάνατον. ἀλλ᾿ οἱ μὲν μετ᾿ ἐσχάτου κινδύνου ἐλεφαντοθῆραι τοιοῦτοι. ἕτεροι δὲ θηρῶσιν αὐτοὺς οὕτω. τρεῖς ἄνδρες ἓν μὲν ἔχοντες τόξον, οἰστοὺς δὲ (καὶ) πλείους κεχρισμένους τῇ χολῇ τῶν ὄφεων, ἱστᾶσιν ἐν δρυμῷ παρὰ τὰς τῶν θηρίων διεξόδους. ἐπὰν οὖν προσάγῃ τὸ ζῶον, ὁ μὲν εἷς κατέχει τόξον τῷ ποδὶ *προσβεβηκώς· οἱ δὲ δύο, τὴν νευρὰν ἑλκύσαντες ἐκ τῆς ἁπάσης βίας ἀφῆκαν τὸ βέλος, ἕνα σκοπὸν ἔχοντες ἐπὶ μέσην τὴν πλευρὰν, ὥστε διαδῦναι τῆς περιοχῆς ἐντὸς, καὶ τοὺς κυρτοὺς τεμεῖν καὶ τρῶσαι τόπους, ἐκεῖθεν τὸ τηλικοῦτον θηρίον ἐλαυνόμενόν τε καὶ σπαραττόμενον διαλύεται καὶ πίπτει. τρίτον δέ ἐστι γένος ἐλεφαντοφάγων, ὃ ἐπειδὰν οἱ ἐλέφαντες τῆς νομῆς ἐμφορηθέντες, πρὸς ὕπνον τραπῶσι ζητοῦσιν· (οὐκ ἐπὶ γῆς δὲ ἀναπεσόντες ὑπνοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς παχυτάτοις καὶ μεγίστοις δένδρεσι προσανακλίνοντες ἑαυτούς· ὥστε τοὺς μὲν (δύο) πόδας τοῦ πλησίον στελέχους πρὸς τὴν γῆν (ἐλαφρῶς) ὑπερείδεσθαι, τὴν δὲ πλευρὰν τὸ πᾶν σῶμα ἐκδεχομένην, ἐχεῖσθαι πρὸς τῇ φύσει τοῦ ξύλου. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς καταφορᾶς τυγχάνει οὐκ εἰλικρινοῦς, ἀλλὰ παρεψευσμένης, διὰ τὸ προσκεῖσθαι τοῖς βαθέσιν ὕπνοις ἀγωνίαν ἰσχυρὰν, φθορᾶς ὑποκειμένης παραχρῆμα τῷ σφαλέντι, διὰ τὴν ἔκλυσιν τὴν φυσικήν.)

*al. φὴ — *al. χρή — *al. προσβεβηκώς

AGATHARCHIDES.

Corporis ex alto delapſi non grauis eſt plaga, propter exilitatem. Nudi ſunt omnes communiſque illis ſobolis & vxorum educatio,& fructus. Fit vt de locis inter ſe belligerent. Plerique præ anguſtia famis vitam cum morte commutant, quando glaucomata (ad annum id quinquageſimum accedit) oculos incurſant.

De iis quos venatores incolæ appellant.

CAP. XXIV. *De venatorum gente, quæ etiam bortis veſcitur.*

POST iam deſcriptos, ſunt quos venatores incolæ nominant. Hi propter beluarũ frequentiam(nam innumeras fert regio)in arboribus contubernia habent:ſed ex inſidiis feras capiunt,captáſque ſibi alimentum faciunt. Sagittariæ etiam artis peritia valent.Si accidit vt venationis prouentu careant,pellibus ante captorum inopiam explent.Coria enim madefacta,leuibus admotis prunis,obruũt cinere. Atque ita toſta ad diuiſionem producunt.

De elephantophagis.

CAP. XXV. *De elephantophagis variaque borũ venatione.*

SEQVVNTVR hos, ſed per interuallum ſatis longum, & occaſui magis obiecti, qui ex elephantum venatione victum acquirunt. Nam ſunt ex his qui inſidentes arbori, beluarum tranſitus ſpeculantur: factóque perniciter deſcenſu, manibus complexi caudam, & pedibus in femen ſiniſtrum connixi, bipennis, aptæ ad hoc & paratæ, crebris ictibus poplitis dextri neruos ſuccidunt: támque validè hâc vulnera inferunt, illâc caudam tenent, quam ſi de vita certamen ſit inſtitutum. Aut enim interimendum eſt, aut oppetendum. Siquidem alium temporis hic articulus exitum non patefacit.Prolapſa igitur ex continente percuſſu & ſanguinis profluuio beſtia, illico venationis comites ſunt præſtò, dúmque adhuc viuit, carnes ex poſterioribus reſecant: & hilarem ad modum inde conuiuantur. Atq; fera ita domita longum & atrocem interitum ſuſtinet.Sic ergo ſe habẽt inter pericula extrema elephantum venatores. Sunt alij qui diuerſam eos capiendi rationem ineunt. Viri enim terni, vno inſtructi arcu, & ſagittis pluribus, anguium felle tinctis,ad exitus belluarũ in ſaltu conſiſtunt.Si qua igitur accedit,vnus arcum pedi admotum tenet,duo reliqui ſumma vi tracto neruo telum emittunt, ad latus medium vnicè directũ,vt ad interiora complexus penetret, & deuexas illas ſecet ac vulneret partes. Hinc tantum feræ monſtrum dolore conuulſũ & agitatum,elangueſcit & procumbit. Tertiũ quoque Elephantophagûm genus eſt,qui hunc venationis modum ſeruant. Quando elephantes ad ſatietatem paſti, cubitum ſe recipiunt, non humi procumbentes dormiũt, ſed craſſis. & maximis arboribus ſe acclinãt,vt pedes, ſtipiti proximi, terræ leuiter innitantur, & latus quod totum corpus excipit, à ligno ſuſtentetur,itaque non ſincerum hunc ſed adulterinũ dixeris cubandi modum:propterea quod ſomno profundiori adiuncta ſit vehemẽs ſolicitudo & metus exitij,quod prolapſum illico excipit,propter naturalẽ erigendi ſeſe impotentiã.

AGATHARCHIDES.

Ergo qui vitæ ex horum venatu alimenta quærunt, in nemoribus circumuagando, vbicunque beſtiæ obſeruarunt cubile, auerſam arboris partem ſerra incidunt, dum nec tota inclinet, nec valida nimis & firma maneat, ſed ad exiguum tantummodo impulſum reſtet. Belua igitur è paſcuis reuerſa cum ad aſſuefactam cubandi ſtationem ſe applicat, ſtipite confeſtim diffracto euertitur, ad paratam venantibus cœnam expoſita. Poſteriores enim mox carnes reſcindunt, & vita cum ſanguine exhauſta, cętera defuncti membra, ad ſuum quiſque vſum, diſtributa auferunt. Hos venatores Ptolemæus rex Ægypti edicto ab elephantum cæde abſtinere iuſſit, vt viuos ſibi haberet, multáque & admiratione digna eis promiſit. Non modo tamen nō perſuaſit, verumetiam cum toto Ægypti regno ſe præſentem hunc victum non permutaturos eſſe, ab illis reſponſum accepit.

De Æthiopum Struthiophagis & ſimis.

CAP. XXVI.

DE venatoribus his, quos Nomades impuros nominare ſolent, pars quædam ad occidentem, ab Æthiopibus auulſa, degit, & Simi vocantur: pars quædam Auſtro obiacet, gens non ita magna, hi Struthiophagi nuncupantur. Nam Struthiones artificio & dolo clauſíſque ſubigunt, vnde viuant. Carnes enim cibos, pelléſque, indumenta & lectiſternia ſufficiunt. Infenſi ſunt his Simi, belláque inferunt. Orygum cornibus vtuntur hi pro telis. Grandia enim ſunt & ad incidendum peracuta. Regio illa in magna copia animal hoc nutrit.

De Acridophagis.

CAP. XXVII *De Acridophagis, eorumque prematuro & miſero interitu.*

EXIGVO inde interuallo diſiuncti ſunt Acridophagi, gens cæteris breuior. Tenui enim & macilento ſunt corporis habitu, & extra modum nigri. Appetente æquinoctio verno, inenarrabile locuſtarum prægrandium agmen, ex terris nondum perueſtigatis vna cum ventis aduolat, & vi quidem volatus, ab auibus parum variant, ſed corpore permultum. Ex hoc inſecti genere quouis tempore aluntur, cum aliis modis, tum etiam in ſalitura præparato. Venantur eas, fumo ex aëre ad terram degrauatas. Agiles eſſe perhibentur, & pedibus celeriores. Verum vltra XL. annos non viuunt. Etenim ſimul ac ſenium imminet, in corporibus ipſorum volatile pediculorum genus innaſcitur. Ricinis hi non diſſimiles, ſed paulo minores ſunt muſcis, quæ in canibus apparent. Incipiunt à præcordiis & aluo, & omnem protinus ſuperficiem corporis cum tota facie depaſcuntur. Illi igitur primò affecti ſunt, vt quos ſcabies pruritu ſuo laceſſit. Verum temporis ſucceſſu aliquo, non abſque moleſtia ſeipſos lacerant. Tandem morbo hoc ad maturitatẽ extracto, præter puſtularum eruptionẽ, & tenuis ſaniei effluxum, intolerabiles ſuſtinere acerbitates miſeros contingit. Talem itaq; interitum (ſiue corporis ſucci, ſiue alimentum, aut etiam aër, vitio & corruptioni huic cauſam præbeat) Acridophagi ſortiuntur.

* *Ex Græco, hæc deſunt: præ ſiccitate alimẽti, vitamque finiũt acerbius quam vt viuant.*

οἷσιν ἀπὸ τῆς τούτων θήρας τὸν βίον ποιούμενοι, τοὺς δρυμοὺς περιπλανώμενοι, καὶ τὴν τοῦ θηρίου κοίτην ἐπισημηνάμενοι, ἐκ τῶν ὄπισθεν τοῦ δένδρου τόπων πρίουσιν, ἕως ἂν μήτε κλίνῃ τὸ πᾶν, μήτε ἰσχύον ἄγαν (καὶ) ἰσχυρὸν ἀπολείποιτο· μένει δὲ * καὶ ἕστηκεν ἐπὶ βραχείας ῥοπῆς. τὸ δὲ ζῷον ἀπὸ τῆς νομῆς ἐπὶ τὸν συνήθη τῆς κοίτης τόπον ἀνακλινόμενον, αἰφνίδιόν τε πίπτει, τοῦ ξύλου κλασθέντος, καὶ * πρόσκειται τοῖς θηράσασι δεῖπνον ἕτοιμον. τὰς γὰρ ὀπισθίας κόψαντες οὗτοι σάρκας, καὶ ποιήσαντες ἔξαιμον τὸ ζῷον, εἶτα νεκρὸν, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρείαν ἕκαστος τὰ μέλη διαιροῦσιν.

* ἑστηκός.
* προκεῖται

ΟΤι τούτους τοὺς κυνηγοὺς Πτολεμαῖος ὁ αἰγύπτου βασιλεὺς * ἀποσχέσθαι τοῦ φόνου τῶν ἐλεφάντων παραινῶν, ἵν' ἔχοι αὐτὸς ζῶντας· καὶ πολλὰ καὶ θαυμαστὰ αὐτοῖς ὑπισχνούμενος, οὐ μόνον οὐκ ἔπεισεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν τὴν ὅλην ἀλλάξασθαι βασιλείαν πρὸς τὸν ἐφεστῶτα βίον εἰπόντων, ἀπόκρισιν ἤκουσεν.

* al. ἀποσχ

Περὶ αἰθιόπων τῶν σιμῶν, καὶ τῶν στρουθοφάγων.

ΟΤι τῶν κυνηγῶν τούτων, οὓς οἱ νομάδες ἀκαθάρτους καλεῖν εἰώθασι, τὸ μὲν πρὸς ἑσπέραν ἀπόσπασμα, αἰθιόπων νέμεται, οὓς καλοῦσι σιμούς. τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν, οὐ μέγα ἔθνος, οἱ καλούμενοι στρουθοφάγοι, οἳ ταύτας τέχνῃ καὶ δόλῳ καὶ ῥοπάλοις θηρεύοντες, ἐκ τούτων βιοῦσι. σιτούμενοι μὲν τὰς σάρκας, ἐνδύσει δὲ καὶ στρωμνῇ τοῖς αὐτῶν χρώμενοι δέρμασι, πολεμούμενοι δὲ ὑπὸ τῶν σιμῶν. οὗτοι τοῖς τῶν ὀρύγων κέρασιν, ὅπλοις χρῶνται, (καὶ) μεγάλοις καὶ τμητικοῖς οὖσι· τρέφει δὲ ἡ χώρα πολυπληθὲς τὸ ζῷον τοῦτο.

Περὶ ἀκριδοφάγων.

ΟΤι τῶν εἰρημένων οὐ πολὺ διεστῶτές εἰσιν οἱ ἀκριδοφάγοι· τὸ δὲ ἔθνος, βραχύτεροι (μὲν) τῶν λοιπῶν, ἰσχνοὶ δὲ τοῖς εἴδεσι, μέλανες δὲ διαφερόντως. ὑπὸ δὲ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, ὅτε λίβυες παρ' αὐτοῖς καὶ ζέφυροι πνέουσι, * παμμεγεθῶν ἀκρίδων πλῆθος ἀμύθητον ἐκ τῆς ἀνιστορήτου, μετὰ τῶν ἀνέμων, παραγίνεται χώρας· τῇ μὲν δυνάμει τῆς πτήσεως, τῶν ὀρνίθων μικρὸν παραλλάττον, μακρὸν (δὲ) τῷ σώματι. ἀπὸ τούτου τοῦ ζῴου τρέφονται πάντα τὸν χρόνον, ἄλλως τε τούτοις καὶ τεταριχευμένοις χρώμενοι. καπνῷ δὲ * ταύτας θηρῶσιν, ἐκ τοῦ ἀέρος ἐπὶ γῆν καταφέροντες. οὗτοι κοῦφοι μὲν εἶναι λέγονται καὶ τοῖς ποσὶν ὀξύτεροι, ζῶσι δὲ οὐ πλεῖον τεσσαράκοντα ἐτῶν, ξηρᾶς κοινωνοῦντες τελείως τροφῆς. τελευτῶσι δὲ τοῦ ζῆν ἀθλιώτερον. ἅμα γὰρ πλησιάζειν τὸ γῆρας, ἐγγίνεται τοῖς σώμασιν αὐτῶν πτερωτὰ γένη φθειρῶν· ὅμοια μὲν τῷ τύπῳ τοῖς κρότωσι, βραχεῖαν δὲ * πλάτει τῶν ἐν τοῖς * κυσὶ φαινομένων· ἀρχόμενα μὲν ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ τῆς κοιλίας, ἐπινεμόμενα δὲ συντόμως μετὰ τοῦ παντὸς προσώπου τὴν ἐπιφάνειαν. οἱ τὰ μὲν πρῶτα τοῖς ὑπὸ ψώρας ἠρεθισμένοις ὁμοίως διάκεινται· ὕστερον δ' ἐπιπόνως ἑαυτοὺς σπαράττουσιν· εἶτα τοῦ πάθους εἰς ἀκμὴν ἑλκομένου, καὶ μετὰ τῆς τῶν θηρίων ἐκφύσεως καὶ λεπτῶν ἀναχεομένων ἰχώρων, ἀκαρτερήτους ὑφίστασθαι τοὺς ἀθλίους τὰς δριμύτητας συμβαίνει. οὗτοι μὲν εἴτε τοὺς χυμοὺς, εἴτε τὴν τροφὴν, εἴτε τὸν ἀέρα τῆς κακίας ἔχοντες αἴτιον, οὕτως ἀπόλλυνται.

* al. παμμεγέθεις, ἀκρ. πλῆθος ... ται.
* al. ταῖ
* al. βρα
* al. χώρ

Περὶ τῆς πλησιαζούσης χώρας τοῖς ἀκριδοφάγοις.

Ὅτι τῶν ἀκριδοφάγων, φησὶν, ἀσυγείτων χώρα πολλὴ, καὶ νομὰς ἔχουσα ποικιλίᾳ διαφερούσας, ἔρημος δὲ τελέως, καὶ πᾶσι τοῖς περιοικοῖς ἄβατος· οὐκ ἀπ' ἀρχῆς σπανίσασα ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλ' ὑπὸ πλήθους ἀπίστου σκορπίων καὶ φαλαγγίων, ἃ τετραγνάθους ἐπονομάζουσιν ἔνιοι. τοῦτο γὰρ τὸ φῦλον ἔκ τινος ἐπομβρείας λέγουσιν ἐπιπολάσαι· καὶ τῶν ἐνοικούντων πρὸς τὸ κακὸν ἀντισχεῖν οὐ δυναμένων, ἀλλὰ φυγῇ τῶν ἐκπεσόντων τοῦ ὀλέθρου, τὴν σωτηρίαν ἀντὶ τῆς πατρίδος ἑλομένων, ἔρημον δὲ ἐκείνης γένους ἀνθρώπων τὴν χώραν * ἀπολειφθῆναι. καὶ μυῶν δὲ πλῆθος ἀρουραίων ὡς τοῖς περὶ Ἰταλίαν, καὶ στρουθοὶ τὰ σπέρματα κατεσθίοντες, ὡς περὶ Μηδίαν· καὶ βάτραχοι, ὃ γέγονε περὶ τοὺς Ἀφθανιάτας· καὶ ὑπὸ λεόντων ἐπιπολασάντων πόλεις μετανέστησαν, ὡς ἐπὶ Λιβύης· καὶ πολλὰ ἀνέλπιστα πάθη καταλαβόντα πολλὰς χώρας τῶν οἰκητόρων ἐξερήμωσαν.

*ἀπολειφθῆναι.

Περὶ κυναμολγῶν.

Ὅτι ὑστάτοι, φησὶ, τῶν πρὸς μεσημβρίαν οἰκούντων εἰσὶν οὓς Ἕλληνες μὲν κυναμολγοὺς καλοῦσιν· οἱ δὲ ἀσυγείτονες, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀγρίους βαρβάρους. οὗτοι κομῆται μέν εἰσι, καὶ πώγωνας φέρουσιν ἐξαισίους· κύνας δὲ τρέφουσι πολλοὺς καὶ μεγάλους, ὁμοίως τοῖς Ὑρκανοῖς· καὶ τοὺς ἐπιφοιτῶντας αὐτῶν τὴν χώραν Ἰνδικοὺς βόας δι' αὐτῶν θηρῶσι, πλῆθος ἐπιφαινομένους ἀμύθητον, ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν ἕως μέσου χειμῶνος· εἶτα καὶ τὰς τῶν κυνῶν θηλείας ἀμέλγοντες, τῷ γάλακτι τρέφονται. ἢ ἐξ ἄλλων δὲ θήρας ζώων. καὶ τὰ μὲν τελευταῖα τῆς πρὸς μεσημβρίαν δίαιτα.

Περὶ τρωγλοδυτῶν.

Τὰ δὲ κατὰ τοὺς τρωγλοδύτας, δίαιτα. τὸ μὲν γένος τῆς συστάσεως, τυραννίς· αἱ δὲ γυναῖκες κοιναὶ, καὶ οἱ παῖδες· μόνῃ δὲ οὐκ ἔξεστι πλησιάσαι τῇ τοῦ τυράννου. τῷ δὲ ἐπιμίξαντι, πρόβατον καταθεῖναι τὸ ἐπιτίμιον δέδοται. ἡ δὲ ἀναστροφὴ αὐτῶν τὸν μὲν παρ' αὐτοῖς χειμῶνα (ἔστι δὲ οὗτος ὑπὸ τὰς ἐτησίας) πᾶσαν αὐτῶν τοῦ θεοῦ τὴν χώραν ὕδασι λάβροις ἐπέχοντος, ἐφ' αἵματος καὶ γάλακτος ζῶσιν, * εἰς ταὐτὸ μίξαντες καὶ κυλίσαντες, ἐν ἀγγείοις εἰκῆ πεπυρωμένοις. ἐπὰν δὲ ἐπιστῇ τὸ θέρος, ἐν τοῖς τελματώδεσιν ἀναστρέφονται χωρίοις, μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ χιλώματος, καὶ τὰ πρεσβύτερα τῶν βοσκημάτων καὶ νοσοῦντα δαπανῶσι, [καὶ] διὰ τῶν μαγείρων ταῦτα κτείνοντες, οὓς καλοῦσιν ἀκαθάρτους. οὗτοι ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ περιτιθέασι τὴν τῶν γονέων κλῆσιν· ταύρῳ δὲ καὶ βοΐ, τὸν μὲν, πατέρα καλοῦντες, τὴν δὲ, μητέρα. ὡσαύτως κριόν τε καὶ πρόβατον, διὰ τὸ λαμβάνειν τὴν τροφὴν τὴν καθημέραν οὐ παρὰ τῶν τεκόντων, ἀλλὰ παρ' ἐκείνων. οὗτοι καὶ ποτῷ, ὁ μὲν πολὺς ὄχλος, ἀποβρέγματι παλιούρου χρῶνται· οἱ δὲ τύραννοι, ἀπό τινος * ἄνθους σκευασθέντος πίνουσι, παραπλησίου μοχθηρῷ γλυκεῖ. γυμνοὶ δὲ τὸ ἄλλο σῶμα τυγχάνοντες, τὰ ἰσχία δέρμασιν εἰσὶ διεζωσμένοι. τὰ δὲ αἰδοῖα τοῖς μὲν ἄλλοις τρωγλοδύταις ἐστὶν εἰθισμένον περιτέμνεσθαι, καθάπερ αἰγυπτίοις πάντας,

*al. ταὐτόν.

AGATHARCHIDES.

De regione contermina acridophagis.

CAP. XXVIII. *De regione deſerta propter ſerpentes & phalangia.*

Contermina illis eſt regio quædam ſpatioſa, quæ mira quidem paſcuorum varietate abundat, ſed deſerta eſt omnino, nulliſque eo incolis patet acceſſus, non quod ab initio defuit ei genus mortalium, ſed quod incredibilis ibi frequẽtia eſt ſcorpionum & phalangiorum, quadrimaxillas nonnulli vocant hos vermes, eoſque ex imbrium vi & copia redundaſſe narrant. Cumque incolæ peſti huic reſiſtere non valerent, fugáque elapſi, exſilij ſalutem patriæ anteferrent, factum eſſe vt deſerta ab hominibus terra ex eo tempore relinqueretur. Sic etiam murium copia, vt in Italia & paſſeres ſemina deuorantes, vt in Media, & ranæ, quod Aphthanatis vſu venit, & leonũ increbreſcens multitudo, vt in Africa, cauſa fuere vt ciuitates alio commigrarent. Multæque aliæ calamitates inſperatæ terras, quas corriperent, habitatoribus viduarunt.

Vide Plin.

De Cynamolgis.

CAP. XXIX.

Postremo meridiem verſus habitant, quos Græci Cynamolgos, finitimi, agreſtes & feros (vt quis ita interpretetur) barbaros appellant. Hi comas promiſſas, & barbas geſtant immodicas, caneſque multos alunt & magnos, Hyrcanorum more, quorum opera, euagantes in prouinciam ipſorum ex India boues, venantur. Innumera enim deinde armenta, à ſolſtitio hyberno ad mediam vſque hymem, videre eſt. Adhæc fœmellas canum mulgent, & de lacte nutriuntur. Nihilo tamen minus ex aliarum quoque ferarum captura viuunt. Atque ita poſtrema ad meridiem deſcripta habentur.

De Troglodytis.

CAP. XXX. *De Troglodyt. victu, circumciſione, ritu funerandi, pacificatione, ſomno, morte violenta.*

Troglodytarum porro conditio hæc eſt. Qua gens hæc imperij forma continetur tyrannis eſt. Vxores, vt & liberi, ſunt communes. Cum tyranni duntaxat coniuge rem habere, vetitum. Hoc tamen auſo, deponendæ ouis multa irrogatur. Mos vita talis. Quando hyems eſt, (id quod ſub Eteſiarum tempus natura comparatum eſt) Deo regionem ipſorum largis inundante aquis, è ſanguine & lacte pabulum vitæ capiunt, quæ in vnam mixta verſatá que colluuiem, in ollis ad ignem leuiter calefaciunt. At ſi æſtas inſtat, in vdis verſantur locis de pabulo inter ſe depugnantes, & tum pecorum annoſiora & morbida abſumunt, laniorum (qui immundi ipſis nominantur) opera mactata. Neminem ex mortalibus parentũ nomine dignantur, præterquam taurum & vaccam. Illum enim patrem, hanc matrem vocitãt. Eodem honore arietem & hircum, ouemque & capellam afficiunt. Hoc ideo obſeruãt, quod alimentum non à parentibus, ſed ab illis, quotidianum accipiunt. Potu vtitur vulgi pars maxima paliuri herba macerato. Tyranni de confecto è flore quodam bibũt, qui muſtum refert improbum. Nudi corpus reliquum, nates duntaxat pellibus ſuccingũt. Membra corporis genitalia cæteris quidem Troglodytis præcidere more eſt receptum, vt cuncti ſolent Ægyptij:

AGATHARCHIDES.

At quos mutilos Græci nominant, totam illam partem, quam reliqui circumcidunt, nouacula infantibus amputare religione & more ſancitum habent. Vnde cognomentum illud ſibi ipſi conſciuerunt. Hinc digreſſione facta auctor monet, ſe, quamuis Atticè loquatur, *Cameræ* tamen (*Vrbis in Creta*) dialecto familiariter vti. Inde ad inſtitutum reuerſus, quæ circa defunctos agant Troglodytæ, ediſſerit. Laqueis ex paliuro contextis colla mortuorum cruribus alligant. Tum colli aut tumulo alicui impoſitos, manuariis lapidibus obruunt, non abſque ſalſo ioco & deriſu: donec de forma eis nihil amplius videatur. Capreæ de hinc cornu in cipum fixo, ſine perturbatione omnino hilares abſcedunt. Sic funerationis vſum ſapienter inuertunt, ſiquidem ob res mœrore vacuas mœrore ſe non affligere prudentiæ eſt. De paſcuis ſubito repullulaſcentibus inimicitias & pugnas atq; bella quando excitant, (nam alia de re inter ſe non dimicāt) matronæ ętate prouectiores, in medium proſilientes, certamen dirimunt, & verbis ad lenitatem compoſitis irritatos animos reprimunt. Somnum non pro aliorum hominum more capiunt, ſed pecorum greges perpetuo ſecum circumducunt. Quotquot ex his ſunt mares, horum de cornibus tintinnabula ſuſpendunt, vt ſonitus horum fures abarceat fugétque. Iam ſi nox ingruit, in caulas prædam cogunt, & ſtoreas è palmis deſuper iniiciunt. Huc fœminæ cum infantibus ſe recipiunt. Viri autem ignibus circumcirca accenſis, patrias & gentiles quaſdam fabulas decantando, ſomnum à ſe repellunt. Sic in multis aſſuefactio naturam per neceſſaria quædam vincit. Si qui ingraueſcente ſenio (quod omnibus ex æquo debetur) greges aſſequi non poſſint, hos cauda bouis collo iniecta, nodóque in vertice arctè conſtricto, è vita exoluunt. Quòd ſi quis eorum exitum è vita longius extendat, quicunque velit repentè aſſiſtens, quaſi beneuolentia inductus cunctationem illam ſummoueat, dum admonet ſimul & culpat tergiuerſationem, eadem via hominem exanimat. Nec ſenio tantum exhauſtos ita è viuis ſubducunt, verùm etiam quos pertinax morbus, aut membri alicuius vitium ad comitandum armenta inutiles reddit.

* al. καμάρας: voce vti.

CAP. XXXI. *De ſcriptoribus rerum in quatuor mūdi plagis.*

CVm totus habitabilis orbis quatuor in circuitu plagis ſit definitus, ortu inquam & occaſu, ſeptemtrione & meridie: quæ veſperam reſpiciunt, Lycus & Timæus exegerunt, quæ ad ortum ſunt, Hecatæus & Baſilis: ſeptentrionibus autem ſubiecta, Diophantus & Demetrius: at quæ meridiei ſunt obuerſa, nos (ait auctor) quamuis moleſta ſit veritas, perſecuti ſumus.

CAP. XXXII. *Quod non tanta locorum ſit diſtantia, quanta morum.*

CÆTERVM diuerſiſſimæ hominum viuendi rationes non ita longis diuiduntur locorum interuallis. Nam ex palude Mæotica multi oneratiis vecti nauigiis, decima luce in Rhodiorum portus intrant. Inde eadem nauigationis commoditate ad diem quartum Alexandriæ appellunt. Ab hac aduerſus amnis decurſum ſubuecti, intra dies alios decē, non difficili negotio, Æthiopiam contingere poſſunt.

τοὺς δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων [καὶ] καλουμένους κολοβοὺς πᾶν τὸ τοῖς λοιποῖς μέρος περιτομῆς τυγχάνον, ξυροῖς ἀφαιρεῖν ἐστὶν ἔθος νηπίων ὄντων· ἐξ οὗ καὶ τὴν εἰρημένην κλῆσιν ἑαυτοῖς πεποίηνται.

Ὅτι κέχρηται ὁ συγγραφεὺς, ἀττικιστὴς καίτοι ὤν, τῇ τῆς καμάρεας λέξει.

Ὅτι οἱ Τρωγλοδύται περὶ τοὺς μετηλλαχότας, φησὶν, οὕτω πράττουσι· ταῖς ἐκ τοῦ παλιούρου λύγοις τὸν αὐχένα πρὸς τὰ σκέλη συνέδησαν. εἶτα ἐπ᾽ ὄχθον ἐπιθέντες, βάλλουσι * χειροπληθέσι λίθοις, προσπαιζόμενοι καὶ γέλωτι, *τέως ἀποκρύψωσι τὴν τοῦ τετελευτηκότος μορφήν. κἄπειτα αἴγωθεν ἐπιθέντες κέρας αἰγὸς, ἀπαθεῖς ἀπολύονται καὶ παντελῶς ἱλαροί. οὕτω, φησὶ, ταῖς κηδείαις καταχρῶνται νουνεχῶς, εἴπερ μὴ *λύπην ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀλυπήτοις, συνέσεως σημεῖον. τὰς δὲ ὑπὲρ τῆς ἀναφυομένης αἰφνιδίως νομῆς ἔχθρας τε καὶ μάχας καὶ πολέμους αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους (οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς μάχονται) ἀλλ᾽ οὖν ταύτας αἱ πρεσβύτεραι γυναῖκες προπηδῶσαι διαλύουσι, κατὰ τὸ μέσον ἐλθοῦσαι, καὶ τοῖς πραΰνουσι λόγοις τοὺς θυμοὺς ἀνηρεθισμένους καταστέλλουσαι. ὕπνῳ δὲ, φησὶν, οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους τῶν ἀνθρώπων χρῶνται· ἀλλὰ θρεμμάτων μὲν πλῆθος ἑαυτοῖς ἔχουσι συνεπόμενον, κώδωνας δὲ ἐξέδησαν ἐκ τῶν κεράτων τῶν ἀρρένων πάντων, ὅπως ὁ ἀπ᾽ αὐτῶν ψόφος διώκῃ τὰ θηρία. ἐπὰν δὲ νὺξ ἐπῇ, εἰς μάνδρας μὲν συνάγουσι τὴν λείαν, ἄνωθεν δὲ ἐπιβάλλουσι ῥιποὺς ἐκ φοινίκων. καὶ αἱ μὲν γυναῖκες μετὰ τῶν νηπίων τούτοις ἐπιβαίνουσιν· οἱ δὲ ἄνδρες πυρὰ * καίουσι κύκλῳ, ᾄδοντες πατρίους τινὰς μύθους· καὶ τὸν ὕπνον οὕτω παρωθοῦνται, ἐν πολλοῖς τῆς μελέτης διὰ * τἀναγκαῖα τὴν φύσιν νικώσης. ἐπὰν δέ τινες τοῦ πᾶσιν ὀφειλομένου γήρως βαρυνόμενοι μηκέτι δύνωνται ταῖς ποίμναις ἐπακολουθεῖν, περιθέντες βοὸς οὐρὰν περὶ τὸν αὐχένα τὸν αὐτῶν, καὶ τὸν ὀπίσω τοῦ τραχήλου δεσμὸν εὖ μάλα περισφίγξαντες, ἀπολύουσι τοῦ βίου. εἰ δέ τις αὐτῶν τὴν τελευτὴν ὑπερβάλλοι, παραστὰς ὁ θέλων ἄφνω, ὡς ἐπ᾽ εὐνοίᾳ τὸν ὄκνον ἀφαιρούμενος, νουθετῶν ἅμα τῷ *λόγῳ τῆς ἀναστροφῆς, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρέλυσεν. οὐ τοὺς γηράσκοντας δὲ μόνον οὕτω τοῦ ζῆν ὑπεξάγουσιν, ἀλλὰ καὶ οὓς ἢ νόσος ἐπίμονος, ἢ μελῶν τινος πήρωσις ἀχρήστους εἰς τὸ ταῖς ἀγέλαις παρακολουθεῖν συνέπεσε.

* al. χειροπληθέσι. * ἕως.

* λυπεῖν ἐᾶν H. S.

* al. καίουσι.

* τῶν ἀναγκαίων.

Ὅτι, * φησὶ, τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐν τέτταρσι κυκλιζομένης μέρεσιν, ἀνατολῆς λέγω, δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρίας· τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν ἐξείργασται Λύκος τε καὶ * Τίμαιος· τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς, Ἑκαταῖος καὶ Βάσιλις· τὰ δὲ πρὸς [τὰς] ἄρκτους, Διόφαντος καὶ Δημήτριος· τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν, φορτικὸν, φησὶ, τὸ ἀληθὲς, ἡμεῖς.

Ὅτι τοὺς τῶν ἀνθρώπων διαφορωτάτους βίους οὐ πολὺ διαμετρεῖ καὶ διορίζει τόπος, ἐκ γὰρ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, πολλοὶ τῶν φορτιζομένων ἐν φορτηγαῖς ἀκάτοις, * δεκαταῖοι κατῆραν εἰς τὸν Ῥοδίων λιμένα· ἀφ᾽ ὧν ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν τεταρταῖοι μὲν ἀφίκοντο εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ἐκ δὲ ταύτης, ἐναντίῳ τῷ ῥεύματι πλέοντες ἀνὰ τὸν ποταμὸν, ἐν ἄλλαις δέκα παραγένοιντ᾽ ἂν οὐ χαλεπῶς εἰς Αἰθιοπίαν·

ὥστε

ὥστε ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ ψύχους εἰς ἄκραν τοῦ καύματος τὴν ἄμειψιν μὴ πλείους εἴκοσι γίνεσθαι καὶ πέντε τοῖς κομιζομένοις ἐνδελεχῶς ἡμέραις. ἀλλ' ὅμως, τοσαύτης οὔσης τῆς τοπικῆς διαστάσεως, ἀνυπέρβλητον ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι *τῶν τε βίων καὶ τῶν *ἐθῶν καὶ τοῦ ἀέρος τὴν διαφοράν· ὥστε μηδὲ πιστεύεσθαι παρ' ἑτέροις τὰ παρ' *ἀλλήλοις συνήθη τε καὶ ὁμολογούμενα, μηδὲ στέργειν ὅλως δύνασθαι ὧν χωρὶς ἕτεροι οὐδὲ ζῆν ἂν ἕλοιντο. οὕτως ἔχει τι φίλτρον μέγα πᾶσα συνήθεια· καὶ νικᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος δυσχέρειαν ὁ χρόνος, ὁ τὴν πρώτην δεξάμενος εἰς τὸν βίον ἡλικίαν.

* ἢ ἡ βίων. * al. ὄντων. * ἄλλοις.

A ſummo igitur frigore ad extremum æſtus vigorem continuum iter facientibus, intercedunt non plures viginti quinque dies. Tam exigua vero quamuis ſit locorum diſtantia, tanta inter ſe homines tamen vitæ, morumq; & aëris diſcrimina habent, vt maiora eſſe non poſſint, adeo vt alteri non credant, quæ apud alteros more & vſu ſunt trita, notaque paſſim, nec omnino ſufferre valeant, ſine quibus alij vitam quoque acerbam ſibi putent. Sic magno ſui amore percellit omnis adſuetudo, & circumfuſi aëris locique difficultatem tempus, primam vitæ ætatem ſuſcipiens vincit.

AGATHARCHIDES.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀραβίαν λεόντων.

Ὅτι οἱ κατὰ τὴν Ἀραβίαν λέοντες, φησί, ψιλώτεροι μέν εἰσι καὶ θρασύτεροι· τῷ χρώματι δὲ ὅμαλοι, καθάπερ οἱ γινόμενοι περὶ τὴν Βαβυλωνίαν. οὕτω δὲ ταῖς θριξὶ στίλβοντες, ὥστε ἀπὸ τῶν αὐχένων ξανθότητα ἀπολάμπειν χρυσῷ παραπλησίαν.

De Arabiæ Leonibus.

CAP. XXXIII. *De Arabiæ leonibus fulgidiſs.*

ARABIÆ leones ſunt minus hirſuti & feroces, ſed colore aſſimiles iis quos fert Babylonia. Pilis vero vſque adeo rutilis, vt ceruicum iubæ auri inſtar refulgeant.

Περὶ μυρμηκολεόντων.

Τῶν δὲ καλουμένων *μυρμήκων, οἱ μὲν πλεῖστοι κατὰ τὴν ἰδέαν, τῶν λοιπῶν οὐδὲν παραλλάττουσι· τὴν δὲ τῶν αἰδοίων φύσιν ἀπεστραμμένην ἔχουσιν, ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις.

* μυρμηκολεόντων.

De Myrmecoleonibus.

CAP. XXXIV.

AT eorum qui Myrmecoleones appellantur, plerique ſpecie à cæteris nihil differunt. Genitalia tamen his ſunt auerſa, contra quam aliis.

Περὶ παρδάλεων.

Ὅτι αἱ παρδάλεις οὐκ εἰσὶ καθάπερ ἐν τοῖς τόποις τοῖς περὶ Καρίαν καὶ Λυκίαν· μακραὶ δὲ τῷ σώματι, καὶ κακοπαθεῖν ἐν καύμασι καὶ πόνοις δυνάμεναι πολὺ μᾶλλον· τῇ δὲ ἀλκῇ *τοσοῦτον διαφέρουσι τῶν ἄλλων, ὅσον ἄγριον ἡμέρου.

* al. τυθύτη.

De Pardalibus.

CAP. XXXV.

PARDALES hic non ſunt quales in Cariæ & Lyciæ tractibus, ſed corpore prolixo. Et vulnerum laborúmque moleſtias perferre norunt multo conſtantius, viribuſque tanto præſtant aliis, quanto cicuribus agreſtes & indomitæ.

Περὶ *ῥινοκέρωτος.

* al. ῥινοκέρων.

Ὅτι ὁ ῥινόκερως, ἐλέφαντος μὲν οὐ λείπεται, τῷ δὲ ὕψει καταδεέστερος ὑπάρχει. χρῶμα δὲ ἔχει πύξῳ παρεμφερὲς *ἐντελεῖ, καὶ τὴν ἀφὴν τοῦ δέρματος σιμὸν δὲ ἐπ' ἄκρων φορεῖ τῶν μυκτήρων κέρας, σιδήρῳ τὴν βίαν παραπλήσιον· *ὃ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, πρὸς τὰς πέτρας παραθήγεται, ῥήσσει, προσβαλὼν τὰ στέρνα· συμπεσὼν δὲ ἐλέφαντι (τούτῳ γὰρ τὸν πάντα περὶ τῆς νομῆς διαμιλλᾶται βίον) ὑποδὺς τὴν κοιλίαν, καὶ τῷ κέρατι τὸ κύκλωμα τῆς σαρκὸς ἀναρρήξας, ἔξαιμον εὐθὺς ποιεῖ. καὶ πλείστους ἐστὶν ἐλέφαντας ἰδεῖν οὕτω τετελευτηκότας. ἂν μέν τι συμβῇ τῷ ῥινοκέρωτι τῆς κοιλίας μὴ ἅψασθαι, τοὐναντίον αὐτὸς ὑπὸ τῆς προβοσκίδος καὶ τῶν ὀδόντων τυπτόμενος, πολλαχῶς ἐξαδυνατεῖ, καὶ παραλύεται, μεγάλης ὑπαρχούσης κατὰ τὴν ἰσχὺν καὶ βίαν τῆς παραλλαγῆς.

* ἐστὶν δὲ ἡ H. St. * ἣ H. St.

De Rhinocerote.

CAP. XXXVI. *De Rhinocerotis & elephanti pugna.*

RHINOCEROS vaſtitate quidem non minor, ſed altitudine inferior eſt elephanto, buxique refert colorem, pellis etiam contactu tenuior. Is repandum in naribus fert cornu ad ferri vim & rigorem proximè accedens. Quo, cætero quidem tempore, ad quamcumq; approximet cautem, limato, præcordia verberat impetens. ſed in dimicatione cum elephanto (cum hoc enim de paſcuis æternas habet conflictationes) ventrē ſubit, & perrupto carnium ambitu exſanguem facit. Plurimique elephantum ita exanimati cernuntur. At ſi aluum contingendi copia non datur, contra ipſe à probo ſcide & dentibus ictus variis modis, amittit vires & deficit, quia robore & vi ab illo permultum differt.

Περὶ καμηλοπαρδάλεως.

Ὅτι παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις *ἐστὶν ἡ λεγομένη παρ' Ἕλλησι καμηλοπάρδαλις, σύνθετον τρόπον τινὰ *κατὰ τὴν φύσιν λαχοῦσα. τὴν μὲν γὰρ ποικιλίαν, ἔχει παρδάλεως· τὸ μέγεθος δὲ, καμήλου· τὸ πάχος δὲ ὑπερφυές· τὸν δὲ αὐχένα, τοιοῦτον, ὥστε ἐπ' ἄκρων ἀμέλγεσθαι τῶν δένδρων τὴν τροφήν.

* ἔστι ἡ. * al. ἢ τὴν.

De Camelopardali.

CAP. XXXVII. *De Camelo Pardali prægrandi belua.*

APUD Troglodytas beſtia eſt, quæ camelopardalis Græcis dicitur. Nam vt nomen ita & natura quodammodo compoſita eſt. Varietatem enim pardale habet, magnitudinem à camelo. Monſtroſa ei craſſities; collumque adeo prælongum, vt à ſummis arboribus pabulum carpat.

Περὶ σφιγγὸς, κυνοκεφάλου, καὶ κήπου.

Ὅτι αἱ σφίγγες, φησί, καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ κῆποι παραπέμπονται εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκ τῆς Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Αἰθιοπίας. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν σφίγγες, ταῖς γραφομέναις παρόμοιαι· πλὴν ὅτι πᾶσαι δασεῖαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἥμεροι καὶ

De Sphinge & Cynocephalo & Cepo.

CAP. XXXVIII.

SPHINGES, & Cynocephali, & Cepi, Alexandriam ex Troglodytarum ſolo, & cætera Æthiopia, tranſmittūtur. Sunt autem Sphinges iis quæ à pictoribus adūbrantur cōſimiles, niſi quod totæ hirſutæ, lenes & placidos animos

AGATHARCHIDES.

habent. Plurimum eis verſutiæ ineſt, ideoq; ad aliquam, doctrinæ compendio, ſcientiam perducuntur. concinnitatem in omnibus quam ſeruant, non abs re quis admiretur.

In Cynocephalo hominis corpus, ſpecie turpis, adumbratur. Canina ei facies, vocem ſtridori muris non diſſimilem exprimit. Sed immodicè ferum eſt animal, nec vllo modo cicuratur: vultumque à ſuperciliis & oculis auſterum prodit. Ita mas comparatus eſt. Fœmineo generi hoc eſt proprium, vt vterum extra corpus geſtet, eóque habitu totam exigat vitam.

Cepus facie leonem, corpore Pantheram, & magnitudine Dorcadem (*capream ſeu damam*) imitatur. Prout varius eſt, ita & nomen (*Cepus enim, hortus eſt Græcis*) ſibi inditum habet.

CAP. xxxix. De Tauro carniuoro.

OMNIVM quæ adhuc commemoraui immaniſſimum & maximè indomitum eſt Taurorum genus, quod carnes vorat, magnitudine craſſius domeſticis, & pernicitate antecellens, inſigniter rufum. Os ei ad aures vſque diductum. Viſus glauco colore magis rutilat quam leoni. Cornua aliàs non ſecus atque aures mouet, ſed in pugna, vt firmo tenore conſiſtant, facit. Ordo pilorum inuerſus contrà quam aliis animantibus. Beſtias etiam validiſſimas aggreditur, & cæteras omnes venatur, maximéque greges incolarum infeſtos reddit maleficio. Solum eſt lancea & arcu inuulnerabile. Quod cauſæ eſt, vt nemo id ſubigere (quamuis multi id tentarint) valuerit. In foſſam tamen, aut ſimilem ei dolum, ſi quando incidit, præ animi ferocia cito ſuffocatur. Ideo rectè putatur: etiam à Troglodytis, fortitudine leonis, & velocitate equi, & robore tauri præditum, ferroque cedere neſcium.

De Crocottâ ferâ.

CAP. XL. De Crocotta, vocem humanam imitante.

QVI Crocottas apud Æthiopes vocatur, inde nomen habet, quod ex lupo & cane natura eius conſtat, ſed vtroque multo ſæuior eſt, & tum facie tū ſummis pedibus longè grauior, & ventre & dentibus antepollet omnes. Etenim quodlibet genus oſſis frangit haud difficulter, & dilacerata protinus conſumit. Nec facile dictu quam leuiter conficiat ventre & digerat. Hoc quoque vocem effingere humanam qui perhibent, nobis fidem non faciunt. Inſuper & hoc addunt, quod nominatim homines noctu euocet, hóſque velut ad vocem humanam egreſſos, concitato irruens impetu, deuoret.

De Serpentibus ſtupendæ magnitudinis.

CAP. XLI. De ſerpentibus, & quomodo cicurentur.

SERPENTES etiam magnitudine ſtupendos, & genere mirum in modum varios, illis in locis eſſe narratur, qui omnes vitæ nutrimenta ex venatu capiunt. Enimuero maximus illorum, qui noſtris exhibitus eſt oculis, triginta cubitorum videbatur. Omnis ſerpens, etiam vaſtiſſimus, manſuefactioni ſe accommodum præbet, ſi inopia nutrimenti premitur & maceratur. Nam vidiſſe ſe auctor teſtatur, qui cibi inopia, ſemper tamen oculis obiecti, cum in caniſtro victimas ad deſiderium eius vndique circomponerent, ſimul & animi virulentiam ſubmitteret, & vehementiorem eſcæ appetitum conciperet,

πρᾶοι· καὶ πανουργίας κοινωνοῦσι πλείστης, διδασκαλίας τε μεθοδευτικῆς ἐπὶ ποσὸν ἅπτονται, ὥστε τὴν εὐρυθμίαν ἐν πᾶσι θαυμάζειν. ὁ δὲ κυνοκέφαλος τὸ μὲν σῶμα ἀνθρώπου δυσειδοῦς ὑπογράφει, τὸ πρόσωπον δὲ κυνός· φωνὴν δὲ ἀφίησι μυγμῷ παραπλησίαν· ἄγριον δὲ ὑπερβολῇ καὶ τελείως ἀτιθάσσευτον, καὶ τὴν ὄψιν ἐμφαῖνον ἀπό τε τῶν ὀφρύων καὶ τῶν ὀμμάτων αὐστηράν. περὶ μὲν τὸν ἄρρενα ταῦτα· τῇ δὲ θηλείᾳ πρόσκειται καὶ τὴν μήτραν ἔξω τοῦ σώματος φορεῖν, καὶ οὕτω * διαγίνεσθαι πάντα τὸν βίον. Ὁ δὲ κῆπος ἔχει τὸ μὲν πρόσωπον λέοντι, τὸ δὲ σῶμα πανθήρᾳ, τὸ δὲ μέγεθος δορκάδι, κατὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν προσηγορίαν λαβών. Πάντων δὲ τῶν εἰρημένων ἀγριώτατον καὶ * δυσκατεργαστότατον τὸ τῶν ταύρων τῶν σαρκοφάγων γένος· ὃ τῷ μεγέθει μὲν ὑπάρχει τῶν ἡμέρων ἁδρότερον, τάχει δὲ ὑπερβάλλον, πυρρὸν δὲ ἐξαισίως. καὶ τὸ μὲν στόμα μέχρι τῶν ὤτων αὐτοῦ διέστηκεν· ὄμμα δὲ ὑποφαίνει γλαυκότερον λέοντος. τὰ δὲ κέρατα τὸν μὲν ἄλλον χρόνον τοῖς ὠσὶ παραπλησίως κινεῖ· μάχης δὲ χρώμενον, ἵστησιν ἀραρότως. τὴν δὲ ἐπαγωγὴν τῆς τριχὸς ἐναντίαν ἔχει τοῖς ἄλλοις. τοῦτο δὲ τοῖς τε ἀλκιμωτάτοις ἐπιτίθεται, καὶ κυνηγεῖ τὰ λοιπὰ τῶν ζώων· καὶ τὰς ποίμνας τῶν ἐπιχωρίων μάλιστα κακοποιεῖ· καὶ μόνον ἐστὶν ἄτρωτον λόγχῃ καὶ τόξῳ· διὸ καὶ ποιῆσαι μὲν ὑποχείριον οὐδείς, πολλῶν ἐπιβεβλημένων, κατίσχυσε. τὸ δ᾽ εἰς ὄρυγμα ἐμπεσὸν, ἤ τινα δόλον τούτῳ παραπλήσιον, ὑπὸ τοῦ θυμοῦ συντόμως γίνεται περιπνιγές. καὶ τὸ μὲν θηρίον εἰκότως κρίνεται [καὶ] παρὰ Τρωγλοδύταις ἀλκὴν μὲν ἔχειν λέοντος, τάχος δὲ ἵππου, ῥώμην δὲ ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ὑπεῖκον.

* διάγεσθαι.

*al. δυσεργαστότερον.

Περὶ κροκόττα θηρίου.

ΟΤι κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν κροκόττας ἐστὶ μὲν ὀνομαζόμενος ὡς ἐκ λύκου καὶ κυνὸς σύνθετον, ἀμφοῖν δὲ ἀγριώτερον, καὶ πολλῷ βαρύτερον ἀπό τε τοῦ προσώπου καὶ τῶν * ἄκρων ποδῶν· ἀλκῇ δὲ θαυμαστόν· ὀδοῦσι δὲ καὶ κοιλίᾳ δυνατώτατον τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ κατάγνυσιν εὐπόρως πᾶν ὀστοῦ γένος, καὶ τὸ διαιρεθὲν εὐθέως δεδαπάνηται· καὶ περὶ τὰς πέψεις ἀδιήγητον. τοῦτο δὲ καὶ μιμεῖσθαί τινες τὴν ἀνθρωπίνην διάλεκτον διηγούμενοι, ἡμᾶς μὲν οὐ πείθουσιν· ἐκεῖνοι δὲ καὶ τοῦτο προστιθέασιν, ὡς καὶ ἐξ ὀνόματος κατὰ τὰς νύκτας καλοῦντες, τοὺς δὲ ὡς ἐπ᾽ ἀνθρώπου φωνῇ προσιόντας· οἱ δὲ ἀθρόον ἐπεισπίπτοντες, κατεσθίουσιν.

*al. ἀκροποδίοις ἰσχύει δὲ θαυμαστὸν τῶν ἄλλων.

Περὶ ὄφεων παραδόξων τῷ μεγέθει.

ΟΤι ὄφεων, φησι, λέγεται μεγέθη παράδοξα ἐν τοῖς τόποις εἶναι, καὶ γένει θαυμαστά, καὶ πάντα ἀπὸ κυνηγίας ἔχοντα τὸν βίον. τῶν μέντοι ὑπὸ τὴν ἡμετέραν, φησὶν, ὄψιν πεπτωκότων ὁ μέγιστος πέφηνε πηχῶν τριάκοντα. γίνεται δέ, φησι, πᾶς ὄφις, καὶ ὁ μέγιστος, χειροήθης, ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων πιεζόμενός τε καὶ κακουχούμενος. καὶ γὰρ καὶ ὃν ἰδεῖν ἐκεῖνός φησιν, ὅτι ὅτε τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ * προσεχομένης συνεχῶς, ἅμα τὸν θυμὸν ἐταπείνου, καὶ τροφῆς ὄρεξιν ἐνεποίει σφοδροτέραν· τηνικαῦτα ἐντὸς τοῦ πλέγματος περιβαλόντες ἱερεῖα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν.

*al. μένης.

οὕτω

γέτω παρεσθὲ λύσσαν χειρωθῆ καὶ πρᾶον τὸ ἄγριον, ὥστε μηδὲν τῶν ἄλλων νομίζειν μήτε ἡμερώτερον, μήτε φοβερώτερον. εἰκότως, οἶμαι, τοῖς ὑποχειρίοις τῶν ζώων τούτου συναντῶντος. τὸ μὲν γὰρ ἀντιβαῖνον κακουχεῖται, τὸ δὲ συγχωροῦν, τρέφεται. πᾶν δὲ θηρίον διδάσκεται σωφρονεῖν, οὐ λόγῳ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ κρείττονος μανθάνον, περιπεπλεγμένης δὲ ἐναλλὰξ τῷ πάθει τῆς μνήμης.

Περὶ θερμῶν ὑδάτων αὐτοφυῶν.

Ὅτι, φησί, πολλῶν ὑπαρχόντων θαυμασίων, καὶ πόρρω κειμένων ἀπὸ τῆς συνηθείας, αὐτοὺς ἐπελεύσομαι τῶν τόπων τοὺς μνήμης ἀξίους. πρῶτον μὲν ἀπ' Ἀρσινόης παραθέοντι τὴν δεξιὰν ἤπειρον θερμὰ πλείοσιν αὐλοῖς ἐκ πέτρας ὑψηλῆς εἰς θάλατταν διηθεῖται, στενοὺς ἔχοντα πόρους, οὐ γλυκέος ὕδατος, ἀλλὰ πικρᾶς ἁλμυρίδος τε καὶ πηγῆς φύσιν ἐχούσης τοιαύτην. εἶτα ἀπὸ τῆς λίμνης * συμβέβηκεν ὁ Νεῖλος, ὀχετοῦ διά τινων ἀραιωμάτων εἰς τὸν κοιλότατον ὑποθέοντος τόπον. πλησίον δὲ τῆς λίμνης εὐμεγέθει πεδίῳ βεβηκὸς ὄρος ἀναφαίνεται μιλτῶδες, ἄλλην μὲν οὐδεμίαν ὑποδεικνύον ἰδιότητα, χροιὰν δὲ τοιαύτην ἀπὸ τῆς κορυφῆς σημαῖνον τῆς ἄκρας, ὥστε τῶν ἀτενιζόντων τὰς ὄψεις ἐπὶ πλέον βλάπτεσθαι. ἐφεξῆς δὲ λιμὴν μέγας ἐκδέχεται, ὃς πρότερον μὲν μυὸς ἐκαλεῖτο ὅρμος, ἔπειτα δὲ Ἀφροδίτης ὠνομάσθη. ἐν οἷς καὶ νῆσοι τρεῖς εἰσι * προκείμεναι, ὧν αἱ μὲν ἐλαίαις πεπύκνωνται· μία δὲ * ἧττον μὲν δασείας, τῶν δὲ καλουμένων μελεαγρίδων ἐκτρέφουσα πλῆθος. τούτοις δὲ ἐγγίζει κόλπος, ὃν καλοῦσιν ἀκάθαρτον· ὃν παραπλεύσαντι νῆσος ἔκκειται, τῇ μὲν θέσει πελαγία, μῆκος ἔχουσα σταδίων ὡς ὀγδοήκοντα, ἣν καλοῦσιν ὀφιώδη, πρότερον μὲν * γέμουσαν παντοίων ἑρπετῶν, ἐφ' ἡμῶν δὲ * ἐλευθέραν τούτων· ἐν δὲ ταύτῃ γίνεται τῇ νήσῳ, φησί, καὶ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ἔστι δὲ τοῦτο, λίθος διαφαινόμενος, ὑάλῳ προσεμφερής, ἡδεῖαν ἐν χρυσῷ θεωρίαν ἀποδιδούς. τοῦτον τὸν λίθον οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες, καὶ τὴν λίθον βασιλικῷ φυλάσσοντες καὶ συλλέγοντες προστάγματι, οὕτω λαμβάνουσιν· ἐν τῇ νυκτὶ πρὸς μέρος περιπολοῦσιν, ἔχοντες παντοίας τοῖς μεγέθεσι σκαφίδας· ὁ δὲ ἐν ταῖς πέτραις λίθος, τὴν μὲν ἡμέραν ὑπὸ τοῦ φέγγους κρατούμενος, διὰ τὸ πνῖγος οὐ γίνεται σύνδηλος· * σκότου δὲ ἐπιστάντος, ἐν ᾧ ποτ' ἂν ᾖ πεφυκώς, διαλάμπει πάντοθεν. ὁ δὲ συνιδὼν φύλαξ τηλικοῦτον περιέθηκεν ἄγγος σημείου χάριν περὶ τὸ διαστίλβον, ἡλίκον ἂν ᾖ τι θεωρουμένου φαντάσματος τὸ μέγεθος· εἶτα τὴν ἡμέραν ἐπερχόμενος, ἰσοπληθῆ τῇ προειρημένῃ περιτεμὼν πέτραν, τοῖς ἐκλεαίνειν δυναμένοις τεχνίταις παραδίδωσι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸ πέλαγος οὕτως ἐστὶ ταπεινόν, ὥστε μήτε πλεῖον δυεῖν ὀργυιῶν ἀναμετρεῖσθαι, καὶ χλωρὸν πάντοθεν, οὐ τῇ φύσει τῶν ὑγρῶν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ διαφαινομένου μνίου τε καὶ φύκους· ὅθεν καὶ κυνῶν ἔχει θαλαττίων ἀναρίθμητον πλῆθος. δι' ἣν αἰτίαν ὁ ῥηθεὶς πόρος νηῒ μὲν μακρᾷ καὶ τοῖς * ἐπήρεσι πλοίοις γίνεται εὐάρμοστος· ἀκύμων τε γάρ ἐστιν, οὐκ ἐκ πολλοῦ κυλίων τὸν κλύδωνα, καὶ θήραν ἰχθύων παραδίδωσιν ἄπιστον.

* συμβέβληκεν ἢ. δὴ

* al. φαινόμεναι.

* ἧττον.

γέμουσα & ἐλευθ. St.

* al. σκότους.

* ἴσ. κωπήρεσι.

tandémque beluam quantumuis ferocem & ſæuam, tam cicurem & placidam eſſe factam, vt nec mitius inter alia cuncta, nec terribilius quicquam eſſe iudicetur. Conſentaneum hoc eſt, arbitror, beſtiis contingere manſuefactis. Nam quod contra tendit malè tractatur, quod vero cedit, nutritur. Quæuis etiam beſtia ſapere diſcit, non ratione melioris electionem docta, ſed implicata eſt per vices affectioni memoria.

AGATHARCHIDES.

De calidis aquis ſponte naſcentibus.

CAP. XLII. Locorum inſignium notatio, tranſcurſus in Aethiopiam, vbi de inſ. ſerpentina, Topatzio, & interitu nautarum circa Syrteis.

CVM multa ſint admirationis plena, & à vulgari conſuetudine procul ſeiuncta, ad ipſa quæ commemoratione digna habentur loca (inquit) me conferam. Primo igitur, ſi quis ab Arſinoë continentem prætercurrit dextram, Thermæ, pluribus ceu fiſtulis, ex ſublimi petra in mare percolantur, quæ anguſtos habent meatus, non dulcis aquæ, ſed amaræ ſalſilaginis, & fontis talem ſortiti naturam. Poſtea à lacu obuius eſt Nilus, dum riuus eius per laxa & ſpongioſa quædam in locum maximè humilem & concauum tranſcurrit. Iuxta lacum in campo ſatis ſpatioſo mons aſſurgere videtur, rubricæ metallo fœcundus, qui, vt nihil aliud exhibeat ſingulare, eiuſmodi tamen colorem à ſummo vertice oſtendit, vt oculi intentè ad tempus contuentium lædantur. Hinc portus excipit magnus, qui primò Muris, deinde Veneris cognomentum fuit attributum. Vbi tres etiam inſulæ extant, quarum duæ oliuas habent crebras & denſas: vna minus quidem ſyluoſa eſt, ſed auium, quas Meleagrides vocant, copiam nutrit. His propinquus eſt ſinus, quem impurum nominant. Quem vbi præternauigaris, inſula exporrigitur, in pelago ſita, longitudine ſtadiorum xxc. circiter, nomine Serpentinæ. Nam omnis generis ſerpentibus quondam referta erat, ſed ætate noſtra libera eſt. In hac lapillus naſcitur, Topazij nomine celebris. Pellucidus eſt & vitro ſimilis, iucundúmque in auro contuitum ſui præbet. Hoc inſulæ habitatores, qui etiam regio lapidem edicto cuſtodiunt & colligunt, iſto modo potiuntur. Noctu per vices circumuaguntur, ligonibus variæ magnitudinis inſtructi. Nam intra petras lapis, quia interdiu à luce ſuperatur, propter æſtum non fit manifeſtus, ſed ingruente noctis vmbra, vbicunque loci naſcitur, ab omni parte reſplendet. Quo obſeruato, cuſtos ſigni cauſa id quod ſplendet tanto circundat vaſe, quantam viſæ imaginis magnitudinem eſſe arbitratur. Per diurnam poſtea lucem accedens, cùm æqualem priori deſignationi partem ſaxi excîdit, magiſtris læuigandi peritis ſegmentum tradit. Poſt hæc mare adeò humile eſt & exiguæ profũditatis, vt nec binas orgyas menſura ſuperet, circumquaque etiam viride, non aquarum natura, ſed à muſco & alga, colorem ſuum tranſmittente. Vnde & canum marinorum innumerabilis illic eſt multitudo. Quam ob cauſam naui longa, & his quæ remigio promouentur, iter illac percommodum eſt & aptum, tempeſtates enim ignorat, nec fluctus è longinquo aduoluitur, & incredibilem piſcium ſufficit prædam.

AGATHARCHIDES.

Circa hæc loca, nauibus quæ elephantos vehunt accidens infortunium, ad magnam ſpectantes miſericordiam erga afflictos prouocat. Nauigia enim fluctus repente ſcopulo illidit, aut in anguſtias arenarum, veluti carceres, compingit, omnémq; ſalutis viam nautis præcludit. Ideò prolixus initio cōqueſtus eò delatos occupat, melioris tamen fortunæ ſpe non abiecta. Iam enim nonnullos, eò diſcriminis redactos, æſtus, intumeſcente ex mari fluctu, repentè ſuſceptos ſeruauit. Quando verò alimenta deficiunt, innumeræ ſuccedunt anxietates: donec ad vltimum omnes abſumuntur, aut fame, aut, ſi diuturnam famis tabem non perferunt, enſe confecti, aut ſpontaneo impulſu in æquor præcipitati.

τὸ δὲ περὶ τὰς ἐλεφαντηγοὺς κακὸν πολὺν ἔλεον τοῖς πάσχουσιν ἀπὸ τῶν ὁρώντων ἐκκαλεῖται. τὰ γὰρ πλοῖα τὸ κῦμα ἐξαίφνης ἢ τῇ πέτρᾳ περιέθηκεν, ἢ πρὸς ἀμμώδη συνήλασε περιοχὴν, καὶ ἄπορον τὴν σωτηρίαν παρέχει τοῖς ἐμπλέουσι. διὸ τὰ μὲν πρῶτα ὀδυρμὸς τοὺς ἐπιπλέοντας συνέχει πολὺς μὲν, οὐκ ἀπογινωσκόντων δὲ τὴν ἀμείνω προσδοκίαν. ἤδη γάρ τινας οὕτως ἀπενεχθέντας σέσωκε πλημμυρὶς *ὑπολαβοῦσα τοῖς ἀνοιδοῦσιν αἰφνιδίως ἐκ τῆς θαλάττης ὄγκοις. ἐπὰν δὲ λήγῃ τὰ τῆς τροφῆς, μυρία μὲν ἀναδέχονται πάθη, τέλος δὲ *ἀναλίσκονται πάντες ἢ λιμῷ, ἢ (τοῦ λιμοῦ τὸ μακροχρόνιον οὐ φέροντες) ξίφει, ἢ αὐτῇ θαλάσσῃ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιρρίπτοντες.

*al. ἐπιλαβοῦσα
*al. ἁλίσκονται

CAP. XLIII. *De locis ſupra Ptolemaidem & ingentibus balanis.*

LOCA ad Tauros & Ptolemaidem vſq; explicata ſunt. His autem ſuperiora tranſitum non ita vulgarem admittunt. Vlteriora enim non ad meridiem amplius iacent, ſed magis ac magis ad ortum ſe reflectunt, & vmbras intra horas binas (anni partes) proiiciunt in oppoſitam ſeptentrionibus plagam. Fontes etiam edunt, è Pſebæis (quos vocant) montibus ſcaturientes. Eius regionis tractus, qui mediterranea ſpectat, plenus eſt elephantis ac rhinocerotibus, tauriſque & ſuibus. Quæ verò ad ſinum pertingunt, conferta ſunt inſulis: ſed hæ fructuum inopes, auibus, quarum ſpecies nec dum compertæ, frequentantur. Mare exinde profundum eſt & nauigabile, vbi tantæ vaſtitatis ſunt cete, vt horrorem incutiant videnti. Nautas tamen haud vexant, niſi ſi qui inuiti in vertices incurrunt, imperitia locorum. Non enim conſectari poſſunt audacius nauigantes, cùm obtuſa oculorum ſit acies, è mari eminentibus.

ὍΤι, φησὶ, τὰ μὲν ἕως τῶν ταύρων καὶ Πτολεμαΐδος, ἠρμήνευται· τὰ δὲ ἀνωτέρω τούτων, οὐ τὴν τυχοῦσαν *λαμβάνει μετάβασιν. κεῖται γὰρ οὐκέτι τὰ ἐπέκεινα πρὸς μεσημβρίαν τῆς χώρας, εἰ δὲ παρὰ τὴν ἀνατολὴν ἀναστρέφει μᾶλλον, καὶ τὰς σκιὰς βάλλει τέως δυεῖν ὡρῶν, εἰς τὸν ἀντικείμενον τόπον τῆς ἄρκτου. ἔτι δὲ [ποταμοῖς] *καταρρεῖται τὰς πηγὰς ἀναφαίνουσιν ἀπὸ τῶν *ψεβαιῶν καλουμένων ὀρῶν. τῆς δὲ χώρας ἡ μὲν εἰς τὴν μεσόγειαν ἀνατείνουσα, πλήρης ἐλεφάντων καὶ ῥινοκερώτων, καὶ ταύρων καὶ ὑῶν. τὰ δὲ εἰς τὸν πόρον καθήκοντα, νήσοις ἅπαντα πυκνοῦται· τῇ φύσει μὲν ἀκάρποις, γεμούσαις δὲ *ἀνιστορήτων ὀρνέων ἰδέας ἐχόντων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, ἡ μὲν θάλαττα, βαθεῖά τε καὶ *πλόϊμος· κήτη δὲ ἔχει τηλικαῦτα, ὥστε ἀγωνιᾷν τὸν *ἰδόντα· οὐ μὲν ὅτι διαπεφώνηκεν οὐδεὶς, πλὴν τῶν περιπεπτωκότων *ἀκουσίως ταῖς λοφιαῖς, διὰ τὴν τῶν εἰρημένων ἄγνοιαν. καὶ γὰρ οὐδὲ διώκειν δύναται θρασύτερον τοὺς πλέοντας, τῶν ὀμμάτων τοῖς θηρίοις ἀμαυρουμένων, ὅταν ἐκ τῆς θαλάττης τὰ πρόσωπα ἀναφλύωσιν.

*al. μεταλαμβάνει.
*κατάρρυτα. H. St.
*ψεβαίων H. St.
*ἀνιστόρητοι H. St.
*πλώϊμος. H. St.
*ὁρῶντα M.
*ἀκουσίαις M. M.

CAP. XLIV. *De Neſſa aromatum conditorio.*

PALMETI illic ſuperiora, quæ oculis ſe offerunt, obtinentur à petris celſitudine variis. Porrectis autem ad mare littus ſubiectum eſt anguſtum & longum. Mare illud attingit locus, quem Neſſam (Anaten) ab animalis huius multitudine, nuncupant. Iacet hæc iuxta promontorium apprimè ſyluoſum, & ſi directè ſpectetur, ad petram (huius nominis locum) & Palæſtinam vſq; expanditur. In hanc Gerrhæi & Minæi, & omnes in propinquo Arabes, thus (vt ferunt) & rerum fragrantium ſarcinas, è ſuperiori prouincia deportant.

ὍΤι τοῦ φοινικῶνος τὰ μὲν ἄνωθεν ὁρώμενα, πέτραις ὕψεσι ποικίλαις κατέχεται, καὶ τοῖς δὲ πρὸς θάλασσαν διήκουσιν ἠὼν ὑπόκειται στενή τε καὶ μακρά· τῇ δὲ εἰρημένῃ παραλίᾳ συνάπτει μὲν τόπος, ὃν προσηγόρευσαν νῆσσαν, ἀπὸ τῆς τοῦ ζώου πολυπληθίας· αὕτη δὲ ἡ νῆσσα κεῖται μὲν ἐγγὺς ἀκρωτηρίου καθ᾽ ὑπερβολὴν ὑλώδους, διατείνει δὲ ἐπ᾽ εὐθείας θεωρουμένη πρός τε τὴν πέτραν καλουμένην καὶ τὴν παλαιστίνην, εἰς ἣν γερραῖοι, καὶ *μιναῖοι, καὶ πάντες οἱ πλησίον ἔχοντες τὰς οἰκήσεις ἄραβες· τόν τε λιβανωτὸν, ὡς λόγος, καὶ τὰ φορτία τὰ πρὸς εὐωδίαν ἀνήκοντα, ἀπὸ τῆς χώρας τῆς ἄνω κατάγουσιν.

*al. μιναῖοι

CAP. XLV. *Bythemanenſium terra, paſcuis felix: ſed noxiorum animalium copia infelix.*

POST Læanitem (vt vocant) ſinum, quem circumhabitant Arabes, Bythemanenſium terra exſiſtit, ſpacioſa & plana: totáque irrigua & profunda. Gramine tantùm & medica atque loto, ad viri ſtaturam aſſurgente, omnis ei fructus definitur; nec præterea quicquam agricolatur. Ideoque multæ in ea cameli agreſtes, multæ ceruorum & dorcadum cateruæ, multi etiam ouium greges, & infinita multorum atque boum armenta. His autem ſortis beatæ commodis infortunium hoc annexum eſt, vt leonum luporumque & pardalium copiam tellus producat. Quod igitur regioni felicitatem efficit, habitatoribus cauſa eſt infelicitatis.

Nihil eſt ab omni parte beatum.

ὍΤι μετὰ τὸν καλούμενον λαιανίτην κόλπον, ὃν ἄραβες περιοικοῦσιν, ἡ *βυθημανέων ἐστὶ γῆ, πολλή τε καὶ πεδιὰς, καὶ πᾶσα κατάρρυτος καὶ βαθεῖα. ἀγρώστει δὲ μόνον καὶ μηδικῇ καὶ λωτῷ βάθος ἀνδρομήκες ἐχούσῃ πᾶς ὁ καρπὸς αὐτῇ περιγράφεται· ἕτερον δὲ γεωργεῖ οὐδέν. διὸ πολλαὶ μὲν ἐν αὐτῇ ἀγρίαι κάμηλοι, πολλαὶ δὲ ἐλάφων καὶ δορκάδων ἀγέλαι, συχναὶ δὲ ποίμναι προβάτων, καὶ ἀμύθητος ἀριθμὸς ἡμιόνων καὶ βοῶν. τούτοις δὲ τοῖς *εὐκληρήμασιν ἀντικείμενον παραπέπλεκται κακόν. λεόντων γὰρ καὶ λύκων καὶ παρδαλέων συναναφέρει πλῆθος ἡ γῆ· ὡς εἶναι τὸ τῆς χώρας ἐπιτεύγμα τοῖς οἰκηταῖς αἴτιον ἀκληρείας.

*al. Βυθημανέων.
*al. ἐγκλήμασι

Ἀπὸ

Ἀπὸ δὲ τῶν ἐφεξῆς αἰγιαλῶν κόλπος ἐστὶ, νενευκὼς μὲν εἰς τὸν μυχὸν τῆς χώρας, οὐκ ἔλαττον δὲ σταδίων πεντακοσίων ὑποδείκνυσι τὸ βάθος. οἱ δὲ τὸν ἐντὸς τοῦ κόλπου κατοικοῦντες, καλοῦνται μὲν Βατμιζομανεῖς· εἰσὶ δὲ κυνηγοὶ τῶν (τε) χερσαίων ζώων. τὴν δ᾽ εἰρημένην χώραν νῆσοι τρεῖς ἐκδέχονται, λιμένας ποιοῦσαι πλείους· ὧν τὴν πρώτην Ἴσιδος ἱερὰν ὠνόμασαν· τὴν δὲ δευτέραν, * Σουκαβύαν· τὴν δὲ τρίτην, Σαλυδώ. ἐρήμους δὲ πάσας καὶ συσκίους ἐλαίαις οὐ ταῖς παρ᾽ ἡμῖν, ἀλλὰ ταῖς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις φυομέναις.

* Σύκαβαν. Σύκαβα.

Μετὰ δὲ τὰς νήσους τὰς ἐκκειμένας ἐστὶν ἰδεῖν αἰγιαλὸν λιθώδη καὶ μακρόν· ἡ δὲ χώρα, * Θαμουδηνῶν Ἀράβων· ὁ δὲ πρὸς ταύτην παράπλους, ἐπὶ σταδίους τῶν χιλίων πλείους πάντων χαλεπώτατος. οὐ γὰρ (ἐστιν) οὐκ ἔστι λιμὴν εὔορμος, οὐ σάλος ἐπ᾽ ἀγκύρας, οὐ κόλπος * ἐπισκεπὴς, οὐ χηλῆς ἐντύπωμα, ἀναγκαία καταφυγὴ τῶν * ναυτιλλομένων δεχόμενον. μετὰ ταῦτα δὲ οὐκ εὐθὺς ἐφεξῆς, ἀλλὰ μεθ᾽ ἕτερά τινα, ἐστὶν αἰγιαλὸς εἰς ὑπερβολὴν κάθυδρος ἐκτεινόμενος, καὶ τὸ προσηγορευμένον * Λαιμονόρος. ἀμύθητον μὲν ἀναφαῖνον τὸ περίμετρον τὸ μέγεθος, παντοίας δὲ ὕλης δρυμοῖς διεζωσμένον.

* Θαμουδηνῶν, H. St. * ἐπὶ σκέπης, H. St. * ναυτίλων, H. St. * Λαμμύρου.

Περὶ ἔθνους τῶν Δεδεβῶν.

Ὅτι τῆς ἀστυγείτονα τῆς ὀρεινῆς χέρσου * Δέδεβαι κατοικοῦσιν οἱ μὲν νομάδες, οἱ δὲ γεωργοί. ὧν κατὰ μέσην τὴν χώραν ποταμὸς διαφέρεται τριμερὴς μὲν τῇ φύσει, ψῆγμα δὲ χρυσοῦ κατάγων, οὕτω σύνδηλον τὴν δαψίλειαν ἔχων, ὥστε τὴν ἰλὺν, τὴν πρὸς ταῖς ἐκβολαῖς συνηγμένην, πόρρωθεν ἀποστίλβειν. οἱ δὲ τὸν τόπον οἰκοῦντες, τῆς μὲν ἐργασίας εἰσὶ τῆς τοιαύτης ἄπειροι· φιλόξενοι δὲ εἰς ὑπερβολὴν οὐ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς ἀπὸ Πελοποννήσου διαβάλλουσι καὶ Βοιωτίας, διά τινα μυθικὴν ἀφ᾽ Ἡρακλέους ἱστορίαν.

* ἴσ. Δέβαι.

Τούτων ἀστυγείτονές εἰσιν Ἀλιλαῖοι καὶ Κασανδρεῖς κέκτηνται δὲ γῆν οὐδαμῶς ἐοικυῖαν ταῖς προειρημέναις. οὔτε γὰρ ἐψυγμένος ὁ ἀὴρ, οὔτε ξηρὸς, οὔτε ἔμπυρος· μαλακὴν δὲ καὶ δασεῖαν νεφέλην ὑποδεικνύων· ἀφ᾽ ἧς (ὑετὸς) καὶ χειμῶνες γίνονται καὶ θέρους εὐκαιρεσι. τῆς τε χώρας ἡ πλείστη πάμφορος μέν ἐστιν· οὐ πᾶσα δὲ τυγχάνει θεραπείας, τῶν ἄλλων ἀπειροτέρων ὄντων. τὸν μέν τοι χρυσὸν ὀρύσσοντες, ἐν τοῖς πλακώδεσι τῆς χώρας ὑπονόμοις εὑρίσκουσι πολύν· οὐ τὸν συντηκόμενον μετ᾽ ἐπιστήμης καὶ τέχνης (ἐκ) τοῦ ψήγματος, ἀλλὰ τὸν αὐτόματον, καλούμενον δὲ, διὰ τὸ συμβαῖνον, παρ᾽ Ἕλλησιν ἄπυρον. οὗ τὸ μὲν ἐλάχιστον ἔχει μέγεθος πυρῆνος· τὸ δὲ μέσον, μεσπίλου· τὸ δὲ μέγιστον, ὥστε βασιλικοῖς παραβάλλεσθαι καρύοις. ὃν τρήσαντες ἐναλλὰξ διαφανέσι λίθοις, περί τε τοὺς καρποὺς φοροῦσι τῶν χειρῶν, καὶ περὶ τοὺς αὐχένας. πρός τε τοὺς ἀστυγείτονας μετάγοντες * πωλοῦσιν εὐτελῶς. τὸν μὲν γὰρ χαλκὸν πρὸς τὸν χρυσὸν, τρίσταθμον ἀλλάττονται· τὸν δὲ σίδηρον, πρὸς διπλοῦν χρυσίον. ὁ δὲ ἄργυρος τοῦ χρυσοῦ δέκα δύναται μοίρας, τῇ δαψιλείᾳ καὶ σπάνει τῆς ἀξίας παραμετρουμένης, ἐν οἷς ἀποβλέπει πᾶς ὁ βίος οὐ πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν χρείαν. τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν συνεχεῖς * Κάρβαι κατέχουσι τὴν ἤπειρον ἐκδεχομένου λιμένος ἀγχιβαθοῦς, ἐν ᾧ κρῆναι πλείους ἀναβάλλουσιν.

* Κάρβαι.

AGATHARCHIDES. CAP. XLVI. *De Batmizomanenſiũ terra.*

Proximis inde littoribus ſinus eſt, ad regionis illius interiora deuergens, qui profunditate ad minimum L. ſtadiorum deprehenditur. Intra complexum huius qui habitant, Batmizomanenſium habent nomẽ, beſtiarum terreſtrium venatores. Hanc terram tres ſequuntur inſulæ, pluribus obuiæ portubus. Prima Iſidi ſacra: altera Succaba: tertia Salydo nominatur. Deſertæ omnes, & oliuis vmbroſæ: non quales apud nos, ſed illis in locis creſcunt.

CAP. XLVII. *De difficili quodam tranſitu.*

Post expoſitas iam inſulas, littus patet lapidoſum & magnum. Terra eſt Arabum Thamudenorum, propter quam nauigantibus iter eſt, vltra CIↃ. ſtadia, omnium moleſtiſſimum. Non enim portus ibi eſt, acceſſui & ſtationi commodus: non ſolum ancoris opportunum, non portus ad protectionem, non vngulæ veſtigium, quo ceu neceſſario nauta perfugio recipiatur. Poſt hæc, non continenter, ſed per interualla, littus extenditur nimis quàm lapidoſum: & mons Læmus inexplicabilem circuitus magnitudinem oſtentans, & arborum omnis generis ſaltubus amictus.

De gente Dedebarum.

CA. XLVIII. *De amni Dedebarum aurifero.*

Finitima a deſertis his montanis Dedebæ incolunt, partim armentarij, partim agricolæ, quorum per mediam regionem amnis labitur natura tripartitus, & ramenta auri defert, tam conſpicua vbertate, vt limus ad oſtia coaceruatus, procul inde rutilet. Loci poſſeſſores ignari ſunt id genus operationis, ſed eximiè hoſpitales, non quidem erga homines vniuerſos, ſed eos præcipuè, qui ex Peloponneſo & Bœotia illac traiiciunt: propter fabuloſam quandam ab Hercule inde vſque narrationem.

CAP. XLIX. *De auri ramentis apud Alilæos.*

His contermini ſunt Alilæi & Caſandrini, qui terram obtinent ſuperioribus nequaquam ſimilem. Nec enim frigidus eſt hîc aër, nec ſiccus nec feruidus, ſed mollem & ſpiſſam refert nubem, à qua tempeſtiuè exſiſtunt etiam in æſtate hyemes. Pleraque regionis feraciſſima ſunt, ſed non vbique cultu ſuo adficitur, ob imperitiam cæterorum. Aurum ſanè in cruſtoſis terræ illius cuniculis ad magnam inueniunt copiam; non quale adhibita ſcientia & arte colliqueſcit è ramentis, ſed ſponte natum, quod Apyron Græci, [*ignis neſcium*] ab euentu denominant: cuius portio minima non minor eſt oliuæ oſſiculo, media granum meſpili adæquat, maxima cum nucibus regiis comparari meretur. Hoc perforatum inter lapillos pellucidos alternatim, circa radices manuum geſtant & colla. Et ad finitimos translatum vili precio vendunt. Cum triplo enim ære aurum commutant: & pro ferro duplum reddunt, & argentum auri decuplum valet. Modus enim æſtimationis comparatur ad rationem abundantiæ & raritatis. Quibus in rebus tota hominum vita non tam ad naturam rei, quàm vſus neceſſitatem reſpicit. His porro mortalibus contigui habitant Carbæ, in continente quam portus excipit vicinus, in quo plurimi erumpunt fontes.

AGATHARCHIDES.
CAP. L.
De Sabæorum terra odorifera & beata, vbi de Saba eiuſque regimine, magnificentia & opibus

SABÆORVM deinceps gens adhæret per Arabiam omnium maxima, & nullius non generis felicitatem in poteſtate & arbitrio habens. Namque tellus omnia fert quæ ad commoda vitæ apud nos proueniunt: & corpora ſunt ſpectabiliora, quàm alibi: pecorum multitudo innumerabilis ſuppetit: amœnitas & fragrantia totam hanc oram obtinens, voluptatem præbet aduenis viſu & dictu maiorem. Nam ad ipſas littorum crepidines largum naſcitur balſamum & caſia: longè alia quàm alibi habetur, recens nimirum: ideoque iucundiſſimam oculis voluptatem exhibens, quæ poſteà longinquitate temporis prorſus exoleſcit, dum ſtirpis vſus hebetatur, priuſquam vis eius ad nos tranſmittatur. In mediterraneis frequentes & magnæ ſe attollunt ſyluæ. Nam arbores præcelſæ, myrrhæ ac thuris, nec non cinnamomi, & palmæ & calami, & id genus aliorum, exſurgunt. Adeò vt nulla ratione explicare queat voluptas illorum qui ſenſibus ſuis periculum de his fecerunt. Non enim in cellas abditus & exoletus aromatum illis fructus eſt, nec à materia procreante & nutriente ſeparatus, ſed à diuina illa maturitate adhuc florens, & à familiari propriòque & genuino vigore vim illam admirabilem emittens, vſque adeò, vt multi in obliuionem mortalis delati felicitatis, de ambroſia ſe percipere nonnihil opinentur, dum res nomen ad ſummam prædicationem idoneum & par ſibi quærit.

Malum bono adiunctum.

IN ſaltibus rerum odoratarum ſerpentis genus eſt omnium inſolentiſſimum, quaſi fortuna tam largis terræ commodis inuideat, & bono attexat nocumentum, ne quis bonis proſperè affluentibus animo efferatur ſuperbo, & ad finem vſque flagitiis perpetrandis indulgeat, numénque aſpernetur, ſed adiectione & memoria aduerſorum commonefactus, vitam modeſtius agat. Genus id ſerpentis colore eſt puniceo, & longitudine ſpithamæ, morſuque inſanabili, quando ſuper ilia hominem ſauciauit. Plagam enim infert aſſiliens in altum.

CÆTERVM apud Sabæos ſtirpium fragrantium odor ſummus quidem eſt, ſed voluptas minor. Nam quod à puero aſſiduum eſt, ſenſum minus afficit mouétque, imo obtuſiorem reddit, nulla vitæ commutatione adiuncta. Verumtamen cùm non ita informare ac regere vitam poſſint, vt in bono ſemper ſtatu permaneat: (immixtus enim ſpiritus facultate inciſoria corpus perflat, & conſtipationem eius moderatam ſic in plura diducit, vt ad extremam tandem laxationem redigatur) huic vitio vt medeantur, pauxillum bituminis & hirci barbam, ægrotis ſuccendunt. Atque ita nimium fragrantiæ perpetuo aſpirantis exceſſum amoliuntur, & quod voluptati noxium eſt, attemperatione eius quod moleſtum huic eſſe videtur, reprimunt. Adeò omnis felicitas, ſi mediocritate & bono ordine gubernatur, vitam optimè tranſmittit: at ſi moderatione & opportunitate deſtituitur, inutilis eius poſſeſſio.

SABA oppidum, totius gentis appellationem indicans, monti incumbit non magno, omnium in Arabia pulcherrimum.

Ἐφεξῆς δὲ τὸ τῶν σαβαίων ἐπισυνάπτει γένος, μέγιστον τῶν κατὰ τὴν ἀραβίαν, καὶ παντοίας κύριον εὐδαιμονίας. καὶ γὰρ ἡ γῆ πάντα φέρει τὰ παρ' ἡμῖν γινόμενα πρὸς τὸν βίον· καὶ τὰ σώματά ἐστι τῶν κατοικούντων ἀξιολογώτερα. βοσκημάτων κεχορήγηνται πλήθεσιν ἀμυθήτοις. ὀσμή τε πᾶσαν ἐπέχει τὴν παραλίαν, θέας τε καὶ λόγου κρείττω τέρψιν τοῖς ἀφικνουμένοις κατασκευάζουσα. παρὰ μὲν γὰρ αὐτὴν * πέφυκε τὴν θάλασσαν τό, τε βάλσαμον πολὺ καὶ * κασία, καί τις ἄλλη πρόσφατος μὲν, ἡδίστην δὲ ἔχουσα τῶν ὀμμάτων τέρψιν· ἐν δὲ τῷ χρονίζειν, γινομένη συντόμως ἐξίτηλος· ὥστε πρότερον ἀπομαραίνεσθαι τοῦ φυτοῦ τὴν χρείαν, ἢ πρὸς ἡμᾶς παραπέμπεσθαι τοῦ γένους τὴν δύναμιν. ἐπὶ δὲ τῆς μεσογείου, δρυμοὶ συνεχεῖς σείχουσι καὶ μεγάλοι. * δένδρα γὰρ ἠλίβατα σμύρνης τε καὶ λιβανωτοῦ, πρὸς δὲ καὶ κινναμώμου, φοίνικός τε καὶ καλάμου, καὶ τῶν ἄλλων ἀνεῖται τῶν τοιούτων· ὥστε εἶναι μηδενὶ λόγῳ τὸ πρᾶγμα δηλωτὸν, ὃ συμβαίνει τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις εἰληχόσι τοῦ γένους τὴν δοκιμασίαν. οὐ γὰρ τὴν τεθησαυρισμένην καὶ παλαιὰν ἔχει τῶν ἀρωμάτων ἀπόλαυσιν, οὐδὲ τὴν ἀπὸ τοῦ γεννῶντος καὶ τρέφοντος ὄγκου διακεχωρισμένην· ἀλλὰ τὴν ἀνθοῦσαν ἀπὸ τῆς θείας ἀκμῆς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων καὶ φυσικῶν τὸ θαυμαζόμενον ἀποπέμπουσαν· ὥστε πολλοὺς εἰς λήθην ἀφικομένους τῶν θνητῶν εὐτυχημάτων, τῆς ἀμβροσίας ὑπονοεῖν ἀπολαμβάνειν, ὄνομα τοῦ πράγματος ἐπιζητοῦντος οἰκεῖον τῆς ὑποβολῆς. περὶ δὲ τοὺς δρυμοὺς τῶν εὐωδῶν, γένος ἐστὶν ὄφεων ἰδιώτατον πάντων, οἱονεὶ φθονούσης τοῖς ἀδροῖς ἐπιτεύγμασι τῆς τύχης, καὶ παραπλεκούσης τἀγαθῷ τὸ βλαβερόν· ὅπως μηδεὶς εἰς τέλος ἐξυβρίζων τιτανῶδες, καὶ κατεγνωκὼς τοῦ θείου, τὸ φρόνημα λαμβάνῃ τῶν ἀγαθῶν εὐτυχούντων· παιδεύηται δὲ τῇ παραθέσει καὶ μνήμῃ τῶν ἐναντίων. τὸ δὲ γένος τῶν ὄφεων, χρῶμα μὲν ἔχει φοινικοῦν, μῆκος δὲ ὅσον σπιθαμῆς· δῆγμα δὲ ἀνίατον, ἂν τῆς λαγόνος ἀνώτερον αἱμάξῃ· τὴν πληγὴν δὲ δίδωσι παλλόμενοι εἰς ὕψος. παρ' αὐτοῖς δὲ τοῖς σαβαίοις ἡ μὲν ὀσμὴ τῶν εὐωδῶν, ἀκρατάτη. ἡ δὲ χάρις, ἐλλιπής. τὸ γὰρ ἐνδελεχὲς ἐκ νηπίου κινεῖ μὲν τὴν αἴσθησιν ἧττον, ἀμβλυτέραν δὲ κατασκευάζει, μεταβολῆς τοῖς βίοις οὐχ ὑποκειμένης. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀπειδὰν οὐ δύνανται τὴν ζωὴν παιδαγωγεῖν παραπλησίως εὐσταθῆ, διαπνεομένου τοῦ σώματος ὑπ' ἀκράτου καὶ τμητικῆς δυνάμεως, καὶ τὴν σύμμετρον πύκνωσιν ἐπὶ πλεῖον ἀγούσης, ὥστε ἄγειν εἰς ἔκλυσιν ἐσχάτην· τότε * δὴ ἀσφάλτου παραθυμιῶντες βραχὺ, καὶ τράγου πώγωνα, τοῖς τοιούτοις ἀφαιροῦνται τὸ ἄγαν εὐῶδες τῆς * ἐπιφορᾶς ὑπερβολήν· καὶ τῇ μίξει τοῦ δοκοῦντος λυπεῖν τὸ τῆς ἡδονῆς βλαβερὸν ὑποκαταστέλλουσιν. οὕτως ἅπαν ἐπίτευγμα μεσότητι μὲν καὶ τάξει κυβερνώμενον, παραπέμπει τὸν βίον· συμμετρίας δὲ καὶ καιροῦ στερηθὲν, οὐκ ἔχει τὴν κτῆσιν ὀνησιφόρον. τὸ δὲ τῶν σαβαίων ἄστυ τοῦ παντὸς ἔθνους προσηγορίαν δηλοῦν, ἐπ' ὄρους ἐστὶν οὐ μεγάλου, πολὺ κάλλιστον τῶν κατὰ τὴν ἀραβίαν, ὃ καλεῖται * σαβαί.

* al. πέφυ
* al. κασσία
* al. δένδρα
* ἢ B. δὲ
* Ia. ἐπιφορᾶς
* al. Σαβαὶ ἀββαι.

ὁ δὲ

AGATHARCHIDES.

ὁ δὲ βασιλεύων τοῦ παντὸς ἔθνους, προεδρίαν ἔχει παρὰ τοῦ λαοῦ, τῇ μὲν ἔντιμον, τῇ δὲ ἀκληροτάτην· ἔντιμον μὲν, ὅτι πολλοῖς ἐπιτάττει, καὶ κρίσιν ἀνυπεύθυνον ὃ βούλεται πράττων· ἄκληρον δὲ, ὅτι παραλαβὼν τὴν ἐπιμέλειαν, οὐ δύναται πάλιν ἐκ τῶν βασιλείων ἐξελθεῖν· εἰ δὲ μὴ, λιθόλευστος ὑπὸ πάντων γίνεται κατὰ χρησμὸν ἀρχαῖον. ὥστε εἶναι τὴν ὑπεροχὴν βλαβεράν.

Τῶν δὲ ἀνδρῶν οἱ μὲν καταγινόμενοι (πρὸς τὸ οἴκοι ἐνδιατρίβειν) βραχύ τι τοῦ θήλεος γένους ἀλκιμώτερον ἄγουσιν, ὑπὸ τῆς συνεχοῦς ἀπογυναικούμενοι ῥᾳστώνης· οἱ δὲ ἄλλοι τά τε πρὸς πόλεμον μελετῶσι, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν ἐργάζονται, καὶ στέλλουσιν ἀποικίας, ταῖς μείζοσι χρώμενοι σχεδίαις. κομίζουσι δὲ ἄλλα τε, καὶ μάλιστα τὸν εὐώδη καρπὸν, τὸν ἐν τῇ πέραν φυόμενον· ἀραβιστὶ δὲ λέγεται λαρίμναν, μεγίστην ἔχων τῶν ἄλλων * θυμιαμάτων, εὐωδίαν· ὧν κρατεῖν λέγεται γένος ἀῤῥωστίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σωματικῆς. οὐδεμίαν δὲ τῆς γῆς ἄλλην ὕλην φερούσης, ἀναγκάζονται πρὸς τὰ καθ' ἡμέραν τὸ κιννάμωμον καὶ τὴν κασσίαν καίειν, καὶ πρὸς τὰς ὑπολοίπους ἐν τῷ βίῳ χρείας. οὕτως ἀνίσως * ἑαυτῆς ἡ τύχη μεμέρικε· τοῖς μὲν σπάνιν τῶν σπουδαίων, τοῖς δὲ πλῆθος διδοῦσα. τῶν δὲ Σαβαίων χρῶνται καὶ τοῖς δερματίνοις οὐκ ὀλίγοι πορείοις, διδασκούσης τὴν χρείαν τῆς ἀναπώτιδος, καίπερ ἐν τρυφῇ καταγινομένους. οὐδὲν γὰρ εὐπορώτερον Σαβαίων καὶ Γερραίων εἶναι δοκεῖ γένος, ἐκτεταμιευμένων πᾶν τὸ πίπτον εἰς διαφορᾶς λόγον ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. οὗτοι πολύχρυσον τὴν Πτολεμαίου Συρίαν πεποιήκασιν, οὗτοι * τῇ Φοινίκων φιλεργίᾳ κατεσκευάκασι λυσιτελεῖς ἐμπορίας, καὶ μυρία ἄλλα. ἔστι δὲ πολυτέλεια παρ' αὐτοῖς οὐ μόνον ἐν * τορεύμασι θαυμαστοῖς, καὶ ποτηρίων ποικιλίαις, ἔτι δὲ κλινῶν καὶ τριπόδων μεγέθεσι, καὶ τῶν ἄλλων, τῶν κατ' οἰκίαν παρ' ἡμῖν ἐκτεινομένων λαμβάνει τὴν ὑπερβολήν· πολλῶν, ὡς ἔοικε, κεκτημένων χορηγίαν βασιλικήν. κίονάς τε πολλοὺς αὐτοῖς (φησι) κατεσκευάσθαι ἐπιχρύσους τε καὶ ἀργυροῦς· πρὸς δὲ, καὶ τὰς ὀροφὰς καὶ θύρας φιάλαις λιθοκολλήτοις διειλῆφθαι πυκναῖς· ὡσαύτως καὶ τὰ μεσοστύλια θέαν ἔχειν εὐπρεπῆ· καὶ καθόλου, τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων * πλούτους ἐκείνους τὴν διαφορὰν μεγάλην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἕως τοῦ καθ' ἡμᾶς παρ' αὐτοῖς * ἐπαγγέλλεται βίου. εἰ δὲ μὴ πόῤῥω διεστηκυῖαν τὴν οἴκησιν κατεῖχον τῶν ἐπὶ πάντα τόπον τὰς δυνάμεις * τρεφόντων, οἰκονόμοι τῶν ἀλλοτρίων ἂν ὑπῆρχον, οἱ κύριοι τῶν ἰδίων ἄθλων· τῆς ῥᾳθυμίας ἀδυνατούσης τὸ ἐλεύθερον πλείω χρόνον διατηρεῖν.

* al. ἀρωμάτων. * τὰ αὐτῆς, H. S. * al. τῷ. * al. τορεύμασι * ἐν τῇ. * πλοῦτοι. * ἀπαγγέλ. * τρυφώντων.

Πέραν δὲ τῆς χώρας ταύτης ἡ μὲν θάλαττα λευκὴ φαίνεται ποταμῷ ἐμφερὴς, ὥστε παραπλήττεσθαι τοῦ γινομένου τὴν αἰτίαν. νῆσοι δὲ εὐδαίμονες παράκεινται· ἐν αἷς βοσκήματα λευκὰ μέν ἐστι πάντα, οὐδενὶ δὲ τῶν θηλειῶν ἐπιφύεται κέρας. ἐν ταύταις ταῖς νήσοις ἰδεῖν ἐστιν ὁρμούσας (ἐμπορικὰς) τῶν προσχώρων σχεδίας, πλείστας μὲν ἐκεῖθεν, οὗ κατεσκεύασε παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ὁ Ἀλέξανδρος ναύσταθμον,

Rex toti genti imperans, prærogatiuam habet in conſeſſu à populo ſcitam, quâ honore ſuo præditam, quâ muneris omnino expertem. Honore enim regem dignantur, quòd multis imperitat, & libero quæ decernit arbitrio agit, nulli ſubiectus cenſuræ: Exſors verò eſt, & quolibet priuato inferior, quòd accepta regni cura, regale egredi palatium ei nefas. Secus ſi fiat, lapidibus à populo obruitur. Ita enim antiquum iubet oraculum. Honorum igitur eminentia illic nociua. E virorum numero ad hoc deſtinati, vt domum ſeruent, exiguo fortius ſe gerunt quàm fœminæ. Continuo namque otio in fœminas degenerant. Cæteri & rebus bellicis dant operam, & totam regionem opere exercent, & colonias deducunt. Maiorum enim ſchediarum [*nauicularum minorum & vulgarium*] his eſt vſus. Vehunt cum alia, tum fructum odoratum maximè, in vlteriore terra natum: Arabicè Larimna dicitur. Maxima inter cætera thymiamata fragrantia præditus eſt: quorum genus infirmitatem corporis plerumque vincere perhibetur. Porrò cùm nulla ſolum hoc alia ferat ligna ad vſus quotidianos, cinnamomum & caſſiam vtere, & ad cæteros vitæ vſus applicare, neceſſe habent. Quàm inæqualiter bona ſua diuina ſors diſtribuit! His rerum appetendarum vix paucitatem concedit: illis redundantiam largitur. Sabæorum non pauci coriaceis vtuntur nauiculis, docente hunc eos vſum refluxu maris; quamuis in luxu & deliciis viuentes. Nulla enim Sabæis opulentior eſſe, & Gerrhæis, hominum natio videtur. Qui quicquid ſub calculum tranſportationis cadit, ex Aſia & Europa, diſpenſant. Hi auri ditiſſimam Ptolemæi Syriam fecerunt. Hi ſedulitati Phœnicum lucroſiſſimas negotiationes dederunt, vt ſexcenta alia prætercam. Magnos impendunt ſumptus, non ſolùm in toreumata, & ſculpturas admirabiles, & poculorum varietatem, ſed magnificentia illa etiam in lectorum & tripodum, [*menſæ genus eſt*] aliorúmque, quæ apud nos per ædes extenduntur, magnitudine ad ſummum gradum adſcendit. Siquidem multi, vt æſtimare eſt, ſumptus faciunt regios. Huc accedit, quòd columnæ illis deauratæ & totæ argento conſtant, foréſque & faſtigia domorum crebræ è gemmis & precioſis lapidibus phialæ excipiunt. Conſimiliter etiam meſoſtylio (in mediis ædibus columnæ) decentiſſimam præbet ſui contemplationem. Quódque caput rei, quicquid apud alios diuitiarum eſt, id omne hic magna varietate expoſitum eſt. At enimuerò hæc ad noſtram vſque ætatem de illis ita prædicantur. Niſi verò longè ſummotas haberet ſedes ab his qui ad omnem ferè locum copias alunt, alienarum curatores opum forent, qui nunc in ſua quaſi præmia dominium retinent. Siquidem ignauia libertatem ad prolixius inde tempus conſeruare nequit.

CAP. LI. *De fortunatis Arabiæ inſulis, & mirabili cœli ratione.*

PRæter hanc regionem mare conſpicitur album ad fluuij ſpeciem, ita vt effectus huius cauſam quis non ſine ſtupore demiretur. Adiunctæ autem ſunt inſulæ fortunatæ, in quibus niueo ſunt colore pecora vniuerſa, nec vlli fœminarũ cornu adnaſcitur. In his mercatorias accolarum naues ſtationem habere videas, pleraſque inde profectas, vbi iuxta Indum amnem nauale inſtituit Alexander:

AGATHARCHIDES.

nec paucas è Perſide & Carmania, & tota continente finitima.

Cœleſtia etiam illis mirabiliter ſe habent: Inter quæ eſt quod circa vrſam contingit. Nam à Mæmacterione [*cum Septembri hic ex parte congruit*] menſe Athenienſium, nulla de ſeptem noctis ſtellis conſpicitur, vſque ad vigiliam noctis primam. In Poſideone [*Decembri quodammodo reſpondet*] ad ſecundam vſque: & eadem ratione in cæteris menſibus deinceps. Tum de aliis ſtellis, erraticæ non videntur: nonnullæ autem globos habent maiores. Sunt quæ non ſtata & legitima ſibi tempora ad occidendum vindicant, & oriendum. Peculiari etiam & diuerſo narrant modo Solem exhiberi vltra Ptolemaidem. Primò (aiunt) non, vt apud nos, lucem abſque Sole mane vident, ad tempus mediocre, & tum demum ſideris exortum, ſed cùm tota immerſa tenebris nox tranſiit, continuò Sol affulget, nec vnquam ibi fit dies, priuſquam totum conſpexerunt Solem. Deinde Sol ex medio pelago aſcendere videtur. Tertiò offert ſe carboni ignitiſſimo perſimilis, & grandes proiicit ſcintillas, aliquas in orbem tractus à ſe illuſtrati, aliquas etiam longinquius. Quartò, nec Sol ad diſci formam ſe habet, ſed craſſam refert columnam principio, cuius à ſummo ſpecies aliquanto plenior, quaſi caput, appareat. Quintò, nec iubar, nec radium inde reſplendere, tam in mari quàm in terra, perhibent, vſque ad exitum horæ primæ, ſed interim ceu ignem eſſe non lucidum, caligine inuolutum. Secunda autem hora, ſidus totum aſcendere, clypei effigiem repræſentans, & terræ marique lucem immittere, tam inſolentem & igneam, vt vtriuſque immodicam eſſe magnitudinem exiſtimetur. Sexto, ad occaſum contrario affectum modo Solem conſpici affirmant. Poſtquam enim demerſionem infra terram oſtendit, non anguſtiore deinceps ſpacio tribus horis, lumen retro mittit. Quod tempus veſperæ iucundiſſimum apud ſe eſſe arbitrantur.

De maris reciprocationibus.

CAP. LII. *De miraculis naturæ, excuſatio auctoris.*

HINC poſtquam varias reciprocationis cauſas auctor percenſuit, omnéſque vt quæ nihil veri contineant, improbatas reiecit, deinceps infert: Quòd hæc nugis conſtent, & à nullius rei veritate, quæ recitatis opituletur, ſint deſumpta, cognitu facile eſt. Tum quibuſdam aliis in eam ſententiam adiectis, iterum ſubdit. Ideo de recurſu maris, terræque motu, ac ventis & fulminibus, & id genus vniuerſis, diſputationem, quibus videlicet cauſis exſiſtant concedimus aliis, qui ad expediendum iſta quàm nos ſunt paratiores. At affectiones, quibus manifeſtæ calamitates generentur, expoſuimus, à gnaris & intelligentibus acceptas. Veriſimiliora autem hiſce inuenire, ad argumentum quidem inſolens, enixè cupimus, ſed ad veræ poſſeſſionem hiſtoriæ tale quiddam à nobis admitti non poteſt.

CAP. LIII. *De oliuis, & Iſidis capillo.*

IN freto ſupra memorato circa oliuas nouũ hoc accidere tradit. Æſtu maris exundante, omnes operiuntur, mariq; vndas reſorbente,

οὐκ ὀλίγας δὲ ἀπὸ τῆς περσίδος καὶ καρμανίας, καὶ τῆς συνέγγυς πάσης. ἔστι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ κατὰ τὸν οὐρανὸν θαυμασίως ἔχοντα· ὧν ἐστι καὶ τὸ περὶ τὴν ἄρκτον συμβαῖνον. ἀπὸ γὰρ μαιμακτηριῶνος, ὃς ἄγεται παρὰ τοῖς ἀθηναίοις, οὐδεὶς ἀστὴρ τῶν ἑπτὰ φαίνεται μέχρι φυλακῆς πρώτης· ἐν δὲ ποσειδεῶνι, μέχρι δευτέρας· ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς τῶν μηνῶν, κατὰ λόγον. τῶν δ' ἄλλων ἀστέρων οἱ μὲν πλάνητες, ἀόρατοι· τινὲς δὲ τοῖς ὄγκοις μείζονες. οἱ δὲ οὐδὲ κατὰ τοὺς ὑφεστῶτας καιροὺς τὰς δύσεις ποιούμενοι καὶ τὰς ἐπιτολάς. τοῦ δὲ ἡλίου τὴν ἔκφασιν ἐν τοῖς ἐπέκεινα πτολεμαΐδος ἰδίαν λέγουσι καὶ παρηλλαγμένην. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ καθάπερ παρ' ἡμῖν φῶς ἀνήλιον ἕωθεν ὁρᾶται μὲν ἐπὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον, εἶτα τὴν ἀνατολήν· ἀλλὰ νυκτὸς σκοτίας ὑπαρχούσης, ἐξαίφνης ἀνέλαμψεν ἥλιος. ἡμέρα δὲ οὐδέποτε γίνεται ἐκεῖσε, πρὶν τὸν ἥλιον ἰδεῖν. δεύτερον· ὁ ἥλιος ἀναφερόμενος, φαίνεται ἐκ μέσου τοῦ πελάγους. τρίτον· ποιεῖ δὲ τοῦτο ἄνθρακι μὲν ὢν τῶν πυρωδεστάτων παρόμοιος, σπινθῆρας δὲ μεγάλους ἀπορρίπτων, τοὺς μὲν εἰς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ φωτίζοντος, τοὺς δὲ εἰς τὸν ἀπωτέρω. τέταρτον· καὶ τὸ σχῆμα δὲ οὐ δισκοειδὲς ἔχειν τὸν ἥλιον, φασιν, ἀλλὰ *κίονι παχεῖ τά γε πρῶτα ἐμφερῆ, μικρὸν ἐμβριθέστερον ἔχοντι τὴν ἀπὸ τῶν ἄκρων φαντασίαν, οἱονεὶ κεφαλήν. πέμπτον· ἔτι τοίνυν οὔτε αὐγὴν οὔτε ἀκτῖνα ἀπολάμπειν οὐδεμίαν, οὔτε ἐπὶ τὴν γῆν, οὔτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἕως πρώτης ὥρας· ἀλλ' *ἐπὶ σκότει πῦρ ἀλαμπές. δευτέρας δ' ἐνισταμένης τὸ ὅλον ἄστρον ἀναβαῖνον ἀσπιδοειδὲς καθιστάμενον, τοῦ σχήματος τὸν τύπον καὶ τὸ φῶς ἐπί τε τὴν γῆν καὶ τὸ πέλαγος βάλλει, οὕτως ἄτοπον καὶ *πυρρῶδες, ὥστε ἀμφοῖν νομίζεσθαι παμμεγέθεις τὰς ὑπερβολάς. ἕκτον· εἰς δὲ τὴν ἑσπέραν ἐναντίον (τὸ) περὶ τὸν ἥλιον πάθος φασὶν ὁρᾶσθαι. ὑποδείξαντα γάρ, ὅτι δέδυκε κατὰ (τῆς) γῆς, οὐκ ἐλάττω χρόνον ὡρῶν τριῶν μετὰ ταῦτα φωτίζειν· ὃν καὶ νομίζουσι παρ' αὐτοῖς καιρὸν εἶναι τῆς ἡμέρας τὸν ἥδιστον.

*al. κιονοπαχεῖ

*al. ἐπίσκοτον & ἐπισκοτεῖ

*al. πυρῶδες

Περὶ ἀμπώτεων.

ΟΤι εἰπὼν περὶ ἀμπώτεων ὁ συγγραφεὺς διαφόρους αἰτίας, καὶ πάσας ὡς οὐδὲν ἐχούσας ἀληθὲς ἀποδοκιμάσας, ἐπάγει· ὅτι δὲ ταῦτα πάντα λαλιὰν μὲν ἔχει σιγᾶν αἰσχυνομένην, πράγματος δὲ οὐδενὸς ἀντίληπτα βοήθειαν δυναμένου τοῖς εἰρημένοις παρασχεῖν· δυσχερές ἐστι μαθεῖν· εἶτα *προσθεὶς καὶ ἕτερα, τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐχόμενα· πάλιν ἐπιφέρει· διὸ περὶ μὲν ἀμπώτιδος, καὶ σεισμοῦ, καὶ πνευμάτων, καὶ κεραυνῶν, καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων, τὰς μὲν αἰτίας, δι' ἃς γίνεται, παραχωροῦμεν τοῖς ἑτοιμότερον ἔχουσι πρὸς διαλλαγὴν, ἡμεῖς· τὰ δὲ πάθη, τὰ γεννῶντα τὰς προφανεῖς συμφορὰς, δεδηλώκαμεν, μαθόντες παρὰ τῶν εἰδότων· εὑρίσκειν δὲ πιθανώτερα τούτων, εἰς μὲν ὑπόθεσιν παράδοξον, φιλοτιμούμεθα· ἱστορίαν δὲ ἀπαγγέλλοντες ἀληθινὴν, οὐκ ἂν ὑπομείναιμεν.

*al. προστιθείς

ΟΤι ἐν τῷ προειρημένῳ πόρῳ, φησί, περὶ τὰς ἐλαίας τοιοῦτόν τι ξένον συμβαίνει· πλημμυρώδους ὑπαρχούσης, πᾶσαι καλύπτονται· τῆς δ' ἀμπώτεως *γινομένης ἐν τῇ θαλάσσῃ,

πάντα

πάντα τὸν χρόνον θάλλουσιν. ἔστι δέ τι φυόμενον ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ βάθος ἐν τῇ ῥαχίαις, μέλανι σχοίνῳ παραπλήσιον. ὅ φασιν οἱ ἐκεῖσε κατοικοῦντες Ἴσιδος εἶναι πλόκαμον, μυθώδει πλάσματι πίστιν εὐήθη περιτιθέναι ζητοῦντες. συμβέβηκε δὲ αὐτῷ, τυπτομένῳ μὲν ὑπὸ τοῦ κύματος, κάμπτεσθαι πολλαχῶς, ἁπαλῆς οὔσης τῆς ὅλης περιοχῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις παραπλησίως φυτοῖς. ἐὰν δέ τις ἀποκόψας εἰς τὸν ὕπαιθρον ἀναφήνῃ τόπον, σιδήρου παραχρῆμα γίνεται τὸ διῃρημένον, σκληρότερον.

omni tempore florent. Naſcitur hîc quippiam in littoribus profundè ſe demittens, iunco nigro non diſſimile, quod Iſidis capillum vocant incolæ, fabuloſo commento ſimplicem adſtruere fidem conati. Hinc accidit, vt impulſum à fluctu variis agitetur flexibus, cùm tota eius ſubſtantia ſit mollis, cæteriſque in hoc genere virgultis reſpondeat. At ſi quis auulſum in lucem efferat ſubdialem, pars illa ablata, continuò rigeſcens, durior ferro euadit.

AGATHARCHIDES.

Περὶ αἰθίοπος τοῦ ἰχθύος.

Ὅτι καὶ ἄλλοι μὲν πολλοί, φησιν, ἰχθύες περὶ τοὺς προειρημένους τίκτονται τόπους, παρηλλαγμένην ἔχοντες τὴν φύσιν· γίνεται δέ τις ἰχθὺς ὑπερβαλλόντως μέλας, ἀνδρὸς ἔχων μέγεθος, ὃν καλοῦσιν αἰθίοπα, διὰ τὸ καὶ τοῦ προσώπου σιμὸν ἔχειν τὸν τύπον. τοῦτο κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οἱ θηρεύσαντες, διὰ τὴν ὁμοιότητα, οὔτε πωλεῖν ἠξίουν, οὔτε καταναλίσκειν. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἀμφότερα πράττοντες, οὐδὲν ἁμαρτάνουσιν.

De Aethiope piſce.

Locis, quæ recenſui, cùm alij multi, varióque naturæ diſcrimine piſces naſcuntur, tum quidam offertur immodicè niger, ad magnitudinem viri, cui Æthiopis nomen imponunt, quod ſimam imagine ſua faciem imitatur. Hoc monſtrum piſcatores initio, propter ſimilitudinem, nec vendendum, nec in cibo abſumendum iudicabant. Sed temporis progreſſu vtrumque factitantes, nihil peccant.

CAP. LIV.

Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐγκειμένων πρὸς μεσημβρίαν, ὡς ἦν ἐφ᾽ ἡμῖν, ἐν πέντε βιβλίοις ἐπιμελῶς ἱστορήκαμεν· ὑπὲρ δὲ τῶν ἐν τῷ πελάγει νήσων ὕστερον τεθεωρημένων, καὶ τῶν ἑξῆς ἐθνῶν, καὶ τῶν εὐωδῶν ὅσα φέρειν συμβαίνει τὴν Τρωγλοδύτιν χώραν, ἡμεῖς παραιτησάμενοι τὴν ἐξήγησιν, ἄρδην ἀπολελοίπαμεν. οὔτε τὸν πόνον τῆς ἡλικίας ὁμοίως ὑποφέρειν δυναμένης, πολλῶν ἡμῖν ὑπέρ τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἀναγεγραμμένων· οὔτε τῶν ὑπομνημάτων, διὰ τὰς κατ᾽ Αἴγυπτον ἀποστάσεις, ἀκριβῆ παραδιδόντων σκέψιν. ὁ δὲ καὶ τοῖς κατὰ μέρος *πράγμασιν ἐντετυχηκὼς, καὶ λόγοις κατεσκευασμένος ἱστορίας ἀξίοις, καὶ προαίρεσιν ἔχων δυναμένην δόξαν πόνῳ θηρεύειν, οὐκ ἀφέξεται.

* *al.* πράττουσιν.

Iam quæ memorabilia ſunt de gentibus ad meridiem ſummotis, pro facultate noſtra, quinque libris accuratè ſunt expoſita. Cætera de inſulis in pelago ſerius repertis & cognitis, populiſque vlterioribus, & gratis odoribus, quos Troglodyta edit prouincia, commemoratione abdicata, attexere omnino ſuperſedemus, Cùm ætas laborem perinde ſufferre nequeat, multáque de Europa & Aſia à nobis ſint literis prodita, nec commentarij, propter Ægyptiorum defectiones, diſquiſitionem exactam tradant. Qui vero & particulatim rebus interfuerit, & verbis hiſtoria dignis inſtructus ſtudium adhibeat, gloriæ per laborem venandæ par & ſufficiens, ab hoc ſe negotio non abſtinebit.

CAP. LV. Epilogus, quo relinquam hiſtoriam ad alios remittit.

Ἀρριανοῦ σύγγραμμα.

Arriani philoſophi liber de Meteoris.

Ὅτι Ἀρριανὸς περὶ κομήτων φύσεώς τε καὶ συστάσεως καὶ φασμάτων βιβλιδάριον γράψας, πολλοῖς ἀγωνίσμασι πειρᾶται δεικνύναι, ὅτι μηδὲν μήτε τῶν ἀγαθῶν μήτε τῶν φαύλων τὰ τοιαῦτα φάσματα ἀποσημαίνουσιν.

Arrhiani opuſculum.

Arrhianus in libello de cometarum natura, & conſtitutione meteororum, enixe conatur oſtendere haud quidquam eorum quæ bona *per ſe* aut mala ſunt huiuſmodi apparitionibus portendi.

EX AGATHARCHIDE,

SCHOLION.

Apud Athenæum, libro ſexto.

Agatharchides *ſcribit, è Dardanis aliquem ſeruos mille poſſediſſe, quoſdam etiam plures: ac eorum vnumquemque pacis tempore agrum colere: belli vero, militiæ nomen dare, ſuoſque illis duces eſſe dominos.*

Apud eundem, libro ſeptimo.

Agatharchides tradit, Bœotos anguillas Copaidas inuſitatæ magnitudinis hoſtiarum modo coronare, aſperſáque mola tum precibus, Diis immolare: ac quum peregrinus quiſpiam, inopinato ſacri genere obſtupeſcens, cur id fieret ſciſcitaretur, Bœotos aliud nihil potuiſſe reſpondere, quam ſeruanda eſſe maiorum inſtituta, nec decere rationem aliis ſe conſuetudinis patriæ reddere.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenæum, libro octauo.

Agatharchides libro decimoſexto rerum Europæ ſcribit, Magan, qui regnauit annos quinquaginta Cyrenis, cùm bellis non occuparetur, & luxu difflueret, immenſa carnis mole auctum fuiſſe. Vt ſub vitæ finem prodigioſus eſſet corporis tumor: tandémque pinguedinis copia exanimatum, partim ob ignauiam & ſegnitiem, partim ob ingluuiem, & nimiam cibi voracitatem. Idem ſcribit libro vigeſimo ſeptimo, apud Lacedæmonios inſigne probrum fuiſſe, ſi cui minus eſſet virilis forma, aut corporis tumor in aqualiculum proiectus & propenſus conſpiceretur, cùm decimo quoque die nudos ſe iuuenes Ephoris contemplandos ſiſterent, qui & iuuenum quotidie tum cubilia, tum veſtitum obſeruabant; & merito quidem, quoniam Lacedæmone qui carnem ad obſonium præpararent, fuerunt, aliarum præterea cupediarum nihil. Idem auctor libro vigeſimoſeptimo tradit, Naucleidem Polybiadis filium ſupra modum corpulentum, & ob delicias craſſum, à Lacedæmoniis in mediam concionem productum fuiſſe, & publicè à Lyſandro acerbè obiurgatum vt voluptuarium, minimúmque abfuiſſe, quin in exilium ageretur, idque futurum minitatos Lacedæmonios, niſi vitam corrigeret: Lyſandrúmque tum recitaſſe, Ageſilaum, quum ad Helleſpontum barba-

AGATHARCHIDES. ros bello premeret, Aſiaticos homines ſumptuoſis ſtolis excultos, ſed imbelles & inutiles corporibus eſſe intueretur, captiuos omnes iuſſiſſe veſtibus exutos ad præconem duci, qui venales prædicaret: indumenta verò ſeorſum vendi, vt ſocij & fœderati cognoſcerent, præmiorum ampla ſpe aduerſus homines nihil bellum ſuſceptum eſſe, ideoque animo promptiore & alacriore cum hoſtibus dimicarent.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenæum, XIV.

Sidas à Bœotis Punica nominari, ſcribit Agatharchides libro decimonono Europicorum, his verbis: Athenienſes cum Bœotis de regionis finibus litigabant, quàm Sidas appellant. Epaminondas in ea controuerſia partes ſuas defendens, allegánſque iura ſua, ſtatim è ſiniſtra manu, quod occultum gerebat punicum, dextra cœpit, & Athenienſes rogauit, quo nomine vocarent: reſponderunt illi, ῥόαν ſeſe nominare: at nos, inquit, Sidan appellamus. In eo tractu de quo fuit contentio, plurima ſunt mali Punicæ, indéque principio nomen eſt inditum. Sic Epaminondas cauſam obtinuit.

EX AGATHARCHIDE.

Apud Plutarchum Parallelis.

Xerxes ↀↀↀ *hominum exercitu inſtructus, ad Artemiſium appulit, eiuſque regionis incolas tum hoſtilia abs ſe exſpectare iuſſit. Athenienſes conturbatis animis, Ageſilaum Themiſtoclis fratrem miſere exploratum, quamquam pater eius Neocles in ſomnis vidiſſet illum ambabus truncatum manibus. Is Ageſilaus vbi peruenit habitu Perſico ad barbaros, Mardonium quendam de regis ſtipatoribus, Xerxem ratus eſſe, interfecit, comprehenſuſque à circumſtantibus, vinctus ad regem eſt adductus. Boue tum litaturus erat rex ad Aram Solis. Ibi Ageſilaus igni in ara excitato, dextram impoſuit manum, cruciatumque abſque vllo pertulit gemitu. Vinculis proinde ſolutus dixit: Tales ſunt omnes Athenienſes: quod ſi non credis, etiam ſiniſtram impoſuero. Xerxes metu concepto in cuſtodia eum iuſſit aſſeruari. Narratio eſt Agatharchidæ Samij, libro Perſicarum rerum ſecundo.*

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Plutarchum Sympoſ. lib. VIII. quæſt. IX.

Circa rubrum vero mare correpti (vt Agatharchides narrat) cum aliis inauditis accidentibus ſunt vexati: tum angues exigui nati ſunt, qui exertis capitibus crura & brachia perderent, & tacti rurſum carnem ſubirent, ac per muſculoſa ſerpentes, inflammationum vim intolerabilem excitarent. Idque morbi genus prius aut poſterius vllis aliis obtigiſſe, nemo comperit, vt & multa alia.

HIEROCLES *De Prouidentia.*

CCLI. LEGI Hieroclis librum de Prouidentia. Cur, inquit, hæc tibi colligo, quando Platonici quidam non rectam de conditore Deo opinionem tuentur? Non enim ſatis poſſe Deum ſuſtinere mundum propria virtute & ſapientia ab æterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitæ materiæ, & natura ab eo non dependente, vtentem ſolum creare poſſe. Siquidem omnia prius in dicta materia prima ſunt potentia, eáque Deus velut delineet, ac ſolum digerat, atque ex ipſa materia educat, quod ſuperuacaneæ potius eſſet diligentiæ, quàm bonitatis Dei. Quorſum enim ea, quæ non condidit, digerere conatur, cùm omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita conſiſtat. Si quid enim ingenito, ac per ſe ſubſiſtenti addatur, præter naturam fiet. Quod autem præter naturam efficitur, vitiatur: quare dictam materiam ornari minimè bonum, ſiquidem non ſolum in tempore, ſed & abſque cauſſa ingenita ſit: qua ſignificatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus ipſe innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod præter naturam afficere æqualem ſibi ingenitam ſubſtantiam conetur: & ſororem, quam ſpontanea voluntate ſibi coniunxit, non ſinat permanere in ordine ingenito, quod non poſſit res æquè ingenita contineri. Siue ab æterno hanc ſibi potentiam, ſiue in tempore facere cœperit, & potius à veritate recederet, ſi ob indigentiam materiatæ operationis, & alicuius temporis ornare cœpiſſet, nec manere illam in ſuo ſtatu permiſiſſet,

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἱεροκλέους ὁ περὶ προνοίας. Καί τι, φησι, καταλέγω σοι τούτους, ὅπου γε καὶ τῶν πλατωνικῶν τινες οὐκ ὀρθὴν τὴν περὶ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διασώζουσιν ἔννοιαν; οὐ γὰρ ἱκανὸν αὐτὸν εἶναι ᾠήθησαν αὐτοτελῶς *ὑποστῆσαι δύνασθαι κόσμον οἰκείᾳ δυνάμει τε καὶ σοφίᾳ ἐξ ἀϊδίου ἐνεργοῦντα· ἀλλ' ἀγενήτου ὕλης συνεργίᾳ, καὶ τῇ μὴ παρ' αὐτοῦ ὑποστάσῃ φύσει καταχρώμενον μόνως δημιουργεῖν δύνασθαι. πάντων μὲν δυνάμει προϋποκειμένων ἐν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ, αὐτοῦ δὲ οἱονεὶ διαζωγραφοῦντος αὐτὰ, καὶ τάττοντος μόνον, καὶ διακρίνοντος (μόνον) ἐκ τοῦ ὑλικοῦ σχήματος. ὃ περιεργία μᾶλλον ἂν εἴη, ἢ ἀγαθότητος θεοῦ. τί γὰρ δὴ μαθὼν ἃ μὴ ὑπέστησε διατάττειν πειρᾶται, πάντως που τῆς εὐταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ *ἀγενησίᾳ τῆς ἑαυτῶν φύσεως κειμένης; τὸ γὰρ ἀγενήτως καθ' ἑαυτὸ ὑφεστὼς εἴ τι προσλάβοι, παρὰ φύσιν προσλήψεται. τὸ δὲ παρὰ φύσιν διατεθῆναι, κακὸν τῷ μετεξεπομένῳ· ὥστε οὐκ ἀγαθὸν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴπερ ἀγένητος εἴη μὴ ἀπὸ χρόνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰτίου· καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ τὸν θεὸν ἀγένητον λέγομεν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ θεὸς *αὐτὸς κακῶν ἀναίτιος ἔσται, τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπό τινος κακοποιίας ἐνστησάμενος. τῷ παρὰ φύσιν διατιθέναι τὴν ἐπίσης αὐτῷ ἀγένητον οὐσίαν πειρᾶσθαι, καὶ τὴν ἀδελφὴν, ἣν τὸ αὐτόματον αὐτῷ συνήγαγε, μὴ ἐᾶν μένειν ἐπὶ τῆς ἀγενήτου τάξεως. πρὸς τῷ μὴ δυνατὸν εἶναι κατασχῆσαι πράγματος ἰσοτίμως ἀγενήτου τυγχάνοντος· εἴτε ἐξ ἀϊδίου ποιεῖσθαι τὴν τοιαύτην ἐπικράτειαν, εἴτε ἀπὸ χρόνου ἐπιχειρεῖν. καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀφεστὼς, εἰ πρὸς τῷ ἐνδεεῖ τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χρόνου τινὸς, κοσμεῖν ἤρξατο, ὅπερ οὐκ ἐᾷ μένειν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτοῦ ἤθει.

εἰ γὰρ

σνα'. Hierocles de prouidentia.

* al. ὑποστῆναι

* al. ἀλλὰ γενητῇ ἢ ἀλλ' ἀγενήτου.

* al. ἀγεννησίᾳ.

B'.

* al. αὐτοῦ.

εἰ γὰρ ἄμεινον, μὴ ποιεῖν· πῶς εἰς τὸ ποιεῖν μεταβέβηκεν; εἰ δὲ τὸ ποιεῖν, τί μὴ ἐξ ἀϊδίου ἐπεποίηκεν; εἰ δὲ ἀδιάφορον αὐτῷ καὶ τὸ ἐξ ἀϊδίου ποιῆσαι ἐφάνη, εἰ μὴ ἄρα φύσεως αὐτὸν εἴποι τις ἀνὰ μέρος ποιεῖν τε καὶ φθείρειν δυναμένης, αἰώνια δὲ δημιουργεῖν ἀδυνάτης. διότι ἡ τῆς ὕλης κακία, ᾗ προσχρῆται, τὴν ἐπίθετον καὶ ἐπεισοδιώδη τάξιν ἀποσείεται συνεχῶς, εἰς τὴν ἀρχὴν ὄντων αὐτοῖς (ὡς ἂν εἴποιμι) ἀταξίαν ἀνατρέχουσα· καὶ οὕτως ἀνὰ μέρος τοῖς χρόνοις κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ἐπικρατεῖν, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἀεὶ ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις παρὰ φύσιν οὖσα διάθεσις, ἀκοσμία τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ φανήσεται.

Ὅτι σύμφωνοι ἐν τοῖς δόγμασι Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης.

Ὅτι πολλοὶ τῶν ἀπὸ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους *συγκροτεῖν ἀλλήλοις τοὺς σφῶν διδασκάλους κατὰ τὰ καίρια, * φησι, τῶν δογμάτων, σπουδὴν καὶ μελέτην εἰσενηνοχότες, μέχρι τούτου φιλονεικίας καὶ τόλμης ἤλασαν, ὡς καὶ τὰ συγγράμματα τῶν οἰκείων νοθεῦσαι διδασκάλων, εἰς τὸ μᾶλλον ἐπιδεῖξαι, τοὺς ἄνδρας ἀλλήλοις μαχομένους. καὶ διέμεινε τοῦτο τὸ πάθος ταῖς φιλοσόφοις διατριβαῖς ἐνσκῆψαν, ἕως Ἀμμωνίου τοῦ θεοδιδάκτου. οὗτος γὰρ πρῶτος ἐνθουσιάσας πρὸς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀληθινὸν, καὶ τὰς τῶν πολλῶν δόξας ὑπεριδὼν, τὰς πλεῖστον ὄνειδος φιλοσοφίᾳ προστριβομένας, εἶδε καλῶς τὰ ἑκατέρου, καὶ συνήγαγεν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν νοῦν καὶ ἀστασίαστον τὴν φιλοσοφίαν παραδέδωκε πᾶσι τοῖς αὐτοῦ γνωρίμοις, μάλιστα δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν αὐτῷ συγγεγονότων, Πλωτίνῳ καὶ Ὠριγένει, καὶ τοῖς ἑξῆς ἀπὸ τούτων.

Ὅτι Πλάτωνα, φησι, τὰς ἀνθρωπίνας μόνας ψυχὰς μετενσωματοῦσθαι, καὶ ταύτας οὐχ ἁπλῶς, ἐξ ἀνθρώπων δὲ μόνων εἰς ἀνθρώπους· ἐξ ἀλόγων δὲ ζώων εἰς ἀνθρώπους μετάβασιν· ἢ εἰς ἄλογα ἐξ ἀνθρώπων, οὐδαμῶς αὐτόν φησι δοξάζειν.

Ὅτι δημιουργὸν θεόν, φησι, προϋφίστησιν ὁ Πλάτων *ἐφεστῶτα πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς διακοσμήσεως, ἐκ μηδενὸς προϋποκειμένου γεγενημένης· ἀρκεῖν γὰρ τὸ ἐκείνου βούλημα εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων, τῆς δὲ σωματικῆς φύσεως συντεταγμένης τῇ *ἀσωμάτῳ δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν ἵστασθαι *τελεώτατον, διπλοῦν ἅμα καὶ ἕνα· ἐν ᾧ ἄκρα εἶναι, καὶ μέσα, καὶ τελευταῖα. ὧν τὰ μὲν πρῶτα, οὐράνια* καλεῖ καὶ θεούς· τὰ δὲ μέσα, λογικὰ, αἰθέρια, καὶ δαίμονας ἀγαθοὺς, ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλους τῶν συμφερόντων ἀνθρώποις γινομένους· τὰ δὲ τελευταῖα, λογικὰ καὶ περίγεια, καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, ἢ ἀθανάτοις ἀνθρώποις. καὶ τῶν μὲν ὑποβεβηκότων τὰ προηγούμενα ἀεὶ ἡγεῖσθαι, πάντων τε βασιλεύειν τὸν ποιητὴν αὐτῶν θεὸν καὶ πατέρα· καὶ ταύτην τὴν πατρονομικὴν βασιλείαν αὐτοῦ, πρόνοιαν εἶναι τὴν ἑκάστῳ γένει τὰ προσήκοντα νομοθετοῦσαν. τὴν δὲ *αὐτῇ ἑπομένην δίκην, εἱμαρμένην καλεῖσθαι. οὐ γὰρ τὴν τῶν γενεθλιαλόγων ἀνεπιλόγιστον ἀνάγκην, οὐδὲ τὴν στωϊκὴν βίαν, οὐδ' ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς οἴεται, εἰς *ταὐτὸ τῇ πλατωνικῇ τῶν σωμάτων φύσει ταύτην περιάγων, οὐδὲ τὴν ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις περιτρεπομένην γένεσιν, ὡς οἴονταί τινες·

Margin: * διαμάχεσθαι. — * al. φασὶ — Ammonius Alexandrinus. — Plotinus. Origenes. — * al. ὑφιστῶντα. — * al. ἀσωμάτῳ. — * τελειότατα, — * al. ταύτῃ. — * al. ταὐτὸν.

Si enim præſtantius erat non feciſſe, quare ergo facere incœpit? ſi verò feciſſe melius erat, cur non ab æterno fecit? ſi verò indifferens ei ab æterno facere (niſi forte quis dixerit natura ſua eum ſingulatim facere & deſtruere poſſe, æterna autem facere non poſſe;) quare materiæ improbitas, qua vtitur, impoſitum & ſuperfluum ordinem reiicit continuò, in ingenitam illis (vt ita dixerim) inordinationem declinans vt per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut deformitas ſuperet: aut, vt verius dicam, ſemper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur.

Plato & Ariſtoteles doctrina concordant.

Mvlti Platonici & Ariſtotelei ſuos inter ſe præceptores aliquando contendere impulerunt, allato à ſingulis in medium quid cuique meditato videretur, & eo vſque audaciæ & contentionis proceſſerunt, vt & ſcripta præceptorum ſuorum deprauarent, quo magis viros inter ſe pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perdurauit philoſophicis exercitationibus illapſa, vſque ad diuinum Ammonium. Hic enim primus æſtu quodam raptus ad Philoſophiæ veritatem, multorumque opiniones, qui magnum dedecus Philoſophiæ afferrent, contemnens, vtramque ſectam probè calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philoſophiam tradidit omnibus ſuis auditoribus, & maximè doctiſſimis æqualibus ſuis Plotino, & Origeni, & ſucceſſoribus.

Ait ſecundum Platonem ſolos hominum animos in corpus transmigrare, & illos non ſimpliciter, ſed ex ſolis hominibus in homines: ex brutis verò in homines tranſitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plato opificem Deum cenſuit ſuſtinere omnem aſpectabilem & inaſpectabilem mundum, nulla prius exſiſtente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad ſuſtinendum vniuerſum. Ex corporea verò natura incorporeæ coniuncta, mundum perfectiſſimum ſtatui, duplicem ſimul & vnum: in quo ſumma eſſe media, & infima: quorum prima quidem cœleſtia vocat, & Deos: media verò ratione prædita, aëria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt. Infima denique ratione prædita, & terreſtria, & humanas animas, vel immortales homines. Et inferioribus ſuperiora ſemper dominari: omnibus verò Deum eorum architectum & patrem, & hoc paternum eius imperium prouidentiam eſſe, vnicuique generi conuenientia diſtribuentem. Iuſtitiam verò ſubſequentem illam Fatum vocari. Non enim genethliacorum temerariam neceſſitatem, non Stoicam violentiam, nec quam Alexander Aphrodiſieus putat, eandem illi conditionem, quam corporum naturæ attribuens, neque incantationibus & litationibus inauſpicatum natiuitati ſidus, vt quidam ſentiunt,

Margin: HIEROCLES. — Platonis & Ariſtotelis conſenſus. Strabo lib. 15. — Ammonius. Alexandrinus Philoſophus. — Plotinus, & Origenes. — Plato. — Prouidentia. — Fatum. — Alexander Aphrodiſicus. Eius περὶ εἱμαρμένης quædam exſtant Græcè.

HIEROCLES ſed veterem prouidentiæ legem tranſeat, iudicialem Dei operationem, ordine ac ſerie iuxta cauſarum liberarum propoſita res noſtras dirigentem atque conſilia.

ἀλλὰ τὸν τῶν ἐκβαινόντων τὸν τῆς προνοίας θεσμὸν, δικαστικὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αὐτεξουσίων ἐπανορθουμένην τὰ καθ' ἡμᾶς.

Quæ ſit prouidentia & ordo.

Τίς ἡ πρόνοια καὶ τάξις;

COMMVNITER quidem prouidentia & ordo à creatore DEO extenditur in omnia immortalium genera, maximè verò & coniunctius ad prima, ac ſumma, & continenter ab ipſo ortum ducentia, & deinceps quę ab illo condita ſunt, quæque intelligibilium bonorum optima communione fruuntur. Cùm enim tria ſint genera in mundo ratione prædita: ſummum & primum communicans ſine vlla commutatione cum diuina imagine, diuinum omnino ordinem compoſitionémque habet, qualem cœleſtibus ineſſe diximus. Secundum verò conſequenter diuinum ordinem admittens, non incommutabiliter, nec indiuiſè creatoris ſimilitudinem ſortitur, ſed ſine errore ac vitio paternis voluitur legibus, quod ætheriis aſſignauimus. Tertium verò tanquam poſtremum, non ſolum cœleſti dignitate quomodocunque vertitur, ſed & ab ætheriis interdum vitiatur. Et quidem ſemper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœleſtibus ineſt. Illud verò ſemper fuſè ætheriis ſecundùm eſſentiam ſubeſt. Non ſemper autem intelligere, atque intelligendo diuiſum eſſe, humanis animis tanquam proprium datum eſt, non aſſequentibus in natura indiuiſam intelligentiam cœleſtium, nec in ordine ſuo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuò animi cognoſcunt. Sed cùm ad cognitionis præſtantiam ducunt, ætherium ordinem imitatur, eúmque concomitantes, intelligibilium viſionem percipiunt. Poſt tertium autem intellectuale genus aliquando quidem intelligens, aliquando non intelligens, eſſet nunquã intelligẽs, ſecundùm rationem perfectæ diuiſionis. Quod certè natura eſt non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam poteſt eſſe particeps: quare & hoc genus reiicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei ratione & non intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoſcere ſeipſam & ſui factorem ſolet.

ΟΤι κοινῶς μὲν ἡ πρόνοια καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διήκει ἐπὶ πάντα τὰ ἀθάνατα γένη, μάλιστα δὲ καὶ προσφυέστερον ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ προσεχῶς ἀπ' αὐτοῦ τὴν γένεσιν ἔχοντα, καὶ *ἐφεξῆς ὄντα ἐκείνῳ, καὶ τῆς τῶν νοητῶν ἀγαθῶν ἀρίστης μετουσίας ἀπολαύοντα. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν ἐγκοσμίων νοερῶν γενῶν· τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ πρῶτον τῶν τοῦ δημιουργοῦ γεννημάτων ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τυγχάνον, ἐν πάσῃ ἐστὶ θεοειδεῖ εὐταξίᾳ, οἷον τὸ τῶν οὐρανίων ἔφαμεν γένος. τὸ δὲ δεύτερον, δευτέρως καὶ ὑφειμένως τὴν θείαν τάξιν παραδεχόμενον, οὐκ ἀτρέπτως μὲν, ἀλλ' ἀμερίστως τῆς δημιουργικῆς ὁμοιώσεως μεταλαγχάνει, ἀναμαρτήτως δὲ καὶ *ἀκακώτως τῶν πατρικῶν ἐπιστρέφεται νόμων, ὃ τοῖς αἰθερίοις ἀποδεδώκαμεν. τὸ δὲ τρίτον, ὡς ἔσχατον τῶν θείων γενῶν, οὐ μόνον τὸ ὁπωσοῦν τρέπεσθαι τῆς ὑπεροχῆς τῶν οὐρανίων ὑπέβη· ἀλλὰ καὶ τό ποτε κακοῦσθαι τῆς τῶν αἰθερίων ἀξίας ὑπέστη. τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ νοεῖν τὸν θεὸν, καὶ ἡνωμένως αὐτοῦ τὴν γνῶσιν ἔχειν, τοῖς οὐρανίοις πρόσεστι. τὸ δὲ, ἀεὶ μὲν, διεξοδικῶς δὲ, τοῖς αἰθερίοις κατ' οὐσίαν ὑπάρχει. τὸ δὲ, μήτε ἀεὶ νοεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ νοεῖν μεμερισμένως νοεῖν, ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς ἴδιον ἀποδέδοται, ἀπολειπομέναις κατὰ φύσιν τῆς τε ἀμερίστου νοήσεως τῶν οὐρανίων, καὶ τῆς ἐν τάξει πληθυνομένης γνώσεως τῶν αἰθερίων. ἐπεὶ μήτε ἑνιαίως μήτε ἀϊδίως νοοῦσιν αὗται· ἀλλὰ καὶ ὅταν πρὸς τὴν τοῦ νοεῖν ἀξίαν ἀνάγωνται, τὴν αἰθερίαν μιμοῦνται [τάξιν] γνῶσιν, καὶ ταύτῃ συνεπόμεναι, τῶν νοητῶν καρποῦνται τὴν θέαν. μετὰ δὲ τὸ τρίτον νοερὸν γένος, τό ποτε μὲν νοοῦν, ποτὲ δὲ μὴ νοοῦν, εἴη ἂν *τὸ μηδέποτε νοοῦν, κατὰ τὸν τῆς τελείας διαιρέσεως λόγον· ὃ δὴ φύσει ἐστὶν ἀνόητον, ἀληθείας τε καὶ ἀρετῆς *οὐδαμῇ μετέχειν δυνάμενον. διὸ καὶ τὸ εἶναι γέννημα ἐκείνου ἐκβάλλεται. πῶς γὰρ εἰκὼν τοῦ νοητοῦ θεοῦ τὸ ἄλογον, καὶ ἀνόητον; πᾶσα γὰρ ἐκείνου εἰκὼν ἔννους καὶ λογικὴ, γινώσκειν ἑαυτὴν καὶ τὸν ποιήσαντα πέφυκεν.

*al. ἐξῆς
*ἀκάκως
*al. τὸν, ποτε νοοῦν
*al. οὐδ' μόριον.

Conſentaneum, inquit, eſt actiones noſtras humanas ſubeſſe iis, quæ mediam regionem ſortitæ ſunt, tanquam cuſtodibus & inſpectoribus noſtri. Omnem enim operationem eorum in nobis Fatum vocari, iuſtitiæ legibus noſtra dirigens. Si verò, inquit, cuſtodes vitæ pro merito definiti ſunt, conſtat & vitæ tempus, quod ſinguli ſortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitam ſeruare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, vt fatalis vita conſeruetur. Modum verò mortis ſimul determinari cum tempore, tanquam partem vltimam vitæ pro merito diſtributæ. Etenim ortu definito, neceſſe eſt & finem definitum eſſe. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum diuina voluntas eſt, & lex iuſtitiæ Dei.

Ὅτι τῶν ἐνθάδε πραττομένων ἡμῖν, λόγον ἡμᾶς ἕπεται, φησιν, ὑπέχειν τοῖς τὴν μέσην λῆξιν λαχοῦσιν, ἅτε δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις οὖσιν ἡμῶν. πᾶσαν δὲ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἐνέργειαν εἱμαρμένην καλεῖσθαι, δίκης νόμοις τὰ ἡμέτερα *διαττάττουσαν. εἰ δὲ φύλακές εἰσι, φησι, τοῦ πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφοριζομένου βίου· δηλονότι καὶ τοῦ χρόνου εἶεν ἂν *ἀποπληρωταὶ, ὃν ἕκαστος βίον ἐκληρώσατο. οὐ γάρ ἐστι τὸν βίον τηρεῖν, τοῦ χρόνου τὸ ἀόριστον ἔχοντος. ὥστε δεῖ τὸν μὲν χρόνον ὡρίσθαι, διὰ τὸ *σώζεσθαι τὸν εἱμαρμένον βίον. τὸν δὲ τρόπον τῆς τελευτῆς συνδιωρίσθαι τῷ χρόνῳ, ὡς μέρος ὄντα τὸ ἔσχατον τοῦ *πρὸς τὴν ἀξίαν ἀπονεμηθέντος βίου. καὶ γὰρ τῆς γενέσεως ὁρισμένης, ἀνάγκη καὶ τὸν θάνατον ὡρίσθαι. τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς γενέσεως ὁρίζει ἡ τῆς ἐκεῖθεν ἐκπομπῆς εἱμαρμένη, θεία βούλησις οὖσα, καὶ *νόμος τῆς τοῦ θεοῦ δίκης.

*al. διαττάττουσαν.
*ἴσ. ἀποπληρωταὶ. M.
*al. αὔξεσθαι
*πρό. τὴν ἀξ.
*al. νόμοι

ὥστε

ὥστε καὶ τὸν θάνατον ὡρισμένον τηρήσει ἡ τῆς * ἐντεῦθεν ἐκεῖσε μεταστάσεως εἱμαρμένη. διὸ ὥρισται καὶ τὸ διὰ τῶνδε μὲν παρελθεῖν εἰς τὸν βίον, διὰ τῶνδε δὲ ἐκ τοῦ βίου ἀπελθεῖν. εἰ γὰρ ἀόριστα ταῦτα, καὶ ὁ βίος ἅπας ἀόριστος, καὶ τῆς κρείττονος ἐπιστασίας ἄμοιρος. ποῦ γὰρ ἔτι, ἢ ἐν τίσι, τῆς θείας κρίσεως καὶ τῆς πρὸς ἀξίαν διανομῆς ἔσται ἡ ἐπιμέλεια, τῶν περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἡμῖν συμπιπτόντων; οὐ γὰρ ταῦτα μὲν ἄτακτα καταλείψομεν· τὰς δὲ * ψυχῆς προαιρέσεις καὶ κρίσεις καὶ ὁρμὰς ἀπὸ κρείττονος ἀνάγκης *ἐγγίνεσθαι φήσομεν. οὕτω γὰρ ἀρετῆς καὶ κακίας οὐχ ἡμᾶς αὐτούς, ἀλλ᾽ ἐκείνην αἰτιασαίμεθα. οὐδὲ μὴν πάντα τῇ παρ᾽ ἐκείνων ἀνάγκῃ εὔλογον ἀνατιθέναι, τὰ τῆς ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, καὶ τῶν ἐκτός· ἀλλ᾽ οὐδὲ πάντα ἀνεῖσθαι ταῖς ἀλόγοις καὶ ἀνεπικρίτοις φοραῖς, νοῦ τῶν πάντων ἡγουμένου, καὶ θεοῦ τῶν ὅλων ὄντος αἰτίου. ἀναγκαῖον δὴ τὸ λειπόμενον, τὰς μὲν προαιρέσεις ἐφ᾽ ἡμῖν εἶναι· τὰς δ᾽ ἐπὶ ταῖς προαιρέσεσι δικαίας ἀμοιβὰς * ἐπὶ τοῖς αἰθερίοις κεῖσθαι, καὶ ὑπὸ θεοῦ τεταγμένοις δικασταῖς, καὶ πεφυκόσιν ἡμῶν ἐπιμελεῖσθαι. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν καθ᾽ ἡμᾶς, καὶ τὸ πάντα ἠναγκάσθαι, καὶ τὸ μηδέν, τὸ ἐπηλλαγμένως ἢ ὡς δεῖ· τὴν ἴσην ἀτοπίαν ἔχει, καὶ προνοίας πάσης ἐστὶν ἀναιρετικόν. ἥ τε γὰρ τῆς πρὸς ἀξίαν ὑπόθεσις, πάντως συνεισάγει τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν ἀπ᾽ αὐτῆς εἱμαρμένην· καὶ ἡ προνοητικὴ κρίσις, δίκῃ καὶ νόμῳ τὰ ἀνθρώπεια τάττουσα, τοῦ αὐτεξουσίου ἡμῶν καὶ προαιρετικῆς ἀρχῆς δεῖται. ὥστε μέρος ἐστὶ τῆς ὅλης προνοίας ἡ εἱμαρμένη, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς δικαστικῶς ἁρμοζόμενον. ἀνθρωπίνων δὲ ψυχῶν ἐνέργεια ἡ αὐτοκίνητος προαίρεσις, καὶ τὸ λεγόμενον ἐφ᾽ ἡμῖν, ὃ δὴ τοῖς θείοις δικασταῖς ὑπόθεσις εὔλογος γίνεται τῆς ἀνίσου διανομῆς· τὸ δὲ τυχαῖον, ὅλον τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόγοις ἀποδίδοται * γενέσεσιν. οὐ γὰρ καθ᾽ ἕκαστον τεταγμένως, οὐδὲ κατά τινα λελογισμένην ἀξίαν, ἐκ μὲν τοῦδε τοῦ πυρὸς σβεννυμένου, ἀὴρ γίνεται· ἐκ δὲ τοῦ ἀέρος παχυνομένου, ὕδωρ· οὐδὲ ἐκ τῶνδε μὲν τῶν σιτίων, ἵππου σῶμα ἢ κυνός· ἐκ τῶνδε δὲ, ἄλλο τι· ἀλλὰ πάντα ἐκ πάντων ταῖς * προσπιπτούσαις μεταβολαῖς δύναται γίνεσθαι, διὰ τὸ κοινὸν τῆς ὕλης, καὶ πρὸς πάντα εὐάγωγον· τοσοῦτον τάξεως μετέχοντα καὶ θείας ἀνάγκης, ὥστε κατὰ γένος ἕκαστα διασῴζεσθαι, καὶ συμπαραθεῖν πρὸς τὸ ἀΐδιον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποστήσασιν αὐτὰ αἰτίοις· ἐν δὲ τοῖς κατὰ μέρος ζῴοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀψύχοις, οὐδὲν διώρισται, οὐδὲ τέτακται, ὡς πρὸς ἀξίαν ἀποδιδόμενον πάθος· τῷ μήτε ἐκ *προβιοτῆς ἀμοιβάς τινας αὐτοῖς ἐποφείλεσθαι, μήτε ἐπὶ τοῖς νῦν δρωμένοις προσδοκᾶσθαι δίκας. οὐ γὰρ ἐπεισῆλθέ τι ἐν ἐκείνοις, ἐκ τοῦ αἰθερίου τόπου τὴν ὑπόβασιν ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θείᾳ κρίσει παιδαγωγηθῇ πρὸς ἐπάνοδον· ὡς ἐν τοῖς καθέκαστα ἀνθρώποις τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτους ψυχὰς ἐκεῖθεν κατιούσας, ἀνάγκη *πλεῖστον ἐπιστροφῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν διὰ τῶν συγγενῶν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς εἰς κακίαν ὑποφορᾶς. διὸ πάσχουσί τε καὶ αἱροῦνται, ἐν αὐτοῖς τοῖς πάθεσι· καὶ πάλιν *αἱροῦνται καὶ πάσχουσι πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν αἱρεθέντων. διὰ τοῦτο οὖν πολὺ τὸ ὡς ἔτυχεν ἐν τοῖς ἀλόγοις, καὶ τὸ θείας κρίσεως ἀμοιρον.

*al. ἐκεῖθεν. *al. τύχης. *al. ἐγγίζεσθαι. *al. ὑπὸ τοῖς. *al. γένεσιν. *al. ἐμπιπτούσαις. *al. προβιωτῆς. *al. πλείστης. *al. ἀναιροῦνται.

Quare etiam mortem definitam ſeruabit Fatum tranſitionis hinc illuc. Quare definitum eſt, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc deſtinata non ſint, & omnis vita infinita, nec melioris ſortis particeps. Vbi enim, aut in quibus, iudicij diuini, & diſtributionis ſecundùm merita erit cura, eorum quæ in corpore & externis temerè, ac fortuitò nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi conſilia & iudicia, & impetus à meliori neceſſitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non nos ipſos, ſed illam accuſauerimus. Neque enim æquum eſt fatali neceſſitati adſcribere, quæ animo vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis caſibus par eſt: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium exſiſtente cauſa. Neceſſariò itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis eſſe, & iuſtas retributiones liberis actionibus penes ætherios eſſe à Deo iudices ordinatos, & noſtri curam gerentes. Cùm enim tria ſint in nobis, omnia nimirum neceſſario fieri, aut nihil, aut viciſſim, vel vt oportet, æquè abſurdum eſt, & æqualiter omnem tollit prouidentiam. Merita enim præuiſa vna ſecum omnino inducunt prouidentiam, & deinde Fatum & iudicium prouidens, iuſtitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars eſt totius prouidentiæ Fatum ad humanas animas iudiciaria lege accommodatum. Humanorum verò animorum operatio, libera actio eſt, &, quod dicitur in noſtra eſſe poteſtate, id diuinis iudicibus rationi conſentanea occaſio eſt inæqualis diſtributionis. Fortuitum verò totum mortalibus, & brutis tribuitur generationibus. Non enim in ſingulis ordinatè, neque iuxta præuiſa merita procedit: ſiquidem ex igne extincto aër fit; ex aëre condenſato aqua, neque ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis verò aliud quid exſiſtit. Sed omnia ex omnibus temerè poſſunt produci propter communem materiam, & omnia in ſe ſuſcipientem, eumque ordinis, diuinæque neceſſitatis modum participat, vt ſingula ſuo quæque genere conſeruentur, & occurrere ad æternitatem ſucceſſione quadam, cauſis ſubſiſtentibus. In animalibus ſingulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum, neque ordinatum eſt, quaſi pro meritis merces, quod ex priore vita remuneratio nulla illis debeatur, nec pro iis, quæ nunc faciunt, pœna exſpectanda. Non enim iis aliquid acceſſit ex locis ætheriis, quod baſim conſtituat, vt diuino iudicio ad reditum ducerentur: quemadmodum in ſingulis hominibus animos rationis participes, & immortales inde aduenientes, neceſſe eſt maximæ curæ ac ſolicitudini cognatis eſſe, ne in malum, id quod proni ſunt, dilabantur: propterea patiuntur quidem, & ſimul patiendo acquieſcunt: & rurſum liberè volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrij conſequendum. Quapropter fortuitum, & carentia diuini iudicij brutis conuenit.

Vide initium Enchiridij Epicteti.

HIEROCLES

In noſtris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur, præuiſo Fato inſeruit: adeò vt Fortuna nobis, non ſecus atque brutis, dominari videatur, eáque nobis accidant in corporis atque externis bonis, quæ iudicium præſidis inſtar definiuit. Remiſſione enim, & intentione, variiſque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum ſtatum deducitur: citius quidem, ſi aduerſa quæ circa hæc accidunt, conſtanter ferat: longiore verò tempore, ſi impotenti atque amenti animo illa toleret. Tunc enim perfidiæ pœnas dat, & nihilominus quæ patitur ferat neceſſe eſt.

Animam liberos habere motus, & de Prouidentia.

CVm anima, inquit, quibuſcunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna ſit, quæ à poteſtate ſublimiore continenter regatur, pœnam, purgationem, atque ſupplicium pro meritis adipiſcitur. Atqui libera electio ab ea pendet, quæ verò liberis contingunt actionibus, Prouidentiæ iudicio affectus animi pro meritis compenſante, definita ſunt: & ſic eligere, atque vna ſortiri viuendi genus dicimur. Compenſatio autem meritis noſtris definita, diuinam oſtendit Prouidentiam. Itaque ab initio ad extremum vſque, liberos animi motus habemus, alij plus quidem, minus alij; nec ipſi ſimiliter ſemper in nobis illam libertatem ſeruamus, nec mercedem æquam omnes conſequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rurſum abducit, nexus videlicet & concurſus voluntatis humanæ, atque diuini iudicij, Fatum eſt. Quo fit vt libertate arbitrij noſtri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei iudicium, quæ nolimus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant contineantur, tum tempus, ac mortis genus, vna cum Fati decreto ordinata ſunt. Operæ pretium eſt, inquit, ſcire, animam neque tum cum ad mentem conuertitur, imbecillitate aliquando intelligendi priuari; neque in extrema malitia rurſus, intelligendi atque reſipiſcendi facultate. Sic enim anima humana natura ſua condita eſt, vt partim ad diuinam felicitatem, partim ad humanos caſus accommodata ſit, ac per vices vtramque facultatem promat; ſiquidem iuxta Dei Prouidentiam ad vtrumque apta eſt. Sua enim natura ſic regitur. Quod autem diutius in ſummis quam in infimis degat, id arbitrij ſui libertate conſequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorum, aliæ intra tria millia curſum conficere dicuntur, virtute errorem recidente, & vehementi bonorum ſtudio terreni obſidij diuturnitatem tollente.

E LIBRO SECVNDO.

Quænam dicantur per ſe agere.

ILla, inquit, per ſe agere dicuntur, quæ cum ſine mutatione in ſua eſſentia atq; operatione maneant, & ſine vlla ſui mutatione ad eorũ quæ generantur ſuſtentationem moueantur,

ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι τυχαῖον, εἰς τὴν τῆς προνοητικῆς εἱμαρμένης ὑπηρεσίαν τελεῖ. ὥστε δοκεῖν μὲν ἀπὸ ταὐτομάτου πάσχειν ἡμᾶς, καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις. τοῦτο δὲ πάσχειν, περί τε σῶμα, καὶ τὰ ἐκτὸς, ὃ ἡ ἔφορος κρίσις ὥρισε. τῇ γὰρ τῶν περί τε ἡμᾶς ἐπιτάσει τε καὶ ἀνέσει, καὶ ταῖς παντοίαις τούτων μεταβολαῖς, τὸ αὐτεξούσιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγεῖται πρὸς *εὐταξίαν. θᾶττον μὲν, ἐὰν εὐγνωμόνως ὑποδέχηται τὰ περὶ ταῦτα συμβαίνοντα πάθη· ἐν πολλαῖς δὲ καὶ μακραῖς χρόνου περιόδοις, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ διατεθῇ. τότε γὰρ δίκας μὲν ὑπέχει τῆς ἀγνωμοσύνης, οὐδὲν δὲ ἧττον δι' ὧν πάσχει, φέρεται πρὸς τὸ δέον. * al. ἀταξίαν

Ὅτι αὐτεξουσίους ἔχει ἡ ψυχὴ τὰς κινήσεις· καὶ περὶ τῆς προνοίας.

ΟΤι ἡ ψυχὴ, φησὶν, οὐκ ἀνεύθυνον ἔχουσα τὴν ὁποιασοῦν αἱρέσεως τὴν ὁρμὴν, καὶ ὑπὸ τοῦ προσεχοῦς κρείττονος γένους ἐπιστασίας ἀξιοῦται, δίκης καὶ καθάρσεως καὶ τιμωρίας τυγχάνουσα ἀεὶ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν ἑαυτῆς διαθέσεων. καὶ τὸ μὲν ἑλέσθαι, ἐπ' αὐτῇ κεῖται· τὰ δὲ ἐπισυμβαίνοντα ταῖς αἱρέσεσι, τῇ τῆς προνοίας κρίσει ὥρισται, πρὸς ἀξίαν ἀμειβομένη τὰς ψυχικὰς διαθέσεις· καὶ οὕτω αἱρεῖσθαί τε ἅμα καὶ κληροῦσθαι τὸν αὐτὸν βίον λεγόμεθα. ἡ γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰργασμένοις ἡμῖν τεταγμένη ἀμοιβὴ, καὶ τὴν θείαν ἐπιστασίαν ἐμφαίνει. ὥστε ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος αὐτεξουσίους [μὲν] ἔχειν ἡμᾶς τὰς κινήσεις, εἰ καὶ ἄλλοι ἄλλων μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ αὐτοὶ δὲ οὐχ ὁμοίως ἀεὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν διασώζομεν, οὐκ ἀδιαπτώτους δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀντιδόσεις. καὶ τοῦτο [εἶναι] τὴν ἄγουσαν ἡμᾶς πρὸς τὰ τῇδε, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν ἀπάγουσαν εἱμαρμένην, πλέγμα οὖσαν καὶ συνδρομὴν ἀνθρωπίνης προαιρέσεως καὶ θείας κρίσεως· ὥστε ἑλομένους ἡμᾶς ἃ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀδούλωτον, πάσχειν πολλάκις ἃ μὴ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς *προαιρέσεως ἀδιάπτωτον. ἐν ὅλῳ δὴ τῷ ἀφοριζομένῳ τά τε ἄλλα κεῖται, ὅσα συνεκτικὰ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς· καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τρόπος τοῦ θανάτου τῷ τῆς εἱμαρμένης ψηφίσματι συνδιατέτακται. εἱμαρμένην. * al. κρίσεως

Ὅτι, φησὶν, ἐπιστῆσαι ἄξιον, ὡς ἡ ψυχὴ οὔτε ἐν τῇ πρὸς νοῦν στροφῇ τὴν τοῦ ποτὲ ἀνοηταίνειν ἀσθένειαν ἀφῄρηται, οὔτε ἐν τῇ ἐσχάτῃ κακίᾳ τὴν τοῦ αὖθις νοεῖν δύναμιν καὶ ὀρθῶς μετανοεῖν. φύσει γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοιαύτη δημιουργηθεῖσα, καὶ πρὸς τὴν θείαν εὐζωΐαν, καὶ πρὸς τὴν θνητὴν γένεσιν ἐπιτηδείως ἔχει, ἀνὰ μέρος ἑκατέραν προβάλλουσα δύναμιν. ἐπεὶ καὶ κατὰ πρόνοιαν θεοῦ πρὸς ἄμφω γεγένηται. οὕτω γὰρ τὸ μὲν δύνασθαι αὐτὴν πολιτεύεσθαι, κατ' οὐσίαν κέκτηται· τὸ δὲ πλείονα χρόνον ἄνω διάγειν ἢ κάτω, πρὸς τὴν αὐτοκίνητον αὐτῆς συμβαίνει διάθεσιν. διὸ αἱ μὲν, μυριετεῖς, αἱ δὲ τρισχιλιετεῖς περιόδους λέγονται ποιεῖσθαι, τῆς ἀρετῆς ἐπιτεμνομένης τὴν πλάνην, καὶ τοῦ συντόνου τῶν ἀγαθῶν ἔρωτος ὑφαιρουμένου τῆς περιγείου λειτουργίας τὸ πολυχρόνιον.

ἐκ τοῦ β' λόγου· τίνα κατ' οὐσίαν λέγεται ποιεῖν;

ΟΤι, φησὶ, κατ' οὐσίαν ἐκεῖνα λέγεται ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀτρέπτως ἐν τῇ * αὐτῶν οὐσίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μηδὲν ἑαυτῶν ἀπομειοῦντα, μηδὲ κινοῦντα πρὸς τὴν τῶν γινομένων ὑπόστασιν, * al. αὐτῇ

κατ' αὐτὸ μόνον τὸ εἶναι ὅ ἐστι παράγει τὰ τῶν διατε- ρογενέσιν. οἷς ἕπεται μήτε ὕλῃ προσχρῆσθαι, μήτε ἀπὸ χρόνου ποιεῖν, μήτε εἰς χρόνον παύεσθαι, μήτε ἔξω τῆς τοῦ ποιοῦντος ἐνεργείας κεῖσθαι τὸ γινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τῇ κατὰ συμβεβηκὸς ἐνεργείᾳ παρέπεται, ἐπὶ τοῦ οἰκοδόμου καὶ τῶν ὁμοίων.

Ὅτι, φησίν, ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ λέγων· τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῇδε ποιητὴς, οὔτε ποτὲ ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. τόπον νῦν οὐ τὸν κυρίως φησίν, ὃς γὰρ σωμάτων ἐστὶ περιεκτικός· τόπον δὲ νῦν αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοιάνδε, καὶ γένος τοιόνδε, λέγει· οἷον ὑπερκόσμιον καὶ νοητόν, ὥσπερ εἰώθαμεν περὶ γραμμάτων τινῶν διηγέμενοι λέγειν.

Ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον τοῦ λόγου γινόμενοι, ἐροῦμεν· τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο καὶ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων, τόπον καλοῦντες.

Plato lib. 4. de Legib. Ὅτι ἐν τοῖς νόμοις Πλάτων (φησὶ) τὸ διαφέρον τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ προνοίας ἐνδείκνυται, λέγων· ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἐξ ὧν * δῆλόν ἐστι τοῖς μὲν ἀπαθέσι καὶ ἀεὶ τελείοις καὶ διὰ τοῦτο ἀναμαρτήτοις τὴν καθαρὰν καὶ μονοειδῆ τοῦ θεοῦ ἐπιστήσας πρόνοιαν· τοῖς δὲ καὶ εἰς ἄνοιαν ποτὲ ὑποφερομένοις λογικοῖς, καὶ διὰ τοῦτο κακίας ἀναπιμπλαμένοις, τὴν συμμιγῆ καιροῖς καὶ τύχαις πρόνοιαν ἀποδιδούς. ἔστι γὰρ ἡ μὲν τῶν ἀγαθῶν προηγουμένη δόσις, καὶ ἡ τῶν κατὰ φύσιν * προσιόντων τήρησις, ἴδιον ἔργον τῆς καθαρᾶς προνοίας· ἡ δὲ τῶν παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ τῶν ἁμαρτημάτων εὐθύναι, τῆς ἐνύλου καὶ τύχῃ καὶ καιρῷ προσχρωμένης. οὐ γὰρ κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον ἡ θεία κρίσις τοῖς δὲ μὲν ἡμῶν * ἐμφέρει τὰ δεινά, τοῖς δὲ τὰς εὐπαθείας ἀποδίδωσιν· ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως τῆς τῶν προβεβιωμένων ἀξίας. ἐπεὶ καὶ ἔοικεν ἡ κρίσις τῶν ἐφεστώτων ἡμῖν δικαστῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἣ παραλαβοῦσα τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ δέον αὐτοῖς συντάττει κατὰ καιρόν, ὃν ἂν αὐτοῖς τοῖς θεραπευομένοις εἴη λυσιτελές. καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν ἀξία τῶν κρινομένων ἄλλοτε ἄλλη τυγχάνουσα, καὶ ταῖς αὐτεξουσίαις κινήσεσιν ἐναλλαττομένη, τύχην τῇ περὶ ἡμᾶς προνοίᾳ συμμίγνυσιν· ἡ δὲ προσήκουσα ἑκάστοις τάξις, ἥ τε τῆς τιμωρίας καὶ τῆς καθάρσεως, καιρὸν συνεισάγει. τύχης δὲ καὶ καιροῦ τῇ θείᾳ προνοίᾳ συνταττομένων, τὸ ὅλον * πλέγμα γίνεται εἱμαρμένη· ἐκ μὲν τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως, τὴν τύχην προσλαβοῦσα, ἐκ δὲ τῆς θείας κρίσεως ἐκφέρουσα τὸν καιρόν. καὶ γὰρ τῆς τέχνης ἐστὶν, ἀφορίσαι τὰ μέτρα τῆς θεραπείας· τοῦ δὲ ἀνθρώπου, διατεθῆναι οὕτως, ὥστε τομῆς δεηθῆναι, ἢ καύσεως, ἢ ἄλλης τινὸς ἀλγεινῆς θεραπείας. πολλαχοῦ δὲ (φησι) καὶ ἄλλοθι ὁ Πλάτων τοιαῦτα φιλοσοφεῖ περί τε τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας, καὶ τῆς * ἀπευθυνούσης ἡμᾶς προνοητικῆς εἱμαρμένης.

HIEROCLES

eo ſolum, quo ſunt, id quod ſunt, res à ſe diuerſas producunt. Ex quibus efficitur, illa neque materia vti, neq; ab aliquo tempore incipere, neque in aliquod tempus deſinere, neque extra agentis operationem, id quod fit, conſiſtere. Hæc enim omnia ſecundum accidens operantem comitantur, verbi gratia, in ædificante, & id genus aliis.

Plato in Phædro. Plato in Phædro ait, locum cœleſtem, Poëtarum vllum neque laudaſſe hactenus pro dignitate, neque laudaturum: de proprio autem loco non loquitur, qui corporum eſt capax. Sed per locum talem eſſentiam, aut tale genus intelligi, qualis cœleſtis eſt, quæque intellectu percipitur, vti ſolemus de ſcriptis quorumdam loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi dicimus, caput & formam rerum locum appellantes.

Idem Plato de Legibus, diſcrimen diuinæ erga nos prouidentiæ oſtendens, ait Deum omnia, vnaque Fortunam, & Occaſionem humana cuncta gubernare. Hinc conſtat aſſignaſſe illum Dei Prouidentiam puram, & ſui ſimilem rebus affectione carentibus, ſempérque perfectis, ideoque non aberrantibus, iis vero, quæ aliquando in amentiam incidunt, ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occaſioni, atque Fortunæ mixtam Prouidentiam attribuiſſe. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentium conſeruatio, puræ proprium eſt opus Prouidentiæ. Eorum, quæ præter naturam compoſita ſunt, correctio, erratorumque pœnæ, materiatæ eſt opus Prouidentiæ, vtentis Fortuna, & Occaſione. Non enim, vt ex prædictis colligitur, diuinum iudicium hominum quoſdam calamitate afficit, alios vero proſperos reddit, ſed ex cuiuſque antecedente merito. Cum autem medicinæ ſimile ſit iudicium iudicum nobis præſidentium quæ ars ægrotantium curam ſuſcipiens, omnia illis, vt par eſt, opportunè præſcribit, prout infirmis expedit: propterea meritum eorum, qui iudicantur, cum alias aliud ſit, atque arbitrij libertate mutetur, Fortunam diuinæ erga nos Prouidentiæ commiſcet. Ordo autem ſingulis conueniens, atque expiationis, Occaſionem ſecum inducit: Fortuna autem, & Occaſio diuinæ Prouidentiæ coniuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex diuino autem iudicio Occaſionem. Etenim artis eſt curandi modum definire, hominis vero ſic affici, vt ſectione indigeat, vel vſtione, vel alia quadam moleſta curatione. Paſſim verò & aliquid hoc modo Plato de humana natura, & Fato, prouidentia quadam noſtra regente, philoſophatur.

Τίς ἡ φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ διαφορά.

Ὅτι ἀποδιδούς, φησίν, ὁ Πλάτων φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ διαφορὰν, καὶ πῶς ἰσοτίμως ἂν ἀγαθοὶ λέγονται· φιλοσοφῆσαι μὲν ἄλλως λέγει τὸν θεωρίαν ἄνευ πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' οὐδὲν θέμενον, καὶ ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα,

Differentia Philoſophi, & amatoris.

Plato diſcrimen ponens, inquit, inter Philoſophum, & amantem, & quomodo honore inter ſe pares dicatur, philoſophari quidem eũ dicit, qui ſoli deditus contẽplationi, ab aliis omnibus abſtinet, puriſq; virtutibus ſe dedicat,

HIEROCLES

vt tandem perfectus euadat, quemadmodum in Theæteto ait. Atque hic abſolutè Platoni Philoſophus eſt. Amatorius vero ei vocatur, qui vt cum philoſophia liberos amet, propter ipſam honeſtatem ac diuinitatem exercitatus, & ſpiritalium bonorum vſum adeptus, ciuilem vitæ rationem, educationéſque liberorum ſectatur: quod in libris de Repub. tradit: Philoſophos potiſſimum ciuitatum eſſe principes, vt eas aliquando malis eripiant, neque florentes vnquam fore Reſp. niſi diuino vtentes exemplari, eas definiant. Quę autem definitionis aut deſcriptionis huius ratio eſt, nimirũ ſumptam ciuitatem, moreſque hominum veluti tabulas puras imprimis reddant: deinde Reip. formam pingant. Denique eo confecto, frequenter, & vndique ad id quod natura iuſtum eſt, & honeſtum, & his ſimilia reſpectum habeant, rurſumque ad eam, quæ hominibus inſita eſt, vt Homerus ait, Dei ſimilitudinem, ac formam, & aliud quidem expungant, aliud vero inculpant, quod moribus Deo maximè caros mortales reddat. Talis eſt Rerumpub. pictor amans cum Philoſophia, hoc eſt, qui vna cum ſpeculatione in Repub. verſatur, cui pro liberis Senſus ſint, quodq; in iis honeſtum elucet, & his longe antiquior ac maior, veluti Senſuum Pædagogus, Mens ſit. Propterea eum, qui ſola mente vtendo, in rerum humanarum deſpicientia moderate verſatur, perfectè philoſophari, hoc eſt, ſine labore, à materia ſeiunctum, ac ſine præſtigiis affirmat. Senſus enim Menti coniunctus, faſcinare Rationem, atque flectere ſtudet, vt quod materiæ coniunctum eſt, bonum ſibi proprium exiſtimet. Qui vero Senſus mente gubernat, eum demum liberorum cum Philoſophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro cuſtodia ſit, ac munimento, ne Senſibus operando fallatur, cuius quidem mentis imagines pingere publicè priuatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad eius fieri poteſt, Dei amantes, hoc eſt, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perſpectum habuit, diuino vſus exemplari, id aliis quoque inſculpere conatur, nihilo quidem hic altero Philoſopho mente inferior, cum humanitate ſuperior appareat, quemadmodum ille huic priuatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter ſe diſcrimine differunt, Philoſophus quidem perfectè, hoc eſt, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc eſt, cognatorum, atq; affinium negotia gerendo, in eos beneficus, nihilominus quia æqualiter Philoſophiam adepti ſunt, pari quoque perfectionis gradu cenſentur, pari tempore veluti alis ſublati, & eadem euectione digni habiti.

E LIBRO TERTIO

CAPITE X.

Leges, rationes, virtutes, & ſi qua ſimilia, Prouidentiam inducere.

NON fruſtra, inquit Hierocles, Leges conduntur hominibus, neque Ratio iis temerè data, neque voluntas fruſtra eſt. nec vota facere ſuperuacaneum, ſi res humanæ Prouidentia regantur. Iuſtitia & Lege mercedem liberis actionibus tribuente.

τῇ πρὸς μόνην τὴν ἱερατικὴν τελείωσιν * ἀγωγῇ, ὡς ἐν Θεαιτήτῳ διέξεισιν. ἀλλ' ὁ μὲν * ἀδόλως φιλόσοφος κατὰ Πλάτωνα τοιοῦτος. ὁ δὲ ἐρωτικὸς λέγεται παρ' αὐτῷ, * ὃς καὶ παιδεραστήσαι μετὰ φιλοσοφίας, ὁ ταῖς * πραγματικαῖς ἀρεταῖς διὰ τὸ θεῖον καὶ [τὸ] αὐτοκαλὸν ἐνασκηθεὶς, καὶ τὴν νοητῶν ἀγαθῶν τὴν μετάδοσιν ἐπιτηδεύσας, πολιτικὸν τῷ ὄντι καὶ παιδευτικὸν τρόπον τοῦ βίου μεταχειριζόμενος. καὶ τοῦτο ἐν πολιτείᾳ παραδίδωσι, τοὺς φιλοσόφους λέγων ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τῶν κακῶν. καὶ ὡς οὐκ ἄν ποτε * εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν διαγράψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι. τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς διαγραφῆς; ὅτι λαβόντες, ὥσπερ πίνακα, πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν, καὶ μετὰ τοῦτο ὑπογράψαιντο ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας. ἔπειτα, οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι αὐτὴν, πυκνὰ * ἂν ἑκατέρωσε ἀποβλέποιεν, πρός τε τὸ φύσει δίκαιον, καὶ καλὸν, καὶ σῶφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα καὶ * πρὸς ἐκεῖνο αὖ, ὃ τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖ, * καὶ, ὡς Ὅμηρος ἔφη, τὸ θεοειδές * τι καὶ θεοείκελον. καὶ τὸ μὲν ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν ἕως * ὅ, τι μάλιστα τὰ ἀνθρώπινα ἤθη θεοφιλῆ ποιήσειαν. τοιοῦτός ἐστι πολιτειῶν ζωγράφος ὁ παιδεραστῶν μετὰ φιλοσοφίας, τουτέστιν, ὁ μετὰ θεωρητικοῦ νοῦ πολιτευόμενος. παῖδα γὰρ εἶναι τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ ἐν αἰσθήσει καλὸν, * ὡς πρεσβύτην καὶ παιδαγωγὸν τῆς αἰσθήσεως, τὸν νοῦν. διὸ τὸν τῷ μόνῳ χρώμενον ἐν ὑπεροψίᾳ τῶν τῇδε σώφρονι ἀδόλως φιλοσοφεῖν ἀποφαίνεται, τουτέστιν, ἀπεριεργάστως καὶ ἀΰλως καὶ ἀγοητεύτως. γοητεύειν γάρ πως ἡ αἴσθησις ἐθέλει συνοῦσα, καὶ ἀναπείθειν τὸν λογισμὸν, τῶν ἐνύλων τι ἀγαθὸν ὑπολαμβάνειν οἰκεῖον. τὸν δὲ τὴν αἴσθησιν κατὰ νοῦν διατάττοντα, παιδεραστεῖν λέγει μετὰ φιλοσοφίας, φυλακτήριον ἔχοντα μέγιστον τοῦ ἀνεξαπατήτως κατὰ τὴν αἴσθησιν ἐνεργεῖν, τὸν θεωρητικὸν νοῦν. οὗ εἰκόνας ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γράφειν ἐρᾷ, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπανορθούμενος ἤθη, ἕως εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῆ ποιήσειεν. ἃ * δὲ ἐκεῖ ὁρᾷ, ἐγγράφειν ἐν ἄλλοις πειρᾶται ὁ τῷ θείῳ χρώμενος παραδείγματι ζωγράφος· οὐδὲν μὲν τοῦ προτέρου κατὰ νοῦν ἀπολειπόμενος, * φιλανθρωπίᾳ δὲ αὐτοῦ δοκῶν διαφέρειν, ὥσπερ αὖ ἐκεῖνος τούτου τῇ ἰδιοπραγίᾳ κρατεῖ. τοιαύτας δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες διαφορὰς, ὁ μὲν, τὸ ἀδόλως τουτέστιν, ἐνδεῶς καὶ ἀνεπιστρόφως τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ὁ δὲ, τὸ ἐρωτικῶς, ὃ ταὐτόν ἐστι τῷ φιλανθρώπως καὶ κοσμητικῶς τῶν συγγενῶν· ὅμως διὰ τὸ μίαν αὐτοὺς [εἰς] τὴν αὐτὴν φιλοσοφίαν κεκτῆσθαι, τῆς ἀποκαταστάσεως ἰσοτίμως τυγχάνειν λέγονται, ἰσοχρονίως πτερούμενοι, καὶ τῆς αὐτῆς ἀναγωγῆς ἀξιούμενοι.

Marginal notes: * ἀναγωγῇ. * ἄδολος. * al. ὡς. * πραγματικῇ. * εὐδαιμονήσειε. * al. ἀντιτέρωσε. * al. ὡς. * al. ὡς ἡ. * al. τι. * al. ὅτῳ. * al. φιλ. * al. γάρ. * al. φιλανθρωπίᾳ.

ἐκ τοῦ γ' λόγου, κεφαλ. ί.

Ὅτι νόμοι, καὶ λογισμοὶ, καὶ ἀρεταὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τὴν πρόνοιαν συνεισάγουσιν.

ΟΥ μάτην οὖν, φησι, νόμοι κείσονται τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ λογισμὸς εἰκῆ δέδοται, οὐδὲ τὸ βούλεσθαι παρέλκει, οὐδὲ τὸ εὔχεσθαι περιττὸν· εἰ πρόνοια τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἡγοῖτο, νόμῳ καὶ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς τῶν προαιρέσεων τάττουσα.

οὐδὲ

οὐδὲ μὴν, εἰ ταῦτα ἀναγκαῖα καὶ καλὰ καὶ σωτήρια, ἡ τῆς προνοητικῆς εἱμαρμένης τάξις ἀναιρεῖται, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν παραδίδουσα πάθεσι. δι' ἀλλήλων δὲ ταῦτα βεβαιοῦται μᾶλλον, ἢ διὰ θατέρου θάτερον ἀναιρεῖται. προνοίας γὰρ οὔσης ἀνάγκη καὶ νόμους, καὶ λογισμοὺς, καὶ εὐχὰς *πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελεῖν. μὴ οὔσης δὲ (οὐ) μόνον ἀνόνητα παντελῶς ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποστῆναι δυνάμενα. διὸ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν, τὴν πρόνοιαν συνεισάγει· καὶ ἡ πρόνοια, τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἡ γὰρ ἡμετέρα προαίρεσις, τὴν δικαίαν εἱμαρμένην κρατύνει, καὶ αὕτη τὴν αὐτεξούσιον ἡμῶν κίνησιν βεβαιοῦται. ἣν εἰ μὲν καθαρὰν καὶ λελογισμένην προσάγοιμεν τῷ θεῷ, νόμοις ἐμμένοντες, καὶ εὐχαῖς χρώμενοι, καὶ *εὐβουλίαν τηροῦντες, καὶ διὰ πάντων ἐπιμέλειαν ἑαυτῶν ποιούμενοι· τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τευξόμεθα. εἰ δὲ τἀναντία· πάντως που τῶν ἐπὶ τούτοις τεταγμένων δικῶν τὰς ἰατρικὰς οἰσόμεθα ἀλγηδόνας, πείρᾳ τὸ δέον μεταμανθάνοντες. πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ εὖ καὶ καλῶς ἡμᾶς διατεθῆναι, τῆς χείρονος καθαρεύσαντας προαιρέσεως, πλείστην φέρει συντέλειαν εὐχὴ καὶ νόμος καὶ συμβουλὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τάξιν ἄγοντα καὶ συμφωνίαν θεοπειθῆ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν.

*al. πλεῖστα. *al. ἐπιμέλειαν.

Neque vero ſi hæc neceſſaria, honeſta & vtilia ſunt, idcirco Fati prouidentis vis tollitur, quod Fatum externis malis id quod in noſtra eſt poteſtate, corrigit: ſed hæc per ſe magis inuicem confirmant, quam mutuo ſe deſtruunt. Prouidentia enim exiſtente, etiam Leges neceſſe eſt, Rationes, & Vota plurimum nobis prodeſſe; illa vero ſublata, non ſolum nihil profuerint, ſed nec tueri quidem Remp. imperiumque poterunt. Propterea quod in noſtra eſt poteſtate, Prouidentiam inducit, & viciſſim Prouidentia, id quod in noſtra poteſtate eſt. Noſtra enim voluntas iuſtum Fatum corroborat, & rurſus Fatum liberum arbitrium confirmat. quod ſi purum ac meditatum Deo adiunxerimus, Legibus ſtantes, Votiſque vſi, & Prudentiam ſectantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus, his præfixos, ſed qui medicinam adferant, experimento officium edocti. vt autem benè aut malè afficiamur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Conſilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deóque conſentientes efficiunt.

Ποταπὸν ἐστὶ τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον;

ΟΤι οὐ τοιοῦτόν ἐστι, φησι, τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον, ὡς ταῖς ἑαυτοῦ προαιρετικαῖς κινήσεσι πάντα μετατιθέναι δύνασθαι, τὰ ὄντα, καὶ τὰ γινόμενα. οὕτω γὰρ ἂν οὐ μόνον καθ' ἕνα ἕκαστον ἄνθρωπον κόσμος ἄλλος ἐγίνετο, καὶ ἄλλη βίου κατασκευὴ, μὴ τὰ αὐτὰ βουλομένων ἁπάντων ἡμῶν· ἀλλὰ καὶ ταῖς ἑκάστου διαθέσεσιν, εἴπερ δραστήριοι ἦσαν καὶ οὐσιοποιοὶ, συμμετέβαλε τὰ πάντα, ταῖς ὀξυρρόποις μεταβολαῖς τῶν ἀνθρωπίνων προαιρέσεων συναλλοιούμενα. διὸ εὐλόγως ἡ δύναμις τοῦ *ἀνθρώπου αὐτεξουσίου, εὐκινήτου ὄντος καὶ ἐφημέρου, ἀδρανής ἐστι παντελῶς πρὸς ὑπόστασίν τινος, ἢ μετάθεσιν, μὴ συνεργουμένη ἔξωθεν. ἀλλὰ δὴ τὰ ὄντα, φησὶ, μὴ μετατιθέτω ἡ ἀνθρωπίνη προαίρεσις· ἐπειδὴ θεῖος νόμος αὐτὰ φρουρεῖ, μηδὲ τῶν γινομένων ὅσα εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας συντελεῖ.

*ἀνθρωπίνου.

Arbitrij noſtri libertas qualis ſit.

Non tale eſt, inquit, liberum noſtrum arbitrium, vt ſuis liberis actionibus omnia quæ ſunt, quæque fiunt, transferre poſſit. Sic enim ſingulis hominibus nouus mundus condeteur, aliúſque vitæ apparatus eſſet, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, ſed pro ſingulis cuiuſque affectibus (ſiquidem eſſentiam conſtituere poſſent) omnia traducerentur, mutata ſubitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur poteſtas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino eſt ad aliquid vel conficiendum, vel transferendum, niſi aliunde iuuetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex diuina illa conſeruet, neque eorum quæ fiunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Διὰ τί μὴ τὰ ἀνθρώπινα διατίθεται ὡς βούλεται;

ΟΤι οὐδενός ἐστιν ἐξουσία, πλὴν ἑαυτῆς, καὶ τοῦ ἑαυτὴν ἀμείνονα ἢ χείρονα ταῖς διαθέσεσιν ἀπεργάζεσθαι· κριτικὴ μόνον οὖσα τῶν ὄντων, καὶ ἀποδεκτικὴ τῶν γινομένων· καὶ οὕτως ἀρετὴν ἢ κακίαν κτωμένη πρὸς τὸ εὖ ἢ κακῶς ἐν ταῖς οἰκείαις ἐνεργείαις διατεθῆναι. τὸ γὰρ αὐτεξούσιον, τοῦτο μόνον ἐφ' ἡμῖν εἶναι δηλοῖ, τὴν μετάθεσιν ἡμῶν αὐτῶν πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν τοῦ προκειμένου σώματος καὶ τῶν ἐκτὸς οὐ συναριθμουμένων τῷ αὐτεξουσίῳ. εἰ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν παρελθὸν τὴν οὐσίαν, ἐν ᾗ ἵδρυται, καὶ ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ γινόμενον, ἄλλα ἐπ' αὐτῷ εἶναι βουληθῇ, οἷον τὸ σῶμα, ἢ τὴν κτῆσιν, μυρίων ἐναντιωμάτων πειράσεται, μὴ κατὰ τρόπον προβαινόντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων, καὶ μυρίων δεήσεται (τῶν) συνεργούντων, εἰ μέλλοι τι τούτων κατὰ νοῦν αὐτῷ γενήσεσθαι. τὸ δὲ τὰ ἐναντιούμενα μὴ συμβῆναι, καὶ τὰ συνεργοῦντα, οὐκ ἦν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἄλλης τινὸς καὶ μακρᾶς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἑπομένης ταύτῃ τάξεως,

Cur res humanæ non fluant ex voto.

Libera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in ſe, vtque ſe ipſam meliorem peiorémve affectionibus reddat, res ſolum iudicans externas, factáq; recipiens. Quo fit, vt pro virtutibus aut vitiis acquiſitis, bene aut malè in ſuis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc ſolum penes nos eſſe demonſtrat, nimirum vt nos applicemus, prout viſum fuerit, vicino corpori, externiſque rebus, quæ libera minimè ſunt. Si enim arbitrium, (quo de hactenus) eſſentiam, in qua ſitum habet, tranſcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes ſe eſſe vellet, verbi gratia, corpus, aut poſſeſſionem: ſexcenta aduerſantia haberet, rebus ei ex animi ſententia non ſuccedentibus, infinitiſque auxiliantibus indigeret, vt aliquid ex voto flueret. Non eſt autem in noſtra manu poſitum, ne nobis aduerſa accidant, aut vt auxiliantia nanciſcamur, ſed alicuius alterius in poteſtate eſt? longeque antea propoſiti, & qui hoc cōſequitur, ordinis:

HIEROCLES quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum diuinum quoddam eſt iudicium in iis, quæ in noſtra poteſtate non ſunt, ad iuſtam eorum, quæ in noſtra ſint poteſtate, mercedem. Non enim arbitrij tollitur libertas, ſi penes Deum ſit, externa prout vult diſtribuere, ac ſingulis pro meritis præmia dare. Maximè enim ad virtutem, aut vitium libertate noſtra prouidens Fatum indiget, alioqui iuſta non eſſet inæqualis illa rerum diſtributio, niſi occaſionem ei arbitrium noſtrum præberet.

Plato in extremo Timæo de corporis diſſerens affectionibus, earumque curationibus, vetat iis vti temere purgationibus, quas medica ars adhibet, quod naturalem morborum maturitatem exſpectare, ne ſectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et ſic ſerie quadam procedens ſingulis morbis tempus aliquod à natura præſcriptum, ab ſimili animalium compoſitione oſtendit, quorum congreſſus ordinatè fit, vitæ continens tempus, atque in ſuo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutiſſime, bos autem tot, & ſic de cæteris, vt bos decem vixerit annos niſi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim ſingulis præfinitum tempus eſt, ad quem terminum, nec vltra perueniri poteſt. Non omnes autem ad terminum vſque pertingere poſſunt, impediente extrinſecus caſu aliquo violento, quem Dei erga nos Prouidentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, iuxta cuiuſque merita attributa, eodem modo eſt metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa, eodem quo nos modo naſcuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum iudicio generantur, vitamque accipiunt, qua hæc continentur, natio, ciuitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus deſtinatum, horumque omnium cuſtos, ac miniſter Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, quâ prædita ſunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena ſunt. Non igitur æquum eſt eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque præditorum: ſiquidem illa Prouidentiæ tantum adipiſcuntur, quantum ad ſpeciem conſeruandam ſatis eſt, quæ æterna eſt, & immortalis. Niſi enim prouidentiam ſingulatim experiamur, vt nihil non ab ea regatur, non debita erga nos ſollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, iuxta ortus productionem Prouidentiam eius ſingulatim ſortiri. Neque enim vnicam cōdidit animam Deus, à qua ſingulæ partem mutuarentur, aut in quam viciſſim reſoluerētur, ſed ſingulas animas terminis ſuis circumſcripſit. Quamobrem etiam ſingularum eſt Prouidentia, & iudicium, & pœna, & expiatio, & ad orcum miſſio, vitæque terminis conueniens, mors quoque non fortuita,

ἣν ἡ εἱμαρμένη ἐπιτελεῖν λέγεται· κρίσις θεία οὖσα ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς τὴν ἀξίαν ἀμοιβὴν τῶν ἐφ' ἡμῖν. οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τὸ αὐτεξούσιον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἰ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς ἐπὶ τῷ θεῷ εἴη διανέμειν, καὶ ἀποδιδόναι ἑκάστῳ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν διαθέσεων. μάλιστα γὰρ πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν αὐτοκινησίας ἡμῶν ἡ προνοητικὴ εἱμαρμένη δεῖται· οὐ γὰρ ἄλλως ἔσται δικαία ἡ ἄνισος διανομὴ, μὴ ὑπόθεσιν λαβοῦσα τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον. *τίς ἡ εἱμαρμένη κατὰ τὸν Πλάτωνα.*

Ὅτι ἐν τῷ τέλει τοῦ Τιμαίου ὁ Πλάτων, φησὶ, περὶ σωματικῶν παθῶν διαλεγόμενος, καὶ τῆς τούτων θεραπείας ταῖς καθάρσεσι φαρμακευτικαῖς ἀπαγορεύει χρῆσθαι προχείρως, διὰ τὸ δεῖν περιμένειν τὴν κατὰ φύσιν τῶν νοσημάτων πέπανσιν, καὶ μὴ ταῖς βιαίοις ἐκτομαῖς πολλαπλάσια ταῦτα ἀπεργάζεσθαι· καὶ οὕτως ἔκ τινος ἀκολουθίας προϊὼν, ἑκάστῃ νόσῳ χρόνον τινὰ φύσει τεταγμένον ἀποφαίνεται, τῇ τῶν ζώων συστάσει ἀνάλογον. ὧν ἡ σύνοδος γίνεται τεταγμένως, (ὡς) φησὶν, ἔχουσα τοῦ βίου τοὺς χρόνους καὶ κατὰ γένος· οἷον, ἵππος μὲν, τοσάδε ἔτη ζήσεται τὸ μήκιστον, βοῦς δὲ τοσάδε. καὶ καθέκαστον, οἷον· ὅδε ὁ βοῦς συσταίη ἔτη δέκα, εἰ μὴ θηρίον, ἢ ἄλλη τις ἔξωθεν συμπεσοῦσα περίστασις αὐτὸν προανέλῃ. ἔστι γὰρ ἐκ φύσεως ἀφωρισμένος χρόνος τινὰ ἑκάστῳ, μέχρις οὗ δυνατόν ἐστιν ἐξαρκεῖν τὴν σύστασιν, καὶ οὗ εἰς τὸ πέραν οὐκ ἂν ἔτι βιώη. μὴ πάντως δὲ πάντας πρὸς τὸν δυνατὸν τῆς συστάσεως ἀφικνεῖσθαι χρόνον, διὰ τὰς ἔξωθεν βιαίους ἐπιφοράς· ἃς ἐφ' ἡμῶν μὲν τὴν πρόνοιαν διατάττειν ἔφαμεν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὡς ἔτυχεν ἐπισυμβαίνειν. μὴ γὰρ ἀνάγκην εἶναι, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ἢ τῶν φυτῶν, τὴν τάξιν τοῦ θανάτου φυλάττεσθαι πρὸς τὴν ἀξίαν ψυχῆς ἀποδιδομένην· ἐπεὶ μηδὲ ὁμοίως ἡμῖν ἐκεῖνα εἰς τὸν βίον παρέρχεται. ἡμεῖς μὲν γὰρ κρίσει δικαστῶν δαιμόνων πρὸς τὴν τῶν προβεβιωμένων (ἡμῖν) ἀξίαν λαγχάνομεν ἕκαστος βίον· ἐν ᾧ πάντα συνείληπται, ἔθνος, πόλις, πατὴρ, μήτηρ, καιρὸς ἀποκυήσεως, σῶμα τοιόνδε, * ἀναστροφαὶ, καὶ τύχαι παντοῖαι τῷ βίῳ προσήκουσαι, τρόπος τελευτῆς, καὶ καιρὸς ἀποτεταγμένος· καὶ τούτων ἁπάντων φύλαξ καὶ ἀποπληρωτὴς ὁ εἰληχὼς δαίμων ἕστηκεν, ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ ὡς λογικῇ προσήκοντα τῆς ἀλόγου φύσεως * παντελῶς ἐστὶν ἀλλότρια. οὐ δίκαιον οὖν ἐστι, τῆς αὐτῆς ἀξιοῦσθαι προνοίας λογικὰ καὶ ἄλογα. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τῷ κατ' εἶδος σώζεσθαι, τὴν ἀρκοῦσαν ἔχειν πρόνοιαν· τοῦτο γὰρ μόνον ἀθάνατον, καὶ ἀεὶ τὸ αὐτὸ διαμένον: ἡμεῖς δὲ, εἰ μὴ καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον προνοηθησόμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλόγιστον εἶναι τῇ προνοίᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς· τῆς προσηκούσης οὔπω τευξόμεθα κηδεμονίας. πρέπει δὲ τοὺς πρὸς ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑποστάντας ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, ἑπομένους τῇ ἀπ' ἐκείνου γενέσει, καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτοῦ μεταλαγχάνειν. οὐ γὰρ δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχὴν· ἕκαστος δὲ ἡμῶν ὡς ἔτυχεν ἀπὸ ταύτης ἀπομερίζεται, καὶ πάλιν εἰς ταύτην ἀνακιρνᾶται· ἀλλ' ἑκάστην ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἰδίοις ὅροις περιγεγραμμένην ὑπέστησε. διὸ καὶ ἑκάστης ἐστὶ πρόνοια, καὶ κρίσις, καὶ δίκη, καὶ κάθαρσις, καὶ εἰς ᾅδου ἔκπεμψις, καὶ βίου λῆξις προσήκουσα· καὶ τελευτὴ οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου συμβαίνουσα·

* ἀναστροφαὶ

* al. παντελῶς ἐστὶν

καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν εἰς ἅδου πορεία μετὰ ἡγεμόνος, τοῦ τὴν ζωὴν ἡμῶν εἰληχότος δαίμονος. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων καὶ φυτῶν, καὶ προαιρέσεις ἡμετέραι, καὶ ἀλληλοφαγίας ἀναγκαῖαι χρεῖαι, παντοῖαι καὶ τυχηραὶ περιπτώσεις, ἐκβιάζονται ἕκαστα * πρὸ τῆς κατὰ φύσιν * διαλύσεως ἀτάκτως καὶ ἀορίστως φθείρεσθαι· * ὥστε προβεβιωμένων αὐτοῖς δίκης * ὑφεστώσης, μήτε ἐφ᾽ οἷς νῦν ποιοῦσιν ἢ πάσχουσι κρίσεως προσδοκωμένης. ἐπὶ δὲ ἀνθρώπων, * θεσμοὶ προνοίας, καὶ δαιμόνων κρίσεις, καὶ βίων κλῆροι, καὶ παλαιῶν ἁμαρτημάτων ἀμοιβαὶ, τά τε ἄλλα, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τοὺς τρόπους τῆς τελευτῆς ἀφορίζουσιν· ὥστε καὶ τὰ ἀπὸ προαιρέσεως ἐνεργούμενα, καὶ τὰ ὡς ἔτυχε δοκοῦντα συμπίπτειν, πρὸς τὴν ἑκάστου ἡμῶν εἱμαρμένην συνείρεσθαι, καὶ τὴν τῆς * ἀξίας ἀποπληροῦν δίκην. ἀεὶ τῶν παρεληλυθότων τοῖς ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν τῆς συμβάσεως παρεχομένων, καὶ τοῦ ἐφ᾽ ἡμῖν τὰς τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν περιστάσεις ἐφελκομένου, περὶ τὰς ἀνθρωπίνας προαιρέσεις τοῖς εἱμαρμένοις ἀπευθύνεσθαι νόμοις, οὓς ὁ δημιουργὸς ἔταξε ταῖς ψυχαῖς. λείπει.

*τὰ, ἀφ᾽ ὧν. * διάλυσιν. * ὡς μηδὲ. * καὶ ἀφισμένης. * καὶ θεσμοὶ. * ἀξίαν.*

ΕΚΛΟΓΑΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΓΡΗΓΟ-ρίου τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ἀρχιερέως.

* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκλογαὶ τοῦ θεαρέστου βίου Γρηγορίου, ὡς ἱεροπρεπῶς ἀρχιερατεύσαντος τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας, τοὺς βιωφελεστάτους τέσσαρας διαλόγους ἐφιλοπονήσατο.

Οὗτος ὁ θεῖος Γρηγόριος, μητρὸς μὲν προῆλθεν ὄνομα Σιλβίας, οἴκου * τῶν περὶ τὴν ῥώμην λαμπρῶν· μονάζει δὲ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἀποστόλου, ἣ ἐπώνυμον κλῖτος καιρῶν· καὶ ὕστερον καθηγήσατο τῶν ἐν αὐτῇ, τἄλλα μὲν πράττων, ἃ πράττειν ἔδει θεοφιλεῖ, ἔργον δὲ διδοὺς τῇ χειρὶ καὶ τὸ γράφειν. ἀρεταῖς δὲ τὸν βίον ἰθύνων, ἐλεημοσύναις περιέλαμπε. μετὰ γὰρ πολλῶν ἄλλων, δι᾽ ὧν αὐτοῦ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους ἔλεος καὶ ἡ συμπάθεια ἐγνωρίζετο· καὶ τοῦτο αὖ μάλιστα * χαρακτηρίζοι τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ καὶ ἐλεημοσύνης τὸ θαυμάσιον. ἧκέ τις αὐτῷ ποτὲ, καὶ τοῦ τοῦ αἰτεῖν ἀνάγκην εἰς ναυάγιον ἀνῆπτεν: ὁ δὲ προθύμως δίδωσι χρυσοῦ νομίσματα ἕξ. ὁ δὲ αὐτὸς ἐκ δευτέρου κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπελθὼν, οὐκ ἐξαρκεῖν ἔλεγε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, τὸ δοθὲν, καὶ ᾔτει λαβεῖν. ὁ δὲ πάλιν καὶ γνώμῃ καὶ δώροις τοῖς ἴσοις αὐτὸν ἐδεξιοῦτο. καὶ τρίτον ἐφίσταται, τὰ ὅμοια τοῖς δευτέροις καὶ λέγων καὶ αἰτῶν. ὁ δὲ οὐδὲ τὸ τρίτον ἀλλοιότερος περὶ αἰτοῦντι κατέστη· ἀλλὰ κελεύει πάλιν διὰ τοῦ καὶ τὰ πρότερον διακονησαμένου ἴσην αὐτῷ καὶ ὁμοίαν τὴν ἐπίδοσιν παρασχεῖν. ἐπεὶ δὲ τῶν μὲν νομισμάτων οὐδὲν ὑπελέλειπτο, ἔμαθε δὲ ζητῶν ἐπιμελῶς, ὅθεν τὸν δεόμενον ἐπικουρήσειεν, ὡς ὁ ἐξ ἀργύρου πινακίσκος, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ εἰώθει ὀσπρείων τινὰ διάβροχα πέμπειν τῷ παιδὶ, οὔπω ἀπεδόθη· τοῦτον * ἐπιδοῦναι τῷ αἰτοῦντι προστάττει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τότε.

Χρόνῳ δ᾽ ὕστερον, κρίσει μὲν θείᾳ, ψήφῳ δὲ τῶν ἱερῶν ταγμάτων τὸν ἀρχιερατικὸν λαχὼν ἰθύνειν θρόνον, δώδεκά τινας τῶν πενήτων, ὡς ἔθος πράττειν τοῖς πατριάρχαις, συνεστιαθῆναι κελεύει, καὶ συγκαλέσασθαι τούτους τὸν οἰκεῖον σακελλάριον ἐπιτρέπει. ὡς δὲ τὸ πρόσταγμα τέλος ἔλαβε,

** ἀναγνώσθη. Excerpta è vita Gregorij, Pp. Romani. * ἀρχιερατεύσαντος. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου ὁ βίος, ἐξ οὗ ἐκλογαὶ ... * ἐπιδοθῆναι.*

& poſt mortem ad inferos cum Genio, qui nobis obtigit deſcenſus. In brutis vero, ac ſtirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia inuicem ſe deuorant neceſſitate adacta, denique ob varios ac fortuitos caſus, fit vt ſine ordine ac termino, ante tempus à natura præſcriptum, extinguantur, vt nulla iis conſtituta ſit pœna, neque ratio reddenda eorum, quæ in vita egerunt, aut perpeſſa ſunt. In hominibus Prouidentiæ leges, Deorúmque iudicia, vitæque conditiones, & male ante actæ vitæ pœnæ, cum alia omnia, tum tempus, mortiſque genus definiunt, vt quæ liberè ſunt acta, vel fortuito accidiſſe viſa ſint, cum cuiuſque Fato coniungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante actæ vitæ ſequentia reſpondent, & ea quæ in noſtra poteſtate ſunt, eorum quæ non ſunt in noſtra poteſtate, neceſſitatem attrahunt. Quo fit, vt humanæ voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præſcripſit, regantur.

EXCERPTA E VITA *Gregorij Pont. Rom.* CCLII.

Græcè hanc vitam ac Dialogos nunc excudi Lutetiæ cum Operibus; è Frõtone Ducæo cognoui.

LEGIMVS excerpta è vita Deo chariſſimi Gregorij, quomodo pie Romanam adminiſtrans Eccleſiam, quatuor illos dialogorum libros vitæ vtiliſſimos concinnarit.

Hic D. Gregorius natus eſt matre Siluia, patricius Rom. Vixit in ſolitudine S. Andreæ Apoſtoli, cui nomen cliuus Scauri: poſtea cæteris in illa ſanctitate præiuit, alia quidem faciens quæ pio neceſſaria ſunt, manum operi ſimul & ſcriptioni applicans. Virtutibus vitam inſtituens, eleemoſynis claruit. Inter alia enim multa, quibus illius miſeratio & clementia erga inopes apparebat, hoc etiam maximè mirum ad humanitatem eius, & eleemoſynas animum declarat.

Venit aliquando quidam petens, & naufragium eſſe cauſam dicebat, cur ſtipem poſceret. Ille promptè dat ſex aureos nummos. Ille ſecundò eodem die reuertens, non ſufficere reſpectu calamitatis magnitudinis id quod dediſſet dixit, & amplius popoſcit. Ille vero animo doníſque æqualibus illum affecit: & tertio contigit, ſimilia vt ſecundò & dixit & petiit. Hic autem tertio non auerſatus petentem eſt: ſed rurſum iuſſit per eundem, qui prius in ea re operam præſtitiſſet æqualem illi, & ſimilem portionem dari. Cum vero nihil pecuniæ relictum eſſet, & quærens diligenter qua re potiſſimum inopi ſubueniret, cognouit argenteam ſcutellam quã mater conſueuerat iuſculentum aliquod leguminum filio mittere nondum datam, hanc dari petenti iubet. Atque hæc quidem ita tum geſta.

Deinde, iudicio quidem diuino, ſuffragiis ſacrorũ Antiſtitum Pontificium ſortitus thronũ ad regendum, duodecim pauperes, vt ſolent patriarchæ facere, cõuiuio ſimul adhiberi voluit, mandauitque, vt qui eleemoſynis præeſſet, illos conuocaret. Cum mandatum perfeciſſet,

GREGOR. PONT.

& menſam conuiuæ impleſſent, viſus eſt Pontifici & tertius decimus accumbere. Reprehendit igitur inuitantem, quod vnum amplius quam duodecim vocaſſet. Ille crimen negabat, & numerans comedentes, vidit non plures quam duodecim. Cum vero S. Gregorius & decimum tertium vidiſſet, & forma non aliorum modo ſimilis, ſed & ſui interdum diſſimilis hoſpes appareret, hunc de numero cæterorum non eſſe intellexit. Menſa remota hunc ſecreto vocauit, & ſeueris iuramentis conſtrinxit, vt quis eſſet manifeſtaret. Hic illum ipſum ſe eſſe dixit, qui olim aliquando ter eodem die ab eo eleemoſynam petiiſſet, & toties in petendo non offendiſſet. Quæ res Deo ita grata extitit, vt ex illo in hunc vſque diem ſummam iudicandi poteſtatem diuinitus pacto, ego tibi ſemper vitæ cuſtos, actionúmque director aſſiſtam. Angelum vero Dei ſe ab officio vocari. His auditis, genibus accidens adorauit, Deóque gratias egit. Ille euanuit, & non conſpicuus beneficum cuſtodiuit. Admirandus hic Gregorius multos quidem, & vtiles imprimis libros Latine conſcripſit, vt Homilias quibus Euangelia populo explanauit. Quin etiam vitas eorum, qui in Italia clari eſſent, ſalubribus admiſtis narrationibus, quatuor dialogis concinnauit. Etenim centum & ſexaginta quinque annis ij qui Latinam linguam ignorarent, ſoli vtilitate huius operis fruſtrati ſunt. Zacharias vero, qui huius ſancti viri poſt illud tempus ſucceſſor fuit, cognitionem, vtilitatémque in Italia concluſam, in Græcam linguam vertens, communem vtilitatem orbi terrarum benigne exhibuit. Nec ſolum dialogos, ſed & dignos lectione alios labores in Græcam linguam transferre operæ pretium duxit.

Zacharias Pontifex.

CCLIII. MARTYRIUM SEPTEM PUERORUM [*dormientium ſub Decio tyranno.*]

Legi è Martyrio ſeptem puerorum [vnde hæc ſummatim deſcripta] Martyrium ſeptem puerorum, Maximiliani, Iamblichi, Martimi, Dionyſij, Exacuſtudiani, Antonini, & Ioannis. Hos ſeptem patricios, & cognitos quod Chriſtianam pietatem amplecterentur & amplificarent, ductos eſſe à Decio Tyranno, imperium Rom. Dei contemptu tyrannide commutante: ductos autem egregiam confeſſionem edidiſſe. Imperatorem cum aliò traherent otia, ſecuritate inuenta, in ſpelunca in mōte iuxta Epheſum fugiſſe, & ſeruitū ipſis in iis, quæ corporalis neceſſitas poſtularet, ab vno eorum, qui Iamblichus fuiſſe perhibetur. Paulo poſt Imp. fuga, & loco, vbi eſſent, & viuendi ratione explorata, ira plenus, obſtrui ſpeluncæ os iuſſit, vt fame Martyres enecarentur. Deinde poſt annos ſeptuaginta duos, [& trecentos] Theodoſio à tertia vſque progenie regalem dignitatem ſuſcipiente & adminiſtrāte,

καὶ τὴν τράπεζαν οἱ δαιτυμόνες ἐπλήρωσαν· συνεωρᾶτο δὲ τῷ ἀρχιερεῖ καὶ τρισκαιδέκατος συνεσθιόμενος, ᾐτιᾶτο δὲ τὸν καλέσαντα, ἑνὸς προσθήκῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα χυδαιώσαντα· ὁ δὲ ἀπαρνεῖτο τὴν ἐπείσακτον, καὶ ἀπηρίθμει τοὺς συνεσθιομένους, δεικνὺς ἐν τῷ ἀριθμῷ τοὺς δώδεκα· ἐπεὶ δὲ ὁ ἱερὸς Γρηγόριος καὶ τρισκαιδέκατον ἔβλεπε, καὶ ἡ μορφὴ τούτου οὐ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ * ἑαυτῆς πολλάκις ἐπὶ τὸ ξενίζον παρήλλαττε: συνῆκε μὲν, μὴ τῶν πολλῶν ἕνα τοῦτον εἶναι. ἀναστὰς δὲ τῆς τραπέζης, καὶ τοῦτον ἰδίᾳ μετακαλεσάμενος· ὅρκοις ἐδέσμει φρικτοῖς, ὅστις ποτὲ εἴη, δῆλον ποιῆσαι. ὁ δὲ αὐτὸν ἐκεῖνον (ἔφη) εἶναι, τὸν πάλαι ποτὲ τρὶς τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὴν αἴτησιν προσενεγκεῖν ἀξιώσαντα, καὶ τοσαυτάκις μὴ διαμαρτόντα τῆς αἰτήσεως. καὶ ἡ πρᾶξις ἐκείνη οὕτω τὸ θεῖον ἐξεθεράπευσεν, ὡς ἐξ ἐκείνου μέχρι νῦν κρεῖσσον ἄνωθεν λαβεῖν, σοὶ συμπαρεῖναι φύλακά τε τῆς ζωῆς, καὶ ὁδηγὸν τῶν πρακτέων, ἄγγελον δὲ τὴν φύσιν θεοῦ χρηματίζειν. καὶ ὁ μὲν, ἀκούσας ταῦτα, πεσὼν προσεκύνησε, καὶ τῷ θεῷ ηὐχαρίστησεν· ὁ δὲ * ᾤχετό τε, καὶ οὐχ ὁρώμενος τὸν εὐεργέτην διεφύλαττεν.

* *al.* ἑαυτοῦ.

* ἀφανής.

Οὗτος ὁ θαυμάσιος Γρηγόριος πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας ψυχωφελεῖς τῇ ῥωμαίων συνετάξατο βίβλοις, ὁμιλίας τε τὰ εὐαγγέλια ἀναπτύσσων προσωμίλησεν· ἀτὰρ δὴ καὶ βίους τῶν κατὰ τὴν ἰταλίαν ἀξιολόγοις· καὶ διηγήματα σωτηρίαν * ἐκπαιδεύοντα συγκαταμίξας τούτοις, ἐν τέσσαρσι διαλόγοις ἐφιλοπονήσατο. ἀλλὰ γὰρ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη οἱ τὴν ῥωμαίαν φωνὴν ἀφιέντες, τῆς ἐκ τῶν πόνων αὐτοῦ ὠφελείας μόνοι ἀπήλαυον. Ζαχαρίας δὲ, ὃς τοῦ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου χρόνοις ὕστερον τοῖς εἰρημένοις κατέστη διάδοχος, τὴν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ * μόνῃ συγκλειομένην γνῶσιν καὶ ὠφέλειαν, εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν ἐξαπλώσας, κοινὸν τὸ κέρδος τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ φιλανθρώπως ἐποιήσατο. οὐ τοὺς διαλόγους δὲ καλουμένους μόνους, ἀλλὰ καὶ ἄλλους αὐτοῦ ἀξιολόγους πόνους, ἐξελληνίσαι ἔργον ἔθετο. [τέλος τῆς ἐκλογῆς τῆς περὶ τὸν βίον τοῦ ἀρχιερέως ῥώμης θαυμασίου Γρηγορίου.]

* *al.* λείμμα

* *al.* μόνη.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ἑπτὰ παίδων.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων ζ΄. παίδων· (ἐξ οὗ κεφαλαιώδης ἐξετυπώθη χρεία.) Ὅτι τὸ μαρτύριον ἑπτὰ παίδων, Μαξιμιλιανὸν, Ἰάμβλιχον, Μαρτῖνον, Διονύσιον, Ἐξακουστωδιανὸν, Ἀντωνῖνον καὶ Ἰωάννην· τούτους τοὺς ἑπτὰ τῶν εὐπατρίδων ὄντας, καὶ τοὺς τῆς εὐσεβείας φρονεῖν καὶ κρατύνειν ἐπιγνωσθέντας, ἀχθῆναι μὲν ἐπὶ Δεκίου τοῦ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν, θεοῦ παρεωσμένου, εἰς (τὴν) τυραννίδα διαφθείραντος: ἀχθέντας δὲ, τὴν καλὴν ὁμολογίαν ὁμολογῆσαι. σχολῆς δέ τινος ἀλλαχοῦ τὸν τύραννον μεθελκούσης, ἄδειαν εὑρόντας καταφυγεῖν ἐπί τι σπήλαιον ἐν ὄρει πλησιάζοντι τῇ ἐφεσίων διακειμένῳ μητροπόλει· καὶ διακονεῖσθαι αὐτοὺς ἐν ὅσοις ἡ σωματικὴ ἐβιάζετο χρεία, ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν, ὃν προεῖπεν Ἰάμβλιχον ὁ λόγος. μετὰ δέ τινα βραχὺν χρόνον, μαθόντα καὶ τὴν φυγὴν, καὶ τὸ χωρίον τῆς διατριβῆς, καὶ τὴν δίαιταν· καὶ ὀργῆς ἔμπλεω γεγονότα: ἀναφραγῆναι τὸ τοῦ σπηλαίου στόμα προστάξαι, ὡς ἂν λιμῷ διαφθαρεῖεν οἱ μάρτυρες. εἶτα μετὰ ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα, (καὶ τριακόσια) Θεοδοσίου μὲν τοῦ ἐκ τριγονίας τὴν βασίλειον ἀρχὴν διαδεξαμένου καὶ διέποντος,

Martyrium puerorum Decio ty.

Μάρω δὲ τῷ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας τὰς ἱερὰς φροντίδας ἐγκεχειρισμένῳ· τὸ παράδοξον τοῦτο καὶ ὑπερφυέστατον θέαμα πεφαίνησαν οἱ τοῦ Χριστοῦ καλλίνικοι μάρτυρες ἀναβεβιωκότες. οἷς προσελθόντες ὅ,τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἐπίσκοπος (ἐκάλει γὰρ καὶ τὸν βασιλέα καὶ πόρρωθεν διατρίβοντα τὸ τοῦ θαύματος ὑπερθαύμαστον) μεθ' ὧν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, προσέπεσόν τε τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ τῆς παρ' αὐτῶν εὐχῆς ἠξιώθησαν καὶ εὐλογίας. συνεκάθισέ τε αὐτοῖς ὅ,τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος. καί τινος ὁμιλίας *προσγηθούσης, δι' ἧς καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἁγίους ἐπὶ μᾶλλον ἐβεβαιοῦτο, καὶ τὸ ἀδίστακτον προσελάμβανε· κατ' ἐνώπιον αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμπαρόντων, ἐν αὐτῷ πάλιν τῷ σπηλαίῳ, ἐν ᾧ καὶ κατέκειντο, ἀνεπαύσαντο ἅμα· τῆς ἀδιαιρέτου τελευτῆς αὐτῶν ὑπ' *ὄψιν πάντων γενομένης, ἐπιμαρτυρούσης αὐτῶν καὶ τὴν οὐχ ὁραθεῖσαν πρότερον τῆς παρούσης ζωῆς κοινὴν ἀναχώρησιν. ὄγδοον δὲ καὶ τριακοστὸν τηνικαῦτα Θεοδόσιος τῆς βασιλείας *ἤνυεν ἔτος, ἡνίκα τὸ τῶν θαυμάτων ὑπερθαύμαστον τῇ οἰκουμένῃ ἀναδειχθῆναι τὸ θεῖον ᾠκονομήσατο. ἐζήτει δὲ ἄρα καὶ ὁ τότε καιρὸς τοιοῦτον τεράστιον.

Θεόδωρός τις, ὡς εἴθε μὴ ὤφελε, τῆς Αἰγέων πόλεως ἐπεσκόπει. οὗτος οὐκ οἶδ' ὅθεν τοῦ τῆς ἀπιστίας πάσας βορβόρου, φωνὰς δυσωδίας ἀπηρεύγετο, τὴν τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως καταψηφιζόμενος, καὶ πολλοὺς ἅμα τῶν σὺν αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκείαν *μεθέλκων ἀπόνοιαν. τοῦ δὲ θαύματος λαμπροὺς τὰς τῆς ἀναστάσεως ἀκτῖνας καθ' ὅλην ἀφιέντος τὴν ὑφ' *ἥλιον: αὐτοί τε καὶ ὅσον ἑλληνικὸν *ὑπολέλειπτο, οἱ μὲν, εἰς ἀμήχανον αἰσχύνην καὶ ἀφωνίαν κατεδύοντο· οἱ δὲ, εἰς ἀμετάθετον ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως μετετίθεντο. τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς τοῦ σπηλαίου ἀνοίξεως; Ἀδόλιος, ὁ τοῦ ὄρους τότε κύριος, ἐν ᾧ τὸ σπήλαιον λελατόμητο, μάνδραν θρεμμάτων οἰκοδομῆσαι κελεύει τοὺς παῖδας· καὶ τὸ προσταχθὲν ἐπὶ ἡμέρας δύο διεπράττετο. ἡ δὲ οἰκοδομὴ αὐτοῖς ἐτελεῖτο, μετακομιζομένων τῶν λίθων, οἳ τὸ τοῦ σπηλαίου στόμα ἀπέφραττόν τε καὶ ἀπετείχιζον. καὶ οὕτω μὲν ἀνεῴχθη τὸ σπήλαιον· οἱ δὲ ἐξαναγειρόμενοι ἅγιοι μάρτυρες τηνικαῦτα παραδόξῳ θεοῦ κρίσει ἀναβεβιωκότες, ἀποστέλλουσι τὸν συνήθως αὐτοῖς πάλαι ὑπηρετησάμενον Ἰάμβλιχον, τροφὰς ὠνήσασθαι καὶ κομίσαι. ὃς τὴν Ἐφεσίων καταλαβὼν πόλιν, συλλαμβάνεται δι' ἃ ἐκόμιζε νομίσματα, ὡς θησαυρῶν ἀρχαίων εὑρετής· κἀκεῖθεν τὸ κατὰ τοὺς μάρτυρας θαῦμα εἰς ἀκοὰς πάντων *περιηχεῖτο διαπλεκόμενον, καὶ εἰς θέαμα προὔκειτο.

* al. [illegible]
* al. [illegible]
* al. [illegible]
* [illegible]
* al. [illegible]
* al. ὑπολέλειπτο
* al. περιηχ[illegible] μενον διηπλοῦτο

Maro autem Epheſi Præſule (ô nouum & naturæ inuſitatum ſpectaculum) apparuerunt victores Chriſti egregij illi Martyres, vitâ recuperatâ, ad quos accedentes Imp. & Epiſcopus (illū enim qui longius aberat admirandum illud ſpectaculum etiam vocabat) cum quibus & alij multi, acciderunt ad genua eorum, precibúſque & benedictione eorum digni habiti ſunt. Aſſedit illis Imp. & Archiepiſcopus, & mutuo colloquio habito, quæ Martyribus accidiſſent confirmata ſunt, certáque reddita: In conſpectu enim Cæſaris, & præſentium, in ipſo iterum antro, in quo iacuerant, ſimul quieuerunt: vt omnibus eorum mors clare patuerit, & incognita prius ipſorum ex hac vita communi migratio. Octauum & triceſimum annum tunc Theodoſius regnarat, quando hoc maximum miraculum orbi oſtenſum voluit Deus. Exigebat tum ea tempeſtas tale prodigium.

MARTYR. ſeptem puer.

Theodorus quidam, vtinam ita non fuiſſet, Epiſcopus Ægeorum erat. Hic neſcio qua ratione, luto infidelitatis abſorptus, graue-olentes euomuit voces, mortuorum Reſurrectionem negans, & multos cum ſuis ſectariis eodem errore inuoluens. Hoc miraculo clarum Reſurrectionis teſtimonium in omnem terram diuulgante, ipſi, & quicumque gentiles reliqui erant, partim rubore confuſi obmutuerunt, partim certam firmámque Reſurrectionis ſpem conceperunt. Modus vero quo ſpelunca aperta eſt, hic eſt.

Theodorus.

Adolius, ad quem tunc mons ille pertinebat, in quo ſpelunca exciſa erat, pecorum ſtabulum ſeruos coëgit exſtruere, réſque intra biduum confecta eſt, domúſque ædificata, tranſlatis lapidibus, qui os ſpeluncæ obſtruxerant & munierant: ſicque aperta ſpelunca eſt. Martyres qui illic iacebant, inaudito Dei iudicio rediuiui emittunt Iamblichum, qui ſolitus erat olim ipſis miniſtrare cibos emptum atque allatum. Qui ingreſſus vrbem Epheſum, comprehenditur ob eos quos proferebat nummos, tanquam theſaurum antiquum eruiſſet. Exindeque Martyrum miraculum ad omnium aures penetrauit, ac veluti res miranda propoſita fuit.

MARTYRIVM TIMOTHEI *Apoſtoli.*

CCLIV.

LECTA ſunt ſcripta de Martyrio Timothei Apoſtoli.

Refert hiſtoria Timotheum primum Epheſi Epiſcopum fuiſſe, clauáque interfectum, propterea quod prohibuiſſet Epheſios execrandâ & cruenta Gentium feſta, & ludos agere: quorum vnum appellatum fuit * Catagogium, quod quia ille abrogarat, martyrij honore affectus eſt. Domitianus tunc Romanum imperium tyrannus gerebat. Cum D. Timotheus hac ratione, vt diximus, vitam finiiſſet, & Domitiano mortuo,

* De quo poſt
Domitianus.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΙΜΟΘΕΟΥ τοῦ Ἀποστόλου.

σνδʹ

Martyrium Timothei Apoſtoli.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῆς μαρτυρικῆς Τιμοθέου τοῦ ἀποστόλου συγγραφῆς.

Ὅτι πρῶτον Τιμόθεον ἡ παροῦσα *συγγραφή φησιν Ἐφέσου ἐπισκοπῆσαι, ῥοπάλοις δὲ ἀναιρεθῆναι· διότι τοὺς Ἐφεσίους διεκώλυε τὰς μυσαρὰς καὶ μιαιφόνους τῶν Ἑλλήνων ἐπιτελεῖν τελετάς· ὧν μία ἦν καὶ ἡ καλουμένη καταγώγιον, καθ' ἣν οὗτος, καὶ ὅτι ταύτην διεκήρυττε, τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους ἠξίωται. Δομετιανὸς δὲ τηνικαῦτα τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς καθειστήκει τύραννος. τοῦ δὲ ἱεροῦ Τιμοθέου, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ τὸν βίον λιπόντος, καὶ Δομετιανοῦ ἐξ ἀνθρώπων ἀποφθαρέντος,

* al. γραφή.

MARTYR. Timothei. Nerua. B. Ioan. Euangeliſta.

Nerua in imperium ſucceſſiſſet, D. Ioannes ab exſilio liber venit Epheſum, vnde prius à Domitiano relegatus fuerat (etenim ibi habitauit, naufragium iam ad littus paſſus, & è mari adhuc ſpirans eiectus, dum Nero crudelis in Chriſtianos ſæuiret.) Quo tempore tomos, qui variis linguis continebant ſalutarem Domini Paſſionem, miracula, doctrinámque à ferentibus accipiens, in ordinem digeſſit, diſtinxítque, & tribus Euangeliſtis quartus acceſſit. Etenim, vt dixi, Neruæ ſententia ab exſilio reuocatus, Epheſinæ * præfuit ſedi, & per ſe cum ſeptem Epiſcopis, Epheſiorũ diœceſim rexit, perdurauítque pietatis verbum docens, vſque ad imperium Traiani. Hæc, aliáque continet Martyrium S. Timothei, humili ſtylo conſcriptum.

Timotheus Apoſtolus à Magno illo Paulo primariæ ſedis Epheſiorum Epiſcopus declaratur & inauguratur. Eſt apud Epheſios abominabile & execrandum feſtum, quod *Catagogium* nuncupant, & hoc celebratur modo: Indecoris ſe laruis induunt, ac ne agnoſcantur, perſonis facies obtegunt, multáque idola circumferentes, & quædam carmina cantantes, inuadunt viros & honeſtas feminas more latronum, multámque committunt cædem in publicis locis ciuitatis, & prompte nefaria cõmittunt, & ſceleribus illis illegitimis gloriantur tanquam legitimis.

CCLV. MARTYRIVM MAGNI MARTYRIS DEMETRII [*ſub Maximiano.*]

LEGI Martyrium Magni illius Martyris Demetrij, eodem modo editum. Hic Chriſti Martyr Demetrius, præco & doctor pietatis, Apoſtolorum peregrinationes, & certamina imitabatur, & Theſſalonicenſem vrbem lumine doctrinæ ſuæ ab erroris tenebris abductam, ad Chriſtum adducit: Vita doctrinæ reſpondens ſplendeſcebat. Maximianus autem Dei hoſtis tunc regnabat, & Theſſalonicæ commorabatur. Ibat vero Tyrannus ad ſpectaculum gladiatorum, & Martyr vinctus ad illud ſtadium quod propè erat, ab impiis miniſtris tanquam Chriſtianus vita ac doctrina, adducitur. Ille ad ſpectaculum feſtinans, ſanctum virum iuſſit prope ſtadium, cui publicum balneum vicinum erat, in fornice cuſtodiri. Erat autem gladiatorum alter, maximus Tyranni amicus, qui omnium optimè videbatur pugnare, nomine Lyæus. Qui autem cum illo eo die depugnaturus venerat, plebeius erat, iuuenis ætate, nomine Neſtor. Tyrannus cogitabat illius ætati, quanquam omnium cædem ſpiraret, parcere: & pecuniam, cuius amore ipſum exiſtimabat cum tanto antagoniſta ſingulari certamine pugnare velle, daturum ſe illi promiſit. Vt itaque à pugna deſiſteret lethali futura, monuit.

* Νέρβα δὲ τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους τὸ σκῆπτρον ἀναδεδεγμένου· ὁ Θεολόγος Ἰωάννης τῆς ὑπερορίου φυγῆς ἀφεθεὶς, κατάγεται πρὸς τὴν ἔφεσον, ἧς καὶ πρότερον ὑπὸ Δομετιανοῦ πεφυγάδευτο. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ διέτριβε, ναυαγήσας μὲν περὶ τὸν αἰγιαλὸν, ἐκβρασθεὶς δὲ τῆς θαλάσσης ἐμπνέων ἔτι, ἡνίκα Νέρων ὁ ἐμμανὴς τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἔμπνει διωγμόν. * ὥστε καὶ τοὺς τόμους, οἳ ἀνέγραφον διαφόροις γλώσσαις τὰ σωτήρια τοῦ δεσπότου πάθη τε καὶ θαύματα καὶ διδάγματα, τούτους παρὰ τῶν κομιζόντων δεξάμενος διέταξέ τε καὶ * συνδιήρθρωσε· καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν εὐαγγελιστῶν, τὸ ὄνομα ἐνηρμόσατο. ἀλλὰ γὰρ, ὅπερ εἶπον, ψηφίσματι * Νέρβα τῆς ὑπερορίας ἀνακληθεὶς, τῇ ἐφεσίων ὑπέστη μητροπόλει, καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ἑπτὰ συμπαρόντων ἐπισκόπων, τῆς ἐφεσίων ἀντιλαμβάνεται μητροπόλεως· καὶ διήρκεσε τὸν τῆς εὐσεβείας κηρύσσων λόγον ἄχρι τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ. Ταῦτα δὴ, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, διηγεῖται τὸ μαρτύριον ἁπλουστέρᾳ φράσει τοῦ ἁγίου Τιμοθέου.

* Νέρβα. Ioannes Euangeliſta. * al. ἔτι. * διήρθρωσε. * Νέρβα.

Ὅτι ὁ ἀπόστολος Τιμόθεος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Παύλου καὶ χειροτονεῖται τῆς ἐφεσίων μητροπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ ἐνθρονίζεται.

Ὅτι ἡ παρὰ τοῖς ἐφεσίοις δαιμονιώδης καὶ βδελυκτὴ ἑορτὴ, ἡ λεγομένη καταγώγιον, τόνδε τὸν τρόπον ἐτελεῖτο. προσχήματα μὲν ἑαυτοῖς ἀπρεπῆ περιετίθεσαν· πρὸς δὲ τὸ μὴ ἐπιγινώσκεσθαι, προσωπείοις κατακαλύπτοντες τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα, πολλά τε καὶ εἴδωλα ἐπιφερόμενοι, καί τινα ᾄδοντες ᾄσματα· ἐπῄεσάν τε ἀνδράσι καὶ σεμναῖς γυναιξὶ κατὰ λῃστρικὴν ἔφοδον, καὶ φόνους εἰργάζοντο κατὰ τοὺς ἐπισήμους τόπους τῆς πόλεως, καὶ ἔπραττον προθύμως τὰ ἄθεσμα, ὡς ἐνθέσμοις ἔργοις τοῖς ἀθεμίτοις καλλωπιζόμενοι.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟμάρτυρος Δημητρίου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ μαρτυρείου τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκδεδομένον. Οὗτος, ὁ τοῦ χριστοῦ μάρτυς Δημήτριος, κήρυξ ὢν καὶ διδάσκαλος τῆς εὐσεβείας, τοὺς ἀποστολικοὺς δρόμους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐμιμεῖτο· καὶ τὴν θεσσαλονικέων πόλιν τῷ φωτὶ τῶν αὐτοῦ κηρυγμάτων ἐκ τοῦ τῆς πλάνης σκότους ἀπάγων χριστῷ προσῆγεν. ἦν δ' αὐτοῦ καὶ ὁ βίος συνεξαστράπτων τοῖς δόγμασι. Μαξιμιανὸς δὲ τότε ἐβασίλευεν ὁ θεομάχος, καὶ τῇ τῆς θεσσαλονίκης πόλει ἐπεχωρίαζεν. ἐπορεύετο δὲ ἐπὶ θέαν μονομάχων· καὶ ὁ μάρτυς αὐτοῦ δεδεμένος, πλησίον που γινομένῳ τοῦ σταδίου, ὑπὸ τῶν τῆς ἀσεβείας ὑπηρετῶν, ὡς τὰ χριστιανῶν καὶ φρονῶν καὶ κηρύττων, προσάγεται. ὁ δὲ πρὸς τὴν θέαν σπεύδων, τὸν ἅγιον κελεύει παρὰ τὸ στάδιον, * ᾧ λουτρὸν δημόσιον ἐγειτόνευεν, ἐν τῇ τούτου φρουρεῖσθαι καμάρᾳ. ἦν δὲ τῶν μονομάχων ὁ μάλιστα τῷ τυράννῳ καὶ φιλούμενος, καὶ δοκῶν κατὰ πάντων ἀριστεύειν, Λυαῖος ὄνομα. ὁ δὲ μέλλων κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀνταγωνίζεσθαι αὐτῷ, εἷς μὲν ἦν τοῦ δήμου, νέος δὲ τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν κλῆσιν Νέστωρ. ὁ δὲ τύραννος ἔδοξεν αὐτοῦ τῆς ἡλικίας, καί τοι μιαιφονίαν κατὰ πάντων πνέων, φείδεσθαι. καὶ χρήματα μὲν ὢν ἐρῶντα πρὸς τὴν τοῦ τηλικούτου ἀνταγωνιστοῦ μονομαχίαν ἐπιρρίπτειν ἑαυτὸν ἐνόμιζε, δώσειν ὑπισχνεῖτο· ἀποστῆναι δὲ τοῦ ἀγῶνος, ὡς ὀλεθρίου αὐτῷ ἐσομένου, παρῄνει.

συν. Martyrium Demetrij / Maximian. Maximian. * γράφ. Lyæus. Neſtor.

ὁ δὲ

καὶ ἐρᾶν τοῦ δι' ἥ. ὁ δὲ Νέστωρ οὐκ ἔφη χρημάτων, δόξης γ' *ἐρᾶν τῆς δι' *ὧν ἀναιρεθείη Λυαῖος τῷ ἀνελόντι φυομένης. καὶ τοῦτο εἰπὼν, συμπλέκεται τῷ παρὰ πάντων ὑμνουμένῳ ἀριστεῖ, θᾶττον δὲ καταβάλλει καὶ ἀναιρεῖ. καὶ τυγχάνει μὲν τῶν ἀποκειμένων τοῖς κρατοῦσι βραβείων οὐδενός, πληροῖ δὲ τὸν τύραννον ἀφορήτου λύπης καὶ ὀργῆς. καὶ ἀνίσταται [καὶ] τῆς καθέδρας, θυμομαχῶν ὁ δυσσεβὴς, καὶ οἴκαδε ἐπανήει. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τινες λόγους ἔφερον περὶ τοῦ μάρτυρος Δημητρίου· ἅτε δὴ μεθύων τῷ θυμῷ καὶ τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ ἅμα νομίσας, ὡς οἰωνὸς αὐτῷ γέγονεν οὐκ ἀγαθὸς ἡ κατὰ τὸ στάδιον ἀπιόντι τοῦ ἁγίου συνάντησις: λόγχαις ἐν οἷς καθεῖρκτο τόποις κελεύει τοῦτον ἀναιρεθῆναι. τὸ δὲ σῶμα τοῦ μάρτυρος οἱ τότε τῶν εὐσεβούντων λάθρα, καὶ νυκτὸς, καθ' ὅσον αὐτοῖς ὁ τῶν δυσσεβούντων φόβος συνεχώρει, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐρειπίοις, ἐν οἷς τὴν σφαγὴν ὑπέστη, τὴν γῆν ἀνορύξαντες θάπτουσι. καὶ χρόνον οὕτως ἔμεινεν ἐφ' ἱκανὸν, ἐν ὕβρει μὴ ὑβριζόμενος· τῶν γὰρ θαυμάτων ἡ χάρις, καὶ τῶν ἰάσεων ἡ εὐφημία, τὴν ὕβριν ἀπήλαυνε. Λεόντιος δέ τις, ἀνὴρ θεοφιλέστατος *χρόνον ὕστερον τὴν ἐπαρχότητος, *ἣ διεῖπε τὸ Ἰλλυρικὸν, τὸν θρόνον λαχὼν, περικαθάρας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ τὸ τοῦ μάρτυρος ἀπέκειτο λείψανον, καὶ εὐρύνας· ἀνεγείρει τὸν περιώνυμον οἶκον τῷ μάρτυρι, κοινὸν ἱλαστήριον καὶ προσφύγιον οὐ τῇ Θεσσαλονικέων μόνῃ πόλει, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς πέρασιν.

Excepit Neſtor, non pecuniam amare ſe, ſed gloriam, quam qui Lyæum interemiſſet, conſequeretur. His dictis, in arenam deſcendens confeſtim eum, qui omnium iudicio primas ferebat, proſtratum necauit, ſed nihil conſecutus eſt eorum quæ victoribus propoſita erant: intolerabili vero dolore & ira Tyrannũ compleuit, & ſurgens è cathedra, ira incenſus illinc impius domum diſcedit. Cum vero illi quidã à Demetrio martyre nunciarent ſermones: quaſi furore atque impietate ebrius, ſimulque ratus, omen infauſtum oblatum, cum ſanctus ei ad ſtadium properanti occurriſſet, haſtis eo quo concludebatur loco, iubet interfici. Pij vero corpus Martyris, clam de nocte, quando illis impiorum terror permittebat, in ruderibus in quibus interfectus erat, effoſſa terra ſepeliunt. Et ſic aliquandiu iniuria permanſit immunis: miraculorum enim gratia, & curationum fama iniuriam depulit. Quidam vero Leontius vir pius (poſtea præfecturam, qua Illyricum adminiſtrauit, adeptus) locũ expians, in quo ſancti Martyris reliquiæ conquieuerant, & amplians, excitauit templum eo loco Martyri commune propitiatorium & perfugium non Theſſalonicæ ſolum, ſed & omnibus finitimis.

Martyr. Demetrij.

Templum Demetrij Martyris nomine.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου, ἐν ᾗ καὶ ὁ βίος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Politia Sanctorum Patrum, Metrophanis, et Alexandri, in quâ de vita Conſtantini Imp.

CCLVI.

σνϛʹ.

Excerpta ex Metrophanis & Alexandri actis, in quibus & de vita Conſtantini

Ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγέγραπται πολιτεία τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, Μητροφάνους, καὶ Ἀλεξάνδρου· ἐν ᾧ καὶ ὁ βίος Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως· τὴν αὐτὴν διὰ τῆς ἐκδόσεως παρεχόμενος χρείαν.

Ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Διοκλητειανοῦ βασιλείας, τῷ δὲ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας ε καὶ τ, ἔτους, πάλιν ὁ καθ' ἡμῶν ἐκρατύνθη διωγμός· ἐν ᾧ χρόνῳ Κωνσταντῖνος ἔφηβος ἦν, ὁ παῖς Κωνσταντίου. τὸν Κωνσταντῖνον δὲ, οὐκ οἶδ' ὅθεν ὁ συγγραφεὺς μαθὼν, καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα παρὰ τοῦ πατρὸς μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ Καίσαρα παρ' αὐτοῦ χειροτονηθῆναι, ἀναγράφει· καταστῆναι δὲ καὶ εἰς θέαν Κωνσταντίνου ἐν τοῖς ἐφήβοις τελοῦντος ἐν Παλαιστίνῃ, ἡνίκα σὺν τῷ Διοκλητιανῷ κατὰ τῆς Αἰγύπτου στρατεύοντι. ἐπανάστασις δέ τις ἐκίνει τὸν πόλεμον. Ὅτι, φησὶ, τὸν Μαξιμιανὸν ἐνεδρεύοντα τὸν Κωνσταντῖνον ἀνελεῖν, μὴ λαθεῖν· διὸ καὶ πρὸς τὸν πατέρα φεύγει· καὶ τελευτῶντα καταλαβὼν, χειροτονεῖται παρ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας διάδοχος. τότε καί φασιν εἰπεῖν τὸν εὐσεβῆ Κωνστάντιον· Νῦν ὁ θάνατός μοι τῆς ζωῆς ἡδίων, μέγιστον ἐντάφιον [λαβόντι] τὴν σὴν ἡγεμονίαν, υἱέ μου. τὸ γὰρ καταλιπεῖν ἐπὶ γῆς βασιλέα τὰ χριστιανῶν δάκρυα ἐκμάξαι δυνάμενον, καὶ στῆσαι τὸν ἄδικον φόνον, ὃν Μαξιμιανὸς οὐ λήγει κατὰ τῶν χριστιανῶν παλαμώμενος· ἤδη μοι τὴν μακαρίαν δίδωσι λῆξιν. Τρίτον δ' ἤδη τότε ἦν ἔτος τοῦ καθ' ἡμῶν διωγμοῦ, ἐν ᾧ καὶ Κωνστάντιος πρὸς τὴν ἄφθαρτον βασιλείαν τὴν ἐπίκηρον ἤμειψε· καὶ τὸν υἱὸν ἀνακηρύξας βασιλέα, κήρυκα τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν χριστιανῶν ὑπέρμαχον καταλέλοιπεν.

Legi librum, qui inſcribitur Politia SS. Patrum noſtrorum Metrophanis, & Alexandri, in quo etiam vita Conſtantini Imp. non minorem, editione præbens vtilitatem.

Decimo nono anno Imperij Diocletiani, anno Chriſti 305. rurſum in Chriſtianos grauis ſæuiit perſecutio, quo tempore Conſtantinus Conſtantij filius ex ephebis nondum exceſſerat. Conſtantinum vero neſcio vnde ſcriptor hauriens, ſcribit ſacris Chriſtianorum à parente imbutum, & Cæſarem ab eo renunciatum: ſe autem vidiſſe Conſtantinum inter ephebos, merentem in Palæſtina ſub Diocletiano cum Ægyptiis bellum gerente. Seditio autem, atque defectio belli cauſa exſtitit. Refert Conſtantinum, quod vitæ ſuæ inſidiari Maximianum cognouiſſet, ideo ad parentem fugiſſe, & à moribundo imperij ſucceſſorem declaratum. Tunc Conſtantium pium aiunt dixiſſe: *Nunc mors mihi vitâ iucundior, cum tuum, fili mi, imperium maximi inſtar ſepulchri ſit futurum. Quod enim relinquam in terra Imperatorem, qui Chriſtianorum lacrymas valeat detergere, & ſiſtere iniquas cædes, quas Maximianus contra Chriſtianos machinari non deſinit, iam felicem mihi dat quietem.* Tertius tunc agebatur annus perſecutionis in Chriſtianos excitatæ, quo Conſtantius cum æterno regno caducum commutauit, filiumque declarans Imp. præconem pietatis, Chriſtianorúmque propugnatorem reliquit.

Conſtantinus Imp.

Diocletiani perſecutio.

ACTA Metrophanis & Alex. &c. Seuero, inquit, morbo extincto, Licinius Conſtantini ſororius imperauit, deinde Maximianus reliquam Orientis partem tenuit. Maxentius vero Romano in Occidente imperio præfuit fratris Maximiani filius. Etenim alter quidem erat Maximiani prioris, alter Diocletiani.

Conſtantinus pius Imperator, homicidia, cædes, virginum ſtupra, & raptus alienarum mulierum, & violentiam, quibus nefarius ille Maxentius delectabatur, cognoſcens, & per Legatos Romæ à Senatu vindicem ſe, atque aſſertorem appellari: hortatur tyrannum per litteras, vt abſtineat ab impiis operibus. Perſuadere cum non poſſet verbis, bello tentauit, pugnáque congreſſus, primo non procul abfuit quin ſuccumberet. *Euſebius in Cōſtantini vita lib. I. Labarum Conſtantini, & victoria. Vide D. Baronij Eccleſ. Annales.* Cum autem in cœlo ei Crucis forma appareret, materiæ experte lumine figurata, & litteris eiuſdem modi, victoria promiſſa eſſet, ita enim inſcriptum erat: IN HOC VINCE: prælio congreſſus, & belli, & tyranni imperium victor cepit. Ante prælium hanc quæ apparuit Crucem in ſignis figurauit, & aureis lapidibus adornans, dedit qui ante equitaret ferendam, & Maxentius prædeceſſit. Nam iis laqueis, quibus Conſtantinum capere decreuerat, captus eſt. Fecerat enim pontem alium iuxta Pontem Miluium non procul à Roma, aſtu quodam, quo ponte Conſtantinum irruentem perdere cogitabat. Verſis in fugam iis qui Roma venerant, maximáque orta trepidatione, Maxentius doli auctor cum ſuis, rupto fallaci ponte, præcipitauit in flumen, & exſtinctus eſt. *Maxentij mors.* Itáque Maxentius periit, & imperij pars illius ad Conſtantinum rediit, & ſubditi non modo ab immedicabili malo reſpirarunt, ſed & læti feſtum diem egerunt. Licinius autē gentilis in pios ſæuiit, primo quidem occultè metu affinis, deinde aperto marte. Inueteratum enim malum plerumque & fotum intus perpetuo latere nequit, & pridem meditatum foras tandē erumpit. Quare infanda perſecutio in Chriſtianos mouit pium Imp. contra impium affinem ad iuſtum odium, & ex odio natum bellū. Multis variiſque pugnis commiſſis terra maríque, Licinius inferior eſt. Sed Imperatoris benignitate fretus, ſeipſum dedidit, & fruſtra non fuiſſe compertum eſt. Dimittitur enim liber multis obnoxius pœnis, & Theſſalonica illi, vt cum omni ſecuritate ibi degeret, aſſignatur. Ipſe vero humanitatem armis, amens cladi reſtaurandæ permutans, ſeditionem concitauit, quæ illum iuſta vindicta vita priuauit.

Petrus Martyr, & Achillas. Moritur ſanctus Martyr Petrus, & Achillas ſanctum virum in dignitate Alexandriæ conſecutus eſt, & illum Alexander. Cum Eccleſia perſecutionibus liberata eſſet, Martyrumque certaminibus illuſtrata, malus turbo, & mundi quædam tempeſtas Arius, lætitiam Eccleſiæ in dolorem iterum vertit. *Arij hæreſis.* Creaturis enim filium Dei, Deumque velut in ordinem redigēs alligauit, cuius manus opus omnis eſt creatura. *Alexander Alexandriæ Ep.* Cum vero Alexander Alexandriæ Epiſcopus,

Ὅτι, φησί, Σεβήρου νόσῳ τελευτήσαντος, Λικίννιος ὁ ἐπ᾽ ἀδελφῇ γαμβρὸς Κωνσταντίνου βασιλεύει· τῆς δὲ λοιπῆς τῆς *ἕως μοίρας Μαξιμιανὸς ἐπεῖχε. *ἑώας. *Μαξέντιος δὲ τῆς κατὰ Ῥώμην ἦρχεν, ἀδελφιδοῦς ὢν Μαξιμιανοῦ· καὶ γὰρ ὁ μὲν ἦν Μαξιμιανοῦ τοῦ προτέρου, ὁ δὲ Διοκλητιανοῦ. *al. Μαξιμῖνος.

Ὅτι Κωνσταντῖνος, ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, τοὺς μιαιφόνους φόνους, καὶ τὰς διαφθορὰς τῶν παρθένων, καὶ τὰς ἁρπαγὰς τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν, καὶ τὰς βίας, αἷς ὁ ἐξάγιστος ἐνετρύφα Μαξέντιος, ἀκοῇ μαθὼν, καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ διαπρεσβευσαμένων σφίσιν αὐτοῖς σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν γενέσθαι· παραινεῖ μὲν διὰ γραμμάτων τὸν τύραννον ἀποσχέσθαι τῶν ἐκθέσμων ἔργων· οὐ πείθων δὲ λόγοις, ἅπτεται πολέμου. καὶ συμπλακεὶς μάχῃ, τὰ πρῶτα μὲν ἐγγὺς γίνεται τοῦ λαβεῖν τὸ ἧττον· φανέντος δι᾽ αὐτοῦ κατὰ τὸν οὐρανὸν τοῦ τύπου τοῦ σταυροῦ, φωτὶ ἀΰλῳ ἐγκεχαραγμένου, καὶ γράμμασι τῆς αὐτῆς ὕλης εὐαγγελιζομένου τὴν νίκην· ἔλεγε γὰρ τὸ γράμμα, ΕΝ ΤΟΥΤΩι ΝΙΚΑ: συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, καὶ τοῦ πολέμου καὶ τοῦ τυράννου σκυλεύει τὸ κράτος. περὶ δὲ τῆς συμπλοκῆς, τὴν θείαν ὄψιν εἰς τροπαίου σχῆμα μορφώσας, καὶ χρυσοκολλήτοις λίθοις ἁρμόσας, ἐδίδου φέρειν τοῖς προϊπτεύουσι. καὶ γίνεται μὲν Μαξέντιος αὐτοῦ θήραμα. οἷς γὰρ ἐνήδρευε Κωνσταντῖνον θηράτροις, αὐτὸς ἐθηράθη. ἐπήγνυ μὲν γὰρ περὶ τὴν Ῥώμης περὶ τὴν *μουλίαν γέφυραν, δόλου γέφυραν ἄλλην· δι᾽ ἧς ἤλπιζε τὸν Κωνσταντῖνον *ἐπελαύνοντα, διαφθαρῆναι· *Βουλβίαν. *al. ἀπελαύνοντα. τῆς τροπῆς δὲ τῶν ἀπὸ Ῥώμης ὀξείας καὶ σὺν ταράχῳ πολλῷ γεγενημένης· αὐτὸς ὁ τοῦ δόλου τεχνίτης, σὺν τοῖς ἑπομένοις, διαρραγείσης αὐτοῖς τῆς σεσοφισμένης γεφύρας, κατέδυ τε εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ ἐξέπιε τὸν θάνατον. ἀλλ᾽ οὕτω μὲν καὶ Μαξέντιος διεφθάρη, καὶ εἰς Κωνσταντῖνον ἡ ἐκείνου μερὶς περιΐσταται· καὶ τὸ ὑπήκοον οὐ μόνον ἀνέπνευσε τῶν ἀνηκέστων κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν *εὐδίᾳ πάσῃ ἑώρταζε. *al. εὐδαιμονίᾳ. Λικίννιος δὲ τὴν ἑλληνικὴν δόξαν συγκροτῶν, ἐξεμαίνετο κατὰ τῶν εὐσεβῶν· τὰ πρῶτα μὲν λάθρα, [φόβῳ] τοῦ κήδους· ὕστερον δὲ καὶ κατὰ τὸ ἐμφανές. χρονίζον γὰρ καὶ *ὑποτρεφόμενον ἔνδον τὸ δεινὸν, ὡς τὰ πολλὰ συγκεκλεισμένον μένειν οὐ δύναται· ἀλλὰ διὰ τῶν ἐκτὸς θριαμβεύει καὶ τὸ πάλαι μελετώμενον. *ὑποσμηχόμενον. ὅθεν καὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀδιήγητος διωγμὸς κινεῖ τὸν εὐσεβῆ βασιλέα κατὰ τοῦ δυσσεβεστάτου γαμβροῦ εἰς μῖσος δίκαιον, καὶ τὸ μῖσος τὸν πόλεμον ἔτικτε. πολλῆς δὲ καὶ παντοδαπῆς συγκροτουμένης μάχης, κατά γε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἡττᾶται Λικίννιος· καὶ τῇ τοῦ βασιλέως φιλανθρωπίᾳ πεποιθὼς, ἑαυτὸν ἐκδίδωσι· καὶ μάτην θαρρεῖν οὐκ ἠλέγχετο. ἀφίεται μὲν γὰρ, πολλῶν ὑπεύθυνος ὢν τιμωριῶν, ἀτιμώρητος· καὶ ἡ Θεσσαλονίκη αὐτῷ σὺν ἀδείᾳ ζῆν ἁπάσῃ διατριβὴ ἀφορίζεται. ὁ δὲ τὸ φιλάνθρωπον εἰς τὸ τὴν ἧτταν ἀναμαχέσασθαι ἀπονοίας ποιησάμενος ὅπλον, τὴν ἐπανάστασιν ἐχειρίζετο, ἥτις αὐτὸν καὶ τοῦ βίου τῷ δικαίῳ ξίφει διέτεμεν.

Ὅτι τελευτᾷ μὲν ὁ ἱερομάρτυς Πέτρος· καὶ Ἀχιλλᾶς τὸν Ἀλεξανδρείας θρόνον καὶ τὸν ἅγιον διαδέχεται· τοῦτον δὲ, Ἀλέξανδρος. τῆς ἐκκλησίας δὲ τῶν διωγμῶν ἤδη λοιπὸν ἐλευθερουμένης, καὶ τοῖς τῶν μαρτύρων ἄθλοις σεμνυνομένης· τὸ ἐγκόλπιον κακὸν, καὶ τῆς οἰκουμένης ὁ τάραχος Ἄρειος, τὴν εὐφροσύνην τῆς ἐκκλησίας εἰς κατήφειαν πάλιν συνέστελλεν. ἐν κτίσμασι γὰρ κατῆγε τὸν τοῦ Θεοῦ υἱὸν καὶ Θεὸν, οὗ χειρὸς ἔργον ἡ σύμπασα κτίσις. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος *Arius. Alexander epiſcopus Alexandriæ.*

καὶ τοῦ-

καὶ νουθετῶν καὶ παρακαλῶν ἀπεῖπεν· (ἐνίκα γὰρ τῶν ζιζανίων τὸ βάθος τὸν σπόρον τοῦ λόγου) ἐκτέμνει τοῦτον καθαιρετικῇ μαχαίρᾳ τῆς ἐκκλησίας.

Ὅτι Εὐσέβιος ὁ τὴν Βηρυτὸν μὲν ὑπεριδών, τὴν δὲ Νικομηδέων ἐκκλησίαν ἐποφθαλμίσας· ἐπεὶ μὴ δίκην ἔδωκε τῆς ἁρπαγῆς: ἐπαρθείς, Ἄρειόν τε καὶ τοὺς τῆς αἱρέσεως συνεραστὰς διὰ προνοίας τῆς πρώτης ἦγεν. ὧν ἐπίσκοποι μὲν ποτε γεγονότες Σεκοῦνδος ὑπῆρχε καὶ Θεωνᾶς· ἐν δὲ διακόνοις καὶ πρεσβυτέροις, Ἄρειός τε ὁ τῆς αἱρέσεως ἀρχή, καὶ * Ἀχιλλᾶς ὁ ἄλλος Ἄρειος, καί τινες ἕτεροι τῆς * αὐτῆς καὶ τιμῆς καὶ φρατρίας, ἀριθμὸν ἀπαρτίζοντες τὸν ἐννέα· οὓς καὶ καθεῖλε σύνοδος ἐγγὺς ρʹ ἐπισκόπων, οἳ ἐξ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης συνεληλύθεσαν· ὑπαγαγόντες καὶ τῷ ἀναθέματι. ὧν τὴν ἀκοὴν Κωνσταντῖνος οὐκ ἀναλγήτως ἐνεγκών, ἀποστέλλει πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν Ὅσιον μὲν τοὔνομα, ὅσιον δὲ τὸν βίον. πόλις δ᾽ αὐτὸν ἦγεν μία τῶν Σπανίων, ἡ Κουδρούβη· ἐγχειρίζει δ᾽ αὐτῷ καὶ γράμματα πρός τε τὸν ἀρχιερέα θεοῦ Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς Ἄρειον τὸν τῆς ἀσεβείας γεγραμμένον γεννήτορα. ὧν τὰ μὲν ᾔτει φιλανθρωπευθῆναι πρὸς Ἄρειον, τὰ δὲ προσέταττεν ἀποστῆναί τε τῆς λύσσης, καὶ τὸ φρόνημα τῆς ἐκκλησίας ἀνθελέσθαι· παρῄνει δὲ καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος καὶ ἀντιλογίας ἀναχωρεῖν, ὡς πολλῶν κακῶν αἰτίας ταύτης ἐν πολλοῖς γινομένης. ἐπεὶ δὲ τὸ τοῦ Ἀρείου νόσημα οὔτε τῇ τοῦ περιβοήτου Ὁσίου παρουσίᾳ καὶ διδασκαλίᾳ, οὔτε τῇ τοῦ βασιλέως νουθεσίᾳ, προσεδέχετο τὴν θεραπείαν· σύνοδον ἀρχιερέων ἐν τῇ κατὰ Βιθυνίαν Νικαίᾳ ὁ βασιλεὺς συγκροτεῖ. ἧς, τῶν ἐπισκόπων συνεδριαζόντων, αὐτὸς εἰς τὸ μέσον στάς, οὐκ ἄλλως ἠνέσχετο καθεσθῆναι, ἢ τοῦ ἱεροῦ χοροῦ ἐπινεύσαντος αὐτῷ. καὶ τῆς μὲν Ἀρείου αἱρέσεως Εὐσέβιός τε ὁ Νικομηδείας, καὶ * Θεογόνιος ὁ Νικαίας, καὶ * Μάρις ὑπερήσπιζον ὁ * Καλχηδόνος· τῆς δὲ εὐσεβείας Ἀλέξανδρος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως πρεσβύτερος, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ταύτης ἀρχιερέως ἐπέχων· Μητροφάνης γὰρ ὁ ὅσιος, διά τε βαθὺ γῆρας καὶ νόσον οὐ παρῆν. μεθ᾽ ὧν Ἀθανάσιός τε, ὁ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας ἀρχιδιάκονος, καὶ ὁ ταύτης ἀρχιερεὺς Ἀλέξανδρος. παρῆσαν δὲ τῇ συνόδῳ καί τινες ἱερατικὴν μὲν χάριν οὐκ ἔχοντες, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὰ Χριστιανῶν τετελεσμένοι. ἐπεὶ δὲ διαλεκτικῇ δυνάμει μέγα ὄνομα φέροντες, οὓς ἐν τῷ ἀπλάστῳ καὶ ἀκατασκεύῳ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας λόγῳ τινὲς τῶν ἱερῶν γερόντων καὶ τῇ ἐνοικούσῃ θείᾳ χάριτι ἐζώγρησάν τε, καὶ τῆς πλάνης ἐκκαθάραντες, τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀρείου ὑπὲρ ἧς ἠγωνίζοντο

* al. Ἀχιλλᾶς ἢ ἄλλος.
* al. αὐτοῦ
Hoſius Cordulæ Epiſcopus.
* Θεόγνιος.
* Μάρις.
* Χαλκηδόνος.

& monendo hortandoque nihil proficeret (nam zizaniorum vis & copia, Verbi ſemen oppreſſerat) ancipiti Eccleſiæ gladio hunc reſecat.

Euſebius Berytum deſpiciens, & Nicomediæ Eccleſiæ inhians, cum impunè eam occupaſſet, elatus, Arium eiuſque ſectatores defendendos imprimis ſuſcepit, quorum è numero Epiſcopi erant olim facti Secundus, & Theonas. Inter diaconos & ſacerdotes, Arius hæreſeos initium Achillaſque alter Arius, & nonnulli alij eiuſdem dignitatis, & ſocietatis, numero nouem, quos Concilium centum prope Patrum Epiſcoporum, qui ex Ægypto, & Africa conuenerant, anathemati ſubiiciens damnauit. Quibus Conſtantinus auditis iniquè ferens, mittit Alexandriam Hoſium, nomine & re ſanctum, quem Hiſpaniæ ciuitas Corduba Epiſcopum habebat. Tradit autem ei epiſtolas ad archiepiſcopum Alexandrum, & Arium hæreſeos fontem, quarum altera cum Ario humaniter agi petebat; altera vero vt rabie depoſita, cum Eccleſia conſentiat. Hortatur autem vt contentione & controuerſiis cum aliis abſtineat, ſiquidem multis multorum malorum cauſa fuit. Cum autem Arius hæreticus, nec præſentia clari illius Hoſij, nec doctrina, neque Imperatoris admonitione errorem ſuum deſereret, Concilium Epiſcoporum Nicææ in Bithynia Imperator conuocat. In quo Epiſcopis conſedentibus, ipſe in medio ſtans, non alia conditione ſedere voluit, quam ſi illi totus cœtus annueret. Hæreticam impietatem Arij Euſebius Nicomediæ, Theogonius Nicææ, Mares Chalcedonenſis Epiſcopus defenderunt: Pietatem Alexander Conſtantinopolitanus preſbyter vicem Archiepiſcopi tenens, (S. enim Metrophanes, propter affectam ætatem ſenilem, morbumque non adfuit) cum quibus Athanaſius Alexandriæ eccleſiæ Archidiaconus, & huius vrbis Archiepiſcopus Alexander. Aderant quoque in Concilio & aliqui ſacris nodum, ac ne baptiſmate quidem initiati: nimirum diſſerendi arte celebres, quos ſenes quidam non ingenti apparatu, minimeque fucato Dei verbo, ſed inhiante diuina gratia, ab errore ac gentiliſmo, Arijque hæreſi, pro qua tum maximè illi depugnabant, ad Chriſti ouile traduxerunt. In hoc Concilio aderat & S. Paphnutius admirandus, natione Ægyptius; certaminibus vero confeſſor (cui Maximianus Chriſti hoſtis dextrum oculum eruit, & ſiniſtræ cubitorum neruos præcidit, & ad metalli fodinas damnauit) homo multorum ſupernaturalium operum, & miraculorum patrator: quem etiam piiſſimus Imperator omni honore affecit, & oſculando effoſſi locum oculi dextri ſatiari non poterat. Quin etiam venerabilis Spyridon aderat; de quo è millibus vnum aliquid narrabimus. Pauit aliquando oues ſuas, tametſi Epiſcopi dignitate præditus eſſet.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.
Arianis.
Hoſius Cordubenſis Epiſcop. de quo idem D. Baronius, & B. Iſidorus de Scriptor. Eccl.
Nicæna Synodus primus.
S. Paphnutius.
S. Spiridon.
Socr. Eccl. hiſt. lib. I. cap. 2.

μάλιστα· τῆς Χριστοῦ ποίμνης γνησίους παρεσκεύασαν. ἐν τῇ συνόδῳ δὲ παρῆν καὶ Παφνούτιος ὁ θαυμάσιος, αἰγύπτιος μὲν τὸ γένος, ὁμολογητὴς δὲ τοὺς ἄθλους· οὗ καὶ Μαξιμιανὸς ὁ μισόχριστος τόν τε δεξιὸν ἐξώρυξεν ὀφθαλμόν, καὶ τὴν λαιὰν ἐνευροκόπησεν ἀγκύλην, καὶ μεταλλείαις ἐκακούχησεν· ἀνὴρ ὑπερφυῶν ἔργων πολλῶν καὶ δυνάμεων δημιουργός· ὃν καὶ ὁ φιλοθεώτατος βασιλεύς, διὰ πάσης τε ἦγε τιμῆς, καὶ κόρον οὐκ ἐλάμβανε καταφιλῶν τὸν διωρυγμένον αὐτοῦ ὀφθαλμόν. ἀλλὰ καὶ Σπυρίδων ὁ σεβάσμιος * παρῆν, περὶ οὗ βραχέα τινὰ ἐκ μυρίων ὁ λόγος ἐρεῖ. ἐποίμαινεν αὐτός ποτε τὰ πρόβατα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ τῆς ἐπισκοπῆς τελῶν ἀξιώματι·

Paphnutius.
Spiridon.
* al. συνῆν.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Latrones autem inuaſerunt ouium gregem, & inaſpectabilibus, atq; inuiſis vinculis ligabantur, & accipiens ligatos, quos ille precibus ligarat, pari ſapientia ſoluit vinculis: arietem inſuper dedit in mercedem nocturnæ ærumnæ ac cruciatus. Virginem autem filiam habuit domi, & ipſa à quodam auri depoſitum cum accepiſſet, mortua eſt. Qui depoſuerat (peregrè etenim profectus fuerat) reuerſus aurum repetiit & quæſiuit. Quæſiuit etiam domi Spyridon, & non inuenerunt. Quare acceſſit ad ſepulchrum virginis filiæ, & ait: filia Irene (ita enim vocabatur) vbi depoſitum? illa reſpondit è ſepulchro, & locum ſignificauit, & inueniendi modum. & facile inueniens depoſitum reddidit. Sed his tanquam ex vngue Leonem oſtendimus. Hi igitur trecentorum & qui excurrunt conuentus, condemnant impietatis Arium, eiuſque aſſeclas, & Filium Patri ὁμοούσιον conſubſtantialem aſſeruerunt, vnanimem pronunciantes ſententiam. Septemdecim numero Arij ſententiæ accedere viſi ſunt, ſed facto exſilij Imperiali decreto, ſed in impietate tantum perdurarunt: aliis reuocare ſe errorem ſimulantibus, & ſanæ doctrinæ, tametſi non ſyncerè, ſed fictè ac ſubdolè, conſentientibus: quorum princeps Euſebius. Hinc omnes Eccleſiæ à multis tumultibus & factionibus liberatæ reſpirarunt, & Hoſius quidem Cordubæ Epiſcopus cum ſociis, quæ in Concilio geſta erant ferens, Occidentalibus pacem ac quietem attulit; Athanaſius zelo ardens Ægyptiis & Afris: Alexander vero, quamquam ſenex (ſeptuagenarius enim erat) Thracibus ſimul, & Illyricis communionis paciſque Eccleſiarum nuncium, vt præſcriptum erat, tulit, ſocium itineris habens beatiſſimum Paulum, tunc lectoris & ſubſcriptoris Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ fungentem officio: qui tempore Concilij duodecimum ætatis annum agens, cum Alexandro vixit. Sed his paulo poſt. Primum venit in conſpectum ſanctiſſimi Metrophanis, & læto nuntio, præſentiaque recreans, ſed non recreans quod diſceſſurus eſſet, cum fauſta apprecatione ad commiſſum illi officium dimittitur. Venientes autem in Thraciam & Macedoniam, & Theſſaliam, Achaiam totam, Hellada, continentéſque terras, ne inſulas quidem neglexerunt, ſed nauigando omnem zizaniam radicitus euellentes, bonum ſemen Euangelicæ doctrinæ, & Synodalium decretorum diſſeminarunt.

Alexander.

Paulus lector.

Concilio triennio, ſexque menſibus finito (cœperat enim menſe Aprili decimo quinto die, finitum vero eſt triennio iterum in Aprilem deuoluto, & vſque Septembrem excurrente (ſic enim doctus Alexander acta deſcribens Synodi annorauit) finito, inquam, ſacro Concilio, Imperator ſtans in medio SS. Patrum, petiit ſibi vnam rem gratam fieri: qui libentes conceſſerunt. Beneficium autem illud erat, vt in vrbem ſecum proficiſcerētur, in qua Archiepiſcopum viderent, quem patrem ſuum Imperator appellabat, & vt vrbi Byzantio,

λῃσταὶ δ' ἐπήεσαν τῇ ποίμνῃ, καὶ δεσμοῖς ἀοράτοις ἐπεπέδηντο. καὶ καταλαβὼν δεδεμένους, οὓς αὐτὸς εὐχαῖς ἐδέσμησε· λύει μὲν τῇ δ' αὐτῇ σοφίᾳ τῇ ἴσῃ, ἐπιδίδωσι δὲ καὶ κριὸν, μισθὸν αὐτοῖς ἐσόμενον εἰπὼν τῆς νυκτερινῆς ταλαιπωρίας. παρθένον δὲ θυγατέρα συνοικον εἶχε· καὶ αὕτη τινὸς * παρακαταθήκην λαβοῦσα, μετήλλαξε τὸν βίον· καὶ ὁ παραθέμενος τὸ χρυσίον (ἐστάλη γὰρ εἰς ἀποδημίαν) ἐπανελθὼν ἐζήτει τὸ χρυσίον. συνεξήρευνα οὖν καὶ ὁ Σπυρίδων, καὶ οὐχ εὑρίσκετο. διὸ ἐφίσταται τῷ τῆς θυγατρὸς τάφῳ· καὶ, ὦ τέκνον Εἰρήνη, φησὶ (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῇ παρθένῳ) ποῦ ἡ παραθήκη; ἡ δὲ ἀποκρίνεται τοῦ τάφου· καὶ τὸ χωρίον ἀναδιδάσκουσα, καὶ τῆς εὑρέσεως τὸν τρόπον· καὶ ἀνευρὼν, ῥᾳδίως τὴν παραθήκην ἀποκαθίστησι τῷ παραθεμένῳ. ἀλλὰ τούτοις μὲν ὡς ἐξ ὀνύχων δηλοῦμεν τὸν λέοντα. οὗτοι οὖν οἱ * τριςόσιοι, καὶ τὸ ἄλλο τῶν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέων σύνταγμα, καταδικάζουσιν αὐτῇ δυσσεβείᾳ τόν τε Ἄρειον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀνεκήρυξαν. ὁμοφώνους τὰς ψήφους θέμενοι. τινὲς δ' εἰς * ἑπτακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν συμπληρούμενοι, εἰς τὴν Ἀρείου λύσσαν ἀποκλίνειν ἔδοξαν. ἀλλὰ τούτων ὑπερορίας βασιλικῇ ψήφῳ κυρωθείσης ἓξ μόνοι τῇ δυσσεβείᾳ διέμειναν· τῶν ἄλλων παλινῳδίαν ἐνδειξαμένων, καὶ τῷ τῆς εὐσεβείας φρονήματι, εἰ καὶ μὴ ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὑφάλῳ γνώμῃ συνδεδραμηκότων. ὧν ἦν κορυφαῖος ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος· ἐντεῦθεν αἱ ἁπανταχοῦ ἐκκλησίαι τῶν πολλῶν θορύβων καὶ στάσεων πρὸς εἰρήνην ἀνέπνευσαν. καὶ Ὅσιος μὲν ὁ * Κουδρύβης, ἅμα τῶν οἱ συνεπομένων, τὰς συνοδικὰς φέρων πράξεις, τοῖς ἑσπερίοις τὴν εἰρήνην ἐβράβευε· τοῖς δὲ κατ' αἴγυπτον καὶ λιβύην, ὁ θερμὸς Ἀθανάσιος. Ἀλέξανδρος δὲ καίτοι πρὸς γῆρας ἐλαύνων (ἑβδομηκοντούτης γὰρ ἦν) τοῖς κατὰ τὴν θρᾴκην ὅμως καὶ τὸ ἰλλυρικὸν τὸ τῆς ὁμονοίας καὶ εἰρήνης τῶν ἐκκλησιῶν, πόνους ὑφίστατο διακομίζειν εὐαγγέλιον, συνέκδημον ἔχων τὸν πανόλβιον Παῦλον, ἀναγνωστῶν τηνικαῦτα, καὶ ὑπογραφέων τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησίας, πληροῦντα βαθμόν· ὃς καὶ κατὰ τὴν σύνοδον δωδέκατον ἔτος ἐκ γενέσεως ἄγων, τῷ Ἀλεξάνδρῳ συνδιέτριβεν. ἀλλὰ ταῦτα μετ' ὀλίγον. πρότερον δὲ εἰς θέαν ἧκε τοῦ [illegible] Μητροφάνους. καὶ τοῖς μὲν εὐαγγελίοις καὶ τῇ παρουσίᾳ εὐφράνας, οὐκ εὐφράνας δὲ οἷς ἀποδημεῖν ἔμελλε· μετ' εὐχῶν πρὸς τὴν * πεπιστευμένην αὐτῷ διακονίαν ἐστέλλετο. διελθόντες δὲ θρᾴκην τε καὶ μακεδονίαν, καὶ θετταλίαν, καὶ ἀχαΐαν πᾶσαν, καὶ ἑλλάδα, καὶ τὰς ἠπείρους· οὐδὲ τῶν νήσων ὠλιγώρησαν· ἀλλ' ἐπιπλεύσαντες, ἅπαν ἀνέσπων ἐκριζοῦντες αὐτῶν ζιζάνιον, τὸ εὐγενὲς δὲ σπόρον τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων καὶ συνοδικῶν κηρυγμάτων διέσπειρον.

* al. κατα θήκην

* al. τριακόσιοι

* al. ιη'.

* al. Κορδύβης

* al. κατα πιστευθεῖσαν

Ὅτι τῆς συνόδου τέλος διὰ τριῶν ἥμισυ λαβούσης ἐτῶν (καὶ γὰρ ἤρξατο μηνὸς ἀπριλλίου πεντεκαιδεκάτῃ, καὶ τῆς τριετίας πάλιν τὸν ἀπρίλλιον καταλαβούσης, καὶ μέχρι σεπτεμβρίου διαδραμούσης· οὕτω γὰρ ὁ σοφὸς Ἀλέξανδρος τὰ πεπραγμένα γράφων * τὰ τῆς συνόδου ἐπεσημήνατο) τελεσθείσης οὖν τῆς * ἁγίας συνόδου, στὰς ὁ βασιλεὺς μέσος τοῦ χοροῦ τῶν ἀρχιερέων, ᾔτει χάριν αὐτῷ μίαν παρ' αὐτῶν δοθῆναι. οἱ δὲ προθύμως κατένευον. ἡ δὲ χάρις, συνεισελθεῖν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει, ἐφ' ᾧ θεάσασθαί τε τὸν ἀρχιερέα, ὃν πατέρα ὁ βασιλεὺς ἑαυτοῦ ἀνωμολόγει· καὶ ὥστε τῇ πόλει τὴν ἀνιόντος. ἐπειράθη δὲ, ...

* al. τότε

* θείας

ἣν αὐτὸς ἀνέστησε, διὰ τῆς αὐτῶν παρουσίας καὶ εὐχῆς τὸ τοῦ κτίσαντος ὄνομα ἐγκαινισθῆναι. ἐπισκεπτομένων δὲ τῶν* ἀρχιερέων τὸν διορατικώτατον Μητροφάνην, ἡμέρας κυριακῆς ἐνισταμένης, καὶ τοῦ βασιλέως συμπαρόντος· ἄλλοι τέ τινες προῆλθον λόγοι, καὶ ὁρῶ σέ (φησιν ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς) ὦ πατέρων ἐμοὶ τιμιώτατε, καὶ γήρᾳ καὶ νόσῳ κάμνοντα, καὶ δυσωπῶ αἱρεῖν τε καὶ ἀναδεῖξαι ἡμῖν τὸν μετά σε τοῦ ποιμνίου ἡγησόμενον. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα εὐθυμοῦντι προσώπῳ, πέπεισμαι, φησιν, ἐν κυρίῳ, ὅτι νῦν τὸ πανάγιον πνεῦμα διὰ γλώσσης, ὦ τέκνον, εἶπε τῆς σῆς. φροντίζοντι γάρ μοι περὶ τούτου, ἐφανέρωσεν ὁ κύριος πρὸ τῶν ἑπτὰ τούτων ἡμερῶν, καὶ ὅτι μετὰ δεκάτην ἡμέραν μεταλλάξω τὸν βίον, καὶ ὃς τὸ ἱερὸν ἀξίωμα ἀναδέξοιτο. καὶ ἔστιν οὗτος ὁ συμπρεσβύτερός μου Ἀλέξανδρος· ἄξιος, ὡς ἀληθῶς, τῆς ἐκλογῆς ὑπάρχων, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου προρρήσεως πνεύματος. ἔτι δὲ καὶ τοῦτον ὡς τὸ παιδίον Παῦλος ὁ ἀναγνώστης διαδέξεται. ἀποβλέψας δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας θεῖον Ἀλέξανδρον· καὶ σύ, φησιν, ὦ ἀδελφέ, καλὸν σεαυτοῦ διάδοχον καταλείψεις. καὶ τῆς χειρὸς Ἀθανασίου τοῦ ἀρχιδιακόνου λαβόμενος· ἴδε, ὁ γενναῖος ἔφη στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, οὗτός σε διαδέξεται· ὃς οὐ μόνον νῦν Ἀλεξάνδρῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας Ἀρείου τῷ ἐμῷ συνηγωνίσατο ἀδελφῷ, ἀλλ' ἔτι σὺν αὐτῷ μεγάλους ἄθλους καὶ πολλοὺς ἀγωνιεῖται. οὐ μόνον δὲ δεύτεροι αὐτὸν ἐκδέξονται ἀγῶνες, ἀλλὰ καὶ τρίτους σὺν τῷ γενναίῳ ὑποστήσεται Παύλῳ. ταῦτα εἶπεν, καὶ ὥσπερ ἀναζωπυρήσας τῷ πνεύματι, κάτεισι σὺν τοῖς ἐπισκόποις εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ μετὰ τὴν τοῦ εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν, ὀλίγα προσομιλήσας τῷ πλήθει, καὶ συνταξάμενος· ἀνακηρύττει καὶ μὴ παρόντα τὸν πρεσβύτερον Ἀλέξανδρον, ἀρχιερέα καὶ τοῦ θρόνου διάδοχον. καὶ ὁ λαὸς μιᾷ φωνῇ σὺν αὐτῷ βασιλεῖ ἐπὶ πλείους ὥρας ἐβόα τὸ ἄξιος. εἶτα τὸ ὠμοφόριον τῇ ἁγίᾳ ἐναποτίθησι τραπέζῃ, ἐντειλάμενος αὐτὸ φυλάττεσθαι τῷ διαδόχῳ, ἥξειν δ' αὐτὸν προεῖπεν οὐκ εἰς μακράν, μετὰ δ' ἑβδόμην ἡμέραν τῆς αὐτοῦ πρὸς Χριστὸν ἀναλύσεως. γίνεται οὖν, ὡς προέφη [καὶ] ἐνετείλατο ἅπαντα. ἐτῶν δ' ἀνεπαύσατο ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν, Ἰουνίου μηνὸς τετάρτῃ ἀγόμενος.

Constantia Constantini F. Ὅτι Κωνσταντία ἡ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου ἀδελφή, γυνὴ δὲ τοῦ δυσσεβοῦς χρηματίσασα Λικινίου, μέλλουσα τελευτᾶν, τῷ ἀδελφῷ, μίαν, φησί, καὶ τελευταίαν αἰτῶ σε χάριν, τῆς ὑπερορίας Ἄρειον ἀνακληθῆναι, συκοφαντίαν ἄδικον ὑποστάντα· σύμφρων γάρ ἐστι τῆς συνόδου. ἦν γάρ τις παρ' αὐτῇ, τῶν τῆς Ἀρείου σπουδαστῶν αἱρέσεως, πρεσβύτερος· ὃς ἑαυτὸν πρότερον τοῖς τῆς Κωνσταντίας εὐνούχοις οἰκειώσας, δι' αὐτῶν καὶ πρὸς αὐτὴν διέδυ· καὶ λόγοις ἐπιθέτοις ἐπαγωγοῖς, καὶ πολλῷ προφαίνουσι τὸν θῶπα, ὡς Ἄρειος φθόνῳ ἐβλήθη· τὸ γὰρ ὀρθὸν τῆς ἐκκλησίας δόγμα πρεσβεύοι· κἀκείνη, πρὸς τὸν βασιλέα τοιαῦτα εἰποῦσα, διέσωσε· καὶ αὐτίκα γράφει τῆς ὑπερορίας τὸν Ἄρειον ἀνιέναι. παρατίθεται δὲ ἀδελφῷ καὶ τὸν οὐδὲν ἧττον τῆς αἱρέσεως ἢ τῆς κολακείας πρεσβύτερον· καὶ τοῖς ἐπικόλποις ἤθεσι καὶ λόγοις οὐκ εἰς μακρὰν παρρησίαν πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαμβάνει βασιλέα· καὶ κινεῖ περὶ Ἀρείου λόγους, ὀρθόδοξον ποιοῦντας αὐτόν. καὶ ὁ βασιλεύς· εἰ Ἄρειος, φησι, τὰ τῆς συνόδου φρονεῖ, ὄψομαί τε αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ σὺν τιμῇ τῇ τῶν Ἀλεξανδρέων ἐγκαταστήσω ἐκκλησίᾳ.

ſ. ἱερέων.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

quam ipſe fundaſſet, ſua præſentia & precibus conditoris nouum nomen inderent. Inuiſentibus autem Epiſcopis clariſſimum Metrophanem, die dominica, & Imperator præſens inter alia dixit: Video te, pater maximè venerande, & ſenectute, & morbo defeſſum, & creari atque deſignari nobis poſt te gregis paſtorem poſtulo. Ille ad Imperatorem alacri vultu conuerſus: annuo, inquit, in Domino, quia hunc Spiritus ſanctus, ô fili, per linguam tuam loquitur. Mihi enim hac de re ſollicito indicauit Dominus ante ſeptem hos ipſos dies, moriturum me intra decem dies, & dignitatem ſacrã ſuſcepturum ſacerdotij dignitate parem Alexandrum, & dignum, vt verè loquar, electione, & ſancti Spiritus denunciatione. Ad hæc verò hunc veluti filius Paulus lector excipiet. Reſpiciens autem ad Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum: Et tu, inquit, frater egregium ſucceſſorem tui relinques, & manu Athanaſij Archidiaconi apprehenſa: En, inquit, ſtrenuus Chriſti miles, hic te ſequetur, qui non ſolùm cum fratre meo Alexandro contra Arij hæreſim decertauit, ſed & cum illo magna certamina, & multa ſubibit: non ſolùm autem ſecunda excipient certamina, ſed & tertium cum ſtrenuo Paulo ſuſtinebit. Hæc dixit, & tanquam alios Spiritu ſuo recreans, venit cũ Epiſcopis in templum: ac poſt Euangelij lectionem nonnulla ad populum locutus, & diſſerens, Alexandrum ſacerdotem abſentem archiepiſcopalis ſedis ſucceſſorem renunciat. Populus vno ore cum ipſo Imperatore horis aliquot exclamauit: Dignus eſt. Deinde ſacræ menſæ altaris humerale imponit, præcipiens hoc ſucceſſori ſeruari: venturum autem illum poſt non diu prædixit, poſt ſeptimum videlicet diem eius reſoluti corporis in Domino. Acciderunt igitur, vt prædixerat & præceperat, omnia. Moritur centeſimo & decimo ſeptimo ætatis anno, quarto Iunij.

Alexander.

B. Athanaſius.

Conſtantia ſoror Imp. Conſtantini pij, vxor quæ erat impij Licinij, moritura fratri dixit: Vnum, & vltimum à te peto beneficium, vt ab exilio reuoces Arium falsò accuſatum: conſentit enim cum Synodo. Erat enim apud illam ſacerdos quidam Arianus, qui ſeipſum primò Conſtantiæ eunuchis inſinuauit, per quos & ad illam acceſſum habuit, verbiſque blandis, atque aſſentationibus perſuaſit, Arium inuidia eiectum eſſe: rectam enim Eccleſiæ doctrinam tueri. Quibus ipſa ad Imperatorem illa referens, permouit, ſtatimque ſcribit, vt Arius ab exilio reuocetur. Allegabat verò vnà ad fratrem ſacerdotem, qui adulationis vitio non minus quàm hæreſeos laborauit, & irrepente ingenio, ac verbis blandiloquis, poſt non diu liberè cum Imperatore agere cœpit: ac de Ario ſermonem iniecit, quibus illum rectè ſentire demonſtret. Tum Imperator: Si Arius, inquit, cum Synodo conſentit, videbo illum libenter, magnoque honore habito, eum Alexandrinæ reſtituam Eccleſiæ,

ACTA MEtrophanis & Alex. &c.

His dictis illum per literas accerſendum curat. Arius cum execrando Euſebio Conſtantinopolim venit, & ſuſcipit illos Imperator benignè, & quid ſentiant interrogans audit dicentes, non aliud ſe ſentire quam quæ trecenti & octodecim ſancti Patres decreuerint: quin & iuſiurandum miſeri falſæ confeſſioni addiderunt. Imperator ſcriptam ab illis iubet dari fidei profeſſionem. Illi autem promptè mendacia ſcripſerunt. Credere enim ſe, & ſuos ſcripto teſtantur, lingua negant. Mutauit autem decretum Cæſar, quod pietatem confeſſi eſſent, & ſtatim Alexandriam illum, & qui cum eo erant, honorificè mittit. Alexander verò Alexandrinus Archiepiſcopus, conſpirante cum eo Athanaſio, apoſtatam non admittit, & iterum Arius hæreſim detexit, Ægyptumque turbauit. Imperator verò ad ſe Arium accerſit, & interrogat, an maneret in ſententia, quam coram illo confeſſus eſſet. Ipſe vero iterum expeditè iiſdem ſe inhærere teſtatus eſt, & iureiurando confirmauit. Omnia autem ficta erant, magiſque ipſa theatri ſcena ex compoſito facta. Aiunt enim occultè eum ſcripſiſſe librum, & ſub axilla ferentem (qui liber impudenter impietatem eius continebat) iuraſſe ſe ſic credere: chartam verò piæ doctrinæ, cui iam ſubſcripſerat, protuliſſe. Paulò poſt Imperator caducam hanc vitam cum immortali commutauit, cum annos triginta & vnum imperaſſet, ſexaginta quinque ipſos vixiſſet.

Moriens autem ſacerdoti hæretico teſtamentum committit, mandans id tradi Conſtantino filio, quem teſtamenti tabulis paternæ ſortis & imperij ſucceſſorem, Imperatoremque deſignabat. Sacerdos neque Deo, nec hominibus ſeruans fidem, dat occultè teſtamentum Conſtantio, & ſimul proditor patris, & teſtamenti, & hæreditatis filij apparuit. Adiuuabat & in ea proditione & Euſebius impius Epiſcopus, & alij nonnulli, & impietatis, & ſemiuiri ſodales. Tradit ille ſacerdos Conſtantio commendatum ſibi teſtamentum, & infidelitatis ſuæ erga homines petit mercedem à Conſtantio, proditionem nimirum ſyncerae fidei præmio poſtulans, & Euſebium Nicomediæ Epiſcopum ſocium adiungit, & hoc agunt, vt Arius non Alexandriæ, ſed Conſtantinopoli cauſam dicat, facile rati fore vincere, Athanaſio non præſente, & ſimul Imperatoris auctoritatem ſibi vnientes. Multa cum Alexandro Conſtantinopolitano Patriarcha diſſerentes de pactis, quæ pietatis doctrinam corruptura erant. Cum non perſuaderent, mandatum Imperatoris proferunt, vel ſuſciperet Arium cum ſua hæreſi, vel ſede exturbaretur. Si vtrumque detrectet, ſciat ſe in exilium depellendum. Perſuaſerunt autem Conſtantio, vt accerſito Alexandro, niſi iiſdem pareret mandatis, etiam ſeruitutem minaretur, & malorum memoria, non pietatis ſtudio, odio Arium habiturum. Qui Christi virtuti, & inculpatæ vitæ, & conſcientiæ confidens,

ταῦτα ἔλεγε· καὶ πρὸς ἑαυτὸν μετεπέμπετο γράφων. καὶ ὁ Ἄρειος, ἅμα τῷ συγκαθηρημένῳ Εὐζωΐῳ, πρὸς τὴν πόλιν Κωνσταντίνου παραγίνεται· καὶ δέχεται αὐτοὺς φιλανθρώπως ὁ βασιλεύς. καὶ τὸ φρόνημα ἐπερωτῶν, ἀκούει λεγόντων· μὴ ἄλλο τι φρονεῖν παρὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν * τιη ἁγίων πατέρων. ἀλλὰ καὶ ὅρκον οἱ δείλαιοι τῇ πεπλασμένῃ ἐπετίθεσαν ὁμολογίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔγγραφον αὐτοὺς ἐπιδοῦναι τὸ φρόνημα κελεύει. οἱ δὲ προθύμως * ἐγγράφουσι τὰ ψευδῆ· πιστεύειν γὰρ αὐτούς τε, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, τῷ γράμματι ἔλεγον, ὅσα καὶ τῇ γλώττῃ ἐπλάττοντο. ἐδέξατο τοίνυν ὁ βασιλεὺς, οἷς διωμολόγουν τὴν εὐσέβειαν· καὶ παραχρῆμα πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ τιμῆς ἐκπέμπει. Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεὺς Ἀλέξανδρος, συμπνέοντος αὐτῷ Ἀθανασίου, τὸν ἀποστάτην οὐ δέχεται. καὶ αὖθις Ἄρειος τὴν αἵρεσιν ἀνεκάλυπτε, καὶ τὰ τῆς Αἰγύπτου ἐταράττετο, καὶ ὁ βασιλεὺς μετάπεμπτον ποιεῖται τὸν Ἄρειον· καὶ ἀναπυνθάνεται, εἰ διαμένοι οἷς * αὐτῷ συνωμολόγησε κατὰ πρόσωπον. ὁ δὲ πάλιν ἑτοίμως τοῖς αὐτοῖς ἐμμένειν συγκατετίθετο, καὶ [τὸν] ὅρκον τοῖς λόγοις ἐπέβαλλεν. ἦν δὲ σκηνὴ ταῦτα πάντα, καὶ σκηνῆς δραματικώτερα. φασὶ δ᾽ ὡς ἐν μυστηρίῳ γράψας Ἄρειος βιβλίον, καὶ ὑπὸ μάλης φέρων (τὸ δὲ βιβλίον ἀναιδῶς ἐλάλει τὴν δυσσέβειαν) ὤμνυεν οὕτω φρονεῖν, τὸν τῆς εὐσεβείας εἰς τὸ ἐμφανὲς προτείνων χάρτην, ὡς καὶ ὑπογράψειε. μετὰ δὲ βραχὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς τὸν ἐπίκηρον εἰς τὸν ἀκήρατον μεταλλάττει βίον, ἕνα μὲν ἐνιαυτὸν καὶ τριάκοντα βασιλεύσας, πέντε δὲ καὶ ἑξήκοντα τὸν ὅλον διαπερανάμενος βίον. τελευτῶν δὲ, τῷ τῆς αἱρέσεως πρεσβυτέρῳ τὴν διαθήκην παρατίθησιν, ἐντειλάμενος ἐγχειρίσαι * Κωνσταντίνῳ ταύτην τῷ παιδί· ὃν καὶ ἡ διαθήκη τῆς πατρῴας μοίρας καὶ ἀρχῆς διάδοχον καὶ βασιλέα ἔγραφεν. ὁ δὲ [καὶ] πρὸς θεὸν καὶ πρὸς ἀνθρώπους τὸ πιστὸν οὐκ ἔχων πρεσβύτερος, ἐπιδίδωσιν ἐν κρυφῇ τὴν διαθήκην Κωνσταντίῳ, προδότης φανεὶς ἅμα πατρός τε καὶ διαθήκης, καὶ παιδὸς κληρονομίας. συνέπραττον δὲ τῇ προδοσίᾳ Εὐσέβιός τε ὁ δυσσεβὴς περιπόθητος καὶ ἄλλοι τινες, καὶ τῆς δυσσεβείας καὶ τῆς ἀνδρογύνου φύσεως συνθιασῶται. ἀλλὰ γὰρ προδίδωσι μὲν τὰ πιστευθέντα Κωνσταντίῳ· τῆς δὲ πρὸς ἀνθρώπους αὐτοῦ ἀπιστίας αἰτεῖ μισθαποδοσίαν Κωνστάντιον τὴν ὀρθῆς αὐτοῦ πίστεως προδοσίαν, καὶ συνεταιρίζεται τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον· καὶ διαμηχανῶνται τὸν Ἄρειον, μὴ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλ᾽ ἐν Κωνσταντίνου πόλει ἀκουσθῆναι· ῥᾷστα οἰόμενοι περιέσεσθαι, Ἀθανασίου μὴ παρόντος, καὶ ἅμα τὴν τοῦ βασιλέως αὐθεντίαν μεθ᾽ ἑαυτῶν φέροντες. πολλὰ δὲ τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξάνδρῳ διαλεχθέντες περὶ συμβάσεως τὰ τῆς εὐσεβείας περικρατούσης δόγματα· ὡς οὐκ ἔπειθον, προτείνουσι δῆθεν βασιλικὸν πρόσταγμα· ἢ μετὰ τοῦ φρονήματος δέχεσθαι Ἄρειον, ἢ τοῦ θρόνου ὑποχωρεῖν. εἰ δὲ μηδέτερον ἕλοιτο· γινώσκειν αὐτὸν εἰς ὑπερορίαν ἐκπίμπεσθαι. ἔπειθον δὲ καὶ Κωνστάντιον, τὸ ἀνδράποδον, * τοῖς ὁμοίοις λόγοις μεταπεμψάμενον τὸν ἱερὸν Ἀλέξανδρον, ἀπειλαῖς τε ὑποβαλεῖν· καὶ μνησικακίας, ἀλλ᾽ οὐκ εὐσεβείας λόγῳ, τὴν πρὸς Ἄρειον στεργεῖν ἀπέχθειαν. ὁ δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει, καὶ τῷ ἀνεπιλήπτῳ καὶ τοῦ βίου καὶ τῆς συνειδήσεως θαρρῶν, ἀμεί-

* τριακοσίων ὀκτὼ καὶ δέκα.

* al. γράφουσι.

* al. αὐτοῖς.

* al. Κωνσταντίῳ.

* al. ὡς τε

ἀμείβεται τῷ βασιλεῖ· τῶν μὲν αἰτιαθέντων τὴν ἀλήθειαν ἡ ἐκεῖθεν ἡμέρα δηλώσει, ἐγὼ δὲ τὸν ἐπὶ τοσαύτῃ δυσσεβείᾳ ἁλόντα, καὶ παρὰ τοσούτων ἀρχιερέων καθαιρεθέντα, οὐχ οἷός τέ εἰμι τῶν φρικτῶν μυστηρίων λαβεῖν κοινωνόν. ὁ δὲ Κωνστάντιος, ὅρα, φησὶν, ὦ ἐπίσκοπε (καὶ γὰρ σύνοδος ἐπισκόπων ἀθροίζεται) μὴ καὶ ἄκων* δέξῃ αὐτόν. ἐφ' οἷς ὁ ἀρχιερεὺς ἀναστὰς, ἐξῆλθε· καὶ πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ παραγενόμενος ἐκκλησίαν, στεναγμοῖς καὶ δακρύοις ἐβόα πρὸς τὸν θεὸν, μὴ διὰ τὴν παρείσδυσιν Ἀρείου ἀνασχέσθαι διασκεδασθῆναι τὴν ποίμνην αὐτοῦ. καὶ ἡ εὐχὴ πάννυχος ὑπὸ* τὸ θυσιαστήριον κειμένου τοῦ ἀρχιερέως ἐπετελεῖτο· ὁ δὲ Εὐσέβιος, οἷα τῆς ἀσεβείας θερμὸς ἐραστὴς, παραγίνεται μετὰ τῆς αἱρετικῆς φάλαγγος πρὸς τὸν Ἄρειον· καὶ προϊέναι κελεύει πρὸς τὴν σύνοδον, ἥτις* αὐτὸν καὶ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου ἀποδώσει τὸ παρὰ δίκην ἀφῃρημένον τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. ἐπεῖχεν οὖν θόρυβος καὶ ταραχὴ ἐπὶ τοῖς κινουμένοις πᾶσαν τὴν πόλιν· τῶν μὲν ὑπὲρ Ἀρείου σπουδαζόντων, τῶν δὲ τῆς εὐσεβείας τὴν προδοσίαν οὐκ ἀνεχομένων. ἠθροίζετο δ' οὖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ σύλλογος. καὶ τοῖς* ὁμοδόξοις συμπροϊὼν ὁ Ἄρειος, ἀποβὰς τοῦ ἵππου, ἔν τινι ἀφεδρῶνι δημοσίῳ, ὃς ὄπισθεν κατεσκεύαστο τοῦ Κωνσταντίνου φόρου, εἴσεισι· καὶ ἐν τῷ ἀποπατεῖν, τοῖς σκυβάλοις μὲν τὰ ἔντερα, τοῖς ἐντέροις δὲ τὴν ψυχὴν ὁ δείλαιος συναποβάλλει. ἐπεὶ δὲ ἐβράδυνε, καὶ τὸ πραχθὲν ἐκάλυπτεν ἄγνοια· ἐπεισπηδῆσαι λόγος τὸν Εὐσέβιον· καὶ ἐξονειδίζειν μὲν τῆς βραδυτῆτος, ἐξονειδίζειν δὲ τῆς εἰς αὐτοὺς ὕβρεως· ἐν ἀνδραπόδων γὰρ μοίρᾳ τὸ ἄλογον αὐτοὺς ἐκπέμπειν βράδος. ὁ δὲ τῷ ἀφώνῳ μᾶλλον αὐτοὺς ἢ τῷ βραδεῖ καταισχύνων, τέως διελάνθανεν. ἀλλ' ὁ Εὐσέβιος μεταβαλλόμενος, ἀναστῆναι παρεκάλει θαρροῦντα· προσδόκιμον γὰρ εἶναι ἐπὶ ἀθῳώσει πάσῃ τῇ συνόδῳ. ὁ δὲ τὴν ἐσχάτην ἐσίγα σιγήν. καὶ μόλις ὁ κακοδαίμων Εὐσέβιος συνῆκεν, ὅτι τέθνηκεν ὁ σπουδαζόμενος. διαλύεται τοίνυν ἡ σύνοδος, καὶ οἱ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερορίᾳ καταδικάζοντες, ῥίψαντες τὰς* ἀνοσίους ψήφους, τὸν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἀρχιστράτηγον, ζῶντα εἰς ᾅδην βλέποντες καταβεβηκότα, πένθει μεγάλῳ συνέχονται. ἐπ' ὀλίγον δὲ τῇ θεηλάτῳ πληγῇ αἰσχυνθέντες, πάλιν εἰς φατρίας συνέταττον, καὶ τὴν κατὰ Ἀρείου θεομηνίαν, εἰς τὸν κοινὸν ἐφιλονείκουν ἀναφέρειν θάνατον. καίτοι καὶ ὁ κοινὸς αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ συνενεχθεὶς, ὅτε τῆς ἐκκλησίας ἐπιβαίνειν αὐτὸν διεσπούδαζον, εἰς τὸν κοινὸν καὶ θεήλατον μεταβάλλεται θάνατον· ὅμως Κωνστάντιον τὸ ἀνδράποδον ἔπειθον, ὡς τὸ τῆς φύσεως χρέος ἀπέδωκεν, ἀλλ' οὐ θείας ὀργῆς δίκην ἀπέτισεν Ἄρειος. ἀλλ' ὁ μὲν ἄθλιος ἐκεῖνος, ταῖς Ἀλεξάνδρου προσευχαῖς, ἀλεγεινῶς οὕτω τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δὲ θεῖος Ἀλέξανδρος ὁσιοπρεπῶς τε καὶ ἁγίως μετ' ὀλίγον ἀντὶ τῆς ἐπιγείου τὰς οὐρανίους σκηνὰς ἐκληρώσατο· τρία μὲν καὶ εἴκοσι ἐν τῇ ἐπισκοπῇ διατελέσας ἔτη, βίους δὲ ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα.

[Ὅτι ἡ σύγγραφή, ἐξ ἧς ἡ παροῦσα προῆλθεν ἐκλογή, οὔτε παντελῶς εἰς τὸ διηκριβωμένον καὶ σοφὸν τῆς* φράσεως καὶ τῆς διανοίας ἐκμεμόρφωται, οὔτε πρὸς τὸ χυδαῖον καὶ ἠμελημένον διαπέπτωκεν. εἰ δέ τινα παρὰ τοὺς ἄλλους ἱστορεῖ, τοῦτο, διαίτης καὶ κρίσεως ἄλλης, ἀλλ' οὐκ ἐκλογῆς οὐδὲ συντομίας.]

* al. λέξει.

* θ. θυσιαστήριον.

* αὐτῷ.

* al. ὀρθοδόξοις

* ἀνοσίους.

* φρονήσεως.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Imperatori reſpondit, veritatem eorum qui accuſantur tempus deinceps oſtendet. Ego verò tantæ impietatis conuictum, & à tot Epiſcopis iudicatum, non poſſum in communionem venerandorum myſteriorum admittere. Conſtantius verò: Vide, inquit, Epiſcope, (conuocatur enim concilium Epiſcoporum) ne vel inuitus illum admittere cogaris. Hinc aſſurgens Archiepiſcopus, egreſſus eſt, & ad Dei Eccleſiam ſe conferens, gemitibus, lacrymiſque inuocabat Deum, ne pateretur ingreſſu Arij gregem ſuum vaſtari: & preces Epiſcopi proſtrati ante altare tota nocte peractæ. Euſebius vt erat feruidus impietatis ſectator, accedit cum turba hæreticorum ad Arium, & iubet in concilium prodire, quo ſibi, inuito etiam Alexandro, redderet ablatam iniuſtè ſacerdotij dignitatem. Igitur tumultus oritur, & ſeditio his moribus per totam vrbem: his quidem ab Ario ſtantibus, illis quidem veritatis proditionem non ferentibus, fit conuentus in Eccleſia, & cum ſuis aſſeclis præcedens Arius, & deſcendens ex equo, ſeceſſum publicum ingreditur, qui erat ad forum Conſtantini, & exonerando ventrem cum excrementis inteſtina, cum inteſtinis & animam miſer exhalauit. Quo moram trahente, & quid factum eſſet cùm ignoraretur, aiunt acceſſiſſe Euſebium, & reprehendiſſe tantum moram, & increpuiſſe hanc in ſuos iniuriam, ſeruilique conditioni hanc moram attribuiſſe. Ille autem ſilentio magis eos offendit, quàm tarditate quamdiu ignorabatur. Sed Euſebius accedens, ſurgere bono animo iubet: exſpectari enim à tota Synodo, vt abſoluatur. Sed ille in æternum ſilet. Et tandem infelix ille Euſebius mortuum eſſe intellexit: ſic Synodus diſſoluitur: & qui Alexandrum exilio condemnaturi erant, abrogantes, abiectis impiis ſuffragiis, hæreticorum ducem viuum ad inferos detrudi videntes, magnum inde capiunt dolorem. Poſt diuinitus immiſſa plaga pudore confuſi, ſed non diu, rurſum conciliabulum indicunt, Deique iram in Arium ad communem hominum ſortem referre conantur. At ſi tempus ſpectes, quo Eccleſiam Dei inuadere tentabat, non tam fatali morte, quàm Dei vltione extinctum interpretaberis. Illi tamen Conſtātio perſuadent Arium naturæ debitum perſoluiſſe, neque diuinæ vltionis pœnam ſubiiſſe. Sic miſer Alexandri precibus tam fœdè vitam finiit, beatus contra Alexander piè & ſanctè paulo poſt pro terreſtri, cœleſte domicilium adeptus eſt. Tres quidem & viginti in Epiſcopatu exegit annos, ætatis verò nonaginta octo.

Hæc hiſtoria, vnde iſta excerpſimus, non omnino elaborata, ac docta elocutione ac ſententiis, neque prorſus vilis, aut neglecta. Si qua contra atque alij narret, hoc alterius inſtituti & iudicij eſt, non excerpentis & contrahentis.

Arij hæretici infelix exitus.

B. Alexandri mors.

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. mart.

Vita Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani Confeſſoris.

CCLVII. LEGI librum qui inſcribitur: Vita, ſeu certamen S. Patris Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani Confeſſoris, ad eundem modum excerptum.

CONSTANTIVS Romani imperij ad Orientem regebat ſceptra, proditione hæretici ſacerdotis, & conſenſu eunuchorum irrepens. Ariani autem iterum pios perſequuntur, & Athanaſium ſtatim Occidens ſuſcipit. Diuinus verò Alexander morti vicinus, nullum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſibi ſucceſſorem deſignat. Duos inter alios delegit, ſuam contra hæreſim populo hanc ſententiam exponens, vt eligerent, ſi vellent, doctum & pium Paulum, quem ipſe ſacerdotem ordinauerat: ſi verò formæ & exterioris ornamenti habita ratione cuperent, Macedonium, olim ordinatum Diaconum, & iam ſeneſcentem acciperent. Hæc referens poſt moritur, Epiſcopatum tres & viginti annos cùm geſſiſſet, annos natus nonaginta octo. Orta autem contentio eſt in duobus illis eligendis. Ariani ad Macedonium inclinabant, at fideles Paulum malebant. Vicit piorum ſententia, & ordinatur Paulus Epiſcopus in Eccleſia S. Irenes nominata, quam temporis ſucceſſu, vt à noua diſtingueretur, veterem appellare placuit. Conſtantius verò non multo poſt Antiochia Conſtantinopolim veniens, iram in Paulum concepit, quòd non illius ſuffragio electus eſſet, & Arianorum indicto concilio, Paulum abdicare coëgit. Euſebium, iam tertiò ſedem mutantem, ex Nicomedia, Conſtantinopolis creat Epiſcopum. Quibus impiè patratis, Antiochiam reuertit. Euſebius autem omnem mouebat lapidem, vt Symbolo eximeretur illud ὁμοούσιον CONSVBSTANTIALE. Erat tunc Antiocheni templi dedicatio, quod Conſtantinus pius exædificarat: Conſtantius verò conſecrandum curauit, & prætextu dedicationis nonaginta conuocantur Epiſcopi. Maximus Hieroſolymitanorum præſul vir pius non aderat: ſed neque Romanus Pontifex Iulius, nec per ſe, nec per alium legatum. Congregatur Synodus, præſente Conſtantio. Contendunt Euſebiani vt primò Athanaſius deponatur. Initio accuſant quaſi contra Canonem egerit, quem ipſi tunc ediderant. Rediens enim aiunt ab exilio, non omnium iudicio, ſed ſuo arbitratu Epiſcopatum aſſumpſit. Secundò quod eius ingreſſu, ſeditione concitata, multi periiſſent. Tertiò ob ea quæ Tyri acta eſſent. Vnde & condemnantes ſtrenuum athletam, illi Gregorium, eiuſdem ſectæ, ſufficiunt. Et hæc auſi, auſi ſunt & fidem permutare, nihil eorum reprehendentes vel verbo, quæ in Nicæa Synodo tractata eſſent, improbo & fraudulento animo ſemina iaciẽtes,

Synodus Antiochena.

Calumniæ Arianorum in B. Athanaſium.

ΒΙΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝτινουπόλεως ἐπισκόπου τοῦ ὁμολογητοῦ.

ςνζ'. *Excerpta è vita Pauli episcopi Constant. mart.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου λόγου, βίος ἢ ἄθλησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου, τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου, τοῦ ὁμολογητοῦ, ἐφ᾽ ὁμοίᾳ συστελλόμενος ἐκδόσει.

Κωνστάντιος τὴν ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, ἢ τὰ τῆς ἀνατολῆς *ἐχειρίζετο σκῆπτρα, προδοσίᾳ τοῦ τῆς αἱρέσεως πρεσβυτέρου, καὶ συνδρομῇ τῶν εὐνούχων, ὑποδέχει· καὶ οἱ ἐξ Ἀρείου διωγμὸν (κατὰ τῶν εὐσεβούντων) πάλιν κινοῦσι, καὶ Ἀθανάσιον αὖθις δέχεται ἡ ἑσπερία. ὁ δὲ θεῖος Ἀλέξανδρος, τῷ τοῦ βίου πλησιάσας τέλει, οὐδένα μὲν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διάδοχον αὐτοῦ χειροτονεῖ· λογάδας δὲ τῶν ἄλλων δύο ποιεῖται, γνώμην τοιαύτην εἰς αἵρεσιν τῷ πλήθει διδούς· ὡς εἰ μὲν βούλοιντο διδασκαλικόν τε ἅμα καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἀστράπτοντα Παῦλον αἱρήσονται, ὃν αὐτὸς ἐχειροτόνησε πρεσβύτερον· εἰ δ᾽ ἐν τῷ σχήματι σεμνὸν, καὶ κόσμιον τῇ ἔξωθεν περιβολῇ, Μακεδόνιον, πάλαι χειροτονηθέντα διάκονον, καὶ πρὸς γῆρας ἀποκλίνοντα. ταῦτα εἰσηγησάμενος, εἰς τὴν ἀμείνω λῆξιν μεταβαίνει· ἀρχιερατεύσας μὲν τρία καὶ εἴκοσι ἔτη, βιοὺς δὲ τὸν πάντα βίον ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα. γίνεται δὲ φιλονεικία περὶ τὴν αἵρεσιν τῶν προειρημένων ἀνδρῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐξ Ἀρείου, πρὸς Μακεδόνιον ἔβλεπον· τὸ δὲ ὀρθόδοξον, τὸν Παῦλον προὐτίθεσαν. κρατεῖ δ᾽ οὖν ἡ τῶν ὀρθοδόξων ψῆφος, καὶ χειροτονεῖται ὁ Παῦλος ἐπίσκοπος ἐν τῇ τῆς ἁγίας εἰρήνης ἐπωνύμῳ ἐκκλησίᾳ· ἣν ὁ χρόνος ἀντιδιαστέλλων τῆς νέας ἔδωκε καλεῖσθαι παλαιάν. Κωνστάντιος δὲ *οὐ μετὰ πολὺ ἐκ τῆς Ἀντιοχέων πόλεως ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει γεγονὼς, δι᾽ ὀργῆς εἶχε τὸν χειροτονηθέντα· ὅτι μὴ (συν) γνώμῃ τῇ αὐτοῦ προῆλθεν ἡ χειροτονία. καὶ ἀρειανῶν καθίσας συνέδριον, τὸν μὲν Παῦλον σχολάζειν κατεψηφίσατο· Εὐσέβιον δὲ τρίτον θρόνον ἀμείβοντα ἐκ Νικομηδείας, τῆς βασιλίδος ἐπίσκοπον ἀναδείκνυσιν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν δυσσεβῶς ταῦτα πράξας, ὑπέστρεψε πρὸς Ἀντιόχειαν. Εὐσέβιος δὲ πάντα λίθον ἐκίνει, ὡς ἂν περιέλοι τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τὸ ὁμοούσιον. ἄγεται δὴ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας, ἣν Κωνσταντῖνος μὲν ὁ εὐσεβὴς ἐκ βάθρων ἤγειρεν, ὁ δὲ Κωνστάντιος καθιερωθῆναι γνώμην ἔθετο. καὶ τῇ τῶν ἐγκαινίων προφάσει, ἐπίσκοποι συλλέγονται ἐνενήκοντα. Μάξιμος δ᾽, ὁ τῶν Ἱεροσολύμων ἔφορος, ἀνὴρ εὐσεβὴς, οὐ παρῆν· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος, οὔτ᾽ *αὐτοπρόσωπος, διά τινος τῶν ὑποτελῶν. συγκροτεῖται μὲν ἡ σύνοδος παρόντος καὶ Κωνσταντίου. οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον σπουδὴν ἄγουσι, πρὸ τῶν ἄλλων ἀποσκευάσασθαι Ἀθανάσιον. ἐπάγουσιν οὖν πρώτην αὐτῷ αἰτίαν, *τὸ παρὰ κανόνα πρᾶξαι· κανόνα λέγοντες, ὃν αὐτοὶ τηνικαῦτα ἐξέθεσαν. ἐπανήκων γὰρ, ἔφασκον, τῆς ὑπερορίας, οὐχὶ τῇ τοῦ κοινοῦ γνώμῃ, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπέτρεψε. δευτέραν, ὅτι κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ στάσεως συρραγείσης, πολλοὶ ἀπέθανον· καὶ τρίτην, τὰ ἐν Τύρῳ πεπραγμένα. ἐξ ὧν καὶ καταψηφισάμενοι *τοῦ τῆς εὐσεβείας ἀθλητοῦ, Γρηγόριον ἀντικαθιστῶσι τὸν ὁμόφρονα. καὶ τολμήσαντες ταῦτα, ἐπιτολμῶσι καὶ τὸν μεταπλασμὸν τῆς πίστεως· οὐδὲν μὲν κατὰ φωνὴν τῶν ἐν Νικαίᾳ μεμψάμενοι, τῷ δὲ ὑφάλῳ καὶ κακομηχάνῳ τῆς διανοίας σπέρματα προκαταβάλλοντες

* al. ἐγχειρίζ. F. ἐνεχειρίζετο.

* μετ᾽ οὐ.

* ἀντιπρόσωπος.

* al. τὰ.

* al. τὸν τῆς εὐσεβείας ἀθλ.

πρὸς

πρὸς τὴν τοῦ ὁμοουσίου καθαίρεσιν. καὶ ἡ μὲν κατὰ Ἀντιόχειαν σύνοδος, ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τολμήσασα, καί τινα κανονίσασα, διαλέλυται. Εὐσέβιος δὲ πρὸς τὸν ῥώμης Ἰούλιον διαπρεσβεύεται, τὴν κατὰ Ἀθανασίου ψῆφον κυρωθῆναι τεχναζόμενος. ἀλλ' οὐδὲν, ὧν ἤλπιζεν, ἤνυσε. Παῦλος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ῥώμην καταλαβών· καὶ ἕτεροι δὲ οὐκ ὀλίγοι ἐπίσκοποι κατὰ συσκευὴν ἐκδιωχθέντες Εὐσεβίου, ἀλλὰ καὶ Ἀθανάσιος, ὁμοῦ διῆγον ἐν τῇ ῥώμῃ. ὁ δὲ ἱερὸς Ἰούλιος συκοφαντίαν εἶναι μαθὼν τὰ περὶ τῶν ἀρχιερέων πεπραγμένα· γράμμασιν αὐτοὺς ὀχυρώσας, ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν ἀποστέλλει, τὸν οἰκεῖον ἑκάστῳ θρόνον ἀποδιδοὺς, καὶ σὺν δίκῃ αἰτιώμενος τοὺς καθελόντας. καὶ τὰς μὲν οἰκείας ἐκκλησίας ἀναλαμβάνουσιν. ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιστολὰς οἷς ἐγράφησαν διαπέμπονται· καὶ Εὐσεβίου μὲν ἀποφθαρέντος, Παῦλος εἰς τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀποκαθίσταται· οἱ δὲ ἀρειανίζοντες ἐν τῇ νῦν λεγομένῃ ἐπὶ Παῦλον ἐκκλησίᾳ χειροτονοῦσι τὸν Μακεδόνιον· ὃς τὸν υἱὸν μὲν τῷ πατρὶ ἀνόμοιον ἐβλασφήμει, παραγραφόμενος τὸ ὁμοούσιον· τὸ δὲ πανάγιον πνεῦμα παντελῶς ἀλλότριον τῆς θεότητος. Ἀθανασίου δὲ τὴν ἰδίαν ἀναλαβόντος ἐκκλησίαν, οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ πάλιν συνεδρεύοντες (καὶ γὰρ συνήεσαν ἀντεγκαλεῖν ἐπιχειροῦντες Ἰουλίῳ τῷ ῥώμης) τὸν δυσσεβῆ Γρηγόριον διὰ τάχους, ὃν αὐτοὶ παρανόμως ἐχειροτόνησαν, εἰς τὴν Ἀντιόχου ἀποστέλλουσι· καὶ κατῆγεν αὐτὸν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας στρατηγὸς, ἑπτακισχιλίους στρατὸν ἐπαγόμενος· ὃ μαθὼν Ἀθανάσιος, εἰς τὴν ῥώμην πάλιν ἀπέπλευσεν. ὁ δὲ τῶν Ἀλεξανδρέων λαὸς οὐκ ἐνεγκὼν τὸ ἔκθεσμον, τὴν καλουμένην Διονυσίου ἐκκλησίαν, οὐκ ὀρθῶς ποιοῦντες, (τί γὰρ, εἰ μεμήνασιν ἄνθρωποι, κατὰ τοῦ μηδὲν ἠδικηκότος δεῖ τὴν ἄμυναν φέρειν;) ἐνέπρησαν. μανθάνει δὲ ὁ Κωνστάντιος, ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων: ὡς Παῦλος ὁ τῆς ἀληθείας κῆρυξ, εἰς τὸν ἴδιον *ἀποκατέστη θρόνον· καὶ Ἑρμογένει τῷ στρατηλάτῃ ἐντέλλεται, ἐπὶ τὰ τῆς Θρᾴκης ἐκπεμπομένῳ μέρη, ἐξωθῆσαι τὸν ὅσιον τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ μὲν τὴν Κωνσταντίνου *φθάσας πόλιν, ἐσπούδαζεν ἃ προσετέτακτο, πράττειν τὸ ἔκθεσμον. τὸ δὲ πλῆθος οὐκ ἠνείχετο· ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατακαίουσι, καὶ αὐτὸν σύροντες διαφθείρουσι. μαθὼν δὲ τοῦτο Κωνστάντιος, αὐτὸς καταλαμβάνει τὴν πόλιν. καὶ τὸν μὲν ὅσιον Παῦλον ταύτης ἀπελαύνει· ζημιοῖ δὲ καὶ τὴν πόλιν, τὸ σιτηρέσιον ἀφελὼν αὐτῆς, τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς, ἣν ὁ φιλάνθρωπος Κωνσταντῖνος αὐτῇ ἐδωρήσατο. ἦν δὲ τὸ ὅλον τῆς δωρεᾶς, ἡμερήσιοι ἄρτοι μυριάδες ὀκτώ. ὠργίζετο δὲ καὶ κατὰ Μακεδονίου, οὐ μόνον ὅτι παρὰ γνώμην αὐτοῦ κεχειροτόνητο· ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς φόνους, ὧν αὐτὸς στασιάζων γέγονεν αἴτιος. ὅμως οὖν ἐάσας αὐτὸν ἐν ᾗ ἐκκλησίᾳ τὴν χειροτονίαν ὑπέδυ, εἰς τὴν Ἀντιόχου ἐξώρμησεν. ὁ μέντοι θεσπέσιος Παῦλος πάλιν τὸ δεύτερον καταλαμβάνει τὴν ῥώμην, καὶ Ἀθανασίῳ συνὼν· ἀναφέρει γοῦν ἃ πεπόνθοι, τῷ Ῥώμης· καὶ αὖθις τοῖς παρ' *αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ τοῖς *Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως καθωχυρωθεὶς γράμμασι, παραυτίκα τε ἐπάνεισι, καὶ τῷ οἰκείῳ θρόνῳ, μετὰ πολλῆς αὐτὸν θυμηδίας τῆς πόλεως ὑποδεξαμένης, ἐγκαθιδρύεται. καὶ πάλιν περιοργὴς ὁ Κωνστάντιος, καὶ πά-λιν πρόσταγμα εἰς ὑπερορίαν ἄγειν τὸν ἀοίδιμον. καὶ γὰρ τοῦτο δεξάμενος ὁ ὕπαρχος Φίλιππος· ἐξορίζει μὲν τὸν ὅσιον, ἀντικαθίστησι δὲ τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν πνευματομάχον Μακεδόνιον.

Macedonius. ἐπιτιμητικῶς.

* al. ἀποκατέστη θρόνον.

* al. φθάσας πάλιν ἐσπούδαζε.

* al. Κωνσταντος.

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. mart.

vt ὁμοούσιον tollatur. Antiochena Synodus hæc & alia ſimilia auſa, & nonnulla decernens, diſſoluitur. Euſebius ad Rom. Pontificem Iulium legatos mittit, hoc moliens, vt quæ aduerſus Athanaſium decreta eſſent, rata haberet, ſed ſpe ſua fruſtratus eſt. Paulus verò Archiepiſcopus Romam profectus, & alij nonnulli Epiſcopi, vna cum Athanaſio Euſebij dolo expulſi, ſimul Romæ agebant. Iulius vero audito omnia quæ de Epiſcopis acta eſſent, calumnias eſſe, epiſtolis illos confirmans in Orientem remittit, propriam vnicuique tradens ſedem, eóſque qui damnaſſent, meritò accuſans. Omnes hinc Eccleſias ſuas recipiunt, ſed & epiſtolæ iis quibus ſcriptæ erant, deſtinantur. Euſebio mortuo, Paulus ſuæ ſedi reſtituitur. Ariani pro hac Eccleſia pro Paulo Macedonium creant, qui Filium Patre minorem eſſe blaſphemabat, damnans & ὁμοούσιον *Conſubſtantiale*, & Spiritum ſanctum omnino à diuinitate remouebat. Athanaſio quoque ſuam recipiente Eccleſiam, Antiochiæ iterum conuenientes (conuenerant enim Iulium Rom. viciſſim criminari volentes) impium Gregorium ſtatim, quem ipſi præter fas & æquum ordinauerant, * Antiochiam mittunt, & Alexandriæ Præfectus illum ſeptem millibus militum adduxit. Quo cognito, Athanaſius Romam iterum adnauigauit. Alexandrini non ferentes hanc iniuriam, B. Dionyſij templum, non rectè tamen (quid enim, ſi inſaniant homines, contra culpæ expertem ſumenda pœna eſt?) incenderunt. Conſtantius Antiochiæ degens intellecto Paulum veritatis præconem propriæ ſedi reſtitutum eſſe, Hermogeni duci in Thraciam miſſo mandat, vt Eccleſia ſanctum virum expelleret: & ille quidem Conſtantinopolim veniens conatus eſt, quod mandatum erat, nefandum imperium exequi. Populus vero non patiebatur, quin & domum illius incendit, & pedibus tractum interficit. Quo cognito, Conſtantius vrbem ingreditur, ſanctúmque Paulum expellit. Mulctat vrbem frumento, auferens illis doni dimidium, quod Conſtantinus clemens illis dederat. Erat verò ſumma muneris, panes diarij octogies mille. Iratus eſt & Macedonio, non ſolum quòd ſe inuito ordinatus eſſet, ſed etiam ob cædes, quarum ipſe ſeditioſus auctor exſtiterat. Tamen relinquens illum in Eccleſia, in qua ordinatus erat, Antiochiam reuertit. Diuinus Paulus quidem iterum Romam proficiſcitur, & Athanaſium conuenit. Refert igitur Romano Pontifici, quæ paſſus eſſet, & rurſum eius, & Conſtantis Imp. munitus litteris, ſtatim reuertit, & ſedi ſuæ cum magna vrbis eum recipientis voluptate reſtituitur. Conſtantius rurſum indignatus, iterum exſulare perpetuò iubet. Etenim Philippus Præfectus hoc admittens, ſanctum virum in exſilium ablegauit, & Macedonium S. Spiritus impugnatorem in Eccleſia reponit.

Macedonius hæreticus.

* *Alexandriam lego.*

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. mart.

Exſilio autem pulſus eſt non apertè, ſed occultè. Nam Hermogenis interitus prudentius rem gerere Philippum docuerat. Honorificè enim Dei Epiſcopum Paulum ad balneum vocat, quod Zeuxippi appellatur, tanquam de rebus publicè profuturis, & arcanis conſulturi eſſent. Inde ad Imperatoris palatium mittit, & exinde Theſſalonicam in eius maiorúmque patriam. Hinc ad Orientis partes redire vnquam vetuit, nec ad vicinas vrbes. Impius Macedonius armata vi adiutus, & vnà cum Præfecto vectus, Dei Eccleſiam inuadit. Multa editur ſtrages, & tria millia ac quinquaginta occiduntur, & Catholicorum cædibus ter execrandus inauguratur. Eodem tempore Conſtantius magnum templum, cui nomen *Dei Sophia*, exædificarat. Et diuinus Paulus paulò poſt in Italiam tertium contendit, & Athanaſium commilitonem ſibi adiungens, Conſtanti Imp. Occidentis omnia, quæ paſſi eſſent, narrant. Hic atrocia quæ ſuſtinuiſſent attentius cùm audiſſet, fratri ſcribit, tres vt ad ſe Orientis Epiſcopi venirent, qui rationem redderent eorum, quæ aduerſus Athanaſium & Paulum auſi fuiſſent, & ſcriptam fidei profeſſionem vnà adferrent. Mittuntur verò Epiſcopi quatuor, Narciſſus Cilix, Theodorus Thrax, Maris Calchedonius, * Maras Syrus. Hi non auſi fuerunt conferre ſermones cum Athanaſio & Paulo, fidem verò quam erant Antiochiæ profeſſi occultantes, aliámque componentes, quæ apertam reprehenſionem effugeret, ſed tamen τὸ ὁμοούσιον *Conſubſtantiale* non confiterentur, regi tradunt, & nihil amplius neque agentes, neque paſſi, receſſerunt. Triennio euoluto, rurſum Orientis Epiſcopi conueniunt, aliámque fidem decernunt, & Italicis mittunt. Miniſtri Synodi erant tunc Eudoxius Germaniæ Epiſcopus, Martyrius, Macedonius Mopſueſtiæ. Declaratio eorum fidei eadem erat cum priore, additis tamen nonnullis abſurdis in fine, longius extendebatur. Conuentus Patrum Romæ hanc non ſuſcepit, dicens ſufficere ſibi Symbolum fidei, quod Nicææ decretum eſſet. Sic cùm omnia tumultu occuparentur, & indiſcuſſa contentione, conuocatur generalis Synodus, ſententia duorum Imperatorum vndecimo anno á morte Conſtantini. Conuenerunt igitur Sardicem ex Occidente ſupra trecentos, Epiſcopi: ex Oriente ſolùm ſex & ſeptuaginta, & Orientales cum Occidentalibus conuenire noluerunt, idque hac de cauſa, quòd Paulus & Athanaſius veritatis defenſores cum illis congregati eſſent. Cùm verò neque pij Athanaſianos reiicerent, neque illi inimicitias contra fidei propugnatores deponerent, à ſe inuicem diſiuncti ſunt. Orientales omnes Philippos Macedoniæ vrbem accedentes, publicè rurſum congregantur, & ibi apertè ὁμοούσιον *Conſubſtantiale* execrantur. Sardicenſes verò abſentes illos condemnant, accuſatores Athanaſij,

* Marcus Syrus eſt in Metaphraſte.

Synodus Sardicenſis.

τὸ δὲ τῆς ὑπερορίας, οὐκ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, ἀλλ' ἐξ ἐνέδρας περιῆλθεν. ὁ γὰρ τοῦ * Ορέστου φθόρος σοφώτερον κακουργῆσαι τὸν Φίλιππον ἀπειργάσατο. καὶ καλεῖ μὲν σὺν τιμῇ τὸν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέα εἰς τὸ λουτρὸν, ᾧ ἐπώνυμον ὁ Ζεύξιππος, ὡς ἐπὶ κοινωφελέσι δῆθεν καὶ μυστικοῖς βουλεύμασι· κἀκεῖθεν εἰς τὰς βασιλείους ἐκπέμπει αὐλὰς, καὶ δι' αὐτῶν ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ, ἣν καὶ οἱ αὐτοῦ πρόγονοι πατρίδα εἶχον. καὶ τοῖς μὲν τῆς ἀνατολῆς ἐπιβαίνειν μέρεσιν ἐκεκώλυτο, ταῖς δὲ πλησιαζούσαις πόλεσιν οὐκέτι. καὶ ὁ δυσσεβὴς Μακεδόνιος, στρατιωτικῆς χειρὸς ὑπηρετούσης, καὶ συνεποχούμενος τῷ ὑπάρχῳ, εἰς τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν παρεισδύεται. καὶ φόνος γίνεται πολὺς, τῆς διαφθορᾶς εἰς πεντήκοντα καὶ τρισχιλίους παραταθείσης, καὶ ταῖς τῶν χριστιανῶν σφαγαῖς ὁ τρισαλιτήριος ἐνθρονίζεται· καθ' ὃν δὴ καιρὸν καὶ ὁ Κωνστάντιος τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐπώνυμον δ' αὐτῇ ἡ τοῦ θεοῦ σοφία, νεουργεῖ. καὶ Παῦλος τὸ τρίτον ὁ θεσπέσιος μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Ἰταλίαν παραγίνεται· καὶ Ἀθανάσιον τὸν συνάθλον λαβὼν, ἀναδιδάσκουσιν ἃ * πεπόνθασι Κώνσταντα τὸν τῆς ἑσπέρας βασιλεύοντα. ὁ δὲ τὰ ἔκθεσμα ὧν ὑπέστησαν ἀκριβέστερον ἐκμαθὼν, γράφει τἀδελφῷ, τρεῖς παρ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, οἳ λόγον δώσουσι τῶν τε περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον τολμημάτων, καὶ τὸν τῆς πίστεως ἔγγραφον ἔκθεσιν παραγγείλας. ἐκπέμπονται δὴ τέσσαρες, Νάρκισσος ὁ κίλιξ, Θεόδωρος ὁ θρᾷξ, Μάρις ὁ * χαλκηδόνιος, καὶ Μαρᾶς σύρος. οὗτοι τοῖς περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον εἰς λόγους ἐλθεῖν οὐκ ἐθάρρησαν· τὴν δ' ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ Ἀντιόχου ἐκτεθεῖσαν πίστιν ἀποκρύψαντες, ἑτέραν δὲ συνθέντες, τὸ μὲν ἐμφανὲς τῆς βλασφημίας φεύγουσαν, τὸ δ' ὁμοούσιον οὐ πρεσβεύουσαν, ἐπιδιδόασι τῷ βασιλεῖ, καὶ * πλεῖον οὐδὲν οὔτε δράσαντες, οὔτε παθόντες, ἀνεχώρησαν. τριετίας δὲ διαδραμούσης, πάλιν οἱ τῆς ἀνατολῆς συναθροίζονται, καὶ πίστιν ἄλλην συντάττουσι, καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ ἐκπέμπουσι. διάκονοι δ' ἦσαν τοῦ συντάγματος Εὐδόξιος ὁ τηνικαῦτα * γερμανίας ἐπίσκοπος, καὶ Μαρτύριος, ὅ τε μοψουεστίας Μακεδόνιος. ἡ δὲ τῆς πίστεως αὐτῶν ἔκθεσις ἡ αὐτὴ μὲν ἦν τὰ ἄλλα τῇ προεκτεθείσῃ, προσθήκαις δέ τισι ταῖς κατὰ τὸ τέλος ἀλλοκότοις εἰς τὸ μακρότερον ἐξετείνετο. ὁ δὲ κατὰ τὴν ῥώμην τῶν ἀρχιερέων σύλλογος ταύτην οὐ * προσεδέξατο, ἀρκεῖσθαι φάμενοι τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ὃ ἡ ἐν νικαίᾳ ὑπηγόρευσε σύνοδος. Οὕτω δὲ πάντα ταραχῆς κατεχούσης, καὶ ἀδιακρίτου ἔριδος· κηρύσσεται σύνοδος οἰκουμενικὴ, γνώμῃ τῶν δύο βασιλέων, μετ' ἐνδέκατον ἔτος τῆς τοῦ εὐσεβεστάτου Κωνσταντίνου τελευτῆς. συνῆλθον οὖν ἐν σαρδικῇ, ἐκ μὲν ἑσπέρας, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἐπισκόπους. ἐκ δὲ τῆς ἀνατολῆς, ἓξ μόνοι, καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ οἱ τῆς ἑώας τοῖς ἐκ δύσεως εἰς ὁμιλίαν συνελθεῖν οὐκ * ἐπένευον· καὶ τὸ αἴτιον, ὅτι Παῦλος αὐτοῖς καὶ Ἀθανάσιος, οἱ τῆς εὐσεβείας ἀθληταὶ, συνεδρίαζον. ὡς δ' οὔτε οἱ τῆς Εὐσεβείας τοὺς περὶ Ἀθανάσιον ἀπεσκευάζοντο, οὔτε οἱ τὴν πρὸς τοὺς ἀθλητὰς ἔχθραν * ὑπέλυον: διαχίζονται ἀπ' ἀλλήλων. καὶ τὴν ἐν μακεδονίᾳ Φιλίππους οἱ ἐξ ἀνατολῆς καταλαβόντες, συναθροίζονται· τηνικαῦτα εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀναθεματίζουσι τὸ ὁμοούσιον. οἱ δὲ ἐν σαρδικῇ τούτους μὲν ἐρήμην δίκην καταδικάζουσι· τοὺς δὲ κατηγόρους Ἀθανασίου, ὥσου-

* al. Ερμογένους φθόρος.

* πεπόνθεισαν

* al. χαλκηδόνιος.

* πλέον.

* γερμανικείας

* al. ἀπεδέξαντο.

* al. ἐπένευσαν

* ἀπέλυον

ὡς συκοφάντας, καθελόντες τήν τε ἐν Νικαίᾳ κυρωθεῖσαν πίστιν ἐπικρατύνουσι, καὶ τὸ ἀνόμοιον ἀναθεματίζουσιν. ὧν τὴν γνῶσιν ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς Κώνστας λαβὼν, ἀναδιδάσκει τε διὰ γραμμάτων τὸν ἀδελφὸν Κωνστάντιον, καὶ παραινεῖ εὐμενῶς διακεῖσθαι πρὸς Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον, καὶ μηδαμῶς αὐτοῖς ἐμποδὼν ἵστασθαι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἀποκατάστασιν θρόνων· προστιθεὶς, ὡς εἰ μὴ (καὶ) ἑκὼν τοῖς δικαίοις κατανεύσοι, αὐτὸς δὴ παραγενόμενος, καὶ ἄκοντος τὸ δίκαιον τοῖς ἠδικημένοις ἀποδοίη. δείσας οὖν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἀπειλὴν ὁ Κωνστάντιος, τὸν μὲν ὅσιον Παῦλον τῇ ἰδίᾳ ἐπισκοπῇ οὐκ ἐπεῖχεν ἐνιδρύεσθαι. τὸν δὲ συνάθλον Ἀθανάσιον διαφόροις ἐπιστολαῖς καλεῖ παρ' αὐτόν· καὶ εὐμενῶς ἐλθόντα προσδέχεται, καὶ τῷ οἰκείῳ θρόνῳ ἀποκαθίστησιν. οὕτω μὲν ὁ πολὺς τάραχος ἐγαλήνια, καὶ ἡ ἐκκλησία τοὺς τῆς Εὐσεβείας ἔχαιρεν ἔχουσα προμάχους. Μαγνεντίου δὲ τυραννίδι ἐπιθεμένου, καὶ Κώνσταντα τὸν τῆς ἑσπέρας βασιλεύοντα ἀνελόντος, πάλιν ἡ τῆς Ἀρείου λύσσης καταιγὶς τὰς τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας ἐτάραττε. καὶ φεύγει μὲν πάλιν Ἀθανάσιος, ἁρπάζει δὲ τὸν αὐτοῦ θρόνον Γρηγόριος· καὶ ὑπερορίζεται Παῦλος ἐν Κουκουσῷ τῆς Ἀρμενίας, ὁ τῆς Εὐσεβείας ὑπέρμαχος, καὶ τῷ δι' ἀγχόνης, τῶν δυσσεβῶν νύκτωρ ἐπεισπεσόντων, τελειοῦται μαρτυρίῳ· καὶ ἀντεισάγεται τῇ Κωνσταντινουπόλει ὁ δυσσεβὴς Μακεδόνιος. καὶ ἐξωθοῦνται μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν οἱ ποιμένες, ἐπεισπηδῶσι δὲ οἱ λύκοι· καὶ τὴν κατὰ τῶν χριστιανῶν Ἑλλήνων ὠμότητα ἡ Μακεδονίου μανία ἐφιλονείκει ἀποκρύψασθαι. καὶ πᾶσα μὲν ἡ ἀνατολὴ τοῖς δεινοῖς διεφθείρετο, ἡ πόλις δὲ Κωνσταντίνου κατὰ τὸ ἐξαίρετον, ὅτε καὶ Ἀγέλιος ὁ τῶν Ναυατιανῶν ἐπίσκοπος, οἷα δὴ καὶ αὐτὸς τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύων, ὑπερορίζεται· καὶ ἦν ἀδιήγητον τὸ κακόν· ὅπερ οὐ μέχρις ἀρχιερέων ἐκέχυτο, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ὅσοι τὴν Μακεδονίου κοινωνίαν ἀπεξέπτυον, * ἐπενέμετο. μαστοὶ γυναικῶν, ὦ! τῆς μανίας, κιβωτῶν καλύμμασιν ἐμβαλλόμενοί τε καὶ συμπιεζόμενοι, ἀπεπρίζοντο, οἱ δὲ σιδήρῳ, τοὺς δὲ καὶ ᾠοῖς πεπυρακτωμένοις, ταινίαις αὐτὰ τοῖς μορίοις ἐνελίττοντες, κατέκαιον· ἧκε γὰρ τοῖς δυσσεβέσιν ἐπινοῦν, καὶ ἃ τοὺς ἀθέους Ἕλληνας κατὰ τῆς φύσεως ἐπινοεῖν αἰδὼς ἀνθρώπινος ἀνεχαίτιζεν. ἐκτείνει δὲ τὴν λύσσαν Μακεδόνιος καὶ ἐπὶ τὴν τῶν * Παφλαγόνων χώραν· πολλοὺς γὰρ ἠκηκόει καὶ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν ἀπὸ Ναυάτου ἐν αὐτῇ διατρίβειν· καὶ τέσσαρας φάλαγγας στρατιωτῶν ἐνόπλων * παρασκευάζει σταλῆναι κατ' αὐτῶν, καὶ τοῖς ὅπλοις βιάζεσθαι πρὸς τὴν ἀσέβειαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Μαντίνειον οἰκοῦντες, εἰς πλῆθος συστάντες, καὶ ζήλῳ τῆς εὐσεβείας δρέπανα, καὶ ἀξίνας, καὶ τὸ παρατυχὸν ὅπλα ποιησάμενοι, ἀντιπαρατάττονται τοῖς στρατιώταις. καὶ συμβολῆς γινομένης, πολλοὶ μὲν διεφθείροντο τῶν * Παφλαγόνων, τῶν δὲ στρατιωτῶν πλὴν ὀλίγων ἅπαντες. αὕτη τοίνυν ἡ μιαιφόνος καὶ ἀναιδὴς πρᾶξις, οὐ παρὰ τῶν ἠδικημένων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν οἰκείως δοκούντων ἔχειν, Μακεδονίῳ μῖσος ἀνῆψε δίκαιον. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα διέστησε πρὸς ἀπέχθειαν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ σῶμα Κωνσταντίνου, τοῦ βασιλέως εὐσεβεστάτου (ἐδόκει γὰρ ὁ ναὸς, ἐν ᾧ κατέκειτο, ἐγγὺς εἶναι τοῦ καταπεσεῖν) λαβὼν, ἄνευ γνώμης αὐτοῦ εἰς τὸν τοῦ ἁγίου Ἀκακίου νεὼν μετεκόμισε.

al. ἀπενέμετο.

al. παμφλαγόνων.

al. κατασκευάζει.

παμφλάγ.

quaſi calumniatores deponentes fidem, Nicæna Synodo confirmatam ſtabiliunt, contrariámque anathemati ſubdunt. Quibus auditis Occidentis Imperator Conſtans edocet per litteras fratrem ſuum Conſtantium, & monet, vt amicè Paulum & Athanaſium tractet, neque impediat, quo minus ſuis ſedibus reſtituantur, addens, niſi volens iuſta petenti annuat, ſe venturum, & illo inuito ius & æquum iniuria affectis redditurum. Metuens igitur minas fratris Conſtantius, diuinum Paulum non prohibuit in proprio Epiſcopatu reſidere, eiúſque commilitonem Athanaſium multis literis ad ſeſe vocat, & veniẽtem libenter ſuſcipit, ac ſuæ dignitati reſtituit. Sic magnus tumultus ſedatus eſt, & Eccleſia ſuos pietatis propugnatores adepta lætata eſt. Cùm autem Magnentius tyrannide occuparet omnia, & Conſtantem Occidentis Imperatorem interemiſſet, iterum Arianæ impietatis procella omnes Eccleſias perturbauit, & Athanaſius rurſum fugit eiúſque ſedem Gregorius rapit, & ablegatur Paulus Cucuſum Armeniæ, pietatis propugnator, & inuadentibus noctu impiis laqueo martyrem efficiunt. Macedonius Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præſul conſtituitur, & expelluntur etiam aliarum Eccleſiarum paſtores, inuadunt lupi, atque Ethnicorum in Chriſtianos immanitatem Macedonij furor obſcurare nititur, totúſque Oriens graui calamitate inuoluitur, & maximè Conſtantinopolis. Quando etiam * Agelius Nouatianorum Epiſcopus, quòd ὁμοούσιον confiteretur, in exſilium pellitur, & malum erat incredibile, quod non ſolùm ad Epiſcopos extenderetur, ſed & ad mulieres & pueros, quicunque Macedonij communionem non admitterent, ſe effudit. Vbera mulierum (ô impietatem) operculis ciſtarum includentes, & comprimentes, exſcindebant, alia ferro, alia autem ouis ignitis, quorum fragmenta faſciis inuoluebant, exuſſerunt. Venit enim impiis in mentem, etiam quæ impios gentiles contra naturam excogitari pudor humanus prohibuit. Extendit & crudelitatem in Paphlagoniam: multos enim audierat cum orthodoxos tum Nouatianos illic agere: & quatuor cohortes militum armatorum parat, vt aduerſus illos mitterentur, & ad impietatem ſuſcipiendam vi cogerent. Mantinæi congregati, & zelo pietatis falces, ſecures, & obuia quæque pro armis arripientes, militibus ſe obiiciunt, & pugna commiſſa multi è Paphlagonibus occiduntur: ac milites penè omnes. Hæc ſtrages, & illud impudens factum non ſolùm apud eos qui violati eſſent, ſed etiam qui eiuſdem ſectæ eſſent, Macedonio iure optimo odium conciliauit: quin & ipſum Imperatorem ad inimicitias commouit. Neque ob eam ſolùm cauſſam, verùm etiam quod corpus Imperatoris Conſtantini piiſſimi (videbatur enim templum, in quo iacebat, ruinam minari) accipiens, ſine illius conſilio in templum S. Acacij tranſtuliſſet.

EXCERPTA è Pauli Epiſc Conſt. mart.

Magnentius tyrannus.

Paulus martyr.

Arianorum hæreticorum ſæuitia.

* *Angelius habet Metaph.*

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. mart.

Cúmque omnibus hæc tranſlatio non placeret, verùm multis impium videretur mortuorum corpora effodere, maximéque Imperatoris pietate illuſtris, magna editur ſtrages, & multorum atque adeò grauium malorum, quæ auſus fuerat Macedonius, parua pœna multatus eſt, dignitatis nimirum priuatione. Inualeſcebat tamen Ariana impietas, quamdiu Conſtantius imperauit: amplius verò temporibus impij Valentis; donec illum diuina vltio puniuit. *Theodoſius pius Imp.* Theodoſium autem Hiſpanum iuſtum ſuffragium Gratiani, Occidentis imperium adminiſtrantis, ad ſedem Imperatoriam prouexit Orientis, & orthodoxæ fidei per illum confirmatio inualuit. Sic quidem Ariana hæreſis Eccleſias XL annos vexans, pietate Theodoſij exterminatur, & ſuus orthodoxæ fidei honos redditus. *Concilium Conſtantinopolitanum contra Macedonium.* Conuocat igitur concilium pius Imperator, meditans & Macedonianos conciliare orthodoxis, & qui Conſubſtantialitatem confiterentur. Quamobrem capita hæreticorum conuocat, & conuenerunt è Catholicis, Alexandria quidem Timotheus, Hieroſolymis verò Cyrillus, Antiochia Meletius, Gregorius Nazianzenus, Theſſalonica Achillius, Nyſſa Gregorius, & alij plurimi, quorum numerus ad centum quinquaginta excreuit. Hæreticæ verò turbæ præerat Eleuſius Cyzicenus, Marcianus Lampſacenus, Eutethius Epheſius, aliíque nonnulli, quorum numerum ſex & triginta complebant. Hortabantur Imperator ipſe, & alij orthodoxi hæreticos, vt illa factione relicta ad vnionem conuenirent, & ὁμοούσιον *Conſubſtantiale*, amplecterentur, quemadmodum & antea, nemine hortante, miſſis ad Liberium legatis, polliciti erant confeſſuros ſe vnà ὁμοούσιον in memoriam interim redigentes, vltrò ipſos communionem cum orthodoxis admiſiſſe. Hæretici verò iuſtæ reprehenſionis, & bonæ admonitionis nulla habita ratione, ſuam impietatem non reliquerunt. Ideòque concilio eiiciuntur, & vrbe, conciliúmque creat *Nectarius.* Nectarium, ſenatorij quidem ſanguinis, Epiſcopum, moribus facillimis, ob quos maximè colebatur. Hæc autem Synodus fidem in Nicæna publicatam confirmat. Probat omnia Imperator, & perferri curat magna cum reuerentia reliquias S. Pauli confeſſoris: & Epiſcopi quotquot aderant vnà cum Nectario, longè extra Chalcedonem obuiam procedunt, multóque cantu, & comitatu ſuſcipiunt, & per mediam vrbem corpus ferentes, collocarunt in Eccleſio S. Irenes nominis antiqui, quam Conſtantius Imp. in latitudinem & magnitudinem è parua excitauit, cui & Paulus aliquamdiu præfuerat, & totam noctem cantibus tranſigentes, manè iterum tota ciuitas æquali honore & gloria, in Eccleſiam, quæ nunc ab illo cognominata eſt, omnibus Epiſcopis, & Clero, & ipſo præſente Imperatore, ſacro tumulo imponunt.

καὶ ἐπειδὴ πᾶσιν ἡ μετάθεσις οὐ συνεδόκει, ἀλλὰ πολλοῖς ἀνόσιον ἐνομίζετο, τὰ τῶν ἀποιχομένων ἀνορύττεσθαι σώματα· καὶ τότε βασιλέως εὐσεβείᾳ διαλάμψαντος, φόνος *ἐρρύη πολύς· καὶ τῶν [* al. ἐρρύη] πολλῶν καὶ ἀνηκέστων κακῶν, ὧν ἐτόλμα Μακεδόνιος, μικράν τινα δίκην ἀπέτισε τὴν καθαίρεσιν τοῦ ἀξιώματος. ἐκράτει δ᾽ οὖν ὅμως τὰ Ἀρείου δι᾽ ὅλης τε τῆς Κωνσταντίου βασιλείας, καὶ ἐπὶ μᾶλλον κατὰ τοὺς (τοῦ) Οὐάλεντος τοῦ δυσσεβοῦς χρόνους· [Valens.] ἕως ἂν ἐκεῖνον μὲν ἡ θεία μετῆλθε δίκη. Θεοδόσιον δὲ τὸν *ἐξ ἱσπανίας ψήφῳ δικαίᾳ Γρατιανοῦ τοῦ τὰ ἑσπέρια περιέποντος, εἰς τὸν [Theodoſius. *al. ἐκ σπα] βασίλειον τῆς ἀνατολῆς θρόνον ἀνεβίβασε, καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ δι᾽ αὐτοῦ τὸ κράτος ἐβράβευσεν. ἀλλ᾽ οὕτω μὲν ἡ Ἀρείου αἵρεσις τὰς ἐκκλησίας ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη κατανεμηθεῖσα, τῇ Θεοδοσίου εὐσεβείᾳ ἐξωστράκισται, καὶ τὸ ὀρθόδοξον τοῖς οἰκείοις ἐνεκαλλωπίζετο δικαιώμασιν. συγκροτεῖ γοῦν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος βασιλεὺς σύνοδον, μελέτην ἔχων καὶ τοὺς ἀπὸ Μακεδονίου πρὸς ἕνωσιν συναγαγεῖν τοῖς ὀρθοδοξοῦσι καὶ πρεσβεύουσι τὸ ὁμοούσιον· διὸ καλεῖ καὶ τοὺς προεστῶτας αὐτῶν τῆς αἱρέσεως. καὶ συνῆλθον τῶν ὀρθοδοξούντων, ἀπὸ μὲν Ἀλεξανδρείας, Τιμόθεος· ἐξ ἱεροσολύμων δὲ, Κύριλλος· Μελέτιος δ᾽ ἐξ ἀντιοχείας· Γρηγόριός τε παρῆν ὁ Θεολόγος, καὶ Ἀχίλλιος ὁ θεσσαλονίκης· καὶ ὁ νύσσης Γρηγόριος· καὶ ἄλλοι πολλοί· πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἦσαν αὐτῶν ὁ πᾶς σύλλογος· τοῦ δ᾽ αἱρετικοῦ στίφους ἡγεῖτο μὲν ὁ κυζίκου Ἐλεύσιος, καὶ Μαρκιανὸς ὁ λαμψάκου· καὶ ὁ ἐφέσου Εὐήθιος, καὶ ἄλλοι τινὲς, εἰς τὸν ἓξ καὶ *τριάκοντα συγκεφαλαιούμενοι ἀριθμόν. [* τριάκοντα] παρῄνουν δὴ βασιλεύς τε αὐτὸς, καὶ ὅσον ὀρθόδοξον, τοὺς τῆς αἱρετικῆς μοίρας συνελθεῖν εἰς ὁμοφροσύνην, καὶ ἀσπάσασθαι τὸ ὁμοούσιον· ὡς καὶ χωρὶς παραινέσεως διαπρεσβευσαμένοις *αὐτοῖς οἴκοθεν πρὸς [* αὐτοῖς] Λιβέριον πρότερον, καὶ ἀνομολογεῖν ὑπισχνουμένοις τὸ ὁμοούσιον· ὑπομιμνήσκοντες, ὡς καὶ τὴν τῶν ὀρθοδόξων κοινωνίαν αὐτεπάγγελτοι προσεδέχοντο. τὸ δὲ αἱρετικὸν, τῶν δικαίων ἐλέγχων καὶ φιλανθρώπων παραινέσεων οὐδένα ποιήσαντες λόγον, τῆς οἰκείας δυσσεβείας οὐ μεθίεντο. ἐκβάλλονται οὖν διὰ τοῦτο καὶ τοῦ συνεδρίου, καὶ τῆς πόλεως· καὶ ἡ σύνοδος χειροτονεῖ τὸν Νεκτάριον, συγκλητικοῦ [Nectarius] μὲν αἵματος ὄντα, τὴν τοῦ πρεσβύτερος δὲ χειρίζοντα ἀρχὴν, τὸν τρόπον δὲ ἐπιεικέστατον, δι᾽ ὃν καὶ μάλιστα ἐθαυμάζετο. βεβαιοῖ δ᾽ ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη καὶ τὴν ἐν νικαίᾳ διετυπωσαμένην πίστεως ἔκθεσιν· καὶ σύμψηφος πᾶσιν ὁ βασιλεὺς γίνεται, καὶ ἀνακομίζει μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβάσματος καὶ Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ τὸ λείψανον. καὶ ἀπαντῶσι τῶν ἐπισκόπων (σὺν) αὐτῷ Νεκταρίῳ πρὸ πολλοῦ τῆς χαλκηδόνος ὅσοι παρῆσαν· καὶ μετὰ πολλῆς ὑμνολογίας, καὶ τῆς ἄλλης δορυφορίας, ὑποδέχονται. καὶ διὰ μέσης τῆς πόλεως τὸ σῶμα κομίζοντες, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Εἰρήνης (τῆς ἀρχαίας καλουμένης, ἣν Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς εἰς πλάτος καὶ μέγεθος ἐκ βραχυτέρας ἀνήγειρεν, ἧς καὶ προήδρευε πρὸς ὀλίγον) ἀπέθεντο. καὶ παννύχιον ὑμνῳδίαν τελεσάμενοι, ὄρθρου πάλιν ἡ πόλις πᾶσα μετὰ τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας τιμῆς καὶ δόξης εἰς τὴν νῦν ἐπώνυμον αὐτοῦ ἐκκλησίαν, πάντων τε τῶν ἀρχιερέων, καὶ τοῦ κλήρου, καὶ αὐτοῦ συμπαρόντος τοῦ βασιλέως, τῷ ἁγιοδόχῳ τάφῳ κατατίθενται.

[Oτι

[Ὅτι καὶ ἡ παροῦσα συγγραφὴ, ἐξ ἧς ἡ προκειμένη προῆλθεν ἐκλογὴ, τὴν αὐτῆς ἐστι κατὰ τὴν φράσιν καὶ τέχνης καὶ δυνάμεως, βραχύ τι πρὸς τὸ ἄμεινον ἀναφέρουσα.]

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ τοῦ Ἀθανασίου.

συν.

Excerpta ex Athanaſij vita.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγράφεται βίος, ἤτοι ἄθλησις, τοῦ [ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τοῦ] μεγάλου Ἀθανασίου· τὸν ἴσον διατυπούμενος τρόπον.

Ὁ τῆς ἑορτῆς καιρὸς τοῦ ἀρχιερέως θεοῦ καὶ μάρτυρος ἐνειστήκει Πέτρου· καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια πᾶσα τὴν μνήμην ἐγέραιρε· καὶ ὁ τούτου διάδοχος ὁ ἱερὸς Ἀλέξανδρος, μετὰ τὰς θείας τελετὰς, καὶ τραπέζῃ τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ λογάδας ἐδεξιοῦτο. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ηὐτρεπίζετο, ὁρᾷ τινας ἐξ ἀπόπτου παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάττης παῖδας ἀπλάστῳ γνώμῃ παίζοντας· καὶ τὸ παίγνιον, μίμησις ἦν ἱερατικῶν καὶ φρικτῶν μυστηρίων, οὐκ εἰς ὕβριν αὐτὰ περιέπουσα, τῷ πόθῳ δὲ τοῦ θεάματος τολμῶσα καὶ τὰ ἀτόλμητα. ἀλλὰ γὰρ τὸν μὲν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον ἐποίει ἡ μίμησις· τὸ δὲ λοιπὸν [πλῆθος] εἴς τε κατηχουμένους καὶ βαπτιζομένους, καὶ δὴ καὶ εἰς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἐσχημάτιζεν. ἐκπλαγεὶς οὖν τοῖς τελουμένοις ὁ Ἀλέξανδρος, ἄγει πρὸς ἑαυτὸν τοὺς παῖδας. καὶ γνοὺς, οὐ χλεύῃ ταῦτα γινόμενα, ἀλλ', ὡς ἄν τις ἐκ τῶν ἐκβεβηκότων φαίη, ἐπιπνοίᾳ τινὶ καὶ ψυχῆς ἁπλότητι εἰς ἔργα προδιανισταμένης τοῦ κρείττονος. ὅσοι μὲν αὐτῶν ἐβαπτίσαντο, τούτους ἐπιχείσας, διὰ τῆς ἐν χριστῷ σφραγῖδος, ἐτελείωσεν· Ἀθανάσιον δὲ γονεῦσι παρατίθησιν, ἐντολὰς δεδωκὼς, παιδεύειν μὲν τοῖς μαθήμασιν, ἡβῶντα δὲ ἀποδοῦναι αὐτῷ, μᾶλλον δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἄλλον τινὰ Σαμουὴλ παρ' αὐτῶν θεῷ προσαγόμενον. πράττουσιν οὖν οἱ γονεῖς, ὡς αὐτοῖς τὸ ἀρχιερατικὸν ἐκέλευε πρόσταγμα· καὶ τοῦ καιροῦ καλοῦντος, τὸν παῖδα προσφέρουσιν. ὁ δὲ δέχεται, καὶ ὁμορόφιον εἶχε, καὶ κοινωνὸν βουλῆς, καὶ τῆς εὐσεβείας συλλήπτορα. τῆς δὲ Ἀρείου λύσσης μικροῦ τὴν οἰκουμένην λυμαινομένης· πολλοὺς ἀγῶνας, ἀρχομένης μὲν, σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ θεσπεσίῳ. ὕστερον δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας διήθλησε. καὶ γὰρ Ἄρειον μετὰ τὴν καθαίρεσιν, καὶ τὸ ἀνάθεμα, * ὑποκειμένον μὲν τὰ τῆς εὐσεβείας, κρατύνειν δὲ τῇ πρὸς ὀλίγον ὑποκρίσει μηχανώμενον τὰ τῆς ἀσεβείας, ἐφώρασέ τε ὁ σοφὸς Ἀθανάσιος, καὶ ἀποσταλέντα * τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξανδρείας παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου (οἶδε γὰρ πολλάκις μεμηχανημένος δόλος καὶ τοὺς συνετοὺς ἐκκλέπτειν) μὴ παραδέξασθαι συνηγωνίσατο. εἶτα [δὲ] τοῦ ἐν ἁγίοις τελευτήσαντος Ἀλεξάνδρου, αὐτὸς κατασταθεὶς διάδοχος, πρὸς πολλῷ μείζους ἀγῶνας * ἐναπεδύετο· διὸ καὶ ἅπαν τὸ αἱρετικὸν σύνταγμα, σκοπὸν αὐτὸν τῆς οἰκείας προέθεσαν γλωσσαλγίας τε καὶ συκοφαντίας. συμφέρονται δὴ μάλιστα κατ' αὐτοῦ οἱ περὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, καὶ μισθοῦνταί τινας τῆς Μελετίου αἱρέσεως, καὶ δι' αὐτῶν κατηγορίας συρράπτουσιν. ὧν ἡ μὲν πρώτη, λινοῦν ἐσθῆτα τοὺς αἰγυπτίους τελεῖν τῇ Ἀλεξανδρέων ἐκ τῆς Ἀθανασίου πλεονεξίας, συνέπλαττεν. ἡ δευτέρα δὲ, ὡς τοῖς βασιλέως ἐνεδρεύει πράγμασι. Φιλουμένῳ γάρ τινι, ἐπιθέσθαι τυραννίδι φήμην λαβόντι, χρυσίου πλῆρες διαπέμψαι γλωσσόκομον, ὑπετίθετο.

*al. ὑποκρινάμενον.

*al. πρὸς Ἀλέξανδρον.

*al. ἀπεδύετο.

Vita, vnde hæc excerpſimus, eiuſdem eſt in elocutione artificij, & in mouendo facultatis, paulò tamen eſt melior.

PAVLVS Confeſſor.

EXCERPTA

CCLVIII.

Ex Athanaſij vita.

LEGI librum, qui inſcribitur: Vita & certamen [ſancti Patris noſtri Epiſcopi Alexandriæ] Magni Athanaſij, eodem modo conſcriptum.

Aderat tempus feſti ſancti Petri Epiſcopi & Martyris, totaque Alexandria memoriam colebat, huiuſque ſucceſſor Alexander, poſt ſancta ſacrificia, menſâ primores Cleri ſuſceperat. Quo tempore vidit ex edito loco in littore pueros ſyncero animo ludentes, luſuque puerili ſacra & veneranda myſteria imitantes, non illa irridentes, ſed ſpectandi gratia, auſi ſunt quæ audere eos non oportuit. Hoc in luſu creatur Athanaſius à pueris Epiſcopus: reliqui partim catechumenorum, & baptizandorum, partim ſacerdotum & Diaconorum ſpeciem repræſentabant. His finitis perculſus Alexander, pueros ad ſe vocat, auditque non illos ſacra irriſiſſe, ſed vt ex euentu colligas, feciſſe diuino quodam inſtinctu, animiq; ſimplicitate ad bonum illos iamtum erigente. Qui enim baptizati fuerant, Alexander inunctos Chriſti ſignaculo confirmauit. Athanaſium autem parentibus tradit, mandans illis, vt diſciplinis eum imbuerent, & iam adultum ſibi traderent, vel potius Eccleſiæ, tanquam alterum Samuelem ab illis Deo oblatum. Faciunt itaque parentes, vt Archiepiſcopus illis mandauerat, & tempore iam euoluto, puerum illi tradunt. Ille recipit, & contubernalem illum habuit, participem conſilij, & pietatis adiutorem. Ariana autem rabies cùm orbem inuaderet, multa certamina initio vnà cum diuino Alexandro, poſtea verò & in ſe pietatis cauſa ſuſcepit contentiones. Etenim Arium, poſt damnationem & excommunicationem fictè quidem Catholicum ſe mentientem, & hac laruа ſuam hæreſim confirmantem, comperit ſapiens ille Athanaſius, & ad Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum à Conſtantino Imperatore pio miſſum (nouit enim ficta fraus etiam prudentes ſæpe decipere) recipere noluit. Deinde mortuo ſancto Alexandro, ipſe ſucceſſor ordinatus, paulò poſt multa certamina ſubiit. Quare hæretici in illum ſolùm linguas vibrabant, & eum calumniabantur. Moliuntur & ſtruunt inſidias in illum maximè Epiſcopus Nicomediæ Euſebius, & aſſeclæ, & conducunt quoſdam Meletij, & per illos accuſationes multas conſuunt. Primò, lineam veſtem Ægyptios ſuppeditare Alexandrinæ Eccleſiæ ex auaritia Athanaſij confinxerunt. Secundò Imperatori inſidias moliri. Philumeno enim cuidam imperium affectanti collectam pecuniam ſuppeditaſſe dicunt.

Hæc Metaphraſtes copioſius.

ATHANASII VITA.

Tertio Iſchyram, & euerſam menſam, & poculum myſticum confractum, & Mareotem, & Macarium presbyterum, & inſtar latronum ingreſſum, & quod toto orbe fabulam notoriam concitaſſet, obiiciunt. Hæc & ſimilia Imperatorem edocent aſſeclæ Euſebij, quibus ad iram contra Athanaſium concitant, accuſantes, quod virum Imperatoris mandatis parentem, rectaque ſentientem non admiſiſſet. Eodem tempore ad Encænia Hieroſolymorum omnes ferè Epiſcopi conuenerant, & Conſtantinus pius Imperator ſcripſit Synodum rurſus congregandam ad ea diſcutienda, quæ de ſancto Athanaſio dicebantur, & ad Arium in fide ſtabiliendum. Quod ſi inuidia Arium ab Eccleſia diſiunxerat, vt ſtuderent vtroſque conciliare: ſi verò vſus eſſet ficta quadam fraude Arius, Alexandriam veniret, & ibi iudicium de eo, & examen accuratum fieret. Diuertentes igitur à via, prius Tyri congregatos Epiſcopos ea quæ contra Athanaſium erant, obiter diſputare, & quæ contra Arium, iuſſit. [Synodus Tyri.] Triceſimus autem hic erat annus regni Conſtantini. Aderant verò Tyri ex diuerſis ciuitatibus Epiſcopi ſexaginta, Dionyſio conſulari conuocante illos, cum quo & Præfectus oræ illius, & quidam magiſtratus ad Synodum conuenerunt. Adfuit & Athanaſius, quin & Macarius presbyter Alexandria ferreis catenis vinctus copiis militum adducebatur. Primum itaq; accuſatores de veſte linea calumniati ſunt, ſed illam calumniam non ſolùm Tyri motam, ſed & prius Nicomediæ ab Imperatore intellectam, Apis & Macarius presbyter ciuitatis Alexandriæ, qui tum illuc caſu aduenerant, facilè refutarunt. Hinc quidem accuſatores Imperator per litteras perſtrinxit: Athanaſium verò ad ſe venire iuſſit. Litteræ ad Synodum Tyri congregatam venerunt: quibus lectis Euſebiani eum dolorem contraxerunt, quem Athanaſio antea intulerant. Quod Imperator illos grauiter accuſaſſet, deinde quod calumnia de linea veſte, Imperatoris aures antea occupaſſet. Hæc calumnia cùm minus procederet, Iſchyram, & Macarium producunt. Magnus verò Athanaſius aſſeclas Euſebij, vt hoſtes, legitima exceptione reiecit. In primis autem demonſtrari volebat, an Iſchyras verè eſſet ſacerdos, in quem ſacris operantem irruiſſe fingunt Macarium, vimque intuliſſe miſſum ab Athanaſio, ſacram menſam euertiſſe, calicem fregiſſe, & ſacra Biblia combuſſiſſe. Sed hic illa duo communi legi opponit. Iudices autem iudicare detrectarunt, & calumniis confirmandis tēpus traxerunt. Quamobrem eorum quæ iuſtè dicta erant, rationem nullam habuerunt. Accedunt ad accuſationem Macarij & Iſchyræ, & promptitudo calumniantium erat intolerabilis: inopia verò in demonſtrando ac probando, alacritatem illorum fraudem eſſe, ac maleficium impietatis atque inuidiæ oſtendebat. Mora autem ac dolo, repulſæ dedecus tegentes, mittunt in Mareotem factionis eiuſdem homines,

καὶ ἡ τρίτη * Ἰσχύραν [* Ἰσχύραν ὃ ομη κώνιον, ὅς ἐν παρὰ μαχης ἀρνησία.], καὶ τὴν ἀνατραπεῖσαν τράπεζαν, καὶ τὸ καταγὲν μυστικὸν ποτήριον, καὶ τὸν Μαρεώτην, καὶ Μακάριον τὸν πρεσβύτερον, καὶ τὴν λῃστρικὴν αὐτοῦ ἔφοδον, καὶ τὸ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην θεατρισθὲν δρᾶμα σκηνοποιεῖ. Ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα οἱ περὶ Εὐσέβιον δραματουργήσαντες, εἰς ἀκοὰς ἐνηχοῦσι τὰς βασιλικάς· καὶ κινοῦσιν εἰς ὀργήν, αἰτιασάμενοι, ὅτι καὶ προστάγμασι πεποιθότα, καίτοι τὰ ὀρθὰ φρονοῦντα, οὐκ ἠνέσχετο δέξασθαι. κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ καὶ ἐπὶ τὰ τῶν Ἱεροσολύμων ἐγκαίνια σχεδὸν πάντες συνήεσαν οἱ ἐπίσκοποι· καὶ γράφει Κωνσταντῖνος, ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς, πάλιν συλλεγῆναι σύνοδον, ἐπιψηφισομένην ἃ διέβαλλέ τε Ἀθανάσιον, καὶ ἃ συνίστη τὸν Ἄρειον. καὶ εἰ μὲν φθόνος ὀρθοδοξοῦντα τὸν Ἄρειον τῆς ἐκκλησίας διέστησεν, εἰς εἰρήνην συμβιβάσαι τὴν διάστασιν: εἰ δ' αὐτὸς ἀπάτῃ κέχρηται, εἰς Ἀλεξάνδρειάν τε διαπεμφθῆναι, κἀκεῖ σὺν ἀκριβείᾳ ὑπ' ἐξέτασιν * ἄγεσθαι [* al. ἀχθῆ.]. τὴν δὲ διάσκεψιν τὴν περὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἄρειον προσδομένους ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ὁδοῦ πάρεργον ἐν Τύρῳ ποιήσασθαι. τριακοστὸν δὲ τότε ἠνύετο ἔτος τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας· ἑξήκοντα δὲ ἐπίσκοποι τὴν ἐν Τύρῳ σύνοδον ἐπλήρουν, Διονυσίου τοῦ ὑπατικοῦ συνάγοντος αὐτούς, μεθ' οὗ καὶ ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, καί τινες τῶν ἐν τέλει τῇ συνόδῳ συνήδρευον, παρῆν δὲ καὶ Ἀθανάσιος· ἀλλὰ καὶ Μακάριος ὁ πρεσβύτερος, στρατιωτικῆς χειρὸς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, σιδηροδέσμιον αὐτὸν * ἀγούσης [* ἀγαγούσης.]. πρώτην οὖν κατηγορίαν οἱ συκοφάνται τὴν περὶ τῆς λινῆς ἐσθῆτος προβάλλονται. ἀλλὰ ταύτην τὴν διαβολήν, οὐκ ἐν Τύρῳ μόνον κινηθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἐν Νικομηδείᾳ ταῖς τοῦ βασιλέως ἐνηχηθεῖσαν ἀκοαῖς, Ἄπις τε καὶ Μακάριος οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας πρεσβύτεροι, ἐκεῖσε παρατυχόντες, ῥᾳδίως διήλεγξαν. διὸ τῶν μὲν συκοφαντῶν ὁ βασιλεὺς καθήψατο γράμμασιν· Ἀθανάσιον δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἐλθεῖν προσέταξε. καὶ τὰ γράμματα ἧκε πρὸς τὴν ἐν Τύρῳ σύνοδον, καὶ εἰς κατήφειαν τὴν περὶ τὸν Εὐσέβιον φατρίαν συνέστελλεν, ἤδη πολλὴν ῥέουσαν κατὰ Ἀθανασίου· ὅτι τε αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ᾐτιάσατο, καὶ ὅτι ἡ κατὰ τὴν λινῆν ἐσθῆτα συκοφαντία προέφθασε δοῦναι τὸν ἔλεγχον. τῆς δὲ διαβολῆς ταύτης ἐκπεσόντες· τὰ περὶ Ἰσχύραν καὶ Μακάριον τὸν πρεσβύτερον προτείνουσιν. ὁ δὲ σοφὸς Ἀθανάσιος * περιεγράφετο μὲν κατὰ νόμους [* παρεγράφετο H. St.] πρώτων τοὺς προφανεῖς ἐχθρούς, Εὐσέβιον, φημί, καὶ τοὺς ὁμόφρονας· ἠξίου δὲ πρὸ πάντων Ἰσχύραν * ἀποδειχθῆναι [* ἀπελεγχθῆναι H. St.] πρεσβύτερον. οὗ λειτουργοῦντος, ἐπεισπεσεῖν ἔπλαττεν ἡ κατηγορία τὸν Μακάριον, κατὰ λῃστρικὴν ἔφοδον, ἐξ ἀποστολῆς Ἀθανασίου καὶ ἀνατρέψαι τὴν ἱερὰν τράπεζαν, καὶ τὸ μυστικὸν κατεάξαι ποτήριον, καὶ τὰ τῆς θείας γραφῆς ἡμῶν βιβλία πυρὶ παραδοῦναι. ἀλλ' ὁ μὲν τὰ δύο ταῦτα νόμῳ κοινῷ ἀντεπαρετίθει καὶ * ἀντεπροὐβάλλετο [* al. ἀντεπροβάλλετο.]· οἱ δὲ κριταὶ οὐχὶ κρίνειν, εἰς δὲ τὸ κρατύνειν τὴν συκοφαντίαν, ὅλον ἔτεινον τὸν λογισμόν. διὸ λόγον μὲν τῶν δικαίως λεγομένων οὐδένα εἶχον. εἰσάγεται δὲ ἡ περὶ τὸν Μακάριον καὶ Ἰσχύραν κατηγορίαν· καὶ τὸ μὲν πρόθυμον ἦν τῶν συκοφαντῶν ἀφόρητον, τὸ δὲ τῆς ἀποδείξεως ἄπορον, τὴν προθυμίαν ἐδείκνυ δυσσεβείας καὶ φθόνου κακούργημα. ὑπερθέσει δὲ καὶ τέχνῃ τὴν τῆς ἀτυχίας αἰσχύνην * σκιάζοντες, πρὸς τὸν Μαρεώτην τῆς αὐτῶν συμμορίας ἀποστέλλουσιν,

ἐκεῖσε

ἐκεῖσε τὴν ἔτασιν, ἐν ᾧ ἡ πρᾶξις προῆλθε, δέον γενέσθαι προφασισάμενοι. ὡς δ' εἶδεν ὁ Ἀθανάσιος οὓς * παρεγράψατο κριτὰς στελλομένους (Θεογόνιος γὰρ ἦν, καὶ Μάρις, καὶ Θεόδωρος, καὶ Μακεδόνιος, Οὐρσάκιος) διεμαρτύρατο πᾶσι τὸ περιφανέστατον τοῦ ἀδικήματος· καὶ ὅτι Μακάριος μὲν, ὁ πρῶτος τὴν * γραφὴν ὑφιστάμενος, ἐν σιδήροις ἦν· Ἰσχύρας δὲ ὁ κατήγορος τοῖς ἐκθέσμοις κριταῖς συνετέτακτο. ὡς δ' οὐ προσεῖχον ἡ σύνοδος οἷς ᾐτιᾶτο καὶ διεμαρτύρετο· διαλαθὼν πρὸς βασιλέα, ἅτε δὴ καὶ μετακληθεὶς, ἀνεχώρησεν. οἱ δὲ τοῦ Μαρεώτου κριταὶ, ἐκ * μονομερείας, ὡς αὐτοῖς τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος ἐπέταττεν, ὑπομνήματα συνταξάμενοι, πρὸς τὴν σύνοδον ἐπανήεσαν. αὕτη δὲ, πρὶν ἢ παραγενέσθαι τούτους, ἐρήμην Ἀθανασίου κατεδιῄτησε. παραγεγονότων δὲ τήν τε καθαίρεσιν ἐπεκύρωσαν, καὶ λοιδορίαις ἐπηύξησαν. καὶ παραυτίκα πρὸς τὴν καθιέρωσιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας οἱ τὸ ἱερουργικὸν ἐξ ὧν ἔπραξαν ἀνοσιουργήσαντες, σπουδῇ παραγίνονται· καὶ τὸν Ἄρειον ἐπιστάντα, οἱ μὲν περὶ Εὐσέβιον ἀσμένως προσδέχονται, οἱ δὲ τῆς ὀρθῆς ἀπεστράφησαν πίστεως· ὁρίσαντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸν λόγον ὑπέχειν ὧν ἐν αἰτίᾳ καθίσταται· ἐν ᾗ καὶ παραγεγονὼς, ἑάλω. ἐν τούτοις δὲ τῶν πραττομένων κινουμένων, φθάνει γράμματα τοῦ βασιλέως καὶ Ἀθανάσιον πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλοντα ἥκειν, καὶ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν βασιλίδα παραγενέσθαι· καὶ εἰς ἀγωνίαν ἐμβάλλει τὴν σύνοδον. διὸ οἱ πλείους μὲν αὐτῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανήεσαν· οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον καὶ Θεογόνιον τέως αὐτόθι χρονίζειν ἐγίνωσκον, τῇ παρολκῇ τοῦ καιροῦ τὴν ἀγωνίαν λύειν μηχανώμενοι. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τὸ * ἕτερον τῶν ἐγκλημάτων, ὃ τῷ Φιλουμένῳ χρυσίον ἔλεγεν Ἀθανάσιον * διαπέμψαι, κατὰ πρόσωπον διαλύεται, τοῦ βασιλέως ἐν προαστείῳ τῆς Νικομηδείας * ψαμαθίῳ καλουμένῳ διατρίβοντος. καὶ ἀποστέλλεται εἰς Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τιμῆς Ἀθανάσιος, γραμμάτων βασιλικῶν τὴν ἀθῴωσιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐκεῖσε ἀνακηρυττόντων. παρῆν δὲ καὶ Ἄρειος, ἀποσταλεὶς (ὥς μοι προείρηται) ὑπὸ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ ταράχου ἡ Αἴγυπτος δέχεται πάλιν· καὶ γράφει ταῦτα τῷ βασιλεῖ Ἀθανάσιος, καὶ μετάπεμπτον ὁ βασιλεὺς ἄγει τὸν Ἄρειον· ὁ δὲ τοῖς περὶ Εὐσέβιον κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν Καισαρείᾳ συμβάλλει, καὶ ἄλλα πάλιν κατὰ Ἀθανασίου συκοφαντήματα ῥάπτεται. ὡς δ' ὀψὲ καὶ μόλις οἱ περὶ Εὐσέβιον τῇ βασιλίδι παρεγίνοντο: τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἐγκλημάτων ἔλεγον, ὑπ' ἐξέτασιν μὴ ἀγαγεῖν· τὰ δὲ περὶ Ἰσχύραν καὶ ἐξετάσαι, καὶ σαφῶς εἰδέναι ὑπ' Ἀθανασίου τετολμῆσθαι. ὡσαύτως καὶ * ὡς τὴν σιτοπομπίαν, τὴν ἐξ ἔθους διὰ Ἀλεξανδρείας τῇ Κωνσταντινουπόλει φερομένην, * κωλύσειεν· ἐν οἷς καὶ φωραθεὶς ἔνοχος Ἀθανάσιος, λαθραίως ἀναχωρήσας, τὴν δίκην ἔφυγε. συναρπαγεὶς οὖν τοῖς πλάσμασιν ὁ βασιλεὺς, εἰς τὰς * Γαλλίας οἰκεῖν ἐν Τριβερίᾳ δὴ ὑπερόριον ἐκπέμπει τὸν πολύαθλον Ἀθανάσιον. θορύβου δὲ καὶ ζάλης τὴν Αἴγυπτον ἐκκυμαινόντων, καὶ λοιμοῦ δίκην τῆς αἱρέσεως τὰ τῶν ἐκκλησιῶν λυμαινομένης· ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κατά τι προάστειον τῆς Νικομηδείας, ἐν καὶ τριακοστὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύσας ἔτος, μεθίσταται τῶν ἐνταῦθα, ἄγων ἀπὸ γενέσεως πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν.

* al. ἀπεγράψατο.
* συγγραφὴν M. M.
* al. μονομετρίας & τομεμερίας.
* ἕτερον M. M.
* al. διαπέμπεται.
* al. ψαμαθίᾳ.
* al. ἐν τῷ.
* al. κωλύσει.
* al. Γαλλίας Τριβερίας.

ATHANASII VITA.

ſimulantes eo in loco examen eorum, quæ ibi geſta eſſent, fieri oportere. Cùm autem Athanaſius videret eos mitti, quos reiecerat iudices, Theogonium, Marin, Theodorum, Macedonium, Vrſacium, proclamauit, & conteſtatus eſt omnibus, maximè manifeſtam eſſe iniuriam: Macarium quoque presbyterum in vinculis haberi, qui prior accuſationem inſtituiſſet, accuſatorem verò Iſchyram illegitimis adiungi iudicibus. Cùm videret nullam ſui rationem à Patribus in Synodo haberi, clam ipſis deceſſit, & ad Imperatorem quaſi accerſitus acceſſit. Qui verò miſſi erant in Mareotem ex vna ſolùm parte (quemadmodum illis mendacium, atque inuidia imperabat) facto accuſationis libello, ad Synodum reuerſi ſunt, quæ Synodus antea iam abſentiæ cauſſa S. Athanaſium condemnarat. Cùm autem rediiſſent, condemnationem confirmarunt multis calumniis additis, & feſtinantes Tyro Hieroſolymam ad feſtum conſecrationis Eccleſiæ, nefariis nimirum, ac pollutis manibus iuerunt, qui ſtatim eò venerunt, & Euſebiani Arium Præfecti loco recipiũt. Fideles autem auerſati ſunt definientes, vt Alexandriæ Arius eorum, de quibus accuſaretur, rationem redderet, quam vbi acceſſit, captus eſt. Dum hæc ita geruntur, redditæ ſunt Imperatoris litteræ, vt Athanaſius ad ipſum veniret, iubentes, & Ariani quoque quamprimum Conſtantinopolim venirent. Hæ litteræ mœſtitiam Synodo pepererunt. Quamobrem plurimi domum regreſſi ſunt, Euſebius verò, & Theogonius interim ibi moram trahere decreuerunt, temporis mora ſoluere mœrorem cogitantes. Interea temporis alterum crimen, de auro ad Philomenum miſſo, S. Athanaſius diluit coram Imperatore, in Pſamathia in ſuburbio Nicomediæ agente, & cum honore mittitur Alexandriam, cum Imperatoris litteris, innocentiam eius populo declarãtibus. Aderat etiam Darius miſſus, vt diximus, ab Hieroſolymitanis, & iterum turbatur Ægyptus, quod Athanaſius Imperatori ſignificauit, qui Arium mox euocandum curat. Euſebius & Arius in via Cæſareæ conueniunt, & alias rurſum in ſanctum virum calumnias confingunt. Vt autem ſerò tandem, & ægrè Euſebiani Conſtantinopolim venerunt, cætera crimina dicebant in examen non veniſſe: de Iſchyra verò examinaſſe, & apertè cognouiſſe quæcunque Athanaſius auſus eſſet. Similiter quod rei frumentariæ procurationem inhibuiſſet, quæ de more Alexandria Conſtantinopolim importabatur, cuius furti Athanaſius reus occultè fugiſſet. Itaque perſuaſus Cæſar, & ad iram commotus, exſilio multat Athanaſium, in Galliam ad Treuiros abire iuſſum. Turbis igitur & ſeditione non vulgari orta in vniuerſa Ægypto, & hæreſi inſtar peſtis omnes Eccleſias inficiente, Conſtantinus finem viuendi fecit in quodam ſuburbio Nicomediæ, triginta vno annis in regno conſumptis, totum vitæ eius tempus ſexaginta quinque annis completum.

Athanaſius apud Treuiros exſulat.

ATHANASII VITA.

Reliquit autem teſtamentum cuidam ſacerdoti Ariano, præcipiens illud Conſtantino cognomini reddi. Hoc enim teſtamento paternum pro Occidente, Orientis imperium pro hæreditate obueniebat. Sed fraudulentus ille, multis interrogantibus, an Imperator teſtamentum feciſſet, factum eſſe negauit, habens doli mali adiutores eunuchos. Paulò poſt venit ad eum Conſtantius, cui presbyter occultè patris teſtamentum exhibet, vnam gratiam hanc poſtulans, vt cum Ario ſentiret. Euſebiani per hunc presbyterum aditum ad Conſtantium adepti, Euſebiúmque Præpoſitum, & per illum reliquos eunuchos: quin & reginam ad Arianam hæreſim conuertunt, & Arij res rurſum confirmantur. Hac autem tempeſtate Maximus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ præerat, & Alexander Conſtantinopolitanæ: Athanaſius verò exſulabat. Arius autem veniens Conſtantinopolim, DEI Eccleſiam corrumpere ſatagebat, ſed dignum factis ſuis finem conſecutus eſt. Precibus enim ſancti Alexandri Epiſcopi Conſtantinopolitani, in ſeceſſu regiæ vrbis viſcera ſua deiecta confeſtim emittit. Statim igitur Ariani paulò antea quieti, poſt omnia conturbant, opportunam ſe nactos occaſionem rati tempore exſilij Athanaſij. Sed DEI prouidentia præuertit eos, Athanaſium ab exſilio reuocans regiis litteris: quibus illum Conſtans Occidentis Imperator Alexandriæ, commeatu dato, reſtituit, & quotquot Orthodoxi erant libenter paſtorem ſuſceperunt. Hæretici contra ſeditiones mouent, quæ cauſſam exhibuerunt Euſebij aſſeclis, calumniandi eum apud Imperatorem Conſtantium, & calumniis adeò Imperatorem ad iram prouocarunt, vt eum iterum exſilio damnaret. Hi mortui cuiuſdam manu reſecta ad calumniam ſancto viro faciendam abuſi ſunt. Arſenio enim cuidam, dicebant ab Athanaſio amputatam eſſe, qua ad veneficium vteretur. Atqui exſilij decretum nondum fertur, ſed concilium Tyri, mandante Conſtantio, agitur. Igitur Archelaum Domeſticum, eadémque ſentientem mittit Tyrum cum Præſide * Phœniciæ, vt concilio cum Euſebianis interſint, & quæ aduerſus Athanaſium dicerentur, expendant. Tempus itaque Tyri extraxerunt, moræ colorem impij prætexentes, quaſi Alexandria accuſatores exſpectarent, quorum in conſpectu crimen commiſſum eſſet, & Arſenium probè noſſent. Sic autem diſpenſante diuina prouidentia res geſta eſt. Erat enim Arſenius ille lector Alexandrinæ Eccleſiæ, qui cùm ob flagitium aliquod pœnas dare deberet, à beato Athanaſio liberatus, fuga ſalutem ſibi quæſierat. Cúmque exſul non appareret, hinc calumniandi audaciam impij rapiunt. Sed commiſeratione ductus Arſenius, quod qui ſe liberarat, pateretur (accuſationis fama vbique vagante, dum cunctatur Synodus) Tyrum aduolauit,

Arij vindicta. Sanctus Alexander Epiſc. Conſtant.

** Nuntius eſt Metaphraſtæ.*

κατέλειπε δὲ τὴν διαθήκην πρεσβυτέρῳ τινὶ, τὴν Ἀρείου λύσσαν νοσοῦντι, προστάξας τῷ ὁμωνύμῳ ταύτην ἐγχειρίσαι Κωνσταντίνῳ. * δι' αὐτῆς γὰρ αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ πατρὸς βασίλειος ἀρχὴ εἰς κλῆρον ἀντὶ τῆς * ἑσπερίας ἀφωρίζετο. ἀλλ' ὁ δείλαιος, πολλῶν πυνθανομένων, εἰ βασιλέως διαθήκη προελήλυθε; μὴ γενέσθαι διετείνετο· συνεργοὺς ἔχων τοῦ ψεύδους τοὺς ἀνδρογύνους εὐνούχους. μετ' ὀλίγον δὲ, πρὸ τῶν ἄλλων παραγεγονότι Κωνσταντίῳ τὴν τοῦ βασιλέως ἐγχειρίζει διαθήκην λάθρα· καὶ χάριν ἀντὶ τῆς προδοσίας αἰτεῖ τῆς πατρικῆς αὐτοῦ καὶ ὀρθῆς πίστεως τὴν προδοσίαν. οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον παρείσδυσιν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου πρὸς Κωνστάντιον λαβόντες, Εὐσέβιόν τε τὸν πραιπόσιτον, καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς ἄλλους εὐνούχους, καὶ δὴ καὶ τὴν βασιλίδα τῆς αἱρέσεως παρασκευάζουσιν ἐραστάς· καὶ τὰ Ἀρείου πάλιν ἐκρατύνετο. τῶν δ' ἀρχιερατικῶν θρόνων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Μάξιμος μὲν τῶν Ἱεροσολύμων εἶχε τὴν ἐφορείαν, Ἀλέξανδρος δὲ τῆς βασιλίδος, Ἀθανάσιος δ' ἦν ὑπερόριος. Ἄρειος δὲ παραγεγονὼς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν τοῦ θεοῦ διαφθείρειν ἐφρυάττετο ἐκκλησίαν. ἀλλ' ἡ φιλάνθρωπος οὐκ ἐμακροθύμησε δίκη· ταῖς δὲ τοῦ ἱεροῦ Ἀλεξάνδρου παροξυνθεῖσα προσευχαῖς, αὐτῇ ἀφέδρῳ ἐκκόπτει τὸν Ἄρειον, καὶ, τῶν σπλάγχνων αὐτοῦ ἀθρόον διαπεσόντων κάτωθεν, τῆς ζωῆς ἀπελαύνεται. μικρὸν δὲ τῶν ἐξ Ἀρείου ἐφησυχασάντων, αὖθις ἅπαντα κινοῦσι. τὸ ὑπερόριον Ἀθανασίου μέγα ὅπλον αὐτοῖς, εἰς τὸ καταπράξασθαι ἃ διενοοῦντο, νομίζοντες. ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια τὴν αὐτῶν σπουδὴν προφθάνουσα, Ἀθανάσιον ἐπανάγει τῆς ὑπερορίας, γράμμασιν ὠχυρωμένον βασιλικοῖς. οἷς αὐτὸν ὁ τῆς δύσεως ἔχων τὸ σκῆπτρον Κώνστας ἐφοδιάζων, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐξαπέστειλε. καὶ ἥδιστα μὲν τὸν ποιμένα, ὅσοι τῆς ὀρθοδοξίας ἦσαν, ἐδέχοντο· τὸ δ' αἱρετίζον στάσεις ἀνεκίνει· καὶ * τοῖς περὶ Εὐσέβιον ἀφορμὰς παρεῖχον ἐνδιαβάλλειν πάλιν τὸν Ἀθανάσιον πρὸς Κωνστάντιον. καὶ τοσοῦτον ταῖς διαβολαῖς εἰς ὀργὴν τὸν εὐρύπιστον ἀνερρίπισαν, ὡς αὐτίκα πάλιν ὑπερορίαν κατὰ τοῦ ἁγίου ψηφίσασθαι. οὗτοι καὶ νεκροῦ τινος χεῖρα εἰς ὅπλον συκοφαντίας κατὰ τοῦ ὁσίου ἐκκόψαντες, καθωπλίσαντο. Ἀρσενίου δὲ ταύτην ἐφήμιζον· καὶ ὑπὸ Ἀθανασίου μὲν ἐκκεκόφθαι, εἶναι δὲ αὐτῷ ταύτην μαγικῆς τέχνης ὄργανον. καὶ ἡ μὲν τῆς ὑπερορίας ψῆφος οὐ λύεται· συνέδριον δ' ἐν Τύρῳ, βασιλέως προστάττοντος, συναθροίζεται· καὶ προχειρίζεται τὸ βασιλικὸν βούλημα ἄνδρα συνέστιον καὶ ὁμόφρονα, Ἀρχέλαον ὄνομα, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν Φοινίκης ἄρχοντα· συνεδριάσαι τε τοῖς περὶ Εὐσέβιον, καὶ συνδιασκέψασθαι, ἃ κατὰ τοῦ Ἀθανασίου συνεσκεύασαν. ἐχρόνιζον οὖν οἱ ἐν Τύρῳ, ὡς μὲν οἱ δυσσεβεῖς ἐπλάττοντο, τοὺς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας κατηγόρους ἀναμένοντες· οὓς καὶ τοῦ μύσους αὐτόπτας, καὶ τὸν Ἀρσένιον καλῶς ἐπιγινώσκειν, διήγγελον. ὡς δὲ τὸ ἐκβεβηκὸς ἔδειξε κατὰ θείαν πρόνοιαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ Ἀρσένιος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας ἀναγνώστης· καί ποτε δίκην αἰσχρᾶς αἰτίας μέλλων ὑπέχειν· ἐξαρπάζεται μὲν ὑπὸ Ἀθανασίου, δρασμῷ δὲ τὴν σωτηρίαν καρποῦται, καὶ τὸ ἀφανὲς τοῦ φυγάδος θάρρειν τῷ πλάσματι * τοὺς δυσσεβεῖς ὑπετίθετο. ἀλλ' οἶκτον λαβὼν τοῦ σωτῆρος ὁ Ἀρσένιος· ἐν γὰρ τῷ βραδύνειν τὸ συνέδριον, ἡ τῆς συκοφαντίας φήμη πανταχοῦ διέδραμε· πρὸς τὴν * Τύρον παραγίνεται,

** διὰ ταύτης*

** al. ἱσπέρας.*

** al. τῶν.*

** τὰς δυσσεβείας.*

κρεῖσσον λογιζόμενος, εἰ δέοι, αὐτὸν καὶ τεθνάναι, ἢ δι' αὐτὸν τὴν οἰκουμένην περὶ τηλικούτου ἀνδρὸς σκανδαλίζεσθαι. ἐμφανίζεται δὴ κατὰ μυστικὴν ὁμιλίαν τῷ τε σεβασμίῳ Ἀθανασίῳ, καὶ δέχεται βουλὴν λανθάνειν πάντας περὶ τῆς δίκης· ἵνα μή τι κακὸν αὐτὸς παρὰ τῶν συκοφαντῶν πάθοι, ἢ τὸν ἔλεγχον ἄφυκτον τοῦ * δράματος συνιδόντες, εἰς ὑπέρθεσιν τὸ ἔγκλημα διαλύσωσιν· ἀθροίζουσιν οὖν τὸ συνέδριον· καὶ πρώτη συκοφαντία, γύναιον αὐτῷ ἐπαφιᾶσι μοιχείαν ἀνακαλούμενον. ἐβόα δὲ τὸ ἀναιδὲς ἐκεῖνο καὶ μεμισθωμένον γύναιον, νύκτωρ ἄκουσα φθορὰν ὑποστῆναι ἐπιπεσόντος αὐτῇ Ἀθανασίου. συνὴν δὲ τῷ τῆς παρθενίας ἐραστῇ καὶ Τιμόθεος, ὁ αὐτοῦ πρεσβύτερος, καὶ βουλὴν σοφίας, μᾶλλον δὲ θείας ἐπιπνοίας βουλεύονται· δι' ἧς τὸ κακομήχανον τῶν δυσσεβῶν ῥᾳδίως ἔμελλεν ἀπαιτεῖσθαι τὸν ἔλεγχον· ἐπεὶ γὰρ εἰς πρόσωπον ἤχθησαν τοῦ γυναίου· ὁ μὲν κατηγορούμενος, ἡσυχῇ θεὸν ἐδυσώπει· Τιμόθεος δ' ἀναιδευομένης τῆς μαινάδος, καὶ τὸν Ἀθανάσιον (ὡς ἐδιδάχθη) φθορέα καλούσης· ὁ πρεσβύτερος, ὡς δῆθεν Ἀθανάσιος, εἰπέ μοι, ὦ γύναι, φησίν, ἐγὼ παρὰ σοὶ ἔμεινα; ἢ σύ με ἐν οἴκῳ τῷ σῷ ὑπεδέξω; ἢ νύκτωρ σε ἐβιασάμην; ἡ δέ, οἷα γύναιον ἐκ δημοσίου τέγους, ἀναιδεῖ προσώπῳ καὶ ἀτενέσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς τὸν Τιμόθεον ἀποβλέψασα, σὺ εἶ ὁ τὴν βίαν μοι ἐπενεγκὼν καὶ τὴν φθορὰν νύκτωρ, ἀνεβόα· καὶ πρὸς τοὺς κριτὰς ἐπιστραφεῖσα, τοὺς φρικτοτάτους ὅρκους ταῖς διαβολαῖς συνῆπτεν· ὡς οὗτος, τὸν Τιμόθεον πάλιν δακτυλοδεικτοῦσα καὶ ἕλκουσα, οὗτός ἐστιν, καὶ οὐκ ἄλλος ὁ ἐμὸς φθορεύς. οἱ δὲ κριταὶ σὺν τοῖς δορυφόροις, τῆς μαχλάδος μὲν κατεγέλων· Ἀθανάσιον δέ, τῆς συνέσεως ἐθαύμαζον, ὅπως σιγῶν τὸ κατ' αὐτοῦ ἔγκλημα εἰς τοὺς κατηγόρους ἐπιστρέψας, ἀναιδεστάτους συκοφάντας ἀπέδειξεν. αὐτοὶ δὲ ἑαυτῶν οὐδὲν ἀμείνους εἰς τὸ φροντίσαι τοῦ δικαίου γεγόνασιν. οἱ δὲ κατήγοροι, δέον στέργειν, καὶ χάριν εἰδέναι, εἴ τις αὐτοὺς μὴ ἀπαιτοίη τὴν τῆς συκοφαντίας δίκην· * οἱ δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἀρσενίου δεξιὰν τὴν γλῶσσαν ὁπλίζουσι καὶ φόνον ἅμα καὶ γοητείαν τῷ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῇ περιάπτουσιν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν τῷ ἀταράχῳ καὶ τῆς φωνῆς καὶ τῆς γνώμης, καὶ τίς γάρ ἐστι φησὶν ἐξ ὑμῶν, ὁ γινώσκων τὸν Ἀρσένιον, ἢ τὴν αὐτοῦ δεξιάν; φαμένων δ' οὐκ ὀλίγων, οἷς εἶχε τὸ συνέδριον σὺν τοῖς κατηγόροις, ὡς σαφῶς εἰδεῖεν τὸν Ἀρσένιον. καὶ ἐπεὶ βεβαίως καὶ ἀκριβῶς, ὁ Ἀθανάσιος ἔφησε, γινώσκειν οὗτοι συνωμολόγησαν τὸν Ἀρσένιον, ὁ δὲ πάρεστιν· εἰσίτω. εἰσελθόντος δὲ, πάλιν ἐπηρώτα, εἰ τὸν εἰσαχθέντα ἴσασιν, ὡς εἴη Ἀρσένιος. τῶν δὲ οὐκ ἐχόντων ἀρνήσασθαι, ἕλκει τε αὐτὸν μᾶλλον τοῦ βήματος ἐγγύτερον. καὶ * πρῶτον τὴν δεξιὰν ἀνατεῖναι κελεύσας χεῖρα, εἶτα καὶ τὴν ἀριστεράν, ἀνέκραγεν· ἰδοὺ Ἀρσένιος, ἄνδρες πολῖται· ἰδοὺ καὶ αἱ δύο τούτου χεῖρες, ὦ θαυμάσιοι δικασταί. εἰπάτωσαν οὖν οἱ κατήγοροι, τίνος ἐστὶν ἡ χεὶρ, καὶ τίνος αὐτὴν ἐξέκοψαν; ἐφ' ᾧ γὰρ ταύτῃ ἐχρήσαντο, οὐκέτι λοιπὸν οὐδενὶ ἀμφισβητήσιμον· ἐχειροκόπησαν γὰρ ἄνθρωπον, ὡς ἂν ἡμᾶς θανατώσωσιν. ἀλλ' ὁ μὲν οὕτω τὰ τῶν ἀντιπάλων πάντα διέλυε μηχανήματα. οἱ δὲ κριταὶ τυφλοὶ καὶ κωφοὶ ἔκ τε τοῦ ζητεῖν ἀρέσκειν Κωνσταντίῳ γεγονότες, καὶ ἐξ ὧν ἀπέκλινον τοῖς αἱρετίζουσιν, ἀπολιπόντες τὸ βῆμα, καὶ σιγῇ διδόναι τὰ ἐληλεγμένα ἐτεχνάζοντο. ὑποχωρησάντων δὲ τούτων·

* πλάσματος: ἢ δραματουργίας.

Timotheus presbyter Athanienſis.

* al. ἰδέ.

al. πρότερον.

ATHANASII VITA.

ratus ſibi potius moriendum eſſe, ſi neceſſe ſit, quàm vt Athanaſij cauſa Eccleſiam prodat. Itaque ſecreto ſe exhibet S. Athanaſio, cui is conſilium dedit, ne ante ſententiam ſpectandũ ſe exhibeat, ne quid mali ab inimicis patiatur, aut ſolliciti cogitarent de dilatione, & ſoluerent hanc accuſationem. Conuocato itaque concilio, primum accuſationem illi de adulterio intenderunt, adducta muliere quadam impudica, quæ impudens, & mercede conducta, ingenti clamore iactaret, ſe noctu ab Athanaſio per vim conſtupratam. Erat autem cum illo Timotheus preſbyter, & cõſilium ſapiens planè ac diuinum capiunt, quo ſtatim accuſatorum calumnia concidit. Cùm in conſpectum mulieris veniſſent, Athanaſius quidem tacitè DEVM precatur: Timotheus verò (impudente muliere Athanaſium illum illum, vt edocta erat, corruptorem ſuum vocante) preſbyter, quaſi Athanaſius eſſet: Dic mihi, inquit, mulier, egone apud te diuerſatus ſum, vel tu me domum tuam admiſiſti, vel noctu te violaui? Ipſa verò, vt meretrix vulgaris, impudenti vultu, & fixis oculis Timotheum aſpiciens: Tu es, qui noctu me inuitam compreſſiſti, & ad iudices iurata vociferabatur, Timotheum digito oſtendens, ac trahens: Hic eſt, non alius, qui me corrupit. Cognita inſani ſcorti temulentia, Iudices cum ſatellitibus ridebant, & prudentiam ſancti Athanaſij mirabantur, quod tacendo accuſationem in aduerſarios retorquens impudentem eſſe calumniam demonſtraſſet. Ipſi verò ſeipſis meliores non ſunt redditi, vt ius, & æquum ſeruarent. Accuſatores verò, quos beneficij loco ducere oportebat, quod calumniæ pœnam effugerent, mox ad dextram Arſenij ſe conuertunt, & cædem ſimul & præſtigias illi obiiciunt. Tum Athanaſius interrita voce ac mente ad eos: Quis veſtrum nouit Arſenium, aut hanc eſſe ipſius dextram ſcit? Reſpondentibus autem plurimis ex accuſatoribus, ſe probè noſſe Arſenium. Tum Athanaſius: Quandoquidem, ait, conſtanter ac firmiter confeſſi ſunt, ſe noſſe Arſenium, adeſt ille, ingrediatur. Vt autem Arſenius aduenit, interrogat iterum, an adductum noſſent! an eſſet Arſenius? Cum illi negare non poſſent, traxit illum propius in iudicium, & primum dexteram tendere iubens manum, deinde & ſiniſtram, clamauit: Ecce Arſenius, ô ciues! ecce etiam manus hominis: ô mirandos iudices! Dicant igitur aduerſarij, cuius ſit illa manus, & vnde illam reſecuerint? quo enim fine hac vſi ſunt, nemini amplius dubium eſſe poteſt. Homini enim manum amputarunt, vt nos occiderent. Sic ille iterum dolos eorum euertit. Sed iudices cæci & muti, cùm quia Conſtantio placere ſtudebant, tum quia hæreticis addicti erant, deſerentes iudicium, confutatam calumniam tegere nitebantur. Decedentibus illis;

ATHANASII VITA.

calumniæ non amplius ab aduerſariis intenduntur, ſed impudenter cædem tertium iam victori intentant. Hi quidem verbis, illi verò manibus eum pulſabant: alij comminabantur ei mortem ab Imperatore illatum iri. Itaque Archelaus Athanaſium, quem iam impij dilaceraturi erant, vix domo egreſſus (tametſi concilij reſpectum non haberet, naturali tamen quadam verecundia tenebatur,) ſatellitibus periculo eripit, occultámque fugam apparat, ac ſuadet. Rurſus igitur aduerſarij eius Concilium cogentes, nefanda, atque conficta crimina ei, vt capiatur, obiiciunt. Quæ mendacia diuerſis libellis deſcripta Conſtantio mittunt, ac toto penè terrarum orbe ſpargunt. Itaque ſancto Athanaſio omnis locus perfugium præbuit, quia valde quærebatur, adeò vt ſcienti, & non indicanti Athanaſium capitale foret: præmia verò proponerentur iis, qui aut viuum adducerent, aut caput afferrent. Qua re cognita, adamantinæ homo patientiæ in fouea aquam non habente, totos ſex annos latens contriuit. Pridie verò eius diei qua prodendus erat ille locus, reuelatione quadam diuina in alium locum profugit, & in Occidentem venit, imperante ibi Conſtante, ſuo & fratris ſui Conſtantini imperio. Etenim illum exercitus affectato imperio interfecerat. Tum Athanaſius profectus Romam ad Iulium Pont. commemoratis ipſi omnibus, quæ ab Arianis paſſus eſſet, in conſpectu Conſtantis Imperatoris, & Synodum Antiochiæ ad euerſionem Orthodoxæ fidei coactam eſſe, & Georgium ſibi ſucceſſorem illos contra legem dediſſe, & pro illo etiam Gregorium. Euſebius quidem iis peractis quæ volebat, legationem ad venerandum Iulium Pont. Rom. legauit, hoc agens, vt Athanaſium vna damnaret. Iulius vero, acceptis ab Euſebio litteris, tantum abeſt vt damnandum, etiam abſoluendum comperit, iniuria affectum litteris confirmatum Alexandriam mittit, & poſtliminio reſtituit, non parum reprehendens eos, qui iniuſtè eum loco deturbaſſent. Ariani Conſtantium magis magiſque deprauantes, Gregorium, quem illi ordinauerant, Alexandriam armata vi deducendum curant (quibus præerat copiis Syrianus) quæ quinque millium erant. Igitur S. Athanaſius exercitum fugit, & milites, qui in eius necem conſpirarant: & iterum Romam ſe contulit. Gregorius autem impius Eccleſiam occupauit. Alexandrini id factum non ferentes, Eccleſiam S. Dionyſij incenderunt. Igitur S. Paulus Conſtantinopoleos Epiſcopus vna cum Athanaſio exſulans Romæ erat, & palmæ ſocius fuit. Conſtans autem ſcribit fratri Conſtantio, vrgente ſimul ipſum Iulio Pontif. vt proprios Epiſcopatus reciperent affecti iniuriâ. ſed vt nihil effectum eſt, poſtulant igitur Athanaſius, & Paulus, vt Oecumenica Synodo decernantur, quæ ad fidem Orthodoxam, & eos pertinerent: [quod iis violatis ſimul fides etiam caſura eſſet.]

κίνησις οὐκέτι συκοφαντιῶν, ἀλλ' ἀναιδῶς μιαιφονίας κατὰ τοῦ τρισαριστέως ἀναῤῥήγνυται. καὶ οἱ μὲν λόγοις· οἱ δὲ, καὶ χερσὶ τὸν νικητὴν περιϋπιλάκιζον· οἱ δὲ καὶ τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως ἐπέσειον θάνατον. ὁ δὲ Ἀρχέλαος μέλλοντα διασπᾶσθαι τὸν ὅσιον ὑπὸ τῶν δυσσεβῶν, μόλις τῆς οἰκίας καταβαὶς (εἰ γὰρ καὶ πρὸς τὴν κρίσιν οὐχ ἑώρα, ἀλλ' οὖν εἶχέ τινα τῆς φύσεως αἰδῶ) μετὰ τῶν δορυφόρων ἐξαρπάζει, καὶ δρασμὸν κρύφιον αὐτῷ παρασκευάζει, καὶ ὑποτίθεται. τὸ δὲ δυσσεβὲς συνεδρεύσαντες αὖθις γράφουσί τε τὸν ἀναίτιον αἰτίαις ἀτόποις, ἃς αὐτοὶ συνέπλασαν ἁλῶναι· καὶ διαφόροις βιβλιδίοις ἐγκαταθέμενοι τὰ τοῦ ψεύδους, τῷ τε Κωνσταντίῳ καὶ πάσῃ διαπέμπονται τῇ οἰκουμένῃ· καὶ γίνεται τῷ πολυάθλῳ πᾶσα χώρα φυγὴ σφόδρα ζητουμένῳ. [καὶ] ἡ ζήτησις τοῖς μὲν συνειδόσι, καὶ μὴ καταμηνύουσι, ζωῆς ἀφαίρεσιν ἐπέβαλε τὴν ζημίαν· τοῖς δὲ κομίζουσιν ἢ ζῶντα, ἢ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, δωρεαὶ προὐτείνοντο μεγάλαι· ἃ συνιδὼν ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀδάμας, ἐν λάκκῳ ὕδωρ μὴ ἔχοντι ἐπὶ ἓξ ἔτεσι λαθὼν, ἐκαρτέρει. ὡς δὲ καὶ τὸ χωρίον ἐκεῖνο προδίδοσθαι ἔμελλε· θείας ὄψεως τὴν προδοσίαν τῷ θεράποντι πρὸ μιᾶς ἡμέρας μηνυσάσης: κἀκεῖθεν ἀποδιδράσκει, καὶ πρὸς τὴν δύσιν ἀπαίρει· τοῦ Κώνσταντος ἤδη τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, οὐ τὴν ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ Κωνσταντίνου. καὶ γὰρ αὐτὸν τὸ στρατιωτικὸν τυραννίδι ἐπιθέμενοι ἀνεῖλον. διδάσκει τοίνυν διὰ συνδρομῆς Ἰουλίου τοῦ ῥώμης τὸν βασιλέα Κώνσταντα τὰς συσκευὰς, ἃς ὑπὸ τῶν ἀρειανῶν ὑπέστη· καὶ τὴν σύνοδον τὴν ἐν ἀντιοχείᾳ ἐπὶ διαστροφῇ τῆς πίστεως συγκροτηθεῖσαν· καὶ ὡς Γεώργιον εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον ἐκθέσμως χειροτονήσαντες, ἐγκαθίδρυσαν· καὶ οὐκ ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἐκείνου Γρηγόριον. Εὐσέβιος μὲν τοι διαπραξάμενος ἃ ἐσπούδαζε, διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν ὅσιον Ἰούλιον, κοινωνὸν λαβεῖν τῆς Ἀθανασίου καταῤῥίψεως μηχανώμενος. ὁ δὲ, ἐξ ὧν ἐκεῖνος ἔγραφεν, οὐ κατάκρισιν, ἀθώωσιν δὲ μᾶλλον Ἀθανασίου συνορῶν, γράμμασι τὸν ἠδικημένον ἐπιῤῥώσας, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀποστέλλει· ἐν οἷς καὶ τοὺς αὐτὸν καθελόντας δικαία καὶ οὐ μικρᾷ μέμψει μετήρχετο. ἀλλ' οἱ τῆς Ἀρείου λύσσης * ὑποφθείραντες ἐπὶ πλέον τὸν Κωνστάντιον, ὃν αὐτοὶ κεχειροτονήκασι Γρηγόριον ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν στρατιωτικῇ χειρὶ ἐκπεμφθῆναι καταπράττονται (Συριανὸς ἦν στρατηγὸς τῆς τοιαύτης παρατάξεως) καὶ ὁ στρατὸς εἰς πέντε χιλιάδας ἀπηρτίζετο. διαφεύγει δ' οὖν ὁ σοφὸς Ἀθανάσιος τόν τε στρατηγὸν, καὶ τοὺς στρατιώτας, πνέοντας κατ' αὐτοῦ τὸν φόνον, καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ τὴν ῥώμην ἀναχωρεῖ. ὁ δὲ δυσσεβὴς Γρηγόριος τῶν Ἀλεξανδρέων ἐκράτησε· καὶ ἡ πόλις τὸ συνενεχθὲν οὐκ ἐν τῷ ἀνεκτῷ θεμένη, τὴν καλουμένην Διονυσίου ἐκκλησίαν ἐνέπρησαν. συνῆσαν οὖν ἀλλήλοις φυγάδες ὄντες ὅ τε σεβάσμιος Ἀθανάσιος, καὶ Παῦλος, τοῖς ἴσοις ἀριστείοις κοσμούμενοι. γράφει δὲ Κώνστας τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίῳ, συμπαρορμῶντος αὐτὸν καὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἰουλίου, ὥστε τὰς ἰδίας ἐπισκοπὰς ἀναλαβεῖν τοὺς ἠδικημένους. ὡς δὲ οὐδὲν ἤνυεν· ἀξιοῦσιν αὐτὸν οἱ περὶ Ἀθανάσιον οἰκουμενικῇ συνόδῳ τὰ περὶ αὐτούς τε καὶ τῆς συνεπηρεαζομένης πίστεως ἐπικριθῆναι καὶ κη-

ὅτι δὲ ἔτι ἅγιος Ἀθανάσιος ἐποίησε ἐν λάκκῳ.

* ἐπιφθ: ες, M.

ATHANASII VITA.

καὶ κηρύττεται) γνώμη τῶν δύο βασιλέων κατὰ σαρδικὴν οἰκουμενικὴ σύνοδος· ἐνδέκατον δ᾽ ἦν ἔτος ἀπὸ τῆς τελευτῆς Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς τῶν βασιλέων. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἑσπερίας, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους συνῆλθον ἐπίσκοποι· ἐκ δὲ τῆς ἀνατολῆς, ἓξ μόνοι καὶ ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς καὶ ὁ τοῦ μαρεώτου Ἰσχύρας ἠριθμεῖτο ὡς ἐπίσκοπος. ὡς οὖν ἐν τῇ σαρδικῇ συνήεσαν ἅπαντες· οἱ τῆς ἀνατολῆς εἰς ὄψιν τῶν ἑσπερίων ἐλθεῖν ἀπηρέσκοντο, εἰ μὴ πρότερον τοὺς περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον τοῦ συλλόγου ἀπελάσωσι. Πρωτογένης δὲ ὁ σαρδικῆς ἐπίσκοπος, καὶ Ὅσιος ὁ Κουδρούβης, καὶ οἱ λοιποὶ * ἑπόμενοι, οὐδ᾽ εἰς ἀκοὴν τὴν ἐκθεσμον αὐτῶν ἀξίωσιν παρεδέξαντο, ἄνδρας οὓς συνῆλθον κρίναι, ἀκρίτως κατακρίναι, καὶ ἀπελάσαι. ἐξ ὧν, οἱ μὲν τῆς ἀνατολῆς σχισθέντες τῶν ἐν σαρδικῇ, ἐν τῇ Φιλίππου πόλει συναθροίζονται· καὶ τὸ ὁμοούσιον οὐκέτι γνώμη ὑφάλῳ, ἀλλ᾽ ἐμφανεστάτῃ καὶ γλώσσης θρασύτητι ἀναθεματίζουσι, καὶ τὸ ἀνόμοιον δογματίζουσι, καὶ τὰ δυσσεβῆ ψηφίσματα πανταχοῦ διαπέμπονται. οἱ δὲ ἐν σαρδικῇ, πρῶτον μὲν τῶν ἀποσχισάντων ἐρήμην κατεψηφίσαντο· εἶτα, τοὺς Ἀθανασίου κατηγόρους συκοφαντίας ἁλόντας, καθαιροῦσι τοῦ ἀξιώματος· καὶ τρίτον, τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου τὸν ὅρον κρατύνουσι, καὶ * ἀνακηρύττουσι τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ πᾶσι, τὸ ἀνόμοιον δὲ ἀποκηρύττουσι· καὶ γράμματα πρὸς πάσας τὰς οἰκουμένης ἐκκλησίας διαπέμπονται. γνοὺς δ᾽ ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς τὰ κατὰ τὴν σαρδικὴν συνενεχθέντα· διδάσκει μὲν παραυτίκα τὸν ἀδελφὸν, ἀποδοθῆναι δὲ Παύλῳ, καὶ Ἀθανασίῳ, καὶ τοῖς περὶ αὐτοὺς, τοὺς οἰκείους θρόνους. ἅμα μὲν παραινεῖ, ἅμα δὲ καὶ * παρεκελεύετο. καὶ Ἀθανάσιος μὲν ὑπεστέλλετο τὰς τῶν Ἀρειανῶν ἐπιβουλὰς, καὶ τῇ ῥώμῃ προσήδρευεν· ὁ δὲ τῆς δύσεως βασιλεὺς πάλιν γράφει τἀδελφῷ, ὡς εἰ μὲν (προθύμως) προσδέξοιτο τὸν ἄνδρα, καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν ἀποδίδωσι θρόνον, ἕτοιμός ἐστιν ἐκπέμπειν τὸν Ἀθανάσιον· εἰ δὲ μὴ βούλοιτο, αὐτὸς δι᾽ ἑαυτοῦ τοῦ δικαίου γενήσοιτο τιμωρός. καθίσταται δὴ ὁ Κωνστάντιος εἰς δέος· καὶ διὰ γραμμάτων, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς, σταλέντων ἐπαγωγῶν τε καὶ θελκτηρίων, καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν τὸν πολύαθλον Ἀθανάσιον, καὶ μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἀποστέλλει, τοῦτον ὁ τῆς ἑσπέρας βασιλεὺς, καὶ Ἰουλίου τοῦ ἀρχιερέως γράμμασιν αὐτὸν διαφόροις ἐφοδιάζοντος. Κωνστάντιος δὲ φιλοφρονησάμενος εἰς τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀποκαθίστησιν, ὑφειμένῳ πρότερον ὀνειδισμῷ καθυποβαλών. ἀποδρὰς γὰρ, ἔλεγε, μεγάλην ἐμοῦ λοιδορίαν * κατέχεας, καίτοι γε περὶ σοῦ φιλανθρωπότερα μελετῶντος πλήν ἀλλά γε νῦν μίαν μοι δίδου χάριν. ὁ δὲ τὴν κατὰ δύναμιν ἕτοιμος εἶναι διωμολόγει χαρίζεσθαι· καὶ ὁ Κωνστάντιος μίαν ἐκκλησίαν τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιζητεῖ τοῖς Ἀρειανοῖς δοθῆναι συνακτήριον. ὁ δὲ οὐκ ἀπεῖπεν. συνάπτει δὲ τῇ καταθέσει, εἰ καὶ Κωνστάντιος ἐν κωνσταντίνου πόλει μίαν τοῖς ὀρθοδόξοις, ἣν οὐκ εἶχον, ἐγχειρίσοι. Κωνστάντιος δὲ προθύμως τε καὶ σὺν ἡδονῇ ἐπηγγείλατο. ἠγνόει δὲ ἄρα λυπῶν τὰ μέγιστα τοὺς ὁμόφρονας. πλὴν καταπλαγεὶς τὴν τοῦ Ἀθανασίου σύνεσίν τε καὶ ἀγχίνοιαν, ὡς προείρηται, μετὰ πάσης δόξης καὶ τιμῆς ἐκπέμπει, γράφων καὶ πρὸς τὸν Αὐγουστάλιο.

* ἐπίσκοποι M.M.

* ἀνακηρύττουσι τὸ ἀνόμοιον, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ ὁμοούσιον ἀποκηρύττουσι.

Inducitur ergo iterum Synodus Sardicæ conſenſu vtriuſque Imperatoris, vndecimo anno à morte Conſtantini, horum patris. Itaque è partibus Occidentis ſupra trecentos conuenerunt Epiſcopi, ex Oriente vero tantum ſeptuaginta ſex, in quibus & ipſe Iſchyras Marиotis, quaſi Epiſcopus numerabantur. Igitur dum conueniſſent Sardicæ, Orientales in conſpectum venire Occidentalium recuſabat, niſi prius Paulum & Athanaſium Concilio eieciſſent. Protogenes autem Sardicenſis Epiſcopus, & Hoſius Cordubenſis, aliique Epiſcopi poſtulatis non annuerunt: nimirum viros, quos iudicaturi venerant, indicta cauſa damnari ac repelli. Seceſſione itaque facta, Orientalium Epiſcoporum ab Occidentis Epiſcopis, Philippis congregantur, neque amplius tecta ſententia, ſed apertè & audacter ὁμοούσιον condemnantes, inæqualitatem decernunt, & impiam hæreſim vbique diſſeminant. Sed in Sardicenſi qui erant, primum quidem priuatam illam Synodum condemnarunt. Deinde accuſatores S. Athanaſij calumniæ reos dignitate priuarunt: & tertium iam Nicænæ Synodi decretum confirmant, & promulgant omnibus ὁμοούσιον inæquale vero in Trinitate condemnant, atque repudiant, conſcriptáſque & ipſi epiſtolas vbique diuulgant. Cum autem intellexiſſet Occidentis Imperator, quæ in Sardicenſi Concilio acta fuerant, ſtatim fratrem certiorem reddidit, & Paulo, & Athanaſio, & ſuis, proprias reddi ſedes partim monebat, partim mandabat. Athanaſio autem iterum ſuſtinente inſidias Arianorum, & Romam veniente, Occidentis Imperator rurſum ſcribit fratri, ſi virum libenti animo ſuſciperet, & in ſede ſua collocaret, ſe promptè eum miſſurum, ſin minus, ſe vindicem fore. Metuens itaque Conſtantius, vocat Athanaſium, propriis litteris non ſemel, ſed iterum, atque etiam tertio ſcribens, mittenſque qui allicerent, & adducerent. Confeſtim autem Imperator Conſtans adiunctis multis ſatellitibus dimittit magnum Athanaſium, & Iulius Pont. multis eum litteris muniuit. Venientem igitur S. Athanaſium accipit Conſtantius Imperator, & ſuæ eum Eccleſiæ reſtituit, comitate exprobrationi adiuncta. Nam in contumeliam meam, inquit, eiuſmodi fuga vſus es, cum ego paratus eſſem humanius te complecti. Verum mihi vna re gratificare. Ille autem ad eum: Libenter, inquit, præſtabo, Imperator, quantum poſſum, quod rogas. Conſtantius autem: Vnam Eccleſiam ex iis quæ Alexandriæ ſunt, Arianis concedas. Ille vero dixit: Faciam, Imperator, vt iubes, ſi & tu mihi viciſſim Conſtantinopoli præbueris Eccleſiam, qua carent, ad conuentum Orthodoxorum. Conſtantius autem promptè promiſit, ignarus Arianos, qui ſecum ſentirent, ſummo dolore ſeſe affecturum. Itaque Imperator viri prudentiam admiratus, ac ſollertiã, eum, magno honore habito, dimittit: ſcribens etiam (Neſtorio) Auguſtali,

ATHANASII VITA.

inter cætera vt magno honore eum deduceret, & omnia quæ ipſe Conſtantius, & Ariani contra illum ſtatuiſſent, irrita haberet: quin & clerum eius eandem iubet obtinere dignitatem, libertatémque res ſacras publice adminiſtrandi. Athanaſius itaque cum perueniſſet Hieroſolymam, Maximo Epiſcopo & Confeſſori, nota facit acta Sardicenſis Concilij, quodque Conſtantius Imp. erga ſe bene animatus ſit. Deinde congregat Synodum Epiſcoporum, quæ B. Athanaſio & communionem, & dignitatem Epiſcopalem decernit, & ſcribit ipſa Synodus Alexandrinis, & omnibus in Ægypto, & Libya Epiſcopis, quæ de Athanaſio decreta eſſent, & geſta. Athanaſius autem Alexandriam cum veniſſet, conuentus Epiſcoporum in Ægypto egit, quæ Synodus conſentiebat iis, quæ in Sardicenſi & Hieroſolymitana Synodo decreta eſſent. Sed Magnentio tyrannidem affectante, & Conſtante interempto, Ariani iterum doloſe contra Athanaſium concitarunt Conſtantium, ac rurſus impia decreta, rurſus fuga, rurſus inquiſitio, & Sancti ſit indagatio. Georgius vero Alexandrinæ Eccleſiæ inuaſor, item Acacius, & Patrophilus ſectatores Arij, S. Maximum Hieroſolymitanum expulerunt, & Cyrillum ſubſtituerunt. Georgius vero tot mala Alexandriæ intulit, vt ea quæ in Chriſtianos fecerunt Ethnici, humana putes. Nouæ excogitantur pœnæ, igni virgines nudæ apponebantur, & mors multos alios, & vita & pœna eripuit. Exſulabant in Ægypto triginta duo Epiſcopi, & ſacerdotes. Conſtantius cum videret ſe iam fratris imperium nactum, Epiſcopos Occidentales conatur inducere, vt Athanaſium condemnarent, & Arianam ſectam ſuſciperent, & propterea Concilium conuocabat. Mediolani in Italiæ ciuitate, etiam multos in ſuam ſententiam traduxit. Dionyſius autem, & Euſebius, Rhodanus, Paulinus, Lucifer, piam ſententiam cum deſerere nollent, neque damnari Athanaſium ſuſtinerent (Videbant enim interitum fidei cum Athanaſij interitu eſſe coniunctum (Ariminum in exſilium ablegantur. S. autem Athanaſius cum iterum compeiiſſet Arianos in ſe quærendo amplius graſſari, atque crudelius, clam omnibus in vrbe ad virginem quandam fugit, nulla ſuſpicione illic latitans. Erat enim iuuencula & formoſiſſima, vt cohabitare illi virum aliquem, aut Epiſcopum nemo ſuſpicaretur, quæ annorum viginti erat. Igitur ei virginitatis cuſtos, & magiſter Athanaſius armatos commemorat ad cædem Arianos, extra vrbem in omnibus ſe locis quæſitum, & Dei monitis ſalutem ei procurantis, ſe ad illam veniſſe. Illa gaudens hominẽ ſuſcepit, & apud illam ſex annos delituit, donec mors Conſtantij Athanaſium liberauit.

τά τε ἄλλα διὰ σεβασμιότητος ἄγειν αὐτὸν, καὶ πάντα, οἷς αὐτὸν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κατεψηφίσαντο, τὸ ἄκυρον καὶ ἀνενέργητον ἔχειν· ἀλλά γε δὴ καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ κλῆρον τὴν προτέραν τιμὴν καὶ πάσης δημοσίου ὑπηρεσίας ἀναλαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν. καταλαβὼν οὖν ὁ Ἀθανάσιος τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ Μαξίμῳ τῷ ἀρχιερεῖ τοῦ θεοῦ καὶ ὁμολογητῇ συνελθὼν εἰς ὄψιν τε καὶ ὁμιλίαν· τά τε ἐν Σαρδικῇ διαπεπραγμένα, καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν Κωνστάντιος διετέθη ἀναδιδαξάμενος: σύνοδον ἀθροῖσαι τὸν ὁμολογητὴν καταπράττεται. καὶ ἡ σύνοδος τῷ θαυμαστῷ Ἀθανασίῳ καὶ τὴν κοινωνίαν, καὶ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα * ἐπιψηφίζεται· καὶ γράφει τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ πάσῃ τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ, ἃ περὶ Ἀθανασίου ἔγνω τε καὶ διεπράξατο. ὁ δὲ γενναῖος οὗτος ἀθλητὴς τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιστὰς, καθίζει καὶ αὐτὸς ἀρχιερέων ἐξ Αἰγύπτου τε καὶ Λιβύης σύλλογον· καὶ * αὐτὴ τὰς ὁμοίας καὶ ἀπαραλλάκτους ψήφους τῶν ἐν Σαρδικῇ καὶ Ἱεροσολύμοις συνόδοις ψηφίζεται. ἀλλὰ γὰρ Μαγνεντίου τυραννίδι ἐπιθεμένου, καὶ τὸν βασιλεύοντα τῆς δύσεως διαφθείραντος: οἱ ἐξ Ἀρείου πάλιν τὸν κονιορτὸν Κωνστάντιον κατὰ τοῦ πολυάθλου ἀναρριπίζουσι· καὶ πάλιν τὰ τῆς ἀσεβείας ψηφίσματα, καὶ πάλιν φυγὴ, καὶ πάλιν ἔρευνα, καὶ πάλιν ἀναζήτησις. ναὶ δὴ καὶ Γεώργιος ὁ τῆς * Ἀλεξανδρέων πόλεως ἁρπάσας τὸν θρόνον, ἅμα τοῖς περὶ Ἀκάκιον καὶ Πατρόφιλον, οἱ τῆς Ἀρείου φατρίας ἐξωθήσαντες Ἱεροσολύμων τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον, ἀντεισάγουσι Κύριλλον ὁ δυσσεβὴς Γεώργιος, τοσούτων τὴν Ἀλεξανδρέων ἐνέπλησε κακῶν, ὡς τὰ τοῖς Ἕλλησι κατὰ χριστιανῶν τολμηθέντα φιλανθρωπίαν νομίζεσθαι. αἰκισμοί τε γὰρ σωμάτων καιναῖς ἐπινοίαις ἀφορήτους φέροντες τὰς ἀλγηδόνας κατέξαινον, καὶ πῦρ γυμναῖς ταῖς παρθένοις * προσεφέρετο· καὶ θάνατος πολλοὺς ἄλλους καὶ τοῦ ζῆν καὶ τῆς τιμωρίας (ἅμα) ἐξήρπαζε. γεγόνασι καὶ ὑπερορίαι τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἱερέων τε καὶ ἀρχιερέων δύο καὶ τριάκοντα. ὁ δὲ Κωνστάντιος προσλαβὼν καὶ τὴν τἀδελφοῦ ἀρχὴν, καὶ τοὺς ἑσπερίους ἐπισκόπους μεθέλκειν εἴς τε τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἐσπούδαζεν αἵρεσιν· διὸ καὶ σύνοδον διὰ ταῦτα κατὰ Μεδιόλανον πόλιν τῆς Ἰταλίας ἀθροίζει. καὶ τινὰς μὲν πρὸς τὸ οἰκεῖον διαστρέφει βούλημα· Διονύσιος δὲ καὶ Εὐσέβιος, καὶ Ῥοδανὸς, Παυλῖνός τε καὶ Λουκίφερ, τὸ οἰκεῖον καὶ τῆς εὐσεβείας μὴ καθυβρίσαντες φρόνημα, καὶ οὐδ' Ἀθανασίου καταγνῶναι ἀναχόμενοι (ᾔδεσαν γὰρ τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν τὴν τῆς πίστεως προοιμιάζεσθαι καθαίρεσιν) * ἐν Ἀριμινῷ ὑπερορίζονται. γνοὺς δὲ ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων Ἀθανάσιος, ὡς πάλιν κατ' αὐτοῦ πικρότερόν τε καὶ φονικώτερον τὸ αἱρετικὸν παροξύνεται ξίφος· λαθὼν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, παρθένῳ τινὶ καταφεύγει, τῷ ἀνυπόπτῳ τῆς κόρης κλέπτων τὴν εὕρεσιν. ἦν γὰρ ἡ νεᾶνις καὶ τὴν ὄψιν ὡραία, καὶ συνοικεῖν αὐτῇ μηδὲ τὸν τυχόντα ἄνδρα, μήτι γε ἀρχιερέα, πολλὴν καὶ βεβαίαν τὴν πληροφορίαν (πᾶσι) παρέχουσα. ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας εἰκοστὸν * ἠνύετο αὐτῇ. ἀπὸ γοῦν ἐκείνης ἀνατίθησιν οὖν αὐτῇ ὁ τῆς παρθενίας καὶ διδάσκαλος καὶ φύλαξ τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὅτι πρὸς μιαιφονίαν αὐτοῦ ἐξοπλίζοιτο τὸ αἱρετικόν. καὶ ὡς πάντα τὰ ἔξω τῆς πόλεως προκατείληπται ἐρεύναις· καλῶς ἐκ θείας ὄψεως τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ πρυτανευούσης πρὸς αὐτὴν ἥκοι. ἡ δὲ μετὰ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου καὶ ἀποδέχεται, καὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη κατακρύπτει. καὶ ἡ Κωνσταντίου τελευτὴ, λύσις γίνεται τῆς ἀποκρυφῆς.

* ἐπιφημίζεται

* al. αὕτη.

* al. Κωνσταντινουπόλεως.

* al. παρῆν τε, θάνατ.

* ἴσ. ἐν Μεδ...

* ἠνύετο ... γοῦν ... ἐκείνης ... ἐπιπεφ... διὸ καὶ ... ἐκ ... χρι... ἐπὶ ἓξ

ἐν πᾶσι δὲ προθύμως καὶ σεβασμίως ἡ παρθένος ἐξυπηρέτει τὸν ὅσιον, πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει μικρούς τε καὶ μεγάλους, καὶ τοὺς φιλοῦντας καὶ τοὺς * διώκτας, διαλανθάνουσα. προστάττει δ' οὖν ὁ Κωνστάντιος τοὺς μὴ βουλομένους τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀρχιερέων τῇ Ἀρείου * καθυπογράφειν, ἐξωθεῖσθαι τῶν ἐκκλησιῶν, (καὶ) ἀντ' ἐκείνων τοὺς δυσσεβεῖς ἐγκαθίστασθαι. ὑπερορίζετο καὶ Λιβέριος τότε, ὁ μετὰ Ἰούλιον τὸν θρόνον Ῥώμης ἰθύνων· καὶ ἀντιχειροτονεῖται * Φίλιξ, ὃς παραχρῆμα μὲν ποινῇ θεηλάτῳ τῇ τῶν ὀφθαλμῶν πηρώσει ὑποβάλλεται, ὕστερον δὲ καὶ λοιμικῇ νόσῳ κατασχεθεὶς διαφθείρεται. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Μελέτιος ὁ Ἀντιοχείας ὑφίσταται· καὶ ἀντικαθιστᾷ ἡ αἵρεσις τὸν Εὐζώϊον, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ τὸν Εὐδόξιον, ἄνδρας δυσσεβεῖς καὶ τὸν βίον ἐπαξίους τῆς αἱρέσεως. κατ' ἐκεῖνο καιροῦ καὶ Ἰουλιανὸν ὁ Κωνστάντιος ἀναγορεύει Καίσαρα, καὶ πρὸς τὰς * Γαλλίας ἐκπέμπει. ἐγκαινίζει δὲ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρ' αὐτοῦ νεουργηθεῖσαν ἐκκλησίαν, ἐπώνυμον αὐτῇ ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία. καὶ ὁ δυσσεβὴς Εὐδόξιος, κατὰ τὰ ἐγκαίνια ἐνθρονισθείς, πρώτην ἐκείνην τὴν τολμηρὰν καὶ ἀφρονεστάτην ἀφῆκε φωνήν, ὁ πατὴρ ἀσεβής, ὁ υἱὸς εὐσεβής. θορύβου δὲ δικαίου τὸ πλῆθος περιλαβόντος, κακῷ τὸ κακὸν ἐπενόει κατευνάζειν· καί, μηδὲν ὑμᾶς, φησι, ταραττέτω· ὁ μὲν γὰρ (πατὴρ) ἀσεβής, ὅτι οὐδένα σέβει· ὁ δὲ υἱὸς εὐσεβής, ὅτι σέβει τὸν πατέρα. ταῦτα δὲ τοῦ δυσσεβοῦς εἰπεῖν ἐπιμανέντος, ὁ θόρυβος εἰς χλεύην καὶ μυκτηρισμὸν ἐκλυθείς, τοὺς πολλοὺς τῶν συνειλεγμένων διεσκέδασε τῆς ἐκκλησίας. ὁ μέντοι γε Ἰουλιανὸς κατὰ τὰς * Γαλλίας διατρίβων, καὶ νίκας ἀναδησάμενος κατὰ βαρβάρων, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνακηρύττεται βασιλεύς. καὶ Κωνστάντιος, μαθὼν τὴν ἀνάρρησιν, βαπτίζεται μὲν τῇ θεομάχῳ χειρὶ Εὐζωΐου, ἐξοπλίζεται δὲ κατὰ τοῦ ἐπαναστάντος. γενόμενος δὲ ἐν * Μόψου κρήνῃ (πολίχνιον δὲ τοῦτο τῆς Κιλικίας) ὑπὸ φροντίδων, αἷς αὐτὸν ὁ πόλεμος συνεῖχεν, ἀποπληξίᾳ ληφθεὶς τελευτᾷ· ἔτος μὲν ἄγων ἀπὸ γενέσεως πέμπτον καὶ τεσσαρακοστόν, βασιλεύσας δὲ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἔτη πέντε καὶ εἴκοσι. Γεώργιος δὲ ὁ ἐν * Ἀλεξανδρείᾳ, ναὸν * ἑλληνικὸν δὴ κατηρειπωμένον, (ἐν ᾧ τὸ παλαιὸν οἱ Ἕλληνες τελετὰς ἐτέλουν τῷ Μίθρᾳ, θύοντές τε ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, τοῖς σπλάγχνοις αὐτῶν μαντευόμενοι) τοῦτον ἀνακαθαίρειν ἐπεμελεῖτο ἐπὶ * τῷ ἀνοικοδομῆσαι εὐκτήριον. ἀνακαθαιρομένου δέ, εὑρίσκεται πολλὰ κρανία τῶν ἀνῃρημένων. καὶ τῶν χριστιανῶν οἱ ζηλωταὶ ἐκπομπεύοντες τὰ τῶν Ἑλλήνων μυστήρια εἰς γέλωτα τοῦ δήμου καὶ χλεύην, τὰ κρανία προάγουσι. τὸ δὲ ἑλληνικὸν τὴν ὕβριν οὐκ ἐνεγκόντες, ὀργῆς αὐτοῖς ἀθρόως στρατηγούσης, ὁρμῶσι κατὰ τῶν χριστιανῶν. καὶ τοὺς μὲν ξίφεσι, τοὺς δὲ ῥοπάλοις, τινὰς δὲ λίθοις, ἄλλους δὲ τοῖς παρατυχοῦσιν ἀπέκτειναν, ἐνίους δ' αὐτῶν καὶ ἀνεσταύρωσαν· τὸν δὲ Γεώργιον τῆς ἐκκλησίας ἐξελκύσαντες, καμήλῳ τε προσέδησαν, καὶ διασπαραχθέντα σὺν αὐτῇ πυρὶ παρέδοσαν. Ἰουλιανός γε μὴν τὸ τῆς βασιλείας κράτος λαβών, τὰ μὲν Ἑλλήνων ἐσπούδαζεν· ἃ δὲ Κωνσταντίῳ κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀρχιερέων πεπαρῴνητο, στέργειν οὐ προῄρητο· διὸ τοὺς ἐν ὑπερορίαις πάντας φωναῖς φιλανθρώποις ἀνεκαλέσατο. ἐξ οὗ καὶ Ἀθανάσιος θαρρήσας ἔξεισι μὲν τῆς οἰκίας, (ἐν) ᾗ κατεκρύπτετο τῆς παρθένου· κατὰ νύκτα δὲ ἔνδον ὤφθη τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ Ἀλεξανδρέων δῆμος ἀσμένως αὐτόν, καὶ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντα κατὰ ἑορτῆς φαιδρότητα ὑπεδέξαντο.

*Margin: * διώκτας. — * καθυπογράφειν ἐξωθ. — * al. Φῆλιξ. — * al. Γαλλίους. — * al. Γαλλίας. — * Μόμψου. — * ἀντιοχείᾳ. * ἑλλήνων ἤδη. — * al. τό. — Iuliani apoſta[ſia].*

Toto enim tempore prompte & religioſe ſancto viro illa miniſtrauit, quod parui & magni, amici inimicique iuxta ignorabant. Quare Conſtantius eos qui nollent per Italiam Arianæ ſectæ ſubſcribere, Eccleſia eiiciendos, & alios eorum loco ſubrogandos eſſe cenſet. Exſulauit tunc etiam Liberius, qui poſt Iulium Eccleſiam Pontifex tenuit, & pro illo creatur Felix, qui ſtatim oculorum priuatione diuinitus immiſſa torquetur, poſtea peſtilenti morbo conſumptus periit. Eadem Meletius Antiochiæ Præſul patitur, & eius loco Euzoium hæretici ſufficiunt, Conſtantinopoli Eudoxium, viros impios, & ob flagitioſam vitã hæreſi digniſſimos. Eodem tempore Conſtantius Imp. Iulianum Cæſarem creat, & in Gallias mittit. Eodem tempore & Eccleſiæ nuper ædificatæ, cui nomen *Sophia*, dedicationem innouauit. Impius Eudoxius cum thronum Conſtantinopoli ſuſcepiſſet, in ipſa dedicatione primam illam audacem, atque impudentem emiſit vocem, *Pater impius: Filius pius*. Tumultu igitur magno, & ſeditione ſuper hac re orta, malo malum reſtinguere conatur: Ne turbet, inquit, vos dictum meum. Pater enim *ἀσεβὴς* eſt, quia neminem colit: Filius autem *εὐσεβὴς* quia colit patrem. Dicente hæc impio Eudoxio, tumultus quidem ſedatus eſt, riſus vero multus pro tumultu ſubſecutus eſt, adeo vt multi eorum ridentes ex Eccleſia decederent. Verum in Galliis Iulianus agens, partis multis de Barbaris victoriis coronatus, à militibus Auguſtus creatur. Quod cum reſciſceret Conſtantius, baptizatus ab Euzoio Dei aduerſario, ad bellum contra illum, qui exurgebat, accinxit. At cum eſſet in Ciliciæ oppidulo Mopſocrene nomine, præ ſollicitudine ob bellum apoplexia correptus exſpirat, viginti quinque annis poſt mortem patris ſuperſtes, natus annos quadraginta quinq;. Georgius Alexandriæ templũ deſertũ (in quo gentes olim Mithræ ſacrificia facientes viros, fœminas, & pueros mactabant, extis inſpectis diuinantes) expiare volebat, vt oratorium conſtrueret. Expiato autem loco inueniuntur multorum capita occiſorum. Chriſtiani igitur hiſce inuentis, oſtentãtes Gẽtium myſteria veluti in pompa, nudas populo calumnias exhibebant in ludibrium. Græci pagani non ferentes opprobrium, ira accenduntur, & quidquid ad manum erat pro telis rapientes, impetum faciunt in Chriſtianos. Hoſque gladiis, illos lapdibus, alios clauis, alios obuiis quibuſcunque interfecerunt, quoſdam etiam in crucem egerunt. Georgium vero Eccleſia eductum, & camelo alligatũ, & diſcerptũ, cum illo combuſſerunt. Iulianus autem imperio potitus, adhuc gentilis ſtuduit omnia Conſtantij facta abrogare, ac relegatos omnes reuocauit. Athanaſius concepta ſpe exit è domo virginis, vbi latuerat, & nocte inuentus eſt in Eccleſia, quem Alexandrini feſtum agentes libẽter acceperũt, veluti ex mortuis reuiuiſcẽtẽ.

Margin: ATHANASII VITA. — Iulianus Cæſar apoſtata. — Baronius Cardin. Tomo III. Annal. Eccleſ. pag. 695. — Mithra.

ATHANASII VITA.

Iulianus apoſtata.

Quicunque Ariani in vrbe reliqui erant, pro Georgio Lucium creant. At Iulianus, qui idolis delectabatur, ſacrificia Conſtantinopoli Fortunæ offerebat publicè. Quo tempore etiam Mares Chalcedonis Epiſcopus manu ductus (laborabat enim præ ſenectute oculorum hebetudine) Imperatorem apoſtatam iurgio laceſſiuit. Ille vero viciſſim conuicia regerebat, cæcum & improbum eum vocans, nec poſſe ei Galilæum Deum mederi exprobrabat. Mares vero liberè Regi reſpondit: Gratias ago, inquit, Deo, qui occæcauit me, ne tuum impudens os, ac tenebricoſum viderem. Tunc ſanè & Iouinianus, & Valentinianus, qui poſt hunc etiam imperarunt, ſolutas zonas proiecerunt Tyranno ante pedes, dicentes: Accipe zonas, habe tibi honores tuos: expoſita tibi etiam ſunt corpora noſtra, ſi punire vis. Imperator ergo cum ſociis deliberauit, vt Athanaſium eiiceret, ratus Chriſtianos aliter ad impietatem minimè traduci poſſe, niſi Alexandria ille pelleretur. Quare iterum oriuntur accuſatores, iterum dux, & milites: rurſum Athanaſius quæritur, & fugit. Furtim itaque ex vrbe fugiens conſcendit nauem, in Thebaidem venit. Satrapa illum à tergo ſecutus eſt: quod cum ille intelligeret, diuina voluntate vertit nauigium, & obuiam inſequenti nauigat. Illis vero, qui Sancto aderant inhibentibus, quin etiam plorantibus, ne in apertum diſcrimen ſe ſuoſque coniiceret, ait S. Athanaſius: Confidite, nolite timere, Deus enim vnà nobiſcum pugnat. Itaque conuerſo curſu retro feruntur Alexandriam verſus. Occurrunt perſecutores, & rogant num Athanaſium fugientem viderint. Illi autem reſponderunt ſe vidiſſe, nec procul abeſſe: ſi maturarent aſſecuturos, ſic illos errantes dimiſerunt. Ipſi vero celeriter Alexandriam nauem appulerunt. Paruóque tempore latitans Athanaſius, Iuliano in Perſia diuinitus interempto, cum libertate verbum Dei prædicabat, & ſalutarem fidem enuntiauit. Iulianus enim in Perſide ſublatus eſt, aliis quidem Perſæ cuidam transfugæ mortem imputantibus, aliis vero alicui è militibus. Sed veriſimilius eſt, à pluribuſque creditum diuinitus illum interfectum eſſe. Itaque viginti tantum menſes in imperij faſtigio fuit Iulianus: vixit autem annos vnum & triginta. A morte igitur Iuliani, conſenſu totius exercitus Iouianus regnum capeſſit, cuius paulo ante meminimus. Sed ille octo menſes tantum imperio potitus in Bithynia obiit: cui Valentinianus ſuccedit, pietatis propugnator, & regni ſocium fratrem Valentem (quod vtinam minime factum) accipit. Sed Valentinianus triginta tantum dies Conſtantinopoli ſubſiſtens, Valenti Orientem conceſſit, ipſe ad Occidentem ſe recepit. Cúmque in Occidentem veniſſet, frater eius vterinus quidem, ſed fide hoſtis, implacabile bellum Orthodoxæ Eccleſiæ mouit.

Mares Epiſc. ſed tacet D. Baronius Tomo IV. Ann. linum Eccleſ. ad annum Chr. 362.

Iuliani apoſtatæ cædes.

Valens Imp. impius.

ὅσον δὲ ἀρειανίζον ἐν τῇ πόλει ὑπελείπετο, εἰς τὸν Γεωργίου τόπον Λούκιον προχειρίζεται. Ἰουλιανὸς δὲ πανταχοῦ μὲν ἔσεβε τὰ ἑλλήνων, ἔθυε δὲ καὶ κατὰ τὴν κωνσταντινούπολιν δημοσίᾳ τῷ τῆς τύχης ἀγάλματι· ἡνίκα καὶ Μάρης ὁ * καλχηδόνος χειραγωγούμενος (ἦν γὰρ ὑπὸ τοῦ γήρως ὑπόχυσιν ἔχων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς) πολλὰ τὸν ἀποστάτην ἐκάκιζεν. ὁ δὲ τυφλὸν καὶ πονηρὸν ἀντελοιδορεῖτο, καὶ ὡς ὁ γαλιλαῖος αὐτοῦ θεὸς οὐκ ἐκθεραπεύσειεν αὐτὸν, κατωνείδιζεν. ὁ δὲ Μάρης· τοῦτό γε πρὸς τὴν μεγίστην εὐχαριστίαν κινεῖ τοῦ θεοῦ, ὅτι με τυφλὸν (ἔθετο,) ἵνα τὸ σὸν ἀναιδὲς οὕτω δι᾽ ἀσεβείας ἀμαυρωθὲν μὴ θεάσωμαι πρόσωπον. τότε δὴ τότε καὶ Ἰωβιανὸς καὶ Οὐαλεντινιανὸς, οἱ μετὰ ταῦτα κατὰ διαδοχὴν βασιλεύσαντες, λύσαντες αὐτῶν τὰς ζώνας, τῷ τυράννῳ προσέρριψαν, ἔχε, λέγοντες, καὶ τὰς ζώνας καὶ τὰς τιμάς. εἰ βούλει δὲ καὶ κολάζειν, προθύμως σοι (τοῦ Ἰουλιανοῦ * παραστάντες ἔφασαν) παρέχομεν καὶ τὰ σώματα. ὁ μέν τοι ἀποστάτης σὺν τοῖς ὁμόφροσι * βουλὴν * βουλεύεται Ἀθανάσιον ἐκποδὼν ποιῆσαι, * ἐννοούμενος ὡς, εἴπερ ἡ Ἀλεξάνδρου πόλις ἐκείνου ἀπαλλαγείη, ῥαδίως τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανοὺς εἰς τὸ οἰκεῖον μεθελκύσει δυσσέβημα. διὸ πάλιν συκοφάνται, καὶ πάλιν στρατηγὸς, καὶ πάλιν στρατός· καὶ πάλιν Ἀθανάσιος ἐκζητούμενος, καὶ πάλιν φυγή. καὶ τῆς ἐκκλησίας (λάθρα) διαδρὰς, ὁλκάδος ἐπιβαίνει, καὶ ἐπὶ τὴν θηβαΐδα ἰθύνεται. καὶ ὁ σατράπης ὄπισθεν κατεδίωκε· καὶ μηνύεται τοῦτο ὁ διωκόμενος. καὶ ὄψεις αὐτὸν θεία παρακελεύεται ἀντιστρέψαι τὸ πλοῖον, καὶ τὴν ἐναντίαν * πλωΐζεσθαι. τῶν δὲ συνόντων κωλυόντων οὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, μήδ᾽ εἰς ὄλεθρον οὕτω προφανῆ ἑαυτόν τε κἀκείνους ἐκδοῦναι: ἐθάρρυνέ τε μὴ δεδιέναι, καὶ ἀνεδίδασκεν, ὡς τὸ θεῖον αὐτοῖς εἴη σύμμαχον. ἐξ ὑποστροφῆς οὖν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναγομένοις, συναντῶσιν οἱ διώκοντες, καὶ ἐπερωτῶσιν, εἴ που ἴδοιεν Ἀθανάσιον φεύγοντα; οἱ δὲ ἠμείβοντο καὶ ἰδεῖν αὐτὸν, καὶ ὡς εἰ ἐπιταχύνειαν τοῦτον καταλήψεσθαι. καὶ τούτους μὲν πλανωμένους ἀπέπεμπον, αὐτοὶ δὲ θᾶττον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου κατήχθησαν. καὶ βραχὺν χρόνον ἀποκρυβεὶς ὁ θεσπέσιος, Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀποστάτου τὴν δίκην ἐν πέρσαις ἀπαιτηθέντος, ἐπαρρησιάσατό τε, καὶ τὴν τοῦ σεσωκότος πίστιν ἐδογμάτιζέ τε καὶ ἀνεκήρυττεν· ἀλλὰ γὰρ Ἰουλιανὸς μὲν, ἐν περσίδι ἀνῃρέθη, τῶν μὲν, εἰς πέρσην τινὰ τῶν αὐτομόλων τὴν ἀναίρεσιν ἀναφερόντων· τῶν δὲ, εἴς τινα τῶν ὑποτελῶν στρατιωτῶν. ὁ δὲ πολὺς καὶ τῆς ἀληθείας ἐγγύτερος λόγος, θεήλατον αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν σφαγὴν, ἐκδιδάσκει. καταστρέφει γοῦν τὸν βίον, ἓν καὶ τριακοστὸν διαβιοὺς ἔτος· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ μῆνας εἴκοσι. καὶ διαδέχεται τὴν ῥωμαϊκὴν βασιλείαν, ψήφῳ τοῦ παντὸς στρατεύματος, Ἰωβιανὸς· οὗ καὶ τὴν μνήμην ὁ λόγος ἔχειν ἔμπροσθεν. ἀλλ᾽ οὗτος, ὀκτὼ μῆνας μόνους ἐν τῇ βασιλείᾳ διαρκέσας, κατὰ βιθυνίαν ἀπολείπει τὰ ἀνθρώπινα. μετ᾽ ἐκεῖνον δὲ, Οὐαλεντινιανὸς, ἀνὴρ, ὥσπερ ὁ πρὸ αὐτοῦ, τῆς εὐσεβείας ὑπέρμαχος· καὶ λαμβάνει κοινωνὸν (ὡς εἴθε μὴ ὤφελε) τῶν ῥωμαϊκῶν σκήπτρων Οὐάλεντα τὸν ἀδελφόν. καὶ μῆνα ἡμερῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίψας, ἀφορίζει μὲν Οὐάλεντι τὴν ἀνατολήν· αὐτῷ δὲ λείπει τῆς δύσεως τὴν ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ οὗτος εἰς δύσιν ἀπῆρεν, ὁ ἀδελφὸς μὲν ταῖς μητρικαῖς ὠδῖσιν, οὐκ ἀδελφὸς δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀντίπαλος τὴν πίστιν, πόλεμον ἄσπονδον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤγουν τῆς ὀρθοδοξίας κινεῖ.

* χαλκηδόνος.

* παραστάντι. M. M

* βουλεύονται.

* ἐννοούμενοι.

* al. πλοΐζεσθαι.

Iouia...

Valens imp. Valens.

Meletius in exilium pellitur.

καὶ πρῶτον μὲν τὸν θαυμαστὸν Μελέτιον ὑπὸ Ἰουλιανοῦ ἀνακληθέντα, καὶ τὸν οἰκεῖον ἀπειληφότα θρόνον, ὑπερορίζει, μετὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ἐν κλήρῳ λογάδων· ἔπειτα δὲ καὶ τὴν αἴγυπτον * ἐκταράσσει. καὶ στάσεις, καὶ θόρυβοι χαλεπώτεροι τῶν φθασάντων διέσχον τὴν Ἀλεξανδρέων πόλιν. δεδιὼς δὲ ὁ θεόληπτος, μὴ ἄρα τῆς ἐν τῷ πλήθει στάσεως αὐτὸν τὴν αἰτίαν λάβοι, τέσσαρας ὅλους μῆνας ἑαυτὸν ἐν πατρῴων τάφῳ κατακρύπτει. ὁ δὲ τοὺς κατὰ τὴν αἴγυπτον φόνοις παλαμώμενος, Τατιανὸς ἦν, ὁ ταύτης ἔπαρχος, ὃν ἡ θεία δίκη καὶ τῆς μιαιφονίας καὶ τῆς δυσσεβείας θᾶττον μετῆλθε· τοῦ τε γὰρ ἀξιώματος, καὶ τῶν πολλῶν ἐκπίπτει χρημάτων, καὶ τῆς τροφῆς αὐτῆς ἐπαίτης ἦν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποβαλὼν, τὸν βίον ἀλγεινῶς τε καὶ αἰσχρῶς καταστρέφει. ἐν τούτοις δὲ, κυμαινομένων τῶν ὅλων, * σεισμὸς ἐπισκήπτει τῶν πώποτε γεγενημένων ὁ μέγιστος, καὶ πολλὰς ἐδαφίζει τῶν πόλεων. ἀτὰρ δὴ καὶ τῆς κρήτης τὰς δέκα πόλεις κατηρείπωσε· καὶ ἡ θάλασσα τῶν ἰδίων ὅρων ὑπερχυθεῖσα, πολλὴν μὲν τῆς ἠπείρου ἀποτεμομένη θάλασσαν νέαν ἔδειξε, πολλὴν δὲ τῆς ὑποβρυχίου ἀρότρῳ ὑπέθηκεν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐσωφρόνισε τὸν Οὐάλεντα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀλεξανδρέων δῆμος, πόθῳ καὶ πίστει τοῦ ποιμένος, ἐστασίαζέ τε, καὶ πάντα πράξειν ἠπείλει· καὶ τά τε σιτηγὰ τῶν πλοίων, καὶ αὐτοὺς τοὺς δημοσίους σιτοβολῶνας, εἰ μὴ τὸν διδάσκαλον ἀπολήψοιντο, πυρὶ παραδοῦναι διετείνοντο. γνοὺς ταῦτα ὁ δυσσεβὴς Οὐάλης, διὰ γραμμάτων δίδωσιν Ἀθανασίῳ πᾶσαν ἄδειαν τὰς ἐκκλησίας ἰθύνειν. ἐξορμᾶν δὲ μέλλων εἰς ἀντιόχειαν, ἐπεὶ Εὐδόξιος ὁ μισόχριστος δώδεκα καὶ ἐννέα ἔτη κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἄσπονδον πόλεμον ἀναλαβὼν, ἀπεφθάρη· τῆς ὁδοιπορείας κατὰ τὴν νικομήδειαν ἐπεσχέθη. καὶ οἱ μὲν ἐξ Ἀρείου Δημόφιλον χειροτονοῦσιν· οἱ δὲ τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύοντες Εὐάγριόν τινα, τοῦ μακαρίου Εὐσταθίου τὴν τελεσιουργίαν χειρισαμένου, ὃς πρὸ Μελετίου τὴν ἀντιοχέων ἐκκλησίαν * ποιμαίνειν ὑπὸ τῶν ἀρειανῶν συνεσκευάσθη, καὶ τῆς ὑπερορίας ψηφίσματι τοῦ εὐσεβοῦς * Ἰωβιανοῦ ἀνακληθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει διέτριβεν. ὁ δὲ δυσσεβὴς Οὐάλης, μαθὼν τὰ πραχθέντα, οἷς μὲν οἱ ἐξ Ἀρείου ἔπραξαν· συνήσθη τε καὶ ἠγάπησε: τῶν κηρύκων τῆς εὐσεβείας Εὐστάθιον μὲν τὸν χειροτονήσαντα, διὰ στρατιωτικῆς χειρὸς ἐν Βιζύῃ πόλει τῆς Θρᾴκης περιορίζει· Εὐάγριον δὲ τὸν χειροτονηθέντα ἄλλῃ συνεῖχεν ὑπερορίᾳ, καὶ ταῦτα πράξας ὁ δυσσεβὴς, ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου ἀφικνεῖται, τὰ αὐτὰ κατὰ τῶν εὐσεβούντων καὶ πράττων καὶ διανοούμενος, μᾶλλον δὲ πολλῷ χείρονα. καὶ γὰρ διαφόροις θανάτοις τοὺς εὐσεβοῦντας ὑπῆγε· μάλιστα δὲ τῶν φόνων αὐτῷ τὸ προχειρότατον ποταμὸς ὁ Ὀρόντης. τῆς συγχύσεως οὖν καὶ ταραχῆς ταύτης τὴν οἰκουμένην ἀναστρεπούσης, κατὰ τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἄθλους καὶ καμάτους, εἰς τὸν κοινὸν δεσπότην, ὃν ἐφίλει, καὶ ὑπὲρ οὗ ἔπασχε, χαίρων ὁ ἀθλητὴς, ἵνα τύχῃ τῶν ἐπάθλων, ἀπεδήμησεν, ἔτη διαρκέσας ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ τελετῇ, μᾶλλον δ' ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίσμασι, τεσσαράκοντα.

* al. κατταράσσει.

Tatianus.

* al. σκηπτὸς.

* ποιμαίνων. al. Ἰωάννου.

[Ὅτι ἡ συγγραφὴ ἐξ ἧς ἡ προκειμένη παρῆλθεν ἐκλογὴ μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἠμελημένον ἢ τὸ διηκριβωμένον ἔχει τὴν ῥοπήν· μάλιστα δ' ἐν τῇ τῶν νοημάτων οἰκονομίᾳ πολλοῖς κεφαλαίοις καὶ καινότερα παρὰ τοὺς ἄλλους ἱστορεῖ.]

ATHANASII VITA.

Ac primum quidem ſanctum Melitum à Iuliano reuocatum, & propriæ ſedi reſtitutum & alios multos Epiſcopos, & cleri præcipuos exſilio multat. Deinde totam etiam Ægyptum turbat, tumultus, perſecutióque maior, quam antea vnquam, Alexandriam inuadit. Metuens itaque Athanaſius, ne in ſe ſeditio transferretur, totos quatuor menſes in patrium monumentum ſeipſum abdidit. Tatianus tunc Ægypti Præſes cædium, quibus multis Ægyptios afflixerat, ſtatim pœnas diuina vindicta dedit. Simul enim dignitate, & pecuniis priuatus ſtipem petiit, & cæcus ignominioſe mortuus eſt. Tantis igitur malis vbique graſſantibus, terræmotus ſuperueniens vniuerſalis, multas vrbes euertit, & *decem in Creta: mare etiam terminos exceſſit. Quædam enim loca adeo inundauit, vt quæ conſita ante fuerant, nauigarentur. Aliis autem locis tantum receſſit, vt in ſicco reperti ſint naugantes. Sed his omnibus non reſipuit Valens. Quoniam autem propter abſentiam S. Athanaſij totus populus Alexandriæ eius deſiderio tumultuabatur, dicebatque non tantum ſe onerarias naues, verum etiam publica ædificia igne conſumpturum, niſi Athanaſium reciperet, cum reſciſceret impius Valens, per litteras ſignificauit, vt intrepide Eccleſias regeret Athanaſius. Antiochiam autem profecturus Imperator, cum impius Eudoxius, qui * nouendecim annos contra pios implacabile geſſerat bellum, mortuus eſſet, in via ad Nicomediam detinetur: tum vero Ariani in mortui locum Demophilum ſubrogant. Orthodoxi vero Euagrium quendam, cui manus B. Euſtathius ordinando imponit, qui olim ante Meletium Alexandrinæ præfuiſſet Eccleſiæ, & ab Arianis eiectus, ab exſilio autem reuocatus, à Ioniano pio Conſtantinopoli tunc morabatur. Quibus cognitis, Valens facta Arianorum cum gaudio probauit: præcones autem pietatis, Euſtathium quidem qui ordinauerat, armata manu Bizyen Thraciæ vrbem in exſilium pellit, Euagrium vero ordinatum aliò ablegat. His ita confectis, Valens impius Antiochiam venit, eadem in pios faciens, & excogitans, & his multo deteriora. Diuerſa enim morte Chriſtianos afficit, & multos in fluuium Orontem mergit. Seditione itaque hanc oram occupante, poſt multa, & diuturna pro pietate certamina, & labores, ad communem dominum, quem dilexerat, & pro quo paſſus erat gaudens athleta, vt coronas conſequatur, Athanaſius commigrauit, conſumptis * quadraginta annis in ſacerdotio, vel potius in labore pro fide Orthodoxa.

Liber, vnde hæc excerpſimus, negligentiam potius, quam diligentiam redolet, maximè vero diſtributione ſenſuum multis capitibus recentia præ aliis narrat,

Prodigia.

* Centum habet Metaphraſtes.

* δέκα καὶ ἐννέα ſcribo, non δώδεκα καὶ ἐννέα: quo modo & Metaphraſtes legit.

B. Athanaſij mors.

* Sex & quadraginta, Simon Metaphraſtes.

ANTIPH. ORAT.

ORATIONES DECEM GRÆCIÆ ORATORVM, / ΛΟΓΟΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΡΗΤΟΡΩΝ τῆς Ἑλλάδος.

Antiphontis.	*Aeſchinis.*	Ἀντιφῶντος.	Αἰσχίνου.
Iſocratis.	*Demoſthenis.*	Ἰσοκράτους.	Δημοσθένους.
Andocidæ.	*Hyperidis.*	Ἀνδοκίδου.	Ὑπερίδου.
Lyſiæ.	*Dinarchi.*	Λυσίου.	Δεινάρχου.
Iſæi.	*Lycurgi.*	Ἰσαίου.	Λυκούργου.

CCLIX.

ANTIPHONTIS ORATIONES.

LECTÆ ſunt Antiphontis variæ Orationes: quæ accuſationem, perſuaſionem, & in inueniendo grauitatem continent. In quæſtionibus dubiis artificioſus, & ex obſcuris ratiocinans, & ad leges, & affectus orationes conuertens, decoro maximè ſtuden. Cæcilius quidem Siculus ait non vti hunc Oratorem figuris ſententiarum, ſed directè ab illo non fictè animi cogitata efferri. Conuerſionem vero callidam & mutationem, neque illum quærere, nec vti, ſed per ipſos ſenſus, & naturalem eorum conſequentiam, quo velit auditorem trahere. Antiqui enim Oratores ſufficere ſibi arbitrabantur, inuenire Enthymemata, & phraſi eximia pronunciare. Toti enim circa dictionem occupabantur, & eius ornatum. Primum quidem, qua ratione eſſet ſignificatiua, & venuſta: deinde modulata eorum compoſitio. In hoc enim ſe ab idiotis differre ac præſtare credebant. Deinde cum dixiſſet ſine Figuris ſententiarum eſſe Antiphontis orationem, tanquam corrigens ſeipſum: Non hoc, inquit, dico, quaſi nulla in Antiphonte figura ſententiarum inueniatur (etenim interrogatio & reſponſio, & alia ſimilia apparent in eius orationibus) ſed quia non de induſtria, neque continenter vſus eſt illis, ſed quo natura ipſa ſine aliqua methodo duxit. Quod videre eſt in orationibus paſſim obuiis imperitorum. Ideo & cum aliquis ſine figuris dixerit eſſe orationes, non omnino putet illas Figuris carere, (hoc enim fieri nequit) ſed quia artificium perpetuúſque ductus ac vehementia figurarum in ipſis non apparent. Dicuntur illius orationes ſexaginta, quarum Cæcilius viginti quinque falſo illi adſcribi ait, vt reſtent tantum triginta quinque. Hic patri ſuo Sophilo operam in ſtudiis dedit. Cæcilius vero huius Oratoris magiſtrum facit hiſtoricum Thucydidem. Diſſenſiſſe vero illum à Socrate non contentionis, ſed inueſtigandæ veritatis gratia. Primum autem condidiſſe dicit orationes iudiciales. Præcedentium enim nemo hoc genere orationis vſus eſſe deprehenditur: neque reperias iudicialem orationem ſcriptam ante tempora Antiphontis. Primum quoque artem Rhetoricæ referunt tradidiſſe, ſollers cum eſſet, & inde Neſtoris cognomen ſortitum. Plato in Piſandro illum vt auarum inceſſit. Fama eſt illum etiam Tragœdias compoſuiſſe, priuatim quidem, & cum Dionyſio Tyranno cohabitantem. Studentem vero prius poëſi, artem aiunt illum reperiſſe qua triſtitia depelleretur, & iuxta forum Corinthi

Decem Græcia Oratorum hæc Elogia, Plutarchi nomine magnam partem, Opuſculis, vt vocant, Moralibus circumferuntur. at hic longe, quam ibi auſtiora. Certe vtrobique collectanea verius, quam integra ſcriptio, apparet, quæ Photius ſi Plutarchi eſſe putaſſet, cum non longe hinc è Parallelis excerpta dederit, haud dubie non præteriiſſet. Lãprid. tamen ne quid diſſimulẽ, in cenſum Plutarchi recipit, etſi quædam in Demoſthene hic quam in eius Vita, diuerſe narrantur.

ΑΝΤΙΦΩΝΤΟΣ ΛΟΓΟΙ.

συνθ. *Antiphontis orationes.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀντιφῶντος λόγοι διάφοροι. εἰσὶ δ' αὐτοῦ οἱ λόγοι τὸ ἀκριβὲς καὶ πιθανὸν καὶ περὶ τὴν εὕρεσιν δεινὸν οἰκειούμενοι. ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ ἐν τοῖς ἀπόροις τεχνικὸς, καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐξ ἀδήλου ποιούμενος· καὶ ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ τὰ πάθη τρέπων τοὺς λόγους, τοῦ εὐπρεποῦς μάλιστα στοχαζόμενος. ὁ μέν τοι Σικελιώτης Κεκίλιος μὴ κεχρῆσθαί, φησι, τὸν ῥήτορα τοῖς κατὰ διάνοιαν σχήμασιν, ἀλλὰ κατευθὺ αὐτῷ καὶ ἀπλάστους τὰς νοήσεις ἐκφέρεσθαι. τροπὴν δὲ ἐκ τοῦ πανούργου καὶ ἐνάλλαξιν οὔτε ζητῆσαι τὸν ἄνδρα οὔτε χρήσασθαι· ἀλλὰ δι' αὐτῶν δὴ τῶν νοημάτων, καὶ τῆς φυσικῆς αὐτῶν ἀκολουθίας, ἄγειν τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὸ βούλημα. οἱ γὰρ πάλαι ῥήτορες ἱκανὸν αὐτοῖς ἐνόμιζον εὑρεῖν τε τὰ ἐνθυμήματα, καὶ τῇ φράσει περιττῶς ἀπαγγεῖλαι. ἐσπούδαζον γὰρ τὸ ὅλον περί τε τὴν λέξιν, καὶ τὸν ταύτης κόσμον· πρῶτον μὲν ὅπως εἴη σημαντικὴ καὶ εὐπρεπὴς, εἶτα καὶ ἐναρμόνιος ἡ τούτων σύνθεσις· ἐν τούτῳ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἰδιώτας διαφορὰν ἐπὶ τὸ κρεῖττον περιγίνεσθαι. εἶτα εἰπὼν, ὡς ἀσχημάτιστος εἴη κατὰ διάνοιαν ὁ τοῦ Ἀντιφῶντος λόγος, ὥσπερ ἐπιδιορθούμενος ἑαυτόν· οὐ τοῦτο, λέγω φησὶν, ὡς οὐδὲν εὑρίσκεται διανοίας παρὰ Ἀντιφῶντι σχῆμα· (καὶ γὰρ ἐρώτησίς που καὶ παράληψις, καὶ ἕτερα τοιαῦτα, ἔνεστιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις:) ἀλλὰ τί φημι, Ὅτι μὴ κατ' ἐπιτήδευσιν, μήτε συνεχῶς ἐχρήσατο τούτοις· ἀλλ' ἔνθα ἂν ἡ φύσις αὐτὴ μεθοδείας τινὸς χωρὶς ἀπήγαγεν· ὃ δὴ καὶ περὶ τοὺς τυχόντας τῶν ἰδιωτῶν ἔστιν ὁρᾶν. διὰ τοῦτο, καὶ ὅταν τις ἀσχηματίστους (εἶναι) λέγῃ λόγους, οὐ καθάπαξ * οἴεται τῶν σχημάτων αὐτοὺς ἀπεστερημένους εἶναι· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον: ἀλλ' ὅτι τὸ ἐμμέθοδον καὶ συνεχὲς καὶ ἐρρωμένον τῶν σχημάτων οὐκ ἔστιν ὁρώμενον ἐν αὐτοῖς. φέρονται δὲ αὐτοῦ λόγοι ἑξήκοντα, ὧν ὁ Κεκίλιος εἴκοσι καὶ πέντε φησὶν αὐτοῦ καταψεύδεσθαι· ὡς εἶναι τοὺς διαφυγόντας τὸ νόθον, πέντε καὶ τριάκοντα. οὗτος τῷ οἰκείῳ πατρὶ Σοφίλῳ σοφιστεύοντι μαθητεῦσαι λέγεται. Κεκίλιος δὲ Θουκυδίδην τοῦ συγγραφέως μαθητὴν γεγονέναι φησὶ τὸν ῥήτορα· διενεχθῆναι δέ φασιν αὐτὸν καὶ Σωκράτῃ τῷ φιλοσόφῳ, οὐ πρὸς φιλονεικίαν, ἀλλὰ πρὸς ἔλεγχον ὁρῶντα. συντάξαι δὲ αὐτὸν καὶ πρῶτόν, φασι, τοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀγωνιστικοὺς λόγους. τῶν γὰρ πρὸ αὐτοῦ, οὐδεὶς φαίνεται καθεὶς ἑαυτὸν εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα· οὐδ' ἔστι λαβεῖν δικανικὸν λόγον τῶν Ἀντιφῶντι πρότερον γεγραμμένων. πρῶτον δὲ αὐτὸν καὶ ῥητορικὰς συντάξασθαί φασι τέχνας, ἀγχίνουν γεγονότα. διὰ τοῦτο λαβεῖν ἐπώνυμον καὶ τὸν Νέστορα. κωμῳδεῖ δὲ αὐτὸν εἰς φιλαργυρίαν Πλάτων ἐν Πεισάνδρῳ. λόγος δὲ αὐτὸν καὶ τραγῳδίας συνθεῖναι, ἰδίᾳ τε, καὶ Διονυσίῳ συνδιατρίβοντα τῷ τυράννῳ. σχολάζοντα δὲ πρότερον τῇ ποιήσει, τέχνην φασὶν αὐτὸν ἐξευρεῖν ἀλυπίας· καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐν Κορίνθῳ οἰκημά-

περὶ τῶν παλ. ῥητόρων

* οἴεται τ' H. St.

Sophilus. *Thucydid.* *Socrates.*

οἰκήματί τινι οἰκοδομησάμενος ἐπιγράψαι, δύναςθαι αὐτὸν τοὺς λυπουμένους διὰ λόγων θεραπεύειν. καὶ δὴ καὶ πυνθανόμενος τὰς αἰτίας τῆς λύπης, τοὺς αἰτιωμένους παρεμυθεῖτο. τοῦτο δὲ τὸ ἐπιτήδευμα ἧττον εἶναι νομίσας τῆς ἑαυτοῦ μεγαλονοίας· ἐπὶ ῥητορικὴν ἐτράπη. συνεγράψατο δὲ καὶ κατὰ Ἱπποκράτους τοῦ ἰατροῦ λόγον, καὶ εἷλεν αὐτὸν ἐξ ἐρήμου. ὁ δὲ χρόνος ἦν, καθ' ὃν ἤκμαζεν, ἐν ᾧ διεπέπρακτο τὰ περσικά, ὀλίγῳ πρότερον Γοργίου τοῦ σοφιστοῦ γεγονώς. παρέτεινε δὲ τὸν βίον ἕως τῆς ὑπὸ τῶν * υ γεγενημένης καταλύσεως τῆς δημοκρατίας, ἧς καὶ αὐτὸν αἰτίαν μετεσχηκέναι * φασὶ παραλέγειν. διὸ καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τετρακοσίων εἰσαγγελθεὶς ἑάλω, καὶ τοῖς τῶν προδότων ἐπιτιμίοις ὑποβληθείς, ἄταφος ἐρρίφη· καὶ γέγονεν ἄτιμος, οὐκ αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ φύντες. Λυσίας δὲ τοὐναντίον ἱστορεῖ. φησὶ γὰρ μᾶλλον αὐτὸν ὑπὸ τῶν τετρακοσίων ἀναιρεθῆναι. οἱ δέ φασιν, αὐτὸν πρεσβευτὴν πρὸς Διονύσιον τὸν τύραννον παραγεγονότα, καὶ ζητήσεώς τινος παραπεσούσης, τίς ἄριστός ἐστι χαλκός; αὐτὸν ἄριστον εἶναι φάναι, ἐξ οὗ στῆλαι Ἁρμοδίῳ πεποίηνται καὶ Ἀριστογείτονι. ἀκούσαντα δὲ τὸν Διονύσιον, καὶ εἰς αὐτὸν ὑπονοήσαντα τὸν λόγον ἀπερρίφθαι, καὶ προτροπὴν εἶναι τῆς αὐτοῦ καταλύσεως: τὸν ἐπὶ θανάτῳ τὸν ῥήτορα καταδικάσαι. οἱ δὲ διότι φασὶ τὰς τραγῳδίας αὐτοῦ διασύρων ἐπαρρησιάζετο.

*ἐπιγενομένων. *al. φασί.

ANTIPH. ORAT.

domunculæ cuidam à ſe conſtructæ ſic inſcripſiſſe, Se oratione ſua dolorem poſſe pellere. Etenim interrogando mœroris cauſas triſtes conſolabatur. Hoc ſtudium minus eſſe putans, quam ingenij ſui præſtantiam deceret, ad oratoriam iterum ſe conuertit. Scripſit etiam orationem contra Hippocratem Medicum, & illum indicta cauſa damnauit. Floruit autem ea tempeſtate qua bellum geſtum cum Perſis paulo ante Gorgiam Sophiſtam natus. Extendit vero vitam vſque in id tempus, quo popularis ſtatus eſt à * cccc. Tyrannis ſublatus, cuius mutationis & ipſum cauſam vna fuiſſe aiunt. Quamobrem & ſoluta horum tyrannide, in ius vocatus damnatur, & proditorũ pœna inſepultus proiectus eſt, & infamia notatus non modo ipſe, ſed eius etiam omnes poſteri. Lyſias vero contra narrat, illum potius à quadringentis Tyrannis interfectum eſſe. Alij ferunt illum legatum ad Dionyſium tyrannum profectum, & quæſtione quadam propoſita, quodnam eſſet optimum æs, illud optimum eſſe dixiſſe, ex quo ſtatuæ Hermodio, & Ariſtogitoni factæ eſſent. Audientem vero Dionyſiũ, & in ſe hæc dici ſuſpicantem, & necis ſuæ incitamentum eſſe, capitis Oratorem condemnaſſe. Alij vero propterea occiſum commemorant, quod Dionyſii illius Tragœdias liberius perſtrinxiſſet.

* Quadraginta habet Plutarch. vt ibi numeri nota peccatum appareat, & υ, pro μ, reponendum.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ.

σξ'. Iſocratis Orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἰσοκράτους λόγοι διάφοροι. φέρονται δὲ αὐτοῦ τὸν ἀριθμὸν ἑξήκοντα. ὧν ἐκρίθησαν γνήσιοι κατὰ μὲν Διονύσιον, ἐπὶ τοῖς πέντε καὶ εἴκοσι· κατὰ δὲ Κεκίλιον, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. γεγραφέναι δὲ αὐτὸν τέχνην ῥητορικὴν λέγουσιν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἴσμεν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιγραφομένην τῷ ὀνόματι. οἱ δὲ συνασκήσει μᾶλλον, ἢ τέχνῃ χρήσασθαι κατὰ τοὺς λόγους τὸν ἄνδρα φασί. γέγονε δὲ κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν καὶ ἕκτην ὀλυμπιάδα· νεώτερος μὲν Λυσίου ἐπὶ δυσὶν ἔτεσι καὶ εἴκοσι· Πλάτωνος δὲ πρεσβύτερος δέκα, δεόντων γ'. ἦν δὲ παῖς Θεοδώρου * Ἐρχιέως ἑνὸς τῶν μετρίων πολιτῶν. ἐν παισὶ μὲν οὖν τελῶν, ἠκροάσατο Προδίκου τε τοῦ Κείου, καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου, καὶ Τισίου τοῦ Συρακουσίου, καὶ τοῦ ῥήτορος Θηραμένους. εἰς ἄνδρας δὲ τελέσας, πραγμάτων μὲν ἀναχωρεῖ τῶν πολιτικῶν· (ὅτι τε τὴν φωνὴν ἰσχνὸς ἦν, καὶ τὸν τρόπον εὐλαβής. τὰ πατρῷα μέντοι ἀποβεβληκώς, ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ, ἕνα μόνον τὸν τῆς ἀντιδόσεως λόγον εἰπών, ἀπέστη τῆς τοιαύτης προαιρέσεως.) ἰδίαν δὲ διατριβὴν ὑποστησάμενος, ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν καὶ γράφειν ὥρμησε· καὶ ὅ, τε πανηγυρικὸς αὐτοῦ λόγος συνετάγη, καί τινες ἄλλοι τῶν συμβουλευτικῶν, ἡγούμενος ταῖς παραινέσεσι τοὺς Ἕλληνας φρονεῖν ἐκδιδάξαι τὰ συμφέροντα. ἀποτυχὼν δὲ τῆς γνώμης τούτου μὲν ἀπέστη τοῦ ἐπιτηδεύματος, σχολῆς δὲ σοφιστικῆς ἡγεῖτο. ὡς μὲν φασι τὰ πρῶτα ἐπὶ Χίου μαθητὰς ἔχων ἐννέα· ἡνίκα καὶ τὸν μισθὸν ἰδὼν τῆς διδασκαλίας ἀριθμούμενον φάναι δακρύσαντα· ὡς νῦν ἐμαυτὸν ἔγνων τούτοις πεπραγμένον. ἠκροάσαντο δὲ αὐτοῦ ἄλλοι τε πολλοί, ὡς καὶ εἰς ἑκατὸν συντελέσαι, καὶ δὴ καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος· μεθ' οὗ καὶ πολλὰς ἐπιὼν πόλεις, τὰς πρὸς Ἀθηναίους ἐπιστολὰς * συνετίθει, ἃς τὸν Τιμόθεον ἐπιγράφοντα

*al. ἀρχιερέως.

ISOCRATIS ORATIONES.

CCLX.

LEGIMVS varias orationes Iſocratis. Dicuntur numero ſexaginta, quarum quinque & viginti Dionyſio legitimæ ſunt, Cæcilio viginti octo. Scripſiſſe autem illum artem Rhetoricæ tradunt, quam & eius nomine inſcriptam ſcimus. Alij vero tradunt hunc in orationibus magis exercitatione quã arte vſum eſſe. Natus eſt circa Olympiadem octogeſimã ſextam. Iunior Lyſia annis viginti & duobus, Platone ſeptem annis antiquior. Erat autem filius Theodori ſacerdotis inter mediocres ciues. Etiamdum puer audiuit Prodicum Chium, & Gorgiam Leontinum, & Tiſiam Syracuſanum, & Theramenem Rhetorem. Iam vir Reip. curam non admiſit: quia gracili voce erat, ac timidus: paternáſque reſpiciens calamitates bello Laconico acceptas, vnam ſolam * de Retributione orationem habuit, & à dicendo deinceps abſtinuit. Inſtitutoque ludo, philoſophari, & ſcribere eſt aggreſſus, ac Pagenyricum, & quaſdam in genere deliberatiuo ſcripſit orationes, ratus ita Græcos ad ea quæ officio honeſtatique ſunt conſentanea, poſſe incitari. Quod inſtitutum cum minime feliciter ſuccederet, diſtitit poſtea alias orationes ſcribere. Ludum autem tenuit primo in Chio, cum, vt nonnulli tradunt nouẽ haberet auditores: ex quo cum videret numeratã mercedem, collacrimans ait: Vt meipſum his præbui vendendum. Auditores poſtea habuit centum, multos quidem alios, ſed imprimis Timotheum Cononis filium, quocum multas adiit ciuitates, cum illas ſcriberet epiſtolas, quæ ſunt à Timotheo miſſæ ad Athenienſes:

*Al. ἀντιδόσεως.

ISOCRATIS CRAT.

inde talentum dono accepit. Dedit ſe quoque illi ad audiendum Xenophon Grylli F. Theopompus Chius, & Ephorus Cumæus, quos ad ſcribendam hiſtoriam incitauit, ad captum cuiuſque apte argumenta hiſtoriæ diſtribuens: adhæc & Aſclepiades, qui Tragœdias ſcripſit, & Theodectes Phaſelites, qui etiam poſtea Tragœdias compoſuit. Quin etiam Leodamas Athenienſis, & Lacritus, qui auctor legum Athenienſibus ferendarum fuit. Ferunt autem nonnulli & Hyperidem & Iſæum auditores fuiſſe, & Demoſthenem ad eum ſtudioſè acceſſiſſe, dixiſſeque ſe mille drachmas, quo pretio ille docebat, præbere non poſſe, daturum vero ducentas, vt quintam artis partem diſceret. Iſocratem autem reſpondiſſe: Artem non in fruſta diſſecamus, ſed ſi diſcere voles, totam bene dicendi artem tibi vendam. Itaq; orationem de Retributione, Panegyricum, & alias in Suaſorio genere, vt diximus, quaſdam compoſuit: Panegyricum aiunt decem annis alij, alij quinque annis elaboraſſe, quamquam à Gorgiæ Leontini, & Lyſiæ Enthymematis, & Epicherematis parum mutata eſt oratio Panegyrica Iſocratis. Credat iure aliquiſtam longo tempore orationem hanc edolaſſe Oratorem, dum inhæret compoſitioni, propter ornatum orationis, & abundantiam, & propter ſedulam electionem in verbis, & mutuam partium concinnitatem, imo accuratam inciſorum ac membrorum conſtructionem, tantum temporis exigere arbitrabitur. Maximè vero rerum inuentio & diſpoſitio, hanc occupationem præbuit. Capita enim & Epicheremata, quibus oratio directa perficitur, ſi quis diligenter & ſingulas partes attenderit, inueniet eam nonniſi longo tempore abſolui potuiſſe. Quare & multas multis iudiciales orationes præbuit, propter mutuas inter ſe diſſenſiones, cum alii exercitationi & curæ Orationum incumberent, alij ſpecie tenus recitabant. Licebat autem videre alios ad iudiciales cauſas aptos eſſe, alios autem dicendo his* inferiores eſſe. Panathenaicum anno ante obitum, vel vt nonnulli ferunt, quarto conſcripſit: illas ad Philippum paulo ante quam eſt mortuus. Vixit, vt nonnullis placet, annos cētum: vt aliis, octo & nonaginta. Mortuus autem eſt nunciata illi clade Chæronenſi, quum quatriduū cibo abſtinuiſſet, vt qui nollet iam quarto Græciam ſeruitute oppreſſam videre. Satis vberes magnaſque diuitias tenuit, non ſolū quod à familiaribus & ipſis notis exigeret pecuniam, verum etiam quod à Nicocle rege Cypri, qui ipſe erat Euagoræ filius, viginti talenta pro ſcripta ad illum oratione recepit. Quæ res cum illi magnam conflaret inuidiam, ter ad trierarchicum munus deſignatus, bis quidē filij opera, imbecillitatis excuſatione deprecatus eſt: tertio vero cū ſuſcepiſſet, cōſumpſit nō pauca. Et cū interrogaretur, cur ipſe, qui doceret alios, ſibi docēdo non eſſet ſatis? reſpōdit * coticulas quidē ipſas ſecare nō poſſe, eas tamē ferro ſecādi vim ac facultatē dare.

Panegyricus Iſocratis.

* ἐλαττουμένους.

* Horatius expreſſit in arte Poet.
- Fungor vice cotis, acutum Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.

ὅθεν ἐκεῖνος ταλάντῳ αὐτὸν ἐδωρήσατο. γεγόνασι δὲ αὐτοῦ ἀκροαταὶ καὶ Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου, καὶ Θεόπομπος ὁ χῖος, καὶ Ἔφορος ὁ κυμαῖος· οἷς καὶ ταῖς ἱστορικαῖς συγγραφαῖς προὐξένησατο χρήσασθαι, πρὸς τὴν ἑκάστου φύσιν ἀναλόγως καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἱστορίας αὐτοῖς διανειμάμενος. ἐπὶ τούτοις καὶ Ἀσκληπιάδης, ὃς τὰ τραγῳδούμενα συνεγράψατο· Θεοδέκτης δὲ ὁ φασηλίτης καὶ αὐτὸς ὕστερον τραγῳδίας συνταξάμενος· ἀλλὰ καὶ Λαοδάμας ὁ ἀθηναῖος, καὶ Λάκριτος ὁ νομοθετήσας ἀθηναίοις· ὡς δέ φασιν ἄλλοι, καὶ Ὑπερείδης, καὶ Ἰσαῖος. Δημοσθένης δὲ προσῆλθε μὲν αὐτῷ μετὰ σπουδῆς, καὶ χιλίας μὲν, ἃς εἰσεπράττετο, οὐκ ἔχειν * παρέχειν, διακοσίας δὲ [μόνας] ἐφ' ᾧ τὸ πέμπτον μέρος ἐκμαθεῖν, δώσειν. πρὸς δὲ ταῦτα τὸν Ἰσοκράτην ἀποκρίνασθαι· ὡς οὐ τεμαχίζομεν τὴν πραγματείαν· ἀλλ', εἰ βούλοιο, ὁλόκληρόν σοι ἀποδώσομεν τὴν τέχνην. τὸν μὲν οὖν περὶ τῆς ἀντιδόσεως, καὶ τὸν πανηγυρικὸν, καί τινας τῶν συμβουλευτικῶν, εἴρηταί μοι, ὅπως τε καὶ ὅτε συνέταξεν. συνέθηκε μέν τοι τὸν πανηγυρικὸν, οἱ μὲν ἔτεσί φασι δέκα· οἱ δὲ ἐπὶ τούτοις ἕτερα πέντε. καί τοιγε Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ Λυσίου τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ ἐπιχειρημάτων, μικροῦ μεταβολὴ καθέστηκε καὶ μετάθεσις ὁ πανηγυρικὸς Ἰσοκράτους λόγος. διατρίψαι δ' ἄν τις οἰηθείη μακρὸν οὕτω χρόνον τοῦ πανηγυρικοῦ, προσεδρεύοντα τὸν ῥήτορα τῇ συνθήκῃ, διὰ τὸ τῆς λέξεως κατεσκευασμένον, καὶ περιττὸν, καὶ διὰ τὴν εἰς ἀκρίβειαν τῶν ὀνομάτων ἐκλογὴν, καὶ δὴ καὶ τὸν πρὸς ἄλληλα τούτων συνθήκης. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν κώλων καὶ περιόδων ἐπὶ τοσοῦτον ἀκρίβεια ἱκανὴ καταναλῶσαι χρόνον. μάλιστα δὲ αὐτῷ ἡ τῶν πραγμάτων εὕρεσις καὶ διοίκησις [καὶ] τὴν τοσαύτην ἀσχολίαν ἐνεποίησε. τὰ γὰρ κεφάλαια, καὶ τὰ ἐπιχειρήματα, οἷς ὁ λόγος οἰκονομούμενος ἀπαρτίζεται, εἴ τις ἐπιμελῶς καὶ καθ' ἕκαστον μέρος ἐπισκέψοιτο, εὑρήσει συντελεσθῆναι πολλοῦ δεόμενα χρόνου. διὸ καὶ πολλὰς πολλοῖς παρέσχε τῶν κριτικῶν διατριβὰς μὲν καθ' ἑαυτοὺς, διαφωνίας δὲ πρὸς ἀλλήλους: τῶν μὲν ἐμβαθυνομένων τῇ μελέτῃ καὶ διασκέψει τοῦ λόγου, τῶν δὲ κατὰ τὸ ἐπιπόλαιον τὴν ἀνάγνωσιν ποιουμένων. ἔστι δ' εἰπεῖν, καὶ διότι τοῖς μὲν ἔνεστι φύσις, εὖ ἔχουσα πρὸς τὰς κρίσεις· τοὺς δὲ ὁ ἐλαττούμενος ἐπιγινώσκει λόγος. τὸν δὲ λεγόμενον παναθηναϊκὸν, πρὸ ἐνιαυτοῦ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἔγραψεν, ἢ (ὥς τινές φασι) πρὸ τεσσάρων. καὶ τοὺς πρὸς Φίλιππον δὲ ὀλίγῳ πρότερον τοῦ θανάτου. ἐβίω δὲ, ὡς μέν τινές φασιν, ἔτη ἑκατόν· ὡς δ' ἕτεροι, δυοῖν δεόντων μόνον, ἐτελεύτησε δὲ, ἀπαγγελθέντος αὐτῷ τοῦ περὶ χαιρώνειαν πάθους, ἐξαγαγὼν ἑαυτὸν τοῦ βίου τέτρασιν ἡμέραις ἀσιτήσας· ἅτε δὴ μὴ ὑπομείνας ἰδεῖν τεξάκις δουλευομένην τὴν ἑλλάδα. εὐπόρησε δὲ ἀργύριον ἱκανὸν, οὐ τοὺς γνωρίμους εἰσπράττων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ Νικοκλέους, ὃς ἐβασίλευε * τῶν κυπρίων (Εὐαγόρου δὲ ἦν οὗτος ὁ υἱὸς) ὑπὲρ τοῦ πρὸς αὐτὸν γραφέντος συμβουλευτικοῦ λόγου τάλαντα λαβὼν εἴκοσιν. ἐφ' οἷς φθόνον ἐφελκύσας, τριηραρχεῖν προεβλήθη. καὶ δὶς μὲν ἀσθένειαν σκηψάμενος, διὰ τοῦ παιδὸς παρῃτήσατο· τὸ δὲ τρίτον ἀναστὰς, ἀνήλωσεν οὐκ ὀλίγα. οὗτος πρὸς τὸν διαπυνθανόμενον διὰ τί μὴ δυνατὸς ὢν δημηγορεῖν, ἄλλους ποιεῖ δημηγόρους; ὅτι καὶ αἱ ἀκόναι, ἔφη, * αὗται μὲν τέμνειν οὐ δύνανται, τὸν δὲ σίδηρον τμητικὸν ποιοῦσι. *

* λείπει ὡ

κὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα δὲ πατέρα, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνδράποδον συνέπεμψε τῷ οἰκείῳ παιδί· τοιγαροῦν ἄπιθι, ἔφη· δύο γὰρ ἀνθ' ἑνὸς ἕξεις ἀνδράποδα. ἐπὶ δὲ τῷ Σωκράτους θανάτῳ λίαν ἐλυπήθη· καὶ μελανειμονῶν προῆλθε τῇ ὑστεραίᾳ. δύο δὲ ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ συνέστησαν αὐτῷ ἀγῶνες· πρότερος μὲν εἰς ἀντίδοσιν *προκαλεσαμένου αὐτὸν Μεγακλείδου. πρὸς ὃν οὐκ ἀπήντησε διὰ νόσον· τὸν δὲ θετὸν υἱὸν ἀνθ' αὐτοῦ προβαλλόμενος Ἀμφαρέα, ἐνίκησε· δεύτερος δὲ, Λυσιμάχου προκαλεσαμένου αὐτὸν περὶ τριηραρχίας εἰς ἀντίδοσιν· ἐν ᾧ καὶ ἡττηθεὶς, τὴν τριηραρχίαν ὑπέστη. τῶν δὲ λόγων αὐτοῦ τὸ εὐκρινὲς καὶ σαφὲς καὶ μεμελετημένον, πᾶσι δῆλον· καὶ ὡς ἐπανθεῖ αὐτοῖς οὐ μόνον ἔμφυτον, ἀλλὰ καὶ κομμωτικὸν κάλλος. οὐ μέν τοιγε πολυσχήμων ὁ ἀνὴρ, οὐδὲ ταῖς κατὰ τὸ σχῆμα τροπαῖς ποικιλλόμενος· διὸ καὶ δι' ἔνδειαν τῆς ἐν τούτοις μεταβολῆς, οὐδὲ ἐναγώνιος. Ἰσοκρατικὴ δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς λόγοις ὑποστάσεων ἡ συνέχεια. τάχα δ' ἄν τις αὐτὸν αἰτιάσαιτο κλοπῆς, ἐξ ὧν ἐν τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ αὐτοῦ πολλὰ τῶν κατὰ τοὺς ἐπιταφίους λόγους εἰρημένων Ἀρχίνῳ τε καὶ Θουκυδίδῃ καὶ Λυσίᾳ ὑπεβάλετο. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, παραπλησίων ἀνακυπτόντων πραγμάτων, ταῖς ὁμοίαις ἐξεργασίαις *χρῆσθαι καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν· οὐχ ὑποβαλλόμενον τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἀναβλαστανούσης φύσεως τοιαῦτα, οἷα καὶ τοῖς προλαβοῦσι προβαλλομένη ἐπιδείκνυται. ἐτάφη δὲ τελευτήσας λαμπρῶς ἅμα πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ ἀδελφῇ καὶ τῇ ἄλλῃ συγγενείᾳ. ἀνάκειται δὲ αὐτοῦ καὶ ἐν Ἐλευσῖνι εἰκὼν χαλκῆ, ἐπιγραφὴν ἔχουσα·

* al. προσκαλεσαμένου.

* al. κέχρηται.

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΦΙΛΙΑΣ ΤΕ ΧΑΡΙΝ, ΞΥΝΕΣΙΝ ΤΕ ΠΡΟΤΙΜΩΝ, ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΙΚΩ ΤΗΝΔ' ΑΝΕΘΗΚΕ ΘΕΩΙ ΚΛΕΟΧΑΡΟΥΣ ΕΡΓΟΝ.

Καὶ ἑτέραν δὲ εἰκόνα ἔστησεν αὐτοῦ πρὸς τῷ Ὀλυμπίῳ ἐπὶ κίονος χαλκῆν ὁ θετὸς παῖς Ἀφαρεὺς, υἱὸς γεγωνὸς Λαγίσκης ἑταίρας τινός· ἣν ἔσχεν τρεῖς παῖδας ὕστερον Ἰσοκράτης ἠγάγετο, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ Ἀφαρεὺς ὁ τὴν εἰκόνα στησάμενος, καὶ ἐπιγράψας·

Ἰσοκράτους Ἀφαρεὺς πατρὸς εἰκόνα τήνδ' ἀνέθηκε
Ζηνὶ, θεούς τε σέβων, καὶ γονέων ἀρετήν.

Cum pater quidam diceret, ſe ſolum ſeruum cum filio miſiſſe: Ergo diſcede, inquit: nam pro vno duos habiturus es ſeruos. Socratis mortem immoderate ferre viſus eſt, vt atratus ipſe ſequenti die in publicum prodiret. Bis tota vita in certamen eſt vocatus: primum quidẽ, cum ad retributionem illum Megaclides conuocauit, cui reſpondenti facultatem morbus præcidit, ſed miſſo filio Aphareo ſuperior fuit in cauſa: ſecundo vero, cum ad retributionem triremium cauſa ſuſcepta eſt à Lyſimacho vocatus: à quo cum victus eſſet, Trierarchiæ onus ſubiit. Puritatem, perſpicuitatem, & curã orationum eius omnes norunt, & illas non venuſtatem modo innatam, ſed quæ etiam in inciſis verſetur, condecorare. Quanquam figuris non abundaret, nec etiam varitate earum ornetur. Ideoque propter raram figurarum mutationem in oratione, non eſt contentioni aptus: Continuatio vero in orationibus argumentorum propria illius. Forte vero quis illum furti redarguat, quod multa in oratione Panegyrica ex epitaphiis ſermonibus Archini, Thucydidis, & Lyſiæ ſit mutuatus: verum nihil prohibet iiſdem vti argumentis, cum eædem res incidant, nec ſupponere aliena, cum res argumenta talia producant, qualia & priores habuerunt, oſtenditur. Mortuus honorifice ſepultus eſt cum patre, matre, ſorore, aliiſque amicis. Eſt & illius in Eleuſine ænea ſtatua erecta, cui ita inſcribitur.

TIMOTHEVS HONORIS, AMICITIÆ, ATQVE HOSPITALITATIS DEABVS, IMAGINEM ISOCRATIS DEDICAVIT.

Quod opus Cleocharem auctorem agnoſcebat. Aliam illi ſtatuam æneam adoptatus filius Aphareus ſtatuit ad Olympium in columna, qui natus eſt ex amica Lagiſca, quam trium liberorum matrem Iſocrates duxit, quorum vnus erat Aphareus, qui illi ſtatuam poſuit, & inſcripſit.

APHAREVS PATRIS ISOCRATIS HANC STATVAM HONORI IOVIS PARENTVMQVE VIRTVTI POSVIT.

ἈΝΔΟΚΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀνδοκίδου λόγοι τέσσαρες, οὓς τέως εἴδομεν· ὁ περὶ τῶν μυστηρίων, ὁ περὶ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου, ὁ περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης, καὶ τέταρτος, ὁ κατὰ Ἀλκιβιάδου. ἔστι δὲ ἐν τούτοις ὁ ἀνὴρ, ἁπλοῦς τε καὶ ἀκατάσκευος, ἀφελείας τε φίλος, καὶ τῷ ἀσχηματίστῳ σχηματιζόμενος. συνακμάσαι δὲ Σωκράτει τῷ φιλοσόφῳ λέγεται, καὶ ἀρχὴν αὐτοῦ τῆς γενέσεως γενέσθαι ὀγδόην καὶ ἑβδομηκοστὴν ὀλυμπιάδα. παῖς δὲ ἐχρημάτιζε Λεωγόρου, ἐξ οὗ γενναιοτάτων καταγόμενος. Ἑλλάνικος δέ φησι καὶ τὰς πόρρω τῆς γενέσεως ὀχετὰς ἥκειν εἰς αὐτὸν ἐξ Ἑρμοῦ. αἰτίαν δὲ λαβὼν τοῦ ἀσεβεῖν ἐπὶ τῇ τῶν ἑρμῶν περικοπῇ, καὶ τῇ τῶν μυστηρίων τῆς Δήμητρος ὕβρει, ἀπέφυγε κριθεὶς ἐπὶ τῷ μηνύσειν τοὺς ἀδικοῦντας. σπουδὴν δὲ πᾶσαν εἰσενεγκάμενος, εὗρε τοὺς εἰς τὰ ἱερὰ ἁμαρτήσαντας, οἷς καὶ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα συγκατεμήνυσεν.

ANDOCIDÆ ORATIONES. CCLXI.

LEGIMVS quatuor orationes Andocidæ, quas quidem hactenus vidimus: vnam De myſteriis, De reditu ſuo ſecundam, tertiam De pace cum Athenienſibus, quartam in Alcibiadem. In his ſine ornatu, & admodum tenuis, ſimplicia ſectatur, & quia ornatum non adhibet, ornatus. Floruiſſe autem tempore Socratis dicitur, & natus circa Olympiadem ſeptuageſimam octauam, patre natus Leogora, qui bono natus loco erat. Scribit Hellanicus altius eum genus ſuum vſque ad Mercurium retuliſſe. Poſtea vero impietatis accuſatum, quod etiam ipſe Mercuriales ſtatuas concidiſſet, ac myſteria Cereris violaſſet. His de rebus eum eſſet factũ iudiciũ, elapſus eſt, cum ſe ſceleris auctores iudicaturũ promitteret. Itaq; omni cura ſtudioque intentus, eos reperit, qui in ſacra iniurioſi fuiſſent, in quibus patrẽ etiã indicauit,

ISOCRATIS ORAT.

Cumque cæteros omnes conuiciſſet, perfecit vt extremo ſupplicio afficerentur: patrem vero licet iam vinctum liberauit, cum illum multas vtilitates ciuitati allaturum polliceretur, nec feſellit opinio. Multos enim Leogoras conuicit, qui pecunias publicas in priuatum vſum conuerterent, & aliis quibuſdam flagitiis eſſent obnoxij. Cum vero Andocides ob eas res, quas in Rep. geſſiſſet, magnam gloriam eſſet conſecutus, nauium & ipſe gubernator, & adminiſtrator factus eſt, ac Cypri regibus, multiſque aliis illuſtribus hoſpitio fuit coniunctus, cum Ariſtidis filiam, vnam ex ciuibus conſobrinam ſuam, clam domeſticis & familiaribus eduxit, & ad Cypri regem dono miſit. Cuius rei cauſa cum videret ſe in ius mox vocatum iri, rurſus illam è Cypro eſt furatus, eumque deprehenſum Rex in vincula coniicit. Cum vero aufugiſſet, venit in ciuitatem quo tempore quadringenti viri Remp. adminiſtrabant à: quibus cum eſſet vinctus, aufugit, ac rurſus euerſo illo paucorum dominatu in exilium pulſus eſt. Hoc exilij tempore Elidem incoluit, & cum Thraſybuli familiares in ciuitatem redirent, ipſe quoque eſt reuerſus. Miſſus vero pro Pace ad Lacedæmonios cum improbe videretur in hoc ſtudio verſatus, fugit. Porro ab illo denominatur etiam Mercurij ſtatua. Ea enim quamuis à tribu Aegeide poſita ac dedicata ſit, ab Andocide tamen nomen habet, quod ille ſtatuæ proxime habitaret.

ἀλλὰ [γὰρ] τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἐλέγχοις φωράσας, ἀπολέσθαι κατεπράξατο. τὸν δὲ πατέρα, καίτοι δεδεμένον ἤδη, ἐξείλετο ὑποσχόμενος, ἐν πολλοῖς αὐτὸν *λυσιτελέσι γενέσθαι τῇ πόλει. καὶ οὐκ ἐψεύσατο. ὁ γὰρ Λεωγόρας πολλοὺς διήλεγξε χρήματα δημόσια νοσφισαμένους, καὶ ἕτερα τοιαῦτα παρανομοῦντας. εὐδοκιμῶν δὲ ἐπὶ τοῖς πολιτεύμασιν ὁ Ἀνδοκίδης, ἐπέθετο ναυκληρίαν· καὶ τοῖς τε Κυπρίων βασιλεῦσι ξένος ἐγένετο, καὶ πολλοῖς ἄλλοις δοκίμοις· ἡνίκα καὶ θυγατέρα μὲν Ἀριστείδου, ἀνεψιὰν δὲ αὐτοῦ, τῶν οἰκείων ὑπεκκλέψας δῶρον ἔπεμψε τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. μέλλων δὲ εἰς δικαστήριον ἐπὶ τῇ κακουργίᾳ εἰσάγεσθαι· πάλιν αὐτὴν ἀπὸ Κύπρου κλέπτει. καὶ ἁλοὺς ὑπὸ τοῦ Κυπρίων βασιλέως, δεσμοῖς παρεδόθη. κἀκεῖθεν δὲ διαδρὰς, ἐπεδήμησε τῇ πόλει κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, ἡνίκα τοῖς τετρακοσίοις τὰ πολιτικὰ μετεχειρίζετο πράγματα. δεθεὶς δὲ καὶ ὑπὸ τούτων, πάλιν διέφυγεν. ἡνίκα δὲ ἡ ὀλιγαρχία κατελύθη, ἐφυγαδεύθη τῆς πόλεως· καὶ ἐν ἤλιδι τὸν τῆς φυγῆς χρόνον διατρίψας, τῶν περὶ Θρασύβουλον κατεληλυθότων, καὶ αὐτὸς συγκατελήλυθεν. αἱρεθεὶς δὲ περὶ τῆς εἰρήνης εἰς Λακεδαίμονα πρεσβεύειν, καὶ ἀδικεῖν δόξας, ἔφυγε. τούτου δέ ἐστιν ἐπώνυμος καὶ Ερμῆς, ἀνάθημα μὲν *φυλῆς αἰγηΐδος, ἐπικληθεὶς δὲ Ἀνδοκίδου· διότι πλησίον αὐτοῦ Ἀνδοκίδης ᾤκει.

* λυσιτελῆ H. St.

* φυακῆς M

CCLXII.

Lysiæ orationes.

Legi varias Lyſiæ orationes, quæ dicuntur eſſe numero trecentæ & viginti quinque, quarum legitimæ ſunt, ducentæ & triginta tres. In quibus bis tantum ſolum dicendo victus dicitur, cum tamen ſæpius cum aduerſariis contenderit. Eſt in orationibus ſuis breuiſſimus, & ad perſuadendum perappoſitus, & ſi quis alius grauiter dicendi peritus, tametſi non appareat. Etenim quanquam facilis videtur eſſe, nihilominus tamen imitatu eſt difficilis. Multas orationes priuatis hominibus dediſſe dicitur. Scripſit item in genere orationis, conciones, epiſtolas, laudationes, epitaphia, amatoria, & Socratis defenſionem. In pleriſque orationibus eſt moralis, & quidem ad intelligentiam cum bonum ſortitur argumentum, & quod ad meliora contendat. Vnde non tenuiter dicendum, quid rei geſtum, ſed & ratio addenda, ob quam ſingula ſint geſta; verbi gratia, ſi difficilia dixerit; cauſari neceſſitatem erga amicos, aut alios moderatos: ſin vero meliora, voluntatem prætendere. Hæc vero maxime probabilis eſt, ſi cauſam addas. Cauſas vero non oportet vtilitatis gratia aſſumere. Prudentis.n. hoc magis eſt viri quam frugi ac probi. Difficilis hic eſt ſeruandi modus, in quo & Lyſias ſæpe videtur peccaſſe. Maxime celebres habētur cū alię orationes eius, tum de tutela contra Diogitonem, probabilem namque & puram narrationem facit, ſed non rectà ad amplificationes, & aggerationes, vt multi faciunt, conuertitur. Etenim non ſunt hæc propria primæ rei explicationis, ſed locum habent in ſequentibus.

ΛΙΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξβʹ. Lyſiæ orat

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Λυσίου λόγοι διάφοροι· φέρονται δὲ αὐτοῦ εἰκοσιπέντε καὶ τετρακόσιοι, ὧν τοῖς γνησίοις τρεῖς καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι ἐγκρίνουσιν. ἐν οἷς δὶς μόνον τὸ ἔλαττον ἐνεγκεῖν τῇ λέξει, πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστὰς πολλάκις ἀγωνισάμενος, λέγεται. ἔστι δὲ τοῖς λόγοις βραχύτατός τε καὶ πιθανώτατος, καὶ τῷ δοκεῖν μὴ δεινῶς λέγειν, εἴπερ τις ἄλλος, δεινότατος. ἀλλὰ γὰρ καὶ εὔκολος εἶναι δοκῶν, οὐδὲν ἔλαττον δυσμίμητος ἐπιδείκνυται. τοὺς μέν τοιγε τῶν λόγων πλείους ἰδιώταις ἐκδεδωκέναι λέγεται. συγκεφαλαιοῦνται γὰρ τοὺς λόγους αὐτοῦ δημηγορίαι, ἐπιστολαὶ, ἐγκώμια, ἐπιτάφιοι, ἐρωτικοὶ, καὶ Σωκράτους ἀπολογία. ἔστι μὲν ἐν οὐκ ὀλίγοις αὐτοῦ λόγοις ἠθικός· γίνεται δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ὁ ἠθικὸς, ὅταν χρηστὴν ἔχῃ προαίρεσιν, καὶ πρὸς τὰ βελτίω ῥέπουσαν. ὅθεν οὐ χρὴ ψιλῶς τὰ πραχθέντα λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην συνάπτειν, μεθ' ἧς ἐπράττετο ἕκαστον. οἷον, αἱ μὲν χαλεπὰ *εἴη, καὶ πρὸς φίλους ἢ ἄλλως μετρίους, τὴν ἀνάγκην αἰτιᾶσθαι· ἂν δὲ ἀμείνω, τὴν προαίρεσιν. οὕτη δὲ μάλιστα πιθανὴ γίνεται, εἰ τὴν αἰτίαν προσλάβοι. τὰς μέν τοιγε αἰτίας οὐ χρὴ τοῦ λυσιτελοῦς ἕνεκα παραλαμβάνειν. φρονίμου γὰρ μᾶλλον, ἢ χρηστοῦ καὶ εὐγνώμονος, τὰ τοιαῦτα. χαλεπὸς δὲ ὁ τρόπος φυλάξαι: διὸ καὶ Λυσίας ἐν αὐτῷ φαίνεται πολλάκις διαμαρτάνων. θαυμάζονται μέν τοιγε αὐτοῦ ἄλλοι λόγοι, καὶ δὴ καὶ ὁ πρὸς Διογείτονα ἐπιτροπῆς· πιθανήν τε γὰρ καὶ καθαρὰν τὴν διήγησιν ποιεῖται, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς ἐπὶ τὰς αὐξήσεις καὶ τὰς δεινώσεις, ὅπερ πολλοὶ πάσχουσιν, ὑπάγεται. καὶ γὰρ οὐδ' ἐστιν οἰκεῖα τὰ τοιαῦτα τῆς πρώτης διδασκαλίας τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χώραν ἔχει καταλέγεσθαι.

* ἢ H St M. M.

καὶ πλ-

καὶ πολλὴν δὲ καθαρότητα καὶ σαφήνειαν ἔν τε τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς λέξεσιν ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ λόγου προβάλλεται ἀρχῆς, ὥσπερ καὶ τὸ σχῆμα τὸ κατ' εὐθεῖαν ἁρμόζον ἀφηγήσει, καὶ τὸ * μηδὲν τὴν ἔξωθεν συνεφέλκεσθαι. τὸ δὲ τῆς ἁρμονίας αὐτοῦ κάλλος οὐ παντός ἐστιν αἰσθάνεσθαι· καὶ γὰρ δοκεῖ μὲν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε συγκεῖσθαι, εἰς ὑπερβολὴν δὲ κόσμου κατεσκεύασται. καὶ ἁπλῶς ὁ λόγος ἄξιος θαυμάσαι κατά τε τὰ σχήματα, καὶ τὰ νοήματα, καὶ τὰ ὀνόματα, καὶ τὴν ἐναρμόνιον τούτων συνθήκην, καὶ τὴν εὕρεσιν καὶ τάξιν τῶν ἐνθυμημάτων τε καὶ ἐπιχειρημάτων. ἀμφιβάλλεται μὲν ὁ παρ' ἐνίοις περὶ τοῦ σηκοῦ λόγος· ὁ σηκὸς δὲ, νῦν εἶδός ἐστιν ἱερᾶς ἐλαίας. ἀλλ' ὅτι μὲν γνήσιος Λυσίου, ἔκ τε τῶν κεφαλαίων δῆλον, καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ ἐπιχειρημάτων, ἐξ ὧν τοῦ γε τοῦ προοιμίου, τῆς τε διηγήσεως, καὶ τοῦ ἐπιλόγου· πάνυ γὰρ δαιμονίως, καὶ κατὰ τὴν εἰθισμένην τῷ ἀνδρὶ ἐν τῇ ἁπλότητι δεινότητα, ἐστὶν ἐξειργασμένα ταῦτα, καὶ τὸ κατ' ἐνθύμημα, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐπιχείρημα, * προάγειν τὰς ἀποδείξεις, τοῦ Λυσίου μάλιστα τὸ ἰδίωμα ἀπαγγέλλει. ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ * καθὲν διατρίβοντα μηκύνειν τὸν λόγον, τῆς τοῦ Λυσίου ἐστὶν ἀκριβείας· καὶ τὸ εὐπαγὲς τῶν λόγων, καὶ τὸ διὰ βραχύτητος πολλὴν παρέχειν ἡδονήν· ὃ μετά γε Δημοσθένην οὗτος μόνος τῶν ἄλλων ῥητόρων φαίνεται κατορθώσας· καὶ τὸ κάλλος δὲ τῆς διατυπώσεως· ἐν ᾧ μήτε Πλάτωνος, μήτε Δημοσθένους, μήτε Αἰσχίνου τὸ ἔλαττόν ἐστιν ἀπενηνεγμένος. ἰδίωμα δὲ Λυσίου, καὶ τὸ τὰς ἀντιθέσεις προάγειν, μηδαμῶς μὲν ἐμφαινούσας τὸ ἐπιβεβουλευμένον, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐπεσπασμένον δεικνύειν. τεκμήριον δὲ τῆς λυσιακῆς δυνάμεως, καὶ τὸ ἐν πάσῃ τῇ περιόδῳ τῶν κώλων εὐάρμοστον καὶ μετὰ καθαρότητος εὐανθές. Παῦλος δέ γε, ὁ ἐκ Μυσίας, τόν τε περὶ τοῦ σηκοῦ λόγον, οὐδὲν τῶν εἰρημένων συνιείς, τῆς τε γνησιότητος τῶν λυσιακῶν ἐκβάλλει λόγων· καὶ πολλοὺς καὶ καλοὺς ἄλλους εἰς νόθους ἀπορριψάμενος, πολλῆς καὶ μεγάλης τοὺς ἀνθρώπους ὠφελείας ἀπεστέρησεν, οὐχ εὑρισκομένων ἔτι τῶν ὑπὸ διαβολὴν πεσόντων· ἅπαξ γὰρ ἀποκριθέντες, παρεωράθησαν· ἐπικρατεστέρας τῆς διαβολῆς. ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, ἢ τῆς ἀληθείας γεγυμνωμένης. ἔστι δὲ ὁ Λυσίας δεινὸς μὲν παθήνασθαι, ἐπιτήδειος δὲ τοὺς πρὸς αὔξησιν διαθεῖναι λόγους. τινὲς μὲν οὖν τῶν περὶ τοὺς ῥητορικοὺς διατριβόντων λόγους, οὐκ ὀρθῶς ὑπήχθησαν εἰπεῖν περὶ Λυσίου ὡς ἀποδεῖξαι μὲν τὰ ἐγκλήματα παρ' ὅντινα οὖν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, τὸ προηκειμένον ἔχει· αὐξῆσαι δὲ ταῦτα πολλῶν ἐνδεής. καὶ γὰρ ἐλέγχονται φανερῶς ὑπὸ τῶν αὐτοῦ λόγων, πολὺ τῆς ἐπ' αὐτὸ διασφαλλόμενοι κρίσεως· καὶ μάλιστά γε τούτοις ὁ κατὰ Μνησιπτολέμου διελέγχει. θαυμαστῶς γὰρ τὴν * κατηγορίαν πρὸς μέγεθος οὗτος ηὔξησε. Καικίλιος * δὲ ἁμαρτάνει, εὑρετικὸν μὲν τὸν ἄνδρα, εἴπερ ἄλλον τινά, συνομολογῶν· οἰκονομῆσαι δὲ τὰ εὑρεθέντα οὐχ οὕτως ἱκανόν. καὶ γὰρ κἂν τούτῳ τῷ μέρει τῆς ἀρετῆς τοῦ λόγου οὐδενὸς ὁρᾶται φαυλότερος. εἶδε δὲ * μειράκιον Δημοσθένην ὄντα. παῖς δὲ γέγονεν ὁ Λυσίας Κεφάλου τοῦ Λυσανίου τοῦ Κεφάλου, γένος μὲν Συρακούσιος, μετανάστης δὲ γεγονὼς εἰς Ἀθήνας, πόθῳ * τε τῆς πόλεως, καὶ τῆς Περικλέους τοῦ Ξανθίππου φήμης. ἐν ᾗ τὰ μὲν πρῶτα συνεπαιδεύετο τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἀθηναίων· ὕστερον δὲ, τὴν εἰς Σύβαριν ἀποικίαν στελλούσης τῆς πόλεως,

* μηδέν τι συνεφέλκυσται. ἢ St.
* προάγει.
* al. καθ' ἕν.
* προσηγορίαν.
* al. μὲν
* al. Δημοσθένην μειράκ. ὄντα.
* al. δὲ.

Magnam autem puritatem & perſpicuitatem in rebus & verbis,etiam in principio orationis oſtendit,vt in narrando ſine ambagibus,& nihil externum aliunde adſciſcendo. Venuſtatem autem compoſitionis non quiuis facile animaduertit. Nã ſimpliciter & caſu vt res dat ſe,dicere videtur,aſſurgit tamen ornatu in immenſum, eſtque oratio eius & propter ſchemata digna admiratione,& propter ſenſum, & verba, & concinnam horum compoſitionem, & inuentionem, & ordinem enthymematum, & epicherematum. In dubium autem à nonnullis vocatur oratio περὶ τοῦ σηκοῦ quæ eſt ſpecies ſacræ oleæ. Sed verum eius eſſe auctorem Lyſiam è capitibus apparet,& ex argumentis,è procœmio, narratione & epilogo. Feliciſſime enim,& conſueta huic grauitate in ſimplicitate ſunt illa compoſita. & ſecundum enthymemata, & non epicherematis ſingula demonſtrare, Lyſiæ tenorem maxime indicat; quin etiam orationem,non vni immorando producere, ſolertiæ Lyſiæ eſt: vt & ſoliditas orationum; denique magnam breuitate voluptatem adferre (in quo poſt Demoſthenem ſolus inter cæteros Oratores excelluiſſe videtur) & pulchritudo deſcriptionis, quo in genere neque Platoni, nec Æſchini, nec Demoſtheni cedit. Proprium autem Lyſiæ eſt antitheta proferre, quæ non oſtendant captioſum quid, ſed à rebus ducta demonſtrent. Signum Lyſianæ facultatis eſt, & in omni periodo membrorum concinnitas, & cum puritate floridum. Paulus Myſus orationem eandem περὶ τοῦ σηκοῦ cum dicta non intelligeret, à genuinis Lyſiæ orationibus exterminat, & multas pulchraſque alias orationes tanquã alienas reiiciens,magnam vtilitatem hominibus eripuit:non inuentis amplius his quæ ab eo in reprehenſionem ceciderunt. Semel enim ſecluſæ, neglectæ ſunt, quod reprehenſio fortior eſſet, quemadmodum in aliis multis, veritate detecta. Dexter autem & acer fuit Lyſias ad commouendos affectus, & orationis amplificandæ egregiè peritus. Nonnulli igitur Rhetores non recte de Lyſia dixerunt,oſtendere crimina præ cæteris, qui anteceſſerunt,poſſe, amplificandis vero iis multo inferiorem eſſe. Etenim aperte refelluntur eius orationibus, quibus iudicium eorum falſum eſſe conuincitur, & maxime oratione contra Mneſiptolemon. Mirum enim in modum accuſationem auget. Errat & Cæcilius,qui cum hunc inter alios inuentione præſtare aſſerat,inuenta tamen diſponere perinde poſſe negat,licet hac virtutis dicendi parte nemini cedere videatur. Vidit Demoſthenem adoleſcentem Lyſias,patremque habuit Cephalum Lyſaniam Cephali filium. Is natione Syracuſanus fuit. Athenas cum migraſſet, partim vrbis deſiderio captus,partim Periclis Xãthippi F. fama excitatus, ibi primo quidem cum clariſſimis Athenienſibus erudiebatur: poſtquam vero ciuitas coloniam Sybarim miſit,

LYSIÆ ORAT.

abiit vnà cum fratre Polemarcho natu maximo, vt hæreditatis paternæ particeps fieret. Cum iam quindecimum annum ageret, apud Tiſiam, & Niciam Syracuſanos inſtituitur, cumque domum comparaſſet, atque hæreditatem eſſet conſecutus, vixit in ſumma abundantia vſque ad Clearchi Præturam, ſequenti anno accuſatus, quod partes Athenienſium ſequeretur, cum aliis tribus, eſt patria expulſus. Athenas vero cum veniſſet, cum iam quadringenti viri Remp. in ſuam ditionem redegiſſent, in ea egit. Cum vero triginta viri Remp. recepiſſent, manſit annos ſeptem: priuatus vero facultatibus, ac fratre Polemarcho amiſſo, ipſe ægrè effugiens imminentem interitum, egit Megaris. Tribulibus vero illius reditum vrgentibus, vtiliſſimus omnium fuit, data mille drachmarum pecunia, & clypeis ducentis, miſſúſque cum Hermone ſubſidiarios milites mercede conduxit trecentos & duos, perſuaſitque Thraſybulo Elienſi hoſpiti, vt duo talenta daret. His de cauſis cum ſcripſiſſet Thraſybulus ius ciuitatis illi poſt reditum dandum eſſe, populus Athenienſis donum ratum habuit. Archinus vero eum accuſat violatarum legum, quod nondum facto Senatuſconſulto, donum accepiſſet. Poſtquam vero decretum abrogatum eſt, iure ciuitatis, & reliquum tempus perinde ac ſi ciuis fuiſſet, tranſegit, obiitque ibidem annos natus tres & octoginta, alij ſeptem ſubtrahunt.

CCLXIII.

Isæi Orationes.

LEgimvs varias orationes Iſæi: quarum numerus, vt ſemel dicam, ſexaginta quatuor: quarum germanæ ſolum quinquaginta. Lyſiam autem potiſſimum imitatus eſt, cuius & diſcipulus fuit. Imitatum vero illum fuiſſe arguit nominum concinnitas, & rerum grauitas. Sic enim orationes illius Lyſiam imitantur, vt niſi quis diligenter attendat, vtriuſque ſtyli differentiam vix dignoſcat, ſchemata ſi excipias. Etenim primus Iſæus ſchemata adhibuit, & animum ad ciuilem artem conuertit, quod maximè Demoſthenes, illius diſcipulus, imitatus eſt. Genere erat Chalcidenſis. Athenas vero miſſus Lyſiæ præceptori, vt diximus, operam dedit. Floruit vero poſt Peloponeſiacum bellum, & vſque ad Philippi imperium peruenit. Hic relicto ludo ſuo, Demoſthenem decem millium drachmarum pretio inſtituit, ob idq; maxime excelluit. Ipſi etiam Demoſtheni de tutoribus ſcripſiſſe ferunt orationes.

CCLXIV.

Æschinis Orationes.

LEctæ ſunt orationes Æſchinis: quarum tres numero ſunt, & epiſtolæ nouem. Nam Deliaca non eſt Æſchinis. In orationibus ſuis ſuauis, purus, diſtinctus, & Enthymematum perſpicuitate excellens.

ᾤχετο καὶ αὐτὸς σὺν τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν Πολεμάρχῳ, ἐφ' ᾧ τοῦ πατρῴου μεταλαχεῖν κλήρου. ἔτος δὲ * πέντε καὶ δέκατον ἦγε. καὶ διέτριβεν, ἀκροώμενος Τισίου τε καὶ Νικίου τῶν συρακουσίων. οἰκίαν δὲ κατασκευασάμενος, καὶ κλήρου τυχὼν· ἐπολιτεύετο τῶν πολλῶν οὐκ ἐνδεέστερον, ἕως Κλεάρχου τοῦ Ἀθήνησιν ἄρχοντος. τῷ δὲ ἐξῆς ἐνιαυτῷ ἀττικίζειν αἰτιαθεὶς, μεθ' ἑτέρων τριῶν· ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. ἀθήνησι δὲ παραγεγονὼς, τῶν τετρακοσίων τὴν πόλιν ἐχόντων, διέμεινεν αὐτόθι. τῶν τριάκοντα δὲ τὴν πόλιν αὐτίκα κατασχόντων· ἑπτὰ μὲν ἔτη διέμεινεν. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὴν οὐσίαν, καὶ τὸν ἀδελφὸν Πολέμαρχον ἀποβαλὼν, αὐτὸς μόλις διαδρὰς τὸν ἐπικρεμάμενον ὄλεθρον, διῆγεν ἐν μεγάροις. τῶν δὲ ἀπὸ φυλῆς ἐπιθεμένων τῇ καθόδῳ, χρησιμώτατος ἁπάντων γέγονε τῇ πράξει. χρήματά τε γὰρ αὐτὸς * δραχμὰς δισχιλίας παρέσχε, καὶ ἀσπίδας διακοσίας. σταλεὶς δὲ σὺν Ἑρμωνι, ἐπικούρους τε ἐμισθώσατο τριακοσίους, καὶ Θρασύδαιον τὸν ἠλεῖον ἔπεισε, ξένον ὄντα, αὐτῷ δύο τάλαντα παρασχεῖν. ἐφ' οἷς γράφει μὲν μετὰ τὴν κάθοδον ὁ Θρασύβουλος πολιτείαν αὐτῷ, ὁ δὲ δῆμος ἐκύρωσε τὴν δωρεάν. Ἀρχῖνος δὲ, διὰ τὸ ἀπροβούλευτον εἰσαχθῆναι τὸ ψήφισμα, γράφεται γραφὴν παρανόμων τὴν δωρεάν. καὶ ἐπεὶ κατεγνώσθη τὸ ψήφισμα· τῆς μὲν πολιτείας ὁ Λυσίας ἀπελαύνεται, τὸν λοιπὸν * δὲ χρόνον κατεβίω ἰσοτελὴς ὤν· καὶ τελευτᾷ αὐτόθι, τρία καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονώς. οἱ δὲ, ἀφαιροῦσιν αὐτοῦ ἑπτά.

*ἐξ H. St.

*παρέσχε δραχμὰς δισχιλίας H. St.

*δὲ βίον.

σξγ'. Isæi orationes LXIV.

ΙΣΑΙΟΥ ΛΟΓΟΙ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἰσαίου διάφοροι λόγοι· οὗτοι δὲ, ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς τέσσαρας καὶ ἑξήκοντα συναριθμοῦνται. τούτων δὲ οἱ τὸ γνήσιον μαρτυρηθέντες, πεντήκοντα καταλείπονται μόνοι. * Λυσίου δὲ γέγονε μιμητὴς· οὗ καὶ μαθητὴς ἐχρημάτισε. τὴν μίμησιν δὲ αὐτοῦ πιστοῦται, τῶν τε ὀνομάτων ἡ ἁρμονία, καὶ ἡ ἐν τοῖς πράγμασι δεινότης. οὕτω γὰρ αὐτοῦ οἱ λόγοι πρὸς ἐκείνους τὴν ὁμοιότητα φέρουσιν· ὡς, εἰ μὴ πολλὴν αὐτῶν ποιήσαιτο τὴν διάσκεψιν καὶ μελέτην, οὐκ ἂν ἑκατέρων λόγων τοῦ χαρακτῆρος τὴν διαφορὰν διαγνοίη, πλὴν κατά γε τοὺς σχηματισμούς. καὶ γὰρ πρῶτος Ἰσαῖος σχηματίζειν ἤρξατο, καὶ τρέπειν ἐπὶ τὸ πολιτικὸν τὴν διάνοιαν· ὃ μάλιστα καὶ Δημοσθένης, μαθητὴς αὐτοῦ γεγονὼς, ἐμιμήσατο. χαλκιδεὺς γέγονε τὸ γένος ὁ Ἰσαῖος, εἰς ἀθήνας δὲ μετελθὼν ἐσχόλασεν (ὡς προείρηται) Λυσίᾳ· ἤκμασε δὲ μετὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον, καὶ μέχρι τῆς Φιλίππου διήρκεσεν ἀρχῆς. * ἀποστὰς δέ ποτε τῆς σχολῆς, ἐπὶ δραχμαῖς μυρίαις καθηγήσατο Δημοσθένους· διὸ καὶ μάλιστα γέγονεν ἐπιφανής. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τοὺς ἐπιτροπικοὺς λόγους Δημοσθένει *συντάξαι.

*al. Λυσίας.

*ἐκστάς.

*διδάξαι M M

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΛΟΓΟΙ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Αἰσχίνου λόγοι· ὧν τὸ πλῆθος ὁ τρεῖς ἀριθμὸς περιορίζει, καὶ ἐπιστολαὶ ἐννέα. ὁ δὲ Δηλιακὸς ἐπιγραφόμενος, οὐκ ἔστιν Αἰσχίνου. ἔστι δὲ τοῖς λόγοις αὐτοῦ γλυκύς τε, καὶ καθαρὸς, καὶ εὐκρινὴς, (ἐνθυμημάτων σαφηνείᾳ σεμνυνόμενος.

σξδ'. Æſchinis orationes & epiſt.

ὁ μέν τοι κατὰ Τιμάρχου λόγος ἑταιρήσεως τὸν Τίμαρχον γράφεται· καὶ ὁ Τίμαρχος καταπλαγεὶς, καὶ λιπὼν τὸν ἀγῶνα, ἑαυτὸν ἀνήρτησεν. ἐπήγγειλε δὲ καὶ τὴν ἐν Ταμύναις νίκην πρῶτος ἀθηναίοις τὸ δεύτερον· διὸ καὶ ἐστεφανώθη. φασὶ δὲ τὰ μὲν πρῶτα εἰπεῖν αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ κατὰ Φιλίππου. εὐδοκιμήσαντα δὲ τῷ λόγῳ, πρεσβευτὴν πρὸς ἀρκάδας χειροτονηθῆναι· εἰς οὓς παραγεγονὼς, συνεστήσατο τοὺς μυρίους ἐπὶ Φίλιππον. οὗτος ὁ Αἰσχίνης παῖς γέγονεν Ἀτρομήτου, φυγόντος μὲν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, συγκαταγαγόντος δὲ τὸν δῆμον. τούτου δὴ καὶ Γλαυκοθέας γίνεται υἱός· κοθωκίδης μὲν τὸν δῆμον· οὔτε δὲ τῶν ἐπὶ γένει περιφανῶν, οὔτε δὲ τῶν ἐπὶ χρήμασι λαμπρῶν. ἐν δὲ τῷ νέῳ τῆς ἡλικίας τὸ σῶμα φέρων ἐρρωμένον, τὰ γυμνάσια ἐπονεῖτο. λαμπρόφωνος δὲ * πεφυκὼς, τραγῳδίαν ἤσκησε μετὰ ταῦτα· ὡς δὲ λέγει Δημοσθένης, ὑπογραμματεύων καὶ τριταγωνιστῶν Ἀριστοδήμῳ ἐν τοῖς κατὰ δήμους Διονυσίοις. καὶ παῖς μὲν ὢν, ἐδίδασκε σὺν τῷ πατρὶ γράμματα· εἰς τὸ μειράκιον δὲ προελθὼν, ἐστρατεύετο. ἠκροάσατο δὲ, οἱ μέν φασιν, Ἰσοκράτους καὶ Πλάτωνος· Κεκίλιος δὲ, Λεωδάμαντος, λέγει. πολιτευόμενος μέν τοι γε οὐκ ἀφανῶς ἐκ τῆς ἐναντίας μερίδος, συνεπρέσβευε τοῖς περὶ Δημοσθένην ἄλλας τε πρεσβείας πολλὰς, καὶ πρὸς Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης· ἐφ᾽ ᾗ καὶ παρὰ Δημοσθένους κατηγορήθη. ἔτι δὲ ὡς πόλεμον ἐξάψειε πυλαγόρας αἱρεθεὶς, πρὸς ἀμφισσεῖς ἀμφικτύοσι, καὶ τὸν λιμένα ἐργαζομένοις· ἐξ ἧς πράξεως συνέβη Φιλίππῳ προσφυγεῖν ἀμφικτύονας, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου συνεργούμενον, ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασι, καὶ τὴν Φωκίδα λαβεῖν. συνειπόντος μέν τοι γε αὐτῷ Εὐβούλου τοῦ Σπινθάρου, Προβαλυσίου δημαγωγοῦντος· ψήφοις μόναις τριάκοντα ἀπέφυγε. χρόνῳ δὲ ὕστερον, Φιλίππου μὲν τετελευτηκότος, Ἀλεξάνδρου δὲ διαβαίνοντος εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπὶ ταῖς Δημοσθένους τιμαῖς Κτησιφῶντα παρανόμων ἐγράψατο. οὐ μεταλαβὼν δὲ τὸ πέμπτον μέρος, Σισύφῳ εἰς ῥόδον ἔφυγε, δραχμὰς χιλίας οὐ βουληθεὶς ὑπὲρ τῆς ἥττης καταβαλεῖν. ἐν δὲ τῇ ῥόδῳ σχολὴν καταστησάμενος, ἐδίδασκεν, ἐν ᾧ τοῖς ῥοδίοις τὸν κατὰ Κτησιφῶντος ἐπεδείξατο λόγον. θαυμαζόντων δὲ, εἰ ταῦτα δημηγορήσας ἡττήθη· οὐκ ἂν εἶπεν θαῦμα κατεῖχεν ὑμᾶς, ὦ ῥόδιοι, εἰ Δημοσθένους ἀντιδημηγοροῦντος ἠκούσατε. ἐκεῖθεν δὲ πλεύσας εἰς σάμον, καὶ διατρίψας ἐπὶ τῆς νήσου, ὀλίγον ὕστερον ἐτελεύτησεν.

Oratio vero in Timarchum habita, *quod meretriciam factitaret*, accuſat. Timarchus vero territus, iudiciúmque defugiens ſe ſuſpendit. Nunciauit primus ſecundam victoriam in Tamynis Athenienſibus, quamobrem corona donatus eſt. Ferunt autem primum ipſum ad populum contra Philippum oraſſe, cúmque oratione gratiam comparaſſet, legatum ad Arcadas miſſum eſſe, ad quos cum veniſſet, decem millia contra Philippum armaſſe.

Æſchines hic patre natus eſt Atrometo, qui initio cum ſub triginta Tyrannis exſularet, ipſe poſtea populum ad libertatem reuocauit: Glaucothea matre, tribu vero Cothocides, neque genere, neque opibus celebris. Adoleſcens cum eſſet ac robuſtus viribus, ad Gymnaſia ſtudium laborémque contulit. Poſtea cum vocis firmitate ac robore valeret, ſe Tragœdiis agendis exercuit: &, vt Demoſthenes ſcribit, ſcribæ vicarius, ac *tertias agens partes in Bacchanalib. Ariſtodemi arbitratu ſemper fuit: & iuuenis etiam num litteras vnà cum parente docuit: prouectior autem militauit. Nonnulli etiam Socratem & Platonem audiſſe ferunt. Cæcilius vero† Leodamantis diſcipulum facit. Verſatus in Rep. eſt non inglorius: quod Demoſtheni, eiúſque ſuffragatoribus aduerſaretur, cum quo Legationes obiit cum multas alias, tum de Pace ad Philippum, in qua accuſatus à Demoſthene eſt: quódque ipſe Pylagoras exiſtens auctor belli introducendi fuiſſet, cum ab Amphictyonibus ad Amphiſſæos legatus eſt creatus, ipſique Amphictyones portum ſtruxiſſent, quo facto ad Philippum confugerunt, & Philippus, auctore Æſchine, res ipſas eſt aggreſſus, & Phocidem cepit. Eius ſententiæ patrocinante Eubulo Spinthari F. & Prouallуſio, qui tum ſummam apud populum poteſtatem obtinebat, ſubleuatus, triginta ſuffragiis euaſit. Poſtea vero, cum Philippo mortuo, Alexander tranſiret in Aſiā, Cteſiphontem in ius vocauit, quod decernendis Demoſtheni honoribus ipſe contra leges feciſſet. Quo in certamine cum quintam ſuffragiorum partem non obtinuiſſet, Rhodum confugit, cum à multa mille drachmarum perſoluenda, ad quam fuerat damnatus, animo ac voluntate abhorreret. Ludóque Rhodi aperto docuit, vbi cum Rhodiis orationem à ſe habitam contra Cteſiphontem oſtendiſſet, cúmque omnes mirarentur, potuiſſe illum his pro ſe dictis in iudicio ſuperari. *Minime ſane*, inquit, *miraturi fuiſſetis, Rhodij, ſi contra ea dicentem Demoſthenem audiiſſetis.* Inde autem Samum nauigans, atque in inſula habitans, non in multo poſt mortuus eſt.

*γνώριμος, M M.

* Cic. Diuinat. in Verrem, vt in actoribus Græcis fieri videmus ſæpe illum qui eſt ſecundarum.

*Sic & Plutar. in X. Orator.

†Alcidamantis Eleata, Suidas in Æſchinis.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ.

σξε. Demoſthenis orationes.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δημοσθένους λόγοι μικροῦ σύμπαντες· φέρονται δὲ αὐτοῦ οἱ γνήσιοι, πέντε καὶ ἑξήκοντα, * ὧν οἱ δημόσιοι μᾶλλον εἰς τὸ ἄριστον κατεσκευάσθαι τοῖς πλείοσι κρίνονται. τινὲς μὲν οὖν τὸν περὶ ἁλοννήσου λόγον (ὃς καὶ κατὰ Φιλίππου ἐπιγράφεται δεύτερος· καὶ γὰρ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ὁ ῥήτωρ ἀνταγωνίζεται * τοῦ Φιλίππου) τοῦτον οὔ φασιν εἶναι γνήσιον Δημοσθένους· καὶ τεκμηριοῦσθαι τὴν δόξαν αὐτῶν ἐπιχειροῦσι τοῖς ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασι, καὶ τῇ τῆς συνθέσεως ἁρμονίᾳ· πολὺ γὰρ ταῦτα λείπεσθαι τοῦ δημοσθενικοῦ τύ[illegible]

*al. ὡς.

DEMOSTHENIS *Orationes*.

CCLXV.

LEGI omnes pene Orationes Demoſthenis. Dicuntur illius germanæ ſexaginta quinque: quarum elegantiores quæ ad populum, quàm quæ ad Senatum habitæ, à pluribus iudicantur. Nonnulli orationem de Haloneſo (quæ contra Philippum ſecunda inſcribitur,) quia cum ea pugnat oratione, quam contra Philippi epiſtolam dixit, illius propriam eſſe negant, & confirmare opinionem ſuam conantur nominibus & verbis, & compoſitionis modulatione: multum enim à Demoſthenis ſtylo abhorrere.

Parallelas noſtras, vitarum Demoſthenis atque Ariſtotelis cum his compares licet.

Oratio de Haloneſo.

DEMOSTH.

Attenuatam enim & diſſolutam huius orationis eſſe phraſim, & oratoris facultate inferiorem: alij verò abiudicantes Demoſtheni, Hegeſippo tribuunt. Equidem cùm obſeruarim diuerſorum orationes oratorum ſimiles interdum exſiſtere, & contra eiuſdem auctoris diſſimiles nonnunquam euadere orationes (non enim in dicendo facultas, præſertim in propriis ac maximè opportunis orationibus, vt nec in aliis rebus omnibus, immutabilis eſt, ac ſui perpetuò ſimilis) cúmque hanc diuerſitatem hic animaduerterim, pronuntiare non auſim, ſitne Hegeſippi hæc, an Demoſthenis oratio.

Oratio de Conditionibus ſeu fœdere Alexandri.

Similiter & orationem, quæ inſcribitur de Conditionibus ad Alexandrum, Hyperidi potius quàm Demoſtheni attribuunt, quod cum multis aliis Demoſthenes artibus reliquos oratores vicerit, tum potiſſimum verborum delectu ſuperarit. At hæc oratio habet nonnullas voces non oratorias, vt νεόπλουτος, βδελυρεύεσθαι & alia ſimilia.

Orationes duæ contra Ariſtogitonem.

Sunt etiam qui duas in Ariſtogitonem orationes quaſi non germanas reiiciant: ſed tamen non indicant auctorem earum, inter quos vnus eſt Dionyſius Halicarnaſſeus, non magnum ſententiæ proferens teſtimonium, nec inueſtigare ſtudens, vt pluris fieri debeat Ariſtogiton contra ſe Demoſthenem dixiſſe confeſſus, quàm Dionyſij negatio.

Dionyſius Halicarnaſſ. pag. Græc. 197. quę cum his conferas licet.

Etenim defendentem ſe non obiter, ſed accuratè exaduerſum contendiſſe ea oratione apparet, quæ inſcribitur Apologia contra demonſtrationem Lycurgi, & Demoſthenis. Oratio quoque contra Midiam, & contra Æſchinem cauſſæ fuit, cur Demoſthenis eſſe non dicerentur, quod non idem ſtylus. Etenim in his duabus orationibus ex interiectis quibuſdam vrgens, iiſdem argumentis, ſecum ipſe pugnare videtur, quaſi dimicans & non reuera pugnans. Hinc & nonnulli dixerunt vtramque orationem in aduerſariis dumtaxat relictam, neque integrè ad editionem relictam. Hoc enim timidius ac circumſpectius agere videntur.

Ariſtides orator.

Sed qui has damnant, quid illi de Ariſtide iudicent? qui ad nauſeam vſque hoc ſtylo vtitur, vt qui in opere modum excedat, & ſuperfluitate magis, quàm mediocritate vtatur? Maximè verò oratio contra Æſchinem aſſerendi anſam dedit in aduerſariis relictam eſſe, nondum tamen perfectam. Quamobrem quæ in accuſatione magnam habent obſcuritatem & leuitatem, extrema oratione afferuntur, quod orator non attendit, magis de propriis verbis ſollicitus.

Lyſiæ in Mneſiptolemum oratio.

Etenim non talis oratio Lyſiæ in Mneſiptolemum, ſed in omnibus, quibus oportet, partibus affectum ſeruans, nec impetum reprimit, nec deſinit auditores ad extremum vſque excitare.

Oratio Demoſtenis falſæ legationis.

Quanquam & orationem de falſa legatione nonnulli aiunt in commentariis relictam eſſe, neque ad edendum, neque integrè conſcriptam eſſe. Quamobrem quæſo?

ἀνειμένην τε γὰρ εἶναι ταύτην καὶ λελυμένην, καὶ τῆς τοῦ ῥήτορος περὶ ταῦτα δυνάμεως ἐλαττουμένην τὴν φράσιν. καὶ οἵ γε αὐτὸν ἀφαιρούμενοι τοῦ Δημοσθένους, εἰς Ἡγήσιππον ἀναφέρουσιν. ἐγὼ δὲ εἰδὼς πολλάκις καὶ λόγους διαφόρων γινομένους ῥητόρων πολλὴν ἔχοντας τὴν ὁμοιότητα, καὶ διάφορον ἐργασίαν λόγων τὸν αὐτὸν ἐγνωκότων γινομένην ῥήτορα (οὐ γὰρ ἀεὶ καθέστηκεν ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ πάντα, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, οὕτως οὐδὲ κατὰ τοὺς λόγους ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις· ἄλλως τε δὲ οὐδὲ ἐν τοῖς καιριωτάτοις τῶν ἰδιωμάτων τοῦ ῥήτορος) ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐπ' ὀλίγον ὁρῶν τὴν διαφορὰν, οὐκ ἔχω θαρρεῖν ἀποφήνασθαι, εἴτε Ἡγησίππου ποίημα ὁ περὶ Ἀλοννήσου λόγος, εἴτε τῆς Δημοσθενικῆς ἐλάττωμα καθέστηκε φύσεως. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν λόγον, ὃς ἐπιγράφεται περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν, Ὑπερείδῃ μᾶλλον, ἢ Δημοσθένει προσνέμουσιν· ὅτι περ πολλοῖς τε ἄλλοις ὁ Δημοσθένης πλεονεκτῶν τῶν λοιπῶν ῥητόρων, καὶ τῇ τῶν ὀνομάτων ἐκλογῇ ἐπὶ ἄμεινον διενήνοχεν. ὁ δὲ νῦν λόγος ἔχει τι καὶ τῶν οὐ λογάδων φωνῶν, ὥσπερ τὸ νεόπλουτος, καὶ τὸ βδελυρεύεσθαι, καὶ ἕτερά τινα τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τοὺς δύο κατὰ Ἀριστογείτονος, ὡς νόθους παραγράφονται. ἀλλ' οὗτοι καὶ ὀρφανοὺς αὐτοὺς ἀφιᾶσιν, οὐκ ἔχοντες εἰπεῖν τοὺς τεκόντας. ὧν εἷς γέγονε καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασεὺς, οὐδὲν μέγα τεκμήριον τῆς ἰδίας ὑπολήψεως παρεχόμενος, οὐδὲ ἐκεῖνο συνιδεῖν ἐθελήσας, ὡς πολλῷ μείζων ἐστὶν, ἤπερ ἡ ἐκείνου ἀπόφασις, αὐτὸς Ἀριστογείτων ὁμολογῶν, Δημοσθένην κατ' αὐτοῦ γεγραφέναι. καὶ γὰρ *ἀπολογούμενος οὐκ ἐν τῷ παρέργῳ λέγων, ἀλλ' ἐπιμελῶς ἀνταγωνιζόμενος, ἐν τῷ λόγῳ δείκνυται, ὃς ἐπιγέγραπται ἀπολογία πρὸς τὴν ἔνδειξιν Λυκούργου καὶ Δημοσθένους. καὶ ὁ κατὰ Μειδίου δὲ, καὶ κατ' Αἰσχίνου λόγος, αἰτίαν ἔχει *τοῦ μὴ τὴν αὐτὴν κατὰ πάντα ἀρετὴν τῷ Δημοσθενικῷ συνδιασώσασθαι χαρακτῆρι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις λόγοις ἐκ διαλειμμάτων τινῶν ταῖς αὐταῖς ἐννοίαις ἐπιβάλλων, ἁμιλλᾶσθαι δοκεῖ πρὸς ἑαυτὸν, ὥσπερ ἀσκούμενος, ἀλλ' οὐκ ἐπ' αὐτοῖς ἀγωνιζόμενος τοῖς ἔργοις. διὸ καί τινες ἔφησαν, ἑκάτερον λόγον ἐν τύποις καταλειφθῆναι, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἔκδοσιν διακεκαθάρθαι. καί τοι καὶ τοῦτο εὐλαβέστερον οἱ ῥηθέντες λόγοι ποιοῦσιν. ἀλλ' οἵ γε τούτοις αἰτιώμενοι, τί ἂν φαῖεν περὶ Ἀριστείδου; ὃς καὶ κατακόρως τῷ ἰδιώματι τούτῳ φαίνεται κεχρημένος· ὥσπερ καὶ τῷ *προϊέναι κατὰ τὰς ἐργασίας πέρα τοῦ μετρίου, καὶ τῷ περιττῷ μᾶλλον, ἢ τῷ μέτρῳ τῆς χρείας συμπαρεκτείνεσθαι; μάλιστα δὲ ὁ κατ' Αἰσχίνου λόγος παρέσχεν αἰτίαν, ἐν ὑπομνήμασι καταλελεῖφθαι, οὔπω τὴν ἐργασίαν ἀπειληφὼς τελείαν. διότι δὲ ἃ πρὸς τὴν κατηγορίαν πολλὴν ἔχει τὴν ἀμυδρότητα καὶ κουφότητα, ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου παρέθετο. ὅπερ οὐκ ἂν περιεῖδεν ὁ ῥήτωρ, εἰς ἐξέτασιν ἀκριβεστέραν τῶν ἰδίων λόγων καταστάς. ἀλλὰ γὰρ οὐχ οὕτω πρόεισιν ὁ Λυσίου κατὰ Μνησιπτολέμου λόγος· ἐν πᾶσι δὲ τοῖς δεομένοις μέρεσι τὸ παθητικὸν φυλάξας, οὐ δὲ παυόμενος τῆς ἐπιφορᾶς ἀπέστη, ἐπέτεινε δὲ μᾶλλον οὐδὲ κατὰ τὸ τέλος τοὺς ἀκροατὰς ἀποστὰς παροξύνων. καὶ μέν τοι καὶ τὸν περὶ παραπρεσβείας τινὲς ἐν ὑπομνήμασί φασι καταλειφθῆναι, ἀλλ' οὐ πρὸς ἔκδοσιν, οὐδὲ πρὸς τὸ τῆς ἐργασίας ἀπηρτισμένον γεγράφθαι. διὰ τί;

διότι

* al. ὁμολογούμενος.
* al. τί.
* al. περιϊέναι

διότι μετὰ τὰ ἐπιλογικά, πολλά τε ὄντα, καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος ἐπέχοντα, πολλὰς περὶ αὐτῶν ἀντιθέσεις εἰπὼν, πάλιν ἐπὶ ἀντιθέσεις ἐτράπετο· ὅπερ ἀνοικονόμητόν τέ ἐστι καὶ διερριμμένον. καὶ τὸν ὑπὲρ Σατύρου δὲ λόγον τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς Χαρίδημον, *οἱ μὲν πρὸς τὸ κρίνειν *ἔχοντες τὸ ἀσφαλὲς, Δημοσθένους λέγουσιν εἶναι· ὁ δὲ Καλλίμαχος, οὐδ᾽ ἱκανὸς ὢν κρίνειν, Δεινάρχου νομίζει. τινὲς δὲ αὐτὸν ὑπεβάλοντο Λυσίᾳ· καί τοι καὶ τὸν χρόνον ἔχοντες αὐτοῖς διαμαχόμενον, καὶ τὸν τύπον ἅπαντα τῆς ἐργασίας, καὶ τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἑρμηνείαν. μαρτυρεῖ δὲ τοῦ, δημοσθενικὸν εἶναι τὸν λόγον, καὶ ὁ πλαγιασμὸς, καὶ ἡ συνέχεια τῶν περιόδων, καὶ ἡ εὐτονία· ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ προοιμίου τούτοις ὁ λόγος διαποικίλλεται. καὶ μὴν καὶ ἡ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐκλογὴ εἰς τὸ ἄριστον *ἀνήνεχθαι, καὶ ἡ σύνθεσις εὖ ἔχειν πεφιλοτίμηται. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ σχήματα· ἔστι γὰρ συνεστραμμένα μετὰ γοργότητος, καὶ ποικιλίαν τῷ λόγῳ παρεχόμενα. καὶ γὰρ ἐρωτήσεις προβάλλεται, καὶ ὑποστροφὰς, καὶ τὸ ἀσύνδετον. οἷς μάλιστα Δημοσθένης χαίρει χρώμενος. ἀλλὰ καὶ ἡ σύνθεσις ἐπιμελὴς, καὶ τὴν ἐνάργειαν τῷ κόσμῳ οὐ διαφθείρουσα, αἵ τε περίοδοι τῷ ἀπηρτισμένῳ συναγόμεναι καὶ τὸ πρέπον πανταχοῦ διασώζουσι. τὸ μὲν οὖν μηδενὸς φείδεσθαι συνθέσεως, ἀλλὰ πάντα διειλῆφθαι περιόδοις, ἔστι μὲν Ἰσοκράτους καὶ Λυσίου πρὸς Δημοσθένην κοινόν· ἡ δὲ κατὰ τὰς περιόδους ἐν τοῖς μεγέθεσι ποικιλία συμπληροῦσα τὰ κῶλα λαμβανομένη, τὴν πρὸς ἐκείνους διαφορὰν ἀπεργάζεται. τοῦ μὲν Ἰσοκράτους ὡς τὰ πολλὰ μηκύνοντος τὴν ἐργασίαν αὐτῶν, τοῦ δὲ Λυσίου συντέμνοντος· ἐξ ἑκατέρου δὲ τούτων τῷ Δημοσθένει τὸ πρέπον διασώζεται. ὁ δὲ περὶ τῆς εἰρήνης λόγος, καὶ ἄλλοις μὲν, μάλιστα δὲ Λιβανίῳ τῷ σοφιστῇ παρεσκευάσθαι μὲν, οὐ μὴν εἰρῆσθαι δοκεῖ. κατηγορῶν γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνου, οὐδὲν ἔλαττον (τὴν) αὐτὴν καὶ ἐπὶ *τούτῳ αἰτιᾶται, ὅτι συνεβούλευσεν Ἀθηναίοις ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι Φίλιππον. ἐν ᾧ γὰρ ἐκεῖνον πικρῶς διέβαλε, πῶς ἂν αὐτὸς ἐθάρρησε γενέσθαι σύμβουλος; καὶ γὰρ ὁ περὶ τῆς εἰρήνης λόγος δῆλον ὅτι τὸν Φίλιππον ἀμφικτύονα εἶναι συμβουλεύει. καὶ τὸν κατὰ Νεαίρας δὲ λόγον ὑπτιότητός τινες αἰτιώμενοι τῶν δημοσθενικῶν ἀποκρίνουσι λόγων· ὥσπερ καὶ τὸν περὶ ἔρωτος αὐτῷ γεγραμμένον, καὶ τὸν ἐπιτάφιον. φασὶ δὲ τὸν Δημοσθένην τέσσαρα καὶ εἴκοσι γεγονότα ἔτη τὸν περὶ τῶν ἀτελειῶν ἤτοι τὸν πρὸς Λεπτίνην φιλοπονήσασθαι λόγον. οὗ τὸ προοίμιον Λογγῖνος μὲν ὁ κριτικὸς ἀγωνιστικὸν νομίζει (ἐπὶ Κλαυδίου δὲ οὗτος ἤκμαζε. καὶ τὰ πολλὰ συνηγωνίζετο Ζηνοβίᾳ τῇ τῶν Ὀσροηνῶν βασιλίδι, τὴν ἀρχὴν κατεχούσῃ *Ὀδενάθου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τετελευτηκότος, ἣν καὶ μεταβαλεῖν εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας, παλαιὸς ἀναγράφει λόγος) ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν Λογγῖνος τοιαύτην περὶ τοῦ προκειμένου προοιμίου τὴν ψῆφον ἐξάγει· ἕτεροι δὲ οὐκ ὀρθῶς ἔφασαν τὸ προοίμιον ἠθικὸν εἶναι. καὶ πολλοῖς οὗτος ὁ λόγος παρέσχεν ἀγῶνα, κρίνεσθαι προτεθεὶς, ὥσπερ καὶ Ἀσπασίῳ τῷ ῥήτορι, ἅτε μηδ᾽ ἀφιγμένῳ τῆς τοῦ λόγου θεωρίας εἰς ἀκρίβειαν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ κατὰ Μειδίου. καὶ γὰρ καὶ οὗτος οὐκ ὀλίγοις γέγονεν ἐν σπουδῇ, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεως ἀφορμὰς παρέσχε. καὶ οἱ μὲν τοῦ παθητικοῦ χαρακτῆρος εἶναί φασιν αὐτὸν, μετὰ δεινώσεως ἐπειργασμένον· οἱ δὲ τοῦ πραγματικοῦ· καὶ ἁπλῶς τῶν τε ῥημάτων αὐτοῦ τὸ σφοδρὸν

* al. ὡς μὴ.
* al. ἔχοντα.
* ἀνήνεκται.
* al. τοῦτο.
Longinus.
* al. δὲ Ναθου.

DEMOST.

Quia poſt Epilogos, qui multi ſunt, & maximam occupant orationis partem, cùm antea obiectiones multas refutarit, hic rurſum eaſdem refellit, quod contra artificium eſt, ac leges dicendi. Et orationem pro Satyri tutela contra Charidemum, recti cenſores Demoſthenis eſſe dicunt. Callimachus, cenſor non bonus, Dinarchi eſſe putat, nonnulli Lyſiæ: pugnat tamen temporum ratio, totiuſque adeò orationis ſtylus, & res, & elocutio. Demoſthenis verò eſſe arguunt obliqua enuntiatio, continuatióque periodorum, ac vehementia. Ab ipſo enim principio his oratio exornatur, adhibetúrque bonus verborum delectus, & concinna compoſitio enitet. Teſtantur id etiam figuræ: ſunt enim cum acrimonia coniunctæ, & varietatem orationi adferunt. Etenim addit interrogationes, redditiones, aſyndeta, quæ maximè Demoſtheni familiaria, ſed & accurata conſtructio, quæ ſuo ornatu efficaciam tamen non tollit, ipſæque periodi vndique perfectè, decorum vbique ſeruant. Nullam enim compoſitionem prætermittere, ſed periodis omnia complecti, Demoſtheni eſt cum Iſocrate, ac Lyſia commune. At periodorum varietas in magnitudine membra adimplens, diuerſitatem inter illos parit, cùm Iſocrates plerumque ambitum producat: Lyſias verò contrahat, in vtroque decorum ſeruet Demoſthenes. Oratio autem quæ de Pace eſt, compoſita quidem, ſed non habita exiſtimatur ab aliis, & maximè à Libanio ſophiſta. Orator enim Æſchinem accuſans, nihilominus ſe etiam accuſat, quod ſuaſiſſet Athenienſibus Amphictyonem eſſe Philippum decreto renuntiandum, qua illum acerbè reprehendit, quod eius rei auctor, ſuaſórque extitiſſet. Nam ſuaſiſſe illum vt Amphictyon Philippus crearetur, clarum eſt. Orationem verò contra Neæram, vt languidiorem ac remiſſiorem, Demoſthenis nonnulli è familia eiiciunt, vt & amatoriam, & funebrem laudationem. Aiunt & Demoſthenem quatuor & viginti annos natum orationem de Immunitate contra Leptinem conſcripſiſſe, cuius procemium agoniſticon eſſe putat Longinus criticus: qui Claudio imperante floruit, cauſſáſque plurimas egit, Zenobia Oſroënorum regina imperium tenente, mortuo iam Odenatho marito, quem priſci tradunt ſcriptores ab impietate gentium ad Iudæorum mores traductum. Verùm Longinus ſic quidem de hoc procemio iudicauit, cæteri enim morale eſſe non rectè pronuntiant. Pluribus autem hæc oratio in iudicando contentionis materiam præbuit, (in his Aſpaſio rhetori, qui exordium ſatis accuratum eſſe negat,) vt & oratio contra Midiam. nam & de hac non pauci certarunt, multíſque altercandi anſam præbuit. Alij enim formam illi * affectionis plenam & grauitatis: nonnulli † negotialem characterem attribuût, & omnino verborum grauitas hîc eſt,

Oratio contra Charidemum: Callimachus criticus.

Oratio de pace: qua Halicarnaſſeo ſexta Philippica eſt.

Oratio contra Neærã & alia.

Oratio contra Leptinem.

Huius Longini Dionyſij meminit & Eunapius Sardianus, & extat libellus περὶ ὕψους. De ſublimi dicendi genere.

Aſpaſius rhetor. Oratio contra Midiam.

* παθητικόν.
* πραγματικόν.

DEMOSTH. & compoſitionis modulatio, & rurſum argumentis & enthymematis affectu plenis, patheticam quoque pronunciationem accommodat, pragmaticis viciſſim quæ ipſis conueniunt, adaptat. Seruat & affectus leniores, non in hac modo oratione, ſed & in aliis. Verùm difficilimum eſt oratori, in contentioſo dicendi genere leniores perpetuò retinere in aduerſarium affectiones, ei præſertim, cui vehementius atque acrius ingenium obuenit: quale Demoſtheni atque Ariſtidi obtigit. Hinc fit, vt efferantur ſæpenumero, natura longe argumentum ſuperante. Neque enim ars voluntatem dirigere valet, niſi & ſubſidium ingenij acceſſerit. Annos natus octo & triginta Athenienſi populo perſuaſit, Olynthiis auxilium contra Philippum mitterent.

Olynthiaca tres.

DEMOSTHENES Demoſthenis, & Cleobulæ F. tribu Pæanienſis, relictus à patre cùm eſſet annos natus ſeptem, & ſoror quinque, totum illud tempus quo patre orbatus fuit, apud matrem egit, cùm ſe Iſocrati ad audiendum daret, vt quidam aiunt: vt autem plurimi, Iſæo Chalcidenſi, qui & ipſe Iſocratis erat diſcipulus, ſtudio æmulandi Thucydidis & Platonis philoſophi incenſus: alij enim aliter de oratoris inſtitutione ac doctoribus narrant. Cùm verò ad ætatem maturam perueniſſet, ac pauciora, quàm eſſet æquum, à tutoribus accepiſſet, qui tres erant, nimirum Aphobus, Theripides & Demophon, qui aliis Demeas eſt, à ſingulis talenta decem multæ cauſſa poſtulauit, ipſóſque vicit. Ipſam verò condemnationem parui fecit, aliis quidem pecunia, aliis verò etiam * obſequio liberatis. Choragus factus Midiam Anagyraſium, qui illum præbitoris officio fungentem percuſſerat, in ius vocanit, acceptíſque tribus drachmarum millibus, ab accuſatione deſtitit. Nec deſunt qui dicant, eum multa naturæ vitia exercitatione viciſſe, & adhuc iuuenem in ſpeluncam deſcendere ſolitum, in eáque eloquentiam exercere, abraſa dimidia capitis parte, quo ſibi exeundi facultatem eriperet. Deinde lecto cubare anguſto, vt citius excitaretur, & ῥῶ litteram, cùm naturâ pronuntiare non poſſet, labore didiciſſe. Et cùm humerum exercendo indecore moueret, obeliſco, vel, vt nonnullis videtur, gladiolo è laquearibus ſuſpenſo coërcebat, vt timore ab ea deformitate ceſſaret, ſeque in dicenti geſtu contineret. Ipſe ad Phalericum ſe conferens iuxta fluctuum impetus exercebatur, vt aſſuetudine naturam corrigeret. Quin & ſpeculum iuſtæ magnitudinis ſibi comparauit, in quo ſe ipſe contemplans geſtus obſeruabat, vt ſi quid in actione vitij eſſet, hoc animaduerſum ad rectum dirigeret. Cúmque anguſto eſſet ſpiritu, vt longiores ambitus vno ductu efferre non poſſet, Neoptolemo hiſtrioni decem millia drachmarum dedit, quo illum ſpiritus extenſionem doceret: & cum anguſtis eſſet ad vſum meatibus (quibus attrahẽtibus per palatū

Ex Plutarcho X. Oratorum libello.

** χάριτος gratia.*

καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἐναρμόνιον. καὶ ὡς τοῖς παθητικοῖς μὲν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἐνθυμημάτων, παθητικὴν καὶ τὴν ἀπαγγελίαν περιάπτει· τοῖς πραγματικοῖς δὲ, ὅσα τούτοις ἐναρμόττει. *ἔχεται μὲν οὖν καὶ τοῦ ἤθους, οὐκ ἐν τούτῳ μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις. ἀλλά γε χαλεπώτατόν ἐστι λόγων ἀγωνιστικῶν ἐργάτῃ διὰ τέλους φυλάξαι πρὸς τὸν ἀνταγωνιστὴν τὸ ἦθος· μάλιστα δὲ τοῖς ὅσοι φύσεως ἔτυχον πικροτέρας τε καὶ παθητικωτέρας· ἧς οὐχ ἥκιστα Δημοσθένης τε καὶ Ἀριστείδης μετεῖχε. διόπερ πολλάκις ἐξάγονται, καὶ τῆς προθέσεως ἐλαττουμένης ὑπὸ τῆς φύσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἔστιν ἱκανὴ τέχνη κατορθῶσαι τὸ βούλημα, μὴ σύνεργον ἔχουσα καὶ τὴν τῆς φύσεως ἰδιότητα. ἐτῶν μέν τοι γεγονὼς ὁ ῥήτωρ ὀκτὼ καὶ τριάκοντα, ἔπεισε δημηγορήσας τὸν δῆμον βοήθειαν Ὀλυνθίοις ἀποστεῖλαι, πρεσβευσαμένοις κατὰ Φιλίππου. Οὗτος ὁ Δημοσθένης. υἱὸς μὲν γέγονεν ἐκ Κλεοβούλης Δημοσθένους, τὸν δῆμον Παιανιεύς. καταλειφθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐτῶν ἑπτὰ σὺν ἀδελφῇ μεταγενεστέρᾳ δυσὶν ἔτεσι· τὸν μὲν χρόνον τῆς ὀρφανίας παρὰ τῇ μητρὶ διῆγεν, Ἰσοκράτει σχολάζων τῷ ῥήτορι, ὡς δὲ οἱ πλείους λέγουσιν, Ἰσαίῳ τῷ Χαλκιδεῖ ἐν Ἀθήναις σοφιστεύοντι. ὁ δὲ Ἰσαῖος, Ἰσοκράτους γέγονε μαθητής, Θουκυδίδην ζηλῶν, καὶ Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον. ἄλλοι δὲ ἄλλα περί τε παιδεύσεως Δημοσθένους, καὶ τῶν αὐτοῦ διδασκάλων, ἱστοροῦσιν. εἰς ἡλικίαν δὲ καταστὰς, καὶ ἐλάττω τὴν οὐσίαν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων λαβὼν, ἐγράψατο αὐτοὺς ἐπιτροπῆς τρεῖς ὄντας, Ἄφοβον, Θηριππίδην καὶ Δημοφῶντα (οἱ δὲ αὐτὶ Δημοφῶντος, Δημέαν εἰσάγουσι) τίμημα δέκα ταλάντων ἑκάστῃ δίκῃ ἐπιγραψάμενος. τῆς μέν τοι καταδίκης οὐδὲν εἰς αὐτοὺς εἰσεπράξατο· τοὺς μὲν (ἀφεὶς) ἀργυρίου, τοὺς δὲ καὶ χάριτος. αἱρεθεὶς δὲ χορηγὸς, Μειδίαν τε τὸν Ἀναγυράσιον πλήξαντα αὐτὸν, ἐν τῷ θεάτρῳ χορηγοῦντα γραψάμενος, εἰς κρίσιν κατέστησε. τρισχιλιάδας δὲ λαβὼν παρ' αὐτοῦ, τῆς δίκης ἀπέλυσε. λέγουσι δὲ αὐτὸν πολλὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα μελέτῃ διορθώσασθαι. καὶ νέος μὲν ὢν, εἰς σπήλαιον ἑαυτὸν ἐναπέκλεισε, κἀκεῖ διῆγε φιλοσοφῶν, τῆς κεφαλῆς ξυράμενος τὸ ἥμισυ, ἵνα μὴ αὐτῷ ἐξῇ, τῆς ἀσχημοσύνης κωλυούσης, ποιεῖσθαι μηδὲ βουλομένῳ τὴν πρόοδον. δεύτερον δὲ, ἐπὶ στενῆς αὐτὸν φασι κλίνης κοιμᾶσθαι, ὡς ἔχειν διὰ ταχέων ἀνίστασθαι. τῶν δὲ στοιχείων, τὸ Ρῶ τῇ γλώττῃ μὴ πεφυκότα λέγειν, πόνῳ προσλαβεῖν τὸ δύνασθαι ἀλλὰ καὶ τὸν ὦμον *ἀπρεπῶς ἐν τῷ μελετᾶν κινοῦντα, ὀβελὸν ἐκ τῆς ὀροφῆς ἀπαρτήσαντα ἐν χρῷ τοῦ σώματος, ἢ (ὥς ἔνιοι) ξιφίδιον, ὡς ἂν φόβῳ τὸ παθεῖν τὴν ἠρεμίαν ἄγοι, ἀπαλλαγῆναι τοῦ συμπτώματος. πρὸς δὲ τοὺς τοῦ δήμου θορύβους παραττόμενος, ἵνα μὴ τοῦτο πάσχοι, ἐπὶ τὸ Φαληρικὸν κατιὼν, πρὸς τοὺς τῶν κυμάτων ἤχους τὰς μελέτας ἐποιεῖτο, τῷ ἔθει τὴν φύσιν ἐπανορθούμενος. ἀλλὰ καὶ κάτοπτρον ἑαυτῷ κατεσκεύασατο, ἴσον αὐτῷ τῷ μεγέθει, εἰς ὃ τὰς σκέψεις ἀφορῶν ἐποιεῖτο, ἵνα εἴ τι εἴη παρημελημένον ἐν τῷ σχήματι λέγοντος, τοῦτο μανθάνων *ἐπανάγοι πρὸς τὸ εὔσχημον. ἐνδεῶς δὲ τοῦ πνεύματος ἔχοντος αὐτῷ, ὥστε μηδὲ δύνασθαι τὰς μακροτέρας τῶν περιόδων ἀπνευστὶ λέγειν, Νεοπτολέμῳ τῷ ὑποκριτῇ *μυρίας ἔδωκεν, ἵνα αὐτῷ συνασκήσῃ τὸν τόνον τοῦ πνεύματος. καὶ τῶν λεπτῶν δὲ *ῥημάτων, δι' ὧν ἀναπνέοντες τὸν ἀέρα διὰ

** al. ἄρχεται.*

Iſocrates Demoſthenis magiſter.

** al. αὐτῷ μὴ ἀπρεπῶς.*

** ἐπανάγοιτ*

** al. μυρία*

** al. τρημάτ*

διὰ τῆς ὑπερῴας ἀναψύχομεν, ὥσπερ αὔραις τισὶ τὸν θώρακα *διαθερμαινόμενον, καὶ τὸ λιγνυῶδες ἐκεῖθεν ἐκφέρομεν, στενομένην αὐτῷ παρὰ τὴν χρείαν κατεσκευασμένων. ἐπεὶ καὶ τοῦτο μέγα μέρος ἐστὶ τῆς λαμπροφωνίας: εἰς τὸ εὐρύτερόν τε καὶ κατὰ φύσιν ἐπανήγαγεν, ἔλαιον μὲν ἐμβάλλων τῷ στόματι, ἀνατρέχων δὲ πρὸς τὰ τῶν χωρίων ἀνάντη· δι' ὧν τὸ ἔλαιον τῇ βίᾳ τῆς κινήσεως πρὸς τοὺς μυκτῆρας *ἀναρροιβδούμενον, τὴν παρὰ φύσιν τῶν πόρων συνίζησιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἀπεκατέστησε χρείαν. ἐπιδοὺς δὲ αὑτὸν εἰς τὸ πολιτεύεσθαι· ἐπεὶ τοὺς μὲν ἑώρα τῶν πολιτῶν φιλιππίζοντας, τοὺς δὲ πρὸς τὴν τῆς πόλεως ἐλευθερίαν δημηγοροῦντας: τῆς *ἀμείνω μοίρας γίνεται· καὶ συνεπολιτεύετο Ὑπερείδῃ καὶ Ναυσικλεῖ καὶ *Πολυεύκτῳ, καὶ Διοτίμῳ. διὸ Θηβαίους μὲν Ἀθηναίοις συμμάχους κατέστησεν· ἀλλὰ καὶ Εὐβοεῖς, καὶ Κερκυραίους, καὶ Κορινθίους, καὶ Βοιωτίους, καὶ πολλοὺς ἄλλους. ἐπεὶ δέ ποτε δημηγορῶν ἐξέπεσε τοῦ θεάτρου, καὶ ἀθυμῶν οἴκαδε ἀπῄει: Εὔνομος μὲν αὐτῷ ὁ Θριάσιος, ἤδη *πρεσβύτης ὢν κατὰ τὴν ὁδὸν συνεκύρησε· καὶ μαθὼν τῆς ἀθυμίας τὸ αἴτιον, θαρρεῖν τε προὐτρέψατο, καὶ ἀνεκτήσατο· καὶ τούτου πλέον Ἀνδρόνικος ὁ ὑποκριτὴς, τοὺς μὲν λόγους εὖ ἔχειν καὶ ὡς ἄριστα, φάμενος· ἐνδεῖν δὲ αὐτοῖς τὰ τῆς ὑποκρίσεως. ὁ δὲ παραδίδωσί τε *αὐτὸν τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ τὴν τῆς ὑποκρίσεως τέχνην ἐκεῖθεν ἐξήσκησε. διόπερ ἐρομένου ποτέ τινος αὐτὸν, τί πρῶτον ἐν ῥητορικῇ; εἶπεν ὑπόκρισις· καὶ τί δεύτερον; ὑπόκρισις· τί δὲ τρίτον; ὑπόκρισις. δηλῶν μέγα μέρος εἶναι τὴν ἐν τῷ δήμῳ πειθοῦς τὴν ὑπόκρισιν. *ὤμνυε δὲ, ὡς ὁ Φαληρεύς φησι,

μὰ γῆν, μὰ κρήνας, μὰ ποταμοὺς, μὰ νάματα.

καὶ δή καί ποτε ὀμόσας τοὺς ὅρκους τούτους, τῷ δήμῳ θόρυβον ἐνεποίησεν· ὥσπερ καὶ ἐπὶ *τῷ ὀμνύναι τὸν Ἀσκληπιὸν, χρώμενος τῇ φωνῇ προπαροξυτόνως. ὅμως οὖν σχολάσας τῷ Μιλησίῳ Εὐβουλίδῃ, ὃς τῶν διαλεκτικῶν οὐδενὸς τὰ δεύτερα ἔφερεν· *ἐπηνωρθώσατο πάντα, ὅσα παρεῖχεν αἰτίαν ἁμαρτήματος.

φασὶ δὲ τὸν Μακεδόνα Φίλιππον, ἐπεὶ τὰς κατ' αὐτοῦ δημηγορίας τοῦ Δημοσθένους ἐδέξατο καὶ ἀνέγνω, μέγα θαυμάσαντα, εἰπεῖν· Ὡς καὶ αὐτὸς ἄν, εἴπερ ἤκουσα κατ' ἐμοῦ δημηγοροῦντος Δημοσθένους, ἐχειροτόνησα ἂν τὸν ἄνδρα πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον. ἐρομένου δὲ αὐτόν τινος τῶν συνήθων, τίνες ἂν εἶεν πιθανώτεροι καὶ δυνατώτεροι λόγοι, Δημοσθένους ἢ Ἰσοκράτους; ἔφη, ὡς οἱ μὲν Δημοσθένους τοῖς στρατιώταις ἐοίκασι, *πολεμικὴ γὰρ αὐτῶν καὶ σφοδρὰ ἡ δύναμις: οἱ δὲ Ἰσοκράτους τοῖς ἀθληταῖς· θεατρικὴν γὰρ αὐτοὺς παρέχειν τέρψιν. ἐπεὶ δὲ ἡ καταδίκη φυγὴν τῆς πατρίδος ἐπέβαλε τῷ Αἰσχίνῃ, ἔφιππος καταδιώξας αὐτὸν, τά τε ἄλλα παρεμυθήσατο, καὶ τάλαντον ἀργυρίου δέδωκε, τἀναντία προσδοκῶντι Αἰσχίνῃ. καὶ γὰρ θεασάμενος αὐτὸν ὁ Αἰσχίνης ἐπελαύνοντα, καὶ συλλαβεῖν αὐτὸν ἐπὶ κακῷ νομίσας· προσέπεσέ τε, καὶ συγκαλυψάμενος ἐδεῖτο σωτηρίας. ὁ δὲ, καθάπερ ἔφημεν, οὐ ῥήτορι μᾶλλον, ἀλλ' ἀνδρὶ πρέπον φιλοσόφῳ ἔργον εἰς αὐτὸν ἐπεδείξατο. φέρειν δὲ γενναίως ὑποτιθεμένου αὐτῷ τὴν φυγὴν Δημοσθένους· καὶ πῶς ἂν δυναίμην,

* al. διαθερμαινόμενον.
* ἀναρρυβδούμενον.
* ἴσ. ἀμείνονος.
* al. Πολυεύκτῳ
* al. πρεσβύτερος.
* al. ἑαυτὸν.
* al. ὤμνυε.
* al. τὸ.
* ἐπανωρθώ-
* al. πομπικὴ.

aërem veluti aura quadam pectus calefactum refrigeramus, atque inde halitus fumoſos educimus, & in eo maximè claræ vocis ſonus conſiſtit) oliuam ori inſerens, & per accliuia decurrens latiores reddidit, ac naturæ aptiores: quo motu oliua ad nares illiſa & abſorpta, tenuiores illos anguſtioréſque meatus naturæ functioni idoneos redderet.

Cùm verò ſeſe ad Rempubl. contuliſſet, & in duas partes ciues diuiſi eſſent, vt alij pro Philippo ſtarent, alij populi, bonorúmque omnium vtilitati ſtuderent, eam partem delegit, quæ Philippo aduerſaretur, eandem rationem adminiſtrandæ Reipub. ſecutus, quam & Hyperides, & Nauſicles, & Polyeuctus, & Diotimus. Ex quo etiam ciuitati ſocios fecit Thebanos, Eubœnſes, Corcyræos, Corinthios, Bœotios, multos prætereà alios. Cùm verò aliquando concionando indecore in theatro exploſus eſſet, triſtis domum abiit: cui cùm forte Eunomus Thriaſius iam ſenex, factus eſſet obuius, cognita mœroris cauſſa, bono eſſe animo iuſſit, ac recreauit, imprimíſque Andronicus hiſtrio, cùm ita diceret, orationes illius pulchras & ſplendidas eſſe. Cuius rei gratia permotus Demoſthenes, ſeipſum Andronico tradidit, ibique actionis artem didicit. Hinc etiam interrogatus, quid primum in dicendo eſſet, reſpondit Actionem: quid ſecundum & tertium, ſimiliter Actionem reſpondit, oſtendens magnam eſſe partem eloquentiæ ad populo perſuadendum, actionem. Iurabat autem, vt Phalereus ait, per terram, per fontes, per fluuios, per latices, quo pacto cùm iuraſſet, apud populum tumultum conſciuit. Iurauit quoque pro Aſclepiòn, antepenultima acuta Aſclépion. Cùm verò otium ac ſtudium audiendo Eubulidem Mileſium, qui in Dialecticis ſecundus erat nemini, conſumeret, omnia in quibus ipſe deficere & claudicare videretur, emendauit. Cùm autem eſſent, qui habitas à Demoſthene contra Philippum conciones ad eum ipſum deferrent, dixiſſe admirabundum narrant: Equidem ſi orantem audiuiſſem, non alium qui contra me bellum gereret, ducem delegiſſem. Cùm autem quidam illum interrogaret, vtrius orationes eſſent fortiores, & ad perſuadendum aptiores, Demoſthenis, vel Iſocratis, ipſius orationes militibus propter bellicam virtutem, Iſocratis verò athletis ſimiles eſſe dicebat, quod hæ quandam talem delectationem adferrent, qualem in theatris percipere homines ſolent. Cùm poſt condemnationem (actionis de Corona contra Cteſiphontem) Æſchines fugeret, illum equo Demoſthenes eſt proſecutus, & aliis rebus conſolatus, argenti talentum, alia omnia exſpectanti inopinato donauit. Etenim inſequentem intuitus Æſchines, ratúſque ad iniuriam calamitatémque rapi, genibus accidit, & capite obuoluto ſalutem deprecabatur. Hic verò, vt iam diximus, officium non tam oratore, quàm philoſopho dignum præſtitit. Hortante autem Demoſthene, vt exſilium æquo animo ferret, ſubiecit ille: Qui poſſem,

DEMOSTH. inquit, cum eam relinquo vrbem, in qua eos inueni hoſtes, qui benignitate amicos alibi longè ſuperet. Hic etiam Demoſthenes annonæ præfectus furtique accuſatus, abſolutus eſt. Cùm verò Elateam Philippus occuparet, ipſe cum iis, qui pugnauerant in Chæronea, militauit, in quo prœlio ordinem fuga deſeruiſſe viſus eſt. Cùm autem fugientis chlamydem rubus retinuiſſet, tum Demoſthenes conuerſus imprecabatur, ζώγρει, ſerua: viuum, inquit, cape. Notatum hoc in clypeo habuit, & ſignatum: BONA FORTVNA, orationémque habuit in funere eorum, qui in bello cecidiſſent, quæ ſi fortunæ tunc ſtatum, conditionémque ſpectes, fortè non indigna Demoſthene videatur, at ſi cum aliarum virtutibus orationum componas, non parum deterior. Poſtea verò cùm ad vrbis refectionem ſtudio curáque intentus eſſet, murorum curator factus de ſua ſpecunia ad eá ré impendit minas centum: ad ſpectacula autem decem minarum millia contulit, triremeſque conſcendit, & vndique ad ſocios nauigans pecunias coëgit, quas ob res perſæpe ipſe aurea corona eſt donatus, primum quidem à * Demotele, Ariſtonico, & Hyperide: poſtremum verò à Cteſiphonte. Cùmque decretum hoc tanquam contra leges factum, Diodotus atque Æſchines accuſaſſent, ipſe pro ſe defenſione vſus vicit. Poſtea verò cum Alexander in Aſiam exercitum ductaret, Harpaluſque Athenas cum facultatibus pecuniiſque fugeret, hunc quidem primò recipi orator prohibuit: deinde poſtquam nauigio eſt ingreſſus, acceptis mille Daricis acquieuit. Cùmque Athenienſes hominem Antipatro dedere vellent, repugnauit, ſcripſitque vt ea, quam ſecum attulerat Harpalus, pecunia in ſumma arce deponeretur, vtque Harpalus eius ipſius pecuniæ numerum ac ſummam diceret, neque populo pecuniæ ſummam indicauit. Cùm autem dixiſſet Harpalus ſeptingenta talenta à ſe allata, & in arce collocata, octo tantùm & trecenta, aut paulò ampliùs reperta ſunt. Poſtea cùm Harpalus è carcere aufugiſſet, atque in Cretam, vel, vt alij volunt, in Tænarum agri Laconici oppidum veniſſet, accuſatus Demoſthenes acceptorum donorum eſt, vocatúſque in iudicium ab Hyperide, Pythæa, Meneſæchmo, Himeræo, Procle: quorum opera effectum eſt, vt Areopagitarum ſententia condemnatus exſulatum abiret, cùm multæ in quintuplam ſoluendæ non eſſet futurus ſatis. Accuſabant autem quòd triginta talenta accepiſſet, vel, vt nonnulli dicunt, non exſpectato iudicio illum fugiſſe, iam iudicibus ſententiam ferre parantibus. Poſtea verò cum Athenienſes Polyeuctum legatum ad Arcadas miſiſſent, vt eos à Macedonum ſocietate abduceret, neque Polyeuctus perſuadere potuiſſet, prodiens Demoſthenes, & vna dicendi partes aſſumens, perſuaſit. Cuius rei cauſſa cum eum admirandum quendam hominem omnes ducerent, paucis elapſis diebus decretum de illo reuocando eſt factum, ex eóque miſſa eſt triremis quæ illum adueheret, decreuerúntque Athenienſes, vt triginta illa talenta, quibus mulctatus fuerat Demoſthenes, ex æraria ad ſtruendam aram Ioui in Piræeo cönferrentur, atque ita liberaretur. Et rurſum Rempublicam adminiſtrauit.

Funebris laudatio.

* Δημοτέλους. eſt in Plutarch.

Polyeuctus.

Αἰσχίνης ἔφη, τοιαύτης ἀποστερούμενος πόλεως, ἐν ᾗ καὶ τοὺς δοκοῦντας ἐχθροὺς εἶναι τῶν ἀλλαχόθι φίλων χρηστότητι καὶ καλοκαγαθίᾳ εὑρεῖν ἐστι διαφέροντας. σιτώνης μέν τοι γε καταστὰς ὁ Δημοσθένης, καὶ κλοπῆς αἰτιαθεὶς, ἀπελύθη. Φιλίππου μέν τοι τὴν ἐλάτειαν καταλαμβάνοντος, τοῖς ἐν χαιρωνείᾳ καὶ αὐτὸς συνεστρατεύσατο *μαχεσαμένοις. ἐν ᾗ καὶ λιπὼν ἐφάνη τὴν τάξιν. ἐπεὶ δὲ φεύγοντος αὐτοῦ, τὸ φυτὸν ὁ βάτος ἐπελάβετο τῆς χλαμύδος, *ἐπιστραφέντα λοιδορεῖται *εἰπεῖν ζώγρει. ἡ δὲ ἀσπὶς αὐτοῦ ἐπίσημον ἔφερε τὴν Τύχην. τοὺς πεπτωκότας δὲ ἐν τῇ μάχῃ ἐκόσμησεν ἐπιταφίῳ· τὸ μὲν συμβάσης τύχης ἴσως οὐδὲν ἐνδεέστερον, τὸ δ᾽ ἄλλης αὐτοῦ περὶ λόγους δυνάμεως οὐκ ὀλίγῳ ἐνδεέστερον. εἶτα τὰ τῆς πόλεως ἐπεσκεύασε τείχη. ἐπιμελητὴς δὲ τούτων καταστὰς, ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας *κατεβάλλετο τὸ ἀνάλωμα ἀργυρίου μνᾶς ἑκατόν. καὶ θεωροῖς δὲ μυρίας ἐπέδωκεν. ἀλλὰ καὶ τριήρους ἐπιβὰς, τοὺς συμμάχους ἀργυρολογῶν περιέπλευσεν· ἐφ᾽ οἷς καὶ χρυσῷ πολλάκις ἐστεφανώθη στεφάνῳ, τὰ πρῶτα μὲν ὑπὸ Δημοτέλους, καὶ Ἀριστονίκου, καὶ Ὑπερείδου, τελευταῖον δὲ ὑπὸ Κτησιφῶντος. γραφέντος δὲ τοῦ ὑστέρου ψηφίσματος παρανόμων ὑπὸ Διοδότου καὶ Αἰσχίνου· εἰς ἀπολογίαν καταστὰς, ἐνίκησε. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπὶ τὴν *ἀσίαν Ἀλεξάνδρου διαβεβηκότος, καὶ φυγόντος ἀθήναζε μετὰ χρημάτων Ἁρπάλου· τὰ μὲν πρῶτα δημηγορῶν, οὐκ εἴα τὸν ἄνδρα παραδέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ εἰσέπλευσε· δαρεικοὺς χιλίους (ὥς φασι) λαβὼν, πρὸς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντας μετετάξατο. καὶ βουλομένων ἀθηναίων Ἀντιπάτρῳ προσδοῦναι τὸν ἄνθρωπον· ἀνεῖπεν, τά τε Ἁρπάλια χρήματα εἰς ἀκρόπολιν ἔγραψεν ἀποθέσθαι, μηδὲ τῷ δήμῳ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀποσημηνάμενος. λέγοντος δὲ Ἁρπάλου ἑπτακόσια συγκατακομίσαι τάλαντα, τὰ ἀνενεχθέντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν· ὀκτὼ καὶ τριακόσια ἢ ὀλίγῳ πλείονα εὑρέθη. φυγόντος δὲ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου Ἁρπάλου· οἱ μὲν εἰς κρήτην φασὶν, οἱ δὲ εἰς ταίναρον τῆς λακωνικῆς· δωροδοκίας αἰτίαν παρέσχεν ὁ Δημοσθένης. ἐπὶ ταύτῃ δὲ καταστὰς εἰς κρίσιν ὑπὸ Ὑπερείδου, Πυθαίου, Μενεσαίχμου, Ἱμεραίου, καὶ Προκλέους· οἳ καὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν κατεσκεύασαν αὐτοῦ καταγνῶναι. ἑάλω· καὶ ἁλοὺς ἔφυγε, μὴ δυνάμενος ἀποτῖσαι πενταπλάσια. ᾐτιῶντο δὲ αὐτὸν δωροδοκίας τάλαντα τριάκοντα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ὃς οὐδὲ τὴν κρίσιν αὐτὸν ὑπομεῖναι λέγει· ἀλλὰ *φυγεῖν, τῶν μελλόντων κρίνειν αὐτὸν *παρασκευαζομένων. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὀλίγῳ Πολύευκτον ἔπεμψαν ἀθηναῖοι πρὸς τὸ κοινὸν πρεσβεύσασθαι τῶν ἀρκάδων, ἐφ᾽ ᾧ αὐτοὺς ἀποστῆναι τῆς τῶν Μακεδόνων συμμαχίας. μηδὲν δὲ ἀνύοντος τοῦ Πολυεύκτου· ἐπιφανεὶς Δημοσθένης, καὶ συνειπὼν, ἔπεισε. διὸ καὶ θαυμασθέντα τῇ πράξει παρὰ τῶν ἀθηναίων, καθόδου τυχεῖν αὐτὸν, ψηφίσματός τε γραφέντος, καὶ τριήρους ἀποσταλείσης. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἀντὶ τῶν τριάκοντα ταλάντων, ἃ ὤφειλε, τὸν τοῦ Διὸς βωμὸν, τὸν ἐν πειραιεῖ, ἐπισκευάσασθαι. καὶ ἦν πάλιν κατὰ τὸ πρότερον πολιτευόμενος.

* al. μαχεσάμενος.

* ἴσ. ἐπιστραφεὶς & εἰπών

* κατεβάλετο

* βασιλείαν.

* al. φυλάττων & παρασκευαζομένων

ἐπεὶ

ἐπεὶ δὲ Ἀντίπατρος Φάρσαλον μὲν ἀνεῖλεν, ἠπείλει δὲ πολιορκήσειν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ μὴ παραδοῖεν αὐτῷ τοὺς ῥήτορας· καταλιπὼν ὁ ῥήτωρ τὴν μηδὲ ἑαυτὴν δυναμένην σῶσαι πόλιν, ἔφυγε. καὶ πρῶτον μὲν Αἰγίνης ἐπέστη· εἶτα κἀκεῖ τὴν ὀργὴν * Φιλίππου δεδιὼς, εἰς Καλαύρειαν μετέστη. ψῆφον δὲ θεμένων Ἀθηναίων, ἐκδοῦναι τοὺς ῥήτορας· ἱκέτης ἐν τῷ τοῦ Ποσειδῶνος προσήδρευεν ἱερῷ. Ἀρχίου δὲ τοῦ ἐπίκλην φυγαδοθήρα προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πείθειν ἐπιχειροῦντος, ἀνίστασθαί τε τοῦ ἱεροῦ καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐπ' Ἀντιπάτρῳ· ἀλλ', ὦ βέλτιστε, εἶπεν, οὔτε τραγῳδῶν ἔπεισάς με, οὔτε νῦν συμβουλεύων πείσεις. ἐπιχειροῦντος δὲ αὐτὸν βιάζεσθαι, οἱ τῆς πόλεως αὐτὸν ἐπέσχον. καὶ ὁ Δημοσθένης μάλα γενναίως καὶ φαιδρῶς ἔφη· οὐ σωτηρίας δεόμενος κατέφυγον εἰς Καλαύρειαν, ἀλλ' ἐλέγξαι Μακεδόνας βουλόμενος, ὡς καὶ τὰ τῶν θεῶν εἰσὶ βιάσασθαι παλαμναῖοι. καὶ γραμματεῖον αἰτήσας, γράψαι λέγεται τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐλεγεῖον, ὅπερ ὕστερον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐνεκολάφθη.

ἴσ. Ἀντιπάτρου H. St.

Εἴπερ ἴσην γνώμῃ ῥώμην, Δημόσθενες, εἶχες·
οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν Δημήτριος ὁ Μάγνης λέγει. εἰσὶ δὲ οἵ φασι, τὸ γραμματεῖον εὑρεθῆναι γράφον ἕτερον [μὲν] οὐδὲν, πλὴν ὅτι Δημοσθένης Ἀντιπάτρῳ χαίρειν. ἀποθανεῖν δὲ τὸν ῥήτορά φασιν, οἱ μὲν φάρμακον ἐκπιόντα· οἱ δὲ, γευσάμενον τοῦ ἐν τῷ καλάμῳ φαρμάκου· καὶ γὰρ παρεσκεύαστο δι' οὗ τὴν ἐπιστολὴν ἔγραφεν. ἄλλοι δὲ κρίκον αὐτοῦ τῷ βραχίονι περιάπτουσιν, ἐν ᾧ τὸ φάρμακον ἐναπέκειτο. καὶ συσχόντα * δὲ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, ἄλλος λόγος ἀποθανεῖν λέγει. ὥσπερ ἄλλος, διὰ τοῦ φαρμάκου, ὃ τῇ σφενδόνῃ τοῦ δακτυλίου ἐναπεθησαύριστο. ἐβίω δὲ, ὡς μὲν οἱ τὰ πλείω λέγουσιν, ἔτη ἑβδομήκοντα· ὡς δ' οἱ τὰ ἐλάττω, ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἐπολιτεύσατο δὲ δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη. κατέλιπε δὲ δύο παῖδας ἐκ μιᾶς γυναικὸς τῶν ἐπιφανῶν. ἔστι δὲ αὐτοῦ εἰκὼν ἐν τῷ πρυτανείῳ περιεζωσμένη ξίφος· οὕτω γὰρ αὐτὸν σκευασάμενον δημηγορῆσαι λέγεται κατὰ Ἀντιπάτρου, ὅτε τοὺς ῥήτορας λαβεῖν ἐξ Ἀθηνῶν ἐβιάζετο. χρόνῳ μέντοι ὕστερον, σίτησιν ἡ πόλις ἐν τῷ πρυτανείῳ τοῖς τοῦ ῥήτορος συγγενέσιν ἐδωρήσατο· καὶ ἄλλαις τιμαῖς ἐτίμησαν τελευτήσαντα· καὶ τὴν εἰκόνα ἀνέθεσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ. φέρονται δὲ αὐτοῦ ἀποφθέγματα πλεῖστα, καὶ γνωμολογίαι, ἅπερ αὐτὸς μὲν ἑκάστοτε πρὸς τὴν ἀνακύπτουσαν χρείαν ἁρμοττόμενος ἔλεγεν, οἱ δὲ ἀκούοντες, μνήμῃ τε καὶ γραφῇ διεσώσαντο. οὗτός ποτε κωλυόμενος ὑπ' Ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ λέγειν βραχύ τι προσδιαλεχθῆναι αὐτοῖς ἔφη βούλεσθαι. τῶν δὲ δεξαμένων· Νεανίας ἔφησεν, ὥρᾳ θέρους ἐξ ἄστεος ὄνον ἐμισθώσατο Μέγαράδε. τῆς δὲ φλογὸς κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἐπιπλέον ἀναπτομένης, ἑκάτερος αὐτῶν ἐσπούδεν ὑπὸ τὴν τοῦ ὄνου γενέσθαι σκιάν· ὁ μὲν λέγων μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, ἀλλ' οὐκ ἐν σκιᾷ· ὁ δὲ μεμισθωμένος, ἕως ἂν αὐτὸν κύριον τοῦ σώματος ἀποφαίνῃ τὸ μίσθωμα, καὶ τὴν ἄλλην ἔχειν ἐξουσίαν τῶν συμβαινόντων διὰ τοῦ σώματος. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπῄει, ὀργώσας αὐτῶν τὰς ἀκοὰς πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν διήγησιν ἀπολιπών.

al. δι' ἑαυτοῦ.

DEMOSTH.

Cumque Pharſalum cepiſſet Antipater, minaretúrque niſi Athenienſes oratores dederent, ſe vrbem obſeſſurum: Demoſthenes, relicta ciuitate, ſibi ſalutem fuga quæſiit, ac primum quidem in Æginam confugit. Sed cum vereretur Antipatri iram, ſe in Calauriam tranſtulit. Cum autem Athenienſes oratores, ipſumque Demoſthenem dedere ſtatuiſſent, in Neptuni templo ſupplex conſedit. Cumque ad eum Archias, qui Phygadotheres (quaſi exſulum venator) cognomento dicebatur, accederet, eique ſuaderet, vt exiret, benéque de Antipatro ſperaret. Tunc Demoſthenes: Neque cum tragœdias, inquit, ageres, mihi perſuaſiſti, neque hoc nunc ſuadens, perſuadebis. Et cum Archias vim inferre conaretur, prohibuerant illi, qui ad vrbis cuſtodiam erant conſtituti. Tum Demoſthenes ſtrenuè & fortiter: Non ſalutis, inquit, egens in Calauriam confugi, ſed vt impietatis & violentiæ in Deos, Macedones conuincerem. Et codicillum poſtulans inſcripſiſſe fertur, ſtatuæ inſcribendum diſtichon, quod poſtea ab Athenienſibus inſcriptum:

SI PARIA ELOQVIO DEMOSTHENES ARMA TVLISSES,
NON CADERET MACEDVM GRÆCIA VICTA MANV.

vt refert Demetrius Magnus: aiit, vt nonnullis videtur, repertum eſt hoc ſcriptum: *Demoſthenes Antipatro ſalutem dicit.*

Genus vero mortis quo obiit, varij tradunt: alij epoto veneno obiiſſe: alij calamum veneno infectum momordiſſe, quo epiſtolam ſcribere cœperat, eóque guſtato, mortuum eſſe: alij in circulo concauo quem circum brachium ferebat, venenum ſeruaſſe. Sunt verò qui dum compreſſo ſpiritu, mortem ſibi conſciuiſſe dicant: alij venenum, quod in annuli pala condiderat, hauſiſſe. Vixit annos, vt multi dicunt, ſeptuaginta: vt alij, ſexaginta ſeptem. Rempublicam duos & viginti annos geſſit. Liberos ex vxore nobili reliquit duos. Eſt autem ipſius imago in Prytaneo, gladio cincta: eo enim habitu orationem habuiſſe fertur, cum Antipater oratores ab Athenienſibus dedi ſibi poſtulauit. Poſt paulò Athenienſes in Prytaneo victum propinquis Demoſthenis præbuerunt, aliiſque honoribus mortuũ exornarunt, eique ſtatuam in foro ſtatuerunt. Feruntur plurima illius Apophthegmata, ac ſententiæ, quæ identidem appoſitè proferebat: audientes verò memoriæ ac ſcriptis mandarunt. Cum aliquando in concione ab Athenienſibus dicere eſſet prohibitus, dixit pauca habere ſe quæ illis dicere optaret. Itaque facto ab Athenienſibus ſilentio: Adoleſcens, inquit, æſtate aſinum conducit, quo ex vrbe Megaram proficiſceretur. Cum autem dies medius eſſet, ac Sol vehementer efferueſceret, locator & conductor ſub vmbra aſini quieſcere cupiebant. Vrgebat alter alterum: locator quidem cum diceret, ſe aſinum non vmbram locaſſe: conductor verò cum ſe circa aſinum omnem poteſtatem habere confirmaret, & hęc cum dixiſſet, abiit orator, aures eorum ad reliqua cupidè audienda exacuens.

De aſini vmbra fabula & prouerbium.

DEMOSTH. Hunc autem cùm Athenienſes retinerent, orarentque vt fabulam ad finem perduceret: Itáne, de aſini, inquit Demoſthenes, vmbra audire vultis, me verò de rebus neceſſariis dicentem audire recuſatis. Batalum nominatum alij dicunt, quòd iuuenis ac laſciuiens veſtibus muliebribus abuſus eſſet: alij diminutè ipſum ſic cognominatum à nutricis nomine conuitiantur: alij verò, quos inter & Libanius ſophiſta, quòd iuuenis imbecillo eſſet corpore, & valetudinarius. Quare neque in palæſtram venire, vt omnes Athenienſium pueros, ſolitum. Ideoque virili ætate ab inimicis propter effeminatum animum irriſus eſt, & Batalus nominatus. Fertur Batalus quidem tibicen fuiſſe, qui primò calceis muliebribus in ſcena vſus eſt, & membris fractis, omnino artem mollem, & eneruatam reddidit, vnde & diſſolutos & effeminatos Batalos nominant.

Batalus.

HYPERIDIS *Orationes.*

CCLXVI.

LEGI varias orationes Hyperidæ: quarum germanæ quinquaginta duæ ſunt, & viginti quinque in dubium vocantur. Sunt autem in vniuerſum ſexaginta ſeptem. In componendis orationibus egregius, vt dubitent nonnulli vtrum Demoſthenes eum vincat, an Hyperides Demoſthenem. Sunt qui Hyperidem anteponant, & hoc epigramma, quod nonnulli Demoſthenis ſtatuæ ſubſcribunt, huic, ſolo nomine mutato, attribuunt. Scribunt enim:

Hic ſi quantum animo tantum valuiſſet & armis,
Argolicas Macedo non domuiſſet opes.

Ex Plutarcho. Hyperides patre natus erat Glaucippo, Dionyſij filio, tribu Colitenſis. Filium habuit eodem quo & pater illius erat nomine Glaucippus, rhetorem illum, & orationes ſcriptitantem. Is cùm Platonis philoſopi auditor vnà cum Iſocrate fuiſſet, Rempublicam Athenis geſſit, quo tempore Alexander rerum Græciæ potitus eſt: eique de ducibus & triremibus, quas ab Athenienſibus petiit, contradixit. Idem non dimittendi exercitus, qui in Tænaro erat, auctor fuit. Honores Demoſtheni decreuit: accuſatuſque à Diodoto violatarum legum, mox abſoluitur. Amicis vſus eſt, Demoſthene, Lyſicle, & Lycurgo; quam tamen amicitiam perpetuò non ſeruauit, ſed poſteaquam Lyſicles, & Lycurgus è vita exceſſiſſent, iudiciúmque ſubiret Demoſthenes, quòd ab Harpalo pecunia corruptus videretur, deſignatus ab omnibus ipſum Demoſthené accuſauit. Ceterum ab Ariſtogitone legum male latarũ actio contra hũc eſt intenta, quòd decretum feciſſet, vt alienigenæ poſt pugnam ad Chæroneam, ciues fierent, atq; ſeruis libertas daretur, & ſacra, & liberi, & vxores in Pyræeum deferrentur, quo ille iudicio abſolutus eſt. Cum autem accuſaretur, quòd in decreto à ſe facto multas leges neglexiſſet: Niſi, inquit, Macedonum arma mihi tenebras offudiſſent, non ego decretum illud ſcripſiſſem, ſed pugna ad Chæroneam commiſſa coëgit.

ἐπιχόντων δὲ αὐτὸν Ἀθηναίων, καὶ πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ δεομένων· ὑπολαβὼν, εἶτα, ἔφη, ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκούειν, ὑπὲρ δὲ ἀναγκαίων πραγμάτων, καὶ συμφερόντων τῇ πόλει, οὐ βούλεσθε. * Βάταλον δὲ ὀνομασθῆναι οἱ μὲν αὐτόν φασι, διότι νέος ὢν καὶ κωμάζων γυναικείοις ἐσθήμασιν ἀπεκέχρητο· οἱ δὲ ὑποκοριστικῶς αὐτὸν ἐπικληθῆναι τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς τροφοῦ λέγουσι λοιδορούμενοι. ἕτεροι δέ φασιν (οἷς καὶ Λιβάνιος ὁ σοφιστὴς ἠκολούθησεν) ὡς νέος ὢν, ἀσθενῶς διέκειτο τῷ σώματι, καὶ νοσώδης ἦν. διὸ μηδὲ φοιτᾶν εἰς παλαίστραν, ὡς πάντες οἱ τῶν Ἀθηναίων παῖδες εἰώθεσαν· διὰ τοῦτο καὶ ἀνδρωθεὶς εἰς μαλακίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐσκώπτετο, καὶ * βάταλος ἐπωνομάζετο. ἱστόρηται γάρ τις Ἐφέσιος * Βάταλος αὐλητὴς γενέσθαι, ὃς πρῶτος ὑποδήμασι γυναικείοις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐχρήσατο, καὶ μέλεσι κατεαγόσι, καὶ ὅλως τὴν τέχνην ἐμαλάκιζεν: ἀφ' οὗ τοὺς ἐκλύτους καὶ ἀνάνδρους, Βατάλους ἐπονομάζουσιν.

* Βάτταλον.

*al. Βάτταλος

ΥΠΕΡΕΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ὑπερείδου λόγοι διάφοροι. τούτων οἱ μὲν εἰς τὸ τοῦ ῥήτορος ἀναφερόμενοι γνήσιον, δύο καὶ πεντήκοντά εἰσιν· οἱ δὲ παραχόντες ἀμφισβήτησιν, πέντε καὶ εἴκοσι. τὸ γὰρ ὅλον αὐτῶν πλήρωμα εἰς ἑπτὰ συντείνει καὶ ἑβδομήκοντα. ἄριστος δὲ γέγονεν ἐν ταῖς τῶν λόγων ἐργασίαις. ὡς τισὶ μὲν ἀμφισβήτησιν παρασχεῖν, πότερον ὁ Δημοσθένης κατὰ τοὺς λόγους ἐκείνου προέχει, ἢ Δημοσθένους ὁ Ὑπερείδης. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὴν νικῶσαν ἔθεντο ψῆφον Ὑπερείδῃ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὅ τινες ἐγγράφουσι τῇ τοῦ Δημοσθένους στήλῃ, εἰς ἐκεῖνον μεταφέρουσι, τὸ ὄνομα μόνον ἀμειψάμενοι. γράφουσι γάρ·

Ὑπερίδης. orationes.

Εἴπερ ἴσην γνώμῃ ῥώμην Ὑπερείδης εἶχεν·
οὔ ποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

ἔστι δὲ ὁ Ὑπερείδης, παῖς μὲν γέγονε Γλαυκίππου τοῦ Διονυσίου, * κολυτεὺς δὲ τὸν δῆμον· ἔσχε δὲ καὶ ὁμώνυμον υἱὸν τῷ πατρὶ Γλαύκιππον ῥήτορα, ὃς καὶ λόγους συνεγράψατο. Πλάτωνος δὲ τοῦ φιλοσόφου ἠκροάσατο, καὶ δὴ καὶ Ἰσοκράτους. ἐπολιτεύσατο δὲ Ἀθήνησιν, ὅτε Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τῶν Ἑλληνικῶν ἥπτετο πραγμάτων· καὶ δείκνυται ἀντειπὼν αὐτοῦ τῇ αἰτήσει, ᾗ τις τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὰς τριήρεις, ἀπῄτει. συνεβούλευσε δὲ τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τὸ ἐπὶ Ταίναρον ξενικὸν διαλῦσαι. ἔγραψε δὲ καὶ Δημοσθένει τιμάς· καὶ γραφεὶς ὑπὸ τοῦ * Διοδότου παρανόμων τοῦ ψηφίσματος, ἀπέφυγε. φίλος δὲ τοῖς περὶ Δημοσθένην καὶ Λυσικλέα καὶ Λυκοῦργον γεγονώς, οὐ μέχρι τέλους τὴν φιλίαν συνετήρησεν· ἀλλ' ἐπεὶ Λυσικλέα μὲν καὶ Λυκοῦργον ὁ βίος ἀπέλιπε, Δημοσθένης δὲ κρίσιν ᾔγετο, ὡς παρὰ Ἁρπάλου * δωροδοκήσας: ἐξ ἁπάντων αὐτὸς κατήγορος προεχειρίσθη τοῦ ῥήτορος. κριθεὶς δὲ παρανόμων ὑπὸ τοῦ Ἀριστογείτονος, διότι μετὰ τὴν Χαιρώνειαν τοὺς μετοίκους πολίτας ἔγραψε ποιήσασθαι, ἐλευθέρους δὲ τοὺς δούλους, ἱερὰ δὲ καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας εἰς τὸν Πειραιᾶ παραθέσθαι· κἀνταῦθα κρείττων τοῦ δικάσαι δίκην ἐγένετο. αἰτιωμένων δὲ αὐτὸν οὐκ ὀλίγων, ὡς πολλοὺς τῶν νόμων ἐν τῷ ψηφίσματι παριδόντα: * ἐπεσκότει γάρ μοι τὰ Μακεδόνων, ἔλεγεν, ὅπλα· καὶ οὐκ ἐγὼ μᾶλλον τὸ ψήφισμα, ἀλλ' ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη ἔγραψε.

* al. κολλυτεύς.

* al. Διονύσιο.

* al. δωροδοκήσας.

* al. ἐπεσκότει

περί-

* al. δημηγό. πρότερον δὲ μή πω * δημήγορος αἱρεθεὶς ἀθηναίοις, μισθοῦ δίκας ἔλεγε. δόξας δὲ τῶν περσικῶν μετεσχηκέναι χρημάτων Ἐφιάλτῃ, εἶτα τριήραρχος αἱρεθεὶς, ὅτε Φίλιππος ἐπολιόρκει Βυζάντιον, καὶ βοηθήσας προθύμως Βυζαντίοις· ὕστερον χορηγῆσαι κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον, τῶν ἄλλων ἁπάσης λειτουργίας ἀφειμένων. ἐψηφίσατο δὲ τιμὰς πολιτευόμενος καὶ τιμὰς Ἰόλᾳ, ὃς Ἀλεξάνδρῳ τὸ δηλητήριον ἐκέρασε φάρμακον. ἐκοινώνησε δὲ καὶ τοῦ * λαβαϊκοῦ πολέμου τῷ Δημοσθένει, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ μάχῃ πεσοῦσιν ἐπιτάφιον εἶπεν, πολλῶν ἐπὶ τούτῳ θαῦμα καὶ ἔπαινον καρπωσάμενος. Φιλίππου δὲ πλεῖν ἐπ' εὐβοίας παρεσκευασμένου, καὶ τῶν ἀθηναίων εὐλαβῶς διακειμένων· τριήρεις ἤθροισεν τεσσαράκοντα ἐξ ἐπιδόσεως. καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς δύο τριήρεις ἐπέδωκε. συστάντος δὲ τοῦ πρὸς δηλίους ἀμφισβητήματος, πότερον δεῖ προΐστασθαι τοῦ ἱεροῦ; ἡρέθη μὲν Αἰσχίνης συνειπεῖν. ἡ δὲ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴ Ὑπερείδην προεστήσατο· καὶ ἔστιν ὁ λόγος τὴν ἐπιγραφὴν δηλιακὸς ἐπιφερόμενος. ἡκόντων δὲ καὶ παρὰ Ἀντιπάτρου * πρέσβεων, καὶ δι' ἐπαίνου τὸν Ἀντίπατρον ποιουμένων, καὶ πολλὴν ἐπιμαρτυρουμένων χρηστότητα: οἶδα μὲν, εἶπεν, ὡς χρηστὸς ὁ Ἀντίπατρος, ἀλλ' ἡμεῖς γε οὐ δεόμεθα χρηστοῦ δεσπότου. γραψάμενος μέν τοι γε τὴν Φωκίωνος δωρεὰν, ἣν εἶπε * Μειδίας Μειδίου ἀναγυράσιος· κατὰ τοῦτον τὸν ἀγῶνα τὸ ἔλαττον ἤνεγκε. συμβάντος δὲ τοῦ περὶ Κράνωνα πάθους, ἐξαιτηθεὶς ὑπὸ Ἀντιπάτρου, ἐπεὶ ἔμελλεν αὐτὸν ὁ δῆμος ἐκδιδόναι τῆς ἀθηναίων πόλεως· εἰς * αἴγιναν ἀποφεύγει. καὶ συγγεγονὼς Δημοσθένει, καὶ ἀπολογησάμενος ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτὸν διηνέχθη· ἀπαλλαγεὶς ἐκεῖθεν ὑπ' Ἀρχίου τοῦ ἐπονομασθέντος φυγαδοθήρα, ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ συνελήφθη. καὶ τοῦ ἀγάλματος ἐχόμενος, ἐντεῦθεν πρὸς Ἀντίπατρον ἀχθεὶς ἐν κορίνθῳ διατρίβοντα, καὶ βασανιζόμενος ἐφ' ᾧ τὰ ἀπόρρητα τῆς πόλεως ἐξειπεῖν· ἐπὶ τοσοῦτον ἀνδρίσατο μηδὲν κατὰ τῆς πατρίδος * ἐξειπεῖν, ὥστε καὶ τὴν γλῶσσαν διαφαγὼν, ἵνα μὴ ἄκων τι παραφθέγξηται, μετήλλαξε τὸν βίον. εἰσὶ δὲ οἵ φασιν αὐτὸν εἰς μακεδονίαν ἀχθέντα, τήν τε τῆς γλώττης ἐκτομὴν ὑποστῆναι, καὶ μετὰ θάνατον ἄταφον ῥιφῆναι. πλὴν οἵ γε προσήκοντες αὐτῷ, παρὰ τὸ δόγμα τῶν μακεδόνων, καύσαντες τὰ ὀστᾶ εἰς ἀθήνας μετεκόμισαν.

(Marginal notes: * λαμιακοῦ. * al. πρεσβευτῶν. * al. Μηδίας. Μηδίου. * al. αἰγιάλω. * al. εἰπεῖν.)

HYPERIDES

Primum, nondum orator ab Athenienſibus electus, mercede accuſauit. Perſicæ viſus eſt pecuniæ cum Ephialte participaſſe: deinde commiſſa illi cura triremium, quando Philippus Byzanthium obſidebat, & prompte Byzantinis ſuppetias cùm portaſſet, choragi officium ſuſcepit eo anno, omnibus aliis à publico munere abdicatis. Decreti quoque ab eo ſunt honores Iolæ, qui Alexandro Magno venenum lethiferum miſcuerat, fuitque ſocius ac particeps belli Lamiaci cum Demoſthene, funebremque pro iis qui in eo bello cecidiſſent orationem, magna cum omnium admiratione habuit. Cùm verò Philippus in Eubœam nauigare contenderet, Athenienſeſque ſibi ab eo metuerent, ex publicis largitionibus triremes confecit quadraginta, primúſque pro ſe ac filio duas triremes dedit. Cúmque Delij cum Athenienſibus contenderent, vtros templo Apollinis Delphici præeſſe neceſſe eſſet, delectúſque eſſet Æſchines, qui ea de re diceret, decreuit Areopagitarum conſilium, vt ad id muneris Hyperides vocaretur, eſtque ipſius Hyperidis Deliaca inſcripta oratio. Cumque ab Antipatro legati veniſſent, ipſumque Antipatrum, vt optimum, laudarent, his ſe opponens, Hyperides: Scimus, inquit, iſtum eſſe optimum, ſed tamen nobis nihil optimo domino eſt opus. At cum Phocionis largitionem accuſaſſet, quam Midias Anagyraſius retulerat, cauſa cecidit. Poſt illam ad Cranonem cladem acceptam poſtulatus eſt ab Antipatro, cumque eum populus dedere vellet, Athenis fugit Æginam. Cúmque Demoſtheni occurriſſet, propter illam quæ ex cauſæ dictione contra illum orta fuerat contentionem, illinc diſceſſurus, vi (licet ſimulacrum amplexaretur) comprehenſus in templo Neptuni ab Archia eſt, qui Phygadotheras nomine dicebatur, hinc ad Antipatrum, qui tum Corinthi agebat ductus. Cumque torqueretur, vt proferret arcana ciuitatis, adeò ſe virum præbuit, ne quid contra patriam diceret, vt linguam corrodens, ne quid inuito ſibi excideret, mortem oppetierit. Referunt nonnulli hunc linguam ſibi præcidiſſe, cùm in Macedoniam duceretur, eumque à morte inſepultum proiectum, niſi quòd amici illius, inuitis Macedonibus, oſſa eius cremantes Athenas retulerint.

CCLXVII.

ΔΕΙΝΑΡΧΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξζ. Dinarchi orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δεινάρχου λόγοι διάφοροι. φέρονται δὲ αὐτοῦ τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα, οὓς οἱ πλεῖστοι τῶν κριτικῶν γνησίους τιθέασιν. εἰσὶ δὲ οἵ τινας ἐξ αὐτῶν εἰς Ἀριστογείτονα Ὑπερείδῃ συνακμάσαντα μεταφέρουσιν. οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ τοῖς μὲν τοῦ Ὑπερείδου ἰδιώμασιν ἔσθ' ὅτε διαμορφοῦνται, μᾶλλον δὲ πρὸς Δημοσθένην ἀποκεκλικότες φαίνονται. ἐν οἷς τὸ παθητικὸν αὐτοῦ καὶ σφοδρὸν, καὶ τῶν σχημάτων τὸν τύπον, καὶ τὴν ποικιλίαν, σπουδὴν ἔχον ἐκμιμήσασθαι. ἐστι, υἱὸς μὲν Σωκράτους, ἢ Σωστράτου, ἀθηναῖος τὴν πατρίδα· ὡς δ' ἄλλοις ἐρρήθη, κορίνθιος. ἀφικόμενος δὲ εἰς ἀθήνας, ἔτι νέος ὢν

DINARCHI *Orationes.*

LECTÆ ſunt variæ orationes Dinarchi, quæ ſunt numero ſexaginta quatuor, quas omnes plurimi Critici germanas eſſe dicunt. Sunt qui nonnullas Ariſtogitoni, qui tempore Hyperidis floruit, attribuunt. Orationes autem eius interdum Hyperidis ſtylum redolent; magis verò ad Demoſthenem inclinare videntur, quibus incitationem ipſius & vehementiam, & ſchematum formas & varietatem imitari conatur. Socratis, aut Soſtrati erat filius, indigena vt nonnullis videtur, vt quibuſdam, Corinthius. Cùm verò admodum adoleſcens Athenas veniſſet,

DINARCH.

quo tempore in Aſiam duxit exercitum Alexander, Theophraſtum audiuit, verſatuſque cum Demetrio Phalereo eſt. Maximè verò ſe reipublicæ tradidit poſt Antipatri mortem, ex oratoribus aliis quidem morte è medio ſublatis: aliis vero fuga ereptis. Hic quum Caſſandro Macedonum duci amicitia eſſet coniunctus, maximam vim argenti coacervauit, venditis orationibus, quas orantibus conſcripſit. Porrò ſe quibuſque clariſſimis oratoribus oppoſuit, non quod publicè cauſas ageret, (neque enim poterat) ſed cùm orationes iudicio aduerſus illos diſceptantibus ſcriberet. Cúmque Athenas Harpalus fugiſſet, plures ſcriptæ ſunt ab eo contra eos, qui accuſati pecuniarum ab hoſtibus acceptarum eſſent. Poſt verò illud tempus, accuſatus quod ad Caſſandrum colloquendi gratia veniſſet, ex facultatibus conflata ingenti pecunia fugit in Chalcidem. In exſilio verò cùm manſiſſet annis quindecim, multis opibus comparatis, rediit opera ac ſtudio Theophraſti, qui illi, cæteriſque, qui vna exſulabant, reditum in patriam aperuit. Cùm autem diuerteret apud Proxenum eius ſocium, iamque ſenex, & oculorum acie debilis argentum amiſiſſet, diem Proxeno dixit, ac tum primum in iudicio dixit, eáque exſtat oratio. Nouem oratorum orationes, quas legimus, his continentur.

Θεοφράστου ἠκροάσατο. Ἀλέξανδρος δὲ τηνικαῦτα ἐπὶ τὴν ἀσίαν διέβαινεν. ὁμιλητὴς δὲ καθέστηκε Δημητρίου τοῦ φαληρέως. μετὰ δὲ τὴν Ἀντιπάτρου τελευτὴν, ἐπεὶ τῶν ῥητόρων οἱ μὲν ἔφυγον, οἱ δὲ ἀνῃρέθησαν, αὐτὸς ἐδείχθη πολιτευόμενος. εἰς φιλίαν δὲ Κασάνδρῳ τῷ μακεδόνων ἡγεμόνι συνάψας, καὶ χρήματα τῶν λόγων εἰσπραττόμενος, οὓς τοῖς δεομένοις συνετάττεν· ἐπὶ πλεῖστον εὐδαιμονίας ἀφίκετο. ἀντετάττετο δὲ πρὸς τοὺς ῥήτορας, οὐκ εἰς τὸν δῆμον αὐτὸς παριὼν (οὐ γὰρ οἷός τε ἦν) τοῖς ἐναντιουμένοις δὲ τοὺς λόγους παρεχόμενος. διὸ καὶ Ἁρπάλου διαφυγόντος ἐξ ἀθηνῶν, πλείστους λόγους τοῖς κατηγόροις ἐξέδωκε κατὰ τῶν δωροδοκῆσαι λαβόντων αἰτίαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον * ἐμπεσὼν εἰς αἰτίαν ὡς Κασάνδρῳ κοινολογεῖται κατὰ τῆς πόλεως· τὰ πλεῖστα τῆς περιουσίας εἰς ἀργύριον μεταβαλὼν, ἔφυγεν εἰς χαλκίδα. ἐπὶ δὲ τῆς φυγῆς διαμείνας ἐγγὺς ἔτη δέκα πέντε, καὶ πολλὴν οὐσίαν περιβαλλόμενος, πράξαντος αὐτῷ τὴν κάθοδον τοῦ περὶ Θεόφραστον, συγκατῆλθεν ἅμα τοῖς ἄλλοις φυγάσι. παρὰ δὲ Προξένῳ τῷ αὐτοῦ καταλύσας ἑταίρῳ, καὶ τὸ χρυσίον ἀπολωλεκώς, ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς ὁράσεις ἀσθενὴς, λαγχάνει τῷ Προξένῳ δίκην. καὶ τότε πρῶτον ὤφθη λέγων ἐν δικαστηρίῳ. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ κατὰ Προξένου λόγος. τῶν μὲν οὖν ἐννέα ῥητόρων οἱ λόγοι [illegible] ὧν ἐποιησάμεθα τὴν ἀνάγνωσιν, ἐν τούτοις περιέχεται ἡ μνήμη.

* al. ἐκπεσὼν

CCLXVIII.

LYCVRGI *Orationes.*

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΛΟΓΟΙ.

Ex Plutarcho.

NON fuit otium legendi orationes Lycurgi, qui non pauciores, quàm cæteri oratores, orationes ſcripſit. Scriptas verò ex eius hiſtoria ſolùm quindecim didicimus. Patrem habuit Lycophronem, Lycurgi filium, quem triginta tyranni interfecerunt, tribu Eteobutades fuit. Primum quidem, vt hiſtoria teſtatur, Philoſophiæ ſtudio ſe dedit, in quo magiſtro eſt vſus Platone philoſopho. Deinde factus Iſocratis familiaris, verſabatur in republica præclare, tum dicendo tum faciendo: & iam illius fidei pecuniarum adminiſtratio erat commiſſa. Quæſtor verò eſt creatus, & per tria luſtra quæſturam geſſit * quatuordecim millium talentorum. Ad bellicos apparatus delectus, rempublicam fractam multis rebus meliorem & firmiorem reddendo inſtaurauit, triremeſque populo trecentas inſtruxit, multáque opera interfecta relicta ad finem perduxit: naualia item & rerum neceſſariarum armamentarium: ipſe quoque fundamentorum iaciendorum in ſtadio Panathenaico auctor fuit. Penes hunc fuit ciuitatis cuſtodia, & ſceleratos comprehendendi poteſtas: quos omnes ita eiecit, vt ſophiſtarum nonnulli dicerent, Lycurgum non atramento, ſed ſanguine calamum contra improbos intingentem conſcribere. Tantum ſui deſiderium, amoremque Athenienſibus reliquit, vt cum eſſet ab Alexandro cum cæteris oratoribus poſtulatus, populus nequaquam hunc dedendum exiſtimarit. Legationes multas obiit: cum * Demoſthene vero ad Peloponneſios. Magna fuit Athenis gloria, ſempérque æquitatis laude valuit,

Hodie ſunt octo myriades & quadraginta millia ſcutatorum Budæo, vt ſingula talenta ſexcentis coronatis æſtimentur.

* Polyeuctum hic tertium addit legatum in Peloponneſum Plutarchus.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ δὲ, οὐδενὸς τῶν ἄλλων, ὅσα γε τελεῖν εἰς ῥήτορας καὶ δημαγωγοὺς, τὸ ἔλαττον φερομένου, οὔπω παρέσχεν ἡμῖν ὁ χρόνος λόγοις ἀναγνῶναι. φέρεσθαι δὲ αὐτοῦ ἐξ ἱστορίας πεντεκαίδεκα μεμαθήκαμεν. ἐστὶ δὲ υἱὸς μὲν ἦν Λυκόφρονος τοῦ Λυκούργου, ὃν οἱ τῶν τριάκοντα τυραννὶς ἀνεῖλε, τὸν δῆμον ἐτεοβουτάδης. ἠκροάσατο δὲ τὰ μὲν πρῶτα (ὡς ἡ ἱστορία λέγει) Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου, ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ ῥήτορος Ἰσοκράτους. ἐπολιτεύσατο δὲ καὶ λέγων καὶ πράττων ἐπιφανῶς. καὶ τὰ τῆς πόλεως χρήματα διοικεῖν κατεστάθη· ἐπὶ τρεῖς πενταετηρίδας κατὰ τὸ ἄριστον ταῦτα καὶ φιλοπονώτατον, ταλάντων μυρίων ὄντα καὶ τετρακισχιλίων, διῳκήσατο. χειροτονηθεὶς δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν· ἄλλα τε πολλὰ τῆς πόλεως κατερρηκότα ἐπανέλαβε, καὶ τριήρεις τῷ δήμῳ τετρακοσίας παρεσκεύασε. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἔργων ἡμιτελῆ παρ[illegible]ληφὼς, εἰς τέλος * προσενήνοχε· νεώς τε οἴκους ἐ[illegible]μασε, καὶ τὴν σκευοθήκην ἐπεσκεύασεν, καὶ τῷ π[illegible] ναθηναϊκῷ σταδίῳ τὴν κρηπῖδα ὑπεβάλετο. [illegible] σεύθη δὲ καὶ τοῦ ἄστεος τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ μ[illegible] τῶν κακούργων τὴν ἀνεύρεσίν τε καὶ σύλληψιν. καὶ [illegible] * ἐκάθηρε τῶν κακούργων τὴν πόλιν, ἐξελ[illegible] ἅπαντας, ὡς καὶ παρ' ἐνίοις τῶν * σοφιστῶν λέγε[illegible] μὴ μέλανι Λυκοῦργος, ἀλλὰ τῷ θανάτῳ χρ[illegible] κάλαμον, τὰ κατὰ τῶν πονηρῶν ψηφίσ[illegible] * [illegible] ψε. τοσοῦτον δὲ πόθον αὐτοῦ καὶ αἰδῶ [illegible]ις ἀθ[illegible] ενεποίησε πολιτευόμενος, ὡς αἰτήσαντος αὐτὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ὥσπερ κ[illegible] λους, ὁ δῆμος οὐ προήκατο. ἐπρέσβευσε δὲ καὶ πρὸς διαφόρους πόλεις, καὶ μετὰ Δημοσθένους εἰς πελοπόννησον. καὶ διετέλεσε τὸν τοῦ βίου χρόνον εὐδοκιμῶν, καὶ δίκαιος εἶναι παρ' ἀθηναίοις νομιζόμενος.

σοφή. *Lycurgi orationes.*
* al. παρ[illegible]
* al. καθῆρε.
* σοφιστῶν.
* ἔγραψ.

δ.ὸ

διὸ καὶ τὸ λόγον τινὰ προσενεγκεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑπὲρ τοῦ, μεγάλη τῷ συναγορευθέντι βοήθεια ἐγένετο. ἐποιήσατο δὲ καὶ νόμους εἰσφορᾶς διαφόρους· ὧν ἐστι πέμπτος, ὃς οὐκ ἐᾷ τὰς γυναῖκας Ἐλευσινάδε ἐπὶ ζεύγους ὀχουμένας ἀφικνεῖσθαι, ὡς ἂν δημοτικαὶ μὴ ὦσιν ὑπὸ τῶν πλουσίων ἐλαττούμεναι. Ξενοκράτει δέ ποτε φιλοσόφῳ τὰς χεῖρας ἐπιβαλόντος τελώνου, καὶ πρὸς τὸ μετοίκιον αὐτὸν ἄγοντος συναντήσας, τὸν μὲν φιλόσοφον ἀπέλυσε, τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ τελώνου ῥάβδῳ πλήξας, ἅτε δὴ καὶ τὸν πρέποντος ἀποθρασυνομένου, δεσμωτήριον οἰκεῖν παραδέδωκε. καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει τετύχηκε. διὸ καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς τοῖς παισὶ τοῦ Λυκούργου Ξενοκράτης συντυχὼν, ταχύ τε, ἔφη, τῷ πατρὶ ὑμῶν, ὦ παῖδες, ἀποδέδωκα τὴν χάριν· ἐπαινεῖται γὰρ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ὅτι μοι γέγονε βοηθὸς προπηλακιζομένῳ. ἓν δὲ ἱμάτιον περιεβάλλετο θέρους τε καὶ χειμῶνος, καίτοι τῶν τῆς πόλεως εὐπόρων οὐδενὸς ἐλαττούμενος. ἀλλὰ καὶ ἀνυπόδετος τὰ πολλὰ διῆγεν, εἰ μὴ τὸ πρέπον αὐτὸν ἐβιάζετο πρὸς τὴν τῶν ὑποδημάτων κατελθεῖν χρείαν. οὐκ εὖ δὲ πεφυκὼς πρὸς τὰ αὐτοσχέδια, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐμελέτα· τὸ ἐνδέον τῇ φύσει ἀναπληρῶν τοῖς πόνοις. καὶ τὸ κλινίδιον δὲ αὐτῷ, ἐφ' ᾧ ἐκάθευδε, κῳδίῳ μόνῳ καὶ προσκεφαλαίῳ ἐστρώννυτο, ὡς ἂν ῥᾳδίως ἀνιστάμενος τῶν ὕπνων, μελετῴη. καὶ παρρησίας δὲ διὰ τὴν εὐγένειαν ὑπῆρχε. διὸ καὶ Ἀθηναίων ποτὲ δημηγοροῦντος αὐτοῦ μὴ ἀνεχομένων, εἰς ὑπήκοον ἀνέκραγε πάντων· ὦ Κερκυραία μάστιξ, ὡς πολλῶν ταλάντων εἶ ἀξία. μέλλων δὲ τελευτᾶν, εἰς τὸ μητρῷον καὶ τὸ βουλευτήριον προστάξας ἐκομίσθη, εὐθύνας δοῦναι τῶν πολιτευμάτων βουλόμενος. οὐδενὸς δὲ κατηγορήσαντος πλὴν Μενεσαίχμου. *τῶν διαβολῶν ὑπέρτερος φανεὶς, εἰς τὴν οἰκίαν ἀπεκομίσθη, καὶ ἐτελεύτησεν. οὐκ ἐν τούτῳ δὲ μόνον τῷ ἀγῶνι τὸ νικῶσαν ἔσχεν· ἀλλὰ καὶ πολλάκις κατηγορηθεὶς, καὶ τὰς αἰτίας εὖ μάλα διαλυσάμενος, ἐκράτησε τῶν *ἀνταγωνιστῶν. πολλάκις δὲ καὶ στεφάνων ἠξιώθη παρὰ τοῦ δήμου. κατέλιπε δὲ καὶ παῖδας ἐκ Καλλιστοῦς *Ἄβρωνα, Λυκοῦργον, Λυκόφρονα· οὓς καὶ τελευτήσαντος Λυκούργου, οἱ ἀγνώμονες Ἀθηναῖοι τοῖς *ἕνδεκα παρέδωκαν, Μενεσαίχμου μὲν κατηγορήσαντος, γραψαμένου δὲ Θρασυκλέους. ὕστερον μέν τοι τούτους ἠθώωσαν, Δημοσθένους ἐπιστείλαντος ἀπὸ τῆς φυγῆς τοῖς Ἀθηναίοις, ὡς πολλὴν αὐτῶν κατεσκέδασαν διαβολὴν, τηλικούτου παῖδας ἀνδρὸς δεσμωτήριον οἰκεῖν παραδεδωκότες, ἀνθ' ὧν ὁ πατὴρ ἐπολιτεύσατο, ὃν καὶ αὐτοὶ ζῶντα δι' αἰδοῦς γε ἦγον, καὶ ἐθαύμαζον.

*al. τῷ ἐπιβολῷ. *al. ἀγωνιστῶν. *al. Ἄβρωνα. *ἐν δεσμωτηρίῳ παρέδωκαν.

Ἀνεγνώσθησαν διαφόρων ἱερῶν ἀνδρῶν λόγοι κά, διαφόροις ὑποθέσεις μετερχόμενοι, ὧν ἡ παροῦσα ἐκλογὴ, τὴν τῶν ῥημάτων καλλονῆς καὶ ὡραιότητος ἔρωτα λαβοῦσα, πρὸς ἐκείνας ὡς ἐπίπαν καὶ τὸν πλεῖστον σκοπὸν τῆς ἐκδόσεως ἀναφερόμενον ἔχει· εἰ καὶ ἕτερά τινα ταύταις συνείληφε.

σξθ'.

Heſychij preſbyteri Hieroſolym. Encomion in S. Thomam.

ΗΣΥΧΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶν ἐγκωμίου.

Ἀνεγνώσθησαν Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶν ἐγκωμίου.

vt in iudiciis Lycurgi ſermonem protuliſſe, patrocinio adderet auctoritatem. Tulit verò leges, quarum quinta eſt, ne mulier Eleuſinem vehiculo iter faceret, ne tenuiores ditioribus eſſent inferiores. Cùm autem vectigalium exactor quidam manus in Xenocratem Philoſophum inieciſſet, eúmque in cuſtodiam abduceret, huic datus obuiam Lycurgus baculum in caput impegit, ipſumque Xenocratem liberauit: illum autem turpis atque infamis facinoris auctorem, in carcerem compingi iuſſit. Hanc ob cauſſam cùm eſſet collaudatus Lycurgus, paucíſque elapſis diebus Lycurgi filij Xenocrati obuij fuiſſent, Citò, inquit, ô filij, patri veſtro gratiam reddidi. A multis enim laudatur, quod me contumelia & iniuria affectum vindicarit. Tametſi verò abundaret diuitiis, vt nemo in vrbe magis, veſtem tamen vnicam geſtabat & æſtate, & hyeme: quin & non calceatus plerumque incedebat, niſi cùm honeſtas calceis vti cogebat. Dies noctéſque rerum meditatione defixus erat, quòd eum natura ad dicendum ex tempore non ſatis aptum genuiſſet, vt quod naturæ deerat, labore penſaret: & quo facilius excitaretur, & cogitatione vti poſſet, lectulum habebat ſuppoſitum, in quo † pellis tantùm erat villoſa, & ceruical. Erat in eo ſumma in loquendo libertas propter generoſitatem. Cùm Athenienſibus aliquando ipſum concionantem non ferrent ad eos exclamauit: O flagrum Corcyræum, quam multis talentis es dignum? Cùm verò inſtare mors videretur, ſe in *matris Deûm delubrum, ad Senatum deferri iuſſit, cupiens rerum à ſe in Republica geſtarum rationem reddere: vbi cùm illum vt omni calumnia ſuperiorem accuſare præter Meneſæchmum auderet nemo, domum eſt relatus & mortuus. Neque in hac modo contentione victor, ſed & ſæpenumero accuſatus criminibus facile refutatis, aduerſarios ſuperauit. Sæpe etiam coronas à populo accepit. Filios autem ex Calliſte Abronem, Lycurgum, & Lycophronem reliquit, quos, mortuo Lycurgo, ingrati Athenienſes Vndecemuiris tradiderunt, accuſante Meneſæchmo, Thraſycle accuſationem ſcribente. Sed cùm Demoſthenes in exſilio agens, per litteras Athenienſibus ſignificaret, malè illos audire ob tanti viri filios vinculis traditos, quod pater Rempub. adminiſtrarit, quem etiam viuum reuerenter admirati eſſent, & coluiſſent; inſontes declararunt.

LYCVRGI oratoris vita.

† κῴδιον. * μητρῷον.

LEGI diuerſorum ſanctorum virorum libros viginti & vnum, diuerſorum omninò argumentorum: vnde hæc epitome, pulchritudinem venuſtatémque verborum comprehendens, eò hiſce omnibus Exceptis reſpicit, quanquam alia nonnulla cum his coniungantur.

EX HESYCHII PRESBYTERI Hieroſolymitani Encomio in beatum Thomam,

CCLXIX.

[*Dominica in Albis fortè pronuntiato. Ioan. 20.*]

LEGIMVS nonnulla Heſychij presbyteri Hieroſolymitani ex encomio S. Thomæ:

HESYCHIVS S. Andreæ laus. Sacra illa tuba Andreas, primus Apoſtolorum fœtus, prima Eccleſiæ columna, ante Petrum petra, fundamenti fundamentum, initij primitiæ, vocans antequam vocaretur, adducens antequam adduceretur, nos ad conuentum hunc ſolemniter agendum incitauit. Euangelium cui nondum credebatur prædicauit, & fratri prius quam diſceret, vitam reuelauit. Tantas (Ioan. 1. 39.) illi diuitias illa interrogatio attulit: Vbi habitas? Quanquam magnum aliquid reſponſio habuit, vt Andreas menti altè inſigens, viderit. Veni, inquit, & vide. Quomodo factus es Propheta? vnde adeò diuinus? quid Petri auribus obſtrepis? quid conſequi illum conaris, quem nequis comprehendere? Qui vbique eſt, quomodo inueniri poteſt? Etenim ſciuit Andreas quid diceret: Inuenimus quem perdidit Adam, cui Eua damnum attulit, quem peccati nebula ab oculis noſtris abſcondit, quem inobedientia à nobis alienauit, quem quæſiuit Dauid: *In die tribulationis meæ Deum exquiſiui.* (Pſal. 76. 2.) Et Sophonias clamat: *Quærite Deum omnes* (Soph. 2. v. 3.) **manſueti terræ.* (* ταπεινοὶ γῆς. humiles terræ.) Percuſſit nos DEVS, quando Adamum ad mortem moleſtámque vitam condemnauit: *Sanauit nos, percuſſit, & curauit nos.* (Oſea 6. 1. Iſaiæ 53. 6.) Quando crucifixus pro populo, languore & reſurrectione omnes ſanauit. Nudus in cruce CHRISTVS pependit, inſons, veſte non indigens. Innocens fuit, & multam manifeſto dependit: In eo fœdum nihil fuit: ipſe enim noſtram fœditatem in ornatum conuertit. Inuenerunt vnguenta ferentes mulieres, quod per Euam amiſerant. Inuenit lucrum quæ pœnæ cauſam dederat: *Veniet nobis, vt ros matutinus & ſerotinus terræ.* (Oſe. 6. 3.) Aſpice igitur Dominum, poſt reſurrectionem manè mulieribus, veſperi Apoſtolis apparentem. Mane quidem mulieribus, Auete, veſperi in ciuitate Sion pacem diſcipulis denuntiauit. Illis quidem vt mœrorem detergeret: his verò vt ſolueret inimicitias, quas ſerpens inuexit: *Tu vocaberis Cephas*: (Ioan. 1. S. Petri laus.) ante confeſſionem merces, antequam in vinea laboraris denarium accepiſti. Antequam aram tetigeris: ſacrificium Deus ſuſcepit: antequam prædicares, coronam accepiſti. Mendicos & indoctos Chriſtus elegit. Ipſa ſapientia patronos non quærit, ſed miniſtros. Nemo dat quidquam illi, ab ipſa autem omnes omnia accipimus. (Iac. 1.)

σάλπιγξ ἡμᾶς ἱερατικὴ πρὸς πανήγυριν ἠθροίσεν Ἀνδρέας, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγὴς τῆς ἐκκλησίας στύλος, ὁ πρὸ Πέτρου Πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, * ὁ τῆς ἀρχῆς (*al. ἡ τῆς) ἀπαρχὴ, ὁ πρὶν κληθῆναι καλῶν, ὁ πρὶν προσαχθῆναι προσάγων. εὐαγγέλιον κηρύττει ὃ μή πω πεπίστευται· πρὶν μαθεῖν, τῷ ἀδελφῷ ἀποκαλύπτει (Ioan. 1.) τὴν ζωήν. τοσοῦτον αὐτῷ πλοῦτον ἡ τοῦ, ποῦ μένεις* ἀπόκρισις (* ἐρώτησις) ἐχαρίσατο. καίτοι τί μέγα εἶχεν ἡ ἀπόκρισις, οἷον Ἀνδρέας ἐμβαθύνων τῷ νοῒ ἐθεώρησεν· (Ioan. 1.) ἔρχου γάρ, φησι, καὶ ἴδε. πῶς [γὰρ] γέγονας προφήτης; πόθεν θεοφόρος ἀθρόον; τί θορυβεῖς τοῦ Πέτρου τὰς ἀκοάς; τί φθάσαι σπεύδεις, ὃν οὐ δύνῃ φθάσαι; ὁ πανταχοῦ παρὼν, πῶς εὑρεθῆναι δύναται; ἀλλὰ γὰρ οἶδεν ὁ Ἀνδρέας ὃ λέγει, εὑρήκαμεν ὃν ἀπώλεσεν ὁ Ἀδὰμ, ὃν ἐζημιώθη ἡ Εὔα, ὃν ἡ νεφέλη τῆς ἁμαρτίας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἡμετέρων ἔκρυψεν, ὃν ἐχώρισεν ἡμῶν ἡ παρακοὴ, ὃν ἐζήτει (Pſal. 76.) Δαυΐδ· ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐξεζήτησα. (Sophon. 2.) καὶ ζητήσατε [τὸν] κύριον· Σοφονίας βοᾷ, πάντες ταπεινοὶ γῆς. πέπαικεν ἡμᾶς ὁ θεὸς, ἡνίκα τοῦ Ἀδὰμ κατεδίκασε θάνατον καὶ βίον ἐπίπονον· ἰάσεται δὲ, καὶ πατάξας ἐμότωσεν· (Oſeæ 6. 1.) ὅτε σταυρωθεὶς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, τῷ μώλωπι αὐτοῦ, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, καὶ τῇ (Eſai. 53.) ἀναστάσει πάντας ἰάσατο. γυμνὸς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ Χριστὸς ἀνήχθη· ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἔχων, * ἱμάτιον (* γρ. ἱμα) οὐκ ἐχρῄζεν. ἄμωμος ἦν καὶ λανθάνειν οὐκ ὤφειλεν. ὅθεν ἦν ἄσχημον αὐτοῦ, αὐτὸς γὰρ ἡμῶν τὰ ἀσχήμονα εὐσχήμονα δείκνυσιν. εὗρον αἱ μυροφόροι, ὅπερ διὰ τῆς Εὔας ἀπώλεσαν· εὗρε τὸ κέρδος ἡ παρασχοῦσα τῆς ζημίας τὴν ὑπόθεσιν. ἥξει ἡμῖν, ὡς ὑετὸς πρώϊμος (Oſeæ 6.) καὶ ὄψιμος τῇ γῇ. ὅρα τοίνυν τὸν κύριον μετὰ τὴν ἀνάστασιν πρώϊμον ταῖς γυναιξὶν, ὄψιμον τοῖς ἀποστόλοις φαινόμενον. πρωῒ μὲν γὰρ ταῖς γυναιξὶ, χαίρετε· ὀψὲ δὲ ἐν τῇ Σιὼν εἰρήνην τοῖς μαθηταῖς προσεφώνησε· τοῖς μὲν, ἵνα λύσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς λύπης· τοῖς δὲ, ἵνα καταλύσῃ τὴν ἔχθραν, ἣν ὁ δράκων ἐκαινούργησε.* σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς· (Ioan. 1.) πρὸ τῆς ὁμολογίας ὁ μισθός· πρὶν ἐργάσῃ τὸν ἀμπελῶνα, τὸ δηνάριον ἔλαβες· πρὶν ἂν ἅψῃς τοῦ βωμοῦ, τὴν θυσίαν προσεδέξατο· πρὶν κηρύξεις ἐστεφανώθης. πτωχοὺς καὶ ἀγραμμάτους ὁ Χριστὸς ἐξελέξατο· ἡ σοφία γὰρ οὐ ζητεῖ συνηγόρων, ἀλλ' ὑπηρετῶν· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αὐτῇ παρέχει, παρ' αὐτῆς δὲ πάντες καὶ πάντα λαμβάνομεν.

CCLXX Ex IOANNIS CHRYSOSTOMI Oratione in Diuum Paulum.

LEGTA ex Ioannis Chryſoſtomi oratione in D. Paulum. Venit Antiochiam Paulus, (Act. 11.) & tantam fidelium copiam plantauit, vt primum Chriſtianorum nomen Antiochiæ effloruerit. Diuinus ille noſter orator, ex inſcriptione (Act. 17.) aræ occaſionem capiens dicendi, ſuamque è dæmonis litteris veritatem confirmans, doctrinam producit. Poſuiſtis hanc aram ſic inſcribendo: IGNOTO DEO, quem ego (Actor. 17.) veniens annuntio vobis. O rem nouam! Ara Diaboli, CHRISTI cauſa patrocinata eſt. Inſcriptio erroris veritati teſtimonium præbuit,

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΚ ΤΟΥ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ὁ Παῦλος, καὶ τοσοῦτον πλῆθος πιστῶν ἐγεώργησε [ὡς] προσηγορίαν πρὸς τὴν [illegible] (Actor. 11.) τότε πρῶτον ἐν αὐτῇ ἀνθῆσαι. ταύτ[illegible] ἐπὶ [illegible] τοῦ βωμοῦ [illegible] διδασκαλίαν, ἐκ τῶν διαβόλου γραμμάτων πιστούμενος [illegible] φῆς, ὡς ἔστι θεὸς ἕτερος ἀγνοούμενος· τὸν ἥκω [illegible] τοῦ διαβόλου, συνήγορον* πεποίηκε τοῦ Χριστοῦ· [illegible] ἀληθείας ἐδέξατο [illegible] τὸ στήλη·

ἡ στήλη τῆς ἀπάτης ἐστηλίτευσε τὴν ἀπάτην. ἐπειδὴ τὰ τῶν προφητῶν Ἀθηναίοις ἦν δυσπαράδεκτα, ὁ βωμὸς καὶ τὰ γράμματα τῶν δαιμόνων τῇ σοφίᾳ Παύλου ἐκήρυσσε τὴν εὐσέβειαν. εἱστήκει θρηνῶν ὁ διάβολος, ὁρῶν αὐτοῦ τὰ σοφίσματα ὑπὲρ Χριστοῦ ῥητορεύοντα. ἐπένθει βλέπων τὸν ἑαυτοῦ ἀριστέα Παῦλον κατ' αὐτοῦ στρατηγοῦντα, καὶ τοῖς οἰκείοις ὅπλοις αὐτὸν καταβάλλοντα.

ΤΟΥ ΑΣΤΕΡΙΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀμασείας προτρεπτικὸς εἰς τὴν μετάνοιαν.

σοα. Asterij, Amaseæ Episc. sermo de pœnitentia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Ἀστερίου, ἐπισκόπου ἀμασείας, ἐκ τοῦ προτρεπτικοῦ εἰς τὴν μετάνοιαν.

Ὁ τοίνυν Λουκᾶς, ὁ πλέον τῶ[illegible]ῶν ἢ τῶν σωμάτων ἰατρὸς, αὐτὸν ἡμῶν τὸν θεὸ[illegible] σωτῆρα ἀναγράφει, συγγνωμονικῶς τοῖς κατεγ[illegible]μένοις συναναστρεφόμενον· οὐχ ἵνα τι προσλά[illegible] τῆς ἐκείνων κακίας, ἀλλ' ἵνα μεταδῷ τῆς οἰκ[illegible] δικαιοσύνης. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἥλιος, ὅσον ἀπὸ τοῦ κτίσματος τοῦ κτίστου παραστῆσαι τὴν πρόνοιαν, οὐ τὰς ἡπλωμένας μόνον ἐπιλάμπει χώρας, ἀλλὰ καὶ ὅσαι κοιλότεραι καὶ τῆς ἀντρώδους ἔλαχον θέσεως. ὁ τῆς θεραπείας ἀπελπίσας, δοῦλος γίνεται καθάπαξ τῆς νόσου. εἴ τινες κατὰ παθῶν νικηφόροι ἀνεδείχθησαν, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων τὰ ἴχνη ἔθεντο· οὐδὲ * τούτους χρὴ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀνδρείαν καὶ τῶν ἄλλων κανονίζειν τὸν βίον: ἀλλὰ τῆς μὲν ἰδίας εὐδοκιμήσεως τῷ δεδωκότι θεῷ τὴν χάριν ὁμολογεῖν· τοῖς δὲ ἀσθενεστέροις οὐκ ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ φιλάδελφον ὀρέγειν δεξιάν. ζηλώσατε τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀγάπην. μέλλων γὰρ ἀνθρώποις ἐπιφαίνεσθαι δι' ἀνθρώπου, προεκαθῆκε τὸν Ἰωάννην μετανοίας κήρυκα. Πέτρον ἐρώτησον, ὅπως μετανοήσας ἐκαθάρθη, καὶ οὐκ ἀνέλυσεν εἰς τὸν Σίμωνα, ἀλλὰ διέμεινεν ὁ ἀπόστολος. ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι καὶ Ἰούδας ὁ προδότης, εἰ μὴ ταχέως αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐγένετο δήμιος, προσπεσὼν δὲ τὸν ἔλεον ᾔτησεν, οὐκ ἂν τῶν οἰκτιρμῶν τῶν πάσης ὑπερχεομένων τῆς οἰκουμένης ἠστόχησε. τεκμήριον δὲ οἱ μετανοήσαντες ἐκ τῶν σταυρωσάντων, καὶ τῆς σωτηρίας διὰ τῆς μετανοίας ἀπολαύσαντες. ἐδέσμει ποτὲ καὶ Παῦλος χριστιανοὺς, ἀλλὰ βαστάσας ὕστερον ἁλύσεις ὑπὲρ Χριστοῦ, ἔλυσε τὰ ἐγκλήματα. ἐλίθαζε Στέφανον· ἀλλὰ λιθασθεὶς, ἐξήλειψε τὸ πλημμέλημα. ταῦτα καὶ Μωσῆς εἰδὼς (ἄνθρωπος γὰρ ἦν, καὶ τὴν φύσιν ἐγνώριζε) τὸν μόσχον ὑπὲρ τοῦ ἱερέως ἱερουργεῖσθαι διέταξεν, ἡμαρτηκότος πάντως καὶ καθαρσίων δεομένου. ὅπερ δὲ ἦν τότε ὁ ἔνσαρκος μόσχος, τοῦτο νῦν ἐστιν ἡ ἀσώματος μεταμέλεια, καὶ ἡ ἀναίμακτος δέησις. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προσῆκε τὸν ἱερέα τὴν φιλανθρωπίαν ἀσκεῖν, ὥ[illegible] κἂν ὁ δεσπότης ἐκκόπτειν κελεύσῃ τιν[illegible], ὡς [illegible] ἄχρηστον· αὐτὸν ὡς φυτοκόμον αἰτεῖν δεῖ τὴν φειδὼ καὶ ὑπέρθεσιν. τοῦτον γὰρ ἡμῖν [illegible] τὸν νοῦν τῆς ἀκάρπου συκῆς, ὁ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λόγος. σκόπησον τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα [illegible] τὸ πλῆθος τῶν ἑστιωμένων ἠρυθρίασεν, οὐ τὸν καιρὸν τῆς εὐωχίας ὡς ἄκαιρον (τῆς) ἐξομολογήσεως ἔφυγεν· ἀλλὰ σφοδρὸν ἔχουσα τὸ πένθος [illegible] δὲ τὸ βραχύτατον ἠφίει τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἰατρόν. οὐ μὴν οὐδὲ κατ' ὄψιν ἐρχομένη ἱκέτευεν· ἀλλ[illegible] ἀνάξιον αὐτὴν διὰ τοῦ σχήματος ἑρμηνεύουσα.

** al. τούτοις.*

Act. 2. v. 37. Ibid. 8. v. 3. & 21. v. 4. Ephes. 6. 20. Act. v. 1. & 14. v. 19. — Exo. 29. v. 1. — Luc. 13. v. 7. — Luc. 7. 37.

fraudis fraudem * detegendo publicauit. Cùm Prophetarum oracula Athenienſes non caperent, ara & inſcriptio dæmonum Pauli ſapientia verum DEI cultum annuntiauit. Doluit ſanè dæmon, videns argutias ſuas in CHRISTI laudem conuerſas. Ingemuit aſpiciens Paulum ducem quondam ſuum contra ſe certantem, propriiſque armis proſternentem.

*CHRYSOST. * στήλη ἐστηλίτευσε.*

ASTERII AMASEÆ EPISCOPI *Sermo de Pœnitentia.*

CCLXXI.

LEGI adhortationem ad pœnitentiam S. Aſterij Epiſcopi Amaſeæ.

Lucas magis animarum quàm corporum medicus, Deum noſtrum, & Saluatorem clementer * cum hominibus pœnitentibus verſatum ſcribit, non vt eorum malitiam aſſumat, ſed propriam iuſtitiam illis largiatur. Etenim Sol, quaſi iam ab ortu creatoris prouidentiam oſtenderit, non patentes modò campos illuſtrat, ſed etiam concauas, & cauernoſas. Qui de remedio deſperat, totum ſe morbo mancipat, ſi qui malas paſſiones vicerint, & verè ſuper ſerpentes ſcorpioneſq; ambulant, illos non oportet ſecundùm ſuam fortitudinem vitam aliorum æſtimare & dirigere, ſed ſuæ virtutis largitori DEO gratias agere, imbecillioribus non inſultare, ſed humaniter dextram porrigere. Æmulemini charitatem CHRISTI, qui iam ad homines homo venturus, Ioannem præmiſit, vt pœnitentiam prædicaret. Interroga Petrum quo pacto pœnitendo mundatus ſit, neque in Simonem iterum ſe induit, ſed in apoſtolatu permanſit. Equidem arbitror, Iudam proditorem, niſi ſui carnifex fuiſſet, ſi ad genua accidens miſericordiam deprecatus eſſet, veniam quæ omni petenti conceditur, conſecuturum fuiſſe. Teſtes ſunt ij qui etiam è crucifigentibus ad pœnitentiam reuerſi, & pœnitendo ſalutem adepti ſunt. Ligauit quondam Chriſtianos Paulus, ſed poſtea ipſe pro CHRISTO ligatus crimina diſſoluit. Lapidauit Stephanum, ſed lapidatus peccatum expiauit. Hæc noſcens Moſes (homo enim fuit, naturamque noſcebat,) vitulum pro ſacerdote peccante, & qui mundatione opus haberet, offerri iuſſit. Vitulus qui tum carnalis erat, iam eſt pœnitentia ſine corpore, & oratio ſine ſanguine. In tantum oportebat Sacerdotem clementiæ ſtudere, vt etſi Dominus quandam ſuccidi iuſſerit, tanquam arborem infœcundam; hanc tanquam frugiferam debeamus reſeruare, & poſcere. Hunc enim ſenſum de ſterili ficu nobis Euangelium dixit. Attende mulierem peccatricem; cui non conuiuatum numerus pudorem incuſſit, quæ tempus confitendi licet importunum, in conuiuio non reliquit: ſed ingenti commota dolore; ne vno quidem temporis momento medicũ peccatorũ dimiſit, nec in conſpectum veniens ſupplicauit, ſed indignam ſe, quam aſpiceret, iudicās,

Luc. 5. — 1. Cor. 12. — Ioan. 1. — Matth. 16. Ioan. 12. — Act. 2. 37. Ibid. 8. 3. & 12. 4. Epheſ. 6. 20 Act. 8. 1. & 14. 19. — 2. Cor. 11. 25. Exod. 29. 1. Pſal. 30. 18. — Luc. 13. 7. — Luc. 7. 37.

ASTERIVS. & ſtans retro pedes apprehendit, & ſolutis comis, ea omnia, quibus animam lugere fecerat, promulgans, lachrymis pedes Saluatoris irrigans, veniam cum ingenti commiſeratione poſtulauit.

Eiuſdem Aſterij in Steph. protomart. Sermo.

STetit ſolus à populo interficiente circumdatus, nemo nec amicus nec domeſticus, cognatúſue eo tempore aderat. Conſolari enim ſolet eum, qui in periculo eſt, aſtantem videre quendam è notis. Orauit etiam pro lapidentibus ſe. Lapidantes inuiti beneficium illi fecerunt, & oratio quo contendit? Non orauit vt peccata inimicorum impunita eſſent, hoc enim Dei ordinationi aduerſatur, quæ iuſtâ homicidis pœnam illis irrogat. Sed quid obſecro dicit? *Domine ne illis ſtatuas hoc peccatum*, hoc eſt, da vt reſipiſcendo compungantur, incita eorum mentem ad pœnitentiam eorum quæ nunc committunt. Et erat veluti miniſter cuſtodiens veſtimenta populi carnificis interficientis Paulus. Propter alia & propter Sabellium Afrum, ante conuellens damnum Eccleſiarum, oſtendit ſeipſum Deus in propria ac perfecta gloria. Oſtendit autem Filium in perfecta perſona. Stat ad dextrâ illius, vt diſtinctione perſonarum hypoſtaſes oſtenderet, & S. Spiritus ſimul ordinatur. Etenim ſupra dixit: *Et non potuerunt reſiſtere ſapientiæ & ſpiritui qui loquebatur.* Vide igitur & S. Spiritus perſonam hic apertè demonſtrari. Si Spiritus prius deſcriptus eſt, deinde Pater, & Filius, ordinis mutatio nihil fidei nocet. Sic enim loquitur S. Scriptura, aliquando enim Filium ſolum nominat, aliquando Spiritum cum Filio, alias incipit à Patre, deſinit in Spiritum, & contra incipit à Spiritu, deſcendit per Filiũ ad Patrẽ, itáque ſolet maximè ſanctus Paulus.

Actor. 7. 60. — Ibidem 58. — Sabellius Afer. — Actor. 6. 10.

Eiuſdem Aſterij in illa verba: Homo quidam ab Hieruſalem in Hierichò.

QVidnam Chriſtus ad legis peritum ſe tentantem dixit? *Quid ſcriptum eſt in lege?* In memoriam redigens caritatem ad Deum & proximum, tantum-non dicens: Vt ſi tibi Deus videar, charitatem mihi debes: ſi non credas, & me putas purum hominem tui ſimilem, & ſic ex legis præſcripto amare debes. Illos vocamus fratres, qui eodem editi ſemine, & eodem vtero geniti. Qui vero eundem habemus Creatorem, & eandem matrem terram, è qua conditi ſumus, & eandem animæ dignitatem, vnum pietatis & vitæ vinculum, & eandem futuræ vitæ ſpem, quomodo inuicem non magis diligimus, quam fratres aut ſorores? Videns hominem, teipſum in eo vides. Quare oportet eum, qui eius calamitates, famem, ſitim, nuditatem, aliamque neceſſitatem & morbos, & alias afflictones, aſpicit tanquam proprios dolores, & damna clementer reſpicere. Multos nouimus, qui verbis ſe pericula adituros dicerent, ſed cum probandum eſt, beneuolentiam mentiti ſunt.

Luc. 10. 26.

τὴν κατὰ νῶτα χώραν καταλαβοῦσα, καὶ τῶν ποδῶν λαβομένη, καὶ λύσασα τὰς κόμας, καὶ * δημοσιεύσασα πᾶσιν οἷς ἔπραττε τὴν πενθοῦσαν ψυχήν, καὶ τοὺς πόδας τοῦ σωτῆρος τοῖς δάκρυσιν ἐπιρραίνουσα· μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ᾔτει τὸν ἔλεον.

* δημοσιεύουσα.

Τοῦ αὐτοῦ μακαρίου Ἀστερίου, ἐπισκόπου Ἀμασείας, ἐκ τοῦ εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον.

ΕΙστήκει δὲ μόνος τῷ δήμῳ τῶν φονώντων κεκυκλωμένος. οὐδεὶς δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐγγύς, οὐ φίλος, οὐκ οἰκεῖος, οὐ συγγενής· φέρει γάρ πως παραμυθίαν τοῖς κινδυνεύουσι, τὸ βλέπειν παρόντα τινὰ τῶν γνωρίμων. προσετίθει τῇ δεήσει καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων εὐχήν· εὐεργέτουν γὰρ καὶ λιθάζοντες ἄκοντες· καὶ ἡ εὐχὴ τίνα φέρει σκοπόν; οὐκ ἀνεύθυνον αἰτεῖται τῶν ἐχθρῶν τὸ ἁμάρτημα γενέσθαι· τοῦτο γὰρ φανερῶς τῇ τοῦ θεοῦ διατυπώσει ἀνθίσταται, ἣ τοῖς ἀνδροφόνοις τὴν δικαίαν κρίσιν ὥρισεν: ἀλλὰ τί φησι; μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, τουτέστι, δὸς φόβον κατανύξεως· ἄγαγε πρὸς μετάνοιαν τῶν νῦν τετολμημένων. καὶ ἦν ὑπηρέτης ὁ φυλάττων Παῦλος τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων δήμου δημίου. διά τε οὖν ἄλλα, καὶ διὰ τὸν Λίβυν Σαβέλλιον, προανακόπτων αὐτοῦ τῶν ἐκκλησιῶν τὴν βλάβην, δείκνυσι μὲν ἑαυτὸν ἐν ἰδίᾳ καὶ αὐτοτελεῖ δόξῃ· δείκνυσι δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐν ἀπηρτισμένῳ προσώπῳ. ἵστησι δὲ ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ἵνα τῇ διακρίσει τῶν προσώπων ἑρμηνεύσῃ τὰς ὑποστάσεις. καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον συντέτακται· καὶ γὰρ προεῖπεν, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει. ἰδοὺ τοίνυν, καὶ τὸ τοῦ πνεύματος ἡμῖν πρόσωπον ἐκείνως ὁ λόγος ὑπέστησεν. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα πρότερον γέγραπται, ἔπειτα δὲ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός: οὐδὲν τῆς τάξεως ἡ * ἐναλλαγὴ τῇ πίστει λυμαίνεται. σύνηθες γὰρ τοῦτο τῇ γραφῇ· ποτὲ μὲν ὀνομάζει μόνον τὸν υἱόν, ποτὲ δὲ τὸ πνεῦμα σὺν τῷ υἱῷ· ἄλλοτε δὲ ἄρχεται μὲν τοῦ πατρός, καταλήγει δὲ εἰς τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἀρχὴν μὲν ποιεῖται τὸ πνεῦμα, ὁδεύει δὲ διὰ τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τὸν πατέρα. καὶ τὸ ἰδίωμα τοῦτο μάλιστα τῷ θείῳ συντηρεῖται Παύλῳ.

Act. 7. n. 60 — Ibid. v. 58 — Sabellius — * al. ἐπαλλαγὴ ἢ ἀπαλλαγή

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ· ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ.

Eiuſdem Aſterij, de eo quod Lucas dicit ſermo. Lucæ 10 v. 26.

ΤΙ τοίνυν ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν πειράζοντα νομικόν φησιν; ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; ὑπομιμνήσκων αὐτὸν τῆς πρὸς θεὸν καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλησίον ἀγάπης. μονονουχὶ λέγων· Ὡς εἰ μὲν θεὸς ἐγώ σοι δοκῶ, ὀφείλεις μοι τὴν ἀγάπην: εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ ὅμοιόν σοι νομίζεις ἐμὲ ψιλὸν ἄνθρωπον· καὶ οὕτω τὸ ἀγαπᾶν χρεωστεῖς κατὰ τὸν νόμον. ἀδελφοὺς καλοῦμεν ἐκείνους, οἳ ἐξ ἑνὸς ἔφυσαν σπέρματος, καὶ μιᾶς γαστρός. οἱ δὲ τὸν αὐτὸν ἔχοντες ποιητὴν καὶ μίαν μητέρα τὴν γῆν, ἀφ' ἧς διεπλάσθημεν, καὶ ψυχῆς ἀξίωμα παραπλήσιον· εὐσεβείας δὲ καὶ πολιτείας ἕνα θεσμόν, καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος τὴν αὐτήν: πῶς οὐ πάσης ἀδελφότητος καὶ συγγενείας ἐσμὲν ἀλλήλων ἐγγύτεροι; καὶ ὅταν ἄνθρωπον ἴδῃς, σαυτὸν ὁρᾷς ἐν ἐκείνῳ. δεῖ οὖν καὶ τὰ ἐκείνου θεωροῦντα πάθη, λιμόν, δίψαν, γυμνότητα, τὴν ἄλλην ἔνδειαν, καὶ τὰς νόσους, καὶ τοὺς ἄλλους περιστασμούς· ὡς οἰκεῖα πάθη καὶ συμφορὰς οἰκτείρειν. πολλοὺς ἔγνωμεν ἐπὶ μὲν τῶν λόγων ὁμολογήσαντας προκινδυνεύειν, ἐπὶ δὲ τῆς πείρας ψευσαμένους τὴν εὔνοιαν.

ὁ μὲν

ὁ μὲν σωτὴρ ἡμῶν οὕτως ἠγάπησε τὸ ἴδιον ποίημα, οὐχ ὡς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτόν· ἡμῖν δὲ ἔλαττον ἐγκελεύεται, ἀγαπᾷν τὸν πλησίον, ὡς ἑαυτόν· τὴν ὑπερβολὴν ἀφεὶς, ἵνα μὴ βαρείαν ποιήσῃ καὶ δυσήνυτον τὴν ἐντολὴν· ἵνα διὰ τῶν ἔργων σαφέστερον ἐπιδείξῃ τὸν τῆς ἀγάπης ὁ δεσπότης νόμον. πρᾶγμα (γέμον) μὲν ἐλέου, συμβὰν δὲ πάντως κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὑπ' ὄψιν ἄγει τῷ λόγῳ, ἐκπαιδεύων τὸν νομικόν· ὅτι πλησίον ἡμῶν ἐκεῖνός ἐστιν, ὃς ἂν τὴν ἐμπαθῆ ταύτην περικείμενος σάρκα χρῄζει βοηθείας καὶ οἰκτιρμῶν. τὸ δὲ πάθος· ὁδοιπόρος ἐξ ἱερουσαλὴμ κατέβαινεν εἰς ἱεριχὼ· καὶ, λῃστῶν ἐπιδραμόντων, ἀφῃρέθη μὲν ἃ ἔφερεν, ἐγυμνώθη (δὲ) καὶ τῶν ἱματίων. καὶ τραύμασι τοῖς ἀπὸ τῶν λῃστῶν θανάτῳ προσομιλῶν, ἥπλωτο κατὰ τῆς λεωφόρου ψυχορραγῶν. πρᾶγμα λίαν οἰκτρὸν ὀφθαλμοῖς ἔχουσιν ἔλεον, ἢ εἰδόσιν ἔλεον. ὁ κύριος τοῖς ἑβραίοις διαλεγόμενος, καὶ διδάσκων, ὡς ἄφρονας καὶ μάτην ἀναστρεφομένους ἐν ταύτῃ τοῦ κλαυθμῶνος κοιλάδι, οὕτω πώς φησιν· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστὲ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί: ἐκ τῶν ὀνομάτων μόνον τοῦ ἄνω καὶ κάτω, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος ποιούμενος τὴν διάκρισιν. καὶ νῦν δὲ καταβαίνοντα εἰπὼν, κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔφη. ἦν δ' ἂν οὗτος ὁ Ἀδὰμ, ἀποκυλιόμενος τῆς μακαρίας ἐκείνης καὶ ὑψηλῆς διαγωγῆς εἰς τὸ βάραθρον καὶ χαμαίζηλον βίον. τίς ὁ ἱερεύς; τίς ὁ λευίτης; εἴησαν δ' ἂν κατὰ θεωρίαν Μωσῆς καὶ Ἰωάννης, ἄμφω τοῖς (παραπετάσμασι) τῆς παραβολῆς ἔνδον κρυπτόμενοι, καὶ τὴν τῶν πολλῶν ὄψιν λανθάνοντες. οὗτοι γὰρ καταλαβόντες τὸν ἄνθρωπον, τουτέστι, τὸ γένος ὅλον γυμνὸν εὐσεβείας, καὶ ἀρετῆς, καὶ τοῖς ἐναντίοις τετραυματισμένον: ἐθεάσαντο μὲν, οὐ μὴν ἐπήρκεσαν θεραπεῦσαι. ἀλλ' ὁ σαμαρείτης καταλαβὼν, ἐν ὀνόματι καθυβρισμένῳ θησαυρὸν ἀγαθῶν φέρων παρέσχε τὴν ἴασιν. ὅς ἐστιν ἡμῶν ὁ σωτὴρ, τῇ δυσφήμῳ προσηγορίᾳ τοῦ σαμαρείτου καλυπτόμενος, καὶ τὰς τῆς σωτηρίας τῷ κειμένῳ πηγὰς ἀναβλύζων. σαμαρείτην δὲ τὸν σωτῆρα ὁ λόγος ὀνομάζει, αἰσχύνων κἀνταῦθα τὴν τῶν οὕτως αὐτὸν καλεσάντων παράνοιαν ἰουδαίων· ὅτι τὸν ὑπὲρ τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας σπλαγχνιζόμενον, καὶ θεραπεύοντα τὸν τετραυματισμένον, σαμαρείτην ἐξύβριζον. τί δὲ τυγχάνει τὸ κτῆνος, ἐφ' οὗ τὸν ψυχαρραγοῦντα καταθέμενος, εἰς τὸ πανδοχεῖον ἤγαγεν ὁ σωτήρ; δῆλον εἰ ὅτι ὄχημα τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ (ὡς ἄν τις εἴπῃ) ὑποζύγιον, τὸ ὁμόφυλον ἡμῖν, ὅπερ *ἠμπέσχετο, τυγχάνει σῶμα· ἐφ' οὗ καὶ δι' οὗ πάντας ἀνέχων καὶ διαβαστάζων ἄγει πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐκκλησίαν. καὶ γὰρ τῶν τραυμάτων αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία θεραπεία καὶ ἀπαλλαγή.

* al. ὁ πλησίον. — Ioan. 8. v. 23. — Ioan. 8. v. 48. — * al. ἐμπίσχετο

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ Ἄνθρωποι δύο ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι.

Alterum idem de Phariſæo & Publicano, Luc. 18. v. 10.

Τὸν περὶ τῆς προσευχῆς λόγον ἐν δυσὶ παραβολαῖς κατέκλεισε· τὸ μὲν, εὐτόνως προσεύχεσθαι, διὰ τοῦ κριτοῦ καὶ τῆς χήρας διδάξας ἡμᾶς· τὸ δὲ, μετ' εὐλαβοῦς γνώμης, διὰ τοῦ φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου. Ὅτι ἄριστόν ἐστι, τὸ συνεχῶς ἐννοεῖν, ποιήματα μὲν ἡμᾶς καὶ ζῶα ἐπίκηρα· δημιουργὸν δὲ, τὸν θεὸν, καὶ ἄριστον τῆς ἡμετέρας ζωῆς οἰκονόμον. τοῦτο δὲ πρὸ πάντων ἡ προσευχὴ κατορθοῖ. οὐκ ἂν γάρ τις προσεύξαιτο τὰ συμφέροντα, μὴ πληροφορίαν πρότερον λαβών.

ASTERIVS.

Saluator adeo creaturam ſuam dilexit, non vt ſeipſum, ſed plus quam ſeipſum: nobis vero non tanta dilectio imponitur, diligere ſcilicet proximum vt ſeipſum, non ſupra ſeipſum, ne præceptum graue impletu daret, & vt per opera manifeſtius caritatis legem oſtenderet. Rem plenam miſericordiæ, quæ eo tempore contigit ſub oculos ponit. Legis doctorem docens proximum cuiuſque eſſe, qui eandem geſtans carnem miſeriis obnoxiam auxilio & ope mutua indiget. Res ſic geſta eſt: *Homo quidam deſcendebat ex Hieruſalem in Iericho, & incidit in latrones; qui etiam deſpoliauerunt eum, & plagis impoſitis abierunt, ſemiuiuo relicto.* Res hæc commiſeranda oculis miſericordiam habentibus, & ſaltem ſcientibus. Chriſtus Iudæis loquens & docens, tanquam dementes, & fruſtra in hac lacrymarum valle verſantes, ſic alibi ait, *Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum*, ex nominibus modo *ſurſum*, & *deorſum*, bonos & malos diſtinguit, & nunc *deſcendentem* dicens eodem ſenſu dixit. Fuit ille Adam, lapſus è beata illa, & ſuperna vitæ conſuetudine in barathrum, & humi depreſſam, atque afflictam vitam. Quis eſt Sacerdos, quis Leuita? Hi ſunt ſpeculando Moſes & Ioannes, ambo in Parabola obſcurè denotati, & quos plerique ignorant. Illi enim ſuſcipientes hominem hoc eſt, genus humanum, pietate, virtuteque nudum, & ab hoſtibus vulneratum, inſpexerunt quidem, ſed ſanare non potuerunt. Samaritanus vero veniens, licet ignominioſum præferret nomen, bonorum tamen theſaurum circumferens, medicinam adhibuit, qui Saluator noſter eſt, in ignominioſa appellatione Samaritani latitans, proſtratoque ſalutis fontem aperiens. Euangelium enim Chriſtum Samaritanum nominat; confundens amentiam Iudæorum, qui illum ſic appellabant, quia magis quam Leuitas & Sacerdotes, miſericordem & vulneratum ſanantem Samaritanum irriſerunt. Quid ſibi vult *iumentum*, cui vulneratum imponendo in diuerſorium, qui opem ferebat duxit? Nimirum verbi Dei vehiculum, &, vt ita dicam, iumentum ſubiugæ eſt eius corpus, ſimile noſtro quod geſtauit: in quo, & per quod accipiens ac geſtans, ducit ad ſanitatem, & Eccleſiam. Etenim hic eſt perfecta vulnerum ſanatio, & medela.

Proximus. — Luc. 10. 26. — Ioan. 8. 23. — Sacerdos, & Leuita. — Samaritanus. — Iumentum. — Eccleſia.

Eiuſdem in illud: *Duo homines aſcenderunt in templum, vt orarent.*

Luc. 18. 10.

Sermonem de oratione duabus Parabolis complectitur. Partim quidem conſtanter orare docens nos per iudicem & viduam, partim vero cum reuerentia orare iubet per Phariſæum & Publicanum.

Precatio ad Deum.

Optimum eſt continuo cogitare creaturas non eſſe, & animalia infirma, creatorem vero Deum, & optimum vitæ noſtræ curatorem: hoc vero ante omnia oratio recte præſtat. Nemo enim petat res, quæ proſint, niſi prius certam accipiat fidem,

ASTERIVS. Deum preces exaudire, & implere poſſe quod petitur. Precatio autem vitæ noſtræ auxilium eſt, colloquium cum Deo, obliuio terrenorum, via ad cœlum, & rectas tendere in cœlum manus, formam eſt exhibere Chriſti cruci affixi. *Crucis figura.* Si verè oret, & orans placeat Deo, non modo in figura Crucem repræſentat, ſed etiam affectu. Vt enim in cruce clauis affixus, ſi & orans necat omnem carnis concupiſcentiam, memoria expellens, omnium diuitiarum, gloriæ, parentumque affectum, Nulla res adeo ab illo amatur & concupiſcitur, quam inuenire tempus, aut otium quo ſe ipſe colligere poſſit. Sed ad hæc duo potiſſimum collineat tanquam in ſcopum, vt pœnam illam effugiat, vitaque cito decedat, & præterea nihil mente agitet: quàm oratione ad Crucifixum proficiſci. *4. Reg. 20. 11.* Oratio Ezechiam ab Orci faucibus liberauit, & Solem prius (vt alia illius opera taceam) monſtrauit ſeruum eſſe, & ſeruorum vſui ſeruire. *Luc. 18. 11.* Licet etiam aliquid facere bonum, & non bene facientem laborem perdere. Vt Phariſæus oratione ſe extollens, & ſi quis alius, eleemoſynam ſuam manifeſtat, & in ſimilibus non tam grauiter Phariſæus peccaſſet, ſi publicanum non damnaſſet. Nunc vero & vno verbo omnes publicanos abſentes, & hunc præſenté condemnat. Quare Phariſæus è gloria in ignominiæ barathrum decidit, publicanus à vita ſua infami ad felicem beatumque ſtatum conſcendit; ille à Deo magno interuallo receſſit, hic in requietis locum delatus eſt.

Luc. 19. 1.

Eiuſdem in Zacchæum Sermo.

Ioſua 6. 1. Hiericho metropolis eſt Chananæorum, quam olim Ieſus Nauæ filius bellãdo cædendoque intercepit. *Luc. 18.* Nunc autem verus Ieſus ſanare adueniendo dignatus eſt. Cecus quidem illuminatus eſt, populus vero credidit, omnis lingua Ieſum celebrauit, & omnis oculus cæcum vidit videntem, medicum illum vltro oblatum miraculi & ſalutis, nõ verbis, ſed operibus Apoſtolos veritatem edocentem. Omnis quidem iniuria mala eſt, odioque digna, ſed *Publicanus.* publicanus omnes excedit. Non enim vllum legitimum peccandi prætextum habet. In aliis quidem inuenitur mali quædam neceſſitas, & origo, vnde iniquitas procedit. Publicanus fera eſt peſtis, quæ prætextum non habet, viis regiis incumbens. Hoc morbo Zacchæus ægrotauit, priuſquam ad Ieſum accederet, qui morbus cæcitate cæci Hierichuntis deterior erat: quia hic corpore, ille animo ægrotauit. Ne des aliis aliena, ſed defraudato propria reſtitue. Nõ enim Deus eleemoſynam recipit, quæ furto rapta eſt. *Luc. 19.* Publicanus bonus rerum ſuarum iudex & diſpenſator. *Et ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum,* inquit, non aliis (hoc enim mercedem non meretur, & Deo gratum non eſt) ſed iis ipſis quos fraudaui. *Ibidem 19.* *Hodie ſalus huic domui facta eſt, eo quod & ipſe filius ſit Abrahæ.* Quomodo igitur ex Abraham ille qui ex Hiericho eſt Chananæa vrbe?

Ὅτι θεός ἐστιν, ὁ τῆς ἱκετηρίας ἐπήκοος, καὶ δυνατὸς παρασχεῖν ἃ αἰτεῖται. εὐχὴ (δὲ) τῆς ζωῆς ἡμῶν βοήθεια, ὁμιλία πρὸς θεὸν, λήθη τῶν γηΐνων, ἄνοδος πρὸς οὐρανόν. καὶ τὸ ὄρθιον δὲ τῆς προσευχῆς, ἐκπεταμένας * προβαλλόμενος τὰς χεῖρας, τὸ τοῦ σταυροῦ πάθος ἐν τῷ σχήματι ἐξεικονίζει. εἰ δὲ ὡς ἀληθῶς προσεύχοιτο, καὶ θεάρεστος ὁ προσευχόμενος· οὐκ ἐν τῷ σχήματι * μόνον τὸν σταυρὸν διατυποῖ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάθεσιν. ὡς γὰρ ὁ τῷ σταυρῷ προσηλωθεὶς, οὕτω νεκροποιεῖ πᾶσαν μὲν ἐπιθυμίαν σαρκὸς, τῆς μνήμης ἀποτιναξάμενος, παντὸς δὲ πλούτου καὶ δόξης καὶ γονέων προσπάθειαν. οὐδὲν δὲ οὕτω πρᾶγμα ἐπιθυμητὸν αὐτῷ καὶ ἐπέραστον, ὡς εὑρίσκειν καιρὸν ἢ σχολὴν ἐμπεσεῖν τῇ γνώμῃ. ἀλλὰ πρὸς δύο ταῦτα συντέτακται πᾶς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ· φυγεῖν τὴν κόλασιν, καὶ θᾶττον ἀπελθεῖν τοῦ βίου. καὶ οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς διανοίας εὑρίσκεται, ἢ ἀναστρέφεται τῇ ἐσταυρωμένου τῇ προσευχῇ. εὐχὴ καὶ τὸν Ἐζεκίαν τῶν πυλῶν τοῦ ᾅδου ἀνέσπασε· καὶ τὸν ἥλιον πρότερον (ἵνα τὰ ἄλλα αὐτῆς ἔργα ἐάσω) ἔδειξεν, ὅτι δοῦλός ἐστι, καὶ δοῦλος χρείαις ὁμοδούλων ὑπηρετούμενος· ἔστι καὶ πράττειν τι τῇ φύσει καλὸν· καὶ μὴ ποιοῦντα καλῶς, ἀφανίζειν τοὺς πόνους. ὡς ὁ φαρισαῖος ἐν ταῖς προσευχαῖς μεγαλορρημονῶν, καὶ εἴ τις ἄλλος τὴν ἐλεημοσύνην ἐπιδεικνύμενος. καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων. μετριώτερον ἂν ὁ φαρισαῖος ἡμάρτανεν, εἰ τὸν τελώνην ἀφῆκε τῆς παροινίας ἐλεύθερον· νῦν δὲ ἑνὶ λόγῳ καὶ τῶν ἀπόντων κατεξανίσταται, καὶ τοῦ παρεστῶτος ἐπιξαίνει τὰ τραύματα· διὸ ὁ μὲν φαρισαῖος ἀπὸ δόξης εἰς τὸ τῆς ἀτιμίας κατέπεσε βάραθρον· ὁ δὲ τελώνης ἀπὸ τῆς ἐπονειδίστου ζωῆς εἰς τὴν μακαρίαν ἐπανῆλθε κατάστασιν· καὶ ὁ μὲν πολλῷ τῷ μέσῳ τῆς πρὸς θεὸν ἐγγύτητος ἐκεχώριστο, ὁ δὲ πρὸς τὴν τῆς παρρησίας χώραν ἀνείλκυστο.

al. προβαλλόμενοι. *μόνον M. M.* *4. Reg. 20. 11.* *Luca 18. v. 11.*

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν Ζακχαῖον.

Aſterius idem de Zacchæo. *Luca 19. v. 1.* *Ioſua 6. v. 1.* *Luca 18. v. 35.*

Ἱεριχὼ πόλις, ἣν τῶν χαναναίων μητρόπολις· ἣν ποτε μὲν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ πολεμῶν καὶ ὀλοθρεύων κατέλαβε, νῦν δὲ ὁ ἀληθινὸς Ἰησοῦς θεραπεῦσαι παραγεγονὼς κατηξίωσε. καὶ ὁ μὲν τυφλὸς ἐφωτίσθη. ὁ δὲ δῆμος ἐπιστώθη, πᾶσα δὲ γλῶσσα τὸν Ἰησοῦν ἐλάλει, καὶ τὸν τυφλὸν ὀφθαλμὸς ἅπας εἶχεν ἀναβλέψαντα τοῦ θαύματος καὶ τῆς σωτηρίας διδάσκαλον αὐτοσχέδιον· οὐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις, ἐκπαιδεύοντα τοὺς μαθητὰς τὴν ἀλήθειαν. πᾶσα μὲν ἀδικία κακὸν καὶ μίσους ἄξιον, ὁ δὲ τελώνης ἀνυπέρβλητον· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πρόφασιν ἔχει τῆς ἁμαρτίας προσώπων. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων εὑρίσκεται τις ἀνάγκη τοῦ κακοῦ, καὶ ῥίζα, ἐξ ὧν φύεται τὸ ἀδίκημα: ὁ δὲ τελώνης, θηρίον ἐστὶν, ἀπροφάσιστος λοιμὸς, ταῖς λεωφόροις ἐπικαθήμενος. ἐν ταύτην ὁ Ζακχαῖος τὴν νόσον, πρὶν ἐγγὺς ἐλθεῖν Ἰησοῦ, μακρῷ τῆς ἀρρωστίας τοῦ ἱεριχουντίου τυφλοῦ ὑπάρχουσαν χείρονα· εἰ γὰρ ὁ μὲν σώματι, ὁ δὲ ψυχῆς αὐτῆς ἐνόσει τὴν πήρωσιν. Μὴ δῷς ἄλλοις τὰ ἀλλότρια. ἀλλὰ τοῖς ἠδικημένοις τὰ οἰκεῖα ἀπόδος· οὐ γὰρ προσδέχεται θεὸς ἐλεημοσύνην ἐξ ἁρπαγῆς. καλὸς ὁ τελώνης τῶν καθ' ἑαυτὸν χρημάτων οἰκονόμος. καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν, φησίν· οὐκ ἄλλοις (ἀμισθὸν γὰρ τοῦτο, καὶ ἀπρόσδεκτον τῷ θεῷ) ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς συκοφαντηθεῖσι. σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ (ἐγένετο,) καθότι καὶ οὗτος υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι. πῶς οὖν ἐκ τοῦ Ἀβραὰμ ὁ ἐξ Ἱεριχὼ τῆς Χαναναίων πόλεως;

τί κοινὸν

τί κοινὸν Ἀβραὰμ εἰς γένος καὶ χαναναίοις; ἢ δῆλον, ὡς εἰ καὶ μὴ τῇ σαρκὶ υἱὸς ἦν Ἀβραάμ, ἀλλὰ τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς ἔργοις ἅμα τῷ πλησιάσαι τῷ Χριστῷ τῶν ἐκ σπλάγχνων προελθόντων τοῦ πατριάρχου, μακρῷ γνησιώτερος παῖς καὶ γέγονε καὶ ἐπεγνώσθη.

Act. 13. v. 10. Ioan. 8. v. 44. οὕτω καὶ ὁ ἀπόστολος υἱὸν ἐκάλεσε τὸν Ἐλύμαν τοῦ διαβόλου· καὶ ὁ κύριος, ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ, τοὺς ἰουδαίους ἀνεῖπεν. καὶ ὁ Ζακχαῖος οὖν, ἐπειδὴ τὴν Ἀβραὰμ ἐμιμήσατο πίστιν (Gen. 12. v. 1. ὡς γὰρ ἐκεῖνος κληθεὶς, ἀφῆκε τὴν πατρίδα· οὕτω καὶ οὗτος τὸ τελωνεῖον καὶ τὸν ἐκεῖθεν κατέλιπε πλοῦτον.) διὸ καὶ Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, εἰκότως αὐτὸν υἱὸν Ἀβραὰμ ἀνεκήρυξε.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τοὺς δύο υἱοὺς τοὺς παρὰ τῷ Λουκᾷ.

Idem Aſterius in parabolam de filio prodigo. Luc. 15. 11.

Πατέρα μὲν ἡ παραβολὴ τὸν θεὸν καὶ ποιητὴν τοῦδε τοῦ παντὸς ὀνομάζει· τὸν δὲ πρεσβύτερον υἱὸν καὶ νεώτερον, ἀνθρώπους δύο· τὸν μὲν, παραμείναντα τῇ δοθείσῃ χάριτι, καὶ τῷ ἐπιβάλλοντι αὐτῷ τῆς κληρονομίας, καὶ οὐδαμοῦ τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ τῆς τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίας, διὰ τὴν τοῦ βίου ἀσωτίαν ἀφηνιάσαντα· τὸν δὲ, κατὰ πάντων τῶν εἰρημένων νεωτερίσαντα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ ἀληθινοῦ χωρισθέντα πατρὸς, καὶ σπαθήσαντα καὶ διαφθείραντα τὰς παρ' αὐτοῦ δοθείσας δωρεὰς ὡς εἰώθασι πράττειν οἱ ἄσωτοι. ἔστιν* οὖν τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ νεώτερος υἱὸς ἐπιζητεῖ, τὸ βάπτισμα, καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἀχράντου σώματος· καὶ γὰρ *πολλοὶ καὶ τῶν νεωτέρων καὶ ζητοῦσι ταῦτα, καὶ λαμβάνουσιν. ἀλλ' οἱ πρεσβυτικὸν ἔχοντες φρόνημα, ἐκεῖνοι καὶ τὸ δῶρον ἐν ἀκριβείᾳ φυλάττουσιν. ἴσον μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ· ἡ δὲ τῶν λαμβανόντων κατὰ τὴν σπουδὴν ἑκάστου διαφορὰ, ἐκείνη καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον αὐτὸ ποιεῖ· ἢ καὶ ὅλως σπαθίζει *καὶ ἐκδαπανᾷ, ὥσπερ ὁ ἄσωτος. τὸ μὲν ἐπιβάλλον τοῦτ' ἂν αἰνίττοιτο ἡ παραβολή. τὸ δὲ μακρὰν ἀποδημίαν στείλασθαι, τὸ μακρυνθῆναι καὶ τῶν δωρεῶν καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ. ἐσπάθησε καὶ ὁ Ἀδὰμ τὴν οὐσίαν, καὶ πάσης τῆς πατρικῆς εὐπορίας ἐξέπεσε, καὶ ὑπερωρίσθη χωρίου ἀφθονίαν *βρύοντος ἀγαθῶν. χαλεπὸν μὲν υἱῷ νεωτέρῳ χωρισθῆναι πατρός. δαπάνην καὶ ἄσωτον, καὶ ἀκολασίαν, καὶ ὁμιλίας ἤθη φθειρούσας, ὁ τοῦ πατρὸς ἐλαύνει καὶ ἀποδιώκει ὀφθαλμός. ὅταν γὰρ ἐφ' ἑαυτῆς γένηται νεότης, καὶ μήτε φόβος πάρεστι, μήτε αἰδὼς, δύο φύλακες ἰσχυροὶ ταραττομένης νεότητος· τότε δὴ τότε οἴχεται πάντα, καὶ ἀνατέτραπται. ἔστι δὲ καὶ ὁ πολίτης τῆς μακρὰν ἀπῳκισμένης θεοῦ χώρας ἐκείνης, ὁ διάβολος. καὶ γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἡ πόλις πρῶτον πολίτην ἔχει καὶ πολιστὴν τὸν διάβολον, πανταχόθεν συνάγοντα πάντας τοὺς ἀσώτους, καὶ συμπολίτας ποιούμενος, καὶ εἰς ἀτίμους καὶ συώδεις παρ[illegible]ύπτων πράξεις. καὶ γὰρ καὶ χοιροβίων ἐστὶν ἀγε[illegible]οχης, ἀλλ' οὐχὶ ποιμὴν λογικῶν προβάτων. [illegible]σπερ ὁ δεσπότης, ὁ τιθεὶς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου τὴν [illegible]χὴν α[illegible]τοῦ. ἀποστέλλει γοῦν ὁ ἀρχισυβώτης τὸν [illegible]θλιον νεανίσκον βόσκειν χοίρους. καὶ ἦν ὁ ποτὲ [illegible]αίμων ὁμοδίαιτος τῶν χοίρων, ἐσθίων κεράτια. τοιοῦτον γὰρ καὶ ἡ ἁμαρτία· πρὸς ὀλίγον μ[illegible]ηδεία, οὐδὲν δὲ τρόφιμον οὐδὲ χρήσιμον φέρουσα. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν (καὶ γὰρ οὐκ ἦν ἑαυτοῦ, ἔκδοτος *γεγονὼς, καὶ πεπραγμένος τοῖς πάθεσι, καὶ τῶν ἐμφύτων φρενῶν ἐξεστηκώς)

*ἴσ. καὶ πολλοὶ τῶν. *ἀλλ. ἐκδαπανᾷ. *ἢ πον.

Quid commune habent Abrahami genus, & Chananæorum? certe manifeſtum eſt, quod ſi non ſecundum carnem filius Abrahæ fuerit, ſed moribus & operibus, ſimulatquè ad Chriſtum ſe contulit, multo magis legitimum filium & factum eſſe, & cognitum, quam qui ex Abrahæ viſceribus prodierunt. Sic Apoſtolus Elymam vocauit filium diaboli; & Ieſus ad Iudæos: *Vos ex parte veſtro diabolo eſtis.* Zachæus igitur cum fidem Abrahæ imitatus eſſet, (quemadmodum enim ille iuſſus reliquit patriam, ſic iſte telonium, & ibi partas diuitas abdicauit) idcirco Chriſtus, qui eſt ipſa veritas, merito illum filium Abrahæ vocauit.

Aſterius. Actor. 13. 10. Ioan. 8. 44. Geneſ. 12. 1.

Idem in parabolam de filio prodigo. Luc. 15. 11.

Parabola Patrem Deum & factorem omnium vocat, filios maiorem natu, & minorem, homines duos. Illum quidem datam gratiam & hæreditatem conſeruantem, & nequaquam eccleſiam, nec communionem venerandorum Sacramentorum propter vitæ luxuriam reſpuentem, hunc vero iuuenili quodã more hæc omnia contemnentem, ideoque à vero Patre digreſſum, & data munera diſſipantem, vt luxurioſi conſueuerunt. Portio ſubſtantiæ, quæ hic deſcribitur, quam à patre petit iunior, eſt Baptiſmus & participatio venerandi corporis Dominici. Etenim multi iuuenes hæc petunt, & accipiunt, ſed qui mentem habent ſenilem, donum hoc omni diligentia cuſtodiunt. Ex æquo enim omnes partem accipiunt, ſed accipientium pro cuiuſque ſtudio diſcrimen diuerſitatem quoque donorum maiorum vel minorum efficit: vel omnino diſſipat & conſumit, vt prodigus. Hanc quidem portionem Parabola indicat. *In longinquam vero regionem proficiſci*, eſt à Dei donis & præceptis longe diſcedere. Diſſipauit & Adam ſubſtantiam, & omnem felicitatem paternam amiſit, & expulſus regione bonis abundante. Acerbum fuit iuniori à patre diſcedere. Dilapidationem enim prodigam, & luxuriam, & colloquia mores corrumpentia, parentis oculus pellit atque eiicit. Cum autem iuuenis ſui fit iuris, nec vllus adeſt timor nec pudor (qui duo fortes ſunt laſciuientis iuuentutis cuſtodes) Tunc tandem omnia peſſum eunt, & ſurſum deorſum vertuntur. Iſtius vero regionis à Deo ſemotæ atque ſepoſitæ, incola eſt diabolus. Etenim peccatorum ciuitas ciuem habet & gubernatorem diabolum, vndique cogentem prodigos, & in vnam ciuitatem compingentem, & incitans illos ad actiones turpes, ac ſuibus dignas. Etenim agit gregem porcorum ritu viuentem, at vero non eſt paſtor hominum ratione vtentium, quemadmodum Dominus, *qui animam ſuam poſuit pro ouibus ſuis.* Magiſter igitur porcorum mittit miſerum iuuenem ad paſcendum porcos, & felix non erat vel porcorum victu, comedens *ſiliquas. Tale enim peccatum eſt: ad modicum dulce, nullum tamen alimentum, aut vtilitatẽ ferens. Ad ſe igitur rediens ac reſipiſcens (Nam ſui compos nõ fuerat, perturbationibus ſeruus factus, ac mancipiũ, mentéque alienata)

Ciuitas Diaboli quæ & à B. Auguſtino libris de Ciuitate Dei viginti deſcribitur.

Ioan. 1. 11.

κεράτιον. Siliqua Lati ⁊ agarophas Hiſpani vocant.

ASTERIVS. mercenarium poſt conuerſionem & pœnitentiam, prodigus ſeipſum nominat, & omnes infamiæ appellationes ſibi imponit: vt nos Euangelium doceat, ſic oportere peccantes humiliari, & corde ac verbo conteri. Non oportere pœnitentem, & Deum placare ſtudentem, fixis cœlum oculis aſpicere Parabola docet, ſed pudore animi mœſtitiam, & dolorem ſignificare. Vide quomodo Dei bonitatem deſcribat. Venientem enim prodigum non modo non auerſatur, nec deſpicit, ſed obuiam procedit, & currens, vt celerius errantem recipiat, & collum amplectitur, & ſtringit, lacrymánſque ſuſcipit; & reconciliationis dans ſymbolum, & priorum obliuionis factorum pignus. Prima itaque ſtola eſt non ipſum Baptiſma, (non enim quis ſecundū baptiſma poteſt accipere) ſed gratia Dei quam in baptiſmo ſinguli accipiunt. Nam pro lauacro regenerationis, regeneratio datur à Deo per pœnitentiam, quæ maculas noſtras lacrymis eluens, rurſum mundos & puros reddit. Datur prodigo poſt ſtolam & annulus, ſignum intelligibilis confirmationis ſpiritus. Vt enim in regeneratione per baptiſmum & ſtola & * Confirmatio doni Spiritus S. datur, ſic & in regeneratione per pœnitentiam. Adducuntur & calcei, vt poſſit caput ſerpentis calcare. Tu enim, inquit, * ſeruabis caput eius, ille tuum calcaneum. Ad vtrumque enim calceamenta vtilia ſunt, cū ad conculcandum ſerpentis caput, tum vt pes læſionis iniuriam effugiat. Ne contriſtet patris te bonitas, ſi filium errantem ſuſcipiat, qui miſericors eſt non rigidè iudicat, ſed benignè accipit. Et hæc quod pater ſit facit, quaſi ad miſericordiam vi quadam traheretur.

Stola, pœnitentia eſt.

Annulus quid ſignificet.

* σφραγὶς.

Calcei.

* τηρήσεις.

Eiuſdem in ſeruum centurionis, quem Dominus ſanauit.

Luc. 7. 2.

HAc concione argumentum à ſeruo capiens, in hortandis ſeruis ac dominis deſudat. Illos monēs vt promptè ſyncereque dominis ſeruiant: hos vt clementer humanéque ſeruos tanquam ſodales & fratres tractent. Eadem enim ambo terra, eadem artificis dextra conditi ſunt, eadem vtrique opera naturæ, eadémque patiuntur, & conſtitutionis eadem forma & figura in vtriſque apparent. Quare ſi aliud quid præciperet lex diuina, & innatus erga proximos amor, fraterno paternóque amore complecti illos oporteret. Etiam medicos ad clementiam hortatur.

Domini ac ſerui.

Medici.

Vidi, inquit, Scytham nuper adoleſcentiam ingreſſum celerius Græcam linguam addiſcentem. Deinde cùm Dominus liberalibus illum ſtudiis informaret, tantùm ille profecit, & omnes artes addidicit, vt & Græcis & Romanis inclareſceret: nam & iuriſprudentiam profeſſus eſt. Dominus verò qui emerat Syrus erat, ciuis Antiochenus, qui & liberos Grammaticam docebat. Quin etiam pius hic ſcriptor Aſterius ſe huius Scythæ empti diſcipulum fuiſſe profitetur,

Aſter præceptor Scytha.

μισθωτὸν * δὲ, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν, ὁ ἄσωτος ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ πάντα τὰ τῆς ἀτιμίας ὀνόματα: ἵνα ἡμῖν ὑπογράφῃ ὁ λόγος, ὅπως χρὴ μετανοοῦντας ταπεινοῦσθαι, καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν ῥημάτων συντρίβεσθαι. Ὅτι μὴ δεῖ τὸν μετανοοῦντα, καὶ ἐξιλεούμενον τὸν Θεὸν, οὐδὲ ἀτενὲς βλέπειν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἡ παραβολὴ διδάσκει· ἀλλὰ τῷ ἐρυθριῶντι βλέμματι τὸ τῆς ψυχῆς κατηφὲς καὶ ἀπαρρησίαστον μηνύειν. ὅρα δὲ πῶς τὴν τοῦ Θεοῦ διαγράφει ἀγαθότητα. ἐρχόμενον γὰρ τὸν ἄσωτον οὐ μόνον οὐκ ἀποπέμπεται, οὐδὲ παρορᾷ· ἀλλὰ καὶ προσυπαντᾷ, καὶ τρέχων, ἵνα θᾶττον ἀπολάβῃ τὸν πλανηθέντα. καὶ περιχεῖται τῷ τραχήλῳ, καὶ περιπλέκεται, καὶ ἐπιρρεῖ δάκρυον, καὶ ἀσπάζεται· τῆς καταλλαγῆς διδοὺς τὸ σύμβολον, καὶ τῆς ἀμνηστίας τῶν προλαβόντων τὸ ἐνέχυρον. στολὴ δὲ αὐτὴ ἡ πρώτη εἴη, οὐκ αὐτὸ τὸ βάπτισμα, οὐ γὰρ οἷόν τε τυχεῖν δευτέρου βαπτίσματος· ἀλλ' ἡ πρώτη στολὴ καὶ χάρις, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἕκαστος τῶν πιστῶν ἐνδύεται διὰ τοῦ βαπτίσματος. ἀντὶ γὰρ τῆς διὰ τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας ἡ διὰ μετανοίας ἡμῖν παρὰ Θεοῦ ἐχαρίσθη ἀναγέννησις· ἥτις τὰ μολύσματα ἡμῶν τῷ δακρύῳ πλύνουσα, πάλιν καθαροὺς ἀποφαίνει. δίδοται δὲ τῷ ἀσώτῳ μετὰ τὴν στολὴν καὶ δακτύλιος, σύμβολον τῆς νοητῆς σφραγῖδος τοῦ πνεύματος. ὡς γὰρ ἐν τῇ διὰ τοῦ βαπτίσματος παλιγγενεσίᾳ καὶ στολὴ καὶ σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου· οὕτω καὶ ἐν τῇ διὰ τῆς μετανοίας ἀναγεννήσει. προσφέρεται δὲ καὶ ὑποδήματα, ἵνα θαρρεῖν ἔχοι τὴν τοῦ ὄφεως καταπατεῖν κεφαλήν· σὺ γάρ φησι τηρήσεις αὐτοῦ κεφαλὴν, κἀκεῖνος τηρήσει σου πτέρναν. πρὸς ἑκάτερον οὖν χρήσιμον τὰ ὑποδήματα, καὶ εἰς τὸ καταπατεῖν τὴν τοῦ ὄφεως κεφαλὴν, καὶ εἰς τὸ ἐκεῖθεν βλάβην τὴν πτέρναν διαφυγεῖν. μὴ λυπείτω σε ἡ τοῦ πατρὸς ἀγαθότης, εἰ περιέχεται τοῦ δυσπραγήσαντος παιδός· ὁ ἐλεῶν οὐ δικάζει μετ' ἀκριβείας, ἀλλὰ φιλανθρώπως χαρίζεται· καὶ ταῦτα, ὅταν ὑπάρχῃ πατὴρ, * ὥσπερεί τινι βίᾳ πρὸς τὸν οἶκτον ἑλκόμενος.

Gen. 3. v.

* al. δια

* al. ὥσπ

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν δοῦλον τοῦ ἑκατοντάρχου, ὃν ὁ κύριος ἐθεράπευσεν.

ΟΤι ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ὑπόθεσιν τὸν δοῦλον λαβὼν, εἰς παραίνεσιν δούλων καὶ δεσποτῶν τὸ πλεῖστον τῆς σπουδῆς ἀποτείνει· τοὺς μὲν νουθετῶν, εὐπειθῶς καὶ ἀδόλως ὑπηρετεῖν τοῖς δεσπόταις· τοὺς δὲ φιλανθρώπως, καὶ ἡμέρως καὶ ὡς ὁμοφύλοις καὶ ἀδελφοῖς προσιέναι. ὁ αὐτὸς γὰρ πηλὸς ἀμφοῖν, καὶ ἡ αὐτὴ τοῦ πλάστου χεὶρ, καὶ τὰ αὐτὰ ἔργα φυσικά τε καὶ πάθη, καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ θεωρεῖται. δι' ἃ προσῆκεν, εἰ μή τις ἄλλος ἦν μηδὲ [illegible] θεῖος, μηδ' ἔμφυτος πρὸς τὸ * συγγενὲς ἔλεος [illegible] ἀγάπη, ἔχειν ἀδελφικῶς αὐτοῖς καὶ πατε[illegible] προσφέρεσθαι. καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ παραίνεσιν [illegible] θεραπείας ποιεῖται.

Idem de Cent. ſeruo. v. 2.

Ὅτι σκύθην, φησὶ, θᾶττόν τι τὴν ἑλλην[illegible] θόντα εἶδον, εἰς μειρακίων ἡλικίαν * ἄρτι παρελθόντα· εἶτα τοῦ ὠνησαμένου δεσπό[illegible]ου μα[illegible] * ἐλευθερίοις αὐτὸν ἐκδεδωκότος, τοσοῦτον ἐπιδοῦναι τούτοις, καὶ γενέσθαι κατὰ πολλὰ τῶν μα[illegible]ημ[illegible] ἐπιδέξιον, ὡς καὶ παρ' Ἕλλησι καὶ παρὰ Ῥωμαίοις λαμπρὸς γενέσθαι καὶ περιβόητον. ἐπι[illegible] μων ὤφθη διδάσκαλος. ὁ δ' ὠνησάμενος, σύρος ἦν, Ἀντιοχείας πολίτης, καὶ γραμματικῆς [illegible] διδάσκαλος. γενέσθαι δὲ καὶ μαθητὴς ἑαυτὸν, φησὶν ὁ [illegible] Ἀστέριος, τοῦ ἀργυρωνήτου τούτου σκυ[illegible]

*ποῦ δὲ διατρίβοντος, ἢ τίνος μαθήματος; οὐ λέγει. σὺ καὶ τὸν Μωσέα τὸν φυγάδα, ἄρχοντα λαῶν καὶ δήμων ἐποίησας, οὐκέτι καὶ τὸν Νῶε ἐπ' ὀχήματος περαιούμενον πελαγωθέντα τὸν κόσμον· ἀλλὰ δεσποτικῶς ἤδη τὴν θάλασσαν τέμνοντα καὶ πεζεύοντα [τὸν] βυθόν. σὸς παῖς καὶ ὁ Ηλίου μαθητὴς Ελισσαῖος, ὁ καὶ ζῶντα ἀποδοὺς τὸν παῖδα τῇ Σωμανίτιδι, καὶ μετὰ θάνατον τοῖς λειψάνοις τὸν παρατεθέντα νεκρὸν ζωώσας. ἔτι γὰρ ἡ τῆς πίστεως χάρις, ὥσπερ ἀρώματος πνοὴ, παραμείνασα, ἐδόξαζε τὸν πιστοῦ καὶ τὸν τάφον.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν νηστειῶν.

Eiuſdem Aſterij de ieiunio homilia.

ΟΥδεὶς εὐωχίαις σχολάζων, ἀρετῆς μαθητής. μία μέθη καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐπρεποῦς σκέπης, καὶ τὸν υἱὸν ἐλευθερίας ἐγύμνωσεν. ἐβλάβη διὰ γαστέρα καὶ ὁ πρεσβύτερος παῖς τοῦ Ισαάκ. περιχανὼν γὰρ διὰ καταρχοῦσαν *πεῖναν τοῦ φακοῦ ἀπέδοτο μὲν τὰ πρωτοτόκια τῷ ἀδελφῷ, ἐκεῖθεν δὲ λοιπὸν καὶ τὴν πατρικὴν εὐλογίαν ἐκλάπη. μὴ νόθευε τὴν νηστείαν, ἵνα μὴ πάθῃς τὰ τῶν καπήλων. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ οἴνῳ παραμιγνύντες ὕδωρ, κολάζονται· πῶς οἱ τῷ αὐστηρῷ τῆς νηστείας τὰς σεσοφισμένας ἀπολαύσεις ἐπεισάγοντες τὸ ἀτιμώρητον ἕξουσιν; φεύγωμεν τὴν φιληδονίαν· ἀμήχανον γὰρ, τὸν αὐτὸν εἶναι φιλήδονον καὶ φιλόθεον. ὁ βασιλεὺς ποτὲ τῶν ἀσσυρίων ἐκεῖνος, ὁ πάντα τῇ γαστρὶ ζῶν, καὶ τῷ τρυφῶντι βίῳ, ὡς φάτνῃ βοῦς, προσδεδεμένος. ἦν δὲ τοῖς τρισὶν ἱεροῖς παισὶ καὶ ὁ οἶνος φευκτὸς, διὰ τὴν σπονδήν· καὶ κρέας ἅπαν, διὰ τὰς θυσίας. καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τοῦ ὑπὲρ τοὺς τρυφῶντας κάλλους ὁ θεὸς ἐπιμελητὴς, καὶ ἡ νηστεία κομμώτρια. δὸς τὴν ἀκοὴν τῇ μαθήσει τῶν κεκρυμμένων, καὶ *ἀμνημονήσεις τροφῆς· ὡς ὁ δῆμος ὁ τοῦ Ιησοῦ ἑπόμενος λόγῳ καὶ ἔργῳ παιδεύοντι, καταλιπὼν τὴν συναγωγὴν τῶν πονηρευομένων, προσῆλθε τῇ ἐκκλησίᾳ. εἰ δ' ἔτι τοῖς ἰουδαϊκοῖς προσδέδεσαι· τί σοι βούλεται ἡ νηστεία, ἢ τοὺς νειλώους κροκοδείλους μιμεῖσθαι; οὕς φασι ταῖς κεφαλαῖς ἐπιθρηνεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἔφαγον· καὶ δακρύειν ἐπὶ τοῖς λειψάνοις τῶν φόνων· οὐ μετάνοιαν τῶν γεγενημένων λαμβάνοντας, ἀλλὰ τὸ ἄσαρκον τῆς κεφαλῆς (ἐμοὶ δοκεῖν) ὀδυρομένους, ὡς εἰς βρῶσιν οὐκ ἐπιτήδειον. νηστεία μὲν πυκνώσεώς ἐστι, καὶ κοσμίας καταστολῆς ἐπιδείκνυται παιδαγωγός· χορεία δὲ τὸ διακεχυμένον ἑρμηνεύει τῆς ψυχῆς. καὶ ἑκάστου πράγματος ἐξαίρετά ἐστι καὶ τὰ σχήματα, ἐκ τῆς αἰσθητῆς ἐπιφανείας τὸ ἀόρατον τῆς ψυχῆς δηλοῦντα *διάθεσιν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμον λαμβάνων εἰς κανόνα βίου, καὶ εὔτακτον πολιτείαν ὀφείλει δεδοικέναι, καὶ τὴν ἐκ τῆς παρακοῆς τιμωρίαν. διὰ τοῦτο θεὸς τὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν παραγγέλματα *ἐγγράφως τοῖς ἀνθρώποις ἐκπέμπων, εὐθὺς προσέθηκε ... τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, σύμβολον τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· ἵνα οἱ μαθηταὶ τῶν *προσταγμάτων ... τῆς ἀναστάσεως τὴν κρίσιν προβλέποντες φυλάξωσιν ἀπαράβατα τῆς θείας νομοθεσίας τὰ ...ματα.

*al. πύρον

Daniel 1. v. 15.

*ἀμνημονήσεις H. St.

Crocodilorum natura.

*κατάστασιν.

*προσ... H. St.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν ἐκ κοιλίας τυφλόν.

Ἡ ἐνταῦθα τοῦ ὀφθαλμοῦ ἔκφρασις, καὶ ἡ τῆς εἰκόνος, ἡ τῆς ἀξίας εὐφημίας εἰκονίζει τὴν μορφὴν πολλὴν εἰς κάλλος τὴν συγγένειαν φέρει, ὡς μὴ ἕτερον καὶ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι δημιουργὸν ἑκατέρας ἐκφράσεως. εὐσεβεῖ δὲ φανερῶς ἐνταῦθα, ἰσότιμον τῷ πατρὶ καὶ προαιώνιον τὸν υἱὸν θεολογῶν.

...9.

vbi, aut quibus in ſtudiis non exprimit. Tu etiam, Deus, Moſem exſulem, populi ducem conſtituens facis, non iam Noë arca vectum per mundum aquis obrutum, ſed imperioſè iam mare tranſeuntem, & per vadum pedibus ambulantem. Tuus filius diſcipulus Eliæ Heliſæus, qui puerum Sunamitidis à mortuis excitauit, & poſt mortem reliquiis appoſitum mortuum viuificans. Adhæc verò fidei gratia, tanquam aromatis ſpiritus durans, fidelis ſepulchrum ſenſit.

ASTERIVS. Exod. 14.

4. Reg. 4.

Eiuſdem de Ieiunio, Homilia.

NEMO, qui conuiuia ſectatur, virtutis eſt diſcipulus. Vna ebrietas & patrem honeſta veſte, & filium libertate priuauit. Propter ventris cupiditatem Eſau filius Iſaac damnum accepit. Inhians propter famem pulti, fratri primogenita vendidit, & inde patris benedictionem non habuit. ne frangas ieiunium, ne quod cauponibus tibi accidat. Si enim quia vino aquam miſceant, puniuntur, quomodo auſteritati ieiunij falſas miſcentes voluptates ciborum pœnam effugient? fugiamus voluptatem. Fieri enim non poteſt eundem & Deum, & voluptatem amare. Aſſyriorum olim rex, qui ventri viuebat, & voluptariæ vitæ, ſicut bos præſepi, alligatus. Tres pueri vinum fugiebant libandi gratia, & carnes propter ſacrificia: magis erat illis cordi Deus & pulchrum ieiunium, quàm delitiæ. Da aures arcanorum doctrinæ, & obliuiſcere delitiarum, vt populus ſequens Chriſtum verbo & opere docentem, qui relicta improborum ſynagoga, in templum venit. Si adhuc Iudaicis alligatus ſis, quid tibi prodeſt ieiunium? an Nili crocodilos imitari vis? quos aiunt capita hominum, quos vorârunt, deflere, & mortuorum reliquias deplorare, non facti pœnitentia adductos, ſed dolentes, vt mihi videtur, ipſum caput carne carere, quam deuorent. Ieiunium pædagogus eſt obeſi ventris, ac decẽtis habitudinis magiſter. Chorea, animi lætitiam declarat, & vniuſcuiuſq; rei excellentes ſunt figuræ, quæ ex apparenti ſpecie interiorem animæ habitum oſtendunt. Cùm enim legem ad normam vitæ capiens, & ordinatam conſtitutionem, debeat timere & pœnam ex præuaricatione, ideò Deus vitæ noſtræ præcepta hominibus ſcripta tradens, ſtatim tubæ vocem addidit, in ſignum futuræ reſurrectionis, vt qui præcepta ediſcerent, per reſurrectionem iudicium proſpicientes, mandata non tranſgredienda cuſtodirent.

Gen. 9. 6.

Gen. 25. & 27.

Dan. 1. 15.

Nili crocodili.

Eiuſdem in cæcum à natiuitate.

HÆc oculi enarratio, & ſpecies, quæ diuinæ clementiæ formam oſtendit, magnam vicinitatem cum pulchritudine habet, quia nô alius, & alius, ſed idem creator vtriuſque explicationis eſt. Pius hoc loco manifeſtè eſt æqualem prædicans Patri & coæternum Filium.

Aſterius pius.

ASTERIVS. Quamobrem Arianus non ſit, qui explicationem figuræ verborum elegantiæ ſubiiciat. Cùm Saluator veritatem Iudæis enuntians,
Ioan. 8. 59. & 10. 39. pietatem non perſuaſit, præſens occultatus erat, & apparens non videbatur: vt his miraculis traheret Iudæos vt concederent illum Deum eſſe cùm non videretur, & non
Exod. 9. 3. 4. alium, ſed eum qui cum Moſe apparens locutus eſt. Videbatur enim tunc ignis & rubus, & non loquebantur, verumtamen vox audiebatur, & verbum monebat, & futura ſecurè denuntiabat: & oportet homines mente præditos ex hac rerum cognitione faciem cognoſcere. Saluator verò videns cœcum ſtetit, & ad ſanandum paratus fuit arte diuinâ ſupra hominum captum. Medicina enim & ſermo, de eadem ipſa re conſiderationem morborum illis proponit, qui morbi, poſtquam natura fœtum formauerit, in lucemque produxerit, caſu aliquo euenire ſolent, ſed qui corpori adnaſcuntur næui, eorum medicinam non oſtendit, neque omnium qui poſt contingunt. Neque enim mutilati corporis membra ſanat, nec aliud quid ſimile curandum ſuſcipit. Quare diſcipuli commiſeratione moti, & videntes hominem pulcherrima
Ezech. 18. luce non perfruitum, cauſam rogarunt, nec prudenter interrogarunt. Neque enim pro patribus nullius culpæ reus filius condemnatus eſt, nec ſuorum peccatorum, priuſquam in lucem prodeat, pœnas dedit. Cœcitas, ait CHRISTVS, non propter peccata accidit, ſed præparatio eſt alterius diſpenſationis alio tendentis, vtque creator vniuerſorum poſt primam creationem inueniat & iam occaſionem creandi, atque ſingulis vniuerſa confirmet. Partem hominis, & partem pulcherrimam non fecit alius, niſi qui primi initij generis creationem demonſtrauit.
Oculi forma. In oculo exigui membri, & partis circumſcriptione, omnipotentem variamque Dei ſapientiam licet videre, in qua tantum artis oſtenditur. Primùm quidem venuſtas quædam illi indita, & molliſſimus eſt, & ſine carne: & vt ita dicam, in delicato membro ſoliditas eſt, & in molli ordo variis coloribus diſtinguitur. Media enim pars nigra eſt, & illa non tota vnius ſpeciei, ſed variis circulis colligata eſt. Medium ipſum & centrum profundum eſt, ambitus extrinſecus deſinit in colorem flaueum ex parte. Hunc extra albedo ſplendida & lucida ambit, non ſolam habens albedinem, ſed in vitrea quadam, radiantique forma factam. Rubedo ad pupillam iacet, vt nigredini venuſtatem adderet. Adhæc adeò pellucidus eſt & læuus in ſpiſſitudine, vt rerum vicinarum formas ſuſcipiat, & tanquam ſpeculum quoddam egregium characteres repræſentet: & circuli medium ideò κόρη, hoc eſt pupilla vocatur, quia ſemper formam exaduerſo videnti humanam oſtendit. Homines enim mutuò ſe inſpicientes, mutua ſibi ſpecula fiunt.

ὥστε οὐκ ἂν εἴη ὁ Ἀρειανὸς, ὁ τὴν ἔκφρασιν τῆς εἰκόνος εὐφυΐᾳ λόγων ὑποβαλών. ἐπειδὴ λόγῳ καταγγέλλων τοῖς ἰουδαίοις τὴν ἀλήθειαν ὁ σωτὴρ, οὐκ ἔπειθεν εὐσεβεῖν. παρεστὼς ἀπεκρύβη, καὶ φαινόμενος οὐκ ἐβλέπετο· ἵνα ἐκ τῆς τοιαύτης αὐτοὺς θαυματουργίας ἑλκύσῃ πρὸς συγκατάθεσιν τοῦ, ὅτι καὶ θεὸς ἐτύγχανεν ὁ μὴ βλεπόμενος· καὶ οὐκ Exod. 9. v. 3. 4.
ἄλλος· ἀλλ' ὁ πρὸς Μωσῆν λαλῶν, καὶ φαινόμενος. ἑωρᾶτο γὰρ καὶ τότε πῦρ, καὶ βάτος, ἀμφότερα ἄφωνα· ἀλλ' ὅμως καὶ φωνὴ ἠκούετο, καὶ λόγος ἐπαίδευε, καὶ ἀσφαλῶς τὸ μέλλον προηγορεύετο. καὶ χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας ἐκ τῆς συγγενείας τῶν πραγμάτων γνωρίσαι τὸ πρόσωπον. θεασάμενος δὲ τὸν τυφλὸν ὁ σωτὴρ, ἔστη· καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἕτοιμος ἦν, θεραπείαν ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ τέχνης κρείττονα. ἰατρικὴ μὲν γὰρ καὶ ὁ κατ' αὐτὴν λόγος ἐκείνοις τῶν νοσημάτων ἐπιβάλλει τὴν θεωρίαν, ὅσα (τῆς φύσεως ἀπαρτισάσης τὸ ζῶον, καὶ εἰς φῶς * προαγαγούσης) χρόνοις ὕστερον κατά * a'. προσαγ
τινας περιστάσεις ἐπισυμβαίνει. τῆς δὲ συντεχθείσης τῷ σώματι λώβης οὐκ ἐπαγγέλλεται θεραπείαν, ἀλλ' οὐδὲ πάντων παθῶν τῶν εἰς ὕστερον συμβαινόντων· οὔτε γὰρ ἠκρωτηριασμένοις μέλη ἀνεσώσατο, οὔτ' ἄλλο τι παραπλήσιον θεραπεύειν ἀναδέχεται. διόπερ οἱ μαθηταὶ τὸ πάθος κατε- Ioan. 9. v.
λεήσαντες, καὶ βλέποντες ἄνθρωπον τῆς καλλίστης ἡδονῆς τοῦ φωτὸς μὴ γευσάμενον· τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνοντο· ἀλλ' οὐκ ἐπιστημόνως προσῆγον τὴν ἐρώτησιν. οὔτε γὰρ ἂν ὑπὲρ τῶν πατέρων, οὐδενὸς ὢν ἔνοχος, ὁ παῖς κατεγνώσθη· οὔτε μὴν ἰδίων πλημμελημάτων ὁ μή πω προελθὼν εἰς τὸν βίον ἀπέτισε δίκας. τὸ πάθος, φησὶν ὁ Χριστὸς, τοῦ τυφλοῦ οὐχ ἁμαρτημάτων ἐστὶν ἀντίδοσις, ἀλλ' ἑτοιμασία μελλούσης οἰκονομίας ἄλλα τι διαπραττούσης, καὶ ὅπως ὁ κτίστης τῶν ὅλων μετὰ τὴν προτέραν ποίησιν εὕρῃ καὶ νῦν δημιουργεῖν ἀφορμάς. ἐκ δὲ τῶν μερικῶν, καὶ τὰ καθόλου πιστώσηται. ἀνθρώπου μέρος, καὶ μέρος τὸ κάλλιστον, οὐκ ἂν ἐποίησεν ἄλλος, εἰ μή γε ὁ τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ γένους τὴν δημιουργίαν ἐπιδεδειγμένος. ἐν δὴ τῷ ὀφθαλμῷ * μικροῦ μορίου καὶ μέλους περιγραφῇ * al. μικ
τὴν παντοδύναμον καὶ ποικίλην τοῦ θεοῦ σοφίαν ἐστὶ * κατόψεσθαι, τοσαύτην ἐπιδειξαμένου τὴν * al. τὸ ψ ... σθαι τοι
φιλοτιμίαν τῆς τέχνης. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ χάρις τις ἐπικέχυται, καὶ ἔστιν ἁπαλώτατός τι καὶ ἄσαρκος· ὡς ἂν εἴποι τις, ἐν τῷ τρυφερῷ τὸ στερεὸν ἔχων καὶ ἐν τῷ μαλακῷ τὸ διατεταγμένον· καὶ ποικίλαις διῄνθισται ταῖς χροιαῖς. τὸ γοῦν μέσον αὐτοῦ τῆς περιγραφῆς ἔχει τοῦ μέλανος, καὶ ταύτην οὐ διόλου μονοειδῆ, ἀλλὰ ποικίλοις τισὶ κύκλοις συνδεδεμένην. τοῦ κέντρου μὲν αὐτοῦ καὶ μέσου τὸ βαθύτερον ἔχοντος, τῆς δὲ ἐξωτέρω περιφερείας πρὸς τὴν * κ[...] μέρος ξανθοτέραν ἀπολη[γ]ούσης βαφήν. ταύτ[...] ἔξωθεν τὸ λευκὸν περιβέβληται στιλπνὸν, καὶ διαυγὲς οὐκ ἄκρατον ἔχον τὴν λευκότητα, ἀλλ' [...] κρυσταλλοειδεῖ τινι καὶ * αὐγαζούσῃ πεποιημένον τῇ μορφῇ. τὸ ἐρυθρὸν κεῖται περὶ τὴν κόρην, ἵνα [...] μέλανι κεράσῃ τὴν χάριν. ἐπὶ τούτοις οὕτως ἐστὶ διαυγὴς καὶ λεῖος ἐν τῇ πυκνότητι, ὥστε καὶ τὰς τῶν [...]ζόντων εἰδωλοποιεῖν μορφὰς, καὶ οἱονεὶ κάτοπτρον ἀκριβὲς ἐκτυποῦσθαι τοὺς χαρακτῆρας [...] μέσον τοῦ κύκλου διὰ τοῦτο προσηγόρευται κόρη, ὡς ἀεὶ τὴν μορφὴν τῷ κατ' ἀντικρὺ βλέποντι πα[ρ]αδεικνύον ἀνθρωπίνην. εἰς ἀλλήλους γοῦν οἱ ἄνθρωποι βλέποντες, ἀλλήλων γίνονται κάτοπτρα.

θαύματος

θαύματος γὰρ ἄξιος ἐν τοῖς κτίσμασιν ὁ ὀφθαλμός. οὗτος καὶ θεόν μοι διερμηνεύει. πᾶσαν καταμανθάνων τὴν κτίσιν· καὶ δι' αὐτῆς, τὸν τεχνίτην ἐπιδεικνύς· καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἑρμηνεύων τῇ ψυχῇ τὰ ἀόρατα. διὰ τοῦτον, ἄλλα τε τῆς κτίσεως ἔμαθον, καὶ χρωμάτων ποικίλην βαφὴν, σκότους τε κατήφειαν, καὶ φωτὸς λαμπηδόνα. ὡς εἴ γε ὀφθαλμὸς ὑπῆρχεν, ἀμάρτυρος ἂν ἡ κτίσις *ἐγήρασεν, οὐδενὸς καθορῶντος τὴν ἐν αὐτῇ σωζομένην θεοῦ σοφίαν καὶ δύναμιν. διὰ ταύτην τοίνυν τὴν θαυμαστὴν τῶν ὄψεων κατασκευὴν, ὀφθαλμοὶ καὶ νῦν ἐκτίσθησαν αὐτοσχέδιοι· ἵνα τὰς μικροπρεπεῖς ἐννοίας, τὰς ἐκ τῆς σαρκὸς ἐγγινομένας ἡμῖν, περὶ τοῦ μονογενοῦς, ἀποθώμεθα· καὶ τῇ μεγαλουργίᾳ τῶν γινομένων τῆς ψυχῆς πᾶσαν ἐκβάλλοντες ταπεινὴν ὑπόληψιν καὶ χαμαίζηλον, γνωρίσωμεν. ὅτι τὸ μακάριον φῶς καὶ κάλλος τῆς θεότητος ὀστράκινον σκεῦος ἐδέξατο, διακονοῦν ἡμῖν κατὰ τοὺς λύχνους τὴν λαμπηδόνα. αὐτουργεῖ δὲ τὴν θεραπείαν ὁ κύριος νῦν οὐ λόγῳ μόνον, ὥσπερ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ· ἀλλὰ καὶ στόματι, καὶ χειρὶ, καὶ ἄλλῃ προνοίᾳ· ἵνα διὰ πολλῶν πραγμάτων τὴν πίστιν τοῖς ἀπίστοις ἐνεργάσηται. πτύει δὲ, καὶ πηλὸν ποιεῖ τῇ μὲν γῇ συγχρώμενος, ἵν' ὅθεν τὸ ὅλον κατ' ἀρχὰς ἐπλάσθη ζῶον, καὶ τὸ μέρος δείξῃ πλαττόμενον· σιάλῳ δὲ παριστῶν, ὡς τῇ δυνάμει τοῦ στόματος αὐτοῦ ὁ λόγος πάντα κατώρθωσε. τῷ λόγῳ γὰρ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ ἑξῆς. εἰ δὲ καὶ τοῦτο συνιδεῖν ἐθέλοις, ἵν' εὐλαβεῖσθαι παρασκευάσῃ τοὺς μέλλοντας μικρὸν ὕστερον τοῖς πτύσμασιν ὑβρίζειν αὐτὸν, εἰ καὶ τὸ τῶν μαινομένων θράσος μεῖζον ἦν καὶ προνοίας πάσης καὶ διορθώσεως. ὁ δὲ Σιλωὰμ, τὴν δι' ὕδατος ὑμῖν σωτηρίαν προοιμιάζεται, ἣν *πᾶσιν ὁ ἀπεσταλμένος Σιλωὰμ ἐχαρίσατο· τότε γὰρ ὡς ἀληθῶς βλέπομεν, ὅταν τῷ μυστικῷ καθαρθῶμεν ὕδατι. οὐδὲν τοὺς ἀγνώμονας καὶ ἀχαρίστους ἰουδαίους ἦγεν εἰς συναίσθησιν· οὐ λόγος, οὐ πρᾶξις, οὐ θαυματουργήματα. ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα, τὰ πρὸς σωτηρίαν παρακαλοῦντα αὐτοὺς, πᾶσιν ἐπεχείρουν τρόποις ἀφανίζειν, εἰ καὶ πρὸς τοὐναντίον αὐτοῖς *περιετρέπετο ἡ κακουργία. ὅσῳ γὰρ ἠπίστουν καὶ προσερωτῶντες ἀνατρέπειν ἐσπούδαζον· τοσούτῳ πλέον ἐβεβαιοῦτο ἡ ἀλήθεια. πρώτη αὐτοῖς πολυπραγμοσύνη, εἰ αὐτός ἐστιν ὁ τυφλός· δευτέρα, εἰ ἐκ γενετῆς ἦν τυφλός· καὶ ὁ ἰαθεὶς τὸν *σωτῆρα ἐβόα, καὶ τῇ ὁμολογίᾳ τὴν χάριν ἀντεδίδου τῆς ἰάσεως, ἀπίστων πατέρων ὅμοιοι παῖδες. καὶ γὰρ καὶ οἱ τεκόντες ἐκ πολέμων ἐσώζοντο παρ' ἐλπίδας, καὶ τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν ἠπίστουν. ἐτρέφοντο τροφαῖς ὑπερβαινούσαις τὴν φύσιν, καὶ τῶν λιμωττόντων πλέον ἦσαν ἀχάριστοι. *ὄντως κληρονόμοι καὶ ὑμεῖς τῆς τῶν πατέρων ἀγνωμοσύνης, οὐ ῥάβδου καρυΐνης ἐπιστασίαν, ἀλλὰ σιδηρᾶς χρῄζοντες.

*al. ἐγήρασεν.
Psal. 32. v. 6.
Mat. 26. v. 67.
*al. πάλιν.
*περιετρέπετο. al. St.
*πατέρα. H. St.
*al. οὕτως.

Quare oculus in creaturis admiratione ſanè dignus eſt. Hic & Deum mihi interpretatur, omnem cognoſcens creaturam, & per ipſam creatorem oſtendit, & è viſibilibus animæ inuiſibilia explicat. Per hunc cùm alia multa intellexi: tum colorum varietatem, & tenebrarum caliginem; tum denique lucis ſplendorem. Quod ſi * oculus non eſſet, ſine teſte creatura ſeneſceret, nemine vidente Dei ſapientiam, & virtutem in illa ſeruatam. Propter hoc igitur admirandum oculorum opificium, etiam nunc, pro re nata, viſus eſt reſtitutus; vt cogitationes parum decentes de vnigenito, quas nobis caro ingenerauit, repellamus: & magnitudine eorum quæ facta ſunt, animi abiectam omnem ac vilem opinionem deponentes, cognoſcamus fictile ac luteum vas beatum lumen, ac diuinitatis ſplendorem ſuſcepiſſe, vnde lux nobis, tanquam è lucernis, adminiſtretur. Dominus verò nunc medicinam facit non ſolùm verbo, vt aliâs paſſim, ſed & ore, manu, aliaque prouidentia, vt per plurimas res fidem infidelibus inderet. Spuit, & lutum facit, terra ſimul vſus, vt vnde totum animal ab initio condidit, inde & partes eius ſingulas factas eſſe oſtendat: ſaliua demonſtrant, virtute oris eius per verbum omnia eſſe facta: *Verbo enim Domini cœli firmati ſunt, &c.* Si verò & hoc ſcire libet, vt deteſtari aſſuefacit eos, qui illum paulò poſt ſputis fœdabunt: etſi furioſorum audacia maior fuit omni prouidentia, & correctione. Siloë ſalutem noſtram per aquas inchoat, quam Siloë emiſſus omnibus largitur. Tunc enim verè videmus, quando myſtica mundamur aqua. Nihil ingratos Iudæos ad intelligendum traxit, non verbum, non opera, non miracula, ſed etiam hæc ipſa quæ ad ſalutem eos vocabant, omnibus modis obſcurare nitebantur, etſi in contrarium illos malitia impelleret. Quantum enim non crederē, & interrogando inuertere omnia conati ſunt, tanto magis veritas inualuit prima ipſorum curioſitas, an hic eſſet ille cæcus: ſecunda an à natiuitate cæcus fuiſſet. Ac ſanatus cœcus Saluatorem aperte voce prædicat, & remunerationis loco confeſſionem dedit. Incredulorum patrum ſimiles filij. Etenim parentes etiam è bello præter ſpem ſeruabantur, & danti ſalutem non credebant: nutriebantur cibis naturam ſuperantibus, & magis ingrati erant quàm eſurientes. Sic hæredes & vos patrum ingratitudinis, quibus eſt opus correptione, non virgæ nuceæ, ſed ferreæ.

ASTERIVS.
* ὀφθαλμὸς οὐχ ὑπῆρχεν. Sic emendo.
Matth. 8. 13.
Ioan. 5. 4.
Pſal. 32. 6.
Ioan. 9. 5.

Eiuſdem Aſterij de Iairo, & muliere ſanguinis profluuio laborante.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν Ἰάειρον, καὶ τὴν αἱμοῤῥοοῦσαν.

EIVSDEM *In Iairum, & mulierem ſanguinis profluuio laborantem.*

Difficulter homines ad virtutem trahuntur, vt apparet, & parum curant ea quæ verbo docentur. Ideò Saluator ad homines fragili & mortali carne condeſcendens, quia vidit Iudæos ſurdos, res mutauit, factum facto addit, & miraculum miraculo,

*al. προσίεται.
*al. ἐκ λόγων.

Δυσάγωγον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰς ἀρετὴν, *ὡς ἔοικε, καὶ μικρὰ φροντίζον τῆς *ἐκ λόγων διδασκαλίας. διὰ τοῦτο καὶ ὁ σωτὴρ συγκαταβὰς τοῖς ἀνθρώποις μέχρι τῆς θνητῆς καὶ ἐπικήρου σαρκὸς, ὡς εἶδε τοὺς ἰουδαίους πρὸς τοὺς λόγους κωφεύοντας· μετετάξατο πρὸς τὰ πράγματα, καὶ θεραπείαν συνάπτει θεραπείᾳ καὶ θαῦμα θαύματι,

ASTERIVS. & diuinitatem quam non credebant, beneficiorum experimento confirmare contendit. Verùm res malè homini ceſſit. Filia, eaque vnica, domus fundamentũ, familiæ hæres, quæ ante nuptias efferenda erat in tumulum, & ante torum in ſepulchrũ: mulier quædam grauiter infirma venarum inordinatione, & omnem vitæ ſubſtantiã exhauriens, quæ tabe corpus, & propter medicos opes conſumpſit, vnam in re dubia ſpem vidit, ad Chriſti pedes procidere. Dominus mulierem non cogitata proloquentem intellexit, & tacendo tacentem ſanauit, cùm fimbriam tetigiſſet: & hæc quidem donum ſurripuiſſe videbatur ſibi: at ille gratiã ſurreptam tolerat. & primò ſe ſanaſſe non dicebat, tandem verò euulgat, non quærens gloriam (abſit: vbi enim præit miraculo vana gloriatio?) Sed mulieris fidei fructum omnibus declarans, & præſentium alios quidem ad Dei cognitionem conuertens, aliorum verò veſaniam, opere verbóque publicè notans: Vidi, inquit, eam quæ à tergo me tetigit: non enim mihi ſolus oculus qui ſuperciliis ſubeſt, & palpebris tegitur, ſed etiam alius eſt, qui terram ſimul & mare intuetur, omnémque adeò creaturam. Mulier præ pudore tacitè acceſſit, & non ignorata à Chriſto. Nouit enim Dominus mentem vniuſcuiuſque noſtrum, etiam tacentis, vt nos libros, legentes nouimus. Quare & *Exod. 14. 15.* Moſis lingua tacente, cordis voluntatem audiuit. Si gratiam qui dedit, tacuiſſet, fortaſſe illi quæ accepit, nil profuiſſet, donum ad caſum fortuitum referenti. Hoc vidit miraculum infinita multitudo. Spiritus verò ſanctus ante mul- *Malach. 4. 2.* tos annos per Malachiam vaticinatus eſt: *Orietur*, inquit, *vobis timentibus nomen meum Sol iuſtitiæ, & ſanitas in alis eius.* Solem iuſtitiæ Dominum vocans: alas verò fimbriam veſtimenti. Diſcamus huius ſanatæ mulieris gratitudinem. Cùm enim eſſet è ciuitate Peneade (eſt *Statua Syrophœniſſa, ſeu Hæmorrhouſa.* autem hoc opidulum Paleſtinæ) ænea ſtatua ſanantem honorauit. Hoc dõnum beneficio non indignum putans, & ſtatua illa per multos annos durauit ad redargutionem eorum, qui Euangeliſtis mendaciũ aſcribere audebant: & ſtatua ad noſtra vſque tempora ſeruata fuiſſet, vt vtrumque oſtenderet, & Dei miraculum, & mulieris gratum animum, niſi Maximinus ille, qui ante Conſtantinum. Rom. Imperator fuit, impius idolorum cultor, & Chriſto in ſtatua inuidens, æneam ſtatuam ſuſtuliſſet, etſi rei factæ memoriam auferre non potuit. Ecce igitur ſtatua quidem non apparet, Euangelium verò miraculum illud vbique prædicat, & hæmorrhouſa ab Oriente vſque ad Occidentem celebratur: & laborauit in vanum, qui materiã ſenſu comprehenſibilem ſuſtulit. Statua enim erecta & apparens, tacebat inanime miraculi monumentum, ſed fama opus cum verbo aſſumens, quotidie vrbes, & vicos percurrit, beneficium Domini deprædicans.

καὶ τὴν ἀπιστουμένην θεότητα τῇ πείρᾳ τῶν εὐεργεσιῶν ἐπεχείρει βεβαίαν παραστῆσαι. εἰς δεινὸν δὲ ἀνθρώπῳ περιέστηκε τὸ πρᾶγμα. θυγάτηρ, καὶ μόνη τῆς οἰκίας ἔρεισμα, τοῦ γένους διαδοχή, μέλλουσα φέρεσθαι πρὸ τῶν θαλάμων εἰς ἐκφοράν, πρὸ τῆς παστάδος εἰς τάφον· γυνή τις ἀσθενοῦσα χαλεπῶς, διὰ φλεβῶν ἀταξίαν, καὶ πᾶσαν τὴν ζωτικὴν *Matth.* ὕλην κενώσασα, καὶ δαπανηθεῖσα λοιπὸν ἐκ μὲν τῆς τηκεδόνος τὸ σῶμα, τοῖς ἰατροῖς δὲ τὴν εὐπορίαν· μίαν εἶδεν ἐν ἀπόροις ἐλπίδα, προσπεσεῖν τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ κύριος τῶν ἀφώνων ἤκουσε τῆς γυναικὸς λογισμῶν, καὶ σιωπῶν σιωπῶσαν ἰάσατο. ἐπειδὴ τοῦ κρασπέδου προσήψατο. καὶ ἡ μὲν ἐνόμιζε κεκλοφέναι τὴν δωρεάν· ὁ δὲ ἐκλάπη τὴν χάριν. καὶ τέως μὲν οὐκ ἐκλαλεῖ τὴν θεραπείαν. ὕστερον δὲ δημοσιεύει οὐ φιλοδοξῶν (ἄπαγε, ποῦ γὰρ θαυματουργίας πρόεισι φιλοδοξία;) ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς τῆς πίστεως πᾶσιν ἐπιδεικνὺς εὐκαρπίαν καὶ τῶν παρόντων· τοὺς μὲν εἰς θεογνωσίαν ἐπιστρέφων, τῶν δὲ τὴν ἀπόνοιαν καὶ διὰ τῶν ἔργων καὶ διὰ τῶν λόγων στηλιτεύων. εἶδον, φησί, τὴν ὄπισθεν ἁψαμένην· οὐ γάρ μοι μόνος ὁ ταῖς ὀφρύσιν ὀφθαλμὸς ὑποκαθήμενος, καὶ τοῖς βλεφάροις σκεπόμενος· ἀλλὰ καὶ ἕτερος, ὁ γῆν ὁμοῦ καὶ θάλασσαν ἐποπτεύων, καὶ κτίσιν τὴν σύμπασαν. σιγῇ δὲ προσέρχεται ἡ γυνή, δι' εὐλάβειαν· καὶ οὐ λανθάνει. ἀναγινώσκει γὰρ ὁ θεός, καὶ σιγώντων ἡμῶν, τὸν ἑκάστου νοῦν· ὡς ἡμεῖς βιβλίον *παρερχόμενοι. διὸ καὶ τοῦ Μωσέως ** ἀντὶ τ᾿ ἀναγ. Exod. 14.* σιωπώσης γλώσσης, τὸ τῆς καρδίας ἠκούετο βούλημα. εἰ τὴν χάριν ὁ δοὺς ἐσιώπησε· τάχα ἂν οὐδ' αὐτὴ τὴν χάριν ἡ λαβοῦσα ὠφέληθη, εἰς συντυχίαν τὸ δῶρον αἰχμαλωτίζουσα. τοῦτο τὸ θαῦμα εἶδον μὲν ἄπειρον πλῆθος· τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον πρὸ πολλῶν γενεῶν διὰ Μαλαχίου προεθέσπισεν. ἀνα- *Malach.* τελεῖ γὰρ ὑμῖν, φησί, τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. ἥλιον μὲν δικαιοσύνης, τὸν κύριον καλῶν· πτέρυγας δέ, τὰ τοῦ ἱματίου κράσπεδα. καταμάθωμεν τῆς ἰαθείσης γυναικὸς τὸ εὐχάριστον. τῆς γὰρ Πενεάδος οὖσα πολιτείας (πολίχνη δὲ αὕτη τῆς Παλαιστίνης) ἀγάλματι χαλκῷ τὸν εὐεργέτην ἐτίμησε· τοῦτο γέρας οὐκ ἀνάξιον οἰηθεῖσα τῆς χάριτος. καὶ χρόνος πολὺς ἐτήρει τὸ ξόανον, εἰς ἔλεγχον ἀκριβῆ τῶν τὸ ψεῦδος τολμώντων ἐπιφημίζειν τοῖς εὐαγγελισταῖς. καὶ οὐδὲν ἐκώλυε σώζεσθαι τὸν ἀνδριάντα μέχρι νῦν, καὶ δεικνύειν ἀμφότερα, καὶ θεοῦ τὸ θαυμάσιον, καὶ τῆς εὖ παθούσης τὸ χαριστήριον· εἰ μὴ Μαξιμῖνος ἐκεῖνος, ὁ πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου τῆς ῥωμαίων ἄρξας βασιλείας, ἀνὴρ εἰδωλολάτρης καὶ δυσσεβὴς *ἦν· καὶ ζηλοτυπῶν ἐν τῷ ἀγάλματι τὸν Χριστόν, ἀνείλετο τῆς πολίχνης τὸν χαλκόν. εἰ καὶ μὴ τὴν μνήμην τῶν γενομένων· ἰδοὺ γὰρ ὁ μὲν ἀνδριὰς οὐ φαίνεται, τὸ δὲ εὐαγγέλιον τὸ θαῦμα πανταχοῦ βοᾷ καὶ κηρύσσει· καὶ ἡ αἱμόρροος ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου, μέχρι καὶ δυομένου λαλεῖται· καὶ συνέβη μάταιος πόνος τῷ δυσσεβεῖ ἡ τῆς αἰσθητῆς ὕλης κλοπή. ὁ μὲν γὰρ χαλκὸς καὶ ἑστὼς καὶ φαινόμενος ἐσιώπα, ἄψυχον τῶν θαυμασίων ὑπόμνημα· ἡ δὲ φήμη μετὰ τοῦ λόγου παραλαβοῦσα τὸ ἔργον, καθημέραν διατρέχει πόλεις καὶ κώμας, τὸν εὐεργέτην κηρύττουσα.

[illegible]

σοβ'.

Leontij, Episc. Arabiſsi, ſermo de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ἀραβισσοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν κτίσιν λόγου, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Λεοντίου, ἐπισκόπου ἀραβισσοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν κτίσιν λόγου, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.

Τὸ παρὰ καιρὸν σιωπᾶν, τὸ περὶ τοὺς λόγους μιμεῖται θρασύ· καὶ ὃν ἔχει ψόγον ὁ τοῖς χείλεσιν ἄστεγος, τοῦτον ἀποφέρεται καὶ ὁ δι' ὄκνου σιγῶν. στρατηγῶν ἐστιν ἀρίστων, διὰ τῶν ἡττηθέντων ἐγείρειν τὸ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου τρόπαιον· καὶ οἷς ἐκέχρητο βέλεσιν ὁ πολέμιος, τούτοις ἀναιρεῖν *ἐκεῖνον. ἵνα οὖν μὴ τὸ σιγᾶν ἁμαρτεῖν λογισθῇ, καὶ κινδυνεύσῃ τῆς ἑορτῆς τὸ κάλλος ἐν σαπρίᾳ σιωπῆς· κἂν τολμηρὸν χείλεσιν ἀκαθάρτοις δεσποτικὰ προϊέναι μυστήρια· πρὸς τὸ παρὸν βλέπων, καταθαρρήσω τὸν ὕμνον, τὸ λεῖπον εἰς ἀξίαν καταπιστεύων τῷ θαύματι· ὁ γὰρ τὴν τοῦ θανόντος ἀναχόμενος δυσωδίας, ἵνα τῆς οἰκείας φιλανθρωπίας ἐπιδείξηται τὸ εὐῶδες, καὶ τὸ ἐμὸν στόμα τῷ τάφῳ συνεξανοίξει Λαζάρου· περικαθαίρων *τοῦ βίου τὴν κηλῖδα, ὡς ἐκείνου τὴν νέκρωσιν. ἐζωογόνει τὰ ὕδατα ἡ φωνή· ἔτικτεν ἡ ξηρά, καὶ συνουσίας ἄνευ ὁ τοκετὸς ἐπληθύνετο. τί λέγεις, αἱρετικέ; βλέπεις ἀντὶ καταβολῆς σπέρματος, τὸ τοῦ λόγου γινόμενον πρόσταγμα· καὶ πῶς ἀμφίβολον λέγεις τῆς παρθενικῆς γεννήσεως τὸ μυστήριον; ἃ γὰρ νῦν σπέρματος ἄνευ οὐ τίκτεται, τούτοις ἡ φωνὴ τότε *συνέτρεχε τοῦ καλοῦντος πρὸς γέννησιν· καὶ συλλήψεως τρόπον, ὁ τῆς κελεύσεως ἐμιμεῖτο νόμος· καὶ διὰ μιᾶς φωνῆς ἐσαρκοῦτο τὰ πάντα. καὶ ὁ τότε σαρκώσας τὴν κτίσιν, καὶ σπόρον ἄσπορος χορηγήσας τοῖς πᾶσιν· αὐτὸς ἀπὸ λογικῆς σαρκωθεὶς γῆς, προῆλθεν ἄσπορος, τὴν διὰ σαρκὸς φυτευθεῖσαν τοῦ θανάτου ῥίζαν τῇ δρεπάνῃ τῆς παρθενικῆς ἐκκόπτων γεννήσεως. ἐν παραδείσῳ θέμενος ὁ πλάσας τὸν ἄνθρωπον, ἐργάζεσθαι καὶ φυλάττειν προσέταξεν· ἵνα μὴ τῇ ῥαθυμίᾳ δεδωκὼς τῆς ἐξουσίας τὸ ἔντιμον, ἀφύλακτος γένηται πρὸς ἐπιβουλὴν τοῦ ἐχθροῦ, φθόνου πρόσοδον τοῦ θεοῦ ποιούμενος τὰ χαρίσματα. ταῦτα ἰδὼν ὁ τοῖς ἡμετέροις ἀεὶ βασκαίνων καλοῖς, ἀπροφάσιστον καθ' ἡμῶν ἔχθραν ἀνελάμβανε. φιλεῖ γὰρ τῶν βασκαίνων ἡ φύσις πολεμεῖν ἀναιτίως, ἐξ ἑαυτῆς σπερματίζουσα τῆς κακίας τὴν ὕλην· καὶ τὴν κατὰ πρόφασιν μάχην ὡς ἐφύβριστον *παραιτεῖται, ἀσθενείας *ταῦτα λογιζομένη ὑπάρχειν ἔλεγχον. ῥιφεὶς δὲ τῶν ἄνω ὁ ἐχθρός, *ἐπολέμει τοῖς κάτω· βασιλείαν ἐκδικῶν μετὰ πτῶσιν, ἣν ἔχειν ἑστὼς οὐκ ἠδύνατο. καὶ κατὰ τῆς Εὔας ἐστρατοπέδευε, βέλεσιν αὐτὴν κατατοξεύων ἀπάτης· καὶ *ἔπληττεν ἀνωδύνως, *ὡς ξίφει χρώμενος τῇ ἐκείνης προθέσει, κἀκείνην λαμβάνων τῆς οἰκείας ἀναιρέσεως ὑπουργόν. ὅθεν, ἐπειδὴ τὴν σφαγὴν ἀναίμακτον ἐπετέλει, οὐδὲ φονευτὴς ἐνομίζετο· ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς σύμβουλος ἐπιστεύετο τῇ ἁπλότητι τῆς μαχαίρας μαλακύνων τὰ τραύματα, καὶ γλυκεῖαν δεικνὺς τῆς ἀλγηδόνος τὴν αἴσθησιν. ἡ *δὲ διὰ χειρὸς ἀπειθοῦς ἀποστασίας γράφουσα νόμον, ἐτρύγα καρπὸν ὡραϊζόμενον παραβάσει, καὶ τῇ ἀκμῇ δρεπανούμενον τοῦ θανάτου. τῆς Εὔας προπετῶς γευσαμένης τοῦ ξύλου, αὐτὸς τὸν ἐκείνης ὀρεγόμενος ὄλεθρον, ἄπεπτον εἶχε τῆς κακίας τὴν βρῶσιν· καὶ λιμῷ τῆς τηκομένης τρεφόμενος,

*ταῖς H. St. — *τὰ τοῦ βίου. H. St. — *al. συνέτρεχε. — *al. παραιτεῖται — *al. ταύτην. — *al. ἄνωθεν ἐχθρός. — *πολεμεῖ H. St. — *al. ἐπιπλήττει. — *al. πρός. — *δὲ διὰ H. St.

LEONTIVS. CCLXXII.

LEONTII EPISCOPI ARABISSI
Sermo de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

Legi beati Leontij Epiſcopi Arabiſſi ſermonem de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

Silentium non opportunum, audaciæ orationis ſimile eſt, & quod habet vituperium os futile, hoc etiam meretur per negligentiam tacens. Optimi Imperatoris eſt, per victos excitare de hoſtibus trophæum, & quibus telis hoſtis vſus eſt, iiſdem illum interficere. Ne igitur tacens peccare dicatur, & feſti diei celebritas taciturnitate putrida periclitetur, etſi audacis facti ſit labris impuris Domini Sacramenta attingere, reſpiciens præſentia, hymnum audacter canam, reliqua dignitati permittam miraculi. Mortui enim ferens fœtorem, vt propriæ humanitatis bonum odorem oſtenderet; & noſtrum os cum ſepulchro Lazari aperiet; mundas vitæ maculam, vt illius mortem. Vox aquas viuificat, peperit terra, & ſine congreſſu fœtu impleta eſt. Quid dicis, ô hæretice? Vides pro immiſſione ſeminis, Verbi mandatum factum, & quomodo dubium dicis virgineæ conceptionis myſterium? Quæ enim iam ſine ſemine non concipiuntur, cum his aliquando concurrit vox vocantis ad generationem, & conceptionis modum præcepti lex imitata eſt; & vna voce omnia incarnata ſunt: & qui tunc creaturam carne induit, & ſemen ſine ſemine omnibus contulit, ille à carnea terra carne indutus, ſine ſemine deſcendit, mortis radicem, quam caro plantauit, falce virgineæ generationis præcidens. Creator ponens hominem in paradiſo, colere terram, & ſeruare iuſſit, ne ignauiæ ſe dedens ad libertatem nimis procliuis, hoſtium inſidiis pateret, inuidiæ acceſſu Dei beneficium commutans. Hæc videns, qui noſtris aſſiduè bonis inuidet, inimicitiarum occaſionem hinc ſumpſit. Inuidorum enim natura eſt pugnare cum aliquo nulla de cauſſa, ex ſe malitiæ ſemen ſeminans: & pugnā tanquam contumelioſam fugit, quæ certa de cauſſa accidit, rata hæc eſſe imbecillitatis argumentum. Inimicus è cœlo lapſus, contra homines in terra bellum gerit: poſt caſum regnum perſequens, quod adhuc ſtans tenere non valuit, & contra Euam arma mouit, fraudulentis illam telis vulnerans, & ſine dolore proſtrauit, tanquam gladio eius verbis vtens, & ſui exitij adminiſtram illam capiens. Vnde cùm cædem incruentam perfeciſſet, neque homicida putabatur, ſed vt bonus conſiliarius credebatur, ſimplicitate gladij vulnera molliora reddens, & dulcem doloris ſenſum exhibens. Ipſa verò manu contumaci defectionis ſcribens legem, acquiſiuit præuaricando ſibi pulchrum fructum, & flore mortis maturum. Eua autem cum temerè de ligno guſtaſſet, ipſe huius mortem petens, incoctum peccati cibum habuit, & fame liqueſcentis nutritus,

Ioan. 11. 39.

LEONTIVS. & illius induens nuditatem, purpuram eſſe regalem ficus folia exiſtimarunt. Deus ex alto peccatum inſpexit, & conniuere noluit, iniuriam primæ creaturæ ſuam eſſe ratus, & iudicans venit, quamquam rei ad iudicium venire non auderent, fugientes, & priori delicto aliud adiungentes. Cogitarunt Dei præſentiam loco eſſe circumſcriptam.

Geneſ. 3. 9. *Adam vbi es?* Non ſunt hæc verba irati, ſed miſericordis: non vox repudiantis, ſed miſerentis. Mutatam imperij formam video, dignitatis alium ordinem. *Vbi es? Vocem tuam audiui ambulantis, & abſcondi me*: & cur timerem ſatis erat vel pedum tuorum ſtrepitus. Tanti enim iudicis omnia clamant membra, & quum rem cum tali reo habeas non habeo cauſæ dicendæ libertatem. Suſcipe timorem qui peccatum meum purget,

Pſal. 50. 5. & qui ſit patronus tuæ iuſtitiæ. Vincere te oſtendi fugiens ſententiam tuam; crimina fuga detexi, oſtendens errorem defendi non poſſe. Mulier quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Habuit clementem iudicem, & inuenit cauſam commiſeratione dignam. Ad imbecillitatem Euæ confugit, audiens iudicem inquirere rem. O patientem iudicem! Permiſit omnem cauſam referri ad ſerpentem, vt leuius ſtatueret deceptis crimen: *Maledictus tu inter omnia animalia, & beſtias terræ*: vt qui aduerſus omnem creaturam ſcelus patraſti: cœlum iniuria affeciſti, inuidiæ veneno fœdatus: Angelos tua defectione contriſtaſti, minuere ſtudens beatorum numerum, ignarus ſublato peiori ſuccedere melius. Augens augebo dolores tuos, & deinceps, ô Domini commiſerationem! indignatio humanitatem ſupergrediens, legis dolores terminat & gemitus, vt his inualeſcens mortem ex delectatione exuat, multitudinem humani generis comminatus. Additionem ſucceſſionis promittit dolens, matrem mundi elegit iratus, cadentem trahens in progreſſum. *In doloribus paries filios*: per ventrem docet, per quem in mundum venit, vetitum capiens fructum, ipſa puniatur partus doloribus, & magnæ cupiditatis damnum contrahens, & multitudinem generis opponens ſerpenti, & permultos proſternens lætantem per vnum. Parias cum dolore caſtè, cum læta peperiſti ſine damno, *& ad virum tuum conuerſio tua*.

Geneſ. 3. 16. Subditam Euam Adamo fecit. Libertas enim inutilis iis qui per ſe ſapere neſciunt. Ipſe dominabitur tui, habe virum Dominum, & non ſerpentem. Deinde ad meliorem vitam conuerſa, vnde ſumpta veniſti in mundum. *Et Adam dixit &c.* Noua clementia quæ priorem ſuperat. Animus paterni plenus amoris, minæ plenæ conſolationis. Oportuit quidem te, inquit, mihi obedientem mulieris conſilium non attendiſſe, nec legem, quam mea manu ſcripſi, digitis Euæ delere: cùm verò ſeparatione mulieris, & peccato non ſepareris, accipe legem, quæ tuis peccatis conueniat: maledicta terra. Adam peccauit, terra pœnam luit,

καὶ τὴν ἐκείνης ἐνδυόμενος γύμνωσιν, πορφυρίδα βασιλικὴν τὰ τῆς συκῆς ἐλογίζετο φύλλα. εἶδεν ἄνωθεν τὴν ἀδικίαν ὁ θεὸς, καὶ παριδεῖν οὐκ ἠνέσχετο· τὴν ὕβριν τοῦ πρώτου πλάσματος, ἑαυτοῦ λογιζόμενος. καὶ κάτεισι δικάσων, κἂν πρὸς τὴν δικὴν οὐκ ἐθάρρουν ἐλθεῖν οἱ ὑπεύθυνοι, φυγάδες γινόμενοι, καὶ τοῖς φθάσασι προστιθέντες καὶ ἄλλο πλημμέλημα. τοπικὴν ἐλογίζοντο τοῦ θεοῦ τὴν ἐπίσκεψιν. Ἀδὰμ ποῦ εἶ; οὐκ ὀργιζομένου, ἀλλ' ἐλεοῦντος ἡ φωνή· οὐκ ἀποστρεφομένου, ἀλλ' ἐλεοῦντος ἡ κλῆσις. περιηλλαγμένον βλέπω τῆς βασιλείας τὸ σχῆμα, ἐνηλλαγμένην τῆς ἀξίας τὴν τάξιν. ποῦ εἶ; τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος, καὶ ἐκρύβην. ἤρκεσέ μοι πρὸς δειλίαν, τῶν ποδῶν ἡ φωνή· τοιούτου γὰρ δικαστοῦ, ὅλα φωνὴν ἔχει τὰ μέλη. ὅταν πρὸς ὑπεύθυνον ἔχῃ τοιοῦτον, οὐκ ἔχω παρρησίαν φωνῆς. δέξαι τὸν φόβον, καὶ τὸ ἐμὸν δικαιοῦντα πλημμέλημα, καὶ τῆς σῆς γινόμενον δικαιοκρισίας συνήγορον. νικῶσαν ἔδειξα δραπετεύσας τὴν ψῆφον· ἀπεγύμνωσα τῇ φυγῇ τὰ ἐγκλήματα, ἀσυνηγόρητα δείξας τὰ πταίσματα. ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκάς μοι, αὐτή μοι ἔδωκε, καὶ ἔφαγον. ἔσχε φιλάνθρωπον δικαστὴν, καὶ εὗρε πρόφασιν συμπαθῆ. ἐπὶ τὸ ἀσθενὲς καταφεύγει τῆς Εὔας, ὑπακούων τοῦ δικαστοῦ τὴν ἐπίτασιν. ὦ μακροθύμου δικαστοῦ. ἀφῆκεν ὅλον εἰς τὸν ὄφιν συναχθῆναι τὸ αἴτιον, ἵνα κουφότερον καταστήσῃ τοῖς ἐπιβουλευθεῖσι τὸ ἔγκλημα. ἐπικατάρατός σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς· ὡς κατὰ πάσης ἐκζέσας τὴν ἀδικίαν τῆς κτίσεως. οὐρανοὺς ἐνύβρισας, τῷ ἰῷ ῥυπώσας τοῦ φθόνου. ἀγγέλους ἐλύπησας τῇ ἀποστασίᾳ, νομίζων ἐλαττοῦν τῶν ὑμνολόγων τὸ μέτρον· οὐκ εἰδὼς, ὅτι τῷ χωρισμῷ τοῦ χείρονος πλεονάζει τὸ κρεῖττον. πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου, καὶ ἑξῆς. βαβαὶ τῆς δεσποτικῆς συμπαθείας. ἀγανάκτησις φιλανθρωπίαν ὑπερβαίνουσα νόμου λύπας ὁρίζει, καὶ στεναγμοὺς· ἵνα ταύταις ἐγκαρτεροῦσα τὸν ἐκ τῆς τέρψεως ἀποδύσηται θάνατον· πλατύνει τὰ γένους ἀπειλῶν, εὐαγγελίζεται. προσθήκην διαδοχῆς ὑπισχνεῖται λυπούμενος· μητέρα κόσμου χειροτονεῖ ὀργιζόμενος, εἰς προκοπὴν ἄγων τὴν πταίσασαν. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα. διὰ γαστρὸς παιδεύεται, δι' ἧς προῆλθεν εἰς ὄλεθρον. ἡ τὸν κεκωλυμένον ὑποδεξαμένη καρπὸν, αὐτὴ μαστιζέσθω τοῖς τοῦ τόκου πόνοις· καὶ τῆς περὶ τὰς ἐπιθυμίας τὴν βλάβην συστέλλουσα, καὶ τὴν πλατύτητα τοῦ γένους ἀντιτιθεῖσα τῷ ὄφει, καὶ διὰ πολλῶν καταβαλοῦσα τὸν δι' ἑνὸς καυχησάμενον. λυπουμένη τίκτε σωφρόνως, ἐπειδὴ χαίρουσα τέτοκας ἀσυμφόρως. καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου, ἡ ἀποστροφή σου. ὑποχείριον τὴν Εὔαν ποιεῖ τῷ ἀνδρί· τὸ γὰρ ἄναρχον ἀνωφελὲς τοῖς ἐξ ἑαυτῶν σωφρονεῖν οὐκ εἰδόσι. καὶ αὐτός σου κυριεύσει. δέχου τὸν ἄνδρα κύριον, καὶ μὴ τὸν ὄφιν δεσπότην· ἐκεῖθεν ὁδηγουμένη πρὸς κρείττονα βίον, ὅθεν ληφθεῖσα προῆλθες εἰς γένεσιν. καὶ τῷ Ἀδὰμ εἶπεν· καὶ ἑξῆς. ἄλλη φιλανθρωπίας ἀπόδειξις, τῆς προτέρας νικῶσα τὸν ἔπαινον. θυμὸς πατρικῆς γέμων στοργῆς· ἀπειλὴ μιμουμένη παράκλησιν. ἔδει μέν σε (φησὶν) ἐμοὶ πειθαρχοῦντα μὴ δέξασθαι γυναικὸς συμβουλὴν· μηδὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἐμῆς χειρὸς γραφέντα νόμον, δακτύλοις ἀπαλεῖψαι τῆς Εὔας: ἐπεὶ δὲ χωρισθεὶς γυναίου ἁμαρτίαν ἔχεις τοῦ κακοῦ τὴν ἑρμηνείαν· δέχου νόμον τοῖς ἁρμόζοντα πταίσμασιν, ἐπικατάρατος ἡ γῆ. ὁ Ἀδὰμ ἥμαρτε, καὶ ἡ γῆ τὴν δίκην εἰς πράττεται.

ἀκεῖ

ἐκεῖθεν ἀρχὴν δέχεται ἡ παιδεία, ὅθεν ἐβλάστησε τῆς ἀπάτης τὸ αἴτιον. ἐπειδὴ τοῖς φυτοῖς ἐσφαλλόμενος τῶν ἐμῶν ἀπεσκίρτησας ἐντολῶν, ἀκάνθαις ἔστω συνεχόμενος καὶ τριβόλοις. σοφῶν ἐστιν ἰατρῶν, τῆς νόσου τὴν ὕλην εἰς φάρμακον μετασκευάζειν ὑγείας· καὶ τὰ νομιζόμενα βλάπτειν, ἐπωφελῆ δεικνύειν τοῖς κάμνουσι. πολυσχιδὴς ἡ τοῦ ὄφεως γλῶσσα, ἀκάνθας καὶ τριβόλοις μιμουμένη· ἀπὸ μιᾶς φυῆς εἰς τρία διῃρημένη κέντρα. ταύτην ἔλαβεν εἰς συμμαχίαν ὁ βάσκανος, ὡς πρὸς αὐτὴν μαχόμενος τὴν τριάδα, καὶ διὰ μιᾶς τοῦ Ἀδὰμ εἰκόνος, ὅλον τὸ θεότητος ἐνυβρίζων τὸ πλήρωμα. ὅθεν, ἐπειδὴ ταύτῃ πεισθεὶς, ἠπείθει θεῷ· διὰ τῶν ὁμοίων δέχεται τὴν παιδείαν, ἵνα ταύτῃ λυπούμενος, χαλεπαίνῃ τῷ ὄφει, ἀκατόρθωτον ἔχων τὴν πρὸς ἐκεῖνον φιλίαν. ἔβλεπεν νοσοῦσαν τὴν κτίσιν ἀνίατα, ἑνὶ κρατουμένην ἀσεβείας συνθήματι· καὶ τρόπον οὐκ εἶναι διορθώσεως ἕτερον, εἰ μὴ φθάσας ὁ φύσεις καὶ γνώμας θεραπεύων τὴν ἰατρείαν προσάγοι τοῖς κάμνουσι· τότε θεραπεύειν εἰδὼς, ὅταν ὅλην λάβοι τὴν ὑγείαν ἡ νόσος. διὸ ἔλεγεν· Κύριε κλῖνον οὐρανοὺς, καὶ κατάβηθι· καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἐμιμήσατο Ἰωάννην ὁ Λάζαρος. ἐκεῖνος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς τεκούσης ἐσκίρτα, τῆς πλάνης ἀγαλλόμενος τὴν κατάλυσιν· καὶ οὗτος ὡς ἐν μήτρᾳ τῷ τάφῳ τῶν πλανηθέντων ἐχόρευε τὴν ἀνάκλησιν, καὶ διπλῆν εἶχε τάξιν τὸ θαῦμα· καὶ τὴν δεσποτικὴν μεγαλύνουσαν χεῖρα, καὶ τὴν τῶν Ἑβραίων ἀμβλύνουσαν γλῶσσαν. ὁ νεκρὸς ἐπειθάρχει, καὶ οἱ ζῶντες ἠπείθουν· ἐβλασφήμουν τὸν ᾅδην, ὡς προδεδωκότα τὸν Λάζαρον· ἐλοιδόρουν τὸν Χριστὸν, ὡς καινοτομοῦντα τὴν ἔγερσιν. θεολογίαν εἶχεν ὁ τῶν παίδων ὕμνος, προφητείαν ἐλάλουν· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὡμολόγουν τὸν ἄνω καὶ τὸν κάτω· καὶ χωρισμὸν οὐκ εἶχεν ὁ τόπος· βάϊα φοινίκων ἐκράτουν, οὐ φοίνικας· οὔπω γὰρ τὴν ἀκαρπίαν παρελθόντες τοῦ νόμου, τῶν τῆς χάριτος ἀπεγεύσαντο γλυκασμάτων. ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς οὔπω τὴν πικρὰν τοῦ ὄφεως ἀναρριζώσας φυτείαν, τὸν τῆς ἀφθαρσίας ἐγεώργησε γλυκασμόν. (al. ἐπιγιόρ.)

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΚ ΤΩΝ Ε΄ λόγων εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

σογ΄. Theodoreti in S. Chrysost. lib. V.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ * ἐκ τῶν τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου λόγων, οὓς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον συνετάξατο· ὧν ἡμεῖς πέντε τέως ἴδομεν· ἐξ ὧν καί τινας ἐκλογὰς τὰς ὑποτεταγμένας παρεγραψάμεθα.

Ὅτι τῶν πέντε λόγων ὁ πρῶτος, ἄλλον πρὸ αὐτοῦ δοκεῖ δέχεσθαι, ἢ μέρος αὐτοῦ εἶναι. πλὴν διαλαμβάνει, ὅθεν τε μετακληθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἧκε, καὶ ὅπως αὐτῆς ἀρχιερεὺς κατέστη, καὶ ὡς τὴν ἱερωσύνην καὶ ἀρχιερωσύνην εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἐπανάγειν ἐπειρᾶτο σπουδῇ πάσῃ· καὶ ὅσα πρὸς *Γαΐναν τοῦτο μὲν ὁ γενναῖος ἐπιστομίζων Ἰωάννης, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πολιτείας διαπρεσβευόμενος πραγμάτων, διεπράξατο· καὶ ὡς φθόνος αὐτῷ τὴν *ὑπερορίαν ἐψηφίσατο· καί τινα τῶν μέχρι τέλους ἱστορῶν τῷ θεσπεσίῳ ἀνδρὶ διανυσθέντων· τὰ πολλὰ, μᾶλλον δὲ τὰ πλεῖστα, διεξέρχεται.

(al. Γαϊνᾶν. al. ὑπερορίαν. H. St.)

Ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος ἐπαίνους τινὰς ὀλιγοστίχους, καὶ αὐτὸς ὀλιγόστιχος ὢν, διαπεραίνει, ἀρχόμενος ὧδε· Πάλιν ἡμῖν Ἰωάννου τὸ μνημόσυνον. Ὁ δὲ μετὰ τοῦτον, ἐγκωμίων μὲν καὶ αὐτὸς ὑπέρχεται νόμους

inde incœpit doctrina, vnde cauſa fraudis ortum duxit. Cùm plantis deceptus mea præcepta neglexiſti, tribulos & ſpinas habeat. Sapientium medicorum eſt, morbi materiam in ſanitatis remedium mutare, & quæ nocere putabantur, vtilia eſſe laborantibus oſtendere. Bifida lingua ſerpentum, ſpinas, & tribulos imitata, ex vno ortu in tres diuiſa ſtimulos. Hanc ad opem ſumpſit inuidus, tanquam contra Trinitatem pugnaturus, & per vnam Adami imaginem, totam Deitatem calumnians. Vnde illi parens rebellis eſt Deo, per ſimiles res accipit doctrinam, vt ab hac reprehenſus, ſerpenti meritò indignetur, inimicitias cum illo perpetuo gerens. Vidit creaturam ad remedij deſperationem ægrotare, vno impietatis fœdere victam, & alium modum non eſſe ſanandi, niſi is, qui cùm naturas prouidiſſet, ac voluntates, medicinam adhibuiſſet ægrotis, tunc demum ſciret ſanare, cùm ſanitatis capax omnino eſſet. Ideò dixit: *Domine inclina cœlos tuos, & deſcende, &* ſimilia. (Pſal. 14.4. 5.)

Imitatus eſt Ioannem Lazarus. * Ille in ventre matris exultauit, errorem diſſolutum iri exſultans: hic in ſepulchri vtero eorum qui erraſſent, reuerſionem demonſtrauit. Et miraculum duplicem habuit ſeriem, & potentiam Domini extollentem, & Iudæorum linguam confundentem. Mortuus obedit, & viui non item. Inferis maledixerunt, quia Lazarum reddebant. Conuitiabantur Chriſto, nouam à mortuis ſuſcitationem inducenti. Pueri hymnos Deo decantabát, prophetiam loquebantur, eundem & vnum eſſe in cœlo, & in terra, & locis non ſeparati, ramos palmarum tenebant, non palmas. Nondum enim legis ſterilitatem prætergreſſi, gratiæ dulcedinem guſtarunt. Cùm Chriſtus amaram ſerpentis euellens plantam, incorruptionis plantauit dulcedinem. (* Luc. 1. 41. 44. — Ioan. 12.)

THEODORETI

In S. Chryſoſtomum libri V. CCLXXIII.

LEGI è libris S. Theodoreti, quos in S. Ioannem Chryſoſtomum ſcripſit, quorum nos tantùm quinque libros vidimus, vnde hæc excerpſimus.

LIBER I. Primus liber, alium pro illo videtur admittere, vel partem illius eſſe, niſi quod addat, quomodo poſt vocatus Conſtantinopolim venerit, vtque Archiepiſcopus ſit conſtitutus, & quomodo ſacerdotium, & ſummum ſacerdotium ad antiquam normam omnino reuocare niteretur: & quæ contra Cainam egregius ille Ioannes dixerit: hoc vero pro communi reipublicæ negotio peregit, & ob inuidiam in exſilium pulſus eſt, & aliqua eorum vſque ad finem proſequens, quæ vir ſanctus perfecit.

II. Secundus liber aliquas paruas laudes, quanquam & ipſe paucioribus breuis ſit, adiungit, ſic incipiens: Iterum nobis Ioannis memoria.

III. Tertius etiam laudandi modum excedit.

THEODORETVS. *Panegyrica, & funebris laudatio præſens.*

Diſtinguitur ab aliis libris pulchritudine verborum & nominum. Et ſic incipit: *Argumentum, viri diſertiſſimi, tuba indigens, in pueriliſ lingua video periclitari, & decus pugilis, mille artificiis deſcriptum, nunc imbecillo mihi artifici ad deſcribendum impoſitum.* Hoc eſt procemium. Alius illum rapiens in auxilium trahit, alius iudicatus patronum vocat, alius famelicus cibum orat, nudus veſtem, alius illum exuit, alius dolens conſolationem petit, alius ligatus ſolui poſtulat, alius trahit illum ad morborum inſpectionem, peregrinus hoſpitium efflagitat, alius ſeſe ſiſtens debitum deplorat, alius arbitrum & pacificatorem domeſticarum turbarum acceſſit, nec ſeruus ad alium fugit, amaram Domini indignationem exponens. Vidua clamat: Miſerere, alia viduitatem deplorat. Multæ ac variæ patri, re nata in ſingulos, pro ſingulis mutationes: rapitur quis, & patronus pater: fames vexat, & nutritor ex patrono fit: aliquis ægrotat, & in medicum pater mutatur: dolore aliquis concidit, & noſocomij curator ſolatium adfert. Si hoſpites curandi, omnia factus, benignum ſe exhibet. Et quid ſingula attinet, quæ per omnem eius vitam geſta ſunt, commemorare? cùm de ſolo ſacerdotio referre nequeam, tanta homines operum ſalutarium varietas ſupradicta non reliquit. O egregium poſt mortem ducem! O triſtem etiam hoſtibus poſt ſepulturam militem! O lyram omni harmonia præditam, morte iam ſolutam! O theatrum tanto tibicine orbatum! O ſalutarem hominum ſagenam, in cœlum raptam! O arborem in cœlum iam, & terram extenſam, & huic quidem corpus, illi verò animam tradentem! In ſepulchro Eccleſiæ os concluſum eſt. Quantus ocellus pietatis hominum raptus eſt! Non mortuus es, ſancte Pater, ſed vt Sol occidiſti: non te, vt mortuum dolemus, ſed vt nobis abſconditum: non te vt mortuum quærimus, ſed vt in cœlos eleuatum. Sic ferè tertius liber.

IV. Laudantis partes agit quartus, nimirum quod oporteat parentes colere, laudem trahens, vnde & hæc deprompta. Ioannes horum paſtorum vnus, intellectus ſine malitia, mens oculata, Euangelicæ experientiæ liber, cera commutabilior, pelagus gratiarum, contra dolos hoſtium infractus, Eccleſiæ munimentum. Nullus illum hypocriſeos ſerpens latuit. Vnde tibi vis oſtendamus Ioannem celebrem? ab hoſpitalitate? Ecquis Ioanne magis hoſpitalis? à grauitate in honore? Ecquæ illum poteſtas proſtrauit? A ſtudio in Eccleſiam? Cuiuſnam eſt illa concinna modulatio Pſalmorum in hanc vſque diem publicè inſtituta? Sed hæc quarto libro.

Sequens liber eaſdem nectit laudum corollas: clarius verò cogitationum ſuarum iubar exponit. Videntur illi omnes libri quinque poſt reuerſionem ab exſilio compoſiti. Hæc quoque eius libri fragmenta ſunt.

διαφέρει δὲ τῶν περὶ αὐτοῦ τῇ καλλονῇ τῶν τε ῥημάτων καὶ τῶν νοημάτων. προοιμιάζεται δὲ οὕτω· Πολυστόμου τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν σάλπιγγος δεομένην, ἐν παιδικῇ νῦν ὁρῶ κινδυνεύουσαν γλώττῃ· καὶ κάλλος ἀθλητοῦ, μυρίαις συγγραφόμενον τέχναις, ἀσθενεῖ νῦν, εἰς γραφὴν ἐμοὶ τεχνίτῃ προκείμενον. τὸ μὲν προοίμιον τοιοῦτον. ἄλλος αὐτὸν ἕλκει βοηθὸν, ἁρπαζόμενος· ἄλλος καλεῖ δικαζόμενος σύνδικον· ἄλλος πένων, ὑπὲρ τροφῆς ἱκετεύει· γυμνὸς, ὑπὲρ ἐνδύματος· ἄλλος αὐτὸν ἀποδύει· ἄλλος πενθῶν, εἰς παράκλησιν δεῖται· δεσμῶν ἕτερος ἀπολυθῆναι βοᾷ· ἕλκει τις αὐτὸν ἄλλος πρὸς νόσων ἐπίσκεψιν· ξένος αἰτεῖ καταγώγιον· ἕτερος παραστὰς, χρέος ὀδύρεται· ἄλλος ἐπόπτην καὶ διαλλακτὴν τῶν κατ᾽ οἶκον μεταπέμπεται στάσεων. οὐδὲ δοῦλος πρὸς ἄλλον καταφεύγει, δεσπότου πικρὰν ὀλοφυρόμενος ἀγανάκτησιν· χήρα βοᾷ τὸ, ἐλέησον· ἄλλη τὴν ὀρφανίαν ὀδύρεται. μυρίαι τῷ πατρὶ καθ᾽ ἑκάστην πρὸς ἑκάστους ὑπὲρ ἑκάστου τροπαί. ἁρπάζεταί τις, καὶ συνήγορος ὁ πατήρ· λιμὸς ἐνοχλεῖ, καὶ τροφεὺς ἐκ συνηγόρου γίνεται· νοσεῖ τις, καὶ εἰς ἰατρὸν ὁ τροφεὺς μεταβάλλεται· πένθει τις περιπέπτωκε, καὶ ὁ νοσοκόμος εὑρίσκεται παραμύθιον· ξένων ἐπέστη φροντὶς, καὶ ξενοδόχος ὁ πάντα γεγονὼς ἀναδείκνυται. καὶ τί χρὴ καθ᾽ ἕκαστον λέγειν, ὅσα χρόνου μέρη τὸν ἐκείνου βίον διεμέτρησεν; ἵνα μὴ τὴν ἀρχιερωσύνην μόνην λέγω· τοσαύτη τοῖς ἀνθρώποις ἔργων σωτηρίων ποικιλία περιϊοῦσα οὐ διέλιπεν. ὦ στρατιώτου καὶ μετὰ τελευτὴν ἀριστέως. ὦ λυπηροῦ τοῖς ἐχθροῖς καὶ μετὰ τάφον ὁπλίτου. ὦ παναρμονίας λύρας, τελευτῇ λελυμένης. ὦ δικαστηρίων τηλικοῦτον ῥυθμιστὴν ἐζημιωμένων. ὦ σωτηρίου τοῖς ἀνθρώποις εἰς οὐρανὸν ἀναρπασθείσης σαγήνης. ὦ δένδρου πρὸς οὐρανὸν καὶ γῆν μερισθέντος· καὶ τῇ μὲν τὸ σῶμα, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν παρασχόντος. ἐν τάφῳ τὸ τῆς ἐκκλησίας συγκέκλεισται στόμα· οἷος εὐσεβείας ἀνθρώπων ὀφθαλμὸς ἀνηρπάσθη; οὐ τέθνηκας, ὦ μακάριε πάτερ, ἀλλ᾽ ὡς ἥλιος ἔδυς· οὐχ ὡς ἀποθανόντα ἀλγοῦμεν, ἀλλ᾽ ὡς ἡμῖν κεκρυμμένον· οὐχ ὡς τεθνεῶτα ζητοῦμεν, ἀλλ᾽ ὡς εἰς οὐρανοὺς μεταστάντα. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ τρίτος (ἢ τέταρτος) λόγος.

Ἐγκωμιαστικοῦ δὲ τύπον καὶ ὁ τέταρτος διασώζει, ἐκ τοῦ δεῖν τιμᾶν πατέρας, τῶν ἐπαίνων ἀπαρχόμενος· ὅ ἐστι καὶ ταῦτα. τούτων τῶν ποιμένων εἷς καὶ ὁ Ἰωάννης, ἡ ἄκακος σύνεσις, ὁ πολυόμματος νοῦς, τῆς εὐαγγελικῆς ἐμπειρίας ἡ βίβλος, ὁ κηροῦ πρὸς διαλλαγὰς εὐπλαστότερος, τὸ πρὸς χαρίσματα πέλαγος, ὁ πρὸς δόλους πολεμούντων ἀκέραιος, τῆς ἐκκλησίας ὁ περίβολος. οὐδεὶς ὑποκρίσεως αὐτὸν διελάνθανεν ὄφις. πόθεν σοι βούλει δείξομεν τὸν Ἰωάννην πολύτιμον; ἐκ φιλοξενίας; καὶ τίς Ἰωάννου φιλοξενώτερος; ἐκ τῆς ἐν προστασίαις στερρότητος; καὶ τίς αὐτὸν δυναστεία κατήδεσεν; ἐκ τῆς περὶ τὴν ἐκκλησίαν σπουδῆς; καὶ τίνος ἡ τῆς ψαλμῳδίας τῶν δημοτικῶν ταγμάτων μέχρι νῦν εὐρυθμία; ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ τέταρτος λόγος.

Ὁ δ᾽ ἐφεξῆς τοὺς αὐτοὺς μὲν τῶν ἐγκωμίων πλέκει στεφάνους, λαμπρότερον δέ πως τὴν τῶν νοημάτων ἰσχὺν ἀπαγγέλλει. ἐοίκασι δὲ οὗτοι πάντες οἱ πέντε λόγοι μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπερορίας ἀνακομιδὴν συντετάχθαι. τοῦ δὲ νῦν λόγου εἰσὶν αἱ περικοπαὶ τῶν ὑποκειμένων ῥημάτων.

Χρυσοι

Χρῆσον ἡμῖν, ὦ πάτερ, τὴν λύραν τὴν σὴν, τὸ σὸν εἰς τὴν σὴν εὐφημίαν δάνεισον πλῆκτρον. εἰ γὰρ καὶ αἱ χεῖρες ἐλύθησαν τῷ νόμῳ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ λύρα διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ἠχεῖ τῷ * δώρῳ τῆς χάριτος. ἐκείνης ἡμῖν τῆς ἀθανάτου γλώττης μεταδός· μόνη γὰρ ἡ σὴ γλῶττα τῶν σῶν κατορθωμάτων ἀξία. διὰ ταῦτα Ἰωάννης Ἰωάννην ἀπείληφεν ὁ πεπαρρησιασμένος τὸν ζηλωτήν· ὁ μετὰ θάνατον ἐλέγχων, τὸν κηρύττοντα μετὰ θάνατον· ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης, τὸν πάσης πόλεως σωφρονιστήν. ἔχεις καὶ ἄλλην πρὸς τοὺς ἀποστόλους συγγένειαν. πρῶτος παρὰ τοῖς ἁμαξοβίοις σκύθαις θυσιαστήρια ἔπηξας· καὶ μόλις τῶν ἵππων ἀποπηδήσας ὁ βάρβαρος, ἔμαθε γόνυ κάμπτειν, καὶ εἰς ἔδαφος ἐξαπλοῦσθαι. καὶ ὁ τοῖς τῶν αἰχμαλώτων δάκρυσι μὴ κυμπτόμενος, ἔμαθεν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων δακρύειν. καὶ μὴν καὶ τὸν τοξότην πέρσην ἀντετόξευσας τῷ κηρύγματι· καὶ σιδηρόφρονες προσκυνοῦσιν ἐκεῖνοι τὸν σταυρωθέντα. ἐνίκησεν ἡ σὴ γλῶττα χαλδαίων καὶ μάγων μαγγανεύματα· καὶ ἡ κεχερσωμένη περσὶς εὐκτηρίους οἴκους ἐβλάστησεν. οὐκέτι τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας τὰ βαβυλῶνος ἀλλότρια. ταῦτά σε τοῖς ἀποστόλοις * συνέζευξεν· ἔτι παρ' ἡμῖν τὰ σπέρματα τῆς σῆς γλώττης ἀνθεῖ· κἂν Ἰωάννην τις ὀνομάσῃ, πολὺς ὁ ἦχος ἐκκρούεται. ἡ γὰρ ἐκκλησιαστικὴ λύρα τὸ ἀρχαῖον πλῆκτρον ἐπιγινώσκει· καὶ ἀντὶ δακτύλων ἀρκοῦσιν αἱ τοῦ σοῦ ὀνόματος συλλαβαί. ἔβλεπεν ἡ βασιλὶς πόλις τὰ ἐκ σύρων ὑφάσματα, καὶ διέπτυεν· ἐθεώρει τοὺς ἐξ ἰνδῶν λίθους, καὶ κατεφρόνει. οὐδὲ τὸ τύρου τὸ ἁλουργὲς αὐτὴν ἔτερπεν ἄνθος. πηλίνην ἐπόθει γλῶτταν, ἀθάνατα διδασκαλίας προχέουσαν νάματα. εἶδέ σε καὶ Ἔφεσος ἡ ἀρχαία, καὶ νέον Ἰωάννην προσεῖπεν. εἶδε, καὶ εὐαγγελικῆς * ὑπεμνήσθη βροντῆς. ἐντεῦθεν, ἀγαπητοὶ, τὸ ῥεῦμα τοῦ λόγου τραχύνεται· ἀλλὰ μὴ φύγωμεν τὴν τραχύτητα τῆς εἰρήνης λοιπὸν ὁδοποιούσης τῷ ῥεύματι. εἰ γάρ τι πρὸς τοὺς σοὺς ναύτας, ὦ πάτερ, ἀγανακτεῖς· εἴ τι πρὸς τοὺς συμπεπλευκότας λυπῇ: ἐννόησον, ὅτι χειμὼν καὶ κλύδων καὶ θάλασσα βρασσομένη ἠνάγκασεν αὐτοὺς καὶ ἄκοντας τὸν Ἰωνᾶν προσρίψαι τοῖς κύμασιν. οὐκ ἐκείνων μῖσος, ἀλλὰ σὸν γυμνάσιον τὸ συμβάν· οὐκ ἐκείνων πόλεμος, ἀλλὰ σὸς ἀγὼν τὰ γινόμενα· οὐκ ἐκεῖνοι τῆς ἀδελφικῆς ἀπηνέχθησαν ψήφου, ἀλλ' ἔδει καί σε τὸν δίαυλον τῶν μαρτύρων δραμεῖν. ἀπόρρητός τις οἰκονομία * σκάμματά σοι καὶ διαύλους ηὐτρέπισε. πάντως ἐρρέθη καὶ περὶ σοῦ πρὸς τὸν κοινὸν ἀντίπαλον τῆς ἀνθρωπότητος: προσέσχες τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ θεράποντός μου Ἰωάννου; καὶ ἑξῆς. ἐχρεωστεῖτο τῷ λαμπρῷ βίῳ καὶ ἡ λαμπρὰ τελευτή. ἐπάλαιε μὲν τῷ Ἰὼβ ὁ διάβολος, ἐδόκουν δὲ προσκρούειν οἱ φίλοι· διὰ τοῦτο ὕστερον ὁ θεὸς ἐξιλεοῦται τοὺς φίλους, καὶ τοῖς φίλοις φίλον τὸν Ἰὼβ ἀποδίδωσι. τοῦτο καὶ νῦν ὥσπερ αἰσθάνομαι γεγονὼς, ὦ πάτερ· καὶ τὰς δεξιὰς τῶν πατέρων ἀλλήλαις συνεφαπτομένας φαντάζομαι. ἀπέλαβεν Ἰὼβ πολυπλασιασθέντα τὰ κτήματα· ἀπέλαβες καὶ σὺ μετὰ προσθήκης τὴν παρὰ πάντων τιμήν. τοῦτον τὸν ἔσχατον λόγον ἡ ἐπιγραφὴ ἐν τῷ ἀποστολείῳ εἰρῆσθαι λέγει· τὸ δὲ προοίμιον αἰνίττεται, ὡς ἄλλων προειπόντων, ὁ συγγραφεὺς μετ' ἐκείνους δημηγορεῖ· ἔχει γὰρ οὕτως· ἐπειδὴ κἀμὲ πρὸς τὸ λέγειν ὁ κύκλος ἀνέστησεν,

Da nobis, ô Pater, mutuam lyram tuam & tuum ad tuam laudem concede plectrum, Etſi enim manus naturæ ſolutæ lege ſunt, ſed lyra per omnem terram ſonat dono gratiæ. Da nobis illam immortalem linguam: Sola enim tua lingua par eſt ad enarrandas res tuas. Propterea Ioannes Ioannem anteceſſit, liberè loquens æmulantem. Qui morte reprehendit, prædicantem poſt mortem, deſerti incola totius orbis ſapientem. Habes aliam cum Apoſtolis cognationem, primus apud Scythas, quid quod in curribus viuant, Hamaxobij dicti aras erexiſti, & barbarus vix ab equis diſſiliens, didicit genu flectere, & ad pauimentum incuruari; & qui captiuorum lachrymis non mouetur, didicit pro peccatis flere. Quin etiam iaculatorem Perſam vulnerans prædicatione, & ferrei didicerunt crucifixum adorare. Vicit tua lingua Chaldæorum & Magorum impoſturas, & Perſarum incultâ natio templa germinauit. non amplius Babylon pietatem auerſata eſt. Hæc te ſimilem Apoſtolis fecerunt, adhuc apud nos ſemina linguæ vigent. Quando Ioannem aliquis nominat, magnus ſonus exauditur. Eccleſiaſtica lyra antiquum plectrum cognoſcit, & pro digitis ſufficiunt ſyllabæ nominis tui. Conſtantinopolis vidit Syrorum vela, & contempſit. Vidit lapillos Indicos, & irriſit, nec Tyri illam color purpureus delectauit. Luteam concupiuit linguam, quæ immortales doctrinæ liquores diſtillauit. Vidit te antiqua Epheſus, & Ioannem nouum appellauit, vidit, & Euangelici recordatus eſt tonitrus. Hinc, ô dilecti, fluxus orationis cum impetu currit. Sed ne aſperitatem fugiamus, pace tandem fluctui viam ſternente. Si quid enim de tuis nautis, pater, conquereris, ſi quid contra tuos connauigantes contriſtat, intellige hyemis tempeſtatem, procellam, & mare efferueſcens coëgiſſe illos vel inuitos Ionam mari immergere. Non eorum odium, ſed tua exercitatio: non eorum arma, ſed tua certamina ea quæ facta ſunt, non illi à fraterna ſententia expulſi ſunt, ſed oportuit & te ſtadium Martyrum currere. Arcana quædam prouidentia, * ſcammata tibi, & certaminis locum præparauit. Omnino dictum eſt de te contra hominum communem hoſtem: *Nunquid conſideraſti ſeruum meum Ioannem, & c.* Debuit claræ vitæ clara etiam mors addi. Oppugnauit Diabolus Iob, aduerſari amici nolebant. Ideò poſtea Deus opem tulit amicis Iob, & amicis amicum Iob reddidit. Hoc etiam nunc, vt video, factum in te, ô Pater, & dextras Patrum cùm inuicem copulatas animo cogito. Recepit Iob plura quàm prius habuit, recepiſti & tu cum auctario gloriam ab omnibus maiorem. Hanc extremam orationis partem inſcriptio in Apoſtolico templo habitam ſignificat. Prooemium verò indicat, auctorem poſt alia hęc ſcripſiſſe. Sic enim ait: *Poſtquam & ego dicere ordine debui,*

Margin notes:

* al. ὑμῖν.

Pſal. 136. v. 5.

* συνέταξεν. 1. St.

* ἐπινοηθῆ.

Marc. 3. v. 17.

Iona 1. v. 12.

* al. σκάμματα καὶ δίαυλον.

Iob. 1. v. 1.

Iob. 42.

THEODORETVS.

Ioan. Baptiſtam imitatus eſt Ioannes Chriſoſtom.

1. Pet. 5.

Marci 3. 17.

* Scammatis vocem pro arena meta & paleſtra adhibet Tertullianus, & B. Hieronymus. Vide Paulum Leopardum lib. 1. Miſcellen. c. 22. & hic Græci exemplaris ſcholia.

Iob. 1. 8.

THEODORETVS. *cùm ego cum cæteris aſſurgere ad dicendum cogor, cùm oporteat & me patriæ benè precari, & multi debitum inexorabile petentes : apud nos verò nihil ſimile paternæ virtutis : da nobis, ô Ioannes, mutuam lyram.*

IOANNIS CHRYSOSTOMI

CCLXXIV. *In X L. Martyres Oratio.*

LEGI Ioannem Chryſoſtomum in laudem X L martyrum. Celebrantur martyres non vt ipſi laudem accipiant, verùm vt nos per eorum laudem ad imitationem incendamur. Moleſtias paſſi ſunt pij & impij, ſed illi ad exercitationem iuſtitiæ, hi ad peccati caſtigationem. Ideò iuſtorum mala S. Scriptura *Tribulationes* vocat, malorum contra *Caſtigationes*. Matth. 13. 16. *Veſtri beati oculi, quid vident*, id eſt, quia intelligunt. Si enim in videndo felicitas, etiam Iudæi, qui Saluatorem viderunt, beati fuiſſent. Sed *videre* in S. Scriptura eſt capi de intelligenti animi oculo, & profunditatem veritatis intelligere. 1. Reg. 9. Ideo Prophetas olim *videntes* vocarunt. Beata prædicat Saluator inſtrumenta virtutis, etſi corporis ſint, oculos benè videntes, & aures cum diſcretione audientes. Oportet enim audientem intellexiſſe, & intelligentem audiſſe, vt ſcriptum eſt: Pſal. 44. 12. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam.* pro his, obtempera, intellige. Quemadmodum hauſturus aquam ad fiſtulam acclinatur, ſic auditus iuſti ad diuinæ legis fluenta ſe inclinat : Pſa. 48. 5. *Inclinabo enim in parabolam aurem meam.* Quare *inclinabo* ? Cùm omnis vrna aquam capiens, capit ſe inclinando, ideò & omnis auris ſuſcipiens fluxus verbi Dei, ad hoc ſe inclinare dicitur. Martyrum cruciatus. Prædico beata martyrum latera, quæ pietatis robur inexpugnagile oſtenderunt, pietatem non amiſiſſe. Etenim vt plurimum percuſſi ſunt totis coſtis, quandoquidem per coſtam peccatum intrauit. Gene. 2. Peccatum enim non eſt fœmina : ipſa etenim etiam Dei creatura eſt, ſed quia per eam præuaricatio viam inuenit. Poliuntur igitur martyres in coſtis, vnde peccatum irrepſit. Ideò Saluator in latere haſtam ſuſcepit, Ioan. 19. 34. *& exiuit ſanguis & aqua*, quo mundus ablutus eſt, & antiquum vulnus depulſum. Quemadmodum enim iuſtorum membra ſingillatim laudibus celebrantur, ſic & impiorum membra infamia notantur, & ſingillatim infelicia deprædicantur : Pſa. 35. 12. *Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me.* Pes ſuperbiæ via eſt factus ſuperbiæ, manus verò eſt actio, vt, neque factum peccati, neque ſemita accidat mihi, neque profectus in deterius. Leuit. 8. 22. Ideò Moſes aurem dextram Sacerdotis ſanguine arietis vngit, & pollicem manus eius dextræ, ſimiliter & pedis. *Aurem* quidem quaſi ſuſcepturam Verbum Domini. *Manum* quaſi opera oſtendat : pedem verò, quia progreſſionis & perfectionis in virtute ſignum eſt. Duo fons Euangelij cooperatur, mundat, potum præbet : potum quidem ſitientibus præbet: mũdat verò animas ſordidas:

ἐπειδὴ τὸ σύνθημα πρὸς τὴν κοινὴν χορείαν ἐγείρει, ἐπειδὴ δεῖ κἀμὲ πρὸς εὐφημίαν πατρικὴν ἀνακρούσασθαι μέλος. καὶ πολλοὶ μὲν οἱ τὸ ὄφλημα τὸ ἀπαραίτητον * ἀπαιτοῦντες· παρ' ἡμῖν δὲ οὐδὲν τῆς πατρικῆς ἐφάμιλλον ἀρετῆς : χρῆσον ἡμῖν, ὦ πάτερ Ἰωάννη, τὴν λύραν τὴν σήν.

* παραιτήτως H. St.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟ-

μου ἐκ τοῦ ἐγκωμίου εἰς τοὺς ἁγίους μ' μάρτυρας.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας. σοδ'. Ioan. Chryſoſt. in XL. martyres.

Ἐγκωμιάζονται μάρτυρες, οὐχ ἵνα αὐτοὶ τὸν ἔπαινον λάβωσιν, ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς διὰ τῶν ἐπαίνων διαναστῶμεν πρὸς τὴν μίμησιν. ἐθλίβησαν καὶ δίκαιοι, καὶ ἄδικοι· ἀλλ' οἱ μὲν εἰς γυμνάσιον δικαιοσύνης, οἱ δὲ εἰς ἔλεγχον ἁμαρτίας. διὰ τοῦτο τὰ μὲν τῶν δικαίων πάθη θλίψεις ἡ γραφὴ καλεῖ· τὰ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν, μάστιγας. μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὅτι βλέπουσιν· ἀντὶ τοῦ, ὅτι καταμανθάνουσιν. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν ἦν ὁ μακαρισμὸς, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν σωτῆρα ὀφθαλμοῖς ἰδόντες ἐμακαρίζοντο ἄν. καὶ γὰρ τὸ βλέπειν παρὰ τῇ γραφῇ τὸ τῷ νοερῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι καταλαμβάνεσθαι δηλοῖ, καὶ τὸ τὰ βάθη καθορᾶν τῆς ἀληθείας. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοὺς προφήτας βλέποντας ἐκάλουν. μακαρίζει τοίνυν ὁ σωτὴρ τὰ ὄργανα τῆς ἀρετῆς, κἂν τοῦ σώματος ᾖ, ὀφθαλμοὺς καλῶς βλέποντας, καὶ ὦτα διακριτικῶς ἀκούοντα. δεῖ γὰρ ἀκούσαντα νοῆσαι, καὶ νοήσαντα ὑπακοῦσαι· κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἄκουσον θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου· ἀντὶ τοῦ, ὑπάκουσον, νόησον. ὥσπερ δεξαμένη σωλῆνι προσκέκλιται ῥέοντι, οὕτως ἡ ἀκοὴ τοῦ δικαίου προσκέκλιται τοῦ θείου νόμου τοῖς νάμασι. κλινῶ γὰρ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου. διὰ τί κλινῶ; ἐπειδὴ πᾶσα ὑδρία δεχομένη ὕδωρ, κεκλιμένῳ τῷ σχήματι δέχεται· διὰ τοῦτο καὶ πᾶσα ἀκοὴ, δεχομένη τοῦ θείου λόγου τὰ ῥεύματα, προσκεκλίσθαι τούτοις λέγεται. μακαρίζω τὰς τῶν μαρτύρων πλευρὰς, αἳ τὴν τῆς εὐσεβείας πλευρὰν ἀήττητον ξεόμεναι ἔδειξαν, τὴν δ' εὐσέβειαν μὴ ἀποσμήξασαι· καὶ γὰρ ἐπλήττοντο ὡς ἐπίπαν τὰς πλευρὰς, ἐπειδὴ ἀπὸ πλευρᾶς ἡ ἁμαρτία ἐβλάστησεν. ἁμαρτία δὲ οὐκ ἡ γυνή· θεοῦ γὰρ πλάσμα καὶ αὕτη· ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνης ὁδὸν εὗρεν ἡ παράβασις. ξέονται οὖν οἱ μάρτυρες τὰς πλευρὰς, ἐξ ὧν ἐπήγασεν ἡ ἁμαρτία. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ διὰ τοῦτο κατὰ τὰς πλευρὰς ἐδέξατο λόγχην· καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα, τοῦ κόσμου καθάρσιον, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης πληγῆς ἀλεξιτήριον. ὥσπερ δὲ μέλη δικαίων ἐγκωμιάζονται κατὰ μέρος· οὕτω καὶ μέλη ἀσεβῶν στηλιτεύονται, καὶ ταλανίζονται κατὰ μέρος. μὴ ἐλθέτω μοι ποὺς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσῃ με. ποὺς ὑπερηφανίας, ἡ ὁδὸς τῆς ὑπερηφανίας· χεὶρ δ' ἡ πρᾶξις. οἷον, μήτε πρᾶξις ἁμαρτίας μήτε τρίβος προσέλθῃ μοι, μηδὲ προκοπή. διὸ καὶ Μωσῆς οὖς δεξιὸν τοῦ ἱερέως αἵματι τοῦ ἀμνοῦ χρίει, καὶ τὸ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός· τὸ μὲν, ὡς δοχεῖον τοῦ θείου λόγου μέλλον ἔσεσθαι· τὴν δὲ, ὡς πράξεως δηλωτικήν· τὸν πόδα δὲ, ὡς προκοπῆς τῆς ἐπ' * ἀρετῇ καὶ τελειώσεως σύμβολον. δύο ἐργάζεται ἡ πηγὴ τοῦ εὐαγγελίου, καθαίρει καὶ ποτίζει. ποτίζει μὲν τὰς διψώσας, καθαίρει δὲ τὰς ῥυπώσας ψυχάς.

* [illegible] H. St.

ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἅπαξ εἴρηται, ὡς ἐνταῦθα. Ἡ πολὺς φωνὴ, καὶ *ἐν τῇ παλαιᾷ ἅπαξ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ, μετὰ τὴν κοπὴν τῶν βασιλέων, καὶ τὴν ἀνάρρυσιν τῶν αἰχμαλώτων, καὶ μετὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι μισθὸν λαβεῖν τῶν πόνων καὶ τῆς κατὰ τῶν αἰχμαλωτισάντων νίκης. τότε γάρ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. Μὴ φοβοῦ, Ἀβραὰμ, ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα. κατὰ λέξιν δὲ ἅπαξ καὶ ἅπαξ (ὁ μισθός σου) τὸ πολὺς εἴρηται· κατὰ δὲ τὸ σημαινόμενον, καὶ πολλάκις. καὶ γὰρ ὁ Δαυίδ φησιν· ἀνταπόδοσις πολλή· ἀντὶ τοῦ, μισθὸς πολύς. καὶ ἀλλαχοῦ. ὅταν δὲ Θεὸς εἴπῃ, πολὺς ὁ μισθός· ἐννοήσας τὸν ἐπαγγελλόμενον, ἐννόει καὶ τὸν ἄφατον λόγον τοῦ πολύς. ἄλλο γάρ ἐστιν εἰπεῖν ἀγρότῃ πολὺ, καὶ ἄλλο πολίτῃ· μεῖζον δ᾽ ἀμφοῖν τοῦ στρατηγοῦ τὸ πολύ. τὸ δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ πολὺ, μυριοπλάσιον τῶν παρὰ ἄλλοις· τὸ δὲ παρὰ Θεῷ πολὺ ποσαπλάσιον ἂν συμπάντων εἴη, οὐδ᾽ ἐστὶ ῥητόν. πολὺς οὖν ὁ μισθὸς τῶν μαρτύρων, τῶν ἀδίκως διωκομένων, τῶν συκοφαντουμένων ἕνεκα Θεοῦ, τῶν θλιβομένων, καὶ τῶν ἀνθρωπίνης δόξης ὥσπερ ὁ Ἀβραὰμ καταπατούντων. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν ἵππον πᾶσαν διδόντων τῶν τῆς Γομόρρας καὶ τῶν Σοδόμων βασιλέων, καὶ τούτοις τιμώντων ἀνθ᾽ ὧν αὐτοῖς ἀνεσώσατο τῶν γυναικῶν καὶ παίδων τὴν αἰχμαλωσίαν· παρῃτήσατο τὴν παρ᾽ αὐτῶν δόξαν, μὴ θελήσας τῶν ἰδίων καμάτων παρὰ ἀνθρώπων λαβεῖν τοὺς μισθούς. διὸ καὶ ἠξιώθη παρὰ Θεοῦ ἀκοῦσαι, ὅτι ὁ μισθός σου πολύς.

σφυρωτήρ.

* Σφαιρωτήρ φησι τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγόμενον λώριον. σφαιρωτῆρα δὲ λέγεσθαι, διὰ τὸ πολλάκις κυκλοειδὲς ἀπεργάζεσθαι τὸ δέρμα τὸν τεχνίτην, καὶ οὕτω τέμνειν. τινὲς δέ φασι τὴν κλῆσιν λαβεῖν ἀπὸ τοῦ σφυρὰ τηρεῖν.

Κρινοῦσιν οἱ δώδεκα τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ· κρινεῖ καὶ Παῦλος τὴν οἰκουμένην, ὁ κήρυξ τῆς οἰκουμένης. οὐ Παῦλος δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων.

Ἄλλο ἐθνῶν ἐκδίκησις, καὶ ἄλλο λαῶν ἔλεγξις. ἡ μὲν γὰρ ἐκδίκησις ἐν τοῖς ἀπιστήσασι παντελῶς· λαοὺς δὲ τοὺς μὴ θελήσαντας εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν, ὧν καὶ οἱ ἐλεγμοί· ἀφ᾽ ὧν ἐκδίκησιν οὐκ εἰσπράττεται. ἡ γὰρ εἴσπραξις, τῶν ἐχθρῶν· ἀλλ᾽ ἐλέγχει ὡς δεσπότης, τὰ ἁμαρτήματα ἀνακρίνων.

Ὅταν ἐξέλθῃ ψυχὴ δικαίου ἐντεῦθεν, παραπέμπεται διὰ χειρῶν ἀγγέλων, καὶ παριστῶσιν αὐτὴν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἥτις ἐστὶν ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ.

Merces veſtra copioſa eſt in cœlis : in Euangelio ſemel dictum, vt hic & vos *copioſa*; & in antiquo Teſtamento Abrahamo ſemel dicta eſt, poſtquam reges occidiſſet, captiuóſque liberaſſet,& cùm mercedem accipere laborum, victoriæque,quam de capientibus retulerat, noluiſſet. Tum enim ait illi Deus : *Noli timere, Abraham, quia merces tua magna nimis* : ad verbum ſemel, & ſemel [merces tua] *copioſa* dictum eſt, ſed in ſignificatione ſæpius. Etenim dicit Dauid, *retributio multa*, pro merces copioſa, & alibi, cùm dicit Deus, *copioſa merces*, intelligit quod dictum eſt, intelligit & ineffabile verbum, *copioſa*. Aliud eſt enim dicere ruſtico *copioſam*, aliud vrbano, vtroque adhuc maius duci exercitus copioſum. Quod autem à Rege proficiſcitur, multis partibus adhuc maius eſt, quàm quod ab aliis datur : quod verò à Deo datur, adhuc omnibus eſt longè copioſius, nec explicari poteſt. Copioſa igitur merces martyrum, qui nullo iure ad necem rapiuntur, quique ob Deum accuſantur, qui anguſtiantur, quique humanam gloriam, vt Abraham, calcant. Nam ille regibus Gomorrhæ & Sodomorum omnem equitatum dantibus, & illis honorantibus, vt ipſis ſeruaret captiuos pueros, atque vxores, reſpuit eorum honorem, non cupiens ſui laboris mercedem ab hominibus accipere.Ideò dignus fuit audire à Deo, *Merces tua fuit copioſa.*

Ait σφαιρωτὴρ dicit, quam vulgus ligulam ſeu corrigiam appellat: σφαιρωτῆρα autem nominari,quod artifex corium rotundum elaboret, & ſic ſecet. Nonnulli dicunt nomen ei inditum eſſe, quia pedis talum ſeruat.

Iudicabunt hi duodecim tribus Iſraël : iudicabit & Paulus, orbis præco, orbem,& illi,qui eadem cum Paulo ſentiunt. Audi enim quid ille dicat: *An neſcitis, quia ſancti de hoc mundo iudicabunt?* & ſi in vobis iudicabitur mundus, indigni eſtis,qui de minimis iudicetis.

Alia eſt * ἐκδίκησις vltio gentilium: alia verò populorum ἔλεγξις. Ἐκδίκησις enim in iis qui omninò non crediderunt : populus autem nolens in eorum agnitionem venire, de quibus arguuntur, ἐκδίκησιν non ſubibit. Exactio enim hoſtium eſt : redargutio verò peccata reprehendentis Domini eſt.

Anima iuſti cùm hinc exceſſerit, Angelorum manibus portatur,qui illam in regiam vrbem referunt, quæ eſt cœleſtis Hieruſalem.

In decollationem S. Ioannis Baptiſtæ.

HÆc oratio S. Chryſoſtomi nomine inſcribitur, non tamen mihi eius videtur. Argumentis enim modóque ſcribendi multum à reliquis eius orationibus diſtinguitur, niſi quod quædam ex iis huc reiiciantur. Eſt autem dictio ſatis vilis,& ab eius ſtylo aliena.

O rem nouam! Ioannes animam Herodis ligatam vinculo peccati, redarguendo ſoluere voluit:ille verò ſoluentem ligauit.

Εἰς τὴν ἀποτομὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ἐπιγράφεται μὲν τοῦ Χρυσοστόμου, οὐκ ἐμοὶ δοκεῖ δέ. τοῖς τε γὰρ ἐνθυμήμασι, καὶ πείρᾳ τῆς γραφῆς, πολὺ τὸ ἐνδεὲς τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων ἀποφέρεται. πλὴν τινα καὶ ἐξ αὐτοῦ παρεξεβλήθη. ἔστι δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ λέξις χυδαία, καὶ τῆς ἐκείνου παραλλάττουσα.

Ὢ πράγματος ἀλλοκότου. Ἰωάννης τὴν δεδεμένην αὐτοῦ ψυχὴν τῇ σειρᾷ τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦ ἐλέγχου λύειν ἐβούλετο, κἀκεῖνος τὸν λύοντα ἔδησεν.

al. ἡ παλαιά.

IOANNES CHRYSOST.

Matth. 5. 12.

Geneſ. 15. 1.

Pſal. 18. 12.

Gen. 14. 23.

Matth. 19. 28.

1. Cor. 6. 2.

Luc. 18. 7. & 8.

2. Pet. 2. 16.

Matth. 14.
Marq. 6.
Luc. 3. 20.

IOANNES. CHRYSOST.

Eiuſdem oratio inſcribitur in idem argumentum, & eſt omnino priori ſimilis.

Deut. 25. 5. MANDATVM fuit Iudæis, vxorem fratris ſine prole defuncti ducere, prohibitis nuptiis cum gentibus, quæ ſolitæ erant ad idola currere : tale igitur matrimonium concedebatur, vt tolerabilius quàm idololatria. Marc. 6. 24. Tripudiauit filia Herodiadis : dignus feſto honor, delectatio celebritate. *Iurauit illi quidquid petiiſſet* : & illud turpitudinem auget, iuramentum * indefinitum, & hoc propter ſaltationem. Regalem auctoritatem puellæ pedibus ſtultus ſubiecit : permiſit regiam dignitatem conculcari, ſub qua ſe iuramento conſtrinxit, qui cupiditate cœca captus erat : inuitus poſtea puellæ nutui obſecundauit, quin potius Euæ iterum vir eſca capitur. Audacia petitionis ſanè magna, petere Iuſti caput in diſco, & dolore gaudium commutare, menſam ſepulchrum facere. Decebatne, ô miſer, dare in mercedem tripudianti cædem nefariam, & mortem in ebrietatis delectationem adferre ? Iuramentum te obſtringit : ſed cædes prohibet. Promiſſionem repoſcit : ſed æqualem tripudio. Non eſt cum vita mundus comparandus. Nouum eſt Herodis iudicium, menſa, ebrietas, & tripudium iudicarunt. O iuſtitiam iniqua audentem ! Sanctè ſe iurare fingit, & occidere non erubeſcit. Vtinam rectè peieraſſet, & non iniquè ſanctè iuraſſet. O conuiuium iuſti admiſcens mortem ! O conuiuium legis obſeruantiſſimi aſperſum ſanguine!

* ὅρκος ἀδιόριστος.

Eiuſdem in idem.

VIDETVR hæc oratio cognata eſſe Chryſoſtomi orationibus, non tamen eſt, nec conuenientem cum illis ſenſum præfert: quemadmodum & illæ duæ ab ſe inuicem diuerſæ non ſunt, ſed proprio exordio incipit.

Ioannem prædicabo, & illius ſapientiam vobis omnibus notam faciam. Ioannem, qui diuiſit cum Patre prædicationem vnigeniti. Matth. 3. 17. Etenim ille : *Hic eſt Filius meus dilectus*, deſuper è cœlo teſtatus eſt, hic verò infra in terra : Ioan. 1. 29. *Ecce agnus* DEI, *qui tollit peccata mundi* : & Pater per columbam dilectum ſuum oſtendit, ille digito oſtendit mundi redemptorem. Oportuit voce genita verbum Patris ſolui. Luc. 1. 20. Dum enim Zacharias non crederet, Elizabethæ ſterilitatem iri ſolutum, mutus factus eſt, ne incredulum os loqueretur, poſtquam ſoluta eſt ſterilitas, & vox prodiit : ſoluta eſt etiam Zachariæ lingua, & locutus eſt. O vocem æternam, & poſt mortem etiam orbem terrarum replentem.

HESYCHIVS HIEROSOLYMITANVS Presbyter.

CCLXXV. *In Iacobum fratrem Domini, & Dauidem Chriſti patrem.*

LEGI Heſychium presbyterum Hieroſolymorum, in Iacobum fratrem Domini, & in Dauidem Chriſti dictum patrem.

Τοῦ αὐτοῦ ἐπιγράφεται λόγος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἔστι κατὰ πάντα ὁμοίως ἔχων τῷ πρὸ αὐτοῦ.

ΙΟυδαίοις ἐπιτέτραπται γυναῖκα μετὰ θάνατον καὶ ἄπαιδα τοῦ ἀδελφοῦ ἄγεσθαι, τὴν πρὸς τὰ ἔθνη κωλύων ἐπιγαμίαν, ἔθος ἐχούσαις τοῖς εἰδώλοις προστρέχειν. ὡς κουφότερον οὖν τῆς εἰδωλολατρείας ὁ τοιοῦτος γάμος τοῖς ἰουδαίοις συγκεχώρητο. Ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος. ἀξία τῆς ἑορτῆς ἡ τιμὴ, ἡ τέρψις τῆς πανηγύρεως. μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ, ὅ,τι ἂν αἰτήσηται· καὶ τοῦτο προσθήκη τῶν αἰσχρῶν βαρυτέρα, ὅρκος ἀδιόριστος, καὶ τοῦτο δι' ὄρχησιν. τὴν βασιλικὴν αὐθεντίαν τοῖς ποσὶ τῆς κόρης ὁ μάταιος ὑπέταξεν· ἔδωκε τὴν τῆς βασιλίδος ἀξίαν πατηθῆναι· ὑφ' ἧς (γε) ὅρκῳ γέγονε δέσμιος ὁ τῆς ἐπιθυμίας αἰχμάλωτος. ἄκων λοιπὸν τῷ τῆς κόρης δεδούλωται νεύματι· μᾶλλον δὲ τῷ τῆς Εὔας πάλιν ὁ ἄνθρωπος ὑποπίπτει δελεάσματι. δεινὸν τὸ τῆς αἰτήσεως τόλμημα, κεφαλὴν δικαίου λαβεῖν ἐπὶ πίνακι, καὶ τέρψιν ἀνταλλάξασθαι * πάθος, καὶ τάφον καταστῆσαι τὴν τράπεζαν. ἔκθεσμον, ἄθλιε, δοῦναι φόνον μισθὸν ἔδει τῇ ὀρχήσει, καὶ θάνατον μέθῃ τέρψιν χαρίσασθαι; ὅρκος σε κατέχει : ἀλλ' ὁ φόνος κωλύει. ὑπόσχεσιν ἀπαιτεῖ : ἀλλ' ἴσην ὀρχήσει. * ψυχῆς ἀντάξιος οὐδ' ὁ κόσμος. ξένον τοῦ Ἡρώδου τὸ δικαστήριον· τράπεζα, καὶ μέθη, καὶ ὄρχησις ἐδίκαζεν. ὢ δικαιοσύνης τολμώσης παράνομα. εὐορκεῖν ὑποκρίνεται, καὶ φονεύειν οὐκ αἰσχύνεται. εἴθε καλῶς ἐπιώρκησας, καὶ μὴ παρανόμως εὐώρκησας. ὢ συμπόσιον δικαίου * κιρνῶν θάνατον. ὢ συμπόσιον, νομοφύλακος οἰνοχοούμενον αἵματι.

* al. πένθος.

* οὐχ ἡ ἀντάξιος H. St.

* al. κρίνει. H. St.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν.

ΕΟικε δὲ οὗτος ὁ λόγος συγγενὴς εἶναι τῶν τοῦ Χρυσοστόμου λόγων· οὐκ ἔστι δὲ, οὐδὲ συνεχῆ τὸν νοῦν ἐκείνοις ἐνδεικνύμενος· ὥσπερ οἱ δύο ἐκεῖνοι τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν καὶ ἀλληλουχίαν διασώζουσιν, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς ἰδίας προέρχεται.

Ἰωάννην ἀνευφημήσω, καὶ τὴν ἐκείνου σοφίαν πᾶσιν ὑμῖν γνώριμον καταστήσω. Ἰωάννην, τὸν μερισάμενον μετὰ τοῦ πατρὸς τὸ τοῦ μονογενοῦς κήρυγμα. καὶ γὰρ ὁ μὲν, οὗτός ἐστιν ἐμαρτύρει ἄνωθεν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· ὁ δὲ, κάτωθεν, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. καὶ ὁ μὲν πατὴρ διὰ τῆς περιστερᾶς τὸν ἀγαπητὸν ὑπεδείκνυεν· ὁ δὲ, τῇ χειρὶ τὸν τῆς οἰκουμένης λυτρωτὴν ἐνεφάνιζεν. ἐχρῆν, φωνῆς γεννηθείσης, τὸν λόγον λυθῆναι τοῦ πατρός. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐπίστευσεν ὁ Ζαχαρίας, ὅτι λύεται τῆς Ἐλισάβετ ἡ στείρωσις· ἐδέθη τὸ ὄργανον τῆς γλώσσης, ἵνα μὴ προέλθῃ λόγος ἐξ ἀπίστου στόματος. ἐπεὶ δ' ἐλύετο ἡ στεῖρα, καὶ προῆλθεν ἡ φωνή· ἐλύθη καὶ ἡ τοῦ Ζαχαρίου γλῶσσα, καὶ προήρχετο ὁ λόγος. ὢ φωνῆς ἀενάου καὶ μετὰ θάνατον τὴν οἰκουμένην περιηχούσης.

ΗΣΙΧΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΕροσολύμων εἰς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καὶ Δαυὶδ θεοπάτορα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου ἱεροσολύμων, εἰς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καὶ Δαυὶδ τὸν θεοπάτορα.

σσε'. Heſychium, Hieroſolymorum presbyter, in Iacobum, & Dauidem pſalmographum.

Εἶ μὴ

Εἰ μὴ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὁ σωτὴρ ἡμῶν ὑπήκοος μέχρι θανάτου· οὐκ ἂν οἰκέται συγγενεῖς ἐχρημάτιζον, οὐκ ἂν ὁ πηλὸς πατὴρ τοῦ κεραμέως ἐλέγετο. ἐν τῇ σιὼν τὴν βηθλεὲμ ὡς παροῦσαν ἀσπάζομαι, ἐν τῇ θυγατρὶ τὴν μητέρα βλέπω. ἐν σοὶ δᾳδοῦχος ἀστὴρ εἷς ἀνήφθη· ἐν ταύτῃ δὲ πολλοί· ἐκεῖνος τοὺς μάγους ὡδήγησεν, αὕτη πάρθους καὶ μήδους καὶ ἐλαμίτας καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν πάντων τῷ φωτὶ τῆς ἀστραπῆς ἐδᾳδούχησε. σὺ γάλα ἕλκεις ἐκ μαστῶν παρθενικῶν, αὕτη πνεῦμα ἐκ κόλπων κατάγει πατρικῶν· σὺ τὸν ἄρτον ἐζύμωσας, ἀλλ' ἡ σιὼν δεῖπνον ἀνέδειξε· σὺ τὸν μόσχον ἐπὶ τῆς φάτνης ἔθρεψας, ἀλλ' ἡ σιὼν εἰς τὸν βωμὸν ἀνήγαγε· σὺ τὸν Ἰησοῦν ἐν τοῖς σπαργάνοις ἔκρυψας, αὕτη δὲ * τὴν πλευρὰν τῷ Θωμᾷ βουληθέντι ψηλαφῆσαι ἐγύμνωσε· σὺ παρθένον ἔχεις τίκτουσαν κεκλεισμένων τῶν ὀργάνων τῆς φύσεως· αὕτη παστάδα κεκλεισμένων τῶν θυρῶν ἔνδον τὸν νυμφίον δεχομένην καὶ ἔχουσαν. πῶς ἐγκωμιάσω τὸν τοῦ Χριστοῦ δοῦλον καὶ ἀδελφὸν, τὸν τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ ἀρχιστράτηγον, τὸν τῶν ἱερέων ἡγεμόνα, τῶν ἀποστόλων τὸν ἔξαρχον, τὸν ἐν κεφαλαῖς κορυφὴν, τὸν ἐν λύχνοις ὑπερλάμποντα, τὸν ἐν ἄστροις ὑπερφαίνοντα; Πέτρος δημηγορεῖ, ἀλλ' Ἰάκωβος νομοθετεῖ, καὶ ὀλίγαι λέξεις τὸ τοῦ ζητήματος συνέστειλαν μέγεθος. ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἑξῆς· ἐγὼ κρίνω οὗ τὴν κρίσιν ἀθετεῖν οὐ θέμις, οὔτε φαυλίζειν τὸ ψήφισμα. ἐν ἐμοὶ γὰρ ὁ πάντων κριτὴς καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων φθέγγεται ἐμὸν τὸ ὄργανον· ἀλλ' ὁ τεχνίτης ὑπὲρ ἐμέ, ἐγὼ τὴν γλῶσσαν παρέχω· ἀλλ' ὁ δημιουργὸς λόγος τὸν λόγον χορηγεῖ. μὴ τῷ καλάμῳ, τῷ δὲ γράφοντι πρόσεχε. τὴν * ἀκοὴν ὑπακοὴ διαδεχέσθω.

*τοῦ Θωμᾶ, τὴν πλευράν.

*ἐπακολουθ. H. St.

Μοδέστου Ἀρχιεπισκόπου ἱεροσολύμων, εἰς τὰς μυροφόρους.

Τὸν ἕβδομον ἀριθμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ τῆς κακίας εὑρίσκομεν τὴν γραφὴν παραλαμβάνουσαν. εἰκότως οὖν τὴν Μαρίαν ἐκλέγεται τὴν μαγδαληνὴν ὁ σωτὴρ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει δαιμόνια ἑπτά· ἵνα τὸν ἄρχοντα τῆς κακίας δι' αὐτῆς ἀπελάσῃ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὅτι, φησὶν, αἱ ἱστορίαι τὴν Μαγδαληνὴν ταύτην διὰ βίου παρθένον διδάσκουσι. καὶ μαρτύριον δὲ αὐτῆς φέρεται, ἐν ᾧ λέγεται διὰ τὴν ἄκραν αὐτῆς παρθενίαν καὶ καθαρότητα, ὡς ὕαλον αὐτὴν καθαρὸν τοῖς βασανισταῖς φαίνεσθαι. Ὅτι φησὶ μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου πορευθεῖσα εἰς ἔφεσον πρὸς τὸν ἠγαπημένον μαθητὴν, ἐκεῖσε τὸν δρόμον τὸν ἀποστολικὸν διὰ τοῦ μαρτυρίου ἡ μυροφόρος Μαρία *ἐτελείωσε, μὴ θελήσασα μέχρι τῆς τελευτῆς χωρισθῆναι τοῦ παρθένου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Ὥσπερ φησὶν ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἀποστόλων, Πέτρος ὠνομάσθη διὰ τὴν ἀσάλευτον πίστιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Χριστὸν τὴν πέτραν· οὕτω καὶ αὕτη ἀρχηγὸς τῶν μαθητριῶν γενομένη, διὰ τὴν καθαρότητα αὐτῆς, καὶ τὸν πόθον ὃν εἶχεν εἰς αὐτὸν, Μαρία ὁμωνύμως τῇ μητρὶ τοῦ θεοῦ σωτῆρος προσηγόρευται. Ὥσπερ τῷ δεσπότῃ τῶν μαθητῶν ἠκολούθει ὁ χορὸς· οὕτω τῇ δεσποίνῃ καὶ μητρὶ τοῦ κυρίου, τῶν μαθητευομένων γυναικῶν ὁ χορός. ἐθαύμαζον γάρ φησι ποτὲ οἱ μαθηταὶ, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. δῆλον ὡς οὐκ οὔσης τοιαύτης συνηθείας τῷ κυρίῳ. ἀλλὰ τὸν εὐαγγελικὸν δρόμον τῆς μητρὸς τοῦ δεσπότου συνεξανυούσης τῷ υἱῷ καὶ δημιουργῷ,

*ἐνίκησεν. M.M.

HESYCHIVS HIER. PRES.

Phil. 2.

Niſi Saluator *humiliaſſet ſemetipſum, factus pro nobis obediens vſque ad mortem*, non domeſtici cognati dicerentur, non lutum Pater figuli diceretur. In Sion Bethleem vt præſens tei ſaluto, in filia matrem video. In te tædifera ſtella vna eluxit, in hac multæ. Illa Magos duxit: hæc Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnes gentes luminis fulgore illuſtrauit. Tu lac trahis ex vberibus virgineis, hæc Spiritum ex ſinu trahit paterno. Tu panem fermentaſti, ſed Sion cœnam oſtendit. Tu vitulum in præſepio nutriuiſti, ſed Sion ad aram duxit. Tu IESVM faſciis inuoluiſti, hæc latus Thomæ attrectare volenti nudauit. Tu virginem habes parientem, clauſis naturæ organis: hæc thalamum clauſis oſtiis intus ſponſum & accipientem & habentem. Quomodo prædicabo ſeruũ Chriſti, & fratrem, nouæ Hieruſalem ſummum ducem, ſacerdotum principem, Apoſtolorum caput, in capitibus verticem, in lampadibus ſuperſplendentem, & inter aſtra maximè illuſtrem. Petrus prædicat, Iacobus decernit, & paucæ voces magnitudinem quæſtionis comprehenderunt. *Ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad Deum, &c.* Ego iudico eum, cuius iudicium abrogare non licet, neque deprauare decreta. In me enim omnium iudex viuorum & mortuorum loquitur meo organo, ſed artifex ſupra eſt. Ego linguam præbeo, ſed vocis opifex vocem ſuppeditat. Attende non calamo, ſed ſcribenti: auditui obedientia ſuccedat.

Sion & Bethleem.

Bethleem. domum panis ſignificat.

Hieroſolymorũ primus Epiſcopus fuit.

Act. 15. 4.

MODESTI ARCHIEPISCOPI HIEROſolymitani

In vnguenta ferentes mulieres.

SEPTIMVM numerum, & de virtute & de peccato in Scriptura acceptum inuenimus. Meritò igitur elegit Mariam Magdalenã Saluator, è qua ſeptẽ dęmonia eiecit, vt principem peccati per illam ab hominibus expelleret. Hiſtoriæ tradunt Magdalenam hanc virginẽ fuiſſe, & martyrium huius memoratur: vbi dicitur, propter ſummam illius virginitatem, & puritatem, illam tanquam vitrum purum tortoribus viſam eſſe. Poſt obdormitionem ſanctiſſimæ dominæ noſtræ Deiparæ profecta eſt Epheſum ad dilectum diſcipulum: vbi curſum Apoſtolicum per martyrium vnguentifera Maria perfecit, nolens ad extremum vſque ſpiritum à beato Ioanne Euangeliſta, & virgine ſeparari. Quemadmodum, inquit, * princeps Apoſtolorum ab immobili fide quam habuit in petram Chriſtum, Petrus appellatus eſt: ſic & illa princeps diſcipularum ob puritatem & amorem, quo Chriſtum complexa eſt, ab ipſo nominata eſt, cui idem fuit nomen, quod Dei matri Quemadmodum Dominum diſcipulorum chorus ſecutus eſt, ſic Dominam & matrem Domini chorus diſcipularum. Mirati enim aliquando diſcipuli erant, quod cum fœmina loqueretur: hinc patet Dominum cum mulieribus conſortium non habuiſſe. Sed matre Domini Euangelicum curſum vnà cum Filio & creatore complente,

Septenarius numerus.

Luc. 8. 2.

B. Maria Magdalena.

* Primitiæ.

Ioan. 4. 27.

MODESTVS. & ipſæ illam ſecutæ, communi Domino & diſcipulis de facultatibus ſuis in rebus neceſſariis miniſtrabant.

Legi eiuſdem orationem quæ inſcribitur, Encomium in obdormitionem Deiparæ virginis. Longa quidem eſt oratio, ſed nihil neceſſarium, nec præcedenti quid familiare cognatúmque adferens.

Eivsdem *In Occurſum.*

Luc. 2. 36. Anna cum viro ſeptem annos, ſabbathum colens, precibus & ieiuniis adhærens, octuaginta quatuor annos cùm exegiſſet, carnē è quatuor elementis compoſitam vincens, & mentem mundans ad S. Spiritus receptionem, & generalibus [vulgò cardinalibus dictis] ſe ipſam virtutibus exornans, octogeſimum annum poſtquam exceſſit, in templo inuenit futuri temporis Saluatorem, vlnis geſtatum. Meritò lex vt cauſam peccantis voluptatis, filias Euæ iuſſit afferre pro purificatione par turturum, vel duos pullos columbarum ad ſacrificandum. Leuit. 12. 8. Lege ſcilicet ſignificante, eum qui ad Devm accedat, debere & animum & corpus ab omni peccato liberum habere. Christvs Matth. 5. 17. legem implet, non debitor eſt legis, *in ruinam* Luc. 2. 34. *& reſurrectionem multorum poſitus eſt.* In ruinam peccati, in reſurrectionem iuſtitiæ, & in ſignum, cui Iudæi, qui Chriſtum occiderunt, Matt. 17. 40. Luc. 2. 35. contradixerunt: *Si tu es Filius Dei, deſcende de cruce, & credemus tibi.* Et: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.* Quia mater es, quæ verè patiebatur dolorem matris pro Filio, & Deo, pro nobis carne paſſo.

CCLXXVI. Sancti Nili *Oratio prima in Paſcha.*

Legi primam orationem S. Nili in Paſcha, cuius hoc initium:

Reſurrectionis verbis reſurrectionis diem * ψυχὴ lege. honorabimus. * Animæ eſt quædam, altera hominum reſurrectio, ad virtutem excitans, & ſi illam ab hominibus ſuſtuleris, mortuum ad actiones virtutum corpus reddideris. Igitur quaſi pro communi calamitate ad bellum pro reſurrectione accingamur, omnem creaturam nobis armatam adiungentes. Pugnat enim nobiſcum cœlum contra incredulos. Quem enim è reſurrectione Dominum ſuſcepit, videt reſurrectionis gloria priuari. Terra quoque ad bellum nobiſcum parata. Vidit enim reſurrectionem blaſphemari, per quam ſæpius ipſi mortui ſunt prærepti. Ideò & Paulus creaturæ amorem tribuit reſurrectionis: Rom. 8. 19. *Nam exſpectatio, inquit, creaturæ, reuelationem filiorum Dei exſpectat.* Quemadmodum enim ciuitas regij aduentus recipiens præcurſores, ad eius præſentiam tota ſe præparat: ſic reſurrectione tanquam regina aliqua, creaturæ prænuntiata, tota ad illius præſentiam ſe comparauit. Et ne mireris creaturas ipſam reſurrectionem deſiderare.

καὶ αὗται συνηκολούθουν αὐτῇ τῷ κοινῷ δεσπότῃ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ τοῖς μαθηταῖς διηκόνουν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἐπιγραφὴν ἔχων, ἐγκώμιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς παναγίας θεοτόκου· πολύστιχος μὲν ὁ λόγος, οὐδὲν δὲ ἀναγκαῖον, οὐδὲ τοῦ προγεγραμμένου λόγου οἰκεῖόν τι καὶ συγγενὲς ἐπιδεδειγμένος.

Μοδέστου, ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ὑπαπαντήν.

ΚΑὶ ἡ τὸν ἑβδομήκοντα χρόνον σαββατίσασα μετ' ἀνδρὸς Ἄννα, προσευχαῖς καὶ νηστείαις προσκαρτεροῦσα, ὀγδοήκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν ὑπάρχουσα, τὴν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων νικήσασα σάρκα, καὶ τὸν νοῦν καθάρασα πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος ἁγίου· καὶ ταῖς γενικαῖς ἑαυτὴν ἀρεταῖς κατακοσμήσασα, τὸν τῆς ὀγδοηκοντάδος παρέδραμε καιρὸν, καὶ εὗρεν ἐν τῷ ναῷ τὸν σωτῆρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐν ἀγκάλαις βασταζόμενον. Εἰκότως ὡς αἰτίας τῆς * ἐναμαρτήτου ἡδονῆς τὰς θυγατέρας τῆς Εὔας προσφέρειν ὁ νόμος προσέταξεν ὑπὲρ τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν τὴν θυσίαν τῶν δύο ζευγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν· δηλοῦντος τοῦ νόμου. ὅτι δεῖ τὸν προσερχόμενον θεῷ καθαρεύειν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ ἀκακίας ἔχεσθαι. * al. ἐναμάρτητο

Ὁ Χριστὸς πληρωτής ἐστιν, οὐκ ὀφειλέτης νόμου. εἰς πτῶσιν δὲ καὶ ἀνάστασιν κεῖται· πτῶσιν μὲν τῆς ἁμαρτίας, ἀνέγερσιν δὲ τῆς δικαιοσύνης. καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς κυριοκτόνοις Ἰουδαίοις, τοῖς λέγουσιν· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. ὅτι μήτηρ εἶ κατ' ἀλήθειαν πάσχουσα τὰ μητρὸς ὑπὲρ [τοῦ] τέκνου καὶ θεοῦ, τοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΕΙΣ τὸ Πάσχα λόγος πρῶτος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Νείλου σοϛ'. ἐκ τῶν εἰς τὸ Πάσχα λόγου πρώτου· οὗ ἡ ἀρχή· Nili oratio I. in Paſcha.

Ἀναστάσεως λόγοις, τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν τιμήσωμεν. ψυχή τίς ἐστι δευτέρα τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀνάστασις, πρὸς τὰς τῆς ἀρετῆς διεγείρουσα πράξεις. κἂν ταύτην τῶν ἀνθρώπων ἀνέλῃς, νεκρὸν πρὸς πράξεις ἀρετῆς ἀπειργάσω τὸ σῶμα. ὡς οὖν ὑπὲρ βλάβης κοινῆς πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως ὁπλισώμεθα πόλεμον, ὅλην λαβόντες ἡμῖν συνοπλιζομένην τὴν κτίσιν. ἐπιστρατεύει γὰρ οὐρανὸς μεθ' ἡμῶν τοῖς ἀπίστοις. ὃν γὰρ ἐξ ἀναστάσεως δεσπότην ἐδέξατο, τῇ τῆς ἀναστάσεως βλέπει συναθετούμενον δόξῃ. κοινωνήσει προθύμως ὑμῖν τοῦ πολέμου καὶ ἡ γῆ· συκοφαντουμένην γὰρ τὴν ἀνάστασιν οἶδεν, ἀφ' ὧν πολλάκις νεκροὺς * ἀφηρέθη ὑπ' αὐτῆς. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τὸν τῆς ἀναστάσεως τῇ κτίσει προστίθησιν ἔρωτα. ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως, φησὶ, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. καθάπερ γὰρ πόλις βασιλικῆς ἐπιδημίας δεξαμένη προδρόμους, πρὸς τὴν ἐκείνης ὅλη παρουσίαν ἐπείγεται: οὕτω καὶ τῆς ἀναστάσεως ὥσπερ τινὸς βασιλίδος τῇ κτίσει προαγγελθείσης, ὅλη πρὸς τὴν ἐκείνης παρουσίαν συντέτακται. καὶ μὴ θαυμάσῃς τὸν τῆς ἀναστάσεως ἐγκείμενον τῇ κτίσει διδασκόμενος πόθον. * ὑπ' αὐτῆ ἀφῃρέθη H. St.

Σοφὸς

τροφὸς γάρ τις τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχουσα, σπεύδει τὴν ἐπαγγελθεῖσαν ἰδεῖν βασιλείαν· καὶ τὸ βραδὺ τῶν μελλόντων οὐκ ἐκλύει τῇ τροφῷ τὰς ἐλπίδας. ἔχει γὰρ ἀεὶ συνόντα αὐτῇ τὰ τῆς ἀναστάσεως σπέρματα, ὧν τοὺς κόκκους ἀναδείκνυσι ζῶντας, τῆς τῶν νεκρῶν σωμάτων ἐγέρσεως ἐν μικροῖς ἡμῖν βεβαιοῦντας τὰς ἐλπίδας. θάπτονται μὲν γὰρ ἐν αὐτῇ, ὡς ὁρῶμεν, τῶν σπερμάτων οἱ κόκκοι, τῶν αὐλάκων ἀντὶ τάφων γινομένων τοῖς σπαρεῖσιν· ἡ δὲ λαβοῦσα τὰ σπέρματα, μιμεῖται τὰ μνήματα καὶ σήπει τὸν κόκκον ὡς ὁ τάφος τὸ σῶμα· καὶ δεξαμένη ζῶντα, καταφθείρει νεκρότητι· μέσην τε σαφῶς τὴν τοῦ κόκκου διασήψασα καρδίαν, ἄχρηστον καὶ μύρμηξιν εἰς τροφὴν ἀπεργάζεται. ὥσπερ δέ τινα σύλληψιν τὴν φθορὰν κτησαμένη, κυοφορεῖ νεκρωθέντα τῇ σήψει τῶν σπερμάτων τὰ ἔμβρυα· καὶ γίνεται μήτηρ ζωῆς τοῖς κόκκοις ἡ νέκρωσις, καὶ θάνατος τόκου πατὴρ ἀναδείκνυται. καινὸς οὗτος τῇ γῇ τῶν ὠδίνων ὁ νόμος· ἂν μὴ γένηται νεκρὸν τὸ βρέφος, οὐ πλάττεται· ἂν ζῇ, οὐ μορφοῦται. ταύτῃ ἄρα καὶ μύρμηκες τετμημένους τοὺς κόκκους εἰς γῆν ἀποτίθενται, τῇ τομῇ τὴν ἀπὸ τῆς νεκρώσεως βλάστησιν κωλύοντες· ἔδει γὰρ καὶ μυρμήκων φύσιν μαρτυρῆσαι τῇ γῇ μετὰ φθορὰν γεννώσῃ τὰ σπέρματα. καὶ σκόπει μοι τῆς ὠδῖνος τὸ θαῦμα· λαβοῦσα μόνον τὸν κόκκον, φθορᾷ παραδίδωσι, φθαρέντα δὲ πολλοστὸν ἀναθάλλει πρὸς ποικίλα τὸν κόκκον σχηματίζουσα μέλη. τὴν καλάμην τοῖς στάχυσιν ἀντ' ὀστέων ἐντίθησι, καὶ λεπτὸν ἔξωθεν οἷον ἀντὶ δέρματος καθυφαίνει χιτῶνα· δεσμοῖς κάτω τὴν ῥίζαν ὡς νεύροις τισὶ καὶ φλεψὶ περισφίγγει, ἀντ' ὀνύχων τοῖς κόκκοις ἐμπηγνῦσα τὰς μαχομένας τοῖς πτηνοῖς τῶν ἀσταχύων ἀκίδας. πῶς ἅπασι τούτοις ἐξ ἑνὸς κόκκου φθαρέντος ἡ γέννησις; τοῦτο δὲ τῆς ἀναστάσεως θαυμαστότερον. τότε μὲν γὰρ οὓς ἔλαβεν ἡ κτίσις νεκροὺς, ἀναδίδωσι. νῦν δὲ πολλοὺς ἀνθ' ἑνὸς νεκρωθέντος εἰς ἀναγέννησιν κόκκους * προβάλλεται! ὢ τῆς Ἑλλήνων ἀνιάτου φρενοβλαβείας. βλέπουσι τὴν γῆν γεωργῷ διδοῦσαν ἃ μὴ παρέλαβε· τῷ κτίστῃ δὲ ταύτην ἀποδώσειν οὓς αὐτῇ παρακατέθετο, οὐκ ἐλπίζουσι. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τῷ τῶν σπερμάτων παραδείγματι χρῆται, καίτοι γε λαμπρότερον ἔχων παράδειγμα, τὴν ἐκ μήτρας τῶν ἀνθρώπων πρόοδον. πλάττεται μὲν γὰρ ὡς ἐν τάφῳ τῇ μήτρᾳ οὐχ ὑπάρχον τὸ βρέφος· τοῖς παρὰ τῆς φύσεως δὲ ἐνειλημμένον σπαργάνοις, προσέοικε νεκρῷ δεδεμένῳ κειρίαις. κέκλεισται μὲν γὰρ τὸ βλέμμα νεκρῶν ἀκριβέστερον, ἄφωνον ἐν τῇ νηδύϊ τὸ στόμα, χεῖρες καὶ πόδες, ὡς σορῷ τῇ γαστρὶ συνεκτέτανται. τάφος ἀκριβὴς τοῖς ἐμβρύοις ἡ μήτρα, τάφος οὐδὲ τῆς τῶν μνημάτων δυσωδίας ἐλεύθερος. τηλικούτῳ δὲ τὸ βρέφος ἐμμορφούμενον μνήματι, τῷ τοῦ μορφοῦντος ἕπεται καλούμενον νεύματι. τί δὴ τοσοῦτον ὁ μακάριος Παῦλος κεκτημένος παράδειγμα, σιγᾷ μὲν τὴν ἐν τῷ τάφῳ τῆς μήτρας εἰς ζωὴν πλαστουργίαν, σπερμάτων δὲ τύποις βεβαιοῖ τὴν ἀνάστασιν; ᾔδει ζῶσαν τῇ νηδύϊ τὴν τὰ βρέφη σπορὰν διαπλάττουσαν, ἐζήτει δὲ νεκρῶν τινῶν ὁρατῶς ἀναζώντων εἰκόνα· καὶ διὰ τοῦτο ἀπ[illegible] πρὸς τὰ σπέρματα. οἱ γὰρ κόκκοι μετὰ τὴν ἐκ σήψεως νέκρωσιν καὶ φθορὰν ἀναζῶσι, καὶ γίνονται τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως ἐναργέστατον σύμβολον.

Eſt enim hominibus inſtar nutricis, quæ feſtinat promiſſum regnum videre, & futurorum tarditas non diſſoluit ſpem nutricis. Habet enim in ſe ſemper ſemina reſurrectionis, quorum grana oſtendit viuentes, mortuorum reſurrectionis in paruis ſpem nobis confirmantia. Sepeliuntur in illa, vt videmus ſeminum grana, cùm ſulci ſint ſatis pro ſepulchris. Ipſa verò, ſeminibus acceptis, imitatur monumenta, & putrefacit granum, vt ipſum ſepulchrum corpus, & accipiens viuum, mortuum reddit, & medium grani planè putrefaciens corculum, etiam ipſis formicis inutile ad comedendum facit. Corruptionem autem tanquam conceptionem quandam poſſidens, mortuam ſeminum fœturam putrefactione geſtat, & fit mater vitæ, granis corruptio, & mors partus pater deſignatur. Noua illa doloris terræ parturientis lex eſt, niſi fiat mortuus fœtus, non fingitur: ſi vixerit, non formatur. Hinc igitur & formicæ diſſecta grana in terram defodiunt, ſectione germen è corruptione impedientes. Oportuit enim & formicarum naturam teſtificari, terram poſt corruptionem producere ſemina: & vide pariendi tali modo miram naturam. Accipiens ſolum granum, corrumpit, corruptum verò multipliciter pullulare facit, granum in varias partes formans. Calamum ſpicis dat pro oſſibus, & tenuem pro pelle exterius adaptat tunicam; radicem inferius vinculis quibuſdam tanquam neruis, & venis cingit, pro vnguibus granis addit ariſtas ſpicarum, quæ cõtra volucres certent. Quomodo hæc omnia ex vno grano corrupto oriuntur? Hoc verò eſt multò mirabilius reſurrectione. Nam tunc quidem mortuos quos natura accepit, reddit: nunc verò multa pro vno mortuo ad regenerationẽ grana profert. O dementiam gentium incurabilem! Vident terram tradentem agricolæ, quæ non accepit: Creatori verò redditurã, quos illi prius mortuos credidit, ſperare nolunt. Ideò & Paulus ſeminum exemplo vtitur. Quanquam clarius habeat exemplũ de infantibus è vulua matris prodeuntibus. Formatur enim tanquam in ſepulchro, in vtero nondum exſiſtens infans, naturæ faſciis inuolutus, & ſimilis eſt mortuo, faſciis ſepulchralibus circunſtricto. Nam mortuorum quidem vultus arctius concluſus eſt, os in vtero mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium fœtibus ſepulchrum eſt, & ſepulchrum quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus formatus in ſepulchro, formantis nutum vocatus ſequitur. Quid igitur tali B. Paulus exemplo vti cùm potuiſſet, tacet formationem ad vitam in ſepulchro vuluæ? ſeminum verò ſimilitudine reſurrectionem confirmat. Sciuit viuum in vtero ſemen formare fœtum, quæſiuit verò mortuorum quorundam reuiuiſcentium aſpectabilem ſimilitudinem, & ideò ad ſemina reſpexit. Grana enim poſt mortem & corruptionem ex putrefactione reuiuiſcunt, & apertè mortuorum reſurrectionem declarant.

NILVS.

* al. περιβάλλεται.

1. Cor. 15. v. 36.

Seminum cum reſurrectione ſimilitudo. 1. Cor. 15, 38.

Fœtus in vtero generatus.

NILVS. *Animæ & corporis comparatio. legenda eſt autem Gregorij Palamæ Epiſc. Theſſal Tom. 9. Biblioth. SS. Patrum.*

Iniuriam facis animæ prætextu patrocinij, & in pugna aduerſus corpus contra ipſam animam armaris. Factorum enim remunerationes cum anima non communicans, & carni debitam pœnam animæ, tanquam ſola peccaſſet, irrogas. Si enim anima ſola remunerationem bonorum operum, laborumque habeat, patet etiam eorum quibus homo peccauit, pœnam ſolam eſſe daturam. Sed vide ne corpus & animam aduerſus ſeſe inuicem in iudicium voces. Meritò enim corpus cum anima expoſtularet, ſi honores rectè factorum ſibi adimeret: animáque viciſſim cum corpore, ſi debitas illi pœnas ſe ſolum videret ſuſtinere oportere. Quin potius vtrumq; contra iudicem incitas: corpus quidem, quia retributione, quam meretur, priuatur: animam verò, quod eorum quorum non eſt conſcia, pœnæ ab ea exigantur. Copulaſti me; ô Domine, corpori incorpoream, & ſoli mihi res terrenas non commiſiſti, & à me ſola pœnam exigis, & do pœnas eorum, quibus corpus peccauit, ebrietatis, fornicationis, gulæ. Vbi enim ſunt hæc animæ propria, vt inuidia forte, vel hæreſis? Quemadmodum enim hæc non ſunt corporis, ſic neque illa animæ, etſi alterum ſine altero ad vtraque ineptum. Corpus verò cum alia pro ſe dicat iuſta, tum, ego pro te mortem oppetij, non anima. Non enim meum eſt laborare ob leges tuas ieiuniis, & vigiliis. Per membra mea virginitas. Quomodo igitur non iniquum, cùm mea ſint certamina, animam ſine me coronam accipere. Quæ eſt ſententia eorum iudicij? *Communis merces, & communis pœna, quia etiam Vtriſque communia opera fuerunt.* Quanquam in aliquibus contentione vnum ſuperat alterum: & ſibi inuicem coniuncta fuiſſe ab initio ad communes labores obeundos, confitendum, & ſciendum, & fore, vt communes coronas, parta victoria accipiant, & in quibus peccarunt, communes pœnas luant.

Eiuſdem altera oratio in Paſcha.

Reſurrectio.

RESVRRECTIO eſt caput prouidentiæ Domini: capitis verò anima memor, & gratias agens benefactori, inimici laqueis capi non poteſt. Aſcende ad antiquorum hiſtorias, & videbis reſurrectionis adumbrationem. Brutorum enim natura animata creata eſt, anima cum corpore ſimul condita. Adam autem ſine anima è luto fictili formatus eſt, deinde anima inſpiratione formata eſt, quin, vt verius loquar, ſuperinducta eſt. Et mortuorum reſurrectionis creator primordium ſtatim fecit. Non enim è ſolida protoplaſtum fecit materia, ſed terræ puluerem in formam adduxit, tollens ab initio hominum infidelitatem, quia etſi puluis ſit mortuus & immobilis, facile anima reſurgere facit, & nullum ferens veſtigium viuificationis, nec accipiens, participem reddit vitalis coniunctionis. Non enim corruptibile corpus fecit, ſed tempore quodam ſolutioni tradit, vitioſitatem vaſis ex peccato purgans ac ſanans, & putrefactum peccati mortalitate inueniens, mortis fornace diſſoluit,

Geneſ. 2. 7.

ἀδικεῖς τὴν ψυχὴν συνηγορίας προσχήματι, καὶ τῇ πρὸς τὸ σῶμα μάχῃ κατ' ἐκείνης ὁπλίζῃ. τὰς γὰρ τῶν πραττομένων ἀμοιβὰς μὴ μερίζων τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν τῆς σαρκὸς ὡς μόνῃ πλημμελούσῃ τιμωρίαν *εἰσάγεις. εἰ γὰρ ψυχῆς μόνης αἱ τῶν πόνων καὶ ἀνδραγαθημάτων ἀμοιβαί· δῆλον ὅτι καὶ ὧν ἥμαρτεν ὁ ἄνθρωπος αἱ τιμωρίαι. ἀλλ' ὅρα, μὴ σώματι καὶ ψυχῇ καθίζῃς κατ' ἀλλήλων κριτήριον. σῶμα μὲν γὰρ εἰκότως *καταβοήσεται ψυχῆς, τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ τὰς τιμὰς ἁρπαζούσης· ψυχὴ δ' αὖ σώματος, τὰς ὀφειλομένας πληγὰς ἐκείνῳ μόνη εἰσπραττομένη. μᾶλλον δ' ἑκάτερον αὐτῶν παροξυνεῖς κατὰ τοῦ κριτοῦ: τὸ μὲν, οἷς δέον ἔχειν ἀμοιβὰς ὧν ἐστέρηται· τὴν δὲ, ὧν οὐχ ὑπαίτιος, δέον μηδ' εὐθύνεσθαι οἷς εἰσπράττεται. σώματί με συνῆψας, ὦ δέσποτα, τὴν ἀσώματον, καὶ μόνῃ τὰς ἐπὶ τῆς γῆς οὐκ ἐπίστευσας πράξεις, καὶ παρὰ μόνης ἀπαιτεῖς τὰς εὐθύνας· καὶ δίδωμι δίκας ὧν αἱ πράξεις τοῦ σώματος, μέθης, πορνείας, γαστριμαργίας. ποῦ γὰρ ταῦτα ψυχῆς, ὥσπερ φθόνος, τυχὸν, ἢ δόξης ἀσέβεια. ὥσπερ γὰρ οὐ σώματος ταῦτα, οὕτως οὐδ' ἐκεῖνα ψυχῆς· εἰ καὶ χωρὶς θατέρου θάτερον ἀργὸν πρὸς ἑκάτερα. τὸ σῶμα δ' ἂν ἄλλα τε φαίη δίκαια, καὶ ὡς ἐγὼ τὴν ὑπὲρ σοῦ τελευτὴν, ἀλλ' οὐχ ἡ ψυχὴ δέχεται. οὐδὲ γὰρ πέφυκεν ἐμὸν, τὸ πονεῖν διὰ τοὺς σοὺς νόμους νηστείαις, ἀγρυπνίαις· διὰ τῶν ἐμῶν μελῶν ἡ παρθενία. πῶς οὖν οὐκ ἄδικον, ἐμῶν τῶν ἄθλων ὄντων, τὴν ψυχὴν χωρὶς ἐμοῦ λαμβάνειν τὰ ἔπαθλα. τίς λύσις αὐτῶν τῆς δίκης; κοινὸς ὁ μισθὸς, κοιναὶ αἱ ποιναί· ὅτι κοιναὶ αὐτῶν αἱ πράξεις. κἂν ἐπ' ἐνίων τὸ ἕτερον τοῦ συγκειμένου πλεονεκτεῖ τοῦ ἑτέρου, καὶ τὴν συζευχθεῖσαν ἀπ' ἀρχῆς εἰς κοινοὺς πόνους δυάδα δεῖ ὁμολογεῖν, καὶ εἰδέναι, κοινῶν καὶ τῶν στεφάνων ἀπολαύειν ἐφ' οἷς νενίκηκε, καὶ εἰς κοινὰς ἀπάγεσθαι τιμωρίας ὧν ἐπλημμέλησεν.

*al. συνεισάγεις.

* al. διαβοᾶται.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ πάσχα δευτέρου λόγου.

Eiuſdem Nili oratio altera in Pa,cha,

ΑΝάστασις, τῆς τοῦ κυρίου προνοίας τὸ κεφάλαιον· τοῦ κεφαλαίου δὲ ψυχὴ μνημονεύουσα, καὶ τῇ περὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστίᾳ συζῶσα, ταῖς τοῦ ἐχθροῦ δυσάλωτος γίνεται πάγαις. ἀνάβηθι πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν τῆς ἀναστάσεως σκιαγραφίαν εὑρήσεις. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἀλόγων φύσις ἔμψυχος δεδημιούργηται, τῷ σώματι τῆς ψυχῆς συγκατασκευασθείσης. ἄψυχος δὲ ὁ Αδὰμ πηλοῦ διαπλασθεὶς μεμόρφωται. εἶτα ἡ ψυχὴ τῷ ἐμφυσήματι μεμόρφωται, μᾶλλον δὲ ἀληθῶς εἰπεῖν, ἐπεισάγεται. καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν εὐθέως ὁ πλάστης προοιμιάζεται ἔγερσιν. οὐδ' ἐκ στερεᾶς τὸ πρωτόπλαστον συντίθησιν ὕλης, ἀλλὰ τῆς γῆς τὸ χοῶδες χαλκεύει πρὸς μόρφωσιν, πείθων ἐκ προοιμίων τὸν ἄπιστον· ὅτι, κἂν χοῦς ᾖ νεκρὸς καὶ ἀκίνητος, ῥᾷον ἡ ψυχὴ πρὸς ἀνάστασιν ἄγει· καὶ τὸ μηδ' ἴχνη μήτε λαβὸν μήτε φέρον ζωώσεως, κοινωνὸν ποιεῖται ζωηφόρου συμβιώσεως. οὐ γὰρ φθορᾶς τὸ σῶμα ἔπλασε παρανάλωμα, ἀλλὰ χρόνῳ τινὶ λύσει παραδίδωσι, τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας τοῦ σκεύους καθαίρων τε καὶ ἐξιώμενος κάκωσιν. καὶ τῇ παρὰ τῆς ἁμαρτίας εὑρὼν σεσαθρωμένον θνητότητι, τῷ τοῦ θανάτου διαλύει χωνευτηρίῳ

καὶ λύσας

καὶ λύσας, πρὸς νεόπλαστον σκεῦος τὸ σαθρωθὲν ἀναπλάττει. καὶ μὴ θαυμάσῃς, ὡς λογισμῶν ἀνωτέραν, τὴν τῶν νεκρῶν ἀναχάλκευσιν. τοσαύτη γὰρ πρὸς ἀγαλματοποιΐαν ἡ τέχνη τοῦ πλάστου, ὡς καὶ φύσιν ὕδατος εἰς ἀνδριάντας ἐν γαστρὶ διαπλάττειν. τοῦτό μοι παραδοξότερον τοῦ περὶ τὴν ἀνάστασιν θαύματος. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐκ χοὸς νεκρὸς πηλουργεῖται, καὶ τὸ σκεῦος ὁ κεραμεὺς ἐκ τῆς γῆς ἀναπλάττει, σύμφωνά πως ταῖς παρ' ἡμῖν ἐνδεικνύμενος τέχναις: ἐνταῦθα δὲ γυμνή τις σταγὼν τῶν πλαττομένων γίνεται πηλὸς, καὶ λογικὸν ἐκ σταγόνος συντίθεται ζώδιον. ὢ τέχνης ἐξ ὕδατος γλυφούσης ἀγάλματα. καὶ οὐ τοῦτο μόνον παρέχεται τὸ παράδοξον, ὅτι γλύφει τὸ ὕδωρ εἰς ἔμψυχον ξόανον· ἀλλ' ὅτι καὶ κυματουμένην τὴν γονὴν ἔνδον τεκταίνει. αἱμάτων γὰρ πάντοθεν περιβράσσοντες χείμαρροι, περιρρεπὲς ποιοῦσι τὸ σπαρὲν καὶ δυσστήρικτον· καὶ [τῇ] τοσαύτῃ ναυαγουμένον τρικυμίᾳ καὶ ζάλῃ, πρὸς ἔμψυχον ὅμως ἀπαρτίζεται ἀνδριάντα. ὢ γραφέως ἐπὶ σαλευομένης σινδόνος ἀσφαλῶς ζωγραφοῦντος. τὸ γὰρ αἷμα, οἷον σινδών τις ὑπόκειται τῇ μορφουμένῃ γονῇ. τοῦτο καὶ Σολομὼν ἐκπληττόμενος, ἔλεγεν· ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ, δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ παγεὶς ἐν αἵματι. πρόκειται μὲν ὥσπερ ζωγραφεῖόν τι τὸ θῆλυ· τῶν χρωμάτων δὲ τὴν ὕλην, τὸ ἄρρεν ἐπιβάλλει. *ἵδρυται δέ τις ἐν τῇ μήτρᾳ ζωγράφος, ἐξ ἑνὸς χρώματος πολυσύνθετον καταποικίλλων εἰκόνα. πῶς ἐξ ἰλυώδους γονῆς ὀφθαλμοῖς ἐνηγλάϊσε κόρην; πῶς ἐκ ῥοώδους οὐσίας ὀστῶν συνεπήξατο φύσιν; πῶς ἐκ λελυμένης σπορᾶς, νεύρων ἐστερέωσε τόνον; πῶς αἱμάτων σωλῆνας διέγλυψε τὰς φλέβας; πῶς τὰς τῶν ὀστέων ἐγκεφάλῳ περιήρμοσε θήκας; πῶς ἐν ἀφεγγεῖ τὸ βρέφος γραφόμενον ζωγραφείῳ ἀσυγχύτους τὰς τῶν μελῶν ἀπείληφε τὰς ὑποθεσίας· ἀλλ' ὥσπερ ἀκτῖνός τινος τὴν νηδὺν ἐναυγαζούσης, τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ τῶν μελῶν ὁ γραφεὺς ἀποδίδωσι χώραν; ὁ γὰρ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, κρυφαῖος γίνεται τῶν ἐμβρύων ζωγράφος. ὃν καὶ Δαυὶδ δημοσιεύων, ἐβόα· Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν *κρυφῇ. ταύτην τὴν ἐκ σταγόνος λογιζόμενος πλαστικὴν πρὸς τὴν ἐκ γῆς ἀγαλματοποιΐαν οὐ διαφέρομαι. ὅταν γὰρ ἴδω τεχνίτην ἐξ ὕδατος πηγνύμενον ξόανα, ὀξύτερον αὐτὸν τοὺς ἐκ γῆς ἀναπλάττειν ἀνδριάντας πιστεύω. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐφ' ὕδατος γράφει γράμματα, καὶ γραμμὰς ἐγκολάπτει, οὐδὲ τὰς εἰς κηρὸν δυσχερέστερον ἐγχαράττει· οὕτως ὁ τῇ ῥοώδει γονῇ καταγράφων καὶ διαγλύφων τὰ μέλη, ῥᾷον εἰς χοῦν τοὺς τῶν μελῶν ἐγκαταγράψει τε καὶ διαμορφώσει χαρακτῆρας. καὶ ὁ πρὸ τῆς ἀρετῆς οὕτω τοῦ σώματος φροντίσας ἐν νηδύϊ, μετὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς πῶς ἂν εἰς γῆν διαρρυὲν ἄτιμον *καταλείψῃ; ἀνέλε τὸ σῶμα, καὶ τὴν κτίσιν ἐνέκρωσας. οὐκ ἔσται πλοῖον, χειρῶν οὐκ *ὄντων· οὐ πλωτὸν πέλαγος, σώματος οἰχομένου· τὰ μυρία γένη τῶν ζώων μάτην, οὔτε τροφῆς ἐξ αὐτῶν οὔτε θεραπείας ἄλλης τῷ σώματι χορηγουμένης. τέχναι δὲ ποῦ· σώματος οὐκ ὄντος; ὧραι δὲ καὶ καιρῶν εὔτακτοι μεταβολαὶ, καὶ οὐρανίας κινήσεως ἄρρητος σοφία, τίνα ἂν παρέχοι χρείαν, τῆς σωματικῆς φύσεως οὐ παρούσης; καὶ πόσα ἄν τις ἕτερα θεωρήσοι; πόθεν οὖν εὕρω τὸ σῶμα τῶν μελλόντων δωρεῶν ἀνάξιον, οὗ τοσαύτην ὁρῶ διὰ πάντων δεδωρημένην τιμήν;

*μορφοῦται

* al. μορφῇ.

* καταλείψει.

* al. ὄντων.

NILVS

& vbi ſoluit, vas putrefactum de nouo format, nec admireris, quaſi altiorem captu mortuorum reformationem. Tanta enim ars eſt fictoris in fingendo, vt etiam aquæ naturam in ſimulacrà in ventre formet, hoc mihi magis mirandum videtur, quàm ipſa reſurrectio. Ibi enim è puluere mortuus formatur, & figulus vas è terra format, noſtris artibus ſimilia repræſentans; hic verò nuda quædam gutta factorum eſt lutum, & è gutta fit animal ratione præditum. O artem ex aqua ſimulacra formans. Et non hoc ſolùm mirum eſt, aquam ſculpi in animatum ſimulactum, ſed intus formari fluctuans ſemen. Sanguis enim vndique bulliens, ſemen huc atque illuc nutans & ægrè ſtabile facit, & illis decumanis agitatum fluctibus, animata tamen ſtatua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo ſecurè pingentem. Sanguis enim tanquam linteum ſubiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum ſtupore admirans, *In ventre*, inquit, *matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine.* Fœmina enim tanquam pictoris officina propoſita eſt, colorum verò materiam vir addit. Eſt verò quis pictor in vtero, ex vno colore è multis compoſitam pingens imaginem. Sed quomodo è fœculento ſemine oculis addidit elegãter pupillam, quomodo è ſubſtantia fluxa oſſa condidit? quomodo ex ſoluto ſemine neruos compegit? quomodo ſanguinis canales venas deſculpſit? quomodo cerebri in capite cuſtodiam oſſibus aptauit; quomodo fœtus in obſcura depictus officina, aptum membrorum ſitum accepit? Sed tanquam radio vterum illuſtrante, cuique parti proprium membrorum locum pictor diſtribuit: *Amictus enim lumine ſicut veſtimento*, eſt occultus fœtuum pictor. Quem Dauid celebrat dicendo: *Non abſcondiſti os meum à te, quod feciſti in oculto.* Hanc è gutta cogitans fictilem artem, reſpectu figmenti è terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem ſtatuam, melius illum ſtatuas è terra credo facere. Quemadmodum enim ſi quis in aqua pingit literas, & lineas ducit, idem melius in cera eas efformabit, ſic fluxo ſemine pingens & ſculpens membra, facilius in terram membrorum figuras pinget, & formabit. & qui ante vllum virtutis meritum ſic corporis in vtero, curam geſſit; poſt opus virtutis quomodo terram diſſolutam ſine honore relinquet? Interime corpus, & creaturam occideris: non erit nauis ſine manibus, neque nauigabile erit mare, corpore mortuo. Mille animalium genera fruſtra erũt, neque nutrimentum ex illis eſſet, neque aliud alimenti miniſterium. Artes verò vbi erunt, corpore non exſiſtente? Horæ verò & temporum ordinatæ mutationes, & ineffabilis cœleſtis motus ſapientia, quam vtilitatem præberent, ſi corpora non eſſent? Et quot alia quis conſiderarit? Vnde igitur inueniam corpus futuris donis indignum, cui tantum ab omnibus conceſſum honorem video!

Sap. 7. 1.

Pſal. 103. 2.

Pſal. 138. 14.

Corporis vtilitas.

NILVS. Vtrum exiſtimatis Deum corpus quod piſces comederunt inuenire non poſſe? & quomodo qui infinitas cogitationes animi agitatas, immixtas & inconfuſas, habet cognitas, naturam corporum mixtam non poterit diſcernere? Facitis nimirum diuinitatem inferiorem noſtris artibus. Nos enim è terræ arena vitrum, aurum (exempli gratia) æs, argentum, igni dátes, ſcrupulos ſeparamus, & deterimus, tametſi nihil horum in lapidis natura apparuerit, & vinum aquæ immixtum iterum in propriam naturam diſcernentes, vtrumque reſtituimus. Sed Dei poteſtas & ſapientia infinitis modis humanam artem & intellectum excedens, & vniuerſorum naturam in ſe comprehendens & continens, & variam corporis compoſitionem, & miſtionem in naturæ promptuario puram conſeruat. Non enim extra naturam in creatura, corporis natura eſt, etſi per mille mortes fluat ſoluta. Ideò in propriam facile formam reuertitur, & de honore participat, cuius illam participem fieri oportuit, cùm etiam vna certauerit.

Eiuſdem Homilia prima de Chriſti aſcenſione.

IN cœlum & terram creaturæ natura diuiſa eſt: non permittit me diuiſionem videre gratia, quæ hodie creaturam connectit. Quiſnam deinceps dixerit, cœlum & terram diuiſa eſſe, quum ſupra & infra natura mea regnet? Sed infra quidem corruptione adhuc premimur. Quando verò in cœlum oculos conuertimus, corruptionem natura * deponit. Videt enim ſuprà eorum qui infrà mortui reſurrectionis radicem (Chriſtum.) ô lucrum è damno proueniens! Deorſum miſſi tollimur in altum, expulſi in cœlum reducimur. Intra paradiſum vulnerati, extra illum remedium inuenimus. Vbi tibi pirata, maleficium eſt? Crux quam gubernatori fixiſti, vertitur naturæ naufragæ in clauum nauis, & ad cœleſtem nos portum fluctuantes ducit, ac ſiſtit. Quemadmodum Apoſtolorum oculi è terra ad cœlum ſublati erant, carne paulatim ſurſum tranſlata, ſic & cœleſtes ſpiritus incorporei de cœlo in cœlos aſpiciebant ore hiante, corporis natura ſupra ipſos aſcendente, donec in ſinum Patris ſuſcepta eſt. O ſecura hominum ſpes, in cœli regem eiuſdem naturæ poſſidens, qui iterum cadem cum carne omnibus apparebit.

* ἀποτίθεται, al. ὑποτίθεται.

Crux Chriſti naufragij tabula.

Eiuſ[illegible]m Homilia ſecunda de eodem feſto.

Religionis ac fidei præſtantia.

O Religionem omnibus regibus magis regiam! Quæ enim armis reges acquiſiuerunt, illa ſine armis oſtendit ſe euertere. Quæ mactantes vetabant, hæc mactata applauſu excepit, & cædibus contra mactantes trophæa ſtatuit. Eccleſiæ palmites ſucciſi erant, & fructus fidei magis progreſſus eſt, & florem immarceſſibilem proferebat. E radice enim palmites enati ſunt, quæ verè dixit: *Ego vici mundum, ego ſum vitis, vos verò palmites.* Stephanus tanquam ramus ab Eccleſia exciſus eſt, & alius palmes Martyrum pullulauit.

Ioan. 16. 33. Ibid. 15. 5. Martyriũ ſanguis Chriſtianorum ſemen eſt. Tert. in Apologet. extremo.

ἀλλ' ἄρα ὑμεῖς ἰχθυόβρωτον ὑποπτεύετε σῶμα τὸν θεὸν ζητοῦντα μὴ εὑρήσειν; καὶ πῶς ὁ μυρίοις ἐν ψυχῇ λογισμοῖς στρεφομένοις τὰς τῆς γνώσεως ἔχων ἀμιγεῖς καὶ ἀσυγχύτους ταμιεῖα, τὴν τῶν σωμάτων μιγεῖσαν οὐκ ἀναλήψεται διακρίνας φύσιν; ἀσθενέστερον τὸ θεῖον τῆς παρ' ἡμῖν ἀναπλάττετε τέχνης. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἐκ γεώδους ψάμμου καὶ ὕελον καὶ χρυσὸν (εἰ τύχοι) καὶ χαλκὸν καὶ ἄργυρον πυρὶ δόντες, τὰ λιθώδη διακρίνομέν τε καὶ ἀποθλίβομεν, μηδὲν αὐτῶν καθορωμένων ἐν τῇ τοῦ λίθου φύσει· καὶ οἶνον ὕδατι κραθέντα πάλιν διακρίνοντες εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν, ἀποκαθιστῶμεν ἑκάτερον. ἀλλὰ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ δύναμις καὶ σοφία ἀνεπινοήτοις μέτροις τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τέχνης καὶ συνέσεως ὑπερέχουσα, καὶ τὴν τῶν ὅλων οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα καὶ περιέχουσα, καὶ τὴν πολύτροπον τῶν σωμάτων σύγκρασιν καὶ μίξιν ἐν τοῖς τῆς φύσεως εἰλικρινῆ συντηρεῖ ταμείοις. οὐ γὰρ ἔξω τῆς ἐν τῇ κτίσει φύσεως ἡ τοῦ σώματος φύσις, κἂν διὰ μυρίων ῥέῃ λυομένη θανάτων. διὸ πρὸς τὴν οἰκείαν εὐκόλως ἐπανάγεται μορφήν, καὶ κοινωνεῖ τῶν τιμῶν, ὧν * αὐτῇ μετασχεῖν ἔδει συνδιενεγκούσῃ καὶ τοὺς ἄθλους.

* al. αὐτὸ τ' αὐτῶν

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀνάληψιν πρώτου λόγου.

Τὸ Προοίμιον.

Nili homilia de Chriſti aſcenſu.

ΕἸς οὐρανὸν μὲν καὶ γῆν ἡ τῆς κτίσεως διαμεμέρισται φύσις· οὐκ ἐᾷ δέ με τὴν διαίρεσιν βλέπειν ἡ συνάψασα σήμερον τὴν κτίσιν χάρις. τίς γὰρ ἂν εἴποι λοιπὸν, οὐρανὸν καὶ γῆν διῃρῆσθαι, καὶ κάτω τῆς φύσεως τῆς ἐμῆς, καὶ ἄνω τῆς ἐμῆς βασιλευούσης; ἀλλὰ κάτω μὲν, ἔτι τῇ φθορᾷ τυραννούμεθα· ὅταν δὲ εἰς οὐρανὸν ἀναβλέπωμεν, τὴν φθορὰν ἡ φύσις * ἀποτίθεται. βλέπει γὰρ ἄνω τὴν τῶν κάτω νεκρῶν ἀναστάσιμον ῥίζαν. ὢ! κέρδους ζημίας προελθόντος. κατενεχθέντες, ἤρθημεν εἰς ὕψος· ὠσθέντες, εἰς * οὐρανὸν ἀνηνέχθημεν· ἔσω τοῦ παραδείσου πληγέντες ἔξω τὴν θεραπείαν εὑρήκαμεν· ποῦ σοι, καταποντιστὰ, τὸ κακούργημα; ὃν ἔπηξας τῷ κυβερνήτῃ σταυρὸν, γέγονε τῇ ναυαγούσῃ φύσει πηδάλιον· καὶ πρὸς οὐρανίους οἰακίζει λιμένας * κυμαινομένους ἡμᾶς καὶ ἀποκαθίστησιν. ὥσπερ αἱ τῶν μαθητῶν ἐκ τῆς γῆς πρὸς οὐρανὸν ἀνηρτήθησαν ὄψεις, τῆς σαρκὸς κατὰ μικρὸν ὑψουμένης: οὕτω καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀσωμάτων ὁ δῆμος ἐξ οὐρανοῦ πρὸς οὐρανὸν ἐκεχήνει, τῆς τοῦ σώματος φύσεως ἐπέκεινα καὶ αὐτῶν ἀνιούσης, ἕως ἐν * κόλποις τοῦ πατρὸς ὑπεδέχθη. ἀσφαλεῖς αἱ τοῦ γένους ἐλπίδες, ἐν οὐρανῷ βασιλέα συγγενῆ κεκτημέναι, ὃς καὶ πάλιν μετὰ τῆς αὐτῆς σαρκὸς πᾶσιν ὀφθήσεται.

* ὑποτίθεται.

* al. ὑψωθ.

* κυβερνωμένους H. St.

* al. κόλπῳ.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν δευτέρου λόγου.

Nili hom. II. de Chriſti aſcenſu.

Ὦ Βασιλέων πάντων βασιλικωτέρας θρησκείας. ἃ γὰρ ὅπλοις βασιλεῖς συνεκρότουν, αὕτη χωρὶς ὅπλων ἐδείκνυτο καταλύουσα· ἃ σφάττοντες διεκώλυον, αὕτη σφαττομένη συνεκρότει. καὶ ταῖς σφαγαῖς κατὰ τῶν σφαττόντων ἀνίστη τὰ τρόπαια. τὰ τῆς ἐκκλησίας κατεκόπτετο κλήματα, καὶ ὁ τῆς πίστεως * μᾶλλον ἀπεδίδου καρπὸς, καὶ τὸ ἄνθος ἀμάραντον ἔφερε. * ῥίζης γὰρ ἐκπεφύκει τὰ κλήματα, τῆς ἀψευδῶς εἰπούσης· Ἐγὼ τὸν κόσμον νενίκηκα· ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Στέφανος ἐκλαδεύετο, καὶ ἄλλο κλῆμα μαρτύρων ἐβλάστανεν.

* ἐπεδίδου μᾶλλον H. St.

* al. ῥίζα

Ἰάκωβος

Ἰάκωβος ἀπετέμνετο καὶ Πέτρος· ἄλλος πάλιν μάρτυς ἀνεφύετο. οὗτος ἐξεκόπτετο, καὶ πάλιν ἄλλο κλῆμα πολύκαρπον ἡ ῥίζα προὔβαλλετο. ἐτετρύγητο Παῦλος· καὶ βότρυς ἄλλος μαρτυρείου περκάζων, ὁ Θωμᾶς, ἀνεφαίνετο. καὶ πανταχόθεν ἡ ῥίζα τρυγωμένη τῶν τρυγώντων ἔφερε τὴν φορὰν ἀπληστότερον καὶ μονιμωτέραν τὴν βλάστησιν. καὶ οἱ μὲν κόπτοντες, κατὰ μικρὸν ἠφανίσθησαν μαραινόμενοι. ἡ δὲ τῷ καρπῷ διὰ παντὸς βρίθουσα, τὰ πέρατα τῆς γῆς περιέλαβε τοῖς βλαστήμασιν.

Nili hom. III. de Christi aſcenſu.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν γ' λόγου.

Τὸ Προοίμιον.

Ὁ θεῖος τῆς ἀγαθότητος ὄμβρος ἀρξάμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐκχεῖσθαι, πρὸς ἀμήχανον σήμερον δωρεῶν ὑπερήρθη πλημμύραν, καὶ τὰ μεγάλα κατέκρυψε μείζοσιν. ἦν μὲν γὰρ καὶ τὰ πρὸ τῆς παρούσης εὐεργεσίας λαμπρὰ, καὶ τῆς ἄκρας φιλοτιμίας ἀπόδειξις· Ἀδὰμ ἐκ παρθενικῶν αἱμάτων καινουργούμενος, σωμάτων αἱ νόσοι φυγαδευόμεναι, καὶ ψυχῶν ἐλαυνόμενα τὰ δαιμόνια· λησταὶ τὸν ἀρχιληστὴν νικῶντες, καὶ θριαμβεύοντες· θάνατος λαμβάνων διάδοχον τὴν ἀνάστασιν. ἀλλ' ἕως μὲν νῦν ταῦτα γέμει καὶ φιλοτιμίας καὶ λαμπρότητος. τὸ δὲ νῦν ἑορταζόμενον δῶρον οὐκ ἀνέχεται συγκρίσεως ἐξέτασιν ἐπιδέξασθαι. καὶ νικᾷ μὲν ἑαυτὴν ἡ περὶ ἡμᾶς τοῦ πλάστου φιλοτιμία, συγκαλλωπίζεται δὲ τῇ νίκῃ· καὶ ἃ τὴν πρὸς ἐκείνην ἧτταν ἤνεγκεν, οὐδὲν ἔλαττον, ἢ εἴπερ τούτων ἕκαστον τὸν τῆς νίκης ἀνεδήσατο στέφανον. ἡ γηγενὴς φύσις τὴν γῆν ἀφεῖσα, μᾶλλον δὲ φέρουσα, εἰς οὐρανοὺς μετοικίζεται. καὶ τὸ, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, τῆς ἀναπλάσεως μᾶλλον ἔργον, ἢ τῆς πλάσεως ἐπιδείκνυται. ἀρχέτυπον τῆς ἀθανασίας ἡ σήμερον ἀναληφθεῖσα μορφή· σκιαγραφία δὲ καὶ προτύπωσις τούτου, ἡ πρὸς τὴν θείαν εἰκόνα τῆς ἐμῆς δημιουργίας καταβολή· ἔμελλεν ὄνος λαλεῖν· ἵνα μηδεὶς ἀπιστεῖ. προελάλησεν ὄφις· παρθένος τίκτει· ἵνα μή σοι ξένον δόξῃ, τίκτει προφθάσασα στεῖρα. ἔμελλεν Ἀδὰμ θανάτου τίκτεσθαι κρείττων· ἵνα μὴ κάμῃς ἐπιζητῶν πιστεῦσαι. ὁ πρῶτος Ἀδὰμ τὰς ἐπ' ἀθανασίᾳ δέχεται ψήφους. καὶ τὸν Ἐνὼχ ἔχεις, ναὶ δὴ καὶ τὸν Ἠλίαν, τὸ τῆς ἀθανασίας σκιαγραφοῦντας μυστήριον. κατέχει γὰρ τούτους ὁ πλάστης ἐν σώματι, ψυχαγωγῶν τὴν ἐξόριστον φύσιν, ὡς καὶ μετὰ τὴν ὑπερόριον φυγὴν πάλιν εἰς τὴν ἀθάνατον ἐπαναγάγοι πολιτείαν. ἡ διαπταίσαντος πατρὸς ἐπεισελθοῦσα θνητότης, ἀναμαρτήτου παιδὸς εἰς διάλυσιν ἐδεῖτο τῆς τιμωρίας, ὃν ἀναμένειν ἡ φύσις διά τε Ἐνὼχ καὶ Ἠλίου διδασκομένη προεθίζετο. Ὅτι σοῦ βουληθέντος, οὐκ ἀποθνήσκει θνητὸς, Ἐνώχ με καὶ Ἠλίας διδάσκουσι· καὶ γένοιτ' ἂν δι' αὐτῶν ἀθανασίας ἐλπὶς, τοῖς οὔπω θανάτῳ προσομιλήσασιν. νεκροῖς δέ τινα ἂν παράσχοιεν οἱ μήπω θανόντες προσδοκίαν ἀναβιώσεως; ἀλλ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς ἐν οὐρανῷ βασιλεύῃ, οὗτος τῷ ἐμῷ παντὶ γένει τὸ τῆς ἀθανασίας ἀναμφίβολον δῶρον παρέχεται. διὰ τοῦτο πλάττει τῇ φύσει θεὸς ἀθανασίας ἐκ τῆς φύσεως πρόσωπον, καὶ δείκνυσιν ὑπὲρ φύσιν ἐκ τῆς φύσεως προστάτην τῆς φύσεως. ὁ θανάτου γευσάμενος ἐν οὐρανοῖς ἐκ νεκρῶν ἐνθρονίζεται· ὡς ἂν κάτωθεν ἡ φύσις πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς ἀτενίζουσα,

Iacobus & Petrus amputati ſunt: alius rurſum martyre enaſcitur: quo exciſo, aliũ rurſus vberẽ palmitẽ radix protulit. Vindemia decerptus eſt Paulus, & alius racemus martyrio matureſcens Thomas apparuit, & vndique radix vindemiata fructum tulit vberiorem, & germen durabilius, quàm qui vindemiarunt. Etenim qui exſcindebant paulatim areſcentes extincti ſunt. Eccleſia verò fructibus omni tempore onuſta, fines terræ ſuis plantis comprehendit.

Eiuſdem Homilia tertia in idem feſtum.

PROOEMIVM.

DIVINÆ bonitatis imber incipiens hominibus effundi, hodie ſupra modum auctus eſt, & magna olim [exhibita] beneficia maioribus hodie obſcurauit. Nam erant quidem ante hoc beneficium illuſtria, & ſummi amoris ſigna: Adam è virgineo ſanguine nouus factus, corporum morbi fugati, & ex animabus dæmonia eiecta. Latrones prîcipem latronum vincunt, & de eo triumphant: Reſurrectio morti ſuccedit. Sed hactenus hæc plena ſunt honoris & ſplendoris, ſed donum quod nunc celebramus, non admittit comparationem. Et amor creatoris ergà nos vincit ſeipſum, & vna cum victoria ornatur: & quæ illam vicit, nihilominus quàm ſi horum ſingula victoriæ coronam reportarent. Terrigena natura terram relinquens, quin potius ferens, in cœlum transfertur. Et hoc quod dictum eſt: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram*, magis reformationis, quàm formationis eſſe videtur. Exemplar immortalitatis eſt forma hodie aſſumpta, adumbratio huius & typus eſt initium creationis noſtræ ad imaginem Dei. Loqui debet aſinus, ne quis ſit incredulus: ante locutus eſt ſerpens; Virgo parit. Ne tibi nouum videatur, parit quæ antea ſterilis fuit, pariendus erat Adamus morte ſuperior, ne quærendo vt credas defatigeris. Primus Adam accipit ſententiam de immortalitate. & Enoch habes, & Eliam, qui immortalitatis myſterium adumbrant. Creator enim hos adhuc tenet in corpore, naturam exſulantem conſolans, qui etiam poſt exilium iterum immortalitati ſit illam reſtituturus. Lapſi parentis quæ irrepſit mortalitas, non peccantis filij in ſolutionem indiget ſupplicio, quem exſpectare natura per Enoch, & Eliam antea conſueuit. Te volente non moritur mortalis, vt Enoch, & Elias me docent, & per illos reſurrectionem ſperamus, quia nondum mortui ſunt. Mortuis verò, quam quæſo præbeant exſpectationem reſurrectionis ij qui nondum mortui ſunt? Sed ſi quis à mortuis excitatus in cœlo regnat, ille omnibus hominibus certum immortalitatis beneficium dat. Ideò naturæ format Deus immortalitatis è natura faciem, & oſtendit ſupra naturam è natura naturæ ducem. Qui mortem guſtauit, in cœlo à mortuis collocatur, vt è terris natura ad eũ qui in cœlis eſt reſpiciens,

NILVS.

Geneſ. 1. 26.

Num. 22. 28.

Geneſ. 3. 1.

Luc. 1. 36.

Geneſ. 5. 24.

4. Reg. 2. 11.

NILVS. nihil de immortalitate addubitet, videns regem in æternum in cœlis è ſe natum regnare. Quis potentias Domini enarrabit? Regnat cum diuinitate natura, quæ prius in paradiſo nec diuinam vocem audire ſuſtinuit, ſed præ timore fugit, & ſeſe occultauit. O Dei erga me bonitatem! Non meminit tranſgreſſionis, non recordatur pacti, quod cum ſerpente malum pepigimus, ingratitudinem hominum non reputat, lapſum naturæ non erubeſcit, ſed in barathro mortis iacentem, in ipſis impietatis adytis cõplectitur inenarrabilibus amoris diuitiis, & illam ex inferorum penetralibus retrahens, vna cum diuinitate ſua creator creaturam eleuans, paterno ſinui impoſuit. Ideò Paulus clamat: *Conreſuſcitauit, & conſedere nos fecit in cœleſtibus.*

Epheſ. 2. 6.

CCLXXVII. EXCERPTA EX HOMILIA I. IOANNIS Chryſoſtomi

De Spiritu ſancto.

LEGI primam Homiliam Chryſoſtomi de Spiritu ſancto, cuius hoc initium: Heri nobis, ô amatores Chriſti, pſeudochriſti à ſemetipſis loquebantur, non ex lege, non ex Prophetis, ſed à proprio ſuo animo ac impetu: Saluator autem non receſſit à lege, non reliquit Prophetas, ſed dixit nunc quidem: *Benè prophetauit Iſaias*: nunc verò: *Non eſt in lege veſtra ſcriptum?* & talia infinita. Cùm igitur qui venerunt ante Chriſtum, & illius nomen falſo ſibi impoſuerunt, non è ſacra Scriptura, ſed ex propria væcordia errorem proferrent, dicit Chriſtus: *Ego à me ipſo non loquor*, vt illi. Nam à ſeipſo loqui, eſt extra ſacras litteras loqui, quia verò à ſeipſo loqui, pſeudochriſtorũ & pſeudoprophetarum eſt, dicit Deus per Prophetam Ezechielem: *Non miſi illos, à ſeipſis locuti ſunt, & de corde ſuo dicunt.* Quia igitur pſeudoprophetæ à ſeipſis loquuti ſunt, illam ſuſpicionem amoliri volens: (blaſphemabat enim ingrata Iudæorum natio, & mundum in errorem trahebat) ideò dixit: Ego à me ipſo non loquor, ſed à lege ac Prophetis: *Omnia quæcunque audiui à Patre meo*, in lege, in Prophetis, (in perſona carnis hæc dicit, & ad impiam ſuſpicionem tollendam) *Vos verò quæcunque audiſtis à Patre veſtro diabolo*: filij enim paternam hæreditatem ſuſcipiunt, & ideò eorum hæredes fiunt, vt idem hic eſſe videatur, & eodem recidere ex ſeipſo loqui, & loqui ex patre ſuo diabolo. Quemadmodum Chriſtus veniens legem & Prophetas impleuit, ſic & Spiritus ſanctus Euangelium impleuit. Chriſtus veniens confirmauit ea quæ ſunt à Patre in lege & Propheris dicta. Ideò & Paulus dixit: * *Finis legis Chriſtus.* Spiritus ſanctus veniens, Euangelium impleuit. Quæcunque ſunt in Chriſti doctrina, Spiritus implet, quæcunque in lege, Chriſtus. Non quòd Pater ſit imperfectus, ſed quod ſit interpres, & perfector eorum quæ ſunt Patris.

Matth. 15. 7. *Ioan. 8. 17.* *Ioan. 14. 10.* *Ezech. 13. 6.* *Ioan. 15. 15.* *Ioan. 8. 44.* ** al. τέλος plenitudo, πλήρωμα.*

μηδὲν * ἐπιδιστάζῃ τῇ ἀθανασίᾳ, τὸν ἐξ αὐτῆς ἀϊδίως ἐν οὐρανοῖς βλέπουσα βασιλεύοντα. τίς λαλήσει τὰς δυναστείας κυρίου; συμβασιλεύει θεότητι φύσις, ἡ πρὶν ἐν παραδείσῳ μηδὲ τῆς θείας φωνῆς τὴν ἀκοὴν στέγουσα, ἀλλὰ τῷ φόβῳ δραπετεύουσα καὶ κρυπτομένη. ὢ τῆς περὶ ἐμὲ χρηστότητος. οὐ μνημονεύει τῆς παραβάσεως, οὐ μνησικακεῖ τῆς πρὸς τὸν ὄφιν συνθήματος, τῆς γνώμης τὴν ἀγνωμοσύνην οὐ λογίζεται. τὴν πτῶσιν οὐκ ἐπῃσχύνθη τῆς φύσεως· ἀλλ᾽ ἐν αὐτοῖς τοῖς τοῦ θανάτου κειμένοις βαράθροις, ἐν αὐτοῖς τοῖς τῆς ἀσεβείας ἀδύτοις περιδράττεται ταύτης ἀῤῥήτῳ φιλανθρωπίας πλούτῳ. καὶ τῶν μυχῶν ταύτην ἀνασπάσας τοῦ ᾅδου, συνανυψώσας αὐτῇ τῇ θεότητι ὁ πλαστουργὸς τὸ πλαστούργημα, τοῖς πατρικοῖς κόλποις ἐνίδρυσε. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ἐβόα· συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

** ἐπιδιστάζῃ M. M.*

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΚ ΤΗΣ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος α΄ ὁμιλίας.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρώτης ὁμιλίας, ἧς ἡ ἀρχή· Χθὲς ἡμῖν, ὦ φιλόχριστοι, οἱ ψευδόχριστοι ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐλάλουν, οὐκ ἐκ νόμου, οὐκ ἐκ προφητῶν· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἰδίας γνώμης καὶ ὁρμῆς. ὁ δὲ σωτὴρ οὐκ ἀπέστη νόμου, οὐκ ἐγκατέλειπε προφήτας· ἀλλ᾽ ἔλεγε νῦν μὲν, καλῶς εἶπεν Ἡσαΐας· νῦν δὲ, οὐ γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· καὶ μυρία τοιαῦτα. ἐπεὶ οὖν οἱ ἐλθόντες πρὸ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἐκείνου περιθέντες ἑαυτοῖς κακούργως ὄνομα, οὐκ ἀπὸ τῶν ἱερῶν γραφῶν, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ἰδίας ἀπονοίας τὰ τῆς πλάνης προεβάλλοντο. λέγει ὁ σωτήρ· Ἐγὼ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὥσπερ ἐκεῖνοι· τὸ γὰρ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λαλεῖν, τὸ ἔξω τῶν ἱερῶν γραφῶν ἐστι λαλεῖν. ὅτι δὲ τὸ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λαλεῖν, ψευδοχρίστων ἐστὶ καὶ ψευδοπροφητῶν, λέγει διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ ὁ θεός· Οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐλάλησαν, ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν φθέγγονται. ἐπεὶ οὖν οἱ ψευδοπροφῆται ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐκήρυττον· ταύτην ἀποδυόμενος τὴν ὑπόνοιαν (καὶ γὰρ ἐδυσφήμει τὸ ἀχάριστον τῶν Ἰουδαίων ἔθνος πλάνον, καὶ πλανᾶν τὸν κόσμον) διὰ τοῦτο ἔλεγεν· Ἐγὼ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ἀλλ᾽ ἀπὸ νόμου, ἀπὸ τῶν προφητῶν· ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν νόμῳ, ἐν προφήταις (ἐκ προσώπου δὲ τῆς σαρκὸς ταῦτα λέγει, καὶ εἰς διάλυσιν τῆς δυσσεβούσης ὑπονοίας:) ὑμεῖς δὲ, ὅσα ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου. τὰ γὰρ τοῦ πατρὸς κλῆρος γίνεται τοῖς παισί· καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἐκείνου γίνεται τῶν κληρ[illegible]. ὡς ἴσον ἐνταῦθα καθορᾶσθαι, καὶ εἰς ταυτὸν [illegible]ναι, τὸ δὲ ἑαυτῶν λαλεῖν, τὸ ἐκ [illegible] τρὸς αὐτῶν τοῦ διαβόλου λαλεῖν· Ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἐλθὼν ἐγένετο πλήρωμα νόμου καὶ προφ[illegible] καὶ τὸ πνεῦμα πλήρωμα τοῦ εὐαγγελίου. Χριστὸς ἐλθὼν ἐβεβαίωσε τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ νόμῳ εἰρημένα καὶ προφήταις. διὸ καὶ λέγει Παῦλος· * πλήρωμα νόμου Χριστός. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπελθὸν, ἐπλήρωσε τὰ τοῦ εὐαγγελίου· ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίᾳ, τὸ πνεῦμα [illegible]· ὅσα ἐν τῇ τοῦ νόμου, ὁ Χριστός. οὐχ ὡς ἀτελοῦς ὄντος τοῦ πατρὸς· ἀλλ᾽ ὡς ἑρμηνευτὴς τῶν τοῦ πατρὸς καὶ τελειωτής.

Excerpta ex homilia I. Ioan. Chryſoſtomi de Sp. ſancto. ** τέλος. Rom 10. v. 4.*

οὕτω δὲ τὸ πνεῦμα διασαφεῖ καὶ διαγγελοῖ τὰ τοῦ υἱοῦ· καὶ γάρ φησι, πολλὰ ἔχω ὑμῖν λαλεῖν, ἀλλ᾽ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἑξῆς. Ὅτι ἀφ᾽ ἑαυτοῦ οὐ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἀντιφθέγγεται τῷ υἱῷ, ἀλλ᾽ ἀναπληροῖ τὰ τοῦ υἱοῦ, καθ᾽ ὃν τρόπον ὁ υἱὸς τὰ τοῦ πατρός. Ὅτι ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ εὑρήσεις πρὸς τῷ τέλει, δεικνύντος τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι ἡ ἀποστολὴ οὔτε τὸν υἱὸν οὔτε τὸ πνεῦμα ἐλάττω ποιεῖ τοῦ πατρός. Ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀποστέλλεται παρὰ τοῦ πνεύματος, καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ, λέγει αὐταῖς λέξεσιν· Ἐάν σοι δείξω τὸν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀποστελλόμενον παρὰ τοῦ πνεύματος, καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ· τί ποιεῖς; ἢ ἀρνῆσαι τὸν Χριστὸν, καὶ * ἀπάλειψον τὰς γραφάς· ἢ δοῦλος ὢν τῶν γραφῶν, ὑποτάττου ταῖς γραφαῖς. καὶ ποῦ (φησὶν) εἴρηται τοῦτο; ἄκουε τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος Ἡσαΐου· Ἄκουέ μου Ἰσραὴλ, ὃν ἐγὼ καλῶ· καὶ ὅλην τὴν περικοπὴν ἐκτιθεὶς τοῦ χωρίου, μέχρι τοῦ, Καὶ νῦν κύριος ἀπέστειλέ με καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ διϊσχυρίζεται, τὸν πατέρα ταῦτα εἰπεῖν· ἐκ τῶν προτεταγμένων βεβαιῶν τὸν λόγον, καὶ καθιστῶν· δῆλον, ὡς ὁ πατὴρ εἴη νῦν ὁ λέγων, καὶ ἀποστελλόμενος παρά τε τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ υἱοῦ.

*ἀπαρνῆσαι. M. M.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ· ὅτι Χριστὸς ἀνατολή· καὶ εἰς τὸ, ἀνέβη καὶ κατέβη· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παντοκράτωρ ἐστίν.

Ὅτι ὁ θεὸς λόγος, φησὶν Ἰωάννης· τὸν βραχίονα εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐκλαμβάνων τοῦ σωτῆρος καὶ τὴν αὐτοῦ θεότητα. πολλὰ, φησὶ, σημεῖα ποιήσαντος τοῦ Ἰησοῦ, οὐκ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἡσαΐου· κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; αὐτὸς τοίνυν καὶ δικαιοσύνη· ἐγγίζει γὰρ ἡ δικαιοσύνη μου παραγενέσθαι. αὐτὸς καὶ σωτὴρ, αὐτὸς καὶ βραχίων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος περιλαβὼν ἅπαντα, εἰς ἓν ἀναφέρει, λέγων· Ὃς ἐγενήθη ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ σοφία, καὶ ἁγιασμὸς, καὶ ἀπολύτρωσις. οὗτος ἡμῖν ἀνέτειλεν ἀνατολὴν δικαίαν· ἰδοὺ γάρ φησιν ἀνατελῶ τῷ οἴκῳ Δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν. καὶ βασιλεὺς δίκαιος. μία μὲν οὖν ἡ ἀνατολή· πολλαὶ δὲ αὐτῆς αἱ ἀκτῖνες· φιλανθρωπίας, ἰάσεως, εἰρήνης, δικαιοσύνης· ἀκτῖνες καὶ μυρίων ἄλλων. διὸ καὶ ὁ Δαυὶδ προθεσπίζων ᾖδεν· ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης, ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. αὕτη γοῦν ἡ ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ἀνέτειλε, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς· ἐξ ὕψους μὲν, κατὰ τὴν θεότητα· ἀπὸ γῆς δὲ κατὰ τὴν οἰκονομίαν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ὅ[illegible] κλίματι ἐφεστήκασιν ἄ[illegible].

[illegible] in Ioan. [illegible]ſoſt. homi- [illegible] in Natalem [illegible] Chriſti, &c.

Ἐδούλευσεν ἡ κτίσις τῷ ἀνθρώπῳ [οὐχ ὡς ἀξίῳ] ἥλιος καὶ σελήνη, ἄστρα, καὶ θάλασσα, καὶ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς· οὐχ ὡς ἀξί[illegible] (καὶ γὰρ παραβάτης ἦν, καὶ ὑπόδικος·) ἀλλὰ τοῦ θεοῦ δουλεύειν προστάξαντος: ὡς ἂν μὴ [illegible] διὰ πάντων ἡ εἰκὼν, εἰ καὶ παρέβη. πάσης τοίνυν τῆς κτίσεως στασιαζούσης· ὁ θεὸς κελεύει τῇ κτίσει μὴ ἀφηνιάζειν· ἀλλὰ παρέχειν μὲν τὸν ἥλιον τὰς ἑαυτοῦ ἀκτῖνα,

Sic Spiritus ſanctus explicat & illuſtrat opera Filij. Etenim ait: *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò: cùm autem venerit Spiritus ſanctus, docebit vos omnem veritatem &c.* à ſe ipſo non loquitur; non enim contradicit Filio, ſed opera Filij implet, vt Filius patris. In hac homilia in fine inuenies Chryſoſtomum dicere, miſſionem neque Filium neque Spiritum minorem facere Patre: Quòd & ipſe Pater mittatur à Spiritu, & à Filio, dicit his verbis: Si tibi oſtendero factorem cœli & terræ miſſum eſſe à Spiritu & Filio, quid facies? vel nega Chriſtum, & dele Scripturas, vel ſeruus Scripturæ, ſubmitte te Scripturis. Et vbi dicitur, inquit, hoc? Audi Deum per Prophetam dicentem Iſaiam: *Audi me Iſraël quem ego voco*, & cùm integrum locum eouſque protuliſſet: *Et nunc Deus miſit me & Spiritus eius.* confirmat Patrem hæc dicere, ex prædictis confirmans hanc orationem & ſtatuens: clarum eſt Patrem nunc loqui, & mitti ſe à Spiritu & Filio.

IO. CHRYSO. Ioan. 16. 12.

Eſaia. 48. 12.

Ibid. 16.

Eiuſdem ex oratione; Chriſtum eſſe orientem, & in illud: Deſcendit & aſcendit: *& quòd Spiritus Sanctus ſit omnipotens.*

Luc. 1. 78.

Epheſ. 4. 9.

DEVS Verbum, ait Ioannes, brachium de diſpenſatione Saluatoris, & eiuſdem deitate interpretans. Multa, inquit, ſigna faciente in populo IESV, non crediderunt in eum Iudæi, vt impleretur quod dixit Eſaias: *Domine quis credidit auditui noſtro, & brachium Dei cui reuelatum eſt.* Ipſe igitur etiam iuſtitia: appropinquat enim iuſtitia mea accedere, ipſe Saluator, ipſe brachium: ideò & Paulus omnia comprehendens, ad vnum refert, dicens: *Qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia & ſanctificatio, & redemptio, ille nobis protulit exortum iuſtitiæ. Ecce enim, inquit, proferam exortum iuſtitiæ domui Dauid.* Ipſe & rex iuſtus. Vnus igitur exortus [ſiue oriens] multi eius fuerunt radij, humanitatis, curationis, pacis, iuſtitiæ, radij infinitorum aliorum. Ideò & Dauid præuidens cecinit: *Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis, donec auferatur Luna.* Hic igitur oriens ex alto ortus eſt, & è terra: ex alto quidem, ſecundùm deitatem: ex terra verò, ſecundum diſpenſationem.

Iſaia 53. 1.

1. Cor. 1. 30.

Pſal. 71. 7.

Luc. 1.

Eiuſdem in Domini incarnationem Ieſu Chriſti, & quòd ſingulis regionibus Angelus præſit.

Pauli locus, Roman. 8. expenditur.

SERVIVIT creatura homini, Sol & Luna, ſtella, mare, terra, & quæcunque in eis ſunt, non verò vt digno (etenim præuaricator & reus fuit) ſed Deo iubente ei ſeruire: ne per omnia imago iniuria afficeretur; licet homo præuaricatus fuerit. Omni igitur creatura rebellante, Deus creaturæ mandat non repugnare, ſed præbere quidem Solem radios ſuos,

IOANNES CHRYSOST.

mare piſces & negotiationem, & ſingulas creaturas, vtilitatem ſuam & commodum hominibus. Hunc ſenſum Apoſtolus explicans dicit: *Nam exſpectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei exſpectat. Vanitati enim creatura ſubiecta eſt, non volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe, & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* (Rom. 8. 20.) Hæc eò pertinent, ſciuit Deus hominem lapſurum, & creaturam peccatoris imperium detrectaturam, idcircò refrænauit eam, & etiam nolentem, iuſſitque parere, vt antea, dum legi parendo, regale ac ſummum imperium ſeruabat. Pudebat enim creaturam obnoxio peccatis domino ſe ſubiici, & ſeruire ei, quem ſeruum peccati eſſe videret, ſed creator iuſſit tranſgreſſorem non abnegare, ſed oſtendere communis Domini immenſam gratiam, & firmum beneficium. Promittens etiam creaturæ, renouato & liberato corrupto & captiuo homine, etiam ipſam renouatum iri, quaſi diceret: Cecidit imago, & per lapſum interiit, & per inobedientiam corruptio eſt. Patere ſeruire corruptione corrupto, vt quando ipſum renouaro, meam imaginem, corruptum hominem, cum illo & te creaturam renouem, & eadem qua ille afflictam miſeria, cum gloria reſuſcitem. Quid eſt hoc, hominis dominum fugere creaturam? Dicit enim: *Vanitati ſubiecta eſt creatura, non volens*: (Rom. 8. 20.) cui vanitati? A quo enim tempore homo à Deo deflexit, vanitas vocatur. Audi canentem Dauidem: (Pſal. 38. 8.) *Veruntamen vniuerſa vanitas, omnis homo viuens.* Omnis homo vanus eſt Deum relinquens, & vanitatem ſequens.

Angeli cuſtodes vniuerſi.

Conſtituit Deus Angelos ſecundum climata orbis vniuerſi cuſtodes, vt quod & Moſes dicit, [a] ſinguli ſingulas gentes ſeruent. Conſtituit verò, vt inanimatas creaturas frænent, Solem, & Lunam, & mare, & terram, & quæcunque in iis ſunt, ad ſeruiendum hominum vſui. Rurſum Angeli angebantur ſeruientes indignis, & pœnæ obnoxiis hominibus: præſertim videndo illos maximum honorem idolis, vni Deo debitum, exhibere. Protulit terra vinum, & aræ libationes accipiebant, alios fructus idolis conſecrabant. Ideò Angeli ſunt indignati, videntes ea quæ non ſunt, coli loco eius qui eſt. Hinc & alia quæſtio, quæ ad Propheram relata eſt: (Dan. 10. 14.) *Venit ad illum*, inquit, *Angelus Gabriel, & dicit ei: Daniel ſerue Dei, ex die primo quo poſuiſti cor tuum ad intelligendum, vt te affligeres in conſpectu Dei tui, exaudita ſunt verba tua, & miſſus ſum vt hæc tibi nuntiarem. Princeps autem regni Perſarum reſtitit mihi, niſi Michaël princeps gentis veſtræ veniſſet in adiutorium meum.* Dubitauerit enim aliquis, ſi Perſiæ Angelus præſidens à Deo ordinatus ſit. Si verò & Gabriel à Deo miſſus eſt, vt populum Iſraël è captiuitate educeret: quomodo ei Perſarum princeps reſtiterit? Ea quæſtio ſic ſolui poteſt. Mũdus idololatria plenus fuit,

[a] Vt LXX. habent Deut. 32. 8. Vulg. ſic: Conſtituit terminos populorum, iuxta numerum filiorum Iſraël.

τὴν δὲ θάλασσαν ἰχθῦς καὶ τὰς ἐμπορείας, καὶ ἕκαστον τῶν κτισμάτων τὴν ἐξ ἑαυτῶν χρείαν καὶ ὠφέλειαν τοῖς ἀνθρώποις. ταύτην ἀπογυμνῶν ὁ ἀπόστολος τὴν ἔννοιαν, φάσκει· Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι. Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. οἷόν τι λέγω. ὡς εἶδεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκπεσόντα, καὶ τὴν κτίσιν ἀπαναδύουσαν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ἡμαρτηκότος. ἐχαλίνωσεν αὐτὴν καὶ μὴ θέλουσαν, καὶ ἐκέλευσεν ὑπηρετεῖν ὡς πρότερον, ἡνίκα τὸ βασιλικὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀρχικὸν τὴν ἐντολὴν φυλάττων συνδιέσωζεν. ᾐσχύνετο γὰρ ἡ κτίσις τὸν αἰχμάλωτον τῇ παραβάσει κύριον ἐπιγράφεσθαι, καὶ ἐξυπηρετεῖν αὐτοῦ, τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν ὁρῶσα δοῦλον γενόμενον· ἀλλ' ἐκέλευσεν ὁ κτίσας μὴ ἐξαρνεῖσθαι τὸν παραβάτην, ἀλλ' ἐπιδείκνυσθαι τοῦ κοινοῦ δεσπότου τὴν ἄφθονον χάριν, καὶ τὸ τῆς εὐεργεσίας ἀμετάθετον· ἐπαγγελλόμενος καὶ τῇ κτίσει, ὅτιπερ, ἀνακαινιζομένου καὶ ἐλευθερουμένου τοῦ φθαρέντος καὶ αἰχμαλωτισθέντος ἀνθρώπου, ἀνακαινισθήσεται καὶ αὐτή. ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· Ἔπεσεν ἡ εἰκών· καὶ ὠλίσθησε διὰ τὴν παράβασιν, καὶ φθείρεται διὰ τὴν παρακοήν· ἀνάσχου δουλεῦσαι τῇ τοῦ φθαρέντος φθορᾷ, ἵνα, ὅταν αὐτὸν ἀνακαινίζω, τὴν ἐμὴν εἰκόνα τὸν φθαρέντα ἄνθρωπον, σὺν αὐτῷ καί σε τὴν κτίσιν ἀνακαινίσω, καὶ σύνθρονον αὐτοῦ τῇ ταλαιπωρίᾳ, συναναστήσω τῇ δόξῃ. τί δέ ἐστι τό, τὴν κτίσιν φεύγειν τὴν τοῦ ἀνθρώπου δεσποτείαν; λέγει γάρ· τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις οὐχ ἑκοῦσα ὑπετάγη. ποίᾳ ματαιότητι; ἀφ' οὗ ἂν ἐκτραπῇ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ματαιότης καλεῖται. ἄκουσον ψάλλοντος τοῦ Δαυίδ· πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν, πᾶς ἄνθρωπος, μάταιός ἐστιν, ὁ τὸν θεὸν καταλιμπάνων, καὶ τὰ μάταια μεταδιώκων.

Ἔστησεν ὁ θεὸς ἀγγέλους κατὰ * τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης ἕνα ἕκαστον ἐπισκοπεύειν, ὡς καὶ * Μωσῆς λέγει, ἑνὸς ἑκάστου ἔθνους· ἔστησε δέ, ἵνα τὴν ἄψυχον κτίσιν χαλινώσωσιν, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ θάλασσαν, καὶ γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὑπηρετεῖν τῇ τοῦ ἀνθρώπου ἀπολαύσει. πάλιν οἱ ἄγγελοι ἐτρύχοντο, ὑπηρετούμενοι ἀναξίοις καὶ δίκης ἐνόχοις ἀνθρώποις· μάλιστα, ὁρῶντες αὐτοὺς τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν τοῖς εἰδώλοις ἀνάπτοντας, καὶ ἀνιερουμένους. ἔφερεν ἡ γῆ τὸν οἶνον· καὶ οἱ βωμοὶ τὰς σπονδὰς ἐδέχοντο, τοὺς ἄλλους καρποὺς καὶ τοῖς εἰδώλοις ἀνετίθεντο. διὰ τοῦτο ἐδυσφόρουν οἱ ἄγγελοι, τὰ μὴ ὄντα ὁρῶντες ἀντὶ τοῦ ὄντος τιμώμενα. ἐντεῦθεν * καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα, τὸ εἰς τὸν προφήτην ἀναφερόμενον· Ἦλθε πρὸς αὐτόν, φησιν, ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Δανιὴλ ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ, ἀφ' ἧς ἡμέρας προέθου κακῶσαι τὴν ψυχήν σου ἔναντι κυρίου εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἀπεστάλην ἀπαγγεῖλαί σοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἀλλ' ὁ ἄρχων τῆς βασιλείας περσῶν ἀντέστη μοι, εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων τοῦ ἔθνους ὑμῶν ἦλθεν εἰς βοήθειαν. ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις, εἰ ὁ τῆς περσίδος ἐπισκοπεύων ἄγγελος, παρὰ θεοῦ ἐπιτροπεύειν τέτακται· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Γαβριὴλ ἀνακομίσαι τὸν Ἰσραὴλ τῆς αἰχμαλωσίας παρὰ θεοῦ ἀπέσταλται: πῶς αὐτῷ τῶν περσῶν ὁ ἄρχων ἀνθίστατο; λυθείη δ' ἂν τὸ διαπορούμενον ὧδε· Ὁ κόσμος εἰδωλολατρείας ἐπεπλήρωτο·

* κλίματα, H. St.
* ἴσ. Δανιὴλ

ὁ δὲ

Dan. 10. v. 20. οἱ δὲ ἄγγελοι, οἱ ἐφεστῶτες τῶν ἐθνῶν, ἠγανάκτουν καὶ ἐθλίβοντο. αἰχμάλωτος δὲ Δανιὴλ, εἰς Βαβυλῶνα μετὰ τῶν ὁμοφύλων ἀπαχθεὶς, τὴν θεογνωσίαν ἐκήρυττεν· ὡσαύτως καὶ οἱ τρεῖς παῖδες, οἷς τὸ πῦρ εἰς ἱλαρὰς αὔρας τὴν καυστικὴν δύναμιν ἀμείψαν ἀνέψυχε. διὸ καὶ πολλοὺς τῆς εἰδωλικῆς μεταστήσαντες πλάνης θεοσεβεῖν παρεσκεύασαν (ἐπ' αὐτῆς.) ὁ οὖν τῆς ἀρχῆς τῶν Περσῶν ἐφεστηκὼς ἄγγελος ἔχαιρεν, ὁρῶν ἐν τοῖς αὐτοῦ μέρεσι τὸν θεὸν ἀντὶ τῶν εἰδώλων λατρευόμενον. τὸν Ναβουχοδονόσορ ἑώρα, ἀντὶ τοῦ καταναγκάζειν θύειν εἰδώλοις, καὶ ἐσχάταις τοὺς μὴ πειθομένους ὑποβάλλειν τιμωρίαις, λαμπρῶς θεολογοῦντα, καὶ λέγοντα· Σιδρὰχ, Μισὰχ, καὶ Ἀβδεναγὼ, οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου· καὶ πολλὰ τοιαῦτα: ἐπεὶ οὖν ὁ μακάριος Δανιὴλ ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ, πληρωθέντων τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν, τῶν ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ * διορισθέντων, ἀναγαγεῖν τῆς αἰχμαλωσίας τὸν Ἰσραήλ· ἀπεστάλη δὲ Γαβριὴλ, μηνύσαι αὐτῷ τὴν ἀνάρρυσιν: ἀνθίσταται τῷ Γαβριὴλ ὁ τῆς περσικῆς ἀρχῆς ἐπιστάτης λυπούμενος· ὅτι πάλιν ἡ γῆ ἧς ἐπεστάτει, τῶν διδασκάλων τῆς εὐσεβείας ἐκεῖθεν ἀνακομισθέντων, εἰς τὴν προτέραν ἐπαναστρέψει ἀσέβειαν καὶ πλάνην. ἀνθίστατο δὲ, οὐ μαχόμενος ἀλλὰ δικαιολογούμενος· τίς ἡ σπουδὴ, λέγων, τῆς ἀνόδου; τὴν οἰκείαν οἰκῶν πατρίδα ὁ Ἰσραὴλ, καὶ εὐπαθῶν, εἰς εἰδωλολατρείαν πολλάκις ἐξώλισθε· νῦν δὲ καθαρῶς εὐσεβεῖ, τὴν ἀλλοτρίαν παροικῶν. καὶ οὐκ εὐσεβεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπεραθλεῖ τῆς εὐσεβείας, πολλοὺς τῶν πεπλανημένων πρὸς τὸν ἀληθινὸν ἐπιστρέφουσι θεόν. ὅτε οὖν καὶ τοῖς τὴν χάριν δεχομένοις οὐδὲν κατὰ ψυχὴν λυσιτελέστερον ἐπακολουθεῖ, καὶ τοὺς εὐσεβεῖν * δι' αὐτοὺς ἀρξαμένους τὸ ἔσχατον κακὸν ἡ δυσσέβεια πάλιν ὑποχειρίους ποιεῖ. πόσον ἦν ἄμεινον, καὶ τὸν Ἰσραὴλ τέως τῆς αἰχμαλωσίας μὴ * ἀνάγειν· καὶ τοὺς ἄρτι πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέψαντας τῆς θεογνωσίας, ἐν τῇ αὐτῇ συντηρεῖν εὐσεβείᾳ; Ἀπεστάλην, φῄς, τὸν λαὸν ἀποκαταστῆσαι τῇ πατρίδι. ποίᾳ πατρίδι * ἣν οἰκοῦντες ἐμίαινον, κνίσσαις δαίμοσι θύοντες, καὶ εἰδωλομανίαις; οὐ ταῦτα κατηγορεῖ, λέγων Ἱερεμίας· κατὰ ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν οἱ θεοί σου, Ἰούδα· καὶ κατὰ τὰ ἄμφοδα Ἱερουσαλὴμ ἔθυες τῷ Βάαλ; μυρίοις τότε παρὰ θεοῦ περιεκλύζοντο ἀγαθοῖς, καὶ τῆς κακίας καὶ ἀσεβείας οὐκ ἀνεχώρουν. μυρία νῦν ὑπομένουσι κακὰ, καὶ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀφίστανται. τί ποτ' οὖν ἔσται τὸ τῆς ἐπανόδου κέρδος; ἦν τοίνυν ἡ ἀντίστασις, οὐ κακοῦ πρὸς ἀγαθὸν (οὐ γὰρ εἶπεν, ἐμάχετο· ἀλλ' ἀνθίστατο. καὶ γάρ ἐστι πολλάκις ἀντίστασις δικαίου πρὸς ἀγαθόν· ὡς ἀνθίσταται πολλάκις νόμῳ φιλανθρωπία, καὶ φιλανθρωπίᾳ νόμος· ὁ νόμος τὸν ἁμαρτήσαντα κολάζει· φιλανθρωπία πολλάκις βασιλέως τὸν ἁμαρτήσαντα ἐλεεῖ, καὶ ἐξαρπάζει τῆς τιμωρίας:) ὧδε οὖν ἡ μάχη οὐκ ἐναντίου πρὸς ἐναντίον, ἀλλὰ συγγενοῦς πρὸς συγγενές. οὔτε γὰρ τὸ δίκαιον ἔξω ἀγαθότητος, οὔτε τὸ ἀγαθὸν ἔξω δικαιοσύνης εὑρίσκεται). Ὅτι τῆς κτίσεως (φησὶν) ὡς προείρηται δυσχεραινούσης, καὶ ἀγανακτούσης, ἐφ' * ᾧ καὶ ἄκουσα τῷ παραβάτῃ παρεῖχε τὴν χρείαν, καὶ ἐξυπηρέτει· καὶ ἀγγέλων ἀχθομένων ἐπὶ τῇ τῶν εὐεργετουμένων ἀγνωμοσύνῃ· καὶ ὅλου κακωθέντος τοῦ κόσμου διὰ τὰς παρανομίας· (καὶ γὰρ εἶδε, φησὶν, ὁ θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρμένη, ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν * αὐτῆς.

* διορισθέντων, H. St.

* al. διὰ τοὺς.

* ἀναγαγεῖν.

* libri editi. αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

IOANNES CHRYSOST.

Angeli gentibus præfecti indignabantur & affligebantur. Daniel verò captiuus cum ſuis contribulibus Babylonem ductus, Dei cognitionem prædicauit: ſimiliter & tres pueri, quibus ignis tanquam ſuauis aura refrigerationi fuit. Ideò & multos ab idololatria ad pietatem traduxerunt. Angelus igitur Perſarum lætatus eſt, videns in ſua regione pro idolis Deum coli. Nabuchodonoſorem non iam ad idolis immolandum cogere, neque vltimis ſupplicijs non parentes ſubiicere vidit: ſed clarè Deum prædicantem & dicentem: *Sidrach, Miſach, & Abdenago ſerui ſunt* DEI *altiſsimi*, taliáque multa. Cùm igitur beatus Daniel peteret à Deo, impletis ſeptuaginta annis captiuitati præſcriptis, vt è captiuitate Iſraël educeretur: miſſus eſt Gabriel, qui Danieli liberationem ſignificaret, reſtitit Gabrieli dolens Angelus Perſarum, quia iterum terra cui præerat, doctoribus pietatis hinc ablatis, ad priſtinam impietatem & errorem reuerſura eſſet. Reſtitit igitur non pugnando, ſed iuſta dicendo. Quæ reditus, inquit, feſtinatio? propriam habitans patriam Iſraël, rebus ſecundis, ſæpius ad idololatriam conuerſus eſt: Nunc verò piè viuit, regionem alienam inhabitans, & non modò piè viuit, ſed etiam pro pietate pugnat, multoſque errantes ad verum Deum conuertit. Quando igitur & gratiam ſuſcipientibus nihil ſecundum animam eſt vtilius futurum, & qui pietatem per illos colere incœperant, in ſummum malum, qualis impietas eſt, iterum ſunt lapſuri, quantò melius erit Iſraël è captiuitate non reducere, & ad pietatem reuerſos, in ipſa pietate conſeruare? Miſſus, inquis, ſum ad reſtituendum populum in patriam: in quam patriam? quam inhabitantes fœdauerunt, dæmonibus ſacrificantes, & idolis. Non hæc accuſat Ieremias: *Secundùm numerum ciuitatum tuarum erant Dij tui Iuda, &* * *ſecundùm numerum viarum tuarum Ieruſalem poſuiſti aras confuſionis ad libandum Baal.* Infinitis tunc à Deo afficiebantur bonis, & à malitia impietatéque non receſſerunt. Multa nunc ſuſtinent mala, & à Deo non recedunt. Quod igitur reditus erit emolumentum? Erat igitur Angeli contentio, non mali aduerſus bonum: (non enim dixit Scriptura, pugnauit, ſed reſtitit. Etenim ſæpe reſiſtit iuſtus bono, vt ſæpe legi clementia, & viciſſim clementiæ lex. Lex peccantem caſtigat, clementia verò regis erga peccantem commiſeratione ſæpenumero mouetur, & à pœnis liberat. Hic igitur pugna non aduerſarij contra aduerſarium, ſed cognati contra cognatum, neque enim iuſtitia extra bonitatem, neque bonitas abſque iuſtitia inuenitur. Creatura, inquit, vt dictum eſt, moleſtè ferente & indignante, quod inuita tranſgreſſori præbuit vſum, & feruiuit, & Angelis dolentibus ob hominum ingratitudinem, & toto mundo malis afflicto propter inobedientiã (*Viderat enim*, inquit, *Deus terram eſſe corruptam, omnis quippe caro corruperat viam ſuam,*

Ierem. 2. 28. & 11. 13.

* Græcè hic eſt: in biuio Ieruſalem ſacrificabat Baal.

Geneſ. 6. 12.

IO.CHRYSO. non erat creatura talis, qualem initio eam Deus crearat. Non erat ſtellis cœlum, vt antea ſplendens ſine vlla macula. Non dabat terra vt prius, fructus puros, nec mare, nec aliqua alia creatura. Præuaricator enim in eam ingreſſus, contaminauit ac fœdauit omnia, blaſphemiis Deo inuiſis, turpibuſque vocibus, & cædibus, mare piratis & latronibus, fontes & fluuios idolis & nymphis ſtatuiſque complendo, omnes res conditas in Deos homines formabant. Nihil autem ſic creaturam maculat & adulterat, quam ſi in Deum confletur. Ideò Saluator mundi venit in illam per carnem, & eandem ab infinitis illis maculis mundatam renouauit, & à longe difficilioribus morbis & affectionibus, quam corporea corruptione liberauit, renouat per primum aduentum creaturam, vt diſcas eundem eſſe, qui eam in principio creauit. Non enim alterius eſt creare, & alterius corruptam inſtaurare, ſed eiuſdem vtrumque eſt ſapientiæ & artis. Renouat creaturam priori aduentu, vt credas ſecundo etiam aduentu eam inſtauratum iri, & te ante illam renouatum in incorruptibilitatem, perturbationum vacuitatem, & ineffabilem pulchritudinem. Si enim quando volens in infirmitate carnis erat in ſudoribus, in doloribus, quando ſeductor & Samaritanus vocabatur, creaturam ab his tantiſque & maximè diuturnis morbis, & maculis mundauit, quando veniet iudex viuorum & mortuorum, quando Angelorum infinitis myriadibus ſtipatus, quando omnium dominator & dominus quādo omnia horrore concutientur & trement, quomodo mutatio corruptionis in incorruptibile, non videatur quam facillimè conſecuta, Deo digna?

Venit Saluator prædicentibus Prophetis, ne quis putet, quomodo homo à primo propoſito & auxilio aberrans, aliud arripuerit, eodem agendum eſſe Deo. ne igitur quis hoc putet, longo ab hinc tempore Prophetæ illius aduentum prædixerunt, vt oſtenderent, Deum non meditando inuenire commodum, ſed à principio omnia præuidiſſe. Nam nos quidem homines meditamur, ac ſi priori conatu fruſtremur, ad alium accedimus. Deus vero non ſic, ſed dedit Legem, Prophetas, & poſt illa Euangelium, non tempore, quod eſſet vtile, diſcens, verum ab initio videns, non aliter potuiſſe creaturam, & in ea hominem fieri, nec manu-duci, neque incorruptionis dignitatem recipere, niſi eo modo, quo ineffabilis prouidentia & humanitas diſpenſauit.

Si, inquit, *Deus præuidit Adam peccaturum, quare eum produxit? Et multæ ſunt, & perpulchræ huius dubij ſolutiones.* Dicit itaque Chryſoſtomus: Non hoc ſolum aio, quod præſciuit, ſed etiam quod lapſum hominem per diſpenſationem reparaturus eſſet. Et non primo quidē ſciuit lapſum, niſi etiam præſciuiſſet reſurrectionem. Sciebat eum lapſurum, ſed reſurrectionē tanquā remedium præparauit, & permiſit hominem vſque ad periculum mortis peruenire,

οὐκ ἦν ἡ κτίσις, οἵαν ὑπέστησεν αὐτὴν ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς· οὐκ ἦν τοῖς ἄστροις ὁ οὐρανὸς, ὡς τὸ πρὶν, ἄνευ τινὸς μιάσματος καταλαμπόμενος· οὐκ ἦν ἡ γῆ τοὺς καρποὺς ἀμολύντους, ὡς τὸ πρὶν, ἀναδιδοῦσα· οὐ θάλασσα, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἐν τῇ κτίσει. ὁ γὰρ παραβάτης εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ, κατεμίανε καὶ ἀπεπαλαίωσεν ἅπαντα, ταῖς βλασφημίαις ταῖς θεομάχοις, καὶ αἰσχραῖς φωναῖς, ταῖς μιαιφονίαις· τοῖς πειραταῖς καὶ λησταῖς τὴν θάλατταν· τὰς πηγὰς καὶ ποταμοὺς ταῖς εἰδωλολατρείαις, νύμφαις καὶ δαίμοσιν ἀνάπτοντες αὐτά. πᾶσα τοῖς ἀνθρώποις ἡ * κτίσις εἰς θεοὺς ἀνεπλάττετο· οὐδὲν δὲ κτίσιν οὕτω μιαίνει καὶ κιβδηλεύει, ὡς τὸ θεοποιεῖσθαι αὐτήν. διὰ ταῦτα εἰσῆλθεν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου διὰ σαρκὸς ἐν αὐτῇ. καὶ ταύτην τῶν μυρίων τούτων ἀπαλλάξας μιασμάτων, ἀνεκαίνισε· πολὺ χαλεπωτέρων ἢ σωματικῆς διαφθορᾶς ἐλευθερώσας αὐτὴν κακώσεων καὶ παθῶν· ἀνακαινίζει διὰ τῆς προτέρας παρουσίας τὴν κτίσιν· ἵνα μάθῃς, ὅτι αὐτός ἐστιν, ὁ καὶ ἀπ' ἀρχῆς αὐτὴν δημιουργήσας. οὐ γὰρ ἄλλου μὲν κτίζειν, ἄλλου δὲ διαφθαρεῖσαν ἀνακαινίζειν· ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἑκάτερον σοφίας καὶ τέχνης. ἀνακαινίζει τὴν κτίσιν κατὰ τὴν προτέραν ἐπιδημίαν· ἵνα μηδεμία σοι χώρα καταλειφθῇ ἀπιστίας, ὡς κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν οὐ καινισθήσεται· καὶ σὺ περὶ αὐτῆς εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς ἀπάθειαν, εἰς ἄφατον καλλονήν. εἰ γὰρ, ὅτε ἦν ἑκὼν ἐν ἀσθενείᾳ σαρκὸς, ἐν ἱδρῶσιν, ἐν πάθεσιν ὁ Χριστὸς, ὅτε πλάνος καὶ σαμαρείτης ἐσυκοφαντεῖτο, τὴν κτίσιν ἐκάθαρε τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων καὶ πολυχρονιωτάτων παθῶν καὶ μιασμάτων· ὅταν ὡς κριτὴς ζώντων παραγίνηται καὶ νεκρῶν, ὅταν μυριάσιν ἀγγέλων δορυφορούμενος τάγμασιν, ὅταν πάντων δεσπόζων καὶ κύριος, ὅταν πάντα φρίσσῃ καὶ τρέμῃ: πῶς ἡ ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταβολὴ οὐ (κατὰ) τὸ ῥᾷστον ἔχουσα καθορᾶται καὶ τὸ ἀκόλουθον καὶ θεοπρεπές;

* φύσει M. M.

Matth. 27. v. 63. Ioan. 8. 48

1. Petr. 4. v. 5.

Iuda v. 14.

Ὅτι παραγίνεται ὁ σωτὴρ προκηρυττόντων τῶν προφητῶν, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἄνθρωπος τῆς προτέρας διαμαρτὼν ἐπιβολῆς καὶ βοηθείας ἐπὶ δευτέραν ἔρχεται, οὕτω καὶ ὁ θεός· ἵνα οὖν μή τις ὑπονοήσῃ τοῦτο· ἄνωθεν προέλεγον οἱ προφῆται τὴν παρουσίαν αὐτοῦ· ἵνα δείξωσιν, ὅτι θεὸς οὐ σκεπτόμενος εὑρίσκει τὸ συμφέρον, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς προεῖδεν ἅπαντα. ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι σκεπτόμεθα· καὶ ἐὰν ἀποτυγχάνωμεν τῆς προτέρας πείρας, ἐφ' ἑτέραν μεταβαίνομεν. ὁ δὲ θεὸς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἔδωκε νόμον, προφήτας, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ εὐαγγέλιον· οὐ χρόνῳ τὸ συμφέρον μεταμαθών· ἀπ' ἀρχῆς δὲ εἰδὼς, ὡς οὐχ οἷόν τε ἄλλως ἦν τὴν κτίσιν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἄνθρωπον οὔτε γενέσθαι, οὔτε παιδαγωγηθῆναι, οὔτε τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἀξίωμα ἀναλαβεῖν, εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ἡ ἄφατος πρόνοια καὶ φιλανθρωπία ᾠκονόμησεν.

Luc. 24. v. 25.

Heb. 1. v. 1.

Ὅτι φασὶν, εἰ προῄδει ἁμαρτῆσαι τὸν Ἀδὰμ ὁ θεὸς, τί καὶ προήγαγεν αὐτόν; καὶ πολλαὶ μὲν εἰσὶ καὶ πάγκαλοι τοῦδε τοῦ ἀπορήματος ἐπιλύσεις. λέγει δ' οὖν καὶ ὁ θεόσοφος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὅτι οὐ τοῦτο μόνον φημὶ, ὅτι προῄδει· ἀλλ' ὅτι καὶ πεσόντα ἀναστήσει αὐτὸν διὰ τῆς οἰκονομίας. καὶ οὐ πρότερον εἶδε τὴν πτῶσιν, εἰ μὴ προεπενόησε τὴν ἀνάστασιν. ᾔδει ὅτι πεσεῖται, ἀλλὰ προαπέθετο τῆς ἀναστάσεως φάρμακον· καὶ συνεχώρησεν εἰς πεῖραν ἐλθεῖν θανάτου τὸν ἄνθρωπον,

* σημείωσαι τοῦτο τὸ κεφάλαιον. ὅτι πολλαὶ ἐπιλύσεις.

ἵνα

ἵνα μάθοι, τίνα μὲν ἀπολαύει δι' ἑαυτόν, τίνα δὲ τῇ τοῦ πλάστου χάριτι. ᾔδει πεσούμενον τὸν Ἀδάμ· ἀλλ' ἔβλεπεν ἐξ αὐτοῦ προελευσόμενον τὸν Ἄβελ, τὸν Ἐνώς, τὸν Ἐνώχ, τὸν Νῶε, τὸν Ἡλίαν, τοὺς προφήτας, τοὺς θαυμαστοὺς ἀποστόλους, τὴν εὐγένειαν τῆς φύσεως, τὰ θεοκίνητα τῶν μαρτύρων καὶ στάζοντα τὴν εὐσέβειαν νέφη. ἔβλεπε ταῦτα καὶ ποῦ τὸ καλόν; ποῦ δὲ δίκαιον; ποῦ δὲ θεοπρεπές; [ἵνα] διότι ἔμελλεν εἷς ἄνθρωπος ἁμαρτάνειν, τοῦτον μὴ ἀγαγεῖν ἐκ μὴ ὄντων; καὶ τοσούτων ἀνδρῶν, ὧν οὐδὲ καθ' ἕνα ἄξιος ὁ κόσμος, φορὰν ἀνακόψαι, καὶ θερίσαι πρόρριζον τὴν τοσαύτην τοῦ γένους βλάστησιν καὶ καλλονήν. καὶ κατ' αὐτῆς ἐπαφιέναι τὴν ἐκτομὴν καὶ ὀργήν· καὶ τότε τοῦ τὴν ἁμαρτίαν ὕστερον ἐλομένου, οὔτε ἁμαρτόντος οὔτε ἁμαρτεῖν * μεμελετηκότος * ἅτε μήπω μηδὲ ὑφεστῶτος; εἰ γὰρ σωφρόνων ἐστὶν ἀνδρῶν, τὸ μελετήσαντα μὲν ἁμαρτῆσαι, μὴ ἁμαρτήσαντα δὲ, μὴ εἰσπράττειν εὐθύνας ἁμαρτημάτων· ἢ ποῦ γε ἂν εἴη θεοῦ, τὸν μηδὲ μελετήσαντα ἐξαμαρτῆσαι, τὰς τῶν ἡμαρτηκότων ἀπαιτεῖν δίκας, καὶ τότε χαλεποῦ μὲν ὄντος τοῦ ἁμαρτήματος; πῶς γὰρ οὐ χαλεπὸν, ἀθέτησις δεσποτικῆς ἐντολῆς; οὐκ ἀνιάτου δὲ ἐσομένου, τῇ ἀφάτῳ φιλανθρωπίᾳ τοῦ πλάστου, καὶ τοῦ πρωτοπλάστου, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανάγεσθαι μέλλοντος εὐγένειαν. ὥστε εἰ μὴ παρῆκτο, διότι ἔμελλεν ἁμαρτεῖν ὁ πρόγονος, ἐδείκνυτο ἂν τὸ θεῖον τὸν μήπω ἁμαρτήσαντα κολάζον, καὶ τῆς ὕστερον ἀνακλήσεως καὶ σωτηρίας ἀποστεροῦν, καὶ τοσούτων ἀνδρῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἔρημον τὴν κτίσιν ἀποφαῖνον.

* al. μεμελη-κότος.
* al. οὔτε.

Ὅτι, τοῦ θείου Παύλου εἰπόντος, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, οἱ αἱρετικοί φησι μὴ νοήσαντες, περὶ ποίας κτίσεως λέγει· εἰς κτίσμα τὸν υἱὸν οἱ ἀνόητοι καταβιβάζουσι. διττὴ δὲ ἡ κτίσις· ἡ μὲν γάρ ἐστιν, ἡ γεγενημένη· ἡ δὲ, ἡ ἀνακαινιζομένη. αὐτὸς γὰρ πάλιν Παῦλος βοᾷ· Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· ἵνα δὲ * λαμπρὸν ἐπιδείξῃ, ὅτι τῆς ἀνακαινισθείσης κτίσεως λέγει πρωτότοκον τὸν Χριστόν· ἐπάγει, πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν· ἵνα γένηται ἐν πᾶσι πρωτεύων. πρωτεύων τῶν ἀνακαινιζομένων, τῶν εἰς ἀφθαρσίαν καλουμένων, τῶν ἐκ νεκρῶν * ἐγειρομένων, [καὶ * πειρομένων.] πρωτεύων οὐ κατὰ τὴν θεότητα (ἄπαγε. ὕβρις γὰρ θεοῦ, τὸ καλεῖσθαι πρῶτον τῶν κτισμάτων, ὃς ἀρρήτῳ λόγῳ καὶ ἀνεπινοήτῳ ὑπεροχῇ πάσης ὑπερῆρται καὶ ὑπερίδρυται φύσεως:) ἀλλὰ πρωτεύει κατά γε τὴν ἀνθρωπότητα, ἀρχηγὸς ἡμῶν γενόμενος τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταστοιχειώσεως. εἰ γὰρ καὶ Ἡλίας τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἤγειρε, καὶ Ἐλισσαῖος τὸν τῆς Σωμανίτιδος, καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ τεταρταῖον τὸν Λάζαρον ἐξανέστησεν· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν ἐξανέστη, πάλιν γὰρ αὐτῶν ὁ θάνατος ἐκυρίευσε. Χριστὸς δὲ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει· ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνων, οὓς κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἀναστήσει. ὢ κακῆς καὶ ἄφρονος ὑμῶν γνώμης. ἦλθεν ὁ Χριστὸς πρὸς ἡμᾶς, ἔδωκεν ἡμῖν τὸ αὐτοῦ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβε τὸ ἡμέτερον σῶμα, καὶ τὸ συνάλλαγμα προῆλθε, καὶ λαβὼν ἡμῶν τὸ φύραμα ἀνύψωσεν αὐτὸ, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός. καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη τὴν εὐεργεσίαν ὑβρίζει. ἔλαβε παρ' ἡμῶν τὸ πλάσμα, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός.

* λαμπρῶς. H. St.
* al. ἐγηγερμένων.

vt diſceret,quid ſua culpa conſequatur,& quid per Creatoris gratiam.Sciuit fore vt Adam caderet,ſed vidit ex illo proditurum Abel, Enos, Enoch, Noe, Eliam, Prophetas, admirandos Apoſtolos, nobilitatem naturæ, vidit Martyrum nubes,diuinitus motas, pietatem deſtillare. Vidit hæc: & vbi erat honeſtas, vbi iuſtitia, vbi dignum opus Deo? Propterea quod vnus erat peccaturus, ideone ex nihilo illum producere non debuit? & tot hominum, quorum nec vno dignus erat mundus, fructum amputare, & demetere radicitus tantum germen generis humani & florem, & contra illud ſubornare iram ac falcem, præſertim cum poſt peccaturus,tum neque peccarit, neque peccare cogitarit, quippe nondum exiſtens. Si enim prudentum virorum eſt non ab eo pœnas exigere, qui peccare quidem cogitarit, nondum tamen peccarit, quomodo Dei eſſet ab eo, qui ne meditatus quidem ſit peccare, pœnas peccatorum exigere, præſertim cùm graue quidem tunc eſſet peccatum (quomodo enim non graue relinquere Domini præceptum) non vero incurabile ineffabili conditoris clementiæ, primum hominem ad priſtinam reuocaturi dignitaté. Itaque ſi non productus fuiſſet primus parens quod peccaturus erat,efficeretur Deum punire nondum peccantem, & poſteriore vocatione & ſalute priuare: & creaturam tot tantíſque viris orbam oſtendere.

IO. CHRYSO.
Martyres.

Cum dicat B.Paulus: *Primogenitus omnis Creaturæ*, hæretici,inquit, non intelligentes de qua creatura loquatur, ad creaturam filium ipſi inſipientes referunt. Duplex enim eſt creatura, vna quidem facta.altera renouata.Paulus namque iterum clamat: *Si qua in Chriſto noua Creatura*, vtque manifeſte oſtendat ſe dicere Chriſtum eſſe primogenitum creaturæ renouatæ, addit *primogentus ex mortuis*, vt ſit in omnibus primus.Primus renouatorum, ad incorruptionem vocatorum,ex mortuis reſuſcitatorum, & ſuſcitandorum. Primus non ſecundùm deitatem (Apage: contumelia enim eſt in Deum, vocari illum primum creaturarum, qui ineffabili verbo, & incomprehenſibili excellentia ſuper omnes creaturas aſcendit ſedétque.) ſed primus eſt ſecundum humanitatem, princeps factus reſurrectionis noſtræ, & mutationis ex corruptione in incorruptionem.Si enim Elias filium viduæ excitauit, & Eliſæus filium Sumanitidis,& Saluator quatriduum Lazarum excitauit; ſed nemo eorum ad incorruptionem, & immortalitatem excitatus eſt, Iterum enim eos mors poſtea oppreſsit.Chriſtus verò ſurgens è mortuis, non amplius moritur, nec mors amplius illi dominatur, ſed neque illis quos in ſecundo ſuo aduentu excitabit. O malam & dementem veſtram opinionem! Venit Chriſtus ad nos:dedit nobis ſpiritum ſuum ſanctum, & aſſumpſit corpus noſtrum, & contractus præceſſit, & induens noſtram humanitatem exaltauit illam, & conſtituit illam in dextera Patris: & ingratitudo beneficium contumeliâ afficit. Accepit à nobis figmentum,& conſtituit illud in dextera patris.

Coloſ. 1. 15.
Duplex creatura.
1. Cor. 5. 17.
Coloſ. 1. 18.
3. Reg. 17. 21.
4. Reg. 4. 34.
Ioan. 11. 39.
Rom. 6.
Epheſ. 1. 20.
1. Cor. 2. 12.

IO. CHRISO. Accepimus ab illo ſpiritum, & iniuriam facimus, in creaturarum & ſeruorum ordinem illum redigentes.

Orationum deſcriptio. Petitio quidem dicitur, quando Deum aliquis rogat, rei cuiuſdam gratia; precatio vero quando Deum laudat; gratiarum actio, quando quis pro acceptis beneficiis gratias agit Deo; * Interceſſio vero, quando quis contra iniquos accedit ad Deum, vocans illum ad vltionem. Intercedere vero non eſt, inquit, ſupplicare, ſed interrogare, & reſponſum accipere. Dicit Deus ad Eliam: Quid tu hic, Elia? reſpondet Propheta interrogatus: *Zelo Zelatus ſum pro Domino exercituum, quia dereliquerunt partem Domini filij Iſraël, &c.* non eſt hic petitio, ſed interrogatio & reſponſio, & interceſſio [vel, interpellatio] fit ex vtroque. Et vnde id manifeſtum? Paulum dicentem audi: *An neſcitis in Elia quid dicit ſcriptura, quemadmodum interpellat Deum aduerſum Iſrael.* Igitur ἐντυχία non eſt δέησις: Sed hæc Chryſoſtomus. Oportet vero adhuc ſubtilius differentias dictorum nominum perpendere, & conſiderare, vt non ſolum ſatis idonea ſint quæ plebi dicantur; ſed & eorum, qui eas voces volent acrius excutere, reprehenſionem & iniuriam effugiant.

* ἐντυχ.

3. Reg. 19. 10.

Rom. 11. 3.

Ex oratione, quod antiqui Teſtamenti vnus ſit Legiſlator, & in veſtes Sacerdotum Exodi 28. & de Pœnitentia.

Rom. 1. 16. 17. AIt Paulus: *Non enim erubeſco Euangelium, Iuſtitia enim Dei in eo reuelatur.* Quomodo igitur Iuſtitia Dei in illo reuelatur, Quomodo? cum prima lex Iudæis ſolis data ſit, licet alij homines eiuſdem exiſterent naturæ & originis, Euangelium vero omnibus æqualiter gentibus, merito in illo Iuſtitia Dei reuelatur, & iuſtitiæ Euangelium vocatur. In veteri igitur teſtamento non erat vocatio iuſta, non enim ſimiliter omnes vocabat & illuminabat, ſed ſolos Iudæos. Non erat igitur iuſta, ſed diſpenſatio præparans viam iuſtitiæ, non dico hác iuſtam, illam verò iniuſtam, ſed illam viam huius & præparationem. Putabant Iudæi ſibi ſolis etiam Euangelium datum iri, quemadmodũ Legem, ſed exſpectatio præter ſpem euenit, ideò & Dauid dicit: *Suſcepimus Domine miſericordias in medio * populi tui.* Deinde: *Secundum nomen tuum Deus ſic & laus tua.* Non ſolum in medio populi tui, ſed etiam in fines terræ; & vt oſtendat quod miſereri finium terræ iuſtitiæ ſit, addit: *Iuſtitia plena eſt dextera tua.*

Pſal. 47. 10.
* λαῶ vulg. τοῦ.

Pſ. 29. 1 96. 1. *Dominus regnauit*, inquit, Quomodo *Dominus regnauit?* an quaſi nouam capiens dignitatẽ regni? Nam ſi dixiſſet, *Dominus regnat*, æternam Domini poteſtatem oſtendiſſet. dicens verò: *regnauit*: diſpenſationem per carnem dicit, per quam natura noſtra iugo diaboli, peccati, mortis excuſſo, creatorem cognouit, vt verum regem, largitorem incorruptionis, reſurrectionis. Nuncium igitur lætum adfert Dauid iis, qui à peccato, morte, diabolo olim regebãtur,

ἐλάβομεν ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ὑβρίζομεν, ἐν * κτίσμασι καὶ δούλοις αὐτὸ καταλέγοντες.

* κτίσμασι. H. St. Δέησις, προσευχή, εὐχαριστία, ἐντυχία.

Ὅτι, φησί, δέησις μὲν λέγεται, ὅταν τις τὸν θεὸν ἀξιοῖ εἰς πρᾶγμα· προσευχὴ δὲ, ὅταν ὑμνῇ τὸν θεόν· εὐχαριστία δὲ, ὅτ' ἄν τις ὑπὲρ ὧν ἔπαθε, χάριν ἀνθομολογῇ τῷ θεῷ. ἐντυχία δὲ, ὅταν τις κατὰ τῶν ἀδικούντων ἐντυγχάνῃ τῷ θεῷ, προσκαλούμενος αὐτὸν εἰς ἐκδίκησιν. Ὅτι δὲ τὸ ἐντυγχάνειν οὐκ ἔστι, φησὶν, ἱκετεύειν, ἀλλ' ἐρωτᾶν καὶ ἀπόκρισιν δέχεσθαι: λέγει ὁ θεὸς πρὸς τὸν Ἠλίαν· τί σὺ ἐνταῦθα Ἠλία; ἀποκρίνεται ἐρωτηθεὶς ὁ προφήτης· ζηλῶν ἐζήλωκα κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἑξῆς. καὶ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα δέησις, ἀλλ' ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις· καὶ γέγονε τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἔντευξις. καὶ πόθεν δῆλον; Παύλου λέγοντος ἄκουσον· Οὐκ ἀνέγνωτε ἐν Ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ. οὐκοῦν ἡ ἐντυχία οὐκ ἔστι δέησις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος. δεῖ δ' οὖν ἔτι λεπτομερέστερον τὰς διαφορὰς τῶν εἰρημένων ὀνομάτων διασκέψασθαι, καὶ ἐπιθεωρῆσαι· ὥστε μὴ τῷ πλήθει μόνον ἱκανὰ εἶναι λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεινότερον διακωδωνίζειν ταῦτα βουλομένοις, ἀνάλωτα καὶ ἀνεπηρέαστα διαμένειν.

Ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι παλαιᾶς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως· καὶ περὶ μετανοίας.

ΟΤι φησὶν ὁ Παῦλος· Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον, δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται. πῶς οὖν δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται; πῶς; ἐπειδὴ ὁ πρῶτος νόμος Ἰουδαίοις μόνοις ἐδίδοτο, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῆς αὐτῆς ὑπαρχόντων δημιουργίας καὶ φύσεως· τὸ δὲ εὐαγγέλιον πᾶσιν ὁμοτίμως τοῖς ὁμοφυέσιν: εἰκότως ἐν αὐτῷ δικαιοσύνη θεοῦ ἀποκαλύπτεται, καὶ καλεῖται δικαιοσύνης εὐαγγέλιον. ἐν τοίνυν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ οὐκ ἦν ἡ κλῆσις δικαία. οὐ γὰρ ὁμοίως πάντας ἐκάλει καὶ ἐφώτιζε, τοὺς Ἰουδαίους δὲ μόνους. οὐκ ἦν οὖν δικαία. ἀλλ' οἰκονομικὴ, προπαρασκευάζουσα ὁδὸν τῇ δικαιοσύνῃ· οὐ λέγω ταύτην δικαίαν, κἀκείνην ἄδικον· ἀλλ' ἐκείνην ὁδὸν ταύτης, καὶ προκατασκευὴν ταύτης. ὑπελάμβανον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῖς δοθήσεται μόνοις, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος· ἐξέβη δὲ παρ' ἐλπίδας ἡ προσδοκία. διὸ καὶ Δαυὶδ λέγει· Ὑπελάβομεν ὁ θεὸς, τὸ ἔλεός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου. εἶτα. Κατὰ τὸ ὄνομά σου, ὁ θεὸς, οὕτω καὶ ἡ αἴνεσίς σου· οὐχὶ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου μόνον, ἀλλ' ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ἵνα δείξῃ, ὅτι τὸ ἐλεῆσαι τὰ πέρατα τῆς γῆς, δικαιοσύνης ἐστὶν: ἐπάγει· Δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου.

Ὁ κύριος [φησιν] ἐβασίλευσε. πῶς ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἆρ' ὡς πρόσφατον λαβὼν τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα; εἰ μὲν γὰρ εἶπεν· ὁ κύριος βασιλεύει· τὴν ἀΐδιον αὐτοῦ ἡρμήνευσεν ἐξουσίαν: εἰπὼν δὲ, ἐβασίλευσε· τὴν διὰ σαρκὸς αὐτοῦ οἰκονομίαν λέγει, δι' ἧς ἡ φύσις ἡμῶν τὴν ἐπικράτειαν τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας, τοῦ θανάτου ἀποσεισαμένη, ἐπέγνω πλάστην, τὸν ὡς ἀληθῶς βασιλέα, τὸν χορηγὸν τῆς ἀφθαρσίας, τῆς ἀναστάσεως. εὐαγγελίζεται τοίνυν ὁ Δαυὶδ τοῖς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ὑπὸ τοῦ θανάτου, ὑπὸ τοῦ διαβόλου πάλαι βασιλευομένοις,

ὅτι

ὑπὸ ζυγὸς ἐκεῖνος συντέτριπται, τὸ κράτος λέλυται, καὶ βασιλεύει πάντων ὁ κύριος. ὡς καὶ αὐτὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔφη· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πρὶν δὲ, ἐβασίλευεν ἡμῶν ὁ θάνατος καὶ ἡ ἁμαρτία. Ἐβασίλευσε γὰρ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως, καὶ ἑξῆς. καὶ ὁ σωτὴρ περὶ τοῦ διαβόλου· Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐμερίσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ. ὥστε ἐβασίλευσε πρὸ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ γένους ἡμῶν ὁ σατανᾶς. ἀλλὰ καὶ ἡ ἁμαρτία. λέγει γὰρ πάλιν Παῦλος· Ὥσπερ γὰρ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι· οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσει διὰ Χριστοῦ. Psal. 96. v. 1. Ὁ κύριος ἐβασίλευσε· (πέπαυται τῆς ἁμαρτίας τὸ κράτος, τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου:) οὐκοῦν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· ἡ φύσις ἡ γηγενὴς, ἡ ποτὲ πλανωμένη, νῦν δὲ δοξαζομένη· ἡ ποτὲ ἐν τάφοις, νῦν [δὲ] ἐν θρόνοις.

Ὅτι φησὶν οἰκονομίας ἦν τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ, ἀλλ' οὐκ ἀρεσκείας θεοῦ καὶ προηγουμένης εὐδοκίας· καὶ τύποι τῶν μελλόντων, καὶ σκιαὶ, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ τὰ πράγματα. καὶ ἔστιν ἰδεῖν ἐπ' αὐτῶν ἄλλα μὲν τὰ σχήματα, ἄλλα δὲ τὰ νοήματα· οἷον· οὐ πάντως θεὸς ἀναπαύεται ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, καὶ κόκκῳ, καὶ βύσσῳ (θεὸς γὰρ ψυχῶν ἀπαιτεῖ καθαρότητα, οὐ σωμάτων ἄνθη καὶ λαμπρότητας·) ἀλλ' ἐν ταῖς σωματικαῖς φαιδρότησι τὴν εἰκόνα τῶν ἀρετῶν διαγράφει. εἰ γὰρ ταῖς στολαῖς ἐκείναις ὡς ἀληθῶς ἀνεπαύετο· πῶς τὸν Μωϋσῆν πρὸ τοῦ Ἀαρὼν οὐκ ἐνέδυσεν· ἀλλ' ἣν ἐκεῖνος οὐκ ἐνεδύσατο, ταύτην τοὺς ἱερέας ἠμφίασε; καὶ Μωϋσῆς μὲν οὐκ ἐλούσθη ὕδατι, καὶ ἔλουε. διὰ τί; ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἦν ταῦτα προηγούμενα τῷ θεῷ. ὅτι τῷ τελείῳ πρὸς κόσμον ἀρκεῖ ἡ ἀρετή· καὶ ὅτι ταῦτα τύπος ἦν τῆς ἀρετῆς, [ἀλλ'] οὐκ ἀρετή.

περὶ τῆς τιάρας τοῦ ἀρχιερέως.

Ὅτι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, φησὶν, ἔφερεν ὁ ἀρχιερεὺς τιάραν· διότι τὸν προχειριζόμενον ἁπάντων κεφαλὴν [καὶ] κατὰ κεφαλῆς ἔχειν τὴν ἐξουσίαν ἔδει, καὶ εἰδέναι, ὅτι κεφαλὴν τῶν ἄλλων προβαλλόμενος, καὶ αὐτὸς ὑπὸ κεφαλήν ἐστι τὸν κοινὸν ἁπάντων δεσπότην καὶ ἐξουσιαστήν· ἀπολελυμένη καὶ αὐθεντία καὶ αὐτόνομος, ἀφόρητός ἐστι καὶ χαλεπή. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ χάριτι οἱ ἀρχιερατεύειν τελούμενοι, τὸ εὐαγγέλιον ἐπὶ κεφαλῆς δέχονται· ἵνα μάθῃ ὁ χειροτονούμενος, ὅτι τὴν ἀληθινὴν τοῦ εὐαγγελίου τιάραν λαμβάνει· καὶ ὅτι εἰ καὶ τῶν ἄλλων ἱερουργεῖται κεφαλή, ἀλλ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τούτους τελεῖ τοὺς νόμους· καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν, τῷ νόμῳ κρατεῖται. ἀλλ' ἡ μὲν τιάρα τὴν ἐξουσίαν ἐτύπου, ἥν τε αὐτὸς εἶχε τοῦ λαοῦ, καὶ ὑφ' ἣν αὐτὸς ἀνεφέρετο τοῦ θεοῦ.

ὅτι εὐαγγέλιον τίθεται ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν χειροτονουμένων.

περὶ τοῦ χρυσοῦ πετάλου.

Τὸ δὲ πέταλον τὸ χρυσοῦν, ἐν ᾧ τὸ ὄνομα ἐνεκόλαπτο τοῦ θεοῦ, ἐπέκειτο μὲν τῷ στήθει, φυλακῆς δὲ ἐπεῖχε τύπον τῶν ἐν καρδίᾳ κινημάτων· καὶ ὡς δεῖ ταῦτα [καὶ] καταρρυθμίζειν τῇ πρὸς τὸ θεῖον νεύσει καὶ ἀναφορᾷ.

περὶ τῶν ἐπὶ τῶν ὤμων δύο λίθων σμαράγδου. Exodi 28. 9.

Ἐπὶ δὲ τῶν ὤμων σμαράγδου λίθοι δύο, ἔχοντες τὰς ἓξ φυλὰς ἐντεῦθεν, καὶ τὰς ἓξ ἐντεῦθεν· οὗτοι δὲ σύμβολον ἦσαν τῆς ὄψεως τῆς ἀρχιερατικῆς. ἔχει γὰρ ἡ τοῦ σμαράγδου ψῆφος καὶ χλωρότητα εὐπρεπῆ, καὶ καθαρότητα διαυγῆ, κατόπτρου δύναμιν ὑποφαίνουσα. καὶ γὰρ δεῖ τὸν ἱερέα καὶ ἀσκήσει νήφειν, καὶ τὸν βίον τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὥσπερ κάτοπτρον παρέχειν. ἐπὶ τῶν ὤμων δὲ ἡ σμάραγδος· ἐπειδὴ πράξεώς ἐστι σημεῖον. ἡ γὰρ πρακτικὴ δύναμις τῶν ὤμων ἤρτηται.

IO. CHRYSO.

quod iugum illud contritum, imperium ſolutum ſit, & omnibus Dominus dominetur, vt ipſe quoque poſt reſurrectionem dixit: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra*, prius vero dominata eſt nobis mors, & peccatum. Regnauit enim mors ab Adam vſque ad Moyſen & cætera. & Dominus de diabolo: *Si Satanas ſatanam eiiciat, diuiſum eſt regnum eius*. Itaque regnauit ante aduentum Chriſti ſuper genus humanum diabolus, imo & peccatum. Dicit enim iterum Paulus: *Quemadmodum regnauit peccatum in mortali noſtro corpore, ſic & gratia regnabit per Chriſtum. Dominus regnauit*, (finita eſt victoria diaboli, peccati, & mortis) exultet igitur terra: natura terrigena, olim errans, nunc vero glorioſa, olim in ſepulcris, nunc in thronis.

Matt. 28. Rom. 5. 14. Matth. 12. 26. Rom. 5. 21.

Diſpenſationis erant plurima in veteri teſtamento, non autem ſatis Deo placebant, rerum futurarum figuræ, & vmbræ, ſed non res ipſæ, & eſt videre in illis alias quidem figuras, alias vero notiones. Veluti non omnino placent Deo hyacinthus, purpura, & coccus, & byſſus (Deus enim requirit animarum puritatem, non corporis florem aut nitorem) Sed corporeâ elegantiâ imaginem virtutum depingit. Si enim vere ſtolis illis acquieſcebat, quomodo Moſen ante Aaron nō induit, ſed qua ipſe non veſtiebatur, illâ ſacerdotibus attribuit? Et Moſes quidem aqua ablutus non eſt, ſed lauit. Quamobrem? vt diſcas, non hæc Deo potiora eſſe, & perfecto ad ſui ornatum ſufficere virtutem, & hæc fuiſſe typum Virtutis, non ipſam virtutem.

Sacerdotis veſtes. Exodi 28.

Tiara.

In capite, inquit, ferebat Pontifex tiaram, quia caput omnibus deſignatum oportuit capite habere poteſtatem, & ſcire, quod creatus caput aliorum, & ipſe ſub capite ſit communi omnium Domino & principe. Abſoluta enim auctoritas, nec cuiuſquam ſubiecta imperio, intolerabilis eſt & difficilis. Ideo in Lege gratiæ, qui Pontifices maximi ſunt, Euangelium in capite recipiunt, vt electus intelligat, quod veram Euangelij tiaram accipiat, & tamenſi aliorum caput conſtituatur, legibus tamen iiſdem ſubiiciatur, & aliis imperanti Lex imperet. Sed tiara poteſtatem deſignabat, quam ipſe in populum habebat, & qua ille Deo tenebatur.

Lamina aurea.

Aurea vero bractea, in qua Dei nomen exaratum erat, in pectore erat, cuſtodiam deſignans cogitationum cordis, & quod oporteat has aptare ad Dei nutum & referre.

Smaragdus.

In humeris erant Smaragdi duo, quorū alter hinc ſex tribus, totidem alter cōtinebat. Erant autem typus aſpectus ſacerdotalis: habet enim Smaragdus & viriditatem egregiam, & claram puritatem, inſtar ſpeculi radians. Etenim oportet ſacerdotem & pia exercitatione ſobriū eſſe, & vitam ſubditis ſuam tanquam ſpeculum virtutum oſtendere. Erat vero in humeris, quod actionum ſignum eſt, ſmaragdus. Actionis enim potentia ab humeris dependet.

[IO. CHRYSO.] Ideo & Deus ad Hieruſalem loquitur : *Dirige cor tuum in viam rectam , in qua ambulaſti , filia vaga , quia creauit Dominus nouum ſuper terram.* [21.22. Sed Græca editio aliter quam vt hic vu g. editio.] Etenim manus & humeros ad actionem ſcriptura accommodat , vt quando de Dauide loquitur , *& in intellectu manuum ſuarum deduxit eos.* [Pſ. 77. v. vlt.] Inerant verò * Logio in pectore duodecim etiã lapides impoſiti, qui duodecim tribus ſignificabant. [* λογίῳ.] Et vide, ſupra quidẽ, & in humeris vna erat natura lapidũ ſmaragdus , infra vero & in pectore duodecim. Quo ſignificatur, Antea quidem ab vna omnes prodiiſſe natura: progreſſu vero temporis, diuerſis opinionibus diuiſos eſſe, & hoc quidẽ tribuit opinioni, illud vero naturæ. Infra vero in fimbria ſacerdotis, quæ dicitur ora, aurea mala, & punica, & campanulæ dependebant. [Exod. 28.] Et quomodo, hæc, prima ratione Deo vt diximus, placerent ? Sed in veſtitu & habitu ſacerdotis virtutes effinxit , infra flores & fructus, vir utum opera , cuiuſmodi ſunt Eleemoſyna , Iuſtitia , & humanitas, & chorus reliquarum ipſis affinium.

Non mutabis verba Dei viui: [Deut. 4. 2.] In Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum baptizatus es , quid tollis nomina viua , & introducis nomina cogitationum tuarum, dicens ; ingenitum, genitum, ſemper exſiſtens, & non ſemper exſiſtens. Deúſne hæc inania verba toleret ? Vnum verbum vt mutaret, Propheta olim de vita periclitatus eſt : Et vide emphaſim exigui verbi. Verba Prophetarum vocarunt quidam per ignorantiam Domini * onus. [* λῆμμα. Iere. 23. 33.] Dicit Dominus per Eſaiam : *Si igitur interrogauerit te populus iſte, vel Propheta aut Sacerdos dicens , quod eſt onus Domini ? dices ad eos , quia vos Domini onus eſtis. Proiiciam quippe vos , & relinquam , ne dicatis onus.* Vnum verbum ne mutetur, minatur Deus, & tu totam doctrinam commutans , putas te manus Domini effugiturum.

[2. Cor. 12. 9.] Eiuſdem in illud : *Sufficit tibi gratia mea , virtus enim in infirmitate perficitur.*

VEnit à Patre Chriſtus ad homines legatus [mactatus legatus eſt] & tunc pacem fecit. Sed legati venientes, & dona ferunt, & dona accipiunt. Quod igitur donum tulit, & quod accepit? nouum donum, quia & nouus Legatus. [Legatorum munus.] Tulit nobis donum corpus & ſanguinem ſuum: & quid à nobis accepit? Fidem. Et quid pro illa nobis dat? Gratiam. Credidimus nos, ille gratiam dedit, ſoluta eſt [ira &] odium. Cum venit legatus ad aliquam gentem , non dignatur cum aliquo paupere aut plebeio loqui, ſed ſtatim ad Regem accedit. Hic vero legatus cum venit, ſtatim cum meretrice, latrone, telonario, & Magis locutus eſt. Vides legati benignitatem? Non enim ad vnum & alterum venit, ſed ad communem naturam, & venit carne noſtra indutus , ne pura diuinitate accedens beſtiam terreat.

[2. Cor. 5. 17.] Ex eadem Homilia in dictum Apoſtoli : *Si qua ergo in Chriſto noua creatura: vetera tranſierunt, ecce facta ſunt omnia noua.*

IVdæi & gentes dicunt : quid gloriatur Paulus dicens : *Vetera tranſierunt , ecce facta*

διὸ καὶ ὁ θεὸς πρὸς τὴν ἱερουσαλὴμ λέγει· Θὲς τὴν καρδίαν σου ἐπὶ τῶν ὤμων σου , θύγατερ ἠτιμωμένη· ὅτι κύριος κτίζει σε εἰς σωτηρίαν. καὶ γὰρ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ὤμους, εἰς πράξεις ἡ γραφὴ λαμβάνει. ὡς ὅταν λέγει περὶ τοῦ Δαυίδ· καὶ ἐν τῇ συνέσει τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς. ἐνῆσαν δὲ τῷ λογείῳ τῷ ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ οἱ δώδεκα λίθοι ἐνηρμοσμένοι, τὰς δώδεκα φυλὰς ὑποδηλοῦντες. [* περὶ τῶν ἐν τῷ λογείῳ ιβ' λίθων.] καὶ ὅρα , ἄνω μὲν καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων μία ἦν φύσις τῶν λίθων ὁ σμάραγδος· κάτω δὲ, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους, οἱ δώδεκα. αἰνιττομένου τοῦ λόγου· ὅτι ἄνωθεν μὲν ἐκ μιᾶς ἅπαντες προήλθομεν φύσεως. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαφόροις γνώμαις ἐμερίσθημεν· καὶ τὸ μὲν δίδωσι τῇ γνώμῃ, τὸ δὲ τῇ φύσει. ὑπὸ δὲ τὸ κράσπεδον τοῦ ἱερέως, τὸ λεγόμενον λῶμα, ἄνθη ῥόαι, καὶ ῥοΐσκοι χρυσοῖ, καὶ κώδωνες ἀπῃώρηντο. [περὶ τῶν ἐν τῷ κρασπέδῳ ἀνθέων , ῥοΐσκων χρυσῶν , καὶ κωδώνων.] καὶ πῶς ἂν εἴη θεῷ ταῦτα κατὰ πρῶτον λόγον ἀρέσκοντα ; ἀλλ᾽ ἐν τῷ σχήματι τοῦ ἱερέως ἐφῆκεν ἐξεικονίζεσθαι τὰς ἀρετάς. κάτω ἄνθη καὶ καρποὶ , τὰ τῶν ἀρετῶν κατορθώματα , ἅτινά ἐστιν ἐλεημοσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ φιλανθρωπία, καὶ τῶν ἄλλων ὁ σύστοιχος αὐταῖς χορός.

Ὅτι, φησὶ, μὴ μετάβαλε ῥήματα θεοῦ ζῶντος· εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθης , τί ἀναιρεῖς τὰ ὀνόματα τὰ ζῶντα , καὶ εἰσάγεις * ὀνόματα λογισμῶν , γέννημα, λέγων , καὶ ἀγέννητον , καὶ γεννητὸν, ὂν ἀεὶ καὶ μὴ ὂν ἀεί. [* al. ὀνόματα λογισμῶν γεννήματα.] τούτων ἀνέχεται θεὸς τῶν ματαίων ῥημάτων ; ἓν ῥῆμα ἵνα μεταβάλῃ, προφήτης ποτὲ ἐκινδύνευσεν ἀπολέσθαι. καὶ βλέπε ῥήματος μικροῦ ἀκριβολογίαν. τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν τινες ἐκάλουν ὑπὸ ἀπειρίας λῆμμα κυρίου. λέγει ὁ θεὸς διὰ *Ἠσαΐου· ἐὰν ἐρωτήσῃ σε ὁ λαὸς , ἢ ὁ ἱερεὺς, ἢ ὁ προφήτης , καὶ εἴπῃ σοι , τί τὸ λῆμμα; [* Ieremiou. c. 23. v. 33.] εἰπὲ αὐτοῖς, ὅτι τὸ λῆμμα κυρίου ὑμεῖς ἐστέ. λήψομαι γὰρ ὑμᾶς λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς, ἵνα μὴ λέγητε λῆμμα· ἓν ῥῆμα ἵνα μὴ μεταποιηθῇ, ἀπειλεῖ ὁ θεός· καὶ σὺ ὁλόκληρον δογμάτων ἀκρίβειαν διαστρέφων, νομίζεις διαφυγεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ;

Ἐκ τοῦ, εἰς τό· Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.

ΟΤι ἦλθε παρὰ τοῦ πατρός (φησιν) ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πρεσβευτὴς [ἐσφάγη ὁ πρεσβευτής·] καὶ τότε γέγονεν ἡ εἰρήνη. [Excerpta ex homilia in dictum Sufficit tibi gratia mea.] ἀλλ᾽ οἱ πρέσβεις ἐρχόμενοι, καὶ δῶρα φέρουσι, καὶ δῶρα λαμβάνουσι. ποῖον οὖν ἧκε φέρων δῶρον , καὶ ποῖον ἀντέλαβε ; παράδοξον τὸ δῶρον , ὡς καὶ ὁ πρεσβευτὴς παράδοξος. τὸ αἷμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον , τὸ σῶμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον. καὶ τί παρ᾽ ἐμοῦ ἔλαβε δῶρον; πίστιν. καὶ τί ἀντ᾽ αὐτῆς μοι παρέσχε : χάριν. ἐπίστευσα ἐγὼ, ἐχαρίσατο ἐκεῖνος· ἐλύθη ἡ ἔχθρα. ὁ πρεσβευτὴς ὅταν ἔλθῃ πρὸς ἔθνος , οὐκ ἀξιοῖ τινι τῶν ἀγοραίων ἢ πενήτων διαλεχθῆναι· ἀλλ᾽ εὐθὺς τῷ βασιλεῖ προσέρχεται· οὗτος δὲ ὁ πρεσβευτὴς ἦλθε , καὶ εὐθέως πόρνῃ καὶ λῃστῇ, [καὶ] τελώνῃ, καὶ μάγοις διελέχθη. εἶδες πρεσβευτοῦ φιλανθρωπίαν ; οὐ γὰρ πρὸς ἕνα καὶ δεύτερον ἦλθεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν κοινὴν φύσιν· καὶ ἦλθε, τὸ ἐμὸν περιβεβλημένος ἱμάτιον, ἵνα μὴ γυμνῇ τῇ θεότητι προσερχόμενος φοβήσῃ τὸν θῆρα.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου· Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα. [Ex eadem homilia, in dictum. Si qua ergo in Christo noua creatura. 2. Cor. 5. v. 17.]

ΟΤι φασὶν οἱ ἑλληνισταὶ καὶ τὸ ἰουδαΐζον· τί κομπάζει Παῦλος, λέγων· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέ-

γονε καινὰ τὰ πάντα. * εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· ἐγὼ γάρ φησι καινὸν οὐδὲν βλέπω. οὐ γὰρ ἔχεις ὀφθαλμοὺς, ἵνα ἴδῃς ταῦτα. δεῦρο, καὶ ποιήσω σοι ὀφθαλμούς. καὶ ὁρᾷς, καὶ σὺ ποιεῖς ὀφθαλμοὺς; ναί. καὶ δημιουργὸς εἶ; καὶ πάνυ. σὺ ἀπονενόησαι; οὐχί. ἐκείνου ποίησον ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος; οὐκ· ἀλλὰ τὸ μεῖζον, τῆς διανοίας. καὶ ποιεῖς μοι ὀφθαλμούς; μάλιστα. οὐ γὰρ ἔχω; οὐχί. σὺ δὲ ἔχεις; ναί. πῶς, εἰπέ μοι; ὅταν ἀπέλθῃς εἰς ναὸν, καὶ ἴδῃς ἐκεῖ ξόανον γυμνὸν, λίθον ἄφωνον, καὶ εἴπῃς, οὗτος ὁ θεός ἐστιν· ἆρα ὀφθαλμοὺς ἔχεις; μὴ γὰρ ὄφελός τι τῶν ἔξωθεν ὀφθαλμῶν, τῶν ἔνδοθεν πεπηρωμένων; ὁρᾷς, ὅτι χρείαν ἔχεις, ἵνα ποιήσω σοι ὀφθαλμοὺς, ὥστε τὸν λίθον σε ἰδεῖν λίθον, καὶ τὸ ξύλον, ξύλον. ὀφθαλμοὺς ἔχεις, ὅταν ἴδῃς ξύλον, καὶ προσκυνήσῃς; * ὅτ' ἂν λαβὼν ἐγὼ αὐτὸ καύσω, ἆρα ἔχεις ὀφθαλμοὺς, τὸ καιόμενον θεὸν ὀνομάζων; ὅταν τὰ πάθη θεοποιῇς, ὀφθαλμοὺς ἔχεις, μεθύει ὁ ἄνθρωπος, καὶ περιφέρεται, καὶ καταγελᾶται, καὶ γίνεται ἀντὶ ἀνθρώπου ἄλογος. σὺ δὲ λέγεις· ἡ μέθη, θεὸς ὁ Διόνυσος· ἡ κλοπὴ, θεὸς ὁ Ἑρμῆς. ὁρᾷς, ὅτι χρεία σοι ὀφθαλμῶν; ὁ νόμος τὰ πάθη κολάζει· καὶ σὺ ταῦτα θεοποιῶν οὐκ αἰσθάνῃ. εἰ βούλει δὲ, πρόσεχε, ὅπως γέγονε πάντα καινά. κτίσις ἐν τῇ γραφῇ λέγεται οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγή· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τοῦ ὄντος ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολή. ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανόν· τοῦτ' ἔστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰργάσατο. κτίζει καὶ ὅταν τὸν πονηρὸν ἄνθρωπον, καλὸν ἀπεργάσηται· ἐνταῦθα τὸ κτίζειν, πραγμάτων ἐστὶν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολή. καὶ ἄκουσον τοῦ Δαυὶδ λέγοντος. ἐπειδὴ γὰρ ἦν αὐτὸς καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐκτισμένη, ἐρρυπώθη δὲ τῇ μοιχείᾳ καὶ τῷ φόνῳ, καὶ πρὸς φθορὰν κατεφέρετο· παρακαλεῖ τὸν θεὸν, καὶ λέγει· Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεός. οὐχ, ὅτι πρότερον οὐκ εἶχε καρδίαν, οὐδὲ περὶ τῆς οὐσίας τῆς καρδίας λέγει· ἀλλὰ περὶ τῆς κοσμούσης αὐτὴν ἀρίστης πολιτείας. ἰδοὺ τοίνυν κτίσις λέγεται, οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς οὐσίας διαφθαρείσης εἰς τὸ βέλτιον μεταβολή. οὕτω κτίζεται σώφρων ἡ πόρνη· οὕτως ἐλεήμων, ὁ ἅρπαξ· οὕτω μεταβάλλεται εἰς πρόβατον ὁ λύκος· καὶ ὁ ἱέραξ, εἰς περιστεράν. δύο κτίσεις· διὰ τοῦτο καὶ τὸ λουτρὸν, κτίσμα λέγεται, τὸ λουτρὸν λέγω τῆς παλιγγενεσίας. * ἀποδυσάμενοι γάρ φησι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον * ἐνδυσάμενοι δὲ τὸν νέον, τὸν * ἀνακαινούμενον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. ὁρᾷς οὖν ὅτι ἐστὶ καινὴ κτίσις. τί γάρ μοι ὄφελος, ἐὰν γένηται οὐρανὸς καινὸς, καὶ γῆ καινή· ἐγὼ δὲ ταῖς ἁμαρτίαις πεπαλαίωμαι; ὁ οὐρανὸς οἶκός ἐστιν· ἐγὼ δὲ διαιτώμενος ἐν αὐτῷ, καὶ νοσῶν. ἐὰν ἰατρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρρωστοῦντος εἰσέλθῃ, καὶ τοῦ μὲν οὐδεμίαν πρόνοιαν λάβοι, λευκαίνῃ δὲ τοὺς τοίχους καὶ χρυσογραφῇ τὸν ὄροφον: οὐκ ἂν εἴπες αὐτῷ· ἄνθρωπε, ἀνάστησον τὸν νοσοῦντα, τί τὴν οἰκίαν καλλωπίζεις, βοήθησον τῷ κειμένῳ. καὶ ὁ Χριστὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐν ᾧ κατακειμένην εὗρε τὴν φύσιν μου [καὶ] νοσοῦσαν· καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν αὐτῆς ἅπαντα δέχεται τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀνακαινίζει καὶ ἀνορθοῖ τὴν φύσιν. τί οὖν τὸν ἰατρὸν μέμφῃ, ὅτι μὴ ταῦτα ποιεῖ· τὸν Χριστὸν δὲ πάλιν ἀπὸ μῶμον ποιεῖς, ὅτι ταῦτα ποιεῖ; οὕτω παρῆλθε τὰ ἀρχαῖα· οὕτω γέγονε τὰ πάντα, καινά· οὕτω καινὴ κτίσις. καὶ μυρία ἄν τις τοιαῦτα ἐπισωρεύσῃ.

*al. ἢ λαβών.

* ἀπεκδυσάμενοι Coloſ. 3. v. 9.

* ἐνδυσάμενοι τὸν H. St.

* ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' libri editi.

IOANNES CHRYSOST.

ſunt omnia noua. Si qua in Chriſto noua creatura. Ego vero, inquit, nihil nouum video. Non enim habes oculos, vt videas hæc. accede huc, & faciam tibi oculos? Et vides, & tu facis oculos? Ita. Et creator es? omnino. Túne demens es? nequaquam. Igitur facies oculos corporis? nequaquã, ſed maius aliquid, Oculos mentis. & facis mihi oculos? Ita. Non enim habeo? nequaquam. Tu verò habes? Ita. Quomodo, dic mihi. Cum veneris in templum, nudamque ibi ſtatuam videris, lapidem mutum edixeris, ille Deus eſt, an oculos habes? Non enim vtilitas aliqua oculorum externorum, ſi interni caligant. Vides opus eſſe, vt faciam tibi oculos, vt videas lapidem eſſe lapidem, & lignum eſſe lignum, Oculóſne habes quando vides lignum, & adoras? Atqui ego ſi accipiens comburam, num habes oculos, id Deum: quod exuſtum eſt, vocans? Quando affectus & * perturbationes Deos eſſe dicis, oculóſne habes? Ebrius eſt homo, & circumagitur, & irridetur, & ex homine fit beſtia. Tu vero dicis, ebrietas Deus Bacchus eſt. Furtum Deus Mercurius. Vidéſne indigere te oculis? Lex affectus punit, & hos te Deos facere non vides? Si autem vis attende, quomodo facta ſint omnia noua. Dicitur in Scriptura, creatio non ſolum è nihilo in aliquid productio, ſed etiã ex aliquo in melius immutatio. Creauit Deus cœlũ, hoc eſt, è nihilo fecit. Creat & quando malum hominem bonum reddit. Hic vero creatio eſt rerum mutatio in melius. Et audi Dauidem dicentem. Cum enim erat ipſe, & cor eius creatum, ſordibus vero adulterij & cædis maculatum eſt, & ad corruptionem ferebatur, prouocat Deum dicens: *Cor mundum crea in me Deus.* Non quod prius cor non habuerit, nec de cordis ſubſtantia loquitur, ſed de meliori eius conditione. Ecce igitur creatio dicitur, non ſolum eorum, quæ è nihilo producta ſunt, ſed etiam corruptæ naturæ in melius mutatio. Sic creatur munda ipſa adultera; ſic miſericors qui antea raptor; ſic mutatur in ouem lupus, in columbam vultur. duplex creatio. Ideo & lauacrum creatio dicitur, lauacrum, inquam, regenerationis. *Exuentes enim,* inquit, *veterem hominem, & induentes nouum eum qui renocatur ſecundum imaginem eius, qui creauit illum.* Vides igitur nouam eſſe creaturam. Quid enim mihi prodeſt, ſi fiat cœlum nouum, & terra noua, ego verò in peccatis meis inueteraſcam? Cœlum domus eſt, egò verò habito in ea ægrotus. Si quando medicus in domum ægroti veniret, & nulla morbi ratione habitâ, inalbaret parietes, & auro laquearia incruſtaret? nonne diceres illi, bone vir cura ægrotum, quid domum exornas? adiuua decumbentem. Chriſtus venit in hunc mundum, in quo decumbentem naturam meam inuenit, & ægrotantem, & ad eam ſanandam omne ſubit certamen, & renouat inſtaurátque naturam. Quid igitur medicum tu reprehendis, quia non illa facit, Chriſtum vero reprehendis, quod hæc faciat? Sic tranſierũt antiqua, ſic facta ſunt noua omnia, ſic noua creatura, & alia multa ſimilia quis coacernet.

* *Virgil. IX. Æneid. verſ. 184.----Dine hunc ardorem mentibus addũt Eurîale? an ſua cuique Deus fit dira cupidô? & in Hippolyto Seneca Tragicus.*

Creatio duplex externa & ſpiritalis.

Pſal. 50. 11.

Luc. 7. 37.
Luc. 10. 5.
Act. 9. 13.

Coloſ. 3. 9.

IO. CHRYSO.

Ex Homilia poſt Calendas, &c. & contra ebrios.

Matth. 14. 13.

CHriſtus magnam multitudinem in deſerto conuiuio excipiens, non illos ad tentorium & ſomnum miſit, ſed ad diuina verba audienda vocauit. Sic & nos faciamus, & tantum nos edere aſſueſcamus, quantum ad vitam tuendam ſufficit, non quantum noceat & grauet. Non enim idcirco nati ſumus & viuimus, vt edamus & bibamus, ſed ideo edimus vt viuamus. Non vita propter cibum, ſed cibus propter vitam ab initio factus eſt. Nos vero quaſi ideo in mundum venerimus, ſic omnia in eam rem conſumimus.

1. Theſſ. 4. 13.

In dictum Apoſtoli: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri, &c.*

Mors & dormitio. Rom. 6. 3. 1. Cor. 11. 30. 1. Cor. 15. 6. 18. 20. 51. 1. Theſſ. 4. 14. 15.

QVare Paulus, cum de Chriſto loquitur, mortem ipſius vocat *mortem*, cum vero de noſtra morte verba facit, *dormitionem* illam, & non *mortem* appellat. Nam in eadem oratione ter mentionem mortis hominum faciens, nunquam *mortem* dicit, ſed *dormitionem* deceſſum nominat. Non enim temere his vſus verbis Apoſtolus eſt, ſed magnum & ſapiens quiddam præparat. In Chriſto igitur *mortem* vocat, vt paſſio credatur, in nobis verò *dormitionem*, vt dolorem conſoletur. Vbi enim præceſſit Reſurrectio, confidens vocat mortem: vbi verò in ſpe adhuc manet, dormitionem appellat: & hac appellatione nos conſolans in bonam [vitæ] ſpem erigit. Dormiens enim omnino reſurget, cùm mors nihil ſit aliud, quàm diuturnus ſomnus,

Ex Homilia Chryſoſtomi de Pœnitentia.

Exod. 16. Peccatum & pœnitentia.

COmederunt Iudæi manna, & cepas Ægyptias quærebant. Adeò turpis res eſt conſuetudo, quin peſſima. Licet per decem dies præclarè te geras, licet per viginti, per triginta, non acquieſco, non gratiam habeo, non te complector: modo ne defatigaris, ſed ſuffundaris pudore, téque accuſes. Iterum de charitate diſſeruimus; audiſti, abiiſti, rapuiſti, non operibus ſermonem oſtendiſti: ne iterum ingredi Eccleſiam erubeſcas, erubeſce peccare, non erubeſce pœnitere. Duo hæc ſunt, Peccatum & Pœnitentia: vulnus quidem peccatum, remedium pœnitentia: in vulnere putredo; in pœnitentia putredinis mundatio: in peccato probrum & deriſio, in pœnitentia laus, & libertas dicendi, ac è ſeruitute liberatio. Sed Satanas ordinem immutat, dátque iis qui illi obediunt, in peccato licentiam, in pœnitentia pudorem. Tu vero ne credas illi, ſed vtrique actioni ſuum tribuere ſtude.

Viſio quam vidit Eſaias contra Iudæam & Ieruſalem.

Eſaia 1. 2.

DIc viſionem quam vidiſti. Ipſe autē dicit: *Audite cœli & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus eſt.* Alia promiſiſti, alia loqueris, Incipiēs, dixiſti, *viſio ſuper Iudæam &*

Ἐκ τοῦ, μετὰ τὰς Καλάνδας, καὶ ἑξῆς· καὶ κατὰ μεθυόντων.

ΟΤοίνυν χριστὸς τὰ ἄπειρα πλήθη ἑστιάσας ἐπὶ τῆς ἐρήμου, οὐκ ἐπὶ σκηνὴν καὶ ὕπνον αὐτοὺς ἔπεμψεν, ἀλλ' ἐπὶ θείων ἀκρόασιν ἐκάλεσε λογίων. οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, καὶ τοσοῦτο ἐθίσωμεν ἑαυτοὺς ἐσθίειν, ὅσον πρὸς τὸ ζῆν μόνον, οὐχ ὅσον διασπαράττεσθαι καὶ βαρύνεσθαι. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἐγενόμεθα καὶ ζῶμεν, ἵνα φάγωμεν καὶ πίωμεν. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐσθίομεν, ἵνα ζῶμεν. οὐ τὸ ζῆν διὰ τὸ φαγεῖν· ἀλλὰ διὰ τὸ ζῆν, τὸ φαγεῖν γέγονεν ἐξ ἀρχῆς. ἡμεῖς δὲ ὡς διὰ τοῦτο ἐλθόντες εἰς τὸν κόσμον, οὕτως ἅπαντα εἰς τοῦτο καταναλίσκομεν.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου· περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί· ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΤΙ δήποτε, ὅταν μὲν περὶ τοῦ Χριστοῦ διαλέγηται Παῦλος, θάνατον καλεῖ τὸν ἐκείνου θάνατον· ὅταν δὲ περὶ τῆς ἡμετέρας τελευτῆς, κοίμησιν αὐτὴν καὶ οὐ θάνατον ὀνομάζει; καὶ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ τρίτον μνησθεὶς τῆς τελευτῆς τῶν ἀνθρώπων, οὐδαμοῦ θάνατον λέγει· ἀλλὰ κοίμησιν, τὴν ἀναχώρησιν ὀνομάζει. οὐ γὰρ παρέργως ταύτῃ κέχρηται τῇ λέξει ἀπαρατηρήτως, ἀλλὰ σοφόν τε καὶ μέγα κατασκευάζει. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ Χριστοῦ θάνατον καλεῖ, ἵνα τὸ πάθος πιστώσηται: ἐπὶ δὲ ἡμῶν, κοίμησιν· ἵνα τὴν ὀδύνην παραμυθήσηται. ἔνθα μὲν γὰρ προεχώρησεν ἡ ἀνάστασις, θαῤῥῶν καλεῖ θάνατον· ἔνθα δὲ ἐν ἐλπίσιν ἔτι μένει, κοίμησιν καλεῖ· καὶ διὰ ταύτης παραμυθούμενος, ἡμᾶς τῆς προσηγορίας, καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ὑποτείνων ἡμῖν. ὁ γὰρ κοιμώμενος, ἀναστήσεται πάντως· ἐπεὶ καὶ θάνατος οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ μακροχρόνιος ὕπνος.

Τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ περὶ μετανοίας.

Ex homilia Io. Chryſoſtomi, de Pœnitentia. Exod. 16.

ΜΑννα ἤσθιον οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰ ἐν αἰγύπτῳ κρόμμυα ἐπεζήτουν. οὕτως αἰσχρὸν ἡ συνήθεια πρᾶγμα, καὶ κάκιστον. κἂν εἰς δέκα ἡμέρας κατορθώσῃς, κἂν εἰς εἴκοσι, κἂν εἰς τριάκοντα· οὐκ ἀγαπῶ, οὐ χάριν ἔχω, οὐ περιπτύσσομαί σε· μόνον μὴ ἀποκάμῃς, ἀλλ' αἰσχύνου καὶ καταγίνωσκε. πάλιν διελέχθην περὶ ἀγάπης· ἤκουσας, ἀπῆλθες, καὶ ἥρπασας. οὐκ ἐπεδείξω διὰ τῶν ἔργων τὸν λόγον. μὴ αἰσχυνθῇς πάλιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. αἰσχύνου ἁμαρτάνων, μὴ αἰσχύνου μετανοῶν. δύο ταῦτά ἐστιν, ἁμαρτία καὶ μετάνοια· τραῦμα μὲν, ἡ ἁμαρτία· φάρμακον δὲ ἡ μετάνοια. ἐν τῷ τραύματι, σηπεδών· ἐν τῷ φαρμάκῳ, τῆς σηπεδόνος καθαρισμός. ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὄνειδος, γέλως· ἐν τῇ μετανοίᾳ, ἔπαινος, παῤῥη[...], ἐλευθερία. ἀλλ' ἀντιστρέφει τὴν τάξιν ὁ σατανᾶς, καὶ δίδωσι τοῖς πειθομένοις αὐτῷ ἐν μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ τὴν παῤῥησίαν, ἐν δὲ τῇ μετ[...]νοίᾳ τὴν αἰσχύνην. σὺ δὲ μὴ πειθῆς αὐτ[...] ἀλλ' ἑκατέρᾳ πράξει τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν ἀπούδασον.

Ὅρασις, ἣν εἶδεν Ησαΐ[...] [...]τῆς Ἰουδαίας καὶ κατὰ Ἱερουσαλήμ.

ΕΙπὲ τὴν ὅρασιν, ἣν εἶδες. ὁ δὲ [...]λησεν. ἄλλα ἐπαγγείλω, καὶ ἄλλ[...] [...]ουε οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου γῆ· ὅτι κύριος ἐλά[...]μενος εἶπες, ὅρασις κατὰ ἰουδαίας καὶ κατὰ

Ἱερουσαλήμ· καὶ ἀφεὶς τὴν διήγησιν, οὐρανῷ καὶ γῇ διαλέγῃ. ἀφῆκας τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῖς ἀλόγοις στοιχείοις πρὸς διαλέγῃ. ναί φησιν, ἐπειδὴ τῶν ἀλόγων ἀλογώτεροι γεγόνασιν οἱ λογικοί. καὶ οὐ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διότι μέλλων ὁ Μωσῆς εἰσάγειν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ προορῶν τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι· οὕτω πώς φησιν· Ἄκουε οὐρανὲ, καὶ λαλήσω· προσεχέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. διαμαρτύρομαι ὑμῖν φησιν ἰουδαῖοι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ὁ Μωϋσῆς· ὅτι ἐὰν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἐγκαταλίπητε κύριον τὸν θεόν· διασκεδασθήσεσθε εἰς πάντα τὰ ἔθνη. ἦλθε τοίνυν Ἡσαΐας, ἔμελλεν ἡ ἀπειλὴ πέρας τίθεσθαι. οὐκ ἠδύνατο καλεῖν Μωσέα, τὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐδὲ τοὺς ποτε ἀκηκοότας· λοιπὸν τὰ στοιχεῖα καλεῖ, ἅπερ διαμαρτυρόμενος αὐτοῖς ἐκάλει καὶ ὁ Μωϋσῆς. καί τοι γε ἐκεῖνος ἠδύνατο καὶ τὸν Ἀαρὼν καλεῖν εἰς μαρτυρίαν, καὶ πολλοὺς ἄλλους· ἀλλὰ διὰ τοῦτο (φαίη ἂν) οὐκ ἐκάλεσα τούτους, ἐπειδήπερ ἔμελλον ἐκεῖνοι τελευτᾶν, καὶ μὴ παρεῖναι μάρτυρες. ἐπεὶ δ' ἂν εἰς παρανομίαν ἐξέκλινεν ὁ Ἰσραὴλ, διὸ τὰ μένοντα στοιχεῖα εἰκότως εἰς μαρτυρίαν καλῶ. οὕτω καὶ Ἡσαΐας ποιεῖ· οὐ διὰ τὰ εἰρημένα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ διαλεχθεὶς τοῖς ἰουδαίοις, εὗρεν αὐτοὺς μὴ ἀκούοντας αὐτοῦ, ἐπὶ τὰ στοιχεῖα στρέφεται, καὶ μάρτυρας παραλαμβάνει αὐτοῦ. Ἄκουε οὐρανὲ, σὺ γὰρ τὸ μάννα ἐνήνοχας· ἐνωτίζου γῆ, σὺ γὰρ τὴν ὀρτυγομήτραν ἔδωκας. ἄκουε οὐρανὲ, τὰ γὰρ ὑπὲρ φύσιν αὐτοῖς ἐχορήγησας· ἄνω καθ' ὃν τρόπον ἐστερεώθης ἔμεινες, καὶ μίμησιν οὐχ ὑπερεῖδες ἅλωνος. ἐνωτίζου γῆ· σὺ γὰρ κάτω ἦς, καὶ τράπεζαν αὐτοῖς παρετίθεις αὐτοσχέδιον. διὰ τοῦτο καὶ ἕτερος προφήτης ὁρῶν τὸν βασιλέα μαινόμενον, τὸ εἴδωλον λατρευόμενον, τὸν θεὸν ὑβριζόμενον, τοὺς ἄλλους ἐπτηχότας· πρὸς οὐδένα τούτων ποιεῖται (τὸν) λόγον, ἀλλ' ἀποστραφείς· Ἄκουσον (φησιν) θυσιαστήριον, ἄκουσόν μου. τί οὖν λίθῳ προσδιαλέγῃ; ναί φησιν, ἐπειδὴ λίθου ἀναισθητότερος ὁ βασιλεύς. ἄκουσον θυσιαστήριον, τάδε λέγει κύριος. καὶ εὐθέως ἐσχίσθη τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐρράγη, καὶ ἐξέχεε τὴν θυσίαν. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἤκουσεν, ἀλλ' ἐκτείνει τὴν χεῖρα ὁ βασιλεὺς τὸν προφήτην ἁρπάσαι βουλόμενος. ὁ δὲ θεὸς τί ποιεῖ; ἐξήρανεν αὐτοῦ τὴν χεῖρα· οὐ ξηραίνει δὲ αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς τὴν χεῖρα, ἵνα τῷ τοῦ λίθου πάθει σωφρονέστερος γένηται. *ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν ἄνευ τῆς εἰς αὐτὸν κολάσεως σωφρονισθῆναι· ἀλλ' ἐπειδή, φησιν, ὁ λίθος ἐσχίσθη, καί σὺ οὐ διωρθώθης, ἐπὶ σὲ τὴν δικαίαν ὀργὴν ἐπιστρέφω.

* al. οὐ βούλεται.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἄσωτον, καὶ εἰς μετάνοιαν, καὶ εἰς τὸ ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, καὶ εἰς τὸν λῃστήν.

Ὅτι τὸ τάγμα τῶν δικαίων οὐ βούλεται εἰς ἑαυτὸ ἁρπάσαι τὴν ἐξουσίαν τῶν κτισμάτων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν τοῦ πατρὸς πρόνοιαν θέλει κεῖσθαι τὰ τῆς οἰκονομίας. διὸ καὶ ἡ παραβολὴ τὸν νεώτερον εἰσάγει, λαβόντα τὴν πατρικὴν οὐσίαν, εἰς χώραν ἀποδημῆσαι μακράν. τὸ δὲ μῆκος, οὐ σταδίοις διετείνετο· ἀλλὰ τρόποις *ἐξετοπίζετο. καὶ γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, μακρὰν γίνεται θεοῦ οὐ τόπῳ ἀλλὰ τρόπῳ. λαβὼν [illegible] τὴν πατρικὴν, ἀπώλεσεν αὐτὴν ἀσώτως ζῶν. ἔλαβεν ἥλιον εἰς ἀπόλαυσιν, καὶ τ[illegible] θεὸν προσεκύνησεν. ἔλαβε πηγὰς εἰς τρυφὴν, καὶ τὸ δῶρον ἐθεοποίησεν. ἠγνόη[illegible], καὶ τὸ χάρισμα ὑπερεδόξασεν.

* al. ἐξετράπετο.

IO. CHRYSO.

Ieruſalem: & omiſſa narratione, cum terra & cœlo loqueris. Homines relinquis, & cum brutis elementis loqueris. Ita, inquit; cum homines ipſi brutis magis ſint facti irrationabiles, & non ideo ſolum, ſed etiam quia Moſes ducturus illo in promiſſionis terram, & præuidens futura, ſic ait: *Audi cœlum & loquar, attende terra verba oris mei.* Teſtor vobis, inquit Moſes, Iudæi, cœlum & terram, quia cum veneritis in terram promiſſionis, & reliqueritis Deum veſtrum, in omnes gentes diſpergemini. Venit igitur Iſaias, minæ erant ceſſaturæ. Non potuit vocare Moſem, iam mortuum, nec qui aliquando audiuerunt: elementa tandem vocat, quæ etiam in teſtimonium ipſis Moſes vocarat, & quanquam ille potuit Aaronem etiam vocare in teſtimonium, & alios multos, ſed ideo (diceret) illos non vocaui, quandoquidem illi erant morituri, neque teſtari poterant. Cum vero Iſraël præuaricatus ſit, ideo adhuc durantia elementa merito in teſtimonium voco. Sic & Iſaias facit, non modo propter ea quæ diximus, ſed etiam poſtquam cum Iudæis locutus, vidit illos ſibi non attendere, ad elementa ſe conuertit, & teſtes ſibi aſſumit. *Audi cœlum.* Tu enim manna pluiſti. *Inclina aurem tuam terra.* Tu enim coturnices dediſti. Audi cœlũ, nam illis ea quæ ſupra naturam deſtiſti. ſurſum manſiſti, quomodo te Deus firmauit, & imitationẽ areæ non deſpexiſti. Attende terra, tu enim infra eras, & menſam illis ſubito appoſuiſti. Ideo & alius Propheta videns regem inſanientem, idolum colentem, Deúmque contumeliis afficientem, alios timentes: nullum horum alloquitur, ſed conuerſus ait: *Audi altare, audi me*; cur lapidi loqueris? certè inquit: cum minus quam lapis rex ſentiat, *Audi altare, hæc dicit Dominus*, & ſtatim diuiſum eſt altare, & fractum, & effudit hoſtiam. Homo autem non audiuit. ſed Rex manum ſuam extendit, cupiẽs Prophetam comprehendere. Deus verò quid fecit? manum eius arefecit, non autem arefecit manum à principio, vt ille ruptura lapidis fieret prudentior. Cupiuit enim eum ſine caſtigatione ſapere. cum, inquit, diſciſſus ſit lapis, & tu non emendaris te, iuſtam in te iram conuerto.

Deut. 32. 1.

Exod. 16. 13. 14.

3. Reg. 13. 2.

Ex oratione in prodigum, in pœnitentiam, in lignum ſcientiæ boni & mali, & in latronem.

Agmen iuſtorum non vult in ſe rapere poteſtatem creaturarũ, ſed quæ sũt diſpẽſationis, Patris prouidentiæ ſubiecta eſſe. Ideo etiã parabola iuniorem introducit, accepta paternâ hæreditate, proficiſcentem in regionem longinquam. Sed longitudo ſtadiis non determinatur. ſed moribus circumſcribitur. Etenim peccator non tam loco remotus eſt, quam moribus. Accepta itaque bona paterna, perdidit prodige viuẽdo. Accepit Solem ad perfruitionem, & donum vt Deum adorauit. Accepit fontes ad delicias, & donum Deum fecit. Ignorauit donantem, & donũ ſupra modum coluit.

Luc. 15. 12.

IOANNES CHRYSOST. Eadem creatura, ſed non omnibus eodem modo conſpicua. Paterna ſubſtantia ille quidem recte vſus eſt, hic vero abuſus. Ordo autem hic & ibi, tametſi diuerſus, pius pulchritudinem videt cœli, & inde Creatorem laudat: *Videbo* Pſal. 8. 4. *enim cælos opera digitorum tuorum*: Vidit impius, & ad creatorem ſenſum non conuertit: ſed perſiſtens in pulchritudine cœli, creaturam eſſe Deum imaginatus eſt. Pius non iniuriam facit creaturæ, ſed Domino adorationem tribuit. Honorat creaturam, ſed vt conſeruam, non auferens autem cultum creatori, præſtat creaturæ: laudat artificium, ſed artificis gloriam illi non attribuit, impius vero benè quidem vidit, ſed malè adorauit, & omnem ordinem inuertit.

Sæpe Scriptura Diabolum vocat draconem & ſerpentem tortuoſum.

Diabolus cur dictus.

Luc. 10. 19. IDeo & Saluator dicit: *Ecce dedi vobis poteſtatem ambulandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones.* Et ne reptilia intelligas, ſubiecit, *& ſuper omnem virtutem inimici.* Diabolus draco & ſerpens eſt, non tanquam mali radix, vt Manichæi dicunt, ſed vt princeps dæmonum, & auctor illis factus defectionis.

Manichæorum error.

Ex adhortatione ad pœnitentiam.

Luc. 12. 18. DE illo qui dixit: *Deſtruam horrea mea, & maiora faciam*, ſententiam à Deo latam, in memoriam homines, reuocantes ipſi vobis, aperite theſauros veſtros, & date eleemoſynas, facite vobis theſauros indeficientes in cœlo, vt Dominus iubet, qui futiles diuitias è fœnore & iniuſtitia colligitis, *facite vobis amicos* Luc. 16. 9. *de mammona*, vt Dominus imperat, *vt cum vos dereliquerint, recipiant vos in æterna tabernacula.*

*Ex oratione * in terræmotum, & Lazarum, & diuitem.*

* Integram hãc de terræ motu concionem euulgauit nuper P. Fronto Ducæus ſociet. Ieſu, Burdigalæ, Anno 1604.

NOn ceſſo dicere, etſi non audiar. Medicus ſum, medicamenta appono, præceptor ſum, monere iuſſus ſum. Et nemo ſe emendat? Quid hoc rei eſt? ſed ego nihilo minus mercedem accipio, & hoc incredibiliter dixi. Fieri enim non poteſt in tanta hominum multitudine vt nemo ſe emendet. Audio, inquit, in dies, & non facio: audi, etſi non facias. Ex auditione enim factum oritur, etſi non facias, pudefies ob peccatum: etſi non facias, mutas ſententiam, etſi non facias, condemnas teipſum, quod non facias. Accuſare enim ſe, principium eſt emendationis. Quando dicis, hei mihi audiui, & non facio. illud, *hei mihi*, initium eſt mutationis in melius.

Luc. 16. 24. *In illud dictum: Mitte Lazarum, &c.*

ET vbi nunc ſunt pincernæ tui, paraſiti, & adulatores? vbi nunc arrogantia, & phan-
Sapient. 1, 8. taſiæ: Folia fuerunt, & hiems abſtulit, omniáque perierunt. Somnium erat, & ortus eſt dies, & ſomniũ diſſipatũ. Ideo vero non Noë, vel Iacob, vel Iſaac, ſed Abraham diues vidit.

ἡ αὐτὴ κτίσις, ἀλλ' οὐ πᾶσιν ὁμοίως ὁρωμένη. πα-
ζικὴ ἡ οὐσία· ἀλλ' ὁ μὲν καλῶς αὐτῇ, ὁ δὲ κακῶς
ἀπεχρήσατο. τάγμα τοῦτο, κἀκεῖνο· εἰ καὶ διάφο-
ρον. ὁ εὐσεβὴς τὸ κάλλος ὁρᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ
τοῦ κάλλους τὸν δημιουργὸν ἀνυμνεῖ. ὄψομαι γάρ φησι
τοὺς οὐρανοὺς, ἔργα τῶν δακτύλων σου. εἶδεν ὁ ἀσε-
βής· καὶ πρὸς μὲν τὴν κτίσιν τὴν διάνοιαν οὐ διεβίβα-
σεν, ἐναπομείνας δὲ τῷ κάλλει τοῦ οὐρανοῦ, θεὸν
ἐφαντάσθη τὸ δημιούργημα. ὁ εὐσεβὴς οὐχ ὑβρίζει
τὴν κτίσιν, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ τὴν προσκύνησιν τα-
μιεύεται. τιμᾷ τὴν κτίσιν, ἀλλ' ὡς ὁμόδουλον· οὐκ
ἀφαιρῶν δὲ τὸ σέβας τοῦ κτίσαντος, περιάπτει τῷ κτί-
σματι. ἐπαινεῖ τὸ φιλοτέχνημα, ἀλλ' οὐχὶ τὴν τοῦ τε-
χνίτου δόξαν εἰς ἐκεῖνο περιΐστησιν. ὁ δὲ δυσσεβὴς
* κακῶς μὲν εἶδε, κακῶς δὲ προσεκύνησε, καὶ πᾶ- * καλῶς.
σαν τὴν τάξιν ἀνέτρεψεν.

Ὅτι δράκοντα πολλάκις ἡ γραφὴ καλεῖ τὸν διάβο- Apo. 12. v. 9. Eſai. 27. v. 1.
λον, καὶ ὄφιν σκολιόν.

ΔΙὸ καὶ ὁ σωτήρ φησιν· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξου- Luca 10. v. 19.
σίαν, πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων. καὶ
ἵνα μὴ τὰ ἕρποντα ὑπολάβῃς, ἐπήγαγε· καὶ ἐπὶ πᾶ-
σαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. δράκων καὶ ὄφις, ὁ διά-
βολος· οὐχ ὡς ῥίζα κακίας, ὥς φασιν οἱ μανιχαῖοι·
ἀλλ' ὡς κατάρχων τῶν * δαιμόνων, καὶ ἀρχηγὸς αὐ-
τοῖς τῆς ἐκπτώσεως γεγονώς.

Ἐκ τοῦ παραινετικοῦ λόγου τοῦ περὶ με-
τανοίας.

ΤΟυ εἰπόντος· Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας,
καὶ μείζονας οἰκοδομήσω. τούτου τὴν ἐκ θεοῦ ἐπε-
νεχθεῖσαν ἀπόφασιν εἰς μνήμην ἄνθρωποι λαβόν-
τες, ἀνοίξατε τοὺς θησαυροὺς ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημο-
σύνην. ποιήσατε ἑαυτοῖς θησαυρὸν ἀνέκλειπτον
ἐν τῷ οὐρανῷ, καθὼς προστάσσει ὁ κύριος· οἱ τὸν
ἐμπαικτὴν πλοῦτον ἐκ τόκου καὶ ἐξ ἀδικίας συλλέ-
ξαντες, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ,
καθὼς ὁ δεσπότης παρακελεύεται, ἵνα ὅτ' ἂν
ἐκλίπητε, δέξονται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους
σκηνάς.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν σεισμὸν, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον, καὶ εἰς
τὸν πλούσιον.

ΟΥ * παύομαι λέγων ἐγὼ, κἂν μηδεὶς ἀκούων * al. παύσομαι
ᾖ. ἰατρός εἰμι, τὰ φάρμακα ἐπιτίθημι,
διδάσκαλός εἰμι, παραινεῖν ἐκελεύσθην. οὐδεὶς
διορθοῦμαι; καὶ τί τοῦτο; ἀλλ' ἐγὼ τὸν μισθὸν ἔχω, καὶ
τοῦτο καθ' ὑπερβολὴν εἶπον. * ἀδύνατον γὰρ ἐν το- * ἀμήχανον.
σούτῳ πλήθει μὴ διορθωθῆναί τινα. ἀκούω, φησὶ,
καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ ποιῶ. ἄκουε, κἂν μὴ ποιῇς· ἐκ
γὰρ τοῦ ἀκούειν, καὶ τὸ πράττειν παραγίνεται. κἂν μὴ
ποιῇς, αἰσχύνη ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ· κἂν μὴ ποιῇς, με-
ταβάλλει τὴν γνώμην· κἂν μὴ ποιῇς, καταδικά-
ζεις ἑαυτὸν· ὅτι οὐ ποιεῖς. τὸ δὲ κατηγορεῖν ἑαυτοῦ,
ἀρχὴ διορθώσεως· ὅταν εἴπῃς, Οἴμοι, ἤκουσα καὶ οὐ
ποιῶ. τὸ οἴμοι, προοίμιόν ἐστι τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον
μεταβολῆς.

Εἰς τὸ πέμψον Λάζαρον, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΚΑὶ ποῦ νῦν οἱ οἰνοχόοι σου, οἱ τάπητες, οἱ πα-
ράσιτοι, οἱ κόλακες; ποῦ ὁ τῦφος, ποῦ ἡ φαν-
τασία; φύλλα ἦν, καὶ χειμὼν κατέλαβε, καὶ πάντα ἀπώλετο. ὄναρ ἦν, καὶ ἡμέρα γέγονε. καὶ τὸ ὄναρ
διελέλυται. διὰ τοῦτο δὲ οὐ τὸν Νῶε, ἢ τὸν Ἰακὼβ, ἢ τὸν Ἰσαὰκ, ἀλλὰ τὸν Ἀβραὰμ ὁ πλούσιος ὁρᾷ·
διατί;

[illegible] διά τί; ἐπεὶ δὴ φιλόξενος ἦν ὁ Ἀβραάμ, καὶ τῆς ἀπανθρωπίας τούτου μείζων γίνεται κατηγορία ἡ ἐκείνου φιλοξενία.

Ἐκ τοῦ, μὴ οὕτω σφοδρῶς θρηνεῖν τοὺς τελευτῶντας.

ΘΑνατος, μεριμνῶν λύσις. εἰ μὴ θάνατος ἦν, ἑαυτοὺς ἂν κατησθίομεν· εἰ μὴ κόλασιν ἐξεδεχόμεθα, οὐδαμῶς τῶν κακῶν ἐπαυσάμεθα. εἶδες δεσπότου φιλανθρωπίαν; τὸ ἐκ παραβάσεως ἐπιτίμιον, ἀφορμὴν σωτηρίας ἀπειργάσατο. εἰ μὲν οὖν δίκαιός ἐστιν ὁ ἀποθανών· χαῖρε, διότι θαρρῶν πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεται: εἰ δὲ ἁμαρτωλός, μὴ λυποῦ· ἐκέρδησεν, ἐφ' οἷς τὴν προσθήκην τῶν ἁμαρτημάτων ἀφῄρηται.

Ὅτι ἐν τῇ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κυριακὸν ἐπιστολῇ, ἣν ἀπὸ τῆς δευτέρας ἐξέπεμψεν ἐξορίας, καθάπτεται μὲν τοῦ Ἀρσακίου, λῆρον αὐτὸν καὶ μοιχὸν καλῶν· ἐπαινεῖ δὲ τοὺς ἀποστρεφομένους τὴν αὐτοῦ κοινωνίαν, ὡς διὰ θεὸν καὶ τὸ εἰς τὸν ἀρχιερέα αὐτῶν ἀδίκημα, τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν ποιουμένους. καί τοι γε ἐν ἄλλοις φαίνεται παραινῶν μὴ ἀφίστασθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. εἰς τοῦτο δὲ ὕστερον (ὡς ἔοικε) μετέστη, ἐπειδὴ καὶ οἱ τοῦτον ἀδίκως * ἐκβάλλοντες, οὐχ οἷς ἔπραξεν ἔστερξαν, ἀλλὰ καὶ καταδρομὰς καὶ ἐπιβουλὰς κατὰ τῶν * αὐτοῖς προσανακειμένων καὶ ὑπερορίας ἐπαλαμήσαντο.

* ἐκβαλόντες.
* αὐτῷ,

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΤΑΣ ΧΡΟΑΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ (ἐκ τῶν) Θεοφράστου μεταβαλλόντων τὰς χρόας. Ὅτι τὰς χρόας μεταβαλλόμενοι, καὶ ἐξομοιούμενοι φυτοῖς καὶ τόποις καὶ λίθοις, οἷς ἂν πλησιάσωσι, πολύπους ἐστί, καὶ χαμαιλέων, καὶ τὸ θηρίον ὁ τάρανδος· ὃ ἐν Σκύθαις φασὶν ἢ Σαρμάταις γίνεσθαι. μεταβάλλει δὲ ὁ χαμαιλέων εἰς πάντα τὰ χρώματα· πλὴν τὸ εἰς τὸ λευκὸν καὶ τὸ ἐρυθρὸν οὐ δέχεται μεταβολήν. καὶ οὐ πρὸς τὰ παρακείμενα μόνον χρώματα μεταβάλλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, ἐάν τις μόνον ἅψηται αὐτοῦ, τὸ χρῶμα μεταβάλλει. ὁ δὲ τάρανδος, τὸ μὲν μέγεθός ἐστι κατὰ βοῦν, τὸ πρόσωπον δὲ ὅμοιος ἐλάφῳ· πλὴν πλατύτερος, ὡσανεὶ ἐκ δύο συγκείμενος ἐλαφείων προσώπων. * δίχηλον δέ ἐστι καὶ κερασφόρον. ἔχει δὲ τὸ κέρας ἀποφυάδας, ὥσπερ τὸ ἐλάφου· καὶ * τριχωτόν ἐστι δι' ὅλου. περὶ γὰρ τὸ ὀστοῦν, δέρματός ἐστιν * ἐπίτασις, ὅθεν ἡ ἔκφυσις. τὸ (δὲ) δέρμα τῷ πάχει δακτυλιαῖόν ἐστιν, ἰσχυρὸν δὲ σφόδρα. διὸ καὶ τοὺς θώρακας * ἐξαυάζοντες αὐτὸ * ἰῶνται. σπάνιον δὲ τὸ ζῶον καὶ ὀλιγάκις φαινόμενον. θαυμαστὴ δὲ ἡ μεταβολή, καὶ ἐγγὺς ἀπιστίας. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἐν τῷ δέρματι γίνεται ἡ μεταβολή, ἀλλοιουμένης τῆς ἐντὸς ὑγρότητος, εἴτε αἱματώδους ἢ καί τινος ἄλλης τοιαύτης οὔσης. ὥστε φανερὰν εἶναι τὴν συμπάθειαν. ἡ δὲ τριχῶν μεταβολή, ξηρῶν τε ὄντων καὶ ἀπηρτημένων, καὶ ἀθρόον οὐ πεφυκότων ἀλλοιοῦσθαι, παράδοξος ἀληθῶς καὶ ἀπίθανος, μάλιστα πρὸς πολλὰ ποικιλλομένη. ὁ δὲ * χαμαιλέων δοκεῖ τῷ πνεύματι ποιεῖν τὰς μεταβολάς· πνευματικὸν γὰρ φύσει. σημεῖον δέ, τὸ τοῦ πνεύμονος μέγεθος, σχεδὸν γὰρ δι' ὅλου τοῦ σώματος τέταται. ἅμα καὶ ἐξαιρόμενος αὐτὸς καὶ φυσώμενος δῆλός ἐστιν.

σου.
Theophraſti fragmentum de animalibus quæ colorem mutant.
* διχηλῶν.
* τριχώτατον.
* ἐπίτασις.
* αὐάζοντες.
* ποιοῦνται.
* πολύπους.

IO. CHRYSO'

Quare? quia Abraham benignus in peregrinos fuerat, & illius inhumanitatis maior eſt accuſatio, huius hoſpitalitas.

Ex Homilia: Non adeo vehementer deflendos eſſe mortuos.

MOrs, ærumnarum ſolutio. Niſi mors eſſet, hos ipſos ederemus: niſi puniremur, nequaquam à malis ceſſaremus. Vides Domini benignitatem? pœnam ex præuaricatione in ſalutis anſam conuertit. Si igitur iuſtus eſt qui mortuus eſt, gaude, quia cum fiducia ad dominum profectus eſt. Sin peccator, ne doleas: lucratus eſt, quod accumulatione peccatorum priuatus ſit.

In epiſtola ad Cyriacum Epiſcopum, quam ſcripſit poſt ſecundum exſilium, pungit Arſacium, vocans illum delirum, & adulterum. Laudatque eos, qui illius familiaritaté auerſantur, vt qui propter Deum, & impietatem in Archiepiſcopum ſuum ab illo declinent. quamuis in aliis videatur hortari, ne ab Eccleſia recedant. id autem poſtea, vt apparet, voluit, cum ij, qui hunc iniuſtè eiecerant facto non acquieuerint, ſed moliti etiam fuerint impetum, inſidias, & exſilium iis, qui ipſi addicti eſſent.

Epiſtola ad Cyriacum.

THEOPHRASTI

Fragmentum de animalibus, quæ colorem mutant. CCLXXIIX.

LEGI ex Theophraſti libro de animalibus, quæ colorem mutant. Quibus verò mutatur color, & plantis, locis, lapidibus, quibus ſe applicant, ſimilis redditur, polypus ſunt, & chamæleon, & fera tarander, quæ apud Scythas vel Sarmatas naſci fertur. Mutatur igitur chamæleon in omnes colores, præterquam in album, & rubrum, & non ſolum ad ſubiectos colores, ſed etiam ipſe in ſe, ſi quis ſolum ipſum tetigerit, colorem mutat. Tarander quidem magnitudine bouis eſt, ſimilis figura ceruo, niſi quod latior, tanquam è duorum ceruorum figuris compoſitus, bifida eſt ei vngula, & cornu. Habet verò hoc ramos vt ceruorum cornua, & omnino piloſum eſt. Oſſa tegit extenſa cutis, vnde pili exſiſtunt. Pellis digitum denſa eſt, admodum dura, ideò & eam aptantes, pro thorace militari vtuntur. Raro hoc animal videtur: mira eius eſt mutatio, & penè incredibilis, Alia quidem animalia in pelle mutantur, mutato interno humore vel ſanguineo, vel alio, vt manifeſta ſit ſympathia, hoc eſt, naturæ conſenſus. Pilorum verò mutatio, cùm aridi ſint ac pendentes, & frequenter mutari non ſoleant, omnino admiranda & incredibilis eſt, maximè cùm variè illa fiat. Polypus autem videtur anhelitu colores mutare: eſt enim naturâ flatuoſus. Argumentum verò reſpirationis pulmonis magnitudo eſt: penè enim per totum corpus diffunditur. Simul verò & eleuatur manifeſtè, & inflatur.

Inter opera Theophraſti nuper editũ Francof. apud Vvechelos.
Chamæleon.
Tarander.
Πολύπους.

THEOPHR.

Ex eiuſdem de reſolutione neruorum.

Paralyſis.

DICIT reſolutionem neruorum è frigiditate, vt omnes ſentiunt, oriri: & alij quidem à ſpiritu, (eſt enim morbus pulmonarius) alij defectu & priuatione ſpiritus. Hunc enim eſſe, qui calorem & motum omnino faciat. Cùm autem motus non eſt, frigiditas eſt ſanguinis, vel, vt paucis perſtringam, humoris. Ideò in pedibus oritur torpedo, vel in partibus ſuperioribus, quando à ſede expulſi fuerint, vel alio modo: tunc enim diducit compreſſione ſpiritum, & motu proprio priuatur, ſiſtit & refrigerat ſanguinem.

Eiuſdem de animi deliquio.

ANIMI deliquium priuatio eſt caloris, vel frigiditatis circa pulmonem, id etiã contingit ab ipſo calore. Maior enim ignis tollit minorem, id experientia teſtatur. Nam ab æſtu præfocante & alio calore; & maximè condenſato, cùm hæc nos opprimunt, animo deficimus, & deliquium patimur. Extinguitur verò quod in* nobis frigiditatem non recipit. Fortaſſis verò reſpirationem omnino ſuffocatio impedit, vnde & πνῖγος nominatur. Suffocatur enim, vel ſuffocato ſimilis eſt is, qui reſpirare non poteſt. Teſtatur id defectus animi in balneis, ac fotionibus. Manifeſtum enim eſt deliquia illa calore, & propter calorem fieri, extinguente externo calore internum. Fit verò animi defectus, deficientibus his, in quibus calor naſcitur, vt ſanguine, vel ſimpliciter naturali humore. Quemadmodum in ſanguinis fluxu, & vterum geſtantibus videmus animi defectiones: ſed propter labores etiam fiunt deliquia.

* ἐν ἡμῖν lego.

Nimium etiam adfert animi deliquium: nam & minus tabefacit, & reſpirationem impedit, & refrigerationi aditum intercludit.

Propterea plerumque qui † lauantur, animi deliquium non patiuntur, frequentius verò quieſcentes, quia humorem factum à liquefactione eorum qui lauantur, calidum eſſe contingit: eorum verò qui qui lauarunt, frigidum. Frigidus verò cùm ſit humor, incidens in locos principes, gignit animi deliquium, niſi ſpiritus remiſſio ante diſſoluat. Ideò continere iubent in deliquiis ſpiritum. Prohibet enim continens exire calorem: remiſſus verò ingerit.

† λυόμενοι.

Aſpergens aqua animo delinquentes, concludens poros, & condenſans meatus, & cogens intus calorem (reſiſtit enim) adiuuat.

Gaudium ac mœror etiam animi deliquium generant. Per vtrumque enim humorum copia naſcitur. Gaudium quidem liquefaciendo ac dilatando: mœror verò coarctando. Cùm autem ad pulmonis ſedem humor peruenerit, hinc animi deliquium patimur.

Eiuſdem de vertigine.

VERTIGINES ſunt, quando alienus ſpiritus in caput venit, vel redundans humor, vel ab aliquo nutrimento, vt à vino, vel ab aliquo alio ſucco. Ad hæc, cum quis mouerit caput in orbem. Locus enim circum cerebrum humidus cùm ſit, ſi ſuſceperit aliquid alienum,

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, περὶ παραλύσεως.

De neruorum reſolutione.

ΟΤι ὑπὸ καταψύξεώς φησιν, ὡς κοινῷ λόγῳ φάναι, τὴν παράλυσιν γίνεσθαι· καὶ ταύτην οἱ μὲν ὑπὸ πνεύματος (πνευματικὸν γὰρ τὸ πάθος) οἱ δὲ ἐκλείψει καὶ στερήσει τοῦ πνεύματος. τοῦτο γὰρ εἶναι, τὸ τὴν θερμότητα καὶ τὴν κίνησιν ὅλως ποιοῦν. ἀκινησίας δὲ γινομένης, κατάψυξις γίνεται τοῦ αἵματος, ἢ, ἁπλῶς εἰπεῖν, τῆς ὑγρότητος. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ νάρκη γίνεται ἐν τοῖς ποσὶν, ἢ καὶ ἐν τοῖς ἄνω μέρεσιν, ὅταν ἀποπιεσθῶσιν ἀπὸ καθέδρας, ἢ ἄλλου τινὸς τρόπου. τότε γὰρ διαλαμβάνει τῇ πιέσει τὸ πνεῦμα, καὶ οὐ δυναμένην τὴν οἰκείαν κίνησιν κινεῖσθαι, ἵστησι καὶ ἀποψύχει τὸ αἷμα.

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ λειποψυχίας.

De animi defectione.

ΟΤι ἡ λειποψυχία, στέρησις ἢ κατάψυξις τοῦ θερμοῦ περὶ τὸν ἀναπνευστικὸν τόπον. τοῦτο δὲ συμβαίνει ἢ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θερμοῦ· τὸ γὰρ πλέον πῦρ ἀναιρεῖ τὸ ἔλαττον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ πεῖρα. ὑπὸ γὰρ πνίγους ἢ * ἄλλης θέρμης, καὶ μάλιστα πολλῆς, ἀθρόον τούτων προσπεσόντων ἡμῖν, ἐκλυόμεθα καὶ λειποθυμοῦμεν· καταμαραίνεται γὰρ τὸ ἐν ὑμῖν κατάψυξιν οὐ λαμβάνον. τάχα δὲ καὶ τὴν ἀναπνοὴν ὅλως τὸ πνῖγος κωλύει· ὅθεν καὶ πνῖγος ὠνομάσθη. πνίγεται γὰρ, ἢ καὶ πνιγομένῳ ὅμοιός ἐστιν, ὁ μὴ δυνάμενος ἀναπνεῖν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ (διὰ) τῶν λουτρῶν καὶ τῶν πυριάσεων ἔκλυσις. δῆλον γὰρ ὡς αὗται γίνονται ἐκλύσεις τῷ θερμῷ καὶ διὰ τὸ θερμὸν γίνονται, μαραινομένου τοῦ ἔξωθεν θερμοῦ τὸ ἐν ἡμῖν σύμφυτον. γίνεται δὲ λειποψυχία, καὶ τῶν ἐν οἷς πέφυκεν ἡ θερμότης ἐκλιπόντων, οἷον αἵματος, ἢ τῆς φυσικῆς ἁπλῶς ὑγρότητος· ὥσπερ ἐν ταῖς αἱμοῤῥαγίαις καὶ ἐν ταῖς τῆς γαστρὸς φοραῖς ὁρῶμεν λειποψυχοῦντας. καὶ διὰ πόνους δὲ γίνονται ἐκλύσεις·

* ἄλλως.

Ὅτι τὸ πλέον λειποψυχίαν ποιεῖ, καὶ ὡς μαραῖνον τὸ ἔλαττον, καὶ ὡς κωλύον τὴν ἀναπνοὴν, καὶ ἔτι ὡς μὴ παραχωροῦν τῇ καταψύξει εἴσοδον. Ὅτι διὰ τοῦτο ὡς ἐπὶ πολὺ λουόμενοι μὲν οὐ λειποψυχοῦσι· παυσάμενοι δὲ, μᾶλλον: διότι τὴν ὑγρότητα τὴν γινομένην ἀπὸ τῆς συντήξεως, λουομένων μὲν, θερμὴν εἶναι συμβαίνει· λουσαμένων δὲ, ψύχεσθαι. ψυχρὰ δὲ οὖσα, καὶ ἐμπίπτουσα κυρίοις τόποις, ποιεῖ λειποψυχίαν. εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ ἄνεσις* αὐτὴ τοῦ πνεύματος *προεκλύει. διότι κατέχειν κελεύουσιν ἐν ταῖς λειποψυχίαις τὸ πνεῦμα. κωλύει γὰρ ὁ κατέχων, ἐξιέναι τὸ θερμόν. ὁ δὲ ἀνιεὶς, ἐνδίδωσιν.

* al. αὐτῆ.
* προεκλύει.

Ὅτι ὁ ῥαίνων ὕδατι τοὺς λειποψυχοῦντας, συμφράττων καὶ πυκνῶν τοὺς πόρους, καὶ συναθροίζων ἐντὸς τὸ θερμὸν (ἀντιπερίϊσταται γάρ·) ὠφελεῖ.

Ὅτι ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ποιοῦσι λειποψυχίαν. καὶ γὰρ ἀμφότεραι πλῆθος ὑγρότητος ἐπάγουσιν· ἡ μὲν ἡδονὴ, τῷ συντήκειν καὶ διαχέειν. ἡ λύπη δὲ, τῷ πηγνύειν. ὅταν οὖν τοῦτο [illegible] γίνηται πρὸς τὸν πνευματικὸν τόπον, ποιεῖ λειποψυχεῖν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ ἰλίγγων λόγου.

De vertigine.

ΟΤι οἱ ἴλιγγοι γίνονται, ὅταν πνεῦμα ἀλλότριον εἰς τὴν κεφαλὴν ἔλθῃ, ἢ ὑγρότης περιττωματικὴ, ἢ ἀπό τινος τροφῆς, ὡς ἀπὸ τοῦ οἴνου. ἢ ἀπό τινος ἄλλου χυμοῦ· ἔτι δὲ καὶ ὅταν τις κινῇ τὴν κεφαλὴν κύκλῳ. ὁ γὰρ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸς ὢν, ὅταν δέξηταί τι * πλέον ἀλλότριον.

(τὸ

(*τὸ δὲ) βιάζεται διαδυόμενον, (καὶ) πρὸς τὰς φλέβας ὠθεῖ κύκλῳ τὸ προϋπάρχον ὑγρὸν οὔσης (δὲ) οἷον δίνης τῆς φορᾶς, καὶ τοῦ ὑγροῦ μὴ συνεχοῦς, ἀλλ' ἐν τῇ κινήσει τοῦ μὲν *προσλαμβανομένου, τοῦ δὲ ὑστεροῦντος, διὰ τὸ μὴ ἰσορροπεῖν ὁμοίως τὸν ἴλιγγον ποιεῖ καὶ καταβάλλει πολλάκις.

* al. περιλαμβ.

plus æquo tranſeundo vim infert; & ad venas agitat priorem humorem in gyrum. Cùm autem agitatio ſit inſtar turbinis, & humor non ſit admodum denſus, ſed in continuo motu, altero accipiente, altero deficiente ob inæqualitatem ponderis, ſimiliter vertiginem parit, & ſæpe proſternit.

Διὰ τί τὰ ὠμὰ ὠὰ οὐ περιδινεῖται;

Quare cruda oua non circumuerti poſſint.

Quare cruda oua circumuerti non poſſint.

Ὅτι τὰ ὠμὰ ὠὰ διὰ τοῦτο οὐ *περιδινεῖται· διότι τὰ μὲν ὑπὸ ὑγρότητος, ἀνωμάλου καὶ οὐκ ἰσορρόπου οὔσης, σφάλλεται· τὰ δὲ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸ σφάλλον, ὑφιστάμενον· ἑνὸς ὄντος καὶ συνεχοῦς τοῦ ἐντός. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς θεωρίας ἐπιλύεται καὶ τὸ, διὰ τί κύκλῳ περιπατοῦντες ἰλιγγιῶσι; καὶ ὅτι μᾶλλον, ἐὰν ἐν ἐλάττονι κύκλῳ· καὶ ἔτι, ἐὰν θᾶττον θέωσι· καὶ ὅτι, εἰ μετὰ πολλῶν, μᾶλλον, ἢ μόνοι. καὶ διὰ τί ἐπ' ἀριστερᾶ θέοντες μᾶλλον, ἢ ἐπὶ δεξιᾷ; πάντων γὰρ τούτων καὶ τῶν ὁμοίων προείρηται ἡ αἰτία. εἰ γὰρ ὁ ἴλιγγος γίνεται, ἐάν τις ἐν τῷ αὐτῷ στρέφῃ τὴν κεφαλήν· δῆλον ὡς εἴ τις ἐγγὺς τούτου στρέφοιτο, τάχιστα καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἰλιγγιῴη. ἐγγυτάτω δὲ, ὁ ἐν ἐλάττονι κύκλῳ στρέφων τὴν κεφαλήν. καὶ ὅσον ἂν θᾶττον, μᾶλλον. διόπερ καὶ οἱ θέοντες, τῶν περιπατούντων μᾶλλον ἰλιγγιῶσι· καὶ οἱ ταχέως, τῶν βραδέως. θέουσι γὰρ ἐγκεκλικότες πρὸς τὸ κέντρον· (μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν.) οἱ δ' ἐπ' ἀριστερὰ θέοντες, τῶν ἐπὶ δεξιὰ, μᾶλλον· διότι ὀξυτέραν γωνίαν ποιοῦσι πρὸς τὸν κύκλον. ἐμβριθέστερα γὰρ ὄντα τὰ δεξιὰ, προσβιάζεται μᾶλλον ἐντὸς, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀριστερῶν. καὶ εἰ μετὰ πολλῶν θέουσι, μᾶλλον ἢ μόνοι· διότι πρὸς τῇ κύκλῳ περιφορᾷ, καὶ ἡ ὄψις προσβάλλουσα τοῖς θέουσι μὴ συνεχὴς οὖσα, ποιεῖ τινα κίνησιν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ ταραχήν. διότι ἰλιγγιῶσι μᾶλλον, διὰ τὸ διπλῆν τὸν ἐγκέφαλον ὑφίστασθαι κίνησιν· τήν τε ἀπὸ τῆς περιδινήσεως, καὶ ἣν ἡ ὄψις παθοῦσα, τῷ ἐγκεφάλῳ παρέπεμψεν. Ὅτι δὲ διὰ τὴν τῆς ὄψεως κίνησιν ἰλιγγιῶσι πολλάκις, φανερὸν ἐκ πολλῶν. οἵ τε γὰρ πλέοντες, θᾶττον καὶ μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν· ἐπειδὰν τοῖς κύμασιν ἐμβλέψωσιν· καὶ εἰς τὰς αἰώρας καὶ τοὺς τροχοὺς θεωροῦντες, ταχὺ σκοτοῦνται. ἰλιγγιῶσι δὲ καὶ οἱ πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα καὶ ἀπότομα ἀποβλέποντες, διὰ τὸ συμβαίνειν μακρὰν *τεινομένην σείεσθαι καὶ κραδαίνεσθαι τὴν ὄψιν. σειομένη δὲ καὶ κραδαινομένη, ταράττει καὶ κινεῖ τὰ ἐντός. τοῖς δ' ἄνω βλέπουσιν οὐ συμβαίνει τὸ πάθος, διὰ τὸ μὴ ἀποτείνειν μακρὰν, ἀλλ' *ἀποτέμνεσθαι τῷ φωτί. γίνονται ἴλιγγοι, καὶ ὅταν βλέπωσι συνεχῶς καὶ ἐνατενίζωσιν. *ὃ καὶ διαπορεῖται· τί δή *ποτε, κύκλῳ κινουμένης τῆς ὄψεως, καὶ ἠρεμούσης, τὸ αὐτὸ πάθος συμβαίνει; τὸ δ' αἴτιον τῆς μὲν κύκλῳ φορᾶς, εἴρηται· διατί δὲ ἐν τῇ ἐπιστάσει καὶ τῷ ἀτενισμῷ τὸ [illegible] ...νος συμβαίνει, διότι τὰ ἐν τῇ κινήσει σωζόμενα ἡ στάσις διΐστησι. στάσης οὖν τῆς ὄψεως, καὶ τὰ ἄλλα συνεχῆ τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἵσταται. ἱστάμενα δὲ, καὶ *συνδιΐσταται καὶ χωρίζεται τὰ βαρέα, καὶ καταβαρύνει, καὶ ποιεῖ τὸν ἴλιγγον. καὶ ἡ κύκλῳ φορὰ δὲ διΐστησι τὰ βαρέα καὶ τὰ κοῦφα. ποιεῖ δὲ καὶ τὸ κύπτειν, ἰλίγγους. καὶ γὰρ ἐν τῷ κύπτειν, χωρίζεται τὰ βαρέα καὶ τὰ ἐλαφρά· τὰ μὲν ἄνω· τὰ δὲ κάτω. δεῖ δὲ ἅμα εἶναι,

* δινεῖται. ὥσπερ τὰ ἑφθά.

* ἀποτεινομένην

* ὑποτέμνεσθαι.

* al. διὸ καὶ.

* ποτε

* al. συνίσταται.

Oua.

OVA cruda circumuerti ideò non poſſunt: partim quia ab humore inæquali, & non eiuſdem ponderis proſternuntur: partim verò, quia non habent ſubſtratum quod deiiciatur, cùm vnum ſit & continuum intus. Ex hac conſideratione ſoluitur hoc, quare in circo agitari vertiginem capitis patiuntur, & magis ſi in paruo circo. & adhuc ſi celeriter currant, & quod, ſi cum aliis, magis quàm ſoli. Et quare in ſiniſtram currentes potius quàm in dextram? Omnium enim horum & ſimilium cauſſa dicta eſt. Si enim vertigo fit, ſi quis eodem verterit caput, manifeſtum eſt quod ſi quis iuxta hunc ſimiliter vertatur, celerrimè & maximè ante alios vertiginem patiatur. Proximè verò qui in minore circulo caput vertit, & quo celerius, eò magis. Ideò & currentes magis quàm ambulantes vertiginem patiuntur, & qui celerius magis quàm qui tardius: (currunt enim inclinantes ad centrum.) Qui verò in ſiniſtram currunt, potius quàm ij qui in dextram, quòd acutiorem angulum faciant ad circulum. Grauiora enim cùm ſint dextra, magis ad interiorem partem vi tendunt, propter imbecillitatem partium ſiniſtrarum, & ſi cum multis currunt, magis quàm qui ſoli: propterea quod ad circumferentiam circuli aſpectus accedens currentibus non continuus, facit aliquem motum & turbationem in cerebro. Ideò vertiginem magis patiuntur, eò quòd dupliciter moueatur cerebrũ, partim agitatione in gyrũ, partim aſpectu in cerebrum delato. Quod autem propter oculorum motum ſæpe vertiginem multi patiantur, ex multis patet. Nauigantes enim celerius & magis vertiginem patiuntur, cùm fluctus intuentur, & agitationes & trochos videntes, ſtatim tenebras patiuntur. Vertiginem quoque patiuntur ij, qui profunda admodum & prærupta aſpiciunt, quod contingat oculos longius extenſos moueri & agitari. Oculi verò moti & agitati turbant & mouent interiora, qui verò ſuperna aſpiciunt; hoc non contingit, quia non longè aſpiciunt, ſed lumine impediuntur. Fiunt vertigines, quando continuò rem vnam aſpiciunt. Illud autem dubium eſt, cur interdum oculo in orbem agitato, & quieſcente idem vſu veniat? Cauſſa verò motus illius in circulo, dicta eſt. Cur vero in attentione & in continuo aſpectu iſte dolor contingat? quod quæ in motu ſalua erant, ſtatio ac quies agitat. Stantibus igitur oculis, & alia continenter in cerebro ſtant. Stantia vero diuiduntur, & ſeparantur grauia, & grauantur & faciunt vertiginem. Et curſus in gyrum ſeparat grauia à leuibus. Facit vero oculorum demiſſio etiam vertigines. Nam demiſſione oculorum ſeparantur grauia à leuibus. Hæc quidem rurſum, illa vero deorſum feruntur. Oportet vero ſimul eſſe,

Vertigo.

THEOPHR. vt dictum eſt. Vertiginem quoque adfert abundantia & indigentia. Indigentia conſumptionem, abundantia ſuperfluitatem facit, vt pleni ſint pori. Hęc enim vbi aſcendit, mox deſcendit, & diuidit circuitus: hinc vertigo.

Ebrietates & veneficium, & alia ſimilia, vertigines faciunt. Humor enim aliundè incidens, turbationes creat.

Stantes magis quàm ſedentes vertiginem patiuntur. Nam quieſcentium humor in capite magis conſiſtit. Quando verò idem mouentur, humor diſſipatur, & in vnam partem incidens vertiginem facit.

Eiuſdem de laſſitudine.

DESCENDENTIVM, loco decliui, femora maximè laſſantur, aſcendentium contra tibiæ: quia in aſcenſu labor eſt eleuandi corporis onus. cui igitur onus incumbit, & à quo tollitur, eius maximus eſt labor. At in deſcendendo labor fit, quia corpus decidit, & contra naturam portatur. Quapropter in quod magis incidit pondus, huic maximus quoque eſt labor. Verùm vt tibiæ deſcendendo magis laborant, ſic femora in aſcendendo. Quod autem grauia deorſum ferantur, difficilius eſt aſcendere, quàm deſcendere.

Moleſtius eſt brachio per vacuum iacere lapidem, vel aliud quid graue, quia magis conuellit. Non enim incumbit alicui, quemadmodum qui iacit, ponderi quod in manu eſt.

Æquales viæ magis defatigant, quàm inæquales, quod nimius motus faciat laſſitudinem: nimius autem, continuus, & vnus: inæquales verò propter mutationes quietem adferunt: in æqualibus verò, ſimilitudo figuræ facit continuum motum.

Defeſſi ſemen ægrius continent, quia calida & humida ſunt corpora propter conſumptionem. Tale verò quid eſt ſeminalis vis.

Qui ſupini iacent, ſolutionis virium habent cauſſam, iis cooperatur ſitus ille ad nocturnam ſeminis emiſſionem. Corpora humida magis laborioſa ſunt quàm dura, quia imbecilliora: etſi alio modo dura ſint * audaciora.

* ἀθρασέστερα. * al. repente.

*Eiuſdem de animantibus, quæ * cum copia viſuntur.*

ANIMANTIVM quæ cum copia viſuntur, nó eadem eſt omnium cauſa: ſed alia horum generantur ſubitò, vt muſcæ, quæ in exercitibus, & hominum frequentia, & hiſce finitis, plures præterea fiunt. Fimus enim & aliarum rerum putredo, harum ortus cauſſa. Alia verò prius quidem exſiſtunt, ſed apparent poſt pluuias, vt cochleæ, & paruæ ranæ. Non enim pluuiâ decidunt, vt nonnulli putant, ſed tunc prodeunt, cùm antea in terra fuerint, quod aqua in eorum foramina influat. Eſt & aliud ranarum genus præter eas quæ in lacubus & paludibus ſunt. Multitudinem autem harum & aliarum [animantium] gignit ipſarum proſperitas.

Muſcæ. Vide Luciani de muſca libellum, & Giraldum de Diis gentium.

Ranæ.

Potiùs poſt finem conuentuum & exercituum quàm dum adhuc durant, muſcæ oriuntur. Contingit enim, iis præſentibus, propter quotidianos vſus & motus.

καθάπερ ἐλέχθη. ποιεῖ δὲ τὸ πάθος, καὶ πλησμονὴ καὶ ἔνδεια. ἡ μὲν ἔνδεια, σύντηξιν· ἡ δὲ πλησμονὴ περίττωσιν ποιοῦσα· ὥστε πλήρεις γίνεσθαι τοὺς πόρους. ἀνιοῦσα γὰρ παρ᾽ αὐτὰ καὶ καταβαίνει, καὶ διίστησι τὰς περιόδους· ὅπερ ἐστὶν ἴλιγγος.

Ὅτι καὶ αἱ μέθαι, καὶ αἱ φαρμακεῖαι, καὶ τὰ παραπλήσια, ποιοῦσιν ἰλίγγους. ἡ γὰρ ὑγρότης ἡ * ἀλλοτρίως ἐμπίπτουσα, ποιεῖ τὴν ταραχήν.

* al. ἀλλοτρία.

Ὅτι ἀνιστάμενοι μᾶλλον ἢ καθίζοντες, ἰλιγγιῶσι. διότι ἠρεμούντων μὲν συνίσταται τὸ ὑγρὸν ἐν τῇ κεφαλῇ πλέον. ὅταν δὲ κινῶνται, διίσταται, καὶ εἰς ἓν μέρος ἐμπίπτον ποιεῖ τὸν ἴλιγγον.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ κόπων.

De laßitudine.

ΟΤι καταβαίνοντες μὲν τόπον κατάντη, τοὺς μηροὺς μάλιστα πονοῦσιν· ἀναβαίνοντες δὲ, τὰς κνήμας· διότι κατὰ μὲν τὴν ἀνάβασιν, ὁ πόνος τὴν αἴρειν φορτίον τὸ σῶμα γίνεται. ᾧ οὖν ἐπίκειται τὸ βάρος, καὶ ᾧ αἴρεται· τούτῳ μάλιστα ὁ πόνος. ἐν δὲ τῷ καταβαίνειν, ὁ πόνος. ἐν τῷ ἐμπίπτειν γίνεται τὸ σῶμα, καὶ * παραφθεῖν παρὰ φύσιν· ὥστε οὖν ᾧ μάλιστα ἐμπίπτει καὶ σαλεύει, τούτῳ μάλιστα καὶ τὸν πόνον ἐμποιεῖ. ὡς οὖν ἡ κνήμη μᾶλλον ἐν τῷ καταβαίνειν κακοπαθεῖ. οὕτως ὁ μηρὸς ἐν τῷ ἀναβαίνειν. διότι δὲ τὰ βάρη κάτω φέρεται, χαλεπώτερον τὸ ἀναβαίνειν τοῦ καταβαίνειν.

* φρουδῆ. H. St.

Ὅτι κοπιαρώτερον τῷ βραχίονι διὰ κενῆς ῥίπτειν ἢ λίθον, ἢ ἄλλο τι βάρος· διότι σπασματωδέστερον. οὐ γὰρ ἀπερείδεται, καθάπερ ὁ βάλλων, πρὸς τὸν ἐν τῇ χειρὶ ὄγκον.

Ὅτι οἱ ὁμαλοὶ περίπατοι, τῶν ἀνωμάλων κοπιαρώτεροι· διότι ἡ πολλὴ κίνησις ποιεῖ κόπον. πολλὴ δ᾽ ἡ συνεχὴς καὶ μία. αἱ δ᾽ ἀνώμαλοι, κατὰ τὰς μεταβολὰς ποιοῦσιν ἀνάπαυσιν· ἐν δὲ ταῖς ὁμαλαῖς, ἡ ὁμοιότης τοῦ σχήματος ἀπεργάζεται συνεχῆ τὴν κίνησιν.

Ὅτι ἐξονειρωττικοὶ οἱ κοπιῶντες· διότι θερμὰ καὶ κάθυγρα τὰ σώματα γίνεται, διὰ τὴν σύντηξιν. ἡ δὲ τοιαύτη διάθεσις, σπερματική.

Ὅτι καὶ ὕπτιοι κατάκεινται· διὰ τὴν ἔκλυσιν. συνεργεῖ δὲ τὸ σχῆμα τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς ἐξονειρωγμούς.

Ὅτι τὰ ὑγρὰ σώματα, κοπιαρώτερα τῶν σκληρῶν· διότι ἀσθενέστερα· εἰ καὶ ἄλλον τρόπον τὰ σκληρὰ * εὐθαρσέστερα.

* ἀσθενέστερα, H. St.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἀθρόως φαινομένων ζώων.

De animantibus quæ cum copia viſuntur.

ΟΤι τῶν ἀθρόον φαινομένων ζώων οὐχ ἡ αὐτὴ πάντων αἰτία· ἀλλὰ τὴν μὲν καὶ ἡ γένεσις εὐθὺς φανερὰ, ὥσπερ τῶν μυιῶν, αἳ ἐν τοῖς στρατοπέδοις καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσι, καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν αὐτὰ, ἔτι μᾶλλον γίνονται. τούτων γὰρ ἥ τε κόπρος αἰτία, καὶ ἡ τῶν ἄλλων σῆψις. ἀλλὰ δὲ προϋπάρχει μὲν * καὶ ἐκφαίνεται διὰ τοὺς ὑετοὺς, ὥσπερ οἱ κοχλίαι καὶ οἱ μικροὶ βάτραχοι. οὐ γὰρ ὕονται, ὥς τινες ᾠήθησαν, ἀλλὰ προφαίνονται μόνον, κατὰ γῆς ὄντα πρότερον, διὰ τὸ εἰσρεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὰς θαλάμας αὐτῶν. ἄλλο δὲ γένος ἐστὶ τοῦτο βατράχων παρὰ τὸ ἐν ταῖς λίμναις καὶ τοῖς τέλμασι. τὸ δὲ πλῆθος καὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων, ὅταν εὐθυνήσωσιν.

* ἐκφαίνεται δ…

Ὅτι μᾶλλον μετὰ τὰς διαλύσεις καὶ τῶν πανηγύρεων καὶ τῶν στρατοπέδων, αἱ μυῖαι γίνονται. συμβαίνει γὰρ, παρόντων μὲν

φθείρεσθαι τὰς γενέσεις αὐτῶν κινήσεως ἀεὶ καὶ μεταβολῆς γινομένης, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς καθάρμασιν ἐκβαλλομένοις αὐτῶν. ὅταν δὲ διαλυθῶσιν, ἡσυχίας γινομένης, ταχὺ συντελεῖται· διὰ τὸ μὴ ὑπ' οὐδενὸς κωλύεσθαι, μέχρις οὗ ἂν ξηρανθῇ τὸ ἐν τοῖς καθάρμασιν ὑγρόν. ἡ μὲν οὖν τῶν μυιῶν γένεσις ταχεῖαν καὶ πολλὴν, ὡς εἴρηται, τὴν γένεσιν λαμβάνει. οἱ δὲ ἀττέλεβοι καὶ αἱ ἀκρίδες πανταχοῦ μέν εἰσιν, ὡς εἰπεῖν· πληθύουσι δὲ ταῦτα τῷ τε τόπους οἰκείους λαμβάνειν, καὶ τῷ μὴ διαφθείρεσθαι αὐτῶν τὰ ᾠά. ὃ συμβαίνει διὰ τὴν ἀργίαν τῆς χώρας. ἐν γὰρ τῇ γεωργουμένῃ ἀπόλλυνται, διὸ καὶ ἐκ τῆς ἐρήμου καὶ ἀργοῦς καταφέρονται πρὸς τὴν οἰκουμένην καὶ ἐργάσιμον. ἐγχρονίζουσι δὲ, ἢ διὰ τὸ περιέχεσθαι τὸ χωρίον ὄρεσιν ὑψηλοῖς, καὶ ὑπεράρασθαι ταῦτα μὴ δύνασθαι· ἢ διὰ τὸ ἐπιτήδειον τῆς χώρας. τοιαύτη δὲ ἥ τε μαλακὴ καὶ νοτίδα ἔχουσα καὶ δροσοβόλος. χαλεπαὶ μὲν οὖν καὶ αἱ ἀκρίδες, χαλεπώτεροι δὲ οἱ ἀττέλεβοι· καὶ τούτων μάλιστα, οὓς καλοῦσι βαρούκους. ἡ δὲ γένεσις αὐτῶν, ἐξ ἀλλήλων. τινὲς δὲ οἴονται, οὐκ ἀκριβεῖ σημείῳ, τῷ χρώματι παραπλήσιά τινας αὐτῶν ἔχειν τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ. ὅτι καὶ αὐτόματοι· δῆλον γὰρ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τῆς τροφῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς γενέσεως προσλαμβάνουσιν. ἡ δὲ φθορὰ τούτων, ἡ μέν ἐστιν οἷον φυσική τις καὶ λοιμώδης· ὑπὸ κύνα γὰρ οἰστρᾷ, καὶ ἐγγίνεταί τι σκωλήκιον ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ φθείρεται· ἡ δὲ, ἐν τῇ μετακινήσει, καὶ τῇ πτήσει. ὅταν γὰρ ἀρθῶσιν, ὑπὸ τῶν ἀνέμων καταφέρονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ φθείρονται. φθείρονται δὲ καὶ διὰ χειμῶνα καὶ ψῦχος καὶ αὐτὰ καὶ τὰ ᾠὰ αὐτῶν. φθείρονται δὲ καὶ ἐκ μηχανῆς ἀνθρώπων. τάφρους γὰρ ποιοῦντες συνελαύνουσιν αὐτὰ εἰς αὐτὰς, καὶ καταχωννύντες διαφθείρουσιν.

Ὅτι τῶν ὄφεων δύο τινὰ τῆς γενέσεως αἴτιά ἐστιν· ἢ γὰρ ἀὴρ ἔπομβρος, ἢ πόλεμοι καὶ χύσεις αἱμάτων, ὃ σχεδὸν καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τῆς γενέσεως αἴτιον. διὸ καί ποτε καὶ περὶ Θετταλίαν πλῆθος ὄφεων ἱστοροῦσι γενέσθαι.

Ὅτι καὶ οἱ μύες ἐν ταῖς ἀρούραις ἀθρόοι γίνονται, καὶ ἐν τοῖς αὐχμοῖς μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς ἐπομβρίαις· πολέμιον γὰρ αὐτοῖς τὰ ὕδατα. πολύγονον δὲ τὸ ζῷον· ἀπόλλυται δὲ τῇ μὲν ἐμφανεῖ καὶ ἔξωθεν φθορᾷ διὰ πλῆθος ὑδάτων. τοῦτο γὰρ καὶ ἔξω χαλεπὸν καὶ εἰς τὰς μυωπίας παρεισρεῖ. φθείρουσι δ' αὐτοὺς καὶ αἱ ἄγριαι γαλαῖ. ἔστι δέ τις αὐτῶν καὶ ἀφανὴς καὶ ἀθρόα φθορὰ καθάπερ τις ἐστὶ συμβαίνουσα λοιμώδης· τίκτεται γὰρ καὶ *τούτων ἐν τῇ κεφαλῇ σκώληξ, καὶ φθείρονται· ὃ καὶ οἱ ἔμπειροι ἐπισκοποῦντες, ἐπὰν ἴδωσι, τὴν φθορὰν αὐτῶν προγνοῦσι καὶ προαγγέλλουσιν.

*τούτοις.

Ὅτι οἱ μύες ἱστοροῦνται καὶ σίδηρον κατεσθίειν καὶ χρυσίον· διὸ καὶ ἀνατέμνοντες αὐτοὺς οἱ ἐν τοῖς χρυσίοις, τὸν χρυσὸν ἀναιροῦνται.

Ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ δίποδάς φασι μύας γίνεσθαι καὶ μεγάλους. ἔχουσι δὲ οὗτοι καὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, ἀλλ' οὐ βαδίζουσιν ἐπ' αὐτοῖς· χρῶνται δὲ αὐτοῖς, οἷα χερσίν. ὅταν δὲ φεύγωσι, πηδῶσι.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν λεγομένων ζῴων φθονεῖν.

De animantibus quæ inuidia laborare falsò dicuntur.

Ὅτι ὁ γαλεώτης, φασὶ, φθονῶν τῆς ὠφελείας τοῖς ἀνθρώποις, καταπίνει τὸ δέρμα ὅταν ἐκδύηται· ἔστι γὰρ βοήθημα ἐπιληπτικῷ. καὶ ... δεξιὸν κατορύττει κέρας, πρός τε τὰ τῆς φρύνης φάρμακα, καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ χρήσ... ἐπεσθίει τῶν πώλων τὸ ἱππομανές· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο

THEOPHR.

corrumpi generationes earum, motu ſemper & mutatione facta, quo modo & in aliis occidit, ſic & in his cum ſordibus eiectis. Quando vero ſoluta fuerint caſtra, & conuentus, quiete facta, ſtatim generantur, quia nemo prohibet, donec in ipſis ſterquiliniis humor exaruit, muſcæ, vt diximus, celeriter, & cum copia gignuntur: bruci vero & locuſtæ vbique ſunt, vt ſic dicam. Abundant vero quia propria loca occupant, & eorum oua non corrumpuntur. Accidit hoc quia non colitur regio. Si enim ager colatur, extinguntur, inde ex deſerta & inculta regione feruntur ad frequenter habitatam & cultam. Durant vero diu, vel quia locus altis montibus cingitur, & hos ſuperare non valent, vel propter commoditatem regionis: Talis eſt, mollis, trãquilla, & humida, & roſcida. Moleſtæ porro ſunt locuſtæ, at moleſtiores bruci: & horum maximè, quos vocant baructos, ſed eorum ortus ex ſeſe inuicem mutuus. Aliqui vero putant, non euidenti ſigno, colore ſimiles aliquos eorum eſſe regionalibus, ſponte ſua naſci: manifeſtum enim quod tale quid à nutrimento, ſed non à generatione accipiãt. Corruptio vero horum alia quidem naturalis eſt, & peſtilens: ſub canicula enim œſtro agitatur, & oritur illi vermiculus in capite, & corrumpitur: alia vero ex motu, & volatu. Nam ſublati [bruci] à ventis in mare feruntur & corrumpuntur. Corrumpuntur vero etiam propter hiemem & frigus, ipſi, & oua eorum: extinguuntur vero & hominum machinatione. Foſſas enim effodientes hos in eas deiiciunt, & terra obruentes interficiunt.

Bruci & locuſtæ.

Serpentes duabus de cauſis oriuntur: vel è cœlo pluuio, vel in bello, & fuſione ſanguinis, vnde penè alia quoque venenata animalia prodeunt. Vnde quondam & in Theſſalia magnam aiunt natam eſſe copiam ſerpentum.

Serpentes.

Mures in aruis plurimi fiunt, & magis in ſiccis, quàm in humidis: inimicæ enim illis ſunt aquæ. Fecundum autem animal eſt. Manifeſtus eis ex aqua interitus. Illis enim & foris moleſta, & in eorum cauernas influit. Occidunt etiam illos muſtellæ agreſtes. Occidũtur etiam occulto & frequente peſtilentiæ malo. Naſcitur enim in capite ipſorum vermis, quem periti obſeruantes, re cognita præſagiunt, ac prænuntiant interitum eorumdem.

Mures.

Dicuntur mures ferrum & aurum arrodere: Ideo aurifabri illis diſſectis aurum inde tollunt.

Vide Q. Curt. de Tyro lib. 4. Mures ſcuta arrodentes.

In Ægypto bipedes, & magnos naſci perhibent mures. Habent enim & anteriores pedes, iis vero non incedunt, ſed vtuntur pro manibus: quando vero fugiunt ſaltant.

De animantibus, quæ inuidia laborare dicuntur.

STELLIO, vt aiunt, inuidens hominis vtilitati, deglutit exutam pellem. Eſt enim auxilium habenti comitialem morbum.

Stellio. Vide Iureconſulto de Stellione, vt Alciatum.

Ceruus dextrum cornu defodit, contra * bufonis venena aliaque multa perutile. Equa deuorat hippomanes ex pullis, ad

Ceruus.

** φρύνης. Vide Prouerbia. Equa vide Plutarch.*

THEOPHR. Phoca. Echinus. Lynx.

quædam vtile. Phoca iam capiēda euomit coagulum, quod etiam comitiali morbo vtile eſt. Terreſtris Echinus pellem vrina inquinat, & corrumpit. Lynx defodit vrinam, quæ ad ſigilla & alias res prodeſt. Cæterum animalia hoc per inuidiam non facere, ſed homines è propria ſua opinione hoc crimen illis affinxiſſe, patet. Vnde enim brutis animantibus tanta ſcientia, quam homines multo labore vix diſcunt? Phoca quidem timore forſan turbata, coagulum emittit, & ſtellio pellem deglutit à natura, quemadmodum canes & ſues, & penè omnia quadrupedia. Comedunt enim à partu partus inuolucra, ſeu membranas. Echinus timore, vel alio quodam naturali affectu vrinam mittit, ſed non vt corrumpat pellem. Multa alia fiunt à brutis, quorum rationem reddere non poſſumus: vt quamobrem gallina cùm pepererit, paleas circumiicit. Quare canes eleuato crure vrinam mittant? Quare capra, cùm eryngium comedit ſter, & alias ſtare faciat? Quódque de lynce & ceruo narratum eſt, eodem modo diiudicandum.

Plutarch. lib. 7. ſympoſ. qu. 2. & lib. de tarda Dei vindicta.

De Sudoribus.

SVDOR ſalſus eſt, quia alienum excernitur ab adhærente carne, exhauſta & leuitate & dulcedine. Tale enim excrementum exſiſtens circa veſicam, vrina: in carne verò ſudor vocatur. Excernitur verò ſudor per motum, vel laborem, vel per caloris & ſpiritus virtutem. Sudor cùm ſit ſalſus, accipit acrimoniam, vel acerbitatem, vel malum vel bonum odorem, propter multas & varias rationes.

Iuuenes difficilius ſudant quàm viri, & maximè pueri, quanquam natura calidi ſint & humidi, vnde oritur ſudor, quia denſiſſima eſt puerorum cutis, & tanquam concluſa. Adhæc verò calor ſuperans concoquit dum creſcunt. Si quid verò ſit excrementi, hoc egeritur per aluum. Vtplurimum enim puerorum aluus facilis eſt: ſenes verò raræ quidem cutis, ſed ſiccæ. Oportet verò ſudori tanquam materiam ſubeſſe humidam: præſertim cùm perquod halitus facile tranſit, quodque eſt ratum, ſufficientem excretionem faciat: & quia fit continenter, & multus humor non ineſt. Ideo quorum ventres humidi ſunt, & excrementum fluxit in veſicam, non multum ſudant, eo quod omnem humorem illuc mittunt.

Qui cibos non cōcoquunt & non dormiunt, multum ſudant, eo quod concoctio diſtribuat humorem, & ſomnus concoquat.

Qui ſe exercent, & benè valent, magis ſudant quàm qui non laborant.

Qui coctum & qui crudum habent cibum, multum ſudant, quod quanquam abſurdum videatur, non tamen eſt. Qui enim ſe exercent, quod ſoluta habeant corpora, & poros exercitatos, & quod ſint ſudoribus aſſueti, multum ſudant. Aliorum vero pori clauſi ſunt, quia non ſe exercent. Qui vero cibum crudum edunt ob humorum multitudinem ſudant plurimum: qui vero cocto veſcuntur, per concoctionem alterius ſucci, facile ſudant.

πρὸς ἔνια χρήσιμον. Καὶ ἡ φώκη, ὅταν μέλλῃ ἁλίσκεσθαι, ἐξεμεῖ τὴν πιτύαν, χρησιμεύουσαν καὶ ταύτην τοῖς ἐπιληπτοις. Καὶ ὁ χερσαῖος ἐχῖνος ἐνουρεῖ τῷ δέρματι, καὶ διαφθείρει. Καὶ ἡ λύγξ κατακρύπτει τὸ οὖρον, ὅτι πρὸς τὰς σφραγῖδας καὶ πρὸς ἄλλας χρείας ἐπιτήδειον. ἀλλ' ὅτι μὲν οὐ διὰ φθόνον ταῦτα ποιεῖ τὰ ζῶα, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἰδίας ὑπολήψεως ταύτην αὐτοῖς περιῆψαν τὴν αἰτίαν παντὶ δῆλον. πόθεν γὰρ τοῖς ἀλόγοις ἡ τοσαύτη σοφία, ἣν καὶ οἱ λογικοὶ μετὰ συχνῆς μελέτης μανθάνουσιν; ἀλλ' ἡ μὲν φώκη, διὰ τὸν φόβον ἴσως ταραττομένη, ἐμεῖ τὴν πιτύαν. καὶ ὁ γαλεώτης καταπίνει τὸ δέρμα, φυσικόν τι ποιῶν πάθος, καθάπερ οἱ κύνες καὶ αἱ ὗες, σχεδὸν καὶ τὰ τετράποδα πάντα· κατεσθίει γὰρ τὰ *χόρια μετὰ τοὺς τόκους. Καὶ ὁ ἐχῖνος δὲ διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλο τι πάθος φυσικὸν ἐνουρεῖ, ἀλλ' οὐχ ἵνα φθείρῃ τὸ δέρμα. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πράττεται τοῖς ἀλόγοις, ὧν οὐκ ἔχομεν λόγον ἀποδοῦναι. οἷον, διὰ τί ἡ ὄρνις ὅταν τέκῃ, περιρρίπτει τὰ κάρφη; διὰ τί οἱ κύνες ἐπαίροντες τὰ σκέλη, προσουροῦσι; διὰ τί ἡ αἴξ, ὅταν λάβῃ τὸ ἠρύγγιον εἰς τὸ στόμα, μένει, καὶ τὰς ἄλλας ἵστασθαι ποιεῖ. καὶ τὸ τοῦ λυγγὸς οὖν, καὶ τὸ τοῦ ἐλάφου, ὁ αὐτὸς κατάλογος περιέξει.

* al. χυλ.

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἱδρώτων.

De ſudore.

Ὅτι ἁλμυρὸς γίνεται ὁ ἱδρὼς, διότι τὸ ἀλλότριον ἐκκρίνεται τῇ προσφύσει τῆς σαρκὸς, ἐξαναλωμένου τοῦ γλυκυτάτου καὶ κουφοτάτου. τὸ γὰρ τοιοῦτον περίττωμα ἐν μὲν τῇ κατὰ τὴν κύστιν ὑποστάσει οὖρον· ἐν δὲ τῇ σαρκὶ, ἱδρὼς καλεῖται. ἐκκρίνεται δὲ ὁ ἱδρὼς, διὰ κίνησιν ἢ πόνον, ἢ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ πνεύματος δύναμιν. Ὅτι ὁ ἱδρὼς ἁλμυρὸς ὢν προσλαμβάνει ὀξύτητα, ἢ πικρότητα, ἢ δυσωδίαν, ἢ εὐωδίαν, διὰ πολλὰς καὶ διαφόρους αἰτίας.

Ὅτι παῖδες τῶν ἀνδρῶν μᾶλλον δυσίδρωτες, καὶ μάλιστα τὰ παιδία, καίτοι τὴν φύσιν ὄντα θερμὰ καὶ ὑγρὰ, ἐξ ὧν ἡ τῶν ἱδρώτων γένεσις· διότι πυκνότατοι τῶν παίδων οἱ χρῶτες, καὶ ὥσπερ συγκεκλεισμένοι. ἔτι δὲ ἡ θερμότης ἐπικρατοῦσα πέττει διὰ τὴν αὔξησιν. ἐὰν δέ τι καὶ γίνηται περίττωμα, τοῦτο ἐκκρίνεται κατὰ κοιλίαν. εὔροι γὰρ ὡς ἐπίπαν αἱ τῶν παιδίων. οἱ δὲ γέροντες, μανόχροες μὲν, ἀλλὰ ξηροί. δεῖ δὲ τῷ ἱδρῶτι καθάπερ ὕλην ὑπάρχειν τὸ ὑγρόν. ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εὔπνουν καὶ μανὸν ἱκανὴν τὴν ἔκκρισιν ποιεῖ, καὶ τῷ συνεχῶς γίνεσθαι, καὶ τῷ μὴ πολλὰ ἐνυπάρχειν τὰ ὑγρά. διὰ *τοῦτο καὶ ὧν αἱ κοιλίαι ὑγραὶ, καὶ εἰς κύστιν ἡ ἐπιρροὴ τοῦ περιττώματος, οὐκ εὐίδρωτες· διότι πᾶν τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ὥρμησεν.

* ταῦτα. H. St.

Ὅτι οἱ μὴ πέψαντες τὰ σιτία, καὶ οἱ ἀγρυπνήσαντες, εὐίδρωτες· διότι ἡ πέψις μερίζει τὴν ὑγρότητα, καὶ ὁ ὕπνος πέττει.

Ὅτι οἱ γυμναζόμενοι καὶ εὖ ἔχοντες, εὐίδρωτες μᾶλλον τῶν ἀγυμνάστων.

Ὅτι καὶ οἱ πεπεμμένην καὶ οἱ ἄπεπτον ἔχοντες τὴν τροφὴν, εὐίδρωτες· καίτοι δόξει ἄτοπον εἶναι. οὐκ ἔστι δέ. οἱ μὲν γὰρ γεγυμνασμένοι τῷ, μανὰ τὰ σώματα ἔχειν, καὶ γεγυμνασμένους τοὺς πόρους, καὶ τῷ συνήθεις εἶναι πρὸς τοὺς ἱδρῶτας, εὐίδρωτες· τῶν δὲ μεμύκασιν οἱ πόροι, διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι. οἱ δὲ μὴ πεπεμμένην ἔχοντες τὴν τροφὴν, τῷ πλήθει τῆς ὑγρότητος εὐίδρωτες. οἱ δὲ πεπεμμένην, τῷ τὴν ὑγρότητα διακεκρίσθαι τῇ πέψει τοῦ ἄλλου χυλοῦ, ῥᾳδίαν ἔχουσι τὴν ἐξόρμησιν.

THEOPHR.

Ὅτι οὐ πονοῦντες, ἀλλ' ὅταν παύωνται, μᾶλλον ἱδροῦσιν· οὐδὲ συντείνοντες οὐδὲ κατέχοντες τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὅταν ἀνῶσι. διότι πονούντων μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος αἱ φλέβαι ἐμφυσώμεναι, συμμύειν ποιοῦσι τοὺς πόρους ὥστε δι' εὐρυτέρων μᾶλλον ἐξέρχεται τὸ ὑγρόν. καὶ ἡ κάθεξις δὲ τοῦ πνεύματος πληροῖ τὰς φλέβας, ὥστε κωλύειν διιέναι.

Ὅτι μετὰ τοὺς πόνους καὶ τοὺς δρόμους οἱ ἐν σκιᾷ μᾶλλον καθεζόμενοι ἱδροῦσιν, ἤπερ οἱ ἐν τῷ ἡλίῳ· διότι ὁ ἥλιος ἀναξηραίνει καὶ πυκνοῖ τοὺς πόρους.

Ὅτι τοὺς πόδας οἱ τῷ ὕδατι ἐμβάλλοντες, οὐχ ἱδροῦσι. διότι τὸ ὕδωρ κωλύει τὴν τῆξιν. ὁ δὲ ἱδρὼς, τῆξίς ἐστι τῶν κακῶς προσῳκοδομημένων τῆς σαρκὶ, ὅταν ἐκκρίνηται διὰ τὸ θερμόν.

Ὅτι τὸ γυμνάσιον, ἐὰν γένοιτο συνεχῶς, ἀναξηραίνει, καθάπερ ὁ ἥλιος. διὸ ἧττον ἱδροῦσιν.

Ὅτι τὸ μέτωπον πρῶτον καὶ μάλιστα ἱδροῦσι, διὰ τὸ ὑπὸ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι ὑγρὸν ὄντα. καὶ ἡ κεφαλὴ δὲ μάλιστα ἱδροῖ, διὰ τὸ μανόν. σημεῖον δὲ αἱ τρίχες· καὶ διότι τοῦ πνεύματος ἡ κάθεξις διατείνεταί πως εἰς τὴν κεφαλήν.

Ὅτι οἱ ἀγωνιοῦντες, τοὺς πόδας ἱδροῦσι, τὸ δὲ πρόσωπον οὔ. διότι ἡ ἀγωνία, οὐ μετάστασις θερμότητος, ἀλλ' αὔξησις, καθάπερ ὁ θυμός. διὸ τὸ μὲν πρόσωπον ἐξέρυθροι γίνονται, διὰ τὸ μᾶλλον ἐκθερμαίνεσθαι (ξηραίνει γὰρ ἡ θερμότης ἐπιπολάζουσα) τὸ δ' ἐν τοῖς ποσὶ συντήκει, διὰ τὸ *ἔλαττον εἶναι ὥστε ξηρᾶναι, *πλείω δὲ τῆς ἐμφύτου καὶ προϋπαρχούσης.

* ἔλαττον. H. St.
* πλεῖον.

Ὅτι ἐν τοῖς ὕπνοις μᾶλλον οἱ ἱδρῶτες, ἢ κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν· διότι καὶ τὰ ὑγρὰ καὶ τὰ θερμὰ μᾶλλον διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν· ἐξ ἀμφοῖν δὲ τούτων, ὁ ἱδρώς.

De apibus.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ μελιττῶν.

Ὅτι αἱ τοῦ μέλιτος γενέσεις, τριτταί· ἡ ἀπὸ τῶν ἀνθῶν, καὶ ἐν οἷς ἄλλοις ἐστὶν ἡ γλυκύτης. ἄλλη δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος, ὅταν *ἀναχυθὲν ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ ἡλίου συνεψηθὲν πέσῃ· γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα ὑπὸ πυραμητόν. ἄλλη δὲ ἐν τοῖς καλάμοις. πίπτει δὲ τὸ ἐκ τοῦ ἀέρος μέλι καὶ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ προστυχόντα τῶν φυτῶν. εὑρίσκεται δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῖς φύλλοις τῆς δρυὸς, καὶ ἐπὶ τῆς φιλύρας· διότι πυκνότητα ἔχει ταῦτα, καὶ ἔνικμά ἐστι. δεῖ δὲ μήτε τελείως εἶναι ξηρὰ, ἵνα μὴ εἰς αὐτὸ ἕλκῃ· μήτε μανὰ, ἵνα μὴ διῇ. ταῦτα δὲ καὶ ἔνικμα, καὶ πυκνότητα ἔχει, τὸ δὲ τῆς φιλύρας, καὶ γλυκύτητα. ἔχει δέ πως ἡ μέλισσα οἰκείωσίν τινα πρὸς τὴν δρῦν.

* ἀναλυθέν.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΙΟΥ ΒΗΣΑΝΤΙΝΟΟΥ ἐπιγραφομένης πραγματείας Χρηστομαθειῶν.

σοθ'.
Helladij Besantinoi Chrestomathia.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τῆς Ἑλλαδίου Βησαντινόου ἐπιγραφομένης πραγματείας χρηστομαθειῶν α' β' γ' δ'.

Ὅτι φλυαρεῖ καὶ λέγει τὸν Μωσῆν ἄλφα καλεῖσθαι, διότι ἀλφοῖς τὸ σῶμα κατάστικτος ἦν· καὶ καλεῖ τοῦ ψεύδους τὸν Φίλωνα μάρτυρα.

Ὅτι Διονύσιός φησι μὴ λέγειν τοὺς Ἀττικιστὰς ὠνησάμην, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ, ἐπριάμην· καί τοι καὶ ὠνεῖσθαι, καὶ ὠνήσατο, καὶ ὠνούμενος, καὶ τὰ ἄλλα λέγοντας. Ὅτι καλὸς καὶ ἀγαθὸς οἱ Ἀττικοὶ λέγοντες, ἀγαθὸς καὶ καλὸς οὐ λέγουσι· καί τοι λέγοντες ἀγαθῇ τύχῃ, λέγουσι καὶ τύχῃ ἀγαθῇ.

Non laborantes, ſed cùm iam quieſcunt magis ſudant, neque intendentes, neque continentes ſpiritum, ſed quando remittunt, propterea quod laborantium à ſpiritu venæ inflatæ, claudere poros faciant. Quare per latiores poros magis prodit humor: ſpiritus autem retentio complet venas: vt prohibeatur exire.

Poſt labores & curſus, qui in vmbra ſedent magis ſudant quam qui in Sole ſunt; quod Sol exſiccet & condenſet meatus.

Qui pedes in aquam immittunt, non ſudant, quia aqua prohibet liquefactionem. Sudor verò liquefactio eſt eorum, quæ malè carni adhærent, quando per calorem excernitur.

Quia exercitatio continua exſiccat quemadmodum Sol, ideò minus ſudant.

Fronte primùm & maximè ſudatur, quia ſubeſt cerebro quod humidum eſt: caput quoque maximè ſudat, quia rarum, idque maximè crines indicant, quodque ſpiritus retentio in caput redundat.

Qui animo anxij ſunt, pedibus ſudant, in facie nequaquam: quia mœror non eſt diminutio caloris, ſed incrementum, quemadmodum ira, ideò in facie rubeſcunt, quia magis incaleſcunt (ſiccat enim ſupereminens calor) At ille in pedibus liquefacit, quia minor eſt, quàm vt poſſit exſiccare: maior verò, quam qui antè fuit, & inſitus eſt.

In ſomnis magis quàm in vigilia ſudores excitantur, propterea quòd humores & calores ob contrariorum pugnantiam maiores ſint, ex ambobus autem fit ſudor.

Eiuſdem de * *Apibus.*

* *In Græco fort. legendum* περὶ μέλιτος, *de melle.*

Mel tribus modis naſcitur, vel è floribus, & ex aliis, quibus ineſt dulcedo, vel ex aëre, quando humor liquefactus à Sole, & concoctus cadit: idque maximè meſſis tempore accidit, vel ex * arundinibus. Cadit autem mel ex aëre in terram, & in obuias plantas, & maximè in foliis quercus & in tilia inuenitur, quia denſitatem illa habent, & humida ſunt. Oportet verò nec omnino eſſe arida, ne in ſe trahant, nec omnino arida, ne perfluant. Hæc verò humida ſunt & denſa, & tilia etiam dulcedinem habet. Familiaritatem autem quodammodo cum quercu habet apis.

* *Calamis.*

* *Virgilius. Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella.*

HELLADII BESANTINOI *Chreſtomathia.*

CCLXXIX.

Legi ex Helladio Beſantinoo librum Chreſtomathiæ primum, ſecundum, tertium, quartum

Nugatur Moſem ἄλφα vacari, quod corpus habuerit ἀλφοῖς, id eſt, vitiligine diſtinctum, & ad mendacium Philonem teſtem adhibet.

Dionyſius dicit, Atticos non dicere * ὠνησάμην *emi*, ſed eius loco ἐπριάμην, etſi ὠνεῖσθαι, & ὠνήσατο & ὠνούμενος & alia id genus in vſu ſint.

Ælius Dionyſius.

* *Vide Phrynichum in* ἐωνημένος *pag.* 22.

Καλὸς & ἀγαθὸς Attici dicunt, ſed non ἀγαθὸς καὶ καλὸς: quanquam ἀγαθῇ τύχῃ dicant, & τύχῃ ἀγαθῇ.

HELLADIVS.

Dicunt auctores ὑπὸ μάλης, *ſub maxilla*: μάλην vero abſolutè non vſurpant: κιθάραν dicunt & κιθαρίζειν, ſed dicunt λύραν, non item λυρίζειν.

Dicit, lapidem, qui ferrum trahat, non μαγνῆτιν, *magnetem*, ſed ἡρακλείαν λίθον vocari, multi verò alij dicunt & μαγνῆτιν, & ἡρακλείαν vocari, reddentes variæ appellationis cauſas. Dicit Galenus electrum ad ſe trahere putamina fabarum.

Mariti fratrem mulieres δαέρα vocant: ſororem vero non item δαέραν, ſed γάλων; vnde & Homerus ait:

Iliad. γ. v. 121. Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι.

& θεῖον vocant patris fratrem, non ſic verò θείαν ſororem, ſed τηθίδα. Et πάππον dicunt patrem patris, μάμμην non item matris matrem, ſed τηθήν. Antiqui vero matres ſuas μάμμας vocare ſolent.

Prouerbia ſeu adagia. Didymus decem libros prouerbiorum compoſuit, & prouerbiorum ſcriptoribus hæc nuncupauit.

Quæ nunc vocantur κουρίδες, Attici vocant κομμωτρίας, quanquam Menander etiam κουρίδα dixerit.

Verſus ille prouerbialis: Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω, *Iuramenta mulieris* * *in aqua ſcribo*, Eſt Sophoclis, quod Philonides per Parodiam exprimens dixit: Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω, *Iuramenta Mœchorum cineri inſcribo*. Qui mulieres irrident, ſic dicunt: Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς οἶκτον γράφω, *Iuramenta mulierum eiulatibus inſcribo*.

* *Catullus*: --mulier cupido quod dicit amanti In vento & rapida ſcribere oportet aqua. *Et Tibullus*. --periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet. *Xenarchus apud Athenæū.* Inſcribo vino ſi qua iurat fœmina. *Prouerb.* In aqua ſcribere.

Inter viginti quattuor litteras μῦ, νῦ, & ῦ duobus temporibus æquiualent & circumflectuntur: & aliæ monoſyllabæ, & diphthongo ſyllaba terminantur & circumflectuntur, verbi gratia φεῖ, χεῖ, ψεῖ. ᾶ apertè circumflectitur: inter diſyllabas verò quædam habent primam longam, quæ natura ſua circumflectitur, vt βῆτα, θῆτα, ἦτα: quæ verò non circumflectuntur, in penultima acuuntur, vt ἄλφα, κάππα, δέλτα.

Ancillæ nomen Peluſium erat, per quam Pyrrhus Moloſſus veneno matrem interfecit.

Ἀνθρακεὺς vocatur qui vulgo carbonarius.

Ex humili qui emerſerunt, vide Valerium Max. lib. 3. cap. Dionyſius filius fuit agaſonis, qui Siciliæ annis duodequadraginta præfuit. * Agathocles figuli filius multos etiam annos Siciliæ præfuit. Hermeas caſtratus & ſeruus cum eſſet, Aternæ (quæ Thraciæ ciuitas eſt) rex fuit. Porus Indorum rex filius tonſoris. Bradillis carbonarius cùm fuiſſet, Illyricum duxit exercitum. Orthagoras coquus Sicyoniæ dominatus eſt.

* *Auſonius Fictilibus fama eſt cœnaſſe Agathoclea regem.*

Verbum μόγις, *vix*, aptiſſimè per γ ſcribi ait, poſitum pro iis quæ fiunt cum labore. Iones & Æoles ineptè per λ ſcribunt μόλις, & pronuntiant.

Ὦ τὰν, (pro ὦ ἐτὰν, *heus bone vir*) diuiſum eſſe dicit, ὦ quidem ſolum, τὰν reiecto ε. Integrum eſt enim ἐτὰν, & coalitione cum ὦ fit ὦ τάν. ἐτὴς enim amicus verus eſt: nam ἐτεὸν verum ſignificat.

Νεκρὸς dicitur de priuatis anima, quaſi νηκηρὸς, & per ſyncopen νεκρός. Aiunt νε & νη priuatiuas particulas. Ideo & * νεβρὸς (hinnulus) qui cibum alimentumque accipere nondum poteſt.

* *νεβρὸς emenda pro νεκρὸς.*

Ὅτι ὑπὸ μάλης λέγουσι συντιθέντες, αὐτὴν δὲ καθ' ἑαυτὴν μάλην οὐ λέγουσι. καὶ κιθάραν λέγοντες, λέγουσι καὶ κιθαρίζειν· λύραν δὲ λέγοντες, λυρίζειν οὐ λέγουσιν.

Ὅτι οὗτος μέν φησι οὐχὶ μαγνῆτιν, ἀλλ' ἡρακλείαν καλεῖσθαι τὴν λίθον, ἥτις ἕλκει τὰ σιδήρια· πολλοὶ δὲ ἄλλοι τὴν αὐτὴν καλεῖσθαι καὶ μαγνῆτιν καὶ ἡρακλείαν λέγουσιν, ἀποδιδόντες καὶ τὰς αἰτίας τῆς διαφόρου ὀνομασίας. λέγει δὲ καὶ ὡς ὁ Γαληνὸς τὸ ἤλεκτρόν φησιν ἕλκειν τὰ κηρύβια.

Ὅτι τὸν μὲν ἀνδρὸς τὸν ἀδελφὸν αἱ γυναῖκες δαέρα καλοῦσι· τὴν δὲ ἀδελφὴν οὐκέτι δάεραν, ἀλλὰ γάλων, καθὼς καὶ Ὅμηρός φησι·

Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι.

καὶ θεῖον μὲν ὀνομάζουσι τὸν τοῦ πατρὸς ἀδελφόν· οὐκέτι δὲ θείαν τὸ θῆλυ, ἀλλὰ τηθίδα. καὶ πάππον μέν φασι τὸν πατέρα τοῦ πατρός· μάμμην δὲ οὐκέτι τὴν τοῦ πατρὸς μητέρα, ἀλλὰ τηθήν. μάμμας δὲ οἱ παλαιοὶ τὰς αὐτῶν μητέρας καλεῖν εἰώθεσαν.

Ὅτι Δίδυμος περὶ παροιμιῶν δεκατρία βιβλία συντέταχε, [καὶ] πρὸς τοὺς περὶ παροιμιῶν συντεταχότας ἐπιγράψας αὐτά.

Ὅτι τὰς νῦν λεγομένας κουρίδας οἱ ἀττικοὶ κομμωτρίας ἐκάλουν. εὕρηται δὲ παρὰ Μενάνδρῳ καὶ τὸ, κουρίδα.

Ὅτι ὁ στίχος ὁ καὶ παροιμιαζόμενος, Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω, ἐστὶ μὲν * Σοφοκλέους, τοῦτον δὲ παρῳδήσας ὁ Φιλωνίδης, ἔφη· Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω. οἱ δὲ τὰς γυναῖκας σκώπτοντες, φασίν· Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς οἶκτον γράφω.

* Φιλοκλ

Ὅτι τῶν κδ' στοιχείων τὸ μῦ, καὶ τὸ νῦ, καὶ τὸ ῦ, ἐκτεταμένων ἔχουσι τὸ δίχρονον, καὶ περισπῶνται, καὶ τὰ ἄλλα δὲ, τὰ εἰς μονοσύλλαβα· καὶ δίφθογγον ἔχει τὴν συλλαβὴν, καὶ περισπᾶται· οἷον φεῖ ψεῖ χεῖ. τὸ δὲ ᾶ, δῆλον ὅτι περισπᾶται. τῶν δὲ δισυλλάβων, ὅσα μὲν ἔχει τὴν παραλήγουσαν μακρὰν, φύσει περισπᾶται, οἷον βῆτα, θῆτα, ἦτα· ὅσα δὲ μὴ, παροξύνεται, ἄλφα, κάππα, δέλτα.

περὶ τοῦ ὦ τᾶν.

Ὅτι ὄνομα θεραπαίνης Πηλούσιον ἦν· δι' ἧς ὁ μολοσσὸς Πύρρος ἀνεῖλε φαρμάκῳ τὴν μητέρα.

Ὅτι ἀνθρακεὺς, ὁ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλούμενος καρβωνάριος.

Ὅτι ὀνηλάτου μὲν υἱὸς Διονύσιος ἦν, ὁ τῆς σικελίας ἄρξας ἔτη μ', δυοῖν ἀποδέοντα. Ἀγαθοκλῆς δὲ κεραμέως, καὶ αὐτὸς συχνὸν χρόνον σικελίας ἄρξας. τῆς δ' ἀταρνέως (πόλις δ' αὕτη θρακίας) ἐκτομίας ὢν, καὶ δοῦλος, ἦρξεν Ἑρμείας. Πῶρος δ' ὁ βασιλεὺς ἰνδῶν, κουρέως ἦν υἱός. Βράδυλλις δέ τις ἰλλυρίων ἐστρατήγησεν, ἀνθρακεὺς γεγονώς. καὶ Ὀρθαγόρας σικυῶνος ἐτυράννησεν ὁ μάγειρος.

Humili genere nati.

Ὅτι τὸ μόγις ἀναλογώτερον διὰ τοῦ γ, φησὶ γράφεται, ἐπὶ τῶν μετὰ πόνου γινομένων ταττόμενον· οἱ δὲ Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς παραλόγως διὰ τοῦ λ, μόλις λέγοντες, ἐκφέρουσι καὶ γράφουσι.

Ὅτι τὸ ὦ· τὰν, μέρη φησὶν εἶναι· τὸ μὲν ὦ καθ' αὑτὸ τὸ δὲ· τὰν κατ' ἀποβολὴν τοῦ ε· τὸ γὰρ πλῆρες, ἐτὰν ἐστὶ καὶ συναλιφέντος τοῦ ω, γέγονεν ὦ τάν. * ἐτὸς γὰρ ὁ ἀληθὴς φίλος. καὶ γὰρ ἐτεὸν τὸ ἀληθές.

Ὅτι νεκρὸς λέγεται, κατὰ στέρησιν τοῦ κηρὸς· νήκηρός τις ὢν, καὶ κατὰ συγκοπὴν νεκρός. τὸ γὰρ νη στερητικὸν καὶ νε φασί· διὸ καὶ νεκρὸς, ὁ μήπω δυνάμενος νομῆς καὶ βορᾶς μετάγειν,

* ν. δεῖ νεβρός.

γάλακτι

ἡμετέρ-

γάλακτι δὲ μόνῳ τρεφόμενος. καὶ νέκταρ, ὃ μὴ ἔστι δυνατὸν τοῖς θνητοῖς, τουτέστι τοῖς κτεινομένοις μεταχεῖν. ἔστι γὰρ κτὰρ ῥηματικὸν ὄνομα, ἀπὸ τοῦ ῥήματος παρηγμένον τοῦ κτῶ· τοῦ δηλοῦντος τὸ κτείνω.

αὐτοῦ, ὅτι οὐ κλητικόν

Ὅτι τὸ ὦ, οἱ ἄρθρον κλητικὸν ὑπειληφότες, πλανῶνται· τὰ γὰρ ἄρθρα οὐ χρήζουσι κλητικῶς. καὶ γὰρ αὐτὰ μὲν τῶν μὴ παρόντων τὴν ἀναφορὰν δηλοῖ· τὸ δὲ ὦ κατ' ἐνέργειαν μόνον τῆς δείξεως τῇ κλητικῇ προσῆλθεν. ὅτι δὲ ἁμαρτάνουσιν, οἱ νομίζοντες αὐτὸ κλητικήν, καὶ χρόνος καὶ ὁ τόνος δηλοῖ καὶ τὸ πνεῦμα. καὶ γὰρ ψιλοῦται, τῶν ἄλλων ἄρθρων, ὅσα πνεῦμα δέχεται, δασυνομένων· καὶ τὰ μὲν ὀξύνεται, τὸ δὲ περισπᾶται· καὶ τὰ μὲν βραχύνεται, τὸ δὲ μακρόν ἐστι φύσει. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι τοῦ ὁ εὐθείας τὸ ὦ κλητικόν, κἀντεῦθέν ἐστι καταφανές· ἡ κλητικὴ τῇ ἰδίᾳ εὐθείᾳ ἰσοχρονεῖ, ἢ τὸν ἐλάττω ἀναδέχεται χρόνον· οἷον Ἀγαμέμνων καὶ ὦ Ἀγάμεμνον. ἐνταῦθα δὲ τοὐναντίον. οὐκ ἔστιν οὖν ἄρθρον, ἀλλ' ἐπίρρημα. συντάττεται δ' ὅμως τῇ κλητικῇ, ἐπίρρημα ὄν· ὥσπερ καὶ ἄλλα τῶν ἐπιρρημάτων γενικῇ συντάττεται, ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ, ἐν τῇ ω τῆς Ὀδυσσείας. καὶ αἰτιατικῇ, τὸ νὴ καὶ τὸ μά· καὶ γὰρ ὀμνύοντες αἰτιατικῇ συνάπτουσι τὰ ἐπιρρήματα ταῦτα.

*κνέφας.

Ὅτι τὸ κνέφας οἱ μὲν φασιν ἀπὸ τοῦ κενέφας γενέσθαι, κενὸν γάρ ἐστι φάους· οἱ δὲ κατὰ πλεονασμὸν τοῦ κ. νέφος γὰρ εἶναι καὶ νέφας τὸ αὐτοτελές, διὰ τοῦ νε στερητικοῦ τὸ ἐστερημένον τοῦ φωτὸς ὑποσημαῖνον· ὥσπερ καὶ τὸ κτύπος γέγονε, κατὰ πλεονασμὸν τοῦ κ. τύπος γάρ ἐστιν ὁ κτύπος, ῥηματικὸν ὄνομα, παρὰ τὸ τύπτω. καὶ τὸ καίνυτο, αἴνυτο ὄν, περισσὸν ἔχει τὸ κ. καὶ τὸ καῦρος· αὖρος γάρ ἐστιν· οἷον, ὁ κατὰ νοῦν ἐλαφρός.

Musa unde sit appellata.

Ὅτι τὴν Μοῦσαν οἱ μὲν ἐτυμολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ μαιοῦσάν τινα εἶναι· ἡ γὰρ μουσικὴ παίδευσις, οὐδὲν μυστηρίων διαφέρει. οἱ δὲ παρὰ τὸ μαάσθαι· τὸ γὰρ ζητεῖν δωριεῖς λέγουσι μῶ. καὶ μῶται τὸ τρίτον πρόσωπον παρ' Ἐπιχάρμῳ, καὶ μῶνται παρ' Εὐθυγείωνι, καὶ μώμενοι ἡ μετοχὴ παρὰ Σοφοκλεῖ. εὐλογώτερον οὖν, τὴν μοῦσαν ἐντεῦθεν εἰρῆσθαι, παντὸς νομιζομένην εὑρετὶν μαθήματος· μαίεσθαι δὲ καὶ Ὅμηρος οἶδε, τὸ ζητεῖν. μαῖαν φαμέν, τὴν ζητοῦσαν ἰατρόν, τὸ κρυπτόμενον.

Ὅτι ἡ μάκαρ φησὶ μονήρης ἐστὶ λέξις, καὶ ἐν τοῖς θηλυκοῖς, τὸ δάμαρ. τὸ δὲ μάκαρ, ἐκ τοῦ μακάρειος ἀποκέκοπται, ὥσπερ καὶ τὸ ὑμέναιε γέγονεν ἀποκοπὲν ὑμήν.

Ὅτι τὸ μακκοᾶν, ἀρχαϊκῶς ἐστὶ τὸ μὴ ἀκούειν· ἢ τὸ μὴ κόειν, ὅτι τὸ νοεῖν ἐδήλου. Καλλίμαχος δ' ἐν [illegible] ἐκόνησε φησίν, ἀντὶ τοῦ ἐνόησεν.

sed ſolo lacte nutritur. νέκταρ quod mortales edere non poſſunt. κτεινόμενοι enim qui occiſi ſunt. Eſt autem κτὰρ verbale à verbo κτῶ, quod ſignificat κτείνω, occido.

Qui ὦ articulum vocandi putant, falluntur. Articuli enim Vocatiuo non opus habent. Etenim articuli abſentium relationem quandam ſignificant. ὦ verò ad energiam demonſtrationum ſolum vocatiuo adiungitur. Errare autem eos ait, qui putant illud vocatiuum eſſe, & tempus, & accentus, & ſpiritus indicant. Etenim leuigatur, cùm omnes articuli, qui ſpiritum recipiunt, aſpiratione notentur, & illi acuuntur, hoc circumflectitur, illi corripiuntur, hoc naturâ longum eſt. Quòd ὦ non ſit vocatiuus à recto ὁ, hinc etiam manifeſtum eſt. Vocatiuus recto ſuo æquiualet tempore, vel tempus minus ſuſcipit; vt Ἀγαμέμνων, & ὦ Ἀγάμεμνον. Hîc verò contrarium. Non eſt igitur articulus, ſed aduerbium: Coniungitur tamen cum vocatiuo, cum ſit Aduerbium. Quemadmodum & alia Aduerbia cum genitiuo iunguntur, vt apud Poëtam in Odyſſ. ω. Et cum Accuſatiuo νὴ & μὰ iungitur. Etenim iurantes Accuſatiuo iungunt.

Κνέφας alij putant eſſe à κενέφας. eſt enim κενὸν φάους lumine vacuum: alij verò per pleonaſmum κ. νέφος enim eſſe, & νέφας perfectum per νε priuatiuum, *priuatum luce* ſignificans. Quemadmodum & κτύπος per pleonaſmum κ. τύπος eſt enim κτύπος, nomen verbale à verbo τύπτω. & καίνυτο αἴνυτο ὂν per pleonaſmum habet κ. & καῦρος, αὖρος, enim eſt qui mente leuis eſt.

Muſam alij deriuant à μαιοῦσάν τινα, id eſt, *inueſtigatricem*: doctrina enim Muſarum nihil à myſteriis diſcrepat. Alij à μαάσθαι deriuant. Quærere enim Dores dicunt μῶ. Et tertia perſona μῶται extat apud Epicharmum, μῶνται apud Euphronionem & μώμενοι participium apud Sophoclem. Aptius igitur eſt Muſam ſic dici, tanquam inuentricem omnium diſciplinarum exiſtimatam. Μαίεσθαι Homerus quoque pro *quærere* dixit, & μαῖαν illam dicimus, quæ conſulit Medicum de abſcondito.

Plato in Cratylo aliter.

Μάκαρ, inquit, ſola vox hac terminatione inuenitur, & in fœminis δάμαρ.

Μάκαρ per apocopen à μακάρειος, ſicuti ὑμὴν pro ὑμέναιε per apocopen.

Μακκοᾶν antiquum eſt, μὴ ἀκούειν, vel μὴ κοεῖν, quod κόειν ſignificat *intelligere*. Callimachus in Hecuba ἐκόνησε pro ἐνόησε dixit.

Μακάρειος alij deriuant ex μηκήλειος, verbi gratia ex μακήλειον, quod fato non ſubiacet, immortalis, vel ex ἀκήλειος pleonaſmo τῆς literæ μ μακάρειος

Ἄλευρον addito μ inuenitur μάλευρον *fama*. & μία γυνὰ ex ἴα factum addito μ.

Philomela fabula. Vide Ouid. in Metamorph. & ſuprà Photium.

De Philomela hæc narrat: Zeten filium Boreæ accepiſſe Philomelam, filiam Dulichij Pandarei, illis filium natum eſſe nomine Actylum. Philomela autem ſuſpicata virum Nympham quãdam Hamadryadẽ adamare, zelotypa

*ἴσ. μηκηρία

Ὅτι ὁ μακάρειος τινὲς ἐτυμολογοῦσιν, ἐκ τοῦ μηκήλειος, οἷον ἐκ τοῦ * [illegible] ρον ὑποκεῖσθαι τὸν ἀθάνατον· ἢ ἐκ τοῦ ἀκήλειος, κατὰ πλεονασμὸν τοῦ μ μακάρειος.

Ὅτι τὸ ἄλευρον κατὰ πλεονασμὸν τοῦ μ ἐστὶν εὑρεῖν μάλευρον, καὶ τὸ μία δέ, ἐκ τοῦ ἴα γεγονός, κατὰ πλεονασμὸν ἔχει τὸ μ. Ὅτι περὶ τῆς ἀηδόνος μυθολογεῖται, ὡς Ζήτης ὁ Βορέου [παῖς] ἔλαβεν Ἀηδόνα τοῦ Δουλιχιέως Πανδάρεω τὴν θυγατέρα, Ἄκτυλος δὲ αὐτοῖς υἱὸς γίνεται. ἡ οὖν Ἀηδὼν ὑπονοήσασα, τὸν ἄνδρα νύμφης ἁμαδρυάδος ἐρᾶν τινος· ζηλοτυπήσασα,

HELLADIVS. cùm filius Actylus illi videretur conſcius ac adiutor furtiui concubitus, à venatione redeuntem illum interfecit. Venus autem tantam miſerata calamitatem, in volucrem luſciniam matrem mutauit. Pœnitens autem quæ antea fœmina, nunc verò auis, luget filium, non reperto mali fine.

Iliad. Δ. Homerus illuſtratus. Τέττα, quod apud Homerum eſt, quod dixit Diomedes ad Sthenelum, ſcripturæ vitium eſt. Quid enim ſignificet τέττα ignotum hactenus fuit: Sed alij quidem vocem honoris eſſe amici ad amicum dicunt: nonnulli verò, *garrule heus tu*, vel *ô bone vir*, ſignificare aiunt: alij rurſum, *te appello*: plures verò Grammatici iunioris eſſe vocem ad ſeniorem dicunt, quanquam oſtendere nequeant, Diomedem Sthenelo iuniorem fuiſſe. Neque *Odyſſ. τ΄ κύων ἔχε ποικίλον ἐλλόν.* etiam vſquam alibi Homerus hac voce vſus, vt ex ſenſu aliunde noto, ambiguitas verbi tolli poſſet: quod in ἐλλόν, quod *hinnulum* ſignificat, fecit. Ibi enim dicit, πόδεσσιν ἐλλὸν ἕλε ποικίλον κύων, *canis pedibus variegatum hinnulum comprehendit*, obſcuritatem verbi detegit quod ſubnectitur, mortuum hinnulum. Similiter & λάε ex etymologia apertam vocem oſtendit, cùm ἄλαος ſit, *non videns lucem*. Vel quia λάειν idem eſt ac *frui*, quod vehementiorem oſtendit affectionem. & alia multa ſunt apud Homerum peregrina, quæ Homeri poſteris vſu facta ſunt perſpicua, & dubia omnia ſubmota ſunt. Non eadem tamen ratio in τέττα. Neque enim τέττα ſcribendum, eſt, ſed τέτλα, vltima ſyllaba ablata, à τέτλαθι. Etenim inuenire eſt *Aratus. Vide indicem Homer. & Euſtath.* τέτλα, multos dixiſſe, vt Aratum, vbi ait, ἐν χαρίτων πρώτῃ τέτλα. Ideo & nonnulli verſum Homeri non per τέττα, ſed per τέτλα protulerunt, legentes & ſignificantes, errorem accidiſſe, quòd aliqui ſecundum τ pro λ accipiant, dante illis breuiore in linea λ imaginationem litteræ τ, cuius vni apici recto alter incumbit tranſuerſus.

Mater regis Corinthi vxor Amphionis, altero læſo pede claudicans, Labda vocata eſt.

Rectius χροιά dicitur: ſed per ellipſin χρόα. & herba, potius ποία quàm πόα dicta eſt.

Ἄττα ait leui ſpiritu ſcribi: alij ſecundùm ſignificata accuratius diſtinguentes, ſpiritibus etiam variare volunt.

Ἐλαύνω *fruor* irregulare eſt: ante finem enim verbum conſonantem habens, & in penultima habens ſyllabam in αυ terminatam, nunquam grauatur. Duorum enim alterum eſt, vel purum Barytonum, vel conſonantem habens, circũflectitur, vt φαύω vnde ἔφαυσε: alrerius exemplum ἀμαυρῶ, & ſimilia. χαύνω non bene grauatur. Formant autem nonnulli ἐλαύνω ab ἐλῶ. Nonnulli vero vt à βῶ fit βαίνω, ſic aiunt etiam ab ἐλῶ, ἐλαίνω factum, & trnſmutatione diphthongi ἐλαύνω. Sed ſolum eſt ἐλαύνω, & ideò nec regularem coniugationem habet, heteroclitum namque eſt perfectum, ab ἐλάζω enim ἐλήλακα formatur.

Coniunctio τὲ ſola eſt enclitica, forte quia voce eadem cum expletiuis vtũtur. Æoles verò,

ἐπεὶ αὐτῇ ἐδόκει ὁ υἱὸς Ἄκτυλος τὴν κλοπὴν τῆς μίξεως συνειδέναι τε καὶ συνεργῆσαι: ἀνεῖλεν ἀπὸ θήρας ἐρχόμενον τὸν παῖδα. ᾤκτειρε δὲ αὐτὴν ἡ Ἀφροδίτη τοῦ πάθους, καὶ εἰς ὄρνεον μετέβαλε τὴν Ἀηδόνα. μεταγνοῦσα δὲ ἡ πάλαι μὲν γυνὴ, νῦν δὲ ὄρνις· θρηνεῖ τὸν παῖδα, λύσιν οὐχ εὑρίσκουσα τοῦ τελήματος.

Ὅτι τὸ τέττα, ὃ παρ' Ὁμήρῳ κεῖται, εἰρημένον ὡς ἀπὸ τοῦ Διομήδους πρὸς Σθένελον, γραφικῆς ἐστι πλάνης. τί ποτε γὰρ δηλοῖ τὸ τέττα, μέχρι νῦν οὔπω συνομολογεῖται· ἀλλ' οἱ μὲν σεπτικὴν αὐτὸ φωνὴν εἶναι, φίλου πρὸς ἑταῖρον, φασίν· οἱ δὲ, Κώπιλλε ὦ βέλτιστε· ἄλλοι δὲ πάλιν, σὲ λέγω· οἱ πλείους δὲ τῶν γραμματικῶν, νεωτέρου φασὶν εἶναι προσφώνησιν εἰς πρεσβύτερον. καίτοι γε οὐδ' ἔχουσι δεῖξαι, Διομήδην Σθενέλου νεώτερον. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται Ὅμηρος ἀλλαχοῦ χρησάμενος τῇ φωνῇ, ἵν' ἐκ τῆς ἀλλαχόθι φανερᾶς διανοίας, καὶ τὸ ἐνταῦθα τῆς λέξεως ἀνακαθαρθείη ἀμφίβολον· ὥσπερ ἐπὶ τοῦ (ἐλλὸν) ἐποίησε. Καὶ γὰρ εἰπὼν ἐκεῖ πρότερον. πόδεσσιν ἐλλὸν ἕλε ποικίλων κύων· τὸ ἄδηλον τῆς λέξεως διεσάφησεν, ὑποκατιὼν, νεκρὸν τὸν ἐλλὸν ὀνομάσας. ὡσαύτως τὸ, λάε, ἐκ τῆς ἐτυμολογίας σαφῆ παρίστησι τὴν φωνήν· ἐπεὶ ἀλαός ἐστιν, ὁ μὴ βλέπων τὸ φῶς. ἢ ὅτι τὸ λαεῖν, τὸ ἀπολαυστικῶς ἔχειν, ἐστίν· ὅπερ δείκνυσιν ἐμφατικώτερον διάθεσιν. καὶ ἄλλα δέ ἐστι ξενίζοντα ἐν τοῖς Ὁμήρου, μεθ' Ὅμηρον δὲ τοῖς νεωτέροις σαφῆ τῇ χρήσει γεγονότα, καὶ τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας ἐπιδεξάμενα. τὸ δὲ τέττα οὐδὲν τοιοῦτον τῆς ἀγνωσίας τοῦ καὶ μὴ δημοσιευθῆναι ἐξείλετο. οὐ τοίνυν τέττα δεῖ γράφειν, ἀλλὰ *τέτλα. τῆς ἐπὶ τέλους συλλαβῆς ἀποκοπείσης τοῦ τέτλαθι. καὶ γάρ ἐστιν εὑρεῖν τὸ τέτλα λεγόμενον παρὰ διαφόροις· ὡς καὶ Ἄρατός φησιν ἐν χαρίτων πρώτῃ τέτλα· διὸ καὶ τὸν παρ' Ὁμήρῳ στίχον τινὲς, οὐ τέττα, ἀλλὰ τέτλα προήνεγκαν· ἀναγινώσκοντες καὶ ἐπισημειωσάμενοι, ὡς ἡ ἀπάτη γέγονεν ἐκ τοῦ, τινὰς τὸ δεύτερον τ, ἀντὶ τοῦ λ. λαβεῖν, τῆς βραχυτέρας γραμμῆς τοῦ λ φαντασίαν αὐτοῖς τῆς ὀρθῆς κεραίας τοῦ τ παρεχομένης· τῆς δὲ μείζονος, τῆς ἐπικειμένης ἐγκαρσίας. *τέττα.* *λάω.*

Ὅτι, φησὶ, τοῦ βασιλέως Κορίνθου ἡ μήτηρ, γυνὴ δὲ Ἀμφίονος, κολοβωτέρῳ σκάζουσα τῷ ἑτέρῳ ποδὶ, λάβδα ἐκαλεῖτο. *Λάβδα.*

Ὅτι ἀναλογώτερον ἡ χροιά, κατὰ πάθος δὲ ἐλλειπτικὸν ἡ χρόα. καὶ ἡ βοτάνη, ποία μᾶλλον, ἢ πόα λεγομένη.

Ὅτι τὸ ἄττα φησὶ ψιλοῦσι· οἱ δὲ ἄλλοι ἀκριβέστερον εἰς τὰ σημαινόμενα διαιροῦντες, οἰκειότερον καὶ περὶ τῶν πνευμάτων διείλοντο.

Ὅτι τὸ ἐλαύνω παράλογόν ἐστι, φησί· πρὸ τέλους γὰρ ῥῆμα σύμφωνον ἔχον, καὶ παραλήγουσαν τὴν αυ, οὐδέ ποτε βαρύνεται. δυοῖν [illegible]τερον, ἢ καθαρεῦον βαρύτονόν ἐστιν, ἢ σύμ[illegible] περισπᾶται. τὸ μὲν φαύω, ἐξ οὗ καὶ τὸ [illegible]τέρου δὲ, ἀμαυρῶ, καὶ τὰ ὅμοια. τὸ δὲ χαύνω, παραλόγως βαρύνεται. τεχνολογοῦσι δὲ τ[illegible] τοῦ ἐλῶ ἐλαύνω· τινὲς δὲ ὥσπερ ἀπὸ τοῦ βῶ βαίνω, οὕτω φασὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλ[illegible] θέσει τοῦ διχρόνου, ἐλαύνω. πλὴν μονῆρές ἐστι τὸ ἐλαύνω, καὶ διὰ [illegible] ἔχει. ἑτερόκλιτος οὖν ἐστιν ὁ παρακείμενος. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐλάζω γίνεται τὸ ἐ[illegible] κτικὸς ἐγκλίνεται μόνος. ἴσως, διότι τοῖς παραπληρωματικοῖς κατὰ φωνὴν ὁ[illegible] *ἐλαύνω.*

αὖ μὲν ὡς συμπλεκτικὸν αὐτὸ παραλάβωσιν, ὁμοίως ἡμῖν ἐκφωνοῦσι τόν τε· αὖ δὲ παραπληρωματικῶς, εἰς ὃ τρέπουσι τὴν συλλαβὴν, καὶ τὸ λέγουσιν, ἀντὶ τοῦ τε.

γλωσσοκομεῖον. Ὅτι τὸ γλωσσοκομεῖον κυρίως μὲν ἐστὶ τὸ ἀγγεῖον ὃ τὰς αὐλητικὰς ὑποδέχεται γλώσσας· οἱ δὲ νῦν καταχρώμενοι, καὶ ἐπὶ τῶν ἑτερά τινα δεχομένων τιθέασι τὴν λέξιν. καὶ τὸ μὲν ἀνεκτόν. οἱ δὲ προσδιαστρέφουσι καὶ τὸν τόνον καὶ τὸν χρόνον. δέον γὰρ προπερισπᾶν τὴν παραλήγουσαν μακρὰν, οὗτοι καὶ συστέλλουσι καὶ προπαροξύνουσιν.

θριδακίνη. θρίδαξ. Ὅτι μάζης μὲν εἶδος οἱ παλαιοὶ θριδακίνην καλοῦσι, τὴν δὲ βοτάνην θρίδακα. οἱ δὲ ἰατροὶ, θρίδακα μὲν τὸ ἥμερον λάχανον. θριδακίνην δὲ, τὸ ἄγριον καλοῦσιν.

ὅτι ἄκλιτα τὰ τῶν στοιχείων ὀνόματα. Ὅτι ὥσπερ τὰ νῦ φαμὲν, καὶ τὰ μῦ, πληθυντικῶς ἐκφωνεῖν ἐθέλοντες τὰ στοιχεῖα: οὕτω καὶ τὰ σίγμα δεῖ λέγειν, ἀλλ᾽ οὐχὶ τὰ σίγματα. καὶ γὰρ ἄκλιτα τῶν στοιχείων τὰ ὀνόματα. διὸ καὶ τὸ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰρημένον, οὐχ ὑφ᾽ ἓν τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων ἀναγνωστέον, ἀλλὰ δισυλλάβως μὲν τὰ σίγμα, καὶ ἀπ᾽ ἄλλης ἀρχῆς τὰ τῶν ἀσπίδων, κατὰ διάστασιν.

ἀρχέτυπον. Ὅτι τὸ ἀρχέτυπόν φασιν οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, οὐδὲ ῥητόρων, οὐδὲ τῶν μούσαις κατόχων εἴρηται, ὡς Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασεὺς ἱστορεῖ.

κρήγυον. Ὅτι κρήγυον τὸ ἀληθὲς εἴρηται, καρέγυόν τι ὄν. οἱ γὰρ ἀληθῶς τι πράττειν μέλλοντες, ἐγγυῶνται τοῦτο, τῇ κεφαλῇ κατανεύοντες. οἱ δὲ κρήγυον, οὐ τὸ ἀληθὲς, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν σημαίνειν φασὶ, καρήγυον ἐτυμολογοῦντες. οἷον, ἡδῦνον τὸ κῆρ, τουτέστι τὴν ψυχήν· ἡδύνειν γὰρ πέφυκε τὴν ψυχὴν τὸ ἀγαθόν.

Ὅτι ὀργιζομένου ἐστὶ, τὸ τὰ αὐτὰ πολλάκις λέγειν· καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς πάθος ἄγονον. διὸ καὶ Ἀγαμέμνων ὀργιζόμενος τῷ Κάλχαντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ῥήμασι τὴν βλασφημίαν περιφέρει· Μάντι, λέγων, κακῶν· καὶ,

αἰεί σοι φίλον τὰ κακὰ μαντεύεσθαι· καὶ ἐσθλὸν οὐδὲ πώποτε εἶπες·

ἐπιτάξ. Ὅτι τὸ ἐπιτὰξ παρὰ Καλλιμάχῳ καὶ Ἀράτῳ κείμενον ἀπὸ τοῦ ὁριστικοῦ μέλλοντος γέγονε, κατὰ ἀποβολὴν τῆς ἐπὶ τέλει μακρᾶς συλλαβῆς· ὥσπερ καὶ τὸ χωρὶς τοῦ χωρίσω, καὶ τὸ πέλας, τοῦ πελάσω· καὶ τὸ μὶξ, ἀπὸ τοῦ μίξω. ὅθεν καὶ τὸ ἐπιμὶξ παρ᾽ Ὁμήρῳ. καὶ τὸ δὰξ, ἀπὸ τοῦ δάξω· καὶ γὰρ οἱ Ἴωνες ἀπὸ τοῦ δάκνω τὸ δάξω ἐκφέρουσιν. ἐκ δὲ τοῦ δὰξ, τὸ ὀδάξ. καὶ ἀπὸ τοῦ πτύξω δὲ, πτὺξ. καὶ ἀποβολῇ τοῦ τ πύξ. οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ οὐδίσω οὐδὶς καὶ ἀμφουδίς· ἀμύξω, ἀμὺξ, παρὰ Νικάνδρῳ· καὶ πλήξω, πλὴξ καὶ ἀμφιπλήξ· καὶ ἀγκάσω, ἀγκάς· καὶ τύψω, τὺψ καὶ προτύψ. ὡσαύτως καὶ ὀκλάσω, ὀκλὰς καὶ ὀκλάξ. πρίσω, πρὶς, πρὶξ καὶ ἀπρίξ. οὕτως οὖν καὶ ἐκ τοῦ ἐπιτάξω ἐπιτὰξ, ὃ κατ᾽ ἐπίταγμα καὶ κέλευσιν πράττεται.

Ὅτι τὸ κύρβεις οἱ μὲν ἀ[illegible]κῶς ἐκφωνοῦσι· Καλλίμαχος δὲ οὐδετέρως. καὶ τὸ φοιτάζειν δὲ al. ἡ Λεία. Καλλίμαχος παραλόγως ε[illegible] φάμενος, οὐ νὺ δι᾽ ἀγαθοὶ πολλάκις ἦσθοι. καὶ τὰ ἑξῆς. ῥύψαι δὲ σημαίνει. βρενθύεται δὲ, τὸ ἀ[illegible] ἀπὸ τοῦ βρένθιον, ὅ ἐστι μύρον· οἱ γὰρ ἀλαζονευόμενοι, μύρῳ χρῆσθαι εἰώθεισαν.

Ὅτι μύρων εἴδη, φησὶ, βακάρ[illegible] στακτὴ, πλαγγόνιον· ὅπερ εὗρε γυνὴ *Ἠλεία καλουμένη Πλαγγών. μεταλλεῖον, ὅπερ εὗ[illegible]κόσιος.

si quidem vt copulatiuam aſſumpſerint, ſimiliter vt nos τε efferunt. Si verò expletiuè, in ο vertunt ſyllabam, & τὸ dicunt pro τε. HELLADIVS.

Γλωσσοκομεῖον propriè eſt vas, quod linguas tibiarum recipit: hodie verò abutentes ad receptacula aliarum rerum accommodant, & hoc quidem tolerabile: alij verò inuertunt & ſonum & tempus. Oportet enim penultimam longam circumflecti, illi corripiunt, & acutum in antepenultima ponunt. Vide Phrynichum pag. 17.

Speciem mazæ antiqui θριδακίνην vocant: herbam verò θρίδακα. Medici θρίδακα lactucam, ſiue olus hortenſe θριδακίνην verò ſilueſtre vocant.

Quemadmodum dicimus τὰ νῦ, & τὰ μῦ, cùm litteras in plurali efferre volumus: ſic & τὰ σίγμα dicendum eſt, non τὰ σίγματα. Etenim non declinantur nomina litterarum, ideoque quod à Xenophonte in ἑλληνικοῖς dictum eſt τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων, non coniunctim legendum eſt, ſed duabus ſyllabis τὰ σίγμα, & ab alio principio τὰ τῶν ἀσπίδων diuiſim. Litterarum nomina. Xenophon emendatus.

Aiunt ἀρχέτυπον à nullo antiquo ſcriptore, nec oratore, nec poëta dictum eſſe, vt ſcribit *Dionyſius Halicarnaſſeus. * Ter tamen vſum video in Rhetoricis.

Κρήγυον verum ſignificare dicitur, quaſi κεαρέγυον. Qui enim verè aliquid facturi ſunt, illud promittunt capite annuentes. Alij verò κρήγυον, non verum, ſed bonum ſignificare aiunt, quaſi καρήγυον deriuantes, vt demulcens cor, id eſt animum: bonum enim demulcere animum ſolet.

Irati eſt eadem ſæpe dicere: infœcundus eſt enim iræ affectus. Ideo & Agamemnon iratus Calchanti, iiſdem ſæpe verbis conuitiatur, Vates dicens improbe, Iliad. α.

Mala ſoles ſemper prædicere. Et, *nihil vnquam boni prædixiſti.*

Ἐπιτὰξ apud Callimachum & Aratum, à futuro fit, reiecta ſyllaba longa finali, quemadmodum & χωρὶς à χωρίσω, & πέλας à πελάσω, μὶξ à μίξω, vnde & ἐπιμὶξ, apud Homerum, & δὰξ à futuro δάξω. Iones enim à δάκνω δάξω formant, ex δὰξ venit ὀδὰξ, à πτύξω πτὺξ, & reiecto etiam τ πύξ. Sic & ab οὐδίσω οὐδὶς, & ἀμφουδίς, ἀμύξω ἀμὺξ apud Nicandrum, & à πλήξω πλὴξ & ἀμφιπλήξ: ab ἀγκάσω ἀγκὰς, τύψω τὺψ & προτύψ. Similiter & ab ὀκλάσω ὀκλὰς, & ὀκλάξ. πρίσω, πρὶς, πρὶξ & ἀπρίξ. Sic ergo & ex ἐπιτάξω, ἐπιτὰξ quod imperio & iuſſione fit. Vide Plautum.

Κύρβεις Attici in maſculino efferunt, Callimachus in neutro. & idem præter rationem φοιτάζειν pro φοιτίζειν dixit, cùm inquit, profectò boni ſæpe ſint iuueniliter affecti, detergere verò ſignificat. Superbit autem & gloriatur eſt βρενθύεται. Fit vero à βρένθιον, quod vnguentum eſt. Iactabundi enim & ſuperbi, vnguento vti ſolent. Vide Callimachum, & Vulcanum.

Vnguentorum ſpecies ſunt Bacarius, Narcitanus, Stacte, Plangonion, quod inuenit mulier Elea nomine, Plangon, Metaleum, quod Metalus Syracuſius reperit. Vnguenta.

HELLADIVS

Euphorion Chalcidenſis poëta.

Apud Euphorionem origine Chalcidenſem, incolam verò Athenienſem, non imitandas voces licet reperire. Nam Iaſonem ναύαγον dixit, quod non tam ſignificat naufragum, quàm nauem regentem. & ſerpentē aurea mala Heſperidum ferentem, Κηπουρὸν nominauit. Malè autem æmulatus eſt primum Dionyſium Siciliæ tyrannum, qui licentia adulatorum, & deliciis corruptus, cœpit * tragœdias ſcribere, in quibus has voces congeſſit, ἀκόντιον vocans βαλάντιον. κάδον verò ἑλκύδριον σκέπαρνον ἔριον, χλαῖναν ἐριόλην, vt quæ fuerit pernicies lanarum, & talia multa ridicula.

** Cicero Tuſculan. Poëtam nominat Dionyſiū maiorem. Athenæus lib. 9. δειπνοσοφ. verſus eius exponit ex Adonide. Plutarchus quoque de Alexandri virtute hunc ex Tragædia Dionyſij verſū memorat. ἡ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ. qui & Antiphonta oratorem, vt quidam referūt, quod Tragædias eius reprehenderet, interfectum ait Philoxenum eadem de cauſa ad latomias damnatum, atque Æſchyli Tragici tabellas coëmere ſolitum iocatur Lucianus.*

Mortarij piſtillum, [a] δοῖδυξ ab Atticis vocatur. ἀλετρίβανος verò communiter & Atticè dicitur. Dionyſius verò tyrannus, de quo ante dictum eſt, δοίδυκα vocat θυέστην. merito igitur maluit [b] ad latumias damnari Philoxenus, quàm talia audire.

Comici plerumque ſeruis nomina à natali ſolo indunt, vt Syrum, Carionem, Midam, Getam. & ſimilia: partim ex adiunctis, vt à colore quidem Pyrrian, & Xanthian: à moribus Parmenonem, Piſtum, Dromonem: item à die, quo emptus eſt ſeruus: vnde & Numenias vocant.

Tres dicuntur phthiriaſi, id eſt morbo pediculari, mortui eſſe: perpaucorū enim hic morbus. Fit autem cùm totum corpus in pediculos reſoluitur, ſed ex heroibus, qui hoc morbo extincti ſunt, eſt Acaſtus Peliæ F. Secundus Pherecides Syrus, qui Genealogiam conſcripſit, quem & aiunt ab ortu hoc malum habuiſſe. *Tertius Romanorum ſæpe conſul Sylla iam ſenex, vt etiam Felix propter fortunā dictus ſit.

a Vide Gloſſarium.

b De hoc Dionyſij carcere Cicero 7. Verr. & ibi interpres.

** Plutarchus in Sylla, & Caſaubon. in Laërt.*

Ἐς melius ſecundùm analogiam quam præpoſitio εἰς dicitur, & ἐκ quàm ἐξ. Omnis enim præpoſitio vltima breui eſt. Sed alia contra ratio ἐκ peregrinationis accuſat. Nulla enim vox apud Atticos in κ deſinit.

Κυθνώλης *calamitoſus* per λ ſcribunt, ſed non per δ. Apud Argos enim regio Cythnion vocata, cuius viros olim Amphytrion interfecit, exceptis admodum paucis.

Mercenarius ab aliis θὴς vocatur, vel à θεῖναι, quod ſignificat manibus operari & facere. Antiquis enim dicendi formula erat ἔθηκεν pro *τι δρᾶν aliquid agere*, vt & laborioſiſſimus heros ideo vocatus eſt Θησεὺς, Theſeus, vel mutatione τ in θ, penuria enim vitæ & indigentia multos ad opera ſeruilia cogit.

Multa contra analogiam committuntur errata, vt pro σίκυος dicunt errantes, σίκυς *cucumis*, & pro ἀνδράχλην per λ (ſic enim dicunt Attici) dicunt ἀνδράχνην.

Εἴσω rectius eſt quam ἔσω. & ὤμιλλαν proferunt vulgus vero per α.

Euphorion, inquit, refert quædam ſomnia alicubi non videri.

De Atlantibus vide Geograph.

Mulā, qua ferimur, cùm iugū non ferat, Attici ἀστράβην vocant: inde dicitur & ἀστραβηλάτης.

Ὅτι παρὰ Εὐφορίωνι τῇ φύσει μὲν Χαλκιδεῖ, θέσει δὲ Ἀθηναίῳ, κακοζήλους ἐστὶν εὑρεῖν λέξεις. καὶ γὰρ τὸν Ἰάσονα ναύαγον εἶπεν· ὅπερ οὐ τὸν ναυαγηκότα μᾶλλον, τὸν δὲ ναῦν ἄγοντα, δηλοῖ· καὶ τὸν τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων φρουροῦντα ὄφιν, κηπουρὸν ὠνόμασε. παρεζήλωσε δὲ τὸν πρῶτον Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον· ὃς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν κολάκων καὶ τῆς τρυφῆς διαφθειρόμενος, ἐπιχείρησε καὶ τραγῳδίας γράφειν. ἐν αἷς καὶ τοιαῦτα συνεφόρησε ῥήματα· τὸ μὲν ἀκόντιον, καλῶν βαλάντιον· τὸν δὲ κάδον, ἑλκύδριον. σκέπαρνον δέ, τὸ ἔριον· τὴν δὲ χλαῖναν, ἐριόλην, οἷον, ὄλεθρον οὖσαν τῶν ἐρίων· καὶ πολλὰ τοιαῦτα καταγέλαστα.

Ὅτι ὁ τῆς θυΐας τρίβος, δοῖδυξ μὲν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομάζεται, ἀλετρίβανος δὲ παρὰ τῇ συνηθείᾳ· καὶ οὐδὲν ἧττον παρὰ Ἀθηναίοις. Διονύσιος δὲ ὁ προειρημένος τύραννος, θυέστην τὸν δοίδυκα ἐκάλει. εἰκότως ἄρα τῆς τῶν τοιούτων ἀκροάσεως τὰς λατομίας μᾶλλον ᾑρεῖτο Φιλόξενος.

Ὅτι οἱ κωμικοὶ τοὺς οἰκέτας τὸ μὲν πλέον ἀπὸ τῶν γενῶν ἐκάλουν· οἷον, σύρον, καρίωνα, μίδαν, γέταν, καὶ ὅμοια. ἐκάλουν δὲ καὶ τὰ ἐξ ἐπιθέτων· ὡς ἀπὸ τοῦ χρώματος μέν, πυῤῥίαν καὶ ξανθίαν· ἀπὸ τοῦ τρόπου δὲ παρμένωνα, καὶ πιστόν, καὶ δρόμωνα. ἐκάλουν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ὠνήσαντο τὸν οἰκέτην· ἐξ οὗ καὶ τοὺς νουμηνίας ὠνόμαζον. *Serui unde apud Comicos*

Ὅτι τρεῖς ἱστοροῦνται φθειριάσει τεθνάναι (ἔστι δὲ τὸ νόσημα μέν, τῶν σπανίων· γίνεται δὲ ὅταν εἰς φθεῖρας ἀναλυθῇ ἅπαν τὸ σῶμα) ἀλλὰ τῶν ἐκ τῆς νόσου ταύτης τεθνεώτων, τῶν μὲν ἡρώων, Ἄκαστός ἐστιν ὁ Πελίου· δεύτερος, ὁ Σύρος Φερεκύδης, ὁ τὴν γενεαλογίαν συγγράψας, ὃν καὶ λέγουσι γενικῶς τὴν συμφορὰν ἐνεγκεῖν· τρίτος, ὁ Ῥωμαίων πολλάκις ὑπατεύσας Σύλας, ἤδη σφόδρα γηραιὸς ὤν, ὡς καὶ Ἐπαφρόδιτος, διὰ τὴν τύχην ἐπωνομάζετο. *Phthiriaſi.*

Ὅτι ἀναλογώτερον ἀντὶ μὲν τῆς ΕΙΣ προθέσεως, τὸ ΕΣ λέγειν· ἀντὶ δὲ τῆς ἐξ, τὸ ἐκ. πᾶσα γὰρ πρόθεσις βραχυκαταληκτεῖν θέλει. ἀλλ' ἕτερος πάλιν λόγος τὸ ΕΚ ξενίας διώκει. οὐδεμία γὰρ παρὰ Ἀττικοῖς λέξις εἰς Κ καταλήγει. *εἰς ἐκ. ἐξ.*

Ὅτι τὸ κυθνώλης διὰ τοῦ λ γράφουσιν, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦ δ. Ἄργους γὰρ ἦν χωρίον τι καλούμενον κύθνιον, οὗ τοὺς ἄνδρας ποτὲ Ἀμφιτρύων ἀνεῖλε πάντας· πλὴν ὀλίγων πάνυ.

Ὅτι ὁ παρ' ἄλλοις μισθοῦ δουλεύων, θὴς καλεῖται, ἢ παρὰ τὸ θεῖναι, ὃ δηλοῖ τὸ χερσὶν ἐργάζεσθαι καὶ ποιεῖν· καὶ γὰρ τοῖς παλαιοῖς λέγειν ἔθος, τὸ ἐθῆκεν ἐπὶ τοῦ τι δρᾶν· ὡς καὶ δραστικώτατος ἥρως, διὰ τοῦτο κέκληται Θησεύς· ἢ κατὰ μετάθεσιν τοῦ τ εἰς τὸ θ. τὸ γὰρ πένεσθαι καὶ τιτᾶσθαι τοῦ βίου, οἷον στέρεσθαι, ἀναγκάζει πολλοὺς τὰ δούλων πράττειν. *θής.*

Ὅτι παρὰ γράμμα φησὶ μυρία ἐστὶν ἡμαρτημένα· ὥσπερ ἀντὶ τοῦ, ὁ σίκυος, ἁμαρτάνοντες λέγουσιν ὁ σίκυς· καὶ ἀντὶ τοῦ ἀνδράχλη, διὰ τοῦ λ (οὕτω γάρ φασιν οἱ Ἀττικοί) λέγουσιν ἀνδράχνη. Καὶ τὸ εἴσω δέ, ἀναλογώτερον τοῦ ἔσω. Καὶ τὴν ὤμιλλαν προφέρουσιν· ἡ δὲ συνήθεια, διὰ τοῦ α. *σίκυος. ἀνδράχνη.*

Ὅτι ὁ Εὐφορίων, φησίν, ἱστορεῖ τινὰ ἐνύπνια μηδέπω ἑωρακέναι. Ὅτι τὴν ἡμίονον, ἐφ' ἧς ὀχούμεθα, φησίν, ἀζύγου οὔσης, Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἀστράβην· ἔνθεν λέγεται καὶ ὁ ἀστραβηλάτης. *ἡμίονος.*

λέγε

λέγεται μὲν τοι ἀστράβη, καὶ τὸ κατασκεύασμα. ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου λόγῳ· ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενος ἀργυρᾶς.

ἄρτος. Ὅτι ἄρτος, ἐκ τοῦ αἴρειν εἴρηται, φησίν· ὃ δηλοῖ τὸ προσφέρεσθαι. καὶ γὰρ καθ' ἑκάστην τοῦτον προσφερόμεθα. καὶ ἄρμα δὲ ἡ τροφὴ παρὰ Ἱπποκράτει καὶ πολλοῖς ἄλλοις. ἄρμα.

ὁ τάριχος. Ὅτι τὸ τάριχος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν λέγουσιν οὐδετέρως οἱ ἀττικοὶ, ἐπ' ἔλαττον δὲ καὶ ἀρσενικῶς· οἱ δὲ γραμματικοὶ τεχνολογοῦντες, ἀναλογώτερόν φασι τὸν τάριχον λέγεσθαι.

ἀριστεῖς. ἀριστεύς. Ἄρης. Ὅτι τὸ ἀριστος, κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν κατὰ πόλεμον εὐδοκιμούντων ἂν ῥηθείη· διότι καὶ ἀριστέας τούτους καλοῦμεν, καὶ τὸν Ἄρην, ἔφορον τῶν πολεμικῶν ἔργων νομίζουσιν. ἐν καταχρήσει δὲ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλο τι κατορθούντων λέγεται.

Μάκτρα. Ὅτι τὸ μάκτραν καλεῖν, ἐν αἷς τὰς μάζας μάττουσιν, ἀττικὸν καὶ οὐχ (ὡς ἔνιοι δοκοῦσιν) ἰδιωτικόν. ἀλλὰ καὶ τῆς βελόνης ἡ ῥαφὶς παλαιότερον· καὶ ἡ ξύστρα, τῆς στλεγγίδος· καὶ τοῦ ὀχετοῦ, ἡ ὑδρορρόη. καὶ ὁ ἀλέτων δὲ τοῦ μύλου· τὸν γὰρ ἄνω τοῦ μύλου λίθον οὕτως ἐπονομάζομεν· ὄνον δὲ, τὸν κάτω μύλον. καὶ ἡ μαγὶς δὲ, ἀντὶ τῆς τραπέζης, αἰγύπτιον δόξει, καὶ παντελῶς ἔκθεσμον. Ἐπίχαρμος δὲ ὁ δωριεὺς, καὶ Κερκίδας ὁ μελοποιὸς, ἐπὶ τῆς αὐτῆς διανοίας ἐχρήσαντο τῇ λέξει, καὶ μὴν καὶ ὁ ἀττικὸς Σοφοκλῆς. ῥαφίς. ξύστρα. ὑδρορρόη. ἀλέτων.

* πωλάριον. Laërt. Ὅτι, φησὶν οὗτος, Ἀριστοτέλης ὁ τοῦ περιπάτου προστάτης, ὑπὸ Πλάτωνος *ἵππος ἐπωνομάζετο, ἐναντιοῦσθαι δοκῶν τῷ διδασκάλῳ· καὶ γὰρ ὁ ἵππος τὸν ἑαυτοῦ φιλεῖ πατέρα δάκνειν.

Ὅτι παροιμίαν εἶναί φησι τὸν δεξιὸν ὑποδεῖσθαι πόδα, τὸν δὲ ἀριστερὸν νίζειν· φησὶ γὰρ ὁ Πολέμων, ὡς μαρτυρεῖ Δίδυμος, δεξιὸν, εἰς ὑπόδημα· ἀριστερὸν, εἰς ποδανιπτῆρα.

Ὅτι δήμιον μὲν φησὶ καλεῖσθαι, τὸν τῶν ἐπὶ θανάτῳ καταδικασθέντων φονέα· δημόκοινον δὲ, τὸν βασανιστήν.

Ὅτι ἱππεῖς μὲν καὶ νομεῖς δεῖ γράφειν καὶ λέγειν, τὴν εὐθεῖαν τῶν πληθυντικῶν· οὐκέτι δὲ καὶ τὰς αἰτιατικὰς, ἀλλ' ἱππέας καὶ νομέας. εἰ δὲ καὶ Ξενοφῶν εἴρηκε, τοὺς νομεῖς· οὐδὲν θαυμαστὸν, ἀνὴρ ἐν στρατείαις σχολάζων καὶ ξένων συνουσίαις, εἴ τινα παρακόπτει τῆς πατρίου φωνῆς· διὸ νομοθέτην αὐτὸν οὐκ ἄν τις ἀττικισμοῦ παραλάβοι. Xenophon.

Ὅτι πρῶτα μὲν τὰ παναθήναια συνέστη· εἶτα τὰ ἐλευσίνια ἐπὶ Πελίᾳ τεθνηκότι προὔθηκαν ἆθλα Θετταλοί· εἶτα τὰ ἴσθμια, ἐπὶ Μελικέρτῃ· ἔπειτα ὁ τῶν ὀλυμπίων ἀγὼν ἀρχὴν λαμβάνει ὑφ' Ἡρακλέους· εἶτα τὰ νέμεια ἐπ' Ἀρχεμόρῳ τεθέντα· εἶτα μετὰ τὸ τὴν Κίρραν πεσεῖν, τὰ πύθια.

ποτνιᾶσθαι. Ὅτι τὸ ποτνιᾶσθαι κυριώτερον ἐπὶ γυναικὸς τάττεται, φησίν· ὅταν κακόν τι πάσχῃ, καὶ θήλειαν ἱκετεύῃ θεόν· ποτνιώμενον δὲ ἄνδρα ἄν τις εἴπῃ, ἁμαρτάνει.

μόνος. μονώτατος. Ὅτι τὸ μόνος ἐπίτασιν φασὶ μὴ λαμβάνειν οἱ γραμματικοί· διὸ τὸ μονώτατος σόλοικον ἡγοῦνται. Ἀριστοφάνης δὲ ὅμως κέχρηται τῇ φωνῇ.

Dicitur etiam ἀστράβη pro ſella equeſtri vt Demoſthenes in oratione aduerſus Midiam: ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενος ἀργυρᾶς: *Argenteo inſidens ephippio.* HELLADIVS

Ἄρτος, inquit, dicitur ex αἴρειν, quod ſignificat admouere vel capere. Etenim ſingulis hunc diebus capimus. & ἄρμα *nutrimentum* ab Hippocrate & aliis dicitur.

Τάριχος *ſalſamentum* in neutro genere plerumque dicunt Athenienſes: minus vero frequenter in maſculino. Grammatici verò in vocibus occupati, dicunt in maſculino magis analogiæ reſpondere.

Ἀριστος propriè de iis, qui in bello aliquid præclarè geſſerunt. Ideò & ἀριστέας eos vocamus, & Ἄρην, *Martem*, rei bellicæ ephorum putant, abuſiuè verò etiam pro quauis in re excellentibus dicitur.

Μάκτραν vocant vas in quo polenta aut maſſa ſubigitur. Atticum eſt, & non, vt nonnulli dicunt tritum. ῥαφὶς acus eſt antiquius quam βελόνη, & ξύστρα *ſtrigilis*, quam στλεγγὶς, ὑδρορρόη *alueolus* quam ὀχετὸς, & ἀλέτων mola quam μύλος. Lapidem enim ſuperiorem molæ ſic vocant, ὄνον vero molam inferiorem. Et μαγὶς pro *menſa*, Ægyptium videtur, & omnino illegitimum Epicharmus vero Doricus, & Cercidas poëta hoc ſenſu vſi ſunt eadem voce, & etiam Sophocles, qui Atticus eſt. Epicharmus.

Ariſtoteles Peripateticæ princeps ſcholæ, à Platone * pullus nominatus eſt, quod præceptori contradiceret. equo enim volupe eſt etiam patrem mordere. Laërt. & Ælianus. * πωλάριον.

Prouerbium eſſe dicit, dextrum calceare pedem, & ſiniſtrum lauare. Dicit enim Polemo, teſte Didymo, dextrum in calceum, ſiniſtrum in polubrum. Prouerbium.

Ait vocari δήμιον *carnificem*, qui eos occidit qui ad mortem condemnati ſunt, δημόκοινον vero *tortorem.*

Ἱππεῖς & νομεῖς in nominatiuo plurali dicendum & ſcribendum, non vero in accuſatiuo, ſed ἱππέας *equites*, νομέας *paſtores*, tametſi Xenophon dixerit, τοὺς νομεῖς, ne mireris ſi homo bellis aſſuetus, nec vrbanus, aliquam è patriis vocibus adulterat: ideo non eſt quod quis illum Atticæ linguæ iudicem ſumat. *Xenophon. Dictum tamen de illo Xenophontis ore Muſas locutas videri, Cic.*

Primo quidem inſtituta fuerunt Panathenea: deinde Eleuſinia mortuo Peliæ certamina Theſſali inſtituerunt: poſt Iſthmia in honorem Melicertæ: inde ab Hercule Olympia: dehinc Nemæa, mortuo Archemo: poſtremo poſt caſum Cirrhæ, Pythia inſtituta ſunt. *Ludi Græcorum quatuor. Archiæ Epigramma primum Antholo. 4.*

Ποτνιᾶσθαι propriè de fœmina dicitur, quando aliquod malum patitur, & ſupplicat Deæ. Si quis de viro ποτνιᾶσθαι dicat, peccat.

Μόνος ſecundum Grammaticos non comparatur, ideo μονώτατος, ſolœciſmum putant, etſi * Ariſtophanes vtatur. ** vtitur illo & Theocritus, & LXX. interpr.*

Templum Veneris in Theſſalia ἀνοσίας vocatur: quia Laidem meretricem illuc venientem mulieres ſupra modum zelotypia proſecutæ ſunt, & ligneis ſcabellis eam occiderunt. *Lais.*

Mos fuit Athenienſibus duos habere expiatores; vnum pro viris, alterum pro fœminis: qui ad expiationem ducerentur.

Λαΐς. Ὅτι τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἱερὸν Ἀφροδίτης, ὀνομάζεται ἀνοσίας· διότι τὴν ἑταίραν τὴν Λαΐδα, παραγινομένην αὐτόθι, ἐζηλοτύπησαν ἐκτόπως αἱ γυναῖκες, καὶ ξυλίναις αὐτὴν ἀπώλεσαν χελώναις. Ὅτι ἔθος ἦν ἐν ἀθήναις, φαρμακοὺς *ἄγειν δύο· τὸν μὲν, ὑπὲρ ἀνδρῶν· τὸν δὲ ὑπὲρ γυναικῶν, πρὸς τὸν καθαρμὸν ἀγομένους. * ἔχειν M. M.

HELLADIVS.

Virorum expiator nigras caricas circum collum habuit, alter vero albas. & συμβάκχοι nominati ſunt. Hæc vero expiatio fiebat ad peſtilentes morbos depellendos: & ab Androgeo Cretenſi initium ſumpſit: quo inique Athenis interfecto, Athenienſes peſte laborarunt: & inualuit hic ritus luſtrandi vrbem perpetuo expiationibus.

Ὀργάς quidem communiter omnis dicitur terra quæ eſt apta ad fructus procreandos. ὀργάδα autem propriè Athenienſes vocant terram, quæ eſt inter Atticam & Megaridem duabus ſacratam Deabus. Quemadmodum & *Idam* communiter quidem vnumquemque montem, vnde inferiora cernuntur, propriè vero Cretæ & Troiæ montes. Et ῥίον omnem montis *verticem* dicimus, propriè vero Molycrion. Iſthmum etiam communiter, omne quod duplici vtrimque mari clauditur, proprie vero locum quem Iſthma Corinthij vocant. Similiter & Cherſoneſus communiter omne quod maxima parte mare clauditur, & ab vna parte continens eſt, propriè vero locus Thraciæ. Et αἰγιαλὸν quidem & ἀκτὴν communiter omnia littora vocamus, propriè vero Atticam ἀκτὴν nominant. Similiter & αἰγιαλὸν ſimpliciter dicunt locum circa Helicen maritimum, quum ſit Achaiæ, vnde Achæos αἰγιαλεῖς quidam appellare ſolent. ἤπειρος omnis terra, Epirus vero proprie & Theſprotias.

Idam mont. — *Iſthmus.*

Anticyram, vbi album helleborum naſcitur, nullo alibi creſcente deteriorem vrbem Phocenſem eſſe dicit.

Antieyra.

LIB. IIII. *Pierij Hieroglyphica. Quinctil. de puero cornicum oculos confingente, & hic pag. ſequen.*

In ſequentibus quarti libri, apophthegmata nonnulla refert, & argumenta quædam Athenienſium humanitatis, miſericordiæ, prudentiæ, & decori curæ, aliuſque ſanctitatis: vnde etiam hæc ſunt. Fugiens accipitrem ſtruthio in ariopago, vni Ariopagitæ in ſinum decidit; ille perſugam, cum ſeruare debuiſſet, interfecit. Senatus iudicauit hunc vt qui impie fecerit. Dedit igitur pœnas non ſtruthionis gratia, ſed ob crudelitatem.

** Humanitatis in Demoſthenē. Harpalus. Plutarch. in Demoſthene, & in X. Græcia oratoribus. Nut in vitis parallelis ad Olympiadem CXIII. an. 3. & CXIII. an. 2.*

*Humanitatis item & commiſerationis exemplum Demoſthenem inducit, accuſatum ob pecuniam quam ab Harpalo acceperat, quem iam fugam adornantem, Athenienſes retinuerunt, & trepidantem circumſteterunt. Vnuſquiſque aliquid ſub axilla tenens illi pro viatico dedit, hic aurum, ille argentum, & clementer illum dimiſerunt, bonoque eſſe animo iuſſerunt, & calamitatem fortiter ferre. Ille ſuſpirans quomodo, inquit, ferre potero talem deſerens vrbem, in qua multi tales ſunt hoſtes, quales alibi amicos quis non reperiat. Hoc apophthegma Æſchinem dixiſſe quidam ferunt, quando fugientem arripiens Demoſthenes, & amicum ſe oſtendens, hortatus eſt ad calamitatem fortiter ferendam.

Callicles.

Et Calliclem in eadem cauſa pecuniarum Harpali ſuſpectum, cum adduci iuberent Areopagitæ, ad domum accedentes qui miſſi fuerant, vbi veſtibulum coronatum viderunt, & cognito nuptias illum iam celebrare, deſinentes quærere abierunt. Non enim æquum eſſe duxerunt ad mulierem ingredi quæ nupſiſſet.

καὶ ὁ μὲν τῶν ἀνδρῶν, μελαίνας ἰσχάδας περὶ τὸν τράχηλον εἶχε· λευκὰς δὲ, ἅτερος. * συμβάκχοι δὲ φησὶν ὠνομάζοντο. τὸ δὲ καθάρσιον τοῦτο, λοιμικῶν νόσων ἀποτροπιασμὸς ἦν· λαβὸν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Ἀνδρόγεω τοῦ κρητός. οὗ τεθνηκότος ἐν ταῖς ἀθήναις παρανόμως· τὴν λοιμικὴν ἐνόσησαν οἱ ἀθηναῖοι νόσον, καὶ ἐκράτει τὸ ἔθος ἀεὶ καθαίρειν τὴν πόλιν τοῖς φαρμάκοις

** al. συβάκχοι.*

Ὅτι ὀργὰς μὲν κοινῶς φησι πᾶσα ἡ γῆ, ὅση ἐπιτηδεία πρὸς καρπῶν γονάς· ὀργάδα δὲ ἰδίως ἐκάλουν οἱ ἀθηναῖοι, τὴν ταῖν θεαῖν ἀνειμένην τῆς ἀττικῆς μεταξὺ καὶ τῆς μεγαρίδος. ὥσπερ καὶ Ἴδην μὲν κοινῶς ἕκαστον ὄρος, ἐξ οὗ ῥᾴδιόν ἐστιν ἰδεῖν τὰ κάτω· ἰδίως δὲ κρήτης τε καὶ τροίας ὄρη. καὶ ῥίον μὲν φησι λέγομεν, ἅπαν ὄρους ἀκρωτήριον· ἰδίως δὲ τὸ Μολύκρειον. καὶ ἰσθμὸς μὲν κοινῶς, ἅπαν τὸ ὑπὸ δυοῖν πελαγῶν περιεχόμενον· ἰδίως δὲ τὸ χωρίον, ὅπερ ἰσθμὸν κορίνθιοι λέγουσιν. ὡσαύτως καὶ χερρόνησος, κοινῶς μὲν πᾶν τὸ ὑπὸ θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον περιεχόμενον· καθ᾽ ἓν δὲ μέρος, τῇ γῇ συναπτόμενον· καὶ ἴδιον δὲ ὄνομα θρακίου τόπου. Καὶ αἰγιαλὸν μὲν, καὶ ἀκτὴν ἁπλῶς, τὰ παραθαλάττια πάντα λέγομεν· ἰδικώτερον δὲ τὴν ἀττικὴν, ἀκτὴν λέγουσιν. ὡσαύτως καὶ αἰγιαλὸν ἐξῃρημένως φασὶ τὸ περὶ τὴν ἑλικὴν παράλιον μέρος· ἔστι δὲ τῆς ἀχαΐας, ἀφ᾽ οὗ καὶ τοὺς ἀχαιοὺς, αἰγιαλεῖς τινες εἰώθασι καλεῖν. καὶ μὴν καὶ ἤπειρος μὲν, πᾶσα ἡ γῆ· ἤπειρος δὲ ἰδίως, καὶ ἡ θεσπρωτίας.

ὀργάς. — Ἴδη. — ῥίον. — ἰσθμός. — αἰγιαλ. ἀκτή. — Ἀχαιά. — Ἤπειρος.

Ὅτι τὴν ἀντίκυραν, ἐν ᾗ φασὶ γίνεσθαι τὸν λευκὸν ἐλλέβορον, οὐδενὸς χείρω * τῶν ἀλλαχόθι γινομένων, φωκικὴν εἶναι πόλιν λέγει.

*Ἀντίκυρα. * αι. ἀλλαχόθι*

Ὅτι ἐν τοῖς ἐφεξῆς τοῦ τετάρτου λόγου ἀποφθέγματά τινα λέγει καὶ σύμβολα τῆς ἀθηναίων φιλανθρωπίας τε καὶ συμπαθείας, καὶ τῆς προνοίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ πρέποντος, καὶ τῆς ἄλλης ὁσιότητος· ὧν ἐστι καὶ ταῦτα. ἱέρακα φεύγων στρουθὸς ἐν ἀρείῳ πάγῳ, τῶν ἀρεοπαγιτῶν ἑνὸς κατέπεσεν εἰς τὸν κόλπον· ὁ δὲ τὸν πρόσφυγα, δέον σώζειν, ἀνεῖλε. τὸ δὲ συνέδριον ἀπεκήρυξεν ὡς οὐχ ὅσια δράσαντα τοῦτον. ἔδωκε τοίνυν οὐχὶ στρουθοῦ χάριν δίκην, τῆς δ᾽ ὠμότητος τῶν τρόπων. φιλανθρωπίας τε καὶ συμπαθείας παράδειγμα τὸν Δημοσθένην φησὶν, ἐπὶ τοῖς ἁρπαλείοις χρήμασιν αἰτίαν λαβόντα· καὶ φεύγειν μέλλοντα, συνέσχον μὲν οἱ Ἀθηναῖοι. καὶ περιστάντες, εἶχον ὀρρωδοῦντα. ἕκαστος δ᾽ ὑπὸ μάλης ἔχων τι, εἰς ἐφόδιον ἐπεδίδου. ὁ μὲν, ἀργύριον· ὁ δὲ, χρυσίον· καὶ προὔπεμπον αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ θαῤῥεῖν ἐκέλευον, καὶ φέρειν τὴν συμφορὰν γενναίως· ὁ δὲ ἀναστενάξας, πῶς, ἔφη, φέρειν δυνήσομαι, τοιαύτην ἀπολιμπάνων πόλιν, ἐν ᾗ τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ἐχθροὶ, οἵους οὐκ ἄν τις ἀλλαχόθι φίλους εὑρήσει. οἱ δὲ τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα Αἰσχίνην λέγουσιν εἰπεῖν, ἡνίκα φεύγοντα καταλαβὼν Δημοσθένης, καὶ φιλοφρονησάμενος, παρεγγυᾷ φέρειν τὸ συμβεβηκὸς γενναίως.

Καὶ Καλλικλέα δὲ ἐπὶ τῇ αὐτῇ τῶν ἁρπαλίων χρημάτων, αἰτίᾳ ὑπόνοιαν παρέχοντα, ἐπείπερ ἄγειν ἐκέλευσαν οἱ ἀρεοπαγῖται· τὴν οἰκίαν καταλαβόντες οἱ ἀπεσταλμένοι, τὰ πρόθυρα ἰδόντες ἐστεφανωμένα, καὶ γνόντες ὡς εἴη τεθεικὼς τοὺς γάμοις: ἀφέντες τὴν ζήτησιν, ἀνεχώρησαν. οὐ γὰρ ᾠήθησαν εὖ ἔχειν ἐπεισελθεῖν γυναικὶ νεογάμῳ.

καὶ τοῦ

καὶ τοῦ πρὸς Φίλιππον δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἔτι συνεστῶτος πολέμου, ἐπεὶ γράμματα αὐτοῦ πρὸς διαφόρους συνελήφθησαν· τὰ μὲν ἄλλα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνεγινώσκετο, ἐπιγραφὴν δέ τινος γράμματος ἔχοντος, Ὀλυμπιάδι Φίλιππος· ὁ δῆμος ἅμα βοῶντες, Μήτε λύειν, μήτε ἀναγινώσκειν. πρὸς γὰρ γαμετὴν γυναῖκα τὴν διὰ *γραμμάτων ὁμιλίαν ἀπόρρητον ἀνδρὸς οὐκ ἐνόμισαν δημοσιεύειν εὐπρεπὲς εἶναι. καίτοι συνέφερεν αὐτοῖς, μηδὲν λανθάνειν. ἀλλ᾽ ὡς Ἀθηναῖοι τὸ πρὸς εὔκλειαν φέρον, τοῦ λυσιτελοῦντος οὐκ ἔθεντο δεύτερον. τοῦ δὲ πολλῆς εὐλαβείας τεκμήριον, ὅτι στάσεως ἐν Ἄργει γινομένης σφοδρᾶς, ἣν σκυταλισμὸν ἐκάλεσαν, διότι παίοντες ἀλλήλους ἀνεῖλον χιλίους πεντακοσίους· τοῦτο ἀπαγγελθὲν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἕνεκα τῆς ἀκοῆς μόνης, ἐψηφίσαντο, καταπλαγέντες τὸ ξένον, ὅλην καθᾶραι τὴν πόλιν παραυτίκα. Καὶ Πραξιτέλης δέ τις ὄνομα, κριὸν ἐξέδειρε ζῶντα· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὀργισθέντες ἀπετυμπάνισαν οὐχὶ τοῦ προβάτου τιμωρίαν λαβεῖν ἐθέλοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα μισήσαντες, ὡς τυραννικὸν ἔχοντα φρόνημα, καὶ καινὸν τρόπον ἔτι παρανόμων ἐπινοοῦντα κολάσεως.

* γράμματος, M. M.

* σκυταλισμός

Ὅτι τὸ μὴ λέγειν δύσφημα πᾶσι τοῖς παλαιοῖς μὲν φροντὶς ἦν, μάλιστα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις. διὸ καὶ τὸ δεσμωτήριον, οἴκημα ἐκάλουν· καὶ τὸν δήμιον, κοινόν· τὰς δὲ ἐριννύας, εὐμενίδας ἢ σεμναὶ θεαί· τὸ δὲ μῦσος, ἄγος· τὸ δὲ ὄξος, μέλι· καὶ τὴν χολήν, γλυκεῖαν· τὸν δὲ βόρβορον, ὀχετόν. οἱ δὲ γραμματικοὶ τὰ τοιαῦτα κατ᾽ ἀντίφρασιν ὀνομάζουσιν· οἶδα δέ τινας φησὶ τῶν φιλολόγων, καὶ τὸν πίθηκον ὀνομάζοντας Καλλίαν.

Ὅτι τὸ νὺξ μὲν ἀπὸ τοῦ νύξω γέγονε, κατ᾽ ἀποκοπήν· νυττόμεθα γὰρ ἐν τῷ σκότει προσπταίοντες, καὶ οὐχ ὁρῶντες· ἐξ ὧν νυγμοί τε καὶ πληγαί. πέντε δέ εἰσι μονοσύλλαβα εἰς υξ λήγοντα θηλυκά· τρύξ, στύξ, νύξ, πτύξ καὶ πνύξ. τούτων διὰ μὲν τοῦ γ κλίνεται τὸ τρὺξ καὶ τὸ στὺξ· διὰ δὲ τοῦ χ, τὸ πτὺξ καὶ τὸ νύξ. πτὺξ γὰρ πτυχός, καὶ νὺξ νυχός· ἐξ οὗ καὶ πάννυχος καὶ παννυχίς, καὶ παννύχιον· καὶ κατ᾽ ἀντιστοιχίαν, νυκός, καὶ ἐπενθέσει τοῦ τ νυκτός. φιλεῖ γὰρ πλεονάζειν ἐν ταῖς γενικαῖς τὸ τ, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἄνακτος καὶ γάλακτος. τὸ δὲ πνὺξ μόνον διὰ τοῦ κ κλίνεται.

Ὅτι ἐν ταῖς Ἀθήναις καὶ τέσσαρα δικαστήρια φονικὰ εἶναι λέγει· α΄, τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ὃ δικάζει τοὺς ἐκ προνοίας τὸν φόνον δεδρακότας. β΄, τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, ὅπερ ἐτάζει τοὺς ἀκουσίως. γ΄, τὸ (δὲ) ἐπὶ Δελφινίῳ, ὃ συνίσταται ἐπὶ τῶν λεγόντων δικαίως τὴν ἀναίρεσιν πεποιηκέναι. καὶ τέταρτον, τὸ ἐν Φρεατοῖ, ὃ δικάζει τὸν χρόνον μέν τινα φεύγοντα ῥητόν, αἰτίαν γε πρότερον ἔχοντα φόνου· ὃς καὶ κρινόμενος ἐπὶ νηὸς ἔξωθεν τοῦ Πειραιῶς ἀπολογούμενος ἄγκυραν καθίει, διότι ὁ νόμος αὐτὸν οὐκ ἐδίδου τῆς γῆς ἐπιβῆναι. Ἀρεοπαγῖται μὲν οὖν ἐκαλοῦντο, οἱ τὸν ἑκούσιον φόνον κρίνοντες· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις, κοινῶς ἐφέται.

Ὅτι μυθολογεῖ ἄνδρα τινά, ὀνομαζόμενον Ὤην, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀνελθεῖν, τἆλλα μὲν τῶν μελῶν, ἰχθύος ἔχοντα, κεφαλὴν δὲ καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἀνδρός· καὶ καταδεῖξαι τήν τε ἀστρονομίαν, καὶ τὰ γράμματα. οἱ δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ πρωτογόνου πεφυκέναι λέγουσιν Ὤου, καὶ μαρτυρεῖν τοὔνομα· ἄνθρωπον δὲ ὄντα τὰ πάντα, ἰχθὺν δόξαι, διότιπερ ἠμφίεστο κητώδη δοράν.

HELLADIVS.

Cum contra Philippum Athenienſes bellum gererent, & multas epiſtolas eius ad varios intercepiſſent; alias quidem in conuentu legerunt, cum vero quædam ſic inſcripta eſſet: Philippus Olympiadi, populus ſimul acclamauit, ne aperirent neque legerent, quod putarent ſecreta viri cum vxore communicanda non eſſe in vulgus, etſi profuiſſet illis ſcire. Adeo Athenienſes vtile honeſto non anteponebant. Magnæ vero pietatis ſignum, quod tumultu & ſeditioni Argi concitata, quam Scytaliſmum vocarunt, quod ſe inuicem ferientes mille quingentos interfecerint, hoc Athenis nuntiatum eſt, qua re ſolum audita, & peregrino facinore perculſi, decreuerunt ciuitatem ſtatim vniuerſam expiandam. Et Paxiteles quidam nomine arietem viuum excoriauit, & hoc factum execrantes illum* fuſtibus cædentes punierunt, non arietis vindictam capere volentes; ſed virum exoſi, quod tyrannicam mentem haberet, & nouam rationem cruciatus excogitaſſet.

Vide σκυθαλὶς in Theſauro. Agellius XVII cap. 9.

Praxiteles. Vide ſimile in cõtrouerſia vltima Senecæ, & apud Quintilianum de puero cornicum oculos configente. Vide Adagium.

* ἀπετυμπάνισαν.

Antiqui ſolliciti fuerunt, ne male ominoſa dicerent, maximè vero Athenienſes, ideo & δεσμωτήριον *carcerem* οἴκημα vocabant, & δήμιον carnificem κοινὸν appellabant, ἐριννύας Eumenides, vel venerandas deas, μῦσος ſceleratum vocabant ἄγος: ὄξος vinum aceſcens μέλι nominabant: χολήν, γλυκεῖαν: βόρβορον lutum, ὀχετόν, ſed Grammatici illa per antiphraſim nominant. Noui etiam quoſdam Philoſophos, qui Simiam Calliam vocarunt.

Νὺξ *nox* à νύξω, id eſt, *ſtimulo*, factum eſt per apocopen. Stimulamur enim in tenebris offendentes & non videntes: vnde & vulnera, & læſuræ. Quinque ſunt monoſyllaba in υξ deſinentia fœminina: τρύξ, *fex*, στύξ palus inferorum, νύξ nox, πτὺξ plicatura, & πνὺξ concio Athenis ſeu tribunal. Per γ declinantur τρὺξ, & στύξ, per χ. πτύξ, & νύξ: πτύξ πτυχός, & νὺξ νυχός, vnde & πάννυχος & παννυχὶς & παννύχιον, & per litterarum mutationem νυκός, & additione τ in medio νυκτός: τ enim in caſu genitiuo abundare ſolet, vt in ἄνακτος & γάλακτος: πνὺξ vero ſolum per κ declinatur.

Athenis quatuor iudicia de cæde eſſe dicit, Primum in Ariopago, quod iudicat eos, qui deliberato animo cædem fecerunt. Secundum in Palladio, quod in illos inquirit, qui inuiti cædem patrarunt. Tertium in Delphinio in eos qui ſe* iure occidiſſe aſſererent. Quartum Phreaticum, quod iudicat vadimonia deferentem, prius cædis accuſatum. Qui in naui iudicatus extra Pyræum defenſus, anchoram demittit, quod lex illi non permittat in terram deſcendere. Areopagitæ igitur vocabantur qui voluntariam cædem iudicabant: qui autem in alis iudiciis communiter ἐφέται dicti.

Iudicia Athen. Car. Sigonius de Rep. Athenienſium. lib. 3. cap. 1. 2. 3.

** Vt Oreſtes Clytemneſtram matrem. Cicero in Miloniana, & alibi in Rhetoricis.*

Areopagitæ.

Narrat virum quendam nomine Oën in rubro mari viſum, habentem cætera membra piſcis, caput & pedes & manus hominis, & oſtendiſſe Aſtronomiam, & literas. Quidam dicunt illum natum eſſe è primo parente Ωυ, & teſtari nomen, hominem autem omnino eſſe, piſcem vero videri, quod piſcis pelle indueretur.

HELLADIVS

αὖτις Ionicum eſt, αὖθις vero Atticum: ſic etiam μέχρι & ἄχρι ſine σ Attica ſunt, cum σ Ionica.

Attici more aliquo patrio non vtuntur diphtongo ει, dicentes ἐς κόρακας ad coruos, vel ἐς μακαρίαν in Beatorum ſedem: ſed ſine diphthongo præpoſitionem ἐς pronuntiant: in aliis vero omnibus & cum diphthongo & ſine diphthongo præpoſitionem εἰς vſurpant.

φιλήτην lego

Attici boni ominis gratia κλέπτην furem φιλητὴν dicunt, quaſi exoſum, vel φιλητὴς fur, quia accipere amat aliena.

* Dionyſius Halicarn. Dictatorem ſic vocat.

*αἰσυμνήτης dicitur, qui colit officium, (etenim officium αἶσαν appellant antiqui) aut qui manet ἐν τῇ αἴσῃ, hoc eſt in officio, Hoc autem nomen verbale irregulariter Barytonum eſt. Quidam vero non ἀπὸ τοῦ μένειν, ſed à νέμειν αἰσυμνήτην fieri dicunt.

Ἔαρ Ver, ab εὔαρ ductum eſt; iucundiſſima enim eſt veris temperies.

Μέλιττα apis, vel à μέλειν dicitur: eſt enim rei familiaris ſtudioſa, vel quaſi μηλίζα, dicitur, tanquam inſidens fructibus. μῆλον enim malum pro omnibus fructibus ponitur. Apum vero examen propriè ἑσμὸς dicitur, quod ſimul eant, & non ſeparentur. Ideo & rectè Poëta [Homerus] ἀδινὰς eas vocat, quod ἄδην denſe & confertim volitent. Eſt enim animal hoc congregabile.

ὄνειρον ſomnium deriuant tanquam τὸ ὂν εἴρει, hoc eſt, id quod dicit. Quare pro veris ſomniis hæc vox ponenda eſt: in falſis vero & aliis potius ἐνύπνια, inſomnia.

Plutarch. in Poplicola, & M. Ant. Muretus lib. 1. Variar. cap. 17. Hinc fores dictæ.

Ideo, inquit, apud Comicos exeuntes pulſant * fores, quia non, vt apud nos nunc, oſtia olim aperiebantur interius, ſed aduerſo modo. Foras enim trudentes exibant, manu pulſantes prius, vt audirent ſi qui ad fores eſſent, & cauerent, ne inſcij læderentur, foribus repente in viam protruſis. Loxiam [*Apollinem*] enim adorabant, quem pro foribus ſinguli ponebant. Præterea aram ibi rotundam collocabant, & myrteis coronabant, cui prætereuntes adſtabant, aram autem illam ἀγυιὰν λοξίαν viam obliquam vocarunt, hoc Dei nomen aræ tribuentes. At κνισᾶν ἀγυιάς, apud Heſiodum ſignificat Deis ſacrificare.

Scriptor qui hæc collegit, natione Ægyptius fuit ciuitate Antinoi, vel vt de ſe ipſe ſcribit, Beſantinoi, Iambico autem carmine hæc conſcripſit. Vixit temporibus Licinij & Maximiani, ethnicus, quantum è ſcriptis colligas, religione. Eodem carminis genere ſcripſit & alios libros: quorum vnus inſcribitur *Athenæ*, alius *Aegyptius*, item *Adhortarius*, item Fama, alius Victoria, item Ciuitas Antinoi; vnde conſtat titulis cuiuſque argumentum operis indicari.

Suidas.

In eodem codice ſimili carminis genere continebantur patriæ Hermiæ Hermopolitani, & alia nonnulla. Sereni quoque Grammatici varia dramata vario carminis genere, & Andronici Hermopolitani ad comitem Phœbammonem communem vrbis conditorẽ. Et hic dramatũ auctor variis verſibus libros compoſuit.

Ὅτι τὸ μὲν αὖτις, ἰωνικόν· τὸ δὲ αὖθις, ἀττικόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μέχρι καὶ ἄχρι, χωρὶς μὲν τοῦ σ, ἀττικόν· μετὰ δὲ τοῦ σ ἰωνικόν. * οὖτις. * αὖθις.

Ὅτι οἱ ἀττικοὶ, κατά τι πάτριον ἔθος, οὐ χρῶνται τῇ ει διφθόγγῳ ἐν τῷ λέγειν ἐς κόρακας, ἢ ἐς μακαρίαν· ἀλλ' ἄνευ τῆς διχρόνου ἐκφωνοῦσι τὴν πρόθεσιν: ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ μετὰ τῆς διχρόνου καὶ χωρὶς τῆς διχρόνου τὴν πρόθεσιν λέγουσιν.

Ὅτι κατ' εὐφημισμὸν οἱ ἀττικοὶ τὸν κλέπτην φιλητὴν λέγουσιν· οἱονεὶ μισητόν· ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια. φιλητής.

Ὅτι τὸ αἰσυμνήτης· ἢ ὁ τὸ καθῆκον ὑμνῶν καὶ σέβων· καὶ γὰρ τὸ καθῆκον, αἶσαν φασίν· ἢ ὁ μένων ἐν τῇ αἴσᾳ· τουτέστι, τῷ καθήκοντι· τοῦτο δὲ ῥηματικὸν ὄν, παραλόγως βαρύνεται. τινὲς δὲ οὐκ ἀπὸ τοῦ μένειν ἐν τῇ αἴσᾳ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νέμειν τὸν αἰσυμνήτην φασὶ γεγονέναι. αἰσυμνήτης.

Ὅτι τὸ ἔαρ, παρὰ τὸ εὔαρ εἶναι εἴρηται· ἡ ἡδίστη γὰρ τότε τοῦ ἔαρος κρᾶσις.

Ὅτι ἡ μέλιττα ἡ ἀπὸ τοῦ μέλειν * εἴρηται· οἰκονομικὸν γὰρ τὸ ζῶον. ἢ μήλιζαν αὐτὴν λεκτέον, ὡς ἐφιζάνουσαν πᾶσι τοῖς καρποῖς. τὸ γὰρ μῆλον, κατὰ πάντων ληπτέων τῶν καρπίμων. τὸ δὲ τῶν μελισσῶν σμῆνος, ἑσμὸς κυρίως λέγοιτο, παρὰ τὸ τὴν ἕσιν ὁμοῦ ποιεῖσθαι, καὶ μὴ διεστώσας ἀπ' ἀλλήλων. διὸ καλῶς ὁ ποιητὴς ἀδινὰς αὐτὰς ἔφη, ἄδην καὶ ἀθρόως πετομένας· ἀγελαστικὸν γάρ ἐστι τὸ γένος. * αἰ. λέγεται. σμῆνος.

Ὅτι τὸν ὄνειρον ἐτυμολογοῦσι, φησί, διότι τὸ ὂν εἴρει, τουτέστι, λέγει· ὥστε ἐπὶ τῶν ἀληθῶν ὀνείρων τακτέον τὴν φωνήν. τὰ γὰρ ἄλλως ἔχοντα, μᾶλλον ἐνύπνια. ἐνείρει. ἐνύπνια.

Ὅτι φησὶ τούτου χάριν κόπτουσι παρὰ τοῖς κωμικοῖς οἱ ἐξιόντες τὰς θύρας, διότι οὐχ, ὡς παρ' ἡμῖν νῦν, τὸ παλαιὸν ἀνεῴγνυντο αἱ θύραι, ἀλλ' ἐναντίῳ τρόπῳ. ἔξωθεν γὰρ αὐτὰς ἀναῤῥέποντες, ἔνδοθεν ἐξῄεσαν. πρότερον δὲ τῇ χειρὶ ψόφον ἐποίουν κρούοντες, ἐπὶ τῷ γνῶναι τοὺς ἐπὶ τῶν θυρῶν, καὶ φυλάξασθαι μὴ πληγεὶς ἑστὼς λάθῃ, τῶν θυρῶν ὠθουμένων ἄφνω. τὸν Λοξίαν γὰρ προσεκύνουν, ὃν πρὸ τῶν θυρῶν ἕκαστος ἱδρύοντο. καὶ πάλιν βωμὸν παρ' αὐτῷ στρογγύλον ποιοῦντες, καὶ μυῤῥίναις στέφοντες, ἵσταντο οἱ παριόντες· τὸν δὲ βωμὸν ἐκεῖνον, ἀγυιὰν λοξίαν ἐκάλουν, τὴν τοῦ παρ' αὐτοῖς θεοῦ προσηγορίαν νέμοντες τῷ βωμῷ. τὸ δὲ κνισᾶν ἀγυιὰς παρὰ Ἡσιόδῳ, τοῖς θεοῖς θύειν λέγει. κνισᾶν ἀγυιάς.

Ὅτι οὗτος ὁ συγγραφεύς, ὁ ταῦτα συναξάμενος, γένος μὲν αἰγύπτιος ἦν, πόλεως δὲ τῆς Ἀντινόου, ἢ (ὡς αὐτὸς ἐπιγράφει) Βησαντινόου, ἰαμβικῷ δὲ μέτρῳ διεξῆλθε τὰ προκείμενα. γέγονε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους Λικιννίου καὶ Μαξιμιανοῦ, Ἕλλην ἐξ ὧν γράφει τὴν θρησκείαν. ἔγραψε δὲ τῷ αὐτῷ μέτρῳ καὶ ἑτέροις λόγοις· ὧν ὁ μὲν ἐπιγέγραπται ἀθηνᾶ. ὁ δὲ, Αἰγύπτιος· ὁ δὲ, προτρεπτικός· ὁ δὲ, φήμη· ὁ δὲ, νίκη· ὁ δὲ, πόλις Ἀντινόου. δῆλον δὲ ὅτι ἑκάστη ἐπιγραφὴ, ὑπόθεσίς ἐστι τοῦ ἐπιγραφομένου λόγου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τεύχει τῷ αὐτῷ περιείχετο μέτρῳ καὶ Ἑρμείου ἑρμουπολίτου πάτρια τῆς ἑρμουπόλεως, καὶ ἕτερά τινα. καὶ μὴν καὶ Σερήνου γραμματικοῦ ἐν διαφόροις μέτροις δράματα διάφορα. καὶ Ἀνδρονίκου πολιτευομένου, καὶ αὐτοῦ ἑρμουπολίτου, πρὸς τὸν κόμητα Φοιβάμμωνα τὸν κοινόπολιστήν. καὶ οὗτος δὲ δραμάτων ἐστὶ ποιητής, διαφόροις μέτροις τοὺς λόγους ἐντείνων.

Hermias Hermopolitanus. Serenus Grammaticus. Andronicus Hermopolitanus.

ἔτι

Horapollo.

ἔτι δὲ καὶ Ὡραπόλλωνος γραμματικοῦ περὶ τῶν πατρίων Ἀλεξανδρείας. συντίθησι δὲ καὶ αὐτὸς δράματα τοῦ ὁμοίου τύπου. ἀλλὰ καὶ Κύρου Ἀντιπολίτου εἰς Μαυρίκιον δοῦκα καὶ τὸν ἡγεμόνα παρόντα τῇ ἀκροάσει. ἐν ἰαμβικῷ δὲ μέτρῳ καὶ οὗτος τὸν αὐτοῦ συντίθησι πόνον. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ διάφοροι, πρὸς διαφόρους, γραφαῖς ποικιλλόμεναι διαφόροις, καὶ ἕτεροί τινες ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι.

Cyrus Antiopolitanus

Ad hæc verò Horapollinis Grammatici * de patriis rebus Alexandrinorum. Compoſuit & ille dramata ſimili ſtylo. Sed & Cyri Antipolitani in Mauritium ducem, & Imperatorem, qui recitationi interfuit. Iambis & ille laborem ſuum comprehendit.

Sunt eius variæ epiſtolæ ad varios pigmentis adumbratæ, & aliæ nonnullæ orationes laudatorij generis.

HELLADIVS Horapollo Grammaticus, cuius exſtant Hieroglyphica. Meminit & Suidas. Cyrus. An hic Cyrus prodromus cuius quædam à Stobæo afferuntur, quædam cum Nicephori Calliſti verſibus edita. * περὶ πατρίων. Vide ſup. in Appiano Alexandrino.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀλεξανδρείας σύνταγμα κατὰ Ναυατιανῶν.

σπ'.

Eulogius, Archiepiſcopus Alexandriæ, contra Nouatianos.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τὸ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, βιβλίον, τὸ κατὰ Ναυατιανῶν, διὰ πέντε λόγων ἀπαρτιζόμενον, ὅσα εἰς ἑρμηνείαν γραφικῶν ῥητῶν ἥκοι.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου.

ΟΤι, ματαίως, φησὶν, οἱ Ναυατιανοὶ, εἰ καὶ καθαροὶ ἦσαν καὶ ἐξηρτημένοι τὸν βίον, ὅπερ οὐκ εἰσὶ, τὸ μετὰ τῶν ἄλλων συνάγεσθαι, καὶ τὰς εὐχὰς καὶ ψαλμῳδίας ποιεῖσθαι, παραιτοῦνται. Ἄβελ γὰρ τῷ Κάϊν, πλεῖστον ἐν πᾶσι διενηνοχὼς, συνεθυσίαζε· καὶ τοῦ μὲν ὁ Θεὸς τὴν θυσίαν ἐδέχετο, τοῦ δὲ ἀπεπέμπετο. καὶ οὐδὲν γέγονεν ἐμποδὼν ὁ βέβηλος τῷ θεοσεβεῖ, εἰς τὸ μὴ προσδεχθῆναι αὐτοῦ τὰ δῶρα. καὶ Νῶε, φησὶ, τὰ καθαρὰ τῶν ζώων καὶ τὰ ἀκάθαρτα ἅμα προσετάττετο ἐν τῇ κιβωτῷ παραδέχεσθαι. καὶ τὸν Φαρισαῖον τῷ τελώνῃ ἅμα προσεύχεσθαι, ἡ δεσποτικὴ παραβολὴ δείκνυσι. καὶ τὸν τροφὴν τῷ προφήτῃ Ἠλίᾳ κόραξ τὸ ἀκάθαρτον διηκόνει ζῶον. καὶ, τὸ ἐγγύτερον, οὐ γεγόνασιν ἐμπόδιον οἱ τῶν δαιμόνων ἱερεῖς παρόντες αὐτοῦ τῇ θυσίᾳ· οὐδ' αὐτὸς ἐμολύνετο ἐφεστηκὼς αὐτοῖς θυομένοις, ὅτε καὶ τὸν πίονα βοῦν ἐκείνοις θύειν, καὶ πρότερον, ἀνῆκε. καὶ Λὼτ δὲ Σοδομίταις συνοικῶν, οὐκ ἀπήλαυσεν αὐτῶν τοῦ ὀλέθρου· ὅτι, κἂν τὴν πόλιν συνῴκει, τοῖς ἔργοις διειστήκει· σώζει δὲ μᾶλλον δι' ἑαυτοῦ καὶ τὴν Σηγὼρ πόλιν, ἐν αὐτῇ καταφυγὼν, μίαν τῶν περὶ Σόδομα οὖσαν. οἶδε γὰρ ὁ δίκαιος σώζειν τοὺς ἀσεβεῖς, οὐκ ἐκείνοις συναπόλλυσθαι. καὶ ὁ Ἀπόστολός φησιν, ὁμοθυμαδὸν ἐπεύχεσθαι πάντας, καὶ ἑνὶ στόματι δοξάζειν τὸν Θεόν. καὶ πολλὰ ἄλλα. ὥστε δυσσεβοῦσι, φησὶ, Ναυατιανοὶ, οὐκ ἀνεχόμενοι τοῖς ἄλλοις * συνεύχεσθαι ἀνθρώποις.

* συνεύχεσθαι. M.M.

LEGI è B. Eulogio Archiepiſcopo Alexandriæ librum contra Nouatianos, quinque libris diſtinctum, quæ ad S. Scripturę interpretationem pertinent.

CCLXXX.

Ex lib. I.

FRuſtra, inquit, Nouatiani, etiamſi mundi ſint, vitaque abſoluti, quod non ſunt, cum aliis conuenire, & preces Pſalmodiáſque facere detrectant. Abel enim cum Caino, plurimũ in omnibus ſuperans, ſacrificauit, & illius ſacrificium Deus accepit, huius vero reſpuit. Neque impediuit impius, quo minus iuſti dona Deo grata eſſent. Noë, inquit, omnia animalia munda & immunda ſimul in arcam recipere iuſſus fuit. Et Phariſæum cum publicano oraſſe oſtendit Dominica Parabola: & coruus immundum animal cibum Prophetæ Heliæ tulit. Et hoc amplius, non impediuerunt illum ſacerdotes dæmonum in ſacrificiis quibus interérant: neque ipſe pollutus eſt adſtans illis ſacrificantibus, quando ille & pinguem ouem illis ſacrificare etiam prius permiſit. Lot Sodomitis cohabitans, cum iiſdem non eſt extinctus, quia, etſi ſimul in eadem vrbe habitaret, operibus tamen longe ab illis diſſidebat. Seruauit verò ipſe vrbem Segor, in quam ſe receperat, vnam ex his quæ circum Sodoma erant. Nouit enim iuſtus ſeruare impios ita vt cum illis minime pereat. Et Apoſtolus dicit: *Vnanimes omnes orare, & vno ore honorificare Deum*, & id genus alia. Quare impij ſunt Nouatiani, qui cum aliis conuenire nolunt.

Geneſ. 4. Ibidem cap. 5. Luc. 18. 3. Reg. 17. 3. Reg. 18, 23. Geneſ. 19. Ibidem v. 22. Rom. 15, 6.

Ὅτι καὶ αὐτὸς τὰ ἐπὶ τῆς δεσποτικῆς παραβολῆς εἰρημένα τὸν ἀπὸ Ἱεριχὼ κατιόντα καὶ τραυματισθέντα ὑποβάλλει, καὶ ὁμοίως τῷ Χρυσοστόμῳ ἀναπτύσσει: πανδοχεῖον μὲν, τὴν ἐκκλησίαν ἐκλαμβάνων· δύο δὲ δηνάρια τὴν παλαιὰν καὶ καινὴν διαθήκην, πανδοχέα δὲ, τὸν τῆς ἐκκλησίας προεστῶτα. ἐμπεπτωκότα δὲ εἰς τοὺς λῃστὰς, τὸν ἡμαρτηκότα.

Etiam ea quæ in Domini parabola de homine Iericho deſcendente vulnerato leguntur apponit, & ſimiliter vt Chryſoſtomus explicat: hoſpitium Eccleſiam eſſe dicens, duo vero denaria antiquum nouúmque Teſtamentum, hoſpitem vero Eccleſiæ præſides: Eum vero qui in latrones inciderit, peccatorem.

Luc. 10. 30.

* al. ἁμαρτίαι.

Ὅτι ἐπὶ τὸ· μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ * ἀνομίαι, καὶ τὰ ἑξῆς· τὸ μὲν ἀφέθησαν, φησὶν, ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος· τὸ δὲ, ἐπεκαλύφθησαν, ἐπὶ τῆς μετανοίας τάττεται. καὶ τὸ· μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν, ἐπεξήγησιν τοῦ ἐπεκαλύφθησαν φησίν. ἡ γὰρ ὀρθὴ μετάνοια ἐπικαλύπτει τὰς ἁμαρτίας, καὶ οὐ λογίζεται ταύτας ὁ κύριος.

De his: *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates*, &c. *remiſſæ ſunt*, inquit, de Baptiſmo, *tecta vero peccata*, de Pœnitentia dicitur. Et ibi: *Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum*, explicationem eſſe ait verbi, *tecta ſunt*. Recta enim Pœnitentia tegit peccata, & Deus hæc non amplius reputat. Diuus Paulus ait, *Ieſus Chriſtus venit in mundum peccatores ſaluare*, propterea non dixit, *quorum primus fui ego*, ſed *ſum ego*, ne putes illũ de vita ante vocationẽ, ſed poſt vocationẽ agere, quo tẽpore hęc dicit: hoc vero inquit, dixit Apoſtolus, tũ ſe ipſũ humilians, tũ vt humilis animi exemplar nobis relinqueret.

Pſal. 31. 4. Ibid. v. 2. 1. Tim. 1. 1.

Ὅτι ὁ μακάριος Παῦλος λέγων Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι· διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ὧν πρῶτος ἐγενόμην ἐγὼ ἀλλ' εἰμὶ ἐγώ: ἵνα μὴ νομίσῃς λέγειν αὐτὸν, τὴν πρὸ τῆς κλήσεως· ἀλλὰ περὶ τοῦ μετὰ τὴν κλῆσιν βίου, ἐν ᾧ ταῦτα ἔλεγε. τοῦτο δὲ ἔλεγε, φησὶν, ἅμα μὲν ταπεινῶν ἑαυτὸν, ἅμα δὲ ὑπογραμμὸν ἡμῖν τοῦ ταπεινοῦ φρονήματος εἰσηγούμενος.

EVLOGIVS.

Luc. 18. 13. In Euangelio publicanus cum Phariſæo orans in templo, ideo percuſſit pectus, quia, inquit, receptaculum id peccatorum eſt. Ex corde enim veniunt, vt ait Chriſtus, cogitationes Matth. 15. 10. malæ, & cætera. Vnde percutit fontem malorum, conſcientia victus, vt fluenta peccatorum exſiccet.

Diabolus, inquit, ex διαβάλλειν, eo quod creatorem creaturis criminatus eſt. Dicit enim ad Gen. 3. 5. illos: *Scit enim Deus quod oculi veſtri aperientur, & eritis ſicut Dij. Ideo prohibuit, ne de ligno comederetis.*

2. Cor. 4. 4. In hoc Apoſtoli dicto: *Deus ſæculi huius*, ille quoque ad diabolum refert.

Matth. 12. 31. *Omne peccatum, & blaſphemia remittetur hominibus*, &c. Simplicius ille accipit, & ſecundum litteram. Ait enim: alia quidem peccata peccatoribus reſipiſcentibus remitti: Qui vero in Deitatem contumelia vtantur, iis neque in hoc ſæculo, neque in futuro remitti, ac ne à Chriſto quidem ipſo Deo noſtro, quanquam apertè ab his diuerſum ſentiat (Cornelium enim propugnans defendit, à quo Nouatus auulſus eſt) quia negantes Chriſtum, in quo videlicet diuinitas iniuria affecta eſt, pœnitentes ſuſcepit. Tamen hoc dictum, fortaſſis contra Nouatum pugnans, ſic accepit.

Ex lib. II.

Matth. 16. 19. IDeo, inquit, nec Ioanni, nec alteri cuiquã diſcipulo dixit Saluator: *Tibi dabo claues regni cælorum*, &c. ſed ſoli Petro, qui Deum negaturus erat, & peccatum lachrymis, & pœnitẽtia expiaturus, vt ſuo ipſius exemplo erga peccatores humanior eſſet. alij enim non tentati forſan ſeuerius cum peccatoribus egiſſent. Hoc ait Eulogius veriſimilius magis quam verius. etſi enim Petro dictum eſt, veruntamen in perſona coryphæi & cæteris Apoſtolis talis poteſtas data eſt. Quandoquidẽ & ſequentibus illos ſacerdotibus, eandem datam eſſe ſoluendi ligandíque poteſtatem credimus. Acceptâ Matth. 18. 22. Petrus poteſtate ligandi ſoluendíque, interrogat quoties debeat dimittere: *Quoties, inquit, ſi peccarit in me frater meus, dimittam illi*, vſque ſepties dicit, Caini condemnationem ſoluere volens dimittendo toties peccantibus. Saluator vero non hanc ſolum ſoluens, ſed etiã Lamech illatam, reſpondet: non dico tibi ſepties, Geneſ. 4. ſed ſeptuagies ſepties. Narrationem porro de Lamech ſic exponit: Septimus erat à Cain, & vltimus ſtirpis. Huic enim diluuium anteuertens, deleuit Caini genus: & tantum ſuperauit Lamechum, vt multò plura fuerint peccata quam Cain, ſecundum illud Geneſ. 4. d. *ſeptuagies ſepties* Quemadmodum ipſe Lamech vxoribus peccata annuncians oſtendit, interitum ſtirpis totius narrans. In tantum enim virorum creuerunt peccata, quibus cum floruit etiã Lamech, vt Deum ad vniuerſum ipſorum genus diluuio perdendum excitarint.

Ὅτι ὁ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ σὺν τῷ φαρισαίῳ προσευχόμενος ἐν τῷ ἱερῷ τελώνης, διὰ τοῦτο ἔτυπτε τὸ στῆθος, διότι δοχεῖον τοῦτο τῶν ἁμαρτημάτων ἐκέκτητο, φησιν. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται, φησὶν ὁ σωτὴρ, διαλογισμοὶ πονηροὶ, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅθεν τύπτει τὴν πηγὴν τῶν κακῶν, τῇ συνειδήσει πληττόμενος· ἵνα ξηράνῃ τῶν ἁμαρτημάτων τὰ ῥεύματα.

Ὅτι διάβολος, φησιν, ἐκ τοῦ διαβάλλειν τὸν πλάστην τοῖς πλάσμασιν εἴρηται. ἔφη γὰρ πρὸς αὐτοὺς· ὡς εἰδὼς ὁ θεὸς, ὅτι διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί· διὰ τοῦτο τῆς τοῦ ξύλου ἐκώλυσε βρώσεως. * διάβολ.

Ὅτι ἐν τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, τῷ· ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ οὗτος τὸν διάβολον ἐκλαμβάνει.

Ὅτι τὸ, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἑξῆς· ἁπλούστερον οὗτος ἐκλαμβάνεται, καὶ κατὰ τὸ γράμμα. φησὶ γὰρ, τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἁμαρτημάτων, μετανοούντων τῶν ἡμαρτηκότων, ἀφίεσθαι· τοῖς δὲ εἰς τὴν θεότητα ἐξυβρικόσιν, οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι ἀφίεσθαι, οὐδὲ παρ' αὐτοῦ χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· καίτοι τούτων ἐναντία φανερῶς φρονεῖ. Κορνηλίου γὰρ ὑπεραγωνίζεται, οὗ Ναυάτος * ἀπέρρωγεν· ὅτι τοὺς ἀρνησαμένους τὸν χριστὸν, ἐν ᾧ δηλονότι ἡ θεότης συνεξυβρίσθη, μετανοοῦντας ἐδέξατο. ὅμως οὖν οὕτω τὸ ῥητὸν τάχα πρὸς Ναυάτον ἀγωνιζόμενος ἐδέξατο. * al. ὑπερμαχεῖ

Ἐκ τοῦ β'. λόγου.

ΟΤι διὰ τοῦτο, φησὶν, οὔτε πρὸς Ἰωάννην, οὔτε πρὸς ἕτερόν τινα τῶν μαθητῶν ἔφη ὁ σωτὴρ τό· καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλ' ἢ πρὸς Πέτρον: ὃς ἔμελλε τῷ τῆς ἀρνήσεως περιπίπτειν ὀλισθήματι, καὶ διὰ δακρύων καὶ μετανοίας ἀπονίπτειν τὸ ἁμάρτημα, ἵνα τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι πρὸς τοὺς ἐξαμαρτάνοντας φιλανθρωπότερον διατίθοιτο. οἱ γὰρ ἄλλοι ἀπείρατοι μεμενηκότες, τάχα ἂν ἀποτομώτερον αὐτοῖς διεκέχρηντο. τοῦτο μὲν φησιν ὁ Εὐλόγιος, πιθανώτερον μᾶλλον, ἢ ἀληθέστερον λέγων. εἰ γὰρ καὶ πρὸς Πέτρον * εἴρηται· ἀλλ' οὖν ἐν προσώπῳ τοῦ κορυφαίου, καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν μαθητῶν ἡ τοιαύτη ἐξουσία ἐδέδοτο· ὅπου γε καὶ τοῖς ἀπ' ἐκείνων τὸ ἀρχιερατικὸν κατὰ διαδοχὴν περιβεβλημένοις ἀξίωμα, τὴν αὐτὴν προσεῖναι τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν πιστευόμεθα. εἶτα, ὡς οὖν λαβὼν, φησι, ὁ Πέτρος τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἐρωτᾷ καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀφέσεως· ποσάκις, λέγων, ἐὰν ἁμαρτῇ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ: ἕως ἑπτάκις εἰπὼν, τὴν ἐπὶ τοῦ Κάϊν κατάκρισιν λῦσαι σπουδάζων ἐν τῷ ἀφιέναι τοσαυτάκις τοῖς ἁμαρτάνουσιν. ὁ δὲ σωτὴρ οὐ ταύτην μόνον λύων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Λάμεχ ἐξενηνεγμένην, ἐπήνεγκεν. Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. τὸ δὲ διήγημα τὸ περὶ τοῦ Λάμεχ, τοιοῦτον φησίν. * al. προσώπῳ

ἕβδομος ἦν ἀπὸ Κάϊν, καὶ τελευταῖος τῶν ἀπογόνων. τοῦτον γὰρ ὁ κατακλυσμὸς φθάσας, ἐξήλειψε τὸ τοῦ Κάϊν γένος· καὶ τοσοῦτον ὑπερέβαλε τὸ τοῦ Λάμεχ, φησὶν, ὡς εἶναι τῶν τοῦ Κάϊν ἁμαρτημάτων πολλαπλάσια, κατὰ τὸ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ὡς καὶ αὐτὸς Λάμεχ ταῖς γυναιξὶν ἀπαγγέλλων τὰ ἡμαρτημένα, ἐδήλωσεν, αὐτανδρον ὄλεθρον κατὰ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ διηγούμενος. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τῶν τότε ἀνδρῶν ηὐξήθη τὰ ἁμαρτήματα, οἷς καὶ ὁ Λάμεχ συνήκμασεν, ὡς εἰς παμπληθεῖαν αὐτῶν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ παροξῦναι, κατακλυσμῷ τὴν δίκην αὐτοῖς ἐπιθεῖσαν.

καὶ σάρκα

καὶ σάρκα δὲ τὴν τότε γενεὰν ἐκάλεσεν ὁ θεός· Οὐ μὴ μείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν αὐτοῖς, λέγων, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκα. ἐπεὶ ὅλοι τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν γεγονότες, καὶ πάσης ἄλλης ἁμαρτίας, ὄντως ὅπερ ἐδέξαντο πνεῦμα καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ, εἰς σάρκα μετέβαλλον. οὕτω μὲν, ἐξ ὧν φησιν ὁ ἀρχιερεὺς Εὐλόγιος, τὸν Λάμεχ ἀπολωλέναι φασίν· οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν πατέρων διὰ τῆς ἐπαγγελίας καὶ μετανοίας συγγνώμην εὑρεῖν τοῦ ἁμαρτηθέντος αὐτὸν ἀπαγγέλλουσιν.

Ὅτι, φησὶν, ἐπειδὰν Πέτρου τοῦ κορυφαίου τὴν ἄρνησιν καὶ μετάνοιαν εἰς ἔλεγχον τῆς ναυατιανῆς ἀπονοίας προβαλώμεθα· ἀνταποκρίνεσθαι πειρῶνται, ὅτι ὁ Πέτρος τὸ ἀτελὲς τότε βάπτισμα ἦν βεβαπτισμένος· τὸ Ἰωάννου μόνον ἐβεβάπτιστο· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα οὔπω ἦν δεδεγμένος. μετὰ γὰρ τὴν ἀνάστασιν τοῦτο, πεντήκοντα ἡμερῶν διαγεγονότων, ἐδέξατο. ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν πρὸς αὐτοὺς· ὅτι καὶ τὸ Ἰωάννου τότε τέλειον ἦν· ὕστερον δ' ἀπέβη τοῖς χρωμένοις ἀτελὲς, μεθ' ὃ τὸν τρόπον τοῦ βαπτίσματος ὁ σωτὴρ παραδιδοὺς τοῖς μαθηταῖς, ἔλεγε· πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὅτε οὖν τὸ μυστικὸν τοῦτο βάπτισμα παρεδόθη, τότε τὸ Ἰωάννου βάπτισμα ἤργησε· καὶ οἱ βαπτίζοντες αὐτὸ λοιπὸν, ἀτελῶς ἐβάπτιζον, τὴν δεσποτικὴν παρορῶντες παράδοσιν. πρὶν δὲ, τέλειον ἦν. ὅτι δὲ τέλειον ἦν· δῆλον, φασὶ, καὶ ἐξ ὧν οὐδαμοῦ φαίνεται τοὺς μαθητὰς τὸ παρὰ Ἰωάννου δεδεγμένους βάπτισμα, ἀναβαπτίσας. Ἰησοῦς γάρ φησιν οὐδένα ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταί. ἐξ ὧν πάλιν δῆλον ὅτι τέλειον ὑπῆρχε. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ βαπτισθῆναι αὐτὸ οὐκ ἀπαξιώσας, ὅτι τέλειον ἦν ἔδειξεν. οὐκ αὐτὸς, ὡς δῆλον ἐστὶ, *καθάρσεως δεόμενος, ἀλλὰ καθάρσιον τῶν ὑδάτων γινόμενος, καὶ ἁγιασμὸς, καὶ τελείωσις, τοῖς τότε βαπτιζομένοις. εἴσοδον δὲ οἱ τότε βαπτιζόμενοι τῆς εἰς Χριστὸν γνώσεως τὸ βάπτισμα παρεδέχοντο. ἐπεὶ γὰρ τοῦτο εἰς τὸν ἐρχόμενον ἐβαπτίζοντο, ἐζήτουν λοιπὸν, τίς ὁ ἐρχόμενος; καὶ ζητοῦντες, εὕρισκόν τε καὶ ἐμαθητεύοντο· καὶ προσιόντες τῷ σωτῆρι, οὐχ ἕτερον βάπτισμα προσελάμβανον, μόνον δὲ τὰς ἐντολὰς προσεδέχοντο. ἕως μὲν οὖν οὐδέπω ἐδοξάσθη διὰ τοῦ σταυροῦ ὁ Ἰησοῦς, τέλειον ἦν τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. μετὰ ταῦτα δὲ, οὐκέτι. διὸ καὶ τὸν Ἀπολλὼ βαπτισθέντα ὑπὸ Ἰωάννου κατὰ τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν, οὐδεὶς ἀνεβάπτισεν· ἀλλὰ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας κατὰ τὴν Ἔφεσον παραγεγονότα ἐξ Ἀλεξανδρείας τῆς πατρίδος, προσελάβοντο μὲν αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον ἐδίδαξαν τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· βαπτίσαι δὲ οὐκ ἐτόλμησαν. τοὺς μέντοιγε ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθέντας, ἐπεὶ μετὰ τὴν τοῦ κυρίου εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τῷ Ἰωάννου βαπτίσματι ἐβαπτίσθησαν· ὅτι οὐκέτι ἦν ἐρχόμενος ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ἐληλυθὼς ἤδη καὶ πᾶσαν πεπληρωκὼς οἰκονομίαν, καὶ βάπτισμα δεδωκὼς οἰκεῖον: εἰκότως τούτοις εὑρὼν ὁ Παῦλος; καὶ ὅτι οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ᾔδεσαν, τῷ δεσποτικῷ βαπτίσματι παρεσκεύασεν ἀναβαπτισθῆναι. πολλαχόθεν δὲ, φησὶν, ἐστὶ λαβεῖν, ὡς τέλειον ἦν τὸ Ἰωάννου βάπτισμα πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ δεσποτικοῦ. καὶ γὰρ, φησιν, ὁ σωτὴρ τῷ Ἰωάννου βαπτίσματι Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους μαθητὰς βεβαπτισμένους,

* καθάρσιον, M.M.

Et carnem tunc vocauit Deus generationem hominum: *Non maneat*, inquit, *Spiritus meus in illis, quia caro ſunt*. Quia toti carni & prauis cogitationibus, & aliis peccatis dediti, verè quem acceperant ſpiritum ad ſimilitudinem Dei, tunc in carnem cõuertebant. Sic quidem, vt dicit Eulogius Archiepiſcopus, Lamech damnatus fuerit, plures vero patres per promiſſionem & pœnitentiam, veniam peccati illum aiunt reperiſſe.

EVLOGIVS.

Gen. 6. 3.

Cum Petri principis Apoſtolorum negationem & pœnitentiam, ad redarguendam inſaniã Nouatianorum proferimus, reſpondere conãtur, quod Petrus nõ perfectè baptizatus fuerit, baptiſmate videlicet * Ioannis: Spiritum vero ſanctum nõdum acceperit. Nam hunc poſt reſurrectionem quinquaginta elapſis diebus accepit. Sed contra illos aſſerere oportet, Ioannis etiam tunc perfectum fuiſſe baptiſma, at poſtea vtentibus imperfectum fuiſſe, poſtquam Saluator modum baptizandi ſuis tradens diſcipulis dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S.* Quando igitur myſticum hoc baptiſma traditum fuit, tunc Ioannis Baptiſma ceſſauit, & qui ſic poſtea baptizarunt, imperfectè baptizarunt, Domini traditionem contemnentes. Prius vero perfectum fuit, idque oſtenditur, quia illos, quos Ioannes baptizauit, iterum baptizatos fuiſſe nullibi legitur. Ieſus enim, inquit, neminem baptizauit, ſed eius diſcipuli. Vnde rurſum apparet perfectum fuiſſe. Dehinc quia Saluator eo baptiſmo baptizari non eſt dedignatus, oſtendit perfectum fuiſſe Ioannis baptiſma, ipſe, vt conſtat, purificatione non indigens, ſed factus purificatio aquarum & ſanctificatio, & perfectio iis qui tunc baptizabantur. Acceſſum verò ad Chriſti notitiam illi qui tunc baptizati erant, baptiſma acceperunt. Cum enim baptizarentur in nomine eius qui venit, quæſierunt deinceps, quis eſſet ille, qui venit, & quærentes inuenerunt, & inſtituti ſunt, & accedentes ad Chriſtum, non aliud baptiſma acceperunt, ſed ſolum præcepta receperunt; quamdiu vero Chriſtus per Crucem nondum glorificatus fuit, perfectum erat Ioannis baptiſma, poſtea non amplius. Ideo & Apollo baptizatum à Ioanne, cum baptiſmus eius adhuc valeret, nemo rebaptizauit: Sed Priſcilla & Aquila, cum adeſſet Epheſi ex patria Alexandria, aſſumpſerunt quidem eum, & Chriſti doctrinam accuratius docuerunt, ſed baptizare non auſi ſunt. Ab illo autem baptizatos, quia poſt Domini aſcenſum in cœlos Ioannis baptiſmate baptizati erant: non enim amplius erat venturus Chriſtus; ſed iam venerat, & omnem diſpenſationem impleuerat, & proprium baptiſma dederat: merito hos inueniens Paulus, & quia neque an Spiritus ſanctus eſſet ſciuerant, Dominico baptiſmate rebaptizari curauit. Et multis autem, inquit, licet colligere, Ioannis baptiſma perfectum fuiſſe, antequam Dominus ſuum traderet. Nam Chriſtus Petrum, inquit, & alios diſcipulos Ioannis baptiſmo baptizatos,

* *Ioannis baptiſma quale. Vide P. Maldonatum alioſque Theologos.*

Matth. 28. 19.

Ioan. 4. 1.

Matth. 3. 13.

EVLOGIVS. tempore paſſionis tremendis ſacramentis dignatus eſt, non communicaturus illis immaculatum corpus & ſanguinem, niſi perfectum Ioannis baptiſma largitus fuiſſet. Sed & quum Petrus recuſauit lauari pedes, audit Saluatorem dicentem: *Qui lotus eſt, non indiget, vt iterum lauetur, ſed eſt mundus totus, & vos mundi eſtis.* (Ioan. 13. 10.) Vnde, Qui Ioannis baptiſmate ſuo tempore baptizatus erat, ſecundo baptiſmate non indiguiſſe oſtenditur: & facultatem habuiſſe illo baptizatos reddere mundos. Et vero ſic Eulogius, cum plurimi patres oſtendant Ioannis baptiſma omnino fuiſſe imperfectum.

Quod dictum eſt in Actis de iis qui Baptiſmum Ioannis accepiſſent: *His auditis, baptizati ſunt in nomine Domini Ieſu*, (Act. 19.) hoc eſt, inquit, quia baptizati ſunt iuxta traditionem, doctrinámque Domini IESV. Quare & alibi cum dicit: *In Chriſto vel in morte Chriſti baptizati ſunt*, (Rom. 6. 3.) eundem ſenſum debemus intelligere ſignificari: hoc eſt, in nomine *Patris & Filij, & Spiritus ſancti* baptizati ſunt. Sic enim docuit & tradidit Ieſus Chriſtus Dominus noſter, vt baptiſma fieret.

Apoſtolus, inquit, maiorem quandam commiſerationem oſtendens erga Iſraëlitas, qui nondum crediderunt, ait: *Optabam enim ego ipſe anathema eſſe*, (Rom. 9. 3.) &c. hoc eſt, cupiui, inquit, ego condemnari, ſolum vt conuerterentur filij Iſraël ad Dominum.

Paulus, inquit, timens Galatarum caſum, ait: *Timeo, ne forte ſine cauſa laborauerim in vobis.* (Gal. 4. 11.) Deinde ſubdit: *Eſtote ſicut ego, & ego ſicut vos.* O ſummam Apoſtoli commiſerationem: quæ tantum ſe demittit, quantum peccatores ceciderant, vt demiſſione lapſos ad proprium ſtatum reduceret.

Filioli, inquit, Apoſtolus lapſos vocat, *quos ſe iterum parere* (Gal. 4. 19.) dicit, *donec formetur in illis Chriſtus*. Tales & Ioannes *filiolos* vocat: *Scribo vobis*, (1. Ioan. 2. 12.) inquit, *filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius.* Poſtquam vero conuerſione [virtutibus] perfecti eſſent, non amplius eos *filiolos* vocat, ſed *patres*, & *fratres*. Addit enim: *Scribo vobis, patres, quia cognouiſtis eum, qui ab initio eſt, ſcribo vobis adoleſcentes, quia viciſtis malignum.*

Proferunt, inquit, Nouatiani dictum Apoſtoli hoc: *Eos qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt Spiritus Sancti, guſtauerunt nihilominus bonum Dei verbum, & prolapſi sũt, rurſus renouari ad pœnitẽtiã.* (Heb. 6. 4.) & quod ad Hebræos ſcribit credentes, patet ex ipſis verbis epiſtolæ: imo vero plurimi ex Iudæis fidelibus, & ad Chriſtum acceſſerunt, & Legẽ Iudaicã ſeruarũt, ideoque diuerſis vſi sũt baptiſmatis. Ad illos igitur ſe conuertens Paulus, & à cæteris, excepto vno baptiſmo, eos dehortatus, hoc dixit. Nequaquam vero pœnitentiam, quod abſit, quam ſæpe alias prædicauit, vt auferret. Quod ergo iam dixit, tale eſt: impoſſibile eſt eos qui illuminati ſunt,

κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἠξίωσε τῶν φρικτῶν μυστηρίων· οὐκ ἂν μεταδοὺς τοῦ ἀχράντου σώματος αὐτοῖς καὶ τοῦ αἵματος, εἰ μὴ τέλειον αὐτοῖς τὸ Ἰωάννου ἐκεχάριστο βάπτισμα. ἀλλὰ καὶ ὅτε Πέτρος παρῃτεῖτο τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀκούει παρὰ τοῦ σωτῆρος· ὁ λελουμένος, οὐ χρείαν ἔχει *πάλιν λούσασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε. δι' ὧν καὶ, ὅτι ὁ τὸ τοῦ Ἰωάννου ἐν καιρῷ βαπτισθεὶς βάπτισμα οὐ δεῖται δευτέρου βαπτίσματος, ἐπιδείκνυται· καὶ ὅτι δύναμιν εἶχε τοὺς βεβαπτισμένους αὐτὸ, ἀποφαίνειν καθαρούς. ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ Εὐλόγιος, τῶν πλείστων πατέρων ἀτελὲς δι' ὅλου τὸ Ἰωάννου βάπτισμα δεικνυόντων.

* Libri editi τοὺς πόδας.

Ὅτι τὸ ἐν ταῖς πράξεσιν εἰρημένον περὶ τῶν ἐχόντων τὸ Ἰωάννου βάπτισμα· ὅτι ἀκούσαντες δὲ, ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· τοῦτόν ἐστι, φησιν· ὅτι ἐβαπτίσθησαν κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὥστε καὶ ἀλλαχοῦ, ὅταν λέγῃ· ὅτι εἰς χριστὸν ἢ εἰς θάνατον τοῦ χριστοῦ ἐβαπτίσθησαν· τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀφείλομεν ἐννοεῖν δηλοῦσθαι· τουτέστιν, ὅτι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐβαπτίσθησαν. οὕτω γὰρ ἐδίδαξε καὶ παρέδωκε βαπτίζειν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ὅτι, φησιν, ὁ ἀπόστολος πλέον τι τῆς συμπαθείας ἐνδεικνύμενος περὶ τοὺς μηδέπω πεπιστευκότας Ἰσραηλίτας, φησιν· ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀντὶ τοῦ ἤθελον, φησιν, ἐγὼ ἐν κατακρίσει γενέσθαι· μόνον ἵνα ἐπιστρέψωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ὅτι Παῦλός, φησι, δεδοικὼς τὴν γαλατῶν ἔκπτωσιν, φοβοῦμαι, μή πως εἰκῆ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς, φησιν· εἶτα ἐπάγει, Γίνεσθε ὡς ἐγὼ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς. ὢ συμπάθεια ἀποστόλου. τοσοῦτον συγκαταβαίνουσα, ὅσον οἱ ἡμαρτηκότες καταπεπτώκασιν· ἵνα τῇ συγκαταβάσει τοὺς πεσόντας εἰς τὸ οἰκεῖον μέτρον ἐπαναγάγῃ.

Ὅτι τεκνία, φησιν, ὁ ἀπόστολος τοὺς παραπεσόντας λέγει, οὓς καὶ ὠδίνειν πάλιν φησιν, ἄχρις οὗ μορφωθῇ χριστὸς ἐν αὐτοῖς. τοὺς τοιούτους καὶ ὁ Ἰωάννης τεκνία καλεῖ, γράφων ὑμῖν λέγω, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι, διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὅταν δὲ λοιπὸν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τελειωθῶσιν, οὐκέτι τούτους καλεῖ τεκνία, ἀλλὰ πατέρας καὶ ἀδελφούς. ἐπιφέρει γὰρ ἔγραψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.

Ὅτι προφέρουσι, φησιν, οἱ ἀπὸ Ναυάτου τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν, τὸ φάσκον· τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους δὲ τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους ῥημάτων θεοῦ, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν. καὶ ὅτι μὲν πρὸς ἑβραίους γέγραφε πεπιστευκότας, δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν τῆς ἐπιστολῆς ῥητῶν. πλὴν οὐδ' ὅτι πλεῖστοι τῶν τότε πεπιστευκότων ἰουδαίων, καὶ τὸν χριστὸν προσήεσαν, καὶ τὰς νομικὰς καὶ ἰουδαϊκὰς παρατηρήσεις τὰς πλείστας ἐφύλαττον. διὸ καὶ διαφόροις ἐχρῶντο βαπτίσμασι. πρὸς γοῦν ἐκείνους ἀποτεινόμενός, φησιν, ὁ θεσπέσιος Παῦλος, καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τὸ ἓν βάπτισμα τούτους ἀπάγων, ἔφησε τὸ ῥητὸν, οὐχὶ δὲ (μὴ γένοιτο) τὴν μετάνοιαν, ὃ πολλαχοῦ ταύτην καὶ πολλάκις κηρύξας, ἀναιρῶν. ὃ γοῦν λέγει διὰ τοῦ ῥητοῦ, τοιοῦτόν ἐστιν. ἀδύνατόν, φησι, τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας,

πάλιν

πάλιν δεύτερον βάπτισμα προσδοκᾶν. ἅπαξ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἔπαθεν· ὅθεν καὶ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ βαπτιζόμεθα. συνεταφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ συνηγέρθημεν. ὁ γοῦν ζητῶν φυλάττειν τὰ νομικὰ βαπτίσματα, ἀνασταυροῖ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ παραδειγματίζει τὸν ἅπαξ σταυρωθέντα. εἰ δὲ ἦν πλείω βαπτίσματα, ἔδει καὶ τὸν Χριστὸν πολλάκις παθεῖν. νυνὶ δὲ ἅπαξ πεπονθὼς, οὐκ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ἀδύνατον οὖν, τοὺς ἅπαξ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ φωτισθέντας, ἐκ δευτέρου εἰ καὶ πλεονάκις βαπτίζεσθαι, καὶ ἀνασταυροῦν πειρᾶσθαι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. ἐγκαλεῖ γοῦν τοῖς Ἰουδαίοις τοῦτο τολμῶσι, καὶ ἐπὶ τὰ νομικὰ ἐπανιοῦσι βαπτίσματα, ἃ οὐ δύναται ψυχὴν καθαίρειν. διὸ καί φησιν· ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. στοιχεῖα δὲ τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, ἡ εἰς αὐτὸν ἐπίγνωσις. οἷον, τοὺς προσιόντας τῷ Χριστῷ, δεῖ πρῶτον ἀποστῆναι τῶν ἁμαρτημάτων, οἷς ἐνείχοντο· τουτέστιν, ἀναχωρεῖν τῶν νεκρῶν ἔργων. δεύτερον, τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων διὰ τοῦ βαπτίσματος δέξασθαι· καὶ δεξαμένους ἐν πίστει τοῦτο, διδαχὴν μανθάνειν. τοῦτο μὲν, τίνα ἦν τὰ ἰουδαϊκά. τί δὲ τὸ σωτήριον; εἶτα κατὰ προκοπὴν ἰόντας, ἀξιοῦσθαι τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσεως, ἥτις διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο· διδάσκεσθαί τε τὴν τῶν νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ τὸ μέλλον κριτήριον. αὕτη τοίνυν ἡ διδασκαλία, ἀπαρχὴ τῆς τῶν πιστευόντων μαθήσεως γίνεται. ἣν οἱ ἐξ Ἰουδαίων δεξάμενοι, καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ διδάσκαλοι ἑτέρων ὀφείλοντες εἶναι, καὶ τελειοῦν ἄλλους· αὐτοὶ μαθήσεως πάλιν δέονται. ἀλλ᾽ ὅμως, φησὶν, εἰ καὶ αὐτοὶ γεγόνατε, ὥστε πάλιν δεῖσθαι μαθεῖν, τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ᾽ ἡμεῖς οὐ τὴν ἀρχὴν πάλιν τῆς πίστεως ὑμᾶς ἐκδιδάξομεν. φησὶ γάρ· διὸ τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἀφέντες, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα. οὐ χρὴ γὰρ ἡμᾶς πάλιν εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς ἀνάγειν ὑμᾶς· ἵνα μὴ δόξωμεν πάλιν ἕτερον θεμέλιον καταβάλλεσθαι· καὶ γάρ, φησι, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι [μετανοίας] ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεὸν, βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. τοῦτο τοιγαροῦν δηλοῖ τό· διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ θεοῦ λόγον, καὶ τὰ ἑξῆς. τὸ δὲ, καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐὰν ἐπιτρέπῃ ὁ κύριος. εἰς τὸν αὐτὸν συντρέχει νοῦν. τὸ μηκέτι, φησὶν, ἀπάρχεσθαι τῆς στοιχειώδους διδασκαλίας ὑμῖν, ἥνπερ κατ᾽ ἀρχὰς οἱ τῷ βαπτίσματι προσιόντες ἐδιδάσκοντο· ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν τελειότητα ἀγώμεθα. εἰ γὰρ καὶ ὠλισθήσατε. ἀλλ᾽ οὐ δύναται θεμέλιον πίστεως πάλιν δέχεσθαι, οὐδὲ βάπτισμα δεύτερον, οὐδὲ χειρῶν ἐπιθέσεις. οὕτως οὖν ἀφίησι τὴν τοιαύτην στοιχειώδη διδασκαλίαν ὁ Παῦλος, καὶ ἐπὶ τὴν τελειότητα ἔρχεται, τὴν ἱερωσύνην τοῦ σωτῆρος διηγούμενος. καὶ ταύτην κατὰ μέρος διέξεισι, καὶ ὅπως κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ τυγχάνει ὁ κύριος ἀρχιερεύς. τὸ τοίνυν βούλημα τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, ὡς πολλάκις εἴρηται, οὐδὲν (κἂν αὐτὸ προφέρωσι) τοῖς Ναυατιανοῖς συμφωνεῖ,

iterum ſecundum baptiſma exſpectare. Semel enim Chriſtus in conſummatione ſæculorum paſſus eſt, vnde & in morte eius baptizamur. *Conſepulti enim ſumus illi in baptiſmo, & ſimul reſurreximus.* Qui enim quærit ſeruare baptiſmata legis, iterum Filium Dei crucifigit, & oſtentui habet ſemel crucifixum. Si vero eſſent plures baptiſmi, oportuiſſet Chriſtum etiam ſæpius pati: nunc vero ſemel paſſus, non manu factum ſanctuarium intrauit, ſed in ipſum cœlum, nunc vt appareret coram Deo pro nobis. Impoſſibile eſt igitur eos, qui ſemel illuminati ſunt in morte eius, ſecundo, vel ſæpius baptizari, & conari iterum crucifigere Filium Dei. Accuſat igitur Iudæos, qui hoc audeant, & ad legis baptiſmata reuertuntur, quæ animam mundare non valent, ideoque dicit: *Cum deberetis magiſtri eſſe propter tempus, rurſum indigetis, vt vos doceamini, quæ ſint elementa exordij ſermonum Dei &c. Elementa autem exordij ſermonis Dei* eſt Dei cognitio: vt, oportet accedentes ad Chriſtum primum peccatis renunciare, quibus conſtringebantur, hoc eſt ſeiungi ab operibus mortuis. Secundo redemptionem priorum peccatorum per baptiſmum accipere, & hoc in Fide recipientes doctrinam diſcere. Quid nimirum Iudaicum fuerit, quid vero ſalutare? Deinde, progreſſione facta, dignos reddi aduentu ſancti Spiritus, quid per impoſitionem manuum Apoſtolorum fiebat, docerique mortuorum reſurrectionem, ac futurum iudicium. Hæc igitur doctrina initium diſciplinæ credentium eſt, quam cum à Iudæis oriundi receperint, & receptam alios docere debuerint, & illos perfectos reddere, ipſi contra iterum diſciplina indigent. Veruntamen, inquit, etſi tales eſtis, vt rurſum diſcere debeatis, quænam ſint elementa exordij ſermonis Dei, nos non rudimenta fidei iterum vos docebimus. Ait enim *Quapropter intermittentes inchoationis Chriſti ſermonem, ad perfectionem feramur.* Non oportet iterum vos reducere ad elementa initij, ne videamur aliud fundamentum iacere. Ait enim: *Non rurſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, baptiſmatum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum, reſurrectionis mortuorum & iudicii æterni.* Hoc igitur ſignificat illud: *Quapropter intermittentes inchoationis Chriſti ſermonem,* &c. & illud: *Et hoc faciemus, ſi quidem permiſerit Deus.* Eiuſdem ſenſus eſt, non amplius incipiendum à doctrina elementali vobis, quam initio baptizati didicerũt, ſed ad perfectionem feramur. Etſi enim lapſi eſtis, non poteſtis fundamentũ fidei iterũ recipere, nec Baptiſma ſecundum, neque manuum impoſitiones. Sic igitur omittit elementalẽ illam doctrinã Paulus, & ad perfectionem venit, Saluatoris ſacerdotium narrans. Et hoc ſingulatim proſequitur, & quomodo ſecundum ordinem Melchiſedech Dominus ſit ſacerdos. Sententia igitur dicti Apoſtoli, vt ſæpe diximus (etſi illud pro ſe adducant (pro Nouatianis non facit,

EVLOGIVS.

Rom. 6. 4.

Heb. 5. 12.

Heb. 6. 1.

Ibid. v. 3.

Heb. 5.

EVLOGIVS. ſed oſtendit eum, qui ſemel illuminatus ſit, non indigere ſecundo baptiſmo. *Qui enim lotus eſt*, vt Dominus ait, *non indiget niſi vt pedes lauet*, hoc eſt, non iterum baptiſmate indiget poſtquam peccauit, ſed vt lachrymis pedes lauentur, hoc eſt carnis greſſus.

Ioan. 13. 10.

Domini, inquit, præceptum: *In quamcumque ciuitatem intraueritis, & ſuſceperint vos, manducate quæ apponentur vobis*, [nihil diiudicantes] conuenit cum illo Apoſtoli: *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes.*

Matth. 10. 11. Luc. 10. 6. 1. Cor. 10. 52.

Nouatiani explicationi prius allati dicti repugnantes, de iis intelligi aſſerunt, qui ſecundum baptiſma requirunt, non autem de ſecundo baptiſmate. Impoſſibile enim eſſe ait per pœnitentiam renouari eos, qui ſemel illuminati ſint, & poſtea lapſi, non autem per Baptiſma. Baptiſmus autem à pœnitentia multum differt. Baptiſmus enim donum & gratia eſt, & felix peccatorum remiſſio, Pœnitentia vero miſeratione, lachrymis, & ab ore ſuum opus peragit. Sic quidem illi dicunt, & nuſquam Baptiſma vocari pœnitentiam inueniri. quod vero dicunt, licet multum inter ſe Baptiſmus & pœnitentia differant, oſtenditur tamen ante Baptiſma, & poſt Baptiſma pœnitentiæ nomen vſurpari. Si quis enim priori vitæ rationi non renunciat, & vitam quæ credenti conueniat, ante oculos poſuerit, ſicque ad Baptiſma acceſſerit, fruſtra accedit, de prioribus improbè factis non pœnitendo, & conuerſionis vitæ in melius nullam rationem habendo. Sic igitur, etſi varia eſt pœnitentia, tamen ante Baptiſmum habet locum conſiderationis, & poſt Baptiſmum. Pœnitentiam igitur, quæ Baptiſma præcedit, impoſſibile eſt, inquit, iterare, quia Baptiſma nemo poteſt ſecundo accipere. Sic & Ioannes baptizans, quando Chriſti diſcipulos baptizabat, dicit: *Ego quidem vos baptiʒo in aqua* ad pœnitentiam: & iterum, *Facite vobis fructus dignos pœnitentiæ.* Videlicet pœnitentiæ per baptiſmum, & coryphæus, inquit, Apoſtolis loquens de iis, quæ in Chriſtum contra legem admiſiſſent: quando compuncti doctrina dixerunt: *Quid*, inquit, *faciemus, viri fratres? Pœnitentiam*, inquit, *agite, & baptiʒetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, & cætera. Quare pœnitentiæ vox nihil eorum quæ voluerunt, tribuit Nouatianis.

Matth. 3. 11. Luc. 3. 8. Act. 2. 28.

Quod dictum eſt à Simone Mago coryphæo Petro: *Precamini vos pro me apud Deum, vt nihil veniat ſuper me horum quæ dixiſtis*: Non erat, inquit, pœnitentiæ, nec ex affectu. Nam precati eſſent, & veniam dediſſent. Vidit vero magis Petrus, Spiritu ſancto reuelante, mentem illius ſubſannationem eſſe & fraudem.

Act. 8. 24.

An ignoratis quia quicunque baptiʒati ſumus in Chriſto IESV, *in morte ipſius baptiʒati ſumus?* In Chriſto IESV baptizari ſignificat, ſecundum præceptum, & traditionem IESV Chriſto baptizari: hoc eſt in Patre, & Filio,

Rom. 6. 3.

ἀλλὰ θεσπίζει, τὸν ἅπαξ φωτισθέντα, μὴ περιεργάζεσθαι δεύτερον βάπτισμα. ὁ λελουμένος γάρ, ὡς καὶ ὁ κύριός φησιν, οὐκ ἔχει χρείαν λούσασθαι, ἀλλ᾽ ἢ τοὺς πόδας, τουτέστιν, οὐ πάλιν βάπτισμα χρείαν ἔχει, μετὰ τὸ ἁμαρτῆσαι, δέξασθαι· ἀλλ᾽ ἢ διὰ δακρύων ἀποκαθαρθῆναι τοὺς πόδας, ἤτοι τὰ σαρκικὰ διαβήματα.

Ὅτι, φησὶν, ἡ κυριακὴ ἐντολὴ, ἡ λέγουσα· Εἰς ἣν δ᾽ ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, πάντα τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν ἐσθίετε, [μηδὲν ἀνακρίνοντες·] αὕτη σύνδρομός ἐστι τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, ἐν ᾧ φησιν· εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων, καὶ βούλεσθε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες.

Ὅτι, φησὶν, ἀντιπίπτοντες οἱ ἀπὸ Ναυάτου τῇ ἀναπτύξει τοῦ προειρημένου ῥητοῦ περὶ τῶν δεύτερον ἐπιζητούντων βάπτισμα, φασὶν οὐ περὶ δευτέρου βαπτίσματος τοῦτο εἰρῆσθαι· εἰς μετάνοιαν γάρ φησιν ἔφησεν ἀνακαινίζεσθαι τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας καὶ παραπεσόντας ἀδύνατον εἶναι, οὐκ εἰς βάπτισμα. βάπτισμα δὲ καὶ μετάνοια πάντη διέστηκε. τὸ μὲν γὰρ δωρεὰ καὶ χάρις ἐστὶ, καὶ ἄφεσις ἀπαλαίπωρος τῶν ἡμαρτημένων· ἡ δὲ μετάνοια, ἐλέῳ καὶ δάκρυσι καὶ καμάτῳ τὸ οἰκεῖον ἔργον περαίνει. οὕτω μὲν ἐκεῖνοί φασι, καὶ ὅτι οὐδαμοῦ τὸ βάπτισμα καλούμενον εὕρομεν μετάνοιαν. ὃ δέ φασιν, ὡς εἰ καὶ πολλὴ διαφορὰ μεταξὺ βαπτίσματος μετανοίας, ἀλλ᾽ συνδείκνυται, ὅτι καὶ πρὸ βαπτίσματος, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, τὸ τῆς μετανοίας ὄνομα παραλαμβάνεται. εἰ γάρ τις μὴ ἀποτάξεται τῷ προτέρῳ βίῳ, καὶ πολιτείαν ἁρμόζουσαν τῷ πιστῷ πρὸ ὀφθαλμῶν θείη, καὶ οὕτω τῷ βαπτίσματι προσέλθοι· μάτην προσέρχεται, ἀμετανοήτως ἔχων ἐπὶ τοῖς προτέροις αὐτοῦ πεπονηρευμένοις, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν ἀμείνονος βίου οὐδένα ποιούμενος λόγον. οὕτως οὖν εἰ καὶ διάφορος ἡ μετάνοια, ἀλλ᾽ οὖν καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἔχει χώραν ἐννοεῖσθαι, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα. τὴν γοῦν μετάνοιαν τὴν πρὸ τοῦ βαπτίσματος, ἀδύνατον ἐκ δευτέρου, φησὶ, κατεργάσασθαι· ὅτι μηδὲ τὸ βάπτισμα δυνατόν ἐστι δεύτερόν τινα δέξασθαι. οὕτω καὶ Ἰωάννης βαπτίζων, ὅτε καὶ τοὺς τοῦ κυρίου μαθητὰς ἐβάπτισε, λέγει· ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι, εἰς μετάνοιαν. καὶ πάλιν τοῖς ὄχλοις· ποιήσατε ὑμῖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· δηλονότι τῆς κατ᾽ αὐτό φησι τὸ βάπτισμα μετανοίας. καὶ ὁ κορυφαῖος, φησὶ, τοῖς ἀποστόλοις διαλεγόμενος περὶ τῶν εἰς Χριστὸν αὐτοῖς παρανομηθέντων, ὅτε κατανυγέντες τῇ διδασκαλίᾳ εἶπον· τί ποιήσομεν ἄνδρες ἀδελφοί; ἔφη αὐτοῖς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι [τοῦ κυρίου] Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ μυρία ἄλλα. ὥστε ἡ τῆς μετανοίας λέξις οὐδὲν, ὧν ἐβούλοντο, δίδωσι τοῖς Ναυατιανοῖς.

* al. ἀντιπίπτ.

Βάπτισμα.

μετάνοια.

Ὅτι τὸ παρὰ τοῦ Σίμωνος μάγου εἰρημένον τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ· [illegible] θητε οὖν ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ μοι ὧν εἰρήκατε· οὐκ ἦν μετανοίας, φησὶν, [illegible] διαθέσεως. ἢ γὰρ ἂν καὶ ἐδεήθησαν, καὶ συγγνώμης μετέδωκαν. εἶδος δὲ μᾶλλον διὰ ἁγίου πν[εύμ]ατος τὰ τῆς αὐτοῦ διανοίας ὁ Πέτρος, ὡς χλεύης καὶ ἀπάτης τὰ ἐκείνου παρέδραμε ῥήματα. Ὅτι τὸ, ἢ ἀγνοεῖτε, ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; τὸ μὲν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν βε[βαπτ]ίσθαι, σημαίνοι ἂν τὸ κατὰ τὴν ἐντολὴν καὶ παρά[δ]οσιν τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ βαπτισθῆναι· τουτέστιν, ε[ἰς] πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον

καὶ ἅγιον πνεῦμα· τὸ δὲ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ, τυποῦντες ἐν τῷ βάπτισμα τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Ὅτι προτεινόμενον παρὰ τοῖς Ναυατιανοῖς τό· ἑκουσίως γὰρ ἡμῶν ἁμαρτανόντων, μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς (μετανοίας καὶ) ἀληθείας· οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ὑπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦτο οὖν τὸ ῥητὸν εἰς ἀναίρεσιν τῆς μετανοίας προβαλλόμενον ἐπιλύεται, καί φησιν· ὅτι ἐνταῦθα οὐχ ἁπλῶς θυσίαν ἀποστερεῖ, ἀλλὰ νομικὴν θυσίαν· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἀπαγορεύει, ἀλλὰ καὶ κρίσιν ἐσχάτην ἀπειλεῖ τοῖς μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς μυστικῆς θυσίας τὴν ἀπόλαυσιν, εἰς ἐκείνην τὴν νομικὴν, τὴν διὰ μόσχων καὶ ταύρων τελουμένην, ἐπανιοῦσι. τοῦτο λέγειν φησὶ τὸν ἀπόστολον, ἀφιστᾶν σπεύδοντα τοὺς Ἰουδαίους, ἤδη Χριστῷ προσεληλυθότας, ἀπὸ τῆς νομικῆς παρατηρήσεως. ὥσπερ οὖν τὰ νομικὰ βαπτίσματα κωλύει τούτους ἐπιτελεῖν, οὕτω καὶ τὰς ἐναίμους θυσίας. καὶ γὰρ τὸ Ἑβραίων γένος ἁμαρτάνοντες, πρότερον μὲν ἡγνίζοντο. εἶτα βαπτίσμασιν ἀπελούοντο· καὶ λοιπὸν ἤδη τὰς ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων θυσίας προσέφερον. ὧν αὐτοὺς ἀπάγων ὁ ἀπόστολος, καὶ τὴν ἀπειλὴν φοβερὰν ἐπήνεγκε. καὶ γὰρ ἔδει τῆς ἀληθινῆς θυσίας ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενεχθείσης, ἤτοι τοῦ ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου σφαγιασθέντος, μηκέτι ὑπολελεῖφθαι, ἀλλ' ὅλως πεπαῦσθαι τὰς πολλὰς καὶ τυπικὰς θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσφερομένας. ἀδύνατον γὰρ, ὡς *αὐτὸς ὁ ἀπόστολός φησι, πάλιν αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας, ἅπαξ τοῦ *ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ προσενεχθέντος· μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκε, φησιν, εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. ὃν οὖν τρόπον εἴρηκεν ἀδύνατον, αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας: τὸν αὐτὸν καὶ τὸ ἐπαγόμενον ἔφη· ὅτι, ἑκουσίως ἡμῶν ἁμαρτανόντων μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ὑπολείπεται θυσία, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ γὰρ καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἐπιτελουμένη τοῦ σώματος τοῦ κυρίου φρικτὴ τελετὴ, οὐ θυσιῶν ἐστι (καὶ) διαφόρων προσαγωγὴ, ἀλλὰ τῆς ἅπαξ προσενεχθείσης θυσίας ἀνάμνησις. τοῦτο γάρ φησι ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ ὁσάκις γὰρ τοῦτο ποιοῦμεν, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλομεν· ταῦτα μὲν ὁ ἐξ Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς Ναυατιανῆς δόξης ἀντέφησεν.

* ὁ αὐτὸς. M.M.
* al. ἑαυτοῦ.

Ἐκ τοῦ τρίτου λόγου.

Ὅτι ἀπαγορεύει, φησὶν, ὁ κύριος ἐν τῷ παρόντι βίῳ διαχωρίζεσθαι τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῶν δικαίων· καὶ τοῦτο δῆλον, φησιν, ἐκ τῆς παραβολῆς, ἥ τις λέγει, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα, καὶ τὰ ἑξῆς· ἕως τοῦ, Θέλεις (οὖν) ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δέ φησιν, οὔ. μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξάνεσθαι *αὐτὰ ἕως τοῦ θερισμοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς· ὅτι οὖν ἡ παραβολή, φησιν, ἀπαγορεύει πρὸ τῆς τοῦ αἰῶνος συντελείας διαχωρίζειν τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῶν δικαίων, κἂν οἱ τὰ Ναυάτου νοσοῦντες τοῦτο λέγωσιν, ὡς *καθαροὺς ἑαυτοὺς κρίνοντες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἀφορᾷ καὶ τὸ παρὰ τοῦ Βαπτιστοῦ εἰρημένον· Οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ μυρία ἄλλα. Ὅτι τὸ, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, τοιοῦτόν ἐστι· φίλους φησὶ ποιήσατε τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πενομένους, πλουσίους δὲ κατὰ θεόν.

* ἀμφότερα μέχρι lib. diti.

& Spiritu ſancto. illud autem: *In morte ipſius*, typo demonſtrantes in baptiſmate mortem eius. EVLOGIVS.

Quod proferunt Nouatiani: *Voluntarie enim peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia, terribilis autem quadam exſpectatio iudicij, &c.* Hoc igitur dictum ad tollendam pœnitentiam prolatum diſſoluitur, cum ait; hic non ſimpliciter ſacrificium amouet, ſed legis ſacrificium: & non ſimpliciter interdicit, ſed & iudicium vltimum iis comminatur, qui poſt agnitionem veritatis, & myſtici ſacrificij fruitionem, ad illud legale per vitulos & tauros ſacrificium reuertuntur. Hæc dicendo, ait, Apoſtolum auocare conatum Iudæos, qui iam Chriſto ſe adiunxerant, ab obſeruatione legis. Quemadmodum ergo vetat eos Baptiſmata legis exequi, ſic & cruenta ſacrificia. Etenim Iudæi in peccatum lapſi, primum quidem purificabantur, deinde aqua abluebantur: denique offerebant victimas pro peccatis, à quibus auocans illos Apoſtolus, terribiles minas adfert. Etenim oportebat vera victima ſemel in conſummatione ſæculorum pro peccatis oblata; videlicet agno Dei tollente peccatum mundi occiſo, non amplius reliqua eſſe, ſed omnino ceſſare multa illa & typica ſacrificia pro peccatorum expiatione. Fieri enim non poteſt, quemadmodum idem Apoſtolus ait, vt iterum ſanguis taurorum & hircorum tollat peccata, cum ſemel agnus Dei oblatus ſit. Vna enim oblatione, inquit, conſummauit, in omnem perpetuitatem eos qui ſanctificantur. quem igitur ad modum impoſſibile dixit, ſanguinem hircorum & taurorum auferre peccata mundi, ad eundem modum & ſequentia dicit: *Voluntarie peccantibus nobis poſt notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia &c.* Etenim tremendum ſacrificium corporis Dei, quod à nobis perficitur, non varia ſacrificia producit, ſed commemoratio eſt hoſtiæ ſemel oblatæ: *Hoc*, inquit, *facite in meam commemorationem.* & : *Quotieſcunque enim hoc facimus, mortem Domini annunciamus.* Hæc omnia Eulogius Alexandrinus, ad refellendum Nouatianorum dogma dixit.

Heb. 10. 26.
Heb. 10. 26.
Luc. 22. 19.
1. Cor. 11. 26.

E LIBRO TERTIO.

Verat, inquit, Dominus in hac vita ſeparari peccatores à iuſtis, & hoc patet ex parabola, quæ dicit: *Simile eſt regnum cælorum homini ſeminanti bonum ſemen*, & reliqua, vſque ad illa, *Vis imus, & colligamus illa.* & ait, *non, ne forte colligentes Zizania, eradicetis cum eis ſimul & triticum: ſinite vtraque creſcere vſque ad meſſem, &c.* Hæc igitur parabola, inquit, vetat ante conſummationem ſæculi ſæparari peccatores à iuſtis, etſi Nouati morbo affecti hoc dicant, ſeipſos tanquam puros aliis meliores iudicantes. Huc etiam pertinet, quod Baptiſta dixit: *Cuius ventilabrum in manu ſua, & permyndabit aream ſuam, &c.*

Matth. 13. 24.
Matth. 3. 12.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ſignificat, facite vobis amicos, qui in mundo egent, & apud Deum diuites ſunt,

Luc. 16. 9.

EVLOGIVS. — *Prouerb. 3. 9.*

ſed meliùs eſt illos comparare amicos de propriis laboribus: *Honora enim Deum de tua ſubſtantia*, & iuſtis laboribus. Si verò nihil ſuperſit ex iuſtis laboribus, tunc quæ ex iniquitate collegimus, iis eos amicos faciamus: *mammona enim iniquitatis* habendi cupiditatem vocat. Tales autem opes per pauperes accipit Deus, ſi modò caueamus, ne in poſterum peccemus. Pulcrum enim, etſi per auaritiæ pecuniam, amicos poſſidere, vt cum vitam reliquerimus, non aliam habentes vitæ iuſtitiam propter beneficia à nobis in illos collata, in ſua nos tabernacula eleemoſynis affecti ſuſcipiant. Si vero non ex mammona iniquitatis, id eſt, auaritiæ, benefacere voluerimus, quomodo quis credat, ſi acceſſiſſent è propriis laboribus nobis pecuniæ: fore vt illis indigentes commiſerando ſubleuaremus? Si enim his quæ ſine moleſtia laboréque iuſto facile, & auara manu nobis acceſſerunt, adeo facile pararis, & alienis reuera, nulli pauperi benigne facimus, quomodo, de iis quæ & propria videntur eſſe, & laborum fructus ſunt, alicui pauperum communicare quid credemur?

Amos 3. 12. *Paſtoris boni officium.*

Dicit Propheta: *Quomodo ſi eruat paſtor de ore Leonis duo crura, aut extremum auriculæ*: his innuitur, non oportere prorſus illum deſpicere, qui in diaboli os inciderit, ſed ſigillum quod homo in baptiſmate acceperit, eripiendum diabolo, ne ob extremum ouis ratione præditæ interitum puniamur. Quædam enim bruta animalia in aure, quædam in crure ſignantur. Propterea neceſſe eſt paſtorem vel aurem, vel crus in numerando præbere, & exhibere Domino. Paſtor vero ratione præditarum ouium, quandoquidem oues, quarum eſt paſtor, ſignum per Baptiſmum, & confeſſionem fidei in animo acceperunt, & ibi Domini ſignum geſtant, merito illud eripere diabolo, omni ratione conari debet, vt ſi aliis actionibus ouis eſca fiat dæmonis, ſaltem ſigillum fidei, quod in animo per Baptiſmum inſculptum habemus, poſſit illinc ereptum tempore viſitationis exhibere Deo: magnum argumentum præferens, non ſua negligentia, & interitu oues amiſſas eſſe.

Ioan. 21. 15.

Interrogans Dominus Petrum: *Simon Iona diligis me plus his*, ipſe qui nouit omnia, non interrogauit ad cognoſcendum, ſed cum paſtorem illum conſtituturus eſſet, vt oſtenderet quantam curam ouilis gerat, hoc fecit. idem enim qui ſe dominum ingenti amore proſequutum, in paſtorem coaptauit, magnam ſine dubio erga oues amorem præbuit: ideo & * tertio interrogauit, magnam erga ratione præditas oues curã oſtendens. Deinde & gradum quendam ouium facit, primo iubens agnos paſcere, deinde ouiculas: quæ enim oues fuerunt per aliqua peccata imminutæ à virtutis perfectione, ad ouiculas reuerterunt: & demum tertio perfectas oues producit. Agnis ergo aſſimilantur, qui adhuc lacte & elementis doctrinæ indigent: ouiculis vero, qui per aliqua peccata à perfectione deficiunt:

** Alia redditur ratio à Greg. Naz. Orat. in Epitaphio.*

ἀλλ' ἄμεινον μὲν αὐτοὺς κτᾶσθαι φίλους ἐξ ἰδίων κόπων· τίμα γὰρ τὸν κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων. εἰ δὲ μὴ περίεστι τὰ ἐκ δικαίων πόνων· κἂν γοῦν ἃ ἐξ ἀδικίας συνελέξαμεν, δι' ἐκείνων αὐτοὺς (φίλους) ποιησώμεθα. μαμωνᾶν γὰρ ἀδικίας, τὴν πλεονεξίαν καλεῖ. δέχεται δὲ καὶ ταῦτα διὰ τῶν πενομένων ὁ θεὸς, ἂν μόνον τοῦ λοιποῦ τὸ ἁμαρτάνειν διαφυλαξαίμεθα. καλὸν γὰρ, κἂν διὰ τῶν τῆς πλεονεξίας χρημάτων, φίλους κτᾶσθαι. ἵνα ὅταν ἐκλίπωμεν, μηδὲν ἕτερον ἔχοντες ζωτικὸν δικαίωμα, δι' ὧν αὐτοὺς εὖ ἐποιήσαμεν, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἡμᾶς σκηνὰς οἱ ἠλεημένοι ὑποδέξωνται. εἰ δὲ μηδ' ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἤτοι τῆς πλεονεξίας, εὖ ποιεῖν ἐθελήσομεν· πῶς ἂν πιστευθείημεν, ὅτι εἰ προσῆσαν ἐξ οἰκείων κόπων ἡμῖν χρήματα, τούτοις ἂν τοὺς ἐνδεεῖς ἠλεήσαμεν; εἰ γὰρ ἃ χωρὶς μόχθου τινὸς καὶ πόνων δικαίων, ἐκ τῆς ῥᾴστης δὲ καὶ πλεονεκτικῆς χειρὸς, ἡμῖν προσεγένετο, τούτων οὕτω ῥᾳδίως κτηθέντων καὶ ἀλλοτρίων ὄντων κυρίως οὐδενὶ τῶν ἐνδεῶν μεταδιδόαμεν· ἃ καὶ οἰκεῖα δοκεῖ εἶναι καὶ πόνων καρποὶ, πῶς ἄν τινι τούτων μεταδοῦναι πιστευθείημεν;

Ὅτι ὁ προφήτης, φησὶ, λέγων· ὃν τρόπον ὁ ποιμὴν ἐκσπάσει ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος * σκέλος, ἢ λοβὸν ὠτίου· αἰνίττεται διὰ τύπων· ὡς οὐ χρὴ παντελῶς ὑπορρεῖν οὐδὲ τὸν ἐμπεσόντα εἰς αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ διαβόλου. ἀλλὰ τὴν σφραγῖδα, ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ βαπτίσματι ἐδέξατο, ἐκσπᾶν προσήκει ἀπὸ τοῦ διαβόλου· ἵνα μὴ τὴν παντελῆ ἀπώλειαν τοῦ λογικοῦ προβάτου ζημιωθῶμεν. τῶν γὰρ ἀλόγων ἔνια μὲν ἐπὶ τοῦ ὠτὸς, ἄλλα δὲ ἐπὶ τοῦ σκέλους σφραγίζονται. διὸ ἀνάγκην ἔχει ὁ ποιμὴν ἢ τὸ οὖς, ἢ τὸ σκέλος, ἐν τῇ ἀπαριθμήσει παρέχειν, καὶ παραστῆσαι τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ τῶν λογικῶν προβάτων ποιμὴν, ἐπεὶ τὰ πρόβατα, ὧν ἐστι ποιμὴν, τὴν σφραγῖδα διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἐδέξατο, κἀκεῖ τὸ σημεῖον τὸ δεσποτικὸν φέρει: εἰκότως ταύτην ἀποσπᾶν τοῦ διαβόλου, πολλὴν σπουδὴν ὀφείλει ποιεῖσθαι· ἵνα, εἰ καὶ ταῖς ἄλλαις πράξεσι κατάβρωμα γίνηται τὸ πρόβατον τοῦ πονηροῦ, ἀλλ' οὖν κἂν γοῦν τὴν σφραγῖδα τῆς πίστεως, ἣν ἐνεσημάνθημεν διὰ τοῦ βαπτίσματος τῇ ψυχῇ, δυνηθῇ ἐκεῖθεν ἀποσπάσας ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς ἐπιδεῖξαι τῷ δεσπότῃ· μέγα σύμβολον ἐπιφέρων, τοῦ μὴ ἐκ τῆς ἰδίας ῥαθυμίας καὶ ἀπωλείας παραπολωλέναι τὰ πρόβατα.

Ὅτι ἐρωτῶν ὁ κύριος τὸν Πέτρον· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; οὐκ αὐτὸς, ὁ πάντα εἰδὼς, θέλων μαθεῖν ἐπηρώτα· ἀλλ' ἐπεὶ ἔμελλεν αὐτῷ τὸ ποίμνιον καταπιστεύειν, ἵνα δείξῃ ὅσην ἔχει πρόνοιαν τοῦ ποιμνίου, τοῦτο ποιεῖ. ὁ γὰρ τὸν φίλτρῳ πολλῷ πρὸς τὸν δεσπότην ἀναπτόμενον ἐφιστῶν τῷ ποιμνίῳ, τὴν ὅσην περὶ τὰ πρόβατα διάθεσιν παρίστησιν ἀναμφιβόλως. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ τρίτον ἐρωτᾷ· τὴν πολλὴν περὶ τὰ λογικὰ πρόβατα ἐπιμέλειαν ἐνδεικνύμενος. ἅμα δὲ καὶ βαθμόν τινα τῶν ποιμαινομένων δείξειν, ἀρνία πρότερον ποιμαίνειν ἐγκελευόμενος· εἶτα * προβάτια· ἃ πρόβατα ὄντα, διά τινα πταίσματα κατασμικρυνθέντα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τελειότητος, εἰς προβάτια ἀνθυπέστρεψε· καὶ λοιπὸν τὸ τρίτον, τὰ τέλεια ἐπιφέρει πρόβατα. ἀρνίοις γοῦν εἰκάζονται, οἱ ἔτι γάλακτος καὶ στοιχειώδους διδασκαλίας δεόμενοι· προβατίοις δὲ, οἱ διά τινα παραπτώματα κατασμικρυνθέντες τῆς τελειότητος·

Ioan. 21. 15.

προβάτοις

προβάτοις δὲ, οἱ εἰς τὸ τέλειον ἀναβεβηκότες καὶ τῆς πίστεως καὶ τῶν πράξεων. καὶ σκόπει ὅπως προτάττει τὰ ἀτελῆ τῶν τελείων· προηγούμενος γὰρ τῷ δεσπότῃ σκοπὸς, ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρία· οὐ γὰρ ἦλθον, φησὶ, καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

Ἐκ τοῦ δ΄ λόγου.

Ὅτι μέγα μέν φησιν ἄνθρωπος, καθ' ὃ εἰκὼν θεοῦ, καὶ χερσὶ θείαις ἐπλάσθη· τίμιον δὲ ἀνὴρ ἐλεήμων διὰ τὴν δεσποτικὴν ἐντολὴν γίνεται· τὴν τιμὴν ἑαυτοῦ, δι' ὧν πράττει, κατασκευαζόμενος.

Philip. 3. 13. Ὅτι ὁ μακάριος, φησὶ, Παῦλος λέγων· Ἐγὼ οὐ λογίζομαι ἐμαυτὸν κατειληφέναι· ἓν δὲ, τῶν μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. εἶτα ἐπάγων· πλὴν εἰς ὃ
Ibid. v. 16. ἐφθάσαμεν, (ἐν) τῷ αὐτῷ κανόνι στοιχεῖν. κανόνα λέγει τὸν κατὰ θεὸν δρόμον τὸν προαποδεδομένον, ποῖον τοῦτον; τὸ λήθην μὲν ποιεῖσθαι τῶν προκατορθωμένων, ἐνακμάζειν δὲ καὶ ἐπεκτείνεσθαι τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς ἄρτι τῶν ἀγαθῶν πράξεων ἀπαρξαμένους· πάντοτε τὸ σήμερον καὶ ἐννοοῦντας καὶ λέγοντας ἑαυτοῖς, ἄχρις οὗ τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἡμῖν ἐπιστῇ. δεῖ γὰρ μέχρι τότε τὸν κατὰ θεὸν τρέχειν ἡμᾶς δρόμον, καὶ πρὸς τὸν ἀντίπαλον ἀνταγωνίζεσθαι.

Ὅτι εἰπὼν, φησὶν, ὁ ἀπόστολος· Κρεῖσσόν ἐστι γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι· πύρωσιν τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἄγουσαν εἶπε. βέλτιον λέγων ἐννόμῳ γάμῳ τὸ ἀσθενὲς ψυχαγωγῆσαι τῆς φύσεως, ἢ τοῦτον ἐκκλίνοντα, διὰ τῆς πυρώσεως ἀναφλεχθῆναι πρὸς ἀσέλγειαν.

Ὅτι τὸ, μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι, καὶ τὰ ἑξῆς· ἰδίως οὗτος ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν πορνείαν ἐκλαμβάνει πειρασμοῦ. ἕκαστος γάρ φησι διὰ τῆς θέας τὴν ἐπιθυμίαν δεξάμενος, ἑαυτῷ τὸν πειρασμὸν προξενεῖ· οὐκ ἔξωθεν μόνον ἔχων προσπαλαίοντα, ἀλλὰ καὶ ἔνδοθεν ὑφ' ἑαυτοῦ ἀναπτόμενον. ἐγκειμένης γὰρ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὴν ὄψιν τῆς θεαθείσης καὶ εἰδωλοποιούσης αὐτὴν ἐν τῇ ψυχῇ, ὁ πειρασμὸς αὔξει καὶ αἴρεται, ὃν αὐτοὶ ἑαυτοῖς διὰ τῆς θέας ἀνήψαμεν. λοιπὸν δὴ τοῦτο τὸ ἔμβρυον τῶν καὶ ἐμπαθῶν λογισμῶν τῷ χρόνῳ τρέφουσα καὶ διαπλάττουσα ἡ δεξαμένη καρδία, κυοφορεῖ τε καὶ ἀποκυεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἧς ἐστιν ὁ θάνατος ἀποτέλεσμα.

Ὅτι τὸ, Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, καὶ τὰ ἑξῆς· ἀναπτύσσων, ὀφθαλμοὺς φησὶν ἐνταῦθα τὸν σωτῆρα τοὺς τῆς καρδίας αἰνίττεσθαι λογισμοὺς, οὓς ἐκκόπτεσθαι κελεύει, ὅταν εἰς ἁμαρτίαν ἀπάγῃ· ἐκκόπτεσθαι δὲ διὰ τοῦ ἐπιλογισμοῦ καταστελλόμενον, καὶ ἀπορριπτόμενον τῆς ψυχῆς· χεῖρα δὲ, τὴν πρᾶξιν δηλοῦν· ἣν ἐπειδὰν εἰς ἁμαρτίαν τρέπηται, ἐκκόπτειν αὐτίκα χρὴ τῇ ἀρετῆς ὀξείᾳ καὶ ταχείᾳ ἐπαγωγῇ. ἡ καὶ ὁ ποὺς δὲ, τῶν ἐν τῷ βίῳ διαβημάτων καὶ τῆς πολιτείας τὴν κίνησιν ὑποδηλοῖ ἄν, ὥσπερ καὶ χεῖρα, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν, ἐκκόπτειν προσήκει ἀγαθῇ κινήσει τὴν πονηρὰν διακόπτοντα. οὕτω μὲν οὗτος παρὰ τοὺς ἄλλους ἀναπτύσσειν ἔγνω τὸ ῥητόν· ἴσως συντελούσης αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἀναπτύξεως εἰς τὴν κατὰ τῶν Ναυατιανῶν μάχην, οἳ ῥᾳδίως ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς καὶ μικρόν τι παρασφαλέντας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτεσθαι βούλονται. δεῖ οὖν φησιν ἀφελομένους τὸν τὰ ἐναντία βλέποντα ὀφθαλμὸν, καὶ τὴν μεριζομένην πρᾶξιν καὶ κίνησιν εἰς τὸ πονηρὸν, μονοτρόπως ὁρῶντας καὶ πράττοντας τὸ ἀγαθὸν, καὶ πρὸς αὐτὸ κινουμένους μόνον, οἷον μονοχείρας τε καὶ μονόποδας καὶ μονοφθάλμους εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν ἐπείγεσθαι εἰσελθεῖν βασιλείαν.

ouibus vero, qui ad culmen vſque fidei & operum peruenerunt. Et attende quomodo præponat imperfecta perfectis. Propoſitus enim domino ſcopus peccatorum ſalus: *Non enim veni*, inquit, *vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam.* EVLOGIVS. Matth. 9. 13.

EX LIBRO QVARTO.

Magnum quid, inquit, eſt homo quod imago Dei ſit, & manibus Dei conditus. Vt miſericors honorandus ſit præceptis Dei, honorem ſibi operibus ſuis comparans. Diuus Paulus ait: *Ego me non arbitror comprehendiſſe. Vnum autem: quæ quidem retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quæ ſunt priora extendens meipſum.* Philip. 3. 13.
Et deinde ait: *Verumtamen ad quod peruenimus, in eadem permanere regula.* Regulam intelligit curſus ſecundum Deum, quæ ante tradita eſt. Ibid. v. 16.
Quæ illa eſt? Obliuiſci priorum benefactorum, florere vero & extendi vſque in priora, vt quaſi modo bona inchoantes opera, quotidie intelligentes illud HODIE, & dicentes ſibi ad extremum vſque vitæ ſpiritum. Oportet enim ad id vſque tempus currere curſum Dei, & cum aduerſariis pugnare.

Apoſtolus ait: *Melius eſt nubere quam vri*, 1. Cor. 7. 9.
dicens ardorem, qui ad libidinem ducit. Melius enim eſſe legitimo matrimonio naturæ infirmitatem iuuare, quam ardore inflammari ad libidinem, & matrimonium fugere. *Nemo* Iacob. 1. 13.
cum tentatur dicat, quod à Deo tentetur &c. Propriè ille accipit de tentatione libidinoſa. Vnuſquiſque enim, inquit, viſu concupiſcentiam accipiens, ſibi ipſi tentationem parit, non modo extrinſecus habens aduerſus ſe luctantem, ſed & intrinſecus per ſe inceſum. Incumbente enim concupiſcentia ob aſpectum eius quam vidit, & ſe in animo efformante, tentatio creſcit, & augetur, quã oculis ipſi contẽplando incendimus. Tandem hunc fœtum imperfectũ turpium cogitationum tempore nutriens, & formans, cor ſuſcipiens, gerit tanquam in vtero, & parit peccatum, cuius effectus eſt mors.

Illud: *Si oculus dexter ſcandalizet te, &c.* ex- Matth. 5. 29.
plicans, ait Saluatorem *oculo* intelligere cordis cogitationes, quem exſcindi iubet, quando ad peccatum trahit. Exſcindi vero per cogitationem repreſſum, & animo eiectum: manus vero actionem ſignificat: quæ poſtquam ad peccan- Ibid. v. 30.
dum conuertitur, abſcindere eam ſtatim oportet, virtutis acuta & celeri inductione. Et pes greſſuum in vita, & conuerſationis motum ſignificat, quem ſicut & manum & oculum exſcindere par eſt, motu bono malũ amputando. Sic quidem ille præter alios explicans intellexit ſupra dictum. Fortaſſe conducente tali explicatione ad pugnam contra Nouatianos, qui facile à ſe, & ab Eccleſia reſecant eos, qui vel minimum peccarunt. Igitur oportet, inquit, reſecto oculo contraria cernente, & actione, ac motu in malum diuiſis, ſingulariter videre, ac facere bonum, & ad ipſum ſolum moueri, & tanquam mancos, vnipedes, & vnoculos in regni cœlorum introitum properare.

EVLOGIVS. * μυρμηκολέων aliis est. Iob. 4. 11. 1. Pet. 5. 8.

Quod apud Iob dictum eſt: * *Tigris periit, eo quod non haberet prædam*, diabolum intelligit, *qui tanquam leo circuit quærens quem deuoret*. Superatus verò non amplius vt leo, ſed vt formica pudore motus decidit, & periit, prædam in hominibus non inueniens. Præda verò & fortitudo diaboli eſt peccatum, quod in homine vbi non eſt, ille perit.

Diabolus ipſe, inquit, hominem & ad peccandum prouocat, & iterum ipſe contra eum qui ſibi obedit, vltor eſt: Dei & inimicus, & vindex in Scriptura vocatus. Inimicus quidem, quia aduerſas leges diuinæ legi opponẽs, perſuadet hominibus, vt peiora pro melioribus eligant: Vltor verò, quia cogitur ipſe peccatores rurſum punire. *Tradite enim*, inquit, *huiuſmodi Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini*. (1. Cor. 5. 5.) Vide igitur caritatem Dei, & malitiam diaboli. Deus quidem peccatorem mundare volens, tradit, vt Apoſtolus ait, tortori Diabolo. Ille vero ſtat, vt leo, cupiens deuorare, quem ipſe ad peccatum traxit. Et non nouit quod corpus ſibi traditum ſit non in perditionem, ſed caſtigationem, vt ſpiritus ſeruetur: in animam enim nullam ſortitur poteſtatem, quod & in forti Iob oſtenditur. (Iob. 1. 12.) Etenim in illo aliarum rerum poteſtatem nactus, prohibetur tangere animam, hoc eſt, mentem non eripere. Et nota, in iuſto Iob, & in peccatore Corinthio, non accepiſſe dæmonem in animam poteſtatem, ſed ab illa potius expelli. Traditus enim illi Corinthius eſt, *vt ſpiritus ſaluus ſit*. (1. Cor. 5. 5.) Incidens enim peccator tentatione in interitum carnis, & corporis doloribus preſſus, cùm cognoſcit è qua radice huiuſmodi dolores exſiſtant, cogitur etiam nolens odiſſe peccatum, & conuerti, & cum corpore etiam animam ſeruare. Quomodo autem Satanas poteſtatem accepit in peccatorem? reſecto illo ab omnibus, & ab Eccleſia, Sacramentorúmque communione. Idcirco ſcribit, vt pro merito punitus, & plagis affectus, & conuerſus, iam iterum in gratiam recipiatur, à qua antea arcebatur, quod conſecutus, non amplius in poteſtate eſt Satanæ, quam in eius corpus habebat.

Qui ſponte ad pœnitentiam conuertuntur, eos Dominus amplectens ſuſcipit: qui verò non ſponte pœnitentiam agunt, caſtigans reuocat, & hunc ſenſum Apoſtolus explicans dicit: (1. Cor. 11. 31.) *Quod ſi noſmetipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Dum iudicamur autem, à Deo corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur*. Illud autem, *vt non cum hoc mundo*, non *creatura* dicit: pulchrum enim eſt Dei opus. Sed mundum hîc intelligit, improbitatem mundi, & ſcandala diaboli. Ideò & Dominus dicit: (Mat. 18. 7.) *Væ mundo à ſcandalis eius*.

Hoc: (Heb. 12. 15.) *Contemplantes ne quis deſit gratiæ Dei, ne qua radix amaritudinis ſurſum germinans impediat &c*. De cogitationibus ait ab Apoſtolo dici, hoc eſt, ne qua ſit in nobis cogitatio

Ὅτι τὸ παρὰ τῷ Ἰὼβ εἰρημένον· Μυρμηκολέων ὤλετο, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βορὰν· τὸν διάβολόν φησιν αἰνίγματίζειν. ὡς λέων μὲν περιέρχεται ὠρυόμενος, καὶ τίνα καταπίῃ ζητῶν· ἡττηθεὶς δὲ, οὐκέτι ὡς λέων, ἀλλ᾽ εἰς μύρμηκα συσταλεὶς, καταισχυνόμενος ἀφίσταται, καὶ διόλλυται, βορὰν ἐν ἀνθρώποις μὴ εὑρίσκων. βορὰ δὲ καὶ ἰσχὺς τοῦ διαβόλου, ἡ ἐν ἀνθρώποις εὑρισκομένη ἁμαρτία· ἧς ἀπούσης, ἐκεῖνος ὄλλυται.

Ὅτι, φησὶν, αὐτὸς ὁ διάβολος, τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα προσκαλεῖται, καὶ πάλιν αὐτὸς κατὰ τοῦ πεισθέντος αὐτῷ ἔκδικος γίνεται τοῦ θεοῦ· (καὶ) ἐχθρὸς καὶ ἐκδικητὴς παρὰ τῆς γραφῆς ὀνομαζόμενος. ἐχθρὸς μὲν, καθότι ταῖς θείαις ἐντολαῖς ἀντινομοθετῶν, πείθει τοὺς ἀνθρώπους ἀντὶ τῶν κρειττόνων τὰ χείρονα αἱρεῖσθαι· ἐκδικητὴς δὲ, καθότι πάλιν αὐτὸς ἀναγκάζεται τὸν ἁμαρτήσαντα κολάζειν. παράδοτε γάρ φησι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου. καὶ ὅρα λοιπὸν φιλανθρωπίαν θεοῦ, καὶ κακίαν τοῦ διαβόλου. ὁ μὲν θεὸς τὸν ἁμαρτήσαντα θέλων καθᾶραι, παραδίδωσι διὰ τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς ὡς δημίῳ τῷ διαβόλῳ· ὁ δὲ ἕστηκε βουλόμενος ὡς λέων καταπιεῖν, ὃν αὐτὸς ἔπεισεν ἐξαμαρτεῖν. καὶ οὐκ ἔγνω, ὅτι τὸ σῶμα παρεδόθη αὐτῷ, οὐκ εἰς πανωλεθρίαν, ἀλλ᾽ εἰς σωφρονισμὸν· ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ. τῆς γὰρ ψυχῆς οὐδεμίαν ἐγχειρίζεται ἐξουσίαν, ὡς δέδεικται καὶ ἐπὶ τοῦ γενναίου Ἰώβ. καὶ γὰρ καὶ ἐπ᾽ ἐκείνου λαβὼν τὴν τῶν ἄλλων τὴν ἐξουσίαν, ἐπιτάττεται μὴ τολμῆσαι ἅψασθαι τῆς ψυχῆς, τουτέστι, φρενῶν ἔκστασιν μὴ ἐπενεγκεῖν. καὶ σημείωσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου Ἰὼβ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμαρτηκότος ἐν Κορίνθῳ, οὐ δέχεται τὴν τῆς ψυχῆς ἐξουσίαν ὁ πονηρὸς· μᾶλλον μὲν οὖν ὑποχωρίζεται αὐτῆς. παραδίδοται γὰρ αὐτῷ καὶ ὁ ἐν Κορίνθῳ· ἵνα, φησὶ, τὸ πνεῦμα σωθῇ. ἐμπεσὼν γὰρ ὁ ἡμαρτηκὼς τῷ πειρασμῷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, καὶ ταῖς ἀλγηδόσι τοῦ σώματος καταζευχθεὶς, ἐπιγνούς τε ἐκ ποίας ῥίζης αὐτῷ βλαστάνει τὰ ἄλγεα: καὶ ἀναγκάζεται καὶ μὴ θέλων μισῆσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν δραμεῖν, συνδιασώσασθαί τε τῷ σώματι τὴν ψυχήν. πῶς δὲ ἔλαβεν ὁ σατανᾶς τὴν ἐξουσίαν κατὰ τοῦ ἡμαρτηκότος; ἀφορισθέντος αὐτοῦ ἀπὸ πάντων, ἀπό τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν φρικτῶν μυστηρίων κοινωνίας. διὸ ἀξίως ἐπιτιμηθέντι, καὶ πληγέντι, καὶ ἐπιστραφέντι, πάλιν χαρισθῆναι αὐτῷ, ὧν ἐκεκώλυτο, γράφει. ὧν ἀξιωθέντος οὐκέτι οὐδὲ τὴν ἐξουσίαν εἶχεν ὁ σατανᾶς, ἥνπερ εἰλήφει κατὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Ὅτι φησὶ τοὺς μὲν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐπιστρέφοντας εἰς μετάνοιαν, ἐναγκαλιζόμενος ὁ κύριος ἐπιδέχεται· τοὺς δὲ μὴ οἴκοθεν μετανοοῦντας, σωφρονίζων ἀνακαλεῖται. καὶ ταύτην δὲ ἀναπτύσσων τὴν ἔννοιαν ὁ ἀπόστολος, λέγει· Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δὲ, ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. τὸ δὲ, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ, οὐ κατὰ τὸ κτίσματι λέγει· καλὸν γὰρ τὸ τοῦ θεοῦ ποίημα, ἀλλὰ κόσμον νῦν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ λέγει πονηρίαν, τὰ σκάνδαλα τοῦ πονηροῦ. διὸ καὶ ὁ κύριός φησιν· Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων αὐτοῦ.

Ὅτι τὸ· ἐπισκοποῦντες, μή τις ὑστερῶν (ἀπὸ) τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μή τις ῥίζα * κακίας ἐνοχλῇ, καὶ τὰ ἑξῆς· περὶ τῶν λογισμῶν εἰρῆσθαι τῷ ἀποστόλῳ, φησὶ, τουτέστι, μή τις ᾖ λογισμὸς ἐν ἡμῖν

* πικρίας ἄνω φύουσα

περισκει-

προσκείμενος ἔτι τῷ διαβόλῳ, καὶ ὑστερούμενος τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. ὅταν γάρ τις λογισμὸς, ὥσπερ τις ῥίζα πονηρίας ἐγκεχωσμένος ἐν ἡμῖν ᾖ, κἂν τοὺς πλείους δι' ἐπιστροφῆς ἐξερριζωσάμεθα, ἀλλ' οὖν ἐκεῖνος ὁ ὑπολειφθεὶς, κατὰ μέρος αὐξανόμενος, καὶ εἰς ἐπιφάνειαν προελθὼν, ἐπικρατέστερος γίνεται, καὶ μαίνει τοὺς ἄλλους τοὺς τὸ ἀγαθὸν μετιόντας λογισμούς. ἐκκόπτειν οὖν παραινεῖ πάσης ἁμαρτίας ῥίζαν, ἵνα διὰ πάντων ὁ ἄνθρωπος τὰς ἐντολὰς κυρίου ἀνενοχλήτως καρποφορῇ.

Ὅτι καὶ διὰ τῶν κυνῶν, φησιν, ἡ παραβολὴ ἀπηνέστερον ἐλέγχει τὸν πλούσιον ἐκεῖνον, οὗ πρὸ τοῦ πυλῶνος ὁ Λάζαρος ἔρριπτο. οἱ μὲν γὰρ κύνες οἰκτείροντες αὐτοῦ τὴν πολλὴν ταλαιπωρίαν, ὅπερ ἠδύναντο ποιεῖν ἔπραττον, περιλείχοντες καὶ οἷον ἀποσμήχοντες αὐτοῦ τὸ ἕλκος ταῖς γλώσσαις. ὁ δὲ καὶ τῶν κυνῶν περὶ τὸ ὁμόφυλον ἀπηνέστερος, καὶ δι' αὐτῶν ἠλέγχετο τῶν κυνῶν. διὰ τοῦτο κἀκεῖνον τὸ πῦρ ἀδυσωπήτως *ἐπέρχεται.

Ὅτι τὴν παραβολὴν τὴν περὶ τὸν γάμον καὶ τοὺς καλοῦντας, καὶ τοὺς καλουμένους καὶ μὴ ὑπακούοντας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν, οὕτως ἀναπτύσσει· γάμον μὲν, τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· καλοῦντας δὲ τέως, τοὺς προφήτας· καλουμένους δὲ, πρῶτον τοὺς ἐξ Ἰσραήλ· οἳ οὐδὲ ἠθέλησαν εἰσελθεῖν. ὅθεν ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἤτοι τὴν ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, πάντας τοὺς μὴ ὑπακούσαντας ἐπὶ τὸ πιστεῦσαι τῷ κηρυττομένῳ Χριστῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν ἀπέσφαξε, καὶ τὴν πόλιν, ἤτοι τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐνεπύρισε πυρί. καὶ λοιπὸν πέμπει δούλους ἑτέρους, ἤτοι τοὺς ἀποστόλους. καὶ ἐξελθόντες εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς, τουτέστι, τοὺς εὐτελεῖς καὶ τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ ἀναξίους, ἤτοι τοὺς ἔτι *διερριμμένους τε καὶ ποικίλῃ πλάνῃ θεοῦ διαπεφραγμένους, τούτους καλοῦσι. καὶ οἰκεῖοι ἢ οἱ δοκοῦντες οἰκεῖοι, τῇ κλήσει ὑπακούουσι. καὶ μαθητεύουσιν ἀπόστολοι πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς. ἐν δὲ τῇ συντελείᾳ· τότε γὰρ ὁ γάμος *πληροῦται τῶν ἀνακειμένων, τότε καὶ τοὺς κεκλημένους ὁ βασιλεὺς *φιλοινεῖ, καὶ οὐδένα ἐξωθεῖ, πλὴν τοὺς οὐκ ἐνδεδυμένους ἔνδυμα γάμου, ἤτοι, ὅτι τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἔνδυμα οὐκ ἐνεδύσαντο διὰ τοῦ βαπτίσματος· καὶ οὐδὲ εἶχον ἔνδυμα· καὶ ἢ καθαρὸν αὐτὸ ἀμφιέννυντο, ἢ καὶ ῥυπώσαντες, ἐλεημοσύναις καὶ τῆς μετανοίας ἀπεπλύναντο· καὶ εἰς τὸν νυμφῶνα εἰσάγει φιλοφροσύνης τοῦ νυμφίου μετόχους ἀποφαίνει.

* μετέρχεται.

* διωθοῦνται. M. M.

* al. ἀναπληρ.

* ἴσ. φιλοξενεῖ ἢ φιλοφρονεῖ ms.

EVLOGIVS.

adhærens adhuc diabolo, quæ nos Dei gratia priuet. Quando enim aliqua cogitatio tanquam radix quædam malitiæ in nobis pullulat, etſi plures per conuerſionem eradicauimus, tamen illa occultè relicta, ex parte creſcens & prodiens, inualeſcit, & * inquinat alias cogitationes ad bonum inclinantes. Exſcindere igitur hortatur omnis peccati radicem, vt omnino homo Dei præcepta ſine moleſtia cum fructu exequatur.

* μιαίνει legendum puto.

Per canes, inquit, parabola crudeliorem illum diuitem coarguit, cuius ante fores Lazarus iacebat. Canes enim commiſeratione magnæ illius calamitatis, quantum facere potuerunt præſtiterunt, lambentes vlcera linguis ſuis. Ille verò canibus erga fratrem ſuum truculentior, etiam per ipſos canes reprehenſus eſt. Ideò illum ignis ſine misericordia ambit.

Luc. 16. 21.

Parabolam de iis, qui ad nuptias vocant, & vocati ſunt, & venire noluerunt, aliaque id genus, ſic explicat; nuptias quidem regnum DEI, vocantes verò Prophetas, vocatos autem, primum Iudæos, qui venire noluerunt, vnde mittens rex exercitum ſuum, videlicet Romanorum Imperatorem, omnes, qui non obedierunt ad credendum Chriſto prædicato, & Saluatori noſtro, occidit, & vrbem Hieroſolymam incendit. Poſtremo miſit alios ſeruos, ſcilicet Apoſtolos, & exeuntes in vias, & ſepes, hoc eſt, viles & Dei ciuitate indignos, videlicet qui proiecti, & variis erroribus à Deo ſeparati ſunt, illos vocant, & domeſtici aut qui videntur domeſtici, vocationem audierunt. Et docuerunt Apoſtoli malos & bonos. In conſummatione autem. Tunc enim nuptiæ impletæ ſunt diſcumbentibus, tumque vocatos Rex amicè ſuſcipit, & neminem eiicit, niſi qui veſtem nuptialem nō haberent, ſcilicet qui incorruptionis veſtem non induerunt per baptiſmum, & nec habuerunt veſtem, vel puram illam induerunt, vel impuram pœnitentia & eleemoſynis abluerunt, & ad nuptias introduxit, & amoris ſponſi participes oſtendit.

Matth. 22.

Ἐκ τοῦ ε΄ λόγου.

E LIBRO QVINTO.

MVTA *fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus iuſtum*, vt canit Dauid. Hoc facere ait Nouatianos Alexandriæ, contra Martyres Chriſti blaterantes. Comparituri autem, inquit, in vltimo iudicij die, non habebunt ſui defenſionem, nec aperire os, nec mouere labra poterunt, qui hoc tempore contra CHRISTI Martyres linguam exacuerunt.

Pſal. 30. 19.

Quod dictum eſt ab Apoſtolo de Alexandro ærario fabro: *Alexander ærarius multa mala mihi oſtendit: reddet illi Dominus in illo die*: alij quidem Patres imprecationem eſſe negant, ſed tantùm denuntiationem eorum quæ paſſurus

2. Tim. 4. 14.

Ὅτι ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου, ᾄδει ὁ Δαυΐδ· [τοῦτον] πράττειν φησὶ καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Ναυατιανοὺς, κατὰ τῶν μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ κενολογοῦντας· παριστῶν φησιν, ὅτι κατὰ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν, οὐκ ἀνέξουσιν ἀπολογίαν, οὐδὲ διᾶραι στόμα, καὶ κινῆσαι χείλη δυνήσονται· ὅτι ἐν τῷ παρόντι κατὰ τῶν Χριστοῦ μαρτύρων τὴν γλῶσσαν ἠκόνησαν. Ὅτι τὸ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ χαλκέως εἰρημένον παρὰ τοῦ ἀποστόλου· Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ *κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οἱ μὲν ἄλλοι τῶν πατέρων οὐκ ἀρὰν εἶναί φασι τὸν λόγον, ἀλλὰ μόνον ἀπόφασιν ὧν ἔμελλεν

* κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ libr. edit.

EVLOGIVS. eſſet à Deo Alexander: Hic verò Eulogius planè maledictionem eſſe illatam affirmat, Alexandro, qui pœnitentiam non egerit, & ab improbitate ſua non conuerſus fuerit.

Pſal. 33. 20. *De ſanctorum reliquiis.*

Dauid de iuſtificatis tribulatione loquens ait: *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnum ex his non confringetur.* oſtendit oſſa illa vitam dare poſſe, & accedentibus medicinam præbere. Hæc enim ipſa oſſa, quæ à Chriſto nunc conſeruantur, ſibi inuicem vnita animæ coniungentur, & mercedem ſimul certaminum accipient. Et multa alia poſſem ſumere ad demonſtrandum ineſſe virtutem aliquam oſſibus ſanctorum. Indicat autem mortuus quidam, quem in hoſtium irruptione ferentes, cùm decenter non poſſent propter vim vrgentem ſuo ſepulchro condere, ibi eum ſepelierunt, vbi * ſancti viri oſſa iacebant. Nam cum mortuus ſancti viri reliquiis admoueretur, dicto citius è ſepulchro aſſurrexit, & cùm domum ſe contuliſſet, deprehenſum poſtea eſt capſam illam ſancti viri corpus continere.

** Eliſei Prophetæ. 4. Reg. 13. 20.*

Dimitti ait peccata aliis per baptiſmum, eos in cæteris beatos prædicans: quibuſdam verò ſupereſſe vt per confeſſionem & pœnitentiam dimittantur. Sunt vero alij Patres, qui aliter hoc dictum explicant.

Non videtur mihi rectè dicere, quòd Apoſtolus ponat tres ordines hominum. Vnum quidem martyrum, & iuſtorum, quos ait non iudicandos, ſed iudices fore, his verbis: *An neſcitis quod ſancti de mundo iudicabunt.* Secundus autem ordo eorum qui non iudicabuntur, vt impiorum, & qui non ſeruierunt Deo. Reſurgent enim illi, nec ad iudicium deducentur. Ait enim Dauid: *Ideo non reſurgent impij in iudicio* cum iudicandis. Tertius ordo eſt eorum, qui Deum quidem coluerunt, peccatis autem multis obnoxij fuerunt, pro quibus vt reſpondeant iudicio ſiſtentur, quorum inuicem participes fuimus. Sic quidem Eulogius: Sed neque exactè oratio conuincit, iudices conſtitutos cum Chriſto eſſe; neque, non omnes ante tribunal comparituros. Semper enim impij ſeipſos condemnant, veruntamen iudicium ſuſtinebunt, ad reddendam rationem. Apoſtolus enim non collocat ſanctos cum Chriſto iudices, ſed redargutionem mundi, & condemnationem eorum, qui ſanctorum more non vixerunt, oſtendit futuram. Quemadmodum dicitur in Euangeliis, Niniuitas & reginam auſtri, quæ tunc fuit, iudicaturos generationem, quæ Chriſto non credidit.

Matth. 12. 41. & 42.

Pſal. 1. 5.

Dauid tres nominat ordines his verbis: *Ideo non reſurgent impij in iudicio.* Vide vltimum ordinem, *neque peccatores in conſilio iuſtorum.* Vide eum qui ſequitur, *quia nouit Dominus viam iuſtorum.* Vide, inquit, optimum ordinem, & horum ſingulos habere proprium, & attributum ſibi pro meritis locum.

Ἀλέξανδρος πείσεται ὑπὸ κυρίου. οὗτος δὲ, ἀρὰν αὐτίκα εἶναί φησι, καὶ ἐπενηνέχθαι Ἀλεξάνδρῳ διὰ τὸ ἀμεταμέλητον καὶ ἀνεπίστροφον τῆς αὐτοῦ μοχθηρίας.

Ὅτι ὁ Δαυὶδ φησὶ περὶ τῶν διὰ θλίψεως δικαιωθέντων, λέγων· φυλάσσει κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται· δείκνυσιν, ὅτι * ζωτικῶς ἔχουσι, καὶ παρέχειν ἐστὶν ἱκανὰ τοῖς προσιοῦσιν ἰάματα. διὰ γὰρ ταῦτα τὰ νῦν ὑπὸ τοῦ κυρίου φυλασσόμενα ὀστᾶ, ἑνωθέντα ἀλλήλοις, ἀπολαμβάνει αὐτῶν τὴν οἰκείαν ψυχὴν, καὶ κοινωνεῖ τῶν ἐπάθλων, ἃ ἐν τοῖς ἄθλοις ἀπέλαβον. Καὶ πολλὰ μὲν ἐστι καὶ ἄλλα λαβεῖν εἰς ἀπόδειξιν, ἐνεῖναι δύναμίν τινα τοῖς τῶν ἁγίων ὀστέοις. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ νεκρὸς, ὃν οἱ κομίζοντες κατά τινα ἐχθρῶν ἐπιδρομὴν, μὴ δυνηθέντες τῷ ἐξεπιθέντι τάφῳ παραδοῦναι, τῆς περιστάσεως αὐτοὺς ἐμβιαζομένης, τῷ τάφῳ ἔνθα τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπου ἐτέθαπτο τοῦ θείου * συγκατέθαψαν. καὶ γὰρ ὁ νεκρὸς πελάσας τοῖς τοῦ προφήτου λειψάνοις, θᾶττον λόγου τοῦ τάφου ἀνίσταται. καὶ δρόμῳ τὸν οἶκον καταλαβὼν ἐξετάζεται ἔμψυχος στήλη καὶ ἀπόδειξις τοῖς τῶν ἁγίων προστιθέμενος. καὶ πολλὰ ἄλλα.

** Ισ. ζωτικὴν δύναμιν.*

** al. ἐγκατέθαψαν.*

Ὅτι τοῖς μὲν ἀφεθῆναί φασι τὰς ἁμαρτίας διὰ τοῦ βαπτίσματος: τῶν μὲν ἄλλων μακαρίζων τοὺς τοιούτους: τοῖς δὲ περιγίνεται καὶ ἀφεθῆναι δι' ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας. εἰσὶ δὲ ἄλλοι τῶν πατέρων, οἳ ἄλλως τὴν τοῦ ῥητοῦ ποιοῦνται ἀνάπτυξιν.

Ὅτι φησίν· οὔ μοι δοκεῖ ἀκριβῶς λέγειν, ὅτι τρία τάγματα τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀπόστολος μηνύει· ἓν μὲν τῶν μαρτύρων καὶ δικαίων, οὓς οὐ κρινέσθαι δεομένους ἀλλὰ κριτὰς αὐτοὺς ἀποφαίνει κατὰ τὸ εἰρημένον φησίν· οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; δεύτερον δὲ, μὴ κρινομένων τῶν ἀσεβῶν τυγχάνει, τῶν μὴ λελατρευκότων θεῷ· ἀναστήσονται μὲν γὰρ καὶ οὗτοι, εἰς κρίσιν δὲ οὐκ ἀχθήσονται, ἀλλ' εἰς κατάκρισιν καὶ γάρ φησιν ὁ Δαυὶδ· διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει μετὰ κρινομένων. τρίτον δὲ εἶναι τάγμα, ὃ θεοσεβεῖν ἠρετίσατο· πταίσμασι δὲ πολλοῖς ἐνέχεται, ὧν καὶ ἡ κρίσις ἔσται πρὸς ἀπολογίαν ἐκκαλουμένη, ὧν ἕτεροι ἑτέροις ἐκοινωσάμεθα. οὕτω μὲν ὁ Εὐλόγιος. ἀλλ' οὔτε τὸ κριτὰς συγκαθεσθῆναι τῷ χριστῷ, ἀκριβῶς λόγος δίδωσιν· οὔτε τὸ μὴ πάντας παραστῆναι τῷ βήματι. ἀεὶ γὰρ καὶ οἱ ἀσεβεῖς αὐτοκατάκριτοι. ἀλλ' οὖν λόγον ἀπαιτούμενοι, τὴν κρίσιν λαβοῦσι. καὶ τὸ ἀποστολικὸν δὲ ῥητὸν οὐ συγκαθίζει χριστῷ κριτὰς τοὺς ἁγίους· ἀλλὰ ἔλεγχον τοῦ κόσμου καὶ κατάκρισιν τῶν ὅσοι μὴ κατ' ἐκείνους ἐπολιτεύσαντο, παρίστησιν ἔσεσθαι. ὥσπερ λέγεται καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· Νινευίτας καὶ βασίλισσαν νότου τὴν τότε κατακρίνειν ἀπίστως ἔχουσαν τῷ χριστῷ γενεάν.

Ὅτι ὁ Δαυὶδ τὰ τρία προσαγορεύει τάγματα διὰ τούτων τῶν ῥημάτων· Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει· ἰδοὺ τὸ ἔσχατον τάγμα· οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων, [ἰδοὺ τὸ] ἐχόμενον· ὅτι γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων, ἰδού φησι, καὶ τὸ ἄριστον τάγμα· καὶ τούτων ἕκαστον ἰδίαν ἔχειν ἀπονενεμημένην αὐτῷ δι' ὧν ἔπραξε χώραν.

Ἐκ τοῦ ϛʹ λόγου.

Ὅτι ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ ἐλέγχει τὸ φερόμενον Ναυάτου ψευδομαρτύριον, ὃ καὶ εἰς Ναυάτον μὲν, λέγεται ἕνα ὄντα τῶν ὑπὸ Μακεδόνιον ἐπίσκοπον ῥώμης τεταγμένων * ὀκτὼ πρεσβυτέρων μόνον τὸ μαρτύριον τῆς εἰς χριστὸν ὁμολογίας διενεγκεῖν· τοὺς δὲ ἑπτὰ ἅμα Μακεδονίῳ * ἐπιθῦσαι τοῖς εἰδώλοις, μεμαρτυρηκέναι δὲ σὺν αὐτῷ μόνους ἐκ πάντων σχεδὸν τῶν τῆς δύσεως χριστιανῶν Μάρκελλον καὶ Ἀλέξανδρον ἐπισκόπους ἀκυληΐας, καὶ Ἀγαμέμνονα ἐπίσκοπον τιβέρεως. οὓς ἅμα Ναυάτῳ μετὰ τὸ μαρτύριον ἰδίᾳ συνοικοῦντας καὶ συνάγοντας μὴ ἀνέχεσθαι τοῖς ἐπιτεθυκόσι συνιερᾶσθαι. ἐπιθεῖναί τε τούτοις αὐτοῦ τοὺς ἐπισκόπους τὰς χεῖρας, τὴν τῆς ῥώμης ἀρχιερατικὴν ἀξίαν * τελεσιουργούσας. γενέσθαι δὲ τὸ μαρτύριον, Δεκίου μὲν καὶ Οὐαλλερίου ῥωμαίων βασιλεύοντος, Περεννίου δὲ δουκηναρίου τὴν κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀπόνοιαν καὶ τιμωρίαν ἐγκεχειρισμένου. καὶ μαρτύριον ἐκεῖνο τὸ γράμμα τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει· οὔτε δὲ μάστιγας οὔτε ποινὴν ἢ βάσανον τὸν Ναυάτον διενεγκεῖν ἀναγράφει. καί τοι τῶν πώποτε ὠμότατον κατὰ χριστιανῶν γεγονότων Περέννιον ἀναγράφων, εἰς διαλέξεις περὶ μαρτυρίου ἀλλοκότους Ναυάτου τὴν μαρτυρίαν περικλείσας· οὕτως αὐτὸν ἐξάγει τοῦ ζῆν, ὀνείρων ἄνθεσιν ἐστεφανωμένον. τοῦτο δὴ τὸ κακόπλαστόν τε καὶ ἀδιάστατον γραμματίδιον ἐν τῷ ἕκτῳ αὐτοῦ διελέγχει λόγῳ. λέγει δὲ αὐτὸς τὸν Ναυάτον, ἀρχιερατεύοντος Κορνηλίου ῥώμης, τὸν πρῶτον βαθμὸν τῶν διακόνων ἔχειν * λαβόντα παρὰ Κορνηλίου. εἶναι δὲ τότε θεσμὸν τῇ ἐκκλησίᾳ ῥωμαίων, τὸν ἀρχιδιάκονον, τελευτῶντος τοῦ ἐπισκόπου, εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀντιχειροτονεῖσθαι θρόνον· τὸν δὲ Κορνήλιον θείᾳ ἐμπνεύσει τὸ φύλαρχον καὶ νεωτεροποιὸν ἀνάξιον τοῦ τηλικούτου ἀξιώματος διορῶντα, εἰς πρεσβυτέρους χειροτονήσαντα μετατάξαι, τὴν πάροδον αὐτῷ τὴν εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ῥώμης παντελῶς ἀποκλείσαντα. τὸν δὲ καιροφυλακήσαντα τὰ νομοθετεῖσθαι διατελεῖν, Κορνήλιος ἄλλα τε τῶν ἡμαρτηκότων εἰλικρινῶς μετανοοῦντας, καὶ τοὺς ὅσοι προσεκύνησαν εἰδώλοις, σπλάγχνοις πατρικοῖς ὀδυρόμενος προσεδέχετο, τοῦτο ἐκεῖνος πρόφασιν θέμενος, ἐρράγη τε τῆς ἐκκλησίας, καὶ Κορνηλίου * κατηυθαδίσατο. καθαροὺς μὲν τοὺς ὅσοι αὐτῷ ἐπλήρουν τὸ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὀνομάσας σύνταγμα· Κορνηλιανοὺς δὲ, τοὺς τὴν αὐτοῦ βδελυξαμένους φιλαρχίαν, καὶ κατὰ τῶν μετανοούντων ἀπόνοιαν. Κορνήλιον μέντοι, τὸν τῆς ῥώμης ἐπίσκοπον μετὰ ταῦτα, καὶ καλλινίκῳ μαρτυρίου τέλει τὸν βίον ἀναλῦσαι, ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος ἀναγράφει. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὁ ἀνὴρ οὐ τῶν ἐπὶ παιδείᾳ δυναμένων ἢ συγγραφῇ ὄνομα ἔχειν· ὅς γε οὐδ᾽ αὐτὸ τὸ σόλοικα καὶ ὑποβάρβαρα γράφειν ἐνίοτε * παραιρεῖται. ἐν μέν τοι τοῖς γραφικοῖς νοήμασι πολλαχοῦ οὐδὲ τῶν ἀρίστων ἀπολείπεται· τὸ πιθανὸν δὲ καὶ ἡδὺ, ὡς τοιαύτῃ φράσει, οὐκ ἀδύνατός ἐστιν ἐνεργάσασθαι.

Ἃ μὲν οὖν φιλολογουμένοις ἡμῖν καθ᾽ ἑαυτοὺς εἰς ἀνάμνησιν ἐλθεῖν συνηνέχθη, χωρὶς

* al. ἐπιθῦσαι

* ἐλθόντα παρὰ M. M.

* κατηυθαδιάσατο. M. M.

* παραιτεῖται. M. M.

E LIBRO SEXTO.

LIBRO ſexto oſtendit Nouati falſum, quod circumfertur, martyrium, quod, vel contra ipſum nouatum, docet vnicum duntaxat, ex octo Preſbyteris qui ſub Macedonio Epiſcopo ordinati erant, martyrium confeſſionis in Chriſtum pertuliſſe: ſeptem vero vnà cum Macedonio ſacrificaſſe idolis. At cum ipſo martyrium ſubiiſſe penè ſolos è Chriſtianis Occidentis Marcellum & Alexandrum, Epiſcopos Aquileiæ, & Agamemnonem Tiberidis Epiſcopum: qui cum Nouato poſt Martyrium priuatim habitantes, & conuerſantes, noluerint vnà cum iſtis ſacrificatoribus ſacrificare. Impoſuiſſe autem illi manus Epiſcopos, vt Pontificatu Romæ perfungeretur. Factum eſt hoc Martyrium Decio, & Valerio Imperatoribus Rom. Perennio Ducenario ſupplicijs Chriſtianos afficere iuſſo. Et Martyrium hoc inſcriptum eſt; Nec flagella, nec tormenta, nec eculeum Nouatum tuliſſe ſcribit. Quamuis Perennium crudeliſſimum in Chriſtianos fuiſſe ſcribat, ad diſputationes de Martyrio nouas, Nouati Martyrium adducens: Sic illum eximit ex hac vita, ſomniorum floribus coronatum. Hoc vero falſo confictum paucarum pagellarum ſcriptum, libro ſexto refutat. Dicit autem Nouatum Cornelio Pontificatum Rom. tenente, primum gradum Diaconi à Cornelio accepiſſe. Fuiſſe verò tunc inſtitutum in Eccleſia, Archidiaconum, mortuo Epiſcopo, in Epiſcopatu illi, facta manuum impoſitione, ſurrogari. Cornelium vero diuina inſpiratione cùm eum videret nouis rebus ſtudentem, & * imperium affectantem, indignum tali dignitate, inter preſbyteros ordinaſſe, & viam illi ad Pontificatum Romæ omnino præcluſiſſe. Nouatus verò captans occaſionem inſtituti exequendi, cùm videret Cornelium eos qui verè pœniterent, cum ob alia peccata, tum ob idolorum cultum, paternis viſceribus condolendo in gratiam recipere: hac ille occaſione vſus, deſciuit ab Eccleſia reſectus, & Cornelio pertinaciter reſtitit. Puros autem nominauit eos, qui ſecum agmen contra Eccleſiam facerent: Cornelianos verò, qui eius ambitionem & dementiam contra pœnitentes deteſtarentur. Poſtea verò Cornelium Romanum Epiſcopum egregio martyrio vitam finiiſſe Alexandrinus Archiepiſcopus Eulogius refert. Non poteſt autem ille nomen inter eos habere, qui eruditione & hiſtoria excellunt, quòd interdum ſolœciſmos & barbariſmos admittat. In S. Scripturæ ſanè intelligentia nè optimis quidem paſſim cedit. Tali autem Phraſis genere dicere ad perſuadendum & delectare, non prorſus non poteſt.

Quæ igitur ſtudioſè nobis priuatim commentantibus memoria ſuppeditauit, præter ea,

Cornelius Pont. maximus.

* φύλαρχον *forsè.*

EVLOGIVS. quorum ſtudium & exercitatio artes & ſcientias gignunt, vnde notitia quouis modo nobis & de libris iudicium creuit, hactenus veluti typo breuiter complexi ſumus. Producitur autem hoc opus ad trecentos & quindecim auctores: prohibiti tamen ſumus ad trecentos peruenire. Tu verò, dilectiſſime omnium quibuſ-cum fœtus meos communico, ſi me legationem meditantem humanæ vitæ terminus occuparit, habes quod petiuiſti ex voto amicitiæ iuxta ac ſolatij pignus, & primitias atque finem, vt defungar voluntati tuæ obſecutus mentis operatione. Si verò exinde nos DEI opt. max. voluntas atque benignitas incolumes in mutuum conſpectum atque cõplexum ſtiterit, fortaſſis aliarum editionum non minorum hæc principium fuerint, quæ ſimili forma tibi emolumentum adferent.

FINIS OPERIS.

Deo ſummè miſericordi gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

ὧν ἡ σπουδὴ καὶ μελέτη τέχνας φιλεῖ καὶ ἐπιστήμας ἐργάζεσθαι, ἀφ' οὗπερ τις αἴσθησις ἡμῖν ἁμηγέπη καὶ κρίσις λόγων ἀνέφυη, μέχρι τῆς παρούσης τῶν ἀνεγνωσμένων, ὡς ἐν τύπῳ, συνεκδόσεως· εἰς τοσοῦτον, οἶμαι, συνάγεται πλῆθος τριακοσιοστῷ καὶ πέντε καὶ δεκάτῳ μέρει, προελθεῖν ἄχρι τῶν τριακοσίων κωλυόμενον. Σὺ δέ, ὦ τῶν ἐμοὶ κεκοινωνηκότων μητρικῶν ὠδίνων ἐρασμιώτατε, εἰ μὲν ταύτην τὴν πρεσβείαν διανοουμένου τὸ κοινὸν καὶ ἀνθρώπινον καταλάβοι τέλος· ἔχεις τὴν αἴτησιν τῆς ἐλπίδος οὐ διαμαρτοῦσαν, φιλίας τε ἅμα καὶ παραμυθίας ὑπόθεσιν καὶ ἀνάμνησιν· καὶ δὴ τὴν ἀπαρχὴν καὶ τελευτὴν ἀφοσιουμένην τῆς σῶν κατὰ λογικὴν θεωρίαν αἰτήσεων τὴν ἐκπλήρωσιν. εἰ δ' ἐκεῖθεν ἡμᾶς ἀνασωσάμενον τὸ θεῖόν τε καὶ τὸ φιλάνθρωπον νεῦμα εἰς τὴν ἀλλήλων θέαν τε καὶ προτέραν ἀπόλαυσιν ἀποκαταστήσει· τάχα ἂν ἑτέρων ἐκδόσεων οὐκ ἐλαττόνων ἀρχὴ ταῦτα εἴη, παραπλησίῳ τύπῳ παρεχομένων σοι τὴν ὠφέλειαν.

Τέλος· καὶ τῷ Θεῷ τῷ πανοικτίρμονι δόξα εἰς αἰῶνας αἰώνων, Ἀμήν.

NOTÆ

NOTÆ DAVIDIS HOESCHELII AVGVSTANI AD BIBLIOTHECAM PHOTII, P. C.

QVINQVENNIVM iam eſt, & quod excurrit, quum viri, hic Auguſtæ, ſummi auctoritate, de Bibliotheca Photij, alicunde certo pretio redimenda laborare cœpi; quod vel è pauculis, quæ inde expreſſa extarent, luce illam eſſe digniſſimam facillime coniici poſſet. Eodem fermè tempore, vir clariſſimus Andreas Schottus Anuerpianus ſuo ære, nulla alia de cauſa, idem Opus Photianum è Codd. Gulielmi Card. Sirleti, cuius Bibliotheca nunc eſt Aſcanij Card. Columnæ, tranſcribendum, & cum Vaticano, qui è Veneto Card. Beſſarionis fuit manu recenti exſcriptus, conferendum curauit. Is igitur Schottus, viſa noui characteris Auguſtani elegantia, munus illud litterarium & vere πολυτίμητον, ſua ſponte, pro amore innato Reip. literariæ iuuandæ, nobis obtulit, vt iuris tandem publici volumen totum fieret, ac iiſdem Auguſt. typis excuderetur, nec in partes diſceptum exiret. De quo, vt & de liberalitate eius, qui ſumptus Typographo neceſſarios ſuppeditaturus eſſet; nobiliſs. Ioan. Georg. Heruartus. Sereniſs. Bauar. Ducum Conſiliarius, certior factus, alterius Codicis calamo exarati vſum è Ducali Bibliotheca mihi ſtatim, qua eſt humanitate, impetrauit. Horum exemplis Max. Margunius impulſus, ſuaſu etiam, vt intellexi, illuſtris Ioan. Vincentij Pinelli, ſuum ipſius autographum miſit. Denique Paulus Henrici Stephani τοῦ μακαρίτου F. illud myriobiblum, vt aliquibus appellare placuit, magnam partem manu parentis ſcriptum, ad antiquius notæ optimæ exemplar itidem comparatum, lectiſſimi affinis ſui Iſaaci Caſauboni hortatu mecum communicauit. Cæterùm quod initio non niſi duo Antigrapha eſſent ad manum, quæ in pleriſq; ſibi reſponderent; quanquam in Bauarico veſtigia lectionis interdum aliunde adnotatæ animaduerti; ne quidquam ad Opus hoc maximè ornandum & limandum deeſſet, quicquid chartarum excudebatur, illuſtr. & eruditiſs. viris Ioſepho Scaligero & Iſaaco Caſaubono miſi, vt ingenij acumine iudiciique ſolertia, quemadmodum in aliis auctoribus, ita hic quoque deſperatis locis medicinam afferrent. In quo vterque voti me compotem fecit. Imprimis autem nobiliſs. & ampliſs. MARCVS VELSERVS, Reipub. Auguſtanæ Duumvir, βιβλιοθήκη τις ἔμψυχος, καὶ περιπατοῦν μουσεῖον, quanquam grauioribus occupatus curis, tamen de quibuſcunque ipſum conſului, ſcrupulum mihi omnem, nullo negocio, exemit, neque de iis conferre mecum grauatus fuit. Quod gratificandi ſtudium & in Iuſto Lipſio, ſæculi noſtri Phœnice, ſum expertus. Horum ſubſidia, quæ quibus accepta ſint referenda, vt Lector norit: A. S. Andreæ Schotti, C. V. Vaticanum, C. B. Bauaricum, M. M. Max. Margunij, H. St. Henrici Stephani codicem, cui adiecta binarij nota, veterem cum quo is eſt collatus, ſignificat: vt & literæ maiuſculæ ſolitariæ eorum nomina, quorum modò à me facta eſt mentio. Reliquum eſt ad ipſas Notas vt accedam. In his præſtiti non quod volui, ſed quod horæ ſubſeciuæ, neque hæ ſemper liberæ, per hanc hyemem tulerunt: culpam deprecans, ſicubi cuiuſcunque exſpectationi minus ſatisfecero.

P 1. *verſ.* 1. Ἀπογραφὴ] Opus hoc multiplicis eruditionis aliqui βιβλιοθήκην, aliqui ſplendidiùs μυριοβίβλον, ob argumenti varietatem, inſcripſerunt: nos, autorem ſecuti, *Excerpta & Cenſuras librorum, quos Photius legerit.*

Pag. 4. *verſ.* 21. Διονυσίου], τοῦ Ἀρεοπαγίτου, Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν· membranæ Maximi martyris, in Bibliotheca Auguſtana. *verſ.* 26. 30. αὐξηθέντων παραδόσεων] σολοικοφανὲς, cuiuſmodi infra pag. 752. *verſ.* à fine. τῇ πόλει, ἐν ᾧ· & pag. 753. *verſ.* 3. περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾧ. cui non diſſimile illud Syneſij Epiſtola 57. ὡς ἐμοὶ τῶν πληγῶν, αἷς μετῆλθε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὁ θεὸς, Ἀνδρόνικος ἐστὶ μακρῷ πάντων βαρύτερος. Ibi Scholiaſtes m. ſ. Biblioth. Aug. σημείωσαι, inquit, τὴν σύνταξιν. δέον γὰρ οὕτως εἰπεῖν· ὡς ἐμοὶ τῶν πληγῶν ἁπασῶν, αἷς μετῆλθε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὁ θεὸς, Ἀνδρόνικος ἐστὶ μακρῷ βαρύτερος· ὁ δὲ πάντων εἶπε, περισσὸς. περὶ γμματα. εὕρηται δὲ τοῦτο καὶ παρ' Ὁμήρῳ· [Iliad. τ'. *verſ.* 320.]

---αὐτὰρ ἐμὸν κῆρ,
ἄκμηνον πόσιος καὶ ἐδητύος ἔνδον ἐόντων,
σῇ ποθῇ. ---φησὶ δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ· [Tomo I. pag. 153. b] ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις οὐχ ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων ὄντων, κτᾶταί τε μαθήματα, καὶ σώζεται, καὶ γίγνεται βελτίων, hactenus m. ſ. Scholion. à quo non alienum, quod in eodem Platonis Theæteto legitur, δυοῖν ὄντοιν ἰδέαιν δόξης [ita enim Aldus, Baſilienſes II. editiones, & Cod. Auguſt. calamo exaratus, quod mendi ſuſpectum in εἰδέοιν mutarunt] pagina 187. c. & ἀμφοτέρα τούτω τὼ δόξα, pag. 195. b. edit. Henric. Stephan. Sic Atticè ἀμφω τὼ πόλεε· & ὅ, τι ἂν ἀμφοῖν ταῖς πόλεοιν δοκῇ, dixit Thucyd. lib. V. & ἐκ τῶν [m. ſ. Auguſt. τοῖν] δυοῖν πόλεοιν, idem lib. VIII. *verſ.* 3. à fin. Ἀδριανοῦ] Cod. V. N. Marq. Freheri, Ἀδριανοῦ εἰσαγωγὴ εἰς τὰς θείας γραφάς. Eius initium, Τοῦ ἑβραϊκοῦ χαρακτῆρος ἐστὶν εἴδη τρία: ὧν τὸ μὲν ἐπὶ τῆς διανοίας εὕροι τις ἄν· τὸ δὲ ἐπὶ τῆς λέξεως· τὸ δὲ ἐπὶ τῆς συνθέσεως. *verſ.* vltim. εἰσαγομένοις] τοῖς ἀρχαίοις, Macar. τοῖς ἀρτι ἀρχομένοις παιδεύεσθαι, Philo, τοῖς ἀρτιμαθέσι Sacrarum literar. tironibus) Iſidor. Peluſ. Infrà pagina 512. *verſ.* 36. οἱ τῶν μοναχῶν εἰσαγόμενοι. Vide & pag. 600. verſ. 17.

Pag. 5. verſ. 5. Ἀμειδίας] Procopius lib. 1. de bello Perſic. ὁμηρείας. Scholion C. V. γρ. ὁμηρείας· οἱ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἀρχόμενοι [ἀρχῶν M. M.] βασιλεῖς δ' ὅμηρον ἐποιοῦντο [ἐπεποιοῦντο M. M.] τὴν τούτων ὑποταγήν. Vide infra pag. 80. verſ. 44. *verſ.* 18. ἀνάῤῥυσιν] pro hac dictione, quanquam alio quàm hic ſignificatu, perperam legitur ἀνάῤῥυσις apud Suidam, & ἀνάκρυσις apud doctiſs. illius interpretem, in *Apaturia.* Lectio marginis ἀνάῤῥησις pro ἀπαγόρευσις, id eſt, renunciatio, hic locum non habet, quare expungatur. *verſ.* 20. Χινδλίνων] γράφ. & Χινδήνων, Henric. Stephan. 2. M. M. *verſ.* eod. Μααδηνῶν] hi apud Procopium Latinè redditum *Maddeni*, vt & αὐξουμῖται *Auxomita* dicuntur, vitioſè vtrunque. cuiuſmodi paſſim in hoc hiſtorico σφάλματα occurrunt, nec pauciores loci truncati. quod tum apparebit maximè, quum lucem is Græcè tandem aſpexerit: idque meâ forſan operâ, σὺν θεῷ δ' εἰπεῖν, aliis manum ipſi admouere cunctantibus. *verſ.* 28. l. ἐλεσβαὰς. *verſ.* 29. Αὔξουμις] vide quæ in Computum Æthiopicum ſcripſit illuſtris Ioſ. Scal. lib. VII. de Emend. temp. v. 32. ἀνατολικώτερα. v. 40. Ἀμβρᾳ καὶ Ἰεζίδῳ] Arabicè Omar & Iezid, I. S. v. 38. παλαιστινῶν] παλαιστινῶν, Henric. Stephan. M. M. illud vſitatius, quo etiã modo παλαιστίνη dicitur ἡ γῆ τῶν φυλιστιείμ, ἡ καὶ ἰουδαία καλουμένη, Epiphan. verſ. 44. ἀρβύλας] Theocr. Eidyll. ζ. verſ. 26. ἀρβυλίδας] vbi Schol. ἀρβύλη, εἶδος ὑποδήματος, ἀπὸ τοῦ ἁρμόζειν. verſ. 44. φασώλιν] ita A. S. & Henric. Stephan. φακέλιν, M. M. φασκώλιον [quod ſignificationem marſupij habet apud Dion. Chryſ.] C. B. cum nota mendi. Suidæ τὸ φακιόλιον, inter alia, idem quod φάκελος ſeu φάκελλος (nam bifariam ſcribunt) id eſt faſciculus. λύγων ἢ φρυγάνων φάκελον dixit Plut. in vita Fabij M. φάκελλον, Ammon. in lib. Ariſtot. περὶ ἑρμην. φρυγάνων φακέλλους & φακιόλεις, Dionyſ. Halicar. l. 8. & 10. Ant. Roman. ὕλης ξηρᾶς φακέλους Fl. Ioſeph. (ὀξυτόνως) lib. V. Archæol. verſ. 53. ὅτι τὸ παῦρον] videndus Procopius, I. S.

Pag. 8. verſ. 1. Ἀδουλιν] Ἀδούλην C. B. M. M. Henric. Stephan. verſ. 27. θέρος τε καὶ θέρος τε ἐστὶ καὶ· Henric. Stephan. 2. verſ. 32. βραχυτάτοις τὸ μέγεθος] hos Græci pygmæos & nanos indigitant: Lucian. πῶς, ὦ Ἑρμότιμε, ἡλίκους ἡμᾶς ἀποφαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς πυγμαίους ἐκείνους [Iliad. γ'. verſ. 6.] ἀλλὰ χαμαὶ παντάπασιν ἐν χρῷ τῆς γῆς. *Procopius* l. 4. de bello Gotth. (quod & ipſum Interpres prætериit) τὴν δὲ κουρσικὴν οἱ πάλαι ἄνθρωποι κύρνον ἐκάλουν. ἐνταῦθα, ὥσπερ ἄνθρωποι, νάνοι [γρ. πιτζάδαι] γίνονται· οἳ τῶν [F. τῷ] ἐν πίνων ἵππων ἀγέλαι εἰσὶ, τῶν προβάτων ὀλίγῳ μείζονες. hinc γυναῖκας τὴν φύσιν,

σιν, & ναυώδες σῶμα apud eundem Lucian. D. Ioan. Chryſoſtomo ἀμάρτημα τῆς φύσεως, Comm. in I. epiſt. ad Tim. cap. 1. Vide infra pag. 145. verſ. 7. à fin. verſ. 42. ὀστρείων] γέ, καὶ ὀστρέων. v. 43. ἀπορριπτουμένων M. M. Henric. Stephan. v. 45. ὑπέπτησαν] ὑπέπτησαν, Henric. Steph. v. 54. ἄριστα) C. V. μάλιστα. v. 56. Μόψου ἑστίας) al. Μοψουεστίας. Illud Cedrenus, Θεόδωρος, τῆς Μόψου ἑστίας, πόλεως ἐν τῇ Κιλικίᾳ, λαχών· vbi & errores Theodori perſtringit.

Pag. 9. verſ. 13. ἐπελέγχει] ἀπελέγχει, A. S. M. M. Henric. Stephan. v. 34. & ſequent. l. μόνων. v. 37. in C.B. M. M. & Henric. Stephan. τὸ μόνων abeſt, vt & verſu proximo τὸ γὰρ in tribus Codd.

Pag. 12. v. 2. lege ὑφὲν, πεντεκαιδεκάτου. v. 9. ἐν βιβλίοις κ'.] non niſi X. extant. v. 13. ἀπόδειξις] ἀπόδοσις M. M. quæ lectio fortaſſis ex compendio eſt nata: nam in duobus mſs. ἀποδ'. v. 23. ὡς περὶ] ὥσπερ τὴν C.B. M. M. v. 39. Ἀντωνίου] l. Ἀντωνίνου cum A. S. viro Cl. v. 3. à fin. legit idem A. S. συντεθειμένων.

Pag. 13. verſ. 4. Δωρυλαίου] Δορυλαίου, M. M. C.B. Henric. Stephan. veluti etiam nomen vrbis, τὸ Δορύλαιον per ο μικρὸν ſcribitur. v. eod. Θεοδώρητος] Θεοδώρητος, M. M. & A. S. eadem varietas infrà, de qua διπλογραφία conſule Notas Fr. Sylburgij τοῦ μακαρείτου in Theodoreti Therapeutica.

Pag. 13. verſ. 10. ἐξακτεῖσθαι] Synopſi Baſil. lib. 28. Tit. 4. cap. 5. ἐπὶ παρανόμων δὲ γάμων οὐ ζακταΐζεται ἀπαίτησις. cuius verbi origo ex Lexicis petatur. verſ. 12. l. συγγράμματα αὐτοῦ· τὰ περὶ. verſ. 19. περιέχονται] συμπεριέχονται, Henric. Stephan. 2. A. S. verſ. 24. Κῦρος] Κύρος Henric. Stephan. 2. C. B. v. 8. à fin. in marg. l. *Reſurrectione liber.*

Pag. 16. verſ. 3. παράθεσις] παράδοσις Henric. Stephan. M. M. C. B. verſ. 3. αὐτοὶ] ἔτοι Henric. Stephan. 2. verſ. eodem, Χαλκηδόνι] C. B. & M. M. Καρχηδόνι, quæ permutatio & infrà. verſ. 20. παρὰ τῆς βασιλίδος ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ] hunc Ioannem, Archiepiſcopum Conſtantinopol. & τὸν ἀπὸ σχολαστικῶν, appellat Photius inf. pag. 164. v. 7. à fin. v. 23. τῶν διακρινομένων) *hæſitantium*: de quorum hæreſi, (vt & Tritheitarum) vide præter alios, Leontij Byzantini lib. de Sectarum hiſtoria. Eſt & περὶ τῶν σχισμάτων τῶν καλουμένων Διακρινομένων Tractatus Græcus m. ſ. in Biblioth. Auguſtana.

Pag. 17. v. 1. verba parentheſi incluſa, in Cod. M. M. ad marginem leguntur tanquam Scholion; in cæteris, excepto A. S. libro, abſunt. De mortuorum autem reſurrectione quid Syneſius ſenſerit, docet Epiſt. 105. his verbis, τὴν καθωμιλημένην ἀνάστασιν ἱερόν τι καὶ ἀπόρρητον ἥγημαι, καὶ πολλοῦ δέω ταῖς τοῦ πλήθους ὑπολήψεσιν ὁμολογῆσαι. v. 2. ἀπὸ τοῦ) ἐκ τοῦ M. M. ἀριδήλως) καὶ μάλα M. M. v. 17. l. τὰ ἐν τοῖς κατὰ τοὺς τυράννους χρόνοις) τὰ κατὰ τοὺς τυράννων χρόνους, A. S. H. St. 2. v. 39. ὑπάρχων) Euagrius à Rob. Steph. editus ἐπάρχων, ſenſu eodem: quare aſteriſcus & marginis gloſſema delentor. v. eod. πόλεως ἐπιφανοῦς] ita C. B. & M. M. ſi rectè, poteſt vel *Berrhoea*) Βέρροια, Act. 17. 9.] intelligi, de qua Epiphan. Βέρροια τῆς κοίλης Συρίας· &, ἡ Βερροιαίων πόλις περὶ τὴν κοίλην Συρίαν: vel *Antiochia*, de qua Steph. Byzãtinus, Γάδαρα, πόλις κοίλης Συρίας, ἥτις καὶ Ἀντιόχεια καὶ Σελεύκεια ἐκλήθη· & idem Epiph. l. de Pond. διέρχεται) ἐν τῇ Ἀντιόχου πόλιν, ὑπερβαίνει. Συρίαν τὴν κοίλην, καὶ τὴν φοινίκην· Philo, ὅμοροι Αἴγυπτος, Φοινίκη, Συρία ἥ τε ἄλλη καὶ ἡ κοίλη προσαγορευομένη:] vel deniq; *Epiphania*. Nam Codices hîc variant, & pro ἐπιφανοῦς (id eſt, ἐπισήμου inſignis, illuſtris) H. St. habet ἐπιφανοῖς, errore manifeſto: A. S. & H. St. 2. ἐπιφανέως: editus à Rob. St. Euagrius ἐπιφανέως quod vt nomen patriũ accepit Interpres, reddiditq; *Epiphanenſis*: idem apud Nicephorum Calliſtum lego. Eſt autem ἐπιφάνεια, vrbs Caſiotidis: regionis, quam & ipſam Ptolemæus Cœleſyriæ ſubiicit l. V. Alia ἐπιφανία, ἡ κιλίκων, cuius Epiſcopus fuit Amphion. Herm. Sozom. lib. 1. Eccleſ. hiſt. cap. 10. v. 8. à fin. Σαλαμάνου] A. S. λαμάνου, H. St. 2. Σαλαμάνου editio Rob. Steph. Σαλαμινίου & Σαλαμηνίου. verſ. eod. Σωζομένου] Σωζομενοῦ, H. St. 2. A. S. v. 6. l. ὑπατείας.

Pag. 20. v. 10. l. ἀφοσιουμένων. v. 23. ἡδονὴν] ἡδονὴ C. V. eod. v. τῆς ἐκεῖθεν ἀπολογίας ἀκοῦσαι, A. S. H. Steph. 2. v. 24. Τιβεριέως] M. M. & C. B. Τιβέρεως· A. S. & H. Stephan. Τιβερέως: noſtram lectionem confirmat Stephanus de Vrb. cuius hæc ſunt verba, ἐκ ταύτης [τῆς Τιβεριάδος] ἦν Ἰοῦστος, ὁ τὸν ἰουδαϊκὸν πόλεμον, τὸν κατὰ Οὐεσπασιανοῦ, ἱστορήσας. ὁ πολίτης Τιβεριεύς. De hoc Iuſto, eiúſque hiſtoria, conſule vitam Fl. Ioſephi. v. 3. à fin. l. κοσμοφθορείας.

Pagina 21. v. 1. φησὶ] C. B. Henr. Steph. M. M. φασὶ. v. 2. ἀνάλογον, I. S. verſ. 26. ἐπεσκόπησαν] ἐπεσκέψαντο σαν, C. V. verſ. 33. ἐξείλεκται] A. S. ἐξελέλεκται· C. B. ἐξελήλεκται, M. M. H. Stephan. ἐξελήλεγκται. v. 8. à fin. Χριστιανῶν] Χριστιανοῦ, C. V. H. St. 2.

Pag. 24. v. 4. σφαιρικὸς] vide Baſ. M. Hexaëm. λόγῳ γ'. & D. Ambr. v. eod. ὡσεὶ καμάρα] Eſa. 40. v. 22. ὁ στήσας ὡς καμάραν, τὸν

ἱερατὸν καὶ διατείνας ὡς σκηνὴν κατοικεῖν. De quo D. Chryſ. mſs. ὅτι μὲν καμάρας εἰκόνα διασώζει, ἴσμεν· τίς δὲ ἐστι τὴν οὐσίαν, ἀγνοοῦμεν. Cuius perelegans & illud eſt ſimile, Orat. 3. contra Iudæos Græcè nec dum edita; Ὥσπερ γὰρ οἰκοδόμος θεμελίους θεὶς, τοίχους ἀναστήσας, ὄροφον καμαρώσας, τὴν καμάραν ἐκείνην εἰς ἕνα μόνον συνδήσας λίθον· ἂν ἐκεῖνον ἀφέλῃ, τὸν πάντα τῆς οἰκοδομῆς διέλυσε σύνδεσμον· οὕτω καὶ ὁ θεὸς καθάπερ τινὰ σύνδεσμον λατρείας τὴν πόλιν [ἱερουσαλὴμ] ποιήσας, εἶτα ταύτην ἀναστρέψας, καὶ τὴν λοιπὴν τῆς πολιτείας οἰκοδομὴν κατέλυσεν ἅπασαν. Obiter hîc obſeruetur καμαρόω, vnde καμαρωτὴ στέγη apud Athen. l.V. v.9. διαζεύγει δὲ] ſuſpicatur doctiſſimus A. S. hîc deeſſe aliquid. v.20. τῆς πολιτείας αὐτὴν] ita M.M. H.St. C.B. omiſſo τοῦ δέον. v.31. Εὐσεβίου] Ald. Εὐσεβίου καισαρείας τοῦ Παμφίλου ἀντιρρητικὸς πρὸς τὰ Ἱεροκλέους, Ἀπολλώνιον τὸν τυανέα τῷ σωτῆρι Χριστῷ παραβάλλοντος. v.32. Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως] Chryſo. eâdem illâ hom. 3. contra Iudæos, πόσα λέγε) Ἀπολλώνιος ὁ ἐκ τυανῶν πεποιηκέναι; ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ψεῦδος πάντα ἐκεῖνα ἦν, καὶ φαντασία, καὶ ἀληθὲς οὐδὲν· ἔσβεσται, καὶ τέλος ἔλαβε.

P.25. v.12. ἐμφατικῷ] C.V. ἐμφαντικῷ, illud M. M. H.St. C.B. lectio autem marginis, in Cod. A.S. v.15. ἀκριβολογίαν] C.V. ἀκρίβειαν. v. eod. τὸ ποικίλως notatur tanquam ſuſpectum in Cod. A.S. & ſeq. ibid. ſic corriguntur, ὁ λόγος ὡς ἐν κόρῳ εἰς τὸ ἀσαφὲς. v.23. l. ὑπερβάλλεσθαι, pro quo H.St. & M.M. & C.B. ὑπερβαλέσθαι. v. 30. Ἀέτιον] τὸν σύρον, qui primus omnium, *vnigenitum Filium eſſentiâ Deo & Patri diſſimilem* (ἀνόμοιον εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν τὸν μονογενῆ υἱὸν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ) apertè dicere ac docere auſus eſt. Huius, quam etiam conſummauit, impietatis ſucceſſor fuit Eunomius iſte Galata, *Baſil. M.* λόγῳ ά. ἀντιρρητικῷ, contra Eunomium. v. 20. κακουργίαν] H. St. 2. πανουργίαν. v.23. συγγεγραφότος] συγγραφέως A. S. v.37. ὃς τὸν Ἀντιοχικὸν ὑφήρπασε θρόνον] *Zonaras* Tom. III. Annal. Εὐφήμιος, ὅσιος ἀνὴρ καὶ ὀρθοδοξότατος, τὸ τοῦ μογγοῦ Πέτρου ὄνομα, τὸν θρόνον τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας [al. Ἀλεξανδρείας, vide pag. ſequent. v. 13.] ἁρπάσαντος κακῶς, τῶν διπτύχων ἀπήλειψεν ὡς αἱρετικοῦ. At Cedrenus Πέτρον τὸν Κναφέα τυραννικῶς τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐπιβῆναι, autor eſt.

Pag 28. verſ. 15. τὸν πατέρα τοῦ βιβλίου] id eſt, autorem libri. Ead. metaph. autor ſectæ γεννήτωρ αἱρέσεως dicitur inf. pag. 40. verſ. 4. & πατὴρ τοῦ λόγου autor Orationis pag. 61. verſ. 4. pag. 101. verſ. 38. Vide plura id genus infrà pag. 164. 209. 296. Hoc alios etiam locutos modo Iſaacus Caſaubonus, vir admirandæ eruditionis, docet Animaduerſionum in Athenæum lib. 1. cap. 1. *verſ.* 23. Βασιλείου κίλικος] Niceph. hiſtor. Eccleſ. l. 1. cap. 1. *verſ.* 30. ἐπίκλην] malim legere ἐπίκλησις. Plut. τῇ δ' ἑταίρᾳ Λαρεντίᾳ, φαβόλαν ἐπίκλησιν εἶναι λέγουσι. Philo, τὸ αὐτομαθὲς γένος ἐπίκλησιν Ἰσαάκ. vel τὸ ἐπίκλην Μογγόν. Idem Philo, ὁ ἀσκητὴς, ἐπίκλην Ἰακώβ. Laërt. Διόδωρος, καὶ αὐτὸς Κρόνος ἐπίκλην. Lucian. Δίφιλος, ὁ Λαβύρινθος ἐπίκλην. *verſ.* eod. Μογγὸς] Cedrenus, ἀντ' αὐτοῦ δὲ [Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου] Πέτρος ὁ Μογγὸς εἰσάγεται, ἀνὴρ κακοῦργος, καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρός. *verſ.* eod. Χαλκηδόνι] A. S. Καλχηδόνι. *verſ.* 38. μῆνας τρεῖς] Cedren. μῆνας δ'. *verſ.* 43. ὡς εἴησαν] ὡς cum optandi modo, rectè vt pag. ſequent. v.40. & aliis inf. neque ſemel apud Lucian. v. 8. à fin. συναγαγεῖν] συνάγον, A.S. H.St.2.

P.29. *verſ.* 7. Φιλοστράτου] extat typis Aldi Venetiis, Anno M.D. *verſ.* 16. Βραχμᾶνας] Lucian. Ἰνδῶν οἱ καλούμενοι Βραχμᾶνες, ἄνδρες ἀκριβῶς φιλοσοφίᾳ σχολάζοντες· Clem. Al. Str. III. Βραχμᾶναι. Pallad. Βραγμᾶνες: hodie Bramini & Bramani. *verſ.* 18. γυμνοὺς] Lucian. Philo & Laërt. γυμνοσοφιστάς. *verſ.* 27. φιλόσοφον] φιλοσοφίαν C.B. M.M. H. St. *verſ.* 37. l. τῶν ἐπ'. *verſ.* eod. ἀξιούντων, πεισθῆναι λαβεῖν. H.St.2. *verſ.* 38. l. χρήματα, φησιν αὐτὸν τὸν ἐν ἐφέσῳ λοιμόν. *verſ.* 9. à fin. διεστηκότα I.S.

Pag. 32. *verſ.* 42. περιβάλλοντας] M.M. βάλλοντας. *verſ.* 46. ἄλλο μὲν] M.M. ἄλλον μὲν. *verſ.* 47. ὅτι τὸ, καὶ] H. St. καὶ τὸ.

Pag. 33. *verſ.* 4. οὓς] οἷς, C.B. H.St. M.M. *verſ.* 17. ἐρανιστὴς ἢ] Editio Romana, ἐρανιστὴς ἤτοι πολύμορφος. Dialogus IV. non extat, quòd ſciam; ſed alia, de quibus poſtea. *verſ.* 26. ἐνδυνόμενος] A.S. ἀναδυνούμενος. H.St, 2. ἐνδεδυνούμενος. *verſ.* 28. τὰ κατὰ ἰουδαίους πάθη] vulgò, περὶ ἁλώσεως λόγοι, inſcribuntur. *verſ.* 43. περιϊοῦναι. *verſ.* 45. βοῶν τι] Conſule cap. 31. libri VI. περὶ ἁλώσ. *verſ.* 49. ἀνεῶχθαι] C.B. H.St. M.M. ἀνεωχθῆναι. *v.* 50. περιπεφραγμ.] συμπεπραγμένον, H.St. M.M. C.B. *v.* 7. à fin. Ανανίου] Exemplaria Ioſephi typis impreſſa, Ανάνου. *v.* eod. ἔτι ς'.] Liber editus ἔτη ζ'. & μῆνας έ. *v.* 5. αὐτὸ τοῦτο] H.St. M M. αὐτῷ τούτῳ. *verſ.* 2. καὶ ἑαυτῷ τὴν] A.S. H.St. 2. καὶ αὐτὸς τὴν.

Pag. 36. *verſ.* 3. σικαρίους] vox Romana, quam Ioſephus ſic interpretatur, οἱ σικάριοι καλούμενοι, λῃσταί εἰσι, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος οἷς τῶν περσῶν ἀκινάκαις, ἐπικαμπέσι δὲ, καὶ παραπλησίοις ταῖς

ὑπὸ ῥωμαίων σίκαις καλουμέναις, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον, πολλοὺς ἀναιροῦντες. Hos Baſilius M. voce itidem Romana σικαρίους vocat, eâ epiſtolâ, cuius initium, Ἔδειξε καὶ ἐφ' ἡμῶν ὁ κύριος. niſi quod in editis locus eſt corruptus; nam pro πάντα λῃστῶν καὶ δρακτώρων πεπληρῶσθαι, legendum ὅτι πάντα λῃστῶν καὶ σικτόρων πεπλήρωται τὰ τῆς ὁδοῦ, fide Codd. Aug. M. S. v.6. λιμός τε] Baſil. M. τὸ τοῦ λιμοῦ πάθος κατηνάγκασε πολλοὺς πολλάκις καὶ τοὺς ὅρους κινῆσαι τῆς φύσεως. ἅψασθαι μὲν ἀνθρώπων, τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα δὲ παῖδα, ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ὑποδέξασθαι. καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα ἰουδαϊκὴ ἐτραγῴδησεν ἱστορία, ἣν Ἰώσηπος [λόγῳ ς'. περὶ ἁλώσεως, κεφαλ. κά.] ἡμῖν ὁ σπουδαῖος συνεγράψατο. Hoc nimirum eſt comminationis illius diuinæ tragicum exemplum, Deuter. 28. v. 53. Καὶ φαγῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, κρέα υἱῶν σου. Æquè tragicum, quod 4. Regum 6. v. 28. memoratur; quod Propheta fuit lamentatus, Thren. 4. verſ. 10. v. 10. τῆς δεσποτικῆς προῤῥήσεως] Lucæ 19. verſ. 41. v. 14. περὶ τοῦ παντὸς] In Operum Fl. Ioſephi præfatione, περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας ἢ οὐσίας, id eſt, De cauſa ſiue eſſentia Vniuerſi. Eius fragmentum vt ex Italia miſſum eſt pridem mihi à M. M. ita edo, pſeudepigraphum, necne (non iniuria enim dubites) iudicent eruditi. Equidem homini Chriſtiano adſcripſerim.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ἕλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνα περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας.

ΚΑΙ οὗτος μὲν ὁ περὶ δαιμόνων τόπος. περὶ δὲ ᾅδου, ἐν ᾧ συνέχονται ψυχαὶ δικαίων τε καὶ ἀδίκων, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ὁ ᾅδης, τόπος ἐστὶν ἐν τῇ κτίσει ἀκατασκεύαστος, χωρίον ὑπόγειον, ἐν ᾧ φῶς κόσμου οὐκ ἐπιλάμπει. φωτὸς τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ μὴ καταλάμποντος, ἀνάγκη σκότος διηνεκῶς τυγχάνειν. τοῦτο τὸ χωρίον ὡς φρούριον ἀπενεμήθη ψυχαῖς· ἐφ' ᾧ κατεστάθησαν ἄγγελοι φρουροὶ, πρὸς τὰς ἑκάστων πράξεις διανέμοντες τὰς τῶν τρόπων προσκαίρους κολάσεις. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χωρίῳ τόπος ἀφώρισταί τις, λίμνη πυρὸς ἀσβέστου. ἐν ᾧ μὲν οὐδέπω τινὰ καταῤῥεῖφθαι [F. κατεῤῥίφθαι] ὑπειλήφαμεν· ἐσκεύασται δὲ εἰς τὴν προωρισμένην ἡμέραν ὑπὸ θεοῦ, ἐν ᾗ δικαίας κρίσεως ἀπόφασις μία πᾶσιν ἀξίως προσενεχθείη. καὶ οἱ μὲν ἄδικοι, καὶ θεῷ ἀπειθήσαντες, τά τε μάταια ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων κατεσκευασμένα εἴδωλα ὡς θεὸν τιμήσαντες, ταύτης τῆς ἀϊδίου κολάσεως, ὡς αἴτιοι μιασμάτων γενόμενοι, προσκεκρίθωσι: οἱ δὲ δίκαιοι τῆς ἀφθάρτου καὶ ἀνεκλείπτου βασιλείας τύχωσιν. οἳ ἐν τῷ ᾅδῃ νῦν μὲν συνέχονται; ἀλλ' οὐ τῷ αὐτῷ τόπῳ, ᾧ καὶ οἱ ἄδικοι. μία γὰρ εἰς τοῦτο τὸ χωρίον κάθοδος, οὗ τῇ πύλῃ ἐφεστῶτα ἀρχάγγελον ἅμα στρατιᾷ πεπιστεύκαμεν. ἣν πύλην διελθόντες οἱ καταγόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τεταγμένων ἀγγέλων, οὐ μιᾷ ὁδῷ πορεύονται· ἀλλ' οἱ μὲν δίκαιοι, εἰς δεξιὰ φωταγωγούμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων κατὰ τόπον ἀγγέλων ὑμνούμενοι, ἄγονται εἰς χωρίον φωτεινόν· ἐν ᾧ οἱ ἀπ' ἀρχῆς δίκαιοι πολιτεύονται, οὐχ ὑπ' ἀνάγκης κρατούμενοι, ἀλλὰ τῆς τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν θέας ἀεὶ ἀπολαύοντες; καὶ τῇ τῶν ἑκάστοτε καινῶν προσδοκίᾳ ἡδόμενοι, κἀκεῖνα τούτων βελτίω ἡγούμενοι. οἷς ὁ τόπος οὐ καματηφόρος γίνεται· οὐ καύσων, οὐ κρύος, οὐ τρίβολος ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ τῶν πατέρων δικαίων τε ὁρωμένη ὄψις πάντοτε μειδιᾷ, ἀναμενόντων τὴν μετὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἀνάπαυσιν καὶ αἰωνίαν ἀναβίωσιν ἐν οὐρανῷ. τούτῳ δὲ ὄνομα κικλήσκομεν κόλπον Ἀβραάμ. οἱ δὲ ἄδικοι [εἰς] ἀριστερὰ ἕλκονται ὑπὸ ἀγγέλων κολαστῶν, οὐκέτι ἑκουσίως πορευόμενοι, ἀλλὰ μετὰ βίας ὡς δέσμιοι ἑλκόμενοι. οἷς οἱ ἐφεστῶτες ἄγγελοι διαπέμπονται ὀνειδίζοντες, καὶ φοβερῷ ὄμματι ἐπαπειλοῦντες, εἰς τὰ κατώτερα ὠθοῦντες· *ἃς ἀγομένας ἕλκουσιν οἱ ἐφεστῶτες ἕως πλησίον τῆς γεέννης. οἱ ἐγγίον ὄντες τοῦ μὲν βρασμοῦ ἀδιαλείπτως ὑπακούουσι, καὶ τοῦ τῆς θέρμης ἀτμοῦ οὐκ ἀμοιροῦσιν· αὐτῆς δὲ τῆς ἐγγίονος ὄψεως τὴν φοβερὰν καὶ ὑπερβαλλόντως θέαν τοῦ πυρὸς ὁρῶντες, καταπεπήγασι, τῇ προσδοκίᾳ τῆς μελλούσης κρίσεως, ἤδη δυνάμει κολαζόμενοι. ἀλλὰ καὶ οὗ τὸν τῶν πατέρων χορὸν καὶ τοὺς δικαίους ὁρῶσι, καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κολαζόμενοι. Χάος γὰρ βαθὺ καὶ μέγα ἀνὰ μέσον ἐστήρικται, ὥστε μὴ δίκαιον συμπαθήσαντα προσδέξασθαι, μήτε ἄδικον τολμήσαντα διελθεῖν. οὗτος ὁ περὶ ᾅδου λόγος· ἐν ᾧ ψυχαὶ πάντων κατέχονται, ἄχρι καιροῦ, ὃν ὁ θεὸς ὥρισεν· ἀνάστασιν τότε πάντων ποιησόμενος, οὐ ψυχὰς μετενσωματῶν, ἀλλ' αὐτὰ τὰ σώματα ἀνιστῶν. ἃ λελυμένα ὁρῶντες ἀπιστεῖτε ἕλληνες, μάθετε μὴ ἀπιστεῖν. τὴν γὰρ ψυχὴν γεννητὴν καὶ ἀθάνατον ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι πιστεύσαντες, κατὰ τὸν Πλάτωνος λόγον, χρόνῳ μὴ ἀπιστήσητε, ὡς καὶ τὸ σῶμα ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων σύνθετον γενόμενον δυνατὸς ὁ θεὸς ἀναβιώσας ἀθάνατον ποιεῖν. οὐ τὸ μὲν δυνατὸς, τὸ δὲ ἀδύνατος, ῥηθήσεται περὶ θεοῦ. ἡμεῖς οὖν καὶ σῶμα ἀνίστασθαι πεπιστεύκαμεν· εἰ γὰρ φθείρεται, ἀλλ' οὐκ ἀπόλλυται. τούτου γὰρ τὰ λείψανα ὑποδεχομένη ἡ γῆ, τηρεῖ· καὶ δίκην σπόρου γενόμενα, καὶ τῷ γῆς λιπαρωτέρῳ συμπλεκόμενα, ἀνθεῖ· καὶ τὸ μὲν σπαρὲν κόκκος γυμνὸς σπείρεται, κελεύσματι [m.ſ. κελευσμόν τι] δὲ τοῦ δημιουργήσαντος θεοῦ θάλλων ἠμφιεσμένος καὶ ἐν-

δόξος ἐγείρεται οὐ πρότερον, εἰ μὴ ἀποθανὸν λυθῇ καὶ συμμιγῇ. ὥστε τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων οὐ μάτην πεπιστεύκαμεν. ἀλλ' εἰ καὶ λύεται πρὸς καιρὸν, διὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην παρακοὴν, ὡς εἰς χωνευτήριον, εἰς γῆν καθίσταται, πάλιν ἀναπλασθησόμενον· οὐ τοιοῦτον ἀνιστάμενον, ἀλλὰ καθαρὸν καὶ μηκέτι φθειρόμενον. καὶ ἑκάστῳ σώματι ἡ ἰδία ψυχὴ ἀποδοθήσεται, καὶ τοῦτο ἐπενδυσαμένη οὐκ ἀνιαθήσεται, ἀλλὰ συγχαρήσεται καθαρὰ καθαρῷ παραμείνασα· ᾧ ἐν τῷ κόσμῳ νῦν δικαίως συνοδεύουσα, καὶ μὴ ἐπίβουλον ἐν πᾶσιν ἔχουσα, μετὰ πάσης ἀγαλλιάσεως ἀπολήψεται. οἱ δὲ ἄδικοι οὐκ ἀλλοιωθέντα τὰ σώματα, οὐδὲ πάθους ἢ νόσου μεταστάντα, οὐδὲ ἐνδοξασθέντα ἀπολήψονται: ἀλλ' ἐν οἷς νοσήμασιν ἐτελεύτων, καὶ ὁποῖοι ἐν ἀπιστίᾳ γεγόνασι, τοιοῦτοι πιστῶς κριθήσονται. πάντες γὰρ, δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀχθήσονται. τούτῳ γὰρ ὁ πατὴρ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε, καὶ αὐτὸς βουλὴν πατρὸς ἐπιτελῶν, κριτὴς παραγίνεται, ὃν Χριστὸν προσαγορεύομεν. οὐδὲ γὰρ Μίνως καὶ Ῥαδάμανθος κριταὶ οἱ καθ' ὑμᾶς Ἕλληνες· ἀλλ' ὃν ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἐδόξασε, περὶ οὗ ἐν ἑτέροις λεπτομερέστερον διεληλύθαμεν πρὸς τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν. οὗτος τὴν πατρὸς εἰς πάντας δικαιοκρισίαν ποιούμενος, ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα παρεσκεύασε τὸ δίκαιον. οὗ κρίσει παραστάντες πάντες ἄνθρωποί τε καὶ ἄγγελοι καὶ δαίμονες μίαν ἀποφθέγξονται φωνὴν, οὕτως λέγοντες. δικαία σου ἡ κρίσις. ἧς φωνῆς τὸ ἀνταπόδομα ἐπ' ἀμφοτέροις ἐπάγει τὸ δίκαιον· τοῖς μὲν εὖ πράξασι δικαίως τὴν ἀΐδιον ἀπόλαυσιν παρασχόντος, τοῖς δὲ τῶν φαύλων ἐρασταῖς τὴν αἰώνιον κόλασιν ἀπονείμαντος. καὶ τούτοις μὲν τὸ πῦρ ἄσβεστον διαμένει καὶ ἀτελεύτητον, σκώληξ δέ τις ἔμπυρος, μὴ τελευτῶν, μηδὲ σῶμα διαφθείρων, ἀπαύστῳ δὲ ὀδύνῃ ἐκ σώματος ἐκβράσσων παραμένει. Τούτους οὐχ ὕπνος ἀναπαύσει, οὐ νὺξ παρηγορήσει, οὐ θάνατος τῆς κολάσεως ἀπολύσει, οὐ παράκλησις συγγενῶν μεσιτευσάντων ὀνήσει. οὐ γὰρ ἔτι δίκαιοι ὑπ' αὐτῶν ὁρῶνται, οὐδὲ μνήμης γίνονται ἄξιοι· μόνοι δὲ οἱ δίκαιοι δικαίων μεμνήσονται ἔργων, δι' ὧν ἐπὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν κατήντησαν· ἐν ᾗ οὐχ ὕπνος, οὐ λύπη, οὐ φθορὰ, οὐ φροντὶς, οὐδὲ νὺξ, οὐδὲ ἡμέρα χρόνῳ μετρουμένη, οὐχ ἥλιος ἀνάγκῃ κύκλον οὐρανοῦ δρόμῳ ἐλαυνόμενος, ὅρων μέτρα ἢ κέντρα πρὸς εὔγνωστον ἀνθρώπων βίον διαμετρούμενα ὡροθετοῦντος· οὐ σελήνη φθίνουσα ἢ αὔξουσα, ἢ τροπὰς καιρῶν ἐπάγουσα, οὐχ ὑγραίνουσα γῆν· οὐδὲ ἥλιος ἐπικαίων, οὐκ ἄρκτος στρεφομένη, οὐκ ὠρίων γεννώμενος, οὐκ ἄστρων πλάνη ἐνάριθμος, οὐ δύσβατος γῆ, οὐδὲ δυσεύρετος παραδείσου αὐλὴ, οὐδὲ δεινὸν θαλάσσης φρύαγμα κωλύον ἐπιβαίνεσθαι πατεῖν, εὔβατος δὲ καὶ αὕτη τοῖς δικαίοις γενήσεται, οὔτε τοῦ ὑγροῦ στερουμένη· οὐκ οὐρανὸς ἀοίκητος ἀνθρώποις, οὐδὲ τούτου τῆς ἀναβάσεως ἡ ὁδὸς ἀνεύρετος· οὐ γῆ ἀνέργαστος, οὐδὲ ἀνθρώποις ἐπίπονος, αὐτομάτη δὲ φύουσα καρποὺς πρὸς εὐκοσμίαν· οὐ θηρίων γενέσεις πάλιν, οὐδὲ τῶν λοιπῶν ζώων ἐκβρασσομένη οὐσία. οὐδὲ γὰρ ἀνθρώποις πάλιν γεννᾷ· ἀλλ' ὁ τῶν δικαίων ἀριθμὸς διαμένει ἀνέκλειπτος ἅμα δικαίοις ἀγγέλοις καὶ πνεύμασι. τούτοις οἱ πεισθέντες τοῖς λόγοις ἄνθρωποι, ἔσεσθε καὶ τῶν δικαίων κοινωνοὶ, καὶ τῶν μελλόντων ἐντεύξεσθε ἀγαθῶν, ἃ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ὅσα ὁ Θεὸς ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

P.36, v.32, κατεσκεύασεν] H. St. 2, παρεσκεύασεν. v.46, εὗρον δὲ ἐν παραγραφαῖς] τὸ παραγραφὴ eandem ferè hîc ſignificationem habet, quam apud Lucian. ὁ τὰ νόθα ἐπισημηνάμενος τῶν ἐπῶν, ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὀβελῶν, quibus verbis Ariſtarchus notatur. v.6, à fin l. Εἰρήναιος.

P.37, v.12, Ἀλεξανδρείας] A.S. & H.St. 2, Ἀλεξανδρέως. v. 23, l. διεμνημόνευσεν. v. 24 Διαιτητὴς] Ἰωάννου τοῦ γραμματικοῦ, τοῦ ἐπιθέτου λεγομένου, Φιλοπόνου, δ'. λόγος Διαιτητὴς citatur lib. M.S. Reip. Aug. eo, quod ταξικὸν inſcribitur. v. 34, λόγοι δ'.] Sic A.S. & H.St. 2. ſed C.B. M.M. & H.St. λόγος. v. 44, ὀρθοδόξων] H. St. 2, ὀρθοδοξούντων. v.8, à fin. ἐπισκόπων κέ] A.S. & H. St. 2, ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν πέντε καὶ εἴκοσι. v. 2. à fin. Βύζου] C.B. H.St M.M. Βίζου.

P.40, v. 8, ἀπόκοπον] Epiphan. καὶ ἀπεβλήθησαν τῆς ἐκκλησίας· εἰσὶ δὲ πάντες ἀπόκοποι. v. 11, συμπαραφυόμενοι] C.V. συγκαταφυόμενοι. v. 21, Λιπώϊος] C.B. M.M. Λιπῖος, H.St. 2, Λιπώϊος. v. 29, l. Κωνσταντινουπόλεως. v. 33, Θεόδοτος] C.B. & H.St. Θεύδοτος. v. 34. Βεριανὸν] C.B. M.M. H. St. Βεραιὸν. ſeq. verſu M.S. conſentiunt, excepto C.B. in quo Καριανᾷ & Καριανιανᾷ legitur. v. 41, Θεόφιλος.] H St. 2, Θεοφιλεστάτου καὶ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Σισιννίου. v. 50, l. συγκινδυνεύειν. v. , Ἀντιοχείας] H.St. 2, Ἀντιοχέως, Ioannes Antiochenus, id eſt, Chryſoſtomus.

Pag. 41, v. 11. Ὁρμίζων] ita H.St 2. A.St. Ὁρμίζων· at M. M. C. B. H. St. Ὁρμιξών. v. 15. l. ἐν Ἱεροσολύμοις, μετὰ. v. 17, κόρην πρὸς ἐμὲ καλὴν] H. St. 2. κόρην καλὴν πρὸς ἐμέ· C. B. & M. M. κόρην καλὴν, καὶ δεῖξω. verſ. 24, ἀρξαμένοις, M. M. H. St. verſ. 31, γεγονημένου] C. v. γενομένου. v. 32. τοῦ πρεσβυτέρου] H. St. 2. τοῦ πρεσβυτερίου. verſ. 38. Ἀλφειὸς] A. S. Ἀλφιός. verſ. 39, ῥινοκουρούρων] A.S. & H. St. 2, ῥινοκουρούρων, quæ lectionis varietas eſt etiam Eſaiæ 27. v 12. Editio Romana ibi habet ῥινοκορούρων: M.S. Bibl. Aug. ῥινοκουρούρων· Complut.

Ald.

Ald. Plantin. & Alcman. ῥινοκούρων, conciſè: al. denique ῥινοκολούρων. Nam & pro ῥινοκούρουρα (quo vtitur ſcriptor belli Iudaici, lib. 1. cap. 11.) apud Strabonem libr. 16. p. 510. ῥινοκόρουρα, legitur, nuper Iſaaci Caſauboni vigiliis ac ſtudio recenſitum. at p. 522. ῥινοκόλουρα: ἀπὸ τῶν εἰσῳκισμένων [ἐκεῖ τὸ παλαιὸν ἀνθρώπων,] τὰς ῥῖνας [ἠκρωτηριασμένων, οὕτω καλουμένη. Qui locus in editis libris mutilus ex ἐθνικῶν auctore ſic reſtitui debet. v. 45. Ἀλεξανδρείας] H. St. 2. Ἀλεξανδρέως. v. 52. Κελεσίου] C. B. 2. H. St. & M. M. Κελεσίω. v. 53. φαύσου] Φλ. αὔσου legendum coniicit I. S. id eſt, Αὐγούσου. v. 58. καὶ Δονατός] H. St. 2. διά τινος ἐπιγνώσεως τῆς προσθέσεως βυζακινῆς.

P. 44. v. 16. parentheſeως verba non niſi A S. & M. M. habet, & hic quidem in margine tanquam Scholion. v. 17. l. Μελαίνης, I. S. M. M. v. 18. & 19.] M. M. ἐπιθέμενος. v. 21. l. πρέσβεις. v. 39. πεπραγμένων ἐν τοῖς] A. S. ἐν οἷς & ad marg. ἴσως ὅσ'. v. 44. l. τῇ ἐκκλησιαστικῇ v. 2. & 1. à fi. ὁμοίως] H. St. 2. & A. S.

P. 45. v. 14. ἀφρων] λιβύων. v. 18. l. μωρά, καὶ. v. vlt. l. ἐξελήφασι, συμφώνως. v. 25. l. Ἀθείλιον. v. eod. Καρταγένης] M. M. Χαρταγένης. vt p. præced. v. 31. H. St. 2. & A. S. v. 12. à fin. l. ἀναθεματίσθη.

P. 48. v. 6. l. πάντων περὶ ἐπίμα I. S. πάντων ὑπερεπίμα H. St. 2. lectio autem marginis habetur in C. B. H. Steph. M. M. v. 7. προσταγματα προστάξων] H. St. 2. πλάστων. v. 10. ἀποθεραπεύει] C. B. M. M. H. St. v. 14. Αἰγεάτης] lectio marginis in ſolo C. B. v. 19. & 20. καὶ τῶν αἱρέσεων] λόγοι δὲ, ὧν ἡ ἐπιγραφὴ Αἱρετικῆς κακομυθίας ἐπιτομή, impreſſ. Romæ, Ann. 1547. v. 22. προβαλλομένην] προβαλλόμενος, I. S. προβαλλομένων] C. B. H. St. M. M. v. 26. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ] hic liber quintus θείων δογμάτων ἐπιτομὴ inſcribitur. v. eod. l. λόγω· τοσοῦτοι δὲ ὄντες [τὸ βιβλίον] τυγχάνουσι τῶν. v. 22. τὴν δὲ ἐπιζωὴν legitur in C. B. H. St. M. M. ἐπιστολὴν in A. S. Codd. illud rectiùs, ſed omiſſo δέ. v. 24. ἀσύγχυτον] H. St. C. B. M. M. ἀσύγκειτον, H. Stephan. 2. A. S. v. 32. Ἄγκου Οσιλίου] Mendoſum: lege Τύλλου Ὁστιλίου Notum ex Liuio. Dionyſ. Halicar. Zonara, Cedreno. v. eod. Ἄγκου ἑτέρου τοῦ καὶ Μαρκίου) τὴν ἀγκύλην πεπηρωμένου, ὅθεν καὶ Ἄγκος ἐπώνυμον ἔσχηκεν, Zonaras. v. 34. Ταρκυνίου) πρίσκου. v. eod. Ἐρουΐου] H. St. C. B. M. M. Σερουΐου A. S. quod ſerua eum peperiſſet, Dionyſ. Halic. lib. IV. v. 38. l. ἐσφάγη. v. 39. βεβασιλευκὼς εὖ, εἰ μὴ καὶ putat I. C. legendum. v. 40. ζήσας] deeſt annorum numerus; vixiſſe ſupra LXXX. annos, ſcribit Dion. Hal. lib. 2. extremo. v. 41. l. τέταρτος.

P. 49. v. 6. λυδικὴ] ſolus A. S. λιβυκή, in editis additur ἡ Χαρχηδονική. v. 12. πόλεμοι] H. St. 2. πολέμιοι. v. 16. l. ἐμφυλίων προστος] H. St. 2. προστη, & διὰ τέλους. v. 21. Σύλλαν] Σύλαν H. St. M. M. C. B. v. 27. Ἀντωνῖνον καὶ ὅτι καὶ Ἄβιον] monſtrum hoc in trib. Codd. lectio marginis ex A. S. quam & H. St. 2. habet; ſed hic Ὀκταουΐον pro Ὀκταυΐον. v. 9. συνέπεσον H. St. 2. συνέπεσε v. 13. λόγων ὄντι H. St. 2, λόγῳ ὄντι v. 45. ἤκμασε] ἤκμαζε H. St. 2, v. 11. σταδίων γ'] H. St & A. S. σταδίων υ' v. 5. à fin. ὑπὸ Ρουτούλων] C. B. M. M. H. St. Υπόρου τούλων æque monſtroſè, atque illud ſuperius. θνήσκει καὶ πόλεμον. Ρότολοί τε γὰρ ἐκ τῶν πόλεων στρατεύουσιν ἅπαντες πρὸς αὐτὸν & σὺν αὐτοῖς βασιλεὺς τυῤῥηνῶν Μεσέντιος, &c. Dionyſ. Hal. lib. 1. v. 1. à fin. l. ἐξωρμήθη. Εὐρυλέων] Dionyſ. H. Εὐρυλέων παρέλαβε τὴν Λατίνων ἡγεμονίαν, ὁ μετονομασθεὶς Ἀσκάνιος. M. M. Ἀρυλέων.

P. 52. v. 4. l. οἰκισιν. v. 6 l. Σιλούϊος, & ſic ſeq. ἀπὸ τῆς ὕλης ſic appellatus, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἑλλάδι γλώσσῃ λέξειεν ὑλαῖον, idem Dionyſ. H. v. 7. locus videtur mutilus, & poſt Λατῖνον Σιλούϊον [ſi quidem Dionyſium H. velimus ſequi] addendum, τοῦ δὲ Ἀλβαν τοῦ δὲ Κάπετον, τοῦ δὲ Κάπυν· Κάπυος δὲ Κάλπετον γενέσθαι, Καλπέτου δὲ Τιβερῖνον &c. v. 10. Ρώμυλον] ſic & Liuius Ἀλλάδην, Dionyſ. *Aremulum*, Paul. Oroſius, lib. 1. c. 20. v. eod. in marg. l. Ἀγρίππαν. v. 11. Ἀβεντῖνον] Dionyſ. Αὐεντῖνον, & v. 14. idem Νομίτωρ, Plutarch. Νομήτωρ. v. 17. Ἐγεστον] M. M. Ἀγεστον, Dion. Hal. Αἴγεστον v. 18. ἱέρειαν] ſcil. Ἑστίας. v. 2. à fin. l. cum I. S. οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως [θεὸν αὐτὸν ἐπίκλην ὠνόμαζον] στρατηγὸν αὐτῆς τῆς χώρας καταστάντα.

P. 53. v. 1. ἀλλ' οὐχὶ] ſic legitur in omnib. M. S. ſed pro αὐτῆς H. St. 2, αὐτῶν. v. 36 l. Γαβάλων. v. 3. à fin. C. V. αὐτοφθαλμίτας.

P. 56. v. 15. l. μόνος πρὸς μόνας] C. B. H. St. 2. M. M. μονοπρόσμονα. v. 20. l. Στεφανίωνα cum C. B. H. St. M. M. v. 23. τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης] Haud ſcio, ſintne intelligendi κοσμικοὶ, Gr. Naz. φιλόκοσμοι, Chryſ. [ſic p. ſeq. v. 47. κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας dicit] an ij potius, quos βαβαντίβους appellant, μὴ παραμένοντες τῷ προστάγματι αὐτοῦ, Suid. De quibus Ptolemaidis Cyrenaicæ Epiſcopus Syneſius, epiſtola LXVII. ad Theophilum, προσεγενοντό τινες βαβάντιβοι παρ' ἡμῖν [ἀνέξη γάρ μου μικρὸν ὑποβαρβαρίσαντος, ἵνα διὰ συνηθείας τῇ πολιτεία φωνῆς τὴν ἐπίων κακίαν ἐμφατικώτερον παραστήσαιμι] οὗτοι κάθεδραν μὲν ἀποδεδειγμένην ἔχειν οὐ βούλονται, οὐχὶ τὴν οὖσαν ἀπολελοίπασιν, οὐ καὶ συμφορὰν, ἀλλ' αὐθαίρετοι μετανάσται γινόμενοι. Eadem prope ſuſpicio eſt Margunij, viri verè Maximi, qui epiſtola perquàm humaniter ad me ſcriptâ ζητεῖς παρ' ἡμῶν [inquit] τίνες ἂν εἶεν οἱ παρὰ τῷ Φωτίῳ κοινωνικοὶ τῆς οἰκουμένης προσαγορευόμενοι; ἐγὼ δὲ οὐκ ἄν τι περὶ τούτου τοῦ ζητήματος διϊσχυρισαίμην.

ἐκείνοις μὲν τοι οὕτω καλεῖσθαι ὑπονοῶ τῶν μοναχῶν, οἱ μὴ μένοντες ἐπὶ χώρας, μηδὲ καθ' ἃς ὑπέσχοντο ἐπαγγελίας ἐν τῷ τοῦ σχήματος ἀναλήψει, τοῖς μοναστηρίοις ἐμμένοντες, ὧδε κἀκεῖσε μὲν καὶ προσκόμματος τοῦ πρὸς πλησίον περιπλανῶνται. v. 23. l. ἐγκλεισθέντας καὶ τελευτήσ.] id eſt, καθειρχθέντας & ἀποθανόντας ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις. v. ſeq. σκηνώματα] id eſt, σώματα, vt 2. Petr. 1. v. 13. 14. τὸ γεῶδες σκῆνος, cap. 9. v. 15. quam ἐπίγειον ἡμῶν οἰκίαν τοῦ σκήνους dicit Apoſtolus 2. Cor. 5. 1. v. 29. Βερένιον] C.B. reliqui omnes Βενέειον. v. 32. ἀπολύει] ἀποκλείει legitur ad marg. Cod. A. S. v. eod. ἔμβασιν] ἔκβασιν M.M. v. 39. χρόνθον] κολαφίζειν, ἐπὶ τὸ διὰ τῶν χειρῶν πλήττειν, συγκαμπτομένων τῶν δακτύλων, καὶ (ἵνα ἀφθέστερον εἴπω) διὰ τῆς γρόθου κονδυλίζειν, Theophylact. v. 43. πάσιλον] ex ſeſamo, & melle confectum, H.St. ad marg. v. 13. à fin. l. ὅτι εἰ τοὺς. v. ſeq. M.S. παραστείλετε.

P. 57. v. 2. M.M. Ακυλλίνου. v. 4. καὶ κατὰ τοῦ Χρ. H. St. 2. v. 6. Σαραπίων] A.S. alij Σεραπ. v. 11. παραδειχθέντος[A.S. ſolus. v. 18. l. Εὐσέβιον. v. 17. Αμμώνιον, Εὐθύμιον] Sozom. l. 8. c. 12. v. 20. μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων] idem Socr. l. 6. cap. 4. v. 23. ἐκ τοῦ ὅτι] H. St. 2. & A. S. coniungunt hunc paragraphum cum proximo, leguntque καὶ ὅτι, mutatis deinceps numeris: in aliis Codd. contra: vnde poſtea τὸ δέκατον iteratur. v. 26. ἐὰν πάλιν] Socrat. Eccleſ. hiſt. l. 6, c. 21. Χιλιάκις μετανοήσας, εἰσέλθε. vide Baſil. M. περὶ μετανοίας, & Epiphan. contra Nouat. v. 14. à fin. ἐπεσκέψατο. v. 43. Ωριγένης] Ωριγένης γὰρ ὁ ἀσεβέστατος ἐκεῖνος πατὴρ ἐκαλεῖτο καὶ ἐνομίζετο, Zonar. Tomo III. p. 34. v. 6. à fin. l. ἐγκλημάτων.

P. 60. v. 24. τῆς ἐννέα μουσῶν] κατὰ τὸ Ηρόδοτος μούσας ξείνισσε: ταῖς δ' ἄρ' ἑκάστη αὐτὴ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν. v. 35. l. ἔγραφη τε. v. 46. Σικελ. Διόδωρος Lib. XI. pag. 261. v. 12. à fin. Ηρόδοτον. v. 11. à fin. ὡς εἶπεν ὁ παῖς] Marcellin. Ω Ολωρε, ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς τὰ μαθήματα.

P. 61. v. 3. Κικίλιος[H. St. 2. Κικίλλιος, ibique ad marg. ἴσ. Καικίλιος, quæ etiam A. Schotti eſt ſuſpicio: Cæcilij autem mentio fit in vita Demoſthenis à Plutarcho ſcripta. v. eod. οὐκ ἐγκείνει δὲ (negat Plutarchus quoque τὸν ἐπιγραφόμενον Δηλιακὸν Æſchinis eſſe. v. 3. Αἰσχίνην ἄλλον) huius vitam Laërtius deſcripſit. v. 11. ὃ κατὰ Κτησιφῶντος ἔγραψε Δημοσθένης] Falſum perſpicuè, ex hiſtoria facilis emendatio, I.C. hinc illud Scholion. ad margin. Codd. A. S. κακῶς ἔχει. v. 13. l. δεῖξη. v. 15. πρὸς μὲν Αλέξανδρον] vide vitam Æſchinis apud Plut. v. 22. εἰ ἠκούσατε τοῦ θηρίου] Plin. lib. 2. ep. 3. ad Nepotem. autor vitæ eiuſdem Æſchinis incertus, θηρίον αὐτὸν ἐκάλει (inquit) διὰ τὸ δεινὸν τῆς τρόπου, & αἰσχήμον. At Plinius alter, hiſtoriarum lib. 7. cap. 30. *Aeſchines Athenienſis, ſummus orator, cum accuſationem, qua fuerat vſus, Rhodi legiſſet, legit & defenſionem Demoſthenis, ob quam in illud depulſus fuerat exilium. Mirantibúſque: tum magis fuiſſe miraturos dixit, ſi ipſum audiuiſſent. in calamitate teſtis ingẽs factus inimici.* v. 27. Αβρομήτου] γραμματιστοῦ Lucian. Γλαυκοθέας] τῆς τελεστρίας Suid. v. 29. Φιλόχαιειν] Φιλοχάρης dicitur Demoſth. v. 29. μεγαλόφωνος) quod ei vitium Demoſthenes, Orat. de falſa legatione exprobrat, ἀλλὰ τιμάλλως ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν, καὶ πεφωνασκηκὼς ἐστι. v. eodem, ἐγραμμάτευε) γραμματεὺς ἦν, Suid. v. 15. διηκούσαι δὲ αὐτὸν Πλάτωνος) negat Plutarch. v. 33. l. Ανταλκίδα. v. 34. δεῖγμα τῆς) C.B. M.M. & H. St. δεῖγμα διὰ τῆς Αἰσχίνου λόγον.

P. 64. v. 3. l. εἰς τοὺς ἀρίστους ἐκεῖνος κανόνα μετά γε τοὺς. ibid. Φρυνίχος) infra, pag. 325. v. 1. à fin. v. 12. καὶ Σικελίας) hoc videtur redundare, quum in A. Schotti Codice ſolummodo legatur, vnde gloſſema etiam illud ἴσ. ἰαπυγίας. v. 21. Μαξιμῖνος) al. Valerius Herculius Maximianus, vide Euſeb. v. 22. ὥρμησε) C.B. M.M. & H. St. ὁρμήσαι. v. 39. προσεχώρησε) A.S. προεχώρησε. v. 40. Λικίνιον) H. St. & M.M. Λικίννιον. v. 41. ἐπυνθάνετο) ἐπύθετο C.V. v. 46. μεταστησάμενος) H. St. 2. μεταστησόμενος. v. 47. l. ἐπιστρατείας. v. 48. l. cum tribus M.S. τῆς ὠμότητα, φιλανθρωπίας προσχήματι καί. v. 6. à fin. καρτερίας) H. St. 2. καρτερίαις. v. 4. à fin, κατέλιπεν.

P. 65. v. 4. l. Μαξιμῖνον I.C. v. 27. Βανδήλοις) Βανδίλοις, H. St. M.M. & Codex Bibliothecæ Bauar. in qua *& Procopius* calamo exaratus habetur. v. 29. σιωῶν) A.S. σιωιῶν. v. 39. Οὐαραραίνης) Agathias, l. 4. Socrat. Eccleſ. hiſt. l. 7. c. 8. Βαραραίνης. ſi- ούηρος & Βῆρος, Græcis dicitur Verus, ſed mendoſum Βαραβαίνης, c. 18. l. eiuſdẽ apud Socratẽ. v. 45. Εφθαλίτας) C.B. A.S. H. St. M.M. Εὐθαλίτας, C.V. Ephthalitas reperio etiam apud Nicephorum Calliſt. l. 18. c. 30. At Νεφθαλίτας apud eundem lib. 16. c. 36. Ioſeph. l. 5. c. 1. (à tribu Nephthalim) archæol. Agathiam lib. 4. & Cedrenum, pag. 292. qui & ipſe λευκοὺς Οὔννους appellat. vide infra p. 80. v. 33. v. 11. à fin. ὀρθοδόξων) H. St. 2. ὀρθοδόξων. v. eod. Εὐθαλῖται) M.M. ſed in C.B. H.St & A.S. lectio hîc vtraque. v. 9. à fin. Εφθαλιτῶν] Εὐθαλιτῶν H.St. v. 6. à fine. ἐπιστρατεύειν) ἐπιστρατεύσαι, H.St. v. 3. à fin. διώρυξι] H. St. 2. διωρύξεσι. ἡ διώρυξ, τῆς διώρυγος & διώρυχος, Thucyd. Diod. Sic. Philo, Ioſeph.

P. 68. v. 7. l. νεώτατος. v. ?. καὶ ἄλλως τι] Gregor. Naz. carm. εἰς τὸν νέον. v. 330. αἰτὶ δὲ πάντων μέγαρον αἴγλήεντα, μέγαν λιπέτω

χειρῶν

χειςόν. Inde ἀχθ⊙ μυργάρεον apud eundem, & νύμφη μυργαρεῖσα. v.8. pro ὅπως δὲ A. Schottus legit ὅπως τε itaque H. St.2, v.9. l. ἐνετέθη. v.13. Βλάσην] H.St.2. Βλάσιν. v.16. ἀνεωγμ.] ἀνεωγμδύλω. H.St.2. v.33. ςρατεύματ⊙] H. St. 2. ςράτευμα. v.35. Ολυμβείε] Ολυβείου idem. v.40. βασιλεὺς] βασιλεύσας, idem. v.10. à fin. Κιλίκων] Κίλικος idem. v.1. à fin. l. ἐξεῦρεν, ἢ.

Pag. 69. verſu 4. Ουύνων] Ουύνον H.St. M.M. C.B. v.7. & 12. ἤθη] οἱ τόποι, ἐν οἷς ἀναςρέφονται, Suid. v.23. Δαρρᾶς ὁ Αγχε] H.St. 2. Δαρὰς ἐχυρὰν, [C.V. ὀχυρὰν] πρῶτον. v.25. ἐγυτάτω] H. St.2. ἐςχοτάτω lego. αγχοτάτω. v.35. l. ἀλλάγε. v.10. à fin. Γερζοῦει] C.V. Γερζοῦ. v.3. à fin. Σίλαν] Σίτταν verius. v.2. à fin. Δαρᾶς] H. St. 2. Δάρας.

P.72. v.4. μηράνω]ſic infra pag. 80. verſ. 44. p.81. v.1. H.St 2. μιρράνω, quod eſt Suidæ nomen proprium. v.10. ἐξηρτουῦτο] lectio hæc non niſi in vno Cod. v.35. τζάνοι] Agath. l.5. Τζάνοι. v.eod. Σαυῦοι] H. St. 2. Σάνοι. M. M. & Interpres Procopij Σῦνοι, Euſtath. in Dionyſ. Σάννοι. alibi legitur οἱ πάλαι Ισαυροι, I. C. v.22. μάχην διενεγκεῖν] ἀντὶ τῦ ὑπομένειν. Syneſ. epiſt.132. διαφέρειν τὴν πολιορκίαν. Ρωμαίοις] C.B. H.St. ἐς ῥωμαίοις, ſed ille, appoſita vitij nota. A.S. ἐν ῥωμαίοις, itidem cum litura: l. cum M.M. ἐς ῥωμαίους. v.31. οἱ τῇ δὲ] C.V. & H. St.2. v.36. τοῖς πλησιοχώροι] C.V. & H.St.2. τοὺς πλησιοχώρους, quod non diſplicet: Plutarch. τὴν πεδίον καταθέχων. Athenæ. καταθέοντες τὴν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν. Zoſim. παιονίαν καταθέχοντες, καὶ ἀνωτέρω Μυσίαν. Quid quod etiam Xiphilinus καταδραμὼν αὐτοὺς πολλὰ dixit, eâ verbi ſignificatione quâ generius ferè caſus illi ſubiicitur, veluti apud eundem, τῶν σωιόντων τοῖς δυνάσαις καταθέχων. v.45. l. ὃς ἐς γόνυ. v. 48. ταύτης] Henric. Stephan. 2. ταύτη. v.8. à fin. l. χρηματιζόμεν⊙. v.eod. C.V. ἔτεσι μὲν πεντήκοντα. v 11. à fin. τοῦ οἰκείου] C.V. τοῦ οἰκείου συνεπαγομένου λαοῦ. v. 9. à fin. ὅτι] Henric. Steph. ὅτι. v.6. l. cum Henr. St.2. & C.V. ἐπεὶ δὲ ἐμφανῶς ἐσκάπιζον, & ſigna parentheſeos tolle: ratio enim interpungendi ſatis iam liquet. v.vlt. à fin. l. Αζαρέθης. v. eod. εἰς καβάδην] H. Stephan.2. πρὸς.

P 73. v 6. l συλλάξοντα. v.5. Βανδάλοις] al. [illegible] Βανδήλους. v.17 H. St. 2. Αζι- [illegible] v.19. κεκοσμημένον] C. V. κεκοσμημ[illegible] Steph. 2. κεκομισμένοι. v. 23. Ζάμε H.St.2. M.M. v.25. Ζάμην. A.S. M.M. H.St.2. v. 26. τοῖς μεταχέσι] τῶν μεταχόντων, C.V. H.St.2. v.28. Χαναράγγε] Χαναράγγης eſt rex Aranges: nam Χαν vel Χαμ eſt rex, I. C. v.eod. lege cum H.Stephan. 2. Αδεργουδουβάνδης hyphen, vt apud Procopij interpretem. v.41. l. Βοραΐδης. v.43. παμφυλίας.

v.46. C. V. καππαδοκῶν. v. 11. à fin. l. Ιωάννην, ἐπίβουλον. v.8. à fin. ἀνηλεῶς] H.Steph.2. ἀνηλεῶς. v. 4. à fin. & p.76. v. 3. ὁ Τίτιγις] Οὐίττιγις, M. M. H. St. 2. C. B. pro quo & Οὐίττιγις, geminato ττ, in m. ſ. Procopio non ſemel.

P.76. v.5. σύνεργον] H.Stephan.2. σούνεργον & mox συρίωνας. v.38. πρὸς] H.St.2. πρὸς ῥωμαίων. v.46. ἢ δ. v.9. à fin. πόλιν] C.V. πάλιν. v.8. à fin. l. κεντηναρία. v.5. à fin. Αὔγαρός τε] Euſeb. l.1. Eccleſ. hiſt. c.12. & 13. Αγβάρος, & lib.2, c.1, alij Abgarus.

P.77, v.3, Δάρας] C.V. & Henr. Steph.2. Δάρας. v.17, l. χεδόν τι. v.19. l. ἀπὸ δὴ αὐτοῦ. v.20. Γουβάζης C.V. & Henric. Steph.2. v.31. M.M. Νισίβιδος. v. 21. H. St.2, τὰ ἐκείνη, quod eſt frequens apud Procopium. v.44. μετεπέμπετο] in C.V. λείπει h.l. adſcriptum, eſt & in vtroque H.St. lacuna relicta. v. 5, à fin. ἀρχὴ δὲ ὁ πρῶτος. H. St.2, v.4, à fin. Ιουςῖν⊙] Ιουςινιανὸς, Henric. Stephan.2. v.1, à fin. ἀρχῆς αὐτοῦ] H.St.2, ἀρχῆς αὐτοῦ.

P.80, v.12, Μασαγέται] Μασσαγέται, Diodor. Sic. Xiphil. Max. Tyrius, & ἡ Μασσαγέτις, Lucian. v. 21, ἀνὴρ πέρσης] vide infra ſcholion ad p.93, v.31, v.23, Σηρῶν] de quibus Lucian. in Macrobiis: de ipſis autem vermibus σῆρες dictis, Clemens Alex. libr. 2, Pæd. Baſil. M. homil.8. in Hexaëm. ἰνδικά τινα ζωΰφια D. Io. Chryſoſt. Vnde σηρικὰ ἱμάτια apud eundem, Naz. σηρῶν ἀρεῖα ὑφάσματα & σηρῶν καλὰ νήματα. v.36, ἐφθαλῖται] ἐφθαλῖται M.M. illud verius, cum nominis origini modo ſignificatæ reſpondeat. v.47, Σουρίνε] Henr. St.2, Σουρίωνα & mox Σουρίωνα. v.4, à fin. Γοργόνες] ita C.B. 2, cæteri omnes Γοργῶνες. v.3. à fin. Τιφλὶς] Τίφιλις C.V. Henr. Stephan.2, M. M.

P.81, v.1, 5, 6, Μηράνης] variât & hîc cod. v.2. Βαραμαράνης] M. M. Βαραμάνης. v.6. πολεμήσας. v.10. H.St.2. Νισιβινῶν. v.16, l. Θεόδωρον Θεοφυλάκτε] σοφιςοῦ, ᾧ ἐπώνυμον Σιμοκάτης, Suid. in marg. l. *Simocata*. v.39, l. λόγων ὅς. v.47, ἐκεῖνα] H.St.2, ταῦτα ἐκεῖνα. v.1. à fin. Χαγάνον] apud P. Diaconum hiſt. l. 17, *Chaianum*, *& Helpidium*, mendoſè impreſſum eſſe; hinc manifeſto conſtat, veluti etiam ex Zonara & Cedreno.

P.84, v.6, ἄβαροι] Henr. St.2, βάρβαροι. v.12, Βοσπολόβεα] Βοσπολόβεα, C.V. H.St.2. v.17, ἐν τῷ φόρῳ] in foro, Suid. Iſidor. ep.337, lib.I. v.23, τὴν ἀποςολικὴν ῥῆσιν] εἰ θέλεις μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποίει (Rom.13,3,) καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ, Εκδικὸς ἐςὶ τοῦ τὸ κακὸν πράσσοντι. οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ (ibid. v.4.) ταῦτα, οἶμαι, φησιν ἀποςολικὴν ῥῆσιν, Scholion ad marg. lib. M.M. & Henric. Stephan. 2, v.30, l. σισμὸς ὁ γινόμενος. H.St.2. v.24. Ιωάννης ὁ πατριάρχης [ὁ νηςεύτης, Zonar. Cedren. v.57, ἀρειςεία] al. ἀριςεία. v.43, l. Ιζαλα, mon-

tem zalam. vocat Ammian. Marcel. l. 18. v. vlt. H.St.2. Καρδαριγὰν, vt & p. ſeq. v. 5. 13. Καρδαρίγαν, Cedren. v. 46. M.M. Αρζαμόν. v. 47. τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα] vide P. Diaconum lib. XVII. m ſcellæ hiſtoricæ. v. 9. à fin. Δαράς. H.St.2. v. 6. à fin. κατετέτρωτο, H.St.2. v. eod. κουαρτοπαρθῶν] M.M. κουαρτοπαρθῶν. v. 3. à fin. H.St.2. ῥωμαίων κατὰ τῆς ἀρζανηνῆς. v. 1. à fin. καρδαρίγα] Cardarigas non eſt proprium nomen, ſed dignitas maxima apud Perſas, inquit Paulus Diaconus lib. eod.

P. 85. v. 4. τὸ τῶν χλομαρέων] *Clomannorum caſtellum obſidet*, quod P. Diaconus dixit, id Cedrenus, τὸ χλόμαρον φρούριον περικαθίζει.) vnde ſuſpicari poſſis, & hîc τὸ τῶν χλομάρων [ſc. φρούριον] legendum (cum præſertim veſtigia lectionis huius ſint in C.V. ex quo ad A.S. marginem τῶν χλομάρων annotatum eſt: (& *Chlomarum* apud Diaconum v. 10. H.St.2. αἰαδέχεται). v. 17. ὁ Κάστος] *Caſtus*, P. Diac. v. 25. ζωγρίαν] id eſt ζῶντα. Num. 21. v. 35. Deuter. 2. v. 34. Heſych. Sed ζωγρία ἑλεῖν Zoſim. v. 36. Μυστάκωνα] H.St.2. & C.V. nec non P. Diaconus ſic autem dictus παρὰ τὸν μύστακα, vt ex Suida coniicio, fortè quòd nimium illum nutrierit:

χ' ὠ μύσταξ πολὺς ἐστὶν ἄρ', ἀγαλέοι δὲ χικῖνοι, *Theocrit.*

De myſtace, locus extat inſignis apud Clement. Alex. l. 3. Pæd. c. 11. & 2. Reg. 19. v. 24. v. 44. l. ἀριστία Σάπιρος. v. 51. ὅτι Πρίσκος περιστελλάζων τὸ στρατόπεδον, οὐκ ἀπέβη τοῦ ἵππου, κατὰ παλαιὸν ἔθος] P. Diaconus, *At Priſcus ſecundum morem non deſcendit ab equo, nec conſuetis ſalutationibus vſus eſt.* De hac conſuetudine, libet ſubiicere quæ I. Lipſius, æui noſtri lumen, ad me ſcripſit: atque integram adeò viri ſummi epiſtolam, humanitatis pleniſſimam:

IVSTVS LIPSIVS
Dauid Hœſchelio S. D.

ORtelio noſtro mittēte, litteras tuas accepi: quibus auctorem & ſuaſorem fuiſſe ſcribis Segetum illac tranſeuntem. Non fefellit te, mi Hœſcheli, eius ſponſio. qua certe libens talib. viris & amore & ſcriptione reſpondeo. Photij Patriarchæ Conſtātinopolitani Bibliothecam, Velſeri typis, tuâ operâ excudi, id vero gratum nobis eſt, publicè vtile, & vobis honeſtum erit. Sanè typos illos in Horapolline vidi, ad inuidiam vſque elegantes. Pergite vterque, quod iam diu facitis, benè mereri de ſtudiis, ſcribendo, excitando, iuuando. Quod ad morem veterem de quo quæris, credo equidem nō nimis veterem eſſe, ſed ab inferiorum Principum æuo. Liberâ republicâ tale nihil obſeruatum: imo cōtra lego aliquoties in equo perequitaſſe ordines, ipſos Imperatores, & adhortatos eſſe. Etſi in propriè dictâ Allocutione ſolent tribunal conſcendere, & in pedib. affari, quod non ignoras. Sed mori huic ſua ratio, & exemplum ab vltima antiquitate, qua & Conſules, roſtra conſcendentes & populum allocuturi faſces ei ſubmittebant, fatentes maieſtatem populi ſuâ auguſtiorem eſſe. Simile in hac re fuiſſe arbitror, & ſubmiſſionem hanc Duces vniuerſo exercitui habuiſſe. Super hac re non aliud nunc occurit, ſi quid alibi iuuare potero, tua & Velſeri noſtri cauſſa (quem virum vnicè equidem æſtimo & amo) libens ſum facturus. Vale. Louanij V. Id. X. bres CIↃ. IↃ. *XCVII.*

v. 55. ἐλιφρέφα] C.V. ἐλιφέδα, H.St.2. ἐλιφρέδα, vox peregrina, περὶ εἰκόνος χρυσῆς accipienda, vt triū Codd. margo nos docuit, haud ſcio an, θεοειδοῦς, quæ & P. Diacono eſt ἀχειροποίητος. vide p. præced. v. 2. & P. Diaconum libris XVII. XVIII.

P. 88. v. 4. H.St.2. μαρτυρούπολιν. v. 9. H.St. 2. Γιλιγερδῶν. v. 18. H.St.2. Λαζιβαρδους. v. 26. l. πολιῶ. v. 34. H St.2. Σαμβατίου. v. 37. C.V. Σαμβάτιον. v. 44. C.V. ἀποστάσεως. v. 46. H.St.2. ὁ γὰρ κουροπαλάτην. v. 3. à fin. H. St.2. προχώρησις.

P. 89. v. 3. ῥοπάλοις] fuſtibus, P. Diaconus lib. ſæpe iam dicto XVII. qui ex hoc autore non nuſquam corrigi poteſt; quanquam breui, cum inte pretatione, integrum Græcè impreſſum iri ſperamus. v. 31. πρεσβεύουσιν, id eſt, διὰ τιμῆς ἄγουσιν. v. 33. H.St.2 Ζαδεσπρᾶς. v. 43. H St.2. Δαράς, & mox Δολβζᾶ, at C.V. Δολυζᾶ. v. 49. l. θησαυροί, τά τε. v. 1 à fin. Ιερέμ] C.B. Ιερεσμὶ, H.St.2. Σφρὲμ, M.M. Ερὲμ, A.S. Ιρὲμ. v eod. C.B. & M.M. καὶ περὶ τῆς θευμήτορος ἐπὶ τὴν τῆς ἀρετῆς. Hic rurſum in C.B. & M.M. ad marginem περὶ εἰκόνος χρυσῆς exaratum eſt.

P. 92. v. 9. H.St.2. ἀπήντησεν ἐκδημία τε τοῦ αὐτοκρ. v. 14. H.St.2. Ζαλαιζαὶ, C.V. Ζαλαβζαὶ. v. 11. C.V. ἐν ὑφάσματος. v. 18. ἐγγυνήθη. v. 21. ἀνήρητο] iuſſu Imperatoris, P. Diacon. v. 39. H.St.2 & C.V. δριζίπερ. v. 40. ἐπολιόρκησε] H S .2. ἐπυρπόλησε, cuius lectionis veſtigia ſunt etiam in C.V. ὑπεπόλησι. v. 41. H.St.2. Τζουρουλῶν. verſ. 46. C.V. & H.St.2. Τατίμερ. v. 10. à fin. locus ſuppleatur ex H.St.2. ἐπιχειροτονεῖται πρὸς δουλείας τὸν χαγάνου ἀπὸ τῆς τῶν σκλαβηνῶν λείας, καὶ Πέτρος αὐτ ... στρατηγός. v. 4. à fin. σκλαβηνῶν] ... appellantur à Procopio, Suid ... a, ab hoc & σκλαβηνὰ ἔθνη. Σ ... Cedreno, ſupra pag. 88. v. 16 ... à fin. H.St.2. ἀσίμῳ.

Pag. 93. v ... ιματος. v. 12. l. ἔσβες. v. 16. lectio ... marginis è C.V. & H S ...

& H.St.2. v.18. l. Αγαρ) C.V. & H.St.2. Ογωρ. v.23. H.St.2. & M.M. Ταύγας. v.eod. lectio marginis in ſolo. C.V. v.25. H.St.2. χουνιτῶν. v.29. τῶν σκωλήκων) de quibus ſupra p.80. v.28. v.35. μετάξης] H.St.2. μετάξεως: illud rectius, Procopius lib.4. (p.433. m. ſs. Bauar.) de bello Gotthorum; ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν τινες μοναχῶν ἐξ ἰνδῶν ἥκοντες, γνόντες τε, ὡς Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ διὰ σπουδῆς εἴη, μηκέτι πρὸς περσῶν μέταξαν ὠνεῖσθαι ῥωμαίους, ἐς βασιλέα γενόμενοι, οὕτω δὴ τὰ ἀμφὶ τῇ μετάξῃ διοικήσασθαι ὡμολόγουν, ὡς μηκέτι ῥωμαῖοι ἐκ περσῶν τῶν σφίσι πολεμίων, ἢ ἄλλου του ἔθνους, τὸ ἐμπόλημα τοῦτο ποιήσωνται. Χρόνου γὰρ κατατρῖψαι μῆκος ἐν χώρᾳ, ἥπερ ἰνδῶν ἔθνη τὰ πολλά εἰσιν, ἥπερ Σήρινδα ὀνομάζεται· ταύτῃ τε ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκμεμαθηκέναι ὁποίᾳ τε μηχανῇ γίνεσθαι τὴν μέταξαν ἐν γῇ τῇ ῥωμαίων δυνατὰ εἴη. ἐνδελεχέστατα δὲ διερευνῶντι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀναπυνθανομένῳ, εἰ ὁ λόγος ὑγιὴς εἴη; ἔφασκον οἱ μοναχοὶ, σκώληκάς τινας τῆς μετάξης δημιουργοὺς εἶναι, τῆς φύσεως αὐτοῖς διδασκάλου τε οὔσης (καὶ) διηνεκῶς ἀναγκαζούσης ἐργάζεσθαι. ἀλλὰ τοὺς μὲν σκώληκας ἐνθάδε ζῶντας διακομίζειν, ἀμήχανα εἶναι· τὸν δὲ αὐτῶν γονὴν, εὔπορόν τε καὶ ῥάδιον ὅλως εἶναι. διὰ τῶνδε τῶν γονῶν ὠὰ ἑκάστου ἀνάριθμα· ταῦτα δὲ τὰ ὠὰ χρόνῳ πολλῷ τῆς γονῆς ὕστερον κόπρῳ καλύψαντες ἄνθρωποι, ταύτῃ τε διαρκῶς θερμήναντες χρόνῳ, ζῶα ποιοῦσι. ταῦτα εἰπόντας, ὁ βασιλεὺς μεγάλοις πρὸς τοὺς ἄνδρας ἀγαθοῖς δωρήσασθαι ὁμολογήσας, τῷ ἔργῳ πείθει ἐπιρρῶσαι τὸν λόγον. οἱ δὲ γενόμενοι ἐν Ἰνδίᾳ αὖθις, τά τε ὠὰ μετήνεγκαν ἐς Βυζάντιον, ἐς σκώληκάς τε αὐτὰς τρόπῳ (ὥσπερ ἐρρέθη) μεταπεφυκέναι διαπραξάμενοι, τρέφουσί τε συκαμίνου φύλλοις, καὶ ἀπ' αὐτοῦ γίνεσθαι μέταξαν τὸ λοιπὸν κατεστήσαντο ἐν ῥωμαίων τῇ γῇ. τότε μὲν οὖν ταῦτα, τε κατὰ τὸν πόλεμον πράγματα ῥωμαίοις τε καὶ πέρσαις, καὶ τὰ ἀμφὶ μετάξῃ, ταύτῃ πῃ ἔχον. v.34. χουβδὰν) M.M. Γουβδάν. v.38. H.St.2. τῆς Σιγυδὸν®. C.V. Σιγυδῶν®. v.39. l. πόλιν. v.46. H.St.2. Ηερδιανός τις ὀνόματι. v.47. fortè legendum λιμῷ. v.51. ἀρώμασιν] δωρήμασιν, I.S. v.5. à fin. H.St.2. & C.V. Δειζίπερα] v.2. à fin. C.V. Δεαζίπερα. ver. eod. νεῶν] C.V. ναόν. v.1. à fin. l. θεία δὲ δίκη recto caſu: Lucianus, ἐγὼ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετῆλθον.

P.96. v.3. l. ἐνδημεῖ. v.8. A.S. & M.M. Αρμάτιον®. v.14. περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως] περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναπληρώσεως δόξαι διάφοροι ſunt ab H. Stephano pridem Græcè cum Ariſto . . . . & Theophraſti opuſculis ἀνεπίγραφα . . . . . Quæ autem περὶ τοῦ Νείλου Theo . . . . . . hic Simocates lib. VII. extrem . . . . . . Mauricij Impp. ſcripſit: ea . . . . . . Schottus, vir ad literar . . . . . . A . . . da natus, communicauit. I. . . is, Αναρχίδη, ἀκρίδι® μόνος τοῦ κεχωρίδου τῆς ἀληθείας κεκρατηκέναι, ſcribitur. v.15. Αναρχίδου] Lectio marginis, ex coniectura eiuſdem A.S. v.30. διὰ Γεωργίου ἀλύτοις τηρεῖν σπονδὰς, H.St.2. verſ. 47. M.M. Σαβίνων. v.10. à fin. ἀπαιρούντες H.St. 2. probè.

P.97. v.3. M.M. εἰσήρησε, F. εἰσέρρυη. v. 5. ὅπως τε φθάσῃ. H.St.2. v.10. A.S. τῆς δημιουργικῆς. C.B. M.M. H.St. τοῖς δημοτικοῖς, quod probat I.S. v.27. νεω. v.29. H. St. 2. Ανδρέα. v.32. M.M. Λαρδην] v.39. C.B. M.M. H.St. Εβδομίτης. v.6. à fin. C.B. H.St. M.M. Λυλίω. v.4. à fin. τὸ ἀνάγνωσις in H.St.2. expungitur. v.3. à fin. l. ῥοθίῳ. v.1. à fin. l. κοινωνησάντων τῆς.

P.100. v.3. lectio marginis eſt melior. v.12. H.St.2. κατὰ τὸν Αλεξ. v.13. προηγορόδον) Scholion ad marg. M.M. τὰς φήμας ὅπως γίνονται παρὰ τῶν δαιμόνων. v.24. H. St. 2. Κωνσταντίνας. v.31. l. Φωκᾶ δι'. v.42. ἱσορικὸν) Hoc mihi videre non contigit: Chronologia verò Nicephori, Patriarchæ Conſtantinopolitani, ἐν συντόμῳ, in Bibliotheca Auguſtana Græcè ſeruatus. v.6. à fin. H St.2, εἰ μή τῳ τῷ δίαν συντετμημένῳ. v.1. à fin. idem H. St. 2. Ανεγνώσθη μοι. v.eod. & 3. p.101. l. Μιχαήλ.

P.101. v.3. τάς τε] H.St.2. καὶ τάς. v.10. ἀυτοσχεδία. v.17. & 11. à fin. C.B. H.St. M.M. Κεφαλίων®. v.37. H. St. 2. πρῶτον αὐτοῦ τῆς. V.12. à fin. H.St.2. συγγραφέων δὲ λβ'. v.41. pro κς' habet idem H St.2. κά. v.4. à fin. Ιλλύστρι®) Non dubium quin Latinè reddendum *Illuſtris* non *Illuſtrius*. Ita ſemper Græci nomina Latina in IS. efferunt; vt Φιδήλι® (pro quo Φιδέλι® legitur apud Procop. lib.I. de Gotth.) *Fidelis*, Νώβιλι®, *Nobilis*, Λατερλώσι® *Laterenſis*, Αὐγουστάλι®, *Auguſtalis* (infra p.260. v.8.) Πέτρ® Ιλλύστρι® *Petrus Illuſtris* (infra p. 505.) & ſimilia, I.C. v.4. à fin. Σοφίας) M. S. omnes Φιλοσοφίας. illud Suidas. v.3. à fin. H St. 2. μετὰ τῆς ἱστορίας. v.2. à fin. Βήλου] C.B. M.M. H.St. Βήρου: illud A.S. & H.St.2. quod malo.

P.104. v.9. τμήματα) διασήματα, Suid. V.21. l. ἤρθη, ὀλυμπιάδος ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς, καὶ διακοσ. v.27. l. Μάγνῳ μόνῳ. v.30. H St.2. Ανεγνώσθη μοι. v.9. à fin. l. ἔθν® cum H.St. & I.C. v.1. à fin. πολυμαθείας, C.B. M.M. H St.

P.105. v.1. Αγνείου eſt genuina lectio. v.11. l. βιβλίοις. v.23. 6. Αλμαπόλεως, H St. hyphen. Aſſentior A.S. Αλβης legenti. v. 25. Ελαγάβαλον) M.M. Ελαγάβαλον, Herodian. Ελαιαγάβαλον, Eutropius Ηλιογάβαλον. v.33. vox quadrato incluſa redundat: pro β' enim, quæ eſt nota numeri, ſcriba imperitus legit βιβλίον, quod ſphalma in 4. m. ſ. Codd. v.37. verba illa, Μακεῖν®

ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίζει, H. St. 2. parentheſi includit. v. 41. ἐκεῖ τὸ λοιπὸν lege cum I. S. v. 45. Ασπανία] καθαρὰ M.M. margo. v. 11. à fin. H. St. 2. παραπέμψαι. v. 2. à fin. Ανεγνώσθη] Illa Cteſiæ exciſa ſunt è Codd. H. St. m. ſ. arbitror, quod iis ſint vſi, quum ſeorſim eadem imprimerentur.

P. 108. v. 19. Ασυΐγαν] M.M. Ασυΐων. v. 31. l. & ἀμυυτην omiſſo articulo. verſ. 8. à fin. περσῶν εἴδωλα] Scholion m. ſ. ὅρα τὸ τῶν εἰδώλων ἐμφαίνειν.

Pag. 109. v. 15. M.M. Πετισακᾶν. v. 18. Πετισάκα, idem. verſ. 8. à fin. l. τανυοξάρκην. v. eod. l. ἐπίςησε in marg.

Pag. 12. v. 11. M.M. Ιξαλβάτης. v. 17. l. βασιλεῖ, καὶ πρὸς. v. 22. ζωγρίαν λαβὼν] vide ſcholion ad p. 85. v. 19. v. 27. μάγος] al. μέγας. v. 40. M. M. ἐπεὶ οὐδὲν ἀνελεῖν ἐμελέτα. v. 7. à fin. l. Βαγαπάτυ καὶ Ιζαβάτυ, at. C.V. Ιζαβάτυ.

P. 113. v. 6. l. Σφενδαδάτην. v. 40. τοῦ ἵππου] Herodot. Thaliâ, & Themiſt. Orat. 12. ἐπανήκεις δὲ αὐτοκράτωρ, οὐχ ἵππου χρεμετίσαντος, ὥσπερ Δαρεῖος· οὐδὲ κωνῇ [ſic legendum in editis, id eſt, περικεφαλαία, non κωνὶ] ἀνείσας, ὥσπερ Ψαμμίτιχος.

P. 116. v. 1. M. M. Σκυθάρχης, & in marg. Σκυθάρβης. v. 7. à fin. l. ὃ.

P. 117. v. 4. κατεκόπη. v. 6. l. Δουνείων. v. 10. M.M. Θαράξ. v. 13. Ηγίαν] M.M. Οχίαν. v. 20. l. μυριάδες. v. 32. M.M. ἐμπόρησι. v. 35. C.B. & M.M. ςενότατον. v. 2. à fin. M.M. Αρτάβανος.

P. 120. v. 5. Δαρείαν. M.M. v. 15. M.M. Δαρειαίῳ. v. 24. idem Αμυςρις. v. 29. l. Βακξίων. v. 43. Χαρισμίδου M.M. A. ſeq. l. ὃς τῶν.

Pag. 121. v. 23. A.S. ſic legit, ἐπὶ γ΄. σαυροῖς πεντήκοντα· τῶν δὲ ἑλλήνων, ὅσοις. v. eod. ἀρέςανδρος M.M.

P. 124. v. 10. & 21. M.M. Αμίςριος. v. 42. ὁ, τε πατὴρ. v. 3. à fin l. ἢ ἐν αὐτῇ.

P. 125. v. 6. l. Υρκανίων. ver. 10. M.M. Φαρνακίαν. v. 42. l. ἀπόλλυται. βασιλεύουσα H. St. editio variat à m. ſ. quæ ſic habet, ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ἕξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. βασιλεύουσα μόνος Ωχος ὁ καὶ Δαρεῖος. εὐνοῦχοι δὲ τρεῖς, &c. v. 8. à fin. Πρυσάτιδος. v. 5. à fin. Οξένδρας.

P. 128. v. 15. M.M. φαρνακίας. v. 32. l. καταμένεται.

P. 129. v. 1. M. M. πολλὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. v. 8. βασιλεύει δὲ καὶ Αρσάκης. v. ſeq. l. ὁ Οὐδιάςης. v. 29. Συέννεσις C. V. M. M. v. 3. à fin. ἀνεςαυρώθη. M.M. C.B. v. 2. à fin. αὐτῇ] C. V. ταύτη.

P. 133. verſ. 2. ὡς τὴν δοκέοντα βαλεῖν κάρα Κύρου M. M. v. 6. idem Μιτραδάτην. v. 24. l. δεσμωτηρίῳ. v. 21. ἔλυσε) C.B. & M M. ἐλαβε. v. 43. l. ἕωρα τὸ.

P. 133. v. 18. βάκξων] A.S. M.M. μάκξων, illud C.B. & H. St. v. 9. à fin. καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις ἰνδικά] Κτησίας ὁ Στησιόχου [ἢ Κτησιάρχου Suid.] ὁ κνίδιος συνέγραψε περὶ τῆς Ινδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ᾽ αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε. Lucian. lib. 1. veræ hiſtoriæ. & lib. 2. μεγίςας ἁπασῶν τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευσάμενοί τι παρὰ τὸν βίον, & οἱ μὴ τἀληθῆ συγγεγραφότες ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ κνίδιος ἦν, καὶ Ηρόδοτος, καὶ ἄλλοι πολλοί. Hos coniungit etiam in Philopſeude. Demetrius Phalereus de eodem Cteſia, καὶ ὅλως δὲ, inquit, ὁ ποιητὴς οὗτος (ποιητὴν γὰρ αὐτὸν καλοίη τις εἰκότως) ἐναργείας δημιουργός ἐςιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ. v. vlt. ἰωνικῆς] M.M. ἰδιωτικῆς.

P. 143. v. 3. ἰνδικά] in alio libro m. ſ. Bauarico Διηγήματα Κτησίου κνιδίου περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ θαυμασίων. v. ſeq. ἐν ἑνὶ βιβλίῳ] C.V. ἐν βιβλίῳ. v. 5. l. ἰνδοῦ. v. ſeq. πλατύτατον. C.V. H.St. v. 12. παντάρβας] vide Philoſt. lib. 3. de Apollonio. καὶ Ηλιόδωρος ὅπου φησὶ περὶ τῆς παντάρβης παράδοξα, M. M. v. 18. Βιττάκου] Hæc ψιττάκη eſt Plinio, qui lib. 10. c. 42. docet quæ aues imitari poſſint ſermonem humanum, vt & Suid. in vocabulo pſittacus. Naz. præcept. ad Virg. v. 624.

Καὶ κόρακες κλέπτουσιν ὁμῶς ὄπα. ὡς δ᾽ ἑταρόχεφος.
Ψιττακὸς ἀγκυλόχειλος ἴσα πλεκτοῖο δέμοιο
Ανδρόμεον φώνησε, καὶ ἴπαφεν ἀνδρὸς ἀκουὴν.

vide infrà pag. 193. v. 23. v. 20. πορφύρεον δὲ] B. lib. ὑποπορφύρεον. Cauſam varietatis colorum tam in pſittacis, quàm aliis nonnullis auibus, adfert Diodor. Sic l. 2. v. 22. C.B. A.S. & H.St. κιννάβαρι. v. 23. ἰνδιςι) Bauaricus liber, ex eodem Cteſia excerptus, οἵαν γλῶτταν ἐκδιδαχθῇ. v. 28. ἡ δὲ κλήνη] φιλόςρατος ἐν τοῖς εἰς τὸν Απολλωνίου [lib. 3.] βίον ψεῦδος αὐτό φησι, M.M. v. 49. ἄνδρες] C B. A.S. M.M. ἄνδρες. ibid. B. lib. μόλις περιλάβοιεν. v. 3. à fin. περὶ τὸ μαρτιχόρα] καὶ τὸ ψεῦδος ὁ φιλόςρατός φησι, M.M.

P. 144. v. 4. μείζων ὑπάρχουσα, A.S.C.B. M.M. at Henr. Steph. μείζω ὑπάρχουσα, l. B. μεῖζον πήχεως. v. 15. B. lib. Μαρτιχόρας. v. 29, l. ἄνεμοι δὲ πολλοὶ, καὶ πρηςῆρες πολλοί. καὶ v. 11. à fin. μάλα ἡδύς.] B. liber addit, ἀλλὰ καὶ τὸ Φάσιδος ποταμοῦ τὸ ὕδωρ, ἐν ἀγγείῳ διαμεῖναν νυχθήμερον, οἶνος ἥδιςος γίνεται. v. 8. à fin. φορυταὶ δὲ σβέννυται] in B. lib. [illegible]tur, ὁμοίως καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Πεουσ. διηνεκῶς ἀνάπτεται πῦρ. v. 19. ἔλαιον] ὡς τὸ ἡμέτερον, B. lib. v. eod. & πλοιαρίοις] B. lib. καὶ διὰ πλοιαρίων [illegible] ἀπαρύονται, καὶ χέονται. v. 21. σισάμῳ] C.V. σισαμίνῳ. v. 24. B. lib. αὐτόθι καὶ ἀργύρεον πολὺ, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. verſ. 28. ἀλλ᾽ ὅσοι] B. lib. ἀλλ᾽ ἐν μεγάλοις ὀρεινοῖς καὶ τραχέσιν. ἐκεῖ [illegible] οἱ γρῦπες. v. 41. μέλι] ὡς τὸ καθ᾽

ἡμᾶς, B. lib. v.43. πηγή ἐστι. καὶ ἐπειδὰν] B. lib. πηγή· ἧς τὸ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ βληθὲν, πήγνυται ὡς. verſ.45. τρεῖς ὀβολοὺς] B.lib. τρεῖς κοτύλας. v.2. à fin. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν] in B. libro, initium harum Narrationum admirandarũ eſt hoc, Λέγονται οἱ Σῆρες, καὶ οἱ ἄνω ἰνδοὶ μέγιστοι σφόδρα εἶναι τὰ σώματα, ὡς εὑρίσκεσθαι ἄνδρας ιγ´ πηχῶν τὸ μῆκος· βιοῦντες δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ σ´ ἔτη. [Lucian. Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν] εἰσὶ δὲ καὶ ἐν μέρει τινὶ ποταμοῦ, λεγομένου γαίτου, ἄνθρωποι θηριώδεις, καὶ τὸ δέρμα παραπλήσιον ἱπποποτάμοις, ὡς μὴ διακόπτεσθαι βέλεσιν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἰνδικῇ, εἰς τὸν μυχὸν τῆς πελαγίας νήσου, φασὶ τοὺς ἐνοικοῦντας κἀκεῖ οὐρὰς ἔχειν μεγίστας, ὁποίας διαγράφουσι τῶν σατύρων.

Pag.149. v.24. αὕτη ἡ ῥίζα] μία γὰρ ἐκ τῶν ῥιζῶν τούτου, ὅσον δάκτυλος λαμβανομένη, οὐ ἂν &c. B. l. verſ.28. ἄρνας] καὶ βόας, καὶ τὰ λοιπὰ, B. lib. verſ.41. l. ἀμυγδαλῆ. v.5. à fin. C.V. καὶ μίγνυται. v. penult. l. ὠρυγῇ. Ὠρυγὴ Plutarcho etiam idem quod ὑλακὴ Luciano; vt ὠρύομαι, idem quod ὑλακτέω, Luciano, Xiphilino, Theocr. Idyll. 2. v.vlt. ἄλαλοι] Philo p. 217.

P.152. v.2. κυνοκέφαλοι] ψεῦδος αὐτό φησιν ὁ Φιλόστρατος. M. M. ἡ ἔδησις αὐτῶν κρέη ὠμὰ, B lib. Cynocephalos inter animalia numerat Diod. Sicul. lib. 3. culta in Ægypto, Lucianus. v.14. τὰς φοινικίδας] τοὺς φοίνικας A.S.M M.C.B. v.29. in margine, ὅτι H.St. tollatur: proxima enim ſeq. p. idem repetitur. Ibidem Lector animaduertet, numeros paginarum intermedios librarij culpa eſſe prætermiſſos.

P.153. v.2. l. μακροβιώτατοι. v.22. μέγεθος] τοῦ τοιούτου κέρατος τὸ ῥίνισμα δίδοται ἐν ποτῷ· καὶ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων, B. l. v.28. παλαιστὰς] ὁ παλαιστὴς S.Emp. LXX. interpretibus, Philoni, Laërtio, & aliis dicitur τὸ παλαιστιαῖον μέγεθος.

P.156. v.8. ἀγρεύσαντες] οὕτω φησὶ περὶ τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, M.M. v.12. ἔλαιον] ὡς πῦρ, B. lib. v. 22. ἐλαίου] οὕτω φησὶ περὶ τοῦ ἐλαίου τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, γαμικὸν αὐτὸ χρίσμα καλῶν, M.M. v.36. λύονται] πρὸς κάθαρσιν, καὶ παντοίων νοσημάτων ἀποτροπὴν, B. lib.

Pag.157. verſ.9. θιγγάνει.] ſequitur in libro illo Bauarico, Ἔστι δὲ ἐν αἰθιοπίᾳ ζῶον λεγόμενον Κροκότ(τ)ας [Diod Sicul. lib.3.] κοινῶς δὲ κυνόλυκος, ἔστι δὲ τῇ δυνάμει θαυμαστόν· τοῦτο δέ φασιν ἀνθρωπίνην μιμεῖσθαι φωνὴν, καὶ διὰ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσιόντας [illegible]. ἔχειν δὲ τὸ θηρίον ἀλκὴν λέοντος, ταχύτητα ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ὑπεῖκον. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τοῦ ἐκεῖσε τόπου οὐκ ἔχειν χολήν· ἀλλὰ τὰ κρέη αὐτῶν πάνυ εἰσὶ πικρὰ, ὡς οὐδὲ [illegible]τες ἐσθίουσιν αὐτά. Φασὶ γὰρ, ἐπέκεινα τῶν μαυρουσίων πυλῶν ὕεσθαι μὲν τοῦ θέρους ὁ ἐκεῖσε τόπος, χειμῶνος δὲ φλέγεσθαι. Ἐν τῇ κυωνίων χώρᾳ

κρήνην εἶναί φησιν ἐλαίου, οὐχ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἔποικοι τὴν χρείαν ἀναπληροῦσιν εἰς τροφὰς παντοίας. Ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδριδὶ ἐστι κρήνη οὐκ ὀλίγον διεστηκυῖα τῆς θαλάσσης, καὶ ποιεῖ ἄμπωτιν διὰ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδρὰν, καὶ ἀπορρίπτει ἰχθύας πολλοὺς ἐν τῇ χέρσῳ, ὥστε μὴ δύνασθαι οἱ ἐκεῖσε οἰκοῦντες συλλέγειν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐᾶν τὰ πλεῖστα καὶ ὄζειν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ταῦτα δὲ γράφων ὁ Κτησίας, &c. v.18. Ἡλιοδώρου αἰθιοπικὰ] M.S. αἰθιοπικὸν: ſed illud editio nouiſſima H. Commelini, & Socrates lib. V. Eccleſ. hiſt. c.22. pag. 250. cuius locum in editis libris vitioſum ita corrige, Ἡλιόδωρος Τρίκκης τῆς ἐκεῖ γενόμενος. οὗ λέγεται πόνημα τὰ ἐρωτικὰ βιβλία, ἃ νέος ὢν ἔταξε, καὶ Αἰθιοπικὰ προσηγόρευσε. Quanti autem fecerit Heliodorus hunc ingenij luſum, videre eſt in Nicephori lib. 12. c.34. Αἰθιοπικῆς διηγήσεως meminit Lucian. lib. de Saltatione. verſ. 27. l. τὸ προκείμενον. περίοδοι σύμμετροι, καὶ εἰς τὸ βραχύτερον [οἷα δὴ] συνεσταλμέναι. v. 14. l. ἐκείνων. v. 18. ἐπῆρχε] M.M. ὑπῆρχε. v.23. l. Κνήμωνος: pro quo H. St.2. & C.V. Κνήμων καὶ Θεαγένης. v.25. H.St. 2. ἐσφαγμένη καὶ κειμένη. v.28. l. τῇ σφαγῇ. v. 28. verba lineæ iſtius redundant. verſ. 29. ἀπορία] H.St.2. ἀποπορεία. v.32. idem Καλασίριος, rectè vtrumque: nam id genus Nomina bifariam flectunt; Πάρις, Πάριδος & Πάριος, apud Pind. Quin & fœminina, μῆνις, μήνιδος & μήνιος apud Apolinariũ: μάντις, μάντιδος & μάντιος. v. 41. l. διὰ Θίσβην. v.45. H.St.2. Καλασίριδος, vitioſè pro Καλασίριος. v.48. l. μαγγανείαις. v.2. à fin. l. ὃν αὐτὸν ἀφῆκεν ὁ νεώτερος.

P.161. v.4. al. Πετόσιρις. v.eod. leg. ἐπιδώκει Θύαμις. v.7. δρόμου. v.12. Πετόσιρις, H.St. M.M.C.B. v.15. συστάντος] H.St.2. συστάλεντος. v.16. παρὰ παρὸς idem. v.18. l. Χαρικλείας. verſ. 30. παντάρβης] ἀπορῶ, πῶς ἐνταῦθα μὲν λίθον τὴν παντάρβην φησίν· ὄπισθεν δὲ ἐν τοῖς τοῦ Κτησίου ἰνδικοῖς ſuprà pag.143. v.12.] σφραγῖδα; μέμνηται τῆς λίθου καὶ Φιλόστρατος [lib.3.] ἐν τῷ εἰς τὸν βίον Ἀπολλωνίου, M. M.

P.164. verſ.6. Henr.St 2. ἤνεγκε. verſ.12. καὶ Θεαγένης καὶ Χαρίκλεια idem H St.2. verſ.17. Ἀμυνδηνὸς] C. B. & H. St. ἀμυνσῖνος. M. M. ἀμινσινὸς. H. St. 2. Ἐμεσηνὸς, itáque in vitâ eius. v. 22. Θεμιστίου] τοῦ καὶ εὐφράδους ἐπικληθέντος. v. 36. εἰς πάντα τὰ Ἀριστοτελικὰ] Extant in quædam Ariſtotelis ſcripta παραφράσεις, καὶ λόγοι ιδ´. typis Aldi Venet. M. D. XXXIV. & Henric. Stephan. M. D. LXII. verſ. 45. Λεσβώνακτος] huius non niſi vna eſt impreſſa oratio politica, περὶ τοῦ πολέμου τῶν Κορινθίων, & altera, προτρεπτική. Lesbonactem Mitylenæum philoſophum (quem alium ab Oratore puto) ſub Auguſto Suid. vixiſſe, Lucianus ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, eique Ti-

mocratem præceptorem fuiſſe, ſcribunt. v.10. à fin. Ιωάννου] vide ſuprà p. 16. verſ. 21. v. vlt. H. St. Εὐσεβείας.

P.165. v.5. C.V. & H. St. 2. καταχέει. v. 12. 16. 19. nota ſynonymiam πατὴρ, ὁ φὺς, & ὁ χρησάμενος, pro autore, de quo antè ad p. 28. v. 15. verſ. 30. Φλαβίου [C.V. Φλαυίου. verſ. 47. Henric. Stephan. 2. ἀρχιερατεύειν νενόμισται ἀπὸ Ἀαρῶνος ἀρξάμενοι, καὶ v. 49. al. Ιακίμου. v. 51. verba illa, οἱ δὲ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων ἔγγονοι, licet in A. Schotti Codice hîc legantur, ſunt tamen ad marginem reiicienda, ὡς διάφορος ἀνάγνωσις: habetur enim illa lectio in H. St. 2. pro iis quæ proximè ſequuntur, ὁ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου ἔγγονος. verſ. 2. à fin. * τῆς βασιλείας] τῆς βασιλικῆς, H. St. 2. Aſteriſcus chalcographi culpa tranſpoſitus eſt.

P 168. verſ. 3. al. Τρηκανοῦ. verſ. 11. Σούσιος] H St. 2. Σόασιος, Fl. Ioſeph. l. 14 c. 27. Archæolog. Σόσιος. v. 34. ἐκ προσθεν εἴρηται] ſuprà 33. v. 42. v. 36. καὶ ἐκ βασ.] H. St. 2. ἐκ βασιλείου δὲ φυλῆς. verſ. 37. l. παίδων, οἳ. v. 40. Ματθίου] Suid. Ματθαίου, mendoſè. v. 45. φαρισαῖοι] οἱ ἑρμηνευόμενοι ἀφοριζόμενοι, Suid. v. 46. Σαδδουκαῖοι] ἀπὸ δικαιοσύνης τῆς ἐπικλήσεως ὁρμωμένης: σεδὲκ γὰρ ἑρμηνεύεται δικαιοσύνη. ἦν δὲ καὶ Σαδούκ [Σαδὼκ Cl. Alex. Str. I.] τις τοὔνομα κατὰ τὸ παλαιὸν τῶν ἱερέων, Epiphan. verſ. eod. ἐσσηνοὶ] ἐσσαῖοι Suid. (διαλέκτῳ ἑλληνικῇ παρώνυμοι ὁσιότητος, ἐπειδὴ κἀν τοῖς μάλιστα θεοῦ θεραπευταὶ γεγόνασι. Philo: (ἰεσσαῖοι, Epiphan. p. 57. verſ. vltim. M.M. πρέπει.

Pag. 169. verſ. 2. C.V. & H. St. ὑπεξουσίως. verſ. 5. Henric. Stephan. ζωγρεία, M.M. ζωγρία quod magis placet. Nam l. 1. Polybij, ζωγρεία δ' ἐκυρίευσαν πλειόνων ἢ τ': ſphalma graphicum, æquè, ac in Lexicis ὁ ζωγρείας pro ζωγρείας, quod cum alibi, tum 2. Machab. 12. v. 35. legitur ἀντὶ τοῦ ἐζωγρημένος ἢ ζωγρηθείς. Sed de hoc ſupra. verſ. 6. à fin. verſ. 168. στωϊκῇ] ipſo Ioſepho teſte, in Vitæ ſuæ hiſtoria pag. 626. verſ. 47. eiuſd. pag. ἀνθρώπῳ τινὶ] Βανοῦς τοὔνομα, Ioſeph. verſ. 7. τε τότε] al. τότε τε. v. 10. M.M. ῥωμαίοις. v. 23. τοῦ χρυσοῦ] μόνος ἀκιβδήλως τὸ χρυσοῦν τε καὶ θεῖον ἐκληρονόμησεν ὄνομα, Suid. verſ. 24. ἀπελαθέντος] Socrat. Eccleſ. hiſt. l. 6. c. 18. verſ. 28. σαρδιανὸς] Suid. ὁ ἐκ φρυγίας ῥήτωρ. v. 8. à fin. περιόδοις] H. St. 2. μεθόδοις.

Pag. 172. verſ. 24. ἐν τῇ] Henr. St. 2. ἐπὶ. v. 27. idem Ἁρμάτιος: annotatur tamen, videri fuiſſe Ἁρμάτος. verſ. 33. πάλιν] H. Stephan. 2. πάλιν στάσιν· καὶ τὴν κατὰ Μαρκιανοῦ ἐπανάστασιν. ver. 35. τὴν τούτου] Henr. Stephan. 2. τὴν διὰ τοῦτο φυγαδείαν. verſ. 34. pro πενθερὰς al. πενθῆς habent, & verſ. 36. πρόστης. verſ. 37. Henr. Steph. 2. ἐπιδήμου. verſ. 41. τὴν τότε ῥωμ.] Henric. Stephan. 2. τὴν τε ῥωμαϊκήν. verſ. 9. à fin. l. συγγραφεύς. v. 2. à fin. σοφιστής] Βυζάντιος, Suid. verſ. 4. à fin. Henr. Steph. 2. ἐμφαντικόν. v. 3. à fin. idem, παραβλέπον): ὥσπερ τὸ καὶ τοιαῦτ' ἔνια. καὶ ὅλος.

Pag. 173. v. 15. l. θηλείας. verſ. 19. C.V. & Henric. Stephan. 2. τοὺς κατ' αὐτῆς καινοτομοῦντας, accuſandi caſu, quod alibi vix reperias: vide pag. 169. verſ. 4. à fin. v. 23. l. ἐκδιδυράμβ. verſ. 33. l. παίδων. verſ. 40. lege ἡταιρίσατο. ibid. Henric. Stephan. 2. Ταρασικοδίσσα. verſ. 48. ἐτυρεύετο] ἀντὶ τοῦ ἐμηχανᾶτο. Paſſiuè vſurpat Baſil. M. epiſtolâ [cuius initium, Γράμματα ἐδεξάμην] ad Meletium epiſcopum: περὶ δὲ τῶν τυρευομένων [in editis malè impreſſum πορευομένων] ἢ καὶ ἤδη ἐσκευωρημένων καθ' ἡμῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Theodoret. l. 1. cap. 14. Eccleſ. hiſt. τὰ δ' ὑπ' ἐκείνου τυρευθέντα, & Philo, p. 374. ζητεῖται ἡ ἐπ' ἐκείνῳ τυρευθεῖσα ἐπιβουλή. Lucianus actiuo vtitur, κακὸν ἐμοὶ μέγα τυρεύων. verſ. 4. à fin. H. St. 2. Λέων λαβὼν ὁ βασ.

Pag. 176. v. 16. Αὐγούστουλον] Ἐπὶ Ζήνωνος ἐν Βυζαντίῳ βασιλεύοντος, Αὔγουστος εἶχε τὸ ἑσπέριον κράτος, ὃν καὶ Αὐγούστουλον ὑποκοριζόμενοι ἐκάλουν ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ μειράκιον ὢν ἔτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἣν ὁ Ὀρέστης ὁ πατὴρ διῳκεῖτο, ξυνετώτατος ὤν. Procop. m.ſ. lib. 1. de Gotthis. verſ. 20. l. Βηρίνα. verſ. 24. Ἁρμάτιος, H. St. 2. verſ. 32. ἀπὸ Καίσαρος] Henric. Stephan. 2. ἐκ τοῦ Καίσαρος. verſ. 5. al. Ἴλλους. verſ. 38. l. γυναικί. verſ. 41. πανδημεὶ] Henric. Stephan. & C.B. πανδημί, A.S. πανδημῖ. illud editum, M.M. quod & apud Gregorium Nyſſen. in vita Moſis legitur: ſic πανδημεὶ apud Diod. Sicul. πανοικεὶ apud Philonem [pro quo & πανοικὶ apud Ioſephum ſcriptum reperio] πανσυδεὶ & πασσυδεὶ apud Thucyd. verſ. 2. à fin. H. St. 2. ὡς ὤζετο δὴ ἐπινίκιος Ἴλλῳ.

P. 177. v. 13. l. Ἰσαυρίαν. v. 27. Κωνσταντίνου l. ex hiſtoria, A. S. v. 38, l. ἀνειδὴς καὶ. v. 46. ἐχρημάτιζεν. v. 49 C.V. & H. Steph. 2. item margo M. M. καταστὰς ἐπίτροπος, quod & I. S. coniecit inſerendum eſſe. v. 9. à fin. Σηρῖναν H. St. M.M. C.B.

P. 180. v. 17. l. ἡταιρίσατο] vt ſupra p. 1.., v. 40. idem ferè quod προσωκ[illegible] Naz Carm. Nicobuli ad F. v. 267.

Μὴ σύ γ' ἑταιρισσαιο κακὸν καὶ φαῦλον ἑταῖρον.

Hinc compoſ. infra p. 10. [illegible] ἐπιταιρίσατο. Aliud eſt ἡρετισ[illegible] in ſacris literis. v. 19. H. St. 2. ἀλληλοφαγία, Philoni ἀλληλοκτονία, Pindaro ἀλληλοφονία, ſed alteram lectionem huic prætulerim. verſ. 23. Καισαρεῖνα] C. V, Καισάρεινα H. St. 2. & M M. καὶ Σαρεῖνα. Henr. Stephan. 2. & I. S. τὴν Σερῆνα. verſ. 27. Βουκελλάριος] Βουκελλάριοι, οἱ ἐλ-

οἱ ἐλλωόγαλάκται ὀνομάζονται· καὶ ἡ τῶν βουκελλαρίων χώρα, γαλογραικία. Suid. ſed nominis ratio verſu 44. huius pag. redditur. v. 39. al. ὀπτιμάτοι. v. 42. l. προσηταιρίσατο. Lucian. προσεταιρίσε) τ' ἀλήθειαν καθ' ἡμῶν. Plut. τὸ φαυλότατον καὶ τὸ νοσοῦν μάλιστα τοῦ δήμου προσεταιριζόμενος ἐπὶ τοὺς ἀρίστους.

P. 181. verſ. 5. H. St. 2. τῶν Γαλλιῶν ὁρίοις. verſ. 7. idem τῆς Γαλατίας. verſ. ſeq. idem Ἰταλίας τε καὶ γαλατίας. verſ. 12. à fin. τῆς βρεττανίας] H. Steph. 2. I. S. & I. C. τῆς βρεττίας. verſ. vltim. al. Κωνσταντίου παιδός.

Pag. 184. verſ. 26. H. St. 2. εἰς δούλους αὐτοῦ. verſ. 32. l. Γώαρ. verſ. 33. l. Βυργουντιόνων] Procop. Βυργουζιόνων. verſ. 41. Henr. St. 2. στρατιώτην. I. C. στρατιωτῶν, niſi mutata diſtinctione iungas cum ſeqq. quod tamen vix poteſt. Ἀσάρῳ autem mox pro Σάρῳ, ita enim ſæpius vocatur hic dux. verſ. 44. H. Stephan. 2. σύκκοις. verſ. 45. l. Ονωρίου. ὅτι v. 51. l. αὐτῶν, τῆς.

Pag. 185. verſ. 5. C. V. & H. St. 2. ἀπετέθησαν. v. 9. Henric. Stephan. 2. Κωνσταντίου. verſ. 35. Henr. Steph. 2. Κωνστάντιος δισγυάτος. verſ. 10. à fin. εἶδος ἄξιον τυραννίδος] ex Euripide Porphyrius in Iſagoge. v. vltimo, H. St. 2. ῥωμαίαν.

Pag. 188. v. 5. ἀτιμήτων] inæſtimabilium. Sap. c. 7. verſ. 10. Οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον ἀτίμητον. Quo ſignificatu accipiendum Carm. Naz. εἰς ἐπισκόπους, v. 63.

Μισθὸν ἀτιμήτοιο κακὸν καὶ τυτθὸν ἔχοντες.

verſ. 8. Henric. Stephan. 2. Ρουσικίου M. M. Ρουστικίου. verſ. 15. H. Stephan. 2. ἔγραψε γοῦν καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τετέχθαι. verſ. 29. Henric. Stephan. 2. Δούβιος & verſ. 11. Δούβιον. v. 4. à fin. τελετῆς] al. τελευτῆς. verſ. vltimo. l. Βαρβαρικοῦ.

Pag. 189. v. 5. H. Steph. 2. τὸ τῶν Γότθων ἔθνος πᾶσαν. verſ. 12. l. in marg. τετελέσθαι. v. 22. κατηγοροῦντο ἐπὶ τὸ δημόσιον βαλανεῖον] Naz. in vita Baſilij M. p. 80. & Ioan. Goropius lib. Orig. IV. v. 29. Henr. St. 2. Στᾶ, στᾶ, οὐ λέγη. verſ. 39. Ἀκρωμίτας] Sic M. S. omnes. Codex Goropij ἀκωμίτας pro quo vt mēdoſo ἀκωνίτας ille ſubſtituit, quaſi παρὰ τὸ ἄκωνον τῖλον (quem dicit Ioſeph. lib. 3. c. 8. Archæologiæ) id nominis ſortiti eſſent diatribarum [illegible] ſides: quod longius petitum videtur. Ἀκρωμί] Heſychio & Pha[illegible] οἱ μείζονες. v. 45. Ότι τὰ κατὰ τὰς Ισαυρίας [illegible] C. verſ. 3. à fin. ἀποστέλλεται.] H. St. 2. ἀπολύ[illegible] verſ. vlt. κεκολλημένων] C. V. κεκολλωμένα. [illegible] κεκωλωμένων.

Pag. 192. verſ. 1. idem H. St. 2. κώλυε. v. 23. l. ποιουμένων αὐτοῖς. verſ. eod. H. St. 2. ὡς ὀλοφυρῶν. verſ. 25. Ηρόδοτος] Herodot. Thaliâ. v. 30. l. in marg. περισπλασμένα. v. 5. à fin. H. St. 2. νωβελίσιμος. v. pen. idem ἀποδείκνυται. v. vlt. αὐτοῦ μὴ χειροτονοῦντος, I. C.

Pag. 193. v. 4. l. Ονωρίου. v. 5. τοῦ Κωνσταντίου Henr. Steph. 2. verſ. 13. l. πλωϊμικῇ. v. 20. περὶ ἀστέρος τινός] τὸ ὅ τοῦτον γίνεσθαί φημι καὶ αὐτὸς τοῖς ναυτιλλομένοις ἐν καιρῷ κλύδωνος. M. M. ad marg. verſ. 21. l. παρὰ τῶν ναυτῶν cum C. B. M. M. H. Steph. & I. C. verſ. 29. Henr. Steph. 2. Σολώνα. v. 34. C. V. & Henric. Stephan. 2. λέγοντας. v. 42. ἡ σμάραγδος] σμαράγδου τῆς ἰνδικῆς & τῆς μιλησίας fit mentio apud Cl. Alex. I. S. σμαραγδίτης λίθος dicitur Eſtheræ cap. 1. verſ. 7. σμαράγδινος, Apoc. 4. Hic σμαραγδίζειν. Baſil. M. Diod. S. σμαράγδιον τεῖχος Lucian.

Pag. 196. verſ. 5. l. εἰς χρήματα. verſ. 16. H. St. 2. σπουδῇ Σπαδούσης καὶ Ελπιδίας. v. 27. C. B. M. M. & H. Steph. Βονιφάτιος. v. 34. H. St. 2. πρὸς τὴν ἀνατολήν. v. 38. προρρήσεως προαχθὲν, H. St. 2.

P. 197. v. 2. C. B. & M. M. καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποδεχθείσης, H. St. 2. καὶ πολλὰ τῆς δικαιοσύνης δεχθείσης. v. 17. καταδρομὴν] H. St. 2. ἐπιδρομήν. v. 21. idem κεντηναρίων. v. 22. Ἀλυπίου] idem Ολυμπίου. v. 24. idē χρυσίοις pro χρυσοῦ. v. 33. l. στρατηγεῖν. v. 34. H. St. 2. ἡμέρας. v. 47. τὸ τοῦ νωβελισσίμου ἀξίωμα] Zonaras Tomo Annalium III. οἱ δ' αὖθις μετ' οὐ πολὺ ψήφισμα ἔθεντο, τὴν τοῦ νωβελλισίμου ἀξίαν τῷ ἰουστινιανῷ ἐπιψηφιζόμενον, καὶ τὴν βασιλέα ἤτοι κυρῶσαι τὸ ψηφισθέν. Cedren. p. 619. νωβελλίσιμον τιμήσας, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, Nobiliſſimi honore decorauit, & ſecum habuit.

P. 200. v. 13. H. St. 2. Ζαράδης, & mox ζουρσάμ. v. 25. idem προαναφωνεῖ. v. 43. Ἀρειδαῖον] Plut. vita Alex. M. Ἀρριδαῖον, & Φιλίννης. v. 3. à fin. l. Εὐμένης.

P. 201. v. 14. H. St. 2. παραμεισαίδων. v. 21. H. St. 2. Σταστάνων ὁ πόλις. v. 22. l. ὢν. v. 24. H. St. 2. Πελιέτη & ὁ Ρώσιος pro Ορόπιος. v. 29. l. εἶχε. v. 40. εἴκοσι] Ad noſtram ætatem non niſi XI. peruenerunt. v. 12. à fin. C. V. ἐνεστῶτος. v. vlt. l. ἀνακεχωρηκός.

P. 204. v. 35. al. τό, ὡς ἄν εἴποι τις, ἀπαρτισμόν. v. 39. H. St. 2. κατὰ τῶν μανιχαίων. v. 43. M. M. & H. St. Ἀδδᾶ. v. 45. l. cum H. St. 2. ἐπιχειρήμασι. v. 10. à fin. H. St. 2. ἑπτὰ οἴεται μὲν τὸ τῶν μανιχαίων ζῶν εὐαγγέλιον ἀναφέρειν.

P. 205. v. 30. αἱ πρὸς Ολυμπιάδα] extant mſ. in Bibliotheca Auguſtana. v. 42. C. B. M. M. & H. St. ἐπὶ ξοπὴν οἰκείως. v. pen. Γελασίου τοῦ Κυζικηνοῦ σύνταγμα τῶν κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ ἁγίαν σύνοδον πραχθέντων, editū Lutet. apud Fed. Morelliū, A. M. D. I. C Rob. Belforeo Scoto interprete. v. vl. l. τὴν Κυζικηνοῦ.

P. 208. v. 4. l. ὃς τὸ πρεσβύτερος, vel cū H. St. 2, ὃς τότε πρεσβ. v. eod. εἰς πρόσωπον τῆς H. St. 2, & v. 8, ἐξετείνετο ἔτη. v. 19. H. St. 2, ὥστε παραδέχεσθαι. v. 24. idē τὴν πέλαν. v. 26. al. ἐπαναζητεῖν. v. 29, ἐν ἀφεδρῶσι] Epiph. p. 308, & 314

ἐν δυσωδεῖ (ſic n. vtrobique legendum) τόπῳ. Theodoretus, εἶτα τῆς γαστρὸς πρὸς ἔκκρισιν ἐπειγούσης [forte ἐπειγούσης,] εἰς τὰ δημόσια εἰσελήλυθε λάσανα. l.4. Epitomes cōtra hæreticos, & Eccleſ.hiſt. lib.1, cap.13, 14; & Socrat.Scholaſt. l.1, c.38, vbi ἑτέρων pro ἐντέρων perperam eſt impreſſum. v. 38, l. στηλιτευόυσας. v.39. Ἀθανασίῳ] cuius Theodoretus teſtimonio vtitur l.1, c.14, Eccleſ. hiſt. ex epiſt. S. Athanaſij ad Serapionem [non, vt vulgati libri, ad Apionem] quæ in editione proxima H.Commelini T.1, p. 522, legitur; & alius de Arij morte locus, Diſp.I. contra Arium, p.130, d. v.11, à fin. χυδαῖον] H.St. χεδαῖον. v.8, à fin. H.St. 2, καὶ ἐπισκόπων καισαρείας τῆς κατὰ παλαιστίνην βιβλίοις. v.vlt. In Cod.B. ad marginem πθ' manu recente adſcriptum: fortè quòd is numerus deſideraretur, vnde in libro H. St. & M.M. hæc paulo poſt leguntur, ἰστέον ὅτι πθ' οὐ κεῖται ἐν τῷ βιβλίῳ, οὔτε ἐν τῷ πίνακι, οὔτε ἐν τῷ ὕφει.

P.209. v.1. H.St.2, ἀπάρχονται & v. 8, ταύτας ἐφέλκεσθαι. v.8, à fin. H.St.2, ἐπέχειν, ἀπελαύνει, omiſſo particip. διαγινώσκ.

P.212, v.9, τῆς ἐπιστολαῖς] Epiſtolarum Libanij volumen m.ſ. è libris A. Schotti eſt penes me; aliud in Bibliotheca viri clariſſimi Petri Pantini Tiletani. v.10, παντοδαπὰ συγγράμματα] Codex declamationum in membranis habetur Auguſtæ. v. 13, Ἀρειανοῦ] Græcè, cum interpretatione B. Vulcanij, excud. H.St. A.M D.LXXV. v. 36. I.S. πάθημα τῷ ποτῷ legit, omiſſo τοῦ articulo. v.vlt. ὑδάτων] C.V. & H.St.2, ὑδρακώτην.

P.213, v. 20, ἰνδικὴ] Ἀρριανοῦ ἰνδικὰ inſcribuntur in edit. H. St. v. 22, αἰτησάμενον εἰς πῦρ εἰσελθεῖν] Arrian. lib.VII. Plutarch. in vita Alex. M. Athenæus l. 10, Euſtath. ad v.LII. ά. Iliad. v. præced. Κάλανον] H. St.2, Καλανὸν· Sphinx ei nomen fuit, inquit Plutarchus, ſed quod congreſſos ſecum Indicâ voce *Kale* (id eſt, ſalue) compellaſſet: à Græcis *Calanus* eſt dictus. Ioſephus lib. I. contra Apionem & Euſeb. lib.IX. Euang. præpar. *Philoſophos* Indis *Calanos* dici, ex Ariſtotele probant, cuius verba è Clearchi lib.I. περὶ ὕπνου ipſa adferunt. De Calano, apud Philonem locus eſt corruptus, p. 602, & pro τίνος ἕνεκεν ἄξιόν με legendum cum m.ſ.Aug. τίνος ἕνεκεν ἄξων με τοῖς Ἕλλησιν ἐπιδείξαις, Ἀλέξανδρε. v. 26, confuſa ſunt hæc περὶ γάμων. I.S. v.26, Ἀρσινόη] Βαρσίνη, Arrian. l. VII. v.28, Ῥωξάνη] ἡ Ὀξυάρτου τῆς Βακτρίου παῖς. v. 30, l. Ἀμαστρίνην, vel cum editis Ἀμαστρινὴν· ſequitur apud Arrianū, Περδίκκᾳ δὲ τὴν Ἀτροπάτου τοῦ Μηδίας σατράπου παῖδα ἔδωκε, v.32, H.St.2, Ἀρτακάμαν, ſicq; liber editus: qui idem pro Ἀρτώνην habet Ἀρτωνὶν. v. eod. Arriani vulgata exemplaria, Νεάρχῳ δὲ τὴν Σπιταμένους τοῦ Βακτρίου παῖδα. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, &c.

Pag.216, verſ.9. Henric. Steph. 2, τὸν Ἀρριδαῖον δὲ. v.17, Πίθων] M. M. Πείθων H.St.2. Πύθων. v.32. l. σατραπείας. v.41. l. παφλαγονίας. Ibid. Henric. Steph.2. συνώρα ἔσαι ἐπὶ πόλιν ἑλλάδα ζαπεζ. verſ. 50. ἐς τι] al. ἔσαι etiam hoc loco, illud A.S. & C.B.2.

Pag.217. v.19. H.St.2. ὅπως δὲ ἀθηνῶν οἱ ἀμφὶ A.S. ὅπως οἱ δὲ Ἀθηνῶν ἀμφὶ. v.21. H. St.2. Ἀρισόνεικος. verſ.22. l. Ἱμεραῖος. v.36. l. Κορίνθιος. verſ. 44. H.St.2. κυδωνίας τῆς ἐς (vel ἐπὶ.) verſ.6. à fin. l. in marg. Ὀφελλᾶ. verſ.4. Κυρηναίων.

Pag.220. verſ.13. l. ὃν ὁ Ἀλέξανδρος. v. 14. l. ὢν, γυνὴ δὲ Ἀμμύντου· v.17. ὡς εἴη Ἀμυνταν] hoc cur ſcribat: vide Suid. in dictione *Caranus*. verſ.24. H.Stephan.2. ἐπὶ μέγα κακοῦ. v. 25. Κρατερὸν, idem. v.37. H. Steph.2. εἰς τὸ τῆς ἑαυτοῦ γνώμην ἔργῳ διενεγκεῖν. v.42. C.V. δημοσιευθέντος. v. 44. περαιοῦσθαι. v. pen. C.V. προσχωρήσωσιν.

Pag.221. v.30. l. τῶν δὲ περὶ. verſ.32. ἐπὶ τῇ τοῦ Κρατεροῦ ἀναιρέσει, τῶν Μακεδ.

Pag.224. v.6. H.Stephan.2. δύσιν. v.7. l. πρὸς δυομένου ἡλίου cum I.S. & H.St.2. v.14. Περδίκκα. M.M. v.18. H. St.2. κασσίους. v.24. παραπαμισάδας] H.St. 2. & C.V. παραμεισάδας. v. 24. iidem παραμεισάδαις. v.26. παρὰ τὸν ἰνδὸν H. Steph.2. M.M. v.38. C.V. & H.St.2. ἐλλησπόντῳ. v. vltim. μυρίοι H.St. A.S.

P. 225. v.3. καρτερῶς, H.St.2. v.10. l. σάρδεων. v.15. H.St.2. ἀπροσδόκητος τοῖς οὐχ ὑπ' αὐτοῦ. v.26. l. ἱστᾶται. v. 39. l. ὡς ῥᾶον. v.42. ὡς περαιωσόμενος ἐπὶ μακεδ. H. St.2. v.48. idem & C.V. ἀστασίαστον. verſ.9. à fin l. ἐπεραιώθησαν.

P. 234. v.11. H.St.2. βιθυνιακὰ. v. penult. H.St.2. ἐν αὐτῇ τῇ.

P.236. v. 14. H.St.2. ἄρχεται μὲν οὖν (ὥσπερ εἴρηται) ἀπὸ τῶν μυθικῶν, κάτεισι δὲ. v.21. Ιαμβλίχου] de Iamblicho, ad marg. Codd. H. St. 2. & M. M. hæc ſunt adnotata: Οὗτος ὁ Ιάμβλιχος, σύρος ἦν γένος πατρόθεν καὶ μητρόθεν· σύρος δὲ οὐχὶ τῶν ἐπῳκηκότων τὴν συρίαν ἑλλήνων, ἀλλὰ τῶν αὐτοχθόνων. γλῶσσαν δὲ σύραν εἰδώς, καὶ τοῖς ἐκείνων ἔθεσι ζῶν, ἕως αὐτὸν τροφεύς (ὡς αὐτός φησι) βαβυλώνιος λαβὼν, βαβυλῶνά τε γλῶσσαν καὶ ἤθη καὶ λόγους μεταδιδάσκει. ὧν ἕνα τῶν λόγων εἶναί φησι, καὶ ὃν νῦν ἀναγράφει. αἰχμαλωτισθῆναι δὲ τὸν βαβυλώνιον, καθ' ὃν καιρὸν Τραϊανὸς εἰσέβαλεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ πραθῆναι [M.M] προδοθῆναι] σύρῳ [F. σύρῳ] ὑπὸ τῶν λαφυροπώλων. εἶναι δὲ τοῦτον σοφὸν τὴν βάρβαρον σοφίαν, ὡς καὶ τῶν βασιλέως γραμ-

ματέων

ματέων [ἐν] τῇ πατρίδι διάγοντα ἵνα γεννηθῆς. ὁ μὲν οὖν Ἰάμβλιχος οὐκ οὖσαν, τὴν καὶ πάτριον, γλῶσσαν εἰδώς, ἐπιμαθὼν καὶ τὴν βαβυλωνίαν, μετὰ ταῦτα καὶ τὴν ἑλλάδα φησὶν ἀσκῆσαι, καὶ χρῆσιν λαβεῖν, ὡς ἀγαθὸς ῥήτωρ γένοιτο [M. M. καταγένοιτο] hactenus m. ſ. Scholion. v.23. Henric. Stephan. 2. ἐμπομπεύων. verſ. 24. φοῖνιξ Ἡλιόδωρος] Heliodorus, Phœnix dicitur etiam ſuprà p.164, verſ. 17, Φοινίκης γὰρ πόλις Ἔμεσα, ἣ καὶ Ἔμισος καταλέγεται ἐν τοῖς γεωγραφικοῖς πίναξιν, id eſt, Emeſa enim, patria Heliodori, vrbs eſt Phœniciæ, quæ in tabulis Geographicis etiam Emiſus dicitur. verſ. 30. verba quadrato incluſa, forte ſunt Scholion è pag. 205. verſ. 37. neque enim niſi vno in Cod. leguntur. verſ. 41. H. St. 2. Σίνωνις nec aliter poſtea, verſ. eod. Ῥοδάνης] Suidas, qui *Rhodinem* appellat, hinc eſt emendandus, ibique Ῥοδάνης pro Ῥοδῖνος legendum.

Pag. 237, verſ. 12. περικάθηνται] H. St. 2. περικαθίστανται. v.19. τοῖς τῆς αὐλῆς μυχοῖς, idem. v.24. πεφαρμακευμένα. C.V. H.St. & M.M. verſ. eod. χρήσασθαι, H. St. 2. v.27. καταρρυέντες, πίπτουσι idem.

Pag. 240. v.8. φθέγγουσι πάλιν ἐκεῖθεν, καὶ H. St.2. v.38. ἅπερ εἰς idem. verſ. 5. à fin. C B. Henric. Steph. & A. S. καὶ χεῖλος ἐπ' αὐτοὺς· Βόρoχος ἢ Βόχορος ὁ κείνων ὢν, κεῖται· ita legendum coniecit etiam I. C. ſed poſteriore loco Βόρυχος, propter Chalcographi lapſum. M.M. Βόρoχος ὁ κείνων. verſ. 4. lectio marginis tollatur.

P.241. v.22. Εὐρυκλέα] vide Suid. in vocab. ἐγγαστρίμυθος. v. 32. pro Οὔκεον lege cum I.C. Οὔηεον. Verum Impp. verſ. 35. l. πλεύσαντες. verſ. 8. à fin. Henric. Steph. 2. ἀλλήλων.

Pag. 244. v.10. à fin. C.V. & H St. 2. τὰς ἐκθέσεις. v.4. à fin. περὶ τούτων] C.v. & H. St. 2. περὶ τούτοις.

P.245. verſ. 27. Henric. Stephan. 2. ἐκώλυεν. v. 43. Μεσοποταμία τε συνεγ. H. St. 2. v.46. lectio marginis ex C. V. v. penul. l. Ἐνθάδε.

P.248. v.41. H. St. 2. σώζει τε ταύτην· v. 6. à fin. ὀργὴν αὐτὴ πληρῶσαι] C.V. & H St. 2. ὀργὴν ἐπ' αὐτῆς πληρῶσαι. verſ. 4. à fin. iidem Codd. ἐν τῷ τῶν δημίων περιβόλῳ. v. 12. ἀνασταυρωθῆ] C.V. ἀνασπᾶσθαι. verſ. penult. ὁ καὶ Σόραχος vel Σόραιχος, nam illa eſt lectionis varietas præced. etiam pag.

Pag. 249. v.11. H St. 2. ἐδίωξας εἵλκυσεν· & mox στρατὸν. verſ. 28. l. βαβυλωνίων. verſ. 35. ἐν οἷς καὶ ς' καὶ ἰ λόγος] autore Suida ἐν βιβλίοις λθ', τοῖς καλουμένοις βαβυλωνικοῖς. v. 7. à fin. l. Σκυθοπολίτης. v. 3. à fin. δραματικὸν] vide infra p.281, v.17.

P.252. v.4. H. St. 2. διδασκάλου· ἀνεχαιτίζε ταπεινοφρονῶν.

P.253. v.1. Βασιλείῳ συνοδῷ τοῦ μεγάλου] id negant viri docti, vt Notis ad lib. Io. Chryſoſt. περὶ ἱερωσύνης, nuper hîc Auguſtæ impreſſis, à me indicatum eſt. v.3. à fin. H St 2. εἰς διδασκάλου, vt p. præced. verſ. 17. v.42. ὑπὸ τοῦ σταυροῦ] τοῦ σταυροῦ. H. St. 2. v.9. à fin. τοὺς περὶ ἀνατολὴν] Hi calamo exarati habentur in membranis Biblioth. Auguſt. v.26. συνιστάντων] De his Naz. Carmine ad Virg. paranetico. v. 96. & Gnomis diſtichis, carmine Elegiaco. v.113.

Pag. 256. v. 3. à fin. H. St. 2. Σαραπίων καὶ Σεβηριανοῦ.

P.257. v.3. Θεόδωρον. v.51. A. Schottus legit Ἀντωνίου & v.45. Ἀντώνιος: quum v.35. idem nomen ponatur. v.3. à fin. l. τοῖς θεόνοις ἐγκάτας.

P.260. v.7. παραλόγοις] P. Pantinus legit παραλόγως. v.25. H. St. 2. ἐποίησεν.

P.261. v.36. l. ἐκείνου ἐκείνου. P.264. v. 14. H. St. 2. μηδ' ἕτερον ἐπὶ τὸν. C.V. μηδ' ἕτερον ἐπὶ αὐτῷ. v.13. τῶν ἀμοιβαίων ἀλλήλοις προφητειῶν] Chryſoſtomum Epiphanio mortem in mari, & hunc viciſſim illi Epiſcopatus amiſſionem prædixiſſe, memorat Sozom. Eccleſ. hiſt. lib. VIII. cap. XV. v. 17. περὶ γυναικῶν] τὴν περιβόητον ἐκείνην ὁμιλίαν, ἧς ἡ ἀρχὴ, Πάλιν Ἡρωδιὰς μαίνεται, quam hîc Auguſtæ cum aliis eiuſdem D. Chryſoſtomi homiliis excudit Michael Mangerus Anno M.D.LXXXVII. v.23. al. ἑτοίμου. verſ. 37. διὰ τὸν ἀνδριάντα] Socrat. lib. VI. cap. XVIII. Eccleſ. hiſt. & Sozom. lib. VIII. cap. XX. verſ. 41. H. St. 2. ἑρμαίῳ. verſ. 11. à fin. C.v. & H. Steph. 2. συνόδου τῆς μ. καθ. ἑ. τ. ἰ. ἐκδικήσαντα. v.6. à fin. H. St. 2. ἀπέφηναν.

Pag. 265. v.5. τὸ πῦρ] ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξελθὸν Cedren. v.14. Βασιλίσκου] Sozom. l.8. c. vlt, verſ. 18. ποικίλαις] H. St. 2. ποικίλαις. v.29. C.V. Ιννοκέντιος. v.34. Ἀρσάκιος] Ἀττικὸς ὁ πατριάρχης, Zonar. Tomo III. v.8 à fin. l. cum I. S. ἐτύχε πώποτ' ἐν. verſ. penult. C.V. & H. St. 2. Ἑκατόμνως.

P.268. v.3. H. St. 2. Ἀτυάνας & Ἀδραμυτίου. verſ. 8. Ἑκατόμνως, idem. verſ. 13. πηλίου, idem. v. 14. Μυρλώαν, idem. verſ. 3. H. St. 2. Τιγράνης. v.33. συγκλυδὲς] ita M. S. omnes quod alibi non facilè reperias: ſed illa margine adſcripta apud Clem. Alex. & alios.

P.269. v.4. à fin. Ζώσιμος] Græcè & Latinè (vt & Herodianus, de quo pag. ſeq.) extat. v.17. H. St. 2. ἀλλὰ Σάρος.

P.272. v. pen. al. βρεττανούς. v.24. H. St. 2. Ἀλεξιανόν.

P.273. v.31. l. ὃ τὸ γ' ἐπ' αὐτοῦ. v.47. H. St. 2. τὴν καρχηδόνα καταλαβών.

P.275. v.10. H. St. 2. ἁπλῶς ἰσοτίκων ἐν πάσαις. v.41. l. πυθόμενος διάφορα. v.4. à fin.

l. θεωρητικήν. v.3, à fin. οἱ μὲν Ἐσσηνοὶ, οἱ δὲ θερ.] Imo ſunt iidem: quid enim hoc eſt aliud quàm ſi dicerē ὁ μὲν Μεσσίας, ὁ δὲ Χριστός. Philo, ἐσσαῖοι, θεραπευταὶ καὶ θεραπευτρίδες [m.ſ. θεραπευτίδες] τύμως καλοῦνται). vide quæ ſupra ad pag. 168. v.46. annotauimus.

P.277, v.22. Γάϊος] Cod. Aug. ἱστορία περὶ τῶν κατὰ τὸν Γάϊον, καὶ τῆς αἰτίας τῆς πρὸς ἅπαν τὸ ἰουδαῖον ἔθνος ἀπεχθείας αὐτοῦ.

P.277. v.22, Φλάκκος] Cod. Aug. τὰ κατὰ τὸν φλάκκον, ἢ τοι περὶ προνοίας. Huius principium eſt hoc, Δεύτερος μετὰ Σηϊανὸν Φλάκκος Αουίλλιος [m. ſ. Ἰούλιος] διαδέχεται τὴν κατὰ τῶν ἰουδαίων ἐπιβουλὴν, σύμπαν μὲν ἀδικῆσαι τὸ ἔθνος, ὥσπερ ἐκεῖνος, [ἄντικρυς] οὐ δυνηθείς. verſ. eod. in marg. l. *Contra Caium & Flaccum.* verſ. 26. ὑπεντιθέμενος, id eſt, παρεμβάλλων, I. S. v. 39. Πέτρω τ. κ. ἀ. ἐντυχεῖν] Euſeb. lib.2, c. 16. Eccleſ. hiſt.

P.280. v.42, H.St.2. δεικνύων.

P.281. v.5. κατὰ Ἰωάννου τοῦ σκυθοπολίτου] de quo ſupra 249. verſ.39. verſ.11. à fin. l. cum I.C. αὐτοῦ συντιθ.

P.284. v.7. ὅτι αἱ] H. St. 2. περὶ τοῦ, αἱ. v. 19. ὅπως] H. St. 2 πῶς. verſ. 34. C.V. & Henr. St. 2. διαλογικοῖς αὐτοῦ. verſ. 38. τὸ σαφὲς δὲ idem.

P.285, verſ.9, ἀγνοιτῶν] ἀγνοητῶν, Leontius de Sectis. v.16. l. εἰσπεράττεται). τὰ γάρ τοι τοῦ Θεμιστίου ἐπιχειρήματα, τέσσαρα μέν.

Pag. 288. v.13, λόγον ἕτερον] προτρεπτικὸν πρὸς ἕλληνας, libri editi. v.29. H.St.2. ὑπογραφέντος. v. 32. οὐ τοῦ διερριμμένως idem. v.44. l. γὰρ, Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος;] Ex hoc libro memorabilem adfert hiſtoriam de adoleſcente latronum duce, à Ioanne Euangeliſta in viam ſalutis reducto, Euſeb. lib.3, cap.23, Eccleſ. hiſtor. quæ etiam legitur in vita eiuſdem D. Ioannis, à Simeonè Metaphraſte ſcripta, & cum Arethâ in Apocalypſin Veronæ A. M.D. XXXII. edita. v.11. à fin. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ παλαίτατοι] Sic inchoatur liber VIII. Stromatum impreſſus. verſ. 8. à fin. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα] γαμικὸν λόγον. περὶ ἐγκρατείας, περὶ ἀναστάσεως, &c.

Pag. 289. verſ. 6. Διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος] Venetiis excuſæ Anno M. D. LXIII. De illis Zonaras, ad canonem Apoſtol. LX. πολλὰ βιβλία παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐνοθεύθησαν εἰς βλάβην τῶν ἁπλουστέρων, ὥσπερ καὶ αἱ διὰ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος γραφεῖσαι τοῖς ἐπισκόποις ἀποστολικαὶ διαταγαὶ, αἳ διὰ τοῦτο καὶ συνοδικῶς ἀπεβλήθησαν. verſ. 23. Henr. Steph.2. συγγεγράφασι. verſ. 29. l. γεγλυμμέναι. verſ. 35, μυρίων ἀτοπημάτων γέμει] ἀλλ' ἐπανορθωτικῶς ταύτην ὁ μεταφραστὴς πλοῦτον καὶ ταυτότητα τῇ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἀπέθετο M.M. ad marg. verſ. 43. l. τῶν τοῦ Πέτρου προάξεων. verſ. 8. à fin. ἀποδοχῆς ἠξιώθη] Euſeb. lib. 2, cap. 16, Eccleſ. hiſtor. verſ. 25. ἐπισκοπῆσαι Ῥώμης] Ignat. epiſt. I. eiuſque Interpres conſulatur: Euſeb. lib. 5. cap 6.

Pag. 292, verſ.45. τεσσαρεσκαιδεκατίτας] De his Theodoret. lib.3, contra hæreſ. Epiphan. pag. 182, Sozom. l.7. c.18. Eccleſ. hiſtor. v.9, à fin. C.V. & H. St. 2 σύντομος, verſ. 4. à fin. Henr. Steph.2. ἔφασκεν ἅπερ ἔφασκεν.

Pag. 293. verſ.3. ἀνακυκλουμένη I.S. verſ.4. ὅς τις ποτέ ἐστιν idem. verſ.7, ψηφοφορίαν, idem. verſ.26, C.V. & Henric. Stephan.2, ὑποθέσεως προτέρων βίβλ. v.33, τινές τε κοινοὶ ἐνιαυτοὶ I.S. v.38, C.V. σεληνιακῆς μηνὸς καὶ ἡλιακοῦ· μηνός τε. At H. St.2. σεληνιακῆς, καὶ ἡλιακοῦ.

Pag. 296, verſ. 13, προεαλωκέναι H. St.2. verſ. 23, l. φωράσαι. verſ. 26, l. κεφάλαια ιε. verſ. 34. σώματα C. V. H. St.2. v. penult. ἀνέλυσε] migrauit [quanquam Sapient. 2, 1, ὁ ἀναλύσας, *qui remigrarit*: & c.16, v.14, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴ παραληφθεῖσα (vt ibi legendum, alibi monui) *neq; remigrat*: & c. interpretari malim.] Gregor. Nyſſ. de Meletio epiſcopo, μακαριστὸς μὲν ὁ πατὴρ ἡμῶν τῆς τε ἀποστολικῆς συσκηνίας, καὶ τῆς πρὸς Χριστὸν ἀναλύσεως, pater ille noſter eſt beatus & contubernij cum Apoſtolis, & migrationis ad Chriſtum, nomine. vide pag. 300, v.2, & Philip.1, 23, 2, Timoth. 4, 6.

Pag. 297, v.5, δραμόντι] τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντι, Euſeb. l.6, cap.1, Eccleſ. hiſtor. v.8, τὴν δὲ μητέρα] Euſeb. l. eod. cap.3, v.11, l. ἑωρακότων. v. 15, ἕως Γάλλου] Suid. v.22, ἀδαμάντιον] Epiph. p.224, v.27, C.V. Παντaίνου. v.34, l. μέλλων ἀπαίρειν.

P.300, v.8, l. ἱδρυνθησαν. v. 10, θείαν. v. 27, B.V. & H St.2. πλὴν ὅτι οὐσίας. v.43, l. ματαιολογεῖ, ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς ἕτερον ἦσαν, ὡς ἕτερα τὰ γεγλυμμένα, οὐδὲ, &c.

In Codice B. & M. M. locus integer ſic legitur, περί τε τῶν ποιηθέντων Χερουβὶμ τῷ Μωσεῖ· καὶ ὡς οὐδὲν ἦσαν ἕτερον τὰ γεγλυμμένα οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερύγων κενολογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα. καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι, ματαιολογεῖ. H. St. 2, περί τε τῶν ποιηθέντων Χερουβὶμ, καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι, ματαιολογεῖ· ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς ἕτερον ἦσαν, ὡς ἕτερον τὰ γεγλυμμένα· οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερύγων καινολογεῖ φέρειν αὐτὸ σχῆμα. Οὗτος ὁ Πιέριος πρεσβύτερος ἦν τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας, Θεωνᾶ τηνικαῦτα ταύτης ἀρχιερατεύοντος, ἡνίκα Κάρος καὶ Διοκλητιανὸς τὰ

Ῥωμαίων

ῥωμαίων σκῆπτρα ἔφερον. καὶ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ αὐτὸν ἐλάσαι λέγουσι φιλοπονίας καὶ εὐφυΐας, καὶ τὸ ἐν πλήθεσιν ὁμιλίας τέρψιν παρέχειν σὺν ὠφελείᾳ, ὥστε καὶ νέον ἐπονομασθῆναι Ὠριγένην. ἦν γὰρ τότε ἐν τοῖς ἀξιολογωτάτοις Ὠριγένης. διαλεκτικὴν δὲ καὶ ῥητορικὴν αὐτόν φασιν ἀσκηθῆναι καὶ ἐγκρατείας δὲ καὶ ἑκουσίου πτωχείας ἐραστήν. γενέσθαι καὶ οἱ μὲν αὐτὸν καὶ μαρτυρίῳ τὸν βίον τελειῶσαι, οἱ δὲ μετὰ τὸν διωγμὸν, τὸν ὑπόλοιπον τοῦ ζῆν χρόνον ἐν ῥώμῃ διαγεγονέναι. A.S. M.M. H.St.2. v. 10. à fin. l. βιβλίων I.S. Irænei autem Græci pars magna ſolius libri I. apud Epiphan. p.79. &c.

P.301. v.3. Τατιανοῦ, ὃς τὰ πρῶτα μαθητὴς Ἰουστίνου] Epiphan. κατὰ Τατιανῶν, p.171. v.5. C.V. H.St.2. ἐξεκυλίσθη. v.9. C.V. & H.St.2. περιέχει τῶν τοῖς αἱρ. ἀσεβ. δογματιζομένων. v.13. ἐλέχθη, C.B. M.M. H.St. v.16. τερθρείαις M.M. quod malim. verſ.24. διάδοχος κατέστη] Euſeb. l.5. c.5. v.25. γράφει] Euſeb. l.5. cap.26. v.31. Ἱππολύτου] ἐπιδημήσαντος ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικήτου, Euſeb. ibid. v.34. Νοητοῦ] σμυρναίου τὸ γένος, Theodoret. l.3. contra hæreſ. κατὰ Νοητιανῶν Epiphan. p.208. v.41. l. οὐκ ἔστι τοῦ. v.46. ἐγκαστήσας αὐτῷ] ταχυγράφους αὐτῷ παραστήσας ἑπτὰ, πλείους δὲ καλλιγράφους, Suidas de Ambroſio, quem à ſecta Valentini & Marcionis Origenes conuertit.

P.305. v.1. Κρίσκην, Suid. Κρίσκεντα, Euſeb. v.2. συσκευασθεὶς] id eſt, κακουργηθεὶς, λόγῳ ἐπιβουλευθεὶς, H. Vuolff. v.4. H.St. 2, διέθηκε. v.22. ὡς παναληθεστάτῳ] quod in dubium vocat Naz. his verbis, εἰ δέ τῳ πιστὸς ὁ λόγος, καὶ ἄλλος ἐστὶ τρόπος γεννήσεως, αὐτό τι ὑφ' ἑαυτοῦ δαπανώμενον καὶ τικτόμενον, homil. de Sp.S. ibi Phœnicem eſſe intelligendum, ex eiuſdem Naz. Carm. præceptionum ad Virg. conſtat. v. eod. τοῦ κατὰ τὸν φοίνικα τὸ ὄρνεον] Phœnicem autem, contra quàm alij (veluti Euſeb. l.4. de vita Conſtantini Impp. extremo, Suidas, & ij, quorum teſtimonia Notis ad Hieroglyphica Horapollinis inſerui) vnigenã Maximus martyr eſſe negat, libro ad Petrum Illuſtrem contra Seueri dogmata, hoc vtens argumento; Εἰ γάρ ἐστιν ὄρνις ὁ φοίνιξ, καὶ ζῶον πάντως ἐστίν· εἰ δὲ ζῶον, πρῶτον μὲν οὐ πάντη μοναδικὸν, καθὸ ζῶον, οὐ γὰρ μόνον ζῶον. ἔπειτα δὲ εἴπερ ζῶον, καὶ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικόν· εἰ δὲ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικόν ἐστιν ὁ φοῖνιξ, καὶ ὑπὸ γένεσιν ἔτι δηλονότι καὶ φθοράν. αὐτοὺς ἐρωτήσωμεν τοὺς σοφοὺς τῶν ὄντων θεάμονας, εἰ δυνατόν ἐστι, τι τῶν ὑπὸ γένεσιν καὶ φθορὰν ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν σωμάτων μοναδικῆς ὑπάρχειν καθ' ὑπόστασιν φύσεως· ὧν ἡ ἐξ ἀλλήλων κατ' εἶδος διαδοχὴ, ἀρίδηλός χαρακτὴρ τοῦ εἶναι καὶ ὅρος ἐστί. καθάπερ καὶ ἡ θεία μαρτυρεῖ γραφὴ, τὸ βέβαιον δι' ἑαυτῆς τοῦ λόγου παρεχομένη τῷ δικαίῳ Νῶε, Εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς &c. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν &c. (Geneſ.7.) οἷς εἴπερ ὡς πλέον ζῶον ὁ φοῖνιξ ἐστὶν ἐναρίθμιος: μοναδικῆς καθ' ὑπόστασιν φύσεως οὐκ ἔστι, κατὰ τὴν θείαν ἀπόφασιν; è Codd. mſs. Auguſtano.

P.308. v.11. l. ἄλλοις, ἐμφαίν. v.14. ἐν Νικομηδείᾳ] ἐπὶ προάστειον τῆς νικομηδέων ἀφικνεῖται πόλεως, Euſeb. lib.IV. de Conſtantino Imp. p.155. Cabaſilas verò, καὶ ταῦτα μὲν ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος, inquit: ἡ δὲ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μὴ πιστὰ τὰ αὐτοῦ ἡγουμένη, ὡς ἐχθροῦ καὶ ὑπόπτου, πιστεύει τῇ ἀληθείᾳ, καί φησιν· ὡς ὑπὸ Σιλβέστρου πάπα ῥώμης καὶ κεκατήχηται, καὶ βεβάπτισται: καθὼς καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ζ' ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τυγχάνει ἀναγραπτα, M.M. ad marg. v.21. l. ἢ ὀρθῶς. v.43. ἔνδικον Ἀρείου καταστροφὴν] de qua ſupra p. 208. v.32.38. v.43. l. Ἄρειον, I.S. v.45. H.St.2. πραχθέντων, καὶ περὶ αὐτὴν, ἱστορίαν. v.6. à fin. ἐκδωρήθη, idem.

P.309. v.9. C.V. M.M. H.St.2. διάφοροι, καὶ θεῶν διάλογοι· καὶ ἕτεροι [περὶ H.St. 2] διαφόρων. v.ſeq. C.V. & Henr.Steph.2. τὰ τῶν ἑλλήνων. v.10. à fin. Λέκιος, H.St.2. Λούκιος.

P.312. v.1. λέγει] H.St.2. I.S. & M.M. γέμει. v.10. l. συνύφαινε. v.10. à fin. Παλλαδίου] μεθωναίου, Suid.

P.313. v.41. ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος] Κρόνος μὲν γὰρ, ἐφ' οὗ τὸν εὐδαίμονα βίον γεγονέναι λέγουσι, τὸν πατέρα ἀνδροτόμησε, καὶ τὰ τέκνα κατέπιε, S. Emp. v.46. H St. 2. ὀψὲ τοῦ καιροῦ δημοσιεύειν, οὐδὲ τότε. v.9. à fin. Θεόδωρος] ὁ αἰπολοὺς, v.8. à fin. ἄνωθεν] ſuprà p.89.

P.316. v.7. περιτυγχάνων] C.V. & Henr.St. 2. περιτραχύνων. v.penult. l. παρατάξεως. ver. vlt. ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς.

P.317. v.9. H.St.2. ἄριστος μὲν ἐν. v.18. ὑπάρχων, οὐδενὸς H.St.2. I.S. v.29. ἐπιστολαί] τμῆ in membranis Bibliothecæ Auguſtanæ. Quas Io. Iacobus Beurerus, Græcarum literarum & hiſtoriæ Profeſſor Friburgi Briſgoeæ, doctiſs. ex Auguſt. Codd. tranſcriptas, cum interpretatione, iam edidiſſet, niſi Typographi morarentur. v.33. ἔχει ἐπιστολιμαίου χαρακτῆρος, Henr. Steph.2. & I.C. ſed hic pro ἄλλως legit ἄλλον. v.36. l. ἀσκητικά. verſ.10. à fin. Ἑλλαδίου] Huius fit mentio in fronte Suidæ.

P.320. v.27. l. ἀποσημειώσασθαι. v.32. Πολίωνος] Spacium in H.St.2. vnius dictionis, poſt Πολίωνος, cui fortè inſerendum Ἀλεξανδρέως, vel φιλοσόφου, Suid. in *Diodoro Valerio*. v.42. ῥητῶν] C.V. H.St.2. δικῶν.

P.321. v.25. H.St.2. πλατύτερόν τε καὶ ἀφθονέστερον verſ.47. C.V. & H.St.2. εἰσενηνεγμένος.

P.324. v.6. à fin. H.St.2. καὶ φίλον.

P.325. v.24. ἄξιον] I.S. αἴτιον. v.31. τὸν κριτικὸν] H.St.2. & C.V. κρητικόν. v.6. τοῖς συγγραφεῦσι. I.S. v.5. à fin. εἰς τοὺς ἱερατικούς, H. v.vltimo l. Θουκυδίδην.

P.328. v.1. Κριτίαν] C.B. M.M. Κρατίαν. H.St.2. Κριτίας τε τοῦ Καλλαίσχρου. v.3. H.St.2. τῶν μέν τοι κωμῳδῶν probè. v.5. l. γλυκεῖ. v.9. οὐδ' αὐτὸς ὁ μῶμος] ἀπόμενος οὐ τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀρίστων, Naz. p.84. ὃ οὐδεὶς ἂν, ἀλλ' οὐδ' ὁ μῶμος μωμήσασθαι δύναιτο, Lucian. v.10. κορυφαῖος] Suid. v.24. Φρύνιχος] Phrynichi Eclogam Atticorum Nominum & verborum, quam A.S. hîc nobis reliquit, nunquam antea niſi ἐν ἐπιτομῇ Græcè editam, nunc à P. Ioh. Nunneſio Valentino erutam, & Latinè conuerſam, Notíſque eruditis illuſtratam, ſpes eſt hîc Auguſtæ impreſſum iri. v.31. ὁ δεύτερος πρὸς Νικοκλέα] libri editi Νικοκλῆς. v.39. τῶν βιβλίων] monſtrum lectionis, pro βίων, quo & legendum conieci modo, & emendatum poſtea reperi in H.St.2. v.40. ὁ πλαταϊκὸς δὲ, συμβουλευτικός ἐστι] δικανικὸς, ſecundum H.Vuolfium Iſocratis interpretem. v.35. Βουσίριδος] τοῦ Αἰγυπτίου, Lucian. de quo multa Diod. Sicul. v.6. à fin. ἐνενήκ. τεσσάρ. ἐτῶν] Cic. lib. de Senect. ſed annos natus XCVI, Panegyricum ſcripſit Luciano autore. v.5. à fin. ξιετίαν] Iſocr. τούτῳ [ſc. τῷ νοσήματι] διετέλεσεν ξιετῆ μαχόμενος, vbi H.vuolf. ξι' ἔτη legit.

P.327. v.1. μέγιστος] inter Dicanicas, inter alias ὁ παναθηναϊκός. v.eod. περὶ αὐτοῦ. H.St. 2. v.3. καὶ σύμμικτος, idem. v.4. τῶν ἄλλων] potiſſimum Panegyrici, & Orationis de Pace. v.7. Αἰγινητικὸς, H.vuolf. v.9. πρὸς Εὐθύνουν ὑπὲρ Νικίου] Hæc oratio vulgo ἀμάρτυρος inſcribitur. Deſideratur hic nomen Orationis vigeſimæ primæ, quæ eſt περὶ ζεύγους, de Bigis, in libris editis: vt viciſſim inter epiſtolas ἀνέκδοτος eſt illa πρὸς Ἀρχίδαμον, quam ex Italia ſecum A. Schottus, ſolertiſſimus antiquitatis indagator, attulit; quam, in eloquentiæ Iſocraticè ſtudioſorum gratiam, Photio inſeruimus. v.27. περὶ τὸν αὐτοῦ διεκπίπτει. H.St.2. v.31. μέτεστιν αὐτοῦ idem & C.V. v.37. τὴν ἐν λόγοις αὐτοῦ ἀρετὴν] Chryſoſt. lib. de Sacerdotio, Iſocrati λειότητα, Demoſtheni ὄγκον, Thucydidi σεμνότητα, Platoni ὕψος attribuit.

P.337. v.7. καισαρέως δὴ, I.S. v.13. τὰς γραφὰς συντάξας] In Auguſtana Bibliotheca extant ἐξηγητικαὶ σχολαὶ (de quibus infrà p. 528. v.38.) Προκοπίου, χριστιανοῦ σοφιστοῦ, γαζαίου in Octateuchum, libros Regum & Paralip. Ille Cæſarienſis, apud Suidam, etiam ἰλλούστριος appellatur. v.13. τούτου πολλοὶ] οὐ καλῶς ἐσημειώσω. οὐ γὰρ τοῦ Χορικίου, ἀλλὰ τοῦ διδασκάλου τούτου Προκοπίου τὰ τοιαῦτα πονήματα. καὶ δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς, ὡς ὁ πατριάρχης διαταφοῖ. M.M. ad marg.

P.337. v.21. C.V. εὐσεβῆ. v.34. ὁ ἀπολλόδωρος,] de quo infra p.496.

P.340. v.5. H.St.2. ἀπίθανα μάλιστα ἔνεστιν εὑρεῖν. v.ſeq. κωμῳδῶν διαφόρους πράξεις, idem & A.S. v.20. ἀρχὴ διεγνώσθησαν] I.S. ἀρχηγοὶ ἐγνώσθησαν. v.30. l. Ὅμηρος δὲ αὐτοῦ, καὶ. v.35. ὅθεν αἱ καλούμεναι σιβύλλαι] Clemens Alex. Str. I. Harum χρησμοὶ elegantiſsimis typis recens impreſsi Pariſiis, A. MDXCIX. Quorum procemio, v.14 pro ὀσήεσσι malim legere ὀστείοισι, quo vſus eſt Apolinarius Pſal.37. v.6. verſ.10. à fin. H.St.2. Αἰλίου δίου περὶ Ἀλεξανδρείας. forſan igitur & hîc legendum Διονυσίου pro δίου, vt in nupera illa Geographicorum Opuſculorum editione, in vita Scylacis, vbi eadem in mſs. menda.

P.344. v.2. περί τε φύσεως καὶ πόνου.] Hoc opuſculum in Lampria (cuius quippe librorum Plutarchi catalogus fine mutilus eſt) non recenſetur, ſed τὸ περὶ συνηθείας: cui ea ipſa eſt vis, quæ hîc τοῖς πόνοις adſcribitur. Ita enim Baſilius M. εἰς φύσιν ὡς τὰ πολλὰ τὸ ἔθος μεθίσταται. Naz. χρόνῳ γὰρ λόγῳ βεβαιωθὲν ἅπαν καλὸν φύσις καθίσταται, Ariſt. τὸ εἰθισμένον ὥσπερ πεφυκὸς ἤδη γίνεται. v.4. τὴν φύσιν οὐκ εὖ φερομένην ὤρθωσαν] οἷον, Στίλπων ὁ μεγαρεὺς, φιλόσοφος, Cic. de Fato: καὶ ὁ Σωκράτης, Cic. ibid. & 4. Tuſcul. quod nec Zopyrus coniecturâ potuit aſſequi, καίπερ ὢν ὀξυδερκέστατος φυσιογνώμων, Max. Tyr. λόγῳ ιέ. v.15. ἐν λόγοις] H.St.2. λόγου καὶ ἔργα. v.16. καὶ ὁ ὄγδοος, idem. v.22. περὶ ποταμῶν] καὶ ὀρῶν, extat quidem: ſed alterius Plutarchi, non illius Chæronenſis, volunt eſſe, propter ſtyli diſsimilitudinem. v.23. τοῦ Κράτητος βίου, Δαϊφάντου τε καὶ Πινδάρου] Horum Lamprias in ſua tabula meminit. v.34. H St.2. Κεφαλλίωνος. v.49. Ἐπαμεινώνδου] huius vita non extat. v.32. ἀαθαρτοδοκητῶν] Suid. ἀφθαρτοδοκητὴς, ἀπὸ αἱρέσεως τινός. ab opinione immortalitatis, ſiue quod nullam corruptionem eſſe ſentiret, H.Vuolf. v.33. l. εὐθύνας. v.43. H.St.2. κυρίου, ὥσπερ ὁ Ἰουλιανὸς ἐτόλμα.

P.345. v.6. δι' ἧς ἐλέγχει αὐτὸν, idem. v.15. ἐνδιάβλ. F. διαβάλλητα· [vt hac ipſa pag. v. 24. legitur] ſed & ἐνδιαβ. rectum, vt p.770. v.22. infrà: qua voce Gregorius, aliíque (Num.22. v.22. Pſalm.108. v.28. Theophylact. Oecumen. & Lucian.) vtuntur. I.C. v.45. φθορὰ μὲν τὸ γῆρας νεότητος) Baſil. in Pſal.114. vbi & argumentum περὶ τῆς φθορᾶς τοῦ κόσμου. Theodoretus λόγῳ α' περὶ προνοίας, ſacræ etiam Scripturæ autoritate probat, παθητήν τε καὶ φθαρτὴν οὐσίαν ἔχειν τὸν οὐρανόν. verſ. 48. φησὶν ὁ ἀπόστολος) 2. Cor.4.16. v.23. H.St.2. ἀπαθὴς καὶ κτ. v.30. καὶ ὁ φθαρτολάτρας, idem. v.vltimo. l. δίοι, καὶ συγγένεια.

P.352. v.8. Ἱμερίου σοφιστοῦ μελέται) vide infrà p.720.

P.356. v.20. τῶν ὑπὲρ Θουλῆς ἀπίστων) Syneſ. epiſt.

epiſt. 148. Οἱ δὲ διαλέγονται τὰς γνώμας, ὥσπερ ἡμεῖς, ὅταν περὶ τῆς ἐπέκεινα Θέλης ἀκούομεν, ἥτις ποτέ ἐστιν ἡ Θούλη, διδοῦσα τοῖς διαβᾶσιν αὐτὴν ἀνάδυνα καὶ ἀνέφικτα ψεύδεσθαι. v. 38. I. Μιωίσκ@] C.B. Μυωίσκ@. v.penult. H. St.2. Μιρτοῦ] F. Μυρτοῖ, I. S.

P. 357. v. 9. H. St. 2. τήν τε περιεῖρ. v. 12. ἀφίκοντο idem. v. 15. τὸ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ H. St. 2. v. 18. οἳ ἑώρων μὲν ἐν νυκτὶ] Sueton. in vita Tiberij, *Facie honeſta: in qua tamen crebri & ſubtiles* (m. ſ. in cœnobio S. Vdalrici *ſubiti*) *tumores, cum prægrandibus oculis: & qui, quod mirum eſſet, noctu etiam & in tenebris viderent, ſed ad breue: & cum primum à ſomno patuiſſent, demum rurſum hebeſcebant.* v. ſeq. H. St. 2. ὑπὸ ἡμέρα ἑκάστη. v. 46. Ερυκι] H. St. 2. Ερυκῆ, illud rectius, vide Strabonem, & Scholiaſten Theoc. Idyll. ιέ. v. 8. ἴδοιε, M. M. H. St. 2. v. 7. Ζαμόλξιδι παρὰ Γέταις ἤδη θεῷ] Herodot. Melpomene. Naz. Carm. ad Nemeſium, v. 274.

Καὶ Γετικὸς Ζάμολξις ὅς ἰδίων δι' ὁμίλου.

P. 360. v. 35. H. St. 2. τοῦτο μόλις τῶν μυρίων κακῶν τέλος εὑράμενον. v. penult. ὁ συνεπιφέρων notatur in Cod. A. Schotti, vt mendoſum, ſed abſque cauſa, quare ſcholion marginis vtrumque tollatur.

P. 361. v. 36. H. St. Ερασινύδην.

P. 364. v. 15. Δερκυλλὶς Μνάσων@ ἰδίῳ H. St. 2. v. 19. σίχῳ idem. v. 27. εἰσβάλλει, H. St. 2.

P. 365. v. 11. ἐκλογάς] H St. ἴσ. γνώμας. v. 15. ἑτέλλειν στείλφεν] I. S. ἀναγνωσμάτων ὕλην. ἔστι δὲ H. St. 2. μνήμην στείλφεν. v. 16. l. φυσικόν. verſ. eod. τὸ μὲν τι κατ' ἀρχὰς μέρος λογικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ πλεῖστον ἠθικόν, H. St. 2. τὸ πλεῖστον & cæteri Codd. habent. Hi *Eclogarum* libri duo, *Phyſicus & Ethicus*, Io. Stobæi, Antuerpiæ ſunt impreſſi Gulielmo Cantero interprete, A. M. D. LXXV. quorũ in illo quæ deſiderantur, non pauca, V. C. A. Schottus ex vet. libro Ant. Auguſtini Archiep. Tarrac. exſcripſit. Cui vtinam vacaſſet τὰ ἐκδοθέντα ἤδη cum eod. illo mſs. conferre, quum ea, exemplaris vitio, alicubi mendis ſcateant; de quibus tollendis haud dubiè Lectorem monere potuiſſet, quæ H. Vuolfius nonnulla ex ingenio correxit, verbi cauſa, pag. 1. pro τὸ ὄντως H. Vu. legit ὄντως: p. 2. ἐνδιατρίψας pro ἐνδηκούσας: p. 5. ἀρρήτου pro διαρῆτ: p. 109. δοξάζουσι δὲ τὰς δυνάμεις εἶναι πλείονας, ὡς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἐνυπάρχουσαν φαντασίαν μετὰ συγκαταθέσεως, pro τοῦ, ἐνυπάρχουσι, σὺν μεταθέσεως: p. 124. ἀλλά σου, pro ταυτὶ: p. 128. ἀπορρυηθὲν, pro ἀγλυνηθὲν· & κενὴ γῆ, pro κενῆς· αἰθέρος εἰσπλὰς, pro εἰς αἰθέρα πλὰς· καινοῖς pro κενοῖς· θηροὶ pro πυροὶ: p. 132. ἀνενέργητοι pro ἀνήργητοι: p. 206. φατιζόμενα, εἰσίεσθαι pro φωτιζόμενα οἴεις οὔτως. & ἀνεκλατάπως, pro ἐν ἐκείνῃ λατάπως· & συνεχεῖ pro διαγρεῖ· & ἴσως ἐν pro ἐστιν ἐν· & βραχείας pro βραχίας γῆς; &c. quæ ideò attuli, cum hic libri fiat mentio, & in Græcæ linguæ ſtudioſorum is ſit manibus; vt & alterum eiuſdem Stobæi Opus apophthegmatum & gnomarum, quod ipſum quoque nonnuſquam eſt corruptum. veluti Sermone I. in Archytæ locis, pro ἀλόγως ἐπιτρέπει δειλάδων, cum eodem H. Vuolf. lege ὁ λόγος ἐπιτρέπει δειλάδων· & μικκὰ pro μηκανὰ· & διὰ παθῶν ἀμετρίαν pro δι' ἀγαθῶν ὁ μετρίαν. Sermone CXX. in verſu Eurip. ἀδημονῶν, pro ἀ δαιμόνων. βλέποντες, pro βλάπτειν τὰς· Sermone CXXII. in Æliani dicto, Κείτονα, pro τῶν χειτῶν.

P. 372. v. 27. Αντιπάτρῳ ἰσιοὶς] C. V. & H. St. 2. αἰσταίου. v. 28. Αἰγιμαίου, Αντιφαίους, Απολλοδώρου, H. St. 2. v. 29. Αἴσωρος ἀττικοῦ, H. St. 2. v. 30. Αρποκρατίων@, M. M. I. C. v. 31. Αριστομβρότου, H. St. 2. v. 33. Γλαύκων@, H. St. 2. M. M. v. 35. Διοδώρου. Δημοκρίτου, Διοτίμου, H. St. 2. v. 36. Διδύμου, Δίων@, Δίου, idem. v. 40. Εὐρύσου, H. St. 2. v. 45. pro θεαγένοις idem Θεαγὲς. v. 7. à fin. H. St. 2. Λυγκοῦ, Λύκων@, v. 6. à fin. Μεναίχμου. v. penult. Νίκτε] H. St. 2. Νικίε, & Οκκέλλου. v. vltimo. Παιανιεὺς.

P. 373. v. 9. al. Υψέα. v. 14. φιλοσόφων, ἐξ ὧν τὴν συλλογὴν ἐποιήσαντο, οὗτοι. ποιηταὶ δὲ C. V. & H. St. 2. v. 29. Θελέστρ@, H. St. 2. v. eod. l. Ιοφῶν· v. 31. Κλεόνεικ@] C. V. & H. St. 2. Κλέαρχ@, pro quo antea videtur fuiſſe Κλεαίνετ@. v. eod. Κλειτίας] H. St. 2. Κερτίας. v. 32. Κερκιδᾶς, C. V. & H. St. 2. v. 40. Πολυείδης, accentu in penult. H. St. 2, v. 47. Υψέ@, & Φιλήτας, idem. v. 49. Φωκυλίδης, M. M. v. 50. φίλε@, idem. v. 4. à fin. Ζώπυρος, Ηρόδοτ@, Ηγησιάδης, C. V. & H. St. 2. v. vltimo. Οβειμος [Henr. St. 2.] Πολύαιν@, Περδίκκος, Περίανδρος.

P. 376. v. 2. Τεόφιλος, Υπερείδης, H. St. 2. v. 9. C. B. H. St. & M. M. Σκίλλουρος. Plutarch. Σκιλλουρος. v. 10. Φάλλαεις, C. B. A. S. & H. St. v. eod. Χαρίας] H. St. 2. Χαβείας; v. 11. l. Αντιφρίδας. v. 13. Βεάσων] C. V. & H. St. 2. Βρύσων. v. 18. Θεόχειτ@, Θυμβρίδης H. St. 2. v. 21. Μύσων, C. B. H. Steph. M. M. v. ſeq. Πραυσίων, H. St. 2. v. 29. ἀνεγνωκόσιν αὐτὰ τὰ συντάγματα τῶν ἀνδρῶν, πρὸς H. St. 2. v. 33. εἰς κεφαλ.] H. St. 2. εἰ καὶ κεφαλ. v. pen. ἑκατόνταρχον, H. St. v. 7. à fin. λόγοι] ex A. S. Bibliotheca impreſſi ab H. Commelino: ſed non nullas ex his homiliis D. Ioan. Chryſoſtomo adſcribunt.

P. 377. v. 4. δεξιῶν σου, Henr. St. 2. v. 19. ὡς ἐλάχιστον, idem. v. 26. ἔοικε δὲ ἐκεῖνο μᾶλλον] vide quæ ad p. 253. v. 3. ſupra annotauimus. v. 39. μιγνύς] H. St. 2. μιγνύς τε καὶ, v. 42. μέτροις] P. Pantinus V. Cl. quæ καταλογάδην hic Baſilius de B. Thecla ſcripſit, iam iam

editurus eſt. verſ. 44. M.M. & H.St.2. φέρονται.

P.380. v.4. H.St.2. ἀντίγραφον τὰ. ver.9. ἕτεροι idem. v.4. à fin. καὶ περὶ τοῦ τοῦ idem.

P.381. v.5. χυμευτικῶν, M.M. H.St.2. v.8. ἔνθα τε τὸ H. St. 2. ἐν ᾧ τόπῳ. verſ.33. λαβῆς C.B. M.M. H.St. I.S. v.8. à fin. H. St. 2. ἀνεχώρει. v. eod. l. περαίνεσθαι m. ſs. I.C. v. vlt. Henric.Stephan. 2. διελύσεν.

P.384. v.14. πᾶσα ἀνθρωπίνη ψυχὴ] Suid. αἱ ψυχαὶ τῶν βιοθανατούντων, οὐ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν γίνονται δαίμονες, ἀλλὰ τῶν ἁμαρτανόντων: οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν μεταβαλλομένης, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως τὴν ἐκείνων μιμουμένης κακίαν, quæ verba ſunt ex Orat.2. Chryſoſt. εἰς τὸν Λάζαρον deſumpta, vbi pro βιοθανατέντων in Cod.Aug. m.ſ. βιαίῳ θανάτῳ τελευτώντων legitur, ſenſu eodem; & τῶν ἐν ἁμαρτήμασι ζώντων, pro ἁμαρτανόντων. v. 21. ἐπιμελεῖσθαι, H. St. 2. v.34. ἡμέρας γὰρ ὀκτὼ idem. & Χριστὸς pro δεσπότης. v. 50. περιείχετο μὲν τὸ Henr.Stephan.2.

P.385. v.16. ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν] extant Latinè; ſed Græcè in mẽbranis Bibl.Aug. verſ.penult. εἰς τὰς πράξεις ὁμιλίαι] Harum codex vetuſtiſs. eſt in ead. Bibl. Aug. ſumma exaratus diligentia. v. eod. πεντήκοντα πέντε μὲν H. Stephan. 2.

P.389. v.5. C.B. & H. St. 2. πολλοὺς δὲ φοιτᾶν καὶ ὄνομα καὶ δόξαν ἔχοντας. v.7. πάντα, ὅσα λόγου καὶ μνήμης, H.St. v.23. δὴ καὶ γυναικὸς, H. St.2. v.40. l. καίτοι αὐτὴν ἡμεῖς, H. St.2, I. C. v.44. Αὐδήμωνα idem. v.9. à fin. λυδίας μὲν σατράπην, ναύαρχον δὲ Εκατόμνου I. C. ſed conſulenda hiſtoria. Pro ἐξατράπην legitur etiam in H.St.2. σατράπην.

P.392. v.1. l. in marg. Αἰγύπτου. v.9. ἡμιάρρενος] H.St.2, συνεχοῦ, quæ lectionis diuerſitas eſt etiam ſupra, niſi malis pro Scholio accipere. v.13. Ακοεις. idem. v.20. μόψου ἑστία, H.St. M.M. v.42. l. Ισοκράτει τε τῷ ἀθηναίῳ, C.B. M.M. H.St. I.C.

P.393. v.3. H.St.2. τῶν καθ' ἑαυτὸν οὐδὲ τῆς δευτέρας τάξεως ἀξιουμένων. v. 38. mauult I.C. προσαγομένων. v.34. τὸ ἐν τῇ πρὸς H.St. 2. v.11. à fin. ὁ Μοψουεστίας δὲ ἐστιν, ὡς ἀπό τινων ἐπιστολῶν ἐμάθομεν] hæc verba in M.S. omnibus alieno poſita loco, verſu quinto poſt αὐτοσχεδίως inſerantur, quod vt I.S. & I.C. viderunt, ita margo M.M. idem docuit. vide ſuprà p.8. v.5. à fin.

P.397. v.28. H.St.2. ἀποδεκτὸν. v.43. H St.2. & C.V. μὲν φησιν ἐμφανίζεσθαι.

P.400. v.28. ἀλλὰ τῷ H. St. 2. v. vltimo Henric. Stephan.2, συνουσίας.

P.401. v.14. ἀλλὰ καὶ κατέτεμον, idem. v. 42. φύσεως τύπον, σὺν idem. v.45. Πεδάνιον] ita mſs. at Πεδάκιον libri impreſſi, & Codex m.ſs. Dioſcoridis Aug. v.5. à fin. ἕτερά τινα κεφαλ. Henric. Stephan. 2.

P.404. v.6. H.St. & A.S. παίζειν. v.17. καὶ Ζιάδα δὲ] διδάσκαλος ἐστὶ τῶν τεζαδιτῶν. ταῦτα γὰρ οὗτοι ἐπὶ φρονοῦσι καὶ τερατεύονται, ὡς ἠκριβωσάμην αὐτοῖς διομιλητικῶς· πλὴν ἐν ἐνίοις καὶ διαφέρονται τῶν ἐφεξῆς δηλουμένων, M.M. ad marg. v.4. à fin. οἶνον δὲ H St.2.

P.405. v.11. οἰκείαν] H.St.2. ἰδίαν. v.12. Ανδρέου, πεποιθὼς δείκνυται κἀκεῖθεν ἔχων τὸ φρόνημα idem. v. 16. ἄκρον κακίας] ἐσχάτης κακίας, idem. v.30. δὲ καὶ idem. v.35. δεινότητος] δεινότατος H St.2. ſed ex correctione. v.7. à fin. περιέχεται H.St.2. v.3. à fin. κἂν τοῖς idem.

P.408. v.8. pro αὐτὸν H.St.2. αὐτοῦ ex correct. v.11. l. ἑαυτὸν, τῆς αὐτῆς ἐστι φίλος ἀνωμαλίας, περί τε τὴν λέξιν καὶ τὸν νοῦν, καὶ τὴν σύνταξιν τῶν γεγραμμένων: εἰς. verſ 24. μὲν γὰρ τὰ H St.2. v. 31. Δαμασκίου] de hoc ſuprà, p. 312. v.13. v.32. τὸν Ισιδώρου βίον] ex Iſidori vitâ excerpta vide infrà pag.1028. v.41. ἀνηρημένη θεωρίαν· αὐτοῦ τε Δαμασκίου ἐπὶ Ισιδώρου τὴν H St.2. v.9. à fin. l. ἀξίωσις, καὶ ἄλλων τινῶν συναιτίων γεγονυιῶν τῆς ἐπιτομῆς, αἰτία. v.7. à fin. l. ἐπιμαρτύρεται, τῆς σπουδῆς. οὐ μὴν H.St. M.M. I.S.

P.409. v.2. ταῖς τε τῶν H. St. 2. v.4. ἐπικαθιστῶν idem, & ἐφ' ἑκάστῳ. v.5. θαυμαζομένων ἐνδεέστερον ἔχων I.S. v.7. ἐξηρμένος, I.S. ab ἐξαίρω quod præceſſit verſu 1. v. 10. ἐξῆρε, I.S. ab eodem illo verbo. v.11. à fin. ἀναφαινόντων H.St.2. v.5. à fin. εὔτονον & τῷ λόγῳ H St.2.

P.412. v.15. Μαρῖνον τὸν διάδοχον Πρόκλου] De Marino & Proclo conſule Suidam. Vide etiam infra p.1036. v.35. κατά τι Ναυατ. H.St.2. v.44. ἀρχιδιάκονον] πρεσβύτερον Suid. Vide v.9. à fin. v. eod. Ναυάτον] Euſeb. Νοουάτον, Epiphan. Ναβᾶτον. v.11. à fin. Κορνήλιος φύσει, καὶ I.S. v. vltimo. καθαροὺς] Euſeb. l.6. cap.43. Epiphan. p.214. qui, Donati ſectatores idem cum Nouatianis ſentire, ſcribit.

P.413. v.33. Τιβερίως, I.S. τοῖς ἐπιτεθυκόσι] iis, qui in perſecutione Diis immolaſſent, Suid. & Cedren. p. 212. τοῖς ἐξιστηκόσι κατὰ τὸν τοῦ διωγμοῦ καιρὸν, Euſeb.

P.416. v.1. δὲ τῆς τέχνης. v.17. I.S. Δευτερίων, I.C. Δευτερίων· & pro κάμε iidem & H. St. κάμε. Sunt autem duo heroici,

Δευτερίων καὶ τήνδε θεοῦ θέμιδος κάμε βίβλον.

Εὐδοκίη, βασίλεια Λεοντιὰς ἐπὶ πατρὶ ἔργα.

v.14. Λεοντιὰς] θυγάτηρ Λεοντίου τινὸς φιλοσόφου, ἀθήνηθεν ὁρμωμένου· Αθηναΐς δὲ ὠνομάζετο, *Zonaras*, qui centones etiam Homericos, opus Patricij cuiuſdam imperfectum & indigeſtum, illam Eudociam & abſoluiſſe & digeſſiſſe, autor eſt; quos cum Interpretatione Aem. Porti, viri vtriuſque linguæ peritiſſimi, prælo hic deſtinabimus.

mus. v.33. τίς ἑταίρας;] Greg. Nazianzenus ipſum Cyprianum Iuſtinæ amore captum, & magicis vſum artibus, narrat: cui obiectioni reſpondet I. Billius in Scholiis è Niceta excerptis. v.34. ἀπαλλάξας, Αγλαΐδας ὄνομα, προσέρχ.] H.St. quod in aliis Codd. h. l. deeſt: nam nomen iuuenis indicatur ſeq. pag. v.33. Αγλαΐδας, pro quo Αγλαΐς in illo Nicetæ commentario legitur. v.36. δυσερῶντι] malim δυσέρωτι, quo Lucianus ſæpiuſcule vtitur, item Theocr. v.37. al. πάσαις τε μεθόδοις.

P.417. v.7. ἄλλο σοφὸν H.St.2. v.17. ὑπήκοον, idem. v.34. τόν τε πλοῦτον H.St. v.39. Διοκλητιανοῦ] Δεκίου βασιλεύοντος, Naz. Cedren. ſed à Decio ad Diocletianum miſſos, ſcribitur p.ſeq. v.49. al. ξύει.

Pag.420. v.2. l. συνέδρός τε H. St.2. v.5. θεοὺς, σμικρύνειν, omiſſa copula, idem. v.7. δαπάνη. verſ.27. H. St. 2. Ανεγνώσθη Διονυσίου αἰγέως δικτυακῶν ἔφερε τὴν ἐπιγραφήν. ἦν δὲ ἄρα τὸ βιβλιδάριον κεφαλαίοις ἀπαρτιζόμενον ρ'. & cætera, quæ habes infrà pag. 540.

P.421. v.1. διάστασις] infra διάτασις.

P.424. v.23. H St. 2. Βριγῶν. v.24. παρὰ τὸ βρέμιον, idem. v.25. al. ὑφ' ὃ. v.28. χρυσοῦς ἐγένετο τὰ εἰς τροφὴν] Max. Tyr. λόγῳ λά. Lucian. in votis. Philoſtrat. lib. I. εἰκόνων. verſ.31. Βρίγων] Herodot l.7. Βρύγων, Strabo l.VII. Cic. Oratore. verſ.36. μακρὰ ὦτα] Lucian. lib. περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ. v.40. ὡς παῖς [al. ὃς παῖς, Μιλητοῦ, ἔχων] H.St. 2. Μιλητῷ, ἔχουσα. Suid. Βύβλις, ὄνομα κύριον ἀδελφῆς Καύνου· ἀμφότεροι δυστυχήσαντες· vide apud eundem Καύνιος ἔρως. ἔχων ἐξ αὐτῆς] Locus contaminatiſs. F. εἶχεν καὶ αὕτη ἀδελ. Καυν. I. S. ver.42. H. St. 2. Ἴωνες καὶ οἱ ἀπ'. verſ. 45. l. ἐγείρεται ἀμήχανος.

Pag.425. v.15. H.St.2 βασιλεύειν μὲν Αλκ. verſ. 20. διὰ ταῦτα μὲν ὡς συγγενῶν idem. v.49. C.B. Ηονδὺς H.St. & M.M. ἠονδύς.

P.428. v.3. τέττιξ ἐπιπτὰς τῇ κιθάρᾳ] Strabo lib. VI. Clemens Alex. initio Protreptici. quod noſter Photius eleganter ad amicitiæ vinculum accommodauit epiſtolâ XCIV. quæ hîc ſequitur.

ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΤΡΙΚΙΩ ΚΑΙ στρατηγῷ ἑλλάδος.

Εὔνομος ᾄδων ἐσεμνύνετο, φασὶν, ὁ λοκρὸς· καὶ ἦδε γὰρ θέλγων καὶ κηλούμενος τοὺς ἀκροατάς. μιᾶς δέ ποτε ῥαγείσης αὐτῷ χορδῶν, τέττιξ ἐπὶ τὸν πῆχυν καθίσας τὸν φθόγγον ἀνεπλήρου τῆς ῥαγείσης χορδῆς, καὶ ἦν Εὐνόμῳ πάλιν ᾄδειν, ὡς τὸ πρότερον, ἐμμελῶς. εἰ δέ γε ἡμῖν ἀντὶ τέττιγος καὶ ξένης ᾠδῆς, τῆς σῆς φιλίας, οὐκ οἶδ' ὅθεν περιῤῥαγείσης, ἀποκαταστήσας πάλιν ἐντείνεις τὴν νευρὰν: ἴσως ἂν εἰς τὴν προτέραν ἡμῶν ὁλοκληρείαν ὁ βίος ἐπανελθὼν, καὶ συμφωνίαν ἀρίστην ἀναλαβὼν, ᾄσεταί τι μέλος εὐδαιμονίας, ἀντὶ τῆς νῦν τραγῳδίας, ἡδὺ καὶ τερπνόν· καὶ τοῖς ἔπειτα τῶν ἀνθρώπων, οὐχὶ Εὔνομος κιθαρῳδὸς καὶ τέττιξ μουσουργὸς, μύθου πλάσμα παλαιοῦ, ἀλλ' ἀρχιερεὺς θεοῦ, καὶ φίλος ἔνθεος καὶ καλὸς, εἰς παράδειγμα καὶ παροιμίαν ἐξαρκέσει ἀληθινήν.

v.17. μαντεῖον ἔχρα τὸ] al. ἔχρα τὸ μαντεῖον. verſ.24. l. μὲν ἔτι μᾶλλον I.C. verſ. 28. θορικῷ idem. v.32. Θάμυριν] Sujd. in Philammon. verſ. 33. κιθαρῳδίας] Lucian. in ἁλιεῦς, & Encomio domus. verſ.34. δὲ καὶ ταῖς Henr. St.2. v.37. ἐξεκόπη τοὺς ὀφθαλμοὺς] Iliad. β'. Diodor. Sicul. lib.3. verſ.41. H.St. 2. ζώου. v. 43. H.St. 2 καὶ ὡς ὁρμίσαιμι. v.6. à fin. Αττόσης] H.St.2. Αἰγόαστης. Herodot. Ατόαστης.

P.429. v.2. πέρσαις] Philo pag.532. Clem. Alex. lib.1. Pæd. c.7. & Strom. III. Chryſoſt. lib. περὶ παρθενίας. Theodoret. quæſt. 24. in Leuit. Tatianus lib. aduerſus Græcos. v.3. μητράσι] ad oram Codd. M.M. & H.St. 2. adnotatum, ὅτι οὐ τὰς μητέρας γαμοῦσιν, ἀλλὰ ταῖς μητρυιαῖς μίγνυνται οἱ πέρσαι ἕως τοῦ νῦν, ἀπέχουσι δὲ τῶν γεννησαμένων· ὡς λέγουσι παρὰ τῶν εἰδότων τὰ κατ' αὐτούς. v.9. al. διαθλῶν. verſu 43. legend. μετὰ καὶ ἄλλων cum Henr. Steph. 2.

P. 432. v.5. τὰ περὶ φρενατῶν. v. 20. καὶ ὃς C.B. M.M. Henr. St. I.S. v.24. ὅτι Δίκαιος, H.St.2. v.10. à fin. τὸ ὄψιν ἀνακομίζεσθαι] Iſocr. Encomio Helenæ.

P.433. v.8. παντὸς πάθους παρενθήκη Λίνος] ἢ Αἴλινος, Athenæ lib.14. vnde ad marg. Cod. H. St. Αἴλινά μοι στοναχεῖτε νάπαι, ex Idyllio III. Bionis adſcriptum. verſ. 7. à fin. τοῦ καὶ Πάριδος, I.S. v. penult. H.St.2, ὡς δὲ μυηθεὶς ὁ K.

P.436. v.14. ἐξωνείδιζε idem. v.29. H.St.2. ἀπηγόρευσαν; Αμυνίας δέ. v.12. ἑαυτοῦ γίνεται ἄτοπος ἐραστὴς] Clem. Alex. 3. Pœd. 2. Naz. Carm. ad Vitalium, v.52. & carm. κατὰ γυναικῶν καλλωπιζ. verſ.155. v.38. Αμυνίου idem. verſ.39. H. St.2. καὶ ἐξ ἐκείνου θεραπεύεις μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν ἔρωτα, καὶ πρός. v.43. ἐχύθη idem. v.45. Μίνως ὁ Διὸς idem. v.49. H.St.2. σικύων· M.M. Σικεῶν· v. eod. ἀναιρεῖται] ad Athenæi lib. I. vide quæ Iſ. Caſaubonus ex Zenobio adfert. v. 5. à fin. l. βοττιαίων & v. vltimo.

Pag. 437. verſ.1. Βοττιαῖοι. v. 4. Κάρνος, inde Κάρνιος, ὁ ἀπόλλων apud Suid. & Κάρνια, ἀπόλλωνος ἑορτὴ παρὰ Λακεδαιμονίοις. v.8. φαντάσματα] H.St.2, φάσμα. v.18. Κόδρον] Melanthi F. Lycurg. orat. aduerſus Leocratem, & Velleius Paterculus lib. I. v. 35. al. κτίζει πόλιν καλ.

P.440. v.2. τ̃ Τέννου πέλεκυν] paroemia, τινέδι@ πέλεκυς, Suid. verſ.5. καὶ συνεσπέσθων ἀχαιοῖς, H. Steph.2. v.35. Πέρκνον] fabula ex Thucydide, Pauſania, Homeri & Ariſtophanis interpretibus, nota. v.48. ἑαυτοὺς Henr. St. 2, v.9 à fin. τ̃ τοῦ Φοίνικος idem.

Pag.441. v.6. Henric. Steph.2. αὐτοὺς μὲν ὁ πατήρ. v.9. Σμικρὸν idem. v.26. C.B. & M. M. Βεόγχον, ὅτι ὁ ἥλι@ αὐτῆς διὰ τοῦ βρόγχου. v.50. ἀναβαίνει τοῦ τείχους H. Steph. 2.

P.444. v.11. σπηλαίῳ, ὅμως ὁ μὲν H. St.2. verſ.13. καταλαβὼν δὲ καὶ τὸ μέλι idem. v.21. H. Steph.2. τ̃ ἑταῖρον, ſed ex correctione. v.41. H.St. al. ἐδωμήσατο, quod Scholion. v.47. Αμυκλῶν Henric. Steph.2. v.51. τὸ τῶν μηλιέων γένος idem. v.7. à fin. ἅμα τ̃ περιοίκων κρητῶν idem, & C.V.

P.445. v.11. ἄνεισι πρὸς τὰς νῦν idem. v.17. κεάν@ γὰρ καὶ αὖθις οὔπω τοῖς ἕλλησι ἔγνωσο idem. ver.30. pro ἀπῄει idem ἀπαίρει. v.40. & 47. Henr. Steph.2. παραθήκην. verſ. 10. à fin. τὸ σόφισμα] ὅρα τὴν ἐπίνοιαν τοῦ ξαπεζίτου, καὶ ὁ τὰ σικελικὰ ἱστορῶν γράφει τοιοῦτόν τι γενέσθαι ἐν τῇ ἁλώσει τῶν περὶ σικελίαν κάστρων, ὅτι ἐν τοῖς καλάμοις τὰ ἐμβαλὼν θλάσματα τούτων ἐν τοῖς πορτ. κατεχέθη, καὶ ἀφῃρέθη ταῦτα πολλὰ ὄντα, M. M. ad oram.

P.448. v.19. τῷ ἀπατουρίῳ] vide Suid. in ἀπατούρια, vbi eadem narratio, & in Μέλανθος & Ξάνθι@. v.21. A.S. Ανδρομέδα, H. St. Ανδρομέγα mendoſè.

P.449. v.5. εἰσῳκίσατο] H. St. 2. ἐσοικίσατο. verſ.12. in marg. l. οἱ δὲ μετ' Ιάσον@. v.33. ἵπποι, φησὶ, νεμόμεν@] Ariſtot. lib. 2. Rhet. contra Phalaridem à Steſichoro hanc ait fabulam fuiſſe recitatam. v.37. Henr. St.2. κυναγέτην, quod eſt Pindaricum. verſ.46. ἔχοι, idem. v.7. à fin. Αναπίας δὲ καὶ Αμφίνομος] Seneca lib.3. de Benef. c.37. Silius lib. XLV.

P.452. v.17. H. Steph.2. ὑπομάζιον. v.37. λαθόμενον τῶν περὶ αὐτῆς ἐντολῶν] Virgil.4. Georg. v.41. διασπασαμ.] In elegia Phanoclis, quæ & Philetæ nomine inſcripta reperitur.

Τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
Εκτεινον·
Ουδένα πρόσθε γυναικῶν ἔδειξεν ἐν θρήικεσσιν ἔρωτας, &c.

verſ.47. H.St.2. εἰς οἴκημα ἓν συνεργ. v.49. εἰπῶσι. v.4. à fin. τ̃ κεφαλὴν τ̃ Ορφέως] Lucian. lib. aduerſus Indoctum. v. eod. Ορφέως, al. I.S. omiſſo τὴν.

P.453. v.13. in marg. l. *Aeneas Anchiſæ & Veneris F.* v.36. ἅμα τῶν C.V. & H. St.2. & pro ἔπρεπε idem ἐπέβρεπεν. v.38. al. καθημάξονται, rectè vtrunque. verſ.40. Δελφὸς ὄνομα καὶ Πόλις] de his ſuprà pag.444. v.49. v. ſeq. pro καὶ ἑκάτ. Henric. Steph.2. ἑκάτερον οὖ παρεκάλ.

P.456. v.4. M.S. ἤλυσαν. v.19. πιστῶν τὰ τεχθέντα διαφθεῖραι H St 2. ſed alia id manu additum. v.7. à fin. ὡς ἐν Ανάφη &c. Απόλλων@ αἰγλήτου] Strabo lib.X.

P.457. v.3. Ανάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας] Philo, τ̃ δὲ Δῆλον καὶ Αναφὴν ὠνόμασαν δι' ἀμφοτέρων ὀνομάτων πιστούμενοι τὸ λεγόμενον, ἐπειδὴ ἀναφανεῖσα δήλη ἐγένετο, ἀδηλουμένη καὶ ἀφανὴς οὖσα τὸ πάλαι. Inſignis apud eundem locus ex Pindaro, lib. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου. v.18. Πυθόλαον] hunc locum reſtitui ex Plutarchi Erotico: nam H. St.2. A.S. & M.M. Codd. θόλαον. At C.B. H. St. θύλαον habent. v.31. νεώτατ@ H.St.2. v.48. βιβλιοθήκη] edita Romæ, A. M.D.LV. Bened. Ægio Spoletino interprete.

P.460. v.1. M.S. πείρημα. v.penult. Hen. Stephan. 2. λόγον ποιουμένοις. v.2. M.M. πάλαι γενεαῖς. v.5. H St.2, εἰς ἐμὲ δ' ἀθρόον. v.29. H. Steph. 2. παρὰ μέρος. verſ. 46, μὴν καὶ τοῖς idem. v. 49, αἰτίοις. verſ.51, τῇ περὶ τοὺς idem.

Pag.461. v. 11, l. in marg. σπερματιστής. v.16, θεολογεῖται τε. v.27. m.ſ. μουσῶν, ἡ Ερατώ. v. ſequente, Henric. Stephan.2. ἁρμονία ᾠδῆν, οἷον ὑπομονὴ καὶ τλημοσύνη. v.29, πολυπιδάκου idem.

P.464. v.7. Αγελῶον, νάσιν H. St. 2. mox Κρατῆιδα, idem. verſ.24. Ερικουνίοις] idem qui Luciano ὁ κερδῷ@, Plutarcho ὁ ἐμπόλαι@ καὶ ἔμμιθ@. Εριούνι@ (quo etiam modo legendum arbitror apud Themiſt. pro ἐρασδὸς, Orat. XIII.) Suidæ μεγαλωφελής, Heſych. πολυωφελής· alio nomine ὁ ἐριούνης, Hom. μεγάλην ὄνησιν τοῖς ἀνθρώποις παρέχων, ὁ κοινὸς Ερμῆς. alius eſt ὁ λόγι@, διάκτωρ Heſiodo. verſ. eod. Σῶκος, & hoc Mercurij epitheton, Lucian. in Ioue Tragœdo, & Phurnut. v.38. Henric. Steph.2. προσεχέστατον. v.50. ἀμβροτόν τε αὐτὴν ὑψηλὸν. H.St.2.

P.465, v.2, H. St.2. ἀνδρογυνία. v. 12, σεπται] idem etymon apud Philonem, de cultu Sabbati. v.17, ὡς ἐστι πάντως σεπταὶ H.St.2. v.20, ἀκρέωτης idem. C.B. v.23. ἀμυλῆθίας m.ſ. & hoc loco & ſuprà. v.25, πολυφλύαρ@, C.V. & H.St.2. v.31, μητέρα τε καὶ H.St.2, v.39, περιρρεῖ] H.St. M.M. v.43. νυσηΐδα, H. St. 2. & Αγυιά. v.46. δεκὰς] οἱονεὶ δεχὰς προσηγορεύθη, παρὰ τὸ δέχεσθαι καὶ συγκεχωρηκέναι πάντα τὰ γένη τῶν ἀριθμῶν, &c. Philo. v.3. à fin. τὰ τοιαῦτα H.St.2.

Pag.468. v.9. idem, & I.C. μακαριστότερος ὁ, τε τῆς μονάδος. v. 19. pro οὐ μάτην, lege ἢ, μὰ τὴν, cum H. St. 2. ſed ἢ ex correctione. verſ.46, pro γὰρ H.St.2. δὲ. v.7. à fin. σύστοιχον] C.V. & H.St.2, στοιχεῖόν πως, ſed altera lectio confirmatur pag. ſeq. verſ. 10.

vleod.

verſ.eod. περὶ ἀδόξολογ. H.St.2. verſ.47. legendum videtur γεωγραφίας τῆς οἰκ. non rectè enim prouinciarum Aſiæ & Europæ periegeſin γεωμετρίαν appellauerit Protagoras I.C.

P.469. v.18. μὲν εἰς ταὐτὸν ἐνίοις. H.St.2. verſ.21. προσενέγκαψε I.S. v.23. φέρειν ἐπὶ μὲν H.St.2. verſ.25. συστροφῆς τινὸς καὶ H.St. verſ.31. δ' ἐστιν. v.34. Non πλακουντων; ſed φοινικοβαλάνων τι εἶδος Νικολαΐτας vocatos ſcribit Athenæus, quod rubri eſſent inſtar vultus Nicolai Damaſceni. Ioſ. Scal. verſ.33. φίλος αὐτοῦ] ἑταῖρος, Athen. lib.14. verſ.34. ἀξιουμένου] δεξιούμενου, C.V. & H.St.2. verſ.36. πολυστίχῳ βιβλίῳ] ſic paſſim vocat libros prolixos Photius. Athenæus ibid. τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου δ' ὧν ὁ Νικόλαος, ἐ ἱστορίαν συνέγραψε πολλήν. vide Petr.Victorium lib.25. variar. lection. c.13. v.eod.l. cum I.S. ὅσα παλαιᾶς μνήμης ἀναγνωσμάτων ἐχόμενα. verſ.37. ἐν ταὐτῷ δὲ] Eodem manu ſcripto Codice diuerſorum monimenta nonnunquam comprehenduntur, vnde Photius vt alibi, ſic hoc etiam loco plurium librorum, ſub vno Tmemate ſiue titulo mentionem facit. v.40. σκυθικῶν] H.St.2. μυθικῶν. v.3. à fin. τὸ πλεῖστον] τὸ πιστὸν idem & C.V.

P.472, v.14. ἀπροσάδην τις] deeſt hîc aliquid, in hanc ſententiam, ἀπροσάδην κείμενα περὶ διαφόρεις ἱστορικοῖς, τὶς τῶν τοῦ ἐκ τῶν βιβλίων ἀναλέγξαντ πόνον δέδεγμ. Iſ.Caſ. v.45. Κωκυτὸς τοι μουσῶν I.S. v.47. l. Ἀδώνιν.

P.473. verſ.6. ὡς παρὰ Ποσειδῶνος, I.C. v.13. Ἀρκαδία I.S. v.18. C.V. & H.St.2. ἐν τῇ παρθ. v.22. τοὺς Μιόβης. v.24. μνημόσυνα] H.St.2. & I.S. μνήμονα Μύσκον. verſ.28. μνήμονα γίνεσθαι ἔκτορες] cogitandum de hoc loco, non enim menda caret, I.C. v.36. ὑπὸ Ἀντικύρεως] Steph. de Vrb. v.49. τοῦ ἥρωος ἀλκῆς, H.St.2.

Pag.476. v.6.l. Μωύσῆς. verſ.21. ἐν Κρήτῃ Lucian. dialogo de Ioue Tragœdo, de ſacrificiis, in Philopatr. & Philopſeude. verſ.22. C.V. & H.St.2. ὅσπερ τοῦ Κρόνου. verſ.31. pro καὶ πάλιν Περστ. H.Steph.2. καὶ πολλὰ περ προτεύ' ἰσ. περὶ Περστ. v.43. H.St.2. αὐτῷ ἐν κατηφείᾳ ὄντων ἐπείρα: qua ſignificatione verbum πειρᾶν ſæpe occurrit in Luciani dialogis, ἀντὶ τοῦ προσβαλεῖν γυναικὶ περὶ ἀφροδισίης. verſ.46. H.St.2. πόσις. verſ.8. à fin. H.St.2. Πολυδάμαντος. verſ.7. à fin. χλωρῆς ἀηδὼν] Homero Odyſſ. τ'. Simonidi χλωραύχην.

Pag.477, verſ.1. ἣν ὅς ἐν H.St.2. verſ.14. διὰ σταδίων εἴκοσι] fuiſſe qui peruideret. CXXXV. M. paſſuum, ſcriptum tradidit Cicero. Plin. l.7. cap.21. verſ.17. βλέπ. τῶν ἐλλ. Henric.Stephan.2. verſ.27. Λυκίαν, Henric. Steph. 2. verſ.33. συνεμπτώσεως, Henric. Stephan. 2. I.S. verſ.43. magis perſpicuè, ὃς καὶ ταύρου πιὼν αἷμα ἀπέβη I.S. verſ.10. à fin. H.St.2. Φίλιππος ἕτερος πῶς. verſ.7. à fine, I. τὸν μάντιν. verſ. vltimo, C.V. & H.Steph.2. Τιτυοῦ. v.eod. H.St.2. Ἀλέξανδρον.

Pag.488. v.43. H.Steph.2. ὅτι ὁ ἐν Λακεδ. v.vltimo, Τελεσίνου, idem.

Pag.481. verſ.4. ὑπόθεσιν, ἣν καὶ idem. verſ.8. al. θαύματι. verſ.17. l. ἀμυνόμενον. v.18. H.St.2, ὡς Ἑλένη ἐκοῦσα ἀπῆρε. περὶ τῆς πτερώσεως] de hoc ſuprà pag.452. & Plato in Phædro, Dio Chryſoſt. Orat. XI. & Suid. verſ.19. παρ' Ὁμήρῳ] Odyſſ. κ'. v.23. μῶλος δ' ἡ μάχη] Archilochus apud Plut. in vita Theſei, ---εὖτ' ἂν δὴ μῶλον Ἄρης συνάγῃ. verſ.25. ἐ τῶν μυρτίλλ. H.Stephan.2. verſ.29. τῶν ἀδελφῶν idem. v.43. θάνατος δέ τοι] Odyſſ. λ'. verſ.51. l. ὅτι τὸ καὶ Περικλέους I.S. I.C.

Pag.484. verſ.14. Henric. Steph. 2. παρατίθεται δὲ ἱστορίαι. verſ.16. Ἴλος, φησὶν, idem. verſ.18. Βάλιος. verſ.21. θύλας] I.S. μύλας. I.C. στήλας. v.25. al. Νεμιαίου. v.27. Henr.Steph.2. προκλήσεις. verſ.31. H.St.2. Νυσία. verſ.34. al. αἰσθάνεσθαι. verſ. eodem. Henr. Steph. 2. ἀξιόντα διὰ θυρῶν. verſ.35. Τουδοῦ, idem. verſ.40. ἀναχόμενος I.S. verſ.42. Νυσίας idem & C.V. verſ.47. Ἐπιπόλη. verſ.4. à fin. κιχερ] Henric. Steph. 2. χερ.

Pag.485. verſ.5. l. cum I.C. τὰς δὲ Κολυμβώσας Ἀλκμάν, Harum & Suidas meminit. verſ.6. H.Steph.2, Τυρονίχου. v.7. τὰς δὲ ὑδροσδίκας I.S. I.C. Pollux. v.23. Forte ἐπὶ τοῦ πτρ. μ. vel πτρ. μ. τοῦ Μενελάου I.C. verſ.25. Μενέδημε θεὶς αὐτὶ τῇ idem. v.34. H. St. 2, Αἰσχεαίῳ. v.44. H. St. 2. ἀνδρία. v.47. pro ἄπαν, quod mendum in M S. omnibus, lege cum I.C. ἀπ' αὐτοῦ ἐκάλεσε τὸ ἄλφα: hoc verò putidum eſſe de nomine literæ primæ, nemo neſcit. vide Suid. in *Abraam*. & v.16. de Moſis nominibus annotata ad lib. Philonis περὶ τοῦ μετονομαζομένων Francofurti apud Ioan. Vvechelum Anno M.D.LXXXVII. impreſſum. v.vlt. Εψιλὸν] intelligit τὸ ε non τὸ Ε, Sic συμφέρει ſupra 448. v.41. I.S.

P.488. v.6. καὶ ἡ Κυψέλη H.St.2, v.17. ἀηδόνι ἱερα, A.S. ἀηδονίερα, H.St. M.M. & C.B. ἀηδὼν ἱερα C.V. & Henric. Steph.2. v.23. πρὸς idem ὡς Ἀχιλλέα.

P.489. v.4. C.V. & Henr. St.2. Πηλεύς. v.6. Λυσιανος καὶ Διὸς καὶ Λαμίας. Ἀχιλλέα. v.9. H.St.2. Ἀφροδίτη νεμήσασα [lege νεμεσήσασα] ἐμβάλλει Πανί. In eod. Cod. ad marg. Bion, ἱερὰ Πὰν ἀχὼ τῆς γείτονος, &c. v.22. Θερμοπύλας. idem. v.29. ἐδόθη. Τηρμενῆς M.M. & H. Steph.2. v.35. C.V. & H.St. 3. ἐρείξεις. v.43. C.B. Henr. St. 2, & M.M.

ἐκ τῶ αὐτοῦ: ſed C.V. & Henr.St.2, & I.S. ἐν τῷ. v.49. H.St.2. ὡς Τίχ☉. v.52. C.V. Ηραχλῆς. v.5. à fin. δόξα] H.St.2, δόξαν. v.eod. C.V. Απόλλως.

P.492. v.3. Λούκου. Henr. St.2. v.10. τοῦ τῆς idem. v.26. H St.2. φησίν. v.30. πεπηγδαίας. H.St.2. eſt & in C.B. mendi nota. v. 38. δὲ καὶ ῥόπην] M.M. Ρόπιν. C.B. Ροδόπην, C.V. & Henr.Stephan.2. v.48. Χαίρε, C.V. & H. St.2. ſed hic ex correctione. verſ. penult. ἀπειλησάμενος ἀλλὰ, καὶ I.S.

P.493. v.21. αὐτοῦ τοῦ ἤθους H. Stephan. 2. verſ.31. αὐτὸ τό. verſ.37. καὶ τοῦ μὴ τοὺς τὴν λυσιν ἐπιτελοῦντας. H. Steph.2. v. 44. σύμετόν σου ἐπισκοπεῖν, idem. ver.48. τὸ ἀφελὲς, idem. verſ.14. Μαξίμου μοναχοῦ] Huius pleraque omnia calamo exarata, cum Scholiis alicubi, opera habentur in membranis Biblioth. Auguſt. verſ.23. Henric. Stephan. 2, ἐνθεωρούμενον, εἴη. v.30. παρασυμβληθεὶς τοῖς κτήνεσι] Pſal.49. verſ.13. 21. v. 32. ἐξέπιπτεν· ὅσον δὲ ἐκπίπτων διέμεινε, τοσοῦτο τῇ ἀπολαύσει τῆς γνωσθέντων αἰσθητῶν. H.St.2, v.35. τοσοῦτον τῆς ἐπιβλαβοῦς. verſ.10. à fin. φύσεως· οἷον Henric. Steph.2.

Pag.497. v. 5. τῇ κτίσει λατρεύων παρὰ τὸν κτίσ.] Rom.1. verſ.25. ver.8. τὸ ξύλ. τῆς παρακοῆς τὸ καλοῦ. Henr. Steph.2. verſ.14. ἐπειδὴ λόγοις, idem. verſ.39. κτίσαντος, H. Steph. 2, verſ.45. περὶ τοῦ, πῶς οὐ idem. verſ.8, à fin. κτίσμασι, H. St.2, ποιήμασι, itáque Rom.1. verſ.20.

Pag.500. v.36. Henric.Stephan.2. τῇ μιᾷ συνεζεῦχθαι γυναικί. v. 42. λεγόμεθα idem.

P.501. v.5. ὅτι οὐ καὶ τὸ αὐτὸ ποιεῖ. idem. v.14. Henric.Stephan. 2. δ' ὑτῆ. v.40. φοινοτενής] vide animaduerſ. in Athen. lib. X. c. XXI. Iſ. Caſauboni.

Pag.504. v.6. à fin. H. St. 2. Εὐκρατᾶν. v.6. τῶν ἀκεφάλων] Suid. Ακέφαλος, αἵρεσίς τις, ἧς ἦν Σεβῆρος ἔξαρχος. vide infrà excerpta ex Eugenij Pp. lib. pag.756.

P.505. v.40. H.St.2, πλὴν ὡς ἐδ'. v.9. à fin. ἀνέπτυγμ. καὶ πρὸς idem.

P.508. v.13. Henric. Steph.2. μίαν σύνθετον φύσιν. v.20. καὶ περὶ τῆς. v.21. δυσσεβῶς idem. v.26. φύσιν, θ'. κεφάλαια, Οτι καὶ πρὸς λ. Henr.St.2. v.27. ἡ πρὸς τὴν σάρκα idem. v.29. ἀλλ' ἡ μὲν] I. C. αὕτη μὲν. v.36. ταῦτα καθ' ὑπόστασιν. verſ. penult. H. Stephan. 2. διαφορᾶς δὲ ποσότητος.

P.509. v.22. ἰσχνόφωνον ἑαυτὸν ἀποκαλῶν καὶ βραδύγλωσσον] Moyſis exemplo, Exod 4. v.23. αὐτὸν δὲ γράμμ. H. St. 2, v.38. τέταρτον, εἰς τὸ, Ως μὲν.

P.512. verſ.10. I. ἐνεργῶν. δὲ τὰ πρόσωπα [vel cum H. Steph. 2. τὰ πρόσωπα δὲ] τὰ διαλόγου, Π. καὶ Μ. verſ. 19. ἐπιβαλὼν τὰ Κωνς. H. Stephan. 2. verſ. 38. ιϛ'. εἰσαγωγικὸς δ' ὁμοίως ἐκ γ'. verſ. 35. πεπόνθοι Ηλί Henric. Stephan. 2.

P.513. v.11. ὁ ϛ' καὶ μ' πρὸς idem. verſ.27. τῆς τε λέξεσι, H. St. 2, v.39. τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους συγγ. idem. v.54. l. πρὸς τοὺς μετεβίνους λόγος] ita C.B. H.St. A.S. M.M. ſed C.V. μετεβίνους: poteſt ſcribi. πρὸς τοὺς ἐν κοινοβίῳ λόγος, ex pag. præced. verſu 14. ſecundum Iſaaci Caſauboni coniecturam, ſed illud μετεβίνους hac ipſa pag. legitur etiam v.40.

P.516. v.16. κοινόβια δὲ αὐτὰ] Extat in Bibliotheca Auguſtana: vt & Diadochi, Nili, Ioannis Carpathij opuſcula (de quibus paulo poſt) ſimiliter vno volumine membranaceo contenta. v.eod. μοναχικὸν] H. St. 2. μοναδικὸν. v. 25. μοναστικὸν idem. v.32. τῆς εὐαγ. πολιτ. ἐστὶν ἀναπ. τε καὶ ἐξαπλ. ἔστι δὲ H. St. 2.

P.517. v.1. τὸ μὲν μὴ παρενοχλεῖσθαι] μιμνήσκεταί καὶ τῶν πάλαι ἀναχωρητῶν τινος λόγος, ὅτι καθάπερ τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς πετόμενα ὀρνίθια οὐδεὶς δύναιτ' ἂν κωλῦσαι τῆς μετεώρου φορᾶς, δύναιτο μὲν τοι μηδαμῶς ἐᾶσαι ἐφιζάνειν ἑαυτοῦ ἐκεῖνα: οὕτω δὲ τὰς πειρασμικὰς προσβολὰς οὐδένα μὲν οἷόν τε εἶναι ποιῆσαι μὴ ἐφορμῆσαι αὐτοῦ· ἵνα δὲ μὴ ληφθῇ τις μηδὲ ἀνατραπῇ τῇ ἐφόδῳ, τοῦτο εἶναι ἤδη τῶν πιστῶν τὸ ἔργον, διὰ τῆς προσευχῆς ἀμυνομένων τοὺς πολεμικοὺς βιασμοὺς, καὶ τὰς θεοέχθρους ἐπιθέσεις ἀπελαυνόντων, καὶ φῶς θερμῶν (ὥσπερ λέγεται) αὐτοῖς τε δὲ τοῖς ἄλλοις. Ioach.Ca. vide infr. p.913. 9.

P.518. v.19. H.St 2. Ανεγνώσθη βίβλος, ἀνδρῶν ἁγίων πολιτείας, καὶ κατορθ. v.25. ὥσπερ δὲ τό. v.10. à fin. περὶ δὲ ὕπαρ.

P.520. v.3. ἀπηρτίζετο idem. v.23. παραδέδωσιν. ad marg. Cod. Margunij appellatur πατερικόν. v.eod. ἐπονομάζουσι, idem. v.vlt. τό φησι & τὸ τοῦτο deeſt in H. St. 2.

P.521. v.33. C.B. ἀμιλλᾶσθαι. v.40. H.St.2. ἀμοιβαῖα.

P.524. v.8. βιβλίον τοῖς ἑπομένοις] ſemel in membranis, & in charta bis Auguſtæ habentur. v.10. H.St. 2. τοῖς ὡς ἐν. v.36. τῆς προσευχῆς] Extat Latinè, vt & centum illa Diadochi capita. lapſus interpretis ex Auguſt. Cod. corrigi poſſunt.

P.525. v.5. Ανεγνώσθη] Totum hoc Tmema in Cod. B. deſideratur. v.17. διομένοις] Matth.24. Quid quod Marci 14. v.32. de die illo ac hora neq; ipſi etiam Filio conſtare, legitur: ἄγνοιαν δὲ τῆς μελλούσης ἡμέρας ὁ Χριστὸς ἀναδέχεται, τὸ μεῖζον ὥσπερ τῶν ἄλλων, οὕτω δὴ δὲ τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως ἐξευτελίζειν οὐκ ἀνεχόμενος. ὡς μὲν γὰρ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ θεὸς, ἅπαντα τῷ πατρὶ συνήδει: ὡς ἄνθρωπος δὲ, οὐδὲ τὴν ἀνθρώποις πρέπουσαν ἄγνοιαν οὐ μὲν οὖν ἠθέτει, Photius epiſtol. m.ſ. 229. vide infra pag. 884. 10. verſ. eod. μηδὲ τοῖς μαθηταῖς] ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἦν πως συμφέρον μαθεῖν, Photius ibidem. verſ. 23. M. M. & Henric. Stephan.

ἀποβα-

ἀπόβασις. v. 4, à fin. l. καὶ μηδὲν. verſ. pen. deeſt in H. St. 2. τὸ χαίρειν, & τὸ ποιεῖν. Ibid. pro ἢ ἄλλως, in eod. τινὶ ἄλλῳ, & mox παραινοῦντας.

P. 528, v. 1, ἀλλάγε. v. 11. θεαπεσίου] al. μακαρίου. v. 13, εἰς τὰ ἄπορα] τῆς θείας γραφῆς κατ' ἐκλογὴν libri editi Pariſiis Anno M.D.LVIII. Eorum pag. 195, verſ. 4, deſideratur quæſtio, Διὰ τί κέκληται τὸ βιβλίον ὠνόμασαι: & ad calcem ea, quæ ex Cod. m.ſ. Bauarico non piguit huc tranſcribere.

SCHOLIIS THEODORETI
εἰς τοὺς κριτὰς adiicienda.

Πῶς ὁ σαμψὼν ἐκδιαιτώμενος, καὶ παρανόμως ζῶν, πνευματικῆς ἀπέλαυσε χάριτος;

ΚΑΙ ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς καὶ ἀναξίοις ὁ δεσπότης, ἑτέρας χάριν οἰκονομίας, τῆς θείας μεταδίδωσι δωρεᾶς. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις δεδήλωκε. πολλοὶ γὰρ ἐροῦσί μοι, φησιν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε, οὐκ ἐν τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν: καὶ ἐρῶ αὐτοῖς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, τίνες ἐστέ. τοῦτο καὶ ἐνταῦθα πεποίηκεν ὁ δεσπότης θεός. τῶν γὰρ ἀλλοφύλων ἐθελήσας καταλῦσαι τὸ κράτος διὰ τῆς πνευματικῆς χάριτος, ῥώμην αὐτῷ καὶ δύναμιν ἐδωρήσατο· διά τοι τοῦτο καὶ συνεχώρησεν, ἀλλόφυλον αὐτὸν γῆμαι γυναῖκα. τοῦτο δὲ καὶ ἱστορία διδάσκει, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι παρὰ κυρίου ἐστὶν, ὅτι ἀνταπόδομα αὐτὸς ζητεῖ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων. τὸ δὲ, παρὰ κυρίου ἐστὶν, οὐ τὴν ἐνέργειαν τὴν θείαν, ἀλλὰ τὴν συγχώρησιν τὴν θείαν δηλοῖ.

Τί δήποτε καὶ ναζιραῖος ὢν, καὶ ὑπὸ τὸν νόμον τελῶν, ἔφαγε τὰ ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος κατασκευασθέντα κηρία;

ΔΗλοῖ καὶ τοῦτο τῶν τοιούτων νόμων οὐ πᾶσαν ἀναγκαίαν τὴν χάριν· οὐδεὶς γὰρ τῶν τοὺς τοιούτους παραβεβηκότων νόμους εἰσεπράχθη δίκας. εἰ δέ τις ὑπείληφε τοῦτο πεπραχέναι τοῦτον σαμψὼν ὡς οὐκ ἀκριβῆ τοῦ νόμου φύλακα γεγενημένον· σκοπησάτω πάλιν, ὡς διψήσαντι νᾶμα δέδωκεν ὁ θεὸς, τὸ κοῖλον τὸ τοῦ ὄνου σιαγόνος ἀναβλῦσαι κελεύσας. αὕτη δὲ κατὰ τὸν νόμον διπλῆς μετεῖχεν ἀκαθαρσίας. καὶ γὰρ ὁ ὄνος ἀκάθαρτος, καὶ τὸ φονικὸν γενόμενον ὄργανον, καὶ τὸ χιλίους κατακοντίσαι τῶν ἀλλοφύλων, ἄλλην εἶχεν ἀκαθαρσίαν. ἀλλ' ὅμως ὁ τοῦ νόμου νομοθέτης, ἐντεῦθεν αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ ἄλλοθεν παρέσχε τὴν τοῦ ὕδατος χάριν. ἀλλὰ τοῦτον τὸν ἀχείρωτον, τὸν ἀήττητον, ὃν πολλαὶ τῶν ἀλλοφύλων ἤλεγξαν μυριάδες, ἑταιρικὸν ἐξηνδραπόδισε v. 2 ... ιον. τοσοῦτον χαλεπώτερος τῶν ἐν πολέμοις ... [illegible] ἀθυμίας ὁ πόλεμος. τὸν γὰρ ὕπο-γυναίοις ἠρεσκευκότα, καὶ διὰ τὰς ὑπερφυεῖς ἀνδραγαθίας πολυθρύλλητον γεγενημένον, δορυάλωτον ἀπέφηνεν ἡ ἡδονή· αὕτη καὶ τῆς θείας αὐτὸν ἐγύμνωσε χάριτος. ἐξηγέρθη γάρ, φησι, σαμψὼν ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ἐξελεύσομαι, καὶ ποιήσω καθὼς ἀεὶ, καὶ ἀποτινάξομαι· καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω, ὅτι ἀπέστη κύριος ἀπ' αὐτοῦ. οὐ παντελῶς δὲ αὐτὸν καταλέλοιπεν ὁ φιλοικτίρμων θεός· ἀλλ' ἰδὼν ἐπικερτομούμενον ᾤκτειρε, καὶ δεξαμένου ὑπήκουσε, καὶ τοσαύτην ἰσχὺν ἐχορήγησεν, ὡς κλονῆσαι μὲν τοὺς φέροντας κίονας τὸν τῶν εἰδώλων σηκὸν, συγκατενεγκεῖν δὲ τούτοις τὸν ὄροφον· καὶ τρισχιλίους συνέχωσε, καὶ γυναικῶν πολυπλάσιον ἀριθμόν.

Τί δή ποτε ζήλῳ κινηθεὶς ὁ ἰσραὴλ, καὶ τῆς συγγενείας τὴν εὐσέβειαν προτιμήσας ἡττήθη;

ΟΤΙ ταῖς ὁμοίαις παρανομίαις ἐκέχρηντο, καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀκολασίας ἑώρων, παρεώρων δὲ τὰς οἰκείας. τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος ἔφη· ἐν ᾧ γάρ φησι κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράττεις ὁ κρίνων. καὶ πάλιν· λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτὰ, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς; ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει. κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, τοῦτο καὶ οὗτοι πεπόνθασι. δικαίως γὰρ χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γαβαὰ παρανενομηκότων θυμῷ, τὰς τεσσαρακοσίας ἐξώπλισαν χιλιάδας. παιδεῦσαι δὲ αὐτοὺς βουληθεὶς ὁ θεὸς, ὡς τὰ ὅμοια δρῶντας, καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν ἑαυτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας: καὶ ἅπαξ καὶ δὶς συνεχώρησεν ἡττηθῆναι. ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξαμένους, καὶ τῷ θυμῷ κεχρημένους, καὶ ὀλοφυρομένους καὶ τοὺς πότνιωμένους, καὶ πολλὰ προχέοντας δάκρυα, συνήργησε τῇ προθυμίᾳ, καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἄρδην ἀπώλεσε, πλὴν ὀλίγων ἄγαν εὐαριθμήτων. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἀκολάστων χείρους οἱ ἐκείνων προκινδυνεύσαντες. ἐξαιτούντων γὰρ τῶν ὁμοφύλων τοὺς τὴν παρανομίαν τετολμηκότας, οὐ μόνον οὐκ ἐξέδοσαν· ἀλλὰ καὶ προθύμως αὐτῶν ὑπερήσπισαν. οὗ δὴ χάριν κοινὸν ὑπέμειναν ὄλεθρον. οἶμαι δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον πρὸ τῶν ἄλλων γεγενῆσθαι πολέμων, οὐ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευτῆς ἰησοῦ.

ΡΟΥΘ.

Τί δή ποτε τὸ κατὰ τὴν Ῥοὺθ συνεγράφη διήγημα;

ΠΡῶτον διὰ τὸν δεσπότην Χριστόν· ἐξ αὐτῆς γὰρ κατὰ σάρκα ἐβλάστησε. διὸ δὴ καὶ ὁ θειότατος ματθαῖος τὴν γενεαλογίαν συγγράφων τὰς μὲν ἐπ' ἀρετῇ πολυθρυλλήτους

γυναῖκας κατέλιπε, τὴν σάῤῥαν, καὶ τὴν ῥεβέκκαν, καὶ τὰς ἄλλας: τῆς δὲ θάμαρ καὶ τῆς ῥαὰβ ἐμνημόνευσε καὶ τῆς ῥοὺθ. καὶ μέν τοι καὶ τῆς τοῦ Οὐρίου: διδάσκων, ὡς πάντων ἀνθρώπων χάριν ὁ τοῦ θεοῦ μονογενὴς ἐνηνθρώπησε, καὶ ἰουδαίων καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν: καὶ ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων. ἡ μὲν θάμαρ καὶ ἡ ῥαὰβ καὶ ἡ ῥοὺθ ἀλλόφυλοι. Χαναναῖαι γὰρ ἡ θάμαρ καὶ ἡ ῥαάβ. ἡ δὲ ῥοὺθ, μωαβῖτις· ἡ δέ γε βηρσαβεὲ παρανόμως συνήφθη τῷ βασιλεῖ. πόρνη καὶ ἡ ῥαὰβ, ἀλλὰ διὰ πίστεως τῆς σωτηρίας τετύχηκε· καὶ ἡ θάμαρ δὲ ταύτῃ λαμπρύνεται· οὐ γὰρ ἀκολασίας ἕνεκα τῷ κηδεστῇ κεκοινώνηκεν, ἀλλ' ὁρῶσα μὴ βουλόμενον αὐτῇ συνάψαι τὸν παῖδα, διέκλεψε τὴν γεωργίαν, ἵνα βλαστήσῃ τὴν εὐλογίαν. αὐτίκα γοῦν μετὰ τοῦτον τὸν σπόρον, ἄλλον οὐκ ἐδέξατο σπόρον, ἀλλὰ τὴν ἀγαμίαν ἠγάπησεν. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ τὴν ῥοὺθ διὰ τὴν εὐσέβειαν τοὺς γεγεννηκότας καταλιποῦσαν, ἀκολουθήσασαν δὲ τῇ πενθερᾷ. εἶπε γάρ (φησιν) ἡ ῥούθ, μή μοι γένοιτο τοῦ καταλιπεῖν σε, ἢ τοῦ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου· ὅτι οὗ ἐὰν πορευθῇς σὺ, αὐλισθήσομαι, ὅτι ὁ λαός σου λαός μου· καὶ οὗ ἐὰν ἦς, ἀποθανοῦμαι κἀκεῖ ταφήσομαι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἔδει μὲν οὖν καὶ διὰ τὸν δεσπότην ἀνάγραπτον γενέσθαι τῆς ῥοὺθ τὸ διήγημα. ἱκανὴ δὲ ὅμως καὶ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ ἱστορία πᾶσαν προσενεγκεῖν ὠφέλειαν τοῖς τὰ τοιαῦτα κερδαίνειν ἐπισταμένοις. διδάσκει ἡμᾶς καὶ τῆς Νοεμμὶν τὰς χαλεπὰς συμφορὰς, καὶ τὴν ἐπαινετὴν καρτερίαν, καὶ τῶν νυμφῶν τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν περὶ τὴν πενθερὰν φιλοστοργίαν, καὶ διαφερόντως τῆς Ῥούθ. ἣ γεγηρακυῖαν γυναῖκα καὶ πενομένην τῶν γεγεννηκότων προὐτίμησε, διά τε τὴν τῆς γνώμης εὐσέβειαν, καὶ τὴν τοῦ ὁμοζύγου μνήμην. ἐδίδαξε δὲ ἡμᾶς καὶ τοῦ βοὸζ τὴν ἀρετήν. οὐ γὰρ μόνον φιλοτίμως τῇ Ῥοὺθ τοῦ καρποῦ μεταδέδωκεν· ἀλλὰ καὶ λόγοις ἐψυχαγώγησε. μὴ πορευθῇς γὰρ ἔφη θύγατερ ἐν ἀγρῷ συλλέξαι· ὧδε κολλήθητι μετὰ τῶν κορασίων μου. κελεύσας δὲ αὐτῇ συνεσθίειν καὶ συμπίνειν τοῖς θερίζουσιν· ἐπήγαγε. ἀπαγγελίᾳ ἀπηγγέλη μοι ὅσα πεποίηκας μετὰ τῆς πενθερᾶς σου, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἄνδρα σου, καὶ πῶς κατέλιπες τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. ἀποτίσαι σοι [al. τοι] κύριος τὴν ἐργασίαν σου, καὶ γένοιτο ὁ μισθός σου πλήρης παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, πρὸς ὃν ἦλθες πεποιθέναι ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. καὶ τετύχηκε τέλους ἡ εὐλογία. ἔλαβε γὰρ πλήρη τὸν μισθὸν παρὰ κυρίου, πρόγονος γενομένη τῆς τῶν ἐθνῶν εὐλογίας. οὐ μόνον δὲ αὐτῇ τροφῆς μετεδίδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτουργὸς τῆς θεραπείας ἐγένετο, οὐκ ἄλλῳ διακονῆσαι προστάξας, ἀλλ' αὐτὸς κατασκευάσας, τὰ ἄλφιτα καὶ τοὺς ἄρτους μάλα φιλοτίμως προσενεγκών. κορεσθεῖσα γὰρ ἀπήνεγκε τὸ περισσεῦσαν τῇ πενθερᾷ. εὐγνωμόνως δὲ καὶ ἡ κηδέστρια τὸν ἅπαντα εὐεργέτην ταῖς εὐλογίαις ἀμείψατο· ἔφη γάρ· εἴη ὁ ἐπιγνούς σε εὐλογημένος, ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενὴν καθὼς καὶ ἐποίησεν. οὐ γὰρ εἰς τὴν σὴν πενίαν ἀπέβλεψεν, ἀλλ' εἰς τὴν νομοθετ[illegible]

ὃς διηγόρευσε πᾶσαν ποιεῖσθαι τῶν χηρῶν ἐπιμέλειαν.

v.17, ἐπιφανέστερα ταῦτα] quæ ? illa deſiderantur. vnde in H. St. 2. vetere & Cod. B. relictum eſt vnius paginæ ſpacium. v. 15. εἰς τὰ τῶν βασιλειῶν καὶ εἰς τὰ παραλειπόμενα] Illa nec dum vidi: ſed in Auguſtana Bibliotheca ſeruatur eiuſdem Theodoreti enarratio Pſalmorum, tum in membranis, tum in charta. verſ. 21. l. ἀπορύμενον. verſ.32. Προκοπίου] de hoc ſuperius eſt dictum, extare calamo exaratum hîc Auguſtæ. verſ.37. ἐξαγωνίους] id eſt, ἔξω τοῦ ἀγῶνος. Lucianus, ἀνάσχεσθε δέ μου τὰ περὶ τούτων φιλοσοφοῦντος· καὶ μὴ ἀπειρόκαλον, μηδ' ἐξαγώνιον, μηδ' ἀλλότριον ἢ ἄκαιρον ἡγήσησθε τὸν περὶ τῶν τοιούτων λόγον. *Idem* de Gymnaſ. ἦν μέν τοι μὴ ἐξαγώνια, μηδὲ πόῤῥω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ᾖ. Cod. A.S. & M.M. ἐξαγωνίους, quod hîc locum non habet. v.39. H.St.2. ἀναγράφει. v.9. à fin. εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν] Editus Pariſiis cum interpretatione Ioannis Curterij, A. M.D.LXXX. v. 6. à fin. H.St.2. δῆλον ὡς καὶ.

P.529. v.25. H.St.2. ἐγγόνει ταύτης, τῆς. v.23. Δίωνος] Venetiis excuſ. à Federico Turriſano. In quo volumine Orationum lectu digniſſimo ſphalmata ab H. Vvolf. animaduerſa ſic corrige. pag.6. v.6. l. θεοῖς, verſ.7. νενόμικε, verſ.9. ἀγαπῶν: facie alt. v. 16. l. συνήθεις. pag.7. facie alt. verſ. 2. l. τὸ πόλεμ. verſ.3. οὕτως, ὡς. verſ. vlt. ποιῶν. p. 8. v.4. ταῖς ἀτυχίαις ὁ παρά τινος. v.7. τὸ ὁποίους dele p.10. v.2. l. ὧν ἡνίοχος, v.8. ἔσπον. v.10. τὸ ὕπαρ v.21. με οὐκ v.23. ἐν ἀγύρτου p.11. v.9. τόνδε τὸν v.15. θείας· v.21. ἐπιπνοίας. facie alt. v.4. οἱ δ' Εὐρυσθέα pro οὐδ' ἀριθέα. v.9. l. γῆς, καὶ τῶν. p.12. fac. alt. v.15. αὐτῷ τε τῷ καθ. v.17. συστροφὴν σκοτ. καὶ ἀχλυώδης. p.14. v.3. ἀκλάζων pro ἀκμάζων. v.5. τυφλὴν. ver.10. μεγαλόφρον verſ.19. κορικῶν τῶν. fac. alt. v.16. αἱ ἤρει verſ. 20. βλάψαι v.21. αὐθημέρου· v.24. βοηθός, pag.15. v. penult. διατρίβεις μόνῳ τῶν p. 17. v.1. πρὸς δὲ, v.21. κηρύττειν, verſ.23. ἐπεὶ δ' fac. alt. verſ.6. ἀμφιπόλεως, ἀντὶ τῆς, v. 15. τόν τε Διομήδη, v.21. ἂν ἀλώσῃς, pag. 18. verſ.13. ἐν οἷς. v.14. τιμήσωσι Διὸς· verſ.20. ἔτι, v.24. φιλάνθρωπον. facie alt. v. 16. l. συμφωνῆσαι p.19. v.11. μέγα τι καὶ θαυμ. v.16. καλοὶ, v.23. ἀναξίως, verſ. 24. λαμπρότητα τῆς φύσεως καὶ, verſ. 25. ἐπήνεσεν facie alt. verſ.10. σκύλοις p.20. facie alt. v.5. ἐπεσκλινοῦς v. 8. πολυχρήμ. καὶ πολύχρυς. v.29. [illegible]ιανῶν, v.12. προσόδῳ, v.18. ἐπήσκηται· v.19. δικλίδες, οὐκ pag.21. verſ.21. γιγνομένην, p. [illegible] verſ.6. τάχα κέν σε, verſ.12. διακλῖναι, p. [illegible] verſ.10. χρυσωμάτων v. penult. μακάρ[illegible]. facie alt. v [illegible] ἄλλην, p. 27. v.16. l. φρονήσεως, fac[illegible] 10. [illegible] verſ.17. κολάκων οἱ φανε[illegible] τοῖς [illegible] & ἀν[illegible] ὁ [illegible]εῖν, Photius ibi-

p.29. v.15, ὤγε v.17, πλεῖςα v.21, ὀρῶν· καὶ διαςήσας p.33, v.22, περιπιστὼν. p.35, v.2, τρόπον τινα λανθάνων v.14, παραπτάμενος. p.36, v. 9, αὐτὸς pag.41, v.9, δόξης ἐραςῆς p.42, fac. alt. v.10. ἴδῃς, ὥσπερ p. 44, v.24, ἀλαζονι σοφιςῇ: καταξίωσις περιάγων ἑαυτὸν p.46. v.12, ὁμοπαθήσῃ p.48, verſ. 13, χρόνον. facie alt, verſ. 4, ἀνείθη p.51, verſ.7, διδάσκει τις. p 56, v.5, ἀπάγει fac.alt. v.6, ἀποσπουδόντων p.58, fac. alt. v.4, κατέσβεσαν v.7, καταδιώξαντα v.15, κατακαιομένων. v.21, διαπεφευγέναι. pag.59, fac. alt. v.21, ἢ νότῳ καθαρῷ p.64, facie alt. v.7, περιερδυνῶντας p.72, v.25, ὀλιγανδρίαν. facie al. v.23, ἐν ἐρημίᾳ p.73, v.2, οἷον δὲ, pro οἷόν τε. pag.75, v.19, δεινόν μοι pro δεινούμενοι. v.21, εἰμὶ δὲ facie alt. v.1, γυμνοὶ v.10, ἀνέλαβον. v.11, περιβαλ. p.76, v.6, ὑπερασπίσας. v.22, δύναμαι p.79. v. 13. οὐδ' ἄλλα δοίης. facie al. v. 20, τὰ τῶν v.21, περὶ καὶ παραιρ. p.81, verſ. 13, ἀνερωτᾶν p.91, v.8, δοκοῦσι μὲν ἔφη pag.92. v. antepenult. ἀθλητῶν pro ἀθέτων. pag.93. v. 5, πωλεῖν, v.20, καταλαβὼν p.94, v.19, τὸ λοιδορ. κενὰ αὐτὸν p. 105, v.18. πενίας τε καὶ ἀπορ. p.111, fac.alt. v penult. προσκεῖναι p.114, v.18, προσηκόντων αὐτῷ p.123, v.24, οὐδὲ νικῶντας p.126, facie alt. v.16, πίπτεσθαι p.134, v.21, τούτῳ p.136, v.20, γινομένη κατὰ φύσιν pag. 144. verſ.5, ἐν ἐνδείᾳ. v.20, οἱ βραφεῖς. v.vlt αὖ οὐ τὰ p.146, facie alt. v.9, ἐπιβάλλειν. v.22, σαφῆ τὸν ἔλεγχον. v. 25. δόντας, οὔτε τὸν p.153, v.11, ὡς οὐ δυνάμ. p.157, facie alt. verſ.16, ἐφειμένα περὶ τ. p.160, v.18, κακηγορίας. p. 165, v.14, κηλούμενοι. p.173, verſ. 4, τραγικοῦ πατήματος καὶ ἀξιώμ. pag.176, verſ.13, δῆλοί εἰσι v.17, ᾠδήν τινα ᾄσαντα. facie alt. verſ.3. εἰμὶ δὲ verſ.6, ἔδει pro ἤδη p.189, facie alt. ver.6. πεπουδάκασιν οἱ μὲν ἵππω. p.192, v.6, fortè σύγκλυδας, p.198, v.5. ἣν ἄρχω p.199, verſ.14, ἄλυπ. verſ.19, οὕτως pro ὅμως. p.210, v.14, ςερηθέντας. v.19, καταδεέςερω· p.212. v.12, ἀνδριάντα. p.216, v.20, τεύξονται τῶν. p.2 8, v.14, δυσχερῶς. p.221, ver. antepen. οὔτ' ἐπιδανείσας. v.vlt. βεβαιότερα. p.229, facie alt. v.pen. συνηνέχθη p.234, v.14, ποιεῖν, ὁ, ποιοῦ. p.237, v.vlt. γραφεῖς. p.246, verſ.5, οὐκ ἴασιν, οἱ δὲ οὐ θέλουσι. p.247, facie alt. v. 4, ἐκ δαιμονίου. v.7, ἄνοιαν p.248, v.8 l. πειθοῦς. v. 6, ἀπόλλυσι· τὸ δὲ. v.18, τῶν τὸ ὕστερον. p.249, v.1, ἰδεῖν. facie alt. v.4, καὶ γῆς εἰ λέγοιμι. verſ. vlt. ἡνίας ἀφελοῦς p.252, verſ.13, εὔμηλον pro ἄλληλον p.261, facie alt. v.14, εἴπεσκεν ἰδὼν ἐς. p 284, v.4, γεραίρουσι pro χαίρουσι, p.292, v.8, γάλακτ[...] v. 8, ξυνίασι, pag.298, fac.alt. v.3, ξ[...] ἰπὼν τὸ p.300, v.15, εὐκοσμίαν τῆς διοικήσεω[...] 301, v 7, ἀμαλδυντὰς [pro ἀμαλδύπτους] π[...]μενοι p.302, verſ.1, ἵλεων. verſ. 10, μέγιστοι. [...]rſ. 15, ἀγωγήν. verſ. 16, γινομένην v. 19, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁρᾶσθαι. v. 25, ἄτοπος. v.vlt. παίδων ἀστρέφον [...] alt. v.1, τῶν πρῶτον v.14, θεῖ[...] p.304,

v.1, ἀφαιρεῖν pag.429, facie alt. v.5, φιλίαν ὑπισχνουμένοις. pag.430. facie alt. v.5. προεστάναι. pag.447, v.2, καὶ τοὺς σύρων· verſ. 18, τῶν ὀρῶν τὰ πάνυ παλαιὰ v.20, τῶν πάνυ ταλάνων τε καὶ facie alt. v.17, εὐδαίμονες. v.21, ἀλλὰ τῆς ἀνοίας, verſ.penult. ἑτέροις p.448, verſ. antepenult. οἰκήσωσι. facie alt. v.22, αὐτοὺς, ἐννοῶν. v.24, ἐν οἰκέταις ἐλευθ. v.25, ὑπὲρ οὗ. pag.449. v.2, οὐδεὶς. v.3. ξύμπαντες. v.16, ἡμιόνους v. 17, διερρηγμένης. facie alt. v.1. δᾷδας ἰᾶσι. v.4. καὶ ἐκλέλοιπε. v.9, τῶν Σόλωνος ἔθεντο νόμων p.450. v.10, λεπτὴ v.14, σπουδῇ, facie alt. v.19, πάντας. p. 451, v.2, δεσμῶν, ἕνα δὲ οὐκ ἄξιον εἶναι μὴ παρεῖναι τὸν ἔνδοξ· Reliqua (nam ſingula perſequi, non eſt huius loci (poterunt alibi commodius annotari.

V.33. H.St.2. μὲν οὖν ἰοῦ, v.38, βάδισμα. καὶ τἆλλα τῶν idem. v.pen. τοὺς διάφ. καὶ ὄγκ. ἐνεργαζομένους, idem.

P. 332, v.15, μὴ οὐχὶ αὐτὶ idem. v.25, H.St. διαγγέλοι verſ. ſeq. οἰκετῶν· παραινεῖ H.St. 2, v.27, αὐτοῦ μὲν ἕκαςον πολλ. idem, omiſſo αὐτοῦ v.ſeq. v.4. à fin. H.St.2, τούτων δὲ ἄρα. verſ.vlt. τῆς τιμῆς.

P. 533, v. 1, ἀνασκευάς. ἀττικῆς ἰσχύος ἡ ἀρετὴ διαφ. idem. v.7, al. καὶ αὐτῶν ἀνδραπόδων. v.19, αὐτὸς] C.V. αὐτὸν H.St.2, αὐτῶν. v.31, H.St.2, περί τε τῆς. v.42, καὶ ἐπεὶ, idem, v.8, à fin. τὰς πρὸς τοὺς.

P.536, v. 5, H.St.2. καὶ πυρὶ τὴν οἰκίαν. v.22, δὲ καὶ ὑπὲρ ὧν idem. v.33, H.St.2. ἔπαινος δὲ τοῖς τοῦ. v.38, al, μεταχειρίσεως. v.10. à fin. Νέςος ἡ Δηϊάνειρα Henr. St.2. v.7. à fin. καὶ ἡ χρυσοῖς, idem.

P.537, v.1, H. St. 2 διέξεισι. v.2, ἔςιν ὁ γ' καὶ ν', ὁ δὲ δ'. H.St. 2. v.4, φιλοσόφων ὁ κατεσχηματισμένος ἤδη καὶ τὸν βίον φιλόσοφός ἐςιν, idem. v.40. H. St. 2. ἄλλων συμφορῶν ὀλίγον ſed ex correctione. v.50, συμμετεσκεύασαν idem.

P.540, v.5, Καισαρείου βίβλος] Extat Latinè: pars Græcè m.ſ. in Bibl. Aug. v. 6, H S. 2. κεφαλαίοις· περιείχετο δὲ ἐκκλ. v.9. μάθησιν τό τε idem. v.10. ἐλαχίστων, idem, v. 15, φέρε δὲ, καὶ. v.17, H.St.2. ὑποβολῆς, v. 21, Διονυσίου Αἰγαίου] Non iniuria Iſa. Caſ. miratur, quare hæc ſint hîc poſita, quæ totidem propemodum verbis iam ante dicta pag.420, ſed ita reperitur in M.S. v.25. Henr.Steph.2. ἀπαρτιζόμ. ὁ. ὧν ſed ſuprà, ρ'. v.31, ἐξωραΐσαι, idem. v.41. ἀπὸ μόνων τῶν διδύμ.

P.544, v.10, Henr.St.2, Τιβέριον. v.25, H.St.2. τούτων ἢ οὐκ ἐφικτά. verſ.eodem, οὐκ ἔτι ἐφικτά. v.10. à fin, pro οὐδὲ μάχου. H.St.2. & C.V. οἱ δὲ μαχόμενοι. v.4. à fin. H.St.2. εἰ μὲν γὰρ ἀγνοεῖ δὲ.

P.545, v.10, l. ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα. v.20, [...], οὐδ' ὅλως εἶναί φησι. v.31, ἔτι δὲ προστιθέμ-

H.St.2. v.37. al. καὶ αὐτοὺς. v.42, τέλος ἐπιχειρῶν ἐστὶ, I.C.

P.548. verſ.2. ὁ τοῦ Λέμβρ.] Negat I.C. ſe intelligere, niſi ὁ Λέμβ☉ Ηρ. ſcribatur: de quo Laërtius, aliique. verſ.5. τὰ κατ' ἀσίαν] Lucianus in Macrobiis, citat librum nonum de rebus Aſiaticis. verſ.7. ἀλλὰ καὶ βιβλία τὴν ἐρυθρὰν] excerpta hinc vide infrà 717. verſ.11. ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας ἀποκλίνοι] vide infra pag.1249, v.2, v.37, H.St.2. διασπείρει. v.pen. βιβλίον Ἱερακλέους] Hoc opuſculum, ſeu partem potius illius Latinè Pariſiis edidit Fed. Morellus, Anno M.D.XCIII.

Pag.549. verſ.36. Ἐπικουρείους.

P.552. verſ.33. προβιωτὴ] ἡ προβιωτὴ, legitur alibi etiam, ἀντὶ τοῦ, βεβιωκέναι πρὶν ἢ μετενσωματωθῆ. aliud eſt ἡ προβιότης apud Clem. Alex. nimirum ὁ πρότερος βίος, vita antè dicta: τὰ προβεβιωμένα τινὶ Syneſ. epiſt. 110. v. eod. μετενσωματώσεις] hæc & μετεμψυχώσεις, & μεταγγισμὸς ab Epiphanio, μετένδυσις etiam τῆς ψυχῆς, à Cl. Alex. dicitur. v.43 H St.2. νομιζομένας αὐτοῖς. v.45. l. ὁ δ' ἐπὶ νοῦν.

Pag.553, v.36. C.V. & H.St.2. καθηγητὴν αὐτοῦ τῶν βιώτων ἀναγράφει δογμ. v.7. à fin. διοπετῆ] Herodian.lib.I. Sic Μένιππος Luciano διοπετὴς πάρεσιν ἐξ οὐρανοῦ.

Pag.556. v.16. al. rectius ἐκκειμένων. v.36. ἀπεπιστεύσαν I.C. verſ.9. à fin. ἐν λόγοις...] deeſt numerus in M.S.

Pag.557, v.43. τοῦ τε σαφῶς, H.St.2, v.47. διὰ τῶν ἄλλων idem. v.49. αὐτῶν πραγμ.

P.360. v.16. αὐτῶν τῶν γυμνασ. v.27. ἀπόπων] Lucian. μάλιστα δ' εὐδοκίμουν παρ' αὐτοῖς αἱ κυτμίδες, ἀκούει τὸ ὄνομα πεπλασμένον, ἐκ λίπους ἀρνείου συντεθειμένον. v.31. τὰς ἐμπλάστρους] τὸ ἔμπλαστον, ἔμπλαστρον, & ἡ ἔμπλαστρος. Ignat. epiſt.8. οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. v.37. ὅσα τε ταῖς. v.39. κομιδῆς παιδίου] aliàs κομιδῆ παιδίον, admodum puer, vt κομιδῆ νήπιον dixit Philo, κομιδῆ νέος, Syneſ. κομιδῆ μειράκιον Lucian. v.41. l. ποιεῖ γυμνάσια. v.8. à fin. H.St.2, παραξεστέως.

Pag.561. v.13. l. παρωνυμιῶν. v.21. δοθήτων, I.S. v.39. I.S. πρὸς ἐγχύματα I.C. πρὸς ἑλκώματα. verſ 41. πρὸς ἐφήλεις, iidem, cuius emendationis veſtigia etiam in H. Stephan 2.

P.564, v.46. & hic in m.ſ. 2. H.St. ſpacium eſt relictum.

P.565, v.18, ἐκκαίδεκα] Octo priores ſunt Venetiis Anno M.D.XXXIV. Græcè impreſſi. v.51. H.St.2. ἐκλογῆς τε καί. v.8. à fin. pro οἰνομέλιτος, idem οἰνογάρου.

P.568. verſ.13. σιμῶν, I.S. verſ.33. πεύσεις] H.St.2. & I.C. πέψεις. verſ.47, H.St.2. ὅσα ἀλλὰ πρὸς.

P.569, v.8. idem, & I.S. ὑποθεραπείας quin & C.B. & M.M. v.vlt. ἀρρυτίδωτον] μὴ ἔχον ῥυτίδας, ἢ τοιζαραγματα, αἵ εἰσι γραμμαὶ γήρως σημαντικαί, Lexic. m.ſ. Auguſt. huic contrarium ἐρρυτιδωμένος, quod homiliâ Greg. Nyſ. in VI. Pſalmum, ad locum in m.ſ. vitiatum adnotaram illum, παλαιότης καὶ ἐρρυτιῶν ἐχόμενων. interea, εὐερτιῶν legendum, ex Luciano didici, qui eadem illa copulat in Necyomantia, τοὺς μὲν παλαιούς τινας καὶ εὐερτιῶντας, καὶ (ὥς φησιν Ὅμηρος) ἀμβλυώσσοντας· τοὺς δὲ νεαλεῖς καὶ συνεστηκότας.

P.572, v.8. pro συμπρεπέειν. H.St.2. συμπαραλαμβάνεται. verſ.44. τοῦτον ἔτερον ὑπόθη H St.2.

P.576. v.8. H. Steph.2. ἁρμόζουσι. v.28. μελικηρίδων] quam hîc ſignificationem habeat, ſatis notum eſt, à Lexicographis etiam annotatam: ſed aliâ vtitur Apolinarius, Pſ.18. v.21. & Pſ.118. v.192. vbi μελικηρὸς idem, quod Siracidæ c.24. v.21. κηρίον μέλιτος, Scholiaſtæ Theocriti κηρόμελι. v.vlt. al. σμίγματα.

P.577. v.4. al. Ὀρβασίου.

P.580. v.16. βοῶν τε καὶ ὄνων] Iuſtinus martyr, Gregorius Naz. & Theodoretus ſimiliter bouem, populi Iudaici, aſinum gentium typum fuiſſe, docent. v.21, l. Ἀββακοὺμ: apud hunc enim reperitur locus c.3. v.23. τὴν σαγήνην] Matth.13. v.47. v.31. στατῆρα] Matth.17, v.27, v.35. λόγια γὰρ κυρίου] Pſ.11, v.7. v.44, ἐπὶ ὄνον] Matth.21. v.7. v.46, αὐθεντικαῖς ὁπλόμενον] Io.21. v.9. v.50, τῶν γλωσσ. τὸ χάειν] Act.2. v.3. v.6. à fin. φωνὴν βοῶσαν] Eſai.40.3. v. vlt. ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον] Pſ.147, v.7.

P.581. v.13, δι' υἱοῦ] Ioan.1. v.3. v.18. ἐξ αὐτοῦ] Rom.11. v.36. v.37. δεξιὰ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, καὶ βραχίων] Pſ.43, v.5. v.38. λόγος] Ioan.1, verſ.1. Pſ.32, v.6. τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. verſ. eod. σοφία καὶ δύναμις] 1.Cor.1. v.24. δύναμις autem intelligatur, οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ' ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάσεων δημιουργὸς, καὶ ἰσοσθενὴς ἐκείνου, οὗ δύναμίς ἐστιν, Iſidor. Peluſ. lib.2. epiſt.143.

P.584. verſ.8 Henric. Stephan ... τε τοὺς. v.10. κρίνει οὐδένα] Io.5 ... ſeq. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ] Io.3. v.35 ... γραμμὸν] 1.Petr.2, 21. v.19. ὧν ... 1. v.31, οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ῥύπ... 14, 4. verſ 33. θεραμβευ... ματίσαι] Coloſſ ... verbum in vulgatis ... 8, ἐρρέθη] Matth.5. v.21, 27. ... ὁ ἀρχάγγελος] Iudæ 1, v.9. v.43. διαμ... ρόμενος] διακρινόμενος libri editi. verſ.50, Μωσεῖ μὲν] Exod.14, v.21. v. eod. Ἠλίᾳ καὶ Ἐλισσαίῳ] 4.Reg.2. v.8.14. v.51, C.B. & Henric. St. 2. καὶ τότε τὸ ἐν Iſ.Caſ. ἄπειτο γε ἐν. v.6. à fin. διαπο-

διακονικαὶ δὲ πολλοί] Matth. 14. v.25.

Pag.585. v. 19. H.St. 2, ἔννοιαι καὶ τό. v. 21. ἀρνήσασθαι] 2.Tim.2.13. verſ. 24, μηδὲ ῥοπὴν ὑποστῆναι] Iacob.1. v. 17. Malach.3.6. v.26. οὐ φαμὲν μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον] Iſidor. Peluſ. lib.2. epiſt.117.

P.588. v.12. τὸ β´. in trib. m.ſ. quod vel nota eſt numeri δευτέρου, vel compendium τοῦ βιβλίου, vt ſupra, ſed tum pro κεφαλαίου legerim κεφάλαια: nam XVI. capitis mentio fit p.593. v.11. v.18. ἵνα γνωρισθῇ Epheſ. 3.10. v.27. Οὕτω γὰρ] Ioan.3.16. v.33. H.St.2. ἀναλαβεῖν δούλου. v.43. ἀλλ' ὅπερ ἐπ' idem. v.47. χρηματίσας. εἰκότως οὖν καὶ idem. v 3. à fin. μεθόδου προκαταβληθείσης, H.St.2.

P.589. v.10. l. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν] Heb. 1. v.16. αὐθυποφορᾶς] διὰ τί μὴ ἀπ' ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος καλός τε καὶ ἀγαθὸς προήχθη, ad marg. H St.2. & M.M. v.33. δεῖν H.St.2. v. 22, εἰ καὶ ἄγγελος] Galat.1.v.7. v. 9. à fin. ἀρχάγγελος] ſuprà 301. v.10, Iudæ 1. v.9. v.4. à fin. ἐπάνω ὄφεων] Lucæ 10, v.19.

P.592. v.1. θεοί] Pſal. 81. v 6. Iſid. Peluſ. l.3. epiſt.31. v.eod. υἱοὶ ὑψίστου] ibid. & Matt. 5, v.9. v.2, ἑωσφόρος] Naz. p.171, οὐ γὰρ ἠνέγκε θεῖος ὢν μὴ καὶ θεὸς νομισθῆναι. p.230. σκότος διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ γενόμενος, καὶ λεγόμενος. v.4. H St.2. ὑπεράνω θεῖναι. v.7. γίνεσθαι idem. v.5. pro τὸν αἰῶνα idem τῶν αἰώνων: pro quo ſi αἰωνίων legas, iungendo cum καλῶν, locus erit perſpicuus. v.10. εἰ ὑπομένομεν.] 2.Tim. 2,12. v.12. ὅμοιοι αὐτῷ] 1.Ioan.3, v.2. v.16, ἀνιστάμεθα. μυρίας γὰρ H St.2. v.19, συγγενείας καὶ Henr. Steph.2. v.23. δυνατοὶ γὰρ] cap 4, v.7. v.30. H.St. 2. ἀποστάτης. v.32. ἀγγέλους κρινοῦμεν] 1.Cor.6.3. v.33. pro οἷον, H.St.2, οἱ. v.42, ζόφῳ] σειραῖς ζόφου 2.Pet.2, 4.

P.593. v. 27. Γρηγορίου] Homil. in Natal. Chriſti. v.9, à fin. ἐλάλησεν] Hebr.1. v.eod. ſic interpunge, υἱῷ. καὶ, ἵνα γνωρισθῇ, &c. Epheſ.3, v.10. v.7, à fin. αὐτοῦ γὰρ] Epheſ. 2, 10. v.4, à fin. γνωρίσας ἡμῖν] Epheſ.1.9. v. penult. ἐν αὐτῷ] εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι libri editi.

P.596, v.11, τῷ λόγῳ κυρίου] Pſalm, 32. v. 16, [illegible] ἐννοεῖ] Naz. Homil. in Nat. Chri[illegible] v. [illegible]ὡς προκαταρκτικὸν] Baſil.M. lib.d[illegible] v. [illegible]16. ἐν δὲ τῇ τούτων κτίσει ἐννόησόν μοι τὴν [illegible]ταρκτικὴν αἰτίαν τῶν γινομένων, τὸν πατέρα [illegible]ουργικήν, τὸν υἱόν· τὴν τελειωτικήν, τὸ πνεῦμα [illegible]m ſcribit Gregor.Nyſſ. Hom. in S.Bapt. [illegible] v.30, ἐνεφύσησεν] Geneſ.2, v.7. προ[illegible]ωνης. v.37. l. τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ] Exod. 29, v.32, C.B. A.S. M.M. καινῷ. v.49, Λουκᾶς. cap 22. v.17, v.6, à fin. τὸ ποτήριον) 1.Cor.10. v.16. v.4, à fin. οὐ δύνασθε. 1, Cor, 10, v.21. v. vltimo, τῇ νυκτί. 1.Cor.11, v.23.

P.597. v.11, τῷ Ἰὼβ. cap.10, v.9. v.21, τῆς τῶν ἀγγέλων ἐστὶ σύμβολον. Naz. pag.157, ἀγγελικὸν ἡ λαμπροφορία καὶ ἡ φαιδρότης, ὅταν τυπῶν) σωματικῶς, σύμβολον οἶμαι. v. 38, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς. Deut.28,23. v.pen. Henr.St. 2, ἐκ τῶν φαιν.

P.600, v.5, ἀγγέλοις δὲ μηδαμῶς, Act. 23, 8. v.12, Εὐφράνθητε] Deuter. 32, v.43. v. 14, in marg. l. τε ἡμῶν, καὶ πρός. v.21, εἰσί] H.St.2. ἐστι. verſ.46, τῇ παιδίσκῃ] Geneſ.21, v. 17, verſ.10, à fin. δημιουργούντων] H.St.2. ὑπηρετούντων. verſ.8, à fin. λειτουργικά] Hebr.1, verſ. 14.

P.601, v.24, H.St.2, καὶ νομοθετῶν δέ. v.36, προέκοψαν, idem. v.8, à fin, H St.2. ὅσοις.

P.604, v.41, ἐκ μέρους] 1.Cor.13, 9.

P.605, v.5, l. ἐξετάζει. v.17, τε πλέον] H.St.2. τὸ πλέον. v.50. H.St.2, καὶ αὐτὴν τὸ ἅγιον.

P.608, v.9, πᾶν ἄρσεν) Lucæ 2, v.23, v.11. τέξῃ υἱὸν] Iudic.13, v.5. v. 19, τὴν λαβίδα) Eſa.6, v.6, vide Iſidori Peluſiotæ l.I. epiſt. 42. v.30. πῦρ καταναλίσκ.) Deut.4, 24, v.30, τὰ λόγια) Pſalm.17, v.33.

P.609, v.3. ἄγγελοι προσελθ.) Matth.4. 11. v.36, Προήκλῳ Cedrenus pag.281. v.15, ἡμέρα] Pſal.18,2. v.48, ἐν κεφαλίδι) Heb.10. v.7, & Pſ.39, v.11, Suidæ idem quod εἴλημα, quod in cylindri morem antiquitus libros complicarint.

P.612, v.6, ἀπολείπεται) σαββατ.) Hebr.4, 9. v.12, τὸ τέλειον) 1,Cor.13,10. v. 19, μονάδος μὲν κινηθείσης) Naz. Orat. II. de Pace, p.121, quem locum S.Maximus explicandum inter alios ſibi delegit, vt videre eſt in Cod.Aug. calamo exarato p.76, v. 23, ξενὴ μένοι) H.St. vitioſè ξενομένοι. libri editi, ξενὴ μένῃ ἡ θεότης. al. εἰδωλολατρείας. v. 49, ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ) Pſ.113, 7. v.50, ἐπάγει γὰρ τὰ εἴδωλα) Pſal.eod. v.12, v.52, Ἐνέγκατε) Pſal.95,7. v.6, à fin. σαλευθήτω) ibid. v.9. v.4, à fin. ὁ κύριος ἐβασ.) Pſ.96, 1, v.2, à fin. ἔφαναν) ibid. v.4.

P.613, v.1, ὅταν ἀναστῇ) Eſai.2, v.19, 21. v.2, Παῦλος) Hebr.12, v.26. v. 4, Ἀγγαίου) c.2, v.7. v.6, H.St.2. τὰ ὦτα. v.7, Γρηγόριον) Naz. Orat. de Sp.S. p.224. v.37, Henr. St. 2. φωτός. v.7, à fin. Υἱός μου) Pſalm.2,7.

P.616. v.8, δεξιὰ κυρίου) Pſalm.117, v.16. v.ſeq. τῷ λόγῳ) Pſalm.32,6. v.14, τῷ πνεύματι) ibid. v.32, ἠκηδίασε) Pſalm.142, v.4. v.4, à fin. H. St. 2. τοῦδε τοῦ ἀνθρ. v. vltimo, δάκτυλος) Lucæ 11,20.

P.620, v.6. κρημνοῖς ὠθῶσαι) κατακρημνίσαι, Lucæ 4, 29. v 7, λαβεῖν) al. βαλεῖν. v. 22, ἔπεσε, mſs. v.24, al. ἰδόντες, v.32, verba quadrato incluſa ex C.V. & M.M. v.6, à fin. H. St. 2. δὲ ταύτην. v.5, à fin, ἐδόκει idem. v.3, à fin. τὰ ῥήματα) Ioan.14,10.

P.621. v.11. τί ἐστιν) Matth.9,11. v.35, γὰρ καὶ ὁ θεοφ. Ἰγνάτιος) epiſt.5, v.29, εἰ ἔγνωσαν) 1,Cor.2,8.

P.624, verſ.2. τὸν ἀῤῥαβῶνα] 2.Cor.1,22. v.7, πολλαχοῦ] F.legend. ἀλλαχοῦ. v.8. κληρονομίας] Epheſ.1,14. v.20, ἐν γὰρ τῇ] Matth. 22,30. v.31, πνεῦμα ὁ θεὸς] Ioan.4,24. ver. 34, τοὺς δὲ βλασφημοῦντι] Marc.3,29. v.46, ἐν ἐσόπτρῳ] 1.Cor.13,12.

P.625. v.6. F.legend. πνεῦμα (θεόληπτον μύησιν δὲ ἔχεν) ἐνίοτε τοῦ πατρὸς προστάττει. v.7, διαιρέσεις] 1.Cor.12,4. v.11. πρὸς Γαλάτας) cap.1. v.18, H.St.2. μὲν οὖν ὁ. v.28, C.V. & B. καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα, omiſſa Præpoſ. πρός. v.31, διπλῆν καὶ τὴν χρείαν] Baſil.M. ἐπὶ τοῦ νόμου ἦν μὲν καὶ τὸ αἰσθητὸν, ἀλλὰ τύπον ἐποίει τοῦ νοητοῦ. Naz. Μωσῆς δὲ καὶ αὐτὸς, καὶ τῆς νεφέλης εἴσω χωρεῖ, καὶ νομοθετεῖται, καὶ δέχεται πλάκας, τοῖς μὲν πολλοῖς τὰς τοῦ γράμματος, τοῖς δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, τὰς τοῦ πνεύματος. Similia Epiphanius contra Ptolemaitas] p.99, vbi v.23, ἀφικτέων, pro ἀφθέκτων legend.] Clemens Alex. Strom. III. Philo lib. περὶ ἀποικίας. v.45, χρυσίτιδι γῇ] Theodoret. lib.IV. de Prouidentia.

P.628, v.25.l.συγκαλύπτεσθαι. v.44, Γάλα] 1.Cor.3,2. v.6, à fin. τὰ ἅγια] Matth.7, 6.

P.629, v.8. τὸ πόνῳ κτηθὲν] Τὴν ἐν ταῖς γραφαῖς ἀσάφειαν ἐπ' ὠφελείᾳ [al. ὠφέλειαν] τοῦ γε ὁ θεὸς ἐπετήδευσε, διεγείρων αὐτοῖς τὴν ἐνέργειαν· πρῶτον μὲν, ἵνα τούτοις ἐνασχολούμενος, τῶν χειρόνων ἀφέλκηται. ἔπειτα δὲ, ὅτι τὰ πόνῳ κτηθέντα, μᾶλλόν πως ἀγαπᾶται· καὶ τὰ διὰ μακροῦ προσγινόμενα, μονιμώτερον παραμένει. ὧν δὲ ῥᾳδία ἡ κτῆσις, ὁ περιφανὴς ἡ ἀπόλαυσις. εὐκαταφρόνητος γὰρ ἡ τῶν προχείρων παρουσία, καὶ οὐδεμιᾶς φυλακῆς ἀξιουμένη τοῖς ἔχουσι, *Theodoretus*: cuius verba ad marginem Codd.Sfortiani, & Marguniani leguntur. Iſidor. lib.2. epiſt.136, ὦ γάρ οἱ πόνοι παραγίνονται, ἐπακολουθοῦσιν ὕστερον καὶ αἱ θυμηδίαι. Idem lib.3, epiſt.322. τὸ μετὰ πόνων καὶ ἱδρώτων κτηθὲν, κἂν μικρὸν τυγχάνῃ, ποθεινότερόν ἐστι: τὸ δὲ αὐτομάτως προσιὸν, εὐκαταφρόνητον, κἂν ὑπάρχει μέγα. v.22, ἐν ἱδρῶτι] Geneſ.3,19. v.33. ἢ τὰ] H.St.2. εἴτε. v.36, κατὰ τὴν γνῶσιν idem. v.44, παραβλαβεῖν C.B. M.M. & I.C. v.45. ἃ μὴ ζητοῦσι] H. St. 2. ἃ ἂν ζητοῦσι. Plutarch.ex Sophocle,

----πᾶν τὸ ζητούμενον,
ἁλωτόν· ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.

Id eſt, Quicquid inueſtigatur, capitur: effugit, quod negligitur.

verſ.50. l. ὃς δὲ οὐκ αἱρεῖται, M.S. & I.C. ſed mendum illud, vt alibi alia, typographicum.

P.632. v.1. H.St.2. τῶν χειρόνων μένει. v.40, H. St. 2. αἰθυοποφορεῖ, ὥσπερ οὐδὲν &c.: ibi Scholion ad marginem, quod in Cod. M.M.quoque, οἶμαι ταῦτα ἢ τὰ ὅμοια τούτοις κατὰ τὴν ἔννοιαν εἶναι τὰ λείποντα, ἐπὶ [al. περὶ] τοῦ πατρὸς, οὐ πως ἠγνόει ἀλλὰ ἐλλείπειν τὸ περ, ἵνα τὸ ὡς αὐτὶ τοῦ ὅτι λαμβάνοιτο. verſ.6, à fin. φαίη δὲ ἄν τις] τοῦ Φωτίου αὕτη ἡ λύσις, M.M. Henric. Stephan. 2.

P.633. v.15. H.St.2. περινοίας αὐτόθεν παραληρεῖν. v.17, idem. πληθύνεσθαι. v.5. à fin. ἡμέτερος εἶ] Ioſuæ 5.13.

P.636. v.11. καὶ μὲν οὖν τὸ H. St. 2. v.19, συνῆψεν ἑαυτοῖς idem. v.30, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν] 1. Pet.1, 12. v.35, ὡς ἄγγελοις] Lucæ 20,36. v.4, à fin. τὸν μὲν πρεσβύτερον] Lucæ 15. vide homil.Chryſoſt. εἰς τὸν ἄσωτον.

P.637, v.11. χαίρειν] Lucæ 15, v.10. v.23, ὁ τῶν μαθ. κορυφαῖος] ſi D.Petr.intelligit, eſt μνημονικὸν ἁμάρτημα: extat enim locus ep. ad Rom. cap.14,9. verſ.35. τοῖς ἐν φυλακῇ] 1.Petr.3.19. v.39. διχοτομηθέντες τοῦ πνεύματος] Lucæ 12,46.Matth.24,51. S.Maximum & Nicetam eodem accipere ſenſu loca illa Euangeliſtarum, alibi à me indicatum eſt. v.48, l.καταχθονίων τάγμα. οὕτω. v.vltimo. Παῦλος] 1.Cor.3.

P.640. v.5. H.Stephan. 2. καίεται.

P.641. v.8. à fin. H. St. 2, ἀρίστους, λογάδας.

P.644. v.27. Henric.St.2. τυπῶσιν, ἅπαν τὰ ἀνθρ. v.eod. ἁμαρτωλοὺς] Matth.9, v.13.

P.645. v.32. al. καταδύονται.

P.648. v.8, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν] Ioan.14.27. v.11. φησὶ Philip.4.7. verſ.13, δικαιωθέντες] Rom.5,1. v.23. οὐκ ἦλθον] Matth. 10.34. v. 25. ἔσεσθε μισούμενοι] Marc.13. v.45, Ωσηὲ] c.2. v.19. v.38, χοῦς] Pſal.103,14, verſ. 7, à fin. Iob.10,9.

P.649. v. 1. μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας] Naz.in Natal.Chriſti, μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, vide Theophil. libr.2, contra Autolycum. v.5. Δαβὶδ] Pſalm. 102, 20. v.37, Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ] Rom.7,18. v.3, à fin. βασανίσαι] Matth.8,29. v. vltimo. φρίσσουσι] Iacob.2,19.

P.652, v.1, τὸν μὲν Χριστὸν οἶδα] Actor.19, 15, v.8. ἐνεκαίνισεν] Hebr.10, 20.

P.656. v.52. H.St.2. καὶ δὴ καὶ κάθαρσιν.

P.661. v.4. H St.2. Διοδώρου. v.32. Διόδωρος] imò Θεόδωρος I.C. niſi etiam antè Διοδώρου verior ſit lectio. v. 40. περὶ εἱμαρμένης] Ο τῶν οὐρανίων, φασὶν, ἐπισκεψάμενος τὴν κίνησιν, τόν τε ζωοφόρον κύκλον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ δυοκαίδεκα τμήματα, τῇ περιγραφῇ τῶν ἐνθεωρουμένων ζωδίων δι' ἴσου ἀπ' ἀλλήλων διεστηκότα· ἑκάστου τε τῶν ἄστρων τὴν δύναμιν κατανοήσας, τίνα μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἕκαστον ἐκ φύσεως ἰσχὺν ἔχει, τί δὲ ἡ σύνοδος αὐτῶν ἐκ τῆς ποιᾶς πρὸς ἄλληλα κράσεως ἀπεργάζεται; τῆς κατὰ δύναμιν ἑκάστου αὐτῶν ἰδιότητος μιχθείσης τε τῇ προσεγγισμῷ πρὸς ἑτέραν, καὶ ἀποκριθείσης διὰ τῆς ἀποστάσεως. τί τε πάλιν ἡ τοῦ κατωτέρου ὑπόβασις ἐργάζεται, καὶ τί ἡ τοῦ ὑπερκειμένου κατὰ τὴν πάροδον ἔκλειψις, καὶ πάλιν ἀποκατάστασις; ὅ, τε ποικίλως συνιόντων τε καὶ ἀφισταμένων σχηματισμὸς, ἐν τριγώνοις ἢ σκαληνοῖς καταγραφόμενος σχήμασιν· ἢ καὶ ἄλλό τι τῶν κατὰ

γεωμετρίαν

γεωμετρίαν θεωρουμένων σχημάτων ἀποτελῶν· ὁ ταῦτά, φασι, καὶ τὰ τοιαῦτα κατανοήσας, εἴσεται τῆς εἱμαρμένης τὸ σημαινόμενον, ὅτι τὸ εἱρμῷ τινὶ ἀπαραβάτῳ κατὰ τὴν ποιὰν συμπλοκὴν τῶν ἀστέρων ἀναγκαίως ἀποτελούμενον, τῷ ὀνόματι τῆς εἱμαρμένης διερμηνεύεται), *Gregor. Nyſſen.* è marg. Cod.Max.Marg, v.42.al. ἀγεννήτου.

P.664. v.18. φθορὰν] al. φορὰν.

P.668. verſ.1. H. St. 2. οἴκους ἄλλους ἄλλοις. v.vlt. H. St. 2. τοὔχειν.

P.669. v.10. à fin. al. ἀλλήλοις χαίροντα τῇ ζωῇ.

P.681. v.8. καταπίπτουσα παρ' ἡλικιῶν. I.S. At ſolus Henr.St. codex hîc à cæteris diſcrepat, in quo ſic legitur; καταπίπτουσα γὰρ, ἡλικιῶν μυρίας διαφορὰς μυρίαις γενέσεσι διοικουμένας ἀναιρεῖ, φθορᾷ. v.14. al. πάλιν ἢ τῷ. v.22. συζυγιῶν] ſupr. γεγαμηκότων. v. 34. μάγνης] μαγνῆτις, & μάγνησσα Naz. Carm. & ὁ μαγνίτης, Dioſcor. v.37. δίκταμος] H St. δίκταμνος, itaque Epiphan. qui partum illâ iuuari ſcribit initio diſputationis contra Anoëtos. v.45. εἰς πολλὰ χρώματα] ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται), Plut. v.48. κἂν ἄλλο τι τοιοῦτον, H.St.2. v.50. σεληνίαις] Baſil. M. homil. VIII. in Hexaëm. & pag. 158. in Aſcet. σεληνιαὶ Zoſimo lib. I. v.9. à fin. ἄλλοις] οἷον τοῖς νυκτερίσι. v.7. à fin. H St. ἢ ἑτέρῳ θανάσιμος.

P.584. v.15. πῶς ἑπτὰ οἱ I.S. v.49. H.St. οὐκ αὐτὸ τοῦτο πάλιν.

Pag.685. v 37. τοῖς πτεροῖς ᾄδειν τὸν κύκνον] Dio. Chryſoſt. orat. XXXIII. Piſides in Coſmurgia, v.1170. Nazianzeni loca, eadem de re, Notis ad hieroglyph. Horapollinis inſerui. v.39. al. ἄρα. v.3. à fin. ἴσ. πρώτοις ἰούλοις, prima lanugine, I.S. v. pen. ἴσ. εἰς πέντε καὶ ξ'. idem.

P.688. v.3. à fine. ἴσ. δρόμος δὲ πρὸς ἀπαράβατον τῆς ἀνάγκης I.S. ibid. H. St. ἀνάγκη & ἀπαράβατον cum nota mendi.

P.689. v.6. περιάγουσα, C.V. H.St. I.S. v.9, à fin. locus in Cod. Henr. Steph. ſic diſtinguitur, ἕκαστος γὰρ τούτων, ἰδίαις ἐνεργείαις τὰ ταύτης ἀνακόπτων ἐξ ὧν φασιν, ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. Scholion, ὅρα ὅπως ἀπὸ τῆς τῶν ἰουδαίων διαγωγῆς ἐλέγχει τὴν εἱμαρμένην.

P.692. verſ.12, τὸ δέ γε ἡμέτερον] σημείωσαι περὶ πόσων ἐστὶ ταῦτα συνεγράφησαν. v. 17. I.S. legit εἰς δὲ τὸ τῆς δια. μετερρύθμισε βίον, οὐ τ. π. μεθιστάμενον, α.τ.ω. καὶ πρ. οἰκουμένην τὰ καὶ v.26. πέρσαι] περὶ μακεδόνων, τὰ περσῶν ἐν δυστυχίᾳ ἦν, &c. Philo. lib. ὅτι ἄτρεπτον τὸ θεῖον extremo. & lib. περὶ Ἰωσήφ. verſ.eod. πρὸς μακεδ. H.St. ὡς. v.37 καὶ ὡς τὰ. H.St. v.6. à fin. Οὐαλεντινιανοὺς I.S. v.5. à fin. & p.ſeq. v.7. ἐν ἡμῖν] In noſtra poteſtate eſt, Epicteto ἐφ' ἡμῖν, quo etiam modo hîc legit I.S. v.26. θεὸς ἀγνοηθῇ I.S.

P.69?. v.42, κατενεχθείσης idem. verſ.44. κατ' αὐτῆς H.Steph. & I.S. v.49. al. κατ' αὐτὰς I.S. καθ' ἑαυτῆς. v.9. à fin. ἀπὸ γενέσεως αὐτοῖς] aut τὸ αὐτοῖς abundat, aut deeſt τὰ συμβησόμενα, aut ſimile ſed potius videtur abundare τὸ αὐτοῖς I.S. v.8. à fin. ἀπὸ ταύτῃ ἀπειλουμ. M. M. al. ἀπὸ ταύτης αὐτῆς ἀπειλουμ.

Pag.696. verſ.9. ἃ πράττει (οὔτε γὰρ τ.α.ε. μ.ο.τ.κ.π. εἰσπράξις) ὦ πῶς I.S. v.11. H.St. ὃ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὅλως ἡμῶν συγχέον καὶ ἀνατρέπον τὸν βίον. v.13, ὀξυωνούντων ἀναιδέστερος I.S. v.6. à fin. τὸ παρακελεύει in Cod. Henric. Steph. notatur vt ſuſpectum.

P.697. v.29. ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικὸν] Philo, τοῖς κατ' οὐρανὸν ἐκγόνοις ὁ θεὸς δυνάμεις μὲν ἔδωκεν, οὐ μὴν αὐτοκρατεῖς. v.37. πρὸς δὲ) H.Stephan. ὡς δὲ. v.44. τῆς ὡς μὲν τὴν idem. v.45. ὡς τὸν.

P.700. v.35. κατηχοῦσι Henr. St. I.S.

P.701. v.14. εἰς σημεῖα] Geneſ.1,14. v.16. τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ] Ioſuæ 10,13 ver.17. τὰ ἐπὶ τοῦ Ἐζεκίου] 4.Reg.20,9. v.18. τὰ ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους] Matth.27,45. v.20. I. τοὺς ἀπὸ Βαρδησάνους. Idem puto fuiſſe mendum ſuperius, éſtque in Cod. Vatic. & Bauar. Βαρδησάνης δέ τις σύρος, διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν, ὥστε θαυμάζεσθαι αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀντωνῖνον τὸν κατὰ εἱμαρμένης λόγον, Cedrenus: qui alterius, in Phrygia hæretici, Bardiſanis, ibidem meminit. Theodoretus, l.1. de hæret. Βαρδησάνους κατὰ εἱμαρμένης λόγοις, & alia eius ſcripta, quæ ex Syrorum lingua in Græcam fuerint conuerſa, ſe legiſſe ſcribit. v.26. Ἡσαΐαν] cap.47. v.9.12. v.28, Ἱερεμίαν) cap.10.2. verſ.43. lectio marginis I.S. magis placet. v.penult. πρὸς εὕρεσιν θησαυροῦ, διὰ τὸ θησαυρὸν· I.S.

P.704, v.17. μὴ ἕνα τῶν πολλῶν] Idem ſcribunt Baſil. M. & Greg. Nyſſen. homiliis in Nat. Chriſti. v.18. Μέμνονος] editum ſeorſim ab H.Stephano A. M.D.LVII. Recuſum Anno M.D.XCIV. partim cum eiuſdem H.St. partim cum Laur. Rhodomani Interpretatione.

P.705. v.42. ἐδηλήσατο] notatur in Cod. A.S. tanquam vitioſum, aut fortaſſis ideò, quod ποιητικώτερον videatur. vtitur illo ſæpiuſculè Theocritus, itémque Apolinarius Pſalm.20. v.19. v.penult. χρόνον οὐ πολλὸν τελευτᾷ I.S. vel ἐτελεύτησε H.St.

P.708. v.3. τὸ ὑπηρετούμενον] id eſt, οἱ ὑπηρέται, vt λῃστήριον, οἱ λῃσταὶ, θεραπεία, οἱ θεράποντες Lucian. v.50. θυμελικοὺς] θυμελικοὶ, οἱ ἐν ὑποκρίσει τὴν τέχνην ἐπιδεικνύμενοι, Suid.

P.709. verſ.17. τῶν ὅλων ἐπιστατοῦντος, I.S. v.32. τὸ ἑαυτὸν videtur I.S. redundare. v.28, Ὀξάθρου] Strabo Ὀξυάθρου. Arrian. & Diod. S. Ὀξυάρτου. v.6. à fin. καὶ τὸ τυράννου ἀπαξιώσας I.S. v.vlt. διαπειρώμενος H.St.2.

P.712, verſ.30. πόλιν Ἄμαστριν] Strabo lib.

XII. v.32, C.B. H.St. & I.S. κὴ γε τῶ. ibid. C.B.M.M. H.St. Λυσιμάχῳ ϛρατευόμ. I.S. συϛρατευόμενος. v.46 διά γε τ̃ συνάφειαν I.S. διὰ τ̃ συνάφ. Henric. Stephan.

P.713. v.20. Ἡρακλείδη] Eum Ἡρακλείδη vocat pag. ſeq. I.S. v.37. τὸν Κεραυνὸν] Plutarchus vnum ex Clearchi filiis Ceraunum à patre nuncupatum ſcribit, Κλέαρχος Ἡρακλείας τύραννος γενόμενος, σκηπτὸν ἐφόρει κὴ τῶν υἱῶν ἕνα Κεραυνὸν ὠνόμασε. v.34. αὐτοῦ] H.St. αὐτοῖ.

P.716. v.26. l. Ἡρακλῆς κάρρων H. Steph. I.S. Eadem dictio fuit in vita Pyrrhi apud Plutarchum etiã corrupta, Αἰ μὲν (inquit ibi Lacon) ἐσσί τύ γε θεὸς, οὐδὲν μὴ πάθωμεν, οὐ γὰρ ἀδικεῦμεν· αἰ δ' ἄνθρωπος, ἔσσεται κὴ σεῦ κάρρων ἄλλος. pro quo in libris antehac editis legebatur πλεκαρπῶν. ita idem Plut. in Apophthegmat. Laconicis; Εἰ μὲν θεός ἐστι, οὐ φοβούμεθα τοῦτον, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δ' ἄνθρωπος, οὐχ ἡμῶν γε κρείσσων· Notus eſt & ille verſiculus apud eundem Plut. tribus in locis, Ἄμμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάρρονες. Heſychius τοῦ κάρρος etiam ſignificationem τοῦ ἰσχυροῦ inter alias tribuit (vnde lib. I. Eſdræ cap.5. verſ.47. βρώματα ἐν ποτὰ κάρρα pro Aldino κάρρα legerem, niſi editio Romana ibi κὴ χάρρα haberet) inde χαρρόθεν apud Damaſcium in vita Iſidori, idem quod ἀπὸ τοῦ κρείττονος Suida interprete. v. ſeq. ἰσχυρότερος] κάρρων δωριεῖ ὁ κρείττων, Suid. v.38. εἰ μηδένα ὢν I.S. v.vlt. αὐτὸν εἰς τ̃ Αἴγυπτον.

P.717. verſ.2. ἐξήτου C.V. & Henr.St. quam lectionem I.S. probat. v.15. ὀκτήρης v.18. Henric. Steph. ἑκατόνστοιχον. I.S. ἑκατόνστοιχοι, vel ἑκατονστοιχεί.

P.720. v.34. C.V. & H.St. ἀπαρχαί, quod I.S. magis probatur. v.vltimo. H.St. 2. & C.B. Λέων νάρ. C.V. & M.M. Λεωνάρειος. Strabo lib.X. Λεοντεύς.

P.721, v.15. Τρογμοὺς] Strabo l. IV. & XII. Appianus Syriacâ hiſtoriâ edit. & m.ſ. Aug. & Stephanus de Vrb. τρόκμους: hic etiam Τροκμηνοὺς, appellatos ſcribit. v.16. Τολιστοβογίους] Strabo lib. IV. Τολιστοβογίοις, lib. XII. Τολιστοβώγιοις, & Τολιστοβωγίους, Appianus Τολιστοβίοις ibid. v. eod. τεκτόσαγες] Strabo lib. XII. τεκτόσαγες (vt m.ſ. omnes Photij, quibus ſumus nos vſi) & τεκτόσαγες eadem pag. Appianus τεκτοσάγαι, Stephanus vtrunque. de quibus populis eorúmque varia nomenclatione, vt nobiliſſim. Marcus Velſerus hæc obſeruauit, ſic Λυσόχοι iſti vnde nomen ſortiti ſint docet eâ hiſtoriâ, quam doctiſſimi quique Reipub. literariæ diutiùs deberi nolint, verſ.32. ἀπαρχῶν] τῶν κὴ τὰς Θήβας αναδοθέντων ἐν τῶν δεκακοντελίων ἠδέντων, ὧν καὶ Εὐριπίδης μέμνηται, Scholiaſt. Pind. ad Oden. VII. Iſthm. De iiſdem Dio Chryſoſtom. orat. XXIII. Philo lib. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου, Lucian. Philopſeude & lib. περὶ ὀρχήσεως, Photius denique ſupra. v.32. Κάλαντος. lectio marginis ex Cod. H.St. v.6. à fin. τόμεως] Eius rectus caſus eſt τόμις, quæ & τομεὺς dicitur, à conditore Tomo. Cuius nummus æreus Byzantio allatus extat apud eundem M.Velſerum, parte aduerſa ipſius Tomi imagine & inſcriptione TOMOC KTICTHC, auerſa Hercule ſtante & literis TOMEITΩN inſignis. Quod in Ouidiani etiam exilij memoriam viſum annotare. Steph. de Vrb. ὁ πολίτης, Τομίτης· κὴ Τομίτης, τὸ θηλυκὸν ὤφειλε δ', ὡς ἀκραιφνείτης, διὰ διφθόγγου γράφεσθαι. ſcil. Τομείτης. v.vltimo. καὶ ἀπαρχῆς I.S. v.29. C.V. & M.M. ἐπάζεται.

P.724. v.8. πρὸς τοῦ m.ſ. & I.S. v.15. vox θαύσεις abundat I.S. v.24. τὴν Ἡράκλειαν] H.St.2. Γαλάτειαν. v.31. C.B. H.St. & M.M. Αριοβαρζάνην. V.49. ἀρτάβας] ἀρτάβη, μέτρον μηδικὸν σίτου, ἀττικὸς μέδιμνος, Heſych. Eſai.5.10 Daniel.14,3. verſ 8. à fin. H St.2. ἐμβολὴν & ᾧ.

P.725. v.12. Henr. Steph. 2. Σκηπίωνι, per ι, quo modo in Appiani Cod. m ſ. Auguſt. apud Suid. & alios. P.15, l. ἰονίω. v.19. κατ' αὐτοῦ I.S. v.20. vox πρὸς abundat I.S. v.28. φιλοφρόνως μὲν H.St.2. φιλοφρονούμενοι quod in φιλοφρονουμένης mutari poſſe, H.St. exiſtimauit. v.29. Αἰμυλίου H.St. v.43. & 47. Σκηπίων, C V. & B.

P.728. v.9. τοῦ πολέμου] Articulus τοῦ abundat I S. v. 44. πλιγγὺς C.V. H.St. πλιγυὺς C.B. A.S. M.M. H.St. 2. πλιγυὺς, Strabo l.V. v. 45. Μαρουκίνους, ſic ex Strabone correxi, M.S. omnes Μαρρουκίνιους Ptolom. Μαρουκηνοὺς. v. eod. ἔθνη δ'] Attende hominis Græculi ἀγεωγραφησίαν, I S. v. 46. al. δυσὶ πεφήρεσι. v. 4. à fin. Αρμαρέτω H.Steph.

P.729. verſ. 13. τ̃ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ συγκλήτου τ̃ ἐκ Νικομήδους Νύσην I.S.

P.732. v.4. Ἀμφίπολιν] ἐστιν ἡ χρυσόπολις, ἡ κὴ τ̃ φρεντίνην διακειμένη, Scholion ad marg. Cod. H.St. & M.M. v.10. H.St. Λουκίνιον I.S. Λούκιον. v.18. πυρᾶ] πυρὰ H St. & I.S. v.34. ἐν τῇ πατρίδι] Præpoſitio videtur abundare I.S. v.38. al. φρονοῦντα. v. eod. τῇ συγκλήτῳ] hæc abundant I. S. v.39. τ̃ πρὸς αὐτὸν] Articulus τὴν abundat, I.S. notatur & a Cod. H.St.

P.733. v.15. ὅθεν ἀποτίσῃ I.S. v.24. κὴ Βιθυνῶν δ'] Copula κὴ abundat; I.S. v.48. al. Μαρίνας. v.vltimo. εἰς ὄκνον ἡ μάχη] illa ἡ μάχη abundant I S.

P.736. v.11, τοῦ Μιθάρου aut Μιθάρεω I.S. v.44. al. Χαλκηδόνα. v.16. l. διοχιλιάδος) nam & in tribus m.ſ. β,) ἐπὶ τὰς ... I.S. vel διχιλίους cum H.St. ...

P.737. v.5. μυειάδος] C.B. 2. ἴσ. μυειάδας. verſ.10. ἕρμαιον] ἀπροσδόκητον κέρδος, Suid. Plato Phædone, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι. Philo, τοῦτοις ἕρμαιον ἦν ἡ φυγή. v.11. C.V. ὑπέβαλεν. v.47. αὕτη δὲ Κίερος] vide ſupra 727. v.37. & infra 745. v.11. v.6. à fin. ἀποκλίνοντα] hinc ſuſpicatur H. St. pag. huius v.11. legi poſſe προσκλισιν. v penult. idem H.St. legit γέγονε.

P.740. v.35. αὐτὸν] ἴσ. αὐτοῦ H.St. v.47. l. cum H St. καὶ ἐν ταύτῃ vel κἂν ταύτῃ. v.19. ante πολύτροποι particulam ἐπεὶ ponendam idem H.St. exiſtimat.

P.741. v.48. Καβήρων] Plut. in vita Luculli, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὁδὸς εἰς Αρμενίαν ἐκ Καβείρων, pag.165, Aldinæ edit. per ει, neque aliter Strabo lib. XII. quem vide. v. eod. αὐτὸς] ἴσ. αὐτοῦ &c. ὁρμὴ γέγονε. καὶ ἥλω. v.4. à fin. αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καβ.] ἴσ. αὐτὸς δὲ εὐθὺ Καβ. H. St.

P.745. v. 11. Χελώνη] Diod. Sicul. lib.II. πετροβόλοι γὰρ, ἢ χελῶναι [καὶ inſerit. Suid.] χωστρίδες, ἢ κριοὶ πρὸς ἀνατροπὴν μεμηχανημένοι τειχῶν &c. v.15. ὁ κριὸς] Κριοῦ deſcriptio apud Procopium libr.4. de bello Gotth. eſt hæc; κριὸν γὰρ αὐτοσχεδιάζουσιν οἱ σάβειροι οὗτοι, οὐχ ὥσπερ εἰώθει, ἀλλὰ καινουργήσαντες ἑτέρῳ τῷ τρόπῳ· οὐ γὰρ δοκοὺς ἐς τὴν μηχανὴν ταύτην, οὐκ ὀρθὰς, οὐκ ἐγκαρσίας, ἐμβέβληνται, ἀλλὰ ῥάβδους παχείας τινὰς ἐς ἀλλήλας ξυνδέοντες, καὶ αὐτὰς ἀντὶ τῶν δοκῶν πανταχόθι ἐναρμοσάμενοι. βύρσαις τε τὴν μηχανὴν καλύψαντες ὅλην, τὸ τοῦ κριοῦ διέσωσάν τι σχῆμα μίαν δοκὸν μόνην, ἥπερ εἴθισται κατὰ μέσην τὴν μηχανὴν ἀλύσεσιν ἀναρτήσαντες χαλαραῖς τισιν. ἧπερ τὸ ἄκρον ὀξὺ γεγενημένον, καὶ σιδήρῳ περικαλυφθὲν ὥσπερ βέλους ἀκὶς, ἔμελλε συχνὰ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι· οὕτω δὲ κούφην τὴν μηχανὴν ἀπειργάσαντο, ὥστε οὐκ ἔτι αὐτὴν πρὸς ἀνδρῶν τῶν ἔνδον ὄντων ἐφέλκεσθαι ἢ διωθεῖσθαι ἀναγκαῖον ἐγίνετο· ἀλλ' ἄνδρες μ', οἱ καὶ τὴν δοκὸν ἀνασύρειν τε καὶ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι ἔμελλον, ἔνδον τῆς μηχανῆς ὄντες καὶ ὑπὸ τῶν βυρσῶν καλυπτόμενοι, ἔφερον τὸν κριὸν ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐδενὶ πόνῳ. ex Cod. m.ſ. Bauar. v.30. ἔμπρακτος] in Cod. H.St. nota lectionis ſuſpectæ apponitur. ἄπρακτος ἐπανῆλθεν, rebus infectis rediit, Herodian. v.39. C.B. & M. M. ἀθύμως quod non poteſt habere locum, niſi addatur verbum ἔχειν. v.41. C.B. 2. ἴσ. κατὰ τάχος.

P.748, v 8. vel ὥστε legendum, vel ὡς μέχρι ὁδοῦ. H.Steph. v.20. ἀνταλλάξασθαι, I.S. v.35. κἀκείνῳ I.S. v.44. ἐσκηνοῦτο per iota. Nam σκηνικοὶ & ὑπόκειται idem I S.

P.749, v.12. l. ἀφῃρημένον I.S. vel ἀφῃρημένοι. v.3. διηρπασμένον] Notetur genus ſermonis, [illegible] participium maſc. ſubſtantiuo neutriu[illegible]neris ſubiectum, quo reſpicitur ad ſexu[illegible] intelligitur, vt ſuprà 589. v. 48. τὸ ἡμέτερον γένος, πίπτοντες. δαιμόνιον γένος, αὐτὸς [ſc. ὁ δαίμων] p.649. v.24. Tale eſt illud poëtæ, Κλῦθι τέκος λεύσσουσα. ver.21. Τῖον] Τήϊον Straboni lib. XII. v.22, αὐτὸν τὰς πόλεις H.St. I.S. v.29. τοῦ ἐπὶ τοῦ I.S. v.10. à fi. τὰ τενάγη] τὰ τενάγη πελάγη φησὶ, Schol. ad marg. H. Steph. & M.M.

P.752. v.37. λαζοὺς] De his populis Procopius lib.4. de Gotth, cùm alia, tum hæc ſcribit, τῶν λαζῶν οἱ πλεῖστοι ἀνήκεστα πρὸς τῶν ῥωμαίων στρατιωτῶν δεινὰ πάσχοντες, καὶ διαφερόντως τοῖς ἄρχουσι τοῦ στρατοῦ ἀχθόμενοι, ἐμήδιζον ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον· οὐ τὰ περσῶν ἀσπαζόμενοι, ἀλλ' αὐτοὺς ἀπαλλαξείοντες τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ τῶν δυσχερῶν, τὰ τέως μὴ παρόντα αἱρούμενοι. v.6. à fin. al. Ἀρεοβαρζάνην.

P.753. v. 40. αὐτοῦ, ὡς καὶ μᾶλλον ἀ.ει.τ.π. ῥ. τ. δυναμένῳ I.S. v.41. al. Φραάτην.

P.760. v.6. ἐν τῷ τόμῳ Λέοντος] nomen epiſtolæ, quæ extat Græcè & Latinè, vide infra p.773. v.33, 885. v.1. & Leontij lib. de Sectis. v.7. à fin. τὸν ἀπὸ Ναζαρὲθ] τὸν Ναζωραῖον, Actor. 2, 22. Nota ſententiam hîc exprimi, non ipſa verba D. Petri adferri. v.3. à fin. παραγγέλλει] Act. 17, 31. v. vltimo, φησὶν] Hebr. 5.7.

P.761. v.7. οὕτω γε τῆς H.St. verſ.32. Ἀλικαρνασοῦ H.St. v. penultimo. Ἀκέφαλοι ἐλέγοντο, διότι τῷ πατριάρχῃ αὐτῶν μὴ ἀκολουθήσαντες, καθ' ἑαυτοὺς ἐκοινώνουν, Leontius de Sectis.

P.764, v.7. τῶν συκοφαντουμένων πραττόντων· φυλάττει γὰρ H.St. verſ.25, ἐνενόησε ταῦτά ποτε H.St. v.28 l. ἔχῃ H.St. I.S. v.33. l. ἤ φησιν. ἐν ὅσῳ τὰ H. St. C. B. M.M. v.47, ἑκατέρα μορφὴ H. Steph.

Pag.765, v.13. ἐν τοῖς παρ' ἡμῶν Præpoſitio παρὰ abundat: ſic v.36. ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν. I.S.

P.768. v.5. à fin. βάλλεται) Henr. St.

P.769. v.13. διεπράξατο, H.St. v.47, C.V. & H. St. πρὸς ὀλίγον. v. 9. à fin. αὐτοῖς ἡ ἕνωσις C.B. H.St. M.M. v.7, à fin. Henr. St. ἐμεθόδευσε. v.6. à fin. καὶ ὡς κατὰ μηδεμίαν] Mirè impeditus ordo verborum, qui ita expediendus, ac ſi dixiſſet, καὶ εἰς τὴν συμπεφυρμένην ἀσέβειαν ποιεῖται τὸν ἔλεγχον, ὡς κατὰ μηδεμίαν τῶν τριῶν προσῆλθον αὐτοῖς αἱ τῶν ἀκεφάλων αὐτῶν δυσσεβημάτων σπουδαί. I.S.

P.772, v.2. τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς I.S. v.30. ἐπὶ τῷ διηνεκὲς, I.S. v.13. ῥύμη, καὶ μέγα τι Henric. Steph. v.30. συγκαταβαίνει ταῦτα ὁ τοὺς H.St. v.50. τὸν παλαιστινὸν Εὐσέβιον H.St.

P.773. v.17. Κόμης] Suid. κόμης, ὁ τοῦ λαοῦ ἄρχων, Comes populi princeps. Epiphan. 60. ὃς καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἀξιώματος κομήτων ἔτυχε. Syneſ. epiſt.144. περὶ τοῦ κόμητος ἐγεγράφεις δὲ Ουρσικῖνον· λέγω δὲ τοῦ τυχόντος ἀρχῆς τῶν ἐν τῇ πατρίδι στρατιωτῶν. & epiſt.146. τὸν ἐκ πενταπόλεως κόμητα, itémque aliis

epiſtolis: vbi miror, interpretem tãquam Nomen proprium accepiſſe, & Cometam vertiſſe. v.30. Εμισης] ἔμισα, πόλις φοινίκης Λιβανησίας, Steph. de Vrb. Illa dicitur Εμεσα in vita Galactionis; cuius initio hæc leguntur, Τῆς περὶ τῷ Λιβάνῳ ὄρει φοινίκης πολλαὶ μὲν πόλεις καὶ ἕτεραι νοτιώτεραι καὶ περισάρκτιοι: ταύτης δὲ καὶ ἡ τῶν ἄλλων πασῶν διαφέρουσα, καὶ τοῖς ἀρκτῴοις κειμένη μέρεσιν Εμεσα. Cod. m. ſ. Aug. v.39. τοὺς μὲν] σημείωσαι ταῦτα, οὐ γὰρ παραδέχεται τὰ νῦν, εἰ καί ποτε (ὥς ὁ ἅγιος οὗτός φησι] παρεθεωρεῖτο λεγόμενα, Schol. ad marg, Cod. M.M. v.32. ἐν τῇ ἐπιστολῇ] vide Scholion ad p.760. v.4.

P.776. v.2. al. ὑμνολογίαν. v.9. οὐκ ἔχω νῦν] πῶς σοι τοῦτο εἴρηται ἁγιώτατε; ἡ γὰρ ἐν τῷ Σεύλλῳ σύνοδος ἀποβάλλεται τὴν τὸ ὁ σταυρωθεὶς προστεθέντα, ἐν κεφαλαίῳ αὐτῆς πα. Schol. ad marg. Codd. M.M. & Henr. Steph.

P.777, v.12. vel poſt ἐπινοεῖν tollenda erit diſtinctio, vel cum I.C. legendum οὐδαμῶς ἡμῶν διάδα δίδωσιν ἐπινοεῖν· οὐ μὲν οὐδ' ὑποτίθεται). v.29. ἴσ. οὐ πρὸς χρόνου δήλωσιν, I.S. v.5. à fin. διαμαρτυρίαν, Henr. Stephan. I.S. v.3. à fin. al. στέλλει καὶ τὸ.

Pag.780. v.14. εἰ εἰς μίαν H.St.2. v.16. ἀποδείχθησαν I. S.

Pag.781. verſ.8. δεχθέντα τὰ τῶν βδελυκτῶν I.S v.44. C.B. & H St. ἐνανθρωπήσαντα (quæ lectio pag. præced. verſ.34. in tribus Codd.) vt Baſil. M. homil. in XLV. Pſalmum. alibi tamen apud eundem, Greg. Naz. Epiphan. Chryſoſt. & alios, ἐνανθρωπήσαντα: item infra 813, v.1. 821. 29. 31 atque inde ἡ ἐνανθρώπησις apud eoſdem, Ignat. epiſt.5. Gregor. Nyſſen. & Cyrillum infra pag.789. v.35. 801, 7. à fin. 808. 14. quæ & ἡ σάρκωσις (infra 821.36.) eidem Cyrillo, & ἐνσάρκωσις Athanaſio, & ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία (ἡ παρουσία) Epiphanio dicitur. v.42, θεοτόκον] Naz. epiſt. 1. ad Cledonium preſbyterum, & Orat. I. de Filio. Epiphan. p. 501, Gregor. Nyſſ. lib. περὶ παρθενίας. Nonn. paraphraſ. Euang. Ioan. cap.2. & 19. θεητόκος.

P.784, v.13. C.B. & H. St. βερίας.

P.785, v 8. ἡ τοῦ Σαβήρου] τὴν τῶν ἀμφοτέρων (τοῦ τε Σαβήρου καὶ τοῦ Βαρδησάνου) πλάνην Εφραὶμ ὁ Σύρος ὁ πανεύφημος γενναίως διήλεγξε Theodor. lib.1. contra Hæret. v.44, φύσιν, εἰ καὶ νοεῖν H. St.

P.789. v. 47. τό τε τοῦ Henr. St. v. penult. λακεῖ C.B. M.M. & H St.

P.792, v.16. κατὰ Απολιναρίου] contra hũc Apolinariũ extat epiſtola Gregorij Nyſſeni ad Theophilum Alexandriæ epiſcopum; cum aliis eiuſdem Greg opuſculis edita typis Franciſci Raphelengij, Anno M DXCIII. in illa pag.16. v.11. leg. δυνάμεθα ἑαυτοὺς τοῖς αἱρουμ. p.169. v.15. l. ἀπαιτηθήσεται) p. 170. v.16. l. τὴν ἐν Χριστῷ τελειότητα. quæ operarum ſphalmata, tam in iſtic quam alibi à me editis, meæ ſiue negligentiæ ſiue imperitiæ adſcribi nolim, qui ne hîc quidem præſens impetrare poſſum à typothetis, vt eâ fide ſingula exprimant, quâ illis à me præſcribuntur. v.7. à fin. H. St. κἀνταῦθα γὰρ τὸ, φύσει, τὸ τῇ οὐσίᾳ παρέλαβε C.B. & M.M.

P.793. v.18. ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς] 1. Ioan.1. v.26. C.V. & H.St. γνωρίζει τε καὶ. v.4. l. δὲ πνευματικὸν ὅλον γενόμενον, καὶ ἓν ὑπάρχον, καὶ H.St. verſ.42. θεομάχος, C.B. H.St. v.3. à fin. ἐν σαρκὶ H. St.

P.796. v.4. τίς ἐστιν] Eſai. 63. I. Martyr. pag. 48, Naz. homil. in Paſcha. v.7. ἑβραῖοι δὲ τὸ βόσορ σάρκινον λέγουσιν] Nugæ longè differunt כשר & בצר I.S. v.9. ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ] Eſai. ibid. id eſt, vt Naz. p.259. τοῦ ἀναίμου καὶ ἀσωμάτου, ὡς ληνοβάτου. v.9. à fin. ἀγενεαλόγητος] Hebr.7.3. v.7. à fin. τὴν γενεὰν τίς] Eſai.53. v.8.

P.797. verſ.26. φοβήθητε] Matth.10. 28. v.32. νοερὰ τάγματα] Rectè, non vt in margine ἱερά. Ita enim veteres Eccleſiaſtici vocant angelos, vt Arabes quoque Chriſtiani, I.S. νοερὰς δυνάμεις, S. Maximus.

P. 800, v. penult. ἐν ἱερωνείας σχήματι] ἱερωνικῶς Theodoret. quæſt. XL. in Geneſ.

P. 801. v.31. l. ἐκεῖνον καθεῖλε. v.38. ſi μαρτυρίας legamus, generius caſus Αθανασίου, &c. ferri poteſt. v.44. malim μάρτυρας. v.6. à fin. fortè hîc etiam ἐνανθρωπήσεως λόγου legendum, vt v. præc. v. vlt. M.M. H.St. I.C. καταχεῖ, rectè. ſic infra 436, 22. 447. 32. Chryſoſt. γέλωτα καταχέουσα τοῦ περὶ ταῦτα ἐσπουδακότων. Lucian. γέλως πολὺς ἐξεχύθη ἐπὶ τούτοις.

P.804, v.1. H.St. αὕτη γε ἡ κοινὴ ἔννοια καὶ ἡ Παύλου] Rom. 10. v. 15. προσκυνοῦντας] Ioan.4.24. v.27. ὑπῆλθε] hactenus Codex H. St. nam quæ in hoc Tmemate ſequuntur, ibi deſiderantur. v.46. παιδίον, Eſa. 9. 6. v.6. à fin. ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν] Ioan.1.14. v.3. à fin. Λὼτ ἐσκήνωσεν ἐν πόλει] vulgatæ editiones κατῴκησε. v. eod. ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις] Geneſ.13.

P.805. verſ.29. l. ἴσωσαν ὅτι. Aliter aut verbum ἴσωσαν redundaret, aut illa οὐκ αἰσθάνονται) I.S.

P.808. v.4. Σὺ εἶ] Matth.16. v.16. ver.29, eodem modo ſupra 801. v.42. 50. & hac ipſa pag. v.49, ἐκ τῶν θησαυρῶν dixit; ſed illud, ἐν τοῖς θησαυροῖς, habes infra pag 809. 35. & 3. à fin. p.817, verſ.53. 820. 34. 824. 45. quod hîc etiam malim. v.31. ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ [extat m. ſ. in Bibl Aug.

P.809, v.14. εἰ γὰρ] Rom.5.15. v.3. à fin. ταράττεσθαι] Ioan.12, 27, 13, 21. v. penult. ἐξουσίαν ἔχειν] Ioan.10, 18.

Pag.812. v.51. προσάγων I.S. v.52. φανερῶ I.S.

P.813. v.11. vel cum C.V. legendum εἰς γὰρ τ͂, vel ſeq.v. cum I.S. διακείμενον. v.23. καὶ ἔσται] Eſa.11,10. v.27. τῷ δὲ, τὸ πρόσωπον I.S. v.34. εἰ γὰρ μὴ ἑαυτοῖς. v.44. C.B. & M.M. λέγει γάρ· ἀλλὰ & vbi verba illius epiſtolæ deſiderantur. verſ.45. l. ὅτι δὲ ἀσύγχυτοι I.S.

P.816. verſ.10. εἰς διαβολὴν αὐτῶν ſcilicet φύσεων I.S. verſ.13. ἀπροσώπως αὐτὰς id eſt, φύσεις I.S. v.17. & ὁ κατ') καὶ ὡς κατ' I.S. καὶ κατ' omiſſo articulo, Cod.A.S. v.20. προκειτὰς] melius ὑποκειτὰς I.C. nec aliter m.ſ. quod mendum quî irrepſerit, mirari deſino, quum idem alibi hoc in Opere acciderit. v.27. πρὸς τὸν βίον ἐστερημένοις, καὶ τὰς Εὐέιτε. ſed longè melius, πρὸς τ͂ βίαν ἐστερημένοις. & infra confirmatur. v.30. ἡ γὰρ βία τ͂ γνώμης ἐκράτησεν I.S. v.29. Cod. A.S. συγγνώμη ad marg. ἴσ. συν γνώμη. v.pen. τὰς δὲ θέλοντας] Hæc indubitatè ad 36. lineam pertinent, ita continuanda, συναφθῆναι φρονήματι τὰς δὲ θέλοντας ε. δξ. ι. ἡ. ε. ἡ δξ αἱ. οἱ. μεταθεῖσ τ͂ πλάνης. Deeſt verbum aut participium, & fortaſſe aliæ quædam particulæ. S.

Pag.817. v.48. ἀῤῥήτῳ λόγῳ C.V.B.

P.820. v.3. τ͂ εἰς ἀλλήλ.] Articulus τῆς abundat, I.S. v.44. καὶ συνδέων τῶν φύσεων τῶν ἑκατέρα προσόντων ι. τ. δ. id eſt, συνδέων τ͂ δύναμιν τῶν ἰδιωμάτων προσόντων τῇ ἑκατέρᾳ τῶν φύσεων, I.S. v.5. à fin. ἀειπαρθένῳ] Epiphan. p.224. ἀεὶ μεθέπουσα κορείην, Nonn. paraphr. cap.2. Ioan.

P.821. v.9. à fin. δύο λαμβάνει) ὀρνίθια] Leuit.5.7. Macarius homil.47. v.7. ὁ σωτὴρ] Matth.17. 27.

P.824. v.5. οὐχ ὡς θεὸς I.S. v.41. clariùs dixiſſet, Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς. I.S. v.46. ἀγνοίαν] Naz. p.217. γινώσκει μὲν, ὡς θεὸς· ἀγνοεῖν δὲ φησιν, ὡς ἄνθρωπος. D. Ambroſ. Ego verò nihil ignoraſſe Filium dico: ſed noſtrum aſſumpſit affectũ, vt noſtra ignoratione ignorare ſe diceret. v.48. τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα] idem ex Damaſceno adfert Elias Cretenſis commentario in 2. Orat. Naz. de Filio. vide & Epiphan. p. 317. v. 21. à fin. ἐκάλει γὰρ τ͂ ἐπιστολὴν αὐτῷ τόμον καλέσαντι. I.S.

Pag. 825. verſ.2. τόνους] M.M. ſed C. V. & B. itémque I. S. & I. C. τόμους. vide ſupra Scholium ad pag.760. v. 29. χρήσεων vt in C. V. vel potius ῥήσεων, I. S. v. 36. αἰχμαλωτίζ.] 2. Cor.10.5. v.50. l. παρεχώρει μὲν γὰρ τὸ σῶμα. lectio marginis, & verbum quadrato incluſum ex C.V.

P.829. verſ.2. M.M. προσλαβὸν. C. V. & B. πρὸς λαβὼν. verſ.7. πῶς τούτων ἐξαμῶς ἠδυνήθη συμβουλίου ἀπηλλαχυίας, I. S. verſ. 24, vncis incluſa in Cod. A. S. redundant. verſ.29, δεῖται κατασκευῆς I. S.

P.832. v. 11, τῷ τὴν ἐν κίονι στάσιν ἀθλήσαντος] id eſt, τῷ στηλίτου, τῷ πρώτου καταδείξαντος τ͂ τοιαύτην ἄσκησιν, Cedren. vide infrà p.880. v.4. verſ.14, βασιλέα, ὑφ' ἑκατέρου τούτων ἰδίᾳ I. S. verſ.20. πρεσβεύσασι, I.S. ver.30. λόγοις] λόγος apud Græcos non Orationem tantum ſignificat, ſed in genere quamuis commentationem & ſcriptum. v.31. ὡς ἐδέξατο I.S. verſ. 39, μηδ' ὡς Εὐτύχης, I.S. verſ.40. ὅτι ἡ ΕΝ ΔΥΟ φωνή. Vnus Chriſtus eſt δύο. nimirum θεάνθρωπος. vox φωνὴ, quod Dialecticis complexum. Duo enim verba vnum ῥητὸν I.S. v. vlt. & hîc quoque legendum ΕΝ ΔΥΟ, I.S.

P.833. v.9. Cod. A.S. ὑποπινηθεῖσα mendosè. v. 6. à fin. δόγματα] μυστικὰ, Greg. Nyſſ. μυστικώτερα, Ignat. epiſtol.2. τροφὴ τελεία Nazian. βρῶμα D.Paulo 1. Corinth. 3, 2.

Pag. 833. verſ.10. τ͂ ἄγνοιαν] Elias Cret. comment. in 1. Orat. Naz. de Filio.

Pag.840. v.11. αἰτήσατε] Eſai.12,3. v.31. C.V. & B. θεοσεβεστάτῳ. v.51. εἷς γὰρ κύριος Epheſ.4. 5.

Pagin.841. verſ.9. γυναικὸς] Galat. 4, verſ. 4.

Pag.845. verſ.36. τὸν θαυματουργὸν] idem qui paulo ante ὁ νεοκαισαρείας· quod annoto, quum ſciam non nullos id ignorare. Is à Suida Theodorus etiam dicitur. Eius metaphraſis in Eccleſiaſtem (ei namque tam D.Hieronymus, quàm Suidas adſcribunt) extat inter opera Gregor. Nazianzeni: eiuſdem vita, Greg.Nyſſ. autore, bis habetur in Biblioth. Auguſt. m.ſ. verſ.38. l. κατάφωρον, quam mendam etiam in ſuperioribus obſeruauimus. I.C.

Pag. 848. verſ. 16. Κύριλλος μίαν δοξάζει φύσιν I. S. verſ. 45. l. διδασκαλιῶν I.C. M.M.

Pag.849. verſ.12. Γρηγόριος] Nazianz. Orat.1. de Filio. verſ.35. Πολέμων] Secutus eſt (D.Hieronymo autore) Polemonem dicendi charactere Gregorius Nazianz. viuóque ſe, Epiſcopum in loco ſuo ordinans, ruri vitam Monachi exercuit.

Pag.852. verſ.19. C.B. A.S. M.M. μεμφόντων (de quo vide Scholion ad pagin. 1. ex Syneſij m.ſ. Cod.) μεμψαμένων, C.V. verſ.42. ἀνεχόμενα, I. S.

Pag.853. v.3. Ἰησοῦς χριστὸς χθὲς] Heb.13, 8. v.6. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς] 1.Timoth.2.5. v.19. θεὸν ἐπὶ πάντων] Rom.9.5. v.22. κατὰ σάρκα] ibid.

& Roman.1, 3. v.5. à fin. τὸ ἀσωύετον M.M. I.S. v.54. τ̃ πνδυματομάχον) Μακεδόνιον, Naz. paſſim.

P.861. v.5. à fin. ὥςερ ἡμῶν ἐνίοις τ̃ ἰδιωμάτων I.S. v.3. à fin. idem mallet καθεςήκασι. verſ.vlt. αἱ ἰδιότητες ἀκίνητοι) Elias Cret. antiſtes Comment.in Orat.Naz.de Sp.S.

P.864. v.11, ὁ δὲ κυρίως ὄν] vide Notas ad Philonis opuſcula, ex Auguſt. Biblioth. Francofurti à Io.Vvechelo impreſſa, An. M. D. LXXXVI. verſ.19. ἡ τελειοποιὸς σοφία) periphraſis Filij. v.20, ἡ ἁγιαςικὴ δύναμις) τὸ ἅγιον πνεῦμα.

P.865. v.26. ἑνότητα διατέμνοντας] vt Arius. εἰς μοναδικὴν πενίαν συγκλείοντας] vt Sabellius. Naz. Orat.3, de Pace, & alibi. Baſil. M. epiſt. ad Neocaſar. v.44. ἐν τρισὶν ὑπάρχειν ἰδιότησι] Naz.homil. περὶ θεολογίας (quæ in libro manu exarato etiam περὶ δόγματος καὶ καταςάσεως ἐπισκόπων inſcribitur) & περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Pag 868. v.27. C.V. ἀνόμοιον] Sic Eunomium appellarunt, quod Filium patri diſſimilem, déque nihilo ortum eſſe traderet. ἀνόμοιον τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ ὑπάρχειν, καὶ ἑαυτὸν εἶναι τῇ θεότητι πρὸς τὸν πατέρα, Epiphan.

P.869. v.4. à fin. l. συμφθέγγομαι.

P.872. verſ.32. τῷ θεολόγῳ] Ioanni, c.1. verſ.14.

P.873, verſ.6, αὐτὴ δηλοῦσα, I.S. v.4. à fin. πῶς δεῖ νοεῖν] ταῦτα γλαφυρά, καὶ ἀξιοζήτητα, M.M. ad marg v.3. à fin. ἔπεισε] 2,Reg.24, v.1. πέσητε vt paulò inferiùs.

Pag. 876. v.2. ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος] 2. Cor.4, 4 v.3. οὐ δύνασθε] Lucæ 16, 13. v.4. ἐν τῇ ἀ. παραλειπ] 1. Paralip.21.1. verſ.20. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε] Exod.12, 22. v.32. ἐπιβλέψαι] Num.22, v.20. ver.33. ὀργισθῆναι] Num 22, v.22. v.7, à fin. ἐν ταῖς καρδίαις] Epheſ. 3. 17, διὰ τ̃ πίςεως. v.6. à fin. ὅσοι εἰς Χριςὸν] Galat.3, 27.

P.877, verſ.4. ἐρριζωμένοι] Coloſſ.2, 7. v.24. ἴσ. μειρίδιον οὐκ ἄσημον. Sic *Tertullian.* Domitianus portio Neronis. &, Xerophagia, portio ieiunij I.S. verſ.33, Τιμόθεον] De hoc Timotheo conſule Sectarum hiſtoriam Leontij Byzantini. v. vlt. C.B. & A.S. εἰς χ΄ καὶ χιλίοις συγκεφαλαιωθέντος, μηδενός.

Pag. 880, verſ 4. Συμεὼν] de quo ſupra. P 832 11. v.10. περιβάλλει) μετὰ τ̃ αὐτὴν ἐπιγραφὴν I.S.

P.881. v.11. καὶ Αγγονιτῶν] De his, idem Leontius, p.475. v.38. ἀμάρτιαν αὐτὸν ἐποίησεν] Naz.Orat.2, de Filio. v.45, ἀνθρωπίνης φωνῆς] Ita M. S. l. ἀνθρωπίνης φύσεως. Scriptum videtur (inquit I.S.) φῦς ῆς· ex quo conflatum φωνῆς. verſ.9. à fin. ποῦ εἶ;] Geneſ.3, 9. v.8, à fin. ποῦ ἐςιν Ἄβελ] Geneſ 4.9. v.eod. καὶ Κραυγὴ Σοδόμων] Gen.18, 20. v.3. à fi. λεγεὼν] Marc.5,9. v.pen. τί θέλετε] Matth.20,32. v.vlt.l. ἀλλά γε μὴν I.S.

P.884. v.11. κατ᾽ οἰκονομίαν] ſupra vide Scholion ad p.525, v.16. v.16. σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου] Pſ.68,7. v.17, θεέ μου] Libri editi Ο θεὸς, ὁ θεός μου. Pſ.21,1. v.5. à fin. ὡς ἐμὲ) Deut.18,15. Iſidor.Peluſ.lib.3. ep.94.

P.885. v.33. pro ἀποδιδῶν in C.B. & M.M. legitur ὥνιας. v.35. σὺ δὲ ἀπελεύσῃ) Gen.15. v.15. Lectio marginis ex libris impreſſis. v.46, libri vulgati ἐκλείπων & γήρᾳ Gen.25, 8. v.51. συνήχθησαν] Gen.37,34. v.9. à fi. φησὶν] Gen.49, 29. Καὶ ὄψει αὐτὴν] Vulg. edit. καὶ ἴδε, Deut.32, 51.

P.888, v.2. ἐγώ εἰμι] Exod.3,6. Mat. 22, 32.

P.889, v.15, φωτικῆς] φωκικῆς I.S. illud ſup. Tmemate 201, p.270, neque aliter Codd. Diadochi calamo exarati. v.19, Διονύσιος] ὁ ἀρεοπαγίτης de quo ſuprà pag 1.

P.892, v.3. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Στεφάνου] hactenus in Cod. A. S. Tomus primus : duorum autem meminit in Bibliothecæ Geſnerianæ epitome I. Simlerus quoque. v.38. Ως ὁ βαπτιςὴς Ιωάννης Οκτωβρίῳ μηνὶ συνελήφθη] De huius conceptionis tempore agit D. Chryſoſt. homil.in Natal. Chriſti, quæ breui emendatior & auctior, quam anteà, recudetur cũ eruditiſſimi viri P. Pantini interpretatione. v.41. ἡ θεοτόκος] Chryſoſt.ibid. v.28, ἀπριλλίῳ, ὃν οἱ ἑβραῖοι Νισὰν] Ioſeph.l.3. Archæol c.9, 10, μηνὶ Ξανθικῷ κατὰ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ καθ᾽ ἑβραίους, ὃς καὶ τοῦ ἔτους ἐςὶν ἀρχή. Macar. homil. 5. ἐςὶ μὴν πρῶτος Ξανθικός, ὁ καλούμενος Απρίλλιος. v. 41. Ιανουαρίῳ ς] Epiph. lib.2, contra Anoëtos, p.196. v.45. πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν] Nicephorus lib.1. Eccleſ. hiſt. c.12, & alij tam Græci quàm Latini.

P.893, v.1. ἀνθρωπόμορφον] aduerſus Anthropomorphitas diſputat S.Athan. dialogo 1. contra Anomœum Arianiſtam. Theodoret. q.20, in Geneſ. v.16. οἱ δερμάτινοι χιτῶνες] De his, Naz.in Natal. Chriſti. Epiph. p.236, 255. Theophylact. in cap.12. Lucæ. Theodoret. q.39, in Geneſ. S.Maximus iis verbis, quæ Dialogo 3.Cæſarij, fratris Greg. Naz. inſerta ſunt infra & 909, v.5. v.30. ὁ παράδεισος] De hoc Baſil. M. p. 643. v.51. οὐδεὶς ἀπολύει)] Damaſcen. dialogo contra Manichæos.

P.896. v 21, τῶν θυρῶν εἰ[...]νων] Ioan.20, idem Athan. [...] gos illos V.S.Maximo, [...] adſcribendos cenſeas, [...] [...]ous, vt alibi, ſic in membr[...] Auguſt. leguntur] di[...] [...]an. p.27, 256, 338 431, 507 [...] [...]] vide Baſ. M. hom.1. in [...] [...]eodor. q 3. in Gen.

P.897. v.3. ταῖς γυναιξὶν ὁμιλήσαντες] Ex Hebrææ linguæ imperitia ortus hic error: per υἱὸς enim τοῦ Θεοῦ Geneſ.6. v.2. quidam intellexerunt ἀγγέλους: rectius Suidas (in dictione μιαιφαμίαι) Sethi, Enochi & Enoſi filios: qui victi libidine, ad filias Caini ſunt ingreſſi, vnde Gigantes. v.8. ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμάρτ.] de hoc ſupra. v.16. σφαιρικὸς] vide ſupra Scholion ad p.24. v.4. v.27. ὅτι αἱ ψυχαὶ] S.Maximus id, rationibus è S.Scriptura petitis, negat eod. illo fragmento Cæſarianis inſerto, & Greg. Nyſſ. antiſtes libro de Anima & reſurrectione.

P.900. v.39. ἐγαλακτοτροφήθη] Luc.11. 27. Ign. ep.5.

P.901. v.8. à fin. περὶ Θεοφίλου [Iſidor. Peluſ. lib.1. epiſt.152. Syneſ. epiſt.66. v.7. à fin. Ἰω. τοῦ χρυσοστόμου] Iſidor. eiuſdem libri epiſt. 156. v.vltim. Ἰγνάτιος] epiſt. ad Trallianos. v.eod. Κλήμης] Strom. 2. & 3. cuius verba citat Euſeb. lib.3. Eccl.hiſt. cap.29. v.eod. Θεοδώρητος] lib.3. contra hæret.

P.904. v.12. Γρηγόριος ἐν ἐπιστολαῖς] Gregorij Naz. epiſtola ad Theodorum Tyanenſem Philocaliæ Origenis libro præfixa in Cod. mſſ. Aug. legitur hæc;

ΘΕΟΔΩΡΩ ΤΩ͂Ι ΤΑ ΤΥΑΝΑ ἐπισκοποῦντι.

Ἑορτὴ, καὶ γράμματα· καὶ τὸ κρεῖττον, ὅτι προφθάνεις τὸν καιρὸν τῇ προθυμίᾳ, τὸ προεορτάζειν ἡμῖν χαριζόμενος. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς σῆς ἀγαθείας τοιαῦτα. ἡμεῖς δὲ ὧν ἔχομεν τὸ μεῖζον, ἀντιδίδομεν τὰς εὐχάς. ἵνα δέ τι καὶ ὑπόμνημα παρ' ἡμῶν ἔχῃς, τὸ δ' αὐτὸ καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου: πυκτίον ἀπεστάλκαμέν σοι τῆς Ὠριγένους φιλοσοφίας, ἐκλογὰς ἔχον χρησίμους τοῖς φιλολόγοις. τοῦτο καὶ δέξασθαι καταξίωσον, καὶ ἀπόδειξιν ἡμῖν δοῦναι τῆς ὠφελείας καὶ σπουδῇ καὶ πνεύματι βοηθούμενος. ἔρρωσο.

P.905. v.10. ἀπαρέγκλιτος, I.S.

P.908. v.8. Ἱερεμίου] Thren.3. 33. Epiph. l.2. contra Adamantinos, p.245. v.33. οὐδὲ Ὠριγένης] C.V. H.St. v.9. à fin. τοῦτο γάρ. v. 6. à fin. l. ἡ A.S. H St. v.vltim. σαρκῶν ἐρασθέντες] πῶς ταῦτα, οὐ δέχομαι τὴν διαυτὴν ὁμιλίαν φύσεως, Scholion ad oram M.M. vide quæ ad pag. 897. v.3. adnotauimus.

P.909. v.44. ἵνα μὴ ἀθάνατον μείνῃ τὸ κακὸν] ἵνα ἡ τῆς ἁμαρτίας ἐγκοπή, Theodoret. vide inf. 910. v.19.

... 8. H. St. αὐτὴ εἰς. verſ.35. ... καλοῦ φυγῇ, Naz. homil. in Nat. ... κακοῦ ſiue (vt Baſ.M.) παντοίας κα... ξεν@. v.51. οἴδαμεν γὰρ] Rom.7. 14. ... δὲ] D. Paul. ibid.

Pag. 913. v.3. C. ... σοικήσαν,

A.S. εἰσοικίσας, M.M. εἰσοικίσαν, C.B. εἰσοικέσας. I.S. εἰσοικισθὲν ἐν τῇ, vt pag. ſeq. v.25. εἰσοικισθεῖσαν εἰς. verſ.5. Οὐ γινώσκω] Rom.7. 15. v.8. οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν] vide Scholion ad pag. 266. 33.

Pag. 913. v.26. ἀπὸ τῶν] ἐκ τῶν κρυφίων Pſal. 18. 13. verſ. 31. λογισμοὺς] 2. Cor.10. 5. v. 43. γίνεσθε, καθὼς] 1. Cor.11. 1. v.6. à fin. ἀνιδρῶτι [quod & apud Platonem, περὶ τὸ ἰδίῳ τῷ ἱδρῶτι] C.V. & H.St. al. ἀνιδρῶτι & in marg. ἴσ. ἀνιδρωτὶ. ver.5. à fin. ad marg. H.St. ponitur ζτ', quo aliquid deeſſe, oſtenditur. v.3. à fin. πανοπλίαν] Epheſ.6. 13.

P.916. v.3. λογισμοὺς τε] 2. Cor.10. 5. v.5. ὅτι μὴ] Epheſ.6. 12. v.6. οὐ γὰρ] Rom. 7. 15. v.19. διὸ καὶ] vide ſupra, 909. v.44. v.22. Οἴδα γὰρ] Rom.7. 18. v. 26. βλασφήματα νέα. v.28. διὰ ἐπινοίας I.S. verſ. 33. τῇ μὲν νομοθεσίᾳ] συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, Rom. 7. 22. verſ. 45. ἀντιστρατεύεσθαι] Rom. 7. 23. verſ. 47. σκιρρώσαντα] ita m.ſ. omnes, (quod in Cod. H St. notatur tanquam ſuſpectum) id eſt, ἀποσκληρώσαντα [ab ἀπόσκληρος, quo Baſil. M. vtitur homil. in 37. Pſalmum:] nam & Heſychius σκιρρώσαντα per ἀποσκληρῶσαι (velut ibi legendum) explicat; vnde ἡ ἐσκιρρωμένη φαντασία apud Iuſtin. Martyrem. *Phauorinus*, σκιρρωθῆναι φαμὲν, ἐπὶ τοῦ ῥύπου τοῦ σφόδρα ἐμμένοντος καὶ δυσεκπλύτου, quæ verbi notio imprimis huc quadrat. Quare illud σκιρρώσαντα nihil fuit opus adnotari. Sed apud Philonem lib. περὶ φιλανθρωπίας, p.483. pro σκιρροῦται malim cum m. ſ. Auguſt. σκιρροῦνται legere. v.3. à fin. εὔχεται ῥυσθῆναι] Rom.7. 24. verſ. vltim. προφήτης] Pſalm.18, 13. v.23. Ἀγλαοφῶν, C.V. & H.St. etiam hoc loco. v.30. διὰ τὸ ἐνοικοῦν] ita & vetus Interpres, Rom.8. 11. alij διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος, Macarius homil.5. bis, & homil.20.

P. 920. v.17. H. St. χωροῦμεν. v.21. Οἴδαμεν γὰρ) 2. Corinth.5. 1.

Pag. 921. v. 1. τοῦ τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι) 1. Ioan. 5. 19. v.ſequente τῆς ὠκυμόρου) τῆς ταχυπότμου Pind. Xiphilino ἰὸς ὠκύμορος: venenum, mortem accelerans. v. 24. οἰκησιν ἀναψύχιν I.S. v.7. τὸ γὰρ οἰκητήριον) 2. Cor. 5. 2. verſ. 11. διὰ πίστεως γάρ) 2. Corinth. 5. 7. v.13. καὶ οὐ σαφῶς) Negatiua οὐ redundat I.S. v. 15. ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα) 1. Cor.15. 50. I.S. v.43. καθὼς ἐφορέσαμεν) 1. Cor.15. 49. v.45. Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ) Geneſ. 3. 19. v.50. legitur etiam ζῆν. verſ. vlt. καταποθῇ) 2. Corinth. 5. 4. ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

P.924. v.4. ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ) 1. Theſſ.4. 16. v.16. H.St. 2. πυράγρος, H. St. & I.C. πῦρ, ἄγνος φυτόν: huius plantæ fit mentio Leuit. 3. 40. Iobi 40. 17. verſ. 33. Ἰωάννης)

Apocal. 20, 13. verſ. 6, à fin. ἀνὴρ μὲν γὰρ) 1. Cor.11.7.

P.925. v.4. ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν) Daniel 9, 23. v.28. ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἡλίας) Matth.17.3. v.40. οὐ παρὰ τοῦτο. καὶ γὰρ εἰ καὶ τοῦ εἴδους) Scholion. οὐ παρὰ τοῦτο. καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ εἴδους, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ συνθέτου σώματος τείνει), οὐδὲν ἧττον τὸ αὐτὸ ἕπεται· ἢ οὐ τὸ αὐτό. τὸ μὲν γὰρ ἔχει λύσιν, ὅτι πάλιν θνήξει, ὅπερ οὐκ ἔστι κυρίως ἀνάστασις· τὸ δὲ οὔ. εἴπερ τὸ εἶδος οὐ θνήξει πάλιν, ὅτι μηδόλως θνήσκει. M.M. verſ. 42. πρωτότοκος] Coloſſ.1.18. Apocal. 1.5. v. vltim. τῆς Σαραφθίνης] 3.Reg.17.22. v. eod. Σωμανίτιδος] 4.Reg.4. Naz.homil. in Pentecoſten, Σουμανίτιδος, & m.ſ. Σουναμίτιδος, quod Hebræo eſt vicinius.

P.928. v.33. ἐπινοίᾳ] οἷον, τὸ ζῶον ἀπὸ τοῦ χρώματος. τὸ γὰρ λευκὸν οὐ δύναται [ἐνεργείᾳ] χωρισθῆναι τοῦ κύκνου: τὸ ἀβάσκανον οὐκ εἴωθε χωρίζεσθαι τοῦ φιλοσόφου· οὐ γὰρ ἐν βασκανίᾳ ὁ φιλόσοφός ποτε, Scholiaſt. ad 2. lib. Top. Boëthi mſſ.

P.929. v.1. τὸ παρὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ] Ezech. cap.37. *v*.8. H. St. ἐξουσιαστικώτεροι. v.10. idem ἄλλων ἐθνῶν. v.20. Ἰώσηπος] l.7, de bello Iudaico, c.18. v.26, ἐνέπρησαν] hinc corrigendus & Ioſephus & interpres eius, apud quem ἐτήρησαν legitur, id eſt, *ſeruarunt*, pro *incenderunt*, v.46. Σαμουὴλ] 1. Reg.28, 12. Schol. δαιμόνιον ἦν τὸ παρὰ τῆς ἐγγαστριμύθου ἀναχθὲν, ἀλλ᾽ οὐχ ὁ Σαμουὴλ, M.M. vide Iuſt. Mart. dialog. πρὸς Τρύφωνα, pag.260. 26. & Reſponſ. ad Orthodox. q.52. pag 328. edit. H. Commel. *Tertullian.* lib. de Anima, c.57.

Pag.932, verſ.7. ἵνα αὖ ἀσώματον [vox ἵνα] pro qua ἦν habet H. St.] vitio non caret, I.S. verſ.14. ἑώρακε] τεθέαται, 1.Ioan.4.12. H.St. I.S. verſ.22. αὗται φύσει αἱ ψυχαὶ παντὸς H St. verſ.25. διὰ τοῦτο] εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε, Rom. 14.9. verſ. 27. ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων] Iſidor. Peluſ. lib. 1. epiſt. 222. verſ 44. τοῦ ξενῶνος] non legitur in Cod. H St. verſ. ſeq. idem, & C.B. 2, ἐκλαμβάνοντος M.M. ἐκλαμβάνοντες. Locus vitioſiſſimus I.S. *v*.9. à fin. διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ φέρειν] Iſidor. Peluſ. lib.1. epiſt. 304. *v*.8. à fin. Henric. Steph. verſ. vltim. l. παρέβαλον Henric. Stephan. I. S. verſ. eod. μυστήρια] Scholion, οὐχὶ τὰ τῆς πίστεως λέγει μὴ βαλεῖν τούτοις, ἅπερ ἂν εἶεν καὶ μυστικά: ἀλλὰ τὰ μυστικώτερα, ταῦτα γὰρ τοῖς ἐν τῇ πίστει τελείοις ἁρμόζουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως οἰκονομοῦντες τὸ τοῦ κηρύγματος σεβάσμιον, εἰ καὶ πιστοὶ τυγχάνοιεν οἰκονόμοι, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ φρόνιμοι ῥηθεῖεν ἂν παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ. διὸ καὶ κατ᾽ οἰκεῖον νῦν ἡρμήνευται κατὰ πρώτην ἐκδοχὴν ἡ παραβολή. ἔχει δὲ ἄριστα καὶ ἡ μετ᾽ αὐτὴν ἐπίσκεψις, καὶ ἀξίως τῆς διανοίας τοῦ γράψαντος.

Pag. 933. *v*.10. l. μεταγραφέντων H St. *v*.11. pro ἡ εἰς πίστιν, lege ἡ εἰς Χριστὸν πίστις cum H.St. *v*.39. l. ποιητής ἐστιν.

P.936, *v*.3. ἕτερον ὄντα κόσμου, H St.2. *v*. 20. al. ἀπελῆς ἂν καί. *v*.9. à fin. ὦ πάλιν, C.V. & H.St. at ὦ βάλε M.M. ὦ βάλη C.V. H.St.2. id eſt, ἄπαγε. aliis ἀβάλε. quod tamen frequentius τῶν εὐχομένων. quam τῶν προβαλλομένων, I. S.

P.397. *v*.2. τῆς κατακλείσεως] C.B. M.M. & H St. μετακλείσεως. I. S. διακλείσεως. *v*. 9, C.V. ἔρυθμον. H. St. εὔρυθμον. *v*. 26. τὸ μὲν βρέτας] Gaza nomen hoc ait ἄκλιτον, quum βρέται extet apud Heſych. βρέτη apud Clem. Alex. multitudinis numero. Sic à σκέπας, σκέπαϊ, & à κνέφας, κνέφαϊ tertium formauit caſum Apolinarius Pſal.16, *v*.18. & Pſal.17. *v*.24. *v*.48. ἂν] vt h. l. ἂν in vno Codice, in altero ἔσται. ita p.940. *v*. 8. pro ἔσται in alio Cod. ἂν legitur, & p.941. *v*.14. *v*.50, l. ἐκκεκλικέναι, cum mſs. & I.C. vult enim iſte dici ἐκκλησίαν, quaſi ἐκκλησίαν, à fuga voluptatum. *v*.9. à fin. Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος] πῶς τοῦτο φῆς, ἅγιε τοῦ θεοῦ, εἴπερ καὶ σοὶ ἡ τοιαύτη δόξα, Schol. M.M. *v* 7, à fin. l. μελλησμοῦ C.V. H.St. I.S. *v*. vlt. κατακοσμοῦσαν] A.S. μετακοσμοῦσαν.

P.940. *v*.4 Κύριος ἔκτισέ με] Prouerb.8. 22. Clem. Alex. Protrept. quem Scripturę locum de Filij æternitate accipit Ignat. ep.4. Naz. Orat. de Filio. Epiphan. lib.2, contra Arianos p.320. Damaſcen. lib. 4. c.95, de orthodoxa Fide. Philo, lib. περὶ μέθης, paulo aliter citat, Ὁ θεὸς ἐκτίσατό [Aquila ἐκτήσατο] με πρωτίστην τῶν ἑαυτοῦ ἔργων. *v*.30. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος] Pſal.89. 2. 4. v.36. ἑξακισχιλιοστὸν] Quamuis multæ hallucinationes in his ſunt, quarum rationem, propter abſurditatem, non habuimus: hanc tamen iocularem præterire non potuimus. Vnus dies, inquit, ſunt mille anni coram Deo. Sunt autem à creatione, ad nos, ſex millia annorum. Ergo ſex dies à creatione ad nos fluxerunt. In hebdomade, inquit, id eſt in ſeptima die, ſiue ſeptimo millenario deficiet mundus. Ergo, inquit, à creatione ad συντέλειαν κόσμου ſunt dies tredecim. Atqui debebat dicere, ſunt dies ſeptem. Nam pro ſeptimo millenario, qui debet accedere ſex prioribus millenariis præteritis, ipſe adiungit ſeptem millenarios. quæ profecto mira [illegible] ...cinatio, quæ nata eſt ex ve[illegible] ...μάς, quod, vt eſt, pro ſeptem [illegible], & perperam item pro ſeptimo die vſurpauit. I.S. *v*.46. Ἄμμον θαλασσῶν] Siracid. 1. v. 4. à fin. ὁ μὲν γὰρ θεὸς οὐκ ἔστι] ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ θεὸς, docet Baſil. M. homil. integra, Chryſoſt. Orat. περὶ προνοίας. Philo lib. περὶ φυγάδων.

P.941. v.6. à fi. ad m. Codd. M.M. & H.St.2. legitur,

legitur, ἐκ γὰρ τούτων καὶ ὅτι τῶν σωμάτων ποιότης, δείξεις· εἴπερ ἡ τῶν ποιοτήτων σύνοδος τὸ σῶμα ἀποτελεῖ.

P.914. v.14, εἰ γὰρ] H. St. 2. ἢ γὰρ. v.eod. ἐξ οὐ πόλεων & ἐξ οὐ ναῶν I.S. verſ.36, τὰ κακὰ πότερον οὐσίαι;] Οὔτε γὰρ ποτὲ κακὸν ἦν, οὔτε ῥιζούμενόν τι κακίας, οὔτε ἐνυπόστατον κακόν ἐστι. *Epiphan.* contra Baſilid.& Manich. *Naz.* in Nat. Chr. eiúſque paraphraſtes, *Damaſc.* lib.2, Orthod. Fid. c.46, qui eandem τῆς κακίας rationem ait eſſe, quæ ſit τοῦ σκότους: de quo idem lib. 1. cap. 22; *Theodoret.* q.7, in Geneſ. *Baſil.* M. homil. 2, & 6, in Hexaëm. v.50. l.in marg. κακεῖνος κακός.

P.948. v.5. H. St. τὰ μέγιστα καὶ τοῦτο τὸ μέρος. v.34. Scholion, εἰ καὶ τὴν ὕλην, ἀλλὰ μὴ καὶ τῶν ποιοτήτων ἡ ἀντίθεσις ἦν: ἰσχυροὶ οἱ λόγοι. M. M. verſ.36, 37, 39. & p.949. v.4, 7, τὸ ἔσται in marginem reiiciatur: id enim in al Codd. pro ἄρα, vt ſuperius pro ἄν, legitur.

P.949, v.7, Scholion ad marg. M.M. χρήσιμον τὸ ἐπιχείρημα πρὸς τὸ δεῖξαι τὸ πᾶν γενητὸν, τὸ καὶ ἕκαστον τῶν αὐτοῦ ἀτόμων ἐστὶ πῦ, εἰ τὰ μὲν ἄτομα τῶν εἰδῶν τὸν λόγον δέχονται. οὐκ ἀνάγκη δὲ τούτων τὰ εἴδη. v.45, ὅς καὶ H.St. 2. I.S. verſ.5, à fin. ἀπὸ τῶν γραφῶν] Matth.19, 11. 1.Cor.7, 28, Ignat. epiſt.6.

P.952, verſ.1. ἀτελεσφόρητα] ἀτέλεστα, Prouerb. 3, 16. verſ. 11, τέκνα] *Iephte*, Iudic.11, 29. verſ. 21, γωνὴ] παρὰ τὴν γονὴν, Iſidor. Peluſ. lib. 3. epiſt. 242, Symmachus verò οὐδεὶς, quo Hebraiſmus magis exprimitur. v.47, λέγουσιν ὄργανα καλοῦσαι I.S. v.25. Βαβυλὼν γὰρ, τάραχος, ἡ σύγχυσις] Gen.11. 9. ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς. Philo περὶ συγχύσεως διαλέκτων. v.4. à fin. τὴν ἰτέαν] Leuit.23. 40, & Eſai. 44. v. pen. ἐς αἱ εἰς ἄρδην ἀποστειράσθη] Plin. l.16. c 26. *ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe, conſtat.* verſ. vlt. ὠλεσικάρπεις] frugiperdas, Plin. ibid. vt ὠλεσίκαρπος h. l. ſit ἡ ὀλλύουσα τὴν γονὴν, ἤγουν τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας. Naz. Carm. κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων, verſ. 53. metaphoricè vtitur --- ἡ δὲ τὴν χάρις, ὠλεσίκαρπος. Vide Homeri Interpretem Odyſſ. κ' & Theophraſt. lib.3, de Plantis.

P.953. v.1, μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον] Ierem. 2, 32, v.5. σήθη] τὸ σῆθος Philoni, pag.570 ... μα τοῦ θυμοῦ. vnde illud Sophocleum.

Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν ... μαλάσσεται.

Sed φρένες aliquando idem, quod διάφραγμα (quia hoc inflammatione affecto mens læditur) veluti Pind. Nem. Ode 7.

--- χολωθεὶς
ὁ καρτερὸς Αἴας, ἔπαξεν διὰ φρενῶν
λευρὸν ξίφος.

v.8, Λαβέ μοι δάμαλιν] Geneſ.15, 9. verſ. 9. l. ἐριστίζουσαν, καὶ αἶγα ἐριστίζουσαν, καὶ κριὸν C. V. H St. v.27, καὶ ὑμεῖς] Lucæ 12, 36. verſ.30, ἀνακλινεῖ] Ibid. v.37. v.34. ἐξ εἰς ἡμῶν τῆς ἡλικίας] Totidem Mundi huius ſecula quidam ſtatuunt: primum ἡγεμονικὸν, alterum θυμικὸν, tertium ἐπιθυμητικόν. vide Suidam in dictione ψυχὴ, & infrà 569, 10. v.48, τὴν ὀσφὺν ἀναζωσαμένους] 1.Petr.1.13. v.50. σίκερα] Σίκερα, πᾶν τὸ δυνάμενον μέθην ἐμποιῆσαι πόμα, τοῖς ἑβραίοις ὀνομάζειν συνήθες, Baſil. M. v.8. à fin. ἐγώ εἰμι] Ioan. 15, 5. v.5. à fin. Ἐκ γὰρ ἀμπέλου] Deut.32, v.32.

P.956, v.2, πάντη] H.St. ταύτῃ. v.11. διφόρεσαν C.B. H St. A S. δικαιοσύνης μᾶλλον) hæc ſunt intricatiſſima I.S. v.19. H.Steph. ὁράσεως, γεύσεως, ὀσφρήσεως, quod poſtremum in cæteris m. ſ. deſideratur. v. 33, τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ δικαιοσύνῃ) τῇ ἐλεημοσύνῃ, τῇ ἀποιΐα, Ioan. Chryſoſt. homil. εἰς τὰς ί. παρθένους. v.34. χρονισμὸν) Matth.25, 5. v.42. εἰς τὴν ἀπάντησιν) 1, Theſſal. 4, 17. v.50. ἐκλεκτὴ τῇ Henric. Steph.

P.957. v.4, ἀφθόρω. v.8, l. θύσας δ' αὐτὴν μόσχον τὸν σιτευτὸν) Lucæ 15, 23. ὃν ἡ δάμαλις Μαρία ἐγέννησεν, Chryſoſt. hom. εἰς τὸν ἄσωτον. v.35. ὑφηγήσασθαι, I.S. v.37. ἡ τῆς πνευματικῆς ὀγδοάδος) de hac, Naz. homil. in nouam Dominicam, & in Pentecoſten. Greg. Nyſſ. in Pſal.6. Baſil. M. lib. de Sp.S. c.27.

Pag.960, v.8. H St. ὑπωρόφιον, quo poëtæ ferè vtuntur, Pind. Theocrit. Nonnus. v. eod. διαίτῃ τῇ τῶν ἀνθρώπων) συνανθρωπιστικὸν, Baſ. M. συνανθρωπίζον. Ariſtot. v.9, ψαλμοῦ) 44. v.11.13. v.17, C.B. παρὰ θεία παρθενία) Autor Etymologici, ὅτι παρὰ θεοῦ ἐδόθη. verſ. eod. C.V. & Henr. Steph, ὑπαλλαγήν. v. 22. lectio marginis, αἱρετὴ, eſt gloſſema. verſ. eod. διὰ τὸ αἱρεῖν) ἀρετὴ μὲν γὰρ οὐ μόνον παρὰ τὴν αἵρεσιν ὠνομάσθη, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸ αἴρεσθαι (παρὰ τὴν ἄρσιν m. ſ. Auguſt.) αἴρεται γὰρ καὶ μετεωρίζεται, διὰ τὸ ἀεὶ τῶν ὀλυμπίων ἐρᾶν: κακία δὲ, ἀπὸ τοῦ κάτω κεχωρηκέναι καὶ καταπίπτειν τοὺς χρωμένους αὐτῇ βιάζεσθαι, Philo. verſ.26. Υἱός μου) Pſalm. 2, 7. verſ. 5. à fin. Henr. St. ἔτι εἰ τὸ ἀνελεῖν.

Pag.961. v.23. l. σκιὰ) Hebr.10. v.24. εἰ δὲ) H.St. ἡ δὲ εἰκὼν, τὸ εὐαγγέλιον, αὐτῆς. v.26. ἐν τῷ Λευιτικῷ) cap. 23, 42. ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας. hæc inde ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτὴ dicitur, 2. Machab.10. aliàs ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, Deut.16. & 31.10. v.31, Iudic. 9.8. Suid. in *Abimelecho*. v.40, l. ἕως τοῦ I. S. v.7. à fin. πετάλοις) φύλλοις συκῆς Gen.3.7. v.5. à fi. οἰνωχλωθέντα) Gen.9.21. v.pen. Imperfecta oratio. videtur ita explenda; τῇ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις δοθείσῃ ἐξουσίᾳ.

P.964. v.8. ἐπὶ τὸ κρεῖττον (Matth.24, 32. v.9. τὴν ἱλαρότητα τὴν ἐκ τοῦ οἴνου) Pſalm.103, 15.

verſ.13. διὰ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου τὴν διαπλεξχίαν] τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ἔλεος παρώνυμα, id eſt, illud huius typum; facit Clemens Alex. quoque, lib.2, Pæd cap.8 verſ.17, ῥάμνος καὶ ἄγνος] Etymologus idem aſſerit, apud quem & ſequentia leguntur de Iezabele, hinc redintegranda verſ. 20 τῇ παρθενίᾳ ταύτῃ, H.St. v.22 ἄγνος δὲ παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἁγνεύειν] Dioſcorides lib.1. περὶ ὕλης ἰατρικῆς, cap.136, Galenus (Tomo 2, lib. περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, 6.) ἐπέχει δὲ καὶ τὰς πρὸς ἀφροδίσια ὁρμὰς ὅ, τε πεφρυγμένος καὶ ὁ ἄφρυκτος καρπός· καὶ τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη τοῦ θάμνου ταὐτὸ τοῦτο δύναται δρᾷν. ὥστε οὐ μόνον ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα πρὸς ἁγνείαν [Ald. ἄγνοιαν vitioſè] πεπίστευται συντελεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑποστρωννύμενα. [διὰ] ταῦτα ἄρα καὶ τοῖς Θεσμοφορίοις αἱ γυναῖκες Ἀθήνησιν ὑποστρωννύουσιν ἑαυταῖς ὅλον τὸν θάμνον. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. vide Etymologum in Ἄγνος in Μόσχοισι λύγοισι, & in ῥάμνος. verſ. 25, ὑπὸ ῥάμνους] 3.Reg.19 4, ibi edit.Plātin. ῥαθὰμ Chryſoſtom.homil.in decoll.Ioan. Bapt. ῥαμὲθ Cod.Auguſt. m.ſ. vt quidam impreſſi, ῥαθμὲν, alius m.ſ. Aug. ἀρκευθὴ ῥαθμὲν vbi fortè ἀρκευθον legendum: εἶδος φυτοῦ ἀκανθώδους Lexico m.ſ. ὄνομα δένδρου ἀκάρπου Scholiaſt. Theocriti. verſ.26, ὅτι τῶν φθεγγόντων] hæc verba, tanquam præcedentium ἀπολογία, in Etymologico adferuntur. v.28, ξύλον, ἀπὸ τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ πεφυτευμένον τοῖς τὴν ἁγνείαν ἀσπαζομένοις, Etymol. verſ.45, προσόζειν α. καὶ α. ε.τ. τ. ψ. μώλωπας] Pſalm.37, 5.

P.965. verſ.8. l. κοσμογονείας. ἄρχειν γὰρ τῶν ἰχθύων] Geneſ.1, 26. v.11. παρὰ τῆς γραφῆς] Daniel.10. v.13. ἀρχομένους (ἄπαγε) δεικνύει. I.S. v.22 ἀνθρωπομόρφο] ὅταν τυπῶνται σωματικῶς, Naz. εἰς Ἥρωνα.

Pag.968. verſ.5. ἐν ἓξ καὶ μ' ἔτεσι] Gloſſema Chriſtianorum: hoc non dicit Ioſephus. I.S. verſ.18, κερατανὲς] Ioſeph lib.15. cap.14. κερατερὰς: quibus & ſimilibus annotandis non puto fieri operæ pretium, quũ autor extet: quare tam hoc locò, quàm alibi, excerpta quæcunque, Lectoris ſtudio cum editis relinquam conferenda. v. 32, l. Ἡρώδῃ προὐξένησε I.S. verſ.33, ἅμα τῷ idem. verſ.6, à fin. ἕλκωσις ἐντέρων] lib.17. Archæol. cap.7. v.5. à fin. ὀρθιόν τε ἆσθμα] πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις ibid. quæ lib.1. περὶ ἁλώσεως cap. 21, eidem ὀρθόπνοια καὶ δύσπνοια. verſ.3. à fin. ἔτη σύμπαντα] ἑβδομήκοντα, quod forſan librarij culpa eſt omiſſum: in Vaticano etiam Cod. ſpacium vnius dictionis inter σύμπαντα & βασιλεύσας relinquitur. verſ. pen. ἑπτὰ καὶ λ'.] Lib. 17, cap.10.

Pag.969. v.4. à fin. οἰνοχόον] Ὑρκανοῦ: l.14, cap.19.

P.972, v.4, Ὑμεναίου] C.V. Μεναίου. libri editi Μενναίου. verſ.18, l. ἐγεγάμητο) συλλαμβανομένους, καὶ I.S. v 8. l. ὑπὸ ἱεροσολυμιτῶν, I.S. v.20. ὁ παῖς λαμβάνει] Lib.14, cap.23. v.21, Βαρζαφάρνης, Ioſephus ibidem.

P.973. v. 10. ἀνεῖλεν ἄνδρα] Ioſeph. libr. 15. cap.9. διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. τότε δὲ πλείω μὲν ἢ π' γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη. v. 31. Βίαινναν οἰκεῖν τῆς Γαλιλαίας] Βίενναν, πόλιν τῆς Γαλατίας, Ioſeph. lib.17, cap.15. monuit I.S. quoque, τῆς Γαλατίας vel τῆς Γαλλίας legendum eſſe. verſ.36, ἀδελφοῦ Ἡρώδου] Ioſeph. lib.18. c.7. Φιλίππου, ex hiſtoria Euangelica, I.S. v.42. Ἰώσηπός φησιν] ibidem.

Pag 976. verſ.1. πρὸς Ἰανὸν] πρὸς Στέφανον καὶ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, idem Ioſeph. lib. eod. cap.9. verſ. 6. εἰς τὴν Λουγδουνῶν. Nam dicebant τὰ Λούγδουνα, vt τὰ Βουρδίγαλα & ita ſupra apud hunc ipſum auctorem I. S. v. eod. ἀϊδίῳ φυγῇ] Ioſeph. ibid. αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίᾳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτοῦ Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας. verſ.13. τὸ Ἰάκωβον in M.S. non legitur. v.18. μετὰ τοῦ ὑπερβολὴν I.S. οὐκ ἐπετίμησε] οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν ἀπετρίψατο, Ioſeph. v.29. τοῦ βουβῶνος] Idem l.19, cap.vlt. verſ.38. Δρουσίλα] Δρούσιλλα, Ioſeph. v.46. εἰς ῥώμην ἀπαίρει] ἐπὶ ῥώμης ἦν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, idem. verſ.49, Φάδον] Cuſpium Fadum, ibid. verſ.53. δωρεῖται] Ioſeph. lib. 20. cap.5. verſ.7. à fin. Βαταναίᾳ] C.V. & B. Καταναίᾳ. verſ.6. à fin. Λυσανίου] Ibidem apud Interpretem *Lyſiæ* legitur, culpa librarij pro *Lyſaniæ*. v.4. à fin. περιτμηθέντι] περιτέμνεσθαι θελήσαντι. v.pen. Φήλικι] Actor.24 v.24.

Pag 977, v.1. Ioſeph. & Actor.25, 14, Βερνίκη. v.6. τὰς περὶ αὐτὴν δέκα δύο I.S. v.7. ἐδημηγόρησεν] Actor. 26. verſ.18, θρασὺς ἦν] τὸν τρόπον, Ioſeph. lib.20, cap.8. verſ.24. τοῦ κυρίου] Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ Ioſeph. ibid. v.28. τὸν Δάμνεον] Δαμνέου, Ioſeph. verſ.30. Ὅτι Ἀαρὼν] lib. 20. cap.8. idem. v. 36. ὀγδοήκοντα τρία ἔτη] Ioſeph. τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα ſcil ἀρχιερεῖς πάντες τὸν ἀριθμόν. v.41. ἀριστοκρατική, idem. v.51. pro Ἅμα τῇ ἐκ τοῦ ἀρχιερέως haud dubiè legendum ἅμα Ἰωσεδὲκ τοῦ ἀρχιερέως. ſic enim Ioſephus, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωσαδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. v.52, τξς'] hinc fortè corrigendus Ioſephus, qui υξς' habet v.6 à fin. εἰς οὗν τῶν] Ἰησοῦς ὁ Ἰωσεδὲκ, idem. verſ.3. à fin. υιδ'] τετρακόσια δεκατέσσαρα. v. pen. ὁ Μενέλαος ἐπικλὴν idem) loquendi modus apud Ioſeph. v.vlt. καὶ ἀντικαθιστῶσιν] καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν Ἰάκιμον, Ioſ.

P.980. v.5. l. διαμαρτὼν τοῦ θεοῦ ναὸν παραπλήσιον τῷ Ioſ. v.11, Ἰωάννην) Ἰωνάθην Ioſep. verſ.33. τὸν βίον, Ἀλεξάνδρα τῇ idem. ver.34. A.S. κατάκρας, vt Thucyd. li.4 Procopius, alij.

alij pro καὶ κράτος, quo vſus eſt Ioſeph. Diuiſim, C.B.M.M. vt Theocrit. Idyll. 16. v. 89. Δυσμενέων ὅσα χεῖρες ἐλωβήσαντο κατ' ἄκρας. vide Suid. verſ. 39. Βαρζαφάνης, Ioſeph. v. 40. τῆς παρθυλώης, Idem, fortaſſis rectius: nam & Philo Parthos παρθυλωὺς dicit, alibi παρθυαίους: & ipſam Parthiam, παρθυλίω. v. 46. ὑπὲρ τοὺς ἐκ τοῦ Ioſeph. ver. 51. οὗ καὶ τῇ ἀδελφῇ idem. v. 3. à fi. Τίτος ἐνεπυρπόλησεν, Ioſeph.

P. 981. verſ. 4. χρηστομαθίας] Vt epitoma Strabonis eſt χρηστομάθεια ἐκ τοῦ Στράβωνος, id eſt, loci laudabiles ex Strabonis Geographicis collecti: ſic quatuor hi libri Procli inſcribuntur χρηστομάθεια Γραμματικῆς Πρόκλου, hoc eſt ſelecta aurea à Proclo ex Grammaticis. Nam quod Grammaticorum fuerit illa diſputatio de generibus Poëmatum, vnus Diomedes teſtis erit ἀξιόπιστος, qui tertium librum ſuarum Inſtitutionum Grammaticar. magna ex parte in eo conſumpſit. His acceſſit opera Photij, qui ex illis Grammaticorum ſelectis à Proclo, hæc ipſa quoque ſepoſuit. Fuerat autem Proclus ſtudioſiſſimus τῶν Ἐπιτομῶν, vt eius auditor, & in profeſſione Platonicæ ſcholæ ſucceſſor, Marinus Neapolitanus in eius vita obſeruauit. Nec mirum: didicerat enim à puero ſtudioſiſsimè Mathematicas apud *Heronem*, quæ contentæ ſuo puluere erudito τὰ περιττὰ repudiant. & Hero ipſe, vt ex eius monumentis apparet, breuitatis fuit amantiſsimus. Hinc illa Procli στοιχείωσις [in Bibl. Aug.] admirabilis Theologiæ Platonicæ, quâ nil breuius, nil in eo genere perfectius. Simillima huic & illa eiuſdem, quæ vulgo circumfertur, & à Themiſtio primo de Anima videtur citari σύνοψις τῶν περὶ κινήσεως εἰρημένων Ἀριστοτέλει, μαθηματικωτέρα tamen: qua nil aptius ad librum VI. Phyſicorum Ariſtotelis: & alia eiuſdem de Motu Theoremata plane percipienda, & memoriter retinenda. Quin & ad omnes ſcientias certo cognoſcendas, & firmiter memoria conſeruandas, nulla epitomæ ratio accuratior nec ſenſibus Ariſtotelis intimis congruentior. Sed hęc copioſius in commentariis de vſu Logicæ: *Pe. Ioannes Nunneſius*. Alias eiuſdem Nunneſij Notas, vt & Andreæ Schotti δευτέρας φροντίδας, in hanc Procli Chreſtomathiam ſeorſim exprimendas curabimus. ver. 5. εἰς δ'.] Non niſi ex duobus libris hoc fragmentum A. S. ait concinnatum eſſe. v. 30. A. S. I. Φημονόη, Pauſaniam in Phocicis ſecutus. Clem. Al. Str. I. φασὶ τὸ πρῶτον τὸ ἑξάμετρον Φανοθέαν τὴν γυναῖκα Ικαρίου, οἱ δὲ Θέμιν, μίαν τῶν Τιτανίδων, εὑρεῖν. Plutarch. lib. περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, hunc primum ait fuiſſe auditum verſum Heroicum, Συμφέρετε πτερὰ οἰωνοί, κηρόν τε μέλισσαι. ver. 37. ὁ Ὅμηρος ποιητής] ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, μυρίων ὄντων ποιητῶν, κατ' ἐξοχὴν λέγεται· καὶ τὸ μέλαν, ᾧ γράφομεν, καίτοι παντὸς [m. ſ. πάντως] ὃ μὴ λευκόν ἐστι, μέλανος ὄντος [μέλαν ὄντος, m. ſ.] καὶ ἄρχων ἀθήνησιν ὁ ἐπώνυμος, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἄριστος, ἀφ' οὗ οἱ χρόνοι καταριθμοῦνται, Philo lib. de Abraam. εἰωθότων ἔστιν τῶν ἀνθρώπων ἐνίοτε τὰ προφέροντα τῶν ἐν ταῖς φύσεσι ταῖς τῶν φύσεις προσαγορεύειν ὀνόματι. καθάπερ, ὅταν εἴπωσιν ὑπὸ μὲν τοῦ ποιητοῦ λελέχθαι τόδε τὸ ἔπος, ὑπὸ δὲ τῆς ποιήσεως τόδε. πάντες γὰρ ἀκούομεν Ὅμηρον μὲν λέγεσθαι ποιητήν, Σαπφῶ δὲ ποίησιν. οὕτω δὲ καὶ θῆρα λέγουσιν ἐξαιρέτως τὸν λέοντα, & ἄλλα τοιαῦτα κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζουσι, *Galenus* libro ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη τῇ τοῦ σώματος κράσει ἕπεται. v. 43. ἐπικὸς κύκλος] de hoc conſule Iſ. Caſau. Animaduerſ. in Athen. lib. 7. c. 3. v. vlt. Στασῖνον] Iſ. Caſaub. ibid.

P. 984. v. 13. Καλλίνοον vel Καλλίνου, Terentianus Maurus I. S. verſ. 40. προσῴδιον] Philo lib. de vita Theoretica extremo, τότε μὲν τὰ προσόδια [m. ſ. προσῴδια] τότε δὲ στάσιμα, στροφάς τε τὰς ἐν χορείᾳ καὶ ἀντιστρόφους ποιούμενοι. Plutarch. vita Æmilij Pauli, μέλος οὐ προσόδιον καὶ πομπικὸν, ἀλλ' οἷα μαχομένους ἐπᾴδουσιν αὐτοὺς ῥωμαῖοι προσεγκελευόμενοι. quibus in locis rectius per o ſcribi exiſtimo, ab ὁδός, quam per ω, ab ᾠδή: quum præſertim etiam Grammatici παρὰ τὸ προσιέναι deriuent. v. 50. ἀποστολικὰ] Iſ. Caſaub. Animad. in Athen. lib. 14. cap. 7. verſ. 7. à fin. ὕδειν I. S.

P. 988. v. 3. πυῤῥίχην] Lucian. vnde πυῤῥιχίζειν & ὁ πυῤῥιχιστής apud eundem.

P. 989. v. 12. τὰς μὲν κόμας καθειμένος. I. S. v. 42. μετὰ ἐθελῶν, idem. v. 45. ἄρξαι δὲ Θησέα] Plut. in vita Theſei.

P. 992. v. 6. ἐπιμελείας] Subaudiendum ἔχει, aut aliud huiuſmodi verbum, *Frider. Sylburgius*: cuius in hæc Procli excerpta Notæ cum Apollonij Alexandrini Syntaxi ſunt Francofurdi apud Vvechelos editæ Anno M. D XC.

P. 993. v. 37. γῆ μὲν κέντρον] Plut. lib. περὶ φυγῆς. v. 3. à fin. πνεῦμα γὰρ θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος] Alij Spiritum ſanctum, alij τοῦ ἀέρος τὴν χύσιν, id eſt, elementum aëris intelligunt: vt videre eſt ex homil. 2. Baſilij M. & Theodoreti quæſt. 8. in Geneſin.

P. 996. v. 12. συνουσίας] Epiphan. I. 2. contra Paul. Samoſat. vide Auguſt. lib. 11. c. 9. & 19. v. 32. Ἀπολλωνίου βίος] Dictum iam ſupra, typis Aldinis impreſſum eſſe. v. 48. ταῖς τοῦ I. S. ibid. ad oram Cod. M.M. legitur, σημείωσαι τὸ σολοικοφανές· πολλὰ δὲ τοιαῦτα εὑρήσεις ἐν τῇ τοῦ Φιλοστράτου γραφαῖς. χαίρει γὰρ τοῖς τοιούτοις, εἴπερ τις ἕτερος τῶν σοφιστῶν.

P.997. verſ.11. τοῦ Καυκάσου] τοῦτο τὸ ὄρος, ὁ Καύκασος, ἐς τοσόνδε ὕψους ἀνέχει, ὥστε δὴ αὐτοῦ τὰ μὲν ἀποβολῶν οὔτε ὄμβροις οὔτε νιφετοὺς ἐπιψαύειν ποτέ· τῶν γὰρ νεφῶν αὐτὰς ἁπασῶν καθυπερτέρας ξυμβαίνει εἶναι. τὰ δὲ μέσα, μέχρι τῶν ἐσχάτων χιόνων ἔμπλεα διηνεκῶς ἐστί. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ πρόποδες ὑψηλοὶ ἐς ἄγαν τυγχάνουσιν ὄντες, οὐδέν τι καταδεέστερον τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἄλλοις σκοπέλων. τῶν δὲ τοῦ καυκασίου ὄρους προπόδων οἱ μὲν πρὸς τε βορρᾶν ἄνεμον καὶ ἥλιον δύοντα τετραμμένοι, ἔς τε Ἰλλυριοὺς καὶ Θρᾷκας διήκουσιν. οἱ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον καὶ ἄνεμον νότον ἐς τὰς διεξόδους ἐξικνοῦνται αὐτάς, αἳ τὰ τῇδε ᾠκημένα Οὐννικὰ ἔθνη ἐς γῆν τὴν τῶν περσῶν καὶ ῥωμαίων ἄγουσιν· ὧν περ ἀτέρα μὲν Τζοὺρ ἐπικέκληται· ἡ δὲ δὴ ἑτέρα, πύλη ἐκ παλαιοῦ Κασπία ἐκλήθη, Procop. lib.4. de Gotth. verſ.39. νύσιον γὰρ] ἀπὸ νύσης τῆς ἀραβίας νυσαῖον τὸν Διόνυσον ὠνομάσθαι autor eſt Diod.S. lib.I. & lib.III. ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ τόπου Διόνυσον προσαγορευθῆναι. & initio libri IV. τυχεῖν τῆς προσηγορίας ταύτης ἀπὸ Διὸς καὶ νύσης. verſ. pen. I. οἱ περὶ Ἀπολλώνιον I.S.

P.1000. v.15. C.B. & A.S. Πώρου] Max. Tyr. λόγῳ λη. verſ. vlt. ἀπιόντι τε ὁμηρτήσοι] Sic certa virtus eſt Eryngij, de quo Plutarch. τὸ ἠρύγγιον, ſiue (vt idem in Sympoſiacis appellat) τὸ ἠρύγγιον μιᾶς αἰγὸς εἰς τὸ στόμα λαβούσης, ἅπαν ἐφίσταται τὸ αἰπόλιον, ἄχρις ἂν ἐξέλῃ προσελθὼν ὁ αἰπόλος.

P.1001. verſ.8. Philoſtratus lib.3. cap.1. ἐν μυχοῖς τοῦ ὄρους, καὶ ὅ,τι αὐτοῦ κοῖλον. v.11. ἐπιτήδε) πιθήκῳ λέων, νοσῶν] Horapollo lib.2. Hieroglyph. cap.76.

P.1004. v.4. I. πυρσή τε καὶ ὀρθιονώτος, criſta ſcilicet, quam λοφίαν vocat, I.S. v.30. ἐπιβάλλων τῆς χειᾶς, I.S. v. 35, ἀπαυγάζουσαι χρώματα idem.

P.1005. v.11. à fin. κύνειοι] οὗτοι εἰσιν, οὓς λέγομεν κυρτοσίους καὶ ἀρκοβοσκίνους, margo M.M.

P.1008. v.10. I. ἐς πηγάδας C.B. A S. I.S. v.15. διφθέρας δὲ τούτους I S. v.17. ἰχθύων ἐδωδαὶ idem. verſ. 21. ἐπιχείρας I.S. verſ. 26. καλεῖσθαι Σεῖλα τὰ ταύτης τῆς νήσου τετραμμένα πρὸς τὸ πέλαγος. Εστι μὲν idem. verſ.30. θάλατταν αὐτὴν idem. v. 34. ἀλάβαστρος [ὁ ἀλάβαστος Plut. in vitâ Timoleontis, & epentheſi literæ ρ ἀλάβαστρος, 4. Reg. 21, 13. ἡ ἀλάβαστρος, Clem. Alex. lib.2. Pæd. cap.2. τὸ ἀλάβαστρον, Theocr. Idyll. XV. verſ. 114. σκεῦος μύρου δεκτικόν. Schol. v.6. à fin. ἀβιννα] aliis ἄβυλα dicitur I.S.

Pag. 1009. v. 20, ἀνίησι μετεώρα, idem. ver. 26. μακάρων νῆσοι] De his Plut. in vita Sertorij, Diod. Siculus lib.3. Plin. lib. 6. cap.32.

Pag. 1012. verſ.18. I. μέσον ἐστι, καὶ ὀρθόν. Τῆς Ἀττικῆς αἱ I.S. v. penult. I. ξύμμετρος πρὸς τῶν ἰνδῶν ἀμφοῖν τοσαῦται συμπεσεῖσαι I.S.

P.1016. v.8. ἐφ' ἁμαξῶν πεπολισμένοι, I.S. v.11. Νασαμῶνες] Νασάμωνες, Dio Chryſ. Orat.72. Νασαμῶνες, Diod.S. lib.3. Strabo lib.2, & 17.

P.1017. v.12. ἔφη] ἀναγράφει C.V. ver. eod. ἐκεῖνον M.M. verſ.33. Καὶ Πυθαγόρας] Hæc linea cum ſequentibus multum tenebrarum habet: quare ipſe Philoſtratus conſulatur initio libri primi. verſ.35. ὑπήχησαν, obſtrepuerunt, I.S. qui multa hîc non benè cohærere, mihi teſtis eſt. v.39. ἰσομετέχων δέ τι τοῦ περὶ αὐτὴν κύκλου. καὶ γὰρ τοὺς προρρητικοὺς Idem. verſ. 44. τὰς πτέρυγας (ὥσπερ εἰώθασιν) ἄραντες, ἀθρόον ἤχησαν] ἦ καὶ ψόφος τι πέφυκεν ἀνθρώπων ταῖς ῥισὶν εὔμουσον, ὥσπερ τοὺς κύκνους φασὶ τοῖς πτεροῖς, Dio Chryſoſt. vide ſupra 355, 30, & infrà pag. 605, 13. v. 48. ἐφέροντο. σκωπτόλαι] ne mireris Lector, hæc ita confusè impreſſa eſſe: neque enim aliter M.S. neque hæc niſi fragmenta ferè, id eſt, elegantiæ ſeu floſculi ſunt ex tota Oratione decerpti. veluti ſequens locus, integer apud Philoſtratum ſic legitur, ξυφῆς τε γὰρ μᾶλλον ἄπιον) σκωπτόλαι & quæ ſequuntur.

Pag. 1020. v.51. τὰς ἐχίδνας τίκτεσθαι, φθειρούσας] Herodot. Thaliâ. Baſil. M. homil. 9, in Hexaëm. & hom. contra Fœneratores, contráque Inuidiam. Iſid. Peluſ. lib.1, epiſt. C.V. v.53. multa hîc trunca, quæ ex Philoſtrato ſarcienda.

P.1021. v.14. ἀλλὰ, ἀδιάστως I S. v.15. τοὺς ἐν ἰνδοῖς χρύπας] idem ſupra 1004. ver. 46. ἀσφάλιος per ĭ in penult. Plut. vita Theſei & Oppianus lib. 5. ἁλιευτικῶν, v. vlt. v.49. ἐξυμβόλων I.S.

P.1024, v.10. à fin. ὡχανεὸν I S. v. vlt. τῆς ψάμμου εἰδέναι φησὶν ὁ Ἀπόλλων] Baſil. M. homil. contra Sabellianos, δαιμόνων ἀλαζονεία, [apud Herodotum lib.1.]

Οἶδα ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης.

Pind. Olymp. Ode XIII —ὡς μὰν σαφὲς
οὐκ ἂν εἰδείην λέγειν
ποντιᾶν ψάφων ἀριθμόν.

verſ. eod. ὁπόσα ἀριθμῆσαι] ὅπως ἀριθμῆται I.S.

P.1025. v.36. κυβιστᾶν ἐπ' ὀρθὰ ξίφη] κατὰ ξιφῶν, Chryſoſt. epiſt.18 ad Olympiadem. εἰς μαχαίρας, Ælian. epiſt.16. Iſidor. P[illegible] lib.3. epiſt.65.

P.1028. v.28. [illegible]] Han vitam ſcripſiſſe Da[illegible] ſcium partim [illegible] ex iis, quæ ſupra leguntur p[illegible] 408. v.32, partim ex Suida, partim denique ex infrà poſitis, p.1045. v.5. à fin. 1072. 20. v.41. ἐκ ξίπων, ἀντὶ τοῦ ξίφων] hæc abundant. pertinent ad p.1033. v.17. I.S. videri Scholion, ad marg. Cod. H. Steph. annotatum eſt.

P.1029. v.3. ἴσα προφερομένους I.S.

P.1032.

Pagin. 1032, verſu 8. τὴν κακίαν ὑποκρί-ζεϑς] Baſil. M. homil. in Pſalmum LXI. πολλοί εἰσιν, οἱ τὰς πονηρὰς πράξεις ὑποδεχόμϑυοι, ϗ χαρίεντα μὲν τὸν εὐτράπελον λέγοντες, τὸν δ' αἰσχρολόγον, πολιτικόν· τὸν πικρὸν ϗ ὀργίλον, ἀπαρρέσιαστον ὀνομάζοντι· τὸν φειδωλὸν ϗ ἀκοινώνητον, ὡς οἰκονομικὸν ἐπαινοῦσι· τὸν ἄσωτον, ὡς ἐλευθέριον· τὸν πόρνον ϗ ἀσελγῆ, ἀπολαυστικόν τινα ϗ ἄνετον· ϗ ἁπαξαπλῶς πᾶσαν κακίαν ἐκ τῆς παρακειμένης ἀρετῆς ὑποκρίζονται. v. 10. lege [δοκεῖ μοι ταῦτα ἀξιόμορφα καθεστάναι] Scholion ad marg. H. St. ἐν τῷ μετώπῳ ἦν τῆς προτοτύπου βίβλου, ὁ δὲ μεταγραφεὺς ϗ τοῦτο ἐντὸς τέθεικεν. Id eſt, verba hæc (vncis incluſa) fuerunt in fronte paginæ in libro vetere, at ſcriba in contextum repoſuit. v. 27. lege ϗ τὸ μὲν προϊέναι μάλιστα κτ λόγον ἦν αὐ πς. v. 31. poſt ποιητοὶ quæ deſiderantur, ſuppleri ex Suida poſſunt; τὸ δὲ κτ θυμὸν &c in dictione ψυχή, vbi locus hic ἀμβρυώδης adfertur, quanquam & infra p. 1064. v. 25. v. 31. ὁ δὲ πρὸς τῇ ἀφθαρσίᾳ. Et hæc leguntur, in vocabulo ἀφέλεια, apud Suidam. v. 38. διαθέτης] id eſt, διοικητής, ἐπιμελητής idem in loci huius mentione. v. 49. προλαβὼν] παραλαβὼν vel προσλαβὼν, I.S. v. 7. à fin. l. φαινομένην ἀπιστίας, idem. v. 6. à fin. Οὐ δοκεῖν δὲ] verba Æſchyli de Amphiarao.

P. 1033. v. 1. ἔνθ' ἀρετὴ διαειδὴς ἀνδρῶν, H. St. I.S. v. 16. ἐκ δ' αὖ σίτων] hæc planè ſunt, quæ pag. 1028. loco alieno leguntur, ἐκ σίτων, & gloſſema, αὐτὴ τοῦ σίτου, id eſt, στοιχεῖον. I.S. v. 12. ἀγχίνοιαν & v. 20. ἀγχίνοιαι] vide Suid. v. 26. al. ἀποκαθαίρ. v. 10. à fin. ὡς ἔφη Πίνδαρος] Pind. Pyth. Ode 3.

P. 1036. v. 31. θεῶν ἀγχιστόρων] Lucian. in Demoſth. τῶν ψυχῶν ὅσαι ζωῆς ἐγγὺς, ἢ θεῶν ἀγχιστόρων, φησὶν ὁ σκηνικός [Euripid.] vide ſuprà 1032. v. 29. 35. Μαρῖνος] ſuprà 412. v. 43. ἱκανὰ εἶτα τὰ τοῦ διδασκάλου] ὑπομνήματα εἰς τὸν διάλογον, Suid. in Marino, quæ verba gloſſema eſſe arbitror. v. 47. H St. ὁρωμένη, & alteram lectionem in margine: ſed I.S. τῇ ἀληθείᾳ κτ μίαν ὁδὸν μὴ ὁρωμένην προσβλέπουσ συνελαυνομένους. v. 49. τυφλοῦ τὴν ὀρθὴν ἀγομένου idem. v. 8. à fin. al. πρὸς τὰ πόρρω. v. 7. à fin. λόγον. ὁ εἰδὼς, ὃ λέγω ὡς μηδὲ H St. verſ. vlt. φιλοβασιλεύσας idem. v. penult. οὐδεὶς οὕτως κτὰ Suid. in ἀτεράμων.

P. 1037. v. 11. τὸ παλαιὸν παροιμίαν] Ariſtot. lib. 1. Rhet. c. de voluptate, ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Ariſtot. ἧλιξ ἥλικα τέρπει, ϗ ὁ παλαιὸς λόγος, πρέπει ἥλικα. v. 13. εἴ τις δ' αὖ] videtur Scholion, vſque ad ὅτι φυλακεῖα. v. 18. Henr. St. & Suid. φυλάκια. v. 24. τούτου] H St. ἀξέστου. v. 48. βεβαίων θεῶν, idem. v. vlt. H. St. ἀπαλλάττεσϑς πρὸς τρόπον δυνάμεως.

P. 1040 v. 3. κεκασμένην I.S. ita etiam Suid. & H St. v. 24. H St. Αντίλλας. A.S. & H St. 2. Αντίλλας. M. M. Αντίλλας. v. 25. ἐρρύη H. St. v. 29. τὸ δὲ παραλογώτατον, ὅτι, φασὶν, ἐπειδή. v. 38. H. St. ὅτι ταῦτα τὰ μὲν. I.S. ὅτι τὰ μὲν ἄλλα. v. 40. οὐκ ἐπὶ μακρὸν, idem. v. 46. εὐδοκιμούσας H. St. v. penult. κατήνυσαι I.S.

P. 1041. v. 2. ἀλλὰ ϗ τὴν περὶ I.S. verſ. eod. Ατίλλαν H. St. v. 4. Βαλίμερις] ſolus M. M. hîc Βαλέμερις. v. 25. ἀλλὰ τὸ θεωρεῖν Henr. St. v. 44. Οτι τὸ διὰ τῶν νεφῶν] I.S. H. St. Scholion ibi in Cod. M. M. περὶ τῆς διὰ τῶν νεφῶν μαντικῆς, ὅτι διὰ γυναικὸς Ανθούσης καλουμένης εὑρέθη, ϗ ὅπως; ϗ ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Μακελ.

P. 1044. v. 3. ὅτι τὸ Σῶθιν] Horapollo l. 1. cap. 3. Plutarch. lib. de Iſide. v. 8. Τινὲς ἐλαθον] Nouus paragraphus. v. 9. ἕρμα] ἀνάθημα ἢ ἄγαλμα, ὡς Θουκυδίδης λέγει, Schol. in Codd. H. St. & M. M. v. 15. ἀνακύπτει] H. Steph. ἀνακαλύπτει ibid. ἄστομα] ὁ καλούμενον μύουρον, διὰ τὸ σχῆμα πτερὸν ἔχειν, ὡς ὁ ἀλικαρνασσεὺς Διονύσιός φησι, Scholion H. St. & M. M v. 18. οὐκ ἐπιεικὴς] vide Suid. in Ερμείας. verſ. 5. à fin. ἀνεκάλει] αὖ ἐκάλει H. St. v. 4. à fin. idem ὑποκρισμὸν περὶ διηρθρωμένην τῆς & H. St. 2. ὑποκρισμὸν, ϗ διηρθρωμένην περὶ τῆς.

P. 1045. v. 18. πλήρης φιλοσόφου H. St. v. 25. De Superiano & Lachare, Suidam conſule. v. 40. Οτι φησὶν ὁ συγγραφ. α. τ. A. ἴδοι H. St. v. 49. ἐς τὸ Κυρίνου] H. St. Δαρίνου & Δωρίνου, ſed illud Κυρίνου in 2. Cod. v. vlt. ἱφικρατίδας] vide ſuprà p. 993. v. eod. H. St. πανδάλια, H. St. 2. σάνδαλα.

P. 1048. v. 3. λόφῳ] Suid. v. 6. Γιζέριχος, H St. v. 48. ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς] Horapollo lib. I. cap. LVI. quem etiam conſule de Crocodilo, Æluro, &c.

P. 1049. v. 8. Οτι ὁ ἐκεῖνου H. St. v. 15. Οσφραδὰς ἐπὶ τῷ σώματι, idem. ſed in marg. alt. lectionem. v. 19. ἦν δ' αὐτῷ ϗ ἡ H. St. v. 30. τῆς Ρώμης βασιλέα ἐλλωόφρονα H St. v. 32. προσανακειμένου idem. v. 41. τέχνην γραμματικὸς ὁ Παμπρέπιος] Suid. v. eod. οὐκ εἰμί] Nouus & hîc paragraphus. v. 45. τὸ διαβοίᾳ, ᾧ μέγιστον ὅσον τὸ H. St.

P. 1052. v. 1. οὐκ ἦν ἐν τῷ διαμετροῦντι I S. & m. ſ. v. 6. H. St. ἰαβῶ, ὃς ἐγγὺς μὲν τὸ γένος Αλεξ. v. 12. ἄλλοι, πολλὰ παράδοξα H. St. v. 24. ἀσεβεῖς] H. St. ἄβιοι. v. 39. H. Stephan. μαλάχης ἐσθίειν] μαλάχην H. St. 2.

P. 1053. v. 30. ὁ Ατης] ὁ Ατης, ου : & Ατης, ιδος, Lucian. Diod. S. v. 47, H. St. ἀπερράγη πρὸς τὸ βάθος ἤδη πολὺ τῶν ὑδάτων &c.

P. 1056. v. 4. μιλινόχροιαν ἀνεζωσμένην, πορφυροῖς idem. v. 8. αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ H. St. verſ. 24. πρὸς ὄρει κατῳκισμένης τῷ Αργαρίζῳ καλουμένῳ] appellat Argarizum, vel potius Hargarizum, montem Garizin in literis ſacris (Γαριζείν, Deut. 11. 29. Iudic. 9. 7. Γαριζίν, 2. Machab. 6. 2.) dictum. Prima

ſyllaba vocula eſt Hebraica הר quæ mõtem ſignificat. Ita ſæpe Græci duas Hebræorum dictiones in vnam conflant: vt in *Euphrates*, & aliis multis. I.C. v.31. H.St. τῆς Αβρ. θρησκείας. verſ.43. ὁ ἄριστος ἡγεμών] Tres iſtæ lineæ vt certum eſt huc aliunde inductas eſſe, ita vnde luxatæ ſint, haud temerè dixerim. I.S. v.47. καὶ τὸ τοῦ σώματος] Deeſt principium huius hiſtoriæ. & multa talia ἀκέφαλα καὶ ἀτελῆ ſunt in his excerptis περὶ Ἰσιδώρου. idem. v.3. à fin. καταγωνίζεσθαι] Lucian. Lexiphane, ἀλλήλους καταγωνισάμενοι.

P.1057. v.16. τὰς τὴν βουλὴν Hen.St. v.19. διαδόχων idem. v.33. Ἀσκληπιόδοτος. ὃς δὴ ἤδη ἐμνήστευεν ἐπιμελοῦς ἀκριβείας. Repete ἐπ' ἄκρον. Deinde πηγὴ ἀναδιδοῦσα. Sed amplius deliberandum, nam hæc omnia valde ſuſpecta, I.S. v.34. πηγὴ ἀναδίδωσιν] In C.B. & H. St. eſt hîc initium nouæ periodi. & in Cod. A. S. ὁ Ἰσίδωρος intra duo puncta. ver.40. l. Ὑπατίας] ad hanc Iſidori coniugem, Theonis Ægyptij F. extat epiſtola Syneſij. De eiuſdem fato, Suidas. v. 41. γεωμετρικῆς τῷ ὄντι] I.S. H.St. v.pe. H.St. πολυμαθέστατος. v.5. à fin. H.St. δεινὸς δὲ ὢν. verſ.4. à fin. περὶ αὐτὸν καὶ δι' αὐτῶν idem. v.vlt. περιπόνηρος] Manifeſtius hiatus, ſed eiuſmodi ſcopæ diſſolutæ in tota pagina ſparſæ ſunt I. S.

P.1060. v.38. H.St. ἐπὶ ταφῆς ὄντι τὸ θυμιαζίδα] ἐπιτάφιον θυμιαζίδα φέρον. ſed omnia ſuſpecta, ἑλικτὰ κ' οὐδὲν ὑγιὲς, I.S. v.42, H.St. τὴν μέσην. v.à. à fin. ὑλωείας] Henric Steph. ἀπηνείας, ſed illud in altero. v.vlt. ἐπιτετειχισμένῳ. I.S. v.eod. H.St. βασιλέων. Ἀκούσας.

P.1061. v.10. πυρφορέσιν, idem. v.12. ἐπιφυομένοις I.S.

P.1064. v.15, H.St. ἀνεδίδαξε. v.19. ἠφίει idem. v.23. H.St. χρῆμα. v.24 εἶναι γάρ τινα δαίμονα] περὶ τοῦ τοιούτου δαιμονίου ἤκουσα κἀγὼ ἐν Ἑλλάδι παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἐν τοῖς τοῦ παρνασοῦ μέρεσιν ἐμφαινομένου, περὶ οὗ καὶ ἕτερά τινα παραδοξότερα ἔλεγον, σιωπῆς ἄξια μᾶλλον ἢ ἀφηγήσεως, Scholion M. M. v. 7. τὸν δὲ Βαίτυλον, ἄλλον ἄλλῳ] C.B. M.M & H St. 2. τὸν δὲ Ραιτύλων ἄλλον. v.39. H.Steph. ἀνάστατα ἐν φ. πλὴν δυσσεβῶν ἄλλως, κτλ. v.41. l. διηνεκ. οὔτε (al. ὅτι) ἤ τις ὢν τῶν H.St. ver.6. à fin. H.St. ἀλλὰ τούτῳ μὲν τὸ ἰδιώτιδος ἄρα δεῖγμα. v. 5. à fin. l. προαιρέσεως. ὀλίγα eſt enim pars alterius fragmenti, quod apud Suidam in vita legitur Æſclepiodoti extrema, ταῦτα ἀναγεγράφθω μοι, χαρίσια ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν ἀποδιδόντι. v.3. à fin l. ὀνείρασι. [Κρήδεμνον, Φ. Ω. Ρ. Π. Ε. Η.] εἰς vncis incluſa, in vet. Cod. maiuſculis literis. De quibus M. M. hæc ad me. Εἴ μοι παρῆν ἡ πᾶσα τοῦ βίου Ἰσιδώρου περιοχὴ, τάχ' ἂν οὐκ ἀπετόξευσα τοῦ σκοποῦ ἐπὶ τῇ τῶν ὧν γέγραφας ὀνομάτων σημασίᾳ. πλὴν ἀλλὰ τάδε γοῦν παρ' ἡμῶν δέχοιο ὁποῖα ἂν καὶ εἴη ἕν γε τῷ μεταξύ. φωσώνιον οἶμαι δηλοῦν τὸ ἱερὸν ἔνδυμα, ὃ οἱ παρ' ἡμῖν ἱερουργοῦντες ἱεροδιάκονοι ἐπιφέρουσι, ὅπερ ἄλλως στιχάριον λέγεται. Ωράριον δὲ, ὅπερ τοῖς αὐτοῖς ἐπικρεμάται ἐφ' ἑκάτερα τῶν ὤμων μέχρι ποδῶν, καὶ τοῦτο στολὴ ἱερὰ, ὃ καὶ οὕτως ὀφείλει γράφεσθαι. τὸ δὲ ρ οἶμαι ὡραίου, ἢ ἱεροῦ δεῖν ἀναγινώσκεσθαι. v. vlt. Ἡγίου] Hegiæ tribuit Suidas illud Comici, *Omnes ſibi melius malle eſſe quam alteri*, ἑκάστῳ γὰρ εἶναι τὴν ἔφεσιν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἑαυτὸν μᾶλλον, ἢ πρὸς ἕτερον.

P.1065. v.vlt. Ὅτι ζῴων ὄντων] vide p.1032. 26. & ibi Scholion.

P.1068. v.12. ὑλωείᾳ] C V. A S. & Suid. ſupra 1060. v.4. à fin. C.B. A S M.M. κυβείᾳ. v.6. à fi. αἰδοῖ τε ἅμα καὶ δείματι ἰδεῖν H St. illud αἰδοῖ legitur & in Cod. M.M. v. pen. τόνον] I.C. πόνον. vide Suidam in Saluſtio & in πόνος.

P 1069. v.2. l. λαμβάνεται] I.S. v.26. H St. 2. M.M. & C.B. ὑπεφάνη. v.7. verba illa ἀντὶ τοῦ ἐμβλέπ. ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖν (ſic H.St. pro διεπισκοπ.) vncis includantur I.S. locum integrum ita explicat, ὄναρ μὲν μυριάκις παρῆν, ὡς φάναι τὸ ἔπος, ἅπαξ δὲ καὶ ὕπαρ ἐφάνη τὸ φάσμα περιορώμενον τὸν ἄνθρωπον ἐναντίως τῷ τῶν πολλῶν χρήσεως. οὐδεὶς ἐστὶν οὕτω τὸ θεῖον ἐκπεπωφημένος &c. Hæc ſunt verba Hiſtorici. Ad illud ΠΕΡΙΟΡΩΜΕΝΟΝ, appoſitum gloſſema, ἀντὶ τοῦ ἐμβλέπον, ἀκριβῶς διασκοποῦν. Ad illa, ΕΝΑΝΤΙΩΣ Τ.Τ.Π.Χ. appoſitum gloſſema, ἀκώλυτον διέμενεν ὑ. τ. ει.κ.τ.αν.κ. vbi non ſolum gloſſemata in textum irrepſerunt, ſed etiam deprauata ſunt. Sed ne ſic quidem huic loco conſultum eſt. Nam ſequentia ſunt ἀποσπασμάτια, &, vt dixi, laceri corporis diſiecta membra. v.9. H.St. κατὰ τὸν ἄνθρωπον. v.15 συστασιωτῶν] F. συνθιασωτῶν, ſed non temerè mutauerim. I.C. nam & hic aliud excerptum. v 19. ἐξέδωκεν ἰκνουμένῳ H.St. vide p.ſeq. v.17. v.23 l. ἀπόρρητος, οὐδ' εἰς ἀφροδ. παρακληθεὶς ἄπαιδα idem. v. 24. ἄπαιδα βίον] Suid in Hilario. v.36. m.f ἐπίτοκα, vt ſup. 056.1. Herodot. θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν. Lucian. βαρύνεται γὰρ ἡ ἀθλία τὴν γαστέρα καὶ σχεδὸν ὡς ἐπίτεξ ἐστίν. Phrynich. ἐπίτεκ... εἶπε ἀδοκίμως Ἀντιφάνης ὁ κωμικός ... ποῖ ἐπίτεξ. v.41. ...] P... τὰς ναῦς ἑκάτεροι ... τες αὐτὰς ἐς ὀλίγον ... τας ἐποιοῦντο. V... no. v.42, l. ... Pythagoræ apud Clem. ... H. St. τὴν ὑπερουσίαν ... mus κηπευκὰ ſcrip... v.5. à fin. ... χωροῦν...

P. ... Οὐ H. St. ... H.St. ὀρθοῖτο I S. ... ωθοῦντο.

ὠθουῦτο. v.23. ἀλλ' ἐπῶν οὐκ ἐπειδὴ πισύεσιν. acroteleuticon Pentametri. I.S. v.25. τὴν ϛρατηγίδα ἀρχὴν, I.S. H.St. v.28. ἀπέξεπεπ] Schol. ἐξα τας ἐπιβουλὰς τῶν βασιλέων, καὶ τὸ ς ἀποτυχίας. v.32. ϛρατηλάτης] Ζήνων, ad marg. C.B. M.M. H.St. v.39. Ερμδυεείχου. C.V. Ερμδυεείκυ C.B. Αρμεείχυ M.M. Αρμδυεείχυ. v.48. ἡ χρημαία, Themiſt. inde ὁ χειμαιοπώλης Lucian. v.49. Οταν. & v.8. à fin. Πεφύκασι ſunt fragmenta καλλιεπείας quam dicit i. φρασιολογίας. v.7. à fin. τῇ μισοπραγμονι ζωῇ τὴν ἀρετὴν ἐπιφημίζειν] Scholion M.M. τοῦτο ἀληθὲς ἐςιν, εἰ γε καλῶς κατορθωθῇ. ἀλλ' ἐςι δυσκατόρθωτον, ὡς ἐγὼ πεπείραμαι. καὶ μᾶλλον ἔνθα οὐχ ἡ ἀρετὴ, ἀλλ' ἡ κακία ἐπαινεῖται καὶ ἐπιδίδωσιν. v.vlt. οἱ ἐν γωνίᾳ] οὐ πάντες, ἀλλ' οἱ πλείους διαβαλλόντων τὴν κακίαν ἐπὶ τῶν ἔργων ἄξεπον τὴν ἀρετὴν διασώζουσι, Schol. in eod. Cod. M.M.

P.1073. v.38. καὶ παλαία καλέσασα] hæc verba in Cod. H.St. deſunt, pro quibus I.S. legit καὶ πόαις ἀνακαλέσασα, recreatum herbis & medicamentis. Εσμυνον nomen octo. v.37. ὑποτέμνει] Schol. δεῖ γέ σοι τῆς σωφροσύνης ταύτης κἂν μυθικῆς. M.M. v.43. H. Steph. Σαδούκῳ. v.44. ἀπεδείξατο idem. v.3. à fin. χυδαῖος] Henr. St. infernè χαλδαῖος.

P.1076. v.15. Ιμερίυ] Extant ſeorſim editæ cum H.St. Notatiunculis, quem ferè paſſim ſecuti ſumus. v.17. Υπερείδου, H.St. Υπερίδου, reliqui Codd. & Plutarch.

P.1077. v. 18. ϛηλίτην παρὰ τῶν θεῶν γινόμενον ὑφορῶμαι Αἰσχίνῃ. Horũ gloſſema ſunt ea, quæ interiecta, αὐτὴ τῆς ἐν ϛήλῃ θεαμάτων ἐτόλμ. I.S. v.24 ἀλλ' ὅμως] Quæ in his luculentis eclogis leguntur, diſtinguenda & à capite incipiẽda erant ſecundum membra ſua ϛηλίτην, eſt principium excerpti: ἀλλ' ὅμως, aliud excerptum: φθείρουσι μὲν aliud. Item noua initia illis danda erant, hoc eſt ſingula lineas ſuas incipere debebant. Eodem modo faciendum fuit in ſuperioribus de Iſidoro, & aliis, vbi magna illa confuſio his diſtinctionibus diſcuteretur. Sic infra v.41. κοινολογεῖται] principium: & v.44. ἄνθρωπος, aliud: & 46. δι' ἧς ἤρθη, aliud: & 49. ἀλλὰ τὸ μὲν Θηβῶν, aliud: & [illegible] omnibus Excerptis huius Himerij & [illegible] I.S. v.10. à fin. ὑπερφοβεῖ τοὺς ἑλλ. [illegible] ὅτι [illegible] ὁνης, εἰ πονηρὸς ἐξη- [illegible]

[illegible] τοὺς νόμους ἔφλω αὐ. [illegible] θεντὴν κελδοῦνος ἀλλ' [illegible] idem. & [illegible] v.21, τὸ βῶλον καὶ τὸ [illegible] Herodot. I.S.

P.1081, [illegible] ῥοδοκίας, ὅπου Σάρδεις εἷλεν. [illegible] abundat I.S. v.34. ἧς ἐνυβε [illegible] βασιλει [illegible] ēm. v.41. β [illegible] ὄντων. Idem. ſed Cod. H [illegible]

τὸν Αἰσχίνου (καὶ) φυλάττεσθε.

P.1085. v.22. οὐ πάντα I.S. v.25. οὐδὲ H.St. & I.S. v.eod. ταύτας γε v.ε.τ.δ. περισσεὶς I.S.

P. 1088. v.13. πλούτῳ καὶ χρήμασιν οὐκ ἔςιν αἱρετή, ῥώμη τε σώματος ἀρετή. ὑπὲρ I.S. v. 28. Αναξαγόρας] Plut. in vita Periclis. v.31. Δημόκειτος] Philo lib. de vita Theoret. idem de vtroque memorat. v.eod. ἑκὼν δὲ ἐνόσει σῶμα] Gellius lib. X. cap. XVII. v.41. πιειεργουμένους ἐςόλκ. I.S.

P.1089. v.3. κολάζειν ἐθέλειν I.S. verſ. 24. Ηλίκη] Hic incipit aliud excerptum ex argumento patris, qui interfecit filium deprehenſum cum matre tanquam mœchum, quæ omnia nihil ad prioris excerpti argumentum, quo Epicurus impietatis poſtulabatur. I.S. v.27. τοῦ λαθεῖν θεραπεύσεις idem. v.3. à fin. ἔξεςί μοι. Hæc ex margine in textum irrepſerunt. Sunt gloſſema horum, ΕΞΕΣΤΙ ΜΟΙ, φησί. I.S. v.vlt. ἀκίνδυνον. τὸ ἔχειν idem.

P.1092. v.17. οὐ πέπρακται; Εναγὴς μοιχεία διὰ σοφισμάτων τετόλμηται, καὶ παῖς δυσυχὴς ἐκ μητρὸς ἀθλίας ἐξ ἐναγοῦς κρατῆρος I.S.

P.1100. v.46. ὁ γὰρ πρὶν ἀνενεγκεῖν] περὶ τοῦ ὅτι χρὴ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖν ἐν καιρῷ ταπεινώσεως, ἵνα μὴ ἀνενέγκωσι, καὶ ἀμυνῶνται] M.M.

Pag 1104. v.20. Idem Scaliger ἄνδρες γάρ φασιν &c. Eſt enim παροιμιῶδες, & ſine dubio ita concepta fuit parœmia:

Ανδρες γάρ εἰσιν αἱ πόλεις, οὐκ οἰκίαι.
Senarius.

P.1105. v.21. l. ὅπλα τῶν κινδυνευόντων οὐ προὐβάλλετο. Nam manifeſto deerat negatio. I.S.

P.1109. v.3. ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα γῆν I.S. v.6. l. ἀλλὰ καὶ ταῦτα σιγῇ παρέλθωμεν, καὶ τῆς εἰρήνης. Omnino κἂν pro καὶ bis poſitum totam ſententiam obſcurabat. I.S. v.10. τὸ μὲν γὰρ καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. nempe τρόπαιον. Idem. v.vlt. σφίγξας.

P. 1113. v.4. ὑπὲρ σου παιδίου I.S. v.5. κοσμήσας. & πέμπε ποι πνέοντας, aut tale quid. Alioqui mendoſiſſ. eſt lectio. Sanè quid pro illis ἀπεῖδει πολιτεύοντας reponam, non ſuccurrit. I.S.

P.1116. v.28. ὅτι δὴ μόνος ὁ Ποσειδῶνος πόθου πεπιςεῦται] I.S.

Pag.1120. v.37. ἡ ἐξεζήτησα] ἡ ἐξήσκησα, Eſt varia lectio, quæ in textum irrepſit, quæ inepta eſt. Notum multa eiuſmodi in textum irrepſiſſe apud autores vtriuſque linguæ I.S. v.vlt. Αλέξανδρος] aliud Excerptum. v.eod. τό, τι γὰρ τῆς μεσημβρίας] aliud Excerptum, vt in ſequentibus quot cola, tot Excerpta I.S.

P.1124. v.16. l. μοῦσαι καὶ σκάφη ἤδη ἐπλμῶ- [illegible] Nam illud φυγὴν irrepſit ex ſequentibus. Meminiſſe autem debemus, ferè omnia membra eſſe diuerſa Excerpta, vt

in ſuperioribus attigimus. Quare fruſtra continuationem orationis hic requiras. Idem. v.49. ἔργον ἀγάλμασι I.S.

P.1128. v.6. à fin. πήχεις] μικρά τινα παιδία, πήχεις οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι, Lucian.

Pag.1132.v.3 Ἀφροδίτη] quæ inde Κύπρις Theocr. Κυπρία & Κυπρογενής, Pindaro, Κυπρογένεια Ariſtophani dicitur.

P.1137. v.15. τὸ εὔκολον] τὸ μιμητικόν, & πρὸς πάντα σχηματίζεσθαι & μεταβάλλειν δυνάμενον, Lucian. lib. de Saltatione. τὸ συνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις οὐ θείως, ἀλλὰ πολιτικῶς, Syneſ. epiſt. 137.

P.1144, v.8. à fin. Ὅτι πολλοὶ μὲν & ἄλλοι ἱστόρησαν, ἀπὸ σχήματος γυναικείου] De mutatione ſexus narrantur aliquot exempla cũ à Medicis, tum à Plinio hiſtoriarum libr. 7. c.4. à Ioanne Ioviano Pontano lib.X. de Rebus cœleſtibus, c.5.

P.1145. v.23. Notetur verbum in Lexicis hactenus deſideratum προικίζειν, id eſt, dotare, Laërt. προῖκα ἐπιδοῦναι. Philo p. 539. προικίζεται τῇ παιδὶ ὁ φθορεὺς ἀλλ' ὡς ζημιούμενος χρήμασιν. Epiphan. p.456. Μὴ προικισμένη ὑπὸ τοῦ Λόγου. atque inde ὁ προικισμὸς ibidem. Horum prototypum eſt ἡ προίξ, dos: hinc θυγάτηρ προικιδία apud Philonem lib. περὶ εὐγενείας. ἄπροικον γῆμαι, ἀπάγειν, λαβεῖν Lucian. Athen. Laërt. v.29. τοῦ πυρετοῦ] H.St. τῶν πυρετῶν, ſed illud in marg. v.34. H.St. προσπεσεῖν. v. 44. ἑρμαφρόδιτον] ἀρρενόθηλυν, Naz. ἀνδρόγυνον, Lucian. γύνανδρον, Philo. v.3. à fin. τὴν ἀλήθειαν διαφανῆναι. & θυμῷ τετολμηκότι τῆς καθυποκειμένης τὸ τῆς φύσεως ἄρρεν ἐδήλωσε λύσασαν I S.

P.1148. v.7. ᾠδεῖ] H.St. ὁμοίως, ſed illud ad marg. v.8. σωφρονίσεις τις idem. v.12. δόξαι κεχρῆσθαι idem. v.16. διότι. v.29. Καλῶ idem. v.32. τὸ δὲ τὸ καλούμενον συνεληλυθέντα. H St. & alteram lectionem in marg. τὸ δὲ τὸ καλούμενον κτένα, τὸ πᾶν συνεληλυθότος I.S. v. 51. H.St. ἀνέφυτε. v 7. à fin. idem Καλλῶ. v.vlt. H.St. τύπον H.St.2. τόπον.

P.1149. v.16. τοιοῦτον γεγενημένου] Schol. in Cod. H St.2. & M.M. τοιοῦτόν τι τέρας ἐφάνη καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, ὃ καὶ περὶ ἄμφω τὰ γένη ἐγνώσθη μεθαρμοζόμενον, πάσχον τε καὶ πράττον τὰ φυσικά. πλέον δ', ὡς ἔλεγε, κατεκράτει τούτου ὁ τοῦ ποιεῖν ἔρως. εἰ δέ που καὶ ἐπασχεν, οὐ κατὰ τὸ ἑκούσιον, ἀλλ' ἀναγκαζόμενον. v. 23. τῇ μὲν γὰρ θηλεία H St. v.45. ἐξ ἁπάσης τῆς Αἰγύπτου περιγραφομένους] Fabulam de Iudæis propter lepram, ſiue tabem, quæ corpora fœdaret, Ægypto pulſis vt veram commemorat quoque Cornel. Tacitus lib. hiſtoriarum v. vlt. συνήσας] ἴσ. μισήσας, H. St.

P.1146. v.5. καταρρᾶναι idem v.8. Aſteriſcus ante ἀναγκάσαι ponatur, & in marg. I. ἀναγκάσασθαι, eſt enim ea lectio Codicis A S in quo coaluerunt, vt apparet, duę dictiones in vnam pro ἀναγκάσαι vel (vt H. St.2,) ἀναγκάσαι προσενεχθῆναι. Cæteroquin ἀναμασᾶσθαι notæ ſignificationis verbum, idem quod Clem. Alex. ἀναμηρυκᾶσθαι. v.15. φόρους τοὺς ὁρισθέντας προεξάμενος] Syneſ. epiſt. LXXIX. Ζημίας ὁ προέξας πέρυσι τοὺς δημοσίους φόρους, id eſt, εἰσπράξας vel εἰσπραξάμενος, v.11. à fin. & hic aſteriſcus eſt chalcographi culpa tranſpoſitus. Henr. St. φρόνησις ἢ καὶ ἀνδρεία πολὺ διαφέρειν. v. 6. à fin. τιμώμενον] θαυμαζόμενον idem.

P.1153, v.4. τοῦ σύμπαντος ἔθνους idem. v.39. γνωσμένας] H. St. ἐγνωσμένας, ſed illud ad marginem, vt ferè alibi alia. v.43. H.St. περὶ τῶν παρ' Ἰουδαίοις ἐθῶν τε. v. 4. à fin. Κάτλον] Plutarch. in vita Marij.

P.1156. v.6. à fin. ἀπολυθῆναι τοῦ ζῆν] Vitâ exſolui. v.3. à fin. κάρκαρον] τὸ νῦν λεγόμενον κάραβον Schol. H. St. M.M. v.penult. H.St. ἐννεακλίνου M.M. ad oram ἐννεακλίτου.

P.1157, v.12. ἐρρίπτο δ' οὖν idem.

P.1160. v.pen. ῥωμαίων οἱ τῆς εὐγενείας] τοῦτο καὶ νῦν γίνεται· καὶ ἱστοροῦσι τὰς πράξεις τῶν βασιλέων οἱ κατὰ γένος τούτοις προσήκοντες, εἰς ἔπαινον αὐτῶν καὶ ζωὴν τῶν ὁρώντων, Schol. M.M.

P.1161, v.27 Μασανάσσης] Maſiniſſa ſcripti omnes, & H St. editio, Μαναασῆς, quod vt ſuſpectum reieci in marginem. Illud reperies apud Plutarch. in vita Catonis Maioris, & alibi: pro quo in Polybij excerptis, Eclogâ CXVIII Μεασανάσσης legitur, apud Lucian. in Macrobiis Μασινισσαῖ. verſ.40. υἱὸν εἶχε πρεσβύτη] idem ex Polybio narrat Plutarchus libro, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον; v.eod. υἱὸν] ὄνομα Σθεμβάν, ὃν μετὰ ταῦτα Μικίψης εἰσεποιήσατο. Suid.

P.1184, v.23. ἐδωκε χώραν] ad marg. Cod. Henr. Steph. annotatur, πίσιν. v. 26. ὅτι μὲν τῆς Καρχηδονίων κατάλυσιν] Hanc belli ſeruilis hiſtoriam, Latinè à ſe redditam, ad calcem Diodori Siculi Henric. Stephan. impreſſit. De eodem vide Strabonem l VI. P. Oroſium lib.V. cap.6.

P.1169. v.43. ἅμα πεττάρων] Notetur τὸ ἅμα cum Genitiuo. quod cum alibi etiam in hoc Opere occurrat: ne dubita, quin & ſuprà p.977. v.11. à fin. ἅμα Ἰωσήδιχ τοῦ ἀρχιερέως autor ſcripſerit.

P.1172, v.21. H. Stephan. 2. Τίττα. v.11. à fin. ἐβάλλετο χάρακα, I S.

P.1173 v.16 πέραν θάλαττης idem. v.42, ἀγγυλίων] ἴσ. συγγενείων H.St. v.3. à fin. nota parentheſeωs tollatur poſt καταλυτῶν collocanda, I S H St.

P. 1176, v.46. αὐλομανοῦντα] γυναικείαις θέαις αὐλοῦντα. *modos tibia facientem in ſpectaculis thymelicarum mulierum.* Nam profectò αὐλομανοῦντα tam ridiculum, quam quæ Latinè reddere conatus eſt H.Steph.

Quis

Quis ſanus dixerit ἐκλογμανῶ θέας : quis hoc intelligit ? Hominem de fæce vulgi notat, hariolum, & tibicinem non tragœdorum, aut Comœdorum, ſed Thymelicarum ſaltatricum. I.S. v.eod. βασιλεύσας, τὰς μὲν πόλεις H.St. v.pen. H.St. βοηθήσων.

P.1177. v.10. ἐπὶ σεπτερήματι I.S.

P.1180. v.3. ἐπιθέμενος τοῖς περὶ Ἀθηνίωνα, ὁδοιπορεῦντας Henr. Steph.

P.1184. v.31. l. ῥωμαίων ἐθῶν I.S.

P.1185. v.16. l. Λευκίου Μαρτίου. quum dicat hos conſules creatos Olympiade CLXXI. ergo accidit anno V.C. DCLV. Atqui Faſti præferunt annum DCLXII. ſeptem annis diſcrepatur. Deeſt aliquid, puta Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη ἡ β' πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. I.S.

P.1188. v.24. πολλοὺς ἐνέχουσαν, I.S. v.23. H.St. Κλέπιος, ſed alteram lectionem in margine.

P.1198, v.39. H.St.2. παύεται. v.41. H.St. ἰσ. τὴν Καίσαρα ἀνελόντων. ver.7. à fin. Ὅτι τὸ τῶν ἰλλουστρίων] Illuſtriſſimi dignitas, vel illuſtriſſimatus eſt poſteriorum temporũ. Itaque ridiculum, putare hoc à Diodoro vnquam proditum fuiſſe. Itaque ſine dubio hæc, & quæ ſequuntur, ſunt ſequioris & poſterioris Scriptoris. I.S.

P.1192. Excerpta è Vitis Plutarchi deſiderantur in Cod. H.St. vt & Ariſtidea: quare neque nos his immorabimur, quum autores illis extent integrè editi, vnde mutila nullo negocio reſtitui, errata corrigi poſſunt.

P.1196. v.5. ἐφ' ἵππον Ald.

P.1197. v.23. in marg. l. Βουκεφάλαν, ſic Plut in vita Alex. M. & lib. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα. Max.Tyr. λόγῳ κς'.

P.1201. v.8. τὸ ἠλύσιον ἐστὶ πεδίον] De quo Lucian. περὶ πένθους. Naz. in vita Baſilij M. λῆρος ὁ Μίνως ἐκεῖνος καὶ ὁ Ῥαδάμανθυς· οὓς ἀσφοδελῶν λειμώνων καὶ ἠλυσίων πεδίων ἠξίωσαν οἱ ἕλληνες, ἐν φαντασίᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς παραδείσου γινόμενοι ἐκ τῶν μωσαϊκῶν, οἶμαι, βιβλίων τῶν ἡμετέρων, εἰ καὶ περὶ τὴν κλῆσίν τι διηνέχθησαν, ἐν ... ις ὀνόμασι τοῦτο παραδηλώσαντες.

... v.29. ὡς μελίτται μὲν βόες] ... v.eod. σφῆκας δὲ ἵπποι] ... 4. v.30. κάνθαροι] βε... Hom. pon... Plin. lib.11. c. ... γέγονε καὶ ζωτόν τι ἐφ ... P.1212. v.1. ... των, πετομένων ἀγελ. ... ἡμέρων πορδίκ ... ἔλεγον, ἐκ τῶν φωνῶν ... γῆν· ὅτε καὶ ... τα ζῷα, καὶ οὕτω περιηχοῦ ... ηναϊκος] ... Schol. M.M. v.16. Ae... um aliis Ar... Hic partim ab Ald... eſſus Flore... iſtidis Orationib... MDXVII. ... tiæ typis Philippi ... ου βίος] vi...

P.1313. v.1 ...

thagoræ, præter Laërtium, Iamblichũ, & Suidam editos, ſcripſit Malchus quidam. cuius πονημάτιον illuſtris Ioan. Vincentius Pinellus ampliſſimo Velſero noſtro miſit; vt & Theophraſti Opuſcula, quæ extant, & librum Ariſtoteli adſcriptum *de Spiritu* innumeris locis ſingula (excepto Malchi libello) à Daniele Furlano Cretenſe emendata, Latinè reddita, & commentario illuſtrata, lucem (vt confidimus) aliquando viſura. v.9. Τῶν δὲ Πυθαγόρου] Hæc totidem verbis leguntur in Scholiis Græcis ad Idyllium Theocriti XIV. v.31. ἔξωθεν ζηλωταὶ] Scholiaſtes Theocriti ἔξω ζητηταὶ mendosè: illud etiam Suidas. v.9. à fin. ὁ δὲ δέκα, σύνθεσις τῶν τεσσάρων, καὶ τὸ ἑξῆς ἀριθμουμένων ἡμῖν] Δεκὰς γὰρ δυνάμει ἐστὶν ἡ τετρὰς, ἀπὸ τῆς μονάδος εἰρμῷ καὶ προόδον συντιθεμένη, S. Maximus lib. Myſtagogiæ Eccleſ. p.26. edit. Auguſt. ver.5. à fi. τῇ ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς] Plutarch. lib. de Superſtitione, ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι βέλτιστοι γινόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες. v. ſeq. προσιόντα] al. προσιόντας.

P.1315. v.31. ἡ δὲ ἀκοὴ] hæc, Plutarcho autore, λογικωτέρα μᾶλλον ἢ παθητικωτέρα. D.Chryſoſtom. epilogo in Acta apoſtolorum, qui in m.ſ. Auguſtano deſideratur, ad verba illa, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς, Ἔστι γὰρ (inquit) ἐστὶν ἀσθένεια καὶ ἀκοῆς. καθάπερ γὰρ στόμαχος οὐκ ἂν δέξαιτο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα ἀσθενὴς ὤν: οὕτω καὶ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, φλεγμαίνουσα, ἄγονος γινομένη καὶ ἔκλυτος, οὐκ ἂν δυνηθείη δέξασθαι τὸν πνευματικὸν λόγον. ἄκουε τῶν μαθητῶν λεγόντων, Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος, τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; ἀλλ' ἂν ἰσχυρὰ ἦ καὶ ὑγιεινή: πάντα ῥᾷστα, πάντα εὔκολα, ex Cod. m.ſ.M.M. v.32. ἡ δὲ ὄσφρησις] γεύσεως ὄσφρησις προκαθημένη, τὰ πρὸς ἐδωδὴν καὶ πόσιν σχεδὸν ἅπαντα προδικάζει· ἀφ' οὗ καὶ προγευστρίδα αὐτὴν ἐκάλεσαν, εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀπιδόντες, εὐθυβόλως ἔνιοι. Philo.

Pag.1317. v.44. οὐχ ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων I.S.

P.1319. v.23. ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου] ἀληθοῦς, Ariſtotel. Ethic. Nicomach. libr.6. cap.4. v.6. à fin. Ὅ,τι ἂν ᾖ παρὰ βαρβάρων μάθημα] Eadem adſcribitur laus Romanis Athenæi lib.VI. extremo.

P.1321 v.26. Ἀγαθαρχίδου] Edita hæc excerpta Græcè & Latinè ab H.St. Anno MDLVII. & MDLXXXIV.

P.1352, 1356. περὶ τῶν ῥιζοφάγων, ὑλοφάγων, σπερμοφάγων, στρουθοφάγων, αἰθιόπων τῶν σιμῶν, ἀκριδοφάγων &c: eadem ferè habet Diodor. Siculus lib.3.

P.1361. v.49. καμηλοπάρδαλις] εἶδον τὸ ζῶον τοῦτο κἀγώ, παρὰ τοῦ τυραννοῦντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ σταλὲν τῷ βασιλεῖ ἡμῶν. ζωγράφον δὲ

ἐκάλει τοῦτο ὁ ἀγαγὼν βάρβαρος, Schol. M. M.

P.1380. v.31. Ἱεροκλέους περὶ προνοίας] vide ſupra p.548. v.2. à fin.

P.1388. v.8. ταῖς παντοίαις τούτων μεταβολαῖς] Schol. αἰσχυνέσθωσαν ἐκ τούτων οἱ ἀφηνιάζοντες πρὸς τὰ συμπίπτοντα δυσχερῆ, καὶ μὴ ταπεινούμενοι, M.M.

P.1392. v.26. παῖδα γὰρ εἶ] Schol. σημείωσαι τὴν ἀναγωγὴν τοῦ παιδεραστοῦ. καὶ ἤρκει τὸ εἰπεῖν ἐρωτικὸν, τὸ γὰρ τοιοῦτον ὄνομα καὶ ἐκ μόνης ἀκοῆς ἐστιν ἀηδές. καὶ τέως ἀποδείκνυσι τοὺς παιδεραστὰς θεωρητικούς. M.M. v.8. à fin. Ὅτι νόμοι] σημείωσαι τοῦτο τὸ κεφάλαιον, ὡς πάνυ χρήσιμον ὅλον.

P.1397. v.26. Γρηγορίου] τοῦ διαλόγου C.V. H.St. ὃς διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα θεῖα πονήματα Διάλογος ἐκλήθη, *Cedrenus*. v.32. κλειὸς καυρὶν] Cod. Aug. Dialog. m. ſs. κλειὸς καυρὴ, quod æquè obſcurum. *Clivum Scauri* eſſe intelligendum, vidit ocellus patriæ meæ. M.V. v.39. ἧκέ τις] Schol. ὅρα τὴν ἐλεημοσύνην. v.2. à fin. ὡς ἔθος περιτέλειν] Schol. τοῦτο εἰ καὶ ἔθος, ἀλλὰ καὶ τότε μέχρι τινὸς ἴσως. νῦν δὲ ἀπέπτη, καὶ οὐδ' ὅλως οὐδ' ἐξ ὀνόματος ἔγνωσται, M.M.

P.1409 quæ de Paphnutio & Spiridione memorantur, eadem leguntur apud Suidam, & in Eccleſiaſtica hiſtoria; in hac etiam, quæ de Conſtantino, D. Athanaſio, &c. paulo poſt ſequuntur.

P.1420. v.9. l. Κωνστάντιον τ. P. ἀ. διέποντα, ἢ τὰ τ. ἀ. ἐνεχειρίζετο σκ. προδοσία τ.τ. ἀ. πρ. καὶ συνδρομὴ I.S.

P.1437. v.38. δέον στέργειν, idem.

P.1448. v.39. καταλήψεσθε I.S.

P.1452. περὶ τῶν δέκα ῥητόρων conſule Plutarchum, qui eorundem vitas deſcripſit, vbi nonnulla cum Photianis eadem cognoſces: velut in hac Antiphontis vita, quod Sophyli F. Thucydidis hiſtorici auditor fuerit, & id genus alia.

P.1453. v.3. à fin. δακρύσαντα] ὅρα ὅτι Σωκράτης μὲν ὁ σοφὸς διδάσκων ἐμμίσθως ἐδάκρυσεν, ὡς πεπραμένος: οἱ δὲ νυνὶ μωροὶ κατ' ἐμὲ ἐπὶ μισθῷ τὰ μυστικὰ τοῦ θεοῦ διαπραττόμενοι γάννυνται, ὡς εὐημεροῦντες ἐξ ἐντρεχείας καὶ φρονήσεως, Schol.

P.1456, v.17. τὴν πραγματείαν. ὥσπερ δὲ τοὺς καλοὺς ἰχθῦς ὅλοις πωλοῦμεν, οὕτω κἀγώ σοι, εἰ βούλοιο μαθητεύειν, ὁλόκλ. ἀποδώσ. Plutarch.

P.14[illegible]7. v.37. potuiſſet hoc etiam modo exprimi diſtichon illud;

Τιμόθεος φιλίας τε χάριν *σύνεσίν τε προτιμῶν,
Ἰσοκράτους εἰκὼ τήνδ' ἀνέθηκε θεαῖς.

*Κλεοχάρεος ἔργον. pro illis ſtellâ notatis legitur apud Plutarch. ξενίην & Λεωχάρεος.

P.1472. v.40. εἰς σπήλαιον] Quintil. lib.10. c.3. v.8. à fin. ἐπὶ τὸ φαληρικὸν] Quintilian. ibid. & Cic. 5. de Finibus.

Pag.1473. v.28. τί πρῶτον] Quintilian. lib.11. cap.3. Cic. 1. de Orat. Valer. Max. l.8. cap.7.

P.1484. v.41. ταλάντων] apud Plutarchũ, vbi idem recitatur, pro αὐτὸς ἐποιεῖτο τὴν διοίκησιν, H. Vuolf. legit αὐτὸς ἐποιεῖτο εἰσήγησιν, initio ferè vitæ Lycurgi oratoris.

P.1485. v.7. l. φιλοσόφῳ τὰς χεῖρας ἐπιβαλόντος τελώνου, καὶ πρὸς τὸ μετοίκιον αὐτὸν ἄγοντος· συναντήσας.

P.1500. v.16. στολὴν δ' ἂν] Schol. Ἐγὼ δ' ἂν εἴποιμι στολὴν πρώτην, τὴν παρὰ θεὸν παρρησίαν, διὰ τὸ τοῦ συνειδότος ἀκατάγνωστον: ἣν τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ ἡ μετάνοια τοῖς τε φωτιζομένοις καὶ ἀληθῶς μεταμελομένοις χαρίζεται τοῖς πιστοῖς καὶ πατέρα ἐπικαλουμένοις τὸν κύριον. M. M.

P.1509. v.7. τὸ παρὰ καιρὸν σιωπᾶν] Inter gnomas εἰς Σιωπὴν legitur vulgo Senarius,

Οὐ δεῖ σιωπᾶν, καὶ λαλεῖν ὅπου χρεών·

Vbi pro negandi particula οὐ, legendum eſt οὗ.

Οὗ δεῖ, σιωπᾶν· καὶ λαλεῖν, ὅπου χρεών.

Sic Euripides apud Plutarch.

Σιγᾶν θ', ὅπου δεῖ. καὶ λαλεῖν, ἵν' ἀσφαλές.

P.1513. v.7. à fin. πρὸς Γαΐναν] Theodoret. Eccleſ. hiſt. lib.V. cap.32.

P.1517. v.47. σκάμματα] τὸ σκάμμα, locus certaminis, campus athleticus. Epiphan. p.216. ὁ ἀγὼν ἐτελέσθη, καὶ ἐκενώθη τὸ σκάμμα, καὶ οἱ στέφανοι ἐδόθησαν, καὶ ἀγωνισάμενοι ἀνεπαύσαντο· καὶ οἱ μὴ φθάσαντες ἐξῆκαν, καὶ οἱ μὴ ἀγωνισάμενοι οὐκέτι εὐπορῶσι, καὶ οἱ ἐν τῷ σκάμματι ἡττηθέντες ἐξεβλήθησαν, καὶ τὰ πάντα σαφῶς τετελείωται μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν. D. Ambroſ. lib.1. de Officiis, cap.16. *Quid alibi poſcis, quod alibi debetur? quid præproperè coronam exigis, antequam vincas? quid detergere puluerem, quid requieſcere cupis? quid epulari geſtis, antequam ſtadium ſoluatur? Adhuc populus ſpectat, adhuc athletæ in ſcammate* (al. ſtemmate, perperam.) [illegible]*unt: & tu iam ocium petis? Sed for*[illegible] *cur impij lætantur? (cur epu*[illegible] *luxuriantur? cur etiam* [illegible] *laborant? Quoniam qui non* [illegible]*unt* [qui non ſcripti erunt, m.ſ. [illegible]i] *ad coronam, non tenentur ad la*[illegible]*cer*[t]*aminis.*

Pag.1520. v[illegible] ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας] In [illegible] extant hom[illegible] Gregorij Nyſſeni, & [illegible]ilij M. τόπος [illegible] παρά- τάξεως αὐτοῖς (inq[illegible]t ille) τὸ [illegible] κοινὸν δικαστήριον ἦν, [illegible] ἐκείνῳ συστά[illegible] ζοντο, οἱ μὲν [illegible] ἀκροβολιζόμ[illegible], οἱ δὲ ἐπὶ τῆς [illegible]μιμούμενοι. [illegible] m.ſ.

P.1552.

P.1552. v.4. προσδοχῇ] S.Maxim. προσδοχῇ, αἴτησις ὧν θεὸς πρεπόντως ἑαυτῷ δωρεῖσθαι πέφυκεν ἀνθρώποις. Εὐχὴ δ' ὑπόσχεσις, ἤγουν ἐπαγγελίαι ὧν γνησίως λαμβάνοντες θεῷ προσκομίζουσιν οἱ ἄνθρωποι. M.S. Auguſtan.

P.1560. v.25. l. σοφόν τι ϗ μέγα I.S.

P.1565. v.27. Θεοφράστου] edidit H.St. A. M. D. LVII. v.32. πολύποις, χαμαιλέων, τάρανδος] Philo lib. περὶ μέθης.

Pag.1568. v.15. Scholion, Οὐχ οὕτως ἀλλ' ἐπὶ λειποψυχίᾳ γίνεται, τῆς περικαρδίου θερμοῦ πλέον ἢ προσήκει σκεδαννυμένου. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ἡδομένοις, ὡς πλεῖον ἢ δεῖ διαχυθεῖσι, γίνεται, καὶ ὡς ἂν εἴπῃ τις τοῦ ἐν βάθει θερμοῦ τῆς καρδίας ἀναχυθῇ καὶ ἐξαπλωθῇ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν σκεδασθέντος: τοῖς δ' αὖ λυπουμένοις, ὡς μᾶλλον συγκλεῖσι καὶ πληθεῖσι καὶ οἱονεὶ συστριγγεῖσιν· ὡς ἐν πνιγεῦσι συμβαίνει· σβέννυσθαι γὰρ καὶ κατ' ἄμφω τὸ πῦρ γινώσκομεν· τέως ἕνεκα γίνεσθαι [ἴσ. γίνεται,] καὶ οὐχὶ τῇ τῶν ὑγρῶν ῥοῇ καὶ τῷ πλήθει. καὶ γὰρ εἰ ἀμέσως τοῦτο συμβαίνῃ τῷ σώματι, τὸ στεγνὸν ἢ μανὸν γίνεσθαι: οὐ λειποψυχίαι μόνον, ἀλλὰ καὶ θάνατοι ἐπακολουθήσειεν ἄν. M.M.

Pag.1577. v.6. à fin. τὸν μωσῆν ἄλφα καλεῖσθαι] vide ſuprà pag.485. v.11. à fin. v.5. à fin, καλεῖ τοῦ ψεύδους τὸν Φίλωνα μάρτυρα] apud quem neque in tribus de Moſis vita libris, neque alibi horum quicquam legitur.

Pag. 1580. v.29. l. Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν ἐγὼ γράφω. v.30. Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω, vt apud Athen. ſic rectè memini. I.S.

P.1581. v.36. μαιοῦσαν] l. μυοῦσαν Diod. S. lib.3. μύωπας δ' ὠνομάσθαι inquit ἀπὸ τοῦ μυεῖν τοὺς ἀνθρώπους. &c. Plutarchus autem μύωπας dici ait, quaſi, ἐμοῦ οὔσας. v.37. μαιάσαν] ita m.ſ. ἴσ. μῶσαι. v.40. παρ' Εὐφορίωνι I.S. v.44. ἦρον, idem. v.43. Ὅμηρος] Et Pind. Nem. Ode 3. v.50. Καλλίμαχος δ' ἐν Ἑκάλῃ I.S. τὸ μακκοᾶν, quo Lucianus in Lexiph[illegible]ne vtitur, poſſit etiam ἐκ τοῦ μὴ κοᾶν formari. Simmias Rhod. τὰ δ' ὠκυβοᾶ κοᾶν. verſ.vlt. & 1.p.ſeq. Ἴτυλος.---abſumpti fata gemens Ityli, *Catull.* I.S.

P.1584. v.2. l. συνεργῆσαι. & infra, πέταλα & [illegible] λαθι, ſed nugatur. I.S. v.34. ἐν χαρίτων [illegible] I.S.

P.1585. v.5. οἱ γλωσσόκομοι, loculi *Gloſſæ.* τὸ γλωσσόκομον, 2. Paralipom. 24. Ioſeph. pag. 151. Naz. 141. γλωττοκόμιον, Heſych. διεφθαρμένως δὲ λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἔχρῆν γὰρ γλωττοκομεῖον λέγειν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ οἱ ἀρχαῖοι, *Phauorin.*

P.1589. v.14. τὸν Ἄρην] παρὰ γὰρ τὸ ἀρήγειν, ὅπερ βοηθεῖν ἐστι, κατὰ γλῶτταν Ἄρης ὠνομάσθαι μοι δοκεῖ, καθαιρετικὸς πολέμων, δημιουργὸς εἰρήνης, *Philo.*

P.1592. v.8. à fin. Αἰγίνην] vide ſuprà pag.1476. v.1.

P.1597. v.1. Ὠραπόλλων] οὐκ ἀπέοικε δὲ τῶν ζητέων οὐδὲ ὁ Ὠραπόλλων, ἀνὴρ λόγιος: οὗ ἡ σύνθεσις ἐκ τοῦ Ὧρος καὶ Ἀπόλλων, ἃ καὶ ἄμφω ἐπίθετά εἰσι Φοίβου. Euſtath. δ'. Odyſſ.

ADDENDA ET SVIS locis inſerenda.

Pag.24. verſ.1. πόλεως δὲ ἐπιφανοῦς] Euagrium fuiſſe domo Epiphanenſem, nullus dubitat. Vrbs fuit Syriæ Cœlæ, Epiphania nomine, cuius multa apud Geographos, & hiſtoricos mentio. huius ἐθνικὸν eſt Ἐπιφανεύς, vt ſcimus cum ex analogia, tum ex Stephano. rectè igitur in editione Euagrij ſcriptum Ἐπιφανέως, rectéque interpretes *Epiphanenſis.* hoc ipſum indicare voluit Photius cum ſcriberet πόλεως δὲ ἐπιφανοῦς τῆς κατὰ Κοίλην Σ. πόλις ἐπιφ. eſt Epiphania ſiue Epiphanea. Sic ἡ μεγάλη πόλις τῆς Ἀρκαδίας, pro Megalopolis. ἡ τοῦ Ἀντιόχου eſt Antiochia. ſic de aliis. Non tamen diſpliceat, ſi quis putet legendum eſſe π. δὲ Ἐπιφανείας. If. *Caſaubonus.*

P.200. v.13. pro Ζασεάδης, exiſtimat nobilis & cl. *Theodor. Canterus* rectius legi poſſe Ζαεράδης. &

P.464. v.10. à fin. Καρδάπιν.

P.465. v.8. ἴσ. μυουσῶν θήλειαι, idem.

Cum multa Photium V. Ill. Ioſepho Scaligero debere initio Notarum teſtati fuerimus, hîc etiam nomen eius, quanquam præ modeſtia inuiti, repetimus. Ingrati animi exiſtimantes, per quem pro teceris diſſimulare.

IOSEPHVS SCALIGER Dauidi Hœſchelio S.

DOLEO priores literas meas ab hoſtium equitatu interceptas ad te non perueniſſe. Eæ cum literis meis & Merulæ ad cl. V. M. Velſerum miſſæ fuerant Coloniam, quæ via maximè infeſta ab excurſionibus militum, & eorum prætenturis. Quid ad te ſcripſerim, equidem non facilè meminerim. Sed, quod poſterioribus meis tibi ſignificabam, conieceram in vnum indiculum errores editionis Photianæ, & paucos illos quidem, & propiores mendis typographicis, quàm vt vllum locum iuſtarum animaduerſionum obtinere poſſint. Itaque neque illæ mendæ tanti eſſe videbantur, vt de illis te monerem, qui hæc melius perſpicere poſſis, quàm ego; neque tantæ, vt paulo doctiorem Lectorem remorari poſſint. Quo magis inutiliter collocari operam putabam, niſi veritus eſſem, ne tibi hæc denegare eſſet aut laborem tua gratia declinare, aut amicitiæ noſtræ rationem non habere. Quæ potui igitur meminiſſe, retuli, vt in hoc ſchedio habes. Quæ bona, pro tuo iudicio ſeliges: mala, quæ tua eſt æquanimitas, aut excuſabis aut præteribis. Non enim illa morari debent ſeria tua. neque profectò opus me in iſtis memorari, qui in melioribus optarim nomen meum ſileri. Vale, mi Hœſcheli, & nos ama. Lugduni Batauorum. Kal. Auguſti CIↃ. IↃ. XCIX.

ΤΕΛΟΣ, ΚΑΙ ΘΕΩ ΔΟΞΑ.

ROTHOMAGI,
Ex Typographiâ LAVRENTII MAVRRY.
M. DC. LIII.

INDEX RERVM VERBORVMQVE MEMORABILIVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ.

NVMERVS EST PAGINARVM LATINI CONTEXTVS; p. principium eius paginæ: m. medium: f. finem deſignat. Schol. Scholion marginis vel ſuo quidque loco poſitum ſignificat.

A.

ABARIS Philoſoph. 1135. p
Abari Romanos vexant 82 f
Abyla Promontorium Africæ 1007. f
Acacius Berrhoeæ Epiſc. Chryſoſtomum damnat. 54.m
Acacius Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopus à Philoſtorgio accuſatur 26.m
Acacius Conſtantinop. à Simplicio pont. ne cum Petro Mongo conſentiat prohibetur 27.m
à Romanis ſede motus, quod Petro Mongo faueret ibid.
Academici quod à Pyrrhoniis differant 543. p
Acaſtus quo morbo perierit. 1587.m
Acephalorum hæreſis à quo orta 887. f
Aceſtoridæ tabulæ politicæ 470.f
Achæus ſeruus 1167.m
Achillas Epiſc. 1407.f
Achilles vnde dictus 490.f
cur ποδάρκης dictus 487.m
Achillis nomine varij fuerunt 490. p
Achilles Tatius de amore Leucippes 206.m
eius ſtylus obſcœnus ibid. & 235.m
Achillis inſula 431.f
Achæmenides occiditur 119.m
Ἄχρι ἢ μέχρι 1595.p
Ἀκρόπολις arx in vrbis vmbilico 1271.f
Athenæ 1235.m
Acridophagi vide Locuſtæ.
Acta Synodi occidentalium contra Neſtorianos & Pelagianos 43.m
Actis XII. Apoſtolorum Agapius aſſentitur 406.p
Ἀκτή Littus 1591.m
Adagium: vide Prouerbium.
Adagium Sophocleum 1579.m
Adagiorum Didymi libri 13. ibid.
Adami corpus an è terræ limo 898.m
Adaülphus ad Iouinũ in Germaniam ſe confert 183 m
non arridet eius aduentus Iouino ibid.
occurrit Saro & profligat ibid.
Promittit pacem Honorio 186.p
Placidiam Honorio reddere recuſat ibid.
Maſſiliam dolo intercipere cogitat ſed fruſtra 186.m
vulneratur ibid.
prætendit excuſationes cur non reddat Placidiam ibid.
Placidiam vxorem ducit 186.f
nuptiæ Narbone celebratæ ibid.
filium è Placidia habet Theodoſium 187.m
occiditur à Gottho ibid.m
Adonidia 983.m 986.f
Adriani Iſagoge in S. Scripturam 3.f
Adulatores 1307.f 1258.p
Αἰγιαλός 1591.m
Ægyptus quadrifariam diuiſa 1331.p 1343.p eius Præfecturæ 1338.f
quando in Rom. poteſtatem venerit 50.f
eius Eccleſiæ ab Arianis turbatæ 1434 f
Ægyptij ſe mortalium antiquiſſimos putant 1027.m
iidem contra Chalcedonenſem Synodum 878.f
Ægyptiæ notæ 1011.p
Æmilius Paulus 726.m
Æmulatio quæ in ciuitate laudabilis 1022.m
Æneas Anchiſem ſepelit 454.m
eius geſta ibid.
in Bruſiadem regionem profectus Ænum condidit ibid.
Æneſidemi libri de Pyrrhoniis 542.f
Æoles Thebas vaſtarunt 987.f
Æolus Deucalionis F. 438.m
Æſchines vnus è X. Græciæ oratoribus 62.p 1463.f
eius orationes tres tribus Gratiis comparantur 59.f
Epiſtolæ nouem, nouem Muſis comparantur 59.f 1463.f
Deliaca an eius oratio 62.p 1463.f
ſtylus qualis 62.f 1463.f
parentes 62. m 1466.p
in Timarchum oratio 1466. p de ea oratione Dionyſij dictum 62.f
clara voce præditus ibid.
τριταγωνιστὴς tertiarum partium victor 62.m
Leodamantis vel, vt Suidas habet, Alcidamantis diſcipulus ibid.
Demoſtheni aduerſarius 62.p 1078 m. & ſeq.
Quid in Demoſthene reprehenderit 1194.
à Demoſthene accuſatus 1466.f
à Philippo ſtetit ibid.m
in Rhodum exulatum abit 62.p 1466. m 1474.f
Dictum eiuſdem in exilium proficiſcentis 62.f 1591.f
De eo reuocando declamitat Himerus 1072.p
Rhodi ludum aperit 1466.f
Declamat 62.m
Rhodienſibus orationem contra Cteſiphontem recitat 1466.f
in Samum inſulam migrat 62.m
obitus 1466.f
Æſchines Lyſaniæ F. Socraticus dictus 63.p 326.f 1242.p 1291. f 1294.p
AEſchylus puri ſermonis regula 326.f
eius cothurnus 1111.m
AEſculapius Berytus 1074.m
AEſerinam prætores migrant 1187.f
AEſopi fabulæ 1023.m
ἀσυμνήτης regina vnde 1595.f
de Æſtu maris rubri ac refluxu 1375.f
de Oceani æſtu quid Apollonius 1007. f
Æthilla Priami ſoror naues Græcorum incendit 430.f
AEthiops piſcis 1378.p
AEthiopiæ ſapientes Indis cedunt, quod hi Solis radiis viciniores, & ætate priores ſint 30.p
nudi vitam agunt ibid.
AEthiopes quales 1319.f
verenda tegunt 1342.p
telis vtuntur 1334.m quæ victus ratio 1543.p
Aër quomodo clamore intenſo diuidatur 1211.p
Aëtij Amideni opera medica 566.p
quid ſingula tractent. 566.567. 568. & deinceps

Aer quomodo clamore intenſo diui-
datur 1211.p
Aëtij Amideni opera medica 566.p
quid ſingula tractent. 566. 567.
568. & deinceps.
Oribaſio cedit induſtria 578.p
Dioſcoridem imitatur 402.p
Aëtius Hæreticus ab hæreticis ob
impietatem miniſterio pellitur
26.p
à Iuliano Imp. reuocatur ibid.
à Philoſtorgio laudatur vna cum
Eunomio ibid.
Aetna 450.f de eo fabulantur Poetæ
1011.m
Agapius 1074.p inſtar cubi 573.p
Agapij impij libri 402.f
dogmata impia ibid.
teſtes adhibet gentiles 406.m
Actus Apoſtolorum probat 406.p
eius ſtylus qualis ibid.m
Agatharchidæ Gnidij hiſtorica 546.f
alia eius opera 547.p
in ſtylo magniloquus ib.& 1335.f
de mari rubro Excerpta 1322.m
vocibus vſus Atticis 1359.p
Agathocles Siciliæ Rex è figulo
1579.f
Ἀγέλαος 983.m
Agnoitæ hæretici 882.p
vnde hæreſim hauſerint ibid.
Agrippa Herodis Magni F. Spurius
fit Tetrarcha à C. Cæſare 974.f
gratificans Iudæis Iacobum fra-
trem Ioannis necat 975.p
perit vltione diuina ibid.m
bubo ſuper caput eius ante mor-
tem apparuit, ibid. eius proles ib.
Agrippa Agrippæ F. à Claudio pa-
ternam dignitatem recipit 975.f
Tetrarchias quatuor à Claudio
accipit ibid.
fit Rex Chalcidis ibid.
Coram hoc Agrippa S. Paulus
perorauit 978.p
Condidit vrbem Iuliadem in Pe-
ræa ibid.
Agrippa Rex Iudææ 167.m
Aiaci Locrenſi Locri vacuum in
acie locum relinquunt 431.m
eius manes placandi in Achilleo
431.f
Αν[illegible] fabula 867.m
Alarichus Gothorum præfectus euo-
catur vt Illyricum armis teneat
179 p vrbem Rom. inuadit ibid.
renunciat Imp. Attalum ibid. &
271.p morbo perit 179.f
Adaülphus ei ſuccedit ibid.
Rhegio in Siciliam traiicere pro-
hibetur ſimulacri voce 182.f
Albani carceris deſcriptio 1155.p
Albanorum Reges 51.p
Albinus vrbis præfectus poſt vrbem
captam à Gothis 187.p
Alceus Poeta Lyricus 1290.m
Alcibiades à Cleophonte proſcriptus
1143.m
Alcides Caunius Zopyrum ſaxo ne-
cat 123.f
Alcinous Phœacum Rex 426.p
Alemundarus Perſicor. Saracenorum
Rex Romanos vexat 71.m
Alexander Pontifex & Rex Iudæo-
rum 166.f
Alexander Presb. Cõſtantinop. 207 p
Epiſc. 1435.p
B. Alexander Epiſc. Alexãdriæ 1407.f
1414.p
huic ſuccedit in Epiſcopatu Atha-
naſius 1430.f moritur 1418.f

B. Alexandri Mart. corpus contume-
liis afficitur 94.f
Alexandri collectio de Admirabili-
bus 467.f
Alexander Magnus albus 1198.p
corpus eius ſuaue olens ibid. hono-
ris cupidus & antiquitatis amans
1019.f
Continentia ſeipſum vicit 1198.f
Prodigium eidem oblatum ibid.
Eius acta 1406.& ſeq. laus 1079.f
Ioui comparatus 1122.f
fedus cum Athenienſib. iniit 211.p
Perſas bello fregit ibid. & 1159.p
Dariũ vicit 211.m. à Lyſippo ſcul
pi ab Apelle pingi voluit 1138.m
ſepties vulneratus in prœlio 211.m
Philotam occidit 211.& Clitum ib.
vicit Scythas & Sogdianos. ibid.
Roxanem filiam ducit vxorem ib.
Indos ſuperat, ibid.f The. vaſtat
1082.p
Cyri ſepulchrum adornat 214.m
ſociis ſuis vxores comparat ibid.
Hæpheſtionis funus adornat ibid.
Italiæ incrementum prædixit ib.
Exules reduxit 1079.p & ſequ.
Tyri antiquitates luſtrat 363.p
moritur Babylone 214.f
eo mortuo quomodo diuiſũ impe-
riũ 199 f. 215.f Eius filius ex Roxane
dictus Alexander 202.m & 215.f
Alexander Pheræus à coniuge inter-
fectus 458.m
Alexandri Aphrodiſei opinio de fato
1382.f
Alexander Rex Syriæ à ſuis occidi-
tur 1146.p (1450.p
Alexandriæ & Ægyptiæ perſecutio
Ἀλετρίβανος 1587.p
Allouichus Euſebium fuſtib. occidit
182.m
ideoque mox pœnas dedit ibid.
Alphabeti Græci literarum tonus
1579.m
Alpha Moyſes cur dictus 578.f
Alpheus Rhinocorurorum Epiſc. Lã-
petium hæreticum defendit 42.m
alter Alpheus ſacerdotio mouetur, ib.
Althemenſes à Dorib. & Ionibus in
belli ſocietatem vocatur 454.f
in Cretam appulit ibid.
Amazones 1214.m
Amaſtris Opathræ F. Dionyſio Ty-
ranno Heracleenſi nubit 710.m
Amatoria 983.f 987.m
Ambazuces domo Hunnus 70.p
B. Ambroſius Mediolanenſis Epiſc.
890.m laudatur 846.p
Aminias Narciſſi amore captus
Ammon Geometra 198.p
Ammonius Alexandr. 1382 m
eius aſinus 139.p auarus fuit 1071.f
Amphilochius Iconij Epiſc. præfuit
Synodo Sidetanæ 38.f
Amphilochius Sidæ Epiſc. 879.p
Amulius. Numitori inſidias ſtruit
455.p
à Romulo & Remo necatur 455.m
Amyntianus de geſtis Alexandri Ma-
gni 311.m
in ſtylo frigidus. ibid.
alia eiuſdem Opuſcula ibid.
Amytis Megabyzi vxor adultera,
123.m
adulterij inſimulata 118.f
Græcos ſuppliciis afficit 122.p
Petiſacæ oculos eruit & pellem
detrahit 110.m
Amyrtæus Rex Ægypti in Cambyſæ
poteſtatẽ viuus venit 111.m in Suſa

ablegatur ibid.
Anacharſis 1139.f
per Anaphoram quæ in ſacris litteris
dicta (882.m
Anaphe inſula iuxta Lacedæmona
Anapias & Amphinous parentes per
Ætnæ incendia ferunt 450.f
Anaſtaſius Imp. quamdiu imperarit
27.m
Perſis bellum mouet 67.m
eius Duces profligantur 67.f
vrbes ædificat 70.m
Anaſtaſius Papa 283.m
B. Anaſtaſius Theopolitanus 890.m
Anatolius Præfectus 1139.m 1059.f
Anaxagoras 1087.m cur diuinus ha-
bitus 1018.m
Andocides vnus decem Græciæ Ora-
torum 1458.f
Orationes eiuſdem quatuor ibid.
dicendi genus ibid.
quando vixerit ibid.
maiores eius ibid.
parentem accuſat & liberat 1459.p
mercaturam cum Rege Cyprio
exercet ibid.
infelix cum amico potentiore ſuc-
ceſſus ibid.
Legatus ad Lacedęmonios ibid.
Andocidis Hermia ibid.
Ἀνδρέχνη 1587.f
S. Andreæ Apoſtoli laus 1487.p
Andreas monachus imperitus Euſe-
bio Epiſc. Theſſalon. epiſtolam
mittit παραγνωστικὸν 335.m
hæreticus fuit ibid.
tradit vnicam tantum vocabuli
corruptionis eſſe notionem 346.m
S. Patres deprauatè citat 347.p
errores eius varij ibid.
Orthodoxos Phthartolatras vocat
347.m
Androgyni quomodo fiant
Andromeda filia Cephei 447 m
abripitur ex deſerta inſula ibid.
eiulatu Perſeum ad ſe liberandum
vocat ibid.
Andronicus Hiſtrio 1474 m
Andronicus Hermopolitanus 1595.f
Dramatum Poëta
Andronicianus ſcripſit contra Eno-
mianos : eius ſtylus. Multa
mittit, pauca præſtat
Angelorum creatio 598.& 599.
des hominum 154.
an ante mundum? 895.f 995.p
an corporei vt homines 894.p
895.f
an Gygantes genuerint 898.f
Angelis in reſurrectione æquales
erimus, & tamen maiorem gratiam
adepti 635.m
Anima immortalis Platoni & Ariſto-
teli 1318.m
Animarum migratio μετεμψυχ
1315.p
vnde manarit
Animalia ſponte è aſto
1574.m 1571.f
inuidiæ obnoxia 1574 f
falsò id eis tribui 1575 p
Animãtia maris rubri inuſitata 13 6.
m. & ſeq.
Indorum varia. 1014.m
Animi defectio ex Theoph. 1567.p
eius deliquium vnde naſcatur, ib.m
animi ſpecies tres 1069.f
Animi an è cœlo delapſi in corpora
898.m
Animus Platoni homo eſt. 1030.f
corpori comparatur 153.p.

Annus quot diebus conſtet 990.p
Annulus quid ſignificat 1499.m
Anomoei hæretici 867.m
eos Baſilius refellit ibid.
Anonymi teſtimonia de Chriſto 382.m
Antandri nomen vnde deductis 447.f 450.p
Anthemius Rom. Imp. 1050.m
Anthemius diſputat cum Chryſoſtomo 251.m
baptizatur ab Epiſc. Conſtãtinop.
Anticyra in qua helleborus 1591.m
Antigonus Iudæus Parthos in auxilium vocat 971.p
in regnum operâ illorum reſtituitur ibid.m
ab Herode eiicitur, capitur, ab Antonio ſecuri percutitur ib.f.974.p
Antigonus Macedo expeditionem contra Ptolomæum mouet 718.p
profligatur claſſe nauali ibid.m
occiſo Ptolemæo, Macedoniam occupat, & cum Cleomene dimicat 1207.f
Antigonus Ariſtobuli F. Pontifex declaratur à Parthis 167.p
Antimachus Epicus 982.f
Antiochis Seleuci F. Heracleam infeſta 718.f
in Bthynos expeditionẽ mouet, ib.
contra Antigonum bella mouet 79.m
Antiochus Hieroſolimam oppugnat 150.m
templum Iudæorũ ingreditur ib.f
gentem delere conatur 1151.p
poſt ignoſcit ibid.
Antiochus Deus cognomento 1159.p
Antioch. Magnus cognomento ib.m
Antiochus omnia ſacerdotio ſubmouet 166.f
Antiochus Ptolemaides Epiſc. Chryſoſtomum damnat. 40.p
Antiochida Antiochi Filia liberos duos ſubjecit 1159.m
Antipater Alexandri, Dux 1475.m
Demoſthenem perſequitur ibid.
[illegible]us ſuum in caſtris Perdiccæ habuit 222.m
[illegible] tumultuantes alloquitur [illegible]
[illegible]ce laceſſitus ibid.m
[illegible]as Aſiæ diuidit 223.p
cum [illegible]mene dimicare reformidat 226.m
Græcos profligat 129.m
milites ſedat & dona promittit 226.f
[illegible] ſe Athenis amicos habere aiebat Phocionẽ & Demadẽ 1195.f
moritur veneno 970.f
Antipater Curator Iudææ à Cæſare decaratur ibid.
[illegible]haſelo tradit iura Hieroſ. ib
Antiph[illegible] Orationes quales 1451.p
[illegible] ibid.f
quando [illegible] 1454.p
Antiph[illegible]micus vt [illegible] 1451.f
per Antiphraſin quæ Grammaticis dicta 1594.p
Antipas Aſcalonita pater Herodis Magni inimicitias cum Hircano gerit 970.p
Antiſthenes Orator puri ſermonis regulâ 734.p
Antonij Diogenis libri de Inſula Thule ibid.f
eius ſtylus & narratio ibid.
quo tempore floruerit 363.f
M. Antonij ingeniũ ac mores 1203.m
aſſentatoribus an delectatus ibid.
Antonius Rom. Iudæam diuidit in Tetrarchias 971.m
Apis ex boum tergoribus naſci 1110.m
Apis ad quercum magis mellificat 1578.m
C. Aponius Motulus 1186.f
Apologus de Ioue 1118.f
Apollinarius & Magnus excommunicati 887.f
Apollinarius Hierapoleos Epiſc. eiuſque ſcripta 11.m
floruit tempore M. Antonini Veri; ibid.
Apollo Galaxius 990.p
ad quem ſupplicatio lauri ducta, ibid.
Ægleta 215.f
Nomius cur dictus 986.p
Vulturius 443.m
Apollo Pſamathen grauidam reddit. 431.f
Apollinis Sarpedonij in Cilicia oraculum 1146.p
eius ſpectrum Athenienſes ſequebantur 438.p
eius oraculum Socratem cur ſapientiſſimum pronuntiarit 1242.f
Apollinis tripus 1135. f fanũ Hierapoli 1054.p
Apollodori Bibliotheca de Diis 175.f 236.f
Apollonia ciuitas in Illyrico 439.m
Apollonides Cous Medicus 119.m
eius libido 123.m
defoditur viuus ibid.
Apollonius Tyaneus ad Indos profectus 15.p. 998.f & deinceps, itẽ ad Gymnoſophiſtas Æthiopię 1014.m
eius vita morata 30.m & f è Philoſtrato 995.m
mors eius obſcura, ſepulchrum non oſtenditur 30.m 1018.p
eius dictum de vita Sapientum & morte 30.m Diuitias contẽpſit, ib.
eius prodigioſa opera ibid.
Præſtigiator non fuit ex ſententia Philoſtrati, ib.f cur nihil ſcriberet 1018. f eius dicendi genus 1019.p
Apollonius Minutij Dux bello fugitiuorum proditor 1174.p
Apoſtolica carmina 991.p
Appiani opera libris XVI. 47.m
eius ſtylus 51.m
Appius Clodius ad Tigranem Legatus miſſus 743.p
Aphthonij Declamationes 311.f
Aquæ calidæ apud Æthiopas 1366.p
Ara quintum Euangelium ſcripſit licet ex parte imperitus linguæ Hebrææ 395.p
Ara Iouis Diabaterij 115 p
Aratus Achæorum Dux 342.f
Aratus Poëta 1586.m
dixit τετλα 1538.m
Aratus Sicyonius tyrannide patriam liberat 1267.p eius mors ibid.m
Arbitrij libertas 1387.p 1394.m
Arbitrium liberum per Methodium 939.f
Arbores in India olei guttas diſtillantes 150 m
Arca pinſaria ἐρκτεα. 1590.p
Archelaus Herodis F. patri in regno ſuccedit 974.p crudeliter imperãs à Rom. regno exuitur ibid.
Archelaus Dux Mithridatis Nicomedem profligat 730.p
cũ Sulla pugnans profligatur 731.p
Archelaus Cæſar Cappod. Epiſc. damnat Meſſalianos 39.f
Archelaus iudex Ahanaſium cædi Arianorum eripit 1439.p
Archelaus quidam Leproſus ſanatur miraculoſè 254.m
Ἀρχέτυπον 1586.m
Archilochus Parius Iamborũ princeps 983.m eius dictum 1206.f
Archias inopia periit 218.m
Ardaburius Aſparis F. Leoni aduerſatur 174.f dux militiæ 111.p
Areopagiticus Himerij 1110.m
Arganthonicus longæuus in Tarteſſo 1119.m (431.f
Argiui ab Apolline peſte affliguntur
Argiuorum lex 1207.m
Argolicus quid de rubro mari 1323.p
Ariani Athanaſio infeſtiſſimi 1435.m & deinceps.
Ariana de Spiritu S. ſecta 902.m
Arianorum dementia 883.m ſæuitia 1426.m
Arianus Pontifex Iudæorum Sadducæus 518.f
Ariarathes Perſarum Rex 1158.f
Ariarathis VI. in parentem pietas 1159.f
Aridæus Philippo Regi Macedonum natus 1199.p frater Alexandri M. 199.f fratris corpus curat 219.m
Arion Methymnæus 986.m
Dithyrãbi inuentor Ariſtoteles, ib.
Ariſtidis Panathenaicus 1211.p eius Orationes IV. pro Rhetorica 1253.m
itẽ Platonica pro Rhetorica 1258.f
Platonica tertia ad Capitonem 1267.p
eiuſdem pro quatuor viris 1271.p
Cimon eiuſdem 1278.f
Miltiades 1279.f
Themiſtocles 1283.m
eius ſtylus 1294 p
Ariſtides Athenĩẽſis profligat Perſas 118.f Iuſti cognomento 628.m
Oſtraciſmo pellitur ibid.
Ariſtobulus Iudæus primus Pontificũ diadema capiti impoſuit 166.f
Ariſtobulus regnum fratris inuadit 970.p Romam captiuus abducitur ibid.
remiſſus item Romam allegatur 970.m Iulius Cæſar contra Pompeium mittit, ibid. à Pompeianis veneno necatur ibid.
eius filius Alexander à Scipione ſecuri percutitur ibid.
Ariſtogiton à Phocione notatus vt claudus tamen bonus 1195.m
Ariſtophanes è Comicis pura ſermonis regula 327. p tonare viſus 1274.f
voces interdum fingit 872.m
Ἄρειος bello fortior 1590.p
Ariſtoteles 1035. p mulus & pullus equi cur dictus 1590.m cũ Platone conſentit 1382.m de Arione 986 p
Ariſtoteli Deus quis? 1315.f
animam an immortalem poſuerit 1318.f
Arius hæreticus Conſtantinum ſibi deuincit 1430.f 1410.p exitus eius 175.p
infelix 1418.m
Armatus ab Onulpho occiſus 171.m
cum Baſiliſci vxore adulteratus, ibid.
Ei creditur bellum aduerſus Zenonem ibid.
Armis melior, ἄριστος 1590.p
Ἅρμα apud Hippocratem vnde 1590.p
Armenij ad Rom. tranſeunt 82.p

Arriani ſcripta 51.f
eius vita & ſtylus 54.p 127.p 235.p
dictus alter Xenophon 54.p
eius Bithynica 234.f
libri de geſtis Alexandri. Magni 211.p Indica 214.m
Poſt Alexandrum geſta 275.p
Arſace deperit Theagenem 162.p
Arſaces Regis Othi filius Satyram vxorem ducit 127.m
fit Rex mutato nomine Artaxerxes dictus 130.p à frater (pro bello petitur, ibid. fratrem ſuperatum poſt mortem excruciat ibid.f
Arſenius Alexandrinæ Eccleſiæ Lector 1435.f
Athanaſij familiaris ibid.
quem & Arianorum calumnia liberat, ibid. f & ſequ. manum eiuſdem ab Athanaſio reſectam calumniantur Arriani 1435.m
Arſinoe Heracleæ dominium affectat 600.m
in Artabris feminæ bellum gerunt 358.m
Artaxanus occidit Xerxem 119.p
occiditur & ipſe ibid.m
Artaxerxes Bactra tumultuantia regno ſubdit ibid.
ab eo Ægyptus deficit ibid.
moritur 123. f ſeptemdecim reliquit ſpurios ibid.
Artaxerxis mater Paryſatis 1207.m
Articuli carent vocandi caſu 1582.p
Α'ρτος panis vnde dictus.
Artoxares Eunuchus 127.m
necatur ibid.
Arundineo niti baculo, Prou. 871.f
Aſander cum Attalo dimicat & frangitur 226.m
Aſcanius Æneæ patri in regno Italiæ ſuccedit 51.p
Aſclepiades Tragicus| Iſocratis auditor 1455.p
Aſclepiodotus ex Muſico medicus 1054.p 1056. in Mæandro ſubmerſus 1050. f viſus acumen 1055.p
Aſiani Imperij diuiſio mortuo Alexandro 199.f 215.f alia diuiſio facta ab Antipatro 223.p
Aſia maior & minor 1126.m
Aſpar Leonem Illyrium ad Imperium promouet 174.m
cum Viuiano contendit ibid.
à Leone cum filiis occiditur ib.f
Aſpaſius Rhetor 1470.f
Aſſaracus filius Trois 438.m
Aſtacos vrbs à Nicomede condita 722.p
Aſterius Amaſiæ Epiſc. 1490.p pius dictus 1502.f
Eius Homiliæ variæ ibid.
De Pœnitentia 1490.p
in Stephanum Protomar.. 1491.p
De eo qui in latrones incidit, ibid.m
in illud. Homo quidam ab Hieruſalem in Hiericho 1494.p
De Phariſæo & Publicano ibid.f
De Zachæo 1495.m
In Parabolam filij Prodigi 1498.p
De Centurione 1499.m
De Ieiuno 1502.p
De cæco à natiuitate ibid.
De Iaïro & muliere ſanguinis profluuio laborante 1506.f
Aſterij præceptor ſcytha 1499.f
Aſtræus Dercyllidis ſocius 358.m
oculorum incremento & decremento Lunæ mutationes deſignat ibid.
Aſtrone 1074.m
Aſtyages fugit à Cyro, ſeque prodit 107.m
fame & inedia confectus eſt à Peſaca 110.m
eius corpus à feris intactum ibid.
Athanaſius Epiſ. Alexandrinus 890.p
eius vita 1430. p & deinceps è Simeone Metaphraſte ; πολύαθλος merito Græcis dictus 1442.f
exulat apud Treuiros 1435 p
redit ab exilio ibid.m
in puteo annos vi. latitat 1439 m
Tyrum proficiſcitur 1435.f
veneficij & adulterij falsò accuſatus 1438 p
mulieris procacis impudentiam refellit ibid.m
apud Virginem deliteſcit 1443.f
fugit iterum 1447.m
in ſepulchro latet 1450.p
Alexandria rurſum cedit 1430.f
Epiſtolæ eiuſdem & apologia de eius exilio lectu iucunda 19.m
Commentaria in Cantica & Eccleſ. 315.m
Eius liber contra Arium perſpicuæ dictionis, ib. Athanaſij mors 1450.f
Arianorũ in eum calumniæ 1419.f
Athenarum mos 1086. p decretum 1095.m & ſeq. laus 1214.p 1079.p 1230.f 1231.m & ſeq.
Athenis quatuor capitis iudicia quæ 1594.f ib. puteale iudicium 1574.f
Oſchophorica canebantur Athenis 990.m
Athenas vaſtat Xerxes 118.m
Athenienſes Græcos inter præſtantiſſimi 1319.f αὐτόχθονες ibid.
eorum ſuperſtitio in Hermaphroditas 1150.b
mos duplex conficiendi pharmacum 1590.f
Taminenſi prœlio victores extitêre 1466.p
Inaro Regi ſuppetias mittunt 119.m
iudicium eorum de Philippi literis 1594.p
Athenio Cilix ſeruorum defectionem ſollicitans, Rex creatur 178.m
diuinationi deditus ibid.
Lilybæum obſidet ibid.f
eum Gomon profligat 1179.p
Athenodorus pirata 286 p
Α'ττα quo ſpiritu efferẽdum 1583.m
Attalus Præfectus Vrbis fit Imp. 179.p
imperat contra Honorium 182.p
ab Honorio miſſus ei Legatus Iouianus & Valens ibid.
ſuadet Adaülpho vt Iouino ſe iungat 183.m
Iouinum increpat 182 &
Imperio ab Alarico deiicitur ib.
Attalus Græcus regit copias contra Antipatrum 216.m
tentat Rhodum fruſtra ibid.
digitis ſummis dexteræ manus truncatur 182.m
Attica qualis 1319.f
Atticis vſitatus Εὐφημισμὸς 1595.p
Atticæ Phraſes ex Dionyſio 1578 f
Atticus & Cyrillus 902.f
Auditus obiecta 1515.m
Augarus Rex Edeſſæ 75.f
Auguſtin. Pelagianos damnat 46.p
poſt mortem taxatus ibid.m
Auguſtulus expulſus 175.f
Auguſtus Imper. vnus deſignatur 1190.f
Auis quædam in India Δίκαιρος appellata 150.p
Aues Indorum Leonis inſtar 1006.m
Aurelius Epiſc. Carthaginenſi Synodo præſedit 42.f
Pelagianos damnat 46.p
Aurelius Cotta aduerſus Mithridatem miſſus 635.p
eius geſta contra Mithridatem 739.f
Heracleam obſidet 743.m
obſidionem tollit ibid. & 746.m
Heraclea ei proditur 747.f
incendit 750.m
Romæ accuſatur & odium incurrit 754.f
latus clauus ei adimitur 755.m
Aurea ſecula 1067.p
Aurum vbi reperiatur 1339.p
Aurum apud Æthiopes 1342.m.f
apud Indos Gryphes effodiunt 1006.m
Auri fodinæ 1339.m
Αὖθις Atticum 1595.p
Αὖτις Ionicum ibid.
Autoleon Crotoniata Aiacis ſpectro territus 431.f
Auus & patruus Græcis vt dictus 1579.p
Auxumis Metropolis Æthiopiæ 6.m
Azarethes Perſarum Dux 11.f

B.

BAbia pueri à Damaſcenis di[illegible] 1043.p
Babylonii tumultuantur 11[illegible]
Bacchus Lycurgum vino domu[illegible] 1062 m apud Indos 111[illegible]
Bacchus Dithyrambicus quare 986.
Nyſeus 998.[illegible]
Bætis fluuius 1011.p Bætica ibid
Bagapetæ operâ Sphendadates ma[illegible]gus occiditur 114 m
Bagozarus à Secyndiaua lapidibu[illegible] obruitur 12[illegible]
Balenæ ingentes [illegible]
Baptiſmus Ioannis ante Chriſti baptiſmum qualis 1647.f & [illegible]cep.
de Baptiſmo Ioãnis quid aliter itqe SS. Patres ſenſerit Eulogius [illegible]
Baptiſmum aliquando Pœnitentiam vocari 1607. m iterari non poſſe ibid.
Baptizati cur candidati 598.m
Baptizati in Chriſto conſurreximus 1606.p
Baradatus Monachus 879.p
Barbari à Græcis diuerſi 1319.f
Barbytos in conuiuiis [illegible]
Baſilius Magnus [illegible]
in Hexaëmeron [illegible]
ſtylus e[illegible] [illegible]ricus
ibid. or[illegible] Ethicæ ibid.m
Epiſtolæ ibid.
[illegible]ſceti ca eiuſdem ib. & 494.p eorum diuiſio, ordo & ſeries ibid.
B Baſilii de Trinitate locus 867.m
B. Baſilii Seleuciæ Epiſc. orationes xv. 375.f earum ſtylus 378.p
Is fuit ad quem Chryſoſt. librum de Sacerdotio ſcripſit 378.m & eiuſdem Baſilii Theclæ primæ Martyris vita ibid.f
Baſilius Cilix hiſtoriam ſcripſit Eccleſ. lib 3. 27.m
eius ſtylus & ſcribẽdi forma, ib.f
vnde

Vnde Hiſtoriam inchoarit ibid.
Baſilius Cilix presb. Cauſidicus, putatur Hæreticus Dioſcorian. 250.f
oppugnat Io. Scythopolitã 282.p
eius impia dogmata 281.m.f & 283
in dictio eiuſdem triuialis 283.m
Baſiliſcus Imp. regno exuitur, vnaq; cum liberis occiditur 171.m 175.m
Patricium è medio tollit ibid.
Marcum F. Imperat. creat ibid.
Baſiliſcus Epiſc. Comanorum apparet Chryſoſtomo 266.p
Baſſianus Imperat. 274.p
Battaces Cybeles Sacerdos 1183.m
coronam auream geſtabat ibid.
Romam cur venerit ibid.m.f
Bazapharmanes Parthus Syriam obtinet 971.m
Beliſarius profectus in Daras 71.p
in Perſas mouet ibid.
cum Perſis malè pugnat ibid.
ex equo ad pedes deſilit, ſuiſque auxilium fert 71.f
In Vandalos expeditionem mouet 74.m
Eius Coniux inſidias Imperatori patefacit ibid.f
aduerſus Perſas caſtra mouet 78.p
Niſibim tentat fruſtra ibid.m
Perſarum Duces victos mittit Conſtantinopolim, ibid. domum redit ibid.
Bella ciuilia Rom. Cæſaris & Pompeij, Antonij & Auguſti 50.m
Marij & Sullæ ib. 1190.p
Bellum ſeruile vnde natum 1163.m
Berenices Ægypti Regis filia 246.m
Beſſus ſuccedit Dario 211.m
occiditur ibid.m
Bethleem domus panis 1516.p
Bibliotheca Athenarum 1231.f & in Prolegem.
Binarius numerus 462.m
Biſaltæ à Chalcidenſibus eijciuntur 434.m
Bithyni cum Zeila pacem ineunt 723.m
Bithynorum Principum ſeries 722.m
[illegible] Legatus in Nicæna Synodo 207.p
Bittacus auis, quæ & Pſittacus, voce humana prædita 144.m
Blaſphemia in Deum an remittatur 1599.p
Blemmyæ vates in Thebaide 194.m
Boeoti Tripodiphoricon canebant 990.m
Boëthi collectanea vocum Platonicarum 322.f
Eius opuſculum de dubiis apud Platonem ibid.
Bombycum artificium 79.m 94.m
[illegible] Conſtantinopolim vſum [illegible] vcum [illegible]erunt 79.m
Boni[illegible] 1611.m
Bonifacius vi[illegible] filis Maſſiliam à rapina Adaülphi defendit 186.m
Placidiam defendit 195.m
adulterium quoddam vindicat ibid.f
Boreas ventus aſper 878 p
Borochus iudex præſtantiſſimus 239 f
Boſtra ciuitas Arabiæ 1059.f
Brachmanæ Indorũ ſapientes 1003.f 1014.m
Bradyllis Illyriorum Rex è ſeruo 1579.f
Branchidarum oraculum clarum habetur 442.m
Branch. ab Apolline adamatus ibid.
vaticinandi dono donatur ibid.
Brithagoras ciuis Heracleẽſis 747.m
vrbem adminiſtrat poſt euerſionem 755.m
Cæſarem ſecutus per omnes terras ibid.f
moritur magno cũ luctu patriæ ib.
Brutus & Caſsius Cæſaris percuſſores 1190.m
eos Octauianus bello perſequitur ibid.
Brutus Cæſari & M. Antonio aduerſarius 1191.m
Bucellarij vocati milites Romani & Gotthi à panis bucell[illegible] 179.m
Buceph. equus ferociſsimus 1198.m
quanti emptus [illegible] ibid.
Alexãdro inſidente domitus, ib.
Bucolus proditor à Chalcidenſibus occiditur 434.m
Byblis filia Mileti 423.f
à fratre Cauno amatur ibid.
ſe ſuſpendit ibid.
Byblos inſula 1007.p
Byblus Ægypti ciuitas expugnatu difficilis 119.f
Byzantini bello à Gallis appetiti 719.m (722.f
cum Calatianis bellum gerunt
ab Heracleenſibus iuuatur 723.m
Bythemanenſium terra 1367.f

C.

CAmades Perſa regno eiectus reſtituitur 67.p
Armeniam vaſtat ibid.m
Amidam expugnat ibid.
Romanis bellum infert vinciturq; 71 m
è Cadaueribus hominum angues exſiſtere 1210.m
Cæcilius Siculus 1462.f
idem de Antiphonte, eiuſque orationibus fert iudicium 1451.p
Cæſarij capita Eccleſiaſtica 539.p
Cadmus Buſiridem fugit 439.f
Cadmus in Europam miſſus è Phœnicia 443.f
Thebas condidit 446.p
Cain & Lamech generatio 1599.p
Caius presb. putatur auctor libri de vniuerſo qui Ioſepho attribuitur 35.f
ſcripſit idem Labyrinthum & contra Montaniſtas ibid.
presbyter fuit Rom. Eccleſiæ ſub Zephyrino Pont. 35.f 38.p
ordinatus gentium Epiſcopus ib.
ſcripſit cõtra Artemonem & Proclum ibid.
Calandio Antiochenus Epiſc. 175.f
de Calchante vate Homeri locus 1586.m (983.p
Callimachus Cyrenæus Eleg. Poeta in Hecuba 1582.f
Callimachus & Aratus 869.f
Callinus Epheſius 983.p
Calpæ Europæ Promontoriũ 1010.p
Cambyſes fit Rex Perſarum, Cyro ſuccedit 111.p
Ægyptum ſibi adiungit ibid.
Moritur Babylone variis portentis oſtenſis 114.p
Camelopardalis 1362.f
Cãdaule vxor acutiſsimi viſus 483.m
Candidianus Dux belli 198.f
Candidus Hiſtoricus vbi incipiat & deſinat 174.p
Chriſtianus fuit ibid.
eius ſtylus aſper ibid.m
Canes ſublatis cruribus meiũt 1575.p
Canis cuiuſdam fidelitas 246.f
Canobus à vipera morſus interiit 427.f
Capitis in orbem giratio vertiginis Inſtar 1567.f
Capra eryngio capto ore ſtans manet 1575.p
Cappadocia 1131.m
Græcis quando nota 1159.f
Cappadociæ Reges Cyri cognati, horumque genealogia 1158.m
Cn. Carbo Cottam accuſat 755.m
Carbonarius 1579.f
Carceris pedores Perſeus Rex pertulit 1158.m
Carnifex, δήμιος vnde dictus 1590.m
Carthago capta 1162.m
eius mœnia quantæ molis, ibid. & 1143.p
Caſſander filius Antipatri ab Antigono diſſentit 226.m
accipit à patre copias contra Eumenem ibid.
Demadem occidit 218.m
Caſſiani Collationes 515.p
eius ſtylus ibid.m
Caſpia porta 70.p
Catadupa Nili 1014.
Catonis dictum è Plutarcho 1198.f
Catulus Capitoliũ Romæ dedicauit (267.p
Catulus vide Lutatius
Caucaſus mons 998.m
Caunus ſororẽ Byblida amauit 423.f
Pronoem ducit ibid.
Celeſtinus Papa Pelagianos dãnat 43.m
B. Auguſtini fidem laudat ibid.
eiuſque mortem defendit 46.m
Celeſtius hæreticus diſcipulus Pelagij 46.f
Cenſorinus cum Cleochare claſſe dimicans ſuperatur 751.p
Cœna Chriſti quando 902.p
Cephalæonis hiſtorica Epitoma nouem Muſis veluti cõprehenſa 102.m
eius ſtylus ibid.
ab illo mutuatus Sopater 342.m
Ceres raptam quærẽs Proſerpinam 983.m Pheneates multat 431.p
Ceruæ apud Indos mulgẽtur 1003.f
Ceruũ cornu dexterũ abiiciũt 1574.f
auxiliatur id contra venena ibid.
Cete ab Indis vt arceantur 1007.f
Chæronenſi pugna cæſi Athenienſes 1455f
Chalcedonẽſis Synodus 874.m 878.f
Chalcidẽſes Biſaltas eiiciunt 454.m
Chamæleon 682.f
eius natura à Theophraſto deſcripta 1566.m (158.f
Charicleæ & Theagenis caſtus amor capitur volens ibid.
Trachinus quidam eam rapere vult ibid.
Promittit illa nuptias 159.p
rapitur à latronibus ibid.
ducitur ad Regẽ Æthiopũ 162.m
Lunæ conſecratur ibid.
ſacrificio paratur, liberatur ib.
L. Charmi liber dictus Periodi Apoſtolorum 291.p
eius ſtylus ineptus, ib. opiniones & dogmata puerilia ibid.
Cherſoneſus quæ dicta 1591.m
Choricij Sophiſtæ Declamationes variæ 335.m
eius ſtylus Poeticus ac varius ib.f
floruit tempore Iuſtiniani 338.p
Choſroe Cabadis F. 70.m

cum Romanis pacem componere nititur 74.p
inuiſus ſuis, inſidiis exponitur ib. m. coniuratos necat, ibid.
in Rom. bellum mouet ibid. f
ab Antiochenis pecuniã poſtulat 75.m
Antiochiam occupat ibid.
Apameæ ſacra vaſa aufert ibid. f
Signis diuinis terretur, ibid.
Daras expugnare neſcit 78.p
Antiochenos in Aſſyria liberaliter habet ibid.
pacem cum Romanis init 78.f
aduerſus Petras caſtra mouet 78.m
& occupat, ibid.
Æthiopiæ bellum infert, & expũgnat 79.m
Daras inuadit 82.p
Chreſtomathia Procli 982.p
CHRISTVS DEI Filius cur homo factus 582.p
cur non factus Angelus pro lapſis angelis 646.m
quomodo conceptus 763.m
cur inter beſtias natus 579.m
ſuper mare ambulauit 583.f
ſuper Lazarum fleuit 766.p
quando ederit Paſcha 291.f 294.f
qualis reſurrexerit 899.f
Corpus eius poſt reſurrectionem quale 347.m 895.m 899.f
In terris quotannis verſatus 899.m
ad Iudicium quomodo venturus 895.m Hebræorum Deus cur dictus 1038.m
Chriſtiana religio ſenſu an percipi queat 862 f. & ſeq.
Chriſtiani damnati ad metalla 298.f
Chryſippus Philoſoph. 1035.p
Chryſippi hiſtoria de Gamaliele 383.m
Chryſothemis Cretenſis primus Nomon cecinit 986.m
In Chryſoſtomum Theodoreti lib. v 1514.m
Chryſoſtomus: vide Ioan. Chryſoſt.
Cicero quam ſit ſcommatis delectatus 1195.p
Cimon oſtraciſmo pulſus 1279.m
Cimbrico bello Romani quot cæſi 1171.p
Cineas Demoſthenis auditor Pyrrhi Legatus 1119.f
Cinnus potionis genus quintuplex 990.f
Ciues Romani in Aſia occiduntur 730.f
Ciuitatis ſtatus quis optimus 1022.m
Ciuitas Diaboli 1498.p
Claudius Imperator qualis 1023.f
Clearchus I. Tyrãnus Heracleæ 703.f
diſcipulus Platonis ib. crudelis & ſtudioſus fuit, ibid.
occiditur à Chione 706.p
Clearchus IV. Tyrannus Heracleæ crudelis 711.m
in Matrem ſæuiit, ibid.
eius vita breuiter 758. σχολ.
à Lyſimacho occiditur 711.f à Leonide 758. σχολ.
Clearchus Græcus à ſuis deditur Tiſſapherni 131.p
à Rege Artaxerxe vincitur ibid.
necatur ibid.
mors eius portentoſa 131.m
eius tumulus palmis obſitus ibid.
Clearchus Prætor Athenis 1463.p
Clemens Alexandr. 903.p
eius Hypotypoſes 286.m
quæ tractent, ibid.
opus hoc alterius eſſe putatur 286.f
Diſcipulus fuit Pantæni 287.p
Eius libri tres Pædagogi, & contra Gentes liber. ibid.
ſuperant hi τοὺς ὑποτυπώσεων ib.
Liber ſtromateon, ib. altera eius inſcriptio ibid. m
alia eiuſdem opera 287.f
quo tempore floruerit, ibid.
Clemens Rom. Pont. 306.p
Eius Cõſtitutiones Apoſtolorum 290.p
quid contineant, ibid.
ſcripſit res geſtas S. Petri 290.m
Item Epiſtolas ad Corinthios ib. 306.p
Alia eius opera ſpuria ib.
Eius dogmata. ibidem
Cleomenes cum Antigono pugnat 1207.f
eius corpus in cruce agitur 1210.p
Draco ex mortui corpore viſus ibid.
heros ab Alexandrinis habitus, ibid. m
Cleon Cilix ſeruus 1167.f
occiditur à Rutilio 1170.m
Cleopatra Alexandri ſoror ſuadet Eumeni Sardes vt deſerat 226.p
ab Antigono increpita ſe defendit ibid. (156.m
Cnemon dolet ſuper occiſa Thiſbe
Cochleæ vnde naſcantur 1571.f
Codrus ſe pro patria deuouet 438.m
Cœlum trifariam 1319.m
mundũ vocauit Pythagoras 1318.m
duodecim cœli ordines Pythagoræ 1315.f
an in orbem vertatur 898.p
Cognationum apud Græcos vocabula 1579.p
Cognitionis inſtrumenta 1319.p
Colorum ſpecies duodecim 1315.m
Commentiolus Dux Rom. aduerſus Sclauos 83.p
Comici vnde ſeruis nomina indidere 1387.m
Comica locutio 1595.m
Cõmodus Imp. inſidiis occiſus 271.f
Concilium Tyri cclx. Epiſc. 1431.m
CONCILIA: vide SYNODVS.
Connacorix vrbem Heracleæ Rom. prodit 747.m
Cononis narrationes L. 423.p
Conſtantia Conſtantini F. 1414.m
Cõſtantius Conſtantini pater Hiſp. & Britanniæ imperauit 63.p
Leonem vicit ibid.
Diocletiano ad erudiendum miſſus 63.p
imperio potitus Gallos & Germanos vicit ibid. m
Maxentium ſuperat, ibid.
Licinium imperio exuit 63.f
Conſtantini tyranni ortus & ad Imperium euectio 179.f
Socius Honorij in Imperio ibid.
Poloniam Galliæ venit 182.p
Galliam ſubiugat ibid.
filium Conſt. Cæſarem creat 182.p
Iulianum F. NOBILISSIMVM vocat ibid.
vincitur vna cũ filio Cõſtãte 183.p
Arelate obſidetur, fit ſacerdos ib.
occiditur vna cum filio ad Rauennam. ibid.
Conſtãtinus Valentiniani pater contra Celeſtium ſcripſit 43.p
Conſtantinus Magnus baptizari in Iordane voluit 210.p 307.p
nititur Arianã hæreſin ſedare 307.m
Conſtantini Imp. vita 1407.p & deinceps.
Conſtantinus Imp. concilium indici iubet 1427.
Conſtantinus moritur imperij anno 30. 1434.f
teſtamenti tabulas Ariano relinquit 1435.p
quas Conſtãtio tradit. ibid.
Conſtantius Imper. Arianis deditus 1443.m
apoplecticus moritur 1446.m
Conſtantinus Placidiã reddere ſuadet Adaulpho 186.p
Conſtantinum tyrannum profligat 183.p
Conſul. Rauennæ creatur 186.m
vir forma digna imperio ibid. f
hilaris in conuiuiis ibid.
duxit Placidiam 192.f
Collega Honorij in Imperio ib.
dolet ſe imperium adiiſſe 194.p
moritur pleuritide ibid.
pecunias ante nuptias contemſit, coniugatus amauit opes 195.p
Conſubſtantiale 867.p
de Conſubſtantiali diſputatũ 1427.m
Corfinium opidum Italiæ 1186.m
deſeritur 1187.p
Corinthus λάβδα cur dicta 1583.m
Corn. Cinna & Marius 1154.f
de pace concilianda agunt ibid.
cædes ab iis facta 1155.p
Cornelius Centurio 642.f
Corn. Papa vt Nouato reſtitit 1622.m
Martyr. ibid. f
Cornua Aſinorum Indiæ eſſe medicinalia 154.m
Corruptibile an incorruptibile 894. f 898.f
Corythus Paridis F. ad Helenam miſſus 434.f
à patre occiditur, 435.p
Craterus Antipatri filiã ducit 710.m
occiditur 222.p
Crœſus captus 210.p
faſcinatur, ibid.
liberaliter à Cyro habitus ibid.
Creaturæ reformatio illuſtrior [illegible] formatio [illegible]
Cretenſes ſemper mendaces vnde dicantur [illegible]
in Macedoniam abeunt & [illegible] fiunt [illegible]
Cretẽſis puer dracone familiare habet 434 f à dracone liberatur, ibid.
Critias vnus è xxx. tyrannis 1239.m
Crotopus filiam Pſamathem damnat 431.f ab Apolline punitur, ib. & 434.p
Crocodili Nili 1502.m
Crocotta fera Æthiopiæ 1363.p
vocem hominis æmulatur ibid.
Crucis CHRISTI miraculum naufragi tabula eſt
Cteſias Cnidius Medicus [illegible] dis 131.m
Perſicarum h[illegible]ctor, vnde incipiat & vbi deſinat 106.f 107.p
eius ſtylus 134.f Hiſtoria Indica ibid. f Herodotum refellit vt immanem 107.p
Elogia eiuſdem 131.f σχολ.
Currentes quam ambulantes citius vertiginem patiuntur 1570.m
ſurgentes potius quam ſtantes 1571.p
Cybele Theageni venenum miſcet 162.m
Cyclopes 923.f
Cyclus Epicum carmen ibid

Cynamolgi.

Cynamolgi quales 1358.m
Cynegetæ venatores apud Aethiopas 1354.p
Cynane Alexādri magni ſoror 219.p
occiditur ibid.
Cynocephali 1362 f. vide Kynocephali
Cynus Rex Troiadis 438.f
Cycnus & Apollo 1134.m
Cyprianus Martyr primo magus fuit 415.m
fit Chriſtianus & Ianitor tēpli ib.f
eius vita lōgius deſcripta, ib. & 418
deſperabūdus ad Ethnicos rediiſſet, niſi Euſebius quidam eum reuocaſſet 418.m
martyrium obiit ſub Diocletiano cum Iuſtina 418.f
Athanaſio mago miraculoſè ſubuenit 419.p
templū ei à Rufino exſtructū, ib.m
Cyprus inſula 1131.p
Cypris Poemata 982.f
Cyrillus Alexander. 899.f. Athleta 890.m.
communicauit cum Theod. Mopſueſteno Epiſc. 771.f
orthodoxè ſentire ab Ephræmo aſſeritur 818.
defēditur ab Eulogio 847. & ſequ.
eius Theſauri 311.f & 823.m
ſtylus eiuſdem 314.p
Cōtra Neſtoriū ſcripſit 38.p. 379.p.
ſtylus operis 38.p
de vnigeniti incarnatione 379.m
Eiuſdem Epiſtolæ ad Succenſum duæ 859.p & aliæ.
hæreſes deteſtatus eſt 862.p
Cyrus Antiopolitanus Iambicorum ſcriptor 1598.p eiuſdem Epiſtolæ & Laudationes ibid.
Cyrus Artaxerxis frater, Aſtyagi propinquus non fuit 107.m laudatus 1134.m
Bactriani ei ſe dedunt 107.f
bellum Sacis infert ibid.
Crœſum vincit ibid.
In Derbices mouens caſtra vulneratur 110.f
moritur ibid.
Cambyſem filium natu maximum Regem creat ibid.
Cyzicus Apollinis F. 450.p

D

Δαίας Leūir quis Homero 1579.p
Damas & Sacas Eunuchi Regis Babylonis, Sinonida inſequuntur 235.f
Damas reperit eius coronā 238.p
occiditur à Rege 245.m
Damaſcius 1071.p
vitam ſcripſit Iſidori Philoſophi
in ... us fuit ... entilis 311.m 406.f
reprehen... libet 410.p
eius ſtylus ... 311.m 410.m
Theoni operam dedit 411.p
in Geometria Marino Athenis ibi.
eiuſdem Libri incredibilium 311.p
Damaſcus 1066.p
Damnati an Diaboli futuri 898.p
Damophilus ſeruos malè accipiens pœnas dat 1166.m 1167.p
Daphnephorica 983.f
quomodo fieri ſolita 987.f
Dardanus Dardaniam colit 414.m
Dardanus Iouinum occidit 186.p
Darius Hyſtaſpæ F. in Cambyſem conſpirat 114.m
fit Rex hinnitu equi 114. f 478.f
ſepulchrum ſibi ædificari curat 114.f
Cappadociæ Satrapæ bellum, infert, item Scythis ibid.
Aram Scytharum Regi mittit, & ab eodem accipit, moritur anno xij. regni 115.p
Dariæus capite plectitur 119.p
Datames bello occubuit 1158.f
Datis Græciam vaſtat 115.p
Decij tyranni perſecutio 1399
Decio & Valeriano Impp. quid à Nouatianis geſtum 1622.m
Dedebarum amnis 1370.m
De eo qui in Latrones incidit parabola explicata 1598.m
De fatigationis cauſæ 1571.m
Deiphobus contendit de nuptiis Helenæ 442.m
Delphi Apollini ſacri 1123.p Græciæ vmbilicus 1222.p
Delta iuxta Nilum 1026 f
Demades & Phocion Antipatri cari 1195.f
Demoſthenem accuſat 1143.m
Demades Orator iugulatus eſt 218.m
Demetrius Epiſc. Alexandr. Origeni carus 298.m
Demetrij martyrium 1403. m eius templum 1406.m
Demetrius Magnus (ſed ex Plutarcho lege Magnes) 1478.m
Demetrius Phalereus 1483.p
eleganti corporis ſpecie 1202
formam habuit imperio dignam, ibid.
eius naues quantæ 1203.p
Democlus filium amittit 442.p
Democides Medicus 1142.m
Democritus Philiſophus 1087.m
Demoſtenes Princeps X. Græciæ oratorum 1467. & ſequ. parentes eius 1471.m
an Iſocratis auditor de mercede ſtipulatus 1455.p 1471.m
Battalus cur dictus 1479.p
Orationes eius quot legitimæ 1466 f 1467. p.m. 1470.p
Dicendi Character ibid.
De Halonẽſo an Hegeſippi oratio 1466.f 1467.p
oratio de fœdere cum Alexandro an Hyperidis 1467.p
duæ in Ariſtogitonem an ſpuriæ ibid.m
De falſa obita legatione ibid.f
quæ illi cum Lyſia & Iſocrate communia 1470.m
Contra Neæram an Demoſthenis oratio ibid.
Item amatoria & funebris laudatio ibid.
Natus xxiv. annos quas habuerit orationes 1470.f
Contra Leptinem exordiū quale Longino, ibid. & de ea Ariſtides 1267.p
In Midiam oratio ibid. & 1590 p
Olynthiacæ qua Demoſthenis ætate habitæ 1471.p
Iſæi diſcipulus ibid.m
Thucydidis æmulus ibid.
Tutores adoleſcēs arceſſiuit ibid.
Choragus fit ibid.
Exercitationes dicendi: In antro attonſo capite 1471.f
Fluctibus ſe dicendo obiecit ne tumul tum metueret ibi.
Longis periodis vt aſſueuerit 1474.p d.
Ad Remp. accedit ibid.
Legationes obit ibid.
Actioni ſeu pronunciationi quantum tribuerit 1474.d
In Dialecticis illi Præceptor Eubulides ibid.
Philippi de ſtylo eius iudiciū ib.
Iuſiurandum eius à Comicis reprehenſum ibid.
Demoſthenis & Iſocratis ſtyli comparatio ibid.f
Demoſthenis ad Philippnm Legatio 1191.f
quātū ei Philippus detulerit ibid.
filia amiſſa coronatus & alba veſte in publicum prodiit 1194.p
reprehendit factū id Aeſchines ib.
Philippo exſtincto lætatur ibid.
Argētaginā pati cur dictus 1194.f
oſtendit quàm difficile ac periculoſum Rempubl. gerere 1195.p
Aeſchines aduerſarium in exilium abeuntem pecunia donat 1474.p.
prælio Chæronenſi fugit 1475.p
fugiēs dixit rubo ζῶ γρευ viuū cape ibi. Clypeus eiuſdem ibid.
Prælio cæſos pro concione laudat ib.p
Corona cur donatus ibid.m
Pro Cteſiphonte contra Aeſchinem orat 1475.m
ab Harpalo dono corruptus ibid. & 1194.f
eius criminis accuſatus, ibid. Demades accuſator 1143.m
obitus per Antipatrum 1478p
In exiliū proficiſcitur 218.m 1475. f. In Calauria periit 1478.m
ſtatuæ eius inſcriptum Epigramma ibid.
Mortis genus ibid.
Liberi eius ibid.
De Aſini vmbra lepida fabula, ib.f.
Demoſthenes de Attico 1335. f de Olyntho 1338.f eius laus 1335.f
In Demoſthenem Himerij Declamatio 1078.m
Demoſthenes alter, præfectus Athenienſis tempore Chryſoſtomi 251.m
Denarius numerus 466.f
Derbicum Rex Amoræus cum Perſis & Sacis pugnans, moritur cum duobus filiis 110.f
Dercyllis nobilis cum Dinia conſuetudinem habet 355.m
à Paaſtio Ægyptio mala perfert. ibid.f
Rhodum abducta cum fratre Mātinia ibid.
apud Cimmerios inferos ſpectauit ibid.
à Myrto pediſequa mortua inſtruitur ibid.
venit ad ſepulchrū Syrenes 358. p
in Siciliam ducitur captiua ibid.f
Mantiniam fratrem reperit in Sicilia ibid.
Conſulit oraculum cum fratre Mantinia 359.p
reſpōſa ab oraculo accipiūt morituros diu, noctu victuros ibid.
In Dextram quam læuam verti melius eſt 1570.m
Dextrum in calceo, læuum in podaniptro, Adag. 1590.m
Deuæ populi hoſpitales 1370.m
Deus in S. Scriptura interdū pro Ad.

uerſario 874.f.
DEVS vnus & trinus 863.m.
non negat ſeipſum 586.m
Dexippus ſcripſit geſta poſt Alexandrum M. 199.m
Eiuſdem Hiſtorica Epitome vſque ad Claudium Cæſarem ibid.
Eiuſdem Scythica ibid.
ſtylo Thucydidi ſimilis ibid.
Diabolus vnde dictus 1599.p
Tigridi comparatur à Iob. 1615.p
vltor & vindex Dei ibid.
Serpens cur dictus & tortuoſus 1563.m
Diadochus Photicæ Epiſc. 890.p
eius Definitiones 523.p
Dialectica & Rhetorica confertur 125.f.
Dicæus Neptuni F. Herculem hoſpitio excipit 431.m
Dictamus 682.m
Dicteriis Cicero impensè delectatus 1195.m
Didymi Adagiorum ſeu Prouerbiorum lib. xiij. 1579.m
Didymus in Prouerbia 1590.m
Δήμιος Carnifex, vnde dictus ibid.
Dij viales 1142.f. maiores duodecim 1303.p
Dinarchus Corinthius 218.m
Dinarchus vnus in x. Græciæ oratoribus 1482.f
Demoſtheni ſimilis ibid.
Parentes ibid.
Theophraſti auditor 1483.p
Caſſandro familiaris ibid.
exulat, reditque Theophraſti opera ibid.
Eiuſdem orationes 1470.
Dinias cum filio Demochare peregrinatur in Scythia 355.m
ad inf. Thulem perueniunt ibid.
cum Dercyllide conſuetudinem habet ibid.
ab Arcadum Repub. vocatur 358.
Diocletianus Africam, Aegyptum & Bithyniam rexit 63.p. perſecutionem inſtituit 1406.m
Diodorus Tarſenſis excommunicatus 14.p.
contra fatum ſcripſit 692.p
in ſtylo qualis ibid.
eiuſdem liber de S. Spiritu 275.m
contra Manichæos ſcripſit 203.f.
Diodori Lexicon 319.f
Diodori Siculi Hiſtoriæ: quid ſcripſerit, vnde incœperit, eiuſque ſtylus 103.m
triginta annos hiſtoriæ impendit ib.f
fabuloſus circa Deos & Heroas, ib.
Eclogæ eiuſdem 1143.f
Diomedes Stenelo iunior 1583.p
Diomedes Palladium rapit 442.f
Dionyſii Aegei Dictiaca 491.m 539.m
Dionyſius Alex. Epiſc. 899.f 902.m
Dionyſii Areopagitæ opera eſſe germana 3.m
Apoſtolorum æqualis ibid.
Pauli diſcipulus 890.m
Dionyſii Halicarnaſſei hiſtoria vnde incipiat, vbi deſinat 202.f
floruit tempore Auguſti ibid.
eius ſtilus ibid.
Lexicon dictionũ Atticarum 322.p
eiuſdem Hiſtoria Synopſis ſeuerior eſt caretque verborum iucunditate 203.p
eius locus citatus 1586.m
Dionyſius IV. Tyrannus Heracleæ in fratrem pius fuit 707.f
aduerſam fortunam induſtria ſuperat 710.p
Perdiccæ petita non cõcedit ibid.
duxit Amaſtrin Oxathræ filiam ibid.m
Dionyſii Siculi ſupellectilem coëmit ibid.
tyranni nomen exoſus 710.f.
cognomentũ benigni adeptus 711.p
Tutores eius liberorum ibid.
Dionyſius Siciliæ tyrannus 1579.f 1587.p
Tragœdias ſcripſit cum Antiphonte oratore 1451.f
Dio Caſſius vnde inceperit 106.m
Conſul Romæ cum Alexandro ib.
Smyrnæ præfectus fit, Pannoniam adminiſtrat ibid.
ſtylus eiuſdem 106.f
Thucydidem imitatur ibid.
Dionis Chryſoſtomi orationes recenſentur, & argumenta ſingularum 530.m 531.534.535.538.
quando viguerit 530.m
moribus ſeuerus ibid.
corpore gracilis ibid.
Chryſoſtomus cur dictus ibid.
ſtylus & ratio ſcribendi ibid.
Dion Syracuſanus tyrannidem Dionyſii exegit 235.p
Dioſcoridis libri de materia medica 399.f.
hunc imitati qui pòſt de medicamentis ſcripſerunt 402.p
Anazarbienſis fuit ibid. f
Diſcendi partes tres 1319.m
Dithyrambus 983.m 986.p.f
Dithyrambi & Nomy cõparatio 986.f
Dithyrambicũ genus Poetarũ 1019.p
Diuinatio ad quam medicina pertinet 1022.p
de illa Appollonius ſcripſit ibid.
Diuinationem è nubibus Anthuſa mulier Inuenit 1042.m
Diuinitas ineffabilis indiuiſa 456.f
Diuiſio in diſputãdo neceſſaria 666.m
Dobbius Gotthus Adaülphum in ſtabulo occidit 187.m
Docilitas 1319.m
Dodonæum oraculum 990.m
Dogmaticus Medicus 350.m
Dolus in bello 1247.p
Domini ac ſerui 1499.m
Dominicus dies octauus 898.m
Dominicus dies Reſurrectionis 902.p
Domitianus Imper. liberaliter habet Ioſephum 172.p eius edicta 1015.f
Domitianus Melitenen ſis piſc. 871.m
Domna Iſidori Philoſ. vxor. 1074.m
Donatus Orator ad Hũnos miſſus 183.f
Dorienſes ab Althæmene originem ducunt 455.p
Dorotheo Lexicon 323.p
Dorus Philoſophus 1054.m
Dorilaus Dux Mithridatis 731.m
Doſitheus æqualis Simonis Magi, Samaritanus 883.f
idem in Iudam Patriarcham iniquus ibid.
& octo libris Moyſis infeſtus 886.p
Dotianus Epiſc. in Byzacena prouincia. 42.f
Draconis cuiuſdam acutus viſus 478.p
Lapilli in capite apud Indos 1003.m
Dromo ſerui apud Comicos nomen 1587.m

E.

Ἔαρ ver, vnde 1595.m
Echinus terreſtris 1575.p
corium vrina corrumpit ibid.
Ἐκ καὶ ἐξ 1587.m
Εἰς καὶ ἐς ibid.
Ἐλαύνω vnde deriuatum 1583.f
Elegiæ nomen vnde 983.p
Elephantorum copia in regione Auen. 7.p
Elephanti vt capiantur 1354.f
quam longæui 1019.f vbi gignantur 1331.p
eis aduerſantur Rhinocerotes 1362.m
Elephantis veſcentes apud Aethiopas 1354.m & deinceps 1359.m
Elephantis in bello qui vſi 1322.m
Elias & Eliſeus Iordanem ſiccis pedibus tranſeunt 583.f
Eliſei in ſepulcro Latrunculi reuixerunt 1619.m
Eliogabalus Sardanapal. dictus 106.m
Ἔλλον quid Homero 1583.p
Eloquentia cum virtute coniuncta 1272.p
Elpidius, Arſacius, Atticus in B. Chryſoſtomum ſententiam dixerunt 58.f
Elyſii campi beatorum credita ſedes 1202.p
Emeſa vrbs 1062.f
Empirici Medici 350.m
Emporica carmina 991.p
Encomia 983.m
Anna Siciliæ vrbs à ſeruis tumultuantibus capta 1166.f
à Rutilio Rom. recepta 1170.m
Enoch & Elias 798.f
Endymon in Aeoliam nauigat 430.f
Epheſii aduenæ 1145.m
Ephorus Cinnæus Iſocratis diſcipulus 1455.p
Ephorus Philiſtum laudat 1191.m
Ephraem Theopolitani orationes variæ 774.p
Comes Orientis ibid.
orthodoxus fuit ibid.
librorum eius plurimorum argumenta 775.778.& ſequ.
B. Ephraem Homiliæ 511.m ſtylus eiuſdem 514.m
Ephyra vrbs 1123.m
Epicedia 983.f 987.m
Epicharmus poeta Siculus 1582.m
Dorica vſus dialecto 1590.m
Epicratidæ calcei qui 990.p
in Epicurum Declamatio Himerii vt prouidentiam negantem 1081.f
Epicum carmen vnde 982.m
Epinicius Verinæ Imperatricis domeſticus Hillo cædem parat 175.f
Epinicii verſus 983.m 987.p
Epiphanius Epiſc. 930.m
à Theophilo in Chryſoſtomum incitatur 263.
ordinem Eccleſ. turbat ib.
non conſentit in condemnationem Chryſoſtomi ibid.
eiuſdem Epiphanii Panaria vnde incipiant, & vbi deſinant 302.f 303.p
ſtylus ſimplex & parum firmus, ib.
eius opus Anchoratus, ibid. & de Ponderibus ibid.
Epirus quæ dicta 1591.m
Epiſcopi, Archiepiſcopi: quære Patriarchæ.
Epiſtaltica Carmina 991.

Epiſtola

Epiſtola ad Hebræos an Pauli quæſitum 903. p
Ἐπιτάξ, vnde deductum 1586. m
Epithalamia 983. m 987
Epithalamium Seueri 1114. m & ſequ.
Equi pullus ſaltu gaudet prouerbij ſpecie 887. f
Eraniſtes liber, ſeu Multiformis 34. m
Ermenarchus Aſparis F. cædem effugit 174. f
Ermeſianax al. Ermeſius Naxius Athenas laudat 1338. p
Erymantus à Venere excæcatus 23. f
Erythræum mare 1327. p 1334. & deinceps. vnde ſic dictum ibid. & 1323
Eſau poſteri an Iſauri 165. p
Ἐς μακαρίαν, Adag. 1695. p
Ἐς κόρακας ad Coruos Prou. ibid.
Eſſeni apud Indos vitam agunt contemplatricem 275. & σχολ.
Eteſiæ quando ſpirent 1322 p
Euagoras Rex Salaminis Cypriæ 131. f
Iſocratis familiaris 390. f
Euagrij hiſtoria Eccleſ. inchoatur à fine Socratis 18. f
natus in Cœleſyria ibid.
eius ſtylus ibid.
ceteros doctrinæ veritate vincit, ibid.
Euagrius Cõſtãtinus Epiſc. 1450. f
Eubulides Dialecticus 1474. m
Eucherius Stelichonis F. bello cæſus 179. m
Eucleus oculo captus liberatur precibus Chryſoſtomi 254. m
Eudociæ Auguſtæ Metaphraſis octateuchi carmine 414. f
eius ſtylus non liber, ſed inhærens verbis 415. p
Metaphraſis eiuſdem in Zachariã & Danielem Prophetas ibid. m
Laudes Cypriani ibid.
Eudoxia ſimultatem habet cũ Chryſoſtomo 259. m 262. f
clauduntur ei templi portæ 262. f
commota ob ſtatuã ſuam contumelioſè habitam 263. m
Eudoxius Cõſtãt. falſus Epiſc. 1446. p
eius vox ridicula ibid. m
Perſecutio & vltio 1450. p
Eulogius Alexandr. Epiſcop. 770. m 890. m
contra Nouatum ſcripſit 527. f 530. p
ſtylus eius mediocris ibid.
Contra Seuerum & Timotheum 759. p
Contra Theodoſium Acephalum 767. m
Inuectiua in Cainitas 770. m
Ad Domitianum Epiſc. 859. m
quid de Baptiſmo Ioannis ſenſerit aliter, atque SS. Patres 1602. p
Marciano imperãte floruit 886. m
Eumenes bellum gerit cum Neoptolemo 219. f
vincit Craterum ibid.
mouet contra Macedonas 222 m
rebus aduerſis clarior 1199. m
Ariobarzani Amaſtrin tradit 719. p
Eumenidæ dictæ graues Deæ 1594. m
Eunapij Chronica vnde incipiant & vbi deſinant 170. m
impios pios vellicat
eius ſtylus ibid.
Iulianum Apoſtatam laudat ibid.
Chriſtianos primo tomo ridet 170. f.
ſecunda editione idẽ reuocat ibi.
Eunoius Rhetor 1046. m
Eunomius Citharœdus 426. f 427. p
vicit aduerſarium adiutus à Cicada ibid. σχολ
Eunuchi 1019. m
Ἐυφημία Atticis vſita 1595. p
Euphorion poeta 1582. m 1587. p
eius locus 1587. f
Euphrates Fl. 995. m
Euphrates & Tigris inſulam efficiũt, vbi fanum Veneris 239 f
Euphrates Veneris ſacerdos ibid.
eius frater Tigris & ſoror Meſopotamia ibid.
Euphræmius Antiochiæ Epiſc. contra Acephalos ſcripſit 890. p
Euplutius Magiſtrianus ad Valium orator mittitur 190. f
Europa Phœnicis F. 439. f à Ioue corrupta 446. p
Europæ Imperii diuiſio mortuo Alexandro 202. p 215. f
Eurydice Aridæi vxor Rempubl. curat 222. m
Antipatro negotium faceſſit ibid.
Euripidis locus 1023. p 1310. p 1331. p
Euſebius Attali præpoſitus cubiculi. 182. m
Euſebius Cyzici Epiſcop. occiſus 74. f
Euſebius Dorylæi Epiſc. 14. p
Euſebij Epiſc. Theſſalonicæ liber contra.
Andream incluſum 335. m
ſtylus eius ſimplex 347. p.
refellit Andreã pluribus, Corruptibilis nomen pluribus poſſe accommodari 346. f 347. p
Euſebius Nicomedienſis Arium iuuit 1430. f & ſequ. 1439. m
à Philoſtorgio laudatur 26. m
Magnus ab eo appellatur ibid.
Euſebius Pamphili 902. f
eius liber de præparatione Euangelica 10. f
de Demonſtratione Euãgelica 11. p
alia eius opera ibid.
Refutatio Hieroclis de Apollonio Tyaneo 23. f
eiuſdem blaſphemiæ 11. m ſtylus ibid.
eius liber de vita Cõſtantini eiuſque ſtylus 306. f 307. p
in eo opere defẽdit Arianiſmũ Cõſtãtini M. temporibus floruit 11. m
vnde Pamphili dictus ibid.
Eiuſdẽ hiſtoria Eccleſiaſtica 18. m
defendit Origenem 295. f
nuſquam meminit ſcriptorũ Dionyſij Magni 3. m
Euſebij Sophiſtæ Declamationes 311. f.
Euſebius Valentianopolitanus Epiſcop. accuſat Antonium Epheſin. Epiſcop. 258. m.
Euſtathius Anthiochenus Patriarcha. 899. m.
ab Arianis malè tractatus 307. f.
Euſtratij Presbyteri Tractatus de vita functis 383. p.
ſtylus puerilis ibid.
Euthyminius, Euſebius, Ammonius Anachoretæ longi appellati. 259. f.
fugiunt in eremum & veniunt Cõſtantinopolim. 262. m.
accuſant Theophilum apud Chryſoſt. ibid.
accuſantur falsò ibid.
Exſules Heracleam redeunt 715. m.
Eutropius ad aram proſtratus 258. p

F

Fabulæ delectant 721. f.
Facere an dicere præſtet 1263. m.
Fadus procurator Iudææ 975. f.
Fames Hyeroſolymitana 35. p.
fatum quid ſit, & vnde dependeat 550. & 551.
Hieroclis de eo Tractatus ibid 1379. m.
Faunus Aboriginum Rex 50. f.
ei ſuccedit Aeneas ibid.
Federati dicti milites qui ex diuerſis nationibus conflati ſunt 179. m.
Felix Pontifex Liberio ſucceſſit 1446. p. occulis priuatur ibid.
peſte extinguitur ibid.
Felix procurator Iudææ Druſillam Agrippæ filiam ducit 975. f.
Femimina quinque in ξ terminata 1594. m.
quo modo obliquos forment ibid.
Femora deſcendentibus, tibiæ aſcendentibus magis defatigantur 1571. m.
Ferrum vbi rarum 1370. f.
auro permutatur apud Aethiopas. ibid.
Fidei præſtantia 1535. f.
Figuris orationum quomodo vtendum 982. p.
FILII DEI Hypoſtaſis 870. f.
per Filium Dei omnia facta quomodo intelligendum 562. f.
Filius Dei creator & iudex 602. f
cur Pater præponatur & dein Spiritus ſequatur 603.
Filij prodigi in Euangelio parabola, explicatur 635. f. 1498. m.
Fimbria dux Rom. Sullæ bello Mithridatico ſufficitur 731. m.
in milites mitis ibid.
Mithridatem ſtratagemate ſuperat 734. p.
eius milites ad Mithridatem transfugere volunt 738. p.
Flabella alarum vſui in ſacris myſteriis 607. f.
Flauianus Epiſc. innocens in 4. Synodo declaratus 14. p
eius fides in Chalcedonenſi Synodo 474. m.
Flos in India purpurã tingens 151. p
Fluuius mellifer apud Indos 147. m.
Flaurifer 1370. m.
feuuius ὕπαρχος in India ſuccinum
Forens 150. m.
dinæ ſmaragdorum in Thebaide, 194 m.
fons aurifer 144. m.
Fons in India, cuius aqua intrantes eiaculatur 155. m.
Fons in regione Cyoniorum oleum ferens 158. m.
Fons in regione Metadridæ nocte mediaæſtuans ibid.
Fons in India qui omnes confiteri cogit crimina 1407. f.
forma imperio digna 186. f. 1202. f.
Form icoleones apud Trogloditas 139. f.
Fortunatæ Arabiæ inſulæ 1374. f.

G

Gades inſ. 1010. p. 1126. m. Græcos ſe perhibent 1010. m.
Gainæ reſtitit Ioan. Chryſoſtomus 258. m.

Galatæ depopulãtur Heracleam 723.m
obſidens Heracleam 727.m
ab Heracleenſibus profligãtur, ib.
eorum mox bellum mouendi ibid.
Mithridatem vexant 725.m
Galenus de ſectis Medicorum 350.m
is liber aliis omnibus eius anteponendus 350.f
Dioſcoride in Metallicis copioſior 402.m
eius ſtylus plerumq; obſcurus atq; in libro de ſectis venuſtus 351.p
Gallina cum parit feſtucam iacit 1575.p
Gallus albus oblatus cui obeſſe creditus 1203.f
Galli, vide Galatæ: in Aſiam irrumpunt 719.f
cum Nicomede ſocietatem ineunt, ibid.
commodo fuère Aſianis 722.p
Nicomedi Regi ſuppetias ferunt ibid.
Galatiam occupant ibid.
vrbes condunt ibid.m
Gamaliel baptizatus fuit 383.f
apparet Luciano Presbyt. 386.p
corpus ſuum è loco obſcuro tolli iubet ibid.
eius filius Abibo ab Apoſtolis baptizatus 383.f
Gaudia cœli oculus non vidit nec auris audiuit 894.m
Garmus Babyloniæ Rex captus amore Sinonidis 235.f
occidi iubet Dacam 245.m item Sacam ibid.
Gelaſij Cæſareæ Paleſtinæ opus cõtinens geſta Nicenæ Synodi 206.f
ſtylus humilis 207.f
eius Additamenta ad hiſtoriã Euſebij 210.f
Hiſtoria vnde incipiat, vbi finiat 210.p
quando floruerit 207.m
refellit Anomæos 275.m eius ſtylus ibid.
Auunculum habuit Cyrillũ Hieroſ. 210.m
Gelaſij tres Epiſcopi Cæſareæ Paleſtinæ ibid.
Gelon Siciliæ tyrannus 450.m
à Steſichoro taxatur ibid.
Genethliaca 679.p
eorum refutatio 682.683.686.687.690.691. & ſeq.
Gens quædam barbara nuda, nigra & breuiſſima, hominum conſpectum fugiens 7.m
Gentes de Moyſe falſa narrãt 1554.m
Georgica Poëmata 991.p
Georgius pulſo Athanaſio ſedem per vim occupat 1439.f 1443.m
tumultum Alexandriæ quomodo concitarit 1446.m
pœnas dat ibid.
Georgius Laodicenſis contra Manichæos ſcripſit 203.m
Germanus Patriarcha C.P. pro Gregorij Nyſſeni ſcriptis 903.m
eius ſtylus qualis 906.p
Gerontius belli Dux filiũ Maximum Cæſarem renunciat 183.p
fugit ab Vlphila ibid.m
petitur inſidiis ſuorum ibid.
ignis ædibus eius iniectus ibid.
Alanum & vxorẽ occidit, ſeipſum necat ibid.
eius filius Maximus ad barbaros confugit ibid.
Gerontius Abbas ſcripſit cõtra Lampetitam Meſſalianum 42.p
Geryoniæ arbores 1010.m
Geſius 1074.p
Geſius Florus Iudæos vexat 167.m
Geta ſerui apud Comicos nomen 1587.m
Gigantes in terra 898.p
Gigantum pugna cum Diis an fide digna 1011.m
Gigas Aſeus, quem Iupiter domuit 1062.m
Glycerius Imper. tondetur, fit Epiſc. Portuenſis 171.m
γλωσσοκομεῖον vnde 1586.p
Gnomologicum carmen 991.p
Gnoſſus vrbs Cretæ 431.p
γνῶθι σεαυτόν noſce teipſum 1319.p
ex tripode Apollinis pronunciatum ibid.
Gordianus Imp. creatur 274.m
laqueo ſe ſuſpendit ibid. f
Gorgias Leontinus Sophiſta 1454.p 1455.m
Gorgonias herba 1042.m
Gorgone apud Heſiodum 1330.p
Gothi à Vandalis Truli appellantur, & quare 190.f
Gratianus Imp. interfectus 179.f
Græcarum literarum nomina non inflecti 1586.m
Græciæ certamina quatuor 1590.f
Græciæ ciuitates duo lumina 1335.m
Græci barbaris meliores 1319.f
Cyprum occupant 390.m
Gregorius Nazianzenus 890.m
eius de Trinitate ſententia 866.f
eiuſdem locus 890.m
Gregorius Nyſſenus 890.m
eius defenſio per Germanum Patriarcham 903.m
pro Baſilio fratre ſcripſit 10.p
eius ſtylus ibid.
Theodoro Antiocheno venuſtate anteceſſit ibid.
Gregorij Rom. Pont. vita 1398.m
Gryphes in India aurum cuſtodientes 147.m 1006.m 1014.p 1022.m
Guſtatus munia 2315.m
Gygis annulus Prouer. 1003.m
Gymnaſius, Eudæmon, Oneſimus Chryſoſtomum accuſarunt 59.p
Gymnaſticis ſe exercentes citius ſudant 1575.f
Gymnoſophiſtæ Indorum viuos ſe comburunt 122. σχολ.

H.

HAdriani Imperatoris Declamationes 275.m
HÆRESIS: vide Hæretici.
Hæreſis Acephalorum 887.f
Hæreticis dogmata varia 395. 398
Hæretici S. Scripturam deprauant 759.m
Cauponum ſimiles qui vinũ aqua miſcent 479.m
eorum diſcordia inter ipſos maxima 879.p & m
HÆRETICI.
Acephali vnius perſonæ diuiſionem damnant 762.f
Adelphius damnatur Synodo 3. Epheſina 39.f
pœnitens non recipitur à Synodo 38.f 39.p
Aëtius deponitur miniſterio 26.m
Andreas Monachus Aphthartodoceta 349.m
Anthropomorphitæ Ægyptum turbant 259.f 262.p
Anomœi, contra quos ſcripſit Gelaſius 207.f
Arius damnatur in Synodo Nicæna 207.m
conatur impetrare admiſſionem, ibid.
moritur in latrinis publicis ibid.
eius vindicta 1435.m
Artemon à Caio Presb. taxatus 38.p
Caini, Gnoſtici ab Irenæo taxantur 302.p
Conon & Iuſtinus Tritheitæ 15.m
Dioſcoriani refutantur 250. 251
Eunomius hæreticus 7.f
eius libellus de doctrina ſua occultatus à ſuis 314.p
Eiuſdem refutatio Baſilij Magni quod opus ipſe preſſit ibid.
eo mortuo edidit opus ibid.
à Gregorio Nyſſeno, & Sophronio refellitur ibid.f
eius ſtylus ineptus, nec quicquam continet decori ibid.
eius Epiſtolæ 315.m
Euſebius Nicomedienſis Ario fauet 207.m
laudatus à Philoſtorgio cur 26.m
Eutocius presb. Ario fauet 207.m
Euiches hæreticus 766.m
Eutyches & Dioſcoris & Neſtorius in 4. Synodo damnati 14.p
Hæſitantes Paulus & Stephanus 15.m
Lampetius ſacrilegus & eius crimina 42.p
ſacerdotio mouetur ibid.m eius ſcripta ibid.
Macedonius hæreticus 2422.m
Meſſaliani, ſiue Euchetæ ſiue Adelphiani 38.f
Monothelitarum ſectarii damnati 6.m
Neſtorius duas naturas diuiſas excogitauit 794.m
excommunicatur à concilio 830.p
Noëtiani ab Irenæo refelluntur 302.m
iidem cum Sabellianis 161. σχολ.
Nouatus ab Eccleſia ſe abſcindit 411.f
refellitur ab Eulogio 414.p
eius Commentarii friuoli & [illegible] ibid.
Nouatianus dictus 411.f
Romæ Archidiaconus fuit & Pontificatus ei oblatus 411.f
à Cornel. Papa presb. ordinatur ibid.
Pelagiani & Celeſtiani Carthagine damnantur 43.m
Pelagii & Neſtorii idem dogma 43.f
damnantur Pelagiani Synodo Dioſpolitana ibid.
Petrus fullo 137.f
Petrus Hæreticus patriarcha Antiochenus 27.p
Orientem turbat 175.m
Proclus Montaniſta aſſerit tredecim tantum epiſtolas eſſe B. Pauli 38.p
Quartadecimani 291.f
Sabellius Afer 1491.m

Sabbas & Euſtachius ; Dadoës & Simeon hæretici Adelphiani 39.p
Seuerus & Timotheus hæretici 186.p
Seuerus à Theodoro Alexandr. perſtringitur 154.m
Theodoſius Acephalus 767.m
Theopaſchitæ 8.8.p
Theopaſchita fuit Themiſtius 286.p
Zenobius *Acephalus ab Eccleſia ſe ſegregat*
Harpalus Alexandrum compilauit 214.m
Athenis fugit 1483.p occiditur à Thibrone 218.m
Harpali furtum Athenis defenſum 1591.f
Ariopagitæ 1591.f 1594
Hecatæus Mileſius quæ lib.14. de Iudæis ſcripſit 1554.m
Hegemonius contra Manetem ſcripſit 203.m
Hegeſias hiſtoricus qualis 1335.p
Hegeſias Salaminius Poeta 983.p
Hegeſippus lib 5. ὑπομνημάτων quid ſenſerit 894.m
Helena excogitauit ſortitionem digitis 479.p
à Ioue amatur ibid.
à Paride in monte Ida inuenta, ib.
Iuno ei zonam dedit ibid.
vnde Helena dicta 479.m
filiam ex Paride ſuſtulit ibid.
aliæ Helenæ nomine 479.f 482
à Steſichoro laudata ei oculos reſtituit 431.f
Helenus contendit cum Deiphobo ſuper nuptus Helenæ 442.m
indicat Græcis Troiam ligneo equo capiendam ibid.
Heliodori Ethiopica 158.m
eius ſtylus ibid.
Epiſcopatu motus, quod ſupprimere nollet σχολ
Erotica eius laudantur 235.m
Helion Valentinianum quinquennem veſte Cæſarea induit 199.p
Helladij Lexicon 310.f eius ſtylus, ib.
Ægyptius fuit 1595.f
floruit Licinij & Maximini temporibus, aliaque multa ſcripſit ibidem.
Helleborus in Anticyra 1591.m eius vſus 1054.p
Hephæſtion moritur 214.m
Heraidis morbus eiuſque curatio 1146.m
Androgynos ſeu Hermaphroditus fit ibid.
Diophanti nomen accepit 1147.p
Heracleotæ cum Rom. ſocietatem ineunt 726.m
à Galatis infeſtantur 727.m
Galatas cædunt ibid.
Romanos bello iuuant ibid.
Chios in libertatem vindicant 731.m
Mithridati auxilium pollicentur 635.m
inedia laborant 747.p
obſidentur à Cotta 743.746
Nicomedem Regem iuuant 719.m
cæduntur à Bithynis 719.p
tyrannos exoſi 714.f
à Zipæte Bithyno infeſtantur 715.p
Heraclea proditur Romanis à Connacorige 747.m
Heracleenſibus agri reſtituuntur 755.m
Heraclianus Chalcedonenſis Epiſc. 890.m
contra Manichæos ſcripſit 203.m
890.m ſtylus Atticus 203.m
Heraclidas Nyſſ. Epiſc. contra Meſſalianos 45.p
Heraclides Epheſ. Epiſc. damnatur à Macario Magnetum Epiſcopo 54.m
à Theophilo ſubmouetur
Heraclitus Tyrānus Heracleæ 714.p
ab Heracleenſibus in cuſtodiam coniicitur 715.p
Herba θριδακίνη θρίδαξ 1586.f
Hercules Geryonem ſuperauit 426.m
Locrum incautum occidit ibid.
apud Lindios bouem agricolæ mactat 430.m
Syleum Neptuni filium interficit 431.m
ſibi necem parat 222.p eius Columnæ 1126.m
ei mortuo templum ab Athenienſibus poſitum 1211.f
Hercules duo Ægyptius & Thebanus 1010.m
ab Indis coluntur ibid.m
Hermophroditus in Epidauro ; qui Callon ex Callo dictus 1147.f
Hermeſianax Mineruam laudans 1338.p
Hermarum Athenis deſtructio
Hermias 1043.m
Hermias Hermopolitanus 1595.f
Hermias Sozomenus ſcriptor Eccleſ. 18.f
Conſtantinopoli ius dixit ibid.
Socrate in ſtylo præſtantior ibid.
ab eodem in narrando aliquando diſſentit ibid.
Hermias ſeruus Atarnenſibus imperauit 1579.m
Herodes Magnus templum dirutum reſtaurauit 967.p
quantum temporis & ſumptuum impenderit ibid.
quantum impenderit in ſacrificiis die dedicationis ibid.
filius fuit Idumæi Antipatri ibid.
eius tempore natus Chriſtus, ibid.
infantes occidit ibid.
eius vxor Mariamne duos ei liberos peperit ibid. f
filium Antipatrum occidit ibid.
ad Malchum auxilij gratia confugit 971.f
ab Antonio & Auguſto Iudææ Rex conſtitutus ibid.
Antigonum profligat ibid.
Hircanum occidit 974.p
amicis pontificatum dedit Iudæorum 167.m
moritur morbis variis 967.f
Archelaum F. ſucceſſorem relinquit ibid.
Herodes Herodis Magni F. adamauit Herodiadem 974.m
Ioan. Baptiſtam occidit ibid.
Herodianus vnde incipiat 271.m
eius ſtylus perſpicuus 275.p
Herodoti Halicarnaſſei opera & ſtylus 59.m
vnde hiſtoriam incœperit & vbi reliquerit ibid.
Herodotus cur nomen vxoris Candaulæ non ponat 483.m
Heroibus cur anguem veteres conſecrarint 1210.m
Heſiodus Epicus 982.m
Heſiodi locus 1243.m 1595.m
Heſychias Hieroſolym. Presb. in Iacobum fratrem Domini 1523.f
item in Dauidem Pſalmographum ibid.
& in B. Thomam Apoſt. 1486.f
Heſychius presb. Conſtantinop. in æneum ſerpentem Moyſis ſcripſit 38.m.
eius ſtylus ibid.
Heſychij Illuſtrij omnigena Hiſtoria 102.f
vnde incipiat, quid narret, vbi deſinat 103.m
eius ſtylus ibid.p
Hiems & æſtas aliis temporibus in regione Aue quam apud alias gentes 7.m
Hierax Alexandr. 1046.p
Hierius Plutarchi F. ibid.
Hierocles 1038.m
de Prouidentia 550.1379.
de Fato 550
In Platonis Gorgiam ſcripſit, 1038.m
Hieronymus Presb. Pelagianos damnat
Hieroſolymæ excidium quæ ſigna præceſſerint 34.f
Hieroſolyma ſeditione & inteſtino bello euerſa 35.p
Hilarius Philoſophus 1070.m
Hillus ad Zenonem transfugit 175.m
eum ad imperium promouere contendit ibid.
petitur inſidiis ibid.f
rebellantes deuincit 178.p
Zeno in eum odium concipit ibid.
Hilophagi ſeminib. veſcuntur 1351.m
Himerij Polemarchica oratio ſeu militaris 1106. & ſequ.
Himerij Sophiſtæ Declamationes iudiciales & ſuaſoriæ 311.p 1075.p & deinceps.
eiuſdem dialogus 1118.p.
ſtylus inſtar Demoſthenici 351.m
eius vitia ibid.
Variæ orationes varij argument i, ibid.
earum ſtylus 355.p
floruit tempore Iuliani Apoſtatæ ibid.
in Chriſtianos inuectus ibid.
eius in Seuerum Epithalamium, 1114.m
Hippocrates prætor Athenis non medicus
Hippolytus 963.p
libellus contra hæreſes 302.m
ſtylo clarus & grauis ibid.
dogmata eius peruerſa ibid.
Origenem hortatus eſt vt in S. Scripturam commentaretur, ibid.
Hippolyti Martyris interpretatio Danielis & homiliæ de Chriſto & Antichriſto 516.p
Hippomanes in equa 1574.f
prodeſt multis ibid.
Hipponax Epheſius Poëta 983.m
Hippotes è caſtris Heraclidarum reiicitur 438.p
Hippopotamus 1047.m & σχολ.
Holophernes 1558.f
Homerus Epicorum Princeps 982.m
Tragicus 1270. f eius fama 1145.f
Iliada aliunde tranſcripſit 486.m
Patroclem equitem, Vlyſſen Outin vocat 474.p impios celebrat 1019.f
Homero ἐμὸν quid 1593.m
eius locus ibid.p
Odyſſ. ω. 1582.m
De Calchante vate 1586.m
à Platone reprehenſus 1238.f

Homo è tribus compoſitus; mente, anima, & corpore 898.m
Homo mundi compendium 1318.m
idem vt vinum auſterus ſimul & dulcis eſſe poteſt: Phocionis dictū 1195.m
homine nulla fera crudelior 1195.m
eius cum mundo comparatio 1318.m
Homines peccant naturaliter non ex voluntate 395.f
Homines in Luna exſtare finxit Xenophanes 362.m
Honorius Imperator Rom. 887.f
Honorius Imper. contra Pelagianos ſcripſit 43.p
Honorius ex Heracleani tyranni bonis ſumptus præſtat Conſulatus Conſtantij 186.m
turpiter Placidiam ſororē amaſſe dicitur 195.p
odium eius erga eandem ibid.
Sororem Conſtantinopolim ablegat ibid.m
moritur hydropicus ibid.
Honorius Imp. vna cum Conſtantino tyranno 179.f
Legatos mittit ad Attalum de imperio diuidendo 182.m
Honorius Pont. à Photio taxatur iniuſtè 14.m
à Calumnia Græcorum liberatur, ibid. σχόλ.
Horapollo Grammaticus 1598.p
Hortenſius Dux Romanorum aduerſus Mithridatem 731.p
Hoſius Cordubenſis Epiſc. Sardicenſi Synod. interfuit 207.p 1442.p 1410.p
Hunni albi Boreales Perſis finitimi 66.f
Hunnorū Regū ſagittādi peritia 183.f
Hydropis cura 1022.p
de Hyenis miranda 1150.m
Hyllus Herculis F. cornua habuit 475.m
Hymenæi 983.m
Hymenæus Terpſichori F. 987.m
Hymnus 983.f
Hymnus triſagius 774.m
Hypathia Iſidori philoſop. vxor 1058.m
Hypathius in Iuſtiniam conſpirat & necatur 74.m
Hyperides vnus in x. Græciæ oratoribus 1479.m
orationes eius quot legitimæ ib.
cum Demoſthene confertur ibid.
ſtatuæ eius idem quod Demoſthenis inſcriptum ibid.
Parentes ibid.
Filius illi Glaucippus ibid.
Platonis & Iſocratis diſcipulus, ib.
Demoſthenis ſtudioſus, mox infeſtus ibid. f
decretum inuitus tulit ibid.f
In Neptuni fanum fugit 1482.m
inde ab Antipatro extrahitur ib.
Linguam dentibus, ne patriam prodat præmordet ibid.
mors ibid. Eius dicterium de ſe ad populum 1195.f
Hyperides & Iſæus an Iſocratem audierint 1455.p
Hyporchemata 983.m 986.f
Hypoſtaſis & natura an eadē 879.m
Hypoſtaſis quid 870. f 891. m & ſubſtantia & natura 791. 794. & ſeq.
Hypoſtatica vnio 859.p & paſſim in Eulogio.
Hypſeris bello ſeruili contra ſeruos dimicat 1170.p
Hyrcanus Pontifex Iudæorū 970.m
aures ei ab Antigono præciduntur 971.m
ab Herode occiditur 974.p
eius F. Ariſtobulus Pontifex creatur ibid.
Hyrcanus Pontifex & Rex Iudæorum 167.p
regno à Pompeio exuitur ib.
ab Antonio necatur ibid.

I.

Iacimus Pontifex ſuffectus in locum Oniæ illegitimus 166.f
B. Iacobus primus Hieroſ. Epiſc. 1526.m
Iacobus Apoſtolus Obilas à Iudæis appellatus 642.m
Iacobus Medicus 1051.p.m
Iambe Threſſa 983.m
Iambicum carmen vnde & quando adhibitum ibid.
Iambici Poëtæ quando viguerint ibid.
Iamblicus Erotica impudenter conſcripſit 235.m
eius ſtylus Oratorius ibid.
Babylone Magiam didicit 242.m
eius vita & ortus ibid.
Porphyrij ſocius ibid.
Iaſon Dardani frater, Iouis F. 434.m
Medeam è Colchide auexit 455.f
Iberi Aſiatici Iuſtino ſe dedunt 70. f
Ichthyophagi apud Æthiopas 1343 m 1347.m
apud Indos 1007. m & deinceps.
nudi ambulant 1343.m eorum mores & ſedes 1343.1340. & ſeq.
Liberis omnibus communes ib.
piſces vbi captent ibid.
Ieſus Chriſtus quando natus 891.m
Ieſum Naue filium credebant Samaritani 883 f 886.m
Ignatius Martyr quando floruerit 3. m.
Eiuſdem Epiſtola citatur in operibus B. Dionyſij ibid.
Ignatius Θεοφόρος 902.f
Ignis in Lycia perpetuo ardens 145.f
& apud Iudæos 1145.p
Ignorantia in Deum non cadit 878
Ilus Ilium ædificat 430.m
Imagines apud Romanos in atriis cur collocatæ 1159.f 1161.p
Imaginum ſacrarum cultus à Photio laudatus 155. p. & in Prolegomenis
Imbres à ſtrage cur copioſiores 1206. m ἡμίονος 1588
Imitatiuum Poematis genus 982.m
Imperatorum ſeries à M. Antonio Philoſopho vſque ad Maximinum 271.m
Imperatores belli ſtudioſi
Imperiorum deuolutio 691.m
Incarnati triplex ſignificatio
Incompoſitum in Deo 867.f
Inconfuſa Chriſti natura 862.p 871.f
De Incorruptibili Diſputationes 343. f
India Elephantes nutrit 1331.p
in India non pluit 144.p
aurum habet 147.m
Sol in India triginta dies non lucet dum quędam ſacra peraguntur 145.m
Aſiani in India purpureo capite 154. m
homines in India à natiuitate dentati 155.f
Indorum iuſtitia 147.m
Serpentes 1019.f
Dracones 1002 f
Aromata, Cinnamomum, Thus, Piper 999.f
porcus, capræ, oues 147.m
Indi camelis inſident 998.f
Indi Carmani quales 1007.m
Indicum Linum 999.p
Indicæ Simiæ à Leonibus ægrotis vorantur 1002.m
Indus Fluuius 144.p 998 .f
qua Nilo ſimilis 1021.f 1014.p
Indiuiſa Chriſti natura 871.f
Inp qualis 1019.p
Innocentius Pontifex damnat Pelagianos 20.f
pro B. Chryſoſtomo laborauit 266.m
Inſufflauit in faciem Deus 898.m
Inuentores Carminū varij 982. & ſeq.
tibiarum Phryges 1121.f
Elephantorum venationem Ptolomæi inuenerunt 1322 m
librorum compingendorum ars inuenta 190.f
Ioan. Ægeates contra 4. Synodum 46.f
S. Ioann. Baptiſta quo menſe cæſus 891. m
eius baptiſmus ante Chriſti baptiſmum qualis 1602 p. & deinceps
in eius decollationem Chryſoſtomi ſermo 1522.f
Ioan. Cappadox 890.m
Ioan. Chryſoſtomus 1539.m
eius de Spiritu S. homilia ibid.
in Chriſti natalem 1542.f
in illud Pauli: *Sufficit tibi gratia mea* 1555.m
in illud: *Si qua ergo in Chriſto noua creatura* ibid.f
de pœnitentia 1559. m 1563
in terræ motum, in Lazarum ac diuitem epulonem 1563.m
in illud *mitte Lazarum, &c.* ib.f
Non eſſe tantopere lugendos mortuos 1566.f
in Decollationem Ioannis 1522.f
in xl. Martyres 1519.p in D. Paulum 1487.f
Eius Epiſtolæ in exilio ad Olympiadem & Innocentium Papam ſcriptæ 206 m
ad Cyriacum 1566 m
Parentes 251.p Infantia ibid.
Vſus Præceptore Libanio & Andragathio ibid.m
Athenas profectus ibid.
Anthemium ſuperat diſputādo, ib.
fugit Epiſc. Athenienſium, ibid.f
colit vitam ſolitariam in media ciuitate ibid.
vtitur familiaritate Baſilij M. 254.p
fit religioſus ibid.m
D. Petrus ei claues tradit ibid.
Sanat capitis dolorē miraculo, ib.
Miracula varia patrat ibid.
vitā ſolitariā in ſpeluncis egit ib.
Diaconus ordinatur, ibid. f Ioan.
Baptiſtam imitatur 1518.f
varia ſcribit ibid.
fit presbyt. à Flauiano diuina viſione ibid.
Eius vita in Epiſcopatu 255.m

Auguſtæ offenſionem incurrit 259.m 263.
Incurrit odium Epiſcoporũ 262.
viduam defendit 259. m Accuſatur 263.
Inſimulatur legere libros Origenis 268.m.
exſulat ibid. reuocatur 263.m
Eius exilium à Deo multis prodigiis punitur 266.p
obitum ei prædicit Baſiliſcus Martyr ibid.
Homiliæ eiuſdem in Geneſim 386.m quando habitæ ibid.
ſtylus ſuperat eum qui eſt in Epiſt. Pauli 387.m
Liber Chryſoſtomi in mortem & aſcenſionem Chriſti & Pentecoſten 15.m
damnatur & accuſatur à Ioanne Diacono ſuo. 54 f
Capita accuſationis eiuſdem ib. & 55. Accuſatur ab Iſacio 58.p
Ioan. Chryſoſtomus lingua aurea 890.m
Ioannes Conſtantinopol. cognomẽto Scholaſticus diſputat cum Tritheitis 15. m
Ioan Euangeliſta 1403. p
non eſt mortuus 798.f
Ioan. Laurentij Tractatus de prodigiis, menſibus, & politicis Magiſtratibus 406.f
ſtilus eius frigidus. 407.p
militauit & in Imp. aula magnus fuit ibid.m
gentilem ſectam coluit ibid.
Ioan. Moſchi Pratum 519. p
Monachus fuit ibid.
Ioan. Philoponus in Hexaëmeron ſcripſit 27.f 991.m
Baſilio magno in eo Opere conſentit, & Theodoro Antiocheno repugnat 30.p
ſtylus eiuſdem ib.
Eius liber contra 4. Synodum 46.f
Contra Ioan. Scholaſticum Patriarcham 163.f
ſtylus putidus ibid.
Contra Iamblichum de ſimulacris 554.p.
S. Patres irridet libro de Reſurrectione. 14.f
Ioan. Presbyteri Hiſtor. Eccleſ. 27.p
eius ſtylus & vnde inchoauerit ibid.
hæreticus fuit & inimicus Synodo Chalcedonenſi ibid. m
Ioan. Scythopolita 890. m
de Chalcedonenſi Synodo ſcripſit ibid.
& contra Eutychianos. 250.f
Contra Dioſcorum ibid.
taxatur a Baſilio Cilice tanquam Manichæus & impius 282. p
eius ſententiæ refelluuntur 282. 283.
Ioan Stobæi Eclogæ, apophthegmata, & Ethica. 366.
dedicat Seſtimio filio ibid.
Eorũ argumenta 366.367.370.371.
Ioannes quidam mortuo Honorio inauguratur 155.m cæditur 198.f
Iobacchus 983.m 986 f
Iobij a Monij labor de verbo incarnato contra Seuerum 578. m
Ioan. Deucalionis F. 430.f
Ioſephus Iuſtum Tiberienſem liberaliter habuit 19 m
eius libri de bello Iudaico 34.m
ſtylus ibid.
elegans in concionibus & monitionibus ibid.
Opus eiuſdem de vniuerſo 35.p
multa in eo contra Platonem & Hebræorum opiniones ſcripſit
Chriſti in eodem opere meminit, generationemque illi ex patre tribuit ib.
dubium an eius Opus bid.
Caio nonulli, alij Iuſtino, alij Irenæo tribunt ibid.
non diſſimilia narrat à Moyſe 166. m.
Liber eius de Antiquitate. ibid.
Phariſæus 167. m
Sacerdos fuit è ſtirpe ſacerdotali 166. m
Rempub. in Galilæa geſſit 1167.
à Veſpaſiano liberaliter habitus 170.p
Iouinus tyrannus in Germania necatus 183. m
fratrẽ Sebaſtianũ Imp. creat 183.f
Adolpho ſe dedit 186.p
à Dardano occiditur ib.
Caput ſuffixum extra Carthaginem ibid.
Iouianus Imp. Iuliani Imperium excipit 1447.
menſes octo regnat ibid.
eius mors in æde recens calce extructa 1154.f
Iouianus Legatus miſſus ad Attalum 182. p
manet apud illum patricius appellatus 182.m
Iphicratide calcei 990.p
Ἱππεῖς καὶ νομεῖς non ἱππέας καὶ νομέας 1590. p
Irenæus 898.f contra Hæreſes 299.
Græcè ſcripſit σχολ ibid.
Polycarpi Mart. diſcipulus 302.m
Pothino in Epiſcopatu ſuccedit ibid.
Victorem Papam hortatur, vt Eccleſiæ pacem ſeruet ibid.
Irenæus de Pauli ad Hebræos Epiſtola 903 p
Iſauri Conſtantinopoli cæduntur 175. p
Iſchyras Mareotæ Epiſc. 1442. p
Macarium accuſat 1431.f & ſep.
Iſdigerda Rex Perſarum tutor Theodoſii Imp. 66.m
Iſæus vnus è X. Græciæ oratorib. 1463.m
Orationes eius quæ legitimæ ib.
Lyſiæ dictione ſimilis ib.
Demoſthenis Præceptor ib.
Ei tutelares ſcripſit orationes ib.
Quando floruerit ib.
Iſis Dea 1043.p eius capillus 1378.p
Iſidorus Peluſiota 778.f 902.f
Iſidori Philoſophi vita à Damaſcio deſcripta 407.m 1027.p
Marino ſucceſſit 1066.p
Somniator fuit 1030.m
Eius forma & oculi ibid.m
ſenſus & memoria ibid.m
Iſocrates quando natus 1454.p.
Parentes eiuſdem ibid.
Præceptores ib.
à foro cur refugerit ibid.f
orationes eius quot 1454. m
ſimiles Athletis 394.f
orationũ omnium argumẽta 1455
Oratio de Permutatione 1454.f 327.f
Eius diſcipuli. 1454.f
Hiſtoriæ materiam quibus ſuppeditarit. 1455.
Panegyricum quot annis edolarit ibid. m
In periodis ac numeris quanta accuratio ibid.
Panathenaicus eiuſdem, & quo ætatis anno ſcriptus 1455.m 327.f
Epiſtolæ 330.m
ſtylus accuratus ibid
orationes eius multæ interciderunt 330.σχολ.
Epiſtola eiuſdẽ ad Archidamum recens euulgata ibid. σχολ. eius Aſſeclæ 1142. m
Quando obierit 1455.f
Megaælidis filium adoptat 1458.p
Eius ſepulchrum ibid. m Epitaphium duplex ibid.
Aphareus adoptione filius ibid.
Iſthmia quis inchoarit 1590.f
ἰσθμός 1591.m
Italici bello Mithridatis opem ſtra implorant 1187.m
Iuba rex de pictura 338.m
Iudææ Præfecti varii 978.p
Iudæorũ origo ex Diodorõ 1145.m
cur Aegypto exacti ibid.
Iudæorum natio qualis 1150.m
eorũ matrimonia & funera 1154.m
ſectæ tres 167.m ab Ariſtide Ethnico notati 1311.m
Iugurtham Marius cepit 1170.f
Iulianus Apoſtata 1701. m de illo quid Damaſcius ibid.
imperium vt rexerit 1446.m
gentiũ Deos amplectitur 1447.p
Imp. à Conſtantio declaratus 1446.m
contra illum Conſtantius in Gallia bellum mouet ibid.
Eum vt Apoſtatam & Idolatram Iouianus & Valentinianus deſerunt 1447.m
dignus eiuſdem bello Perſico interitus 1447.m
Iuliani Lexicon 319.m
Iulianus Epiſcopus Halicarnaſſ. ſedẽ pulſus 343.m hæreſin ſapit. ib σχό.
Iulii Africani Chronicon, eiuſque ſtylus 19.
incipit à creatione mundi ib.
C. Iulii Cæſaris ad Arminum inſomnia 1199.m
Iulius Rom. Pont. 830 f 1439.m
Athanaſium texit ibid.
literas de eius innocentia Alexandriam mittit ibid.m
ter Athanaſium euocat 1442.m
Eius Epiſtolæ ibid.
Iuris prudẽtia Rhetoricæ pars 1250. f
Iuſtina Martyr conuerſa ad fidem 415.m
Cyprianum, magum conſulit ib.
Iuſtinianus Iuſtino adoptatur & in regno ſuccedit 70.f
Iuſtiniani Imp. ad Zoilum Patriarcham Epiſtola quæ Theſaurus inſcribitur 890. m
Iuſtinus Martyr ibid.
Eius Apologia pro Chriſtianis; quæſtiones & alia 303.m
eius ſtylus probatur ibid.m
Neapoli in Palæſtina natus ibid.
à Creſcẽtio accuſatus, obiit Martyrio 306.p
ex Iuſtino Martyre locus 899.p
Iuſtinus Thrax Imp. 6.m
Athanaſio ſucceſſit 17. m 70. m

Iuſtitia Regem exornat 1203.p
Iuſtus impios ſeruat 1598.m
Iuſti an reſurgent impij 894.m
Iuſtus Tiberienſis 19.m
Tiberiade Galilæ ortus ib.
Hiſtoriam à Moyſe ad Claudij vſque tempora perduxit ibid.
ſtylus conciſus & multa prætermiſit ibid.
CHRISTI & miraculorum eius non meminit ibid.
Eius parens Piſtor homo nequiſſimus, ibid.
cũ Ioſepho ſimultates exercuit ib.
Errauit in bello Rom. cum Iudæis 19.f
Hiſtoriam conſcripſit. ibid.

K.

Κάινυτος pro ἄινυτος 1582.m
Kaïſus præfectus Saracenorũ 6.p
præfuit Chindinis & Macidenis 6.m
Præfecturam tradidit fratrib. ib.
fit Præfectus Paleſtinæ ib.
Κῆπος animal apud Troglodıtas 1363.p
Κλέπτης fur, quo modo Atticis dictus 1595.p
Κνέφας vnde deriuatum 1582.m
Κνήγιον vnde deriuatum 1586.m
Κτύπος idem τύπος 1582.m
Κυθνώλης quomodo ſcribendum 1587.m
Κύρβεις maſc.generis 1586.f
Kynocephali in India 150.151.1362.f 1363.p iaculandi periti 151m.
degunt in antris ib.
veſtibus vtuntur pellitis & glabris ibid.
Caudati viri & fœminæ ib.
Longæui ibid.
Clunes non habent perforatas ib.

L

LAbarum Conſtantini & victoria 1407.m
Λάβδα cur dicta Corinthiacis 1583.m
à Labore magis quam in vmbra cur ſudetur 1578.p
Lachares Rhetoricæ ſtudioſus 1046.m
Lacritas Athenieſis Legiſlator 1455.p
Lacus in India oleum ferens 147. m
Lais ſcortum 1590.f
Lamech & Cain generatio 1599.f
Lamech an damnatus quæſitũ 1602.
Lamentationes 983.
Lamina aurea 1554.f
Laodamas Athenienſis Iſocr. auditor 1455.p
Lapis precioſus luces in tenebris 1366f
Lapis Magnes Atticis quomodo dictus 1579.p
Laſſitudo vnde naſcatur ex Theophraſto 1571.m
Latrunculi in Eliſei ſepulcho reuixerunt 1619.p
Laurus quomodo circumgeſta 987.f
in victoria geſtabatur ib.
Legale Paſcha an ſumpſerit Chriſtus 899.m
Legatorum munus 1555.m
Leges ac virtutes ptouidentiam adſerunt 1391.f 1394.p
Legũ Iudaicarum antiquatio 1154.m
Leo Imp. per Aſparem ad imperium euectus 174 m
cum Iſauris ſocietatem init ibid.
Taraſicadiſam adciſcit ib.
morbo extinctus 175.p
Leo Pont. 878.f 890.p
Pelagianos damnat 43. m
ab Acephalis traducitur 767.m
Eius Epiſtolæ. 874.f
Liber de re ruſtica ceteris eius antefertur 348.f
Leodamas & Phitias de regno contendunt 451.p
Caryſtios profligat Leod. ibid,m
Leogaras, Andocidis pater 1458.f
Leones Arabici 1362.m
Lapidei in ſepulchris 474.f
eorũ ingenium capta præda 1015.p
in partu 1019.f
Leonides Xerxem vicit ad Thermopilas 118.p
Leonippus vrbem Sinopem Rom. prodere voluit 750.f
occiditur à Cleochare ibid.
B. Leontij Epiſc. Arabiſſi de mundi creatione ſermo 1510.p
item in Lazarum rediuiuum ibid.
Leontius Monachus 890.m
Leſbonactis orationes Politicæ 163.f
Leucas Petra 491.p.m
qui ex ea ſe præcipitarint ib.
Leucocoma à Promacho amata 431.m
Leuir, quis Homero 1579.p
Lexicon puræ ideæ 319.p
Lexicon grauis ſtyli ibid.
Lexicon ſermonis politici ib.m
Libanius Aſianus magus 194.f
iactat ſe ſine armis mirabilia præſtare poſſe ibid.
neci datur voluntate Placidiæ ib.
Libanius Sophiſta 210.f 1470.m
eius orationes affectatæ & obſcuræ 211.p
Liberius Pont. max. Iulio ſucceſſit: huic rurſum Felix 1446.p
exulat Liberius ib.
Liberum arbitrium eſſe animæ 1387.m
Licinius Tyrannus à Conſtantino victus 63.f
Lindij Herculi ſacrificant ſuperſtitioſê 430. m
Linus Appollinis F. à canibus dilaceratus 431.f
honores ei mortuo exhibiti 434.p
à Poetis defletur ibid.
eius feſtum Amida vocant, ibid.
quo die canes inuenti mactantur
Linum indicum 999 p
Litoius Armeniæ Epiſc. Meſſalianus damnat 39 m
Literarum Græci alphabeti tonus 1579.m
Literarum Græcarum nomina non inflecti 1586.m
Literis Alphabeti Græci nomina propria deducta 486.f
Loca S. Euangelij diuerſa concilitata 646.p
Locrus Alcinoi frater 426.p
ab Hercule occiditur ib. m
Locri pugnantes Aiaci regi vacuum in acie locum relinquunt 4.1 m
Locuſtæ apud Æthiopas 1355. m & deinceps. edi ſolitæ ib.f
Locuſtæ & Brachi frequentes ſunt 1574.p
quomodo gignantur ibid.
color vnde & interitus ib m
Longinus Rhetor Criticus de ſcriptis Demoſthenis 1470.f
ſub Flauio Claudio Imper. floruit tempore Zenobiæ Odenati vxoris ibid. m
Longi Monachi qui 262. p
Loth Segor ſeruauit 1598.m
Luciani dialogi mortuorum & amatorij 310.p
irridet gentium Deos ibid.
ſtylus eius purus & perſpicuus ibid.
Lucianus Preſb. Hieroſol. Gamalielem in ſomnis videt 383.f
reuelantur ei corpora SS. Gamalielis, Stephani, Nicodemi 386.p
Lucifer Calaritanus Epiſc. 1443.m
Lucifer è cœlo deiectus 590.m
Lucius 1071.m
Lucii Patrenſis narationes transformationum 310.f
alter Lucianus ibid.
narrationes eius ineptæ 311.p
Lucullus fugitiuos in Italia coercuit 1171.f
cum Saluio pugnat 1182.
Aminſum obſedit 267 m
repetundarum cur reus 1182.f
exulat ibid,
Dux belli Mithridatici 935.p
Mithridatem ſuperat ad Cyzicum 758.m
Sinopem accepit à Machare 751.m
Tigranem ſuperat & Tigranocertam vincit 754.m
Ludi apud Græcos quatuor 1591.f
Luſciniæ fabula 1582.f 1503.p
Luſitani ceteris ſe Hiſpanis anteponunt. 1161.f
cum Rom. Duce Viriathro belligerantur ibid.
Q. Lutatius Catulus Romanus 1155 p
de Cymbris triumphauit ib.
eius inuſitata mors ibid.
Lycurgus vnus in X. Græciæ oratoribus 1483.m
eius orationes ibid.
Parentes ibid. Præceptores ib.m
Opera Athenis ibid.f
decreta eius non atramento, ſed ſanguine ſcripta videri ib.
Legationes obit cum Demoſthene ibid.f
Leges quas condidit 1486.p
Xenocratem Philoſophum à Publicano liberat ib.p
Ex tempore dicere refugit ib.m
Nobilitate mirê placuit ibid.
Obitus eius ib.
Sæpe à populo coronatus ib. m
Liberi eius ex Calliſtene ib.m
eos in vincula coniectos Demoſthenes iuuat ibid.
Lydius cantici modus 984 f
Lyncurium ſigillis vtile 1575 p
Lynx vrinam terra cur operiat ibid.
Lyſanias conciliatur cum Antigono 971.
Lyſias vnus X. Græciæ oratorum 1459 m 1467.f
eius orationes quot ib.
dictionis forma ibid & 1462. m
Lyſias & Demoſthenes ibid.
cum aliis comparatus ibid.
Oratio eius περὶ σηκοῦ quæ ſacri olei ſpecies 1462.p.m
Orationes eius Legitimæ & Spuriæ 1459.m 1462.m
Patria & genus 1461.f eius fratres 1463.p
Præceptoribus quibus vſus ibid.
Exulat ibid.
quando mortuus ibid.m

Lyſimachus

Lyſimachus vi. Heracleæ tyrannus tutor liberorum Dionyſij 711.m
Heracleam vaſtat 711.f
Clearchum occidit & parricidas alios ibid.
Amaſtrin vxorem repudiat 711.m
filium Agathoclem necat 714.m
perit in prælio traiectus pilo ibid.
cum Seutha Thrace pugnans periit 218.p
Lyſippus pictor 1127.m

M.

MA'καρ vnde 1127.p
Μακάριος vnde deriuatū 1582.f
Macarium Iſchyras accuſauit 1431.f & ſeq.
Μακάρες vnde deriuatum 1582.f
Macedonius hæreticus 1422.m Paulo martyri ſuccedit 1426.m
Macedonica Phalanx 1338.m
Macedonici regni diuiſio mortuo Alexandro à Perdicca, ab Antipatro iuxta Arrianum Dexippum, Iuſtinum, Curtium in σχόλ. 230
Machares Mithridatis F. Sinopen Lucullo tradit 751.m
Μάκτρα arca pinſaria 1590.m
Mæander. Flu. 1135.m
Mæotica palus 1359.f
Margaritæ & Magari 67.p σχόλ
Magi qui Saluatorem adorarunt 703.m
Magiſtratus Rom. ante Auguſtum 1190.f
Magnes lapis Atticis quomodo dictus 1579 p
Magnetes in Cretam migrant 439.p
Magnentius tyrannus 1426.p
Magni Monachi Aſcetica 519.f
eius ſtylus perſpicuus 522.p
Magnus & Apollinarius excommunicati
Magnus Berrhoeæ Epiſc. Choſroem placat 75.m
Magophonia feſtum Perſarum 114.f
Mala apud Æthiopas
Malacon Lyſimachū in prœlio pilo traiecit 714.m
Malchus Antipatrum Iudæum veneno necat 970.f
Malchus Sophiſta vnde incipiat & vbi deſinat 171.m
eius ſtylus ibid. f Chriſtianus fuit ibid.
Malè ominatis verbis abſtinebant Athenis 1594.m
Μάλευρον vnde 1582.f.
Manichæorum refutatio 203.m Eorum error
Mantinias frater Dercyllidis peregrinatur 355.f
variè iactatus, in Sicilia ſororem inuenit 358.f
Marathonia pugna 1107.m
Marcianus Anthemij Imp. filius rebellat 178.p fit presb. ibid.
Ancyram Galatiæ turbat ibid.
relegatur in Iſauriam ibid.
Marcianus Imp. Chalcedonenſem Synodum indixit 878.f 886.m
Marcianus Iuſtini Imp. patruelis in Choſroem expeditionem mouet 79
apud Imp. accuſatur & relinquit imperium 82.p
L. Marcius Philippus & Sex. Iulius Coſſ. 1186.p
Mardonius aduerſus Platæenſ. mittitur 118.m
Appollinis ædem diripit ibid.
grandine periit ibid.
Mare Ægeum 1122.f
rubrum 1006. f Etymon quadruplex 1322. f 1323.p
Mare oleo infuſo leniri 1007.m eius ſpecies 1142.m
Mare Indicum 144.m
piſces in fundo degunt ibid.
Mares Chalcedonis Epiſ. cæcus 1447.p
eius in Iulianum generoſum dictum dum cæcitatem exprobrat ibid.
Margaritæ & margaris 67.p σχόλ
Margarita cordis loco 1007.p
B. Maria Magdalena 1526.m
Marinus Neapolites Procli in ſchola ſucceſſor 1035.m & 1055.m
ob ſeditionem Athenis Epidaurum ſeceſſit 1070.f
C. Marius & M. Aquilius Coſſ. an. V. C. DCLII. 1182.f
bellum ſeruile conficiunt ibid.
Marius & Cinna 1154 f
Marius Bocchum & Iugurtham vicit 1170.f
ex Africa exercitum reducit 1206.p
de Iugurtha triumphat ibid.
militem egregiè exercuit, vnde *muli Mariani* dicti ibid.m
patiens fuit in varicibus ſecandis 1206.p
à Mithridate profligatur 730.m
à Sulla fugatus Præneſte ſe recepit 1190.m
mortem obſeſſus ſibi conſciuit ibid.
Mars tyrannus Lex regis inſtar eſt 1203.p
Marſus 1071.m
Marſicum bellum ſeu ſociale vnde ortum 1186.p eius finis 1190.p
Marſyas tibicen quo die natus 478.f
Martichora animal in India hominis referens vultum 145.m
Martyres 1550.p
Martyriū Timothei Apoſtoli 1402.f
Septem puerorum ſub Decio tyranno 1399.m
Demetrij ſub Maximiano 1403.m
Martyrum cruciatus 1519. m ſanguis eorum ſemen eſt 1543.m
Marrucini populi 727.m
Maſſaniſa Africæ Rex nonagenarius deceſſit 1062. m
x. liberos reliquit, & ſingulis agrum ibid.
eius robur & exercitatio. ibid.
Maſſilienſium à clade factum 1206.m
Matacas Apollinis templum diripit 118 f
Mater filios tres comedit 190.f
Mathematici Pythagorei 1314.m
Matthias Theophili F. Pontifex Iudæorum 166.m
Mauricius Imp. renunciatus 82.m
cum Abaris inducias fecit ibid.f
barbarorum pacem rumpentium oppida vaſtat ibid.
occiditur 98. m percuſſores eius puniti ibid.f
Mauruſiæ fauces æſtate compluí, hyeme torreri 158.m
Maxentij Imp. mors 1407.m
Maximianus 1403.m
B. Maximi quæſtiones S. Scriptur 495.m
eius ſtylus 502. f Epiſtolæ 503.p
Eiuſdem Liber Aſceticus 506.m
Item de Dilectione ib.
Epiſtola ad Georgium Eparcham, ibid.
Centuriæ capitum Theologicorum & variæ epiſtolæ ibid.
Eiuſdem Epiſtolæ ad Marianum presb. 510.f
Dialogus de duabus in CHRISTO voluntatibus ibid.
Maximus Martyr Honorium Papam defendit 14. σχόλ
Maximus Hieroſolymorum Epiſcop. 1435.m
Maximus Imp. 569. m Aſiam minorem occupat 63 m
confunditur à Photio cum Maximiano 63. σχόλ
Maximi Declamationes 311.f
Maximus in filij præturam centenarios quadraginta impendit 198.m
Μέχεις καὶ ἄχεις 1595.p
Medicorum tres ſectæ 350.m
quomodo differant ibid.
Medis & Perſis matribus commiſceri permiſſum 221.p & σχόλ
Medium dicendi genus 982.p
Megallis Damophili vxor 1166.m ab ancillis præcipitatur 1167.m
Megabyzus pugnat cum Inaro, & eum vulnerat 119.f
à Perſis deficit 122.m
aduerſus eum Oſiris mittitur ib.
Item Artarius Babylonis ſatrapa ibid.
cum rege Perſarum conciliari non vult. 122 f
Leonem interfecit 123.p
à Rege capite damnatur ibid.
precibus aliorum mortis pœna ei condonatur ib.
lepram ſimulat ibid.
Regi conciliatur ibid. m moritur ſeptuagenarius ibid.
Melanthus Athenis ciuitate donatus 446.f
duello regni ſpe pugnat 447.p
Xanthum dolo occidit ibid.
Meleagrides aues vbi 1366.m
Meletius Antiochenus Epiſc. 76
Conſubſtātiale prædicauit 1449 p
huic Euzoium per nefas ſuffiiciunt ib.
exilio pellitur 1450.p
Melicum Carmen multiplex 983.m
Μέλιττα apis vnde 1595.m
Mellis generatio triplex 1578.m
Melos quis primus inuenerit 982.m
Memmius Prætor Rom. à Luſitanis cæſus. 1162.p
Memnonis hiſtoriæ de tyrannis Heracleenſibus 703. & ſequ.
Menandri Poëtæ locus 1579.m
Mercium apud Indos permutatio 865.m
Meſopotamia amata à Venere 239. f
tres de eius pulchritudine contendunt ibid.
Sinonis putata 243.m
adducitur ad Garmum 245.m
Zobaræ nuptui traditur 247.m
In Meſopotamia terræmotus 79 p
Metalla vbi 1339.m
Metellus Creticus 267.m
Μετεμψύχωσις παλιγγενεσία 1315.p
Methodius de reſurrectione 907.p
eiuſdem Apoſtolicorum quorundam dictorum expoſitio 910.f
item de Creaturis 931.m

Idem de libero arbitrio 939.f
de Caſtitate 950.m
Metrodorus ſcripſit calculum Paſchalem 294.p
Metrophanes Sophiſta 1046.m
eius acta 1406.m & ſeqn.
Metroph. Conſtantin. Patriarcha 1414.p
vnde formatum 1582.f
Midas Phrygum rex 423.m 1130.m
ei omnia in aurum verſa ibid.
aures habuit aſininas ibid.
Midas ſerui apud Comicos nomen 1587.m
Mileſius aurum apud trapezitam deponit 446.m
à trapezita fraudatur ibid. &
aurum recuperat ibid.f
Militaris vir qualis 1199.m Militaria dona 1215.f
Miltiades, oratio Ariſtidis 1279.f
Miltiades Perſas vicit ad Marathonem 115.m
MimnermusColophonius Eleg.poeta 983.p
Minerua & Bacchus Theſeo viſi in Dia inſula 990 f
Minerua laudata 1338.p
Minos Rex Cretæ 435.m
T. Minutius belli Seruilis in Italia cauſſa 1171. m manus ſibi adfert 1174 p
Miracula naturæ 1375.m
Mithridates Ariobarzanis F. à Galatis infeſtatur 723.m
abHeracleenſibus iuuatur ib.
ſororis filiam occidit 727.f
Matrē in carcere inedia cōfecit ibid.
eius feritas ibid. cum Rom. bellum gerit 730.p
Nicomedem profligat ibid.m
cum Mario cōfligit& vincit ib.
ab Italicis ſollicitatus 1187.m
Bithyniam, totamque Aſiam minorem inuadit 731.m Ciues Rom. occidi iubet 329.
à Fimbria profligatur 734.p
à Sulla profligatur 731.p
Inopia commeatus laborat ibid.
Chios inuadit 731.m
Pacem cum Sulla facit ſed ſiniſtrā 734.m
cum Muræna pacem redintegrare ſtuduit, ſed fruſtra ibid.
Heracleotas in auxilium contra Rom. inducere tentat ib.
Rom. ad Chalcidonem profligat 635.f
à Lucullo ſuperatur 267.m 738.m 742.m
Heracleam doloſè intrat 739.m
Capit Eupatoriam, Amiſin, aliaſque vrbes 743.p
ad Tigranem profugit ſed fruſtrà 743.m
ab eodem auxilia impetrat 751.m.
Mihridaticum bellum à quib. Romæ ambiebatur 1187.f
Moeridis Atticiſta 323.p
Moeror & dolor animi adferunt defectionem 1567 f
μόγις καὶ μόλις Ionicè & Aeolicè 1579.f
Moly herba inſula Circes 482.m
Monachi conuerſatio 878.m
Μονάρχατος non rectè dici 1590.f
Monothelitæ 13.
Montaniſtarum Hæreſis 903.m
Montes cur igniti quæſitum 1011.m
Mopſocrene Ciliciæ oppidum 1446.
Mopſus ſacerdos *Delphicus*
mors & ſomnus 1559.m
Morum diſtantia maior quam locorum 1359.f
Moyſes IudæorumDux qualis 1145.f
templum Hieroſolymis condidit, leges tulit ac ritus ſacrorum ibid. ibid.
Sacerdotes creat 1154. p qui & Iudices eſſent ib.
expeditiones in finitimos ſuſcepit ibid.
Moyſes quis viſus Antiocho 1150.f
Alpha cur dictus 1578.f
Mulæ nolunt progredi cum corpore Artaxerxis ſed addito corpore Xerxis 126.p
Mulus & equi pulus Ariſtoteles cur dictus 1590.m
Muli Mariani vnde 1206.m
Muræna bello Mithridatico præfectus 734.m
Mares Ægyptij quales 1574.f
Mures quomodo gignantur ib.m
eorum interitus ibid.
ferrum, interdum & aurum arrodere ib.
Muſa vnde appellata 1582.m
Muſcæ vbi plurimum naſcantur 1571.f
Muſonius Græciæ Cos. 1134.p
Myrmecolones 1362.m

N.

NAis nympha virginitatem colit à Baccho corrumpitur 739.p
Narciſſus amatores fugit 435.m
in aqua ſeipſum contemplans mortem conſciſcit ibid.
Narratiuum Poëmatis genus 982.m
ſecundum Naturam quid fieri iudicatur 1387.f
naturæ miracula 1375.m
Nauigantes vertigine citius capiuntur 1570 m
Ναῦρ۞ pro ναῦ۞ 1583.
Nearchus Alexandri claſſis gubernator. 1006 f
Νεκρὸς vnde dictus 1579.f
Νέκταρ vnde dictum 1582. p
Nectarius Epiſc. 1427.m
Nemæa quis inſtituerit 1590.f
Nemeſis Dea metuenda cum humanus deficit reſpectus 1158. m
Neoptolemus Eumeni aduerſatur 219.f
perit in bello contra Eumenem ibid.
Neoptolemus hiſtrio 1471.f
Nepos Glycerium Cæſaria poteſtate exuit 171.m
inuadit imperium ibid.
petitur inſidiis perit ib.
Nero Imp. parricida 1023.m
Nerua Imp. laudatus 1027.p Domitiano ſuccedit 1401.f 1403 p
Neruorum reſolutio quando contingat 1367.p
Neſſa 1367. m Neſtorij opinio 859. p
Niceæ vrbis initia 738.f
Nicena Synodus prima 1410. m vide Synodus
NicephoriPatriarchæ hiſtorica epitome vnde deducat exordium & vbi deſinat 99. m eius ſtylus ib.
Nicias Monachus contra Philoponum & Seuerum 38.m
eius ſtylus ibid.
Nicias ab Hyperbolo accuſatus 1143.m
NicoclesCyprtiorumRex 1455.f
Nicodemus Martyr patruellis Gamalielis 383.m
baptizatus à S. Petro ibid.
à Iudæis percuſſus, Martyrio obiit ibid.
Nicolai Damaſceni Collectanea de moribus 470.p
familiaris Auguſto Cæſari ibid.
Nicolaus vnus è VII. Diaconis 903.p
Nicomachi Geraſeni de Arithmetica, Theologica 459.p
eius libri non reſpondent titulo, ibid.
Nicomedes Rex Bythyniæ 1162.m
Pruſiam parentem occidit ibid.
infeſtatur ab Antiocho 718.f
Antiocho ſuppetias fert 719.m
abAntiocho bello laceſſitur ibid.
cum Gallis ſocietatem init 719.f
à Gallis ſuppetias petit ibid.
condidit vrbem Aſtacon 721. m
mors eius & teſtamentum 723.p
eius filius Zeilas in Armeniam profugit ibid.
alius eius filius Nicomedes à Rom. Rex Bithyniæ conſtituitur 730.p
Nicomedes Nicomedis F. à Mithridate profligatur ib.m
Nicomedes vltimusBithyniæ rex regnum pop. Rom. dedit 235.m
Nicocreontis filia cumEuagora adulteratur 391.p
Niger piſcis 1378 p
Nilius Ægypti fl. ab Himerio laudatus 1127.f
eius fluxus 1366.m 1011.f 1339.m
de Nilo quid Ariſtoteles 1321.f
eius incrementum 95.m
Nilum cubitis pueri deſignant 1127.f
Nili crocodili 1501.m
Nili Nicomachi capita de oratio... 523.m
eius in Paſcha orationes duæ 1587. m 1531.m
inChriſti aſcenſionem Sermones tres 1535.m f 1538.m
Niſæorum Dij 1127.
Nomades Harmaxobii 1015.p
Nomos 983.m 986.m
Nomi&Dithyrābi comparatio ib.
Νομεῖς καὶ ἱππεῖς non ἱππιας καὶ νομέας 1590.m
Νομεῖν Xenophon dixit ib.
Nonnoſi Legatio ad Saracenos 6.p
auus eius legatus miſſus ab Anaſtaſio Imp. ibid.
PaterTimoſtratum &Ioan.Rom. Duces è vinculis liberauit ibid.
Nouatus in Corn. Pontificem inſurgit 1622.m
eius falſum Martyrium ibid.p
Nouatiani quid de mundis & immundis ſenſerint 1598. m
negabant lapſos per pœnitentiam uocari poſſe 1603.m
cū piis couuenire nolunt 1598.m
Numeri ad res diuinas applicati 459.m
Numerus vnitaris 462.p
Numerus binarid. ibid. m ternarius ib.

Quater-

Quaternarius 463.m Quinarius ibid.
Senarius ibid.f Septenarius 466. 1526.m
Octonarius ibid. Nouenarius ibid.
Denarius ibid.f
Nymphis Hiſtoricus 723.m
Νὺξ nox, vnde dicta 1594.m

O.

OCeanus terram ambit an articulus ſit 1582.p
Oaſis olim inſ. nunc continens 191.m
beatorũ inſula Herodoto fuit ibid.
nulli in ea ſani morbo tentantur ibid.p
putei in ea quingentos cubitos profundi ibid.
arbores in ea perpetuo poma ferentes ibid.
nullæ ibi nubes ibid.m
horologia ibid. confici ibid.
Ochus Perſarum Rex Dariæum ſe vocat 126.m
Secyndiam captat inſidiis ibid.
eius prognies ibid.f
multi proceres ab eo deficiũtibid.
Tumultuantes ſedat 127.p
ab Artoxare rege inſidiæ parantur 127.m
moritur Babylone 130.p
Octateuchi expoſitio, qui liber, liber Criſtianorum inſcribitur 22.f eius auctor floruit tẽpore Iuſtini Imp. ibid. ſtylus, ibid. abſurda eius dogmata 23.p
Octonarius numerus 466.m
Oculus quid in S. Scriptura 1614.m
Oculi forma 1503.m
Odenati vxor Zenobia 1407.f
Odoacer Italia potitur 175.f
mittit legationẽ ad Zenonẽ, ibid.
Oebaras Petiſacæ conſilium dat interficiendi Aſtyagis
inedia ſibi mortem cõſciſcit ibid.
Oenone Paridi offenſa 435.p
vates fuit ibid.
Paridi vulnerato ſuccurere nequit ibid.
ſeipſam zona ſtrangulauit 435.m
Oes vir & piſcis 1594.f
Oetho Neptuni F. 430.p
Olfactus varia obiecta 1315.m
Oliuæ 1375.f
Olympias Alexandri mater 1115.m
Olympia quis inchoarit 1590. f eorum inſtituta 266.f σχόλ.
Olympiadi Philippus ſcribit 1594.p
Olympias Diaconiſſa 206.m
Olympiade CLXXVII. quæ geſta 1168.f
Olympius occidit Stiliconem 178.f
fit magiſter officiorum 179.m
ſubmouetur officio ibid.
fuſtibus cæditur ibid.
aures eidem præſecantur ibid.
Olympiodoro cuidã legationib. claro opera ſua dedicat Hierocles. 550.p
Olympiodori hiſtoria vnde incipiat & vbi deſinat 178 m
ad Hunnos Orator miſſus 183.f
eius ſtylus ineptus 178.m
gentilis fuit & poëta ibid.
Olynthus à Philippo euerſa 1334.f
Onagri Indorum quales
Oneos ſomnus vnde dicatur 1595.m
Ophiode inſula ſerpentibus abundans 1366.m
Optimates Gotthi 179.m
Oraculum Dodonæum 990.m
Orationis virtutes quatuor 982.p
Orator pro Demoſthene ibid.m
Oratorum officium 1247.m
Orbis partes quatuor à quibus deſcriptæ 1359.f
Oreſtes pater Auguſtulum Imp. creat 175.m
Ὄγκας γῆ. 1591.p
Oribaſii medici Galeni compendium 555.m
dedicat Iuliano Apoſtatæ, ibid.
eiuſdẽ medicinalia collecta 555.f
dedicat eidem ibid.
Compendium eiuſdem collectum ad Euſtathium 558.f
Item ad Eunapium libri 562.f
Dioſcoridem ſublegit 402.m
Orientalium de Chriſti natura opinio 862.m
Origo humanarum perturbationum 495.m
Origenes Adamãtius: an duo cognomines 887.f
Origenes 902. f à quibus laudatus 903.p
Platonicus fuit 1382. m eius ſcripta qualia 903.m.f
Origeni tribuunt nonnulli opus, quod Labyrinthus inſcribitur 35.f
Origenes de Principiis 10.m
Pierius illi æquatur 299.f
Blaſphemiæ in Trinitatem 10.m
eius falſæ opiniones ibid.
damnatus à v. ſinodo 14.p
Apologia pro origene eiúſque ſcriptis 294.f
Errores origenis 195.m
hortatur patrẽ ad martyriũ 298.p
ardet amore martyrij ibid.
qua morte quoque tempore obierit ibid.
omnes diſciplinas calluit ibid.
Adamantius dictus ibid.
diſcipulus fuit Clementis Alexandrini ibid.
Demetrio Alexandr. Præſuli percarus ibid.
odium eiuſdem ibid.
Preſb. ordinatur ibid.
origeniſtarum ſecta 903.f 906.m
orondes morte multatur 130.m
Orpheus Rex Macedonum fuit 451.m
ad inferos deſcendit ibid.
aues & feras cantu attraxit ibid.
laceratur à Mænadibus ibid.f
fœminas odit ibid.
eius capite reperto deſiit contagio, ibid.
quid ei Apollo dixerit 1022.f
Orthagoras à coco Rex 1579 f
Orthagoras quæ de mari rubro 1006.f
Oryx animal ſternutans ſothin oriri oſtendit 1047. f & σχόλ.
Oſchophorica 983. m
Athenis canebantur 990.m
Oſtraciſmi lex 1299 m
Oſtrea 1007.m
Græcorum qualia ibid.
apud Indos quomodo capiantur 1007.m
ὦ τᾶν pro ὦ ἔτᾶν 1579.f
Oua cruda circumagi poſſunt 1570.p
Oues nonaginta in Euangelio & centeſima 638.m
Oues Chalcidicæ in Euboea carent pelle 147.m

P.

PAaxis magus 359. m
occiditur à Thuſcano Thulenſi ibid.
Pacoris Rex Ægypti pro Euagora Cyprio contra Perſas ſtetit 390.m
Pacurius Rex Perſarum 66.m
Pæan 983.m. 989.p. 1074.m
adhibitus in Apollinis ſacro 1123.p
Pædagogi & gubernatores 474.m
de Pœnitentia Chryſoſtomi Homilia 1559.m. 1563.m
& Aſterij 1490. m per ſtolam deſignatur 1499.m.
Palamedes Rex Græcorum pro Agamemnone 483.f
Palladij Declamationes 311.f
Palladium Mineruæ è cœlo delapſum 442.f
Pallas ab ortu laudata 1337.p
Pallene Neptuni filia datur ei qui patrem viciſſet 430.p
Pallium Sophiſticum nemini, niſi Sophiſtæ permiſerint, geſtare licitum. Modus & ritus in eodem geſtando ibid.
Pamphilæ Hiſtoriæ Miſcella 387.f
coniugata fuit ibid.
Ægyptia genere fuit 390.m
ſtylus eius ſimplex ibid.
Pamphilus Martyr pro Origene Apologiam ſcripſit 295.f
putat Martyrio affectum 298.p
Pamprepius Ægyptius Grammaticus 1050. m 1058.f
Panathenaicus Ariſtidis Sophiſtæ
Panicum animal 1046.p
Panis piſcis contra philtrum valet 494. p
Panyaſis Epicus 982.m
Panthara gemma 144. p. & σχόλ. 1006. p
Paphutius 1410.
Parabola de eo qui in latrones incidit explicata 1598.m
Paradiſus an cœlum aut vbi, 894.m
an in tertio cœlo ibid.
in Oriente 887.p
Pardali 1361.m fortiſſimi ibid.
Parebum lignum in India lapides & oues ad ſe pertrahens 150.m
Paris filium occidit 435.p
ab Oenone odio habitus ibid.
à Philocteto vulneratur ibid.
moritur ex vulnere ibid.
Parmeno ſerui apud Comicos nomen 1587. m
Per parodiam dictum 1579.m
Parthenia 983. f. 987.f
Parthorum imperium 54.p
cum Rom. æquo Marte contendunt ibid.
Partus monſtroſus 91.m
Paryſatis adulterij accuſata 130.m
Cyrum luget ibid.f
Pagatem à Rege petit & alios excruciat 131.p
tatiram veneno ſuſtulit ibid.m
damnatur à Rege ibid.
Paſtoris boni officium 1611.m
Patermuthius flammis martyrium paſſus 299.p
SS. Patres quomodo legendi 762.m
SS. Patrum Catalogus & Epiſcoporum multorum 806 & ſequ.

PATRIARCHÆ.

Alexandrini.
Alexander Athanaſio ſuccidit 207.p

Demetrius indignatur Origenem ordinatum 298.m
Georgius ſcripſit de vita Ioan. Chryſoſt. 251.p
eius ſtylus. ibid.& 266.m
Ioan. damnat Pelagianos 47.p
Petrus accuſatur à Theophilo 259.m
Theophilus 18.p
Chyſoſtomum ordinat 255.m
Theonas 299 f
Timotheus Alphæum hæreticum ordinat 42.f

Antiocheni.

Baſilius 831.p
Calãdio à Zenone promouetur 175.m
Flauianus ſecundus 283.m
Flauianus concilium conuocat 38.f
eiuſdem epiſtola ad Oſroinenſes 39.m
Epiſtola ad Armenium Epiſc. ibid.
Gregorius philippum exercitui reſtituit 87.p
Ioan. damnat Meſſalianitas 39.
Iulianus petro Gnapheo Fulloni impie ſuffectus 250 f σχολ.
Macarius reſtituitur 14. σχολ.
Meletius, parentes Chryſoſtomi imbuit 251.m
Euſtathius contra Arianos ſcripſit 759.m
Nicenæ Synodo interfuit 207.p
Theodotii epiſtola ad Amphilochiũ 39.m

Conſtantinopolitani.

Anthimus ſedem inuaſit 14.p
Arſacius Chryſoſtomo iniquè ſuccedit 170.m
Attici Epiſt. ad Epiſcopum pamphiliæ 39.m
Cyriacus 98.m
Eutychio epiſtolas mittit Eulogius presb. 774.p
Ioan. ieiunator in precio habitus 94.p
Ioan. cognomento Scholiaſtes de Trinitate ſcripſit 163. f
Metrophanes grandæuus 207.p
Neſtorio mortuo, Ioan. Chryſoſtomus ſuccedit 255.m
proclus baptizat Voluſianum legatum 43.m
Siſinnius 19.p eius epiſtola 39.m
Theodorus hæreſeos errore cõuict⁹, reſipiſcens reſtituitur 14. σχολ.

Hieroſolmitani.

Alexandro Epiſ. Clemens opus Stromateon dedicat 287.f
Ioan. patriarcha 383.f
Macareus Synodo Nycenæ interfuit 207.p
patruus & auus Græcis vt dicti 2579.p
paulacius à Chryſoſtomo taxatur 259.p
paulus Æmilius perſeum regem cepit 1155.f
eius cuſtodiam mitigat 1158.m
pauli Epiſc. Conſtantinop. vita 1419.p
exulat 1439. f moritur martyrio 1426.m
Romam venit ad Iulium pont. Max. ibid.
paulus Lector 1411.m
paulus Ægineta Dioſcoridem tranſcripſit 402.m
paulus Emiſenus à Cyrillo laudatur 838.f
S. paulus Timotheũ circũcidit 771.m
eius locus ad Roman. expenditur 1542.f
pauones piſces apud Indos 99.m
pauſaniæ Lexicon 322.m
peccatum & pœnitentia 1559.m
pedem dexterum calceo inſerere, pythagoricum prou. 1590.m
pediculari morbo tres mortui 1587.m
pelaſgorum cũ Thebanis bellũ 987.f
peleus agonem in Græcia quem inſtituerit 1434 f
pelops 1139.f
peloris & Trachinus ſuper Chariclea contendunt 159.p
pentathli victores 1234. f quibus potiſſimum fierent ibid.
perdiccas mortuo Alexandro imperium diſtribuit 199. f 215.m
confligit cum Ariarathe 218.p
Antigono inſidiatur 218.f
duxit vxorem Nicæam 119.p
alteram duxit Cleopatram ibid.
occiditur à ſuis in expeditione contra ptolemæum 222.m
perennius Ducenarius Chriſtianos affligit 414.m
περὶ τοῦ τε
pericles 1299
à Cleone accuſatus 1143.m
nunquam ridere viſus 1271.m
Xanthippi F. 1462.f
perozes perſa Hunnis bellum intulit 66.m
perſæ vnde dicti 1323. m eorum mos 1131.m ad Salamina victi 118.m
perſarum regum à Cyro Genealogia 1158.m
eorum dogma & magia 199.p
eorum etymon 1326.p.
perſeus Macedonum Rex ad extremam licet miſeriam redactus, vitæ tamen cupidus exſtitit 1158.p
quid Albano in carcere paſſus ibid.
mors eius ibid.m
perſeis fabula 1326.p
perſicum mare vnde 1323.m
pertinax Imp. occiſus 271.f
perturbationes pro Diis habitæ 1558.m
pes quid in S. literis 1614.f
petrus Martyr 1407.f
petrus Mongus Alexãdriam falſa doctrina corrumpit 27.m Atacium Conſtantinop. peruertit ibid.
S. petrus conſcripſit res à ſe geſtas 290.m
eius laus 1487.m
φακιόλιον & φασίολιν veteres pro *Sandalio* dixere 6.m
phemonoë Epici carminis inuentrix 982.m
pheneatenſes à Cerere multati 431.p
Pherecles à parthis necatur ob inſandum ſcelus 51.f 54.p
pherecydes Syrus pediculis periit 1587.m
phideæ opus, Iupiter 1139.f
philammõ amatus à Nymphis 427.m
philetas Cous poëta 983.p
philippus Dux orientis 83.m
philippi Sidetæ hiſtoria vnde incipiat 22.m
eius ſtylus ibid. & σχολ.
Siſinnio patriarchæ conuitiatur, ibid.
Troili Sophiſtæ cognatus, ib. σχολ.
Aſiaticum genus dicendi 22.m σχολ.
philippus Rex Macedonum Athenas obſidens quid epiſtolis egerit 1102.f
ei oculus ab Aſtere erutus 487.f
philiſtum Ephorus laudat 1191.m
Timæus ei infeſtior ibid.
philonis Iudæi ſacrarum legum allegoriæ 275.f
De Eſſenis ibid.
Liber Caius & Flaccus reprehenſus 278.m
floruit tempore Caij Cæſaris ib.
S. petro familiaris ib.m & f σχολ.
genus duxit è Sacerdotibus 278.f
platonizare dictus ibid.
philomelæ fabula 1582.f
philomela violata linguaque carens peplo rem intexuit 439.m
in Hirundinem conuerſa. ib.
philoſophi à Stobæo citati 271. m
eorum vitia
philoſophi & amatoris differentia 1390.f
philoſophiæ vis 1026.m
Cum Rhethorica comparatur 1251.m
philoſtorgij hiſtoriæ Eccleſ. 26 p
eius ſtylus ibid.
Arianorum laudibus inhæret ib.
ab Arij ſtudio inhæreſin hiſtoriã inchoat 26.m
libros duodecim, ſingulos nominis ſui literis reſpondentes ſcripſit. ibid.
Gregorium Nanzianzenum laudat, licet hæreticus 26.f
Baſilio magno iniquus, ibid. f laudat eundem ibid.
philoſtratus Apolloni Tyanei vitam ſcripſit 30.p 995. m & deinceps.
eius ſtylus 30.p 1018. m
Apollonium defendit 30.m
mortẽ eiuſdem obſcurã narrat, ib.
nugator & multa prodigioſè refert 26.m 1006.m
eius Icones
è philoſtrato collectæ à photio formulæ ac phraſes 1018. & deinceps.
philoſtrati Tyrij Lexicon 319.m
philtatius docuit Athenis artem conglutinandi libros 191.p
phineus & Cepheus fratres 447.m
phlegon Trallianus Auguſti libertus 266.m
eius Chronicorum & Olympicorum Collectio ib.
vnde incipiat & vbi deſinat 269.f
ſtylus puerilis nimia accuratione 267.f
phoca tyrannus 82.f
phocæ 1343. f 1357. & deinceps.
phocion quod in Ariſtogitonem dicterium iecerit 1195.m
ciuium inimicus nemini ib.f
phœnix auis vnica 306. & σχολ.
de ea variorum ſententiæ ibidem, σχολ.
phraates cognomento Deus, parthorum Rex 267 m
phradates Rex parthorum amicitiam Rom. colit & Mithridatis 754 m
phryges tibiarum inuentores 1121.f
phrygius modus & Hypophrygius 986.f
phrynes Mytilenæus 606.m
phrynichi apparatus oratorius 323.m
opus dedicauit Commodo Imp. ibid.
aliis alios libros dedicauit ibid.
phyſicarum rerum omnium redi ratio non poteſt 175.m
pierius Martyr pamphili præceptor 299.m
an Martyr fuerit dubium 299.f

eius ſtylus clarus 299.m
dogmata eius obſcura ib.
alter Origenes dictus ibid.f
Pietatis exemplum
Pij de vnione hypoſtatica quid ſentiant 874.m
Pindari de Legibus dictum 1203.p
de fluminibus quid 1715 f de Circo 1303.m
Piſander Epicus 982.m
Piſcis niger 1378.p
Piſiſtratus tyrannus 1271.f
Pithenius Apolloniates oues ſoli ſacras pauit 439.m
Planetæ ſeptem 1315.f
quotannis orbem obeant 1318.m
Placidia capta ab Adaulpho fruſtra à Conſtantio repetitur 186.&187.
redditur poſt nuptias & cædem Adaulphi, Honorio 187.m
captiua pedibus ante equum Ginginci ambulat ibid.
redditur à Valio Gotho 190.f
datur Conſtantio inuita aſſentiente Honorio 191.f
Amor Honorij in illam 195.m
odium eiuſdem ib.
Auguſta dicta 194.p 198.m
Allegatur cum prole Conſtantinopolim 195.m
remittitur Theodoſio 198.m
Plato Archytæ diſcipulus 1314.m
nonus à Pythagora ibid.
Phyſicam à Pythagoreis didicit 1315.m
à Socrate moralem, à Parmenide Logicam ibid.
eius Ideæ 1315.f & ſtylus 1275.p
eius Reſpub. qualis 1254.m 1270.p
in Siciliam nauigat ad Dionem 1255.m
Dogmata eiuſdem 1286.m de Deo quid 1382.m
Patonem & Ariſtotelem conſentire 1381.m 550.m
Platonem oppugnauit Ariſtoteles 1590.m
Plato & Demoſthenes regulæ puri ſermonis 326.f
Platonis locus de poetis 1390.p
Platonicæ Ariſtidis IV. pro Rhetorica 1258.f
quãto in honore fuerit plato 1266.
Plenũ orationis genus quale 982.p
Pleſirrhous amore victus laqueo ſe ſuſpendit 483.m
plotinus philoſoph' platonic. 1182.m
Plutarchus Neronis æqualis 1211.p
diſertus 1114.m
Πνῖγος vt contingat 1567.m
Pœna damnatorũ apud inferos 894.m
Poëmatis virtutes quatuor 982.p
genera eiuſdem varia ib.m & 983.
Poëmata Cypria 982.f
Poëmata, pro Homero 982.m
Poetica duplex ib.
Πόλα vnde dicta 1583.m
Polemon Sophiſta 1590.m
Polematas Bœtorum Rex 987.f
polyticus liber 25.m
Politia δικαιαρχικὴ ib.
cõponitur è tribus vulgo notis, ib.
Politiæ tres in S. Scriptura & tempora 611.
Pollionis Lexicon 319.m
Polybius quando inchoauerit hiſtoriam 203.p
Polycarpi Epiſtola ad Philippenſes
Polychronius Monachus Monothelita damnatus 14.m
Pompeianum & Cæſarianum ciuile bellum 1190.m
Cn. Pompeius Italicum bellum confecit 1186.f
A. Pompeius Trib. pl. Battaci reſiſtens morte punitur 1183.m
Pontificatus Iudæorum vnà cum vita terminatus 166.f
Q. Popedius Silo Marſus Coſ. 1186.m.
eius res geſtæ 1187.p
Porcia Bruti coniux 1191.m
Porticus Ποικίλη Athenis 1243.f 1082.m
Porus Indiarum Rex 1574.f
Ποτνιάδες 1590.f
Prærupta loca vertiginem adferunt 1570.m
Pragmatica carmina 990.f
Praxagoras Conſtantini vitam ſcripſit, & alias hiſtorias 63.p
eius ſtylus 66.m
Praxiteles 1594.p
Precatoria carmina 983.m 990.f
Precandi genera varia 1551.p
Prima vrbs Thebaidis 194.m
Procli Chreſtomathia 982.p
Procne marito filium epulandum appoſuit 439.m
in Luſciniam mutatur ib.
Procopius hiſtoric' narrat Gotthica Vandalica Perſica 66.m
Procopio *Illuſtri* cognomen addit Suidas ibid. σχόλ.
Scriba datus Beliſario 71.p
Procopij Rhetoris Metaphraſes Homericorum verſuum 338.m
Procopius in Octateuchum, libros Regum, Paralip. 527.m
in Eſaiam ibid. f
Prodigiorum ſuperſtitio 1150.p
Proditionis nefariæ exemplũ 1146.p
Promachus Leucocomam adamat 431.m
Prometheus 1263.m
Propempticus Himerij 1118.p 1122.m 1130.p 1138.m 1142.m
Propylus Heracleæ adminiſtrationi admotus 755.m
Proſerpina à Plutone rapta 451.p
Proſodion Carmen 983.f 986.p
Proſper Pelagianos damnat 46.p
Protagoræ Geometrica 467.f
Proteſilaus Æthillam Priami ſororẽ captiuam abducit 430.m
Proteus 1138.p
Prouerbium 1290.m 1275.m
PROVERBIA.
Arundineo niti baculo 873.m
Equi pullus ſaltu gaudet 887.f
Aurea Platonis catena 1058.p
Dextrum in calceo, læuum in podaniptro 1590.m
Gygis annulus 1003.m
Ignem verberare, lapidem coquere, ſaxum ſeminare
In vino ſcribere 1579.m
Medius & poſtremus 1266.f
Mercurius alter 1311.p
Myſorum Phrygumque dicta 1054.f
Oreſte inſanior 1023.m
Stentorea vox 1262.m
Sybariticus cultus 1023.p
Suum cuique pulchrum 1267.p
ab vngue Leonem 1267.m
Prouidentia quæ 1383.p eius argumentum 1086.
de Prouidẽtia Hierocles 1379.m & ſeq.
Pruſius Bithynorum Rex Heracleotas vexat 72.p
ictu lapidis in crure vulneratur, ib.
Claudus manſit ibid.
Pruſias ciuitas 738.m
Pruſa ibid.
Pſalacantha herba 482.f
Pſamanthe ab Appoline violata 431.f
à patre deprehenditur ib.
Pſittacus doctus omnes humanas actiones 144.m 194.m
Ptolemæus Aſtronomicorum princeps 1055.m
Ptolemæi Hephæſtionis hiſtoriæ 471.p
Ptolemæus Ægypti Rex Elephantis conſultum vult 1355.p
eorũ venationem inuenit 1322.m
Ptolemæi bellũ Æthiopicum 1334.m
Ptolemæus Lagi F. à Perdica accuſatus abſoluitur 222.p
Macedonibus benigne facit, ib.m
Ptolemæus Ceraunus captiuus 715.f
Selenum occidit 718.p
fugit patrato facinore ibid.
Rex ſalutatur ibid.
ab Antigono bello petitur 718.p
fugit Antigonum claſſe nauali, ib.
ſororẽ ſibi copulat matrimonio, ib.
occiditur à Gallis Macedoniam inuadentibus ib.
In Heracleotas liberalis 723.f
ptolemæus philopator quales fabricarit naues 1103.p
publicanus qualis 1495.m
pueri ægrè ſudant quia denſa cute 1575.m
purgare animas igni 894.m
pygmæorum mores in India 1006.m 145.f
ſagittarij peritiſſimi 147.p
pyramides 1131.f
pyreæum, Athenarum portus 1231.m
pyrrhonij quid ab Academicis differant 543.m
pyrrhus Achillis F. 987.p
pyrrhi Epirotarum regia forma 1203.m dentes raros habuit ibid.
pyrrhus Conſtantinop. dãnatus in VI. Synodo 14.m
pythagoræ vitæ Excerpta 1314.m
eius dogmata ib.
ætas eiuſdem ibid.
μονὰς καὶ ἓν quid illi differant ib.
Dyas τετρακτύς ibid.f
pythagoram imitatus Apollonius
pythagorei à pythagoriſtis diuerſi 1314.m
ab animatis abſtinebant 1315.p
item à fabis ibid.
pythia quis inſtituerit 1590.m
python orator Byzanthinus qualis 1026.f

Q.

QVa ætate quiſque reſurget 891.f
Quadrans quid Romanis 1195.m
Quaternarij numeri quantitates 463.m
Quatuor virum caſus apud Athenienſes 1299.m
Quieſcentes an laborantes prius ſudent 1575.
Quinarius numerus 463.m
Quinque ſacrificari ſolere 857.m

R

RAmorum geſtationes 990.p
Ranæ vnde naſcantur non ex pluuia 1571.f ib.

Reges Romanorum & eorum mors 17.m
Regiones ſerpentibus deſertæ 1538.p
Regum Perſarum Catalogus eorumque exitus & mors 134 m σχόλ
Rebaptizandum num eſſe more Iudaico 1606.p 1607.m
Religionis ac fidei præſtantia 1535 f
Reliquiis Sanctorum virtutem ineſſe 1615 p
Repentè apparentia animalia ex Theophraſto 1571. f 1574.m
Res humanæ ex voto cur non fluant 1394.m
Res aduerſæ famã conciliant 1199.m
Reſurrectio carnis probata 886.m & ſeq. 1531.m
Reſurrectio quomodo futura 891.f 894.m
femini comparata 1530.m
Rhea à Marte compreſſa 455.p
ab Amulio in vincula coniicitur, ibid.
à Romulo & Remo liberatur ib.m
Regius citharœdus 426.f
Rhegium ab Italicis tentatum irrito conatu 1187.f
Rheſus à Diomede occiſus 426.f
Rhetoricæ & Dialecticæ comparatio 1251.m
Rhetorica duplex Platoni 1307.m
Rhinoceros 1362. m cum Elephantis dimicat ibid.
Rhodanes à cruce liberatus 235.f
fugit à Rege Garmo cum Simonide, ibid.
ſpeluncam ſubit, 238.p
apum venenatarum melle reficitur ib.
accuſatur cædis & abſoluitur 238.f
collocat ſe in tumulo vt dormiat 239.m
comprehenditur à Soræcho ib.
venenum ſibi fruſtra parat ib.
Dimittitur ib.
ſimilis facie Tigridi & Euphrati 242.f
Sorechum à vinculis liberat 243.p
variis & ipſe periculis liberatur, ibid.
Eius canis de percuſſoribus ſe vindicat 246.f
ſe vulnerat amore Sinonidis 247.p
A Garmo cruci deſtinatur 250.m
Liberatur ab eodem ibid.
Dux belli creatur ibid.
fit Rex Babylonis auguriis variis, ibid.
Rhodij perſtant in fide Romanorum 730.
Rhodiorũ Legati Romæ auditi 1155.m
Rhodiorum fabula 1127.p
Ridiculi in conuiuio ſerui ſermones 1166.m
Ῥίον 1591.m
Romæ terræmotus Olym. clxxvii. 267.m
Romanæ vrbis domus magna, priuati hominis mediocris vrbis inſtar erit 198.p
Romanorum diuitiæ 198.m
exacto Tarquinio Superbo Reges non habuere 235.m
quomodo Rempub. præclarè adminiſtrarint 1155.m
à Camillo in priſtina reſtituuntur 725.f 726.p
Coronam Alexandro mittunt ib.
Pyrrum Italia expellunt ib.
variæ eorum victoriæ 726.p.m
amicitia cum Heracleotis 726.f
Antiochum ſuperant ibid.
à Mithridate profligantur 730.m
à ſeruis fugitiuis pulſi 1178.p
Romanorum & Athenienſium ſuperſtitioſus circa Hermaphroditas error 1150.p
Rom. imagines cur proponerentur 1162.p
eorum cum aliarũ gentium Principibus comparatio 1155.m
Romulus & Remus, Rhea Sacerdos & cognatio tota 51.m
Romulus & Remus ad Tiberim à paſtore deferuntur 455.m
à Lupa nutriuntur ibid.
à Fauſtulo Lupæ eripiuntur ibid.
Amulium confodiunt ibid.
Romam condunt ibid.f
Rufina B. Cypriano templum ſtruit 419.m
Rufinus Himerij ſophiſtæ F. 1111.p
in eundem monodia ibid.
Rutilius Rom. (Liuio & Oroſio *Rupilius*) ſeruos in Sicilia ſuperat 1170.m
Siciliam liberat ib.f

S.

SAbæorum terra 1371.p
Sabellius 1491.m
Sacerdotis veſtes 1554.m
Sacerdos & Leuita in Euangelica parabola qui 1494.m
Sacrificium per vitulos ac tauros 1610.m
Sacrificia antiqua Iudæorum 887. m
Sagena Euangelica quid ſit 579 m
Saluſtius 1046.f & ſeq.
Saluſtius Cynicus 1047.p
Saluatoris genealogia quo modo à Matthæo & à Luca narratur 22.p
Saluius Tryphon dictus 1197.m
Athenionem ſibi adiungit ibid.m
in cuſtodiam tradit ibid.
Saluius Aruſpex & tibicen defectionis auctor 1175.m
victor Rom. ſuperat 1178.m
Samaritanorum opinio 883.f
Samiades vxorem iudicio repetit 1140.f
ſanctorum reliquiis virtutem ineſſe 1619.p
ſandalia veteres *Arbylas* vocabãt 6.m
Sani prius quam ægroti ſudant
Sapores 1315.m
Saracenorum conuentus circa montem quendam 6.f
ſumma in eo tranquilitas inter homines & feras ib.
Sardienſis Synodus quando habita 1423.f 1442.p
Sarus ſocius Rom. Iouino ſe adiungere vult 179.m
Alarichi inimicus ibid. & 271.m
ab Adaulpho occiditur 183.m
deſciſcit ab Honorio ob interfectum Belleridem ibid.
Saturnum quomodo Phœnices & Syri nominarint 1050.f
Satyrus Deus 1130.m 1314.p
Satyrus defectorum Dux ab beſtias damnatus quid egerit 1183.m
Satyrus II. Heracleæ tyrannus 706.m
crudelitas eiuſdem ibid.
in fratrem propenſus ibid.f
mortem exoptat ibid.
cancro expirauit 707.p
Scamma quid 1518.f &
Scarabeos ex aſinis pullulare 1210.m
Scientiæ inſtrumenta octo 1319.m
Sciapodes Indorum 1006.m
Scipio Africanus Numantiã obſidens 1206. m
Rex Hiſpaniæ dictus, nomen detrectat 726.p
Scipiones vincunt Heracleotas 726.m
Σκολιὰ carmina 973. m 687.p
Scribere in vino prou. 1579.m
Scylacis hiſtoria fabuloſa 1006.m & σχολ
Scytaliartes Rex Scytharum 115.m
Perſas profligat ibid.
Scythæ quales 1319.m
Scythica fera Tarandus 1566.m
Sebaſtianus Imp. frater Iouini occiditur 186p
Secyndianus ſuis odioſus 126.m
Ochim ſororem accerſit ib.m
omnes ab eo deſciſcunt ib.
Seditio exterminanda 1022.m
Seleucus Lyſimachum deuincit 714m
Heracleẽſiũ Legatos faſtidit ibi.
à Ptolemæo Ceranno occiditur 18.p
Seleucis auis 682.f
σεμνεῖν quid ſit 275. σχόλ
Semiramis Nini filia 427.f
cum filio vſum habuit ib.
Senarius numerus 463.f
Senes an pueri citius ſudent 1575.
pueris ſicciores ſudant rarius ibid.
Senſus quatuor in capite ſedem habent 1315.m
tactus toto corpore diffunditur ib.
Septenarius numerus 466.m 1526.m
Serapion Diaconus, Chryſoſtomi aduerſarius 255.f
Serena vxor Stiliconis ſuffocata 179.m
Sereni Gramatici Dramatha 1595.f
Sergius Grammaticus 879.m
S. Sergius à Choſroa honoratur 90.m
Sergius confeſſor vnde hiſtoriam inceperit, & vbi deſinat 99.f 102.p
Sergius damnatus in vi. Synodo 14.m
Serpens æneus in deſerto an Chriſti typus 899. m
Serpentum generatio duplex 1574.r.
Serpentes inuſitatæ apud Aethiopas magnitudinis 1363. f quomodo curentur ibid.
in India venenati cuiuſdam ſerpẽtis natura 150.p 1019.f
Serpentina inſula 1366.m
Sertorius credidit Elyſios eſſe campos quare ad virtutem incitabatur 1202.p
inſulas adamauit ibid
audacior, quam ſui duces ibid
naturã qualẽ poſſideret oſtẽdit ib.
Seruile in Sicilia bellum, vnde exortum 1163. m.
ſeruile bellum ſecundum in Sicilia qua de cauſa excitatum 1174.m
a Licinio Nerua exſtinctum ib.
tertium in Sicilia bellum Duce Saluio 1175.m
quartum annos quatuor durauit 1183.
Seruorũ in Sicilia defectiones 1166.
in Italia 1171.
eorũ in Dominos immanitas 1166
Seruorum apud Comicos nomina vnde 1587.
Serui notis inuſti 1163
Serui ac Domini 1499.
Seruus οἰκεὺς cur dictus 1587.
Seuerus Imper. 1030. p eius equus 1039 f
Morbo exſtinctus 27
Seuer' hæreticus multiformis 878 879.p m

Iſidior

Seuerus nuper adueniēs νίκλως 1134.m
1135.m
Seueriani hæretici 874.m 878.m
Seuerianus 1058.m
Seuerianus Gabalorū Epiſc. 890.m
Sex dies in creatione mundi, typus
agnoſcendæ Trinitatis 610.m
Siciliæ Rex Agathòcles è figulo
1579.m
Siciliæ Tyrannus Donyſius ibid.
Siciliæ calamitoſus ſtatus 1579.p
Σ ίκυθ pro Σίκυς 1587.f
Siculorum erga ſeruos humanitas
1163.m
Σίγλα non σίγματα 1586.m
Signifer animalium duodecim
Silli carmina 983.m 987 m
Simiæ caudatæ 144.m
à leonibus ægrotis deuorantur
1002.m
aliud earū gen⁹ apud Indos 1006.m
Simonides poëta 983.m
Eius patria ibid.
Sinonidis amore captus rex Babylonis. 235.m
Rhodanem à cruce liberat 235.f
fugit nuptias ibid.
rex eum perſequitur ibid.
ſpeluncam intrat 238.p
apum venenatarum melle reficitur ibid.
corui affrictu è veterno ſurgit
238.m
cædis accuſatur, ſed abſoluitur
ibid.f
milites inſequentes decipit 239. p
collocat ſe in tumulo vt dormiat,
ibid.m
comprehenditur à Soræcho ibid.
ſibi venenū parat, ſed fruſtra. ibi.
dimittitur ibid.
proditur 243.m
occidit Setapum eius amore incenſum 246.p
eius canis ſe laqueo ſuſpēdit 246 f
Rhodanem conſpicatā moribundum conſolatur 247.p
nubit Regi Syriæ 250.m
recuperata à Rhodane bello ei re[illegible] ibid.
Simulachra lignea fuere cauſa vrbis
Sardianæ capiendæ 107.f
Sinatrues Parthorum rex 267.m
Singirichus Sari frater, rex Gothorum poſt Adaulphum 187.m
occiditur ibid.
Sitas, prætorianus miles. 70.f
Cabadis exercitū profligat 71.m
Smaragdus 1554.f
Smicrus à patre deſeritur 442.p
eius vxor parit prodigioſè ibid.m
Soæmus Romæ Senator, dein Rex
Armeniæ 242.m
Socratis hiſt. Eccleſiaſtici ſtylus 18.m
Ammonium & Helladium Doctores habuit ibid.
eiuſdem ſtylus non eſt accuratus,
ibid.
Socrates philoſophus 1086.p
Ethicam potiſſimū docuit 1315.m
nihil ſe ſcire aiebat 1242.m
hinc oraculo omnium ſapientiſſimus iudicatus ibid.
eius mors 1455.f
Solitudinis encomium 878.m
Somniorum diuinatio 1315.p
Somnus & mors 1559.m
Sopatri excerpta de Diis, & de rectè
factis mulierum 338.m f

aliaque excerpta ex aliis auctoribus Ariſtoxene, Phauorino, Ruſo,
Laertio, Plutarcho, Cephal. &
aliis 339. 342
Sophocles Atticus in ſtylo 1590. m
Tragicus 1582.m
adagium ſophocleum 1579.m
Sophronius pro Baſilio ſcripſit 7.f
eius ſtylus 10.p
Soræchus Publicanus capitur 243.p
laqueo ſe ſuſpendit amore Sinonidis 247.p
laqueo diſciſſo liberatur ibid.
traditus Garmo ad crucem damnatur 247.f
liberatur ab Alanis 250.p
Soſius Romanorum dux 167.p
Sotion de fluminib. & lacubus 470.p
Sphinx apud Troglodytas 1362.f
eius forma ibid.f & 1363.p
Sphendatata magus verberibus mulctatus 111.m
præfectus fit Bactrianorum 114.p
fit rex Perſiæ 114.m
occiditur Babylone ibid.
Spiridio 1410.f
Spiritus S. cur non habeat nomen filiationis 634.m
eiuſdem proceſſio 866.p 871.p
Staſinus Cyprius, poëta 982.f
Stater in piſce repertus in Euangelio quid ſit 579.m
Statuæ æneæ Harmodio & Ariſtogitoni cur poſitæ 1454.m
Statua quædam prodigioſa Rhegij
182.f
Syrophœniſſæ 1507.m
Statuæ argenteæ repertæ 187.f
Stella, quæ magos in Bethlehem duxit 703.m
Stellio ſerpenti genus 1574.f
eius pelle curatur morbus comitialis, ibid.
Sthenelo Diomedes iunior 1583.p
Stephani Gobari Tritheitæ liber
891.p
Stephanus protomartyr vidit cœlos
apertos 795.m
Steſichorus Geloni tyranno oſtenſus
240
palinodiam Helenæ cantando viſum recuperat 431.f
Stilico tutor liberorū Theodoſij 178.f
vxorem Serenam ducit ibid.
fit gener Theodoſij ibid.
perit operâ Olympij, quem promouerat ibid.
Stratoclis commentum 1202.f
Struthophagi apud Aethiopas 1355.m
Stygis aqua 475.m per Stygiam paludem iurare 1062.m 6χολ
Stilus compoſitus laudandus 1018.m
Stola quid in Euangelica parabola
1499.p
Sudor vnde proueniat 1575.m
Sulla dux Roman. Mithridati occurrit 730.f
eundem profligat 731.p
Athenas euertere decreuit 930.f
in Italiam redit 734.m
ad Nolam Italicos ſuperat 1187.f
Epaphroditus cur dictus ſeu felix
1190.p
pediculari morbo exſtinct⁹ 1587.m
Superbi vnguentis delibuti 1586.f
Superianus Rhetoricam quando didicerit f. 1046.m
Superſtitio in prodigiis 1150.p
Surina occiſus ab Armeniis 79.f
Suſannæ hiſtoria non exſtat Hebraicè 22.p
Sylæus ab Hercule interfectus 431.m
eius filia Herculis deſiderio perijt,
ibid.
S. Symeon Stylites 879.p
à columna ſic dictus ibid.
Symeonius monachus 890.m
Symmachus orator auri xij centenarios impēdit in præturā filii 198.m
Syncleticus Tarſi Epiſcopus 782.f
Sineſii Cyrenæi ſphæra & ſtylus 15.f
reſurrectioni primo nō credit, ſed
deinde factus Epiſcopus credidit
18.p
SYNODI SEV CONCILIA
Synodorum actiones Gelaſii nomen
præferunt 11.f
Synodus III. continens Epiſt. Cyrilli
ad Neſtorium & Neſtorii ad Cyrillum ibid.
Carthaginenſis contra Pelagium
& Cœleſtinum 42.f
Chalcedonenſis laudatur 802.p
Conſtantinopolitana contra Macedonium 1427.m
Epheſina 39.f
à Ioanne Aegeata deſcribitur 27.p
damnat Pelagianos 46.f
Synodus iv. v. vi. & vii. 11 f 14.p m
Synodo ſeptima Monachi damnati 14.f
Synodus ad quercum illegitima
54.m
Sidetana xxvi. Epiſcoporum 38.f
Synodus Antiochiæ quædam particularis collecta 1419.f
Sardicenſe cōciliū abrogat Synodum Antiochenam, 263.f 1442.m
quot Epiſcoporum ibid.
Synodus Nicæna quando habita
206.f 207.p
Synodus Nicæna prima 1410.m
Syra Euni Syri è ſerua regina coronatur 1167.m
Syria Dea 1166.m
Syrophœniſſæ ſtatua 1507.m
Syrus Eunus Antigenis ſeruus & Magus 1163.f 1166.m
præſtigiæ eius ignem vomitando,
ibid.
rex ſeruorū creatus 1167.m coronatus ib. exitus illo dignus 1170.f

T.

Tactus circa quæ 1315.m
toto corpore diffunditur ibid.
Taminenſi prœlio victores Athenienſes 1466.p
Tanyaxares Cambyſi inſidias ſtruit
111. meius occulta machinatio 114.m
Tarandus Scythica, aut Sarmatica fera 1566.m raro conſpicitur ibid.
Taraſicodiſſa Imp. Leonis gener cum
imperio in Orientem miſſus 174.f
nominatur Zeno ibid.
imperat poſt Leonem 175.f
ταριχος Atticis cuius generis 1590.p
Tatianus Iuſtini Mart. diſcipulus hæreticus 302.p
eius immanitas 1450.p
diuinitus punitur ibid.
Taurus carniuorus 1362.m
Taurus mons 998.m 67.f
Tautamus Viriatho in Luſitaniā ſucceſſit 1263. m
Taxiles mithridati alimēta ſubminiſtrat 731.p
τεκτα quid Homero 1583.p
Telegonus Vlyſſe patrē occidit 982.f
Tenue orationi genus 982.p

Tennes à patre arculæ includitur 438.f
Tereſias vultum mutauit 471.f
Tereus Thracum rex Procnen ducit 439.m
Philomelam eius ſororem violat, ibid.
eandē ſtricto gladio inſequitur ib.
in vpupam mutatur ib.
Ternarius numerus 462.f
Terituchmes Perſa occiditur 127.f
Terræmotus in obitu Saluatoris 267.m & σχόλ
Teſtamenti vtriuſque difficilis intellectio 626.
Τέτελα Aratus dixit 1583.m
Teucer Scamandri F. Teucriam à ſe denominauit 434.p
Teucri Telamonij baltheus 1010.f
Thamyris fidicem filius Nymphæ. 417 m
Theagenis amor & Chariclea 158.f
vulneratur 159 p
deplorat cæſam Charicleam viſa Thisbe cæſa 162.m
ſacrificio deſtinatur ib.
taurum ſuperat 161.f
abſoluitur 163.p
Theano Pytahgoræ filia 1314.m
Thebanorum cum Pelaſgis bellum 990.m
iidem cum Macedonibus pugnant 1338.p
Thebæ ab Alexandro captæ 1334.f & ſeqq. vaſtatæ 1079.m 1082.p
Thebe per fratres Alexandrum Pheræum coniugem interfecit 458.m
interfecto marito imperauit ib.
Themiſtius, Eugenius, Conon Philoponum inſectati 15.p
Chalcedonenſem Synodum reiiciunt, ib.
Philopono patrocinantur 15.m
Themiſtius Theopaſchita 286.p
fuit caput ſectæ Agnoëtarum ib.
eiuſdem orationes 163.m
floruit tempore Valentis: Romæ ſenator fuit ib.
Scripſit in Ariſtotelem ibid.
Platonem imitatur ibid.
Themiſtocles Athenienſis 1095.m
exulauit 1291.f
occiditur 1291.m
à Seriphio reprehenſus 1143.m
Themiſtocles Ariſtidis oratio 1283.
Theoclus Biſaltas Chalcidenſib. prodidit 434.m
Theoctiſtus Martyr mori iubetur eo quòd S. Cyprianum ad martyrium euntem ſalutaſſet 419.m
Theodectes Phaſelites Tragicus Socratis auditor 1455.p
Theodorus Ægeorum Epiſc. 1402.m
Theodorus Alexandrinus Monachus Theopaſchita 286.p
eius ſcriptū cōtra Themiſtiū 283.f
à Themiſtio refellitur 286.m
eius ſtylus perſpicuus ibid.
Theodori Antioch. vel Moſueſtienſis interpretatio Geneſeos 23.m
ab eo Philoponus interpretationem mutuatus ibid.
ſcriptum eius de Magia Perſarum 189.p
Baſilij libro contra Eunonium defendit 7 f excommunicatur 14.p
Eius liber contra eos qui aſſerunt homines peccare naturâ 395.p
hæreſin interdum ſapit 395.m
Theodorus Aſineus 1058.f
Theodoretus Epiſc. Cyrenſis 902.f 903.p
Eius hiſtoria Eccleſ. omnium optima 19.p
audacius metaphoris vſus ib.
Synodi ſecundæ acta latè perſequitur ib.
vnde incipiat, & vbi deſinat ibid.
Anathematizatur 14.p
Eiuſdem libri contra hæreticos xxvij. 31.m
Et contra hæreſes lib.v. 47.m
Eius libri v. in Chryſoſtomum 1514.m
in Danielem 526.m
in Octateuchum, libros Regum & Paralipomena 527.p
in Prophetas xij. minores 527.m
rectè explanauit ii. Regum 875.m
Theodoretus & Ibas innocentes à Synodo iudicati 14.p
Theodoſius Adaulphi F. argentea capſa ſepelitur 187.m
Theodoſius Imp. contra Pelagianos ſcripſit 43.p
Theodoſius Monachus Philoponum refellit 14.f 15.p
Theodoſius Pius Imp. 1427.m Lucius Dux militiæ interficere conatur 1071.m
Theodotus Ancyranus Epiſc. 890.m
Theogenes 1058.m
Theognoſti Alexandrini hypotypoſes 279.p
errat cum filium dicit creaturam ex opinione Origenis ibid.
Origenem defendit ibid.
alij eius errores circa SS. Trinitatem 279.m
eius ſtylus Atticus ibid.f
defenditur in Scholio ib.
Theognoſtus 903.p
Theognoſti vxor, ad Chriſoſtomum auxilii cauſa confugit 262 f
Theon 1039.m
Theonis Alexandr, opus medicum 563.f
Theopaſchitæ Themiſtius & Theodorius Mopſueſtienſis 286.p
Thophanes Byzant. Hiſtoricus vnde incipiat 78.f
Theophilus quidā Epiſcopus Chryſoſtomo iniquus 1159.m 263.m
accuſat Petrum Epiſc. Alexandr. 259.m
Iſidorum accuſat ibid.
Anthropomorphitis conſentire ſe fingit 262.p
Monachos Longos vexat 262.p
ab iiſdem accuſatur ibid.
Chryſoſtomo aſperè reſpondet 262.m
Epiphanium in Chryſoſtomum, incitat 263.p
Chryſoſtomum iudicat 263.m
libros Origenis legit ib.
Epiſcopos à Chryſoſtomo ordinatos deponit 266.m
Theophilus ad Ioann. Chryſoſtomum 902.m
contra Seuerum ſcripſit 890.f
Theophilus Indus à Philoſtorgio laudatur 26.m
Theophraſtus de animi defectione 1567.m
de animantibus colorem mutantibus 1566.m
de odoribus
Theophylactus Simocatta, vnde incipiat, & vbi finiat hiſtoriam,
eiuſque ſtylus 82.m
Theopompus Chius Iſocratis auditor 1455.p
Ex eius hiſtoriis multa interciderunt 290.m
Eius patria & parente 391.m
Exulat in Ægypto ib.
Eius hiſtoria plena digreſſionibus 394.m
Eius æquales 391.m vt Ephorus 394.m
Eius fama & gloria ibid.
Iſocratis æmulus 394.m
Θεωροὶ qui apud Græcos dicerentur 1202.f
Theotecnus Epiſc. Cæſareæ 903.p
Origenem ordinat 298.m
Therapeutæ diuerſi ab Eſſæis 275.f & σχόλ
Theſeus Oſchophorica inſtituit 990.m
Theſſalia ſerpentifera 1574.m
Theuderichus Malamiri F. Epidamnum occupat 171.m
Thibro Harpalum occidit 218.m
capitur ib.f
Suſpenditur ib.
Thiſbe occiditur 159.m
ſeruus cur dictus 1587.m
Thomas Epiſc. Germaniciæ 902 m
Thraſybulus Athenas tyrannide liberat 1459.m
Thraſimedes Cottam accuſat, Heracleam reſtaurat & regit 755.m
Threnorum carmen 987 m
θειδακίνη, θρίδαξ herba 1586.p
Thucydidæ diſcendi ardor 59.f
Thule inſula deſcripta ab Ant. Diogene 355.m
Eius admiranda 362.m
Thuſcanus Paapidem occidit 359.m
Se ipſum occidit amore D[illegible] ilidis. ibid.
Thiamus cum Petoſoride de ſacerdotio contendit 162.p
vincit Petoſoridem ibid.
Tidenis Latronum præfectus 159.m
Tiara 1554.m
Tiberij Imp. aſinus 103[illegible] f
Eius vita [illegible] ſcripſit Plutarch. ibi.
Tiberius Græcus Mauritii Filiam deſpondet 82.m
Tibiarum inuentores Phryg[illegible] 1122.
Tigranes Mithridatem copiis iuu[illegible] 751.f
Eius regnum Rom. inuadunt ib.
à Lucullo ſuperatur ibid.
dictum eius arrog[illegible] de exercitu Rom. 754.m
Legatos mittit ad Parthos [illegible]
Tigrano certa à Lucullo diripitur 754.m
Tigris frater Meſopotamiæ & Euphratis 239.f
mortuus fit Heros perſuaſu matris 242.p
eius mater viſo Rhodane putat videre filium rediuiuum 242.f
Tigridi Diabolus à Iob comparatur 1615.p
Tigris animal celeritate ventos adæquat 1006.m 1022.m
Timæi Lexicon vocum Platonicarum 322.p
Timæus Philiſto [illegible]quior
Timothei Apoſtoli martyri[illegible] 1402.f
à S. Paulo circumciditur 771.

Timotheus

TimotheusAthanaſij ſacrific' 1438.p
eius innocentiam propugnat ib.
Timotheus citharœdus 986.m
Thimotheus tibicen ab Alexandro
prouocatus 1122.m 1130.m
Timotheus Cononis F. Iſocratis auditor 1454.f
Timotheus III. tyrannus Heracleæ 707.m
ingenio fuit liberali ibid.
eius heroica virtus ibid.
à fratre Dionyſio honorificè ſepelitur ibid.
τύπ⊕ idem κτύπ⊕ 1582.m
Tiſſaphernes Cyrum criminatur 130.m
Græcos in ſuam redigit poteſtatem 131.p
C. Titinnius cognomento Cadæus 1174.
M. Titinnius dux contra fugitiuos 1175.m
ab illis in fugam vertitur ib.
Titus Boſtrorum Epiſc. contra Manichæos 894.f 895.m
T. Quinctius Flaminius liberam Græciam reddit 1210.m
læto clamore excipitur, quo aëre ſecto aues deciderunt. 1211.p
Titus Veſpaſianus Auguſtus laudatus 1626.m
Topazius vbi reperiatur 1366.m
Trachinus princeps latronum 15.f
Tres pediculari morbo extincti 1587.m
Triarius vrbes Mithridaticas capit 738.m
Eius geſta contra Mithridatem 739.742.
classem Mithridatis ſuperat
Heracleenſes bello nauali profligat 746.f 747.p
C.Triarius Delum inſtaurauit 267.m
...onianus Quæſtor 74.m
...laSiciliæ arx vnde dicta 1179.f
...nta Athenis tyranni
...rinitatis perſonæ effecta quali... 4.595.611.614.787.790.
... Deus 863.m & ſeq.
... geſtatio vnde 990.m
...mus àCerere ſublatus 1135.p
...ri quos proſcribi ſint paſſi
...glodìtæ apud Æthiopas 1358.m
...eminæ & Liberi his inter ſe communes ib.
à Troiano bello origines ductæ
Tros Erichthonij Filius 430.m
Truli à Vandalis cur dicti Gothi 190.m
Turcæ legatos Rom. benignè excipiunt 79.m
legatos mittunt ad Iuſtinium Imper. 79.p
Tyrannus 1255.f
Tyriorum monumenta 363.p

V.

Valara emporium apud Indos 1007.m
Valens imperium à pat... 1447.f
perſequitur pios ...90.m
Valerianus Iouiano ...1163.m
1447.f
...s frater V... lens qu...
Valentinianus filius ... &
Placidiæ 191.f
dictus ... Honorio ib.
item ... Honorij 198.
Auguſtus creatus ibid.f
Valerius præfectus Thraciæ. 187.f
Valerius Flaccus à ſenatu Rom.
Syllæ bello Mithridatico ſufficitur 731.m
occiditur à militibus ibid.
Valias dux Gothorum mortuo Sigericho. 187.f
remitti Placidiam pactis conditionibus 190.f
Ei ſuccedit Thodericus 194.p
Vandali Gothos Trulos vocat 190.m
Vararanes Romanis bellum mouet 66.m
Vdiaſtes Perſa Terituchmam occidit 127.f
Venatores coriis veſcentes 1354.p
Veneris fanum in inſula, quam Tigris & Euphrates efficiunt 242.p
in eo delubro matronæ ſibi viſa narrabant ibid.
Veratrum in Anticyra 1591.m
Verbi incarnatio 579.p
Verbum incarnatum & non pater, ibid.
Verbum quomodo vnitum 895.m
Vermis quidam in India ſeptem cubitos longus 154.f
oleũ ex eo ſuſpenſo dimanat 155.p
Verina Leonis vxor Zenonem vrbe & imperio pellit 175.p
Patricium Aſparis F. promouere ſatagit ib.
odium in fratrem concipit 175.m
Hillo parat inſidias 175.f
ablegatur in Ciliciam 178.p
Vertigo Ἴλιγγ⊕ vnde naſcatur 1570.m
Veſpa ex quo putrefacto naſcuntur 1210.m
Viales Dij 1142.f
Vipera an in partu matrem enecet, quæſitum 1019 & σχόλ
Victor Papa Epiſcopos vult abdicare ob Paſchalis diſſentionem 302.m
Victores in Certamine Olympiade clxxvij 266.f
Victorini Lampadii declamationes 275.m
Vigilantes ægrè ſudant 1578.m
Vincentius presbiter Rom. legatus miſſus 207.p
Vindalii Anatholij Beritide Agricultura collectanea 350.p
vnde ſua collegerit ib.
fabulis ſcatet, alioqui præcepta tradit ib.
in Vino ſcribere, prouerb. 1579.m
B.Virgo quando conceperit & pepererit filium Dei 891.m
Viriathus è paſtore Luſitanorum dux 1162.f
Eius robur & celeritas ibid.
Romanos profligat ibid.
à Fabio ſuperatur 1163.p
pactum cum eo init, quod rumpit deinde Cæpio ibid.
ſtructis inſidiis occiditur ib.f
Virtutis & vitiorum imago 1023.m
Vita calamitoſis etiam dulcis 1158.p
Vitiges Gothorum rex Choſroem ad arma impellit 74.f
à Belizario capitur 75.p
Vitulus marinus 75.m
coagulũ eius Epilepticis prodeſt, ibid.
per Vitulos ſacrificium 1610.m
Vlyſſes in equum mutatus 482.m
Diomedem vulnerare parat 44...
Erravit ... mas Italiæ oras 168.m
Palladium vnà cum Diomede abſtulit 443.p
à Telegono filio interfectus 982.f
Vnguentis delibuti ſuperbi 1586.f
Vnio hypoſtatica in Chriſto 863. & paſſim in Eulogio.
in Verbi natura, quomodo intelligendum 871.m & ſeqq.
Vnitas in numero 462.p 1314.m
Vnum in Deo quomodo accipiendum 863.m
Vologeſus victus à Rom. 242.m
Voluſianus S.Melaniæ patruus 43.p
conuertitur ad fidem ibid.
legationem obiit Conſtantinopoli, ibid.
Melaniam Hieroſolymis conuenit ibid.
Vrania ſidus malo nauis inſidens 194.m
Vrbis captæ facies 1254.m
Vrſicius Comes 1135.

X.

Xanthus Bœotorum rex à Melantho occiſus 447.p
Xenocrates Philoſophus à Lycurgo oratore a publicani moleſtiis liberatur 1486.p
Xenophon Grylli F. Iſocratis auditor 1455.p
eſt regula puri ſermonis 326.f
Socraticus 1130.f
quantum ei tribuendum ſit 1592.m
τομεῖς dixit ibid.
Eius locus in ἐπιλωικοῖς 1586.m
Xerxes rex Perſarum 1283.f
Aſſuerus putatur 115.σχόλ
vxorem ducit Amiſtrin 115.m
in Græcos expeditionem mouet, ibid.
occiditur 118.f.119.p
Xerxis Artaxerxæ F. patri ſuccedit 123.f
occiditur ebrius à Secyndiani fratre 126.p

Z

Zacharias Pontifex 1399.m
Zamolxis apud Getas pro Deo cultus 359.m
Zani gens barbara victa in Chriſtianam religionem conceſſit 71.m
Zeno Imper. inauguratur 171.m
dictus antea Taraſicudiſa 174.m
deceptus à Verina fugit 175.p
bellum ciuile gerit cum Marciano, & Procopio 178.p
quid in Theodoſium conatus
Zenobia Odenati vxor virago 1470.f
Zenodotus 1058.p
Procli deliciæ ibid.
Zipœtes Bithinus Heracleotas infeſtat 719.p
eos bello ſuperat ibid.
Zopyrus occiditur Babylone 115.m
Zopyrus alius Megabizi F. Athenas fugit 123.m
Zodiacus circulus Ariſtoteli 1318.m
Zodiaci ſigna 667.f
Zoſimus Comes impius non Chriſtianus vnde incipiat & vbi finiat hiſtoriam 271.p
Eius ſtylus planus ibid.

FINIS.

00079849

Digitized with financial assistance from
Observer Research Foundation
on 17 May, 2019